Cem Sultan Dîvânı (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)

Levent KORKMAZ

Doktora Tezi

Eskişehir, 2025

CEM SULTAN DÎVÂNI

(BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)

Levent KORKMAZ

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

DOKTORA TEZİ

Eskişehir, 2025

T.C.

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Levent KORKMAZ tarafından hazırlanan **Cem Sultan Dîvânı (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)** başlıklı bu çalışma **17/01/2025** tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK	
Üye (Danışman) Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU	
Üye Prof. Dr. Ahmet KARTAL	
Üye Prof. Dr. Melike GÖKCAN	
Üye Dr. Öğr. Üyesi Esin AĞCA	

ONAY

.../... /2025

Prof. Dr. Oytun MEÇİK

Enstitü Müdürü

17/01/2025

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Levent KORKMAZ

İmza

ÖZ

CEM SULTAN DÎVÂNI (BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)

KORKMAZ, Levent

Doktora, 2025

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüklerin temel amacı, bir metnin söz varlığının barındırdığı anlam(lar)ın kendi bağlamından hareketle tek tek tespit edilerek dizilmesi ve metnin işlevsel bir sözlüğünün hazırlanmasıdır. Türkçenin tarihî metinlerinin her birinin bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünün hazırlanması Türk dilinin tanıklı büyük sözlüğünün hazırlanmasını sağlayacaktır. Bu büyük hedefi gerçekleştirmek için yürütülen TEBDİZ projesi ile Türkçenin tarihî metinlerinin bağlamlı dizin ve işlevsel sözlükleri dijital ortamda bir araya gelmektedir. Cem Sultan Dîvânı (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük) adlı çalışmamız da TEBDİZ projesi kapsamında hazırlanmış olup projenin veri tabanına kazandırılmıştır. Çalışmamız aynı zamanda ilgili sözlük hazırlanırken elde edilen verilerden hareketle metnin söz varlığı ve şairin üslubuna yönelik tespitleri de içermektedir. Dört bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümü olan Giriş'te çalışmanın amacı, kapsamı ve önemi üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde Cem Sultan'ın hayatı, eserleri ve edebî kişiliği ele alınmıştır. Üçüncü bölümde Cem Sultan Dîvân'ının söz varlığına dair somut ve istatistikî veriler sunularak üslup tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Son bölümde ise Cem Sultan Dîvân'ının bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğüne yer verilmiştir. Sözlük hazırlanırken Dîvân'da yer alan kelimeler ve kelime gruplarının (deyimler, atasözleri, kalıp ifadeler, kelam-ı kibarlar, yardımcı fiiller, Arapça-Farsça terkipler, ayetler, hadisler, dua ifadeleri, beddua ifadeleri) her biri mercek altına alınarak kendi bağlamında kazandığı anlam(lar)ıyla birlikte sözlükte yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: TEBDİZ, Cem Sultan, Dîvân, Üslup, Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük

ABSTRACT

THE DİVAN OF CEM SULTAN (CONTEXTUAL INDEX AND FUNCTIONAL DICTIONARY)

KORKMAZ, Levent

Doctoral Degree, 2025

Department of Turkish Language and Literature

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU

The fundamental purpose of contextual indexes and functional dictionaries is to identify and arrange the meanings contained within the vocabulary of a text one by one based on their respective contexts, thereby preparing a functional dictionary of the text. Preparing a contextual index and functional dictionary of each of the historical texts of Turkish will enable the preparation of a great and exemplary dictionary of the Turkish language. The TEBDİZ project, which aims to achieve this grand goal, brings together the contextual indexes and functional dictionaries of historical Turkish texts in a digital environment. Our work titled "Cem Sultan Dîvânı (Contextual Index and Functional Dictionary)" has been prepared within the scope of the TEBDİZ project and has been integrated into the project's database. Our study also includes observations on the vocabulary of the text and the poet's style, based on the data obtained while preparing the relevant dictionary. The first part of the study, Introduction, discusses the purpose, scope, and importance of the study. In the second part, the life, works, and literary personality of Cem Sultan are examined. The third part attempts to make stylistic observations by presenting concrete and statistical data on the style of Cem Sultan Dîvân. The final section includes the contextual index and functional dictionary of Cem Sultan Dîvân. While preparing the dictionary, each word and word group in the Dîvân (idioms, proverbs, clichés, words of wisdom, auxiliary verbs, Arabic-Persian compounds, verses, hadiths, prayer expressions, curse expressions) has been captured under the lens in detail, along with the meanings they acquire in their own contexts.

Keywords: TEBDİZ, Cem Sultan, Dîvân, Style, Contextual Index and Functional Dictionary.

TEŞEKKÜR

Danışmanım Sayın Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU'na, tez konumuzun tespitinden savunma aşamasına gelinceye kadar yardımlarını gördüğüm Sayın Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'a ve desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Ahmet KARTAL'a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Cem Sultan Dîvân'ının tenkitli metnini kurma çalışmalarına başladığım aşamada kendisiyle tanıştığım ve neşredilmeyi bekleyen çalışmasından haberdar olduğum Nihat ÖZYILMAZ, Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı adlı çalışmasını bizimle paylaştı. Kendisine teşekkür ediyorum. Tezimde yaşadığım güçlükleri aşmamda hep yanımda olan değerli dostum Dr. Öğr. Üyesi Uğur ÖZTÜRK'e ve bilgisinden istifade ettiğim Dr. Öğr. Üyesi Metin SAMANCI'ya teşekkür ederim. Ayrıca yurt içi genel doktora burs programıyla (2211-A) kısmî burs aldığım TUBİTAK'a teşekkürlerimi borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ iii
ÖZ iv
ABSTRACT v
TEŞEKKÜR vi
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR LİSTESİ ix
ŞEKİLLER LİSTESİ xi
KISALTMALAR LİSTESİ xiii
1. GİRİŞ 1
2. CEM SULTAN 5
2. 1. Hayatı 5
2. 2. Eserleri 6
2. 2. 1. Türkçe Dîvân'ı 6
2. 2. 2. Farsça Dîvân'ı 10
2. 2. 3. Cemşîd ü Hurşîd (Âyât-ı Uşşâk) 10
2. 2. 4. Fâl-ı Reyhân-ı Cem Sultân 11
2. 3. Edebî Kişiliği 12
3. CEM SULTAN DÎVÂN'ININ SÖZ VARLIĞI 15
3. 1. Deyimler 15
3. 2. Atasözleri 52
3. 3. Kelam-ı Kibarlar 67
3. 4. Ayetler 74
3. 5. Hadisler 81
3. 6. Dua ve Beddua İfadeleri 85

3. 7. Arkaik Kelimeler 92
3. 8. Birleşik Fiiller 104
3. 9. İkilemeler 174
3. 10. Edat, Bağlaç ve Ünlemler 177
3. 11. Cem Sultan Dîvân'ında İlk Tanıklı yahut Az Tanıklı Kelimeler 181
4. SONUÇ 189
KAYNAKÇA 193
BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK 199

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Cem Sultan *Dîvân*'ının H. Ersoylu Neşri ile N. Özyılmaz'ın Neşre Hazır Çalışması Arasındaki Hacimsel Fark 9

Tablo 2: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Deyimler, Şiir ve Mısra Numaraları, Geçtiği Sözlükler 22

Tablo 3: Cem Sultan *Dîvân*'ında Türkiye Türkçesiyle Kullanımı Aynı Olmayan Deyimler .. 41

Tablo 4: Tablo 2'deki Kaynaklarda Geçmeyen Deyimler/Deyim Olasılıklı İfadeler, Şiir ve Mısra Numaraları 47

Tablo 5: Cem Sultan ile XIV-XVI. yy.da Yaşamış Bazı Şairlerin Dîvânlarında Geçen Toplam Deyim Sayılarının Toplam Beyit Sayısına Oranı 52

Tablo 6: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Atasözleri, Şiir ve Mısra Numaraları, Geçtiği Sözlükler 63

Tablo 7: Tablo 6'daki Kaynaklarda Geçmeyen Atasözleri/Atasözü Olasılıklı İfadeler, Şiir ve Mısra Numaraları 65

Tablo 8: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Arapça Atasözleri, Şiir ve Mısra Numaraları 65

Tablo 9: Cem Sultan ile XIV-XVI. yy.da Yaşamış Bazı Şairlerin Dîvânlarında Geçen Atasözü Sayısı 67

Tablo 10: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Kelam-ı Kibarlar, Şiir ve Mısra Numaraları ... 71

Tablo 11: Cem Sultan *Dîvân*'ında İktibas Edilen Ayetler, Sureleri, Ayet Numaraları, Şiir ve Mısra Numaraları 80

Tablo 12: Cem Sultan *Dîvân*'ında İktibas Edilen Hadisler, Hadis Numaraları, Şiir ve Mısra Numaraları 84

Tablo 13: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Dua ve Beddua İfadeleri, Şiir ve Mısra Numaraları 90

Tablo 14: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Arkaik Kelimeler, Şiir ve Mısra Numaraları, Tarama ve Derleme Sözlüğü ile Karşılaştırılması 93

Tablo 15: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Arkaik Kelimeler, Kelimelerin Bağlamsal Anlamı, Kelimelerin LEHCEDİZ Veri Tabanında Yer Alan En Erken ve En Geç Tanıklarına Örnekler 97

Tablo 16: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller, Şiir ve Mısra Numaraları 109

Tablo 17: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan İkilemeler, Şiir ve Mısra Numaraları 175

Tablo 18: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Edatlar, Kullanım Sayısı 178

Tablo 19: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Bağlaçlar, Kullanım Sayısı 179

Tablo 20: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Ünlemler, Kullanım Sayısı 179

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Deyimlerin Toplam Kelime Sayısına Oranı 50

Şekil 2: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Deyimlerin Kullanıldığı Beyit Sayısına Oranı 51

Şekil 3: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Deyimlerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı 51

Şekil 4: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Atasözlerinin Toplam Kelime Sayısına Oranı 66

Şekil 5: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Atasözlerinin Kullanıldığı Beyit Sayısına Oranı 66

Şekil 6: Cem Sultan *Dîvân*'ında Atasözlerinin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı 66

Şekil 7: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Kelam-ı Kibarların Toplam Kelime Sayısına Oranı 73

Şekil 8: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Kelam-ı Kibarların Kullanıldığı Beyit Sayısına Oranı 73

Şekil 9: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kelam-ı Kibarların Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı 74

Şekil 10: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Ayetlerin Toplam Toplam Kelime Sayısına Oranı 81

Şekil 11: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Ayetlerin İktibas Edildiği Beyit Sayısına Oranı 81

Şekil 12: Cem Sultan *Dîvân*'ında Ayetlerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı 81

Şekil 13: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Hadislerin Toplam Kelime Sayısına Oranı 84

Şekil 14: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Hadislerin Geçtiği Beyit Sayısına Oranı 85

Şekil 15: Cem Sultan *Dîvân*'ında Hadislerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı 85

Şekil 16: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Dua ve Beddua İfadelerinin Toplam Kelime Sayısına Oranı: 92

Şekil 17: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Dua ve Beddua İfadelerinin Geçtiği Beyit Sayısına Oranı 92

Şekil 18: Cem Sultan *Dîvân*'ında Dua ve Beddua İfadelerinin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı 92

Şekil 19: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Arkaik Kelimelerin Toplam Kelime Sayısına Oranı 103

Şekil 20: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Arkaik Kelimelerin Kullanıldığı Beyit Sayısına Oranı 103

Şekil 21: Cem Sultan *Dîvân*'ında Arkaik Kelimelerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı 103

Şekil 22: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiillerin Toplam Kelime Sayısına Oranı 173

Şekil 23: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiillerin Kullanıldığı Beyit Sayısına Oranı 174

Şekil 24: Cem Sultan *Dîvân*'ında Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiillerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı 174

Şekil 25: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının İkilemelerin Toplam Kelime Sayısına Oranı 176

Şekil 26: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının İkilemelerin Kullanıldığı Beyit Sayısına Oranı 176

Şekil 27: Cem Sultan *Dîvân*'ında İkilemelerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı 177

Şekil 28: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Edat, Bağlaç ve Ünlemlerin Toplam Kelime Sayısına Oranı 180

Şekil 29: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Edat, Bağlaç ve Ünlemlerin Geçtiği Beyit Sayısına Oranı 180

Şekil 30: Cem Sultan *Dîvân*'ında Edat, Bağlaç ve Ünlemlerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı 181

KISALTMALAR LİSTESİ

G. : Gazel

K. : Kaside

Kıt. : Kıta

Mes. : Mesnevi

Mua. : Muamma

Mur. : Murabba

Müf. : Müfret

Ö. : Ölüm

Terc. : Terci-i bent

Terk. : Terkib-i bent

1. GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatı çalışmaları, "Yazma eser katalogları, sağlam metin teşkili, doğrudan metne yönelik incelemeler (metin tahlili, metin şerhi, metin mukayeseleri), tematik/monografik incelemeler, ansiklopedik eserler, antolojiler ve popüler çalışmalar olmak üzere ana hatlarıyla yedi başlıkta toplanabilir (Açıkgöz, 2007: 20-21). Bu çalışmalar hâlihazırda devam ederken son yıllarda, dijital çağın bilgiyi işleme ve kullanma kolaylığı sağlaması, bilgiye ulaşımı son derecede hızlı ve kolay kılması gibi nedenlerle klasik Türk edebiyatına dair çalışmalar, genel ağ ortamında kendini göstermeye başlamış, web tabanlı proje çalışmaları hız kazanmıştır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS), Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü (TEES), Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAB), Tezkire Terimleri Sözlüğü (TETES), Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü (TEBDİZ) ve bu projenin Türk edebiyatının tüm tarihsel ve çağdaş metinlerini içine alacak şekilde genişletilmiş hâli olan LEHCEDİZ projesi gibi müşterek çalışmalar klasik Türk edebiyatı sahasına önemli katkılar sunmuştur.[1]

Web tabanlı projeler içerisinde TEBDİZ projesi, çok katılımcının olduğu geniş kapsamlı bir proje olarak dikkat çekmektedir. Proje ile birlikte temelde edebî metinler olmak üzere farklı hüviyetteki tarihî metinlerin bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü hazırlanmaktadır. Bağlamlı dizinle metnin kelimelerinin ne sıklıkla kullanıldığı ve bağlamlarının belirlenmesi sağlanmakta böylelikle işlevsel bir sözlük oluşturmak için gerekli malzeme elde edilmiş olmaktadır. Kelimelerin diğer kelimelerle kurduğu anlamsal bağ sayesinde kazandığı farklı anlamlar, metinlerin tanıklarıyla tespit edilerek birçok metnin dijital ortama taşınmasıyla oldukça kapsamlı ve işlevsel bir sözlüğün elde edilme imkânı doğmaktadır. (Şenödeyici, 2017: 283).

Temelleri 2007 yılında atılan TEBDİZ projesinden önce bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarının ilk örnekleri, doksanlı yıllarda Prof. Dr. Günay Karaağaç tarafından yürütülen çalışmalarla ortaya konmuştur.[2] Yol açıcı bu çalışmaları Prof. Dr. Cem Dilçin'in

[1] Klasik Türk edebiyatı çalışmalarında dijital imkânların kullanımına dair şu kaynaklara bakılabilir: Yazar, İ. (2007). Klâsik Türk edebiyatı çalışmalarında bilişim teknolojisinden yararlanma ve e-kütüphane uygulamaları. *Journal of Turkish Studies*, *3*(2), 573-585. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.150; İşler, N. (2021). Eski Türk edebiyatı çalışmalarında dijital kaynaklar ve uygulamalar. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *8*(1), 249-272. https://doi.org/10.33460/beuifd.902116.

[2] Baranoğlu, Ş. (1991). *Vasfî Divanı gramer indeksi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi; Aktuna, E. (1992). *Amri Divanı'nın gramer indeksi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi; Sevimli, Y. (1992). *Helaki Divanı: Gramer indeksi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi; Ulutaş, İ. (1992). *Sarıca Kemal Divançesi'nin gramatikal indeksi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz

danışmanlığını yürüttüğü (emekli olması sebebiyle Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'ın danışmanlığında tamamlanan) Furkan Öztürk'ün "Baki Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]" adlı doktora tezi takip etmiştir. Furkan Öztürk'ün bu doktora çalışmasından sonra yine İsmail Hakkı Aksoyak danışmanlığında Özer Şenödeyici tarafından "Naili Dîvânı Sözlüğü [bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük]" adlı doktora tezi hazırlanmış, bu tez çalışması 2015 yılında basılmış, bu çalışmanın basılmasından bir yıl sonra Furkan Öztürk'ün çalışması da basılmıştır.[3]

2015 yılında Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'ın yürütücülüğünde hayata geçen TEBDİZ projesiyle Türkçenin tarihî metinlerinde yer alan söz varlıkları (kelimeler, kelime grupları, deyimler, atasözleri, kalıp ifadeler, kelam-ı kibarlar, argo ifadeler, dua ifadeleri vb.) tek tek tespit edilerek sisteme işlenmekte, bu söz varlıklarının hangi bağlamda kullanıldığı, dile ne zaman girip dilden ne zaman çıktığı yahut günümüze kadar gelip gelmediği, ne gibi anlamsal ve yapısal değişikliklere uğradığı takip edilebilmektedir. Proje kapsamında hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüklere yer vermesinin yanında şair ve nasirlerin üsluplarına dair tanıklı, somut ve istatistikî veriler sunarak üslup tespitleri barındırması; yüzyıllara göre şiir dilindeki sapmaları görebilme, şair ve nasirlerin Türk edebiyatındaki yeri ve önemini, sanatçı kişiliğini, dili kullanma becerilerini daha iyi konumlandırabilme, sanatçı ve yüzyıl olarak üslup karşılaştırmaları yapabilme vs. imkânlarını da beraberinde getirmektedir. Şüphesiz bu durum, edebiyat tarihine yönelik çalışmaları da daha nitelikli hâle getirecek, hatalardan mümkün mertebe azade kılacaktır.

Klasik Türk edebiyatına dair metinlerin günümüzde anlaşılması güç metinler olarak değerlendirilmesinin yahut önemli ölçüde yanlış anlaşılmasının mühim sebeplerinden biri, bu metinleri anlamak için XIX. yy.da hazırlanmış Osmanlı Türkçesi sözlüklerinin ve ekseriyetle bu sözlüklerden hareketle hazırlanan günümüz Osmanlı Türkçesi sözlüklerinin kullanılmasıdır. Bu sözlüklerde yer alan kelimelerin XV ve XVI. yy.daki kullanımlarından uzak oluşu, metinleri anlayamamaya yahut yanlış anlamalara kapı aralamaktadır (Şentürk, 2009: 92). Dilin canlı bir varlık oluşu, söz varlıklarının sosyal hayat içinde kendini hissettirmeden anlamsal ve fonetik değişikliklere uğraması yahut tamamen tedavülden kalkması, günümüz okuyucusunun tarihî metinleri anlamasını zora sokmaktadır. Şüphesiz bu durumun oluşmasında bir organizmaya benzeyen dilin söz varlıklarının, kendilerini yaşatan

---

Eylül Üniversitesi; Özgürler, A. A. (1994). *Yahyâ Bey Divanı gramer İndeksi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.

[3] Şönödeyici, Ö. (2015). *Nâilî Divanı sözlüğü [Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük]* (1-2). Serüven Yayınevi; Öztürk, F. (2016). *Bâkî Divanı sözlüğü (Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük),* (1-2). DBY Yayınları.

hayat şartlarını, kültürel zemini kaybetmesi etkili olmaktadır. Arapça ve Farsçanın en yetkin sözlüklerini yazan Osmanlı ulemasının, malumun ilamı olarak görmelerinden olsa gerek, Türkçenin söz varlığını kayda almaması, zamanın kıskacında unutulup giden söz varlıkları karşısında günümüz okuyucusunu zorluklarla karşılaştırmaktadır.

Söz varlıklarının kendi hayat bulduğu ortamda kayda geçmemesi birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Metni kuran ile metni muhatap alan arasındaki zaman farkı, metnin en küçük anlam birimi olan kelimelerin yahut deyimlerin kullanımlarının bilinmemesine, metnin barındırdığı anlamı takip edememeye, sonraki nesillerin aşılması güç anlamsal bariyerlerle karşı karşıya kalmasına sebep olmaktadır. Bu bariyerlerin aşılması, Türkçenin tarihî metinlerini bir havuzda toplayıp oluşturulan veri tabanıyla her bir söz varlığının tanıklardan hareketle tespit edilip anlam boyutlarının ortaya konulması ile gerçekleşecektir. Şüphesiz bu gayretin nihaî hedefi, Kızılelması, Türkçenin büyük, tanıklı ve tarihî sözlüğünün oluşturulması böylece tarihî metinleri anlama ve yorumlama hususundaki engellerin bertaraf edilmesi olacaktır.

İşte bu gayeye hizmet edecek, TEBDİZ projesi çatısı altında hazırladığımız "Cem Sultan Dîvânı (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)" adlı çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Giriş'te, çalışmanın amacı, kapsamı ve önemi üzerinde durulmuş; ikinci bölümde Cem Sultan'ın hayatına, eserlerine ve edebî kişiliğine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise özellikle Cem Sultan *Dîvân*'ının bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanırken elde edilen verilerden hareketle *Dîvân*'ın söz varlığı ele alınmış, Cem Sultan'ın dil tasarruflarına, üslubuna, sanatçı kişiliğine dair tespitlerde bulunulmaya, somut ve istatistikî veriler sunulmaya çalışılmıştır.

Son bölümde Cem Sultan *Dîvân*'ının bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğüne yer verilmiştir. Sözlük için Nihat Özyılmaz'ın neşredilmeyi bekleyen "Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı" adlı çalışması esas alınmıştır. Çalışmanın transkripsiyonlu metni sisteme yüklenerek *Dîvân*'ın söz varlığı, anlamlandırma işlemine hazır hâle getirilmiştir. *Dîvân*'ın kelime kadrosu mercek altına alınarak kelimeler, kalıp ifadeler, deyimler, atasözleri, ayetler, hadisler, dua ifadeleri, edatlar, bağlaçlar, ünlemler tespit edilerek her biri tek tek metnin bağlamında kazandığı anlamla anlamlandırılmıştır. Anlamlandırma sürecinde, Arapça-Farsça terkipler, deyimler, atasözleri, yardımcı fiil ile kurulmuş birleşik fiiller, kalıp ifadeler vb. birleştirilerek anlamlandırılma yoluna gidilmiştir. Anlamlara kaynak gösterme hususunda birçok sözlükte aynı anlamıyla geçen kelimelere kaynak gösterilmezken sadece birkaç sözlükte anlamı yer alan kelimeler için kaynak gösterilmiştir. Bir kelime iki temel anlamda kullanılmışsa iki

anlam arasına noktalı virgül konulurken; temel anlam, mecaz anlam ve bağlam ayrımı yapılıp temel anlam ve mecaz anlam arasına iki tane büyük “I” harfi konulmuş, sözcüğün bağlamı temel veya mecaz anlamdan sonra parantez içinde belirtilmiştir. Her bir sözcük varsa eklerinden tek tek ayrılarak sözcüğün geçtiği şiir numarası ve mısra numarası belirtilerek anlamı ve tanığı verilmiştir.

2. CEM SULTAN

2.1. Hayatı[4]

Fâtih Sultan Mehmed (ö. 1481)'in üç oğlundan en küçüğü olan Cem Sultan (ö. 1495), 23 Aralık 1459'da Edirne'de doğmuştur. Kaynaklarda kökeni hakkında farklı bilgiler yer alsa da annesi Çiçek Hatun (ö. 1498)'un, Sırp asıllı bir prenses veya köle olduğu görüşü hâkimdir. Cem Sultan'ın eğitimi henüz dört yaşlarındayken Edirne Sarayı'nda başlamış, annesinden Rumca ve İtalyancayı temel düzeyde öğrenmiş, saray hocalarından da Arapça ve Farsçayı öğrenmiştir. Buradaki eğitimi dokuz yaşına kadar devam etmiş, dokuz yaşında annesiyle Kastamonu'ya sancak beyliğine gönderilmiştir. Dört yıl Kastamonu'da kalan şehzade burada idarî tecrübe kazanmış; babası Fâtih Sultan Mehmed, Uzun Hasan (ö. 1478)'ın üzerine sefer düzenleyince Karaman valisi Şehzade Mustafa (ö. 1474) ile Manisa valisi Şehzade Bayezid' (ö. 1512)'i de yanına almış, Cem Sultan'ı da İstanbul'da bırakmıştır. Cem Sultan, yanında bulunan devlet adamlarıyla birlikte İstanbul'da devleti idare etmiş; seferden zaferle dönen Fâtih Sultan Mehmed, şehzadelerini tekrar eski sancaklarına gönderince Cem Sultan, Kastamonu'ya dönmüştür. Şehzade Mustafa'nın vefat etmesi üzerine Cem Sultan 15 yaşındayken 1474'te abisinin yerine Konya'ya sancak beyi olarak gönderilmiştir.

Fâtih Sultan Mehmed'in 3 Mayıs 1481'de vefat etmesi üzerine Cem Sultan babasının padişahlığı sırasında doğmuş olmasını ve kendisinden *Kânûnnâme-i Âli Osmân*'da "vâris-i mülk-i Süleymânî nûr-ı hadeka-i Sultânî" olarak bahsedilmesini gerekçe göstererek taht mücadelesine girmiştir. Babasının vefatı ile Şehzade Bayezid'e ulak gönderilirken Cem Sultan'a da gönderilmiş ancak Cem Sultan'a gönderilen ulağın yolu Bayezid destekçileri tarafından kesilince Cem Sultan'a mezkûr haber geç ulaşmıştır. Bayezid destekçileri oğlu Korkut (ö. 1513)'u tahta oturtmuş, bu arada Konya'da ordu toplayan Cem Sultan, Bursa'ya yürümüş 28 Mayıs 1481'de Ayas Paşa (ö. ?) idaresindeki Bayezid'in ordusunu bozguna uğratmış, kendi adına hutbe okutup sikke bastırarak padişahlığını ilan etmiştir. Daha güçlü bir ordu toplayan Bayezid Yenişehir Ovası'nda Cem Sultan'ın ordusunu bozguna uğratınca Cem Sultan birlikleri Konya'ya çekilmek zorunda kalmıştır. Konya'da tutunamayacağını anlayan Cem Sultan, ailesini de yanına alarak Kahire'ye Memluk sultanının yanına gitmiş; Kahire'de hükümdarlara has bir teşrifatla istikbal olmuştur. Cem Sultan, bir müddet sonra annesini ve

[4] Cem Sultan'ın hayatı şu kaynaklardan istifade edilerek yazılmıştır: Uzunçarşılı, İ. H. (1994). *Osmanlı tarihi (İstanbul'un fethinden Kanunî Sultan Süleyman'ın ölümüne kadar)*, (C. 2). TTK Yayınları, 161-179; Yıldırım, Y. (2018). Cem Sultan'ın hayatı. *Cem Sultan ve Dönemi* (s. 67-77) içinde. Osmangazi Belediyesi Yayınları; Ay Say, Ü. (2021). *Cem (Cem Sultan)*. İdeal Kültür Yayıncılık, 19-28.

ailesini de alarak hacca gitmiş, hac farizasını yerine getirmiştir. Hac farizasını yerine getirdikten sonra Kahire'ye dönen Cem Sultan, Ankara Sancakbeyi Trabzonlu Mehmed Bey (ö. ?)'den halkın Sultan Bayezid'den yüz çevirip kendisini beklediklerine dair davet mektubu alınca tekrar tahtı ele geçirmek için harekete geçmiş ancak başarılı olamamıştır. Karamanoğlu Kasım Bey (ö. 1483), Cem Sultan'ı deniz yoluyla Rumeli'ye göndermeyi teklif edince Cem Sultan, Rumeli'ye geçmek ümidiyle Frenk Süleyman (ö. ?) adlı adamını Rodos şövalyelerine göndererek yardım istemiş; yardım isteği olumlu sonuçlanınca Frenk Süleyman'ın şövalyelerden aldığı gemiler vasıtasıyla Cem Sultan maiyetiyle birlikte 26 Temmuz 1482'de Rodos adasına gelmiş ve adada şövalyelerin reisi Pierre d'Aubusson (ö. 1503) tarafından karşılanmıştır.

Cem Sultan'ın Rodos şövalyelerine sığınması 13 yıllık esaret hayatının başlangıcını beraberinde getirmiştir. Rodos'ta beş hafta kaldıktan sonra Cem Sultan Fransa'ya nakledilmiş; yedi sene boyunca Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde şövalyelerin elinde esaret hayatı yaşamıştır. Fransa Kralı VIII. Şarl (ö. 1498) ile Papa arasında gerçekleşen anlaşma neticesinde şövalyelerin elinden alınan Cem Sultan ve maiyeti, Papa'nın yanına, Roma'ya nakledilmiştir. Papa, Cem Sultan'a Hıristiyanlığı kabul etmesini ve Rumeli sınırında bulunmasını teklif etmiş ancak bu teklif Cem Sultan tarafından reddedilmiştir. Fransa kralı, Cem Sultan'ı da yanına alarak Kudüs'e gitme, Napoli krallığını ortadan kaldırma planını hayata geçirmek için İtalya'ya girince bazı şartlarla Papa'nın elinden Cem Sultan'ı almış ve Napoli üzerine yürümüştür. Yolda Cem Sultan hastalanınca yanındakilere aile ve çocuklarının himayelerini abisine söylemelerini ve Osmanlı topraklarına defnini vasiyet etmiş; kısa süre sonra 25 Şubat 1495'te hayatını kaybetmiştir. On üç sene esaret hayatı yaşayan Cem Sultan'ın ölümüne dair çeşitli iddialar yer alsa da bunlar içerisinde kabule şayan olanı Fransa kralına teslim edilmeden önce Papa Aleksandr Borjiya (ö. 1503) tarafından zehirli ustura kullanılarak zehirletilmiş olmasıdır.

2.2. Eserleri

2.2.1. Türkçe Dîvân'ı

Türkçe ve Farsça *Dîvân*'ı olan Cem Sultan'ın Türkçe *Dîvân*'ının Âşık Çelebi'nin *Meşâirü'ş-şuarâ*'sında babası II. Mehmed'e ithaf edildiği kaydı yer alsa da *Dîvân*'da bu bilgiyi doğrulayacak herhangi bir kaydın yer almaması, bu bilginin Cem Sultan'ın *Cemşîd ü Hurşîd* (*Âyât-ı Uşşâk*) mesnevisi ile karışmış olma ihtimali söz konusudur (Meriç, 2010: 60-

61).[5] Cem Sultan'ın *Dîvân*'ındaki bazı şiirlerden sergüzeştini takip etmek mümkündür. Özellikle *Dîvân'*daki bazı kasidelerin ve gazellerin muhtevasından hareketle divanın gurbette tamamlandığı söylenebilir ancak *Meşâirü'ş-şuarâ*'daki, *Dîvân*'ın tamamlanıp Kerem ve Raiyye kasidesi (Frengistan kasidesi) ile Sa'dî (ö. 1482) aracılığıyla II Bayezid'e gönderildiği yönündeki bilgi Raiyye Kasidesi'nin 22 Şubat 1483'te Savoie dükü I. Charles (ö. 1490)'in Cem Sultan şerefine verdiği ziyafeti tasvir etmesi, Sa'dî'nin de 1482'de denize atılarak boğulması hasebiyle mümkün görünmemektedir (Meriç, 2010: 64).

Günümüze kadar 17 nüshası tespit edilen (Babaarslan, 2020: 61) Cem Sultan *Dîvân*'ının dördü yurtdışında olmak üzere 18 nüshası bulunmaktadır. Bu nüshaların künyeleri şu şekildedir:

1. Bursa Orhan-Haraççı Kütüphanesi E6.
2. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar 5547.
3. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar 5574.
4. Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Manzum 81.
5. Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail 431.
6. Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih 3794.
7. Kayseri Râşid Efendi Yazma Eser Kütüphanesi 1262.
8. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revân Bölümü 739.
9. İBB Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Koleksiyonu 416.
10. Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi, 06 Hk 1234 (Gazeliyyat).
11. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 6890.
12. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz FB 250.
13. Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 1874.
14. Özel koleksiyon[6]

[5] Cem Sultan'ın *Cemşîd ü Hurşîd (Âyât-ı Uşşâk)* adlı mesnevisinde, mesnevinin Cem Sultan'ın babası II. Mehmed'e ithaf edildiğine dair şu beyit yer almaktadır: "Didüm Sulṭân Muḥammed adına ben / Ki her beyti ola gün bigi rûşen" (İnce, 2000: 177).

[6] Balıkesir'in yerli eşrafından emekli öğretmen Nazmi Alp Beyefendi'de bulunan bu nüsha 68 varaktır. Nüshada 315 gazel ve 1 adet felek redifli terkib-i bend bulunmaktadır.
Başlangıç (1b): "Oldı yüzüñüñ burḳaʿı ol zülf-i semen-sā / Sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā"
Bitiş (68b): "Ḫūn eyledi Cem bağrını ol ġamze-i ġammāz / Taʿcīl yüregin besle ki ḳan eyledi gitdi"

15. Paris Bibliotheque National, Suppl. 1163.

16. Berlin Devlet Kütüphanesi, Diez A. Octav 129.

17. Münih Devlet Kütüphanesi, Cod. Or. 136.

18. İngiltere Milli Kütüphanesi, GB 59 Or 7137.

İ. Halil Ersoylu tarafından Cem Sultan *Dîvân*'ının tenkitli metni 1979'da doktora tezi olarak hazırlanmış olup bu çalışma 1981, 1989 ve 2013 yıllarında üç defa neşredilmiştir.[7] Ersoylu'nun 9 kaside, 1 terkîb-bend, 1 tercî'-bend, 348 gazel, 1 rubai, 41 muamma ve 19 müfret bulunan çalışmasında, *Dîvân*'ın metnini üç asıl (metin tesis edilirken esas alınmak üzere Bursa Orhan Haraççı Kütüphanesi E6'daki nüsha ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 5574, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 5547'deki nüshalar) üç de "gerekli hâllerde başvurulduğu iddia edilen" nüshalar (Süleymaniye Kütüphanesindeki Lala İsmail Efendi 431 ve Fatih 3794'te kayıtlı nüshalar ve Millet Kütüphanesi Ali Emiri Efendi Manzum Eserler 81'de kayıtlı nüsha) olmak üzere altı nüshadan hareketle oluşturulduğu belirtilmiştir (Ersoylu, 1989: XII-XIII). Bu nüshaların hangi özelliği sebebiyle kullanıldığı çalışmada ifade edilmemiş; ayrıca gerekli hâllerde kullanıldığı belirtilen "Süleymaniye Kütüphanesi Lala İsmail 431"de kayıtlı nüshada bulunan şiirlerden 3 mütekerrir murabba, 5 kıt'a-i kebîre, 60 gazel ve 20 muamma H. Ersoylu'nun çalışmasında yer almamıştır (Babaarslan, 2020: 62).

Günümüze kadar Cem Sultan üzerine yapılan bilimsel çalışmalarda hep H. Ersoylu'nun neşri kullanılmıştır.[8] Bu neşrin bilimsel bir yayımda kullanılmasının sakıncaları

[7] İlk olarak 1981'de iki cildi sözlük olmak üzere üç cilt hâlinde neşredilmiş olan eserin diğer üç neşri Türk Dil Kurumu tarafından yapılmıştır. Eserin ilk neşri vülgarize neşir iken TDK tarafından yapılan neşirleri ilmî neşir hüviyetindedir: Ersoylu, İ. H. (1981). *Cem Sultan'ın Türkçe Divan'ı* (1-3). Tercüman 1001 Temel Eser Yayınları; Ersoylu, İ. H. (1989, 2013, 2020). *Cem Sultan'ın Türkçe Divan'ı*. TDK Yayınları.

[8] Cem Sultan hakkında Salih Yılmaz tarafından yapılan bir bibliyografya çalışmasında "66 makale, 35 kitap, 13 yüksek lisans tezi, 1 doktora tezi, 1 bildiri, 6 ansiklopedi maddesi, 2 tiyatro ve 5 kitap bölümü" olmak üzere toplam 129 kaynak tespit edilmiştir. 66 makalenin 41'i edebiyat, 25'i tarih alanında; 35 kitabın 10'u edebiyat, 13'ü tarih alanında, 8'i roman türünde yazılmıştır. Yüksek lisans tezlerinden biri dışında [Mazlum, M. (2006). *Osmanlı kaynaklarına göre II. Bayezid-Cem mücadelesi ve Osmanlı Devleti'nin dış politikasına etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.] bütün lisansüstü tezler edebiyat alanında verilmiştir. Cem Sultan'ın hayatını konu alan romanlardan 3'ü, tarih alanında yazılan kitaplardan 7'si, makalelerden 2'si, kitap bölümlerinden 1'i yabancı yazarlara aittir. (Yılmaz, 2018: 236). Yılmaz'ın 2018'de verdiği bu istatistik şüphesiz değişmiş, Cem Sultan'a dair çalışmalar devam etmiştir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla son 6 yılda Cem Sultan üzerine 8 yüksek lisans tezi daha yazılmış (tezlerden biri 2018'de, Yılmaz'ın makalesinden sonra) bu tezlerin 5'i Cem Sultan *Dîvân*'ını konu almıştır. Bu durumda Cem Sultan *Dîvân*'ı 12 yüksek lisans tez çalışmasına konu olmuş, bu çalışmalarda Ersoylu'nun neşri kullanmıştır: Zanbak, K. (2024). *15. yüzyıl sultan şairlerinden Avnî, Adlî ve Cem Sultan'ın divanlarında mitolojik unsurlar* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi; Mert. İ. (2023). *Cem Sultan'ın Türkçe Divan'ında maddî kültür unsurları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Başkent Üniversitesi; Kılıçkaya, F. (2021). *15. yüzyıl sultan şairlerinde din ve tasavvuf (Muradî, Avnî, Adlî, Harimî, Cem Sultan)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi; Ceylan, Ç. (2021). *Cem Sultan'ın Türkçe Divan'ında âhengi sağlayan edebî sanatlar* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi; Daşdemir, E. (2020). *Cem Sultan'ın gazellerinin teşbih*

Mehmet Kalpaklı tarafından çalışmanın TDK tarafından basılan bilimsel neşrinden kısa zaman sonra dile getirilmiştir (1999: 34). Pek çok nüshası bulunan bir eserin birkaç nüshadan hareketle tenkitli metnin kurulması, bilinen tüm nüshaların görülerek tenkitli metnin tekrar kurulmasını zaruri kılmaktadır (Babaarslan, 2020: 77-78). Bu zaruriyet, Nihat Özyılmaz'ın neşredilmeyi bekleyen çalışmasıyla giderilmeye çalışılmıştır. Mezkûr çalışmada, başta Türkiye Yazma Eserler Kurumu olmak üzere çeşitli kütüphanelerin envanterinde bulunan yazmalar esas alınarak metin yeniden tesis edilmiştir. Özyılmaz, çalışmasında kullandığı kaynakları "tamamı yurt içinde olmak üzere 13 adet *Dîvân* nüshası, 5 adet şiir mecmuası, 6 adet şuara tezkiresi ve 5 adet *Cem-i cem-âyîn* adlı eserin nüshaları" olmak üzere liste hâlinde sunmuştur (?: 7-8).

Nihat Özyılmaz'ın çalışmasında divan nüshalarının yanında şiir mecmuaları ve tezkirelerin de kullanıldığı görülmektedir. Çalışmada daha çok kaynağın kullanılması çalışmanın daha hacimli olmasını sağlamıştır. İki çalışma arasındaki hacimsel fark şu şekildedir:

Tablo 1: Cem Sultan *Dîvân*'ının H. Ersoylu Neşri ile N. Özyılmaz'ın Neşre Hazır Çalışması Arasındaki Hacimsel Fark

Nazım Şekilleri	**H. Ersoylu**	**N. Özyılmaz**	**Fark**
Kaside	6	9	3
Terkib-i bent	3	3	0
Terci-i bent	1	1	0
Gazel	348	424	76
Kıt'a	1	7	6
Murabba	0	3	3
Muamma	41	340	299
Müfred	19	24	5

sözlüğü [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi; Ağzıkara, R. (2016). *15. yüzyıl divan şairlerinden Adnî, Avnî, Cem Sultan, Mihrî Hatun ve Cemalî'de ayet ve hadis ıktibasları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırklareli Üniversitesi; Akduraş, T. (2008). *Ali Şir Nevayi'nin Mecalisü'n-Nefayis'i ile Cem Sultan'ın Türkçe Divan'ı arasında ses bilgisi ve ekler açısından karşılaştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi; Engin, S. (2006). *Cem Sultan'ın Türkçe Divanı'nın tahlili* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi; Bülbül, T. (2004). *Cem Sultan'ın Türkçe Divanı'ndan gazel şerhleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi; Yılmaz, M. (2003). *Cem Sultan'ın Türkçe Divanı'nda aşık, maşuk ve rakib* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi; Öge, S. (2001). *15. yy. şairlerinden Mesihi, Cem Sultan, Ahmed Paşa, Necati Beg, Üsküblü İshak Çelebi ve Şeyhi'nin divanlarında atasözleri ve deyimler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi; Alpun Çakmak, S. (2001). *Cem Sultan'ın Türkçe Divanı'ının psikolojik tahlili*. [Yayımlanmış YLT]. Fırat Üniversitesi.

Mesnevi	0	1	1
Toplam Kelime Sayısı	35.961	50.597	14.636

2.2.2. Farsça Dîvân'ı

Cem Sultan'ın Türkçe *Dîvân*'ının yanında Farsça *Dîvân*'ı da bulunmakta, bu divanın nüshaları ekseriyetle Türkçe *Dîvân*'ının içinde yer almaktadır. Farsça *Dîvân*'ın, Türkçe *Dîvân* ile birlikte "Bursa Orhan-Haraççı (nr. E. 6), Topkapı Sarayı Müzesi (Revan Köşkü, nr. 739), Süleymaniye (Fâtih, nr. 3794) ve Millet (Ali Emîrî, Manzum, nr. 328)" kütüphanelerinde olmak üzere toplam dört nüshası bilinmektedir (Kut, 1993: 285). Bu nüshalar mürettep bir divan şeklinde olup şiirler alfabetik olarak kaside, gazel, kıta ve müfretler şeklinde sıralanmıştır (Gültaş, 2018: 183).

Farsça şiirlerinde Cem Sultan'ın kullandığı dil sade ve anlaşılır olup zaman zaman da oldukça ağırlaşmaktadır. Cem Sultan'ın şiirleri XV. yy.da gerek İran'da gerekse Osmanlı coğrafyasında Farsça şiir yazan şairlere benzerlik göstermekte; Hâfız-ı Şîrâzî (ö. 1390?), Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (ö. 1273), Ferîdüddin Attâr (ö. 1221) gibi mutasavvıf şairlerin etkisinde kaldığı göze çarpmaktadır. *Dîvân*'da en çok (75) "fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün" vezni kullanılmıştır (Gültaş, 2018: 183-184).

Farsça *Dîvân*'ının tıpkıbasımı Türkçe *Dîvân* ile birlikte İsmail Hikmet Ertaylan (ö. 1967) tarafından yayımlanmıştır (1951). A. Naci Tokmak da Topkapı Sarayı Revan 739, Haraccıoğlu 913 ve Süleymaniye Fatih 3794'teki nüshaları esas alarak tashihli bir çalışma yayımlamış (1380); Ali Ertuğrul tarafından da Farsça rubaileri bir makalede yayımlanmıştır (2018: 228-260).

2.2.3. Cemşîd ü Hurşîd (Âyât-ı Uşşâk)

Selmân-ı Sâvecî (ö. 1376)'nin aynı adlı eserinin genişletilmiş bir tercümesi olan Cem Sultan'ın *Cemşîd ü Hurşîd* mesnevisinin sebeb-i nazm ve hatime bölümünde eserin adının *Âyât-ı Uşşâk* konulduğu, bu ismi oluşturan harflerin ebcet hesabıyla metnin yazılış tarihi olan 883/1478'i verdiği, lakabının *Cemşîd ü Hurşîd* olduğu, II. Mehmed'e ithaf edildiği bilgisi yer almaktadır (İnce, 2000: VIII-IX).

Eldeki bilgilere göre Kütahya Vahit Paşa Kütüphanesi 1666'da ve Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi 18464'te kayıtlı olmak üzere eserin iki nüshası bulunmaktadır (İnce, 2000: IX-X).

Mesnevinin tamamı 5374 beyittir ve geleneksel bir yapı içinde asıl hikâyeden önce "münacat, tevhit, Allah'ı anmanın faziletleri konulu manzume, kelime-i tevhit konulu manzume, nasihat konulu manzume, naʿt, miraciye, Hz. Peygamber'e şefaat dileğinde manzume, dört halife için manzumeler, Hz. Hasan (ö. 669) ve Hüseyin (ö. 680) için manzumeler, Hz. Hamza (ö. 625) ve Abbas (ö. 653) için manzumeler, Sultan Mehmed Han için manzumeler" yer almaktadır. Bu manzumelerden sonra sebeb-i telif gelmekte ve sonra "Âgâz-ı Dâstân" başlığı ve ardından asıl hikâyeye geçilmektedir. Mesnevi içinde 49 gazel yer alır (İnce, 2000: XXXIII).

Cemşîd ü Hurşîd'in vezni "mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ûlün"dür. Bu kalıbın dışında diğer manzumelerde 10 ayrı vezin kullanılmıştır. Çok olmamakla birlikte bazı beyitlerde vezin kusurları yer almaktadır. (İnce, 2000: XXXIV).

2.2.4. Fâl-ı Reyhân-ı Cem Sultân

Kırk sekiz beyitlik küçük bir mesnevi olan eser, Cem Sultan *Dîvân*'ının İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde (5474 ve 5547) ve Milli Kütüphanede (06 Mil Yz. A 6890) kayıtlı nüshalar olmak üzere toplam üç nüshada yer almaktadır. Günümüze kadar yapılan incelemelerde eserin sadece iki nüshasından (İstanbul Üniversitesi Kütüphanesindeki nüshalar) bahsedilmiştir (Ersoylu 1981, 1997; Meriç, 1992: 63, Yiğiterol, 2018: 199). Eser, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesindeki 5547 numaralı yazmada "Fāl-ı Reyḥān-ı Cem Sulṭān" başlığıyla kayıtlıdır (58b). Eserin, İsmail Hikmet Ertaylan tarafından yayımlanan Fal-nâme adlı çalışmada tıpkıbasımı verilmiştir (1951).

Aruz vezninin "mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün" vezniyle yazılan, bir çeşit çiçek falı olan mesnevide "der aḳsām-ı ezhār" başlığı altında "benefşe, gonca, sûsen, lâle, sünbül, semen, zanbak, karanfil, yasemen, gül, şakayık, nergis, nesrin, reyhan, zaymeran" olmak üzere on beş çiçek türünün adı geçmektedir. Mesnevide okuyucuya "Bu gül-zārı temāşā eyle bir dem", "Göñülden seyr ḳıl gel bu cinānı", "Gözet bu gül-sitānuñ ser zemīni" gibi dizelerle cihanı, gül bahçesini seyretme tavsiyesinde bulunulup önceki bölümde isimleri verilen çiçekler tek tek zikredilerek güzelliklerine dikkat çekilmiştir. Ardından bu çiçeklerin her biri klasik şiir tutumuna uygun olarak sevgilinin güzellik unsurlarıyla ilişkilendirilmiştir. Sevgilinin güzellik unsurlarından "yüzü gül, zambak, nesrin, şakayık; teri gül suyu; ağzı gonca; ayva tüyleri menekşe, sûsen; gözü nergis; kâkülü sümbül; yanakları semen, zaymeran; alnı yasemin; beni karanfil; saçları reyhan..." gibi çiçeklerle ilişkilendirilmiş ve çeşitli yorumlar geliştirilerek bir fal tertip edilmiştir. Mesnevi "Degüldür ḥükm-i ġaybī ḳaṣdum elḥaḳ / Hemān maḳṣūd olan

ṣanʿatdur ancaḳ", "Ki ḥükm-i ġayba Ḥaḳdur ancaḳ aḫkem / Budur söz ṭoġrısı vallāhü aʿlem" beyitleriyle sonlandırılarak gaybın yalnızca Allah tarafından bilineceği, maksadın sadece sanat yapmak olduğu dile getirilmiş ve fal bakmayı yasaklayan şerî hükümlere ters düşmeme gayesi gözetilmiştir.

2.3. Edebî Kişiliği

İlk eğitimini küçük yaşlardan itibaren Edirne Sarayı'nda alan, burada yaklaşık dokuz yaşına kadar Arapça ve Farsçanın yanında dönemin eğitim geleneği içerisinde yer alan dersleri tahsil eden, annesi Çiçek Hatun'dan İtalyanca ve Rumcayı okuyup yazacak düzeyde öğrenen Cem Sultan'ın 1469'da devrin kültür merkezlerinden biri olan Kastamonu'ya sancak beyi olarak tayin edildiği sırada, henüz on yaşındayken, gazel yazdığı rivayet edilmiştir (Kut, 1993: 284). Cem Sultan'ın kalabalık bir maiyetle geldiği Kastamonu, zekâsının ve ince duygularının gelişip serpilmesine uygun âlimlerin, şairlerin ve sanatçıların olduğu ilim ve sanat merkezi konumunda olan bir muhit olmuştur. Burada tahsil hayatına devam eden Cem Sultan, Arapça ve Farsça bilgisini bu dillerde şiir yazacak kadar ilerletmiş ve *Cemşîd ü Hurşîd (Âyât-ı Uşşâk)* adlı mesnevisini burada yazmaya başlamıştır (Çağlayan, 2001: 145).

Cem Sultan, şairlere, ilim ve sanat adamlarına yakınlık duyan bir şehzade olmuştur. 1474'te Şehzade Mustafa'nın ölümüyle Konya'ya sancak beyi olarak tayin edilen Cem Sultan'ın, buradaki görevi sırasında etrafında oluşan edebî topluluk, edebiyat muhitleri içinde farklı bir yer işgal etmektedir. Kandî (ö. ?), Laʿlî (ö. ?), Sehayî (ö. ?), Saʿdî, Haydar Çelebi (ö. 1495'ten sonra), Türabî (ö. ?), Şahidî (ö. 1504-1505 ?) ve Karamanlı Aynî (1490-1494 ?)'den oluşan bu şairler, diğer muhitlerden farklı olarak hamilerinin ismiyle tezkirelerde "Cem şairleri" olarak anılmış; hamileriyle aynı kaderi paylaşmış, bazıları vatanı birlikte terk etmek suretiyle ölünceye kadar talihsiz şehzadenin yanından ayrılmamıştır (Horata, 2000: 92).

Şiirlerinde Nizâmî (ö. 1469-1473)'nin, Şeyhî (ö. 1431?)'nin tesiri görülen Cem Sultan, özellikle Ahmed Paşa (ö. 1496-97)'nın tesirinde kalmıştır. Tezkire yazarları onun şiirlerini ve şairliğini methetmiş; şehzade şairler arasında en büyük şair olarak değerlendirmiştir (İpekten vd., 1988: 86). Sehi Bey (ö. 1548), "Şiir ve inşaya kadir, eşsiz bir şair" sözleriyle (İpekten vd., 2017: 18); isabetli değerlendirmeleriyle bilinen Latîfî (ö. 1582), "Sultan şairler içinde Cem Sultan'ın en beliğ ve en büyük şair olduğu hususunda şuara fikir birliği içindedir." diyerek (Canım, 2018: 103); Âşık Çelebi (ö. 1572) de "bir divanı bin divandan daha üstün" sözleriyle methetmiştir (Kılıç, 2018: 213).

Köklü bir kültüre sahip olan, klasik edebiyatı çok iyi bilen aynı zamanda Farsçaya ve İran edebiyatına dair derin vukufiyeti sayesinde zengin hayallerle dolu şiirler yazan Cem Sultan, birinci sınıf bir şair olmamakla birlikte şiirlerinde klasik Türk edebiyatının mazmunlarını ve hayal dünyasına dair unsurları çok iyi kullanmıştır (Kut, 1993: 285). Şiirlerindeki benzetme ve hayaller dikkate alındığında Cem Sultan'ın, kendisinden önceki şairlerden ve çağdaşlarından farklı olarak şiire birçok orijinal benzetme ve hayal kattığı, özgün söyleyişlerle kendisinden sonraki şairlerin ve klasik Türk şiirinin hayal dünyasını genişlettiği ifade edilebilir (Alkan, 2020: 448).

İlk dönem şiirleri henüz öğrenme döneminin şiirleridir. Bu dönem Cem Sultan'ın henüz çileli hayatının başlamadığı, şiirlerinde en çok sevgiliden aşktan bahsettiği dönemdir. Şiir denemeleri yaptığı bu dönemde şiirlerinde taklit, acemilik, kompozisyon eksikliği kendini hissettirir. Çok güzel matlalarla başladığı gazellerini aynı canlılık ve sanat üstünlüğü ile sürdüremez (Yavuz, 2011: 276). Edebî hayatının ikinci dönemi onun taht mücadelesine girdiği, Bursa ve Yenişehir savaşları sonunda Konya'ya dönerek hacca niyet edip buradan ayrıldığı dönemlere rastlar. Mısır yoluyla hacca giden Cem Sultan, edebiyat ve kültür dünyasından kopmaz. Bu yolculuk onun şiirlerinde tasavvuf ve dervişlik temalarını ön plana çıkarır (Yavuz, 2011: 293). Sultanlık hevesinden vazgeçmeyen Cem Sultan, ağabeyiyle üçüncü kez taht mücadelesine girer ve bu mücadeleyi de kaybedince hayatının üçüncü safhası başlar. Bu dönemde ağlamaklı, acıklı, hasret ve özlemini dile getiren, yer yer kaldığı yerlerdeki hadiseleri yer yer gözlemlerini anlatan şiirler yazar (Yavuz, 2011: 293). Konya'daki sancak beyliği döneminde, neşeli, çoşkulu, rintçe şiirler yazan Cem Sultan, esaret yıllarında yazdığı şiirlerinde, pişmanlık içerisinde, vatan ve aile özlemiyle dolu, lirik bir şair olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu şiirlerle öncekiler arasında gerek duygu yoğunluğu gerekse üslup bakımından belirgin bir fark vardır (Horata, 2000: 97). Sanatını hayata ve insanın gerçek dünyasına açan, alışılmışın dışında felek şikâyetlerine yer veren, iç dünyasında yaşadığı duyguları realist bir şekilde ifade eden bu şiirler, klasik şiir estetiği içinde istisnaî örneklerdir (Horata, 2000: 104).

Cem Sultan'ın şairliği hususunda kaynaklarda nazirecilik geleneği içeresindeki yeri müşterek bir hüküm olarak karşımıza çıkar. Ahmed Paşa ile yaygınlaşan ve âdeta bir gelenek hâlini alan nazireciliğe Cem Sultan da katılmış, Ahmed Paşa başta olmak üzere Şeyhî, Ataî (ö. 1437), Safî (ö. 1502'den sonra, 1532-33'ten önce ?), Nizâmî (ö. 1469-1473 ?), Hilâlî (ö. ?) ve Necâtî (ö. 1509) gibi şairlere nazireler yazmıştır. Aynı zamanda gerek yaşadığı dönemde gerekse kendinden sonraki dönemlerde Cem Sultan'ın şiirlerine kıymetli şairler tarafından

nazireler yazıldığı görülmektedir. Bu durum onun şiirlerinin kendisine nazire yazılacak kadar güzel olduğunu, zarif şiirlerinin beğenilip takdir edildiğini göstermektedir (Okur, 1992: 34-36). Cem Sultan'ın kendinden sonraki şairlere ufuk açarak öncülük ettiği bazı beyitlerinden çok rahat anlaşılmaktadır (Akkuş, 2019:219):

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad

Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur (Cem Sultan, K. 8/37)

Āvāzeyi bu 'āleme Dāvūd gibi ṣal

Bāḳī ḳalan bu ḳubbede bir ḫōş ṣadā imiş (Bâkî, G. 218/3; Küçük, ?:172)

Türk şiirinde *Dîvânü Lugâti't-Türk*'e kadar uzanan, bilhassa Halk edebiyatında kullanılan dedim-dedi söyleyişi (mürâca'a şiirleri), Cem Sultan'ın *Dîvân*'ında da gerek bir gazelin tüm beyitlerinde gerekse bir gazelin bazı beyitlerinde olmak üzere sık kullanılmıştır. Anadolu sahasında halk şiiri örneklerinin elimize ulaşmadığı XIV ve XV. yüzyıllarda mürâca'a geleneğinin klasik Türk şiirinde yaygın bir şekilde devam ettiği, Kadı Burhâneddin (ö. 1398), Ahmedî (ö. 1412-13), Nesimî (ö. 1417 ?) gibi şairlerin bu söyleyişin ilk örneklerini verdiği görülmektedir (Alıcı, 2014: 3). Bu geleneğin önemli temsilcilerinden biri olan Cem Sultan, tespit edilebildiği kadarıyla aynı zamanda XV. yy.da senli benli gazeller yazma geleneğini de başlatmış, bu gelenek XVIII. yy.a kadar devam etmiştir. Bu gazeller aynı zamanda kendi içinde nazire geleneğini de göstermektedir (Koç Keskin, 2007: 180).

3. CEM SULTAN DÎVÂN'ININ SÖZ VARLIĞI

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarında ele alınan metnin sözlüğü hazırlanırken tutulan notlar ve elde edilen verilerden hareketle metinlerin söz varlıklarının incelemeye tabi tutulması; "deyimler, atasözleri, kelam-ı kibarlar, dua ifadeleri, argo ve kalıp ifade (tamlamalar, birleşik fiiller, ayetler, hadisler vb.)" başlıklarıyla TEBDİZ sistemine girilen kelime gruplarının inceleme kısımlarında ele alınması, birtakım somut ve istatistiksel verilerle çalışılan metnin söz varlığına ve metnin sahibinin üslubuna dair tespitlerde bulunulması çalışmaları, Türkçeye ve Türk edebiyatına katkı sunması bakımından, önemli kılmaktadır.

Metinlerin söz varlığının tetkiki, Türkçenin tanıklı, büyük sözlüğünün hazırlanmasına malzeme sunmuş olacak, mevcut sözlüklerin okuyucunun karşılaştığı engelleri aşmasında yeterli olamaması hasebiyle metne nüfuz edememe sorunu aşılmış olacak, metnin söz varlığına ve metnin sahibinin üslubuna dair somut ve istatistiksel veriler şairleri/nasirleri belli başlıklar altında karşılaştırma imkânı sunacak, böylece Türk edebiyatı tarihi daha sağlam verilerle değerlendirilebilecektir. Cem Sultan *Dîvân*'ının söz varlığının tetkiki bu amaca hizmet edecek olup çalışmamızda *Dîvân*'ın söz varlıklarından "deyimler, atasözleri, kelam-ı kibarlar, ayetler, hadisler, dua ve beddua ifadeleri, arkaik kelimeler, birleşik fiiller, ikilemeler, edat, bağlaç ve ünlemler" tespit edilip incelenmiş; bu söz varlıklarına dair istatistiksel veriler sunulmaya çalışılmıştır.

3.1. Deyimler

Deyimler, genellikle gerçek anlamlarından az çok uzak, kendine has bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbekleridir (https://sozluk.gov.tr/). Anlatımı güçlü ve güzel hâle getirmek için dilin zenginliğinden, canlılığından ve hareketliliğinden istifade eden klasik Türk edebiyatı şairleri, deyimleri kullanma becerileriyle dile hâkimiyetlerini ortaya koymuşlardır. Şiirde yer alan kelimelerin yerli yerinde kullanıldığı, birbirleriyle olan rabıta ile şiir dilinde anlam çağrışımları/katmanları yakalanmaya çalışıldığı göz önünde bulundurulursa Türkçenin anlam zenginliğini en iyi barındıran deyimlerin aynı zamanda bu amaca hizmet etmek için kullanıldığı söylenebilir[9]. Bilhassa şiir dilinde çoklu okuma imkânı oluşturma, okuyucunun zihninde farklı çağrışımlar meydana getirme gayreti klasik Türk edebiyatı şairlerince evla görülmüş, deyimler bu gaye için önemli dil malzemeleri olmuştur. Deyimlerin gerçek

[9] Detaylı bilgi için bakınız: Yılmaz, B. (2023). *Çok anlamlılık bağlamında klasik Türk şiirinde deyimler* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.

anlamlarından az çok uzaklaşarak mecaz anlam yoluyla yeni bir anlama evrilmesi, şairlerin şiirlerinde bu gerçek anlam ile mecaz anlam arasında gidip gelmelere, edebî sanatları da işin içine katarak iki anlam boyutunu şiire yansıtmalarına zemin hazırlamıştır. Hatta bazı beyitlerin varlık sebebinin bir deyim etrafında yorum geliştirme hedefine yönelik olduğu görülmektedir:

Başuñ ucına geldi o gün ḫasteyüm dime

Dur aç gözüñi başuña gün doġdı Enverī

Enverî (ö. 1547)'nin "O güneş gibi sevgili, başının ucuna geldi. Hastayım deme, kalk, aç gözünü; talihin açıldı/başına güneş gibi sevgili geldi." dediği bu beyitte, "talihin açılması, çok sevinç verecek bir şeyin gerçekleşmesi" gibi anlamlar barındıran "başa gün doğmak" deyimi beyitin merkezine yerleştirilmiş; hem talihin açılması anlamı için hem de âşığın hasta yatağının başucuna sevgilinin dikilmesi hâlini tasvir etmek için kullanılmıştır (Şentürk, 1999: 232).

Deyimlere dair benzer kullanımlar, bir üslup özelliği olarak Cem Sultan *Dîvân*'ında da kendini göstermektedir. Günümüzde de "gereği yokken, boşu boşuna" anlamında kullanılan "yok yere" deyimi (Tanyeri, 1999: 252) klasik Türk şiirinde ekseriyetle sevgilinin ağzının ve belinin konu edildiği beyitlerde karşımıza çıkmaktadır. Şiir geleneğinde muhtemelen Çinli güzellerin ağızları idealize edilerek ağzın küçük ve yuvarlak olanı makbul sayıldığından şairler bu küçüklüğü yokluğa kadar götürmüşlerdir (Şentürk, 2016: 132, 139). Sevgilinin dudaklarından ötürü ağzının şaraba benzetildiği, sormak fiilinin tevriyeli kullanıldığı, "Ağzını sordukça/emdikçe gözün öfkelense hiç buna şaşılır mı? Sarhoş olan, şarap için yok yere kavga eder." anlamındaki şu beyitte sevgilinin ağzı ile yokluk arasındaki rabıta sebebiyle "yok yere" deyimi kullanılmış, deyim hayal edilen manzarayla bağdaştırılmıştır:

Ṣorduḳça dehānuñ n'ola ḫışm itse gözüñ kim

Mey üzre ḳılur mest olan yoḳ yire ġavġā (G. 1/5)

Deyimin ve aynı hayalin kullanımının şu beyitte tekrar ettiği görülmektedir:

Laʿlüñi ṣorduġuma ḫışm itse çeşmüñ n'ola kim

Mest olanlar yoḳ yire şūr ü şer ü ġavġā ḳılur (G. 104/6)

Yine aşağıdaki beyitte de sevgilinin zülfü ile gözü, ağzı için kavgaya tutuşurken araya giren ayva tüyleri "Yok yere bu kavga da nedir?" demektedir. Yok yere deyiminin sevgilinin ağzı için kullanıldığı bu beyitte aynı zamanda araya girmek deyiminin de hem gerçek hem de

mecaz anlamına uygun düşecek şekilde/kinayeli kullanıldığı (kavgayı ayırmak için araya girmek, konum itibariyle iki şeyin arasında bulunmak) görülmektedir:

Zülf ü çeşmüñ dehenüñ üzre nizāʿ itdi ḫaṭuñ

Girüp araya didi yoḳ yire bu ceng nedür (G. 136/5)

Yok yere deyiminin aynı zamanda sevgilinin ağzının küçüklüğünü vurgulamak için kullanıldığı bir başka beyitte de âşık sevgilinin ağzından öpücük talep etmekte sevgili yok yere zahmet çekmemesi gerektiğini, bu arzunun hâsıl olmayacağını söylemektedir:

İltimās-ı būse eyledüm dehānından didi

Çekme zaḥmet yoḳ yire ḥāṣıl degül bu mültemes (G. 162/6)

"Hüsrev, dudağı şirin sevgiliyi yalnız bulunca Ferhat da o anda yok yere canını terk etti." anlamındaki aşağıdaki beyitte de yine sevgilinin yok gibi dudağı (mecaz-ı mürsel yoluyla ağzı) için Ferhat yok yere canını feda etmektedir:

Lebi şīrīni Ḫüsrev buldı tenhā

Hemān yoḳ yire cān terk itdi Ferhād (G. 48/6)

Aşağıdaki beyitte de âşık sevgilinin ağzının gaybî bir nokta olduğu hususunda yok yere evhamda bulunmakta; lakin bu evhamı sevgilinin dudakları ortaya çıkarmaktadır:

Vehm iderdüm dehenüñ noḳṭa-i ġayb ola diyü

Āşikār eyledi bu yoḳ yire evhāmı lebüñ (G. 219/5)

Yine aşağıdaki beyitlerde de sevgilinin ağzı yâd edilmekte, sevgili ise bu yüzden yok yere kan dökmeye niyetlenmektedir:

Cemi öldürme yād itse dehānuñ

İdüp yoḳ yire bu ḳanı n'idersin (G. 277/5)

Ger dehānuñ añsa öldürme Cemi

Yoḳ yire ḳan eylemek ḳānūn degül (G. 235/5)

Yok yere deyiminin sevgilinin yok gibi olan ağzı için kullanıldığı bir başka beyitte de gonca ağızlı sevgili bir öpücük vermeyi vadetmiş fakat bu kararından yok yere dönmüştür:

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ

Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne (G. 345/2)

Yine bir başka beyitte Cem Sultan, sevgilinin yok hükmündeki ağzının sırrını kimsenin bilemeyeceğini, bu durum karşısında yok yere evham yapmaması gerektiğini kendisine nasihat etmiştir:

Nigāruñ aġzı sırrın kimse bilmez

Gel iy Cem ḳılma yoḳ yire tevehhüm (G. 250/8)

Sevgilinin güzellik unsurlarından olan "bel" için de benzer bir durum söz konusudur. Günümüzde de makbul bir güzellik ölçüsü olarak kabul edilen ince bel, şairlerce abartılarak kıl kadar ince, gözle görülemeyecek kadar ince olarak tasavvur edilmiştir. Cem Sultan *Dîvân*'ında gerek sevgilinin ağzı gerekse beli için gözle görülemeyecek ölçüde olma tasavvurlarına konu olan beyitlerde bu hayali desteklemek için yok yere deyiminin kullanıldığı görülmektedir. Aşağıdaki beyitte şair, sevgilinin beli ve ağzını andıkça yok yere hayaller kurmakta olduğunu dile getirmiş; yok yere deyimi hem kurulan hayallerin imkânsızlığı için hem de sevgilinin ağzının ve belinin yok gibi oluşunu ifade etmek için kullanılmıştır:

Belüñ ile dehānuñ añduḳça

Eylerem yoḳ yire ḫayāl iy dōst (G. 18/5)

Bir başka beyitte de sevgilinin ağzının ve belinin yok hükmünde oluşu iham-ı tenasüp yoluyla ifade edilmiş, âşık sevgiliyi öpmek ve kucaklamak için canını feda edecekken sevgili yok yere gam çekmemesi gerektiğini, öpecek bir ağzın, kucaklayacak bir belin olmadığını ifade etmiştir:

Didüm cān virürem būs ü kināre

Didi ġam çekme gel yoḳ yire bārī (G. 383/3)

Şu beyitte ise yok yere deyimi sevgilinin ağzı ve beli için değil Cem Sultan'ın canı için kullanılmıştır. Sevgili Cem Sultan'ın canını feda etmeyeceğini söylemekte ancak zaten çoktan yok olan, terk edilen canı için bu düşüncenin yok yere sevgilinin hatırına düştüğü ifade edilmektedir:

Cān terkin eylemez dir imişsin yolumda Cem

Yoḳ yire gör ki ḫāṭıruña ne ḫuṭūr ider (G. 134/5)

Bu tanıklarda görüldüğü gibi bir üslup özelliği olarak Cem Sultan *Dîvân*'ında yok yere deyimi, şiirin mazmununu pekiştirmek, hayal edilen manzarayı daha çarpıcı hâle getirmek için kullanılmaktadır.

Deyimlerin gerçek ve mecaz anlam barındırması, somut ve soyut çehrelerinin oluşu, kinaye sanatında deyimlerden çokça istifade edilmesini sağlamakta; bu durum Cem Sultan *Dîvân*'ında da bir üslup özelliği olarak görülmektedir. Yabana atmak deyimi *Dîvân*'da iki yerde gerçek ve mecaz anlamıyla kullanılmıştır. Okçuluk ıstılahlarından olan bu deyim "oku menzilin ötesine atmak" anlamını barındırırken ayrıca deyim olarak "dikkate almamak, değer vermemek" gibi anlamlara da gelir (Zülfe, 2006: 79). Cem Sultan *Dîvân*'ında bu iki anlama da göz kırpıldığı görülmektedir. Sevgili eğri olan rakiplerini kaşlarının yayı gibi yanına çekmekte, doğru olan âşığını ise gamzesinin oku gibi yabana atmaktadır. Burada yabana atmak deyimi hem oku menzilin çok ötesine atmak hem de âşığına değer vermemek, onu dikkate almamak anlamında kinayeli kullanılmıştır. "Eğri-doğru, yanına çekmek (yakınlaştırmak, yakın samimî davranmak, yüz vermek)-yabana atmak (uzaklaştırmak, yüz vermemek)" ibareleri arasındaki tezat, "ok-yay-yabana atmak" kelimeleri arasındaki tenasüp de beyitin barındırdığı hayali zenginleştirmektedir:

Ḳaşlaruñ yayı gibi egriyi yanına çeküp

Ġamzesi oḳı gibi ṭoġrıyı yābāne atar (G. 92/2)

Yine bir başka beyitte Cem Sultan, kavuşma yayının kendisine doğru çekilmesini, vuslata yaklaşmayı temenni ederken ayrılık yayı kendisini ok gibi yabana atmış, vuslattan uzaklaştırmıştır. Yine burada da yabana atmak deyimi ile hedefin, menzilin çok ötesine atmak anlamının yanında değersizleştirmek, dikkate almamak anlamına da göz kırpılmaktadır. Ayrıca yabana atmanın hedefi ıskalamak anlamı şairin sevgiliye kavuşma hedefinden uzaklaşmasını, arzularının hayal oluşunu akla getirmektedir:

Dilerdi kim çeke kendüye vuṣlatuñ yayın

Yabāna atdı Cemi oḳ gibi kemān-ı firāḳ (G. 207/12)

Deyimlerin şiirin diğer kelimeleriyle, mazmunuyla uyumlu kullanılması, şairin kelime seçimine yön vermesi "kıyamet (ler) koparmak" deyiminde de görülmektedir. Kıyamet(ler) koparmak deyimi ekseriyetle ortalığı birbirine katmak, karıştırmak, kargaşaya gürültüye sebebiyet vermek anlamlarını iktiza eder (Tanyeri, 1999: 178). Klasik Türk edebiyatında sevgilinin boyunun kıyamete benzetilmesinde, kamet (boy) ve kıyamet kelimelerinin aynı kökten gelmesi, sevgilinin ayağa kalkıp yürümesiyle gerek saygıdan gerekse onu daha iyi

görebilme ümidiyle herkesin ayağa kalkıp kıyamet gibi bir kalabalığın, âşıklar topluluğunun izdihama sebebiyet vermesi, kıyamet günü bütün insanların ayakta bekleyeceği inancı etkili olmuştur (Şentürk, 2017: 271). Aşağıdaki beyitte kıyamet koparmak deyimi ile sevgilinin elif gibi olan boyu arasında oluşan rabıta sevgilinin boyunun edebî metinlerde ekseriyetle kıyamete benzetilmesinden mütevellittir. Ayrıca fal bakmanın gayptan haber vermenin bir çeşidi olması, dinen yasak olması, kıyamete yakın zamanda insanların dinin emirlerine uymama davranışlarının artması da bu deyimin tercih edilmesinde etkili olmuştur. Mushaf'tan fal bakma âdetine de işaret edilen beyitte şair güzellik kitabından fal baksa falında sevgilinin elif gibi boyunun çıkacağını, bu falların bir gün başına iş açacağını, kıyamet koparacağını ifade etmektedir:

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde fāl açsam elif ḳaddüñ gelür

Başuma bir gün ḳıyāmet ḳoparur bu fāller (G. 119/5)

Yine aşağıdaki beyitte de sevgilinin boyu ile başına kıyamet koparmak deyimi birlikte kullanılmakta, sevgilinin boyunun kıyamete teşbihi deyimin tercih edilmesinde etkili olmaktadır:

Ḳoparur başuma ḳıyāmet āh

Ne belādur bu ḳadd ü ḳāmet āh (G. 329/1)

Başa toprak koymak/dökmek deyimi "derdi ve sıkıntısı olduğunu bildirmek, acizlik ve muhtaçlık bildirmek, aman ve merhamet dilenmek, bir durumdan şikâyet etmek" gibi anlamlara gelmektedir (Yılmaz, 2014: 173). Aşk ateşiyle su gibi başa toprak döküldüğü, buna rağmen eyvahlar olsun ki hâlâ sevgilinin hâlden anlamadığı dile getirilen beyitte başa toprak dökmek deyimi beyitte anâsır-ı erbaayı sağlamak için kullanılmış, deyimin tercih edilmesinde beyitin zeminine "su, ateş, hava ve toprak" kelimelerini yerleştirme çabası etkili olmuştur:

Ṣu gibi dökdüm hevāñ odında ṭopraḳ başuma

İy dirīġā vāḳıf olmaduñ daḫı aḥvālüme (G. 347/2)

Yine aşağıdaki beyitte de aynı deyim kullanılmakta, sevgilinin ayva tüylerinin emsali olduğunu söyleyen hat (yazı), bu yüz karasıyla başına toprak koymaktadır. Burada hem yüz karası deyimi hem de başına toprak koymak deyiminin seçilmesinde renk rabıtası etkili olmuş, siyah mürekkepli yazı, kara yüz, kara toprak bir arada kullanılmaya çalışılmıştır. Ayrıca yazının mürekkebi kuruması için üstüne kum ve külden imal edilen riklerin serpilmesi de yazının başına toprak koyması hayalinde etkili olduğu söylenebilir:

Ḫaṭṭuñ miṣālini diyeli bildi cürmini

Yüz ḳāresi ile başına ṭopraḳ ḳoyar ḫaṭ (G. 183/3)

Aşağıdaki beyitte de "dil uzatmak" deyimi kalem ucunun dile benzemesi sebebiyle "yüzünü siyah eylemek (yüz karası olmak)" deyimi de hem karalama kâğıdının hem de miskli mürekkebin kara olması sebebiyle diğer unsurlarla bir araya gelerek beyitteki hayali zenginleştirici bir işlevde kullanılmıştır:

Ḳalem bigi dil uzadan ḫaṭına ḫibr-i Ḫaṭā

Miṣāl kāġıdı gibi yüzin siyāh eyler (G. 100/2)

Aşağıdaki beyitte de Hoten ceylanlarının sevgilinin gözüne benzeme konusunda müddei olması sonucu sevgilinin keskin, kıyıcı yan bakışı devreye sokulmuş; bu ceylanların yüreğinin kanla dolması kargışında bulunulmuştur. Ceylanların göbeğinde kan pıhtısının kurumasıyla oluşan, misk yapımında kullanılan maddeden hareketle "bağrını kan etmek" deyimi kullanılmış (Eyüpoğlu, 1975: 48); deyim beyitteki manzarayla bütünleşmiştir:

Çeşmine beñzerem dir imiş āhū-yı Ḫoten

İy ġamzeler gelüñ yüregin ṭolu ḳan idüñ (G. 221/5)

Üstüne titremek deyimi "bir şeye veya kimseye sevgi, özen göstermek, zarar gelmesin diye özenle korumak" anlamlarını ihtiva etmektedir (Tanyeri, 1999: 238). Aşağıdaki beyitte deyim üstüne yaprak gibi titremek şeklinde kullanılmış, boyu benzerlerinden üstün olan sevgiliye sevgi ve özen gösteren başka bir âşık olamayacağı ifade edilmiştir. Beyitte servi ağacının, hevadâr kelimesinin geçmesi, üstüne yaprak gibi titremek deyiminin tercih edilmesinde etkili olmuştur. Beyitin arka planında ikinci bir anlam katmanı oluşturmak için hava ile salınan servi ağacının yapraklarının oluşturduğu manzaradan yararlanılmıştır. Şiire bu derinliği kazandırma işlevi deyimle sağlanmıştır:

Bir bencileyin üstine yapraḳ bigi ditrer

Ol serv-i ser-efrāza hevā-dār kimüñ var (G. 103/8)

Benzi sararmak deyimi, yüzün rengi solmak anlamını ihtiva eden bir deyimdir (https://sozluk.gov.tr/). Bu deyimin aşağıdaki beyitte seçilmesinde renk rabıtası etkili olmuş, son baharda ağaçların yapraklarının sararması ile âşığın ölüme yaklaşması, benzinin sararması ilişkilendirilmiştir. Ömrünün sonbaharında olduğu için ilkbaharı göremeyecek olan Cem Sultan'ın son bahar mevsiminde sararan yapraklar gibi yüzü sararmıştır:

Fürḳat ḫazānı şöyle ṣarardursa beñzini

Hīç ummazam ki irişe faṣl-ı bahāra Cem (G. 273/5)

Deyim kullanımına dair şirde tesis edilmek istenen hayali zenginleştirmek ve o hayalle bütünleşmek gibi bir fonksiyonun hissedildiği Cem Sultan *Dîvân*'ında 428 deyim ve 912 adet de deyim kullanımı tespit edilmiş; bu deyimler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tablo hazırlanırken Cem Sultan *Dîvân*'ında bulunan deyimlerin, deyimlere dair yapılan sözlük çalışmalarında yer alma durumu da değerlendirilmiştir:

Tablo 2: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Deyimler, Şiir ve Mısra Numaraları, Geçtiği Sözlükler

Deyimler	**Şiir ve Mısra Numaraları**	**Deyimlerin Geçtiği Sözlükler[10]**			
		Aksoy	**Eyüpoğlu**	**Tanyeri**	**TDK**
adın aġzına al-	(Mua. 216/2)		*		*
aġa düş-	(G. 318/1)	*	*		*
aġız ṣuyı aḳ-	(G. 408/9)	*	*		*
aġıza sög-	(G. 353/4)		*		
aġzuñ ṭut-	(G. 98/12), (G. 135/12)		*		*
āh al-	(G. 231/2)	*	*		*
ʿahde ṭur-	(G. 277/7)		*		*
ʿahde vefā ḳıl-	(G. 173/9)		*		*
ʿaḳl ṭaġıt-	(Terk. 3/84)		*		*
ʿaḳlı ir-	(K. 4/43)	*	*		*
ʿālem başa ṭar ol-	(G. 149/4)		*		*
ʿalem çek-	(G. 96/6), (G. 270/12), (K. 7/32)				
aradan çıḳ-	(Mua. 14/2)	*	*		*
āstīn ṣal-	(Mua. 147/2)				

[10] Aksoy, Ö. A. (1984). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü II (Deyimler sözlüğü)*. TDK Yayınları.
Eyüpoğlu, E. K. (1975). *On üçüncü yüzyıldan günümüze kadar şiirde ve halk dilinde atasözleri ve deyimler (Tabirler)*. Doğan Kardeş Matbaacılık.
Tanyeri, M. A. (1999). *Örnekleriyle Divan şiirinde deyimler*. Akçağ Yayınları.
TDK atasözleri ve deyimler sözlüğü. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 08.04.2024)

aşaġa geç-	(Terk. 2/58), (Terk. 3/16)				
āteş ṭut-	(Terc. 1/89)				
āvāreluġa düş-	(G. 42/7)				
ayaġa balta ur-	(Terk. 3/56)		*	*	
ayaġa düş-	(G. 19/5), (G. 105/11), (G. 107/13), (G. 185/2), (G. 284/5), (K. 7/67)		*		*
ayaġa ṣal-	(G. 318/14), (G. 417/3), (Mua. 72/1), (Mua. 151/1)		*		
ayaġına baş ḳo-	(Mua. 257/1)		*		
ayaġına yüz sür-	(G. 342/5), (K. 5/180)		*		
ayaġuña baş ur-	(K. 8/31)		*		
ayaḳdan düş-	(G. 65/3)		*		*
ayaḳlar altına düş-	(G. 153/9)	*	*		*
ʿayār çek-	(Terk. 1/186)				
ayru düş-	(G. 166/7), (Kıt. 5/5)		*		*
ʿaẕāb çek-	(Terc. 1/100)				*
bāġ boz-	(Müf. 23/1)	*			*
baġrı ḳan ol-	(G. 217/9)		*		
barmaḳ ḳaldur-	(G. 194/10)	*	*	*	*
baş aç-	(G. 218/6)	*			
baş çek-	(G. 400/11)	*	*		*
baş ḳo-	(G. 329/5)		*		*
baş ḳoş-	(G. 51/12), (G. 112/1), (G. 153/3), (G. 198/13), (G. 226/7), (G. 215/13), (G. 240/2), (G. 296/6), (G. 395/5), (Mua. 153/1)		*		
baş oyna-	(G. 218/17), (G. 320/6), (G. 337/10), (G. 373/7), (Mua. 56/2)		*		
baş u cān terk eyle-	(G. 218/16)				*
baş vir-	(G. 127/4)	*	*		
başa belā(lar) al-	(G. 193/6), (Terk. 3/47)				*
başa çizgin-	(G. 274/12)				
başa(ına) gel-	(G. 119/2), (G. 187/2), (G. 212/1), (K. 8/2)		*	*	*
başa (neler) getür-	(G. 22/2), (G. 255/10), (G. 327/4)		*	*	*

başa ṭopraḳ dök-	(G. 347/3)			*	
başa ṭopraḳ ḳoy-	(G. 183/6)			*	
başa üş-	(G. 199/6)				
başa var-	(G. 318/13)		*	*	
başdan çıḳar-	(G. 128/6), (G. 374/14)	*	*	*	*
başın ayaġa ṣal-	(G. 193/6)		*		
başına belālar al-	(Mua. 81/2)	*	*		*
başına devlet var-	(G. 362/13)				*
başına ṣu ḳoy-	(G. 132/17)			*	
başından git-	(G. 298/14)		*		
bāzāra çıḳar-	(G. 351/5)				*
belā bul-	(K. 7/37)		*		*
belā çek-	(G. 72/4), (G. 321/2)		*		
belālar gör-	(Mua. 11/2)		*		
belā vir-	(Terk. 2/51)		*		*
belā vü derd ü miḥnet çek-	(G. 11/11)	*	*	*	*
belāya uġra-	(G. 370/8)	*	*		*
bende düş-	(G. 195/8), (G. 195/10),				
berāt getür-	(G. 22/11)				
beyāna gel-	(Terk. 1/26)				
beyāna ṣıġma-	(Terk. 1/69)		*		
bir loḳma vü bir ḫırḳa	(G. 162/18)		*		*
boş elle gel-	(G. 220/12)		*		*
boynuña al-	(G. 272/7)		*	*	*
boyunda kefen	(K. 1/126)				*
boyun ṭut-	(Terk. 1/19)			*	
bünyād ḳo-	(G. 48/6)				*
bünyād ur-	(K. 3/19), (K. 8/44)				*
cā ṭut-	(G. 104/7), (G. 140/2), (G. 185/11), (G. 237/7), (Mua. 63/2), (Mua. 280/2)		*		*
can al-	(G. 16/13), (G. 95/11), (G. 99/7), (G. 113/5), (G. 158/7), (G. 186/2), (G. 205/5), (G. 276/9),	*	*		*

	(Kıt. 2/10)				
cān at-	(G. 190/38), (K. 5/179)		*	*	*
cān bağışla-	(G. 59/1)	*	*		*
cān bul-	(G. 10/10)		*		*
cān dile-	(Mua. 234/2)				
cān feşān eyle-	(G. 387/6)		*		*
cān feşān it-	(G. 212/14)		*		*
cān fidā	(Terc. 1/56)	*	*		*
cān fidā it-	(G. 322/2), (G. 342/6), (G. 392/11)		*		
cān fidā ol-	(G. 355/1)		*		
cān gel-	(G. 70/2), (G. 102/1), (G. 171/3)				*
cān gözin aç-	(Terk. 1/67), (Terk. 1/227)		*		
cān ile ṭur-	(G. 355/11)				
cān iste-	(G. 108/9)				
cān ḳurbān ḳıl-	(G. 70/5)	*	*		
cān lebe gel-	(G. 219/8)		*		
cān oyna-	(G. 376/1), (G. 379/9)		*	*	
cān terk eyle-	(G. 134/9), (G. 373/12)		*		*
cān terk it-	(G. 8/9), (G. 48/12), (G. 67/5), (G. 104/9), (G. 212/7), (G. 260/7), (G. 301/13), (G. 320/5), (G. 350/1), (G. 389/11), (G. 412/11)		*		*
cān terk ḳıl-	(G. 255/9)		*		*
cān ü dil/dil ü cān al-	(G. 127/9), (G. 332/5), (G. 379/2)		*		
cān ü dil vir-	(G. 333/10), (G. 397/9)		*	*	
cān vir-	(G. 2/7), (G. 4/5), (G. 13/8), (G. 15/9), (G. 16/11), (G. 18/11), (G. 20/11), (G. 25/5), (G. 38/5), (G. 38/6), (G. 44/11), (G. 48/13), (G. 54/3), (G. 61/5), (G. 61/15), (G. 68/13), (G. 70/10), (G. 73/11), (G. 118/9), (G. 146/3), (G. 149/13), (G. 161/4), (G. 166/9), (G. 185/7), (G. 190/35), (G. 195/12), (G. 217/23), (G. 217/27), (G. 230/5), (G. 239/12), (G. 241/3), (G. 242/12), (G. 243/5), (G. 276/8), (G.		*		*

	279/15), (G. 301/12), (G. 311/9), (G. 322/9), (G. 327/9), (G. 342/12), (G. 343/9), (G. 345/9), (G. 350/2), (G. 355/5), (G. 355/11), (G. 359/10), (G. 362/9), (G. 363/16), (G. 368/7), (G. 375/15), (G. 379/10), (G. 383/5), (G. 383/13), (G. 387/4), (G. 387/9), (G. 405/5), (G. 414/5), (G. 418/7), (G. 418/11), (K. 8/81), (Mua. 27/2), (Terc. 1/15), (Terc. 1/31), (Terc. 1/47), (Terc. 1/63), (Terc. 1/69), (Terc. 1/79), (Terc. 1/91), (Terc. 1/93), (Terc. 1/109)				
cān virüp al-	(G.166/10), (G. 362/10)	*	*		*
cāna deg-	(Mua. 38/2)		*		
cāna ḳal-	(G. 301/14)		*		
cāna ḳıy-	(G. 381/4)		*		
cāna minnet	(G. 322/8)	*	*		*
cān-ı şīrīn vir-	(G. 320/3)		*		*
cān-ı şīrīnden çıḳar-	(G. 420/6)		*		*
cānı ṭudaġa gel-	(G. 318/8), (G. 364/13)		*		
cānı ṭudaġa getür-	(G. 198/4)	*	*		*
cānın ḳurtar-	(G. 193/9), (G. 276/10)		*		
cānını erit-	(G. 241/10)		*		
cānını tenden çıḳar-	(G. 82/14)				
cāy ü mesken ṭut-	(Mes. 1/60)	*	*		*
cāy-gāh eyle-	(K. 2/11)	*	*		*
cedvel çek-	(G. 183/3), (G. 346/11)				
cefā çek-	(G. 3/2), (G. 19/4), (G. 20/5), (G. 42/5), (G. 81/7), (G. 213/7), (G. 309/10)		*		*
cefā eyle-	(G. 31/9), (G. 275/11), (Mua. 218/1)				*
cefā gör-	(Mua. 283/1)				*
cefā ḳıl-	(G. 80/5), (G. 103/2), (G. 205/13), (Kıt. 1/7), (Mua. 301/1)				*
cefāya ḳatlan-	(Mua. 320/2)				*

cevr çek-	(G. 79/13), (G. 309/6)	*	*	*	*
cevr ḳıl-	(G. 125/3)				*
cevr ü cefā çek-	(G. 312/1), (G. 375/3), (K. 6/8)				*
cevr ü cefā it-	(Mur. 1/5)				*
cevr ü cefā ḳıl-	(G. 4/6), (G. 19/3), (Terk. 3/37)				*
cevr ü sitem çek-	(Mua. 181/4)		*		
cevşene gir-	(G. 361/12)				
cihān başa ṭar ol-	(G. 289/10)	*	*		*
cūşa getür-	(G. 165/14)				
cüdā düş-	(G. 331/6)		*		*
çaġı geç-	(G. 23/1)		*		*
çāre görin-	(K. 5/134)				
çoḳ gör-	(G. 110/1), (G. 110/2), (G. 110/4), (G. 110/6), (G. 110/8), (G. 110/10), (G. 110/12), (G. 110/14), (G. 165/18), (G. 348/6), (G. 420/2), (K. 1/95)	*	*	*	*
dāġ ur-	(G. 19/7)	*	*		*
dāma düş-	(G. 103/7), (G. 313/6), (G. 361/8), (K. 5/69)	*	*		*
dāma düşür-	(G. 313/6)		*		
dāmen ṭut-	(G. 159/7)	*	*		*
defter bağla-	(G. 226/4)				
dek ṭur-	(G. 100/10)		*		*
dem çek-	(G. 96/2)		*	*	*
derd al-	(G. 61/15)				
derd ü belā çek-	(G. 3/6)	*	*	*	*
derd ü firāḳın çek-	(Mur. 2/13)	*	*	*	*
derd ü ġam çek-	(G. 254/11), (G. 345/2), (G. 385/12), (Mua. 297/1)	*	*	*	*
derd ü ġam çekdür-	(G. 267/7)	*	*	*	*
derd ü miḥnet çek-	(G. 161/13), (G. 167/19), (G. 334/9), (G. 337/5)	*	*	*	*
derdine düş-	(G. 398/3)				
derdini aç-	(G. 339/2)				

derdini çek-	(G. 290/13)		*		*
deryā-yı ʿışḳa düş-	(G. 198/15)		*	*	*
deste bağla-	(G. 301/10), (G. 422/1)				
dest-i temennī aç-	(K. 2/58)	*	*		*
devlete ir-	(Mua. 2/2)		*	*	*
dil aḳ-	(Mua. 53/4)				*
dil al-	(G. 20/13), (G. 119/6), (Mua. 120/1)				
dil bağla-	(G. 242/1)	*	*	*	*
dil degür-	(G. 247/13)		*		
dil uzat-	(G. 9/4), (G. 100/3), (G. 117/3), (G. 179/7), (G. 190/2), (G. 231/6), (G. 327/10), (G. 413/5)		*	*	*
dil ü cān düşür-	(G. 371/10)		*		
dil vir-	(G. 63/11), (G. 68/7), (G. 251/3), (G. 335/8), (G. 275/1)	*	*	*	*
dil yaḳ-	(G. 102/9)		*		*
dile al-	(G. 20/13), (G. 119/6), (Mua. 120/1)		*		
dillü dilince	(K. 5/49), (Terk. 1/151)		*		
dīnden çıḳ-	(G. 170/4), (G. 296/6), (G. 362/5)		*		*
dīnden dön-	(G. 350/3)				
dīne gel-	(G. 127/4), (G. 304/8)		*		*
diş bile-	(G. 195/11), (G. 275/7), (G. 362/4)	*	*	*	*
dīvān it-	(G. 355/3), (Terk. 2/45)				
dīvāneluġ eyle-	(G. 20/3)	*	*	*	*
dīvāneluġ ḳıl-	(Mua. 245/2)	*	*	*	*
dögün ur-	(G. 28/2)		*		*
ecel gel-	(G. 200/6)	*	*	*	*
el aç-	(G. 58/16)	*	*		*
el bağla-	(K. 8/65)	*	*	*	*
el bir eyle-	(G. 167/10)		*	*	*
el bir it-	(G. 22/10), (G. 226/10)		*	*	*
el bir ḳıl-	(Mua. 48/1)		*	*	*
el ṣun-	(G. 242/3), (G. 255/7), (G. 284/7), (G. 310/3),	*	*	*	

	(G. 361/8), (G. 362/3), (Mua. 21/1), (Mua. 22/1), (Mua. 65/1), (Mua. 96/1), (Mua. 112/2), (Mua. 178/2), (Mua. 219/1), (Mua. 313/3)				
el ur-	(G. 365/1), (Mua. 25/2)	*	*		*
el uzat-	(G. 262/10)	*	*	*	*
el vir-	(G. 72/5), (G. 391/3), (Mua. 95/2)	*	*	*	*
el yu-	(G. 174/3)		*	*	*
elden çıḳ-	(G. 109/7), (Mua. 223/2), (Mua. 232/2), (Mua. 262/2)	*	*	*	*
elden düşür-	(G. 165/8)	*	*	*	*
elden (ne) gel-	(G. 19/9), (G. 61/2), (G. 61/1), (G. 61/4), (G. 61/6), (G. 61/8), (G. 61/10), (G. 61/12), (G. 61/14), (G. 61/16), (G. 61/18)	*	*		*
elden git-	(G. 397/1), (Mua. 322/1)	*	*	*	*
ele al-	(G. 237/3)	*	*		*
ele gir-	(G. 61/5), (G. 86/7), (G. 176/12), (G. 205/6), (G. 393/11)	*	*		*
ele vir-	(G. 377/8)	*	*	*	*
elem çek-	(G. 96/10)		*		
elem gör-	(K. 7/38)		*		*
eli ir-	(G. 269/7)	*	*	*	*
elinden gel-	(G. 96/10), (G. 287/12)	*	*	*	*
elini al-	(G. 371/3)		*		
erbaʿīn çek-	(Terk. 1/79)		*		
esen ḳal-	(G. 3/1)		*		*
eser bil-	(G. 208/10)				
eylük gör-	(G. 216/2)				*
fāl aç-	(G. 119/9)		*		*
fehm ü ʿuḳūl ir-	(K. 3/43)	*	*		*
fer bul-	(Mes. 1/51)				
ġalaṭ düş-	(G. 96/3), (G. 275/9)				
ġālib gel-	(G. 403/4)				*
ġam çek-	(G. 55/9), (G. 141/13), (G. 167/11), (G.				*

	383/6), (Mur. 3/25), (Mua. 297/2), (Mua. 302/2))				
ġam gör-	(Kıt. 3/6)				
ġam yi-	(G. 55/7), (G. 69/3), (G. 71/10), (G. 88/4), (G. 169/10), (G. 176/8), (G. 182/3), (G. 300/14), (G. 308/14)	*	*	*	
girībān çāk eyle-	(Kıt. 3/4)		*	*	
göñle gir-	(G. 225/7), (G. 411/15)		*		*
göñle ʿışḳ düş-	(Kıt. 2/1)		*	*	*
göñlüñi ḫōş ṭut-	(K. 8/71)	*	*		
göñül al-	(G. 64/5), (G. 120/5), (G. 332/2), (G. 335/5), (G. 348/5), (Mua. 137/1)	*	*	*	*
göñül düşür-	(G. 371/8)		*		
göñül terkin ḳıl-	(Mua. 101/2)				
göñül vir-	(Mua. 305/1)	*	*	*	*
göñül yap-	(G. 145/3)	*	*		
göñül yıḳ-	(G. 83/13), (G. 289/13)		*	*	*
göz göre	(G. 112/2), (K. 5/112), (K. 5/193), (G. 176/8)	*	*		*
göz ḳoy-	(Mua. 155/1)	*	*	*	*
göz ucı ile naẓer ḳıl-	(Mua. 243/2)	*	*	*	*
göz ucı ile nigāh ḳıl-	(G. 403/2)	*	*	*	*
göz üstine barmak ḳo-	(Mua. 246/2)				
gözde uç-	(K. 5/122)		*		
gözden geç-	(G. 24/3), (G. 185/3)		*		*
gözden günile-	(G. 121/4)		*		*
göze göz	(G. 54/3)	*	*		
göze ḳan görin-	(G. 243/8)			*	
göze ṭur-	(K. 1/78)	*	*		*
gözüm üzre	(Mua. 249/2)		*		*
güftāra gel-	(G. 311/3)	*	*		*
günāhı boyna ṣal-	(G. 378/6)	*	*		*
günāha gir-	(Müf. 16/2)	*	*	*	*

gūşa ṭut-	Mua. (284/1)				*
hā diyince	(G. 104/6)	*	*	*	*
ḫaber al-	(Mua. 160/1)	*		*	*
ḫaber añıl-	(G. 75/5)				
ḫaber gel-	(G. 133/14)				
ḫaber getür-	(G. 57/1)				
ḫaber vir-	(G. 244/12), (Terk. 1/117)	*		*	*
ḥadden aş-	(G. 150/12), (G. 357/8)		*		*
ḥadden geç-	(G. 360/6)		*		
ḥaddüñi bil-	(G. 176/9)	*	*	*	
ḫāk başına	(G. 36/8)		*		
ḫāk ol-	(G. 5/13), (G. 43/3), (G. 82/8), (G. 119/17), (G. 173/13), (G. 279/2), (G. 286/9), (G. 286/13), (G. 327/13), (G. 358/9), (G. 361/9), (G. 413/13), (Mua. 113/2)				*
ḫalel iriş-	(Mua. 150/2)				*
ḥāle uġra-	(Terk. 3/41)				
ḥālet al-	(G. 137/26)				*
ḥāli gel-	(G. 356/10)				
ḫancer çek-	(G. 8/2), (G. 132/2), (G. 135/11), (G. 138/22)				
ḫāṭırını ṣor-	(G. 367/5)	*	*	*	*
ḫayāl ü vehme gelme-	(Terk. 1/72)		*		*
ḥaẓ al-	(G. 185/6), (G. 185/2), (G. 185/10)				*
ḥaẓ bul-	(G. 185/1), (G. 185/4), (G. 185/8), (G. 185/12), (G. 185/14), (G. 185/16)				*
hevālarda ol-	(Mua. 102/7)				*
hevāsına düş-	(G. 207/5)		*		*
ḥınnā yaḳ-	(K. 5/60), (K. 5/76)		*		
ḫōş düş-	(G. 300/11), (G. 308/7), (G. 332/12)				
ḫōş geç-	(G. 123/3), (G. 198/7), (G. 246/7), (G. 328/9), (Terk. 1/131)		*	*	
ḫōş gel-	(G. 319/16), (G. 354/3)	*	*		*

ḫōş gör-	(G. 180/16), (G. 339/9)	*	*	*	
ḫōş ṭut-	(G. 274/13)	*	*	*	
ḫusūf ṭut-	(Mua. 16/2)				
ḫūy ṭut-	(Mes. 1/75)		*		*
ḥüccet getür-	(G. 61/12)				
ḥüccet vir-	(G. 172/9)				
ʿışḳa düş-	(G. 5/13), (G. 43/3), (G. 82/8), (G. 119/17), (G. 173/13), (G. 279/2), (G. 286/9), (G. 286/13), (G. 327/13), (G. 358/9), (G. 361/9), (G. 413/13), (Mua. 113/2)		*		*
ʿışḳ odına düş-	(Kıt. 1/1)		*		*
icāzet vir-	(K. 1/82)		*		*
iḥrām bağlan-	(G. 419/11)				*
iki el ḳanda (ol-)	(G. 310/5), (K. 1/132)	*	*	*	*
iḳrār al-	(G. 118/8)				*
ʿillet-i sevdā çek-	(G. 138/26)	*	*		*
īmāna gel-	(G. 315/3)	*	*	*	*
īmāndan çıḳ-	(G. 226/9)		*		*
işde baş işde şemşīr	(G. 271/4)		*		
işige yüz sür-	(Terk. 1/209)	*	*	*	*
işin bitür-	(Mua. 22/2)	*	*	*	*
ʿişve ṣat-	(G. 23/1)		*		
ḳadrini bil-	(G. 156/1), (G. 156/2), (G. 156/4), (G. 156/6), (G. 156/8), (G. 156/10), (G. 156/12), (G. 156/14), (G. 156/16)		*		*
ḳalem çek-	(G. 96/4), (G. 184/9), (Terk. 1/29)		*		*
ḳan ağla-	(G. 43/9), (G. 74/8), (G. 79/9), (G. 272/5), (G. 196/11)	*	*	*	*
ḳan aḳıt-	(G. 13/16)	*	*		*
ḳan dök-	(G. 61/12), (G. 167/9), (G. 226/13)	*	*	*	*
ḳan iç-	(G. 31/4), (Terk. 2/37)		*		
ḳan yut-	(G. 36/10), (G. 275/2), (G. 307/3), (G. 308/1), (G. 284/8), (G. 420/7)		*		

ḳana gir-	(G. 159/7), (G. 225/22), (G. 342/2)	*	*	*	*
ḳana ḳan ol-	(G. 95/12)	*	*		*
ḳana ṣuṣa-	(G. 381/4)	*	*		*
ḳanını yire dök-	(G. 187/13)	*	*		
ḳanlara boyan-	(Terk. 2/18)		*		*
ḳanlara boyat-	(Terk. 3/59)		*		
ḳapuña rūy-ı iʿtiẕār sür-	(K. 2/34)	*	*	*	*
ḳapuña yüz sür-	(G. 302/14), (G. 368/11), (G. 369/13), (G. 401/11), (K. 7/67), (K. 7/71), (Mua. 236/2),	*	*	*	*
ḳāreler gey-	(Terk. 2/56)	*	*		*
ḳavlden dön-	(G. 362/10)				*
ḳayd-ı ṣaḥīḥ çek-	(G. 38/4)				
kef geç-	(Müf. 19/2)			*	
kemān ḳur-	(G. 224/1)				
kemer bağla-	(G. 136/7)		*	*	
kendü özine ḳal-	(G. 416/4)				
kendüden git-	(G. 122/2), (Mua. 160/3), (Mua. 278/1)	*			*
kendüye gel-	(G. 239/2), (Mua. 160/4)	*	*	*	*
kerāmet göster-	(G. 84/9)		*		
ḳılı biñ yar-	(Terk. 1/71)	*	*		*
ḳıyāmet ḳop-	(G. 25/2)	*	*		*
ḳıyāmet ḳopar-	(G. 329/1), (G. 119/10), (Terk. 3/102)	*	*		
kināra çek-	(G. 165/1), (G. 352/3)		*		
ḳulaġa düş-	(G. 318/10)				
ḳurı sevdā	(G. 11/12)		*		
lāl ḳıl-	(K. 5/145)				
lisāna gel-	(Terk. 1/69), (Terk. 1/136)				*
maḥmil çöz-	(G. 198/5)				
maʿẕūr ṭut-	(G. 64/10), (G. 252/3)				*
merḥabā eyle-	(Terk. 3/42)		*		*
merhem ur-	(G. 261/8)		*		
merve ḥaḳı	(G. 78/13), (G. 274/13)				

mesken ṭut-	(G. 139/6), (G. 319/15), (Mes. 1/60), (Mua. 41/4)		*		*
meşaḳḳat çek-	(G. 328/12)				*
mātem ṭut-	(Terk. 2/56)		*	*	*
meydāne gir-	(G. 225/14)				
mıṣṭar bağla-	(G. 226/6)				
mıṣṭar çek-	(G. 112/8)				
mıṣṭar düz-	(G. 215/8)				
nā-çār ḳal-	(G. 203/7), (G. 380/4)		*		*
nām bul-	(G. 260/8), (Mua. 97/2)		*		*
naṣīb al-	(G. 234/9)		*		*
naẕerden günile-	(G. 121/4)		*		*
nedem çek-	(G. 96/1)				*
niʿmet bil-	(G. 197/7)				*
nişān çek-	(G. 135/9)		*		*
nūr al-	(G. 138/5), (Kıt. 4/4)				
nuṭḳa gel-	(G. 24/9), (K. 5/141)		*		
od düş-	(G. 216/8)		*		
od ṣal-	(Terk. 3/24)		*		
od ur-	(G. 361/18)		*		
oda at-	(Terk. 2/16), (Mua. 73/2)		*	*	
od(lar)a yaḳ-	(G. 3/1), (G. 53/3), (G. 61/1), (G. 90/3), (G. 91/7), (G. 190/17), (G. 190/30), (G. 190/32), (G. 205/7), (G. 222/2), (G. 227/12), (G. 253/10), (G. 297/2), (G. 394/3), (G. 402/1)		*		
od(lar)a yan-	(G. 28/13), (G. 80/8), (G. 90/1), (G. 90/2), (G. 90/6), (G. 90/8), (G. 90/10), (G. 90/12), (G. 90/14), (G. 92/6), (G. 190/2), (G. 190/4), (G. 190/39), (G. 194/14), (G. 207/1), (G. 267/10), (G. 327/2), (G. 365/8), (G. 398/2), (G. 398/2), (Mua. 20/2), (Terc. 1/82)		*		
oyıncaġı ol-	(G. 369/11)				

ʿömrüñ dīvārını yıḳ-	(Terk. 2/57)				
pā-māl ol-	(G. 349/3), (G. 374/3)	*	*		*
pā-māl ḳıl-	(G. 119/18)	*	*		*
pās ṭut-	(G. 163/16)				*
pāyine düş-	(G. 105/13)		*	*	*
pervāne ol-	(G. 35/7), (G. 190/40), (G. 194/13)		*		*
pervāneluġı eyle-	(G. 411/14)				
pervāneluġı it-	(Mua. 245/1)				
pīş-keş çek-	(G. 419/5)	*	*	*	*
raġbet bul-	(Mes. 1/80)				*
revā gör-	Terk. 3/14)				*
revnaḳ vir-	(Mes. 1/70)				*
raḳam çek-	(G. 19/1), (K. 7/10)				
rāst at-	(G. 4/4)	*			*
ṣafā bul-	(G. 123/13), (G. 4/8), (G. 17/7), (Mua. 68/3), (Mua. 171/2)				*
ṣafā göster-	(Terk. 3/18)				
ṣafā sür-	(G. 3/1), (G. 71/9), (G. 78/13), (G. 123/7), (G. 257/10), (G. 295/9), (G. 371/7), (Mua. 283/2)		*		*
sāye düşür-	(G. 371/6)	*	*		*
sāye ṣal-	(Kıt. 2/7), (Terk. 1/209), (Mua. 84/1)				
selām al-	(Mua. 275/3)	*	*		*
selām kes-	(G. 407/1)		*		*
selām vir-	(Mua. 275/1)	*		*	*
ser çek-	(G. 112/1)	*	*	*	
ser terkin it-	(Mua. 100/2)	*	*	*	
sevdā düş-	(G. 113/13), (G. 106/5), (G. 155/14), (G. 374/13), (Mur. 1/18)		*		
sevdālar gel-	(Mua. 322/1)				
sevdāya düşür-	(G. 371/1)		*		
sevdāya ṣal-	(G. 423/5)		*		
ṣıfatdan geç-	(Mua. 174/1)				

sitāresine düş-	(Terk. 1/51)				
sitem çek-	(G. 96/8)		*		
sözüñ uzat-	(G. 133/12)		*		*
ṣuya zehr ṣal-	(Mua. 29/2)				
sükūn bul-	(Mua. 233/1)				*
şāne ur-	(G. 5/3), (G. 51/13), (G. 51/15)				*
şeref ver-	(G. 137/7), (G. 400/14)				*
şerḥa çek-	(G. 127/13), (G. 135/7), (Terk. 3/60)				
şifā-yı ebed vir-	(K. 4/3)				*
ṭamġā ur-	(K. 5/158)				*
taḥayyürde ḳal-	(K. 5/86)				*
tāsasın çek-	(G. 278/2)		*		*
tīġ çek-	(G. 193/1)		*		*
ṭopraḳça görin-	(K. 5/151)				
ṭuġrā çek-	(K. 5/54)		*		*
ümīd ṭut-	(K. 7/55)				*
üstine ditre-	(G. 7/11), (G. 103/15)	*	*	*	*
vaṭen ṭut-	(G. 76/7), (G. 248/3)			*	*
vecde gel-	(G. 340/1), (G. 340/8)		*		*
vücūda gel-	(K. 7/7), (K. 7/43)				*
yabāna at-	(G. 92/4), (G. 207/14)	*	*	*	*
yaḳa al-	(K. 7/68)		*		
yaḳa ḳurtul-	(G. 19/6)	*	*		
yaḳa elden ḳo-	(K. 5/91)	*	*		*
yaḳa yırt-	(Terk. 2/15)			*	
yaḳa çāk it-	(Terk. 3/23)			*	
yanına ḳal-	(Müf. 24/2)	*			*
yanup yaḳıl-	(G. 104/2), (G. 190/37), (G. 270/4)	*	*	*	*
yāreyi ur-	(G. 420/1)		*		*
yayını ḳur-	(G. 352/11)				
yile inanup ṣuya ṭayan-	(G. 398/4)				
yile var-	(G. 196/7)				

yile vir-	(G. 345/12), (Terk. 2/5)	*	*		*
yir ṭut-	(G. 315/6)	*	*		*
yire çal-	(Terk. 3/58)		*	*	*
yire geç-	(G. 304/5), (G. 361/9)		*		
yirine geç-	(G. 158/7)	*			*
yirüñ bil-	(G. 360/6)				*
yirüñ gözle-	(G. 176/9)				
yoḳ ṣay-	(Mur. 3/2)		*	*	
yoḳ yire	(G. 1/10), (G. 18/10), (G. 48/12), (G. 104/12), (G. 134/10), (G. 136/10), (G. 162/10), (G. 200/2), (G. 219/12), (G. 235/10), (G. 250/16), (G. 277/10), (G. 345/4), (G. 383/6), (K. 5/18)	*	*	*	
yol bul-	(G. 262/4), (G. 404/4), (K. 1/89), (K. 5/28), (Terk. 3/69)	*	*		*
yolına ser vir-	(Mua. 151/2)		*		*
yüz aḳluġı	(G. 8/10)		*	*	
yoluña fidā	(Terc. 1/77)		*		
yüz döndür-	(G. 293/5)	*	*	*	*
yüz göster-	(G. 199/8)	*	*	*	*
yüz ḳarası	(G. 40/12), (G. 183/6), (G. 273/4), (G. 416/4), (K. 1/115)	*	*	*	*
yüz sür-	(G. 15/3), (G. 88/2), (G. 253/2), (G. 310/1), (G. 328/5), (K. 1/148), (K. 8/31), (Mua. 190/2), (Mua. 240/1), (Mua. 274/2), (Mua. 286/1), (Terk. 1/215)	*	*	*	*
yüz ṭut-	(G. 10/1), (G. 70/3), (G. 213/5), (G. 286/11), (G. 288/11), (Mua. 75/3)	*	*	*	*
yüz ur-	(G. 273/13), (G. 191/2), (K. 1/79), (K. 5/42)		*		
yüz vir-	(G. 51/11), (G. 113/9)	*	*	*	*
yüzi aġ ol-	(G. 367/4)	*	*	*	*
yüzi ṣuyın dök-	(G. 131/13)	*	*	*	
yüzin siyāh eyle-	(G. 100/4), (Terk. 3/72)	*	*	*	*
yüzine ur-	(K. 1/80), (K. 2/62)	*	*	*	*

yüzini ṭut-	(G. 315/13)				
yüz döndür-	(G. 293/2)		*	*	
yüzü esved ol-	(G. 42/4)	*	*	*	*
zaḫm ur-	(G. 79/3), (G. 167/3), (G. 169/7), (G. 271/7), (G. 293/7)		*		*
zaḥmet çek-	(G. 162/10), (G. 204/4)		*		*
żamīrine gel-	(G. 177/4)		*		
zebān ir-	(Mua. 7/2)				
zebānu damaġa ṭokın-	(Mua. 60/2)	*	*		*
zekāt vir-	(G. 23/10)				*
zevāl ir-	(K. 8/77)				*
ẕevḳ u ṣafā sür-	(G. 3/5), (G. 42/11), (G. 285/10), (Kıt. 5/1), (K. 8/7), (Terk. 2/60), (Mur. 1/7)		*		*

Deyimlerin gerçek anlamından uzaklaşma ve kalıplaşma diyebileceğimiz iki temel özelliği günümüze göre eski metinlerde daha esnek bir yapı arz etmektedir. Bilhassa edebî metinlerde deyimler hem gerçek hem de mecaz anlamlarıyla kullanılabilmekte, aynı zamanda kalıplaşmış hâlinin dışına çıkılabilmektedir. Şüphesiz bu durumun oluşmasında şiirde gözetilen vezin, ses uyumu, redif ve kafiye gibi unsurlar etkili olmaktadır. Cem Sultan *Dîvân*'ında deyimlerin bazıları Türkiye Türkçesindeki kullanımlarıyla yer alırken bazıları da hem anlam itibariyle hem de kelime ve söz dizim farklılıklarıyla yer almaktadır. Bazı deyimlerin kelimelerinin yerine eş anlamlılarının kullanıldığı görülmektedir:

Ayrı düşmek (cüdâ düşmek):

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre

Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse (G. 331/3)

Yer tutmak (câ tutmak, cây ü mesken tutmak):

Laʿl-i mey-gūnuñ ḫayāli cā ṭutaldan sīnede

Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur (G. 104/4)

Ki zīrā ḫaṭṭı sevdāsıile sūsen

Gil ü ḫāk içre ṭutdı cāy ü mesken (Mes. 30)

Dünya başına dar olmak (âlem başına dar olmak, cihan başına dar olmak):

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār

Ki olur ʿālem başuma ṭar sensüz (G. 149/2)

Saña aġyār yār oldı göñül bī-çār ü zār oldı

Cihān başuma ṭar oldı gidelüm bārī şehrüñden (G. 289/5)

Yüz karası olmak (yüzünü siyah eylemek, yüzü esved olmak):

Ḳalem bigi dil uzadan ḫaṭına ḫibr-i Ḫaṭā

Miṣāl kāġıdı gibi yüzin siyāh eyler (G. 100/2)

Zülfüñ göreli ʿanber-i ḫōş-bū didi müşke

Ḳatında bunuñ oldı bizüm yüzümüz esved (G. 42/2)

Akıl sır ermemek (vehm ü ukûl irmemek):

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl

Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl (K. 3/22)

El açmak (dest-i temennî açmak):

Luṭfuñ tevaḳḳuʿ eyleyüben raḥmetüñ diler

Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār (K. 2/29)

Göz ucuyla bakmak (göz ucu ile nigâh kılmak, göz ucu ile nazer kılmak):

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri

Ḳılur şūrīde ʿuşşāḳa göz ucı ile nigāh egri (G. 403/1)

Ṭāḳ-ı ḳaşuñda ḥadsüz dil nice ḳıla zārī

İy meh naẓer ḳılayduñ bir göz ucı ile bārī (Mua. 234)

Bazı deyimlerin hem Türkiye Türkçesindeki kalıplaşmış hâli ile kullanımına hem de kalıplaşmış hâlinin dışında eş anlamlı kelimeler ile kullanımına yer verilmiştir:

Yaka yırtmak (yakasını çâk etmek, girîbân çâk eylemek):

Yaḳamı yırtup elüñden nicesi āh itmeyem

Cānumı odlāre atdı derd-i Oġuz Ḫān felek (Terk. 2/8)

Cem olup bülbül-i şūrīde ruḫuñ güllerine

Ḳanda bir ġonce görürse yaḳasın çāk eyler (G. 117/7)

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ

N'ola ġamdan girībān eylesem çāk (Kıt. 3/2)

Bazı deyimlerde farklı yardımcı fiillerle kullanılmıştır:

El birliği etmek (el bir eylemek, el bir kılmak):

Ḳanını nā-ḥaḳ yire ben bendenüñ dökmeklüge

Zülfüñ ü ḳaşuñ biri biri ile el bir eylemiş (G. 167/5)

İki ġam ḳıldı ḳaṣduma el bir

Baña ne olsa her ġamuñ bigi bir (Mua. 48)

Bazı deyimlerin arasına farklı sözcüklerin girdiği görülmektedir:

Can vermek (cân-ı şîrîn vermek, pîş-keş-i cân vermek):

Cān-ı şīrīn virmişem Ferhād gibi Ḫüsrevā

Şol ruḫ-ı gül-gūnuñ ile kākül-i şeb-dīzüñe (G. 320/2)

Ger ḫayāli ola yārüñ dile mihmān bu gice

Pīş-keş-i cān virelüm biz daḫı mihmānumuza (G. 342/6)

Bazı deyimlerde birleştirmeler olmuştur:

Can vermek, gönül vermek (cân ü dil vermek):

Cān ü dil vir yād idüp zülf ü dehānın dil-berüñ

Bu yola ḫarc eyle iy Cem bārī yoġ u varuñı (G. 397/5)

Gönül almak, can almak (dil ü cân almak):

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī

Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür (G. 127/5)

Cem Sultan *Dîvân*'ında Türkiye Türkçesindeki kalıplaşmış hâliyle aynı kullanılmayan 165 adet deyim tespit edilmiş ve aşağıdaki tabloda bu deyimlere yer verilmiştir. Deyimlerde ekseriyetle Türkiye Türkçesindeki kalıplaşmış hâlinin fiillerinin yahut isim soylu sözcüklerinin eş veya yakın anlamlılarının kullanıldığı görülmektedir. Bu deyimlerin bir araya getirilmesi Türkçenin deyimlere dair söz varlığının sınırlarını daha iyi keşfetmeyi

sağlayacaktır. *Dîvân*'da bazı deyimler Türkiye Türkçesindeki kalıplaşmış hâliyle kullanılsa bile anlam açasından Türkiye Türkçesindeki kullanıma sahip değildir. Bu deyimlere dair açıklamalara dipnotlarda yer verilmiştir.

Tablo 3: Cem Sultan *Dîvân*'ında Türkiye Türkçesiyle Kullanımı Aynı Olmayan Deyimler

Deyimler	**Türkiye Türkçesindeki Kalıplaşmış Hâli**
aġa düş-	tuzağa düş- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
ʿahde ṭur-	sözünde dur- (Eyüpoğlu, TDK).
ʿahde vefā ḳıl-	sözünde dur- (Eyüpoğlu, TDK).
ʿaḳl ṭaġıt-	zihnini dağıt- (TDK).
ʿālem başa ṭar ol-	başına dar gel- (cihan, dünyası), (Eyüpoğlu); dünya başına dar ol- (gel-), (Aksoy, TDK).
ayaġuña baş ur-	ayağına baş ko- (Eyüpoğlu).
ayaḳdan düş-	elden ayaktan düş- (TDK).
ayaḳlar altına düş-	ayak altında kal- (Eyüpoğlu, Aksoy), ayaklar altına al- (TDK).
baş çek-[11]	ayrı baş çek- (Aksoy, TDK).
baş u cān terk eyle-	canını ver- (TDK).
başa (neler) getür-	başa gel- (Eyüpoğlu, Tanyeri, TDK).
başa ṭoprāḳ dök-	başa toprak koy- (Tanyeri).
başına belālar al-	başını belaya sok- (Aksoy).
başına devlet var-	başına devlet (talih) kuşu kon- (TDK).
belā bul-	belasını bul- (TDK).
belā vir-	sıkıntı ver- (Eyüpoğlu, TDK), keder ver- (TDK).
belā vü derd ü miḥnet çek-	acı çek-, bela çek-, cefa çek-, derdini çek-, elemini çek-, kahrını çek-, mihnet çek-, sıkıntı çek-, tasa çek- (Eyüpoğlu); acı çek-, çile çek-, gam çek-, sıkıntı çek- (Aksoy); çile çek-, gam çek- (Tanyeri); acı çek-, azap çek-, cefa çek-, çile çek-, derdini çek-, gam çek-, keder çek- (TDK).
belāya uġra-	başını belaya sok- (Aksoy); başı belaya gir- (uğra-), (TDK).
bende düş-	zincir vur-, zincire vur- (Eyüpoğlu, TDK), zincire çek-

[11] Günümüzde "Topluluktan ayrılıp kendi başına iş yapmak" anlamında kullanılan bu deyim klasik Türk şiirine dair metinlerde şu anlamlarda kullanılmaktadır: Baş kaldır-, isyan et-, başı yakaya çek-, yüksel- (Şentürk, 207: 72).

	(Eyüpoğlu).
boş elle gel-	eli boş gel- (TDK).
boyunda kefen	kefeni boynunda ol- (TDK).
bünyād ḳo-/ur-	temel at- (TDK).
cā ṭut-	yer tut- (Eyüpoğlu, TDK).
can al-	can alıp can ver- (Aksoy, TDK).
cān feşān eyle-/it-	cān feşān eyle-: yoluna can ver-, can feda et- (Eyüpoğlu); can ver- (Eyüpoğlu, TDK)
cān fidā	feda et-, feda ol- (TDK).
cān ḳurbān ḳıl-	yoluna can kurban et-, yoluna can ver- (Eyüpoğlu); can kurban (Aksoy).
cān lebe gel-	canı ağzına (dudağına) gelmek (Eyüpoğlu).
cān terk eyle-/it-/ ḳıl-	yoluna can ver- (Eyüpoğlu); can ver- (Eyüpoğlu, TDK)
cān ü dil al-	can al-, gönül al- (Eyüpoğlu).
cān ü dil vir-	can ver-, gönül ver- (Eyüpoğlu); gönül ver- (Tanyeri).
cān virüp al-	can alıp ver- (Aksoy); can alıp can ver- (TDK).
cāna minnet	cana minnet bil- (Aksoy); cana minnet say-(bil-), (TDK).
cān-ı şīrīn vir-	tatlı cana kıy-, tatlı candan geç- (Eyüpoğlu); can ver-(TDK).
cān-ı şīrīnden çıḳar-	tatlı cana kıy-, tatlı candan geç- (Eyüpoğlu); canını çıkar- (TDK).
cānı ṭudaġa getür-	canı ağzına (dudağına) gelmek (Eyüpoğlu); canı ağzına gel- (Aksoy); canı ağzına (boğazına) gel- (TDK).
cānını erit-	yüreğini erit- (Eyüpoğlu).
cānını tenden çıḳar-	yoluna can ver-, can feda et- (Eyüpoğlu); can ver- (Eyüpoğlu, TDK)
cāy ü mesken ṭut-	mesken tut-, yer tut- (Eyüpoğlu); yer et- (Tanyeri, Aksoy, TDK).
cāy-gāh eyle-	mesken tut-, yer tut- (Eyüpoğlu); yer et- (Tanyeri, Aksoy, TDK).
cefā eyle-/ḳıl-:	keder ver-, sıkıntı ver- (TDK).

cevr çek-/ḳıl-	acı çek-, bela çek-, cefa çek-, derdini çek-, elemini çek-, kahrını çek-, mihnet çek-, sıkıntı çek-, tasa çek- (Eyüpoğlu); acı çek-, çile çek-, gam çek-, sıkıntı çek- (Aksoy); çile çek-, gam çek- (Tanyeri); acı çek-, azap çek-, cefa çek-, çile çek-, derdini çek-, gam çek-, keder çek- (TDK); keder ver-, sıkıntı ver- (TDK).
cevr ü cefā çek-/it-/ḳıl-	cefa çek- (Eyüpoğlu, TDK), keder ver-, sıkıntı ver- (TDK).
cevr ü sitem çek-	sitemini çek- (Eyüpoğlu).
cihān başa ṭar ol-	başına dar gel- (cihan, dünyası), (Eyüpoğlu); dünya başına dar ol- (gel-), (Aksoy, TDK).
cüdā düş-	ayrı düş- (Eyüpoğlu, TDK).
dāġ ur-	yara aç- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
dāma düş-	tuzağa düş- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
dāma düşür-	tuzağa düşür- (Eyüpoğlu).
dāmen ṭut-	etek tut- (Eyüpoğlu); eteğine yapış- (Aksoy); el etek tut- (TDK).
dem çek-[12]	dem çek- (Tanyeri, TDK).
derd ü bela çek- derd ü firāḳın çek- derd ü ġam çek- derd ü miḥnet çek-	acı çek-, bela çek-, cefa çek-, derdini çek-, elemini çek-, kahrını çek-, mihnet çek-, sıkıntı çek-, tasa çek- (Eyüpoğlu); acı çek-, çile çek-, gam çek-, sıkıntı çek- (Aksoy); çile çek-, gam çek- (Tanyeri); acı çek-, azap çek-, cefa çek-, çile çek-, derdini çek-, gam çek-, keder çek- (TDK).
deryā-yı ʿışḳa düş-	sevdaya düş- (Eyüpoğlu); sevdasına düş- (Tanyeri); aşka düş- (TDK).
dest-i temennī aç-	el aç- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
devlete ir-	devlete kon- (Eyüpoğlu); devlet el ver- (Tanyeri); başına devlet (talih) kuşu kon- (TDK).
dil aḳ-	gönlü ak- (TDK).
dil/gönül al-[13]	gönül al- (Aksoy).
dil bağla-	gönül bağla- (Eyüpoğlu, Aksoy, Tanyeri, TDK).

[12] Günümüzde "Kuşlar ve ney üfleyenler için sesi kesmeden uzatmak, uzun ve güzel ezgiler çıkarmak, içki içmek" gibi anlamlara gelen bu deyim (Tanyeri, TDK) klasik Türk şiirine dair metinlerde şu anlamlarda kullanılmaktadır: Âh çek-, feryat figan et-" (Şentürk, 2019: 86).

[13] Günümüzde "Gücenmiş olsun yahut olmasın bir kimseyi uygun davranışlarla hoşnut etmek" anlamını ihtiva etmektedir (Aksoy, 1984: 673). Cem Sultan *Dîvân*'ındaki beyitlerde ise gönlü alıp götürmek, gönlü ele geçirmek, kendine âşık etmek anlamında yer almaktadır. Günümüzde bu anlamlarda "gönlünü avla-/çel-/kap-" deyimleri yer almaktadır (Aksoy, 1984: 672).

dil ü cān al-	can al-, gönül al- (Eyüpoğlu).
dil ü cān düşür-	gönül düşür- (Eyüpoğlu).
dil vir-	gönül ver- (Eyüpoğlu, Aksoy, Tanyeri, TDK).
dil yaḳ-	gönül yak- (Eyüpoğlu, TDK).
dīnden çıḳ-	dinden imandan çık- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
dīne gel-	imana gel- (getir-), (Eyüpoğlu); imana gel- (TDK).
diş bile-[14]	diş bile- (Eyüpoğlu, Aksoy, Tanyeri, TDK).
dīvāneluġ eyle-/ḳıl-	deli divane ol- (Eyüpoğlu, Aksoy, Tanyeri, TDK); divane ol- (Aksoy); divanesi ol-, deli divane âşık ol- (TDK).
dögün ur-	yara aç- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
el bir it-/ ḳıl-	el bir et- (Eyüpoğlu, Tanyeri); el birliği et- (TDK).
el ur-[15]	el vur- (vurma-), (Eyüpoğlu); el vurma- (Aksoy, TDK).
el yu-	el yıka- (TDK).
elden düşür-	elinden düşürme- (Aksoy, Tanyeri); elden bırakma- (düşürme-), (TDK).
ele al-	ele gir- (Eyüpoğlu); ele geçir- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
ele gir-	ele geçir- (Aksoy, TDK).
ele vir-	yakayı ele ver-, sakalı ele ver- (Aksoy); sakalı ele ver- (Tanyeri); dizginleri ele ver-, yakayı ele ver-, yuları ele ver- (TDK).
elem gör-	bela gör- (Eyüpoğlu); acı (acılar) gör- (TDK).
erbaʿīn çek-	erbain çıkar-, erbaine gir- (Eyüpoğlu).
fehm ü ʿuḳūl ir-	akıl erdirme- (Eyüpoğlu, TDK); akıl sır erdirme- (Aksoy).
girībān çāk eyle-	yaka yırt- (Eyüpoğlu, Tanyeri).
göñle ʿışḳ düş-	sevdaya düş- (Eyüpoğlu); sevdasına düş- (Tanyeri); aşka düş- (TDK).
göñlüñi ḫōş ṭut-	gönlünü hoş et- (Aksoy).
göz göre	göz göre göre (TDK).
göz ucı ile naẓer/ nigāh	göz ucuyla bakmak (Eyüpoğlu, Aksoy, Tanyeri); göz ucuyla

[14] Günümüzde "Kin duymak, kötülük için fırsat kollamak" anlamlarında kullanılan bu deyim eski metinlerde "İştah kabartmak, bir şeyi yemek için hazırlanmak" anlamında kullanılmamaktadır. (Şentürk, 2019: 232).

[15] Günümüzde olumsuz hâliyle "Bir işi yapmaya yanaşmamak ve başlamamak" anlamlarında kullanılan deyim (TDK), klasik Türk şiirinde "başla-, el bas-, el sür-, ele al-, silaha el at-" anlamlarında kullanılmaktadır (Şentürk, 2020: 104).

ḳıl-	görmek (TDK).
gözden geç-	gözünün önüne gel- (Eyüpoğlu); gözünün önünden geç- (TDK).
gözden günile-	(kendi) gözünden kıskan- (Eyüpoğlu, TDK).
göze göz	göze göz dişe diş (Aksoy).
göze ṭur-	gözüne dizine dursun (Aksoy, TDK).
gözüm üzre	baş göz üzre (Eyüpoğlu), başım gözüm üstüne (TDK).
güftāra gel-	dile gel- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
günāhı boyna ṣal-	günahı boynuna (Eyüpoğlu); günahı (vebali) boynuna (Aksoy, TDK).
gūşa ṭut-	köşe tut- (TDK).
ḫaber añıl-/gel-/getür-	haber sal-, haber taşı-, haber uçur- (Eyüpoğlu); haber al- (Aksoy, Tanyeri); haber al-, haber sal-, haber yolla-, haber uçur, haber gönder- (TDK).
ḥadden aş-	haddini aş- (TDK).
ḫāk başına	toprak başına (Eyüpoğlu).
ḫāk ol-[16]	toprak olmak (TDK).
ḫalel iriş-	halel gel-/getir-/ver- (TDK).
ḥālet al-	(...) hâlini al- (TDK).
ḫayāl ü vehme gelme-	hayale girme- (sığma-), (Eyüpoğlu); akla hayale gelme- (TDK).
ḥaẕ bul-	haz al- (TDK).
hevālarda ol-	heves et- (TDK)
ḫōş gel-	hoşa(una) git- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
ḫūy ṭut-	huy et- (Eyüpoğlu); huy edin- (TDK).
ʿışḳ odına düş-	aşka düş- (Eyüpoğlu, TDK).
iḥrām baġlan-	ihrama gir- (TDK).
iḳrār al-	söz al- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK); ikrar ver- (TDK).
ʿillet-i sevdā çek-	sevda çek- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
īmāndan çıḳ-	dinden imandan çık- (Eyüpoğlu, TDK).
ʿişve ṣat-	cilve sat- (Eyüpoğlu).
ḳana ḳan ol-	kana kan iste- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).

[16] Günümüzde "ölümünün üzerinden çok zaman geçtiği için artık çürümüş olmak, toprağa karışmış olmak; ölmek" anlamlarında kullanılan bu deyim (https://sozluk.gov.tr/) eski metinlerde ölmek anlamının yanında "kendini alçaltmak, utanmak, imrenmek, pişmanlık" anlamlarında da kullanılmaktadır (Şentürk, 2022: 94).

ḳanını yire dök-	kanını dök- (Eyüpoğlu); kan dök- (Aksoy).
ḳapuña rūy-ı iʿtiẕār sür-	eşiğine yüz sür- (Eyüpoğlu, Aksoy, Tanyeri, TDK).
ḳapuña yüz sür-	eşiğine yüz sür- (Eyüpoğlu, Aksoy, Tanyeri, TDK).
ḳavlden dön-	sözünden dön- (TDK).
kendüden git-	kendinden geç- (Aksoy, TDK).
ḳılı biñ yar-	kılı kırk yar- (Aksoy, TDK).
maʿẕūr ṭut-	mazur gör- (TDK).
merḥabā eyle-	merhaba et- (TDK).
nā-çār ḳal-	çaresiz kal- (Eyüpoğlu, TDK).
nām bul-	nam al- (Eyüpoğlu, TDK).
naẓerden günile-	(kendi) gözünden kıskan- (Eyüpoğlu, TDK).
nedem çek-	pişmanlık duy- (getir-), (TDK).
nişān çek-	tuğra çek- (Eyüpoğlu, TDK).
pā-māl ḳıl-/ol-	ayak(lar) altına al- (kal-), (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
pāyine düş-	ayağına düş- (Eyüpoğlu, TDK).
raġbet bul-	rağbet bul- (kazan-), (TDK).
rāst at-	rast getir- (Eyüpoğlu, TDK).
sāye düşür-	gölge düşür- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
selām kes-	selamı sabahı kes- (TDK).
ser çek-	baş çek- (Eyüpoğlu, Aksoy, Tanyeri).
ser terkin it-	başını ver- (Eyüpoğlu, Aksoy, Tanyeri).
sükūn bul-	sükûnet bul- (TDK).
şāne ur-	tarak vur- (TDK).
şifā-yı ebed vir-	şifa ver- (TDK).
taḥayyürde ḳal-	hayrette kal- (TDK).
tīġ çek-	kılıç çek- (Eyüpoğlu, TDK).
ümīd ṭut-	ümit bağla- (TDK).
yaḳa elden ḳo-	yakayı ele ver- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK), yakasını kaptır- (TDK).
yaḳa çāk it-	yaka yırt- (Tanyeri).
yanına ḳal-	yanına (kâr) kal- (Aksoy); yaptığı yanına (kâr) kal-, yanına kâr kal- (TDK).

yāreyi ur-	yara aç- (Eyüpoğlu, TDK).
yirüñ bil-	haddini bil- (TDK).
yolına ser vir-	yoluna can ver- (Eyüpoğlu, TDK).
yüz döndür-	yüz çevir- (Eyüpoğlu, Aksoy, Tanyeri, TDK).
yüzin siyāh eyle-	yüzünü kara çıkar- (Eyüpoğlu, Aksoy, Tanyeri, TDK).
yüzü esved ol-	yüzünü kara çıkar- (Eyüpoğlu, Aksoy, Tanyeri, TDK).
zaḫm ur-	yara aç- (Eyüpoğlu, TDK).
żamīrine gel-	gönlüne gel-(Eyüpoğlu).
zebānu damaġa ṭokın-	dili damağına yapış- (Eyüpoğlu, Aksoy, TDK).
ẕevḳ u ṣafā sür-	safa sür- (Eyüpoğlu, TDK).

Cem Sultan *Dîvân*'ında taradığımız kaynaklarda yer almayan 67 adet deyim/deyim olasılıklı ifade tespit edilmiş ve tablolaştırılmıştır.[17] Tarihî metinlerin söz varlıklarına dair çalışmalar arttıkça bunların diğer tanıklarla karşılaştırılma imkânı doğacak, böylelikle Türkçenin deyimlerine dair söz varlığı tam anlamıyla ortaya konulacaktır.

Tablo 4: Tablo 2'deki Kaynaklarda Geçmeyen Deyimler/Deyim Olasılıklı İfadeler, Şiir ve Mısra Numaraları

Deyimler	**Şiir ve Mısra Numarası**
ʿalem çek-	(G. 96/6), (G. 270/12), (K. 7/32)
āstīn ṣal-	(Mua. 147/2)
aṣaġa geç-	(Terk. 2/58), (Terk. 3/16)
āteş ṭut-	(Terc. 1/89)
āvāreluġa düş-	(G. 42/7)
ʿayār çek-	(Terk. 1/186)
başa çizgin-	(G. 274/12)
başa üş-	(G. 199/6)
berāt getür-	(G. 22/11)
beyāna gel-	(Terk. 1/26)

[17] Listedeki bazı ifadelerin ilgili kaynaklarda deyim olarak benzerlerinin yer aldığı görülmektedir: "Merve hakkı (içün): Rabbena hakkı için, dinim hakkı için (TDK)." Yine İlgili kaynaklarda geçmeyen bu ifadelerden bazılarının farklı kaynaklarda yer aldığı görülmektedir: "Ḥüccet getir-: ölüm fermanı getirmek (Şentürk, 2022: 292); āstīn ṣal-: işaret etmek (Şentürk, 2016: 369); cedvel çek-: el yazması kitap ve hat levhalarında yazılı bölümü veya minyatürleri çerçevelemek için çizgi çekmek (Şentürk, 2017: 398); göz üstine barmak ḳo-: emre itaat etmek (Şentürk, 2021: 322), Yile inanup ṣuya ṭayan-: Eser yele, akar suya dayanılmaz (Beyzadeoğlu vd., 2004: mad. 1992).

cān dile-	(Mua. 234/2)
cān ile ṭur-	(G. 355/11)
cān iste-	(G. 108/9)
cedvel çek-	(G. 183/3), (G. 346/11)
cevşene gir-	(G. 361/12)
cūşa getür-	(G. 165/14)
çāre görin-	(K. 5/134)
derd al-	(G. 61/15)
derdine düş-	(G. 398/3)
derdini aç-	(G. 339/2)
deste bağla-	(G. 301/10), (G. 422/1)
dīvān it-	(G. 355/3), (Terk. 2/45)
eser bil-	(G. 208/10)
fer bul-	(Mes. 1/51)
ġalaṭ düş-	(G. 96/3), (G. 275/9)
ġam gör-	(Kıt. 3/6)
göñül terkin ḳıl-	(Mua. 101/2)
göz üstine barmak ḳo-	(Mua. 246/2)
ḥāle uġra-	(Terk. 3/41)
ḥāli gel-	(G. 356/10)
ḫancer çek-	(G. 8/2), (G. 132/2), (G. 135/11), (G. 138/22)
ḫōş düş-	(G. 300/11), (G. 308/7), (G. 332/12)
ḫusūf ṭut-	(Mua. 16/2)
ḥüccet getür-	(G. 61/12)
ḥüccet vir-	(G. 172/9)
ḳayd-ı ṣaḥīḥ çek-	(G. 38/4)
kemān ḳur-	(G. 224/1)
kendü özine ḳal-	(G. 416/4)
ḳulaġa düş-	(G. 318/10)
lāl ḳıl-	(K. 5/145)
maḥmil çöz-	(G. 198/5)
Merve ḥaḳı (içün)	(G. 78/13), (G. 274/13)

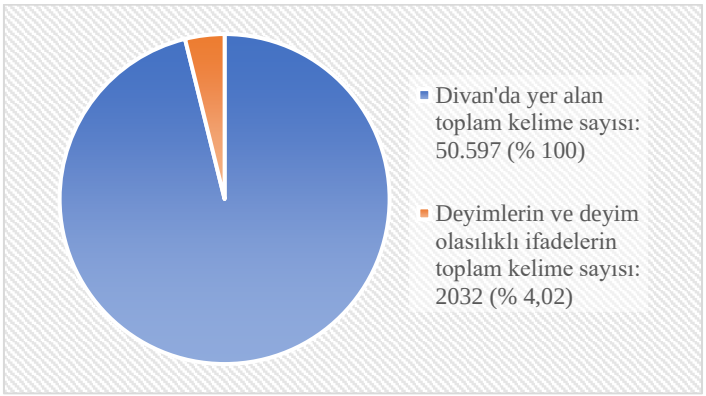
meydāne gir-	(G. 225/14)
mıṣṭar bağla-	(G. 226/6)
mıṣṭar çek-	(G. 112/8)
mıṣṭar düz-	(G. 215/8)
nūr al-	(G. 138/5), (Kıt. 4/4)
oyıncağı ol-	(G. 369/11)
ʿömrüñ dīvārını yıḳ-	(Terk. 2/57)
pervāneluġı eyle-	(G. 411/14)
pervāneluġı it-	(Mua. 245/1)
raḳam çek-	(G. 19/1), (K. 7/10)
ṣafā göster-	(Terk. 3/18)
sāye ṣal-	(Kıt. 2/7), (Terk. 1/209), (Mua. 84/1)
sevdālar gel-	(Mua. 322/1)
ṣıfatdan geç-	(Mua. 174/1)
sitāresine düş-	(Terk. 1/51)
ṣuya zehr ṣal-	(Mua. 29/2)
şerḥa çek-	(G. 127/13), (G. 135/7), (Terk. 3/60)
ṭoprakça görin-	(K. 5/151)
yayını ḳur-	(G. 352/11)
yile inanup ṣuya ṭayan-	(G. 398/4)
yile var-	(G. 196/7)
yirüñ gözle-	(G. 176/9)
yüzini ṭut-	(G. 315/13)
zebān ir-	(Mua. 7/2)

Cem Sultan *Dîvân*'ında deyimlerin/deyim olasılıklı ifadelerin toplam kelime sayısının *Dîvân*'da yer alan toplam kelime sayısına oranı % 4,02 olarak tespit edilmiştir. *Dîvân*'da yer alan toplam beyit sayısı 3922, deyimlerin kullanıldığı toplam beyit sayısı ise 898, deyimlerin toplam kullanılma sayısı 911'dır.[18] Bu durumda 13 beyitte birden fazla deyimin kullanıldığı anlaşılmaktadır. *Dîvân'*daki toplam beyit sayısının deyimlerin kullanıldığı toplam beyit

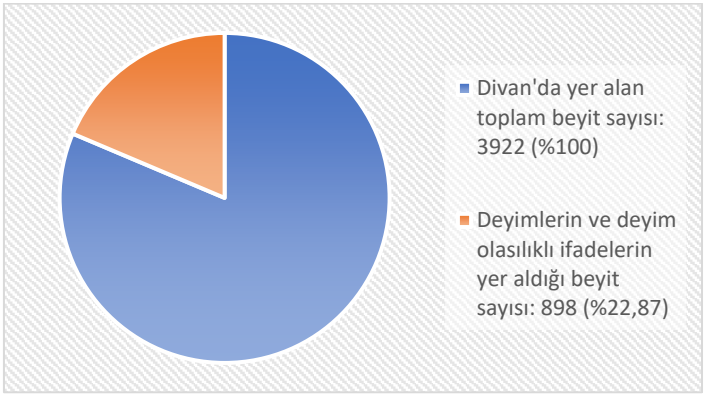
[18] Sevil Öge'nin çalışmasında Cem Sultan *Dîvân*'ında 108 adet deyimin kullanıldığı, bu deyimlerin 303 beyitte yer aldığı, *Dîvân*'ın toplam beyit sayısının 2877 olduğu bilgisi yer almıştır (2001: 12). Bu durum üzerinde ilgili çalışmada Halil Ersoylu'nun neşrinin kullanılmasının yanında deyimlerin eksik tespit edilmesi de etkili olmuş olabilir.

sayısına oranı % 22,87'dir. Toplam beyit sayısının nazım şekillerine göre dağılımında ilk sırayı % 74,53'lük oranla gazellerin aldığı onu % 9,33 ile muammaların, % 6,48 ile de kasidelerin takip ettiği görülmektedir. Deyimlerin nazım şekillerine göre tercihinin tespit edilmesi, nazım şekillerinin toplam beyit sayısı ile nazım şekillerine göre kullanılan toplam deyim sayısının oranlanmasını zaruri kılmaktadır. *Dîvân*'da gazellerin beyit sayısı 2819, kasidelerin 387, muammaların ise 380'dir. Gazellerde toplam 679, kasidelerde 59, muammalarda ise 85 deyim kullanılmıştır. Gazel, kaside ve muammalarda kullanılan deyimlerin bu nazım şekillerinin sahip olduğu beyit sayısına oranında yine sıralama değişmemekte % 24,09 ile ilk sırayı gazeller almakta onu % 22,37 ile muammalar ve % 15,25 ile kasideler takip etmektedir. Gazellerde bu oranın yüksek çıkmasında gazel nazım şeklinin beyit sayısının fazla olması, klasik Türk şiirinde ekseriyetle şairlerin boy gösterdiği bir saha olması, deyimlerin çeşitli edebî sanatlara kapı aralaması ve çeşitli tedailerle beyitlere yeni anlam pencereleri açması etkili olmuş olabilir. Cem Sultan *Dîvân*'ında deyimler beyitlerdeki diğer kelimelerle rabıta içerisinde kullanılarak yer verilen hayallerle bütünleşen, tamamlayıcı, zenginleştirici bir fonksiyon üstlenmiştir. Muammaların beyit sayısının kasidelerden az olmasına rağmen muammalarda daha fazla deyim kullanılması dikkat çekicidir. Bu durum üzerinde, muamma yazıcılığında kelime ve harf oyunlarının deyimlerle daha kolay hâle gelmesinin etkili olduğu iddia edilebilir. Aşağıdaki Şekil 3'te nazım şekillerinde kullanılan deyim sayısının *Dîvân*'da kullanılan toplam deyim sayısına oranı da ayrıca verilmiştir:

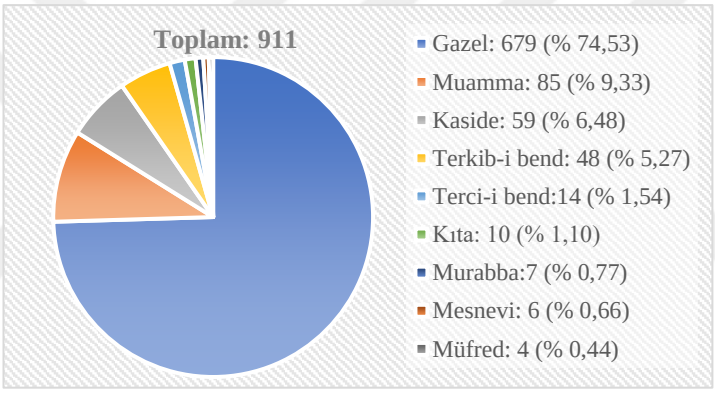
Şekil 1: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Deyimlerin Toplam Kelime Sayısına Oranı

Şekil 2: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Deyimlerin Kullanıldığı Beyit Sayısına Oranı

Şekil 3: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Deyimlerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı

XIV-XVI. yy.da yaşamış bazı şairlerin divanlarında kullandıkları toplam deyim sayısının divanlarında yer alan toplam beyit sayısına oranı karşılaştırıldığında Cem Sultan % 23,23'lük oranla beşinci sırada yer almaktadır. İlk sırada Necâtî Bey'in, ikinci sırada Sâfî'nin yer alması doğru tespitleriyle maruf Latîfî'nin Tezkire'sindeki, şiirde deyim ve atasözü kullanımının Sâfî (ö. 1502'den sonra, 1532-33'ten önce?) ile başladığı, Necâtî Bey ile kemale erdiği yorumunu doğrular niteliktedir (Canım, 2000: 349). Cem Sultan'ın, devrinin büyük şairlerini geride bırakan deyim kullanım oranına sahip olması deyim kullanımının Cem Sultan'ın üslubunun önemli bir parçası hâline geldiğini göstermektedir.

Tablo 5: Cem Sultan ile XIV-XVI. yy.da Yaşamış Bazı Şairlerin Dîvânlarında Geçen Toplam Deyim Sayılarının Toplam Beyit Sayısına Oranı[19]

Şair	Dîvân'da Geçen Toplam Deyim Sayısı	Toplam Beyit Sayısı	Kullanım Oranı
Necâtî Bey (ö. 1509)	2940	5831	%50,42
Sâfî (ö. 1502'den sonra, 1532-33'ten önce?)	699	1504	%46,47
Nev'î (ö. 1599)	2000	5261	%38,01
Mihrî Hatun (ö. 1512'den sonra)	508	1564	%32,64
Cem Sultan (ö. 1495)	911	3922	%23,23
Hoca Dehhânî (ö. 1401'den önce ?)	81	592	%13,6
Lâmi'î Çelebi (ö. 1532)	772	7370	%10,47
Şeyhî (ö. 1431?)	180	2427	%7,41
Mesîhî (ö. 1512)	237	2782	%8,5
Üsküplü İshak Çelebi (ö. 1538)	261	3023	%8, 63
Ahmedî (ö. 1412-13)	557	9110	%6,11
Ahmed Paşa (ö. 1496-97)	212	4066	%5

3.2. Atasözleri

"Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz; deme, mesel, sav, darbımesel." şeklinde tanımlayabileceğimiz atasözleri (https://sozluk.gov.tr/), deyimlerle birlikte Türkçenin söz varlığının önemli yapı taşlarındandır. İlk yazılı metinlerimizden itibaren atasözlerinin Türkçede yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Atasözlerinin akla gelen en belirgin özelliği kısa ve özlü olmaları, az sözle çok şey anlatmalarıdır. Bu durum özellikle az sözle öz söylemeyi gerektiren şiirin yapısına uygun düşmektedir. Klasik şiirde beyit bütünlüğünün olması, anlamın bir beyite sığdırılması ister istemez şairleri az ve özle çok şey anlatma ustalığına sevk etmiştir. (Mengi, 1986: 49). Atasözlerinin bir diğer özelliği ise yüzyılların birikimini taşımaları, kültürün transferini gerçekleştirmeleridir. Toplumların inançlarını, davranış kalıplarını, hayat tecrübelerini,

[19] Cem Sultan *Dîvân*'ı dışındaki Dîvân'larda geçen deyimlere dair veriler Esra Kılıç'ın oluşturduğu tablodan alınmıştır (2023: 44). Söz konusu tablo için bakınız: Kılıç, E. (2023). *Lâmi'î Çelebi Dîvânı'nın bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.

düşünce sistemlerini ve geleneklerini barındırması hasebiyle atasözleri etkili, nasihat edici, ikna kabiliyeti olan söz varlıklarıdır. Şiir dilinde atasözlerinin anlatım aracı olarak kullanılmasında bu durum etkili olmuştur. Atasözleri, şairlerin anlatımı güç durumları, toplumun çoğunun bilip inandığı güçlü sözlerle, canlı hayallerle anlatmasını kolaylaştırmış; söylenmek istenen söz, halka mal olmuş bir söz tanık kılınarak daha etkili, inandırıcı hâle getirilmiştir. Şairler, muhatabını uyarma, söylemek istediğini daha inandırıcı hâle getirme amacıyla şiir dilinde "Bu meseldür, dirler ki" gibi ifadelerin ardından atasözlerini kullanmışlardır. Atasözleri aynı zamanda söylenmek istenenin daha renkli ve canlı hâle gelmesinde, anlamın süslenip zenginleşmesinde etkilidir. Bu durum klasik şiir geleneğinde atasözlerinin şiir dilinde bir anlatım aracı olarak rağbet görmesini sağlamış, atasözü kullanımı edebî sanatlar arasında "irsâl-i mesel" adıyla yer almıştır (Mengi, 1986: 50). Cem Sultan'ın da atasözlerine yer vererek az sözle çok şey söyleme, anlatımı daha etkili, inandırıcı kılma, sözü daha renkli ve canlı hâle getirme yolunu tuttuğu söylenebilir.

Klasik Türk edebiyatı metinlerinde atasözlerinin ve deyimlerin Türkiye Türkçesindeki kullanımlarına az çok yakın olması, kelime ve söz dizimi gibi farklılıklar barındırması, dilin canlı bir organizma oluşunun, kendi mecrasında vuku bulan değişimin tabii neticesidir. Şiir dilinde vezne uydurmak gibi çeşitli nedenlerden ötürü atasözlerinin kelimelerinin yer değiştirmesi, bazı kelimelerin çıkartılması, bazı kelimelerin de eş anlamlılarının kullanılması sık görülür. Günümüzde "İyilik et denize at, balık bilmezse Halik bilir." şeklinde yer alan atasözü (https://sozluk.gov.tr/), Cem Sultan *Dîvân*'ında "Eylük eyle suya at." şeklinde yer almaktadır. Beyitte, sevgiliden âşığın, ekseriyetle "denize" teşbih edilen, gözyaşlarına bakarak acıması ve bir öpücük vermesi istenmekte, düşünce kuvvetli hâle getirilmek için okuyucunun dikkatini celp etmeye yarayan "çün meseldür" ifadesinden sonra atasözü kullanılmaktadır. Burada ayrıca atasözünün beyitin diğer kelimeleriyle rabıta kurması deyimlerde olduğu gibi şiirde yer verilen hayali kuvvetli kılmaktadır. Gözyaşı ile atasözünde geçen su, öpücük ile de iyilik leff ü neşr sanatını oluşturmuş, atasözü hem irsal-i mesel sanatını hem de leff ü neşr sanatını oluşturacak şekilde kullanılmıştır:

Gel gözüm yaşına baḳ bir būse vir

Çün meṣeldür eylük eyle ṣuya at (G. 23/3)

Benzer bir kullanım bir başka beyitte daha görülmektedir. Tablo 6'da yer alan kaynaklarda tespit edemediğimiz "Kara gün el ile düğün olur." atasözü olasılıklı ifade, metnin bağlamından "Kötü, darda kalınan gün başkalarının desteği, yardımı ile düğüne döner."

manasını barındırmakta, yardımlaşmayı öne çıkarmaktadır. Bu beyitte de âşık sevgilinin yüzünün ve zülfünün gamının kendisini yalnız bırakmadığı için mutlu olduğunu dile getirmekte; hayal edilen manzarayla atasözü bütünleştirilmekte, kelimelerin birbiriyle olan rabıtasıyla şiir dilinde anlam çağrışımları yakalanmaya çalışılmaktadır. Burada sevgilinin yüzü ile zülfünün gamı, âşığı kötü gününde yalnız bırakmayan dostları gibidir. Aynı zamanda ruh kelimesiyle gün, zülf kelimesiyle de kara kelimesinin, tenhâ olmamakla düğün olmak fiillerinin oluşturduğu rabıta bir üslup özelliği olarak kendini göstermektedir:

Ṣādam ruḫ u zülfüñ ġamı tenhā baña olmaz

Zīrā ḳara gün il ile olur dügün iy dōst (G. 28/2)

Atasözlerinin beyitin diğer kelimeleriyle rabıta içerisinde kullanılmasına örnek teşkil edecek bir başka beyitte de "Gün ışığı var iken çerağ yakılmaz." atasözü kullanılmıştır (Eyüpoğlu, 1973: 114). Sevgilinin yüzü ekseriyetle güneşe teşbih edilir. Bu meseldür denilerek verilen atasözünde geçen gün kelimesi ile sevgilinin yüzü, çerağ kelimesiyle de sevgilinin yüzünün dışında başka güzellerin yüzü arasında ilişki kurulmuş, atasözü şiirde yer verilen manzarayla bütünleşmiştir:

Gül yüzüñden ġayrı yüze dīde ḳılmaz iltifāt

Bu meṣeldür gün var iken kimsene yaḳmaz çerāġ (G. 191/3)

E. Kemal Eyüpoğlu'nun sözlüğünde "Ev ev üstüne olur, misafir misafir üstüne olmaz.", "Konuk konuk üstüne olmaz.", "Misafir misafir üstüne olmaz." şeklinde karşılaştığımız (1973: 95, 168, 183) "Misafir üstüne misafir konmaz." atasözünün, iki misafirin ağırlanmasının ev sahibine külfet olacağı yahut çağrılan iki misafirin birbirlerinden hazzetmeme ihtimali ile ilgili olduğu söylenebilir. Aşağıdaki beyitte de âşığın gönlünde sevgilinin gamze oku misafir konumundayken âşık ikinci bir misafir konumunda olan gamı sevgiliden göndermemesini istemektedir. Ev sahibi olan gönül, iki misafiri üst üste ağırlayamayacaktır. Burada gönül ev sahibine, sevgilinin gamze oku ve gamı da misafire teşbih edilmiştir. Yine atasözlerini oluşturan kelimelerin diğer kelimelerle rabıta ilişkisi içerisinde olduğu görülmektedir:

Dilde ġamzeñ oḳı var iken ġamuñ gönderme kim

Ḳonmaḳ olmaz dōstum mihmān mihmān üstine (G. 363/5)

Bir başka beyitte de günümüzde “Gözden ırak olan gönülden de ırak olur.” şeklinde kullanılan atasözü (https://sozluk.gov.tr/) Cem Sultan *Dîvân*’ında “Gözden ırağa düşen dile gelmez.” şeklinde yer almıştır:

Beni redd idüp añmazsañ n’ola kim

Dile gelmez düşen gözden ırağa (G. 318/8)

Aşağıdaki beyitte de günümüzde “Adam adamdır olmasa da pulu, eşek eşektir atlastan olsa çulu.” veya “Eşeğe altın semer vursalar yine eşektir.” şeklinde yer alan atasözü (https://sozluk.gov.tr/), “Eşek zîbâ çul ile âdem olmaz” şeklinde yer almıştır. “Eşek rakip ipek kumaş giyer ancak eşek süslü çul ile insan olmaz” denilen beyitte ipek kumaş giyen rakibin içinde bulunduğu durum, irsal-i mesel sanatı kullanılarak ifade edilmiştir:

Raḳīb-i ḫar geyer kemḫā velīkin

Eşek zībā çul ile ādem olmaz (G. 141/3)

Cem Sultan *Dîvân*’ında kaynaklarda tespit edemediğimiz “çü meseldür ki” denilerek verilen “Cihan uyur ise kan uyamaz.” atasözü “dâmen tutmak (musallat olmak, hesap sormak)” ve “kana girmek (birini öldürmek veya öldürtmek)” deyimleriyle birlikte kullanılmıştır. Bu atasözünün ne için kullanıldığı beyitin bağlamından “Bir mazlumun kanı dökülürse kan döken ölmeden muhakkak cezasını görür.” şeklinde açıklanabilir. Beyitte sevgiliye hitap edilmekte, âşığının kanına girmemesi gerektiği aksi takdirde hesabı sorulacağı, kan uyursa cihanın uyumayacağı dile getirilmektedir:[20]

Girme ḳanuma iñen yoḳsa ṭutar dāmenüñi

Çü meseldür ki cihān uyur ise ḳan uyumaz (G. 159/4)

“Gözyaşlarım toprağa düşse ne olur zira cevher toprağa düşmekle değerinden bir şey kaybetmez.” denilen aşağıdaki beyitte de günümüzde kaynaklarda “Altın yere düşmekle pul olmaz.” (https://sozluk.gov.tr/) yahut “Altın çamura düşmekle kıymetten düşmez.” (Eyüpoğlu, 1973: 14) şeklinde yer alan atasözü kullanılmıştır:

Ḫāke düşse gözlerüm yaşı n’ola

Bī-behā olmaz çü ṭopraḳda güher (G. 133/3)

[20] Kan kelimesinin “han” olarak kabul edilmesi durumunda ise “Herkes gaflete düşmüş olsa bile hükümdar ayakta olur, gaflete düşmez.” gibi bir bağlamda kullanılmış olabileceği akla gelmektedir. Şüphesiz bu meselin hangi durumlarda kullanıldığı tanık sayısının artmasıyla daha iyi anlaşılacaktır.

Kaynaklarda “Su üstünde temel tutmaz.” şeklinde alan atasözü aşağıdaki beyitte “Bina su uğrağında muhkem olmaz.” şeklinde yer almıştır (Eyüpoğlu, 1973: 215). Âşık, gözyaşı selinin gönül ülkesini yıkacağını ifade etmekte bu hayali desteklemek için atasözü kullanmaktadır:

Göñül mülkin yıḳar seyl-āb-ı eşküm

Binā ṣu uġraġında muḥkem olmaz (G. 141/2)

Klasik Türk edebiyatında deyimlerde olduğu gibi atasözlerinde de atasözünü oluşturan kelimelerin eş anlamlılarının kullanılması, cümle dizilişlerinin değiştirilmesi, ekleme ve çıkarmaların yapılması sık görülmektedir. “Herhangi bir duruma alışkın olan kimseyi benzer kötü durumlar etkilemez.” anlamına gelen “Acı patlıcanı kırağı çalmaz.” atasözü (https://sozluk.gov.tr/), aşağıdaki beyitte “Bādincān-ı beddür irmez āfet” şeklinde yer almış; rakibe küfrederek lanet okumanın yersiz olduğu düşüncesini desteklemek için kullanılmıştır:

Raḳībe ilenüben ḳılma nefrīn

Ki bādincān-ı beddür irmez āfet (G. 25/6)

Günümüzde “Etkili kişi kendi yakınlarına yardımcı olamaz.” anlamında kullanılan “Mum dibine ışık vermez.” atasözü (https://sozluk.gov.tr/) aşağıdaki beyitte “Çerāġ dübi ḳarañu olur.” şeklinde yer almış; saçların karanlık, yüzün ise mum gibi aydınlık, parlak oluşu tasavvurundan hareketle sevgilinin karanlık saçları olmasa yüzünün ne kadar aydınlık olacağı ne güzel manzara oluşturacağı düşüncesini desteklemek için kullanılmıştır:

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa

Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur (G. 129/2)

E. Kemal Eyüpoğlu’nun sözlüğünde, “Yüzü açılanda haya (edep) olmaz.” şeklinde yer alan atasözü (1973: 248), aşağıdaki beyitte sevgilinin yüzüne öykünen, gonca hâlinden çıkmış, açılmış gül için kullanılmış; gülün bu tavır edepsizlik olarak tasavvur edilmiştir:

Yüzüñe öykünse gül olmaz ʿaceb

Kim açılmış yüzlüde olmaz edeb (G. 13/1)

Yine E. Kemal Eyüpoğlu’nun sözlüğünde, “Ateşle su bir arada olmaz.” şeklinde yer alan atasözü (1973: 27), sevgilinin bağrı yanık laleye teşbih edilen yanağının aynı zamanda parlaklığını da vurgulamak, sevgilinin yanağında âdeta ateş ile suyun bir araya geldiğini ifade etmek için kullanılmıştır:

Cemʿ olmaz āb ü āteş gerçi hīç

ʿĀrıżuñ üstinde buldı ictimāʿ (G. 186/5)

Cem Sultan'ın, esaretini kaderinin bir parçası olarak gördüğünü gösteren, "Kişi kaderi ne ise onu görür." anlamındaki "Başa yazılan gelir." veya "Alna yazılan başa gelir." atasözü (https://sozluk.gov.tr/; Eyüpoğlu, 1978: 36) aşağıdaki beyitlerde yer almıştır:

Cām-ı Cem nūş eyle iy Cem bu Fireng-istāndur

Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur (K. 8/1)

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül

Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek (Terk. 2/22)

Rodos ʿazmini ṣanma vālide emr-i ʿazīb ancaḳ

Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ (K. 9/1)

Aşağıdaki beyitte de "Alna yazılan başa gelir." atasözü, ait olduğu gazelin bağlamından hareketle, aşk yolunda dert çekmenin kader olduğunu ifade etmek için kullanılmıştır:

N'ola iy Cem çekerseñ derd ü miḥnet

Ezelden oldur alnuñda nüvişte (G. 334/5)

"Güzelliğini seyretsem gözlerin bana kızmasın, padişahlar padişahının yasağında göze yasak olmaz." denilen aşağıdaki beyitte de "Göze yasak olmaz." (https://sozluk.gov.tr/, Eyüpoğlu, 1978: 111) atasözü kullanılmıştır:

Temāşā eylesem ḥüsnüñ baña ḫışm itmesün çeşmüñ

Göze çün kim yasaġ olmaz şehenşehler yasaġında (G. 352/4)

Sevgilinin yüzünün suya teşbih edildiği aşağıdaki beyitte de kaynaklarda "Suyu görünce teyemmüm bozulur." (https://sozluk.gov.tr/, Aksoy, 1988: 433); "Su bulunan yerde teyemmüm etmek olmaz.", "Su bulunmayan yerde teyemmüm caiz olur." (Eyüpoğlu, 1978: 214) şeklinde yer alan atasözükullanılmıştır:

Yüzüñden ġayrıya baḳmaduġum bu

Ki ṣu olsa degül cāyiz teyemmüm (G. 250/6)

“Destursuz bağa girilmez.” (Eyüpoğlu, 1978: 69) veya “Destursuz bağa gireni sopa ile kovarlar.”, “Destursuz bağa girenin yediği sopayı Mevla bilir.” (https://sozluk.gov.tr/) şeklinde yer alan atasözü, aşağıdaki beyitte de sevgilinin güzellik bahçesini gezen âşığın zihninde dolaşmaktadır:

Gezerken ḥüsni bāġın didi ʿaḳlum

Ne içün bī-rıżā büstāne girdüñ

“Hatasız kul olmaz.” (https://sozluk.gov.tr/, Eyüpoğlu, 1978: 172) atasözü de âşığın sevgiliye sevdiğini söylemesi sonucu öfkelenen sevgili için kullanılmıştır:

Severem didügüme ḫışm itme

Hīç olmaz çü bī-günāh beşer (G. 88/4)

Kaynaklarda (https://sozluk.gov.tr/, Eyüpoğlu, 1973, Aksoy, 1988) rastlayamadığımız atasözü hüviyetindeki “Güneşin dokunduğu yerde nem olmaz.”, “Cennet içinde gam olmaz.”, “Ölmüşe kasap gerekmez.” ibareleri de beyitlerdeki tasavvurları desteklemek için kullanılmıştır. Sevgilinin güneş gibi yüzünü gördükçe ağlamayan âşık için “Güneş ṭoḳınduġı yirde nem olmaz.”; sevgilinin sokağında gönlün gam çekmemesi gerektiğini ifade etmek için “Behişt içinde ġem olmaz.”; gam ile ölmek üzere olan, hiç olmazsa sevgilinin elinden ölmeyi arzulayan Cem Sultan’ın zaten ölü olduğunu ifade etmek için “Ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet.” ibareleri kullanılmıştır:

Yüzüñ gördükçe çeşmüm ağlamaz kim

Güneş ṭoḳınduġı yirde nem olmaz (G. 141/4)

Göñül niçün çeker kūyuñda ġamlar

Behişt içinde dirler kim ġem olmaz (G. 141/7)

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür

Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet (G. 29/5)

“Uzun zamandır gözlüyorum, gözleri fettan sevgiliyi uyumuyor. Şu atasözü doğruymuş ki devrin fitnesi uyumaz.” denilen aşağıdaki beyitte geçen “Fitne-i devrân uyumaz.” atasözü yine kaynaklarda tespit edemediğimiz atasözlerindendir:

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz

Gerçek imiş bu meṣel fitne-i devrān uyumaz (G. 159/1)

Cem Sultan *Dîvân*'ında atasözü olasılıklı/göndermeli beyitler de yer almaktadır. Atasözleri ve deyimler kalıplaşma sürecinde tarihî metinlerde farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Henüz kalıplaşma sürecinde olma hâlinin yanında bu durumun ortaya çıkmasında deyimlerde olduğu gibi şiirde gözetilen vezin, ses uyumu, redif, kafiye, edebî sanatlar gibi unsurlar da etkili olmaktadır. Atasözleri aynı zamanda telmih sanatında da kullanılmaktadır. Bu durumda beyitlerde, atasözlerini oluşturan bazı kelimelerin kullanılması suretiyle ilgili atasözüne işaret edildiği de görülmektedir. Şüphesiz tarihî metinler gün yüzüne çıkarılıp incelendikçe atasözlerinin kalıplaşma evreleri daha iyi değerlendirilebilecek, günümüzde atasözü olup olmadığı hususunda ihtiyatla yaklaşılan bazı ibarelerin hüviyeti daha iyi tespit edilebilecektir. Aşağıdaki beyitler bu durumlara örnek teşkil etmektedir:

"Buz üstüne yazı yazılmaz." (Eyüpoğlu, 1973: 5):

Ḫaṭṭın ḳazıdı buldı ʿiẕār-ı ḫaṭın didüm

Didi ṣu üzre olmaz iñen pāy-dār ḫaṭ (G. 183/6)

"Kılavuzsuz yola çıkan yolunu şaşırır." (Eyüpoğlu, 1973: 157):

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz

Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri (G. 404/2)

"Hastaya çorba sorulmaz.", "Hastaya döşek sorulmaz." (Eyüpoğlu, 1973: 120):

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb

Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın (G. 291/2)

"Hastanın halini hasta bilir." (Eyüpoğlu, 1973: 120):

Benüm ḥālümi bilmezseñ n'ola kim

Ne rūşen ola ṣayru ḫāli ṣaġa (G. 318/6)

Ben ġarīb [ü] ḫastenüñ ḥālini görmezseñ ne ṭañ

Kim ne bilür ṣaġ olan ḥāl-i dil-i bīmārdan (G. 276/2)

"Hazineler viranelerde olur." (Eyüpoğlu, 1973: 259):

Mesken iderse ḫayālüñ göñlüm içre ṭañ degül

Dāyimā genc-i revān künc-i ḫarāb altındadur (G. 85/5)

Mesken itse n’ola ger genc-i ḫayālüñ göñlümi

İy ṣanem genc-i nihān yiri ḫarāb altındadur (G. 86/3)

“Bal olan yerde sinek de olur.” (Eyüpoğlu, 1973: 34; https://sozluk.gov.tr/):

Laʿlüñde ʿıyān olsa n’ola ḫāl-i siyāhuñ

Her ḳanda ki sükker ola lā-büd megesi var (G. 50/3)

“Bir ağızdan çıkıp (çıkan) bin dile (ağza) yayılır.”, “Ortaya atılan bir söz çok çabuk yayılır.”, “Otuz iki dişten çıkan, otuz iki mahalleye yayılır.”, “Bir ağızdan çıkan söz, başkalarının ağzına geçer, her tarafa yayılır.” (Eyüpoğlu, 1973: 42, 193; https://sozluk.gov.tr/; Aksoy, 1988: 95):

Raḳībe söyleme sırruñı iy dōst

Yayılur ʿāleme düşen ḳulaġa (G. 318/5)

“Dünya fani, ahiret baki.”, “Dünya kimseye kalmamış.” (Eyüpoğlu, 1973: 78, 79):

Furṣatı fevt eyleme ʿayş eyle sür ẕevḳ u ṣafā

Bāḳī ḳalmaz kimseye bu mülk-i dünyā fāndur (K. 8/4)

“Âşığa ya sabır ya sefer.” (Eyüpoğlu, 1973: 20):

ʿIşḳa ṣabr u yā seferdür çünki ṣabra çāre yoḳ

Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek (G. 218/7)

ʿUşşāḳa ṣabr u yā sefer olur devā velī

Ṣanma ki baña çāre ola ṣabr u yā sefer (G. 123/3)

“Kana kan gerek.” (Eyüpoğlu, 1973: 147):

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine

Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine (G. 363/1)

“Kan ile kanun eyleme.” (Eyüpoğlu, 1973: 147):

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme

Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen (G. 280/2)

“Serden geçilir, yardan geçilmez.” (Eyüpoğlu, 1973: 207):

Terk-i cān eylemek maḥall iy yār

Seni terk eylemek muḥāl iy dōst (G. 18/3)

"Gönül bir sırça saraydır, kırılırsa yapılmaz." (Eyüpoğlu, 1978: 105; https://sozluk.gov.tr/):

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini şıma iy dōst

Şınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc (G. 33/6)

Farklı kaynaklardan beslenen klasik Türk edebiyatının beslendiği kaynaklardan biri de Arap-İslam kültürüdür. Klasik Türk edebiyatı şairleri, dinî kaynaklı sözlere iktibaslarda/telmihlerde bulunmak, ünlü Arap şairlerine göndermeler yapmak, Arap atasözlerini/deyimleri/vecizeleri kullanmak gibi amaçlarla bu kaynaktan beslenmiştir (Yazar, 2008:1778). Cem Sultan *Dîvân*'ında da Türkçe atasözlerinin yanında Arapça atasözleri kullanılmıştır. Ekseriyetle Arapça atasözlerinin Türkçe atasözlerinde olduğu gibi beyitte yer alan bir hayali/mazmunu somutlaştırıcı, söze delil getirici görevlerde kullanıldığı söylenebilir. "Kıssacı kıssacıyı sevmez." anlamına gelen "El-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ" atasözü (Güllüce, 2006: 113) âşık ile bülbülün iki ayrı kıssahan olarak değerlendirildiği bir bağlamda kullanılmıştır:

Şikeste göñlüme bülbül fiġānı ḫōşça gelür

Egerçi kim dinür el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ (G. 177/5)

"Köpek rakip benim seninle olmamı istemez, atasözüdür ki kıssacı, kıssacıyı sevmez." denilen aşağıdaki beyitte de aynı atasözü geçmektedir:

Raḳīb-i seg beni senüñle olduġum dilemez

Meṣel-durur bu ki el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ (G. 178/6)

Bir başka Arapça atasözü "Cins, cinsine meyleder." anlamındaki "El-cinsü ile'l-cinsi yümeyyil" atasözüdür. Genelde bu atasözü. Klasik Türk şiirinde servinin veya âşığın gönlünün, sevgilinin güzellik unsurlarına meyletmesi durumunda şaşılacak bir şeyin olmadığını vurgulamak için kullanılmıştır (Yazar, 2008: 1792-1793). Aşağıdaki beyitte de servinin, boyu benzerlerinden üstün olan sevgiliye meyledişine şaşırılmaması gerektiği zira cinsin cinsine meyledeceği ifade edilmiştir:

Ger serv ola şol ḳadd-i ser-efrāzuña māyil

N'ola dinür el-cinsü ile'l-cinsi yümeyyil (Mua. 289)

Bir başka Arapça atasözü de günümüzde "İki kişinin bildiği sır değildir." şeklinde dillere pelesenk olan atasözüdür. "İki (dudak)yi aşan her sır yayılır." bir başka ifadeyle "Bir ağızdan çıkan bir orduya yayılır." anlamındaki "Küllü sırrin cāveze'l-iṣneyni şāʿ" atasözü, XIV-XVI. yy.a ait divanlarda en fazla kullanılan atasözü olma özelliği taşımaktadır. Bunda nazirecilik geleneğinin ve atasözünün vezne (fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün) tam uymasının etkili olduğu söylenebilir. Klasik Türk şiirinin mazmunları çerçevesinde farklı anlamlarda kullanılan bu atasözü, ekseriyetle aşığın gözyaşlarının aşkını ifşa etmesini destekler nitelikte kullanılmıştır. Atasözündeki "iki" kelimesi her zaman dudak anlamında kullanılmayıp farklı hayallerde karşımıza çıkmaktadır (Yazar, 2008: 1791). Aşağıdaki beyitte de atasözündeki iki unsurunun âşığın canı ve gönlü olduğu görülmektedir. Sevgilinin aşkı, can ve gönülden geçerek ifşa olmuş, ikiyi aşan sır yayılmıştır:

Cān ü dilden geçdi ʿışḳuñ oldı fāş

Küllü sırrin cāveze'l-iṣneyni şāʿ (G. 186/2)

Bir başka Arapça atasözü Türkçedeki "Söz uçar, yazı kalır." atasözünün anlamına yakın olan "Deftere geçirilmeyen her ilim yok olur." anlamındaki "Küllü ʿilmin leyse fi'l-ḳırṭāsi żāʿ" atasözüdür. Bu atasözünün Hz. Peygamber'in "ḳayyidü'l ʿilme bi'l-kitābe (İlmi yazmakla kaydediniz.)" hadisinden gelmiş olması yüksek ihtimaldir (Yazar, 2008: 1791). Âşık, kalıcı olması için sevgilinin aşkını can sayfasına yazmıştır zira yazılmayan her ilim zayi olmaktadır:

Ṣafḥa-i cān üzre yazdum ʿışḳuñı

Küllü ʿilmin leyse fi'l-ḳırṭāsi żāʿ (G. 186/3)

Bir başka Arapça atasözü "Geceler gebedir (Her sabah yeni olaylarla karşılaşırız.)." anlamındaki "Küllü leyletin ḥublā (el-leyletü ḥublā)" atasözüdür (Yazar, 2008: 1787). Bu atasözü, âşığın bahtının gecesinden bela/evet ışığının güneşinin doğmasıyla güneş gibi aşikâr olmuştur:

Baḫtum gicesinden ṭoġalı mihr-i belā-tāb

Gün gibi ʿıyān oldı ki el-leyletü ḥublā (K. 5/37)

Cem Sultan *Dîvân*'ında kullanılan toplam atasözü sayısı 47 olarak tespit edilmiş ve aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.[21] Bu atasözlerinden 41 tanesi Türkçe, 6 tanesi Arapça atasözüdür. Tespit edilen 41 Türkçe atasözünün 35 tanesi taradığımız kaynaklarda yer almakta, 6 tanesi yer almamaktadır:

Tablo 6: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Atasözleri, Şiir ve Mısra Numaraları, Geçtiği Sözlükler

Atasözleri	**Şiir ve Mısra Numaraları**	**Atasözlerinin Geçtiği Kaynaklar[22]**			
		A. Bâdî Efendi	**Aksoy**	**Eyüpoğlu**	**TDK**
İyilik et denize at.	(G. 23/3)	*	*	*	*
Kara gün el ile düğün olur.	(G. 28/2)				
Gün ışığı var iken çerağ yakılmaz.	(G. 191/3)			*	
Misafir misafir üstüne olmaz.	(G. 363/5)			*	
Gözden ırak olan gönülden de ırak olur.	(G. 318/8)	*	*	*	*
Eşeğe altın semer vursalar yine eşektir.	(G. 141/3)	*	*	*	*
Cihan uyur ise kan uyumaz	(G. 159/4)				
Altın yere düşmekle pul olmaz.	(G. 133/3)		*	*	*
Su üstünde temel tutmaz.	(G. 141/2)			*	
Acı patlıcanı kırağı çalmaz.	(G. 25/6)	*	*	*	*
Mum dibine ışık vermez.	(G. 129/2)	*	*	*	*
Yüzü açılanda haya (edep) olmaz.	(G. 13/1)	*		*	
Ateşle su bir arada olmaz.	(G. 186/5)	*		*	

[21] Sevil Öge'nin çalışmasında Cem Sultan *Dîvân*'ında 7 adet atasözü kullanıldığı tespit edilmiştir (2001: 12). Bu durum üzerinde ilgili çalışmada Halil Ersoylu'nun neşrinin kullanılmasının yanında atasözlerinin eksik tespit edilmesi de etkili olmuş olabilir.

[22] Beyzadeoğlu, S. A., Gürgendereli ve M., Günay, F. (2004). *Edirneli Aḥmed Bādī Efendi: Armağan (Proverbs and idioms ın the classical Ottoman poetry)*. Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü Yayınları.

Aksoy. Ö. A. (1988). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü I (Atasözleri sözlüğü), (*C. 1). İnkılâp Yayınları.

Eyüpoğlu, E. K. (1975). *On üçüncü yüzyıldan günümüze kadar şiirde ve halk dilinde atasözleri ve deyimler* (C. 1). Doğan Kardeş Matbaacılık.

TDK atasözleri ve deyimler sözlüğü. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 08.04.2024)

Alna yazılan başa gelir.	(G. 334/5), (K. 8/1), (K. 9/1), (Terk. 2/22)	*	*	*	*
Göze yasak olmaz.	(G. 352/4)	*	*	*	*
Suyu görünce teyemmüm bozulur.	(G. 250/6)		*	*	*
Destursuz bağa girilmez.	(G. 225/3)	*	*	*	*
Hatasız kul olmaz.	(G. 88/4)	*	*	*	*
Güneşin dokunduğu yerde nem olmaz.	(G. 141/4)				
Cennet içinde gam olmaz.	(G. 141/7)				
Ölmüşe kasap gerekmez.	(G. 29/5)				
Devrin fitnesi uyumaz.	(G. 159/1)				
Buz üstüne yazı yazılmaz.	(G. 183/6)			*	
Kılavuzsuz yola çıkan yolunu şaşırır.	(G. 404/2)			*	
Hastaya çorba/döşek sorulmaz.	(G. 291/2)	*	*	*	*
Hastanın halini hasta bilir.	(G. 276/2), (G. 318/6)	*		*	
Hazineler viranelerde olur.	(G. 85/5), (G. 86/3)			*	
Bal olan yerde sinek de olur.	(G. 50/3)	*	*	*	*
Bir ağızdan çıkıp (çıkan) bin dile (ağza) yayılır.	(G. 318/5)	*	*	*	*
Dünya kimseye/Sultan Süleyman'a bile kalmamış.	(K. 8/4)	*	*	*	*
Âşığa ya sabır ya sefer.	(G. 123/3), (G. 218/7)			*	
Kana kan gerek.	(G. 363/1)			*	
Kan ile kanun eyleme.	(G. 280/2)			*	
Serden geçilir, yardan geçilmez.	(G. 18/3)	*		*	
Gönül bir sırça saraydır, kırılırsa yapılmaz.	(G. 33/6)	*	*	*	*

Cem Sultan *Dîvân*'ında taradığımız kaynaklarda yer almayan 6 adet atasözleri/atasözü olasılıklı ifadeler tespit edilmiş, bunlara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir. Bunlardan "Cihan uyur ise kan uyumaz." "Çü meseldür ki cihān uyur ise ḳan uyumaz" şeklinde, "Devrin fitnesi uyumaz." "Gerçek imiş bu meṣel fitne-i devrān uyumaz" şeklinde beyitlerde yer almış; mesel olduğu belirtilmiştir. Tarihî metinlerin söz varlığına yönelik çeşitli çalışmalarla bu ifadelerin toplanması, tanıkların artması zamanla Türkçenin atasözü varlığının sınırlarını daha iyi

keşfetmeyi kolaylaştıracak; Türkçenin büyük, tarihî sözlüğünün hazırlanmasına hizmet edecektir.

Tablo 7: Tablo 6'daki Kaynaklarda Geçmeyen Atasözleri/Atasözü Olasılıklı İfadeler, Şiir ve Mısra Numaraları

Kaynaklarda Geçmeyen Atasözleri	**Şiir ve Mısra Numaraları**
Kara gün el ile düğün olur.	(G. 28/2)
Cihan uyur ise kan uyumaz	(G. 159/4)
Güneşin dokunduğu yerde nem olmaz.	(G. 141/4)
Cennet içinde gam olmaz.	(G. 141/7)
Ölmüşe kasap gerekmez.	(G. 29/5)
Devrin fitnesi uyumaz.	(G. 159/1)

Cem Sultan *Dîvân*'ında 5 adet Arapça atasözüne dair 6 adet kullanım tespit edilmiş, bu atasözleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Cem Sultan'ın *Dîvân*'da Arapça atasözlerine Farsça ibarelere yer vermesi/Farsça *Dîvân*'ının olması, Arapça ve Farsçaya da hâkim olduğunu göstermektedir. Zira Cem Sultan henüz küçük yaşlarda Edirne Sarayı'nda aldığı özel derslerle Arapça ve Farsça öğrenmeye başlamıştır (Kut, 1993: 284).

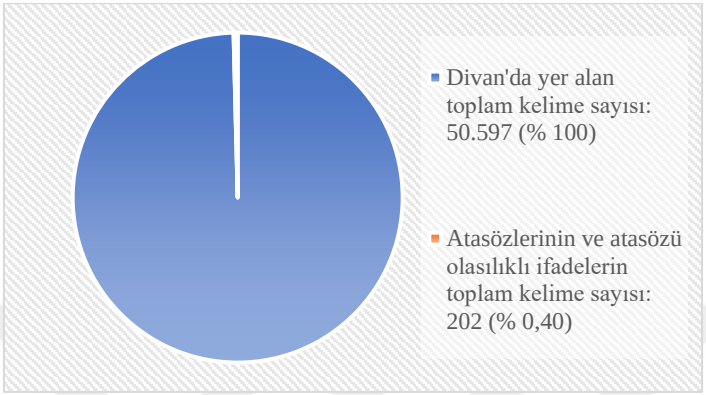
Tablo 8: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Arapça Atasözleri, Şiir ve Mısra Numaraları

Arapça Atasözleri	**Şiir ve Mısra Numaraları**
El-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ	(G. 177/5), (G. 178/6)
El-cinsü ile'l-cinsi yümeyyil	(Mua. 289)
Küllü sırrin cāveze'l-iṣneyni ṣāʿ	(G. 186/2)
Küllü ʿilmin leyse fi'l-ḳırṭāsi żāʿ	(G. 186/3)
El-leyletü ḥublā	(K. 5/37)

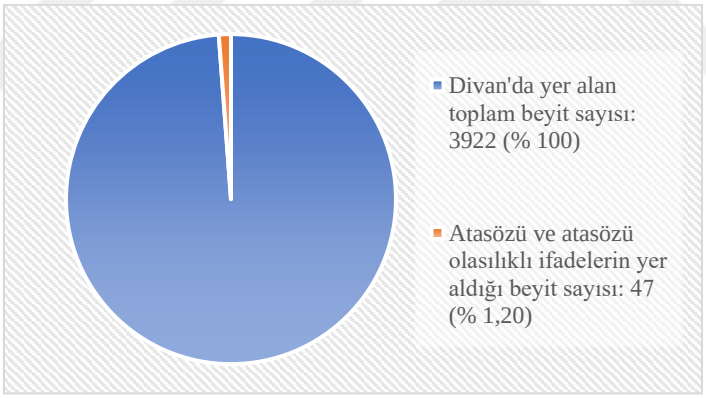
Cem Sultan *Dîvân*'ının kelime sayısının atasözlerin ve atasözü olasılıklı ifadelerin toplam kelime sayısına oranı "% 0,40", atasözü ve atasözü olasılıklı ifadelerin kullanıldığı toplam beyit sayısının *Dîvân*'ın toplam beyit sayısına oranı ise % 1,20'dir. Atasözleri ve atasözü olasılıklı ifadeler toplam 47 beyitte yer almaktadır. *Dîvân*'da gazellerin beyit sayısı 2819, kasidelerin 387'dir. Gazellerde toplam 41, kasidelerde 4 atasözü kullanılmıştır. Gazel ve kasidelerde kullanılan atasözü sayısının gazel ve kasidelerin toplam beyit sayısına oranlanması durumunda gazellerin % 1,45, kasidelerin % 1,03'lük bir orana sahip olduğu ve

gazellerde atasözü kullanımının daha fazla olduğu görülmektedir. Cem Sultan *Dîvân*'ında gerek deyimlerde gerekse atasözlerinde gazellerin oranı kasidelere göre daha yüksek çıkmıştır.

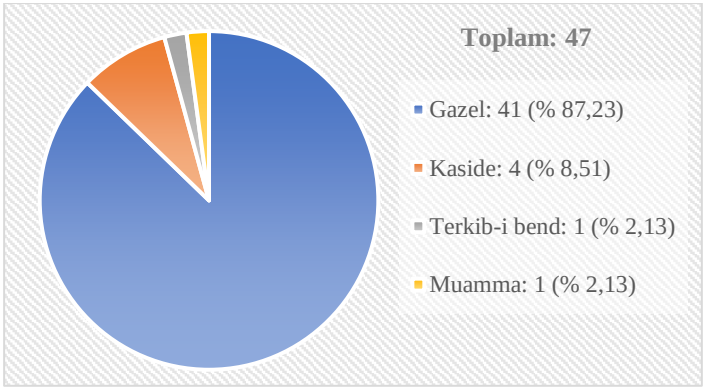
Şekil 4: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Atasözlerinin Toplam Kelime Sayısına Oranı

Şekil 5: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Atasözlerinin Kullanıldığı Beyit Sayısına Oranı

Şekil 6: Cem Sultan *Dîvân*'ında Atasözlerinin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı

Cem Sultan *Dîvân*'ında kullanılan atasözü sayısı ile XIV-XVI. yy.da yaşamış bazı şairlerin divanlarında geçen atasözü sayısı karşılaştırıldığında Cem Sultan 35 atasözü ile Mesihî ile birlikte üçüncü sırada yer almaktadır. Bu veriye *Dîvân*'da geçen Arapça atasözleri ve kaynaklarda yer almayan atasözü/atasözü olasılıklı ifadeler dahil edilmemiştir. Deyimlerde olduğu gibi atasözlerinde de Necâtî Bey ilk sırada Sâfî ikinci sıradadır. Bu durum Latîfî Tezkire'sindeki, şiirde deyim ve atasözü kullanımının Sâfî ile başladığı, Necâtî Bey ile kemale erdiği yorumunu hatırlatır niteliktedir (Canım, 2000: 349). Cem Sultan deyimlerde olduğu gibi atasözü kullanımına da önem vermiştir. Bu durum atasözlerinin Cem Sultan'ın üslubunda önemli bir yeri olduğunu göstermektedir.

Tablo 9: Cem Sultan ile XIV-XVI. yy.da Yaşamış Bazı Şairlerin Dîvânlarında Geçen Atasözü Sayısı[23]

Şair	Dîvân'da Geçen Atasözü Sayısı
Necâtî Bey (ö. 1509)	125
Sâfî (ö. 1502'den sonra, 1532-33'ten önce?)	61
Cem Sultan (ö. 1495)	35
Mesîhî (ö. 1512)	35
Lâmi'î Çelebi (ö. 1532)	34
Nev'î (ö. 1599)	15
Ahmed-i Dâî (ö. 1421 ?)	12
Hoca Dehhânî (ö. 1401'den önce ?)	8
Kadı Burhaneddin (ö. 1398)	8
Ahmed Paşa (ö. 1496-97)	8
Üsküplü İshâk Çelebi (ö. 1538)	4
Bâkî (ö. 1600)	4

3.3. Kelam-ı Kibarlar

Günümüzde "özdeyiş, vecize, aforizm, aforizma, motto" gibi kelimelerle ifade edilen kelam-ı kibar, "Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir ilkeyi kısa ve kesin bir biçimde anlatan, genellikle kim tarafından söylendiği bilinen özlü söz." olarak tanımlanmaktadır (https://sozluk.gov.tr/). Kelam-ı kibarlara Cem Sultan *Dîvân*'ında da rastlanmaktadır.

[23] Cem Sultan *Dîvân*'ı dışındaki Dîvân'larda geçen atasözü sayısına dair veriler Esra Kılıç'ın oluşturduğu tablodan alınmıştır (2023: 21). Söz konusu tablo için bakınız: Kılıç, E. (2023). *Lâmi'î Çelebi Dîvânı'nın bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.

“Nasıl ki gece yola çıkan gece bekçisinden korkarsa gönül de zülfünü ulaşmak için gözünden korkar.” denilen aşağıdaki beyitte atasözlerinde olduğu gibi “Gece yola çıkan gece bekçisinden korkar.” kelam-ı kibarı beyitin diğer kelimeleriyle (sevgilinin zülfü-gece, sevgilinin gözü-bekçi, gece yola çıkan kişi-gönül) rabıta içerisinde kullanılmıştır:

Dil zülfüñe varmaġa gözüñden üşenür kim

Şeb-revlük iden gice ʿasesden ḥaẕer eyler (G. 51/5)

“Gece her yer gariplerin sarayıdır.” kelam-ı kibarı da yukarıdaki beyitte olduğu gibi sevgilinin gece gibi karanlık zülfüyle rabıta içerisinde kullanılmıştır:

Muḳīm olsa n’ola zülfüñde göñlüm

Gice her yir sarāyıdur ġarībüñ (G. 214/2)

Kelam-ı kibarlar ile atasözlerinin ortak özelliklerinin olması (öğüt verme, hayattan ders çıkarma, bir konuda hüküm verme, uyarı niteliği taşıma vs.) kelam- ı kibar olarak kabul edilen bazı ifadelerin atasözü olma ihtimalini de beraberinde getirmektedir. Şüphesiz bu ayrım tarihî metinlerin gün yüzüne çıkarılıp değerlendirilmesi ile netlik kazanacak, bu ifadelerin oluşum sürecini tamamlamış yahut tamamlamakta olan bir atasözü olup olmadığı hususu tespit edilebilecektir. Aşağıdaki beyitlerde “Taze ilaç eski yaraya çaredir.”, “Gönül yârin derdini nimet bilir.” gibi sözler “derler, selef böyle demiş” ifadeleriyle kullanılmış; bu durum, bu ifadelerin metnin zuhur ettiği dönemde yaygın olarak kullanılan sözler olma ihtimalini doğurmuştur:

Devā-yı tāze kühen dāġa çāredür dirler

Ki zaḫm-i tīrüñ urur dāġ-ı sīneme merhem (G. 261/4)

Derdini niʿmet bilür yārüñ göñül

Ki işidüpdür böyle dimişler selef (G. 197/4)

Atasözleri gibi irsal-i mesel sanatına çokça konu olan kelam-ı kibarlar, Cem Sultan *Dîvân*’ında ekseriyetle âşığın içinde bulunduğu durumun okuyucu zihninde daha belirgin hâle gelmesi için herhangi bir konuda genel geçer tespiti içeren bir hüküm konumundadır:

Her neyi asker yaparsa hesabı şaha sorulur:

Cefā vü derd ü ġamuñ baña n’eyledügini ṣor

Çü şāhdan ṭutılur her ne kim sipāh eyler (G. 100/6)

Padişahların eli armağan ile öpülmez:

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül

Şehler eli öpülmeye kim armaġān ile (G. 355/3)

Dert sahibi derdini doktora açar:

Göñül ḥālüñi ʿarż eyle ḥabībe

Ki derd issi açar derdin ṭabībe (G. 339/1)

Tabibin hastanın elinden tutması gerekir:

Dest-gīr ol baña bīmāruñ iken eyle şifā

Lāzimīdür ki ṭabībe ṭuta bīmāruñ elin (G. 310/3)

Cihanın işi daima arzu ve hevestir:

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle

Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür (G. 99/5)

Kim nefsine uyarsa şöhretini ateşlere atar:

Dileme nām ü nişān müddeʿī Cemden yüri var

Kim hevāya uyıcaḳ nām ü nişān oda yanar (G. 90/7)

Feleğin devri kişiyi vatandan çıkarır:

Ṭañ degül oldum ise yārüñ işiginden ırag̱

Kişiyi devr-i felek cevri vaṭenden çıḳarur (G. 82/6)

Kâinatın hâli hep değişim üzeredir:

Baña cevr itme iñen ḥüsnüñe mag̱rūr oluban

Kāyinātuñ ḥāli çün kim inḳılāb üstindedür (G. 83/6)

Şüphesiz ki bayındır olan sonra harap olacaktır:

Ger yıḳarsañ cevr ile n'ola Cemüñ göñlini kim

Lā-cerem maʿmūr olan āḫir ḫarāb üstindedür (G. 83/7)

Sonunda âleme mesken toprak altı olacaktır:

Ḥüsnüñe maġrūr olup cevr itdügüñ cānā neden

Çün kim āḫir ʿāleme mesken türāb altındadur (G. 85/3)

Sonunda cihanın varacağı yer toprak altı olacaktır:

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña

Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur (G. 86/4)

Yâri olmayana sefer sefa olmaz:

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden ṣafā bula

Kim yāri olmayana degüldür ṣafā sefer (G. 123/7)

Perilerin yeri virane olur:

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur

Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā (G. 7/3)

Doğruyu en iyi Allah bilir:

Cān-ı Cem yoluñda olmışdur fidā

Söz budur vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb (G. 14/7)

Helal ve haramı bir arada bahsetmek olmaz:

Dime ḥarāmdur Ceme ṣun cām-ı laʿlüñi

Olmaz bir ārede çü ḥelāl ü ḥarām baḥṣ (G. 32/5)

İnce şişe taşa dayanamaz:

Ṭaʿne ṭaşın atma Cem göñline kim

Ṭaşa döymez şīşe-i nāzük-mizāc (G. 34/7)

Helva ne zaman dumansız olur:

Ḫaṭ ne ḥācet şeker lebüñde didüm

Didi ḥalvā ḳaçan olur bī-dūd (G. 47/4)

Hazan rüzgârları güle erişirse çok zarar verir:

Ḳoma yüzüñe ḳarşu ḳılam āh ḥaẕer ḳıl

Kim bād-ı ḫazān irse güle çoḳ żarer eyler (G. 51/2)

Sultan olan ara sıra kullarının hâlini bilir:

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n'ola kim

Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür (G. 97/2)

Aşk denizinin sahili yoktur:

Deryā-yı ʿışḳuña düşeni ṣanma ḳurtula

Zīrā ki yoḳ-durur bilürüz biz kenār-ı ʿışḳ (G. 198/8)

Kanun koyanın kan akıtması âdettir:

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme

Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen (G. 280/2)

Herkes kendi payına düşenle yetinir:

Cevri çoḳdur sāʿid-i sīmīnüñüñ ṣal boynuma

İy ṣanem her kişi ḳāniʿdür çü kendü payine (G. 349/3)

Şeytan olmasa insanın kıymeti bilinmez:

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi

Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa (G. 350/8)

Sağlığında her kişi yedi iklime sultandır:

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ

Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur (K. 8/14)

İnsanoğlu dünyada gamsız olmaz:

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam

Ġam ṣoñı şādluḳdur iy dil ṭarılma epsem (G. 274/1)

Cem Sultan *Dîvân*'ında 29 adet kelam-ı kibara dair 30 kullanım tespit edilmiş ve aşağıdaki tabloda şiir ve mısra numaralarıyla birlikte verilmiştir.

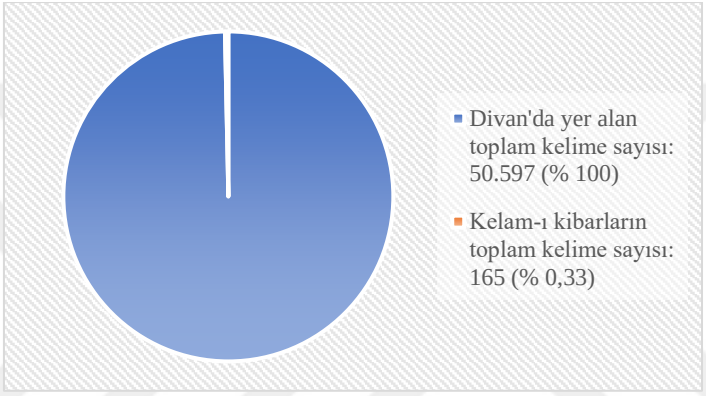
Tablo 10: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Kelam-ı Kibarlar, Şiir ve Mısra Numaraları

Kelam-ı Kibarlar	Şiir ve Mısra Numaraları
Gece yola çıkan gece bekçisinden korkar.	(G. 51/10)
Gece her yer gariplerin sarayıdır.	(G. 214/2)
Taze ilaç eski yaraya çaredir.	(G. 261/4)
Gönül yârin derdini nimet bilir.	(G. 197/4)
Her neyi asker yaparsa hesabı şaha sorulur.	(G. 100/6)
Padişahların eli armağan ile öpülmez.	(G. 355/3)
Dert sahibi derdini doktora açar.	(G. 339/1)
Tabibin hastanın elinden tutması gerekir.	(G. 310/3)
Cihanın işi daima arzu ve hevestir.	(G. 99/5)
Kim nefsine uyarsa şöhretini ateşlere atar.	(G. 90/7)
Feleğin devri kişiyi vatandan çıkarır.	(G. 82/6)
Kâinatın hâli hep değişim üzeredir.	(G. 83/6)
Şüphesiz ki bayındır olan sonra harap olacaktır.	(G. 83/7)
Sonunda âleme mesken toprak altı olacaktır.	(G. 85/3)
Sonunda cihanın varacağı yer toprak altı olacaktır.	(G. 86/4)
Yâri olmayana sefer sefa olmaz.	(G. 123/7)
Perilerin yeri virane olur.	(G. 7/3), (G. 411/8)
Doğruyu en iyi Allah bilir.	(G. 14/7)
Helal ve haramdan bir arada bahsedilmez.	(G. 32/5)
İnce şişe taşa dayanamaz.	(G. 34/7)
Helva ne zaman dumansız olur?	(G. 47/4)
Hazan rüzgârları güle erişirse çok zarar verir.	(G. 51/7)
Sultan olan ara sıra kullarının hâlini bilir.	(G. 97/2)
Aşk denizinin sahili yoktur.	(G. 198/8)
Kanun koyanın kan akıtması âdettir.	(G. 280/2)
Herkes kendi payına düşenle yetinir.	(G. 349/3)
Şeytan olmasa insanın kıymeti bilinmez.	(G. 350/8)
Sağlığında her kişi yedi iklime sultandır.	(K. 8/14)
İnsanoğlu dünyada gamsız olmaz.	(G. 274/1)

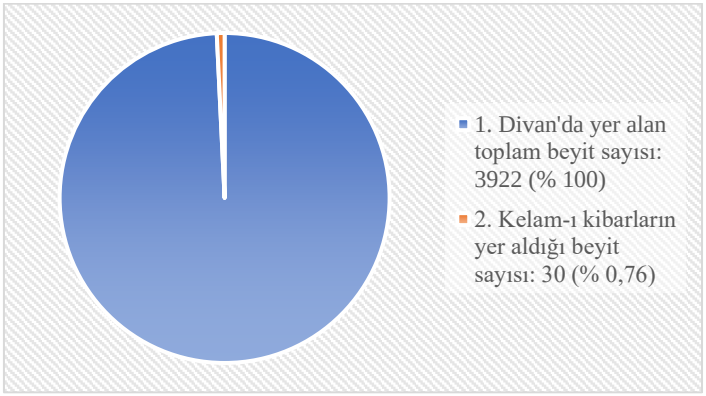
Cem Sultan *Dîvân*'ında kullanılan kelam-ı kibarların kelime sayısının *Dîvân*'da kullanılan toplam kelime sayısına oranı % 0,33, kelam-ı kibarların kullanıldığı toplam beyit

sayısının *Dîvân*'ın toplam beyit sayısına oranı ise % 0,76'dır. *Dîvân*'da atasözlerine göre kelam-ı kibarların kullanım oranı hem toplam kelime sayısına hem de toplam beyit sayısına oranlandığında daha düşüktür. *Dîvân*'da kalam-ı kibarlar sadece gazel ve kasidelerde kullanılmıştır. Tespit edilen 29 kelam-ı kibarın 29'u gazellerde, 1 tanesi kasidelerde kullanılmıştır. Cem Sultan, *Dîvân*'ında 84 kelam-ı kibar kullanan Necâtî Bey'in arkasında, 12 kelam-ı kibar kullanan Lami'î Çelebi ve 10 kelam-ı kibar kullanan Ahmed Paşa'nın önünde yer almaktadır (İlhan, 2023: 212-213; Kılıç, 2023: 46-47; Kadaş, 2022: 39).

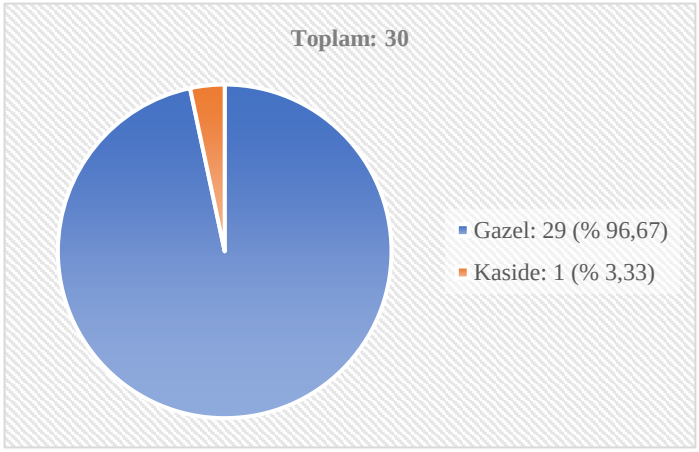
Şekil 7: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Kelam-ı Kibarların Toplam Kelime Sayısına Oranı

Şekil 8: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Kelam-ı Kibarların Kullanıldığı Beyit Sayısına Oranı

Şekil 9: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kelam-ı Kibarların Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı

3.4. Ayetler

Klasik Türk edebiyatının önemli kaynaklarından biri de ayetlerdir. Ayet, Kur'ân-ı Kerîm surelerinin belli bölümlerinden her biri için kullanılan bir terimdir. Klasik Türk edebiyatında ayet ve hadislerden iktibas sanatına başvurularak sık sık yararlanılmıştır.

Lügatte "ateş yakmak amacıyla kor almak" anlamına gelen iktibas kelimesi, bedi sanatlarda ıstılah olarak "ayet-i kerimenin veya hadis-i şerifin nazım yahut nesirde tamamının veya bazı kelimelerinin alıntılanmasını/ödünç alınmasını" ifade eder (Saraç, 2016: 274). Ayet-i kerimenin veya hadis-i şerifin tamamı iktibas edilebileceği gibi bir parçası da iktibas edilebilir. Tamamı iktibas edilirse bu iktibasa "tam iktibas" bir kısmı iktibas edilirse bu da iktibasa "nâkıs iktibas" denir. Artırma, eksiltme yahut kelimelerin yerlerini değiştirme suretiyle yapılan nakıs iktibasta mananın bozulmaması ve tamamen anlaşılması esastır (Külekçi, 1999:172). İktibasta asıl gaye anlamı pekiştirmek, sözü müzeyyen kılmaktır (Saraç, 2016: 274). Bu gayeye hizmet etmek amacıyla Cem Sultan *Dîvân*'ında da ayet ve hadisler iktibas edilmiştir.

Aşağıdaki beyitte Saff suresinin 13. ayeti "Naṣrun min-allāhi ve feṯḥun ḳarīb" (Allah'ın yardımı ve yakın bir fetih) ikiye bölünerek iktibas edilmiştir.[24] Sevgilinin dudakları "Naṣrun min-allāh" okuduğundan beri yanağının aksinde "Feṯḥun ḳarīb" hâsıl olmuştur:

Leblerüñ naṣrun min-allāh oḳıyaldan iy ḥabīb

Bulınur ʿaksi ruḫuñda ḥāṣıl-ı feṯḥun ḳarīb (Mua. 161)

[24] Ayetlerin mealleri için şu kaynak kullanılmıştır: Karaman, H., Dönmez, İ. K., Çağrıcı, M. ve Gümüş, S. (2020). *Kur'an yolu Türkçe meal ve tefsir (5 Cilt)*. Diyanet İşleri Başkanlığı.

Bir başka beyitte de Hac suresinin 145. ayeti "Zelzeletü's-sāʿati şeyʾün ʿaẓīm (Kıyamet sarsıntısı gerçekten büyük bir olaydır.)" iktibas edilmiştir. Ayrılık gününün âşığın canını titretmesi, kıyamet günü yaşanacak sarsıntıya benzetilmiştir. İktibasta amaç sözü müzeyyen hâle getirmek, manayı teyit edip kuvvetlendirmektir. Bu beyitte de ayrılığın âşık için ne kadar güç bir durum olduğunu daha kuvvetli anlatmak için ayet-i kerime iktibas edilmiş, sözün ikna kabiliyeti artırılmıştır:

Cānumı ditretse n'ola rūz-ı hecr

Zelzeletü's-sāʿati şeyʾün ʿaẓīm (G. 266/8)

Aşağıdaki beyitte de İsra suresinin 34. ayeti "Lā-taḳrabū māle'l-yetīm (Yetimin malına el sürmeyin.)" iktibas edilmiştir. Beyitte sevgilinin ayağının tozunun cevheri, âşığın gözyaşlarının hâsılıdır. Sevgilinin yerlere uzanan zülfü, kendisine ait olmayan bir şey üzerinde hak iddia etmemeli, yetim malına el uzatmamalıdır. Klasik Türk edebiyatında gözden ayrı düşen gözyaşı için ekseriyetle "dürr-i yetîm" tabiri kullanılır. Âşığın gözyaşı, istiridyesinden ayrıldığı için ebeveynini yitirip tek kalmış, yetim düşen inci gibidir. Bu beyitte de sevgilinin ayak tozunun cevherine zülüfleri el uzatmamalı, yetim malına el sürmemelidir. Zira yetim malı yemek büyük günahlardandır:

Dürr-i eşküm ḥāṣılıdur ḫāk-i pāyüñ cevheri

Zülfüñ el uzatmasun lā-taḳrabū māle'l-yetīm (G. 262/5)

Bir başka beyitte de Enbiya suresinin 30. ayeti "Ve mine'l-māʾi külle şeyʾin ḥay (Her canlıyı sudan yarattık.)" iktibas edilmiştir. Sevgilinin lütuf suyuyla Cem Sultan hayat bulmaktadır zira Allah her canlıyı sudan yaratmıştır:

Āb-ı luṭfuñla zinde olur Cem

Ve mine'l-māʾi külle şeyʾin ḥay (G. 394/5)

Aşağıdaki beyitte de Sad suresinin 3. ayeti "ve lā-teḥīne menāṣ (ama artık zaman kurtulma zamanı değildi)" iktibas edilmiştir. Âşığın gönlü sevgilinin zülfünün bağından kaçmak ister ancak gözyaşları yolunu keserek "ama artık zaman kurtulma zamanı değildi" der. Aynı ayet bir başka beyitte de iktibas edilir; âşığın gönlü bela bağından kurtulup kurtulamayacağını merak ederken yine âşığın gözyaşları yolunu keserek aynı şeyi söyler:

Dilerdi kim ḳaça dil yār zülfi bendinden

Yolını ṭutdı yaşum didi lā-teḥīne menāṣ (G. 178/3)

ʿAceb bu bend-i belādan göñül bulur mı ḫalāṣ

Ṭutup yaşum yolını dir ve lā-teḥīne menāṣ (G. 177/1)

Bir başka beyitte Âl-i İmrân suresinin 27. ayeti "Tūlicü'l-leylefi'n-nehār (Geceyi gündüzün içine sokar.)" iktibas edilmiştir. Sevgilinin gündüz gibi olan parlak ve aydınlık yanağında, gece gibi olan kara ayva tüyleri belirmiş ve "Geceyi gündüzün içine sokar." yazılmıştır. Sevgili bu görüntüsüyle gece ve gündüzün iç içe bulunduğu bir hâl sergiler. Allah'ın yüce yaratıcılığı ile âdeta gece ve gündüz iç içe geçmiştir:

Ḫaṭ ki ḫaddinde ol nigār yazar

Tūlicü'l-leylefi'n-nehār yazar (G. 130/1)

Bir başka beyitte Nebe suresinin 10. ayeti "Ceʿale'l-leyle libāsā (Geceyi örtü yaptık.)" iktibas edilmiştir. Sevgilinin yasemin kokulu zülfü yüzüne örtü olunca geceyi örtü yapmaya gücü yeten Allah tesbih edilmektedir. Sevgilinin gün gibi aydınlık, parlak olan yüzünü gece gibi örten zülfü, gündüzün ardından gecenin gelmesi gibidir:

Oldı yüzüñüñ burḳaʿı ol zülf-i semen-sā

Sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā (G. 1/1)[25]

Aşağıdaki beyitte de Nur suresinin 35. ayeti "Nūrun ʿalā nūr (nur üstüne nur)" iktibas edilmiştir. Sevgilinin güneş gibi aydınlık, parlak yüzünün üstünde ay gibi parlak alnını görenler, nur üstüne nur demektedir:

Ḳamer alnuñ güneş ruḫ-sāruñ üzre

Görenler didi kim nūrun ʿalā nūr (G. 77/2)

"Gamze okun sinemde sürekli yaralar açıyor ancak hiç gönlüne "el-cürūḥa ḳışāṣ (yaralara karşı kısas)" ayeti gelmiyor." denilen aşağıdaki beyitte de Maide suresi 45. ayet iktibas edilmiştir. Âşık sevgilinin cevrine karşılık sitem etmekte, gönlüne ilgili ayetin hiç düşmediğini söylemektedir:

Hemīşe ġamzeñ oḳı sīnemi ḳılur mecrūḥ

Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳışāṣ (G. 177/2)

[25] Bu gazelin ikinci beyiti Molla Câmî *Dîvân*'ınından iktibas edilmiştir: Şod bürka'ı rû-yı çü-mehat zülf-i şeb-asâ / Sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā (G. 9/1), (İpek, 2019: 515)

Hz. Peygamber'in, besmele ile başlanmayan işlerin bereketsiz ve neticesiz kalacağını ifade eden hadisinin ve fiilî sünnetinin etkisiyle en çok tekrarlanan ayetlerin başında besmele gelmektedir. Besmele, Neml suresinin 30. ayetinde geçmektedir.[26] Gamze kılıcını çekip âşığını öldürmeye kasteden sevgilinin olduğu aşağıdaki beyitte "Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla)" ayeti iktibas edilmiştir:

Ġamzesi tīġın çeküp ḳaṣduma ol yār-i ḳadīm

Ḳaṣd-ı bismil ḳılsa bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (G. 262/1)

Aşağıdaki beyitte de Fatiha suresinin 2 ve 6. ayetleri "El-ḥamdülillāhi rabbi'l-ʿālemīn (Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.), Ṣırāṭa'l-müstaḳīm (Dosdoğru yol)" iktibas edilmiştir. "Gönül sokağına giden yolu buldu, Allah'a hamd olsun ki yine âlemlerin Rabbi ona dost doğru yol verdi." denilen aşağıdaki beyitte ilgili ayetler beyite dağıtılarak âşığın içinde bulunduğu durum için kullanılmıştır:

Kūyuña dil yol bulup elḥamdü lillāh kim yine

Virdi Rabbi'l-ʿālemīn aña ṣırāṭa'l-müstaḳīm (G. 262/2)

Saffat suresinin 35. ayetinde ve Muhammed suresinin 19. ayetinden "lā ilāhe illallāh (Allah'tan başka ilah yoktur.)" lafzı, Cem Sultan *Dîvân*'ının 4. kasidesinde redif olarak iktibas edilmiştir. 25 beyitlik bu kasidede kelime-i tevhit, türlü sanat ve mecazlara konu olmuştur. Kelime-i tevhit'in ihsanı, Allah'a doğru giden yol; merhemi, küfür yarasına ebedî şifa; çiy tanesi gönül ve can bağını canlı tutandır. Kim Kelime-i tevhit'in dostu olursa Allah'a yakın olur. Kelime-i tevhit'in adımı, ulaşırsa can meydanına safa verir; zemzemi, aşk Kâbe'sinin hacısına su verir; tabiatı can burnuna ulaşıp ona güzel kokular verir; yazısı hangi kalbe yazılırsa o kalp nurla dolar; yüzüğü parmağa takılırsa insanlar ve cinler ona boyun eğer; âlemi on sekiz bin âlemden yücedir; nimetleri ile tüm yeryüzü ve gök dolar; taksim yeri, kısmet ve rahmet olacak yerdir; dirhemi kime ulaşırsa, din fakirini zengin kılar; kubbesi, felek, arş ve kürsüden yücedir. Kim kelime-i tevhit ile mahrem olursa o, ona hoş hidayettir. Kelime-i tevhit'in kalemi, levh-i mahfuzda yazar; sancağı, hangi safta olursa kazanır; iç içe oluşu Allah'ın sırrına ne hoş bir işarettir; yemini, tüm gönüllerde zikredilir; denizi, yedi derya içinde bulunmaz; allamesi, keşfî ilimler âlemi olmuştur; başlangıcı olmamasına, ezelî oluşuna akıl sır ermez. Kelime-i tevhit, rehber olup Cem Sultan'ı Allah yoluna götürür. Allah,

[26] Şâfiîler'e göre Fâtiha'nın birinci âyeti besmele iken; Hanefîler'e göre besmele Fâtiha'ya dahil değildir (Işık, 1995: 253). Besmele'nin Fâtiha suresinin ilk ayeti olma hususu ihtilaflı olduğu için sadece Neml suresinin 30. ayetinden iktibas olarak gösterilmiştir.

Kelime-i tevhit'i Cem Sultan'ın gönlüne ilham eylesin. Kelime-i tevhit'in keremi tüm suçlulara hemen kâfi gelir:

Ne-durur Ḥaḳḳa ṭoġrı varmaġa rāh

Himem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/1)

Zaḫm-i küfre virür şifā-yı ebed

Merhem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/2)

Dil ü cān bāġını ḳılur tāze

Şebnem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/3)

Kim olursa olur Ḫudāya ḳarīb

Hem-dem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/4)

Ṣaḫn-ı cāna ṣafā virür irse

Ḳadem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/5)

Kaʿbe-i ʿışḳ ḥācısın ṣuvarur

Zemzem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/6)

Cān dimāġına_irüp muʿaṭṭar ider

Şiyem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/7)

Ḳanġı ḳalbe yazılsa_olur pür-nūr

Raḳam-ı lā ilāhe illallāh (K. 4/8)

İns ü cān rām olur ele girse

Ḫātem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/9)

Uludur on sekiz biñ ʿālemden

ʿĀlem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/10)

Ṭoludur cümle āsmān ü zemīn

Niʿam-i lā ilāhe illallāh (K. 4/11)

Ḳısmet ü raḥmet olıcaḳ yiridür

Maḳsem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/12)

Dīn faḳīrin ġanī ḳılur irse

Dirhem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/13)

Yücedür Çarḫ u ʿArş u Kürsīden

Ṭārem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/14)

Ḫōş hidāyet-durur olan kişiye

Maḥrem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/15)

Levḥ-i maḥfūẓda olur cārī

Ḳalem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/16)

Ḳanġı ṣafda k'ola bulur nuṣret

ʿAlem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/17)

Sırr-ı Ḥaḳḳa ne ḫōş işaretdür

Müdġem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/18)

Oldı meẕkūr ḳamu dillerde

Ḳasem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/19)

Yidi deryā içinde bulınmaz

Çü yem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/20)

ʿĀlem-i ʿilm-i keşfī olupdur

Aʿlem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/21)

ʿAḳlı irmez kimesnenüñ nicedür

Ḳıdem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/22)

Rāh-ı Ḥaḳḳa delīl olup iledür

Bu Cemi lā ilāhe illallāh (K. 4/23)

Gönlini eyle iy Ḫudā-yı Kerīm

Mülhem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/24)

Ki ḳamu mücrime hemān pesdür

Kerem-i lā ilāhe illallāh (K. 4/25)

Cem Sultan *Dîvân*'ında iktibas edilen 11 ayet, 36 da kullanım tespit edilmiş aşağıdaki tabloda şiir ve mısra numaralarıyla verilmiştir:

Tablo 11: Cem Sultan *Dîvân*'ında İktibas Edilen Ayetler, Sureleri, Ayet Numaraları, Şiir ve Mısra Numaraları

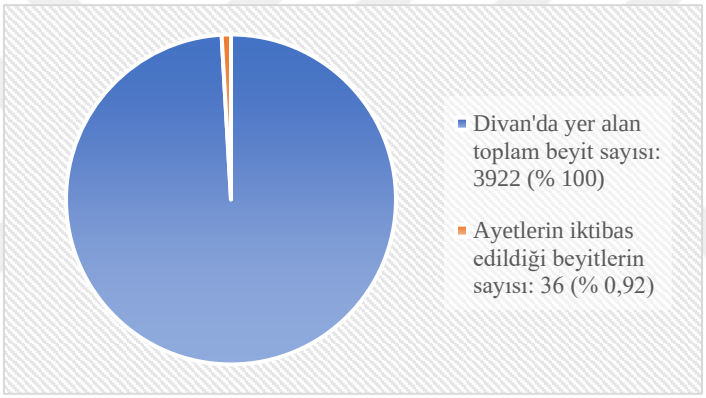
İktibas Edilen Ayetler	**Sureleri ve Ayet Numaraları**	**Şiir ve Mısra Numaraları**
Lā ilāhe illallāh	Saffat 35, Muhammed 19	(K. 4/1-25)
Lā-taḳrabū māle'l-yetīm	İsra 34	(G. 262/5)
Naṣrun min-allāh	Saff 13	(Mua. 161)
Nūrun ʿalā nūr	Nur 35	(G. 77/2)
Ceʿale'l-leyle libās	Nebe 10	(G. 1/1)
Tūlicü'l-leyle fi'n-nehār	Âl-i imrân 27	(G. 130/1)
Ve lā-teḥīne menāṣ	Sad 3	(G. 177/1), (G. 178/3)
Ve mine'l-māʾi külle şeyʾin ḥay	Enbiya 30	(G. 394/5)
Zelzeletü's-sāʿati şeyʾün ʿaẓīm	Hac 145	(G. 266/8)
El-cürūḥa ḳıṣāṣ	Maide 45	(G. 177/2)
Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm	Neml 30	(G. 262/1)

Cem Sultan *Dîvân*'ında 11 farklı ayet iktibas edilmiştir. Bu ayetlerden "Lā ilāhe illallah" lafzının *Dîvân*'ın 4. kasidesine redif yapılması sebebiyle 25 kere kullanılması "Ve lā-teḥīne menāṣ" lafzının da 2 kere kullanılması sebebiyle iktibas edilen ayetlerin beyitlerde kullanım sayısı 36'ye çıkmıştır. Kullanılan ayetlerin toplam kelime sayısının *Dîvân*'ın toplam kelime sayısına oranı % 0,16, ayetlerin kullanıldığı toplam beyit sayısının *Dîvân*'ın toplam beyit sayısına oranı ise % 0,92'dir. Ayetlerin nazım şekillerine göre dağılımında gazeller ilk sırada yer almaktadır.

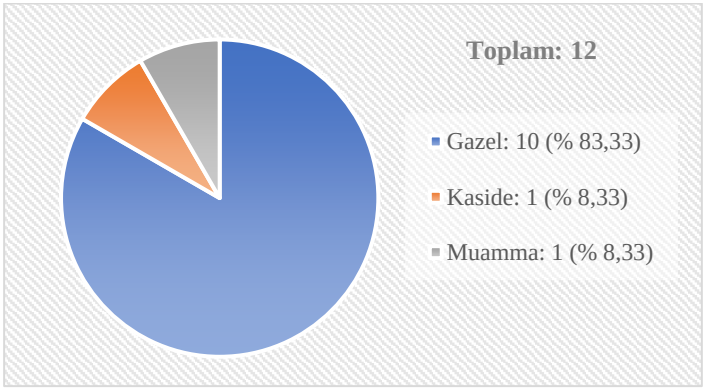
Şekil 10: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Ayetlerin Toplam Toplam Kelime Sayısına Oranı

Şekil 11: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Ayetlerin İktibas Edildiği Beyit Sayısına Oranı

Şekil 12: Cem Sultan *Dîvân*'ında Ayetlerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı

3.5. Hadisler

Hadis, Hz. Peygamber'in sözlerini, fiillerini ve tasviplerini ifade eden bir terimdir. Cem Sultan *Dîvân*'ında ayetlerin yanı sıra hadis-i şerifler de iktibas edilmiştir. Aşağıdaki beyitte "Lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ (Hayır ancak ortadadır/Orta yoldan hayırlı bir şey yoktur.)"

hadis-i şerifi iktibas edilmiştir. Âşık sevgilinin belini kucaklamak isterken sevgilinin dudakları "hayrolsun/hayr ola?/hayır olmaz" demektedir. Bu durum karşısında âşık, anlaşılan sevgili "Lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ" hadis-i şerifini işitmiş demektedir. Sevgilinin beli için kullanılan miyân kelimesinin aynı zamanda orta anlamına gelmesi, belin insan vücudunun ortasında bulunması hadis-i şerifte de "vasat (orta)" kelimesinin kullanılması manidar olmuştur:

Ben miyānuñı ḳoçam direm lebüñ ḫayr ola dir

Beñzer işitmiş-durur lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ (G. 184/2)

Bir başka beyitte de "Mūtū min-ḳabli en temūtū (Ölmeden önce ölünüz!)" hadis-i şerifi iktibas edilmiştir. Beyitte "Ölmeden önce ölünüz!" hadis-i şerifinin sırrını şiar edinip kefen gibi ihrama girerek bu sırra erebilmek istenmektedir:

Maḥrem şiʿārı mūtū min-ḳabli en temūtū

İḥrām ile bürinüp nola kefen geyersem (G. 274/4)

Başka bir beyitte de aynı hadis-i şerif Türkçe mealiyle iktibas edilmiştir. Sevgilinin ayva tüyleri çıkmadan yoluna can verilmesi gerektiği, gafil kalbe ölmeden önce ölmesi tavsiyesinde bulunulduğu görülmektedir:

Ḫaṭı irişmedin cān vir yolında

Ölümden öñdin öl iy ḳalb-i ġāfil (G. 230/3)

Bir başka beyitte de "Ke'ṭ-ṭayri fi'l-ḳafaṣ (Kafesin içindeki kuş gibidir.)" ibaresi iktibas edilmiştir.[27] Âşığın helakine sevgilinin kaşı ve gözü delil sunduğu için can, sinede aşkıyla kafesteki kuş gibi kalmıştır. Canın kuşa, sinenin kafese teşbihi oldukça yaygındır. Bu beyitte âşığın katli için sevgilinin kaşı ve gözü âdeta hüccet getirmektedir. Can, zindanda katlini bekleyen bir suçlu gibidir:

ʿArż ideli helāküme ḳaşuñ gözüñle naṣ

Cān şevḳi ile sīnede ke'ṭ-ṭayri fi'l-ḳafaṣ (G. 179/1)

[27] Bu ibarenin mealen tamamı "Mümin mescitteki suyun içindeki balık gibi, münafık ise mescitte kafesin içindeki kuş gibidir." şeklindedir (Yılmaz, 1992: 92). Aclûnî (ö. 1749)'nin *Keşfü'l-Hafâ*'sında hadis (no: 2689) olarak da meşhur olan bu sözün hadis olmadığı ancak manasının sahih olduğu, Mâlik b. Dînâr (ö. 748'den önce)'ın sözlerinden birine benzediği (Münafıklar mescitte kafesteki serçeler gibidir.) ifade edilmiştir (Genç, 2019: 147).

Bir başka beyitte de "Vatan sevgisi imandandır." ibaresi iktibas edilmiştir.[28] Cem sevgilinin güneş yüzünü görebilmek için eşiğini istemektedir, böylece vatan sevgisinin imandan olduğu aşikâr olmuştur:

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi

Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş (G. 171/7)

Aşağıdaki beyitte de sevgiliye melek diye seslenilmiş ve sevgilinin köpek olan rakiple birlikte yürümemesi gerektiği zira köpekle meleğin yan yana gelemeyeceği hatırlatılmıştır. Hz. Ali'den rivayet edilen "İçerisinde resim, cünüp ve köpek bulunan eve (rahmet) melekleri girmez." şeklindeki hadisin "İtüñ ḳatına gelmez ferişte." şeklinde iktibas edildiği görülmektedir:

Raḳīb ile yürime iy melek sen

Ki itüñ ḳatına gelmez ferişte (G. 334/2)

"Levlâke levlâk lemâ halaktü'l-eflâk" (Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri/âlemleri yaratmazdım.) ibaresi hadis-i kutsî olarak kabul edilmiş ve klasik Türk şiirinde, özellikle mutasavvıf şairlerce, oldukça sık kullanılmıştır.[29] Aşağıdaki beyitte "Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem" şeklinde iktibas edilen bu ibare ile Hz. Peygamber'in huzuruna Allah'tan yardımın ulaştığı, Hz. Peygamber'in olmaması durumunda âlemlerin yaratılmayacağı dile getirilmiştir:

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim

Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem (K. 7/3)

Aşağıdaki beyitte de "Ölenin kıyemeti komuştur / kişi öldüğü zaman kendi kıyameti kopar." anlamındaki hadis iktibas edilmiş; Cem Sultan içinde bulunduğu duruma kıyamet dense şaşılmayacağını, yüce zamanın kişinin kendi ölümü olduğunu dile getirmiştir:

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne ʿaceb kim

Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẓmā (K. 5/54)

Cem Sultan *Dîvân*'ında iktibas edilen 7 hadis ve 8 kullanım tespit edilmiş ve aşağıdaki tabloda bunlara yer verilmiştir:

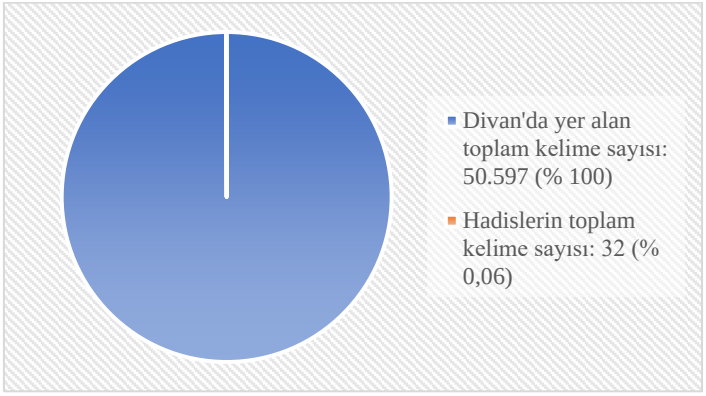
[28] Bu ibarenin zayıf hadis olduğuna veya mevzu olduğuna ancak manasının sahih olduğuna, vatan kelimesinden kastın Mekke veya Cennet olduğuna dair âlimlerin farklı görüşleri bulunmaktadır (Genç, 2019: 258-261).
[29] Bu ibarenin hadis olup olmadığı tartışmalıdır; Sâgânî (ö. 1252) uydurma, Aclûnî de hadis olmasa da manası sahihtir kaydını düşmüştür (Genç, 2019: 389).

Tablo 12: Cem Sultan *Dîvân*'ında İktibas Edilen Hadisler, Hadis Numaraları, Şiir ve Mısra Numaraları

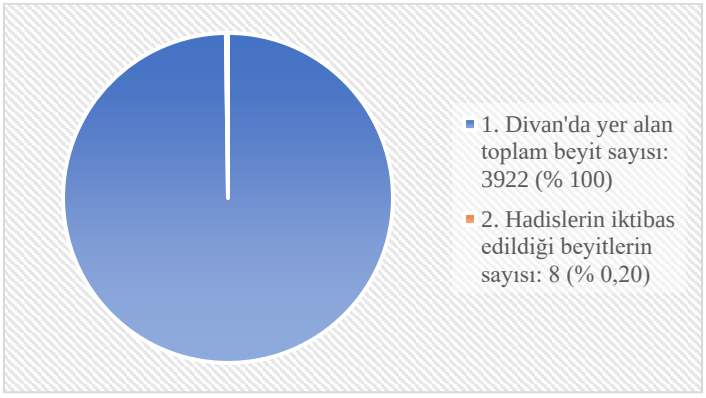
İktibas Edilen Hadisler	**Hadis Numarası**	**Şiir ve Mısra Numaraları**
Vaṭen sevgüsi īmāndan imiş	Aclûnî, 1102	(G. 171/7)
Ke'ṭ-ṭayri fi'l-ḳafaṣ	Aclûnî, 2689	(G. 179/1)
Lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ	Aclûnî, 1247	(G. 184/2)
Ölümden öñdin öl	Aclûnî, 2669	(G. 230/3)
Mūtū min-ḳabli en temūtū	Aclûnî, 2669	(G. 274/4)
İtüñ ḳatına gelmez ferişte	Aclûnî, 3010	(G. 334/2)
Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẓmā	Aclûnî, 2618	(K. 5/54)
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem	Aclûnî, 2123	(K. 7/3)

Cem Sultan *Dîvân*'ında iktibas edilen hadislerin kelime sayısının *Dîvân*'ın toplam kelime sayısına oranı % 0,06, hadislerin iktibas edildiği beyitlerin sayısının *Dîvân*'da yer alan toplam beyit sayısına oranı ise % 0,20'dir. Nazım şekilleri açısından en fazla hadis gazellerde iktibas edilmiştir.

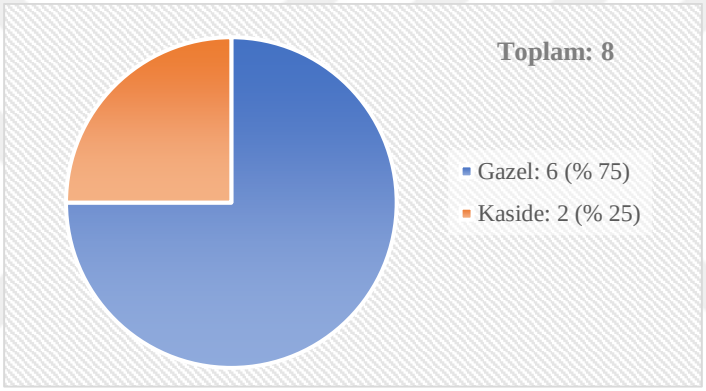
Şekil 13: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Hadislerin Toplam Kelime Sayısına Oranı

Şekil 14: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Hadislerin Geçtiği Beyit Sayısına Oranı

Şekil 15: Cem Sultan *Dîvân*'ında Hadislerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı

3.6. Dua ve Beddua İfadeleri

Dua kelimesi sözlükte, "Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme; alkış, Allah'a yalvarmak için söylenen dinî metin, yakarış" anlamlarına gelirken beddua kelimesi "Bir kimsenin kötü bir duruma düşmesini dilemek için söylenen söz; ilenç, kargış" anlamlarını ihtiva etmektedir (https://sozluk.gov.tr/). Alkış ve kargış sözcüklerinin Türk dilinin en erken dönemlerinden itibaren dua ve beddua sözcükleri için kullanıldığı, günümüzde de Anadolu'da dua ve beddua kelimeleri ile birlikte kullanıldığı görülmektedir. Alkış kelimesi için Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü'nde "hayır, dua, iyi dilek"; kargış kelimesi için de "ilenç, beddua" karşılıkları yer almaktadır (https://sozluk.gov.tr/).

Gerek dua gerekse beddua insanın içinde bulunduğu durum karşısında hayır ya da şer dileklerini, belli bir duygu yoğunluğu içinde, belirli amaçlarla bağlı bulunduğu inanç sistemi içerisinde kutsal bir otorite kabul ettiği varlığa sığınması ve ondan talepte bulunması şeklinde gerçekleşir. Sözlü gelenek içinde dilek bildiren bu kalıplaşmış ifadeler, her ne kadar şahsî ve

yöresel olsa da belli noktalarda ortak kültür ve dil mirasına bağlı olması hasebiyle benzerlik göstermektedir.

Cem Sultan *Dîvân*'ında da dua ve beddua ifadelerine yer verilmiştir. Dua ve beddua ifadeleri ile deyimler, sözlü kültür içinde kalıplaşmış olması, belli duygu ve düşünceleri aktarma aracı olarak kullanılması hasebiyle benzerlik gösterir. Günümüzde "koluna kuvvet (iş yapan bir kimseye, isteklendirmek, coşturmak için söylenen bir söz)" şeklinde yaşayan deyim (https://sozluk.gov.tr/), aşağıdaki beyitte "dest ü bâzûsuna kuvvet" şeklinde yer almaktadır. Dua ifadelerinin gerek günlük dilde gerekse edebî dilde tarizli (ironik) kullanıldığı görülmektedir. Aşağıdaki beyitte de sevgilinin gözbebeği, gamze okunu merdane bir şekilde âşığın canına atmakta, bu durum karşısında âşık yayı çekip ot atmak için kol kuvvetinin önemli olmasını göz önünde bulundurarak "eline koluna kuvvet" ifadesini kullanmaktadır:

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar

Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar (G. 92/1)

Bir başka dua ifadesi de günümüzde deyim olarak kullanılan "esen kal (ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı, sıhhatli olmak) ifadesidir (https://sozluk.gov.tr/). Âşık aşk derdiyle cefa çekerken sevgiliye esen kal temennisinde bulunmaktadır:

N'ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā

Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefa (G. 3/1)

Aynı ifade aşağıdaki beyitte "sağ u esen olsun" şeklinde kullanılmıştır. Türkçe kelimelerin Farsça atıf vavıyla bağlandığı görülmektedir. Esen, kelimesi beyitte "yil, esmek" fiilleriyle birlikte kullanılmıştır:

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından

Cān virdi bu ben mürdeye saġ u esen olsun (G. 311/3)

Benzer bir dua ifadesi "Var olsun, eksik olmasın, daim olsun, sağ olsun, Allah uzun ömürler versin." gibi anlamlara gelen "müstedâm olsun" ifadesidir. Taş kalpli rakip, sevgilinin ayaklarına kapanmak istemektedir. Sevgilinin "O, Cem Sultan'ın payıdır, ona nasip olacaktır; hadi yürü." cevabı karşısında sevgiliye müstedâm olsun temennisinde bulunulmuştur:

Pāyine düşmek diledükçe raḳīb-i seng-dil

Müstedām olsun dir imiş yüri ol Cem pāyıdur (G. 105/7)

Bir başka ifade “Çerâğını Hak uyara” ifadesidir. Beyitte âşık can ipinin, sevgilinin yanağının mumunun ateşiyle tutuşturulmasını istemektedir. Sevgiliye hitaben “Çerağımı uyar ki Allah da senin çerağını uyarsın.” duasında bulunulmuştur. Çerağ uyandırmak özellikle Alevî-Bektaşî kültür muhitine ait bir deyimdir. Kıyamete kadar sürekli devam edecek türden iyi bir iş yapmaktan kinaye olarak kullanılır (Şentürk, 2017: 517). Bu dua ifadesinin tesiri “Tanrının yaktığı çerağı kimse söyündüremez.” atasözüne de sirayet etmiştir (Beyzadeoğlu vd., 2004: mad. 4847).

Cān riştesini şemʿ-i ruḫuñ nārı ile yaḳ

Uyar çerāġumı ki çerāġuñ uyara Ḥaḳ (G. 206/1)

Günümüz Türkçesine yakın bir dilin hâkim olduğu Cem Sultan *Dîvân*’ında başa gelen herhangi bir olumsuz durum karşısında “Allah düşmanıma vermesin, Allah düşmanımın başına vermesin.” şeklinde yer alan dua ifadesi (Demir ve Uzdu Yıldız, 2016: 19) başına gelenlerden feleğin suçlandığı aşağıdaki beyitte yer almıştır. Cem Sultan başına gelen esaretten feleği suçlamakta, düşmanlarının bile başına böyle bir şeyin gelmesini istememektedir:

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek

Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh (Terk. 3/35)

Aşağıdaki beyitlerde de Cem Sultan kendisi için Allah’tan niyazda bulunmakta, Allah’ın günahlarını affetmesini, kabahatini yüzüne vurup utandırmamasını, canını rahmetiyle arkadaş, gönlünü hikmetiyle komşu eylemesini istemekte; günahkâr olduğu için, kıyamet günü ayaklar altına alınmamak için Allah’tan inayet talep etmektedir:

Yā Rab bilür günāhını çün raḥmet eylegil

Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār (K. 2/31)

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn

Gönlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār (K. 2/32)

Çün güneh-kār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr

Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl (K. 3/24)

Kerem kasidesine ait aşağıdaki beyitlerde de Cem Sultan ağabeyi II. Bayezid için niyazda bulunmakta, Allah’ın ömür tomarını artırması, kerem divanının ismiyle süslenmesini, kerem sahiplerinin yüz süreceği devletini ezel mimarının imar etmesini dilemektedir:

Ḥaḳ mezīd eyleye ṭūmāra-i ʿömrüñi senüñ

Zeyn ola nāmuñ ile defter ü dīvān-ı kerem (K. 1/73)

Devletüñ dārını maʿmūr ide miʿmār-ı ezel

Şöyle kim kūşesine yüz süre erkān-ı kerem (K. 1/74)

Klasik Türk edebiyatında Türkçe dua ifadelerinin yanında Arapça dua ifadeleri de yer almıştır. Aşağıdaki beyitte Cem Sultan şayet sevgilinin yüzünün hasretiyle ölürse mezar taşına "Nevvera'llāhü ḳabrühü (Allah kabrini nurla doldursun.)" dua ifadesini yazmalarını vasiyet etmektedir:

Fürḳat-i rūyüñ ile ger öle Cem

Nevvera'llāhü ḳabrühü yazalar (G. 88/7)

Yine benzer bir dua ifadesi "Ṭayyebe'llāhü ṣerāh (Allah kabrini nur etsin.)" ifadesidir. Sevgilinin misk kokulu zülfünün hevesiyle Cem ölürse bunu duyanlardan canugönülden "Allah kabrini nur etsin." demeleri istenmektedir:

Zülf-i müşkīnüñ hevası ile Cemüñ ḫāk olduġın

İşidenler diye cāndan ṭayyebe'llāhü ṣerāh (G. 327/7)

Başka bir dua ifadesi de günümüzde gerek temenni gerek sitem amacıyla kullanılan "Aṣlaḥa'llāhü şānehü ebedā (Allah onun halini ebedî olarak iyi etsin.)" ifadesidir. Tarak sevgilinin saçına değdikçe âşığın canı "Allah onun halini ebedî olarak iyi etsin." demektedir:

Şāne urduḳça zülfine cān dir

Aṣlaḥa'llāhü şānehü ebedā (G. 5/2)

Aşağıdaki beyitte de "Ġafara'llāhü ẕenbehü ve ʿafā (Allah onun günahlarını bağışlasın ve affetsin.)" ifadesi kullanılmıştır. Beyitte, Cem'in sevgilinin gamı yüzünden ölmesi durumunda kabrine bu ifadenin yazılması istenmektedir:

Cem ġamuñdan ölürse ḳabrine yaz

Ġafara'llāhü ẕenbehü ve ʿafā (G. 2/7)

Cem Sultan *Dîvân*'ında dua ifadelerinin yanı sıra beddua ifadelerine de yer verilmiştir. "Kargış, karış, ilenç, ah, lanet, bedat" gibi isimlerle anılan beddua ifadeleri, çaresiz kalan, kötülüğe maruz kalan, acı çeken kişilerin rahatlamak maksadıyla söylediği kötü düşünce ve

temennileri içeren, ifadeyi güçlendiren, sözü orijinal kılan kalıplaşmış sözlerdir (Kaya, 2001:22).

Edebî metinlerde kargışların kullanımı oldukça eksiye dayanmaktadır. Türk edebiyatında nazım ve nesir örnekleri incelendiğinde hatırı sayılır bir "kargış edebiyatının" yer aldığı görülecektir (Yılmaz, 2014:172). Tarihî metinlerde geçen, günümüzde de kullanılan, toprak başına kargışı, bir yönüyle günümüzdeki "yerin dibine batsın, yazıklar olsun" kargışlarıyla aynı anlamı karşılar ve "bir kimsenin belaya uğramasını, yokluk içine düşmesini, aciz kalmasını, ölmesini hatta ölümden beter olmasını istemek" anlamlarında kullanılır (Yılmaz, 2014:173). Aşağıdaki beyitte de ateş gibi olan şarabın sevgilinin ağzının suyuna benzetilemeyeceği ifade edilmiş, "Kadeh onun arkadaşı olmasın, toprak o şarabın başına olsun." kargışında bulunularak şarabın kadehten toprağa dökülmesi isteğine yer verilmiştir. Sevgilinin ağzının suyu karşısında ateşîn şarap küçümsenmiştir. Beyitte ayrıca anâsır-ı erbaanın (ateş, âb, hâk, hevâ) kullanılması dikkat çekicidir:

Āteşīn mey dehenüñ ābına teşbīh ola mı

Ḫāk anuñ başına ki olmaya hevā-dārı ḳadeḥ (G. 36/4)

Klasik şiir geleneğinde felek, şairler için mesaj verme vesilesi olan meçhul bir hüviyete sahiptir. Başına gelenlerden ötürü Allah'a öfkelenmenin dinde yeri olmamasından yahut içine düştüğü zor durumlar sebebiyle hamisini suçlamanın terbiyeye uymayacağından ötürü şairler; başına gelenlerden feleği sorumlu tutarak derdini, öfkesini felek vasıtasıyla iletmişlerdir (Şentürk, 2020: 361). Serencamının, şikâyet üslubunun fazlasıyla şiirlerine yansıdığı Cem Sultan, "Canımı yaktın, ömrümün duvarını yıktın. Yedi kubben yıkılsın, aşağı geçsin felek!" dediği aşağıdaki beyitte feleğe "Yedi kubben yıkılsın, aşağı geçsin." diyerek kargışta bulunulmuştur:

Cānumı yaḳduñ u yıḳduñ ʿömrümüñ dīvārını

Yidi eyvānuñ yıḳılsun aşaġa geçsün felek (Terk. 2/29)

Feleğe kargışta bulunma aşağıdaki beyitte de görülmektedir. Felek için "Çemberi bozulsun, eğri gidişli çarkı yıkılsın, baştanbaşa aşağı geçsin." kargışlarında bulunulmuştur:

Bozıla çenberi yıḳıla çarḫ-ı kej-revi

Görem ki aşaġa geçe başdan başa felek (Terk. 3/8)

Yine aşağıdaki beyitte de âşık kendini bu âlemde aciz bırakan feleğin daima tepetaklak olması kargışında bulunmaktadır:

Ḳılduñ beni bu ʿālem içinde zebūn felek

Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn felek (Terk. 3/27)

Manzum metinlerden hareketle "ateş tası" tabiri, işkence için kızdırılarak başa geçirilen tasa denmekte olup bu işkence aletinin cellatlar tarafından kullanıldığına delalet eden beyitler bulunmaktadır. Henüz üç yaşındayken oğlu boğdurularak öldürülen Cem Sultan'ın oğlu Oğuz Han (ö. 1482) için nazmettiği bir mersiyede "Felek onun hasreti özlemini çeken bu Cem'i, işret kadehindeki ateşten tas gibi yaksın." denilen aşağıdaki beyitte kastedilen "ateş tası" da aynı işkence aleti olmalıdır (Şentürk, 2016: 408). Bu beyitte de "Ateşten tas gibi yaksın." kargışı bulunmaktadır:

Ḥasret-i Sulṭān Oġuz Ḫān ben Cem[i] ḥasretleri

Cām-ı Cemde āteşi ṭās[ı] gibi yaḳsun felek (Terk. 2/33)

Klasik şiirde "gönül, gam" gibi soyut kavramlara insanî vasıfların yüklenmesi oldukça yaygındır. Aşağıdaki beyitte de "gam"a kargışta bulunulmuş, deli divane gibi bir nefes karar kılamayan, huzur bulamayan âşığın aklını başından alan gam için "Cihanda mutlu olmasın." denmiştir:

Dīvāne gibi idemezem bir nefes ḳarār

Şād olmasun cihānda ki ʿaḳlum ṭaġıtdı ġem (Terk. 3/42)

Aşağıdaki beyitte de Hz. Peygamber'in şeriatine uymayan kişinin nehrinden bela suyunun akması kargışında bulunulmuştur:

Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ

Şol kimse ki şerʿini anuñ ḳılmaya icrā (K. 5/93)

Cem Sultan *Dîvân*'ında 21 adet dua ve beddua ifadeleri tespit edilmiş ve aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

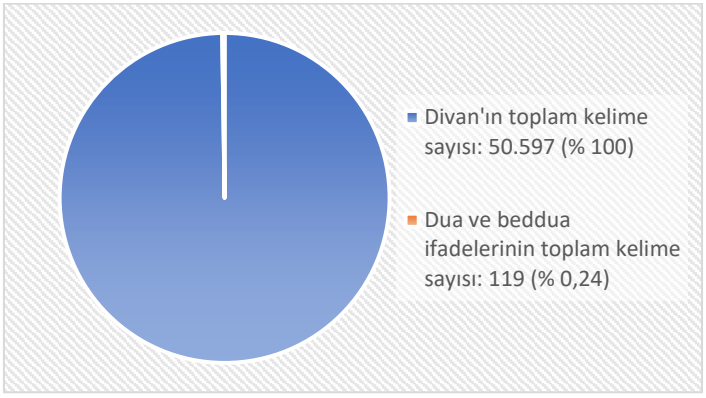
Tablo 13: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Dua ve Beddua İfadeleri, Şiir ve Mısra Numaraları

Dua ve Beddua İfadeleri	**Şiir ve Mısra Numaraları**
Dest ü bāzūsına ḳuvvet	(G. 92/1)
Esen ḳal sür ṣafā	(G. 3/1)
Saġ u esen olsun	(G. 311/3)

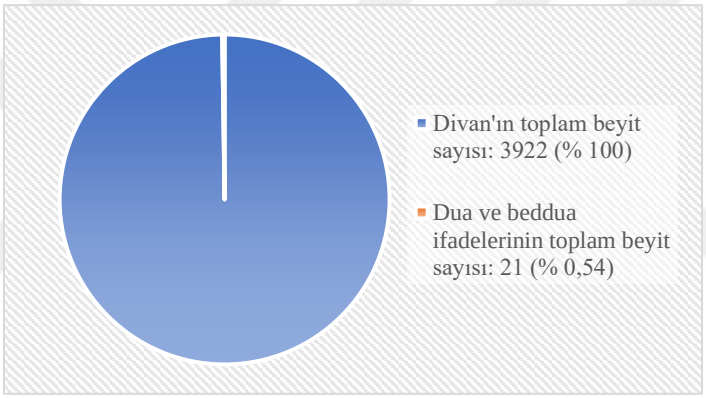
Müstedām olsun	(G. 105/7)
Çerāġuñ Ḥaḳ uyara	(G. 206/1)
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh	(Terk. 3/35)
Raḥmet eylegil / Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār	(K. 2/31)
Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn / Gönlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār	(K. 2/32)
Olġıl Ḫudāyā dest-gīr / Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl	(K. 3/24)
Ḥaḳ mezīd eyleye ṭūmāra-i ʿömrüñi senüñ / Zeyn ola nāmuñ ile defter ü dīvān-ı kerem	(K. 1/73)
Devletüñ dārını maʿmūr ide miʿmār-ı ezel / Şöyle kim kūşesine yüz süre erkān-ı kerem	(K. 1/74)
Nevvera'llāhü ḳabrühü	(G. 88/7)
Ṭayyebe'llāhü ṣerāh	(G. 327/7)
Aṣlaḥa'llāhü şānehü ebedā	(G. 5/2)
Ġafara'llāhü ẕenbehü ve ʿafā	(G. 2/7)
Ḫāk anuñ başına	(G. 36/4)
Yidi eyvānuñ yıḳılsun aşaġa geçsün	(Terk. 2/29)
Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn	(Terk. 3/27)
Āteşi ṭās[ı] gibi yaḳsun	(Terk. 2/33)
Şād olmasun cihānda	(Terk. 3/42)
Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ	(K. 5/93)

Cem Sultan *Dîvân*'ındaki dua ve beddua ifadelerinin kelime sayısının *Dîvân*'ın toplam kelime sayısına oranı % 0,24, bu ifadelerin yer aldığı toplam beyit sayısının *Dîvân*'ın toplam beyit sayısına oranı ise % 0,54'tür. Dua ve beddua ifadelerinin nazım şekilleri içinde en fazla gazellerde kullanıldığı görülmektedir.

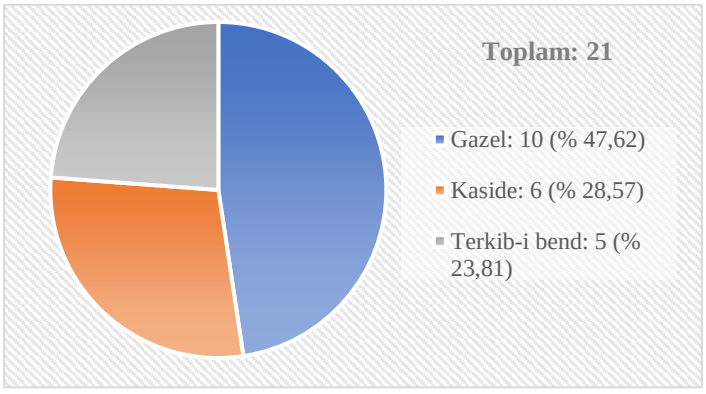
Şekil 16: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Dua ve Beddua İfadelerinin Toplam Kelime Sayısına Oranı:

Şekil 17: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Dua ve Beddua İfadelerinin Geçtiği Beyit Sayısına Oranı

Şekil 18: Cem Sultan *Dîvân*'ında Dua ve Beddua İfadelerinin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı

3.7. Arkaik Kelimeler

Fransızca kökenli olan arkaik (archaïque, eskicil) "konuşulan ve yazılan dilde kullanımdan düşmüş olan (söz veya deyim)" anlamında kullanılan bir terimdir

(https://sozluk.gov.tr/). Gramer terimleri sözlüklerinde "eskilik, eski kelime, eskil biçim" gibi farklı terminolojilerle ifade edilen arkaik kelimesi "kullanımdan düşmüş olan, dilin daha eski tarihî devirlerine ait kelime, deyim ve şekiller, sözlüksel birim, sözdizimsel olgu vb." şeklinde açıklanmaktadır (Korkmaz, 1992: 55; Vardar, 2007: 93).

Canlı bir organizma olan dilin, tarihî dönemleri içerisinde bazı gramer yapılarının ve söz varlıklarının değişmesi, kullanımdan düşmesi veya kullanımının dile ilk girdiği dönemlerden farklı olması dilin doğal yapısı içerisinde kaçınılmaz bir neticedir. Yapılan tanım ve açıklamalardan yola çıkarak arkaik kelimeler için Türkçenin tarihî dönemlerinde yaşamış olup bugünkü yaşayan Türkçede kullanımdan düşmüş olan söz varlıklarının anlaşılması yerinde olacaktır. Kullanımdan düşme hadisesinin tespiti, günümüz Türkiye Türkçesinde kullanılan söz varlıklarıyla muhatap aldığımız metnin söz varlıklarını mukayese etmeyi beraberinde getirir. Bu mukayese sonucu ulaşılan veriler, dilin tarihî süreçte yaşadığı semantik ve morfolojik değişimleri göstermesi bakımından önem arz etmekte, aynı zamanda dil sosyolojisi incelemelerine zemin hazırlamaktadır.

Eski Anadolu Türkçesi, XIII. yüzyılın başlarından XV. yüzyılın sonlarını içine alan Batı Türkçesinin ilk dönemini oluşturmaktadır. Cem Sultan *Dîvân'*ı, XV. yüzyılın sonlarına ait olduğu için Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini ve arkaik kelimeleri barındırmaktadır. Çalışmamızda arkaik kelimelere esas olarak günümüz Türkiye Türkçesi esas alınmış, *Dîvân* metninin kurulduğu dönemde kullanımda olan günümüzde kullanımdan düşmüş olan Türkçe kökenli kelimeler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Cem Sultan *Dîvân*'ında 56 adet arkaik kelimeye dair 165 adet kullanım tespit edilmiştir. Bu kelimeler ve *Dîvân*'da geçtiği yerler aşağıdaki tabloda verilmiş, ayrıca ilgili kelimelerin Derleme Sözlüğü ile Tarama Sözlüğü'nde bulunma ve Tarama Sözlüğü'nde Cem Sultan *Dîvân*'ından tanık beyit kullanılma durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 14: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Arkaik Kelimeler, Şiir ve Mısra Numaraları, Tarama ve Derleme Sözlüğü ile Karşılaştırılması[30]

Arkaik Kelimeler	**Şiir ve Mısra Numaraları**	**Tarama Sözlüğü**	**Tanık Olarak Kullanılma Durumu**	**Derleme Sözlüğü**
alın-	(G. 205/7)	*	*	

[30] Tarama ve Derleme Sözlüğü için: https://sozluk.gov.tr/ (Erişim tarihi: 25.06.2024).

aṣṣı	(G. 54/5), (G. 166/10), (G. 185/8)	*	*	*
ayaġ	(G. 126/4)	*		
aylaḳ	(G. 205/6)	*		*
ayruḳ	(G. 135/12), (G. 144/2)	*	*	*
az-	(G. 91/5)	*		*
bile ol-	(G. 123/10)	*		
çal-	(K. 1/37)	*		*
çıñra-	(G. 330/9)	*		
çıñrat-	(G. 163/13)	*	*	
çin	(G. 137/9), (G. 358/3)	*		
çizgin-	(G. 163/11)	*		
degmede	(G. 159/14), (G. 365/4)	*		*
deñe-	(Mua. 264/1)	*		*
döy-	(G. 34/14), (G. 138/12), (G. 199/7), (G. 243/10), (G. 273/6), (G. 341/2), (Mua. 270/4)	*	*	*[31]
düriş-	(G. 269/7)	*		*
egin	(Terk. 3/7)	*		*
eñek	(G. 122/13)	*		*
epsem (dur-/ol-)	(G. 135/12), (G. 141/10), (G. 160/4), (G. 212/6), (G. 263/4), (G. 274/2), (G. 298/10), (Mua. 112/1)	*		
esle-	(Mur. 1/3)	*		*
eyt-	(G. 5/2), (G. 352/13), (G. 364/7), (G. 401/8), (G. 401/11), (K. 1/48), (K. 5/17), (Terk. 3/82)	*		*
gey	(G. 297/7), (K. 1/43)	*	*	
gezle-	(G. 138/30), (G. 352/11)	*		
gönil-	(K. 5/166)	*		
göyin-	(Kıt. 2/14)	*		*
gözgü	(Terk. 1/43)	*		*
günile-	(G. 121/1), (G. 121/2), (G. 121/4), (G. 121/6), (G. 121/8), (G. 121/10), (G. 121/12), (G. 121/14), (G. 121/16), (G. 121/18)	*	*	*

[31] Tarama Sözlüğü'nde bu fiiil "döyme-" şeklinde yer alırken Derleme Sözlüğü'nde "döy-" şeklinde yer almaktadır.

hey di-	(G. 21/2), (G. 51/2), (G. 51/7), (G. 52/8), (G. 58/2), (G. 94/15), (G. 148/9)	*		
ilen-	(G. 25/11)	*	*	*
ilt-	(G. 43/4), (G. 48/4)	*		*
iñen	(G. 15/12), (G. 19/3), (G. 51/11), (G. 51/12), (G. 78/10), (G. 83/11), (G. 101/4), (G. 133/12), (G. 135/14), (G. 157/4), (G. 159/7), (G. 183/12), (G. 195/5), (G. 213/5), (G. 218/3), (G. 227/12), (G. 235/4), (G. 243/7), (G. 245/4), (G. 342/2), (G. 344/5), (G. 354/1), (G. 354/2), (G. 354/4), (G. 354/6), (G. 354/8), (G. 354/10), (G. 355/13), (G. 357/8), (G. 359/7), (G. 360/6), (G. 377/6), (G. 379/10), (G. 383/10), (G. 419/15), (K. 5/132), (Müf. 16/1)	*		
issi	(G. 339/2)	*		
issi ot	(K. 8/57)			
ḳatı	(G. 256/7), (G. 390/10), (K. 5/119)	*		*
ḳayurmaz	(G. 29/5)	*		*
kimerde	(G. 64/10)	*		
ḳoç-	(G. 28/6), (G. 67/16), (G. 116/4), (G. 116/14), (G. 138/10), (G. 175/5), (G. 184/3), (G. 408/1), (G. 409/5)	*		*
öñdin	(Mua. 56/1), (Terk. 1/57)	*	*	*
öñdül	(G. 111/11)	*	*	*
sanç-	(G. 132/2)	*	*	*
ṣayru	(G. 291/4), (G. 317/14), (G. 318/12), (G. 367/10)	*	*	*
ṣı-	(G. 13/17), (G. 33/11), (G. 209/2), (G. 224/17), (G. 361/11), (G. 418/3), (K. 9/14), (K. 9/35)	*	*	*
ṣınuḳlu	(G. 46/5)	*		
ṣoġıl-	(Terc. 1/19)	*	*	*
söyin-	(K. 1/85), (G. 341/8)	*		*
uçmaġ	(G. 205/10), (G. 344/8)	*		
uġraş	(K. 9/34), (K. 9/37)	*	*	

uġrı	(G. 16/9)	*		*
umac	(G. 33/4), (Mua. 296/2)	*		
urın-	(G. 404/2), (G. 406/2)	*		
uyar-	(G. 190/5), (G. 206/2), (G. 253/4), (Terk. 1/49)	*	*	*
üşen-	(G. 367/3)	*	*	*
yaşa-	(G. 305/13)	*	*	*
yavuz	(G. 406/5), (Mua. 134/2)	*		*
yeñile	(Müf. 20/2)	*		*
yirini yirini	(G. 304/5)			

Tespit edilen 56 adet arkaik kelimenin 54'ünün Tarama Sözlüğü'nde, 34'ünün Derleme Sözlüğü'nde yer aldığı ve bu 56 kelimenin 18'i için Tarama Sözlüğünde Cem Sultan *Dîvân*'ından tanık beyitlere yer verildiği görülmektedir. Tabloda yer alan "issi ot" tabiri ve "yirini yirini" ikilemesi Tarama Sözlüğü'nde yer almamaktadır.[32]

Eldeki verilerle günümüzde arkaik kelimelerin Türkçenin tarihî metinlerinde takibini yapabilmek, dile ne zaman girdiğine ve dilde ne zaman kullanımını kaybettiğine dair birtakım tespitlere yönelik tarama çalışmalarını gerçekleştirmek LEHCEDİZ'in veri tabanıyla mümkün hâle gelmektedir. Cem Sultan *Dîvân*'ındaki arkaik kelimelerin bağlamsal anlamıyla LEHCEDİZ'in veri tabanındaki en erken ve en geç tanık örneklerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde arkaik kelimelere dair önemli verilere ulaşılmaktadır. Ekseriyetle kelimelerin en erken tanıkları 13. yy.a, en geç tanıkları ise 19. yy. a kadar uzanmaktadır. En erken tanığı olan arkaik kelime "az-" fiilidir. Bu fiilin 9. yy.a ait Uygur Türkçesi döneminin metni olan "Irk Bitig" adlı esere kadar uzandığı görülmektedir. Aynı kelimenin 20. yy.a ait bir metin olan "Hakas Destanları II: Kara Kuzgun" adlı metinde yer aldığı görülmektedir. Bazı kelimelerin en erken ve en geç tanığına dair örneklerin Cem Sultan *Dîvân*'ında yer alması *Dîvân*'daki arkaik kelimeleri önemli kılmaktadır. Bazı kelimelerin de en erken ve en geç tanıklarının Doğu Türkçesine ait olması, bu kelimelerin yayılım alanlarının sadece Batı Türkçesinden ibaret olmadığını göstermektedir.

[32] "İssi ot tabiri ve yirini yirini ikilemesi" için Tablo 15'e, "issi ot" tabiri için ayrıca "İlk Tanıklı yahut Az Tanıklı Kelimeler" başlığına bakınız.

Tablo 15: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Arkaik Kelimeler, Kelimelerin Bağlamsal Anlamı, Kelimelerin LEHCEDİZ Veri Tabanında Yer Alan En Erken ve En Geç Tanıklarına Örnekler[33]

Arkaik Kelimeler	**Kelimenin Cem Sultan *Dîvân*'ında Bağlamsal Anlamı**	**Kelimenin LEHCEDİZ'de Aynı Bağlamda Kullanılan En Erken Tanığına Örnek**	**Kelimenin LEHCEDİZ'de Aynı Bağlamda Kullanılan En Geç Tanığına Örnek**
alın-	Sevdaya düşmek, tutulmak, kapılmak.	15. yy. Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı Gazel-205 7. Çü dil saña alındı oda yaḳ gel 8. Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ	19. yy. Şâdî Divanı Gazel-197 5. Bilmem ne füsūn eyledi ol çeşm-i füsūn-sāz 6. Şehbāz-ı nigah ile hümā göñlüm alındı
aṣṣı	Fayda, yarar, kâr.	13. yy. Atalar Sözü Diğer-12 7. Ṣoñ peşimanlıḳ aṣṣı itmez 8. Kendü düşen ağlamaz	20. yy. Tabiatnâme Mesnevi-19 3. Aṣṣısı şoldur ki şehvet arturur 4. Giç hażım olur maʿidede ṭuru
ayaġ	(Su) bir şeyin kaynağı, çıktığı yer.	14. yy. İskendernâme Mesnevi-203 21. Bī-gümān ol baḥr ayaġıdur bu Nīl 22. Nīl'üŋ uş şerḥini dėdüm rāst bil	16. yy. Celîlî Divanı Gazel-175 11. Ey Celi̱li̱ yār kūyıdur baña Baġdād u Mıṣr 12. Gözlerüm ser-çeşmesinüñ ayaġıdur Ni̱l u Ṣaṭ.
aylaḳ	Bedava, parasız, ücretsiz.	13. yy. Hurşidname Mesnevi-132 7. Ḥaḳuñ ʿināyet ü luṭfını gör ki ben ḳulına 8. Müyesser eyledi aylaḳ ne rüşvet ü ne ḥarāc	16. yy. Zâtî Divanı Gazel-649 1. Gerekmez baña ʿömrüm sensüz el-ḥaḳ 2. Virürlerse cihānı cümle aylaḳ
ayruḳ	Artık, bundan sonra, bir daha.	13. yy. Dâstân-ı Ahmed Harâmî Mesnevi-1 145. Ḳul oldum gitmezem ḳatından ayruḳ 146. Muṭi̱ʿam baña buyurursa buyruḳ	20. yy. Yusuf ile Zeliha Mesnevi-26 411. Zelîhâ düşmedi ayruk pişine 412. Ki ya'nî Yûsufı görüp sevine
az-	(Yol) kaybetmek, şaşırmak.	9. yy. Irk Bitig Diğer-20 13. Ança bilin͡gler 14. Üze tuman turdı asra toz turdı. Kuş oglı uça āztı kiyik oglı yügürü āztı	20. yy. Hakas Destanları II: Kara Kuzgun Diğer-36 15. İl pasḫazı Ḫara Ḫusḫunnıñ üçün 16. Azıp ölerge sin kilgen polarzıñ
bile ol-	Birlikte olmak.	13. yy. Tuhfe-i Mübârizî Diğer-55 13. yaşlıḳ 14. ve sovuḳlıḳ bile olsa ve aruḳlıḳ bu dėdügümüzüŋ ʿaḳsinedür pes tenüŋ	20. yy. Tabiatnâme Mesnevi-45 1. Sirke vü şalġam bile olsa ḳari̱n 2. Serd ü ḫuşk olur mizācı ey emi̱n
çal-	(Top) atmak, vurmak.	15. yy. Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı Kaside-1 37. Çal ṣafā ṭopını meydān-ı mürüvvetde şehā 38. Çünki Ḥaḳ ṣundı senüñ destüñe	16. yy. Muhibbî Divanı Gazel-2038 9. İy melek-sīmā Muḥibbī başını top eyledi 10. ʿIşḳ meydānında çevgān eyle zülfüñ

[33] Eser isimleri ve yüzyıl bilgileri LEHCEDİZ'in veri tabanından alınmıştır. LEHCEDİZ'in veri tabanı için: https://lehcediz-com.eu1.proxy.openathens.net/tarama/ (Erişim tarihi: 05.12.2024).

		çevgān-ı kerem	anı çal
çıñra(t)-	Çınlamak, çıngırdamak, şıngırdamak.	14. yy. Ferruh u Hümâ (Ferruhnâme) Mesnevi-9 387. Dėdiler kim göñülden gel gėder pas 388. Yėre düşse nėte çıñramaya ṭâs	19. yy. Ispartalı Mustafa Sabri Divanı Gazel-87 3. Bu dil ney gibi inler âlem-i evc-i melâhatda 4. Felek tasını çınratmaz neden bilmem bu kân üzre
çin	Gerçek, gerçekten.	10. yy. Eski Türk Şiiri (Reşid Rahmeti Arat) 23. meng̑i çın ol meng̑i oḳ 24. taḳı ne aymış kerek	21. yy. Manzum Oğuznâme Mesnevi-1 17. Çını birle bütti yaratḳanġa ol 18. Bu işdin tuyundı ni ḫoş toġrı yol
çizgin-	Bir şeyin etrafında dönüp durmak.	13. yy. Türkçe Dîvân Dîbâceleri Diğer-264 3. gibi göñlüm dolar ve ḥabāb gibi başum çizginürdi. Henūz ʿāḳıl iken mest-i lā-yaʿḳil 4. olurdum. Ḳulaġuma çalınan rebāb sözinden beñzümüñ sāzı uçardı.	20. yy. Siverekli İbrahim Re'fet Dîvânı Gazel-141 5. Sevād-ı hatt-ı ‘aşkın çizginür başımda her lahza 6. Ruhun tedv̥ir eden ol perçem-i pergārı gördükçe
degmede	Kolay kolay, her zaman.	14. yy. Cerrâh-nâme Diğer-160 23. gücdür öñe cıḳmaḳ āsāndur arda cıḳmaḳdan. Çıḳması ḥōd müşāhedeyle maʿlūm- 24. dur. Degmede çıḳmaz z̥irā bendeleri çoḳdur. Eger çıḳsa reddi güc olur ḫuṣūṣā ki	18. yy. İlhâmî Dîvânı Gazel-58 9. Degmede meyl eylemez b̥igānedir ol b̥i-vefā 10. Belki İlhāmi̥ gelir mecmūʿa-i eşʿārıñ aç
deñe-	Dikkatle bakmak, gözetmek, intizar etmek.	13. yy. Risâletü'n-Nushiyye-Dāstān-ı kibr Mesnevi-1 41. Deñe kibr issini hi̥ç rāḥatı yoḳ 42. Nireye varurısa zaḥmeti çoḳ	19. yy. Safahat Diğer-225 23. Köşemde ben yine sessizce bir zaman tünedim 24. Lüzumu hiç bile yokmuş ya sonradan denedim
döy-	Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.	13. yy. Risâletü'n-Nushiyye-Dāstān-ı buḫl u ḥased Mesnevi-1 111. Görür evren degül Ḳārūn ṣūreti 112. Döyemez ol ʿaz̥āba işi ḳat	18. yy. Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Dîvânı Rübai-6 3. Gör sille-ḫor-ı dest-i ḳażā-yı ġam-ı dehri 4. Ādem mi döyer bunca ġam-ı derd ü belāya
düriş-	Çalışmak, sebat etmek, gayret etmek, mücadele etmek.	13. yy. Hurşidname Mesnevi-27 31. Ve ger ḳādir olursa bize nāṣır 32. Dürişem kim ola her fende māhir	18. yy. Kuddûsi Dîvânı Gazel-234 17. Kimi tahsîl-i irfana dürişüb cidd ü sa’y eyler 18. Kimine cem’-i dünyâ eylemek aksâ merâm oldı
egin	Sırt, üst, beden.	13. yy. Kutadgu Bilig Mesnevi-43 175. boġuzḳa yiyimçe ajunḍa yidim tap 176. eginke kedimçe eginde kedim tap	20. yy. Taymaz Baba Diğer-17 43. Egnimizde köne penjek 44. Başymyzda ýagly papak
eñek	Çene.	13. yy. Hurşidname Mesnevi-28 41. Müvekkel ḳıldı her baḳışı her nāz 42. Eñeke ayva ṣanasın yüz yiñi yaz	20. yy. Mi’râc-nâme Mesnevi-1 111. Dudaġı la‘l ü gümişten eñegi 112. Oldı cümle burāḳlaruñ begi
epsem	Sessiz, ses çıkarmayan, susan.	14. yy. Hâzâ Dâsitân-i Sultân Maḥmûd Mesnevi-1	19. yy. Diyarbakırlı Osman Nuri Paşa Divanı Gazel-20

		135. Azuġumuz kendümüzi götürür 136. Ṣanma kim bir laḥẓa epsem oturur	9. Epsem ol şekvā-yı terk et ṭāliʿ-i gerdūndan 10. Çekdigin miḥnetlere Nūrį kemāliñdir sebeb
esle-	Dinlemek, sayıp itaat etmek, itibar etmek.	13. yy. Hurşidname Mesnevi-102 95. Velįkin söylemeseñ yigrekdür 96. Ki öget eslemege uş gerekdür	19. yy. Mutâyebât-ı Türkiyye Gazel-59. 11. Ġalüb çoḳ ögüd çoḳ naṣafat eyledüñ emme 10. Ses eslemez oldu ʿayu Türk pek yaramazdur
eyt-	Söylemek, demek.	13. yy. Uygur Halk Destanları II Diğer-17 23. Nozugum şul küni başiġa tüşken derdlerni 24. aydiġa keltürüb bu naḥşini éytibdur	19. yy. Abdurrahman Han Destânı Diğer-13 7. Salām eytiñ aġçamġa 8. Dili gemnāk beş balam
gey/key	Çok, pek, gayet.	13. yy. Tuhfe-i Mübârizî Diğer-122 5. anuŋiçün kim bir niçe otları çoḳ ve az ezmegi ve dögmegi kestüre kim eger 6. gey ezmezlerise ve gey yumuşaḳ dögmezlerise endām	20. yy. Narh-name-i Dil-berân Mesnevi-1 1. Birisi de Giyāḥį-zāde durur 2. Şįve vü nāzı key ziyāde duru
gezle-	Okun gezini kirişe yerleştirmek.	13. yy. Hurşidname Mesnevi-255 39. Düzer ḳaşlar ki oḳın ḳarşu gözler 40. Yazar gözler ki maḫlūḳ anı gözler	16. yy. Cemali Çelebi Dîvânı Gazel-4 17. Ol ḳaşı yā gezledükçe ġamzesi oḳın göñül 18. Cānuñı ḳurban içün sįneñ siper ḳıl dāʾimā
gönil-	Yüzünü döndürmek.	13. yy. Hurşidname Mesnevi-304 51. Gönildi gitdi anlar ḳaldı bunlar 52. Dügün şādįlıġına ṭaldı bunlar	15. yy. Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı Kaside-5 165. Çün ʿacz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde 166. Maḥrūm günilmek bu ḳapudan baña ḥāşā
göyin-	Yanmak.	13. yy. Hurşidname Mesnevi-134 21. Didi görsen ki ben nice göyindüm 22. Didi ben götürü yandum söyindüm	16. yy. Muhibbî Divanı Gazel-781 1. İy dil yine hicr-ile göyinmiş cigerüñ var 2. Derdüñe devā olmaya bir derd-i serüñ var
gözgü	Ayna.	13. yy. Hurşidname Mesnevi-154 27. Ki zįrā gözgüdür ʿışḳ ehli i yār 28. Ḳamu ʿālem görinür şöyle kim var	19. yy. Yenişehirli Fennî Dîvânı Gazel-53 7. Gökde der meh görünür o ṣuda ʿaksi ancaḳ 8. Gözgüde iki gören ol mehi muṭlaḳ şaşıdır
günile-	Kıskanmak, haset etmek.	14.yy. Kısas-ı Enbiya Diğer-347 17. Dāvūd ʿāvāzından alındı ve ol eyleyidi kim iblįs Dāvūdı günüledi	20. yy. Yıldızeli'nin Söz Varlığı Diğer-86 11. ġúnúlemek
hey di-	Dur demek, durmasını söylemek.	14. yy. Hoca Dehhânî Dîvânı Gazel-84 3. Göz ḳara ider ḳanuma ḳara beñüñ hey di aña 4. Kim ben ġarįbüñ ḳanını döküp vebāle düşmesün	18. yy. Nebzî Divanı Gazel-279 7. Hey di ḫūnī̄ ġamzeñe ḳan ide ḳānūn itmeye 8. Tā-ḳıyāmet yād olurmuş nī̄k ü ger bed ad iden
ilen-	Beddua etmek,	13. yy.	20. yy.

	küfretmek, kötü söz söylemek.	Kutadgu Bilig Mesnevi-20 7. körüp buştum erse ilendi özüng̃ 8. sarıldım sang̃a men töküldi sözüg	Toroslarda Bir Köy: Taşlıca Diğer-485 15. İlavuç 16. İlen-
ilt-	İletmek, ulaştırmak, götürmek.	10. yy. Eski Türk Şiiri (Reşid Rahmeti Arat) 13. altı ḳaçıġlıġ yaġılarım 14. alıp iltkelir mini tamuḳa	17. yy. Tâceddin-zâde Mustafâ el- Ankaravî Murabba-10 23. Mürşid oldur Ḥaḳḳa ilter 24. Herkese mürşid dinilmez
iñen	Çok, pek, fazla; artık, bundan sonra; asla, sakın, katiyyen.	13. yy. Risâletü'n-Nushiyye-Dāstān-ı ġaybet ü bühtān Mesnevi-1 177. İñen āvārasın dölenmegüñ yoḳ 178. Ki kendü kendüñi ḥiç añmaġuñ yoḳ	18. yy. Seyyid Vehbî Dîvânı Kaside-65 13. Ṭaraf-ı Ḥaḳ'dan inen māʾide-i raḥmetsin 14. Ey veliyyü'n-niʿam-ı ʿālemiyān ḫoş geldüñ
issi	Sahip, malik.	13. yy. Risâletü'n-Nushiyye-Dāstān-ı buḫl u ḥased Mesnevi-1 165. Baḫḫil olmışdı ʿilm ü hüner issi 166. Esirgedi özin ol naẓar issi	20. yy. Tabiatnâme Mesnevi-3 19. Devlet issi vü saʿādet kānıdur 20. Luṭf u aḥlāḳ u kerem ʿummānıdur
issi ot	Zencefil.	14. yy. Cerrâh-nâme Diğer – 101 51. ezilmiş ola ve eger ṣaġırlıḳ ḳavį olup ḥılṭ balġamı ġālib olursa ḥabb-ı ḳōḳıyā ile 52. ve ayāric-i fayḳara ile tekrār ishāl ideler ve başa issi ṭabį̄ʿatlu otlar ile naṭūl ideler.	15. yy. Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı Kaside-8 57. İssi otlardan mürekkeb şekkerīn gül şerbeti 58. Ḥoḳḳa-i yāḳūtdan terkīb-i Efrengāndur
ḳaṭı	Çok, pek.	13. yy. Risâletü'n-Nushiyye-Dāstān-ı kibr Mesnevi-1 181. İşitdi ʿaḳl anı ḳatı sevindi 182. Beşāret eyledi ṭiz taḫta bindi	20. yy. Narh-name-i Dil-berân Mesnevi-1 39. ʿĀşıḳ-ı şādıḳuñ bilin başalar 40. Gör buluçdur çeker ḳatı taşalar
ḳayurmaz	Önemli değil, endişelenmeye gerek yok.	13. yy. Hurşidname Mesnevi-242 13. Tapuñ olsun hemişe şād u ḫurrem 14. Ḳayurmaz öldürürse ḳulları ġam	18. yy. Kâmî Divânı Gazel-70 9. Bu demde geçmese naḳd-ı sirişk-i ḥūn-ālūd 10. Ḳayurmaz iki gözüm yine bir zamān geçiyor
kimerde	Bazen, ara sıra.	15. yy. Ahmed Paşa Dîvânı Gazel-284 13. Keremden bir naẓar ḳıl Aḥmedʾe kim 14. Ḳulına şeh nigāh eyler kimerde	16. yy. Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı Gazel-451 11. İncinme kūyuña ne ḳadar yüz sürerse dil 12. Geçmiş namāz efendi kimerde ḳażā olur
ḳoç-	Kucaklamak, sarılmak.	12. yy. Atabetü'l Hakâyık Mesnevi-8 45. niḳab kötrür ajun birer yüz açar 46. yazar ḳol ḳuçar teg yana terk ḳaçar	19. yy. Fennî Dîvânı Gazel-20 7. Celāl̄iden naẓ̄ire isteyip bu naẓmıña Fenn̄i 8. Elin būs et temennā eyle olmazsa miyānın ḳoc
öñdin	Önce.	13. yy. Kutadgu Bilig Mesnevi-34 33. aḳar suv teg ol bu tilin edgü söz 34. ḳayuḳa bu aḳsa çiçek öndi tüz	17. yy. Tuhfetü'l-Uşşâk Mesnevi-1 15. Bir faḳre uġrayup bir kez selām 16. Andan öñdin virmiş idüm v'e's-selām
öñdül	Mükafat, yarış sonrası verilen ödül.	15. yy. Ahmed Paşa Dîvânı Gazel-155 7. Aldı mehden ḥüsn ʿį̄dinde melāḥat öñdülin	18. yy. Sûrnâne-i Hümâyun (Sûrnâme-i Vehbi) Diğer-300 1. Anlara tebaʿiyyet ile ẕeyl-i ālāylarında yürüyen Boġaşıcı ve Astarcısı ve sāʾir

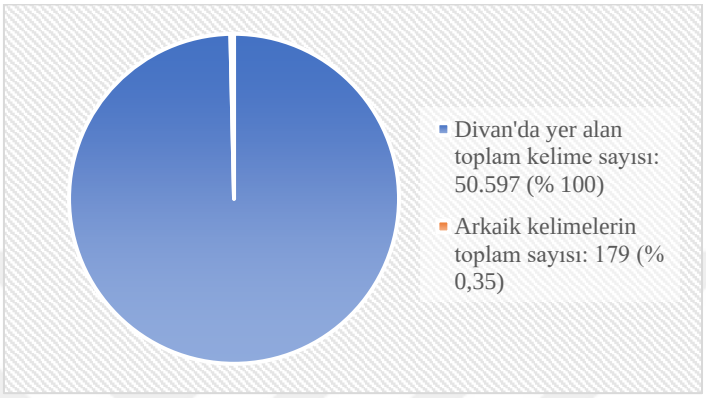
		8. Şol ruḫ-ı gülgūn ile bu zülf-i şebdi̱züñ senüñ	2. yamaḳları pīş ü peşlerinde şāʿirlerine ṭonluḳ ṭonluḳ öñdül ḳumāşların pīrāye-i dūş eyleyüp
sanç-	Saplamak, batırmak.	11. yy. Prens Kalyânamkara ve Pâpamkara Hikâyesi Diğer-59 13. oġrı kälip ekki közümin 14. täglärü sançtı tėp ıġladı	18. yy. Dede Korkut Kitabı Türkmen Sahra Yazması Diğer-58 1. bıçaḳın sancdı ejdehānuñ üstinde baġdaş 2. ḳurdı lele ḳılbaş ėle ki odı gördi sandı ejdehā
ṣayru	Hasta.	13. yy. Hurşidname Mesnevi-270 7. Ayaḳdan başa her aʿżā vü her baġ 8. Ḳamu ṣayru degüldür hi̱ç biri ṣaġ	19. yy. Köstendilli Süleymân Şeyhî Dîvânı Gazel-88 11. Oḳuyup üfledigim çehresine bism-i ṣavıl 12. Her ḳaçan dergehe kevkeb onu sayru getirir
ṣı-	Kırmak.	12. yy. Atabetü'l Hakâyık Mesnevi-7 3. tiliñ bekte tutġıl tişiñ sınmasun 4. ḳalı çıḳsa bektin tişiñni sıyur	18. yy. Seyyid Mehmed Emîn Efendi Dîvânı Gazel-142 11. Esfel-i ṭuzāġın ṣıyup aʿlāya ḳıldım sefer 12. Yine tecri̱d-i ʿālemin buldım elḥamduli'llāh
ṣınuḳlu	Kırılmış, kırık.	14. yy. Ferruh u Hümâ (Ferruhnâme) Mesnevi-43 855. Sınuḳluyı ṣafā ḳılmaḳ gerekdür 856. Cefā ḳoyup vefā ḳılmaḳ gerekdür	15. yy. Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı Gazel-165 11. Gel bu ṣınuḳlu göñlümüñ eyle ziyāretin 12. Bulmazdı ṭavf-ı Kaʿbe-i ʿulyāyı bir nefes
ṣoġıl-	Suyu çekilmek, kaynağı kaybolmak veya kurumak.	13. yy. Risâletü'n-Nushiyye-Dāstān-ı ġaybet ü bühtān Mesnevi-1 111. Gözi yoḳ kişi neye ḳıymet ide 112. Ṣoġulmış ḳuyudan kim ṣuy'ilede	19. yy. Fennî Dîvânı Gazel-226 1. Dağıldı mecmaʿ-ı himmet harāb-ender-harāb oldu 2. Soğuldu çeşme-sār-ı ʿātıfet ʿayni̱ serāb oldu
söyin-	Sönmek, yanmaz olmak.	15. yy. Cem Sultan'ın Türkçe Divan'ı Gazel-341 7. Göñül hicrān odından ḥamdü lillāh 8. Söyindi irmiş iken iḫtirāḳa	17. yy. Beyânî Dîvânı Gazel-663 7. Āb-ı çeşm-ile söyinmez eksük olmaz āteşi 8. Si̱ne-i ʻāşıḳ meger hem-sūz imiş kānūn-ıla
uçmaġ	Cennet.	13. yy. Dâstân-ı Ahmed Harâmî Mesnevi-1 107. Ṣanasın ṭāvūsidi bāġ içinde 108. Yā ḫūri̱ ḳızıdur uçmaġ içinde	19. yy. Kabûlî Divanı Kaside-4 145. Sekiz uçmağı biʾl-cümle gezip seyr eyledim bir bir 146. Nebi̱lerden veli̱lerden cevāb aldım suʾālimden
uġraş	Savaş, cenk.	14. yy. 14.Yüzyıla Ait Bir Kısas-ı Enbiyâ Diğer-207 23. ribidi Vardılar ol kāfer leşkerile uġraşdılar Anda çoḳ müsülmān şehīd oldı Çün 24. Dāvud anı işitdi vardı Urıyā ʿavratın diledi Ol ḫātūn rāżı olmadı Andan	15. yy. Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı Kaside-9 33. Sözine Rim Papa olmadı ḳāʾil iki cānibden 34. Alaylar düzdiler uġraş içün ḫāl-i ġarīb ancaḳ
uġrı	Hırsız.	13. yy. Kutadgu Bilig Mesnevi-30 143. ḳamuġ neng ḳatıldı öz ügri bile	20. yy. Yusuf ile Zeliha Mesnevi-28 65. Anı uğrı diyüp meks eylediñ sen

		144. köni tur ḳatılma sen egri bile	66. Neden nâṣî bu sözi söylediñ sen
umac	Hedef, ok hedefi.	14. yy. İskendernâme Mesnevi-126 45. Her gişi ki ardınca nefrīn oḳına 46. Olur ūmāc ol belānuŋ oḳına	17. yy. Yahyâ Nazim Divanı Kaside-5 85. Ḳabża tutdukça kemāndār-ı sehām-i ġażabı 86. Nevk-i peykānına olsun dil-i düşmān emāc
urın-	Takmak, giymek, geçirmek.	14. yy. Behcetü'l-Hadâik Fî Mev'izati'l-Halâik Diğer-132 31. bolur. Ol kün kim müʾminler ʿadn uçmaḳına kireler cennāt ʿadn yedḫulunahā Ḳızıl altun 32. bilezükler inçüler urınalar ve yūḥāllevna fihā min asāvira min ẕeheb Ve ince ḥarīr don keyele	18. yy. Nebzî Divanı Gazel-120 7. Göricek muġ-beçeyi pīr-i muġān yanında 8. Urınur şabḳayı zāhid dime zünnārı ḳalur
uyar-	Yakmak, fitili tutuşturmak.	14. yy. Gülistan Gazel - 71 7. ‘Işḳtan i göñül seni çerāġ gibi uyardım 8. Bu yaḫşı ‘atā nūr u ṣafā bana mı ḳaldı	20. yy. Esmâ-yı Bilâd-ı Mecdî Mesnevi - 1 47. Çerāġ idüp beni luṭf it uyandur 48. Ki aydın ola çeşm-i baḫt-ı dīdār
üşen-	Korkmak, çekinmek, sakınmak.	13. yy. Dâstân-ı Ahmed Harâmî Mesnevi-1 45. Yigit ayıtdı üşenmen ḳorḳmañ 46. Bize ḳarşu ḥarāmī dura dimeñ	18. yy. Nebzî Divanı Gazel-354 9. Çeşm-i fettānından ey Nebẕi yüri üşenme kim 10. Uş belā-yı ġamzesi başıña geldi n’eyledi
yaṣa-	Tertip, tanzim etmek, kurmak, hazırlamak, yığmak.	13. yy. Hurşidname Mesnevi-191 27. Giçeden ḫāżır olsunlar seḥer-gāh 28. Ki her birin göre vü yaṣaya ṣāh	18. yy. Zîver Divanı Gazel-116 7. Ebrūlarıñ kemānını yāşıma ḳılıp ferāġ 8. Dilde ḫadeng-i ġamze ki her bir ṭaraf hedef
yavuz	Kötü, fena.	10. yy. Eski Türk Şiiri (Reşid Rahmeti Arat) 19. yavuz kişi yaḳın kelse abınġu kergek	20. yy. Yusuf ile Zeliha Mesnevi-2 75. Gice gündüz yüzine bakınuram 76. Yavuz gözden hem anı sakınuram
yeñile	Yeni, henüz, yeniden.	14. yy. Behcetü'l-Hadâik Fî Mev'izati'l-Halâik Diğer-132 7. ḳalanlardan bir yigit çıḳdı ilerüsinde tersā ermiş yeñile müsülmān bolmış üç künlük yeñi küyegü 8. ermiş. Atası daḳı sü birle kelmiş ermiş.	17. yy. Karacaoğlan 18. Eski sevdiğimden vazgeldim ise Yenile sevdiğim andan ziyade[34]
yirini yirini	Üzgün üzgün, kederli kederli.	14. yy. Kadı Burhaneddin Divanı Gazel-4 27. Nigārā ʿūdı saçuñ ḳıldı yiñile ḳānūn 28. K’ānuñ ḫayāliyile dil dil hemişe micmer ola	15. yy. Cem Sultan’ın Türkçe Dîvân’ı Müfret-20 1. Ol lāle-ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı gül-būyına iy Cem 2. Kāfir dime kim yeñile īmāna gelübdür

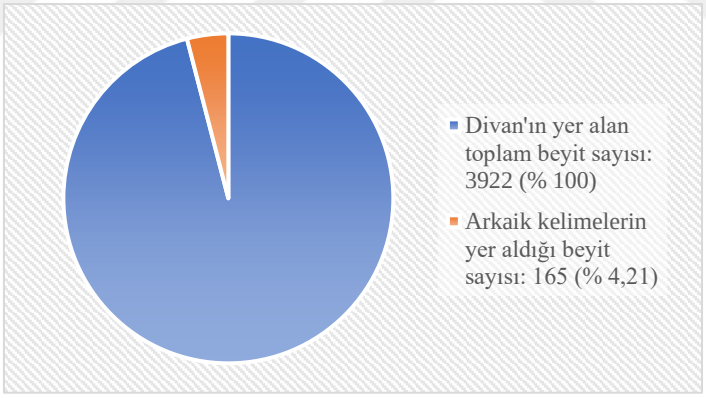
[34] Bu tanık, daha geç bir döneme ait olduğu için tarama sözlüğünden alınmıştır: https://sozluk.gov.tr/ (Erişim tarihi: 25.06.2024).

Cem Sultan *Dîvân*'ındaki arkaik kelimelerin sayısının *Dîvân*'ın toplam kelime sayısına oranı % 0,35, bu kelimelerin yer aldığı toplam beyit sayısının *Dîvân*'ın toplam beyit sayısına oranı ise % 4,21'dir. Arkaik kelimelerin nazım şekilleri içinde en fazla gazellerde kullanıldığı görülmektedir:

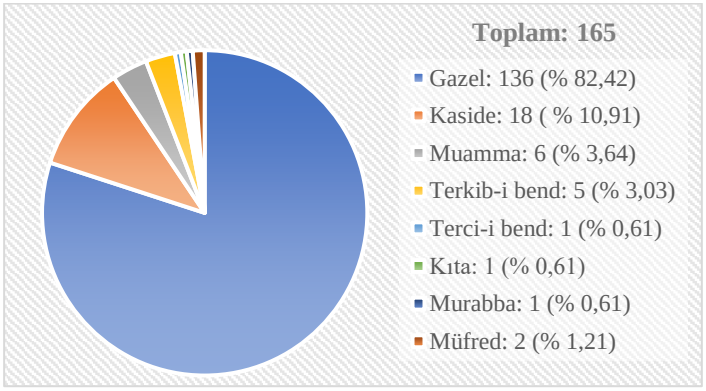
Şekil 19: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Arkaik Kelimelerin Toplam Kelime Sayısına Oranı

Şekil 20: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Arkaik Kelimelerin Kullanıldığı Beyit Sayısına Oranı

Şekil 21: Cem Sultan *Dîvân*'ında Arkaik Kelimelerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı

3.8. Birleşik Fiiller

Birleşik fiiller, bir ad ile bir yardımcı fiilin, iki ayrı fiil şeklinde yahut da ad soylu bir veya birden çok kelime ile bir esas fiilin birleşmesinden oluşan ve tek bir kavrama karşılık olan fiil türleridir. Birleşik fiiller, taşıdıkları birbirinden ayrı yapı ve anlam özelliklerine göre kendi içinde sınıflara ayrılır. Yardımcı fiille kurulan birleşik fiiller "et-, eyle-, ol-, kıl-, bul-, yap-, buyur-" fiillerinin birleşmesi yoluyla kurulur (Korkmaz, 2009: 150). Anlamca kaynaşmış ve deyimleşmiş birleşik fiiller ise ad ya da ad soylu bir veya birden çok kelimenin, belirli şekil bilgisi kalıpları içinde, bir esas fiil ile birleşerek anlam kayma ve kalıplaşmasına uğraması ile oluşur. (Korkmaz, 2009: 153).[35]

Cem Sultan *Dîvân*'ında yardımcı fiille kurulmuş "1878" fiil, "3462" kullanım tespit edilmiştir. 1878 fiilin, "785'i ol-, 364'ü it-, 356'sı eyle-, 275'i kıl-, 72'si bul-, 3'ü yap-; 13'ü bulın-, 9'u idin-, ve 1'i kılın-" yardımcı fiilleriyle kurulmuştur. Bu fiiller ile şiir ve mısra numaralarına Tablo 15'te yer verilmiştir.

Yardımcı fiille kurulan birleşik fiiller, yardımcı fiillerin bir ad veya ad soylu Türkçe veya yabancı kökenli bir kelime ile birleşmesiyle oluşmaktadır. Yardımcı fiillerin Arapça veya Farsça kökenli kelimelerle birleşmesinin yanında Arapça veya Farsça yapılı tamlamalarla da birleştiği ve bu unsurları fiilleştirdiği görülmektedir. Cem Sultan *Dîvân*'ında yardımcı fiiller ekseriyetle iki kelimeden oluşan Farsça yapılı tamlamalarla birleşmiştir: *"āb-ı revān eyle-, āb-ı revān it-, āb-ı revān ol-, ʿamel-i bī-riyā it-, ārām-ı viṣāl bul-, ʿarż-ı bālā eyle-, ʿarż-ı cemāl eyle-, ʿarż-ı dīdār eyle-, ʿarż-ı ḥāl it-, ʿarż-ı naẕīr eyle-, ʿarż-ı naẕīr it-, ārzū-yı riyāż eyle-, āsmān-gīr it-, ʿāşıḳ-ı dīdār ol-, āyine-i ḥaḳ-nümā ol-, ʿazm-i beyābān it-, ʿazm-i sefer eyle-, baḥr-i ʿaẕīm ol-, bāzār-ı ṣafā ol-, bī-ḳarār-ı ʿışḳ ol-, bīmār-ı fürḳat ol-, bülbül-i gūyā eyle-, bülbül-i gūyā ḳıl-, bülbül-i zār ol-, cārī-i muṭlaḳ ol-, cennāt-i ʿadn ḳıl-, cennet-i firdevs ol-, cennet-i meʾvā ol-, cild-i zer-kār ol-, cīm-i maḳlūb ol-, dāġ-ı ġam ḳıl-, daʿvā-yı taḫt eyle-, daʿvī-i ḥüsn eyle-, defʿ-i melālet ḳıl-, deryā-yı ḫūn ol-, deryūze-i iḥsān eyle-, dürr-i şeh-vār ol-, ehl-i īmān ol-, encām-ı nāz eyle-, enfās-ı ʿanberīn ol-, ervāḥ-ı kāyināt ol-, eşer-i āh ol-, esīr-i ḳafes ol-, faḳīr-i ʿışḳ ol-, feṭḥ-i bāb bul-, feṭḥ-i bāb ol-, fikr-i ʿacīb it-, fikr-i ebrū eyle-, fikr-i ṣaḥīḥ ol-, ġammāz-ı nāz ol-, ġāret-i īmān it-, ġarīḳ-i āb eyle-, ġarḳa-i āb ol-, ġarḳa-i ḫūn it-, ġarḳ-ı ʿaraḳ ol-, ġarḳ-ı ḫūn ol-, gedā-yı kūy ol-, gerdān-ı kerem ol-, gūy-ı melāḥat ol-, ḫāk-i rāh ol-, ḫāk-i rāh ol-, ḫāk-i reh eyle-, ḫāk-i reh ol-, ḫatm-i rüsül ol-, ḥayāt-ı cāvidānı bul-, hem-dem-i dil ol-, ḥıfẓ-ı gül-zār ol-, ḥirmān-ı kerem ol-, ḫūn-ı*

[35] Cem Sultan *Dîvân*'ında anlamca kaynamış ve deyimleşmiş birleşik fiiler için "Deyimler" başlığına bakınız.

deryā eyle-, iḥtimāl-i ṣabr it-, iḳbāl-i sermedī bul-, iltimās-ı būse eyle-, imkān-ı vücūd bul-, iṣbāt-ı naẓīr eyle-, iẓhār-ı luṭf it-, ḳaṣd-ı bismil ḳıl-, ḳaṣd-ı cān eyle-, ḳaṣd-ı cān it-, ḳaṣd-ı dīn it-, ḳaṣd-ı īmān eyle-, ḳaṣd-ı ser eyle-, ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ it-, ḳaṭʿ-ı ḥicāb ḳıl-, ḳaṭʿ-ı menāzil it-, ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyle-, ḳaṭʿ-ı zünnār it-, kemend-i müşkīn ol-, kemer-i zer ḳıl-, kerte-i nīlūferi it-, kitābe-i zer ol-, kūşe-i derd eyle-, lezzet-i ḳand bul-, maḥrem-i lā ilāhe illallāh ol-, maḥrem-i medenī ol-, maḥrem-i rāz it-, maḥrem-i rāz ol-, mānend-i kemān ol-, mānend-i serv ol-, mānend-i zindān ol-, marīż-i ʿışḳ ol-, menzil-i belvā ol-, meşhūr-ı cihān ol-, mevsim-i gül ol-, meyl-i çīn it-, meyl-i kūy eyle-, miḥrāb-ı cān ol-, miyān-ı müşk ol-, muʿciz-i ednā ol-, mülhem-i lā ilāhe illallāh eyle-, müşk-i ter eyle-, müzd-i bī-ḥad bul-, nāfe-i tatār ol-, naʿl-i esb ol-, nār-ı caḥīm it-, nişān-ı firāḳ eyle-, nişān-ı luṭf bul-, niyyet-i ḥacc it-, noḳṣān-ı kerem ol-, nuṭḳ-ı maḳāl bul-, ʿömr-i ebed bul-, ʿömr-i nūḥ ol-, pāyān-ı kerem bul-, pāy-māl-i cürm ol-, pervāz-ı nāz eyle-, peşīmān-ı kerem ol-, peyvend-i serv ol-, pür-müşk-i ter eyle-, pür-müşk-i ter ol-, ravża-i rıżvān ol-, remz-i ṣarīḥ ol-, reng-i laʿlīn ol-, rūy-i āftāb ol-, rüsvā-yı cihān eyle-, rüsvā-yı ʿışḳ eyle-, ṣalā-yı ḳadeḥ it-, ṣānī-i leclāc ol-, sāye-bān-ı müşk ol-, secde-i sehv it-, secde-i sehv ol-, sehm-i saʿādet ol-, settār-ı kird-gār ol-, sevdāyī-mizāc ol-, seyr-i reyḥān ḳıl-, seyr-i serv it-, ṣoḥbet-i ṣabūḥ ol-, sulṭān-ı ḥüsn eyle-, sünbül-i cennet ol-, şāh-ı çemen ol-, şāh-ı encüm eyle-, şehenşeh-i rūm ol-, şerm-sār-ı cürm it-, şikār-ı zülf ol-, şīrāze-i müşkīn ol-, şīr-i ner tābiʿ-i ṣanem ol-, tāc-ı iḳbāl idin- tāc-ı ser ḳıl-, tāc-ı ser ol-, ṭāḳ-ı kisrā eyle-, ṭaleb-i vaṣl eyle-, ṭālib-i ʿışḳ ol-, ṭaʿn-ı cemāl eyle-, tār-ı zülf ol-, tārümār-ı ʿışḳ ol-, tedbīr-i āteş ḳıl-, tedbīr-i cān it-, terk-i ʿalāḳa eyle-, terk-i cān eyle-, terk-i cihān it-, terk-i diyār it-, terk-i ser ḳıl-, tevbe-i naṣūḥ ol-, tezyīn-i dükkān eyle-, vaʿde-i ferdā ḳıl-, vāḳıf-ı ḥāl ol-, vaḳt-i duʿā ol-, vaḳt-i ṣabūḥ ol-, yād-ı liḳā eyle-, yādigār-ı ʿışḳ ol-, yaġmā-yı ʿışḳ eyle-, yār-ı ʿışḳ ol-, yār-i ḳadīm ol-, ziyāret-gāh-ı ʿışḳ ol-, ẓulm-i ḫān eyle-".

İki kelimeden oluşan Farsça yapılı tamlamaların yanında üç ve daha fazla kelimeden oluşan Farsça yapılı tamlamalarla da yardımcı fiillerin birleştiği görülmektedir: *"ʿālem-i ʿilm-i keşfī ol-, ʿazīz-i mıṣr-ı ḥüsn ol-, bāʿiṣ-i ḥirmān-ı kerem ol-, bülbül-i gūyā-yı ʿışḳ ol-, dām-ı ẓıll-i hümā ol-, ekrem-i zübde-i erbāb-ı kirām ol-, esīr-i bend-i ʿışḳ it-, esīr-i ġam-i hicrān ol-, esīr-i ḳadd-i dil-cū ol-, esīr-i sipeh-i ʿışḳ ol-, ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳıl-, ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ol-, gezend-i mülk-i dīn it-, ḫarāb-ı seyl-i eşk it-, ḥarem-i ḫāne-i dil ol-, hedef-i tīr-i belā ol-, heves-i ʿömr-i derāz it-, ḳaṣd-ı ser-i cem ḳıl-, kesr-i feth-i żamm ol-, ḳıble-i ehl-i niyāz ol-, maġlūb-i yed-i beyżā it-, maḳām-ı ṭūṭī-i dil ol-, melceʾ-i ḥācāt-ı nās ol-, meyl-i mey-i ḥamrā ḳıl-, meyl-i semt-i reʾs ḳıl-, mücib-i tecdīd-i günāh ol-, naṣīb-i niṣāb-ı leb ol-, nişān-ı şekl-i miḥrāb eyle-, sürme-*

i aʿyān-ı kerem ol-, şehīd-i ġam-i ʿışḳ eyle-, tārāc-ı ġam-i ʿışḳ it-, vāḳıf-ı mertebe-i kerşeb-i miʿrāc ol-, vaṣf-ı dürr-i meknūn eyle-".

Farsça yapılı tamlamaların yanında Farsça atıf bağlacıyla oluşmuş iki veya daha fazla kelimeden oluşan yapıların da yardımcı fiillerle birleştiği görülmektedir: "*āh ü efġān it-, āh ü fiġān eyle-, āh ü fiġān ḳıl-, āh ü nāle ḳıl-, āh ü nāleler ḳıl-, ʿahd ü ḳarār eyle-, ʿayş ü ʿişret it-, ʿayş ü ʿişret ḳıl-, ʿayş ü neşāṭ it-, ʿayş ü ṣafā eyle-, baş u cān terk eyle-, belā vü derd ü miḥnet ol-, bīmār ü zār ḳıl-, bī-çār ü zār ol-, cevr ü cefā eyle-, cevr ü cefā eyle-, cevr ü cefā it-, cevr ü cefā ḳıl-, cevr ü cefālar ḳıl-, cevr ü siyāsetler ḳıl-, derd ü belāda ol-, devr ü teselsül ol-, efġān ü zārī eyle-, efġān ü zārī ḳıl-, feryād ü efġān eyle-, feryād ü fiġān eyle-, feryād ü nāle ḳıl-, fiġān u nāle it-, fiġān ü nāle ḳıl-, fiġān ü nāle vü zārī eyle-, gāh bedr ü geh hilāl it-, giryān ü nālān ol-, ḥadd ü ḳıyās ol-, ḫaste vü zār eyle-, ḫaste vü zār ol-, ḳısmet ü raḥmet ol-, ḳīl ü ḳāl eyle-, ḳīl ü ḳāl it-, kīl ü ḳāller ḳıl-, laṭīf ü maḥbūb ol-, lutf u vefā ol-, mesken ü cā ol-, mest ü ḫarāb eyle-, mest ü ḫarāb it-, mest ü ḫarāb ol-, mest ü ḥayrān ol-, mest ü maḫmūr eyle-, miṣl ü miṣāl ol-, mücrim ü ʿāṣī ol-, nālān ü giryān ol-, nāle vü āh eyle-, nāle vü āh ḳıl-, nāle vü efġān it-, nīl ü eres ol-, püşt ü penāh eyle-, riḳāʿ u ṣülṣ ü tevḳīʿ ol-, rükūʿ u hem sücūd it-, ṣabr u şekīb it-, ṣabr u yā sefer ol-, saġ u esen ol-, ser-mest ü lā-yaʿḳıl-, şoḥbet ü ʿayş it-, sürḫ ü siyehle ol-, şād ü ḫurrem ol-, şādī vü feraḥ bul-, şīve vü nāz ol-, şūr ü şer eyle-, şūr ü şer ü ġavġā ḳıl-, tīr ü kemān eyle-, vālih ü deng ol-, vālih ü ḥayrān ol-, zār u zār ol-, zār ü mecnūn eyle-, zār ü mehcūr ol-, zār ü nālān ol-, zār ü nizār it-, zār ü nizār ḳıl-, zār ü şeydā ol-, zārī vü efġān ḳıl-, zelīl ü ḫᵛār ol-, zerd ü naḥīf ol-, zevḳ u ʿişretler ḳıl-, zevḳ u şādī ol-, zeyn ü zīb bul-, zīr ü zeber ḳıl-".*

Hem atıf bağlacıyla hem de Farsça yapılı tamlamalarla kurulu yapılarla da yardımcı fiillerin birleştiği görülmektedir: *"āvāre vü rüsvāy-ı cihān ol-, berg-i gül ü yāsemen ol-, fitrāk-i dil ü cān it-, ḳūt-i dil ü cān ol-, ġazāl-i ḫoten ü çīn ol-, ḳaṣd-ı cān ü dil it-, ḳaṣd-ı cān ü dil ḳıl-, ḳaṣd-ı ser ü cān it-, sirāc-ı devlet ü dīn ol-, tāc-ı devlet ü dīn ol-".*

Yardımcı fiillerin Arapça yapılı tamlamalara da birleştiği görülmektedir: *"cennātü'n-naʿīm ol-, mā-hüve'l-maḳṣūd ol-".*

Dîvân'da hem Arapça hem de Farsça kaidelere göre yapılan tamlama grubuna da yardımcı fiilin geldiği örnek yer almaktadır: *"ravża-i dārü's-selām ol-".*

Cem Sultan *Dîvân*'ında yardımcı fiille kurulan birleşik fiillerin ekseriyetle Arapça, Farsça kökenli kelimelerle kurulmasının yanında Türkçe kelimelerle de kurulduğu görülmektedir. : "*adı ol-, āh it-, āl eyle-, āl it-, alçaḳluḳ eyle-, arada ol-, ayru ol-, az eyle-, az*

it-, baġ ol-, baġlu ol-, bile ol-, bir ḳıl-, bir ol-, bütün ol-, çoġ ol-, dilüm dilüm ḳıl-,dimelü ol-, duzaġ eyle-, duzaġ ol-, egri ol-, eksük it-, eksük ol-, el bir it-, em ol-, epsem ol-, gice ol-, görür ol-, güldürür ol-, gün bigi ḳıl-, ıraġ eyle-, ıraġ it-, ıraġ ol-, iş eyle- iş ol-, ḳan eyle-, ḳan it-, ḳan ol-, ḳana ḳan ol-, ḳarañu ol-, ḳarañuluḳ it-, ḳayġulu ol-, kimsene bulın-, kül it-, ne it-, ne ol-, neler eyle-, neler ḳıl-, oyıncaġı ol-, öñ ol-, ṣaġ ol-, saġ u esen ol-, ṣarmaġ it-, sensüz eyle-, sensüz ḳıl-, şimdi mi ol-, ṭolu ol-, umaç ḳıl-, uyumaz ol-, uyur bul-, var eyle-, var ol-, yalan eyle-, yaraşur ol-, yasaġ ol-, yaş eyle-, yazılıcaḳ ḳılın-, yimiş ol-, yir it-, yir ḳıl-, yoġ it-, yol bul-, yoldaş it-, yoldaş ol-, yüz ol-".

Farklı türlerdeki Türkçe tamlamalara da yardımcı fiillerin geldiği görülmektedir: *"ʿālemüñ sulṭānı ḳıl-, benefşe otlaġı ol-, göñül terkin ḳıl-, lāle seyrin ḳıl-, vuṣlat güni ol-".*

Bu örneklerin dışında birleşik fiillerin edat veya bağlaç gruplarına, ikileme gruplarına ve kip eki almış unsurlara da geldiği görülmektedir: *"çelīpā bigi ol-, dīnār ile dirhemler ol-, geh ṭoġrı gāh egri ol-, gün bigi ḳıl-, nūr ile żiyā bul-, zār ile nizār it-; dilüm dilüm ḳıl-, pāre pāre ol-; menzilin itmiş ol-, yazılıcaḳ ḳılın-".*

Cem Sultan *Dîvân*'ında yardımcı fiille kurulmuş birleşik fiillerin aynı zamanda deyimlerin içinde yer aldığı, deyimleşmiş yardımcı fiillerin bulunduğu görülmektedir: *"ʿahde vefā ḳıl-, ʿālem başa ṭar ol-, baġrı ḳan ol-, baş u cān terk eyle-, cān bul-, cān feşān eyle-, cān feşān it-, cān fidā it-, cān fidā ol-, cān ḳurbān ḳıl-, cān terk eyle-, cān terk it-, cān terk ḳıl-, cāy-gāh eyle-, cefā eyle-, cihān başa ṭar ol-, dīvān it-, dīvāneluġ eyle-, dīvāneluġ ḳıl-, el bir eyle-, el bir it-, el bir ḳıl-, fehm ü ʿuḳūl ir-, girībān çāk eyle-, göñül terkin ḳıl-, ḥaẕ bul-, ḳana ḳan ol-, nām bul-, oyıncaġı ol-, pā-māl ol-, pā-māl ḳıl-, pervāne ol-, pervāneluġı eyle-, pervāneluġı it-, raġbet bul-, ṣafā bul-, ser terkin it-, sükūn bul-, yaḳa çāk it-, yol bul-, yüzü esved ol-"*

Dîvân'da en fazla (on ve daha fazla sayıda) şu yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiillerin kullanıldığı görülmektedir: *"raḥm eyle- (34), arż it- (22), ḳaṣd it- (21), raḥm it- (20), şād ol- (20), ḳurbān ol-(16), kerem ḳıl- (14), dür ol- (13), ḫāk ol- (13), hem-dem ol- (13), naẕer ḳıl- (13), yād it- (13), ʿarż eyle- (12), āh eyle- (11), ḳan it- (11), terk it- (11), yār ol- (11), zeyn it- (11) āşikār it- (10), ḫışm it- (10), ḳan eyle- (10)".*

Türkiye Türkçesine göre yardımcı fiiller Eski Anadolu Türkçesinde daha geniş bir kadroya sahiptir. Bu fiillerin sayısı 53'ü bulabilmekte hatta bu fiillerin fiilden fiil yapma ekleriyle genişlemiş şekilleri 90'a çıkabilmektedir (Ersoy, 2012: 589). Mustafa Özkan, "et-, eyle-, yap-, kıl-, bulun-" yardımcı fiillerine tam yardımcı fiiller derken bunların dışında kalan

yardımcı fiillere de yarı yardımcı fiiller demektedir. (2009: 329). Cem Sultan *Dîvân*'ında Tablo 15'te yer verilen "it-/idin-, eyle-, ol-, ḳıl-/ḳılın-, bul-/bulın-, yap-" yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller dışında "al-, bil-, çek-, dur-, düş-, düşür-, geç-, gel-, getür-, gir-, git-, gör-, göster-, ir-, ḳal-, ḳo-, ṣal-, sür-, ṭur-, ṭut-, ur-, vir-" yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller de bulunmaktadır. Bu yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiillerin bir kısmı anlamca kaynaşmış ve deyimleşmiş birleşik fiil durumundadır. Bunlara Tablo 2'de yer verilmiştir. Tablo 15'te yer almayan birleşik fiiller şunlardır: *"bāc al-, başa belā al-, boynuña al-, būse al-, can al-, cān ü dil al-, derd al-, dil al-, dile al-, ele al-, elini al-, göñül al-, ḫaber al-, ḥālet al-, ḥiṣṣe-i ġam al-, iḳrār al-, ḳarārı al-, lezzet al-, nār al-, naṣīb al-, nişānı al-, nūr al-, sebaḳ al-, selām al-, şikār al-, yaḳa al-, zīnet al-; ḫaddüñi bil- ḳadrini bil-, niʿmet bil-, yirüñ bil-; ʿalem çek-, ʿayārı çek-, ʿaẕāb çek-, baş çek-, belā çek-, belā vü derd ü miḥnet çek-, cedvel çek-, cefā çek-, cevr çek-, cevr ü cefā çek-, cevr ü sitem çek-, dem çek-, derd çek-, derd ü belā çek-, derd ü firāḳın çek-, derd ü ġam çek-, derd ü miḥnet çek-, elem çek-, erbaʿīn çek-, ġam çek-, ġam-ı aġyār çek-, ḫancer çek-, ḥaṭīm çek-, ʿillet-, i sevdā çek-, ḳalem çek-, ḳayd-ı ṣaḥīḥ çek-, kināra çek-, leşker çek-, meşaḳḳat çek-, mıṣṭar çek-, miḥnet çek-, nedem çek-, nişān çek-, pīş-keş çek-, raḳam çek-, sāġer çek-, ser çek-, sitem çek-, şerḥa çek-, tāsasın çek-, tīġ çek-, ṭuġrā çek-, ṭūl-i emel çek-, zaḥmet çek-; ḳucaġa alup dur-; aġa düş-, āvāreluġa düş-, ayaġa düş-, ayaġına düş-, ayaḳdan düş-, ayaḳlar altına düş-, ayru düş-, bende düş-, cüdā düş-, dāma düş-, derdine düş-, deryā-yı ʿışḳa düş-, firāḳa düş-, ġalaṭ düş-, göñle ʿışḳ düş-, hevāsına düş-, hevā-yı zülfüñe düş-, ḫōş düş-, ʿışḳ odına düş-, ʿışḳa düş-, idrāke düş-, ḳulaġa düş-, neẓāresi düş-, pāyine düş-, sāde düş-, sevdā düş-, sitāresine düş-, şevḳine düş-, zībā düş-; āteş düşür-, dāma düşür-, dil ü cān düşür-, elden düşür-, ġavġāya düşür-, göñül düşür-, pāye düşür-, sāye düşür-, sevdāya düşür-; aşaġa geç-, gözden geç-, ḫaddüñden geç-, ḫōş geç-, ṣıfatdan geç-, yire geç-; aġıza gel-, başa gel-, başa ḥāller gel-, başına gel-, beyāna gel-, boş elle gel-, cān gel-, cān lebe gel-, cānı ṭudaġa gel-, dile gel-, dīne gel-, ecel gel-, elden gel-, elden ne gel-, elinden gel-, ġālib gel-, güftāra gel-, ḫaber gel-, ḥāli gel-, ḫayāl ü vehme gel-, hisāba gel-, ḫōş gel-, ḫōşça gel-, īmāna gel-, ḳarāra gel-, kendüye gel-, ḳıyāsa gel-, lisān ü ḳāle gel-, lisāna gel-, nuṭḳa gel-, rāst gel-, sevdā gel-, uġrayu gel-, uyḫu gel-, vāz gel-, vecde gel-, vücūda gel-, żamīrine gel-; başına getür-, cūşa getür-, ḫaber getür-, ḫüccet getür-; kemīne gir-, meydāne gir-, cevşene gir-, ele gir-, günāha gir-; elden git- , ġulġule git-, kendüden git-; elem gör-, eylük gör-, ġam gör-, ḫōş gör-, kerem gör-, revā gör-, yig gör-; kerāmet göster-, peymāneluġı göster-, ṣafā göster-, yüz göster-; āfet ir-, ʿaḳlı ir-, devā ir-, devlete ir-, eli ir-, fehm ü ʿuḳūl ir-, pāyāna ir-, zebān ir-, zevāl ir-; az ḳal-, cāna ḳal-, nā-çār ḳal-, dīdārda ḳal-, dīvāne vü beste ḳal-, ebedī ḳal-, esen ḳal-, fürḳatde ḳal-, gidemez ḳal-, ʿuryān-ı kerem ḳal-, kendü özine ḳal-,*

muḫalled ḳal-, mübtelā ḳal-, nişān ḳal-, pejmürde ḳal-, rehā ḳal-, revāc ḳal-, taḥayyürde ḳal-, teşne-leb ḳal-, aç u ʿuryān ḳal-, yanuña ḳal-; alıḳo-, ayaġına baş ḳo-, baş ḳo-, bünyād ḳo-, göz ḳoy-, göz üstine barmak ḳo-, mecāl ḳo-, şeref ḳo-, tenhā ḳo-, yādigār ḳo-, yaḳayı elden ḳo-; āstīn ṣal-, ayaġa ṣal-, başın ayaġa ṣal-, ḥirmenine od ṣal-, ıraġa ṣal-, niḳāb ṣal-, pīc ü tābı ṣal-, sāye ṣal-, sevdāya ṣal-, zehri ṣuya ṣal-; ayaġına yüz sür-, ḳapuña rūy-ı iʿtiẕār sür-, ḳapuña yüz sür-, murād sür-, ṣafā sür-, yüz sür-, ẕevḳ ṣafā sür-, ẕevḳ sür-; ʿahde ṭur-, düzüp ṭur-, epsem dur-, muḳābil ṭur-; aġzuñ ṭut-, āşiyān ṭut-, āteş ṭut-, boyun ṭut-, cā ṭut-, dāmeni ṭut-, deryā ṭut-, dūd ṭut-, göñlüñi ḫōş ṭut-, gūşa ṭut-, ḫāne ṭut-, ḫusūf ṭut-, ḫūy ṭut-, inkār ṭut-, irtifāʿ ṭut-, iştihār ṭut-, kemīn ṭut-, mātem ṭut-, maʿẕūr ṭut-, menzil ṭut-, mesken ṭut-, meʾvā ṭut-, muḳābil ṭut-, pās ṭut-, rāḥ ṭut-, siper ṭut-, şeref ṭut-, şüfʿa ṭut-, ümīd ṭut-, vaṭen ṭut-, yir ṭut-, yolını ṭut-, yüz ṭut-, yüzini ṭut-, zelāzil ṭut-; ayaġuña baş ur-, balta ur-, bend ur-, bünyād ur-, dāġ ur-, dendān-ı kerem ur-, dögün ur-, el ur-, ḳufl ur-, merhem ur-, mühr ur-, od ur-, oḳ ur-, püşt-pā ur-, raḳş ur-, şāne ur-, tamġā ur-, terkin ur-, tīr ur-, yāre ur-, yüz ur-, yüzine ur-, zaḫm ur-; ʿaḳl ü cānını vir-, bār vir-, baş vir-, bedel vir-, belā vir-, cān- ı şīrīn vir-, cān ü dil vir-, cān vir-, cevāb vir-, el vir-, ele vir-, fer vir-, göñül vir-, ḥayāt- ı cāvidān vir-, ḥüccet vir-, naḳd-i cān vir-, nīş-i ġam vir-, icāzet vir-, pīş-keş-i cān vir-, leẕẕet vir-, naṣīḥat vir-, nehīb vir-, neşv ü nemā vir-, niʿme'l-bedel vir-, nīş-i ġam vir-, nişān vir-, pīş-keş-i cān vir-, rāh vir-, revnaḳ vir-, rıżā vir-, ṣafā vir-, selām vir-, sükūn vir-, şeref vir-, şifā-yı ebed vir-, tāb vir-, tevbe vir-, yile vir-, yir vir-, yüz vir-, zīnet vir-, zīver vir-"

Tablo 16: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller, Şiir ve Mısra Numaraları

Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller	**Şiir ve Mısra Numaraları**
āb it-	(G. 285/6), (G. 286/6)
āb ol-	(G. 279/1), (G. 314/12), (G. 368/10)
ābād ol-	(G. 43/6), (Mur. 1/23), (Mur. 2/1)
āb-dār it-	(G. 218/8)
āb-dār ol-	(G. 39/6)
āb-ı revān eyle-	(G. 372/6)
āb-ı revān it-	(G. 221/2)
āb-ı revān ol-	(G. 315/9)
ʿabīd ol-	(G. 44/4)
abr ol-	(G. 289/1)

ʿaceb ol-	(G. 13/1
ʿadem ḳıl-	(Terk. 3/79)
ādem ol-	(G. 160/2), (G. 169/4), (Terk. 3/95)
ʿadem ol-	(K. 7/6)
ʿaden ol-	(G. 311/2
ʿādet it-	(G. 95/11)
ʿādet ḳıl-	(G. 54/6)
ʿādet ol-	(G. 402/8)
adı ol-	(Mua. 272/4)
āferīniş bul-	(K. 1/51)
āftāb ol-	(G. 283/4), (G. 369/2)
āftāb-perest ol-	(G. 47/5)
ʿafv ol-	(K. 3/45), (Terk. 1/183)
āgāh ol-	(G. 97/6), (G. 300/2), (Terc. 1/92)
āġāz it-	(K. 8/35)
āgeh ol-	(Terc. 1/76
aġyār ol-	(G. 198/9), (G. 354/6)
āh eyle-	(G. 66/13), (G. 89/11), (G. 90/2), (G. 99/9), (G. 100/1), (G. 100/14), (G. 398/3), (Kıt. 2/5), (Kıt. 3/9), (Terc. 1/90), (Terk. 3/71)
āh it-	(G. 192/7), (G. 279/3), (G. 327/5), (G. 384/9), (Terc. 1/81), (Terk. 2/15), (Terk. 2/28)
āh ḳıl-	(G. 51/3), (G. 327/1)
āh ü efġān it-	(Kıt. 2/13), (Mua. 197/1)
āh ü fiġān eyle-	(G. 30/11)
āh ü fiġān ḳıl-	(G. 336/10)
āh ü nāle ḳıl-	(G. 150/13), (G. 332/14)
āh vāh ḳıl-	(Kıt. 2/2)
ʿahd eyle-	(G. 252/13)
ʿahd it-	(G. 208/17)
ʿahd ü ḳarār eyle-	(G. 390/7)
ʿahde vefā ḳıl-	(G. 173/9)

āheng it-	(G. 208/8), (G. 246/2)
āheng ḳıl-	(Mur. 3/13)
aḥsen ol-	(Mua. 133/2)
ʿaḳd it-	(Terk. 1/86)
aḳdem ol-	(G. 160/6)
āl eyle-	(G. 18/7)
āl it-	(G. 75/9), (G. 287/6), (G. 288/8), (Mua. 153/2)
aʿlā eyle-	(G. 172/2)
ʿalāmeti ol-	(G. 378/8)
alçaḳluḳ eyle-	(G. 274/11)
ʿālem-i ʿilm-i keşfī ol-	(K. 4/41)
ʿālemüñ sulṭānı ḳıl-	(Mua. 330/2)
āller ḳıl-	(G. 119/6)
ʿām ol-	(G. 219/6), (K. 1/64)
ʿamel-i bī-riyā it-	(K. 6/6)
āmīn it-	(G. 58/16)
ʿanber ol-	(G. 217/28)
ʿanberīn it-	(G. 223/2)
andan ol-	(Terk. 1/59)
ʿandelībi ol-	(G. 268/10)
arada ol-	(Mua. 263/2)
ārām eyle-	(G. 189/2)
ārām it-	(G. 260/2), (G. 312/18)
ārām ḳıl-	(G. 149/9), (Mua. 34/1)
ārām-ı viṣāl bul-	(Mua. 339/2)
ʿaraṣāt ol-	(Terk. 3/101)
ʿaraż ol-	(G. 181/1), (G. 181/10)
ʿarż eyle-	(G. 7/10), (G. 101/9), (G. 122/7), (G. 194/10), (G. 272/4), (K. 1/69), (K. 1/70), (K. 1/100), (Mua. 282/2), (Mua. 283/1), (Mua. 335/2)
ʿarż it-	(G. 8/6), (G. 26/3), (G. 107/6), (G. 179/1), (G. 281/6), (G. 305/3), (G. 305/8), (G. 311/1), (G. 339/1), (G. 344/1), (G.

	378/12), (G. 421/8), (K. 5/31), (K. 5/34), (K. 5/44), (K. 5/135), (Mua. 12/2), (Mua. 133/1), (Mua. 133/2), (Mua. 19/1), (Müf. 17/1), (Terk. 1/245), (Terk. 3/106)
ʿarż ol-	(G. 8/4)
ʿarż-ı bālā eyle-	(G. 137/18), (G. 172/1)
ʿarż-ı cemāl eyle-	(G. 41/1), (G. 234/7)
ʿarż-ı dīdār eyle-	(G. 347/1)
ʿarż-ı ḥāl it-	(Müf. 4/1)
ʿarż-ı naẓīr eyle-	(Müf. 7/1)
ʿarż-ı naẓīr it-	(G. 195/6)
ʿarż-ı ruḫ-sār eyle-	(G. 13/14)
ārzū eyle-	(Mua. 31/1), (Mua. 194/1)
ārzū ḳıl-	(G. 17/3)
ārzū-yı riyāż eyle-	(G. 180/20)
ʿasīr ol-	(G. 65/2)
āsmān-gīr it-	(G. 124/16)
āsmān-mānend ol-	(G. 420/3)
āsūde eyle-	(Terk. 1/251)
ʿāşıḳ ol-	(G. 55/10), (G. 301/8)
ʿāşıḳ-ı dīdār ol-	(G. 346/14)
āşikār eyle-	(G. 219/12)
āşikār it-	(G. 36/6), (G. 218/6)
āşikār ḳıl-	(Mua. 1/2)
āşikār ol-	(G. 34/9), (G. 39/4), (G. 119/1), (G. 182/12), (G. 281/1), (G. 281/1), (G. 327/3), (G. 400/11), (K. 2/52), (Mua. 281/1)
āşikārā ḳıl-	(G. 93/7), (Mua. 213/1)
āşikārā ol-	(Mes. 1/8)
āşinā ḳıl-	(Mua. 328/1)
āşinā ol-	(Terk. 3/38)
āşiyān it-	(G. 10/3)
āşiyān yap-	(Müf. 10/1)
āşiyāne idin-	(Mua. 53/1)

āşüfte ḳıl-	(Mua. 198/1)
āşüfte ol-	(G. 383/7), (Mua. 198/2), (Mua. 271/2)
āşüfte-dil ḳıl-	(Mua. 159/2)
ʿaṭā eyle-	(Mua. 192/2)
ʿaṭā ḳıl-	(G. 219/5), (K. 3/38)
ʿaṭā ol-	(K. 1/143)
āteş ol-	(G. 170/8), (G. 170/4)
āvāre ḳıl-	(G. 390/6)
āvāre vü rüsvāy-ı cihān ol-	(G. 372/11)
āvāz it-	(G. 119/12), (Mur. 3/23)
ʿayār ol-	(G. 272/11)
ʿayb it-	(G. 382/5)
ʿayb ol-	(G. 310/4)
āyet-i ḥüsn ol-	(G. 74/3)
āyine ol-	(G. 349/2)
āyine-dār ol-	(G. 1/7)
āyine-i ḥaḳ-nümā ol-	(Terk. 1/247)
ʿayş eyle-	(K. 8/7), (K. 8/70)
ʿayş it-	(G. 12/5), (G. 228/6), (Kıt. 1/9)
ʿayş ḳıl-	(G. 324/5), (K. 8/13)
ʿayş ü ʿişret it-	(G. 424/12)
ʿayş ü ʿişret ḳıl-	(Kıt. 7/3)
ʿayş ü neşāṭ it-	(G. 388/9)
ʿayş ü ṣafā eyle-	(G. 325/3)
az eyle-	(Mua. 36/4)
az it-	(G. 354/2)
az ḳal-	(Terk. 3/46)
āz ol-	(Mua. 37/2)
āzād eyle-	(G. 323/9)
āzād it-	(Mur. 2/18)
āzād ol-	(G. 254/8), (Mur. 1/22), (Terk. 1/205)
ʿazīz ol-	(K. 2/47)

ʿazīz-i mışr-ı ḥüsn ol-	(G. 272/9)
ʿazm eyle-	(G. 139/7), (G. 203/1), (K. 8/49)
ʿazm it-	(G. 189/1), (G. 231/1), (K. 7/27), (K. 9/9), (Mua. 310/4), (Mua. 334/1)
ʿazm-i beyābān it-	(G. 290/4)
ʿazm-i sefer eyle-	(G. 414/3)
ʿazmin ḳıl-	(G. 231/3)
baġ ol-	(G. 344/2)
baġlu ol-	(G. 35/3), (G. 314/4)
baḥr ol-	(G. 83/5), (G. 421/7)
baḥr-i ʿaẓīm ol-	(G. 258/6)
baḥs it-	(G. 32/1)
baḥs ḳıl-	(G. 32/4)
baḥs ol-	(G. 32/10), (G. 32/8)
baḫş eyle-	(K. 5/64), (K. 5/66)
baḫş it-	(G. 225/21)
baḫş ol-	(G. 32/6), (K. 3/25)
baḫşiş it-	(G. 326/14)
baḫtiyār ol-	(K. 2/56)
baḫūr it-	(G. 183/9)
baʿīd ol-	(G. 44/1)
bāʿis-i ḥirmān-ı kerem ol-	(K. 1/124)
bākī ḳıl-	(Mua. 220/2)
bākī ol-	(Mua. 91/2)
bālīn idin-	(G. 132/16), (G. 159/14)
bālīn it-	(G. 345/14)
bār it-	(Mua. 244/2)
bārān it-	(G. 290/10)
basṭ it-	(G. 208/12)
behāne ol-	(Mua. 21/2)
behāsı ol-	(K. 5/89)
behişt-vār ol-	(G. 60/14)

belā ol-	(K. 5/94), (G. 123/8)
belā vü derd ü miḥnet ol-	(G. 312/3)
bend eyle-	(G. 45/7), (G. 92/8), (G. 151/3), (G. 282/7), (G. 284/9), (G. 322/12), (G. 326/8), (G. 411/17), (K. 5/138)
bend ol-	(G. 128/3), (G. 162/1), (G. 221/13), (G. 26/7), (G. 295/8), (G. 326/3), (G. 326/4), (G. 337/1), (K. 2/55), (Terc. 1/39)
bende ḳıl-	(K. 1/138)
benefşe otlaġı ol-	(G. 344/12)
ber-ā-ber it-	(G. 378/3)
ber-ā-ber ol-	(G. 38/9), (G. 129/8), (Mua. 11/1), (Terc. 1/4)
ber-dār it-	(G. 119/7), (G. 216/11)
ber-dār ol-	(G. 279/5)
berg-i gül ü yāsemen ol-	(G. 311/8)
beyān ol-	(Terk. 1/232)
bī-ʿār ol-	(G. 395/6)
bī-ʿayb ol-	(Mua. 226/2)
bī-bāk ol-	(G. 385/13)
bī-baṣar ol-	(G. 174/6)
bī-behā ol-	(K. 1/45), (G. 133/6)
bī-cān ol-	(G. 94/11), (G. 393/13)
bī-çār ü zār ol-	(G. 289/9)
bī-dil eyle-	(Mua. 82/1), (Mua. 123/2)
bī-dil ol-	(G. 152/5), (G. 155/14), (G. 394/6), (Mua. 114/1)
bī-dūd ol-	(G. 47/8)
bī-ġam ol-	(G. 274/1)
bī-ġem ol-	(G. 257/10), (G. 259/10), (Mur. 3/26)
bī-günāh ol-	(G. 88/8)
bī-ḥadd ol-	(Mua. 79/2)
bī-ḥāṣıl ol-	(Mua. 332/2)
bī-ḫem ol-	(Mua. 169/1)
bī-ḳarār eyle-	(K. 2/38), (K. 3/11)
bī-ḳarār it-	(G. 152/3), (G. 218/1), (G. 420/8)

bī-ḳarār ol-	(G. 60/10), (G. 199/5), (G. 285/14), (Mua. 1/1), (Mua. 183/2)
bī-ḳarār-ı ʿışḳ ol-	(G. 198/14)
bile ol-	(G. 123/10)
bīmār eyle-	(G. 234/2)
bīmār it-	(Terk. 3/9)
bīmār ḳıl-	(G. 386/4), (G. 386/14)
bīmār ol-	(G. 149/2), (G. 165/17), (G. 293/1), (G. 351/10), (K. 5/3), (K. 7/39), (Mua. 255/2), (Mur. 2/11), (Terc. 1/65)
bīmār ü zār ḳıl-	(Mua. 14/1)
bīmār-ı fürḳat ol-	(G. 392/5)
bī-nām eyle-	(Mua. 276/1)
bī-nūr eyle-	(G. 188/9)
bī-nūr ol-	(G. 151/2)
bir ḳıl-	(G. 124/2)
bir ol-	(G. 413/8), (Mua. 48/4)
bī-raḥm ol-	(G. 250/2)
birūn ol-	(G. 210/8)
biryān eyle-	(G. 272/14)
bismil ḳıl-	(Mua. 50/2)
bīzār ḳıl-	(G. 386/2)
bīzār ol-	(G. 121/15)
bī-zār ol-	(G. 149/12)
bū ol-	(G. 129/8)
bū-cehl ol-	(Terk. 1/179)
buḫūr eyle-	(G. 319/10)
buḫūr it-	(G. 134/4), (K. 5/25)
burḳaʿ ol-	(G. 188/10)
būse eyle-	(G. 196/12)
bülbül-i gūyā ḳıl-	(G. 76/14), (G. 104/14)
bülbül-i gūyā-yı ʿışḳ ol-	(G. 199/12)
bülbül-i zār ol-	(G. 395/14
bütün ol-	(G. 33/12)

cā eyle-	(G. 6/1), (G. 7/1)
cādū ol-	(G. 315/6)
cān bul-	(G. 10/10)
cān feşān eyle-	(G. 387/6)
cān feşān it-	(G. 212/14)
cān fidā it-	(G. 322/2), (G. 342/6), (G. 392/11)
cān fidā ol-	(G. 355/1)
cān ḳurbān ḳıl-	(G. 70/5)
cān ol-	(G. 94/12), (G. 99/8), (G. 276/7), (G. 318/7)
cān terk it-	(G. 8/9), (G. 48/12), (G. 67/5), (G. 104/9), (G. 212/7), (G. 212/7), (G. 260/7), (G. 301/13), (G. 320/5), (G. 350/1), (G. 389/11), (G. 412/11)
cān terk eyle-	(G. 134/9), (G. 373/12)
cān terk ḳıl-	(G. 255/9)
cān-baḫş ol-	(G. 137/4)
cārī ol-	(K. 4/31)
cārī-i muṭlaḳ ol-	(K. 5/185)
cārū ol-	(G. 315/10)
cārūb eyle-	(Terc. 1/36)
cārūb ol-	(K. 1/56)
cāy idin-	(G. 87/5)
cāy ol-	(K. 1/98)
cāy-gāh eyle-	(K. 2/11)
cebr ol-	(G. 289/2)
cedel ol-	(G. 241/6)
cefā eyle-	(G. 31/9), (G. 275/11), (Mua. 218/1)
cefā ḳıl-	(G. 80/5), (G. 103/2), (G. 205/13), (G. 419/16), (Kıt. 1/7), (Mua. 301/1)
cefā ḳılıcı ol-	(G. 419/15)
cehd eyle-	(K. 3/29)
cehd it-	(G. 105/12)
cehennem ol-	(G. 160/8)

cemʿ eyle-	(Mua. 314/2)
cemʿ ol-	(G. 42/7), (G. 117/13), (G. 186/9), (Mua. 14/1), (Mua. 287/1), (Mua. 335/1)
cemʿiyet bul-	(G. 335/7)
ceng eyle-	(Mes. 1/38)
ceng it-	(G. 76/11)
cennāt-i ʿadn ḳıl-	(G. 60/4)
cennātü'n-naʿīm ol-	(G. 258/1)
cennet ol-	(G. 158/2), (G. 370/2)
cennet-i firdevs ol-	(G. 266/8)
cennet-i meʾvā ol-	(G. 324/6), (K. 5/36)
cer it-	(G. 132/1)
ceres ol-	(G. 164/6)
cevher ol-	(G. 181/10), (G. 181/2)
cevr eyle-	(G. 309/5)
cevr it-	(G. 53/5), (G. 66/14), (G. 80/6), (G. 81/11), (G. 83/11), (G. 85/5), (G. 259/5), (G. 384/6), (G. 422/8)
cevr ḳıl-	(G. 125/3)
cevr ü cefā eyle-	(G. 78/7), (G. 297/1)
cevr ü cefā it-	(Mur. 1/5)
cevr ü cefā ḳıl-	(G. 4/6), (G. 19/3), (Terk. 3/37)
cevr ü siyāset ḳıl-	(G. 338/3)
cevri çoḳ it-	(G. 152/6)
ceyḥūn eyle-	(G. 211/8)
ceyḥūn it-	(G. 20/8)
ceyḥūn ol-	(G. 62/4), (G. 81/8)
cezā ḳıl-	(G. 5/10)
cidāl it-	(G. 287/10), (G. 288/10), (K. 3/24)
ciger ol-	(G. 299/10)
ciger-ḫūn ol-	(G. 137/13)
cihān başa ṭar ol-	(G. 289/10)
cild-i zer-kār ol-	(Müf. 13/1)

cīm ol-	(Mua. 97/1)
cīm-i maḳlūb ol-	(Terc. 1/40)
cūş it-	(G. 9/6), (G. 75/10), (G. 75/2), (Terk. 2/42)
cūyī-bār ḳıl-	(G. 386/10)
cūyī-bār ol-	(Mur. 2/10)
cüdā ol-	(G. 401/9), (Mua. 57/4)
cünbiş it-	(K. 2/27), (K. 3/28)
cüst ü cū ḳıl-	(Mua. 31/2)
çāk eyle-	(G. 5/7), (G. 117/1), (G. 117/14), (G. 120/9), (G. 299/14), (K. 5/29)
çāk it-	(G. 67/15), (G. 116/13), (G. 266/11), (G. 276/11), (G. 278/9), (Mua. 78/2), (Terk. 3/57)
çāk ol-	(G. 304/12), (G. 409/6)
çāker ol-	(G. 255/5)
çāre bul-	(K. 9/16)
çāre eyle-	(K. 5/201)
çāre ol-	(G. 366/1)
çeng eyle-	(G. 354/7)
çeng it-	(G. 177/13)
çeng-misāl ḳıl-	(G. 372/3)
çeng-sāz eyle-	(K. 3/39)
çerāġ ol-	(G. 367/12)
çevgān it-	(G. 80/3)
çoġ ol-	(G. 250/10)
dād eyle-	(G. 43/2)
dāġ it-	(Mua. 19/2)
dāġ ol-	(G. 191/4), (G. 367/2), (Mua. 49/1)
dāġ-ı ġam ḳıl-	(G. 351/11)
dāl it-	(G. 287/14), (G. 288/18)
dāl ol-	(K. 3/22), (Mua. 108/1)
dāll ol-	(G. 119/15), (Mua. 107/4), (Terk. 1/241)
dām-ı ẓıll-i hümā ol-	(G. 5/1)

dār it-	(G. 406/9)
dār ol-	(G. 176/3), (G. 395/10)
daʿvā-yı taḫt eyle-	(K. 9/5)
daʿvet eyle-	(G. 127/3)
daʿvī-i ḥüsn eyle-	(G. 143/3)
debīr ol-	(K. 3/37)
defʿ eyle-	(Mua. 15/1), (K. 9/42)
defʿ it-	(G. 211/7)
defʿ-i melālet ḳıl-	(G. 191/10)
def-zen eyle-	(K. 3/40)
delīl ol-	(G. 190/19), (G. 217/17), (G. 404/4), (K. 2/13), (K. 4/45)
dem ol-	(G. 116/13)
dem-ālūd ol-	(Terk. 2/33)
dem-beste eyle-	(Mua. 301/2)
dem-beste ol-	(G. 338/1)
der-āġūş it-	(G. 28/5)
derc eyle-	(K. 5/2)
derc ol-	(K. 5/96)
derd ü belāda ol-	(Kıt. 5/4)
derd-mend ol-	(Mur. 1/26)
dermān bulın-	(G. 292/2), (Mua. 329/1)
dermān eyle-	(G. 189/8), (G. 213/4), (G. 326/10), (Terc. 1/97)
dermān it-	(G. 4/10), (G. 21/10), (G. 290/1), (G. 290/14), (G. 326/12)
dermān ḳıl-	(G. 201/2)
dermān ol-	(G. 203/10), (G. 320/9), (Mua. 253/2)
der-miyān it-	(G. 221/12)
deryā ḳıl-	(G. 76/4), (G. 104/1), (G. 150/1)
deryā ol-	(Mua. 13/2)
deryā-yı ḫūn ol-	(G. 374/5)
deryūze-i iḥsān eyle-	(Mua. 192/2)
dest-gīr ol-	(G. 107/14), (G. 330/3), (G. 310/5), (K. 3/47), (K. 7/51)
dest-keş ḳıl-	(G. 245/3)

dest-keş ol-	(K. 1/41)
dest-mālī ḳıl-	(G. 399/1)
dest-res bul-	(G. 161/1), (G. 162/2), (G. 251/4), (Mur. 2/25)
devā bul-	(Mur. 1/26), (Mua. 124/2)
devā bulın-	(Terc. 1/51), (K. 1/103)
devā it-	(G. 4/10), (Terk. 3/44)
devā ḳıl-	(Terk. 3/10)
devā ol-	(G. 123/5)
devāt ol-	(Terk. 1/30)
devr eyle-	(G. 72/6), (G. 359/5), (K. 3/34)
devr it-	(G. 35/6), (G. 44/10), (G. 69/2), (G. 69/5), (G. 352/13), (G. 391/4)
devr ü teselsül ol-	(G. 32/2)
dībā-misāl ḳıl-	(Terk. 1/191)
diḳḳat it-	(G. 121/2), (G. 143/12)
dil-efgār ol-	(G. 331/8)
dil-ḫaste ol-	(G. 326/11)
dilüm dilüm ḳıl-	(G. 254/4)
dimelü ol-	(G. 240/10)
dīn ol-	(G. 292/13)
dīnār ile dirhem ol-	(G. 365/11)
dirīġ eyle-	(G. 110/7), (K. 1/88)
dirīġ it-	(G. 187/5), (G. 155/11), (G. 270/13), (Mua. 254/1), (Terk. 3/52),
dirīġ ḳıl-	(G. 26/17), (G. 165/4), (G. 356/9), (Terk. 3/50)
dīvān it-	(G. 355/3), (Terk. 2/45)
dīvāne eyle-	(G. 423/5)
dīvāne ol-	(G. 95/5), (G. 232/3), (G. 340/7), (K. 2/41), (Terk. 2/48)
dīvāneluġ eyle-	(G. 20/3)
dīvāneluġı ḳıl-	(Mua. 245/2)
duʿā eyle-	(Mua. 221/1)
duʿā it-	(G. 58/15), (G. 243/13), (K. 9/43)

duʿā ḳıl-	(G. 7/4)
duḫān eyle-	(G. 192/8)
dūr eyle-	(G. 77/16), (G. 79/19), (G. 145/9), (G. 330/5), (G. 361/21), (G. 378/9), (Mua. 265/1), (Mur. 2/23)
dūr ḳıl-	(G. 377/9)
dūr ol-	(G. 3/7), (G. 149/11), (G. 233/3), (G. 252/12), (G. 276/1), (G. 327/7), (Kıt. 3/1), (Kıt. 4/2), (Kıt. 4/3), (Mua. 182/2), (Mua. 316/1), (Terk. 1/99)
duzaġ eyle-	(G. 191/8)
duzaġ ol-	(G. 367/8)
dü-nīm ol-	(Mua. 187/2)
dür ḳıl-	(G. 111/8)
dür ol-	(G. 333/11)
dürr-i şeh-vār ol-	(G. 395/12)
dürüst ol-	(G. 151/4), (G. 158/4)
düşvār ol-	(G. 102/7), (Mua. 255/1)
dü-tā ḳıl-	(G. 370/7)
dütā ol-	(Mua. 78/2)
ebter eyle-	(G. 184/5)
efġān it-	(Terc. 1/21), (Terc. 1/67), (Kıt. 1/3)
efġān ü zārī eyle-	(G. 75/7)
efġān ü zārī ḳıl-	(G. 78/3)
efser idin-	(Mua. 318/1)
efser ol-	(Mua. 90/4)
efsūn it-	(G. 20/10), (G. 20/14)
efşān it-	(G. 290/8), (Mua. 110/2)
egri ol-	(G. 403/4), (G. 403/8)
ehl-i īmān ol-	(G. 142/4)
ejderhā ḳıl-	(G. 76/6), (G. 104/6)
ekrem-i zübde-i erbāb-ı kirām ol-	(K. 1/47)
ekser ḳıl-	(Mua. 318/2)

eksük it-	(G. 26/29), (G. 87/13), (G. 383/3), (G. 375/8)
eksük ol-	(G. 327/6), (G. 374/11), (G. 380/8), (G. 382/6), (Mua. 166/2), (Mua. 219/2)
el bir eyle-	(G. 167/10)
el bir it-	(G. 22/10), (G. 226/10)
el bir ḳıl-	(Mua. 48/1)
em ol-	(K. 7/40)
emīni ol-	(Terk. 1/84)
emīr it-	(Terk. 3/99)
emr eyle-	(K. 1/126)
encām-ı nāz eyle-	(G. 148/4)
enfās-ı ʿanberīn ol-	(G. 217/26)
enīs eyle-	(K. 7/82)
enīs it-	(K. 7/65)
enīs ol-	(G. 237/8), (K. 7/52)
enver ol-	(G. 325/2)
epsem ol-	(G. 141/10), (G. 160/4), (G. 298/10)
ervāḥ-ı kāyināt ol-	(Terk. 1/57)
eser it-	(G. 44/7)
eser ḳıl-	(G. 21/11), (Terk. 3/64)
eser-i āh ol-	(G. 51/5)
esīr eyle-	(Terk. 3/13)
esīr it-	(K. 5/115)
esīr ol-	(G. 35/13), (G. 65/1), (G. 65/12), (G. 107/2), (G. 350/7), (Mua. 51/1), (Mua. 271/1), (Terk. 1/206), (Terk. 3/55)
esīr-i bend-i ʿışḳ it-	(G. 351/3)
esīr-i ġam-i hicrān ol-	(G. 202/9)
esīr-i ḳadd-i dil-cū ol-	(G. 156/5)
esīr-i ḳafes ol-	(G. 164/4)
esīr-i sipeh-i ʿışḳ ol-	(G. 114/13)
ezber it-	(G. 132/12), (G. 194/4), (Terc. 1/14)
faḫr it-	(K. 1/117), (K. 7/59)

faḳīr ol-	(G. 107/12), (G. 22/5), (Terk. 1/208)
faḳīr-i ʿışḳ ol-	(G. 23/9)
fāl it-	(G. 288/12)
fāriġ ol-	(G. 160/14), (G. 208/20), (G. 216/9)
farḳ eyle-	(G. 139/7)
farḳ ḳıl-	(Mua. 187/4)
farḳına tāc eyle-	(G. 33/10)
farż it-	(G. 400/9), (Terk. 1/169)
fāş it-	(G. 36/3), (G. 163/14), (G. 216/12)
fāş ol-	(G. 186/3)
fehm eyle-	(K. 5/183)
felāḥ bul-	(G. 35/14)
fer bul-	(Mes. 1/51)
ferāġat ḳıl-	(Mua. 210/2)
feraḥ ḳıl-	(G. 385/10)
feraḥ ol-	(G. 70/7), (G. 72/7), (G. 252/7), (K. 7/15)
feraḥ-nāk eyle-	(G. 117/10)
ferīd bul-	(Kıt. 7/1)
fermān-ber ol-	(G. 326/7)
feryād it-	(G. 16/8), (G. 43/1), (G. 48/1), (G. 68/4), (G. 161/8), (G. 192/2), (G. 201/4), (G. 385/9), (Mua. 103/2), (Mua. 106/2), (Mur. 2/3)
feryād ü efġān eyle-	(G. 185/9), (Mua. 207/2)
feryād ü nāle ḳıl-	(G. 333/1)
ferzāneluġı it-	(G. 411/8)
fetḥ it-	(Mua. 245/3)
fetḥ ol-	(Mua. 204/2)
fetḥ-i bāb bul-	(Mua. 274/2)
fetḥ-i bāb ol-	(G. 14/4), (G. 368/12)
fettān ol-	(Mua. 313/4)
fevt eyle-	(K. 8/7)
fevt it-	(G. 154/10), (Terk. 2/60)

feyż it-	(G. 180/1)
fidā eyle-	(G. 42/17)
fidā ḳıl-	(G. 4/14)
fidā ol-	(G. 15/13), (G. 14/13)
fiġān eyle-	(G. 233/4), (G. 372/4), (G. 414/4),
fiġān it-	(G. 182/11), (G. 190/20), (G. 212/12), (G. 309/8)
fiġān ol-	(G. 153/1)
fiġān u nāle it-	(G. 285/5)
fiġān ü nāle ḳıl-	(G. 268/9)
fiġān ü nāle vü zārī eyle-	(G. 178/3)
fikr eyle-	(G. 27/2), (G. 175/9), (G. 211/5), (G. 279/9), (K. 5/129), (Mua. 63/1), (Mua. 143/2), (Mua. 181/3)
fikr-i ʿacīb it-	(K. 9/8)
fikr-i ebrū eyle-	(G. 307/17)
fikr-i ṣaḥīḥ ol-	(Mua. 7/3)
fitne eyle-	(G. 51/8), (G. 51/12)
fitrāk eyle-	(G. 117/6)
fitrāk-i dil ü cān it-	(G. 89/7)
furṣat bul-	(G. 146/13), (G. 255/9), (K. 9/11), (Mua. 234/1)
fütūḥ ol-	(G. 282/2), (G. 282/8)
ġāfil ol-	(G. 6/10), (G. 7/10), (G. 94/6), (G. 101/4)
gāh bedr ü geh hilāl it-	(K. 3/12)
ġalāġil ḳıl-	(Mur. 3/9)
ġalaṭ ḳıl-	(G. 63/3), (G. 184/10), (Mua. 149/2), (Mua. 139/2)
ġālib ol-	(G. 301/2)
ġam-gīn ol-	(G. 319/4)
ġam- ḫ^{v}ār ol-	(Terc. 1/70)
ġammāz-ı nāz ol-	(G. 148/1)
ġam-nāk ol-	(Kıt. 3/2), (Kıt. 3/14)
ġamz it-	(Mua. 30/1)
ġanī ḳıl-	(G. 114/3), (K. 4/25)
ġāret-i īmān it-	(G. 21/4)

ġarīb ol-	(Terk. 1/116)
ġarīḳ-i āb eyle-	(G. 401/10)
ġarīm ol-	(Terk. 1/180)
ġarḳ eyle-	(G. 11/4)
ġarḳ it-	(G. 199/4), (G. 208/9), (G. 303/7), (G. 374/6), (K. 1/92), (K. 7/61)
ġarḳ ol-	(G. 137/5), (Terk. 1/27), (Terk. 1/243), (Terk. 2/46)
ġarḳa-i āb ol-	(G. 24/7)
ġarḳa-i ḫūn it-	(G. 385/8)
ġarḳ-ı ʿaraḳ ol-	(G. 333/5)
ġarḳ-ı ḫūn ol-	(G. 210/2), (Mua. 148/1), (Mua. 268/2)
ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳıl-	(Mua. 298/1)
ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ol-	(Mua. 304/1)
ġāşiye-dār ol-	(Terk. 1/153)
ġavġā ḳıl-	(G. 1/10), (K. 5/18)
ġażab eyle-	(K. 5/120)
ġazāl-i ḫoten ü çīn ol-	(G. 344/11)
ġazel- ḫᵛān ol-	(G. 350/14)
gedā ol-	(G. 142/5), (G. 267/2), (G. 267/10)
gedā-yı kūy ol-	(G. 145/7)
geh ṭoġrı gāh egri ol-	(G. 405/4)
gerdān-ı kerem ol-	(K. 1/28)
gerdiş eyle-	(K. 3/34)
gerdiş it-	(K. 2/28), (K. 3/27)
gerek ol-	(G. 123/12)
germ eyle-	(G. 197/5)
germ it-	(G. 103/18), (G. 244/16), (G. 397/8), (Terk. 1/225)
germ ol-	(G. 179/7), (G. 194/15), (G. 239/11), (G. 346/3), (G. 407/3), (K. 5/10)
gezend-i mülk-i dīn it-	(K. 9/6)
ġılāf it-	(G. 190/11)
gice ol-	(G. 286/11)

gil ol-	(G. 271/16)
gil-ālūd ol-	(Mua. 42/2)
girān it-	(G. 221/8)
girībān çāk eyle-	(Kıt. 3/4)
giriftār it-	(G. 114/15)
giriftār ol-	(G. 11/5), (G. 320/1), (G. 331/1), (G. 331/10), (G. 351/1), (Mua. 33/3), (Terc. 1/99)
girih it-	(Mua. 206/1)
girih ḳıl-	(G. 348/1)
girih-gīr eyle-	(G. 211/11)
giryān eyle-	(G. 372/5)
giryān ol-	(Kıt. 3/11), (Terc. 1/49)
giryān ü nālān ol-	(G. 161/11)
göñül terkin ḳıl-	(Mua. 101/2)
göñül yap-	(G. 145/3)
görür ol-	(G. 77/5)
göz ucı ile naẓer ḳıl-	(Mua. 243/2)
göz ucı ile nigāh ḳıl-	(G. 403/2)
gözi medhūş it-	(G. 75/8)
ġulām ol-	(Terk. 1/148)
ġulġule git-	(G. 323/6)
ġurūb eyle-	(G. 131/6)
ġurūb it-	(G. 414/7), (Mua. 16/3)
gūş it-	(G. 75/1), (Terc. 1/61), (Mua. 272/2)
gūy-ı melāḥat ol-	(G. 220/7)
güherden ol-	(Terk. 1/25)
gül-āb it-	(G. 129/5)
güldürür ol-	(Terk. 3/36)
gül-gūn eyle-	(G. 211/2), (G. 280/2)
gül-gūn it-	(G. 20/2)
gül-gūn ol-	(G. 62/6), (G. 81/12), (G. 81/14)
gül-sitān it-	(G. 221/1)

gül-şen it-	(G. 300/5)
gül-zār ol-	(Terc. 1/68), (G. 300/6)
gümānı it-	(G. 373/8)
gün bigi ḳıl-	(Terk. 1/141)
güneh it-	(G. 150/5)
güneh-kār ol-	(K. 3/47), (G. 351/8)
güstāḫ ol-	(G. 422/5)
güvāh ol-	(K. 2/14)
güẕer eyle-	(G. 51/6), (G. 138/1), (G. 195/13)
güẕer it-	(G. 114/1)
güẕer ḳıl-	(G. 231/5), (G. 349/11), (G. 381/9)
ḫ^{v}āb ol-	(G. 99/4)
ḥabīb ol-	(G. 152/8), (G. 355/14), (K. 7/70)
ḫabīr ol-	(G. 107/4)
ḫacālet ol-	(G. 173/12)
ḥacc eyle-	(K. 9/7)
ḫacel it-	(G. 122/11)
ḫacil eyle-	(G. 249/6), (G. 316/2), (G. 337/8), (Terc. 1/96),
ḫacil ḳıl-	(G. 381/8)
ḫacil ol-	(G. 209/10), (G. 319/2), (G. 394/1), (Mua. 109/2), (Mua. 114/2), (Mua. 138/2)
ḥad bulın-	(Mua. 339/1)
ḥadd ü ḳıyās ol-	(Mua. 261/2)
ḫadem ol-	(K. 7/46)
ḫāk eyle-	(G. 25/7), (G. 117/2), (G. 264/5), (G. 344/13), (G. 423/8)
ḫāk it-	(G. 153/13), (G. 222/1), (G. 355/13)
ḫāk ol-	(G. 5/13), (G. 43/3), (G. 82/8), (G. 117/2), (G. 173/13), (G. 279/2), (G. 286/9), (G. 286/13), (G. 327/13), (G. 358/9), (G. 361/9), (G. 413/13), (G. 423/8), (Mua. 113/2)
ḥakem ol-	(K. 7/54)
ḥal ol-	(G. 254/6)
ḫalāṣ bul-	(G. 177/1), (G. 178/4)

ḫalāṣ eyle-	(K. 1/113)
ḫalāṣ it-	(K. 5/197)
ḫalāṣ ḳıl-	(G. 30/3)
ḫalāṣ ol-	(G. 6/13), (G. 7/13), (G. 158/11), (G. 276/14), (K. 9/37)
ḫalel bul-	(G. 228/10)
ḫālī eyle-	(G. 402/12)
ḫālī ol-	(G. 126/12), (Terk. 3/73), (Mua. 34/2), (Mua. 102/1)
ḫalḳ it-	(K. 3/32)
ḫalḳ ol-	(Terk. 1/3), (Terk. 1/58), (Mua. 118/2)
ḥalḳa ḳıl-	(G. 135/3)
ḥalḳa-vār ḳıl-	(G. 86/13)
ḥalḳa-vār ol-	(G. 249/9)
ḥallāc ol-	(G. 303/4)
ḫam ḳıl-	(G. 345/1)
ḥamāyil ḳıl-	(G. 376/3)
ḥamd it-	(K. 2/45), (Mua. 8/2)
ḥamd ol-	(Mua. 6/2)
ḫāmūş it-	(G. 75/6)
ḫāmūş ol-	(G. 391/6)
ḫancer ol-	(G. 234/12)
ḫandān ol-	(Terc. 1/50)
ḫande it-	(G. 55/8)
ḫande ḳıl-	(G. 342/10)
ḫār ḳıl-	(G. 386/12)
ḫār ol-	(G. 149/10)
ḫarāb eyle-	(G. 283/8)
ḫarāb it-	(G. 12/4)
ḫarāb ḳıl-	(G. 15/12), (G. 401/2), (G. 14/12)
ḫarāb ol-	(G. 77/14), (G. 79/8), (G. 306/3), (G. 283/8), (G. 352/5), (G. 369/12), (Mua. 260/1)
ḫarāb-ı seyl-i eşk it-	(G. 286/7)
ḥarām ol-	(G. 159/17)

ḫarc eyle-	(G. 397/10)
ḫarc it-	(G. 50/9)
ḫarc ḳıl-	(G. 103/19)
ḥarem-i ḫāne-i dil ol-	(Mua. 227/1)
ḫarīdār ol-	(G. 351/6)
ḥarīm ol-	(G. 266/1)
ḥased it-	(G. 5/5)
ḥasen ol-	(Mua. 117/2)
ḥāṣıl eyle-	(Mes. 1/42)
ḥāṣıl it-	(G. 46/2), (G. 283/3), (G. 197/12), (Mua. 102/6)
ḥāṣıl ḳıl-	(Mua. 100/2), (Mua. 77/2), (Mua. 299/1)
ḥāṣıl ol-	(G. 30/2), (G. 230/4), (G. 251/8), (G. 312/6), (Mua. 108/2), (Mua. 329/2), (Terk. 1/81),
ḫaste ḳıl-	(G. 247/13)
ḫaste ol-	(G. 4/9), (G. 203/2), (G. 213/3), (G. 240/3), (G. 338/2), (G. 338/10), (G. 350/9)
ḫaste vü zār eyle-	(Terk. 3/43)
ḫaste vü zār ol-	(Mes. 1/46), (G. 189/5)
ḥaşem ol-	(K. 7/48)
ḫaṭā eyle-	(G. 4/4)
ḫaṭā ol-	(Terk. 3/48)
ḫātem ol-	(Terk. 1/76)
ḫatm ol-	(K. 5/53)
ḫatm-i rüsül ol-	(K. 7/47)
ḥavāle eyle-	(G. 402/4)
ḥavāle it-	(G. 270/3)
ḥavāle ḳıl-	(Müf. 1/2)
ḫavf it-	(G. 367/8)
ḫavf-i tīr ol-	(G. 159/12)
ḥay ḳıl-	(G. 391/2)
ḫayāl eyle-	(G. 18/10)
ḫayāl it-	(G. 288/14), (G. 287/12)

ḫayāl ol-	(G. 405/3)
ḥayāt-ı cāvidān bul-	(Terc. 1/32), (Terc. 1/64), (Terc. 1/80), (Terc. 1/110), (Terc. 1/48), (Terc. 1/94)
ḥayf ol-	(Müf. 12/1)
ḫayr ol-	(G. 184/3), (G. 204/5), (G. 353/3), (G. 358/12)
ḥayrān ol-	(K. 1/23), (G. 363/13), (Terc. 1/60)
ḥayy eyle-	(Mua. 292/1)
ḥaẕ bul-	(G. 185/1), (G. 185/4), (G. 185/8), (G. 185/12), (G. 185/14), (G. 185/16)
ḫazān ol-	(Mur. 3/1)
ḥaẕer eyle-	(G. 51/3), (G. 90/9), (G. 253/9), (G. 404/9), (G. 51/10)
ḥāżır bulın-	(G. 343/4)
hażm ol-	(K. 9/39)
hebā eyle-	(Mua. 152/2)
hebā ol-	(G. 5/14)
hedef it-	(G. 197/1), (G. 197/14), (G. 278/5), (G. 290/12)
hedef-i tīr-i belā ol-	(G. 195/4)
helāk it-	(G. 363/1)
helāk ol-	(Mua. 80/2)
ḥelāl eyle-	(K. 9/3)
ḥelāl it-	(G. 288/4)
ḥelāl ol-	(G. 143/7)
hem-civār eyle-	(K. 2/64)
hem-dem it-	(G. 385/1), (Mua. 123/1)
hem-dem ḳıl-	(G. 259/1), (Mur. 2/21)
hem-dem ol-	(G. 2/5), (G. 3/10), (G. 9/14), (G. 144/10), (G. 160/1), (G. 228/6), (G. 257/2), (G. 257/14), (G. 263/1), (G. 279/4), (Mua. 80/1), (Mur. 1/15), (Terk. 3/65)
hem-dem-i dil ol-	(Mua. 305/1)
hem-demi ḳıl-	(G. 228/13)
hem-dem-i lā ilāhe illallāh ol-	(K. 4/8)
hemīşe ol-	(Mua. 171/1)

hem-meşrebi ol-	(G. 400/8)
hem-nefes ol-	(G. 251/1), (G. 339/12)
hem-nişīn eyle-	(K. 2/63)
hem-nişīn ol-	(G. 191/2)
hem-rāh ol-	(G. 51/17)
hem-ser ol-	(G. 345/11)
hem-tā ol-	(G. 324/2), (Mua. 169/2), (K. 5/38), (K. 5/52)
hercāyī ol-	(G. 402/8)
hevā ol-	(Terk. 1/217)
hevā-dār ol-	(G. 36/8), (G. 351/4), (G. 387/3)
hevālarda ol-	(Mua. 102/7)
heves eyle-	(G. 99/9), (G. 162/1), (G. 249/15)
heves ḳıl-	(G. 161/4), (G. 223/13)
heves-i ʿömr-i derāz it-	(G. 354/10)
hezār it-	(G. 246/10)
hezār ol-	(G. 350/13), (Mes. 1/34)
ḥıfẓ it-	(G. 194/3), (G. 379/12), (Terk. 1/93)
ḥıfẓ-ı gül-zār ol-	(G. 362/8)
ḫırām eyle-	(G. 1/12)
ḫışāl eyle-	(K. 3/38)
ḫışm eyle-	(G. 1/9), (G. 52/7), (G. 88/7), (G. 104/11), (G. 106/7), (G. 110/11), (G. 122/5), (G. 137/19), (G. 192/1), (G. 192/11), (G. 211/3), (G. 291/9), (G. 352/7), (G. 407/1)
ḥicāb idin-	(G. 244/3)
ḥicāb ol-	(G. 399/11), (G. 406/3), (Mua. 134/2)
hīç eyle-	(Mua. 102/7)
hidāyet eyle-	(Terk. 1/254)
ḫidmet it-	(G. 116/5)
ḫidmet ḳıl-	(K. 7/30)
ḥikāyet eyle-	(G. 24/18), (G. 419/13)
hilāl it-	(G. 287/2), (G. 288/2)
hilāl ol-	(G. 116/7)

ḥimāyet ḳıl-	(Terk. 3/92)
himmet ḳıl-	(K. 1/24)
himmet ol-	(G. 333/13)
ḥirmān-ı kerem ol-	(K. 1/76)
ḥisāb it-	(G. 362/11)
hisāb ol-	(G. 283/10)
ḥişār eyle-	(K. 2/12)
ḫōrān-ı ḫʸān-ı ʿaṭāñ ol-	(K. 2/44)
ḫōş eyle-	(K. 8/26)
ḫōş it-	(G. 75/12)
ḫōş ol-	(G. 21/12)
ḫōş-bū it-	(G. 65/6)
ḫoten ol-	(G. 311/1)
ḫuceste-ṭāliʿ ol-	(G. 338/8)
ḫūn eyle-	(G. 414/13), (G. 211/1)
ḫūn it-	(G. 220/11)
ḫūn ol-	(G. 315/2)
ḫūn-ı deryā eyle-	(Mua. 338/2)
ḫurrem it-	(K. 6/16), (Mes. 1/14)
ḫurrem ol-	(G. 169/2), (G. 160/12), (G. 185/12), (G. 295/9), (G. 289/14)
hūş-mend ol-	(K. 2/41)
hūş-yār ol-	(K. 2/42)
ḫuṭūr it-	(G. 134/10)
ḥużūr it-	(G. 134/8)
ḥükm eyle-	(G. 403/3)
ḥükm it-	(K. 8/75), (Terk. 2/13), (Müf. 21/1)
hüveydā ol-	(Mua. 168/1)
ıraġ eyle-	(G. 191/1), (G. 399/12)
ıraġ it-	(G. 79/11)
ıraġ ol-	(G. 82/11), (G. 367/1), (G. 390/5), (G. 390/9)
ʿıyān eyle-	(G. 36/4), (G. 192/10), (G. 262/7), (G. 372/9), (G. 383/1), (G. 414/1), (Mua. 57/2), (Mua. 157/2)

ʿıyān it-	(G. 212/1), (G. 212/2), (G. 356/3), (Mua. 186/2)
ʿıyān ḳıl-	(G. 221/13)
ʿıyān ol-	(G. 50/5), (G. 60/3), (G. 86/3), (G. 171/11), (K. 1/96), (K. 5/74), (Mua. 98/2), (Mua. 122/1), (Mua. 10/1)
ibtidā it-	(G. 223/4)
īcād eyle-	(G. 26/15)
icrā it-	(K. 1/27)
icrā ḳıl-	(K. 5/186), (K. 5/186)
ictimāʿ bul-	(G. 186/10)
ʿīd ol-	(K. 5/59)
iftiḫār eyle-	(G. 182/2), (G. 255/6), (G. 388/8), (G. 389/4)
iḫfā ḳıl-	(Mes. 1/7)
iḫrāc ol-	(G. 303/12)
iḥsān ḳıl-	(G. 339/8)
iḫtimāl-i ṣabr it-	(G. 34/3)
iḫtirāʿ it-	(G. 186/2)
iḫtiyār eyle-	(Mua. 1/4)
iḫtiyār it-	(G. 35/17)
iḫtiyār it-	(G. 208/3), (K. 2/46), (K. 7/33)
iḫyā bul-	(G. 219/13)
iḫyā eyle-	(G. 374/2)
iḳbāl-i sermedī bul-	(Mua. 18/4)
iksīr eyle-	(G. 167/14)
iḳtibās eyle-	(G. 163/2)
ʿilāc ol-	(G. 33/6), (G. 33/8)
ilḳā ḳıl-	(K. 5/142)
ilticā eyle-	(G. 6/14), (G. 7/14)
iltifāt ḳıl-	(G. 191/5)
iltimās it-	(G. 251/7)
iltimās-ı būse eyle-	(G. 162/9)
ʿimāret eyle-	(G. 12/3)
ʿimāret eyle-	(G. 77/13)

imkān-ı vücūd bul-	(G. 181/9)
imtiḥān ḳıl-	(Mua. 340/2)
imtisāl eyle-	(K. 3/8)
imżā ḳıl-	(K. 5/16)
inʿām eyle-	(G. 98/11)
ʿināyet eyle-	(Terk. 1/257)
ʿināyet it-	(Terc. 1/25)
ʿināyet ḳıl-	(G. 24/2), (G. 74/2), (K. 3/48)
inkār eyle-	(G. 234/6), (G. 281/5), (K. 5/193)
inḳırāż bul-	(Terk. 1/89)
inṣāf it-	(G. 419/7)
inşā eyle-	(K. 5/14)
inşā it-	(Terc. 1/30)
inşā ḳıl-	(K. 5/140)
intihā bul-	(G. 223/3)
intiḫāb ol-	(G. 369/6)
iʿrāż eyle-	(G. 180/14)
iʿrāż ḳıl-	(G. 180/2), (G. 180/16)
īsār it-s	(G. 342/3)
īsār ḳıl-	(G. 80/9), (G. 234/14)
īsār ol-s	(G. 362/12)
isbāt-ı naẓīr eyle-	(Müf. 7/2)
işġā it-	(K. 5/50)
isḳā it-	(K. 5/187)
iş eyle-	(Terk. 3/108)
iş ol-	(G. 390/2)
işāret ḳıl-	(G. 351/9)
ʿişret ḳıl-	(G. 388/2)
iʿtibār bul-	(G. 39/2)
iʿtibār ḳıl-	(Terk. 2/59)
iʿtibār ol-	(G. 389/10), (K. 2/48)
iʿtibārı bul-	(G. 388/12)

itmām bul-	(G. 292/9)
ʿivaż ol-	(G. 181/4)
iẓhār eyle-	(K. 7/43)
iẓhār-ı luṭf it-	(K. 9/36)
ʿizzet eyle-	(G. 264/6)
jeng ol-	(Terk. 1/11)
ḳabā eyle-	(Terk. 3/8)
ḳabā ol-	(G. 5/8)
kaʿbe sevābını bul-	(G. 51/18)
kaʿbeteyn ol-	(G. 115/3)
ḳabūl eyle-	(G. 80/10), (G. 265/17), (G. 303/4)
ḳabūl it-	(G. 265/6), (G. 319/12)
ḳabūl ol-	(G. 61/10)
ḳadeḥ eyle-	(G. 36/2)
ḳadsüz ol-	(Mua. 55/1)
ḳafes ol-	(G. 161/6)
kāfī ol-	(G. 300/12), (G. 308/8)
ḳāʾil ol-	(K. 9/33)
ḳalʿa-i dild'ol-	(K. 5/77)
ḳalb ol-	(K. 5/157)
ḳalem eyle-	(G. 270/2)
ḳan eyle-	(G. 62/7), (G. 181/3), (G. 192/4), (G. 192/14), (G. 235/10), (G. 278/7), (G. 280/3), (G. 372/8), (G. 414/14), (Mua. 207/1)
ḳan it-	(G. 21/2), (G. 13/11), (G. 52/8), (G. 62/8), (G. 112/11), (G. 165/7), (G. 168/3), (G. 221/10), (G. 217/20), (G. 250/13), (G. 259/3), (G. 254/3), (G. 277/10), (G. 280/4), (G. 290/2), (G. 358/7), (G. 363/2), (Mes. 1/90), (Terk. 2/9), (Mua. 37/2),
ḳana ḳan ol-	(G. 95/12)
ḳanāʿat ḳıl-	(G. 252/3), (G. 162/15)
ḳāniʿ ol-	(G. 187/4)
ḳānūn eyle-	(G. 280/3), (G. 280/4)
ḳānūn ol-	(G. 62/8), (G. 81/4)
kār eyle-	(G. 9/2), (G. 195/14), (G. 242/8)

kār it-	(G. 19/8), (G. 199/1), (G. 218/7)
kār ḳıl-	(G. 386/1)
ḳarañu ol-	(G. 129/4)
ḳarañuluḳ it-	(Terk. 2/19)
ḳarār bul-	(K. 2/17)
ḳarār eyle-	(G. 380/9), (Mua. 136/4)
ḳarār it-	(G. 242/7), (G. 330/7), (G. 396/7), (Terk. 3/83)
ḳarār ḳıl-	(G. 12/9), (G. 105/3)
kār-ger ol-	(G. 275/13), (G. 299/14)
ḳarīb ol-	(Terk. 1/99), (Terk. 1/100), (K. 4/7), (K. 5/100)
ḳaṣd eyle-	(G. 64/5), (G. 74/5), (G. 195/6), (G. 235/5), (G. 314/2), (G. 314/8), (G. 144/3), (G. 196/9), (G. 258/11), (G. 276/9), (G. 332/7), (G. 384/1), (G. 385/14), (Kıt. 2/9)
ḳaṣd it-	(G. 21/3), (G. 31/3), (G. 190/34), (G. 77/8), (G. 77/10), (G. 287/9), (G. 424/7), (K. 9/30), (Mur. 1/9)
ḳaṣd-ı bismil ḳıl-	(G. 262/2)
ḳaṣd-ı cān eyle-	(G. 192/1)
ḳaṣd-ı cān it-	(G. 335/5)
ḳaṣd-ı cān ü dil it-	(G. 4/2), (G. 89/5)
ḳaṣd-ı cān ü dil ḳıl-	(G. 287/5)
ḳaṣd-ı dīn it-	(G. 58/1)
ḳaṣd-ı īmān eyle-	(G. 226/10)
ḳaṣd-ı ser eyle-	(G. 51/1)
ḳaṣd-ı ser ü cān it-	(G. 21/1)
ḳaṣd-ı ser-i cem ḳıl-	(Mua. 106/1)
ḳāṣır ol-	(Terk. 1/107)
kāsid ol-	(K. 5/157)
kāşāneluġı eyle-	(G. 411/6)
ḳaṭʿ eyle-	(G. 345/8)
ḳaṭʿ it-	(Terk. 1/45), (Terk. 1/203)
ḳaṭʿ ḳıl-	(G. 188/5)
ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ it-	(Mes. 1/86)

ḳaṭʿ-ı ḥicāb ḳıl-	(Terk. 1/127)
ḳaṭʿ-ı menāzil it-	(G. 230/1)
ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyle-	(G. 411/8)
ḳaṭʿ-ı zünnār it-	(G. 146/6)
ḳaṭl ḳıl-	(G. 186/11)
ḳaṭre-rīz ol-	(Mua. 131/1)
ḳayġulu ol-	(G. 129/2)
kebāb eyle-	(G. 49/17)
kebāb it-	(G. 47/9)
kebāb ol-	(G. 283/2), (G. 368/8), (G. 369/8), (G. 401/6)
kefen ḳıl-	(G. 279/16)
kej-rev ol-	(G. 141/1), (G. 162/8), (G. 169/14), (G. 417/7)
kem ol-	(K. 7/62)
kemāl bul-	(Mua. 290/1)
kemān eyle-	(G. 372/1)
kemān-keş ol-	(G. 224/11)
kemend-i müşkīn ol-	(Terc. 1/105)
kemer eyle-	(G. 116/8)
kemer ḳıl-	(G. 116/1), (G. 133/1), (G. 364/9)
kemer ol-	(G. 98/9)
kemer-i zer ḳıl-	(G. 121/17)
kerāmet bul-	(Mua. 54/2)
kerem eyle-	(G. 238/14), (K. 7/70)
kerem ḳıl-	(G. 185/12), (G. 260/1), (G. 275/10), (G. 295/9), (G. 289/14), (G. 310/9), (G. 322/3), (G. 231/10), (G. 419/15), (G. 149/14), (G. 263/4), (G. 281/8), (G. 306/3), (Mua. 1/2), (Mua. 57/2), (Mua. 61/1), (Mua. 66/1), (Mua. 129/1), (Mua. 309/2)
kerte-i nīlūferi it-	(G. 361/3)
kesād ol-	(G. 46/2)
kesr-i feṯḥ-i żamm ol-	(Terk. 1/33)
keşf eyle-	(G. 98/5), (G. 311/2), (Mua. 61/1), (Mua. 223/1), (Mua. 232/1)

keşf it-	(G. 146/7), (G. 234/1), (G. 377/5), (Terk. 1/229), (Mua. 85/1), (Mua. 101/1), (Mua. 111/1)
keşf ḳıl-	(G. 378/11)
keşf ol-	(Terc. 1/95), (Terc. 1/108), (Mua. 79/2)
kevser ol-	(Mua. 220/1)
ḳıble ol-	(G. 314/10), (G. 315/14)
ḳıble-i ehl-i niyāz ol-	(G. 144/1)
ḳısmet bul-	(G. 393/3)
ḳısmet it-	(G. 228/4)
ḳısmet ol-	(G. 137/22)
ḳısmet ü raḥmet ol-	(K. 4/23)
ḳıyām it-	(G. 25/1)
ḳıyās it-	(G. 121/12), (Mua. 26/2)
ḳıyās ḳıl-	(G. 163/12)
kıymet bulın-	(G. 61/6)
ḳıymeti bul-	(G. 262/8)
ḳıymetlü ol-	(K. 2/54)
ḳīl ü ḳāl eyle-	(K. 3/30)
ḳīl ü ḳāl it-	(G. 119/14), (G. 288/6)
kimsene bulın-	(K. 5/124)
kinār it-	(G. 218/4), (G. 343/1), (G. 360/17)
kitābe-i zer ol-	(G. 174/8)
ḳubūr it-	(G. 134/6)
ḳul ol-	(G. 340/9), (G. 323/10), (G. 389/3), (K. 7/29),
ḳurbān eyle-	(G. 272/8), (G. 393/5), (G. 402/13)
ḳurbān it-	(G. 21/16), (G. 288/13), (G. 290/6), (G. 380/7)
ḳurbān ol-	(G. 50/1), (G. 33/3), (G. 52/4), (G. 302/3), (G. 302/4), (G. 54/9), (G. 104/9), (G. 232/9), (G. 242/9), (G. 299/9), (G. 113/7), (G. 158/5), (G. 166/6), (G. 195/3), (G. 217/11), (G. 241/7), (G. 348/7), (G. 349/8), (G. 320/2), (K. 1/42), (Terc. 1/62),
ḳuṣūr eyle-	(G. 171/5)
kūşe-i derd eyle-	(Terk. 3/75)

ḳūt ḳıl-	(G. 389/7)
ḳūt-i dil ü cān ol-	(Mua. 145/1)
kūtvāl ol-	(K. 3/36)
kūze it-	(G. 10/9)
kül it-	(G. 111/3)
kül ol-	(G. 263/3)
külāh eyle-	(G. 100/8)
külḫan eyle-	(Terk. 3/26)
küşād bul-	(G. 46/8)
lāf eyle-	(G. 344/15)
lāl ḳıl-	(K. 5/145)
laʿl ol-	(Mua. 132/1)
lāle seyrin ḳıl-	(G. 137/15)
lāle-gūn ol-	(G. 210/6)
lāle-zār it-	(G. 218/12)
lāle-zār ol-	(G. 60/1)
lām ol-	(G. 119/15), (G. 260/10), (G. 298/3)
lām ol-	(Mua. 200/1)
laṭīf ü maḥbūb ol-	(Terc. 1/33)
leb-be-leb ol-	(G. 364/14)
legen ol-	(G. 174/4)
leẕīẕ it-	(G. 49/12)
leẕīẕ ol-	(G. 49/4), (G. 49/6), (G. 49/8), (G. 49/14), (G. 49/18)
leẕẕet bul-	(K. 1/77)
leẕẕet-i ḳand bul-	(Mua. 156/2)
luṭf eyle-	(G. 45/3), (G. 146/9), (G. 290/7), (K. 2/49)
luṭf it-	(G. 57/3), (G. 122/14), (G. 145/5), (G. 189/10), (G. 290/5), (G. 374/12), (G. 391/7)
luṭf u vefā ol-	(K. 1/44)
maġbūn ḳıl-	(Terk. 2/50)
maġrūr ol-	(G. 83/11), (G. 85/5), (G. 249/5),
maḥfūẓ ol-	(K. 5/77)

maḥmūd ol-	(Mua. 42/1)
maḫmūr ol-	(G. 77/12)
maḥrem bulın-	(Kıt. 1/5)
maḥrem eyle-	(G. 289/4)
maḥrem ḳıl-	(Mur. 2/23)
maḥrem ol-	(G. 163/4), (G. 259/4), (G. 263/8), (G. 257/6), (G. 176/7), (G. 261/1), (G. 395/8), (Mua. 235/2), (Mua. 65/2)
maḥrem-i lā ilāhe illallāh ol-	(K. 4/30)
maḥrem-i medenī ol-	(Terk. 1/37)
maḥrem-i rāz it-	(G. 354/6)
maḥrem-i rāz ol-	(G. 257/9)
maḥsūs ol-	(Mua. 128/4), (Mua. 132/1)
mā-hüve'l-maḳṣūd ol-	(G. 47/2)
maḥv ol-	(G. 89/9), (G. 365/6)
maḥzūn ol-	(G. 62/2), (G. 81/10)
maḳām eyle-	(G. 202/7)
maḳām it-	(G. 174/11), (G. 244/5)
maḳām ol-	(G. 180/19), (G. 247/7), (Terk. 3/86), (Mua. 18/1)
maḳām-ı ṭūṭī-i dil ol-	(G. 207/6)
maḳbūl ol-	(K. 2/56)
maḳṣūd ol-	(Mes. 1/94)
maḳṭaʿ bulın-	(G. 188/6)
maʿlūm ol-	(Mua. 90/5)
maʿmūr eyle-	(G. 43/5)
maʿmūr it-	(G. 21/7), (K. 1/147)
maʿmūr ḳıl-	(G. 48/5), (G. 146/9)
maʿmūr ol-	(G. 12/4), (G. 77/14), (G. 83/14), (G. 152/2), (Kıt. 4/8)
mānend ol-	(G. 105/5), (K. 5/37)
mānend-i kemān ol-	(G. 371/9)
mānend-i serv ol-	(Mua. 165/2)
mānend-i zindān ol-	(G. 350/8)

mānīʿ ol-	(G. 187/10), (G. 283/6)
marīż-i ʿışḳ ol-	(G. 187/5)
mā-ṣadaḳ ol-	(G. 206/4)
maṣdar idin-	(G. 126/5)
mātem eyle-	(Terk. 3/77)
mātem-zed ol-	(Mua. 23/2)
maṭlūb ol-	(Terc. 1/38)
māyil ol-	(G. 381/7), (G. 156/3), (K. 5/41), (Mua. 289/1)
mażmūm eyle-	(Mua. 269/2)
mecāl ol-	(Mua. 101/1)
mecnūn eyle-	(G. 211/12), (G. 280/10)
mecnūn it-	(G. 20/4), (G. 305/12)
mecnūn ol-	(G. 24/15), (G. 62/10), (G. 81/16), (G. 155/10), (Müf. 10/2), (Terk. 2/54), (Mua. 311/2)
mecrūḥ ḳıl-	(G. 177/3), (G. 276/5)
mecrūḥ ol-	(G. 33/5)
meded ḳıl-	(G. 158/12)
medḥ it-	(G. 339/11), (K. 1/68),
medīd ol-	(K. 5/127)
meftūn eyle-	(G. 211/4), (G. 280/8)
meftūn it-	(Mua. 327/2)
meftūn ol-	(G. 81/2), (Mua. 311/1)
mekān eyle-	(G. 414/8)
mekān ḳıl-	(G. 356/5)
meksūr eyle-	(Mua. 269/2)
mektebi ol-	(G. 400/4)
mektūb ol-	(Terc. 1/42)
melāl it-	(G. 287/1)
melceʾ-i ḥācāt-ı nās ol-	(G. 163/1)
menʿ eyle-	(G. 419/7)
menʿ it-	(G. 223/9)
mensūb ol-	(Terc. 1/44)

menzil-i belvā ol-	(K. 5/198)
menzilin itmiş ol-	(G. 10/8)
mercān eyle-	(G. 272/6)
merḥabā eyle-	(Terk. 3/42)
merhem bulın-	(G. 257/4)
merḳūm ol-	(K. 7/9)
mescid it-	(G. 411/10)
mesken eyle-	(G. 169/5), (Mua. 337/2)
mesken eyle-	(Terk. 2/14), (Mua. 251/2)
mesken it-	(G. 85/9), (G. 86/5), (G. 241/8), (G. 411/16), (K. 1/58), (Mua. 254/2)
mesken ḳıl-	(G. 170/3)
mesken ol-	(G. 410/8)
mesken ü cā ol-	(Mur. 1/25)
mest ol-	(G. 1/10), (G. 76/12), (G. 104/12), (G. 143/8), (G. 192/3), (G. 290/6), (G. 340/2), (G. 365/3), (G. 404/1)
mest ü ḫarāb eyle-	(G. 108/13)
mest ü ḫarāb it-	(G. 306/10)
mest ü ḫarāb ol-	(G. 286/4)
mest ü ḥayrān ol-	(G. 424/6)
mest ü maḫmūr eyle-	(G. 370/10)
mestāne ol-	(K. 2/42)
mestāneluġı eyle-	(G. 411/1)
meşġūl ol-	(K. 8/71)
meşḫūn it-	(G. 20/6)
meşhūr eyle-	(Mua. 314/1)
meşhūr ol-	(G. 77/1), (G. 148/2), (K. 1/142), (Mua. 182/1), (K. 7/11)
meşhūr-ı cihān ol-	(Mua. 66/2)
meʾvā ḳıl-	(G. 104/10)
mevcūd ol-	(G. 187/12)
mevsim-i gül ol-	(G. 159/18)
mevvāc ol-	(G. 303/8)

mevzūn eyle-	(G. 211/14)
mevzūn it-	(G. 20/12)
meyl eyle-	(G. 422/3)
meyl it-	(G. 272/3), (G. 384/3), (Mua. 187/2)
meyl-i çīn it-	(G. 58/4)
meyl-i kūyuñ eyle-	(G. 341/9)
meyl-i mey-i ḥamrā ḳıl-	(G. 76/8), (G. 104/8)
meyl-i semt-i reʾs ḳıl-	(Mua. 310/4)
mey-nūş ol-	(Mur. 3/10)
meʾyūs ḳıl-	(Mua. 128/2)
mezīd eyle-	(K. 1/145)
meẕkūr ol-	(K. 4/37)
mihmān bulın-	(G. 393/10)
mihmān eyle-	(G. 272/1)
mihmān ol-	(G. 57/9), (G. 158/1), (G. 292/12), (G. 313/3), (G. 342/11)
miḥrāb ol-	(G. 38/7)
miḥrāb-ı cān ol-	(G. 224/4)
minnet ḳıl-	(G. 61/14)
misl ü misāl ol-	(Mua. 52/2)
miyān-ı müşk ol-	(G. 217/22)
mīzān eyle-	(G. 272/12)
muʿaṭṭar it-	(K. 4/13), (K. 6/23)
muʿaṭṭar ḳıl-	(G. 30/2), (G. 418/9), (K. 7/41)
muʿaṭṭar ol-	(G. 16/4), (G. 285/7), (G. 339/4)
muʿayyen eyle-	(Mua. 309/2)
muʿayyen it-	(K. 2/25)
muʿayyen ol-	(G. 244/13)
mūcib-i tecdīd-i günāh ol-	(K. 1/123)
muʿciz-i ednā ol-	(K. 5/184)
muġtenem ḳıl-	(K. 7/74)
muġtenim ol-	(Terk. 1/207)
muḥaşşā eyle-	(G. 172/4)

muhibb ol-	(G. 301/14)
muḥīṭ ol-	(Mua. 192/3), (Mua. 180/1)
muḥkem ol-	(G. 141/4), (G. 160/10), (G. 169/8), (G. 259/6)
muhtāc ol-	(G. 303/1), (Mua. 211/2)
muḫtār ol-	(K. 7/33)
muḫtaṣar ol-	(G. 357/5), (Mua. 4/1)
muḫtaṣer ḳıl-	(G. 133/12)
muḫtaṣer ol-	(G. 98/4), (G. 299/6)
muḥterem ol-	(K. 7/50)
muʿīn ol-	(K. 2/49), (Terk. 1/90)
muḳābil ol-	(G. 127/2), (G. 230/2), (G. 299/11)
muḳadder ol-	(G. 325/6)
muḳayyed ol-	(G. 42/6), (G. 42/8), (G. 42/10)
muḳīm ol-	(G. 55/3), (G. 202/8), (G. 214/3), (G. 160/7), (G. 258/2)
muḳtebes ol-	(G. 162/6)
munṭabıḳ ol-	(Mua. 310/3), (Mua. 340/3)
muntaẓam ol-	(K. 7/58)
muntaẓır ol-	(G. 234/10)
murabbā ḳıl-	(K. 5/88)
murādı bul-	(Mua. 308/2)
muṣavver ol-	(G. 30/12)
muʿtād ḳıl-	(G. 48/8)
muṭavvel ol-	(G. 299/5)
muʿtekif ol-	(G. 350/5)
muṭīʿ ol-	(G. 224/15), (K. 7/38), (K. 7/45), (K. 7/53)
mübāḥ ol-	(G. 35/16)
mübtelā ḳıl-	(Terk. 3/2)
mübtelā ol-	(K. 9/15)
mücellā ol-	(K. 5/160)
mücrim ü ʿāṣī ol-	(K. 7/17)
müdām it-	(G. 308/13)
müdārā ḳıla	(K. 5/120)

müdāvā bulın-	(K. 5/70)
müʾebbed ol-	(Mua. 189/2)
müfteten ol-	(Mua. 111/2)
müheyyā ol-	(G. 324/8)
mükerrer it-	(G. 132/18)
mükerrer ol-	(G. 30/6), (G. 49/8)
mülhem-i lā ilāhe illallāh eyle-	(K. 4/48)
mümkin ol-	(G. 269/1), (G. 361/23)
münaḳḳā ḳıl-	(K. 5/114)
münevver eyle-	(K. 7/25)
münevver it-	(K. 6/18)
münevver ol-	(K. 7/36)
münhezim eyle-	(K. 7/31)
münīr it-	(G. 305/1)
münīr ol-	(Terc. 1/78)
münḳalib ol-	(Terk. 1/185)
müntehā ol-	(G. 123/10)
mürde eyle-	(Mua. 330/1)
müreffeh ol-	(K. 5/191)
mürtesem ol-	(K. 7/24)
müsellem ol-	(G. 217/15)
müsemmā ol-	(K. 5/170)
müsennā ol-	(Mua. 144/1)
müslim ol-	(K. 5/119)
müstecāb it-	(K. 3/49)
müstecāb ḳıl-	(K. 2/65)
müstecāb ol-	(G. 6/12), (G. 7/12)
müstedām ol-	(G. 105/14)
müşebbek eyle-	(G. 134/5)
müşebbek ol-	(G. 270/11), (G. 366/7)
müşk ol-	(G. 217/10)

müşk-bū ol-	(G. 324/14)
müşk-i ter eyle-	(G. 51/16)
müşkil it-	(Mua. 334/2)
müşkil ol-	(K. 5/119), (K. 9/44), (Mua. 129/2)
müşkīn it-	(G. 58/14)
müştebih ol-	(G. 348/10)
müṭālaʿa eyle-	(G. 244/17)
müṭālaʿa it-	(G. 190/3)
müttehem ḳıl-	(K. 7/80)
müttehem ol-	(K. 7/8)
müyesser ol-	(G. 299/7), (G. 325/4), (G. 325/12), (K. 5/131)
müzd-i bī-ḥad bul-	(Mua. 328/2)
müzeyyen eyle-	(G. 388/4), (G. 389/6)
müzeyyen ol-	(G. 369/14)
n'eyle-	(G. 6/8), (G. 7/8), (G. 100/11), (G. 109/6), (G. 184/1), (G. 249/13), (G. 258/2), (G. 265/3), (G. 273/12), (G. 297/2), (G. 343/11), (G. 396/9), (G. 423/6), (Mua. 72/1)
n'it-	(G. 4/7), (G. 4/11), (G. 9/9), (G. 61/3), (G. 97/10), (G. 167/8), (G. 251/1), (G. 251/2), (G. 251/4), (G. 251/6), (G. 251/8), (G. 251/10), (G. 277/1), (G. 277/2), (G. 277/4), (G. 277/6), (G. 277/8), (G. 277/10), (G. 423/6), (G. 423/8), (Müf. 24/2), (Mur. 1/17), (Mur. 1/18), (Mur. 1/19), (Mes. 1/40), (Mua. 120/2), (Terk. 3/35), (Terk. 3/51), (Terk. 3/91),
n'ol-	(G. 1/9), (G. 3/1), (G. 4/14), (G. 6/1), (G. 7/1), (G. 7/3), (G. 7/12), (G. 8/10), (G. 11/13), (G. 19/11), (G. 21/7), (G. 22/3), (G. 24/15), (G. 32/1), (G. 35/6), (G. 35/7), (G. 36/3), (G. 36/5), (G. 43/5), (G. 50/5), (G. 50/9), (G. 54/9), (G. 55/5), (G. 56/5), (G. 61/15), (G. 62/7), (G. 66/11), (G. 66/17), (G. 69/2), (G. 69/5), (G. 73/3), (G. 73/7), (G. 75/12), (G. 76/11), (G. 77/14), (G. 78/7), (G. 79/3), (G. 80/2), (G. 80/5), (G. 83/9), (G. 83/13), (G. 86/5), (G. 87/5), (G. 89/5), (G. 89/13), (G. 97/3), (G. 104/11), (G. 105/3), (G. 113/7), (G. 117/9), (G. 127/13), (G. 127/15), (G. 128/11), (G. 129/5), (G.

	131/5), (G. 131/9), (G. 133/5), (G. 141/1), (G. 143/8), (G. 151/7), (G. 152/10), (G. 153/16), (G. 155/10), (G. 159/11), (G. 159/17), (G. 161/3), (G. 167/11), (G. 170/3), (G. 171/1), (G. 177/7), (G. 180/7), (G. 182/3), (G. 183/13), (G. 185/1), (G. 190/6), (G. 192/3), (G. 194/8), (G. 196/11), (G. 200/9), (G. 210/1), (G. 210/2), (G. 210/4), (G. 210/6), (G. 210/8), (G. 210/10), (G. 212/7), (G. 212/9), (G. 213/9), (G. 214/3), (G. 214/7), (G. 217/17), (G. 219/3), (G. 219/7), (G. 227/1), (G. 228/11), (G. 232/3), (G. 241/5), (G. 248/10), (G. 252/8), (G. 255/2), (G. 255/5), (G. 256/9), (G. 264/6), (G. 266/15), (G. 274/8), (G. 275/5), (G. 293/7), (G. 295/5), (G. 301/3), (G. 304/11), (G. 318/11), (G. 318/15), (G. 319/15), (G. 321/6), (G. 325/11), (G. 326/11), (G. 334/9), (G. 338/9), (G. 340/5), (G. 341/9), (G. 348/9), (G. 355/8), (G. 361/11), (G. 361/13), (G. 365/7), (G. 373/11), (G. 384/9), (G. 385/11), (G. 389/3), (G. 389/11), (G. 400/13), (G. 402/7), (G. 409/7), (G. 411/8), (K. 1/78), (K. 1/131), (Kıt. 1/3), (Kıt. 2/3), (Kıt. 3/4), (Mua. 35/1), (Mua. 35/2), (Mua. 118/2), (Mua. 152/2), (Mua. 160/2), (Mua. 289/2), (Mua. 295/2), (Müf. 7/1)
nā-çār ol-	(G. 331/6), (G. 351/14)
nāfe-i tatār ol-	(K. 2/54)
nāfiʿ ol-	(G. 187/6)
naġmeyi ḳıl-	(Mur. 3/7)
naḫcīr ol-	(G. 124/6), (Terk. 1/199)
naḫl-bend-senā ol-	(Terk. 1/47)
naḥs ol-	(G. 386/7)
naḳībi ol-	(Terk. 1/114)
naḳṣ it-	(Mua. 100/1), (Mua. 272/3)
naḳş eyle-	(G. 130/9)
naḳş ol-	(Mua. 166/2), (Mua. 167/1)
nālān it-	(G. 21/14), (G. 31/7), (G. 309/7)
nālān ol-	(G. 254/7), (G. 280/7)
nālān ü giryān ol-	(G. 215/11)

nāle ḳıl-	(G. 72/11)
nāle vü āh eyle-	(G. 45/5)
nāle vü āh ḳıl-	(G. 239/7)
nāle vü efġān it-	(G. 21/12)
nāleler it-	(G. 152/9)
nāleler ḳıl-	(G. 412/6)
naʿl-i esb ol-	(Mua. 131/2)
nālişler it-	(K. 5/49)
nām bul-	(G. 260/8), (Mua. 97/2),
namāz ḳıl-	(G. 144/2)
nā-mihr-bān ḳıl-	(G. 224/18)
nā-müselmān ol-	(Mua. 197/2)
nār-ı caḥīm it-	(Terk. 3/11)
naṣārā ḳıl-	(Terk. 1/203)
naṣb ol-	(Terk. 1/1)
naṣīb ḳıl-	(G. 320/7)
naṣīb ol-	(G. 205/10), (Terk. 1/101), (Terk. 1/126)
naṣīb-i niṣāb-ı lebüñden ol-	(Mua. 58/2)
naṣībi ol-	(G. 274/5), (Terk. 1/102), (Mua. 118/1)
naṣīri ol-	(Terk. 1/204)
nāv-dān it-	(G. 221/6)
nāz eyle-	(G. 270/7)
nāz it-	(G. 330/1), (G. 354/1)
nāz ḳıl-	(Mua. 208/2)
naẓer eyle-	(G. 191/9), (G. 306/3)
naẓer it-	(G. 28/10)
naẓer ḳıl-	(G. 88/12), (G. 95/3), (G. 121/5), (G. 157/2), (G. 334/6), (G. 347/2), (G. 373/5), (G. 421/7), (Mua. 8/1), (Mua. 127/2), (Mua. 163/1), (Mua. 176/2), (Mua. 203/1)
naẓer ol-	(G. 175/2)
naẓīr ol-	(Mua. 259/1)
ne it-	(Terk. 3/93), (Mua. 70/1)

ne ol-	(Mua. 155/2), (Mua. 186/2)
necāt bul-	(G. 22/1), (G. 23/1)
nefes ḳıl-	(G. 165/10)
nefrīn ḳıl-	(G. 25/11)
nehr ol-	(G. 307/15)
neler eyle-	(G. 28/12), (Mua. 162/1)
nem ḳıl-	(G. 263/10)
nem ol-	(G. 135/18), (G. 135/18), (G. 141/2), (G. 259/2), (G. 297/4), (K. 7/78),
nem-gīn ol-	(Kıt. 3/12)
nem-nāk eyle-	(G. 117/12)
nem-nāk ḳıl-	(Kıt. 3/8)
nesḫ it-	(Terk. 1/122)
nesḫ ol-	(G. 40/2)
nevā bul-	(Terk. 1/171)
nevāziş eyle-	(G. 261/14)
ney-şeker ol-	(G. 299/4)
nezāre ḳıl-	(Mua. 143/1)
nigāh eyle-	(G. 405/8), (G. 406/6)
nigerānı ol-	(G. 413/8)
nigūn-sār ol-	(G. 331/4)
nihān eyle-	(G. 228/9), (G. 372/10), (G. 387/8)
nihān it-	(G. 212/2), (G. 313/8), (G. 322/4), (G. 373/5), (G. 421/7), (Mua. 8/1), (Mua. 153/4), (Mua. 157/1), (Mua. 192/1), (Mua. 252/1)
nihān ḳıl-	(G. 31/11), (G. 162/7)
nihān ol-	(G. 15/2), (G. 190/28), (G. 217/14), (K. 1/32), (K. 2/51)
nihāyet bul-	(G. 25/10), (G. 190/28), (G. 407/9)
nihāyeti ol-	(G. 378/10)
niḳāb ḳıl-	(Mua. 46/2), (Mua. 205/2)
niḳāb ol-	(G. 14/1), (G. 15/1), (G. 84/5), (G. 174/9), (G. 283/6), (G. 368/4), (G. 369/1), (Mua. 134/1), (Terk. 1/124)

nīl ü eres ol-	(Mur. 2/27)
nīreng it-	(Mes. 1/47)
nisār eyle-	(K. 1/17), (K. 5/178)
nisār it-	(G. 218/18), (G. 249/17)
nisār ḳıl-	(G. 60/6), (G. 400/13)
nīş eyle-	(Terk. 3/107)
nişān bul-	(Mua. 284/2)
nişān eyle-	(G. 185/13), (G. 372/2), (G. 414/2)
nişān it-	(G. 221/14)
nişān ol-	(G. 102/5), (G. 242/10), (G. 348/7), (G. 409/8)
nişāne ḳıl-	(G. 224/2)
nişāne ol-	(Mua. 44/2), (Mua. 266/1)
nişān-ı firāḳ eyle-	(G. 207/10)
nişān-ı luṭf bul-	(Terk. 1/193)
nişān-ı şekl-i miḥrāb eyle-	(G. 302/7)
niyāz it-	(G. 354/3), (G. 354/4)
niyyet-i ḥacc it-	(G. 51/17)
nizāʿ eyle-	(G. 186/1), (G. 288/9), (G. 228/11)
nizāʿ it-	(G. 136/9)
nizāʿ ol-	(G. 241/5)
niẓām bul-	(Terk. 1/85)
noḳṣān-ı kerem ol-	(K. 1/106)
nūr it-	(G. 134/2), (K. 7/7)
nūr ol-	(G. 411/13)
nūrānī ḳıl-	(G. 147/11)
nuṣret bul-	(K. 4/33)
nūş eyle-	(G. 154/3), (G. 117/7), (G. 274/14), (K. 8/1),
nūş it-	(G. 69/9), (G. 75/4), (G. 77/11), (G. 93/3), (G. 189/3), (G. 286/3), (G. 388/5), (G. 391/10), (Terc. 1/75), (Mes. 1/50), (Mur. 3/26),
nūş ḳıl-	(G. 60/15), (G. 72/3)
nuṭḳ-ı maḳāl bul-	(K. 3/16)

nümāyan ol-	(K. 9/38)
oyıncaġı ol-	(G. 369/11)
ʿömr-i ebed bul-	(G. 375/15)
ʿömr-i nūḥ ol-	(G. 282/10)
öñ ol-	(Mua. 3/2)
ʿöẕr- ḫᵛāh ol-	(G. 327/12), (G. 91/10)
pā-best ol-	(Mua. 73/1)
pā-beste k'ol-	(G. 338/6)
pādişāh ol-	(K. 2/55)
pāk eyle-	(G. 117/4)
pāk it-	(G. 117/11), (G. 301/9), (G. 422/2)
pāk ol-	(Mua. 80/1), (Mua. 247/1)
pā-māl it-	(G. 347/9)
pā-māl ol-	(G. 349/3), (G. 374/3)
pā-māller ḳıl-	(G. 119/18)
pāre eyle-	(Mua. 231/2)
pāre ḳıl-	(Mua. 239/4)
pāre pāre ol-	(Terk. 3/98)
pas ol-	(K. 6/13)
pās-bān ol-	(K. 3/35)
pāyān bul-	(G. 71/3), (G. 257/7)
pāyān bulın-	(G. 393/8)
pāyān ol-	(G. 292/10)
pāyān-ı kerem bulın-	(K. 1/54)
pāy-best ol-	(G. 335/2)
pāy-dār ol-	(G. 183/12), (Mua. 94/2)
pāy-māl it-	(G. 287/4), (G. 288/16)
pāy-māl ḳıl-	(Mua. 290/2)
pāy-māl ol-	(Mua. 52/1), (K. 3/48)
pāy-māl-i cürm ol-	(K. 7/75)
perākende ḳıl-	(K. 5/81)
perde ol-	(Mua. 231/1)

perde-dār ol-	(G. 30/13), (G. 182/10)
perde-gīr ol-	(K. 1/86)
perīşān eyle-	(G. 157/10), (Mua. 158/2), (Mua. 335/2)
perīşān it-	(G. 159/15), (G. 157/9)
perīşān ol-	(G. 52/10), (G. 159/16), (G. 296/1), (G. 335/7), (Mua. 278/2), (Terc. 1/43), (Mes. 1/78),
perīşān-ḥāl ol-	(Mua. 40/2)
pertev it-	(G. 402/7), (Mes. 1/71)
pervāne ol-	(G. 35/7), (G. 190/40), (G. 194/13)
pervāneluġı eyle-	(G. 411/14)
pervāneluġı it-	(Mua. 245/1)
pervāz eyle-	(G. 383/11)
pervāz-ı nāz eyle-	(G. 148/6)
perveriş bul-	(G. 206/5)
perveriş bul-	(K. 1/16)
pes it-	(G. 277/8)
pest ol-	(Terk. 1/79)
peşīmān ol-	(G. 362/9)
peşīmān-ı kerem ol-	(K. 1/94)
peydā ḳıl-	(K. 5/22)
peydā ol-	(Mua. 87/2), (Mua. 144/2), (Mua. 168/2), (Terc. 1/22)
peyk ol-	(Mua. 89/1)
peyvend-i serv ol-	(Mua. 165/1)
pinhān eyle-	(G. 217/13), (Mua. 154/1)
pinhān it-	(G. 34/6), (G. 162/5), (Mua. 183/1)
pinhān ḳıl-	(G. 56/3)
pinhān ol-	(G. 14/2), (Terc. 1/7), (Mua. 228/1)
pister idin-	(G. 132/16)
pīş-keş ḳıl-	(G. 393/9)
pür ʿanber-i sārā ol-	(K. 5/26)
pür eyle-	(G. 399/2), (G. 399/8), (K. 1/57), (Terk. 3/4)
pür it-	(G. 111/2), (G. 223/12)

pür ḳıl-	(G. 105/6), (K. 9/45)
pür ol-	(G. 222/8), (K. 1/19)
pür-bār ol-	(Mua. 237/2)
pür-envār ol-	(Terc. 1/74)
pür-ḫem ol-	(G. 169/1), (G. 169/12)
pür-ḫūn eyle-	(G. 280/1)
pür-ḫūn it-	(G. 20/1)
pür-ḫūn ḳıl-	(G. 98/2)
pür-ḫūn ol-	(G. 62/1), (G. 81/1), (G. 81/6), (G. 197/2)
pür-müşk-i ter eyle-	(G. 51/14)
pür-müşk-i ter ol-	(G. 299/2)
pür-nem ḳıl-	(Mur. 2/22)
pür-nem ol-	(G. 169/6)
pür-nūr eyle-	(G. 307/9)
pür-nūr ol-	(G. 244/7), (K. 4/15), (Mua. 265/2)
pür-sūz eyle-	(G. 72/2)
pür-tāb ol-	(Terc. 1/59)
pür-ṭınāb ol-	(G. 369/4), (Terk. 1/149)
pür-zehr ol-	(K. 5/89)
püşt ü penāh eyle-	(Terk. 1/255)
püşt-ḫam ol-	(K. 7/60)
püşti ol-	(Terk. 1/80)
rā eyle-	(G. 172/8)
rabṭ it-	(Terk. 1/143)
rāciʿ ol-	(G. 187/12)
raġbet bul-	(Mes. 1/80)
rāh bul-	(Terc. 1/88)
rāh eyle-	(G. 100/2)
rāḥat ol-	(G. 289/8)
rāḥ-ı rūḥ ol-	(G. 282/1)
raḥm eyle-	(G. 1/13), (G. 12/7), (G. 12/8), (G. 19/3), (G. 25/3), (G. 26/2), (G. 31/9), (G. 43/13), (G. 62/3), (G. 76/3), (G. 77/9),

	(G. 82/3), (G. 83/9), (G. 92/7), (G. 150/11), (G. 151/5), (G. 166/2), (G. 191/7), (G. 213/5), (G. 233/9), (G. 284/9), (G. 314/1), (G. 314/13), (G. 318/2), (G. 321/6), (G. 332/8), (G. 333/2), (G. 338/5), (G. 338/9), (G. 340/3), (G. 373/11), (K. 5/111), (Mua. 71/2), (Mua. 129/2), (Mua. 199/1)
raḥm it-	(G. 78/5), (G. 79/5), (G. 81/9), (G. 82/13), (G. 85/7), (G. 120/7), (G. 192/13), (G. 193/9), (G. 237/9), (G. 248/10), (G. 260/1), (G. 287/13), (G. 342/2), (G. 354/7), (G. 377/3), (G. 383/9), (K. 5/72), (K. 5/201), (Terk. 3/20), (Mua. 256/1)
raḥm ḳıl-	(G. 2/11), (G. 23/9), (G. 63/15), (G. 140/7), (G. 197/13), (G. 231/9), (G. 258/13)
raḥmet eyle-	(K. 2/61)
raḳam ḳıl-	(G. 270/1)
rākiʿ ol-	(Mua. 169/1)
raḳḳāṣ eyle-	(G. 177/14)
raḳṣ it-	(G. 401/6)
rām eyle-	(G. 359/8)
rām ol-	(K. 4/17)
raʿnā ol-	(G. 10/16)
rāst ḳıl-	(G. 419/3)
ravża-i dārü’s-selām ol-	(Terk. 1/155)
ravża-i rıżvān ol-	(G. 312/9), (Mua. 55/2)
rayb eyle-	(Mua. 226/1)
rāygān ol-	(G. 217/24)
rāżī ol-	(K. 9/24), (K. 9/29)
recāsı ol-	(Terk. 1/18)
recāsın it-	(G. 160/13)
red ḳıl-	(G. 42/18)
redd eyle-	(K. 5/199)
redd it-	(G. 253/1), (G. 253/5), (G. 318/15), (G. 339/9)
refʿ eyle-	(Mua. 15/2)
refʿ it-	(Mua. 233/2)
rehā ḳıl-	(G. 124/1)

rehā ol-	(Mua. 251/1)
rehāyı bul-	(G. 292/3)
reh-beri ol-	(Mua. 90/6)
reh-nümūn ol-	(G. 216/3), (K. 1/90)
reml it-	(Mua. 92/1)
remz it-	(Mua. 246/1)
remz-i ṣarīḥ ol-	(G. 38/10)
rence ḳıl-	(G. 342/4)
reng eyle-	(Müf. 13/2)
reng-i laʿlīn ol-	(Mua. 288/2)
rengīn it-	(G. 58/8), (G. 58/10), (G. 363/7)
resm eyle-	(K. 5/155)
resm it-	(Mua. 16/4)
resm ol-	(Mua. 25/1), (Terk. 1/75)
reşk eyle-	(G. 359/6)
reşk it-	(G. 122/3), (G. 144/5), (G. 347/8), (Mua. 237/1)
revān eyle-	(G. 192/6), (G. 413/1), (G. 414/6), (K. 1/81)
revān it-	(G. 212/4)
revān ol-	(G. 390/3)
revnaḳ bul-	(G. 151/1), (Mur. 3/6)
rıżāsı ol-	(Terk. 1/4)
riʿāyet ḳıl-	(G. 24/6)
rifʿat bul-	(G. 249/5)
riḥlet it-	(Terk. 1/41)
riḳāʿ u süls ü tevḳīʿ ol-	(G. 205/2)
rindi ol-	(G. 343/17)
rīsmān it-	(G. 221/4)
rivāyet ḳıl-	(G. 74/8)
rivāyet ol-	(G. 24/8)
rū-be-rū ol-	(Müf. 17/2)
ruḫ ol-	(G. 41/2)
ruḫṣat ol-	(G. 179/5)

rūşen eyle-	(G. 328/7)
rūşen it-	(G. 190/38), (Terk. 1/258)
rūşen ḳıl-	(G. 183/8)
rūşen ol-	(G. 114/6), (G. 114/7), (G. 171/14), (G. 180/10), (G. 184/6), (G. 190/39), (G. 318/12), (Terk. 1/55), (Mua. 333/1),
rūzī eyle-	(K. 5/65)
rūzī ol-	(G. 274/6), (K. 9/10), (K. 9/43)
rükūʿ u hem sücūd it-	(Mua. 170/1)
rüsvā eyle-	(G. 374/4)
rüsvā ḳıl-	(G. 11/2), (G. 76/2), (Mur. 1/17), (Mua. 120/2)
rüsvā ol-	(Terc. 1/26)
rüsvāy ol-	(Mur. 1/2)
rüsvā-yı cihān eyle-	(G. 414/12)
rüsvā-yı ʿışḳ eyle-	(G. 199/2)
saʿādet ol-	(G. 33/9)
ṣabāḥ ol-	(G. 244/2)
ṣabr eyle-	(G. 252/15)
ṣabr it-	(G. 125/7), (G. 239/10)
ṣabr ol-	(G. 289/1)
ṣabr u şekīb it-	(K. 9/4)
ṣabr u yā sefer ol-	(G. 123/6)
sāde-ruḫ-sār ol-	(G. 395/4)
ṣad-pāre ol-	(G. 380/5)
ṣadr ol-	(Terk. 1/219)
ṣafā bul-	(G. 4/8), (G. 17/7), (G. 123/13), (Mua. 68/3), (Mua. 171/2)
ṣāfī ḳıl-	(G. 37/3)
ṣāfī-dil ol-	(K. 5/135)
ṣaġ ol-	(G. 276/4), (G. 306/7), (G. 367/6), (G. 367/10), (K. 5/30),
saġ u esen ol-	(G. 311/6)
saʿīd ol-	(K. 7/19), (K. 7/57), (Terk. 1/51)
saḳīm ol-	(G. 258/14), (G. 262/6), (G. 266/14)
sākin ol-	(Terk. 1/118)

saḳḳā ol-	(G. 384/10), (K. 5/188)
ṣalā-yı ḳadeḥ it-	(G. 37/8)
sānī-i leclāc ol-	(G. 303/14)
ṣarmaġ it-	(G. 46/6)
ṣavmaʿa ol-	(Mua. 317/2)
saʿy eyle-	(G. 34/11)
saʿy it-	(G. 17/8), (Mua. 202/1), (K. 6/3), (Terk. 1/37), (K. 9/17)
ṣayd eyle-	(G. 93/5), (G. 148/10), (G. 414/11)
ṣayd it-	(G. 20/9), (G. 66/9), (G. 135/5), (G. 196/10), (G. 264/7), (G. 288/3), (G. 364/6)
ṣayd ol-	(G. 12/5), (G. 94/2)
sāye-bān-ı müşk ol-	(G. 217/1)
sāz it-	(G. 354/8)
sebeb ol-	(G. 13/12)
sebīl ḳıl-	(Mua. 184/1)
sebt it-	(G. 303/11)
sebū it-	(G. 316/6)
sebze-zār ol-	(G. 60/12)
secde eyle-	(G. 340/6)
secde it-	(G. 45/9), (G. 216/5), (G. 279/8)
secde ḳıl-	(G. 43/12), (G. 340/2), (Mua. 317/1), (Kıt. 2/3)
secde-gāh eyle-	(G. 100/6)
secde-gāh ol-	(G. 302/8)
secde-i sehv it-	(Mua. 138/2)
secde-i sehv ol-	(G. 231/7)
sefer eyle-	(G. 51/18), (K. 5/177)
sefer ḳıl-	(G. 123/1), (G. 203/9)
sefer ol-	(G. 123/4)
sefīd ol-	(G. 44/6)
seḥer ol-	(G. 299/1)
sehm-i saʿādet ol-	(Terk. 1/194)
selsebīl ol-	(Mua. 184/2)

semāʿ eyle-	(Terk. 2/48)
senāsın eyle-	(Terk. 1/72)
senāsını ḳıl-	(Terk. 1/234)
seng-i mezār it-	(G. 218/14)
sensüz eyle-	(Terc. 1/84)
sensüz ḳıl-	(G. 312/17)
ser terkin it-	(Mua. 100/2)
serd eyle-	(G. 345/10)
ser-gerdān it-	(G. 298/5)
ser-gerdān ol-	(Mua. 154/2)
ser-ḫōş ol-	(G. 8/1)
sermed ol-	(Mua. 23/1)
sermedī ol-	(Mua. 320/1)
ser-mest ol-	(G. 140/5), (G. 285/4)
ser-mest ü lā-yaʿ ḳıl-	(G. 352/6)
ser-nigūn ol-	(G. 210/4), (Müf. 8/1), (Terk. 3/54)
ser-tāc ol-	(G. 303/2)
settār-ı kird-gār ol-	(K. 2/32)
sevdāyī-mizāc ol-	(G. 34/1)
seyl-āb ol-	(G. 384/2)
seyr eyle-	(G. 28/9), (G. 140/4), (G. 185/15), (G. 344/17), (G. 365/12), (K. 5/85), (Terk. 2/64)
seyr it-	(G. 41/7), (G. 180/13), (G. 196/13), (G. 225/9), (G. 405/9), (Mua. 285/2)
seyr ḳıl-	(Mes. 1/25)
seyr-i reyḥān ḳıl-	(Mes. 1/77)
seyr-i serv it-	(G. 180/18)
seyrini eyle-	(G. 185/15)
sezā-vār ol-	(Terk. 1/233)
ṣıḥḥat ol-	(G. 301/3), (G. 328/1)
siḥr it-	(G. 76/1), (G. 238/11), (Mua. 148/1), (Terk. 3/97)
sikke ol-	(G. 262/8)

sīm it-	(G. 167/13)
siper eyle-	(G. 209/14)
siper it-	(G. 64/7), (G. 108/3)
siper ḳıl-	(G. 166/13)
siper ol-	(G. 114/11), (G. 299/12), (G. 336/7)
sirāc-ı devlet ü dīn ol-	(Mua. 212/1)
sirāyet ḳıl-	(G. 24/16)
siyāh ol-	(G. 347/5)
siyāset ḳıl-	(G. 25/4)
siyeh-kār ol-	(G. 296/2), (G. 331/2), (G. 351/2)
siyeh-rū ol-	(G. 364/8)
ṣoḥbet eyle-	(G. 355/2)
ṣoḥbet üʿayş it-	(G. 249/11)
ṣoḥbet-i ṣabūḥ ol-	(G. 282/6)
suʾāl it-	(G. 85/11), (G. 287/8), (G. 317/2)
ṣubḥ ol-	(G. 158/9)
sūd bul-	(Mes. 1/18)
sūd eyle-	(G. 45/8), (G. 138/13)
sūd it-	(Mua. 170/2)
sulṭān eyle-	(G. 272/2)
sulṭān ol-	(G. 145/8)
sulṭān-ı ḥüsn eyle-	(G. 124/15)
sulṭānluḳ ol-	(G. 274/3)
sücūd eyle-	(G. 100/5), (G. 154/9), (G. 319/14)
sücūd eyle-	(G. 340/5)
sücūd it-	(G. 220/9)
sücūd ḳıl-	(G. 45/4), (G. 45/10), (G. 47/6)
sükūn bul-	(Mua. 233/1)
sünbül-i cennet ol-	(G. 5/11)
sürḫ ü siyehle ol-	(G. 74/4)
sürḫ-rū ol-	(G. 129/1), (G. 316/3), (G. 316/4)
sürme-i aʿyān-ı kerem ol-	(K. 1/10)

şād eyle-	(G. 145/13)
şād it-	(G. 69/8), (G. 338/9), (Mur. 2/17)
şād ol-	(G. 3/5), (G. 4/11), (G. 43/14), (G. 70/2), (G. 70/8), (G. 72/8), (G. 115/9), (G. 150/9), (G. 159/16), (G. 169/8), (G. 263/6), (G. 290/12), (G. 312/11), (G. 375/14), (Mua. 30/2), (Mua. 299/2), (Mur. 1/21), (Mur. 2/2), (Mur. 2/15), (Terk. 3/84)
şād ü ḫurrem ol-	(G. 161/2), (G. 257/12), (Mur. 2/26)
şādān ol-	(Terc. 1/87)
şādī vü feraḥ bul-	(K. 2/39)
şād-mān ḳıl-	(Terk. 2/27)
şād-mān ol-	(G. 385/11)
şāh eyle-	(G. 100/10)
şāh ol-	(G. 97/4)
şāh-ı çemen ol-	(K. 3/15)
şāh-ı encüm eyle-	(K. 3/41)
şāhid ol-	(G. 8/10), (G. 403/5), (K. 3/21)
şaḳ ḳıl-	(G. 205/4)
şaḳḳ it-	(G. 402/6), (Terk. 1/56)
şāneluġı it-	(G. 411/4)
şāneluġı ḳıl-	(Mua. 245/4)
şarāb ol-	(G. 283/1)
şebīh ol-	(G. 111/7)
şebī-ḫūn eyle-	(G. 211/6)
şeb-revlük it-	(G. 51/10)
şehādet ḳıl-	(G. 329/8)
şeh-däneluġı it-	(G. 411/12)
şehenşeh-i rūm ol-	(G. 274/5)
şehīd ol-	(G. 66/3), (G. 87/9), (G. 128/5), (G. 413/9), (Terk. 2/53)
şehīd-i ġam-i ʿışḳ eyle-	(G. 89/3)
şeh-māt ḳıl-	(G. 303/13)
şeh-māt ol-	(Terk. 3/80)

şeker ḳıl-	(K. 3/9)
şekkerīn it-	(G. 219/10)
şemse ḳıl-	(G. 410/2)
şemse ol-	(G. 174/7)
şeref bul-	(G. 197/10)
şerḥ eyle-	(G. 90/5), (G. 125/2), (G. 138/41), (G. 254/9), (G. 327/9), (G. 421/1)
şerḥ it-	(G. 91/11), (G. 217/25), (G. 234/13), (G. 401/7), (Terk. 3/95)
şerḥ ḳıl-	(Mua. 133/1)
şerḥ ol-	(G. 207/2)
şerḥa şerḥa ol-	(G. 91/11)
şerḥin eyle-	(G. 355/7)
şerm eyle-	(G. 234/8)
şerm it-	(G. 244/4)
şermende ḳıl-	(G. 82/10)
şermende ol-	(G. 13/9), (G. 42/16), (G. 43/11), (G. 75/6), (G. 193/6), (G. 314/6)
şerm-sār it-	(G. 382/8), (K. 2/62)
şerm-sār ol-	(G. 39/10), (G. 40/12), (G. 281/6), (K. 2/33), (K. 7/81)
şerm-sār-ı cürm it-	(K. 6/31)
şeydā ḳıl-	(Mua. 87/4)
şeydā ol-	(Mua. 87/3), (Mua. 196/2)
şeyṭān ol-	(G. 375/6)
şifā bul-	(G. 63/13), (G. 68/11), (G. 180/6), (G. 180/8)
şifā eyle-	(G. 310/5)
şikār it-	(G. 218/10), (G. 314/8)
şikār ḳıl-	(G. 139/3)
şikār ol-	(G. 281/2), (G. 383/12), (Mua. 281/2), (Mua. 45/1)
şikār-ı zülf ol-	(G. 196/10)
şikāyet eyle-	(G. 329/10)
şikāyet ḳıl-	(G. 24/1), (G. 284/4), (G. 361/19), (Mur. 1/27)
şikest it-	(G. 131/11)

şikeste-dil ol-	(G. 326/5)
şīrāze-i müşkīn ol-	(G. 400/5)
şīrīn-süḫen ol-	(G. 311/4)
şīve vü nāz ol-	(G. 238/1)
şūr ü şer eyle-	(G. 51/2)
şūr ü şer ü ġavġā ḳıl-	(G. 76/12), (G. 104/12)
şükr ḳıl-	(K. 8/5)
ṭāʿati ḳıl-	(G. 365/5)
tābān ol-	(G. 52/2)
tābiʿ-i ṣanem ol-	(K. 7/44)
taʿbīr eyle-	(G. 318/3)
taʿbīrini it-	(G. 375/12)
tāc it-	(Mua. 239/3)
tāc-ı devlet ü dīn ol-	(Mua. 212/2)
tāc-ı iḳbāl idin-	(Mua. 279/2)
tāc-ı ser ḳıl-	(Mua. 93/2)
tāc-ı ser ol-	(Mua. 93/1)
taḥammül ḳıl-	(Mes. 1/74)
taḫmīr eyle-	(G. 167/18), (G. 167/20)
taḫmīr ol-	(G. 254/12)
taḥrīr eyle-	(G. 167/6)
taḥrīr it-	(G. 175/3), (G. 299/3), (G. 364/4), (Mua. 267/1)
taḥrīr ḳıl-	(G. 124/14), (Mua. 48/3)
taḥṣīl eyle-	(G. 148/7)
taḥṣīl it-	(G. 226/3), (K. 9/28)
taḥsīn it-	(G. 58/6)
taḳdīr eyle-	(G. 167/12)
ṭāḳ-ı kisrā eyle-	(G. 172/6)
taḳrīr it-	(K. 1/66)
taḳrīr ol-	(G. 24/17)
taḳṣīr it-	(G. 281/7)
taḳṣīr ḳıl-	(Mua. 267/2)

ṭaleb eyle-	(G. 13/6), (G. 13/8), (G. 171/13), (G. 277/6), (G. 295/7), (K. 5/133)
ṭaleb ḳıl-	(G. 98/13), (G. 151/7), (Mua. 190/1), (Mua. 323/1)
ṭaleb-i vaṣl eyle-	(G. 165/5)
ṭaleb-kār ol-	(Mua. 12/1)
ṭālib ol-	(G. 161/5), (K. 9/17), (Terc. 1/37), (Mua. 97/2), (Mua. 294/2)
ṭālib-i ʿışḳ ol-	(G. 13/7)
taʿlīm eyle-	(G. 400/10)
tamām eyle-	(K. 1/105)
tamām ol-	(G. 32/2)
ṭaʿn it-	(G. 216/5), (G. 409/3), (Terk. 1/115)
ṭaʿn-ı cemāl eyle-	(G. 195/7)
ṭapu ḳıl-	(K. 8/65)
tārāc ḳıl-	(G. 33/1)
tārāc ol-	(G. 303/10)
tārāc-ı ġam-i ʿışḳ it-	(G. 414/9)
ṭarḥ it-	(G. 110/13), (Mua. 16/4),
ṭarḥ ol-	(G. 41/5)
tār-ı zülf ol-	(G. 196/14)
ṭarrār ol-	(Mua. 225/1)
tārümār eyle-	(G. 281/9)
tārümār it-	(G. 218/2)
tārümār ol-	(G. 255/2), (G. 281/10)
tārümār-ı ʿışḳ ol-	(G. 198/12)
taṣavvur it-	(G. 38/3)
ṭavāf eyle-	(G. 340/6)
ṭavāf eyle-	(K. 8/3)
ṭavāf it-	(G. 5/5), (G. 236/7)
ṭavḳ ol-	(K. 5/182)
ṭay eyle-	(G. 394/8)
taʿyīn it-	(G. 420/4)

tayy ol-	(Mua. 292/2)
taẓallum ḳıl-	(G. 250/1)
tāze ḳıl-	(K. 4/5), (Mua. 150/1)
tāze ol-	(K. 1/102)
tāze ter ol-	(G. 366/5)
tebessüm eyle-	(G. 250/8)
tebessüm it-	(Mua. 242/1)
tebessüm ḳıl-	(G. 228/14), (G. 363/6), (Mua. 309/3), (Mua. 249/2)
tecellā it-	(G. 324/1), (G. 324/10), (Terc. 1/18), (K. 5/51)
tecellā ḳıl-	(G. 346/9)
tecellī it-	(K. 5/45)
tecellī ḳıl-	(G. 252/10), (G. 286/12), (Mua. 85/2)
tecennüb eyle-	(G. 249/3)
tecribe ḳıl-	(G. 355/12)
tecribe yap-	(K. 5/93)
tedbīr eyle-	(G. 167/2)
tedbīr it-	(G. 212/12)
tedbīr-i āteş ḳıl-	(G. 170/2)
tedbīr-i cān it-	(G. 212/6)
tefāḫür it-	(G. 100/8)
tefeʾʾül eyle-	(G. 177/6)
tefeʾʾül ḳıl-	(G. 347/7)
tehī eyle-	(G. 228/1)
tehī ol-	(G. 410/6)
teʾḫīr eyle-	(G. 167/8)
teḳaddüm bul-	(G. 250/14)
tekellüfsüz ol-	(G. 134/7)
tekellüm ḳıl-	(G. 250/4)
tekrār it-	(Mur. 3/27)
telaṭṭuf it-	(G. 255/4)
telaṭṭuf ḳıl-	(G. 66/15)
telef ḳıl-	(G. 197/4)

telef ol-	(G. 410/5)
telḳīn it-	(G. 243/4)
tem ol-	(K. 7/22)
temāşā eyle-	(G. 172/12), (G. 307/7), (G. 352/7), (Mes. 1/22), (Mes. 1/13), (Mua. 87/1)
temāşā ḳıl-	(G. 1/6), (G. 225/15), (G. 238/3), (K. 5/12)
temāşāyı eyle-	(G. 165/16)
temennā eyle-	(G. 172/14)
temennā ḳıl-	(G. 1/14)
temkīn bul-	(Mua. 250/1)
tenāvül it-	(G. 236/3)
tenhā bul-	(G. 48/11)
tenhā ol-	(G. 28/3)
ter ḳıl-	(G. 132/14)
teraḥḥum eyle-	(G. 178/13), (G. 48/2)
teraḥḥum it-	(G. 250/2), (G. 261/13), (G. 273/5), (Mur. 1/11), (Terk. 3/62)
teraḥḥum ḳıla	(G. 4/12), (G. 213/9), (K. 5/136), (Mua. 13/2)
tercīḥ ḳıl-	(G. 38/1)
terennüm ḳıl-	(G. 250/6)
terk eyle-	(G. 18/6), (G. 302/10), (G. 322/1), (G. 322/9)
terk it-	(G. 61/13), (G. 66/17), (G. 67/13), (G. 151/9), (G. 212/9), (G. 237/16), (G. 274/4), (G. 345/4), (G. 351/14), (G. 374/12), (G. 395/9)
terk ḳıl-	(Mua. 113/2)
terk-i ʿalāḳa eyle-	(G. 341/4)
terk-i cān eyle-	(G. 18/5), (G. 54/4), (G. 275/6)
terk-i cihān it-	(G. 212/10)
terk-i diyār it-	(G. 218/16)
terk-i ser ḳıl-	(G. 387/5), (Mua. 131/1), (Mua. 209/2), (Mua. 287/2)
terkini ḳıl-	(G. 4/13)
tesbīḥ it-	(K. 3/7), (Terk. 1/151)
tesellā ḳıl-	(K. 5/126)

teʾsīr ḳıl-	(G. 124/4)
teskīn eyle-	(Terc. 1/101)
teskīn it-	(G. 58/12)
teslīm eyle-	(G. 311/7)
teslīm it-	(K. 9/25)
teşbīh eyle-	(G. 180/3)
teşbīh it-	(G. 88/5), (G. 234/5), (G. 346/3), (G. 346/7), (G. 410/1), (Mua. 109/1)
teşbīh ḳıl-	(G. 35/15)
teşbīh ol-	(G. 36/7)
tevaḳḳuʿ eyle-	(K. 2/57)
tevaḳḳuf it-	(G. 357/9)
tevbe-i naṣūḥ ol-	(G. 282/4)
tevehhüm ḳıl-	(G. 250/16)
tezyīn it-	(G. 302/5)
tezyīn-i dükkān eyle-	(G. 272/4)
ṭılısm ol-	(G. 255/8), (G. 361/14)
ṭınāb it-	(G. 224/7)
ṭıynet bul-	(Terk. 1/202)
tīmār eyle-	(Terc. 1/66)
tīmār it-	(G. 234/4), (G. 240/4)
tīmār ol-	(G. 149/6)
tīr eyle-	(G. 167/4)
tīr ü kemān eyle-	(G. 192/12)
tīr-endāz ol-	(G. 63/9)
tiryāk eyle-	(G. 117/8)
tiryāḳ ol-	(K. 7/34)
tīz it-	(G. 16/13)
ṭolu ol-	(G. 46/4)
ṭop it-	(Mua. 70/2)
ṭop ḳıl-	(Terc. 1/53)
ṭop ol-	(G. 335/4)

ṭopraḳ ol-	(G. 153/9)
ṭūb it-	(Terc. 1/46)
ṭuġrā eyle-	(G. 172/10)
ṭulūʿ eyle-	(G. 188/7), (G. 325/1), (G. 328/3)
ṭulūʿ it-	(G. 187/7), (G. 401/3)
ṭurfe- ḥāl ol-	(Terk. 3/101)
tūtiyā ol-	(Terk. 1/65)
türāb ol-	(G. 12/1), (G. 12/10), (G. 369/10)
ʿūd ol-	(G. 170/6)
umaç ḳıl-	(G. 33/4), (K. 5/101)
ʿummān it-	(G. 21/6)
ʿunvān ol-	(Terk. 1/216)
uyumaz ol-	(G. 159/6)
uyur bul-	(G. 176/13)
ümmet ḳıl-	(Mes. 1/2)
üns ol-	(G. 180/15)
üstādı ol-	(G. 381/1)
üstüvār ol-	(K. 2/40)
vaʿde eyle-	(Mua. 36/3)
vaʿde-i ferdā ḳıl-	(K. 5/24)
vāḳıf ol-	(G. 347/4), (Mua. 143/2)
vāḳıf-ı ḥāl ol-	(Mua. 279/1)
vāḳıf-ı mertebe-i kerşeb-i miʿrāc ol-	(G. 303/6)
vāḳiʿ ol-	(G. 187/1), (G. 390/4)
vaḳt-i duʿā ol-	(Mua. 57/3)
vaḳt-i ṣabūḥ ol-	(G. 35/1)
vālih ol-	(G. 1/3)
vālih ü deng ol-	(Mes. 1/48)
vālih ü ḥayrān ol-	(G. 58/6)
var eyle-	(K. 8/83)
var ol-	(G. 160/14), (G. 208/16), (G. 281/8), (G. 351/16), (G.

	380/1), (G. 380/2), (K. 5/48)
vaṣf eyle-	(K. 1/67)
vaṣf it-	(K. 5/146)
vaṣf-ı dürr-i meknūn eyle-	(G. 280/6)
vaṣfın it-	(K. 5/195), (Terk. 1/71)
vaṣle ol-	(G. 163/10)
vedāʿ eyle-	(Mua. 116/2)
vefā it-	(Mur. 1/6)
vefā ḳıl-	(G. 6/8), (G. 7/8), (G. 31/13)
vefā ol-	(K. 1/144)
vefā-dār ol-	(G. 395/2)
vefāt bul-	(G. 22/12), (Terc. 1/57)
vehm it-	(G. 219/11)
velī ol-	(G. 249/4)
verd it-	(K. 3/31)
vīrān eyle-	(Terk. 2/6)
vīrān it-	(G. 21/8), (G. 146/10), (G. 348/5), (Terk. 2/49)
vīrān ol-	(G. 157/4), (G. 163/7)
vīrāne ol-	(G. 7/5)
viṣālüñi bul-	(G. 256/8)
vuṣlat güni ol-	(G. 71/4)
vuṣlat ol-	(G. 61/2)
ya ḳıl-	(G. 76/10), (G. 167/4)
yad eyle-	(G. 110/5), (G. 354/5)
yād eyle-	(G. 219/9), (G. 263/9), (G. 353/9), (G. 385/3), (K. 7/75), (K. 7/77), (Mua. 321/1)
yad it-	(G. 43/10), (G. 55/5), (G. 110/5), (G. 243/3), (G. 397/9)
yād it-	(G. 87/3), (G. 277/9), (G. 353/3), (G. 385/10), (K. 7/20), (Mur. 2/19), (Mur. 2/19), (Mua. 103/1)
yād ḳıl-	(G. 43/10), (G. 55/5), (G. 198/3), (G. 243/3)
yād-ı liḳāñ eyle-	(Mua. 221/2)
yādigār ol-	(G. 270/9), (G. 281/4)

yādigār-ı ʿışḳ ol-	(G. 198/18)
yaġmā eyle-	(G. 11/1), (G. 324/4), (K. 5/9)
yaġmā ḳıl-	(G. 76/1), (G. 104/4), (G. 200/9), (K. 5/78), (Terc. 1/24)
yaġmā ol-	(G. 304/14)
yaġmā-yı ʿışḳ eyle-	(G. 199/10)
yaḳasını çāk it-	(Terk. 3/23)
yāḳūt ol-	(K. 1/11)
yalan eyle-	(G. 297/9)
yār it-	(G. 413/12)
yār ḳıl-	(G. 386/6)
yār ol-	(G. 61/4), (G. 289/9), (G. 329/4), (G. 351/12), (G. 354/5), (G. 395/1), (Mes. 1/33), (Mes. 1/58), (Mur. 2/9), (Mua. 14/2), (Terk. 3/66)
yaraşur ol-	(G. 98/10)
yār-ı ʿışḳ ol-	(G. 198/8), (G. 198/10)
yār-i ḳadīm ol-	(G. 261/13), (Terk. 1/95)
yāri ol-	(Terk. 1/96)
yasaġ ol-	(G. 352/8)
yaş eyle-	(G. 68/10)
yazılıcaḳ ḳılın-	(Mua. 6/2)
yeksān ol-	(Terk. 2/24)
yetīmi ol-	(Terk. 1/176)
yimiş ol-	(K. 5/98)
yir idin-	(K. 5/11)
yir ḳıl-	(G. 131/9)
yirüñ bil-	(G. 360/6)
yoġ it-	(K. 8/84)
yol bul-	(K. 1/89), (K. 5/28), (Terk. 3/68)
yoldaş it-	(Terk. 2/7)
yoldaş ol-	(G. 123/13)
yüz ol-	(Mua. 164/2)
yüzi aġ ol-	(G. 367/4)

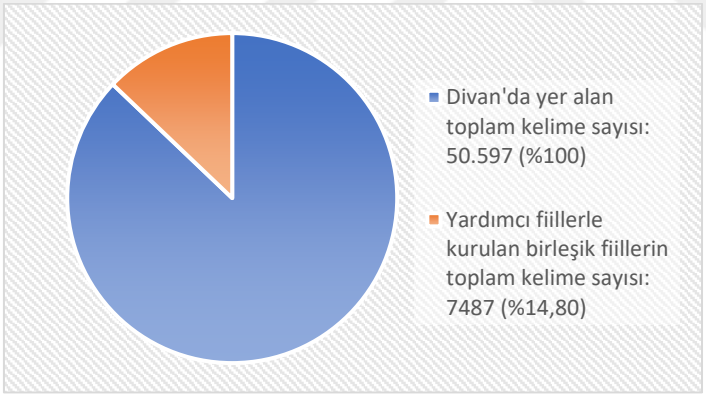
yüzin siyāh eyle-	(G. 100/4), (Terk. 3/72)
yüzümüz esved ol-	(G. 42/4)
żabṭ it-	(G. 215/3), (Terk. 1/144)
zād ḳıl-	(G. 43/8)
ẓāhir ol-	(G. 121/6), (Mua. 241/2), (Mua. 242/2)
żaʿīf eyle-	(G. 244/9)
zaḳḳūm ol-	(K. 9/41)
zamānlar ol-	(G. 227/14)
żamm ol-	(K. 1/108)
zār ile nizār it-	(G. 103/10)
zār it-	(G. 345/6)
zār it-	(K. 9/3)
zār ḳıl-	(G. 149/14)
zār ḳıl-	(G. 289/12), (G. 377/2), (G. 388/6)
zār ḳıl-	(G. 386/8)
zār ol-	(G. 60/2), (G. 103/12), (G. 175/1), (G. 208/9), (G. 246/1), (Mur. 1/10)
zār u zār ol-	(G. 255/1)
zār ü mecnūn eyle-	(G. 211/10)
zār ü mehcūr ol-	(Kıt. 4/6)
zār ü nālān ol-	(G. 203/8)
zār ü nizār it-	(G. 234/3)
zār ü nizār ḳıl-	(G. 294/9)
zār ü şeydā ol-	(G. 11/14)
żarer eyle-	(G. 51/4)
zārī ḳıl-	(Mua. 243/1)
zārī vü efġān ḳıl-	(G. 373/9)
zebūn ḳıl-	(Mua. 148/2), (Mua. 233/2), (Terk. 3/53)
zebūn ol-	(G. 210/1), (Müf. 8/2), (Mua. 268/1)
zehr ol-	(G. 353/1)
ẕelīl ü ḫ^{v}ār ol-	(G. 166/7)
zencīr eyle-	(G. 167/1), (G. 167/16)

zencīr ol-	(G. 308/12)
zer ḳıl-	(G. 28/7), (G. 241/9), (G. 271/13), (K. 6/12)
zer ol-	(G. 127/6), (G. 190/8), (G. 299/8)
zerd ü naḥīf ol-	(G. 227/7)
zer-feşān ol-	(G. 157/8)
zer-i ḫāliṣ it-	(K. 1/9)
zer-nişān ol-	(G. 346/6)
zerrīn ol-	(Mua. 186/4)
zevāl it-	(G. 288/1)
ẕevḳ u ġam bul-	(Mua. 258/1)
ẕevḳ u ʿişretler ḳıl-	(G. 338/7)
ẕevḳ u şādī ol-	(Mua. 308/1)
zeyn eyle-	(G. 344/8), (G. 358/5), (Mes. 1/30)
zeyn it-	(G. 106/9), (G. 238/6), (G. 364/11), (K. 1/34), (Müf. 2/1), (Terk. 1/212), (Terk. 1/224), (Terk. 1/83), (Terk. 1/74), (Terk. 1/48)
zeyn ol-	(G. 15/4), (G. 137/16), (G. 366/8), (G. 416/8), (K. 1/50), (K. 1/146), (K. 5/55), (Terk. 1/103), (Terk. 1/227)
zeyn ü zīb bul-	(K. 9/46)
zīb bul-	(G. 16/4)
zībā it-	(Terc. 1/17)
zindān eyle-	(G. 272/10)
zinde ḳıl-	(G. 188/3), (K. 1/137)
zinde ol-	(G. 394/9), (Terc. 1/103), (Mua. 331/1)
zīneti bul-	(K. 1/2)
zīr ü zeber ḳıl-	(Mua. 162/2)
zirih ḳıl-	(Mua. 206/2)
ziyān eyle-	(G. 316/12), (G. 414/10)
ziyān it-	(G. 185/7), (G. 212/8)
ziyāret-gāh-ı ʿışḳ ol-	(G. 286/9)
ziyāretin eyle-	(G. 165/11)
ẕū-fünūn ol-	(G. 210/10)

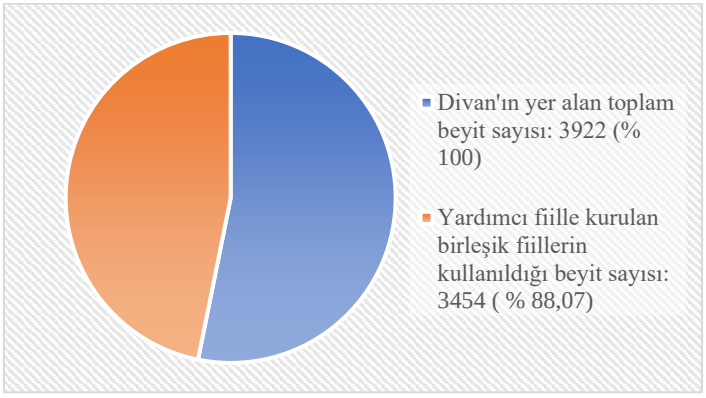
ẓuhūr it-	(G. 134/1), (G. 193/8)
ẓulem ol-	(K. 7/26)
ẓulm eyle-	(G. 51/8), (G. 284/3), (G. 329/9)
ẓulm-i ḫān eyle-	(G. 192/2)
zühd it-	(G. 249/3)
zünnār ol-	(G. 403/9)

Yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiiller Cem Sultan *Dîvân*'ının söz varlığında önemli yer tutmuş; Türkçe kökenli olmayan kelime ve kelime grupları önemli ölçüde Türkçe fiil yapısı kazanmıştır. Yardımcı fillerle kurulan birleşik fiillerin (it-/idin-, eyle-, ol-, ḳıl-/ḳılın-, bul-/bulın-, yap-) kelime sayısının *Dîvân*'ın toplam kelime sayısına oranı %14,80, yardımcı fillerle kurulan birleşik fiillerin kullanıldığı toplam beyit sayısının *Dîvân*'ın toplam beyit sayısına oranı ise % 88,07'dur. Nazım şekilleri içerisinde en fazla gazellerde yardımcı fiille kurulan birleşik fiillere yer verilmiştir:

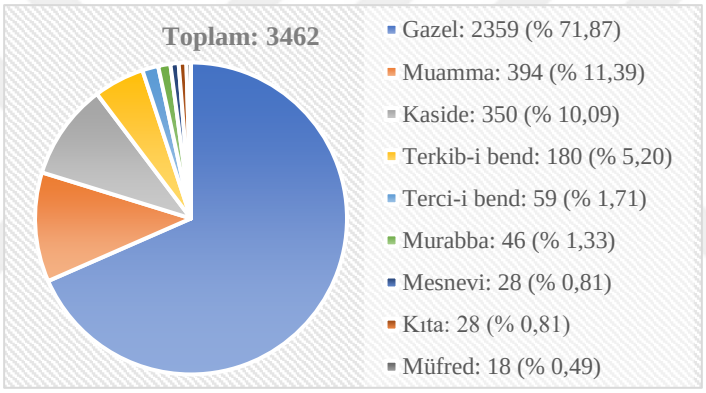
Şekil 22: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiillerin Toplam Kelime Sayısına Oranı

Şekil 23: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiillerin Kullanıldığı Beyit Sayısına Oranı

Şekil 24: Cem Sultan *Dîvân*'ında Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiillerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı

3.9. İkilemeler

Türkçede ikileme; aynı, yakın ya da zıt anlamlı iki veya daha çok kelimenin bir tek kelime gibi anlam göstermek üzere yan yana gelmesiyle oluşur (Korkmaz, 1992: 82). Anlam bakımından ikilemeler anlamı pekiştirme, güçlendirme, abartma, çoğaltma, kolaylaştırma gibi işlevlere sahiptir. (Hatipoğlu, 1981: 55-57). İsim kök veya gövdelerinden kurulan ikilemeler ile fiil kök veya gövdelerinden kurulan ikilemeler olmak üzere yapı ve kuruluş bakımından ikilemeler, temel olarak iki bölüme ayrılabilir (Hatipoğlu, 1981: 35).

Cem Sultan Dîvân'ında 26 çeşit ikileme ve bu ikilemelere dair 31 kullanım tespit edilmiş olup aşağıdaki tabloda bu ikilemelere yer verilmiştir. İkilemelerin ekseriyetle isim kök ve gövdelerinden kurulan ikilemeler olduğu ve aynı isimle kurulan ikilemelerden oluştuğu görülmektedir (biñ biñ, bir bir, biri biri, dāne dāne, dilüm dilüm, gāh gāh, geh geh, ḳāre ḳāre, kemer kemer, reng reng, şerḥa şerḥa, yirini yirini, yoḳ yoḳ, yüz yüz). Aynı isimle

veya yakın anlamlı isimlerle kurulan ikilemelerin yardımcı fiillerle birleştiği örnekler de bulunmaktadır (āh vāh ḳıl-, dilüm dilüm ḳıl-, şerḥa şerḥa ol-).

Dîvân'da yalın olmayan, aynı isimle kurulan ikileme (göze göz, ucdan uca, biri birinden, yüz yüze), zıt anlamlı isimlerle kurulan ikileme (gice gündüz), yalın olan, farklı fiillerle kurulan ikileme (gel geç, gel gör), biri sıfat-fiil diğeri çekimli fiille kurulan ikileme (geçen geçdi) ve yakın anlamlı fiillerle kurulan ikileme (yanmak yaḳılmak) örneklerine rastlanmaktadır.

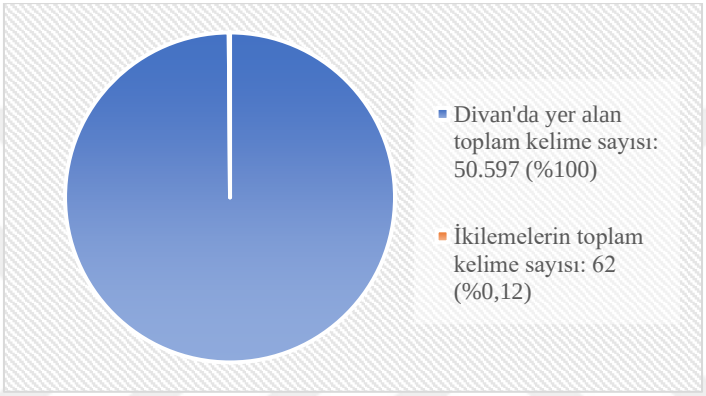
Tablo 17: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan İkilemeler, Şiir ve Mısra Numaraları

İkilemeler	**Şiir ve Mısra Numaraları**
āh vāh	(Kıt. 2/2)
biñ biñ	(Terk. 2/22)
bir bir	(G. 28/11)
biri biri	(G. 167/10)
biri birinden	(K. 5/175)
dāne dāne	(G. 361/4)
dilüm dilüm	(G. 254/4)
gāh gāh	(G. 404/8), (Terk. 3/62)
geçen geçdi	(G. 243/16)
dillü dilince	(K. 5/49), (Terk. 1/151)
geh gāh	(G. 97/4), (K. 5/126)
geh geh	(Mua. 221/2)
gel geç	(G. 360/14)
gel gör	(Terk. 1/168)
gice gündüz	(G. 80/7)
göze göz	(G. 54/3)
ḳāre ḳāre	(Terk. 2/18)
kemer kemer	(G. 116/10)
reng reng	(G. 60/3)
şerḥa şerḥa	(G. 91/11)
ucdan uca	(G. 67/10)
yanmak yaḳılmak	(G. 104/2), (G. 190/37), (G. 270/4)
yirini yirini	(G. 167/6)
yoḳ yoḳ	(G. 200/2)

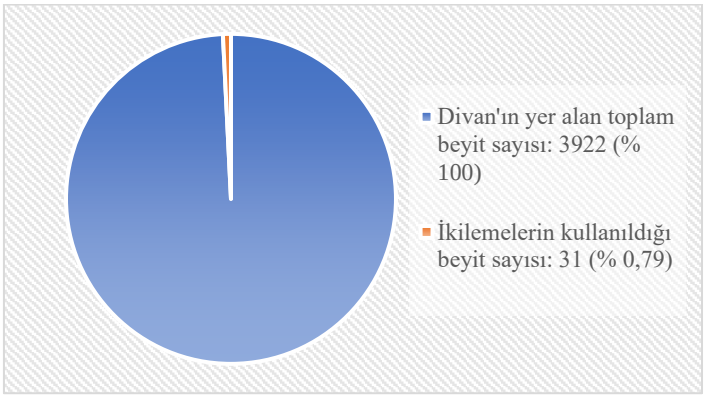
yüz yüz	(G. 238/6)
yüz yüze	(Mua. 17/1)

Cem Sultan *Dîvân*'ında yer alan ikilemelerin kelime sayısının *Dîvân*'ın toplam kelime sayısına oranı % 0,12, ikilemelerin yer aldığı toplam beyit sayısının *Dîvân*'ın toplam beyit sayısına oranı ise % 0,79'dur. İkilemelerin nazım şekilleri içinde en fazla gazellerde kullanıldığı görülmektedir:

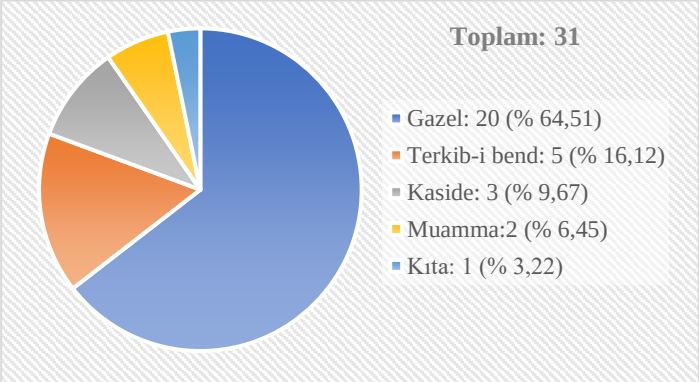
Şekil 25: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının İkilemelerin Toplam Kelime Sayısına Oranı

Şekil 26: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının İkilemelerin Kullanıldığı Beyit Sayısına Oranı

Şekil 27: Cem Sultan *Dîvân*'ında İkilemelerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı

3.10. Edat, Bağlaç ve Ünlemler

Edatlar, "Yalnız başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlerdir." (Korkmaz, 2009: 1052). Bağlaçlar ise "Kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman da paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yüklendikleri işlevler ile bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer ögeleridir." (Korkmaz, 2009: 1091). Ünlemler de "Söz içinde konuşanın acıma, beğenme, sevinç, korku, çaresizlik, şaşkınlık, üzüntü, dua, hayret, pişmanlık, kıskançlık, özlem gibi çok çeşitli duygu ve heyecanlarını etkili ve kısa bir biçimde anlatmaya; karşısındakilere seslenmeye, çağırmaya, cevap vermeye, göstermeye, sormaya, onları onaylamaya, redde veya tabiattaki sesleri taklit yolu ile kelimeler türetmeye yarayan bir söz türüdür." (Korkmaz, 2009: 1140).

Cem Sultan *Dîvân*'ında gerek Arapça ve Farsça kökenli gerekse Türkçe kökenli edat, bağlaç ve ünlemler kullanılmıştır. *Dîvân*'da en fazla "ile" edatının kullanıldığı görülmektedir. Dönem itibariyle Cem Sultan *Dîvân*'ı Eski Anadolu Türkçesinin sonu ile Osmanlı Türkçesinin başına tekabül etmektedir. Bu durum *Dîvân*'ın söz varlığında da kendini göstermektedir. Hem "için" edatının hem de "uc" edatının birlikte sebep edatı olarak kullanıldığı görülmektedir. Zira için, uç kelimesinin instrumental şekline dayanmaktadır (Ergin, 2009: 370). Bile, edatı Eski Anadolu Türkçesinde "birlikte, beraber" anlamıyla zarf olarak kullanılmış, sonradan bu manası unutulmuş ve edatlaşmıştır (Ergin, 2009: 364). Cem Sultan *Dîvân*'ında bu kelimenin henüz edat olarak kullanılmadığı "birlikte, bir arada" anlamlarında kullanıldığı görülmektedir (G. 151/2, G. 197/6, G. 337/2, G. 391/10, Mes. 1/16, Mes. 1/27, Müf. 12/2). *Dîvân*'da tek tanığı olan "çünkü, zira" anlamında kullanılan "ve ger

ne" edatı dikkat çekicidir. Bu edat "ancak, yoksa, aksi takdirde" anlamlarının yanında "çünkü, zira" anlamlarında da kullanılan bir edattır (Şentürk, 2021: 149). Edatların kullanım sıklığı şu şekildedir:

Tablo 18: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Edatlar, Kullanım Sayısı

Edatlar	**Kullanım Sayısı**
ile	561
gibi	142
içün	151
ise	122
ṣan, tā	35
gerçi	28
özge	11
tā kim	9
ṣanki, tā ki	8
tek	7
ḳarşu	6
illā, nitekim, şāyed	2
hem-çü, ve ger ne	1

Bağlaçlar içerisinde de en çok "ki" bağlacının kullanıldığı görülmektedir. Ki bağlacıyla birlikte aynı fonksiyonda olan "kim" bağlacı da kullanılmıştır. "De/da" bağlacı, Eski Anadolu Türkçesinin sonlarında ortaya çıkmıştır (Ergin, 2009: 360). Bu bağlac, *Dîvân*'da dahı bağlacı ile birlikte kullanılmıştır. *Dîvân*'da tekrar bağlacı olarak "yâ...yâ (yâ ...hod, yâ.... ya hod), ne...ne, hem...hem, ger...ger, gâh...gâh (geh...geh, gâh...geh, geh...gâh, gâh...gehî, gehî...gehî)" bağlaçlarının kullanıldığı görülmektedir. "Ancak" bağlacının *Dîvân*'ın dokuzuncu kasidesinde birden çok anlama gelecek şekilde redif olarak kullanılması Cem Sultan'ın dile ne kadar hâkim olduğunu, bir kelimeyi birden fazla anlamda kullanabildiğini göstermektedir. Bu bağlaç ancak anlamının yanında "onca, o kadar, öyle, yalnızca, olsa olsa, daha çok, güçlükle, ama, hemen, asla..." gibi anlamlarıyla icazlı bir şekilde kullanılmıştır (Kadıoğlu, 2017: 2318). Bu kasidedeki tanıklar Türkçenin tarihî sözlüğünün hazırlanmasında ancak bağlacının barındırabileceği anlamlar için önem kazanmaktadır. Bağlaçların kullanım sıklığı şu şekildedir:

Tablo 19: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Bağlaçlar, Kullanım Sayısı

Bağlaçlar	**Kullanım Sayısı**
ki	669
kim	587
ger	171
daḫı	72
de/da	46
meger	45
gerçi	28
hem	25
vü, yā	21
līkin	14
gāh ... gāh	13
līk, gerçi kim	10
yā ... ḫōd, yā ... yā	5
birle, geh ... gāh, geh ... geh	4
gāh, geh, ve	3
gāh ... gehī, gehī, ger ... ger, ne ... ne, ü yā, yā ... yā ḫōd	2
gāh ... geh, gehī ... gehī, hem ... hem, meger ki, meger kim	1

"Ey" seslenme ünlemi Eski Anadolu Türkçesinde "iy" şeklinde kullanılmış "i" şeklini de almıştır (Ergin, 2009: 350). Cem Sultan *Dîvân*'ında "a, eyâ, hey/hây, i, iy, yâ" seslenme ünlemleri içerisinde en çok "iy" kullanılmıştır. Acı, hüzün, pişmanlık bildiren "dirîğâ, hây, hayfâ, hayfâ vü dirîğâ, heyhât, vây" ünlemlerinin de kullanıldığı görülmektedir. Ünlemlerin kullanım sıklığı şu şekildedir:

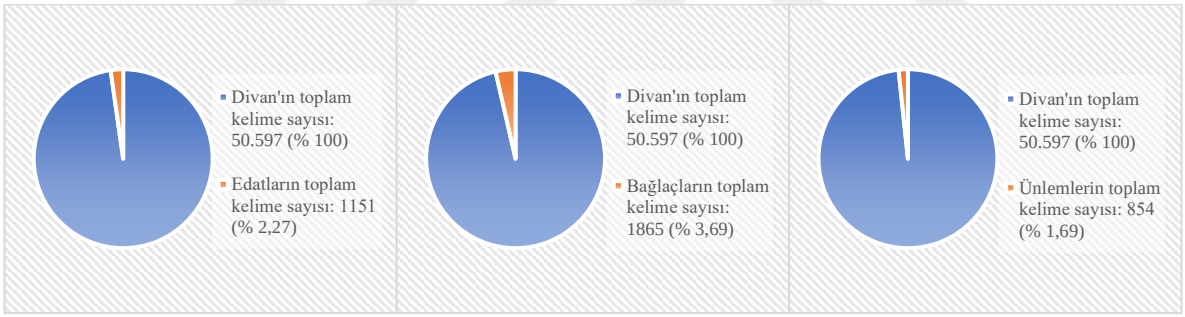
Tablo 20: Cem Sultan *Dîvân*'ında Kullanılan Ünlemler, Kullanım Sayısı

Ünlemler	**Kullanım Sayısı**
iy	725
vāy	29
yā	22
hey	20
eyā	12
dirīġā	10

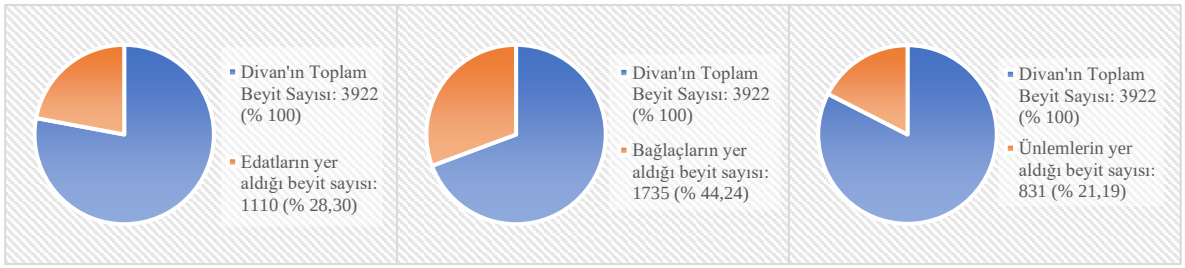
elġıyās	8
a	7
hā	6
ḥayfā	4
hāy	3
i, veh	2
ḥayfā vü dirīġā, heyhāt	1

Cem Sultan *Dîvân*'ında edatların, bağlaçların ve ünlemlerin toplam kelime sayısının *Dîvân*'ın toplam kelime sayısına oranı % 2,27, % 3,69 ve % 1,69'dur. Edatların, bağlaçların ve ünlemlerin yer aldığı toplam beyit sayısının *Dîvân*'ın toplam beyit sayısına oranı ise sırasıyla % 28,30, % 44,24 ve % 21,19'dur. Edat, bağlaç ve ünlemlerin en fazla kullanıldığı nazım şekili gazel, gazelden sonra edat ve bağlaçlarda kaside ünlemlerde ise muamma olmuştur:

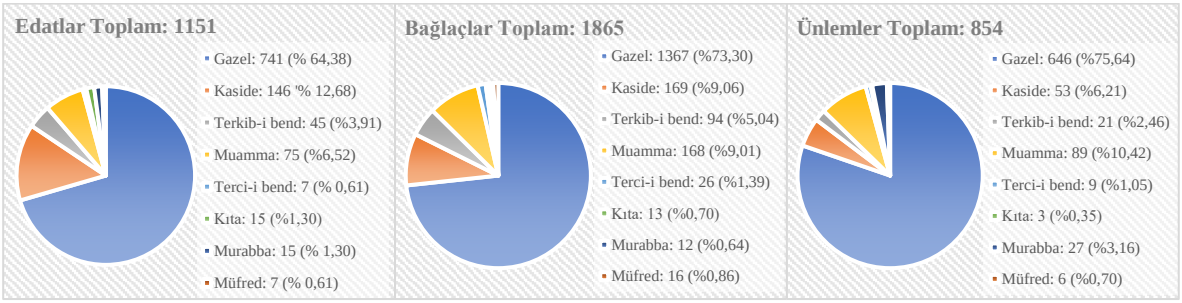
Şekil 28: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Kelime Sayısının Edat, Bağlaç ve Ünlemlerin Toplam Kelime Sayısına Oranı

Şekil 29: Cem Sultan *Dîvân*'ının Toplam Beyit Sayısının Edat, Bağlaç ve Ünlemlerin Geçtiği Beyit Sayısına Oranı

Şekil 30: Cem Sultan *Dîvân*'ında Edat, Bağlaç ve Ünlemlerin Nazım Şekillerine Göre Kullanım Oranı

3.11. Cem Sultan Dîvân'ında İlk Tanıklı yahut Az Tanıklı Kelimeler[36]

Cem Sultan *Dîvân*'ının bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünü hazırlarken klasik Türk edebiyatı metinlerinde sık karşılaşılamayacak, TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında bulunmayan yahut çok az bulunan kelimelere dair aldığımız notlar, Cem Sultan'ın üslubuna dair birtakım ipuçlarını barındırması açısından önem kazanmaktadır. Bu kelimelerin bazılarının TEBDİZ ve LEHCEDİZ'de ilk yahut ikinci tanık olması *Dîvân*'ın söz varlığını orijinal kılmaktadır.

Dîvân'da yer alan bazı kelimelerden hareketle Cem Sultan'ın kelime türetme yoluna gittiği görülmektedir. TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında tek tanık olarak yer alan "ṭūbālan-" fiili bu kelimelerden bir tanesidir. Tûbâ, kökleri yukarıda dalları aşağıda olduğu rivayet edilen, bu hâliyle insanı temsil ettiğine dair yorumlar geliştirilen, hem bir kudsiyet hem de ihtişam izafe etmek için güzellerin boyunun teşbih edildiği bir cennet ağacıdır (Şentürk, 2009: 88). Aşağıdaki "tûbâlan-" fiili Tûbâ sözcüğüne "+lAn-" biçiminde yeni fiiller oluşturan, isimden fiil türeten bir ek getirilmesiyle oluşturulmuş ve bağlamdan hareketle "Tûbâ ağacı gibi salınmak" anlamında kullanılmıştır:

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger

Bir nefes bizden yaña ṭūbālana (G. 6/2)

Yabancı kökenli kelimelerin Türkçe fiil hâline getirilmesi fonksiyonunu üstlenen bu ek aşağıdaki beyitte de "ʿanber ü sünbüllen-" şeklinde karşımıza çıkmış, "anber ve sümbül hâlini almak" anlamlarında kullanılmıştır. LEHCEDİZ ve TEBDİZ veri tabanında "ʿanber ü

[36] Bu başlıkta kullanılan TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanı için bakınız:
TEBDİZ: https://tebdiz.com/index.php?sayfa=arama&MyD=8518adaf69fee0bac1d5 (Erişim tarihi: 10.11.2024).
LEHCEDİZ: https://lehcediz-com.eu1.proxy.openathens.net/tarama/pages/arama/kelime_raporlama.php (Erişim tarihi: 10.11.2024).

sünbüllen-” fiilinin tek tanığı Cem Sultan *Dîvân*’ında yer alırken “sünbüllen-” fiilinin 17, 18 ve 20. yüzlıllara ait toplam üç tanığı bulunmaktadır[37]:

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim

Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin (G. 306/3)

Aşağıdaki beyitte de “Ceyḥūnluḳ” kelimesinin türetildiği görülmektedir. “+lUk” eki nehir ismi olan Ceyhun kelimesine gelmiş ve türetilen kelime “Ceyhun nehri gibi olma” anlamını kazanmıştır. Bu kelime de TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında ilk tanık olarak karşımıza çıkmaktadır:

Baḥr olursa daḫı yār ol yaña ḳılmaya naẓer

Yaşlarum baña meger ʿarż ide Ceyḥūnluġını (G. 421/4)

“Ġulġul/ġulġule” kelimesi “Suyun veya bir sıvının ağzı dar bir kaptan dökülürken çıkardığı ses.” anlamını ihtiva etmekte (https://lugatim.com/s/gulgul), klasik Türk şiirinde ekseriyetle sürahiden kadehe şarap dökülürken çıkan ses için kullanılmaktadır. Lügatlerde cemine rastlayamadığımız bu kelimenin cemi, aşağıdaki bentte bülbül kelimesinin cemi olan “belābil” kelimesinden hareketle türetilmiş ve “ġalāġil” şeklinde yer almıştır. Yine bu kelime de TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında ilk tanık olarak yer almıştır:

Demdür ki ṣurāḥī ḳıla bezm içre ġalāġil

Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil

Ḫāra ki bu sözi diye gül-şende belābil

Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney (Mur. 3/3)

Cem Sultan *Dîvân*’ında klasik Türk şiiri metinlerinde çok rastlanılmayacak kelimelerden bir tanesi de “külce”dir. Frengistan Kasidesi’ndeki sofra tasvirinde geçen bu unlu mamulün/kurabiyenin yapımında şeker ve sütün kullanıldığı görülmektedir. Külce kelimesi TEBDİZ veri tabanında tek tanık durumunda, LEHCEDİZ veri tabanında da ise iki

[37] LEHCEDİZ veri tabanında diğer tanıklar: 17. yy. Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı Nazm-13: 3. Bāġa sünbül seyrine varmaġa ḫācet ḳalmadı 4. Senüñ cevrüñ zaḫmı cānā sı̱nede sünbüllenür; 18. yy. Dürrî Divanı Gazel-30: 1. Ḳaçankim ḫadleri ol servḳaddiñ güllenirlermiş 2. Bahār-ı ḥüsne nisbet ṭurralar sünbüllenirlermiş; 20. yy. Şehriyar'ın Şiirleri Diğer-49: 31. Arizu tarlalarında biz eken tum-deneler 32. Dəyesen sağelenip goy hele sünbüllensin.

tanığı olan bu kelime en erken tanık durumundadır. İkinci tanık ise "çörek, bisküvi" anlamında 20. yy.a ait bir metinde yer almaktadır[38]:

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler

Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur (K. 8/27)

TEBDİZ veri tabanında bulunmayan; LEHCEDİZ veri tabanında da iki tanıktan biri olan, "baharat" (Parlatır, 2006: 673), "hararet verici ot, isot" (Kanar, 2018: 379) ve "zencefil" (Tulum, 2011: 989) anlamında sözlüklerde yer alan "issi ot" tabiri (Tulum'da issı ot) Cem Sultan *Dîvân*'ında gül şerbetine katılan, muhtemelen şerbete aroma, rayiha veren bir "baharat" anlamında kullanılmaktadır. Zencefilin kavun, anber şerbeti gibi çeşitli şerbetlerin yapımında kullanılan bir baharat olması (Aydın, 2023: 84, 86) hasebiyle buradaki "issi(ı) ot" tabirinin zencefil için veya zencefil gibi vücuda sıcaklık veren baharatlar için kullanıldığı söylenebilir[39]:

İssi otlardan mürekkeb şekkerīn gül şerbeti

Ḥoḳḳa-i yāḳūtdan terkīb-i Efrengāndur (K. 8/29).

TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında tek tanık olarak yer alan bir başka kelime grubu da "şeker kamışı" anlamına gelen "ḳaṣbu'l-ḥabīb" tamlamasıdır (Steingass, 2005: 972):

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş şular içdük

Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ (K. 9/10)

"Rikāb" kelimesi üzengi anlamında kullanılmakta olup "zer-rikāb" kelimesi altın üzengi anlamını ihtiva etmektedir (https://lugatim.com/s/rikab). Aşağıdaki beyitte bu kelimenin "zer-rekīb" şeklinde kullanıldığı görülmektedir. *Câm-ı Cem-âyîn İsmiyle Silsile-nâme-i Selâtîn-i Osmâniye* adlı eserinde Ali Emîrî Efendi (ö. 1927), "Şehzāde Cem Ḥażretleri daḫı Īrān şuʿarāsına ittibāʿen rikābı rekīb şeklinde ifrāġ etmişler." notunu düşerek Sa'dî-i Şîrâzî'nin bir beyiti üzerinden aynı kullanımın Sa'dî-i Şîrâzî'de de görüldüğünü ifade etmiştir (1331: 53). Bu imla ile "zer-rekīb" kelimesi TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında tek tanık olarak yer almıştır:

[38] İlgili tanık: 20. yy. Binbir Bilmece: Afganistan Özbek Ağızlarından Diğer-89: **5.** Qotır tévàm külge àğanar tandırdı bétíden tüşken nân **6.** Köçe kéttím kulçe tàptım téva tàppanını ízí.

[39] LEHCEDİZ veri tabanındaki diğer tanık (ilgili tanık sistemde "issi ot" şeklinde birleştirilerek girilmemiş, iki ayrı kelime olarak yer almıştır): 15. yy. Hazâ'inü's-Sa'âdât Diğer-140, 145: **3.** ḳandur ḥarāret-i ġarīzīnüñ ġıḍāsıdur ʿömrüñ ser-māyesidür. Saḳlamaḳ gerek kim ol **4.** yay havāsınuñ ḥarāreti ḳurıdub göyündürmeye. Saḳınalar issi otlardan issi terelerden **43.** ṣafrā eyleye issi otlar sarmusaḳ acı tere çig soġan gibi süci içmekden saḳınalar.

Fırançesse ilçi ṣaldı isteyüp mektūb gönderdi

Hedāyā-yı güzīnle bād-pāy-i zer-rekīb ancaḳ (K. 9/16)

Aşağıdaki beyitte de "ẓamā" kelimesi kullanılmıştır. TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında başka tanığı olmayan bu kelime "aşırı susama" anlamına gelmekte (Sami, 1318: 918), Cem Sultan'ın Arapça kelimelere hakimiyetini göstermektedir:[40]

İsḳā ide bir ḳaṭresi ẓamā-yı cihānı

Ger luṭfı ṣuyı olur ise ʿāleme saḳḳā (K. 5/94)

TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında ilk tanık durumunda olan bir başka kelime "ḥaṭīm"dir. Hatîm, 605 yılında Mekke'nin yeniden inşası sırasında maddî sıkıntılardan dolayı inşaatın tamamlanamaması yüzünden, Mekke'nin daha küçük inşa edilmesi sonucu yarım daire şeklinde Kâbe dışında kalan bölgeyi göğüs hizasında çevreleyen duvarın adıdır (Günel, 1998: 455). Kâbe'den ayrılmış olmakla birlikte onun bir parçası olarak kabul edilen bu yeri çevreleyen hatîm duvarı, aşağıdaki beyitte sevgilinin ayva tüylerine teşbih edilmiş; duvar çekmek tabiri yerine tanasüp gereği "ḥaṭīm çek-" tabiri kullanılmıştır. Aynı zamanda Cem Sultan'ın hacca gitmiş olması, şiirlerinin kelime kadrosunun tayininde biyografik unsurların etkili olduğunu göstermektedir:

Dil olalı Kaʿbe-i ʿışḳa ḥarīm

Çekdi ḫayāl-i ḫaṭuñ aña ḥaṭīm (G. 266/1)

Dîvân'da Ḳamāme Kilisesi'nin adının geçmesi de dikkat çekicidir. "Ḳamāme" kelimesi de klasik Türk şiiri metinlerinde karşılaşılması güç kelimelerdendir. Eldeki verilere göre sevgilinin zülfünün bu kiliseye teşbihi de karşılaşılmayan bir teşbih vasfını taşımaktadır. TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında "Ḳamāme/Ḳumāme" kelimesi sadece Cem Sultan *Dîvân*'ında ve 17. yy.a ait bir metin olan "Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde yer almaktadır:[41]

Kaʿbe yüzüñe Mescid-i Aḳṣā disem n'ola

Oldı nişān yüzüñdeki zülfüñ Ḳamāmesi (G. 409/4)

Dîvân'da TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında: dikkat çeken bir başka kelime de "ṣaḥḥā" kelimesidir. Bu kelime TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanlarında "gerçekten" ve

[40] Bu kelime Hem Ersoylu'nun hem de Özyılmaz'ın çalışmasında "ẓummā" şeklinde okunmuştur.

[41] 17. yy. Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi I. Kitap Diğer – 21, 22, 23, 346: 15. ḳudüsde kefere ḳumāmesi deyrinde ruhbanlar 18. içine ḳoyup başı üzre saklardı ve ḳumāme nām 19. deyri hellana karı yapdı nasārā zuʿmunca ḳumāme 23. ʿarż-ı muḳaddes'de ḳudüs-i şerīf içre ḳumāme nām 28. ḳumāme'de pür gumām olup ziyāret idüp hāşā 39. şerīf içre bir ḳumāme yapsın didükde hemān ḳoṣṭanṭin 51. teʾlīf olmışdur ḳudüsde ḳumāmede rāhibler.

“doğrudur, yanlışsızdır anlamında resmî yazılara konulan bir işaret” anlamıyla yer almaktadır. Bazı tanıklarda yanlış anlamlandırılan bu kelimenin “Afiyetler olsun, sıhhatler olsun.” anlamında herhangi bir içeceği içenler için kullanılan bir kalıp ifade olduğu anlaşılmaktadır (Tulum: 2011, 1530). TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında bu anlamın girildiği tek tanık durumunda olan “ṣaḥḥā” kelimesinin, Mehmet Kanar’ın Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğünde, “sahhâ vü cânına nûş” şeklinde (2018: 563) ve Osmanlı Dönemi İstanbul sebil ve çeşme kitabelerinde de “sahhâ, sahhâ âfiye, âfiyetler nûş idin sahhâ, gel iç sahhâ” şeklinde yer aldığı görülmektedir (Taymaz, 2022: 69, 117, 266, 368).

Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan

Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā (G. 10/5)[42]

İlk tanık olarak TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında yer alan kelimelerden bir diğeri de “sîb” kelimesidir. Bu kelime Vankulu ve Kâmûsu’l-Muhît Tercümesi Sözlüğünde “Su yatağı, su yolu, suyun aktığı yer” anlamlarında yer almakta ve aşağıdaki beyitte bu anlamda kullanılmaktadır (https://kamus.yek.gov.tr):

Dil devḥasında bite ḳuru naẖl iken ruṭab

Leẕẕet virürse ceẕbesi sībi Muḥammedüñ (Terk. 1/53)

Cem Sultan *Dîvân*’ında, özellikle Avrupa hayatına dair unsurları barındıran beyitlerde klasik Türk şiirine dair metinlerde pek karşılaşılamayacak kelimeler yer almaktadır. Bunlardan bir kısmı yer isimleridir.

Cem Sultan *Dîvân*’ındaki beyitler oldukça kaba bir tasnifle ikiye ayrılabilmektedir: 1. Klasik tutum gereği âşıklık rolünü üstlenip gelenekten gelen mazmunları türlü yorumlarla işleyen beyitler 2. Kelimelerin klasik şiirin mecaz dünyasının dışında gerçek dünya ile ilişkili kullanıldığı, biyografi kaynaklı beyitler.

Dîvân’da genel olarak yer isimleri, klasik şiir tutumuna uygun olarak meşhur oldukları unsurlarla özdeşleştirilmiş ve türlü mazmun ve mecazlarla kullanılmıştır. Bunun yanında yer isimlerinin klasik şiirin mecaz dünyasının dışında, Cem Sultan’ın biyografisinde önemli uğrak

[42] Bu beyit tek kelimelik farkla Emrî *Dîvân*’ında da yer almaktadır: “Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan / Lebinden yār cān virüp diyem ey bī-vefā ṣaḥḥā (G. 23/3)”. Nihat Özyılmaz’ın çalışmasında bu beyitin ait olduğu gazel için şu not düşülmüştür: “Bu mahlassız natamam gazel sadece C3 nüshasında (İstanbul Üniversitesi Ktb. No. 5574) ve nüshanın ilk şiiri olarak kaydedilmiş olup sayfa altına ‘sehv vardur’ şeklinde kontrol notu düşülmüştür (Özyılmaz, ?: 78).” Cem Sultan Divânı’nda sekiz beyit olan bu gazel Emrî Divânı’nda altı beyittir ve yedi nüshada yer almaktadır (Saraç, ?: 24). Mezkûr gazelin Cem Sultan Divânı’nda mahlassız yer alması ve tek bir nüshada bulunması, gazelin Emrî’ye ait olma ihtimalini güçlü kılmaktadır.

yerleri olmaları hasebiyle, meşhur olduğu unsurla birlikte herhangi bir teşbih malzemesi olmadan, olayların geçtiği yer bağlamında kullanıldığı da görülmektedir.

Dîvân'da Mısır ekseriyetle "Mısr-ı hüsn, Mısr-ı cemâl, melâhat Mısrı" gibi tamlamalarla, klasik tutum gereği güzellik ülkesi olarak kullanılmış, sevgilinin güzel yüzüne mekân hüviyeti katan bir fonksiyon üstlenmiştir. *Dîvân*'da Mısır'ın güzellik ülkesi olma bağlamının dışında Cem Sultan'ın hayatındaki önemli uğrak yerlerinden biri olması sebebiyle klasik şiirdeki mazmun ve kıssalarla değil olayların geçtiği yer olarak da kullanıldığı görülmektedir:

Varup ḥacc eyleyüp el-ḥamdü l'illāh Mıṣra geldükde

Göñül sevdā-yı ḫām ile idüp fikr-i ʿacīb ancaḳ (K. 9/4)

Çü furṣat bulmayup Mıṣr özleyüp Rodosa varıldı

Ġarażla yazmaġın Balyos kitāb-ı dil-firīb ancaḳ (K. 9/6)

Bizi Mıṣra ṣalıvirdürmedi alıḳodı āḫir

Ṣıdı ʿahdi Maġalmalyestori bī-şekk ü rīb ancaḳ (K. 9/7)

"Bedon (Budapeşte), Firence (Fransa), Nitse, Polya (Apulia/Puglia), Rim (Roma)" gibi Avrupa'ya dair çeşitli yer isimlerinin *Dîvân*'da yer alması Cem Sultan *Dîvân*'ının kelime kadrosunu özgün kılmaktadır. Bu yer isimleri de *Dîvân*'da geçen bazı yer isimleri gibi (Bâbil, Habeş, Hind, Hoten, Mâçîn, Tâtâr, Yemen…) klasik Türk şiirinde meşhur olduğu unsurlarla ilişkilendirilip çeşitli mazmunlarla şiire konu olmamış, olayların geçtiği mekân olarak kullanılmıştır. Bu yer isimlerinden Bedon, Firence ve Nitse TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında ilk tanıklı kelime, Polya dördüncü tanık, Rim de en erken tanıklardan biri olarak LEHCEDİZ veri tabanında yer almıştır:

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile

Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ (K. 9/14)

Geldügüñ şehr-i Firence bāġ-çesinüñ her biri

Sidre vü Ḫuld u Naʿīm ü ravża-i Rıżvāndur (K. 8/5)

ʿAcāʾib şehr imiş bu şehr-i Nitse

Ki ḳalur yanına her kişi n'itse (Müf. 24)

Fırancesse olup ṭālib anuñ defʿine saʿy itdi

Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polya'ya ḳarīb ancaḳ (K. 9/9)

Sözine Rim Papa olmadı ḳāʾil iki cānibden

Alaylar düzdiler oġraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ (K. 9/17)

Olayların geçtiği mekân olarak kullanılan yer isimlerinden bir tanesi de "Engûrî (Ankara)"dir:

Ṣıġınup Ḥaḳḳa Şāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük

Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ (K. 9/5)

Yer isimlerinin yanında *Dîvân*'da şahıs ismi olarak geçen ve TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında ilk tanıklı kelimelerden biri olan "Maġalmalyestori" de dikkat çekicidir. *Câm-ı Cem-âyîn İsmiyle Silsile-nâme-i Selâtîn-i Osmâniye* adlı eserinde Ali Emîrî Efendi bu şahıstan "Rodos ḥākimi Maġalmalyestori isimli alçaḳ kimse" şeklinde bahseder (1331: 48):

Bizi Mıṣra ṣalıvirdürmedi alıḳodı āḫir

Ṣıdı ʿahdi Maġalmalyestori bī-şekk ü rīb ancaḳ (K. 9/7)

"Balyos ve ban" kelimeleri de Cem Sultan *Dîvân*'ında dikkat çekici unvan isimlerindendir. Balyos, Osmanlı İmparatorluğu döneminde ilk zamanlar Venedik elçilerine, sonraları bütün Frenk elçilerine; ban ise Macaristan, Romanya, Yugoslavya ve civarlarındaki yerlerde küçük prenslere verilen unvandır (https://lugatim.com). Yönetici isimlerinin bulunduğu coğrafyaya uygun olarak kullanıldığı görülmektedir. Balyos kelimesi TEBDİZ ve LEHCEDİZ veri tabanında üç tanıktan en erken tanık konumundadır, birçok tanığı olan ban kelimesi de en erken tanıklardandır. 15. yy.dan önce bu kelimelerin tanığının olmaması Osmanlı Devleti'nin sınırlarıyla ilişkilendirilebilir:

Çü furṣat bulmayup Mıṣr özleyüp Rodosa varıldı

Ġarażla yazmaġın Balyos kitāb-ı dil-firīb ancaḳ (K. 9/6)

Pür-seḫāvet pür-şecāʿat pür-leṭāfet pür-kerem

İsmidür Bani velī sulṭān-ı baḥr-istāndur (K. 8/8)

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā

Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur (K. 8/15)

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer

On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur (K. 8/19)

"Papa" kelimesi de Cem Sultan *Dîvân*'ının özgün kelime kadrosunda yer alan, klasik şiirin kelime kadrosunda pek rastlanılamayacak, Cem Sultan'ın biyografisinin ürünü sözcüklerdendir. LEHCEDİZ veri tabanında en erken tanık olarak yer almaktadır:

Ḳalup pejmürde ḳaç yıl Papaya teslīm idüp düşmen

Alup gitdi bizi serheng-i erbāb-i ṣalīb ancaḳ (K. 9/13)

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile

Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ (K. 9/14)

Sözine Rim Papa olmadı ḳāʾil iki cānibden

Alaylar düzdiler oġraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ (K. 9/17)

Ṣıyup Papayı ḥarb ile Fırancesse bizi aldı

Gehī iẓhār-ı luṭf itdi gehī virdi nehīb ancaḳ (K. 9/18)

Ṣol oġraş bozdı Papa ḥīlesin biz de ḫalāṣ olduḳ

İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı ṣīb ancaḳ (K. 9/19)

4. SONUÇ

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarında, bir metnin söz varlığının barındırdığı anlamlar metnin bağlamından hareketle tek tek tespit edilerek dizilmekte ve metnin işlevsel bir sözlüğü hazırlanmaktadır. Türkçenin tarihî metinlerinin her biri için bu çalışmanın yapılması Türk dilinin tanıklı büyük sözlüğünün hazırlanması hedefini mümkün kılacaktır. Türkçenin tarihî metinlerinin söz varlığını günümüze taşıyacak ölçüde şümullü bir Türkçe sözlüğün henüz ortaya konulmamış olması, bu metinlerin günümüz okuyucusu tarafından anlaşılmasını ve latinize edilmesini zora sokmaktadır.

"Cem Sultan Dîvânı (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)" adlı çalışmamız temelde bir sözlük çalışması olmakla birlikte metnin söz varlığına yönelik birtakım tespitleri barındırması hasebiyle aynı zamanda bir üslup çalışması hüviyetine sahip olmayı amaçlamıştır.

Cem Sultan *Dîvân*'ının nüshaları çalışmalarda peyderpey tespit edilmiş, en son Gıyasî Babaarslan'ın makalesinde toplam nüsha sayısı 17 olarak belirlenmiştir (2020: 61-62). Balıkesir'de bir sahafta bulunan ve bizzat inceleme imkânı bulduğumuz nüsha ile birlikte Cem Sultan *Dîvân*'ının nüshaları 4'ü yurt dışında 14'ü yurt içinde olmak üzere 18'e çıkmıştır. 68 varaklık bu nüshada 315 gazel ve 1 adet felek redifli terkib-i bend bulunmaktadır.

Cem Sultan *Dîvân*'ının tenkitli metni İ. Halil Ersoylu tarafından 1979'da doktora tezi olarak hazırlanmış olup bu çalışma TDK tarafından üç defa neşredilmiştir. Devrin şartlarına göre yapılan bu çalışmada temelde 3 nüsha kullanılmış, bu durum günümüzde yeni bir metin tenkidini zarurî kılmıştır. Bu zaruriyeti gidermek adına nüshaları temin edip çalışmaya başladığımız esnada N. Özyılmaz'ın "Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı" adlı yayımlanmayı bekleyen çalışmasından haberdar olmamız ve kendisinin çalışmasını bizimle paylaşmayı kabul etmesiyle TEBDİZ sistemine metin aktarılmış, dizin ve sözlük çalışmasına geçilmiştir.

Toplam kelime sayısı olarak Ersoylu'nun çalışmasından 14.636 kelime fazla olan N. Özyılmaz'ın çalışmasında 13 divan nüshasının yanında şiir mecmuaları ve tezkirelerin de kullanıldığı görülmektedir. Özyılmaz'ın çalışması, Ersoylu'nun çalışmasından 3 kaside, 76 gazel, 6 kıt'a, 299 muamma, 5 müfret ve 1 mesnevi olmak üzere daha hacimlidir.

Cem Sultan'ın *Fâl-ı Reyhân-ı Cem Sultân* adlı mesnevisi kırk sekiz beyitlik küçük bir mesnevidir. Günümüze kadar yapılan incelemelerde eserin sadece iki nüshasından (İstanbul Üniversitesi Kütüphanesindeki 5474 ve 5547 numaralı nüshalar) bahsedilmiş (Ersoylu 1981, 1997; Meriç, 1992: 63, Yiğiterol, 2018: 199); Milli Kütüphanede (06 Mil Yz. A 6890) kayıtlı

nüsha kayda geçmemiştir. Bu nüsha ile birlikte mesnevinin günümüze kadar tespit edilen nüshaları *Dîvân*'da olduğu gibi artmıştır.

Cem Sultan'ın edebî kişiliğine dair tespitlerin yer aldığı son çalışmalarda yeni bulgulara ulaşılmıştır. Cem Sultan'ın Türkçe *Dîvân*'ındaki özgün benzetme ve hayallerle kendisinden önceki şairlerden ve çağdaşlarından farklı olarak şiire birçok orijinal benzetme ve hayal kattığı görülmektedir (Alkan, 2020: 448). Mürâca'a şiir geleneğinin önemli temsilcilerinden olan Cem Sultan, tespit edilebildiği kadarıyla aynı zamanda XV. yy.da senli benli gazeller yazma geleneğini de başlatmış, bu gelenek XVIII. yy.a kadar devam etmiştir (Koç Keskin, 2007: 180).

Çalışmamızda Cem Sultan *Dîvân*'ının söz varlıklarından "deyimler, atasözleri, kelam-ı kibarlar, ayetler, hadisler, dua ve beddua ifadeleri, arkaik kelimeler, birleşik fiiller, ikilemeler, edat, bağlaç ve ünlemler" tespit edilip incelenmiş, bu söz varlıklarına dair istatistiksel veriler sunulmaya çalışılmıştır.

Cem Sultan *Dîvân*'ında birtakım deyimlerin, kelimelerle rabıta ilişkisi içerisinde kullanıldığı, şiir dilinde anlam çağrışımları/katmanları yakalama, şiirde yer alan hayal ve manzarayla bütünleşme gibi bir işlevde kullanıldığı görülmektedir. *Dîvân*'da 428 deyime dair 911 kullanım tespit edilmiştir. Bu deyimlerin 163 tanesi Türkiye Türkçesindeki kalıplaşmış hâliyle aynı kullanılmamakta; ekseriyetle Türkiye Türkçesindeki kalıplaşmış hâlinin fiillerinin yahut isim soylu sözcüklerinin eş veya yakın anlamlılarıyla kullanılmaktadır. Cem Sultan *Dîvân*'ında taradığımız kaynaklarda yer almayan 67 adet deyim/deyim olasılıklı ifade tespit edilmiştir. Tarihî metinlerin söz varlıklarına dair çalışmalar arttıkça bunların diğer tanıklarla karşılaştırılma imkânı doğacak, böylelikle Türkçenin deyimlerine dair söz varlığı tam anlamıyla ortaya konulacaktır. XIV-XVI. yüzyıllarda yaşamış 12 şairin divanlarında kullandıkları toplam deyim sayısının divanlarında yer alan toplam beyit sayısına oranı karşılaştırıldığında Necâtî Bey ilk, Sâfî ikinci sırada yer almakta; Cem Sultan % 23,23'lük oranla beşinci sırada yer almaktadır.

Cem Sultan *Dîvân*'ında atasözlerinin kullanımında da şiirde yer alan hayal ile bağdaşma ve diğer kelimelerle rabıta içerisinde olma durumu söz konusudur. Cem Sultan *Dîvân*'ında toplam 47 atasözü kullanılmıştır. Bu atasözlerinden 41 tanesi Türkçe, 6 tanesi Arapça atasözüdür. Tespit edilen 41 Türkçe atasözünün 6 tanesi taradığımız kaynaklarda yer almamaktadır. Cem Sultan *Dîvân*'ında kullanılan atasözü sayısı ile XIV-XVI. yüzyıllarda yaşamış 12 şairin divanlarında kullanılan atasözü sayısı ile karşılaştırıldığında Necâtî Bey ilk,

Sâfî ikinci sırada yer almakta; Cem Sultan 35 atasözü ile Mesihî ile birlikte üçüncü sırada yer almaktadır. Bu veriye *Dîvân*'da geçen Arapça atasözleri ve kaynaklarda yer almayan atasözü/atasözü olasılıklı ifadeler dâhil edilmemiştir.

Cem Sultan *Dîvân*'ında 11 farklı ayet iktibas edilmiştir. Bu ayetlerden "Lā ilāhe illallah" lafzının *Dîvân*'ın 4. kasidesine redif yapılması sebebiyle 25 kere kullanılması "Ve lā-teḥīne menāṣ" lafzının da 2 kere kullanılması sebebiyle iktibas edilen ayetlerin beyitlerde kullanım sayısı 36'ye çıkmıştır. Hadislerin iktibasıyla ilgili ise bir hadisin iki kere iktibas edilmesi ile 7 hadis ve 8 kullanım tespit edilmiştir.

Cem Sultan *Dîvân*'ında 56 adet arkaik kelime tespit edilmiş, bu kelimelerin 54'ünün Tarama Sözlüğünde, 34'ünün Derleme Sözlüğünde yer aldığı ve bu 56 kelimenin 18'i için Tarama Sözlüğünde Cem Sultan *Dîvân*'ından tanık beyitlere yer verildiği görülmektedir. Tespit edilen bu arkaik kelimelerin hangi yüzyıllara kadar uzanabileceğine LEHCEDİZ'in veri tabanından bakıldığında, Doğu ve Batı Türkçesinde tanıklarına rastlanılan kelimelerin 9 ve 20. yüzyıllara kadar uzanan tanıklarının olmasının yanında ekseriyetle en erken tanıklarının 13. yy.a, en geç tanıklarının ise 19. yy. a kadar uzandığı görülmektedir. Bazı kelimelerin en erken ve en geç tanığına dair örneklerin Cem Sultan *Dîvân*'ında yer alması *Dîvân*'daki arkaik kelimeleri önemli kılmaktadır.

Dîvân'da yardımcı fiille kurulmuş "1878" fiil, "3462" kullanım edilmiş, bu birleşik fiiller kullanım olarak sıralandığında "raḥm eyle- (34), arż it- (22), ḳaṣd it- (21), raḥm it- (20), -şād ol- (20)" fiilleri ilk beşte yer almıştır. Yardımcı fiillerin Türkçe kelimelerle birleşmesinin yanında ekseriyetle Arapça, Farsça kökenli kelimelerle birleştiği, çeşitli yapılara sahip unsurlarla da birleşerek bu unsurları fiilleştirdiği görülmektedir. Türkiye Türkçesinde "et-, eyle-, ol-, kıl-, bul- yap-" olarak kabul edilen yardımcı fiiller dışında *Dîvân*'da kullanılan yardımcı fiillerin, dönemin dil hususiyetlerine binaen daha geniş bir kadroya sahip olduğu görülmektedir.

Bu söz varlıklarının dışında *Dîvân*'da 21 adet dua ve beddua ifadeleri, 29 adet kelam-ı kibar ve 30 kullanım, 26 adet ikileme ve 31 kullanım, sırasıyla 1083, 1703 ve 849 adet edat, bağlaç ve ünlem tespit edilmiştir.

Cem Sultan *Dîvân*'ında ele aldığımız söz varlıklarının toplam kelime sayısının *Dîvân*'ın toplam kelime sayısına oranı ise şu şekildedir: Deyim ve deyim olasılıklı ifadelerde "% 4,02", atasözleri ve atasözü olasılıklı ifadelerde "% 0,40", kelam-ı kibarlarda "% 0,33", ayetlerde "0,16", hadislerde "% 0,06", dua ve beddua ifadelerinde "% 0,24", arkaik

kelimelerde “% 0,35”, yardımcı fiille kurulan birleşik fiillerde “%14,80”, ikilemelerde “% 0,12” sırasıyla edat, bağlaç ve ünlemlerde “% 2,27, % 3,69, % 1,69”dur.

Bu söz varlıklarının yer aldığı toplam beyit sayısının *Dîvân*’ın toplam beyit sayısına oranı da şu şekildedir: Deyimler ve deyim olasılıklı ifadelerde “% 22,87”, atasözleri ve atasözü olasılıklı ifadelerde “% 1,20”, kelam-ı kibarlarda “% 0,76”, ayetlerde “% 0,92” hadislerde “% 0,20”, dua ve beddua ifadelerinde “% 0,54”, arkaik kelimelerde “% 4,21”, yardımcı fiille kurulan birleşik fiillerde “% 88,07”, ikilemelerde “% 0,79”, sırasıyla edat, bağlaç ve ünlemlerde “% 28,30, % 44,24 ve % 21,19”dur.

Bu söz varlıklarının nazım şekillerinde kullanılma durumlarında ise tamamının en fazla gazellerde kullanıldığı görülmektedir. Şüphesiz bu durum gazellerin beyit sayısının fazlalığından kaynaklanmaktadır.

Cem Sultan *Dîvân*’ınında TEBDİZ ve LEHCEDİZ sisteminde bulunmayan yahut çok az bulunan kelimelere dair aldığımız notların bir araya getirilmesi Cem Sultan’ın üslubuna dair birtakım ipuçlarını barındırması açısından önem kazanmaktadır. *Dîvân*’da yer alan “tûbâlan-, anber ü sünbüllen-, Ceyhûnluk, galâgil” gibi kelimelerden hareketle Cem Sultan’ın kelime türetme yoluna gittiği görülmektedir. Bilhassa serencamını merkeze alan şiirlerinde “külce, issi ot, kasbu’l-habîb, zamâ, hatîm çek-, Ḳamâme Kilisesi, sahhâ, sîb, Rodos, Bedon (Budapeşte), Firence (Fransa), Nitse, Polya (Apulia/Puglia), Rim (Roma), Engûrî, Magalmalyestori, Balyos, ban, Papa” gibi söz varlıkları klasik Türk şiiri metinlerinde ender rastlanılacak söz varlıkları olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, N. (2007). Klâsik Türk edebiyatı çalışmaları: Metotlar ve ekoller. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, (9),* 19-46.

Ağzıkara, R. (2016). *15. yüzyıl Dîvân şairlerinden Adnî, Avnî, Cem Sultan, Mihrî Hatun ve Cemalî'de ayet ve hadis iktibasları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırklareli Üniversitesi.

Akduraş, T. (2008). *Ali Şir Nevayi'nin Mecalisü'n-Nefayis'i ile Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı arasında ses bilgisi ve ekler açısından karşılaştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi.

Akkuş, M. (2019). Edebi türler ve tarzlar açısından Cem Sultan'ın Türkçe Dîvânı'ndaki toplumsal içerikli şiirler üzerine bazı değerlendirmeler. *Sultan II. Bayezid Dönemi ve Bursa* (2. Baskı, s. 212-227) içinde. Osmangazi Belediyesi Yayınları.

Aksoy. Ö. A. (1988). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü I (Atasözleri sözlüğü)*. İnkılâp Yayınları.

Aksoy, Ö. A. (1984). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü II (Deyimler sözlüğü)*. TDK Yayınları.

Aktuna, E. (1992). *Amri Dîvânı'nın gramer indeksi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.

Alıcı, L. (2014). Klâsik Türk edebiyatında mürâca'a şiirler. *İlmi Araştırmalar, (14),* 1-15.

Alkan, M. (2020). Cem Sultan'ın Türkçe Dîvânı'nda özgün benzetme ve hayaller. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (40),* 441-450. https://doi.org/10.30794/pausbed.691998

Alpun Çakmak, S. (2001). *Cem Sultan'ın Türkçe Dîvânı'ının psikolojik tahlili*. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.

Ay Say, Ü. (2021). *Cem (Cem Sultan)*. İdeal Kültür Yayıncılık.

Aydın, F. (2023). Şairin mutfağından şerbet çeşitleri. *HAFIZA*, *5*(1), 69-91. https://doi.org/10.56671/hafizadergisi.1296088

Babaarslan, G. (2020). Cem Sultan'ın Türkçe Dîvânı'nda bulunmayan bazı şiirleri. *Türkoloji Dergisi, 24(2),* 55-116.

Baranoğlu, Ş. (1991). *Vasfi Dîvânı gramer indeksi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.

Beyzadeoğlu, S. A., Gürgendereli, M. ve Günay, F. (2004). *Edirneli Aḥmed Bādī Efendi: Armağan (Proverbs and idioms ın the classical Ottoman poetry).* Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü Yayınları.

Bülbül, T. (2004). *Cem Sultan'ın Türkçe Dîvânı'ndan gazel şerhleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.

Canım, R. (2018). *Tezkiretü'ş-şu'arâ ve tabsıratü'n-nuzamâ*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-216998/latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzama.html (Erişim tarihi: 14.03.2024).

Çağlayan, B. (2001). Cem Sultan'ın Kastamonu sancak beyliği. *Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri* (s. 143-148) içinde. Kastamonu Valiliği.

Çay, C. (2021). *Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ında âhengi sağlayan edebî sanatlar* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.

Daşdemir, E. (2020). *Cem Sultan'ın gazellerinin teşbih sözlüğü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Demir, M. ve Uzdu Yıldız, F. (2016). Yabancı dil olarak Türkçede bildirişim konularına göre kalıp sözler. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, *2*(2), 1-28.

Devellioğlu, F. (1962). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lûgat*. Doğuş Matbaası.

el-Aclûnî, İ. b. M. (2019). *Keşfü'l hafâ* (M. Genç, Çev.). Beka Yayınları.

Engin, S. (2006). *Cem Sultan'ın Türkçe Dîvânı'nın tahlili* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.

Ergin, M. (2009). *Türk dil bilgisi*. Bayrak Yayınları.

Ersoy, A. (2012). *Eski Anadolu Türkçesinde isim + yardımcı fiil yapısındaki birleşik fiiller* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Kocaeli Üniversitesi.

Ersoylu, İ. H. (1981). *Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı* (1-3). Tercüman 1001 Temel Eser Yayınları.

Ersoylu, İ. H. (1989). *Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı*. TDK Yayınları.

Ertaylan, İ. H. (1951). *Falname*. Sucuoğlu Matbaası.

Ertaylan, İ. H. (1951). *Sultan Cem*. MEB Basımevi.

Ertuğrul, A. (2019). Cem Sultan'ın Divânı'nda hayatından izler ve Farsça rubâ'iler. *Sultan II. Bayezid Dönemi ve Bursa* (2. Baskı, s. 228-260) içinde. Osmangazi Belediyesi Yayınları.

Eyüpoğlu, E. K. (1975). *Şiirde ve halk dilinde atasözleri ve deyimler* (C. 1-2). Doğan Kardeş Matbaacılık.

Güllüce, V. (2006). Kâmin mesellerin değerlendirilmesi-İbn Fadl örneğinde. *Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, (25),* 95-128.

Gültaş, S. (2018). Cem Sultan'ın Farsça Dîvânı. *Cem Sultan ve Dönemi* (s. 183-195) içinde. Osmangazi Belediyesi Yayınları.

Günel, F. (1998). Hicr. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 17, s. 455-456) içinde. TDV Yayınları.

Hasan b. M. B. (1331). *Câm-ı Cem-âyîn (Ali Emîrî, Nâşir)*. Kader Matbaası.

Hatipoğlu, V. (1981). *Türk dilinde ikileme*. TDK Yayınları.

Horata, O. (2000). Cem şairleri: Bir kader birliğinin anatomisi. *Bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, *15*, 91-110. https://doi.org/10.28981/hikmet.494016

Işık, E. (1995). Fâtiha Sûresi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 12, s. 254-255) içinde. TDV Yayınları.

İlhan, E. (2023). *Necâtî Bey Dîvânı: Metin-bağlamlı dizin-işlevsel sözlük* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.

İnce, A. (2000). *Cemşîd ü hurşîd*. TDK Yayınları.

İpek, İ. (2019). *Neş'e Molla Câmî şiirlerinin şerhi (İnceleme-tenkitli metin).* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.

İpekten, H., İsen, M., Toparlı, R., Okçu, N. ve Karbey, T. (1988). *Tezkirelere göre Dîvân edebiyatı isimler sözlüğü*. T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

İşler, N. (2021). Eski Türk edebiyatı çalışmalarında dijital kaynaklar ve uygulamalar. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, 8*(1), 249-272. https://doi.org/10.33460/beuifd.902116

Kadaş, S. (2022). *Ahmed Paşa Dîvânı: Tenkitli metin-bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.

Kadıoğlu, İ. (2017). Câm-ı Cem-âyîn'de Cem Sultan'ın talihsiz hayat hikâyesi ve yeni şiirleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 6(4)*. 2302-2321.

Kalpaklı, M. (1999). Bahtsız Şehzâde'nin bahtsız Dîvân'ı: Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı neşri üzerine notlar. *Kebikeç, 7(*8*)*, 33-44.

Kanar, M. (2018). *Eski Anadolu Türkçesi sözlüğü*. Say Yayınları.

Karaman, H., Dönmez, İ. K., Çağrıcı, M. ve Gümüş, S. (2020). *Kur'an yolu Türkçe meal ve tefsir (5 Cilt)*. Diyanet İşleri Başkanlığı.

Kaya, D. (2001). *Folklorumuzda beddua söyleme geleneği ve Türk halk şiirinde beddualar*. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Kılıç, E. (2023). *Lâmi'î Çelebi Dîvânı'nın bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.

Kılıç, F. (2018). *Meşâ'irü'ş-şu'arâ*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-210485/asik-celebi-mesairus-suara.html (Erişim tarihi: 14.03.2024).

Kılıçkaya, F. (2021). *15. yüzyıl sultan şairlerinde din ve tasavvuf (Muradî, Avnî, Adlî, Harimî, Cem Sultan)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.

Koç Keskin, N. (2007). Dîvân şiirinde "senli benli gazeller" üzerine bir inceleme. *Gazi Türkiyat Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, 1*, 159-182.

Korkmaz, Z. (1992). *Gramer terimleri sözlüğü*. TDK Yayınları.

Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi grameri (Şekil bilgisi)*. TDK Yayınları.

Kut, G. (1993). *Cem Sultan, edebî yönü. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 7, s. 284-286) içinde. TDV Yayınları.

Küçük, S. (?). *Bâkî Dîvânı*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78361/baki-divani.html (Erişim tarihi: 15.04.2024)

Külekçi, N. (1999). *Açıklamalı ve örnekli edebî sanatlar*. Akçağ Yayınları.

Mazlum, M. (2006). *Osmanlı kaynaklarına göre II. Bayezid-Cem mücadelesi ve Osmanlı Devleti'nin dış politikasına etkileri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Mengi, M. (1986). Necati'nin şiirinde atasözlerinin kullanımı. *Erdem, 2*(4), 47-58.

Mert. İ. (2023). *Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ında maddî kültür unsurları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Başkent Üniversitesi.

Okur Meriç, M. (1992). *Cem Sultan hayatı ve şiir dünyası*. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Okur Meriç, M. (2010). Meşâirü'ş-şuâra'da Sultan Cem'le ilgili yanlış bilgiler. *Dîvân Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 4*, 59. https://doi.org/10.15247/dev.62

Onay, A. T. (2009). *Açıklamalı Dîvân şiiri sözlüğü (Eski Türk edebiyatında mazmunlar ve izahı)*. H Yayınları.

Öge, S. (2001). *15. yy. şairlerinden Mesihi, Cem Sultan, Ahmed Paşa, Necati Beg, Üsküblü İshak Çelebi ve Şeyhi'nin dîvânlarında atasözleri ve deyimler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.

Özgürler, A. A. (1994). *Yahyâ Bey Dîvânı gramer indeksi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.

Özkan, M. (2009). *Tarih içinde Türk dili*. Filiz Kitapevi.

Öztürk, F. (2016). *Bâkî Dîvânı sözlüğü (Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük), (*1-2). DBY Yayınları.

Özyılmaz, N. (?). Cem Sultan'ın Türkçe Dîvân'ı [Yayımlanmamış Kitap].

Parlatır, İ. (2006). Osmanlı Türkçesi sözlüğü. Yargı Yayınevi.

Sami, Ş. (1318). Kâmûs-ı Türkî. İkdam Matbaası.

Saraç, M. A. Y. (2016). *Klâsik edebiyat bilgisi belâgat*. Gökkubbe Yayınları.

Saraç, M. A. Y. (?). Emrî *Dîvânı*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78368/emri-divani.html (Erişim tarihi: 17.04.2024)

Sevimli, Y. (1992). *Helaki Dîvânı: Gramer indeksi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.

Steingass, F. (2005). *Persian-English dictionary*. Çağrı Yayınları.

Şenödeyici, Ö. (2015). *Nâilî Dîvânı sözlüğü [Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük]* (1-2). Serüven Yayınevi.

Şenödeyici, Ö. (2017). Üslûp araştırmaları açısından bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları: Nâilî örneği. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature, 3*(1), 282-306.

Şentürk, A. A. (2016). *Osmanlı şiiri kılavuzu* (C. 1). OSEDAM.

Şentürk, A. A. (2017). *Osmanlı şiiri kılavuzu* (C. 2). OSEDAM.

Şentürk, A. A. (2019). *Osmanlı şiiri antolojisi*. Yapı Kredi Yayınları.

Şentürk, A. A. (2019). *Osmanlı şiiri kılavuzu* (C. 3). DBY Yayınları.

Şentürk, A. A. (2020). *Osmanlı şiiri kılavuzu* (C. 4). DBY Yayınları.

Şentürk, A. A. (2021). *Osmanlı şiiri kılavuzu* (C. 5). DBY Yayınları.

Şentürk, A. A. (2022). *Osmanlı şiiri kılavuzu* (C. 6). DBY Yayınları.

Şentürk, A. A. (2023). *Osmanlı şiiri kılavuzu* (C. 7). DBY Yayınları.

Tanyeri, M. A. (1999). *Örnekleriyle Dîvân şiirinde deyimler*. Akçağ Yayınları.

Taymaz, B. (2022). *Osmanlı Dönemi İstanbul sebil ve çeşme kitabelerinin biçim ve içerik açısından değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Tokmak, A. N. (1380). *Dîvân-ı Fârsî-yi Cem Sultân*. Müessese-i Ferheng-i Eko.

Tulum, M. (2011). *17. yüzyıl Türkçesi ve söz varlığı*. TDK Yayınları.

Ulutaş, İ. (1992). *Sarıca Kemal Dîvânçesi'nin gramatikal indeksi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Uzunçarşılı, İ. H. (1994). *Osmanlı tarihi (İstanbul'un fethinden Kanunî Sultan Süleyman'ın*

*ölümüne kadar), (*C. 2). TTK Yayınları.

Vardar, B. (2007). *Açıklamalı dil bilim terimleri sözlüğü*. Multilingual Yabancı Dil Yayınları.

Yavuz, K. (2011). Frengistan'da ağlayan bir şair: Ölümünün 515. yılında Cem Sultan. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, *(40)*, 271-308.

Yazar, İ. (2007). Klâsik Türk edebiyatı çalışmalarında bilişim teknolojisinden yararlanma ve e-kütüphane uygulamaları. *Journal of Turkish Studies*, *3*(2), 573-585. https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.150

Yazar, S. (2008). *XIV.-XV. ve XVI. yüzyıl Türkçe dîvânlarında yer alan Arap meseller (Atasözler)i*. 38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) (s. 1777-1803) içinde. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

Yıldırım, Y. (2018). Cem Sultan'ın hayatı. *Cem Sultan ve Dönemi* (s. 67-77) içinde. Osmangazi Belediyesi Yayınları.

Yılmaz, B. (2023). *Çok anlamlılık bağlamında klasik Türk şiirinde deyimler* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.

Yılmaz, M. (1992). *Edebiyatımızda İslamî kaynaklı sözler (Ansiklopedik sözlük)*. Enderun Kitapevi.

Yılmaz, M. (2003). *Cem Sultan'ın Türkçe Dîvânı'nda âşık, maşuk ve rakib* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

Yılmaz, O. (2014). "Toprak başa, baş toprağa" tarihî bir Türk kargışının klasik Türk şiirine yansımaları. *Milli Folklor*, *26(*101*)*, 171-181.

Yılmaz, O. (2019). *Ferheng-i şu'ûrî* (C. 1). Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.

Yılmaz, O. (2019). *Ferheng-i şu'ûrî* (C. 2). Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.

Yılmaz, O. (2019). *Ferheng-i şu'ûrî* (C. 3). Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.

Yılmaz, O. (2019). *Ferheng-i şu'ûrî* (C. 4). Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.

Yılmaz, S. (2018). Cem Sultan bibliyografyası. *Cem Sultan ve Dönemi* (s. 235-242) içinde. Osmangazi Belediyesi Yayınları.

Yiğiterol, Ö. F. (2018). Fâl-nâme-i Cem Sultan. *Cem Sultan ve Dönemi* (s. 197-203) içinde. Osmangazi Belediyesi Yayınları.

Zanbak, K. (2024). *15. Yüzyıl sultan şairlerinden Avnî, Adlî ve Cem Sultan'ın dîvânlarında mitolojik unsurlar* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.

Zülfe, Ö. (2006). *On altıncı yüzyıl şairi Selîkî ve şiirleri*. Edebiyât Yayınları.

İnternet Kaynakları

https://DîvânDîvânDîvân.alanba.com.kDîvân/ (Erimiş tarihi: 07.04.2024).

Kâmûsu'l-muhît tercümesi. https://kamus.yek.gov.tr (Erişim tarihi: 15.03.2024).

Kubbealtı lügati. http://lugatim.com (Erişim tarihi: 22.04.2024).

LEHCEDİZ. *https://lehcediz-com.eu1.proxy.openathens.net/tarama/* (Erişim tarihi: 05.12.2024).

LexiQamus. *https://DîvânDîvânDîvân.lexiqamus.com/tr* (Erişim tarihi: 08.06. 2024).

MESTAP. https://mestap.com/ (Erişim tarihi: 12.07.2023).

TDK Atasözleri ve deyimler sözlüğü. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 08.04.2024).
TDK Derleme sözlüğü. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 08.04.2024).
TDK Güncel Türkçe sözlük. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 08.04.2024).
TDK Tarama sözlüğü. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 08.04.2024).
TEBDİZ. https://tebdiz.com/ (Erişim tarihi: 10.07.2023).
TEES. https://tees.yesevi.edu.tr/ (Erişim tarihi: 17.10.2024).
TEİS. https://teis.yesevi.edu.tr/anasayfa (Erişim tarihi: 11.09.2024).
TETES. https://tetes.klasikedebiyat.com/ (Erişim tarihi: 02.01.2025).
Vankulu lügati. https://kamus.yek.gov.tr (Erişim tarihi: 15.03.2024).

BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

a: *Seslenme ünlemi.*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/9). [a]*

Zülfüñi kesmege ḳaṣd itmişsin a çoḳ sevdügüm
Kesmedin bu zülf-i pür-çīni Cemüñ ʿömrini kes *(G. 162/13). [a]*

a: *O, işaret zamiri.*

Mülk-i ʿālem benüm olursa ṭapuñsuz n'iderem
Kaʿbe yüzüñ ḥaḳı_içün dil bulımaz anda ṣafā *(G. 4/8). [anda, -n, -da]*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetden anı ḳılma ḫarāb *(G. 14/12). [anı, -n, -ı]*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/14). [andan, -n, -dan]*

Zülfini ṭutup dehānı remzini ṣordum didi
Ḳılca diḳḳat ṣıġmaz anda ḳılma kīl ü ḳāller *(G. 119/14). [anda, -n, -da]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/12). [anda, -n, -da]*

āb: *Su.*

Nālem var iken nāliş-i dūlāb ne ḥācet
Dūlāba gözüm yaşı yiter āb ne ḥācet *(G. 29/2). [āb]*

Āteşīn mey dehenüñ ābına teşbīh ola mı
Ḫāk anuñ başına ki olmaya hevā-dārı ḳadeḥ *(G. 36/7). [ābına, -ı, -n, -a]*

İçsün dehānı ābını ʿunnāb laʿli çün
Perverde-i fevākihi cüllāb ider leẕīẕ *(G. 49/11). [ābını, -ı, -n, -ı]*

Yanar idüm ʿışḳ odına aġlamasam rūz ü şeb
Lā-cerem kim āb olıcaḳ āteşi teskīn ider *(G. 58/12). [āb]*

Leblerüñ vaṣfın işitse āb olur yāḳūt-ı nāb
Ṣaçlaruñ ḳatında müşk-i Çīn hem mülzem-durur *(G. 78/11). [āb]*

Ḫaṭṭ-ı sebzüñ ʿārızuñda bitmedin olmış ʿıyān
Ṣan ḫayāl-i sebze-i nev-reste āb altındadur *(G. 86/4). [āb]*

Ne cādūdur ṭudaġuñda ḫaṭuñ kim
Ṭurur āb üzre ḳılmaz dāmenin ter *(G. 132/14). [āb]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫᵛāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/2). [āb]*

Dişüñ vaṣfın işitse āb ola dür
Ḫacildür ruḫlaruñdan verd ü lāle *(G. 333/11). [āb]*

Çünki evvel keremüñ ābına ḳandurmış idüñ
Ḫüsrevā ṣoñra yine olma peşīmān-ı kerem *(K. 1/93). [ābına, -ı, -n, -a]*

Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ
Şol kimse ki şerʿini anuñ ḳılmaya icrā *(K. 5/185). [ābı, -ı]*

Baġlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Şanki ġamzeñ ḳorḫusından şu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/1). [ābı, -ı]*

Yüzüñi görenlere cüllāb-ı laʿlüñ ḳıl sebīl
Çünki cennet zāyirinüñ ābı olur selsebīl *(Mua. 184/2). [ābı, -ı]*

Ḥayf ola kim şarāba şu ḳatalar
Biledür çün şarābuñ ābı müdām *(Müf. 12/2). [ābı, -ı]*

āb: *Su II deniz.*

Fürḳatüñden şol ḳadar aḳdı ki baḥr oldı yaşum
Gözlerüm yanında zevraḳdur kim āb üstindedür *(G. 83/6). [āb]*

āb: *Su II âşığın gözyaşları.*

Ne kerāmet gösterür gözle bu zülf-i ḫırḳa-pūş
Kim ṣalup seccādesin her laḥẓa āb üstindedür *(G. 84/10). [āb]*

Yaşuma raḥm itmedüñ şol deñlü aḳdı āh kim
Merdüm-i çeşmüm şehā her laḥẓa āb altındadur *(G. 85/8). [āb]*

Her ḳaçan ʿışḳuñ eli ṣabr ṭonın çāk eyler
Gözüm ābı ile hevāñ āteşini ḫāk eyler *(G. 117/2). [ābı, -ı]*

Gözümde pertev-i ʿaks-i ruḫuñ maḳām ideli
Gören ṣanur ki nigārā düşüpdür āba güneş *(G. 174/12). [āba, -a]*

Eşküm cihānı ṭutdı āb üzre yürürem ben
Dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancaḳ *(G. 200/3). [āb]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/16). [āb]*

Didiler ʿışḳından anuñ n'eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/14). [ābum, -um]*

Ḳadüñ çü serv-i revāndur gözümüñ ābı revān
Gözümden eyleme ḫālī bu serv-i bālāyı *(G. 402/11). [ābı, -ı]*

āb it-: *Su hâline getirmek, su altında bırakmak.*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūy-bārından *(G. 285/6). [āb itdüm, -dü, -m]*

Gel iy serv-i sehī bir dem kenāra vaḳtidür seyrüñ
Ki yir yüzini āb itdüm gözümüñ çeşme-sārından *(G. 286/6). [āb itdüm, -dü, -m]*

āb ol-: *Su olmak, suya dönmek, su hâlini almak.*

Boyuñı çemende göricek ditreye ʿarʿar
Vaṣfın dişüñüñ işidicek āb ola lüʾlü *(G. 314/12). [āb ola, -a]*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/10). [āb ola, -a]*

Dişlerüñ naẓmın işitse āb olur dürr-i ʿAden
Kākülüñ būyını ṭuysa ḫāk olur müşk-i Ḫoten *(G. 279/1). [āb olur, -ur]*

āb ü āteş: *Su ve ateş.*

Cemʿ olmaz āb ü āteş gerçi hīç
ʿĀrıżuñ üstinde buldı ictimāʿ *(G. 186/9). [āb ü āteş]*

āb ü hevā: *Su ve hava.*

Āteş-i ʿışḳuña ḳo kim yanayın hükm-i ezel
Ḫākümi āb [ü] hevāñ ile çü taḫmīr eylemiş *(G. 167/18). [āb [ü] hevāñ, -ñ]*

ʿabā ol-: *Eskiden daha ziyade küçük esnafın ve fakir kimselerin giydikleri, kaba kumaştan yapılmış bol ve geniş giyecek olmak.*

Cāme yirine aṭlas u dībā begenmeyen
Az ḳaldı bu kim ola ḳabāsı ʿabā dirīġ *(Terk. 3/46). [ʿabā ola, -a]*

ābād: *Bayındır, mamur.*

Ol ṣanem kim bāġ-ı cennet ceddinüñ ābādıdur
Laʿl-i nābı ʿilm-i iḥyāda mesīḥ üstādıdur *(Mua. 33/1). [ābādıdur, -ı, -dur]*

Ravża-i cennet ki dirler ḥüsnüñüñ ābādıdur
Naḫl-i devlet kim añılur şāne-i şimşādıdur *(Mua. 229/1). [ābādıdur, -ı, -dur]*

ābād ol-: *Bayındır hâle gelmek, imar olmak.*

N'ola göñlümi maʿmūr eyler iseñ
Yıḳılaldan berü olmadı ābād *(G. 43/6). [ābād olmadı, -ma, -dı]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/23). [ābād olmadı, -ma, -dı]*

Olmadı vīrāne dil ābād elinden dōstuñ
Olmadum vaṣl ile bir dem şād elinden dōstuñ *(Mur. 2/1). [ābād olmadı, -ma, -dı]*

ʿAbbāsī ʿalem: *Abbasî halifelerinin siyah renkli sancağı II sevgilinin siyah zülfü (Şentürk, 2016: 47).*

Ḳoma kim zülf-i siyāhuñı çeke ḫāl-i ruḫuñ
Çünki ʿAbbāsī ʿalemdür anı kāfer mi çeker *(G. 112/6). [ʿabbāsī ʿalem]*

āb-dār: *Parlak, cilalı, revnaklı.*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/10). [āb-dār]*

Müşk ile çekdi cedvelini kātib-i ezel
Yazup ʿiẕārı muṣḥafına āb-dār ḫaṭ *(G. 183/4). [āb-dār]*

āb-dār it-: *Su vermek II sert ve keskin yapmak.*

Şol dil-i sengīnüñe kār ide diyü āh kim
Tīr-i peykānın yaşumla āb-dār itsem gerek *(G. 218/8). [āb-dār itsem, -se, -m]*

āb-dār ol-: *Parlak, cilalı, revnaklı olmak.*

Ger ḫaṭ yazarsa ʿārżı üstinde ġam degül
Zīrā ki ḫōş-durur olıcaḳ āb-dār nesḫ *(G. 39/6). [āb-dār olıcaḳ, -ıcaḳ]*

āb-gīne: *Şişe II âşığın gönlü.*

Veh ki aşıldı ḳaşı ṭāḳına dil
Şınmasaydı bu āb-gīne bugün *(G. 304/10). [āb-gīne]*

ʿabher: *Nergis.*

Birinüñ ʿanber şaçı yanında sünbül ḫāk-i reh
Birinüñ ʿabher gözi ḳatında nergis bī-başar *(G. 138/32). [ʿabher]*

āb-ı çeşm: *Gözyaşı.*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/8). [āb-ı çeşmümle, -üm, -le]*

āb-ı dehān-ı şemʿ: *Mumun ağzının suyu.*

Beñzer yaḳında var seferi meclisüñe kim
Her gice ṭurmayup aḳar āb-ı dehān-ı şemʿ *(G. 190/14). [āb-ı dehān-ı şemʿ]*

āb-ı ḥayāt: *İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su, can veren su, hayat suyu II sevgilinin dudağı.*

Laʿlin isterseñ ġam-i zülfeyni çek
Kim ḳarañuda olur āb-ı ḥayāt *(G. 23/4). [āb-ı ḥayāt]*

Āb-ı ḥayāt gibi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesine ḳılduġı her dem devā ḥaḳı *(K. 6/25). [āb-ı ḥayāt]*

Laʿline ḳaṣd idicek zülfine ṭolaşsañ n'ola
Kim ḳarañuda bulınur iy göñül āb-ı ḥayāt *(G. 22/4). [āb-ı ḥayāt]*

Cān-teşnedür lebüñe ki āb-ı ḥayātdur
Ḳurbān olam ḳaşuña ki müşkīn kemān imiş *(G. 166/5). [āb-ı ḥayātdur, -dur]*

āb-ı ḥayvān: *İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su, can veren su, hayat suyu.*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/1). [āb-ı ḥayvān]*

Teşnelükden ölme iy dil çün yitişdüñ nūş ḳıl
Çekmedin ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(G. 72/4). [āb-ı ḥayvān]*

Şükür kim irmedin ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān *(G. 292/6). [āb-ı ḥayvān]*

Birinüñ laʿline teşne çeşme-i āb-ı ḥayāt
Birinüñ zülf-i siyāhı āb-ı ḥayvāna maḳar *(G. 138/40). [āb-ı ḥayvāna, -a]*

Ḫancerinden kim ki cān virse bulur ʿömr-i ebed
Āb-ı ḥayvāndan meger ṣuvardılar şemşīrini *(G. 375/16). [āb-ı ḥayvāndan, -dan]*

āb-ı ḥayvān: *İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su, can veren su, hayat suyu II sevgilinin dudağı.*

Ẓulmet-i zülfinde ḫaṭṭı lebleri ḳatında şan
Ḫıżrdur ḳarañuluḳda āb-ı ḥayvān nūş ider *(G. 75/4). [āb-ı ḥayvān]*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/2). [āb-ı ḥayvān]*

Fürḳatle bulur göñül vefātı
İrmezse lebüñden āb-ı ḥayvān *(Terc. 1/58). [āb-ı ḥayvān]*

Mürde-i cānı zinde ḳıl ki lebüñ
Āb-ı ḥayvānadur şehā menbaʿ *(G. 188/4). [āb-ı ḥayvānadur, -a, -dur]*

āb-ı ḥayvān: *İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su, can veren su, hayat suyu II sevgili.*

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmedin
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān elvedāʿ *(G. 189/4). [āb-ı ḥayvān]*

āb-ı kevṣer: *Cennette bulunduğuna ve içenin bir daha susuzluk çekmeyeceğine inanılan kutsal su.*

Pinhān oluban görinmedi hīç
Laʿlüñi süzelden āb-ı Kevṣer *(Terc. 1/8). [āb-ı kevṣer, -elden]*

āb-ı luṭf: *İyilik, cömertlik suyu.*

Āb-ı luṭf ile yoluñ ṣulayalı çeşm-i vefā
Oldı cārūb işigüñ ḫākine müjgān-ı kerem *(K. 1/55). [āb-ı luṭf]*

Niçe bir bār-ı belā vire bu eşcār-ı ümīd
Āb-ı luṭfuñla ola tāze çü büstān-ı kerem *(K. 1/102). [āb-ı luṭfuñla, -uñ, -la]*

Āb-ı luṭfuñla zinde olur Cem
Ve mine'l-mā'i külle şey'in ḥay *(G. 394/9). [āb-ı luṭfuñla, -uñ, -la]*

āb-ı raḥmet: *Rahmet suyu.*

Bir ḳaṭre āb-ı raḥmet ile yur cihānı heb
Gelmez lisāna luṭfı ḥisābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/135). [āb-ı raḥmet]*

āb-ı revān: *Akarsu, ırmak.*

Ol dem ḳanı ki sebzelerin tāze ṭutmaġa
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idi *(G. 415/8). [āb-ı revān]*

İy gözlerüm gelüñ yaşum āb-ı revān ṭutuñ
Ol cūya ḳarşu ḳaddini serv-i revān ṭutuñ *(G. 220/1). [āb-ı revān]*

Māhī-i zer-endūdların āb-ı revāne
Bīd anuñ içün dökdi ki bihde yire ḳan var *(Müf. 11/1). [āb-ı revāne, -e]*

N'idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N'idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/2). [āb-ı revānı, -ı]*

Ṭaşlarla dögünüp yürür āb-ı revānı gör
Raḥm itmedi bu ḥālete kevn ü mekānı gör *(Terk. 3/19). [āb-ı revānı, -ı]*

Yaşumuñ āb-ı revānına naẓer ḳılma ki dil
Yüzüñi ẓāhir olan şekl-i başerden güniler *(G. 121/5). [āb-ı revānına, -ı, -n, -a]*

āb-ı revān eyle-: *Akarsu yapmak, akarsu hâline getirmek.*

Derd ü miḥnetle hemīşe beni giryān eyler
Gözümüñ yaşlarını āb-ı revān eyleyeli *(G. 372/6). [āb-ı revān eyleyeli, -y, -eli]*

āb-ı revān it-: *Akarsu yapmak, akarsu hâline getirmek.*

İy cān ü dil yüzin o mehüñ gül-sitān idüñ
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idüñ *(G. 221/2). [āb-ı revān idüñ, -üñ]*

āb-ı revān ol-: *Akarsuya dönmek, akarsu hâlini almak.*

Çeşmüm oldı yoluñda āb-ı revān
Olalı kirpügüm aña cārū *(G. 315/9). [āb-ı revān oldı, -dı]*

āb-ı zülāl: *Tatlı, latif, saf su.*

Ḳurı ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülāl *(K. 3/10). [āb-ı zülāl]*

ʿābid: *Allah'ın emirlerine titizlikle uyan, ibadete düşkün, takva sahibi kimse.*

Şaçı yüz zāhid-i ḫuşki çeker seccādeden ser-mest
Irar biñ ʿābidi çeşmi ṣalāḥ u zühd ü taḳvādan *(G. 305/6). [ʿābidi, -i]*

ʿabīd ol-: *Kul, köle olmak.*

Cān ü dil benüm ile iy meh-rū
Olmışuz rūz ü şeb ṭapuña ʿabīd *(G. 44/4). [ʿabīd olmışuz, -mış, -uz]*

ʿābid-i maġfūr: *Günahları bağışlanan kul.*

Ger ʿāṣī-i maḳhūr ve ger ʿābid-i maġfūr
Dünyāda vü ʿuḳbāda ḳapuñdur baña melcā *(K. 5/163). [ʿābid-i maġfūr]*

ʿabīr: *Turunç, iğde, gül, amber, misk gibi çeşitli ot, kök ve maddelerin karıştırılması ile elde edilen güzel koku.*

Būyı meşām-ı cāna virür ceẓbe-i ṣafā
Ṭıynet bulalı ḫāk[i] ʿabīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/202). [ʿabīri, -i]*

aç-: *(Bir işi, bir tesisi) kurup faaliyete geçirmek.*

Müşk ile tozlu ḳabżası müşkīn kemān ṣatar
Bāzār-ı ḥüsn içinde açaldan dükān ḳaşuñ *(G. 224/14). [açaldan, -aldan]*

Müşterīyem dil ü cāndan ki ola bāzār-ı ṣafā
Çār-sū-yı niʿamuñ açalı dükkān-ı kerem *(K. 1/110). [açalı, -alı]*

aç-: *Faal hâle getirmek II ağzını açmak.*

Leblerüñ dārü'ş-şifāsını açup Hindū beñüñ
Çağırur iy teşne diller ḳanı cüllāb isteyen *(G. 307/5). [açup, -up]*

aç-: *Delmek, kazmak, oymak, düzeltmek suretiyle meydana getirmek.*

Dil ḳaçan görürdi bu zībā cemāli bī-ḥicāb
Ḥücre-i çeşmümde açmasaydı tīri revzene *(G. 361/16). [açmasaydı, -ma, -sa, -y, -dı]*

aç-: *Açmak, açık hâle getirmek.*

Her ṣubḥ açar revzen-i zer mihr felekden
Ḥüsnüñ günini ḳılmaġa iy dōst temāşā *(G. 1/5). [açar, -ar]*

Per aça ʿālemi yaḳa mihrüñ ḥamāmesi
Bāline bağlanursa Cemüñ şevḳi nāmesi *(G. 409/9). [aça, -a]*

Sīmürġ kevn-i ẓıll-i ẓalīlinde ḫōş geçer
Per açduġınca şerʿi ʿuḳābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/132). [açduġınca, -duġ, -ınca]*

Rūşen olmaġa yüzüñ fikri ile hāne-i dil
İrişüp ġamzeñ oḳı her yañadan revzen açar *(G. 114/8). [açar, -ar]*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/6). [açınca, -ınca]*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/12). [açınca, -ınca]*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim niʿmetüñi yād idüben cāndan açdı fem *(K. 7/20). [açdı, -dı]*

aç-: *Açmak, ortaya çıkarmak.*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/8). [açmaġ, -maġ]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/12). [açmaḳ, -maḳ]*

aç-: *Büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.*

Gül açar her ten-i ḫākīde gerçi gül-bün-i tīrüñ
Velī ḫāk-i ten-i zerdümde açduġı olur raʿnā *(G. 10/16). [açduġı, -duġ, -ı]*

Cennet çemenlerinde ṣafā güllerin açar
Cān bülbüline vaṣf[ı] ṣafīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/197). [açar, -ar]*

Gül açar her ten-i ḫākīde gerçi gül-bün-i tīrüñ
Velī ḫāk-i ten-i zerdümde açduġı olur raʿnā *(G. 10/15). [açar, -ar]*

aç-: *Örtüsünü veya kapağını kaldırmak.*

Açdı niḳābı çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer nişār *(G. 60/5). [açdı, -dı]*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/9). [açup, -up]*

Deffāf-ı seḥer daḫı açup gice ġılāfın
Yaʿnī Güneşüñ dāyiresin ḳılmadı peydā *(K. 5/21). [açup, -up]*

aç-: *Açmak, göstermek, görünür hâle getirmek.*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/62). [açup, -up]*

Aç yüzüñi hecrüm gicesi tā seḥer olsun
Çöz zülfüñi dil gül-şeni pür-müşk-i ter olsun *(G. 299/1). [aç]*

Raḳībe açma şol yüzden yüzüñ şaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/5). [açma, -ma]*

aç-: *Açmak, çözmek.*

Sünbülüñ bendini açduḳça meşām-ı ʿālemi
Pür ider būy-ı vefā inʿām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/11). [açduḳça, -duḳça]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/11). [aç]*

aç u ʿuryān: *Aç ve çıplak.*

Ġam pelāsında ciger ḳanın yudar miskīn göñül
Devlet-i ʿışḳuñda her-giz aç u ʿuryān ḳalmadı *(G. 424/4). [aç u ʿuryān]*

ʿacaba: *Merak, şüphe ve tereddüt bildiren soru zarfı.*

Ḫaṭṭ-ı Yāḳūtını maḥv ola dimez mi ʿacabā
Ki ḫayāl-i ḫaṭı bu dīde-i nem-nāke düşer *(G. 89/9). [ʿacabā]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/2). [ʿacabā]*

Fürḳatde yār vaṣlın añup aġlayup direm
Ḳanı diyārumuz ʿacabā n'oldı yārumuz *(G. 153/16). [ʿacabā]*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacabā yoḳsa bize
Leyletü'l-ḳadr midür ki oldı muḳadder bu gice *(G. 325/5). [ʿacabā]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/27). [ʿacabā]*

ʿacā'ib: *Garip, tuhaf, hayret verici.*

ʿAcā'ib şehr imiş bu şehr-i Nitse
Ki ḳalur yanına her kişi n'itse *(Müf. 24/1). [ʿacā'ib]*

ʿaceb: *Öyle bir, şaşırtıcı bir şekilde.*

Ben bir hevāda uçar iken ḳayd u bend yoḳ
Şimdi ʿaceb hevāda giriftāruñam senüñ *(G. 227/6). [ʿaceb]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/7). [ʿaceb]*

ʿaceb: *Tuhaf, acayip, şaşılacak şey.*

Rengīn ruḫında ḫaṭṭ-ı ġubārını dir gören
Gül yapraġında böyle ʿaceb kim yazar nesḫ *(G. 40/6). [ʿaceb]*

Göñlüñe āhum odı itmez eṣer
Seng-i ḫārā mıdur ʿaceb ya ḥadīd *(G. 44/8). [ʿaceb]*

Diler çāh-ı zenaḫ-dānuñı göñlüm
ʿAceb dīvānedür zindānı ister *(G. 73/10). [ʿaceb]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/13). [ʿaceb]*

Cem ḫālini ʿaceb ne ṣorar çün bilür ḥabīb
Kim hīç nesne gelmez elinden elem çeker *(G. 96/9). [ʿaceb]*

Ḳondı çün kim ḫāne-i dilde belā vü derd ü ġam
Bunca mihmāna ʿaceb yiter mi bir biryān ciger *(G. 98/8). [ʿaceb]*

İy ʿaceb ol mihr-i ʿālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/1). [ʿaceb]*

Didüm ki ʿaceb piste mi ṣol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudaġına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/7). [ʿaceb]*

Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña bend oldı ruḫuñdan
Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña düşmezse ʿacebdür *(G. 128/4). [ʿacebdür, -dür]*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū ṣikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/4). [ʿaceb]*

ʿAceb bu bend-i belādan göñül bulur mı ḫalāṣ
Ṭutup yaşum yolını dir ve lā-teḫīne menāṣ *(G. 177/1). [ʿaceb]*

Göñülde gözde ṭoludur dem-i viṣāl ʿaceb
Zamānlar ola mı kim añıla zamān-ı firāḳ *(G. 207/3). [ʿaceb]*

Noḳṭa dāyim lebüñ altında olur bu ne ʿaceb
Lebüñ üstinde-durur noḳṭa-i ḫāl-i siyehüñ *(G. 222/3). [ʿaceb]*

ʿAceb siḥrüñ mi var iy tīr-i müjgān
Ki bir nāzüklük ile cāne girdüñ *(G. 225/11). [ʿaceb]*

Bir elde cānuñ u bir elde başuñ
Yine iy dil ʿaceb meydāne girdüñ *(G. 225/14). [ʿaceb]*

Cem belā-yı hecr ile şol deñlü derd ü ġam çeker
İy ʿaceb derd ile mi taḫmīr olup-durur gilüm *(G. 254/12). [ʿaceb]*

Çün olmadum ḥarem-i kūy-i dil-bere maḥrem
Gözüm bıñarı aḳıdsa ʿaceb degül zemzem *(G. 261/2). [ʿaceb]*

Gözlerüñ cān almaġa ḳaṣd itdügince iy ʿaceb
Kimse cān ḳurtarmadı āh ol iki seḥḥārdan *(G. 276/9). [ʿaceb]*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/12). [ʿaceb]*

ʿAceb midür eger dīvāne olsam
Yüzüñ gördi çü cānum geldi vecde *(G. 340/7). [ʿaceb]*

Ḳıluram dün ü gün zārī vü efġān
ʿAceb budur ki işitmezsin sen anı *(G. 373/10). [ʿaceb]*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ṭaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/12). [ʿaceb]*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/10). [ʿaceb]*

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭāliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı *(G. 386/7). [ʿaceb]*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/4). [ʿaceb]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/2). [ʿaceb]*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k'iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k'iy *(G. 418/1). [ʿaceb]*

Elüñi öpmege cān pīş-keş çeker göñlüm
ʿAceb bu şeyʾ-i ḳalīl armaġāna yitmez mi *(G. 419/6). [ʿaceb]*

Bir yirde ʿaceb ḳalmadı mı ġayret-i İslām
Kim bizi arar kimsene bulınmaya aṣlā *(K. 5/123). [ʿaceb]*

Her yirde yatur vālih ü şeydā ʿaceb ol kim
Ḳapdurmadı tācın daḫı gör nergis-i şehlā *(K. 5/61). [ʿaceb]*

Naẓarı pāk olanlar yüzüñ āyīne bilür
Yüzüñ āyīne bilenler ʿaceb ayı ne bilür *(Mua. 247/2). [ʿaceb]*

Deñer her māh rūy-ı bī-vefāyı
ʿAceb bilsem gözümüñ ḫāṣılı ne *(Mua. 264/2). [ʿaceb]*

Ve'l-leyl olursa ṭañ mı niḳābı Muḥammedüñ
Miʿrāc ḥışṣesi ne ʿaceb ḳışṣadur gözet *(Terk. 1/126). [ʿaceb]*

ʿaceb: *Tuhaf, acayip, ibretlik.*

Düşmenler içre niçe ʿaceb ḥāle uġradum
Bir dōst yoḳ kim eyleye bir merḥabā dirīġ *(Terk. 3/41). [ʿaceb]*

ʿaceb budur ki: *Garip şeydir ki, tuhaftır ki.*

Ṭoḳındı ḫōd bilürem tīr-i ġamzeñ iy dil-ber
ʿAceb budur ki araram siperde bulınmaz *(G. 143/10). [ʿaceb budur ki]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḫālsin *(G. 298/2). [ʿaceb budur]*

ʿaceb ki: *Şaşılacak bir şey ki.*

Ḫaddüñde ḫaṭṭuñı gören iy māh-rū didi
Gül yapraġında böyle ʿaceb ki hezār nesḫ *(G. 39/8). [ʿaceb ki]*

ʿaceb midür: *Şaşılır mı? (Şaşılmaz).*

Āhumla ṭaşdı eşk biḥārı ʿaceb midür
Cūşa getürdi bu yidi deryāyı bir nefes *(G. 165/13). [ʿaceb midür, -dür]*

ʿaceb ol-: *Şaşılmak II tuhaf olmak, garip olmak.*

Yüzüñe öykünse gül olmaz ʿaceb
Kim açılmış yüzlüde olmaz edeb *(G. 13/1). [ʿaceb olmaz, -maz]*

ʿAcem: *İran ülkesi.*

Eşk-i çeşmüm saña dīnār ile dirhemler olur
Rūmı seyr eyle ʿArabdan gidelüm gel ʿAceme *(G. 365/12). [ʿaceme, -e]*

ʿacem-āşūb-ı ʿArab: *Acem diyarını karıştıran Arap.*

Şol zülf-i siyeh-kār ki sevdāya sebebdür
Ser-fitne-i Rūm u ʿAcem-āşūb-ı ʿArabdur *(G. 128/2). [ʿacem-āşūb-ı ʿarabdur, -dur]*

acı-: *Başkasının uğradığı kötü bir duruma üzülmek II (deniz suyu) tadı acı, tuzlu hâle gelmek.*

Bu fürḳat-i dil-sūzı görüp acıdı dilden
Yaşlar aḳıdup göge boyandı yidi deryā *(K. 5/83). [acıdı, -dı]*

acı-: *Başkasının uğradığı veya uğrayacağı kötü bir duruma üzülmek, merhamet etmek.*

Cān-ı Cem pervāne olaldan cemālüñ şemʿine
Acıduġından oda yanup aña aġlar çerāġ *(G. 194/14). [acıduġından, -duġ, -ı, -n, -dan]*

açıl-: *Açık hâle gelmek.*

Ṭınmadı laʿl ṭabībi lebin emsem diyicek
Didi ḫālī ki açılmadı daḫı dār-ı şifā *(G. 7/8). [açılmadı, -ma, -dı]*

Açılaldan üstüñe iy māh-rū bāb-ı kerem
Dil dilinden gitmedi her-giz nevā-yı yā Kerīm *(G. 262/11). [açılaldan, -al, -dan]*

açıl-: *Açılmak, (yüzünü) örtmemek II (gül için) büyüyüp gonca hâlinden çıkmak.*

Yüzüñe öykünse gül olmaz ʿaceb
Kim açılmış yüzlüde olmaz edeb *(G. 13/2). [açılmış, -mış]*

açıl-: *(Bir işi, bir tesis) kurulup faaliyete geçirilmek.*

İy Cem çerāġ-ı ḥüsn-i ḫayāline ol mehüñ
Dil ḫānesinde ṣanki açıldı dükān-ı şemʿ *(G. 190/42). [açıldı, -dı]*

Gelüñ aluñ bugün erzān metāʿ-ı derd ü ġamı
Açıldı sīnede her yaña çün dükān-ı fırāḳ *(G. 207/12). [açıldı, -dı]*

Dir gören bu zülf-i müşkīni ruḫ-ı dil-dārda
Ḫōş dükān-ı müşk açılmış kūşe-i gül-zārda *(G. 346/2). [açılmış, -mış]*

açıl-: *Büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak.*

Diline ḫārḫār-ı ʿışḳdan şāḫuñ diken batmış
Yedinden ḳan çıḳupdur ṣanmañ açıldı gül-i ḥamrā *(G. 10/12). [açıldı, -dı]*

Bāġ-ı ḥüsnüñde leṭāfet güli açılsa n'ola
Āşikār itdi ruḫuñ luṭfını āṣār-ı ḳadeḥ *(G. 36/5). [açılsa, -sa]*

Nesrīn ü yāsemen semen açıldı her yaña
Dībā-yı sebz döşedi eṭrāfa cūy-bār *(G. 60/7). [açıldı, -dı]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/8). [açılmaġa, -maġ, -a]*

Bulınmaz şīve-i ḳaddüñ hevāsı gül budaġında
Açılmaz gül yüzüñ mānendi gül Firdevs bāġında *(G. 352/2). [açılmaz, -maz]*

acıluġ: *Acılık, acı olma hâli.*

Ġıdāmuz şehd ise zaḳḳūm olur bed-ḫᵛāh ṣunmaḳla
Aġız acıluġın defʿ eylemez ayvā vü sīb ancaḳ *(K. 9/42). [acıluġın, -ı, -n]*

ʿāciz: *Yetersiz, zayıf.*

Dil-i āşüfte kāmildür yüzüñ şerḥi kitābında
Cihān ʿāciz-durur gerçi anuñ her faṣl [u] bābında *(Mua. 39/2). [ʿāciz-durur, -durur]*

ʿāciz ol-: *Aciz kalmak.*

Şükrinde ʿāciz oldı çü ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl
Yā Rab ne dille ola sipāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/21). [ʿāciz oldı, -dı]*

ʿacz: *Acziyet, acizlik.*

Çün ʿacz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde
Maḥrūm gönilmek bu ḳapudan baña ḥāşā *(K. 5/165). [ʿacz]*

Bu ẕāt-ı Ḥaḳı kim iderem ʿacz ile vaṣfın
İy Bārī Ḫudāyā bu-durur şimdi temennā *(K. 5/195). [ʿacz]*

ʿacz ü ḳuṣūr: *Acziyet ve kusur.*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inşā *(K. 5/140). [ʿacz ü ḳuṣūr]*

ad: *Ad, isim.*

Eşküm sitāresi şu ḳadar aḳdı dīdeden
Ki adum bu ʿālem içre şehā bī-sitāredür *(G. 94/4). [adum, -um]*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/14). [ad]*

Gel Cemüñ adını yād eyle didüm
Didi kim ṣıġmaz bu güftār aġzuma *(G. 353/9). [adını, -ı, -n, -ı]*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/80). [adı, -ı]*

Göklerde adı Aḥmed ü yirlerde Muḥammed
Anuñ ḥaḳı kim oldı bu esmāya müsemmā *(K. 5/169). [adı, -ı]*

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyem-berī yine ẕātuñla oldı tem *(K. 7/21). [aduña, -uñ, -a]*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/73). [ad]*

Didi al ümmü'l-kitābuñ evvelinden ṣānīyi
Lafẓ-ı evvelden benüm adumı eyle iḫtiyār *(Mua. 1/4). [adumı, -um, -ı]*

Didüm olmadın bu fikrüñ derdi ile bī-ḳarār
Gel kerem ḳıl iy ḳamer-ruḫ aduñı ḳıl āṣikār *(Mua. 1/2). [aduñı, -uñ, -ı]*

Gel iy aduñ ögülmişdür ögülmiş
Yoluñda cān öñ olmışdur öñ olmış *(Mua. 3/1). [aduñ, -uñ]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/2). [aduñ, -uñ]*

Ḳaçan kim adını ṣorsam yüze yüz
Gülüp dir evveli bir āḫiri yüz *(Mua. 17/1). [adını, -ı, -n, -ı]*

Ṣūretidür aduñuñ iy bī-vefā
Ḫātime-i ḫatm-i kelām-i Ḫuẕā *(Mua. 24/1). [aduñuñ, -uñ, -uñ]*

Cem'-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/2). [adın, -ı, -n]*

Ne vaktin kim ḥabīb adın ṣoram ben
Gülüp nāz ile dir ol yüzi gül-şen *(Mua. 41/1). [adın, -ı, -n]*

Adum bir ṭāḳdur kim çüfti anuñ
Ṭutupdur bir cezīre içre mesken *(Mua. 41/3). [adum, -um]*

Bār-ı ġamdan dil rehā ḳal gel kerem ḳıl bir zamān
Tā cihān olduḳça aduñ ola meşhūr-ı cihān *(Mua. 66/2). [aduñ, -uñ]*

Dil-berüm adı şol üç ḥarf oldı kim
Var ḳamunuñ iki gevher zīveri *(Mua. 90/1). [adı, -ı]*

Bulur aduñı ṣormadın kemerde
Çeken ḫüsnüñi mīzān-ı naẕerde *(Mua. 125/1). [aduñı, -uñ, -ı]*

Ḫayāl-i zülfüñüñ yoḳdur küşādı
Perīşān eyle kim bulına adı *(Mua. 158/2). [adı, -ı]*

Ḳanġı ay kim Ḳadre olmışdur muḥīṭ
Ol semen-sīmānuñ adıdur basīṭ *(Mua. 180/2). [adıdur, -ı, -dur]*

Didüm iy meh ḥüsnüñi ʿālem bilür
Aduñı dahi ʿıyān itseñ ne olur *(Mua. 186/2). [aduñı, -uñ, -ı]*

Didüm aduñ nedür tebessüm idüb
Didi bir noḳṭa ile ẓāhir olur *(Mua. 242/1). [aduñ, -uñ]*

Her ṭarafdan kūşe-i māhı nihān itse felek
Ol perī adın bilürdi ṣormadan ins ü melek *(Mua. 252/2). [adın, -ı, -n]*

Bilmek isterseñ nice yazmış adın kilk-i ezel
ʿAyn[ı] mażmūm eyleyüben lām[ı] meksūr eyle gel *(Mua. 269/1). [adın, -ı, -n]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/1). [adın, -ı, -n]*

Çün selāmum aldı didi adumuñ
Fāsı fā vü ʿayn[ı] żād u lām[ı] lām *(Mua. 275/3). [adumuñ, -um, -uñ]*

Adın Ferhād-veş bī-nām eyler
Murādın her ki Şīrīn sürmek ister *(Mua. 276/1). [adın, -ı, -n]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/1). [aduñ, -uñ]*

Luṭf ile ḳılub tebessüm didi kim
Adumuñ terḫīmidür ḳalb-i ṣanem *(Mua. 309/4). [adumuñ, -um, -uñ]*

Bir meh-i naḥvīye didüm luṭf ile
Aduñı eyle muʿayyen ḳıl kerem *(Mua. 309/2). [aduñı, -uñ, -ı]*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/2). [adum, -um]*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/1). [aduñı, -uñ, -ı]*

aʿdā: *Düşman.*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/110). [aʿdā]*

ādem: *İnsan II Hz. Âdem.*

Ārede mihr-i felek ḳılsa ġurūb ādem bilür
Kim zemīni resm idüp nışfını ṭarḥ ide tamām *(Mua. 16/3). [ādem]*

Ādem: *Hz. Âdem.*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/79). [ādem]*

ādem: *Kişi, insan.*

Nice teşbīh idem raḳībe segi
Ol ḫōd ādem-durur bu ite naẓer *(G. 88/6). [ādem-durur, -dur, -ur]*

Melāyik işde bir ādem diyü sücūd eyler
Aña ki Kaʿbe-i kūyuñı secde-gāh eyler *(G. 100/5). [ādem]*

Raḳīb-i ḫar geyer kemḫā velīkin
Eşek zībā çul ile ādem olmaz *(G. 141/6). [ādem]*

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi
Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa *(G. 350/16). [ādemüñ, -üñ]*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/73). [ādeme, -e]*

ʿadem: *Yokluk.*

Baş ḳoyup bülbül gülüñ ayaġına dir iy ṣanem
Ḫār-ı cevrüñsüz görinür gözüme dünyā ʿadem *(Mua. 257/2). [ʿadem]*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/79). [ʿadem]*

ʿadem ḳıl-: *Yok etmek.*

Naṭʿ-ı zemīnde ġam beni bir gün ʿadem ḳılur
Kendü oyunum ile çü şeh-māt olmışam *(Terk. 3/79). [ʿadem ḳılur, -ur]*

ādem ol-: *İnsan, âdemoğlu olmak.*

Ol meh benümle hem-dem olduġı yoḳdur olmaz
Meʾnūs-i ḫūr ādem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/2). [ādem olduġı, -duġ, -ı]*

Didüm kūyuñ itiyem iy ḳamer-ruḫ
Didi gör bu da yaʿnī ādem olmış *(G. 169/4). [ādem olmış, -mış]*

Bir diñler ādem olsa neler şerḫ iderdi dil
Zīrā ki çoḳ-durur bu zamānuñ şikāyeti *(Terk. 3/95). [ādem olsa, -sa]*

ʿadem ol-: *Yok olmak, mevcut olmamak, yaratılmamak.*

Ḫaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/6). [ʿadem olurdı, -ur, -dı]*

ādemī-zād: *İnsanoğlu.*

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam
Ġam ṣoñı şādluḳdur iy dil ṭarılma epsem *(G. 274/1). [ādemī-zād]*

ʿAden: *İçerisinden inci çıkarılmakla meşhur yer.*

Dişlerüñ naẓmı şehā dürri ʿAdenden çıḳarur
Leblerüñ luṭfı dil ü cānı bedenden çıḳarur *(G. 82/1). [ʿadenden, -den]*

Lüʾlüʾ dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez ʿAdenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/18). [ʿadenden, -den]*

ʿaden ol-: *Aden bölgesi gibi olmak, Aden hâlini almak.*

ʿArż it ṣaçuñı Rūm diyārı Ḫoten olsun
Dendānuñı keşf eyle ki ʿālem ʿAden olsun *(G. 311/2). [ʿaden olsun, -sun]*

ʿades: *Mercimek.*

Ḫāl-i müşkīnüñ yüzüñde yaraşur ḳılma nihān
Kim Ḫalīlī ḫᵛāndur kem olmasun anda ʿades *(G. 162/8). [ʿades]*

ʿādet: *Gelenek, alışılmış şey.*

Yoluña cān vireni añmayasın
Bu mıdur iy ḥabībüm saña ʿādet *(G. 25/6). [ʿādet]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın añа muḳayyed *(G. 42/10). [ʿādet]*

Bir ḳadem başsañ kenār-ı çeşmüme iy serv-i nāz
Serv ʿādetdür ki mesken bir kenār-ı cū ṭutar *(G. 139/6). [ʿādetdür, -dür]*

Gitmesün peykānlu gönlümden ḫayāl-i ḫadd-i dōst
Çünki ʿādetdür olur ṭūṭīye āhenden ḳafes *(G. 162/4). [ʿādetdür, -dür]*

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme
Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen *(G. 280/4). [ʿādet-durur, -durur]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/2). [ʿādet]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/4). [ʿādetdür, -dür]*

ʿādet: *Âdet, huy, tabiat.*

Kimini emīr ider kimini [de] esīr-i bend
Budur hemīşe çarḫ-ı bed-endīşüñ ʿādeti *(Terk. 3/100). [ʿādeti, -i]*

ʿādet it-: *Alışkanlık hâline getirmek.*

Cān almaḳ ʿādet itdi daḫı ṭıfldur ḥabīb
Bilmez ki ḳana ḳan olısar rāygān ṣanur *(G. 95/11). [ʿādet itdi, -di]*

ʿādet ol-: *Alışkanlık hâline gelmek, huy edinmek.*

Güneş gibi n'ola her yire pertev itse göñül
Çü mihre ʿādet olupdur ki ola hercāyī *(G. 402/8). [ʿādet olupdur, -up, -dur]*

ʿādet ḳıl-: *Gelenek durumuna getirmek.*

Ḳatl-i ʿuşşāḳı şehā kendüñe aşşı ṣanup āh
Ḳılma bu ʿādeti kim ṣoñra ziyānuñ olısar *(G. 54/6). [ʿādeti ḳılma, -ma]*

adı ol-: *İsmi olmak.*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳş idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/4). [adı olur, -ur]*

adın aġzına al-: *Bir kimseden veya şeyden bahsetmek, sözünü etmek.*

Çün sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Cem laʿlüñ adın aġzına almaḳ ne revādur *(Mua. 216/2). [adın aġzına almaḳ, -maḳ]*

ʿadl: *Adalet, hakkaniyet.*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/13). [ʿadl]*

ʿadū: *Düşman.*

Bilürem dāʾim baña andan ʿadūdur ol raḳīb
Ehl-i īmān olanı elbette şeyṭān istemez *(G. 142/3). [ʿadūdur, -dur]*

adum: *Bir ayağın kaldırılıp az ileride yere basılmasından ibaret olan yürüme hareketi, kadem.*

Ṭolaşaldan senüñ zülfüñe cānum
Adum yirde ṣanur kim var-durur dām *(G. 260/6). [adum]*

āfāḳ: *Ufuklar, her yer, etraf, bütün çevre.*

Külli āfāḳa virür būy-ı vefā neşv ü nemā
Perveriş bulalı luṭfı ile gül-istān-ı kerem *(K. 1/15). [āfāḳa, -a]*

Zülfüñe ṣabā doḳındugınca
Āfāḳı ṭutar nesīm-i ʿanber *(Terc. 1/6). [āfāḳı, -ı]*

āferīn: *Takdir ve övgü sözü.*

Cān ü dil delmek diler tīrüñ begüm
Āferīn bu ise tedbīrüñ begüm *(G. 271/2). [āferīn]*

āferīniş bul-: *Yaratılmak.*

Āferīniş bulalı ḳālıb-ı ervāḥ-ı ṣafā
Bulmadı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bir cānı kerem *(K. 1/51). [āferīniş bulalı]*

āfet ir-: *Başına kötü bir şey gelmek.*

Raḳībe ilenüben ḳılma nefrīn
Ki bādincān-ı beddür irmez āfet *(G. 25/12). [āfet irmez, -mez]*

āftāb: *Güneş II sevgili.*

İy güneş rifʿat bulup ḥüsnüñe maġrūr olmaġıl
Kim seni eyler ḫacil bir āftābum var benüm *(G. 249/6). [āftābum, -um]*

āftāb: *Güneş.*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre nikāb
Ṣan olur ebr içre pinhān āftāb *(G. 14/2). [āftāb]*

Oldı ġonce yüzüñe zülfüñ niḳāb
Ṣan nihān oldı bulıtda āftāb *(G. 15/2). [āftāb]*

Ḥüsnüñ envār-ı tecellīsi irişdükçe güneş
Beñzer ol pīrūzeye kim āftāb altındadur *(G. 86/10). [āftāb]*

Birinüñ ḳandīl-i rūyından alur nūr āftāb
Birinüñ tāb-ı ruḫından nūr umar cirm-i ḳamer *(G. 138/5). [āftāb]*

Zülf-i şeb-rengüñi pinhān itme rūyüñ çün olur
Āftābuñ nūrı ḥüsnüñ pertevinden muḳtebes *(G. 162/6). [āftābuñ, -uñ]*

Şu yirde kim ṣala mihr-i ruḫuñ meh-i pertev
Ne bī-baṣar ola kim diye āftāba güneş *(G. 174/6). [āftāba, -a]*

Dil cefā-yı ẓulmet-i hicrānda ḳalurdı müdām
Ger cemālüñ āftābı olmasaydı ʿöẕr-ḫᵛāh *(G. 327/12). [āftābı, -ı]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/6). [āftāb]*

Ṭulūʿ ideli gözümde ḫayāl-i ruḫ-sāruñ
Gören didi ki ṣuya düşdi āftāb ola mı *(G. 401/4). [āftāb]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr[i] yüzine niḳāb *(Mua. 46/1). [āftāb]*

Kevkeb-i ḥüsnüñ hemīşe mürtefiʿdür iy perī
ʿĀḳıbet tā yüz ola sen āftāba müşterī *(Mua. 164/2). [āftāba, -a]*

Zülf-i müşkīnüñle yüzüñi gören iy pür-ʿitāb
İki bī-ḥad gice içinde bulur bir āftāb *(Mua. 177/2). [āftāb]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr yüzine niḳāb *(Mua. 205/1). [āftāb]*

Āftāb altında gördüm iki aḫter münḫasif
Baḳıp usṭurlāb-ı dilden dīde-i aḫter-şinās *(Mua. 310/1). [āftāb]*

Keşf olalı yüzüñüñ nikābı
Eyledi ḫacil ol āftābı *(Terc. 1/96). [āftābı, -ı]*

āftāb: *Güneş II sevgilinin güzel yüzü.*

Zülfüñ ol sünbül-durur kim āftāb üstindedür
Dişlerüñ ol lüʾlüdür yāḳūt-ı nāb üstindedür *(G. 83/1). [āftāb]*

āftāb ol-: *Güneş olmak.*

Gün yüzüñüñ ḥicābı ḳaçan kim niḳāb ola
Nūr-ı cemālüñ ile niḳāb āftāb ola *(G. 369/2). [āftāb ola, -a]*

Ne ḥāṣıl itmeyicek bezmümüzi nūrānī
Ṭutam ki burc-ı melāḥatde āftāb olasın *(G. 283/4). [āftāb olasın, -a, -sın]*

āftāb ü māh: *Güneş ve ay.*

Ḥüsnüñi bu aḥsen-i taḳvīmde görse ḥakīm
Āftāb ü māha yazmazdı raḳam taḳvīm içün *(G. 300/4). [āftāb ü māha, -a]*

āftābe: *İbrik, bahçıvan kovası.*

Ġamuñda ġayrı hevāsından el yuduḳça baña
Meh-i felek legen olupdur āftābe güneş *(G. 174/4). [āftābe]*

āftāb-ı burc-ı saʿādet: *Saadet burcunun güneşi.*

Bir laḥẓa meclisümüze eylemedi ṭulūʿ
Ol āftāb-ı burc-ı saʿādet ne fāyide *(G. 328/4). [āftāb-ı burc-ı saʿādet]*

āftāb-ı çarḫ: *Feleğin güneşi.*

Kendüyi ḳanlara boyadup āftāb-ı çarḫ
Bu ḥāli gördi sīnesine şerḥa çekdi māh *(Terk. 3/59). [āftāb-ı çarḫ]*

āftāb-ı cemāl: *Sevgilinin güzel yüzünün güneşi.*

Her geh ki āftāb-ı cemālüñ ẓuhūr ider
Başdan başa cihān yüzini cümle nūr ider *(G. 134/1). [āftāb-ı cemālüñ, -üñ]*

āftāb-ı ḥüsn: *Güzellik güneşi II sevgili.*

Āftāb-ı ḥüsnüñ iy meh kim niḳāb altındadur
Şanasın bedr-i dü-cādur kim seḥāb altındadur *(G. 85/1). [āftāb-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

āftāb-ı rūy-ı cānān: *Sevgilinin yüz güneşi.*

Ḫacāletden ḳamer olurdı pinhān
Görinse āftāb-ı rūy-ı cānān *(Mua. 228/2). [āftāb-ı rūy-ı cānān]*

āftāb-ı ṭalʿat: *Yüz güneşi II sevgilinin aydınlık ve parlak yüzü.*

Āftāb-ı ṭalʿatuñdan māh-ı tābān rū ṭutar
Çīn-i zülfüñden Ḫoten de nāfe-i āhū ṭutar *(G. 139/1). [āftāb-ı ṭalʿatuñdan, -uñ, -dan]*

āftāb-perest ol-: *Güneşe tapan olmak.*

Olmasa ḫālüñ āftāb-perest
Ḳılmaz idi Güneş yüzüñe sücūd *(G. 47/5). [āftāb-perest olmasa, -ma, -sa]*

ʿafv: *Af, bağışlama.*

Ger luṭfı seḥābı döke bārān-ı teraḥḥum
Kim ḳaṭresidür cürm-i cihān ʿafvına evfā *(K. 5/190). [ʿafvına, -ı, -n, -a]*

ʿafv ol-: *Affedilmek, bağışlanmak.*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl *(K. 3/45). [ʿafv olmaġa, -maġ, -a]*

Bir ḳaṭresinde cürm-i cihān ʿafv olur ḳamu
Gelmez ḳıyāsa luṭf-ı ʿaẓīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/183). [ʿafv olur, -ur]*

ʿafv-ı bī-kerān: *Sonsuz af ve mağfiret.*

Cürm-i bī-ḥaddümde ʿafv-ı bī-kerān
Yaraşur olursa iy cān-ı cihān *(Mua. 105/1). [ʿafv-ı bī-kerān]*

aġa düş-: *Ağa takılmak, tuzağa düşmek.*

Görüp zülfeynüñi dil düşdi aġa
Şehā raḥm eyle ṭolaşdı duzaġa *(G. 318/1). [aġa düşdi, -di]*

aġac: *Ağaç.*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/10). [aġaçda, -da]*

Fażlı ile ḳayırur dü-cihān ḥālini ḳamu
Luṭfı ile bitürür ḳurı aġaçda berg ü bār *(K. 2/24). [aġaçda, -da]*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/11). [aġaçları, -ları]*

āgāh ol-: *Haberdar olmak, öğrenmek, vakıf olmak*

Ben ne ḥāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/6). [āgāh ola, -a]*

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh *(Terc. 1/92). [āgāh olalı, -alı]*

Dehenüñ göreli biḥamdillāh
Sırr-ı iḫfāya oldı dil āgāh *(G. 300/2). [āgāh oldı, -dı]*

āġāz it-: *(Şarkıya, ezgiye) başlamak.*

Ḫūblar kāfir dilince naġmeler āġāz ider
Şol ḳara ṣaçlar güneş yüzlerde müşk-efşāndur *(K. 8/35). [āġāz ider, -er]*

āġāz-ı nāz: *Naz yapmaya başlama.*

Ne belādur kim ḳaşuñla kirpügüñ cān ḳaṣdına
Birisi encām-ı nāz eyler biri āġāz-ı nāz *(G. 148/4). [āġāz-ı nāz, -r]*

āgeh ol-: *Haberdar olmak.*

Nūş ideli ʿışḳuñuñ meyin cān
Oldum çü bu sözden āgeh iy yār *(Terc. 1/76). [āgeh oldum, -du, -m]*

aġız: *Ağız.*

Lebüñ aġzuma sögerse n'ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/3). [aġzuma, -um, -a]*

Zülfüñ añsam zehr olur mār aġzuma
Būse tiryākin ṣun iy yār aġzuma *(G. 353/2). [aġzuma, -um, -a]*

İy ṣanem ḳand-i mükerrer yir idüm
Leblerüñ irişse tekrār aġzuma *(G. 353/6). [aġzuma, -um, -a]*

Gel Cemüñ adını yād eyle didüm
Didi kim ṣıġmaz bu güftār aġzuma *(G. 353/10). [aġzuma, -um, -a]*

Aġzum ṣuyı aḳar göricek şekkerīn lebüñ
Ṣun bārī laʿlüñ aġzuma cüllāb-ı ter gibi *(G. 408/10). [aġzuma, -um, -a]*

Ġıdāmuz şehd ise zaḳḳūm olur bed-ḫᵛāh ṣunmaḳla
Aġız acıluġın def eylemez ayvā vü sīb ancaḳ *(K. 9/42). [aġız]*

aġla-: *Ağlamak, gözyaşı dökmek.*

[A]ġlamaḳdan ol ciger-kūşem firāḳından müdām
Ḳāre ḳāre ḳanlara boyandı baḥr-istān felek *(Terk. 2/17). [[a]ġlamaḳdan, -maḳ, -dan]*

Şol deñlü göñül ʿışḳuñ ile çekdi cefāyı
Ki aġlasa gözüm ʿālemi meşḥūn ider iy dōst *(G. 20/6). [aġlasa, -sa]*

Gül ruḫlaruñuñ yādına bu dīde-i ḫūnīn
Ḳanlu yaşını aġlasa Ceyḥūn ider iy dōst *(G. 20/8). [aġlasa, -sa]*

Yanar idüm ʿışḳ odına aġlamasam rūz ü şeb
Lā-cerem kim āb olıcaḳ āteşi teskīn ider *(G. 58/11). [aġlamasam, -ma, -sa, -m]*

Ben aġladuḳça dil-ber gülse n'ola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister *(G. 73/3). [aġladuḳça, -duḳça]*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur *(G. 81/8). [aġlar, -r]*

Aġladum didüm lebüñ düşnāmını ʿarż eyleme
Teng-i şekkerdür anı billāhi bārāndan gider *(G. 122/7). [aġladum, -du, -m]*

Yüzüñ gördükçe çeşmüm aġlamaz kim
Güneş ṭoḳınduġı yirde nem olmaz *(G. 141/7). [aġlamaz, -maz]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/7). [aġlayup, -y, -up]*

Ḳadd ü ḫadüñ hevāsına şol deñlü aġlaruz
Kim ḳanda baḳsa serv ü semendür kenārumuz *(G. 153/5). [aġlaruz, -r, -uz]*

Şevḳ-i ʿiẕāruñla Cem aġlayalı bildiler
Cennet imiş iy ṣanem menbaʿ-ı Nīl ü Eres *(G. 164/11). [aġlayalı, -y, -alı]*

ʿĀrıżuñ şevḳine aġlarsam göñülden yaraşur
Lāzımīdür kim aḳa Baġdād öñinde cūy-i Ṣaṭ *(G. 184/7). [aġlarsam, -r, -sa, -m]*

ʿArż-ı dīdār eyleyüp dil-ber didi baḳ ḫālüme
Aġladum didüm ḳo anı bir naẓer ḳıl ḫālüme *(G. 347/2). [aġladum, -du, -m]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/11). [aġladum, -du, -m]*

Aġladuḳça ḳaşumı rengīn ider ḫūnīn yaşum
Dir gören ḳavs-i ḳuzaḥ ḳurıldı bārān üstine *(G. 363/7). [aġladuḳça, -duḳça]*

Sūziş-i ḫālümi şol resme beyān ide saña
Der ü dīvār daḫı aġlaya kim ḳan[ı] kerem *(K. 1/84). [aġlaya, -y, -a]*

Ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳılur yaşum ḳaçan kim aġlayam
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesini iy ṣanem *(Mua. 298/1). [aġlayam, -y, -am]*

Aġladuḳça ġarḳ-ı ḫūn-ı dil olur
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesi *(Mua. 304/1). [aġladuḳça, -duḳça]*

Ṭaġlar başında ebr-i felek aġlayup gezer
Yanınca raʿduñ itdügi āh ü fiġānı gör *(Terk. 3/21). [aġlayup, -y, -up]*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/13). [aġlasa, -sa]*

Gözlerümden yüzüñ olalı baʿīd
Aġlaram derd ü ġamla iy yüzi ʿīd *(G. 44/2). [aġlaram, -r, -am]*

Her ḳaçan derd ü ġamuñdan aġlasam iy meh-liḳā
Yir yüzini gözümüñ yaşı ḳamu rengīn ider *(G. 58/7). [aġlasam, -sa, -m]*

Dişüñ naẓmın añup aġladuġumca
Yañılmaz yaşlarum görüp diyen dür *(G. 67/11). [aġladuġumca, -duk, -um, -ca]*

Yüzüñe zülfüñ niḳāb olduḳça ḳo aġlayayın
Yaraşur iy sīm-ten müşkīn niḳāb üstindedür *(G. 84/5). [aġlayayın, -y, -a, -y, -ın]*

Göz elden çıḳmadın aġlamaḳ ile
Gözeller yolına ölmek gözeldür *(G. 109/7). [aġlamaḳ, -maḳ]*

Fürḳatde yār vaṣlın añup aġlayup direm
Ḳanı diyārumuz ʿacabā n'oldı yārumuz *(G. 153/15). [aġlayup, -y, -up]*

Ḥasretüñle derd ü miḥnet Cem şu deñlü çekdi kim
Utanur gözi yaşından aġlasa Nīl ü Eres *(G. 161/14). [aġlasa, -sa]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/7). [aġlayayın, -y, -a, -y, -ın]*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol ṣanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/11). [aġla]*

Her gice aġlayup yaşı seyyāresin döker
Beñzer gözine girdi semānuñ duḫān-ı şemʿ *(G. 190/15). [aġlayup, -y, -up]*

Cān-ı Cem pervāne olaldan cemālüñ şemʿine
Acıduġından oda yanup aña aġlar çerāġ *(G. 194/14). [aġlar, -r]*

Zülfüñi eyle nihān aġladuġumca ṣanemā
Müşke bārān irişicek bulur elbette ḫalel *(G. 228/9). [aġladuġumca, -duk, -um, -ca]*

Aġlamaḳdan gözi ḳan ṭoldı Cemüñ ṣıḥḥat içün
Sürmedür çek gözine ḫāk-i reh-i pāyuñı gel *(G. 245/9). [aġlamaḳdan, -maḳ, -dan]*

Nice bed-mihr olur ol meh-liḳā kim
Ben aġladuḳça ol eyler tebessüm *(G. 250/8). [aġladuḳça, -duḳ, -ça]*

Gözüm aġlar baña merdümlüginden
Yaşı çoġ ola hem eyle umardum *(G. 250/9). [aġlar, -r]*

Ḳılur dil-ber baña derdini hem-dem
Olur ḳan aġlamaḳdan gözlerüm nem *(G. 259/2). [aġlamaḳdan, -maḳ, -dan]*

Laʿl-i cān-baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini *(G. 385/7). [aġladuġumca, -duk, -um, -ca]*

Leb-i rengīnüñ añup aġlasa Cem
Ṭolar ḫūn-ı cigerden dest-māli *(G. 399/13). [aġlasa, -sa]*

Dün aġlayu öñinde türāba sürüp cebīn
Didüm ne dirler ismüñe iy yār-i nāzenīn *(Mua. 107/1). [aġlayu, -y, -u]*

Aġladuġuma benüm şād oluban güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/15). [aġladuġuma, -duġ, -u, -m, -a]*

Aġlamaḳdan iki çeşmüm oldı çün Nīl ü Eres
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/27). [aġlamaḳdan, -maḳ, -dan]*

Ḳanda kim bir ḫar-mizāc aġyārı bulsa yār olur
Aġlamaḳdan gözlerüm her laḥẓa cūy[ī]-bār olur *(Mur. 2/10). [aġlamaḳdan, -maḳ, -dan]*

Kimseyi ʿālemde her-giz ḳılmamışsın şād-mān
Āh idüp aġlar elüñden bende vü sulṭān felek *(Terk. 2/28). [aġlar, -r]*

aġlat-: *Birisinin ağlamasına sebep olmak, üzmek, kederlendirmek.*

Gel beni aġlatma laʿlüñ yādına
Çün ziyān eyler şeker tengine şu *(G. 316/11). [aġlatma, -ma]*

aġsān-ı kerem: *Kerem dalları.*

Umaram mīve-i luṭfuñla bulam lezzet-i cān
Göñül eşcārı çü ʿarż eyledi aġsān-ı kerem *(K. 1/100). [aġsān-ı kerem]*

aġyār: *Sevgilinin dost edindiği kimseler, rakıpler, yabancılar, düşman.*

Beni gördükçe dil-ber yüz çevirür
Ḳılur aġyārı her laḥẓa riʿāyet *(G. 24/6). [aġyārı, -ı]*

Nice ḳan aġlamayam kim efendim
Beni yad idüp aġyārı ḳılur yād *(G. 43/10). [aġyārı, -ı]*

Niçe bizden ḳaçasın her nefes aġyāra uyup
Bir nefes hem-dem olup ʿayş idelüm gel berü gel *(G. 228/5). [aġyāra, -a]*

ʿAhd-i ḳadīm aradadur iy yār unıtma gel
Aġyāra baş ḳoşup beni zinhār unıtma gel *(G. 240/2). [aġyāra, -a]*

Dest-keş ḳılma ḳaşuñ yayını aġyāra müdām
Her kişiye ṣanemā ṣunma iñen yayuñı gel *(G. 245/3). [aġyāra, -a]*

Göñül ḳan olsa yiridür çü aġyār
Bulur ṭapuñda her laḥẓa teḳaddüm *(G. 250/13). [aġyār]*

Ḳāmetin aġyāra ṣorduġum işitmiş ol ḥabīb
Didi şeyṭāna ḳıyāmetden suʾāl itmek neden *(G. 287/7). [aġyāra, -a]*

Saña aġyār yār oldı göñül bī-çār ü zār oldı
Cihān başuma ṭar oldı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/9). [aġyār]*

İşümdür nāle vü zārī senüñle göreli aġyārı
Ne vaḳte dek ḳılam zārı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/11). [aġyārı, -ı]*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/4). [aġyār[ı], -ı]*

Yüz sürüp ayaġına öpmege dil-dāruñ elin
Günde biñ kez öperem yalvarup aġyāruñ elin *(G. 310/2). [aġyāruñ, -uñ]*

Çün yoluña cān vireni terk eyledüñ iy dōst
Aġyārı getür yanuña bīgāne gerekse *(G. 322/10). [aġyārı, -ı]*

Cem raġmına aġyāruñ eyā ḫūb-ı zamāne
Senüñle ʿıyān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/9). [aġyāruñ, -uñ]*

Kime feryād edeyin yārüñ elinden ki müdām
Ḳılur aġyār[ı] feraḥ yad idüben maḥremini *(G. 385/10). [aġyār[ı], -ı]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/109). [aġyār]*

Ḳanda kim bir ḫar-mizāc aġyārı bulsa yār olur
Aġlamaḳdan gözlerüm her laḥẓa cūy[ī]-bār olur *(Mur. 2/9). [aġyārı, -ı]*

aġyār ol-: *El olmak, rakip olmak, düşman olmak.*

Cāndan saña yār olanı yad eyleyüp iy dōst
Aġyār olanı maḥrem-i rāz itme iñende *(G. 354/6). [aġyār olanı, -an, -ı]*

Aġyār olursa aña cihān ḫalḳı ġam degül
Şol dil ki zülfüñe ṭolaşup ola yār-ı ʿışḳ *(G. 198/9). [aġyār olursa, -ur, -sa]*

aġz: *Ağız.*

Gül-sitānda her ḳaçan añılsa laʿlüñden ḫaber
Ġonceler şermende olup aġzını ḫāmūş ider *(G. 75/6). [aġzını, -ı, -n, -ı]*

Lüʾlüʾ-i laʿlüñe fi'l-cümle şebīh olmaġ içün
Ṣubḥ-dem jāle ḳılur lālenüñ aġzın ṭolı dür *(G. 111/8). [aġzın, -ı, -n]*

Dil uzatmaġa lebüñden dehenüñ diḳḳatine
Ġonce aġzını gül-āb ile seḥer pāk eyler *(G. 117/4). [aġzını, -ı, -n, -ı]*

Yaḳup aġzın şemʿi ber-dār itdiler bāzārda
Fāş idelden iy ṣanem bir şemme rāzuñdan senüñ *(G. 216/11). [aġzın, -ı, -n]*

Söger didüm Cemüñ aġzına laʿlüñ
Didi kim sen anı saña duʿā bil *(G. 236/9). [aġzına, -ı, -n, -a]*

Nigāruñ aġzı sırrın kimse bilmez
Gel iy Cem ḳılma yoḳ yire tevehhüm *(G. 250/15). [aġzı, -ı]*

Ḳaşuñla aġzuñı yād eylese Cem
Ḳılur göz yaşı ile ʿālemi nem *(G. 263/9). [aġzuñı, -un, -ı]*

Öpdüm aġzını uyurken uyanup güldi didi
Bu daḫı saña ḳalursa varasın söyleyesin *(G. 297/5). [aġzını, -ı, -n, -ı]*

Aġzuña öyküdügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/9). [aġzuña, -uña]*

Zülfüñ añsam zehr olur mār aġzuma
Büse tiryākin ṣun iy yār aġzuma *(G. 353/1). [aġzuma, -(u)m, -a]*

Gül yüzüñ-çün kirpügümden mā-cerā
Söyler idüm batmasa ḫār aġzuma *(G. 353/8). [aġzuma, -uma]*

Naẓer ḳılduḳça aġzına görinmez
Ṣanasın yoḳ gibi-durur dehānı *(G. 373/5). [aġzına, -ı, -n, -a]*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup ṣemʿüñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/4). [aġzın, -ı, -n]*

Ḳaṣd idelden laʿline yārüñ raḳīb-i kej-dehān
Ṣol ḳadar ṭaş urdılar aġzında dendān ḳalmadı *(G. 424/8). [aġzında, -ı, -n, -da]*

aġız ṣuyı aḳ-: *Ağzının suyu akmak, çok beğenip istemek, imrenmek.*

Aġzum ṣuyı aḳar göricek şekkerīn lebüñ
Ṣun bārī laʿlüñ aġzuma cüllāb-ı ter gibi *(G. 408/9). [aġzum ṣuyı aḳar, -ar]*

aġıza al-: *(Sevgilinin) dudağını ağzına almak, emmek, öpmek.*

Ne ṣafādur baña sen būseñi virmezlenesin
Ben alam leblerüñi aġzuma yalvarı öpem *(G. 269/4). [aġzuma alam]*

aġıza gel-: *Söylemek, ağızdan çıkmak.*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/8). [aġzuma geldi, -di]*

aġıza sög-: *Azarlamak, küfretmek (Şentürk, 2016: 148).*

Ẕikri ḫayr olsun duʿādan yād ider
Sögüp ol laʿl-i şeker-bār aġzuma *(G. 353/4). [aġzuma sögüp, -üp]*

aġzuñ ṭut-: *Bir konuda arzu edilmeyen düşüncelerin açığa çıkmasını susarak önlemek, sonunu düşünmeden gelişigüzel konuşmaktan sakınmak.*

Lebini ṣorduġuma ġamzesi çeker ḫancer
Didi ki söyleme ayruḳ ṭut aġzuñ epsem dur *(G. 135/12). [aġzuñ ṭut, -uñ]*

Didüm iy meh-rū lebüñden büse inʿām eylegil
Didi kim ṭut aġzuñı söylenmesün işbu ḫaber *(G. 98/12). [aġzuñı ṭut]*

āh: *Ah, feryat, acıdan dolayı inleme II âşığın göklere yükselen ah ateşi.*

Felekde odlara yaḳmaġa ḫirmen-i māhı
Seḥerde ṣıdḳ ile cāndan irişen āh yiter *(G. 91/8). [āh]*

āh: *Acı ve üzüntü ifade eden ünlem, acıdan dolayı inleme, feryat, figan.*

Āh kim ḫaste olupdur dil ü cān derdüñ ile
Kimse dermān idemez ger lebüñ itmezse devā *(G. 4/9). [āh]*

Ṣād olmadı göñül ʿışḳuñ elinden n’ideyin
Ḳılmaduñ baña teraḥḥum ṣanemā āh baña *(G. 4/12). [āh]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 6/5). [āh]*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N’eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 6/7). [āh]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 7/5). [āh]*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N’eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 7/7). [āh]*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/8). [āh]*

Gerçi eflāke çıḳar dūd-ı siyāhum ṣanemā
Saña kār eyleyemez āh ki āhum ṣanemā *(G. 9/2). [āh]*

Gerçi eflāke çıḳar dūd-ı siyāhum ṣanemā
Saña kār eyleyemez āh ki āhum ṣanemā *(G. 9/2). [āhum, -um]*

Zülf ü rūyüñ ḥasretinden āh kim
Gözlerüm ḳan aḳıdur her rūz ü şeb *(G. 13/15). [āh]*

Gül yüzüñüñ ḥasretinden dil-berā derd ile āh
Cān ü dil feryād ḳılur her nefes çün ʿandelīb *(G. 16/7). [āh]*

Ḳaşlaruñla el bir idüp tezvīr-i daʿvī ile āh *(G. 22/10). [āh]*
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt

Āh kim eyler cefā raḥm eylemez
Dāyimā ol yār elinden elġıyās *(G. 31/9). [āh]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh ṣāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/10). [āh]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh ṣāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/10). [āh]*

Āvāreluġa düşdi daḫı cemʿ olımaz āh
Olalı dil ol zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/7). [āh]*

Göñlüñe āhum odı itmez eṣer
Seng-i ḫārā mıdur ʿaceb ya ḥadīd *(G. 44/7). [āhum, -um]*

Sengīn dilüñe olmadı her-giz eṣer-i āh
Āhumuñ oḳı gerçi ḥacerden güẕer eyler *(G. 51/6). [āhumuñ, -um, -uñ]*

Ḳatl-i ʿuṣṣāḳı şehā kendüñe aṣṣı ṣanup āh
Ḳılma bu ʿādeti kim ṣoñra ziyānuñ olısar *(G. 54/5). [āh]*

Ḫaṭṭuñ iy dōst getürdi yine tezvīr ile āh
Ḳanumı dökmek içün ḥüccet elümden ne gelür *(G. 61/11). [āh]*

Hey ne tīr-endāz olur mest-āne çeşmüñ āh kim
Baġruma tīr urduġınca ḳan peykāndan ṭamar *(G. 63/9). [āh]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı bu Cem-i miskīni āh
Her nefes derd ü ġam ile bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 76/13). [āh]*

Ümīdi zülfüñe ṭutdum velī āh
O daḫı ʿömr bigi bī-vefādur *(G. 79/17). [āh]*

Ḫalḳa-i zülfüñi ger Cem boynına ṭaḳmazsañ āh
Derd-i ʿışḳuñla şehā Mecnūndan mecnūn olur *(G. 81/15). [āh]*

Āh kim uyarmadı baḫt-ı siyāhum zülf-i dōst
Niçe kim ol nergis-i mest-āne ḫʷāb üstindedür *(G. 84/7). [āh]*

Yaşuma raḥm itmedüñ şol deñlü aḳdı āh kim
Merdüm-i çeşmüm şehā her laḥẓa āb altındadur *(G. 85/7). [āh]*

Her gice şemʿ-i ruḫuñ yādına āh eyleyicek
Āhum odı şanemā ḳubbe-i eflāke düşer *(G. 89/12). [āhum, -um]*

Dil-berā eyle ḥaẕer āhum odından ki benüm
Āteş-i āhum ile kevn ü mekān oda yanar *(G. 90/9). [āhum, -um]*

Ṭutdum ümīd-i dāmen-i vaṣluña līkin āh
Hicrān ü ġam elinde yaḳam pāre pāredür *(G. 94/7). [āh]*

Ben ne ḥāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/5). [āh]*

Ben ne ḥāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/6). [āhumuñ, -um, -uñ]*

Zülfüñ ucından ayaġa düşdi Cem
Āh eger olmazsa luṭfuñ dest-gīr *(G. 107/14). [āh]*

Ḳuluñam didüm yüzüme baḳmadı
Āh kim bir merḥabāyı çoḳ görür *(G. 110/4). [āh]*

Ḳaşına kec rā didüm ḫışm eyledi
Āh kim benden bu rāyı çoḳ görür *(G. 110/12). [āh]*

Dil ġam-ābādında cevrüñ leşkeri ḳonalı āh
Cümlesi yaġmā diyü āvāz ider dellāller *(G. 119/11). [āh]*

Seni sulṭān-ı ḥüsn eyleyen itdi
Cemüñ āhı livāsın āsmān-gīr *(G. 124/16). [āhı, -ı]*

Āh kim derd ü ġam-i ʿışḳuñla iy meh-rū senüñ
Hem-dem olur baña her dem sāz ü söz-i cān-güdāz *(G. 144/9). [āh]*

Āhumla ṭaşdı eşk biḥārı ʿaceb midür
Cūşa getürdi bu yidi deryāyı bir nefes *(G. 165/13). [āhumla, -um, -la]*

Siper ṭutmaduġı Cem āhı bu kim
Kemān-ı āhuñ olur tīri āteş *(G. 170/9). [āhı, -ı]*

Yaḳardı āhum ile yiri āteş
Yaşum ger ḳılmasa tedbīr-i āteş *(G. 170/1). [āhum, -um]*

Ḫaṭṭuñ gelicek gözden geçdi ġam-i zülfüñ āh
Ḥayfā ki bulımadum ʿömr-i güẕerāndan ḥaẕ *(G. 185/3). [āh]*

Āh-ı Cem ṭaşa güẕer eyler iken āh kim ol
Daḫı kār eyleyemez bu dil-i sengīne dirīġ *(G. 195/13). [āh]*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/7). [āh]*

Dil bugün ʿışḳuñ ġamına döyemez
Āh eger yüz göstere ferdā-yı ʿışḳ *(G. 199/8). [āh]*

Ben vādī-i fürḳatde cefā ile hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 201/4). [āh]*

Uş sefer ḳıldum giderem senden ayru āh kim
Derd-mendem olmadan derdüme dermān elfirāḳ *(G. 203/9). [āh]*

Derd-i ʿışḳuñ āh kim tedbīri yoḳ
Çünki taḳdīr işidür taġyīri yoḳ *(G. 204/1). [āh]*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/7). [āh]*

Āhuma ṣordum sitāremden ḫaber güldi didi
Fāriġ ol var kim sitāreñ ḳubbe-i mīnāda yoḳ *(G. 208/19). [āhuma, -um, -a]*

Āh kim iy meh-liḳā ḫışm eyleyüp ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(G. 211/3). [āh]*

Ṣol dil-i sengīnüñe kār ide diyü āh kim
Tīr-i peykānın yaşumla āb-dār itsem gerek *(G. 218/7). [āh]*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/9). [āh]*

Yüzini ḫāk ideli ḥüsni meh-i çār-dehüñ
Āhum odlāre yaḳar ḫirmenini mihr ü mehüñ *(G. 222/2). [āhum, -um]*

Sen sefer ʿazmin ḳılıcaḳ cān ü dil
Çaġırur kim āh şāhum gitme gel *(G. 231/4). [āh]*

Āhum oḳı āhende ḳarār itmez iken āh
Kār eyleyimez bu dil-i sengīne ne müşkil *(G. 242/7). [āh]*

Āhum oḳı āhende ḳarār itmez iken āh
Kār eyleyimez bu dil-i sengīne ne müşkil *(G. 242/7). [āhum, -um]*

Fiġān ü nāle ḳılur Cem kimesne bilmez āh
Olalı gül yüzüñüñ ʿandelībi ben bilürem *(G. 268/9). [āh]*

Gözlerüñ cān almaġa ḳaṣd itdügince iy ʿaceb
Kimse cān ḳurtarmadı āh ol iki seḥḥārdan *(G. 276/10). [āh]*

Cem boynına bend eyledi raḥm eylemeyüp āh
Feryād ü fiġān ṭurre-i ṭarrāruñ elinden *(G. 284/9). [āh]*

Ḳāmetüm lām olduġına bu siyeh baḫtumdan āh
Ḥālüme iy zülf-i ʿanber-bū hemīn sen dālsin *(G. 298/3). [āh]*

Āh kim iy ḫaste-dil terkümüz uraldan bizüm
Ol perī-şānuñ perīşān zülfine pā-mālsin *(G. 298/11). [āh]*

Ṭapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belābil senden ayru *(G. 312/11). [āh]*

Laʿl-i dür-pūşı ḥasretinden āh
Ṣadef-i çeşmüm aḳıdur lüʾlū *(G. 315/7). [āh]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/14). [āh]*

Her ḳaçan kim ḥasret-i rūyüñle ḳılam dilden āh
Āhum odından yanar oda felekde mihr ü māh *(G. 327/2). [āhum, -um]*

Ḳoparur başuma ḳıyāmet āh
Ne belādur bu ḳadd ü ḳāmet āh *(G. 329/1). [āh]*

Ḳoparur başuma ḳıyāmet āh
Ne belādur bu ḳadd ü ḳāmet āh *(G. 329/2). [āh]*

Devletümdür viṣāl-i yār ammā
Baña yār olmadı o devlet āh *(G. 329/4). [āh]*

Baş ḳomaḳ pāyüñe saʿādetdür
Līk yoḳ başda bu saʿādet āh *(G. 329/6). [āh]*

Ḫaṭı tezvīrine ḳaşı şāhid
Gör ne egri ḳılur şehādet āh *(G. 329/8). [āh]*

Çünki ẓulmi yine sen eylersin
Cem kime eylesün şikāyet āh *(G. 329/10). [āh]*

Sen tecellā ḳılalı dil ḫānesinde ḳan ile
Āh şāhum yazaram ben her der ü dīvārda *(G. 346/10). [āh]*

Ṣırça göñlüm ṣındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/3). [āh]*

Mezraʿ-ı vaṣlı niṣābından naṣīb umarken āh
Āteş-i hecri irüp od urdı nā-geh ḫirmene *(G. 361/17). [āh]*

Meskeninden zülfi dūr itdi ṣabā bigi Cemi
Āh ölürse irmedin ġurbetde miskīn meskene *(G. 361/22). [āh]*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/10). [āh]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/3). [āh]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḥẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/7). [āh]*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürḳat semini *(G. 385/1). [āh]*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/13). [āh]*

Āh ol dil-i Cem n'eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/9). [āh]*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḫaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz ʿışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/9). [āhı, -ı]*

Reyḥān ḫaṭuñı göreli bezm-i çemende āh
Ṣaldı benefşe başın aşaġa benüm bigi *(G. 412/7). [āh]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/2). [āh]*

Ṣalup sevdāya beni eyledi dīvāne ġamuñ
N'ideyüm n'eyleyeyüm āh didi vāh didi *(G. 423/6). [āh]*

Ger ölürsem yazılur seng-i mezārumda benüm
Beni ḫāk eyledi ʿışḳuñ n'ideyin āh didi *(G. 423/8). [āh]*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/79). [āh]*

Bu müddet eger böyle medīd olur ise āh
Ṭaş daḫı bizüm-çün diye ḥayfā vü dirīġā *(K. 5/127). [āh]*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳı içün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥaḳı *(K. 6/5). [āh]*

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmedin vaṣlına āh *(Kıt. 2/12). [āh]*

Āh ü efġān itdügüme derd ile
Göyinür āhum odından mihr ü māh *(Kıt. 2/14). [āhum, -um]*

Ġam-i ʿışḳ ile oldum āh bīmār
Olalı cān ü dil derd ü belāda *(Kıt. 5/3). [āh]*

Ḳaṣd-ı ser-i Cem ḳılalı çeşmüñ dil ü cāndan
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(Mua. 106/2). [āh]*

Görelden ḫüsn-i bī-ḥaddüñi iy māh
Beni dil kendü ḫālümde ḳomaz āh *(Mua. 140/2). [āh]*

Levḥ-i dilde derd-i ʿışḳuñ bī-günāh
Eksük olmaz naḳş olaldan her gün āh *(Mua. 166/2). [āh]*

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreye raḥm eylemez
Nā-müselmāndur ḥabībüñ zülfi āh *(Mua. 199/2). [āh]*

Cem leb-i şīrīnüñe furṣat bulup irişse ger
Āh kim şol laʿl-i bī-mihrüñ arada cān diler *(Mua. 234/2). [āh]*

Cemāl-i ṭalʿatuñ gördükçe tekrār
İder reşkümden āhum māha her bār *(Mua. 244/2). [āhum, -um]*

Āhum odı şu resme yandurdı
Daḫı yazmaġa döymedi ḫāme *(Mua. 270/3). [āhum, -um]*

Dōst bī-ḥad ḳılub cefāları āh
Eyledi beni ġamla dem-beste *(Mua. 301/1). [āh]*

Pervāne bigi yanar göñül āh
Şemʿ-i ebedī taḳalı ol māh *(Mua. 325/1). [āh]*

Rāh-ı ġamla sefer-i ʿışḳa bulınmayalı ḥad
Āh kim ḫaste göñül bulmadı ārām-ı viṣāl *(Mua. 339/2). [āh]*

Kime feryād ideyin imdād elinden dōstuñ
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/4). [āh]*

Gice gündüz gözlerümden yaş aḳar dürdāne-veş
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/8). [āh]*

Ol cefādandur ki dāyim cān ü dil bīmār olur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/12). [āh]*

Aġladuġuma benüm şād oluban güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/16). [āh]*

Müddeʿīyi yād ider her-giz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/20). [āh]*

Beni dūr idüp raḳībi kendüye maḥrem ḳılur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/24). [āh]*

Aġlamaḳdan iki çeşmüm oldı çün Nīl ü Eres
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/28). [āh]*

Mülk-i Yūnāna ser-ā-ser ḥükm iderken āh kim
Eyledüñ mesken bize şimdi Fireng-istān felek *(Terk. 2/13). [āh]*

Āh ü vāveylā dirīġ u ḥasret ü ṣad derd āh
Kim Oġuz Ḫānum daḫı görmege yoḳ imkān felek *(Terk. 2/25). [āh]*

Āh elüñden her zamān iy ḫāyin ü ḫūn-ḫʿār felek
Bī-beḳāsın bī-ṣafā bī-vezn ü bī-lenger felek *(Terk. 2/31). [āh]*

Oldum esīr kāfire nā-gāh bī-günāh
Kendü elümle ayaġuma balta urdum āh *(Terk. 3/56). [āh]*

āh eyle-: *Ah etmek, derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.*

Āh eyledi dil ʿārıżuñuñ derdine düşdi
Bu yile inanup nicesi ṣuya ṭayandı *(G. 398/3). [āh eyledi, -di]*

Āteş ṭutar ʿālemi göñülden
Āh eyledügümce her seḥer-gāh *(Terc. 1/90). [āh eyledügümce, -düg, -üm, -ce]*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/9). [āh eylemegi, -meg, -i]*

Nice āh eylemeyem kim hemīşe
Baña cevr iden ol ġonce dehendür *(G. 66/13). [āh eylemeyem, -me, -y, -em]*

Āteş-i ʿışḳ ile her dem dil ü cān oda yanar
Bir kez āh eyler isem iki cihān oda yanar *(G. 90/2). [āh eyler, -r]*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/1). [āh eyler, -r]*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/14). [āh eyler, -r]*

Her ḳaçan āh eylesem derd ile ben
Gözlerüm yaşı-durur baña güvāh *(Kıt. 2/5). [āh eylesem, -se, -m]*

Eger āh eyleyeydüm derd ile ben
Yanardı āteş-i āhumla eflāk *(Kıt. 3/9). [āh eyleyeydüm, -y, -e, -y, -dü, -m]*

Her gice ṣemʿ-i ruḫuñ yādına āh eyleyicek
Āhum odı ṣanemā ḳubbe-i eflāke düşer *(G. 89/11). [āh eyleyicek, -y, -icek]*

āh eyle-: *Ah ettirmek, ah eder hâle getirmek.*

Gerçi ki dāyim işümüz āh eyledüñ felek
Kendü yüzüñi yine siyāh eyledüñ felek *(Terk. 3/71). [āh eyledüñ, -dü, -ñ]*

āh it-: *Ah etmek II ateşli, kıvılcımlı, göğe kadar yükselen ah çekmek.*

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlāre yanar felekdeki māh *(Terc. 1/81). [āh idem, -em]*

āh it-: *Ah etmek, inlemek, feryat figan etmek, haykırmak.*

Āh idüp dökerse n'ola gözleri yaşını Cem
Her seḥer saḳḳā olup işigüñi ṣular bigi *(G. 384/9). [āh idüp, -üp]*

Kimseyi ʿālemde her-giz ḳılmamışsın şād-mān
Āh idüp aġlar elüñden bende vü sulṭān felek *(Terk. 2/28). [āh idüp, -üp]*

Yaḳamı yırtup elüñden nicesi āh itmeyem
Cānumı odlāre atdı derd-i Oġuz Ḫān felek *(Terk. 2/15). [āh itmeyem, -me, -y, -em]*

Ḥasretinden ḫaṭṭuñuñ āh itdügümce dil-berā
Derd ü āhum ʿālemi ṭolu duḫān eyler dirīġ *(G. 192/7). [āh itdügümce, -düg, -üm, -ce]*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise baña
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/5). [āh itmek, -mek]*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/3). [āh itmesün, -me, -sün]*

āh ḳıl-: *Ah etmek.*

Her ḳaçan kim ḥasret-i rūyüñle ḳılam dilden āh
Āhum odından yanar oda felekde mihr ü māh *(G. 327/1). [āh ḳılam, -am]*

Ḳoma yüzüñe ḳarşu ḳılam āh ḥaẕer ḳıl
Kim bād-ı ḫazān irse güle çoḳ żarer eyler *(G. 51/3). [āh ḳılam, -am]*

āh ü efġān it-: *Ah edip inlemek.*

Āh ü efġān itdügüme derd ile
Göyinür āhum odından mihr ü māh *(Kıt. 2/13). [āh ü efġān itdügüme, -düg, -üm, -e]*

Yiridür dāyim itse āh ü efġān
Cemüñ çün oldı yāri nā-müselmān *(Mua. 197/1). [āh ü efġān itse, -se]*

āh ü feryād: *Feryat figan etme, ah etme.*

Olalı ʿilm-i siḥr içre gözüñ sāḥirler üstādı
Ḫıred eflāke irgürdi göñülden āh ü feryādı *(G. 381/2). [āh ü feryādı, -ı]*

āh ü fiġān: *Feryat figan etme, ah etme.*

Ṭaġlar başında ebr-i felek aġlayup gezer
Yanınca raʿduñ itdügi āh ü fiġānı gör *(Terk. 3/22). [āh ü fiġānı, -ı]*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy ṣanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/1). [āh ü fiġān]*

āh ü fiġān eyle-: *Feryat figan etmek, ah etmek.*

Her gice derd ü ġam ile eylerem āh ü fiġān
Olalı dilde muṣavver kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/11). [āh ü fiġān eylerem, -r, -em]*

āh ü fiġān ḳıl-: *Feryat figan etmek, ah etmek.*

Ruḫ u zülfüñ ġamından Cem hemīşe
Ḳılur āh ü fiġān şām ü seḥerde *(G. 336/10). [āh ü fiġān ḳılur, -ur]*

āh ü nāle ḳıl-: *Feryat, figan etmek, inlemek.*

Ġam-i ʿışḳuñdan iy dil-ber hemīşe
Ḳıluram cān ü dilden āh ü nāle *(G. 332/14). [āh ü nāle ḳıluram, -ur, -am]*

Derd ü belā ile ḳıluruz āh ü nāleler
İy Cem gideli ol ṣanem-i gül-ʿiẕārumuz *(G. 150/13). [āh ü nāleler ḳıluruz, -ur, -uz]*

āh ü nevā: *Ah vah, feryat figan.*

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü göñülden itdügi āh ü nevā ḥaḳı *(K. 6/22). [āh ü nevā]*

āh ü vāh: *Kıvılcımlar saça saça göğe yükselen ah.*

Bir dem ki derdüm añuban efġāna başlasam
Yol bulur idi saḳf-ı semāvāta āh ü vāh *(Terk. 3/68). [āh ü vāh]*

āh ü vāveylā: *Ah, yazıklar olsun, eyvah anlamına gelen ünlem.*

Āh ü vāveylā dirīġ u ḥasret ü ṣad derd āh
Kim Oġuz Ḫānum daḫı görmege yoḳ imkān felek *(Terk. 2/25). [āh ü vāveylā]*

āh vāh ḳıl-: *Ah vah etmek, inlemek, sızlanmak.*

Dil-berüñ ʿışḳı düşelden göñlüme
Ḳıluram derd ü ġam ile āh vāh *(Kıt. 2/2). [āh vāh ḳıluram, -ur, -am]*

aḥcār: *Taşlar.*

Gül-şen-i kūyuñ hevāsı ile müdām
Ḫāke düşüp yaṣtanur aḥcārı gül *(G. 238/8). [aḥcārı, -ı]*

Sünbül ḫaṭuña reşk iledüp bāġ-ı ruḫuñda
Ṭopraḳ döşenüp yüz urur aḥcāre benefşe *(G. 319/6). [aḥcāre, -e]*

aḥcār-ı belā: *Bela taşları.*

Şol ḳadar seng-i belā yaġdurdı hecrüñ başuma
Şimdi aḥcār-ı belā seng-i mezārumdur benüm *(G. 264/4). [aḥcār-ı belā]*

ʿahd: *Ahd, söz, yemin.*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 6/7). [ʿahde, -e]*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 7/7). [ʿahde, -e]*

Laʿlüñ dir imiş öldürürem beni işitdüm
Ol ʿahdi iverem ṣormaġa ḳaçan olacaḳdur *(G. 52/6). [ʿahdi, -i]*

Bizi Mışra ṣalıvirdürmedi alıḳodı āḫir
Şıdı ʿahdi Maġalmalyestori bī-şekk ü rīb ancaḳ *(K. 9/14). [ʿahdi, -i]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/2). [ʿahde, -e]*

ʿahd eyle-: *Bir şeyi yapmak için kendi kendine söz vermek.*

Dün Cemi öldürmege ʿahd eylemiş idüñ bugün
Şöyle beñzer kim o ḫayr işe peşīmānsın begüm *(G. 252/13). [ʿahd eylemiş, -miş]*

ʿahd it-: *Söz vermek.*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/17). [ʿahd itdüñ, -dü, -ñ]*

ʿahd ü ḳarār: *Söz ve karar.*

Ḳanı ol eyledügüm dil-ber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürüben ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı *(G. 390/8). [ʿahd ü ḳarār]*

ʿahd ü ḳarār eyle-: *Söz verip kararlaştırmak, bir karara varmak.*

Ḳanı ol eyledügüm dil-ber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürüben ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı *(G. 390/7). [ʿahd ü ḳarār eyledügüm, -düg, -üm]*

ʿahd ü peymān: *Söz ve yemin.*

Çü peymān ile ʿahde ṭurmayıcaḳ
Pes idüp ʿahd ü peymānı n'idersin *(G. 277/8). [ʿahd ü peymānı, -ı]*

ʿahd ü yemīn: *Söz ve yemin.*

Çün unutduñ beni āyā ʿahd ü yemīnüñ […]
Ḳomaya sende benüm ḥaḳḳumı Allāh didi *(G. 423/3). [ʿahd ü yemīnüñ, -üñ]*

ʿahde ṭur-: *Sözünde durmak.*

Çü peymān ile ʿahde ṭurmayıcaḳ
Pes idüp ʿahd ü peymānı n'idersin *(G. 277/7). [ʿahde ṭurmayıcaḳ, -ma, -y, -ıcak]*

ʿahde vefā ḳıl-: *Verilen söze sadakat göstermek.*

Dil-dār baña ʿahde vefā ḳılmadı dirīġ
Ol daḫı ʿömr bigi n'idem bī-vefā-y-imiş *(G. 173/9). [ʿahde vefā ḳılmadı, -ma, -dı]*

ʿahd-i ḳadīm: *Eski yemin, akit, geçmişte verilmiş söz.*

ʿAhd-i ḳadīm aradadur iy yār unıtma gel
Aġyāra baş ḳoşup beni zinhār unıtma gel *(G. 240/1). [ʿahd-i ḳadīm]*

Cānuma ḳaṣd eyledüñ cānā benüm
Ḳanı aramuzdaki ʿahd-i ḳadīm *(G. 258/12). [ʿahd-i ḳadīm]*

Farż itmez idi kendüye ḳarż-ı şefāati
Olmasa Ḥaḳla ʿahd-i ḳadīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/170). [ʿahd-i ḳadīmi, -i]*

āhen: *Demir.*

Gitmesün peykānlu göñlümden ḫayāl-i ḫadd-i dōst
Çünki ʿādetdür olur ṭūṭīye āhenden ḳafes *(G. 162/4). [āhenden, -den]*

Āhum oḳı āhende ḳarār itmez iken āh
Kār eyleyimez bu dil-i sengīne ne müşkil *(G. 242/7). [āhende, -de]*

Ḳatı göñlinden şikāyet ḳılmaġa tīġı ḳomaz
Uġraduñ bī-çāre dil bu kerre ṭaşdan āhene *(G. 361/20). [āhene, -e]*

āheng it-: *Uymak, eşlik etmek.*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/8). [āheng ider, -er]*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/2). [āheng ider, -er]*

āheng ḳıl-: *Uyum sağlamak, eşlik etmek.*

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl sūz ile āheng
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng *(Mur. 3/13). [āheng ḳıl]*

āhenīn: *Demirden.*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/11). [āhenīn]*

āheste: *Yavaş, ağır bir biçimde.*

Dün ṣaldı baña ḳarşu niḳāb ol büt-i meh-rū
Āheste su'āl itdüm ez-ān dil-ber-i ḫōş-ḫū *(G. 317/2). [āheste]*

aḫfā: *Çok (daha, en, pek) gizli.*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/104). [aḫfā]*

āh-ı Cem: *Cem Sultan'ın ahı.*

Āh-ı Cem ṭaşa güẕer eyler iken āh kim ol
Daḫı kār eyleyemez bu dil-i sengīne dirīġ *(G. 195/13). [āh-ı cem]*

Āh-ı Cemden iy meh-i nā-mihr-bān eyle ḥaẕer
Ki oda yaḳar 'ālemi āh-ı seḥer-gāhum benüm *(G. 253/9). [āh-ı cemden, -den]*

āh-ı ciger-sūz: *Ciğer yakan ah, bağır yakan ah.*

Benüm bu āh-ı ciger-sūzumı fiġānuma ṣor
Çü nāledür baña tā vaḳt-i ṣubḥ-dem hem-dem *(G. 261/9). [āh-ı ciger-sūzumı, -um, -ı]*

āh-ı dil: *Gönül ahı.*

Ger zülf-i şebi perde ola rūy-i nigāra
Āh-ı dil ile eyleyem anı iki pāre *(Mua. 231/2). [āh-ı dil]*

āh-ı seḥer-gāh: *(Âşığın) seher vaktindeki ahı.*

Āh-ı Cemden iy meh-i nā-mihr-bān eyle ḥaẕer
Ki oda yaḳar 'ālemi āh-ı seḥer-gāhum benüm *(G. 253/10). [āh-ı seḥer-gāhum, -um]*

āh-ı ṣubḥ-gāh: *Sabah vakti çekilen ah.*

Ger siḥr bilmeyeydüñ eyā dehr-i pīre-zen
Bir gün eṣer ḳılurdı saña āh-ı ṣubḥ-gāh *(Terk. 3/64). [āh-ı ṣubḥ-gāh]*

āḫir: *Sonunda, nihayet.*

Çün kim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫōş-durur içmek ṣarāb-ı nāb *(G. 12/1). [āḫir]*

İrişmek ister idi h∨ān-ı vaṣluña līkin
Hemān naṣīb-i Cem āḫir du'ā imiş iy dōst *(G. 27/10). [āḫir]*

Ger yıḳarsañ cevr ile n'ola Cemüñ göñlini kim
Lā-cerem ma'mūr olan āḫir ḫarāb üstindedür *(G. 83/14). [āḫir]*

Ḥüsnüñe maġrūr olup cevr itdügüñ cānā neden
Çün kim āḫir ʿāleme mesken türāb altındadur *(G. 85/6). [āḫir]*

Cān aldı gözüñ būse virem didi dehānuñ
Cānum yirine cān olan āḫir o nefesdür *(G. 99/8). [āḫir]*

Tīġuñda şehīd olmaġa gerçi ṭalebüm var
Āḫir beni başdan çıḳaran işbu ṭalebdür *(G. 128/6). [āḫir]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/12). [āḫir]*

Zülfüñe şāne bigi ulaşalı
Bildüm āḫir hemān imiş ʿömrüm *(G. 195/4). [āḫir]*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/8). [āḫir]*

Ṭaʿne ṭaşı atduġuñca şaḳladuġum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek *(G. 218/14). [āḫir]*

Kākülüñden her seḥer bāda nişān ışmarlaram
Bilürem āḫir bu sevdālarda cān ışmarlaram *(G. 247/2). [āḫir]*

Zülf-i kāfir-kīşüñi gör kim ḫaṭ-ı müşkīnüñe
Baş ḳoşup āḫir o miskīni çıḳarmış dīnden *(G. 296/6). [āḫir]*

Āhir iy Cem seni luʿb-i ruḫı şeh-māt ḳılur
Naṭʿ-ı ʿışḳında eger Ṣānī-i Leclāc olasın *(G. 303/13). [āhir]*

Zülf-i miskīnüñ ucından ḫaṭṭuñ oldı āşikār
Gör neler getürdi āḫir başuma baḫt-ı siyāh *(G. 327/4). [āḫir]*

Gördüm oñmaz göñül oda yaḳdum
Ne ḳılam āḫir ed-devāʾü'l-key *(G. 394/4). [āḫir]*

Ḳaşuñ zülfüñ sipāhına ruḫuñ şāh-āne ḥükm eyler
Gelür āḫir ḫaṭuñ ġālib çün olmışdur sipāh egri *(G. 403/4). [āḫir]*

Ḥükm idenler bu cihān mülkine şarḳ u ġarba dek
Ger Süleymān ger Sikender āhiri pişmāndur *(K. 8/76). [āhiri, -i]*

Naḳş-ı nigīn bigi yine bu raḥmet āyetin
Āḫirde oḳı çün bula cānum kerāmetin *(Mua. 54/2). [āḫirde, -de]*

Zülfüñi irgür āḫir bād-ı ṣabāḥa sen
Ki ola nesīm-i cān bigi bād-ı ṣabā ḫasen *(Mua. 117/1). [āḫir]*

Ebr-i zülfüñ teşne-dildür ḳanuma iy bī-vefā
Āḫir andan bulısardur bilürem derde devā *(Mua. 124/2). [āḫir]*

O ẕevḳ ile gidüp kendüden āḫir
Biraz yitdi gine kendüye geldi *(Mua. 160/3). [āḫir]*

Sensin āḫir taḫtını viren Süleymānuñ yile
Mülk-i ābādın mülūküñ eyleyen vīrān felek *(Terk. 2/5). [āḫir]*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/44). [āḫir]*

āḫir: *Son.*

Çü ġamdur āḫiri her şādlıġuñ
Cihān şādīlıġın pes sen belā bil *(G. 233/5). [āḫiri, -i]*

Kesdi ol gül külālesini meger
Ki irdi Cem ʿömri āhirine bugün *(G. 304/18). [āhirine, -i, -n, -e]*

Ḥüsrevā göñlüñi ḫōş ṭut ʿayşa meşġūl ol müdām
Yoḳ bu dünyānuñ vücūdı āḫiri vīrāndur *(K. 8/72). [āḫiri, -i]*

Ḳaçan kim adını şorsam yüze yüz
Gülüp dir evveli bir āḫiri yüz *(Mua. 17/2). [āḫiri, -i]*

āḫir: *Sonunda, en sonunda, nihayetinde II ahir zamanda.*

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña
Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur *(G. 86/8). [āḫir]*

Cefā vü cevre mükāfāt gösterüp āḫir
Olursa laʿlüñ eger baña ʿöẕr-ḫᵛāh yiter *(G. 91/9). [āḫir]*

āḫir: *Sonra.*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/92). [āḫir]*

Bizi Mışra şalıvirdürmedi alıḳodı āḫir
Şıdı ʿahdi Maġalmalyestori bī-şekk ü rīb ancaḳ *(K. 9/13). [āḫir]*

āḫir-i fātiḥa: *Fatiha suresinin sonu.*

Didi maḳṣūrdur anuñ olıcaḳ vaḳt-i duʿā
Āḫir-i fātiḥadan olmaya bir laḥẓa cüdā *(Mua. 57/4). [āḫir-i fātiḥadan, -dan]*

aḥkem: *Çok güçlü, hükmedici.*

Ki ḥükm-i ġayba Ḫaḳdur ancaḳ aḥkem
Budur söz ṭoġrısı vallāhü aʿlem *(Mes. 1/95). [aḥkem]*

āhla-: *Ah etmek II ah rüzgârı çıkarmak.*

Göreli ebr-i zülfüñ āhlayam
Bād ḫōşdur seḥāb ile her dem *(Mua. 9/1). [āhlayam, -y, -am]*

Aḥmed: *Hz. Muhammed.*

Göklerde adı Aḥmed ü yirlerde Muḥammed
Anuñ ḥaḳı kim oldı bu esmāya müsemmā *(K. 5/169). [aḥmed]*

Aḥmed ḥaḳı içün itme Cemi şerm-sār-ı cürm
Ḫōd-rāyluḳ-durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı *(K. 6/31). [aḥmed]*

aḥmer: *Kırmızı, kızıl.*

Ḳanın içmişdür nice şeh-zāde-i meh-rūlaruñ
Ol sebebden geh ḳara geh görinür aḫmer felek *(Terk. 2/38). [aḫmer]*

aḥsen ol-: *Daha güzel, daha iyi olmak.*

Didüm ki ḥālüñi ʿarż it ya şerḥ ḳıl bālā
Didi ki ḳāmetümi ʿarż idersem aḥsen ola *(Mua. 133/2). [aḥsen ola, -a]*

aḥsen-i taḳvīm: *Takvimlerin en güzeli, güzellik takvimi (sevgilinin güzelliği bağlamında) II Allah'ın her şeyi en güzel kıvamda (şekilde) yaratması.*

Ḥüsnüñi bu aḥsen-i taḳvīmde görse ḥakīm
Āftāb ü māha yazmazdı raḳam taḳvīm içün *(G. 300/3). [aḥsen-i taḳvīmde, -de]*

aḥsent: *Aferin, bravo.*

Zülfüñde iñen siḥrüñe aḥsent senüñ kim
Rām eyledüñ ejderleri fermānuña şāne *(G. 359/7). [aḥsent]*

Aḥsent zihī cemāl-i zībā
Kim mihr ü meh olamaz ber-ā-ber *(Terc. 1/3). [aḥsent]*

aḥsenü'l-ḳaṣaṣ: *Kıssaların en güzeli.*

Mıṣr-ı cemāle Yūsuf-ı ṣānī misin nesin
Kim dāstānuñ oldı senüñ aḥsenü'l-ḳaṣaṣ *(G. 179/4). [aḥsenü'l-ḳaṣaṣ]*

aḫter: *Yıldız.*

Āftāb altında gördüm iki aḫter münḥasif
Baḳıp usṭurlāb-ı dilden dīde-i aḫter-şinās *(Mua. 310/1). [aḫter]*

Nā-gehān ol iki aḫter daḫı oldı munṭabıḳ
ʿAzm idüp semt-i ḳıdemden ḳıldı meyl-i semt-i reʾs *(Mua. 310/3). [aḫter]*

aḫter-i ʿizzet: *İzzet yıldızı.*

Çarḫ-ı devlet ser-nigūn oldı dirīġā çāre ne
Aḫter-i ʿizzet zebūn oldı dirīġā çāre ne *(Müf. 8/2). [aḫter-i ʿizzet]*

āhū: *Ceylan II dilber, güzel.*

Raḳīb çünki sen āhūyı baña ṣayd itmez
Kimesne dimesün ol kelbe kim muʿallemdür *(G. 135/5). [āhūyı, -y, -ı]*

Çeşmüñ nice cāẕū-ṣıfat āhū-durur iy dōst
Kim şīr şikār itmege ḳaṣd eyler ol āhū *(G. 314/8). [āhū]*

āhū: *Ceylan.*

Birinüñ āhū gözinüñ ḥamlesi ṣayd-ı cihān
Birinüñ bir ġamzesine döyemez biñ şīr-i ner *(G. 138/11). [āhū]*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/3). [āhū]*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/4). [āhū]*

Çeşmüñ nice cāẕū-ṣıfat āhū-durur iy dōst
Kim şīr şikār itmege ḳaṣd eyler ol āhū *(G. 314/7). [āhū-durur, -durur]*

Āhū gözüñ olmasa ġazāl-i Ḫoten ü Çīn
Ḫaṭṭuñdan olur mı idi otlaġı benefşe *(G. 344/11). [āhū]*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/12). [āhū]*

Yüzüñ üzre gözlerüñ meyl itdügince zülfüñe
Sünbül otlar ṣanasın ṣaḥrāda āhūlar bigi *(G. 384/4). [āhūlar, -lar]*

Āh ol dil-i Cem n'eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/10). [āhūya, -y, -a]*

Devr-i ḥüsnüñde gözüñ meyl eylemişdür zülfüñe
Çīn ṣaḥrāsında sünbül otlar āhūlar gibi *(G. 422/4). [āhūlar, -lar]*

Ger sen āhū şikāra gelse n'ola
Serv-ḳaddüñ kināra gelse n'ola *(Mua. 35/1). [āhū]*

āhū-çeşm: *Ceylan gözlü.*

Kemend-i zülfi cān avladuġınca
Ol āhū-çeşme kim olmaya naḫcīr *(G. 124/6). [āhū-çeşme, -e]*

āh al-: *Ah almak; birinin ilenmesini üstüne çekmek.*

Gitmege ʿazm itme şāhum gitme gel
Çün yigitsin alma āhum gitme gel *(G. 231/2). [āhum alma, -ma]*

āhuvāne: *Ceylan gibi.*

Şol āhuvāne gözleri şīr-āne baḳsa ger
Şīrüñ dütā olursa dili çāk ider ciger *(Mua. 78/1). [āhuvāne]*

āhū-yı dil: *Gönül ceylanı.*

Ġamzeñ āhū-yı dile zaḫm uralı
Key zebūndur ḳoma naḫcīrüñ begüm *(G. 271/7). [āhū-yı dile, -e]*

āhū-yı ḫaṭā: *Hıta (Doğu Türkistan'ın güneyinde bir yer) ceylanı.*

Hey ne āhū-yı Ḫaṭāsın iy ġazāl-i Çīn kim
Zülf-i miskīnüñ ḳoḫusı ʿanber-i sārāda yoḳ *(G. 208/13). [āhū-yı ḫaṭāsın, -sın]*

āhū-yı ḫoten: *Hoten ceylanı.*

Çeşmine beñzerem dir imiş āhū-yı Ḫoten
İy ġamzeler gelüñ yüregin ṭolu ḳan idüñ *(G. 221/9). [āhū-yı ḫoten]*

aḥvāl: *Hâller, durumlar, vaziyetler, olup bitenler.*

Şu gibi dökdüm hevāñ odında ṭopraḳ başuma
İy dirīġā vāḳıf olmaduñ daḫı aḥvālüme *(G. 347/4). [aḥvālüme, -üme]*

Gel duʿā başla yiter söyle şikāyet sözini
Çünki vāḳıf-durur aḥvālüñe ol ḫān-ı kerem *(K. 1/134). [aḥvālüñe, -üñ, -e]*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʾāl *(K. 3/17). [aḥvālini, -i, -n, -i]*

aḥvel: *Gözü şaşı olan kimse.*

Çeşmüñe ʿarż-ı naẓīr eylerse nergis n'ola ki
Her neye baḳarsa aḥvel eyler iṣbāt-ı naẓīr *(Müf. 7/2). [aḥvel]*

aḫyār-ı ins ü cān: *İnsanların ve cinlerin hayırlı, fazilet sahibi olanları.*

Aḫyār-ı ins ü cāndur iden ḥamd ẕātuñı
Muḫtār-ı dü-cihāndur iden seni iḫtiyār *(K. 2/45). [aḫyār-ı ins ü cāndur, -dur]*

aḫżar: *Yeşil.*

Çeşme-i ḥayvān mıdur laʿl-i revān-baḫşuñ ki anuñ
Ḫızır-veş yatur kenārında müdām aḫżar ḫaṭuñ *(G. 215/10). [aḫżar]*

aḳ: *Beyaz.*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/62). [aḳ]*

aḳ-: *Akmak, dökülmek.*

Beñzer yaḳında var seferi meclisüñe kim
Her gice ṭurmayup aḳar āb-ı dehān-ı şemʿ *(G. 190/14). [aḳar, -ar]*

ʿUnnāb lebüñ cāmınuñ olmasa şehīdi
Māʾü'l-ʿinebüñ ṭurmadan aḳar m'idi ḳanı *(G. 413/10). [aḳar, -ar]*

aḳ-: *(Sıvı maddeler için) bir yerden başka yere gitmek.*

ʿĀrıżuñ şevḳine aġlarsam göñülden yaraşur
Lāzımīdür kim aḳa Baġdād öñinde cūy-i Ṣaṭ *(G. 184/8). [aḳa, -a]*

Çün yaşlarum yüzümden aḳar āsitānına
Bārī yüzüm o Kaʿbede zer nāv-dān idüñ *(G. 221/5). [aḳar, -ar]*

Eşk-i çeşmüm ġamuñ ḳurıtsa ne ġam
Aḳduġı yire çün aḳar yine şu *(G. 315/12). [aḳar, -ar]*

Eşk-i çeşmüm ġamuñ ḳurıtsa ne ġam
Aḳduġı yire çün aḳar yine şu *(G. 315/12). [aḳduġı, -duġ, -ı]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol ʿĪsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudaġında *(G. 352/15). [aḳardı, -ar, -dı]*

Yād-ı laʿlüñle şarāb aḳar müdām
Ḫākümi ger rūzgār ide sebū *(G. 316/5). [aḳar, -ar]*

aḳ-: *Gözyaşı dökmek, gözyaşı akıtmak.*

Lāle ruḫ-sāruñ añup aḳduḳça gözden ḫūn-ı dil
Ḳan olası gözlerüm ʿālem yüzin rengīn ider *(G. 58/9). [aḳduḳça, -duḳça]*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gül-gūn olupdur *(G. 62/5). [aḳdı, -dı]*

Fürḳatüñden şol ḳadar aḳdı ki baḥr oldı yaşum
Gözlerüm yanında zevraḳdur kim āb üstindedür *(G. 83/5). [aḳdı, -dı]*

Yaşuma raḥm itmedüñ şol deñlü aḳdı āh kim
Merdüm-i çeşmüm şehā her laḥẓa āb altındadur *(G. 85/7). [aḳdı, -dı]*

Eşküm sitāresi şu ḳadar aḳdı dīdeden
Ki adum bu ʿālem içre şehā bī-sitāredür *(G. 94/3). [aḳdı, -dı]*

Her gün aḳar yaşlarum seyyāresi
Vireli sen meh-liḳāya cān ü dil *(G. 237/11). [aḳar, -ar]*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rūyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/5). [aḳar, -ar]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/1). [aḳ]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Şol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/6). [aḳdı, -dı]*

Gözlerüñ ḳaṣd eyledi cānuma cāẕūlar bigi
Ḳorḳarın seyl-āb olup yaşum aḳa ṣūlar bigi *(G. 384/2). [aḳa, -a]*

Ḫaṭṭuñ ḫayāline aḳalı yaşum işigüñ
Bir Kaʿbedür ki oldı anuñ nāv-dānı müşk *(G. 217/9). [aḳalı, -alı]*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy gibi
Baña vāḳiʿ olalı ol lāle-ʿiẕār ayruluġı *(G. 390/3). [aḳar, -ar]*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/96). [aḳan, -an]*

Ṣalalıdan beni gird-āb-ı Fireng-istāna sen
Gözlerümden ḳanlu yaş deryā gibi aḳar felek *(Terk. 2/36). [aḳar, -ar]*

Eşk-i dür-rīzüm nice aḳup dem-ālūd olmasun
Baġrumı deldüñ belā tīġı ile iy kāfer felek *(Terk. 2/33). [aḳup, -up]*

Heyhāt yaşlarum aḳalı levḥ-i dilde çoḳ
Bozdı ḫurūf şöyle ki bir varsa iki yoḳ *(Mua. 326/1). [aḳalı, -alı]*

Gice gündüz gözlerümden yaş aḳar dürdāne-veş
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/7). [aḳar, -ar]*

aḳ-: *Meyletmek, yönelmek.*

Ṭoprag̱a dökdi hevāñ odı Cemüñ yüzi ṣuyın
Ṣu gibi çünki göñül gördügi oğlana aḳar *(G. 131/14). [aḳar, -ar]*

aḳçe: *Gümüş para II gözyaşı.*

Başından aḳçe yag̱dı dīdemüñ kūy-i maḥabbetde
Görüp ol ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki çeşmüm didi kim yag̱mā *(G. 10/13). [aḳçe]*

ʿaḳd it-: *Kurmak, düzenlemek, tanzim ve teşkil etmek; bağlamak, düğümlemek.*

Ḫulḳ u ḫışāl[i] zīver-i luṭf ile zeyn ider
Ḥavrā hemīşe ḫuld-ı berīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/86). [ʿaḳd itmeseydi, -me, -se, -y, -di]*

aḳdāḥ: *Kadehler, camlar, bardaklar.*

Leblerüñ şevki ile meclisde
N'ola devr itse lāle-gūn aḳdāḥ *(G. 35/6). [aḳdāḥ]*

aḳdem ol-: *Daha önce var olmak.*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/6). [aḳdem olduġı, -duġ, -ı]*

ʿāḳıbet: *Sonunda, nihayet.*

Hey dimezseñ zülf-i ʿanber-bār ü müşk-āmīzüñe
ʿĀḳıbet Cem göñlini ṣayd eyler ol şeh-bāz-ı nāz *(G. 148/10). [ʿāḳıbet]*

Eşk-i çeşmüm fürḳat ile oldı bir deryā-yı ḫūn
ʿĀḳıbet ġarḳ idiserdür bir gün ol deryā beni *(G. 374/6). [ʿāḳıbet]*

Kevkeb-i ḫüsnüñ hemīşe mürtefiʿdür iy perī
ʿĀḳıbet tā yüz ola sen āftāba müşterī *(Mua. 164/2). [ʿāḳıbet]*

ʿāḳıbet: *İşin sonu, neticede, sonuçta.*

Çāre gerçi istedüm laʿlīn lebüñden derdüme
ʿĀḳıbet nā-çār ḳaldum yoḳ bu derdüñ çāresi *(G. 380/4). [ʿāḳıbet]*

ʿāḳıbet: *Son, nihayet.*

Yoluñ üzre şol ḳadar ṣu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/2). [ʿāḳıbet]*

Ol-durur kevneyn içinde ʿāḳıbet maḥmūd olan
Ḳapuñuñ öñinde eşküm bigi gil-ālūd olan *(Mua. 42/1). [ʿāḳıbet]*

aḳıt-: *Akmasını sağlamak, akmasına yol açmak, dökmek.*

Çün olmadum ḥarem-i kūy-i dil-bere maḥrem
Gözüm bıñarı aḳıdsa ʿaceb degül zemzem *(G. 261/2). [aḳıdsa, -sa]*

Şu lüʾlü dişlerüñüñ naẓmı yādına her dem
Gözümden aḳıduram işigüñe deryāyı *(G. 402/10). [aḳıduram, -ur, -am]*

ʿIşḳ āteşin eylemege teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı *(Terc. 1/102). [aḳıdur]*

Feyż-i zer ʿāleme dāyim işigüñden dökilür
ʿAyn-ı zer aḳıdalı her yaña iy ḫān-ı kerem *(K. 1/60). [aḳıdalı, -alı]*

Mevc-i biḥār-ı luṭfına ġarḳ ola kāyināt
Raḥmet aḳıdsa luṭfı Fırātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/28). [aḳıdsa, -sa]*

aḳıt-: *Gözyaşı dökmek, gözyaşı akıtmak.*

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dil-berā
Ayaġuña ṣaçmaġa dürr-i ḫōş-āb *(G. 14/7). [aḳıdur, -(u)r]*

Tāze ṭutsun diyü gül-zār-ı cemālüñi müdām
Ebr-i zülfüñ-çün gözüm yaş aḳıdur bārān gibi *(G. 379/8). [aḳıdur, -ur]*

Her dem gözümden işigüñe aḳıdur ṣarāb
İy Cem işigi ḫākini bulduñ ḳarār ḳıl *(G. 12/9). [aḳıdur, -ur]*

Çeşm-i ḫūnīnüm aḳıdur dem-be-dem
Ayaġuñ īṣārına dürrī ḫōş-āb *(G. 15/7). [aḳıdur, -ur]*

Dil-berā cān ḳaṣdına ġamzeñ çeker her laḥẓa tīġ
Ol sebebden gözlerüm ḳan aḳıdur mānend-i mīġ *(G. 193/2). [aḳıdur, -ur]*

ʿĀrıżuñ ḥasretinden aḳıdalum
Dīdeden Nīl ile Eres n'idelüm *(G. 251/5). [aḳıdalum]*

Raḥm eyle Cem-i ḫasteye iy dōst ki ġamdan
Her dem aḳıdur gözleri yaşın nitekim cū *(G. 314/14). [aḳıdur, -ur]*

Laʿl-i dür-pūşı ḥasretinden āh
Ṣadef-i çeşmüm aḳıdur lü'lū *(G. 315/8). [aḳıdur, -ur]*

Şu deñlü yaş aḳıtdum gözlerümden
Ki ġarḳ eyler beni bugün bu deryā *(G. 11/3). [aḳıtdum, -du, -m]*

Yaşlarum ılduzını aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān elfirāḳ *(G. 203/5). [aḳıdayın, -a, -yın]*

Yaşlar aḳıtdum yüzüme yār meyl itsün diyü
Sīm ü zer ʿarż eyleyüp tezyīn-i dükkān eyledüm *(G. 272/3). [aḳıtdum, -dum]*

Bu fürḳat-i dil-sūzı görüp acıdı dilden
Yaşlar aḳıdup göge boyandı yidi deryā *(K. 5/84). [aḳıdup, -up]*

Ḳurı ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülāl *(K. 3/10). [aḳıtdı, -dı]*

ʿaḳīḳ: *En kalitelisinin Yemen'den çıktığı düşünülen kırmızı, kahverengi ve turuncu renklerde olan bir tür kalsedon taşı.*

ʿAḳīḳuñ rengi ḫūn-ı dīdedendür
Bahānedür Süheyl ile Yemen de *(G. 360/7). [ʿaḳīḳuñ, -uñ]*

ʿaḳīḳ-i yemen: *Yemen akiki, en kalitelisinin Yemen'den çıktığı düşünülen kırmızı, kahverengi ve turuncu renklerde olan bir tür kalsedon taşı.*

Evvel Süheyl eşküm ile perveriş bulur
Andan ṭutar ʿaḳīḳ-i Yemen rengini şafaḳ *(G. 206/6). [ʿaḳīḳ-i yemen]*

ʿaḳīḳ-i yemen-i cūd ü ʿaṭā: *Bağış ve cömertlik Yemen'inin akık taşı.*

Bī-behā oldı ʿaḳīḳ-i Yemen-i cūd ü ʿaṭā
Baḥr-i luṭfuñda bitelden berü mercān-ı kerem *(K. 1/45). [ʿaḳīḳ-i yemen-i cūd ü ʿaṭā]*

ʿāḳil: *Akıllı, aklı başında olan kimse.*

Bir ben degülem ʿışḳ ile dīvāneluġ eyler
ʿIşḳuñ niçe ʿāḳilleri mecnūn ider iy dōst *(G. 20/4). [ʿāḳilleri, -ler, -i]*

Her ki ʿāḳildür cihāna ḳılmasun hīç iʿtibār
Furṣatı fevt itmesün ẕevḳ u ṣafā sürsün felek *(Terk. 2/59). [ʿāḳildür, -dür]*

ʿaḳl: *Akıl.*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/8). [ʿaḳlum, -um]*

Gönlümi zülfüñ ġamından bī-ḳarār itsem gerek
Ol perīşānluḳda ʿaḳlum tārümār itsem gerek *(G. 218/2). [ʿaḳlum, -um]*

Gezerken ḥüsni bāġın didi ʿaḳlum
Ne içün bī-rıżā büstāne girdüñ *(G. 225/5). [ʿaḳlum, -um]*

İçelüm cām rāḥ-ı rūḥ olsun
ʿAḳla ḳuvvet dile fütūḥ olsun *(G. 282/2). [ʿaḳla, -a]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri baġlu *(G. 317/11). [ʿaḳlum, -um]*

Rūḥuñ şifāsı lafẓ-ı tabībi Muḥammedüñ
ʿAḳluñ ṣafāsı ṭiynet-i ṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/100). [ʿaḳluñ, -uñ]*

ʿaḳl ü cānını vir-: *Akıl ve canı kaybetmek, feda etmek.*

Cem göñülden virdi ʿaḳl ü cānını
İy yüzi gül-berg-i ḫandān zülfüñe *(G. 335/9). [ʿaḳl ü cānını virdi, -di]*

ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl: *Vesveseli, kuruntulu akıl.*

Şükrinde ʿāciz oldı çü ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl
Yā Rab ne dille ola sipāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/21). [ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl]*

ʿaḳl-ı ḫayrān: *Hayran kalmış, kendinden geçmiş akıl II aklını yitirme.*

Bilmedüm kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl-ı ḫayrān elvedāʿ *(G. 189/6). [ʿaḳl-ı ḫayrān]*

ʿaḳl-ı ḫurde-bīn: *İncelikleri görebilen akıl, en ufak şeyleri bile idrak edebilen akıl.*

Sürme yirine gerd-i niʿāli Muḥammedüñ
Gelmez lisān [ü] ḳāle vü ṣıġmaz beyāna hīç *(Terk. 1/69). [ʿaḳl-ı ḫurde-bīn]*

ʿaḳlı ir-: *Aklı ermek, anlayabilmek.*

ʿAḳlı irmez kimesnenüñ nicedür
Ḳıdem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/43). [ʿaḳlı irmez, -mez]*

ʿaḳl-ı kül: *Mutlak Varlık'tan ilk zuhur eden ve onu en iyi bilen varlık; üstün akıl, zihin, muhakeme, düşünce ve bilginin en üst noktası.*

ʿAḳl-ı kül cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilemez
Bir kimesne eylemez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl *(K. 3/29). [ʿaḳl-ı kül]*

ʿaḳl ṭaġıt-: *Aklını başından almak, deli divane etmek.*

Dīvāne gibi idemezem bir nefes ḳarār
Şād olmasun cihānda ki ʿaḳlum ṭaġıtdı ġem *(Terk. 3/84). [ʿaḳlum ṭaġıtdı, -dı]*

ʿaks: *Yansıma.*

Yād-ı dehenüñ baġrumı pür-ḫūn ider iy dōst
ʿAksi lebüñüñ yaşumı gül-gūn ider iy dōst *(G. 20/2). [ʿaksi, -i]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşmüm içinde vaṭen
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 76/7). [ʿaksi, -i]*

Zülf-i şeb-dīzüñ görüp iy Ḫüsrev-i şīrīn-dehen
Yaşlarum rengi ruḫuñ ʿaksi ile gül-gūn olur *(G. 81/14). [ʿaksi, -i]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşm-i pür-ḫūnda vaṭen
Kūşe-i mey-ḫāne her dem ḫānḳāhumdur benüm *(G. 248/3). [ʿaksi, -i]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/5). [ʿaksini, -i, -n, -i]*

Leblerüñ naṣrun min-allāh oḳıyaldan iy ḥabīb
Bulınur ʿaksi ruḫuñda ḥāṣıl-ı fetḥun ḳarīb *(Mua. 161/2). [ʿaksi, -i]*

Gözüñ ʿaksi ser-i zülfüñ görelden
Ḳara baḫtum bigi çıkdı göz elden *(Mua. 262/1). [ʿaksi, -i]*

ʿaks-i naẓer: *Nazar yansıması.*

Düşmezdi yire gölgesi tā gelmesün diyü
ʿAks-i naẓerde daḫı naẓīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/190). [ʿaks-i naẓerde, -de]*

ʿaks-i ruḫ-sār: *Sevgilinin yüzünün yansıması, görüntüsü.*

Gözümde ʿaks-i ruḫ-sāruñ ḫayāli
Güneşdür ṣanasın ṣu içre ditrer *(G. 132/9). [ʿaks-i ruḫ-sāruñ, -uñ]*

ʿaks-i ruḫ: *Yanağın yansıması, ışıltısı.*

Niçe bir cevr idesin her dem vefā ile baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gül-gūn olur *(G. 81/12). [ʿaks-i ruḫuñla, -uñ, -la]*

ʿaks-i ser-i zülf-i yār-i dil-ber: *Gönül alan sevgilinin zülfünün ucunun yansıması.*

ʿAks-i ser-i zülf-i yār-i dil-ber
Virmiş ruḫ-ı yāre ḫayli zīver *(Mua. 273/1). [ʿaks-i ser-i zülf-i yār-i dil-ber]*

al-: *Almak, edinmek, elde etmek, temin etmek.*

Cān virürken ger añılsa zülf-i dōst
Ḥālet-i nezʿinde Cem zünnār alur *(G. 118/10). [alur, -ur]*

Leblerüñ yādına ölen ḳabrini
Kim ḳazarsa laʿl-i gevher-bār alur *(G. 118/6). [alur, -ur]*

Ṭıfl-ı dil zülfüñle oynar dem-be-dem
Nice üşenmez eline mār alur *(G. 118/4). [alur, -ur]*

Ḥüsnüñüñ bāġından ol kim nār alur
Nār alur ṣanur velīkin nār alur *(G. 118/2). [alur, -ur]*

Çün düşüpdür dürr-i eşküm ḫāk-i pāyine gözüm
Al bu kuḥl-i cevherīden tūtiyādan vāz gel *(G. 243/12). [al]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/9). [al]*

Ḫaṭṭuñ cemālüñ üzre senüñ iy semen-beden
Almış benefşe berg-i güli ṣanki āreye *(G. 321/8). [almış, -mış]*

Didi al ümmü'l-kitābuñ evvelinden ṣānīyi
Lafẓ-ı evvelden benüm adumı eyle iḫtiyār *(Mua. 1/3). [al]*

Ḫadeng-i ġamzeñi cāna çü virdüñ alma yine
Ki cānda ṣaḳlayayın anı yādigār olsun *(G. 281/3). [alma, -ma]*

Lebüñ yādına ḫāk olsam ziyāret-gāh-ı ʿışḳ olup
Alurlardı müdāvāya mezārum ḫāk-sārından *(G. 286/10). [alurlardı, -ur, -lar, -dı]*

İy ṣanem benden ḳaçurma ḫāk-i pāyüñ cevherin
Tūtiyā alsam gerek bu dīde-i pür-ḫūn içün *(G. 308/10). [alsam, -sam]*

Tā metāʿ-ı hevāñı aldı göñül
Ḥāṣıl[ı] zehr[i] ṣuya ṣaldı göñül *(Mua. 29/1). [aldı, -dı]*

Dilden itme iḫtimāl-i ṣabr kim
Kim alur dīvāneden bāc ü ḫarāc *(G. 34/4). [alur, -ur]*

Çeksem kināra şol ḳadi bālāyı bir nefes
Alup dehāna laʿl-i muṣaffāyı bir nefes *(G. 165/2). [alup, -up]*

Ruḫ-ı gül-gūnuñ alaldan berü ḥüsn öñdülini
Devr ḥüsnüñde şehā ḥulle-i sündüs çulıdur *(G. 111/11). [alaldan, -al, -dan]*

Çü dil saña alındı oda yaḳ gel
Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ *(G. 205/8). [al]*

Ṣaçuñdan alduġı içün būyı sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı *(G. 388/11). [alduġı, -duġ, -i]*

Āsāyiş-i eflākden ārāyiş alup yir
Ṣan olmış idi ṣaḥn-ı zemīn cennet-i meʾvā *(K. 5/35). [alup, -up]*

Şıyup Papayı ḥarb ile Fırancesse bizi aldı
Gehī iẓhār-ı luṭf itdi gehī virdi nehīb ancaḳ *(K. 9/35). [aldı, -dı]*

Ḫāk-i rehinden ala güher efser-i şeref
Kim olsa işiginde yetīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/175). [ala, -a]*

al-: *(Bir bedel karşılığında) temin etmek, satın almak.*

Bāzār-ı ġamda cevrine cān virüp alduġum
Aşşı ṣanurdum anı baña ol ziyān imiş *(G. 166/9). [alduġum, -duġ, -um]*

al-: *Satın almak.*

Gelüñ aluñ bugün erzān metāʿ-ı derd ü ġamı
Açıldı sīnede her yaña çün dükān-ı fırāḳ *(G. 207/11). [aluñ, -uñ]*

al-: *Ele almak, tutmak.*

Çün eline aldı micmer kākül-i müşkīn-i dōst
ʿĀlemi ḳıldı muʿaṭṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/1). [aldı, -dı]*

Mihr eline aldı uṣṭurlāb-ı zer
Kim ṭuta yüzüñ güninden irtifāʿ *(G. 186/7). [aldı, -dı]*

Aldı ḫışm ile gözüñ tīr ü kemānını dirīġ
Şöyle beñzer ki yine ḳaṣd idiser cānumuza *(G. 342/7). [aldı, -dı]*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/9). [alam, -am]*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/9). [alam, -am]*

Elüñe al ṣabūhī cām-ı gül-gūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı *(G. 388/7). [al]*

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫōşdur meclis içre āvāze-i ney *(G. 391/7). [al]*

Zülfüñ eline micmer alup gezdürür şehā
Ḫüsnüñ ḥarīmine olalı perde-dār ḫaṭ *(G. 182/9). [alup, -up]*

Mey-i gül-gūn elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebze-zārı *(G. 389/5). [al]*

Çekdi ḳabaġın yanına gör sūsen-i āzād
Aldı eline cām-ı ṣafā lāle-i ḥamrā *(K. 5/58). [aldı, -dı]*

Mirrīḫ eline ḫancer-i tīz-āb alup eydür
Ben mest ile kimdür ki ḳıla yoḳ yire ġavġā *(K. 5/17). [alup, -(u)p]*

Sevincinden alup tāc idüp anı
Ḳılur evvel ki dürrin iki pāre *(Mua. 239/3). [alup, -up]*

Kimdür ki başını ṭop ḳılmaz
Zülfüñ alıcaḳ eline çevgān *(Terc. 1/54). [alıcaḳ, -ıcaḳ]*

al-: *Almak, koku almak, koklamak.*

Ḫurrem olup cān-ı Cem sürdi ṣafā
Dil ṣabādan alalı būy-ı vaṭen *(G. 295/10). [alalı, -alı]*

al-: *(Can) almak, öldürmek.*

Cān rāygānı gerçi alursın ne diyelüm
İñende ġāfil olma ki būs ü kināredür *(G. 94/5). [alursın, -ur, -sın]*

Gözüñ cānuma ḳaṣd eyledügince
Lebüñ raḥm eylemeyüp dir kim ala *(G. 332/8). [ala, -a]*

Būsesine cān virüp aldum peşīmān oldı dōst
Didi ḳavlümden dönerdüm ben bu bāzār olmasa *(G. 362/9). [aldum, -du, -m]*

Pes anuñ cān virmek almaḳ ḳudret[i] ḳabżındadur
Tendür eşyānuñ vücūdı ol ḥaḳīḳat cāndur *(K. 8/81). [almaḳ, -mak]*

al-: *İçine almak, dâhil etmek.*

Bir noḳṭa gibi dāyireye aldı fi'l-meṣel
Beytü'l-ḥarāmı ṣaḥn-ı ṣafāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/9). [aldı, -dı]*

al-: *Kapmak, ele geçirmek, zabtetmek, hükmetmek, sahip olmak*

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd ider saçı
Ġamzesi cān almaḳ ister bī-günāh *(Kıt. 2/9). [almaġa, -maġ, -a]*

Bir kerre cemālüñ göreyin tek bu cihānda
Cān ü dilümi al saña şükrāne gerekse *(G. 322/6). [al]*

Tīġ-ı müjgān ile aldı dil ü cān kişverini
Lāle bigi yüregümi ṭolu ḳan eyleyeli *(G. 372/7). [aldı, -dı]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/7). [almaḳ, -mak]*

Zülfümi al mecāl var ise didüñ
Yoḳ-durur Cemde bu mecāl iy dōst *(G. 18/13). [al]*

al-: *Almak II çıkarmak, "anâsır" kelimesinden "nâsır" kelimesini çıkarmak.*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/2). [al]*

al: *Pembeye kaçan parlak kırmızı.*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/9). [al]*

Al yañaġuñ alına aldandı göñlüm āl ile
Ol ala gözlüm dil almaġa ḳılaldan āller *(G. 119/5). [al]*

Al yañaġuñ alına aldandı göñlüm āl ile
Ol ala gözlüm dil almaġa ḳılaldan āller *(G. 119/5). [alına, -ı, -n, -a]*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/9). [ālına, -ı, -n, -a]*

Zülfüñe baş ḳoşaldan iy ruḫ[ı] al
Ġamzeñi gözle kim ne eyler āl *(Mua. 153/1). [al]*

al: *Hile, düzen, aldatma.*

Cānum almaḳ dilerseñ eyleme āl
Āl ḥācet degüldür al iy dōst *(G. 18/8). [āl]*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/13). [āl]*

Al yañaġuñ alına aldandı göñlüm āl ile
Ol ala gözlüm dil almaġa ḳılaldan āller *(G. 119/5). [āl]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/7). [āl]*

Ḥabībüm nāz birle girmiş āle
Ki ʿāşıḳ göñlin ol āl ile ala *(G. 332/1). [āle, -e]*

Ḥabībüm nāz birle girmiş āle
Ki ʿāşıḳ göñlin ol āl ile ala *(G. 332/2). [āl]*

Dil ü cān almaġ içün ḥīle ile
Gözüñ meşġūldür siḥr ile āle *(G. 332/6). [āle, -e]*

āl eyle-: *Hile yapmak, kırmızıya boyamak II kan akıtmak.*

Cānum almaḳ dilerseñ eyleme āl
Āl ḥācet degüldür al iy dōst *(G. 18/7). [āl eyleme, -me]*

āl it-: *Hile yaparak aldatmak, oyun etmek.*

Gözlerüñ ġamz ile senüñ ḳaṣd-ı cān ü dil ḳılur
İy perī-peyker bizümle böyle āl itmek neden *(G. 287/6). [āl itmek, -mek]*

Zülfüñe baş ḳoşaldan iy ruḫ[ı] al
Ġamzeñi gözle kim ne eyler āl *(Mua. 153/2). [āl eyler, -r]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/8). [āl itmek, -mek]*

āl it-: *Aldatmak, hile yapmak II kendine âşık etmek.*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/9). [āl ideli, -eli]*

ala: *Ela.*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/13). [ala]*

Al yañaġuñ alına aldandı göñlüm āl ile
Ol ala gözlüm dil almaġa ḳılaldan āller *(G. 119/6). [ala]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/7). [ala]*

Hemīşe cānumı almaḳ dilersin
Ne ḳıldum ben saña iy gözi ala *(G. 332/4). [ala]*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/61). [ala]*

aʿlā: *Pek yüce, en yüce.*

Ser-i kūyuñ-durur cennetden aʿlā
Ki anı gören naẓer ḳılmaz behişte *(G. 334/5). [aʿlā]*

aʿlā eyle-: *Daha yüksek, pek yüce eylemek.*

Serv ḳaddüñ ʿarż-ı bālā eylemiş
Ḳāmetin Ṭūbādan aʿlā eylemiş *(G. 172/2). [aʿlā eylemiş, -miş]*

ʿalāmet: *İz, nişan, işaret.*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dir
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/8). [ʿalāmet]*

ʿalāmeti ol-: *Nişanı, emaresi olmak.*

Ġamzeñ oḳı şehīdinüñ ḳabrde daḫı iy ṣanem
Ola kefende ḥaşre dek ḫūn-ı ciger ʿalāmeti *(G. 378/8). [ʿalāmeti ola, -a]*

alay: *Orduda iki veya daha fazla taburun birleşmesiyle meydana gelen birlik; kalabalık, topluluk.*

Sözine Rim Papa olmadı ḳāʾil iki cānibden
Alaylar düzdiler oğraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ *(K. 9/34). [alaylar, -lar]*

alçaḳluḳ eyle-: *Alçaklık göstermek, tevazu, alçak gönüllülük göstermek.*

Alçaḳluḳ eyle cānā kūh-i ʿArafa mānend
Tā çizgine başuña lebbeyk diyü ʿālem *(G. 274/11). [alçaḳluḳ eyle]*

alda-: *Aldatmak.*

Vaʿde vü ʿahdi yalan eyleyüp iy beste-dehen
Niçe bir būse virem diyü Cemi aldayasın *(G. 297/10). [aldayasın, -y, -a, -sın]*

aldan-: *Yanılmak, hataya düşmek.*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/9). [aldandı, -dı]*

Al yañaġuñ alına aldandı göñlüm āl ile
Ol ala gözlüm dil almaġa ḳılaldan āller *(G. 119/5). [aldandı, -dı]*

aldan-: *Aldanmak, kanmak.*

Dil-rübālar vaʿdesine nice bir aldanalum
Sāḳiyā peymāne ṣun anlarda peymān ḳalmadı *(G. 424/9). [aldanalum, -a, -lum]*

ʿālem: *Herkes, bütün insanlar.*

Alçaḳluḳ eyle cānā kūh-i ʿArafa mānend
Tā çizgine başuña lebbeyk diyü ʿālem *(G. 274/12). [ʿālem]*

Raḳībe söyleme sırruñı iy dōst
Yayılur ʿāleme düşen ḳulaġa *(G. 318/10). [ʿāleme, -e]*

ʿālem: *Kâinat, evren, dünya.*

Nigārā çeşmüñ eyler cānı yaġmā
Ḳılur ben bendeyi ʿālemde rüsvā *(G. 11/2). [ʿālemde, -de]*

Şol deñlü göñül ʿışḳuñ ile çekdi cefāyı
Ki aġlasa gözüm ʿālemi meşḥūn ider iy dōst *(G. 20/6). [ʿālemi, -i]*

Ger gözlerümüñ yaşını fürḳat odı her dem
Ḳurıtmasa ʿālemleri ʿummān ider iy dōst *(G. 21/6). [ʿālemleri, -ler, -i]*

Ḥasretüñle her ḳaçan kim bula ʿālemde vefāt *(G. 22/13). [ʿālemde, -de]*

Dil ü cān terkin ur iy Cem yolında
Dilerseñ iki ʿālemde saʿādet *(G. 25/14). [ʿālemde, -de]*

Çün eline aldı micmer kākül-i müşkīn-i dōst
ʿĀlemi ḳıldı muʿaṭṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/2). [ʿālemi, -i]*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/2). [ʿālem]*

ʿĀlem içinde ḫaṭṭ-ı siyāhı bigi anuñ
Kimse ḳomış degül daḫı bir yādigār nesḫ *(G. 39/11). [ʿālem]*

İşigüñ Kaʿbesi penāhumdur
İki ʿālemde secde-gāhumdur *(G. 53/2). [ʿālemde, -de]*

Lāle ruḫ-sāruñ añup aḳduḳça gözden ḫūn-ı dil
Ḳan olası gözlerüm ʿālem yüzin rengīn ider *(G. 58/10). [ʿālem]*

Küfr-i zülfüñ kim cemālüñ üzre ḳaṣd-ı dīn ider
Hey di ol bī-dīne kim ʿālemde bed āyīn ider *(G. 58/2). [ʿālemde, -de]*

Zülf-i ʿanber-būyuña uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemüñ eṭrāfını başdan başa müşkīn ider *(G. 58/14). [ʿālemüñ, -üñ]*

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr *(G. 65/2). [ʿālemde, -de]*

Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemi ḫōş-bū ider bū-yı ʿabīr *(G. 65/6). [ʿālemi, -i]*

Siḥr idüp cāẕū gözüñ cān ü dili yaġmā ḳılur
ʿĀlem içre ben ġarīb üftādeyi rüsvā ḳılur *(G. 76/2). [ʿālem]*

Olalı sen perī ʿālemde meşhūr
Görenler dir melek midür ya ḫōd ḥūr *(G. 77/1). [ʿālemde, -de]*

Cānumı cānā alursañ baña minnetdür velī
Ḳorḳum oldur ʿālem içre bir yeñi ḳānūn olur *(G. 81/4). [ʿālem]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḥzūn olur *(G. 81/10). [ʿālem]*

Ḥüsnüñe maġrūr olup cevr itdügüñ cānā neden
Çün kim āḫir ʿāleme mesken türāb altındadur *(G. 85/6). [ʿāleme, -e]*

Eşküm sitāresi şu ḳadar aḳdı dīdeden
Ki adum bu ʿālem içre şehā bī-sitāredür *(G. 94/4). [ʿālem]*

Düşelden zülfüñüñ sevdāsına Cem
Ṣanur kendüye ʿālem cāvidāndur *(G. 113/14). [ʿālem]*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/7). [ʿālem]*

Birinüñ müjgān-ı tīri ʿāleme nāvek-fiken
Birinüñ bir ġamzesi ʿuṣṣāḳa biñ ḫancer çeker *(G. 138/21). [ʿāleme, -e]*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/8). [ʿālemi, -i]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri olduḳça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/7). [ʿālemde, -de]*

Gedā-yı kūyuñ olayın ki sensüz
Ger olam ʿāleme sulṭān gerekmez *(G. 145/8). [ʿāleme, -e]*

Cem nice kūyuñı terk itsün senüñ iy māh-rū
Kim iki ʿālemde oldur ravża-i rıżvānumuz *(G. 151/10). [ʿālemde, -de]*

Bulmadum ben mübtelā vaṣlına yārüñ dest-res
Olmadum ʿālem içinde şād ü ḫurrem bir nefes *(G. 161/2). [ʿālem]*

İy göñül derd ü belādan ʿālem içre niçe bir
Ḳılasın feryād çün kim saña yoḳ feryād-res *(G. 161/7). [ʿālem]*

Şād ü ḫandān ol göñül giryān ü nālān olma kim
Çün ḥabībüñ derdidür ḳısmet saña ʿālemde bes *(G. 161/12). [ʿālemde, -de]*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/16). [ʿālemde, -de]*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler ʻālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/2). [ʻālem]*

Ḥasretinden ḫaṭṭuñuñ āh itdügümce dil-berā
Derd ü āhum ʿālemi ṭolu duḫān eyler dirīġ *(G. 192/8). [ʿālemi, -i]*

Çeşm-i ḫūn-rīzüñ yine tīr ü kemān aldı ele
Öldüriserdür beni ʿālemde bildüm vā dirīġ *(G. 193/4). [ʿālemde, -de]*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥasen
Çünki ʿālemde beni sen zār ü mecnūn eyledüñ *(G. 211/10). [ʿālemde, -de]*

Didüm ki eyle ḫaṭṭuñı pinhān gülüp didi
ʿĀlemde bu ʿıyān-durur olmaz nihān müşk *(G. 217/14). [ʿālemde, -de]*

Ḫʸān-ı ḥüsnüñde ʿaṭā ḳıl baña sen būse müdām
Çünki ʿām oldı ḳamu ʿāleme inʿām-ı lebüñ *(G. 219/6). [ʿāleme, -e]*

ʿĀlem ḳaşına cān ile dāyim sücūd ider
Yā ḳıble-i cihān ü ya miḥrāb-ı cān ṭutuñ *(G. 220/9). [ʿālem]*

ʿĀlem muṭīʿüñ olmaġa ḥüsnüñ berātına
Mühr urdı laʿlüñ üstine yazdı nişān ḳaşuñ *(G. 224/15). [ʿālem]*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/2). [ʿālemde, -de]*

Āh-ı Cemden iy meh-i nā-mihr-bān eyle ḥaẕer
Ki oda yaḳar ʿālemi āh-ı seḥer-gāhum benüm *(G. 253/10). [ʿālemi, -i]*

Lebüñ şevḳi ile cānı terk idersem
Buluram ʿālem içre bir eyü nām *(G. 260/8). [ʿālem]*

Ḳaşuñla aġzuñı yād eylese Cem
Ḳılur göz yaşı ile ʿālemi nem *(G. 263/10). [ʿālemi, -i]*

Cān-ı ʿuşşāḳa cefā eylemegüñ resmini ḳo
Yoḳsa ʿālem yıḳılur bu yeñi āyīnüñ içün *(G. 275/12). [ʿālem]*

Laʿl-i dür-pūşuñ var iken dişlerüñ naẕmın görüp
Yañılur ʿālemde vaṣf-ı dürr-i meknūn eyleyen *(G. 280/6). [ʿālemde, -de]*

Leyle-i zülfüñ girih-gīrini Cem boynına ṭaḳ
Çünki sensin anı bu ʿālemde mecnūn eyleyen *(G. 280/10). [ʿālemde, -de]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/7). [ʿālem]*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ u ṣafā sürmez cihānuñ kār ü bārından *(G. 285/9). [ʿālem]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/2). [ʿālemde, -de]*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/8). [ʿāleme, -e]*

ʿArż it ṣaçuñı Rūm diyārı Ḫoten olsun
Dendānuñı keşf eyle ki ʿālem ʿAden olsun *(G. 311/2). [ʿālem]*

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dōst
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/4). [ʿālemde, -de]*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/2). [ʿālem]*

Neden ġamzeñ ḳılur cānā baña cevr ü siyāsetler
Bilürsin ʿālem içre olmaz ḳalam dīvāne vü beste *(G. 338/4). [ʿālem]*

Göñülden Cem ḳapuña ḳul olaldan
Dilemez kim ire ʿālemde mecde *(G. 340/10). [ʿālemde, -de]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefeʾül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/8). [ʿālem]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/9). [ʿālem]*

Budur duʿāsı ʿālem içinde Cemüñ şehā
Zülfüñ kemendi boynına her laḥẓa baġ ola *(G. 367/13). [ʿālem]*

Ben ḫastenüñ çü ḫāṭırını ṣordı ol ḥabīb
ʿÖmri uzun u kendüsi ʿālemde saġ ola *(G. 367/6). [ʿālemde, -de]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Şol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/6). [ʿālem]*

ʿĀlemde sürer ẕevḳ ile ol ʿışḳ ṣafāsın
Her kim ki göñül ol ruḫ-ı zībāya düşürdi *(G. 371/7). [ʿālemde, -de]*

Bu revā mıdur şehā zülfüñ bigi pā-māl olam
Eyleye derd ü firāḳun ʿāleme rüsvā beni *(G. 374/4). [ʿāleme, -e]*

Ṣūfī-i zerrāḳ dir kim baña zinhār içme mey
Kim ṭutar ʿālemde şeyṭān olanuñ tedbīrini *(G. 375/6). [ʿālemde, -de]*

Olmasa luṭf ile eger leblerüñüñ ʿināyeti
Göstere idi ʿāleme Sidre ḳadüñ ḳıyāmeti *(G. 378/2). [ʿāleme, -e]*

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭāliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı *(G. 386/8). [ʿālem]*

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı *(G. 386/2). [ʿālemden, -den]*

Per açа ʿālemi yaḳa mihrüñ ḥamāmesi
Bāline baġlanursa Cemüñ şevḳi nāmesi *(G. 409/9). [ʿālemi, -i]*

Gül yüzüñ devrinde cānā nergis-i mestüñ gibi
Mest ü ḥayrān olmaduḳ ʿālemde bir cān ḳalmadı *(G. 424/6). [ʿālemde, -de]*

Feyż-i zer ʿāleme dāyim işigüñden dökilür
ʿAyn-ı zer aḳıdalı her yaña iy ḫān-ı kerem *(K. 1/59). [ʿāleme, -e]*

Ne revādur ki baña zehr ṣuna dehr-i firāḳ
ʿĀleme cān virür iken şeker-istān-ı kerem *(K. 1/120). [ʿāleme, -e]*

Bī-sitāre yaraşur mı ki gezem ʿālemi ben
Zeyn iken necm-i ʿaṭā ile şeb-istān-ı kerem *(K. 1/121). [ʿālemi, -i]*

Niçe kim zinde ḳıla ʿālemi ervāḥ-ı şafā
Niçe kim bende ḳıla luṭf ile insānı kerem *(K. 1/137). [ʿālemi, -i]*

Feyż Āndan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf ḫōd
K'oldı iki cihāna çü Settār-ı kird-gār *(K. 2/31). [ʿāleme, -e]*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(K. 3/3). [ʿālem]*

Cümle maḫlūḳ-ı zamāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtiṣāl *(K. 3/8). [ʿālem]*

Cümle eşyā birlügüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varluḳ varluġuña ʿālem içre oldı dāl *(K. 3/22). [ʿālem]*

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-ı ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-i şimāl *(K. 3/27). [ʿālemi, -i]*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʾāl *(K. 3/18). [ʿālemüñ, -üñ]*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüd bī-taʿab
Ḳamu maḫlūḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl *(K. 3/19). [ʿālemüñ, -üñ]*

Uludur on sekiz biñ ʿālemden
ʿĀlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/19). [ʿālemden, -den]*

ʿĀlem ṣanasın oldı İrem Bāġına mānend
Ṣan saṭḥ-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/37). [ʿālem]*

ʿĀlem ḳamu ḫōş-ḥāl ü cihān cümle ṣafāda
Her kişiye maḳṣūdını baḫş eyledi dünyā *(K. 5/63). [ʿālem]*

ʿĀlem ḳamu āsāyiş ü devletde müraffaʿ
Ervāḥ ṣafā ile mürevvaḥ-durur ammā *(K. 5/67). [ʿālem]*

Tā ʿāleme yüz nāz ile ʿīd itdi tecellā
Gül-zār-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/51). [ʿāleme, -e]*

İsḳā ide bir ḳaṭresi ẓummā-yı cihānı
Ger luṭfı ṣuyı olur ise ʿāleme saḳḳā *(K. 5/188). [ʿāleme, -e]*

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/6). [ʿālem]*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿām *(K. 7/15). [ʿālem]*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿāṣī olanlara
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam *(K. 7/18). [ʿālem]*

ʿĀlem muṭīʿ olursa saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(K. 7/45). [ʿālem]*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim niʿmetüñi yād idüben cāndan açdı fem *(K. 7/19). [ʿālemde, -de]*

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḫaşem *(K. 7/47). [ʿālemde, -de]*

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde dest-gīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam *(K. 7/51). [ʿālemde, -de]*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(K. 7/64). [ʿālemde, -de]*

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem *(K. 7/32). [ʿāleme, -e]*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/83). [ʿālemi, -i]*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/91). [ʿālemüñ, -üñ]*

Duʿā idüñ bize iy dōstlar īmān ola rūzī
Taḥammül müşkil oldı ʿāṣıḳa ʿālem raḳīb ancaḳ *(K. 9/44). [ʿālem]*

ʿĀlem içre ʿayş ü ʿişret ḳıl müdām
Çün seni Tañrı zi-ʿālem ber-güzīd *(Kıt. 7/3). [ʿālem]*

Yaşlarum ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar oldı beyān
Tā görenler nāme ardından oḳuyalar revān *(Mua. 4/1). [ʿālem]*

Yazılduḳça ciger ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar şāhā
Hemān āyīne-i dilde görinür rūşen ü zībā *(Mua. 5/1). [ʿālem]*

Didüm iy meh ḥüsnüñi ʿālem bilür
Aduñı dahi ʿıyān itseñ ne olur *(Mua. 186/1). [ʿālem]*

Leb-i laʿlün bigi derdüme iy cān
Ararsam ʿālemi olmaya dermān *(Mua. 253/2). [ʿālemi, -i]*

Ẕevḳ u ġam bulmaġa gezdüm ʿālemi
Birini buldum birini bulmadum *(Mua. 258/1). [ʿālemi, -i]*

Hergiz naẓīr olmaz idi saña fi'l-meṣel
ʿĀlemde zülfüñe gözüñ olsaydı ger bedel *(Mua. 259/2). [ʿālemde, -de]*

Ḫarāb olduġın isterseñ bu ʿālem iy şeh-i ʿālem
Götürgil burḳaʿ-ı zülfüñ görinsün çeşm-i fettānuñ *(Mua. 260/1). [ʿālem]*

Egerçi ʿālem içre bī-nevāyam
N'ola çün ḥüsnüñ ile āşināyam *(Mua. 295/1). [ʿālem]*

Her nefes cān ü dile dil-ber ider cevr ü cefā
İtmedi ʿālem içinde baña bir laḥẓa vefā *(Mur. 1/6). [ʿālem]*

Olmadı ʿālem içinde ṣanemā şād göñül
Zülfüñe baġlanalı olmadı āzād göñül *(Mur. 1/21). [ʿālem]*

Ḳaṣd ider cān ü dile dem-be-dem ol yār dirīġ
Oluram derd ile ʿālemde yine zār dirīġ *(Mur. 1/10). [ʿālemde, -de]*

ʿIşḳuña düşeliden iy ruḥı bed-rāy göñül
Oldı derd ü ġam ile ʿāleme rüsvāy göñül *(Mur. 1/2). [ʿāleme, -e]*

Ḳıldı ʿālemlere şevḳuñ beni rüsvā n'ideyin
Düşdi göñlüme yine bir ḳurı sevdā n'ideyin *(Mur. 1/17). [ʿālemlere, -ler, -e]*

ʿĀlem içre çekmişem derd ü firāḳın ben ġarīb
Hā sürer ẕevḳi ḳatında dil-berüñ ol seg raḳīb *(Mur. 2/13). [ʿālem]*

Dil-berüñ çün bulmaduñ vaṣlına iy Cem dest-res
Olmaduñ ʿālem içinde şād u ḫurrem bir nefes *(Mur. 2/26). [ʿālem]*

Āteş ṭutar ʿālemi göñülden
Āh eyledügümce her seḥer-gāh *(Terc. 1/89). [ʿālemi, -i]*

ʿĀlem niẓām bulmaz idi intiẓām-ı naẓm
ʿAḳd itmeseydi ṭurresi çīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/87). [ʿālem]*

ʿĀlem berāt-ı şerʿa ḳalem gibi yüz sürer
ʿUnvān olaldan aña nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/215). [ʿālem]*

Kimüñ sitāresine düşerse saʿīd olur
Bir ḳurʿa idi ʿāleme fāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/52). [ʿāleme, -e]*

ʿİṣyān ḍalāletinde ḳomadı zamāneyi
Raḥmet degül mi ʿāleme dīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/94). [ʿāleme, -e]*

Baġdād ʿāleme işigi Kaʿbe-i necāt
Mışra Medīne ṭurresi Şāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/159). [ʿāleme, -e]*

Kimseyi ʿālemde her-giz ḳılmamışsın şād-mān
Āh idüp aġlar elüñden bende vü sulṭān felek *(Terk. 2/27). [ʿālemde, -de]*

Ḳılduñ beni bu ʿālem içinde zebūn felek
Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn felek *(Terk. 3/53). [ʿālem]*

ʿālem başa ṭar ol-: *Dünyası kararmak, çok sıkılmak, büyük bir çaresizlik içinde kalmak.*

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭar sensüz *(G. 149/4). [ʿālem başuma ṭar olur, -ur]*

ʿalem çek-: *Bayrak çekmek, savaş başlatmak.*

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem *(K. 7/32). [ʿalem çekeli, -eli]*

ʿalem çek-: *Bayrak çekmek II hükümdarlığını veya bağımsızlığını ilan etmek.*

Sīne tīr-i āhdan şöyle müşebbek oldı kim
Āteş-i dil her şikāfından çeker her dem ʿalem *(G. 270/12). [ʿalem çeker, -er]*

ʿalem çek-: *Bayrak çekmek, bayrağı gönderin en üst kısmına çıkarmak.*

Gün yüzüñ üzre ḫāl-i siyeh zülf-i ʿanberīn
Şan Hind şāhı milket-i Rūma ʿalem çeker *(G. 96/6). [ʿalem çeker, -er]*

ʿalem dik-: *Sancak, bayrak dikmek.*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāy-māl-i cürm
Maḥşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem *(K. 7/76). [ʿalem dikicek, -icek]*

ʿālem ü ādem: *Alem ve insanoğlu.*

Ḫalḳ olmaz idi ʿālem ü ādem felek melek
Ger olmasaydı anda rıżāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/3). [ʿālem ü ādem]*

ʿālem-i ʿilm-i keşfī ol-: *Keşfî ilimler âlemi olmak.*

ʿĀlem-i ʿilm-i keşfī olupdur
Aʿlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/41). [ʿālem-i ʿilm-i keşfī olupdur, -up, -dur]*

ʿālem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid âlemi.*

Uludur on sekiz biñ ʿālemden
ʿĀlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/20). [ʿālem-i lā ilāhe illallāh]*

ʿalem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in sancağı.*

Ḳanġı ṣafda k'ola bulur nuṣret
ʿAlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/34). [ʿalem-i lā ilāhe illallāh, -ur]*

aʿlem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in allamesi.*

ʿĀlem-i ʿilm-i keşfī olupdur
Aʿlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/42). [aʿlem-i lā ilāhe illallāh]*

ʿālemü'l-esrār-ı ins ü cānn ü vaḥş u hem ṭuyūr: *İnsanlar, cinler, vahşi hayvanlar ve kuşların sırlar âlemi.*

ʿĀlemü'l-esrār-ı ins ü cānn [ü] vaḥş u hem ṭuyūr
Ḳādir-i mecmūʿ-ı eşyā Ḥayy ü cāv[ī]dāndur *(K. 8/85). [ʿālemü'l-esrār-ı ins ü cānn [ü] vaḥş u hem ṭuyūr]*

ʿālemüñ sulṭānı ḳıl-: *Cihan hükümdarı yapmak.*

Zindeyem ger mürde eylerseñ beni
ʿĀlemüñ sulṭānı ḳılsun Ḥaḳ seni *(Mua. 330/2). [ʿālemüñ sulṭānı ḳılsun, -sun]*

ālī ḳıl-: *Yüceltmek.*

Dil zülf ü [d]ehānuñla dilerdi ḳıla ālī
Kim cān ide ḥāṣıl *(Mua. 102/5). [ālī ḳıla, -a]*

alıḳo-: *Alıkoymak, yanında tutmak.*

Bizi Mıṣra ṣalıvirdürmedi alıḳodı āḫir
Ṣıdı ʿahdi Maġalmalyestori bī-şekk ü rīb ancaḳ *(K. 9/13). [alıḳodı, -dı]*

ʿalīm-i bī-miṣāl: *Eşi benzeri olmayan, sınırsız ilim sahibi olan Allah.*

İy Emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
V'iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i ẕü'l-celāl *(K. 3/1). [ʿalīm-i bī-miṣāl]*

alın-: *Aldanmak II sevdaya düşmek, tutulmak, kapılmak.*

Çü dil saña alındı oda yaḳ gel
Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ *(G. 205/7). [alındı, -dı]*

alın: *Yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.*

Ḳamer alnuñ güneş ruḫ-sāruñ üzre
Görenler didi kim nūrun ʿalā nūr *(G. 77/3). [alnuñ, -uñ]*

Alnuña sür bārī gel boynuña alma ḳanumı
Cānumı çün ḳaşlaruñ yayına ḳurbān eyledüm *(G. 272/7). [alnuña, -uñ, -a]*

aln: *Yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.*

N'ola iy Cem çekerseñ derd ü miḥnet
Ezelden oldur alnuñda nüvişte *(G. 334/10). [alnuñda, -uñ, -da]*

ʿAnberīn zülfüñ ne ḫōş şīrāze-i müşkīn olur
Şol kitāb-ı ḥüsne kim alnuñdur anuñ mıḳlebi *(G. 400/6). [alnuñdur, -uñ, -dur]*

Allāh: *Şaşkınlık, hayranlık, coşkunluk gibi duyguların yoğunluğunu anlatmak için kullanılan nida.*

Ḳıldum diyār-ı yāri ḳoyup ben gedā sefer
Allāh ki nice müşkil imiş bī-rıżā sefer *(G. 123/2). [allāh]*

Allāh: *Allah, yüce yaratıcı.*

Cem neler çekdügini derd ü firāḳuñla müdām
N'idelüm bilmez iseñ iy ṣanem Allāh bilür *(G. 97/10). [allāh]*

Tīr-i ġamzeñ dil ü cāndan geçicek geldi ġamuñ
Minnet Allāha ki bārī bu aña oldı bedel *(G. 228/8). [allāha, -a]*

Çün unutduñ beni āyā ʿahd ü yemīnüñ […]
Ḳomaya sende benüm ḥaḳḳumı Allāh didi *(G. 423/4). [allāh]*

Şükr ḳıl Allāha kim geldüñ Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/5). [allāha, -a]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/27). [allāha, -a]*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/29). [allāha, -a]*

Sensin baña çün ḥayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh *(Terc. 1/84). [allāh]*

Allāh neler ol-: *Allah Allah, neler olmuş! (Alay ifadesi)*

Didüm ki Cem öldi ṣanemā derd ü ġamuñdan
Gül gibi gülüp didi ki Allāh neler olmış *(G. 175/14). [allāh neler olmış, -mış]*

āller ḳıl-: *Hileler yapmak.*

Al yañaġuñ alına aldandı göñlüm āl ile
Ol ala gözlüm dil almaġa ḳılaldan āller *(G. 119/6). [āller ḳılaldan, -aldan]*

alma vü emrūd: *Elma ve armut.*

Alma vü emrūd enār incīr turunclar bī-ḥisāb
Funduk u piste mevīz ü mīveler elvāndur *(K. 8/61). [alma vü emrūd]*

alt: *Alt, alt taraf.*

Āftāb-ı ḥüsnüñ iy meh kim niḳāb altındadur
Ṣanasın bedr-i dü-cādur kim seḥāb altındadur *(G. 85/2). [altındadur, -ın, -da, -dur]*

Zülfüñüñ ḥasretluġından dil-berā her rūz ü şeb
Bu dil-i zār ü perīşān pīç ü tāb altındadur *(G. 85/4). [altındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

Ḥüsnüñe maġrūr olup cevr itdügüñ cānā neden
Çün kim āḫir ʿāleme mesken türāb altındadur *(G. 85/6). [altındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

Yaşuma raḥm itmedüñ şol deñlü aḳdı āh kim
Merdüm-i çeşmüm şehā her laḥẓa āb altındadur *(G. 85/8). [altındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

Mesken iderse ḫayālüñ göñlüm içre ṭañ degül
Dāyimā genc-i revān künc-i ḫarāb altındadur *(G. 85/10). [altındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

Āftāb-ı ḥüsnüñ iy meh kim niḳāb altındadur
Ṣanasın bedr-i dü-cādur kim seḥāb altındadur *(G. 85/1). [altındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña
Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur *(G. 86/8). [altındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy ṣanem çün ʿāşıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/14). [altındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

Yiridür ger āteş-i ʿışḳ üzre yansa cān ü dil
Çün hemīşe āteş-i sūzān kebāb altındadur *(G. 86/12). [altındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

Ḥüsnüñ envār-ı tecellīsi irişdükçe güneş
Beñzer ol pīrūzeye kim āftāb altındadur *(G. 86/10). [altındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

Mesken itse n'ola ger genc-i ḫayālüñ göñlümi
İy ṣanem genc-i nihān yiri ḫarāb altındadur *(G. 86/6). [altındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

Ḫaṭṭ-ı sebzüñ ʿārızuñda bitmedin olmış ʿıyān
Ṣan ḫayāl-i sebze-i nev-reste āb altındadur *(G. 86/4). [altındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/12). [altında, -ı, -n, -da]*

Noḳṭa dāyim lebüñ altında olur bu ne ʿaceb
Lebüñ üstinde-durur noḳṭa-i ḫāl-i siyehüñ *(G. 222/3). [altında, -ı, -n, -da]*

Zülfüñ altında ḫaṭ-ı nev-reste kim ṣaf bağlamış
Ṣanasın ceyş-i Ḥabeşdür kim ṭurur şeb-ḫūn içün *(G. 308/3). [altında, -ı, -n, -da]*

Çemendür ṣanki ṣu altında bitmiş
Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı dil-ber çeşm-i terde *(G. 343/5). [altında, -ı, -n, -da]*

Yüzini gösterüb ol māh fi'l-ḥāl
ʿIyān oldı lebi altındaki ḫāl *(Mua. 98/2). [altındaki, -ı, -n, -da, -ki]*

Āftāb altında gördüm iki aḫter münḥasif
Baḳıp usṭurlāb-ı dilden dīde-i aḫter-şinās *(Mua. 310/1). [altında, -ı, -n, -da]*

alt: *Alt, aşağı II maruz kalmak, etkisinde kalmak, tutulmak.*

Vaḳtidür ḳurtar Cem-i miskīni ġamdan dil-berā
Hecrüñ odına yanar dāyim ʿaẕāb altındadur *(G. 85/14). [altındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

alt: *Alt, aşağı II içi, dahili.*

Bir suʾāl itdüm dehānuñdan raḳīb-i kelbe ben
ʿÖmri geçdi bilmedi daḫı cevāb altındadur *(G. 85/12). [altındadur]*

altun: *Altın.*

Ḫatm oldı diyü rūze-i ġam şekl-i hilāl uş
Mektūb-ı felekde çeker altun ile ṭuġrā *(K. 5/54). [altun]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/37). [altun]*

Cümlesi zerrīn kemer altunlu dībā geydügi
Şuḳḳa altun başlarında ḳolları ʿuryāndur *(K. 8/40). [altun]*

Güldi didi evvelinden ġayrı men
Altun ile yazıcaḳ zerrīn olur *(Mua. 186/4). [altun]*

altun: *Altın II altın suyuyla, altın yaldızıyla.*

İkinci felekde anı fi'l-ḥāl ʿUṭārid
Ṣakk-i felek üzre ḳılur altun ile imżā *(K. 5/16). [altun]*

altunlu: *Altın işlemeli.*

Cümlesi zerrīn kemer altunlu dībā geydügi
Şuḳḳa altun başlarında ḳolları ʿuryāndur *(K. 8/39). [altunlu]*

alup git-: *(Bir kimseyi ya da şeyi) beraberinde götürmek, kaçırmak.*

Ḳalup pejmürde ḳaç yıl Papaya teslīm idüp düşmen
Alup gitdi bizi serheng-i erbāb-i ṣalīb ancaḳ *(K. 9/26). [alup gitdi, -di]*

ʿām: *Herkese ait, umumî, kapsayıcı.*

ʿĀmdur luṭf-ı ʿamīmüñ ḳo günāhumı benüm
Merḥamet vaḳti-durur var ise imkān-ı kerem *(K. 1/129). [ʿāmdur, -dur]*

ʿām ol-: *Umumi, herkese ait, umuma mahsus olmak.*

Ḫᵛān-ı ḥüsnüñde ʿaṭā ḳıl baña sen būse müdām
Çünki ʿām oldı ḳamu ʿāleme inʿām-ı lebüñ *(G. 219/6). [ʿām oldı, -dı]*

Külçe-i mihr ü mehi az göre bir mūr-ı żaʿīf
Süfre-i luṭfuñ ile ʿām ola ger ḫᵛān-ı kerem *(K. 1/64). [ʿām ola, -a]*

aʿmā: *Kör, görmeyen.*

Göz göre ḳaçan nūrına inkār idelerdi
Aʿmā degül imişse eger millet-i Tersā *(K. 5/194). [aʿmā]*

ʿamāme: *Sarık.*

Zāhid ki ṭaʿn iderdi mey-i ʿışḳa dün bugün
Mey-hāne içre başda sebūdur ʿamāmesi *(G. 409/4). [ʿamāme, -si]*

ʿamdā: *İsteyerek ve bilerek.*

Bu nāliş-i dil-sūzuma raḥm eyler idi çarḫ
Öldürmege ger göz göre ḳaṣd itmese ʿamdā *(K. 5/112). [ʿamdā]*

ʿamel-i bī-riyā it-: *Gösterişsiz, riyasız amel işlemek.*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳı içün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥaḳı *(K. 6/6). [ʿamel-i bī-riyā itdügi, -düg, -i]*

āmin: *Dualardan ve hayır temennilerinden sonra, "Allah kabul etsin, öyle olsun!" anlamında kullanılan söz.*

Çün duʿādur ʿāṣıḳa düşnām-ı laʿli dil-berüñ
Ẕikri ḫayr olsun anuñ kim işidüp āmīn diye *(G. 358/12). [āmīn]*

āmīn it-: *Amin demek, dua etmek.*

Gün yüzüñ-çün her ḳaçan bu Cem şehā ide duʿā
Sidrede Cibrīl emīn el açuban āmīn ider *(G. 58/16). [āmīn ider, -er]*

ammā: *Ancak, ama.*

Hemīşe ġuṣṣañı yir luṭfuñı görür ammā
Yidügi ḥaḳḳını bilmez raḳībi ben bilürem *(G. 268/5). [ammā]*

Devletümdür viṣāl-i yār ammā
Baña yār olmadı o devlet āh *(G. 329/3). [ammā]*

ʿĀlem ḳamu āsāyiş ü devletde müraffaʿ
Ervāḥ ṣafā ile mürevvaḥ-durur ammā *(K. 5/68). [ammā]*

añ-: *Hatırlamak, akla getirmek.*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/13). [añup, -up]*

Lāle ruḫ-sāruñ añup aḳduḳça gözden ḫūn-ı dil
Ḳan olası gözlerüm ʿālem yüzin rengīn ider *(G. 58/9). [añup, -up]*

Lü'lüʾ dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez ʿAdenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/17). [añup, -up]*

Bālā-yı ḳaddüñi añalı dil belādadur
Cān derd-i hecrüñ ile hemīşe sitem çeker *(G. 96/7). [añalı, -alı]*

Seyr ü seferde ben nice sürem ṣafāyı kim
Bālā-yı ḳaddüñ añıcaḳ olur belā sefer *(G. 123/8). [añıcaḳ, -ıcak]*

Fürḳatde yār vaṣlın añup aġlayup direm
Ḳanı diyārumuz ʿacabā n'oldı yārumuz *(G. 153/15). [añup, -up]*

N'ola sīnemde ġamuñ ġamzeñ añup uyumasa
Ḫavf-i tīr olıcaġız ḫānede mihmān uyumaz *(G. 159/11). [añup, -up]*

Ġuṣṣa-i zülfüñ ile ṣubḥa dek ay yüzüñ añup
Gice seyyāre ṣayar dīde-i giryān uyumaz *(G. 159/9). [añup, -up]*

Zülfüñde muṭavvel olıcaḳ ḳıṣṣa-i derdüm
Añdur dehenüñ fikrini kim muḫtaṣer olsun *(G. 299/6). [añdur, -dur]*

Beni redd idüp añmazsañ n'ola kim
Dile gelmez düşen gözden ıraġa *(G. 318/15). [añmazsañ, -maz, -sa, -ñ]*

Leb ü dendānuñ añup zeyn ider eşk
Gözüm dükkānını laʿl ü güherle *(G. 364/11). [añup, -up]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Şol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/5). [añup, -up]*

Laʿl-i cān-baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini *(G. 385/7). [añup, -up]*

Bir kerre derdümi añup efġāna başlasam
Yanumca nāleler ḳıla ṣaḥrā benüm bigi *(G. 412/5). [añup, -up]*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/96). [añıcaḳ, -ıcak]*

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlāre yanar felekdeki māh *(Terc. 1/81). [añup, -up]*

İy dōstlar beni añıcaḳ mātem eyleñüz
Eyle ṭutuñ ki ġurbet içinde ben ölmişem *(Terk. 3/77). [añıcaḳ, -ıcak]*

Lebüñ añduḳça n'ola sırrını fāş itse göñül
Lāzimīdür ki ʿıyān eyleye esrārı ḳadeḥ *(G. 36/3). [añduḳça, -duḳça]*

Añduġumca laʿlüñi bu ḫaste dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum-durur *(G. 68/11). [añduġumca, -dug, -um, -ca]*

Görse yüzüñi gül utanup sürḫ-rū olur
Añsa benefşe sünbülüñi ḳayġulu olur *(G. 129/2). [añsa, -sa]*

Añduḳça lebüñ cānā bulsam n'ola cāndan ḫaẓ
Kim ola ki almaya ol çeşme-i cāndan ḫaẓ *(G. 185/1). [añduḳça, -duḳça]*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/9). [añup, -up]*

Ruḫuñla zülfüñ añılduḳça olsa n'ola nizāʿ
Añılsa devr ü teselsül olur arada cedel *(G. 241/5). [añılduḳça, -ıl, -duḳça]*

Ḫaṭṭuñı fikr ider iken ḳaddüñi añdum didi
Rāstī öykünemez bu ḳāmete serv-i çemen *(G. 279/9). [añdum, -du, -m]*

Ḫad ü ḫaṭṭuñ ḫayālin añduġumca
Oḳuram sūre-i Nūr ü Duḫānı *(G. 373/3). [añduġumca, -dug, -um, -ca]*

Leb-i rengīnüñ añup aġlasa Cem
Ṭolar ḫūn-ı cigerden dest-māli *(G. 399/13). [añup, -up]*

Belāya mübtelā olduḳ Rodosun ḥīlesin añma
Bu derde çāre bulmaz Īsevīden biñ ṭabīb ancaḳ *(K. 9/15). [añma, -ma]*

Beni añ bārī vaṣluñ ile cānā
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr *(Kıt. 4/7). [añ]*

Lebüñ añduḳça olur rāh-ı ʿadem çünki ʿıyān
Vehmi vardur o yola gitmeye iy cān-ı cihān *(Mua. 10/1). [añduḳça, -duḳça]*

Zülfüñ elden gitdügince baña sevdālar gelür
ʿIşḳuñı añduḳça göñlüm ḫāke ġavġālar gelür *(Mua. 322/2). [añduḳça, -duk, -ça]*

añ-: *Dile getirmek, söylemek; hatırlatmak, yad etmek.*

Büse añduḳça ṭudaġın ışırur
Cānuma ḳaṣdı bu ki ḳıla cezā *(G. 5/9). [añduḳça, -duḳ, -ça]*

Raḳībi baña ḳarşu añduġuñdan
Sezerem kim sözüñde var kināyet *(G. 24/11). [añduġuñdan, -duġ, -uñ, -dan]*

Meclis-i meyde añanlar nām-ı zülfüñden senüñ
ʿAnberīn itmek dilerler cām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/1). [añanlar, -an, -lar]*

Zülfüñ añsam zehr olur mār aġzuma
Büse tiryākin ṣun iy yār aġzuma *(G. 353/1). [añsam, -sa, -m]*

ʿIyān eyle şu zülf-i müşk-bārı
Ki añmasun kimesne müşk[i] bārī *(G. 383/2). [añmasun, -ma, -sun]*

Dehān ü zülfüñ añup cān virür Cem
Ne ḳılsun çünki oldur yoġ u varı *(G. 383/13). [añup, -up]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḥamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/4). [añar, -ar]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/50). [aña, -a]*

Belüñ ile dehānuñ añduḳça
Eylerem yoḳ yire ḫayāl iy dōst *(G. 18/9). [añduḳça, -duḳ, -ça]*

Yoluña cān vireni añmayasın
Bu mıdur iy ḥabībüm saña ʿādet *(G. 25/5). [añmayasın, -ma, -y, -a, -sın]*

Dişüñ naẓmın añup aġladuġumca
Yañılmaz yaşlarum görüp diyen dür *(G. 67/11). [añup, -up]*

Niçün añmaz iy ṣanem bizi şeker senbūseden
Laʿl-i nāb-ı şekkerīnüñ kim şeker pālūdedür *(G. 101/7). [añmaz, -maz]*

Leblerinden büse añduġumca ḫışm eyler baña
Şöyle ṣaḳlar ṣaḳınur bir pāredür cāndan gider *(G. 122/5). [añduġumca, -duġ, -u, -m, -ca]*

Yusam müşk ü gül-āb ile dehānum
ʿİẕār u zülfüñ añmaḳ baña düşmez *(G. 155/4). [añmaḳ, -maḳ]*

Ger dehānuñ añsa öldürme Cemi
Yoḳ yire ḳan eylemek ḳānūn degül *(G. 235/9). [añsa, -sa]*

Ġonce ṣafādan yaḳasın çāk ider
Gül yüzüñüñ vaṣfını añsa nesīm *(G. 266/12). [añsa, -sa]*

Cem ḫ^vān-ı laʿlüñi añalı geldi cān lebe
Sen būse baḫşiş it ṣanemā müst-mendüñe *(G. 326/13). [añalı, -alı]*

Maḥabbet toḫmını añduñ göñülde
Ki zīrā ḳāniʿam bu kār ü kişte *(G. 334/7). [añduñ, -duñ]*

Añduḳça ruḥ u zülfini dir devr-i ḳamerde
İy Cem heves-i ʿömr-i derāz itme iñende *(G. 354/9). [añduḳça, -duḳ, -ça]*

Ḥabīb yüzini görse semen olur bī-dil
Añarsa sünbül-i zülfin benefşe ola ḫacil *(Mua. 114/2). [añarsa, -ar, -sa]*

Bir dem ki derdüm añuban efġāna başlasam
Yol bulur idi saḳf-ı semāvāta āh ü vāh *(Terk. 3/67). [añuban, -uban]*

Añ beni düşnām-ı laʿlüñden müdām
Ol duʿādur ṣanma kim düşnāmdur *(G. 87/7). [añ]*

Añ dehānın ḳo muṭavvel zülfini
İñen uzatma sözüñ ḳıl muḫtaṣer *(G. 133/11). [añ]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/9). [añma, -ma]*

añ-: *Adını söylemek, zikretmek II talep etmek.*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/9). [añdum, -du, -m]*

añ-: *Anlamak, akla getirmek.*

Ḥarīm-i ṣavmaʿa-i göñlümi iñen yıḳma
Günāha girecegüñ añ ki vaḳf-ı meykededür *(Müf. 16/2). [añ]*

aña: *Ona, işaret zamiri.*

N'ola zülfüñ görüp dil olsa mecnūn
Ki ʿışḳuñ aña ḳılmışdur sirāyet *(G. 24/16). [aña]*

Ḳılur dil derd-i dil-berden şikāyet
Velī ḳılmaz aña her-giz ʿināyet *(G. 24/2). [aña]*

Devā-yı derdümi ṣordum ṭabīb laʿlüñden
Didi ki būse-i dil-ber olupdur aña ʿilāc *(G. 33/8). [aña]*

Şu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/6). [aña]*

Dil ṣaçuñdan oldı sevdāyī-mizāc
Şerbet-i laʿlüñ buyur aña ʿilāc *(G. 34/2). [aña]*

Gül-şen-i ruḫ-sāruñı seyr itmege ḫāl-i siyeh
Nice Hindū-beççedür kim virür aña rāh ruḫ *(G. 41/8). [aña]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın aña muḳayyed *(G. 42/10). [aña]*

Ne ḥāṣıl kim ḳılur dil mürġı feryād
Teraḥḥum eylemez çün aña ṣayyād *(G. 48/2). [aña]*

Laʿlüñ ṣarābı yādına demler yudalı Cem
Ḫōş görinür müdām aña ḫūn-ı ciger leẕīẕ *(G. 49/16). [aña]*

Cem niyyet-i ḥacc itdi ger olsañ aña hem-rāh
Biñ Kaʿbe sevābını bulur ḫōş sefer eyler *(G. 51/17). [aña]*

Bu ḫaste göñlümüñ ṣanemā çün ṭabībisin
Laʿlüñden aña ṣıḥḥat içün gül-şeker getür *(G. 57/8). [aña]*

Çün tīr-i ġamzesi dile mihmān olup-durur
İy Cem ciger kebābın aña mā-ḥażar getür *(G. 57/10). [aña]*

Būse-i laʿlüñe biñ cān virürem girmez ele
Çünki bulınmaz aña kıymet elümden ne gelür *(G. 61/6). [aña]*

Cem niçün zülfüñe irişmeye didüm didi yār
Aña budur ezelī ḳısmet elümden ne gelür *(G. 61/18). [aña]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun didüm ḳıldum ġalaṭ
Cürʿa dimek olmaz aña çün kim ol cāndan ṭamar *(G. 63/4). [aña]*

N'ola kūyuñı Cem terk itmez ise
Ki ezelden ol aña cānā vaṭendür *(G. 66/18). [aña]*

İşigüñ ḫākini terk idemez Cem
Ki evvelden aña ol yir vaṭendür *(G. 67/14). [aña]*

Ḳılayın ben bende cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür *(G. 70/5). [aña]*

Çü zülfüñ sünbül-i cennetdür iy dōst
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ḫaṭādur *(G. 79/16). [aña]*

Zülfüñ kemend-i ḳaṣdı çü dāyim şikāredür
Ṣayd olacaġı cānum aña āşikāredür *(G. 94/2). [aña]*

Melāyik işde bir ādem diyü sücūd eyler
Aña ki Kaʿbe-i kūyuñı secde-gāh eyler *(G. 100/6). [aña]*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/14). [aña]*

Baña düşvār olalı derd-i firāḳ
Müşkil oldur kim aña āsān gelür *(G. 102/8). [aña]*

Ġamzeñ ḫayāli çeşmüme ḫancer degül midür
Olan muḳābil aña dil-āver degül midür *(G. 127/2). [aña]*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/14). [aña]*

Didüm ki ṭurrelerüñ şāneden müşedded imiş
Didi iñen aña ṭolaşma rāz-ı müdġemdür *(G. 135/14). [aña]*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/10). [aña]*

Didüm cān tīr-i ġamzeñ aña düşmez
Didi bu sehm-i devlet aña düşmez *(G. 155/1). [aña]*

Didüm cān tīr-i ġamzeñ aña düşmez
Didi bu sehm-i devlet aña düşmez *(G. 155/2). [aña]*

Ger binā-yı tevbe vīrān oldı ise şükr aña kim
Ḳaṣr-ı ʿişret varduġınca ṭutısar muḥkem esās *(G. 163/7). [aña]*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n'itdüm aña kim yine teʾẖīr eylemiş *(G. 167/8). [aña]*

Bir ḥulle-i sündüs midür ol zülf-i semen-sā
Kim aṭlas-ı nesrīnden aña āster olmış *(G. 175/8). [aña]*

Cān-ı Cem pervāne olaldan cemālüñ şemʿine
Acıduġından oda yanup aña aġlar çerāġ *(G. 194/14). [aña]*

Ne ẖōşdur şemʿ-i ḥüsnüñde kemend-i tāb-dār-ı zülf
Zihī ḳandīl-i rūşen kim resendür aña tār-ı zülf *(G. 196/2). [aña]*

Güneşdür şemʿ-i ruẖ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/6). [aña]*

Aġyār olursa aña cihān ẖalḳı ġam degül
Şol dil ki zülfüñe ṭolaşup ola yār-ı ʿışḳ *(G. 198/9). [aña]*

Cem cānı gibi ṣaḳlar anı iy perī-ṣıfat
Derd ü ġamuñ olalı aña yādigār-ı ʿışḳ *(G. 198/18). [aña]*

Uçup dil kūyuña vardı didüm dir
Naşīb olmış aña dünyāda uçmaḳ *(G. 205/10). [aña]*

Ya ḳaşı atduġınca ġamze oḳın
Eyle iy Cem aña siper cigerüñ *(G. 209/14). [aña]*

Ḳaşuñ olalı ḥüsnüñ içün sāye-bān-ı müşk
Zülfüñ kemendi ṭaḳdı aña rīsmān-ı müşk *(G. 217/2). [aña]*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/10). [aña]*

Tīr-i ġamzeñ dil ü cāndan geçicek geldi ġamuñ
Minnet Allāha ki bārī bu aña oldı bedel *(G. 228/8). [aña]*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/10). [aña]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫʸāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/1). [aña]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫʸāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/2). [aña]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her kūşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/4). [aña]*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/6). [aña]*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/8). [aña]*

Dil ḫaste oldı derdüñ ile iy ṭabīb-i cān
Laʿlüñden itmege aña tīmār unıtma gel *(G. 240/4). [aña]*

Gözlerüm yaşı naẕerden düşdi merdüm-zādedür
N'ola raḥm itseñ aña kim ʿöẕr-ḫʸāhumdur benüm *(G. 248/10). [aña]*

Kūyuña dil yol bulup elḥamdü lillāh kim yine
Virdi Rabbi'l-ʿālemīn aña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 262/4). [aña]*

Dil olalı Kaʿbe-i ʿışḳa ḥarīm
Çekdi ḫayāl-i ḫaṭuñ aña ḥaṭīm *(G. 266/2). [aña]*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/8). [aña]*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/12). [aña]*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/14). [aña]*

Cān virüpdür zülf-i miskīnüñ hevāsı ile Cem
Perde-i Beyt-i Muṭahhardan ḳıluñ aña kefen *(G. 279/16). [aña]*

Kemend-i zülfüñi her dem ḳo āşikār olsun
Ki cān ü dil anı görüp aña şikār olsun *(G. 281/2). [aña]*

Şol kemān-ebrūlaruñ cānā ne deñlü atsa tīr
Şād olup aña hedef dāyim dil ü cān ideyin *(G. 290/12). [aña]*

Çeşmüm oldı yoluñda āb-ı revān
Olalı kirpügüm aña cārū *(G. 315/10). [aña]*

Ger göstereydi meh yüzin ol māh-rū baña
Cān ü dili virürdüm aña bir neẕāreye *(G. 321/4). [aña]*

İtdi bir mihr-i cihān-tāb tecellā bu gice
Kim ḳamer nūrı aña olmadı hem-tā bu gice *(G. 324/2). [aña]*

Diline almaya Cem bir daḫı tekrār şeker
Çün lebüñ ṣundı aña ḳand-i mükerrer bu gice *(G. 325/16). [aña]*

Rāstī cān terk iderdüm laʿl-i cānān olmasa
Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa *(G. 350/2). [aña]*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Şāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/14). [aña]*

Çıkduġı içün dīnden kāfir dimezdüm ḫaṭṭuña
ʿAnberīn zülfüñ kemendi aña zünnār olmasa *(G. 362/6). [aña]*

Miḥnet ü ġamdan uṣanmaz hīç Cem
Yoḳsa ol aña miḥen gelmez mi k'iy *(G. 418/14). [aña]*

Söyinür bād-ı cefā ile şehā şemʿ-i ḥayāt
Perde-gīr olmaz ise ger aña dāmān-ı kerem *(K. 1/86). [aña]*

Eyledüñ Nāhīdi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu Māhı def-zen eyledüñ her māh ü sāl *(K. 3/40). [aña]*

Mihri luṭfuñla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp baġışladuñ aña kemāl *(K. 3/42). [aña]*

Her sīnede eksük degül envār-ı tecellā
Vāy aña ki āyīnesi olmaya mücellā *(K. 5/160). [aña]*

Fehm eyleyemez muʿciz-i aʿlāsını idrāk
Kim şaḳḳ-ı ḳamer oldı aña muʿciz-i ednā *(K. 5/184). [aña]*

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde dest-gīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam *(K. 7/52). [aña]*

Birlügini bir bilüp dāyim aña şükr itmeyen
Kāfir ü ʿāṣī vü müşrik ḥāric [ü] şeyṭāndur *(K. 8/89). [aña]*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/84). [aña]*

Kaʿbe-i ḥüsnindeki şol ʿanber[ī]n fülfülleri
Bir Ḥabeşdür kim yidi iḳlīm aña fermāndur *(K. 8/48). [aña]*

Selām aña vü aṣḥābına dāyim
Dürūd evlād ü aḥbābına dāyim *(Mes. 1/3). [aña]*

Kimüñ ki resm ola bāġında şekl-i şāḫ-ı riyā
El ura evvel aña tīġ-ı āb-dār-ı belā *(Mua. 25/2). [aña]*

Dil ḥücresinde laʿl ü güher pāy-māl ola
Ger maʿden-i tehī aña miṣl ü miṣāl ola *(Mua. 52/2). [aña]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 65/2). [aña]*

Nihāl-i vaṣl[ı] ḳılur tāze raḥmet-i ezelī
İrişmiş iken aña semm-i firḳatüñ ḫaleli *(Mua. 150/2). [aña]*

ʿUşşāḳa çü ḥüsnüñ güneşi nūr u żiyādur
Kim aña ḳamerden *(Mua. 193/4). [aña]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 235/2). [aña]*

Gözüñ zülfüñ belā-yı pür-cefādur
Dirīġ aña ki aña mübtelādur *(Mua. 238/2). [aña]*

Gözüñ zülfüñ belā-yı pür-cefādur
Dirīġ aña ki aña mübtelādur *(Mua. 238/2). [aña]*

Resm-i ʿışḳ-ı bī-ḥadüñde bu būsı bī-dil-i belā
Görmişem ṣol deñlü kim ḥadd ü ḳıyās olmaz aña *(Mua. 261/2). [aña]*

Naʿl-i semendüñ iy ṣanem olalı rūy-i āftāb
Yüz sürer aña māh-ı nev tā kim bula bir feṯḥ-i bāb *(Mua. 274/2). [aña]*

Yā ḳaşuñdan gūşa ṭutsa tīr-i ġamzeñ bī-kemān
İrsem aña buluram sehm-i saʿādetden nişān *(Mua. 284/2). [aña]*

Cem göñül virdi ki medḥüñ olalı hem-dem-i dil
Cān bigi medḥ-i feraḥ-baḫşuñ aña virdi ṣafā *(Mua. 305/2). [aña]*

Kaʿbe yüzinde dil budur ḳaşuña secde ḳılduġı
Kim aña dāyimā ola ṣavmaʿa kūşe-i ḥarem *(Mua. 317/2). [aña]*

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān *(Terc. 1/52). [aña]*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb sāġer *(Terc. 1/10). [aña]*

ʿĀlem berāt-ı şerʿa ḳalem gibi yüz sürer
ʿUnvān olaldan aña nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/216). [aña]*

ʿanâ: *Zahmet, güçlük.*

Dil-ber ġamında miḥnet ü derd ü belā ile
Vaḳt-i ṣafāda çekdügi ʿāşıḳ ʿanā ḥaḳı *(K. 6/30). [ʿanā]*

ʿanber: *Anber kokusu.*

Kākül-i pür-çīnini dün boynına ṣaldı ḥabīb
Ṭaḳdı ṣan sīmīn ṣanem boynına ʿanberden ṣalīb *(G. 17/2). [ʿanberden, -den]*

Ḫaṭṭı çün kim perde-dār oldı ḥarīm-i ḥüsnine
Micmer içre yaḳdı ʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/14). [ʿanber]*

Keffesi ʿanber terāzūya çeküp cān Yūsufın
Ṣanasın misk ile ṭartar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/17). [ʿanber]*

Birinüñ ʿanber şaçı yanında sünbül ḫāk-i reh
Birinüñ ʿabher gözi ḳatında nergis bī-baṣar *(G. 138/31). [ʿanber]*

Ḫüsnüñüñ devrinde cānā gezdürür micmer ḫaṭuñ
Āteş-i ruḫsāruñ ile yaḳuban ʿanber ḫaṭuñ *(G. 215/2). [ʿanber]*

Ruḫlaruñ odında zülfüñ ʿūd imiş ʿanber ḫaṭuñ
Bezm-i ḥüsnüñde anuñ-çün gezdürür micmer ḫaṭuñ *(G. 226/1). [ʿanber]*

N'ola çāker olsa ʿanber müşk ile zülfeynüñe
Kim ṣaçuñdan eyler anlar iftiḫār iy dōstum *(G. 255/5). [ʿanber]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/6). [ʿanber]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/8). [ʿanber]*

Cemālüñ berg-i güldendür sirişte
Ḫaṭun üstinde ʿanberden nüvişte *(G. 334/2). [ʿanberden, -den]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/12). [ʿanber]*

Ruḫları rengīn lebi mey-gūn ü ʿanber beñleri
Laʿlinüñ bir ḳaṭresi biñ çeşme-i ḥayvāndur *(K. 8/17). [ʿanber]*

Müşk ile ʿanber buḫūrından muʿaṭṭar cān ü dil
Cennet ol meclisdedür sāḳīleri ġılmāndur *(K. 8/51). [ʿanber]*

ʿanber ol-: *Amber olmak, amber gibi güzel kokmak.*

Sevdā-yı zülf-i yār ile ger cān virürse Cem
Cismi türābı ʿanber olur üstüḫᵛānı müşk *(G. 217/28). [ʿanber olur, -ur]*

ʿanber ü sünbül: *Anber ve sümbül.*

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim
Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin *(G. 306/6). [ʿanber ü sünbül]*

ʿanber ü sünbüllen-: *Anber ve sümbül hâlini almak, anber ve sümbül gibi kokmak.*

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim
Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin *(G. 306/5). [ʿanber ü sünbüllene, -e]*

ʿanber-i ḫōş-bū: *Hoş kokulu anber.*

Zülfüñ göreli ʿanber-i ḫōş-bū didi müşke
Ḳatında bunuñ oldı bizüm yüzümüz esved *(G. 42/3). [ʿanber-i ḫōş-bū]*

ʿanber-i sārā: *Halis, saf anber.*

Hey ne āhū-yı Ḫaṭāsın iy ġazāl-i Çīn kim
Zülf-i miskīnüñ ḳoḫusı ʿanber-i sārāda yoḳ *(G. 208/14). [ʿanber-i sārāda, -da]*

ʿanber-i ter: *Taze anber kokusu.*

İy Kaʿbe yüzlü cāmiʿ-i ḥüsnüñde ḳaşlaruñ
Miḥrāb düzdi ʿanber-i terden kemer kemer *(G. 116/10). [ʿanber-i terden, -den]*

ʿanberīn: *Güzel kokulu, anber kokulu.*

Ḥüsnüñüñ vaṣfını yazmaġa gülüñ evrāḳına
ʿAnberin baġladı mıṣṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/10). [ʿanberin]*

Cemāl cāmiʿine ḳaşı olalı miḥrāb
İki ṭarafdan aṣar zülfi ʿanberīn tesbīḥ *(G. 38/8). [ʿanberīn]*

Ḥüsn-i ʿarūs boynına iy bād ṣubḥ-dem
Ḳıl ʿanberīne zülf-i semen-sāyı bir nefes *(G. 165/10). [ʿanberīne, -e]*

Ḳaçan ki yüzüñe zülfüñ niḳāb olur ṣanuram
Felek yüzinde girür ʿanberīn seḥāba güneş *(G. 174/10). [ʿanberīn]*

Nice dil nālān ü giryān olmasun derd ile kim
Mihr-i ruḫ-sāruña baġlar ʿanberīn çenber ḫaṭuñ *(G. 215/12). [ʿanberīn]*

Tā cemālüñ muṣḥafında yazmaġa āyāt-ı ḥüsn
Baġladı evrāḳ-ı gülde ʿanberīn mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 226/6). [ʿanberīn]*

Kākülüñ dārına ber-dār olmaġa dīvāne dil
ʿAnberīn sünbüllerüñ ḥāżırlamış müşkīn resen *(G. 279/6). [ʿanberīn]*

Düzd-i dil aşılmaġa iy zülf-i pür-çīn dem-be-dem
Çīn ü Māçīnde düzilmiş ʿanberīn çengālsin *(G. 298/8). [ʿanberīn]*

Cāmiʿ-i ḥüsnüñi ḳandīl-i ruḫuñ tezyīn ider
ʿAnberīn zencīr aṣaldan zülfüñ ol ḳandīl içün *(G. 302/6). [ʿanberīn]*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/12). [ʿanberīn]*

ʿAnberīn midür bu zülf-i müşk-bū
Kim ḫacil eyler hemīşe müşki bu *(G. 316/1). [ʿanberīn]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/11). [ʿanberīn]*

Çıkduġı içün dīnden kāfir dimezdüm ḫaṭṭuña
ʿAnberīn zülfüñ kemendi aña zünnār olmasa *(G. 362/6). [ʿanberīn]*

ʿAnberīn zülfüñ ne ḫōş şīrāze-i müşkīn olur
Şol kitāb-ı ḥüsne kim alnuñdur anuñ mıḳlebi *(G. 400/5). [ʿanberīn]*

Kaʿbe-i ḥüsnindeki şol ʿanber[ī]n fülfülleri
Bir Ḥabeşdür kim yidi iḳlīm aña fermāndur *(K. 8/47). [ʿanber[ī]n]*

ʿAnberīn müdd ü müşk-i terden ḫāl
Ṣafḥa-i ġaybdan nihān itdi *(Mua. 153/3). [ʿanberīn]*

ʿanberīn it-: *Anber kokusu almak.*

Meclis-i meyde añanlar nām-ı zülfüñden senüñ
ʿAnberīn itmek dilerler cām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/2). [ʿanberīn itmek, -mek]*

ancaḳ: *Sadece, tamamı tamamına.*

Ol lāle-ḫad semen-ber bir serv-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne serv-kāmet ol ḳad-ḳıyāmet ancaḳ *(G. 200/1). [ancaḳ]*

Ol lāle-ḫad semen-ber bir serv-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne serv-kāmet ol ḳad-ḳıyāmet ancaḳ *(G. 200/2). [ancaḳ]*

Cemüñ cām-ı vücūdın Ḥaḳ mey-i ʿadn ile pür ḳılsun
Ṣunulsun nuḳl-i ġufrān bezmi bulsun zeyn ü zīb ancaḳ *(K. 9/46). [ancaḳ]*

ancaḳ: *Yalnızca, sadece.*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/10). [ancaḳ]*

Pervāne bigi cān yaḳaruz nār-ı ʿışḳuña
Ancaḳ bu işi ṣanma ki pervāneden gelür *(G. 108/8). [ancaḳ]*

Eşküm cihānı ṭutdı āb üzre yürürem ben
Dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancaḳ *(G. 200/4). [ancaḳ]*

N'ola ḫadeng-i ġamzeñ cānı ḳılursa yaġmā
Ol daḫı Cem garībe bir ḫōş saʿādet ancaḳ *(G. 200/10). [ancaḳ]*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dır
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/8). [ancaḳ]*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/6). [ancaḳ]*

Cefā ḳılmaġa ʿuṣṣāḳ āresinde
Behey ẓālim beni mi bulduñ ancaḳ *(G. 205/14). [ancaḳ]*

Dil düşdi tīġ-ı ġamzesine hīç üşenmedi
Erlük bu ise ancaḳ ölür yüzi aġ ola *(G. 367/4). [ancaḳ]*

Varup ḫacc eyleyüp el-ḥamdü l'illāh Mıṣra geldükde
Göñül sevdā-yı ḫām ile idüp fikr-i ʿacīb ancaḳ *(K. 9/8). [ancaḳ]*

Ḳadīmī resmdür şehzādeler daʿvā-yı taḫt eyler
Gezend-i mülk-i dīn ḫāṣā ide ṣaḫṣ-ı edīb ancaḳ *(K. 9/6). [ancaḳ]*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş ṣular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḫabīb ancaḳ *(K. 9/20). [ancaḳ]*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḫasret ḫaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/4). [ancaḳ]*

Rodos ʿazmini ṣanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/2). [ancaḳ]*

Rodos ʿazmini ṣanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/1). [ancaḳ]*

Duʿā idüñ bize iy dōstlar īmān ola rūzī
Taḥammül müşkil oldı ʿāṣıḳa ʿālem raḳīb ancaḳ *(K. 9/44). [ancaḳ]*

Sözine Rim Papa olmadı ḳā'il iki cānibden
Alaylar düzdiler oġraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ *(K. 9/34). [ancaḳ]*

Ki ḥükm-i ġayba Ḥaḳdur ancaḳ aḥkem
Budur söz ṭoġrısı vallāhü aʿlem *(Mes. 1/95). [ancaḳ]*

Degüldür ḥükm-i ġaybī ḳaṣdum elḥaḳ
Hemān maḳṣūd olan ṣanʿatdur ancaḳ *(Mes. 1/94). [ancaḳ]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 65/2). [ancaḳ]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 235/2). [ancaḳ]*

Tenhā Recebā ṣanma ki Ṣaʿbān yinür ancaḳ
ʿĀrifler olur kim Ramażānı daḫı yirler *(Müf. 9/1). [ancaḳ]*

ancaḳ: *"Lakin, ama, fakat" anlamında bağlaç.*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/13). [ancaḳ]*

Ṣıyup Papayı ḥarb ile Fırancesse bizi aldı
Gehī iẓhār-ı luṭf itdi gehī virdi nehīb ancaḳ *(K. 9/36). [ancaḳ]*

Ṣıġınup Ḥaḳḳa Ṣāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük
Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ *(K. 9/10). [ancaḳ]*

Fırancesse olup ṭālib anuñ defʿine saʿy itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/18). [ancaḳ]*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/22). [ancaḳ]*

Ḳaraya atdı ḳalyon ṭaşra çıkduḳ ḳulleye girdük
Ölüme rāżī olduḳ ṣaḳladı Ḥayy-i Mücīb ancaḳ *(K. 9/24). [ancaḳ]*

Yime içme firāvāndur gam-i eyyām hażm olmaz
Ṭolu nāz ile niʿmetdür firāz ile nişīb ancaḳ *(K. 9/40). [ancaḳ]*

Ṣol oġraş bozdı Papa ḫīlesin biz de ḫalāṣ olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı ṣīb ancaḳ *(K. 9/38). [ancaḳ]*

ancaḳ: *Olsa olsa.*

Çü furṣat bulmayup Mıṣr özleyüp Rodosa varıldı
Ġarażla yazmaġın Balyos kitāb-ı dil-firīb ancaḳ *(K. 9/12). [ancaḳ]*

ancaḳ: *Hemen.*

Bizi Mıṣra ṣalıvirdürmedi alıḳodı āḫir
Ṣıdı ʿahdi Maġalmalyestori bī-şekk ü rīb ancaḳ *(K. 9/14). [ancaḳ]*

ancaḳ: *Anca, güçlükle.*

Ḳalup pejmürde ḳaç yıl Papaya teslīm idüp düşmen
Alup gitdi bizi serheng-i erbāb-i ṣalīb ancaḳ *(K. 9/26). [ancaḳ]*

ancaḳ: *Nice, hayli.*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/28). [ancaḳ]*

ancaḳ: *Öyle, o kadar, hayli.*

Ṣaḳındum dīn-i İslāmı ve aṣlā olmadum rāżī
İder mi ehl-i Ḥaḳ ḳaṣdın ḫıred-mend-i lebīb ancaḳ *(K. 9/30). [ancaḳ]*

Fırançesse ilçi ṣaldı isteyüp mektūb gönderdi
Hedāyā-yı güzīnle bād-pāy-i zer-rekīb ancaḳ *(K. 9/32). [ancaḳ]*

ancaḳ: *Katiyen, hiçbir şekilde.*

Belāya mübtelā olduḳ Rodosun ḥīlesin añma
Bu derde çāre bulmaz ʿĪsevīden biñ ṭabīb ancaḳ *(K. 9/16). [ancaḳ]*

Ġıdāmuz şehd ise zaḳḳūm olur bed-ḫᵛāh ṣunmaḳla
Aġız acıluġın defʿ eylemez ayvā vü sīb ancaḳ *(K. 9/42). [ancaḳ]*

ancaḳ: *Tüm, bütün.*

Lebüñ zekātını menʿ eyleme gel inṣāf it
Hemān baña degül ancaḳ cihāna yitmez mi *(G. 419/8). [ancaḳ]*

anda: *Orada, işaret zamiri.*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/5). [anda]*

Ḫāl-i müşkīnüñ yüzüñde yaraşur ḳılma nihān
Kim Ḫalīlī ḫᵛāndur kem olmasun anda ʿades *(G. 162/8). [anda]*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Şarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/2). [anda]*

Kūyuñ oldı çünki cennātü'n-naʿīm
Cenneti n'eyler olan anda muḳīm *(G. 258/2). [anda]*

Levḥ üzre yazmış idi ezel kilk[i] ismini
Levḥ ü ḳalemdür anda güvāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/238). [anda]*

anda: *Onda, işaret zamiri.*

Dil mürġı beñlerüñi yüzüñde görüp didi
Varurdum anda ḫavf iderem kim duzaġ ola *(G. 367/8). [anda]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/6). [anda]*

Ḫalḳ olmaz idi ʿālem ü ādem felek melek
Ger olmasaydı anda rıżāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/4). [anda]*

andan: *Ondan, işaret zamiri.*

Gilümden devr eli kūze idüp şu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/9). [andan]*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/2). [andan]*

Laʿlüñüñ girdinde ḫaṭṭuñ döşenüp yatur şehā
Ḫızra beñzer gūyiyā k'āb-ı ḥayāt andan ṭamar *(G. 63/8). [andan]*

Bilürem dāʾim baña andan ʿadūdur ol raḳīb
Ehl-i īmān olanı elbette şeyṭān istemez *(G. 142/3). [andan]*

Olalı miḥrāb-ı ḳaşuñ ḳıble-i ehl-i niyāz
Ḳılmadum bir āndan ayruḳ ḳıbleye daḫı namāz *(G. 144/2). [āndan]*

Cemden isteme ṣabrı kim andan
Bilürem bu ḳadar hüner gelmez *(G. 147/9). [andan]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ olaldan melceʾ-i ḥācāt-ı nās
Āyet-i ḥüsni güzeller andan eyler iḳtibās *(G. 163/2). [andan]*

N'ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/2). [andan]*

Tīr-i müje iy dil-ber sīnemde ṭutaldan cā
Dil ḫurrem olup her dem cānum bulur andan ḥaẓ *(G. 185/12). [andan]*

Evvel Süheyl eşküm ile perveriş bulur
Andan ṭutar ʿaḳīḳ-i Yemen rengini şafaḳ *(G. 206/6). [andan]*

Şīve vü nāz olsa idi bār-ı gül
Andan öykünse yüzüñe bārī gül *(G. 238/2). [andan]*

Ḳanḳı zāhid zühd idüp meyden tecennüb eylese
Ger velī olursa andan ictināb̲um var benüm *(G. 249/4). [andan]*

Feyż Āndan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf ḫōd
K'oldı iki cihāna çü Settār-ı kird-gār *(K. 2/31). [āndan]*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/29). [āndan]*

Eşcār-ı ümīdümde ḳaçan bitdi yimiş kim
Bī-ḫār ben andan yimiş olsam iki ḫurmā *(K. 5/98). [andan]*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/92). [āndan]*

Ki zīrā ḫāli ṭutaldan bu ḫūyı
Ḳaranfül andan umar reng ü būyı *(Mes. 1/76). [andan]*

Ki zīrā ḥüsn-i yār isterse ṣūret
Şaḳāyıḳ andan umar luṭf u zīnet *(Mes. 1/88). [andan]*

Şükūfe içre yazdum nām-ı yārı
Ki ḥāşıl ḳılam andan nev-bahārı *(Mua. 77/2). [andan]*

Ebr-i zülfüñ teşne-dildür ḳanuma iy bī-vefā
Āḫir andan bulısardur bilürem derde devā *(Mua. 124/2). [andan]*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳş idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/4). [andan]*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/2). [andan]*

Cānumı ṣanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/2). [andan]*

andan: *Ondan işaret zamiri II o yüzden.*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/4). [andan]*

Didüm Cem düşdi zülfüñden ayaġa
Didi andan ṭutam bir ḳıl kem olmış *(G. 169/14). [andan]*

andan ol-: *Onun (Hz. Muhammed) sayesinde olmak, O (Hz. Muhammed) yaratıldığı için yaratılmak.*

Heb andan oldı cümle bu evżāʿ-ı mümkināt
Ṣıġmaz ʿuḳūl-ı vehme celāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/59). [andan oldı, -dı]*

andelīb: *Bülbül.*

Gül yüzüñüñ ḥasretinden dil-berā derd ile āh
Cān ü dil feryād ḳılur her nefes çün ʿandelīb *(G. 16/8). [ʿandelīb]*

N'ola feryādum işitmezseñ iy dōst
İşitmez nālesin gül ʿandelībüñ *(G. 214/8). [ʿandelībüñ, -üñ]*

Hemīşe gül yüzüñ medḥ itmek içün
Oluram hem-nefes ben ʿandelībe *(G. 339/12). [ʿandelībe, -e]*

Gül yüzüñ vaṣfı hezār olursa bülbül Cem yiter
ʿAndelīb ol gül-şen-i cāna ġazel-ḫᵛān olmasa *(G. 350/14). [ʿandelīb]*

ʿandelīb: *Bülbül II âşık.*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/4). [ʿandelībümsin, -üm, -sin]*

ʿandelīb-i dil: *Gönül bülbülü.*

Bir gül-i terdür yüzüñ kim bülbül-i gūyā ṭutar
ʿAndelīb-i dil anuñ-çün gül-şen içre cā ṭutar *(G. 140/2). [ʿandelīb-i dil]*

ʿandelīb ol-: *Bülbül olmak.*

Fiġān ü nāle ḳılur Cem kimesne bilmez āh
Olalı gül yüzüñüñ ʿandelībi ben bilürem *(G. 268/10). [ʿandelībi olalı, -alı]*

añdur-: *Hatırlatmak, zikrettirmek.*

Devr-i çeşmüñde dile laʿlüñi añdurmadı cān
Bu ne dīvāne ki bādāmı şekerden güniler *(G. 121/13). [añdurmadı, -ma, -dı]*

anı: *Onu, işaret zamiri.*

Şol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi firāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/14). [anı]*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/2). [anı]*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rūzgār *(G. 60/16). [anı]*

Cemāl-i yāri görse cān virür Cem
Kim ol miskīn hemīşe ānı ister *(G. 73/12). [ānı]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile hemīşe nedem çeker
Bilmezsin iy ṣanem anı her dem ne dem çeker *(G. 96/2). [anı]*

Gerçi kim çāh-ı cefādur zenaḫuñ çāhı velī
Dil-i dīvāne anı kendözine cāh bilür *(G. 97/8). [anı]*

Ḳoma kim zülf-i siyāhuñı çeke ḫāl-i ruḫuñ
Çünki ʿAbbāsī ʿalemdür anı kāfer mi çeker *(G. 112/6). [anı]*

Aġladum didüm lebüñ düşnāmını ʿarż eyleme
Teng-i şekkerdür anı billāhi bārāndan gider *(G. 122/8). [anı]*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/4). [anı]*

N'ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/12). [anı]*

Şöyle müşebbek eyledi sīnem sihām-ı ġam
Ṣan ġamzeñ oḳları içün anı ḳubūr ider *(G. 134/6). [anı]*

Çü ʿışḳuñ yolına Cem virdi cānın
Kerem ḳıl ḳılma anı zār sensüz *(G. 149/14). [anı]*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/12). [anı]*

Tīr-i ġamzeñ çıḳmaya her-giz niyām-ı sīneden
Çünki ṭutmışdur ser-ā-ser ḫūn-ı dilden anı pās *(G. 163/16). [anı]*

Bāzār-ı ġamda cevrine cān virüp alduġum
Aṣṣı ṣanurdum anı baña ol ziyān imiş *(G. 166/10). [anı]*

Rāz-ı dehānuñuñ dil ü cāndan rümūzını
Diḳḳatle bilmedüm anı sırr-ı nihān imiş *(G. 166/12). [anı]*

Hümā-yı perçemüñ dāyim göñül ṣaydına ḳaṣd eyler
Ne lāzım anı ṣayd itmek olupdur çün şikār-ı zülf *(G. 196/10). [anı]*

Cem cānı gibi ṣaḳlar anı iy perī-ṣıfat
Derd ü ġamuñ olalı aña yādigār-ı ʿışḳ *(G. 198/17). [anı]*

Lāle zār olınca ḳana ġarḳ iderdüm anı da
Ḳanlu yaşumdan eṣer bilsem nice ṣaḥrāda yoḳ *(G. 208/9). [anı]*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿıyān itmek
Belā-durur ʿıyān itmek ḳażā-durur nihān itmek *(G. 212/1). [anı]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ figān [itmek] *(G. 212/12). [anı]*

Ṭaʿne ṭaşı atduġuñca ṣaḳladuġum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek *(G. 218/14). [anı]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/6). [anı]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/6). [anı]*

Söger didüm Cemüñ aġzına laʿlüñ
Didi kim sen anı saña duʿā bil *(G. 236/10). [anı]*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre göñül *(G. 239/5). [anı]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/8). [añı]*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/2). [anı]*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/14). [anı]*

Çün kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsnüñde ġalaṭ düşdi ḫaṭuñ
Gel kerem ḳıl ḳazı anı ṣanemā dīnüñ içün *(G. 275/10). [anı]*

Leyle-i zülfüñ girih-gīrini Cem boynına ṭaḳ
Çünki sensin anı bu ʿālemde mecnūn eyleyen *(G. 280/10). [anı]*

Ḫadeng-i ġamzeñi cāna çü virdüñ alma yine
Ki cānda ṣaḳlayayın anı yādigār olsun *(G. 281/4). [anı]*

Kemend-i zülfüñi her dem ḳo āşikār olsun
Ki cān ü dil anı görüp aña şikār olsun *(G. 281/2). [anı]*

Göñlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña gīsūy-ı vaṭen *(G. 295/7). [anı]*

Didüm ḳo lebüñ vaṣfını taḥrīr ideyin dir
Sen anı dilersin ki ḳalem ney-şeker olsun *(G. 299/4). [anı]*

Ger ṣaḳlar iseñ genc-i ḫayālüñi kerem ḳıl
Gönlümde nihān it anı vīrāne gerekse *(G. 322/4). [anı]*

Ser-i kūyuñ-durur cennetden aʿlā
Ki anı gören naẓer ḳılmaz behişte *(G. 334/6). [anı]*

ʿArż-ı dīdār eyleyüp dil-ber didi baḳ ḫālüme
Aġladum didüm ḳo anı bir naẓer ḳıl ḥālüme *(G. 347/2). [anı]*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/10). [anı]*

Bir mūy ḳoparmışsın o merġūl-i siyehden
Umar mısın anı ki ḳala yanuña şāne *(G. 359/4). [anı]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı ṣanma ki bir laḥẓa ṣaġ ola *(G. 367/10). [anı]*

Ḳıluram dün ü gün zārī vü efġān
ʿAceb budur ki işitmezsin sen anı *(G. 373/10). [anı]*

Çün raḳīb-i rū-siyehle eksük olmaz cengümüz
Luṭf idüp billāh yā ḫōd anı terk it yā beni *(G. 374/12). [anı]*

Yā ḳaşuñdan ireli tīr-i ḫadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḥẓa ṣaḳlar cān gibi *(G. 379/14). [anı]*

Şerḥ-i lebüñi yazar iken sürḫ yirlerin
Olmaya yazmaġa anı ḫūn-ı ciger gibi *(G. 408/8). [anı]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/14). [anı]*

Ayaġa ṣalma yazuḳdur güher-i eşkümi kim
Ṣadef-i çeşmüm anı besledi dür-dāne bigi *(G. 417/4). [anı]*

Mihr-i ruḫ-sārı yaḳup ḫalvet-i sīnemde çerāġ
Ṭolaşur ḫāl ḫayāli anı pervāne bigi *(G. 417/6). [anı]*

Çemen-i luṭfuñı pür eyledi āvāze-i cūd
Mesken idelden anı mürġ-ı ḫōş-elḥān-ı kerem *(K. 1/58). [anı]*

Gerçi yüzüm ḳaradur nāme-i aʿmāl bigi
Umaram kim yuya luṭfuñ ṣuyı ile ānı kerem *(K. 1/116). [ānı]*

İkinci felekde anı fi'l-ḥāl ʿUṭārid
Ṣakk-i felek üzre ḳılur altun ile imżā *(K. 5/15). [anı]*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿışḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(K. 6/12). [anı]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/77). [anı]*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-i şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem *(K. 7/74). [anı]*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāy-māl-i cürm
Maḥşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem *(K. 7/75). [anı]*

Ki zīrā ġoncedür dil-ber dehānı
N'idersin ġonceyi bulursañ anı *(Mes. 1/40). [anı]*

Ki anı gördüm oldum böyle şeydā
Beni ḳıldı belā-yı ʿışḳ şeydā *(Mua. 87/3). [anı]*

Zülf ṭut diyü resen ṣunduḳça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/4). [anı]*

Mihrüm artarken yüzüñle zülfüñe ḳılsam naẓer
Anuñ içün rūz [ü] şeb cān ü göñül anı diler *(Mua. 203/2). [anı]*

ʿIḳd-i zülfüñde yüz itmişdi girih
Tā ḳıla āşüfte dil anı zirih *(Mua. 206/2). [anı]*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/2). [anı]*

Ger zülf-i şebi perde ola rūy-i nigāra
Āh-ı dil ile eyleyem anı iki pāre *(Mua. 231/2). [anı]*

Şekker-i laʿlüñde dil buldı sükūn
Refʿ idüp billāh anı ḳılma zebūn *(Mua. 233/2). [anı]*

Sevincinden alup tāc idüp anı
Ḳılur evvel ki dürrin iki pāre *(Mua. 239/3). [anı]*

Gözüñ evvel anı dilerdi iy yār
Ki ṣoñra arada ola ġam-ı yār *(Mua. 263/1). [anı]*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳş idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/3). [anı]*

Dillü dilince her biri tesbīḥ ider anı
Ṭoldurdı māsivāyı peyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/151). [anı]*

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh *(Terk. 3/70). [anı]*

añıl-: *Hatıra getirilmek, söz konusu olmak, yâd edilmek.*

Cān virürken ger añılsa zülf-i dōst
Ḥālet-i nezʿinde Cem zünnār alur *(G. 118/9). [añılsa, -sa]*

Göñülde gözde ṭoludur dem-i viṣāl ʿaceb
Zamānlar ola mı kim añıla zamān-ı firāḳ *(G. 207/4). [añıla, -a]*

Ruḫuñla zülfüñ añılduḳça olsa n'ola nizāʿ
Añılsa devr ü teselsül olur arada cedel *(G. 241/6). [añılsa, -sa]*

Her sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Añılsa şekerden *(Mua. 193/1). [añılursa, -ursa]*

Çün sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Cem laʿlüñ adın aġzına almaḳ ne revādur *(Mua. 216/1). [añılursa, -ursa]*

Her sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Añılsa şekerden *(Mua. 193/2). [añılsa, -sa]*

Ravża-i cennet ki dirler ḥüsnüñüñ ābādıdur
Naḥl-i devlet kim añılur şāne-i şimşādıdur *(Mua. 229/2). [añılur, -ur]*

Yād anuñ-çün eylerem ḳaddüñi ebyātumda kim
Naẓm-ı şiʿrümde añılsa ḳāmetüñ zībā düşer *(Mua. 321/2). [añılsa, -sa]*

ʿAnḳā: *Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsanevî kuş, zümrüd ü anka, simurg.*

Şāh-bāz-ı dil ṭutaldan bugün iy Cem dil-beri
Kūh-i Ḳāf-ı dilde her dem menzil[i] ʿAnḳā ṭutar *(G. 140/10). [ʿanḳā]*

Mürġān ulı uçınca olımaya megesçe
Per açsa eger ʿizzeti Ḳāfındaki ʿAnḳā *(K. 5/174). [ʿanḳā]*

ʿAnḳā-miṣāl: *Anka gibi.*

Ḳāf-ı ferāġati idinüp āşiyāne dil
ʿAnḳā-miṣāl baḳmaz iken bu cihāne dil *(Mua. 53/2). [ʿanḳā-miṣāl]*

añla-: *Sezip kavramak, akıl erdirmek, tahkik etmek.*

Maʿnāsın añlayana işāret yiter hemīn
Mā-i maʿīn-i ʿaynına mīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/181). [añlayana, -y, -an, -a]*

añla-: *Kabul etmek, addetmek.*

Şekl-i ġınāyı ʿayn-ı ʿanā añlayup müdām
Faḳr olmış idi faḫr u ġınāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/13). [añlayup, -y, -up]*

añlan-: *Anlaşılmak.*

Gītī-serāy salṭanatından ne añlanur
Devlet anuñ ki ola ġulāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/147). [añlanur, -ur]*

anlar: *Onlar, üçüncü çoğul şahıs zamiri.*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/4). [anlara, -a]*

Āşikār olalı gül yüzüñde müşkīn ḫāller
Anlar ucından gelüpdür başuma çoḳ ḫāller *(G. 119/2). [anlar]*

Gerçi kim ṭāḳ-ı felekde mihr ü meh yaḳar çerāġ
Şemʿ-i envār-ı cemālüñden yaḳar anlar çerāġ *(G. 194/2). [anlar]*

N'ola çāker olsa ʿanber müşk ile zülfeynüñe
Kim ṣaçuñdan eyler anlar iftiḫār iy dōstum *(G. 255/6). [anlar]*

Her laḥẓa firāḳ u ġamuñ olur dile mihmān
Yoḳsa ṣanemā anlar içün ḫāne midür bu *(G. 313/4). [anlar]*

Nigāruñ yolına baş oynayanlar
Şehīd anlar-durur itmeñ gümānı *(G. 373/8). [anlar-durur, -dur, -ur]*

Zāhidā bī-dīn dime ʿuṣṣāḳa zīrā anlara
Küfr-i zülf-i yār her dem görinür īmān gibi *(G. 379/5). [anlara, -a]*

Dil-rübālar vaʿdesine nice bir aldanalum
Sāḳiyā peymāne ṣun anlarda peymān ḳalmadı *(G. 424/10). [anlarda, -da]*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿāṣī olanlara
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam *(K. 7/18). [anlara, -a]*

İdindi ḫāk-i rāhuñ mihr [ü] meh tāc
Ki tā olmaya anlar ġayra muḥtāc *(Mua. 211/2). [anlar]*

Şöyle taḥṣīl eylemişdür nāz ʿilmin gözlerüñ
Kim bulınmaz anlara bu fende bir enbāz-ı nāz *(G. 148/8). [anlara]*

ansuz: *Onsuz, o olmadan.*

Yārüñ ḳapusı olmayıcaḳ işbu cihānda
Ger cennet olursa baña ānsuz hevesüm yoḳ *(G. 201/8). [ānsuz]*

Bir laḥẓa ḳarār idemez ānsuz dil-i miskīn
Yoḳsa yine bu ḳāmet ü ebrūya mı düşdi *(G. 396/7). [ānsuz]*

Şu resme mihrüñ eyler ārzū dil
Ki ansuz olamaz bir laḥẓa bu dil *(Mua. 194/2). [ansuz]*

ansuz: *Ansızın, birden bire.*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġam gönderüp añsuz şebī-ḫūn eyledüñ *(G. 211/6). [añsuz]*

anuñ: *Onun, kişi zamiri.*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/22). [anuñ]*

ʿĀlem içinde ḫaṭṭ-ı siyāhı bigi anuñ
Kimse ḳomış degül daḫı bir yādigār nesḫ *(G. 39/11). [anuñ]*

İrdükçe işigine anuñ luṭf it iy ṣabā
Ḳanlu gözüme çekmek içün ḫāk-i der getür *(G. 57/3). [anuñ]*

Cem būse istedügi lebüñden günāh ise
Maʿẕūr ṭut bu cürmin anuñ kim kimerdedür *(G. 64/10). [anuñ]*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿışḳından anuñ
Çün zenaḫ-dānı vü zülfi bend ü zindānum-durur *(G. 68/5). [anuñ]*

Ḫaṭṭuñ oldı āyet-i ḥüsn ü lebüñ vaḳfı anuñ
Olıcaḳ sürḫ ü siyehle vaḳf u āyet ḫōş-durur *(G. 74/3). [anuñ]*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/7). [anuñ]*

Beñzer kitāb-ı ḥüsnüñe düşmiş ġalaṭ ḫaṭuñ
Zülfüñ anuñ-çün üstine anuñ ḳalem çeker *(G. 96/4). [anuñ]*

Āteş-i ruḫ-sārı eşk-i çeşmümi deryā ḳılur
Anuñ içün bu dil-i ġam-dīde yanar yaḳılur *(G. 104/2). [anuñ]*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/2). [anuñ]*

Kūyuñ üzre ṣabā eser gelmez
Anuñ içün dile eser gelmez *(G. 147/2). [anuñ]*

Yaraşmaz sīnesinde dāġı ʿışḳuñ
Anuñ kim bu nişān ḳadrini bilmez *(G. 156/8). [anuñ]*

Şol ḳadar çekdi ḳuluñ Cem derd ü miḥnet kim anuñ
Ṭopraġın gūyā Ḫudā derd ile taḫmīr eylemiş *(G. 167/19). [anuñ]*

Leb-i laʿlüñde ʿıyān oldı ḥayāt-ı ebedī
Menbaʿı beñzer anuñ çeşme-i ḥayvāndan imiş *(G. 171/12). [anuñ]*

Yüzüñe şemʿ özin eylemiş meger teşbīh
Zebānın anuñ içün dāyimā keser miḳrāż *(G. 180/4). [anuñ]*

Bu gice ḫᵛāb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/4). [anuñ]*

Anuñ vaṣlı içün n'ola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(G. 212/9). [anuñ]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur laʿl-i revān-baḫşuñ ki anuñ
Ḫıżr-veş yatur kenārında müdām aḫżar ḫaṭuñ *(G. 215/9). [anuñ]*

Secde itsem kūyına ṭaʿn itme zāhid kim anuñ
Yig-durur bir secdesi cümle namāzuñdan senüñ *(G. 216/5). [anuñ]*

Ṭāvūs-ı ḳuds olmasa zülfüñ olur m'idi
Müşkīn ḫaṭuñdan anuñ içün āşiyān-ı müşk *(G. 217/8). [anuñ]*

Ḫaṭṭuñ ḫayāline aḳalı yaşum işigüñ
Bir Kaʿbedür ki oldı anuñ nāv-dānı müşk *(G. 217/10). [anuñ]*

Ḫaṭṭuñ ḥadīṣi metnini her kim ki şerḥ ide
Enfās-ı ʿanberīn olur anuñ dehān-ı müşk *(G. 217/26). [anuñ]*

Ġamuñla yüzini zer ḳıldı bu Cem-i bī-dil
Çü ḳalbi ḳalmadı anuñ eritme cānını gel *(G. 241/10). [anuñ]*

Didiler ʿışḳından anuñ n'eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/13). [anuñ]*

Ebr bigi ḳarşusından sen mehüñ gitmez raḳīb
Anuñ içün dīde-i ʿuşşāḳa pinhānsın begüm *(G. 252/6). [anuñ]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/10). [anuñ]*

ʿĀşıḳ ki ruḫuñ şevḳine cān eyleye teslīm
Anuñ kefeni berg-i gül ü yāsemen olsun *(G. 311/8). [anuñ]*

Tīr-i ġamzeñ yañılup cāndan güẕer ḳılmış meger
Cān atup biri daḫı irişdi anuñ cāyine *(G. 349/12). [anuñ]*

Çün duʿādur ʿāşıḳa düşnām-ı laʿli dil-berüñ
Ẕikri ḫayr olsun anuñ kim işidüp āmīn diye *(G. 358/12). [anuñ]*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/6). [anuñ]*

Eflāke irer ḳadri anuñ iki cihānda
Şol kimsenenüñ ki üstine ol sāye düşürdi *(G. 371/5). [anuñ]*

Şun baña cām-ı laʿlüñi dime ki cürmi var anuñ
Boynuma ṣal günāhını ben çekeyin ġarāmeti *(G. 378/5). [anuñ]*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/10). [anuñ]*

N'ola Cem yoluña terk itse cānın
Ne ḳılsun oldur anuñ yoġ u varı *(G. 389/12). [anuñ]*

Ṣafā vaḳti-durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılavuz ḫay *(G. 391/2). [anuñla, -la]*

ʿAnberīn zülfüñ ne ḫōş şīrāze-i müşkīn olur
Şol kitāb-ı ḥüsne kim alnuñdur anuñ mıḳlebi *(G. 400/6). [anuñ]*

Gey yaraşur saña bu cübbe-i devlet çü anuñ
Dāmeni luṭf u vefā oldı girībānı kerem *(K. 1/43). [anuñ]*

Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ
Şol kimse ki şerʿini anuñ ḳılmaya icrā *(K. 5/186). [anuñ]*

Ḳanlusı gibi yaḳamı elden ḳomaz eyyām
Ben ḳavmini öldürdüm anuñ ẓulm ile gūyā *(K. 5/92). [anuñ]*

Göklerde adı Aḥmed ü yirlerde Muḥammed
Anuñ ḫaḳı kim oldı bu esmāya müsemmā *(K. 5/170). [anuñ]*

Pes anuñ cān virmek almaḳ ḳudret[i] ḳabżındadur
Tendür eşyānuñ vücūdı ol ḥaḳīḳat cāndur *(K. 8/81). [anuñ]*

Fırancesse olup ṭālib anuñ defʿine saʿy itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/17). [anuñ]*

Ki zīrā gül yüzinden bir varaḳdur
Gül-āb anuñ ṣuyından bir ʿaraḳdur *(Mes. 1/36). [anuñ]*

Cemʿ-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/2). [anuñ]*

Dil-i āşüfte kāmildür yüzüñ şerḥi kitābında
Cihān ʿāciz-durur gerçi anuñ her faṣl [u] bābında *(Mua. 39/2). [anuñ]*

Adum bir ṭāḳdur kim çüfti anuñ
Ṭutupdur bir cezīre içre mesken *(Mua. 41/3). [anuñ]*

Didi maḳṣūrdur anuñ olıcaḳ vaḳt-i duʿā
Āḫir-i fātiḥadan olmaya bir laḥẓa cüdā *(Mua. 57/3). [anuñ]*

Maḥabbet-i ebedī sermedīde rūşendür
Senüñle anuñ içün ʿışḳ işi müzeyyendür *(Mua. 115/2). [anuñ]*

Mihr ü meh anuñ içün ḳıldı ṭaleb ḳapuñı kim
Cem bigi ārede yüz süre der-i der-gehüñe *(Mua. 190/1). [anuñ]*

Mihrüm artarken yüzüñle zülfüñe ḳılsam naẓer
Anuñ içün rūz [ü] şeb cān ü göñül anı diler *(Mua. 203/2). [anuñ]*

Māhī-i zer-endūdların āb-ı revāne
Bīd anuñ içün dökdi ki bihde yire ḳan var *(Müf. 11/2). [anuñ]*

Olur ġınā-yı şefḳat ile çünki muġtenim
Devlet anuñ ki ola faḳīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/208). [anuñ]*

Gītī-serāy salṭanatından ne añlanur
Devlet anuñ ki ola ġulāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/148). [anuñ]*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/96). [anuñ]*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/95). [anuñ]*

Dünyā yıḳılsa şerʿi anuñ bulmaz inḳırāż
Faż̈l-ı muʿīn olalı muʿīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/91). [anuñ]*

Devlet anuñla yār-i ḳadīm ola tā ebed
Her kim ki ola cān ile yāri Muḥammedüñ *(Terk. 1/97). [anuñla, -la]*

anuñ-çün: *Onun için, bu sebeple.*

Anuñ-çün ḫāk oluram dil-berā ben
Ölem ṭopraġum ilte kūyuña bād *(G. 43/3). [anuñ-çün]*

Beñzer kitāb-ı ḥüsnüñe düşmiş ġalaṭ ḫaṭuñ
Zülfüñ anuñ-çün üstine anuñ ḳalem çeker *(G. 96/4). [anuñ-çün]*

Bir gül-i terdür yüzüñ kim bülbül-i gūyā ṭutar
ʿAndelīb-i dil anuñ-çün gül-şen içre cā ṭutar *(G. 140/2). [anuñ-çün]*

Didüm zülfüñ kemendi pür-ḫem olmış
Didi cānuñ anuñ-çün ḫurrem olmış *(G. 169/2). [anuñ-çün]*

Didüm bend urmaġ ister cāna zülfüñ
Didi zülfüm anuñ-çün pür-ḫem olmış *(G. 169/12). [anuñ-çün]*

Uşanmaduñ mı çāh-ı ġabġabından
Anuñ-çün niçe kez zindāne girdüñ *(G. 225/4). [anuñ-çün]*

Ruḫlaruñ odında zülfüñ ʿūd imiş ʿanber ḫaṭuñ
Bezm-i ḥüsnüñde anuñ-çün gezdürür micmer ḫaṭuñ *(G. 226/2). [anuñ-çün]*

Sürḫ-rū olur sekirden her yaña
Eşküm anuñ-çün olupdur sürḫ-rū *(G. 316/4). [anuñ-çün]*

Ḳamer devrinde Cem ʿömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/10). [anuñ-çün]*

Ki zīrā zülf-i dil-ber virdi zīnet
Anuñ-çün buldı reyḥān böyle raġbet *(Mes. 1/80). [anuñ-çün]*

Lebüñüñ laʿl[i] pür-luṭf u behādur
Anuñ-çün dāyimā ol bī-behādur *(Mua. 74/2). [anuñ-çün]*

Elif ḳaddüñ görüp cānā rükūʿ [u] hem sücūd itdi
Anun-çün bī-ḥad ol arada miskīn bunca sūd itdi *(Mua. 170/2). [anun-çün]*

Yād anuñ-çün eylerem ḳaddüñi ebyātumda kim
Naẓm-ı şiʿrümde añılsa ḳāmetüñ zībā düşer *(Mua. 321/1). [anuñ-çün]*

Gözüñ yādına mey nūş itdi nergis
Anuñ-çün oldı çeşmüñ gibi maḫmūr *(G. 77/12). [anuñ-çün]*

ʿār: *Utanma.*

Penbe-i gūşuñı çekdüñse işid cān sözini
ʿĀrı ḳo dārı ḳabūl eyle ki Ḥallāc olasın *(G. 303/4). [ʿārı, -ı]*

ara: *Ara, orta, iç, arasına.*

Dil giriftār olmış iken zülf-i müşk-āmīzine
Yā ḳaşı araya girelden berü āzādıdur *(Mua. 33/4). [araya, -ya]*

ara: *Yer, mekân.*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/16). [arayı, -yı]*

ara: *İçinde, arasında.*

Zencīr-i ġamuñdan şanemā eyleme āzād
Kim Cem bigi ḳul olmaya biñ ḳul arasında *(G. 323/10). [arasında, -sın, -da]*

Çeşmümde ḫayāli lebüñüñ iy büt-i gül-ruḫ
Bir sāġere beñzer ki ola mül arasında *(G. 323/8). [arasında, -sın, -da]*

ara: *Kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi.*

Yā raḳībi ḳatl ḳıl yā ḫōd beni
Kim arada olmasun ḳaṭʿā nizāʿ *(G. 186/12). [arada, -da]*

Cānuma ḳaṣd eyledüñ cānā benüm
Ḳanı aramuzdaki ʿahd-i ḳadīm *(G. 258/12). [aramuzdaki, -muz, -da, -kı]*

ʿAhd-i ḳadīm aradadur iy yār unıtma gel
Aġyāra baş ḳoşup beni zinhār unıtma gel *(G. 240/1). [aradadur, -da, -dur]*

ara: *Ara, iki şeyin arası.*

Lebüñde beyt yazar beñzer ol ḫaṭ-ı müşkīn
Ki iki mıṣraʿ arasında rūşen oldı beyāż *(G. 180/10). [arasında, -sın, -da]*

Ne ḳıldum iy şiken-i zülf-i ʿanberīn saña kim
Arada māniʿ olup yüzine niḳāb olasın *(G. 283/6). [arada, -da]*

Şu deñlü derde giriftārı var ḥabībüñ kim
Arada şanmaġıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/10). [arada, -da]*

Gül ruḫlaruñuñ vaṣfı-durur iy şeh-i ʿālem
Her laḥẓa giden ġulġule bülbül arasında *(G. 323/6). [arasında, -sın, -da]*

Ḫālüñ şanemā gül yüzüñ üstinde gören dir
Hindū-beçedür düşdi yatur gül arasında *(G. 323/4). [arasında, -sın, -da]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/2). [arasında, -sın, -da]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/1). [arasında, -sın, -da]*

Āyā ser-i zülfüñle göñül ḳıla mı ārām
Çün olmadı ḫālī aradan miḥnet-i eyyām *(Mua. 34/2). [aradan, -dan]*

Götür yüzüñüñ burḳaʿın keşf [it] aradan perdeyi
Tā kim yüzüñüñ ṭalʿati ḳıla tecellī iy perī *(Mua. 85/1). [aradan, -dan]*

Meger düşde kinār ide seni Cem
Ki olmaya arada pīrehen de *(G. 360/18). [arada, -da]*

Cemdür arada derd ü belā dāmına düşmiş
Derdine dirīġā ki bulınmadı müdāvā *(K. 5/69). [arada, -da]*

Ḫarf-i evvelde ḫōd göñül gitdi
Şükr ḳaldum arada ben bī-dil *(Mua. 50/4). [arada, -da]*

Görüp zamān güzellerini şu bigi n'idem
Aḳdı arada bir ḳadi serv-i revāne dil *(Mua. 53/4). [arada, -da]*

Biraz naḳşını eylerken temāşā
Meger arada bir naḳş oldı peydā *(Mua. 87/2). [arada, -da]*

ara: *İki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman.*

Laʿlüñ ḥadīṣin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/8). [arada, -da]*

Ḳūt-i dil ü cān olmaġa her dem leb-i sāḳī
Arada ṣunarsa ne ṣafādur mey-i bāḳī *(Mua. 145/2). [arada, -da]*

ara: *Meydan, orta yer.*

Dil ʿışḳ odına yanduġı rūşen olup-durur
Pervāne olalı arada tercemān-ı şemʿ *(G. 190/40). [arada, -da]*

ara: *Esna, sıra, vakit.*

Elif ḳaddüñ görüp cānā rükūʿ [u] hem sücūd itdi
Anun-çün bī-ḥad ol arada miskīn bunca sūd itdi *(Mua. 170/2). [arada, -da]*

Ol güherlerden nişān ḳalmayıcaḳ arada hīç
Farḳ ḳılmaz rāhibi zāhidi bir ṭabʿ-ı selīm *(Mua. 187/3). [arada, -da]*

Keşf idelden gün yüzüñ ol sāde-rū
Ol arada çıḳdı dil elden dirīġ *(Mua. 223/2). [arada, -da]*

Keşf idelden gün yüzüñ iy māh-rū
Ol arada çıḳdı dil elden ḳamu *(Mua. 232/2). [arada, -da]*

Cem leb-i şīrīnüñe furṣat bulup irişse ger
Āh kim şol laʿl-i bī-mihrüñ arada cān diler *(Mua. 234/2). [arada, -da]*

ara: *Meydan, orta yer II eğlence ve sohbet meclisinin ortası.*

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl sūz ile āheng
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng *(Mur. 3/14). [arada, -da]*

Vaḳtidür ala muṭrib ele ḫōş def ü ḳānūn
Arada gerekdür yüriye bāde-i gül-gūn *(Mur. 3/22). [arada, -da]*

ara-: *Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/16). [ara]*

Ḫaṭuñ yādına cān virsem maḥabbet sebze-zārında
Ararsañ sebze-i ḳabrüm bulınmaz bir giyāh egri *(G. 405/6). [ararsañ, -r, -ıse, -ñ]*

ara-: *İstemek, arzulamak.*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/10). [ara]*

ara-: *Aramak, sormak.*

Bir yirde ʿaceb ḳalmadı mı ġayret-i İslām
Kim bizi arar kimsene bulınmaya aṣlā *(K. 5/124). [arar, -r]*

ara-: *Aramak, bulmaya çalışmak.*

Bu dār-ı ġamda iy Cem ger ararsañ
Refīḳ-i bī-ḫalel cām ü ġazeldür *(G. 109/11). [ararsañ, -r, -sa, -ñ]*

Ṭoḳındı ḫōd bilürem tīr-i ġamzeñ iy dil-ber
ʿAceb budur ki araram siperde bulınmaz *(G. 143/10). [araram, -r, -am]*

Gāh deyre varuram geh mescide
Yaʿnī kim yārī araram kū-be-kū *(G. 316/10). [araram, -r, -am]*

Leb-i laʿlün bigi derdüme iy cān
Ararsam ʿālemi olmaya dermān *(Mua. 253/2). [ararsam, -r, -sa, -m]*

ara yir: *Ora, işaret zamiri.*

Ḳaṭʿ-ı ḥicāb ḳıldı geçüp cümle perdeden
Ḳalmadı āre yirde ḥicābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/128). [āre yirde, -de]*

Uzanur zülfüñ ileʿömrüm iy yār
Dehānuñ görsem ara yirde tekrār *(Mua. 104/2). [ara yirde]*

ara yir: *Ara yer, ora II (sevgilinin) saçlarının arası.*

Feṯḥ iderseñ ṣanemā ṭīb-i ser-i zülfüñi ger
Dil-i ṣad-pāre ara yirde ḳılur ṣāneluġı *(Mua. 245/4). [ara yirde, -de]*

ʿArab: *Arap II Arabistan.*

Eşk-i çeşmüm saña dīnār ile dirhemler olur
Rūmı seyr eyle ʿArabdan gidelüm gel ʿAceme *(G. 365/12). [ʿarabdan, -dan]*

Mekketu'llāhı varup bir kez ṭavāf eyledügüñ
Biñ Ḳaraman biñ ʿArab biñ milket-i ʿOsmāndur *(K. 8/4). [ʿarab]*

arada: *Orada, işaret zamiri.*

Ruḫuñla zülfüñ añılduḳça olsa n'ola nizāʿ
Añılsa devr ü teselsül olur arada cedel *(G. 241/6). [arada]*

arada: *Ara sıra, bazen.*

Ger ḳadr-i zülfüñ içre duʿā eylesem dürüst
Geh geh arada yād-ı liḳāñ eylesem dürüst *(Mua. 221/2). [arada]*

Ḳaddüñi ʿarż eyle kim bī-ḥad görür cānum cefā
Zülfüñi arada göster tā ki dil süre ṣafā *(Mua. 283/2). [arada]*

arada bir: *Arada bir, bazen.*

Ḳaşuñ ucı farḳınuñ ḥaddi müdām
Gösterür arada bir ayı tamām *(Mua. 146/2). [arada bir]*

arada: *Esna, sıra, vakit II şarabın sürahiden kadehe dökülme anı.*

Şol bir suʾāl içün ki dimiş bādeye lebüñ
Her dem ḳılur arada ṣurāḥī vü cām baḥs *(G. 32/4). [arada]*

arada ol-: *Bir şeyin veya durumun ortasında bulunmak.*

Gözüñ evvel anı dilerdi iy yār
Ki ṣoñra arada ola ġam-ı yār *(Mua. 263/2). [arada ola, -a]*

aradan çıḳ-: *Aradan çıkmak, beklenmedik bir anda ortaya çıkmak.*

Derd-i dil cemʿ oldı kim ḳıla beni bīmār [ü] zār
Nā-gehān zülfüñ aradan çıḳdı oldı baña yār *(Mua. 14/2). [aradan çıḳdı, -dı]*

ʿArafāt: *Mekke'nin doğusunda, haccın en önemli rüknü olan vakfenin yapıldığı yer.*

Saʿy it ki maḥrem-i medenī olasın göñül
Mekkīdür işigi ʿArafātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/38). [ʿarafātı, -ı]*

ʿaraḳ: *Ter.*

Her ʿaraḳ kim ṣubḥ-dem ol ḫadd-i cānāndan ṭamar
Kevkeb-i seyyāredür kim māh-ı tābāndan ṭamar *(G. 63/1). [ʿaraḳ]*

Ki zīrā gül yüzinden bir varaḳdur
Gül-āb anuñ ṣuyından bir ʿaraḳdur *(Mes. 1/36). [ʿaraḳdur, -dur]*

ārām eyle-: *Durmak, karar kılmak; huzur bulmak.*

Gitmek içün ʿazm çün kim itdüñ iy cān elvedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān elvedāʿ *(G. 189/2). [ārām eylemez, -mez]*

ārām it-: *Dinlenmek, rahat ve huzur içinde olmak.*

Kerem ḳıl baña raḥm it iy dil-ārām
Eger ḳılmaz iseñ itmez dil ārām *(G. 260/2). [ārām itmez, -mez]*

ārām it-: *Huzur içinde olmak; durmak, karar kılmak.*

Cemi bir laḥẓa sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām itmez ol bil senden ayru *(G. 312/18). [ārām itmez, -mez]*

ārām ḳıl-: *Dinlenmek, rahat ve huzur içinde olmak; durmak, kalmak.*

Eger gül-şende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz *(G. 149/9). [ārām ḳılam, -am]*

Āyā ser-i zülfüñle göñül ḳıla mı ārām
Çün olmadı ḫālī aradan miḥnet-i eyyām *(Mua. 34/1). [ārām ḳıla, -a]*

ārām-gāh: *Dinlenilecek yer.*

Ol dem ḳanı ki Kaʿbe-i kūyuñ mekān idi
Ārām-gāhı göñlümüñ ol āsitān idi *(G. 415/2). [ārām-gāhı, -ı]*

ārām-ı viṣāl bul-: *Vuslatla durmak, dinlenmek, vuslatla huzura ermek.*

Rāh-ı ġamla sefer-i ʿışḳa bulınmayalı ḥad
Āh kim ḫaste göñül bulmadı ārām-ı viṣāl *(Mua. 339/2). [ārām-ı viṣāl bulmadı, -ma, -dı]*

ʿarʿar: *Dağ servisi, dikenli ardıç ağacı.*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/9). [ʿarʿar]*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/10). [ʿarʿar]*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/2). [ʿarʿar]*

Boyuñı çemende göricek ditreye ʿarʿar
Vaṣfın dişüñüñ işidicek āb ola lüʾlū *(G. 314/11). [ʿarʿar]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/6). [ʿarʿar]*

ʿaraṣāt ol-: *Mahşer yeri olmak.*

Ne ṭurfe- ḥāl olur ʿaraṣāt olmadın daḫı
Başuma ḳoparur bu zamāne ḳıyāmeti *(Terk. 3/101). [ʿaraṣāt olmadın, -madın]*

araya gir-: *Araya girmek, kavga edenleri ayırmak.*

Zülf ü çeşmüñ dehenüñ üzre nizāʿ itdi ḫaṭuñ
Girüp araya didi yoḳ yire bu ceng nedür *(G. 136/10). [araya girüp, -üp]*

ārāyiş: *Zinet, süs.*

Āsāyiş-i eflākden ārāyiş alup yir
Ṣan olmış idi ṣaḥn-ı zemīn cennet-i meʾvā *(K. 5/35). [ārāyiş]*

ʿaraż: *Kendi kendine vücut bulamayıp varlığı başka bir cevhere, öze muhtaç olan şey.*

Bulmaz imiş çün ʿaraż bī-cevher imkān-ı vücūd
Laʿl-i yār olalı cevher cān-ı Cem oldı ʿaraż *(G. 181/9). [ʿaraż]*

ʿaraż ol-: *Kendi kendine vücut bulamayıp varlığı başka bir cevhere, öze muhtaç olan şey olmak.*

Laʿl-i dür-bār-ı ḥabībe olmadı cevher ʿaraż
Laʿli çün maḳṣūd biʾz̲-z̲āt oldı cevher biʾl-ʿaraż *(G. 181/1). [ʿaraż olmadı, -ma, -dı]*

Bulmaz imiş çün ʿaraż bī-cevher imkān-ı vücūd
Laʿl-i yār olalı cevher cān-ı Cem oldı ʿaraż *(G. 181/10). [ʿaraż oldı, -dı]*

ard: *Arka.*

Yaşlarum ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar oldı beyān
Tā görenler nāme ardından oḳuyalar revān *(Mua. 4/2). [ardından, -ı, -n, -dan]*

ardınca: *Arkasından, arkası sıra, peşinden.*

Cān virecek iken bize ol laʿl-i Mesīḥā
Cānumuzı ardınca revān eyledi gitdi *(G. 414/6). [ardınca]*

ardınca: *Peş peşe, arka arkaya.*

Dime kimse öpemez uyur iken ṭudaġumı
Öper ardınca begüm olmasun insān uyumaz *(G. 159/6). [ardınca]*

āre: *İçinde, arasında.*

ʿİz̲āruñda ne Hindūdur beñüñ kim
Hemīşe meskeni gül āresidür *(G. 106/4). [āresidür, -s, -i, -dür]*

Niçe kim mülk-i ṣafā içre geçe ḥükm-i vefā
Niçe kim ārede meşhūr ola iḥsān-ı kerem *(K. 1/142). [ārede, -de]*

āre: *Esna, sıra, vakit; orta, meydan.*

Her laḥz̲ada mest-āne gözüñ ḳaṣd-ı ser eyler
Hey dimez iseñ ārede biñ şūr ü şer eyler *(G. 51/2). [ārede, -de]*

Ṣordum dehenüñ sırrını ḫışm eyledi ġamzeñ
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan olacaḳdur *(G. 52/8). [ārede, -de]*

āre: *Ara, iç.*

Lāle-ruḫlar āresinde iḫtiyār idüp yine
Sevmişem bir bī-vefā dil-dārı kim dünyāda yoḳ *(G. 208/3). [āresinde, -si, -n, -de]*

āre: *Ara, iki şeyi birbirinden ayıran uzaklık.*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m'idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/12). [āreden, -den]*

āre: *Ara, iki şeyin arası.*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/4). [ārede, -de]*

Keremüñ ḫilʿati ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/118). [ārede, -de]*

Eyledi bī-dil beni ṭās-i nigūn-ı felek
Ārede bu maʿnīyi yāre ne ḥācet dimek *(Mua. 82/2). [ārede, -de]*

Ḥasret-i bī-ḥad ṭutar dāyim kemīn
Āreden cevrüñ ṣalaldan āstīn *(Mua. 147/2). [āreden, -den]*

āre: *Mahal, mevki, mekân, yer.*

Yiridür Cem göñli ger ḥüsnüñde eylerse ḳarār
Çünki bülbüller maḳāmıdur gül-istān āresi *(G. 380/10). [āresi, -si]*

Bitdükçe gün yüzüñde şehā nev-resīde ḫaṭ
Sünbülle zeyn olur ṣanasın güller āresi *(G. 416/8). [āresi, -si]*

āre: *Ara II kapı arası.*

Ḳapuña her yañada yüz sürerem
Ḳaddüñ ol ārede görindügi içün *(Mua. 286/2). [ārede, -de]*

āre yir: *Ora, işaret zamiri.*

Derd-i dil bīmārıyam defʿ eylegil
Āre yirden zülfüñi refʿ eylegil *(Mua. 15/2). [āre yirden, -den]*

āre-: *Aramak.*

Ten-i żaʿīfi Cemüñ şöyle ḫāk-i rāh oldı
Ki biñ yıl āreseler bir eṣer de bulınmaz *(G. 143/14). [āreseler, -se, -ler]*

Cem gibi bulımaya cefā-keş kimesne hīç
İşbu cihānı ger geze ser-tā-ser āreye *(G. 321/10). [āreye, -y, -e]*

ārede: *Arada, ara sıra.*

Mestāne gözüñ ḳaṣd-ı ser ü cān ider iy dōst
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan ider iy dōst *(G. 21/2). [ārede]*

Mihr ü meh anuñ içün ḳıldı ṭaleb ḳapuñı kim
Cem bigi ārede yüz süre der-i der-gehüñe *(Mua. 190/2). [ārede]*

Ezelī būse diler kim ebedī ḳala göñül
Bu temennā leb-i yār ārede bulınsa olur *(Mua. 324/2). [ārede]*

ārede: *Arada, meydanda.*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/10). [ārede]*

ārede: *Esna, sıra, vakit.*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/2). [ārede]*

Cem yüzüñ ayına ḳılduḳça naẓer
Ārede cāndan hemīşe ḥamd ider *(Mua. 8/2). [ārede]*

Ārede mihr-i felek ḳılsa ġurūb ādem bilür
Kim zemīni resm idüp nışfını ṭarḥ ide tamām *(Mua. 16/3). [ārede]*

ʿarʿer: *Dağ servisi, dikenli ardıç ağacı.*

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿer *(Terc. 1/12). [ʿarʿer]*

aresinde: *İçinde, arasında.*

Cefā ḳılmaġa ʿuşşāḳ āresinde
Behey ẓālim beni mi bulduñ ancaḳ *(G. 205/13). [āresinde]*

areye: *Ara, iki şeyin arası.*

Ḫaṭṭuñ cemālüñ üzre senüñ iy semen-beden
Almış benefşe berg-i güli ṣanki āreye *(G. 321/8). [āreye]*

ʿārif: *İrfan sahibi, âlim, bilgin.*

Tenhā Recebā ṣanma ki Şaʿbān yinür ancaḳ
ʿĀrifler olur kim Ramażānı daḫı yirler *(Müf. 9/2). [ʿārifler, -ler]*

ʿārıż: *(Sevgilinin) yanağı.*

Zülfüñ yüzüñe düşüp ider ʿārıżuña ḳaṣd
Ol kāfiri gör ġāret-i īmān ider iy dōst *(G. 21/3). [ʿārıżuña, -uñ, -a]*

Ger ḫaṭ yazarsa ʿārıżı üstinde ġam degül
Zīrā ki ḫōş-durur olıcaḳ āb-dār nesḫ *(G. 39/5). [ʿārıżı, -ı]*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/9). [ʿārıżuñda, -uñ, -da]*

Ḫaṭṭ-ı sebzüñ ʿārızuñda bitmedin olmış ʿıyān
Ṣan ḫayāl-i sebze-i nev-reste āb altındadur *(G. 86/3). [ʿārızuñda, -uñ, -da]*

ʿĀrıżuñ şol deste-i güldür ki dāyim ṣudadur
Sünbül-i ḫaṭṭuñ gül üzre ṣanki müşk-i sūdedür *(G. 101/1). [ʿārıżuñ, -uñ]*

ʿĀrıżuñ nüsḫasında ḫaṭṭuñı gör
Kim nice nesḫ-i āb-dār yazar *(G. 130/13). [ʿārıżuñ]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/17). [ʿārıżuñı, -uñ, -ı]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/11). [ʿārıżuñ[ı], -uñ, -ı]*

ʿĀrıżuñ şevḳine aġlarsam göñülden yaraşur
Lāzımīdür kim aḳa Baġdād öñinde cūy-i Şaṭ *(G. 184/7). [ʿārıżuñ, -uñ]*

Cemʿ olmaz āb ü āteş gerçi hīç
ʿĀrıżuñ üstinde buldı ictimāʿ *(G. 186/10). [ʿārıżuñ, -uñ]*

ʿĀrıżuñ üzre göricek ḥüsn ü luṭf ile direm
Rūma çekmişdür Ḥabeşden yine leşkerler ḫaṭuñ *(G. 215/5). [ʿārıżuñ, -uñ]*

ʿĀrızuñ devrinde Hindū zülfüñe baş ḳoşalı
Kişver-i Rūma Ḥabeşden ṣaldı leşkerler ḫaṭuñ *(G. 226/7). [ʿārızuñ, -uñ]*

ʿĀrıżuñ ḥasretinden aḳıdalum
Dīdeden Nīl ile Eres n'idelüm *(G. 251/5). [ʿārıżuñ]*

ʿĀrıżuñ nārını zülfüñ gül-şen itmiş ṣanasın
Āteş-i sūzān[ı] gül-zār oldı İbrāhīm içün *(G. 300/5). [ʿārıżuñ, -uñ]*

Rāst gelmez gözlerüme ʿārıżuñ
Kec gelür deryāya lā-büd gelse ṣu *(G. 316/7). [ʿārıżuñ, -uñ]*

Nār ü nūra ʿārızı nūrın nice teşbīh idem
Kim bulınmaz ruḫlarınuñ nārı nūr ü nārda *(G. 346/7). [ʿārızı, -ı]*

Āh eyledi dil ʿārıżuñuñ derdine düşdi
Bu yile inanup nicesi ṣuya ṭayandı *(G. 398/3). [ʿārıżuñuñ, -uñ, -uñ]*

ʿĀrıżuñ şevḳinde laʿlüñ ḥasretinden dāyimā
Āz olur deryā-yı çeşmümde yaşum ḳan olmaya *(Mua. 37/1). [ʿārıżuñ, -uñ]*

Baġlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Şanki ġamzeñ ḳorḫusından şu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/1). [ʿārıżuñ, -uñ]*

İy ʿārızı gül zülfi benefşe ruḫı lāle
Şol nergis-i mestüñi baña ḳılma ḥavāle *(Müf. 1/1). [ʿārızı, -ı]*

ʿārıż-ı dil-ber: *Sevgilinin yanağı.*

Ki zīrā ʿārıż-ı dil-ber semendür
Semen ol mācerādan müftetendür *(Mes. 1/63). [ʿārıż-ı dil-ber]*

armaġan: *Armağan, hediye.*

Hemīşe ḫaste dile armaġān belā getürür
Ḳonup bu sīne-i vīrāna kār-bān-ı firāḳ *(G. 207/7). [armaġān]*

Ġamzeñ ḫadengi cān ü dili ḫūn idüp didi
Boş elle gelmemege bunı armaġān ṭutuñ *(G. 220/12). [armaġān]*

Mülk-i Çīne varduġınca zülfüñ iy Türk-i Ḫaṭā
Nāfe-i müşk-i Ḫotenden armaġān ışmarlaram *(G. 247/12). [armaġān]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armaġān ile *(G. 355/6). [armaġān, -a]*

Elüñi öpmege cān pīş-keş çeker göñlüm
ʿAceb bu şeyʾ-i ḳalīl armaġāna yitmez mi *(G. 419/6). [armaġāna, -a]*

İy ḳışşamuz ṣoran berü gel ḥişşe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/32). [armaġānı, -ı]*

armaġān-ı şemʿ: *Mum armağanı.*

Cān meclisine laʿl ü ruḫuñ vaṣfını getür
Çün şekker ile ḫōş yaraşur armaġān-ı şemʿ *(G. 190/22). [armaġān-ı şemʿ]*

ʿarş: *İslam inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.*

Şemʿ-i rūyüñ ḥasretinden her seḥer-geh iy ṣanem
ʿArş ḳandīlin uyarur şuʿle-i āhum benüm *(G. 253/4). [ʿarş]*

Ḳadr-i maḳām-ı ʿizzet[i] ḳatında ʿArş ḫāk
Gelmez ḳıyāsa ḳadr-i maḳāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/161). [ʿarş]*

Sāye ṣalarsa işigine ʿArş yüz sürer
Dil ḫānesine dār[ı] cidārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/209). [ʿarş]*

arşlān: *Aslan.*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/3). [arslan]*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/4). [arslanları, -lar , -ı]*

art-: *Fazlalaşmak, çoğalmak.*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāṣıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/1). [artar, -ar]*

Maḥabbet-i ebedī bende sermedīdür kim
Seni göricegiz iy cān maḥabbetüm artar *(Mua. 130/2). [artar, -ar]*

Mihrüm artarken yüzüñle zülfüñe ḳılsam naẓer
Anuñ içün rūz [ü] şeb cān ü göñül anı diler *(Mua. 203/1). [artarken, -ar, -ken]*

artuḳ: *Başka.*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr *(G. 65/4). [artuḳ]*

artuḳ: *Artık, bundan sonra.*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/11). [artuḳ]*

artur-: *Çoğaltmak.*

İtüñ izi şekli zerrīn yüzüme virdi şeref
Artururmış her ḳumāşuñ narḫını tamġā meger *(G. 137/8). [artururmış, -ur, -muş]*

ʿarūs-ı gül: *Gül gelini.*

Açdı niḳābı çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer nişār *(G. 60/5). [ʿarūs-ı gül]*

ʿarūs-i gül-i raʿnā: *Sarılı kırmızılı, güzel, latif gül gelini.*

ʿĪd oldı diyü ḫūn-ı dil-i lāleyi yaḳdı
Ḥınnā gibi destine ʿarūs-i gül-i raʿnā *(K. 5/60). [ʿarūs-i gül-i raʿnā]*

ʿarūs-ı ḫüsn: *Sevgilinin güzelliğinin gelini.*

Bir gün ʿarūs-ı ḫüsnüñ öñinde yanam diyü
Yaḳdı felekde odlara her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/31). [ʿarūs-ı ḫüsnüñ, -üñ]*

ʿarūs-i şafaḳ: *Şafak gelini.*

Bu māşıṭa-i çarḫ yaḳar ḳanlu yaşumdan
Her gice ʿarūs-i şafaḳuñ destine ḥınnā *(K. 5/76). [ʿarūs-i şafaḳuñ, -uñ]*

ʿarż: *Sunma, anlatma.*

Ḥāl-i ġam ḫāk-i pāy-i dil-dāre
ʿArż içün istedüm yazam nāme *(Mua. 270/2). [ʿarż]*

ʿarż eyle-: *Sunmak, takdim etmek; göstermek, ortaya çıkarmak.*

Ḳaddüñi ʿarż eyle kim bī-ḥad görür cānum cefā
Zülfüñi arada göster tā ki dil süre ṣafā *(Mua. 283/1). [ʿarż eyle]*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/10). [ʿarż eyledi, -di]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/2). [ʿarż eyledi, -di]*

Āyet-i īmān görüpdür sūre-i ḫüsnüñde kim
Şimdi barmaḳ ḳaldurup īmānı ʿarż eyler çerāġ *(G. 194/10). [ʿarż eyler, -r]*

ʿĀşıḳları cemʿ eyledi şemşīr-i ġamzeñ iy ṣanem
Tā kim perīşān eyleyüp ʿarż eyleye cevr ü sitem *(Mua. 335/2). [ʿarż eyleye, -y, -e]*

Umaram mīve-i luṭfuñla bulam leẕẕet-i cān
Göñül eşcārı çü ʿarż eyledi aġsān-ı kerem *(K. 1/100). [ʿarż eyledi, -di]*

Bāġ-ı ḥüsnüñden Cem'e nār-ı belā ʿarż eyleme
Leblerüñ daḫı bilür kim ḳavl şeft-ālūdadur *(G. 101/9). [ʿarż eyleme, -me]*

Aġladum didüm lebüñ düşnāmını ʿarż eyleme
Teng-i şekkerdür anı billāhi bārāndan gider *(G. 122/7). [ʿarż eyleme, -me]*

Yaşlar aḳıtdum yüzüme yār meyl itsün diyü
Sīm ü zer ʿarż eyleyüp tezyīn-i dükkān eyledüm *(G. 272/4). [ʿarż eyleyüp, -y, -üp]*

ʿarż eyle-: *Söylemek, açıklamak, bildirmek.*

Līk bī-vāsıṭa ḥālüm saña ʿarż eylemege
Bu redīfi baña ʿarż eyledi ḫullān-ı kerem *(K. 1/69). [ʿarż eylemege, -meg, -e]*

Līk bī-vāsıṭa ḥālüm saña ʿarż eylemege
Bu redīfi baña ʿarż eyledi ḫullān-ı kerem *(K. 1/70). [ʿarż eyledi, -di]*

ʿarż it-: *Sunmak, takdim etmek; göstermek, ortaya çıkarmak.*

Baḥr olursa daḫı yār ol yaña ḳılmaya naẓer
Yaşlarum baña meger ʿarż ide Ceyḥūnluġını *(G. 421/8). [ʿarż ide, -e]*

Gül ruḫlaruñuñ ʿarż ideli bāġı benefşe
Bir deste-i güldür ki ola baġı benefşe *(G. 344/1). [ʿarż ideli, -eli]*

ʿArż ideli helāküme ḳaşuñ gözüñle naṣ
Cān şevḳi ile sīnede ke'ṭ-ṭayri fi'l-ḳafaṣ *(G. 179/1). [ʿarż ideli, -eli]*

Ṣaçı çīninde mir'āt-i cemālinden cihān peydā
Nümūne ʿarż ider zülfi meger kim naḳş-ı Mānādan *(G. 305/8). [ʿarż ider, -er]*

Beşāret ʿarż ider laʿli dem-i enfās-ı ʿĪsādan
İşāret gösterür ḥüsni kemāl-i ṣunʿ-ı Mevlādan *(G. 305/3). [ʿarż ider, -er]*

Didüm ki ḥālüñi ʿarż it ya şerḥ ḳıl bālā
Didi ki ḳāmetümi ʿarż idersem aḥsen ola *(Mua. 133/2). [ʿarż idersem, -er, -se, -m]*

Bālā-yı ḳadüñ ne ʿarż idersin
Bālā degül ol belādur iy dōst *(G. 26/3). [ʿarż idersin, -er, -sin]*

Serv-ḳaddüñ ʿarż idüp sāḳında ḫalḫāl-i hilāl
Dāġ idüp yaḳdı göñülde zülfüñ ile iki ḫāl *(Mua. 19/1). [ʿarż idüp, -üp]*

Didüm ki ḥālüñi ʿarż it ya şerḥ ḳıl bālā
Didi ki ḳāmetümi ʿarż idersem aḥsen ola *(Mua. 133/1). [ʿarż it]*

Ḳıyāmete şu kimesne ki eyleye inkār
Ḳıyām-ı ḳāmetüñ ʿarż it ki şerm-sār olsun *(G. 281/6). [ʿarż it]*

ʿArż it şaçuñı Rūm diyārı Ḫoten olsun
Dendānuñı keşf eyle ki ʿālem ʿAden olsun *(G. 311/1). [ʿarż it]*

Gösterdi ʿaṣāsı felegüñ naṭʿına Ṣuʿbān
Mūsā gibi ʿarż itdi meh-i nev yed-i beyżā *(K. 5/34). [ʿarż itdi, -di]*

Gül-zār-ı cāna arż ide cennet çemenlerin
Dīn sebzesinde luṭf[ı] giyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/245). [arż ide, -e]*

İḥyā-yı memāt irdi nebātına zemīnüñ
ʿArż itdi hevā ceẕbesi ṣan muʿciz-i ʿĪsā *(K. 5/44). [ʿarż itdi, -di]*

Ruḫum rengini ʿarż itdüm muḳābil ṭurmayub didi
Bilürsin rū-be-rū olmaz ruḫ ile ṣāh-ı bī-ḥāyil *(Müf. 17/1). [ʿarż itdüm, -dü, -m]*

ʿArż itmiş idi lūle-i zer-çeşme-i eflāk
Ḥavż-ı felege dökmege dūlāb-ı semā mā *(K. 5/31). [ʿarż itmiş, -miş]*

Olurdum ebr-i zülfeyne ṭaleb-kār
Cemālin ġamda ʿarż itse eger yār *(Mua. 12/2). [ʿarż itse, -se]*

Ṣāfī-dil olup ʿarż idesin Ḥaḳḳa niyāzuñ
Ṣāyed ki teraḥḥum ḳıla ol Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/135). [ʿarż idesin, -e, -sin]*

ʿarż it-: *Söylemek, açıklamak, bildirmek.*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy ṣanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/12). [ʿarż ideyin, -e, -yin]*

Yoḳdur felek belāsına çün çāre vaḳtidür
Ḥaḳ ḥażretine ʿarż idesin sen bu ḥāceti *(Terk. 3/106). [ʿarż idesin, -e, -sin]*

Göñül ḥālüñi ʿarż eyle ḥabībe
Ki derd issi açar derdin ṭabībe *(G. 339/1). [ʿarż eyle]*

Ger hevā-yı ḫaṭ-ı sebzüñle ölem ḳabrüme gel
Ki biten sebzelerüm ḥālümi ʿarż ide saña *(G. 8/6). [ʿarż ide, -e]*

ʿarż it-: *Sunmak, göstermek II yansıtmak.*

Ne ḥayāsuz saḫt-rūdur āyine
Kim diler ḥüsnüñe ʿarż ide naẓīr *(G. 107/6). [ʿarż ide, -e]*

ʿarż ol-: *Sunulmak, takdim edilmek.*

Dil-i sengīnüñ ile ḫālüñe ḥālüm diyeyin
Ḥacerü'l-esvede ḳarşu çün olur ʿarż duʿā *(G. 8/4). [ʿarż olur, -ur]*

ʿarż-ı bālā eyle-: *Boy göstermek, görünmek, ortaya çıkmak.*

Her seḥer serv-i sehī ditrer çemende Sidre-vār
ʿArż-ı bālā eyledi ol ḳāmet-i bālā meger *(G. 137/18). [ʿarż-ı bālā eyledi, -di]*

Serv ḳaddüñ ʿarż-ı bālā eylemiş
Ḳāmetin Ṭūbādan aʿlā eylemiş *(G. 172/1). [ʿarż-ı bālā eylemiş, -miş]*

ʿarż-ı cemāl eyle-: *Yüzünü göstermek.*

Gül yüzüñ gül-zārda ger eyleye ʿarż-ı cemāl
Ṣāḫ-ı gül şerm eyleyüp virmeye her-giz bār gül *(G. 234/7). [ʿarż-ı cemāl eyleye, -y, -e]*

Eyleyelden gün gibi ʿarż-ı cemāl ol māh-ruḫ
Ol safā ile bu naṭʿ-ı ḥüsne oldı māh ruḫ *(G. 41/1). [ʿarż-ı cemāl eyleyelden, -y, -elden]*

ʿarż-ı dīdār eyle-: *Yüzünü göstermek.*

ʿArż-ı dīdār eyleyüp dil-ber didi baḳ ḫālüme
Aġladum didüm ḳo anı bir naẓer ḳıl ḫālüme *(G. 347/1). [ʿarż-ı dīdār eyleyüp, -y, -üp]*

ʿarż-ı ḥāl it-: *Hâlini arz etmek.*

Ne ḥācet ʿarż-ı ḥāl itmek ḥabībe
Bilür ḥālümi dil-dārum velīdür *(Müf. 4/1). [ʿarż-ı ḥāl itmek, -mek]*

ʿarż-ı ḥāl: *Dilekçe, nüvişte.*

Ḳabūl eyle şehā kim Cem ḳuluñdan
Bu ʿarż-ı ḥāli sen sulṭāna yazdum *(G. 265/18). [ʿarż-ı ḥāli, -i]*

ʿarż-ı naẓīr eyle-: *Benzerini göstermek, benzemek.*

Çeşmüñe ʿarż-ı naẓīr eylerse nergis n'ola ki
Her neye baḳarsa aḥvel eyler işbāt-ı naẓīr *(Müf. 7/1). [ʿarż-ı naẓīr eylerse, -r, -se]*

ʿarż-ı naẓīr it-: *Benzerini göstermek, benzemek.*

Zülf virürdi naṣīḥat ki iñen ay ü güne
Ḳaṣd ider ʿarż-ı naẓīr itmege āyīne dirīġ *(G. 195/6). [ʿarż-ı naẓīr itmege, -meg, -e]*

ʿarż-ı ruḫ-sār eyle-: *Yüzünü göstermek.*

Gül ḥayādan derleyüp olur gülāb
ʿArż-ı ruḫ-sār eyleseñ iy ġonce-leb *(G. 13/14). [ʿarż-ı ruḫ-sār eyleseñ, -se, -ñ]*

ārzū: *Arzu, istek, dilek.*

Geçdügince ḫāk-i pāyüñden nişān ḳaldı diyü
Ārzū yüzin sürer Cem ḳapuña taḳbīl içün *(G. 302/14). [ārzū]*

ārzū eyle-: *Arzulamak, istemek, heveslenmek.*

Serv-ḳaddin iy göñül ger eyler iseñ ārzū
Sāye-i zülfeyni her dem cüstücū ḳıl kū-be-kū *(Mua. 31/1). [ārzū eyler, -r]*

Şu resme mihrüñ eyler ārzū dil
Ki ansuz olamaz bir laḥẓa bu dil *(Mua. 194/1). [ārzū eyler, -r]*

ārzū ḳıl-: *Arzulamak, istemek.*

Leblerüñ şeftālūsını ārzū ḳılanlara
Hey ne āsīb idi ṣunmasa turuncuñ tāze sīb *(G. 17/3). [ārzū ḳılanlara, -an, -lar, -a]*

ārzū-yı riyāż: *Bahçelerin arzusu.*

Yaratdı ravża-i dilde çün ol ḳadi şimşād
Ne seyr-i serv iderem ne ḫōd ārzū-yı riyāż *(G. 180/18). [ārzū-yı riyāż]*

ārzū-yı riyāż eyle-: *Bahçe arzulamak.*

Egerçi ravża-i kūyuñ baña olursa maḳām
Cihānda eylemezem daḫı ārzū-yı riyāż *(G. 180/20). [ārzū-yı riyāż eylemezem, -mez, -em]*

aş-: *Asmak, bir yere tutturmak.*

Cāmiʿ-i ḥüsninde zeyn içün ḳaşı miḥrābına
Kaʿbe örtüsini aṣar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/8). [aṣar, -ar]*

Cemāl cāmiʿine ḳaşı olalı miḥrāb
İki ṭarafdan aṣar zülfī ʿanberīn tesbīḥ *(G. 38/8). [aṣar, -ar]*

Gönlümi ṣayd eyledüñ zülfüñe aṣ
Ṣayd-ı dil aṣmaġa çün fitrākdür *(G. 93/5). [aṣ]*

Kākülüñ devrinde ber-dār itmege dil düzdini
İy kemān-ebrū ser-i zülfüñ aṣar çengāller *(G. 119/8). [aṣar, -ar]*

Üstine zülfüñ aṣmaz idi Kaʿbe örtüsin
Cāmiʿ yüzüñde olmasa miḥrāb-ı cān ḳaşuñ *(G. 224/3). [aṣmaz, -maz]*

Ḫaṭuñ risālesini eylese müṭālaʿa Cem
Ḥarīm-i ḥücre-i dilde ruḫuñ aṣar ḳandīl *(G. 244/18). [aṣar, -ar]*

Niçe bir zülfüñ ucına dil-berā cān aṣasın
Bārī öldür çekmeyem her laḥẓa cevrüñ tāsasın *(G. 278/1). [aṣasın, -a, -sın]*

Bu ġam-gīn gönlüme raḥm eyle şāhā
Niçe bir aṣasın ol zülf-i kecde *(G. 340/4). [aṣasın, -a, -sın]*

Gönlümi ṣayd eyledüñ zülfüñe aṣ
Ṣayd-ı dil aṣmaġa çün fitrākdür *(G. 93/6). [aṣmaġa, -maġ, -a]*

Ruḫ-ı gül-gūnına ol Ḫüsrev-i şīrīn-lebi gör
Zülf-i şeb-dīzini cān aṣmaġa fitrāk eyler *(G. 117/6). [aṣmaġa, -maġ, -a]*

Zülf-i müşkīni aṣup zencīr-i müşk
Ḳaşı ṭāḳın ṭāḳ-ı Kisrā eylemiş *(G. 172/5). [aṣup, -up]*

Cem gönlinüñ ḥarīmine zülf ü ruḫuñla gel
Ḳandīl-i māh[ı] müşk[i] siyeh rīsmāna aṣ *(G. 179/10). [aṣ]*

Ḫüsne Kisrāsın ḳaşuñ ṭāḳına aṣ
Zülfüñi kim ola zencīrüñ begüm *(G. 271/9). [aṣ]*

Cāmiʿ-i ḥüsnüñi ḳandīl-i ruḫuñ tezyīn ider
ʿAnberīn zencīr aṣaldan zülfüñ ol ḳandīl içün *(G. 302/6). [aṣaldan, -aldan]*

Germ olup kendüyi teşbīh itdügi içün yüzüñe
Yaḳdılar şemʿüñ zebānın aṣdılar bāzārda *(G. 346/4). [aṣdılar, -dı, -lar]*

Gör nice aṣdı zülf ruḫuñ bezm-i ḥüsnüñe
Ḳandīl-i māhı müşki siyeh rīsmān ile *(G. 355/9). [aṣdı, -dı]*

Şemʿ-i ḥüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün şan cām aṣar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/6). [aṣar, -ar]*

Cemi dār itmege dār-ı ser-i zülf-i dil-āvīze
Kemend-i ʿanberīn aṣmış gör ol zülf-i dü-tāh egri *(G. 406/10). [aṣmış, -mış]*

Ser-i zülfüñde gel aşma raḳībi
Ki ol ol rīsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/9). [aşma, -ma]*

aş-: *Asmak, idam etmek.*

ʿIşḳuñ yolında ger güneh itdükse dil-berā
Aş zülf-i dārügīrüñe oldur çü dārumuz *(G. 150/6). [aş]*

ʿāşā: *Sopa, asa, değnek.*

Gösterdi ʿaṣāsı felegüñ naṭʿına Ṣuʿbān
Mūsā gibi ʿarż itdi meh-i nev yed-i beyżā *(K. 5/33). [ʿaṣāsı, -sı]*

aşaġa: *Aşağıya, aşağıya doğru.*

Her gice revzenüñden aşaġa düşer ḳamer
Maḳṣūdı gün yüzüñe hemān bir neẓāredür *(G. 94/9). [aşaġa]*

Her gice mihr-i ruḫuñ degdi diyü māh düşer
Revzenüñden aşaġa būse-i bālīnüñ içün *(G. 275/4). [aşaġa]*

Benefşe sünbülüñ cānā görelden oldı dem-beste
Başını aşaġa ṣalup olur nergis gibi ḫaste *(G. 338/2). [aşaġa]*

Reyḥān ḫaṭuñı göreli bezm-i çemende āh
Ṣaldı benefşe başın aşaġa benüm bigi *(G. 412/8). [aşaġa]*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aşaġa *(K. 5/106). [aşaġa]*

aşaġa geç-: *Yıkılmak, çökmek, başına geçmek, yerle bir olmak.*

Bozıla çenberi yıḳıla çarḫ-ı kej-revi
Görem ki aşaġa geçe başdan başa felek *(Terk. 3/16). [aşaġa geçe, -e]*

Cānumı yaḳduñ u yıḳduñ ʿömrümüñ dīvārını
Yidi eyvānuñ yıḳılsun aşaġa geçsün felek *(Terk. 2/58). [aşaġa geçsün, -sün]*

āsān: *Kolay.*

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr *(G. 65/2). [āsān]*

Baña düşvār olalı derd-i firāḳ
Müşkil oldur kim aña āsān gelür *(G. 102/8). [āsān]*

Kirpügüm üzre ḫayālüñ uyumaz dīdede hīç
Ḫārı bālīn idinen degmede āsān uyumaz *(G. 159/14). [āsān]*

Gerçi kim düşvārdur cān oynamaḳ līkin baña
ʿIşḳuñuñ yolında cān virmek iñen āsān gibi *(G. 379/10). [āsān]*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/84). [āsāndur, -dur]*

āsān ol-: *Kolay, zahmetsiz olmak.*

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdüme bulındı dermān *(G. 292/1). [āsān oldı, -dı]*

āṣār: *İzler, nişaneler, alametler.*

Levḥ ü ḳalemüñ yoġ idi āṣārı ḳaçan kim
Ḳudret ḳalemi ismine yazardı muʿammā *(K. 5/171). [āṣārı, -ı]*

āṣār-ı ḳadeḥ: *Şarabın tesiri.*

Bāġ-ı ḥüsnüñde leṭāfet güli açılsa n'ola
Āṣikār itdi ruḫuñ luṭfını āṣār-ı ḳadeḥ *(G. 36/6). [āṣār-ı ḳadeḥ]*

āsāyiş ü devlet: *Huzur ve mutluluk.*

ʿĀlem ḳamu āsāyiş ü devletde müraffaʿ
Ervāḥ ṣafā ile mürevvaḥ-durur ammā *(K. 5/67). [āsāyiş ü devletde, -de]*

āsāyiş-i eflāk: *Feleğin huzuru, sukûneti.*

Āsāyiş-i eflākden ārāyiş alup yir
Ṣan olmış idi ṣaḥn-ı zemīn cennet-i meʾvā *(K. 5/35). [āsāyiş-i eflākden, -den]*

ʿases: *Gece bekçisi.*

Dil zülfüñe varmaġa gözüñden üşenür kim
Şeb-revlük iden gice ʿasesden ḥaẕer eyler *(G. 51/10). [ʿasesden, -den]*

aṣḥāb: *Hz. Muhammed'in sahabeleri.*

Selām aña vü aṣḥābına dāyim
Dürūd evlād ü aḥbābına dāyim *(Mes. 1/3). [aṣḥābına, -ı, -na]*

ʿāṣī: *Asi gelen, günahkâr.*

Mücrimlere tapuñ-durur iy Pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ-durur iy lem-yezel medār *(K. 2/36). [ʿāṣīlere, -ler, -e]*

ʿāṣī ol-: *İsyan etmek, karşı çıkmak; Allah'ı ve Hz. Muhammed'i kabul etmemek, Allah'ın emir ve yasaklarına uymamak.*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/13). [ʿāṣī olursa, -ur, -sa]*

āsīb: *Bela, felaket, musibet, zarar.*

Leblerüñ şeftālūsını ārzū ḳılanlara
Hey ne āsīb idi ṣunmasa turuncuñ tāze sīb *(G. 17/4). [āsīb]*

Leblerüñ şeftālūsınuñ ḫastesi olanlara
Hey ne āsīb idi şol sīb-i zenaḫ-dān olmasa *(G. 350/10). [āsīb]*

El ṣunardum ġabġabuñ sībine āsīb olmasa
Diş bilerdüm ḫaddüñüñ nārına ger nār olmasa *(G. 362/3). [āsīb]*

ʿāṣī-i maḳhūr: *Allah'ın gazabına uğramış isyankâr.*

Ger ʿāṣī-i maḳhūr ve ger ʿābid-i maġfūr
Dünyāda vü ʿuḳbāda ḳapuñdur baña melcā *(K. 5/163). [ʿāṣī-i maḳhūr]*

ʿāşıḳ: *Âşık, sevdalı.*

Anuñ içün yoluña cān virürem
Kim budur ʿāşıḳa kemāl iy dōst *(G. 18/12). [ʿāşıḳa, -a]*

ʿĀşıḳın bülbül bigi nālān ider
Ol yüzi gül-zār elinden elġıyās *(G. 31/7). [ʿāşıḳın, -ı, -n]*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāşıḳa hem şimdi mi oldıġı var *(G. 55/8). [ʿāşıḳa, -a]*

Zülf ü ruḫuñuñ yādına iy meh gice gündüz
Odlāre yanan derd ile ʿāşıḳ cigeridür *(G. 80/8). [ʿāşıḳ]*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy şanem çün ʿāşıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/14). [ʿāşıḳa, -a]*

Bir sencileyin ʿāşıḳın öldürici suçsuz
Bī-raḥm ü dil-āzār ü sitem-kār kimüñ var *(G. 103/5). [ʿāşıḳın, -ı, -n]*

Luṭf u kerem çü ʿāşıḳa cānāneden gelür
Senden belā vü ġam bize cānā neden gelür *(G. 108/1). [ʿāşıḳa, -a]*

Tīr-i dil-dāre siper oldı çü ʿāşıḳ cigeri
Uşda meydān görelüm kimde ki var ise ciger *(G. 114/11). [ʿāşıḳ]*

ʿĀşıḳın öldürici bu resme
Daḫı bir şūḫ ü şīve-ger gelmez *(G. 147/7). [ʿāşıḳın, -ı, -n]*

ʿAyş umma dehr-i dūndan iy ʿāşıḳ-ı belā-keş
ʿĀşıḳ cihānda ḫurrem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/12). [ʿāşıḳ]*

Öldüricek beni ol cādū gözüñ
Buluram ʿāşıḳlaruñ içre şeref *(G. 197/10). [ʿāşıḳlaruñ, -lar, -uñ]*

Hey ne ʿāşıḳsın sen iy Cem kim ḳamu ḫūbān-ı şehr
Ḳurtulımaz dīde-i maʿşūḳ-bāzuñdan senüñ *(G. 216/13). [ʿāşıḳsın, -sın]*

ʿĀşıḳ ki ruḫuñ şevḳine cān eyleye teslīm
Anuñ kefeni berg-i gül ü yāsemen olsun *(G. 311/7). [ʿāşıḳ]*

Ḫabībüm nāz birle girmiş āle
Ki ʿāşıḳ göñlin ol āl ile ala *(G. 332/2). [ʿāşıḳ]*

Ol ġamze-i ġammāz ile nāz itme iñende
ʿĀşıḳlaruña luṭfuñı az itme iñende *(G. 354/2). [ʿāşıḳlaruña, -lar, -uñ, -a]*

Çün duʿādur ʿāşıḳa düşnām-ı laʿli dil-berüñ
Ẕikri ḫayr olsun anuñ kim işidüp āmīn diye *(G. 358/11). [ʿāşıḳa, -a]*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāşıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/2). [ʿāşıḳuñ, -uñ]*

Dil-ber ġamında miḥnet ü derd ü belā ile
Vaḳt-i ṣafāda çekdügi ʿāṣıḳ ʿanā ḥaḳı *(K. 6/30). [ʿāṣıḳ]*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāṣıḳ cefā içün
Derd ü belā-yı ʿışḳa olan mübtelā ḥaḳı *(K. 6/27). [ʿāṣıḳ]*

Duʿā idüñ bize iy dōstlar īmān ola rūzī
Taḥammül müşkil oldı ʿāṣıḳa ʿālem raḳīb ancaḳ *(K. 9/44). [ʿāṣıḳa, -a]*

Gözüñüñ kūşesine hā diyince
Niçe ʿāṣıḳları meftūn idersin *(Mua. 327/2). [ʿāṣıḳları, -lar, -ı]*

ʿĀṣıḳları cemʿ eyledi şemşīr-i ġamzeñ iy ṣanem
Tā kim perīṣān eyleyüp ʿarż eyleye cevr ü sitem *(Mua. 335/1). [ʿāṣıḳları, -lar, -ı]*

ʿāṣıḳ ol-: *Âşık olmak, sevdalanmak, sevgiliye gönülden bağlanmak.*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀṣıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/10). [ʿāṣıḳ olana, -an, -a]*

Her ḳaçan zülf-i ser-endāzuñ ṣala çevgān-ı müşk
ʿĀṣıḳ olanlar başın meydāna atar ṭūb içün *(G. 301/8). [ʿāṣıḳ olanlar, -an, -lar]*

āşikār: *Belli, meydanda, açık.*

Derdümi ṣaḳlayam didükçe ḫaṭuñ
Gözlerüm üzre āşikār yazar *(G. 130/8). [āşikār]*

āşikār eyle-: *Ortaya koymak, meydana çıkarmak, belli etmek.*

Vehm iderdüm dehenüñ noḳṭa-i ġayb ola diyü
Āşikār eyledi bu yoḳ yire evhām-ı lebüñ *(G. 219/12). [āşikār eyledi, -di]*

āşikār it-: *Ortaya koymak, meydana çıkarmak, belli etmek.*

Bāġ-ı ḥüsnüñde leṭāfet güli açılsa n'ola
Āşikār itdi ruḫuñ luṭfını āṣār-ı ḳadeḥ *(G. 36/6). [āşikār itdi, -di]*

Niçe bir pinhān yanam ol bilüben bilmezlene
Baş açup rāzum öñinde āşikār itsem gerek *(G. 218/6). [āşikār itsem, -se, -m]*

āşikār ḳıl-: *Ortaya koymak, meydana çıkarmak, belli etmek.*

Didüm olmadın bu fikrüñ derdi ile bī-ḳarār
Gel kerem ḳıl iy ḳamer-ruḫ aduñı ḳıl āşikār *(Mua. 1/2). [āşikār ḳıl]*

āşikār ol-: *Meydana çıkmak, belli olmak, görünmek, ayan olmak.*

Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ olaldan āşikār
Müşk-i Çīne ḳalmadı her-giz revāc *(G. 34/9). [āşikār olaldan, -aldan]*

Āşikār olalı gül yüzüñde müşkīn ḫāller
Anlar ucından gelüpdür başuma çoḳ ḫāller *(G. 119/1). [āşikār olalı, -alı]*

Ḳāmet ü ebrūñ olaydı āşikār
Olur idi bu Cem-i bī-dil şikār *(Mua. 281/1). [āşikār olaydı, -a, -y, -dı]*

Baş çeküp zülfüñ yüzüñden ḥaṭṭuñ oldı āşikār
Ṣan ṭılısm-ı mār ile bulındı ḥüsnüñ maṭlebi *(G. 400/11). [āşikār oldı, -dı]*

Zülf-i miskīnüñ ucından ḫaṭṭuñ oldı āşikār
Gör neler getürdi āḫir başuma baḫt-ı siyāh *(G. 327/3). [āşikār oldı, -dı]*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol ṣanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/12). [āşikār oldı, -dı]*

Kemend-i zülfüñi her dem ḳo āşikār olsun
Ki cān ü dil anı görüp aña şikār olsun *(G. 281/1). [āşikār olsun, -sun]*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dideden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār *(K. 2/52). [āşikār olupdur, -up, -dur]*

Ṣüls ü muḥaḳḳaḳ ile riḳāʿ iy perī-ṣıfat
Ḫaddüñ ṣaḥīfesinde olur āşikār nesḫ *(G. 39/4). [āşikār olur, -ur]*

āşikārā ḳıl-: *Ortaya çıkarmak..*

Ḳaddüñle ḳaşuñ ḳıl āşikārā
Kim görine ḥüsn-i ʿālem-ārā *(Mua. 213/1). [āşıkārā ḳıl]*

Dūd-ı āhumdur ki oldı āşikār
Bu görinen ṣanma ki eflākdür *(G. 93/7). [āşikār oldı, -dı]*

āşikārā ol-: *Apaçık meydanda olmak.*

Bu ezhāruñ birin ḳıl dilde iḫfā
Ki sen dimedin ola āşikārā *(Mes. 1/8). [āşıkārā ola, -a]*

āşikāre: *Belli, meydanda, açık.*

Zülfüñ kemend-i ḳaṣdı çü dāyim şikāredür
Ṣayd olacaġı cānum aña āşikāredür *(G. 94/2). [āşikāredür, -dür]*

āşikāre: *Açıkça, belli ederek, saklamadan.*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/17). [āşikāre]*

ʿāşıḳ-ı belā-keş: *Eziyet çeken âşık.*

ʿAyş umma dehr-i dūndan iy ʿāşıḳ-ı belā-keş
ʿĀşıḳ cihānda ḫurrem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/11). [ʿāşıḳ-ı belā-keş]*

ʿāşıḳ-ı bī-çāre: *Çaresiz, zavallı âşık.*

Leblerüñ bir kez dise iy ʿāşıḳ-ı bī-çāre gel
Cān-ı şīrīnden çıḳarur ʿāşıḳ-ı bī-çāreyi *(G. 420/5). [ʿāşıḳ-ı bī-çāre]*

Nāle vaḳtinde gözüm yaşın temāşā eylesün
ʿĀşıḳ-ı bī-çārelerden seyr-i dūlāb isteyen *(G. 307/8). [ʿāşıḳ-ı bī-çārelerden, -ler, -den]*

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreye raḥm eylemez
Nā-müselmāndur ḥabībüñ zülfi āh *(Mua. 199/1). [ʿāşıḳ-ı bī-çāreye, -y, -e]*

Leblerüñ bir kez dise iy ʿāşıḳ-ı bī-çāre gel
Cān-ı şīrīnden çıḳarur ʿāşıḳ-ı bī-çāreyi *(G. 420/6). [ʿāşıḳ-ı bī-çāreyi, -y, -i]*

ʿāşıḳ-ı dīdār ol-: *Güzel yüze âşık olmak.*

Cem yüzüñden ġayrıya baḳmadugı budur sebeb
ʿĀşıḳ-ı dīdār olan ḳalur hemān dīdārda *(G. 346/14). [ʿāşıḳ-ı dīdār olan, -an]*

ʿāşıḳ-ı dīvāne: *Divane âşık.*

Bīgāne idemez cigerin tīrüñe siper
Bu iş gelürse ʿāşıḳ-ı dīvāneden gelür *(G. 108/4). [ʿāşıḳ-ı dīvāneden, -den]*

ʿāşıḳ-ı şādıḳ: *Sadakatli âşık.*

Çoḳdur egerçi ʿāşıḳ-ı şādıḳ cihānda līk
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse görmedüm *(Mua. 302/1). [ʿāşıḳ-ı şādıḳ]*

ʿāşıḳ-ı şeydā: *Çılgın âşık.*

Kimdür belā-yı ʿışḳ ile rüsvā benüm bigi
Yoḳdur cihānda ʿāşıḳ-ı şeydā benüm bigi *(G. 412/2). [ʿāşıḳ-ı şeydā]*

asıl-: *Asılı konumda olmak II bağlanmak, gönül vermek, sevdalanmak.*

Aşılmış iken odlara yaḳmaḳ revā degül
Düşdi zemīne çün kesilüp rīsmān-ı şemʿ *(G. 190/17). [aşılmış, -mış]*

Zülfine aşılalı dil yārüñ
Ser-nigūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/3). [aşılalı, -alı]*

Şol zülf-i dārügīrüñe aşılmaġa maḥal
Bir aşılası görmedüm aşlā benüm bigi *(G. 412/3). [aşılmaġa, -maġ, -a]*

Veh ki aşıldı ḳaşı ṭāḳına dil
Şınmasaydı bu āb-gīne bugün *(G. 304/9). [aşıldı, -dı]*

Şol zülf-i dārügīrüñe aşılmaġa maḥal
Bir aşılası görmedüm aşlā benüm bigi *(G. 412/4). [aşılası, -ası]*

asıl-: *Asılmak, idam edilmek.*

El şundı dehānına diyü zülf-i siyāhı
Yoḳ cürm ile aşılmaḳ o miskīne ne müşkil *(G. 242/4). [aşılmaḳ, -maḳ]*

Düzd-i dil aşılmaġa iy zülf-i pür-çīn dem-be-dem
Çīn ü Māçīnde düzilmiş ʿanberīn çengālsin *(G. 298/7). [aşılmaġa, -maġ, -a]*

Cān virür aşılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/9). [aşılmaġa, -maġ, -a]*

āşinā: *Tanıyan, bilen, vâkıf.*

Ḥaḳ ʿışḳuñı eylemedin īcād
Dil ʿışḳuña āşınādur iy dōst *(G. 26/16). [āşınādur, -dur]*

Egerçi ʿālem içre bī-nevāyam
N'ola çün ḥüsnüñ ile āşınāyam *(Mua. 295/2). [āşınāyam, -y, -am]*

āşınā: *Bildik kimse, dost, enis II âşık.*

Yadı yād idüp beni yad eyledi
Yadlardan āşınāyı çoḳ görür *(G. 110/6). [āşınāyı, -y, -ı]*

āşınā: *Bildik, yakın, munis.*

N'ola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz ü şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşınā devrānıdur *(G. 69/6). [āşınā]*

Nice ḳan aġlamasun gözlerüm kim
Raḳīb-i seg-ṣıfat saña āşınādur *(G. 79/10). [āşınādur, -dur]*

Şol dem ki daḫı mülk-i zamāne ḫalā-y-imiş
Dil ṭalʿat-ı cemālüñ ile āşınā-y-imiş *(G. 173/2). [āşınā-y-imiş, -y, -i, -miş]*

Āşınā cemʿini yad idüp ḳılursın yadı yād
Yoḳsa telḳīn mi iderler ki āşınādan vāz gel *(G. 243/3). [āşınā]*

Āşınā cemʿini yad idüp ḳılursın yadı yād
Yoḳsa telḳīn mi iderler ki āşınādan vāz gel *(G. 243/4). [āşınādan, -dan]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşınāñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/1). [āşınāñ, -n]*

āşınā ḳıl-: *Yakın, munis eylemek.*

Cānumı ʿışḳ āteşi ile ḳılaldan āşınā
Buldı hecr-i cān-güdāzuñ müzd-i bī-ḥad dil-berā *(Mua. 328/1). [āşınā ḳılaldan, -aldan]*

āşınā ol-: *Bir durumu yaşamak, ona erişmek.*

Ḳıldı zamāne cevr ü cefālar baña dirīġ
Ẕevḳ u ṣafāya olımadum āşınā dirīġ *(Terk. 3/38). [āşınā olımadum, -ı, -ma, -du, -m]*

ʿasīr ol-: *Zor olmak.*

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr *(G. 65/2). [ʿasīr olur, -ur]*

āsitān: *Kapı, eşik II sevgilinin eşiği.*

Ne dil ki ol āsitān ḳadrini bilmez
Belüñ kim āsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/1). [āsitān]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/5). [āsitānınuñ, -ı, -nuñ]*

Çün yaşlarum yüzümden aḳar āsitānına
Bārī yüzüm o Kaʿbede zer nāv-dān idüñ *(G. 221/5). [āsitānına, -ı, -n, -a]*

Ol dem ḳanı ki mürġ-ı dile āsitānuñuñ
Her kūşe-i müşerrefi bir āşiyān idi *(G. 415/9). [āsitānuñuñ, -uñ, -uñ]*

Ḳapuñdan ayru düşeli oldum ẕelīl ü ḫᵛār
Bildüm ki devletüm benüm ol āsitān imiş *(G. 166/8). [āsitān]*

Seyl-i eşküm çoḳ geçüpdür āsitānuñdan didüm
Didi kim geçdi geçen ol mācerādan vāz gel *(G. 243/15). [āsitānuñdan, -uñ, -dan]*

Āsitānuñdan beni redd itmesün bir dem Ḫudā
Kim işigüñ ṭopraġıdur devlet ü cāhum benüm *(G. 253/5). [āsitānuñdan, -uñ, -dan]*

Ḫad yoḳ belā-yı dehre yüz ur āsitānına
Dök yaşlaruñ sitāresin iy bī-sitāre Cem *(G. 273/13). [āsitānına]*

Ol dem ḳanı ki Kaʿbe-i kūyuñ mekān idi
Ārām-gāhı göñlümüñ ol āsitān idi *(G. 415/2). [āsitān]*

Āsmān-mānend olursa āsitānuñ yaraşur
Yaşlarum her dem çü taʿyīn ide her seyyāreyi *(G. 420/3). [āsitānuñ, -uñ]*

Ṣabā-veş yüz süren ol āsitāna
İrişür iy ṣanem maḳṣūd-ı cāna *(Mua. 240/1). [āsitāna, -a]*

āsitāne: *Kapı, eşik II sevgilinin eşiği.*

Ḫarem hevāsına bağlanma iy ṣanem iḥrām
Cihānda ḳıble-geh ol āsitāne yitmez mi *(G. 419/12). [āsitāne]*

āşiyān: *Yuva, kuş yuvası.*

Ol dem ḳanı ki mürġ-ı dile āsitānuñuñ
Her kūşe-i müşerrefi bir āşiyān idi *(G. 415/10). [āşiyān]*

āşiyān it-: *Kuş yuvası yapmak.*

Dehānuñda zebānuñ gibi olmaz āşiyān itse
Şeker tenginde ṭūṭī ġonce içre bülbül-i gūyā *(G. 10/3). [āşiyān itse, -se]*

āşiyān ṭut-: *Kuş yuvası yapmak.*

Āşiyān ṭutalı başumda ḫayāl-i zülf-i dōst
Leyle-i zülfinde dil Mecnūn gibi sevdāyīdür *(G. 105/7). [āşiyān ṭutalı, -alı]*

āşiyān yap-: *Kuş yuvası yapmak.*

Āşiyān yapdı başı üstine ḳuşlar şanma
Serv mecnūn olalı serv-i ḫırāmānuñ içün *(Müf. 10/1). [āşiyān yapdı, -dı]*

āşiyāne idin-: *Yuva edinmek.*

Ḳāf-ı ferāġati idinüp āşiyāne dil
ʿAnḳā-miṣāl baḳmaz iken bu cihāne dil *(Mua. 53/1). [āşiyāne idinüp, -üp]*

āşiyān-ı firāḳ: *Ayrılık yuvası.*

Şeker lebüñ hevesinüñ hevāsına düşeli
Maḳām-ı ṭūṭī-i dil oldı āşiyān-ı fırāḳ *(G. 207/6). [āşiyān-ı fırāḳ]*

āşiyān-ı müşk: *Miskli kuş yuvası.*

Ṭāvūs-ı ḳuds olmasa zülfüñ olur m'idi
Müşkīn ḫaṭuñdan anuñ içün āşiyān-ı müşk *(G. 217/8). [āşiyān-ı müşk]*

āşiyān-ı vaṣl: *Kavuşma yuvası.*

Dest-gīr olmazsa zülfüñ āşiyān-ı vaṣluña
Mürġ-ı dil her-giz irişmez iy perī pervāz ile *(G. 330/3). [āşiyān-ı vaṣluña, -uñ, -a]*

āşiyān-ı zāġ: *Karga yuvası II rakip.*

Çün hümā-yı ḳudsdür vaṣluñ ne lāyıḳdur şehā
Ki āşiyān-ı zāġa ḳarşu eyleye pervāz-ı nāz *(G. 148/6). [āşiyān-ı zāġa, -a]*

'aşḳ: *Aşk.*

Didüm bu ne nāz ü ne 'itāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] 'aşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/10). ['aşḳ]*

aṣl: *Asıl, öz, hakikat, esas.*

Göñül bizden gidüp zülfine vardı
Ki olur mevcūd olan aṣlına rāci' *(G. 187/12). [aṣlına, -ı, -n, -a]*

Didi kim her kim küsūf aṣlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/3). [aṣlın, -ı, -n]*

aṣla: *Asla.*

Şol zülf-i dārügīrüñe aşılmaġa maḥal
Bir aşılası görmedüm aṣlā benüm bigi *(G. 412/4). [aṣlā]*

Her kime meded disem urur başuma sengi
Ben ḫaste-dile kimsene raḥm itmedi aṣlā *(K. 5/72). [aṣlā]*

Bir yirde 'aceb ḳalmadı mı ġayret-i İslām
Kim bizi arar kimsene bulınmaya aṣlā *(K. 5/124). [aṣlā]*

Ben çāresüze raḥm idüben çāre sen eyle
Bu varṭa-i pür-bīme ki yoḳ çāresi aṣlā *(K. 5/202). [aṣlā]*

Ṣaḳındum dīn-i İslāmı ve aṣlā olmadum rāżī
İder mi ehl-i Ḥaḳ ḳaṣdın ḫired-mend-i lebīb ancaḳ *(K. 9/29). [aṣlā]*

aṣlaḥa'llāhü şānehü ebedā: *Allah ıslah etsin, Allah iyiliğini versin anlamında bir sitem ifadesi.*

Şāne urduḳça zülfine cān dir
Aṣlaḥa'llāhü şānehü ebedā *(G. 5/4). [aṣlaḥa'llāhü şānehü ebedā]*

āsmān: *Gök, sema.*

Dil işigüñde zülfüñe dīvāne olalı
Ger rīsmānı görür ise āsmān ṣanur *(G. 95/6). [āsmān]*

Ne dil ki ol āsitān ḳadrini bilmez
Belüñ kim āsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/2). [āsmān]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/6). [āsmān]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/6). [āsmān]*

Ḫarc içün ḫ^vān-ı cemālüñ süfresinde iy ṣanem
Āsmānda mihr ü māha ḳurṣ-ı nān ışmarlaram *(G. 247/16). [āsmānda, -da]*

Emrindedür zemīn ü zamān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde-durur kūh ü hem feḳār *(K. 2/19). [āsmān]*

Ḳudretüñden oldı Keyvān çarḫ üzre pās-bān
Ḥikmetüñden oldı Mirrīḫ āsmāna kūtvāl *(K. 3/36). [āsmāna]*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫıdmetüñe oldı püşt-ḫam *(K. 7/60). [āsmān]*

Ḳamer yüzüñden almaġa nişānı
Hemīşe seyr ider āsmānı *(Mua. 285/2). [āsmānı, -ı]*

āsmān ü zemīn: *Yeryüzü ve gökyüzü.*

Ṭoludur cümle āsmān ü zemīn
Niʿam-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/21). [āsmān ü zemīn]*

āsmān-gīr it-: *Göğü tutan, göğü kaplayan yapmak.*

Seni sulṭān-ı ḥüsn eyleyen itdi
Cemüñ āhı livāsın āsmān-gīr *(G. 124/16). [āsmān-gīr itdi, -di]*

āsmān-ı der-geh: *(Sevgilinin) gökyüzüne benzeyen eşiği, eşiğinin göğü.*

Yaşlarum ılduzlarını kim ḥisāb iderdi ger
Āsmān-ı der-gehüñ ḫākinde īṣār olmasa *(G. 362/12). [āsmān-ı der-gehüñ, -üñ]*

āsmān-mānend ol-: *Gökyüzü gibi olmak.*

Āsmān-mānend olursa āsitānuñ yaraşur
Yaşlarum her dem çü taʿyīn ide her seyyāreyi *(G. 420/3). [āsmān-mānend olursa, -ur, -sa]*

ʿaṣr: *Devir, zaman, çağ.*

Olamaz mihr ü meh bu ʿaṣr içinde
Güzellükde senüñ ḥüsnüñe hem-tā *(G. 11/7). [ʿaṣr]*

aṣṣı: *Fayda, yarar.*

Ḳatl-i ʿuṣṣāḳı şehā kendüñe aṣṣı ṣanup āh
Ḳılma bu ʿādeti kim ṣoñra ziyānuñ olısar *(G. 54/5). [aṣṣı]*

Bāzār-ı ġamda cevrine cān virüp alduġum
Aṣṣı ṣanurdum anı baña ol ziyān imiş *(G. 166/10). [aṣṣı]*

Cān vireli yoluñda ṣanma ki ziyān itdüm
Aṣṣı bāña oldur kim buldum o ziyāndan ḥaẕ *(G. 185/8). [aṣṣı]*

āster: *Kumaş veya deriden yapılan bazı eşyalarda sağlamlığı temin için kumaşın veya derinin iç tarafına geçirilen ince bez vb. şeyler.*

Bir ḥulle-i sündüs midür ol zülf-i semen-sā
Kim aṭlas-ı nesrīnden aña āster olmış *(G. 175/8). [āster]*

āstīn: *Yen, elbisenin kolu.*

Öpmez elini kimse meger āstīn öper
Ḳoçmaz belini kimsene illā meger kemer *(G. 116/3). [āstīn]*

Birinüñ kimse elini öpmez illā āstīn
Birinüñ kimse belini ḳoçamaz illā kemer *(G. 138/9). [āstīn]*

āstīn ṣal-: *Feragat etmek, el çekmek, vazgeçmek.*

Ḥasret-i bī-ḥad ṭutar dāyim kemīn
Āreden cevrüñ ṣalaldan āstīn *(Mua. 147/2). [āstīn ṣalaldan]*

āşūb: *Kavga, kargaşalık, gürültü.*

Gözlerüñ ḳaṣduma ḫancer çekmesün āşūb içün
Ġālib olanlar ḳaçan ḫancer çeker maġlūb içün *(G. 301/1). [āşūb]*

Ḥüsnüñ olalı laṭīf ü maḥbūb
Çeşmüñ dü-cihāna ṣaldı āşūb *(Terc. 1/34). [āşūb]*

āsūde eyle-: *Rahata, huzura eriştirmek.*

Āsūde eyle bu Cem-i dil-ḫasteyi müdām
Ẓıll-i ʿināyetinde İlāhī Muḥammedüñ *(Terk. 1/251). [āsūde eyle]*

āşüfte: *Karışık, perişan.*

Derd-i devrānı nice dīvān ide āşüfte dil
Gözlerüm yaş ile ġarḳ oldı ṣuya defter felek *(Terk. 2/45). [āşüfte]*

āşüfte: *Meftun, tutkun, divane.*

Cān naḳdini tārāc-ı ġam-i ʿışḳ idüp ol meh
Āşüftesine ḫaylī ziyān eyledi gitdi *(G. 414/10). [āşüftesine, -si, -n, -e]*

Yaşum olalı deryāya ber-ā-ber
Görür āşüfte[ler] ḫaylī belālar *(Mua. 11/2). [āşüfte[ler], -ler]*

Ser-i zülfüñe dil olaldan esīr
Bir āşüfteyem ki bulunmaz naẓīr *(Mua. 51/2). [āşüfteyem, -y, -em]*

ʿIḳd-i zülfüñde yüz itmişdi girih
Tā ḳıla āşüfte dil anı zirih *(Mua. 206/2). [āşüfte]*

āşüfte ḳıl-: *Tutkun, çılgın gibi seven, meftun etmek.*

Dil yoḳ semende kim ruḫuñ āşüfte ḳılmamış
Sünbül mi var ki zülfüñe āşüfte olmamış *(Mua. 198/1). [āşüfte ḳılmamış, -ma, -mış]*

āşüfte ol-: *Darmadağınık, perişan olmak.*

Ḳara zülfüñ bigi āşüfte oldı
Görelden dil bu zülf-i bī-ḳarārı *(G. 383/7). [āşüfte oldı, -dı]*

Kim ki zülfüñ ucına oldı esīr
Lā-büd āşüfte olupdur yüzde bir *(Mua. 271/2). [āşüfte olupdur, -up, -dur]*

āşüfte ol-: *Tutkun, çılgın gibi seven, meftun olmak.*

Dil yoḳ semende kim ruḫuñ āşüfte ḳılmamış
Sünbül mi var ki zülfüñe āşüfte olmamış *(Mua. 198/2). [āşüfte olmamış, -ma, -mış]*

āşüfte-dil: *Gönlü perişan, âşık, avare.*

Müşke teşbīh itdi ḫālini meger āşüfte-dil
Bildi yañıldugın oldı ḫāl-i dil-berden ḫacil *(Mua. 109/1). [āşüfte-dil]*

āşüfte-dil ḳıl-: *Perişan gönüllü eylemek.*

Ḫayāl-i zülf peyveste n'idem kim
Ḳılur āşüfte-dil cem'iyyetini *(Mua. 159/2). [āşüfte-dil ḳılur, -ur]*

aşur-: *Aşırmak, belli bir sınırın üstüne çıkarmak.*

Çü ölmekden beterdür raḥm it iy dōst
İñen ḥadden aşurma intiẓārı *(G. 383/10). [aşurma, -ma]*

at-: *Atmak, fırlatmak.*

Her ne cāna kim atar ġamzelerüñ tīr-i belā
Cümlesin rāst atar eylemeyüp hīç ḫaṭā *(G. 4/3). [atar, -ar]*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/5). [atmasun, -ma, -sun]*

Ṭa'ne ṭaşı atduġuñca ṣaḳladuġum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek *(G. 218/13). [atduġuñca, -duġ, -uñ, -ca]*

Ṭa'ne ṭaşın atma Cem göñline kim
Ṭaşa döymez şīşe-i nāzük-mizāc *(G. 34/13). [atma, -ma]*

Ḫūn-rīz ġamzeñe ideli sīnemi siper
Ne deñlü oḳ ki ġamz ile atsañ siperdedür *(G. 64/8). [atsañ, -sa, -ñ]*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/11). [atma, -ma]*

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar
Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar *(G. 92/1). [atar, -ar]*

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar
Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar *(G. 92/2). [atar, -ar]*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/6). [atar, -ar]*

Ya ḳaşı atduġınca ġamze oḳın
Eyle iy Cem aña siper cigerüñ *(G. 209/13). [atduġınca, -duġ, -ınca]*

Şol kemān-ebrūlaruñ cānā ne deñlü atsa tīr
Şād olup aña hedef dāyim dil ü cān ideyin *(G. 290/11). [atsa, -sa]*

Her ḳaçan zülf-i ser-endāzuñ ṣala çevgān-ı müşk
ʿĀşıḳ olanlar başın meydāna atar ṭūb içün *(G. 301/8). [atar, -ar]*

Ol kemān-keş ḳaşlaruñ atduḳça ġamzeñ oḳların
Ḳaṣd idüpdür cānuma beñzer ki gözler hā beni *(G. 374/7). [atduḳça, -duḳ, -ça]*

at-: *(Zindan, kuyu) atmak, koymak, tıkmak.*

Gözleri zülfi kemendi ile raḥm eylemeyüp
Bend idüp cān ü dili çāh-ı zenaḫ-dāne atar *(G. 92/8). [atar, -ar]*

at-: *Atmak, bırakmak.*

ʿIşḳuñ odında Cemüñ ḥālini gören didi kim
Kim ola kendözini āteş-i sūzāne atar *(G. 92/10). [atar, -ar]*

at-: *(Ok) atmak, fırlatmak.*

Ḫākī-veş ola meskeni ṭopraḳ yolı hevā
Her kimi ki atsa reddi kemānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/218). [atsa, -sa]*

ʿaṭā: *Cömertçe verme, ihsan, bağış, bağışlama, af.*

Cevr ü ġamuñ eksük itme bir dem
Kim Cem ḳuluña ʿaṭādur iy dōst *(G. 26/30). [ʿaṭādur, -dur]*

Gerçi kim cürm ü ḫaṭādur işümüz n'oldı ʿaṭā
Gerçi kim iki elüm ḳanda velī ḳanı kerem *(K. 1/131). [ʿaṭā]*

Ehl-i Ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı *(K. 6/10). [ʿaṭā]*

Nāz ü naʿīm yirine nār-ı caḥīm ider
Budur hemīşe senden irişen ʿaṭā felek *(Terk. 3/12). [ʿaṭā]*

ʿaṭā eyle-: *Bağışlamak, ihsan etmek.*

Ey ki sāyilden nihān itdüñ bugün ḫᵛān-ı ḫaṭā
Eylerem deryūze-i iḥsānuñ eylerseñ ʿaṭā *(Mua. 192/2). [ʿaṭā eylerseñ, -r, -se, -ñ]*

ʿaṭā ḳıl-: *Cömert davranmak, ihsanda bulunmak, lutfetmek.*

Ḫᵛān-ı ḥüsnüñde ʿaṭā ḳıl baña sen būse müdām
Çünki ʿām oldı ḳamu ʿāleme inʿām-ı lebüñ *(G. 219/5). [ʿaṭā ḳıl]*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercīse ḳılup eyledüñ nīgū ḫıṣāl *(K. 3/38). [ʿaṭā ḳılup, -up]*

ʿaṭā ol-: *Bağışta, ihsanda bulunmak.*

Niçe kim ola ʿaṭā defter-i dībāçe-i cūd
Niçe kim ola vefā nāme-i ʿunvān-ı kerem *(K. 1/143). [ʿaṭā ola, -a]*

atdur-: *Atmak, koymak, tıkmak (zindan, kuyu bağlamında).*

Gözlerinden Yaʿḳūbuñ ḳan itdürüben Yūsufı
Geh ḳuyuya bıraġup geh atduran zindān felek *(Terk. 2/10). [atduran, -an]*

āteş: *Ateş.*

Yanar idüm ʿışḳ odına aġlamasam rūz ü şeb
Lā-cerem kim āb olıcaḳ āteşi teskīn ider *(G. 58/12). [āteşi, -i]*

Yaḳardı āhum ile yiri āteş
Yaşum ger ḳılmasa tedbīr-i āteş *(G. 170/1). [āteş]*

Ruḫ u zülfüñ dil ü cān micmerinde
Birisi ʿūd olupdur biri āteş *(G. 170/6). [āteş]*

Siper ṭutmaduġı Cem āhı bu kim
Kemān-ı āhuñ olur tīri āteş *(G. 170/10). [āteş]*

Ṭıyneti reşkinde şu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/10). [āteş]*

Dil gördi ruḫuñ āteşini cāndan uşandı
Bu oda yanası yine odlāre mi yandı *(G. 398/1). [āteşini, -i, -n, -i]*

Lebüñ ṣafāsına ruḫ-sāruñ āteşinde göñül
Nemek ṣafāsı ile raḳṣ ider kebāb ola mı *(G. 401/5). [āteşinde, -i, -n, -de]*

Cānumı ʿışḳ āteşi ile ḳılaldan āşinā
Buldı hecr-i cān-güdāzuñ müzd-i bī-ḥad dil-berā *(Mua. 328/1). [āteşi, -i]*

āteş: *Ateş II can ve gönül ateşi.*

Her ḳaçan kim ġam-i ʿışḳuñ dil-i ġam-nāke düşer
Dil ü cān şöyle yanar ki āteşi eflāke düşer *(G. 89/2). [āteşi, -i]*

āteş: *Ateş II ayrılık ateşi.*

Her ḳaçan ʿışḳuñ eli ṣabr ṭonın çāk eyler
Gözüm ābı ile hevāñ āteşini ḫāk eyler *(G. 117/2). [āteşini, -i, -n, -i]*

āteş: *Ateş II aşk ateşi, aşkın yakıcılığı.*

ʿIşḳ āteşin eylemege teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı *(Terc. 1/101). [āteşin, -i, -n]*

āteş düşür-: *Ateş düşürmek, yakmak, ızdırap vermek.*

Perde-i ʿuşşāḳda çün būselik itdüñ ḳarār
Mutribā āteş düşürdüñ cānuma ol sāz ile *(G. 330/8). [āteş düşürdüñ, -dü, -ñ]*

āteş ol-: *Ateş olmak.*

Olupdur zülf ü rūyüñ ḥasretinden
Dil-i dīvānenüñ zencīri āteş *(G. 170/8). [āteş olupdur, -up, -dur]*

Ḫadüñde n'ola mesken ḳılsa ḫaṭṭuñ
Ki olur dīnden çıḳanuñ yiri āteş *(G. 170/4). [āteş olur, -ur]*

āteş ṭāsı: *Ateş tası, işkence için kızdırılarak başa geçirilen tas.*

Ḥasret-i Sulṭān Oġuz Ḫān ben Cem[i] ḥasretleri
Cām-ı Cemde āteş ṭās[ı] gibi yaḳsun felek *(Terk. 2/66). [āteş ṭās[ı]]*

āteş ṭut-: *Alev almak, tutuşmak.*

Āteş ṭutar ʿālemi göñülden
Āh eyledügümce her seḥer-gāh *(Terc. 1/89). [āteş ṭutar, -ar]*

āteş-i āh-ı ṣubḥ-gāh: *Sabah vaktindeki âhın ateşi.*

Oda yaḳan felekde Mihr ü Mehi
Āteş-i āh-ı ṣubḥ-gāhumdur *(G. 53/4). [āteş-i āh-ı ṣubḥ-gāhumdur, -um, -dur]*

āteş-i āh: *Âh ateşi.*

Dil-berā eyle ḥaẕer āhum odından ki benüm
Āteş-i āhum ile kevn ü mekān oda yanar *(G. 90/10). [āteş-i āhum, -um]*

Eger āh eyleyeydüm derd ile ben
Yanardı āteş-i āhumla eflāk *(Kıt. 3/10). [āteş-i āhumla, -um, -la]*

āteş-i dil: *Gönül ateşi.*

Sīne tīr-i āhdan şöyle müşebbek oldı kim
Āteş-i dil her şikāfından çeker her dem ʿalem *(G. 270/12). [āteş-i dil]*

āteş-i hecr: *Ayrılık ateşi.*

Mezraʿ-ı vaṣlı nişābından naṣīb umarken āh
Āteş-i hecri irüp od urdı nā-geh ḫirmene *(G. 361/18). [āteş-i hecri, -i]*

āteş-i ḥüsn: *Güzellik ateşi.*

Zülf-i şeb-rengüñ yaḳaldan āteş-i ḥüsnüñde ʿūd
Ṭutdı ser-tā-ser yüzüñüñ çevresin iy māh dūd *(G. 45/1). [āteş-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

āteş-i ʿışḳ: *Aşk ateşi.*

Yiridür ger āteş-i ʿışḳ üzre yansa cān ü dil
Çün hemīşe āteş-i sūzān kebāb altındadur *(G. 86/11). [āteş-i ʿışḳ]*

Āteş-i ʿışḳ ile her dem dil ü cān oda yanar
Bir kez āh eyler isem iki cihān oda yanar *(G. 90/1). [āteş-ı ʿışḳ]*

Geh ḥavāle āteş-i ʿışḳ idesin geh nār-ı ġam
Niçe bir bu resme ben dil-ḫaste yanam yaḳılam *(G. 270/3). [āteş-i ʿışḳ]*

Āteş-i ʿışḳuña ḳo kim yanayın hükm-i ezel
Ḫākümi āb [ü] hevāñ ile çü taḫmīr eylemiş *(G. 167/17). [āteş-i ʿışḳuña, -uñ, -a]*

āteş-i ruḫ-sār: *(Sevgilinin) yanağının ateşi.*

Siḥr ider beñzer ʿiẕārı ayına
Kim bitürdi āteş-i ruḫ-sārı gül *(G. 238/12). [āteş-i ruḫ-sārı, -ı]*

Āteş-i ruḫ-sārı eşk-i çeşmümi deryā ḳılur
Anuñ içün bu dil-i ġam-dīde yanar yaḳılur *(G. 104/1). [āteş-i ruḫ-sārı, -ı]*

Ḥüsnüñüñ devrinde cānā gezdürür micmer ḥaṭuñ
Āteş-i ruḫsāruñ ile yaḳuban ʿanber ḥaṭuñ *(G. 215/2). [āteş-i ruḫsāruñ, -uñ]*

āteş-i sūzān: *Yakıcı ateş.*

Yiridür ger āteş-i ʿışḳ üzre yansa cān ü dil
Çün hemīşe āteş-i sūzān kebāb altındadur *(G. 86/12). [āteş-i sūzān]*

ʿIşḳuñ odında Cemüñ ḥālini gören didi kim
Kim ola kendözini āteş-i sūzāne atar *(G. 92/10). [āteş-i sūzāne, -e]*

ʿĀrıżuñ nārını zülfüñ gül-şen itmiş ṣanasın
Āteş-i sūzān[ı] gül-zār oldı İbrāhīm içün *(G. 300/6). [āteş-i sūzān[ı], -ı]*

āteşīn: *Ateş gibi (kırmızı, parlak, yakıcı).*

Āteşīn mey dehenüñ ābına teşbīh ola mı
Ḫāk anuñ başına ki olmaya hevā-dārı ḳadeḥ *(G. 36/7). [āteşīn]*

āteşīn: *Ateşli, ateş dolu.*

Yaşuma raḥm it ki yiri āteşīn sīnemdedür
Baḳ bu merdüm-zādeye kim meskeni külḫendedür *(G. 120/7). [āteşīn]*

Āteşīn dilde çeşm-i fettānuñ
Yir ṭutar mı idi olmasa cādū *(G. 315/5). [āteşīn]*

aṭlas u dībā: *İpekli, değerli kumaş.*

Cāme yirine aṭlas u dībā begenmeyen
Az ḳaldı bu kim ola ḳabāsı ʿabā dirīġ *(Terk. 3/45). [aṭlas u dībā]*

aṭlas-ı cism: *Beden kumaşı.*

Dil-berā dībā-ber imiş kāz-ı ġam
Ki aṭlas-ı cismüñi ṭoġrar dem-be-dem *(Mua. 64/2). [aṭlas-ı cismüñi, -üñ, -i]*

aṭlas-ı nesrīn: *Nesrin gibi atlas.*

Bir ḥulle-i sündüs midür ol zülf-i semen-sā
Kim aṭlas-ı nesrīnden aña āster olmış *(G. 175/8). [aṭlas-ı nesrīnden, -den]*

aṭnāb-ı nücūm: *Yıldız ipi, yıldızlardan çadır ipi.*

Seyyāreler evtādına ferrāş-ı sipihrüñ
Aṭnāb-ı nücūm ile ḳurar ḫayme-i vālā *(K. 5/4). [aṭnāb-ı nücūm]*

āvān-ı kerem: *Kerem vakti.*

Feyż-i cūduñla-durur zīnet-i eyyām-ı vefā
Luṭfuñ inʿāmı ile zeyn olur āvān-ı kerem *(K. 1/50). [āvān-ı kerem]*

āvāre: *Perişan, derbeder, zavallı.*

Ḫaṭuñ sevdāsına düşmiş benefşe
Ki her bir meclisüñ āvāresidür *(G. 106/6). [āvāresidür, -si, -dür]*

Şaçuñ sevdāsına ʿışḳuñ yolında
Yürür āvāre dil menzil-be-menzil *(G. 230/8). [āvāre]*

Niçe bir derd ü belā ile bu āvāre göñül
Kendüye gelmeye her geh ki saña vāre göñül *(G. 239/1). [āvāre]*

āvāre: *Şaşkın, perişan, derbeder (kimse) II âşık.*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/1). [āvāresi, -si]*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/2). [āvāresi, -si]*

Müşk gibi ḳan yuṭaldan ḫāl ü ḫaṭṭuñ yādına
Bī-ḳarār itdi ḳara zülfüñ bu ben āvāreyi *(G. 420/8). [āvāreyi, -y, -i]*

āvāre ḳıl-: *Başıboş bırakmak, perişan, derbeder etmek.*

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnetle
Ḳıldı ben ḫasteyi āvāre diyār ayruluġı *(G. 390/6). [āvāre ḳıldı, -dı]*

āvāre vü rüsvāy-ı cihān ol-: *Cihanın rüsvası ve avaresi olmak.*

Olmışam Cem bigi āvāre vü rüsvāy-ı cihān
Baña bu işleri ol şūḫ-ı cihān eyleyeli *(G. 372/11). [āvāre vü rüsvāy-ı cihān olmışam, -mış, -am]*

āvārelüg: *Başıboşluk, serserilik, derbeder.*

Zülfi zencīrine dīvāne bigi ṭolaşdı
Düşdi āvāreluġuñ bendine dil yine dirīġ *(G. 195/10). [āvāreluġuñ, -üñ]*

āvāreluġa düş-: *Avare, başıboş olmak.*

Āvāreluġa düşdi daḫı cemʿ olımaz āh
Olalı dil ol zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/7). [āvāreluġa düşdi, -di]*

āvāz: *Feryat, nâra.*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/10). [āvāz]*

āvāz it-: *Bağırıp çağırmak.*

Dil ġam-ābādında cevrüñ leşkeri ḳonalı āh
Cümlesi yaġmā diyü āvāz ider dellāller *(G. 119/12). [āvāz ider, -er]*

āvāz it-: *Söylemek, şarkı söylemek.*

Ol ẕevḳ ile āvāz idüben dil diye her gün
Tā din diridir tenni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/23). [āvāz idüben, -üben]*

āvāze: *Ses, seda.*

Ġam ḳaddümi çeng eyledi raḥm it ṣanemā gel
Bu naġmelü āvāzeye sāz itme iñende *(G. 354/8). [āvāzeye, -y, -e]*

āvāze-i cūd: *Cömertliğin sesi.*

Çemen-i luṭfuñı pür eyledi āvāze-i cūd
Mesken idelden anı mürġ-ı ḫōş-elḥān-ı kerem *(K. 1/57). [āvāze-i cūd]*

āvāze-i ney: *Ney sesi.*

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫōşdur meclis içre āvāze-i ney *(G. 391/8). [āvāze-i ney]*

āvāz-ı maʿnī-i belābil: *Bülbüllerin seslerinin, ötüşünün manası.*

Budur āvāz-ı maʿnī-i belābil
Ḳomaz dilde belābilde belābil *(G. 236/1). [āvāz-ı maʿnī-i belābil]*

āvāz-ı müʾeẕẕin: *Müezzin sesi II ezan.*

İrişmeyeli gūşuma āvāz-ı müʾeẕẕin
Her ḳanda baḳam gözde uçar ṣaḥn-ı muṣallā *(K. 5/121). [āvāz-ı müʾeẕẕin]*

āvāz-ı nāz: *Naz şöhreti II sevgilinin işve ve naz hususundaki şöhreti.*

Niçe bir çeşmüñ ola iy māh-rū ġammāz-ı nāz
Niçe bir meşhūr ola şānuñda bu āvāz-ı nāz *(G. 148/2). [āvāz-ı nāz]*

āvāz-ı ṭās: *Tasın sesi.*

Çünki efġānuñdur iy Cem ṭās-ı ʿışḳı çıñradan
Rāz-ı ʿışḳuñ ṣaḳlaġıl kim fāş ider āvāz-ı ṭās *(G. 163/14). [āvāz-ı ṭās]*

avla-: *Avlamak II sevgilinin âşığını kendisine tutsak etmesi.*

Kemend-i zülfi cān avladuġınca
Ol āhū-çeşme kim olmaya naḫcīr *(G. 124/5). [avladuġınca, -duġ, -ınca]*

ʿavn: *Yardım.*

Ḫaṭuñ çü leşker-i firʿavn imiş ne ʿavn[i] gerek
Helāki ḳaṣdına eyle ḥavāle Mūsāyı *(G. 402/3). [ʿavn[i], -i]*

ʿavn-i sübḥānī: *Allah'ın yardımı.*

Şol oğraş bozdı Papa ḥīlesin biz de ḫalāş olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı şīb ancaḳ *(K. 9/38). [ʿavn-i sübḥānī]*

ay: *Hilal, yeni ay II bayramı müjdeleyen hilal.*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/3). [ayı, -ı]*

Çü ʿīd ayı gibi ḳaşuñı gördi
Saña Cem cānını ḳurbān bağışlar *(G. 59/11). [ayı, -ı]*

Çü ʿīd ayı-durur ḳaşuñı göster
Ki cānum saña ḳurbāna yazılmış *(G. 168/5). [ayı-durur, -ı, -durur]*

ay: *Ay, kamer.*

Ay gün yüzüñe āyine-dār olsa yaraşmaz
Zīrā ki degül āyinesi pāk ü mücellā *(G. 1/7). [ay]*

Gözlerüm gözlemekden ay yüzüñi
Çeşm-i seyyāre bigi oldı sefīd *(G. 44/5). [ay]*

Gün yüzüñ irse ḳalmaz aya vücūd
Ki ruḫuñ oldı mā-hüve'l-maḳṣūd *(G. 47/1). [aya, -a]*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/9). [ay]*

Ay yüzüñde deste-i gül yaştanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/3). [ay]*

Ḥüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/7). [ay]*

Yüzüñ ayını gözüm āyinelerden güniler
Nice ḫōş diḳḳat ider ayı nelerden güniler *(G. 121/1). [ayını, -ı, -n, -ı]*

Ġuṣṣa-i zülfüñ ile ṣubḥa dek ay yüzüñ añup
Gice seyyāre ṣayar dīde-i giryān uyumaz *(G. 159/9). [ay]*

Çün yoḳ ṭulūʿ[ı] meclis-i ʿışḳa ne fāyide
Ṭutam cemāl-i burc-ı saʿādetde ay-imiş *(G. 173/6). [ay-imiş, -i, -miş]*

Ay yüzüñ ṭaʿn-ı cemāl eyler iken ay ü güne
Düşdi bendine göñül uymadı pendine dirīġ *(G. 195/7). [ay]*

Dilerseñ göresin āyīnede ay
Göñül āyīnesinden ḥüsnüñe baḳ *(G. 205/11). [ay]*

Ben nice beñzedeyin gün yüzüñ ayın güneşe
Çün güneş būse-gehidür ṣanemā gerd-i rehüñ *(G. 222/5). [ayın, -ı, -n]*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/10). [ay]*

Egerçi mihr ider ḳaṭʿ-ı menāzil
Olamaz yüzüñ ayına muḳābil *(G. 230/2). [ayına, -ı, -n, -a]*

Gül ḳaçan beñzeye yüzüñ ayına
Kim bir ay ḳalmaz geçer bāzār-ı gül *(G. 238/9). [ayına, -ı, -n, -a]*

Ay yüzüñ bedri şeb-i zülfüñi pür-nūr eylemiş
Cām-ı laʿlüñ dir ki gelsün bezm-i meh-tāb isteyen *(G. 307/9). [ay]*

Yüzüñ dāyiresinde ḫaṭṭuñ iy dōst
Ṣanasın kim düşüpdür aya hāle *(G. 332/10). [aya, -a]*

Ben muḳābil ṭutmazam iy meh cemālüñ āyine
Kim felekden ay ine ola mücellā āyine *(G. 349/2). [ay]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/5). [ay]*

Meger ki muʿciz-i peyġamberīye müşʿirdür
Yüzüñde bīnī-i sīmīn ki şaḳḳ ider ayı *(G. 402/6). [ayı, -ı]*

Yüzüñ ayı ile ebrūñuñ hilālinüñ ḫayāline
Her ay başında görinür hilāl-i şekl-i māh egri *(G. 406/7). [ayı, -ı]*

Ḳamer devrinde Cem ʿömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/10). [ay]*

Gözleri şehlā yüzi bedr ay ḳaşları hilāl
Zülf[i] misk ü ʿanber ü nesrīnleri reyhāndur *(K. 8/19). [ay]*

Serv-ḳad sīmīn-beden Efrengī maḥbūb-ı melek
Ay ile gün ḥüsninüñ ʿışḳında ser-gerdāndur *(K. 8/22). [ay]*

Cem yüzüñ ayına ḳılduḳça naẓer
Ārede cāndan hemīşe ḥamd ider *(Mua. 8/1). [ayına, -ı, -n, -a]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr[i] yüzine niḳāb *(Mua. 46/1). [ay]*

Ḳaşuñ ucı farḳınuñ ḥaddi müdām
Gösterür arada bir ayı tamām *(Mua. 146/2). [ayı, -ı]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr yüzine niḳāb *(Mua. 205/1). [ay]*

Naẓarı pāk olanlar yüzüñ āyīne bilür
Yüzüñ āyīne bilenler ʿaceb ayı ne bilür *(Mua. 247/2). [ayı, -ı]*

ay: *Ay, yaklaşık otuz gün olarak kabul edilen süre.*

ʿĪd ayı diyü Kaʿbe-i kūyuñda yine Cem
Yā ḳaşlaruña cānını ḳurbān ider iy dōst *(G. 21/15). [ayı, -ı]*

Ruḫ u zülfi ḫayāli geçdi gözden
Bir ay geçdi giceye yoḳ nihāyet *(G. 24/4). [ay]*

Şeb ü rūz olmaya bu ayda taḳrīr
Ruḫ u zülfüñden eylersem ḥikāyet *(G. 24/17). [ayda, -da]*

Mūy-ı miyānı yādına her ay hilāl olup
Sīmīn beline sīmden eyler ḳamer kemer *(G. 116/7). [ay]*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/8). [ay]*

Mülk-i ḥüsnüñ ḥāṣılın her ayda taḥṣīl itmege
Ṣafḥa-i māh üzre bağlar müşk ile defter ḫaṭuñ *(G. 226/3). [ayda, -da]*

Gül ḳaçan beñzeye yüzüñ ayına
Kim bir ay ḳalmaz geçer bāzār-ı gül *(G. 238/10). [ay]*

Cānumı ḳurbān ider ʿīd ayıdur diyü gözüñ
Yā ḳaşuñdur görinen egri ḫayāl itmek neden *(G. 288/13). [ayıdur, -ı, -dur]*

Yā ḳaşuñ ʿīd ayıdur ḳurbānuñ olsun ḫūblar
Şimdi mi oldı melek ḳurbān İsmāʿīl içün *(G. 302/3). [ayıdur, -ı, -dur]*

Yüzüñ ayı ile ebrūñuñ hilālinüñ ḫayāline
Her ay başında görinür hilāl-i şekl-i māh egri *(G. 406/8). [ay]*

Ḳanġı ay kim Ḳadre olmışdur muḥīṭ
Ol semen-sīmānuñ adıdur basīṭ *(Mua. 180/1). [ay]*

ay: *Ay, kamer II sevgilinin yüzü.*

Yüzüñ ayını gözüm āyinelerden güniler
Nice ḫōş diḳḳat ider ayı nelerden güniler *(G. 121/2). [ayı, -ı]*

Ḳazıd iy dōst ḳazıd ḫaṭṭ-ı semen-sāyuñı gel
Ṣaḳlama ebr-i siyehde ṣanemā ayuñı gel *(G. 245/2). [ayuñı, -uñ, -ı]*

ay: *Ay II parlaklık.*

Siḥr ider beñzer ʿiẕārı ayına
Kim bitürdi āteş-i ruḫ-sārı gül *(G. 238/11). [ayına]*

ay ü gün: *Ay ve güneş.*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/56). [ay ü gün]*

Zülf virürdi naṣīḥat ki iñen ay ü güne
Ḳaṣd ider ʿarż-ı naẕīr itmege āyīne dirīġ *(G. 195/5). [ay ü güne, -e]*

Ay yüzüñ ṭaʿn-ı cemāl eyler iken ay ü güne
Düşdi bendine göñül uymadı pendine dirīġ *(G. 195/7). [ay ü güne, -e]*

āyā: *Acaba anlamında tereddüt edatı.*

Çün unutduñ beni āyā ʿahd ü yemīnüñ […]
Ḳomaya sende benüm ḥaḳḳumı Allāh didi *(G. 423/3). [āyā]*

Āyā ser-i zülfüñle göñül ḳıla mı ārām
Çün olmadı ḫālī aradan miḥnet-i eyyām *(Mua. 34/1). [āyā]*

ayaġ: *Ayak.*

İy ṣanem üstüñe yapraḳ gibi ditrer çü göñül
Düşse her laḥẓada sen servüñ ayaġına n'ola *(G. 7/12). [ayaġına, -ı, -n, -a]*

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dil-berā
Ayaġuña ṣaçmaġa dürr-i ḫōş-āb *(G. 14/8). [ayaġuña, -uñ, -a]*

Ulu saʿādet olur yüce devlet ol kişiye
Ki ayaġuñuñ tozın eyler hemīşe farḳına tāc *(G. 33/10). [ayaġuñuñ, -uñ, -uñ]*

Eyā sulṭān-ı ʿālem Cem ḳuluñı
Ayaġuñ ṭopraġından eyleme dūr *(G. 77/16). [ayaġuñ, -uñ]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/12). [ayaġ]*

Delürüp ḳaddüñe öykündügi içün
Ṭaḳar ṣu servüñ ayaġına zencīr *(G. 124/8). [ayaġına, -ı, -n, -a]*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/12). [ayaġın, -ı, -n]*

Birinüñ serv-i sehī ḳadd-i ser-efrāzına ḳul
Birinüñ ayaġına yüzin sürer bād-ı seḥer *(G. 138/8). [ayaġına, -ı, -n, -a]*

Didüm Cem düşdi zülfüñden ayaġa
Didi andan ṭutam bir ḳıl kem olmış *(G. 169/13). [ayaġa, -a]*

Didüm ayaġuñ öpmege ruḫṣat olur mı hīç
Gül gibi güldi didi ki iyyāke ve'r-ruḫaṣ *(G. 179/5). [ayaġuñ, -uñ]*

Yüz sürerdüñ ayaġı tozına iy gün niçe gün
Cevher-i ḫāk-i rehinden pür ola tā külehüñ *(G. 222/7). [ayaġı, -ı]*

İy Cem ol yār ayaġına itmege her dem niṣār
Gözlerümden dökilen dürr-i ḫōş-ābum var benüm *(G. 249/17). [ayaġına, -ı, -n, -a]*

Ġam ayaġına yüzüm ḫāk eylesem ʿayb eyleme
N'ola ʿizzet eylesem çün eski yārumdur benüm *(G. 264/5). [ayaġına, -ı, -n, -a]*

Ṭopraġa ṣalma dürer-i eşkümi
Düşdi ayaġuña çü bir ḳaç yetīm *(G. 266/6). [ayaġuña, -uñ, -a]*

Ayaġuñ öpmege çün irmez elüm dürişeyin
Ola ki ḫāk-i rehüñ olduġı yolları öpem *(G. 269/7). [ayaġuñ, -uñ]*

Yüz sürüp ayaġına öpmege dil-dāruñ elin
Günde biñ kez öperem yalvarup aġyāruñ elin *(G. 310/1). [ayaġına, -ı, -n, -a]*

Girse eline biri birinden ḳapuşurdı
Ayaġı tozın kuḥl-i mücevher gibi ḥavrā *(K. 5/176). [ayaġı, -ı]*

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi izüñe eyle cārūb *(Terc. 1/35). [ayaġuña, -uñ, -a]*

ayaġ: *Bir şeyin kaynağı, çıktığı yer.*

Laʿlüñ zülāl çeşmesi şol selsebīldür
Kevṣer döker ki çeşme-i ḥayvān ayaġıdur *(G. 126/4). [ayaġıdur, -ıdur]*

ayaġ: *Ayak II kenar, kıyı.*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/14). [ayaġında, -ında]*

ayaġ: *Ayak II sevgilinin ayağı.*

Çeşm-i ḫūnīnüm aḳıdur dem-be-dem
Ayaġuñ īṣārına dürrī ḫōş-āb *(G. 15/8). [ayaġuñ, -uñ]*

İy yaşum ayaġı niṣārı içün
Dürr-i şeh-vār olsañ olmaz mı *(G. 395/11). [ayaġı, -ı]*

ayaġa düş-: *Sevgilinin ayak ucuna düşmek II değerini, önemini kaybetmek.*

Zülfüñ ucından ayaġa düşdi Cem
Āh eger olmazsa luṭfuñ dest-gīr *(G. 107/13). [ayaġa düşdi, -di]*

ayaġa düş-: *Ayağa düşmek, değerini ve önemini kaybetmek.*

Yüzden götürgil kūşe-i zülfüñi iy cān-ı cihān
Billāh revā mı kim düşe ayaġa ʿömr-i cāvidān *(G. 185/2). [ayaġa düşe, -e]*

ayaġa düş-: *Ayağa kapanmak, bağışlanmak için yalvarmak.*

Yüz süriyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam *(K. 7/67). [ayaġa düşdüm, -dü, -m]*

ayaġa şal-: *Ayaklar altına almak; değersiz kılmak, hor görmek, küçük düşürmek (Şentürk, 2016: 439).*

Elin[e] alacaġ-iken n'eyleyem ayaġa ṣalar
Ḥazīn dilleri zülf ile ol perī-peyker *(Mua. 72/1). [ayaġa ṣalar, -ar]*

Müdām ṣūret-i ḫāli ḥabīb ayaġa ṣalar
Ki yolına dil ü cāndan hemīşe virile ser *(Mua. 151/1). [ayaġa ṣalar, -ar]*

Raḳībüñ efserüñ-veş başa vardı
Beni zülfüñ gibi ṣalduñ ayaġa *(G. 318/14). [ayaġa ṣalduñ, -du, -ñ]*

Ayaġa ṣalma yazuḳdur güher-i eşkümi kim
Ṣadef-i çeşmüm anı besledi dür-dāne bigi *(G. 417/3). [ayaġa ṣalma, -ma]*

ayaġına baş ḳo-: *Huzurunda canını feda etmeye hazır olmak, kendini adamak.*

Baş ḳoyup bülbül gülüñ ayaġına dir iy ṣanem
Ḫār-ı cevrüñsüz görinür gözüme dünyā ʿadem *(Mua. 257/1). [ayaġına baş ḳoyup, -up]*

ayaġına düş-: *Ayağına kapanmak, yalvarmak.*

Öpüp elini düşdüm ayaġına raḳībüñ
Ḳurtaramadum sen güli ol ḫāruñ elinden *(G. 284/5). [ayaġına düşdüm, -dü, -m]*

İy dil ayaġına düşmek gerçi kim düşvārdur
Cehd idüp düş var çün devlet nişānı pāyidür *(G. 105/11). [ayaġına düşmek, -mek]*

Dāmānuña yapışup ayaġuña düşerdüm
Ḳurtulsa idi ger ġam elinden yaḳam iy dōst *(G. 19/5). [ayaġuña düşerdüm, -er, -dü, -m]*

ayaġına yüz sür-: *Ayağına yüz sürmek II hürmetinden ayağına eğilip yüzünü sürmek.*

Cibrīl-i emīn menzil-i ʿālīden atup cān
Yüz sürdi ayaġına didi kim budur evlā *(K. 5/180). [ayaġına yüz sürdi, -di]*

ayaġına yüz sür-: *Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak, ayağına kapanmak.*

Bir naẓer görse idük ayaġına yüz sürüben
Cān fidā ider idük ol meh-i tābānumuza *(G. 342/5). [ayaġına yüz sürüben, -üben]*

ayaġuña baş ur-: *Baş eğmek, saygı ile eğilmek.*

Ṣaġlu ṣollu baş urup ayaġuña yüz sürenüñ
Her biri[si] ḫān vü Sührāb-ı Kābūs Ḫāndur *(K. 8/31). [ayaġuña baş urup, -up]*

ayaḳ: *Ayak, bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü II kadeh.*

Serv ṣol resme ḫacel itmiş görüp Ṭūbā ḳadüñ
Bir ayaḳ daḫı eline girse büstāndan gider *(G. 122/12). [ayaḳ]*

ayaḳdan düş-: *Gücü, takati kalmamak, elden ayaktan düşmek.*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr *(G. 65/3). [ayaḳdan düşmişem, -miş, -em]*

ayaḳlar altına düş-: *Düşkün bir durumda olmak, hakir görülmek.*

Düşdüm ayaḳlar altına ṭopraḳ olup ki bād
Kūyuña varıcaḳ bile vara ġubārumuz *(G. 153/9). [ayaḳlar altına düşdüm, -dü, -m]*

ʿayār: *Ölçü, değer.*

Olamaz cevher ʿayārı ḫāk-i pāyüñe ʿayār
Ḥüsnüñe çün keffe-i çeşmümi mīzān eyledüm *(G. 272/11). [ʿayārı, -ı]*

ʿayār ol-: *Ölçüsünde, derecesinde olmak; altın, gümüş gibi madenlerin saflık, halislik derecesi olmak.*

Olamaz cevher ʿayārı ḫāk-i pāyüñe ʿayār
Ḥüsnüñe çün keffe-i çeşmümi mīzān eyledüm *(G. 272/11). [ʿayār olamaz, -a, -maz]*

ʿayārı çek-: *Altın, gümüş gibi madenlerin, 1 gramında bulunan değerli madde miktarına göre saflık, halislik derecesini ayarlamak.*

Dil kīmyāsı ḳalbi ola ṣāfa münḳalib
Çekse ḫalāṣa luṭf[ı] ʿayārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/186). [ʿayārı çekse, -se]*

āyāt: *Kuran-ı Kerim'in müstakil mana ifade eden cümleleri.*

Ḥüsnüñüñ āyātını yazmaġ içün iy māh-rū
Gün yüzüñ evrāḳı üstinde düzer mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 215/7). [āyātını, -ı, -n, -ı]*

āyāt-ı ḥüsn: *Güzellik ayetleri.*

Tā cemālüñ muṣḥafında yazmaġa āyāt-ı ḥüsn
Baġladı evrāḳ-ı gülde ʿanberīn mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 226/5). [āyāt-ı ḥüsn]*

ʿayb: *Ayıp, kusur, utanılacak şey.*

Yine yüz urmaġa geldüm ḳapuña ḫaclet ile
ʿAybumı yüzüme urma ki budur şān-ı kerem *(K. 1/80). [ʿaybumı, -um, -ı]*

ʿayb eyle-: *Kınamak, ayıplamak.*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/7). [ʿayb eyleme, -me]*

Saña ṭālib olduġumı cān ile ʿayb eyleme
Kim baña sensüz cihān iy meh-liḳā olur ḳafes *(G. 161/5). [ʿayb eyleme, -me]*

Ġam ayaġına yüzüm ḫāk eylesem ʿayb eyleme
N'ola ʿizzet eylesem çün eski yārumdur benüm *(G. 264/5). [ʿayb eyleme, -me]*

Kimse ʿayb eylemesün leyle-i zülfinde Ceme
Çü cihān daḫı bilür ḳışşa-i Mecnūnluġını *(G. 421/9). [ʿayb eylemesün, -me, -sün]*

ʿayb it-: *Kınamak, ayıplamak.*

Seni çoḳ sevdügüme ʿayb itme
Eksük olmaz şehā ḳuluñ günehi *(G. 382/5). [ʿayb itme, -me]*

ʿayb ol-: *Ayıp, kusur, hata, günah olmak.*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/4). [ʿayb olmaya, -ma, -y, -a]*

aydınluġ: *Aydınlık II huzur, neşe.*

Başuma ḳarañuluḳ itdüñ cihān aydınluġın
Ḳāre yüzlü ḳāre bulıtlu per-i bārān felek *(Terk. 2/19). [aydınluġın, -ı, -n]*

āyet: *Kuran-ı Kerim'in müstakil mana ifade eden her cümlesi.*

Cemālüñ muṣḥafından şemʿ-i meclis
Ḳılur nūr āyetin her gice ezber *(G. 132/12). [āyetin, -i, -n]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñ sūresin ḥıfẓ itmege
Ṣubḥa dek nūr āyetin her gice ezberler çerāġ *(G. 194/4). [āyetin, -i, -n]*

Naḳş-ı nigīn bigi yine bu raḥmet āyetin
Āḫirde oḳı çün bula cānum kerāmetin *(Mua. 54/1). [āyetin, -in]*

āyet: *Kuran-ı Kerim'in müstakil mana ifade eden her cümlesi II sevgilinin güzelliği.*

Ḫaṭuñ zülfeynüñ iy meh ḳaşlaruñla
Gül evrāḳında yazmış penc āyet *(G. 24/14). [āyet]*

āyet-i ḥüsn: *Güzellik ayeti.*

Ḫalḳa-i dāyire-i luṭf dehānuñ olısar
Āyet-i ḥüsn ḫaṭ-ı müşk-feşānuñ olısar *(G. 54/2). [āyet-i ḥüsn]*

Āyet-i ḥüsnedür ruḫuñ tefsīr
Maḫzen-i ʿışḳadur ġamuñ miftāḥ *(G. 35/11). [āyet-i ḥüsnedür,-e, -dür]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ olaldan melceʾ-i ḥācāt-ı nās
Āyet-i ḥüsni güzeller andan eyler iḳtibās *(G. 163/2). [āyet-i ḥüsni, -i]*

āyet-i ḥüsn ol-: *Güzellik ayeti olmak.*

Ḫaṭṭuñ oldı āyet-i ḥüsn ü lebüñ vaḳfı anuñ
Olıcaḳ sürḫ ü siyehle vaḳf u āyet ḫōş-durur *(G. 74/3). [āyet-i ḥüsn oldı, -dı]*

āyet-i īmān: *İman ayeti.*

Āyet-i īmān görüpdür sūre-i ḥüsnüñde kim
Şimdi barmaḳ ḳaldurup īmānı ʿarż eyler çerāġ *(G. 194/9). [āyet-i īmān]*

āyet-i mālü'l-yetīm: *Yetim malı ayeti.*

Gör bu ġınāyı ki_āyet-i mālü'l-yetīm idi
Vaḥdet ḫazīnesindeki māli Muḥammedüñ *(Terk. 1/63). [āyet-i mālü'l-yetīm]*

āyet-i raḥmet: *Rahmet ayeti.*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde münzel sūre midür ḫaṭṭ-ı yār
Āyet-i raḥmet midür yā ḫōd bu ol tenzīl içün *(G. 302/12). [āyet-i raḥmet]*

Tefsīr-i ḥüsne āyet-i raḥmet-durur ḫaṭuñ
Muṣḥaf yüzüñde sūre-i Nūndur hemān ḳaşuñ *(G. 224/5). [āyet-i raḥmet-durur, -dur, -ur]*

ʿāyid ol-: *Ait olmak, birine veya bir şeye mahsus, ona ayrılmış, tahsis edilmiş olmak.*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı baña bir derd iy ḥabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/1). [ʿāyid oldı, -dı]*

ayıl-: *Ayılmak, kendine gelmek.*

Mey-i ʿışḳından ol yārüñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup yürür ayılmadı ḫumārından *(G. 285/4). [ayılmadı, -ma, -dı]*

āyīn: *Gelenek, görenek, âdet.*

Cān-ı ʿuşşāḳa cefā eylemegüñ resmini ḳo
Yoḳsa ʿālem yıḳılur bu yeñi āyīnüñ içün *(G. 275/12). [āyīnüñ, -üñ]*

āyīn it-: *Gelenek hâline getirmek, töre başlatmak.*

Küfr-i zülfüñ kim cemālüñ üzre ḳaṣd-ı dīn ider
Hey di ol bī-dīne kim ʿālemde bed āyīn ider *(G. 58/2). [āyīn ider, -er]*

āyine: *Ayna.*

Ay gün yüzüñe āyine-dār olsa yaraşmaz
Zīrā ki degül āyinesi pāk ü mücellā *(G. 1/8). [āyinesi, -s, -i]*

Yüzinüñ āyīnesin ḳılur nihān
Şol ḫaṭ-ı jengār elinden elġıyās *(G. 31/11). [āyīnesin, -si, -n]*

Göñül āyīnesin ḳılur ṣāfī
Maḫzen-i sīnede ṣafā-yı ḳadeḥ *(G. 37/3). [āyīnesin, -si, -n]*

Ne ḥayāsuz saḫt-rūdur āyine
Kim diler ḥüsnüñe ʿarż ide naẓīr *(G. 107/5). [āyine]*

Yüzüñ ayını gözüm āyinelerden güniler
Nice ḫōş diḳḳat ider ayı nelerden güniler *(G. 121/1). [āyinelerden, -ler, -den]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/23). [āyine]*

Mey-i ṣāfīyi nūş eyle ṣafā-yı laʿl-i sāḳīden
Ki dil āyīnesi jengine bundan yig cilā olmaz *(G. 154/4). [āyīnesi, -si]*

Zülf virürdi naṣīḥat ki iñen ay ü güne
Ḳaṣd ider ʿarż-ı naẓīr itmege āyīne dirīġ *(G. 195/6). [āyīne]*

Dilerseñ göresin āyīnede ay
Göñül āyīnesinden ḥüsnüñe baḳ *(G. 205/11). [āyīnede, -de]*

Dilerseñ göresin āyīnede ay
Göñül āyīnesinden ḥüsnüñe baḳ *(G. 205/12). [āyīnesinden, -si, -n, -den]*

Ben muḳābil ṭutmazam iy meh cemālüñ āyine
Kim felekden ay ine ola mücellā āyine *(G. 349/1). [āyine]*

Naẓarı pāk olanlar yüzüñ āyīne bilür
Yüzüñ āyīne bilenler ʿaceb ayı ne bilür *(Mua. 247/1). [āyīne]*

Naẓarı pāk olanlar yüzüñ āyīne bilür
Yüzüñ āyīne bilenler ʿaceb ayı ne bilür *(Mua. 247/2). [āyīne]*

Cemālin zeyn iden heb dil-ber olmaz
Her āyīne düzen İskender olmaz *(Müf. 2/2). [āyīne]*

āyine: *Ayna II gönül aynası.*

Her sīnede eksük degül envār-ı tecellā
Vāy aña ki āyīnesi olmaya mücellā *(K. 5/160). [āyīnesi, -si]*

āyine ol-: *Ayna olmak, ayna hâlini almak.*

Ben muḳābil ṭutmazam iy meh cemālüñ āyine
Kim felekden ay ine ola mücellā āyine *(G. 349/2). [āyine ola, -a]*

āyine-dār ol-: *Ayna tutan, ayna tutucu (kimse) olmak.*

Ay gün yüzüñe āyine-dār olsa yaraşmaz
Zīrā ki degül āyinesi pāk ü mücellā *(G. 1/7). [āyine-dār olsa, -sa]*

āyīne-i dil: *Gönül aynası.*

Yazılduḳça ciger ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar şāhā
Hemān āyīne-i dilde görinür rūşen ü zībā *(Mua. 5/2). [āyīne-i dilde, -de]*

āyine-i ḥaḳ-nümā: *Hakk'ı gösteren ayna.*

Jeng olmış idi āyine-i Ḥaḳ-nümā velī
Ṣayḳal yitişdi luṭf[ı] cilāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/11). [āyine-i ḥaḳ-nümā]*

āyine-i ḥaḳ-nümā ol-: *Hakk'ı gösteren ayna olmak.*

Ḫāk ise daḫı āyine-i Ḥaḳ-nümā olur
Mir'āt-ı cāna düşse nigāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/247). [āyine-i ḥaḳ-nümā olur, -ur]*

āyīneluḳ: *Ayna olma, ayna olma durumu.*

Gevher-durur ki ṣayḳala hīç ihtiyācı yoḳ
Āyīneluḳda ṭabʿ-ı münīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/196). [āyīneluḳda, -da]*

ayır-: *Engellemek, uzaklaştırmak.*

Ayırma ʿizz-i vaṣluñdan yaraşmaz
Çü ḳılduñ ben ḳulı luṭfuñla muʿtād *(G. 48/7). [ayırma, -ma]*

ayır-: *Ayırmak, ayrı düşürmek.*

Müddeʿī fitneyle seni benden ayırmaḳ diler
Çün elinden gelmez uş fāsid ḫayāl itmek neden *(G. 287/11). [ayırmaḳ, -maḳ]*

aylaḳ: *Bedava, parasız, ücretsiz, karşılıksız.*

Didüm cān al lebüñüñ būsesine
Didi kim cān ele girmeye aylaḳ *(G. 205/6). [aylaḳ]*

ʿayn: *Ayn harfi.*

Bilmek isterseñ nice yazmış adın kilk-i ezel
ʿAyn[ı] mażmūm eyleyüben lām[ı] meksūr eyle gel *(Mua. 269/2). [ʿayn[ı], -ı]*

Çün selāmum aldı didi adumuñ
Fāsı fā vü ʿayn[ı] żād u lām[ı] lām *(Mua. 275/4). [ʿayn[ı], -ı]*

ʿayn-ı ʿanā: *Zahmet, meşakkat kaynağı.*

Şekl-i ġınāyı ʿayn-ı ʿanā añlayup müdām
Faḳr olmış idi faḫr u ġınāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/13). [ʿayn-ı ʿanā]*

ʿayn-ı dāl: *Delilin kendisi; açık bir delil.*

Birinüñ zülfeyni tāc-ı devlet içün ʿayn-ı dāl
Birinüñ ḫāk-i rehi ʿizzet nişānından eṣer *(G. 138/27). [ʿayn-ı dāl]*

ʿayn-ı seḫā: *Cömertlik kaynağı, pınarı.*

Himmetüñ Kevṣeridür ʿayn-ı seḫā kim utanup
Oldı ẓulmetde nihān çeşme-i ḥayvān-ı kerem *(K. 1/31). [ʿayn-ı seḫā]*

ʿayn-ı zer: *Altın pınarı, kaynağı.*

Feyż-i zer ʿāleme dāyim işigüñden dökilür
ʿAyn-ı zer aḳıdalı her yaña iy ḫān-ı kerem *(K. 1/60). [ʿayn-ı zer]*

ayrıl-: *Ayrılmak, sevgiliden ayrı düşmek, firkat hâlinde olmak.*

Ṣaḥrā-yı fürḳat içre nigārından ayrılup
ʿUṣṣāḳ ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı *(K. 6/7). [ayrılup, -up]*

ayru: *Ayrı, uzak.*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis-durur Cem bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(G. 3/10). [ayru]*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/4). [ayru]*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/7). [ayru]*

İşigüñden ayru ġamdur ḥāṣılum didüm didi
Şimdi mi oldı vaṭen terk eylemek taḥṣīl içün *(G. 302/9). [ayru]*

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru *(G. 312/2). [ayru]*

Cemi bir laḥẓa sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām itmez ol bil senden ayru *(G. 312/18). [ayru]*

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru *(G. 312/16). [ayru]*

Ne demler çekdügi bu ḫaste göñlüm
Degüldür vaṣfa ḳābil senden ayru *(G. 312/14). [ayru]*

Ṭapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belābil senden ayru *(G. 312/12). [ayru]*

Ger olsa ravża-i rıżvān gerekmez
Hemīşe baña menzil senden ayru *(G. 312/10). [ayru]*

Beñüñdür toḫm-ı ġam dil mezraʿında
Hemīn bu oldı ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/6). [ayru]*

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dōst
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/4). [ayru]*

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru *(G. 312/1). [ayru]*

ayru: *Ayrı, başka.*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz *(G. 150/10). [ayru]*

Bilmedüm kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl-ı ḥayrān elvedāʿ *(G. 189/5). [ayru]*

Uş sefer ḳıldum giderem senden ayru āh kim
Derd-mendem olmadan derdüme dermān elfirāḳ *(G. 203/9). [ayru]*

Gün yüzüñüñ pertevi şevḳine düşelden dilüm
Senden ayru iy ḳamer-ruḫ gözyaşıdur ḥāṣılum *(G. 254/2). [ayru]*

Bir nefes dūr olmaġa senden rıżā virmez göñül
Ger ola mülk-i cihānda senden ayru pādişāh *(G. 327/8). [ayru]*

ayru düş-: *Ayrı kalmak, uzak düşmek, ayrılmak*

Düşelden ayru yine ol perīden
Ne dil ḳaldı ne cān ben mübtelāda *(Kıt. 5/5). [ayru düşelden, -elden]*

Ḳapuñdan ayru düşeli oldum ẕelīl ü ḫᵛār
Bildüm ki devletüm benüm ol āsitān imiş *(G. 166/7). [ayru düşeli, -eli]*

ayru ol-: *Uzak kalmak, ayrı düşmek.*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/8). [ayru olam, -am]*

Ḳoma kim hecrüñ şebinde senden ayru olavuz
Ḳıl tecellī meclise çün māh-ı tābānsın begüm *(G. 252/9). [ayru olavuz, -a, -vuz]*

Ġamuñdan her günüm ki geçdi iy yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru *(G. 312/8). [ayru oldı, -dı]*

Ḳapuñdan ayru olduġumca cānā
Oluram derd ü ġamla zār ü mehcūr *(Kıt. 4/5). [ayru olduġumca, -duġ, -um, -ca]*

ayruḳ: *Artık, bundan sonra, bir daha.*

Lebini ṣorduġuma ġamzesi çeker ḫancer
Didi ki söyleme ayruḳ ṭut aġzuñ epsem dur *(G. 135/12). [ayruḳ]*

ayruḳ: *Ayrı, başka.*

Olalı miḥrāb-ı ḳaşuñ ḳıble-i ehl-i niyāz
Ḳılmadum bir āndan ayruḳ ḳıbleye daḫı namāz *(G. 144/2). [ayruḳ]*

ayruluġ: *Ayrılık.*

Gül yüzüñüñ ayruluġı bu Cem-i miskīni āh
Her nefes derd ü ġam ile bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 76/13). [ayruluġı, -ı]*

Gül yüzüñ ayruluġı iy lāle-ruḫ dāyim Cemi
Gül-şen-i ḥüsnüñ ġamından bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 104/13). [ayruluġı, -ı]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı iy perī her rūz ü şeb
Ḥasret ü derd ile eyler bülbül-i gūyā beni *(G. 374/9). [ayruluġı, -ı]*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı *(G. 390/1). [ayruluġı, -ı]*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı *(G. 390/2). [ayruluġı, -ı]*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy gibi
Baña vāḳiʿ olalı ol lāle-ʿiẕār ayruluġı *(G. 390/4). [ayruluġı, -ı]*

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnetle
Ḳıldı ben ḫasteyi āvāre diyār ayruluġı *(G. 390/6). [ayruluġı, -ı]*

Ḳanı ol eyledügüm dil-ber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürüben ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı *(G. 390/8). [ayruluġı, -ı]*

Olmasun kimsene Cem gibi nigārından ıraḳ
Ki ḳatı müşkil imiş sevgilü yār ayruluġı *(G. 390/10). [ayruluġı, -ı]*

ʿayş: *Zevk ve safa, yiyip içme.*

ʿAyş umma dehr-i dūndan iy ʿāşıḳ-ı belā-keş
ʿĀşıḳ cihānda ḫurrem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/11). [ʿayş]*

Bu ʿayşı ḳoyup ḳanda gider Mihr-i cihān-tāb
Ger gelmege ḳılmasa yine vaʿde-i ferdā *(K. 5/23). [ʿayşı, -ı]*

Ḫüsrevā göñlüñi ḫōş ṭut ʿayşa meşġūl ol müdām
Yoḳ bu dünyānuñ vücūdı āḫiri vīrāndur *(K. 8/71). [ʿayşa, -a]*

ʿayş eyle-: *Eğlenmek, keyif sürmek, zevk almak.*

Furṣatı fevt eyleme ʿayş eyle sür ẕevḳ u ṣafā
Bāḳī ḳalmaz kimseye bu mülk-i dünyā fāndur *(K. 8/7). [ʿayş eyle]*

ʿayş eyle-: *Yiyip içmek, eğlenmek, zevkusefa sürmek.*

Bunlaruñla iy şehenşāh-zāde-i sulṭān-ı Rūm
Bir gice ʿayş eylemek miʿrāc-i ʿarş-istāndur *(K. 8/70). [ʿayş eylemek, -mek]*

ʿayş it-: *Eğlenmek, keyif sürmek, zevk almak.*

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿayş itmege
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb *(G. 12/5). [ʿayş itmege, -meg, -e]*

ʿayş it-: *Yiyip içmek, eğlenmek, zevkusefa sürmek.*

Ya nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Çün kebābum dil şarābum dem-durur *(Kıt. 1/9). [ʿayş itmeyem, -me, -y, -em]*

Niçe bizden ḳaçasın her nefes aġyāra uyup
Bir nefes hem-dem olup ʿayş idelüm gel berü gel *(G. 228/6). [ʿayş idelüm, -elüm]*

ʿayş ḳıl-: *Eğlenmek, keyif sürmek, zevk almak, yiyip içmek.*

ʿAyş ḳıl şehrinde bu şeh-zāde-i Efrengīnüñ
Kim be-ġāyet nāzenīn ü Ḫüsrev-i ḫūbāndur *(K. 8/13). [ʿayş ḳıl]*

Çünki ol ḫūr-i cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz cennet-i meʾvā bu gice *(G. 324/5). [ʿayş ḳılur, -ur]*

ʿayş ü ʿişret it-: *Zevk u sefa etmek.*

Devr-i cām-ı Cem-durur ṣāfī mey-i gül-reng içüp
ʿAyş ü ʿişret itmedük bāġ u gül-istān ḳalmadı *(G. 424/12). [ʿayş ü ʿişret itmedük, -me, -dük]*

ʿayş ü ʿişret ḳıl-: *Zevk ve sefa sürmek, eğlenmek.*

ʿĀlem içre ʿayş ü ʿişret ḳıl müdām
Çün seni Tañrı zi-ʿālem ber-güzīd *(Kıt. 7/3). [ʿayş ü ʿişret ḳıl]*

ʿayş ü neşāṭ: *Eğlenmek ve sevinmek.*

Ḳanı eyledügümüz ʿayş ü neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin *(G. 294/5). [ʿayş ü neşāṭ]*

ʿayş ü neşāṭ it-: *Zevkusefa etmek, eğlenmek, neşe içerisinde olmak.*

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş ü neşāṭ it
Ne ḫōş mevsim-durur gör rūzgārı *(G. 388/9). [ʿayş ü neşāṭ it]*

ʿayş u nūş: *Yiyip içip eğlenme.*

Ne ʿayş u nūş menzilidür dehr-i bī-sebāt
İy Cem ḳo cāmı bu felek-i bī-emānı gör *(Terk. 3/27). [ʿayş u nūş]*

ʿayş ü ṣafā eyle-: *Yiyip içmek, zevkusefa etmek,*

Mey-i laʿl ile müdām eyleyelüm ʿayş ü ṣafā
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice *(G. 325/3). [ʿayş ü ṣafā eyleyelüm, -y, -elüm]*

ʿayş-ı cihān: *Dünyanın zevk ve sefası.*

Yād-ı lebine sāḳī ṣun bize mey-i bāḳī
Tā kim alavuz bir dem bu ʿayş-ı cihāndan ḥaẓ *(G. 185/6). [ʿayş-ı cihāndan, -dan]*

ayvā vü sīb: *Ayva ve elma.*

Ġıdāmuz şehd ise zaḳḳūm olur bed-ḫᵛāh ṣunmaḳla
Aġız acıluġın defʿ eylemez ayvā vü sīb ancaḳ *(K. 9/42). [ayvā vü sīb]*

ʿayyār: *Hilekâr, hileci, düzenbaz (kimse).*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/4). [ʿayyāruñ, -uñ]*

Çeşmüñ ḫayāl-i zülfüñe uġrar gelür dile
ʿAyyārdur ki her gice mey-ḫāneden gelür *(G. 108/6). [ʿayyārdur, -dur]*

az: *Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı.*

Cem lebüñden būse ister yoḳ dime
Çünki az nesne temennā eylemiş *(G. 172/14). [az]*

N'ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/8). [az]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/4). [az]*

Külçe-i mihr ü mehi az göre bir mūr-ı żaʿīf
Süfre-i luṭfuñ ile ʿām ola ger ḫᵛān-ı kerem *(K. 1/63). [az]*

az-: *(Yol) kaybetmek, şaşırmak.*

Firāḳı gicesi içre yol azmamaġa göñül
Çerāġ-ı pertev-i ḥüsni delīl-i rāh yiter *(G. 91/5). [azmamaġa, -ma, -maġ, -a]*

az eyle-: *Azaltmak.*

Eyledüñ vaʿde bir iki kerre
Līk az eyle kerreden iy dōst *(Mua. 36/4). [az eyle]*

az it-: *Az yapmak. Bir eylemi çok gerçekleştirmemek.*

Ol ġamze-i ġammāz ile nāz itme iñende
ʿĀşıḳlaruña luṭfuñı az itme iñende *(G. 354/2). [az itme, -me]*

az ḳal-: *Yakında, yakın zamanda, çok geçmeden.*

Cāme yirine aṭlas u dībā begenmeyen
Az ḳaldı bu kim ola ḳabāsı ʿabā dirīġ *(Terk. 3/46). [az ḳaldı]*

āz ol-: *Hırslanmak, aç gözlülük etmek.*

ʿĀrıżuñ şevḳinde laʿlüñ ḥasretinden dāyimā
Āz olur deryā-yı çeşmümde yaşum ḳan olmaya *(Mua. 37/2). [āz olur, -ur]*

ʿaẕāb: *Pek büyük sıkıntı, eziyet.*

N'ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/10). [ʿaẕāb]*

Vaḳtidür ḳurtar Cem-i miskīni ġamdan dil-berā
Hecrüñ odına yanar dāyim ʿaẕāb altındadur *(G. 85/14). [ʿaẕāb]*

ʿaẕāb: *Ahirette günahkârlara verilecek ceza ve eziyet, işkence, büyük sıkıntı, elem, keder.*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde yoḳ ʿaẕāb *(G. 14/6). [ʿaẕāb]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Bileli cennet içinde olmaz ʿaẕāb *(G. 15/6). [ʿaẕāb]*

ʿaẕāb çek-: *Eziyet çekmek.*

ʿIşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿaẕābı *(Terc. 1/100). [ʿaẕābı çeker, -er]*

āzād: *Hür, özgür, kurtulmuş.*

Dil giriftār olmış iken zülf-i müşk-āmīzine
Yā ḳaşı araya girelden berü āzādıdur *(Mua. 33/4). [āzādıdur, -ı, -dur]*

āzād eyle-: *Serbest bırakmak, özgür eylemek, kurtarmak.*

Zencīr-i ġamuñdan şanemā eyleme āzād
Kim Cem bigi ḳul olmaya biñ ḳul arasında *(G. 323/9). [āzād eyleme, -me]*

āzād it-: *Serbest bırakmak, özgür eylemek, kurtarmak.*

Vaṣlı ile bir nefes dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ġamdan göñlümi bir laḥẓa āzād itmedi *(Mur. 2/18). [āzād itmedi, -me, -di]*

āzād ol-: *Serbest kalmak, hürriyetine kavuşmak; uzaklaşmak, ayrılmak.*

Yiridür nālān olursam her nefes derd ile kim
Bend-i zülfüñden çü āzād olmadı her-giz dilüm *(G. 254/8). [āzād olmadı, -ma, -dı]*

Olmadı ʿālem içinde ṣanemā şād göñül
Zülfüñe baġlanalı olmadı āzād göñül *(Mur. 1/22). [āzād olmadı, -ma, -dı]*

Āzāde ola bār-ı belādan miṣāl-i serv
Her kim olursa ṣevḳ[ı] esīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/205). [āzāde ola, -a]*

azġun: *Azgın, doğru yoldan ayrılmış, sapıklığa düşmüş, baştan çıkmış.*

İy düzülmiş işleri vīrān iden azġun felek
Cem ṣehenṣāhı murādından ḳılan maġbūn felek *(Terk. 2/49). [azġun]*

ʿazīz ol-: *Değerli, izzetli olmak.*

Olur cihān içinde Süleymān bigi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār *(K. 2/47). [ʿazīz olur, -ur]*

ʿazīz-i mıṣr-ı ḥüsn: *Güzellik Mısır'ının sultanı.*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn iken şehā lāyıḳ degül
Mesken ola Yūsuf-ı cāna zenaḫ-dānuñ çehi *(G. 410/7). [ʿazīz-i mıṣr-ı ḥüsn]*

ʿazīz-i mıṣr-ı ḥüsn ol-: *Güzellik Mısır'ının azizi olmak.*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn olalı iy Yūsuf-cemāl
Ben zenaḫ-dānuñ çehin göñlüme zindān eyledüm *(G. 272/9). [ʿazīz-i mıṣr-ı ḥüsn olalı, -alı]*

ʿazm: *Yola çıkma, gitme.*

Rodos ʿazmini ṣanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/1). [ʿazmini, -i, -n, -i]*

ʿazm eyle-: *Uğraşmak, çabalamak, gayret göstermek.*

Her nice ʿazm eyledüm farḳ eyleyem mū ez-miyān
Dīdemüñ eṭrāfını nāzüklüginden ṣu ṭutar *(G. 139/7). [ʿazm eyledüm, -dü, -m]*

ʿazm eyle-: *Niyet etmek, yönelmek, karar vermek.*

Gerçi kim ʿazm eyledüñ gitmege iy cān elfirāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān elfirāḳ *(G. 203/1). [ʿazm eyledüñ, -dü, -ñ]*

ʿazm eyle-: *Hücum etmek, saldırmak.*

Zengī leşkerler çeküp ʿazm eyler İslām üstine
Zülfinüñ her bir ḳılı sulṭān-ı Hindū-stāndur *(K. 8/49). [ʿazm eyler, -r]*

ʿazm it-: *Niyet etmek, yönelmek, karar vermek.*

Gitmek içün ʿazm çün kim itdüñ iy cān elvedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān elvedāʿ *(G. 189/1). [ʿazm itdüñ, -dü, -ñ]*

Gitmege ʿazm itme şāhum gitme gel
Çün yigitsin alma āhum gitme gel *(G. 231/1). [ʿazm itme, -me]*

ʿazm it-: *Bir yere gitmeye kesin karar vermek, yola çıkmak.*

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Basduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem *(K. 7/27). [ʿazm idicek, -icek]*

İy şanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/1). [ʿazm idicek, -icek]*

Nā-gehān ol iki aḫter daḫı oldı munṭabıḳ
ʿAzm idüp semt-i ḳıdemden ḳıldı meyl-i semt-i reʾs *(Mua. 310/4). [ʿazm idüp, -üp]*

ʿazm it-: *Hücum etmek, saldırmak.*

Ṣıġınup Ḥaḳḳa Şāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük
Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ *(K. 9/9). [ʿazm itdük, -dü, -k]*

ʿazm-i beyābān it-: *Çöle yerleşmek için yola çıkmak.*

Kūyuñ içre miḥnet ü derd ile cān irdi lebe
Ölmez isem çıḳayın ʿazm-i beyābān ideyin *(G. 290/4). [ʿazm-i beyābān ideyin, -e, -yin]*

ʿaẓm-i remīm: *Çürümüş kemik, çürümüş insan kemiği.*

Cem ḫāk olıcaḳ çaġıra her ʿaẓm-i remīmi
Ḳad ṣayyeranī ʿışḳuke fānī fe-vefānī *(G. 413/13). [ʿaẓm-i remīmi, -i]*

ʿazm-i sefer: *Yolculuğa çıkma.*

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳaldı Cem ġarīb
Sensüz oluram nigārā zār ü nālān elfirāḳ *(G. 203/7). [ʿazm-i sefer]*

ʿazm-i sefer eyle-: *Sefere çıkmak, yola çıkmak.*

Ol ʿazm-i sefer eyledi dil maḥmil-i ʿışḳı
Yanınca ceres bigi fiġān eyledi gitdi *(G. 414/3). [ʿazm-ı sefer eyledi, -di]*

ʿazm ḳıl-: *Niyet eylemek, karar eylemek.*

Sen sefer ʿazmin ḳılıcaḳ cān ü dil
Çaġırur kim āh şāhum gitme gel *(G. 231/3). [ʿazmin ḳılıcaḳ, -ıcak]*

bāb: *Kapı.*

Ḳapuña yüz sürdügüm gören didi
Levḥa-i zerle ne zeyn olmış bu bāb *(G. 15/4). [bāb]*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy şanem çün ʿāşıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/14). [bāb]*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy şanem her bāb ile bir feṭḥ-i bābum var benüm *(G. 249/10). [bāb]*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/14). [bāb]*

Yüzümi ḳapuña sürdügümi gören eydür
Bezendi levḥa-i zerrīn ile bu bāb ola mı *(G. 401/12). [bāb]*

Ḳalmadı āre yirde ḥicābı Muḥammedüñ Ḥavrā gözine kuḥl-i mücevher gibi çeker
Girse eline bābı türābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/130). [bābı, -ı]*

Bu derden olma dūr ki Ḥaḳḳa ḳarīb olur
İy dil kim olsa bāb[ı] ḳarībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/102). [bāb[ı], -ı]*

bāb-ı kerem: *Cömertlik kapısı.*

Açılaldan üstüñe iy māh-rū bāb-ı kerem
Dil dilinden gitmedi her-giz nevā-yı yā Kerīm *(G. 262/11). [bāb-ı kerem]*

bāb-ı kerīm: *Keremi sonsuz kapı.*

Ḫalḳa nevāle-baḫş-ı keremdür ḫazīnesi
Devlet degül mi bāb-ı kerīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/178). [bāb-ı kerīmi, -i]*

bāb-ı nübüvvet: *Peygamberlik kapısı II Hz. Peygamber'in huzuru, nezdi.*

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḫaşem *(K. 7/48). [bāb-ı nübüvvetüñde, -üñ, -de]*

bāc al-: *Haraç kesmek, vergi almak.*

Göñül diyārını ġam leşkeri ḳılur tārāc
Gözüñ siyāset ile cān ü tenden alur bāc *(G. 33/2). [bāc alur, -ur]*

bāc ü ḫarāc: *Vergi ve haraç.*

Dilden itme iḥtimāl-i ṣabr kim
Kim alur dīvāneden bāc ü ḫarāc *(G. 34/4). [bāc ü ḫarāc]*

bād: *Yel, rüzgâr.*

Anuñ-çün ḫāk oluram dil-berā ben
Ölem ṭopraġum ilte kūyuña bād *(G. 43/4). [bād]*

İriş iy ġam beni ḫāk-i reh eyle
Ki ola ṭopraġum ilte kūyına bād *(G. 48/4). [bād]*

Her geh ki perīşān ṣaçuña şāne ura bād
Ḳoḫusı cihān yüzini pür-müşk-i ter eyler *(G. 51/13). [bād]*

Bu zülf-i perīşāna ḳaçan şāne ura bād
Eknāf-ı zemīn nāfesini müşk-i ter eyler *(G. 51/15). [bād]*

Düşdüm ayaḳlar altına ṭopraḳ olup ki bād
Kūyuña varıcaḳ bile vara ġubārumuz *(G. 153/9). [bād]*

Ḥüsn-i ʿarūs boynına iy bād ṣubḥ-dem
Ḳıl ʿanberīne zülf-i semen-sāyı bir nefes *(G. 165/9). [bād]*

Kākülüñden her seḥer bāda nişān ışmarlaram
Bilürem āḫir bu sevdālarda cān ışmarlaram *(G. 247/1). [bāda, -a]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/7). [bād]*

Göreli ebr-i zülfüñ āhlayam
Bād ḫōşdur seḥāb ile her dem *(Mua. 9/2). [bād]*

bādām: *Badem II sevgilinin gözü.*

Çeşm ü laʿlüñ yād idelden dil-berā
Nuḳl-i ṣoḥbet şekkerīn bādāmdur *(G. 87/4). [bādāmdur, -dur]*

Devr-i çeşmüñde dile laʿlüñi añdurmadı cān
Bu ne dīvāne ki bādāmı şekerden güniler *(G. 121/14). [bādāmı, -ı]*

bādām-ı leb: *(Sevgilinin) badem gibi dudağı; dudağının bademi.*

Nuḳl-i ṣoḥbetde leb ü çeşmüñi yād eyleyeli
Şekkerīn itdi ḳamu pisteyi bādām-ı lebüñ *(G. 219/10). [bādām-ı lebüñ, -üñ]*

bāde: *Şarap.*

Şol bir suʾāl içün ki dimiş bādeye lebüñ
Her dem ḳılur arada ṣurāḥī vü cām baḥs *(G. 32/3). [bādeye, -y, -e]*

Muṭribā germ eylegil sāzuñı kim
Bāde ḫōşdur bile olsa çeng ü def *(G. 197/6). [bāde]*

Ruḫları şevḳi ile ṣun bāde
Sāḳiyā ṣoḥbet-i ṣabūḥ olsun *(G. 282/5). [bāde]*

Didüm iy şīrīn-zebān ü piste-fem
Bādeler içem lebüñden dem-be-dem *(Mua. 75/2). [bādeler, -ler]*

bāde-i gül-gūn: *Gül renkli şarap, kırmızı şarap.*

Vaḳtidür ala muṭrib ele ḫōş def ü ḳānūn
Arada gerekdür yüriye bāde-i gül-gūn *(Mur. 3/22). [bāde-i gül-gūn]*

bāde-i gül-reng: *Gül renkli şarap.*

Cām-ı laʿlüñ var iken bāde-i gül-reng nedür
Sāz-ı nālem var iken zemzeme-i çeng nedür *(G. 136/1). [bāde-i gül-reng]*

bāde-i ḥamrā: *Kırmızı şarap.*

Laʿlüñ var iken ṣunma Ceme bāde-i ḥamrā
Çün mest ü ḫarāb itmege sen mül de yitersin *(G. 306/9). [bāde-i ḥamrā]*

Her dem lebi ḫayāline iy ḳan olası dil
Elden düşürme bāde-i ḥamrāyı bir nefes *(G. 165/8). [bāde-i ḥamrāyı, -y, -ı]*

bādem: *Badem.*

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler
Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur *(K. 8/54). [bādemler, -ler]*

bād-ı cefā: *Eziyet ve sıkıntı rüzgârı.*

Söyinür bād-ı cefā ile şehā şemʿ-i ḥayāt
Perde-gīr olmaz ise ger aña dāmān-ı kerem *(K. 1/85). [bād-ı cefā]*

bād-ı ḫazān: *Hazan rüzgârı.*

Ḳoma yüzüñe ḳarşu ḳılam āh ḥaẕer ḳıl
Kim bād-ı ḫazān irse güle çoḳ żarer eyler *(G. 51/4). [bād-ı ḫazān, -en]*

bād-ı nesīm: *Hafif esen rüzgâr.*

Būy-ı müşk ile ṭolar cümle cihān
Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı nesīm *(G. 258/4). [bād-ı nesīm]*

bād-ı ṣabā: *Sabah vakti esen yumuşak ve hafif rüzgâr.*

Ḥased itdi ṭavāf itdügi_içün
İşigüñ Kaʿbesini bād-ı ṣabā *(G. 5/6). [bād-ı ṣabā]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/5). [bād-ı ṣabā]*

Bād-ı ṣabā irişmedi pāy-i semendüñe
Serv-i sehī yitişmedi ḳadd-i bülendüñe *(G. 326/1). [bād-ı ṣabā]*

Bu ser-i zülf-i perīşāna gelüp bād-ı ṣabā
İy perī şānı degüldür kim ide şāneluġı *(G. 411/3). [bād-ı ṣabā]*

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-ı ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-i şimāl *(K. 3/27). [bād-ı ṣabā]*

Zülfüñi irgür āḫir bād-ı ṣabāḥa sen
Ki ola nesīm-i cān bigi bād-ı ṣabā ḥasen *(Mua. 117/2). [bād-ı ṣabā]*

Zülf-i ʿanber-būyuña uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemüñ eṭrāfını başdan başa müşkīn ider *(G. 58/13). [bād-ı ṣabā]*

Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemi ḫōş-bū ider bū-yı ʿabīr *(G. 65/5). [bād-ı ṣabā]*

Zülfüñi irgür āḫir bād-ı ṣabāḥa sen
Ki ola nesīm-i cān bigi bād-ı ṣabā ḥasen *(Mua. 117/1). [bād-ı ṣabāḥa, -a]*

Zülfüñ ḳoma kim hem-ser ola bād-ı ṣabāya
Virmek yile ol nāfe-i Tātārı sebeb ne *(G. 345/11). [bād-ı ṣabāya, -y, -a]*

bād-ı seḥer: *Seher rüzgârı.*

Būy-ı zülfüñden almaġ içün eṣer
Yüz sürer işigüñe bād-ı seḥer *(G. 88/2). [bād-ı seḥer]*

İşigüñ Kaʿbesine bir dem idem diyü güẕer
Niçe yıldur bu hevā ile yiler bād-ı seḥer *(G. 114/2). [bād-ı seḥer]*

Birinüñ serv-i sehī ḳadd-i ser-efrāzına ḳul
Birinüñ ayaġına yüzin sürer bād-ı seḥer *(G. 138/8). [bād-ı seḥer]*

bād-ı şimāl: *Kuzey rüzgârı.*

Getürdügi içün zülfüñ ḳoḫusın
Virürem cān ü dil bād-ı şimāle *(G. 333/10). [bād-ı şimāle, -e]*

bād-ı ṣubḥ: *Sabah vakti esen yumuşak ve hafif rüzgâr.*

İy bād-ı ṣubḥ yār işiginden ḫaber getür
Her dem dimāġ-ı cāna ṣaçından eṣer getür *(G. 57/1). [bād-ı ṣubḥ]*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/3). [bād-ı ṣubḥ]*

Çün cilā-yı çeşm-i cāndur ḫāk-i pāyüñden şehā
Bād-ı ṣubḥa tūtiyā-yı çeşm-i cān ışmarlaram *(G. 247/6). [bād-ı ṣubḥa, -a]*

Çın seḥer ṭoldı Ḫaṭā müşki ḳoḫusından cihān
Bād-ı ṣubḥa uġradı ol zülf-i ʿanber-sā meger *(G. 137/10). [bād-ı ṣubḥa, -a]*

bādincān-ı bed: *Kötü patlıcan, acı patlıcan.*

Raḳībe ilenüben ḳılma nefrīn
Ki bādincān-ı beddür irmez āfet *(G. 25/12). [bādincān-ı beddür, -dür]*

bād-pāy-i zer-rekīb: *Altın üzengili, süratli ve çevik at.*

Fırançesse ilçi ṣaldı isteyüp mektūb gönderdi
Hedāyā-yı güzīnle bād-pāy-i zer-rekīb ancaḳ *(K. 9/32). [bād-pāy-i zer-rekīb]*

bāġ: *Bağ, bahçe.*

Cān bāġı içinde Sidre ḳaddüñ
Ṭūbā bigi müntehādur iy dōst *(G. 26/31). [bāġı, -ı]*

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿīf
Cān ü dil ile ʿışḳa düşüp oldı bī-ḳarār *(G. 60/9). [bāġ]*

Ḫüsnüñüñ bāġından ol kim nār alur
Nār alur ṣanur velīkin nār alur *(G. 118/1). [bāġından, -ı, -n, -dan]*

Ṭūbā budaġı ḳāmeti Kevṣer ṭudaġıdur
Cennet var ise ol ṣanemüñ ḥüsni bāġıdur *(G. 126/2). [bāġıdur, -ı, -dur]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri olduḳça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/7). [bāġın, -ıñ]*

Gezerken ḥüsni bāġın didi ʿaḳlum
Ne içün bī-rıżā büstāne girdüñ *(G. 225/5). [bāġın, -ı, -n]*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme sūsen gözüme ḫār gül *(G. 234/11). [bāġ]*

Bāġa geldügüñ bilüp iy serv-i nāz
Yüz yüz ile zeyn ider gül-zārı gül *(G. 238/5). [bāġa, -a]*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/8). [bāġda, -da]*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẕer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/3). [bāġı, -ı]*

Būy-ı zülfüñle yaluñuz ṣanemā bāġ degül
Müşk-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice *(G. 324/13). [bāġ]*

Gül ruḫlaruñuñ ʿarż ideli bāġı benefşe
Bir deste-i güldür ki ola bağı benefşe *(G. 344/1). [bāġı, -ı]*

Bulınmaz şīve-i ḳaddüñ hevāsı gül budağında
Açılmaz gül yüzüñ mānendi gül Firdevs bāğında *(G. 352/2). [bāğında, -ı, -(n)da]*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/5). [bāġa, -a]*

Sīne müşebbek oldı ʿiẕāruñ ḫayāline
Zeyn oldı bāġ kūşesi ṣan yāsemīn ile *(G. 366/8). [bāġ]*

Gülün hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı *(G. 388/6). [bāġ]*

Gel iy Cem ḫüsni bāğını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/9). [bāğını, -ı, -n, -ı]*

Ḥükmüñ ile oldı gül gül-zārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı maḳāl *(K. 3/16). [bāġda, -da]*

Dil ü cān bāğını ḳılur tāze
Şebnem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/5). [bāğını, -ı, -n, -ı]*

Her kūşede cāndan müteraṣṣıd otururlar
Her bāġda yüz biñ var ola bülbül-i gūyā *(K. 5/48). [bāġda, -da]*

Her sebzede bitmiş ḫaṭ-ı dil-ber bigi sūsen
Her bāġda var ruḫları gibi gül-i raʿnā *(K. 5/40). [bāġda, -da]*

Tā ʿāleme yüz nāz ile ʿīd itdi tecellā
Gül-zār-ı cihān oldı cinān bāğına hem-tā *(K. 5/52). [bāğına, -ı, -n, -a]*

ʿĀlem ṣanasın oldı İrem Bāğına mānend
Ṣan saṭḥ-ı cihān oldı cinān bāğına hem-tā *(K. 5/38). [bāğına, -ı, -n, -a]*

ʿĀlem ṣanasın oldı İrem Bāğına mānend
Ṣan saṭḥ-ı cihān oldı cinān bāğına hem-tā *(K. 5/37). [bāğına, -ı, -n, -a]*

Ki zīrā çeşm-i dil-ber itse nīreng
Olur bāġ içre nergis vālih ü deng *(Mes. 1/48). [bāġ]*

Eger göñlüñ dilerse berg-i zanbaḳ
Ruḫından vir göñül bāğına revnaḳ *(Mes. 1/70). [bāğına, -ı, -n, -a]*

Bu bāġuñ ṣaḥnını bir laḥẓa yārā
Görüb tezyīnini eyle temāşā *(Mes. 1/21). [bāġuñ, -uñ]*

Kimüñ ki resm ola bāğında şekl-i şāḫ-ı riyā
El ura evvel aña tīġ-ı āb-dār-ı belā *(Mua. 25/1). [bāğında, -ı, -(n)da]*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/3). [bāġı, -ı]*

Didüm iy zülfi cān bāġında ṭavūs
Çü ismüñ ṭālibiyem ḳılma meʾyūs *(Mua. 128/1). [bāġında, -ı, -n, -da]*

Bu perīşān bāġdan cān bülbüli olsa rehā
Gül-şen-i ḥüsnüñ ḥarīmin mesken eylerdi şehā *(Mua. 251/1). [bāġdan, -dan]*

Cild-i zer-kār olmaġa gül defteri evrāḳına
Bāġda kīmuḫtına nārencī reng eyler turunc *(Müf. 13/2). [bāġda, -da]*

bāġ: *Bağ, bahçe II sevgilinin yüzü.*

Ne yaraşmış ḫadüñde ḫaṭṭ-ı reyḥān
Ne ḫōş ḳılmış benefşe bāġı taḥrīr *(G. 124/14). [bāġı, -ı]*

bāġ: *Bağ, bahçe II gönül bahçesi.*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẓer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/4). [bāġa, -a]*

bāġ: *Bahçe II üzüm bağı.*

Yüri var ʿişve ṣatma geçdi çaġuñ
Dirildi üzümüñ bozıldı bāġuñ *(Müf. 23/2). [bāġuñ, -uñ]*

baġ ol-: *Bağ olmak, bağlanmak.*

Budur duʿāsı ʿālem içinde Cemüñ şehā
Zülfüñ kemendi boynına her laḥẓa baġ ola *(G. 367/14). [baġ ola, -a]*

bāġ u gül-istān: *Bağ bahçe, gül bahçesi.*

Devr-i cām-ı Cem-durur ṣāfī mey-i gül-reng içüp
ʿAyş ü ʿişret itmedük bāġ u gül-istān ḳalmadı *(G. 424/12). [bāġ u gül-istān]*

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ u gül-sitān
Oldı zamāne yüzi bahār ile sebze-zār *(G. 60/11). [bāġ u gül-sitān]*

bāġ-bān: *Bağcı, bahçıvan.*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/12). [bāġ-bān]*

Sünbül-i ḫaṭṭuñ ġamından şöyle ḥayrān oldı kim
Bāġ-bānlar ṣu seperler gice reyḥān üstine *(G. 363/14). [bāġ-bānlar, -lar]*

bāġ-çe: *Bağ, bahçe.*

Ṣol laʿl-i şeker-bār ruḫuñ bāġ-çesinde
Cennetde yitişmiş ṣanasın tāze ruṭabdur *(G. 128/9). [bāġ-çesinde, -si, -n, -de]*

Ḳahr u ġażabuñ ḳalʿasınuñ ḫandeḳi dūzaḫ
Luṭf u keremüñ bāġ-çesi cennet-i meʾvā *(K. 5/150). [bāġ-çesi, -si]*

Geldügüñ şehr-i Firence bāġ-çesinüñ her biri
Sidre vü Ḫuld u Naʿīm ü ravża-i Rıżvāndur *(K. 8/9). [bāġ-çesinüñ, -si, -nüñ]*

bāġ-çe-i dil: *Gönül bahçesi.*

Şanasın bāġ-çe-i dilde ḫayāl-i hevesüñ
Bu ḥarīm itlerinüñ pāyı nişānı gülidür *(G. 111/9). [bāġ-çe-i dilde, -de]*

Baġdād: *Bağdat.*

ʿĀrıżuñ şevḳine aġlarsam göñülden yaraşur
Lāzımīdür kim aḳa Baġdād öñinde cūy-i Ṣaṭ *(G. 184/8). [baġdād]*

Baġdād ʿāleme işigi Kaʿbe-i necāt
Mışra Medīne ṭurresi Şāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/159). [baġdād]*

bāġ-ı cemāl: *Güzellik bahçesi II sevgilinin yüzü.*

Bāġ-ı cemālüñ içre ne şeftālūdur lebüñ
K'olmaz behişt mīveleri bu ḳadar leẕīẕ *(G. 49/3). [bāġ-ı cemālüñ, -üñ]*

bāġ-ı cennet: *Cennet bahçesi.*

Sidre vü Ṭūbā görürse ḳaddüñi reşk ideler
Bāġ-ı cennet içre ṣalınsañ i serv-i ser-firāz *(G. 144/6). [bāġ-ı cennet]*

Yüzüñdür bāġ-ı cennet gül-sitānı
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i revānı *(G. 373/1). [bāġ-ı cennet]*

Ol ṣanem kim bāġ-ı cennet ceddinüñ ābādıdur
Laʿl-i nābı ʿilm-i iḥyāda mesīḥ üstādıdur *(Mua. 33/1). [bāġ-ı cennet]*

N'ola cāndan istesem çün yig-durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭen *(G. 295/6). [bāġ-ı cennetden, -den]*

bāġ-ı cinān: *Cennet bahçesi.*

Ṭūbā nihāl[i] devḥasını ser-nigūn ṭutar
Bāġ-ı cinānda serv-i revānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/214). [bāġ-ı cinānda, -da]*

bāġ-ı ḫilḳat: *Yaratılış bahçesi.*

Cān meşāmına irer būy-ı ḥayāt-ı ebedī
Bāġ-ı ḫilḳatde bitelden berü reyḥān-ı kerem *(K. 1/22). [bāġ-ı ḫilḳatde, -de]*

bāġ-ı ḫüsn: *Güzellik bahçesi.*

Vālih ü ser-mest ü ḥayrān nā-geh eylerken güẕer
Gördüm iki ġonce-i ter bāġ-ı ḫüsn içre gezer *(G. 138/2). [bāġ-ı ḫüsn]*

Birinüñ zīnet ruḫ-ı verdinden alur bāġ-ı ḫüsn
Birinüñ cüllāb-ı laʿlinden alur leẕẕet şeker *(G. 138/19). [bāġ-ı ḫüsn]*

Bāġ-ı ḫüsnüñde leṭāfet güli açılsa n'ola
Āşikār itdi ruḫuñ luṭfını āṣār-ı ḳadeḥ *(G. 36/5). [bāġ-ı ḫüsnüñde, -üñ, -de]*

Bāġ-ı ḥüsnüñden Cem'e nār-ı belā ʿarż eyleme
Leblerüñ daḫı bilür kim ḳavl şeft-ālūdadur *(G. 101/9). [bāġ-ı ḥüsnüñden, -üñ, -den]*

baġ ol-: *Bağ, ip olmak.*

Gül ruḫlaruñuñ ʿarż ideli bāġı benefşe
Bir deste-i güldür ki ola bağı benefşe *(G. 344/2). [bağı ola, -a]*

bāġ-ı ruḫ: *(Sevgilinin) yanağının bahçesi.*

Sünbül ḫaṭuña reşk iledüp bāġ-ı ruḫuñda
Ṭopraḳ döşenüp yüz urur aḥcāre benefşe *(G. 319/5). [bāġ-ı ruḫuñda, -uñ, -da]*

bāğ-ı şafā: *Safa veren bahçe, rahatlatan bahçe.*

Niçe kim bāğ-ı şafā içre nem-i şeb-nem-i cūd
Ġonce-i luṭf-ı lebine ura dendān-ı kerem *(K. 1/135). [bāğ-ı şafā]*

baġır: *Göğüs, sine.*

Hey ne tīr-endāz olur mest-āne çeşmüñ āh kim
Baġruma tīr urduġınca ḳan peykāndan ṭamar *(G. 63/10). [baġruma, -um, -a]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/11). [baġrı, -ı]*

Bir şemme zülfüñüñ ḳoḫusından bulam diyü
Ḳan oldı baġrı daḫı ṭolanur cihānı müşk *(G. 217/20). [baġrı, -ı]*

Nāfenüñ baġrı çü zülfüñ ḥasretinden ḳan olur
Yañılur zülfüñe her kim nāfe-i müşkīn diye *(G. 358/7). [baġrı, -ı]*

Kesilsün şāne-veş baġrı ṣaçuñuñ
Ḳılını kesmek isteyen kesende *(G. 360/11). [baġrı, -ı]*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/13). [baġrını, -ı, -nı]*

Uzadan zülf-i perīşānuña el şāne bigi
Ṭoġrasun tīġ-ı belā baġrını dend-āne bigi *(G. 417/2). [baġrını, -ı, -nı]*

Kendü düşdi zülfüñe çün baġrını ḳan eylesün
Lām-ı zülfüñde ḳo dil feryād [ü] efġān eylesün *(Mua. 207/1). [baġrını, -ını]*

baġışla-: *Vermek, ihsan etmek, bahşetmek.*

Ṣaçuñ küfrine iy meh-rū-yı ʿālem
Yüzüñüñ pertevi īmān baġışlar *(G. 59/6). [baġışlar, -r]*

Cihānuñ ṣıḥḥatinden yig-durur bu
Belā kim baña ol cānān baġışlar *(G. 59/8). [baġışlar, -r]*

Bī-ḫaṭā zülf-i şāmı çözse girih
Bū baġışlaya müşk-i Çīne bugün *(G. 304/4). [baġışlaya, -ya]*

Sözüñ bu mürde cisme cān baġışlar
Lebüñ derd ehline dermān baġışlar *(G. 59/2). [baġışlar, -r]*

Ḥayāt-ı cāvidān bulmaḳ içün dil
Ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān bağışlar *(G. 59/4). [bağışlar, -r]*

Ruḫuñ ḫᵛān-ı cemālüñ süfresinden
Felekde ḳurṣ-ı māha nān bağışlar *(G. 59/10). [bağışlar, -r]*

Çü ʿīd ayı gibi ḳaşuñı gördi
Saña Cem cānını ḳurbān bağışlar *(G. 59/12). [bağışlar, -r]*

Bir mūy bağışla Ceme ol zülf-i siyehden
Kim cānı ʿivaż vire bu iḥsānuña şāne *(G. 359/9). [bağışla]*

Ser-i ṭurrañ benüm-çün ṣalsa sāye
Şeref bağışlaya göñlüm semāye *(Mua. 84/2). [bağışlaya, -y, -a]*

bağla-: *İp, bağ veya başka bir araçla bir şeyi bir yere tutturmak, birleştirmek, raptetmek.*

Ḥüsnüñüñ vaṣfını yazmaġa gülüñ evrāḳına
ʿAnberin bağladı mıṣṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/10). [bağladı, -dı]*

Şekker lebüñe ḫidmet idem diyü iy ṣanem
Yüz yirde bağladı beline ney-şeker kemer *(G. 116/6). [bağladı, -dı]*

Dām-ı zülfeynüñ ḫayālin çün göñülde bağladum
Ben hümā-yı vaṣluñı bir gün şikār itsem gerek *(G. 218/9). [bağladum, -dum]*

Bağlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Ṣanki ġamzeñ ḳorḫusından ṣu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/1). [bağlamış, -mış]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe bağlar *(Mua. 307/2). [bağlar, -r]*

Zülfinüñ zencīrine bağlar beni dīvāne-veş
Yüzinüñ şemʿine düşüp yanaram pervāne-veş *(Mur. 2/5). [bağlar, -r]*

Devr-i zülfüñde ḳoma kim geze rüsvāy göñül
Bağla ol bend-i belā dāmına rüsvāyuñı gel *(G. 245/6). [bağla]*

Bāline bağlamaḳ dilerem şevḳ nāmemi
Ḳorḳum bu dil kebūteri nā-geh kebāb ola *(G. 369/7). [bağlamaḳ, -mak]*

bağla-: *Takmak, asmak.*

Nice dil nālān ü giryān olmasun derd ile kim
Mihr-i ruḫ-sāruña bağlar ʿanberīn çenber ḫaṭuñ *(G. 215/12). [bağlar, -r]*

bağla-: *Dolamak, sarmak.*

ʿIşḳuñ kemerini bağlayaldan
Ney bigi işüm nevādur iy dōst *(G. 26/27). [bağlayaldan, -y, -al, -dan]*

Kemer ḳıl ḳolumı didüm belüñe
Didi kim bağlaya ḳılı kemerle *(G. 364/10). [bağlaya, -y, -a]*

bağla-: *Kapatmak.*

Ḫūn eyledi Cem bağrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın bağla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/14). [bağla]*

bağla-: *Bağlamak II kendine bağlamak, âşık etmek.*

Her dem miyānı yādına bağlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/11). [bağlar, -r]*

bağla-: *Kayda geçirmek, kaydetmek, yazmak.*

Bağlayaldan Cem ʿiẕāruñla miyānuñ vaṣfını
Söylenen dillerde şiʿr-i āb-dārumdur benüm *(G. 264/9). [bağlayaldan, -y, -aldan]*

bağlan-: *İp, bağ gibi bir vasıta ile bir şeye, bir yere tutturulmuş olmak, bağlı bulunmak.*

Ṣaçuñ ḫayāline zünnār bağlanurdı göñül
Görinse gözine zülfüñ ṣalībi ben bilürem *(G. 268/11). [bağlanurdı, -ur, -dı]*

Per açа ʿālemi yaḳa mihrüñ ḥamāmesi
Bāline bağlanursa Cemüñ şevḳi nāmesi *(G. 409/10). [bağlanursa, -ur, -sa]*

Bağlanaldan zülfüñüñ zünnārını
Kākülüñ küfri baña īmān gelür *(G. 102/3). [bağlanaldan, -aldan]*

bağlan-: *Raptolunmak, tutulmak, ayrılamamak.*

N'ola Cem zünnār-ı zülfüñ bağlanursa iy ṣanem
Kākülüñ küfri çü īmāna olupdur müştebih *(G. 348/9). [bağlanursa, -ur, -sa]*

Olmadı ʿālem içinde ṣanemā şād göñül
Zülfüñe bağlanalı olmadı āzād göñül *(Mur. 1/22). [bağlanalı, -alı]*

Şaṣt-i zülfüñ daḳalı rā ḳaşlaruñ yāsına zih
Tīrine bağlandı gönlüm daḫı bulmadı küşād *(G. 46/8). [bağlandı, -dı]*

bağlan-: *Kapanmak, geçilemez olmak (yol bağlamında) II gönül vermek, meftun olmak, tutulmak.*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı bağlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/13). [bağlandı, -dı]*

bağlu: *Bir bağ ile tutturulmuş olan.*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında bağlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/2). [bağlu]*

Dil ser-i zülfine bağlu yatup öper elini
Müslimīn ṭutsağı gibi ki öpe küffāruñ elin *(G. 310/7). [bağlu]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri bağlu *(G. 317/12). [bağlu]*

bağlu ol-: *Bağlı olmak, kapanmak.*

Der-i vaṣluñ olalı bağlu baña
Virdüm oldı hemīşe yā Fettāḥ *(G. 35/3). [bağlu olalı, -alı]*

bağlu ol-: *Bağlı olmak, bağlanmak.*

Yüzüñde görelden ṣanemā zülf-i siyāhuñ
Oldı dil ü cān ẕevḳ ile ol sünbüle bağlu *(G. 314/4). [bağlu oldı, -dı]*

bağr: *Göğüs, sine.*

Yād-ı dehenüñ bağrumı pür-ḫūn ider iy dōst
ʿAksi lebüñüñ yaşumı gül-gūn ider iy dōst *(G. 20/1). [bağrumı, -um, -ı]*

Birinüñ ḫāl-i ruḫından lālenüñ bağrında dāġ
Birinüñ zülfi ile sünbül ʿillet-i sevdā çeker *(G. 138/25). [bağrında, -ı, -n, -da]*

Bağrına zaḫm urmaġ içün dāyimā ben ḫastenüñ
Ḳaşlarını ya ḳılup kirpügini tīr eylemiş *(G. 167/3). [bağrına, -ı, -na]*

Bu Cem-i miskīne iy cān raḥm iderseñ vaḳtidür
Kim firāḳuñdan senüñ bağrını ḳan eyler dirīġ *(G. 192/14). [bağrını, -ı, -n, -ı]*

Dāġ-ı ġamla lāle bigi bağrumı ḫūn eyledüñ
Ḳanlu yaşumla ruḫum rengini gül-gūn eyledüñ *(G. 211/1). [bağrumı, -um, -ı]*

Bağrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/7). [bağrumı, -u, -m, -ı]*

İy benüm bağrumı dāġ-ı ġamla pür-ḫūn eyleyen
Yaşumı şīrīn lebi yādına gül-gūn eyleyen *(G. 280/1). [bağrumı, -um, -ı]*

Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin
Niçe bir hecrüñ elinden bağrumı ḳan ideyin *(G. 290/2). [bağrumı, -u, -m, -ı]*

Ḫayāl-i lüʾlüʾ-i laʿlüñ içün laʿl
Delüpdür bağrını dürr-i ʿAden de *(G. 360/4). [bağrını, -ı, -n, -ı]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı bağrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/14). [bağrumı, -um, -ı]*

Eşk-i dür-rīzüm nice aḳup dem-ālūd olmasun
Bağrumı deldüñ belā tīġı ile iy kāfer felek *(Terk. 2/34). [bağrumı, -um, -ı]*

bahāne: *Bahane; vesile, sebep.*

Cürm isteme öldür Cemi hīç itme tevaḳḳuf
Yitmez mi seni cān ile sevdügi bahāne *(G. 357/10). [bahāne]*

Didüm bahānesüz öldürme Cem ḳuluñ ṣanemā
Didi ki şarṭ-ı maḥabbet bahāne yitmez mi *(G. 419/18). [bahāne]*

Didüm bahānesüz öldürme Cem ḳuluñ ṣanemā
Didi ki şarṭ-ı maḥabbet bahāne yitmez mi *(G. 419/17). [bahānesüz, -süz]*

ʿAḳīḳuñ rengi ḫūn-ı dīdedendür
Bahānedür Süheyl ile Yemen de *(G. 360/8). [bahānedür, -dür]*

bahār: *İlkbahar, ilkyaz.*

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ u gül-sitān
Oldı zamāne yüzi bahār ile sebze-zār *(G. 60/12). [bahār]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 150/8). [bahārumuz, -umuz]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 153/8). [bahārumuz, -umuz]*

Ḳadeḥ ṣun gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı *(G. 388/1). [bahārı, -ı]*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣāniʿ-i ezel
Virür cihāna gāh zem-istān gehī bahār *(K. 2/26). [bahār]*

Bu deñlü naḫl-bend-senā olmaz idi dil
Zeyn itmeseydi luṭf[ı] bahārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/48). [bahārı, -ı]*

bahār ol-: *İlkbahar mevsimi olmak.*

Oldı bahār cümle cihān oldı lāle-zār
Gül yüzlüler firāḳı ile oldı lāle zār *(G. 60/1). [bahār oldı, -dı]*

bahār-ı ḫüsn ü ruḫ: *Güzelliğin ve yüzün baharı.*

Bahār-ı ḫüsn ü ruḫuñ derdi ile dāġ-ı ġamuñ
Göñülde lāle bigi eyledi nişān-ı firāḳ *(G. 207/9). [bahār-ı ḫüsn ü ruḫuñ, -uñ]*

baḥr: *Deniz, derya.*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/8). [baḥr]*

Dişlerüñ bigi şehā dürr-i ḫōş-āb
Ḥāṣıl itmez hīç baḥr içre ṣadef *(G. 197/12). [baḥr]*

Raḥmetüñ baḥrine yoḳ-durur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl *(K. 3/5). [baḥrine, -i, -n, -e]*

İy Bārī-i berreyn ü Müberrā-yı berāyā
V'iy ʿizzetüñüñ baḥrine sāḥil yidi deryā *(K. 5/144). [baḥrine, -i, -n, -e]*

Ger baḥre irişür eşk-i ḫūnīn
Nīlīn iken ola reng-i laʿlīn *(Mua. 288/1). [baḥre, -e]*

Deryā-durur ki cümle cihāna muḥīṭdür
Ṣıġmaz muḥīṭe baḥri kenārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/164). [baḥri, -i]*

baḥr ol-: *Denize dönmek.*

Fürḳatüñden şol ḳadar aḳdı ki baḥr oldı yaşum
Gözlerüm yanında zevraḳdur kim āb üstindedür *(G. 83/5). [baḥr oldı, -dı]*

Baḥr olursa daḫı yār ol yaña ḳılmaya naẓer
Yaşlarum baña meger ʿarż ide Ceyḥūnluġını *(G. 421/7). [baḥr olursa, -ur, -sa]*

baḥr-i ʿaẓīm ol-: *Okyanus olmak.*

Fürḳat ü derdüñle senüñ her nefes
Gözlerüm yaşı olur baḥr-i ʿaẓīm *(G. 258/6). [baḥr-i ʿaẓīm olur, -ur]*

baḥr-i belā: *Bela denizi.*

Nūḥ-ı luṭfuñ eger irgürmeye keştī-i necāt
Ġarḳ ider baḥr-i belāya beni ṭūfān-ı kerem *(K. 1/92). [baḥr-i belāya, -y, -a]*

baḥr-i bī-ḥad: *Sınırsız, uçsuz bucaksız deniz.*

Gören muḥīṭ-i eşkümi ʿummān ṣanup didi
Bu baḥr-i bī-ḥadüñ yidi deryā ḳulaġıdur *(G. 126/14). [baḥr-i bī-ḥadüñ, -üñ]*

baḥr-i bī-kerān: *Uçsuz bucaksız bir deniz.*

Cümle cihānı ġarḳ ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem *(K. 7/62). [baḥr-i bī-kerāndan, -dan]*

baḥr-i ġam: *Gam denizi.*

Biñ yıl yanarsa ʿışḳ odına bir ḳarāra Cem
Baḥr-i ġamuñda gelmeye her-giz kenāra Cem *(G. 273/2). [baḥr-i ġamuñda, -uñ, -da]*

baḥr-i luṭf: *İyilik, cömertlik denizi.*

Bī-behā oldı ʿaḳīḳ-i Yemen-i cūd ü ʿaṭā
Baḥr-i luṭfuñda bitelden berü mercān-ı kerem *(K. 1/46). [baḥr-ı luṭfuñda, -uñ, -da]*

baḥr-i maġrib: *Avrupa denizi.*

Gözlerüm şol deñlü ḳan dökdi Fireng-istāna kim
Baḥr-i Maġrib cūşa gelmişdür ṭaşup çaġlar felek *(Terk. 2/42). [baḥr-i maġrib]*

baḥr-istān: *Derya, deniz.*

[A]ġlamaḳdan ol ciger-kūşem firāḳından müdām
Ḳāre ḳāre ḳanlara boyandı baḥr-istān felek *(Terk. 2/18). [baḥr-ıstān]*

baḫs: *Üzerinde konuşulan, konu, mevzu.*

N’ola iderse zülf ü ruḫuñ ṣubḥ u şām baḫs
Devr ü teselsül oldı çün olmaz tamām baḫs *(G. 32/2). [baḫs]*

baḫş eyle-: *Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.*

ʿĀlem ḳamu ḫōş-ḥāl ü cihān cümle ṣafāda
Her kişiye maḳṣūdını baḫş eyledi dünyā *(K. 5/64). [baḫş eyledi, -di]*

Her zindeye bir ẕevḳ u ṣafā eyledi rūzī
Baḫş eyledi her bendeye bir dürlü temāşā *(K. 5/66). [baḫş eyledi, -di]*

baḫs it-: *Söz etmek, konuşmak.*

N’ola iderse zülf ü ruḫuñ ṣubḥ u şām baḫs
Devr ü teselsül oldı çün olmaz tamām baḫs *(G. 32/1). [baḫs iderse, -er, -se]*

baḫş it-: *Bağışlamak, ihsan etmek.*

Ceme bir būse baḫş itmiş ṭudaġuñ
Behey ẓālim iriş yā ḳana girdüñ *(G. 225/21). [baḫş itmiş, -miş]*

baḥs ḳıl-: *Konuşmak, bahsetmek.*

Şol bir su'āl içün ki dimiş bādeye lebüñ
Her dem ḳılur arada ṣurāḥī vü cām baḥs *(G. 32/4). [baḥs ḳılur, -ur]*

baḥs ol-: *Bahsedilmek, söz edilmek.*

Dime ḥarāmdur Ceme ṣun cām-ı laʿlüñi
Olmaz bir ārede çü ḥelāl ü ḥarām baḥs *(G. 32/10). [baḥs olmaz, -maz]*

Laʿlüñ ḥadīṣin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/8). [baḥs olsun, -sun]*

baḫş ol-: *İhsan edilmek, bağışlanmak.*

Cümle sendendür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celāl *(K. 3/25). [baḫş olur, -ur]*

baḫş ol-: *Toprak içinden bir şeyi bulup çıkartmak II birtakım konularda derinleşip kılı kırk yarmak, titizlikle üzerinde durmak.*

Ḫüsnüñ kitābı şerḥi ile ḫaṭṭuñ ḥavāşīsi
Diḳḳat yiri-durur ki olur ṣubḥ u şām baḥs *(G. 32/6). [baḥs olur, -ur]*

baḫşiş it-: *Bahşiş olarak vermek, bağışlamak.*

Cem ḫʷān-ı laʿlüñi añalı geldi cān lebe
Sen büse baḫşiş it ṣanemā müst-mendüñe *(G. 326/14). [baḫşiş it]*

baḫt: *Şans, talih.*

Siyeh baḫtum elinden ben n'ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe büse kār-ı zülf *(G. 196/11). [baḫtum, -um]*

Ḳāmetüm lām olduġına bu siyeh baḫtumdan āh
Ḥālüme iy zülf-i ʿanber-bū hemīn sen dālsin *(G. 298/3). [baḫtumdan, -um, -dan]*

Dilüme ḳıl ṭolaşur baḫtum ucından diyemez
Göñlümüñ zülf-i siyeh-kāruña meftūnluġını *(G. 421/3). [baḫtum, -(u)m]*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/79). [baḫtum, -um]*

Gözüñ ʿaksi ser-i zülfüñ görelden
Ḳara baḫtum bigi çıkdı göz elden *(Mua. 262/2). [baḫtum, -um]*

Yā beni ol deheni tenge irişdür iy baḫt
Yā vücūdumı diyār-ı ʿadem-ābāda ilet *(Müf. 3/1). [baḫt]*

baḫt: *Kader, kısmet, talih.*

Perçemüñ gibi Cemüñ başına vardı devleti
Ger siyeh baḫtum bigi zülfüñ siyeh-kār olmasa *(G. 362/14). [baḫtum, -um]*

Baḫtum gicesinden ṭoġalı mihr-i belā-tāb
Gün gibi ʿıyān oldı ki el-leyletü ḥublā *(K. 5/73). [baḫtum, -um]*

İrişmedi fürḳat gicesi ṣubḥ-ı ṣafāya
Baḫtuma ḳarīn oldı meger leyle-i yeldā *(K. 5/100). [baḫtuma, -um, -a]*

baḫt u sitāre: *Baht ve yıldız; kader, alınyazısı.*

Ol dem ḳanı ki merkebi baḫt u sitāremüñ
Ḫayl-i semend-i vaṣluñ ile hem-ʿinān idi *(G. 415/3). [baḫt u sitāremüñ, -m, -üñ]*

baḫt-ı bī-vefā: *Vefasız talih.*

Bir laḥẓa hem-dem olmadı bu baḫt-ı bī-vefā
Yār olmadı baña yine bu ṭāliʿ-i siyāh *(Terk. 3/65). [baḫt-ı bī-vefā]*

baḫt-ı siyāh: *Kara baht, kötü talih.*

Zülf-i miskīnüñ ucından ḫaṭṭuñ oldı āṣikār
Gör neler getürdi āḫir başuma baḫt-ı siyāh *(G. 327/4). [baḫt-ı siyāh]*

Düşeli zülf-i siyeh-kāruña Cem bigi dirīġ
Hem-dem olmadı baña baḫt-ı siyāhum ṣanemā *(G. 9/14). [baḫt-ı siyāhum, -um]*

Ḫaṭ-ı ḥabīb ecelümdür çü gelmedi daḫı ol
Benüm bu baḫt-ı siyāhum neden ṭutar mātem *(G. 261/6). [baḫt-ı siyāhum, -um]*

Āh kim uyarmadı baḫt-ı siyāhum zülf-i dōst
Niçe kim ol nergis-i mest-āne ḫᵛāb üstindedür *(G. 84/7). [baḫt-ı siyāhum, -um]*

Kemend-i sünbül-i yāre giriftār olmasun kimse
Benüm baḫt-ı siyāhumdan siyeh-kār olmasun kimse *(G. 351/2). [baḫt-ı siyāhumdan, -um, -dan]*

Zülfüñ ucından getüren ben żaʿīfi dem-be-dem
Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm *(G. 248/6). [baḫt-ı siyāhumdur, -um, -dur]*

Bir bencileyin zülfi esīri iken iy Cem
Baḫt-ı siyehüm gibi siyeh-kār kimüñ var *(G. 103/24). [baḫt-ı siyehüm, -üm]*

baḫtiyār ol-: *Talihli, bahtlı, mutlu olmak.*

Bende olan ṭapuña senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapuñda senüñ oldı baḫtiyār *(K. 2/56). [baḫtiyār oldı, -dı]*

baḫūr it-: *Tütsü yapmak.*

Zülfüñ eline micmer alup ʿūd ider baḫūr
Ḥüsnüñ ḥarīmine olalı perde-dār ḫaṭ *(G. 183/9). [baḫūr ider, -er]*

baʿīd ol-: *Uzak olmak.*

Gözlerümden yüzüñ olalı baʿīd
Aġlaram derd ü ġamla iy yüzi ʿīd *(G. 44/1). [baʿīd olalı, -alı]*

bāʿiṣ-i ḫirmān-ı kerem ol-: *Keremden, merhametten ümidini kaybetmeye sebep olmak.*

Ne kerem var ki ola mūcib-i tecdīd-i günāh
Ne güneh var ki ola bāʿiṣ-i ḫirmān-ı kerem *(K. 1/124). [bāʿiṣ-i ḫirmān-ı kerem ola, -a]*

baḳ: *Kaygı, endişe.*

O meh-rū ʿışḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk *(Kıt. 3/6). [bāk]*

baḳ-: *Bak, gör!*

Çāk itdi yaḳasını seḥer ṣubḥ-gāha baḳ
Od ṣaldı ḥirmenine meh-i āsmānı gör *(Terk. 3/23). [baḳ]*

Gel gözüm yaşına baḳ bir būse vir
Çün meṣeldür eylük eyle ṣuya at *(G. 23/5). [baḳ]*

Yaşuma raḥm it ki yiri āteşīn sīnemdedür
Baḳ bu merdüm-zādeye kim meskeni külḫendedür *(G. 120/8). [baḳ]*

ʿArż-ı dīdār eyleyüp dil-ber didi baḳ ḫālüme
Aġladum didüm ḳo anı bir naẓer ḳıl ḥālüme *(G. 347/1). [baḳ]*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/2). [baḳ]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy pür-cefā felek
Baḳ ḥālüme teraḥḥum idüp bārī gāh gāh *(Terk. 3/62). [baḳ]*

baḳ-: *Bakmak, nazar etmek.*

Yüzüñden ġayrıya baḳmaduġum bu
Ki şu olsa degül cāyiz teyemmüm *(G. 250/11). [baḳmaduġum, -ma, -dug, -um]*

Revā mıdur ki Cem derd ü ġam ile
Iraḳdan baḳa irmeye visāle *(G. 332/18). [baḳa, -a]*

Raḳībā kec-naẓersin sen iñende baḳma ol ḥüsne
Ḥaḳīḳat görmez ol ḥüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/7). [baḳma, -ma]*

Reng-i rūyı ile gözüm yaşına baḳsa n'ola kim
Zer ü sīmüñ naẓeri cānı feraḥ-nāk eyler *(G. 117/9). [baḳsa, -sa]*

Ḳadd ü ḫadüñ hevāsına şol deñlü aġlaruz
Kim ḳanda baḳsa serv ü semendür kenārumuz *(G. 153/6). [baḳsa]*

Dilerseñ göresin āyīnede ay
Göñül āyīnesinden ḥüsnüñe baḳ *(G. 205/12). [baḳ]*

Belüñe diḳḳat ile baḳdukça
Görinür çeşmüme hemān kemerüñ *(G. 209/7). [baḳdukça, -dukça]*

Gelince meclisüñe ṣırçadan ḥicāb idinür
Meger cemālüñe baḳmaġa şerm ider ḳandīl *(G. 244/4). [baḳmaġa, -maġ, -a]*

Ṣanasın mūydur kim baḳduġumca
Kimerde görinür belüñ kemerde *(G. 336/5). [baḳduġumca, -duġ, -u, -m, -ca]*

Cem yüzüñden ġayrıya baḳmaduġı budur sebeb
ʿĀşıḳ-ı dīdār olan ḳalur hemān dīdārda *(G. 346/13). [baḳmaduġı, -ma, -duġ, -ı]*

Ḳāf-ı ferāġati idinüp āşiyāne dil
ʿAnḳā-miṣāl baḳmaz iken bu cihāne dil *(Mua. 53/2). [baḳmaz, -maz]*

İrişmeyeli gūşuma āvāz-ı müʾezzin
Her ḳanda baḳam gözde uçar ṣaḥn-ı muṣallā *(K. 5/122). [baḳam, -am]*

Şol āhuvāne gözleri şīr-āne baḳsa ger
Şīrüñ dütā olursa dili çāk ider ciger *(Mua. 78/1). [baḳsa, -sa]*

Āftāb altında gördüm iki aḫter münḥasif
Baḳıp usṭurlāb-ı dilden dīde-i aḫter-şinās *(Mua. 310/2). [baḳıp, -ıp]*

Çeşmüñe ʿarż-ı naẓīr eylerse nergis n'ola ki
Her neye baḳarsa aḥvel eyler iṣbāt-ı naẓīr *(Müf. 7/2). [baḳarsa, -ar, -sa]*

baḳ-: *Üzerinde durmak, aldırış etmek, itibar etmek.*

Defter-i cürmüme baḳma benüm iy kān-ı ʿaṭā
Ḳışaṣ-ı cūduña żamm oldı çü destān-ı kerem *(K. 1/107). [baḳma, -ma]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/9). [baḳma, -ma]*

Ḳuluñam didüm yüzüme baḳmadı
Āh kim bir merḥabāyı çoḳ görür *(G. 110/3). [baḳmadı, -madı]*

bāḳī: *Ebedî, devamlı, sürekli.*

Furṣatı fevt eyleme ʿayş eyle sür ẕevḳ u ṣafā
Bāḳī ḳalmaz kimseye bu mülk-i dünyā fāndur *(K. 8/8). [bāḳī]*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/74). [bāḳī]*

Maʿnīde riḥlet itdi fenādan beḳāya ol
Bāḳī-durur hemīşe ḥayātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/42). [bāḳī-durur, -dur, -ur]*

bākī ḳıl-: *Ebedî, daimi, kalıcı etmek.*

Şarābum kevṯer ola ḥūr sāḳī
Lebüñ şābāş-ı bī-ḥad ḳılsa bākī *(Mua. 220/2). [bākī ḳılsa, -sa]*

bākī ol-: *Daimi, devamlı, sonsuz olmak.*

Lebüñ cāmını ṣun göñlüme sāḳī
Cihānda dāyimā tā ola bākī *(Mua. 91/2). [bākī ola, -a]*

bal: *Kanat.*

Bāline bağlamaḳ dilerem şevḳ nāmemi
Ḳorḳum bu dil kebūteri nā-geh kebāb ola *(G. 369/7). [bāline, -i, -n, -e]*

Per açа ʿālemi yaḳa mihrüñ ḥamāmesi
Bāline bağlanursa Cemüñ şevḳi nāmesi *(G. 409/10). [bāline, -i, -n, -e]*

bal: *Kalp, gönül, yürek.*

Cefā-yı zülf-i müşkīni gibi müşkil belā olmaz
Hevā-yı ḳadd-i bālāsı gibi bāle belā olmaz *(G. 154/2). [bāle, -e]*

bal: *Bal, arıların ürettiği tatlı, koyu, sıvı madde II neşe, huzur.*

Bir loḳma baña ṣunmadı bu maṭbaḫ-ı eflāk
Kim ḳılmadı balını belā ile murabbā *(K. 5/88). [balını, -ı, -n, -ı]*

bāl ü per: *Kanat.*

Dil bāl ü per şikeste iken raḳṣ urur müdām
ʿIşḳuñ hevāsı ile kebūter degül midür *(G. 127/11). [bāl ü per]*

bālā: *Yüksek, yüce II sevgilinin uzun boyu.*

Bālā-yı ḳadüñ neʿarż idersin
Bālā degül ol belādur iy dōst *(G. 26/4). [bālā]*

Çeksem kināra şol ḳadi bālāyı bir nefes
Alup dehāna laʿl-i muṣaffāyı bir nefes *(G. 165/1). [bālāyı, -y, -ı]*

Ḳaddümi cevr ü cefā-yı ʿışḳ ile ḳılup dü-tā
Beni uġradan belāya ol ḳadi bālā idi *(G. 370/8). [bālā]*

Didüm ki ḥālüñi ʿarż it ya şerḥ ḳıl bālā
Didi ki ḳāmetümi ʿarż idersem aḥsen ola *(Mua. 133/1). [bālā]*

bālā-yı ḳadd: *(Sevgilinin) uzun, yüce boyu.*

Seyr ü seferde ben nice sürem ṣafāyı kim
Bālā-yı ḳaddüñ añıcaḳ olur belā sefer *(G. 123/8). [bālā-yı ḳaddüñ, -üñ]*

Bālā-yı ḳaddüñi añalı dil belādadur
Cān derd-i hecrüñ ile hemīşe sitem çeker *(G. 96/7). [bālā-yı ḳaddüñi, -üñ, -i]*

Bālā-yı ḳadüñ neʿarż idersin
Bālā degül ol belādur iy dōst *(G. 26/3). [bālā-yı ḳadüñ, -üñ]*

balıḳ: *Balık.*

Ḳıbḳızıl müşk ile bişmiş tāze balıḳ etleri
Kāse-i Çīn[ī]de ḳand ile gül-āb efşāndur *(K. 8/59). [balıḳ]*

bālīn: *Yastık.*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/6). [bālīn]*

bālīn it-: *Yastık yapmak, yastık olarak kullanmak.*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/14). [bālīn idine, -e]*

bālīn idin-: *Yastık yapmak, yastık olarak kullanmak.*

Ḳamer devrinde zülf-i ʿanberīnüñ
Mehi bālīn idinmiş mihri pister *(G. 132/16). [bālīn idinmiş, -miş]*

Kirpügüm üzre ḫayālüñ uyumaz dīdede hīç
Ḫārı bālīn idinen degmede āsān uyumaz *(G. 159/14). [bālīn idinen, -en]*

bālīn-i sincāb: *Sincap postundan yastık.*

İşigüñ ḫāki bisāṭın naṭʿ-ı dībā bilmeyüp
Ṭaşdan özge bulmasun bālīn-i sincāb isteyen *(G. 307/14). [bālīn-i sincāb]*

bālīn-i vaşaḳ: *Vaşak postundan yapılmış yastık.*

Bir gice ḳapuñ ḫār ü ḫasında yatan içün
Bālīn-i vaşaḳ pister-i sincāb ne ḫācet *(G. 29/4). [bālīn-i vaşaḳ]*

balyos: *Osmanlı İmparatorluğu döneminde ilk zamanlar Venedik elçilerine, sonraları bütün Frenk elçilerine verilen ad.*

Çü furṣat bulmayup Mıṣr özleyüp Rodosa varıldı
Ġarażla yazmaġın Balyos kitāb-ı dil-firīb ancaḳ *(K. 9/12). [balyos]*

ban: *Macaristan, Romanya, Yugoslavya ve civarlarındaki yerlerde küçük prenslere verilen ad.*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/30). [ban]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/37). [ban]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/37). [ban]*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/30). [banlar, -lar]*

baña: *Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hâli.*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/2). [bañadur, -a, -dur]*

ʿIşḳuñuñ yolında cānā olmışam şöyle faḳīr
Müsteḥaḳḳam vir baña bir būse laʿlüñden zekāt *(G. 22/6). [baña, -a]*

Raḳībi baña ḳarşu añduġuñdan
Sezerem kim sözüñde var kināyet *(G. 24/11). [baña, -a]*

Geldükçe dile ḫayāl-i zülfüñ
Mūnis baña ejdehādur iy dōst *(G. 26/10). [baña, -a]*

Göñlün diledükçe sög baña kim
Düşnām-ı lebüñ duʿādur iy dōst *(G. 26/11). [baña, -a]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/1). [baña, -a]*

Şādam ruḫ u zülfüñ ġamı tenhā baña olmaz
Zīrā ḳara gün il ile olur dügün iy dōst *(G. 28/3). [baña, -a]*

Tā kim diyeyin saña bugün ḥālümi bir bir
Zülfüñ neler eyledügini baña dün iy dōst *(G. 28/12). [baña, -a]*

Laʿlüñ ḥadīṣin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/7). [baña, -a]*

Der-i vaṣluñ olalı baġlu baña
Virdüm oldı hemīşe yā Fettāḥ *(G. 35/3). [baña, -a]*

Boynuma ṭaḳaldan resen ol zülf-i mücaʿad
Miḥrāb-ı ḳaşuñ oldı baña Kaʿbe-i maʿbed *(G. 42/2). [baña, -a]*

Ḳaşuñuñ miḥrābını göster baña luṭf eyleyüp
Kim dil ü cāndan ḳılam ol secde-gāha ben sücūd *(G. 45/3). [baña, -a]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/14). [baña, -a]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/1). [baña, -a]*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/4). [baña, -a]*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/12). [baña, -a]*

Cihānuñ ṣıḥḥatinden yig-durur bu
Belā kim baña ol cānān bağışlar *(G. 59/8). [baña, -a]*

Vuṣlatuñdur ṣanemā devletüm illā n'ideyin
Baña yār olmadı ol devlet elümden ne gelür *(G. 61/4). [baña, -a]*

Niçün raḥm eylemezsin baña iy dōst
Ki ʿışḳuñla yaşum Ceyḥūn olupdur *(G. 62/3). [baña, -a]*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr *(G. 65/4). [baña, -a]*

İtümden kem-durur dimiş benüm-çün
Bu ʿizzetler baña yā Rab nedendür *(G. 66/8). [baña, -a]*

Nice āh eylemeyem kim hemīşe
Baña cevr iden ol ġonce dehendür *(G. 66/14). [baña, -a]*

Raḳībe bunca ḳılursın telaṭṭuf
Cefā vü ġam baña dāyim nedendür *(G. 66/16). [baña, -a]*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür *(G. 70/3). [baña, -a]*

N'ola ger cevr ü cefā eylerseñ iy meh-rū baña
Kim senüñ cevr ü cefāñ ile göñül ḫurrem-durur *(G. 78/7). [baña, -a]*

Çü senden baña her laḥẓa cefādur
Baña senden ne kim gelse vefādur *(G. 79/1). [baña, -a]*

Çü senden baña her laḥẓa cefādur
Baña senden ne kim gelse vefādur *(G. 79/2). [baña, -a]*

Şehā cevrün çeker her laḥẓa göñlüm
Senüñ cevrüñ baña ẕevḳ u ṣafādur *(G. 79/14). [baña, -a]*

Çün ġamzeñ oḳınuñ dil ü cānum siperidür
N'ola ne ḳılursañ baña pes luṭf eṣeridür *(G. 80/2). [baña, -a]*

Cānumı cānā alursañ baña minnetdür velī
Ḳorḳum oldur ʿālem içre bir yeñi ḳānūn olur *(G. 81/3). [baña, -a]*

Niçe bir cevr idesin her dem vefā ile baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gül-gūn olur *(G. 81/11). [baña, -a]*

Baña cevr itme iñen ḥüsnüñe maġrūr oluban
Kāyinātuñ ḥāli çün kim inḳılāb üstindedür *(G. 83/11). [baña, -a]*

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña
Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur *(G. 86/7). [baña, -a]*

Dün dimişsin ki ḫāk-i rāhumdur
Devlet ise yiter baña bu ḳader *(G. 88/10). [baña, -a]*

Didüm iy cān beni gel eyle şehīd-i ġam-i ʿışḳ
Didi ögretme baña bu ḳadar idrāke düşer *(G. 89/4). [baña, -a]*

Günāhuma göre yanmaġa ḥaşr-i zülfinde
Ḫayāl-i ḫaṭṭı baña nāme-i siyāh yiter *(G. 91/4). [baña, -a]*

Cefā vü cevre mükāfāt gösterüp āḫir
Olursa laʿlüñ eger baña ʿöẕr-ḫᵛāh yiter *(G. 91/10). [baña, -a]*

Gül-zār-ı cemālüñ görinürse baña besdür
Çün bülbül-i cān daḫı giriftār-ı ḳafesdür *(G. 99/1). [baña, -a]*

Cefā vü derd ü ġamuñ baña n'eyledügini ṣor
Çü şāhdan ṭutılur her ne kim sipāh eyler *(G. 100/11). [baña, -a]*

Baġlanaldan zülfüñüñ zünnārını
Kākülüñ küfri baña īmān gelür *(G. 102/4). [baña, -a]*

Baña düşvār olalı derd-i firāḳ
Müşkil oldur kim aña āsān gelür *(G. 102/7). [baña, -a]*

Baş ḳoşup zülfüñe ġamzeñ ṣanemā ser mi çeker
Göz göre ṣaḫn-ı Ḥaremde baña ḫancer mi çeker *(G. 112/2). [baña, -a]*

Leblerinden būse añduġumca ḫışm eyler baña
Şöyle ṣaḳlar ṣaḳınur bir pāredür cāndan gider *(G. 122/5). [baña, -a]*

ʿUşşāḳa ṣabr u yā sefer olur devā velī
Ṣanma ki baña çāre ola ṣabr u yā sefer *(G. 123/6). [baña, -a]*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/12). [baña, -a]*

Bana ḳıl cevrüñi didüm didi kim
Cefādan nice uṣanmaz dilüñ var *(G. 125/3). [bana, -a]*

N’ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/11). [bağa, -a]*

N’idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N’idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/1). [bağa, -a]*

Raḳīb çünki sen āhūyı baña ṣayd itmez
Kimesne dimesün ol kelbe kim muʿallemdür *(G. 135/5). [bağa, -a]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/18). [bağa, -a]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/3). [bağa, -a]*

Bilürem dāʾim baña andan ʿadūdur ol raḳīb
Ehl-i īmān olanı elbette şeyṭān istemez *(G. 142/3). [bağa, -a]*

Āh kim derd ü ġam-i ʿışḳuñla iy meh-rū senüñ
Hem-dem olur baña her dem sāz ü söz-i cān-güdāz *(G. 144/10). [bağa, -a]*

Cihān gözüme zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gül-zār sensüz *(G. 149/8). [bağa, -a]*

Yusam müşk ü gül-āb ile dehānum
ʿİẕār u zülfüñ añmaḳ baña düşmez *(G. 155/4). [bağa, -a]*

Saña ṭālib olduġumı cān ile ʿayb eyleme
Kim baña sensüz cihān iy meh-liḳā olur ḳafes *(G. 161/6). [bağa, -a]*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/16). [bana, -a]*

Bulur isem zülfüñe şāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/2). [bağa, -a]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/10). [bağa, -a]*

Her laḥẓa çeşmüñüñ ṣanemā ḳaṣdı cān imiş
Raḥm eylemedi baña nice bī-emān imiş *(G. 166/2). [bağa, -a]*

Bāzār-ı ġamda cevrine cān virüp alduġum
Aṣṣı ṣanurdum anı baña ol ziyān imiş *(G. 166/10). [bağa, -a]*

N’ola cevr ile ġamuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḥaḳ teʿālā çün bu işi baña taḳdīr eylemiş *(G. 167/12). [bağa, -a]*

Dil-dār baña ʿahde vefā ḳılmadı dirīġ
Ol daḫı ʿömr bigi n’idem bī-vefā-y-imiş *(G. 173/9). [bağa, -a]*

Ġamuñda ġayrı hevāsından el yuduḳça baña
Meh-i felek legen olupdur āftābe güneş *(G. 174/3). [bağa, -a]*

Cefā-yı ʿışḳuñı feyż ideli baña feyyāż
Göñül cefāñı diler ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/1). [baña, -a]*

Egerçi ravża-i kūyuñ baña olursa maḳām
Cihānda eylemezem daḫı ārzū-yı riyāż *(G. 180/19). [baña, -a]*

Tīġuñuñ şevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/5). [baña, -a]*

Cān vireli yoluñda şanma ki ziyān itdüm
Aşşı baña oldur kim buldum o ziyāndan ḥaẕ *(G. 185/8). [baña, -a]*

Olaldan ışḳuñ iy meh baña vāḳiʿ
Gelüpdür başuma dürlü vaḳāyiʿ *(G. 187/1). [baña, -a]*

Baña yitmez mi derd ü ġam ki zülfüñ
Yüzüñ görmege olur ol da māniʿ *(G. 187/9). [baña, -a]*

Şöyle yaturam mürde gibi bir nefesüm yoḳ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 201/2). [baña, -a]*

Yārüñ ḳapusı olmayıcaḳ işbu cihānda
Ger cennet olursa baña ānsuz hevesüm yoḳ *(G. 201/8). [baña, -a]*

Gül-şen-i ḥüsnüñde iy cān baña degmeden naṣīb
Giderem bülbül gibi nālān ü giryān elfirāḳ *(G. 203/3). [baña, -a]*

Deñedüm seni iy ḳamer-çihre
Yoḳ-durur baña merḥamet nazerüñ *(G. 209/6). [baña, -a]*

Bu gice ḫᵛāb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/3). [baña, -a]*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ zülfine vardı
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(G. 212/6). [baña, -a]*

Çü dermāndur baña derdi ḥabībüñ
Gerekmez minneti ġayrı ṭabībüñ *(G. 214/1). [baña, -a]*

Ḫᵛān-ı ḥüsnüñde ʿaṭā ḳıl baña sen būse müdām
Çünki ʿām oldı ḳamu ʿāleme inʿām-ı lebüñ *(G. 219/5). [baña, -a]*

ʿIşḳuñ ile ölürem ger ölür isem ṣanemā
ʿIşḳuñı ḳısmet idüpdür baña ḳassām-ı ezel *(G. 228/4). [baña, -a]*

Gözüñ dirler ki ʿuşşāḳ öldürürmiş
Ne ġam olmaz baña taḥṣīl ḥāṣıl *(G. 230/4). [baña, -a]*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/2). [baña, -a]*

Laʿl-i yār içün iñen ulaşma baña iy raḳīb
Ḳan görinür gözüme ben bī-nevādan vāz gel *(G. 243/7). [baña, -a]*

Gözüm aġlar baña merdümlüginden
Yaşı çoġ ola hem eyle umardum *(G. 250/9). [baña, -a]*

Çünki cānumdan yaratmış cismüñi cān-āferīn
Bir nefes dūr olma benden kim baña cānsın begüm *(G. 252/12). [baña, -a]*

Ol raḳīb-i rū-siyehle baña ḳarşu dem-be-dem
Ṣalınup itme telaṭṭuf zīnhār iy dōstum *(G. 255/3). [baña, -a]*

Rāh-ı ʿışḳuñdan beni Ḥaḳ ırmasun
K'oldurur baña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 258/10). [baña, -a]*

Ḳılur dil-ber baña derdini hem-dem
Olur ḳan aġlamaḳdan gözlerüm nem *(G. 259/1). [baña, -a]*

Kerem ḳıl baña raḥm it iy dil-ārām
Eger ḳılmaz iseñ itmez dil ārām *(G. 260/1). [baña, -a]*

Benüm bu āh-ı ciger-sūzumı fiġānuma ṣor
Çü nāledür baña tā vaḳt-i ṣubḥ-dem hem-dem *(G. 261/10). [baña, -a]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/2). [baña, -a]*

Derd ü belāsı baña yiter niçe bir göñül
ʿIşḳ odına ṭutışmaġa ben reh-nümāñ olam *(G. 267/5). [baña, -a]*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādişāñ olam *(G. 267/7). [baña, -a]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḥālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/3). [baña, -a]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naṣībi ben bilürem *(G. 268/8). [baña, -a]*

Ne ṣafādur baña sen būseñi virmezlenesin
Ben alam leblerüñi aġzuma yalvarı öpem *(G. 269/3). [baña, -a]*

Ġamzeñ oḳı sīnemi mecrūḥ ḳılduḳça şehā
Yig-durur zaḫmi baña biñ merhem ü tīmārdan *(G. 276/6). [baña, -a]*

Zāhidā virmegil baña tevbe
Tevbeye tevbe-i naṣūḥ olsun *(G. 282/3). [baña, -a]*

Ḥākim o-durur yine baña ẓulmi ol eyler
Ben kime şikāyet ḳılayın yārüñ elinden *(G. 284/3). [baña, -a]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/3). [baña, -a]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/6). [baña, -a]*

Nigāruñ ʿışḳı yolında hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan *(G. 293/4). [baña, -a]*

N'ola cāndan istesem çün yig-durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭen *(G. 295/6). [baña, -a]*

Göñlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña gīsūy-ı vaṭen *(G. 295/8). [baña, -a]*

Öginürsin ki baña cevr ü cefā eyleyesin
Yaḳduñ odlāre beni daḫı baña n'eyleyesin *(G. 297/1). [baña, -a]*

Öginürsin ki baña cevr ü cefā eyleyesin
Yaḳduñ odlāre beni daḫı baña n'eyleyesin *(G. 297/2). [baña, -a]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/1). [baña, -a]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/1). [baña, -a]*

Dest-gīr ol baña bīmāruñ iken eyle şifā
Lāzimīdür ki ṭabībe ṭuta bīmāruñ elin *(G. 310/5). [baña, -a]*

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dōst
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/4). [baña, -a]*

Ger olsa ravża-i rıżvān gerekmez
Hemīşe baña menzil senden ayru *(G. 312/10). [baña, -a]*

Raḥm eyle baña vaḳtidür iy dil-ber-i meh-rū
Kim cānuma ḳaṣd eyledi şol ġamze-i cāẕū *(G. 314/1). [baña, -a]*

Dün ṣaldı baña ḳarşu niḳāb ol büt-i meh-rū
Āheste suʾāl itdüm ez-ān dil-ber-i ḫōş-ḫū *(G. 317/1). [baña, -a]*

Ger göstereydi meh yüzin ol māh-rū baña
Cān ü dili virürdüm aña bir neẕāreye *(G. 321/3). [baña, -a]*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise baña
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/5). [baña, -a]*

Laʿlüñden olmadı dile ṣıḥḥat ne fāyide
Vaṣluñdan irmedi baña rāḥat ne fāyide *(G. 328/2). [baña, -a]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/5). [baña, -a]*

Devletümdür viṣāl-i yār ammā
Baña yār olmadı o devlet āh *(G. 329/4). [baña, -a]*

Neden ġamzeñ ḳılur cānā baña cevr ü siyāsetler
Bilürsin ʿālem içre olmaz ḳalam dīvāne vü beste *(G. 338/3). [baña, -a]*

Demidür iy şeh-i ʿālem ki raḥm eyleyesin baña
K'olur her dem dil ü cānum senüñ zülfüñe pā-beste *(G. 338/5). [baña, -a]*

Neden dāyim baña cevr ü cefālar
Ḳılursın dürlü iḥsān ol raḳībe *(G. 339/7). [baña, -a]*

Göñlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/6). [baña, -a]*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/15). [baña, -a]*

Temāşā eylesem ḥüsnüñ baña ḫışm itmesün çeşmüñ
Göze çün kim yasaġ olmaz şehenşehler yasaġında *(G. 352/7). [baña, -a]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/5). [baña, -a]*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/9). [baña, -a]*

Olmışam Cem bigi āvāre vü rüsvāy-ı cihān
Baña bu işleri ol şūḫ-ı cihān eyleyeli *(G. 372/12). [baña, -a]*

Şūfī-i zerrāḳ dir kim baña zinhār içme mey
Kim ṭutar ʿālemde şeyṭān olanuñ tedbīrini *(G. 375/5). [baña, -a]*

Niḳābuñ keşf idüp göster yüzüñi
İñen çekdürme baña intiẓārı *(G. 377/6). [baña, -a]*

Şun baña cām-ı laʿlüñi dime ki cürmi var anuñ
Boynuma ṣal günāhını ben çekeyin ġarāmeti *(G. 378/5). [baña, -a]*

Gerçi kim düşvārdur cān oynamaḳ līkin baña
ʿIşḳuñuñ yolında cān virmek iñen āsān gibi *(G. 379/9). [baña, -a]*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürḳat semini *(G. 385/1). [baña, -a]*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy gibi
Baña vāḳiʿ olalı ol lāle-ʿiẕār ayruluġı *(G. 390/4). [baña, -a]*

Çü zülfüñ ele girdi iy perī-ruḫ
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı *(G. 393/12). [baña, -a]*

Baña sen yār olsañ olmaz mı
Yā vefā-dār olsañ olmaz mı *(G. 395/1). [baña, -a]*

Em'dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/7). [baña, -a]*

Lebüñ zekātını menʿ eyleme gel inṣāf it
Hemān baña degül ancaḳ cihāna yitmez mi *(G. 419/8). [baña, -a]*

Kerem ḳıl olma iñen iy ṣanem cefā ḳılıcı
Baña cefā ḳılıcı bu zamāne yitmez mi *(G. 419/16). [baña, -a]*

Līk bī-vāsıṭa ḫālüm saña ʿarż eylemege
Bu redīfi baña ʿarż eyledi ḫullān-ı kerem *(K. 1/70). [baña, -a]*

Keremüñ cümle giriftārı ḫalāṣ eyler iken
Ne revādur baña lāyıḳ göre zindānı kerem *(K. 1/114). [baña, -a]*

Ne revādur ki baña zehr ṣuna dehr-i firāḳ
ʿĀleme cān virür iken şeker-istān-ı kerem *(K. 1/119). [baña, -a]*

Bir loḳma baña ṣunmadı bu maṭbaḫ-ı eflāk
Kim ḳılmadı balını belā ile murabbā *(K. 5/87). [baña, -a]*

Pür-zehr oluban bir pūla olursa behāsı
Degmez bu dükāndan baña bir pāre-i ḥalvā *(K. 5/90). [baña, -a]*

Ger ġamdan ölürsem baña bir pāre ṣu virmez
Derc olsa felek dürcine iḥyā-yı Mesīḥā *(K. 5/95). [baña, -a]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/109). [baña, -a]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/110). [baña, -a]*

Ger ʿāṣī-i maḳhūr ve ger ʿābid-i maġfūr
Dünyāda vü ʿuḳbāda ḳapuñdur baña melcā *(K. 5/164). [baña, -a]*

Çün ʿacz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde
Maḥrūm gönilmek bu ḳapudan baña ḥāṣā *(K. 5/166). [baña, -a]*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/65). [baña, -a]*

Ḳoma cihānda cürm ile kim şerm-sār olam
Baña şefāʿatini enīs eyle dem-be-dem *(K. 7/82). [baña, -a]*

Ger idersem rūz ü şeb efġān n'ola
Baña çün derd ile ġam hem-dem-durur *(Kıt. 1/4). [baña, -a]*

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dil-berüñ maḥrem-durur *(Kıt. 1/5). [baña, -a]*

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derd ile dil ḫurrem-durur *(Kıt. 1/7). [baña, -a]*

N'ola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secde-gāh *(Kıt. 2/4). [baña, -a]*

Her ḳaçan āh eylesem derd ile ben
Gözlerüm yaşı-durur baña güvāh *(Kıt. 2/6). [baña, -a]*

Derd-i dil cemʿ oldı kim ḳıla beni bīmār [ü] zār
Nā-gehān zülfüñ aradan çıḳdı oldı baña yār *(Mua. 14/2). [baña, -a]*

Ġam-ı zülfüñ baña çün sermed oldı
Benüm-çün cümle el mātem-zed oldı *(Mua. 23/1). [baña, -a]*

Degüldür baña bu cevrüñ güzāfī
Meger emrüñde cān itdi ḫilāfı *(Mua. 47/1). [baña, -a]*

İki ġam ḳıldı ḳaṣduma el bir
Baña ne olsa her ġamuñ bigi bir *(Mua. 48/2). [baña, -a]*

Sīneme ḳan ile ḳılam taḥrīr
Eger olursa baña derdüm bir *(Mua. 48/4). [baña, -a]*

Didi dün baña yār kim iy Cem
Seni ġamzemle ḳıluram bismil *(Mua. 50/1). [baña, -a]*

Didüm iy māh-ruḫ [u] zühre-cebīn māh-liḳā
Kerem it nām-ı şerīfüñi ʿıyān eyle baña *(Mua. 57/2). [baña, -a]*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/3). [baña, -a]*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/1). [baña, -a]*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy ṣanem
Di baña ism-i şerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/2). [baña, -a]*

Lebüñ öpdümse baña eyleme rayb
Şarābuñ evveli olmaz çü bī-ʿayb *(Mua. 226/1). [baña, -a]*

Zülfüñ elden gitdügince baña sevdālar gelür
ʿIşḳuñı añdukça gönlüm ḫāke ġavġālar gelür *(Mua. 322/1). [baña, -a]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/2). [baña, -a]*

İy ʿārızı gül zülfi benefşe ruḫı lāle
Şol nergis-i mestüñi baña ḳılma ḥavāle *(Müf. 1/2). [baña, -a]*

Her nefes cān ü dile dil-ber ider cevr ü cefā
İtmedi ʿālem içinde baña bir laḥẓa vefā *(Mur. 1/6). [baña, -a]*

Derdini dil-ber baña kim dem-be-dem hem-dem ḳılur
Ol cefā ile hemīşe çeşmümi pür-nem ḳılur *(Mur. 2/21). [baña, -a]*

Sāḳī berü vir baña bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ *(Mur. 3/5). [baña, -a]*

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ baña olmasaydı ġam-ḫʷār *(Terc. 1/70). [baña, -a]*

Sensin baña çün ḥayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh *(Terc. 1/83). [baña, -a]*

Dil-ḫaste em eyle bana dermān
Tā kim irişe saña savābı *(Terc. 1/97). [bana, -a]*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/43). [baña, -a]*

Nūş-ı ṣafā yirine virür nīş-i ġam baña
Şekker yirine ṣunalı zehr-i belā felek *(Terk. 3/5). [baña, -a]*

Kūteh biçildi egnüme bu cāme-i ṣafā
Dībā-yı ḳahrı eyledi baña ḳabā felek *(Terk. 3/8). [baña, -a]*

Geydürmedüñ bu ḳubbede baña ḳabā felek
Göstermedüñ bu ṣuffede baña ṣafā felek *(Terk. 3/17). [baña, -a]*

Geydürmedüñ bu ḳubbede baña ḳabā felek
Göstermedüñ bu ṣuffede baña ṣafā felek *(Terk. 3/18). [baña, -a]*

Mesken baña naīm ile gül-şen-serāy iken
Yirümi külḫan eyledi devr-i zamānı gör *(Terk. 3/25). [baña, -a]*

Bilsem cihān içinde ki n'itdüm saña felek
Düşmenlerümi güldürür olduñ baña felek *(Terk. 3/36). [baña, -a]*

Ḳıldı zamāne cevr ü cefālar baña dirīġ
Ẕevḳ u ṣafāya olımadum āşinā dirīġ *(Terk. 3/37). [baña, -a]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/40). [baña, -a]*

Kendü elümle başuma aldum belāları
Kendümden oldı baña yine bu ḫaṭā dirīġ *(Terk. 3/48). [baña, -a]*

Bir laḥẓa hem-dem olmadı bu baḫt-ı bī-vefā
Yār olmadı baña yine bu ṭāliʿ-i siyāh *(Terk. 3/66). [baña, -a]*

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh *(Terk. 3/69). [baña, -a]*

Bir yire gelmişem ki bedeldür caḥīmden
Baña maḳām olmış iken sāḫat-i İrem *(Terk. 3/86). [baña, -a]*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḥḥumuñ baña iy pür-sitem felek *(Terk. 3/90). [baña, -a]*

Pāyāna irmedi n'ideyüm ġam ḥikāyeti
Derdā ki ḳılmadı baña devrān ḥimāyeti *(Terk. 3/92). [baña, -a]*

Baḥr olursa daḫı yār ol yaña ḳılmaya naẓer
Yaşlarum baña meger ʿarż ide Ceyḥūnluġını *(G. 421/8). [baña]*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy ṣanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/1). [baña]*

bānī: *Kuran, kurucu, tesis eden kimse, müessis.*

Pür-seḫāvet pür-şecāʿat pür-leṭāfet pür-kerem
İsmidür Bānī velī sulṭān-ı baḥr-istāndur *(K. 8/16). [bānī]*

ban-zāde: *Şehzade, prens.*

Ḳarşuña ban-zāde[ler] el bağlayup ṭapu ḳılur
Bezm-gāhuñ Cennetü'l-meʾvā bigi bū-stāndur *(K. 8/65). [ban-zāde[ler], -ler]*

bār: *Yük II keder, ızdırap.*

Ḫam ḳıldı ḳadüm derd ü ġamuñ bārı sebeb ne
Çekmek bu ḳadar derd ü ġamuñ bārī sebeb ne *(G. 345/1). [bārı, -ı]*

bār: *Mahsul.*

Gül yüzüñ gül-zārda ger eyleye ʿarż-ı cemāl
Ṣāḫ-ı gül şerm eyleyüp virmeye her-giz bār gül *(G. 234/8). [bār]*

bār: *Paye, makam.*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/10). [bārı, -ı]*

bār it-: *Gam, keder, eziyet etmek.*

Cemāl-i ṭalʿatuñ gördükçe tekrār
İder reşkümden āhum māha her bār *(Mua. 244/2). [bār ider, -er]*

bār vir-: *Meyve vermek.*

Ṣanavber reşk idüp virmez yiñi bār
Ḳapuñ öñinde serv olalı pür-bār *(Mua. 237/1). [bār virmez, -mez]*

bārān: *Yağmur.*

Ben aġladuḳça dil-ber gülse n'ola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister *(G. 73/4). [bārānı, -ı]*

Aġladum didüm lebüñ düşnāmını ʿarż eyleme
Teng-i şekkerdür anı billāhi bārāndan gider *(G. 122/8). [bārāndan, -dan]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/8). [bārāndur, -dur]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/8). [bārāndan, -dan]*

Bārān yirine dīde-i Cem dökse ḳan n'ola
Ṭutdı güneş cemālini çün ebr-vār ḫaṭ *(G. 183/13). [bārān]*

Zülfüñi eyle nihān aġladuġumca şanemā
Müşke bārān irişicek bulur elbette ḫalel *(G. 228/10). [bārān]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/12). [bārān]*

Aġladuḳça ḳaşumı rengīn ider ḫūnīn yaşum
Dir gören ḳavs-i ḳuzaḥ ḳurıldı bārān üstine *(G. 363/8). [bārān]*

Tāze ṭutsun diyü gül-zār-ı cemālüñi müdām
Ebr-i zülfüñ-çün gözüm yaş aḳıdur bārān gibi *(G. 379/8). [bārān]*

ʿIşḳ āteşin eylemege teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı *(Terc. 1/102). [bārān]*

bārān it-: *Yağmur yağdırmak.*

Tāze ṭutmaġ içün iy meh-rū yüzüñ gül-zārını
Yaşumı derd ü ġam-i ʿışḳuñla bārān ideyin *(G. 290/10). [bārān ideyin, -e, -yin]*

bārān-ı kerem: *Kerem yağmuru.*

Laʿl ü yāḳūt ile pür ola ṣadef dür yirine
Himmeti ebri eger yaġdura bārān-ı kerem *(K. 1/20). [bārān-ı kerem]*

Ġonce yāḳūt ola vü bergi zümürrüd güli laʿl
Ebr-i luṭfı döke ger gül-şene bārān-ı kerem *(K. 1/12). [bārān-ı kerem]*

bārān-ı luṭf: *Lütuf yağmurları.*

Dīn sebze-zārı neşv ü nemāsına yaġdurur
Bārān-ı luṭf faż[ı] seḥābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/134). [bārān-ı luṭf]*

bārān-ı teraḥḥum: *Merhamet yağmuru.*

Ger luṭfı seḥābı döke bārān-ı teraḥḥum
Kim ḳaṭresidür cürm-i cihān ʿafvına evfā *(K. 5/189). [bārān-ı teraḥḥum]*

bār-gāh: *Sultan çadırı veya sarayı. İzin ve ruhsatla girilen yer, hükümdar otağı.*

Görinen çarḫ-ı muʿallaḳ dūd-ı āhumdur benüm
Hem fırāz-ı ʿarş-ı aʿẓam bār-gāhumdur benüm *(G. 248/2). [bār-gāhumdur, -um, -dur]*

bāri: *Bari, hiç olmazsa.*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet *(G. 29/9). [bārī]*

Çün öper her nefes ol laʿl-i şeker-bārı ḳadeḥ
Rūzgār eylese ṭopraġumuzı bārī ḳadeḥ *(G. 36/2). [bārī]*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/10). [bārī]*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/13). [bārī]*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/12). [bārī]*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ Cemi
Bārī luṭf idüp unıtma şāh-ı ḫūbān elvedāʿ *(G. 189/10). [bārī]*

Çün yaşlarum yüzümden aḳar āsitānına
Bārī yüzüm o Kaʿbede zer nāv-dān idüñ *(G. 221/6). [bārī]*

Tīr-i ġamzeñ dil ü cāndan geçicek geldi ġamuñ
Minnet Allāha ki bārī bu aña oldı bedel *(G. 228/8). [bārī]*

Cem yüzüñ gül-zārına irişimez
Gel kerem eyle yüzine bārī gül *(G. 238/14). [bārī]*

Şīve vü nāz olsa idi bār-ı gül
Andan öykünse yüzüñe bārī gül *(G. 238/2). [bārī]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/8). [bārī]*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/2). [bārī]*

Alnuña sür bārī gel boynuña alma ḳanumı
Cānumı çün ḳaşlaruñ yayına ḳurbān eyledüm *(G. 272/7). [bārī]*

Niçe bir zülfüñ ucına dil-berā cān aṣasın
Bārī öldür çekmeyem her laḥẓa cevrüñ tāsasın *(G. 278/2). [bārī]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/6). [bārī]*

Ġam-i dil-dāre ṣabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Çü dil uṣandı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/1). [bārī]*

Ġam-i dil-dāre ṣabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Çü dil uṣandı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/2). [bārī]*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/4). [bārī]*

Göñül her dem çeker miḥnet görür derd ü ġam ü zaḥmet
Cihānda olmadı rāḥat gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/8). [bārī]*

Saña aġyār yār oldı göñül bī-çār ü zār oldı
Cihān başuma ṭar oldı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/10). [bārī]*

İşümdür nāle vü zārī senüñle göreli aġyārı
Ne vaḳte dek ḳılam zārı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/12). [bārī]*

Gelür Cem göñlini her dem yıḳar cānā sipāh-ı ġem
Raḳīb it olmadın ḫurrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/14). [bārī]*

Ḫam ḳıldı ḳadüm derd ü ġamuñ bārı sebeb ne
Çekmek bu ḳadar derd ü ġamuñ bārī sebeb ne *(G. 345/2). [bārī]*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy ṣanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/11). [bārī]*

Ölmedin bārī kemān-ebrūña ḳurbān it beni
Eksük olmaz sīneden çün tīr-i ġamzeñ yāresi *(G. 380/7). [bārī]*

ʿIyān eyle şu zülf-i müşk-bārı
Ki añmasun kimesne müşk[i] bārī *(G. 383/2). [bārī]*

Didüm cān virürem būs ü kināre
Didi ġam çekme gel yoḳ yire bārī *(G. 383/6). [bārī]*

Cān ü dil vir yād idüp zülf ü dehānın dil-berüñ
Bu yola ḫarc eyle iy Cem bārī yoġ u varuñı *(G. 397/10). [bārī]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/2). [bārī]*

Aġzum ṣuyı aḳar göricek şekkerīn lebüñ
Ṣun bārī laʿlüñ aġzuma cüllāb-ı ter gibi *(G. 408/10). [bārī]*

Beni añ bārī vaṣluñ ile cānā
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr *(Kıt. 4/7). [bārī]*

Eger göñlüñ semen isterse bārī
Gözet her kūşeden rūy-i nigārı *(Mes. 1/61). [bārī]*

Kās-i raḥīḳ-i meyden germī ḳo cāna dönsün
Yā ġam gide göñülden yā bār[ī] oda yansun *(Mua. 20/2). [bār[ī]]*

Lebüñ keşf eyle bārī gel kerem ḳıl
Çün irişmek diler ol cāna cānum *(Mua. 61/1). [bārī]*

Ṭāḳ-ı ḳaşuñda ḥadsüz dil nice ḳıla zārī
İy meh naẓer ḳılayduñ bir göz ucı ile bārī *(Mua. 243/2). [bārī]*

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi izüñe eyle cārūb *(Terc. 1/35). [bārī]*

Mümkin degül göñül ki sezā-vār ola sözüñ
Olduḳça ḳıl senāsını bārī Muḥammedüñ *(Terk. 1/234). [bārī]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy pür-cefā felek
Baḳ ḥālüme teraḥḥum idüp bārī gāh gāh *(Terk. 3/62). [bārī]*

Bāri: *Hâlık, Cenabıhak.*

Bu ẕāt-ı Ḥaḳı kim iderem ʿacz ile vaṣfın
İy Bārī Ḫudāyā bu-durur şimdi temennā *(K. 5/196). [bārī]*

bār-ı belā: *Bela meyvesi.*

Niçe bir bār-ı belā vire bu eşcār-ı ümīd
Āb-ı luṭfuñla ola tāze çü büstān-ı kerem *(K. 1/101). [bār-ı belā]*

bār-ı belā: *Bela yükü, kederi.*

Āzāde ola bār-ı belādan miṣāl-i serv
Her kim olursa şevḳ[ı] esīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/205). [bār-ı belādan, -dan]*

bār-ı cefā: *Cefa yükü.*

Meger bār-ı cefāda ḳaldı göñlüm
Ki başına belālar aldı göñlüm *(Mua. 81/1). [bār-ı cefāda, -da]*

bār-ı ġam: *Gam yükü.*

Bār-ı ġamdan dil rehā ḳal gel kerem ḳıl bir zamān
Tā cihān olduḳça aduñ ola meşhūr-ı cihān *(Mua. 66/1). [bār-ı ġamdan, -dan]*

Ḳadümi bār-ı ġamuñ ḥalḳa ḳıldı ḫātem-vār
Başumda seng-i melāmet nigīn-i ḫātemdür *(G. 135/3). [bār-ı ġamuñ, -uñ]*

bār-ı gül: *Gül mahsulü.*

Şīve vü nāz olsa idi bār-ı gül
Andan öykünse yüzüñe bārī gül *(G. 238/1). [bār-ı gül]*

bār-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün kederi, gamı (Şentürk, 2017: 62).*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/6). [bār-ı zülf]*

bārī-i berreyn: *İki karanın, her şeyi takdir ettiği şekle uygun olarak yaratan Allah'ı.*

İy Bārī-i berreyn ü Müberrā-yı berāyā
V'iy ʿizzetüñüñ baḥrine sāḥil yidi deryā *(K. 5/143). [bārī-i berreyn]*

barḳ: *Zindan.*

Fırancesse olup ṭālib anuñ defʿine saʿy itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/18). [barḳ]*

barmaḳ ḳaldur-: *Parmak kaldırmak, şehadet getirirken işaret parmağını havaya kaldırmak.*

Āyet-i īmān görüpdür sūre-i ḥüsnüñde kim
Şimdi barmaḳ ḳaldurup īmānı ʿarż eyler çerāġ *(G. 194/10). [barmaḳ* ḳaldurup, -up*]*

bas-: *Ayakla çiğnemek, ayak altına almak.*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme başasın *(G. 278/4). [başasın, -a, -sın]*

İy ṣanem luṭf eyleyüp baṣ yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efşān ideyin *(G. 290/7). [baṣ]*

başīret: *Anlayış, ileri görüşlülük.*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Başīret yoġ imiş bu bī-başerde *(G. 343/8). [başīret]*

basit: *Basit, kolay.*

Ḳanġı ay kim Ḳadre olmışdur muḥīṭ
Ol semen-sīmānuñ adıdur basīṭ *(Mua. 180/2). [basīṭ]*

basṭ it-: *Döşemek, sermek.*

Senden ötrü iy ṣanem seng-i melāmet başuma
Bir cevāhir basṭ ider kim efser-i Dārāda yoḳ *(G. 208/12). [basṭ ider, -er]*

basṭ-ı bisāṭ-ı şerʿ: *Şeriat yaygısını yaymak II İslam'ın yayılıp yerleşmesi.*

Basṭ-ı bisāṭ-ı şerʿ[i] serīri Muḥammedüñ
Ṣadr-ı ṣudūr muʿciz[i] sırrı Muḥammedüñ *(Terk. 1/187). [basṭ-ı bisāṭ-ı şerʿ[i], -i]*

baş: *Vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.*

ʿUşşāḳa yoluñda cān ü dilden
Baş oynamaġa ṣalādur iy dōst *(G. 26/6). [baş]*

Açdı niḳābı çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer nisār *(G. 60/6). [başına, -ı, -n, -a]*

İzüñ tozı eline girse idi mihr ü ḳamer
Tefāḫür itmek içün başına külāh eyler *(G. 100/8). [başına, -ı, -n, -a]*

Āşiyān ṭutalı başumda ḫayāl-i zülf-i dōst
Leyle-i zülfinde dil Mecnūn gibi sevdāyīdür *(G. 105/7). [başumda, -um, -da]*

Ḳadümi bār-ı ġamuñ ḥalḳa ḳıldı ḫātem-vār
Başumda seng-i melāmet nigīn-i ḫātemdür *(G. 135/4). [başumda, -um, -da]*

Gitdi çü zülfi sāyesi gün ṭoġdı başuma
Bildüm ki zülfi sāyesi ẓıll-ı hümā-y-imiş *(G. 173/7). [başuma, -um, -a]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/10). [başuma, -uma]*

Senden ötrü iy ṣanem seng-i melāmet başuma
Bir cevāhir basṭ ider kim efser-i Dārāda yoḳ *(G. 208/11). [başuma, -uma]*

Ol serv-i ġonce-leb varıcaḳ seyr-i gül-şene
İy lāleler başına semen sāye-bān ṭutuñ *(G. 220/4). [başına, -ı, -n, -a]*

Bir elde cānuñ u bir elde başuñ
Yine iy dil ʿaceb meydāne girdüñ *(G. 225/13). [başuñ, -uñ]*

N'ola Cem geyse başda tāc-ı devlet
Ki senüñ gibi ulu sulṭāna irdüm *(G. 256/9). [başda, -da]*

Ṣol ḳadar seng-i belā yaġdurdı hecrüñ başuma
Şimdi aḥcār-ı belā seng-i mezārumdur benüm *(G. 264/3). [başuma, -uma]*

Her ḳaçan zülf-i ser-endāzuñ ṣala çevgān-ı müşk
ʿĀşıḳ olanlar başın meydāna atar ṭūb içün *(G. 301/8). [başın, -ın]*

Bir ḳıbleye daḫı ṣanemā egememiş baş
Ḳıble olalı ehl-i niyāza ol iki ebrū *(G. 314/9). [baş]*

Benefşe sünbülüñ cānā görelden oldı dem-beste
Başını aşaġa ṣalup olur nergis gibi ḫaste *(G. 338/2). [başını, -ı, -nı]*

Zāhid ki ṭaʿn iderdi mey-i ʿışḳa dün bugün
Mey-hāne içre başda sebūdur ʿamāmesi *(G. 409/4). [başda, -da]*

Reyḥān ḫaṭuñı göreli bezm-i çemende āh
Ṣaldı benefşe başın aşaġa benüm bigi *(G. 412/8). [başın, -ı, -n]*

Sevmek günāh imiş seni bildüm günāhumı
Başum ḳılıcuñ üzre güneh-kāruñam senüñ *(G. 227/4). [başum, -um]*

Bir daḫı var ise ġamzeñ bigi tīġ
İşde başum işde şemşīrüñ begüm *(G. 271/4). [başum, -um]*

Göreli meydān-ı ḥüsn içre seni
Başum uş ṭop oldı çevgān zülfüñe *(G. 335/4). [başum, -um]*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/125). [baş]*

Naʿleyni tozı şaldı felek başına İklīl
Şīrāk-i felek boynına ṭavḳ oldı muṭallā *(K. 5/181). [başına, -ı, -n, -a]*

Her kime meded disem urur başuma sengi
Ben ḫaste-dile kimsene raḥm itmedi aṣlā *(K. 5/71). [başuma, -uma]*

Her ṭaş ki yapar tecribe başumda ḳılur ilk
Vīrāne-i sinemde belā olalı bennā *(K. 5/93). [başumda, -um, -da]*

Cümlesi zerrīn kemer altunlu dībā geydügi
Şuḳḳa altun başlarında ḳolları ʿuryāndur *(K. 8/40). [başlarında, -ları, -n, -da]*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/2). [başını, -ı, -nı]*

Ḥarf-i evvel başumuñ tācına tāc
Ḥarf-i āḫir oldı yārüñ efseri *(Mua. 90/3). [başumuñ, -um, -un]*

Āşiyān yapdı başı üstine ḳuşlar şanma
Serv mecnūn olalı serv-i ḫırāmānuñ içün *(Müf. 10/1). [başı, -ı]*

Kimdür ki başını ṭop ḳılmaz
Zülfüñ alıcaḳ eline çevgān *(Terc. 1/53). [başını, -ı, -nı]*

baş: *Akıl, fikir, düşünce.*

Çeke göñlüm belā vü derd ü miḥnet
Gelelden başuma bu ḳurı sevdā *(G. 11/12). [başuma, -um, -a]*

baş: *Tepe, üst, bir şeyin üst kısmı.*

Ṭaġlar başında ebr-i felek aġlayup gezer
Yanınca raʿduñ itdügi āh ü fiġānı gör *(Terk. 3/21). [başında, -ın, -da]*

baş: *Bir şeyin ön kısmı.*

Başından aḳçe yaġdı dīdemüñ kūy-i maḥabbetde
Görüp ol ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki çeşmüm didi kim yaġmā *(G. 10/13). [başından, -ı, -n, -dan]*

baş: *Bir şeyin yakını veya çevresi.*

Yanmasa şemʿ-i ḫüsnüñ elinden gezer m'idi
Yaḳup ḥaşīr başına her ḫāne dān-ı şemʿ *(G. 190/26). [başına, -ı, -n, -a]*

baş: *Bir şeyin başladığı zaman veya yer.*

Yüzüñ ayı ile ebrūñuñ hilālinüñ ḫayāline
Her ay başında görinür hilāl-i şekl-i māh egri *(G. 406/8). [başında, -ı, -n, -da]*

baş: *Kişinin kendi şahsı, zatı.*

Muṣḥaf-ı ḫüsnüñde fāl açsam elif ḳaddüñ gelür
Başuma bir gün ḳıyāmet ḳoparur bu fāller *(G. 119/10). [başuma, -um, -a]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/6). [başumda, -um, -da]*

Baş ḳomaḳ pāyüñe saʿādetdür
Līk yoḳ başda bu saʿādet āh *(G. 329/6). [başda, -da]*

Ḳoparur başuma ḳıyāmet āh
Ne belādur bu ḳadd ü ḳāmet āh *(G. 329/1). [başuma, -um, -a]*

Rodos ʿazmini şanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/2). [başa, -a]*

Başuma ḳarañuluḳ itdüñ cihān aydınluġın
Ḳāre yüzlü ḳāre bulıtlu per-i bārān felek *(Terk. 2/19). [başuma, -um, -a]*

Ne ṭurfe- ḥāl olur ʿaraṣāt olmadın daḫı
Başuma ḳoparur bu zamāne ḳıyāmeti *(Terk. 3/102). [başuma, -um, -a]*

baş aç-: *Bir işi yapmaya büyük bir istekle koşmak.*

Niçe bir pinhān yanam ol bilüben bilmezlene
Baş açup rāzum öñinde āşikār itsem gerek *(G. 218/6). [baş açup, -up]*

baş çek-: *Baş kaldırmak, isyan etmek (Şentürk, 2017: 72).*

Baş çeküp zülfüñ yüzüñden ḥaṭṭuñ oldı āşikār
Şan ṭılısm-ı mār ile bulındı ḫüsnüñ maṭlebi *(G. 400/11). [baş çeküp, -üp]*

baş ḳo-: *Bir kimse veya değer uğruna ölümü göze almak, canını feda etmek.*

Baş ḳomaḳ pāyüñe saʿādetdür
Līk yoḳ başda bu saʿādet āh *(G. 329/5). [baş ḳomaḳ, -mak]*

baş ḳoş-: *Ayak uydurmak, baş başa vermek, birlikte hareket etmek, hemhâl olmak, aynı huyları paylaşmak (Şentürk, 2017: 78).*

Zülfüñe baş ḳoşaldan iy ruḫ[ı] al
Ġamzeñi gözle kim ne eyler āl *(Mua. 153/1). [baş ḳoşaldan, -aldan]*

Bu zülf-i müşk-būyuña baş ḳoşalı göñül
Bū ḳaldı bizde ḳalmadı ṣabr u ḳarārumuz *(G. 153/3). [baş ḳoşalı, -alı]*

ʿĀrızuñ devrinde Hindū zülfüñe baş ḳoşalı
Kişver-i Rūma Ḥabeşden ṣaldı leşkerler ḫaṭuñ *(G. 226/7). [baş ḳoşalı, -alı]*

Yüz virme iñen ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruña iy dōst
Kim zülfüñe baş ḳoşdı iñen fitneler eyler *(G. 51/12). [baş ḳoşdı, -dı]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/13). [baş ḳoşup, -up]*

ʿAhd-i ḳadīm aradadur iy yār unıtma gel
Aġyāra baş ḳoşup beni zinhār unıtma gel *(G. 240/2). [baş ḳoşup, -up]*

Baş ḳoşup ben ġarīb-i bī-ʿāra
Sen de bī-ʿār olsañ olmaz mı *(G. 395/5). [baş ḳoşup]*

Baş ḳoşup zülfüñe ġamzeñ ṣanemā ser mi çeker
Göz göre ṣaḫn-ı Ḥaremde baña ḫancer mi çeker *(G. 112/1). [baş ḳoşup, -up]*

Göñlüm ḳarārsuz ser-i zülfüñe baş ḳoşup
Oldı firāḳ u ḥasret ile bī-ḳarār-ı ʿışḳ *(G. 198/13). [baş ḳoşup, -up]*

baş ḳoş-: *Uğraşmak, çabalamak, gayret göstermek.*

Zülf-i kāfir-kīşüñi gör kim ḫaṭ-ı müşkīnüñe
Baş ḳoşup āḫir o miskīni çıḳarmış dīnden *(G. 296/6). [baş ḳoşup, -up]*

baş oyna-: *Başını ortaya koymak, canını feda etmekten çekinmemek, tehlikeye atılmak (Şentürk, 2017: 81).*

ʿUşşāḳa yoluñda cān ü dilden
Baş oynamaġa ṣalādur iy dōst *(G. 26/6). [baş oynamaġa, -maġ, -a]*

Eger vaṣlına irmek diler iseñ
Eyā Cem yār içün baş oyna sen de *(G. 337/10). [baş oyna]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden dil-berā cān terk idüp
Dāyimā baş oynaram ṣol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/6). [baş oynaram, -r, -am]*

Bizden öñdin yār eger meydāna baṣarsa ḳadem
İy niçe ṣūrīdeler baş oynaya her dem-be-dem *(Mua. 56/2). [baş oynaya, -y, -a]*

Nigāruñ yolına baş oynayanlar
Şehīd anlar-durur itmeñ gümānı *(G. 373/7). [baş oynayanlar, -y, -an, -lar]*

Cem bigi çevgān-ı zülfüñ yādına baş oynayup
Cān ü dil naḳdin temāmet ben niṣār itsem gerek *(G. 218/17). [baş oynayup, -y, -up]*

baş u cān terk eyle-: *Canı feda etmek, bir şey uğruna ölmek.*

ʿIşḳa ṣabr u yā seferdür çünki ṣabra çāre yoḳ
Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek *(G. 218/16). [baş u cān terk eyleyüp, -y, -üp]*

baş vir-: *Baş vermek, can vermek.*

Īmāna daʿvet eyleme zülf-i siyāhuñı
Baş vire dīne gelmeye kāfer degül midür *(G. 127/4). [baş vire, -e]*

başa var-: *Çok değer görmek, el üstünde tutulmak.*

Raḳībüñ efserüñ-veş başa vardı
Beni zülfüñ gibi ṣalduñ ayaġa *(G. 318/13). [başa vardı, -dı]*

başdan: *Başından beri, ilk olarak II sevgilinin başından (başındaki zülften).*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/2). [başdan]*

başdan ayaġa: *Tamamen, bütünüyle.*

Başdan ayaġa nūr idi ẕāt-ı ḥamīdesi
Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/61). [başdan ayaġa]*

başdan başa: *Başından sonuna kadar, bir uçtan bir uca, tamamen.*

Her geh ki āftāb-ı cemālüñ ẓuhūr ider
Başdan başa cihān yüzini cümle nūr ider *(G. 134/2). [başdan başa]*

Şīrīn bu ki taḥrīr ider iken lebi vaṣfın
Başdan başa nā-geh ḳalemüm ney-şeker olmış *(G. 175/4). [başdan başa]*

Gül yüzde belürdi ḫaṭ-ı müşkīni ṣanasın
Başdan başa zeyn eyledi uçmaġı benefşe *(G. 344/8). [başdan başa]*

Bozıla çenberi yıḳıla çarḫ-ı kej-revi
Görem ki aşaġa geçe başdan başa felek *(Terk. 3/16). [başdan başa]*

Zülf-i ʿanber-būyuña uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemüñ eṭrāfını başdan başa müşkīn ider *(G. 58/14). [başdan başa]*

başdan çıḳar-: *Başından olmak, başını kaybetmek, ölmek; yoldan çıkmak.*

Tīġuñda şehīd olmaġa gerçi ṭalebüm var
Āḫir beni başdan çıḳaran işbu ṭalebdür *(G. 128/6). [başdan çıḳaran, -an]*

Zülfüñüñ sevdāsına düşüp nigārā uydı Cem
Ḳorḳaram başdan çıḳarur bu ḳuru sevdā beni *(G. 374/14). [başdan çıḳarur, -ur]*

Zülfüñüñ sevdāsına düşüp nigārā uydı Cem
Ḳorḳaram başdan çıḳarur bu ḳuru sevdā beni *(G. 374/14). [başdan çıḳarur, -ur]*

başın ayaġa şal-: *Başını ayaklar altına almak, yerlerde süründürmek, hor görüp aşağılamak.*

Görse Ṭūbā boyuñı şalınduġuñ vaḳtin şehā
Başın ayaġa ṣalup şermende olur serv-i sitīġ *(G. 193/6). [başın ayaġa ṣalup, -up]*

başına belālar al-: *Başına bela almak, bir sorunla karşılaşmak, kötü bir duruma düşmek.*

Meger bār-ı cefāda ḳaldı göñlüm
Ki başına belālar aldı göñlüm *(Mua. 81/2). [başına belālar aldı, -dı]*

başına devleti var-: *Bahtı açılmak, talihi dönmek.*

Perçemüñ gibi Cemüñ başına vardı devleti
Ger siyeh baḫtum bigi zülfüñ siyeh-kār olmasa *(G. 362/13). [başına devleti vardı, -dı-i]*

başına gel-: *Kötü bir durumla karşı karşıya kalmak.*

Cām-ı Cem nūş eyle iy Cem bu Fireng-istāndur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur *(K. 8/2). [başına gelür, -ür]*

başına getür-: *Başa gelmek, kötü bir durumla karşı karşıya kalmak.*

Bulamaz furṣat ki Cem yoluña cān terkin ḳıla
Başına gör ne getürdi rūzgār iy dōstum *(G. 255/10). [başına getürdi, -di]*

başına ṣu ḳoy-: *Mahvetmek, heba etmek, yok etmek (Şentürk, 2017: 104)*

Şekkerīn laʿlüñ görüp iy piste-leb
Başlarına ṣu ḳoyar ḳand ü nebāt *(G. 23/7). [başına ṣu ḳoydı, -dı]*

Ṣu ḳoydı şekkerüñ başına iy dōst
Cem idelden lebüñ vaṣfın mükerrer *(G. 132/17). [başına ṣu ḳoydı, -dı]*

başından git-: *Uzaklaşmak.*

İy ser-i zülf-i siyeh perr-i hümā mısın nesin
Gitme başından Cemüñ kim sāye-i iḳbālsin *(G. 298/14). [başından gitme, -me]*

başla-: *Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek.*

Öykünür imiş bu ḫaṭ-ı dil-dāre benefşe
Ṣoñra oldı ḫacil başladı inkāre benefşe *(G. 319/2). [başladı, -dı]*

Gel duʿā başla yiter söyle şikāyet sözini
Çünki vāḳıf-durur aḥvālüñe ol ḫān-ı kerem *(K. 1/133). [başla]*

Bir kerre derdümi añup efġāna başlasam
Yanumca nāleler ḳıla ṣaḥrā benüm bigi *(G. 412/5). [başlasam, -sa, -m]*

Bir dem ki derdüm añuban efġāna başlasam
Yol bulur idi saḳf-ı semāvāta āh ü vāh *(Terk. 3/67). [başlasam, -sa, -m]*

baş oyna-: *Canını ortaya koyarak, canı pahasına bir işe teşebbüs etmek.*

Gör kim ne başlar oynaya meydānda yoluña
Tek devlet ile eyle temāşāyı bir nefes *(G. 165/15). [başlar oynaya, -y, -a]*

başlu: *Başlı, başı olan.*

Hey ne siḥr-engīzdür cāẕū gözüñ kim dil-berā
Her nefesde zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 76/6). [başlu]*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/6). [başlu]*

başa belā al-: *Başını derde sokmak, sıkıntılı bir duruma girmek.*

Kendü elümle başuma aldum belāları
Kendümden oldı baña yine bu ḫaṭā dirīġ *(Terk. 3/47). [başuma belāları aldum, -du, -m]*

başa ḫāller gel-: *Kötü bir duruma uğramak.*

Āşikār olalı gül yüzüñde müşkīn ḫāller
Anlar ucından gelüpdür başuma çoḳ ḫāller *(G. 119/2). [başuma çoḳ ḫāller gelüpdür, -üp, -dür]*

başa gel-: *Kötü bir durumla karşı karşıya kalmak.*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿıyān itmek
Belā-durur ʿıyān itmek ḳażā-durur nihān itmek *(G. 212/1). [başuma geldi, -di]*

Olaldan ışḳuñ iy meh baña vāḳiʿ
Gelüpdür başuma dürlü vaḳāyiʿ *(G. 187/2). [başuma gelüpdür, -üp, -dür]*

başa neler getür-: *Üzücü bir durumla karşılaşmak, kötü bir duruma uğramak.*

Zülf-i miskīnüñ ucından ḫaṭṭuñ oldı āşikār
Gör neler getürdi āḫir başuma baḫt-ı siyāh *(G. 327/4). [başuma neler getürdi, -di]*

Bend-i zülfüñden dil ü cān bulmadı her-giz necāt
Gör neler getüriserdür başuma bu kāyināt *(G. 22/2). [başuma neler getüriserdür, -iser, -dür]*

başa ṭopraḳ dök-: *Derdi ve sıkıntısı olduğunu bildirmek, acizlik ve muhtaçlık bildirmek, aman ve merhamet dilenmek, bir durumdan şikâyet etmek.*

Ṣu gibi dökdüm hevāñ odında ṭopraḳ başuma
İy dirīġā vāḳıf olmaduñ daḫı aḥvālüme *(G. 347/3). [başuma ṭopraḳ dökdüm, -dü, -m]*

başa ṭopraḳ ḳoy-: *Derdi ve sıkıntısı olduğunu bildirmek, acizlik ve muhtaçlık bildirmek, aman ve merhamet dilenmek, bir durumdan şikâyet etmek II kara mürekkeple yazılmak (Yılmaz, 2014: 173).*

Ḫaṭṭuñ miṣālini diyeli bildi cürmini
Yüz ḳāresi ile başına ṭopraḳ ḳoyar ḫaṭ *(G. 183/6). [başına ṭopraḳ ḳoyar, -ar]*

başa üş-: *Başına toplanmak, başına üşüşmek.*

Olmışam derd ü ġam ile bī-ḳarār
Üşeliden başuma ġavġā-yı ʿışḳ *(G. 199/6). [başuma üşeliden, -eliden]*

başa çizgin-: *Başına toplanıp etrafında dönmek.*

Alçaḳluḳ eyle cānā kūh-i ʿArafa mānend
Tā çizgine başuña lebbeyk diyü ʿālem *(G. 274/12). [başuña çizgine, -e-uña]*

bat-: *Bir yere saplanmak.*

Diline ḫārḫār-ı ʿışḳdan şāḫuñ diken batmış
Yedinden ḳan çıḳupdur ṣanmañ açıldı gül-i ḥamrā *(G. 10/11). [batmış, -mış]*

Gül yüzüñ-çün kirpügümden mā-cerā
Söyler idüm batmasa ḫār aġzuma *(G. 353/8). [batmasa, -ma, -sa]*

bayaġı: *Eskisi gibi.*

Evvel ne resme dil ġam-i ʿışḳa esīr idi
Bir dürlü olmadı yine ḫāli bayaġıdur *(G. 126/12). [bayaġıdur, -dur]*

Fikr iden ismüñ bulur[dı] ḫīlesüz ger dil-berā
Bīḫ-i nīlūfer bayaġı meskeninde dutsa cā *(Mua. 63/2). [bayaġı]*

bayaġı: *Eski, önceki.*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini ṣıma iy dōst
Ṣınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/12). [bayaġı]*

bāyezīd: *II. Bayezid, Fatih Sultan Mehmed'in Gülbahar Hatun'dan doğan büyük oğlu, Osmanlı padişahı.*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/95). [bāyezīdüñ, -üñ]*

bāzār: *Alışveriş yapılan yer, çarşı; alışveriş; pazarlık.*

Bir bencileyin naḳd-i dil ü cānı ḳılup ḫarc
Cān ile o bāzāra ḫarīdār kimüñ var *(G. 103/20). [bāzāra, -a]*

Bir sencileyin ḥüsni ḳumāşını ṣatarken
Bāzārını germ idici ṭarrār kimüñ var *(G. 103/18). [bāzārını, -ı, -n, -ı]*

Her ḳaçan kim beni bī-zer göre bīzār ola yār
Cān ü dil vuṣlatı bāzārını zerden güniler *(G. 121/16). [bāzārını, -ı, -n, -ı]*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/10). [bāzārumuz, -umuz]*

Yaḳup aġzın ṣem'i ber-dār itdiler bāzārda
Fāş idelden iy ṣanem bir ṣemme rāzuñdan senüñ *(G. 216/11). [bāzārda, -da]*

Germ olup virme metā'-ı ġama cān naḳdini kim
Niçe cānlar viresin ivme bu bāzāre göñül *(G. 239/12). [bāzāre, -e]*

Germ olup kendüyi teşbīh itdügi içün yüzüñe
Yaḳdılar ṣem'üñ zebānın aṣdılar bāzārda *(G. 346/4). [bāzārda, -da]*

Didüm ṣanemā geçdüñ ḳo 'işvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/1). [bāzārı, -ı]*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/8). [bāzārdan, -dan]*

Būsesine cān virüp aldum peşīmān oldı dōst
Didi ḳavlümden dönerdüm ben bu bāzār olmasa *(G. 362/10). [bāzār]*

Cān ṣatarken yār irüp dellāl-i 'ışḳa didi kim
Çün ḫarīdāruñ irişdi germ ḳıl bāzāruñı *(G. 397/8). [bāzāruñı, -uñ, -ı]*

bāzār: *Çarşı, pazar II sevgiliye talip olanlar.*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/10). [bāzārı, -ı]*

bāzāra çıḳar-: *Satılığa çıkarmak.*

Göñül dārını bāzāra çıḳardum ġamzeñ oḳları
İşidüp şüf'a ṭutmışlar ḫarīdār olmasun kimse *(G. 351/5). [bāzāra çıḳardum, -du, -m]*

bāzār-ı cihān: *Cihan pazarı.*

Ḳalb olmaya bāzār-ı cihān kāsid olursa
Her ḳalb ḳumāşına ki mihrüñ ura tamġā *(K. 5/157). [bāzār-ı cihān]*

bāzār-ı dil: *Gönül pazarı, sevda çarşısı.*

Ḳorḳar ki üstine düşe ol yaña uġramaz
Bāzār-ı dilde ṣatalı ṣınmış kemān ḳaşuñ *(G. 224/10). [bāzār-ı dilde, -de]*

bāzār-ı dīn: *Din çarşısı.*

Germ itdi naḳd-i cān[ı] metā'-ı şerī'ate
Bāzār-ı dīnde faż[ı] dükānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/226). [bāzār-ı dīnde, -de]*

bāzār-ı ġam: *Gam pazarı.*

Bāzār-ı ġamda cevrine cān virüp alduġum
Aşşı ṣanurdum anı baña ol ziyān imiş *(G. 166/9). [bāzār-ı ġamda, -da]*

bāzār-ı gül: *Gül pazarı.*

Gül ḳaçan beñzeye yüzüñ ayına
Kim bir ay ḳalmaz geçer bāzār-ı gül *(G. 238/10). [bāzār-ı gül]*

bāzār-ı ḥüsn: *Güzellik pazarı.*

Müşk ile tozlu ḳabżası müşkīn kemān ṣatar
Bāzār-ı ḥüsn içinde açaldan dükān ḳaşuñ *(G. 224/14). [bāzār-ı ḥüsn]*

bāzār-ı ʿışḳ: *Aşk pazarı.*

Bunca cefālaruñ çekerem naḳd-i cān virüp
Bāzār-ı ʿışḳ içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 213/8). [bāzār-ı ʿışḳ]*

bāzār-ı mihr: *Muhabbet pazarı.*

Dellāl-i ġam eline virüp naḳd-i cānumı
Bāzār-ı mihr içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 227/10). [bāzār-ı mihr]*

bāzār-ı ṣafā ol-: *Huzur, kedersizlik pazarı olmak.*

Müşterīyem dil ü cāndan ki ola bāzār-ı ṣafā
Çār-sū-yı niʿamuñ açalı dükkān-ı kerem *(K. 1/109). [bāzār-ı ṣafā ola, -a]*

bāzū: *Kol II güç, kudret.*

Dest-keş oldı çü bāzūña şehā ḳavs-i murād
Ol kemānuñ yaraşur kim ola ḳurbānı kerem *(K. 1/41). [bāzūña, -ñ, -a]*

bed: *Kötü.*

Küfr-i zülfüñ kim cemālüñ üzre ḳaṣd-ı dīn ider
Hey di ol bī-dīne kim ʿālemde bed āyīn ider *(G. 58/2). [bed]*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ u ṣafā sürmez cihānuñ kār ü bārından *(G. 285/9). [bed]*

bedaḫşān-ı kerem: *Kerem Bedahşan'ı (lâl taşının çıkartıldığı yer).*

Mihr-i cūdından alup ẕerrece terbiyyet-i luṭf
Laʿl yirine güher virdi Bedaḫşān-ı kerem *(K. 1/26). [bedaḫşān-ı kerem]*

bedel: *Karşılık, denk olma.*

Bir yire gelmişem ki bedeldür caḥīmden
Bana maḳām olmış iken sāḫat-i İrem *(Terk. 3/85). [bedeldür, -dür]*

bedel ol-: *Yerini tutmak, karşılık olmak, denk, eş olmak.*

Tīr-i ġamzeñ dil ü cāndan geçicek geldi ġamuñ
Minnet Allāha ki bārī bu aña oldı bedel *(G. 228/8). [bedel oldı, -dı]*

Ḥarem-i ḫāne-i dil olmaġa her gözde güzel
Ferşinüñ kūşeleri birbirine oldı bedel *(Mua. 227/2). [bedel oldı, -dı]*

Hergiz naẕīr olmaz idi saña fi'l-meṣel
ʿĀlemde zülfüñe gözüñ olsaydı ger bedel *(Mua. 259/2). [bedel olsaydı, -sa, -y, -dı]*

beden: *Vücut.*

Dişlerüñ naẕmı şehā dürri ʿAdenden çıḳarur
Leblerüñ luṭfı dil ü cānı bedenden çıḳarur *(G. 82/2). [bedenden, -den]*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/1). [beden]*

bed-ḫᵛāh: *Başkasının kötülüğünü isteyen kimse.*

Ġıdāmuz şehd ise zaḳḳūm olur bed-ḫᵛāh ṣunmaḳla
Aġız acıluġın defʿ eylemez ayvā vü sīb ancaḳ *(K. 9/41). [bed-ḫᵛāh]*

bedīʿ: *Benzeri ve örneği olmayan, görülmemiş.*

Zülfüñe bedīʿdür ṣanemā muḫtaṣar olmaḳ
Çün şerḥ-i muṭavvelde ṣığışmadı beyāne *(G. 357/5). [bedīʿdür, -dür]*

bed-mihr ol-: *İyilik sevmemek; merhametsiz. olmak.*

Nice bed-mihr olur ol meh-liḳā kim
Ben aġladuḳça ol eyler tebessüm *(G. 250/7). [bed-mihr olur, -ur]*

bed-nām: *Kötü namlı, kötü şöhretli (kimse).*

Göñül zülfüñ ucından dāme düşdi
Belā dāmı bu ben bed-nāme düşdi *(Mua. 59/2). [bed-nāme, -e]*

bedon: *Budapeşte.*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/27). [bedon]*

bedr: *Dolunay.*

Ay yüzüñ bedri şeb-i zülfüñi pür-nūr eylemiş
Cām-ı laʿlüñ dir ki gelsün bezm-i meh-tāb isteyen *(G. 307/9). [bedri, -i]*

Hilāl ebrūñı görelden hilāline ḫayāl olup
Felekde māh bedr iken olur geh ṭoġrı gāh egri *(G. 405/4). [bedr]*

Gözleri şehlā yüzi bedr ay ḳaşları hilāl
Zülf[i] misk ü ʿanber ü nesrīnleri reyhāndur *(K. 8/19). [bedr]*

Gün gibi rūşen olmaġa iʿcāz-ı Muṣṭafā
Şaḳḳ itdi bedri şekl-i hilāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/56). [bedri, -i]*

bed-rāy: *Kötü düşünceli.*

ʿIşḳuña düşeliden iy ruḫı bed-rāy göñül
Oldı derd ü ġam ile ʿāleme rüsvāy göñül *(Mur. 1/1). [bed-rāy]*

bedr-i dücā: *Karanlığı aydınlatan dolunay II sevgili.*

N’ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 6/2). [bedr-i dücā]*

N’ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 7/2). [bedr-i dücā]*

Āftāb-ı ḥüsnüñ iy meh kim niḳāb altındadur
Ṣanasın bedr-i dücādur kim seḥāb altındadur *(G. 85/2). [bedr-i dü-cādur, -dur]*

bedr-i münīr: *Dolunay.*

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭolanur Bedr-i münīr *(G. 65/8). [bedr-i münīr]*

be-ġāyet: *Ziyadesiyle, haylice, gayet.*

Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur
Pādişehler ḳılsa ḳulına ʿināyet ḫōş-durur *(G. 74/1). [be-ġāyet]*

Cem ġamuñdan bulalı ẕevḳ u ṣafālar dir müdām
Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur *(G. 74/10). [be-ġāyet]*

ʿAyş ḳıl şehrinde bu şeh-zāde-i Efrengīnüñ
Kim be-ġāyet nāzenīn ü Ḫüsrev-i ḫūbāndur *(K. 8/14). [be-ġāyet]*

begen-: *Beğenmek, iyi ve güzel bulmak.*

Cāme yirine aṭlas u dībā begenmeyen
Az ḳaldı bu kim ola ḳabāsı ʿabā dirīġ *(Terk. 3/45). [begenmeyen, -me, -y, -en]*

Seg-i kūyuñı gördükçe begenmez
Meger kendüyi görmişdür raḳībüñ *(G. 214/5). [begenmez, -mez]*

Dil göreli geçdi her ṣıfatdan
Bu rāyı begendi her cihetden *(Mua. 174/2). [begendi, -di]*

begüm: *Efendim, canım.*

Çün melāḥat Mıṣrınuñ taḫtında sulṭānsın begüm
Yūsuf-ı ḥüsn ü leṭāfet ṣāh-ı ḫūbānsın begüm *(G. 252/2). [begüm]*

Ḳıl ḳanāʿat bu ciger biryānını maʿẕūr ṭut
Bir iki gün ḫāne-i dervīşe mihmānsın begüm *(G. 252/4). [begüm]*

Ebr bigi ḳarşusından sen mehüñ gitmez raḳīb
Anuñ içün dīde-i ʿuşşāḳa pinhānsın begüm *(G. 252/6). [begüm]*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N’oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/8). [begüm]*

Ḳoma kim hecrüñ şebinde senden ayru olavuz
Ḳıl tecellī meclise çün māh-ı tābānsın begüm *(G. 252/10). [begüm]*

Çünki cānumdan yaratmış cismüñi cān-āferīn
Bir nefes dūr olma benden kim baña cānsın begüm *(G. 252/12). [begüm]*

Dün Cemi öldürmege ʿahd eylemiş idüñ bugün
Şöyle beñzer kim o ḫayr işe peşīmānsın begüm *(G. 252/14). [begüm]*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oġlansın begüm *(G. 252/16). [begüm]*

Çün melāḥat Mıṣrınuñ taḫtında sulṭānsın begüm
Yūsuf-ı ḥüsn ü leṭāfet ṣāh-ı ḫūbānsın begüm *(G. 252/1). [begüm]*

Cān ü dil delmek diler tīrüñ begüm
Āferīn bu ise tedbīrüñ begüm *(G. 271/1). [begüm]*

Ṭopraḳ u ṣu yirine müşk ü gülāb
Gil olupdur ki ola taḫmīrüñ begüm *(G. 271/16). [begüm]*

Cem yüzin ḫākister iken ḳıldı zer
Hey nice cevherdür iksīrüñ begüm *(G. 271/14). [begüm]*

Kilk-i ḳudret noḳṭa yazmış ḫālüñi
Yazar iken naḳş [ü] taṣvīrüñ begüm *(G. 271/12). [begüm]*

Ḥüsne Kisrāsın ḳaşuñ ṭāḳına aş
Zülfüñi kim ola zencīrüñ begüm *(G. 271/10). [begüm]*

Ġamzeñ āhū-yı dile zaḫm uralı
Key zebündur ḳoma naḫcīrüñ begüm *(G. 271/8). [begüm]*

Çün yüzüñ güldür ḳadüñ serv-i revān
Gül-şen-i cāndur senün yirüñ begüm *(G. 271/6). [begüm]*

Bir daḫı var ise ġamzeñ bigi tīġ
İşde başum işde şemşīrüñ begüm *(G. 271/4). [begüm]*

Cān ü dil delmek diler tīrüñ begüm
Āferīn bu ise tedbīrüñ begüm *(G. 271/2). [begüm]*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẓer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/4). [begüm]*

Dime kimse öpemez uyur iken ṭudaġumı
Öper ardınca begüm olmasun insān uyumaz *(G. 159/6). [begüm]*

Dünyāda derd ü ġam çekecek gerçi çoḳ begüm
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse yoḳ begüm *(Mua. 297/1). [begüm]*

Dünyāda derd ü ġam çekecek gerçi çoḳ begüm
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse yoḳ begüm *(Mua. 297/2). [begüm]*

behā: *Değer, kıymet II güzellik, zarafet.*

Görüp cihānda mīve-i laʿlüñ behāsını
Oldı ḫacālet ile ḳamu bī-behā-y-imiş *(G. 173/11). [behāsını, -s, -ı, -n, -ı]*

Vezn-i cevāhir içre şu kim görmemiş behā
Naḳş-ı terāzū içre meger laʿl-i yār ola *(Mua. 86/1). [behā]*

Gör kim yetīm iken ṣadef-i mā-sivāda yoḳ
Dürr-i yetīm gibi behāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/16). [behāsı, -sı]*

behā: *Paha, değer, kıymet.*

Biñ cān ü göñül şeker lebüñden
Bir būseñe kem behādur iy dōst *(G. 26/24). [behādur, -dur]*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir şīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/17). [behā]*

behā: *Paha, karşılık, ücret.*

Biñ cāna būse-i lebine müşterī idüm
Yār işidüp dimiş ki behāsın girān idüñ *(G. 221/8). [behāsın, -sın]*

be-ḥaḳḳ-ı aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā: *Gönül şenliği, huzur kaynağı olan, seçilmiş Ahmed'in (Hz. Muhammed) hakkı için.*

Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma beni cihān içre müttehem *(K. 7/79). [be-ḥaḳḳ-ı aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā]*

behāne ol-: *Vesile olmak, sebep olmak.*

El ṣunar idi ḳaşuñ kemāne
Zülfüñ eger olmasa behāne *(Mua. 21/2). [behāne olmasa, -ma, -sa]*

behāsı ol-: *Değeri olmak, değerinde olmak.*

Pür-zehr oluban bir pūla olursa behāsı
Degmez bu dükāndan baña bir pāre-i ḥalvā *(K. 5/89). [behāsı olursa, -ur, -sa]*

behā-yı ḳadeḥ: *Kadehin güzelliği.*

Şındı sengīn dilüñle dil ḳadeḥi
Leblerüñden buyur behā-yı ḳadeḥ *(G. 37/6). [behā-yı ḳadeḥ]*

behey: *Ekseriya hiddet ve tekdir manasında kullanılan nida, hey, ey.*

Cefā ḳılmaġa ʿuşşāḳ āresinde
Behey ẓālim beni mi bulduñ ancaḳ *(G. 205/14). [behey]*

Ceme bir būse baḫş itmiş ṭudaġuñ
Behey ẓālim iriş yā ḳana girdüñ *(G. 225/22). [behey]*

behişt: *Cennet.*

Bāġ-ı cemālüñ içre ne şeftālūdur lebüñ
K'olmaz behişt mīveleri bu ḳadar lez̄īz̄ *(G. 49/4). [behişt]*

Göñül niçün çeker kūyuñda ġamlar
Behişt içinde dirler kim ġem olmaz *(G. 141/14). [behişt]*

Çeşmüñ behişt nergisi midür ki iy ṣanem
Gül-zār içinde oldı yiri çün miyān-ı müşk *(G. 217/21). [behişt]*

Raḳībi ḳoma kūyuñda nigārā
Behişt içinde şeyṭānı n'idersin *(G. 277/4). [behişt]*

Ser-i kūyuñ-durur cennetden aʿlā
Ki anı gören naẕer ḳılmaz behişte *(G. 334/6). [behişte, -e]*

Biter behişt mīvesi gerçi leẕīẕ ü ter
Bitmeye leblerüñdeki ḫurmā-yı ter gibi *(G. 408/5). [behişt]*

behişt-vār ol-: *Cennet gibi olmak.*

Elden piyāleyi ḳoma nergis gibi bu dem
Ki oldı zamāne sūsen ü gülle behişt-vār *(G. 60/14). [behişt-vār oldı, -dı]*

beḳā: *Ölümsüzlük, ebediyet, bakilik.*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳāñuñ iy Kerīm-i bī-miṣāl *(K. 3/14). [beḳāñuñ, -n, -uñ]*

İbtidāsı yoḳ bekāñuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh ü sāl *(K. 3/33). [bekāñuñ, -n, -uñ]*

beḳā: *Bakilik, ebedîlik II ahiret âlemi.*

Maʿnīde riḥlet itdi fenādan beḳāya ol
Bāḳī-durur hemīşe ḥayātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/41). [beḳāya, -y, -a]*

bekle-: *(Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını) Gözler vaziyette olmak, durup kollamak.*

Çeşme-i ḥayvān mıdur kim Ḫıżr bigi dāyimā
Ẓulmet-i zülfüñle Kevṣer laʿlüñi bekler ḫaṭuñ *(G. 226/12). [bekler, -r]*

beklen-: *Tahkim edilmek, korunmak.*

Dil zenaḫ-dānuñda mülk-i cāna ḥükm itmek diler
Gör nice dīvānedür zindānda daḫı beklenür *(Müf. 21/2). [beklenür, -ür]*

beksimāṭ: *Katı ekmek, peksimet.*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş şular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ *(K. 9/20). [beksimaṭ]*

bel: *İnsan bedenin orta kısmı, bel.*

Belüñ ile dehānuñ añduḳça
Eylerem yoḳ yire ḫayāl iy dōst *(G. 18/9). [belüñ, -üñ]*

Ḳo kemer olsun ḳolum belüñe iy cān-ı cihān
Ḫōş yaraşur olıcaḳ sīmīn miyāna zer kemer *(G. 98/9). [belüñe, -üñ, -e]*

Her dem miyānı yādına baġlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/12). [belinden, -i, -n, -den]*

Şekker lebüñe ḫidmet idem diyü iy şanem
Yüz yirde baġladı beline ney-şeker kemer *(G. 116/6). [beline, -i, -n, -e]*

Mūy-ı miyānı yādına her ay hilāl olup
Sīmīn beline sīmden eyler ḳamer kemer *(G. 116/8). [beline, -i, -n, -e]*

Öpmez elini kimse meger āstīn öper
Ḳoçmaz belini kimsene illā meger kemer *(G. 116/4). [belini, -in, -i]*

Ḳıl ḳollarumı belüñe iy sīm-ber kemer
Sīmīn miyāna ḫōş yaraşur çünki zer kemer *(G. 116/1). [belüñe, -üñ, -e]*

Cem diler kim kemer-i zer ḳıla ḳolın belüñe
Gerçi kim sīm miyānuñı kemerden güniler *(G. 121/17). [belüñe, -üñ, -e]*

Birinüñ kimse elini öpmez illā āstīn
Birinüñ kimse belini ḳoçamaz illā kemer *(G. 138/10). [belini, -i, -n, -i]*

Ne dil ki ol āsitān ḳadrini bilmez
Belüñ kim āsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/2). [belüñ, -üñ]*

Belüñe diḳḳat ile baḳduḳça
Görinür çeşmüme hemān kemerüñ *(G. 209/7). [belüñe, -üñ, -e]*

Şanasın mūydur kim baḳduġumca
Kimerde görinür belüñ kemerde *(G. 336/6). [belüñ, -ün]*

Kinār idem diyü belüñ kemerde
Delü göñlüm umar ḳılca kemerde *(G. 343/1). [belüñ, -üñ]*

Kemer ḳıl ḳolumı didüm belüñe
Didi kim baġlaya ḳılı kemerle *(G. 364/9). [belüñe, -üñ, -e]*

Ol dem ḳanı belüñi ḳoçardum kemer gibi
Şīrīn ṭudacuġuñı emerdüm şeker gibi *(G. 408/1). [belüñi, -üñ, -i]*

İşitdi çü hātif ḫaberin bu dil-i miskīn
Himmet kemerin beline bend eyledi ṣad cā *(K. 5/138). [beline, -i, -n, -e]*

belā: *Musibet, felaket, dert, keder.*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis-durur Cem bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(G. 3/10). [belā]*

Bālā-yı ḳadüñ ne ʿarż idersin
Bālā degül ol belādur iy dōst *(G. 26/4). [belādur, -dur]*

Cihānuñ ṣıḥḥatinden yig-durur bu
Belā kim baña ol cānān bağışlar *(G. 59/8). [belā]*

Cefāñ ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḥzūn olupdur *(G. 62/2). [belāñ, -ñ]*

Bālā-yı ḳaddüñi añalı dil belādadur
Cān derd-i hecrüñ ile hemīşe sitem çeker *(G. 96/7). [belādadur, -dadur]*

Derdini ʿuşşāḳdan eyler dirīġ
Mübtelālardan belāyı çoḳ görür *(G. 110/8). [belāyı, -y, -ı]*

Ne belādur kim ḳaşuñla kirpügüñ cān ḳaṣdına
Birisi encām-ı nāz eyler biri āġāz-ı nāz *(G. 148/3). [belādur, -dur]*

Cefā-yı zülf-i müşkīni gibi müşkil belā olmaz
Hevā-yı ḳadd-i bālāsı gibi bāle belā olmaz *(G. 154/2). [belā]*

Cefā-yı zülf-i müşkīni gibi müşkil belā olmaz
Hevā-yı ḳadd-i bālāsı gibi bāle belā olmaz *(G. 154/1). [belā]*

Hemīşe ḫaste dile armaġān belā getürür
Ḳonup bu sīne-i vīrāna kār-bān-ı firāḳ *(G. 207/7). [belā]*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿıyān itmek
Belā-durur ʿıyān itmek ḳażā-durur nihān itmek *(G. 212/2). [belā-durur, -dur, -ur]*

Çü ġamdur āḫiri her şādlıġuñ
Cihān şādīlıġın pes sen belā bil *(G. 233/6). [belā]*

Demidür ṣun berü sāḳī belābil
Ki ḳomaz cān ü dilde ol belā bil *(G. 233/2). [belā]*

Şarāb-ı laʿlin itmezseñ tenāvül
Belā bil nūşını nīş-i belā bil *(G. 236/4). [belā]*

Zülfüñ ucından getüren ben żaʿīfi dem-be-dem
Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm *(G. 248/6). [belā]*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/9). [belāñ, -ñ]*

Belā-durur ġam ü derd-i ḥabībi ben bilürem
Velī odur yine ol ġam ṭabībi ben bilürem *(G. 268/1). [belā-durur, -dur, -ur]*

Nigāruñ ʿışḳı yolında hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan *(G. 293/4). [belā]*

Ḥabībüñ derdi ile ölmeyince
Uṣanmaz bu Cem-i miskīn belādan *(G. 293/10). [belādan, -dan]*

Ḳoparur başuma ḳıyāmet āh
Ne belādur bu ḳadd ü ḳāmet āh *(G. 329/2). [belādur, -dur]*

Belā dāmında dil mürġın esīr-i bend-i ʿışḳ itdi
Hemān zülfüñ hevāsına hevā-dār olmasun kimse *(G. 351/3). [belā]*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/12). [belāya, -y, -a]*

Bir loḳma baña ṣunmadı bu maṭbaḫ-ı eflāk
Kim ḳılmadı balını belā ile murabbā *(K. 5/88). [belā]*

Ḳılmaḳ dilemez çünki belā tīrine umaç
Ḳaṣduma benüm ḳavs-i felek yane çeker yā *(K. 5/101). [belā]*

Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ
Şol kimse ki şerʿini anuñ ḳılmaya icrā *(K. 5/185). [belā]*

Belāya mübtelā olduḳ Rodosun ḥīlesin añma
Bu derde çāre bulmaz ʿĪsevīden biñ ṭabīb ancaḳ *(K. 9/15). [belāya, -y, -a]*

Göñül zülfüñ ucından dāme düşdi
Belā dāmı bu ben bed-nāme düşdi *(Mua. 59/2). [belā]*

Biz dil-āşüfte zülfüñe ṣanemā
Düşeli virmişüz belāya rıżā *(Mua. 172/2). [belāya, -y, -a]*

Zülfüñ iy meh fitne vü çeşmüñ belā
Ne belāya ḳalmışam ben mübtelā *(Mua. 248/1). [belā]*

Zülfüñ iy meh fitne vü çeşmüñ belā
Ne belāya ḳalmışam ben mübtelā *(Mua. 248/2). [belāya, -y, -a]*

Demdür ki ṣurāḥī ḳıla bezm içre ġalāġil
Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil *(Mur. 3/10). [belā]*

Eşk-i dür-rīzüm nice aḳup dem-ālūd olmasun
Baġrumı deldüñ belā tīġı ile iy kāfer felek *(Terk. 2/34). [belā]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/40). [belā]*

Yoḳdur felek belāsına çün çāre vaḳtidür
Ḥaḳ ḫażretine ʿarż idesin sen bu ḥāceti *(Terk. 3/105). [belāsına, -sı, -n, -a]*

belā bul-: *Sıkıntıya düşmek.*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿüñ olmaz ise göriser elem *(K. 7/37). [belā bulısar, -ısar]*

belā ol-: *Bela olmak.*

Her ṭaş ki yapar tecribe başumda ḳılur ilk
Vīrāne-i sinemde belā olalı bennā *(K. 5/94). [belā olalı, -alı]*

Seyr ü seferde ben nice sürem ṣafāyı kim
Bālā-yı ḳaddüñ añıcaḳ olur belā sefer *(G. 123/8). [belā olur, -ur]*

belā vir-: *Bela vermek, elem, keder vermek.*

Niçe bir bār-ı belā vire bu eşcār-ı ümīd
Āb-ı luṭfuñla ola tāze çü büstān-ı kerem *(K. 1/101). [belā vire, -e]*

Ḳanda bir ehl-i ṣafā var ise virürsin belā
Ol cihetdendür saña dirler melāl-efzūn felek *(Terk. 2/51). [belā virürsin, -ür, -sin]*

belā vü derd: *Bela ve dert.*

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām beni
Belā vü derd ile bīmār ḳıldı *(G. 386/4). [belā vü derd]*

belā vü derd ü ġam: *Bela, dert ve gam.*

Ḳondı çün kim ḫāne-i dilde belā vü derd ü ġam
Bunca mihmāna ʿaceb yiter mi bir biryān ciger *(G. 98/7). [belā vü derd ü ġam]*

Gerçi belā vü derd ü ġamuñ ḫāk ider Cemi
Līkin keremlerüñe de var intiẓārumuz *(G. 153/13). [belā vü derd ü ġamuñ, -uñ]*

belā vü derd ü miḥnet çek-: *Bela, dert ve mihnet çekmek.*

Çeke gönlüm belā vü derd ü miḥnet
Gelelden başuma bu ḳurı sevdā *(G. 11/11). [belā vü derd ü miḥnet çeke, -e]*

belā vü derd ü miḥnet ol-: *Bela, dert ve mihnet olmak.*

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dōst
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/3). [belā vü derd ü miḥnet oldı, -dı]*

belā vü ġam: *Bela ve gam.*

Luṭf u kerem çü ʿāṣıḳa cānāneden gelür
Senden belā vü ġam bize cānā neden gelür *(G. 108/2). [belā vü ġam]*

belā vü ġam ü derd: *Bela, gam ve dert.*

Ḫāk olduġı belā vü ġam ü derdüñ ile Cem
Sen bī-vefā yolında dirīġā hebā-y-imiş *(G. 173/13). [belā vü ġam ü derdüñ, -üñ]*

belā vü miḥnet: *Bela ve mihnet.*

Çü cāndan ʿışḳına düşdi belā vü miḥnet ile Cem
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek *(G. 212/13). [belā vü miḥnet]*

belā vü miḥnet ü derd: *Bela, mihnet ve dert.*

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmedin vaṣlına āh *(Kıt. 2/11). [belā vü miḥnet miḥnet ü derd]*

belā vü miḥnet ü ġam: *Bela, mihnet ve gam.*

Düşelden ʿışḳına yārüñ belā vü miḥnet ü ġamla
Dil-i Cem bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından *(G. 285/13). [belā vü miḥnet ü ġam]*

belā-baḫş u ḳażā-gerdān: *Bela ve kaza veren.*

İy vefāsuz ḫāyin ü bī-emn ü bī-amān felek
V'iy ḫaṭā-perver belā-baḫş u ḳażā-gerdān felek *(Terk. 2/2). [belā-baḫş u ḳażā-gerdān]*

belābil: *Bülbüller.*

Gül-istān-ı ruḫuñdan olalı dūr
Fiġān eyler dil ü cān-çün belābil *(G. 233/4). [belābil]*

Budur āvāz-ı maʿnī-i belābil
Ḳomaz dilde belābilde belābil *(G. 236/2). [belābil]*

Ḫāra ki bu sözi diye gül-şende belābil
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/11). [belābil]*

belābil: *Bir cins şarap; kadeh.*

Demidür ṣun berü sāḳī belābil
Ki ḳomaz cān ü dilde ol belā bil *(G. 233/1). [belābil]*

belābil: *Belalar, dertler (Şentürk, 2017: 170).*

Budur āvāz-ı maʿnī-i belābil
Ḳomaz dilde belābilde belābil *(G. 236/2). [belābilde, -de]*

Ṭapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belābil senden ayru *(G. 312/12). [belābil]*

belā-keş: *Bela çeken, sıkıntı içinde olan II âşık.*

Bir daḫı ʿışḳuñ ile belā-keş yaratmadı
Mülk-i cihānda Tañrı teʿālā benüm bigi *(G. 412/15). [belā-keş]*

belālar gör-: *Bela görmek, belalarla karşılaşmak.*

Yaşum olalı deryāya ber-ā-ber
Görür āşüfte[ler] ḫaylī belālar *(Mua. 11/2). [belālar görür, -ür]*

belālu: *Melul, zavallı, sevdalı, dertli.*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/4). [belālu]*

belā çek-: *Dert ve sıkıntıya katlanmak.*

Teşnelükden ölme iy dil çün yitişdüñ nūş ḳıl
Çekmedin ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(G. 72/4). [belāsın çekmedin, -me, -di, -n]*

Ġamzeñ dil üzre her dem urur yāre yāreye
Çeksün belāyı ola ki sen yāre yāreye *(G. 321/2). [belāyı çeksün, -sün]*

belāya uġra-: *Başına bela gelmek.*

Ḳaddümi cevr ü cefā-yı ʿışḳ ile ḳılup dü-tā
Beni uġradan belāya ol ḳadi bālā idi *(G. 370/8). [belāya uġradan, -dan]*

belā-yı dehr: *Dünyanın gamı, belası.*

Ḥad yoḳ belā-yı dehre yüz ur āsitānına
Dök yaşlaruñ sitāresin iy bī-sitāre Cem *(G. 273/13). [belā-yı dehre, -e]*

İy dōstlar görüñ yine bu bī-vefā felek
Ḳıldı belā-yı dehre beni mübtelā felek *(Terk. 3/2). [belā-yı dehre]*

belā-yı ecel: *Ecel belası II ölüm.*

Ḫaṭı irişmedin ol cān yolına cān virelüm
Demi-durur ölelüm irmedin belā-yı ecel *(G. 241/4). [belā-yı ecel]*

belā-yı hecr: *Ayrılık belası.*

Cem belā-yı hecr ile şol deñlü derd ü ġam çeker
İy ʿaceb derd ile mi taḫmīr olup-durur gilüm *(G. 254/11). [belā-yı hecr]*

belā-yı ʿışḳ: *Aşk belası.*

Kimdür belā-yı ʿışḳ ile rüsvā benüm bigi
Yoḳdur cihānda ʿāṣıḳ-ı şeydā benüm bigi *(G. 412/1). [belā-yı ʿışḳ]*

Ki anı gördüm oldum böyle şeydā
Beni ḳıldı belā-yı ʿışḳ şeydā *(Mua. 87/4). [belā-yı ʿışḳ]*

belā-yı pür-cefā: *Cefalarla dolu bela.*

Gözüñ zülfüñ belā-yı pür-cefādur
Dirīġ aña ki aña mübtelādur *(Mua. 238/1). [belā-yı pür-cefādur, -dur]*

belür-: *Görünmek, meydana çıkmak, aşikâr olmak.*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler ʻālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/1). [belürdi, -di]*

Gül yüzde belürdi ḫaṭ-ı müşkīni şanasın
Başdan başa zeyn eyledi uçmaġı benefşe *(G. 344/7). [belürdi, -di]*

Tīrine perr-i çarḫ ne itdüm ki rezmine
Dil pāre pāre daḫı belürmez cerāḥeti *(Terk. 3/94). [belürmez, -mez]*

ben: *Birinci tekil şahıs zamiri.*

Cān ü dil benüm ile iy meh-rū
Olmışuz rūz ü şeb ṭapuña ʿabīd *(G. 44/3). [benüm, -üm]*

Dil-berā eyle ḥaẕer āhum odından ki benüm
Āteş-i āhum ile kevn ü mekān oda yanar *(G. 90/9). [benüm, -üm]*

Ḳapuñdan ayru düşeli oldum ẕelīl ü ḫᵛār
Bildüm ki devletüm benüm ol āsitān imiş *(G. 166/8). [benüm, -üm]*

Ṭolaşaldan ser-i zülfi perīşān göñlüme iy dōst
Benüm bigi perīşāndur hemīşe rūzgār-ı zülf *(G. 196/4). [benüm, -üm]*

Gözlerüm yaşı naẕerden düşdi merdüm-zādedür
N'ola raḥm itseñ aña kim ʿöẕr-ḫᵛāhumdur benüm *(G. 248/10). [benüm, -üm]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşm-i pür-ḫūnda vaṭen
Kūşe-i mey-ḫāne her dem ḫānḳāhumdur benüm *(G. 248/4). [benüm, -üm]*

Görinen çarḫ-ı muʿallaḳ dūd-ı āhumdur benüm
Hem firāz-ı ʿarş-ı aʿẓam bār-gāhumdur benüm *(G. 248/2). [benüm, -üm]*

Görinen çarḫ-ı muʿallaḳ dūd-ı āhumdur benüm
Hem firāz-ı ʿarş-ı aʿẓam bār-gāhumdur benüm *(G. 248/1). [benüm, -üm]*

Zülfüñ ucından getüren ben żaʾīfi dem-be-dem
Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm *(G. 248/6). [benüm, -üm]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/8). [benüm, -üm]*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/12). [benüm, -üm]*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy ṣanem her bāb ile bir feṯḥ-i bābum var benüm *(G. 249/10). [benüm, -üm]*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān feṯḥ-i bābum var benüm *(G. 249/1). [benüm, -üm]*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān feṯḥ-i bābum var benüm *(G. 249/2). [benüm, -üm]*

Ḳanḳı zāhid zühd idüp meyden tecennüb eylese
Ger velī olursa andan ictinābum var benüm *(G. 249/4). [benüm, -üm]*

İy güneş rifʿat bulup ḥüsnüñe maġrūr olmaġıl
Kim seni eyler ḫacil bir āftābum var benüm *(G. 249/6). [benüm, -üm]*

Göreliden ol ḥasūdı sen melek-manẓarla ben
Bu dil-i giryānum içre ıżṭırābum var benüm *(G. 249/8). [benüm, -üm]*

Her gice ġam meclisinde ṣoḥbet ü ʿayş itmege
Eşk-i çeşmümden mey ü dilde kebābum var benüm *(G. 249/12). [benüm, -üm]*

Didiler ʿışḳından anuñ n'eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/14). [benüm, -üm]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/16). [benüm, -üm]*

İy Cem ol yār ayaġına itmege her dem niṣār
Gözlerümden dökilen dürr-i ḫōş-ābum var benüm *(G. 249/18). [benüm, -üm]*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/1). [benüm, -üm]*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/2). [benüm, -üm]*

Āsitānuñdan beni redd itmesün bir dem Ḫudā
Kim işigüñ ṭopraġıdur devlet ü cāhum benüm *(G. 253/6). [benüm, -üm]*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/8). [benüm, -üm]*

Āh-ı Cemden iy meh-i nā-mihr-bān eyle ḥaẕer
Ki oda yaḳar ʿālemi āh-ı seḥer-gāhum benüm *(G. 253/10). [benüm, -üm]*

Cānuma ḳaṣd eyledüñ cānā benüm
Ḳanı aramuzdaki ʿahd-i ḳadīm *(G. 258/11). [benüm, -üm]*

Ḫaṭ-ı ḥabīb ecelümdür çü gelmedi daḫı ol
Benüm bu baḫt-ı siyāhum neden ṭutar mātem *(G. 261/6). [benüm, -üm]*

Benüm bu āh-ı ciger-sūzumı fiġānuma ṣor
Çü nāledür baña tā vaḳt-i ṣubḥ-dem hem-dem *(G. 261/9). [benüm, -üm]*

Ol semen-sīmā vü sīmīn-ber ki yārumdur benüm
Ḫāṣılum dünyāda vü ʿuḳbāda varumdur benüm *(G. 264/1). [benüm, -üm]*

Ol semen-sīmā vü sīmīn-ber ki yārumdur benüm
Ḥāşılum dünyāda vü ʿuḳbāda varumdur benüm *(G. 264/2). [benüm, -üm]*

Şol ḳadar seng-i belā yaġdurdı hecrüñ başuma
Şimdi aḥcār-ı belā seng-i mezārumdur benüm *(G. 264/4). [benüm, -üm]*

Ġam ayaġına yüzüm ḫāk eylesem ʿayb eyleme
N'ola ʿizzet eylesem çün eski yārumdur benüm *(G. 264/6). [benüm, -üm]*

Şāh-bāz-ı zülfüñi ṣayd ideli şeh-bāz-ı dil
Mürġ-ı devlet-āşiyān her dem şikārumdur benüm *(G. 264/8). [benüm, -üm]*

Baġlayaldan Cem ʿiẕāruñla miyānuñ vaṣfını
Söylenen dillerde şiʿr-i āb-dārumdur benüm *(G. 264/10). [benüm, -üm]*

İy benüm baġrumı dāġ-ı ġamla pür-ḫūn eyleyen
Yaşumı şīrīn lebi yādına gül-gūn eyleyen *(G. 280/1). [benüm, -üm]*

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin *(G. 294/2). [benüm, -üm]*

Ben söylemezem kimse benüm ḥālümi bilmez
Yanaydı cihān şerḥ-i firāḳuñı disem ben *(G. 309/3). [benüm, -üm]*

Benüm ḥālümi bilmezseñ n'ola kim
Ne rūşen ola ṣayru ḫāli ṣaġa *(G. 318/11). [benüm, -üm]*

Dir müddeʿī cān alsa gerek cānuñı didüm
Cānuma benüm minnet o cānāne gerekse *(G. 322/8). [benüm, -üm]*

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm gibi o ḥāletde siyeh-kār olmasun kimse *(G. 331/2). [benüm, -üm]*

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 331/5). [benüm, -üm]*

Kemend-i sünbül-i yāre giriftār olmasun kimse
Benüm baḫt-ı siyāhumdan siyeh-kār olmasun kimse *(G. 351/2). [benüm, -üm]*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḫużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/8). [benüm, -üm]*

Bugün ol nergis-i maḫmūruñ ile mest olalum
Yarın ol ġonce benüm degmede girmez elüme *(G. 365/4). [benüm, -üm]*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/10). [benüm, -üm]*

Kimdür belā-yı ʿışḳ ile rüsvā benüm bigi
Yoḳdur cihānda ʿāşıḳ-ı şeydā benüm bigi *(G. 412/1). [benüm, -üm]*

Kimdür belā-yı ʿışḳ ile rüsvā benüm bigi
Yoḳdur cihānda ʿāşıḳ-ı şeydā benüm bigi *(G. 412/2). [benüm, -üm]*

Şol zülf-i dārügīrüñe aşılmaġa maḥal
Bir aşılası görmedüm aṣlā benüm bigi *(G. 412/4). [benüm, -üm]*

Bir kerre derdümi añup efġāna başlasam
Yanumca nāleler ḳıla ṣaḥrā benüm bigi *(G. 412/6). [benüm, -üm]*

Reyḥān ḫaṭuñı göreli bezm-i çemende āh
Ṣaldı benefşe başın aşaġa benüm bigi *(G. 412/8). [benüm, -üm]*

Laʿlüñden alalı ṣanemā būseler ḳadeḥ
Ḳanlar yuṭar ṣurāḥī-i ṣahbā benüm bigi *(G. 412/10). [benüm, -üm]*

Cān terkin idici reh-i ʿışḳuñda iy ṣanem
Çoḳdur cihānda olmaya illā benüm bigi *(G. 412/12). [benüm, -üm]*

Cemden çevürme gül-şen-i ḥüsnüñ kim olmaya
Ol gül-sitānda bülbül-i gūyā benüm bigi *(G. 412/14). [benüm, -üm]*

Bir daḫı ʿışḳuñ ile belā-keş yaratmadı
Mülk-i cihānda Tañrı teʿālā benüm bigi *(G. 412/16). [benüm, -üm]*

Çün unutduñ beni āyā ʿahd ü yemīnüñ […]
Ḳomaya sende benüm ḥaḳḳumı Allāh didi *(G. 423/4). [benüm, -üm]*

Ger ölürsem yazılur seng-i mezārumda benüm
Beni ḫāk eyledi ʿışḳuñ n'ideyin āh didi *(G. 423/7). [benüm, -üm]*

ʿĀmdur luṭf-ı ʿamīmüñ ḳo günāhumı benüm
Merḥamet vaḳti-durur var ise imkān-ı kerem *(K. 1/129). [benüm, -üm]*

Defter-i cürmüme baḳma benüm iy kān-ı ʿaṭā
Ḳışaṣ-ı cūduña żamm oldı çü destān-ı kerem *(K. 1/107). [benüm, -üm]*

Mezraʿ-ı baḫtumı dün biçer iken dās-i emel
Uġrayu geldi benüm üstüme dihḳān-ı kerem *(K. 1/74). [benüm, -üm]*

Ḳılmaḳ dilemez çünki belā tīrine umaç
Ḳaṣduma benüm ḳavs-i felek yane çeker yā *(K. 5/102). [benüm, -üm]*

Didi al ümmü'l-kitābuñ evvelinden ṣānīyi
Lafẓ-ı evvelden benüm adumı eyle iḫtiyār *(Mua. 1/4). [benüm, -üm]*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/4). [benüm, -üm]*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/2). [benüm, -üm]*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/1). [benüm, -üm]*

Şu kim ḥalvā-yı laʿlüñden naṣīb[i] ḫalḳ olmışdur
N'ola dendānuma irse benüm çün ḫalḳ olmışdur *(Mua. 118/2). [benüm, -üm]*

Aġladuġuma benüm şād oluban güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/15). [benüm, -üm]*

Öldürürseñ bugün beni öldür
Niçe bir ola vaʿde-i ferdā *(G. 2/3). [beni, -i]*

Fürḳatüñ günlerinde hem-dem olur
Derd ü miḥnet beni ḳomaz tenhā *(G. 2/6). [beni, -i]*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/4). [baña, -a]*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis-durur Cem bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(G. 3/10). [baña, -a]*

N'ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/1). [ben]*

N'ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/2). [ben]*

Sen gül-istān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā *(G. 3/6). [ben]*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/3). [benüm, -üm, -]*

Şād olmadı göñül ʿışḳuñ elinden n'ideyin
Ḳılmaduñ baña teraḥḥum ṣanemā āh baña *(G. 4/12). [baña, -a]*

Şād olmadı göñül ʿışḳuñ elinden n'ideyin
Ḳılmaduñ baña teraḥḥum ṣanemā āh baña *(G. 4/12). [baña, -a]*

Mülk-i ʿālem benüm olursa ṭapuñsuz n'iderem
Kaʿbe yüzüñ ḥaḳı_içün dil bulımaz anda ṣafā *(G. 4/7). [benüm, -üm, -]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 6/6). [baña, -a]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 7/6). [baña, -a]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/2). [baña, -a]*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/9). [ben]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 7/6). [benüm, -üm, -]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/1). [benüm, -üm]*

Dün içüp ser-ḫōş olup ġamzelerüñ cām-ı ṣafā
Çekdiler ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer ṣanemā *(G. 8/2). [baña, -a]*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/8). [baña, -a]*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/7). [beni, -i]*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/8). [benüm, -üm, -]*

Dil güvāh idi ġamuñda baña illā n'idelüm
Şimdi ḥāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/9). [baña, -a]*

Düşeli zülf-i siyeh-kāruña Cem bigi dirīġ
Hem-dem olmadı baña baḫt-ı siyāhum ṣanemā *(G. 9/14). [baña, -a]*

Nigārā çeşmüñ eyler cānı yaġmā
Ḳılur ben bendeyi ʿālemde rüsvā *(G. 11/2). [ben]*

Şu deñlü yaş aḳıtdum gözlerümden
Ki ġarḳ eyler beni bugün bu deryā *(G. 11/4). [beni, -i]*

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir feṭḥ-i bāb *(G. 14/4). [baña, -a]*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı baña bir derd iy ḥabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/1). [baña, -a]*

Yoluña ben cān virürem müddeʿīden ötüri
Bu revā mı ḳaṣd idesin ben ġarībe ey ḥabīb *(G. 16/11). [ben]*

Yoluña ben cān virürem müddeʿīden ötüri
Bu revā mı ḳaṣd idesin ben ġarībe ey ḥabīb *(G. 16/12). [ben]*

Çün ṣafā bulmaz beni ḳapuñda gördükçe muḳīm
Kaʿbe-i kūyuñda niçün saʿy ider bilsem raḳīb *(G. 17/7). [beni, -i]*

Gösterelden baña cemāl iy dōst
Ḳomaduñ tende hīç mecāl iy dōst *(G. 18/1). [baña, -a]*

Vuṣlatuñ devletüm-durur çü benüm
Niçün irmez baña viṣāl iy dōst *(G. 18/4). [baña, -a]*

Vuṣlatuñ devletüm-durur çü benüm
Niçün irmez baña viṣāl iy dōst *(G. 18/3). [benüm, -üm]*

Raḥm eyle baña cevr ü cefā ḳılma iñen kim
ʿIşḳuñda çeken bunca cefālar benem iy dōst *(G. 19/3). [baña, -a]*

Raḥm eyle baña cevr ü cefā ḳılma iñen kim
ʿIşḳuñda çeken bunca cefālar benem iy dōst *(G. 19/4). [benem, -em]*

Dāġ urma ṣaḳın lāleleyin yüregüme kim
Kār itdi benüm cānuma derd ü elem iy dōst *(G. 19/8). [benüm, -üm, -]*

Bir ben degülem ʿışḳ ile dīvāneluġ eyler
ʿIşḳuñ niçe ʿāḳilleri mecnūn ider iy dōst *(G. 20/3). [ben]*

Ṣayd itmek içün bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ siḥr ile efsūn ider iy dōst *(G. 20/9). [benden, -den]*

Şīrīn lebüñi ṣormaġa budur hevesüm kim
Ben ḫaste-dilüñ derdine dermān ider iy dōst *(G. 21/10). [ben]*

Bend-i zülfüñden göñül bulmaz necāt
Gör neye ṣaldı beni bu kāyināt *(G. 23/2). [beni, -i]*

Beni gördükçe dil-ber yüz çevirür
Ḳılur aġyārı her laḥẓa riʿāyet *(G. 24/5). [beni, -i]*

Beni ḫāk eyle iy ġam eglemegil
Ki ṣala sāyesin ol serv-kāmet *(G. 25/7). [beni, -i]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/2). [ben]*

Iraġa ṣalma ḳapuñdan beni ki Merve ḥaḳı
Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ ṣafā imiş iy dōst *(G. 27/3). [beni, -i]*

Ṣol laʿl-i lebüñ ḫāl-i ḫayāli niçün iy dōst
Ben ḫaste-dilüñ cānına urur dögün iy dōst *(G. 28/2). [ben]*

Anuñ-çün ḫāk oluram dil-berā ben
Ölem ṭopraġum ilte kūyuña bād *(G. 43/3). [ben]*

Nice ḳan aġlamayam kim efendim
Beni yad idüp aġyārı ḳılur yād *(G. 43/10). [beni, -i]*

Ḳaşuñuñ miḥrābını göster baña luṭf eyleyüp
Kim dil ü cāndan ḳılam ol secde-gāha ben sücūd *(G. 45/4). [ben]*

Ayırma ʿizz-i vaṣluñdan yaraşmaz
Çü ḳılduñ ben ḳulı luṭfuñla muʿtād *(G. 48/8). [ben]*

İriş iy ġam beni ḫāk-i reh eyle
Ki ola ṭopraġum ilte kūyına bād *(G. 48/3). [beni, -i]*

Ben derd ü belā vü ġamuña rāzıyam iy dōst
Dünyāda bu resme işe kimüñ hevesi var *(G. 50/7). [ben]*

Laʿlüñ dir imiş öldürürem beni işitdüm
Ol ʿahdi iverem ṣormaġa ḳaçan olacaḳdur *(G. 52/5). [beni, -i]*

Ḥükmi var cevr iderse ḳılsun yār
Bendeyem ben o pādişāhumdur *(G. 53/6). [ben]*

Seni sevmek günāh imiş ki beni
Yaḳan odlāre bu günāhumdur *(G. 53/7). [beni, -i]*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n'ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi oldıġı var *(G. 55/5). [beni, -i]*

Hele ben yoluña cāndan dil ü cān terk ideyin
Sen eger ḳılmaz iseñ minnet elümden ne gelür *(G. 61/13). [ben]*

Yaḳdı odlāre beni fürḳat elümden ne gelür
Ölmedin olmaz ise vuṣlat elümden ne gelür *(G. 61/1). [beni, -i]*

Beni ṣayd itmek içün ḥīle ile
Şu zülf-i dil-sitānuñ pür-fitendür *(G. 66/9). [beni, -i]*

N’ola ḳurtarsañ iy meh-rū beni sen
Ki zülfüñ boynuma dāyim resendür *(G. 66/11). [beni, -i]*

Ḳılayın ben bende cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür *(G. 70/5). [ben]*

Fürḳat ü derd ü belādan beni ḳurtarmaġ içün
Bilürem kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(G. 71/5). [beni, -i]*

Ben aġladuḳça dil-ber gülse n’ola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister *(G. 73/3). [ben]*

Yiridür efġān ü zārī eylesem derd ile ben
Ḫaste-dil beni hemīşe ol gözi medhūş ider *(G. 75/7). [ben]*

Yiridür efġān ü zārī eylesem derd ile ben
Ḫaste-dil beni hemīşe ol gözi medhūş ider *(G. 75/8). [beni, -i]*

Siḥr idüp cāẕū gözüñ cān ü dili yaġmā ḳılur
ʿĀlem içre ben ġarīb üftādeyi rüsvā ḳılur *(G. 76/2). [ben]*

Vaḳtidür raḥm eylegil iy meh-liḳā ben bendeñe
Kim ġam-i ʿışḳuñ hemīşe yaşumı deryā ḳılur *(G. 76/3). [ben]*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ göñlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/9). [ben]*

Beni dūr eyleme şol ḫāk-i derden
Ki ḳanlu gözlerüme tūtiyādur *(G. 79/19). [beni, -i]*

Sen perī ile görelden ol raḳīb-i dīvi ben
Bu dil-i āşüfte derd ü ıżṭırāb üstindedür *(G. 83/3). [ben]*

Bir suʾāl itdüm dehānuñdan raḳīb-i kelbe ben
ʿÖmri geçdi bilmedi daḫı cevāb altındadur *(G. 85/11). [ben]*

Añ beni düşnām-ı laʿlüñden müdām
Ol duʿādur şanma kim düşnāmdur *(G. 87/7). [beni, -i]*

Didüm iy cān beni gel eyle şehīd-i ġam-i ʿışḳ
Didi ögretme baña bu ḳadar idrāke düşer *(G. 89/3). [beni, -i]*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/12). [ben]*

Sūziş-i ʿışḳı beni şöyle yaḳupdur oda kim
Sözümi her kim işidürse hemān o da yanar *(G. 90/3). [beni, -i]*

Hey di ḳara ṣaçuña ki alup ḳarārumı
Her laḥẓa ḳaṣdı şimdi bu ben bī-ḳarāredür *(G. 94/16). [ben]*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n’ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/3). [ben]*

Ben ne ḥāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/5). [ben]*

Yār benden bir vefāyı çoḳ görür
Bir vefā ḳandan cefāyı çoḳ görür *(G. 110/1). [benden, -den]*

Ḳaşına kec rā didüm ḫışm eyledi
Āh kim benden bu rāyı çoḳ görür *(G. 110/12). [benden, -den]*

Yadı yād idüp beni yad eyledi
Yadlardan āşināyı çoḳ görür *(G. 110/5). [beni, -i]*

Gel beni öldür didüm güldi ḫabīb
Beñzer ol bu mürtecāyı çoḳ görür *(G. 110/9). [beni, -i]*

İy ʿaceb ol mihr-i ʿālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/2). [bendedür, -de, -dür]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü göñlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/9). [ben]*

Her ḳaçan kim beni bī-zer göre bīzār ola yār
Cān ü dil vuṣlatı bāzārını zerden güniler *(G. 121/15). [beni, -i]*

Ḳıldum diyār-ı yāri ḳoyup ben gedā sefer
Allāh ki nice müşkil imiş bī-rıżā sefer *(G. 123/1). [ben]*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/3). [ben]*

Seyr ü seferde ben nice sürem ṣafāyı kim
Bālā-yı ḳaddüñ añıcaḳ olur belā sefer *(G. 123/7). [ben]*

Tīġuñda şehīd olmaġa gerçi ṭalebüm var
Āḫir beni başdan çıḳaran işbu ṭalebdür *(G. 128/6). [beni, -i]*

Ṭolaşdı boynuma zencīr-i zülfüñ
Bu ben dīvāneden bilsem ne ister *(G. 132/4). [ben]*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/4). [ben]*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/7). [ben]*

Ḫudā eylemesün senden beni dūr
Ki sensüz bu cihān ü cān gerekmez *(G. 145/9). [beni, -i]*

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭar sensüz *(G. 149/3). [beni, -i]*

Dirīġ itmeñ bu ben ṭopraġa sāye
Nihāl-i müntehā-bālāña düşmez *(G. 155/11). [ben]*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci şuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/3). [benden, -den]*

Ol meh benümle hem-dem olduġı yoḳdur olmaz
Meʾnūs-i ḫūr ādem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/1). [benümle, -üm, -le]*

Bulmadum ben mübtelā vaṣlına yārüñ dest-res
Olmadum ʿālem içinde ṣād ü ḫurrem bir nefes *(G. 161/1). [ben]*

Senüñ içün ölür isem n'ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/4). [ben]*

Ben her gün eylerem ṭaleb-i vaṣl līkin ol
Dilden ḳomadı vaʿde-i ferdāyı bir nefes *(G. 165/5). [ben]*

Zülf-i miskīnin yine ol māh zencīr eylemiş
Yaʿnī ben dīvāneyi ṭutmaġa tedbīr eylemiş *(G. 167/2). [ben]*

Baġrına zaḫm urmaġ içün dāyimā ben ḫastenüñ
Ḳaşlarını ya ḳılup kirpügini tīr eylemiş *(G. 167/3). [ben]*

Ḳanını nā-ḥaḳ yire ben bendenüñ dökmeklüge
Zülfüñ ü ḳaşuñ biri biri ile el bir eylemiş *(G. 167/9). [ben]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/7). [ben]*

Raḳīb-i seg beni senüñle olduġum dilemez
Meṣel-durur bu ki el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 178/11). [beni, -i]*

Tīġuñuñ ṣevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/6). [ben]*

Dün didi ʿuṣṣāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/8). [ben]*

Ben miyānuñı ḳoçam direm lebüñ ḫayr ola dir
Beñzer işitmiş-durur lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ *(G. 184/3). [ben]*

Yā raḳībi ḳaṭl ḳıl yā ḫōd beni
Kim arada olmasun ḳaṭʿā nizāʿ *(G. 186/11). [beni, -i]*

Ben ġarībüñ ḳaṣdına ḫışm idüp ol ṣūḫ-ı cihān
Ḳaşları ile kirpügin tīr ü kemān eyler dirīġ *(G. 192/11). [ben]*

Çeşm-i ḫūn-rīzüñ yine tīr ü kemān aldı ele
Öldüriserdür beni ʿālemde bildüm vā dirīġ *(G. 193/4). [beni, -i]*

Siyeh baḫtum elinden ben n'ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe būse kār-ı zülf *(G. 196/11). [ben]*

Öldüricek beni ol cādū gözüñ
Buluram ʿāşıḳlaruñ içre şeref *(G. 197/9). [beni, -i]*

Kār idelden göñlüme deryā-yı ʿışḳ
Eyledi derdüñ beni rüsvā-yı ʿışḳ *(G. 199/2). [beni, -i]*

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı nigār
Ġarḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿışḳ *(G. 199/4). [beni, -i]*

Eşküm cihānı ṭutdı āb üzre yürürem ben
Dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancaḳ *(G. 200/3). [ben]*

Ben vādī-i fürḳatde cefā ile hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 201/3). [ben]*

Ẕikri ḫayr olsun beni öldürmege
Ġamzeñüñ bir vech ile taḳṣīri yoḳ *(G. 204/5). [beni, -i]*

Cefā ḳılmaġa ʿuşşāḳ āresinde
Behey ẓālim beni mi bulduñ ancaḳ *(G. 205/14). [beni, -i]*

Āh kim iy meh-liḳā ḫışm eyleyüp ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(G. 211/3). [ben]*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥasen
Çünki ʿālemde beni sen zār ü mecnūn eyledüñ *(G. 211/10). [beni, -i]*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/1). [ben]*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ *(G. 213/5). [ben]*

Seyl-i eşkümden iñen ġāfil ṣalınmasun ki ben
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kinār itsem gerek *(G. 218/3). [ben]*

Dām-ı zülfeynüñ ḫayālin çün göñülde baġladum
Ben hümā-yı vaṣluñı bir gün ṣikār itsem gerek *(G. 218/10). [ben]*

Ṭaʿne ṭaşı atduġuñca ṣaḳladuġum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek *(G. 218/13). [ben]*

Cem bigi çevgān-ı zülfüñ yādına baş oynayup
Cān ü dil naḳdin temāmet ben niṣār itsem gerek *(G. 218/18). [ben]*

Lebüñ aġzuma sögerse n'ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/4). [ben]*

Ben nice beñzedeyin gün yüzüñ ayın güneşe
Çün güneş būse-gehidür ṣanemā gerd-i rehüñ *(G. 222/5). [ben]*

Ben bir hevāda uçar iken ḳayd u bend yoḳ
Şimdi ʿaceb hevāda giriftāruñam senüñ *(G. 227/5). [ben]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/16). [ben]*

Ṭopraġa ṣaldı ṣu gibi gözüm yaşı beni
Gel yaḳma iñen oda hevā-dāruñam senüñ *(G. 227/11). [beni, -i]*

Ben neyem kim ġam-i ʿışḳuñla ḳılam nāle vü āh
Līk ḳomaz beni ḥālümde bu ṣad-pāre göñül *(G. 239/7). [ben]*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre göñül *(G. 239/6). [beni, -i]*

Ben neyem kim ġam-i ʿışḳuñla ḳılam nāle vü āh
Līk ḳomaz beni ḥālümde bu ṣad-pāre göñül *(G. 239/8). [beni, -i]*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/5). [ben]*

ʿAhd-i ḳadīm aradadur iy yār unıtma gel
Aġyāra baş ḳoşup beni zinhār unıtma gel *(G. 240/2). [beni, -i]*

Laʿl-i yār içün iñen ulaşma baña iy raḳīb
Ḳan görinür gözüme ben bī-nevādan vāz gel *(G. 243/8). [ben]*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/7). [beni, -i]*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/7). [ben]*

Ṣaḳla diyü göñlüme didüm dehānuñ sırrını
Gör beni dīvāneye genc-i nihān ışmarlaram *(G. 247/4). [beni, -i]*

Zülfüñ ucından getüren ben żaīfi dem-be-dem
Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm *(G. 248/5). [ben]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/7). [beni, -i]*

Göreliden ol ḥasūdı sen melek-manẓarla ben
Bu dil-i giryānum içre ıżṭırābum var benüm *(G. 249/7). [ben]*

Nice bed-mihr olur ol meh-liḳā kim
Ben aġladuḳça ol eyler tebessüm *(G. 250/8). [ben]*

Raḳīb endāmını ṭutar zelāzil
Benümle ḳılıcaḳ dil-ber tekellüm *(G. 250/4). [benümle, -üm, -le]*

Çünki cānumdan yaratmış cismüñi cān-āferīn
Bir nefes dūr olma benden kim baña cānsın begüm *(G. 252/12). [benden, -den]*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/1). [beni, -i]*

Āsitānuñdan beni redd itmesün bir dem Ḫudā
Kim işigüñ ṭopraġıdur devlet ü cāhum benüm *(G. 253/5). [beni, -i]*

Şemʿ-i rūyüñ ḥasretinden her seḥer-geh iy ṣanem
ʿArş ḳandīlin uyarur şuʿle-i āhum benüm *(G. 253/4). [benüm]*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş cism idüm ben cāna irdüm *(G. 256/2). [ben]*

Rāh-ı ʿışḳuñdan beni Ḫaḳ ırmasun
K'oldurur baña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 258/9). [beni, -i]*

Ne deñlü cevr iderseñ ben ġarībe
Olur göñlümde ʿışḳuñ daḫı muḥkem *(G. 259/5). [ben]*

Beni ṣormaġa geldükçe ḥabībüm
Direm cān ü göñülden ḫayr maḳdem *(G. 259/7). [beni, -i]*

Benümle yār-i ḳadīm olalı teraḥḥum idüp
Ġarīb göñlümi her dem nevāziş eyler ġem *(G. 261/13). [benümle, -üm, -le]*

Kül oldum ben sözüm od oldı iy dōst
Kerem ḳıl gel beni söyletme epsem *(G. 263/3). [ben]*

Kül oldum ben sözüm od oldı iy dōst
Kerem ḳıl gel beni söyletme epsem *(G. 263/4). [beni, -i]*

Derd ü belāsı baña yiter niçe bir göñül
ʿIşḳ odına ṭutışmaġa ben reh-nümāñ olam *(G. 267/6). [ben]*

Belā-durur ġam ü derd-i ḥabībi ben bilürem
Velī odur yine ol ġam ṭabībi ben bilürem *(G. 268/1). [ben]*

Belā-durur ġam ü derd-i ḥabībi ben bilürem
Velī odur yine ol ġam ṭabībi ben bilürem *(G. 268/2). [ben]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḥālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/4). [ben]*

Hemīşe ġuṣṣañı yir luṭfuñı görür ammā
Yidügi ḥaḳḳını bilmez raḳībi ben bilürem *(G. 268/6). [ben]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naṣībi ben bilürem *(G. 268/8). [ben]*

Fiġān ü nāle ḳılur Cem kimesne bilmez āh
Olalı gül yüzüñüñ ʿandelībi ben bilürem *(G. 268/10). [ben]*

Ṣaçuñ ḫayāline zünnār baġlanurdı göñül
Görinse gözine zülfüñ ṣalībi ben bilürem *(G. 268/12). [ben]*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/1). [ben]*

Ne ṣafādur baña sen būseñi virmezlenesin
Ben alam leblerüñi aġzuma yalvarı öpem *(G. 269/4). [ben]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/10). [ben]*

Geh ḥavāle āteş-i ʿışḳ idesin geh nār-ı ġam
Niçe bir bu resme ben dil-ḫaste yanam yaḳılam *(G. 270/4). [ben]*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn olalı iy Yūsuf-cemāl
Ben zenaḫ-dānuñ çehin göñlüme zindān eyledüm *(G. 272/10). [ben]*

Ben ġarīb [ü] ḫastenüñ ḥālini görmezseñ ne ṭañ
Kim ne bilür ṣaġ olan ḥāl-i dil-i bīmārdan *(G. 276/3). [ben]*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/8). [ben]*

Ben umardum ġamzeñüñ oḳına cān idem hedef
Sen niçün cānā kemān-ebrūlaruñı yaṣasın *(G. 278/5). [ben]*

Ne diyem iy dil-i pür-sūz dād elüñden dād
Beni cihānda ḫarāb eyledüñ ḫarāb olasın *(G. 283/8). [beni, -i]*

Ḥākim o-durur yine baña ẓulmi ol eyler
Ben kime şikāyet ḳılayın yārüñ elinden *(G. 284/4). [ben]*

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(G. 285/11). [ben]*

Müddeʿī fitneyle seni benden ayırmaḳ diler
Çün elinden gelmez uş fāsid ḫayāl itmek neden *(G. 287/11). [benden, -den]*

Seg raḳībüñ sözine uyup firāḳ u derd ile
Beni zülfüñ bigi her dem pāy-māl itmek neden *(G. 287/4). [beni, -i]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/8). [bende, -de]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/4). [ben]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/5). [ben]*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/7). [ben]*

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫōş-durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭen *(G. 295/4). [ben]*

Öginürsin ki baña cevr ü cefā eyleyesin
Yaḳduñ odlāre beni daḫı baña n'eyleyesin *(G. 297/2). [beni, -i]*

Çün murāduñ beni ġarḳ itmek idi eyledüñ uş
Yiter iy ḳulzüm-i eşküm niçe mevvāc olasın *(G. 303/7). [beni, -i]*

Defter-i cevrüñe ṣebt it beni didüm didi kim
Ṣanma bu defter-i ġamdan ki sen iḫrāc olasın *(G. 303/11). [beni, -i]*

Genc-i ṣabr umma var daḫı benden
Ki oldı yaġmā ḳamu ḫazīne bugün *(G. 304/13). [benden, -den]*

İy ṣanem benden ḳaçurma ḫāk-i pāyüñ cevherin
Tūtiyā alsam gerek bu dīde-i pür-ḫūn içün *(G. 308/9). [benden, -den]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/1). [ben]*

Ben söylemezem kimse benüm ḥālümi bilmez
Yanaydı cihān şerḥ-i firāḳuñı disem ben *(G. 309/3). [ben]*

Ben söylemezem kimse benüm ḥālümi bilmez
Yanaydı cihān şerḥ-i firāḳuñı disem ben *(G. 309/4). [ben]*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/5). [ben]*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/6). [ben]*

Sensin beni nālān iden iy dōst ve ger ne
Bu yolda fiġān itmege her laḥẓa neyem ben *(G. 309/8). [ben]*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/10). [ben]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/11). [ben]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/12). [ben]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/2). [ben]*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/6). [benem, -em]*

Sensin beni nālān iden iy dōst ve ger ne
Bu yolda fiġān itmege her laḥẓa neyem ben *(G. 309/7). [beni, -i]*

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān vird[i] bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/6). [ben]*

Gel beni aġlatma laʿlüñ yādına
Çün ziyān eyler şeker tengine ṣu *(G. 316/11). [beni, -i]*

Lebüñ cānum olalı ben Ḫudādan
Dilerem ki gele cānum ṭudaġa *(G. 318/7). [ben]*

Raḳībüñ efserüñ-veş başa vardı
Beni zülfüñ gibi ṣalduñ ayaġa *(G. 318/14). [beni, -i]*

Beni redd idüp añmazsañ n'ola kim
Dile gelmez düşen gözden ıraġa *(G. 318/15). [beni, -i]*

Ben de işigüñe ṣanemā bende olmışam
Cān bend olalı zülf-i siyāhuñda bendüñe *(G. 326/3). [ben]*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe *(G. 326/8). [beni, -i]*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise baña
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/6). [ben]*

Hemīşe cānumı almaḳ dilersin
Ne ḳıldum ben saña iy gözi ala *(G. 332/4). [ben]*

Olur cānum saña her laḥẓa bende
Yaluñuz cān degüldür bile ben de *(G. 337/2). [ben]*

Fidādur iy şeh-i ʿālem yoluña
Dil ü cānum daḫı ne varsa bende *(G. 337/4). [bende, -de]*

Eyā Cem bī-tekellüf yāre varmaḳ
Degül midür saʿādet ben ġarībe *(G. 339/14). [ben]*

Hemīşe gül yüzüñ medḥ itmek içün
Oluram hem-nefes ben ʿandelībe *(G. 339/12). [ben]*

Raḳībi ḫōş görüp redd itdi beni
Ne ḳıldum bilmezem ben ol ḥabībe *(G. 339/10). [ben]*

Çü senden derd ü ġam-durur naṣībüm
Göñülden rāżıyam ben bu naṣībe *(G. 339/6). [ben]*

Raḳībi ḫōş görüp redd itdi beni
Ne ḳıldum bilmezem ben ol ḥabībe *(G. 339/9). [beni, -i]*

Sen tecellā ḳılalı dil ḫānesinde ḳan ile
Āh şāhum yazaram ben her der ü dīvārda *(G. 346/10). [ben]*

Ben muḳābil ṭutmazam iy meh cemālüñ āyine
Kim felekden ay ine ola mücellā āyine *(G. 349/1). [ben]*

Rāstī cān terk iderdüm laʿl-i cānān olmasa
Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa *(G. 350/2). [ben]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol ʿĪsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudaġında *(G. 352/16). [ben]*

Ben cān yoluña virmege cān ile ṭurmışam
Şübheñ var ise tecribe ḳıl imtiḥān ile *(G. 355/11). [ben]*

Būsesine cān virüp aldum peşīmān oldı dōst
Didi ḳavlümden dönerdüm ben bu bāzār olmasa *(G. 362/10). [ben]*

Ben ḫastenüñ çü ḫāṭırını şordı ol ḥabīb
ʿÖmri uzun u kendüsi ʿālemde saġ ola *(G. 367/5). [ben]*

Ḳaddümi cevr ü cefā-yı ʿışḳ ile ḳılup dü-tā
Beni uġradan belāya ol ḳadi bālā idi *(G. 370/8). [beni, -i]*

Luṭf ile elüm almadı ol şāh-ı ḳamer-ruḫ
N'idem ki beni zülfi bigi pāye düşürdi *(G. 371/4). [beni, -i]*

Derd ü miḥnetle hemīşe beni giryān eyler
Gözümüñ yaşlarını āb-ı revān eyleyeli *(G. 372/5). [beni, -i]*

N'ola ben bendeñe raḥm eyler iseñ
Ki terk eylemişem yoluña cānı *(G. 373/11). [ben]*

Zülfüñüñ sevdāsına düşüp nigārā uydı Cem
Ḳorḳaram başdan çıḳarur bu ḳuru sevdā beni *(G. 374/14). [beni, -i]*

Çün raḳīb-i rū-siyehle eksük olmaz cengümüz
Luṭf idüp billāh yā ḫōd anı terk it yā beni *(G. 374/12). [beni, -i]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı iy perī her rūz ü şeb
Ḥasret ü derd ile eyler bülbül-i gūyā beni *(G. 374/10). [beni, -i]*

Ol kemān-keş ḳaşlaruñ atduḳça ġamzeñ oḳların
Ḳaṣd idüpdür cānuma beñzer ki gözler hā beni *(G. 374/8). [beni, -i]*

Eşk-i çeşmüm fürḳat ile oldı bir deryā-yı ḫūn
ʿĀḳıbet ġarḳ idiserdür bir gün ol deryā beni *(G. 374/6). [beni, -i]*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül ʿĪsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/1). [beni, -i]*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül ʿĪsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/2). [beni, -i]*

Bu revā mıdur şehā zülfüñ bigi pā-māl olam
Eyleye derd ü firāḳun ʿāleme rüsvā beni *(G. 374/4). [beni, -i]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/7). [ben]*

Ya öldür beni yā ḫōd vaṣla irgür
Elüñe virmişem ben iḫtiyārı *(G. 377/8). [ben]*

Ya öldür beni yā ḫōd vaṣla irgür
Elüñe virmişem ben iḫtiyārı *(G. 377/7). [beni, -i]*

Şun baña cām-ı laʿlüñi dime ki cürmi var anuñ
Boynuma ṣal günāhını ben çekeyin ġarāmeti *(G. 378/6). [ben]*

Egleme iy cefā vü ġam ḫāke ber-ā-ber it beni
Ola ki üstüme düşe sāye-i serv-ḳāmetī *(G. 378/3). [beni, -i]*

Ölmedin bārī kemān-ebrūña ḳurbān it beni
Eksük olmaz sīneden çün tīr-i ġamzeñ yāresi *(G. 380/7). [beni, -i]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/5). [ben]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḥamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/3). [beni, -i]*

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām beni
Belā vü derd ile bīmār ḳıldı *(G. 386/3). [beni, -i]*

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı *(G. 386/2). [beni, -i]*

Bu ṣaḥrā içre beni rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı *(G. 386/5). [beni, -i]*

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭāliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı *(G. 386/8). [beni, -i]*

İy perī-ruḫ-sār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni *(G. 387/7). [benden, -den]*

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnetle
Ḳıldı ben ḫasteyi āvāre diyār ayruluġı *(G. 390/6). [ben]*

Çü gördüm gül yüzin ol dil-berüñ ben
Niçün ḫāmūş olam çün bülbül-i dey *(G. 391/5). [ben]*

Baş ḳoşup ben ġarīb-i bī-ʿāra
Sen de bī-ʿār olsañ olmaz mı *(G. 395/5). [ben]*

Dün ġarībüñdür dinür iy māh līkin görmedüm
Ben ġarīb-i bī-nevāda zülf-i ʿanber-bāruñı *(G. 397/6). [ben]*

Leblerüñ ḳanum içüp ben ḳan yuṭaldan ġonce-vār
Oldı ol demden leb-i şīrīnüñüñ hem-meşrebi *(G. 400/7). [ben]*

Gel beni silsile-i zülfüñe bend eyle didüm
Didi iy Cem ḳomamışsın daḫı dīvāneluġı *(G. 411/17). [beni, -i]*

Bir görmek ile göñlümi ṣayd eyledi benden
Ben ḫasteyi rüsvā-yı cihān eyledi gitdi *(G. 414/12). [ben]*

Bir görmek ile göñlümi ṣayd eyledi benden
Ben ḫasteyi rüsvā-yı cihān eyledi gitdi *(G. 414/11). [benden, -den]*

Sīne-i mecrūḥuma ġamzeñ urur çün yāreyi
İy ṣanem çoḳ görme ben bī-çāreye sen çāreyi *(G. 420/2). [ben]*

Müşk gibi ḳan yuṭaldan ḫāl ü ḫaṭṭuñ yādına
Bī-ḳarār itdi ḳara zülfüñ bu ben āvāreyi *(G. 420/8). [ben]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/7). [ben]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/1). [beni, -i]*

Çün unutduñ beni āyā ʿahd ü yemīnüñ […]
Ḳomaya sende benüm ḥaḳḳumı Allāh didi *(G. 423/3). [beni, -i]*

Ṣalup sevdāya beni eyledi dīvāne ġamuñ
N'ideyüm n'eyleyeyüm āh didi vāh didi *(G. 423/5). [beni, -i]*

Ger ölürsem yazılur seng-i mezārumda benüm
Beni ḫāk eyledi ʿışḳuñ n'ideyin āh didi *(G. 423/8). [beni, -i]*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẓıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/67). [ben]*

Ḫüsrevā diñle bu ben mūr-ı żaʿīfüñ ḥālin
Çünki sensin bu zamān içre Süleymān-ı kerem *(K. 1/71). [ben]*

Ölürem zehr-i ġam-i dehr ile ben ḫaste ġarīb
Ger dirīg eyleye tiryākini Loḳmān-ı kerem *(K. 1/87). [ben]*

Ḳaṭre-i cūduñı çoḳ görme bu ben teşne-dile
Mevc-i luṭfuñda ʿıyān oldı çü ʿummān-ı kerem *(K. 1/95). [ben]*

Keremüñ ḫilʿati ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/118). [ben]*

Bī-sitāre yaraşur mı ki gezem ʿālemi ben
Zeyn iken necm-i ʿaṭā ile şeb-istān-ı kerem *(K. 1/121). [ben]*

Nūḥ-ı luṭfuñ eger irgürmeye keştī-i necāt
Ġarḳ ider baḥr-i belāya beni ṭūfān-ı kerem *(K. 1/92). [beni, -i]*

Mirrīḫ eline ḫancer-i tīz-āb alup eydür
Ben mest ile kimdür ki ḳıla yoḳ yire ġavġā *(K. 5/18). [ben]*

Her kime meded disem urur başuma sengi
Ben ḫaste-dile kimsene raḥm itmedi aṣlā *(K. 5/72). [ben]*

Ḳanlusı gibi yaḳamı elden ḳomaz eyyām
Ben ḳavmini öldürdüm anuñ ẓulm ile gūyā *(K. 5/92). [ben]*

Eşcār-ı ümīdümde ḳaçan bitdi yimiş kim
Bī-ḫār ben andan yimiş olsam iki ḫurmā *(K. 5/98). [ben]*

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne ʿaceb kim
Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẓmā *(K. 5/107). [ben]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/109). [ben]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/110). [ben]*

Bu derd ile ben çoḳdan ölürdüm ġam-i eyyām
Ger ḫaṭırumı ḳılmasa geh gāh tesellā *(K. 5/125). [ben]*

Ben çāresüze raḥm idüben çāre sen eyle
Bu varṭa-i pür-bīme ki yoḳ çāresi aṣlā *(K. 5/201). [ben]*

Küffāra esīr itdi beni çarḫ-ı bed-endīş
Ol dem ḳanı kim mesken idi Kaʿbe-i ʿulyā *(K. 5/115). [beni, -i]*

Bu vādī-i ġamdan beni luṭfuñla ḫalāṣ it
Nice bir ola sāḥat-i dil menzil-i belvā *(K. 5/197). [beni, -i]*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/66). [ben]*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(K. 7/64). [benem, -em]*

Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma beni cihān içre müttehem *(K. 7/80). [beni, -i]*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḥasret ḥaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/3). [beni, -i]*

Ya nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Çün kebābum dil şarābum dem-durur *(Kıt. 1/9). [ben]*

Her ḳaçan āh eylesem derd ile ben
Gözlerüm yaşı-durur baña güvāh *(Kıt. 2/5). [ben]*

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmedin vaṣlına āh *(Kıt. 2/11). [ben]*

O meh-rū ʿışḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk *(Kıt. 3/6). [ben]*

Eger āh eyleyeydüm derd ile ben
Yanardı āteş-i āhumla eflāk *(Kıt. 3/9). [ben]*

Unıtma beni iy meh-rū-yı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr *(Kıt. 4/1). [beni, -i]*

Beni añ bārī vaṣluñ ile cānā
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr *(Kıt. 4/7). [beni, -i]*

Düşelden ayru yine ol perīden
Ne dil ḳaldı ne cān ben mübtelāda *(Kıt. 5/6). [ben]*

Derd-i dil cemʿ oldı kim ḳıla beni bīmār [ü] zār
Nā-gehān zülfüñ aradan çıḳdı oldı baña yār *(Mua. 14/1). [beni, -i]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/1). [beni, -i]*

Ne vaktin kim ḥabīb adın ṣoram ben
Gülüp nāz ile dir ol yüzi gül-şen *(Mua. 41/1). [ben]*

Ḥarf-i evvelde ḫōd göñül gitdi
Şükr ḳaldum arada ben bī-dil *(Mua. 50/4). [ben]*

Lebüm naṣīb-i nişāb-ı lebüñden iy dil-ber
Ger ola şerbet-i laʿlüñ bu ben ġarībe yiter *(Mua. 58/2). [ben]*

Göñül zülfüñ ucından dāme düşdi
Belā dāmı bu ben bed-nāme düşdi *(Mua. 59/2). [ben]*

Çün bulur cān ü dil ṣafā ġamdan
Derd ü ġam bende [ger] girān yigdür *(Mua. 68/4). [bende, -de]*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/2). [ben]*

Eyledi bī-dil beni ṭās-i nigūn-ı felek
Ārede bu maʿnīyi yāre ne ḥācet dimek *(Mua. 82/1). [beni, -i]*

Beni söyletme kim cihānı yaḳar
Bende ġam çoḳdur iy perī-peyker *(Mua. 83/2). [bende, -de]*

Beni söyletme kim cihānı yaḳar
Bende ġam çoḳdur iy perī-peyker *(Mua. 83/1). [beni, -i]*

Ki anı gördüm oldum böyle şeydā
Beni ḳıldı belā-yı ʿışḳ şeydā *(Mua. 87/4). [beni, -i]*

Tāc-ı ser olalı ismüñ iy püser
Ben daḫı ismüñi ḳıldum tāc-ı ser *(Mua. 93/2). [ben]*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/2). [benden, -den]*

Maḥabbet-i ebedī bende sermedīdür kim
Seni göricegiz iy cān maḥabbetüm artar *(Mua. 130/1). [bende, -de]*

Görelden ḥüsn-i bī-ḥaddüñi iy māh
Beni dil kendü ḥālümde ḳomaz āh *(Mua. 140/2). [beni, -i]*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/1). [ben]*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/2). [beni, -i]*

Zülfüñ iy meh fitne vü çeşmüñ belā
Ne belāya ḳalmışam ben mübtelā *(Mua. 248/2). [ben]*

Ben ḫastesinden ideli ol meh ḳadem dirīġ
Dil ḫānesinde mesken ider derd-i ġem dirīg *(Mua. 254/1). [ben]*

Dōst bī-ḥad ḳılub cefāları āh
Eyledi beni ġamla dem-beste *(Mua. 301/2). [beni, -i]*

Niyāz u ṣabr istersen nigārā
Olardan bende biri var biri yoḳ *(Mua. 315/2). [bende, -de]*

Nigārā ḳaşuñ u şehlā gözüñden
Cefādan ġayrı nesne görmedüm ben *(Mua. 319/2). [ben]*

Sermedī oldı çün cefā sende
Ḳatlanam her cefālara ben de *(Mua. 320/2). [ben]*

Zindeyem ger mürde eylerseñ beni
ʿĀlemüñ sulṭānı ḳılsun Ḥaḳ seni *(Mua. 330/1). [beni, -i]*

Yā beni ol deheni tenge irişdür iy baḫt
Yā vücūdumı diyār-ı ʿadem-ābāda ilet *(Müf. 3/1). [beni, -i]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n'ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/19). [ben]*

Ḳıldı ʿālemlere şevḳuñ beni rüsvā n'ideyin
Düşdi göñlüme yine bir ḳurı sevdā n'ideyin *(Mur. 1/17). [beni, -i]*

ʿĀlem içre çekmişem derd ü firāḳın ben ġarīb
Hā sürer ẕevḳi ḳatında dil-berüñ ol seg raḳīb *(Mur. 2/13). [ben]*

Zülfinüñ zencīrine baġlar beni dīvāne-veş
Yüzinüñ şemʿine düşüp yanaram pervāne-veş *(Mur. 2/5). [beni, -i]*

Vaṣlı ile bir nefes dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ġamdan göñlümi bir laḥẓa āzād itmedi *(Mur. 2/17). [beni, -i]*

Müddeʿīyi yād ider her-giz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/19). [beni, -i]*

Beni dūr idüp raḳībi kendüye maḥrem ḳılur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/23). [beni, -i]*

İçüp diyeyin ben daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/3). [ben]*

ʿIşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿaẕābı *(Terc. 1/99). [ben]*

Sensin baña çün ḥayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh *(Terc. 1/84). [beni, -i]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/39). [ben]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/40). [ben]*

Ḥasret-i Sulṭān Oġuz Ḫān ben Cem[i] ḥasretleri
Cām-ı Cemde āteş ṭās[ı] gibi yaḳsun felek *(Terk. 2/65). [ben]*

Ṣalalıdan beni gird-āb-ı Fireng-istāna sen
Gözlerümden ḳanlu yaş deryā gibi aḳar felek *(Terk. 2/35). [beni, -i]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/55). [beni, -i]*

Derd ü belā vü hecr ile bīmār ider müdām
Ḳılmaz bu ben şikestesine bir devā felek *(Terk. 3/10). [ben]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/39). [ben]*

N'itdüm cihānda saña eyā bī-vefā felek
Kim ben şikeste-dilden idersin devā dirīġ *(Terk. 3/52). [ben]*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n'idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n'idem *(Terk. 3/74). [ben]*

İy dōstlar beni añıcaḳ mātem eyleñüz
Eyle ṭutuñ ki ġurbet içinde ben ölmişem *(Terk. 3/78). [ben]*

Ḥayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/82). [ben]*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/88). [ben]*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḥḥumuñ baña iy pür-sitem felek *(Terk. 3/89). [ben]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/50). [benden, -den]*

İy dōstlar görüñ yine bu bī-vefā felek
Ḳıldı belā-yı dehre beni mübtelā felek *(Terk. 3/2). [beni, -i]*

Fürḳat güninde ḫaste vü zār eyledi beni
Bu dehr-i dūnı gör kim ider mi devā dirīġ *(Terk. 3/43). [beni, -i]*

Ḳılduñ beni bu ʿālem içinde zebūn felek
Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn felek *(Terk. 3/53). [beni, -i]*

İy dōstlar beni añıcaḳ mātem eyleñüz
Eyle ṭutuñ ki ġurbet içinde ben ölmişem *(Terk. 3/77). [beni, -i]*

Naṭʿ-ı zemīnde ġam beni bir gün ʿadem ḳılur
Kendü oyunum ile çü şeh-māt olmışam *(Terk. 3/79). [beni, -i]*

ben: *Yüzde veya vücutta bulunan ufak siyah noktalar, hâl.*

ʿİẕāruñda ne Hindūdur beñüñ kim
Hemīşe meskeni gül āresidür *(G. 106/3). [beñüñ, -üñ]*

Beñlerüñ laʿl-i lebüñde senüñ iy piste-dehen
Noḳṭalardur ki ḳonur rūşen ola diyü şeker *(G. 114/5). [beñlerüñ, -ler, -üñ]*

Çeşmüñüñ ṣayyādı dil mürġına raḥm eylemeyüp
Beñlerüñden dāne ṣaçup zülfüñi eyler duzaġ *(G. 191/8). [beñlerüñden, -ler, -ün, -den, -]*

Kaʿbe yüzüñde beñüñ çün Ḥacerü'l-esved imiş
Yaraşur her nefes ol ḫāl-i siyeh-kārı öpem *(G. 269/5). [beñüñ, -ün]*

Leblerüñ dārü'ş-şifāsını açup Hindū beñüñ
Çağırur iy teşne diller ḳanı cüllāb isteyen *(G. 307/5). [beñüñ, -ün]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/7). [beñüñ, -üñ]*

Beñüñdür toḫm-ı ġam dil mezraʿında
Hemīn bu oldı ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/5). [beñüñdür, -üñ, -dür]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/7). [beñdür, -dür]*

Dil mürġı beñlerüñi yüzüñde görüp didi
Varurdum anda ḫavf iderem kim duzaġ ola *(G. 367/7). [beñlerüñi, -ler, -üñ, -i]*

Gördügümce beñlerüni ruḫlaruñ üzre senüñ
Ṣanuram kim gül direr gül-şende Hindūlar bigi *(G. 384/7). [beñlerüni, -ler, -üñ, -i]*

Ne Hindūdur beñüñ zülfüñ ḳatında
İdinmiş müşk-i terden dest-māli *(G. 399/3). [beñüñ, -üñ]*

Ruḫları rengīn lebi mey-gūn ü ʿanber beñleri
Laʿlinüñ bir ḳaṭresi biñ çeşme-i ḥayvāndur *(K. 8/17). [beñleri, -leri]*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/2). [beñlerin, -ler, -in]*

bencileyin: *Benim gibi.*

Bir bencileyin ḫaste vü dil-dāde vü ġam-gīn
Ser-geşte cefā-dīde vü ġam-ḫᵛār kimüñ var *(G. 103/3). [bencileyin]*

Bir bencileyin derd ü belā dāmına düşmiş
Bī-çāre vü āvāre giriftār kimüñ var *(G. 103/7). [bencileyin]*

Bir bencileyin gül-şen-i ḥüsnüñ hevesinden
Bülbül bigi zār olıcı her bār kimüñ var *(G. 103/11). [bencileyin]*

Bir bencileyin üstine yapraḳ bigi ditrer
Ol serv-i ser-efrāza hevā-dār kimüñ var *(G. 103/15). [bencileyin]*

Bir bencileyin naḳd-i dil ü cānı ḳılup ḫarc
Cān ile o bāzāra ḫarīdār kimüñ var *(G. 103/19). [bencileyin]*

Bir bencileyin zülfi esīri iken iy Cem
Baḫt-ı siyehüm gibi siyeh-kār kimüñ var *(G. 103/23). [bencileyin]*

bencileyin: *Benim gibi II bana davrandığın gibi.*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 6/5). [bencileyinseñ, -se, -ñ]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 7/5). [bencileyinseñ, -se, -ñ]*

bend: *Kıvrım, bağ, düğüm II sevgilinin saçının kıvrımı.*

Ṣaçı bendine dil oldı giriftār
Görinelden göze ol rūy-i zībā *(G. 11/5). [bendine, -in, -e]*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/3). [bendini, -i, -n, -i]*

Zülfüñüñ bendini bend it boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz ṣaçuñ küfrinsüzin īmānumuz *(G. 151/3). [bendini, -i, -n, -i]*

Zülfüñüñ bendine bend olmaġa cān eyler heves
Ṭālīʿ-i ṣūrīdesin gör kim bulupdur dest-res *(G. 162/1). [bendine, -i, -n, -e]*

Dilerdi kim ḳaça dil yār zülfi bendinden
Yolını ṭutdı yaşum didi lā-teḥīne menāṣ *(G. 178/5). [bendinden, -i, -n, -den]*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥasen
Çünki ʿālemde beni sen zār ü mecnūn eyledüñ *(G. 211/9). [bendini, -i, -n, -i]*

Sünbülüñ bendini açduḳça meşām-ı ʿālemi
Pür ider būy-ı vefā inʿām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/11). [bendini, -i, -n, -i]*

Zülfüñüñ bendine düşdüm ḳurtulam mı diyüben
Niçe kim ṣordum lebüñden olmadı ḥal müşkilüm *(G. 254/5). [bendine, -i, -n, -e]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/2). [bendine, -i, -n, -e]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/2). [bend]*

Ben de işigüñe ṣanemā bende olmışam
Cān bend olalı zülf-i siyāhuñda bendüñe *(G. 326/4). [bendüñe, -üñ, -e]*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe *(G. 326/8). [bendüñe, -üñ, -e]*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Şuʿbed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/1). [bendi, -i]*

bend: *Hapislik, hapiste olma hâli.*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/87). [bendi, -i]*

bend eyle-: *Bağlamak, zincirlemek, tutsak etmek.*

Zencīr-i girih-gīr çü bu zülf-i siyehdür
Bend eyle Cemüñ boynına dīvāne gerekse *(G. 322/12). [bend eyle]*

Gel beni silsile-i zülfüñe bend eyle didüm
Didi iy Cem ḳomamışsın daḫı dīvāneluġı *(G. 411/17). [bend eyle]*

Cem boynına bend eyledi raḥm eylemeyüp āh
Feryād ü fiġān ṭurre-i ṭarrāruñ elinden *(G. 284/9). [bend eyledi, -di]*

İşitdi çü hātif ḫaberin bu dil-i miskīn
Himmet kemerin beline bend eyledi ṣad cā *(K. 5/138). [bend eyledi, -di]*

Zülfüñe bend eyleyelden bu dil-i dīvānemi
Eylemez pend ü naṣīḥat bu ben-i miskīne sūd *(G. 45/7). [bend eyleyelden, -y, -elden]*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe *(G. 326/8). [bend ideli, -eli]*

Gözleri zülfi kemendi ile raḥm eylemeyüp
Bend idüp cān ü dili çāh-ı zenaḫ-dāne atar *(G. 92/8). [bend idüp, -üp]*

Zülfüñüñ bendini bend it boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz ṣaçuñ küfrinsüzin īmānumuz *(G. 151/3). [bend it]*

ʿIḳd-i zülfüñi boynuma bend it
Ki dil ü cānuma fütūḥ olsun *(G. 282/7). [bend it]*

bend ol-: *Bağlanmak, zincirlenmek, tutsak edilmek.*

Göñlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña gīsūy-ı vaṭen *(G. 295/8). [bend olaldan, -aldan]*

Ben de işigüñe ṣanemā bende olmışam
Cān bend olalı zülf-i siyāhuñda bendüñe *(G. 326/4). [bend olalı, -alı]*

Bend oldı ṣaçuñda ḳalb-i miskīn
Zülfüñ olalı çü cīm-i maḳlūb *(Terc. 1/39). [bend oldı, -dı]*

Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña bend oldı ruḫuñdan
Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña düşmezse ʿacebdür *(G. 128/3). [bend oldı, -dı]*

Zülfüñüñ bendine bend olmaġa cān eyler heves
Ṭāliʿ-i şūrīdesin gör kim bulupdur dest-res *(G. 162/1). [bend olmaġa, -maġ, -a]*

bend ü zindān: *Zincir ve zindan II sevgilinin zülfü ve çene çukuru.*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿışḳından anuñ
Çün zenaḫ-dānı vü zülfi bend ü zindānum-durur *(G. 68/6). [bend ü zindānum-durur, -um, -dur, -ur]*

bend ur-: *Bağlamak, dolamak, kement takmak.*

Ki zīrā kākül-i yār eslemez pend
Urur her laḥẓa sünbül boynına bend *(Mes. 1/56). [bend urur, -ur]*

Şöyle bend urdı Cemüñ boynına zülfüñ dōstum
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan *(G. 276/13). [bend urdı, -dı]*

Boynuma bend uran ol zülf-i perīşāndur henūz
Ol sebebden derd ü ġamla dil perīşāndur henūz *(G. 146/1). [bend uran, -an]*

Boynına bend urmaġ içün bu dil-i miskīnümüñ
Zülfini ol māh-rū gör nice zencīr eylemiş *(G. 167/15). [bend urmaġ, -maġ]*

Didüm bend urmaġ ister cāna zülfüñ
Didi zülfüm anuñ-çün pür-ḫem olmış *(G. 169/11). [bend urmaġ, -maġ]*

Kākülüm zencīrinüñ dīvānesidür diyü Cem
Boynına bend urmaḳ ister kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/16). [bend urmaḳ, -maḳ]*

bende: *Kul, köle II âşık.*

Nigārā çeşmüñ eyler cānı yaġmā
Ḳılur ben bendeyi ʿālemde rüsvā *(G. 11/2). [bendeyi, -y, -i]*

Ḥükmi var cevr iderse ḳılsun yār
Bendeyem ben o pādişāhumdur *(G. 53/6). [bendeyem, -y, -em]*

Ḳılayın ben bende cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür *(G. 70/5). [bende]*

N'ola dil-ber yüzüñ görmek dilersem
Ki zīrā bendeler sulṭānı ister *(G. 73/8). [bendeler, -ler]*

Vaḳtidür raḥm eylegil iy meh-liḳā ben bendeñe
Kim ġam-i ʿışḳuñ hemīşe yaşumı deryā ḳılur *(G. 76/3). [bendeñe, -ñ, -e]*

Bu zülf-i ser-endāzuñı çevgān idicek sen
Ṭop gibi düşen yoluña bu bende seridür *(G. 80/4). [bende]*

Senüñ içün ölür isem n'ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/4). [bende]*

Ḳanını nā-ḥaḳ yire ben bendenüñ dökmeklüge
Zülfüñ ü ḳaşuñ biri biri ile el bir eylemiş *(G. 167/9). [bendenüñ, -nüñ]*

Āh kim iy meh-liḳā ḫışm eyleyüp ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(G. 211/3). [bendeñe, -ñ, -e]*

N'ola ben bendeñe raḥm eyler iseñ
Ki terk eylemişem yoluña cānı *(G. 373/11). [bendeñe, -n, -e]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/7). [bende]*

Yiridür cān fidā idersem iy dōst
Ki göñül bendesi sulṭāna irdi *(G. 392/12). [bendesi, -si]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/1). [bendeden, -den]*

Ḫükmi efkendesidür Rüstem-i Destān-ı cihān
İşigi bendesidür Ḫüsrev-i Ḫāḳān-ı kerem *(K. 1/8). [bendesidür, -si, -dür]*

Her zindeye bir ẕevḳ u ṣafā eyledi rūzī
Baḫş eyledi her bendeye bir dürlü temāşā *(K. 5/66). [bendeye, -ye]*

bende ḳıl-: *Kul ve köle hâline getirmek.*

Niçe kim zinde ḳıla ʿālemi ervāḥ-ı şafā
Niçe kim bende ḳıla luṭf ile insānı kerem *(K. 1/138). [bende ḳıla, -a]*

bende ol-: *Kul, köle olmak, bağlanmak; gönül vermek, ilgi duymak.*

Cān ü dil olalı saña bende
Her birisi pādişādur iy dōst *(G. 26/7). [bende olalı, -alı]*

Bende olan ṭapuña senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapuñda senüñ oldı baḫtiyār *(K. 2/55). [bende olan, -an]*

Cem ʿışḳa bende olduġını ḳılmaġa ʿıyān
Dāġ-ı ġam ile sīnesi üzre nişān idüñ *(G. 221/13). [bende olduġını, -duġ, -ı, -n, -ı]*

Ben de işigüñe şanemā bende olmışam
Cān bend olalı zülf-i siyāhuñda bendüñe *(G. 326/3). [bende olmışam, -mış, -am]*

Olur cānum saña her laḥẓa bende
Yaluñuz cān degüldür bile ben de *(G. 337/1). [bende olur, -ur]*

bende vü sulṭān: *Köle ve padişah II herkes.*

Kimseyi ʿālemde her-giz ḳılmamışsın şād-mān
Āh idüp aġlar elüñden bende vü sulṭān felek *(Terk. 2/28). [bende vü sulṭān]*

bend-i belā: *Bela bağı.*

Devr-i zülfüñde ḳoma kim geze rüsvāy göñül
Baġla ol bend-i belā dāmına rüsvāyuñı gel *(G. 245/6). [bend-i belā]*

ʿAceb bu bend-i belādan göñül bulur mı ḫalāṣ
Ṭutup yaşum yolını dir ve lā-teḥīne menāṣ *(G. 177/1). [bend-i belādan, -dan]*

bend it-: *Hapislik etmek, hapsetmek.*

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh *(Terk. 3/69). [bendi idersin, -er, -sin]*

bend-i iskender: *İskender-i Zülkarneyn tarafından Ye'cuc ve Me'cuc fitnesine engel olmak için yaptırılan set.*

Sīm-berlerden murād umma yüri bī-zer daḫı
Kim zer ile feṯḥ olısar bend-i İskender daḫı *(Mua. 204/2). [bend-i iskender]*

bend-i kākül: *(Sevgilinin) saç bağı.*

Eger cāndan dilerseñ şāḫ-ı sünbül
Gerek boynuñda dāyim bend-i kākül *(Mes. 1/54). [bend-i kākül]*

bend-i kemend: *Kement bağı.*

Zülfüñüñ bend-i kemendine giriftār ideli
Her gice derd ü ġamuñdan Cemi görseñ ne çeker *(G. 114/15). [bend-i kemendine, -i, -n, -e]*

bend-i külāh: *Külah halkası.*

İklīl-i ʿArş terk-i ṭırāzına vaṣle-bend
Tāc-ı dü-kevn bend-i külāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/240). [bend-i külāhı]*

bend-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün bağı, zinciri.*

Yiridür nālān olursam her nefes derd ile kim
Bend-i zülfüñden çü āzād olmadı her-giz dilüm *(G. 254/8). [bend-i zülfüñden, -üñ, -den]*

Bend-i zülfüñden dil ü cān bulmadı her-giz necāt
Gör neler getüriserdür başuma bu kāyināt *(G. 22/1). [bend-i zülfüñden, -üñ, -den]*

Bend-i zülfüñden göñül bulmaz necāt
Gör neye ṣaldı beni bu kāyināt *(G. 23/1). [bend-i zülfüñden, -üñ, -den]*

Cem düşüp bend-i zülfüñe didi kim
Bu daḫı ṭāliʿ-i siyāhumdur *(G. 53/9). [bend-i zülfüñe, -üñ, -e]*

bende düş-: *Tuzağa düşmek II sevgilinin zülfüne bağlanmak.*

Zülfi zencīrine dīvāne bigi ṭolaşdı
Düşdi āvāreluġuñ bendine dil yine dirīġ *(G. 195/10). [bendine düşdi, -di]*

Ay yüzüñ ṭaʿn-ı cemāl eyler iken ay ü güne
Düşdi bendine göñül uymadı pendine dirīġ *(G. 195/8). [bendine düşdi, -di]*

benefşe: *Menekşe çiçeği.*

Ḫaṭuñ sevdāsına düşmiş benefşe
Ki her bir meclisüñ āvāresidür *(G. 106/5). [benefşe]*

Görse yüzüñi gül utanup sürḫ-rū olur
Añsa benefşe sünbülüñi ḳayġulu olur *(G. 129/2). [benefşe]*

İşitmedi ḫaṭuñuñ çün ḳara ḫaberlerini
Benefşe yaşlu görinür ya bu ne mātemdür *(G. 135/16). [benefşe]*

Gül yüzde görüp sünbül-i müşkīnüñi iy dōst
Ṭopraġa sücūd eyledi bī-çāre benefşe *(G. 319/14). [benefşe]*

Her geh ki göre zülfüñi gül-gūn ruḫuñ üzre
Ḳulluġa ḳabūl it diyü yalvāre benefşe *(G. 319/12). [benefşe]*

İy ruḫları gül gül-şene geldügüñ işitmiş
Müşk ile buḫūr eyledi yollāre benefşe *(G. 319/10). [benefşe]*

Ḫāk-i rehüñe irmek içün ṣıdk ile iy dōst
Her laḥẓa urur yüzini yollāre benefşe *(G. 319/8). [benefşe]*

Sünbül ḫaṭuña reşk iledüp bāġ-ı ruḫuñda
Ṭoprak̟ döşenüp yüz urur aḥcāre benefşe *(G. 319/6). [benefşe]*

Zülfüñi görelden yüzüñ üzre yatur iy meh
Ġam-gīn oluban derd ile bī-çāre benefşe *(G. 319/4). [benefşe]*

Öykünür imiş bu ḫaṭ-ı dil-dāre benefşe
Ṣoñra oldı ḫacil başladı inkāre benefşe *(G. 319/2). [benefşe]*

Öykünür imiş bu ḫaṭ-ı dil-dāre benefşe
Ṣoñra oldı ḫacil başladı inkāre benefşe *(G. 319/1). [benefşe]*

Ḫaṭṭuñ cemālüñ üzre senüñ iy semen-beden
Almış benefşe berg-i güli ṣanki āreye *(G. 321/8). [benefşe]*

Benefşe sünbülüñ cānā görelden oldı dem-beste
Başını aşaġa ṣalup olur nergis gibi ḫaste *(G. 338/1). [benefşe]*

Gül ruḫlaruñuñ ʿarż ideli bāġı benefşe
Bir deste-i güldür ki ola bağı benefşe *(G. 344/1). [benefşe]*

Gül ruḫlaruñuñ ʿarż ideli bāġı benefşe
Bir deste-i güldür ki ola bağı benefşe *(G. 344/2). [benefşe]*

Sünbül ṣaçuña çünki degül ṣīfte vü zār
Dīvāne bigi ya ne gezer ṭaġı benefşe *(G. 344/4). [benefşe]*

Peykānlu dile urma iñen dāġ-ı belālar
Kim lāle bigi götürimez dāġı benefşe *(G. 344/6). [benefşe]*

Gül yüzde belürdi ḫaṭ-ı müşkīni ṣanasın
Başdan başa zeyn eyledi uçmağı benefşe *(G. 344/8). [benefşe]*

Ṣarmazlar idi destesine rişte hemīşe
Sünbül ṣaçuñuñ olmasa ṭutsağı benefşe *(G. 344/10). [benefşe]*

Her kimi ki ḫāk eyleye ol ḫaṭṭ-ı semen-sā
Bitüre hemīşe teni ṭopraġı benefşe *(G. 344/14). [benefşe]*

Lāf eyleyicek ḫaṭṭ-ı perīşānı geçermiş
Sūsen işidüp didi ki ḳo lāġı benefşe *(G. 344/16). [benefşe]*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/18). [benefşe]*

Sūsen-i aṭlasdan itmiş kerte-i nīlūferi
Sünbüli dökmiş benefşe dāne dāne sūsene *(G. 361/4). [benefşe]*

Reyḥān ḫaṭuñı göreli bezm-i çemende āh
Şaldı benefşe başın aşaġa benüm bigi *(G. 412/8). [benefşe]*

Ki zīrā ḫaṭṭ-ı dil-ber müşk-būdur
Benefşe ol sebebden ḳayġuludur *(Mes. 1/44). [benefşe]*

Eger dāyim benefşe istese dil
Yüri var ḫaṭṭı derdin eyle ḥāṣıl *(Mes. 1/41). [benefşe]*

Benefşe zanbaḳ ü reyḥān ü sūsen
Şaḳāyıḳ żeymerān nesrīn-i gül-şen *(Mes. 1/23). [benefşe]*

Benefşe ġonce sūsen lāle sünbül
Semen zanbaḳ ḳaranfül yāsemen gül *(Mes. 1/9). [benefşe]*

Ḥabīb yüzini görse semen olur bī-dil
Añarsa sünbül-i zülfin benefşe ola ḫacil *(Mua. 114/2). [benefşe]*

benefşe: *Menekşe çiçeği II sevgilinin zülfü.*

Mesken ṭutar ise n'ola zülfüñde dil-i Cem
Zīrā ki gelür ḫōş dil-i bīmāre benefşe *(G. 319/16). [benefşe]*

İy ʿārıżı gül zülfi benefşe ruḫı lāle
Şol nergis-i mestüñi baña ḳılma ḥavāle *(Müf. 1/1). [benefşe]*

benefşe: *Menekşe çiçeği II sevgilinin ayva tüyleri.*

Ne yaraşmış ḫadüñde ḫaṭṭ-ı reyḥān
Ne ḫōş ḳılmış benefşe bāġı taḥrīr *(G. 124/14). [benefşe]*

benefşe otlaġı ol-: *Menekşe otlağı olmak, menekşelerle dolu mera olmak.*

Āhū gözüñ olmasa ġazāl-i Ḫoten ü Çīn
Ḫaṭṭuñdan olur mı idi otlaġı benefşe *(G. 344/12). [benefşe otlaġı olur, -ur]*

ben-i miskīn: *Miskin, aciz, zavallı kişi II âşık.*

Zülfüñe bend eyleyelden bu dil-i dīvānemi
Eylemez pend ü naṣīḥat bu ben-i miskīne sūd *(G. 45/8). [ben-i miskīne, -e]*

bennā: *Bina eden, mimar.*

Her ṭaş ki yapar tecribe başumda ḳılur ilk
Vīrāne-i sinemde belā olalı bennā *(K. 5/94). [bennā]*

benüm bigi: *Benim gibi II bana davrandığın gibi.*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 6/6). [benüm bigi]*

benüm-çün: *Benim için.*

İtümden kem-durur dimiş benüm-çün
Bu ʿizzetler baña yā Rab nedendür *(G. 66/7). [benüm-çün]*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/12). [benüm-çün]*

Ġam-ı zülfüñ baña çün sermed oldı
Benüm-çün cümle el mātem-zed oldı *(Mua. 23/2). [benüm-çün]*

Ser-i ṭurrañ benüm-çün ṣalsa sāye
Şeref bağışlaya göñlüm semāye *(Mua. 84/1). [benüm-çün]*

beñz: *Yüz rengi.*

Fürḳat ḫazānı şöyle ṣarardursa beñzini
Hīç ummazam ki irişe faṣl-ı bahāra Cem *(G. 273/9). [beñzini, -i, -n, -i]*

beñze-: *Benzemek, andırmak.*

Laʿlüñe beñzeyelden olmışdur
Būse-gāh-ı ṣurāḫī pā-yı ḳadeḥ *(G. 37/11). [beñzeyelden, -y, -elden]*

Bir kerre yañılup ḫaṭuña beñzerem dimiş
Oldı bu yüz ḳarası ile şerm-sār nesḫ *(G. 40/11). [beñzerem, -r, -em]*

Laʿlüñüñ girdinde ḫaṭṭuñ döşenüp yatur şehā
Ḫıżra beñzer gūyiyā k'āb-ı ḥayāt andan ṭamar *(G. 63/8). [beñzer, -r]*

Dōst miskīn dile raḥm eyledi beñzer ki yine
Uzadup zülfi ucın çāh-ı ẕeḳandan çıḳarur *(G. 82/3). [beñzer]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe yüz sürelden iy dil-ber yüzüm
Levḥa-i zerrīne beñzer kim kitāb üstindedür *(G. 84/4). [beñzer, -r]*

Çeşmine beñzerem dir imiş āhū-yı Ḫoten
İy ġamzeler gelüñ yüregin ṭolu ḳan idüñ *(G. 221/9). [beñzerem, -r, -em]*

Reng ü būy ile özin teşbīh idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül *(G. 234/6). [beñzemedügin, -me, -düg, -i, -n]*

Yüzinüñ derlerini sildi beñzer
Ki ṭolmışdur güherden dest-māli *(G. 399/5). [beñzer, -r]*

Cem kevkeb-i sirişkin işigüñde bulımaz
Beñzer felekde daḫı yoġ imiş sitāresi *(G. 416/10). [beñzer, -r]*

Peykānlu göñül içre ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ
Bir ṭūṭīye beñzer ki demürden ḳafesi var *(G. 50/4). [beñzer, -r]*

Ḫüsnüñ envār-ı tecellīsi irişdükçe güneş
Beñzer ol pīrūzeye kim āftāb altındadur *(G. 86/10). [beñzer, -r]*

Müdām içersin iy Cem ḫūn-ı sāġer
Leb-i yār ile beñzer kim dilüñ var *(G. 125/10). [beñzer, -r]*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/19). [beñzer, -r]*

Gül ḳaçan beñzeye yüzüñ ayına
Kim bir ay ḳalmaz geçer bāzār-ı gül *(G. 238/9). [beñzeye, -y, -e]*

Çeşmümde ḫayāli lebüñüñ iy büt-i gül-ruḫ
Bir sāġere beñzer ki ola mül arasında *(G. 323/8). [beñzer, -r]*

Ḳaddüñde ḫadüñ ḫaṭṭı ṭutaldan berü mesken
Bir ṭūṭīye beñzer ki ḳona serv-i revāne *(G. 357/4). [beñzer, -r]*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup şem'üñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/3). [beñzetmiş, -miş]*

Beñzetmese ger kendözini ṭās-ı rebāba
Yol bulmaz idi meclise māh-ı felek-ārā *(K. 5/27). [beñzetmese, -me, -se]*

Māha beñzetsem n'ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/3). [beñzetsem, -se, -m]*

Māha beñzetsem n'ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/4). [beñzetsem, -se, -m]*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳş idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/3). [beñzer, -r]*

Lebüñ bir mīve-i pür-āba beñzer
Ki her bir ḳaṭresi cüllāba beñzer *(Mua. 62/1). [beñzer, -r]*

Lebüñ bir mīve-i pür-āba beñzer
Ki her bir ḳaṭresi cüllāba beñzer *(Mua. 62/2). [beñzer, -r]*

Ceme ger ḫāk-i reh dir ise dil-ber
Eyü taşġīrdür ta'ẓīme beñzer *(Mua. 135/2). [beñzer, -r]*

beñzet-: *Benzetmek, benzer duruma getirmek.*

Yāḳūta beñzedür lebi devrinde kimse hīç
Ḫaṭṭı miṣāli yazmadı bir yādigār nesḫ *(G. 40/7). [beñzedür, -ür]*

Ben nice beñzedeyin gün yüzüñ ayın güneşe
Çün güneş büse-gehidür ṣanemā gerd-i rehüñ *(G. 222/5). [beñzedeyin, -eyin]*

Beñzedelden yüzüñe mihr ü mehi
Göge irgürdi mihr ü meh külehi *(G. 382/1). [beñzedelden, -elden]*

Zülfüñe beñzedürmiş özin nāfe-i Ḫaṭā
Kendü özine ḳaldı yine yüzi ḳāresi *(G. 416/3). [beñzedürmiş, -ür, -miş]*

beñzer: *Öyle görünüyor ki, öyle anlaşılıyor ki, sanki.*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı mu'aṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/3). [beñzer]*

Ser-i zülfini kesmiş beñzer ol yār
Ki buldı ḥāṣıl-ı ʿömrüm nihāyet *(G. 25/9). [beñzer]*

Cem zülfüñe ṭolaşalı ṭūl-i emel çeker
Beñzer cihānı kendözine cāvidān ṣanur *(G. 95/14). [beñzer]*

Beñzer kitāb-ı ḥüsnüñe düşmiş ġalaṭ ḫaṭuñ
Zülfüñ anuñ-çün üstine anuñ ḳalem çeker *(G. 96/3). [beñzer]*

Gel beni öldür didüm güldi ḥabīb
Beñzer ol bu mürtecāyı çoḳ görür *(G. 110/10). [beñzer]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/24). [beñzer]*

Leb-i laʿlüñde ʿıyān oldı ḥayāt-ı ebedī
Menbaʿı beñzer anuñ çeşme-i ḥayvāndan imiş *(G. 171/12). [beñzer]*

Lebüñde beyt yazar beñzer ol ḫaṭ-ı müşkīn
Ki iki mıṣraʿ arasında rūşen oldı beyāż *(G. 180/9). [beñzer]*

Ben miyānuñı ḳoçam direm lebüñ ḫayr ola dir
Beñzer işitmiş-durur lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ *(G. 184/4). [beñzer]*

Beñzer yaḳında var seferi meclisüñe kim
Her gice ṭurmayup aḳar āb-ı dehān-ı şemʿ *(G. 190/13). [beñzer]*

Her gice aġlayup yaşı seyyāresin döker
Beñzer gözine girdi semānuñ duḫān-ı şemʿ *(G. 190/16). [beñzer]*

Dil-berā cānın cefādan raḥm idüp ḳurtarmaduñ
Öliser beñzer ġam-i ʿışḳuñla Cem miskīn dirīġ *(G. 193/10). [beñzer]*

Siḥr ider beñzer ʿiẕārı ayına
Kim bitürdi āteş-i ruḫ-sārı gül *(G. 238/11). [beñzer]*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu göñlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/5). [beñzer]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/16). [beñzer]*

Maḥşer-i zülfinde ser-gerdān idersin göñlümi
Beñzer iy ḫaṭṭ-ı siyeh kim nāme-i aʿmālsin *(G. 298/6). [beñzer]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/5). [beñzer]*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/12). [beñzer]*

Laʿl-i nābuñ sırrını beñzer ʿıyān itmek diler
Kim ḫaṭuñ müşkīn ḥavāşī yazdı teʾvīl üstine *(G. 356/3). [beñzer]*

Nev-bahār irişdi bī-ḥad rūşen oldı her ṭaref
Beñzer iy meh-rū-yı ʿālem mihre irişdi şeref *(Mua. 333/2). [beñzer]*

Şikeste göñlüme ṭolaşdı beñzer
Ki zülfüñ ucdan uca pür-şikendür *(G. 67/9). [beñzer, -r]*

Ḫāk-i der-gāhuñı Cem cāndan ḳılur dāyim ṭaleb
Beñzer ol miskīni ol araya ṭopraġı çeker *(G. 98/14). [beñzer, -r]*

beñzer ki: *Sankı, öyle görünüyor kı.*

Ol kemān-keş ḳaşlaruñ atduḳça ġamzeñ oḳların
Ḳaṣd idüpdür cānuma beñzer ki gözler hā beni *(G. 374/8). [beñzer ki]*

ber-ā-ber: *Eşit, denk.*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/14). [ber-ā-ber]*

ber-ā-ber it-: *Birlikte olmayı sağlamak, bir araya getirmek.*

Egleme iy cefā vü ġam ḫāke ber-ā-ber it beni
Ola ki üstüme düşe sāye-i serv-ḳāmetī *(G. 378/3). [ber-ā-ber it]*

ber-ā-ber ol-: *Beraber, birlikte olmak, bir araya gelmek.*

Yaşum olalı deryāya ber-ā-ber
Görür āşüfte[ler] ḫaylī belālar *(Mua. 11/1). [ber-ā-ber olalı, -alı]*

Aḥsent zihī cemāl-i zībā
Kim mihr ü meh olamaz ber-ā-ber *(Terc. 1/4). [ber-ā-ber olamaz, -amaz]*

Lebüñ ḫayāline cām ile Cem ber-ā-ber olur
Ki saña ola temennā-yı būse remz-i ṣarīḥ *(G. 38/9). [ber-ā-ber olur, -ur]*

Ger zülf-i müşk-būyı yanına gelürse müşk
Ol ṭopraġa ber-ā-ber olur müşk bū olur *(G. 129/8). [ber-ā-ber olur, -ur]*

ber-ān: *Onun üzerine.*

Rātib ber-ān feyż-i nevālüñden ins ü cān
Rūzī ḫōrān-ı ḫᵛān-ı ʿaṭāñ oldı mūr ü mār *(K. 2/43). [ber-ān]*

berāt: *Ferman, buyruk.*

ʿĀlem muṭīʿüñ olmaġa ḥüsnüñ berātına
Mühr urdı laʿlüñ üstine yazdı nişān ḳaşuñ *(G. 224/15). [berātına, -ı, -n, -a]*

berāt: *Bağışlanma fermanı.*

Ḳudretle yazılur çü berāt-ı müsellemi
Bu dille oḳınur mı berātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/32). [berātı, -ı]*

berāt getür-: *Berat vermek, ruhsat vermek, izin vermek.*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy ʿĪsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/11). [berāt getürür, -ür]*

berāt-ı ḥüsn: *Güzellik fermanı.*

Ḫūbluḳ mülkine sulṭānsın berāt-ı ḥüsn ile
Ḳaşlaruñ ṭuġra yazaldan ḥükm-i heft-iḳlīm içün *(G. 300/9). [berāt-ı ḥüsn]*

Berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān çeker dāyim
Ki mülk-i luṭf u melāḥat saña müsellemdür *(G. 135/9). [berāt-ı ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Saña müsellem olmaġ içün milket-i cemāl
Çekmiş berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān-ı müşk *(G. 217/16). [berāt-ı ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Ḳo yüzüm ṭopraġı zer sürsün berāt-ı ḥüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḥācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/5). [berāt-ı ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

berāt-ı müsellem: *Bağışlanma fermanı.*

Ḳudretle yazılur çü berāt-ı müsellemi
Bu dille oḳınur mı berātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/31). [berāt-ı müsellemi, -i]*

berāt-ı şerʿ: *Şeriat fermanı, beratı.*

ʿĀlem berāt-ı şerʿa ḳalem gibi yüz sürer
ʿUnvān olaldan aña nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/215). [berāt-ı şerʿa, -a]*

bercīs: *Müşteri yıldızı.*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercīse ḳılup eyledüñ nīgū ḫıṣāl *(K. 3/38). [bercīse, -e]*

Yazılmaġa kāfūr ile müşkīn varaḳ üzre
Bercīs maʿānī-i daḳīḳ eylese inşā *(K. 5/14). [bercīs]*

ber-dār it-: *Asmak.*

Yaḳup aġzın şemʿi ber-dār itdiler bāzārda
Fāş idelden iy ṣanem bir şemme rāzuñdan senüñ *(G. 216/11). [ber-dār itdiler, -di, -ler]*

Kākülüñ devrinde ber-dār itmege dil düzdini
İy kemān-ebrū ser-i zülfüñ aṣar çengāller *(G. 119/7). [ber-dār itmege, -meg, -e]*

ber-dār ol-: *Asılmak, asılı vaziyette olmak.*

Kākülüñ dārına ber-dār olmaġa dīvāne dil
ʿAnberīn sünbüllerüñ ḥāżırlamış müşkīn resen *(G. 279/5). [ber-dār olmaġa, -maġ, -a]*

berg: *Yaprak.*

Cem yaraşur o servi kinārına çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/15). [berg]*

Ġonce yāḳūt ola vü bergi zümürrüd güli laʿl
Ebr-i luṭfı döke ger gül-şene bārān-ı kerem *(K. 1/11). [bergi, -i]*

Gül budaġından meger bir berg ola peyvend-i serv
Tā kim ola ḳāmetüñ iy māh-rū mānend-i serv *(Mua. 165/1). [berg]*

berg ü bār: *Yaprak ve meyve.*

Faẕlı ile ḳayırur dü-cihān ḥālini ḳamu
Luṭfı ile bitürür ḳurı aġaçda berg ü bār *(K. 2/24). [berg ü bār]*

berg-i ʿanber-bār: *Amber saçan yaprak.*

Didüm iy meh şol ẕeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/6). [berg-i ʿanber-bārdur, -dur]*

berg-i gül: *Gül yaprağı.*

Ben aġladuḳça dil-ber gülse n'ola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister *(G. 73/4). [berg-i gül]*

Cemālüñ berg-i güldendür sirişte
Ḫaṭun üstinde ʿanberden nüvişte *(G. 334/1). [berg-i güldendür, -den, -dür]*

Ḫaṭṭuñ cemālüñ üzre senüñ iy semen-beden
Almış benefşe berg-i güli şanki āreye *(G. 321/8). [berg-i güli, -i]*

berg-i gül ü yāsemen ol-: *Gül ve yasemin yaprağı olmak.*

ʿĀşıḳ ki ruḫuñ şevḳine cān eyleye teslīm
Anuñ kefeni berg-i gül ü yāsemen olsun *(G. 311/8). [berg-i gül ü yāsemen olsun, -sun]*

berg-i gül-i ter: *Taze gül yaprağı.*

Yüzüñ ġarḳ-ı ʿaraḳ olduḳça şan kim
Düşer berg-i gül-i ter üzre jāle *(G. 333/6). [berg-i gül-i ter]*

berg-i sünbül: *Sümbül yaprağı.*

Semen nesrīn ü zanbaḳ żeymerān gül
Bile hem zīnet içün berg-i sünbül *(Mes. 1/16). [berg-i sünbül]*

berg-i zanbaḳ: *Zambak yaprağı.*

Eger göñlüñ dilerse berg-i zanbaḳ
Ruḫından vir göñül bāġına revnaḳ *(Mes. 1/69). [berg-i zanbaḳ]*

Ki zīrā ḥüsn-i yār itmese pertev
Virürdi berg-i zanbaḳ dāne-i cev *(Mes. 1/72). [berg-ı zanbaḳ]*

ber-güzīd: *Seçilmiş, seçkin.*

ʿĀlem içre ʿayş ü ʿişret ḳıl müdām
Çün seni Tañrı zi-ʿālem ber-güzīd *(Kıt. 7/4). [ber-güzīd]*

berk: *Sağlam, dayanıklı.*

Naḳş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/1). [berk]*

berü: *Bu tarafa, bu yana, buraya, beriye.*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Şarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/1). [berü]*

Sākiyā ṣunġıl berü cām-ı şarāb
Ḳılmayalum naḳdini ʿömrüñ telef *(G. 197/3). [berü]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/5). [berü]*

Niçe bizden ḳaçasın her nefes aġyāra uyup
Bir nefes hem-dem olup ʿayş idelüm gel berü gel *(G. 228/6). [berü]*

Demidür ṣun berü sāḳī belābil
Ki ḳomaz cān ü dilde ol belā bil *(G. 233/1). [berü]*

Berü ṣun sāḳī cām-ı erġavānı
Ki dil-ber oldı cāndan bize maḥrem *(G. 257/5). [berü]*

Bildüm iy dōst perīsin berü gel göñlüme gir
Çün perī mesken ider bulduġı vīrāneluġı *(G. 411/15). [berü]*

N'ola göñlümi maʿmūr eyler iseñ
Yıḳılaldan berü olmadı ābād *(G. 43/6). [berü]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşmüm içinde vaṭen
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 76/8). [berü]*

Laʿl-i mey-gūnuñ ḫayāli cā ṭutaldan sīnede
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 104/8). [berü]*

Yā ḳaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ oḳı meʾvā ḳılur *(G. 104/10). [berü]*

Ruḫ-ı gül-gūnuñ alaldan berü ḥüsn öñdülini
Devr ḥüsnüñde şehā ḥulle-i sündüs çulıdur *(G. 111/11). [berü]*

Tīr-i ġamzeñ cān alup yirine geçdi cān bigi
Şimdi ol demden berü ġamzeñ oḳıdur cānumuz *(G. 158/8). [berü]*

Ḳaddüñde ḫadüñ ḫaṭṭı ṭutaldan berü mesken
Bir ṭūṭīye beñzer ki ḳona serv-i revāne *(G. 357/3). [berü]*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/6). [berü]*

Müşk-i Çīn bildi ḫaṭāsını ḫaṭuñ nāfesine
Ḫāl-i miskīnüñ idelden berü şeh-dāneluġı *(G. 411/12). [berü]*

Cān meşāmına irer būy-ı ḥayāt-ı ebedī
Bāġ-ı ḫilḳatde bitelden berü reyḥān-ı kerem *(K. 1/22). [berü]*

Bī-behā oldı ʿaḳīḳ-i Yemen-i cūd ü ʿaṭā
Baḥr-i luṭfuñda bitelden berü mercān-ı kerem *(K. 1/46). [berü]*

Şol cām-ı muṣaffāda lebüñ kūṣesi muṭlaḳ
Görindügi içün sāḳī berü cām-ı mürevvaḳ *(Mua. 306/2). [berü]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/17). [berü]*

Sāḳī berü vir baña bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ *(Mur. 3/5). [berü]*

İy ḳıṣṣamuz ṣoran berü gel ḥiṣṣe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/31). [berü]*

Dil giriftār olmış iken zülf-i müşk-āmīzine
Yā ḳaşı araya girelden berü āzādıdur *(Mua. 33/4). [berü]*

Şikār oldum kemān ebrūña iy yār
Görinelden berü şol zülf-i ʿayyār *(Mua. 45/2). [berü]*

bes: *Kafi, yeter, yetişir.*

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña
Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur *(G. 86/7). [besdür, -dür]*

Gül-zār-ı cemālüñ görinürse baña besdür
Çün bülbül-i cān daḫı giriftār-ı ḳafesdür *(G. 99/1). [besdür, -dür]*

Birinüñ zülfi cihān mülkine sūd eyleye bes
Birinüñ çeşm-i cihān-āşūbına sevdā yiter *(G. 138/13). [bes]*

Şād ü ḫandān ol göñül giryān ü nālān olma kim
Çün ḥabībüñ derdidür ḳısmet saña ʿālemde bes *(G. 161/12). [bes]*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/16). [bes]*

Bulur isem zülfüñe şāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/2). [bes]*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/9). [bes]*

Ceme bu deñlü devlet bes-durur kim
Diyesin bir ḳulum var rāygānī *(G. 373/13). [bes-durur, -durur, -]*

Bile reyḥān ü nesrīn daḫı nerges
Ḳaranfül yāsemen zanbaḳ hemīn bes *(Mes. 1/28). [bes]*

beşāret: *Müjde.*

Beşāret ʿarż ider laʿli dem-i enfās-ı ʿĪsādan
İşāret gösterür ḫüsni kemāl-i ṣunʿ-ı Mevlādan *(G. 305/3). [beşāret]*

beşer: *İnsan.*

Severem didügüme ḫışm itme
Hīç olmaz çü bī-günāh beşer *(G. 88/8). [beşer]*

besle-: *Büyütmek, yetiştirmek, bakmak.*

Ayaġa ṣalma yazuḳdur güher-i eşkümi kim
Ṣadef-i çeşmüm anı besledi dür-dāne bigi *(G. 417/4). [besledi, -di]*

beste: *Bağlı, bağlanmış.*

Dest ü pā beste vü dil-ḫaste vü ser-geşte vü zār
Der ü dīvānuña geldüm yine sulṭān-ı kerem *(K. 1/127). [beste]*

beste-dehen: *Ağzı bağlı, suskun.*

Vaʿde vü ʿahdi yalan eyleyüp iy beste-dehen
Niçe bir būse virem diyü Cemi aldayasın *(G. 297/9). [beste-dehen]*

beter: *Çok fena, daha fena, çok kötü.*

Cem nice şerḥ eyleye ol māh-rūlar vaṣfını
Mā-ḥaṣal cevr ü cefāda biri birinden beter *(G. 138/42). [beter]*

Çü ölmekden beterdür raḥm it iy dōst
İñen ḥadden aşurma intiẓārı *(G. 383/9). [beterdür, -dür]*

beyān: *Anlatma, açık ve güzel söyleme, ifade.*

Zülfüñe bedīʿdür şanemā muḫtaṣar olmaḳ
Çün şerḥ-i muṭavvelde ṣıġışmadı beyāne *(G. 357/6). [beyāne, -e]*

Yaşlarum ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar oldı beyān
Tā görenler nāme ardından oḳuyalar revān *(Mua. 4/1). [beyān]*

Telḫīṣ-i zülfi metni muṭavvel beyān iken
Şerḥ-i dehānı ile olur muḫtaṣer gibi *(G. 408/11). [beyān]*

beyān it-: *Bildirmek, anlatmak, söylemek.*

Sūziş-i ḥālümi şol resme beyān ide saña
Der ü dīvār daḫı aġlaya kim ḳan[ı] kerem *(K. 1/83). [beyān ide, -e]*

beyān ol-: *Açıklanmak, ifade edilmek.*

Laʿlüñüñ metni beyān olmazdı her tafṣīl içün
Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ ḥavāşī yazmasa teʾvīl içün *(G. 302/1). [beyān olmazdı, -maz, -dı]*

beyān ol-: *Açıklamak, anlatmak II ilm-i beyan.*

Telḫīṣ-i vaṣfı şerḥ[i] muṭavvel risāledür
Olmaz bu muḫtaṣarla beyānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/232). [beyānı olmaz, -maz]*

beyāna gel-: *Açıklamak, anlatmak, tarifi mümkün olmak.*

Ṣāfī güherden oldı çü ẕātı Muḥammedüñ
Gelmez beyāna ẕātı ṣıfātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/26). [beyāna gelmez, -mez]*

beyāna ṣığ-: *Dile getirebilmek, söze sığdırabilmek, tam olarak açıklayabilmek.*

Sürme yirine gerd-i niʿāli Muḥammedüñ
Gelmez lisān [ü] ḳāle vü ṣıġmaz beyāna hīç *(Terk. 1/69). [beyāna ṣıġmaz, -maz]*

beyān-ı firāḳ: *Ayrılığın açıklanması, anlatımı.*

Ḳalem yanar oda yazılsa ger beyān-ı firāḳ
Ya nice şerḥ ola sen yāre dāstān-ı firāḳ *(G. 207/1). [beyān-ı firāḳ]*

beyān-ı muḫtaṣer: *Kısa, öz beyan.*

Muṭavvel zülfüñüñ şerh-i bedīʿin
Dehānuñ dir beyān-ı muḫtaṣerde *(G. 343/16). [beyān-ı muḫtaṣerde, -de]*

beyāż: *Ak, beyaz II sevgilinin yanağı.*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/12). [beyāż]*

beyāż: *Ak, beyaz II sevgilinin dişi.*

Lebüñde beyt yazar beñzer ol ḫaṭ-ı müşkīn
Ki iki mıṣraʿ arasında rūşen oldı beyāż *(G. 180/10). [beyāż]*

beydaḳ-ı ḫāl: *Ben piyonu, piyadesi.*

Ruḫı devrinde ne var kec-rev ise beydaḳ-ı ḫāl
Ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyledi itse n'ola ferzāneluġı *(G. 411/7). [beydaḳ-ı ḫāl]*

Naṭʿ-ı ḥüsninde niçün kej-rev ola beydaḳ-ı ḫāl
Çün piyāde yürimez her yaña ferzāne bigi *(G. 417/7). [beydaḳ-ı ḫāl]*

Şāh iken cān naṭʿ-ı dilden ṭarḥ olur ferzīn-vār
Beydaḳ-ı ḫālüñ dise ḥüsnüñ yüzinden şāh ruḫ *(G. 41/6). [beydaḳ-ı ḫālüñ, -üñ]*

beyt: *Divan edebiyatında nazım birimi olarak kabul edilen iki mısradan ibaret nazım parçası.*

Lebüñde beyt yazar beñzer ol ḫaṭ-ı müşkīn
Ki iki mıṣraʿ arasında rūşen oldı beyāż *(G. 180/9). [beyt]*

Ġazel-i ḥüsnüñe ruḫuñ maṭlaʿ
Ḫūbluḳ beytine lebüñ mıṣraʿ *(G. 188/2). [beytine, -i, -n, -e]*

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber *(Terc. 1/14). [beyti, -i]*

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā *(Terc. 1/30). [beyti, -i]*

beytü'l-ḥarām: *Kâbe, İslam inanışına göre yeryüzünde yapılan ilk mabet, Müslümanların kıblesi.*

Bir noḳṭa gibi dāyireye aldı fi'l-meṣel
Beytü'l-ḥarāmı ṣaḥn-ı ṣafāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/10). [beytü'l-ḥarāmı, -ı]*

bezen-: *Süslenmek, donatılmak.*

Bir dün ki bezendi yine bu ṭāḳ-ı muʿallā
Derc eyledi dürcine dürer ḳubbe-i mīnā *(K. 5/1). [bezendi, -di]*

Yüzümi ḳapuña sürdügümi gören eydür
Bezendi levḥa-i zerrīn ile bu bāb ola mı *(G. 401/12). [bezendi, -di]*

bezm: *Sohbet, yaran sohbeti.*

Leb-i laʿlüñ şarābından ezel bezminde nūş itmiş
Göñül mest ü ḫarāb oldı gör ol ḫamruñ ḫumārından *(G. 286/3). [bezminde, -i, -nde]*

bezm: *Meclis, topluluk, sohbet ve eğlence meclisi.*

Ne ḥāṣıl itmeyicek bezmümüzi nūrānī
Ṭutam ki burc-ı melāḥatde āftāb olasın *(G. 283/3). [bezmümüzi, -ümüz, -i]*

Cān ü dil bezmin muʿaṭṭar ḳılmaġa
Ol ḫaṭı müşk-i Ḫoten gelmez mi k'iy *(G. 418/9). [bezmin, -i, -n]*

Bu bezme buḫūr itmek içün micmere-i çarḫ
Oldı meh-i nev kāsesi pür ʿanber-i sārā *(K. 5/25). [bezme, -e]*

Cemüñ cām-ı vücūdın Ḥaḳ mey-i ʿadn ile pür ḳılsun
Ṣunulsun nuḳl-i ġufrān bezmi bulsun zeyn ü zīb ancaḳ *(K. 9/46). [bezmi, -i]*

Demdür ki ṣurāḥī ḳıla bezm içre ġalāġil
Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil *(Mur. 3/9). [bezm]*

bezm-gāh: *Meclis.*

Ḳarşuña ban-zāde[ler] el baġlayup ṭapu ḳılur
Bezm-gāhuñ Cennetü'l-meʾvā bigi bū-stāndur *(K. 8/66). [bezm-gāhuñ, -uñ]*

bezm-i cānı: *Can meclisi.*

Ḳılmaġa bezm-i cānı nūrānī
Niçün ol ruḫları ḳamer gelmez *(G. 147/11). [bezm-i cānı, -ı]*

bezm-i çemen: *Çimenlik meclisi, çimenlikte kurulan eğlence meclisi.*

Reyḥān ḫaṭuñı göreli bezm-i çemende āh
Ṣaldı benefşe başın aşaġa benüm bigi *(G. 412/7). [bezm-i çemende, -de]*

bezm-i dil-ārā: *Gönlü süsleyen meclis.*

Keyvān yir idinmişdi yidinci felek üzre
Tā kim ḳıla ol bezm-i dil-ārāyı temāşā *(K. 5/12). [bezm-i dil-ārāyı, -y, -ı]*

bezm-i ḥüsn: *Güzellik meclisi.*

Ruḫlaruñ odında zülfüñ ʿūd imiş ʿanber ḫaṭuñ
Bezm-i ḥüsnüñde anuñ-çün gezdürür micmer ḫaṭuñ *(G. 226/2). [bezm-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

Gör nice aşdı zülf ruḫuñ bezm-i ḥüsnüñe
Ḳandīl-i māhı müşki siyeh rīsmān ile *(G. 355/9). [bezm-i ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

bezm-i meh-tāb: *Mehtap zamanı tertip edilen eğlence meclisi.*

Ay yüzüñ bedri şeb-i zülfüñi pür-nūr eylemiş
Cām-ı laʿlüñ dir ki gelsün bezm-i meh-tāb isteyen *(G. 307/10). [bezm-i meh-tāb]*

bezm-i ṣafā: *Zevk ve sefa meclisi II hac ve umre sırasında aralarında sa'y yapılan iki tepeden biri olan Safa tepesi.*

Bezm-i Ṣafāyı ḫōş ṭut şevḳ üzre Merve ḥaḳḳı
Nūş eyle cām-ı vaḥdet ʿişret demidür iy Cem *(G. 274/13). [bezm-i ṣafāyı, -y, -ı]*

bī-miṣl: *Eşsiz, benzersiz.*

Ġamuñdan öldüm iriş oḳı yāsīn
Umaram līk bī-miṣl okıyasın *(Mua. 141/2). [bī-miṣl]*

bī-ʿār ol-: *Arsız, utanmaz olmak.*

Baş ḳoşup ben ġarīb-i bī-ʿāra
Sen de bī-ʿār olsañ olmaz mı *(G. 395/6). [bī-ʿār olsañ, -sa, -ñ]*

bī-ʿayb ol-: *Kusursuz olmak.*

Lebüñ öpdümse baña eyleme rayb
Şarābuñ evveli olmaz çü bī-ʿayb *(Mua. 226/2). [bī-ʿayb olmaz, -maz]*

bi-ʿaynih: *Aynı, aynıyla, tıpkı, onun gibi.*

Dil Kaʿbe çeşm ü ebrū ḳapuları bi-ʿaynih
Müjgān miṣāl-i ḥuccāc göz yaşı reşk-i zemzem *(G. 274/9). [bi-ʿaynih]*

bī-bāk: *Korkusuz.*

Ġamzeñ oḳından şu dil kim çākdür
Derd ü ġamdan tā ebed bī-bākdür *(G. 93/2). [bī-bākdür, -dur]*

bī-bāk: *Korkusuzca, çekinmeden.*

Velī bī-bāk gezme ḥüsn[i] mülkin
Ki iy rüstāyī şehr-istāne girdüñ *(G. 225/17). [bī-bāk]*

bī-bāk ol-: *Korkusuz olmak.*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/13). [bī-bāk olur, -ur]*

bī-baṣar: *Görüş gücü zayıf olan; kör, âmâ.*

Birinüñ ʿanber ṣaçı yanında sünbül ḫāk-i reh
Birinüñ ʿabher gözi ḳatında nergis bī-baṣar *(G. 138/32). [bī-baṣar]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Baṣīret yoġ imiş bu bī-baṣerde *(G. 343/8). [bī-baṣerde, -de]*

bī-baṣar ol-: *Kör, âmâ olmak.*

Şu yirde kim ṣala mihr-i ruḫuñ meh-i pertev
Ne bī-baṣar ola kim diye āftāba güneş *(G. 174/6). [bī-baṣar ola, -a]*

bī-behā: *Paha biçilmez.*

Görüp cihānda mīve-i laʿlüñ behāsını
Oldı ḫacālet ile ḳamu bī-behā-y-imiş *(G. 173/12). [bī-behā-y-imiş, -ş, -i, -miş]*

Lebüñüñ laʿl[i] pür-luṭf u behādur
Anuñ-çün dāyimā ol bī-behādur *(Mua. 74/2). [bī-behādur, -dur]*

bī-behā ol-: *Değersiz, kıymetsiz olmak.*

Bī-behā oldı ʿaḳīḳ-i Yemen-i cūd ü ʿaṭā
Baḥr-i luṭfuñda bitelden berü mercān-ı kerem *(K. 1/45). [bī-behā oldı, -dı]*

Ḫāke düşse gözlerüm yaşı n’ola
Bī-behā olmaz çü ṭopraḳda güher *(G. 133/6). [bī-behā olmaz, -maz]*

bī-beḳā: *Ebedî olmayan, gelip geçici, fani.*

Āh elüñden her zamān iy ḫāyin ü ḫūn-ḫʸār felek
Bī-beḳāsın bī-ṣafā bī-vezn ü bī-lenger felek *(Terk. 2/32). [bī-beḳāsın, -sın]*

biç-: *Ekin, ot vb.ni orakla, tırpanla kesmek.*

Biçerem ʿömr ekinin dās-ı ġam ile ki_ölicek
Dil uzatmaya saña tā ki giyāhum ṣanemā *(G. 9/3). [biçerem, -er, -em]*

Mezraʿ-ı baḫtumı dün biçer iken dās-i emel
Uġrayu geldi benüm üstüme dihḳān-ı kerem *(K. 1/73). [biçer, -er]*

Ḫaṭṭuñ irdükçe ecel biçmege ʿömrüm sebzesin
Dil göginde gösterür ḳaşuñ hilāl-i şekl-i dās *(G. 163/5). [biçmege, -meg, -e]*

bıçaġ: *Bıçak.*

Nigārā ġamzeñi cānum görelden
Ölecek gibi ḳatlanur bıçaġa *(G. 318/6). [bıçaġa, -a]*

bī-cān ol-: *Cansız olmak, ölmek, perişan hâle gelmek.*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/11). [bī-cān olalı, -alı]*

Bi-ḥamdi’llāh ki bī-cān olmış iken
Bu Cem miskīne yine cān bulındı *(G. 393/13). [bī-cān olmış, -mış]*

bī-çār ü zār ol-: *Aciz, zavallı, ağlayan, inleyen olmak.*

Saña aġyār yār oldı göñül bī-çār ü zār oldı
Cihān başuma ṭar oldı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/9). [bī-çār ü zār oldı, -dı]*

bī-çāre: *Çaresiz, düşkün, zavallı.*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāli pertevinden nūr-ı īmān bundadur *(G. 72/9). [bī-çāre]*

Zenaḫı çāhına düşüp yatur iken gice mest
Resen-i zülfini ṣundı didi bī-çāre yapış *(G. 176/6). [bī-çāre]*

Deheni şehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/10). [bī-çāre]*

Raḥm ḳıl şāhā bu Cem bī-çāreye
K’ayrılaldan senden olupdur saḳīm *(G. 258/13). [bī-çāreye, -y, -e]*

Ṭaġıtmış leyle-i zülfeynini evrāḳ-ı gül üzre
Bu Cem bī-çāre miskīni ki Mecnūn ide Leylādan *(G. 305/12). [bī-çāre]*

Zülfüñi görelden yüzüñ üzre yatur iy meh
Ġam-gīn oluban derd ile bī-çāre benefşe *(G. 319/4). [bī-çāre]*

Gül yüzde görüp sünbül-i müşkīnüñi iy dōst
Ṭopraġa sücūd eyledi bī-çāre benefşe *(G. 319/14). [bī-çāre]*

Ḳatı göñlinden şikāyet ḳılmaġa tīġı ḳomaz
Uġraduñ bī-çāre dil bu kerre ṭaşdan āhene *(G. 361/20). [bī-çāre]*

Sīne-i mecrūḥuma ġamzeñ urur çün yāreyi
İy ṣanem çoḳ görme ben bī-çāreye sen çāreyi *(G. 420/2). [bī-çāreye, -y, -e]*

bī-çāre vü āvāre: *Çaresiz ve avare.*

Bir bencileyin derd ü belā dāmına düşmiş
Bī-çāre vü āvāre giriftār kimüñ var *(G. 103/8). [bī-çāre vü āvāre]*

bī-cevher: *Kendi başına bulunan ve varlığı başka bir şeye muhtaç olmayan öz varlık olmadan, cevhersiz.*

Bulmaz imiş çün ʿaraż bī-cevher imkān-ı vücūd
Laʿl-i yār olalı cevher cān-ı Cem oldı ʿaraż *(G. 181/9). [bī-cevher]*

biçil-: *Dikilecek şeyin ölçüsüne göre kesilmek.*

Kūteh biçildi egnüme bu câme-i ṣafā
Dībā-yı ḳahrı eyledi baña ḳabā felek *(Terk. 3/7). [biçildi, -di]*

bīd: *Söğüt ağacı II kızıl söğüt.*

Māhī-i zer-endūdların āb-ı revāne
Bīd anuñ içün dökdi ki bihde yire ḳan var *(Müf. 11/2). [bīd]*

bīdār: *Uyanık, uyumayan.*

Düşde gördükçe yüzüñi iy ḳamer
Ḳılmazam bīdār iken mihre nazer *(Mua. 176/2). [bīdār]*

bī-derd: *Dertsiz, derdi olmayan.*

Ger ḫam-ı ebrūsı naḳşın zāhiri bī-derd dil
Görse idi secde-i sehv idüp olurdı ḫacil *(Mua. 138/1). [bī-derd]*

bī-dil: *Gönlünü vermiş, gönlünü kaptırmış, âşık.*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis-durur Cem bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(G. 3/9). [bī-dile]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/1). [bī-dil]*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/1). [bī-dili, -i]*

bī-dil eyle-: *Gönlünü kaptırmak, tutulmak, âşık olmak.*

Eyledi bī-dil beni ṭās-i nigūn-ı felek
Ārede bu maʿnīyi yāre ne ḥācet dimek *(Mua. 82/1). [bī-dil eyledi, -di]*

Sünbül-i zülfüñe hem-dem ideli yāsemeni
Bī-dil eyledi ulaşup dil-i reyḥān semeni *(Mua. 123/2). [bī-dil eyledi, -di]*

bī-dil ḳal-: *Gönlünü kaptırmak, meftun olmak, tutulmak.*

Ḥarf-i evvelde ḫōd göñül gitdi
Şükr ḳaldum arada ben bī-dil *(Mua. 50/4). [bī-dil ḳaldum, -du, -m]*

bī-dil ol-: *Gönlünü kaptırmak, tutkun, âşık, sevdalı olmak.*

Ḳoḫulayan Cemüñ ḳabri giyāhın
Ne bī-dil ola kim sevdāña düşmez *(G. 155/14). [bī-dil ola, -a]*

Deleli sīnemi ḫadeng-i cefā
Bī-dil oldum hevāñ odına çü ney *(G. 394/6). [bī-dil oldum, -du, -m]*

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Ṭañ mı kim cevri çoḳ ider bize ol cānānumuz *(G. 152/5). [bī-dil olmışuz, -mış, -uz]*

Ḥabīb yüzini görse semen olur bī-dil
Añarsa sünbül-i zülfin benefşe ola ḫacil *(Mua. 114/1). [bī-dil olur, -ur]*

bī-dil-i belā: *Bela âşığı.*

Resm-i ʿışḳ-ı bī-ḥadüñde bu būsı bī-dil-i belā
Görmişem ṣol deñlü kim ḥadd ü ḳıyās olmaz aña *(Mua. 261/1). [bī-dil-i belā, -miş, -em]*

bī-dīn: *Dinsiz.*

Zāhidā bī-dīn dime ʿuṣṣāḳa zīrā anlara
Küfr-i zülf-i yār her dem görinür īmān gibi *(G. 379/5). [bī-dīn]*

bī-dīn: *Dinsiz II sevgilinin zülfü.*

Küfr-i zülfüñ kim cemālüñ üzre ḳaṣd-ı dīn ider
Hey di ol bī-dīne kim ʿālemde bed āyīn ider *(G. 58/2). [bī-dīne, -e]*

Hey ne bī-dīn imiş ol zülf-i siyāhuñ ṣanemā
Ḳaṣd-ı cān ü dil ider her nefes iy māh-liḳā *(G. 4/1). [bī-dīn imiş, -imiş]*

bī-dūd ol-: *Dumansız olmak.*

Ḫaṭ ne ḥācet şeker lebüñde didüm
Didi ḥalvā ḳaçan olur bī-dūd *(G. 47/8). [bī-dūd olur, -ur]*

bī-emān: *Zalim.*

Her laḥẓa çeşmüñüñ ṣanemā ḳaṣdı cān imiş
Raḥm eylemedi baña nice bī-emān imiş *(G. 166/2). [bī-emān]*

bī-emn ü bī-amān: *Güvenilmez, aman vermeyen.*

İy felek nā-mihrsin bī-emn ü bī-amānsın
Kej-rev ü kej-şekl ü kej-āyīn ü kej-devrān felek *(Terk. 2/29). [bī-emn ü bī-amānsın, -sın]*

bī-ġam ol-: *Dertsiz olmak, rahata kavuşmak.*

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam
Ġam ṣoñı şādluḳdur iy dil ṭarılma epsem *(G. 274/1). [bī-ġam olmaz, -maz]*

bīgāne: *Yabancı, ecnebi, aşina olmayan..*

Çün yoluña cān vireni terk eyledüñ iy dōst
Aġyārı getür yanuña bīgāne gerekse *(G. 322/10). [bīgāne]*

bīgāne: *Aşina olmayan, başkaları, el II âşık olmayan.*

Bīgāne idemez cigerin tīrüñe siper
Bu iş gelürse ʿāşıḳ-ı dīvāneden gelür *(G. 108/3). [bīgāne]*

bī-ġem: *Kedersiz, üzüntüsüz, tasasız.*

Firāḳuñdan göñül iy meh-liḳā yār
Cihān içinde bir dem bī-ġem olmaz *(G. 141/12). [bī-ġem]*

bī-ġem ol-: *Gamsız, sıkıntısız, kedersiz olmak.*

Çü dil-ber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġem *(G. 257/10). [bī-ġem oldı, -dı]*

Nice çekesin derd ü firāḳ ile ġam iy Cem
Demdür ki ḳadeḥ nūş idesin olmaġa bī-ġem *(Mur. 3/26). [bī-ġem olmaġa, -maġ, -a]*

Firāḳ u ḥasretüñden gice gündüz
Cemüñ her laḥẓa olmaz göñli bī-ġem *(G. 259/10). [bī-ġem olmaz, -maz]*

bigi: *Gibi, benzetme edatı.*

Gül yüzüñ ḥasretinden iy meh-rū
Dilde var lāle bigi dāġ-ı cefā *(G. 2/10). [bigi]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 7/6). [bigi]*

Düşeli zülf-i siyeh-kāruña Cem bigi dirīġ
Hem-dem olmadı baña baḫt-ı siyāhum ṣanemā *(G. 9/13). [bigi]*

Cān vireli Cem ḳadd-i ser-efrāzuña dilden
Ḳaddüñ bigi her ṣiʿrini mevzūn ider iy dōst *(G. 20/12). [bigi]*

Ṣol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi fırāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/14). [bigi]*

ʿIşḳuñ kemerini baġlayaldan
Ney bigi işüm nevādur iy dōst *(G. 26/28). [bigi]*

Cān bāġı içinde Sidre ḳaddüñ
Ṭūbā bigi müntehādur iy dōst *(G. 26/32). [bigi]*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/8). [bigi]*

Öpdügi içün laʿlini virür şeker bigi ṣafā
Olıcaḳ dilde mükerrer kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/5). [bigi]*

ʿĀşıḳın bülbül bigi nālān ider
Ol yüzi gül-zār elinden elġıyās *(G. 31/7). [bigi]*

ʿĀlem içinde ḫaṭṭ-ı siyāhı bigi anuñ
Kimse ḳomış degül daḫı bir yādigār nesḫ *(G. 39/11). [bigi]*

Gözlerüm gözlemekden ay yüzüñi
Çeşm-i seyyāre bigi oldı sefīd *(G. 44/6). [bigi]*

Getürimez senüñ bigi bir māh
Niçe kim devr ide bu çarḫ-ı ʿanīd *(G. 44/9). [bigi]*

Şīrīn ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān olacaḳdur
Rengīn yañaġuñ gün bigi tābān olacaḳdur *(G. 52/2). [bigi]*

Ümīdi zülfüñe ṭutdum velī āh
O daḫı ʿömr bigi bī-vefādur *(G. 79/18). [bigi]*

Nice şerḥ eyleyeyin ruḫlaruñuñ vaṣfını kim
Şemʿ bigi dehenüm içre zebān oda yanar *(G. 90/6). [bigi]*

Ḳalem bigi dil uzadan ḫaṭına ḫibr-i Ḫaṭā
Miṣāl kāġıdı gibi yüzin siyāh eyler *(G. 100/3). [bigi]*

Dil yaḳaldan nār-ı ruḫ-sāruñda Cem
Şemʿ bigi meclise giryān gelür *(G. 102/10). [bigi]*

Bir bencileyin gül-şen-i ḥüsnüñ hevesinden
Bülbül bigi zār olıcı her bār kimüñ var *(G. 103/12). [bigi]*

Pervāne bigi cān yaḳaruz nār-ı ʿışḳuña
Ancaḳ bu işi şanma ki pervāneden gelür *(G. 108/7). [bigi]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/11). [bigi]*

Nār-ı ʿışḳa yanmamış kimdür didüm
Gül bigi güldi didi micmer meger *(G. 133/8). [bigi]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/4). [bigi]*

Bülbül bigi ġamuñla fiġān oldı kārumuz
Sensüz giçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 153/1). [bigi]*

Firāḳa düşmeyen Cem bigi nā-geh
Cihānda ḫānümān ḳadrini bilmez *(G. 156/13). [bigi]*

Tīr-i ġamzeñ cān alup yirine geçdi cān bigi
Şimdi ol demden berü ġamzeñ oḳıdur cānumuz *(G. 158/7). [bigi]*

Bulur isem zülfüñe şāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/1). [bigi]*

Dil-dār baña ʿahde vefā ḳılmadı dirīġ
Ol daḫı ʿömr bigi n'idem bī-vefā-y-imiş *(G. 173/10). [bigi]*

Dār olmaġa ser-i zülfine Manṣūr bigi
Ger sebeb isteseñ ol zülf-i siyeh-kāre yapış *(G. 176/3). [bigi]*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/13). [bigi]*

Zülfi zencīrine dīvāne bigi ṭolaşdı
Düşdi āvāreluġuñ bendine dil yine dirīġ *(G. 195/9). [bigi]*

Zülfüñe şāne bigi ulaşalı
Bildüm āḫir hemān imiş ʿömrüm *(G. 195/3). [bigi]*

Ṭolaşaldan ser-i zülfi perīşān göñlüme iy dōst
Benüm bigi perīşāndur hemīşe rūzgār-ı zülf *(G. 196/4). [bigi]*

Dişlerüñ bigi şehā dürr-i ḫōş-āb
Ḥāşıl itmez hīç baḥr içre ṣadef *(G. 197/11). [bigi]*

Bahār-ı ḫüsn ü ruḫuñ derdi ile dāġ-ı ġamuñ
Göñülde lāle bigi eyledi nişān-ı firāḳ *(G. 207/10). [bigi]*

Dāġ-ı ġamla lāle bigi baġrumı ḫūn eyledüñ
Ḳanlu yaşumla ruḫum rengini gül-gūn eyledüñ *(G. 211/1). [bigi]*

Cem bigi çevgān-ı zülfüñ yādına baş oynayup
Cān ü dil naḳdin temāmet ben niṣār itsem gerek *(G. 218/17). [bigi]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur kim Ḫıżr bigi dāyimā
Ẓulmet-i zülfüñle Kevṣer laʿlüñi bekler ḫaṭuñ *(G. 226/11). [bigi]*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḥal *(G. 228/14). [bigi]*

Çünki her zülf-i perīşāne düşer şāne bigi
Cemi bu dām-ı belādan nice ḳurtāre göñül *(G. 239/13). [bigi]*

Perī bigi sözini ḫalḳa şīşeden söyler
Derūnı sūzişini viricek ḫaber ḳandīl *(G. 244/11). [bigi]*

Yüzüñ gül-zārını görmeyeli dil
Ḳılur bülbül bigi her dem terennüm *(G. 250/6). [bigi]*

Ebr bigi ḳarşusından sen mehüñ gitmez raḳīb
Anuñ içün dīde-i ʿuşşāḳa pinhānsın begüm *(G. 252/5). [bigi]*

Nice şerḥ eyleyeyin ḳandīl-i ḥüsnüñ pertevin
Şemʿ bigi odda yanar söyledügince dilüm *(G. 254/10). [bigi]*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/9). [bigi]*

Bir daḫı var ise ġamzeñ bigi tīġ
İşde başum işde şemşīrüñ begüm *(G. 271/3). [bigi]*

Tīr-i belāya ḳarşu ṭutupdur siper bigi
Yā Rab ne ḳıldı n'eyledi bu rūzgāra Cem *(G. 273/11). [bigi]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/2). [bigi]*

Getürdükçe ṣabā yili ġubārını diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 286/2). [bigi]*

Seg raḳībüñ sözine uyup firāḳ u derd ile
Beni zülfüñ bigi her dem pāy-māl itmek neden *(G. 287/4). [bigi]*

Yüzüñ şemʿini cān-ı Cem görelden
Düşer pervāne bigi ol çerāġa *(G. 318/18). [bigi]*

Zencīr-i ġamuñdan ṣanemā eyleme āzād
Kim Cem bigi ḳul olmaya biñ ḳul arasında *(G. 323/10). [bigi]*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/14). [bigi]*

Sünbül ṣaçuña çünki degül şīfte vü zār
Dīvāne bigi ya ne gezer ṭaġı benefşe *(G. 344/4). [bigi]*

Peykānlu dile urma iñen dāġ-ı belālar
Kim lāle bigi götürimez dāġı benefşe *(G. 344/6). [bigi]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/13). [bigi]*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḥużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/8). [bigi]*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/11). [bigi]*

Ḫaṭā-yı zülf-i pür-çīnüñ hevāsı ile Cem bigi
Vaṭen dārını terk itmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 351/13). [bigi]*

Ṭıyneti reşkinde şu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/10). [bigi]*

Meskeninden zülfi dūr itdi ṣabā bigi Cemi
Āh ölürse irmedin ġurbetde miskīn meskene *(G. 361/21). [bigi]*

Perçemüñ gibi Cemüñ başına vardı devleti
Ger siyeh baḫtum bigi zülfüñ siyeh-kār olmasa *(G. 362/14). [bigi]*

Luṭf ile elüm almadı ol şāh-ı ḳamer-ruḫ
N'idem ki beni zülfi bigi pāye düşürdi *(G. 371/4). [bigi]*

Tīġ-ı müjgān ile aldı dil ü cān kişverini
Lāle bigi yüregümi ṭolu ḳan eyleyeli *(G. 372/8). [bigi]*

Olmışam Cem bigi āvāre vü rüsvāy-ı cihān
Baña bu işleri ol şūḫ-ı cihān eyleyeli *(G. 372/11). [bigi]*

Bu revā mıdur şehā zülfüñ bigi pā-māl olam
Eyleye derd ü firāḳun ʿāleme rüsvā beni *(G. 374/3). [bigi]*

Ḳara zülfüñ bigi āşüfte oldı
Görelden dil bu zülf-i bī-ḳarārı *(G. 383/7). [bigi]*

Gözlerüñ ḳaṣd eyledi cānuma cāẕūlar bigi
Ḳorḳarın seyl-āb olup yaşum aḳa ṣūlar bigi *(G. 384/1). [bigi]*

Gözlerüñ ḳaṣd eyledi cānuma cāẕūlar bigi
Ḳorḳarın seyl-āb olup yaşum aḳa ṣūlar bigi *(G. 384/2). [bigi]*

Yüzüñ üzre gözlerüñ meyl itdüginçe zülfüñe
Sünbül otlar ṣanasın ṣaḥrāda āhūlar bigi *(G. 384/4). [bigi]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/6). [bigi]*

Gördügümce beñlerüni ruḫlaruñ üzre senüñ
Ṣanuram kim gül direr gül-şende Hindūlar bigi *(G. 384/8). [bigi]*

Āh idüp dökerse n'ola gözleri yaşını Cem
Her seḥer saḳḳā olup işigüñi ṣular bigi *(G. 384/10). [bigi]*

Senüñ içün cān virürem Cem bigi
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni *(G. 387/9). [bigi]*

Kimdür belā-yı ʿışḳ ile rüsvā benüm bigi
Yoḳdur cihānda ʿāşıḳ-ı şeydā benüm bigi *(G. 412/1). [bigi]*

Kimdür belā-yı ʿışḳ ile rüsvā benüm bigi
Yoḳdur cihānda ʿāşıḳ-ı şeydā benüm bigi *(G. 412/2). [bigi]*

Ṣol zülf-i dārügīrüñe aşılmaġa maḥal
Bir aşılası görmedüm aṣlā benüm bigi *(G. 412/4). [bigi]*

Bir kerre derdümi añup efġāna başlasam
Yanumca nāleler ḳıla ṣaḥrā benüm bigi *(G. 412/6). [bigi]*

Reyḥān ḫaṭuñı göreli bezm-i çemende āh
Ṣaldı benefşe başın aşaġa benüm bigi *(G. 412/8). [bigi]*

Laʿlüñden alalı ṣanemā būseler ḳadeḥ
Ḳanlar yuṭar ṣurāḥī-i ṣahbā benüm bigi *(G. 412/10). [bigi]*

Cān terkin idici reh-i ʿışḳuñda iy ṣanem
Çoḳdur cihānda olmaya illā benüm bigi *(G. 412/12). [bigi]*

Cemden çevürme gül-şen-i ḥüsnüñ kim olmaya
Ol gül-sitānda bülbül-i gūyā benüm bigi *(G. 412/14). [bigi]*

Bir daḫı ʿışḳuñ ile belā-keş yaratmadı
Mülk-i cihānda Tañrı teʿālā benüm bigi *(G. 412/16). [bigi]*

Ol ʿazm-i sefer eyledi dil maḥmil-i ʿışḳı
Yanınca ceres bigi fiġān eyledi gitdi *(G. 414/4). [bigi]*

Ol dem ḳanı ki sāye-i perr-i hümā bigi
Ẓıll-i ẓalīl-i gerd-i rehüñ sāye-bān idi *(G. 415/5). [bigi]*

Uzadan zülf-i perīşānuña el şāne bigi
Ṭoġrasun tīġ-ı belā baġrını dend-āne bigi *(G. 417/1). [bigi]*

Uzadan zülf-i perīşānuña el şāne bigi
Ṭoġrasun tīġ-ı belā baġrını dend-āne bigi *(G. 417/2). [bigi]*

Ayaġa şalma yazuḳdur güher-i eşkümi kim
Ṣadef-i çeşmüm anı besledi dür-dāne bigi *(G. 417/4). [bigi]*

Mihr-i ruḫ-sārı yaḳup ḫalvet-i sīnemde çerāġ
Ṭolaşur ḫāl ḫayāli anı pervāne bigi *(G. 417/6). [bigi]*

Naṭʿ-ı ḥüsninde niçün kej-rev ola beydaḳ-ı ḫāl
Çün piyāde yürimez her yaña ferzāne bigi *(G. 417/8). [bigi]*

Ḫālet-i Cemden eṣer alalı bir pāre ṣabā
Ṭolanur ṭaġ ile ṣaḥrāları dīvāne bigi *(G. 417/10). [bigi]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/9). [bigi]*

Ḫalḳ-ı ʿālem ḳamu ḫayrān ola bir cilvesine
Ḳılsa ṭāvūs bigi himmeti cevlān-ı kerem *(K. 1/24). [bigi]*

Dilini deldi Cemüñ tīġ-ı cefā ḫāme bigi
Nāme taḳrīr idemez ḥālini sulṭān-ı kerem *(K. 1/65). [bigi]*

Ḫār-ı ġamdan niçe bir ġonce bigi ḳan yudayın
Dem-i luṭfuñla gülerken gül-i ḫandān-ı kerem *(K. 1/111). [bigi]*

Gerçi yüzüm ḳaradur nāme-i aʿmāl bigi
Umaram kim yuya luṭfuñ ṣuyı ile ānı kerem *(K. 1/115). [bigi]*

Olur cihān içinde Süleymān bigi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār *(K. 2/47). [bigi]*

Her sebzede bitmiş ḫaṭ-ı dil-ber bigi sūsen
Her bāġda var ruḫları gibi gül-i raʿnā *(K. 5/39). [bigi]*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/79). [bigi]*

Ḳarşuña ban-zāde[ler] el baġlayup ṭapu ḳılur
Bezm-gāhuñ Cennetü'l-meʾvā bigi bū-stāndur *(K. 8/66). [bigi]*

Ol-durur kevneyn içinde ʿāḳıbet maḥmūd olan
Ḳapuñuñ öñinde eşküm bigi gil-ālūd olan *(Mua. 42/2). [bigi]*

İki ġam ḳıldı ḳaṣduma el bir
Baña ne olsa her ġamuñ bigi bir *(Mua. 48/2). [bigi]*

Görüp zamān güzellerini ṣu bigi n'idem
Aḳdı arada bir ḳadi serv-i revāne dil *(Mua. 53/3). [bigi]*

Naḳş-ı nigīn bigi yine bu raḥmet āyetin
Āḫirde oḳı çün bula cānum kerāmetin *(Mua. 54/1). [bigi]*

Zülfüñi irgür āḫir bād-ı ṣabāḥa sen
Ki ola nesīm-i cān bigi bād-ı ṣabā ḥasen *(Mua. 117/2). [bigi]*

Diyelden zülfüñe müşk iy perī-şān
Sözüm bigi perīşānum perīşān *(Mua. 119/2). [bigi]*

Ḫadd [ü] ḳaddüñ naḳş olaldan sīnede iy serv-i nāz
Görmedüm ḥüsnüñ bigi bir ḳıble-i ehl-i niyāz *(Mua. 167/2). [bigi]*

Mihr ü meh anuñ içün ḳıldı ṭaleb ḳapuñı kim
Cem bigi ārede yüz süre der-i der-gehüñe *(Mua. 190/2). [bigi]*

Leb-i laʿlün bigi derdüme iy cān
Ararsam ʿālemi olmaya dermān *(Mua. 253/1). [bigi]*

Gözüñ ʿaksi ser-i zülfüñ görelden
Ḳara baḫtum bigi çıkdı göz elden *(Mua. 262/2). [bigi]*

Dünyāda derd ü ġam çekecek gerçi çoḳ begüm
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse yoḳ begüm *(Mua. 297/2). [bigi]*

Çoḳdur egerçi ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ cihānda līk
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse görmedüm *(Mua. 302/2). [bigi]*

Cem göñül virdi ki medḥüñ olalı hem-dem-i dil
Cān bigi medḥ-i feraḥ-baḫşuñ aña virdi ṣafā *(Mua. 305/2). [bigi]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe baġlar *(Mua. 307/2). [bigi]*

Pervāne bigi yanar göñül āh
Şemʿ-i ebedī taḳalı ol māh *(Mua. 325/1). [bigi]*

bī-gümān: *Şüphesiz, kuşkusuz.*

Ḳurduḳça yayḳara ile müşkīn kemān ḳaşuñ
Ḳılur nişāne tīrine cān bī-gümān ḳaşuñ *(G. 224/2). [bī-gümān]*

Bī-gümān ger bī-kemān biñ ḳalbi ṣır dirsem n'ola
Hindū-yı zülf-i zirih-pūşı ki girmiş cevşene *(G. 361/11). [bī-gümān]*

Dil kesr-i feṭḥ-i żamm ola cezm ile bī-gümān
Olsa sükūn-ı cān ḥarekātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/33). [bī-gümān]*

bī-günāh: *Suçsuz, günahsız.*

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd ider saçı
Ġamzesi cān almaḳ ister bī-günāh *(Kıt. 2/10). [bī-günāh]*

Levḥ-i dilde derd-i ʿışḳuñ bī-günāh
Eksük olmaz naḳş olaldan her gün āh *(Mua. 166/1). [bī-günāh]*

Oldum esīr kāfire nā-gāh bī-günāh
Kendü elümle ayaġuma balta urdum āh *(Terk. 3/55). [bī-günāh]*

bī-günāh ol-: *Suçsuz, günahsız olmak.*

Severem didügüme ḫışm itme
Hīç olmaz çü bī-günāh beşer *(G. 88/8). [bī-günāh olmaz, -maz]*

bī-güneh: *Suçsuz, günahsız.*

Bī-günehdür dime çek tīr-i cefā öldürigör
Sevmeden ġayrı seni varsa günāhum ṣanemā *(G. 9/11). [bī-günehdür, -dür]*

bih: *Ayva.*

Serv ḳaddüñde turunc-ı ġabġabuñ sībin gören
Dir nihāl-i şīve vü nāz üzre bitmiş tāze bih *(G. 348/4). [bih]*

bih: *Kök, rişe, saçaklı kök.*

Māhī-i zer-endūdların āb-ı revāne
Bīd anuñ içün dökdi ki bihde yire ḳan var *(Müf. 11/2). [bihde, -de]*

bī-ḥad: *Sınırsız, pek çok.*

Niʿmetinüñ ḥamdi bī-ḥad ḳahr u luṭfı bī-ḥisāb
Raḥmetinüñ ẕikri biñ dünyā ṭolu dīvāndur *(K. 8/87). [bī-ḥad]*

Siḥr ider bī-ḥad ki ola dil ġarḳ-ı ḫūn
Çeşm-i bī-mihrüñ kimi ḳılmaz zebūn *(Mua. 148/1). [bī-ḥad]*

Elif ḳaddüñ görüp cānā rükūʿ [u] hem sücūd itdi
Anun-çün bī-ḥad ol arada miskīn bunca sūd itdi *(Mua. 170/2). [bī-ḥad]*

Zülf-i müşkīnüñle yüzüñi gören iy pür-ʿītāb
İki bī-ḥad gice içinde bulur bir āftāb *(Mua. 177/2). [bī-ḥad]*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy ṣanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/2). [bī-ḥad]*

Bulaldan ḫaṭṭ-ı ruḫsārında temkīn
Bu naḳş-ı ḥüsne bī-ḥad yazdı tezyīn *(Mua. 250/2). [bī-ḥad]*

Ḳaddüñi ʿarż eyle kim bī-ḥad görür cānum cefā
Zülfüñi arada göster tā ki dil süre ṣafā *(Mua. 283/1). [bī-ḥad]*

Dōst bī-ḥad ḳılub cefāları āh
Eyledi beni ġamla dem-beste *(Mua. 301/1). [bī-ḥad]*

Nev-bahār irişdi bī-ḥad rūşen oldı her ṭaref
Beñzer iy meh-rū-yı ʿālem mihre irişdi şeref *(Mua. 333/1). [bī-ḥad]*

Yüzüñ bī-ḥad żiyā-yı zindegānī
Lebüñ naḳş-ı ḥayāt-ı cāvidānī *(Mua. 336/1). [bī-ḥad]*

bī-ḥadd ol-: *Sınırsız olmak.*

Dişlerüñ dürrine şol laʿl-i lebüñ kim perdedür
Keşf olursa iy ṣanem bī-ḥadd olur ol per'dedür *(Mua. 79/2). [bī-ḥadd olur, -ur]*

bi-ḥamdi'llāh: *Allah'a şükürler olsun anlamında kalıp dua sözü.*

Vefādan gerçi yoḳ-durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ki cevr ile ḳılur zād *(G. 43/8). [bi-ḥamdi'llāh]*

Bi-ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ṣanasın cism-i mürde cāna irdi *(G. 392/1). [bi-ḥamdi'llāh]*

Bi-ḥamdi'llāh ki bī-cān olmış iken
Bu Cem miskīne yine cān bulındı *(G. 393/13). [bi-ḥamdi'llāh]*

Ḳāmetüñ göreli bi-ḥamdi'llāh
Devlete irdi cān ü dil nā-gāh *(Mua. 2/1). [bi-ḥamdi'llāh]*

Cāvidānī salṭanat ḳaddüñe lāyıḳ cāmedür
Mekrümet tācın bi-ḥamdi'llāh ki saña virdi Ḥaḳ *(Mua. 188/4). [bi-ḥamdi'llāh]*

Dehenüñ göreli biḥamdillāh
Sırr-ı iḫfāya oldı dil āgāh *(G. 300/1). [biḥamdillāh]*

biḥār: *Denizler, deryalar.*

Āhumla ṭaşdı eşk biḥārı ʿaceb midür
Cūşa getürdi bu yidi deryāyı bir nefes *(G. 165/13). [biḥārı, -ı]*

Ṣıġmaz bu mevce faż[ı] biḥārı Muḥammedüñ
Olmaz bu gevher ile niṣārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/23). [biḥārı, -ı]*

bī-ḫār: *Dikensiz II zahmetsiz, kolayca.*

Eşcār-ı ümīdümde ḳaçan bitdi yimiş kim
Bī-ḫār ben andan yimiş olsam iki ḫurmā *(K. 5/98). [bī-ḫār]*

bī-ḥāṣıl ol-: *Semeresiz, mahsulsüz bırakmak II âşıklığın semeresinden (gam, gözyaşı vs.) mahrum bırakmak.*

Dili biryān [ü] çeşmi giryānum
Ḳoma bī-ḥāṣıl ola sulṭānum *(Mua. 332/2). [bī-ḥāṣıl ola, -a]*

bī-ḫaṭā: *Hatasız.*

Bī-ḫaṭā zülf-i şāmı çözse girih
Bū bağışlaya müşk-i Çīne bugün *(G. 304/3). [bī-ḫaṭā]*

bi-ḥayā: *Utanmaz, edepsiz.*

Ne ḥayāsuz saḫt-rūdur āyine
Kim diler ḥüsnüñe ʿarż ide naẓīr *(G. 107/5). [ḥayāsuz, -suz]*

bī-ḫem ol-: *Doğrulmak, düz olmak.*

Elif rākiʿ olup dāl oldı bī-ḫem
Ki olalar maḥabbet birle hem-tā *(Mua. 169/1). [bī-ḫem oldı, -dı]*

bī-hevā: *Aşksız, sevgisiz.*

Ne ḥāṣıl ʿışḳı olmayan göñülde
Ḫarāb olsun ol o kim bī-hevādur *(G. 79/8). [bī-hevādur, -dur]*

bīḫ-i nīlūfer: *Nilüfer kökü.*

Fikr iden ismüñ bulur[dı] ḥīlesüz ger dil-berā
Bīḫ-i nīlūfer bayaġı meskeninde dutsa cā *(Mua. 63/2). [bīḫ-i nīlūfer]*

bī-ḥicāb: *Perdesiz, örtüsüz, açık bir şekilde.*

Dil ḳaçan görürdi bu zībā cemāli bī-ḥicāb
Ḥücre-i çeşmümde açmasaydı tīri revzene *(G. 361/15). [bī-ḥicāb]*

bī-ḫilāf: *Şüphesiz.*

Ümmet şefāʿatine boyun ṭutdı bī-ḫilāf
Maḥşer güninde fażl[ı] ridāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/19). [bī-ḫilāf]*

bī-ḥisāb: *Sayısız, pek çok.*

Alma vü emrūd enār incīr turunclar bī-ḥisāb
Funduk u piste mevīz ü mīveler elvāndur *(K. 8/61). [bī-ḥisāb]*

Niʿmetinüñ ḥamdi bī-ḥad ḳahr u luṭfı bī-ḥisāb
Raḥmetinüñ ẕikri biñ dünyā ṭolu dīvāndur *(K. 8/87). [bī-ḥisāb]*

bī-ḳarār: *Kararsız, bir karar üzere durmayan, sabırsız; huzursuz, rahatsız, muztarip.*

Hey di ḳara ṣaçuña ki alup ḳarārumı
Her laḥẓa ḳaṣdı şimdi bu ben bī-ḳarāredür *(G. 94/16). [bī-ḳarāredür, -e, -dür]*

bī-ḳarār: *Kararsız, durmadan dönen.*

Bulur ḳarār emri ile bī-ḳarār çarḫ
Bünyād-ı dü-cihān-durur öyle pāyidār *(K. 2/17). [bī-ḳarār]*

bī-ḳarār eyle-: *Kararsız etmek, hareketli yapmak, gezici yapmak, seyyar hâle getirmek.*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār *(K. 2/38). [bī-ḳarār eyledi, -di]*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilāl *(K. 3/11). [bī-ḳarār eylersin, -r, -sin]*

bī-ḳarār it-: *Kararsız etmek, dur durak bilmemek; perişan etmek.*

Müşk gibi ḳan yuṭaldan ḫāl ü ḫaṭṭuñ yādına
Bī-ḳarār itdi ḳara zülfüñ bu ben āvāreyi *(G. 420/8). [bī-ḳarār itdi, -di]*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara ṣaçuñ gibi göñlümüzi
Senüñ ile böyle m'idi iy perī peymānumuz *(G. 152/3). [bī-ḳarār itdüñ, -dü, -ñ]*

Göñlümi zülfüñ ġamından bī-ḳarār itsem gerek
Ol perīşānluḳda ʿaḳlum tārümār itsem gerek *(G. 218/1). [bī-ḳarār itsem, -se, -m]*

bī-ḳarār ol-: *Kararsız olmak, dur durak bilmemek; perişan olmak.*

Düşelden ʿışḳına yārüñ belā vü miḥnet ü ġamla
Dil-i Cem bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından *(G. 285/14). [bī-ḳarār oldı, -dı]*

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿīf
Cān ü dil ile ʿışḳa düşüp oldı bī-ḳarār *(G. 60/10). [bī-ḳarār oldı, -dı]*

Olmışam derd ü ġam ile bī-ḳarār
Üşeliden başuma ġavġā-yı ʿışḳ *(G. 199/5). [bī-ḳarār olmışam, -mış, -am]*

Didüm olmadın bu fikrüñ derdi ile bī-ḳarār
Gel kerem ḳıl iy ḳamer-ruḫ aduñı ḳıl āşikār *(Mua. 1/1). [bī-ḳarār olmadın, -madın]*

Ḳaddini pinhān idelden ol nigār
Oldı dil zülfi ġamından bī-ḳarār *(Mua. 183/2). [bī-ḳarār oldı, -dı]*

bī-ḳarār-ı ʿışḳ ol-: *Aşk perişanı olmak, aşk ile aklı başından gitmiş, yerinde duramayan olmak.*

Gönlüm ḳarārsuz ser-i zülfüñe baş ḳoşup
Oldı firāḳ u ḥasret ile bī-ḳarār-ı ʿışḳ *(G. 198/14). [bī-ḳarār-ı ʿışḳ oldı, -dı-du]*

bī-kemān: *Yaysız.*

Bī-gümān ger bī-kemān biñ ḳalbi ṣır dirsem n'ola
Hindū-yı zülf-i zirih-pūşı ki girmiş cevşene *(G. 361/11). [bī-kemān]*

Yā ḳaşuñdan gūşa ṭutsa tīr-i ġamzeñ bī-kemān
İrsem aña buluram sehm-i saʿādetden nişān *(Mua. 284/1). [bī-kemān]*

bī-ḳıyās: *Kıyasa gelmez, ölçüsüz.*

Şükri nihāyeti yoġ u hem faẕlı bī-ḳıyās
Luṭfı hisāba gelmez ü iḥsānı bī-şümār *(K. 2/15). [bī-ḳıyās]*

bil-: *Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.*

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur
Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā *(G. 7/5). [bilürsin, -ür, -sin]*

Çigzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister ṣol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/10). [bilmezem, -mez, -em]*

Çün ġarīb-i ḥüsndür Cem ḥālini ḫālüñe ṣor
Ḥālini bilmez ġarīb olanlaruñ illā ġarīb *(G. 17/10). [bilmez, -mez]*

Ḫaṭ-ı dil-dār yazupdur ki bile cümle cihān
Milket-i ḥüsn temāmet ki bu cānuñ olısar *(G. 54/7). [bile, -e]*

Yā ḳaşuña n'ola ḳurbān olur ise dil-i Cem
Ġamzeñ oḳına bilürem ki nişānuñ olısar *(G. 54/10). [bilürem, -ür, -em]*

Göze göz yoluña cān virür isem de bilürem
Terk-i cān eylemedüñ diyü gümānuñ olısar *(G. 54/3). [bilürem, -ür, -em]*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rūzgār *(G. 60/16). [bilürsin, -ür, -sin]*

Fürḳat ü derd ü belādan beni ḳurtarmaġ içün
Bilürem kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(G. 71/6). [bilürem, -ür, -em]*

Bir suʾāl itdüm dehānuñdan raḳīb-i kelbe ben
ʿÖmri geçdi bilmedi daḫı cevāb altındadur *(G. 85/12). [bilmedi, -me, -di]*

Sāye-i ḳaddüñi Cem üstine ṣalsañ n’ola kim
Sāye-i servi bilürsin ṣanemā ḫāke düşer *(G. 89/14). [bilürsin, -ür, -sin]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile hemīşe nedem çeker
Bilmezsin iy ṣanem anı her dem ne dem çeker *(G. 96/2). [bilmezsin, -mez, -sin]*

Cem neler çekdügini derd ü firāḳuñla müdām
N’idelüm bilmez iseñ iy ṣanem Allāh bilür *(G. 97/10). [bilür, -ür]*

Bāġ-ı ḥüsnüñden Cem'e nār-ı belā ʿarż eyleme
Leblerüñ daḫı bilür kim ḳavl şeft-ālūdadur *(G. 101/10). [bilür, -ür]*

Nükte-i esrār-ı ġaybı ol bilür
Kim ola sırr-ı dehānuñdan ḫabīr *(G. 107/3). [bilür, -ür]*

Her seḥer nālemi gel diñle eger bilmez iseñ
Mūcib-i nāle-i mürġān-ı şeb-āheng nedür *(G. 136/3). [bilmez, -mez]*

Nām ü neng isteme iy müddeʿī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/14). [bilür, -ür]*

Bilürem dāʾim baña andan ʿadūdur ol raḳīb
Ehl-i īmān olanı elbette şeyṭān istemez *(G. 142/3). [bilürem, -ür, -em]*

Ṭoḳındı ḫōd bilürem tīr-i ġamzeñ iy dil-ber
ʿAceb budur ki araram siperde bulınmaz *(G. 143/9). [bilürem, -ür, -em]*

Cemden isteme ṣabrı kim andan
Bilürem bu ḳadar hüner gelmez *(G. 147/10). [bilürem, -ür, -em]*

Ḳaşlaruñ yāsı içün ḳurbānlar olduġum bilüp
İrişüp ġamzeñ oḳı didi ḳanı ḳurbānumuz *(G. 158/5). [bilüp, -üp]*

Cem sīneñi siper ḳıl o tīr-i ḫadenge kim
Sehm-i saʿādete çü bilürsin nişān imiş *(G. 166/14). [bilürsin, -ür, -sin]*

Tecellī-i ruḫuñı dāyimā Cem üzre düşür
Hemīşe çünki bilürsin düşer türāba güneş *(G. 174/14). [bilürsin, -ür, -sin]*

Gözlerüñ mest oluban tīr ü kemān aldı ele
Bilürem ki ol iki cādū yine ḳan eyler dirīġ *(G. 192/4). [bilürem, -ür, -em]*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ *(G. 213/6). [bilürsin, -ür, -sin]*

Niçe bir pinhān yanam ol bilüben bilmezlene
Baş açup rāzum öñinde āşikār itsem gerek *(G. 218/5). [bilüben, -üben]*

Zülfüñ içün n’ola ger cān ü dil eylerse nizāʿ
Var-durur devr ü teselsülde bilürsin çü cedel *(G. 228/12). [bilürsin, -ür, -sin]*

Ḳadd-i mevzūnına dil-dāruñ raḳībā ḳılma ḳaṣd
Çün bilürsin ṭabʿ-ı nā-mevzūnuñı mevzūn degül *(G. 232/6). [bilürsin, -ür, -sin]*

Reng ü būy ile özin teşbīh idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül *(G. 234/6). [bilüp, -üp]*

Ḳadd-i mevzūnına ḳaṣd itme raḳīb
Çün bilürsin ṭabʿuñı mevzūn degül *(G. 235/6). [bilürsin, -ür, -sin]*

Zülfine çün düşdüñ iy Cem bilürem
Terk idersin bu hevāya cān ü dil *(G. 237/15). [bilürem, -ür, -em]*

Bāġa geldügüñ bilüp iy serv-i nāz
Yüz yüz ile zeyn ider gül-zārı gül *(G. 238/5). [bilüp, -üp]*

Kākülüñden her seḥer bāda nişān ışmarlaram
Bilürem āḫir bu sevdālarda cān ışmarlaram *(G. 247/2). [bilürem, -ür, -em]*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/12). [bilürem, -ür, -em]*

Nigāruñ aġzı sırrın kimse bilmez
Gel iy Cem ḳılma yoḳ yire tevehhüm *(G. 250/15). [bilmez, -mez]*

Ke-mā-hī ol bilür esrār-ı ġaybı
Ki ola leblerüñ sırrına maḥrem *(G. 263/7). [bilür, -ür]*

Hemīşe ġuṣṣañı yir luṭfuñı görür ammā
Yidügi ḥaḳḳını bilmez raḳībi ben bilürem *(G. 268/6). [bilmez, -mez]*

Fiġān ü nāle ḳılur Cem kimesne bilmez āh
Olalı gül yüzüñüñ ʿandelībi ben bilürem *(G. 268/9). [bilmez, -mez]*

Ṣaçuñ ḫayāline zünnār baġlanurdı göñül
Görinse gözine zülfüñ ṣalībi ben bilürem *(G. 268/12). [bilürem, -ür, -em]*

Fiġān ü nāle ḳılur Cem kimesne bilmez āh
Olalı gül yüzüñüñ ʿandelībi ben bilürem *(G. 268/10). [bilürem, -ür, -em]*

Belā-durur ġam ü derd-i ḥabībi ben bilürem
Velī odur yine ol ġam ṭabībi ben bilürem *(G. 268/1). [bilürem, -ür, -em]*

Belā-durur ġam ü derd-i ḥabībi ben bilürem
Velī odur yine ol ġam ṭabībi ben bilürem *(G. 268/2). [bilürem, -ür, -em]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḥālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/4). [bilürem, -ür, -em]*

Hemīşe ġuṣṣañı yir luṭfuñı görür ammā
Yidügi ḥaḳḳını bilmez raḳībi ben bilürem *(G. 268/6). [bilürem, -ür, -em]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naṣībi ben bilürem *(G. 268/8). [bilürem, -ür, -em]*

Kār-ger olmaġa efġān-ı Cem iy sīm-beden
Bir duʿā bilsem oḳurdum dil-i sengīnüñ içün *(G. 275/14). [bilsem, -se, -m]*

Ben ġarīb [ü] ḫastenüñ ḥālini görmezseñ ne ṭañ
Kim ne bilür ṣaġ olan ḥāl-i dil-i bīmārdan *(G. 276/4). [bilür, -ür]*

Dilā çün derdini niʿmet bilürsin
Ṭaleb eyleme dermānı n'idersin *(G. 277/5). [bilürsin, -ür, -sin]*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/12). [bilse, -se]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/8). [bilürsin, -ür, -sin]*

Mū-be-mū ḳadr-i ser-i zülfini yārüñ bilesin
Vāḳıf-ı mertebe-i kerşeb-i Miʿrāc olasın *(G. 303/5). [bilesin, -e, -sin]*

Ben söylemezem kimse benüm ḥālümi bilmez
Yanaydı cihān şerḥ-i firāḳuñı disem ben *(G. 309/3). [bilmez, -mez]*

Benüm ḥālümi bilmezseñ n'ola kim
Ne rūşen ola ṣayru ḫāli ṣaġa *(G. 318/11). [bilmezseñ, -mez, -sen]*

Raḳībi ḫōş görüp redd itdi beni
Ne ḳıldum bilmezem ben ol ḥabībe *(G. 339/10). [bilmezem, -mez, -em]*

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi
Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa *(G. 350/15). [bilesin, -e, -sin]*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/2). [bilmezem, -mez, -em]*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/10). [bilseydüm, -se, -y, -dü, -m]*

İy perī-ruḫ-sār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni *(G. 387/8). [bilsem, -se, -m]*

Senüñ içün cān virürem Cem bigi
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni *(G. 387/10). [bilsem, -se, -m]*

Terk-i ser ḳılup yoluñda dil-berā
Eyler idüm cān feşān bilsem seni *(G. 387/6). [bilsem, -se, -m]*

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni *(G. 387/4). [bilsem, -se, -m]*

Kimsin iy ruḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni *(G. 387/2). [bilsem, -se, -m]*

Kimsin iy ruḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni *(G. 387/1). [bilsem, -se, -m]*

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendözüñe ḳūt
Bilürsin ḫod cihānuñ yoḳ ḳarārı *(G. 389/8). [bilürsin, -ür, -sin]*

Gözümde ḫayāl-i lebüñ eglenmemek ister
Bilsem ne iver yoḳsa şeker ṣuya mı düşdi *(G. 396/4). [bilsem, -se, -m]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/2). [bilsem, -se, -m]*

Bildüm iy dōst perīsin berü gel göñlüme gir
Çün perī mesken ider bulduġı vīrāneluġı *(G. 411/15). [bildüm, -dü, -m]*

Kimse ʿayb eylemesün leyle-i zülfinde Ceme
Çü cihān daḫı bilür ḳıṣṣa-i Mecnūnluġını *(G. 421/10). [bilür, -ür]*

Unıtma beni iy meh-rū-yı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr *(Kıt. 4/2). [bilürem, -ür, -em]*

Ārede mihr-i felek ḳılsa ġurūb ādem bilür
Kim zemīni resm idüp nıṣfını ṭarḥ ide tamām *(Mua. 16/3). [bilür, -ür]*

Yüz tecāhülden ṭutup güldi didi
Fārsī söyle ki Türkī bilmezem *(Mua. 75/4). [bilmezem, -mez, -em]*

Ger ismüñ bilmege reml idem iy yār
Taḳī şekli gelür evvelde her-bār *(Mua. 92/1). [bilmege, -meg, -e]*

Müşke teşbīh itdi ḫālini meger āşüfte-dil
Bildi yañılduġın oldı ḫāl-i dil-berden ḫacil *(Mua. 109/2). [bildi, -di]*

Ebr-i zülfüñ teşne-dildür ḳanuma iy bī-vefā
Āḫir andan bulısardur bilürem derde devā *(Mua. 124/2). [bilürem, -ür, -em]*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/2). [bilsem, -se, -m]*

Didi kim her kim küsūf aṣlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/3). [bilür, -ür]*

Didüm iy meh ḥüsnüñi ʿālem bilür
Aduñı dahi ʿıyān itseñ ne olur *(Mua. 186/1). [bilür, -ür]*

Her ṭarafdan kūşe-i māhı nihān itse felek
Ol perī adın bilürdi ṣormadan ins ü melek *(Mua. 252/2). [bilürdi, -ür, -di]*

Ġamze-i mestüñ ġamından ḫāli düşvār olmasa
Cem bilürdi ismüñi zülfüñle bīmār olmasa *(Mua. 255/2). [bilürdi, -ür, -di]*

Deñer her māh rūy-ı bī-vefāyı
ʿAceb bilsem gözümüñ ḫāṣılı ne *(Mua. 264/2). [bilsem, -se, -m]*

Bilmek isterseñ nice yazmış adın kilk-i ezel
ʿAyn[ı] mażmūm eyleyüben lām[ı] meksūr eyle gel *(Mua. 269/1). [bilmek, -mek]*

Ne ḫācet ʿarż-ı ḥāl itmek ḥabībe
Bilür ḥālümi dil-dārum velīdür *(Müf. 4/2). [bilür, -ür]*

Ruḫum rengini ʿarż itdüm muḳābil ṭurmayub didi
Bilürsin rū-be-rū olmaz ruḥ ile şāh-ı bī-ḫāyil *(Müf. 17/2). [bilürsin, -ür, -sin]*

Bilsem cihān içinde ki n'itdüm saña felek
Düşmenlerümi güldürür olduñ baña felek *(Terk. 3/35). [bilsem, -se, -m]*

bil-: *Anlamak, farkına varmak, gerçeğine erişmek, idrak etmek.*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Bileli cennet içinde olmaz ʿaẕāb *(G. 15/6). [bileli, -eli]*

Çün ṣafā bulmaz beni ḳapuñda gördükçe muḳīm
Kaʿbe-i kūyuñda niçün saʿy ider bilsem raḳīb *(G. 17/8). [bilsem, -se, -m]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/1). [bildüm, -dü, -m]*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/7). [bildüm, -dü, -m]*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/4). [bilürsin, -ür, -sin]*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/7). [bilmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

Cān almaḳ ʿādet itdi daḫı ṭıfldur ḥabīb
Bilmez ki ḳana ḳan olısar rāygān ṣanur *(G. 95/12). [bilmez, -mez]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/12). [bildüm, -dü, -m]*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/9). [bilelden, -elden]*

Cemi ṣād eylegil bu derdüñ ile
Ki derdüñ bilene dermān gerekmez *(G. 145/14). [bilene, -en, -e]*

Bilenler ʿilm-i nārencāt[ı] ṣayd-ı ḫūb içün dirler
Ki ḥırz-i sīm ü zerden yig mücerreb bir duʿā olmaz *(G. 154/11). [bilenler, -en, -ler]*

Şevḳ-i ʿiẕāruñla Cem aġlayalı bildiler
Cennet imiş iy ṣanem menbaʿ-ı Nīl ü Eres *(G. 164/11). [bildiler, -di, -ler]*

Ḳapuñdan ayru düşeli oldum ẕelīl ü ḫᵛār
Bildüm ki devletüm benüm ol āsitān imiş *(G. 166/8). [bildüm, -dü, -m]*

Cān lebe geldi irince leb-i laʿlüñ lebüme
Bildüm iy cān leb-i cān-baḫşuñı kim cāndan imiş *(G. 171/4). [bildüm, -dü, -m]*

Gitdi çü zülfi sāyesi gün ṭoġdı başuma
Bildüm ki zülfi sāyesi ẓıll-ı hümā-y-imiş *(G. 173/8). [bildüm, -dü, -m]*

Bilmedüm kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl-ı ḥayrān elvedāʿ *(G. 189/5). [bilmedüm, -me, -dü, -m]*

Çeşm-i ḫūn-rīzüñ yine tīr ü kemān aldı ele
Öldüriserdür beni ʿālemde bildüm vā dirīġ *(G. 193/4). [bildüm, -dü, -m]*

Zülfüñe şāne bigi ulaşalı
Bildüm āḫir hemān imiş ʿömrüm *(G. 195/4). [bildüm, -dü, -m]*

Egleme öldür Cemi iy māh-rū
Çün bilürsin ḫayr işüñ teʾḫīri yoḳ *(G. 204/10). [bilürsin, -ür, -sin]*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/1). [bil]*

Sevmek günāh imiş seni bildüm günāhumı
Başum ḳılıcuñ üzre güneh-kāruñam senüñ *(G. 227/3). [bildüm, -dü, -m]*

Gitdükçe bilmedüñ daḫı Cem ḥālini dirīġ
Niçe zamānlar oldı ki efgāruñam senüñ *(G. 227/13). [bilmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

Çü ġamdur āḫiri her şādlıġuñ
Cihān şādīlıġın pes sen belā bil *(G. 233/6). [bil]*

Demidür ṣun berü sāḳī belābil
Ki ḳomaz cān ü dilde ol belā bil *(G. 233/2). [bil]*

Şarāb-ı laʿlin itmezseñ tenāvül
Belā bil nūşını nīş-i belā bil *(G. 236/4). [bil]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/6). [bil]*

Şarāb-ı laʿlin itmezseñ tenāvül
Belā bil nūşını nīş-i belā bil *(G. 236/4). [bil]*

Ṭavāf itmek cemāli Kaʿbesini
Dilā Merve ḥaḳı ġāyet ṣafā bil *(G. 236/8). [bil]*

Söger didüm Cemüñ aġzına laʿlüñ
Didi kim sen anı saña duʿā bil *(G. 236/10). [bil]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından şöyle bil kim
Yanaram şemʿ-veş her ṣubḥ ile şām *(G. 260/3). [bil]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile Cem ne resme ḫāk olduġın
Ṣorarsañ bilesin ḥālin mezārı sebze-zārından *(G. 286/14). [bilesin, -e, -sin]*

İşigüñ ḫāki bisāṭın naṭʿ-ı dībā bilmeyüp
Ṭaşdan özge bulmasun bālīn-i sincāb isteyen *(G. 307/13). [bilmeyüp, -me, -y, -üp]*

Cemi bir laḥẓa sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām itmez ol bil senden ayru *(G. 312/18). [bil]*

Māh-rūlar mihrini Ḥaḳ saña ḳılmamış naṣīb
Ṣūfiyā bildüm sebeb budur senüñ perhīzüñe *(G. 320/8). [bildüm, -dü, -m]*

Neden ġamzeñ ḳılur cānā baña cevr ü siyāsetler
Bilürsin ʿālem içre olmaz ḳalam dīvāne vü beste *(G. 338/4). [bilürsin, -ür, -sin]*

Maḥzen-i sırrına dilde zülfi ḳufl ursa n'ola
Ejder olur çün ṭılısm ekṣer bilürsüz maḥzene *(G. 361/14). [bilürsüz, -ür, -üz]*

Tā ṭaḳaldan boynuma müşkīn ṣaçuñ zencīrini
Bu dil-i dīvāne bilmez kendünüñ tedbīrini *(G. 375/2). [bilmez, -mez]*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/1). [bilmezem, -mez, -em]*

Müşk-i Çīn bildi ḫaṭāsını ḫaṭuñ nāfesine
Ḫāl-i miskīnüñ idelden berü şeh-dāneluġı *(G. 411/11). [bildi, -di]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḥayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/14). [bilmedük, -me, -dü, -k]*

Nemek-i luṭfuñ ile bulmış iken leẕẕet cān
Bilmedüm gözlerüme ṭursa n'ola nān-ı kerem *(K. 1/78). [bilmedüm, -me, -dü, -m]*

Yoluñ üzre şol ḳadar şu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/1). [bilü[r], -ür]*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy şanem
Di baña ism-i şerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/1). [bilür, -ür]*

Kūşe-i ḳaşuña kemān diyeyin
Döndi didi kemān imiş bildüñ *(Mua. 224/2). [bildüñ, -dü, -ñ]*

Bil ki gönlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/1). [bil]*

Bildüm bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḫüsnüñüñ kitābı *(Terc. 1/107). [bildüm, -dü, -m]*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḥḥumuñ baña iy pür-sitem felek *(Terk. 3/89). [bildüm, -dü, -m]*

Ger siḥr bilmeyeydüñ eyā dehr-i pīre-zen
Bir gün eṣer ḳılurdı saña āh-ı ṣubḥ-gāh *(Terk. 3/63). [bilmeyeydüñ, -me, -y, -e, -y, -dü, -ñ]*

Çün kim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb *(G. 12/1). [bilürsin, -ür, -sin]*

İy Cem işigi ḫākini buldun ḳarār ḳıl
Çün kim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb *(G. 12/10). [bilürsin, -ür, -sin]*

Ben ne ḥāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/6). [bilür, -ür]*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n'ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/4). [bilür, -ür]*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n'ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/3). [bilürseñ, -ür, -se, -ñ]*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/12). [bilsem, -se, -m]*

Ṭolaşdı boynuma zencīr-i zülfüñ
Bu ben dīvāneden bilsem ne ister *(G. 132/4). [bilsem, -se, -m]*

Düşdüm ayaḳlar altına ṭopraḳ olup ki bād
Kūyuña varıcaḳ bile vara ġubārumuz *(G. 153/10). [bile, -e]*

Rāz-ı dehānuñuñ dil ü cāndan rümūzını
Diḳḳatle bilmedüm anı sırr-ı nihān imiş *(G. 166/12). [bilmedüm, -me, -dü, -m]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/10). [bilmedük, -me, -dü, -k]*

Yolında bilmege ṣıdḳumı ḥüsni muṣḥafına
Tefeʾül eyleyicek geldi sūre-i İḫlāṣ *(G. 177/5). [bilmege, -e]*

Ḫaṭṭuñ miṣālini diyeli bildi cürmini
Yüz ḳāresi ile başına ṭopraḳ ḳoyar ḫaṭ *(G. 183/5). [bildi, -di]*

Yā Rab bilür günāhını çün raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār *(K. 2/61). [bilür, -ür]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/2). [bilürseñ, -ür, -señ]*

Bildi dil-ber kim ṣınuḳludur metāʿ-ı zülfini
Ḳılca nesnem yoġ iken boynuma ṣarmaġ itdi dād *(G. 46/5). [bildi, -di]*

Dil yā ḳaşuña olmaġa ḳurbān hevesi var
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī-nefesi var *(G. 50/2). [bilür, -ür]*

Yüzüñi ḳoyup zülfüñe varmazdı dil-i Cem
Bileydi ki bu resme perīşān olacaḳdur *(G. 52/10). [bileydi, -e, -y, -di]*

Cem neler çekdügini derd ü firāḳuñla müdām
N'idelüm bilmez iseñ iy ṣanem Allāh bilür *(G. 97/10). [bilmez, -me, -z]*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdügince bilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/10). [bilmezem, -mez, -em]*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n'itdüm aña kim yine teʾḫīr eylemiş *(G. 167/8). [bilmezem, -mez, -em]*

Bilmezem seḥḥār mıdur yā ḳaşuñ
Kim cigerde zaḫmi vardur tīri yoḳ *(G. 204/7). [bilmezem, -mez, -em]*

ʿAḳl-ı kül cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilemez
Bir kimesne eylemez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl *(K. 3/29). [bilemez, -emez]*

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı *(K. 6/17). [bilmek, -mek]*

bil-: *Kabul etmek, addetmek, saymak.*

Gerçi kim çāh-ı cefādur zenaḫuñ çāhı velī
Dil-i dīvāne anı kendözine cāh bilür *(G. 97/8). [bilür, -ür]*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/2). [bilür, -ür]*

Naẓarı pāk olanlar yüzüñ āyīne bilür
Yüzüñ āyīne bilenler ʿaceb ayı ne bilür *(Mua. 247/2). [bilenler, -en, -ler]*

Naẓarı pāk olanlar yüzüñ āyīne bilür
Yüzüñ āyīne bilenler ʿaceb ayı ne bilür *(Mua. 247/1). [bilür, -ür]*

bil-: *Bilmek, farkında olmak.*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n’ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī nefesi var *(G. 50/10). [bilür]*

Cem ḥālini ʿaceb ne ṣorar çün bilür ḥabīb
Kim hīç nesne gelmez elinden elem çeker *(G. 96/9). [bilür]*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/1). [bilür]*

Deryā-yı ʿışḳuña düşeni ṣanma ḳurtula
Zīrā ki yoḳ-durur bilürüz biz kenār-ı ʿışḳ *(G. 198/16). [bilürüz, -üz]*

bil-: *Kabul etmek, görmek.*

Geldi ḳapuña yüz süriyüp cürmini bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem *(K. 7/71). [bilüp, -üp]*

Birlügini bir bilüp dāyim aña şükr itmeyen
Kāfir ü ʿāṣī vü müşrik ḥāric [ü] şeyṭāndur *(K. 8/89). [bilüp]*

bil-: *Bilmek, zannetmek.*

Naẓarı pāk olanlar yüzüñ āyīne bilür
Yüzüñ āyīne bilenler ʿaceb ayı ne bilür *(Mua. 247/2). [bilür, -ür]*

bil: *Bilmek, tanımak.*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/11). [bilmez, -mez]*

bil-: *Bilmek, anlamak, farkına varmak II muammayı çözmek.*

Ferd evvel zevc ṣānīde ḳarār
Eylese ismüm bilür ehl-i naẓar *(Mua. 136/4). [bilür, -ür]*

bilāl: *Özel isim.*

Gördi ḥālüñi sünbülüñ fī’ḥāl
Eyledi iy ṣanem vedāʿ bilāl *(Mua. 116/2). [bilāl]*

bi’l-ʿaraż: *Araz (kendi kendine var olmayıp bir asla, cevhere muhtaç olan şey) olarak.*

Laʿl-i dür-bār-ı ḥabībe olmadı cevher ʿaraż
Laʿli çün maḳṣūd bi’z̲-z̲āt oldı cevher bi’l-ʿaraż *(G. 181/2). [bi’l-ʿaraż]*

bile: *Birlikte, bir arada.*

Gül yüzüñsüz bulamaz revnaḳ şehā büstānumuz
Sen bile olmayıcaḳ bī-nūr olur eyvānumuz *(G. 151/2). [bile]*

Muṭribā germ eylegil sāzuñı kim
Bāde ḫōşdur bile olsa çeng ü def *(G. 197/6). [bile]*

Olur cānum saña her laḥẓa bende
Yaluñuz cān degüldür bile ben de *(G. 337/2). [bile]*

Var ise devlet-i bāḳī budur Cem
Ki yār ile bile nūş iderem mey *(G. 391/10). [bile]*

Semen nesrīn ü zanbaḳ żeymerān gül
Bile hem zīnet içün berg-i sünbül *(Mes. 1/16). [bile]*

Bile reyḥān ü nesrīn daḫı nerges
Ḳaranfül yāsemen zanbaḳ hemīn bes *(Mes. 1/27). [bile]*

Ḥayf ola kim şarāba ṣu ḳatalar
Biledür çün şarābuñ ābı müdām *(Müf. 12/2). [biledür, -dür]*

bile ol-: *Birlikte olmak.*

Sensüz sefer ṣafā degül iy Sidre-ḳad bize
Sen bile olıcaġız olur müntehā sefer *(G. 123/10). [bile olıcaġız, -ıcaġız]*

bilek: *Bilek.*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/62). [bileklerin, -ler, -i, -n]*

bilin-: *Anlaşılmak, gerçeğine erişilmek, idrak edilmek.*

Bilinmez zülf-i müşkīni nedendür
Ḥaṭādur dir isem müşk-i Ḫotendür *(G. 67/1). [bilinmez, -mez]*

N'ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/2). [bilinmez, -mez]*

Çün bilinmez zülf-i pür-çīni neden müşkīn imiş
Müşk-i Çīndür diyü zülfi ḳīl ü ḳāl itmek neden *(G. 288/5). [bilinmez, -mez]*

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi
Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa *(G. 350/16). [biline, -e]*

Gör yine pīr-i çarḫ ne siḥr itdi kim olur
Dil pāre pāre daḫı bilinmez cerāḥeti *(Terk. 3/98). [bilinmez, -mez]*

biliş: *Bildik, tanıdık, dost, aşina.*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aşaġa *(K. 5/105). [bilişüm, -üm]*

billāh: *Allah için.*

Yüzden götürgil kūşe-i zülfüñi iy cān-ı cihān
Billāh revā mı kim düşe ayaġa ʿömr-i cāvidān *(G. 185/2). [billāh]*

İy ġamzeler çü ḳaşı nigāruñ kemān imiş
Tīrine sīne-i Cemi billāh nişān ṭutuñ *(G. 220/14). [billāh]*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/10). [billāh]*

Çün raḳīb-i rū-siyehle eksük olmaz cengümüz
Luṭf idüp billāh yā ḫōd anı terk it yā beni *(G. 374/12). [billāh]*

Şekker-i laʿlüñde dil buldı sükūn
Refʿ idüp billāh anı ḳılma zebūn *(Mua. 233/2). [billāh]*

billāhi: *Allah için.*

Cem yoluña cānını fidā eyledi iy dōst
Billāhi revā mı ki ṭapuñdan ḳılasın red *(G. 42/18). [billāhi]*

Cem tuḥfe diyü cānını ḳılur saña īṣār
Billāhi ḳabūl eyle ki ḫōş mā-ḥażarīdür *(G. 80/10). [billāhi]*

Aġladum didüm lebüñ düşnāmını ʿarż eyleme
Teng-i şekkerdür anı billāhi bārāndan gider *(G. 122/8). [billāhi]*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi'l-ʿaẓīm *(G. 262/14). [billāhi]*

Göñlüm aldı ḳaṣd-ı cān itmek diler
Hey degül billāhi iy cān zülfüñe *(G. 335/6). [billāhi]*

Cān oldı ġamuñla çünki bīmār
Billāhi lebüñden eyle tīmār *(Terc. 1/66). [billāhi]*

bilmezlen-: *Bilmezden gelmek, bilmiyormuş gibi davranmak.*

Niçe bir pinhān yanam ol bilüben bilmezlene
Baş açup rāzum öñinde āşikār itsem gerek *(G. 218/5). [bilmezlene, -e]*

bīmār: *Hasta, düşkün; âşık, aşk hastası.*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bīmāruñam senüñ *(G. 213/4). [bīmāruñam, -uñ, -am]*

İy cān ṭabībi n'ola ki bīmāruñam senüñ
Şehd ü şifā lebüñ dise tīmāruñam senüñ *(G. 227/1). [bīmāruñam, -uñ, -am]*

Dest-gīr ol baña bīmāruñ iken eyle şifā
Lāzimīdür ki ṭabībe ṭuta bīmāruñ elin *(G. 310/5). [bīmāruñ, -uñ]*

Dest-gīr ol baña bīmāruñ iken eyle şifā
Lāzimīdür ki ṭabībe ṭuta bīmāruñ elin *(G. 310/6). [bīmāruñ, -uñ]*

Derd-i dil bīmārıyam defʿ eylegil
Āre yirden zülfüñi refʿ eylegil *(Mua. 15/1). [bīmārıyam, -ı, -y, -am]*

bīmār eyle-: *Hasta etmek.*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(G. 234/2). [bīmār eyledi, -di]*

bīmār it-: *Hasta etmek.*

Derd ü belā vü hecr ile bīmār ider müdām
Ḳılmaz bu ben şikestesine bir devā felek *(Terk. 3/9). [bīmār ider, -er]*

bīmār ḳıl-: *Hasta etmek.*

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām beni
Belā vü derd ile bīmār ḳıldı *(G. 386/4). [bīmār ḳıldı, -dı]*

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde Cemi bīmār ḳıldı *(G. 386/14). [bīmār ḳıldı, -dı]*

bīmār ol-: *Hastalanmak, hasta olmak.*

Cān oldı ġamuñla çünki bīmār
Billāhi lebüñden eyle tīmār *(Terc. 1/65). [bīmār oldı, -dı]*

Ġam-i ʿışḳ ile oldum āh bīmār
Olalı cān ü dil derd ü belāda *(Kıt. 5/3). [bīmār oldum, -du, -m]*

Ġamze-i mestüñ ġamından ḥāli düşvār olmasa
Cem bilürdi ismüñi zülfüñle bīmār olmasa *(Mua. 255/2). [bīmār olmasa, -ma, -sa]*

Lebi dārü'ş-şifāsından işāretler ḳılur çeşmi
Ki bu Īsī-nefes devrinde bīmār olmasun kimse *(G. 351/10). [bīmār olmasun, -ma, -sun]*

Çün Cem ġamuñla ölmelü bīmār olup-durur
Çoḳ görmegil ʿiyādet-i marżāyı bir nefes *(G. 165/17). [bīmār olup-durur, -up, -durur]*

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki olur her biri bīmār sensüz *(G. 149/2). [bīmār olur, -ur]*

Ol cefādandur ki dāyim cān ü dil bīmār olur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/11). [bīmār olur, -ur]*

Eger bīmār olursa ten cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan *(G. 293/1). [bīmār olursa, -ur, -sa]*

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrürse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em *(K. 7/39). [bīmār olursa, -ur, -sa]*

bīmār ü zār ḳıl-: *Hasta, ağlayıp inleyen etmek.*

Derd-i dil cemʿ oldı kim ḳıla beni bīmār [ü] zār
Nā-gehān zülfüñ aradan çıḳdı oldı baña yār *(Mua. 14/1). [bīmār [ü] zār ḳıla, -a]*

bīmār-ı fürḳat ol-: *Ayrılık hastası olmak.*

Göñül bīmār-ı fürḳat olmış iken
Visālüñ buluban dermāna irdi *(G. 392/5). [bīmār-ı fürḳat olmış, -mış]*

bīmār-ı ġamze: *Sevgilinin kıyıcı, keskin yan bakışlarının hastası.*

Bīmār-ı ġamzeñem ḳo ki laʿl ü ruḫuñ öpem
Olur dehān-ı ḫasteye çün gül-şeker leẕīẕ *(G. 49/5). [bīmār-ı ġamzeñem, -ñ, -em]*

bī-mecāl: *Mecalsiz II mecalini yitirmeden.*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüd bī-taʿab
Ḳamu maḫlūḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl *(K. 3/20). [bī-mecāl]*

bī-meges: *Sineksiz.*

Sāde düşmiş ḫālden yārüñ ruḫı kāşānesi
İy dil-i bīçāre kimdür bī-meges ḫʷāb isteyen *(G. 307/12). [bī-meges]*

biñ: *Binlerce, pek çok.*

Mestāne gözüñ ḳaṣd-ı ser ü cān ider iy dōst
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan ider iy dōst *(G. 21/2). [biñ]*

Biñ cān ü göñül şeker lebüñden
Bir būseñe kem behādur iy dōst *(G. 26/23). [biñ]*

Cem niyyet-i ḥacc itdi ger olsañ aña hem-rāh
Biñ Kaʿbe sevābını bulur ḫōş sefer eyler *(G. 51/18). [biñ]*

Her laḥẓada mest-āne gözüñ ḳaṣd-ı ser eyler
Hey dimez iseñ ārede biñ şūr ü şer eyler *(G. 51/2). [biñ]*

Ṣordum dehenüñ sırrını ḫışm eyledi ġamzeñ
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan olacaḳdur *(G. 52/8). [biñ]*

Būse-i laʿlüñe biñ cān virürem girmez ele
Çünki bulınmaz aña kıymet elümden ne gelür *(G. 61/5). [biñ]*

Hey ne siḥr-engīzdür cāẕū gözüñ kim dil-berā
Her nefesde zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 76/6). [biñ]*

Niçe biñ siḥri var iy dil-ber-i meh-rū lebüñüñ
Çüriyüp ḫāk olan ölüyi kefenden çıḳarur *(G. 82/7). [biñ]*

Birinüñ müjgān-ı tīri ʿāleme nāvek-fiken
Birinüñ bir ġamzesi ʿuṣṣāḳa biñ ḫancer çeker *(G. 138/22). [biñ]*

Birinüñ āhū gözinüñ ḥamlesi ṣayd-ı cihān
Birinüñ bir ġamzesine döyemez biñ ṣīr-i ner *(G. 138/12). [biñ]*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir ṣīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/18). [biñ]*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/29). [biñ]*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/30). [biñ]*

Ten-i żaʿīfi Cemüñ şöyle ḫāk-i rāh oldı
Ki biñ yıl āreseler bir eṣer de bulınmaz *(G. 143/14). [biñ]*

Biñ cāna būse-i lebine müşterī idüm
Yār işidüp dimiş ki behāsın girān idüñ *(G. 221/7). [biñ]*

Biñ yıl yanarsa ʿışḳ odına bir ḳarāra Cem
Baḥr-i ġamuñda gelmeye her-giz kenāra Cem *(G. 273/1). [biñ]*

Olsañ şehenşeh-i Rūm olmazdı ḥac naṣībüñ
Biñ şükr oldı rūzī bu devlet-i muʿazzam *(G. 274/6). [biñ]*

Ġamzeñ oḳı sīnemi mecrūḥ ḳılduḳça şehā
Yig-durur zaḫmi baña biñ merhem ü tīmārdan *(G. 276/6). [biñ]*

Şaçı yüz zāhid-i ḫuşki çeker seccādeden ser-mest
Irar biñ ʿābidi çeşmi ṣalāḥ u zühd ü taḳvādan *(G. 305/6). [biñ]*

Yüz sürüp ayaġına öpmege dil-dāruñ elin
Günde biñ kez öperem yalvarup aġyāruñ elin *(G. 310/2). [biñ]*

Ġamuñdan her günüm ki geçdi iy yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru *(G. 312/8). [biñ]*

Zencīr-i ġamuñdan ṣanemā eyleme āzād
Kim Cem bigi ḳul olmaya biñ ḳul arasında *(G. 323/10). [biñ]*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/9). [biñ]*

Biñ cān fidā yolına eger olsa cān ile
Bir gice ṣoḥbet eylemek ol dil-sitān ile *(G. 355/1). [biñ]*

Bī-gümān ger bī-kemān biñ ḳalbi ṣır dirsem n'ola
Hindū-yı zülf-i zirih-pūşı ki girmiş cevşene *(G. 361/11). [biñ]*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/2). [biñ]*

Ṭoprakça serā-perde-i ḳadrüñde görinmez
Biñ yıl döşese çarḫ-ı felek naṭʿ-ı muṭallā *(K. 5/152). [biñ]*

Her kūşede cāndan müteraṣṣıd otururlar
Her bāġda yüz biñ var ola bülbül-i gūyā *(K. 5/48). [biñ]*

Niʿmetinüñ ḥamdi bī-ḥad ḳahr u luṭfı bī-ḥisāb
Raḥmetinüñ ẕikri biñ dünyā ṭolu dīvāndur *(K. 8/88). [biñ]*

Ruḫları rengīn lebi mey-gūn ü ʿanber beñleri
Laʿlinüñ bir ḳaṭresi biñ çeşme-i ḥayvāndur *(K. 8/18). [biñ]*

Mekketu'llāhı varup bir kez ṭavāf eyledügüñ
Biñ Ḳaraman biñ ʿArab biñ milket-i ʿOsmāndur *(K. 8/4). [biñ]*

Mekketu'llāhı varup bir kez ṭavāf eyledügüñ
Biñ Ḳaraman biñ ʿArab biñ milket-i ʿOsmāndur *(K. 8/4). [biñ]*

Mekketu'llāhı varup bir kez ṭavāf eyledügüñ
Biñ Ḳaraman biñ ʿArab biñ milket-i ʿOsmāndur *(K. 8/4). [biñ]*

Belāya mübtelā olduḳ Rodosun ḫīlesin añma
Bu derde çāre bulmaz ʿĪsevīden biñ ṭabīb ancaḳ *(K. 9/16). [biñ]*

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidādur iy cān *(Terc. 1/56). [biñ]*

biñ: *Bin, sayı sıfatı.*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/6). [biñ]*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/8). [biñ]*

ʿIşḳuñ ile şol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere ṣıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/4). [biñde, -de]*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʾāl *(K. 3/18). [biñ]*

Uludur on sekiz biñ ʿālemden
ʿĀlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/19). [biñ]*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/91). [biñ]*

biñ biñ: *Binlerce, pek çok.*

Bir ḳılına virseler virmezdüm Oġuz Ḫānumuñ
Genc-i Ḳārūn ile biñ biñ milket-i ʿOsmān felek *(Terk. 2/22). [biñ biñ]*

binā: *Bina, yapı.*

Göñül mülkin yıḳar seyl-āb-ı eşküm
Binā ṣu uġraġında muḥkem olmaz *(G. 141/4). [binā]*

bī-nām eyle-: *İsimsiz, namsız kılmak.*

Adın Ferhād-veş bī-nām eyler
Murādın her ki Şīrīn sürmek ister *(Mua. 276/1). [bī-nām eyler, -r]*

bıñar: *Pınar.*

Çün olmadum ḥarem-i kūy-i dil-bere maḥrem
Gözüm bıñarı aḳıdsa ʿaceb degül zemzem *(G. 261/2). [bıñarı, -ı]*

Yaşum gözüm bıñarını ḫarāb-ı seyl-i eşk itdi
Daḫı el yumaz ol dil-ber gözümüñ cūy-bārından *(G. 286/7). [bıñarını, -ı, -n, -ı]*

binā-yı tevbe: *Tövbe binası.*

Ger binā-yı tevbe vīrān oldı ise şükr aña kim
Ḳaṣr-ı ʿişret varduġınca ṭutısar muḥkem esās *(G. 163/7). [binā-yı tevbe]*

bī-nevā: *Sessiz sedasız, zavallı.*

Dil ʿışḳuña mübtelādur iy dōst
Raḥm eyle ki bī-nevādur iy dōst *(G. 26/2). [bī-nevādur, -dur]*

Ḳollarından ṭarḥ idüp ḳodı Cemi
Buncadan bir bī-nevāyı çoḳ görür *(G. 110/14). [bī-nevāyı, -yı]*

Laʿl-i yār içün iñen ulaşma baña iy raḳīb
Ḳan görinür gözüme ben bī-nevādan vāz gel *(G. 243/8). [bī-nevādan, -dan]*

Egerçi ʿālem içre bī-nevāyam
N’ola çün ḫüsnüñ ile āşināyam *(Mua. 295/1). [bī-nevāyam, -y, -am, -]*

bī-nevā: *Nasipsiz, zavallı.*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/1). [bī-nevā]*

bī-nevā: *Muhtaç, çaresiz, nasipsiz II âşık.*

Nām ü neng isteme iy müddeʿī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/14). [bī-nevālar, -lar]*

bī-nevā-yı dīn: *Dinden nasibi olmayan, kâfir, dinsiz.*

Bulur nevālesi ile nevā bī-nevā-yı dīn
Bir süfre yaydı luṭf-ı naʿīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/171). [bī-nevā-yı dīn]*

bīnī-i sīmīn: *(Sevgilinin) gümüş gibi beyaz ve parlak burnu.*

Meger ki muʿciz-i peyġamberīye müşʿirdür
Yüzüñde bīnī-i sīmīn ki şaḳḳ ider ayı *(G. 402/6). [bīnī-i sīmīn]*

bī-noḳṭa: *Noktasız.*

Noḳṭalar yazmış didüm laʿlüñde ḫāl
Didi kim bī-noḳṭa yazılmaz şeker *(G. 133/4). [bī-noḳṭa]*

Ḫālini görüp didüm n’eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/2). [bī-noḳṭa]*

bī-nuḳaṭ: *Noktasız.*

Kim dilerse nām-ı dil-berden nişān
Bī-nuḳaṭ bir ismi ḳılsun imtiḥān *(Mua. 340/2). [bī-nuḳaṭ]*

bī-nūr eyle-: *Nursuz, ışıksız, karanlık hâle getirmek.*

Cem günin ġamla eyledüñ bī-nūr
Ḫüsnüñe zülfüñ olalı burḳaʿ *(G. 188/9). [bī-nūr eyledüñ, -dü, -ñ]*

bī-nūr ol-: *Işıksız, nursuz olmak.*

Gül yüzüñsüz bulamaz revnaḳ şehā büstānumuz
Sen bile olmayıcaḳ bī-nūr olur eyvānumuz *(G. 151/2). [bī-nūr olur, -ur]*

bir: *Bir, sayı sıfatı.*

ʿIşḳuñ ile şol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere ṣıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/4). [birini, -i, -n, -i]*

bir: *Aynı, benzer.*

Öldürürseñ bugün beni öldür
Niçe bir ola vaʿde-i ferdā *(G. 2/4). [bir]*

İki ġam ḳıldı ḳaṣduma el bir
Baña ne olsa her ġamuñ bigi bir *(Mua. 48/2). [bir]*

bir: *Sadece, yalnızca.*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/8). [bir]*

Bir ben degülem ʿışḳ ile dīvāneluġ eyler
ʿIşḳuñ niçe ʿāḳilleri mecnūn ider iy dōst *(G. 20/3). [bir]*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(K. 7/64). [bir]*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/73). [bir]*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/73). [bir]*

bir: *Bir, belirsizlik sıfatı.*

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir feṯḥ-i bāb *(G. 14/4). [bir]*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı baña bir derd iy ḥabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/1). [bir]*

Gel gözüm yaşına baḳ bir būse vir
Çün meṣeldür eylük eyle ṣuya at *(G. 23/5). [bir]*

Şol bir suʾāl içün ki dimiş bādeye lebüñ
Her dem ḳılur arada ṣurāḥī vü cām baḥs *(G. 32/3). [bir]*

ʿĀlem içinde ḫaṭṭ-ı siyāhı bigi anuñ
Kimse ḳomış degül daḫı bir yādigār nesḫ *(G. 39/12). [bir]*

Yāḳūta beñzedür lebi devrinde kimse hīç
Ḫaṭṭı miṣāli yazmadı bir yādigār nesḫ *(G. 40/8). [bir]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın aña muḳayyed *(G. 42/9). [bir]*

Getürimez senüñ bigi bir māh
Niçe kim devr ide bu çarḫ-ı ʿanīd *(G. 44/9). [bir]*

Nāle vü āh eylemekd[e] derd-i dil-berle müdām
İncelüp bükildi uş bir ḳıla döndi bu vücūd *(G. 45/6). [bir]*

Peykānlu göñül içre ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ
Bir ṭūṭīye beñzer ki demürden ḳafesi var *(G. 50/4). [bir]*

Cānumı cānā alursañ baña minnetdür velī
Ḳorḳum oldur ʿālem içre bir yeñi ḳānūn olur *(G. 81/4). [bir]*

Bir suʾāl itdüm dehānuñdan raḳīb-i kelbe ben
ʿÖmri geçdi bilmedi daḫı cevāb altındadur *(G. 85/11). [bir]*

Her gice revzenüñden aşaġa düşer ḳamer
Maḳṣūdı gün yüzüñe hemān bir neẕāredür *(G. 94/10). [bir]*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/1). [bir]*

Melāyik işde bir ādem diyü sücūd eyler
Aña ki Kaʿbe-i kūyuñı secde-gāh eyler *(G. 100/5). [bir]*

Bir sencileyin dil-ber-i ʿayyār kimüñ var
ʿUşşāḳa cefālar ḳılıcı yār kimüñ var *(G. 103/1). [bir]*

Bir bencileyin ḫaste vü dil-dāde vü ġam-gīn
Ser-geşte cefā-dīde vü ġam-ḫᵛār kimüñ var *(G. 103/3). [bir]*

Bir sencileyin ʿāşıḳın öldürici suçsuz
Bī-raḥm ü dil-āzār ü sitem-kār kimüñ var *(G. 103/5). [bir]*

Bir bencileyin derd ü belā dāmına düşmiş
Bī-çāre vü āvāre giriftār kimüñ var *(G. 103/7). [bir]*

Bir sencileyin bülbülini ġam dikeninde
Zār ile nizār idici gül-zār kimüñ var *(G. 103/9). [bir]*

Bir bencileyin gül-şen-i ḥüsnüñ hevesinden
Bülbül bigi zār olıcı her bār kimüñ var *(G. 103/11). [bir]*

Bir sencileyin ḳadd ile büstān-ı cinānda
Bir serv-i cefā-baḫş ü belā-bār kimüñ var *(G. 103/13). [bir]*

Bir sencileyin ḳadd ile büstān-ı cinānda
Bir serv-i cefā-baḫş ü belā-bār kimüñ var *(G. 103/14). [bir]*

Bir bencileyin üstine yapraḳ bigi ditrer
Ol serv-i ser-efrāza hevā-dār kimüñ var *(G. 103/15). [bir]*

Bir sencileyin ḥüsni ḳumāşını ṣatarken
Bāzārını germ idici ṭarrār kimüñ var *(G. 103/17). [bir]*

Bir bencileyin naḳd-i dil ü cānı ḳılup ḫarc
Cān ile o bāzāra ḫarīdār kimüñ var *(G. 103/19). [bir]*

Bir sencileyin dil-ber-i ḥūrī-ṣıfat elḥaḳ
Ṣūretde melek-ḫū vü perī-vār kimüñ var *(G. 103/21). [bir]*

Bir bencileyin zülfi esīri iken iy Cem
Baḫt-ı siyehüm gibi siyeh-kār kimüñ var *(G. 103/23). [bir]*

Ḫaṭuñ sevdāsına düşmiş benefşe
Ki her bir meclisüñ āvāresidür *(G. 106/6). [bir]*

Cism-i Cem pīrehen içinde ġamuñdan ṣanemā
Ṣanasın tār-ı kefen içre yatur bir ölidür *(G. 111/14). [bir]*

Cem olup bülbül-i şūrīde ruḫuñ güllerine
Ḳanda bir ġonce görürse yaḳasın çāk eyler *(G. 117/14). [bir]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde fāl açsam elif ḳaddüñ gelür
Başuma bir gün ḳıyāmet ḳoparur bu fāller *(G. 119/10). [bir]*

Cem hevā-yı kākülüñden ḫāk olupdur ṭut elin
Nice bir zülfüñ o miskīni ḳıla pā-māller *(G. 119/18). [bir]*

Cānumı ṣanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/1). [bir]*

Leblerinden būse añduġumca ḫışm eyler baña
Şöyle ṣaḳlar ṣaḳınur bir pāredür cāndan gider *(G. 122/6). [bir]*

Bir dem giderme ravża-i dilden ḫayālüñi
Zīrā ḥarīm-i Kaʿbe melekler ṭuraġıdur *(G. 126/9). [bir]*

Cem dehānuñ yādına iy piste-fem
Bir diyāra vardı kim gelmez ḫaber *(G. 133/14). [bir]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/3). [bir]*

Bir naṣīb umardı ḥalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḥalvā meger *(G. 137/21). [bir]*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/30). [bir]*

Bir ḳadem baṣsañ kenār-ı çeşmüme iy serv-i nāz
Serv ʿādetdür ki mesken bir kenār-ı cū ṭutar *(G. 139/6). [bir]*

Bir gül-i terdür yüzüñ kim bülbül-i gūyā ṭutar
ʿAndelīb-i dil anuñ-çün gül-şen içre cā ṭutar *(G. 140/1). [bir]*

Gūyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy ṣanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir kūşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/3). [bir]*

Gūyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy ṣanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir kūşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/4). [bir]*

Göñülde ʿışḳuñ odı kim kem olmaz
Gözüm nem olmaduġı bir dem olmaz *(G. 141/2). [bir]*

Firāḳuñdan göñül iy meh-liḳā yār
Cihān içinde bir dem bī-ġem olmaz *(G. 141/12). [bir]*

Olaldan sāye-i zülfüñ penāhum
Cihān bir yaña olursa Cem olmaz *(G. 141/16). [bir]*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/5). [bir]*

Ten-i żaʿīfi Cemüñ şöyle ḫāk-i rāh oldı
Ki biñ yıl āreseler bir eṣer de bulınmaz *(G. 143/14). [bir]*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı şīve irişe yimişi nāz *(G. 144/7). [bir]*

Dehenüñ şevḳi ile cān gitdi
Bir yire kim daḫı ḫaber gelmez *(G. 147/4). [bir]*

Şöyle taḥṣīl eylemişdür nāz ʿilmin gözlerüñ
Kim bulınmaz anlara bu fende bir enbāz-ı nāz *(G. 148/8). [bir]*

Bilenler ʿilm-i nārencāt[ı] ṣayd-ı ḫūb içün dirler
Ki ḥırz-i sīm ü zerden yig mücerreb bir duʿā olmaz *(G. 154/12). [bir]*

Raḳībe ṣalma tenhā sāyeñi kim
Çü sāye dāyimā bir yaña düşmez *(G. 155/6). [bir]*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci ṣuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/3). [bir]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/3). [bir]*

Ḥüsn-i ʿarūs boynına iy bād ṣubḥ-dem
Ḳıl ʿanberīne zülf-i semen-sāyı bir nefes *(G. 165/10). [bir]*

Gel bu ṣınuḳlu göñlümüñ eyle ziyāretin
Bulmazdı ṭavf-ı Kaʿbe-i ʿulyāyı bir nefes *(G. 165/12). [bir]*

Bir ḥulle-i sündüs midür ol zülf-i semen-sā
Kim aṭlas-ı nesrīnden aña āster olmış *(G. 175/7). [bir]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/6). [bir]*

Bir gün ʿarūs-ı ḥüsnüñ öñinde yanam diyü
Yaḳdı felekde odlara her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/31). [bir]*

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı nigār
Ġarḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿışḳ *(G. 199/4). [bir]*

Ol lāle-ḫad semen-ber bir serv-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne serv-kāmet ol ḳad-ḳıyāmet ancaḳ *(G. 200/1). [bir]*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dır
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/8). [bir]*

N'ola ḫadeng-i ġamzeñ cānı ḳılursa yaġmā
Ol daḫı Cem garībe bir ḫōş saʿādet ancaḳ *(G. 200/10). [bir]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/6). [bir]*

Dem-beste vü ḫayrān yaturam bir nefesüm yoḳ
Cān virmege bir mürdeye ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 202/2). [bir]*

Lāle-ruḫlar āresinde iḫtiyār idüp yine
Sevmişem bir bī-vefā dil-dārı kim dünyāda yoḳ *(G. 208/4). [bir]*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/8). [bir]*

Senden ötrü iy ṣanem seng-i melāmet başuma
Bir cevāhir basṭ ider kim efser-i Dārāda yoḳ *(G. 208/12). [bir]*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿıyān itmek
Belā-durur ʿıyān itmek ḳażā-durur nihān itmek *(G. 212/1). [bir]*

Bu gice ḫᵛāb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/3). [bir]*

Secde itsem kūyına ṭaʿn itme zāhid kim anuñ
Yig-durur bir secdesi cümle namāzuñdan senüñ *(G. 216/6). [bir]*

Yaḳup aġzın ṣemʿi ber-dār itdiler bāzārda
Fāṣ idelden iy ṣanem bir ṣemme rāzuñdan senüñ *(G. 216/12). [bir]*

Ḫaṭṭuñ ḫayāline aḳalı yaşum işigüñ
Bir Kaʿbedür ki oldı anuñ nāv-dānı müşk *(G. 217/10). [bir]*

ʿĪd-i ruḫuñda ḳaşuña ḳurbān olam ki ol
Bir yā-durur ki ḳabżası sīmīn kemān-ı müşk *(G. 217/12). [bir]*

Bir ṣemme zülfüñüñ ḳoḫusından bulam diyü
Ḳan oldı baġrı daḫı ṭolanur cihānı müşk *(G. 217/19). [bir]*

Seyl-i eşkümden iñen ġāfil ṣalınmasun ki ben
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kinār itsem gerek *(G. 218/4). [bir]*

Dām-ı zülfeynüñ ḫayālin çün göñülde baġladum
Ben hümā-yı vaṣluñı bir gün şikār itsem gerek *(G. 218/10). [bir]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden bula iḥyāyı ebed
Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ *(G. 219/14). [bir]*

Bir daḫı ʿışḳuñ hevāsına heves ḳılmaya Cem
İy ṣanem ger ḳurtulursa dām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/13). [bir]*

ʿAceb siḥrüñ mi var iy tīr-i müjgān
Ki bir nāzüklük ile cāne girdüñ *(G. 225/12). [bir]*

Bir elde cānuñ u bir elde başuñ
Yine iy dil ʿaceb meydāne girdüñ *(G. 225/13). [bir]*

Bir elde cānuñ u bir elde başuñ
Yine iy dil ʿaceb meydāne girdüñ *(G. 225/13). [bir]*

Ceme bir būse baḫş itmiş ṭudaġuñ
Behey ẓālim iriş yā ḳana girdüñ *(G. 225/21). [bir]*

Ben bir hevāda uçar iken ḳayd u bend yoḳ
Şimdi ʿaceb hevāda giriftāruñam senüñ *(G. 227/5). [bir]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/15). [bir]*

Ḳaşlaruñ yāsına Cem ḳurbān olaldan iy perī
Tīr-i ġamzeñ cān ü dilden bir nefes bīrūn degül *(G. 232/10). [bir]*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/2). [bir]*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/8). [bir]*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i gūyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/10). [bir]*

Ḳaşlaruña ṭıfl-ı dil taʿlīmi içün dāyimā
Ḳabżası sīmīn muʿanber bir kemān ışmarlaram *(G. 247/10). [bir]*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān feṭḥ-i bābum var benüm *(G. 249/1). [bir]*

İy güneş rifʿat bulup ḥüsnüñe maġrūr olmaġıl
Kim seni eyler ḫacil bir āftābum var benüm *(G. 249/6). [bir]*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy ṣanem her bāb ile bir feṭḥ-i bābum var benüm *(G. 249/10). [bir]*

Olmaġa yāre hem-nefes n'idelüm
Var-durur cānda bir heves n'idelüm *(G. 251/2). [bir]*

Lebüñ şevḳi ile cānı terk idersem
Buluram ʿālem içre bir eyü nām *(G. 260/8). [bir]*

Müşk ile zülfüñ çeker her ṣafḥada bir ḳayd-ı ṣaḥḥ
Devr-i çeşmüñde olaldan nüsḫa-i ḫaṭṭuñ saḳīm *(G. 262/5). [bir]*

Bir gün irerse dest-i ʿināyet faḳīrüñe
Yillerle yoluñ üzre düşüp ḫāk-i pāñ olam *(G. 267/3). [bir]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/10). [bir]*

Ṣol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/6). [bir]*

Ṣol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/6). [bir]*

Biñ yıl yanarsa ʿışḳ odına bir ḳarāra Cem
Baḥr-i ġamuñda gelmeye her-giz kenāra Cem *(G. 273/1). [bir]*

Kār-ger olmaġa efġān-ı Cem iy sīm-beden
Bir duʿā bilsem oḳurdum dil-i sengīnüñ içün *(G. 275/14). [bir]*

Ṣabr-ı Eyyūb vaṣluña niçe bir
Ṭut ki Cem ʿömri ʿömr-i Nūḥ olsun *(G. 282/9). [bir]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/7). [bir]*

Gönlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/10). [bir]*

İşigüñde dilleri ṣayd itmesün fettān gözüñ
Bir ḥarāmīye Ḥarem ṣaydın ḥelāl itmek neden *(G. 288/4). [bir]*

Gönlümüñ mülkinde dāyim derd ü ġam eyler nizāʿ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 288/10). [bir]*

İy ṣanem luṭf eyleyüp baṣ yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efṣān ideyin *(G. 290/7). [bir]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaṣuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/2). [bir]*

Reng-i rūyüñle yaṣuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/14). [bir]*

Bugün bir meh göñül ṭūrın münīr itdi tecellādan
Ṣanasın ḥūrdur indi yire Firdevs-i aʿlādan *(G. 305/1). [bir]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme ṣol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/1). [bir]*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/12). [bir]*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/9). [bir]*

Bir ḳıbleye daḫı ṣanemā egememiş baṣ
Ḳıble olalı ehl-i niyāza ol iki ebrū *(G. 314/9). [bir]*

Çīn-i zülfüñden alalı bir bū
Cümle ḫūn oldı nāfe-i āhū *(G. 315/1). [bir]*

Derdine dermān olurdı iy ḳamer-çihre Cemüñ
Ger ireydi bir nefes laʿl-i güher-āmīzüñe *(G. 320/10). [bir]*

Ger göstereydi meh yüzin ol māh-rū baña
Cān ü dili virürdüm aña bir neẓāreye *(G. 321/4). [bir]*

Çeşmümde ḫayāli lebüñüñ iy büt-i gül-ruḫ
Bir sāġere beñzer ki ola mül arasında *(G. 323/8). [bir]*

İtdi bir mihr-i cihān-tāb tecellā bu gice
Kim ḳamer nūrı aña olmadı hem-tā bu gice *(G. 324/1). [bir]*

Bir nefes dūr olmaġa senden rıżā virmez göñül
Ger ola mülk-i cihānda senden ayru pādişāh *(G. 327/7). [bir]*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/14). [bir]*

Dil ü cān yoluña īṣār iderüz ger gelesin
Bir ḳadem rence ḳılup külbe-i aḥzānumuza *(G. 342/4). [bir]*

Deleydüñ ġamzeñ ile bir göreydüñ
Ki ḳaç peykān bulınur bu cigerde *(G. 343/13). [bir]*

Gül ruḫlaruñuñ ʿarż ideli bāġı benefşe
Bir deste-i güldür ki ola bağı benefşe *(G. 344/2). [bir]*

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ
Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne *(G. 345/3). [bir]*

ʿArż-ı dīdār eyleyüp dil-ber didi baḳ ḫālüme
Aġladum didüm ḳo anı bir naẓer ḳıl ḥālüme *(G. 347/2). [bir]*

Göñlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/6). [bir]*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/10). [bir]*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/15). [bir]*

Biñ cān fidā yolına eger olsa cān ile
Bir gice ṣoḥbet eylemek ol dil-sitān ile *(G. 355/2). [bir]*

Ḳaddüñde ḫadüñ ḫaṭṭı ṭutaldan berü mesken
Bir ṭūṭīye beñzer ki ḳona serv-i revāne *(G. 357/4). [bir]*

Meger gül ḫüsnüñüñ dīvānesidür
Ki yırtar cāmesin her bir dikende *(G. 360/10). [bir]*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/1). [bir]*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı bağlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/14). [bir]*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/6). [bir]*

Bir dem yüzüñ ki çeşmüm öñinden ırağ ola
Derd ü ġamuñla yüregüm üstinde dāġ ola *(G. 367/1). [bir]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı ṣanma ki bir laḥẓa ṣağ ola *(G. 367/10). [bir]*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir feṭḥ-i bāb ola *(G. 368/12). [bir]*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/10). [bir]*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/9). [bir]*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/10). [bir]*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/9). [bir]*

Bir ḫūb yine gönlümi sevdāya düşürdi
Mestāne gözi cānumı ġavġāya düşürdi *(G. 371/1). [bir]*

Ceme bu deñlü devlet bes-durur kim
Diyesin bir ḳulum var rāygānī *(G. 373/14). [bir]*

Eşk-i çeşmüm fürḳat ile oldı bir deryā-yı ḫūn
ʿĀḳıbet ġarḳ idiserdür bir gün ol deryā beni *(G. 374/6). [bir]*

Eşk-i çeşmüm fürḳat ile oldı bir deryā-yı ḫūn
ʿĀḳıbet ġarḳ idiserdür bir gün ol deryā beni *(G. 374/5). [bir]*

Cemi ḳılma ḳapuñdan bir nefes dūr
Ki yoḳdur sensüz iy meh-rū ḳarārı *(G. 377/9). [bir]*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/1). [bir]*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/2). [bir]*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/4). [bir]*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/2). [bir]*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/6). [bir]*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/6). [bir]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḥamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/3). [bir]*

Bir nefes ḫaste gönlüme maḥrem
İy cefā-kār olsañ olmaz mı *(G. 395/7). [bir]*

Bir laḥẓa ḳarār idemez ānsuz dil-i miskīn
Yoḳsa yine bu ḳāmet ü ebrūya mı düşdi *(G. 396/7). [bir]*

Āh ol dil-i Cem n'eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/10). [bir]*

Ṭūbā ḳadüñüñ düşe diyü sāyesi bir gün
Cem ḫāk-i reh olup yine ṭopraġa döşendi *(G. 398/9). [bir]*

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri
Ḳılur şūrīde ʿuşşāḳa göz ucı ile nigāh egri *(G. 403/1). [bir]*

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri
Ḳılur şūrīde ʿuşşāḳa göz ucı ile nigāh egri *(G. 403/1). [bir]*

Bugün bir şūḫ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/1). [bir]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/10). [bir]*

Ḫaṭuñ yādına cān virsem maḥabbet sebze-zārında
Ararsañ sebze-i ḳabrüm bulınmaz bir giyāh egri *(G. 405/6). [bir]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/2). [bir]*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/4). [bir]*

Bir daḫı ʿışḳuñ ile belā-keş yaratmadı
Mülk-i cihānda Tañrı teʿālā benüm bigi *(G. 412/15). [bir]*

Şol zülf-i dārügīrüñe aşılmaġa maḥal
Bir aşılası görmedüm aṣlā benüm bigi *(G. 412/4). [bir]*

Ol dem ḳanı ki mürġ-ı dile āsitānuñuñ
Her kūşe-i müşerrefi bir āşiyān idi *(G. 415/10). [bir]*

Ḫalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/6). [bir]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/9). [bir]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/9). [bir]*

Bir naẕerde ḳara ṭopraġı zer-i ḫāliṣ ider
Olalı ḫāk-i rehi sürme-i aʿyān-ı kerem *(K. 1/9). [bir]*

Keffi bir demde niṣār eyledügin eyleyemez
Ḥaşre dek dür döke ger ebr-i dür-efşān-ı kerem *(K. 1/17). [bir]*

Āferīniş bulalı ḳālıb-ı ervāḥ-ı ṣafā
Bulmadı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bir cānı kerem *(K. 1/52). [bir]*

Külçe-i mihr ü mehi az göre bir mūr-ı żaʿīf
Süfre-i luṭfuñ ile ʿām ola ger ḫᵛān-ı kerem *(K. 1/63). [bir]*

ʿAḳl-ı kül cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilemez
Bir kimesne eylemez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl *(K. 3/30). [bir]*

Bir dün ki bezendi yine bu ṭāḳ-ı muʿallā
Derc eyledi dürcine dürer ḳubbe-i mīnā *(K. 5/1). [bir]*

Bir kuḥlī bisāṭ urdı zemīn üzre zamān kim
Eṭrāfı müzerkeş içi dībā-yı muṭallā *(K. 5/5). [bir]*

Her zindeye bir ẕevḳ u ṣafā eyledi rūzī
Baḫş eyledi her bendeye bir dürlü temāşā *(K. 5/65). [bir]*

Her zindeye bir ẕevḳ u ṣafā eyledi rūzī
Baḫş eyledi her bendeye bir dürlü temāşā *(K. 5/66). [bir]*

Ġam leşkeri ger ḳalʿa-i dild'olmasa maḥfūẓ
Bir laḥẓada heb mülk-i cihānı ḳıla yaġmā *(K. 5/78). [bir]*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/80). [bir]*

Bir yirde ʿaceb ḳalmadı mı ġayret-i İslām
Kim bizi arar kimsene bulınmaya aṣlā *(K. 5/123). [bir]*

Bu derde müdāvā ṭaleb eylerseñ eger sen
Bir dürlü daḫı çāre görinmez meger illā *(K. 5/134). [bir]*

Bir pāye-durur rifʿatüñe çarḫ-ı muṭabbaḳ
Kim ḥalḳa-durur işigüñe ʿurve-i vüsḳā *(K. 5/147). [bir]*

Ḳadrüñ ḥareminde yapılan ḫāne-i ʿizzüñ
Bir kūşesi ḳadrin bulamaz maḳṣad-ı Aḳṣā *(K. 5/154). [bir]*

Ger dāyire resm eylese pergār-ı celālüñ
Bir noḳṭa-i merkezce degül sāḥat-i ʿuḳbā *(K. 5/156). [bir]*

Ger bir ḥaḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḫterem *(K. 7/49). [bir]*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer şunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Tūrāndur *(K. 8/23). [bir]*

Kaʿbe-i ḥüsnindeki şol ʿanber[ī]n fülfülleri
Bir Ḥabeşdür kim yidi iḳlīm aña fermāndur *(K. 8/48). [bir]*

Zengī leşkerler çeküp ʿazm eyler İslām üstine
Zülfinüñ her bir ḳılı sulṭān-ı Hindū-stāndur *(K. 8/50). [bir]*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/83). [bir]*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/84). [bir]*

Ṣıġınup Ḥaḳḳa Ṣāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük
Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ *(K. 9/10). [bir]*

Dün dökerken yaşum sitārelerin
Ol mehüñ bir neẕāresi düşmiş *(Kıt. 6/2). [bir]*

Güldi didi ki görmedüm her-giz
Sen ḳadar bir sitāresi düşmiş *(Kıt. 6/4). [bir]*

Bu gül-zārı temāşā eyle bir dem
Ki ezhār itdi her yirini ḫurrem *(Mes. 1/13). [bir]*

Bu bāġuñ ṣaḥnını bir laḥẓa yārā
Görüb tezyīnini eyle temāşā *(Mes. 1/21). [bir]*

Ki zīrā gül yüzinden bir varaḳdur
Gül-āb anuñ ṣuyından bir ʿaraḳdur *(Mes. 1/35). [bir]*

Ki zīrā gül yüzinden bir varaḳdur
Gül-āb anuñ ṣuyından bir ʿaraḳdur *(Mes. 1/36). [bir]*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẓām *(Mua. 16/1). [bir]*

Geymeye ʿuryān tenüm ḥulle-i sündüsleri
Zülfüñi bir maʿnīden itse ḳıyās iy peri *(Mua. 26/2). [bir]*

Cemʿ-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/1). [bir]*

Adum bir ṭāḳdur kim çüfti anuñ
Ṭutupdur bir cezīre içre mesken *(Mua. 41/3). [bir]*

Adum bir ṭāḳdur kim çüfti anuñ
Ṭutupdur bir cezīre içre mesken *(Mua. 41/4). [bir]*

Ser-i zülfüñe dil olaldan esīr
Bir āṣüfteyem ki bulunmaz naẓīr *(Mua. 51/2). [bir]*

Görüp zamān güzellerini ṣu bigi n'idem
Aḳdı arada bir ḳadi serv-i revāne dil *(Mua. 53/4). [bir]*

Didi maḳṣūrdur anuñ olıcaḳ vaḳt-i duʿā
Āḫir-i fātiḥadan olmaya bir laḥẓa cüdā *(Mua. 57/4). [bir]*

Lebüñ bir mīve-i pür-āba beñzer
Ki her bir ḳaṭresi cüllāba beñzer *(Mua. 62/1). [bir]*

Lebüñ bir mīve-i pür-āba beñzer
Ki her bir ḳaṭresi cüllāba beñzer *(Mua. 62/2). [bir]*

Bār-ı ġamdan dil rehā ḳal gel kerem ḳıl bir zamān
Tā cihān olduḳça aduñ ola meşhūr-ı cihān *(Mua. 66/1). [bir]*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/2). [bir]*

Biraz naḳşını eylerken temāşā
Meger arada bir naḳş oldı peydā *(Mua. 87/2). [bir]*

Burkaʿuñ keşf itmege bir dem olursa ger mecāl
Cem göñül terkin ḳılur tā görine nūr-ı cemāl *(Mua. 101/1). [bir]*

Bir laḥẓa ġamuñ sīneden olmadı çü ḫālī
Vallāhi zi-müşkil *(Mua. 102/1). [bir]*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/1). [bir]*

Naḳş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/1). [bir]*

Gül budaġından meger bir berg ola peyvend-i serv
Tā kim ola ḳāmetüñ iy māh-rū mānend-i serv *(Mua. 165/1). [bir]*

Ḫadd [ü] ḳaddüñ naḳş olaldan sīnede iy serv-i nāz
Görmedüm ḥüsnüñ bigi bir ḳıble-i ehl-i niyāz *(Mua. 167/2). [bir]*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy ṣanem
Di baña ism-i şerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/1). [bir]*

Didi kim her kim küsūf aşlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/4). [bir]*

Ol güherlerden nişān ḳalmayıcaḳ arada hīç
Farḳ ḳılmaz rāhibi zāhidi bir ṭabʿ-ı selīm *(Mua. 187/4). [bir]*

Çıḳmaz çü bu resm ile cihānda ṣanemā dür
Bir ʿıḳd-i güherden *(Mua. 193/8). [bir]*

Şu resme mihrüñ eyler ārzū dil
Ki ansuz olamaz bir laḥẓa bu dil *(Mua. 194/2). [bir]*

Güneş ʿīd-i cemālüñe felekde
Nigārā ḫarc içün bir ḳurş-ı nāndur *(Mua. 201/4). [bir]*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Şuʿbed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/2). [bir]*

Ṣabā dün uġrayup kūy-i nigāre
Görür bir ṣaf dür düşmiş kināre *(Mua. 239/2). [bir]*

İsmüñi hīç unud[a] mı ḫāṭır
Çünki bir noḳṭadan olur ẓahir *(Mua. 241/2). [bir]*

Didüm aduñ nedür tebessüm idüb
Didi bir noḳṭa ile ẓāhir olur *(Mua. 242/2). [bir]*

Bir ṭıfl-i ʿĪsī-dem bugün remz itdi bir söz üstine
Zülfüñ götür yüzden didüm barmak ḳodı göz üstine *(Mua. 246/1). [bir]*

Bir ṭıfl-i ʿĪsī-dem bugün remz itdi bir söz üstine
Zülfüñ götür yüzden didüm barmak ḳodı göz üstine *(Mua. 246/1). [bir]*

Kim ki zülfüñ ucına oldı esīr
Lā-büd āşüfte olupdur yüzde bir *(Mua. 271/2). [bir]*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳş idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/4). [bir]*

Naʿl-i semendüñ iy ṣanem olalı rūy-i āftāb
Yüz sürer aña māh-ı nev tā kim bula bir feṯḥ-i bāb *(Mua. 274/2). [bir]*

Dün virüp bir māh-ı ṣarfīye selām
Didüm iy meh-rū ne dinür saña nām *(Mua. 275/1). [bir]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/1). [bir]*

Bir meh-i naḥvīye didüm luṭf ile
Aduñı eyle muʿayyen ḳıl kerem *(Mua. 309/1). [bir]*

Kim dilerse nām-ı dil-berden nişān
Bī-nuḳaṭ bir ismi ḳılsun imtiḥān *(Mua. 340/2). [bir]*

Yine dil bir perīye yiltendi
Ṣorar iseñ perīye yiltendi *(Müf. 6/1). [bir]*

Her nefes cān ü dile dil-ber ider cevr ü cefā
İtmedi ʿālem içinde baña bir laḥẓa vefā *(Mur. 1/6). [bir]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/15). [bir]*

Ḳıldı ʿālemlere şevḳuñ beni rüsvā n'ideyin
Düşdi göñlüme yine bir ḳurı sevdā n'ideyin *(Mur. 1/18). [bir]*

Olmadı vīrāne dil ābād elinden dōstuñ
Olmadum vaṣl ile bir dem şād elinden dōstuñ *(Mur. 2/2). [bir]*

Ḳanda kim bir ḫar-mizāc aġyārı bulsa yār olur
Aġlamaḳdan gözlerüm her laḥẓa cūy[ī]-bār olur *(Mur. 2/9). [bir]*

Vaṣlı ile bir nefes dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ġamdan göñlümi bir laḥẓa āzād itmedi *(Mur. 2/17). [bir]*

Vaṣlı ile bir nefes dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ġamdan göñlümi bir laḥẓa āzād itmedi *(Mur. 2/18). [bir]*

Dil-berüñ çün bulmaduñ vaṣlına iy Cem dest-res
Olmaduñ ʿālem içinde şād u ḫurrem bir nefes *(Mur. 2/26). [bir]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/17). [bir]*

Bir şemmesi derdümüñ yazılmaz
Evrāḳ-ı semā olursa mektūb *(Terc. 1/41). [bir]*

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān *(Terc. 1/51). [bir]*

Bir noḳṭa gibi dāyireye aldı fi'l-meṣel
Beytü'l-ḥarāmı ṣaḥn-ı ṣafāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/9). [bir]*

Bir pāyesini ḳaṭʿ idemez fikr-i mā-sivā
Gör nice yücedür derecātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/45). [bir]*

Kimüñ sitāresine düşerse saʿīd olur
Bir ḳurʿa idi ʿāleme fāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/52). [bir]*

Miʿrāc gicesindeki ḥāli Muḥammedüñ
Bir ḳılı biñ yararsa daḫı ʿaḳl-ı ḫurde-bīn *(Terk. 1/72). [bir]*

Gelmez ḫayāl [ü] vehme ḫayāli Muḥammedüñ
Bir ḥarf vaṣfın itmeye ervāḥ-ı mā-sivā *(Terk. 1/74). [bir]*

Bir ḳaṭre āb-ı raḥmet ile yur cihānı heb
Gelmez lisāna luṭfı ḥisābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/135). [bir]*

Bulur nevālesi ile nevā bī-nevā-yı dīn
Bir süfre yaydı luṭf-ı naʿīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/172). [bir]*

Bir ḳaṭresinde cürm-i cihān ʿafv olur ḳamu
Gelmez ḳıyāsa luṭf-ı ʿaẕīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/183). [bir]*

Keşf itdügince süfre ṣımāṭ-ı nübüvveti
Bir ḳur[ı] ḳurṣ oḳur meh[i] nānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/230). [bir]*

Ḳanda bir ehl-i ṣafā var ise virürsin belā
Ol cihetdendür saña dirler melāl-efzūn felek *(Terk. 2/51). [bir]*

Derd ü belā vü hecr ile bīmār ider müdām
Ḳılmaz bu ben şikestesine bir devā felek *(Terk. 3/10). [bir]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/39). [bir]*

Düşmenler içre niçe ʿaceb ḥāle uġradum
Bir dōst yoḳ kim eyleye bir merḥabā dirīġ *(Terk. 3/42). [bir]*

Ger siḥr bilmeyeydüñ eyā dehr-i pīre-zen
Bir gün eşer ḳılurdı saña āh-ı ṣubḥ-gāh *(Terk. 3/64). [bir]*

Bir laḥẓa hem-dem olmadı bu baḫt-ı bī-vefā
Yār olmadı baña yine bu ṭāliʿ-i siyāh *(Terk. 3/65). [bir]*

Bir dem ki derdüm añuban efġāna başlasam
Yol bulur idi saḳf-ı semāvāta āh ü vāh *(Terk. 3/67). [bir]*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n'idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n'idem *(Terk. 3/73). [bir]*

Naṭʿ-ı zemīnde ġam beni bir gün ʿadem ḳılur
Kendü oyunum ile çü şeh-māt olmışam *(Terk. 3/79). [bir]*

Dīvāne gibi idemezem bir nefes ḳarār
Şād olmasun cihānda ki ʿaḳlum ṭaġıtdı ġem *(Terk. 3/83). [bir]*

Bir yire gelmişem ki bedeldür caḥīmden
Baña maḳām olmış iken sāḫat-i İrem *(Terk. 3/85). [bir]*

Bir diñler ādem olsa neler şerḫ iderdi dil
Zīrā ki çoḳ-durur bu zamānuñ şikāyeti *(Terk. 3/95). [bir]*

bir: *Bir kere, bir defa.*

ʿIşḳuñuñ yolında cānā olmışam şöyle faḳīr
Müsteḥaḳḳam vir baña bir būse laʿlüñden zekāt *(G. 22/6). [bir]*

Ruḫ u zülfi ḫayāli geçdi gözden
Bir ay geçdi giceye yoḳ nihāyet *(G. 24/4). [bir]*

Biñ cān ü göñül şeker lebüñden
Bir būseñe kem behādur iy dōst *(G. 26/24). [bir]*

Bir gice ḳapuñ ḫār ü ḫasında yatan içün
Bālīn-i vaṣaḳ pister-i sincāb ne ḥācet *(G. 29/3). [bir]*

Bir kerre yañılup ḫaṭuña beñzerem dimiş
Oldı bu yüz ḳarası ile şerm-sār nesḫ *(G. 40/11). [bir]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/13). [bir]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/5). [bir]*

Āteş-i ʿışḳ ile her dem dil ü cān oda yanar
Bir kez āh eyler isem iki cihān oda yanar *(G. 90/2). [bir]*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/6). [bir]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümūne bu yiter *(G. 98/5). [bir]*

Ḳondı çün kim ḫāne-i dilde belā vü derd ü ġam
Bunca mihmāna ʿaceb yiter mi bir biryān ciger *(G. 98/8). [bir]*

Yā ḫayālüñ dilde olsun yā ġamuñ
Çünki bir iḳlīme yiter şāh bir *(G. 107/8). [bir]*

Yā ḫayālüñ dilde olsun yā ġamuñ
Çünki bir iḳlīme yiter şāh bir *(G. 107/8). [bir]*

Ne cām içildi ġam mey-ḫānesinde
Ki dil bir cürʿadan mest-i ezeldür *(G. 109/4). [bir]*

Yār benden bir vefāyı çoḳ görür
Bir vefā ḳandan cefāyı çoḳ görür *(G. 110/1). [bir]*

Yār benden bir vefāyı çoḳ görür
Bir vefā ḳandan cefāyı çoḳ görür *(G. 110/2). [bir]*

Ḳuluñam didüm yüzüme baḳmadı
Āh kim bir merḥabāyı çoḳ görür *(G. 110/4). [bir]*

Ḳollarından ṭarḥ idüp ḳodı Cemi
Buncadan bir bī-nevāyı çoḳ görür *(G. 110/14). [bir]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/12). [bir]*

Dil gözinden ḫālet-i laʿlin ṣorar
Mest iken bir būseye iḳrār alur *(G. 118/8). [bir]*

Serv şol resme ḫacel itmiş görüp Ṭūbā ḳadüñ
Bir ayaḳ daḫı eline girse büstāndan gider *(G. 122/12). [bir]*

N’ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/11). [bir]*

Birinüñ āhū gözinüñ ḥamlesi ṣayd-ı cihān
Birinüñ bir ġamzesine döyemez biñ ṣīr-i ner *(G. 138/12). [bir]*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir ṣīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/17). [bir]*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir ṣīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/18). [bir]*

Birinüñ müjgān-ı tīri ʿāleme nāvek-fiken
Birinüñ bir ġamzesi ʿuṣṣāḳa biñ ḫancer çeker *(G. 138/22). [bir]*

Bir ḳadem baṣsañ kenār-ı çeşmüme iy serv-i nāz
Serv ʿādetdür ki mesken bir kenār-ı cū ṭutar *(G. 139/5). [bir]*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/10). [bir]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẓer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/2). [bir]*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/16). [bir]*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/16). [bir]*

Çeksem kināra ṣol ḳadi bālāyı bir nefes
Alup dehāna laʿl-i muṣaffāyı bir nefes *(G. 165/2). [bir]*

Öldüm ümīd-i būseñ ile iy ṣanem yitiş
Ḳılma dirīġ nuṭḳ-ı Mesīḥāyı bir nefes *(G. 165/4). [bir]*

Ben her gün eylerem ṭaleb-i vaṣl līkin ol
Dilden ḳomadı vaʿde-i ferdāyı bir nefes *(G. 165/6). [bir]*

Her dem lebi ḫayāline iy ḳan olası dil
Elden düşürme bāde-i ḥamrāyı bir nefes *(G. 165/8). [bir]*

Çün Cem ġamuñla ölmelü bīmār olup-durur
Çoḳ görmegil ʿiyādet-i marżāyı bir nefes *(G. 165/18). [bir]*

Didüm Cem düşdi zülfüñden ayaġa
Didi andan ṭutam bir ḳıl kem olmış *(G. 169/14). [bir]*

Bir kerre germ olup dil uzatmış cemālüñe
Bu cürm içün zebānını şemʿüñ keser maḳaṣ *(G. 179/7). [bir]*

Bir kez öñinde şevḳ ile yanup yaḳılmaġa
Cān atup oda rūşen ider her mekān[ı] şemʿ *(G. 190/37). [bir]*

Gün yüzüñ şemʿine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/8). [bir]*

Şöyle yaturam mürde gibi bir nefesüm yoḳ
Dermānı baña ḳılmaġa Īsī-nefesüm yoḳ *(G. 201/1). [bir]*

Dem-beste vü ḥayrān yaturam bir nefesüm yoḳ
Cān virmege bir mürdeye ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 202/1). [bir]*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m'idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/12). [bir]*

Gül ḳaçan beñzeye yüzüñ ayına
Kim bir ay ḳalmaz geçer bāzār-ı gül *(G. 238/10). [bir]*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/14). [bir]*

Mey-i ʿışḳından ol yārüñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup yürür ayılmadı ḫumārından *(G. 285/3). [bir]*

Leblerüñ cāmından içür luṭf idüp bir cürʿa kim
Mest olup ʿışḳuñ yolında cānı ḳurbān ideyin *(G. 290/5). [bir]*

Ḥalḳa-i zülfeynüñe ḫōş düşmiş ol ḫāl-i siyāh
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki cīm içün *(G. 300/12). [bir]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/8). [bir]*

Bir kerre cemālüñ göreyin tek bu cihānda
Cān ü dilümi al saña şükrāne gerekse *(G. 322/5). [bir]*

Bir naẓer görse idük ayaġına yüz sürüben
Cān fidā ider idük ol meh-i tābānumuza *(G. 342/5). [bir]*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/9). [bir]*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḥāli bir ḳıl üstine *(G. 356/10). [bir]*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḥāli bir ḳıl üstine *(G. 356/9). [bir]*

Bir mūy baġışla Ceme ol zülf-i siyehden
Kim cānı ʿivaż vire bu iḥsānuña şāne *(G. 359/9). [bir]*

Bir mūy ḳoparmışsın o merġūl-i siyehden
Umar mısın anı ki ḳala yanuña şāne *(G. 359/3). [bir]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/5). [bir]*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/9). [bir]*

Bir kerre derdümi añup efġāna başlasam
Yanumca nāleler ḳıla ṣaḥrā benüm bigi *(G. 412/5). [bir]*

Bir görmek ile göñlümi ṣayd eyledi benden
Ben ḫasteyi rüsvā-yı cihān eyledi gitdi *(G. 414/11). [bir]*

Ḥālet-i Cemden eṣer alalı bir pāre ṣabā
Ṭolanur ṭaġ ile ṣaḥrāları dīvāne bigi *(G. 417/9). [bir]*

Leblerüñ bir kez dise iy ʿāṣıḳ-ı bī-çāre gel
Cān-ı ṣīrīnden çıḳarur ʿāṣıḳ-ı bī-çāreyi *(G. 420/5). [bir]*

Gül yüzüñ devrinde cānā nergis-i mestüñ gibi
Mest ü ḥayrān olmaduḳ ʿālemde bir cān ḳalmadı *(G. 424/6). [bir]*

Ḫalḳ-ı ʿālem ḳamu ḥayrān ola bir cilvesine
Ḳılsa ṭāvūs bigi himmeti cevlān-ı kerem *(K. 1/23). [bir]*

Bir kerre tecellī ide diyü gül-i rengīn
Yā ḫōd götüre perdesini ġonce-i zībā *(K. 5/45). [bir]*

Bir loḳma baña ṣunmadı bu maṭbaḫ-ı eflāk
Kim ḳılmadı balını belā ile murabbā *(K. 5/87). [bir]*

Pür-zehr oluban bir pūla olursa behāsı
Degmez bu dükāndan baña bir pāre-i ḥalvā *(K. 5/89). [bir]*

Pür-zehr oluban bir pūla olursa behāsı
Degmez bu dükāndan baña bir pāre-i ḥalvā *(K. 5/90). [bir]*

Ger ġamdan ölürsem baña bir pāre ṣu virmez
Derc olsa felek dürcine iḥyā-yı Mesīḥā *(K. 5/95). [bir]*

İsḳā ide bir ḳaṭresi ẓummā-yı cihānı
Ger luṭfı ṣuyı olur ise ʿāleme saḳḳā *(K. 5/187). [bir]*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/14). [bir]*

Mekketu'llāhı varup bir kez ṭavāf eyledügüñ
Biñ Ḳaraman biñ ʿArab biñ milket-i ʿOsmāndur *(K. 8/3). [bir]*

Ruḫları rengīn lebi mey-gūn ü ʿanber beñleri
Laʿlinüñ bir ḳaṭresi biñ çeşme-i ḥayvāndur *(K. 8/18). [bir]*

Bunlaruñla iy şehenşāh-zāde-i sulṭān-ı Rūm
Bir gice ʿayş eylemek miʿrāc-i ʿarş-istāndur *(K. 8/70). [bir]*

Birlügini bir bilüp dāyim aña şükr itmeyen
Kāfir ü ʿāṣī vü müşrik ḥāric [ü] şeyṭāndur *(K. 8/89). [bir]*

Ḳaçan kim adını ṣorsam yüze yüz
Gülüp dir evveli bir āḫiri yüz *(Mua. 17/2). [bir]*

Eyledüñ vaʿde bir iki kerre
Līk az eyle kerreden iy dōst *(Mua. 36/3). [bir]*

Zülf-i müşkīnüñle yüzüñi gören iy pür-ʿītāb
İki bī-ḥad gice içinde bulur bir āftāb *(Mua. 177/2). [bir]*

Ṭāḳ-ı ḳaşuñda ḥadsüz dil nice ḳıla zārī
İy meh naẓer ḳılayduñ bir göz ucı ile bārī *(Mua. 243/2). [bir]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe baġlar *(Mua. 307/2). [bir]*

Heyhāt yaşlarum aḳalı levḥ-i dilde çoḳ
Bozdı ḥurūf şöyle ki bir varsa iki yoḳ *(Mua. 326/2). [bir]*

Bir ḳılına virseler virmezdüm Oġuz Ḫānumuñ
Genc-i Ḳārūn ile biñ biñ milket-i ʿOsmān felek *(Terk. 2/21). [bir]*

Küffāra esīr eyledüñ İslām ehlini
Bir ṣora göre kimse görür mi revā felek *(Terk. 3/14). [bir]*

İy ḳışşamuz ṣoran berü gel ḥişşe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/32). [bir]*

Düşmenler içre niçe ʿaceb ḥāle uġradum
Bir dōst yoḳ kim eyleye bir merḥabā dirīġ *(Terk. 3/42). [bir]*

bir: *Sıfat veya zarf olarak başına geldiği kelimenin anlamına göre söyleyişe kuvvet katar.*

Nūşın[ı] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Ṣanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/108). [bir]*

bir arada: *Birlikte, beraber.*

Bir arada meger vaṣfın yazarken
İki kez ḫāme kendi kendözinden *(Mua. 88/1). [bir arada]*

Zülfüñi yüzüñde gören dir senüñ
Kim görüpdür bir arada rūz ü şeb *(G. 13/4). [bir arada, -da]*

Dime ḥarāmdur Ceme ṣun cām-ı laʿlüñi
Olmaz bir ārede çü ḥelāl ü ḥarām baḥs *(G. 32/10). [bir ārede]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Rūşen ḳılur bir ārede leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 183/8). [bir ārede]*

bir bir: *Tek tek, birer birer.*

Tā kim diyeyin saña bugün ḥālümi bir bir
Zülfüñ neler eyledügini baña dün iy dōst *(G. 28/11). [bir bir]*

bir daḫı: *Bir daha, artık, bundan sonra.*

Olalı miḥrāb-ı ḳaşuñ ḳıble-i ehl-i niyāz
Ḳılmadum bir āndan ayruḳ ḳıbleye daḫı namāz *(G. 144/2). [bir daḫı]*

Diline almaya Cem bir daḫı tekrār şeker
Çün lebüñ ṣundı aña ḳand-i mükerrer bu gice *(G. 325/15). [bir daḫı]*

Ġamzeñ oḳından şu deñlü ṭoldı dil
Kim bulınmaz bir daḫı tīrüñe yir *(G. 107/10). [bir daḫı]*

bir daḫı: *Bundan başka.*

Bir daḫı var ise ġamzeñ bigi tīġ
İşde başum işde şemşīrüñ begüm *(G. 271/3). [bir daḫı]*

bir dem: *Bir nefeslik zaman, bir an.*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/12). [bir dem]*

Cevr ü ġamuñ eksük itme bir dem
Kim Cem ḳuluña ʿaṭādur iy dōst *(G. 26/29). [bir dem]*

Merve ḥaḳḳı içün dil-i Cem sürmeyüp bir dem ṣafā
Kaʿbe yüzüñ ḥasretinden gözleri Zemzem-durur *(G. 78/13). [bir dem]*

İşigüñ Kaʿbesine bir dem idem diyü güẕer
Niçe yıldur bu hevā ile yiler bād-ı seḥer *(G. 114/1). [bir dem]*

Ṭabīb-i cānsın iy cān gitme bir dem
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz *(G. 149/5). [bir dem]*

Eger gül-şende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz *(G. 149/9). [bir dem]*

Yād-ı lebine sāḳī ṣun bize mey-i bāḳī
Tā kim alavuz bir dem bu ʿayş-ı cihāndan ḥaẓ *(G. 185/6). [bir dem]*

Gül seyrini eyler Cem līkin bulımaz bir dem
Cānāne cemālinsüz büstān-i cināndan ḥaẓ *(G. 185/15). [bir dem]*

Gitmek içün ʿazm çün kim itdüñ iy cān elvedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān elvedāʿ *(G. 189/2). [bir dem]*

Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ
Tā ebed cām-ı Cem ola ṣanemā nām-ı lebüñ *(G. 219/1). [bir dem]*

Uġrayup derd ü belāya cān ü dil
İrmedi bir dem devāya cān ü dil *(G. 237/2). [bir dem]*

Āsitānuñdan beni redd itmesün bir dem Ḫudā
Kim işigüñ ṭopraġıdur devlet ü cāhum benüm *(G. 253/5). [bir dem]*

Gel iy serv-i sehī bir dem kenāra vaḳtidür seyrüñ
Ki yir yüzini āb itdüm gözümüñ çeşme-sārından *(G. 286/5). [bir dem]*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/3). [bir dem]*

Eksük itme cevrüñi bir dem şehā
Kim senüñ cevrüñ Ceme inʿāmdur *(G. 87/13). [bir dem]*

Bu ravża-i kūyuñda maḳām eyleyeli dil
Cennetde muḳīm olmaġa bir dem hevesüm yoḳ *(G. 202/8). [bir dem]*

bir dürlü: *Bir türlü, hiçbir şekilde.*

Evvel ne resme dil ġam-i ʿışḳa esīr idi
Bir dürlü olmadı yine ḥāli bayaġıdur *(G. 126/12). [bir dürlü]*

bir iki: *Birkaç.*

Dil ḫānesine gel ki ciger eyledüm kebāb
Bir iki loḳma ṣun ki olur mā-ḥażar leẕīẕ *(G. 49/18). [bir iki]*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/6). [bir iki]*

Ḳıl ḳanāʿat bu ciger biryānını maʿẕūr ṭut
Bir iki gün ḫāne-i dervīşe mihmānsın begüm *(G. 252/4). [bir iki]*

bir ḳaç: *Bir kaç, az sayıda.*

Ṭopraġa ṣalma dürer-i eşkümi
Düşdi ayaġuña çü bir ḳaç yetīm *(G. 266/6). [bir ḳaç]*

bir ḳıl-: *Bir araya getirmek, iş birliği yapmak.*

Rehā ḳılsam kemend-i āhdan tīr
Ḳılur çarḫuñ ṭoḳuz ḳalḳanını bir *(G. 124/2). [bir ḳılur, -ur]*

bir laḥẓa: *Çok kısa bir an.*

Bir laḥẓa vefāñı görmedüm hīç
Her laḥẓa işüñ cefādur iy dōst *(G. 26/13). [bir laḥẓa]*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẕer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/10). [bir laḥẓa]*

Pīş-keş cānı virürdük yolına ol dil-berüñ
Ger ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizim mihmānumuz *(G. 152/8). [bir laḥẓa]*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ u ṣafā sürmez cihānuñ kār ü bārından *(G. 285/9). [bir laḥẓa]*

Cemi bir laḥẓa sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām itmez ol bil senden ayru *(G. 312/17). [bir laḥẓa]*

Bir laḥẓa meclisümüze eylemedi ṭulūʿ
Ol āftāb-ı burc-ı saʿādet ne fāyide *(G. 328/3). [bir laḥẓa]*

bir naẕer gör-: *Bir kez, kısa bir an görmek.*

Ger göreydi gün yüzüñi iy perī-ruḫ bir naẕer
Dāġ-ı ḥasretle ḳılurdı sīnesin pür-ḫūn ḳamer *(G. 98/1). [bir naẕer göreydi, -e, -y, -di]*

bir nefes: *Bir an.*

Bu Cem ḳuluña raḥm eyle ki ġamdan
Cihān içinde olmaz bir nefes şād *(G. 43/14). [bir nefes]*

Bulmadum ben mübtelā vaṣlına yārüñ dest-res
Olmadum ʿālem içinde şād ü ḫurrem bir nefes *(G. 161/2). [bir nefes]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/9). [bir nefes]*

Çeksem kināra şol ḳadi bālāyı bir nefes
Alup dehāna laʿl-i muṣaffāyı bir nefes *(G. 165/1). [bir nefes]*

Āhumla ṭaşdı eşk biḥārı ʿaceb midür
Cūşa getürdi bu yidi deryāyı bir nefes *(G. 165/14). [bir nefes]*

Gör kim ne başlar oynaya meydānda yoluña
Tek devlet ile eyle temāşāyı bir nefes *(G. 165/16). [bir nefes]*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/13). [bir nefes]*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme sūsen gözüme ḫār gül *(G. 234/11). [bir nefes]*

Çünki cānumdan yaratmış cismüñi cān-āferīn
Bir nefes dūr olma benden kim baña cānsın begüm *(G. 252/12). [bir nefes]*

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy gönül taḫtında sulṭān nicesin *(G. 294/7). [bir nefes]*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 7/4). [bir nefes]*

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur
Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā *(G. 7/6). [bir nefes]*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 6/4). [bir nefes]*

bir nefes: *Bir soluk; bir an.*

Niçe bizden ḳaçasın her nefes aġyāra uyup
Bir nefes hem-dem olup ʿayş idelüm gel berü gel *(G. 228/6). [bir nefes]*

bir ol-: *Birlikte, beraber olmak.*

Şol ḫaṭṭ-ı semen-sāyuña kim ola ki olmaz
Bir naḳş-ı nigār ile nigārā nigerānı *(G. 413/8). [bir olmaz, -maz]*

Sīneme ḳan ile ḳılam taḥrīr
Eger olursa baña derdüm bir *(Mua. 48/4). [bir olursa, -ur, -sa]*

bir vech ile: *Hiçbir sebeple.*

Ẕikri ḫayr olsun beni öldürmege
Ġamzeñüñ bir vech ile taḳṣīri yoḳ *(G. 204/6). [bir vech ile]*

bıraġ-: *Bırakmak, terk etmek.*

Gözlerinden Yaʿḳūbuñ ḳan itdürüben Yūsufı
Geh ḳuyuya bıraġup geh atduran zindān felek *(Terk. 2/10). [bıraġup, -up]*

bī-raḥm ol-: *Merhametsiz olmak.*

Ḳılur dil-dāre dil dāyim taẓallum
Nice bī-raḥm olur itmez teraḥḥum *(G. 250/2). [bī-raḥm olur, -ur]*

bī-raḥm ü dil-āzār ü sitem-kār: *Merhametsiz, kalp kırıcı ve zalim.*

Bir sencileyin ʿāşıḳın öldürici suçsuz
Bī-raḥm ü dil-āzār ü sitem-kār kimüñ var *(G. 103/6). [bī-raḥm ü dil-āzār ü sitem-kār]*

biraz: *Biraz.*

Biraz naḳşını eylerken temāşā
Meger arada bir naḳş oldı peydā *(Mua. 87/1). [biraz]*

O ẕevḳ ile gidüp kendüden āḫir
Biraz yitdi gine kendüye geldi *(Mua. 160/4). [biraz]*

birbiri: *Birbiri.*

Ḥarem-i ḫāne-i dil olmaġa her gözde güzel
Ferşinüñ kūşeleri birbirine oldı bedel *(Mua. 227/2). [birbirine, -n, -e]*

biri: *Biri II sevgililerden biri.*

N'ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 6/2). [biri]*

N'ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 7/2). [biri]*

Cān ü dil olalı saña bende
Her birisi pādişādur iy dōst *(G. 26/8). [birisi, -si]*

Ṣubḥ u ḫorşīd esīr-i sipeh-i ʿışḳ olalı
Biri boynında kefen birisi tīġ elde ṭutar *(G. 114/14). [biri]*

Kaʿbeteyn olalı ṭās-ı ʿışḳuña cān ü göñül
Her biri nerd-i ġamuñda iy ḳamer-ruḫ zārdur *(G. 115/4). [biri]*

Cem nice şerḥ eyleye ol māh-rūlar vaṣfını
Mā-ḥaṣal cevr ü cefāda biri birinden beter *(G. 138/42). [biri]*

Cem nice şerḥ eyleye ol māh-rūlar vaṣfını
Mā-ḥaṣal cevr ü cefāda biri birinden beter *(G. 138/42). [birinden, -n, -den]*

Birinüñ zülf-i siyeh-pūşı Ḫaṭā mülkine şāh
Birinüñ ḫāl-i ruḫı sulṭān-ı Hind-istān geçer *(G. 138/23). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/29). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ zülfeyni tāc-ı devlet içün ʿayn-ı dāl
Birinüñ ḫāk-i rehi ʿizzet nişānından eṣer *(G. 138/28). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ zülfeyni tāc-ı devlet içün ʿayn-ı dāl
Birinüñ ḫāk-i rehi ʿizzet nişānından eṣer *(G. 138/27). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ ḫāl-i ruḫından lālenüñ baġrında dāġ
Birinüñ zülfi ile sünbül ʿillet-i sevdā çeker *(G. 138/26). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ ḫāl-i ruḫından lālenüñ baġrında dāġ
Birinüñ zülfi ile sünbül ʿillet-i sevdā çeker *(G. 138/25). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ zülf-i siyeh-pūşı Ḫaṭā mülkine şāh
Birinüñ ḫāl-i ruḫı sulṭān-ı Hind-istān geçer *(G. 138/24). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ lüʾlüʾ-i lālāsı içün dil rīş-dür
Birinüñ yāḳūtı yanında güher seng-i meder *(G. 138/33). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ müjgān-ı tīri ʿāleme nāvek-fiken
Birinüñ bir ġamzesi ʿuşşāḳa biñ ḫancer çeker *(G. 138/22). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ müjgān-ı tīri ʿāleme nāvek-fiken
Birinüñ bir ġamzesi ʿuşşāḳa biñ ḫancer çeker *(G. 138/21). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ zīnet ruḫ-ı verdinden alur bāġ-ı ḥüsn
Birinüñ cüllāb-ı laʿlinden alur lezzet şeker *(G. 138/20). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/30). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ ʿanber şaçı yanında sünbül ḫāk-i reh
Birinüñ ʿabher gözi ḳatında nergis bī-baṣar *(G. 138/31). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ ʿanber şaçı yanında sünbül ḫāk-i reh
Birinüñ ʿabher gözi ḳatında nergis bī-baṣar *(G. 138/32). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ şerḥ[i] muṭavvel zülfi sırrında ʿıyān
Birinüñ mużmer lebi remzinde metn[i] muḫtaṣer *(G. 138/15). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ lüʾlüʾ-i lālāsı içün dil rīş-dür
Birinüñ yāḳūtı yanında güher seng-i meder *(G. 138/34). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ pāyine sīm-efşānı çeşm-i āftāb
Birinüñ işigi ḫāki kīmyā-yı ʿayn-ı zer *(G. 138/35). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ pāyine sīm-efşānı çeşm-i āftāb
Birinüñ işigi ḫāki kīmyā-yı ʿayn-ı zer *(G. 138/36). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ zülfi hevāsından döker şeh-per peri
Birinüñ ḥüsni naẓīrin görmemiş çeşm-i beşer *(G. 138/37). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ zülfi hevāsından döker şeh-per peri
Birinüñ ḥüsni naẓīrin görmemiş çeşm-i beşer *(G. 138/38). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ laʿline teşne çeşme-i āb-ı ḥayāt
Birinüñ zülf-i siyāhı āb-ı ḥayvāna maḳar *(G. 138/39). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir şīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/18). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ laʿline teşne çeşme-i āb-ı ḥayāt
Birinüñ zülf-i siyāhı āb-ı ḥayvāna maḳar *(G. 138/40). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ müşkīn ṣaçından bū umar müşk-i Ḫoten
Birinüñ lāle lebi yādına içer ḫūn-ı ciger *(G. 138/3). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ müşkīn ṣaçından bū umar müşk-i Ḫoten
Birinüñ lāle lebi yādına içer ḫūn-ı ciger *(G. 138/4). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ ḳandīl-i rūyından alur nūr āftāb
Birinüñ tāb-ı ruḫından nūr umar cirm-i ḳamer *(G. 138/5). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ ḳandīl-i rūyından alur nūr āftāb
Birinüñ tāb-ı ruḫından nūr umar cirm-i ḳamer *(G. 138/6). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ serv-i sehī ḳadd-i ser-efrāzına ḳul
Birinüñ ayaġına yüzin sürer bād-ı seḥer *(G. 138/7). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ serv-i sehī ḳadd-i ser-efrāzına ḳul
Birinüñ ayaġına yüzin sürer bād-ı seḥer *(G. 138/8). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ kimse elini öpmez illā āstīn
Birinüñ kimse belini ḳoçamaz illā kemer *(G. 138/9). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ kimse elini öpmez illā āstīn
Birinüñ kimse belini ḳoçamaz illā kemer *(G. 138/10). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ āhū gözinüñ ḥamlesi ṣayd-ı cihān
Birinüñ bir ġamzesine döyemez biñ şīr-i ner *(G. 138/11). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ āhū gözinüñ ḥamlesi ṣayd-ı cihān
Birinüñ bir ġamzesine döyemez biñ şīr-i ner *(G. 138/12). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ zülfi cihān mülkine sūd eyleye bes
Birinüñ çeşm-i cihān-āşūbına sevdā yiter *(G. 138/13). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ zülfi cihān mülkine sūd eyleye bes
Birinüñ çeşm-i cihān-āşūbına sevdā yiter *(G. 138/14). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ şerḥ[i] muṭavvel zülfi sırrında ʿıyān
Birinüñ mużmer lebi remzinde metn[i] muḫtaṣer *(G. 138/16). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir şīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/17). [birinüñ, -nüñ]*

Birinüñ zīnet ruḫ-ı verdinden alur bāġ-ı ḥüsn
Birinüñ cüllāb-ı laʿlinden alur leẕẕet şeker *(G. 138/19). [birinüñ, -nüñ]*

Ne belādur kim ḳaşuñla kirpügüñ cān ḳaṣdına
Birisi encām-ı nāz eyler biri āġāz-ı nāz *(G. 148/4). [biri]*

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki olur her biri bīmār sensüz *(G. 149/2). [biri]*

Ruḫ u zülfüñ dil ü cān micmerinde
Birisi ʿūd olupdur biri āteş *(G. 170/6). [biri]*

Dün didi ʿuşşāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/7). [birini, -n, -i]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/4). [biri]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri baġlu *(G. 317/12). [biri]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/6). [biri]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/4). [bir[i]]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/4). [bir[i]]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/8). [bir[i]]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/8). [bir[i]]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/6). [bir[i]]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/6). [bir[i]]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/8). [bir[i]]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/10). [bir[i]]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/10). [bir[i]]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri baġlu *(G. 317/12). [bir[i]]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri baġlu *(G. 317/12). [bir[i]]*

Tīr-i ġamzeñ yañılup cāndan güẕer ḳılmış meger
Cān atup biri daḫı irişdi anuñ cāyine *(G. 349/12). [biri]*

Gül yañaḳlu mül ṭudaḳlu meh-liḳā maḥbūblar
Ḥüsn içinde her biri mihr ü meh-i tābāndur *(K. 8/68). [biri]*

Geldügüñ şehr-i Firence bāġ-çesinüñ her biri
Sidre vü Ḫuld u Naʿīm ü ravża-i Rıżvāndur *(K. 8/9). [biri]*

Ṣaġlu ṣollu baş urup ayaġuña yüz sürenüñ
Her biri[si] ḫān vü Sührāb-ı Kābūs Ḫāndur *(K. 8/32). [biri[si], -si]*

Bu ezhāruñ birin ḳıl dilde iḫfā
Ki sen dimedin ola āşikārā *(Mes. 1/7). [birin, -n]*

Zülfeyni o māhuñ biri cīm oldı biri lām
Tā kim dönicek lām bula ṭālib olan nām *(Mua. 97/1). [biri]*

Zülfeyni o māhuñ biri cīm oldı biri lām
Tā kim dönicek lām bula ṭālib olan nām *(Mua. 97/1). [biri]*

Ẕevḳ u ġam bulmaġa gezdüm ʿālemi
Birini buldum birini bulmadum *(Mua. 258/2). [birini, -n, -i]*

Ẕevḳ u ġam bulmaġa gezdüm ʿālemi
Birini buldum birini bulmadum *(Mua. 258/2). [birini, -n, -i]*

Niyāz u ṣabr istersen nigārā
Olardan bende biri var biri yoḳ *(Mua. 315/2). [biri]*

Niyāz u ṣabr istersen nigārā
Olardan bende biri var biri yoḳ *(Mua. 315/2). [biri]*

Kim olıcaḳ nıṣfı nıṣfa münṭabıḳ
Biri birine muṭābıḳdur hemān *(Mua. 340/4). [biri]*

Kim olıcaḳ nıṣfı nıṣfa münṭabıḳ
Biri birine muṭābıḳdur hemān *(Mua. 340/4). [birine, -n, -e]*

Dillü dilince her biri tesbīḥ ider anı
Ṭoldurdı māsivāyı peyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/151). [biri]*

biri: *Birincisi, ilki.*

Neden tezvīr-i ḥüsnüñe ḫaṭ u ḳaşuñ olur şāhid
Biri güç ile gelmişdür ikinci rū-siyāh egri *(G. 403/6). [biri]*

biri biri: *Birbiri.*

Ḳanını nā-ḥaḳ yire ben bendenüñ dökmeklüge
Zülfüñ ü ḳaşuñ biri biri ile el bir eylemiş *(G. 167/10). [biri biri]*

biri birinden: *Birbirinden, biri diğerinden.*

Girse eline biri birinden ḳapuşurdı
Ayaġı tozın kuḥl-i mücevher gibi ḥavrā *(K. 5/175). [biri birinden]*

birisi: *Biri, birisi, belirsizlik zamiri.*

Ṣubḥ u ḫorşīd esīr-i sipeh-i ʿışḳ olalı
Biri boynında kefen birisi tīġ elde ṭutar *(G. 114/14). [birisi]*

Ne belādur kim ḳaşuñla kirpügüñ cān ḳaṣdına
Birisi encām-ı nāz eyler biri āġāz-ı nāz *(G. 148/4). [birisi]*

Ruḫ u zülfüñ dil ü cān micmerinde
Birisi ʿūd olupdur biri āteş *(G. 170/6). [birisi]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/10). [birisi]*

Nālişler idüp her birisi dillü dilince
Bu maṭlaʿ-ı ġarrāyı ider cümlesi işġā *(K. 5/49). [birisi]*

bī-rıżā: *Rızasız, isteksiz.*

Ḳıldum diyār-ı yāri ḳoyup ben gedā sefer
Allāh ki nice müşkil imiş bī-rıżā sefer *(G. 123/2). [bī-rıżā]*

Ḫālüñ ol Hindū-durur kim bī-rıżā
Gül-şen-i ḥüsnüñ temāşā eylemiş *(G. 172/11). [bī-rıżā]*

bī-rıżā: *Rızasız, izinsiz.*

Gezerken ḥüsni bāġın didi ʿaḳlum
Ne içün bī-rıżā büstāne girdüñ *(G. 225/6). [bī-rıżā]*

Hey ne güstāḫ olur ol zülf-i siyehler bī-rıżā
Gül direrler gül-şen-i ḥüsnüñde Hindūlar gibi *(G. 422/5). [bī-rıżā]*

birle: *İle edatı.*

Ḫabībüm nāz birle girmiş āle
Ki ʿāşıḳ göñlin ol āl ile ala *(G. 332/1). [birle]*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(K. 7/64). [birle]*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-i şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem *(K. 7/73). [birle]*

Elif rākiʿ olup dāl oldı bī-ḫem
Ki olalar maḥabbet birle hem-tā *(Mua. 169/2). [birle]*

birlüg: *Birlik II tevhid.*

Cümle eşyā birlügüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varluḳ varluġuña ʿālem içre oldı dāl *(K. 3/21). [birlügüñe, -üñ, -e]*

Birlügini bir bilüp dāyim aña şükr itmeyen
Kāfir ü ʿāṣī vü müşrik ḥāric [ü] şeyṭāndur *(K. 8/89). [birlügini, -i, -n, -i]*

bīrūn: *Dışarı, hariç.*

Ḳaşlaruñ yāsına Cem ḳurbān olaldan iy perī
Tīr-i ġamzeñ cān ü dilden bir nefes bīrūn degül *(G. 232/10). [bīrūn]*

birūn ol-: *Dışarı çıkmak II ölmek (canın çıkması bağlamında).*

Dil-berā derdüñ ile bu tenden
Cān birūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/8). [birūn oldı, -dı]*

biryān: *Kebap.*

Ḳondı çün kim ḫāne-i dilde belā vü derd ü ġam
Bunca mihmāna ʿaceb yiter mi bir biryān ciger *(G. 98/8). [biryān]*

Ḳıl ḳanāʿat bu ciger biryānını maʿẕūr ṭut
Bir iki gün ḫāne-i dervīşe mihmānsın begüm *(G. 252/3). [biryānını, -ı, -n, -ı]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/10). [biryān]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/4). [biryān]*

Ser-be-ser Mıṣrī çinīler kāse-i Faġfūrlar
Keklik ü ṭurna gügercīn ḳuzular biryāndur *(K. 8/56). [biryāndur, -dur]*

Dili biryān [ü] çeşmi giryānum
Ḳoma bī-ḫāṣıl ola sulṭānum *(Mua. 332/1). [biryān]*

biryān eyle-: *Kebap etmek.*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/14). [biryān eyledüm, -dü, -m]*

biş-: *Pişmek.*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazġan felek *(Terk. 2/11). [bişse, -se]*

Ḳıbḳızıl müşk ile bişmiş tāze balıḳ etleri
Kāse-i Çīn[ī]de ḳand ile gül-āb efşāndur *(K. 8/59). [bişmiş, -miş]*

bī-ṣafā: *Mutsuz.*

Āh elüñden her zamān iy ḫāyin ü ḫūn-ḫʷār felek
Bī-beḳāsın bī-ṣafā bī-vezn ü bī-lenger felek *(Terk. 2/32). [bī-ṣafā]*

bī-sāḳ u bī-ḳadem: *Bacaksız (baldır, incik) ve ayaksız.*

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġı içün
Geldi ki ḫıdmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem *(K. 7/30). [bī-sāḳ u bī-ḳadem, -a]*

bisāt: *Döşeme, kilim, halı.*

İşigüñ ḫāki bisāṭın naṭʿ-ı dībā bilmeyüp
Ṭaşdan özge bulmasun bālīn-i sincāb isteyen *(G. 307/13). [bisāṭın, -ı, -n]*

Bir kuḥlī bisāṭ urdı zemīn üzre zamān kim
Eṭrāfı müzerkeş içi dībā-yı muṭallā *(K. 5/5). [bisāṭ]*

bī-sebeb: *Sebepsiz.*

Bī-sebeb niçün idersin ḳan didüm
Didi ḥükm-i şāhda olmaz sebeb *(G. 13/11). [bī-sebeb]*

Ġamzeñ eyler cānum almaġa nizāʿ
Bī-sebeb cān almaḳ itme iḫtirāʿ *(G. 186/2). [bī-sebeb]*

bī-şekk ü rīb: *Şeksiz şüphesiz.*

Bizi Mıṣra ṣalıvirdürmedi alıḳodı āḫir
Ṣıdı ʿahdi Maġalmalyestori bī-şekk ü rīb ancaḳ *(K. 9/14). [bī-şekk ü rīb]*

bī-ser ü pāye: *Başsız ve ayaksız.*

Bu bī-ser ü pāye sen kerem ḳıl
Raḥm eyle ki ḫāl[i] oldı müşkil *(Mua. 129/1). [bī-ser ü pāye]*

bī-sīm ü zer: *Altın ve gümüşsüz II parasız.*

Bī-sīm ü zer olmadı müyesser çü viṣālüñ
Gözüm yaşı sīm ü yüzümüñ rengi zer olsun *(G. 299/7). [bī-sīm ü zer]*

bī-sitāre: *Talihsiz, bahtsız.*

Eşküm sitāresi şu ḳadar aḳdı dīdeden
Ki adum bu ʿālem içre şehā bī-sitāredür *(G. 94/4). [bī-sitāredür, -dür]*

Ḥad yoḳ belā-yı dehre yüz ur āsitānına
Dök yaşlaruñ sitāresin iy bī-sitāre Cem *(G. 273/14). [bī-sitāre]*

bī-sitāre: *Talihsiz, bahtsız; yıldızı sönmüş.*

Bī-sitāre yaraşur mı ki gezem ʿālemi ben
Zeyn iken necm-i ʿaṭā ile şeb-istān-ı kerem *(K. 1/121). [bī-sitāre]*

bismil: *Kesilmiş, boğazlanmış II kurban.*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḥā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/2). [bismil]*

bismil ḳıl-: *Kurban etmek, kesmek, boğazlamak.*

Didi dün baña yār kim iy Cem
Seni ġamzemle ḳıluram bismil *(Mua. 50/2). [bismil ḳıluram, -ur, -am]*

bismillāh: *Allah'ın adıyla.*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḥā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/2). [bismillāh]*

bismillāḥi'r-raḥmāni'r-raḥīm: *Rahman ve rahim olan Allah'ın adı ile.*

Ġamzesi tīġın çeküp ḳaṣduma ol yār-i ḳadīm
Ḳaṣd-ı bismil ḳılsa bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm *(G. 262/2). [bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm]*

bī-suʾāl: *Sorgusuz, sualsiz.*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʾāl *(K. 3/18). [bī-suʾāl]*

bī-şübhe: *Şüphesiz, kesin, tereddütsüz.*

Bī-şübhe lebüñ şarāb-ı nābı
Dil-ḫastesine şifādur iy dōst *(G. 26/19). [bī-şübhe]*

bī-şümār: *Sayısız, pek çok.*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı hisāba gelmez ü iḥsānı bī-şümār *(K. 2/16). [bī-şümār]*

bişür-: *Pişirmek.*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/10). [bişürür, -ür]*

bit-: *(Tohum için) Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek.*

Hevā-yı ḳaddüñe cān vireli Cem
Bitüpdür türbesi ḫākinde şimşād *(G. 48/14). [bitüpdür, -üp, -dür]*

Didüm iy meh şol ẕeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/6). [bitmiş, -miş]*

Devr-i ḥüsnüñde lebüñ yādına dāyim ḳan yuṭar
Gül-şen-i cennetde bitmiş tāze ʿunnāb isteyen *(G. 307/4). [bitmiş, -miş]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile cān virürsem
Ne reyḥānlar bite bu keʾs-i serde *(G. 343/10). [bite, -e]*

Çemendür ṣanki ṣu altında bitmiş
Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı dil-ber çeşm-i terde *(G. 343/5). [bitmiş, -miş]*

Serv ḳaddüñde turunc-ı ġabġabuñ sībin gören
Dir nihāl-i şīve vü nāz üzre bitmiş tāze bih *(G. 348/4). [bitmiş, -miş]*

Cān meşāmına irer būy-ı ḥayāt-ı ebedī
Bāġ-ı ḫilḳatde bitelden berü reyḥān-ı kerem *(K. 1/22). [bitelden, -elden]*

Her sebzede bitmiş ḫaṭ-ı dil-ber bigi sūsen
Her bāġda var ruḫları gibi gül-i raʿnā *(K. 5/39). [bitmiş, -miş]*

Ger hevā-yı ḫaṭ-ı sebzüñle ölem ḳabrüme gel
Ki biten sebzelerüm ḥālümi ʿarż ide saña *(G. 8/6). [biten, -en]*

Ḫaṭṭ-ı sebzüñ ʿārızuñda bitmedin olmış ʿıyān
Ṣan ḫayāl-i sebze-i nev-reste āb altındadur *(G. 86/3). [bitmedin, -me, -din]*

Ḫaṭṭı irişdi ise n'ola ġam yime göñül
Kim gül-sitān içinde biter sebze-zār ḫaṭ *(G. 182/4). [biter, -er]*

Ḫasret-i ḫaṭṭuñla cān virdügümi şerḥ eyleye
Dil uzadup sinümüñ üstinde biten her giyāh *(G. 327/10). [biten, -en]*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/14). [biter, -er]*

Ḫasret-i ḫaṭṭuñ ile ger öle Cem
Saña ḫālin diye biten giyehi *(G. 382/10). [biten, -en]*

Ḳad-i servüñ ḫayālini gözüm yaşı ile ṣuvardum
Maḥabbet sebze-zārında ki bitmeye giyāh egri *(G. 404/6). [bitmeye, -me, -(y)e]*

Biter behişt mīvesi gerçi leẕīẕ ü ter
Bitmeye leblerüñdeki ḫurmā-yı ter gibi *(G. 408/5). [biter, -er]*

Biter behişt mīvesi gerçi leẕīẕ ü ter
Bitmeye leblerüñdeki ḫurmā-yı ter gibi *(G. 408/6). [bitmeye, -me, -y, -e]*

Faẓlı ile ḳayırur dü-cihān ḥālini ḳamu
Luṭfı ile bitürür ḳurı aġaçda berg ü bār *(K. 2/24). [bitürür, -ür, -ür]*

Eşcār-ı ümīdümde ḳaçan bitdi yimiş kim
Bī-ḫār ben andan yimiş olsam iki ḫurmā *(K. 5/97). [bitdi, -di]*

Serv-ḳaddüñ üzre naḳş-ı zülfüñe ḳılan naẕer
Serv-i sīmīn üzre ṣanur ḫūşe-i müşkīn biter *(Mua. 163/2). [biter, -er]*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Lezzet virürse ceẕbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/107). [bite, -e]*

bit-: *Yetişmek, çıkmak.*

Bī-behā oldı ʿaḳīḳ-i Yemen-i cūd ü ʿaṭā
Baḥr-i luṭfuñda bitelden berü mercān-ı kerem *(K. 1/46). [bitelden, -elden]*

Bitdükçe gün yüzüñde şehā nev-resīde ḫaṭ
Sünbülle zeyn olur ṣanasın güller āresi *(G. 416/7). [bitdükçe, -dükçe]*

bī-taʿab: *Zahmetsiz, eziyetsiz.*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüd bī-taʿab
Ḳamu maḫlūḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl *(K. 3/19). [bī-taʿab]*

bī-tekellüf: *Zahmetsiz, sıkıntısız II kendi rızasıyla.*

Eyā Cem bī-tekellüf yāre varmaḳ
Degül midür saʿādet ben ġarībe *(G. 339/13). [bī-tekellüf]*

bī-tekellüf: *Külfetsiz, sıkıntısız.*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüd bī-taʿab
Ḳamu maḫlūḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl *(K. 3/20). [bī-tekellüf]*

bī-tereddüd: *Tereddütsüz.*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüd bī-taʿab
Ḳamu maḫlūḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl *(K. 3/19). [bī-tereddüd]*

bitür-: *(Tohum için) Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek.*

Siḥr ider beñzer ʿiẕārı ayına
Kim bitürdi āteş-i ruḫ-sārı gül *(G. 238/12). [bitürdi, -di]*

Her kimi ki ḫāk eyleye ol ḫaṭṭ-ı semen-sā
Bitüre hemīşe teni ṭopraġı benefşe *(G. 344/14). [bitüre, -e]*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/18). [bitürür, -ür]*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/10). [bitürür, -ür]*

Bitürdi leblerüñ yine ḫurmā-yı ter leẕīẕ
Devr-i lebüñde bize bu ḫurmā yiter leẕīẕ *(G. 49/1). [bitürdi, -di]*

bī-vāsıṭa: *Vasıtasız , aracısız.*

Līk bī-vāsıṭa ḥālüm saña ʿarż eylemege
Bu redīfi baña ʿarż eyledi ḫullān-ı kerem *(K. 1/69). [bī-vāsıṭa]*

bī-vefā: *Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan (sevgili).*

Ḫāk olduġı Cem ġamuñla dirīġ
Oldı sen bī-vefā yolında hebā *(G. 5/14). [bī-vefā]*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 6/8). [bī-vefā]*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 7/8). [bī-vefā]*

Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/10). [bī-vefā]*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/8). [bī-vefā]*

Cem faḳīre ḳılmadı her-giz vefā
Bī-vefā dil-dār elinden elġıyās *(G. 31/14). [bī-vefā]*

Ümīdi zülfüñe ṭutdum velī āh
O daḫı ʿömr bigi bī-vefādur *(G. 79/18). [bī-vefādur, -dur]*

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭar sensüz *(G. 149/3). [bī-vefā]*

Ḫāk olduġı belā vü ġam ü derdüñ ile Cem
Sen bī-vefā yolında dirīġā hebā-y-imiş *(G. 173/14). [bī-vefā]*

Dil-dār baña ʿahde vefā ḳılmadı dirīġ
Ol daḫı ʿömr bigi n'idem bī-vefā-y-imiş *(G. 173/10). [bī-vefā-y-ımış, -y, -ı, -mış]*

Lāle-ruḫlar āresinde iḫtiyār idüp yine
Sevmişem bir bī-vefā dil-dārı kim dünyāda yoḳ *(G. 208/4). [bī-vefā]*

Zülfi daḫı bī-vefāluḳ gösterür
Düşeli ol bī-vefāya cān ü dil *(G. 237/13). [bī-vefāluḳ, -luḳ]*

Zülfi daḫı bī-vefāluḳ gösterür
Düşeli ol bī-vefāya cān ü dil *(G. 237/14). [bī-vefāya, -y, -a]*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/12). [bī-vefāyı, -y, -ı]*

Ṣūretidür aduñuñ iy bī-vefā
Ḫātime-i ḫatm-i kelām-i Ḫuẕā *(Mua. 24/1). [bī-vefā]*

Ebr-i zülfüñ teşne-dildür ḳanuma iy bī-vefā
Āḫir andan bulısardur bilürem derde devā *(Mua. 124/1). [bī-vefā]*

N'itdüm cihānda saña eyā bī-vefā felek
Kim ben şikeste-dilden idersin devā dirīġ *(Terk. 3/51). [bī-vefā]*

İy dōstlar görüñ yine bu bī-vefā felek
Ḳıldı belā-yı dehre beni mübtelā felek *(Terk. 3/1). [bī-vefā]*

bī-vezn ü bī-lenger: *Ölçüsüz, dengesiz, sarkaçsız.*

Āh elüñden her zamān iy ḫāyin ü ḫūn-ḫʸār felek
Bī-beḳāsın bī-ṣafā bī-vezn ü bī-lenger felek *(Terk. 2/32). [bī-vezn ü bī-lenger]*

biz: *Birinci çoğul şahıs zamiri.*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 6/4). [bizden, -den]*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 7/4). [bizden, -den]*

Zülfüñ göreli ʿanber-i ḫōş-bū didi müşke
Ḳatında bunuñ oldı bizüm yüzümüz esved *(G. 42/4). [bizüm, -üm]*

Bitürdi leblerüñ yine ḫurmā-yı ter leẕīẕ
Devr-i lebüñde bize bu ḫurmā yiter leẕīẕ *(G. 49/2). [bize, -e]*

Niçün añmaz iy ṣanem bizi şeker senbūseden
Laʿl-i nāb-ı şekkerīnüñ kim şeker pālūdedür *(G. 101/7). [bizi, -i]*

Luṭf u kerem çü ʿāṣıḳa cānāneden gelür
Senden belā vü ġam bize cānā neden gelür *(G. 108/2). [bize, -e]*

Sensüz sefer ṣafā degül iy Sidre-ḳad bize
Sen bile olıcaġız olur müntehā sefer *(G. 123/9). [bize, -e]*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz *(G. 150/9). [biz]*

Raḥm eyle vaḳtidür bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı hecrüñ ile intiẓārumuz *(G. 150/11). [bize, -e]*

Ger ṭaleb ḳılur isem laʿlüñi n'ola dem-be-dem
Çün kim oldur bizüm iy meh çeşme-i ḥayvānumuz *(G. 151/8). [bizüm, -üm]*

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Ṭañ mı kim cevri çoḳ ider bize ol cānānumuz *(G. 152/6). [bize, -e]*

Pīş-keş cānı virürdük yolına ol dil-berüñ
Ger ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizim mihmānumuz *(G. 152/8). [bizim, -im]*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/11). [biz]*

Bu zülf-i müşk-būyuña baş ḳoşalı göñül
Bū ḳaldı bizde ḳalmadı ṣabr u ḳarārumuz *(G. 153/4). [bizde, -de]*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/11). [bize, -e]*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/12). [bizüm, -üm]*

Yā mücībe's-sāyilīn fürḳatden olmaġa ḫalāṣ
Sen meded ḳıl bize kim yoḳdur bizüm dermānumuz *(G. 158/12). [bize, -e]*

Ol melek ger bu gice olsa bizüm mihmānumuz
Cennet olurdı hemān bu külbe-i aḥzānumuz *(G. 158/1). [bizüm, -üm]*

Yā mücībe's-sāyilīn fürḳatden olmaġa ḫalāṣ
Sen meded ḳıl bize kim yoḳdur bizüm dermānumuz *(G. 158/12). [bizüm, -üm]*

Yād-ı lebine sāḳī ṣun bize mey-i bāḳī
Tā kim alavuz bir dem bu ʿayş-ı cihāndan ḥaẓ *(G. 185/5). [bize, -e]*

Ṭulūʿ itmedi ol meh revzenümden
Yoġ imiş iy dirīġā bizde ṭāliʿ *(G. 187/8). [bizde, -de]*

Göñül bizden gidüp zülfine vardı
Ki olur mevcūd olan aṣlına rāciʿ *(G. 187/11). [bizden, -den]*

Deryā-yı ʿışḳuña düşeni ṣanma ḳurtula
Zīrā ki yoḳ-durur bilürüz biz kenār-ı ʿışḳ *(G. 198/16). [biz]*

Niçe bizden ḳaçasın her nefes aġyāra uyup
Bir nefes hem-dem olup ʿayş idelüm gel berü gel *(G. 228/5). [bizden, -den]*

Hele biz derdüñ iltimās idelüm
Ḥāṣıl olmazsa mültemes n'idelüm *(G. 251/7). [biz]*

Berü ṣun sāḳī cām-ı erġavānı
Ki dil-ber oldı cāndan bize maḥrem *(G. 257/6). [bize, -e]*

Çü dil-ber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġem *(G. 257/9). [bize, -e]*

Ceme ṣun sāḳiyā cām-ı mey-i nāb
Ki cāndan dil-ber oldı bize hem-dem *(G. 257/14). [bize, -e]*

Gözlerüñ ġamz ile senüñ ḳaṣd-ı cān ü dil ḳılur
İy perī-peyker bizümle böyle āl itmek neden *(G. 287/6). [bizümle, -üm, -le]*

Āh kim iy ḫaste-dil terkümüz uraldan bizüm
Ol perī-ṣānuñ perīṣān zülfine pā-mālsin *(G. 298/11). [bizüm, -üm]*

Çünki ol ḥūr-i cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz cennet-i meʾvā bu gice *(G. 324/5). [bizüm, -üm]*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacabā yoḳsa bize
Leyletü'l-ḳadr midür ki oldı muḳadder bu gice *(G. 325/5). [bize, -e]*

N'ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/12). [bize, -e]*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/13). [bize, -e]*

Niçe bir nāz idesin şol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/2). [bizi, -i]*

Ger ḫayāli ola yārüñ dile mihmān bu gice
Pīş-keş-i cān virelüm biz daḫı mihmānumuza *(G. 342/12). [biz]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/2). [bizüm, -üm]*

Ne revādur ki eyā şāh-ı cihān her şeb ü rūz
Ḳılasın ḫande bizüm nāle vü efġānumuza *(G. 342/10). [bizüm, -üm]*

Sāḳiyā devr-i Süleymāndur el ur cām-ı Ceme
Bize mey ṣun içelüm çāre budur def'-i ġeme *(G. 365/2). [bize, -e]*

Cān virecek iken bize ol laʿl-i Mesīḥā
Cānumuzı ardınca revān eyledi gitdi *(G. 414/5). [bize, -e]*

Bir yirde ʿaceb ḳalmadı mı ġayret-i İslām
Kim bizi arar kimsene bulınmaya aṣlā *(K. 5/124). [bizi, -i]*

Şol oġraş bozdı Papa ḥīlesin biz de ḫalāṣ olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı şīb ancaḳ *(K. 9/37). [biz]*

Duʿā idüñ bize iy dōstlar īmān ola rūzī
Taḥammül müşkil oldı ʿāṣıḳa ʿālem raḳīb ancaḳ *(K. 9/43). [bize, -e]*

Şıyup Papayı ḥarb ile Fırancesse bizi aldı
Gehī iẓhār-ı luṭf itdi gehī virdi nehīb ancaḳ *(K. 9/35). [bizi, -i]*

Ḳalup pejmürde ḳaç yıl Papaya teslīm idüp düşmen
Alup gitdi bizi serheng-i erbāb-i ṣalīb ancaḳ *(K. 9/26). [bizi, -i]*

Bizi Mışra ṣalıvirdürmedi alıḳodı āḫir
Şıdı ʿahdi Maġalmalyestori bī-şekk ü rīb ancaḳ *(K. 9/13). [bizi, -i]*

Sipās ü şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki ümmet ḳıldı bizi Muṣṭafāya *(Mes. 1/2). [bizi, -i]*

Bizden öñdin yār eger meydāna baṣarsa ḳadem
İy niçe şūrīdeler baş oynaya her dem-be-dem *(Mua. 56/1). [bizden, -den]*

Bizden dil alup sen yine iy şāh-ı yeg-āne
Ḳılduñ bizi rüsvā n'idelüm cümle cihāne *(Mua. 120/1). [bizden, -den]*

Bizden dil alup sen yine iy şāh-ı yeg-āne
Ḳılduñ bizi rüsvā n'idelüm cümle cihāne *(Mua. 120/2). [bizi, -i]*

Göñül alalı bizden nevk-i müjgān
Feraḥdur ġamze-i pür-kīnüñ iy cān *(Mua. 137/1). [bizden, -den]*

Biz dil-āşüfte zülfüñe ṣanemā
Düşeli virmişüz belāya rıżā *(Mua. 172/1). [biz]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/17). [bize, -e]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/18). [bizüm, -üm]*

Mülk-i Yūnāna ser-ā-ser ḥükm iderken āh kim
Eyledüñ mesken bize şimdi Fireng-istān felek *(Terk. 2/14). [bize, -e]*

bīzār ḳıl-: *Bıktırmak, usandırmak; rahatsızlık vermek.*

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı *(G. 386/2). [bīzār ḳıldı, -dı]*

bīzār ol-: *Rahatsız, canı sıkılmış olmak.*

Her ḳaçan kim beni bī-zer göre bīzār ola yār
Cān ü dil vuṣlatı bāzārını zerden güniler *(G. 121/15). [bīzār ola, -a]*

bīzār ol-: *Bıkmak, usanmak.*

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyüm
Ki oluram cāndan bī-zār sensüz *(G. 149/12). [bī-zār oluram, -ur, -am]*

bī-zer: *Parasız pulsuz, meteliksiz.*

Her ḳaçan kim beni bī-zer göre bīzār ola yār
Cān ü dil vuṣlatı bāzārını zerden güniler *(G. 121/15). [bī-zer]*

Sīm-berlerden murād umma yüri bī-zer daḫı
Kim zer ile feṭḥ olısar bend-i İskender daḫı *(Mua. 204/1). [bī-zer]*

bizüm-çün: *Bizim için.*

Bu müddet eger böyle medīd olur ise āh
Ṭaş daḫı bizüm-çün diye ḥayfā vü dirīġā *(K. 5/128). [bizüm-çün]*

bi’ẕ-ẕāt: *Kendi, kendisi.*

Laʿl-i dür-bār-ı ḥabībe olmadı cevher ʿaraż
Laʿli çün maḳṣūd bi’ẕ-ẕāt oldı cevher bi’l-ʿaraż *(G. 181/2). [bi’ẕ-ẕāt]*

bī-vefā: *Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan (sevgili).*

İy Cem çü bī-vefā-durur ol yār-i pür-cefā
Çekmek yolında bunca meşaḳḳat ne fāyide *(G. 328/11). [bī-vefā-durur, -durur]*

boş elle gel-: *(Misafirliğe veya bir yere giderken) yanına bir şey almadan gelmek.*

Ġamzeñ ḫadengi cān ü dili ḫūn idüp didi
Boş elle gelmemege bunı armaġān ṭutuñ *(G. 220/12). [boş elle gelmemege, -me, -meg, -e]*

boy: *Boy, endam, kamet.*

Ṭūbā boyuñı göreliden serv çemende
Şermende olup ṭoġrısı didi ki zihī ḳad *(G. 42/15). [boyuñı, -uñ, -ı]*

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād *(G. 43/12). [boyuña, -uñ, -a]*

Görse Ṭūbā boyuñı ṣalınduġuñ vaḳtin ṣehā
Başın ayaġa ṣalup şermende olur serv-i sitīġ *(G. 193/5). [boyuñı, -uñ, -ı]*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/2). [boyı, -ı]*

Her ḳaçan Ṭūbā boyuñı görse iy şāh-ı cihān
Utanup boyuña ḳarşu secde ider serv-i çemen *(G. 279/8). [boyuña, -uñ, -a]*

Her ḳaçan Ṭūbā boyuñı görse iy şāh-ı cihān
Utanup boyuña ḳarşu secde ider serv-i çemen *(G. 279/7). [boyuñı, -u, -ñ, -ı]*

Boyuñı çemende göricek ditreye ʿarʿar
Vaṣfın dişüñüñ işidicek āb ola lüʾlü *(G. 314/11). [boyuñı, -uñ, -ı]*

boya-: *Boyamak, renk vermek.*

Ḫūn-ı eşküm çü degül mūcib-i sürḫī-i şafaḳ
Her gice dāmen-i çarḫı boyayan reng nedür *(G. 136/12). [boyayan, -y, -an]*

Deryā içinde göklere boyadı cāmesin
Ṭopraḳ döşendi rūy-i zemīn bu zamānı gör *(Terk. 3/29). [boyadı, -dı]*

boyan-: *Boyanmak.*

Bu fürḳat-i dil-sūzı görüp acıdı dilden
Yaşlar aḳıdup göge boyandı yidi deryā *(K. 5/84). [boyandı, -dı]*

böyle: *Böyle, bu şekilde.*

Ḫaddüñde ḫaṭṭuñı gören iy māh-rū didi
Gül yapraġında böyle ʿaceb ki hezār nesḫ *(G. 39/8). [böyle]*

Rengīn ruḫında ḫaṭṭ-ı ġubārını dir gören
Gül yapraġında böyle ʿaceb kim yazar nesḫ *(G. 40/6). [böyle]*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara ṣaçuñ gibi göñlümüzi
Senüñ ile böyle mʾidi iy perī peymānumuz *(G. 152/4). [böyle]*

Derdini niʿmet bilür yārüñ göñül
Ki işidüpdür böyle dimişler selef *(G. 197/8). [böyle]*

Gözlerüñ ġamz ile senüñ ḳaṣd-ı cān ü dil ḳılur
İy perī-peyker bizümle böyle āl itmek neden *(G. 287/6). [böyle]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/8). [böyle]*

Bu müddet eger böyle medīd olur ise āh
Ṭaş daḫı bizüm-çün diye ḥayfā vü dirīġā *(K. 5/127). [böyle]*

Ki zīrā zülf-i dil-ber virdi zīnet
Anuñ-çün buldı reyḥān böyle raġbet *(Mes. 1/80). [böyle]*

Ki anı gördüm oldum böyle şeydā
Beni ḳıldı belā-yı ʿışḳ şeydā *(Mua. 87/3). [böyle]*

Cümle cihānda ṭutmaz idi böyle iştihār
Zeyn itmese ḫışāl[i] cinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/223). [böyle]*

boyun: *Boyun.*

Kākül-i pür-çīnini dün boynına ṣaldı ḥabīb
Ṭaḳdı ṣan sīmīn ṣanem boynına ʿanberden ṣalīb *(G. 17/2). [boynına, -ı, -n, -a]*

Kākülüm zencīrinüñ dīvānesidür diyü Cem
Boynına bend urmaḳ ister kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/16). [boynına, -ı, -n, -a]*

Ḥalḳa-i zülfüñi ger Cem boynına ṭaḳmazsañ āh
Derd-i ʿışḳuñla şehā Mecnūndan mecnūn olur *(G. 81/15). [boynına, -ı, -n, -a]*

Ṣubḥ u ḫorşīd esīr-i sipeh-i ʿışḳ olalı
Biri boynında kefen birisi tīġ elde ṭutar *(G. 114/14). [boynında, -ın, -da]*

Kākülüñ zünnārını boynına ṭaḳmışdur göñül
Küfr-i zülfüñle dürüst ola diyü īmānumuz *(G. 158/3). [boynına, -ı, -n, -a]*

Ḥüsn-i ʿarūs boynına iy bād ṣubḥ-dem
Ḳıl ʿanberīne zülf-i semen-sāyı bir nefes *(G. 165/9). [boynına, -ı, -n, -a]*

Boynına bend urmaġ içün bu dil-i miskīnümüñ
Zülfini ol māh-rū gör nice zencīr eylemiş *(G. 167/15). [boynına, -ı, -n, -a]*

Leyle-ʿi zülfüñ girih-gīr eyle daḳ dil boynına
Çünki ol miskīni sen ʿışḳ ile mecnūn eyledüñ *(G. 211/11). [boynına, -ı, -n, -a]*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥasen
Çünki ʿālemde beni sen zār ü mecnūn eyledüñ *(G. 211/9). [boynuma, -um, -a]*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/5). [boynına, -ı, -n, -a]*

Ceme iy meh niçün raḥm eylemezsin
Ki boynına ṭaḳar zülfüñ selāsil *(G. 233/10). [boynına, -ı, -n, -a]*

Şöyle bend urdı Cemüñ boynına zülfüñ dōstum
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan *(G. 276/13). [boynına, -ı, -n, -a]*

Leyle-i zülfüñ girih-gīrini Cem boynına ṭaḳ
Çünki sensin anı bu ʿālemde mecnūn eyleyen *(G. 280/9). [boynına, -ı, -n, -a]*

Cem boynına bend eyledi raḥm eylemeyüp āh
Feryād ü fiġān ṭurre-i ṭarrāruñ elinden *(G. 284/9). [boynına, -ı, -n, -a]*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/11). [boynına, -ı, -n, -a]*

Cān virür aṣılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/10). [boynına, -ı, -n, -a]*

Zencīr-i girih-gīr çü bu zülf-i siyehdür
Bend eyle Cemüñ boynına dīvāne gerekse *(G. 322/12). [boynına, -ın, -a]*

Budur duʿāsı ʿālem içinde Cemüñ şehā
Zülfüñ kemendi boynına her laḥẓa baġ ola *(G. 367/14). [boynına, -ı, -n, -a]*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫemini *(G. 385/6). [boynına, -ı, -n, -a]*

Boynuma ṭaḳaldan resen ol zülf-i mücaʿad
Miḥrāb-ı ḳaşuñ oldı baña Kaʿbe-i maʿbed *(G. 42/1). [boynuma, -um, -a]*

Bildi dil-ber kim ṣınuḳludur metāʿ-ı zülfini
Ḳılca nesnem yoġ iken boynuma ṣarmaġ itdi dād *(G. 46/6). [boynuma, -um, -a]*

N'ola ḳurtarsañ iy meh-rū beni sen
Ki zülfüñ boynuma dāyim resendür *(G. 66/12). [boynuma, -um, -a]*

Boynuma ṭaḳmaġ içün cānā kemend-i ʿanberīn
Dāyimā zülf-i siyāhuñ pīç ü tāb üstindedür *(G. 83/7). [boynuma, -um, -a]*

Ṭolaşdı boynuma zencīr-i zülfüñ
Bu ben dīvāneden bilsem ne ister *(G. 132/3). [boynuma, -um, -a]*

Boynuma bend uran ol zülf-i perīşāndur henūz
Ol sebebden derd ü ġamla dil perīşāndur henūz *(G. 146/1). [boynuma, -um, -a]*

Zülfüñüñ bendini bend it boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz ṣaçuñ küfrinsüzin īmānumuz *(G. 151/3). [boynuma, -um, -a]*

Boynuma ṭaḳ leyle-i zülfüñ didüm
Güldi didi bu iñen mecnūn degül *(G. 235/3). [boynuma, -um, -a]*

ʿIḳd-i zülfüñi boynuma bend it
Ki dil ü cānuma fütūḥ olsun *(G. 282/7). [boynuma, -um, -a]*

Cevri çoḳdur sāʿid-i sīmīnüñüñ ṣal boynuma
İy ṣanem her kişi ḳāniʿdür çü kendü payine *(G. 349/5). [boynuma, -um, -a]*

Tā ṭaḳaldan boynuma müşkīn ṣaçuñ zencīrini
Bu dil-i dīvāne bilmez kendünüñ tedbīrini *(G. 375/1). [boynuma, -um, -a]*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ṭaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/11). [boynuma, -um, -a]*

Ḳoluñı ḳılup boynuma iy dōst ḥamāyil
Sen şūḫ-ı cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/3). [boynuma, -um, -a]*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/125). [boynumda, -um, -da]*

Naʿleyni tozı ṣaldı felek başına İklīl
Ṣīrāk-i felek boynına ṭavḳ oldı muṭallā *(K. 5/182). [boynına, -ı, -n, -a]*

Ki zīrā kākül-i yār eslemez pend
Urur her laḥẓa sünbül boynına bend *(Mes. 1/56). [boynına, -ı, -n, -a]*

Zülfüñ oluban kemend-i müşkīn
Cem boynına ṣaldı pīc ü tābı *(Terc. 1/106). [boynına, -ı, -n, -a]*

Eger cāndan dilerseñ şāḫ-ı sünbül
Gerek boynuñda dāyim bend-i kākül *(Mes. 1/54). [boynuñda, -un, -da]*

boynuña al-: *Üzerine almak, deruhte etmek.*

Alnuña sür bārī gel boynuña alma ḳanumı
Cānumı çün ḳaşlaruñ yayına ḳurbān eyledüm *(G. 272/7). [boynuña alma, -ma]*

boyun ṭut-: *Boyun eğmek, rıza göstermek.*

Ümmet şefāʿatine boyun ṭutdı bī-ḥilāf
Maḥşer güninde fażl[ı] ridāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/19). [boyun ṭutdı, -dı]*

boz-: *Geçersiz duruma getirmek, hükmünü ortadan kaldırmak, feshetmek, iptal etmek.*

Tevbesi gibi dil ṣalāḥı bozar
Sākī her geh ki ider ṣalā-yı ḳadeḥ *(G. 37/7). [bozar, -ar]*

boz-: *İyi ve düzenli bir duruma son vermek, değiştirip kötüleştirmek II (ayın) parlaklığını, ışıltısını geride bırakmak, önemsiz hâle getirmek.*

Revnaḳın bozdı ruḫlaruñ ḳamerüñ
Ḳıymetin ṣıdı leblerüñ şekerüñ *(G. 209/1). [bozdı, -dı]*

boz-: *Bozmak, bir şeyi kendisinden beklenilen işi yapamayacak duruma getirmek.*

Şol oġraş bozdı Papa ḥīlesin biz de ḫalāṣ olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı şīb ancaḳ *(K. 9/37). [bozdı, -dı]*

boz-: *Bozmak, okunmaz hâle getirmek, silmek.*

Heyhāt yaşlarum aḳalı levḥ-i dilde çoḳ
Bozdı ḥurūf şöyle ki bir varsa iki yoḳ *(Mua. 326/2). [bozdı, -dı]*

bozıl-: *Bozulmak, işlemez, işe yaramaz duruma gelmek, arızalanmak.*

Bozıla çenberi yıḳıla çarḫ-ı kej-revi
Görem ki aşaġa geçe başdan başa felek *(Terk. 3/15). [bozıla, -a]*

bozıl-: *(Bağ, bahçe, bostan vb.) Son meyveleri toplanmak.*

Yüri var ʿişve ṣatma geçdi çaġuñ
Dirildi üzümüñ bozıldı bāġuñ *(Müf. 23/2). [bozıldı, -dı]*

bu: *Bu, işaret zamiri.*

Būse añduḳça ṭudaġın ışırur
Cānuma ḳaṣdı bu ki ḳıla cezā *(G. 5/10). [bu]*

Şīşe-i ḳalbin Cemüñ iy cān şıma
Kim bu şehr-i Ḳonyadur ṣanma Ḥaleb *(G. 13/18). [bu]*

Cān-ı Cem yoluñda olmışdur fidā
Söz budur vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb *(G. 14/14). [budur, -dur]*

Cān-ı Cem yoluña olmışdur fidā
Söz budur vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb *(G. 15/14). [budur, -dur]*

Yoluña ben cān virürem müddeʿīden ötüri
Bu revā mı ḳaṣd idesin ben ġarībe ey ḥabīb *(G. 16/12). [bu]*

Anuñ içün yoluña cān virürem
Kim budur ʿāşıḳa kemāl iy dōst *(G. 18/12). [budur, -dur]*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/10). [buña, -ñ, -a]*

Şīrīn lebüñi şormaġa budur hevesüm kim
Ben ḫaste-dilüñ derdine dermān ider iy dōst *(G. 21/9). [budur, -dur]*

Lebüñ ölü dirildür nuṭḳa gelse
Kerāmet mi ki bu yā ḫōd velāyet *(G. 24/10). [bu]*

Yoluña cān vireni añmayasın
Bu mıdur iy ḥabībüm saña ʿādet *(G. 25/6). [bu]*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/6). [bu]*

Zer ḳıla umar yüzini iksīr-i ġubāruñ
Budur yüzini ḳapuña sürdügi gün iy dōst *(G. 28/8). [budur, -dur]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın aña muḳayyed *(G. 42/10). [bu]*

Zülfüñ göreli ʿanber-i ḫōş-bū didi müşke
Ḳatında bunuñ oldı bizüm yüzümüz esved *(G. 42/4). [bunuñ, -nuñ]*

Secde itdügi budur Cem yüzüñi gördükçe kim
Kaʿbeyi gören kimesne ḳılur elbette sücūd *(G. 45/9). [budur]*

Naḫl-i ḳadüñi laʿl-i lebüñ yādına yaşum
Budur ṣuvarduġı ki irişe semer leẕīẕ *(G. 49/10). [budur, -dur]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/2). [bu]*

Cihānuñ ṣıḥḥatinden yig-durur bu
Belā kim baña ol cānān bağışlar *(G. 59/7). [bu]*

Cān virüp derdüñ alursam n'ola her laḥẓa şehā
ʿIşḳ şehrinde budur ṣanʿat elümden ne gelür *(G. 61/16). [budur, -dur]*

Cem niçün zülfüñe irişmeye didüm didi yār
Aña budur ezelī ḳısmet elümden ne gelür *(G. 61/18). [budur, -dur]*

N'ola ḫūnī gözüñ ḳan eyler ise
Ki ḳan itmek buña ḳānūn olupdur *(G. 62/8). [buña, -ñ, -a]*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānum-durur *(G. 68/2). [buña, -ñ, -a]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümūne bu yiter *(G. 98/6). [bu]*

Devlet-i ḥüsnüñde şāhā bu revā mı kim gözüñ
Leşker-i ġam gönderüp dil mülkini yaġmā ḳılur *(G. 104/3). [bu]*

Şanasın bāġ-çe-i dilde ḫayāl-i hevesüñ
Bu ḥarīm itlerinüñ pāyı nişānı gülidür *(G. 111/10). [bu]*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/10). [bu]*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/3). [bu]*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/8). [bu]*

N'ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/12). [bu]*

Ḳılsa yir genc-i ḫayāline göñülde n'ola yār
Çünki vīrāneler içre bu da vīrāne geçer *(G. 131/10). [bu]*

İşitmedi ḫaṭuñuñ çün ḳara ḫaberlerini
Benefşe yaşlu görinür ya bu ne mātemdür *(G. 135/16). [bu]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/23). [bu]*

Budur iy dil-ber ṣurāḥīnüñ ciger-ḫūn olduġı
Būse almış lebleriüñden sāġer-i ṣahbā meger *(G. 137/13). [budur, -dur]*

Mey-i ṣāfīyi nūş eyle ṣafā-yı laʿl-i sāḳīden
Ki dil āyīnesi jengine bundan yig cilā olmaz *(G. 154/4). [bundan, -n, -dan]*

Dirīġ itmeñ bu ben ṭopraġa sāye
Nihāl-i müntehā-bālāña düşmez *(G. 155/11). [bu]*

Işırdum laʿlini nā-geh öperken
Gülüp didi bu cān ḳadrini bilmez *(G. 156/16). [bu]*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/6). [bundan, -n, -dan]*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/12). [budur, -dur]*

Didüm kūyuñ itiyem iy ḳamer-ruḫ
Didi gör bu da yaʿnī ādem olmış *(G. 169/4). [bu]*

Siper ṭutmaduġı Cem āhı bu kim
Kemān-ı āhuñ olur tīri āteş *(G. 170/9). [bu]*

Şīrīn bu ki taḥrīr ider iken lebi vaṣfın
Başdan başa nā-geh ḳalemüm ney-şeker olmış *(G. 175/3). [bu]*

Tīġuñuñ şevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/6). [buyın, -y, -ın]*

Yüzüñe her dem naẕer eyledügi budur Cemüñ
Kim ḳılur def-i melālet cān ü dilden rūy-i bāġ *(G. 191/9). [budur, -dur]*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/8). [bu]*

Ne ḥalāvetdür bu kim şol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/15). [bu]*

Didüm ki eyle ḫaṭṭuñı pinhān gülüp didi
ʿĀlemde bu ʿıyān-durur olmaz nihān müşk *(G. 217/14). [bu]*

Ṭaʿne ṭaşı atduġuñca şaḳladuġum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek *(G. 218/13). [bu]*

Ġamzeñ ḫadengi cān ü dili ḫūn idüp didi
Boş elle gelmemege bunı armaġān ṭutuñ *(G. 220/12). [bunı, -n, -ı]*

Noḳṭa dāyim lebüñ altında olur bu ne ʿaceb
Lebüñ üstinde-durur noḳṭa-i ḫāl-i siyehüñ *(G. 222/3). [bu]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her kūşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/3). [budur, -dur]*

Budur āvāz-ı maʿnī-i belābil
Ḳomaz dilde belābilde belābil *(G. 236/1). [budur, -dur]*

Yüzüñden ġayrıya baḳmaduġum bu
Ki şu olsa degül cāyiz teyemmüm *(G. 250/11). [bu]*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N'oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/7). [bu]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/9). [budur, -dur]*

Cān ü dil delmek diler tīrüñ begüm
Āferīn bu ise tedbīrüñ begüm *(G. 271/2). [bu]*

Öpdüm aġzını uyurken uyanup güldi didi
Bu daḫı saña ḳalursa varasın söyleyesin *(G. 297/6). [bu]*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/9). [bu]*

Beñüñdür toḫm-ı ġam dil mezraʿında
Hemīn bu oldı ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/6). [bu]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/1). [bu]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/2). [bu]*

Her laḥẓa firāḳ u ġamuñ olur dile mihmān
Yoḳsa ṣanemā anlar içün ḫāne midür bu *(G. 313/4). [bu]*

Zülfüñe göñül düşdi görüp ḫāl-i siyāhuñ
Dil mürġını dāma düşüren dāne midür bu *(G. 313/6). [bu]*

Vīrāne-i dilde bulınur genc-i ḫayālüñ
Ol genci nihān itmege vīrāne midür bu *(G. 313/8). [bu]*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/10). [bu]*

ʿAnberīn midür bu zülf-i müşk-bū
Kim ḫacil eyler hemīşe müşki bu *(G. 316/2). [bu]*

Māh-rūlar mihrini Ḥaḳ saña ḳılmamış naṣīb
Ṣūfiyā bildüm sebeb budur senüñ perhīzüñe *(G. 320/8). [budur, -dur]*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacabā yoḳsa bize
Leyletü'l-ḳadr midür ki oldı muḳadder bu gice *(G. 325/5). [bu]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/5). [bu]*

Görelden kendünüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dil-berde nigūn-sār olmasun kimse *(G. 331/3). [budur, -dur]*

Cem yüzüñden ġayrıya baḳmadugı budur sebeb
ʿĀşıḳ-ı dīdār olan ḳalur hemān dīdārda *(G. 346/13). [budur, -dur]*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/2). [budur, -dur]*

Ger el uzada zülf-i perīşānuña şāne
Di şāneye düşmez bu senüñ şānuña şāne *(G. 359/2). [bu]*

Sāḳiyā devr-i Süleymāndur el ur cām-ı Ceme
Bize mey ṣun içelüm çāre budur defʿ-i ġeme *(G. 365/2). [budur, -dur]*

Dil düşdi tīġ-ı ġamzesine hīç üşenmedi
Erlük bu ise ancaḳ ölür yüzi aġ ola *(G. 367/4). [bu]*

Budur duʿāsı ʿālem içinde Cemüñ şehā
Zülfüñ kemendi boynına her laḥẓa baġ ola *(G. 367/13). [budur, -dur]*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir feṭḥ-i bāb ola *(G. 368/11). [bu]*

Yoluña cān viren bu revā mı ki dil-berā
Fürḳat odı ile dil ü cānı kebāb ola *(G. 368/7). [bu]*

Meclis yaraşuġı bu-durur kim şarāb ola
Ḫāṣṣa ki şemʿ ü şāhid ü çeng ü rebāb ola *(G. 368/1). [bu-durur, -durur]*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/13). [budur, -dur]*

Ḳıluram dün ü gün zārī vü efġān
ʿAceb budur ki işitmezsin sen anı *(G. 373/10). [budur, -dur]*

Var ise devlet-i bāḳī budur Cem
Ki yār ile bile nūş iderem mey *(G. 391/9). [budur, -dur]*

İns ü cin cümle budur diye Süleymān-ı zamān
Her ḳaçan kim ḳurıla ḳarşuña dīvān-ı kerem *(K. 1/35). [budur, -dur]*

Yine yüz urmaġa geldüm ḳapuña ḫaclet ile
ʿAybumı yüzüme urma ki budur şān-ı kerem *(K. 1/80). [budur, -dur]*

Şīrīn bu ki zeyn olmaġa dükkān-ı semāvāt
Gör nice meh-i nev düzedür şīşe-i ḥalvā *(K. 5/55). [bu]*

Bu ẕāt-ı Ḥaḳı kim iderem ʿacz ile vaṣfın
İy Bārī Ḫudāyā bu-durur şimdi temennā *(K. 5/196). [bu-durur, -dur, -ur]*

Cibrīl-i emīn menzil-i ʿālīden atup cān
Yüz sürdi ayaġına didi kim budur evlā *(K. 5/180). [budur, -dur]*

Müslim olana olmaya bundan ḳatı müşkil
Kāfir ġażab eyleyicek ol ḳıla müdārā *(K. 5/119). [bundan, -n, -dan]*

Pādişāhluḳ bundan özge olmaz iy şeh-zāde Cem
Ḫātıruñ ḫōş eyle cām iç meclis-i cānāndur *(K. 8/25). [bundan, -n, -dan]*

Bunlaruñla iy şehenşāh-zāde-i sulṭān-ı Rūm
Bir gice ʿayş eylemek miʿrāc-i ʿarş-istāndur *(K. 8/69). [bunlaruñla, -n, -lar, -uñ, -la]*

Ki ḥükm-i ġayba Ḥaḳdur ancaḳ aḥkem
Budur söz ṭoġrısı vallāhü aʿlem *(Mes. 1/96). [budur, -dur]*

Ḳaranfül ġonce zanbaḳ hem şaḳāyıḳ
Semenle żeymerān bunlara lāyıḳ *(Mes. 1/20). [bunlara, -n, -lar, -a]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi şu
Teşne diller cān vire ol şuya ḳarşu şu deyu *(Mua. 27/1). [bu]*

Ḳanlu yaşumı gören iy yüzi gül
Dir perīşān-ḥāl olan bu şu degül *(Mua. 40/2). [bu]*

Göñül zülfüñ ucından dāme düşdi
Belā dāmı bu ben bed-nāme düşdi *(Mua. 59/2). [bu]*

Evvel [ü] āḫir çü maʿlūm oldı rāst
Evsaṭuñ bunlar olupdur reh-beri *(Mua. 90/6). [bunlar, -n, -lar]*

Kaʿbe yüzinde dil budur ḳaşuña secde ḳılduġı
Kim aña dāyimā ola ṣavmaʿa kūşe-i ḥarem *(Mua. 317/1). [budur, -dur]*

Bu yüz mi-durur ya mihr-i enver
Bu söz mi-durur ya şehd ü şekker *(Terc. 1/1). [bu]*

Bu yüz mi-durur ya mihr-i enver
Bu söz mi-durur ya şehd ü şekker *(Terc. 1/2). [bu]*

Cāme yirine aṭlas u dībā begenmeyen
Az ḳaldı bu kim ola ḳabāsı ʿabā dirīġ *(Terk. 3/46). [bu]*

Nāz ü naʿīm yirine nār-ı caḥīm ider
Budur hemīşe senden irişen ʿaṭā felek *(Terk. 3/12). [budur, -dur]*

Kimini emīr ider kimini [de] esīr-i bend
Budur hemīşe çarḫ-ı bed-endīşüñ ʿādeti *(Terk. 3/100). [budur, -dur]*

bu: *Koku.*

Birinüñ müşkīn şaçından bū umar müşk-i Ḫoten
Birinüñ lāle lebi yādına içer ḫūn-ı ciger *(G. 138/3). [bū]*

Bu zülf-i müşk-būyuña baş ḳoşalı göñül
Bū ḳaldı bizde ḳalmadı ṣabr u ḳarārumuz *(G. 153/4). [bū]*

Bī-ḫaṭā zülf-i şāmı çözse girih
Bū bağışlaya müşk-i Çīne bugün *(G. 304/4). [bū]*

Būyı meşām-ı cāna virür ceẕbe-i ṣafā
Ṭıynet bulalı ḫāk[i] ʿabīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/201). [būyı, -y, -ı]*

bu: *Bu, işaret sıfatı.*

Yüzüñi gören vālih olup dir ki göñülden
Bu ḥüsn ne ḥüsni ki teḳaddes ve teʿālā *(G. 1/4). [bu]*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N'ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/14). [bu]*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/6). [bu]*

Şu deñlü yaş aḳıtdum gözlerümden
Ki ġarḳ eyler beni bugün bu deryā *(G. 11/4). [bu]*

Olamaz mihr ü meh bu ʿaṣr içinde
Güzellükde senüñ ḥüsnüñe hem-tā *(G. 11/7). [bu]*

Çeke göñlüm belā vü derd ü miḥnet
Gelelden başuma bu ḳurı sevdā *(G. 11/12). [bu]*

Ḳapuña yüz sürdügüm gören didi
Levḥa-i zerle ne zeyn olmış bu bāb *(G. 15/4). [bu]*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/14). [bu]*

Zülfümi al mecāl var ise didüñ
Yoḳ-durur Cemde bu mecāl iy dōst *(G. 18/14). [bu]*

Gül ruḫlaruñuñ yādına bu dīde-i ḫūnīn
Ḳanlu yaşını ağlasa Ceyḥūn ider iy dōst *(G. 20/7). [bu]*

Ṣayd itmek içün bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ siḥr ile efsūn ider iy dōst *(G. 20/9). [bu]*

Bend-i zülfüñden dil ü cān bulmadı her-giz necāt
Gör neler getüriserdür başuma bu kāyināt *(G. 22/2). [bu]*

Bend-i zülfüñden göñül bulmaz necāt
Gör neye ṣaldı beni bu kāyināt *(G. 23/2). [bu]*

Şeb ü rūz olmaya bu ayda taḳrīr
Ruḫ u zülfüñden eylersem ḥikāyet *(G. 24/17). [bu]*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/22). [bu]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/2). [bu]*

Vaṣla irgürem didüñ irgürmedüñ
Bu yalan iḳrār elinden elġıyās *(G. 31/6). [bu]*

İḫtiyār it melāmeti iy Cem
Çün yaramaz saña bu zühd ü ṣalāḥ *(G. 35/18). [bu]*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/2). [bu]*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/10). [bu]*

Bir kerre yañılup ḫaṭuña beñzerem dimiş
Oldı bu yüz ḳarası ile şerm-sār nesḫ *(G. 40/12). [bu]*

Eyleyelden gün gibi ʿarż-ı cemāl ol māh-ruḫ
Ol safā ile bu naʿt-ı ḥüsne oldı māh ruḫ *(G. 41/2). [bu]*

Bu Cem ḳuluña raḥm eyle ki ġamdan
Cihān içinde olmaz bir nefes şād *(G. 43/13). [bu]*

Getürimez senüñ bigi bir māh
Niçe kim devr ide bu çarḫ-ı ʿanīd *(G. 44/10). [bu]*

Nāle vü āh eylemekd[e] derd-i dil-berle müdām
İncelüp bükildi uş bir ḳıla döndi bu vücūd *(G. 45/6). [bu]*

Zülfüñe bend eyleyelden bu dil-i dīvānemi
Eylemez pend ü naṣīḥat bu ben-i miskīne sūd *(G. 45/7). [bu]*

Zülfüñe bend eyleyelden bu dil-i dīvānemi
Eylemez pend ü naṣīḥat bu ben-i miskīne sūd *(G. 45/8). [bu]*

Zārī-i dil irişdi zülfüñden
İşiden dir ne ḫōş bu nāle-i ʿūd *(G. 47/4). [bu]*

Bitürdi leblerüñ yine ḫurmā-yı ter leẕīẕ
Devr-i lebüñde bize bu ḫurmā yiter leẕīẕ *(G. 49/2). [bu]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/14). [bu]*

Ben derd ü belā vü ġamuña rāzıyam iy dōst
Dünyāda bu resme işe kimüñ hevesi var *(G. 50/8). [bu]*

Bu zülf-i perīşāna ḳaçan şāne ura bād
Eknāf-ı zemīn nāfesini müşk-i ter eyler *(G. 51/15). [bu]*

Yüzüñi ḳoyup zülfüñe varmazdı dil-i Cem
Bileydi ki bu resme perīşān olacaḳdur *(G. 52/10). [bu]*

Seni sevmek günāh imiş ki beni
Yaḳan odlāre bu günāhumdur *(G. 53/8). [bu]*

Cem düşüp bend-i zülfüñe didi kim
Bu daḫı ṭāliʿ-i siyāhumdur *(G. 53/10). [bu]*

Ḳatl-i ʿuşşāḳı şehā kendüñe aşşı ṣanup āh
Ḳılma bu ʿādeti kim ṣoñra ziyānuñ olısar *(G. 54/6). [bu]*

Ḫaṭ-ı dil-dār yazupdur ki bile cümle cihān
Milket-i ḥüsn temāmet ki bu cānuñ olısar *(G. 54/8). [bu]*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/4). [bu]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/10). [bu]*

Bu ḫaste göñlümüñ ṣanemā çün ṭabībisin
Laʿlüñden aña ṣıḥḥat içün gül-şeker getür *(G. 57/7). [bu]*

Gün yüzüñ-çün her ḳaçan bu Cem şehā ide duʿā
Sidrede Cibrīl emīn el açuban āmīn ider *(G. 58/15). [bu]*

Sözüñ bu mürde cisme cān baġışlar
Lebüñ derd ehline dermān baġışlar *(G. 59/1). [bu]*

Elden piyāleyi ḳoma nergis gibi bu dem
Ki oldı zamāne sūsen ü gülle behişt-vār *(G. 60/13). [bu]*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rūzgār *(G. 60/16). [bu]*

İy Cem bu demde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb
Ḫāṣā cihān yüzi ola gül-zār ü lāle-zār *(G. 60/17). [bu]*

Ḫācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/9). [bu]*

Ḫācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/10). [bu]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden iy ḳamer-çihre senüñ
Ṭurmadan ḳanlu yaşum bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/6). [bu]*

Cem leb-i mey-gūnuña dil vireli iy piste-leb
Ṭurmadan ḳanlu yaşı bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/12). [bu]*

Cem būse istedügi lebüñden günāh ise
Maʿẕūr ṭut bu cürmin anuñ kim kimerdedür *(G. 64/10). [bu]*

İtümden kem-durur dimiş benüm-çün
Bu ʿizzetler baña yā Rab nedendür *(G. 66/8). [bu]*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānum-durur *(G. 68/1). [bu]*

İşbu şekli göreliden bülbül-i cān derd ile
Her nefes feryād idüp dir bu gül-istānum-durur *(G. 68/4). [bu]*

ʿIşḳına gönlüm düşelden ol semen-ber dil-berüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum-durur *(G. 68/10). [bu]*

Añduġumca laʿlüñi bu ḫaste dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum-durur *(G. 68/11). [bu]*

Şöyle cān virdi bu naḳşa cān ü dilden Cem ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur *(G. 68/13). [bu]*

Şöyle cān virdi bu naḳşa cān ü dilden Cem ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur *(G. 68/14). [bu]*

N'ola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz ü şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur *(G. 69/6). [bu]*

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābı ile müdām
Şād iderseñ eylegil kim dil-berā devrānıdur *(G. 69/7). [bu]*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür *(G. 70/3). [bu]*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür *(G. 70/4). [bu]*

Fürḳat ü derd ü belādan beni ḳurtarmaġ içün
Bilürem kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(G. 71/6). [bu]*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dil-bere
ʿÖmr-i bī-pāyān-durur bu dem ki cānān bundadur *(G. 72/13). [bu]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı bu Cem-i miskīni āh
Her nefes derd ü ġam ile bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 76/13). [bu]*

ʿİmāret eyle luṭfuñla bu gönlüm
Ḫarāb olalıdan olmadı maʿmūr *(G. 77/13). [bu]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn gönlüme kim her nefes
Hem-dem-i derd ü belā vü mūnis-i hem-ġem-durur *(G. 78/5). [bu]*

Bu zülf-i ser-endāzuñı çevgān idicek sen
Ṭop gibi düşen yoluña bu bende seridür *(G. 80/3). [bu]*

Bu zülf-i ser-endāzuñı çevgān idicek sen
Ṭop gibi düşen yoluña bu bende seridür *(G. 80/4). [bu]*

Raḫm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḥzūn olur *(G. 81/9). [bu]*

Sen perī ile görelden ol raḳīb-i dīvi ben
Bu dil-i āşüfte derd ü ıżṭırāb üstindedür *(G. 83/4). [bu]*

Ne kerāmet gösterür gözle bu zülf-i ḫırḳa-pūş
Kim ṣalup seccādesin her laḥẓa āb üstindedür *(G. 84/9). [bu]*

Zülfüñüñ ḥasretluġından dil-berā her rūz ü şeb
Bu dil-i zār ü perīşān pīç ü tāb altındadur *(G. 85/4). [bu]*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy ṣanem çün ʿāşıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/14). [bu]*

Nice teşbīh idem raḳībe segi
Ol ḫōd ādem-durur bu ite naẓer *(G. 88/6). [bu]*

Dün dimişsin ki ḫāk-i rāhumdur
Devlet ise yiter baña bu ḳader *(G. 88/10). [bu]*

Ḫaṭṭ-ı Yāḳūtını maḥv ola dimez mi ʿacabā
Ki ḫayāl-i ḫaṭı bu dīde-i nem-nāke düşer *(G. 89/10). [bu]*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/11). [bu]*

Dūd-ı āhumdur ki oldı āşikār
Bu görinen ṣanma ki eflākdür *(G. 93/8). [bu]*

Eşküm sitāresi şu ḳadar aḳdı dīdeden
Ki adum bu ʿālem içre şehā bī-sitāredür *(G. 94/4). [bu]*

Hey di ḳara ṣaçuña ki alup ḳarārumı
Her laḥẓa ḳaṣdı şimdi bu ben bī-ḳarāredür *(G. 94/16). [bu]*

Ṭuyılmaya mı derd ü belā reh-güẕerinde
Bu ḳāfile-i ʿışḳa fiġānum çü ceresdür *(G. 99/6). [bu]*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/2). [bu]*

Dil bu mürde cisme umar cān gelür
Her ḳaçan kim ol lebi mercān gelür *(G. 102/1). [bu]*

Āteş-i ruḫ-sārı eşk-i çeşmümi deryā ḳılur
Anuñ içün bu dil-i ġam-dīde yanar yaḳılur *(G. 104/2). [bu]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/10). [bu]*

Bīgāne idemez cigerin tīrüñe siper
Bu iş gelürse ʿāşıḳ-ı dīvāneden gelür *(G. 108/4). [bu]*

Pervāne bigi cān yaḳaruz nār-ı ʿışḳuña
Ancaḳ bu işi ṣanma ki pervāneden gelür *(G. 108/8). [bu]*

Çeşmüñ şu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/14). [bu]*

Bu dār-ı ġamda iy Cem ger ararsañ
Refīḳ-i bī-ḫalel cām ü ġazeldür *(G. 109/11). [bu]*

Bu dārū-ḫāneden ummañ ṣafā hīç
Ki gītī ṣuffası ṣaḥn-ı emeldür *(G. 109/13). [bu]*

Gel beni öldür didüm güldi ḥabīb
Beñzer ol bu mürtecāyı çoḳ görür *(G. 110/10). [bu]*

Ḳaşına kec rā didüm ḫışm eyledi
Āh kim benden bu rāyı çoḳ görür *(G. 110/12). [bu]*

İñen yüz virme bu ḫaṭṭ-ı siyāha
Ki iy cān fitne-i āhir-zamāndur *(G. 113/9). [bu]*

İşigüñ Kaʿbesine bir dem idem diyü güẕer
Niçe yıldur bu hevā ile yiler bād-ı seḥer *(G. 114/2). [bu]*

Ay yüzüñde deste-i gül yaṣtanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/4). [bu]*

Ay yüzüñde deste-i gül yaṣtanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/4). [bu]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde fāl açsam elif ḳaddüñ gelür
Başuma bir gün ḳıyāmet ḳoparur bu fāller *(G. 119/10). [bu]*

Yaşuma raḥm it ki yiri āteşīn sīnemdedür
Baḳ bu merdüm-zādeye kim meskeni külḫendedür *(G. 120/8). [bu]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü göñlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/10). [bu]*

Devr-i çeşmüñde dile laʿlüñi añdurmadı cān
Bu ne dīvāne ki bādāmı şekerden güniler *(G. 121/14). [bu]*

Cānumı ṣanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/2). [bu]*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/11). [bu]*

Gören muḥīṭ-i eşkümi ʿummān ṣanup didi
Bu baḥr-i bī-ḥadüñ yidi deryā ḳulaġıdur *(G. 126/14). [bu]*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/14). [bu]*

Ṭolaşdı boynuma zencīr-i zülfüñ
Bu ben dīvāneden bilsem ne ister *(G. 132/4). [bu]*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/8). [bu]*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/6). [bu]*

Zülf ü çeşmüñ dehenüñ üzre nizāʿ itdi ḫaṭuñ
Girüp araya didi yoḳ yire bu ceng nedür *(G. 136/10). [bu]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/24). [bu]*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/4). [bu]*

Leyliyā laʿlüñ meyinden cān ü dil ser-mest olup
Bu dil-i mecnūnı dāʾim dāmen-i ṣaḥrā ṭutar *(G. 140/6). [bu]*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/7). [bu]*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/9). [bu]*

Ḫudā eylemesün senden beni dūr
Ki sensüz bu cihān ü cān gerekmez *(G. 145/10). [bu]*

Cemi şād eylegil bu derdüñ ile
Ki derdüñ bilene dermān gerekmez *(G. 145/13). [bu]*

Cemden isteme ṣabrı kim andan
Bilürem bu ḳadar hüner gelmez *(G. 147/10). [bu]*

Niçe bir çeşmüñ ola iy māh-rū ġammāz-ı nāz
Niçe bir meşhūr ola şānuñda bu āvāz-ı nāz *(G. 148/2). [bu]*

Şöyle taḥṣīl eylemişdür nāz ʿilmin gözlerüñ
Kim bulınmaz anlara bu fende bir enbāz-ı nāz *(G. 148/8). [bu]*

Gelmeyince burc-ı cāna ol meh-i tābānumuz
Olmadı maʿmūr ġamdan bu dil-i vīrānumuz *(G. 152/2). [bu]*

Bu zülf-i müşk-būyuña baş ḳoşalı göñül
Bū ḳaldı bizde ḳalmadı ṣabr u ḳarārumuz *(G. 153/3). [bu]*

Didüm cān tīr-i ġamzeñ aña düşmez
Didi bu sehm-i devlet aña düşmez *(G. 155/2). [bu]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Bu sözler çeşm-i nā-bīnāña düşmez *(G. 155/8). [bu]*

Didüm kūyuñ iti izi tozıyam
Didi kim bu tefāḫür saña düşmez *(G. 155/16). [bu]*

Yaraşmaz sīnesinde dāġı ʿışḳuñ
Anuñ kim bu nişān ḳadrini bilmez *(G. 156/8). [bu]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẓer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/1). [bu]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẓer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/2). [bu]*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci ṣuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/4). [bu]*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/5). [bu]*

Ol melek ger bu gice olsa bizüm mihmānumuz
Cennet olurdı hemān bu külbe-i aḥzānumuz *(G. 158/1). [bu]*

Ol melek ger bu gice olsa bizüm mihmānumuz
Cennet olurdı hemān bu külbe-i aḥzānumuz *(G. 158/2). [bu]*

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz
Gerçek imiş bu meṣel fitne-i devrān uyumaz *(G. 159/2). [bu]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/4). [bu]*

İltimās-ı būse eyledüm dehānından didi
Çekme zaḥmet yoḳ yire ḥāṣıl degül bu mültemes *(G. 162/10). [bu]*

Zülfüñi kesmege ḳaṣd itmişsin a çoḳ sevdügüm
Kesmedin bu zülf-i pür-çīni Cemüñ ʿömrini kes *(G. 162/14). [bu]*

Bulur isem zülfüñe şāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/2). [bu]*

Gel bu ṣınuḳlu göñlümüñ eyle ziyāretin
Bulmazdı ṭavf-ı Kaʿbe-i ʿulyāyı bir nefes *(G. 165/11). [bu]*

Āhumla ṭaşdı eşk biḥārı ʿaceb midür
Cūşa getürdi bu yidi deryāyı bir nefes *(G. 165/14). [bu]*

N’ola cevr ile ġamuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḥaḳ teʿālā çün bu işi baña taḳdīr eylemiş *(G. 167/12). [bu]*

Boynına bend urmaġ içün bu dil-i miskīnümüñ
Zülfini ol māh-rū gör nice zencīr eylemiş *(G. 167/15). [bu]*

Didüm Cem defterüñde nicedür dir
Bu defterde o dīvāne yazılmış *(G. 168/10). [bu]*

Didüm öldürmedin sen ġamdan öldüm
Didi ġam yime ol dem bu dem olmış *(G. 169/10). [bu]*

Zülfüñi gidermek ister rā ḳaşuñ
Gör bu kec rāyı ne kec rā eylemiş *(G. 172/8). [bu]*

ʿAceb bu bend-i belādan göñül bulur mı ḫalāṣ
Ṭutup yaşum yolını dir ve lā-teḥīne menāṣ *(G. 177/1). [bu]*

Raḳīb-i seg beni senüñle olduġum dilemez
Meṣel-durur bu ki el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü’l-ḳāṣ *(G. 178/12). [bu]*

Bir kerre germ olup dil uzatmış cemālüñe
Bu cürm içün zebānını şemʿüñ keser maḳaṣ *(G. 179/8). [bu]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/12). [bu]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/12). [bu]*

Tīġuñuñ şevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/6). [bu]*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/13). [bu]*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/1). [bu]*

Nüsḫa-i Yāḳūt ḫaṭṭın ebter eyler ḫaṭṭ-ı dōst
Laʿlinüñ girdinde rūşen olalı bu ḥüsn-i ḫaṭ *(G. 184/6). [bu]*

Yād-ı lebine sāḳī ṣun bize mey-i bāḳī
Tā kim alavuz bir dem bu ʿayş-ı cihāndan ḥaẓ *(G. 185/6). [bu]*

Gül yüzüñden ġayrı yüze dīde ḳılmaz iltifāt
Bu meşeldür gün var iken kimsene yaḳmaz çerāġ *(G. 191/6). [bu]*

Bu Cem-i miskīne iy cān raḥm iderseñ vaḳtidür
Kim firāḳuñdan senüñ baġrını ḳan eyler dirīġ *(G. 192/13). [bu]*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/2). [bu]*

Ḳaşlaruñ yāsına ḳurbānlar olupdur dil ü cān
Hedef-i tīr-i belā olalı bu sīne dirīġ *(G. 195/4). [bu]*

Āh-ı Cem ṭaşa güẕer eyler iken āh kim ol
Daḫı kār eyleyemez bu dil-i sengīne dirīġ *(G. 195/14). [bu]*

Bu Cem-i ġam-gīne iy cān raḥm ḳıl
Ġamzeñe cānın ḳılur her dem hedef *(G. 197/13). [bu]*

Maḥmil çözer bu sīne-i vīrānuma gelüp
Her kār-bān-ı ġam ki yiridür diyār-ı ʿışḳ *(G. 198/5). [bu]*

Eşküm cihānı ṭutdı āb üzre yürürem ben
Dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancaḳ *(G. 200/4). [bu]*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/5). [bu]*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/6). [bu]*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dir
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/8). [bu]*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n’idem kim
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/9). [bu]*

Bu ravża-i kūyuñda maḳām eyleyeli dil
Cennetde muḳīm olmaġa bir dem hevesüm yoḳ *(G. 202/7). [bu]*

Gerçi kim ʿazm eyledüñ gitmege iy cān elfirāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān elfirāḳ *(G. 203/2). [bu]*

Düşde öpdüm laʿlüñi didüm didi
Çekme zaḥmet bu düşüñ taʿbīri yoḳ *(G. 204/4). [bu]*

Hemīşe ḫaste dile armaġān belā getürür
Ḳonup bu sīne-i vīrāna kār-bān-ı firāḳ *(G. 207/8). [bu]*

Ne ḥalāvetdür bu kim ṣol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/16). [bu]*

Dil-berā derdüñ ile bu tenden
Cān birūn oldı daḫı n’olsa gerek *(G. 210/7). [bu]*

Ders-i ʿışḳuñı bu Cem oḳıyalı
Ẕū-fünūn oldı daḫı n’olsa gerek *(G. 210/9). [bu]*

Āh kim iy meh-liḳā ḫışm eyleyüp ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(G. 211/4). [bu]*

ʿIşḳ odın bu sīne-i mecrūḥdan defʿ itmege
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyḥūn eyledüñ *(G. 211/7). [bu]*

Bu gice ḫᵛāb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/3). [bu]*

N’ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/8). [bu]*

Ḳapmaġa mihr ṭopını mehden bu zülfi gör
Meydān-ı ḥüsn içinde ṣalar ṣavlecān-ı müşk *(G. 217/5). [bu]*

Gül yañaġuñ yādına bu ḳan olası dīdeden
Ḳanlu yaşumla zemīni lāle-zār itsem gerek *(G. 218/11). [bu]*

Vehm iderdüm dehenüñ noḳṭa-i ġayb ola diyü
Āşikār eyledi bu yoḳ yire evhām-ı lebüñ *(G. 219/12). [bu]*

Ne girdüñ gönlüme iy çeşm-i bed-mest
Ne ḫōş düzd-āne bu dükkāne girdüñ *(G. 225/8). [bu]*

Tīr-i ġamzeñ dil ü cāndan geçicek geldi ġamuñ
Minnet Allāha ki bārī bu aña oldı bedel *(G. 228/8). [bu]*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/9). [bu]*

Boynuma ṭaḳ leyle-i zülfüñ didüm
Güldi didi bu iñen mecnūn degül *(G. 235/4). [bu]*

Zülfine çün düşdüñ iy Cem bilürem
Terk idersin bu hevāya cān ü dil *(G. 237/16). [bu]*

Niçe bir derd ü belā ile bu āvāre göñül
Kendüye gelmeye her geh ki saña vāre göñül *(G. 239/1). [bu]*

Ben neyem kim ġam-i ʿışḳuñla ḳılam nāle vü āh
Līk ḳomaz beni ḥālümde bu ṣad-pāre göñül *(G. 239/8). [bu]*

Germ olup virme metāʿ-ı ġama cān naḳdini kim
Niçe cānlar viresin ivme bu bāzāre göñül *(G. 239/12). [bu]*

Çünki her zülf-i perīşāne düşer şāne bigi
Cemi bu dām-ı belādan nice ḳurtāre göñül *(G. 239/14). [bu]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/7). [bu]*

Ruḫuñda şol ki ser-i zülfüñe uzadur el
Çeker bu devr-i ḳamerde hemīşe ṭūl-i emel *(G. 241/2). [bu]*

Ġamuñla yüzini zer ḳıldı bu Cem-i bī-dil
Çü ḳalbi ḳalmadı anuñ eritme cānını gel *(G. 241/9). [bu]*

Āhum oḳı āhende ḳarār itmez iken āh
Kār eyleyimez bu dil-i sengīne ne müşkil *(G. 242/8). [bu]*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/10). [bu]*

Çün düşüpdür dürr-i eşküm ḫāk-i pāyine gözüm
Al bu kuḥl-i cevherīden tūtiyādan vāz gel *(G. 243/12). [bu]*

Cem lebüñ ḫᵛānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/14). [bu]*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu göñlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/6). [bu]*

Kākülüñden her seḥer bāda nişān ışmarlaram
Bilürem āḫir bu sevdālarda cān ışmarlaram *(G. 247/2). [bu]*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḥālüñ didüm
Göñlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/17). [bu]*

Göreliden ol ḥasūdı sen melek-manẓarla ben
Bu dil-i giryānum içre ıżṭırābum var benüm *(G. 249/8). [bu]*

Ḳıl ḳanāʿat bu ciger biryānını maʿẕūr ṭut
Bir iki gün ḫāne-i dervīşe mihmānsın begüm *(G. 252/3). [bu]*

Ṭañ degül ger ḳan olursa dil-berā bu ḫaste-dil
Kim hemīşe ḫancer-i ʿışḳuñ ḳılur dilüm dilüm *(G. 254/3). [bu]*

Ne ḫōş sāʿat-durur bu nice ḫōş-dem
Ki cān cānānı ile oldı hem-dem *(G. 257/1). [bu]*

Raḥm ḳıl şāhā bu Cem bī-çāreye
K’ayrılaldan senden olupdur saḳīm *(G. 258/13). [bu]*

Ḫaṭ-ı ḥabīb ecelümdür çü gelmedi daḫı ol
Benüm bu baḫt-ı siyāhum neden ṭutar mātem *(G. 261/6). [bu]*

Benüm bu āh-ı ciger-sūzumı fiġānuma ṣor
Çü nāledür baña tā vaḳt-i ṣubḥ-dem hem-dem *(G. 261/9). [bu]*

Ḳabūl eyle şehā kim Cem ḳuluñdan
Bu ʿarż-ı ḥāli sen sulṭāna yazdum *(G. 265/18). [bu]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/1). [bu]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/2). [bu]*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādişāñ olam *(G. 267/8). [bu]*

Geh ḥavāle āteş-i ʿışḳ idesin geh nār-ı ġam
Niçe bir bu resme ben dil-ḫaste yanam yaḳılam *(G. 270/4). [bu]*

İy ṣanem nāz eyleme cevr ü cefādan vāz gel
Bu cefā vü cevr ile ṣanma ki senden uṣanam *(G. 270/8). [bu]*

Dimiş ḥaṭuña nāfe-i Çīndür ḫaṭā ile
Bu yüz ḳarası ile ḳapuña nice vara Cem *(G. 273/4). [bu]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẓāra Cem *(G. 273/6). [bu]*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/8). [bu]*

Tīr-i belāya ḳarşu ṭutupdur siper bigi
Yā Rab ne ḳıldı n’eyledi bu rūzgāra Cem *(G. 273/12). [bu]*

Olsañ şehenşeh-i Rūm olmazdı ḥac naşībüñ
Biñ şükr oldı rūzī bu devlet-i muʿazzam *(G. 274/6). [bu]*

Cān-ı ʿuşşāḳa cefā eylemegüñ resmini ḳo
Yoḳsa ʿālem yıḳılur bu yeñi āyīnüñ içün *(G. 275/12). [bu]*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/8). [bu]*

Cemi öldürme yād itse dehānuñ
İdüp yoḳ yire bu ḳanı n’idersin *(G. 277/10). [bu]*

Baġrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/7). [bu]*

Ḫancer-i hecrüñle çāk itdüñ Cemüñ bu göñlini
Vaḳtidür kim sūzen-i luṭfuñla şāhā ḳasasın *(G. 278/9). [bu]*

Ḫaṭṭuñı fikr ider iken ḳaddüñi añdum didi
Rāstī öykünemez bu ḳāmete serv-i çemen *(G. 279/10). [bu]*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/12). [bu]*

Nice nālān olmayam kim bu dil-i miskīnümüñ
Ḥālini ṣormaz girü zülfine meftūn eyleyen *(G. 280/7). [bu]*

Leyle-i zülfüñ girih-gīrini Cem boynına ṭaḳ
Çünki sensin anı bu ʿālemde mecnūn eyleyen *(G. 280/10). [bu]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/7). [bu]*

Ḫayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(G. 285/11). [bu]*

Bu dil-i miskīnümi dāyim melāl itmek neden
Fürḳatüñle ḳaddümi cānā hilāl itmek neden *(G. 287/1). [bu]*

Bu Cem-i üftādeñe raḥm itmeyüp iy meh-liḳā
Ḳaddini derd ü ġam-i ʿışḳuñla dāl itmek neden *(G. 287/13). [bu]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde ḫaṭṭı cevre yüz ṭutdı didüñ
İy raḳīb-i rū-siyeh bu resme fāl itmek neden *(G. 288/12). [bu]*

İy ṣanem ʿömrüm-durur bu zülf-i müşkīnüñ senüñ
Dāyimā ṭopraġa ṣalup pāy-māl itmek neden *(G. 288/15). [bu]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/6). [bu]*

Ḫışm idersin ṭurmadın her dem-be-dem şāhā meger
Bu Cem-i bī-çāreyi der-gāhdan sürer misin *(G. 291/10). [bu]*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu hicrāna pāyān *(G. 292/10). [bu]*

Ḫabībüñ derdi ile ölmeyince
Uṣanmaz bu Cem-i miskīn belādan *(G. 293/10). [bu]*

Kim perīşān olmaya bu sünbül-i pür-çīnden
Kim siyeh-kār olmaya bu ḫaṭṭ-ı müşk-āgīnden *(G. 296/1). [bu]*

Kim perīşān olmaya bu sünbül-i pür-çīnden
Kim siyeh-kār olmaya bu ḫaṭṭ-ı müşk-āgīnden *(G. 296/2). [bu]*

Gey yaraşur sanã bu ḥüsn ḳabāsı ṣanemā
Dilerem ḥüsn ḳabāsını cihānda geyesin *(G. 297/7). [bu]*

Ḳāmetüm lām olduġına bu siyeh baḫtumdan āh
Ḥālüme iy zülf-i ʿanber-bū hemīn sen dālsin *(G. 298/3). [bu]*

Aġzuña öykündügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/10). [bu]*

Ṣol ġamzelerüñ tīrine olmaġa muḳābil
Ten cevşen ü bu sīne-i sūzān siper olsun *(G. 299/12). [bu]*

Ḥüsnüñi bu aḥsen-i taḳvīmde görse ḥakīm
Āftāb ü māha yazmazdı raḳam taḳvīm içün *(G. 300/3). [bu]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde münzel sūre midür ḫaṭṭ-ı yār
Āyet-i raḥmet midür yā ḫōd bu ol tenzīl içün *(G. 302/12). [bu]*

Defter-i cevrüñe ṣebt it beni didüm didi kim
Ṣanma bu defter-i ġamdan ki sen iḫrāc olasın *(G. 303/12). [bu]*

Yire geçsün yirini yirini meh
Çün bu neyyir güneş yire ine bugün *(G. 304/6). [bu]*

Veh ki aṣıldı ḳaşı ṭāḳına dil
Ṣınmasaydı bu āb-gīne bugün *(G. 304/10). [bu]*

Ṭaġıtmış leyle-i zülfeynini evrāḳ-ı gül üzre
Bu Cem bī-çāre miskīni ki Mecnūn ide Leylādan *(G. 305/12). [bu]*

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim
Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin *(G. 306/6). [bu]*

İy ṣanem benden ḳaçurma ḫāk-i pāyüñ cevherin
Tūtiyā alsam gerek bu dīde-i pür-ḫūn içün *(G. 308/10). [bu]*

Sensin beni nālān iden iy dōst ve ger ne
Bu yolda fiġān itmege her laḥẓa neyem ben *(G. 309/8). [bu]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/12). [bu]*

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān vird[i] bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/6). [bu]*

Cān virür aṣılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/9). [bu]*

Ne demler çekdügi bu ḫaste göñlüm
Degüldür vaṣfa ḳābil senden ayru *(G. 312/13). [bu]*

ʿAnberīn midür bu zülf-i müşk-bū
Kim ḫacil eyler hemīşe müşki bu *(G. 316/1). [bu]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] mü᾽min bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/3). [bu]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] mü᾽min bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/3). [bu]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] mü᾽min bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/3). [bu]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/5). [bu]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/5). [bu]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/5). [bu]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/7). [bu]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/7). [bu]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/7). [bu]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/9). [bu]*

Öykünür imiş bu ḫaṭ-ı dil-dāre benefşe
Ṣoñra oldı ḫacil başladı inkāre benefşe *(G. 319/1). [bu]*

Her pāresi çü zülfüñ öñinde şikestedür
Raḥm eyleseñ n'ola bu dil-i pāre pāreye *(G. 321/6). [bu]*

Bir kerre cemālüñ göreyin tek bu cihānda
Cān ü dilümi al saña şükrāne gerekse *(G. 322/5). [bu]*

Zencīr-i girih-gīr çü bu zülf-i siyehdür
Bend eyle Cemüñ boynına dīvāne gerekse *(G. 322/11). [bu]*

İtdi bir mihr-i cihān-tāb tecellā bu gice
Kim ḳamer nūrı aña olmadı hem-tā bu gice *(G. 324/1). [bu]*

İtdi bir mihr-i cihān-tāb tecellā bu gice
Kim ḳamer nūrı aña olmadı hem-tā bu gice *(G. 324/2). [bu]*

Göreli gün yüzini leşker-i ʿışḳına hemān
Eyledüm cān ü göñül mülkini yaġmā bu gice *(G. 324/4). [bu]*

Çünki ol ḫūr-i cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz cennet-i meʾvā bu gice *(G. 324/6). [bu]*

Çünki ol ḫūr-i cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz cennet-i meʾvā bu gice *(G. 324/6). [bu]*

Mey-i laʿlüñle demidür virevüz cāna ṣafā
Çünki esbāb-ı ṭarab oldı müheyyā bu gice *(G. 324/8). [bu]*

Şeb-i hicrāna nihāyet bulınur çünki yine
İtdi ḫōrşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice *(G. 324/10). [bu]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/12). [bu]*

Būy-ı zülfüñle yaluñuz ṣanemā bāġ degül
Müşk-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice *(G. 324/14). [bu]*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/1). [bu]*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/2). [bu]*

Mey-i laʿl ile müdām eyleyelüm ʿayş ü ṣafā
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice *(G. 325/4). [bu]*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacabā yoḳsa bize
Leyletü'l-ḳadr midür ki oldı muḳadder bu gice *(G. 325/6). [bu]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/8). [bu]*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/10). [bu]*

N'ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/12). [bu]*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/14). [bu]*

Diline almaya Cem bir daḫı tekrār şeker
Çün lebüñ ṣundı aña ḳand-i mükerrer bu gice *(G. 325/16). [bu]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/6). [bu]*

Ḳoparur başuma ḳıyāmet āh
Ne belādur bu ḳadd ü ḳāmet āh *(G. 329/2). [bu]*

Baş ḳomaḳ pāyüñe saʿādetdür
Līk yoḳ başda bu saʿādet āh *(G. 329/6). [bu]*

Bu dil-i nālānı zülfüñden niçün dūr eyledüñ
Çün şikār almaḳda lāzımdur ceres şeh-bāz ile *(G. 330/5). [bu]*

İrişmeyüp nigārına bu Cem dīvāne dil gibi
İlāhī miḫnet ü derde giriftār olmasun kimse *(G. 331/9). [bu]*

Gözüm yaşını zülfüñde gören dir
Ne ḫōş düşmiş bu sünbül üzre jāle *(G. 332/12). [bu]*

Ḳılur derdüñle dil feryād ü nāle
Niçün raḥm eylemezsin sen bu ḥāle *(G. 333/2). [bu]*

Elif ḳaddüm bükildi lāma döndi
Düşelden bu göñül ol zülf ü ḫāle *(G. 333/4). [bu]*

Maḥabbet toḫmını añduñ göñülde
Ki zīrā ḳāniʿam bu kār ü kişte *(G. 334/8). [bu]*

Cān perīşān oldı bulmaz cemʿiyet
Dil virelden bu perīşān zülfüñe *(G. 335/8). [bu]*

Çü senden derd ü ġam-durur naṣībüm
Göñülden rāżıyam ben bu naṣībe *(G. 339/6). [bu]*

Bu ġam-gīn göñlüme raḥm eyle ṣāhā
Niçe bir aṣasın ol zülf-i kecde *(G. 340/3). [bu]*

Ger ḫayāli ola yārüñ dile mihmān bu gice
Pīş-keş-i cān virelüm biz daḫı mihmānumuza *(G. 342/11). [bu]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Baṣīret yoġ imiş bu bī-baṣerde *(G. 343/8). [bu]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile cān virürsem
Ne reyḥānlar bite bu ke’s-i serde *(G. 343/10). [bu]*

Didüm bu ḫāller laʿlüñde n’eyler
Didi kim noḳṭalar yoḳ mı şekerde *(G. 343/11). [bu]*

Deleydüñ ġamzeñ ile bir göreydüñ
Ki ḳaç peykān bulınur bu cigerde *(G. 343/14). [bu]*

Ḫam ḳıldı ḳadüm derd ü ġamuñ bārı sebeb ne
Çekmek bu ḳadar derd ü ġamuñ bārī sebeb ne *(G. 345/2). [bu]*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/10). [bu]*

Dir gören bu zülf-i müşkīni ruḫ-ı dil-dārda
Ḫōş dükān-ı müşk açılmış kūşe-i gül-zārda *(G. 346/1). [bu]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefe”ül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/8). [bu]*

Lebi dārü’ş-şifāsından işāretler ḳılur çeşmi
Ki bu ʿĪsī-nefes devrinde bīmār olmasun kimse *(G. 351/10). [bu]*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/14). [bu]*

Gel Cemüñ adını yād eyle didüm
Didi kim ṣıġmaz bu güftār aġzuma *(G. 353/10). [bu]*

Ġam ḳaddümi çeng eyledi raḥm it ṣanemā gel
Bu naġmelü āvāzeye sāz itme iñende *(G. 354/8). [bu]*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/9). [bu]*

Bir mūy baġışla Ceme ol zülf-i siyehden
Kim cānı ʿivaż vire bu iḥsānuña şāne *(G. 359/10). [bu]*

Ḳadüñ mānendi serv olmaz çemende
Bu söze serv ḳāyildür çemen de *(G. 360/2). [bu]*

Delü göñlüme bu cism-i zer-endūd
Ḳabādur pīrehendür hem kefen de *(G. 360/15). [bu]*

Ḳatı göñlinden şikāyet ḳılmaġa tīġı ḳomaz
Uġraduñ bī-çāre dil bu kerre ṭaşdan āhene *(G. 361/20). [bu]*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/2). [bu]*

Dil ḳaçan görürdi bu zībā cemāli bī-ḥicāb
Ḥücre-i çeşmümde açmasaydı tīri revzene *(G. 361/15). [bu]*

Būsesine cān virüp aldum peşīmān oldı dōst
Didi ḳavlümden dönerdüm ben bu bāzār olmasa *(G. 362/10). [bu]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/3). [bu]*

Raḳīb eydür ki ḫaṭṭ-ı yār gelmiş
Siyeh-rū ola bu ḳara ḫaberle *(G. 364/8). [bu]*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı baġlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/13). [bu]*

Ol gül budaġı tāze ter olmazdı bu ḳadar
Dest-i ecel ṣuvarmasa mā-i maʿīn ile *(G. 366/5). [bu]*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/14). [bu]*

Bāline baġlamaḳ dilerem şevḳ nāmemi
Ḳorḳum bu dil kebūteri nā-geh kebāb ola *(G. 369/8). [bu]*

Oġlan oyıncaġı oldı her oġlan yıḳar yapar
Bu yıḳılası dil dilerem kim ḫarāb ola *(G. 369/12). [bu]*

Bu gice mihmānum ol māh-ı cihān-ārā idi
Pertev-i ḥüsn ile cennet olan ol ārā idi *(G. 370/1). [bu]*

Derdini cāna ʿıyān eyledi ol māh-liḳā
Luṭfını bu dil-i miskīne nihān eyleyeli *(G. 372/10). [bu]*

Olmışam Cem bigi āvāre vü rüsvāy-ı cihān
Baña bu işleri ol ṣūḫ-ı cihān eyleyeli *(G. 372/12). [bu]*

Ceme bu deñlü devlet bes-durur kim
Diyesin bir ḳulum var rāygānī *(G. 373/13). [bu]*

Bu revā mıdur şehā zülfüñ bigi pā-māl olam
Eyleye derd ü firāḳun ʿāleme rüsvā beni *(G. 374/3). [bu]*

Zülfüñüñ sevdāsına düşüp nigārā uydı Cem
Ḳorḳaram başdan çıḳarur bu ḳuru sevdā beni *(G. 374/14). [bu]*

Tā ṭaḳaldan boynuma müşkīn ṣaçuñ zencīrini
Bu dil-i dīvāne bilmez kendünüñ tedbīrini *(G. 375/2). [bu]*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ṭaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/12). [bu]*

Bu ḫaṭ mıdur ya cennet sebze-zārı
Ki ḳılur ḥasretinden sebze zārı *(G. 377/1). [bu]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/14). [bu]*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/1). [bu]*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/2). [bu]*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/4). [bu]*

Çāre gerçi istedüm laʿlīn lebüñden derdüme
ʿĀḳıbet nā-çār ḳaldum yoḳ bu derdüñ çāresi *(G. 380/4). [bu]*

Öperken laʿlini nā-geh ışırdum ṭudaġın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına ṣuṣadı *(G. 381/4). [bu]*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/10). [bu]*

Ḳara zülfüñ bigi āşüfte oldı
Görelden dil bu zülf-i bī-ḳarārı *(G. 383/8). [bu]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/6). [bu]*

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı *(G. 386/1). [bu]*

Bu ṣaḥrā içre beni rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı *(G. 386/5). [bu]*

Ne naḫs olur ʿaceb bu ṭāliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı *(G. 386/7). [bu]*

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde Cemi bīmār ḳıldı *(G. 386/14). [bu]*

Bi-ḥamdi'llāh ki bī-cān olmış iken
Bu Cem miskīne yine cān bulındı *(G. 393/14). [bu]*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/2). [bu]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/6). [bu]*

Bir laḥẓa ḳarār idemez ānsuz dil-i miskīn
Yoḳsa yine bu ḳāmet ü ebrūya mı düşdi *(G. 396/8). [bu]*

Müntehādur dir idi bu serv Ṭūbādan eger
Sidreden Cibrīl görse ḳadd-i ḫōş-reftāruñı *(G. 397/3). [bu]*

Cān ü dil vir yād idüp zülf ü dehānın dil-berüñ
Bu yola ḫarc eyle iy Cem bārī yoġ u varuñı *(G. 397/10). [bu]*

Dil mürġı ser-i kūyuña varmaduġı bu kim
Görüp ḳaşuñuñ yāsını tīrinden uṣandı *(G. 398/5). [bu]*

Dil gördi ruḫuñ āteşini cāndan uṣandı
Bu oda yanası yine odlāre mi yandı *(G. 398/2). [bu]*

Āh eyledi dil ʿārıżuñuñ derdine düşdi
Bu yile inanup nicesi ṣuya ṭayandı *(G. 398/4). [bu]*

Sünnet-i ḥüsnüñi farż itme raḳīb-i kāfire
İy ṣanem ṣeyṭāna taʿlīm eyleme bu meẕhebi *(G. 400/10). [bu]*

Ḫaṭuñ mütūnını ṣerḥ it ḥavāṣī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/8). [bu]*

Yüzümi ḳapuña sürdügümi gören eydür
Bezendi levḥa-i zerrīn ile bu bāb ola mı *(G. 401/12). [bu]*

Ḳadüñ çü serv-i revāndur gözümüñ ābı revān
Gözümden eyleme ḫālī bu serv-i bālāyı *(G. 402/12). [bu]*

Dil ü cānlar ṣikārına bu zülf-i müşk-efşānuñ
Kemend-i ʿanberīndür kim görinür gāh gāh egri *(G. 404/7). [bu]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/14). [bu]*

Deyr-i dil ḥüsni ḫayāli ile büt-ḫāne iken
Mescid itdi ḳaşı miḥrābı bu büt-ḫāneluġı *(G. 411/10). [bu]*

Bu ser-i zülf-i perīṣāna gelüp bād-ı ṣabā
İy perī şānı degüldür kim ide şāneluġı *(G. 411/3). [bu]*

Ḫaṭṭāṭ-ı ezel defter-i ḥüsnüñi yazarken
Nev-yāfte yazmış bu ḫaṭ-ı müşk-feşānı *(G. 413/4). [bu]*

Meh gibi ġurūb itdi velī ḥüsni ḫayāli
Bu sīne-i vīrānda mekān eyledi gitdi *(G. 414/8). [bu]*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāṣıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/1). [bu]*

Elüñi öpmege cān pīş-keş çeker göñlüm
ʿAceb bu şeyʾ-i ḳalīl armaġāna yitmez mi *(G. 419/6). [bu]*

Kerem ḳıl olma iñen iy ṣanem cefā ḳılıcı
Baña cefā ḳılıcı bu zamāne yitmez mi *(G. 419/16). [bu]*

Müşk gibi ḳan yuṭaldan ḫāl ü ḫaṭṭuñ yādına
Bī-ḳarār itdi ḳara zülfüñ bu ben āvāreyi *(G. 420/8). [bu]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/10). [bu]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/8). [bu]*

Gey yaraşur saña bu cübbe-i devlet çü anuñ
Dāmeni luṭf u vefā oldı girībānı kerem *(K. 1/43). [bu]*

Līk bī-vāsıṭa ḥālüm saña ʿarż eylemege
Bu redīfi baña ʿarż eyledi ḫullān-ı kerem *(K. 1/70). [bu]*

Ḫüsrevā diñle bu ben mūr-ı żaʿīfüñ ḥālin
Çünki sensin bu zamān içre Süleymān-ı kerem *(K. 1/71). [bu]*

Ḫüsrevā diñle bu ben mūr-ı żaʿīfüñ ḥālin
Çünki sensin bu zamān içre Süleymān-ı kerem *(K. 1/72). [bu]*

Ḳaṭre-i cūduñı çoḳ görme bu ben teşne-dile
Mevc-i luṭfuñda ʿıyān oldı çü ʿummān-ı kerem *(K. 1/95). [bu]*

Niçe bir bār-ı belā vire bu eşcār-ı ümīd
Āb-ı luṭfuñla ola tāze çü büstān-ı kerem *(K. 1/101). [bu]*

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe's-sā'ilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿāl *(K. 3/49). [bu]*

Rāh-ı Ḥaḳḳa delīl olup iledür
Bu Cemi lā ilāhe illallāh *(K. 4/46). [bu]*

Bir dün ki bezendi yine bu ṭāḳ-ı muʿallā
Derc eyledi dürcine dürer ḳubbe-i mīnā *(K. 5/1). [bu]*

Yaġmā ḳaçan eylerdi ṭabaḳlarla cevāhir
Bu meclise germ olmasa cān ile Süreyyā *(K. 5/10). [bu]*

Naḳş ile yidi perdede on iki maḳāmı
Taṣnīf ile gösterdügi bu Zühre-i zehrā *(K. 5/20). [bu]*

Bu ʿayşı ḳoyup ḳanda gider Mihr-i cihān-tāb
Ger gelmege ḳılmasa yine vaʿde-i ferdā *(K. 5/23). [bu]*

Bu bezme buḫūr itmek içün micmere-i çarḫ
Oldı meh-i nev kāsesi pür ʿanber-i sārā *(K. 5/25). [bu]*

Nālişler idüp her birisi dillü dilince
Bu maṭlaʿ-ı ġarrāyı ider cümlesi işġā *(K. 5/50). [bu]*

Bu māşıṭa-i çarḫ yaḳar ḳanlu yaşumdan
Her gice ʿarūs-i şafaḳuñ destine ḥınnā *(K. 5/75). [bu]*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/79). [bu]*

Cemʿiyyet-i aḥbābı perākende ḳılup çarḫ
Ṭaġıldı Yediger gibi bu naẓm-ı Süreyyā *(K. 5/82). [bu]*

Bu fürḳat-i dil-sūzı görüp acıdı dilden
Yaşlar aḳıdup göge boyandı yidi deryā *(K. 5/83). [bu]*

Bir loḳma bañа ṣunmadı bu maṭbaḫ-ı eflāk
Kim ḳılmadı balını belā ile murabbā *(K. 5/87). [bu]*

Pür-zehr oluban bir pūla olursa behāsı
Degmez bu dükāndan bañа bir pāre-i ḥalvā *(K. 5/90). [bu]*

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne ʿaceb kim
Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẓmā *(K. 5/107). [bu]*

Bu nāliş-i dil-sūzuma raḥm eyler idi çarḫ
Öldürmege ger göz göre ḳaṣd itmese ʿamdā *(K. 5/111). [bu]*

Bu derd ile ben çoḳdan ölürdüm ġam-i eyyām
Ger ḫaṭırumı ḳılmasa geh gāh tesellā *(K. 5/125). [bu]*

Bu müddet eger böyle medīd olur ise āh
Ṭaş daḫı bizüm-çün diye ḥayfā vü dirīġā *(K. 5/127). [bu]*

Bu ḥāleti fikr eyler iken hātif-i ḳudret
Çaġırdı ḳulaġuma ki iy vālih ü şeydā *(K. 5/129). [bu]*

Bu derde müdāvā ṭaleb eylerseñ eger sen
Bir dürlü daḫı çāre görinmez meger illā *(K. 5/133). [bu]*

İşitdi çü hātif ḫaberin bu dil-i miskīn
Himmet kemerin beline bend eyledi ṣad cā *(K. 5/137). [bu]*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inşā *(K. 5/139). [bu]*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inşā *(K. 5/140). [bu]*

Cān ḳumrısı nuṭḳa gelicek muḳrī-i ḳudret
Bu maṭlaʿ-ı tevḫīdi ḳılur ḳalbine ilḳā *(K. 5/142). [bu]*

Çün ʿacz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde
Maḥrūm gönilmek bu ḳapudan bañа ḥāşā *(K. 5/166). [bu]*

Göklerde adı Aḥmed ü yirlerde Muḥammed
Anuñ ḥaḳı kim oldı bu esmāya müsemmā *(K. 5/170). [bu]*

Bu ẕāt-ı Ḥaḳı kim iderem ʿacz ile vaṣfın
İy Bārī Ḫudāyā bu-durur şimdi temennā *(K. 5/195). [bu]*

Bu vādī-i ġamdan beni luṭfuñla ḫalāṣ it
Nice bir ola sāḥat-i dil menzil-i belvā *(K. 5/197). [bu]*

Ben çāresüze raḥm idüben çāre sen eyle
Bu varṭa-i pür-bīme ki yoḳ çāresi aṣlā *(K. 5/202). [bu]*

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i Ḥabībden irişen ḫōş hevā ḥaḳı *(K. 6/23). [bu]*

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/6). [bu]*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/66). [bu]*

Geldi ḳapuña yüz süriyüp cürmini bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem *(K. 7/72). [bu]*

Cām-ı Cem nūş eyle iy Cem bu Fireng-istāndur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur *(K. 8/1). [bu]*

Furṣatı fevt eyleme ʿayş eyle sür ẕevḳ u ṣafā
Bāḳī ḳalmaz kimseye bu mülk-i dünyā fāndur *(K. 8/8). [bu]*

ʿAyş ḳıl şehrinde bu şeh-zāde-i Efrengīnüñ
Kim be-ġāyet nāzenīn ü Ḫüsrev-i ḫūbāndur *(K. 8/13). [bu]*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer ṣunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Tūrāndur *(K. 8/23). [bu]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/38). [bu]*

Göricek bu ḥüsn ile ol ḫūb Efrengīleri
Kāfir-i dīn ḳalbine bünyād uran īmāndur *(K. 8/43). [bu]*

Ḫüsrevā göñlüñi ḫōş ṭut ʿayşa meşġūl ol müdām
Yoḳ bu dünyānuñ vücūdı āḫiri vīrāndur *(K. 8/72). [bu]*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/74). [bu]*

Ḫükm idenler bu cihān mülkine ṣarḳ u ġarba dek
Ger Süleymān ger Sikender āhiri pişmāndur *(K. 8/75). [bu]*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/95). [bu]*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḥasret ḥaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/4). [bu]*

Belāya mübtelā olduḳ Rodosun ḥīlesin añma
Bu derde çāre bulmaz ʿĪsevīden biñ ṭabīb ancaḳ *(K. 9/16). [bu]*

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmedin vaṣlına āh *(Kıt. 2/11). [bu]*

Ġam-i ʿışḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nem-gīn olur bu tīre-gūn ḫāk *(Kıt. 3/12). [bu]*

Bu ezhāruñ birin ḳıl dilde iḫfā
Ki sen dimedin ola āşikārā *(Mes. 1/7). [bu]*

Bu gül-zārı temāşā eyle bir dem
Ki ezhār itdi her yirini ḫurrem *(Mes. 1/13). [bu]*

Bu gül-şenden temāşā ise maḳṣūd
Bu tertībi gözet kim bulasın sūd *(Mes. 1/17). [bu]*

Bu gül-şenden temāşā ise maḳṣūd
Bu tertībi gözet kim bulasın sūd *(Mes. 1/18). [bu]*

Bu bāġuñ ṣaḥnını bir laḥẓa yārā
Görüb tezyīnini eyle temāşā *(Mes. 1/21). [bu]*

Göñülden seyr ḳıl gel bu cinānı
Gözet sūsen ṣaḳāyıḳ żeymerānı *(Mes. 1/25). [bu]*

Gözet bu gül-sitānuñ ser-zemīni
Ne zeyn eyler ḳaranfül yāsemīni *(Mes. 1/29). [bu]*

Ki zīrā ḫāli ṭutaldan bu ḫūyı
Ḳaranfül andan umar reng ü būyı *(Mes. 1/75). [bu]*

Didüm olmadın bu fikrüñ derdi ile bī-ḳarār
Gel kerem ḳıl iy ḳamer-ruḫ aduñı ḳıl āṣikār *(Mua. 1/1). [bu]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/1). [bu]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/2). [bu]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/1). [bu]*

Degüldür baña bu cevrüñ güzāfī
Meger emrüñde cān itdi ḫilāfı *(Mua. 47/1). [bu]*

Ḳāf-ı ferāġati idinüp āṣiyāne dil
ʿAnḳā-miṣāl baḳmaz iken bu cihāne dil *(Mua. 53/2). [bu]*

Naḳṣ-ı nigīn bigi yine bu raḥmet āyetin
Āḫirde oḳı çün bula cānum kerāmetin *(Mua. 54/1). [bu]*

Lebüm naṣīb-i niṣāb-ı lebüñden iy dil-ber
Ger ola şerbet-i laʿlüñ bu ben ġarībe yiter *(Mua. 58/2). [bu]*

Dil yā ḳaṣuña tīr-i belāya nişānedür
Raḥm eyle iy [] ki bu kez ḳaṣdı cānedür *(Mua. 71/2). [bu]*

Sermedī iḳbāle dil hem-dem olaldan oldı pāk
Ḫāsid-i aḥvel görüp bu maʿnī oldı helāk *(Mua. 80/2). [bu]*

Eyledi bī-dil beni ṭās-i nigūn-ı felek
Ārede bu maʿnīyi yāre ne ḥācet dimek *(Mua. 82/2). [bu]*

Çü peyk oldı ṣūfī ferāḫ-ı riyā
Bu ṣūretde gezmek neden dāyimā *(Mua. 89/2). [bu]*

Cān evvel idi derd ile bu sūret-i ḫālī
İy yār-ı [mu]ḥaccil *(Mua. 102/3). [bu]*

Hīç eyledi ʿömrin bu hevālarda olalı
Derd ile bu miskīn dil *(Mua. 102/7). [bu]*

Hīç eyledi ʿömrin bu hevālarda olalı
Derd ile bu miskīn dil *(Mua. 102/8). [bu]*

İsmümüñ lām-ı miyānına dir idüm oldı dāl
İy perī ger ḥāṣıl olmasa bu maʿnīden cidāl *(Mua. 108/2). [bu]*

Bu bī-ser ü pāye sen kerem ḳıl
Raḥm eyle ki ḥāl[i] oldı müşkil *(Mua. 129/1). [bu]*

Bu şekl-i ḫūbdan gel rū nihān it
Velī ʿuṣṣāḳuña yine ʿıyān it *(Mua. 157/1). [bu]*

Dil göreli geçdi her ṣıfatdan
Bu rāyı begendi her cihetden *(Mua. 174/2). [bu]*

Şu resme mihrüñ eyler ārzū dil
Ki ansuz olamaz bir laḥẓa bu dil *(Mua. 194/2). [bu]*

Bulaldan ḫaṭṭ-ı ruḫsārında temkīn
Bu naḳş-ı ḥüsne bī-ḥad yazdı tezyīn *(Mua. 250/2). [bu]*

Bu perīşān bāġdan cān bülbüli olsa rehā
Gül-şen-i ḥüsnüñ ḥarīmin mesken eylerdi şehā *(Mua. 251/1). [bu]*

Ḫarāb olduġın isterseñ bu ʿālem iy şeh-i ʿālem
Götürgil burḳaʿ-ı zülfüñ görinsün çeşm-i fettānuñ *(Mua. 260/1). [bu]*

Resm-i ʿışḳ-ı bī-ḥadüñde bu būsı bī-dil-i belā
Görmişem ṣol deñlü kim ḥadd ü ḳıyās olmaz aña *(Mua. 261/1). [bu]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/2). [bu]*

Sen perī-rūyı görelden iy melek bu ḥüsn ile
Ḳāmet ü zülfüñ ḫayāli gözlerümde ṭutdı cā *(Mua. 280/1). [bu]*

Ḳāmet ü ebrūñ olaydı āşikār
Olur idi bu Cem-i bī-dil şikār *(Mua. 281/2). [bu]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/2). [bu]*

Resm-i zer ḳılma ṭaleb dervīş iseñ
Geç bu ḳapudan eger dervīş iseñ *(Mua. 323/2). [bu]*

Ezelī būse diler kim ebedī ḳala göñül
Bu temennā leb-i yār ārede bulınsa olur *(Mua. 324/2). [bu]*

Bu şekl çü gördüñ iy göñül sen
Var kūy-i belāyı eyle mesken *(Mua. 337/1). [bu]*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/2). [bu]*

ʿAcā'ib şehr imiş bu şehr-i Nitse
Ki ḳalur yanına her kişi n'itse *(Müf. 24/1). [bu]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/4). [bu]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/8). [bu]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/12). [bu]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/15). [bu]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/16). [bu]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n'ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/20). [bu]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/24). [bu]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/28). [bu]*

Çün oldı ḫazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/2). [bu]*

İçüp diyeyin ben daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/3). [bu]*

Bu naġmeyi muṭrib ḳılagör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/7). [bu]*

Ḫāra ki bu sözi diye gül-şende belābil
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/11). [bu]*

Bu ḳavli diyelüm yine ḫōş gözlemeyüp neng
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/15). [bu]*

Ol şevḳ ile cān bu sözi tekrār ide her dem
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/27). [bu]*

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber *(Terc. 1/13). [bu]*

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber *(Terc. 1/14). [bu]*

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā *(Terc. 1/30). [bu]*

Gūş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbān *(Terc. 1/61). [bu]*

Nūş ideli ʿışḳuñuñ meyin cān
Oldum çü bu sözden āgeh iy yār *(Terc. 1/76). [bu]*

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh *(Terc. 1/92). [bu]*

Bildüm bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḥüsnüñüñ kitābı *(Terc. 1/107). [bu]*

Ṣıġmaz bu mevce faż[ı] biḥārı Muḥammedüñ
Olmaz bu gevher ile niṣārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/23). [bu]*

Ṣıġmaz bu mevce faż[ı] biḥārı Muḥammedüñ
Olmaz bu gevher ile niṣārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/24). [bu]*

Ḳudretle yazılur çü berāt-ı müsellemi
Bu dille oḳınur mı berātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/32). [bu]*

Bu deñlü naḫl-bend-senā olmaz idi dil
Zeyn itmeseydi luṭf[ı] bahārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/47). [bu]*

Heb andan oldı cümle bu evżā‘-ı mümkināt *(Terk. 1/59). [bu]*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu ġınāyı ki āyet-i mālü’l-yetīm idi *(Terk. 1/66). [bu]*

Bu derden olma dūr ki Ḥaḳḳa ḳarīb olur
İy dil kim olsa bāb[ı] ḳarībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/101). [bu]*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/111). [bu]*

Telḫīṣ-i vaṣfı ṣerḥ[i] muṭavvel risāledür
Olmaz bu muḫtaṣarla beyānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/232). [bu]*

Āsūde eyle bu Cem-i dil-ḫasteyi müdām
Ẓıll-i ‘ināyetinde İlāhī Muḥammedüñ *(Terk. 1/251). [bu]*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/43). [bu]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/55). [bu]*

İy dōstlar görüñ yine bu bī-vefā felek
Ḳıldı belā-yı dehre beni mübtelā felek *(Terk. 3/1). [bu]*

Kūteh biçildi egnüme bu câme-i ṣafā
Dībā-yı ḳahrı eyledi baña ḳabā felek *(Terk. 3/7). [bu]*

Derd ü belā vü hecr ile bīmār ider müdām
Ḳılmaz bu ben şikestesine bir devā felek *(Terk. 3/10). [bu]*

Geydürmedüñ bu ḳubbede baña ḳabā felek
Göstermedüñ bu ṣuffede baña ṣafā felek *(Terk. 3/17). [bu]*

Geydürmedüñ bu ḳubbede baña ḳabā felek
Göstermedüñ bu ṣuffede baña ṣafā felek *(Terk. 3/18). [bu]*

Ṭaşlarla dögünüp yürür āb-ı revānı gör
Raḥm itmedi bu ḥālete kevn ü mekānı gör *(Terk. 3/20). [bu]*

Ne ʿayş u nūş menzilidür dehr-i bī-sebāt
İy Cem ḳo cāmı bu felek-i bī-emānı gör *(Terk. 3/28). [bu]*

Deryā içinde göklere boyadı cāmesin
Ṭopraḳ döşendi rūy-i zemīn bu zamānı gör *(Terk. 3/30). [bu]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/40). [bu]*

Fürḳat güninde ḫaste vü zār eyledi beni
Bu dehr-i dūnı gör kim ider mi devā dirīġ *(Terk. 3/44). [bu]*

Kendü elümle başuma aldum belāları
Kendümden oldı baña yine bu ḫaṭā dirīġ *(Terk. 3/48). [bu]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/49). [bu]*

Ḳılduñ beni bu ʿālem içinde zebūn felek
Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn felek *(Terk. 3/53). [bu]*

Demdür ki çāk idem yine bu ṣabr cübbesin
Yiri-durur ki yire çalam dāyimā külāh *(Terk. 3/57). [bu]*

Kendüyi ḳanlara boyadup āftāb-ı çarḫ
Bu ḥāli gördi sīnesine şerḥa çekdi māh *(Terk. 3/60). [bu]*

Bir laḥẓa hem-dem olmadı bu baḫt-ı bī-vefā
Yār olmadı baña yine bu ṭāliʿ-i siyāh *(Terk. 3/65). [bu]*

Bir laḥẓa hem-dem olmadı bu baḫt-ı bī-vefā
Yār olmadı baña yine bu ṭāliʿ-i siyāh *(Terk. 3/66). [bu]*

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh *(Terk. 3/69). [bu]*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n'idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n'idem *(Terk. 3/74). [bu]*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/87). [bu]*

Bir diñler ādem olsa neler şerḫ iderdi dil
Zīrā ki çoḳ-durur bu zamānuñ şikāyeti *(Terk. 3/96). [bu]*

Ne ṭurfe- ḥāl olur ʿaraṣāt olmadın daḫı
Başuma ḳoparur bu zamāne ḳıyāmeti *(Terk. 3/102). [bu]*

Yoḳdur felek belāsına çün çāre vaḳtidür
Ḥaḳ ḫażretine ʿarż idesin sen bu ḥāceti *(Terk. 3/106). [bu]*

bū al-: *Koku almak.*

Çīn-i zülfüñden alalı bir bū
Cümle ḫūn oldı nāfe-i āhū *(G. 315/1). [bū alalı, -alı]*

bu ara: *Bura, bu yer.*

Ḳılayın ben bende cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür *(G. 70/6). [bu araya, -y, -a]*

bu dem: *Şimdi.*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/7). [bu dem]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/40). [bu dem]*

bu dem: *O anda.*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/4). [bu dem]*

bu dem: *Bu zaman, bu devir.*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dil-bere
ʿÖmr-i bī-pāyān-durur bu dem ki cānān bundadur *(G. 72/14). [bu dem]*

bu deñlü: *Bu kadar, bu kadar çok.*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/11). [bu deñlü]*

bu ḳadar: *Bu kadar çok, bunca.*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N'ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/14). [bu ḳadar]*

Bāġ-ı cemālüñ içre ne şeftālūdur lebüñ
K'olmaz behişt mīveleri bu ḳadar leẕīẕ *(G. 49/4). [bu ḳadar]*

Sever dirildügi içün seni dil ü cāndan
Cemi sen öldürigör bu ḳadar günāh yiter *(G. 91/14). [bu ḳadar]*

bu ḳadar: *Bu kadarı, bunun kadarı.*

Didüm iy cān beni gel eyle şehīd-i ġam-i ʿışḳ
Didi ögretme baña bu ḳadar idrāke düşer *(G. 89/4). [bu ḳadar]*

bū ol-: *Kokulu olmak, koku edinmek.*

Ger zülf-i müşk-būyı yanına gelürse müşk
Ol ṭopraġa ber-ā-ber olur müşk bū olur *(G. 129/8). [bū olur, -ur]*

bu resme: *Bu şekilde, böyle.*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/4). [bu resm ile]*

Çıḳmaz çü bu resm ile cihānda ṣanemā dür
Bir ʿıḳd-i güherden *(Mua. 193/7). [bu resm ile]*

Görelden Sidre ḳaddüñi çemende Ṭūbī-i cennet
Didi kim ḳadd-i bālāda bu resme müntehā olmaz *(G. 154/8). [bu resme]*

Zīnet-i farḳında bulurdı bu resme nev-bahār
Ger şükūfe içre yazılmaya idi nām-ı yār *(Mua. 76/1). [bu resme]*

ʿĀşıḳın öldürici bu resme
Daḫı bir şūḫ ü şīve-ger gelmez *(G. 147/7). [bu resme]*

Tīr-i müjeñ iy dil-ber sīnemde nişān eyler
Tā bula dil ü cānum bu resme nişāndan ḥaẕ *(G. 185/14). [bu resme]*

bu yire: *Buraya.*

Ger işidilse leblerüñ ḫaberi
Mışrdan bu yire şeker gelmez *(G. 147/6). [bu yire]*

bū-cehl ol-: *Ebu Cehil olmak.*

Bū-cehl olursa daḫı yanar Bū-Leheb-miŠāl
Her kim ki olursa dīni ġarīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/179). [bū-cehl olursa, -ur, -sa]*

budaġ: *Dal, ince dal, filiz.*

Ṭūbā budaġı ḳāmeti Kevṣer ṭudaġıdur
Cennet var ise ol ṣanemüñ ḥüsni bāġıdur *(G. 126/1). [budaġı, -ı]*

Cem yaraşur o servi kinārına çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/16). [budaġıdur, -ı, -dur]*

Bulınmaz şīve-i ḳaddüñ hevāsı gül budaġında
Açılmaz gül yüzüñ mānendi gül Firdevs bāġında *(G. 352/1). [budaġında, -ı, -n, -da]*

Ol gül budaġı tāze ter olmazdı bu ḳadar
Dest-i ecel ṣuvarmasa mā-i maʿīn ile *(G. 366/5). [budaġı, -ı]*

Gül budaġından meger bir berg ola peyvend-i serv
Tā kim ola ḳāmetüñ iy māh-rū mānend-i serv *(Mua. 165/1). [budaġından, -ı, -n, -dan]*

bugün: *Bugün.*

Öldürürseñ bugün beni öldür
Niçe bir ola vaʿde-i ferdā *(G. 2/3). [bugün]*

Şu deñlü yaş aḳıtdum gözlerümden
Ki ġarḳ eyler beni bugün bu deryā *(G. 11/4). [bugün]*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/6). [bugün]*

Tā kim diyeyin saña bugün ḫālümi bir bir
Zülfüñ neler eyledügini baña dün iy dōst *(G. 28/11). [bugün]*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/14). [bugün]*

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Çün bugün derdüñe olacaḳ devā devrānıdur *(G. 69/4). [bugün]*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/1). [bugün]*

Lāle seyrin ḳılmaġ istermiş bugün ol gül-ʿiẕār
Ḳan yaşumla zeyn olupdur dāmen-i ṣaḥrā meger *(G. 137/15). [bugün]*

Şāh-bāz-ı dil ṭutaldan bugün iy Cem dil-beri
Kūh-i Ḳāf-ı dilde her dem menzil[i] ʿAnḳā ṭutar *(G. 140/9). [bugün]*

Dün didi ʿuşşāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/8). [bugün]*

Dil bugün ʿışḳuñ ġamına döyemez
Āh eger yüz göstere ferdā-yı ʿışḳ *(G. 199/7). [bugün]*

Gelüñ aluñ bugün erzān metāʿ-ı derd ü ġamı
Açıldı sīnede her yaña çün dükān-ı fırāḳ *(G. 207/11). [bugün]*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/14). [bugün]*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/13). [bugün]*

Dün Cemi öldürmege ʿahd eylemiş idüñ bugün
Şöyle beñzer kim o ḫayr işe peşīmānsın begüm *(G. 252/13). [bugün]*

Kesdi ol gül külālesini meger
Ki irdi Cem ʿömri āhirine bugün *(G. 304/18). [bugün]*

Görinen meh mi iki yine bugün
Yā güneş indi mi zemīne bugün *(G. 304/1). [bugün]*

Görinen meh mi iki yine bugün
Yā güneş indi mi zemīne bugün *(G. 304/2). [bugün]*

Bī-ḫaṭā zülf-i şāmı çözse girih
Bū baġışlaya müşk-i Çīne bugün *(G. 304/4). [bugün]*

Yire geçsün yirini yirini meh
Çün bu neyyir güneş yire ine bugün *(G. 304/6). [bugün]*

Zülf[i] küfrinde ne kerāmet var
Ki yüzin gördi geldi dīne bugün *(G. 304/8). [bugün]*

Veh ki aşıldı ḳaşı ṭāḳına dil
Şınmasaydı bu āb-gīne bugün *(G. 304/10). [bugün]*

Gül yüzi şevḳi yādı ile n'ola
Ġonce-veş çāk olursa sīne bugün *(G. 304/12). [bugün]*

Genc-i ṣabr umma var daḫı benden
Ki oldı yaġmā ḳamu ḫazīne bugün *(G. 304/14). [bugün]*

Ṣaldı ḥabs-i külāha zülfeyni
Girdi ceyş-i Ḥabeş kemīne bugün *(G. 304/16). [bugün]*

Bugün bir meh göñül ṭūrın münīr itdi tecellādan
Ṣanasın ḥūrdur indi yire Firdevs-i aʿlādan *(G. 305/1). [bugün]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefeʾül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/8). [bugün]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/10). [bugün]*

Bugün ol nergis-i maḫmūruñ ile mest olalum
Yarın ol ġonce benüm degmede girmez elüme *(G. 365/3). [bugün]*

Getür sāḳī Ceme cām-ı muravvaḳ
Görelüm ḫōş bugün rūz-ı bahārı *(G. 388/14). [bugün]*

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri
Ḳılur şūrīde ʿuşşāḳa göz ucı ile nigāh egri *(G. 403/1). [bugün]*

Bugün bir ṣūḫ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/1). [bugün]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/1). [bugün]*

Ḳamer devrinde Cem ʿömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/10). [bugün]*

Zāhid ki ṭaʿn iderdi mey-i ʿışḳa dün bugün
Mey-hāne içre başda sebūdur ʿamāmesi *(G. 409/3). [bugün]*

Ol meh ki bugün çihre ʿıyān eyledi gitdi
Tīrine dil ü cānı nişān eyledi gitdi *(G. 414/1). [bugün]*

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda *(Kıt. 5/2). [bugün]*

Ey ki sāyilden nihān itdüñ bugün ḫᵛān-ı ḫaṭā
Eylerem deryūze-i iḥsānuñ eylerseñ ʿaṭā *(Mua. 192/1). [bugün]*

Bir ṭıfl-i ʿĪsī-dem bugün remz itdi bir söz üstine
Zülfüñ götür yüzden didüm barmak ḳodı göz üstine *(Mua. 246/1). [bugün]*

Sāḳī berü vir baña bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ *(Mur. 3/5). [bugün]*

buḫūr: *Tütsü, duman.*

Müşk ile ʿanber buḫūrından muʿaṭṭar cān ü dil
Cennet ol meclisdedür sāḳīleri ġılmāndur *(K. 8/51). [buḫūrından, -ı, -n, -dan]*

buḫūr eyle-: *Tütsü yapmak II koku yaymak.*

İy ruḫları gül gül-şene geldügüñ işitmiş
Müşk ile buḫūr eyledi yollāre benefşe *(G. 319/10). [buḫūr eyledi, -di]*

buḫūr it-: ***Tütsü etmek, tütsülemek.***

Zülfüñ hevāsına ölenüñ ʿūd imiş diyü
Tābūtı taḫtasını melekler buḫūr ider *(G. 134/4). [buḫūr ider, -er]*

Bu bezme buḫūr itmek içün micmere-i çarḫ
Oldı meh-i nev kāsesi pür ʿanber-i sārā *(K. 5/25). [buḫūr itmek, -mek]*

bük-: *Kıvırmak, burmak.*

Rişte-i cān-ı Cemi bükdi maḥabbet eli kim
Nāzdan tā dike ol ḳadd-i ḫırāmāna ḳabā *(G. 7/13). [bükdi, -di]*

Nāle vü āh eylemekd[e] derd-i dil-berle müdām
İncelüp bükildi uş bir ḳıla döndi bu vücūd *(G. 45/6). [bükıldı, -il, -di]*

bükil-: *Eğilmek, bükülmek.*

Elif ḳaddüm bükildi lāma döndi
Düşelden bu göñül ol zülf ü ḫāle *(G. 333/3). [bükildi, -di]*

Her serv olalı ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
Yüz yirde yüz urup bükilür ḳāmet-i Ṭūbā *(K. 5/42). [bükilür, -ür]*

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı KevŠer
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā *(Terc. 1/20). [bükildi, -di]*

bul-: *Bulmak, elde etmek, ulaşmak.*

Ḥayāt-ı cāvidān bulmaḳ içün dil
Ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān baġışlar *(G. 59/3). [bulmaḳ, -maḳ]*

Cem ġamuñdan bulalı ẕevḳ u ṣafālar dir müdām
Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur *(G. 74/9). [bulalı, -alı]*

Bulur isem zülfüñe şāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/1). [bulur, -ur]*

Gel bu ṣınuḳlu göñlümüñ eyle ziyāretin
Bulmazdı ṭavf-ı Kaʿbe-i ʿulyāyı bir nefes *(G. 165/12). [bulmazdı, -maz, -dı]*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/2). [bulduñ, -du, -ñ]*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/7). [bulsa, -sa]*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/8). [bulur, -ur]*

Cem üç ḳadeḥ mey-i ṣāfīde bulduġı keşfi
Yüz erbaʿīn ile bulmadı zāhid-i murtāż *(G. 180/21). [bulduġı, -duġ, -ı]*

Ḫaṭṭın ḳazıdı buldı ʿiẕār-ı ḫaṭın didüm
Didi ṣu üzre olmaz iñen pāy-dār ḫaṭ *(G. 183/11). [buldı, -dı]*

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmedin
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān elvedāʿ *(G. 189/3). [bulmış, -mış]*

Cefā ḳılmaġa ʿuşşāḳ āresinde
Behey ẓālim beni mi bulduñ ancaḳ *(G. 205/14). [bulduñ, -duñ]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ figān [itmek] *(G. 212/12). [bulmaġa, -maġ, -a]*

Bir şemme zülfüñüñ ḳoḫusından bulam diyü
Ḳan oldı baġrı daḫı ṭolanur cihānı müşk *(G. 217/19). [bulam, -am]*

Kūyuña dil yol bulup elḥamdü lillāh kim yine
Virdi Rabbi'l-ʿālemīn aña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 262/3). [bulup, -up]*

Şükür kim irmedin ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān *(G. 292/6). [buldı, -dı]*

İşigüñ ḫāki bisāṭın naṭʿ-ı dībā bilmeyüp
Ṭaşdan özge bulmasun bālīn-i sincāb isteyen *(G. 307/14). [bulmasun, -ma, -sun]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/12). [bulımadum, -ı, -ma, -dı, -m]*

Çü furṣat virdi el dil-dārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey *(G. 391/3). [buldum, -dum]*

Göñül bīmār-ı fürḳat olmış iken
Visālüñ buluban dermāna irdi *(G. 392/6). [buluban, -uban]*

Buluban dil şeb-i hicrānda laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi *(G. 392/3). [buluban, -uban]*

Ṣaçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi *(G. 392/8). [bulup, -up]*

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı *(G. 393/2). [bulındı, -ın, -dı]*

Lebüñden mürde cānum buldı ḳısmet
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı *(G. 393/4). [bulındı, -ın, -dı]*

Dil ü cānuñı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿīdine ḳurbān bulındı *(G. 393/6). [bulındı, -ın, -dı]*

Çü zülfüñ ele girdi iy perī-ruḫ
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı *(G. 393/12). [bulındı, -ın, -dı]*

Bi-ḥamdi'llāh ki bī-cān olmış iken
Bu Cem miskīne yine cān bulındı *(G. 393/14). [bulındı, -ın, -dı]*

Em’dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/8). [bulduñ, -du, -ñ]*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/3). [bulmaz, -maz]*

Bildüm iy dōst perīsin berü gel göñlüme gir
Çün perī mesken ider bulduġı vīrāneluġı *(G. 411/16). [bulduġı, -duġ, -ı]*

Cem kevkeb-i sirişkin işigüñde bulımaz
Beñzer felekde daḫı yoġ imiş sitāresi *(G. 416/9). [bulımaz, -ı, -maz]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/10). [bulursın, -ur, -sın]*

Her dem gözümden işigüñe aḳıdur şarāb
İy Cem işigi ḫākini bulduñ ḳarār ḳıl *(G. 12/10). [bulduñ, -du, -ñ]*

Bulur iy meh-rū ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölür ise Cem faḳīr *(G. 65/13). [bulur, -ur]*

Cem üç ḳadeḥ mey-i ṣāfīde bulduġı keşfi
Yüz erbaʿīn ile bulmadı zāhid-i murtāż *(G. 180/22). [bulmadı, -ma, -dı]*

Fikr iden ismüñ bulur[dı] ḥīlesüz ger dil-berā
Bīḫ-i nīlūfer bayaġı meskeninde dutsa cā *(Mua. 63/1). [bulur[dı], -ur, -dı]*

Zülf-i müşkīnüñle yüzüñi gören iy pür-ʿītāb
İki bī-ḥad gice içinde bulur bir āftāb *(Mua. 177/2). [bulur, -ur]*

Ẕevḳ u ġam bulmaġa gezdüm ʿālemi
Birini buldum birini bulmadum *(Mua. 258/2). [bulmadum, -ma, -du, -m]*

Ḳanda kim bir ḫar-mizāc aġyārı bulsa yār olur
Aġlamaḳdan gözlerüm her laḥẓa cūy[ī]-bār olur *(Mur. 2/9). [bulsa, -sa]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/16). [bulur, -ur]*

Umaram mīve-i luṭfuñla bulam leẕẕet-i cān
Göñül eşcārı çü ʿarż eyledi aġsān-ı kerem *(K. 1/99). [bulam, -am]*

Āferīniş bulalı ḳālıb-ı ervāḥ-ı ṣafā
Bulmadı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bir cānı kerem *(K. 1/52). [bulmadı, -madı]*

Ḳadrüñ ḥareminde yapılan ḫāne-i ʿizzüñ
Bir kūşesi ḳadrin bulamaz maḳṣad-ı Aḳṣā *(K. 5/154). [bulamaz, -amaz]*

Eger ġonce dilerse ḫāṭır-ı teng
Dehān-ı yāri bul hīç eyleme ceng *(Mes. 1/38). [bul]*

Ki zīrā ġoncedür dil-ber dehānı
N’idersin ġonceyi bulursañ anı *(Mes. 1/40). [bulursañ, -ur, -sa, -ñ]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/1). [bulur, -ur]*

Zīnet-i farḳında bulurdı bu resme nev-bahār
Ger şükūfe içre yazılmaya idi nām-ı yār *(Mua. 76/1). [bulurdı, -ur, -dı]*

Cem el ṣun zülf-i dil-dāre nihānī
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī *(Mua. 96/2). [bulasın, -a, -sın]*

Bulur aduñı ṣormadın kemerde
Çeken ḥüsnüñi mīzān-ı naẕerde *(Mua. 125/1). [bulur, -ur]*

Ḫorşīd-i ḥüsn içinde görindi çü müşterī
Dir feṯḥ-i sīne tā bula sen nām-ı dil-beri *(Mua. 142/2). [bula, -a]*

Didi kim her kim küsūf aşlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/4). [bula, -a]*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/2). [bulduñ, -du, -ñ]*

Ẕevḳ u ġam bulmaġa gezdüm ʿālemi
Birini buldum birini bulmadum *(Mua. 258/2). [buldum, -du, -m]*

bul-: *Bulmak, görmek.*

Cem gibi bulımaya cefā-keş kimesne hīç
İşbu cihānı ger geze ser-tā-ser āreye *(G. 321/9). [bulımaya, -ıma, -ya]*

bülbül: *Bülbül II âşık.*

Bir sencileyin bülbülini ġam dikeninde
Zār ile nizār idici gül-zār kimüñ var *(G. 103/9). [bülbülini, -i, -n, -i]*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/3). [bülbülsüz, -süz]*

bülbül: *Bülbül, sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş, hezar.*

ʿĀşıḳın bülbül bigi nālān ider
Ol yüzi gül-zār elinden elġıyās *(G. 31/7). [bülbül]*

Nice bülbül gibi dil efġān ü zārī ḳılmasun
Kim raḳīb-i zāġ her dem sen güle maḥrem-durur *(G. 78/3). [bülbül]*

Bir bencileyin gül-şen-i ḥüsnüñ hevesinden
Bülbül bigi zār olıcı her bār kimüñ var *(G. 103/12). [bülbül]*

Bülbül bigi ġamuñla fiġān oldı kārumuz
Sensüz giçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 153/1). [bülbül]*

Şikeste göñlüme bülbül fiġānı ḫōşça gelür
Egerçi kim dinür el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 177/9). [bülbül]*

Ol raḳīb-i rū-siyāhı eyle ḳapuñdan ıraġ
Hem-nişīn olduġı yoḳdur bülbül ile hīç zāġ *(G. 191/2). [bülbül]*

Gül-zār-ı ruḫuñ yādına bülbül gibi her dem
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 202/3). [bülbül]*

Gül-şen-i ḥüsnüñde iy cān bana degmeden naṣīb
Giderem bülbül gibi nālān ü giryān elfirāḳ *(G. 203/4). [bülbül]*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/7). [bülbül]*

Miḥnet ü derd ile itdi bülbüli zār ü nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben itmedi tīmār gül *(G. 234/3). [bülbüli, -i]*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/1). [bülbüli, -ī]*

Yüzüñ gül-zārını görmeyeli dil
Ḳılur bülbül bigi her dem terennüm *(G. 250/6). [bülbül]*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/3). [bülbül]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/8). [bülbül]*

Gül ruḫlaruñuñ vaṣfı-durur iy şeh-i ʿālem
Her laḥẓa giden ġulġule bülbül arasında *(G. 323/6). [bülbül]*

Gül yüzüñ vaṣfı hezār olursa bülbül Cem yiter
ʿAndelīb ol gül-şen-i cāna ġazel-ḫᵛān olmasa *(G. 350/13). [bülbül]*

Yiridür Cem göñli ger ḥüsnüñde eylerse ḳarār
Çünki bülbüller maḳāmıdur gül-istān āresi *(G. 380/10). [bülbüller, -ler]*

Gülün hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı *(G. 388/6). [bülbüller, -ler]*

Ḥükmüñ ile oldı gül gül-zārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı maḳāl *(K. 3/16). [bülbül]*

Cemʿ-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/1). [bülbül]*

Ḫaber bülbül çü gül yüzinden aldı
İşit kim bülbül-i şūrīde n'oldı *(Mua. 160/1). [bülbül]*

Bu perīşān bāġdan cān bülbüli olsa rehā
Gül-şen-i ḥüsnüñ ḥarīmin mesken eylerdi şehā *(Mua. 251/1). [bülbüli, -ī]*

Baş ḳoyup bülbül gülüñ ayaġına dir iy ṣanem
Ḫār-ı cevrüñsüz görinür gözüme dünyā ʿadem *(Mua. 257/1). [bülbül]*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ ḥaremi olalı gül-zār *(Terc. 1/67). [bülbüli, -i]*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Gül-zār-ı ruḫuñ olalı peydā *(Terc. 1/21). [bülbüli, -i]*

Cennet çemenlerinde ṣafā güllerin açar
Cān bülbüline vaṣf[ı] ṣafīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/198). [bülbüline, -i, -n, -e]*

bülbül-i büstān-ı melāḥat: *Güzellik bahçesinin bülbülü.*

Güftāra gel iy bülbül-i büstān-ı melāḥat
Ṭūṭī işidüp sūzuñı şīrīn-süḫen olsun *(G. 311/3). [bülbül-i büstān-ı melāḥat]*

bülbül-i cān: *Can bülbülü II âşığın gönlü.*

Gül-zār-ı cemālüñ görinürse baña besdür
Çün bülbül-i cān daḥı giriftār-ı ḳafesdür *(G. 99/2). [bülbül-i cān]*

İşbu şekli göreliden bülbül-i cān derd ile
Her nefes feryād idüp dir bu gül-istānum-durur *(G. 68/3). [bülbül-i cān]*

bülbül-i dey: *Kış bülbülü.*

Çü gördüm gül yüzin ol dil-berüñ ben
Niçün ḫāmūş olam çün bülbül-i dey *(G. 391/6). [bülbül-i dey]*

bülbül-i güyā: *Öten, şakıyan, konuşan bülbül.*

Naġme-i efġān-ı Cemden her seḥer taʿlīm alur
Nālişinden ḥālet aldı bülbül-i güyā meger *(G. 137/26). [bülbül-i güyā]*

Bir gül-i terdür yüzüñ kim bülbül-i güyā ṭutar
ʿAndelīb-i dil anuñ-çün gül-şen içre cā ṭutar *(G. 140/1). [bülbül-i güyā]*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i güyā da yoḳ *(G. 208/8). [bülbül-i güyā]*

Cemden çevürme gül-şen-i ḥüsnüñ kim olmaya
Ol gül-sitānda bülbül-i güyā benüm bigi *(G. 412/14). [bülbül-i güyā]*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i güyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/9). [bülbül-i güyā]*

Dehānuñda zebānuñ gibi olmaz āşiyān itse
Şeker tenginde ṭūṭī ġonce içre bülbül-i güyā *(G. 10/4). [bülbül-i güyā]*

Her kūşede cāndan müteraṣṣıd otururlar
Her bāġda yüz biñ var ola bülbül-i güyā *(K. 5/48). [bülbül-i güyā]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı iy perī her rūz ü şeb
Ḥasret ü derd ile eyler bülbül-i güyā beni *(G. 374/10). [bülbül-ı güyā eyler, -r]*

bülbül-i güyā ḳıl-: *Şakıyan, konuşan bülbüle dönmek.*

Gül yüzüñüñ ayruluġı bu Cem-i miskīni āh
Her nefes derd ü ġam ile bülbül-i güyā ḳılur *(G. 76/14). [bülbül-i güyā ḳılur, -ur]*

Gül yüzüñ ayruluġı iy lāle-ruḫ dāyim Cemi
Gül-şen-i ḥüsnüñ ġamından bülbül-i güyā ḳılur *(G. 104/14). [bülbül-i güyā ḳılur, -ur]*

bülbül-i güyā-yı ʿışḳ ol-: *Aşkın konuşan, şakıyan bülbülü olmak.*

Cem görelden gün yüzüñi derd ile
Oldı cāndan bülbül-i güyā-yı ʿışḳ *(G. 199/12). [bülbül-i güyā-yı ʿışḳ oldı, -dı]*

bülbül-i miskīni: *Zavallı bülbül.*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(G. 234/2). [bülbül-i miskīni, -i]*

bülbül-i şūrīde: *Âşık, çılgın, perişan bülbül.*

Cem olup bülbül-i şūrīde ruḫuñ güllerine
Ḳanda bir ġonce görürse yaḳasın çāk eyler *(G. 117/13). [bülbül-i şūrīde]*

Cem iderse bülbül-i şūrīde gibi nāleler
N'ola çün kim gösterür yüz ol gül-i ḫandānumuz *(G. 152/9). [bülbül-i şūrīde]*

Ḫaber bülbül çü gül yüzinden aldı
İşit kim bülbül-i şūrīde n'oldı *(Mua. 160/2). [bülbül-i şūrīde]*

Ḳılma iy Cem bülbül-i şūrīde gibi nāle sen
Kim cemāl-i yār gibi verd-i ḫandān bundadur *(G. 72/11). [bülbül-i şūrīde]*

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü gönülden itdügi āh ü nevā ḥaḳı *(K. 6/21). [bülbül-i şūrīde]*

bülbül-i żaʿīf: *Zayıf, bitap bülbül.*

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿīf
Cān ü dil ile ʿışḳa düşüp oldı bī-ḳarār *(G. 60/9). [bülbül-i żaʿīf]*

bülbül-i zār ol-: *Ağlayan inleyen bülbül.*

Gül-şen-i ḥüsni yādına iy Cem
Bülbül-i zār olsañ olmaz mı *(G. 395/14). [bülbül-i zār olsañ, -sa, -ñ]*

bū-leheb-mišāl: *Ebu Leheb gibi.*

Bū-cehl olursa daḫı yanar Bū-Leheb-miŠāl
Her kim ki olursa dīni ġarīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/179). [bū-leheb-mišāl]*

bulın-: *Elde etmek, ulaşmak.*

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı *(G. 393/1). [bulındı, -dı]*

Baş çeküp zülfüñ yüzüñden ḥaṭṭuñ oldı āşikār
Ṣan ṭılısm-ı mār ile bulındı ḥüsnüñ maṭlebi *(G. 400/12). [bulındı, -dı]*

bulın-: *Var olmak, mevcut olmak.*

Ne gülde bulınur rengi ruḫınuñ
Ne ḳaddi gibi olur serv-i raʿnā *(G. 11/9). [bulınur, -ur]*

Laʿline ḳaṣd idicek zülfine ṭolaşsañ n'ola
Kim ḳarañuda bulınur iy göñül āb-ı ḥayāt *(G. 22/4). [bulınur, -ur]*

Ġamzeñ oḳından şu deñlü ṭoldı dil
Kim bulınmaz bir daḫı tīrüñe yir *(G. 107/10). [bulınmaz, -maz]*

Lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerde bulınmaz
Dişüñ leṭāfeti dürr ü güherde bulınmaz *(G. 143/1). [bulınmaz, -maz]*

Lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerde bulınmaz
Dişüñ leṭāfeti dürr ü güherde bulınmaz *(G. 143/2). [bulınmaz, -maz]*

Ne deñlü daʿvī-i ḥüsn eyler ise mihr ile māh
Ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerde bulınmaz *(G. 143/4). [bulınmaz, -maz]*

Ne yüzden öykünür imiş şaçuña nāfe-i Çīn
Ki sünbülüñ ḳoḫusı müşk-i terde bulınmaz *(G. 143/6). [bulınmaz, -maz]*

İçerse ḳanumı çeşmüñ ḥelāl olsun kim
Ḳaçan ki mest ola ol şūr ü şerde bulınmaz *(G. 143/8). [bulınmaz, -maz]*

Ṭoḳındı ḫōd bilürem tīr-i ġamzeñ iy dil-ber
ʿAceb budur ki araram siperde bulınmaz *(G. 143/10). [bulınmaz, -maz]*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/12). [bulınmaz, -maz]*

Ten-i żaʿīfi Cemüñ şöyle ḫāk-i rāh oldı
Ki biñ yıl āreseler bir eṣer de bulınmaz *(G. 143/14). [bulınmaz, -maz]*

Şöyle taḥṣīl eylemişdür nāz ʿilmin gözlerüñ
Kim bulınmaz anlara bu fende bir enbāz-ı nāz *(G. 148/8). [bulınmaz, -maz]*

Bulınmaġa dil-i dīvānede ruḫuñ genci
Ḫaṭuñ ḫayāli yazar üstine ṭılısm-ı ḫavāṣ *(G. 177/11). [bulınmaġa, -maġ, -a]*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Şarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/2). [bulınur, -ur]*

Vīrāne-i dilde bulınur genc-i ḫayālüñ
Ol genci nihān itmege vīrāne midür bu *(G. 313/7). [bulınur, -ın, -ur]*

Deleydüñ ġamzeñ ile bir göreydüñ
Ki ḳaç peykān bulınur bu cigerde *(G. 343/14). [bulınur, -ın, -ur]*

Nār ü nūra ʿārızı nūrın nice teşbīh idem
Kim bulınmaz ruḫlarınuñ nārı nūr ü nārda *(G. 346/8). [bulınmaz, -maz]*

Bulınmaz şīve-i ḳaddüñ hevāsı gül budaġında
Açılmaz gül yüzüñ mānendi gül Firdevs bāġında *(G. 352/1). [bulınmaz, -maz]*

Ḫaṭuñ yādına cān virsem maḥabbet sebze-zārında
Ararsañ sebze-i ḳabrüm bulınmaz bir giyāh egri *(G. 405/6). [bulınmaz, -maz]*

Yidi deryā içinde bulınmaz
Çü yem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/39). [bulınmaz, -maz]*

Ḫadd-i meyde lebüñüñ kūşesi bulınsa eger
Lez̲z̲et-i ḳand bulup ney şeker [olur] fi'l-ḫāl *(Mua. 156/1). [bulınsa, -sa]*

Leblerüñ naṣrun min-allāh oḳıyaldan iy ḥabīb
Bulınur ʿaksi ruḫuñda ḥāṣıl-ı fetḥun ḳarīb *(Mua. 161/2). [bulınur, -ın, -ur]*

Çü şānuñda bulındı luṭf-ı bī-ḥadd
Senüñ-çün maḥmidet oldı mü'ebbed *(Mua. 189/1). [bulındı, -dı]*

bulın-: *Bulunmak, ortaya çıkarılmak, keşfedilmek.*

Ḫayāl-i zülfüñüñ yoḳdur küşādı
Perīşān eyle kim bulına adı *(Mua. 158/2). [bulına, -a]*

bulın-: *Bulunmak, var olmak II sevgilinin yok gibi olan dudağını bulmak.*

Ezelī būse diler kim ebedī ḳala göñül
Bu temennā leb-i yār ārede bulınsa olur *(Mua. 324/2). [bulınsa]*

bulış-: *Buluşmak. Bir araya gelmek, kavuşmak.*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/7). [bulışdum, -du, -m]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cānāna irdi *(G. 392/13). [bulışdı, -dı]*

bulıt: *Bulut.*

Başuma ḳarañuluḳ itdüñ cihān aydınluġın
Ḳāre yüzlü ḳāre bulıtlu per-i bārān felek *(Terk. 2/20). [bulıtlu, -lu]*

Oldı ġonce yüzüñe zülfüñ niḳāb
Ṣan nihān oldı bulıtda āftāb *(G. 15/2). [bulıtda, -da]*

bunca: *Bu kadar çok, böylesi.*

Raḥm eyle baña cevr ü cefā ḳılma iñen kim
'Işḳuñda çeken bunca cefālar benem iy dōst *(G. 19/4). [bunca]*

Raḳībe bunca ḳılursın telaṭṭuf
Cefā vü ġam baña dāyim nedendür *(G. 66/15). [bunca]*

Ḳondı çün kim ḫāne-i dilde belā vü derd ü ġam
Bunca mihmāna 'aceb yiter mi bir biryān ciger *(G. 98/8). [bunca]*

Bunca cefālaruñ çekerem naḳd-i cān virüp
Bāzār-ı 'ışḳ içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 213/7). [bunca]*

Ḳılsañ Ceme teraḥḥum eyā seng-dil n'ola
Bunca zamān-durur ki dil-efgāruñam senüñ *(G. 213/10). [bunca]*

Zülfüñ ucından getüren ben żaʿīfi dem-be-dem
Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm *(G. 248/6). [bunca]*

Göñlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/10). [bunca]*

Göñlümüñ mülkinde dāyim derd ü ġam eyler nizāʿ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 288/10). [bunca]*

İy Cem çü bī-vefā-durur ol yār-i pür-cefā
Çekmek yolında bunca meşaḳḳat ne fāyide *(G. 328/12). [bunca]*

Gör ḥişşemi kim bunca leʾālī-i ṣafādan
Ṣarrāf-ı felek seng-i cefā ḳıldı münaḳḳā *(K. 5/113). [bunca]*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/1). [bunca]*

Elif ḳaddüñ görüp cānā rükūʿ [u] hem sücūd itdi
Anun-çün bī-ḥad ol arada miskīn bunca sūd itdi *(Mua. 170/2). [bunca]*

bunca: *Şu kadar zamandır, bu kadar zamandan beri.*

Ḳollarından ṭarḥ idüp ḳodı Cemi
Buncadan bir bī-nevāyı çoḳ görür *(G. 110/14). [buncadan, -dan]*

bunda: *Burada.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı cān-efzā ki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı pür-sūz eyle sulṭān bundadur *(G. 72/1). [bundadur, -dur]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı cān-efzā ki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı pür-sūz eyle sulṭān bundadur *(G. 72/2). [bundadur, -dur]*

Teşnelükden ölme iy dil çün yitişdüñ nūş ḳıl
Çekmedin ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(G. 72/4). [bundadur, -dur]*

Çünki furṣat virdi el iy sāḳī-i meh-rū müdām
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur *(G. 72/6). [bundadur, -dur]*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur ʿĪsī-nefes
Şād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/7). [bundadur, -dur]*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur ʿĪsī-nefes
Şād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/8). [bundadur, -dur]*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāli pertevinden nūr-ı īmān bundadur *(G. 72/10). [bundadur, -dur]*

Ḳılma iy Cem bülbül-i şūrīde gibi nāle sen
Kim cemāl-i yār gibi verd-i ḫandān bundadur *(G. 72/12). [bundadur, -dur]*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dil-bere
ʿÖmr-i bī-pāyān-durur bu dem ki cānān bundadur *(G. 72/14). [bundadur, -dur]*

bünyād: *Temel, Bir yapının toprak altında kalan ve yapıya dayanak olan duvar, taban vb. bölümlerinin tümü.*

Göñül mülkini ḳıl luṭfuñla maʿmūr
Ki seyl-āb-ı ġamuñ ḳomadı bünyād *(G. 48/6). [bünyād]*

bünyād ur-: *Bina etmek, yapmak, inşa etmek, temelini atmak, esasını kurmak.*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüd bī-taʿab
Ḳamu maḫlūḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl *(K. 3/19). [bünyādın urduñ, -du, -ñ]*

Göricek bu ḥüsn ile ol ḫūb Efrengīleri
Kāfir-i dīn ḳalbine bünyād uran īmāndur *(K. 8/44). [bünyād uran, -an]*

bünyād-ı dü-cihān: *İki cihanın temeli.*

Bulur ḳarār emri ile bī-ḳarār çarḫ
Bünyād-ı dü-cihān-durur öyle pāyidār *(K. 2/18). [bünyād-ı dü-cihān, -durur]*

bur-: *Bir şeyi kendi etrafında döndürmek, çevirmek, kıvırmak, bükmek.*

Devr eli gevşek buraldan iy göñül ṭanbūr-vār
Od düşer evc-i semāya söz ü sāzuñdan senüñ *(G. 216/7). [buraldan, -aldan]*

bura: *Bura, işaret zamiri.*

Rāyine kej rā ḳaşuñuñ kim buradan cān-ı Cem
Varımaz oraya kim irişe fikr ü rāyine *(G. 349/13). [buradan, -dan]*

burāḳ: *Miraç Gecesi Hz. Muhammed'in rükubuna tahsis edilen hayvan.*

Ḫidmet yolında ġāşiye-dār oldı Cebreʾīl
Zīn ṣalalı Burāḳa licāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/154). [burāḳa, -a]*

burāḳ-ı nübüvvet: *Peygamberlik Burak'ı, bineği.*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/79). [burāḳ-ı nübüvvete, -e]*

burc: *Kale,hisar, sur.*

Naḳş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/1). [burc]*

burc: *Gökte Zodyak üzerinde bulunan on iki takım yıldızına verilen ad II saadet burcu.*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür *(G. 70/4). [burca, -a]*

burc-ı cān: *Can burcu.*

Gelmeyince burc-ı cāna ol meh-i tābānumuz
Olmadı maʿmūr ġamdan bu dil-i vīrānumuz *(G. 152/1). [burc-ı cāna, -a]*

burc-ı melāḥat: *Güzellik burcu.*

Ne ḥāṣıl itmeyicek bezmümüzi nūrānī
Ṭutam ki burc-ı melāḥatde āftāb olasın *(G. 283/4). [burc-ı melāḥatde]*

burc-ı şevr: *Boğa burcu.*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẓām *(Mua. 16/2). [burc-ı ṣevr]*

bürhān: *Hüccet, delil II mahkemeye sunulan sahte belge, hatt-ı tezvir.*

Ṭuġrā-yı ḳaşı ṭoġraduġına lebleri
Zülfeyn-i dil-ber ile o bürhān gösterür *(Mua. 67/2). [bürhān]*

bürhān-ı kerem: *Keremin kanıtı.*

Nice sulṭān-ı Ferīdūn-fer ü Dārā-rāsın
Ki senüñ şānuñadur naṣṣ ile bürhān-ı kerem *(K. 1/30). [bürhān-ı kerem]*

bürin-: *Bürünmek, giyinmek.*

Maḥrem şiʿārı mūtū min-ḳabli en temūtū
İḥrām ile bürinüp nola kefen geyersem *(G. 274/8). [bürinüp, -üp]*

burḳaʿ: *Kadınların yüzlerini gizlemek için kullandıkları örtü, peçe, nikap.*

Oldı yüzüñüñ burḳaʿı ol zülf-i semen-sā
Sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā *(G. 1/1). [burḳaʿı, -ı]*

Götür yüzüñüñ burḳaʿın keşf [it] aradan perdeyi
Tā kim yüzüñüñ ṭalʿati ḳıla tecellī iy perī *(Mua. 85/1). [burḳaʿın, -ı, -n]*

Burkaʿuñ keşf itmege bir dem olursa ger mecāl
Cem göñül terkin ḳılur tā görine nūr-ı cemāl *(Mua. 101/1). [burkaʿuñ, -uñ]*

burḳaʿ ol-: *Örtü, peçe olmak.*

Cem günin ġamla eyledüñ bī-nūr
Ḥüsnüñe zülfüñ olalı burḳaʿ *(G. 188/10). [burḳaʿ olalı, -alı]*

burḳaʿ-ı zülf: *Saç örtüsü.*

Ḫarāb olduġın isterseñ bu ʿālem iy şeh-i ʿālem
Götürgil burḳaʿ-ı zülfüñ görinsün çeşm-i fettānuñ *(Mua. 260/2). [burḳaʿ-ı zülfüñ, -üñ]*

būs: *Öpme, öpüş, öpücük.*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/7). [būsum, -um]*

Resm-i ʿışḳ-ı bī-ḥadüñde bu būsı bī-dil-i belā
Görmişem ṣol deñlü kim ḥadd ü ḳıyās olmaz aña *(Mua. 261/1). [būsı, -ı]*

būs ü kinār: *Öpme ve kucaklama.*

Didüm cān virürem būs ü kināre
Didi ġam çekme gel yoḳ yire bārī *(G. 383/5). [būs ü kināre, -e]*

Cān rāygānı gerçi alursın ne diyelüm
İñende ġāfil olma ki būs ü kināredür *(G. 94/6). [būs ü kināredür, -e, -dür]*

būse: *Öpme, öpücük.*

Būse añduḳça ṭudaġın ışırur
Cānuma ḳaṣdı bu ki ḳıla cezā *(G. 5/9). [būse]*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/9). [būse]*

ʿIşḳuñuñ yolında cānā olmışam şöyle faḳīr
Müsteḥaḳḳam vir baña bir būse laʿlüñden zekāt *(G. 22/6). [būse]*

Biñ cān ü göñül şeker lebüñden
Bir būseñe kem behādur iy dōst *(G. 26/24). [būseñe, -ñ, -e]*

Cem būse istedügi lebüñden günāh ise
Maʿẕūr ṭut bu cürmin anuñ kim kimerdedür *(G. 64/9). [būse]*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/7). [būse]*

Didüm iy meh-rū lebüñden būse inʿām eylegil
Didi kim ṭut aġzuñı söylenmesün işbu ḫaber *(G. 98/11). [būse]*

Lebinden būse umsam ḫışm ider yār
Ṣaḳınur ṣanasın cān pāresidür *(G. 106/7). [būse]*

Dil gözinden ḥālet-i laʿlin ṣorar
Mest iken bir būseye iḳrār alur *(G. 118/8). [būseye, -y, -e]*

Lebüñi būseden ü būseñi cāndan ṣaḳınur
Yüzüñi gözden ü gözüñi naẓerden güniler *(G. 121/3). [būseden, -den]*

Lebüñi būseden ü būseñi cāndan ṣaḳınur
Yüzüñi gözden ü gözüñi naẓerden güniler *(G. 121/3). [būseñi, -ñ, -i]*

Leblerinden būse añduġumca ḫışm eyler baña
Şöyle ṣaḳlar ṣaḳınur bir pāredür cāndan gider *(G. 122/5). [būse]*

N'ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/11). [būse]*

Lebinden itme iy dil būse sen cer
Gözi ḫancer çeküp cānuma sancar *(G. 132/1). [būse]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/11). [būse]*

Būse recāsın itme ol yār-i bī-vefādan
Gel fāriġ ol var iy Cem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/13). [būse]*

Cem lebüñden būse ister yoḳ dime
Çünki az nesne temennā eylemiş *(G. 172/13). [būse]*

Marīż-i derdüñe ṣun imdi būse tiryāḳın
Devā-yı būseñ ile çün bulur şifā emrāż *(G. 180/5). [būse]*

Didüm cān al lebüñüñ būsesine
Didi kim cān ele girmeye aylaḳ *(G. 205/5). [būsesine, -si, -n, -e]*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/17). [būse]*

Ḫʷān-ı ḥüsnüñde ʿaṭā ḳıl baña sen būse müdām
Çünki ʿām oldı ḳamu ʿāleme inʿām-ı lebüñ *(G. 219/5). [būse]*

Ceme bir būse baḫş itmiş ṭudaġuñ
Behey ẓālim iriş yā ḳana girdüñ *(G. 225/21). [būse]*

Cem ḫʷān-ı laʿlüñi añalı geldi cān lebe
Sen būse baḫşiş it ṣanemā müst-mendüñe *(G. 326/14). [būse]*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/9). [būseye, -y, -e]*

Zülfüñ añsam zehr olur mār aġzuma
Būse tiryākin ṣun iy yār aġzuma *(G. 353/2). [būse]*

Būsesine cān virüp aldum peşīmān oldı dōst
Didi ḳavlümden dönerdüm ben bu bāzār olmasa *(G. 362/9). [būsesine, -sin, -e]*

Ezelī būse diler kim ebedī ḳala göñül
Bu temennā leb-i yār ārede bulınsa olur *(Mua. 324/1). [būse]*

Bil ki göñlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/2). [būse]*

būse: *Öpme, öpücük II dudak.*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/9). [būseñe, -ñ, -e]*

būse al-: *Öpmek, öpücük almak.*

Budur iy dil-ber ṣurāḫīnüñ ciger-ḫūn olduġı
Būse almış leblerüñden sāġer-i ṣahbā meger *(G. 137/14). [būse almış, -mış]*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/13). [būsesin al]*

Laʿlüñden alalı ṣanemā būseler ḳadeḥ
Ḳanlar yuṭar ṣurāḫī-i ṣahbā benüm bigi *(G. 412/9). [būseler alalı, -alı]*

būse eyle-: *Öpmek, öpücük kondurmak.*

Siyeh baḫtum elinden ben n'ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe būse kār-ı zülf *(G. 196/12). [būse eyler, -r]*

būse vir-: *Öpmesine izin vermek, öptürmek.*

Gel gözüm yaşına baḳ bir būse vir
Çün meṣeldür eylük eyle ṣuya at *(G. 23/5). [būse vir]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/5). [būse vir]*

Cān aldı gözüñ būse virem didi dehānuñ
Cānum yirine cān olan āḫir o nefesdür *(G. 99/7). [būse virem, -em]*

Vaʿde vü ʿahdi yalan eyleyüp iy beste-dehen
Niçe bir būse virem diyü Cemi aldayasın *(G. 297/10). [būse virem, -em]*

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ
Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne *(G. 345/3). [būse virem, -em]*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/15). [būse vir]*

ʿIşḳuñuñ yolında cānā olmışam şöyle faḳīr
Müsteḥaḳḳam vir baña bir būse laʿlüñden zekāt *(G. 22/6). [būse vir]*

būse-gāh-ı şurāḥī: *Sürahinin ağzı, öpülecek yeri.*

Laʿlüñe beñzeyelden olmışdur
Būse-gāh-ı ṣurāḥī pā-yı ḳadeḥ *(G. 37/12). [būse-gāh-ı ṣurāḥī]*

būse-geh: *Öpülen yer.*

Ben nice beñzedeyin gün yüzüñ ayın güneşe
Çün güneş būse-gehidür ṣanemā gerd-i rehüñ *(G. 222/6). [būse-gehidür, -i, -dür]*

būse-i bālīn: *Yastık öpücüğü, yastığı öpmek.*

Her gice mihr-i ruḫuñ degdi diyü māh düşer
Revzenüñden aşaġa būse-i bālīnüñ içün *(G. 275/4). [būse-i bālīnüñ, -üñ]*

būse-i dil-ber: *Sevgilinin öpücüğü.*

Devā-yı derdümi ṣordum ṭabīb laʿlüñden
Didi ki būse-i dil-ber olupdur aña ʿilāc *(G. 33/8). [būse-i dil-ber]*

būse-i laʿl-i leb: *Lal taşı gibi dudağının öpücüğü.*

Mār-ı zülfüñ zehrini nūş idene
Būse-i laʿl-i lebüñ tiryākdür *(G. 93/4). [būse-i laʿl-i lebüñ, -üñ]*

būse-i laʿl: *Lal taşının öpücüğü II sevgilinin lal gibi kırmızı olan dudağının öpücüğü.*

Būse-i laʿlüñe biñ cān virürem girmez ele
Çünki bulınmaz aña kıymet elümden ne gelür *(G. 61/5). [būse-i laʿlüñe, -üñ, -e]*

būse-i leb: *Sevgilinin dudağının öpücüğü.*

Biñ cāna būse-i lebine müşterī idüm
Yār işidüp dimiş ki behāsın girān idüñ *(G. 221/7). [būse-i lebine, -i, -n, -e]*

būselik: *Türk musikisindeki on üç basit makamın ikincisi (ÖZTUNA, 2000: 48).*

Perde-i ʿuşşāḳda çün būselik itdüñ ḳarār
Mutribā āteş düşürdüñ cānuma ol sāz ile *(G. 330/7). [būselik]*

bū-stān: *Bahçe.*

Ḳarşuña ban-zāde[ler] el baġlayup ṭapu ḳılur
Bezm-gāhuñ Cennetü'l-meʾvā bigi bū-stāndur *(K. 8/66). [bū-stāndur, -dur]*

bustān: *Bahçe.*

Serv ṣol resme ḫacel itmiş görüp Ṭūbā ḳadüñ
Bir ayaḳ daḫı eline girse büstāndan gider *(G. 122/12). [büstāndan, -dan]*

bustān: *bahçe, gül bahçesi.*

Gül yüzüñsüz bulamaz revnaḳ şehā büstānumuz
Sen bile olmayıcaḳ bī-nūr olur eyvānumuz *(G. 151/1). [büstānumuz, -umuz]*

bustān: *Bahçe II güzellik bahçesi.*

Gezerken ḥüsni bāġın didi ʿaḳlum
Ne içün bī-rıżā büstāne girdüñ *(G. 225/6). [büstāne, -e]*

büstān-ı cinān: *Cennetler bahçesi.*

Bir sencileyin ḳadd ile büstān-ı cinānda
Bir serv-i cefā-baḫş ü belā-bār kimüñ var *(G. 103/13). [büstān-ı cinānda, -da]*

Gül seyrini eyler Cem līkin bulımaz bir dem
Cānāne cemālinsüz büstān-i cināndan ḥaẕ *(G. 185/16). [büstān-i cināndan, -dan]*

büstān-ı kerem: *Kerem bahçesi.*

Niçe bir bār-ı belā vire bu eşcār-ı ümīd
Āb-ı luṭfuñla ola tāze çü büstān-ı kerem *(K. 1/102). [büstān-ı kerem]*

buṣu: *Pusu, tuzak.*

Gezme iy dil Mıṣr-ı ḥüsnin ṣām-ı zülfinden ṣaḳın
Ġāfil olma var iñen ceyş-i Ḥabeş buṣudadur *(G. 101/4). [buṣudadur, -da, -dur]*

büt-ḫāne: *Put evi, kilise.*

Deyr-i dil ḥüsni ḫayāli ile büt-ḫāne iken
Mescid itdi ḳaşı miḥrābı bu büt-ḫāneluġı *(G. 411/9). [büt-ḫāne]*

büt-ḫāneluġ: *Put evi, kilise.*

Deyr-i dil ḥüsni ḫayāli ile büt-ḫāne iken
Mescid itdi ḳaşı miḥrābı bu büt-ḫāneluġı *(G. 411/10). [büt-ḫāneluġı, -ı]*

büt-i efrencī: *Put gibi güzel olan Frenk sevgili.*

Şol büt-i Efrencī kim kāküllerin ḳılmış girih
Ṣanasın geymiş ten-i sīmīnine zerrīn zirih *(G. 348/1). [büt-i efrencī]*

büt-i gül-ruḫ: *Gül yanaklı, put gibi güzel sevgili.*

Çeşmümde ḫayāli lebüñüñ iy büt-i gül-ruḫ
Bir sāġere beñzer ki ola mül arasında *(G. 323/7). [büt-i gül-ruḫ]*

büt-i meh-rū: *Ay yüzlü put gibi güzel olan sevgili.*

Dün ṣaldı baña ḳarşu niḳāb ol büt-i meh-rū
Āheste suʾāl itdüm ez-ān dil-ber-i ḫōş-ḫū *(G. 317/1). [büt-i meh-rū]*

büt-i peymān-şiken: *Yemin bozan put gibi sevgili.*

Ṣımaġa peymāne-veş peymānumı
Ol büt-i peymān-şiken gelmez mi kʾiy *(G. 418/4). [büt-i peymān-şiken]*

büt-i şīrīn-dehen: *Tatlı ağızlı, put gibi güzel sevgili.*

Cān ü dil ḳaṣdına her dem ol büt-i şīrīn-dehen
Kirpügin tīr-i ḫadeng ü ḳaşlarını ya ḳılur *(G. 76/9). [büt-i şīrīn-dehen]*

bütün ol-: *Bütün olmak, kırık olmadan tek parça hâline gelmek.*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini şıma iy dōst
Şınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/12). [bütün olmaz, -maz]*

būy: *Koku.*

Dişlerüñ naẓmın işitse āb olur dürr-i ʿAden
Kākülüñ būyını ṭuysa ḫāk olur müşk-i Ḫoten *(G. 279/2). [būyını, -ı, -n, -ı]*

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim
Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin *(G. 306/6). [būy]*

Şaçuñdan aldugı içün būyı sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı *(G. 388/11). [būyı, -ı]*

bū-yı ʿabīr: *Turunç, iğde, gül, amber, misk gibi çeşitli ot, kök ve maddelerin karıştırılması ile elde edilen abir kokusu II güzel koku, sevgilinin zülfünün kokusu.*

Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemi ḫōş-bū ider bū-yı ʿabīr *(G. 65/6). [bū-yı ʿabīr]*

būy-ı cān: *Can kokusu, cana can katan koku II sevgilinin zülfünün kokusu.*

Zülfüñe yoḳsa şāne mi urdı nesīm-i ṣubḥ
Kim būy-ı cān meşāmuma ol şāneden gelür *(G. 108/12). [būy-ı cān]*

būy-ı ḥayāt-ı ebedī: *Ebedî hayatın kokusu.*

Cān meşāmına irer būy-ı ḥayāt-ı ebedī
Bāġ-ı ḫilḳatde bitelden berü reyḥān-ı kerem *(K. 1/21). [būy-ı ḥayāt-ı ebedī]*

būy-ı kebāb: *Kebap kokusu.*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/7). [būy-ı kebāb]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/9). [būy-ı kebāb]*

būy-ı müşk: *Misk kokusu.*

Būy-ı müşk ile ṭolar cümle cihān
Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı nesīm *(G. 258/3). [būy-ı müşk]*

būy-ı vaṭen: *Vatan kokusu.*

Cān dimāġına irüp būy-ı vaṭen
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭen *(G. 295/1). [būy-ı vaṭen]*

Ḫurrem olup cān-ı Cem sürdi ṣafā
Dil ṣabādan alalı būy-ı vaṭen *(G. 295/10). [būy-ı vaṭen, -alı]*

būy-ı vefā: *Vefa kokusu.*

Külli āfāḳa virür būy-ı vefā neşv ü nemā
Perveriş bulalı luṭfı ile gül-istān-ı kerem *(K. 1/15). [būy-ı vefā]*

Sünbülüñ bendini açduḳça meşām-ı ʿālemi
Pür ider būy-ı vefā inʿām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/12). [būy-ı vefā]*

būy-ı zülf: *(Sevgilinin) zülüflerinin kokusu.*

Būy-ı zülfüñden almaġ içün eṣer
Yüz sürer işigüñe bād-ı seḥer *(G. 88/1). [būy-ı zülfüñden, -üñ, -den]*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḥāli bir ḳıl üstine *(G. 356/9). [būy-ı zülfüñden, -üñ, -den]*

Būy-ı zülfüñle yaluñuz ṣanemā bāġ degül
Müşk-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice *(G. 324/13). [būy-ı zülfüñle, -üñ, -le]*

buyur-: *Emretmek, söylemek.*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe *(G. 326/7). [buyur]*

buyur-: *Sunmak, takdim etmek, vermek.*

Dil ṣaçuñdan oldı sevdāyī-mizāc
Şerbet-i laʿlüñ buyur aña ʿilāc *(G. 34/2). [buyur]*

Ṣındı sengīn dilüñle dil ḳadeḥi
Leblerüñden buyur behā-yı ḳadeḥ *(G. 37/6). [buyur]*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/7). [buyur]*

N'ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/11). [buyursañ, -sa, -n]*

cā: *Yer, makam, mahal, mevkı.*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/4). [cā]*

İşitdi çü hātif ḫaberin bu dil-i miskīn
Himmet kemerin beline bend eyledi ṣad cā *(K. 5/138). [cā]*

cā eyle-: *Yer tutmak, yer edinmek.*

N'ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 6/1). [cā eylerseñ, -r, -se, -ñ]*

N'ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 7/1). [cā eylerseñ, -r, -se, -ñ]*

cā ṭut-: *Yer edinmek, yerleşmek.*

Laʿl-i mey-gūnuñ ḫayāli cā ṭutaldan sīnede
Gönlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 104/7). [cā ṭutaldan, -aldan]*

Tīr-i müje iy dil-ber sīnemde ṭutaldan cā
Dil ḫurrem olup her dem cānum bulur andan ḥaẕ *(G. 185/11). [cā ṭutaldan, -aldan]*

Bir gül-i terdür yüzüñ kim bülbül-i gūyā ṭutar
ʿAndelīb-i dil anuñ-çün gül-şen içre cā ṭutar *(G. 140/2). [cā ṭutar, -ar]*

Cān ü dil cā ṭutdı zülfinde görüñ
Nice enīs oldı ejdehāya cān ü dil *(G. 237/7). [cā ṭutdı, -dı]*

Fikr iden ismüñ bulur[dı] ḥīlesüz ger dil-berā
Bīḫ-i nīlūfer bayaġı meskeninde dutsa cā *(Mua. 63/2). [cā dutsa, -sa]*

Sen perī-rūyı görelden iy melek bu ḥüsn ile
Ḳāmet ü zülfüñ ḫayāli gözlerümde ṭutdı cā *(Mua. 280/2). [cā ṭutdı, -dı]*

cādū: *Cadı II sevgilinin gözleri.*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/5). [cādū]*

Ne cādūdur ṭudaġuñda ḫaṭuñ kim
Ṭurur āb üzre ḳılmaz dāmenin ter *(G. 132/13). [cādūdur, -dur]*

Gözlerüñ mest oluban tīr ü kemān aldı ele
Bilürem ki ol iki cādū yine ḳan eyler dirīġ *(G. 192/4). [cādū]*

Öldüricek beni ol cādū gözüñ
Buluram ʿāşıḳlaruñ içre şeref *(G. 197/9). [cādū]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/4). [cādū]*

Göñlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/5). [cādū]*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/2). [cādūya, -y, -a]*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/10). [cādūlar, -lar]*

El şunar zülfeyne dāyim dāmen-i mehde ḫaṭı
Hey nice çoḳ başlu fettān olur ol cādūyı gör *(Mua. 313/4). [cādūyı, -y, -ı]*

cādū ol-: *Büyücü olmak, sihir yapan olmak.*

Āteşīn dilde çeşm-i fettānuñ
Yir ṭutar mı idi olmasa cādū *(G. 315/6). [cādū olmasa, -ma, -sa]*

cādū-yı mışrī: *Mısırlı cadı, büyücü (Erzak Câdû gibi Firavun dönemi büyücülerinin meşhur olması bağlamında).*

Gözleri cādū-yı Mışrī ḳaşları mekkār-ı Hind
Ruḫları ter-ġonce-i gül-zār-ı ḫuld-istāndur *(K. 8/45). [cādū-yı mışrī]*

cāh: *Kuyu, çukur.*

Dil zenaḫ-dān çāhına düşdi ki ḳılmaġa ḫalāṣ
Rīsmān ṣaldı muʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/3). [çāhına, -ı, -n, -a]*

Gerçi kim çāh-ı cefādur zenaḫuñ çāhı velī
Dil-i dīvāne anı kendözine cāh bilür *(G. 97/7). [çāhı, -ı]*

Cem ṭolaşup zülfüñe düşdi eñegüñ çāhına
Luṭf idüp ol iki miskīnüñi zindāndan gider *(G. 122/13). [çāhına, -ı, -n, -a]*

Zenaḫı çāhına düşüp yatur iken gice mest
Resen-i zülfini ṣundı didi bī-çāre yapış *(G. 176/5). [çāhına, -ı, -n, -a]*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫemini *(G. 385/5). [çāhı, -ı]*

cāh: *Makam, derece, rütbe; heybet, ihtişam.*

Gerçi kim çāh-ı cefādur zenaḫuñ çāhı velī
Dil-i dīvāne anı kendözine cāh bilür *(G. 97/8). [cāh]*

cāh: *Mansıp, izzet, ikbal, rütbe, kadr-i ali.*

Rifʿat degül mi ʿizzet-i kevneyn cāh oḳur
Rifʿatde pāy-i pāyesi cāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/249). [cāh]*

Rifʿat degül mi ʿizzet-i kevneyn cāh oḳur
Rifʿatde pāy-i pāyesi cāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/250). [cāhı, -ı]*

caḥīm: *Cehennem.*

Bir yire gelmişem ki bedeldür caḥīmden
Baña maḳām olmış iken sāḫat-i İrem *(Terk. 3/85). [caḥīmden, -den]*

cām: *Kadeh.*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/9). [cāmına, -ı, -n, -a]*

Lebüñ ḫayāline cām ile Cem ber-ā-ber olur
Ki saña ola temennā-yı būse remz-i ṣarīḥ *(G. 38/9). [cām]*

Ne cām içildi ġam mey-ḫānesinde
Ki dil bir cürʿadan mest-i ezeldür *(G. 109/3). [cām]*

Ġuṣṣa maḫmūrıdur lebüñ cāmın
Ṣun Ceme çünki mey ḫumār yazar *(G. 130/11). [cāmın, -ı, -n]*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/2). [cāmından, -ı, -n, -dan]*

Ḳo cām-ı Cem hevesini yiter saña iy Cem
Sifāl-i mey-kede cām ü gedā-yı mey-kede Cem *(G. 261/12). [cām]*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/14). [cāmına, -ı, -n, -a]*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/13). [cāmını, -ı, -n, -ı]*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/9). [cām]*

Derd ü ġam cāmın ṣunup Cem ḫasteye ṣıḥḥat diyü
Mest ü maḫmūr eyleyen ol gözleri şehlā idi *(G. 370/9). [cāmın, -ı, -n]*

İçelüm cām rāḥ-ı rūḥ olsun
ʿAḳla ḳuvvet dile fütūḥ olsun *(G. 282/1). [cām]*

Leblerüñ cāmından içür luṭf idüp bir cürʿa kim
Mest olup ʿışḳuñ yolında cānı ḳurbān ideyin *(G. 290/5). [cāmından]*

ʿUnnāb lebüñ cāmınuñ olmasa şehīdi
Mā'ü'l-ʿinebüñ ṭurmadan aḳar m'idi ḳanı *(G. 413/9). [cāmınuñ, -ı, -nuñ]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/37). [cām]*

Pādişāhluḳ bundan özge olmaz iy şeh-zāde Cem
Ḫātıruñ ḫōş eyle cām iç meclis-i cānāndur *(K. 8/26). [cām]*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/80). [cām]*

Lebüñ cāmını ṣun gönlüme sāḳī
Cihānda dāyimā tā ola bākī *(Mua. 91/1). [cāmını, -ı, -n, -ı]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/17). [cām]*

Ne ʿayş u nūş menzilidür dehr-i bī-sebāt
İy Cem ḳo cāmı bu felek-i bī-emānı gör *(Terk. 3/28). [cāmı, -ı]*

cām: *Cam, şişe II gönül şişesi.*

Şemʿ-i ḫüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün ṣan cām aṣar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/6). [cām]*

cām ü ġazel: *Kadeh ve gazel.*

Bu dār-ı ġamda iy Cem ger ararsañ
Refīḳ-i bī-ḫalel cām ü ġazeldür *(G. 109/12). [cām ü ġazeldür, -dür]*

cāme: *Libas, elbise.*

Meger gül ḫüsnüñüñ dīvānesidür
Ki yırtar cāmesin her bir dikende *(G. 360/10). [cāmesin, -si, -n]*

Sīmīn tenüñi göreli dil pīrehen ḳoçar
Çāk oldı dest-i ġayret ile cismi cāmesi *(G. 409/6). [cāmesi, -si]*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/1). [came]*

Cāvidānī salṭanat ḳaddüñe lāyıḳ cāmedür
Mekrümet tācın bi-ḥamdi'llāh ki saña virdi Ḥaḳ *(Mua. 188/3). [cāmedür, -dür]*

Cāme yirine aṭlas u dībā begenmeyen
Az ḳaldı bu kim ola ḳabāsı ʿabā dirīġ *(Terk. 3/45). [cāme]*

Deryā içinde göklere boyadı cāmesin
Ṭopraḳ döşendi rūy-i zemīn bu zamānı gör *(Terk. 3/29). [cāmesin, -si, -n]*

cāme-i aṭlas: *Atlas denen değerli kumaştan yapılan elbise.*

Ḥilʿat-i ḥüsnüñe māhı ilme köhne pāredür
Vaṣle olmaḳ cāme-i aṭlasda yaraşmaz pelās *(G. 163/10). [cāme-i aṭlasda, -da]*

cāme-i ḫūnīn: *Kanlı elbise.*

Ḥacc-ı vaṣl içün şehīd olanlaruñ
Cāme-i ḫūnīnleri iḥrāmdur *(G. 87/10). [cāme-i ḫūnīnleri, -leri]*

cāme-i ṣafā: *Neşe, huzur elbisesi.*

Kūteh biçildi egnüme bu cāme-i ṣafā
Dībā-yı ḳahrı eyledi baña ḳabā felek *(Terk. 3/7). [cāme-i ṣafā]*

cāmiʿ: *Cami, Müslümanların mabedi II sevgilinin güzel yüzü.*

Üstine zülfüñ aşmaz idi Kaʿbe örtüsin
Cāmiʿ yüzüñde olmasa miḥrāb-ı cān ḳaşuñ *(G. 224/4). [cāmiʿ]*

Cemāl cāmiʿine ḳaşı olalı miḥrāb
İki ṭarafdan aṣar zülfi ʿanberīn tesbīḥ *(G. 38/7). [cāmiʿine, -i, -n, -e]*

cām-ı bākī: *Sonsuzluk(ölümsüzlük) kadehi II ölümsüzlük bahşeden şarap.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı bākī kim ṣafā devrānıdur
N'ola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur *(G. 69/1). [cām-ı bākī]*

cām-ı cān-efzā: *Cana can katan kadeh.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı cān-efzā ki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı pür-sūz eyle sulṭān bundadur *(G. 72/1). [cām-ı cān-efzā]*

cām-ı cem: *Şarabın mucidi, eski İran padişahlarından Cem'in içki kadehi II şarap.*

Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ
Tā ebed cām-ı Cem ola ṣanemā nām-ı lebüñ *(G. 219/2). [cām-ı cem]*

Ḳo cām-ı Cem hevesini yiter saña iy Cem
Sifāl-i mey-kede cām ü gedā-yı mey-kede Cem *(G. 261/11). [cām-ı cem]*

Sāḳiyā devr-i Süleymāndur el ur cām-ı Ceme
Bize mey ṣun içelüm çāre budur defʿ-i ġeme *(G. 365/1). [cām-ı ceme, -e]*

Cām-ı Cem nūş eyle iy Cem bu Fireng-istāndur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur *(K. 8/1). [cām-ı cem]*

Ḥasret-i Sulṭān Oġuz Ḫān ben Cem[i] ḥasretleri
Cām-ı Cemde āteş ṭās[ı] gibi yaḳsun felek *(Terk. 2/66). [cām-ı cemde, -de]*

cām-ı cem: *Cem Sultan'ın kadehi II şarabın mucidi, eski İran padişahlarından Cem'in içki kadehi.*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/14). [cām-ı cem]*

cām-ı erġavān: *Erguvan renkli şarap.*

Berü şun sāḳī cām-ı erġavānı
Ki dil-ber oldı cāndan bize maḥrem *(G. 257/5). [cām-ı erġavānı, -ı]*

cām-ı gül-gūn: *Gül renkli kadeh II şarap kadehi.*

Elüñe al ṣabūhī cām-ı gül-gūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı *(G. 388/7). [cām-ı gül-gūn]*

cām-ı laʿl: *(Sevgilinin) lal dudaklarının kadehi II sevgilinin dudağı.*

Ay yüzüñ bedri şeb-i zülfüñi pür-nūr eylemiş
Cām-ı laʿlüñ dir ki gelsün bezm-i meh-tāb isteyen *(G. 307/10). [cām-ı laʿlüñ, -üñ]*

Cām-ı laʿlüñ var iken bāde-i gül-reng nedür
Sāz-ı nālem var iken zemzeme-i çeng nedür *(G. 136/1). [cām-ı laʿlüñ, -üñ]*

Cām-ı laʿlüñ var iken kimdür mey-i nāb isteyen
Yā görüp gül yüzüñi gül-berg-i sīr-āb isteyen *(G. 307/1). [cām-ı laʿlüñ, -üñ]*

Dime ḥarāmdur Ceme ṣun cām-ı laʿlüñi
Olmaz bir ārede çü ḥelāl ü ḥarām baḥs *(G. 32/9). [cām-ı laʿlüñi, -üñ, -i]*

Ṣun baña cām-ı laʿlüñi dime ki cürmi var anuñ
Boynuma ṣal günāhını ben çekeyin ġarāmeti *(G. 378/5). [cām-ı laʿlüñi, -üñ, -i]*

cām-ı leb: *Dudak kadehi II sevgilinin şarap gibi kırmızı dudağı.*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden bula iḥyāyı ebed
Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ *(G. 219/14). [cām-ı lebüñ, -üñ]*

Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ
Tā ebed cām-ı Cem ola ṣanemā nām-ı lebüñ *(G. 219/1). [cām-ı lebüñ, -üñ]*

cām-ı mey: *Şarap kadehi.*

Çünki furṣat virdi el iy sāḳī-i meh-rū müdām
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur *(G. 72/6). [cām-ı mey]*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rūzgār *(G. 60/15). [cām-ı meyi, -i]*

Lebüñe cām-ı mey ṭoḳınmasaydı
Meyüñ olmazdı her-giz iʿtibārı *(G. 389/9). [cām-ı mey]*

cām-ı mey-i nāb: *Halis şarabın kadehi.*

Ceme ṣun sāḳiyā cām-ı mey-i nāb
Ki cāndan dil-ber oldı bize hem-dem *(G. 257/13). [cām-ı mey-i nāb]*

cām-ı mürevvaḳ: *Süzülmüş, tortusu giderilmiş saf şarap.*

Getür sāḳī Ceme cām-ı muravvaḳ
Görelüm ḫōş bugün rūz-ı bahārı *(G. 388/13). [cām-ı muravvaḳ]*

Sāḳī berü vir baña bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ *(Mur. 3/5). [cām-ı mürevvaḳ]*

Ṣol cām-ı muṣaffāda lebüñ kūşesi muṭlaḳ
Görindügi içün sāḳī berü cām-ı mürevvaḳ *(Mua. 306/2). [cām-ı mürevvaḳ]*

cām-ı muṣaffā: *Saf, tasfiye edilmiş şarap.*

Ṣol cām-ı muṣaffāda lebüñ kūşesi muṭlaḳ
Görindügi içün sāḳī berü cām-ı mürevvaḳ *(Mua. 306/1). [cām-ı muṣaffāda, -da]*

cām-ı ṣafā: *Mutluluk kadehi II neşe ve zevk veren şarap.*

Çekdi ḳabaġın yanına gör sūsen-i āzād
Aldı eline cām-ı ṣafā lāle-i ḥamrā *(K. 5/58). [cām-ı ṣafā]*

Dün içüp ser-ḫōş olup ġamzelerüñ cām-ı ṣafā
Çekdiler ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer ṣanemā *(G. 8/1). [cām-ı ṣafā]*

cām-ı şarāb: *Şarap kadehi.*

Sākiyā ṣunġıl berü cām-ı şarāb
Ḳılmayalum naḳdini ʿömrüñ telef *(G. 197/3). [cām-ı şarāb]*

cām-ı vaḥdet: *Vahdet şarabı.*

Bezm-i Ṣafāyı ḫōş ṭut ṣevḳ üzre Merve ḥaḳḳı
Nūş eyle cām-ı vaḥdet ʿişret demidür iy Cem *(G. 274/14). [cām-ı vaḥdet]*

cām-ı vücūd: *Beden kadehi.*

Cemüñ cām-ı vücūdın Ḥaḳ mey-i ʿadn ile pür ḳılsun
Ṣunulsun nuḳl-i ġufrān bezmi bulsun zeyn ü zīb ancaḳ *(K. 9/45). [cām-ı vücūdın, -ı, -n]*

cām-ı zülf: *Zülfünün kadehi.*

Meclis-i meyde añanlar nām-ı zülfüñden senüñ
ʿAnberīn itmek dilerler cām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/2). [cām-ı zülfüñden, -üñ, -den]*

cāmiʿ-i ḫüsn: *Güzellik camisi II sevgilinin, güzelliğin toplandığı yer olan yüzü.*

Cāmiʿ-i ḫüsninde zeyn içün ḳaşı miḥrābına
Kaʿbe örtüsini aṣar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/7). [cāmiʿ-i ḫüsninde, -i, -n, -de]*

İy Kaʿbe yüzlü cāmiʿ-i ḫüsnüñde ḳaşlaruñ
Miḥrāb düzdi ʿanber-i terden kemer kemer *(G. 116/9). [cāmiʿ-i ḫüsnüñde, -üñ, -de]*

Cāmiʿ-i ḫüsnüñi ḳandīl-i ruḫuñ tezyīn ider
ʿAnberīn zencīr aṣaldan zülfüñ ol ḳandīl içün *(G. 302/5). [cāmiʿ-i ḫüsnüñi, -üñ, -i]*

cāmiʿ-i vaḥdet: *Vahdet, birlik camisi.*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/111). [cāmiʿ-i vaḥdete, -e]*

cān: *Can, ruh, gönül.*

Şāne urduḳça zülfine cān dir
Aṣlaḥa'llāhü şānehü ebedā *(G. 5/3). [cān]*

Būse añduḳça ṭudaġın ışırur
Cānuma ḳaṣdı bu ki ḳıla cezā *(G. 5/10). [cānuma, -um, -a]*

Nigārā çeşmüñ eyler cānı yaġmā
Ḳılur ben bendeyi ʿālemde rüsvā *(G. 11/1). [cānı, -ı]*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/14). [cānın, -ı, -n]*

Dāġ urma ṣaḳın lāleleyin yüregüme kim
Kār itdi benüm cānuma derd ü elem iy dōst *(G. 19/8). [cānuma, -um, -a]*

Şol deñlü eṣer ḳıldı fırāḳuñ odı cāna
Kim ney ḫōş olup nāle vü efġān ider iy dōst *(G. 21/11). [cāna, -a]*

ʿĪd ayı diyü Kaʿbe-i kūyuñda yine Cem
Yā ḳaşlaruña cānını ḳurbān ider iy dōst *(G. 21/16). [cānını, -ı, -n, -ı]*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy ʿĪsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/11). [cān]*

Ḫāk-i rehüñi dirīġ ḳılma
Cān çeşmine tūtiyādur iy dōst *(G. 26/18). [cān]*

Merve ḥaḳı saʿy-i Kaʿbe kūyuñ
Cān ḥācīsına ṣafādur iy dōst *(G. 26/26). [cān]*

Cān bāġı içinde Sidre ḳaddüñ
Ṭūbā bigi müntehādur iy dōst *(G. 26/31). [cān]*

Şol laʿl-i lebüñ ḫāl-i ḫayāli niçün iy dōst
Ben ḫaste-dilüñ cānına urur dögün iy dōst *(G. 28/2). [cānına, -ı, -n, -a]*

Keffesi ʿanber terāzūya çeküp cān Yūsufın
Ṣanasın misk ile ṭartar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/17). [cān]*

Şāh iken cān naṭʿ-ı dilden ṭarḥ olur ferzīn-vār
Beydaḳ-ı ḫālüñ dise ḥüsnüñ yüzinden şāh ruḫ *(G. 41/5). [cān]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın aña muḳayyed *(G. 42/9). [cān]*

Cem yoluña cānını fidā eyledi iy dōst
Billāhi revā mı ki ṭapuñdan ḳılasın red *(G. 42/17). [cānını, -ı, -n, -ı]*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n’ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī nefesi var *(G. 50/9). [cān]*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/11). [cāna, -a]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/1). [cānuma, -um, -a]*

Çü ʿīd ayı gibi ḳaşuñı gördi
Saña Cem cānını ḳurbān bağışlar *(G. 59/12). [cānını, -ı, -n, -ı]*

Ḥācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/9). [cāna, -a]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden şun didüm ḳıldum ġalaṭ
Cürʿa dimek olmaz aña çün kim ol cāndan ṭamar *(G. 63/4). [cāndan, -dan]*

Göñlümi aldı cānuma ḳaṣd eyledi gözüñ
Tek derdüñ olsun ol daḫı uşda naẕerdedür *(G. 64/5). [cānuma, -um, -a]*

Cān çeker derd ü cefāñı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr *(G. 65/11). [cān]*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/1). [cān]*

Ol feraḥ iy dil ki görürsin yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür *(G. 70/8). [cān]*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/1). [cān]*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy mürde-beden kim işbu dem cān irişür *(G. 71/8). [cān]*

Dil ü cān ol lebi mercānı ister
Ṣanasın mürde-tendür cānı ister *(G. 73/2). [cānı, -ı]*

Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur
Pādişehler ḳılsa ḳulına ʿināyet ḫōş-durur *(G. 74/1). [cānuma, -um, -a]*

Cem ġamuñdan bulalı ẕevḳ u ṣafālar dir müdām
Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur *(G. 74/10). [cānuma, -um, -a]*

Çeşm-i mestüñ cān ile ger ceng iderse n’ola kim
Mest olanlar dāyimā şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 76/11). [cān]*

Dil-berā derdüñ hemīşe cānuma hem-dem-durur
Ol sebebdendür ki çeşmüm ḳan ile pür-nem-durur *(G. 78/1). [cānuma, -um, -a]*

N’ola ġamzeñ oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cānuma cānā devādur *(G. 79/3). [cāna, -a]*

Demidür raḥm iderseñ ḫaste cāna
Ki ʿışḳuñ derdi ile mübtelādur *(G. 79/5). [cāna, -a]*

N’ola ġamzeñ oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cānuma cānā devādur *(G. 79/4). [cānuma, -um, -a]*

Cem tuḥfe diyü cānını ḳılur saña īṣār
Billāhi ḳabūl eyle ki ḫōş mā-ḥażarīdür *(G. 80/9). [cānını, -ı, -n, -ı]*

Hevā-yı cennet-i kūyuñ dile penāh yiter
İki cihānda ḳapuñ cāna secde-gāh yiter *(G. 91/2). [cāna, -a]*

Felekde odlara yaḳmaġa ḫirmen-i māhı
Seḥerde ṣıdḳ ile cāndan irişen āh yiter *(G. 91/8). [cāndan, -dan]*

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar
Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar *(G. 92/1). [cāne, -e]*

Cān rāygānı gerçi alursın ne diyelüm
İñende ġāfil olma ki būs ü kināredür *(G. 94/5). [cān]*

Zülfüñ kemend-i ḳaṣdı çü dāyim şikāredür
Ṣayd olacaġı cānum aña āşikāredür *(G. 94/2). [cānum, -um]*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/12). [cānum, -um]*

Bālā-yı ḳaddüñi añalı dil belādadur
Cān derd-i hecrüñ ile hemīşe sitem çeker *(G. 96/8). [cān]*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/2). [cān]*

Cān aldı gözüñ būse virem didi dehānuñ
Cānum yirine cān olan āḫir o nefesdür *(G. 99/8). [cānum, -um]*

Bir bencileyin naḳd-i dil ü cānı ḳılup ḫarc
Cān ile o bāzāra ḫarīdār kimüñ var *(G. 103/20). [cān]*

İreli ġamzeñ oḳından cāna tīr
Dil kemend-i zülfüne oldı esīr *(G. 107/1). [cāna, -a]*

Pervāne bigi cān yaḳaruz nār-ı ʿışḳuña
Ancaḳ bu işi şanma ki pervāneden gelür *(G. 108/7). [cān]*

Ruḫ-ı gül-gūnına ol Ḫüsrev-i şīrīn-lebi gör
Zülf-i şeb-dīzini cān aşmaġa fitrāk eyler *(G. 117/6). [cān]*

Reng-i rūyı ile gözüm yaşına baḳsa n’ola kim
Zer ü sīmüñ naẓeri cānı feraḥ-nāk eyler *(G. 117/10). [cānı, -ı]*

Devr-i çeşmüñde dile laʿlüñi añdurmadı cān
Bu ne dīvāne ki bādāmı şekerden güniler *(G. 121/13). [cān]*

Lebüñi būseden ü būseñi cāndan ṣaḳınur
Yüzüñi gözden ü gözüñi naẓerden güniler *(G. 121/3). [cāndan, -dan]*

Cānumı ṣanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/2). [cān]*

Leblerinden būse añduġumca ḫışm eyler baña
Şöyle ṣaḳlar ṣaḳınur bir pāredür cāndan gider *(G. 122/6). [cāndan, -dan]*

Cānumı ṣanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/1). [cānumı, -um, -ı]*

Kemend-i zülfi cān avladuġınca
Ol āhū-çeşme kim olmaya naḫcīr *(G. 124/5). [cān]*

Cem yaraşur o servi kinārına çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/16). [cān]*

Lebinden itme iy dil būse sen cer
Gözi ḫancer çeküp cānuma sancar *(G. 132/2). [cānuma, -um, -a]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/3). [cān]*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/2). [cān]*

ʿIşḳuña cān viricek irişdi tīri ġamzeñüñ
Ḥamdü lillāh kim gelen cān yirine cāndur henūz *(G. 146/4). [cān]*

ʿIşḳuña cān viricek irişdi tīri ġamzeñüñ
Ḥamdü lillāh kim gelen cān yirine cāndur henūz *(G. 146/4). [cāndur, -dur]*

Dehenüñ şevḳi ile cān gitdi
Bir yire kim daḫı ḫaber gelmez *(G. 147/3). [cān]*

Ne belādur kim ḳaşuñla kirpügüñ cān ḳaṣdına
Birisi encām-ı nāz eyler biri āġāz-ı nāz *(G. 148/3). [cān]*

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyüm
Ki oluram cāndan bī-zār sensüz *(G. 149/12). [cāndan, -dan]*

Pīş-keş cānı virürdük yolına ol dil-berüñ
Ger ḥabīb olsaydı bir laḫẓa bizim mihmānumuz *(G. 152/7). [cānı, -ı]*

Didüm cān tīr-i ġamzeñ aña düşmez
Didi bu sehm-i devlet aña düşmez *(G. 155/1). [cān]*

Işırdum laʿlini nā-geh öperken
Gülüp didi bu cān ḳadrini bilmez *(G. 156/16). [cān]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẓer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/1). [cānumuz, -umuz]*

Tīr-i ġamzeñ cān alup yirine geçdi cān bigi
Şimdi ol demden berü ġamzeñ oḳıdur cānumuz *(G. 158/7). [cān]*

Tīr-i ġamzeñ cān alup yirine geçdi cān bigi
Şimdi ol demden berü ġamzeñ oḳıdur cānumuz *(G. 158/8). [cānumuz, -umuz, -]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/4). [cān]*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/5). [cān]*

Zülfüñüñ bendine bend olmaġa cān eyler heves
Ṭāliʿ-i şūrīdesin gör kim bulupdur dest-res *(G. 162/1). [cān]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/10). [cāndur, -dur]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/10). [cānsuz, -suz]*

Her laḥẓa çeşmüñüñ ṣanemā ḳaṣdı cān imiş
Raḥm eylemedi baña nice bī-emān imiş *(G. 166/1). [cān]*

Lebüñde ḫaṭṭuñı gören didi kim
Maḥabbet-nāmedür cāna yazılmış *(G. 168/8). [cāna, -a]*

Çü ʿīd ayı-durur ḳaşuñı göster
Ki cānum saña ḳurbāna yazılmış *(G. 168/6). [cānum, -um]*

Didüm ġamzeñ oḳı zaḫm urdı cāna
Didi şād ol maḥabbet muḥkem olmış *(G. 169/7). [cāna, -a]*

Didüm bend urmaġ ister cāna zülfüñ
Didi zülfüm anuñ-çün pür-ḫem olmış *(G. 169/11). [cāna, -a]*

Didüm zülfüñ kemendi pür-ḫem olmış
Didi cānuñ anuñ-çün ḫurrem olmış *(G. 169/2). [cānuñ, -uñ]*

N’ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/2). [cān]*

Cān lebe geldi irince leb-i laʿlüñ lebüme
Bildüm iy cān leb-i cān-baḫşuñı kim cāndan imiş *(G. 171/4). [cāndan, -dan]*

N’ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/1). [cānum, -um]*

Teraḥḥum eyle Ceme kim firāḳ odı her dem
Eritdi cānını ġam pūtesinde hem-çü raṣāṣ *(G. 178/14). [cānını, -ı, -n, -ı]*

ʿArż ideli helāküme ḳaşuñ gözüñle naṣ
Cān şevḳi ile sīnede ke’ṭ-ṭayri fi’l-ḳafaṣ *(G. 179/2). [cān]*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿivaż *(G. 181/4). [cān]*

Tīr-i müje iy dil-ber sīnemde ṭutaldan cā
Dil ḫurrem olup her dem cānum bulur andan ḫaẓ *(G. 185/12). [cānum, -um]*

Cān meclisine laʿl ü ruḫuñ vaṣfını getür
Çün şekker ile ḫōş yaraşur armaġān-ı şemʿ *(G. 190/21). [cān]*

Her encümende encüm-i eşkin döküp yire
Diñlenmeyüp yaḳar oda her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/30). [cān[ı], -ı]*

Bir gün ʿarūs-ı ḥüsnüñ öñinde yanam diyü
Yaḳdı felekde odlara her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/32). [cān[ı], -ı]*

Dil-berā cān ḳaṣdına ġamzeñ çeker her laḥẓa tīġ
Ol sebebden gözlerüm ḳan aḳıdur mānend-i mīġ *(G. 193/1). [cān]*

Bu Cem-i ġam-gīne iy cān raḥm ḳıl
Ġamzeñe cānın ḳılur her dem hedef *(G. 197/14). [cānın, -ı, -n]*

Cem cānı gibi ṣaḳlar anı iy perī-ṣıfat
Derd ü ġamuñ olalı aña yādigār-ı ʿışḳ *(G. 198/17). [cānı, -ı]*

N'ola ḫadeng-i ġamzeñ cānı ḳılursa yaġmā
Ol daḫı Cem garībe bir ḫōş saʿādet ancaḳ *(G. 200/9). [cānı, -ı]*

Dem-beste vü ḥayrān yaturam bir nefesüm yoḳ
Cān virmege bir mürdeye ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 202/2). [cān]*

Gerçi kim ʿazm eyledüñ gitmege iy cān elfirāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān elfirāḳ *(G. 203/1). [cān]*

Didüm cān al lebüñüñ būsesine
Didi kim cān ele girmeye aylaḳ *(G. 205/6). [cān]*

Cān riştesini şemʿ-i ruḫuñ nārı ile yaḳ
Uyar çerāġumı ki çerāġuñ uyara Ḥaḳ *(G. 206/1). [cān]*

Dil-berā derdüñ ile bu tenden
Cān birūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/8). [cān]*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n'ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/7). [cān]*

Biñ cāna būse-i lebine müşterī idüm
Yār işidüp dimiş ki behāsın girān idüñ *(G. 221/7). [cāna, -a]*

Ḳurduḳça yayḳara ile müşkīn kemān ḳaşuñ
Ḳılur nişāne tīrine cān bī-gümān ḳaşuñ *(G. 224/2). [cān]*

ʿAceb siḥrüñ mi var iy tīr-i müjgān
Ki bir nāzüklük ile cāne girdüñ *(G. 225/12). [cāne, -e]*

Bir elde cānuñ u bir elde başuñ
Yine iy dil ʿaceb meydāne girdüñ *(G. 225/13). [cānuñ, -uñ]*

İy cān ṭabībi n'ola ki bīmāruñam senüñ
Şehd ü şifā lebüñ dise tīmāruñam senüñ *(G. 227/1). [cān]*

Yād-ı laʿlüñle ne dil pür-ḫūn degül
Fikr-i zülfüñle ne cān meftūn degül *(G. 235/2). [cān]*

Germ olup virme metāʿ-ı ġama cān naḳdini kim
Niçe cānlar viresin ivme bu bāzāre göñül *(G. 239/11). [cān]*

Kākülüñden her seḥer bāda nişān ışmarlaram
Bilürem āḫir bu sevdālarda cān ışmarlaram *(G. 247/2). [cān]*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḫālüñ didüm
Göñlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/18). [cān]*

Olmaġa yāre hem-nefes n'idelüm
Var-durur cānda bir heves n'idelüm *(G. 251/2). [cānda, -da]*

Cem nice istemeye vaṣluñı kim
Gitmedi cāndan ol heves n'idelüm *(G. 251/10). [cāndan, -dan]*

Çünki cānumdan yaratmış cismüñi cān-āferīn
Bir nefes dūr olma benden kim baña cānsın begüm *(G. 252/12). [cānsın, -sın]*

Çünki cānumdan yaratmış cismüñi cān-āferīn
Bir nefes dūr olma benden kim baña cānsın begüm *(G. 252/11). [cānumdan, -um, -dan]*

Ne ḫōş sā'at-durur bu nice ḫōş-dem
Ki cān cānānı ile oldı hem-dem *(G. 257/2). [cān]*

Cānuma ḳaṣd eyledüñ cānā benüm
Ḳanı aramuzdaki 'ahd-i ḳadīm *(G. 258/11). [cānuma, -um, -a]*

Ṭolaşaldan senüñ zülfüñe cānum
Adum yirde ṣanur kim var-durur dām *(G. 260/5). [cānum, -um]*

İrişdüginçe ġamzeñ oḳı cāna
Dil ü cān şād olup dir ḫayr maḳdem *(G. 263/5). [cāna, -a]*

Lebüñ yanında ḫaṭ n'eyler didüm dir
Maḥabbet-nāmedür kim cāna yazdum *(G. 265/4). [cāna, -a]*

Kemān ebrūña 'īd-i vuṣlatuñda
Ḳabūl it cānumı ḳurbāna yazdum *(G. 265/6). [cānumı, -um, -ı]*

Cānumı ditretse n'ola rūz-ı hecr
Zelzeletü's-sā'ati şey'ün 'aẓīm *(G. 266/15). [cānumı, -umı]*

Alnuña sür bārī gel boynuña alma ḳanumı
Cānumı çün ḳaşlaruñ yayına ḳurbān eyledüm *(G. 272/8). [cānumı, -umı]*

Zenaḫuñ sībine diş biler iken nār-ı cefā
Düşdi cān ḫirmenine ġabġab-ı sīmīnüñ içün *(G. 275/8). [cān]*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/7). [cānadur, -a, -dur, -]*

Göñül cānānesüz cānı n'idersin
Ṣaçı küfrinsüz īmānı n'idersin *(G. 277/1). [cānı, -ı]*

Niçe bir zülfüñ ucına dil-berā cān aṣasın
Bārī öldür çekmeyem her laḥẓa cevrüñ tāsasın *(G. 278/1). [cān]*

Ben umardum ġamzeñüñ oḳına cān idem hedef
Sen niçün cānā kemān-ebrūlaruñı yaṣasın *(G. 278/5). [cān]*

Ḫadeng-i ġamzeñi cāna çü virdüñ alma yine
Ki cānda ṣaḳlayayın anı yādigār olsun *(G. 281/3). [cāna, -a]*

Ḫadeng-i ġamzeñi cāna çü virdüñ alma yine
Ki cānda ṣaḳlayayın anı yādigār olsun *(G. 281/4). [cānda, -da]*

Cānumı ḳurbān ider ʿīd ayıdur diyü gözüñ
Yā ḳaşuñdur görinen egri ḫayāl itmek neden *(G. 288/13). [cānumı, -um, -ı]*

Kūyuñ içre miḫnet ü derd ile cān irdi lebe
Ölmez isem çıḳayın ʿazm-i beyābān ideyin *(G. 290/3). [cān]*

Leblerüñ cāmından içür luṭf idüp bir cürʿa kim
Mest olup ʿışḳuñ yolında cānı ḳurbān ideyin *(G. 290/6). [cānı, -ı]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/1). [cānumuñ, -um, -uñ]*

Şükür kim buldı ġamdan dil rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān *(G. 292/4). [cān]*

Şükür kim irüben maḳṣūdına cān
Şükür kim unudıldı derd-i hicrān *(G. 292/7). [cān]*

Şükür kim irmedin ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān *(G. 292/6). [cānum, -um]*

N'ola kirpük oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cāna yig-durur devādan *(G. 293/7). [cāna, -a]*

N'ola kirpük oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cāna yig-durur devādan *(G. 293/8). [cāna, -a]*

Derd ü ġam ḳıldı Cemi zār ü nizār
Sensüz iy cānuma cānān nicesin *(G. 294/10). [cānuma, -um, -a]*

Cān dimāġına irüp būy-ı vaṭen
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭen *(G. 295/1). [cān]*

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫōş-durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭen *(G. 295/3). [cān]*

Penbe-i gūşuñı çekdüñse işid cān sözini
ʿĀrı ḳo dārı ḳabūl eyle ki Ḥallāc olasın *(G. 303/3). [cān]*

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān virdi bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/6). [cān]*

ʿĀşıḳ ki ruḫuñ şevḳine cān eyleye teslīm
Anuñ kefeni berg-i gül ü yāsemen olsun *(G. 311/7). [cān]*

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru *(G. 312/2). [cān]*

Firāḳ u miḫnetüñden şu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru *(G. 312/16). [cān]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi şaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/2). [cān]*

Raḥm eyle baña vaḳtidür iy dil-ber-i meh-rū
Kim cānuma ḳaṣd eyledi ṣol ġamze-i cāẕū *(G. 314/2). [cānuma, -um, -a]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri baġlu *(G. 317/11). [cānum, -um]*

Nigārā ġamzeñi cānum görelden
Ölecek gibi ḳatlanur bıçaġa *(G. 318/5). [cānum, -um]*

Dil giriftār olalıdan zülf-i müşk-āmīzüñe
Cān diler ḳurbān ola ṣol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/2). [cān]*

Mey-i laʿlüñle demidür virevüz cāna ṣafā
Çünki esbāb-ı ṭarab oldı müheyyā bu gice *(G. 324/7). [cāna, -a]*

Ben de işigüñe ṣanemā bende olmışam
Cān bend olalı zülf-i siyāhuñda bendüñe *(G. 326/4). [cān]*

Cem ḫʷān-ı laʿlüñi añalı geldi cān lebe
Sen būse baḫşiş it ṣanemā müst-mendüñe *(G. 326/13). [cān]*

Perde-i ʿuşşāḳda çün būselik itdüñ ḳarār
Mutribā āteş düşürdüñ cānuma ol sāz ile *(G. 330/8). [cānuma, -um, -a]*

Gözüñ cānuma ḳaṣd eyledügince
Lebüñ raḥm eylemeyüp dir kim ala *(G. 332/7). [cānuma, -um, -a]*

Cān perīṣān oldı bulmaz cemʿiyet
Dil virelden bu perīṣān zülfüñe *(G. 335/7). [cān]*

Siper ġamzeñ oḳına olduḳça sīnem
Geçer cāndan velī ṭurur siperde *(G. 336/8). [cāndan, -dan]*

Olur cānum saña her laḥẓa bende
Yaluñuz cān degüldür bile ben de *(G. 337/2). [cān]*

Olur cānum saña her laḥẓa bende
Yaluñuz cān degüldür bile ben de *(G. 337/1). [cānum, -um]*

Çeker ʿışḳuñla cānum derd ü miḥnet
Velī yoḳdur teraḥḥum hīç sende *(G. 337/5). [cānum, -um]*

ʿAceb midür eger dīvāne olsam
Yüzüñ gördi çü cānum geldi vecde *(G. 340/8). [cānum, -um]*

Niçe bir dil yana nār-ı firāḳa
Döyemez cān derd-i iştiyāḳa *(G. 341/2). [cān]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/1). [cānumuza, -umuz, -a]*

Aldı ḫışm ile gözüñ tīr ü kemānını dirīġ
Şöyle beñzer ki yine ḳaṣd idiser cānumuza *(G. 342/8). [cānumuza, -umuza]*

Tīr-i ġamzeñ yañılup cāndan güẕer ḳılmış meger
Cān atup biri daḫı irişdi anuñ cāyine *(G. 349/11). [cāndan, -dan]*

Rāstī cān terk iderdüm laʿl-i cānān olmasa
Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa *(G. 350/2). [cān]*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḥużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/7). [cāndan, -dan]*

Didüm kim cāna geçdi tīr-i ġamzeñ
Didi gel geç geçen geçdi geçende *(G. 360/13). [cāna, -a]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/1). [cān]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/5). [cān]*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḥācīdür güldi didi
Gerçi ḥācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/15). [cān]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/5). [cāndur, -dur]*

İy meh ne yirde ḳurar iseñ sāye-bān-ı ḥüsn
Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb ola *(G. 369/4). [cān]*

Bir ḫūb yine göñlümi sevdāya düşürdi
Mestāne gözi cānumı ġavġāya düşürdi *(G. 371/2). [cānumı, -um, -ı]*

Derdini cāna ʿıyān eyledi ol māh-liḳā
Luṭfını bu dil-i miskīne nihān eyleyeli *(G. 372/9). [cāna, -a]*

Dil-berüm ḫışm ile ḳaşını kemān eyleyeli
Cānumı ġamzesi oḳına nişān eyleyeli *(G. 372/2). [cānumı, -um, -ı]*

Ol kemān-keş ḳaşlaruñ atduḳça ġamzeñ oḳların
Ḳaṣd idüpdür cānuma beñzer ki gözler hā beni *(G. 374/8). [cānuma, -um, -a]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/8). [cān]*

Yā ḳaşuñdan ireli tīr-i ḫadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḥẓa şaḳlar cān gibi *(G. 379/14). [cān]*

Devletüñde revā mıdur şāhā
Yıḳa cān mülkini ġamuñ sipehi *(G. 382/4). [cān]*

Gözlerüñ ḳaṣd eyledi cānuma cāẕūlar bigi
Ḳorḳarın seyl-āb olup yaşum aḳa ṣūlar bigi *(G. 384/1). [cānuma, -um, -a]*

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı *(G. 386/1). [cāna, -a]*

Ṣafā vaḳti-durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılavuz ḥay *(G. 391/2). [cānı, -ı]*

Bi-ḥamdi’llāh ki cān cānāna irdi
Ṣanasın cism-i mürde cāna irdi *(G. 392/1). [cān]*

Bi-ḥamdi’llāh ki cān cānāna irdi
Ṣanasın cism-i mürde cāna irdi *(G. 392/2). [cāna, -a]*

Ṣaçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi *(G. 392/7). [cānum, -um]*

Bi-ḥamdi’llāh ki bī-cān olmış iken
Bu Cem miskīne yine cān bulındı *(G. 393/14). [cān]*

Lebüñden mürde cānum buldı ḳısmet
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı *(G. 393/3). [cānum, -um]*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/1). [cān]*

Gitdi dil elden görelden ṭurre-i ṭarrāruñı
Cān cihāndan geçdi görüp ġamze-i ʿayyāruñı *(G. 397/2). [cān]*

Cān ṣatarken yār irüp dellāl-i ʿışḳa didi kim
Çün ḫarīdāruñ irişdi germ ḳıl bāzāruñı *(G. 397/7). [cān]*

Dil gördi ruḫuñ āteşini cāndan uṣandı
Bu oda yanası yine odlāre mi yandı *(G. 398/1). [cāndan, -dan]*

Cem eyle ḳaşları tīrine cānuñı ḳurbān
Ki müşk tozlu gümiş ḳabżalu imiş yayı *(G. 402/13). [cānuñı, -uñ, -ı]*

Cān levḥi üzre yazılıcaḳ ʿışḳ nāmesi
Dil yanayazdı düşdi elinden çü ḫāmesi *(G. 409/1). [cān]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaṣdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/9). [cān]*

Cān naḳdini tārāc-ı ġam-i ʿışḳ idüp ol meh
Āṣüftesine ḫaylī ziyān eyledi gitdi *(G. 414/9). [cān]*

Cān virecek iken bize ol laʿl-i Mesīḥā
Cānumuzı ardınca revān eyledi gitdi *(G. 414/6). [cānumuzı, -u, -muz, -ı]*

Elüñi öpmege cān pīş-keş çeker göñlüm
ʿAceb bu şeyʾ-i ḳalīl armaġāna yitmez mi *(G. 419/5). [cān]*

Künūz-ı sırruña cānum ḫizāne yitmez mi
Sipāh-ı ʿışḳuña dil dārı ḫāne yitmez mi *(G. 419/1). [cānum, -um]*

Göñlümüñ söyler isem dil yana cānum ṭutışa
Kūşe-i ḫalvet-i aḥzāndaki maḥzūnluġını *(G. 421/5). [cānum, -um]*

Gül yüzüñ devrinde cānā nergis-i mestüñ gibi
Mest ü ḫayrān olmaduḳ ʿālemde bir cān ḳalmadı *(G. 424/6). [cān]*

Cān meşāmına irer būy-ı ḥayāt-ı ebedī
Bāġ-ı ḫilḳatde bitelden berü reyḥān-ı kerem *(K. 1/21). [cān]*

Nemek-i luṭfuñ ile bulmış iken leẕẕet cān
Bilmedüm gözlerüme ṭursa n’ola nān-ı kerem *(K. 1/77). [cān]*

Ne revādur ki baña zehr ṣuna dehr-i fırāḳ
ʿĀleme cān virür iken şeker-istān-ı kerem *(K. 1/120). [cān]*

Āferīniş bulalı ḳālıb-ı ervāḥ-ı ṣafā
Bulmadı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bir cānı kerem *(K. 1/52). [cānı, -ı]*

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār *(K. 2/63). [cānını, -ı, -n, -ı]*

Cān dimāġına irüp muʿaṭṭar ider
Şiyem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/13). [cān]*

Cān ḳumrısı nuṭḳa gelicek muḳrī-i ḳudret
Bu maṭlaʿ-ı tevḥīdi ḳılur ḳalbine ilḳā *(K. 5/141). [cān]*

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i Ḥabībden irişen ḫōş hevā ḥaḳı *(K. 6/23). [cān]*

Āb-ı ḥayāt gibi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesine ḳılduġı her dem devā ḥaḳı *(K. 6/26). [cān]*

Pes anuñ cān virmek almaḳ ḳudret[i] ḳabżındadur
Tendür eşyānuñ vücūdı ol ḥaḳīḳat cāndur *(K. 8/82). [cāndur, -dur]*

Düşelden ayru yine ol perīden
Ne dil ḳaldı ne cān ben mübtelāda *(Kıt. 5/6). [cān]*

Gel iy aduñ ögülmişdür ögülmiş
Yoluñda cān öñ olmışdur öñ olmış *(Mua. 3/2). [cān]*

Kās-i raḥīḳ-i meyden germī ḳo cāna dönsün
Yā ġam gide göñülden yā bār[ī] oda yansun *(Mua. 20/1). [cāna, -a]*

Degüldür baña bu cevrüñ güzāfī
Meger emrüñde cān itdi ḫilāfı *(Mua. 47/2). [cān]*

Naḳş-ı nigīn bigi yine bu raḥmet āyetin
Āḫirde oḳı çün bula cānum kerāmetin *(Mua. 54/2). [cānum, -um]*

Sevincinden lebüñ yādında cānum
Damaġuma ṭokınmadı zebānum *(Mua. 60/1). [cānum, -um]*

Lebüñ keşf eyle bārī gel kerem ḳıl
Çün irişmek diler ol cāna cānum *(Mua. 61/2). [cānum, -um]*

Dil yā ḳaşuña tīr-i belāya nişānedür
Raḥm eyle iy [] ki bu kez ḳaṣdı cānedür *(Mua. 71/2). [cānedür, -e, -dür]*

Cānda resen-i zülfüñi naḳş itmeyeli dil
Ser terkin ider kim ġam-ı zülfüñ ḳıla ḥāṣıl *(Mua. 100/1). [cānda, -da]*

Cān evvel idi derd ile bu sūret-i ḥālī
İy yār-ı [mu]ḥaccil *(Mua. 102/3). [cān]*

Dil zülf ü [d]ehānuñla dilerdi ḳıla ālī
Kim cān ide ḥāṣıl *(Mua. 102/6). [cān]*

İy göñül gün yüzini cān meclisi miṣbāḥı ṭut
Laʿl-i nābını cihānuñ rāḥatü’l-ervāḥı ṭut *(Mua. 121/1). [cān]*

Didüm iy zülfi cān bāġında ṭavūs
Çü ismüñ ṭālibiyem ḳılma meʾyūs *(Mua. 128/1). [cān]*

Ẕevḳ-i ebedī irişdi cāna
El ṣunalı yā ḳaşuñ kemāna *(Mua. 178/1). [cāna, -a]*

Bu perīşān bāġdan cān bülbüli olsa rehā
Gül-şen-i ḥüsnüñ ḥarīmin mesken eylerdi şehā *(Mua. 251/1). [cān]*

Ḳaddüñi ʿarż eyle kim bī-ḥad görür cānum cefā
Zülfüñi arada göster tā ki dil süre ṣafā *(Mua. 283/1). [cānum, -um]*

Tā görelden zülfüñi iy rūḥ-ı revān
Ṭālib oldı sāye-i zülfüñe cān *(Mua. 294/2). [cān]*

Cem göñül virdi ki medḥüñ olalı hem-dem-i dil
Cān bigi medḥ-i feraḥ-baḫşuñ aña virdi ṣafā *(Mua. 305/2). [cān]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe baġlar *(Mua. 307/1). [cānına, -ı, -n, -a]*

Naẓerden yā ḳaşuñ dūr olduġınca
İrişür cānuma tīr-i melāmet *(Mua. 316/2). [cānuma, -um, -a]*

Cānumı ʿışḳ āteşi ile ḳılaldan āşinā
Buldı hecr-i cān-güdāzuñ müzd-i bī-ḥad dil-berā *(Mua. 328/1). [cānumı, -um, -ı]*

Ol şevḳ ile cān bu sözi tekrār ide her dem
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/27). [cān]*

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān *(Terc. 1/51). [cān]*

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidādur iy cān *(Terc. 1/55). [cān]*

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidādur iy cān *(Terc. 1/56). [cān]*

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḥayrān *(Terc. 1/59). [cān]*

Gūş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbān *(Terc. 1/61). [cān]*

Cān oldı ġamuñla çünki bīmār
Billāhi lebüñden eyle tīmār *(Terc. 1/65). [cān]*

Nūş ideli ʿışḳuñuñ meyin cān
Oldum çü bu sözden āgeh iy yār *(Terc. 1/75). [cān]*

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh *(Terc. 1/92). [cān]*

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı *(Terc. 1/103). [cān]*

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı *(Terc. 1/103). [cān]*

Pervāne gibi yaḳıldı cānum
Şemʿ-i ruḫuñ olalı pür-envār *(Terc. 1/73). [cānum, -um]*

Şükrinde ḳāṣır olma ki nuḳl-i şeker döker
Cān meclisinde nuḳl-i zebībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/110). [cān]*

Cān riştesini kesme ki ḥabli'l-metīn ṣunar
Ṣaḥrā-yı dīnde çetri ṭınābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/137). [cān]*

Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb olur
Her ḳanda ḳorlar ise ḫıyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/149). [cān]*

Cennet çemenlerinde ṣafā güllerin açar
Cān bülbüline vaṣf[ı] ṣafīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/198). [cān]*

Sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūna ṭaʿn ider
Kim ki ola işigüñde ġarībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/118). [cāna, -a]*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/95). [cānında, -ı, -n, -da]*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/23). [cānum, -um]*

Yaḳamı yırtup elüñden nicesi āh itmeyem
Cānumı odlāre atdı derd-i Oġuz Ḫān felek *(Terk. 2/16). [cānumı, -um, -ı]*

Cānumı yaḳduñ u yıḳduñ ʿömrümüñ dīvārını
Yidi eyvānuñ yıḳılsun aşaġa geçsün felek *(Terk. 2/57). [cānumı, -um, -ı]*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳışşa ġuṣṣa ḥişşesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/103). [cān]*

cān: *Kişi, kimse, fert.*

Her ne cāna kim atar ġamzelerüñ tīr-i belā
Cümlesin rāst atar eylemeyüp hīç ḫaṭā *(G. 4/3). [cāna, -a]*

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr *(G. 65/1). [cān]*

cān: *Can II candan, içten.*

Ḫüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/8). [cān]*

cān: *Can II sevgili.*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/7). [cān]*

Şīşe-i ḳalbin Cemüñ iy cān şıma
Kim bu şehr-i Ḳonyadur şanma Ḥaleb *(G. 13/17). [cān]*

Ne ġam dermān irişmezse lebüñden
İder derdüñ Ceme iy cān kifāyet *(G. 24/20). [cān]*

Ḫaṭ-ı dil-dār yazupdur ki bile cümle cihān
Milket-i ḥüsn temāmet ki bu cānuñ olısar *(G. 54/8). [cānuñ, -uñ]*

Didüm iy cān beni gel eyle şehīd-i ġam-i ʿışḳ
Didi ögretme baña bu ḳadar idrāke düşer *(G. 89/3). [cān]*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/12). [cān]*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/12). [cān]*

İñen yüz virme bu ḫaṭṭ-ı siyāha
Ki iy cān fitne-i āhir-zamāndur *(G. 113/10). [cān]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü göñlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/9). [cān]*

Ṭabīb-i cānsın iy cān gitme bir dem
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz *(G. 149/5). [cān]*

Cān lebe geldi irince leb-i laʿlüñ lebüme
Bildüm iy cān leb-i cān-baḫşuñı kim cāndan imiş *(G. 171/4). [cān]*

Gitmek içün ʿazm çün kim itdüñ iy cān elvedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān elvedāʿ *(G. 189/1). [cān]*

Bu Cem-i miskīne iy cān raḥm iderseñ vaḳtidür
Kim firāḳuñdan senüñ baġrını ḳan eyler dirīġ *(G. 192/13). [cān]*

Bu Cem-i ġam-gīne iy cān raḥm ḳıl
Ġamzeñe cānın ḳılur her dem hedef *(G. 197/13). [cān]*

Gül-şen-i ḥüsnüñde iy cān baña degmeden naṣīb
Giderem bülbül gibi nālān ü giryān elfirāḳ *(G. 203/3). [cān]*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n'ola
Cān lebe gelmek ise ger şanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/7). [cān]*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḫal *(G. 228/13). [cān]*

Ḫaṭı irişmedin ol cān yolına cān virelüm
Demi-durur ölelüm irmedin belā-yı ecel *(G. 241/3). [cān]*

Şaçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrın görüp īmāna irdüm *(G. 256/5). [cān]*

Çü cān vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād ü ḫurrem *(G. 257/11). [cān]*

Ḳanı eyledügümüz ʿayş ü neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin *(G. 294/6). [cān]*

Dir müddeʿī cān alsa gerek cānuñı didüm
Cānuma benüm minnet o cānāne gerekse *(G. 322/7). [cān]*

Terk eyleyeyin göñlümi cānā ne gerekse
Cānumı fidā ideyin ol cāne gerekse *(G. 322/2). [cāne, -e]*

Göñlüm aldı ḳaṣd-ı cān itmek diler
Hey degül billāhi iy cān zülfüñe *(G. 335/6). [cān]*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/3). [cān]*

Maḥabbet-i ebedī bende sermedīdür kim
Seni göricegiz iy cān maḥabbetüm artar *(Mua. 130/2). [cān]*

Göñül alalı bizden nevk-i müjgān
Feraḥdur ġamze-i pür-kīnüñ iy cān *(Mua. 137/2). [cān]*

Leb-i laʿlün bigi derdüme iy cān
Ararsam ʿālemi olmaya dermān *(Mua. 253/1). [cān]*

Bulınurdı ġam-ı hicrāna dermān
Şifā-yı vaṣluñ olsa ḥāṣıl iy cān *(Mua. 329/2). [cān]*

cān: *Can II canın ta kendisi.*

Rāstī cān terk iderdüm laʿl-i cānān olmasa
Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa *(G. 350/2). [cān]*

cān: *Can II sevgilinin can veren dudakları.*

Lebüñ keşf eyle bārī gel kerem ḳıl
Çün irişmek diler ol cāna cānum *(Mua. 61/2). [cāna, -a]*

cān al-: *Öldürmek, canını almak.*

Didüm cān al lebüñüñ būsesine
Didi kim cān ele girmeye aylaḳ *(G. 205/5). [cān al]*

Cān aldı gözüñ būse virem didi dehānuñ
Cānum yirine cān olan āḫir o nefesdür *(G. 99/7). [cān aldı, -dı]*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/13). [cān almaġa, -maġ, -a]*

Gözlerüñ cān almaġa ḳaṣd itdügince iy ʿaceb
Kimse cān ḳurtarmadı āh ol iki seḥḥārdan *(G. 276/9). [cān almaġa, -maġ, -a]*

Cān almaḳ ʿādet itdi daḫı ṭıfldur ḥabīb
Bilmez ki ḳana ḳan olısar rāygān ṣanur *(G. 95/11). [cān almaḳ, -maḳ]*

Ġamzeñ eyler cānum almaġa nizāʿ
Bī-sebeb cān almaḳ itme iḫtirāʿ *(G. 186/2). [cān almaḳ, -maḳ]*

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd ider saçı
Ġamzesi cān almaḳ ister bī-günāh *(Kıt. 2/10). [cān almaḳ, -mak]*

Nigārā cān alup göster yüzüñi
Ki her yirde teferrüc rāygāndur *(G. 113/5). [cān alup, -up]*

Tīr-i ġamzeñ cān alup yirine geçdi cān bigi
Şimdi ol demden berü ġamzeñ oḳıdur cānumuz *(G. 158/7). [cān alup, -up]*

cān at-: *Şiddetle arzu etmek, çok istemek.*

Bir kez öñinde şevḳ ile yanup yaḳılmaġa
Cān atup oda rūşen ider her mekān[ı] şem‘ *(G. 190/38). [cān atup, -up]*

Cibrīl-i emīn menzil-i ʿālīden atup cān
Yüz sürdi ayaġına didi kim budur evlā *(K. 5/179). [cān atup, -up]*

cān at-: *Canından olmak; çok sevinmek, çok istemek.*

Tīr-i ġamzeñ yañılup cāndan güẕer ḳılmış meger
Cān atup biri daḫı irişdi anuñ cāyine *(G. 349/12). [cān atup, -up]*

cān bağışla-: *Öldürülmesi gerekirken vazgeçmek.*

Sözüñ bu mürde cisme cān bağışlar
Lebüñ derd ehline dermān bağışlar *(G. 59/1). [cān bağışlar, -r]*

cān bul-: *Dirilmek, canlanmak.*

Gilümden devr eli kūze idüp şu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/10). [cān bulup, -up]*

cān dile-: *Can istemek, can almayı dilemek.*

Cem leb-i şīrīnüñe furṣat bulup irişse ger
Āh kim şol laʿl-i bī-mihrüñ arada cān diler *(Mua. 234/2). [cān diler, -r]*

cān feşān eyle-: *Can saçmak, can vermek, kendini feda etmek.*

Terk-i ser ḳılup yoluñda dil-berā
Eyler idüm cān feşān bilsem seni *(G. 387/6). [cān feşān eyler, -r]*

cān feşān it-: *Can saçmak, can vermek, kendini feda etmek.*

Çü cāndan ʿışḳına düşdi belā vü miḥnet ile Cem
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek *(G. 212/14). [cān feşān itmek, -mek]*

cān fidā it-: *Canını feda etmek, uğruna ölmek, canından geçmek.*

Bir naẕer görse idük ayaġına yüz sürüben
Cān fidā ider idük ol meh-i tābānumuza *(G. 342/6). [cān fidā ider, -er]*

Yiridür cān fidā idersem iy dōst
Ki göñül bendesi sulṭāna irdi *(G. 392/11). [cān fidā idersem, -er, -se, -m]*

Terk eyleyeyin göñlümi cānā ne gerekse
Cānumı fidā ideyin ol cāne gerekse *(G. 322/2). [cānumı fidā ideyin, -e, -yin]*

cān fidā ol-: *Uğruna canından vazgeçmek.*

Biñ cān fidā yolına eger olsa cān ile
Bir gice ṣoḥbet eylemek ol dil-sitān ile *(G. 355/1). [cān fidā olsa, -sa]*

cān fidā: *Canını feda etmek, canını vermek, hiçbir şey esirgememek.*

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidādur iy cān *(Terc. 1/56). [cān fidādur, -dur]*

cān gel-: *Can gelmek, canlanmak; dirilmek.*

Cān lebe geldi irince leb-i laʿlüñ lebüme
Bildüm iy cān leb-i cān-baḫşuñı kim cāndan imiş *(G. 171/3). [cān geldi, -di]*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Ṣād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/2). [cān gelür, -ür]*

Dil bu mürde cisme umar cān gelür
Her ḳaçan kim ol lebi mercān gelür *(G. 102/1). [cān gelür, -ür]*

cān gözin aç-: *Gönül gözünü açmak. Gözle görünmeyeni gören, sezen, hisseden manevi güç, uyanıklık, basiret sahibi olmak.*

Vaḥdet ḫazīnesindeki māli Muḥammedüñ
Cān gözin açmaġa nice ḫōş tūtiyā olur *(Terk. 1/67). [cān gözin açmaġa, -i, -n]*

Aç cān gözini gör ki ne naḳş ile zeyn olur
Ṭā-hā nişānesi ile nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/227). [cān gözini aç]*

cān ile: *Candan.*

Eger cān ile isterseñ ḳaranfül
Cefā-yı ḫāl-i yāre ḳıl taḥammül *(Mes. 1/73). [cān ile]*

cān ile: *Can u gönülden, içten gelerek, büyük bir samimiyetle, aşkla.*

Saña ṭālib olduġumı cān ile ʿayb eyleme
Kim baña sensüz cihān iy meh-liḳā olur ḳafes *(G. 161/5). [cān ile]*

Cürm isteme öldür Cemi hīç itme tevaḳḳuf
Yitmez mi seni cān ile sevdügi bahāne *(G. 357/10). [cān ile]*

Kisvet-i faḳra eger cān ile muhtāc olasın
Ḫāk iseñ daḫı cihān farḳına ser-tāc olasın *(G. 303/1). [cān ile]*

Biñ cān fidā yolına eger olsa cān ile
Bir gice ṣoḥbet eylemek ol dil-sitān ile *(G. 355/1). [cān ile]*

Yüzüñi her kim görürse iy ḳamer-çihre senüñ
Vālih ü ḥayrān oluban cān ile taḥsīn ider *(G. 58/6). [cān ile]*

ʿĀlem ḳaşına cān ile dāyim sücūd ider
Yā ḳıble-i cihān ü ya miḥrāb-ı cān ṭutuñ *(G. 220/9). [cān ile]*

Yaġmā ḳaçan eylerdi ṭabaḳlarla cevāhir
Bu meclise germ olmasa cān ile Süreyyā *(K. 5/10). [cān ile]*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/96). [cān ile]*

cān ile ṭur-: *Bir meṣeleye ölümü göze alarak atılmak.*

Ben cān yoluña virmege cān ile ṭurmışam
Şübheñ var ise tecribe ḳıl imtiḥān ile *(G. 355/11). [cān ile ṭurmışam, -mış, -am-mış, -an]*

cān iste-: *Can istemek, öldürmeyi istemek.*

Dīvāneyem diyenleri cān isteyüp deñe
Gör kim iṭāʿat emre ne dīvāneden gelür *(G. 108/9). [cān isteyüp, -y, -üp]*

cān ḳurbān ḳıl-: *Canı kurban etmek, canı feda etmek.*

Ḳılayın ben bende cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür *(G. 70/5). [cān ḳurbān ḳılayın, -a, -y, -ın]*

cān ḳurtar-: *Canını kurtarmak, ölmeden tehlikeli bir durumdan sağ kurtulabilmek veya bir sıkıntıdan zarar görmeden kurtulmak.*

Gözlerüñ cān almaġa ḳaṣd itdügince iy ʿaceb
Kimse cān ḳurtarmadı āh ol iki seḥḥārdan *(G. 276/10). [cān ḳurtarmadı, -ma, -dı]*

cān lebe gel-: *Canı ağzına gelmek, ölüm tehlikesi atlatmak, büyük bir tehlike karşısında ölecekmiş gibi bir korkuya kapılmak.*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n'ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/8). [cān lebe gelmek, -mek]*

cān ol-: *Hayat vermek.*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/12). [cān olan, -an]*

Cān aldı gözüñ būse virem didi dehānuñ
Cānum yirine cān olan āḫir o nefesdür *(G. 99/8). [cān olan, -an]*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/7). [cān oldı, -dı]*

cān oyna-: *Canıyla oynamak, canını tehlikeye atmak.*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/1). [cān oynamacıḳ, -ma, -cık]*

Gerçi kim düşvārdur cān oynamaḳ līkin baña
ʿIşḳuñuñ yolında cān virmek iñen āsān gibi *(G. 379/9). [cān oynamaḳ, -maḳ]*

cān pāresi: *Can parçası, can kadar sevilen II sevgilinin can veren dudakları.*

Lebinden būse umsam ḫışm ider yār
Ṣaḳınur ṣanasın cān pāresidür *(G. 106/8). [cān pāresidür, -dür]*

cān terk it-: *Canından vazgeçmek, kendini feda etmek.*

Cem şu zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzi aḳluġına şāhid kefen olursa n’ola *(G. 8/9). [cān terk ideli, -eli]*

Lebi şīrīni Ḫüsrev buldı tenhā
Hemān yoḳ yire cān terk itdi Ferhād *(G. 48/12). [cān terk itdi, -di]*

Leb-i şīrīnüñe cān terk idenler
Ḳamusı ḥaşre dek ḫūnīn kefendür *(G. 67/5). [cān terk idenler, -en, -ler]*

Rāstī cān terk iderdüm laʿl-i cānān olmasa
Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa *(G. 350/1). [cān terk iderdüm, -er, -dü, -m]*

Yā ḳaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ oḳı meʾvā ḳılur *(G. 104/9). [cān terk idüp, -üp]*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/13). [cān terkin it]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden dil-berā cān terk idüp
Dāyimā baş oynaram şol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/5). [cān terk idüp, -üp]*

Cān terkin idici reh-i ʿışḳuñda iy ṣanem
Çoḳdur cihānda olmaya illā benüm bigi *(G. 412/11). [cān terkin idici, -ici]*

N’ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/7). [cānumı terk itsem, -se, -m]*

cān terk eyle-: *Canı terk etmek, canı feda etmek.*

Cān terkin eylemez dir imişsin yolumda Cem
Yoḳ yire gör ki ḫāṭıruña ne ḫuṭūr ider *(G. 134/9). [cān terkin eylemez, -mez]*

cān terk ḳıl-: *Canını terk etmek, ölmek.*

Bulamaz furṣat ki Cem yoluña cān terkin ḳıla
Başına gör ne getürdi rūzgār iy dōstum *(G. 255/9). [cān terkin ḳıla, -a]*

cān ü dil: *Can ve gönül.*

Düşeliden ʿışḳuña iy meh-liḳā
Cān ü dil eyler seni her dem ṭaleb *(G. 13/6). [cān ü dil]*

Gül yüzüñüñ ḥasretinden dil-berā derd ile āh
Cān ü dil feryād ḳılur her nefes çün ʿandelīb *(G. 16/8). [cān ü dil]*

Cān ü dil olalı saña bende
Her birisi pādişādur iy dōst *(G. 26/7). [cān ü dil]*

Cān ü dil benüm ile iy meh-rū
Olmışuz rūz ü şeb ṭapuña ʿabīd *(G. 44/3). [cān ü dil]*

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿīf
Cān ü dil ile ʿışḳa düşüp oldı bī-ḳarār *(G. 60/10). [cān ü dil]*

Cān ü dil ḳaṣdına her dem ol büt-i şīrīn-dehen
Kirpügin tīr-i ḫadeng ü ḳaşlarını ya ḳılur *(G. 76/9). [cān ü dil]*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur *(G. 81/7). [cān ü dil]*

Yiridür ger āteş-i ʿışḳ üzre yansa cān ü dil
Çün hemīşe āteş-i sūzān kebāb altındadur *(G. 86/11). [cān ü dil]*

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki olur her biri bīmār sensüz *(G. 149/1). [cān ü dil]*

Cem bigi çevgān-ı zülfüñ yādına baş oynayup
Cān ü dil naḳdin temāmet ben niṣār itsem gerek *(G. 218/18). [cān ü dil]*

İy cān ü dil yüzin o mehüñ gül-sitān idüñ
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idüñ *(G. 221/1). [cān ü dil]*

Zülfüñ içün n'ola ger cān ü dil eylerse nizāʿ
Var-durur devr ü teselsülde bilürsin çü cedel *(G. 228/11). [cān ü dil]*

Sen sefer ʿazmin ḳılıcaḳ cān ü dil
Çaġırur kim āh şāhum gitme gel *(G. 231/3). [cān ü dil]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/1). [cān ü dil]*

Cān ü dil aldı ele didüm didi
Ne gerek sen mübtelāya cān ü dil *(G. 237/3). [cān ü dil]*

Uġrayup derd ü belāya cān ü dil
İrmedi bir dem devāya cān ü dil *(G. 237/2). [cān ü dil]*

Uġrayup derd ü belāya cān ü dil
İrmedi bir dem devāya cān ü dil *(G. 237/1). [cān ü dil]*

Cān ü dil aldı ele didüm didi
Ne gerek sen mübtelāya cān ü dil *(G. 237/4). [cān ü dil]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin iy ṣanem
Niçün irişmez şifāya cān ü dil *(G. 237/6). [cān ü dil]*

Cān ü dil cā ṭutdı zülfinde görüñ
Nice enīs oldı ejdehāya cān ü dil *(G. 237/7). [cān ü dil]*

Cān ü dil cā ṭutdı zülfinde görüñ
Nice enīs oldı ejdehāya cān ü dil *(G. 237/8). [cān ü dil]*

Her gün aḳar yaşlarum seyyāresi
Vireli sen meh-liḳāya cān ü dil *(G. 237/12). [cān ü dil]*

Raḥm it iy meh-rū ġamuñdan niçe bir
Uġraya cevr ü cefāya cān ü dil *(G. 237/10). [cān ü dil]*

Zülfi daḫı bī-vefāluḳ gösterür
Düşeli ol bī-vefāya cān ü dil *(G. 237/14). [cān ü dil]*

Zülfine çün düşdüñ iy Cem bilürem
Terk idersin bu hevāya cān ü dil *(G. 237/16). [cān ü dil]*

Cān ü dil delmek diler tīrüñ begüm
Āferīn bu ise tedbīrüñ begüm *(G. 271/1). [cān ü dil]*

Kemend-i zülfüñi her dem ḳo āşikār olsun
Ki cān ü dil anı görüp aña şikār olsun *(G. 281/2). [cān ü dil]*

Geldügince sīneme ġamzeñ oḳı taʿẕīm içün
Ḫāk-i pāyine fidādur cān ü dil teslīm içün *(G. 300/2). [cān ü dil]*

Çü pervāz eyledi şeh-bāz zülfüñ
Göñülden cān ü dil oldı şikārı *(G. 383/12). [cān ü dil]*

Cān ü dil bezmin muʿaṭṭar ḳılmaġa
Ol ḫaṭı müşk-i Ḫoten gelmez mi k'iy *(G. 418/9). [cān ü dil]*

Müşk ile ʿanber buḫūrından muʿaṭṭar cān ü dil
Cennet ol meclisdedür sāḳīleri ġılmāndur *(K. 8/51). [cān ü dil]*

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġam-nāk *(Kıt. 3/14). [cān ü dil]*

Ġam-i ʿışḳ ile oldum āh bīmār
Olalı cān ü dil derd ü belāda *(Kıt. 5/4). [cān ü dil]*

Ḳāmetüñ göreli bi-ḥamdi'llāh
Devlete irdi cān ü dil nā-gāh *(Mua. 2/2). [cān ü dil]*

Çün bulur cān ü dil ṣafā ġamdan
Derd ü ġam bende [ger] girān yigdür *(Mua. 68/3). [cān ü dil]*

Naḳş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/2). [cān ü dil]*

Ol cefādandur ki dāyim cān ü dil bīmār olur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/11). [cān ü dil]*

Leyliyā laʿlüñ meyinden cān ü dil ser-mest olup
Bu dil-i mecnūnı dāʾim dāmen-i ṣaḥrā ṭutar *(G. 140/5). [cān ü dil]*

Her ḳaçan kim beni bī-zer göre bīzār ola yār
Cān ü dil vuṣlatı bāzārını zerden güniler *(G. 121/16). [cān ü dil]*

Demidür ṣun berü sāḳī belābil
Ki ḳomaz cān ü dilde ol belā bil *(G. 233/2). [cān ü dilde, -de]*

Cān ü dilden geçdi ʿışḳuñ oldı fāş
Küllü sirrin cāveze'l-iṣneyni ṣāʿ *(G. 186/3). [cān ü dilden, -den]*

Yüzüñe her dem naẓer eyledügi budur Cemüñ
Kim ḳılur defʿ-i melālet cān ü dilden rūy-i bāġ *(G. 191/10). [cān ü dilden, -den]*

Ḳaşlaruñ yāsına Cem ḳurbān olaldan iy perī
Tīr-i ġamzeñ cān ü dilden bir nefes bīrūn degül *(G. 232/10). [cān ü dilden, -den]*

Bir kerre cemālüñ göreyin tek bu cihānda
Cān ü dilümi al saña şükrāne gerekse *(G. 322/6). [cān ü dilümi, -üm, -i]*

N'ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/9). [cān ü dile, -e]*

Her nefes cān ü dile dil-ber ider cevr ü cefā
İtmedi ʿālem içinde baña bir laḥẓa vefā *(Mur. 1/5). [cān ü dile, -e]*

Ḳaṣd ider cān ü dile dem-be-dem ol yār dirīġ
Oluram derd ile ʿālemde yine zār dirīġ *(Mur. 1/9). [cān ü dile]*

Ġamzeñ ḫadengi cān ü dili ḫūn idüp didi
Boş elle gelmemege bunı armaġān ṭutuñ *(G. 220/11). [cān ü dili, -i]*

Siḥr idüp cāẕū gözüñ cān ü dili yaġmā ḳılur
ʿĀlem içre ben ġarīb üftādeyi rüsvā ḳılur *(G. 76/1). [cān ü dili]*

Gözleri zülfi kemendi ile raḥm eylemeyüp
Bend idüp cān ü dili çāh-ı zenaḫ-dāne atar *(G. 92/8). [cān ü dili]*

Ceme raḥm eyleyüp şāhā n'ola luṭfuñla şād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/10). [cān ü dili]*

cān ü dil al-: *Canı ve gönlü ele geçirmek, kendine âşık etmek, kendine bağlamak.*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/2). [cān ü dil alıcı, -ıcı]*

cān ü dil vir-: *Can ve gönlü vermek, canını ve gönlünü feda etmek.*

Her gün aḳar yaşlarum seyyāresi
Vireli sen meh-liḳāya cān ü dil *(G. 237/12). [vireli, -eli]*

Cān ü dil vir yād idüp zülf ü dehānın dil-berüñ
Bu yola ḫarc eyle iy Cem bārī yoġ u varuñı *(G. 397/9). [cān ü dil vir]*

Getürdügi içün zülfüñ ḳoḫusın
Virürem cān ü dil bād-ı şimāle *(G. 333/10). [cān ü dil virürem, -ür, -em]*

cān ü dilden: *Can u gönülden, samimi bir şekilde, içten.*

ʿUşşāḳa yoluñda cān ü dilden
Baş oynamaġa ṣalādur iy dōst *(G. 26/5). [cān ü dilden]*

Ṭūbī-i ḳaddine iy Cem cān ü dilden şiʿrüñi
Ḳadd-i mevzūnı gibi her laḥẓa mevzūn eyledüñ *(G. 211/13). [cān ü dilden]*

Şöyle cān virdi bu naḳṣa cān ü dilden Cem ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur *(G. 68/13). [cān ü dilden, -den]*

Ġam-i ʿışḳuñdan iy dil-ber hemīşe
Ḳıluram cān ü dilden āh ü nāle *(G. 332/14). [cān ü dilden, -den]*

cān ü dili vir-: *Canını ve gönlünü vermek/canından vazgeçmek.*

Ger göstereydi meh yüzin ol māh-rū baña
Cān ü dili virürdüm aña bir neẕāreye *(G. 321/4). [cān ü dili virürdüm, -ür, -dü, -m]*

cān ü göñül: *Can ve gönül.*

Biñ cān ü göñül şeker lebüñden
Bir būseñe kem behādur iy dōst *(G. 26/23). [cān ü göñül]*

Gözlerüñ ḫastesidür cān ü göñül ṣıḥḥat içün
Ger lebüñ virmez ise şerbet elümden ne gelür *(G. 61/7). [cān ü göñül]*

Dem-be-dem ṣevḳ-i lebüñle gözlerüm pür-ḫūn olur
Kākülüñ fikri ile cān ü göñül meftūn olur *(G. 81/2). [cān ü göñül]*

Her dem cefā vü miḥnet ü derd ile ḫōş geçer
Cān ü göñül olalı cihān içre yār-ı ʿışḳ *(G. 198/8). [cān ü göñül]*

Çeşm-i fettānuñ görelden eylerem
Cān ü göñül mülkini yaġmā-yı ʿışḳ *(G. 199/10). [cān ü göñül]*

Firāḳ u ḥasretüñden iy dil-ārām
Çeker cān ü göñül zehr-i helāhil *(G. 233/8). [cān ü göñül]*

Niçe ḳan olmasun cān ü göñül kim
Raḳīb olur saña her laḥẓa maḥrem *(G. 259/3). [cān ü göñül]*

Göreli gün yüzini leşker-i ʿışḳına hemān
Eyledüm cān ü göñül mülkini yaġmā bu gice *(G. 324/4). [cān ü göñül]*

Mihrüm artarken yüzüñle zülfüñe ḳılsam naẓer
Anuñ içün rūz [ü] şeb cān ü göñül anı diler *(Mua. 203/2). [cān ü göñül]*

Dir cān ü göñül işbu sözi gözlemeyüp nām
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/19). [cān ü göñül]*

Kaʿbeteyn olalı ṭās-ı ʿışḳuña cān ü göñül
Her biri nerd-i ġamuñda iy ḳamer-ruḫ zārdur *(G. 115/3). [cān ü göñül]*

cān ü göñülden: *Can u gönülden, içtenlikle, büyük bir arzuyla.*

Beni ṣormaġa geldükçe ḥabībüm
Direm cān ü göñülden ḫayr maḳdem *(G. 259/8). [cān ü göñülden]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/14). [cān ü göñülden]*

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü göñülden itdügi āh ü nevā ḥaḳı *(K. 6/22). [cān ü göñülden, -den]*

cān ü ten: *Can ve beden.*

Göñül diyārını ġam leşkeri ḳılur tārāc
Gözüñ siyāset ile cān ü tenden alur bāc *(G. 33/2). [cān ü tenden, -den]*

cān üstine: *Baş üstüne.*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/6). [cān üstine]*

cān vir-: *Ölmek, ruhunu teslim etmek, canı feda etmek.*

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān vird[i] bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/6). [vird[i], -di]*

Ḫaṭı irişmedin cān vir yolında
Ölümden öñdin öl iy ḳalb-i ġāfil *(G. 230/5). [cān vir]*

Dilden iy Cem ol perī-ruḥ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫōş mihmān gelür *(G. 70/10). [cān vir]*

Şöyle cān virdi bu naḳşa cān ü dilden Cem ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur *(G. 68/13). [cān virdi, -di]*

Ḫasret-i ḫaṭṭuñla cān virdügümi şerḥ eyleye
Dil uzadup sinümüñ üstinde biten her giyāh *(G. 327/9). [cān virdügümi, -düg, -üm, -i]*

Pīş-keş cānı virürdük yolına ol dil-berüñ
Ger ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizim mihmānumuz *(G. 152/7). [cānı virürdük, -ür, -dü, -k]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın aña muḳayyed *(G. 42/9). [cān vire, -e]*

Ġam-i ʿışḳuñla Cem eger vire cān
Ḳabri üstine yaz saʿīd ü şehīd *(G. 44/11). [cān vire, -e]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/2). [cān vire, -e]*

Cān virecek iken bize ol laʿl-i Mesīḥā
Cānumuzı ardınca revān eyledi gitdi *(G. 414/5). [cān virecek, -ecek]*

Cān vireli Cem ḳadd-i ser-efrāzuña dilden
Ḳaddüñ bigi her şiʿrini mevzūn ider iy dōst *(G. 20/11). [cān vireli, -eli]*

Hevā-yı ḳaddüñe cān vireli Cem
Bitüpdür türbesi ḫākinde şimşād *(G. 48/13). [cān vireli, -eli]*

Cān vireli yoluñda ṣanma ki ziyān itdüm
Aṣṣı baña oldur kim buldum o ziyāndan ḥaẓ *(G. 185/7). [cān vireli, -eli]*

Ḫaṭı irişmedin ol cān yolına cān virelüm
Demi-durur ölelüm irmedin belā-yı ecel *(G. 241/3). [cān virelüm, -elüm]*

Cān virem ʿışḳuñ hevāsında hevesden geçmeyem
Öldügüm vaḳtinde dirlerse hevādan vāz gel *(G. 243/5). [cān virem, -em]*

Yoluña cān viren bu revā mı ki dil-berā
Fürḳat odı ile dil ü cānı kebāb ola *(G. 368/7). [cān viren, -en]*

ʿIşḳuñuñ yolına cān virene iy şāh-ı cihān
Ne revādur ki hemīşe ḳılasın cevr ü cefā *(G. 4/5). [cān virene, -en, -e]*

Yoluña cān vireni añmayasın
Bu mıdur iy ḥabībüm saña ʿādet *(G. 25/5). [cān vireni, -en, -i]*

Çün yoluña cān vireni terk eyledüñ iy dōst
Aġyārı getür yanuña bīgāne gerekse *(G. 322/9). [cān vireni, -en, -i]*

Ḫancerüñden cān virenler ḥaşrde
Lāle-veş ḫūnīn-kefen gelmez mi k'iy *(G. 418/11). [cān virenler, -en, -ler]*

ʿIşḳuña cān viricek irişdi tīri ġamzeñüñ
Ḥamdü lillāh kim gelen cān yirine cāndur henūz *(G. 146/3). [cān viricek, -icek]*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/9). [cān viricek, -icek]*

Senüñ içün ölür isem n'ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/4). [cān virmege, -meg, -e]*

Ben cān yoluña virmege cān ile ṭurmışam
Şübheñ var ise tecribe ḳıl imtiḥān ile *(G. 355/11). [cān virmege, -meg, -e]*

Yolına cān virmege Ferhād-vār
Ḫüsrev-i şīrīn-dehen gelmez mi k'iy *(G. 418/7). [cān virmege, -meg, -e]*

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh *(Terc. 1/91). [cān virmege, -meg, -e]*

Gerçi kim düşvārdur cān oynamaḳ līkin baña
ʿIşḳuñuñ yolında cān virmek iñen āsān gibi *(G. 379/10). [cān virmek, -mek]*

Ḫancerinden kim ki cān virse bulur ʿömr-i ebed
Āb-ı ḥayvāndan meger ṣuvardılar şemşīrini *(G. 375/15). [cān virse, -se]*

Ḫaṭuñ yādına cān virsem maḥabbet sebze-zārında
Ararsañ sebze-i ḳabrüm bulınmaz bir giyāh egri *(G. 405/5). [cān virsem, -se, -m]*

Ṭālib-i ʿışḳ olan iy maṭlūb-ı cān
Cān virüp her dem seni eyler ṭaleb *(G. 13/8). [cān virüp, -üp]*

Cān virüp sırr-ı dehānuñ remzini
Leblerüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 15/9). [cān virüp, -üp]*

Cān virüp derdüñ alursam n'ola her laḥẓa şehā
ʿIşḳ şehrinde budur ṣanʿat elümden ne gelür *(G. 61/15). [cān virüp, -üp]*

Bāzār-ı ġamda cevrine cān virüp alduġum
Aşşı ṣanurdum anı baña ol ziyān imiş *(G. 166/9). [cān virüp, -üp]*

Şemʿ-i ruḫuñ ḫayāline cān virüp ölenüñ
Ḳabr içre ḥaşre dek yaḳa her üstüḫʷān[ı] şemʿ *(G. 190/35). [cān virüp, -üp]*

Zenaḫuñ sībine diş bileyeli ḫaste göñül
Cān virüp iremez ol ġabġabı sīmīne dirīġ *(G. 195/12). [cān virüp, -üp]*

Būsesine cān virüp aldum peşīmān oldı dōst
Didi ḳavlümden dönerdüm ben bu bāzār olmasa *(G. 362/9). [cān virüp, -üp]*

Virüp dil-ber yolına cān eline girmeyüp dil-ber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse *(G. 331/7). [cān virüp, -üp]*

Cān virüpdür zülf-i miskīnüñ hevāsı ile Cem
Perde-i Beyt-i Muṭahhardan ḳıluñ aña kefen *(G. 279/15). [cān virüpdür, -üp, -dür]*

Göze göz yoluña cān virür isem de bilürem
Terk-i cān eylemedüñ diyü gümānuñ olısar *(G. 54/3). [cān virür, -ür]*

Cemāl-i yāri görse cān virür Cem
Kim ol miskīn hemīşe ānı ister *(G. 73/11). [cān virür, -ür]*

Ferhād gibi yoluña iy Ḫüsrev-i ḫūbān
Cān virür isem sen lebi şīrīne ne müşkil *(G. 242/12). [cān virür, -ür]*

Cān virür aṣılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/9). [cān virür, -ür]*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḥācīdür güldi didi
Gerçi ḥācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/16). [cān virür, -ür]*

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ baña olmasaydı ġam-ḫᵛār *(Terc. 1/69). [cān virür, -ür]*

Dehān ü zülfüñ añup cān virür Cem
Ne ḳılsun çünki oldur yoġ u varı *(G. 383/13). [cān virür, -ür]*

Ne deñlü mürdelere cān virürse muʿciz ile
Göreydi şīve-i çeşmüñi cān virürdi Mesīḥ *(G. 38/6). [cān virürdi, -ür, -di]*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭ-ı Yāḳūtuñuñ kim şīvesin
Cān virürdi görse ger Yāḳūt ol üslūb içün *(G. 301/12). [cān virürdi, -ür, -di]*

Yoluña ben cān virürem müddeʿīden ötüri
Bu revā mı ḳaṣd idesin ben ġarībe ey ḥabīb *(G. 16/11). [cān virürem, -ür, -em]*

Būse-i laʿlüñe biñ cān virürem girmez ele
Çünki bulınmaz aña kıymet elümden ne gelür *(G. 61/5). [cān virürem, -ür, -em]*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/8). [cān virürem, -ür, -em]*

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni *(G. 387/4). [cān virürem, -ür, -em]*

Senüñ içün cān virürem Cem bigi
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni *(G. 387/9). [cān virürem, -ür, -em]*

Anuñ içün yoluña cān virürem
Kim budur ʿāşıḳa kemāl iy dōst *(G. 18/11). [cān virürem]*

Didüm cān virürem būs ü kināre
Didi ġam çekme gel yoḳ yire bārī *(G. 383/5). [cān virürem, -ür, -em]*

Cān virürken ger añılsa zülf-i dōst
Ḥālet-i nezʿinde Cem zünnār alur *(G. 118/9). [cān virürken, -ür, -ken]*

Cān virürler ṭavāfa merve ḥaḳı
İşigüñ Kaʿbesinde ehl-i ṣafā *(G. 2/7). [cān virürler, -ür, -ler]*

Sevdā-yı zülf-i yār ile ger cān virürse Cem
Cismi türābı ʿanber olur üstüḫ̱ʷānı müşk *(G. 217/27). [cān virürse, -ür, -se]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile cān virürsem
Ne reyḥānlar bite bu keʾs-i serde *(G. 343/9). [cān virürsem, -ür, -se, -m]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armaġān ile *(G. 355/5). [cān virüp, -üp]*

Bir mūy baġışla Ceme ol zülf-i siyehden
Kim cānı ʿivaż vire bu iḥsānuña şāne *(G. 359/10). [cānı vire, -e]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/15). [cānı vire, -e]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/31). [cānı vire, -e]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/47). [cānı vire, -e]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/63). [cānı vire, -e]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/79). [cānı vire, -e]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/93). [cānı vire, -e]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/109). [cānı vire, -e]*

Çü ʿışḳuñ yolına Cem virdi cānın
Kerem ḳıl ḳılma anı zār sensüz *(G. 149/13). [cānın virdi, -di]*

Germ olup virme metāʿ-ı ġama cān naḳdini kim
Niçe cānlar viresin ivme bu bāzāre göñül *(G. 239/12). [cānlar viresin, -e, -sin]*

Cānum virüp irem mi ser-i zülfüñe didüm
Güldi didi ki hīç ola mı rāygān müşk *(G. 217/23). [cānum virüp, -üp]*

Rāstī cān terk iderdüm laʿl-i cānān olmasa
Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa *(G. 350/2). [cānum virürdüm, -ür, -dü, -m]*

cān vir-: *Hayat vermek, can bahşetmek, diriltmek.*

Ne deñlü mürdelere cān virürse muʿciz ile
Göreydi şīve-i çeşmüñi cān virürdi Mesīḥ *(G. 38/5). [cān virürse, -ür, -se]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/3). [virdi, -di]*

Dem-beste vü ḫayrān yaturam bir nefesüm yoḳ
Cān virmege bir mürdeye ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 202/2). [Cān virmege, -meg, -e]*

Pes anuñ cān virmek almaḳ ḳudret[i] ḳabżındadur
Tendür eşyānuñ vücūdı ol ḥaḳīḳat cāndur *(K. 8/81). [cān virmek, -mek]*

cānā: *Ey can, ey sevgili anlamlarında sevgiliye hitap şekli.*

N'ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/1). [cānā]*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetden anı ḳılma ḫarāb *(G. 14/11). [cānā]*

Çıgzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister şol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/10). [cānā]*

ʿIşḳuñuñ yolında cānā olmışam şöyle faḳīr
Müsteḥaḳḳam vir baña bir būse laʿlüñden zekāt *(G. 22/5). [cānā]*

Nigārā vaḳtidür raḥm eyle cāna
Ki ġamzeñ her nefes ḳılur siyāset *(G. 25/3). [cāna]*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr *(G. 65/3). [cānā]*

N'ola kūyuñı Cem terk itmez ise
Ki ezelden ol aña cānā vaṭendür *(G. 66/18). [cānā]*

Demidür dil-berā raḥm eyle cāna
Ki ḳaṣd ider müdām ol çeşm-i maḫmūr *(G. 77/9). [cāna]*

N'ola ġamzeñ oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cānuma cānā devādur *(G. 79/4). [cānā]*

Cānumı cānā alursañ baña minnetdür velī
Ḳorḳum oldur ʿālem içre bir yeñi ḳānūn olur *(G. 81/3). [cānā]*

Boynuma ṭaḳmaġ içün cānā kemend-i ʿanberīn
Dāyimā zülf-i siyāhuñ pīç ü tāb üstindedür *(G. 83/7). [cānā]*

Ḥüsnüñe maġrūr olup cevr itdügüñ cānā neden
Çün kim āḫir ʿāleme mesken türāb altındadur *(G. 85/5). [cānā]*

Luṭf u kerem çü ʿāşıḳa cānāneden gelür
Senden belā vü ġam bize cānā neden gelür *(G. 108/2). [cānā]*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/1). [cānā]*

Yüzüñi görmeyeli senüñ iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı kākülüñ gibi cānā ḳarārumuz *(G. 150/4). [cānā]*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/15). [cānā]*

Añduḳça lebüñ cānā bulsam n’ola cāndan ḥaẕ
Kim ola ki almaya ol çeşme-i cāndan ḥaẕ *(G. 185/1). [cānā]*

Ḥüsnüñüñ devrinde cānā gezdürür micmer ḫaṭuñ
Āteş-i ruḫsāruñ ile yaḳuban ʿanber ḫaṭuñ *(G. 215/1). [cānā]*

Nāfe-i Çīn ṣaçlaruñ ḳatında cānā ḫākdür
Siḥr-i Bābil gözlerüñ siḥri ḳatında efsūn degül *(G. 232/7). [cānā]*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş cism idüm ben cāna irdüm *(G. 256/2). [cāna]*

Cānuma ḳaṣd eyledüñ cānā benüm
Ḳanı aramuzdaki ʿahd-i ḳadīm *(G. 258/11). [cānā]*

Olalı derd-i ʿışḳuñ cāna hem-dem
Gözüm hem yaş döker derd ile hem dem *(G. 263/1). [cāna]*

Alçaḳluḳ eyle cānā kūh-i ʿArafa mānend
Tā çizgine başuña lebbeyk diyü ʿālem *(G. 274/11). [cānā]*

Ben umardum ġamzeñüñ oḳına cān idem hedef
Sen niçün cānā kemān-ebrūlaruñı yaṣasın *(G. 278/6). [cānā]*

Bu dil-i miskīnümi dāyim melāl itmek neden
Fürḳatüñle ḳaddümi cānā hilāl itmek neden *(G. 287/2). [cānā]*

Gelür Cem göñlini her dem yıḳar cānā sipāh-ı ġem
Raḳīb it olmadın ḫurrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/13). [cānā]*

Ṣol kemān-ebrūlaruñ cānā ne deñlü atsa tīr
Ṣād olup aña hedef dāyim dil ü cān ideyin *(G. 290/11). [cānā]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaṣuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/1). [cānā]*

Terk eyleyeyin göñlümi cānā ne gerekse
Cānumı fidā ideyin ol cāne gerekse *(G. 322/1). [cānā]*

Benefşe sünbülüñ cānā görelden oldı dem-beste
Başını aşaġa ṣalup olur nergis gibi ḫaste *(G. 338/1). [cānā]*

Neden ġamzeñ ḳılur cānā baña cevr ü siyāsetler
Bilürsin ʿālem içre olmaz ḳalam dīvāne vü beste *(G. 338/3). [cānā]*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḥużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/7). [cānā]*

Diler hemīşe per yaḳa pervāne-vār dil
Ḥüsnüñ ḳaçan ki meclise cānā çerāġ ola *(G. 367/12). [cānā]*

Dil ü cānuñı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿīdine ḳurbān bulındı *(G. 393/5). [cānā]*

Gül yüzüñ devrinde cānā nergis-i mestüñ gibi
Mest ü ḫayrān olmaduḳ ʿālemde bir cān ḳalmadı *(G. 424/5). [cānā]*

Ne revādur ki baña zehr ṣuna dehr-i firāḳ
ʿĀleme cān virür iken şeker-istān-ı kerem *(K. 1/120). [virür, -ür]*

Beni añ bārī vaṣluñ ile cānā
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr *(Kıt. 4/7). [cānā]*

Ḳapuñdan ayru olduġumca cānā
Oluram derd ü ġamla zār ü mehcūr *(Kıt. 4/5). [cānā]*

Elif ḳaddüñ görüp cānā rükūʿ [u] hem sücūd itdi
Anun-çün bī-ḥad ol arada miskīn bunca sūd itdi *(Mua. 170/1). [cānā]*

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber *(Terc. 1/13). [cānā]*

Gūş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbān *(Terc. 1/61). [cānā]*

cāna deg-: *Canına değmek: çok hoşlanmak.*

Gördi ḥüsni güneşin zülf seḥābında meger
Ki göñül ẕevḳ u ṣafādan çaġırur cāna deger *(Mua. 38/2). [cāna deger, -er]*

cāna ḳal-: *Canını feda etmekten kaçınmak.*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/14). [cāna ḳalur, -ur]*

cāna ḳıy-: *Canına susamak, ölmeyi istemek.*

Öperken laʿlini nā-geh ısırdum ṭudağın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına ṣuṣadı *(G. 381/4). [cāna ḳıymışı, -mış, -ı]*

cān-āferīn: *Can bağışlayan, yaratıcı.*

Çünki cānumdan yaratmış cismüñi cān-āferīn
Bir nefes dūr olma benden kim baña cānsın begüm *(G. 252/11). [cān-āferīn]*

cānān: *Sevgili, yâr.*

Cihānuñ ṣıḥḥatinden yig-durur bu
Belā kim baña ol cānān bağışlar *(G. 59/8). [cānān]*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/1). [cānān]*

Sür ṣafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/9). [cānān]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı cān-efzā ki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı pür-sūz eyle sulṭān bundadur *(G. 72/1). [cānān]*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dil-bere
ʿÖmr-i bī-pāyān-durur bu dem ki cānān bundadur *(G. 72/14). [cānān]*

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Ṭañ mı kim cevri çoḳ ider bize ol cānānumuz *(G. 152/6). [cānānumuz, -umuz]*

Gül seyrini eyler Cem lîkin bulımaz bir dem
Cānāne cemālinsüz büstān-i cinândan ḥaẕ *(G. 185/16). [cānāne, -e]*

Zihī devlet ki sen cânâna irdüm
Ṣan ölmiş cism idüm ben câna irdüm *(G. 256/1). [cânâna, -a]*

Ne ḫōş sā'at-durur bu nice ḫōş-dem
Ki cān cānānı ile oldı hem-dem *(G. 257/2). [cānānı, -ı]*

Şükür kim buldı ġamdan dil rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān *(G. 292/4). [cānān]*

Derd ü ġam ḳıldı Cemi zār ü nizār
Sensüz iy cānuma cānān nicesin *(G. 294/10). [cānān]*

Dir müddeʿī cān alsa gerek cānuñı didüm
Cānuma benüm minnet o cānāne gerekse *(G. 322/8). [cānāne, -e]*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/1). [cānān]*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/2). [cānān]*

Bi-ḥamdi'llāh ki cān cânâna irdi
Ṣanasın cism-i mürde câna irdi *(G. 392/1). [cânâna, -a]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cânâna irdi *(G. 392/14). [cânâna, -a]*

cānāne: *Sevgili, yâr.*

Luṭf u kerem çü ʿāṣıḳa cānāneden gelür
Senden belā vü ġam bize cânā neden gelür *(G. 108/1). [cānāneden, -den]*

Göñül cānānesüz cānı n'idersin
Ṣaçı küfrinsüz īmānı n'idersin *(G. 277/1). [cānānesüz, -süz]*

cānān-ı cān: *Canın cananı II sevgili.*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/9). [cānān-ı cān]*

cān-baḫş ol-: *Can veren; can bağışlayan olmak.*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/4). [cān-baḫş olmaya, -ma, -y, -a]*

cāndan: *İçten, samimi, gönülden, çok istekli bir biçimde.*

Hele ben yoluña cāndan dil ü cān terk ideyin
Sen eger ḳılmaz iseñ minnet elümden ne gelür *(G. 61/13). [cāndan]*

Ḫāk-i der-gāhuñı Cem cāndan ḳılur dāyim ṭaleb
Beñzer ol miskīni ol araya ṭopraġı çeker *(G. 98/13). [cāndan]*

Görelden şol kemān-ebrūñı cāndan
Ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişāndur *(G. 113/11). [cāndan]*

Gelmezse rāh-ı ʿışḳuña cāndan n'ola raḳīb
Elbet ṭoñuzluġını ḳomaz ḫar degül midür *(G. 127/15). [cāndan]*

Añduḳça lebüñ cānā bulsam n'ola cāndan ḥaẕ
Kim ola ki almaya ol çeşme-i cāndan ḥaẕ *(G. 185/1). [cāndan]*

Cem yüzüñi gördi cāndan didi kim
Elvedāʿ iy zühd ü taḳvā elvedāʿ *(G. 186/13). [cāndan]*

Cem görelden gün yüzüñi derd ile
Oldı cāndan bülbül-i gūyā-yı ʿışḳ *(G. 199/12). [cāndan]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ figān [itmek] *(G. 212/11). [cāndan]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdi belā vü miḥnet ile Cem
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek *(G. 212/13). [cāndan]*

Ceme ṣun sāḳiyā cām-ı mey-i nāb
Ki cāndan dil-ber oldı bize hem-dem *(G. 257/14). [cāndan]*

Berü ṣun sāḳī cām-ı erġavānı
Ki dil-ber oldı cāndan bize maḥrem *(G. 257/6). [cāndan]*

N'ola cāndan istesem çün yig-durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭen *(G. 295/5). [cāndan]*

Zülf-i müşkīnüñ hevāsı ile Cemüñ ḫāk olduġın
İşidenler diye cāndan ṭayyebe'llāhü ṣerāh *(G. 327/14). [cāndan]*

Cāndan saña yār olanı yad eyleyüp iy dōst
Aġyār olanı maḥrem-i rāz itme iñende *(G. 354/5). [cāndan]*

Her kūşede cāndan müteraṣṣıd otururlar
Her bāġda yüz biñ var ola bülbül-i gūyā *(K. 5/47). [cāndan]*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim niʿmetüñi yād idüben cāndan açdı fem *(K. 7/20). [cāndan]*

Eger ḫāṭırdan isterseñ şaḳāyıḳ
Yüzin gör cāndan it ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ *(Mes. 1/86). [cāndan]*

Eger cāndan dilerseñ şāḫ-ı sünbül
Gerek boynuñda dāyim bend-i kākül *(Mes. 1/53). [cāndan]*

Cem yüzüñ ayına ḳılduḳça naẕer
Ārede cāndan hemīşe ḥamd ider *(Mua. 8/2). [cāndan]*

cān-ı cem: *Cem Sultan'ın canı.*

Cān-ı Cem yoluñda olmışdur fidā
Söz budur vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb *(G. 14/13). [cān-ı cem]*

Cān-ı Cem yoluña olmışdur fidā
Söz budur vallāhü aʿlem bi’ṣ-ṣavāb *(G. 15/13). [cān-ı cem]*

Bulmaz imiş çün ʿaraż bī-cevher imkān-ı vücūd
Laʿl-i yār olalı cevher cān-ı Cem oldı ʿaraż *(G. 181/10). [cān-ı cem]*

Cān-ı Cem pervāne olaldan cemālüñ şemʿine
Acıduġından oda yanup aña aġlar çerāġ *(G. 194/13). [cān-ı cem]*

Oldı gözüñ siḥri ile cān-ı Cem
Nergis-i sevdā-zede gibi saḳīm *(G. 266/13). [cān-ı cem]*

Ḫurrem olup cān-ı Cem sürdi ṣafā
Dil ṣabādan alalı būy-ı vaṭen *(G. 295/9). [cān-ı cem]*

Yüzüñ şemʿini cān-ı Cem görelden
Düşer pervāne bigi ol çerāġa *(G. 318/17). [cān-ı cem]*

Rāyine kej rā ḳaşuñuñ kim buradan cān-ı Cem
Varımaz oraya kim irişe fikr ü rāyine *(G. 349/13). [cān-ı cem]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/13). [cān-ı cem]*

cān-ı cihān: *Cihanın canı II sevgili.*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/2). [cān-ı cihān]*

Ḳo kemer olsun ḳolum belüñe iy cān-ı cihān
Ḫōş yaraşur olıcaḳ sīmīn miyāna zer kemer *(G. 98/9). [cān-ı cihān]*

Yüzden götürgil kūşe-i zülfüñi iy cān-ı cihān
Billāh revā mı kim düşe ayaġa ʿömr-i cāvidān *(G. 185/1). [cān-ı cihān]*

Cürm-i bī-ḥaddümde ʿafv-ı bī-kerān
Yaraşur olursa iy cān-ı cihān *(Mua. 105/2). [cān-ı cihān]*

Kimsin iy ruḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni *(G. 387/2). [cān-ı cihān]*

Lebüñ añduḳça olur rāh-ı ʿadem çünki ʿıyān
Vehmi vardur o yola gitmeye iy cān-ı cihān *(Mua. 10/2). [cān-ı cihān]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/1). [cān-ı cihāndan, -dan]*

cān-ı şādıḳ: *Sadık can II sadakatli dost.*

Gel iy yār-i muvāfıḳ cān-ı şādıḳ
Göñül esrārına sensin muvāfıḳ *(Mes. 1/5). [cān-ı şādıḳ]*

cān-ı şīrīn vir-: *Tatlı canını vermek, bir kişi/şey uğruna canından vazgeçmek, kendini feda etmek, hiçbir şey esirgememek.*

Cān-ı şīrīn virmişem Ferhād gibi Ḫüsrevā
Şol ruḫ-ı gül-gūnuñ ile kākül-i şeb-dīzüñe *(G. 320/3). [cān-ı şīrīn virmişem, -miş, -em]*

cān-ı şīrīnden çıḳar-: *Şirin candan çıkarmak, tatlı canı kaybetmek, ölmek.*

Leblerüñ bir kez dise iy ʿāşıḳ-ı bī-çāre gel
Cān-ı şīrīnden çıḳarur ʿāşıḳ-ı bī-çāreyi *(G. 420/6). [cān-ı şīrīnden çıḳarur, -ur]*

cānı terk eyle-: *Canı terk etmek, kendini feda etmek, canından geçmek, ölümü göze almak.*

N'ola ben bendeñe raḥm eyler iseñ
Ki terk eylemişem yoluña cānı *(G. 373/12). [cānı terk eylemişem, -miş, -em]*

cānı terk it-: *Uğruna canını feda etmek.*

Lebüñ şevḳi ile cānı terk idersem
Buluram ʿālem içre bir eyü nām *(G. 260/7). [cānı terk idersem, -er, -se, -m]*

N'ola Cem yoluña terk itse cānın
Ne ḳılsun oldur anuñ yoġ u varı *(G. 389/11). [cānın terk itse, -se]*

N'ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/7). [cānumı terk itsem, -se, -m]*

cānı ṭudaġa gel-: *Canı çıkmak üzere olmak, canı ağzına gelmek II sevgilinin can olan dudaklarını öpmek, dudak dudağa gelmek.*

Lebüñ cānum olalı ben Ḫudādan
Dilerem ki gele cānum ṭudaġa *(G. 318/8). [cānum ṭudaġa gele, -e]*

Ṣafāsından gelür cānı ṭudaġa
Cem olsa leb-be-leb sen sīm-berle *(G. 364/13). [cānı ṭudaġa gelür, -ür]*

cānı ṭudaġa getür-: *Canı ağzına (veya boğazına) gelmek, büyük bir tehlike karşısında ölecekmiş gibi bir korkuya kapılmak.*

Her nice mest iseñ mey-i laʿlüñle yād ḳıl
Kim cānumı ṭudaġa getürdi ḫumār-ı ʿışḳ *(G. 198/4). [cānumı ṭudaġa getürdi, -di]*

cān-ı ʿuşşāḳ: *Âşıkların canı.*

Cān-ı ʿuşşāḳa cefā eylemegüñ resmini ḳo
Yoḳsa ʿālem yıḳılur bu yeñi āyīnüñ içün *(G. 275/11). [cān-ı ʿuşşāḳa, -a]*

cānib: *Taraf, cihet, yan.*

Sözine Rim Papa olmadı ḳā'il iki cānibden
Alaylar düzdiler oġraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ *(K. 9/33). [cānibden, -den]*

cānın ḳurtar-: *Canını kurtarmak.*

Dil-berā cānın cefādan raḥm idüp ḳurtarmaduñ
Öliser beñzer ġam-i ʿışḳuñla Cem miskīn dirīġ *(G. 193/9). [cānın ḳurtarmaduñ, -ı, -n-ma, -du, -ñ]*

cānını erit-: *Eziyet çektirmek.*

Ġamuñla yüzini zer ḳıldı bu Cem-i bī-dil
Çü ḳalbi ḳalmadı anuñ eritme cānını gel *(G. 241/10). [cānını eritme, -me]*

cānını tenden çıḳar-: *Öldürmek, katletmek.*

Vaḳtidür raḥm ider iseñ Ceme iy şāh-ı cihān
Ki firāḳ ile ġamuñ cānını tenden çıḳarur *(G. 82/14). [cānını tenden çıḳarur, -den-ur]*

cān-teşne: *Susamış can.*

Cān-teşnedür lebüñe ki āb-ı ḥayātdur
Ḳurbān olam ḳaşuña ki müşkīn kemān imiş *(G. 166/5). [cān-teşnedür, -dür]*

can al-: *Can almak, öldürmek.*

Cānum almaḳ dilerseñ eyleme āl
Āl ḥācet degüldür al iy dōst *(G. 18/8). [canum al-]*

Ġamzeñ eyler cānum almaġa nizā‘
Bī-sebeb cān almaḳ itme iḫtirā‘ *(G. 186/1). [cānum almaġa, -maġ, -a]*

Cānum almaḳ dilerseñ eyleme āl
Āl ḥācet degüldür al iy dōst *(G. 18/7). [cānum almaḳ, -mak]*

Hemīşe cānumı almaḳ dilersin
Ne ḳıldum ben saña iy gözi ala *(G. 332/3). [cānumı almaḳ, -mak]*

Cānumı cānā alursañ baña minnetdür velī
Ḳorḳum oldur ‘ālem içre bir yeñi ḳānūn olur *(G. 81/3). [cānumı alursañ, -ur, -sa, -ñ]*

Dir müddeʿī cān alsa gerek cānuñı didüm
Cānuma benüm minnet o cānāne gerekse *(G. 322/7). [cānuñı alsa, -sa]*

cān ol-: *Canı, ruhu olmak.*

Lebüñ cānum olalı ben Ḫudādan
Dilerem ki gele cānum ṭudaġa *(G. 318/7). [cānum olalı, -alı]*

cāna minnet: *Beklenilmeyen iyi bir durumla karşılaşıldığında duyulan memnunluğu anlatmak için söylenen bir söz.*

Dir müddeʿī cān alsa gerek cānuñı didüm
Cānuma benüm minnet o cānāne gerekse *(G. 322/8). [cānuma minnet]*

cārī ol-: *Akıp gitmek II yazı yazmak.*

Levḥ-i maḥfūẓda olur cārī
Ḳalem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/31). [cārī olur, -ur]*

cārī-i muṭlaḳ ol-: *Saf, katışıksız akan olmak.*

Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ
Şol kimse ki şerʿini anuñ ḳılmaya icrā *(K. 5/185). [cārī-i muṭlaḳ ola, -a]*

cārū: *Süpürge.*

Deste baġlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum şu seper şular gibi *(G. 422/1). [cārūlar, -lar]*

cārū ol-: *Süpürge olmak.*

Çeşmüm oldı yoluñda āb-ı revān
Olalı kirpügüm aña cārū *(G. 315/10). [cārū olalı, -alı]*

cārūb: *Süpürge.*

Dili şol deñlü ġanī ḳıldı lebüñ fikri gözüm
Müje cārūbı ile ṭaşra döker laʿl ü güher *(G. 114/4). [cārūbı, -ı]*

Müje cārūbı ile pāk ideyin işigüñi
Her seḥer gözlerümüñ yaşı çü nem-nāk eyler *(G. 117/11). [cārūbı, -ı]*

İşigüñ Kevṣerle ṣulayup seḥer pāk itmege
Ḥūr-ı cennet deste bağlar sünbülin cārūb içün *(G. 301/10). [cārūb]*

cārūb eyle-: *Süpürge yapmak.*

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi izüñe eyle cārūb *(Terc. 1/36). [cārūb eyle]*

cārūb ol-: *Süpürge olmak.*

Āb-ı luṭf ile yoluñ ṣulayalı çeşm-i vefā
Oldı cārūb işigüñ ḫākine müjgān-ı kerem *(K. 1/56). [cārūb oldı, -dı]*

cāvidān: *Ebedi, sonsuz.*

Cem zülfüñe ṭolaşalı ṭūl-i emel çeker
Beñzer cihānı kendözine cāvidān ṣanur *(G. 95/14). [cāvidān]*

Düşelden zülfüñüñ sevdāsına Cem
Ṣanur kendüye ʿālem cāvidāndur *(G. 113/14). [cāvidāndur, -dur]*

Tā saçuñdan nişān imiş ʿömrüm
Ṣanmışam cāvidān imiş ʿömrüm *(G. 195/2). [cāvidān]*

ʿIşḳ odı dilde cāvidān yigdür
Sīne dāġuñla pür-nişān yigdür *(Mua. 68/1). [cāvidān]*

Cāvidānī salṭanat ḳaddüñe lāyıḳ cāmedür
Mekrümet tācın bi-ḥamdi'llāh ki saña virdi Ḥaḳ *(Mua. 188/3). [cāvidānī]*

cāy: *Yer, mahal, makam.*

Tīr-i ġamzeñ yañılup cāndan güẕer ḳılmış meger
Cān atup biri daḫı irişdi anuñ cāyine *(G. 349/12). [cāyine, -i, -n, -e]*

cāy idin-: *Yer edinmek.*

N'ola diller cāy idinse zülfüñi
Çün zücācuñ yiri şehr-i Ṣāmdur *(G. 87/5). [cāy idinse, -se]*

cāy ol-: *Mesken, yer olmak.*

Künc-i ḥüzn içre neden dil ḳala Yaʿḳūb-miṣāl
Yūsuf-ı luṭfuña cāy oldı çü Kenʿān-ı kerem *(K. 1/98). [cāy oldı, -dı]*

cāy ü mesken ṭut-: *Yer, mesken tutmak, yerleşmek, mekân edinmek.*

Ki zīrā ḫaṭṭı sevdāsı ile sūsen
Gil ü ḫāk içre ṭutdı cāy ü mesken *(Mes. 1/60). [cāy ü mesken ṭutdı, -dı]*

cāy-gāh eyle-: *Yer yapmak, mekân eylemek.*

Ḳaʿr-ı biḥārı eyledi lüʾlūye cāy-gāh
Yāḳūt ü laʿle seng-i siyāhı eyledi ḥışār *(K. 2/11). [cāy-gāh eyledi, -di]*

cāy-ı meges: *Sivrisinek yeri, sineğin konduğu yer.*

Dil uyḫuya varmaz gelicek ḫāl-i ḫayāli
Rāḥatluġ ile ḫᵛāb ola mı cāy-ı megesdür *(G. 99/4). [cāy-ı megesdür, -dür]*

cāyiz: *Din ve törede işlenmesi emir veya yasak edilmediği için yapılmasında bir sakınca bulunmayan, izin verilmiş sayılan, uygun görülen.*

Yüzüñden ġayrıya baḳmaduġum bu
Ki şu olsa degül cāyiz teyemmüm *(G. 250/12). [cāyiz]*

cāẕū: *Büyücü.*

Siḥr idüp cāẕū gözüñ cān ü dili yaġmā ḳılur
ʿĀlem içre ben ġarīb üftādeyi rüsvā ḳılur *(G. 76/1). [cāẕū]*

Hey ne siḥr-engīzdür cāẕū gözüñ kim dil-berā
Her nefesde zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 76/5). [cāẕū]*

Gözlerüñ ḳaṣd eyledi cānuma cāẕūlar bigi
Ḳorḳarın seyl-āb olup yaşum aḳa ṣūlar bigi *(G. 384/1). [cāẕūlar, -lar]*

cāẕū-ṣıfat: *Cadı sıfatlı, büyüleyici.*

Çeşmüñ nice cāẕū-ṣıfat āhū-durur iy dōst
Kim şīr şikār itmege ḳaṣd eyler ol āhū *(G. 314/7). [cāẕū-ṣıfat]*

cebīn: *Alın.*

Eger isterse göñlüñ yāsemīni
Gözüñden gitmesün dil-ber cebīni *(Mes. 1/66). [cebīni, -i]*

Dün aġlayu öñinde türāba sürüp cebīn
Didüm ne dirler ismüñe iy yār-i nāzenīn *(Mua. 107/1). [cebīn]*

cebr: *Zorlama, zor kullanma, zor.*

İslām içinde nāz ü naʿīmi götürmeyen
Küffār içinde cebr ile şimdi ṭuranı gör *(Terk. 3/34). [cebr]*

cebr ol-: *Zorlamak, zor kullanmak.*

Ġam-i dil-dāre ṣabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Çü dil uşandı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/2). [cebr olmaz, -maz]*

cebreʾīl: *Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen dört büyük melekten biri.*

Ḫidmet yolında ġāşiye-dār oldı Cebreʾīl
Zīn ṣalalı Burāḳa licāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/153). [cebreʾīl]*

cedd: *Soy, sop, ata.*

Ol ṣanem kim bāġ-ı cennet ceddinüñ ābādıdur
Laʿl-i nābı ʿilm-i iḫyāda mesīḥ üstādıdur *(Mua. 33/1). [ceddinüñ, -i, -nüñ]*

cedel: *Savaş, kavga.*

Zülfüñ içün n'ola ger cān ü dil eylerse nizāʿ
Var-durur devr ü teselsülde bilürsin çü cedel *(G. 228/12). [cedel]*

cedel ol-: *Tartışmak, çekişmek, münakaşa etmek.*

Ruḫuñla zülfüñ añılduḳça olsa n'ola nizāʿ
Añılsa devr ü teselsül olur arada cedel *(G. 241/6). [cedel olur, -ur]*

cedvel çek-: *Çizgi çekmek; yazma eserlerde yazı ile der-kenar bölümünü ayırmak için altın yaldızlı çizgi çekmek, çizgilerle çerçeve yapmak.*

Lāciverdī ḫaṭṭ ile müşkīn ḫaṭuñ cedvel çeker
Ṣafḥa-i gülde ki yoḳdur ṣīvesi pergārda *(G. 346/11). [cedvel çeker, -er]*

Müşk ile çekdi cedvelini kātib-i ezel
Yazup ʿiẕārı muṣḥafına āb-dār ḫaṭ *(G. 183/3). [cedvelini çekdi, -di]*

cefā: *Eziyet, sıkıntı, eza, cevr.*

Cefāya yüz ṭutup niçün sen iy mihr-i cihān-ārā
İder[sin] pence-i ḫōrşīdi maġlūb-i yed-i beyżā *(G. 10/1). [cefāya, -y, -a]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde yoḳ ʿaẕāb *(G. 14/5). [cefādan, -dan]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Bileli cennet içinde olmaz ʿaẕāb *(G. 15/5). [cefādan, -dan]*

Bir laḥẓa vefāñı görmedüm hīç
Her laḥẓa işüñ cefādur iy dōst *(G. 26/14). [cefādur, -dur]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/1). [cefālaruñ, -lar, -uñ]*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini şıma iy dōst
Şınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/11). [cefā]*

Cefāñ ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḥzūn olupdur *(G. 62/1). [cefāñ, -ñ]*

Çü senden baña her laḥẓa cefādur
Baña senden ne kim gelse vefādur *(G. 79/1). [cefādur, -dur]*

Yār benden bir vefāyı çoḳ görür
Bir vefā ḳandan cefāyı çoḳ görür *(G. 110/2). [cefāyı, -y, -ı]*

Bana ḳıl cevrüñi didüm didi kim
Cefādan nice uṣanmaz dilüñ var *(G. 125/4). [cefādan, -dan]*

Göñül cefāñ ile üns ol ḳadar olupdur kim
Cefāñı ḫōş görüben ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/15). [cefāñ, -ñ]*

Göñül cefāñ ile üns ol ḳadar olupdur kim
Cefāñı ḫōş görüben ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/16). [cefāñı, -ñ, -ı]*

Cefā-yı ʿışḳuñı feyż ideli baña feyyāż
Göñül cefāñı diler ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/2). [cefāñı, -ñ, -ı]*

Dil-berā cānın cefādan raḥm idüp ḳurtarmaduñ
Öliser beñzer ġam-i ʿışḳuñla Cem miskīn dirīġ *(G. 193/9). [cefādan, -dan]*

Ben vādī-i fürḳatde cefā ile hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 201/3). [cefā]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/8). [cefāñ, -ñ]*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/3). [cefā]*

Eger bīmār olursa ten cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan *(G. 293/1). [cefādan, -dan]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/9). [cefādur, -dur]*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/1). [cefā]*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefā içün
Derd ü belā-yı ʿışḳa olan mübtelā ḥaḳı *(K. 6/27). [cefā]*

Olalı miḥnet ile yārden dūr
Cefā ile dil ü cān oldı ġam-nāk *(Kıt. 3/2). [cefā]*

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda *(Kıt. 5/2). [cefāda, -da]*

Olmışam laʿlüñ cefāsından zebūn
Merdüm-i çeşmüm olalı ġarḳ-ı ḫūn *(Mua. 268/1). [cefāsından, -sı, -n, -dan, -]*

Nigārā ḳaşuñ u şehlā gözüñden
Cefādan ġayrı nesne görmedüm ben *(Mua. 319/2). [cefādan, -dan]*

Sermedī oldı çün cefā sende
Ḳatlanam her cefālara ben de *(Mua. 320/1). [cefā]*

Derdini dil-ber baña kim dem-be-dem hem-dem ḳılur
Ol cefā ile hemīşe çeşmümi pür-nem ḳılur *(Mur. 2/22). [cefā]*

Ol cefādandur ki dāyim cān ü dil bīmār olur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/11). [cefādandur, -dan, -dur]*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n'idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n'idem *(Terk. 3/74). [cefāsına, -sı, -n, -a]*

cefā çek-: *Zulüm görmek, sıkıntı çekmek.*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur *(G. 81/7). [cefā çekdi, -di]*

N'ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/2). [cefā çekeyin, -eyin]*

Raḥm eyle baña cevr ü cefā ḳılma iñen kim
ʿIşḳuñda çeken bunca cefālar benem iy dōst *(G. 19/4). [cefālar çeken, -en]*

Her dem çekerem derd ü belāñ ile cefālar
Gönlüm olalı zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/5). [cefālar çekerem, -er, -em]*

Bunca cefālaruñ çekerem naḳd-i cān virüp
Bāzār-ı ʿışḳ içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 213/7). [cefālaruñ çekerem, -er, -em]*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/10). [cefāsın çekerüz, -er, -üz]*

Ṣol deñlü göñül ʿışḳuñ ile çekdi cefāyı
Ki aġlasa gözüm ʿālemi meşḥūn ider iy dōst *(G. 20/5). [cefāyı çekdi, -di]*

cefā eyle-: *Eziyet etmek, sıkıntıya sokmak, azap vermek.*

Ne ḳadar eyler iseñ eyle cefā
Dil-i āşüfte senüñdür ṣanemā *(Mua. 218/1). [cefā eyle]*

Cān-ı ʿuşşāḳa cefā eylemegüñ resmini ḳo
Yoḳsa ʿālem yıḳılur bu yeñi āyīnüñ içün *(G. 275/11). [cefā eylemegüñ, -meg, -üñ]*

Āh kim eyler cefā raḥm eylemez
Dāyimā ol yār elinden elġıyās *(G. 31/9). [cefā eyler, -r]*

cefā gör-: *Zulüm ve eziyet çekmek.*

Ḳaddüñi ʿarż eyle kim bī-ḥad görür cānum cefā
Zülfüñi arada göster tā ki dil süre ṣafā *(Mua. 283/1). [cefā görür, -ür]*

cefā ḳıl-: *Eziyet etmek, azap vermek.*

Cefā ḳılmaġa ʿuşşāḳ āresinde
Behey ẓālim beni mi bulduñ ancaḳ *(G. 205/13). [cefā ḳılmaġa, -maġ, -a]*

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derd ile dil ḫurrem-durur *(Kıt. 1/7). [cefā ḳılursa, -ur, -sa]*

Bir sencileyin dil-ber-i ʿayyār kimüñ var
ʿUşşāḳa cefālar ḳılıcı yār kimüñ var *(G. 103/2). [cefālar ḳılıcı, -ıcı]*

Ol yār-i cefā-pīşe n'ola ḳılsa cefālar
Zīrā ne ḳadar cevr ider ise naẓeridür *(G. 80/5). [cefālar ḳılsa, -sa]*

Dōst bī-ḥad ḳılub cefāları āh
Eyledi beni ġamla dem-beste *(Mua. 301/1). [cefāları ḳılub, -ub]*

cefā ḳıl-: *Cefa edici, cefa veren; cefa kılıcı (savaş aleti).*

Kerem ḳıl olma iñen iy ṣanem cefā ḳılıcı
Baña cefā ḳılıcı bu zamāne yitmez mi *(G. 419/16). [cefā ḳılıcı, -ıcı]*

cefā ḳılıcı ol-: *Cefa eden olmak; cefa kılıcı (savaş aleti) olmak.*

Kerem ḳıl olma iñen iy ṣanem cefā ḳılıcı
Baña cefā ḳılıcı bu zamāne yitmez mi *(G. 419/15). [cefā ḳılıcı olma, -ma]*

cefā vü cevr: *Eziyet ve azap.*

İy ṣanem nāz eyleme cevr ü cefādan vāz gel
Bu cefā vü cevr ile ṣanma ki senden uṣanam *(G. 270/8). [cefā vü cevr]*

Cefā vü cevre mükāfāt gösterüp āḫir
Olursa laʿlüñ eger baña ʿöẕr-ḫᵛāh yiter *(G. 91/9). [cefā vü cevre, -e]*

cefā vü derd ü ġam: *Cefa, dert ve gam.*

Cefā vü derd ü ġamuñ baña n'eyledügini ṣor
Çü ṣāhdan ṭutılur her ne kim sipāh eyler *(G. 100/11). [cefā vü derd ü ġamuñ, -uñ]*

cefā vü derd: *Cefa ve dert.*

Kitāb-ı ṭabb-ı ṭıbb içinde iy dōst
Cefā vü derdüñi dermāna yazdum *(G. 265/12). [cefā vü derdüñi, -üñ, -i]*

cefā vü ġam: *Cefa ve gam.*

Raḳībe bunca ḳılursın telaṭṭuf
Cefā vü ġam baña dāyim nedendür *(G. 66/16). [cefā vü ġam]*

Cem ġamuñdan bulalı ẕevḳ u ṣafālar dir müdām
Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur *(G. 74/10). [cefā vü ġam]*

Egleme iy cefā vü ġam ḫāke ber-ā-ber it beni
Ola ki üstüme düşe sāye-i serv-ḳāmetī *(G. 378/3). [cefā vü ġam]*

Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur
Pādişehler ḳılsa ḳulına ʿināyet ḫōş-durur *(G. 74/1). [cefā vü ġam]*

cefā vü miḫnet ü derd: *Cefa, mihnet ve dert.*

Her dem cefā vü miḫnet ü derd ile ḫōş geçer
Cān ü göñül olalı cihān içre yār-ı ʿışḳ *(G. 198/7). [cefā vü miḫnet ü derd]*

cefā vü miḫnet: *Eziyet ve sıkıntı, gam.*

Göñül gördi ki vaṣluña irişmez
Cefā vü miḫnetüñe oldı ḳāniʿ *(G. 187/4). [cefā vü miḫnetüñe, -üñ, -e]*

cefā-dīde vü ġam-ḫᵛār: *Eziyet ve gam çeken.*

Bir bencileyin ḫaste vü dil-dāde vü ġam-gīn
Ser-geşte cefā-dīde vü ġam-ḫᵛār kimüñ var *(G. 103/4). [cefā-dīde vü ġam-ḫᵛār]*

cefā-kār: *Cevr ve cefa eden.*

Bir nefes ḫaste göñlüme maḥrem
İy cefā-kār olsañ olmaz mı *(G. 395/8). [cefā-kār]*

cefa-keş: *Cefa çeken.*

Cem gibi bulımaya cefā-keş kimesne hīç
İşbu cihānı ger geze ser-tā-ser āreye *(G. 321/9). [cefā-keş]*

cefāya ḳatlan-: *Cefa çekmek, sıkıntılara katlanmak.*

Sermedī oldı çün cefā sende
Ḳatlanam her cefālara ben de *(Mua. 320/2). [cefālara ḳatlanam, -am]*

cefā-yı ḫāl-i yār: *Sevgilinin beninin cefası.*

Eger cān ile isterseñ ḳaranfül
Cefā-yı ḫāl-i yāre ḳıl taḥammül *(Mes. 1/74). [cefā-yı ḫāl-i yāre, -e]*

cefā-yı ʿışḳ: *Aşk cefası.*

Cefā-yı ʿışḳuñı feyż ideli baña feyyāż
Göñül cefāñı diler ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/1). [cefā-yı ʿışḳuñı, -uñ, -ı]*

cefā-yı zülf-i müşkīn: *Misk kokulu zülfün cefası.*

Cefā-yı zülf-i müşkīni gibi müşkil belā olmaz
Hevā-yı ḳadd-i bālāsı gibi bāle belā olmaz *(G. 154/1). [cefā-yı zülf-i müşkīni, -i]*

cefā-yı ẓulmet-i hicrān: *Hicran karanlığının cefası.*

Dil cefā-yı ẓulmet-i hicrānda ḳalurdı müdām
Ger cemālüñ āftābı olmasaydı ʿöẕr-ḫᵛāh *(G. 327/11). [cefā-yı ẓulmet-i hicrānda, -da]*

cehd eyle-: *Çalışıp çabalamak, uğraşmak.*

ʿAḳl-ı kül cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilemez
Bir kimesne eylemez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl *(K. 3/29). [cehd eyleyüp, -y, -üp]*

cehd it-: *Azmetmek, çalışıp çabalamak, gayret etmek.*

İy dil ayaġına düşmek gerçi kim düşvārdur
Cehd idüp düş var çün devlet nişānı pāyidür *(G. 105/12). [cehd idüp, -üp]*

cehennem: *Günahkârların öldükten sonra ahirette azap görecekleri, cezalarını çekecekleri yer, tamu, duzah.*

Cihān gözüme zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gül-zār sensüz *(G. 149/8). [cehennemdür, -dür]*

cehennem ol-: *Cehennem olmak.*

Kūyuñ muḳīmi olsam nār-ı belāya yaḳma
Ṣaḥn-ı cinān cehennem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/8). [cehennem olduġı, -duġ, -ı]*

cem: *Fatih Sultan Mehmed'in üçüncü oğlu, Osmanlı şehzadesi Cem Sultan.*

Cem ḳuluña raḥm eyler iseñ vaḳti-durur kim
Vaṣluñı ḳılur her nefes iy dōst temennā *(G. 1/13). [cem]*

Cem ġamuñdan ölürse ḳabrine yaz
Ġafara'llāhü ẕenbehü ve ʿafā *(G. 2/13). [cem]*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis-durur Cem bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(G. 3/9). [cem]*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N'ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/13). [cem]*

Ḫāk olduġı Cem ġamuñla dirīġ
Oldı sen bī-vefā yolında hebā *(G. 5/13). [cem]*

Ḫışm-ı çeşmüñden ḫalāṣ olmaġa Cem
Sāye-i zülfüñden eyler ilticā *(G. 6/13). [cem]*

Ḫışm-ı çeşmüñden ḫalāṣ olmaġa Cem
Sāye-i zülfüñden eyler ilticā *(G. 7/13). [cem]*

Cem ṣu zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzi aḳluġına şāhid kefen olursa n'ola *(G. 8/9). [cem]*

Düşeli zülf-i siyeh-kāruña Cem bigi dirīġ
Hem-dem olmadı baña baḫt-ı siyāhum ṣanemā *(G. 9/13). [cem]*

N'ola vaṣluña irgürseñ nigārā
Cemi kim ol olupdur zār ü şeydā *(G. 11/14). [cemi, -i]*

Her dem gözümden işigüñe aḳıdur ṣarāb
İy Cem işigi ḫākini bulduñ ḳarār ḳıl *(G. 12/10). [cem]*

Şīşe-i ḳalbin Cemüñ iy cān ṣıma
Kim bu şehr-i Ḳonyadur ṣanma Ḥaleb *(G. 13/17). [cemüñ, -üñ]*

Çün ġarīb-i ḥüsndür Cem ḥālini ḫālüñe ṣor
Ḥālini bilmez ġarīb olanlaruñ illā ġarīb *(G. 17/9). [cem]*

Zülfümi al mecāl var ise didüñ
Yoḳ-durur Cemde bu mecāl iy dōst *(G. 18/14). [cemde, -de]*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/11). [cem]*

Cān vireli Cem ḳadd-i ser-efrāzuña dilden
Ḳaddüñ bigi her şiʿrini mevzūn ider iy dōst *(G. 20/11). [cem]*

ʿĪd ayı diyü Kaʿbe-i kūyuñda yine Cem
Yā ḳaşlaruña cānını ḳurbān ider iy dōst *(G. 21/15). [cem]*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy ʿĪsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/12). [cem]*

Cem faḳīr-i ʿışḳ olupdur raḥm ḳıl
Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt *(G. 23/9). [cem]*

Ne ġam dermān irişmezse lebüñden
İder derdüñ Ceme iy cān kifāyet *(G. 24/20). [ceme, -e]*

Dil ü cān terkin ur iy Cem yolında
Dilerseñ iki ʿālemde saʿādet *(G. 25/13). [cem]*

Cevr ü ġamuñ eksük itme bir dem
Kim Cem ḳuluña ʿaṭādur iy dōst *(G. 26/30). [cem]*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/14). [cemi, -i]*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet *(G. 29/9). [cemi, -i]*

Kākülüm zencīrinüñ dīvānesidür diyü Cem
Boynına bend urmaḳ ister kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/15). [cem]*

Cem faḳīre ḳılmadı her-giz vefā
Bī-vefā dil-dār elinden elġıyās *(G. 31/13). [cem]*

Dime ḥarāmdur Ceme ṣun cām-ı laʿlüñi
Olmaz bir ārede çü ḥelāl ü ḥarām baḥs *(G. 32/9). [ceme, -e]*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini şıma iy dōst
Şınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/11). [cemüñ, -üñ]*

Ṭaʿne ṭaşın atma Cem göñline kim
Ṭaşa döymez şīşe-i nāzük-mizāc *(G. 34/13). [cem]*

İḫtiyār it melāmeti iy Cem
Çün yaramaz saña bu zühd ü ṣalāḥ *(G. 35/17). [cem]*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/9). [cem]*

Tīġ-ı ġamzeñ duʿā-yı seyf oḳısa
Cem lebüñden oḳur duʿā-yı ḳadeḥ *(G. 37/10). [cem]*

Lebüñ ḫayāline cām ile Cem ber-ā-ber olur
Ki saña ola temennā-yı būse remz-i ṣarīḥ *(G. 38/9). [cem]*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/13). [cem]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh şāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/9). [cem]*

Cem yoluña cānını fidā eyledi iy dōst
Billāhi revā mı ki ṭapuñdan ḳılasın red *(G. 42/17). [cem]*

Bu Cem ḳuluña raḥm eyle ki ġamdan
Cihān içinde olmaz bir nefes şād *(G. 43/13). [cem]*

Ġam-i ʿışḳuñla Cem eger vire cān
Ḳabri üstine yaz saʿīd ü şehīd *(G. 44/11). [cem]*

Secde itdügi budur Cem yüzüñi gördükçe kim
Kaʿbeyi gören kimesne ḳılur elbette sücūd *(G. 45/9). [cem]*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/10). [cem]*

Cem göñül mürġını kebāb itdi
ʿIşḳı dil ocaġında yaḳalı od *(G. 47/9). [cem]*

Hevā-yı ḳaddüñe cān vireli Cem
Bitüpdür türbesi ḫākinde şimşād *(G. 48/13). [cem]*

Laʿlüñ şarābı yādına demler yudalı Cem
Ḫōş görinür müdām aña ḫūn-ı ciger leẕīẕ *(G. 49/15). [cem]*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n'ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī nefesi var *(G. 50/9). [cem]*

Cem niyyet-i ḥacc itdi ger olsañ aña hem-rāh
Biñ Kaʿbe sevābını bulur ḫōş sefer eyler *(G. 51/17). [cem]*

Cem düşüp bend-i zülfüñe didi kim
Bu daḫı ṭāliʿ-i siyāhumdur *(G. 53/9). [cem]*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/10). [cem]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/9). [cem]*

Çün tīr-i ġamzesi dile mihmān olup-durur
İy Cem ciger kebābın aña mā-ḥażar getür *(G. 57/10). [cem]*

Gün yüzüñ-çün her ḳaçan bu Cem şehā ide duʿā
Sidrede Cibrīl emīn el açuban āmīn ider *(G. 58/15). [cem]*

Çü ʿīd ayı gibi ḳaşuñı gördi
Saña Cem cānını ḳurbān bağışlar *(G. 59/12). [cem]*

İy Cem bu demde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb
Ḫāṣā cihān yüzi ola gül-zār ü lāle-zār *(G. 60/17). [cem]*

Cem niçün zülfüñe irişmeye didüm didi yār
Aña budur ezelī ḳısmet elümden ne gelür *(G. 61/17). [cem]*

Ceme leylī-i zülfüñ ṭolaşaldan
Firāḳ-ı ʿışḳ ile mecnūn olupdur *(G. 62/9). [ceme, -e]*

Cem leb-i mey-gūnuña dil vireli iy piste-leb
Ṭurmadan ḳanlu yaşı bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/11). [cem]*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/15). [cem]*

Cem būse istedügi lebüñden günāh ise
Maʿẕūr ṭut bu cürmin anuñ kim kimerdedür *(G. 64/9). [cem]*

Bulur iy meh-rū ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölür ise Cem faḳīr *(G. 65/14). [cem]*

N’ola kūyuñı Cem terk itmez ise
Ki ezelden ol aña cānā vaṭendür *(G. 66/17). [cem]*

İşigüñ ḫākini terk idemez Cem
Ki evvelden aña ol yir vaṭendür *(G. 67/13). [cem]*

Şöyle cān virdi bu naḳşa cān ü dilden Cem ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur *(G. 68/13). [cem]*

Meclis içre n’ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/9). [cem]*

Dilden iy Cem ol perī-ruḫ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫōş mihmān gelür *(G. 70/9). [cem]*

Sür ṣafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/9). [cem]*

Ḳılma iy Cem bülbül-i şūrīde gibi nāle sen
Kim cemāl-i yār gibi verd-i ḫandān bundadur *(G. 72/11). [cem]*

Cemāl-i yāri görse cān virür Cem
Kim ol miskīn hemīşe ānı ister *(G. 73/11). [cem]*

Cem ġamuñdan bulalı ẕevḳ u ṣafālar dir müdām
Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur *(G. 74/9). [cem]*

Laʿl-i dür-pūşuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N’ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/11). [cemi, -i]*

Eyā sulṭān-ı ʿālem Cem ḳuluñı
Ayaġuñ ṭopraġından eyleme dūr *(G. 77/15). [cem]*

Gedāsıdur şehā Cem kūyuñuñ çün
Gedā-yı kūy-ı ḫūbān pādişādur *(G. 79/21). [cem]*

Cem tuḥfe diyü cānını ḳılur saña īṯār
Billāhi ḳabūl eyle ki ḫōş mā-ḥażarīdür *(G. 80/9). [cem]*

Ḥalḳa-i zülfüñi ger Cem boynına ṭaḳmazsañ āh
Derd-i ʿışḳuñla şehā Mecnūndan mecnūn olur *(G. 81/15). [cem]*

Vaḳtidür raḥm ider iseñ Ceme iy şāh-ı cihān
Ki firāḳ ile ġamuñ cānını tenden çıḳarur *(G. 82/13). [ceme, -e]*

Ger yıḳarsañ cevr ile n’ola Cemüñ göñlini kim
Lā-cerem maʿmūr olan āḫir ḫarāb üstindedür *(G. 83/13). [cemüñ, -üñ]*

Maḥşer-i zülfi ḥisābı sen ḳıyāmet-ḳāmetüñ
Hey ne müşkildür ki Cem daḫı ḥisāb üstindedür *(G. 84/14). [cem]*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy ṣanem çün ʿāṣıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/13). [cem]*

Eksük itme cevrüñi bir dem şehā
Kim senüñ cevrüñ Ceme inʿāmdur *(G. 87/14). [ceme, -e]*

Fürḳat-i rūyüñ ile ger öle Cem
Nevvera'llāhü ḳabrühü yazalar *(G. 88/13). [cem]*

Sāye-i ḳaddüñi Cem üstine ṣalsañ n'ola kim
Sāye-i servi bilürsin ṣanemā ḫāke düşer *(G. 89/13). [cem]*

Dileme nām ü nişān müddeʿī Cemden yüri var
Kim hevāya uyıcaḳ nām ü nişān oda yanar *(G. 90/13). [cemden, -den]*

Sever dirildügi içün seni dil ü cāndan
Cemi sen öldürigör bu ḳadar günāh yiter *(G. 91/14). [cemi, -i]*

ʿIşḳuñ odında Cemüñ ḥālini gören didi kim
Kim ola kendözini āteş-i sūzāne atar *(G. 92/9). [cemüñ, -üñ]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun Ceme
Cürʿa dāyim çün naṣīb-i ḫākdür *(G. 93/9). [ceme, -e]*

Cem zülfüñe ṭolaşalı ṭūl-i emel çeker
Beñzer cihānı kendözine cāvidān ṣanur *(G. 95/13). [cem]*

Cem ḥālini ʿaceb ne ṣorar çün bilür ḥabīb
Kim hīç nesne gelmez elinden elem çeker *(G. 96/9). [cem]*

Cem neler çekdügini derd ü firāḳuñla müdām
N'idelüm bilmez iseñ iy ṣanem Allāh bilür *(G. 97/9). [cem]*

Ḫāk-i der-gāhuñı Cem cāndan ḳılur dāyim ṭaleb
Beñzer ol miskīni ol araya ṭoprağı çeker *(G. 98/13). [cem]*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/9). [cem]*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/13). [cemi, -i]*

Bāġ-ı ḥüsnüñden Cem'e nār-ı belā ʿarż eyleme
Leblerüñ daḫı bilür kim ḳavl şeft-ālūdadur *(G. 101/9). [cem'e, -e]*

Dil yaḳaldan nār-ı ruḫ-sāruñda Cem
Şemʿ bigi meclise giryān gelür *(G. 102/9). [cem]*

Bir bencileyin zülfi esīri iken iy Cem
Baḫt-ı siyehüm gibi siyeh-kār kimüñ var *(G. 103/23). [cem]*

Gül yüzüñ ayruluġı iy lāle-ruḫ dāyim Cemi
Gül-şen-i ḥüsnüñ ġamından bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 104/13). [cemi, -i]*

Pāyine düşmek diledükçe raḳīb-i seng-dil
Müstedām olsun dir imiş yüri ol Cem pāyıdur *(G. 105/14). [cem]*

İşigüñ zeyn iden dāyim felek-vār
Cemüñ ḳanlu yaşı seyyāresidür *(G. 106/10). [cemüñ, -üñ]*

Zülfüñ ucından ayaġa düşdi Cem
Āh eger olmazsa luṭfuñ dest-gīr *(G. 107/13). [cem]*

Çeşmüñ şu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/13). [cemi, -i]*

Bu dār-ı ġamda iy Cem ger ararsañ
Refīḳ-i bī-ḫalel cām ü ġazeldür *(G. 109/11). [cem]*

Ḳollarından ṭarḥ idüp ḳodı Cemi
Buncadan bir bī-nevāyı çoḳ görür *(G. 110/13). [cemi, -i]*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/13). [cemi, -i]*

Düşelden zülfüñüñ sevdāsına Cem
Ṣanur kendüye ʿālem cāvidāndur *(G. 113/13). [cem]*

Zülfüñüñ bend-i kemendine giriftār ideli
Her gice derd ü ġamuñdan Cemi görseñ ne çeker *(G. 114/16). [cemi, -i]*

Luṭf u mihre inanup ṣād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/9). [cem]*

İy Cem dem oldı çāk idesin ṣabr yaḳasın
Çün dāyimā o mūy-miyānı ḳoçar kemer *(G. 116/13). [cem]*

Cān virürken ger añılsa zülf-i dōst
Ḥālet-i nezʿinde Cem zünnār alur *(G. 118/10). [cem]*

Cem hevā-yı kākülüñden ḫāk olupdur ṭut elin
Nice bir zülfüñ o miskīni ḳıla pā-māller *(G. 119/17). [cem]*

Gördügince cübbe-i ṣabrını çāk eyler Cemüñ
Şol ten-i sīmīnüñ iy dil-ber ki pīrāhendedür *(G. 120/9). [cemüñ, -üñ]*

Cem diler kim kemer-i zer ḳıla ḳolın belüñe
Gerçi kim sīm miyānuñı kemerden güniler *(G. 121/17). [cem]*

Cem ṭolaşup zülfüñe düşdi eñegüñ çāhına
Luṭf idüp ol iki miskīnüñi zindāndan gider *(G. 122/13). [cem]*

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden ṣafā bula
Kim yāri olmayana degüldür ṣafā sefer *(G. 123/13). [ceme, -e]*

Seni sulṭān-ı ḥüsn eyleyen itdi
Cemüñ āhı livāsın āsmān-gīr *(G. 124/16). [cemüñ, -üñ]*

Müdām içersin iy Cem ḫūn-ı sāġer
Leb-i yār ile beñzer kim dilüñ var *(G. 125/9). [cem]*

Cem yaraşur o servi kinārına çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/15). [cem]*

Cem sīnesine şerḥa çekerse ġamuñ n'ola
ʿIşḳuñ tecerrüdinde ḳalender degül midür *(G. 127/13). [cem]*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/13). [cem]*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭoprāġı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/9). [cem]*

Ġuṣṣa maḫmūrıdur lebüñ cāmın
Ṣun Ceme çünki mey ḫumār yazar *(G. 130/12). [ceme, -e]*

Ṭoprāġa dökdi hevāñ odı Cemüñ yüzi ṣuyın
Ṣu gibi çünki göñül gördügi oġlana aḳar *(G. 131/13). [cemüñ, -üñ]*

Ṣu ḳoydı şekkerüñ başına iy dōst
Cem idelden lebüñ vaṣfın mükerrer *(G. 132/18). [cem]*

Cem dehānuñ yādına iy piste-fem
Bir diyāra vardı kim gelmez ḫaber *(G. 133/13). [cem]*

Cān terkin eylemez dir imişsin yolumda Cem
Yoḳ yire gör ki ḫāṭıruña ne ḫuṭūr ider *(G. 134/9). [cem]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/17). [cem]*

Nām ü neng isteme iy müddeʿī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/13). [cemden, -den]*

Cem nice şerḥ eyleye ol māh-rūlar vaṣfını
Mā-ḥaṣal cevr ü cefāda biri birinden beter *(G. 138/41). [cem]*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/9). [cem]*

Ṣāh-bāz-ı dil ṭutaldan bugün iy Cem dil-beri
Kūh-i Ḳāf-ı dilde her dem menzil[i] ʿAnḳā ṭutar *(G. 140/9). [cem]*

Olaldan sāye-i zülfüñ penāhum
Cihān bir yaña olursa Cem olmaz *(G. 141/16). [cem]*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/9). [cem]*

Ten-i żaʿīfi Cemüñ şöyle ḫāk-i rāh oldı
Ki biñ yıl āreseler bir eṣer de bulınmaz *(G. 143/13). [cemüñ, -üñ]*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/11). [cem]*

Cemi şād eylegil bu derdüñ ile
Ki derdüñ bilene dermān gerekmez *(G. 145/13). [cemi, -i]*

Furṣatın bulup Cemüñ öldürmek içün ol ḥabīb
Hey nice yañılmışam diyü peşīmāndur henūz *(G. 146/13). [cemüñ, -üñ]*

Cemden isteme ṣabrı kim andan
Bilürem bu ḳadar hüner gelmez *(G. 147/9). [cemden, -den]*

Hey dimezseñ zülf-i ʿanber-bār ü müşk-āmīzüñe
ʿĀḳıbet Cem göñlini ṣayd eyler ol şeh-bāz-ı nāz *(G. 148/10). [cem]*

Çü ʿışḳuñ yolına Cem virdi cānın
Kerem ḳıl ḳılma anı zār sensüz *(G. 149/13). [cem]*

Derd ü belā ile ḳıluruz āh ü nāleler
İy Cem gideli ol ṣanem-i gül-ʿiẕārumuz *(G. 150/14). [cem]*

Cem nice kūyuñı terk itsün senüñ iy māh-rū
Kim iki ʿālemde oldur ravża-i rıżvānumuz *(G. 151/9). [cem]*

Cem iderse bülbül-i şūrīde gibi nāleler
N'ola çün kim gösterür yüz ol gül-i ḫandānumuz *(G. 152/9). [cem]*

Gerçi belā vü derd ü ġamuñ ḫāk ider Cemi
Līkin keremleriüñe de var intiẓārumuz *(G. 153/13). [cemi, -i]*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/9). [cem]*

Ḳoḫulayan Cemüñ ḳabri giyāhın
Ne bī-dil ola kim sevdāña düşmez *(G. 155/13). [cemüñ, -üñ]*

Firāḳa düşmeyen Cem bigi nā-geh
Cihānda ḫānümān ḳadrini bilmez *(G. 156/13). [cem]*

Gel perīşān itme Cem göñlin didüm zülfeynüñe
Didi kim diller perīşān eylemekdür şānumuz *(G. 157/9). [cem]*

Ṣubḥ olınca gözlerin seyyāre yummaz gözlerin
Göklere irdükçe iy Cem nāle vü efġānumuz *(G. 158/10). [cem]*

Ruḫı devrinde n'ola uyḫu ḥarām olsa Ceme
Mevsim-i gül olıcaḳ mürġ-ı ḫōş-elḥān uyumaz *(G. 159/17). [ceme, -e]*

Būse recāsın itme ol yār-i bī-vefādan
Gel fāriġ ol var iy Cem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/14). [cem]*

Ḥasretüñle derd ü miḥnet Cem şu deñlü çekdi kim
Utanur gözi yaşından aġlasa Nīl ü Eres *(G. 161/13). [cem]*

Zülfüñi kesmege ḳaṣd itmişsin a çoḳ sevdügüm
Kesmedin bu zülf-i pür-çīni Cemüñ ʿömrini kes *(G. 162/14). [cemüñ, -üñ]*

Çünki efġānuñdur iy Cem ṭās-ı ʿışḳı çıñradan
Rāz-ı ʿışḳuñ ṣaḳlaġıl kim fāş ider āvāz-ı ṭās *(G. 163/13). [cem]*

Şevḳ-i ʿiẕāruñla Cem aġlayalı bildiler
Cennet imiş iy ṣanem menbaʿ-ı Nīl ü Eres *(G. 164/11). [cem]*

Çün Cem ġamuñla ölmelü bīmār olup-durur
Çoḳ görmegil ʿiyādet-i marżāyı bir nefes *(G. 165/17). [cem]*

Cem sīneñi siper ḳıl o tīr-i ḫadenge kim
Sehm-i saʿādete çü bilürsin nişān imiş *(G. 166/13). [cem]*

Şol ḳadar çekdi ḳuluñ Cem derd ü miḥnet kim anuñ
Ṭopraġın güyā Ḫudā derd ile taḫmīr eylemiş *(G. 167/19). [cem]*

Didüm Cem defterüñde nicedür dir
Bu defterde o dīvāne yazılmış *(G. 168/9). [cem]*

Didüm Cem düşdi zülfüñden ayaġa
Didi andan ṭutam bir ḳıl kem olmış *(G. 169/13). [cem]*

Siper ṭutmaduġı Cem āhı bu kim
Kemān-ı āhuñ olur tīri āteş *(G. 170/9). [cem]*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/13). [cem]*

Cem lebüñden būse ister yoḳ dime
Çünki az nesne temennā eylemiş *(G. 172/13). [cem]*

Ḫāk olduġı belā vü ġam ü derdüñ ile Cem
Sen bī-vefā yolında dirīġā hebā-y-imiş *(G. 173/13). [cem]*

Tecellī-i ruḫuñı dāyimā Cem üzre düşür
Hemīşe çünki bilürsin düşer türāba güneş *(G. 174/13). [cem]*

Didüm ki Cem öldi ṣanemā derd ü ġamuñdan
Gül gibi gülüp didi ki Allāh neler olmış *(G. 175/13). [cem]*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/13). [cem]*

Cemüñ ġamuñ ṣanemā ḳāmetini çeng ideli
Semā'-ı nāleye eyler gözi yaşın raḳḳāṣ *(G. 177/13). [cemüñ, -üñ]*

Teraḥḥum eyle Ceme kim firāḳ odı her dem
Eritdi cānını ġam pūtesinde hem-çü raṣāṣ *(G. 178/13). [ceme, -e]*

Cem göñlinüñ ḥarīmine zülf ü ruḫuñla gel
Ḳandīl-i māh[ı] müşk[i] siyeh rīsmāna aṣ *(G. 179/9). [cem]*

Cem üç ḳadeḥ mey-i ṣāfīde bulduġı keşfi
Yüz erba'īn ile bulmadı zāhid-i murtāż *(G. 180/21). [cem]*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol ṣanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/11). [cem]*

Göreli çekmiş ḳalem zülfi ḫaṭ-ı miskīnine
Cem ġalaṭ ṣandı sevād-ı ḫaṭṭını ḳıldı ġalaṭ *(G. 184/10). [cem]*

Gül seyrini eyler Cem līkin bulımaz bir dem
Cānāne cemālinsüz büstān-i cinándan ḫaẓ *(G. 185/15). [cem]*

Cem yüzüñi gördi cándan didi kim
Elvedā' iy zühd ü taḳvā elvedā' *(G. 186/13). [cem]*

Yire dökmege Cem ḳanını iy dōst
Çeker ġamzeñ hemīşe seyf-i ḳāṭı' *(G. 187/13). [cem]*

Cem günin ġamla eyledüñ bī-nūr
Ḥüsnüñe zülfüñ olalı burḳaʿ *(G. 188/9). [cem]*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ Cemi
Bārī luṭf idüp unıtma şāh-ı ḫūbān elvedāʿ *(G. 189/9). [cemi, -i]*

İy Cem çerāġ-ı ḥüsn-i ḫayāline ol mehüñ
Dil ḫānesinde ṣanki açıldı dükān-ı şemʿ *(G. 190/41). [cem]*

Yüzüñe her dem naẓer eyledügi budur Cemüñ
Kim ḳılur defʾ-i melālet cān ü dilden rūy-i bāġ *(G. 191/9). [cemüñ, -üñ]*

Dil-berā cānın cefādan raḥm idüp ḳurtarmaduñ
Öliser beñzer ġam-i ʿışḳuñla Cem miskīn dirīġ *(G. 193/10). [cem]*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/13). [cem]*

Cem cānı gibi ṣaḳlar anı iy perī-ṣıfat
Derd ü ġamuñ olalı aña yādigār-ı ʿışḳ *(G. 198/17). [cem]*

Cem görelden gün yüzüñi derd ile
Oldı cāndan bülbül-i gūyā-yı ʿışḳ *(G. 199/11). [cem]*

N’ola ḫadeng-i ġamzeñ cānı ḳılursa yaġmā
Ol daḫı Cem garībe bir ḫōş saʿādet ancaḳ *(G. 200/10). [cem]*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n’idem kim
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/9). [cem]*

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳaldı Cem ġarīb
Sensüz oluram nigārā zār ü nālān elfirāḳ *(G. 203/7). [cem]*

Egleme öldür Cemi iy māh-rū
Çün bilürsin ḫayr işüñ teʾḫīri yoḳ *(G. 204/9). [cemi, -i]*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/9). [cem]*

Dilerdi kim çeke kendüye vuṣlatuñ yayın
Yabāna atdı Cemi oḳ gibi kemān-ı firāḳ *(G. 207/14). [cemi, -i]*

Āṣikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/17). [ceme, -e]*

Ya ḳaşı atduġınca ġamze oḳın
Eyle iy Cem aña siper cigerüñ *(G. 209/14). [cem]*

Ders-i ʿışḳuñı bu Cem oḳıyalı
Ẕū-fünūn oldı daḫı n’olsa gerek *(G. 210/9). [cem]*

Ṭūbī-i ḳaddine iy Cem cān ü dilden şiʿrüñi
Ḳadd-i mevzūnı gibi her laḫẓa mevzūn eyledüñ *(G. 211/13). [cem]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdi belā vü miḥnet ile Cem
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek *(G. 212/13). [cem]*

Ḳılsañ Ceme teraḥḥum eyā seng-dil n’ola
Bunca zamān-durur ki dil-efgāruñam senüñ *(G. 213/9). [ceme, -e]*

İrişürsin Cem ol zülf-i siyāha
Eger var ise ʿömrüñden naṣībüñ *(G. 214/9). [cem]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/13). [cem]*

Hey ne ʿāṣıḳsın sen iy Cem kim ḳamu ḫūbān-ı şehr
Ḳurtulımaz dīde-i maʿşūḳ-bāzuñdan senüñ *(G. 216/13). [cem]*

Sevdā-yı zülf-i yār ile ger cān virürse Cem
Cismi türābı ʿanber olur üstüḫ^{v}ānı müşk *(G. 217/27). [cem]*

Cem bigi çevgān-ı zülfüñ yādına baş oynayup
Cān ü dil naḳdin temāmet ben niṣār itsem gerek *(G. 218/17). [cem]*

Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ
Tā ebed cām-ı Cem ola ṣanemā nām-ı lebüñ *(G. 219/1). [cemüñ, -üñ]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden bula iḥyāyı ebed
Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ *(G. 219/14). [cemüñ, -üñ]*

Cem ʿışḳa bende olduġını ḳılmaġa ʿıyān
Dāġ-ı ġam ile sīnesi üzre nişān idüñ *(G. 221/13). [cem]*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/9). [cem]*

Bir daḫı ʿışḳuñ hevāsına heves ḳılmaya Cem
İy ṣanem ger ḳurtulursa dām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/13). [cem]*

Düşürdi ṭāḳdan ṣıdı Cem göñli şīşesin
Ḳıldı dirīġ mihrini nā-mihr-bān ḳaşuñ *(G. 224/17). [cem]*

Ceme bir būse baḫş itmiş ṭudaġuñ
Behey ẓālim iriş yā ḳana girdüñ *(G. 225/21). [ceme, -e]*

Dökmege Cem ḳanını ṭopraġa nā-ḥaḳ ẓulm ile
Lebleriüñe dest-ḫaṭ virmişdür iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 226/13). [cem]*

Gitdükçe bilmedüñ daḫı Cem ḫālini dirīġ
Niçe zamānlar oldı ki efgāruñam senüñ *(G. 227/13). [cem]*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḥal *(G. 228/13). [cemi, -i]*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḫācet degül *(G. 229/9). [ceme, -e]*

Cemüñ ḫālini zülfüñde görenler
Nigārā didi kim vallāhi müşkil *(G. 230/9). [cemüñ, -üñ]*

Cem ḳuluñ sensüz olamaz raḥm ḳıl
Gel kerem ḳıl pādişāhum gitme gel *(G. 231/9). [cem]*

Ḳaşlaruñ yāsına Cem ḳurbān olaldan iy perī
Tīr-i ġamzeñ cān ü dilden bir nefes bīrūn degül *(G. 232/9). [cem]*

Ceme iy meh niçün raḥm eylemezsin
Ki boynına ṭaḳar zülfüñ selāsil *(G. 233/9). [ceme, -e]*

Gül yañaġuñ güllerin şerḥ itse Cem gül-zārda
Ġonceler her yirden üstine ḳılur īṯār gül *(G. 234/13). [cem]*

Ger dehānuñ añsa öldürme Cemi
Yoḳ yire ḳan eylemek ḳānūn degül *(G. 235/9). [cemi, -i]*

Söger didüm Cemüñ aġzına laʿlüñ
Didi kim sen anı saña duʿā bil *(G. 236/9). [cemüñ, -üñ]*

Zülfine çün düşdüñ iy Cem bilürem
Terk idersin bu hevāya cān ü dil *(G. 237/15). [cem]*

Cem yüzüñ gül-zārına irişimez
Gel kerem eyle yüzine bārī gül *(G. 238/13). [cem]*

Çünki her zülf-i perīşāne düşer şāne bigi
Cemi bu dām-ı belādan nice ḳurtāre göñül *(G. 239/14). [cemi, -i]*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/9). [cemi, -i]*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/13). [cem]*

Cem lebüñ ḫᵛānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/13). [cem]*

Ḫaṭuñ risālesini eylese müṭālaʿa Cem
Ḥarīm-i ḥücre-i dilde ruḫuñ aṣar ḳandīl *(G. 244/17). [cem]*

Aġlamaḳdan gözi ḳan ṭoldı Cemüñ ṣıḥḥat içün
Sürmedür çek gözine ḫāk-i reh-i pāyuñı gel *(G. 245/9). [cemüñ, -üñ]*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i gūyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/9). [cem]*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḥālüñ didüm
Göñlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/17). [cem]*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/11). [cemi, -i]*

İy Cem ol yār ayaġına itmege her dem niṯār
Gözlerümden dökilen dürr-i ḫōş-ābum var benüm *(G. 249/17). [cem]*

Nigāruñ aġzı sırrın kimse bilmez
Gel iy Cem ḳılma yoḳ yire tevehhüm *(G. 250/16). [cem]*

Cem nice istemeye vaṣluñı kim
Gitmedi cāndan ol heves n'idelüm *(G. 251/9). [cem]*

Dün Cemi öldürmege ʿahd eylemiş idüñ bugün
Şöyle beñzer kim o ḫayr işe peşīmānsın begüm *(G. 252/13). [cemi, -i]*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oġlansın begüm *(G. 252/15). [cemi, -i]*

Cem belā-yı hecr ile şol deñlü derd ü ġam çeker
İy ʿaceb derd ile mi taḫmīr olup-durur gilüm *(G. 254/11). [cem]*

Bulamaz furṣat ki Cem yoluña cān terkin ḳıla
Başına gör ne getürdi rūzgār iy dōstum *(G. 255/9). [cem]*

N'ola Cem geyse başda tāc-ı devlet
Ki senüñ gibi ulu sulṭāna irdüm *(G. 256/9). [cem]*

Ceme ṣun sāḳiyā cām-ı mey-i nāb
Ki cāndan dil-ber oldı bize hem-dem *(G. 257/13). [ceme, -e]*

Raḫm ḳıl şāhā bu Cem bī-çāreye
K'ayrılaldan senden olupdur saḳīm *(G. 258/13). [cem]*

Firāḳ u ḥasretüñden gice gündüz
Cemüñ her laḥẓa olmaz göñli bī-ġem *(G. 259/10). [cemüñ, -üñ]*

Görelden dāl-i zülfüñi Cem iy dōst
Firāḳuñla olupdur ḳaddi çün lām *(G. 260/9). [cem]*

Ḳo cām-ı Cem hevesini yiter saña iy Cem
Sifāl-i mey-kede cām ü gedā-yı mey-kede Cem *(G. 261/11). [cem]*

Ḳo cām-ı Cem hevesini yiter saña iy Cem
Sifāl-i mey-kede cām ü gedā-yı mey-kede Cem *(G. 261/12). [cem]*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi'l-ʿaẕīm *(G. 262/13). [cemi, -i]*

Ḳaşuñla aġzuñı yād eylese Cem
Ḳılur göz yaşı ile ʿālemi nem *(G. 263/9). [cem]*

Baġlayaldan Cem ʿiẕāruñla miyānuñ vaṣfını
Söylenen dillerde şiʿr-i āb-dārumdur benüm *(G. 264/9). [cem]*

Ḳabūl eyle şehā kim Cem ḳuluñdan
Bu ʿarż-ı ḥāli sen sulṭāna yazdum *(G. 265/17). [cem]*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/9). [cem]*

Fiġān ü nāle ḳılur Cem kimesne bilmez āh
Olalı gül yüzüñüñ ʿandelībi ben bilürem *(G. 268/9). [cem]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/9). [cem]*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/13). [cemden, -den]*

Cem yüzin ḫākister iken ḳıldı zer
Hey nice cevherdür iksīrüñ begüm *(G. 271/13). [cem]*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/13). [cem]*

Biñ yıl yanarsa ʿışḳ odına bir ḳarāra Cem
Baḥr-i ġamuñda gelmeye her-giz kenāra Cem *(G. 273/1). [cem]*

Biñ yıl yanarsa ʿışḳ odına bir ḳarāra Cem
Baḥr-i ġamuñda gelmeye her-giz kenāra Cem *(G. 273/2). [cem]*

Dimiş ḫaṭuña nāfe-i Çīndür ḫaṭā ile
Bu yüz ḳarası ile ḳapuña nice vara Cem *(G. 273/4). [cem]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẓāra Cem *(G. 273/6). [cem]*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/8). [cem]*

Fürḳat ḫazānı şöyle ṣarardursa beñzini
Hīç ummazam ki irişe faṣl-ı bahāra Cem *(G. 273/10). [cem]*

Tīr-i belāya ḳarşu ṭutupdur siper bigi
Yā Rab ne ḳıldı n'eyledi bu rūzgāra Cem *(G. 273/12). [cem]*

Ḥad yoḳ belā-yı dehre yüz ur āsitānına
Dök yaşlaruñ sitāresin iy bī-sitāre Cem *(G. 273/14). [cem]*

Bezm-i Ṣafāyı ḫōş ṭut şevḳ üzre Merve ḫaḳḳı
Nūş eyle cām-ı vaḥdet ʿişret demidür iy Cem *(G. 274/14). [cem]*

Şöyle bend urdı Cemüñ boynına zülfüñ dōstum
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan *(G. 276/13). [cemüñ, -üñ]*

Cemi öldürme yād itse dehānuñ
İdüp yoḳ yire bu ḳanı n'idersin *(G. 277/9). [cemi, -i]*

Ḫancer-i hecrüñle çāk itdüñ Cemüñ bu göñlini
Vaḳtidür kim sūzen-i luṭfuñla şāhā ḳasasın *(G. 278/9). [cemüñ, -üñ]*

Cān virüpdür zülf-i miskīnüñ hevāsı ile Cem
Perde-i Beyt-i Muṭahhardan ḳıluñ aña kefen *(G. 279/15). [cem]*

Leyle-i zülfüñ girih-gīrini Cem boynına ṭaḳ
Çünki sensin anı bu ʿālemde mecnūn eyleyen *(G. 280/9). [cem]*

Yüzüñde kākülüñi tārümār eyle ki Cem
Ḳara ṣaçuñ gibi iy dōst tārümār olsun *(G. 281/9). [cem]*

Ṣabr-ı Eyyūb vaṣluña niçe bir
Ṭut ki Cem ʿömri ʿömr-i Nūḥ olsun *(G. 282/10). [cem]*

Şu deñlü derde giriftārı var ḫabībüñ kim
Arada ṣanmaġıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/10). [cem]*

Cem boynına bend eyledi raḥm eylemeyüp āh
Feryād ü fiġān ṭurre-i ṭarrāruñ elinden *(G. 284/9). [cem]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile Cem ne resme ḫāk olduġın
Ṣorarsañ bilesin ḥālin mezārı sebze-zārından *(G. 286/13). [cem]*

Lām-ı zülfüñ ʿışḳına Cem ḫōd elifden ṭoġrıdur
Ḳaşlaruñ nūnı gibi ḳaddini dāl itmek neden *(G. 288/17). [cem]*

Gelür Cem göñlini her dem yıḳar cānā sipāh-ı ġem
Raḳīb it olmadın ḫurrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/13). [cem]*

Cem niçe bir ʿışḳuñuñ derdini çeksün vaḳtidür
Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin *(G. 290/13). [cem]*

Derd ü ġam ḳıldı Cemi zār ü nizār
Sensüz iy cānuma cānān nicesin *(G. 294/9). [cemi, -i]*

Sen perī-tesḫīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/9). [cem]*

Vaʿde vü ʿahdi yalan eyleyüp iy beste-dehen
Niçe bir būse virem diyü Cemi aldayasın *(G. 297/10). [cemi, -i]*

İy ser-i zülf-i siyeh perr-i hümā mısın nesin
Gitme başından Cemüñ kim sāye-i iḳbālsin *(G. 298/14). [cemüñ, -üñ]*

Sür ḫancerüñi meşhedi ṭaşına Cemüñ kim
Çāk eylemege sīnesini kār-ger olsun *(G. 299/13). [cemüñ, -üñ]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/14). [cem]*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/13). [cem]*

Geçdügince ḫāk-i pāyüñden nişān ḳaldı diyü
Ārzū yüzin sürer Cem ḳapuña taḳbīl içün *(G. 302/14). [cem]*

Āhir iy Cem seni luʿb-i ruḫı şeh-māt ḳılur
Naṭʿ-ı ʿışḳında eger Ṣānī-i Leclāc olasın *(G. 303/13). [cem]*

Kesdi ol gül külālesini meger
Ki irdi Cem ʿömri āhirine bugün *(G. 304/18). [cem]*

Ṭaġıtmış leyle-i zülfeynini evrāḳ-ı gül üzre
Bu Cem bī-çāre miskīni ki Mecnūn ide Leylādan *(G. 305/12). [cem]*

Laʿlüñ var iken ṣunma Ceme bāde-i ḥamrā
Çün mest ü ḫarāb itmege sen mül de yitersin *(G. 306/9). [ceme, -e]*

Fikr-i ebrūñ eylemez Cem mescid-i ḥüsnüñde hīç
Kaʿbede dīvānedür maḫṣūṣ miḥrāb isteyen *(G. 307/17). [cem]*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/11). [cem]*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/9). [cem]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/9). [cemüñ, -üñ]*

Cān virür aṣılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/9). [cem]*

Cemi bir laḥẓa sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām itmez ol bil senden ayru *(G. 312/17). [cemi, -i]*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/9). [ceme, -e]*

Cem iki ḳıbleye ṭutar yüzini
Ḳıble olalı ol iki ebrū *(G. 315/13). [cem]*

Ḥaşr-i zülfeyni ḥisābın ḫōş bilür
Sen ḳıyāmet ḳāmetüñ Cem mū-be-mū *(G. 316/14). [cem]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/13). [cemüñ, -üñ]*

Derdine dermān olurdı iy ḳamer-çihre Cemüñ
Ger ireydi bir nefes laʿl-i güher-āmīzüñe *(G. 320/9). [cemüñ, -üñ]*

Cem gibi bulımaya cefā-keş kimesne hīç
İşbu cihānı ger geze ser-tā-ser āreye *(G. 321/9). [cem]*

Zencīr-i girih-gīr çü bu zülf-i siyehdür
Bend eyle Cemüñ boynına dīvāne gerekse *(G. 322/12). [cemüñ, -üñ]*

Zencīr-i ġamuñdan ṣanemā eyleme āzād
Kim Cem bigi ḳul olmaya biñ ḳul arasında *(G. 323/10). [cem]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/11). [cem]*

Diline almaya Cem bir daḫı tekrār şeker
Çün lebüñ ṣundı aña ḳand-i mükerrer bu gice *(G. 325/15). [cem]*

Cem ḫʷān-ı laʿlüñi añalı geldi cān lebe
Sen būse baḫşiş it ṣanemā müst-mendüñe *(G. 326/13). [cem]*

Zülf-i müşkīnüñ hevāsı ile Cemüñ ḫāk olduġın
İşidenler diye cāndan ṭayyebe'llāhü ṣerāh *(G. 327/13). [cemüñ, -üñ]*

İy Cem çü bī-vefā-durur ol yār-i pür-cefā
Çekmek yolında bunca meşaḳḳat ne fāyide *(G. 328/11). [cem]*

Çünki ẓulmi yine sen eylersin
Cem kime eylesün şikāyet āh *(G. 329/10). [cem]*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/10). [cem]*

İrişmeyüp nigārına bu Cem dīvāne dil gibi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse *(G. 331/9). [cem]*

Revā mıdur ki Cem derd ü ġam ile
Iraḳdan baḳa irmeye visāle *(G. 332/17). [cem]*

Eger şāh-ı cihāndan himmet olsa
Cemüñ şiʿri irişürdi kemāle *(G. 333/14). [cemüñ, -üñ]*

N'ola iy Cem çekerseñ derd ü miḥnet
Ezelden oldur alnuñda nüvişte *(G. 334/9). [cem]*

Cem göñülden virdi ʿaḳl ü cānını
İy yüzi gül-berg-i ḫandān zülfüñe *(G. 335/9). [cem]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından Cem hemīşe
Ḳılur āh ü fiġān şām ü seḥerde *(G. 336/9). [cem]*

Eger vaṣlına irmek diler iseñ
Eyā Cem yār içün baş oyna sen de *(G. 337/10). [cem]*

Ceme raḥm eyleyüp şāhā n'ola luṭfuñla şād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/9). [ceme, -e]*

Eyā Cem bī-tekellüf yāre varmaḳ
Degül midür saʿādet ben ġarībe *(G. 339/13). [cem]*

Göñülden Cem ḳapuña ḳul olaldan
Dilemez kim ire ʿālemde mecde *(G. 340/9). [cem]*

N'ola ger meyl-i kūyuñ eylese Cem
Ki uġratdı vaṭen derdi firāḳa *(G. 341/9). [cem]*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/13). [cem]*

Cihān rindi olupdur Cem ki her dem
Gözi göñli şarāb ile püserde *(G. 343/17). [cem]*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/17). [cem]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/14). [cem]*

Cem yüzüñden ġayrıya baḳmaduġı budur sebeb
ʿĀşıḳ-ı dīdār olan ḳalur hemān dīdārda *(G. 346/13). [cem]*

Ġam Cemi pā-māl idüpdür zülfüñe didüm didi
Maḫlaṣ isterseñ eger gel sāye-i iḳbālüme *(G. 347/9). [cemi, -i]*

N'ola Cem zünnār-ı zülfüñ baġlanursa iy ṣanem
Kākülüñ küfri çü īmāna olupdur müştebih *(G. 348/9). [cem]*

Gül yüzüñ vaṣfı hezār olursa bülbül Cem yiter
ʿAndelīb ol gül-şen-i cāna ġazel-ḫᵛān olmasa *(G. 350/13). [cem]*

Ḫaṭā-yı zülf-i pür-çīnüñ hevāsı ile Cem bigi
Vaṭen dārını terk itmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 351/13). [cem]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol ʿĪsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudaġında *(G. 352/15). [cem]*

Gel Cemüñ adını yād eyle didüm
Didi kim ṣıġmaz bu güftār aġzuma *(G. 353/9). [cemüñ, -üñ]*

Añduḳça ruḥ u zülfini dir devr-i ḳamerde
İy Cem heves-i ʿömr-i derāz itme iñende *(G. 354/10). [cem]*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Ṣāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/13). [cemi, -i]*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḥāli bir ḳıl üstine *(G. 356/9). [ceme, -e]*

Cürm isteme öldür Cemi hīç itme tevaḳḳuf
Yitmez mi seni cān ile sevdügi bahāne *(G. 357/9). [cemi, -i]*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/9). [cem]*

Bir mūy baġışla Ceme ol zülf-i siyehden
Kim cānı ʿivaż vire bu iḥsānuña şāne *(G. 359/9). [ceme, -e]*

Meger düşde kinār ide seni Cem
Ki olmaya arada pīrehen de *(G. 360/17). [cem]*

Meskeninden zülfi dūr itdi ṣabā bigi Cemi
Āh ölürse irmedin ġurbetde miskīn meskene *(G. 361/21). [cemi, -i]*

Perçemüñ gibi Cemüñ başına vardı devleti
Ger siyeh baḫtum bigi zülfüñ siyeh-kār olmasa *(G. 362/13). [cemüñ, -üñ]*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḥācīdür güldi didi
Gerçi ḥācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/15). [cemden, -den]*

Ṣafāsından gelür cānı ṭudaġa
Cem olsa leb-be-leb sen sīm-berle *(G. 364/14). [cem]*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı baġlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/13). [cem]*

Budur duʿāsı ʿālem içinde Cemüñ şehā
Zülfüñ kemendi boynına her laḥẓa baġ ola *(G. 367/13). [cemüñ, -üñ]*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir feṭḥ-i bāb ola *(G. 368/11). [cem]*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/13). [cem]*

Derd ü ġam cāmın ṣunup Cem ḫasteye ṣıḥḥat diyü
Mest ü maḫmūr eyleyen ol gözleri şehlā idi *(G. 370/9). [cem]*

Mānend-i kemān oldı ḳadi tīr-i cefādan
Çün Cem dil ü cān ol ḳad-i bālāya düşürdi *(G. 371/10). [cem]*

Olmışam Cem bigi āvāre vü rüsvāy-ı cihān
Baña bu işleri ol ṣūḫ-ı cihān eyleyeli *(G. 372/11). [cem]*

Ceme bu deñlü devlet bes-durur kim
Diyesin bir ḳulum var rāygānī *(G. 373/13). [ceme, -e]*

Zülfüñüñ sevdāsına düşüp nigārā uydı Cem
Ḳorḳaram başdan çıḳarur bu ḳuru sevdā beni *(G. 374/13). [cem]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/13). [cem]*

Cem raġmına aġyāruñ eyā ḫūb-ı zamāne
Senüñle ʿıyān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/9). [cem]*

Cemi ḳılma ḳapuñdan bir nefes dūr
Ki yoḳdur sensüz iy meh-rū ḳarārı *(G. 377/9). [cemi, -i]*

Yā ḳaṣuñdan ireli tīr-i ḫadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḥẓa ṣaḳlar cān gibi *(G. 379/14). [cem]*

Yiridür Cem göñli ger ḫüsnüñde eylerse ḳarār
Çünki bülbüller maḳāmıdur gül-istān āresi *(G. 380/9). [cem]*

Ḥasret-i ḫaṭṭuñ ile ger öle Cem
Saña ḫālin diye biten giyehi *(G. 382/9). [cem]*

Dehān ü zülfüñ añup cān virür Cem
Ne ḳılsun çünki oldur yoġ u varı *(G. 383/13). [cem]*

Āh idüp dökerse n'ola gözleri yaşını Cem
Her seḥer saḳḳā olup işigüñi ṣular bigi *(G. 384/9). [cem]*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/13). [cemüñ, -üñ]*

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde Cemi bīmār ḳıldı *(G. 386/14). [cemi, -i]*

Senüñ içün cān virürem Cem bigi
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni *(G. 387/9). [cem]*

Getür sāḳī Ceme cām-ı muravvaḳ
Görelüm ḫōş bugün rūz-ı bahārı *(G. 388/13). [ceme, -e]*

N'ola Cem yoluña terk itse cānın
Ne ḳılsun oldur anuñ yoġ u varı *(G. 389/11). [cem]*

Olmasun kimsene Cem gibi nigārından ıraḳ
Ki ḳatı müşkil imiş sevgilü yār ayruluġı *(G. 390/9). [cem]*

Var ise devlet-i bāḳī budur Cem
Ki yār ile bile nūş iderem mey *(G. 391/9). [cem]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cānāna irdi *(G. 392/14). [cem]*

Bi-ḥamdi'llāh ki bī-cān olmış iken
Bu Cem miskīne yine cān bulındı *(G. 393/14). [cem]*

Āb-ı luṭfuñla zinde olur Cem
Ve mine'l-mā'i külle şey'in ḥay *(G. 394/9). [cem]*

Gül-şen-i ḥüsni yādına iy Cem
Bülbül-i zār olsañ olmaz mı *(G. 395/13). [cem]*

Cān ü dil vir yād idüp zülf ü dehānın dil-berüñ
Bu yola ḫarc eyle iy Cem bārī yoġ u varuñı *(G. 397/10). [cem]*

Ṭūbā ḳadüñüñ düşe diyü sāyesi bir gün
Cem ḫāk-i reh olup yine ṭopraġa döşendi *(G. 398/10). [cem]*

Leb-i rengīnüñ añup aġlasa Cem
Ṭolar ḫūn-ı cigerden dest-māli *(G. 399/13). [cem]*

Cem n'ola pāyüñe gözden ḳılsa seyyāre niṣār
Kevkeb-i çarḫa şeref virür çü mūzeñ kebkebi *(G. 400/13). [cem]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/13). [cem]*

Cem eyle ḳaşları tīrine cānuñı ḳurbān
Ki müşk tozlu gümiş ḳabżalu imiş yayı *(G. 402/13). [cem]*

Şu müşkīn kākülüñ miskīn Ceme zünnār olmışdur
Çelīpā bigi olaldan şu zülfeyn-i dü-tāh egri *(G. 403/9). [ceme, -e]*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḥaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz 'ışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/9). [cemüñ, -üñ]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/9). [cem]*

Cemi dār itmege dār-ı ser-i zülf-i dil-āvīze
Kemend-i 'anberīn aşmış gör ol zülf-i dü-tāh egri *(G. 406/9). [cemi, -i]*

Ḳamer devrinde Cem 'ömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/9). [cem]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/13). [ceme, -e]*

Per açа 'ālemi yaḳa mihrüñ ḥamāmesi
Bāline baġlanursa Cemüñ şevḳi nāmesi *(G. 409/10). [cemüñ, -üñ]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaṣdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/10). [cem]*

Gel beni silsile-i zülfüñe bend eyle didüm
Didi iy Cem ḳomamışsın daḫı dīvāneluġı *(G. 411/18). [cem]*

Cemden çevürme gül-şen-i ḥüsnüñ kim olmaya
Ol gül-sitānda bülbül-i gūyā benüm bigi *(G. 412/13). [cemden, -den]*

Cem ḫāk olıcaḳ çaġıra her ʿaẓm-i remīmi
Ḳad ṣayyeranī ʿışḳuke fānī fe-vefānī *(G. 413/13). [cem]*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/13). [cem]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḥayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/13). [ceme, -e]*

Cem kevkeb-i sirişkin işigüñde bulımaz
Beñzer felekde daḫı yoġ imiş sitāresi *(G. 416/9). [cem]*

Miḥnet ü ġamdan uṣanmaz hīç Cem
Yoḳsa ol aña miḥen gelmez mi k'iy *(G. 418/13). [cem]*

Didüm bahānesüz öldürme Cem ḳuluñ ṣanemā
Didi ki şarṭ-ı maḥabbet bahāne yitmez mi *(G. 419/17). [cem]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/10). [cem]*

Kimse ʿayb eylemesün leyle-i zülfinde Ceme
Çü cihān daḫı bilür ḳıṣṣa-i Mecnūnluġını *(G. 421/9). [ceme, -e]*

Dilini deldi Cemüñ tīġ-ı cefā ḫāme bigi
Nāme taḳrīr idemez ḥālini sulṭān-ı kerem *(K. 1/65). [cemüñ, -üñ]*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥayy
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenār *(K. 2/59). [cem]*

Çün güneh-kār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl *(K. 3/47). [cem]*

Rāh-ı Ḥaḳḳa delīl olup iledür
Bu Cemi lā ilāhe illallāh *(K. 4/46). [cemi, -i]*

Cemdür arada derd ü belā dāmına düşmiş
Derdine dirīġā ki bulınmadı müdāvā *(K. 5/69). [cemdür, -dür]*

Aḥmed ḥaḳı içün itme Cemi şerm-sār-ı cürm
Ḫōd-rāyluḳ-durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı *(K. 6/31). [cemi, -i]*

Geldi ḳapuña yüz süriyüp cürmini bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem *(K. 7/72). [cem]*

Cām-ı Cem nūş eyle iy Cem bu Fireng-istāndur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur *(K. 8/1). [cem]*

Pādişāhluḳ bundan özge olmaz iy şeh-zāde Cem
Ḫātıruñ ḫōş eyle cām iç meclis-i cānāndur *(K. 8/25). [cem]*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/95). [cem]*

Cemüñ cām-ı vücūdın Ḥaḳ mey-i ʿadn ile pür ḳılsun
Ṣunulsun nuḳl-i ġufrān bezmi bulsun zeyn ü zīb ancaḳ *(K. 9/45). [cemüñ, -üñ]*

Cem yüzüñ ayına ḳılduḳça naẓer
Ārede cāndan hemīşe ḥamd ider *(Mua. 8/1). [cem]*

Didi dün baña yār kim iy Cem
Seni ġamzemle ḳıluram bismil *(Mua. 50/1). [cem]*

Cem el ṣun zülf-i dil-dāre nihānī
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī *(Mua. 96/1). [cem]*

Burkaʿuñ keşf itmege bir dem olursa ger mecāl
Cem göñül terkin ḳılur tā görine nūr-ı cemāl *(Mua. 101/2). [cem]*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer ṣūretine der-be-der el ṣun yüri iy Cem *(Mua. 112/2). [cem]*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/2). [cem]*

Ceme ger ḫāk-i reh dir ise dil-ber
Eyü taṣġīrdür taʿẓīme beñzer *(Mua. 135/1). [ceme, -e]*

Ḳāmetüñ göstereliden ḥareket gāh gehī
Ḥarf-i evvelde ġalaṭ ḳıldı Cem iy serv-i sehī *(Mua. 149/2). [cem]*

Tā ki düşnām[ı] Cemüñ inʿāmdur
Dilde dāyim yüz ṭutan düşnāmdur *(Mua. 175/1). [cemüñ, -üñ]*

Mihr ü meh anuñ içün ḳıldı ṭaleb ḳapuñı kim
Cem bigi ārede yüz süre der-i der-gehüñe *(Mua. 190/2). [cem]*

Ṣol zülf ü dehān [ü] ḳaddi şāhā
Sende göreli Cem oldı şeydā *(Mua. 196/2). [cem]*

Yiridür dāyim itse āh ü efġān
Cemüñ çün oldı yāri nā-müselmān *(Mua. 197/2). [cemüñ, -üñ]*

Çün sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Cem laʿlüñ adın aġzına almaḳ ne revādur *(Mua. 216/2). [cem]*

Cem leb-i şīrīnüñe furṣat bulup irişse ger
Āh kim ṣol laʿl-i bī-mihrüñ arada cān diler *(Mua. 234/1). [cem]*

Viṣalüñ ḥaccına irişmege Cem
Ṣafādan yüz sürer ḳapuña her dem *(Mua. 236/1). [cem]*

Ḥüsnüñüñ şemʿine çün ideli pervāneluġı
Cem ḳılur silsile-i zülfüñe dīvāneluġı *(Mua. 245/2). [cem]*

Ġamze-i mestüñ ġamından ḥāli düşvār olmasa
Cem bilürdi ismüñi zülfüñle bīmār olmasa *(Mua. 255/2). [cem]*

Cem olalı ġamuñdan vāḳıf-ı ḥāl
Süm-i esbüñ idindi tāc-ı iḳbāl *(Mua. 279/1). [cem]*

Dünyāda derd ü ġam çekecek gerçi çoḳ begüm
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse yoḳ begüm *(Mua. 297/2). [cem]*

Çoḳdur egerçi ʿāşıḳ-ı şādıḳ cihānda līk
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse görmedüm *(Mua. 302/2). [cem]*

Cem göñül virdi ki medḥüñ olalı hem-dem-i dil
Cān bigi medḥ-i feraḥ-baḫşuñ aña virdi ṣafā *(Mua. 305/1). [cem]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe baġlar *(Mua. 307/2). [cem]*

Cemüñ işi olurdı ẕevḳ u şādī
Mey-i laʿlüñde ger bulsa murādı *(Mua. 308/1). [cemüñ, -üñ]*

Laʿl [ü] rūyuñ görildi eyledi Cem
Eşk-i çeşmini ḫūn-ı deryā hem *(Mua. 338/1). [cem]*

Ol lāle-ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı gül-būyına iy Cem
Kāfir dime kim yeñile īmāna gelübdür *(Müf. 20/1). [cem]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/27). [cem]*

Dil-berüñ çün bulmaduñ vaṣlına iy Cem dest-res
Olmaduñ ʿālem içinde şād u ḫurrem bir nefes *(Mur. 2/25). [cem]*

Nice çekesin derd ü firāḳ ile ġam iy Cem
Demdür ki ḳadeḥ nūş idesin olmaġa bī-ġem *(Mur. 3/25). [cem]*

Zülfüñ oluban kemend-i müşkīn
Cem boynına ṣaldı pīc ü tābı *(Terc. 1/106). [cem]*

Göreliden ḥasret ü derd ile iy Cem ḥālüñi
Gör nice divāne olmışdur semāʿ eyler felek *(Terk. 2/47). [cem]*

İy düzülmiş işleri vīrān iden azġun felek
Cem şehenşāhı murādından ḳılan maġbūn felek *(Terk. 2/50). [cem]*

İşidelden Şāh Oġuz Ḫānuñ şehīd olduġını
Derd ile oldı Fireng-istānda Cem mecnūn felek *(Terk. 2/54). [cem]*

Ḥasret-i Sulṭān Oġuz Ḫān ben Cem[i] ḥasretleri
Cām-ı Cemde āteş ṭās[ı] gibi yaḳsun felek *(Terk. 2/65). [cem[i], -i]*

Ne ʿayş u nūş menzilidür dehr-i bī-sebāt
İy Cem ḳo cāmı bu felek-i bī-emānı gör *(Terk. 3/28). [cem]*

Nūşın[ı] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Ṣanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/107). [cemüñ, -üñ]*

cemʿ: *Hepsi, toplamı, tümü.*

Āşinā cemʿini yad idüp ḳılursın yadı yād
Yoḳsa telḳīn mi iderler ki āşinādan vāz gel *(G. 243/3). [cemʿini, -i, -n, -i]*

cemʿ: *Tamamı, bir araya gelişi II sıralanışı, düzeni, dizilişi.*

Dürr dişüñ cemʿini iy sīmīn dehen
Görse terk-i ser ḳıla dürr-i ʿAden *(Mua. 209/1). [cemʿini, -i, -n, -i]*

cemʿ eyle-: *Kelimeyi çoğul hâle getirmek.*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/2). [cemʿ eyle]*

cemʿ ol-: *Toplanmak, bir araya gelmek II artmak, çoğalmak.*

Derd-i dil cemʿ oldı kim ḳıla beni bīmār [ü] zār
Nā-gehān zülfüñ aradan çıḳdı oldı baña yār *(Mua. 14/1). [cemʿ oldı, -dı]*

cemʿ ol-: *Toplanmak, bir araya gelmek II kendini toplamak, kendine çeki düzen vermek.*

Āvāreluġa düşdi daḫı cemʿ olımaz āh
Olalı dil ol zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/7). [cemʿ olımaz, -ı, -maz]*

cemʿ ol-: *Toplanmak, bir araya gelmek.*

Cemʿ olmaz āb ü āteş gerçi hīç
ʿĀrıżuñ üstinde buldı ictimāʿ *(G. 186/9). [cemʿ olmaz, -maz]*

cem ol-: *Cem Sultan gibi olmak; toplanmak.*

Cem olup bülbül-i şūrīde ruḫuñ güllerine
Ḳanda bir ġonce görürse yaḳasın çāk eyler *(G. 117/13). [cem olup, -up]*

cemʿ ol-: *Toplamak, bir araya getirmek.*

Ḳavm-i ʿuşşāḳ cemʿ olur her dem
Tā ki yoluñda terk-i ser ḳılalar *(Mua. 287/1). [cemʿ olur, -ur]*

ʿĀşıḳları cemʿ eyledi şemşīr-i ġamzeñ iy ṣanem
Tā kim perīşān eyleyüp ʿarż eyleye cevr ü sitem *(Mua. 335/1). [cemʿ eyledi, -di]*

cem sulṭān: *Fatih Sultan Mehmed'in üçüncü oğlu, Osmanlı şehzadesi Cem Sultan.*

Ḫüsrev-i ʿālem şehin-şāh-zāde-i ḥāḳān-ı Rūm
Ṣāḥib-i cūd ü kerem şeh-zāde Cem sulṭāndur *(K. 8/98). [cem sulṭāndur, -dur]*

cemāl: *Güzellik, yüz güzelliği, güzel yüz.*

Gösterelden baña cemāl iy dōst
Ḳomaduñ tende hīç mecāl iy dōst *(G. 18/1). [cemāl]*

Cemāl cāmiʿine ḳaşı olalı miḥrāb
İki ṭarafdan aṣar zülfi ʿanberīn tesbīḥ *(G. 38/7). [cemāl]*

Küfr-i zülfüñ kim cemālüñ üzre ḳaṣd-ı dīn ider
Hey di ol bī-dīne kim ʿālemde bed āyīn ider *(G. 58/1). [cemālüñ, -üñ]*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāli pertevinden nūr-ı īmān bundadur *(G. 72/10). [cemāli, -i]*

Dilemez giceyi dil zülfüñi gösterdügi içün
Gel ḳıyās it ki cemālüñi nelerden güniler *(G. 121/12). [cemālüñi, -üñ, -i]*

Cemālüñ muṣḥafından şemʿ-i meclis
Ḳılur nūr āyetin her gice ezber *(G. 132/11). [cemālüñ, -üñ]*

Bir kerre germ olup dil uzatmış cemālüñe
Bu cürm içün zebānını şemʿüñ keser maḳaṣ *(G. 179/7). [cemālüñe, -üñ, -e]*

Bārān yirine dīde-i Cem dökse ḳan n'ola
Ṭutdı güneş cemālini çün ebr-vār ḫaṭ *(G. 183/14). [cemālini, -i, -n, -i]*

Gül seyrini eyler Cem līkin bulımaz bir dem
Cānāne cemālinsüz büstān-i cinândan ḥaẕ *(G. 185/16). [cemālinsüz, -i, -n, -süz]*

Gün yüzüñ şemʿine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/8). [cemālüñden, -üñ, -den]*

Cān-ı Cem pervāne olaldan cemālüñ şemʿine
Acıduġından oda yanup aña aġlar çerāġ *(G. 194/13). [cemālüñ, -üñ]*

Kişverin zībā cemālüñüñ meger żabṭ itmege
Gül yüzüñ evrāḳı üstinde yazar defter ḫaṭuñ *(G. 215/3). [cemālüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ġonce didi güle nice irem cemālüñe
Nergis işitdi didi ki zer der-miyān idüñ *(G. 221/11). [cemālüñe, -üñ, -e]*

Tā cemālüñ muṣḥafında yazmaġa āyāt-ı ḥüsn
Baġladı evrāḳ-ı gülde ʿanberīn mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 226/5). [cemālüñ, -üñ]*

Ṭavāf itmek cemāli Kaʿbesini
Dilā Merve ḥaḳı ġāyet ṣafā bil *(G. 236/7). [cemāli, -i]*

Gelince meclisüñe ṣırçadan ḥicāb idinür
Meger cemālüñe baḳmaġa şerm ider ḳandīl *(G. 244/4). [cemālüñe, -üñ, -e]*

Ḫaṭṭuñ cemālüñ üzre senüñ iy semen-beden
Almış benefşe berg-i güli ṣanki āreye *(G. 321/7). [cemālüñ, -üñ]*

Bir kerre cemālüñ göreyin tek bu cihānda
Cān ü dilümi al saña şükrāne gerekse *(G. 322/5). [cemālüñ, -üñ]*

Dil cefā-yı ẓulmet-i hicrānda ḳalurdı müdām
Ger cemālüñ āftābı olmasaydı ʿöẕr-ḫᵛāh *(G. 327/12). [cemālüñ, -üñ]*

Cemālüñ berg-i güldendür sirişte
Ḫaṭun üstinde ʿanberden nüvişte *(G. 334/1). [cemālüñ, -üñ]*

Ben muḳābil ṭutmazam iy meh cemālüñ āyine
Kim felekden ay ine ola mücellā āyine *(G. 349/1). [cemālüñ, -üñ]*

Dil ḳaçan görürdi bu zībā cemāli bī-ḥicāb
Ḫücre-i çeşmümde açmasaydı tīri revzene *(G. 361/15). [cemāli, -i]*

Olurdum ebr-i zülfeyne ṭaleb-kār
Cemālin ġamda ʿarż itse eger yār *(Mua. 12/2). [cemālin, -i, -n]*

Cemālin zeyn iden heb dil-ber olmaz
Her āyīne düzen İskender olmaz *(Müf. 2/1). [cemālin, -i, -n]*

Uyardı şemʿ-i çarḫı cemāli Muḥammedüñ
Zeyn itdi yiri vaṣfı kemāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/49). [cemāli, -i]*

cemāl-i burc-ı saʿādet: *Saadet burcunun cemali.*

Çün yoḳ ṭulūʿ[ı] meclis-i ʿışḳa ne fāyide
Ṭutam cemāl-i burc-ı saʿādetde ay-imiş *(G. 173/6). [cemāl-i burc-ı saʿādetde, -de]*

cemāl-i mihr: *Güneş yüzlü.*

İy ʿaceb ol mihr-i ʿālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/2). [cemāl-i mihri, -i]*

cemāl-i nūr: *(Sevgilinin) güzel yüzünün nuru.*

Cemāl-i nūrı gözüm nūrını żaʿīf eyler
Ki ḥüsni muṣḥafına ṣırçadan yaḳar ḳandīl *(G. 244/9). [cemāl-i nūrı, -ı]*

cemāl-i ṭalʿat: *(Sevgilinin) yüz güzelliği.*

Cemāl-i ṭalʿatuñ gördükçe tekrār
İder reşkümden āhum māha her bār *(Mua. 244/1). [cemāl-i ṭalʿatuñ, -uñ]*

cemāl-i yār: *Sevgilinin güzel yüzü.*

Ḳılma iy Cem bülbül-i şūrīde gibi nāle sen
Kim cemāl-i yār gibi verd-i ḫandān bundadur *(G. 72/12). [cemāl-i yār]*

Cemāl-i yāri görse cān virür Cem
Kim ol miskīn hemīşe ānı ister *(G. 73/11). [cemāl-i yāri, -i]*

cemāl-i zībā: *Güzel yüz.*

Aḥsent zihī cemāl-i zībā
Kim mihr ü meh olamaz ber-ā-ber *(Terc. 1/3). [cemāl-i zībā]*

cem-i bī-çāre: *Zavallı Cem.*

Ḫışm idersin ṭurmadın her dem-be-dem şāhā meger
Bu Cem-i bī-çāreyi der-gāhdan sürer misin *(G. 291/10). [cem-i bī-çāreyi, -y, -i]*

cem-i bī-dil: *Âşık, sevdalı Cem.*

Ġamuñla yüzini zer ḳıldı bu Cem-i bī-dil
Çü ḳalbi ḳalmadı anuñ eritme cānını gel *(G. 241/9). [cem-i bī-dil]*

Ḳāmet ü ebrūñ olaydı āşikār
Olur idi bu Cem-i bī-dil şikār *(Mua. 281/2). [cem-i bī-dil]*

cemʿ-i bülbül: *Bülbül topluluğu.*

Cemʿ-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/1). [cemʿ-i bülbülden, -den]*

cem-i dil-ḫaste: *Hasta gönüllü Cem Sultan.*

Āsūde eyle bu Cem-i dil-ḫasteyi müdām
Ẓıll-i ʿināyetinde İlāhī Muḥammedüñ *(Terk. 1/251). [cem-i dil-ḫasteyi, -y, -i]*

cem-i ġam-gīne: *Gamlı, kederli Cem.*

Bu Cem-i ġam-gīne iy cān raḥm ḳıl
Ġamzeñe cānın ḳılur her dem hedef *(G. 197/13). [cem-i ġam-gīne, -e]*

cem-i ḫaste: *Hasta Cem.*

Raḥm eyle Cem-i ḫasteye iy dōst ki ġamdan
Her dem aḳıdur gözleri yaşın nitekim cū *(G. 314/13). [cem-i ḫasteye, -y, -e]*

cem-i miskīn: *Aciz, zavallı Cem Sultan.*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/14). [cem-i miskīn]*

Ḥabībüñ derdi ile ölmeyince
Uṣanmaz bu Cem-i miskīn belādan *(G. 293/10). [cem-i miskīn]*

Bu Cem-i miskīne iy cān raḥm iderseñ vaḳtidür
Kim firāḳuñdan senüñ baġrını ḳan eyler dirīġ *(G. 192/13). [cem-i miskīne, -e]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı bu Cem-i miskīni āh
Her nefes derd ü ġam ile bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 76/13). [cem-i miskīni, -i]*

Vaḳtidür ḳurtar Cem-i miskīni ġamdan dil-berā
Hecrüñ odına yanar dāyim ʿaẕāb altındadur *(G. 85/13). [cem-i miskīni, -i]*

cem-i üftāde: *Âşık, meftun Cem.*

Bu Cem-i üftādeñe raḥm itmeyüp iy meh-liḳā
Ḳaddini derd ü ġam-i ʿışḳuñla dāl itmek neden *(G. 287/13). [cem-i üftādeñe, -ñ, -e]*

cemʿiyet bul-: *Toplu ve düzenli olmak, perişan ve dağınık olmamak.*

Cān perīşān oldı bulmaz cemʿiyet
Dil virelden bu perīşān zülfüñe *(G. 335/7). [cemʿiyet bulmaz, -maz]*

cemʿiyyet: *Gönlün durumu, hâli.*

Ḫayāl-i zülf peyveste n'idem kim
Ḳılur āşüfte-dil cemʿiyyetini *(Mua. 159/2). [cemʿiyyetini, -i, -n, -i]*

cemʿiyyet-i aḥbāb: *Dostlar topluluğu.*

Cemʿiyyet-i aḥbābı perākende ḳılup çarḫ
Ṭaġıldı Yediger gibi bu naẓm-ı Süreyyā *(K. 5/81). [cemʿiyyet-i aḥbābı, -ı]*

cenāb: *Dergâh, huzur, makam.*

Meʾvā-yı raḥm ü melceʾ-i raḥmet didükleri
İki cihānda oldı cenābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/140). [cenābı, -ı]*

ceng: *Savaş, kavga, çekişme.*

Zülf ü çeşmüñ dehenüñ üzre nizāʿ itdi ḫaṭuñ
Girüp araya didi yoḳ yire bu ceng nedür *(G. 136/10). [ceng]*

Çün raḳīb-i rū-siyehle eksük olmaz cengümüz
Luṭf idüp billāh yā ḫōd anı terk it yā beni *(G. 374/11). [cengümüz, -ümüz]*

ceng eyle-: *Mücadele etmek II çabalamak, bulmak için uğraşmak.*

Eger ġonce dilerse ḫāṭır-ı teng
Dehān-ı yāri bul hīç eyleme ceng *(Mes. 1/38). [ceng eyleme, -me]*

ceng it-: *Savaşmak.*

Çeşm-i mestüñ cān ile ger ceng iderse n'ola kim
Mest olanlar dāyimā şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 76/11). [ceng iderse, -er, -se]*

cennāt-i ʿadn ḳıl-: *Adn cennetine çevirmek.*

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿıyān
Cennāt-i ʿAdn ḳıldı gül-istānı nev-bahār *(G. 60/4). [cennāt-i ʿadn ḳıldı, -dı]*

cennātü'n-naʿīm ol-: *Naim (yüksek seviyede refah, huzur ve mutlu hayat) cenneti olmak.*

Kūyuñ oldı çünki cennātü'n-naʿīm
Cenneti n'eyler olan anda muḳīm *(G. 258/1). [cennātü'n-naʿīm oldı, -dı]*

cennet: *Cennet, uçmak.*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde yoḳ ʿaẕāb *(G. 14/6). [cennet]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Bileli cennet içinde olmaz ʿaẕāb *(G. 15/6). [cennet]*

Görüp Kevṣer lebüñ cennet ruḫuñda
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister *(G. 73/5). [cennet]*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/10). [cenneti, -i]*

Ṭūbā budaġı ḳāmeti Kevṣer ṭudaġıdur
Cennet var ise ol ṣanemüñ ḥüsni bāġıdur *(G. 126/2). [cennet]*

Ṣol laʿl-i şeker-bār ruḫuñ bāġ-çesinde
Cennetde yitişmiş ṣanasın tāze ruṭabdur *(G. 128/10). [cennetde, -de]*

Şevḳ-i ʿiẕāruñla Cem aġlayalı bildiler
Cennet imiş iy ṣanem menbaʿ-ı Nīl ü Eres *(G. 164/12). [cennet]*

Yārüñ ḳapusı olmayıcaḳ işbu cihānda
Ger cennet olursa baña ānsuz hevesüm yoḳ *(G. 201/8). [cennet]*

Bu ravża-i kūyuñda maḳām eyleyeli dil
Cennetde muḳīm olmaġa bir dem hevesüm yoḳ *(G. 202/8). [cennetde, -de]*

Kūyuñ içinde raḳībi ḳoma kim
Cennete lāyıḳ degül dīv-i racīm *(G. 258/8). [cennete, -e]*

Kūyuñ oldı çünki cennātü'n-naʿīm
Cenneti n'eyler olan anda muḳīm *(G. 258/2). [cenneti, -i]*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/8). [cennet]*

Ser-i kūyuñ-durur cennetden aʿlā
Ki anı gören naẓer ḳılmaz behişte *(G. 334/5). [cennetden, -den]*

Bu ḫaṭ mıdur ya cennet sebze-zārı
Ki ḳılur ḥasretinden sebze zārı *(G. 377/1). [cennet]*

Müşk ile ʿanber buḫūrından muʿaṭṭar cān ü dil
Cennet ol meclisdedür sāḳīleri ġılmāndur *(K. 8/52). [cennet]*

Yüzüñi görenlere cüllāb-ı laʿlüñ ḳıl sebīl
Çünki cennet zāyirinüñ ābı olur selsebīl *(Mua. 184/2). [cennet]*

Gül-zār-ı cāna arż ide cennet çemenlerin
Dīn sebzesinde luṭf[ı] giyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/245). [cennet]*

Cennet çemenlerinde ṣafā güllerin açar
Cān bülbüline vaṣf[ı] ṣafīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/197). [cennet]*

cennet ol-: *Cennet olmak, cennet hâlini almak.*

Bu gice mihmānum ol māh-ı cihān-ārā idi
Pertev-i ḥüsn ile cennet olan ol ārā idi *(G. 370/2). [cennet olan, -an]*

Ol melek ger bu gice olsa bizüm mihmānumuz
Cennet olurdı hemān bu külbe-i aḥzānumuz *(G. 158/2). [cennet olurdı, -ur, -dı]*

cennet-i firdevs: *Firdevs Cenneti.*

Cihān cinān-ı sarāy-ı serīrin ideli seyr
Görürse cennet-i Firdevsi eyleye iʿrāż *(G. 180/14). [cennet-i firdevsi, -i]*

cennet-i firdevs ol-: *Firdevs cenneti olmak.*

Düşse yüzüñ pertevinüñ ẕerresi
Cennet-i Firdevs ola nār-ı caḥīm *(G. 266/8). [cennet-i firdevs ola, -a]*

cennet-i kūy: *Sevgilinin cennet gibi olan sokağı.*

Ṭūbā ḳad ile cennet-i kūyında hemīşe
Ol ḥūr-ı cinān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/5). [cennet-i kūyında, -ı, -n, -da]*

Cennet-i kūyuñ içinde ṣalınıcaḳ ṣanemā
Luṭfı Ṭūbā ḳadüñüñ servi çemenden çıḳarur *(G. 82/5). [cennet-i kūyuñ, -uñ]*

cennet-i me'vā: *Me'vā cenneti, Kur'an-ı Kerim'de adı geçen sekiz cennetten biri; sığınılacak yer, yurt.*

Ḳahr u ġażabuñ ḳalʿasınuñ ḫandeḳi dūzaḫ
Luṭf u keremüñ bāġ-çesi cennet-i me'vā *(K. 5/150). [cennet-i me'vā]*

Ḳarşuña ban-zāde[ler] el baġlayup ṭapu ḳılur
Bezm-gāhuñ Cennetü'l-me'vā bigi bū-stāndur *(K. 8/66). [cennetü'l-me'vā]*

cennet-i me'vā ol-: *Me'vā cenneti (Kur'an-ı Kerim'de adı geçen sekiz cennetten biri) olmak.*

Çünki ol ḫūr-i cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz cennet-i me'vā bu gice *(G. 324/6). [cennet-i me'vā oldı, -dı]*

Āsāyiş-i eflākden ārāyiş alup yir
Ṣan olmış idi ṣaḥn-ı zemīn cennet-i me'vā *(K. 5/36). [cennet-i me'vā olmış, -mış]*

cer: *Para toplamak için dolaşma.*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer ṣūretine der-be-der el ṣun yüri iy Cem *(Mua. 112/2). [cer]*

cer it-: *Dilenmek.*

Lebinden itme iy dil būse sen cer
Gözi ḫancer çeküp cānuma sancar *(G. 132/1). [cer itme, -me]*

cerāḥat: *Yara.*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/103). [cerāḥat]*

Tīrine perr-i çarḫ ne itdüm ki rezmine
Dil pāre pāre daḫı belürmez cerāḥeti *(Terk. 3/94). [cerāḥeti, -i]*

Gör yine pīr-i çarḫ ne siḥr itdi kim olur
Dil pāre pāre daḫı bilinmez cerāḥeti *(Terk. 3/98). [cerāḥeti, -i]*

ceres: *Çan, çıngırak.*

Bu dil-i nālānı zülfüñden niçün dūr eyledüñ
Çün şikār almaḳda lāzımdur ceres şeh-bāz ile *(G. 330/6). [ceres]*

Ol ʿazm-i sefer eyledi dil maḥmil-i ʿışḳı
Yanınca ceres bigi fiġān eyledi gitdi *(G. 414/4). [ceres]*

ceres: *Çan, çıngırak II âşığın figanı.*

Ṭuyılmaya mı derd ü belā reh-güẕerinde
Bu ḳāfile-i ʿışḳa fiġānum çü ceresdür *(G. 99/6). [ceresdür, -dür]*

ceres ol-: *Yol gösteren çıngırağın sesi olmak.*

Rāh-ı belādan ḳaçan geçse gerekdür nihān
Ḳāfile-i ʿışḳa çün oldı fiġānum ceres *(G. 164/6). [ceres oldı, -dı]*

cerrār: *Dilenci.*

Almaġa gül-zār-ı ḫüsnüñden naṣīb iy ġonce-leb
Muntaẕır olup oturur ṣubḥa dek cerrār gül *(G. 234/10). [cerrār]*

cevāb: *Bir soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyaca söz, yazı veya başka bir ifade yoluyla verilen karşılık, yanıt.*

Naḳl-i ṣarīḥ ferʿi cevābı Muḥammedüñ
Lafẓ-ı laṭīf iken kütüb-i enbiyāyı gör *(Terk. 1/121). [cevābı, -ı]*

cevāb: *Cevap, yanıt II sevgilinin ufaklığından ötürü yok gibi olan ve cevap veremeyen, cevabın ta kendisi olan ağzı.*

Bir suʾāl itdüm dehānuñdan raḳīb-i kelbe ben
ʿÖmri geçdi bilmedi daḫı cevāb altındadur *(G. 85/12). [cevāb]*

cevāb vir-: *Cevap vermek, karşılık olarak söylemek.*

Cān virüp sırr-ı dehānuñ remzini
Leblerüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 15/10). [cevāb virmez, -mez]*

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 14/10). [cevāb virmez, -mez]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/11). [cevāb virür, -ür]*

cevāhir: *Cevherler.*

Senden ötrü iy ṣanem seng-i melāmet başuma
Bir cevāhir basṭ ider kim efser-i Dārāda yoḳ *(G. 208/12). [cevāhir]*

Yaġmā ḳaçan eylerdi ṭabaḳlarla cevāhir
Bu meclise germ olmasa cān ile Süreyyā *(K. 5/9). [cevāhir]*

cevher: *Cevher, elmas.*

Olamaz cevher ʿayārı ḫāk-i pāyüñe ʿayār
Ḥüsnüñe çün keffe-i çeşmümi mīzān eyledüm *(G. 272/11). [cevher]*

cevher: *Altın elde etmeye yarayan iksir maddesi II sevgilinin ayağının tozu, toprağı.*

İy ṣanem benden ḳaçurma ḫāk-i pāyüñ cevherin
Tūtiyā alsam gerek bu dīde-i pür-ḫūn içün *(G. 308/9). [cevherin, -i, -n]*

cevher: *Mücevher; cevher, kendi başına bulunan ve varlığı başka bir şeye muhtaç olmayan öz varlık.*

Laʿl-i dür-bār-ı ḥabībe olmadı cevher ʿaraż
Laʿli çün maḳṣūd biʾz̧-z̧āt oldı cevher biʾl-ʿaraż *(G. 181/1). [cevher]*

cevher: *Altın elde etmeye yarayan iksir maddesi.*

Dürr-i eşküm ḥāṣılıdur ḫāk-i pāyüñ cevheri
Zülfüñ el uzatmasun lā-taḳrabū māleʾl-yetīm *(G. 262/9). [cevheri, -i]*

Cem yüzin ḫākister iken ḳıldı zer
Hey nice cevherdür iksīrüñ begüm *(G. 271/14). [cevherdür, -dür]*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿışḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(K. 6/12). [cevher]*

cevher ol-: *Kendi başına bulunan ve varlığı başka bir şeye muhtaç olmayan öz varlık olmak.*

Bulmaz imiş çün ʿaraż bī-cevher imkān-ı vücūd
Laʿl-i yār olalı cevher cān-ı Cem oldı ʿaraż *(G. 181/10). [cevher olalı, -alı]*

Laʿl-i dür-bār-ı ḥabībe olmadı cevher ʿaraż
Laʿli çün maḳṣūd biʾẕ-ẕāt oldı cevher biʾl-ʿaraż *(G. 181/2). [cevher oldı, -dı]*

cevher-i ḫāk-i reh: *Yolunun toprağının cevheri.*

Yüz sürerdüñ ayaġı tozına iy gün niçe gün
Cevher-i ḫāk-i rehinden pür ola tā külehüñ *(G. 222/8). [cevher-i ḫāk-i rehinden, -i, -n, -den]*

cevlān-ı kerem: *Kerem seyri, gezintisi.*

Ḫalḳ-ı ʿālem ḳamu ḥayrān ola bir cilvesine
Ḳılsa ṭāvūs bigi himmeti cevlān-ı kerem *(K. 1/24). [cevlān-ı kerem]*

cevr: *Eziyet, zulüm, cefa.*

Vefādan gerçi yoḳ-durur naṣībüm
Bi-ḥamdiʾllāh ki cevr ile ḳılur zād *(G. 43/8). [cevr]*

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād *(G. 43/1). [cevrüñle, -üñ, -le]*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ göñlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/9). [cevrı, -i]*

Şehā cevrün çeker her laḥẓa göñlüm
Senüñ cevrüñ baña ẕevḳ u ṣafādur *(G. 79/14). [cevrüñ, -üñ]*

Ṭañ degül oldum ise yārüñ işiginden ırag̈
Kişiyi devr-i felek cevri vaṭenden çıḳarur *(G. 82/12). [cevri, -i]*

Ger yıḳarsañ cevr ile nʾola Cemüñ göñlini kim
Lā-cerem maʿmūr olan āḫir ḫarāb üstindedür *(G. 83/13). [cevr]*

Eksük itme cevrüñi bir dem şehā
Kim senüñ cevrüñ Ceme inʿāmdur *(G. 87/14). [cevrüñ, -üñ]*

Eksük itme cevrüñi bir dem şehā
Kim senüñ cevrüñ Ceme inʿāmdur *(G. 87/13). [cevrüñi, -üñ, -i]*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/14). [cevrüñ, -üñ]*

Dil g̈am-ābādında cevrüñ leşkeri ḳonalı āh
Cümlesi yag̈mā diyü āvāz ider dellāller *(G. 119/11). [cevrüñ, -üñ]*

Bāzār-ı g̈amda cevrine cān virüp alduġum
Aṣṣı ṣanurdum anı baña ol ziyān imiş *(G. 166/9). [cevrine, -i, -n, -e]*

Nʾola cevr ile g̈amuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḫaḳ teʿālā çün bu işi baña taḳdīr eylemiş *(G. 167/11). [cevr]*

Raḫm eyle ben g̈arībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ *(G. 213/5). [cevre, -e]*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/7). [cevr]*

Niçe bir zülfüñ ucına dil-berā cān aṣasın
Bārī öldür çekmeyem her laḥẓa cevrüñ tāsasın *(G. 278/2). [cevrüñ, -üñ]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde ḫaṭṭı cevre yüz ṭutdı didüñ
İy raḳīb-i rū-siyeh bu resme fāl itmek neden *(G. 288/11). [cevre, -e]*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/3). [cevre, -e]*

Cevri çoḳdur sāʿid-i sīmīnüñüñ ṣal boynuma
İy ṣanem her kişi ḳāniʿdür çü kendü payine *(G. 349/5). [cevri, -i]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/5). [cevri, -i]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḥamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/4). [cevri, -i]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/7). [cevri, -i]*

Degüldür baña bu cevrüñ güzāfī
Meger emrüñde cān itdi ḫilāfı *(Mua. 47/1). [cevrüñ, -üñ]*

Ḥasret-i bī-ḥad ṭutar dāyim kemīn
Āreden cevrüñ ṣalaldan āstīn *(Mua. 147/2). [cevrüñ, -üñ]*

Zülfüñ el ṣunalı cevre iy ṣanem
Eksük olmadı göñülden derd ü ġem *(Mua. 219/1). [cevre, -e]*

cevr çek-: *Zahmet ve sıkıntıya katlanmak.*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/6). [cevrüñ çeken, -en]*

Şehā cevrün çeker her laḥẓa göñlüm
Senüñ cevrüñ baña ẕevḳ u ṣafādur *(G. 79/13). [cevrün çeker, -er]*

cevr eyle-: *Eziyet etmek.*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/5). [cevr eyleyici, -y, -ici]*

cevr it-: *Eziyet etmek, cefa çektirmek, zulmetmek.*

Nice āh eylemeyem kim hemīşe
Baña cevr iden ol ġonce dehendür *(G. 66/14). [cevr iden, -en]*

Ol yār-i cefā-pīşe n'ola ḳılsa cefālar
Zīrā ne ḳadar cevr ider ise naẕeridür *(G. 80/6). [cevr ider, -er]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/6). [cevr ider, -er]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/8). [cevr ider, -er]*

Ḥükmi var cevr iderse ḳılsun yār
Bendeyem ben o pādişāhumdur *(G. 53/5). [cevr iderse, -er, -se]*

Ne deñlü cevr iderseñ ben ġarībe
Olur göñlümde ʿışḳuñ daḫı muḥkem *(G. 259/5). [cevr iderseñ, -er, -se, -nüñ]*

Niçe bir cevr idesin her dem vefā ile baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gül-gūn olur *(G. 81/11). [cevr idesin, -e, -sin]*

Ḥüsnüñe maġrūr olup cevr itdügüñ cānā neden
Çün kim āḫir ʿāleme mesken türāb altındadur *(G. 85/5). [cevr itdügüñ, -düg, -üñ]*

Baña cevr itme iñen ḥüsnüñe maġrūr oluban
Kāyinātuñ ḥāli çün kim inḳılāb üstindedür *(G. 83/11). [cevr itme, -me]*

cevr ḳıl-: *Eziyet etmek, zulmetmek.*

Bana ḳıl cevrüñi didüm didi kim
Cefādan nice uṣanmaz dilüñ var *(G. 125/3). [cevrüñi ḳıl]*

cevr ü cefā: *Acı ve ızdırap, incitici söz veya davranışlar.*

Cem nice şerḥ eyleye ol māh-rūlar vaṣfını
Mā-ḥaṣal cevr ü cefāda biri birinden beter *(G. 138/42). [cevr ü cefāda, -da]*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/1). [cevr ü cefādan, -dan]*

İy ṣanem nāz eyleme cevr ü cefādan vāz gel
Bu cefā vü cevr ile ṣanma ki senden uṣanam *(G. 270/7). [cevr ü cefādan, -dan]*

Neden dāyim baña cevr ü cefālar
Ḳılursın dürlü iḥsān ol raḳībe *(G. 339/7). [cevr ü cefālar, -lar]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/1). [cevr ü cefā]*

N'ola ger cevr ü cefā eylerseñ iy meh-rū baña
Kim senüñ cevr ü cefāñ ile göñül ḫurrem-durur *(G. 78/8). [cevr ü cefāñ, -ñ]*

Şol deñlü sürer ẕevḳ u ṣafā derdüñ ile dil
Diler ki ḳala cevr ü cefāñ ile muḫalled *(G. 42/12). [cevr ü cefāñ, -ñ]*

Raḥm it iy meh-rū ġamuñdan niçe bir
Uġraya cevr ü cefāya cān ü dil *(G. 237/10). [cevr ü cefāya, -y, -a]*

cevr ü cefā çek-: *Eziyet ve sıkıntı çekmek.*

ʿIşḳuñ ile şol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere ṣıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/3). [cevr ü cefā çekdi, -di]*

Ṣaḥrā-yı fürḳat içre nigārından ayrılup
ʿUşşāḳ ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı *(K. 6/8). [cevr ü cefā çekdügi, -düg, -i]*

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru *(G. 312/1). [cevr ü cefā çeker, -er]*

cevr ü cefā eyle-: *Eziyet ve cefa eylemek, üzmek, sıkıntı vermek.*

N'ola ger cevr ü cefā eylerseñ iy meh-rū baña
Kim senüñ cevr ü cefāñ ile göñül ḫurrem-durur *(G. 78/7). [cevr ü cefā eylerseñ, -r, -se, -ñ]*

Öginürsin ki baña cevr ü cefā eyleyesin
Yaḳduñ odlāre beni daḫı baña n'eyleyesin *(G. 297/1). [cevr ü cefā eyleyesin, -y, -e, -sin]*

cevr ü cefā it-: *Eziyet ve cefa etmek.*

Her nefes cān ü dile dil-ber ider cevr ü cefā
İtmedi ʿālem içinde baña bir laḥẓa vefā *(Mur. 1/5). [cevr ü cefā ider, -er]*

cevr ü cefā ḳıl-: *Üzmek, eziyet etmek, azap vermek.*

ʿIşḳuñuñ yolına cān virene iy şāh-ı cihān
Ne revādur ki hemīşe ḳılasın cevr ü cefā *(G. 4/6). [cevr ü cefā ḳılasın, -a, -sın]*

Raḥm eyle baña cevr ü cefā ḳılma iñen kim
ʿIşḳuñda çeken bunca cefālar benem iy dōst *(G. 19/3). [cevr ü cefā ḳılma, -ma]*

Ḳıldı zamāne cevr ü cefālar baña dirīġ
Ẕevḳ u ṣafāya olımadum āşinā dirīġ *(Terk. 3/37). [cevr ü cefālar ḳıldı, -dı]*

cevr ü cefā-yı ʿışḳ: *Aşkın eziyeti, cefası.*

Ḳaddümi cevr ü cefā-yı ʿışḳ ile ḳılup dü-tā
Beni uġradan belāya ol ḳadi bālā idi *(G. 370/7). [cevr ü cefā-yı ʿışḳ]*

cevr ü ġam: *Eziyet ve keder.*

Cevr ü ġamuñ eksük itme bir dem
Kim Cem ḳuluña ʿaṭādur iy dōst *(G. 26/29). [cevr ü ġamuñ, -uñ]*

cevr ü sitem: *Eziyet ve zulüm.*

ʿĀşıḳları cemʿ eyledi şemşīr-i ġamzeñ iy ṣanem
Tā kim perīşān eyleyüp ʿarż eyleye cevr ü sitem *(Mua. 335/2). [cevr ü sitem]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe bağlar *(Mua. 307/1). [cevr ü sitem]*

cevr ü sitem çek-: *Sıkıntı ve zorluk çekmek.*

Didi kim her kim küsūf aşlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/4). [cevr ü sitem çekmedin, -medin]*

cevr ü siyāset ḳıl-: *Eziyet edip cezalandırmak.*

Neden ġamzeñ ḳılur cānā baña cevr ü siyāsetler
Bilürsin ʿālem içre olmaz ḳalam dīvāne vü beste *(G. 338/3). [cevr ü siyāsetler ḳılur, -ur]*

cevri çoḳ it-: *Çok eziyet, zulüm etmek.*

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Ṭañ mı kim cevri çoḳ ider bize ol cānānumuz *(G. 152/6). [cevri çoḳ ider, -er]*

cevşen: *Zırh.*

Şol ġamzelerüñ tīrine olmaġa muḳābil
Ten cevşen ü bu sīne-i sūzān siper olsun *(G. 299/12). [cevşen]*

cevşene gir-: *Zırha bürünmek, örme zırh giymek.*

Bī-gümān ger bī-kemān biñ ḳalbi ṣır dirsem n'ola
Hindū-yı zülf-i zirih-pūşı ki girmiş cevşene *(G. 361/12). [cevşene girmiş, -miş]*

ceyḥūn eyle-: *Ceyhun nehri gibi yapmak, Ceyhun nehri hâline getirmek.*

ʿIşḳ odın bu sīne-i mecrūḥdan def' itmege
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyḥūn eyledüñ *(G. 211/8). [ceyḥūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

ceyḥūn it-: *Ceyhun nehrine çevirmek II âşığın göz yaşlarının sel olup akması.*

Gül ruḫlaruñuñ yādına bu dīde-i ḫūnīn
Ḳanlu yaşını aġlasa Ceyḥūn ider iy dōst *(G. 20/8). [ceyḥūn ider, -er]*

ceyḥūn ol-: *Ceyhun nehri gibi olmak II çok gözyaşı dökmek.*

Niçün raḥm eylemezsin baña iy dōst
Ki ʿışḳuñla yaşum Ceyḥūn olupdur *(G. 62/4). [ceyḥūn olupdur, -up, -dur]*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur *(G. 81/8). [ceyḥūn olur, -ur]*

ceyḥūnluġ: *Cehyun nehri gibi olma hâli.*

Baḥr olursa daḫı yār ol yaña ḳılmaya naẕer
Yaşlarum baña meger ʿarż ide Ceyḥūnluġını *(G. 421/8). [ceyḥūnluġını, -ı, -n, -ı]*

ceyş-i ḥabeş: *Habeş ordusu II sevgilinin ayva tüyleri.*

Ṣaldı ḥabs-i külāha zülfeyni
Girdi ceyş-i Ḥabeş kemīne bugün *(G. 304/16). [ceyş-i ḥabeş]*

Gezme iy dil Mıṣr-ı ḥüsnin şām-ı zülfinden ṣaḳın
Ġāfil olma var iñen ceyş-i Ḥabeş buṣudadur *(G. 101/4). [ceyş-i ḥabeş]*

Zülfüñ altında ḫaṭ-ı nev-reste kim ṣaf bağlamış
Ṣanasın ceyş-i Ḥabeşdür kim ṭurur şeb-ḫūn içün *(G. 308/4). [ceyş-i ḥabeşdür, -dür]*

cezā ḳıl-: *Ceza vermek, cezalandırmak.*

Būse añduḳça ṭudaġın ışırur
Cānuma ḳaṣdı bu ki ḳıla cezā *(G. 5/10). [cezā ḳıla, -a]*

cezbe: *Heyecana gelme, kendinden geçmek.*

İḥyā-yı memāt irdi nebātına zemīnüñ
ʿArż itdi hevā ceẕbesi ṣan muʿciz-i ʿĪsā *(K. 5/44). [ceẕbesi, -si]*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Leẕẕet virürse ceẕbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/108). [ceẕbesi, -si]*

ceẕbe-i ṣafā: *Neşe, huzur çoşkusu.*

Būyı meşām-ı cāna virür ceẕbe-i ṣafā
Ṭıynet bulalı ḫāk[i] ʿabīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/201). [ceẕbe-i ṣafā]*

cezīre: *Ada.*

Adum bir ṭāḳdur kim çüfti anuñ
Ṭutupdur bir cezīre içre mesken *(Mua. 41/4). [cezīre]*

cezm: *Arabçada kelime sonundaki harfi sakin okumak için kullanılan hareke.*

Dil kesr-i feṭḥ-i żamm ola cezm ile bī-gümān
Olsa sükūn-ı cān ḥarekātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/33). [cezm]*

cibrīl: *İlahî emirleri meleklere ve peygamberlere ulaştıran vahiy meleği.*

Gün yüzüñ-çün her ḳaçan bu Cem şehā ide duʿā
Sidrede Cibrīl emīn el açuban āmīn ider *(G. 58/16). [cibrīl]*

Ḳanda kim pāyüñ nişān-ı şekl-i miḥrāb eylese
Niçe yıllar secde-gāh olur o yir Cibrīl içün *(G. 302/8). [cibrīl]*

Müntehādur dir idi bu serv Ṭūbādan eger
Sidreden Cibrīl görse ḳadd-i ḫōş-reftāruñı *(G. 397/4). [cibrīl]*

İsrā deminde ḥāṣıl olan sırra olmadı
Cibrīl emānet ile emīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/84). [cibrīl]*

cibrīl-i emīn: *Hz. Cebrail.*

Cibrīl-i emīn menzil-i ʿālīden atup cān
Yüz sürdi ayaġına didi kim budur evlā *(K. 5/179). [cibrīl-i emīn]*

cidāl: *Savaş, tartışma.*

İsmümüñ lām-ı miyānına dir idüm oldı dāl
İy perī ger ḥāṣıl olmasa bu maʿnīden cidāl *(Mua. 108/2). [cidāl]*

cidāl it-: *Savaşmak, kavga etmek, mücadele etmek.*

Gönlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/10). [cidāl itmek, -mek]*

Gönlümüñ mülkinde dāyim derd ü ġam eyler nizāʿ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 288/10). [cidāl itmek, -mek]*

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥikmetüñe lā dimez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidāl *(K. 3/24). [cidāl itmez, -mez]*

cidār: *Duvar.*

Devletüñ dārı cidārında düşen ẕerrece yoḳ
Ḥaşre dek zeyn ide ger ravża-i rıżvānı kerem *(K. 1/33). [cidārında, -ı, -n, -dan]*

Sāye ṣalarsa işigine ʿArş yüz sürer
Dil ḫānesine dār[ı] cidārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/210). [cidārı, -ı]*

ciger: *Ciğer, bağır, yürek.*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/6). [ciger]*

Dil ḫānesine gel ki ciger eyledüm kebāb
Bir iki loḳma ṣun ki olur mā-ḥażar leẕīẕ *(G. 49/17). [ciger]*

Çün tīr-i ġamzesi dile mihmān olup-durur
İy Cem ciger kebābın aña mā-ḥażar getür *(G. 57/10). [ciger]*

Cefāñ ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḥzūn olupdur *(G. 62/1). [ciger]*

Ẕikrüñ hemīşe dilde vü fikrüñ göñüldedür
Şūruñ dimāġum içre vü sūzuñ cigerdedür *(G. 64/4). [cigerdedür, -de, -dür]*

Zülf ü ruḫuñuñ yādına iy meh gice gündüz
Odlāre yanan derd ile ʿāşıḳ cigeridür *(G. 80/8). [cigeridür, -i, -dür]*

Ne şerḥ idem ki ciger şerḥa şerḥa olduġına
Ḫadeng-i ġamzesi peykānları güvāh yiter *(G. 91/11). [ciger]*

Ḳondı çün kim ḫāne-i dilde belā vü derd ü ġam
Bunca mihmāna ʿaceb yiter mi bir biryān ciger *(G. 98/8). [ciger]*

Bīgāne idemez cigerin tīrüñe siper
Bu iş gelürse ʿāşıḳ-ı dīvāneden gelür *(G. 108/3). [cigerin, -i, -n]*

Cigerüm yaḳdı kül itdi gül-i ruḫ-sāruñ odı
Ol güle neşv ü nemā viren ol oduñ külidür *(G. 111/3). [cigerüm, -üm]*

Tīr-i dil-dāre siper oldı çü ʿāşıḳ cigeri
Uşda meydān görelüm kimde ki var ise ciger *(G. 114/12). [ciger]*

Tīr-i dil-dāre siper oldı çü ʿāşıḳ cigeri
Uşda meydān görelüm kimde ki var ise ciger *(G. 114/11). [cigeri, -i]*

Ne deñlü ḳan iderse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazılmış *(G. 168/4). [ciger]*

Meclis-i ḥüsnüñ görelden şol ḳadar germ oldı kim
Sīnesi üzre ciger yaġın kesüp yaḳar çerāġ *(G. 194/16). [ciger]*

Bilmezem seḥḥār mıdur yā ḳaşuñ
Kim cigerde zaḫmi vardur tīri yoḳ *(G. 204/8). [cigerde, -de]*

Ya ḳaşı atduġınca ġamze oḳın
Eyle iy Cem aña siper cigerüñ *(G. 209/14). [cigerüñ, -üñ]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olam ki ġamzeñ oḳı
Cigerde mesken idelden gören didi ki maḥal *(G. 241/8). [cigerde, -de]*

Ḳıl ḳanāʿat bu ciger biryānını maʿẕūr ṭut
Bir iki gün ḫāne-i dervīşe mihmānsın begüm *(G. 252/3). [ciger]*

Ne deñlü dil delerse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazdum *(G. 265/8). [ciger]*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/14). [ciger]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/2). [ciger]*

Düşelden dūr şāhā gül yüzüñden
Ciger pür-dāġdur mānend-i lāle *(G. 332/16). [ciger]*

Deleydüñ ġamzeñ ile bir göreydüñ
Ki ḳaç peykān bulınur bu cigerde *(G. 343/14). [cigerde, -de]*

Cigerden tīr-i ġamzeñ eksük itme
Ki dilde ṣaḳlayam ol yādigārı *(G. 383/3). [cigerden, -den]*

Ġam pelāsında ciger ḳanın yudar miskīn göñül
Devlet-i ʿışḳuñda her-giz aç u ʿuryān ḳalmadı *(G. 424/3). [ciger]*

Ġamzeñ ucından cigerde ẕerrece ḳan ḳalmadı
Laʿl-i cān-baḫşuñdan özge derde dermān ḳalmadı *(G. 424/1). [cigerde, -de]*

Yazılduḳça ciger ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar şāhā
Hemān āyīne-i dilde görinür rūşen ü zībā *(Mua. 5/1). [ciger]*

Ṣol āhuvāne gözleri şīr-āne baḳsa ger
Şīrüñ dütā olursa dili çāk ider ciger *(Mua. 78/2). [ciger]*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazġan felek *(Terk. 2/11). [ciger]*

ciger ol-: *Ciğer olmak.*

Rā ḳaşlaruñuñ yayına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳınuñ tīrine ter-keş ciger olsun *(G. 299/10). [ciger olsun, -sun]*

ciger-ḫūn ol-: *Yüreği kan dolmak.*

Budur iy dil-ber ṣurāḥīnüñ ciger-ḫūn olduġı
Büse almış leblerüñden sāġer-i ṣahbā meger *(G. 137/13). [ciger-ḫūn olduġı, -duġ, -ı]*

ciger-kūşe: *Ciğerpare, evlat.*

[A]ġlamaḳdan ol ciger-kūşem firāḳından müdām
Ḳāre ḳāre ḳanlara boyandı baḥr-istān felek *(Terk. 2/17). [ciger-kūşem, -m]*

cihān: *Âlem, dünya.*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/8). [cihān]*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/4). [cihān]*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/2). [cihānı]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın aña muḳayyed *(G. 42/9). [cihānı, -ı]*

Bu Cem ḳuluña raḥm eyle ki ġamdan
Cihān içinde olmaz bir nefes şād *(G. 43/14). [cihān]*

Her geh ki perīṣān ṣaçuña şāne ura bād
Ḳoḫusı cihān yüzini pür-müşk-i ter eyler *(G. 51/14). [cihān]*

Ḫaṭ-ı dil-dār yazupdur ki bile cümle cihān
Milket-i ḥüsn temāmet ki bu cānuñ olısar *(G. 54/7). [cihān]*

Cihānuñ ṣıḥḥatinden yig-durur bu
Belā kim baña ol cānān bağışlar *(G. 59/7). [cihānuñ, -uñ]*

Oldı bahār cümle cihān oldı lāle-zār
Gül yüzlüler firāḳı ile oldı lāle zār *(G. 60/1). [cihān]*

İy Cem bu demde ḫōş-durur içmek ṣarāb-ı nāb
Ḫāṣā cihān yüzi ola gül-zār ü lāle-zār *(G. 60/18). [cihān]*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Ḥüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr *(G. 65/10). [cihān]*

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña
Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur *(G. 86/8). [cihān]*

Āteş-i ʿışḳ ile her dem dil ü cān oda yanar
Bir kez āh eyler isem iki cihān oda yanar *(G. 90/2). [cihān]*

Hevā-yı cennet-i kūyuñ dile penāh yiter
İki cihānda ḳapuñ cāna secde-gāh yiter *(G. 91/2). [cihānda, -da]*

Cem zülfüñe ṭolaşalı ṭūl-i emel çeker
Beñzer cihānı kendözine cāvidān ṣanur *(G. 95/14). [cihānı, -ı]*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/10). [cihān]*

Viṣāli fikri ne ḫōş mālḫūlyādur kim
Gedāyı dek ṭurur iken cihāna şāh eyler *(G. 100/10). [cihāna, -a]*

Her geh ki āftāb-ı cemālüñ ẓuhūr ider
Başdan başa cihān yüzini cümle nūr ider *(G. 134/2). [cihān]*

Çın seḥer ṭoldı Ḫaṭā müşki ḳoḫusından cihān
Bād-ı ṣubḥa uġradı ol zülf-i ʿanber-sā meger *(G. 137/9). [cihān]*

Birinüñ zülfi cihān mülkine sūd eyleye bes
Birinüñ çeşm-i cihān-āşūbına sevdā yiter *(G. 138/13). [cihān]*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir şīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/17). [cihān]*

Firāḳuñdan göñül iy meh-liḳā yār
Cihān içinde bir dem bī-ġem olmaz *(G. 141/12). [cihān]*

Olaldan sāye-i zülfüñ penāhum
Cihān bir yaña olursa Cem olmaz *(G. 141/16). [cihān]*

Cihān gözüme zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gül-zār sensüz *(G. 149/7). [cihān]*

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Ṭañ mı kim cevri çoḳ ider bize ol cānānumuz *(G. 152/5). [cihān]*

Firāḳa düşmeyen Cem bigi nā-geh
Cihānda ḫānümān ḳadrini bilmez *(G. 156/14). [cihānda, -da]*

ʿAyş umma dehr-i dūndan iy ʿāşıḳ-ı belā-keş
ʿĀşıḳ cihānda ḫurrem oldıġı yoḳdur olmaz *(G. 160/12). [cihānda, -da]*

Saña ṭālib olduġumı cān ile ʿayb eyleme
Kim baña sensüz cihān iy meh-liḳā olur ḳafes *(G. 161/6). [cihān]*

Görüp cihānda mīve-i laʿlüñ behāsını
Oldı ḫacālet ile ḳamu bī-behā-y-imiş *(G. 173/11). [cihānda, -da]*

Egerçi ravża-i kūyuñ baña olursa maḳām
Cihānda eylemezem daḫı ārzū-yı riyāż *(G. 180/20). [cihānda, -da]*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/13). [cihān]*

Gün yüzüñ şemʿine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/7). [cihān]*

Her dem cefā vü miḥnet ü derd ile ḫōş geçer
Cān ü göñül olalı cihān içre yār-ı ʿışḳ *(G. 198/8). [cihān]*

Aġyār olursa aña cihān ḫalḳı ġam degül
Şol dil ki zülfüñe ṭolaşup ola yār-ı ʿışḳ *(G. 198/9). [cihān]*

Eşküm cihānı ṭutdı āb üzre yürürem ben
Dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancaḳ *(G. 200/3). [cihānı, -ı]*

Yārüñ ḳapusı olmayıcaḳ işbu cihānda
Ger cennet olursa baña ānsuz hevesüm yoḳ *(G. 201/7). [cihānda, -da]*

Bir şemme zülfüñüñ ḳoḫusından bulam diyü
Ḳan oldı baġrı daḫı ṭolanur cihānı müşk *(G. 217/20). [cihānı, -ı]*

Çü ġamdur āḫiri her şādlıġuñ
Cihān şādīlıġın pes sen belā bil *(G. 233/6). [cihān]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/8). [cihān]*

Būy-ı müşk ile ṭolar cümle cihān
Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı nesīm *(G. 258/3). [cihān]*

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam
Ġam ṣoñı ṣādluḳdur iy dil ṭarılma epsem *(G. 274/1). [cihānda, -da]*

Şöyle bend urdı Cemüñ boynına zülfüñ dōstum
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan *(G. 276/14). [cihānda, -da]*

Çü tīrini dil ü cānumdan itmedi taḳṣīr
Keremler eyledi ġamzeñ cihānda var olsun *(G. 281/8). [cihānda, -da]*

Ne diyem iy dil-i pür-sūz dād elüñden dād
Beni cihānda ḫarāb eyledüñ ḫarāb olasın *(G. 283/8). [cihānda, -da]*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūy-bārından *(G. 285/6). [cihānı, -ı]*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ u ṣafā sürmez cihānuñ kār ü bārından *(G. 285/10). [cihānuñ, -uñ]*

Göñül her dem çeker miḥnet görür derd ü ġam ü zaḥmet
Cihānda olmadı rāḥat gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/8). [cihānda, -da]*

Gey yaraşur sanā bu ḥüsn ḳabāsı ṣanemā
Dilerem ḥüsn ḳabāsını cihānda geyesin *(G. 297/8). [cihānda, -da]*

Kisvet-i faḳra eger cān ile muhtāc olasın
Ḫāk iseñ daḫı cihān farḳına ser-tāc olasın *(G. 303/2). [cihān]*

Ṣaçı çīninde mirʾāt-i cemālinden cihān peydā
Nümūne ʿarż ider zülfi meger kim naḳş-ı Mānādan *(G. 305/7). [cihān]*

Ben söylemezem kimse benüm ḥālümi bilmez
Yanaydı cihān şerḥ-i firāḳuñı disem ben *(G. 309/4). [cihān]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/11). [cihān]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/12). [cihān]*

Cem gibi bulımaya cefā-keş kimesne hīç
İşbu cihānı ger geze ser-tā-ser āreye *(G. 321/10). [cihānı, -ı]*

Bir kerre cemālüñ göreyin tek bu cihānda
Cān ü dilümi al saña şükrāne gerekse *(G. 322/5). [cihānda, -da]*

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 331/5). [cihān]*

Cihānuñ miḥnetinden iy ḳamer-rū
Tenüm inceldi uş döndi hilāle *(G. 333/7). [cihānuñ, -uñ]*

İrişüp vaṣluña ḳılur senüñle ẕevḳ u ʿişretler
Ḫuceste-ṭāliʿ olanlar cihān içinde peyveste *(G. 338/8). [cihān]*

Meger ṣaçuña uġradı ṣabā kim
Cihān oldı muʿaṭṭar müşk-i ṭībe *(G. 339/4). [cihān]*

Cihān rindi olupdur Cem ki her dem
Gözi gönli şarāb ile püserde *(G. 343/17). [cihān]*

Ẓulmetle ṭolar iki cihān iy şeh-i cihān
Zülfüñ ḳaçan ki yüzüñe senüñ niḳāb ola *(G. 368/3). [cihān]*

Eflāke irer ḳadri anuñ iki cihānda
Şol kimsenenüñ ki üstine ol sāye düşürdi *(G. 371/5). [cihānda, -da]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/8). [cihān]*

Ṣaçuñdan alduġı içün būyı sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı *(G. 388/12). [cihānda, -da]*

Cihānuñ yoḳdur iy dil-ber ḳarārı
Ṣafā ile geçür leyl ü nehārı *(G. 389/1). [cihānuñ, -uñ]*

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendözüñe ḳūt
Bilürsin ḫod cihānuñ yoḳ ḳarārı *(G. 389/8). [cihānuñ, -uñ]*

İy gönül terk idüp cihān dārın
Zülfine dār olsañ olmaz mı *(G. 395/9). [cihān]*

Gitdi dil elden görelden ṭurre-i ṭarrāruñı
Cān cihāndan geçdi görüp ġamze-i ʿayyāruñı *(G. 397/2). [cihāndan, -dan]*

İçer şu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/2). [cihānı, -ı]*

Kimdür belā-yı ʿışḳ ile rüsvā benüm bigi
Yoḳdur cihānda ʿāşıḳ-ı şeydā benüm bigi *(G. 412/2). [cihānda, -da]*

Cān terkin idici reh-i ʿışḳuñda iy şanem
Çoḳdur cihānda olmaya illā benüm bigi *(G. 412/12). [cihānda, -da]*

Lebüñ zekātını menʿ eyleme gel inṣāf it
Hemān baña degül ancaḳ cihāna yitmez mi *(G. 419/8). [cihāna, -a]*

Ḥarem hevāsına baġlanma iy ṣanem iḥrām
Cihānda ḳıble-geh ol āsitāne yitmez mi *(G. 419/12). [cihānda, -da]*

Kimse ʿayb eylemesün leyle-i zülfinde Ceme
Çü cihān daḫı bilür ḳıṣṣa-i Mecnūnluġını *(G. 421/10). [cihān]*

Keremüñ ḫilʿati ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/117). [cihān]*

Olur cihān içinde Süleymān bigi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār *(K. 2/47). [cihān]*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣāniʿ-i ezel
Virür cihāna gāh zem-istān gehī bahār *(K. 2/26). [cihāna, -a]*

Feyż Āndan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf ḫōd
K’oldı iki cihāna çü Settār-ı kird-gār *(K. 2/32). [cihāna, -a]*

ʿĀlem ḳamu ḫōş-ḥāl ü cihān cümle ṣafāda
Her kişiye maḳṣūdını baḫş eyledi dünyā *(K. 5/63). [cihān]*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/13). [cihān]*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(K. 7/57). [cihān]*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/66). [cihān]*

Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma beni cihān içre müttehem *(K. 7/80). [cihān]*

Meşhūr olalı işbu cihānda nübüvvetüñ
Uydı sözüñe Deylem ü Türk ü ʿArab ʿAcem *(K. 7/11). [cihānda, -da]*

Ger bir ḥaḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem *(K. 7/50). [cihānda, -da]*

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde dest-gīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam *(K. 7/52). [cihānda, -da]*

Ḫalḳ-ı zamāne ḥükmüñe olmış-durur muṭīʿ
İki cihānda ḥikmetüñ olmış-durur ḥakem *(K. 7/54). [cihānda, -da]*

Ḳoma cihānda cürm ile kim şerm-sār olam
Baña şefāʿatini enīs eyle dem-be-dem *(K. 7/81). [cihānda, -da]*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zamāne olmış idi küfre müttehem *(K. 7/7). [cihānı, -ı]*

Cümle cihānı ġarḳ ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem *(K. 7/61). [cihānı, -ı, -]*

Ḥükm idenler bu cihān mülkine şarḳ u ġarba dek
Ger Süleymān ger Sikender āhiri pişmāndur *(K. 8/75). [cihān]*

Dil-i āşüfte kāmildür yüzüñ şerḥi kitābında
Cihān ʿāciz-durur gerçi anuñ her faṣl [u] bābında *(Mua. 39/2). [cihān]*

Ḳāf-ı ferāġati idinüp āşiyāne dil
ʿAnḳā-miṣāl baḳmaz iken bu cihāne dil *(Mua. 53/2). [cihāne, -e]*

Bār-ı ġamdan dil rehā ḳal gel kerem ḳıl bir zamān
Tā cihān olduḳça aduñ ola meşhūr-ı cihān *(Mua. 66/2). [cihān]*

Beni söyletme kim cihānı yaḳar
Bende ġam çoḳdur iy perī-peyker *(Mua. 83/1). [cihānı, -ı]*

Lebüñ cāmını ṣun göñlüme sāḳī
Cihānda dāyimā tā ola bākī *(Mua. 91/2). [cihānda, -da]*

Tā cihān lafẓında lafẓ-ı nām-ı yār
Tā cihān olduḳça olsun pāy-dār *(Mua. 94/1). [cihān]*

Tā cihān lafẓında lafẓ-ı nām-ı yār
Tā cihān olduḳça olsun pāy-dār *(Mua. 94/2). [cihān]*

Bizden dil alup sen yine iy şāh-ı yeg-āne
Ḳılduñ bizi rüsvā n'idelüm cümle cihāne *(Mua. 120/2). [cihāne, -e]*

İy göñül gün yüzini cān meclisi miṣbāḥı ṭut
Laʿl-i nābını cihānuñ rāḥatü'l-ervāḥı ṭut *(Mua. 121/2). [cihānuñ, -uñ]*

Çıḳmaz çü bu resm ile cihānda ṣanemā dür
Bir ʿıḳd-i güherden *(Mua. 193/7). [cihānda, -da]*

Ḳamer yüzinden itse zülfini dūr
Gidüp ẓulmet cihān olurdı pür-nūr *(Mua. 265/2). [cihān]*

Çoḳdur egerçi ʿāṣıḳ-ı ṣādıḳ cihānda līk
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse görmedüm *(Mua. 302/1). [cihānda, -da]*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/2). [cihān]*

Vaṣluñ eger itmese ʿināyet
Fürḳatle oluram cihānda rüsvā *(Terc. 1/26). [cihānda, -da]*

Gerçi ki cihānda çoḳ-durur ḫūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh *(Terc. 1/85). [cihānda, -da]*

Nūr ile cihānı itdi zībā
Ḥüsnüñ güni ideli tecellā *(Terc. 1/17). [cihānı, -ı]*

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār *(Terc. 1/72). [cihānı, -ı]*

Naṣb olalı cihāna livāsı Muḥammedüñ
Eflāke irdi şerʿ[i] nidāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/1). [cihāna, -a]*

Deryā-durur ki cümle cihāna muḥīṭdür
Ṣıġmaz muḥīṭe baḥri kenārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/163). [cihāna, -a]*

Meʾvā-yı raḥm ü melceʾ-i raḥmet didükleri
İki cihānda oldı cenābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/140). [cihānda, -da]*

Cümle cihānda ṭutmaz idi böyle iştihār
Zeyn itmese ḫışāl[i] cinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/223). [cihānda, -da]*

Ṭutdı cihānı nūr-ı cebīni Muḥammedüñ
Zeyn itdi dīni rūy-ı zemīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/76). [cihānı, -ı, -]*

Bir ḳaṭre āb-ı raḥmet ile yur cihānı heb
Gelmez lisāna luṭfı ḥisābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/135). [cihānı, -ı]*

Başuma ḳarañuluḳ itdüñ cihān aydınluġın
Ḳāre yüzlü ḳāre bulıtlu per-i bārān felek *(Terk. 2/19). [cihān]*

Her ki ʿāḳildür cihāna ḳılmasun hīç iʿtibār
Furṣatı fevt itmesün ẕevḳ u ṣafā sürsün felek *(Terk. 2/59). [cihāna, -a]*

Bilsem cihān içinde ki n'itdüm saña felek
Düşmenlerümi güldürür olduñ baña felek *(Terk. 3/35). [cihān]*

N'itdüm cihānda saña eyā bī-vefā felek
Kim ben şikeste-dilden idersin devā dirīġ *(Terk. 3/51). [cihānda, -da]*

Dīvāne gibi idemezem bir nefes ḳarār
Şād olmasun cihānda ki ʿaḳlum ṭaġıtdı ġem *(Terk. 3/84). [cihānda, -da]*

cihān: *Dünya II insanlar.*

Cihān cinān-ı sarāy-ı serīrin ideli seyr
Görürse cennet-i Firdevsi eyleye iʿrāż *(G. 180/13). [cihān]*

cihān başa ṭar ol-: *Çok sıkılmak, büyük bir çaresizlik içinde kalmak.*

Saña aġyār yār oldı göñül bī-çār ü zār oldı
Cihān başuma ṭar oldı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/10). [cihān başuma ṭar oldı, -dı]*

cihān ü cān: *Dünya ve can II her şey.*

Ḫudā eylemesün senden beni dūr
Ki sensüz bu cihān ü cān gerekmez *(G. 145/10). [cihān ü cān]*

cihān uyur ise ḳan uyumaz: *Bir mazlumun kanı dökülürse kan döken ölmeden muhakkak cezasını görür.*

Girme ḳanuma iñen yoḳsa ṭutar dāmenüñi
Çü meṣeldür ki cihān uyur ise ḳan uyumaz *(G. 159/8). [cihān uyur ise ḳan uyumaz]*

cihet: *Taraf, yön.*

Dil göreli geçdi her ṣıfatdan
Bu rāyı begendi her cihetden *(Mua. 174/2). [cihetden, -den]*

cihet: *Sebep, vesile.*

Ḳanda bir ehl-i ṣafā var ise virürsin belā
Ol cihetdendür saña dirler melāl-efzūn felek *(Terk. 2/52). [cihetdendür, -den, -dür]*

cilā: *Parlaklık, bir şeyin üzerine parlaklık vermek için sürülen madde.*

Mey-i ṣāfīyi nūş eyle ṣafā-yı laʿl-i sāḳīden
Ki dil āyīnesi jengine bundan yig cilā olmaz *(G. 154/4). [cilā]*

Pas olmamaġ içün yüzi jeng-i cefā ile
Miṙāt-i cāna ol dem irişen cilā ḥaḳı *(K. 6/14). [cilā]*

Jeng olmış idi āyine-i Ḫaḳ-nümā velī
Ṣayḳal yitişdi luṭf[ı] cilāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/12). [cilāsı, -sı]*

Dil gözgüsini ḳaplar ise jeng-i maʿṣıyet
Dāyim cilāsıdur ṣalavātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/44). [cilāsıdur, -sı, -dur]*

cilā-yı çeşm-i cān: *Can gözünün cilası.*

Çün cilā-yı çeşm-i cāndur ḫāk-i pāyüñden şehā
Bād-ı ṣubḥa tūtiyā-yı çeşm-i cān ışmarlaram *(G. 247/5). [cilā-yı çeşm-i cāndur, -dur]*

cild-i zer-kār ol-: *Cildi altınla işlenmiş olmak.*

Cild-i zer-kār olmaġa gül defteri evrāḳına
Bāġda kīmuḫtına nārencī reng eyler turunc *(Müf. 13/1). [cild-i zer-kār olmaġa, -maġ, -a]*

cilve: *Naz, işve, eda.*

Ḫalḳ-ı ʿālem ḳamu ḥayrān ola bir cilvesine
Ḳılsa ṭāvūs bigi himmeti cevlān-ı kerem *(K. 1/23). [cilvesine, -si, -ne]*

cīm: *Cim harfi.*

Güldi didi ki lām-ı miyānını ismümüñ
Cīminden evvel oḳur iseñ dāll olur hemīn *(Mua. 107/4). [cīminden, -i, -n, -den]*

cīm: *Cim harfi II sevgilinin zülfü.*

Ḫalḳa-i zülfeynüñe ḫōş düşmiş ol ḫāl-i siyāh
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki cīm içün *(G. 300/12). [cīm]*

cīm: *Cim harfi II celal kelimesinin ilk harfi.*

Merġūl-i çīn-i perçem[i] cīm-i cemāldür
Ṣadr-ı celāle ṭurresi cīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/174). [cīmi, -i]*

cīm ol-: *Cim harfi olmak.*

Zülfeyni o māhuñ biri cīm oldı biri lām
Tā kim dönicek lām bula ṭālib olan nām *(Mua. 97/1). [cīm oldı, -dı]*

cīm-i cemāl: *Allah'ın cemal sıfatının cim harfi.*

Merġūl-i çīn-i perçem[i] cīm-i cemāldür
Ṣadr-ı celāle ṭurresi cīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/173). [cīm-i cemāldür, -dür]*

cīm-i maḳlūb ol-: *Ters çevrilmiş cim harfi gibi olmak II sevgilinin zülfü.*

Bend oldı ṣaçuñda ḳalb-i miskīn
Zülfüñ olalı çü cīm-i maḳlūb *(Terc. 1/40). [cīm-i maḳlūb olalı, -alı]*

cinān: *Cennetler.*

ʿĀlem ṣanasın oldı İrem Bāġına mānend
Ṣan saṭḥ-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/38). [cinān]*

Tā ʿāleme yüz nāz ile ʿīd itdi tecellā
Gül-zār-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/52). [cinān]*

Göñülden seyr ḳıl gel bu cinānı
Gözet sūsen şaḳāyıḳ żeymerānı *(Mes. 1/25). [cinānı, -ı]*

Cümle cihānda ṭutmaz idi böyle iştihār
Zeyn itmese ḫışāl[i] cinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/224). [cinānı, -ı]*

cinān-ı sarāy-ı serīr: *Cennet gibi sarayın tahtı.*

Cihān cinān-ı sarāy-ı serīrin ideli seyr
Görürse cennet-i Firdevsi eyleye iʿrāż *(G. 180/13). [cinān-ı sarāy-ı serīrin, -i, -n]*

cirm-i ḳamer: *Ay bedeni.*

Birinüñ ḳandīl-i rūyından alur nūr āftāb
Birinüñ tāb-ı ruḫından nūr umar cirm-i ḳamer *(G. 138/6). [cirm-i ḳamer]*

cism: *Beden, vücut.*

Sözüñ bu mürde cisme cān baġışlar
Lebüñ derd ehline dermān baġışlar *(G. 59/1). [cisme, -e]*

Nice çāk itmeyem ṣabrum ḳabāsın
Ki ḳoçan cismüñi şol pīrehendür *(G. 67/16). [cismüñi, -üñ, -i]*

Dil bu mürde cisme umar cān gelür
Her ḳaçan kim ol lebi mercān gelür *(G. 102/1). [cisme, -e]*

Sevdā-yı zülf-i yār ile ger cān virürse Cem
Cismi türābı ʿanber olur üstüḫᵛānı müşk *(G. 217/28). [cismi, -i]*

Çünki cānumdan yaratmış cismüñi cān-āferīn
Bir nefes dūr olma benden kim baña cānsın begüm *(G. 252/11). [cismüñi, -üñ, -i]*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş cism idüm ben cāna irdüm *(G. 256/2). [cism]*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n'ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿḳūb içün *(G. 301/3). [cismüñ, -üñ]*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/7). [cismüñ, -üñ]*

Sīmīn tenüñi göreli dil pīrehen ḳoçar
Çāk oldı dest-i ġayret ile cismi cāmesi *(G. 409/6). [cismi, -i]*

cism-i cem: *Cem'in bedeni.*

Cism-i Cem pīrehen içinde ġamuñdan ṣanemā
Ṣanasın tār-ı kefen içre yatur bir ölidür *(G. 111/13). [cism-i cem]*

cism-i mürde: *Ölü beden.*

Bi-ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ṣanasın cism-i mürde cāna irdi *(G. 392/2). [cism-i mürde]*

cism-i zer-endūd: *Altınla parlatılmış, yaldızlı beden.*

Delü göñlüme bu cism-i zer-endūd
Ḳabādur pīrehendür hem kefen de *(G. 360/15). [cism-i zer-endūd]*

cübbe: *Uzun ve geniş elbise.*

Demdür ki çāk idem yine bu ṣabr cübbesin
Yiri-durur ki yire çalam dāyimā külāh *(Terk. 3/57). [cübbesin, -si, -n, -]*

cübbe-i devlet: *Devlet cübbesi.*

Gey yaraşur saña bu cübbe-i devlet çü anuñ
Dāmeni luṭf u vefā oldı girībānı kerem *(K. 1/43). [cübbe-i devlet]*

cübbe-i şabr: *Sabır cübbesi.*

Gördüginçe cübbe-i ṣabrını çāk eyler Cemüñ
Şol ten-i sīmīnüñ iy dil-ber ki pīrāhendedür *(G. 120/9). [cübbe-i ṣabrını, -ı, -n, -ı]*

cūd: *Cömertlik.*

Ne kerāmetlü yaratmış seni ol Ḥayy Kerīm
Ki senüñ cūduña bulınmadı pāyān-ı kerem *(K. 1/54). [cūduña, -un, -a]*

cüdā düş-: *Ayrı düşmek, uzak kalmak.*

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 331/6). [cüdā düşmekde, -mek, -de]*

cüdā ol-: *Ayrı düşmek, uzak kalmak.*

Cüdā olalı yaşum Nīli Mışr-ı ḥüsnüñden
Zemīni eylemek ister ġarīḳ-i āb ola mı *(G. 401/9). [cüdā olalı, -alı]*

Didi maḳṣūrdur anuñ olıcaḳ vaḳt-i duʿā
Āḫir-i fātiḥadan olmaya bir laḥẓa cüdā *(Mua. 57/4). [cüdā olmaya, -ma, -y, -a]*

cüllāb: *Gül suyuyla hazırlanan, gül suyundan biraz daha farklı ve ilaç olarak kullanılan bir müstahzar.*

İçsün dehānı ābını ʿunnāb laʿli çün
Perverde-i fevākihi cüllāb ider leẕīẕ *(G. 49/12). [cüllāb]*

Leblerüñ dārü'ş-şifāsını açup Hindū beñüñ
Çaġırur iy teşne diller ḳanı cüllāb isteyen *(G. 307/6). [cüllāb]*

Lebüñ bir mīve-i pür-āba beñzer
Ki her bir ḳaṭresi cüllāba beñzer *(Mua. 62/2). [cüllāba, -a]*

cüllāb-ı laʿl: *Lal dudaklarının gül suyu.*

Birinüñ zīnet ruḫ-ı verdinden alur bāġ-ı ḥüsn
Birinüñ cüllāb-ı laʿlinden alur leẕẕet şeker *(G. 138/20). [cüllāb-ı laʿlinden, -i, -n, -den]*

Yüzüñi görenlere cüllāb-ı laʿlüñ ḳıl sebīl
Çünki cennet zāyirinüñ ābı olur selsebīl *(Mua. 184/1). [cüllāb-ı laʿlüñ, -üñ]*

cüllāb-ı ter: *Taze gül suyu.*

Aġzum ṣuyı aḳar göricek şekkerīn lebüñ
Ṣun bārī laʿlüñ aġzuma cüllāb-ı ter gibi *(G. 408/10). [cüllāb-ı ter]*

cümle: *Bütün, hep, tüm.*

Ḫaṭ-ı dil-dār yazupdur ki bile cümle cihān
Milket-i ḥüsn temāmet ki bu cānuñ olısar *(G. 54/7). [cümle]*

Oldı bahār cümle cihān oldı lāle-zār
Gül yüzlüler firāḳı ile oldı lāle zār *(G. 60/1). [cümle]*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gül-gün olupdur *(G. 62/6). [cümle]*

Dile devlet nişānı yāresidür
Ki cümle derdümüñ ol çāresidür *(G. 106/2). [cümle]*

Ḫāk-i pāyüñ vaṣfını yazduḳça sürsem yüzüme
Zer-feşān olurdı cümle defter ü dīvānumuz *(G. 157/8). [cümle]*

Secde itsem kūyına ṭaʿn itme zāhid kim anuñ
Yig-durur bir secdesi cümle namāzuñdan senüñ *(G. 216/6). [cümle]*

Būy-ı müşk ile ṭolar cümle cihān
Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı nesīm *(G. 258/3). [cümle]*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūy-bārından *(G. 285/6). [cümle]*

Keremüñ cümle giriftārı ḫalāṣ eyler iken
Ne revādur baña lāyıḳ göre zindānı kerem *(K. 1/113). [cümle]*

Cümle maḫlūḳ-ı zamāne żikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtiṯāl *(K. 3/7). [cümle]*

Cümle maḫlūḳ-ı zamāne żikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtiṯāl *(K. 3/8). [cümle]*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʾāl *(K. 3/17). [cümle]*

Cümle eşyā birlügüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varluḳ varluġuña ʿālem içre oldı dāl *(K. 3/21). [cümle]*

Cümle eşyā birlügüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varluḳ varluġuña ʿālem içre oldı dāl *(K. 3/22). [cümle]*

Cümle sendendür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celāl *(K. 3/25). [cümle]*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl *(K. 3/46). [cümle]*

Ṭoludur cümle āsmān ü zemīn
Niʿam-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/21). [cümle]*

ʿĀlem ḳamu ḫōş-ḥāl ü cihān cümle ṣafāda
Her kişiye maḳṣūdını baḫş eyledi dünyā *(K. 5/63). [cümle]*

Nālişler idüp her birisi dillü dilince
Bu maṭlaʿ-ı ġarrāyı ider cümlesi işġā *(K. 5/50). [cümlesi, -si]*

Vaḳt-i selefde cümle gelen enbiyā içün
Vaḳt-i ḫalefde mürşid-i Ḥaḳ Muṣṭafā ḥaḳı *(K. 6/19). [cümle]*

Cümle cihānı ġarḳ ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem *(K. 7/61). [cümle]*

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrürse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em *(K. 7/39). [cümle]*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/13). [cümle]*

Cümlesi zerrīn kemer altunlu dībā geydügi
Şuḳḳa altun başlarında ḳolları ʿuryāndur *(K. 8/39). [cümlesi, -si]*

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nem-nāk *(Kıt. 3/8). [cümle]*

Ġam-ı zülfüñ baña çün sermed oldı
Benüm-çün cümle el mātem-zed oldı *(Mua. 23/2). [cümle]*

Leşker çeküp ʿışḳuñ iy ḳamer-ruḫ
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġmā *(Terc. 1/24). [cümle]*

Heb andan oldı cümle bu evżāʿ-ı mümkināt *(Terk. 1/59). [cümle]*

Ḳalmışdı cümle küfr ẓalāmında ḍāllīn
Hādī irişdi nūr-ı żiyāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/7). [cümle]*

Cümle cihānda ṭutmaz idi böyle iştihār
Zeyn itmese ḫışāl[i] cinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/223). [cümle]*

Deryā-durur ki cümle cihāna muḥīṭdür
Ṣıġmaz muḥīṭe baḥri kenārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/163). [cümle]*

Cümle senāsın eylese vārı Muḥammedüñ
Ṭutdı cihānı nūr-ı cebīni Muḥammedüñ Zeyn itdi dīni rūy-ı zemīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/75). [cümle]*

Ki oldı naṣīb vaṣl-ı niṣābı Muḥammedüñ
Ḳaṭʿ-ı ḥicāb ḳıldı geçüp cümle perdeden *(Terk. 1/128). [cümle]*

Nesḫ itdi cümlesini kitābı Muḥammedüñ
Ve'ş-şems şemʿ-i nūr-ı ruḫından nişānedür *(Terk. 1/123). [cümlesini, -si, -n, -i]*

Naḫcīri ola cümlesinüñ şaydı māsivā
Ger pence açsa ḫamlesi şīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/199). [cümlesinüñ, -si, -nüñ]*

cümle: *Hepsi.*

Her ne cāna kim atar ġamzelerüñ tīr-i belā
Cümlesin rāst atar eylemeyüp hīç ḫaṭā *(G. 4/4). [cümlesin, -sin]*

Her dem kitāb-ı ḥüsni yazar kātib-i ezel
Tā cümleden kitāb-ı ruḫuñ intiḫāb ola *(G. 369/6). [cümleden, -den]*

Dil ġam-ābādında cevrüñ leşkeri ḳonalı āh
Cümlesi yaġmā diyü āvāz ider dellāller *(G. 119/12). [cümlesi, -si]*

cümle: *Herkes.*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse bañа *(G. 7/1). [cümle]*

cümle: *Bütün, hep, tamamen.*

N'ola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz ü şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur *(G. 69/6). [cümle]*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/14). [cümle]*

Her geh ki āftāb-ı cemālüñ ẓuhūr ider
Başdan başa cihān yüzini cümle nūr ider *(G. 134/2). [cümle]*

Çīn-i zülfüñden alalı bir bū
Cümle ḫūn oldı nāfe-i āhū *(G. 315/2). [cümle]*

İns ü cin cümle budur diye Süleymān-ı zamān
Her ḳaçan kim ḳurıla ḳarşuña dīvān-ı kerem *(K. 1/35). [cümle]*

Bizden dil alup sen yine iy şāh-ı yeg-āne
Ḳılduñ bizi rüsvā n'idelüm cümle cihāne *(Mua. 120/2). [cümle]*

cünbiş it-: *Hareket etmek.*

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider zūr-i rūzgār *(K. 2/27). [cünbiş ider, -er]*

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-ı ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-i şimāl *(K. 3/28). [cünbiş ider, -er]*

cünd-i nübüvvet: *"Peygamber ordusu, peygamberin askeri.".*

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem *(K. 7/32). [cünd-i nübüvvetüñ, -üñ]*

cürʿa: *Yudum; damla; şarap dibindeki tortu.*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun didüm ḳıldum ġalaṭ
Cürʿa dimek olmaz aña çün kim ol cāndan ṭamar *(G. 63/4). [cürʿa]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun Ceme
Cürʿa dāyim çün naṣīb-i ḫākdür *(G. 93/10). [cürʿa]*

Ne cām içildi ġam mey-ḫānesinde
Ki dil bir cürʿadan mest-i ezeldür *(G. 109/4). [cürʿadan, -dan]*

Leblerüñ cāmından içür luṭf idüp bir cürʿa kim
Mest olup ʿışḳuñ yolında cānı ḳurbān ideyin *(G. 290/5). [cürʿa]*

cürʿa-i cām-ı leb: *(Sevgilinin) dudak kadehinin tortusu.*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun didüm ḳıldum ġalaṭ
Cürʿa dimek olmaz aña çün kim ol cāndan ṭamar *(G. 63/3). [cürʿa-i cām-ı lebüñden, -üñ, -den]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun Ceme
Cürʿa dāyim çün naṣīb-i ḫākdür *(G. 93/9). [cürʿa-i cām-ı lebüñden, -üñ, -den]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden bula iḥyāyı ebed
Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ *(G. 219/13). [cürʿa-i cām-ı lebüñden, -üñ, -den]*

cürm: *Suç, günah, kabahat, kusur, hata.*

Cem būse istedügi lebüñden günāh ise
Maʿẕūr ṭut bu cürmin anuñ kim kimerdedür *(G. 64/10). [cürmin, -i, -n]*

Bir kerre germ olup dil uzatmış cemālüñe
Bu cürm içün zebānını şemʿüñ keser maḳaṣ *(G. 179/8). [cürm]*

Ḫaṭṭuñ miṣālini diyeli bildi cürmini
Yüz ḳāresi ile başına ṭoprak ḳoyar ḫaṭ *(G. 183/5). [cürmini, -i, -n, -i]*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/9). [cürmin, -i, -n]*

El şundı dehānına diyü zülf-i siyāhı
Yoḳ cürm ile aşılmaḳ o miskīne ne müşkil *(G. 242/4). [cürm]*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oġlansın begüm *(G. 252/16). [cürmüñi, -üñ, -i]*

Cürm isteme öldür Cemi hīç itme tevaḳḳuf
Yitmez mi seni cān ile sevdügi bahāne *(G. 357/9). [cürm]*

Ṣun baña cām-ı laʿlüñi dime ki cürmi var anuñ
Boynuma ṣal günāhını ben çekeyin ġarāmeti *(G. 378/5). [cürmi, -i]*

Yā Rab bilür günāhını çün raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār *(K. 2/62). [cürmin, -i, -n]*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl *(K. 3/46). [cürmine, -i, -n, -e]*

Ḳoma cihānda cürm ile kim şerm-sār olam
Baña şefāʿatini enīs eyle dem-be-dem *(K. 7/81). [cürm]*

Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma beni cihān içre müttehem *(K. 7/80). [cürm]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/78). [cürm]*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-i şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem *(K. 7/73). [cürm]*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/66). [cürm]*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(K. 7/64). [cürm]*

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrürse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em *(K. 7/39). [cürm]*

Geldi ḳapuña yüz süriyüp cürmini bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem *(K. 7/71). [cürmini, -i, -n, -i]*

cürm ü ḫaṭā: *Günah ve yanlış.*

Gerçi kim cürm ü ḫaṭādur işümüz n'oldı ʿaṭā
Gerçi kim iki elüm ḳanda velī ḳanı kerem *(K. 1/131). [cürm ü ḫaṭādur, -dur]*

cürm-i bī-ḥadd: *Sayısız günah.*

Cürm-i bī-ḥaddümde ʿafv-ı bī-kerān
Yaraşur olursa iy cān-ı cihān *(Mua. 105/1). [cürm-i bī-ḥaddümde, -üm, -de]*

cürm-i cihān: *Cihanın günahı.*

Ger luṭfı seḥābı döke bārān-ı teraḥḥum
Kim ḳaṭresidür cürm-i cihān ʿafvına evfā *(K. 5/190). [cürm-i cihān]*

Bir ḳaṭresinde cürm-i cihān ʿafv olur ḳamu
Gelmez ḳıyāsa luṭf-ı ʿaẕīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/183). [cürm-i cihān]*

cūş it-: *Coşmak, coşup taşmak, galeyana gelmek, birdenbire hızlı bir şekilde akmak.*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/10). [cūş ider, -er]*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū gūş ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūş ider *(G. 75/2). [cūş ider, -er]*

Şol ḳadar eşk sipāhın yaṣadum dīdede kim
Cūş iderse ṭuta dünyāyı sipāhum ṣanemā *(G. 9/6). [cūş iderse, -er, -se]*

Gözlerüm şol deñlü ḳan dökdi Fireng-istāna kim
Baḥr-i Maġrib cūşa gelmişdür ṭaşup çaġlar felek *(Terk. 2/42). [cūşa gelmişdür, -miş, -dür]*

cūşa getür-: *Coşturmak.*

Āhumla ṭaşdı eşk biḥārı ʿaceb midür
Cūşa getürdi bu yidi deryāyı bir nefes *(G. 165/14). [cūşa getürdi, -di]*

cüstücū ḳıl-: *Aramak araştırmak.*

Serv-ḳaddin iy göñül ger eyler iseñ ārzū
Sāye-i zülfeyni her dem cüstücū ḳıl kū-be-kū *(Mua. 31/2). [cüstücū ḳıl]*

cūy: *Akarsu, ırmak.*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden çihrem üzre gözlerüm
Cūy gibi ḳanlu yaşını revān eyler dirīġ *(G. 192/6). [cūy]*

İy gözlerüm gelüñ yaşum āb-ı revān ṭutuñ
Ol cūya ḳarşu ḳaddini serv-i revān ṭutuñ *(G. 220/2). [cūya, -a]*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy gibi
Baña vāḳiʿ olalı ol lāle-ʿiẕār ayrulıġı *(G. 390/3). [cūy]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/6). [cūya, -a]*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/1). [cūy]*

cūy-bār: *Irmak, nehir, akarsu.*

Nesrīn ü yāsemen semen açıldı her yaña
Dībā-yı sebz döşedi eṭrāfa cūy-bār *(G. 60/8). [cūy-bār]*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūy-bārından *(G. 285/6). [cūy-bārından, -ı, -n, -dan]*

Yaşum gözüm bıñarını ḫarāb-ı seyl-i eşk itdi
Daḫı el yumaz ol dil-ber gözümüñ cūy-bārından *(G. 286/8). [cūy-bārından, -ı, -n, -dan]*

cūy-i şaṭ: *Büyük nehir; Şattu'l-Arap olarak bilinen Dicle ve Fırat'ın birleşmesinden meydana gelen büyük nehir.*

ʿĀrıżuñ şevḳine aġlarsam göñülden yaraşur
Lāzımīdür kim aḳa Baġdād öñinde cūy-i Şaṭ *(G. 184/8). [cūy-i şaṭ]*

cūy-ı vaṭen: *Vatan ırmağı.*

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫōş-durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭen *(G. 295/4). [cūy-ı vaṭen]*

cūyī-bār ḳıl-: *Akarsu, nehir yapmak.*

Ḫayāl-i çihresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını cūy[ī]-bār ḳıldı *(G. 386/10). [cūy[ī]-bār ḳıldı, -dı]*

cūyī-bār ol-: *Akarsuya dönmek, akarsu hâlini almak.*

Ḳanda kim bir ḫar-mizāc aġyārı bulsa yār olur
Aġlamaḳdan gözlerüm her laḥẓa cūy[ī]-bār olur *(Mur. 2/10). [cūy[ī]-bār olur, -ur)*

çaġ: *Çağ, dönem II güç, hakimiyet.*

Yüri var ʿişve ṣatma geçdi çaġuñ
Dirildi üzümüñ bozıldı bāġuñ *(Müf. 23/1). [çaġuñ, -uñ]*

çaġır-: *Çağırmak, seslenmek.*

Sen sefer ʿazmin ḳılıcaḳ cān ü dil
Çaġırur kim āh şāhum gitme gel *(G. 231/4). [çaġırur, -u, -r]*

Leblerüñ dārü'ş-şifāsını açup Hindū beñüñ
Çaġırur iy teşne diller ḳanı cüllāb isteyen *(G. 307/6). [çaġırur, -ur]*

Bu ḥāleti fikr eyler iken hātif-i ḳudret
Çaġırdı ḳulaġuma ki iy vālih ü şeydā *(K. 5/130). [çaġırdı, -dı]*

Gördi ḥüsni güneşin zülf seḥābında meger
Ki göñül ẕevḳ u ṣafādan çaġırur cāna deger *(Mua. 38/2). [çaġırur, -ur]*

çaġır-: *Bağırmak, haykırmak.*

İrdügince tīr-i ġamzeñ sīne-i mecrūḥuma
Ḫaste göñlüm çaġırur ḳurbān olayın yayine *(G. 349/8). [çaġırur, -ur]*

Cem ḫāk olıcaḳ çaġıra her ʿaẓm-i remīmi
Ḳad ṣayyeranī ʿışḳuke fānī fe-vefānī *(G. 413/13). [çaġıra, -a]*

çaġla-: *Çağıldamak, taşıp dökülmek, coşmak.*

Gözlerüm şol deñlü ḳan dökdi Fireng-istāna kim
Baḥr-i Maġrib cūşa gelmişdür ṭaşup çaġlar felek *(Terk. 2/42). [çaġlar, -r]*

çāh-ı bījene: *Bîjen'in yedi yıl boyunca hapis kaldığı efsanevi kuyu.*

Mümkin olursa zenaḫ-dānı çehinden geç göñül
Niçe Rüstemler düşüpdür işbu çāh-ı Bījene *(G. 361/24). [çāh-ı bījene, -e]*

çāh-ı cefā: *Cefa çukuru.*

Gerçi kim çāh-ı cefādur zenaḫuñ çāhı velī
Dil-i dīvāne anı kendözine cāh bilür *(G. 97/7). [çāh-ı cefādur, -dur]*

çāh-ı ġabġab: *(Sevgilinin) çene çukuru kuyusu.*

Uṣanmaduñ mı çāh-ı ġabġabından
Anuñ-çün niçe kez zindāne girdüñ *(G. 225/3). [çāh-ı ġabġabından, -ı, -n, -dan]*

çāh-ı ẕeḳan: *Çene çukuru II zindan.*

Dōst miskīn dile raḥm eyledi beñzer ki yine
Uzadup zülfi ucın çāh-ı ẕeḳandan çıḳarur *(G. 82/4). [çāh-ı ẕeḳandan, -dan]*

çāh-ı zenaḫ-dān: *(Sevgilinin) çene çukuru II kuyu, zindan.*

Gözleri zülfi kemendi ile raḥm eylemeyüp
Bend idüp cān ü dili çāh-ı zenaḫ-dāne atar *(G. 92/8). [çāh-ı zenaḫ-dāne, -e]*

Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña bend oldı ruḫuñdan
Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña düşmezse ʿacebdür *(G. 128/3). [çāh-ı zenaḫ-dānuña, -uñ, -a]*

Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña bend oldı ruḫuñdan
Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña düşmezse ʿacebdür *(G. 128/4). [çāh-ı zenaḫ-dānuña, -uñ, -a]*

Diler çāh-ı zenaḫ-dānuñı göñlüm
ʿAceb dīvānedür zindānı ister *(G. 73/9). [çāh-ı zenaḫ-dānuñı, -uñ, -ı]*

çāk: *Yarık, yırtık, çatlak. çâk çâk parça parça.*

Ġamzeñ oḳından şu dil kim çākdür
Derd ü ġamdan tā ebed bī-bākdür *(G. 93/1). [çākdür, -dür]*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/23). [çāk]*

çāk eyle-: *Yırtmak, parçalamak.*

Yaḳamı dest-i ḥasret eyledi çāk
Ḫūbluk ḳaddüñe olalı ḳabā *(G. 5/7). [çāk eyledi, -di]*

Sür ḫancerüñi meşhedi ṭaşına Cemüñ kim
Çāk eylemege sīnesini kār-ger olsun *(G. 299/14). [çāk eylemege, -meg, -e]*

Cem olup bülbül-i şūrīde ruḫuñ güllerine
Ḳanda bir ġonce görürse yaḳasın çāk eyler *(G. 117/14). [çāk eyler, -r]*

Gördüginçe cübbe-i ṣabrını çāk eyler Cemüñ
Şol ten-i sīmīnüñ iy dil-ber ki pīrāhendedür *(G. 120/9). [çāk eyler, -r]*

Her ḳaçan ʿışḳuñ eli ṣabr ṭonın çāk eyler
Gözüm ābı ile hevāñ āteşini ḫāk eyler *(G. 117/1). [çāk eyler, -r]*

Çāk eyleyicek Kāh-keşān ger teh-i zerrīn
Ṣaġ ola mı ol yirde girībān-ı semāvā *(K. 5/29). [çāk eyleyicek, -y, -icek]*

çāk it-: *Yırtmak, parçalamak.*

Niçe bir dest-i cefā çāk ide ṣabrum yaḳasın
Gülsin iy sīmīn-beden gel dāmenüñ çek ḫārdan *(G. 276/11). [çāk ide, -e]*

Demdür ki çāk idem yine bu ṣabr cübbesin
Yiri-durur ki yire çalam dāyimā külāh *(Terk. 3/57). [çāk idem, -em]*

Ġonce ṣafādan yaḳasın çāk ider
Gül yüzüñüñ vaṣfını añsa nesīm *(G. 266/11). [çāk ider, -er]*

Şol āhuvāne gözleri şīr-āne baḳsa ger
Şīrüñ dütā olursa dili çāk ider ciger *(Mua. 78/2). [çāk ider, -er]*

İy Cem dem oldı çāk idesin ṣabr yaḳasın
Çün dāyimā o mūy-miyānı ḳoçar kemer *(G. 116/13). [çāk idesin, -e, -sin]*

Ḫancer-i hecrüñle çāk itdüñ Cemüñ bu göñlini
Vaḳtidür kim sūzen-i luṭfuñla şāhā ḳasasın *(G. 278/9). [çāk itdüñ, -dü, -ñ]*

Nice çāk itmeyem ṣabrum ḳabāsın
Ki ḳoçan cismüñi şol pīrehendür *(G. 67/15). [çāk itmeyem, -me, -y, -em]*

çāk ol-: *Yırtılmak, parçalanmak.*

Sīmīn tenüñi göreli dil pīrehen ḳoçar
Çāk oldı dest-i ġayret ile cismi cāmesi *(G. 409/6). [çāk oldı, -dı]*

Gül yüzi şevḳi yādı ile n'ola
Ġonce-veş çāk olursa sīne bugün *(G. 304/12). [çāk olursa, -ur, -sa]*

çāker ol-: *Kul köle olmak.*

N'ola çāker olsa ʿanber müşk ile zülfeynüñe
Kim ṣaçuñdan eyler anlar iftiḫār iy dōstum *(G. 255/5). [çāker olsa, -sa]*

çal-: *Çalgı çalmak.*

Çalınur çeng ü def ü ḳānūn u muġannī erġanūn
Ney ġırīvinden ḳarġa ser-be-ser efġāndur *(K. 8/33). [çalınur, -ın, -ur]*

çal-: *Atmak, vurmak.*

Çal ṣafā ṭopını meydān-ı mürüvvetde şehā
Çünki Ḥaḳ ṣundı senüñ destüñe çevgān-ı kerem *(K. 1/37). [çal]*

çāre: *İlaç, deva, tedbir; engelleri aşmak için tutulması gereken yol, kurtuluş yolu.*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/9). [çāre]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/13). [çāre]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/5). [çāre]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/13). [çāre]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/14). [çāredür, -dür]*

Dile devlet nişānı yāresidür
Ki cümle derdümüñ ol çāresidür *(G. 106/2). [çāresidür, -si, -dür]*

ʿUşşāḳa ṣabr u yā sefer olur devā velī
Ṣanma ki baña çāre ola ṣabr u yā sefer *(G. 123/6). [çāre]*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/1). [çāre]*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/2). [çāreñi, -ñ, -i]*

ʿIşḳa ṣabr u yā seferdür çünki ṣabra çāre yoḳ
Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek *(G. 218/15). [çāre]*

Deheni şehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/10). [çāre]*

Devā-yı tāze kühen dāġa çāredür dirler
Ki zaḫm-i tīrüñ urur dāġ-ı sīneme merhem *(G. 261/7). [çāredür, -dür]*

Sāḳiyā devr-i Süleymāndur el ur cām-ı Ceme
Bize mey ṣun içelüm çāre budur defʿ-i ġeme *(G. 365/2). [çāre]*

Çāre gerçi istedüm laʿlīn lebüñden derdüme
ʿĀḳıbet nā-çār ḳaldum yoḳ bu derdüñ çāresi *(G. 380/3). [çāre]*

Çāre gerçi istedüm laʿlīn lebüñden derdüme
ʿĀḳıbet nā-çār ḳaldum yoḳ bu derdüñ çāresi *(G. 380/4). [çāresi, -si]*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāṣıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/2). [çāresi, -si]*

Sīne-i mecrūḥuma ġamzeñ urur çün yāreyi
İy ṣanem çoḳ görme ben bī-çāreye sen çāreyi *(G. 420/2). [çāreyi, -y, -i]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/2). [çāre]*

Ben çāresüze raḥm idüben çāre sen eyle
Bu varṭa-i pür-bīme ki yoḳ çāresi aṣlā *(K. 5/202). [çāresi, -si]*

Çarḫ-ı devlet ser-nigūn oldı dirīġā çāre ne
Aḫter-i ʿizzet zebūn oldı dirīġā çāre ne *(Müf. 8/2). [çāre]*

Çarḫ-ı devlet ser-nigūn oldı dirīġā çāre ne
Aḫter-i ʿizzet zebūn oldı dirīġā çāre ne *(Müf. 8/1). [çāre]*

Yoḳdur felek belāsına çün çāre vaḳtidür
Ḥaḳ ḫażretine ʿarż idesin sen bu ḥāceti *(Terk. 3/105). [çāre]*

çāre bul-: *Deva bulmak, tedavi etmek; çözüm yolu bulmak.*

Belāya mübtelā olduḳ Rodosun ḥīlesin añma
Bu derde çāre bulmaz ʿĪsevīden biñ ṭabīb ancaḳ *(K. 9/16). [çāre bulmaz, -maz]*

çāre eyle-: *Çare bulmak, derman olmak.*

Ben çāresüze raḥm idüben çāre sen eyle
Bu varṭa-i pür-bīme ki yoḳ çāresi aṣlā *(K. 5/201). [çāre eyle]*

çāre görin-: *Çare olmak, çare bulunmak.*

Bu derde müdāvā ṭaleb eylerseñ eger sen
Bir dürlü daḫı çāre görinmez meger illā *(K. 5/134). [çāre görinmez, -mez]*

çāre ol-: *Çare, derman, deva olmak.*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/1). [çāre olmadı, -ma, -dı]*

çāresüz: *İstediğine erişmek hususunda elinde bir çaresi olmayan, elinden bir şey gelmeyen, aciz, zavallı, biçare.*

Ben çāresüze raḥm idüben çāre sen eyle
Bu varṭa-i pür-bīme ki yoḳ çāresi aṣlā *(K. 5/201). [çāresüze, -e]*

çarḫ: *Gök, gökyüzü.*

Gördi yüzüñi senüñ māh-ı münevver çarḫda
Ġayretinden lāle gibi yüreginde oldı dāġ *(G. 191/3). [çarḫda, -da]*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazġan felek *(Terk. 2/12). [çarḫdur, -dur]*

çarḫ: *Felek, Orta Çağ İslam kozmolojisinde yıldızları taşıdığına ve hareket ettirdiğine inanılan şeffaf gök küre; gezegenlerin yörüngesi.*

Rehā ḳılsam kemend-i āhdan tīr
Ḳılur çarḫuñ ṭoḳuz ḳalḳanını bir *(G. 124/2). [çarḫuñ, -uñ]*

Bulur ḳarār emri ile bī-ḳarār çarḫ
Bünyād-ı dü-cihān-durur öyle pāyidār *(K. 2/17). [çarḫ]*

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider zūr-i rūzgār *(K. 2/27). [çarḫ]*

Ḳudretüñden oldı Keyvān çarḫ üzre pās-bān
Ḥikmetüñden oldı Mirrīḫ āsmāna kūtvāl *(K. 3/35). [çarḫ]*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercīse ḳılup eyledüñ nīgū ḫıṣāl *(K. 3/37). [çarḫ]*

Cemʿiyyet-i aḥbābı perākende ḳılup çarḫ
Ṭaġıldı Yediger gibi bu naẓm-ı Süreyyā *(K. 5/81). [çarḫ]*

Bu nāliş-i dil-sūzuma raḥm eyler idi çarḫ
Öldürmege ger göz göre ḳaṣd itmese ʿamdā *(K. 5/111). [çarḫ]*

çarḫ u ʿarş u kürsī: *Felek, göğün zirvesi ve Allah'ın gökleri ve yeri kuşatan kürsüsü.*

Yücedür Çarḫ u ʿArş u Kürsīden
Ṭārem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/27). [çarḫ u ʿarş u kürsīden, -den]*

çarḫ-ı ʿanīd: *İnatçı felek.*

Getürimez senüñ bigi bir māh
Niçe kim devr ide bu çarḫ-ı ʿanīd *(G. 44/10). [çarḫ-ı ʿanīd]*

çarḫ-ı aṭlas: *Atlas feleği.*

Çarḫ-ı aṭlas kūşe-i eyvānuñı görse ḫacil
Meh yüz urmaġa der-i der-gāhuña muḥtācdur *(G. 191/1). [çarḫ-ı aṭlas]*

çarḫ-ı bed-endīş: *Kötü düşünceli felek.*

Küffāra esīr itdi beni çarḫ-ı bed-endīş
Ol dem ḳanı kim mesken idi Kaʿbe-i ʿulyā *(K. 5/115). [çarḫ-ı bed-endīş]*

çarḫ-ı bed-endīş: *Kötü düşünceli felek.*

Kimini emīr ider kimini [de] esīr-i bend
Budur hemīşe çarḫ-ı bed-endīşüñ ʿādeti *(Terk. 3/100). [çarḫ-ı bed-endīşüñ, -üñ]*

çarḫ-ı devlet: *Devlet çarkı, devlet idaresi.*

Çarḫ-ı devlet ser-nigūn oldı dirīġā çāre ne
Aḫter-i ʿizzet zebūn oldı dirīġā çāre ne *(Müf. 8/1). [çarḫ-ı devlet]*

çarḫ-ı devlet: *Saltanat, hükümdarlık göğü, âlemi.*

Çarḫ-ı devletde eylemege ṭulūʿ
Mihr-i ḥüsne yüzüñ-durur maṭlaʿ *(G. 188/7). [çarḫ-ı devletde, -de]*

çarḫ-ı felek: *Felek çarkı.*

Ṭoprakça serā-perde-i ḳadrüñde görinmez
Biñ yıl döşese çarḫ-ı felek naṭʿ-ı muṭallā *(K. 5/152). [çarḫ-ı felek, -se]*

çarḫ-ı kej-revi: *Eğri gidişli felek.*

Bozıla çenberi yıḳıla çarḫ-ı kej-revi
Görem ki aşaġa geçe başdan başa felek *(Terk. 3/15). [çarḫ-ı kej-revi, -i]*

çarḫ-ı muʿallaḳ: *(Gökyüzünde) Asılı olan felek.*

Görinen çarḫ-ı muʿallaḳ dūd-ı āhumdur benüm
Hem firāz-ı ʿarş-ı aʿẓam bār-gāhumdur benüm *(G. 248/1). [çarḫ-ı muʿallaḳ]*

çarḫ-ı muṭabbaḳ: *Tabakalar hâlinde dokuz kat gökyüzü.*

Bir pāye-durur rifʿatüñe çarḫ-ı muṭabbaḳ
Kim ḥalḳa-durur işigüñe ʿurve-i vüsḳā *(K. 5/147). [çarḫ-ı muṭabbaḳ, -ı]*

çarḫ-ı nigūn-sār: *Tersine dönmüş, baş aşağı olmuş felek.*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/79). [çarḫ-ı nigūn-sār]*

çār-sū-yı niʿam: *Lütuf, ihsan çarşısı.*

Müşterīyem dil ü cāndan ki ola bāzār-ı ṣafā
Çār-sū-yı niʿamuñ açalı dükkān-ı kerem *(K. 1/110). [çār-sū-yı niʿamuñ, -uñ]*

çeh: *Kuyu.*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn olalı iy Yūsuf-cemāl
Ben zenaḫ-dānuñ çehin göñlüme zindān eyledüm *(G. 272/10). [çehin, -i, -n]*

Mıṣr-ı ḥüsnüñde esīr olmaz idi dil Yūsufı
Ger zenaḫ-dānuñ çehi mānend-i zindān olmasa *(G. 350/8). [çehi, -i]*

Mümkin olursa zenaḫ-dānı çehinden geç göñül
Niçe Rüstemler düşüpdür işbu çāh-ı Bījene *(G. 361/23). [çehinden, -i, -n, -den]*

Ṣal zenaḫ-dānuñ çehine göñlümi iy şāh-ı ḥüsn
Ki olmaya dīvāneye ḥıfẓ itmege zindān gibi *(G. 379/11). [çehine, -i, -n, -e]*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn iken şehā lāyıḳ degül
Mesken ola Yūsuf-ı cāna zenaḫ-dānuñ çehi *(G. 410/8). [çehi, -i]*

çek-: *(Bir şeyi bulunduğu yerden) Kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak.*

Ḳaşlaruñ yayı gibi egriyi yanına çeküp
Ġamzesi oḳı gibi ṭoġrıyı yābāne atar *(G. 92/3). [çeküp, -üp]*

Ḫāk-i der-gāhuñı Cem cāndan ḳılur dāyim ṭaleb
Beñzer ol miskīni ol araya ṭopraġı çeker *(G. 98/14). [çeker, -er]*

Ḳoma kim zülf-i siyāhuñı çeke ḫāl-i ruḫuñ
Çünki ʿAbbāsī ʿalemdür anı kāfer mi çeker *(G. 112/5). [çeke, -e]*

Çekdi ḳabaġın yanına gör sūsen-i āzād
Aldı eline cām-ı ṣafā lāle-i ḥamrā *(K. 5/57). [çekdi, -di]*

çek-: *Katlanmak, dayanmak, tahammül etmek.*

Laʿlin isterseñ ġam-i zülfeyni çek
Kim ḳarañuda olur āb-ı ḥayāt *(G. 23/3). [çek]*

Cān çeker derd ü cefāñı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr *(G. 65/11). [çeker, -er]*

Cem neler çekdügini derd ü firāḳuñla müdām
N'idelüm bilmez iseñ iy ṣanem Allāh bilür *(G. 97/9). [çekdügini, -düg, -i, -n, -i]*

Zülfüñüñ bend-i kemendine giriftār ideli
Her gice derd ü ġamuñdan Cemi görseñ ne çeker *(G. 114/16). [çeker, -er]*

Ṣuʿā-ʿı şemʿ-i ruḫuñ nārına yanar ḳandīl
Ṣabāḥ olınca göreydüñ neler çeker ḳandīl *(G. 244/2). [çeker, -er]*

Ġarīb gönlümi zülfüñde ḥālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/4). [çeker, -er]*

Ṣun baña cām-ı laʿlüñi dime ki cürmi var anuñ
Boynuma ṣal günāhını ben çekeyin ġarāmeti *(G. 378/6). [çekeyin, -eyin]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/5). [çekdügüm, -düg, -üm]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/13). [çekdi, -di]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/7). [çekdügüm, -düg, -üm]*

Dil-ber ġamında miḥnet ü derd ü belā ile
Vaḳt-i ṣafāda çekdügi ʿāṣıḳ ʿanā ḥaḳı *(K. 6/30). [çekdügi, -düg, -i]*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāṣıḳ cefā içün
Derd ü belā-yı ʿışḳa olan mübtelā ḥaḳı *(K. 6/27). [çekdügi, -düg, -i]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/40). [çektügüm, -tüg, -üm]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/40). [çekmedi, -me, -di]*

çek-: *Uzaklaştırmak, ayırmak.*

Niçe bir dest-i cefā çāk ide ṣabrum yaḳasın
Gülsin iy sīmīn-beden gel dāmenüñ çek ḫārdan *(G. 276/12). [çek]*

çek-: *(Sürme, rastlık ... kelimeleriyle) sürmek.*

İrdükçe işigine anuñ luṭf it iy ṣabā
Ḳanlu gözüme çekmek içün ḫāk-i der getür *(G. 57/4). [çekmek, -mek]*

Aġlamaḳdan gözi ḳan ṭoldı Cemüñ ṣıḥḥat içün
Sürmedür çek gözine ḫāk-i reh-i pāyuñı gel *(G. 245/10). [çek]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/2). [çekem, -e, -m]*

Getürdükçe ṣabā yili ġubārını diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 286/2). [çekem, -e, -m]*

Ḳalmadı āre yirde ḥicābı Muḥammedüñ Ḥavrā gözine kuḥl-i mücevher gibi çeker
Girse eline bābı türābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/129). [çeker, -er]*

çek-: *Bir şeyi istemek, istek duymak, arzulamak, canı çekmek.*

Cem zülfüñe ṭolaşalı ṭūl-i emel çeker
Beñzer cihānı kendözine cāvidān ṣanur *(G. 95/13). [çeker, -er]*

çek-: *Tartmak, ağırlığını ölçmek.*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/14). [çeker, -er]*

çek-: *Çekmek, bir yerden başka bir yere taşımak.*

Cem yaraşur o servi kinārına çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/15). [çekse, -se]*

Zenaḫuñ ḫāline ḫaṭṭuñ ṭolaşaldan ṣanuram
Mūrdur tūşe içün meskenine dāne çeker *(G. 131/4). [çeker, -er]*

çek-: *Örtmek, kapatmak.*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/1). [çekseñ, -se, -ñ]*

çek-: *Yudumlamak, içmek.*

Firāḳ u ḥasretüñden iy dil-ārām
Çeker cān ü göñül zehr-i helāhil *(G. 233/8). [çeker, -er]*

çek-: *Yazmak, kayıt düşmek.*

Müşk ile zülfüñ çeker her ṣafḥada bir ḳayd-ı ṣaḥḥ
Devr-i çeşmüñde olaldan nüsḫa-i ḫaṭṭuñ saḳīm *(G. 262/5). [çeker, -er]*

çek-: *(Üzerinde bulunan bıçak, kılıç, hançer gibi silahları) Kullanmak üzere çıkarıp eline almak, kullanmaya davranmak.*

Bī-günehdür dime çek tīr-i cefā öldürigör
Sevmeden ġayrı seni varsa günāhum ṣanemā *(G. 9/11). [çek]*

Baş ḳoşup zülfüñe ġamzeñ ṣanemā ser mi çeker
Göz göre ṣaḫn-ı Ḥaremde baña ḫancer mi çeker *(G. 112/2). [çeker, -er]*

Yire dökmege Cem ḳanını iy dōst
Çeker ġamzeñ hemīşe seyf-i ḳāṭiʿ *(G. 187/14). [çeker, -er]*

Gözlerüñ ḳaṣduma ḫancer çekmesün āşūb içün
Ġālib olanlar ḳaçan ḫancer çeker maġlūb içün *(G. 301/2). [çeker, -er]*

Gözlerüñ ḳaṣduma ḫancer çekmesün āşūb içün
Ġālib olanlar ḳaçan ḥancer çeker maġlūb içün *(G. 301/1). [çekmesün, -me, -sün]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/1). [çeker, -er]*

çek-: *(Bir şey bir kimseyi) kuvvetle etkisi altına alıp kendine karşı arzu ve ilgi uyandırmak, alakasını üzerinde toplamak, cezbetmek.*

Ṣaçı yüz zāhid-i ḫuşki çeker seccādeden ser-mest
Irar biñ ʿābidi çeşmi ṣalāḥ u zühd ü taḳvādan *(G. 305/5). [çeker, -er]*

çek-: *Çıkarmak.*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/10). [çekmese, -me, -se]*

çek-: *Çekip çıkarmak.*

Penbe-i gūşuñı çekdüñse işid cān sözini
ʿĀrı ḳo dārı ḳabūl eyle ki Ḥallāc olasın *(G. 303/3). [çekdüñse, -dü, -ñ, -se]*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫemini *(G. 385/6). [çekmege, -meg, -e]*

çek-: *(Bayrak, sancak vb.) Asmak.*

Ḳoma kim zülf-i siyāhuñı çeke ḫāl-i ruḫuñ
Çünki ʿAbbāsī ʿalemdür anı kāfer mi çeker *(G. 112/6). [çeker, -er]*

çek-: *(Asker, ordu, kuvvet gibi kelimelerle) Göndermek, sevk etmek.*

ʿĀrıżuñ üzre göricek ḥüsn ü luṭf ile direm
Rūma çekmişdür Ḥabeşden yine leşkerler ḫaṭuñ *(G. 215/6). [çekmişdür, -miş, -dür]*

Zengī leşkerler çeküp ʿazm eyler İslām üstine
Zülfinüñ her bir ḳılı sulṭān-ı Hindū-stāndur *(K. 8/49). [çeküp, -üp]*

Leşker çeküp ʿışḳuñ iy ḳamer-ruḫ
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġmā *(Terc. 1/23). [çeküp, -üp]*

çek-: *Koymak, bırakmak.*

Keffesi ʿanber terāzūya çeküp cān Yūsufın
Ṣanasın misk ile ṭartar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/17). [çeküp, -üp]*

Bulur aduñı ṣormadın kemerde
Çeken ḥüsnüñi mīzān-ı naẓerde *(Mua. 125/2). [çeken, -en]*

çek-: *Taşımak, tutmak.*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/10). [çeker, -er]*

çek-: *(Yayı) çekmek, germek.*

Sen ḳaşuñ yayını çekmekde ḳuṣūr eylemedüñ
Tīrüñ eglenmedügi sīnede peykāndan imiş *(G. 171/5). [çekmekde, -de]*

Dilerdi kim çeke kendüye vuṣlatuñ yayın
Yabāna atdı Cemi oḳ gibi kemān-ı firāḳ *(G. 207/13). [çeke, -e]*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m'idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/11). [çeker, -er]*

Ḳılmaḳ dilemez çünki belā tīrine umaç
Ḳaṣduma benüm ḳavs-i felek yane çeker yā *(K. 5/102). [çeker, -er]*

Kemān-ebrūñı çekdükçe nigārā
Görinmez kūṣesinden kūṣesi hīç *(Mua. 291/1). [çekdükçe, -dükçe]*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḥā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/1). [çekmekde, -mekte]*

çekdür-: *Yaşatmak, maruz bırakmak.*

Niḳābuñ keşf idüp göster yüzüñi
İñen çekdürme baña intiẓārı *(G. 377/6). [çekdürme, -me]*

çelīpā bigi ol-: *Haç gibi olmak.*

Şu müşkīn kākülüñ miskīn Ceme zünnār olmışdur
Çelīpā bigi olaldan şu zülfeyn-i dü-tāh egri *(G. 403/10). [çelīpā bigi olaldan, -aldan]*

çemen: *Çayır, yeşillik yer, çimenlik.*

Ṭūbā boyuñı göreliden serv çemende
Şermende olup ṭoġrısı didi ki zihī ḳad *(G. 42/15). [çemende, -de]*

Cennet-i kūyuñ içinde ṣalınıcaḳ ṣanemā
Luṭfı Ṭūbā ḳadüñüñ servi çemenden çıḳarur *(G. 82/6). [çemenden, -den]*

Her seḥer serv-i sehī ditrer çemende Sidre-vār
ʿArż-ı bālā eyledi ol ḳāmet-i bālā meger *(G. 137/17). [çemende, -de]*

Görelden Sidre ḳaddüñi çemende Ṭūbī-i cennet
Didi kim ḳadd-i bālāda bu resme müntehā olmaz *(G. 154/7). [çemende, -de]*

Boyuñı çemende göricek ditreye ʿarʿar
Vaṣfın dişüñüñ işidicek āb ola lüʾlū *(G. 314/11). [çemende, -de, -]*

Çemendür ṣanki ṣu altında bitmiş
Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı dil-ber çeşm-i terde *(G. 343/5). [çemendür, -dür]*

Ḳadüñ mānendi serv olmaz çemende
Bu söze serv ḳāyildür çemen de *(G. 360/2). [çemen]*

Ḳadüñ mānendi serv olmaz çemende
Bu söze serv ḳāyildür çemen de *(G. 360/1). [çemende, -de, -]*

Erġuvān ḳaddüñsüz olursa çemen
Ravża-i Rıżvān olursa istemen *(Mua. 55/1). [çemen]*

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿer *(Terc. 1/12). [çemende, -de, -]*

Gül-zār-ı cāna arż ide cennet çemenlerin
Dīn sebzesinde luṭf[ı] giyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/245). [çemenlerin, -ler, -i, -n]*

Cennet çemenlerinde ṣafā güllerin açar
Cān bülbüline vaṣf[ı] ṣafīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/197). [çemenlerinde, -ler, -i, -n, -de]*

çemen-i luṭf: *Lütuf çimenliği.*

Çemen-i luṭfuñı pür eyledi āvāze-i cūd
Mesken idelden anı mürġ-ı ḫōş-elḥān-ı kerem *(K. 1/57). [çemen-i luṭfuñı, -uñ, -ı]*

çenār: *Çınar ağacı.*

Luṭfuñ tevaḳḳuʿ eyleyüben raḥmetüñ diler
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār *(K. 2/58). [çenār]*

çenber: *Çember.*

Nice dil nālān ü giryān olmasun derd ile kim
Mihr-i ruḫ-sāruña baġlar ʿanberīn çenber ḫaṭuñ *(G. 215/12). [çenber]*

Bozıla çenberi yıḳıla çarḫ-ı kej-revi
Görem ki aşaġa geçe başdan başa felek *(Terk. 3/15). [çenberi, -i]*

çend: *Ne kadar.*

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam
Ġam ṣoñı ṣādluḳdur iy dil ṭarılma epsem *(G. 274/1). [çend]*

çeng eyle-: *Çeng hâline getirmek, çeng gibi iki büklüm etmek.*

Ġam ḳaddümi çeng eyledi raḥm it ṣanemā gel
Bu naġmelü āvāzeye sāz itme iñende *(G. 354/7). [çeng eyledi, -di]*

çeng it-: *Çenge (Bir çeşit telli müzik aleti) çevirmek, çeng gibi yapmak.*

Cemüñ ġamuñ ṣanemā ḳāmetini çeng ideli
Semāʿ-ı nāleye eyler gözi yaşın raḳḳāṣ *(G. 177/13). [çeng ideli, -eli]*

çeng ü def: *Çenk (harba benzeyen bir çeşit telli çalgı) ve def.*

Muṭribā germ eylegil sāzuñı kim
Bāde ḫōşdur bile olsa çeng ü def *(G. 197/6). [çeng ü def]*

çeng ü def ü ḳānūn u muġannī: *Çenk, def, kanun ve hanende.*

Çalınur çeng ü def ü ḳānūn u muġannī erġanūn
Ney ġırīvinden ḳarġa ser-be-ser efġāndur *(K. 8/33). [çeng ü def ü ḳānūn u muġannī]*

çengāl: *Çengel.*

Kākülüñ devrinde ber-dār itmege dil düzdini
İy kemān-ebrū ser-i zülfüñ aṣar çengāller *(G. 119/8). [çengāller, -ler]*

çengāl: *Darağacındaki boyna geçirilen ip, boyun bağı.*

Düzd-i dil aşılmaġa iy zülf-i pür-çīn dem-be-dem
Çīn ü Māçīnde düzilmiş ʿanberīn çengālsin *(G. 298/8). [çengālsin, -sin]*

çeng-miṣāl ḳıl-: *Çeng (bir çeşit telli çalgı) gibi yapmak.*

Meclis-i ġamda ḳılup ḳāmetümi çeng-miṣāl
Ney gibi işümi her laḥẓa fiġān eyleyeli *(G. 372/3). [çeng-miṣāl ḳılup, -up]*

çeng-sāz eyle-: *Çalgıcı yapmak.*

Eyledüñ Nāhīdi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu Māhı def-zen eyledüñ her māh ü sāl *(K. 3/39). [çeng-sāz eyledüñ, -dü, -ñ]*

çerāġ: *Kandil, mum.*

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa
Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur *(G. 129/4). [çerāġ]*

Ḥüsnüñ çerāġ uyarduġı meclisde iy ṣanem
Şemʿ-i felek olursa n'ola şemʿ-dān-ı şemʿ *(G. 190/5). [çerāġ]*

Gerçi kim ṭāḳ-ı felekde mihr ü meh yaḳar çerāġ
Şemʿ-i envār-ı cemālüñden yaḳar anlar çerāġ *(G. 194/1). [çerāġ]*

Gerçi kim ṭāḳ-ı felekde mihr ü meh yaḳar çerāġ
Şemʿ-i envār-ı cemālüñden yaḳar anlar çerāġ *(G. 194/2). [çerāġ]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñ sūresin ḥıfẓ itmege
Ṣubḥa dek nūr āyetin her gice ezberler çerāġ *(G. 194/4). [çerāġ]*

Mihr-i ḥüsnüñ görmeyince gitmesün dilden ruḫuñ
Kim ḥarīm-i Kaʿbede tā ṣubḥa dek yanar çerāġ *(G. 194/6). [çerāġ]*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N'ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/8). [çerāġ]*

Āyet-i īmān görüpdür sūre-i ḥüsnüñde kim
Şimdi barmaḳ ḳaldurup īmānı ʿarż eyler çerāġ *(G. 194/10). [çerāġ]*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/12). [çerāġ]*

Cān-ı Cem pervāne olaldan cemālüñ şemʿine
Acıduġından oda yanup aña aġlar çerāġ *(G. 194/14). [çerāġ]*

Meclis-i ḥüsnüñ görelden şol ḳadar germ oldı kim
Sīnesi üzre ciger yaġın kesüp yaḳar çerāġ *(G. 194/16). [çerāġ]*

Cān riştesini şemʿ-i ruḫuñ nārı ile yaḳ
Uyar çerāġumı ki çerāġuñ uyara Ḥaḳ *(G. 206/2). [çerāġumı, -um, -ı]*

Yüzüñ şemʿini cān-ı Cem görelden
Düşer pervāne bigi ol çerāġa *(G. 318/18). [çerāġa, -a]*

Mihr-i ruḫ-sārı yaḳup ḫalvet-i sīnemde çerāġ
Ṭolaşur ḫāl ḫayāli anı pervāne bigi *(G. 417/5). [çerāġ]*

çerāġ ol-: *Kandil olmak.*

Diler hemīşe per yaḳa pervāne-vār dil
Ḥüsnüñ ḳaçan ki meclise cānā çerāġ ola *(G. 367/12). [çerāġ ola, -a]*

çerāġ-ı ḥüsn-i ḫayāl: *Güzellik mumunun hayali.*

İy Cem çerāġ-ı ḥüsn-i ḫayāline ol mehüñ
Dil ḫānesinde ṣanki açıldı dükān-ı şemʿ *(G. 190/41). [çerāġ-ı ḥüsn-i ḫayāline, -i, -n, -e]*

çerāġ-ı ḥüsn: *Güzellik kandili.*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/3). [çerāġ-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

çerāġ-ı pertev-i ḥüsn: *Güzellik ışığının mumu.*

Firāḳı gicesi içre yol azmamaġa göñül
Çerāġ-ı pertev-i ḥüsni delīl-i rāh yiter *(G. 91/6). [çerāġ-ı pertev-i ḥüsni, -i]*

çerāġuñ Ḥaḳ uyara: *Mumunu Allah yaksın II yüz güldürmek, mutlu etmek, bahtı açık olmak.*

Cān riştesini şemʿ-i ruḫuñ nārı ile yaḳ
Uyar çerāġumı ki çerāġuñ uyara Ḥaḳ *(G. 206/2). [çerāġuñ ḥaḳ uyara, -a]*

çeşm: *Göz.*

Başından aḳçe yaġdı dīdemüñ kūy-i maḥabbetde
Görüp ol ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki çeşmüm didi kim yaġmā *(G. 10/14). [çeşmüm, -üm]*

Nigārā çeşmüñ eyler cānı yaġmā
Ḳılur ben bendeyi ʿālemde rüsvā *(G. 11/1). [çeşmüñ, -üñ]*

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dil-berā
Ayaġuña ṣaçmaġa dürr-i ḫōş-āb *(G. 14/7). [çeşmüm, -(ü)m]*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/13). [çeşmüñ, -üñ]*

Ḫāk-i rehüñi dirīġ ḳılma
Cān çeşmine tūtiyādur iy dōst *(G. 26/18). [çeşmine, -i, -n, -e]*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/3). [çeşmüme, -üm, -e]*

Hey ne tīr-endāz olur mest-āne çeşmüñ āh kim
Baġruma tīr urduġınca ḳan peykāndan ṭamar *(G. 63/9). [çeşmüñ, -üñ]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşmüm içinde vaṭen
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 76/7). [çeşmüm, -üm]*

Görür oldı yüzüñ māhiyyetin çeşm
Düşelden üstine şol zülf-i deycūr *(G. 77/5). [çeşm]*

Gözüñ yādına mey nūş itdi nergis
Anuñ-çün oldı çeşmüñ gibi maḫmūr *(G. 77/12). [çeşmüñ, -üñ]*

Dil-berā derdüñ hemīşe cānuma hem-dem-durur
Ol sebebdendür ki çeşmüm ḳan ile pür-nem-durur *(G. 78/2). [çeşmüm, -üm]*

Laʿlüñi ṣorduġuma ḫışm itse çeşmüñ n'ola kim
Mest olanlar yoḳ yire ṣūr ü ṣer ü ġavġā ḳılur *(G. 104/11). [çeşmüñ, -üñ]*

Çeşmüñ ḫayāl-i zülfüñe uġrar gelür dile
ʿAyyārdur ki her gice mey-ḫāneden gelür *(G. 108/5). [çeşmüñ, -üñ]*

Çeşmüñ ṣu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/13). [çeşmüñ, -üñ]*

Ġamzeñ ḫayāli çeşmüme ḫancer degül midür
Olan muḳābil aña dil-āver degül midür *(G. 127/1). [çeşmüme, -üm, -e]*

Yüzüñ gördükçe çeşmüm aġlamaz kim
Güneş ṭoḳınduġı yirde nem olmaz *(G. 141/7). [çeşmüm, -üm]*

İçerse ḳanumı çeşmüñ ḥelāl olsun kim
Ḳaçan ki mest ola ol ṣūr ü ṣerde bulınmaz *(G. 143/7). [çeşmüñ, -üñ]*

Niçe bir çeşmüñ ola iy māh-rū ġammāz-ı nāz
Niçe bir meşhūr ola ṣānuñda bu āvāz-ı nāz *(G. 148/1). [çeşmüñ, -üñ]*

Her laḥẓa çeşmüñüñ ṣanemā ḳaṣdı cān imiş
Raḥm eylemedi baña nice bī-emān imiş *(G. 166/1). [çeşmüñüñ, -ün, -ün]*

Didüm çeşmümde mesken eyle iy dōst
Didi yir yoḳ yaşuñdan pür-nem olmış *(G. 169/5). [çeşmümde, -üm, -de]*

Çeşmüñüñ ṣayyādı dil mürġına raḥm eylemeyüp
Beñlerüñden dāne ṣaçup zülfüñi eyler duzaġ *(G. 191/7). [çeşmüñüñ, -ün, -ün]*

Belüñe diḳḳat ile baḳdukça
Görinür çeşmüme hemān kemerüñ *(G. 209/8). [çeşmüme, -üm, -e]*

Çeşmüñ behişt nergisi midür ki iy ṣanem
Gül-zār içinde oldı yiri çün miyān-ı müşk *(G. 217/21). [çeşmüñ, -üñ]*

Çeşmine beñzerem dir imiş āhū-yı Ḫoten
İy ġamzeler gelüñ yüregin ṭolu ḳan idüñ *(G. 221/9). [çeşmine, -i, -n, -e]*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme sūsen gözüme ḫār gül *(G. 234/12). [çeşmüme, -üm, -e]*

Didiler ʿışḳından anuñ n'eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/14). [çeşmümde, -üm, -de]*

Baġrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/8). [çeşmüm, -üm]*

Göñlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/9). [çeşmüñ, -üñ]*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n'ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿḳūb içün *(G. 301/3). [çeşmüme, -üm, -e]*

Ṣaçı yüz zāhid-i ḫuşki çeker seccādeden ser-mest
Irar biñ ʿābidi çeşmi ṣalāḥ u zühd ü taḳvādan *(G. 305/6). [çeşmi, -i]*

Çeşmüñ nice cāẕū-ṣıfat āhū-durur iy dōst
Kim ṣīr şikār itmege ḳaṣd eyler ol āhū *(G. 314/7). [çeşmüñ, -üñ]*

Çeşmüm oldı yoluñda āb-ı revān
Olalı kirpügüm aña cārū *(G. 315/9). [çeşmüm, -üm]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/13). [çeşmüñ, -üñ]*

Çeşmümde ḫayāli lebüñüñ iy büt-i gül-ruḫ
Bir sāġere beñzer ki ola mül arasında *(G. 323/7). [çeşmümde, -üm, -de]*

Lebi dārü'ş-şifāsından işāretler ḳılur çeşmi
Ki bu Ῑsī-nefes devrinde bīmār olmasun kimse *(G. 351/9). [çeşmi, -i]*

Temāşā eylesem ḥüsnüñ baña ḫışm itmesün çeşmüñ
Göze çün kim yasaġ olmaz şehenşehler yasaġında *(G. 352/7). [çeşmüñ, -üñ]*

Ḥüsnüñi ḳo ṣaḳlasun kirpüklerüm çeşmümde kim
Ḥıfẓ-ı gül-zār olmaya ḫār ile dīvār olmasa *(G. 362/7). [çeşmümde, -üm, -de]*

Bir dem yüzüñ ki çeşmüm öñinden ıraġ ola
Derd ü ġamuñla yüregüm üstinde dāġ ola *(G. 367/1). [çeşmüm, -üm]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı ṣanma ki bir laḥẓa ṣaġ ola *(G. 367/9). [çeşmüñ, -üñ]*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül Ῑsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/1). [çeşmüñ, -üñ]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḥẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/7). [çeşmüñ, -üñ]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/78). [çeşmi, -i]*

Yoluñ üzre şol ḳadar şu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/1). [çeşmüm, -üm]*

Ḳaṣd-ı ser-i Cem ḳılalı çeşmüñ dil ü cāndan
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(Mua. 106/1). [çeşmüñ, -üñ]*

Zülfüñ iy meh fitne vü çeşmüñ belā
Ne belāya ḳalmışam ben mübtelā *(Mua. 248/1). [çeşmüñ, -üñ]*

Didüm çeşmüm diler kim göre ḳaddüñ
Tebessüm ḳıldı didi gözüm üzre *(Mua. 249/1). [çeşmüm, -üm]*

Dili biryān [ü] çeşmi giryānum
Ḳoma bī-ḥāṣıl ola sulṭānum *(Mua. 332/1). [çeşmi, -i]*

Çeşmüñe ʿarż-ı naẓīr eylerse nergis n'ola ki
Her neye baḳarsa aḥvel eyler iṣbāt-ı naẓīr *(Müf. 7/1). [çeşmüñe, -üñ, -e]*

Aġlamaḳdan iki çeşmüm oldı çün Nīl ü Eres
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/27). [çeşmüm, -üm]*

Derdini dil-ber baña kim dem-be-dem hem-dem ḳılur
Ol cefā ile hemīşe çeşmümi pür-nem ḳılur *(Mur. 2/22). [çeşmümi, -üm, -i]*

Ḫüsnüñ olalı laṭīf ü maḥbūb
Çeşmüñ dü-cihāna ṣaldı āşūb *(Terc. 1/34). [çeşmüñ, -üñ]*

çeşm ü ebrū: *Kaş ve göz.*

Dil Kaʿbe çeşm ü ebrū ḳapuları bi-ʿaynih
Müjgān miṣāl-i ḥuccāc göz yaşı reşk-i zemzem *(G. 274/9). [çeşm ü ebrū]*

çeşm ü laʿl: *Göz ve dudak.*

Çeşm ü laʿlüñ yād idelden dil-berā
Nuḳl-i ṣoḥbet ṣekkerīn bādāmdur *(G. 87/3). [çeşm ü laʿlüñ, -üñ]*

çeşm ü zülf: *Göz ve saç.*

Dil ḳaçan kim çeşm ü zülfüñ yād ider
İḫtiyārı yoġ iken feryād ider *(Mua. 103/1). [çeşm ü zülfüñ, -üñ]*

çeşme: *Pınar, kaynak.*

Laʿlüñ zülāl çeşmesi ṣol selsebīldür
Kevṣer döker ki çeşme-i ḥayvān ayaġıdur *(G. 126/3). [çeşmesi, -si]*

çeşme-i āb-ı ḥayāt: *Ölümsüzlük suyunun çeşmesi.*

Birinüñ laʿline teşne çeşme-i āb-ı ḥayāt
Birinüñ zülf-i siyāhı āb-ı ḥayvāna maḳar *(G. 138/39). [çeşme-i āb-ı ḥayāt]*

çeşme-i cān: *Can veren, can bağışlayan çeşme II sevgilinin dudağı.*

Añduḳça lebüñ cānā bulsam n'ola cāndan ḥaẕ
Kim ola ki almaya ol çeşme-i cāndan ḥaẕ *(G. 185/2). [çeşme-i cāndan, -dan]*

çeşme-i çeşm: *Göz pınarı.*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/1). [çeşme-i çeşmüm, -üm]*

çeşme-i ḥayvān: *İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan su, âb-ı hayat.*

Ḫayāt-ı cāvidān bulmaḳ içün dil
Ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān baġışlar *(G. 59/4). [çeşme-i ḥayvān]*

Lebüñsüz çeşme-i ḥayvān gerekmez
Dişüñsüz gevher-i ʿummān gerekmez *(G. 145/1). [çeşme-i ḥayvān]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur laʿl-i revān-baḫşuñ ki anuñ
Ḫıżr-veş yatur kenārında müdām aḫżar ḫaṭuñ *(G. 215/9). [çeşme-i ḥayvān]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur kim Ḫıżr bigi dāyimā
Ẓulmet-i zülfüñle Kevṣer laʿlüñi bekler ḫaṭuñ *(G. 226/11). [çeşme-i ḥayvān]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol ʿĪsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudaġında *(G. 352/15). [çeşme-i ḥayvān]*

Lebüñden mürde cānum buldı ḳısmet
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı *(G. 393/4). [çeşme-i ḥayvān]*

Ṣīrīn ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān olacaḳdur
Rengīn yañaġuñ gün bigi tābān olacaḳdur *(G. 52/1). [çeşme-i ḥayvān]*

Laʿlüñ zülāl çeşmesi şol selsebīldür
Kevṣer döker ki çeşme-i ḥayvān ayaġıdur *(G. 126/4). [çeşme-i ḥayvān]*

Dil ü cān ölmiş iken teşnelükden
Lebüñden çeşme-i ḥayvāna irdüm *(G. 256/4). [çeşme-i ḥayvāna, -a]*

Buluban dil şeb-i hicrānda laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi *(G. 392/4). [çeşme-i ḥayvāna, -a]*

Leb-i laʿlüñde ʿıyān oldı ḥayāt-ı ebedī
Menbaʿı beñzer anuñ çeşme-i ḥayvāndan imiş *(G. 171/12). [çeşme-i ḥayvāndan, -dan]*

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫōş-durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭen *(G. 295/3). [çeşme-i ḥayvāndan, -dan]*

Ruḫları rengīn lebi mey-gūn ü ʿanber beñleri
Laʿlinüñ bir ḳaṭresi biñ çeşme-i ḥayvāndur *(K. 8/18). [çeşme-i ḥayvāndur, -dur]*

Görüp Kevṣer lebüñ cennet ruḫuñda
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister *(G. 73/6). [çeşme-i ḥayvānı, -ı]*

Ger ṭaleb ḳılur isem laʿlüñi n'ola dem-be-dem
Çün kim oldur bizüm iy meh çeşme-i ḥayvānumuz *(G. 151/8). [çeşme-i ḥayvānumuz, -umuz]*

çeşme-i ḥayvān-ı kerem: *Kerem ve ölümsüzlük suyu.*

Himmetüñ Kevṣeridür ʿayn-ı seḫā kim utanup
Oldı ẓulmetde nihān çeşme-i ḥayvān-ı kerem *(K. 1/32). [çeşme-i ḥayvān-ı kerem]*

çeşme-sār: *Çeşmesi, pınarı çok olan yer.*

Gel iy serv-i sehī bir dem kenāra vaḳtidür seyrüñ
Ki yir yüzini āb itdüm gözümüñ çeşme-sārından *(G. 286/6). [çeşme-sārından, -ı, -n, -dan]*

çeşm-i āftāb: *Güneş çeşmesi (Işık kaynağı olup dünyaya feyiz ve bereket yağdırması bağlamında).*

Birinüñ pāyine sīm-efşānı çeşm-i āftāb
Birinüñ işigi ḫāki kīmyā-yı ʿayn-ı zer *(G. 138/35). [çeşm-i āftāb]*

çeşm-i bādām: *Badem göz.*

Lebüñden çeşm-i bādāmuñ şekerle
Ki ḫōşdur luṭf-ı bādāmuñ şekerle *(G. 364/1). [çeşm-i bādāmuñ, -uñ]*

çeşm-i bed-mest: *Sarhoş göz II Baygın göz.*

Ne girdüñ gönlüme iy çeşm-i bed-mest
Ne ḫōş düzd-āne bu dükkāne girdüñ *(G. 225/7). [çeşm-i bed-mest]*

çeşm-i beşer: *İnsanoğlunun gözü.*

Birinüñ zülfi hevāsından döker şeh-per peri
Birinüñ ḥüsni naẓīrin görmemiş çeşm-i beşer *(G. 138/38). [çeşm-i beşer]*

çeşm-i bī-mihr: *(Sevgilinin) merhametsiz gözü.*

Siḥr ider bī-ḥad ki ola dil ġarḳ-ı ḫūn
Çeşm-i bī-mihrüñ kimi ḳılmaz zebūn *(Mua. 148/2). [çeşm-i bī-mihrüñ, -üñ]*

çeşm-i cem: *Cem Sultan'ın gözleri.*

Lü'lü' dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez ʿAdenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/17). [çeşm-i cem]*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/9). [çeşm-i cemden, -den]*

çeşm-i cihān-āşūb: *Cihanı karıştıran göz.*

Birinüñ zülfi cihān mülkine sūd eyleye bes
Birinüñ çeşm-i cihān-āşūbına sevdā yiter *(G. 138/14). [çeşm-i cihān-āşūbına, -ı, -n, -a]*

çeşm-i dil-ber: *Sevgilinin gözü.*

Ki zīrā çeşm-i dil-ber itse nīreng
Olur bāġ içre nergis vālih ü deng *(Mes. 1/47). [çeşm-i dil-ber]*

çeşm-i dil: *Gönül gözü.*

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı *(K. 6/18). [çeşm-i dili, -i]*

çeşm-i fettān: *Fitne çıkaran göz.*

Çeşm-i fettānuñ görelden eylerem
Cān ü göñül mülkini yaġmā-yı ʿışḳ *(G. 199/9). [çeşm-i fettānuñ, -uñ]*

Āteşīn dilde çeşm-i fettānuñ
Yir ṭutar mı idi olmasa cādū *(G. 315/5). [çeşm-i fettānuñ, -uñ]*

Ḫarāb olduġın isterseñ bu ʿālem iy şeh-i ʿālem
Götürgil burḳaʿ-ı zülfüñ görinsün çeşm-i fettānuñ *(Mua. 260/2). [çeşm-i fettānuñ, -uñ]*

çeşm-i gevher-bār: *Cevher yağdıran göz.*

Ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳılur yaşum ḳaçan kim aġlayam
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesini iy ṣanem *(Mua. 298/2). [çeşm-i gevher-bārumuñ, -um, -uñ]*

Aġladuḳça ġarḳ-ı ḫūn-ı dil olur
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesi *(Mua. 304/2). [çeşm-i gevher-bārumuñ, -um, -uñ]*

çeşm-i giryān: *Ağlayan, gözyaşı döken; göz.*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden iy ḳamer-çihre senüñ
Ṭurmadan ḳanlu yaşum bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/6). [çeşm-i giryāndan, -dan]*

Cem leb-i mey-gūnuña dil vireli iy piste-leb
Ṭurmadan ḳanlu yaşı bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/12). [çeşm-i giryāndan, -dan]*

ʿIşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dil-berüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum-durur *(G. 68/10). [çeşm-i giryānum-durur, -um, -dur, -ur]*

çeşm-i ḫūnīn: *Kanlı göz.*

Çeşm-i ḫūnīnüm aḳıdur dem-be-dem
Ayaġuñ īṣārına dürrī ḫōş-āb *(G. 15/7). [çeşm-i ḫūnīnüm, -üm]*

çeşm-i ḫūn-rīz: *Kan dökücü gözler.*

Hey nice ḫūnī-durur şol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/5). [çeşm-i ḫūn-rīzüñ, -üñ]*

Çeşm-i ḫūn-rīzüñ yine tīr ü kemān aldı ele
Öldüriserdür beni ʿālemde bildüm vā dirīġ *(G. 193/3). [çeşm-i ḫūn-rīzüñ, -üñ]*

çeşm-i maḫmūr: *Baygın ve sarhoş göz.*

Demidür dil-berā raḥm eyle cāna
Ki ḳaṣd ider müdām ol çeşm-i maḫmūr *(G. 77/10). [çeşm-i maḫmūr]*

çeşm-i mest: *(Sevgilinin) sarhoş, baygın gözleri.*

Çeşm-i mestüñ cān ile ger ceng iderse n'ola kim
Mest olanlar dāyimā şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 76/11). [çeşm-i mestüñ, -üñ]*

Çeşm-i mestüñ niçe bir eyleye mestāneluġı
Laʿl-i nābuñ niçe bir göstere peymāneluġı *(G. 411/1). [çeşm-i mestüñ, -üñ]*

çeşm-i nā-bīnā: *Görmeyen göz.*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Bu sözler çeşm-i nā-bīnāña düşmez *(G. 155/8). [çeşm-i nā-bīnāña, -ñ, -a]*

çeşm-i pür-ḫūn: *Kanla dolu göz.*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşm-i pür-ḫūnda vaṭen
Kūşe-i mey-ḫāne her dem ḫānḳāhumdur benüm *(G. 248/3). [çeşm-i pür-ḫūnda, -da]*

çeşm-i seyyāre: *Yıldızların gözü.*

Gözlerüm gözlemekden ay yüzüñi
Çeşm-i seyyāre bigi oldı sefīd *(G. 44/6). [çeşm-i seyyāre]*

çeşm-i siyeh: *Kara göz II sevgilinin kara gözleri.*

Ṣayd itmek içün bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ siḥr ile efsūn ider iy dōst *(G. 20/10). [çeşm-i siyehüñ, -üñ]*

çeşm-i ter: *Yaşlı göz.*

Çemendür ṣanki ṣu altında bitmiş
Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı dil-ber çeşm-i terde *(G. 343/6). [çeşm-i terde, -de]*

çeşm-i vefā: *Vefa çeşmesi.*

Āb-ı luṭf ile yoluñ ṣulayalı çeşm-i vefā
Oldı cārūb işigüñ ḫākine müjgān-ı kerem *(K. 1/55). [çeşm-i vefā]*

çetr: *Çadır.*

Cān riştesini kesme ki ḥabli'l-metīn ṣunar
Ṣaḥrā-yı dīnde çetri ṭınābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/138). [çetri, -i]*

çevgān: *Ucu eğri cirit sopası.*

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān ṣaçuñuñ öñinde ser ṭūb *(Terc. 1/46). [çevgān]*

Kimdür ki başını ṭop ḳılmaz
Zülfüñ alıcaḳ eline çevgān *(Terc. 1/54). [çevgān]*

Göreli meydān-ı ḥüsn içre seni
Başum uş ṭop oldı çevgān zülfüñe *(G. 335/4). [çevgān]*

çevgān it-: *Çevgân etmek, ucu eğri değnek hâline getirmek.*

Bu zülf-i ser-endāzuñı çevgān idicek sen
Ṭop gibi düşen yoluña bu bende seridür *(G. 80/3). [çevgān idicek, -icek]*

çevgān-ı ebrū: *(Sevgilinin) ucu eğri cirit sopasına benzeyen kaşları.*

Güneşden mihr ṭopını ḳapaldan ḥüsn ile iy meh
Görüp çevgān-ı ebrūñı olupdur şekl-i māh egri *(G. 403/8). [çevgān-ı ebrūñı, -ñ, -ı]*

çevgān-ı kerem: *Kerem çevganı, cirit sopası.*

Çal ṣafā ṭopını meydān-ı mürüvvetde şehā
Çünki Ḥaḳ ṣundı senüñ destüñe çevgān-ı kerem *(K. 1/38). [çevgān-ı kerem]*

çevgān-ı müşk: *Misk saçan çevgân II sevgilinin misk kokulu saç kıvrımları.*

Her ḳaçan zülf-i ser-endāzuñ ṣala çevgān-ı müşk
ʿĀşıḳ olanlar başın meydāna atar ṭūb içün *(G. 301/7). [çevgān-ı müşk]*

çevgān-ı zülf: *Sevgilinin saç sopası.*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/1). [çevgān-ı zülfüñ, -üñ]*

çevgān-ı zülf: *Çevgâna benzeyen saç.II Saç sopası.*

Cem bigi çevgān-ı zülfüñ yādına baş oynayup
Cān ü dil naḳdin temāmet ben niṣār itsem gerek *(G. 218/17). [çevgān-ı zülfüñ, -üñ]*

çevir-: *Bir şeyin yönünü değiştirmek, döndürmek.*

Beni gördükçe dil-ber yüz çevirür
Ḳılur aġyārı her laḥẓa riʿāyet *(G. 24/5). [çevirür, -ür]*

çevre: *Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi.*

Zülf-i şeb-rengüñ yaḳaldan āteş-i ḥüsnüñde ʿūd
Ṭutdı ser-tā-ser yüzüñüñ çevresin iy māh dūd *(G. 45/2). [çevresin, -si, -n]*

Lebüñüñ çevresinde ṣanki ḫaṭṭuñ
Süleymān ḫātemine ḳaṣd ider mūr *(G. 77/7). [çevresinde, -si, -n, -de]*

çevür-: *Kabul etmeyip döndürmek, reddetmek, esirgemek.*

Cemden çevürme gül-şen-i ḥüsnüñ kim olmaya
Ol gül-sitānda bülbül-i gūyā benüm bigi *(G. 412/13). [çevürme, -me]*

çiçek: *Çiçek.*

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿıyān
Cennāt-i ʿAdn ḳıldı gül-istānı nev-bahār *(G. 60/3). [çiçekler, -ler]*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/12). [çiçekler, -ler]*

çigzin-: *Dönmek, dolaşmak.*

Çigzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister ṣol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/9). [çigzinür, -ür]*

çihre: *Çehre, yüz.*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden çihrem üzre gözlerüm
Cūy gibi ḳanlu yaşını revān eyler dirīġ *(G. 192/5). [çihrem, -m]*

Ol meh ki bugün çihre ʿıyān eyledi gitdi
Tīrine dil ü cānı nişān eyledi gitdi *(G. 414/1). [çihre]*
çıḳ-: *Belli olmak, ortaya çıkmak.*

Didi kim eşkāl-i reml esmāsınuñ
Ḳanḳısı isme münāsibse çıḳar *(Mua. 136/2). [çıḳar, -ar]*

Fikr-i ṣaḥīḥ olıcaḳ evvelki lafẓ
Devlet [i]le nām-ı şerīfüñ çıḳar *(Mua. 7/4). [çıḳar, -ar]*

çıḳ-: *Çıkmak, ayrılmak.*

Ḳaraya atdı ḳalyon ṭaşra çıkduḳ ḳulleye girdük
Ölüme rāżī olduḳ ṣaḳladı Ḥayy-i Mücīb ancaḳ *(K. 9/23). [çıkduḳ, -duḳ]*

Kūyuñ içre miḥnet ü derd ile cān irdi lebe
Ölmez isem çıḳayın ʿazm-i beyābān ideyin *(G. 290/4). [çıḳayın, -ayın]*

çıḳ-: *Gitmek, ayrılmak.*

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin *(G. 294/7). [çıḳmadı, -ma, -dı]*

çıḳ-: *Kanamak, fışkırmak.*

Diline ḫārḫār-ı ʿışḳdan şāḫuñ diken batmış
Yedinden ḳan çıḳupdur ṣanmañ açıldı gül-i ḥamrā *(G. 10/12). [çıḳupdur, -up, -dur]*

çıḳ-: *Yükselmek, yukarı çıkmak.*

Gerçi eflāke çıḳar dūd-ı siyāhum ṣanemā
Saña kār eyleyemez āh ki āhum ṣanemā *(G. 9/1). [çıḳar, -ar]*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Kim ṭoḳuz eflāke çıḳdı nāle vü efġānumuz *(G. 151/6). [çıḳdı, -dı]*

çıḳ-: *Saplanılan yerden çıkmak, yerinden ayrılmak.*

Tīr-i ġamzeñ çıḳmaya her-giz niyām-ı sīneden
Çünki ṭutmışdur ser-ā-ser ḫūn-ı dilden anı pās *(G. 163/15). [çıḳmaya, -ma, -y, -a]*

çıḳ-: *Bulunmak, var olmak.*

Çıḳmaz çü bu resm ile cihānda ṣanemā dür
Bir ʿıḳd-i güherden *(Mua. 193/7). [çıḳmaz, -maz]*

çıḳar-: *Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.*

Dōst miskīn dile raḥm eyledi beñzer ki yine
Uzadup zülfi ucın çāh-ı ẕeḳandan çıḳarur *(G. 82/4). [çıḳarur, -ur]*

Cennet-i kūyuñ içinde ṣalınıcaḳ ṣanemā
Luṭfı Ṭūbā ḳadüñüñ servi çemenden çıḳarur *(G. 82/6). [çıḳarur, -ur]*

Ger Ḫaṭāya ilede zülfi ḳoḫusını ṣabā
Müşki şermende ḳılup mülk-i Ḫotenden çıḳarur *(G. 82/10). [çıḳarur, -ur]*

çıḳar-: *Dışarı çıkarmak, ortaya koymak.*

Dişlerüñ naẓmı şehā dürri ʿAdenden çıḳarur
Leblerüñ luṭfı dil ü cānı bedenden çıḳarur *(G. 82/1). [çıḳarur, -ur]*

Niçe biñ siḥri var iy dil-ber-i meh-rū lebüñüñ
Çüriyüp ḫāk olan ölüyi kefenden çıḳarur *(G. 82/8). [çıḳarur, -ur]*

çıḳar-: *İlgisini keserek uzaklaştırmak, yollamak, göndermek.*

Ṭañ degül oldum ise yārüñ işiginden ıraġ
Kişiyi devr-i felek cevri vaṭenden çıḳarur *(G. 82/12). [çıḳarur, -ur]*

çıḳar-: *Dışarı çıkarmak II öldürmek.*

Dişlerüñ naẓmı şehā dürri ʿAdenden çıḳarur
Leblerüñ luṭfı dil ü cānı bedenden çıḳarur *(G. 82/2). [çıḳarur, -ur]*

çīn: *Kıvrım, büklüm.*

Ṣaçı çīninde mirʾāt-i cemālinden cihān peydā
Nümūne ʿarż ider zülfi meger kim naḳş-ı Mānādan *(G. 305/7). [çīninde, -i, -n, -de]*

ʿĀlem niẓām bulmaz idi intiẓām-ı naẓm
ʿAḳd itmeseydi ṭurresi çīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/88). [çīni, -i]*

Çīn: *Çin ülkesi.*

Ṭaġıdur zülf-i zirih-pūşını ḥüsninde ḥabīb
Yoḳsa Çīn māliki Rūm üstine leşker mi çeker *(G. 112/4). [çīn]*

Dilā zülfinde ḥüsnin ḳıl temāşā
Ki Çīn içre nigār-istāne girdüñ *(G. 225/16). [çīn]*

Zülfüñ ucında ḫaṭ-ı sebzüñle ḫālüñ ṣanasın
Ḫᵛāce-i Hindū-durur ṭūṭī getürmiş Çīnden *(G. 296/4). [çīnden, -den]*

Gördüm çü Mıṣr-ı ḥüsnini ol Kaʿbe yüzlünüñ
Virdüm Ḫaṭā-yı zülfine Māçīni Çīn ile *(G. 366/4). [çīn]*

Devr-i ḥüsnüñde gözüñ meyl eylemişdür zülfüñe
Çīn ṣaḥrāsında sünbül otlar āhūlar gibi *(G. 422/4). [çīn]*

çīn: *Şın, gerçekten, gerçek, hakikaten.*

Çın seḥer ṭoldı Ḫaṭā müşki ḳoḫusından cihān
Bād-ı ṣubḥa uġradı ol zülf-i ʿanber-sā meger *(G. 137/9). [çın]*

Çın seḥer zülfüñ yüzüñde ṭaġıdup şebdür diseñ
Yaşlarum seyyāresi uşda Meh ü Pervīn diye *(G. 358/3). [çın]*

Çīn ü Māçīn: *Çin ve Maçin (Çin ülkesinin güney bölgesine verilen bir ad).*

Düzd-i dil aşılmaġa iy zülf-i pür-çīn dem-be-dem
Çīn ü Māçīnde düzilmiş ʿanberīn çengālsin *(G. 298/8). [çīn ü māçīnde, -de]*

çīnī: *Çin'e mahsus. Çin usulü boyanmış, nakşedilmiş tuğla, tabak vesaire; çini, sırlı kap.*

Ser-be-ser Mıṣrī çinīler kāse-i Faġfūrlar
Keklik ü ṭurna gügercīn ḳuzular biryāndur *(K. 8/55). [çinīler, -ler]*

çīnī: *Kâse gibi olan.*

Saṭr-ı günāha luṭfı ḳalem çekmege müdām
Çīnī felekler oldı devātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/30). [çīnī]*

çīnī: *Beyaz ile mavi arasında latif bir renk.*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/2). [çīnī]*

çīn-i zülf: *(Sevgilinin) saçının kıvrımı.*

Çīn-i zülfüñ Mısr-ı ḥüsnüñe Ḫaṭā miski yiter
Tek ṣabā çözsün girihler Şām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/5). [çīn-i zülfüñ, -üñ]*

Lāciverdī ḫaṭuñuñ naḳşı vü çīn-i zülfüñ
Ṣırça göñlüm evine eyledi kāşāneluġı *(G. 411/5). [çīn-i zülfüñ, -üñ]*

Çīn-i zülfüñden alalı bir bū
Cümle ḫūn oldı nāfe-i āhū *(G. 315/1). [çīn-i zülfüñden, -üñ, -den]*

Āftāb-ı ṭalʿatuñdan māh-ı tābān rū ṭutar
Çīn-i zülfüñden Ḫoten de nāfe-i āhū ṭutar *(G. 139/2). [çīn-i zülfüñden, -üñ, -den]*

çıñra-: *Çınlamak, çıngırdamak, şıngırdamak.*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/9). [çıñradı, -dı]*

çıñrat: *Çınlatmak, ses çıkartmak, şıngırdatmak.*

Çünki efġānuñdur iy Cem ṭās-ı ʿışḳı çıñradan
Rāz-ı ʿışḳuñ ṣaḳlaġıl kim fāş ider āvāz-ı ṭās *(G. 163/13). [çıñradan, -an]*

çizgin-: *Bir şeyin etrafında dönüp durmak.*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/11). [çizgindügi, -düg, -i]*

çoġ ol-: *Fazla olmak, artmak.*

Gözüm aġlar baña merdümlüginden
Yaşı çoġ ola hem eyle umardum *(G. 250/10). [çoġ ola, -a]*

çoḳ: *Çok, miktar zarfı.*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/9). [çoḳ]*

Ḳoma yüzüñe ḳarşu ḳılam āh ḥaẕer ḳıl
Kim bād-ı ḫazān irse güle çoḳ żarer eyler *(G. 51/4). [çoḳ]*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ göñlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/9). [çoḳ]*

Zülfüñi kesmege ḳaṣd itmişsin a çoḳ sevdügüm
Kesmedin bu zülf-i pür-çīni Cemüñ ʿömrini kes *(G. 162/13). [çoḳ]*

N'ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/8). [çoḳ]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḫācet çoḳ figān [itmek] *(G. 212/12). [çoḳ]*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/1). [çoḳ]*

Seyl-i eşküm çoḳ geçüpdür āsitānuñdan didüm
Didi kim geçdi geçen ol mācerādan vāz gel *(G. 243/15). [çoḳ]*

Cevri çoḳdur sāʿid-i sīmīnüñüñ ṣal boynuma
İy ṣanem her kişi ḳānīʿdür çü kendü payine *(G. 349/5). [çoḳdur, -dur]*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḥużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/7). [çoḳ]*

Seni çoḳ sevdügüme ʿayb itme
Eksük olmaz şehā ḳuluñ günehi *(G. 382/5). [çoḳ]*

Kesme çoḳ sevdügüm külāleñi gel
ʿÖmrümüñ ḫāṣılını eyleme ṭay *(G. 394/7). [çoḳ]*

Cān terkin idici reh-i ʿışḳuñda iy ṣanem
Çoḳdur cihānda olmaya illā benüm bigi *(G. 412/12). [çoḳdur, -dur]*

Beni söyletme kim cihānı yaḳar
Bende ġam çoḳdur iy perī-peyker *(Mua. 83/2). [çoḳdur, -dur]*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Ṣuʿbed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/1). [çoḳ]*

Dünyāda derd ü ġam çekecek gerçi çoḳ begüm
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse yoḳ begüm *(Mua. 297/1). [çoḳ]*

Çoḳdur egerçi ʿāṣıḳ-ı ṣādıḳ cihānda līk
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse görmedüm *(Mua. 302/1). [çoḳdur, -dur]*

Heyhāt yaşlarum aḳalı levḥ-i dilde çoḳ
Bozdı ḥurūf şöyle ki bir varsa iki yoḳ *(Mua. 326/1). [çoḳ]*

Gerçi ki cihānda çoḳ-durur ḫūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh *(Terc. 1/85). [çoḳ-durur, -durur]*

Bir diñler ādem olsa neler şerḥ iderdi dil
Zīrā ki çoḳ-durur bu zamānuñ şikāyeti *(Terk. 3/96). [çoḳ-durur, -dur, -ur]*

çoḳ başlu: *Hilekâr, düzenbaz, aldatıcı.*

El ṣunar zülfeyne dāyim dāmen-i mehde ḫaṭı
Hey nice çoḳ başlu fettān olur ol cādūyı gör *(Mua. 313/4). [çoḳ başlu, -lu]*

çoḳ görme: *Bir kimseyi bir şeye değer görmemek; yadırgamak.*

Gönlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/6). [çoḳ gördi, -di]*

Sīne-i mecrūḥuma ġamzeñ urur çün yāreyi
İy ṣanem çoḳ görme ben bī-çāreye sen çāreyi *(G. 420/2). [çoḳ görme, -me]*

Ḳaṭre-i cūduñı çoḳ görme bu ben teşne-dile
Mevc-i luṭfuñda ʿıyān oldı çü ʿummān-ı kerem *(K. 1/95). [çoḳ görme, -me]*

Çün Cem ġamuñla ölmelü bīmār olup-durur
Çoḳ görmegil ʿiyādet-i marżāyı bir nefes *(G. 165/18). [çoḳ görmegil, -me, -gil]*

Yār benden bir vefāyı çoḳ görür
Bir vefā ḳandan cefāyı çoḳ görür *(G. 110/1). [çoḳ görür, -ür]*

Yār benden bir vefāyı çoḳ görür
Bir vefā ḳandan cefāyı çoḳ görür *(G. 110/2). [çoḳ görür, -ür]*

Ḳuluñam didüm yüzüme baḳmadı
Āh kim bir merḥabāyı çoḳ görür *(G. 110/4). [çoḳ görür, -ür]*

Yadı yād idüp beni yad eyledi
Yadlardan āşināyı çoḳ görür *(G. 110/6). [çoḳ görür, -ür]*

Derdini ʿuşşāḳdan eyler dirīġ
Mübtelālardan belāyı çoḳ görür *(G. 110/8). [çoḳ görür, -ür]*

Gel beni öldür didüm güldi ḥabīb
Beñzer ol bu mürtecāyı çoḳ görür *(G. 110/10). [çoḳ görür, -ür]*

Ḳaşına kec rā didüm ḫışm eyledi
Āh kim benden bu rāyı çoḳ görür *(G. 110/12). [çoḳ görür, -ür]*

Ḳollarından ṭarḥ idüp ḳodı Cemi
Buncadan bir bī-nevāyı çoḳ görür *(G. 110/14). [çoḳ görür, -ür]*

çoḳdan: *Çoktan beri, çok zamandan beri.*

Bu derd ile ben çoḳdan ölürdüm ġam-i eyyām
Ger ḫaṭırumı ḳılmasa geh gāh tesellā *(K. 5/125). [çoḳdan]*

çoḳdan berü: *Uzun zamandır, eskiden beri.*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/14). [çoḳdan berü]*

çöz-: *Bir şeyi bağlı, düğümlü, sarılı veya ilikli durumdan çıkarmak, açmak.*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/3). [çözdi, -di]*

Her dem miyānı yādına baġlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/12). [çözer, -er]*

Çözme zülfini ṣabā ḥaddüñi bil gözle yirüñ
Kim didi kim saña ol nāfe-i Tātāre yapış *(G. 176/9). [çözme, -me]*

Çīn-i zülfüñ Mısr-ı ḥüsnüñe Ḫaṭā miski yiter
Tek ṣabā çözsün girihler Şām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/6). [çözsün, -sün]*

Aç yüzüñi hecrüm gicesi tā seḥer olsun
Çöz zülfüñi dil gül-şeni pür-müşk-i ter olsun *(G. 299/2). [çöz]*

Bī-ḫaṭā zülf-i şāmı çözse girih
Bū baġışlaya müşk-i Çīne bugün *(G. 304/3). [çözse, -se]*

çu: *İçin.*

Yüzüme sür yüzüñi tā ki dil ola pür-nūr
Ḥarīm-i Kaʿbeye lā-büd gerek çü zer ḳandīl *(G. 244/8). [çü]*

Çü peymān ile ʿahde ṭurmayıcaḳ
Pes idüp ʿahd ü peymānı n'idersin *(G. 277/7). [çü]*

Çü senden derd ü ġam-durur naṣībüm
Göñülden rāżıyam ben bu naṣībe *(G. 339/5). [çü]*

çu: *Olduğunda.*

Çü senden baña her laḥẓa cefādur
Baña senden ne kim gelse vefādur *(G. 79/1). [çü]*

Çü zülfüñ sünbül-i cennetdür iy dōst
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ḫaṭādur *(G. 79/15). [çü]*

çu: *Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.*

Dime ḥarāmdur Ceme ṣun cām-ı laʿlüñi
Olmaz bir ārede çü ḥelāl ü ḥarām baḥs *(G. 32/10). [çü]*

Ḫacc-ı vaṣlı isterem Saʿy eyledüm
Kaʿbe ḳapuña çü vardur iḥtiyāc *(G. 34/12). [çü]*

Ayırma ʿizz-i vaṣluñdan yaraşmaz
Çü ḳılduñ ben ḳulı luṭfuñla muʿtād *(G. 48/8). [çü]*

Lebini gösterüben ḳıldı çü pinhān yine
Ḫaste göñlüme şifā gāh gelür gāh gider *(G. 56/3). [çü]*

Çü ʿīd ayı gibi ḳaşuñı gördi
Saña Cem cānını ḳurbān bağışlar *(G. 59/11). [çü]*

Iraġ itme ḳapuñdan Kaʿbe ḥaḳḳı
Çü Kaʿbe kūyuñuñ Saʿyı ṣafādur *(G. 79/12). [çü]*

Severem didügüme ḫışm itme
Hīç olmaz çü bī-günāh beşer *(G. 88/8). [çü]*

Zülfüñ kemend-i ḳaṣdı çü dāyim şikāredür
Ṣayd olacaġı cānum aña āşikāredür *(G. 94/1). [çü]*

Ṭuyılmaya mı derd ü belā reh-güẕerinde
Bu ḳāfile-i ʿışḳa fiġānum çü ceresdür *(G. 99/6). [çü]*

Cefā vü derd ü ġamuñ baña n'eyledügini ṣor
Çü şāhdan ṭutılur her ne kim sipāh eyler *(G. 100/12). [çü]*

Müje cārūbı ile pāk ideyin işigüñi
Her seḥer gözlerümüñ yaşı çü nem-nāk eyler *(G. 117/12). [çü]*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/8). [çü]*

Ḫūn-ı eşküm çü degül mūcib-i sürḫī-i şafaḳ
Her gice dāmen-i çarḫı boyayan reng nedür *(G. 136/11). [çü]*

Çü ʿışḳuñ yolına Cem virdi cānın
Kerem ḳıl ḳılma anı zār sensüz *(G. 149/13). [çü]*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 150/1). [çü]*

ʿIşḳuñ yolında ger güneh itdükse dil-berā
Aṣ zülf-i dārügīrüñe oldur çü dārumuz *(G. 150/6). [çü]*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz *(G. 150/10). [çü]*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/12). [çü]*

Raḳībe ṣalma tenhā sāyeñi kim
Çü sāye dāyimā bir yaña düşmez *(G. 155/6). [çü]*

Girme ḳanuma iñen yoḳsa ṭutar dāmenüñi
Çü meṣeldür ki cihān uyur ise ḳan uyumaz *(G. 159/8). [çü]*

Cem sīneñi siper ḳıl o tīr-i ḫadenge kim
Sehm-i saʿādete çü bilürsin nişān imiş *(G. 166/14). [çü]*

Āteş-i ʿışḳuña ḳo kim yanayın hükm-i ezel
Ḫākümi āb [ü] hevāñ ile çü taḫmīr eylemiş *(G. 167/18). [çü]*

Çü ʿīd ayı-durur ḳaşuñı göster
Ki cānum saña ḳurbāna yazılmış *(G. 168/5). [çü]*

Gitdi çü zülfi sāyesi gün ṭoġdı başuma
Bildüm ki zülfi sāyesi ẓıll-ı hümā-y-imiş *(G. 173/7). [çü]*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/6). [çü]*

Çü dil saña alındı oda yaḳ gel
Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ *(G. 205/7). [çü]*

Çü görmez ḫāk-i pāyüñ dīde-i Cem
Yiridür gözlerine girse ṭopraḳ *(G. 205/15). [çü]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ figān [itmek] *(G. 212/11). [çü]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdi belā vü miḥnet ile Cem
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek *(G. 212/13). [çü]*

Çü dermāndur baña derdi ḥabībüñ
Gerekmez minneti ġayrı ṭabībüñ *(G. 214/1). [çü]*

İy ġamzeler çü ḳaşı nigāruñ kemān imiş
Tīrine sīne-i Cemi billāh nişān ṭutuñ *(G. 220/13). [çü]*

Zülfüñ içün n'ola ger cān ü dil eylerse nizāʿ
Var-durur devr ü teselsülde bilürsin çü cedel *(G. 228/12). [çü]*

Çü ġamdur āḫiri her şādlıġuñ
Cihān şādīlıġın pes sen belā bil *(G. 233/5). [çü]*

Ġamuñla yüzini zer ḳıldı bu Cem-i bī-dil
Çü ḳalbi ḳalmadı anuñ eritme cānını gel *(G. 241/10). [çü]*

Göñül ḳan olsa yiridür çü aġyār
Bulur ṭapuñda her laḥẓa teḳaddüm *(G. 250/13). [çü]*

Yiridür nālān olursam her nefes derd ile kim
Bend-i zülfüñden çü āzād olmadı her-giz dilüm *(G. 254/8). [çü]*

Çü gördüm sen ḥabīb-i gül-ʿiẕārı
Dil ü cān zaḫmine bulındı merhem *(G. 257/3). [çü]*

Çü dil-ber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġem *(G. 257/9). [çü]*

Çü cān vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād ü ḫurrem *(G. 257/11). [çü]*

Benüm bu āh-ı ciger-sūzumı fiġānuma ṣor
Çü nāledür baña tā vaḳt-i ṣubḥ-dem hem-dem *(G. 261/10). [çü]*

Ṭopraġa ṣalma dürer-i eşkümi
Düşdi ayaġuña çü bir ḳaç yetīm *(G. 266/6). [çü]*

Çü tīrini dil ü cānumdan itmedi taḳṣīr
Keremler eyledi ġamzeñ cihānda var olsun *(G. 281/7). [çü]*

Ġam-i dil-dāre ṣabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Çü dil uṣandı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/2). [çü]*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/4). [çü]*

Bī-sīm ü zer olmadı müyesser çü viṣālüñ
Gözüm yaşı sīm ü yüzümüñ rengi zer olsun *(G. 299/7). [çü]*

Her pāresi çü zülfüñ öñinde şikestedür
Raḥm eyleseñ n'ola bu dil-i pāre pāreye *(G. 321/5). [çü]*

Zencīr-i girih-gīr çü bu zülf-i siyehdür
Bend eyle Cemüñ boynına dīvāne gerekse *(G. 322/11). [çü]*

İy Cem çü bī-vefā-durur ol yār-i pür-cefā
Çekmek yolında bunca meşaḳḳat ne fāyide *(G. 328/11). [çü]*

ʿAceb midür eger dīvāne olsam
Yüzüñ gördi çü cānum geldi vecde *(G. 340/8). [çü]*

N'ola Cem zünnār-ı zülfüñ baġlanursa iy ṣanem
Kākülüñ küfri çü īmāna olupdur müştebih *(G. 348/10). [çü]*

Cevri çoḳdur sāʿid-i sīmīnüñüñ ṣal boynuma
İy ṣanem her kişi ḳāniʿdür çü kendü payine *(G. 349/6). [çü]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/10). [çü]*

Nāfenüñ baġrı çü zülfüñ ḥasretinden ḳan olur
Yañılur zülfüñe her kim nāfe-i müşkīn diye *(G. 358/7). [çü]*

Gördüm çü Mıṣr-ı ḥüsnini ol Kaʿbe yüzlünüñ
Virdüm Ḫaṭā-yı zülfine Māçīni Çīn ile *(G. 366/3). [çü]*

Ben ḫastenüñ çü ḫāṭırını ṣordı ol ḥabīb
ʿÖmri uzun u kendüsi ʿālemde saġ ola *(G. 367/5). [çü]*

Çü ölmekden beterdür raḥm it iy dōst
İñen ḥadden aşurma intiẓārı *(G. 383/9). [çü]*

Çü pervāz eyledi şeh-bāz zülfüñ
Göñülden cān ü dil oldı şikārı *(G. 383/11). [çü]*

Çü furṣat virdi el dil-dārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey *(G. 391/3). [çü]*

Çü gördüm gül yüzin ol dil-berüñ ben
Niçün ḫāmūş olam çün bülbül-i dey *(G. 391/5). [çü]*

Dil ü cān pīş-keş ḳıl ṭapusına
Çü dil-dāruñ saña mihmān bulındı *(G. 393/10). [çü]*

Çü zülfüñ ele girdi iy perī-ruḫ
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı *(G. 393/11). [çü]*

Çü yüzüñ māhınuñ oldı ḥicābı
Iraġ eyle naẓerden dest-māli *(G. 399/11). [çü]*

Cem n'ola pāyüñe gözden ḳılsa seyyāre niṣār
Kevkeb-i çarḫa şeref virür çü mūzeñ kebkebi *(G. 400/14). [çü]*

Ḫaṭuñ çü leşker-i firʿavn imiş ne ʿavn[i] gerek
Helāki ḳaṣdına eyle ḥavāle Mūsāyı *(G. 402/3). [çü]*

Güneş gibi n'ola her yire pertev itse göñül
Çü mihre ʿādet olupdur ki ola hercāyī *(G. 402/8). [çü]*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/8). [çü]*

Cān levḥi üzre yazılıcaḳ ʿışḳ nāmesi
Dil yanayazdı düşdi elinden çü ḫāmesi *(G. 409/2). [çü]*

Āsmān-mānend olursa āsitānuñ yaraşur
Yaşlarum her dem çü taʿyīn ide her seyyāreyi *(G. 420/4). [çü]*

Kimse ʿayb eylemesün leyle-i zülfinde Ceme
Çü cihān daḫı bilür ḳışṣa-i Mecnūnluġını *(G. 421/10). [çü]*

Dest-keş oldı çü bāzūña şehā ḳavs-i murād
Ol kemānuñ yaraşur kim ola ḳurbānı kerem *(K. 1/41). [çü]*

Gey yaraşur saña bu cübbe-i devlet çü anuñ
Dāmeni luṭf u vefā oldı girībānı kerem *(K. 1/43). [çü]*

Ḳaṭre-i cūduñı çoḳ görme bu ben teşne-dile
Mevc-i luṭfuñda ʿıyān oldı çü ʿummān-ı kerem *(K. 1/96). [çü]*

Künc-i ḥüzn içre neden dil ḳala Yaʿḳūb-miṣāl
Yūsuf-ı luṭfuña cāy oldı çü Kenʿān-ı kerem *(K. 1/98). [çü]*

Umaram mīve-i luṭfuñla bulam leẕẕet-i cān
Göñül eşcārı çü ʿarż eyledi aġsān-ı kerem *(K. 1/100). [çü]*

Niçe bir bār-ı belā vire bu eşcār-ı ümīd
Āb-ı luṭfuñla ola tāze çü büstān-ı kerem *(K. 1/102). [çü]*

Luṭfuñuñ dār-ı şifāsında bulınur çü devā
Umaram kim irişe derdüme dermān-ı kerem *(K. 1/103). [çü]*

Defter-i cürmüme baḳma benüm iy kān-ı ʿaṭā
Ḳışaṣ-ı cūduña żamm oldı çü destān-ı kerem *(K. 1/108). [çü]*

Feyż Āndan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf ḫōd
K'oldı iki cihāna çü Settār-ı kird-gār *(K. 2/32). [çü]*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥayy
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenār *(K. 2/60). [çü]*

Yidi deryā içinde bulınmaz
Çü yem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/40). [çü]*

İşitdi çü hātif ḫaberin bu dil-i miskīn
Himmet kemerin beline bend eyledi ṣad cā *(K. 5/137). [çü]*

Küfrüñ gicesi ṭoġubanı mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem *(K. 7/36). [çü]*

Ḫatm-i rüsül çü sensin ümīdüm saña-durur
Olduñ Kerīme çünki ḥabīb eylegil kerem *(K. 7/69). [çü]*

Tā ebed pāyende vü bāḳī çü oldur lā-yezāl
Ol-durur pes [ol] Ḫudā-yı ḫālıḳu'l-insāndur *(K. 8/93). [çü]*

Çü furṣat bulmayup Mışr özleyüp Rodosa varıldı
Ġarażla yazmaġın Balyos kitāb-ı dil-firīb ancaḳ *(K. 9/11). [çü]*

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
N'ola ġamdan girībān eylesem çāk *(Kıt. 3/3). [çü]*

Çü peyk oldı ṣūfī ferāḫ-ı riyā
Bu ṣūretde gezmek neden dāyimā *(Mua. 89/1). [çü]*

Evvel [ü] āḫir çü maʿlūm oldı rāst
Evsaṭuñ bunlar olupdur reh-beri *(Mua. 90/5). [çü]*

Bir laḥẓa ġamuñ sīneden olmadı çü ḫālī
Vallāhi zi-müşkil *(Mua. 102/1). [çü]*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer ṣūretine der-be-der el ṣun yüri iy Cem *(Mua. 112/1). [çü]*

Didüm iy zülfi cān bāġında ṭavūs
Çü ismüñ ṭālibiyem ḳılma meʾyūs *(Mua. 128/2). [çü]*

Ḫorşīd-i ḥüsn içinde görindi çü müşterī
Dir feṭḥ-i sīne tā bula sen nām-ı dil-beri *(Mua. 142/1). [çü]*

Ḫaber bülbül çü gül yüzinden aldı
İşit kim bülbül-i ṣūrīde n'oldı *(Mua. 160/1). [çü]*

Çü şānuñda bulındı luṭf-ı bī-ḥadd
Senüñ-çün maḥmidet oldı mü'ebbed *(Mua. 189/1). [çü]*

merkez-i ʿadle muḥīṭ oldı çü göñlüñ ḫüsrevā *(Mua. 192/3). [çü]*

ʿUşşāḳa çü ḥüsnüñ güneşi nūr u żiyādur
Kim aña ḳamerden *(Mua. 193/3). [çü]*

Çıḳmaz çü bu resm ile cihānda ṣanemā dür
Bir ʿıḳd-i güherden *(Mua. 193/7). [çü]*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/1). [çü]*

Şānuñda çü luṭf-ı ebedī nāzildür
Maḳṣūd-ı Cem ol ṣūret ile ḥāṣıldur *(Mua. 214/1). [çü]*

Lebüñ öpdümse baña eyleme rayb
Şarābuñ evveli olmaz çü bī-ʿayb *(Mua. 226/2). [çü]*

Bu şekl çü gördüñ iy göñül sen
Var kūy-i belāyı eyle mesken *(Mua. 337/1). [çü]*

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā *(Terc. 1/29). [çü]*

Nūş ideli ʿışḳuñuñ meyin cān
Oldum çü bu sözden āgeh iy yār *(Terc. 1/76). [çü]*

Şükrinde ʿāciz oldı çü ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl
Yā Rab ne dille ola sipāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/21). [çü]*

Ṣāfī güherden oldı çü ẕātı Muḥammedüñ
Gelmez beyāna ẕātı ṣıfātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/25). [çü]*

Ḳudretle yazılur çü berāt-ı müsellemi
Bu dille oḳınur mı berātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/31). [çü]*

Püşt ü penāhum eyle penāhını dāyimā
ʿİzzet penāhıdur çü penāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/256). [çü]*

Naṭʿ-ı zemīnde ġam beni bir gün ʿadem ḳılur
Kendü oyunum ile çü şeh-māt olmışam *(Terk. 3/80). [çü]*

çu: *Gibi.*

Deleli sīnemi ḫadeng-i cefā
Bī-dil oldum hevāñ odına çü ney *(G. 394/6). [çü]*

Ḳadüñ çü serv-i revāndur gözümüñ ābı revān
Gözümden eyleme ḫālī bu serv-i bālāyı *(G. 402/11). [çü]*

Bend oldı ṣaçuñda ḳalb-i miskīn
Zülfüñ olalı çü cīm-i maḳlūb *(Terc. 1/40). [çü]*

çu: *Ne vakit ki.*

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme
Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen *(G. 280/3). [çü]*

çu: *Madem ki.*

Vuṣlatuñ devletüm-durur çü benüm
Niçün irmez baña viṣāl iy dōst *(G. 18/3). [çü]*

Luṭf u kerem çü ʿāşıḳa cānāneden gelür
Senden belā vü ġam bize cānā neden gelür *(G. 108/1). [çü]*

Tīr-i dil-dāre siper oldı çü ʿāşıḳ cigeri
Uşda meydān görelüm kimde ki var ise ciger *(G. 114/11). [çü]*

Dilā çün ʿışḳ odına yana girdüñ
Çü yanmaḳdan ḳaçarduñ yā ne girdüñ *(G. 225/2). [çü]*

Ḫaṭ-ı ḥabīb ecelümdür çü gelmedi daḫı ol
Benüm bu baḫt-ı siyāhum neden ṭutar mātem *(G. 261/5). [çü]*

Ḫadeng-i ġamzeñi cāna çü virdüñ alma yine
Ki cānda ṣaḳlayayın anı yādigār olsun *(G. 281/3). [çü]*

çu: *Çünkü.*

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur
Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā *(G. 7/6). [çü]*

İy ṣanem üstüñe yapraḳ gibi ditrer çü göñül
Düşse her laḥẓada sen servüñ ayaġına n'ola *(G. 7/11). [çü]*

çu: *Akarsu, ırmak, çay, dere.*

Raḥm eyle Cem-i ḫasteye iy dōst ki ġamdan
Her dem aḳıdur gözleri yaşın nitekim cū *(G. 314/14). [cū]*

çul: *Genellikle kıldan yapılmış kaba dokuma, çul, örtü.*

Ruḫ-ı gül-gūnuñ alaldan berü ḥüsn öñdülini
Devr ḥüsnüñde şehā ḥulle-i sündüs çulıdur *(G. 111/12). [çulıdur, -ı, -dur]*

Raḳīb-i ḫar geyer kemḫā velīkin
Eşek zībā çul ile ādem olmaz *(G. 141/6). [çul]*

çü: *Çünkü, zira.*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/10). [çü]*

Ḫāke düşse gözlerüm yaşı n'ola
Bī-behā olmaz çü ṭopraḳda güher *(G. 133/6). [çü]*

çüft: *Çift, eş.*

Adum bir ṭāḳdur kim çüfti anuñ
Ṭutupdur bir cezīre içre mesken *(Mua. 41/3). [çüfti, -i]*

çün: *İçin.*

N’ola pervāne olsa diller kim
Ḥüsnüñ envārı çün yaḳar miṣbāḥ *(G. 35/8). [çün]*

Gönlümi ṣayd eyledüñ zülfüñe aṣ
Ṣayd-ı dil aṣmaġa çün fitrākdür *(G. 93/6). [çün]*

Çün Cem ġamuñla ölmelü bīmār olup-durur
Çoḳ görmegil ʿiyādet-i marżāyı bir nefes *(G. 165/17). [çün]*

Laʿl-i dür-bār-ı ḥabībe olmadı cevher ʿaraż
Laʿli çün maḳṣūd bi’ẕ-ẕāt oldı cevher bi’l-ʿaraż *(G. 181/2). [çün]*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler ‘ālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/1). [çün]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy ṣāh-ı cihān
Derd-mendem gitmedin derdüme dermān elvedāʿ *(G. 189/7). [çün]*

Dām-ı zülfeynüñ ḫayālin çün göñülde baġladum
Ben hümā-yı vaṣluñı bir gün ṣikār itsem gerek *(G. 218/9). [çün]*

Zülfine çün düşdüñ iy Cem bilürem
Terk idersin bu hevāya cān ü dil *(G. 237/15). [çün]*

Çün düşüpdür dürr-i eşküm ḫāk-i pāyine gözüm
Al bu kuḥl-i cevherīden tūtiyādan vāz gel *(G. 243/11). [çün]*

Çün cilā-yı çeşm-i cāndur ḫāk-i pāyüñden şehā
Bād-ı ṣubḥa tūtiyā-yı çeşm-i cān ışmarlaram *(G. 247/5). [çün]*

Çün olmadum ḥarem-i kūy-i dil-bere maḥrem
Gözüm bıñarı aḳıdsa ʿaceb degül zemzem *(G. 261/1). [çün]*

Çün yüzüñ güldür ḳadüñ serv-i revān
Gül-şen-i cāndur senün yirüñ begüm *(G. 271/5). [çün]*

Çün kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsnüñde ġalaṭ düşdi ḫaṭuñ
Gel kerem ḳıl ḳazı anı ṣanemā dīnüñ içün *(G. 275/9). [çün]*

Dilā çün derdini niʿmet bilürsin
Ṭaleb eyleme dermānı n’idersin *(G. 277/5). [çün]*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūy-bārından *(G. 285/5). [çün]*

Çün bilinmez zülf-i pür-çīni neden müşkīn imiş
Müşk-i Çīndür diyü zülfi ḳīl ü ḳāl itmek neden *(G. 288/5). [çün]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/13). [çün]*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/13). [çün]*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/1). [çün]*

Hecrüñ şebini vaṣl ile çün rūşen eylemez
Yanmaḳ o dilde şemʿ-i maḥabbet ne fāyide *(G. 328/7). [çün]*

Perde-i ʿuşşāḳda çün būselik itdüñ ḳarār
Mutribā āteş düşürdüñ cānuma ol sāz ile *(G. 330/7). [çün]*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/9). [çün]*

Çün dürr-i necāt olmadı saʿy ile müyesser
Var ḳulzüm-i efkāra iñen şevḳ ile ṭalma *(K. 5/131). [çün]*

çün: *Çünkü, zira, nedeniyle.*

Gel gözüm yaşına baḳ bir būse vir
Çün meṣeldür eylük eyle ṣuya at *(G. 23/6). [çün]*

N'ola iderse zülf ü ruḫuñ ṣubḥ u şām baḫs
Devr ü teselsül oldı çün olmaz tamām baḫs *(G. 32/2). [çün]*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/4). [çün]*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/10). [çün]*

Ne ḥāṣıl kim ḳılur dil mürġı feryād
Teraḥḥum eylemez çün aña ṣayyād *(G. 48/2). [çün]*

İçsün dehānı ābını ʿunnāb laʿli çün
Perverde-i fevākihi cüllāb ider leẕīẕ *(G. 49/11). [çün]*

Çün tīr-i ġamzesi dile mihmān olup-durur
İy Cem ciger kebābın aña mā-ḥażar getür *(G. 57/9). [çün]*

Ḥācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/10). [çün]*

Gedāsıdur şehā Cem kūyuñuñ çün
Gedā-yı kūy-ı ḫūbān pādişādur *(G. 79/21). [çün]*

Çün ġamzeñ oḳınuñ dil ü cānum siperidür
N'ola ne ḳılursañ baña pes luṭf eṣeridür *(G. 80/1). [çün]*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy ṣanem çün ʿāşıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/14). [çün]*

Ḳāmet ü zülf ü dehānuñ yādına
Ḳaddüm iy sīmīn-beden çün lāmdur *(G. 87/12). [çün]*

Gül-zār-ı cemālüñ görinürse baña besdür
Çün bülbül-i cān daḫı giriftār-ı ḳafesdür *(G. 99/2). [çün]*

İy Cem dem oldı çāk idesin ṣabr yaḳasın
Çün dāyimā o mūy-miyānı ḳoçar kemer *(G. 116/14). [çün]*

Cem yaraşur o servi kinārına çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/16). [çün]*

İşitmedi ḫaṭuñuñ çün ḳara ḫaberlerini
Benefşe yaşlu görinür ya bu ne mātemdür *(G. 135/15). [çün]*

Bulmaz imiş çün ʿaraż bī-cevher imkān-ı vücūd
Laʿl-i yār olalı cevher cān-ı Cem oldı ʿaraż *(G. 181/9). [çün]*

Aşılmış iken odlara yaḳmaḳ revā degül
Düşdi zemīne çün kesilüp rīsmān-ı şemʿ *(G. 190/18). [çün]*

Cān meclisine laʿl ü ruḫuñ vaşfını getür
Çün şekker ile ḫōş yaraşur armaġān-ı şemʿ *(G. 190/22). [çün]*

Gelüñ aluñ bugün erzān metāʿ-ı derd ü ġamı
Açıldı sīnede her yaña çün dükān-ı firāḳ *(G. 207/12). [çün]*

Çün yañıldum secde-i sehv ola mı
Ḳaşlaruñdur secde-gāhum gitme gel *(G. 231/7). [çün]*

Çün melāḥat Mışrınuñ taḫtında sulṭānsın begüm
Yūsuf-ı ḥüsn ü leṭāfet şāh-ı ḫūbānsın begüm *(G. 252/1). [çün]*

Yazarken ʿışḳı şerḥin yanayazdum
Çün evvel yana yazdum yā ne yazdum *(G. 265/2). [çün]*

Kaʿbe yüzüñde beñüñ çün Ḥacerü'l-esved imiş
Yaraşur her nefes ol ḫāl-i siyeh-kārı öpem *(G. 269/5). [çün]*

Olamaz cevher ʿayārı ḫāk-i pāyüñe ʿayār
Ḥüsnüñe çün keffe-i çeşmümi mīzān eyledüm *(G. 272/12). [çün]*

Müddeʿī fitneyle seni benden ayırmaḳ diler
Çün elinden gelmez uş fāsid ḫayāl itmek neden *(G. 287/12). [çün]*

Çün yoluña cān vireni terk eyledüñ iy dōst
Aġyārı getür yanuña bīgāne gerekse *(G. 322/9). [çün]*

Diline almaya Cem bir daḫı tekrār şeker
Çün lebüñ ṣundı aña ḳand-i mükerrer bu gice *(G. 325/16). [çün]*

Çün duʿādur ʿāşıḳa düşnām-ı laʿli dil-berüñ
Ẕikri ḫayr olsun anuñ kim işidüp āmīn diye *(G. 358/11). [çün]*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/12). [çün]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/5). [çün]*

Çün raḳīb-i rū-siyehle eksük olmaz cengümüz
Luṭf idüp billāh yā ḫōd anı terk it yā beni *(G. 374/11). [çün]*

Cān ṣatarken yār irüp dellāl-i ʿışḳa didi kim
Çün ḫarīdāruñ irişdi germ ḳıl bāzāruñı *(G. 397/8). [çün]*

Em'dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/8). [çün]*

Ḳo şimdi daḫı laʿl ü ruḫuñ öpeyin çün ol
Dil-ḫastesine ṣıḥḥat imiş gül-şeker gibi *(G. 408/3). [çün]*

Bildüm iy dōst perīsin berü gel gönlüme gir
Çün perī mesken ider bulduġı vīräneluġı *(G. 411/16). [çün]*

Sīne-i mecrūḥuma ġamzeñ urur çün yāreyi
İy ṣanem çoḳ görme ben bī-çāreye sen çāreyi *(G. 420/1). [çün]*

Çün unutduñ beni āyā ʿahd ü yemīnüñ […]
Ḳomaya sende benüm ḥaḳḳumı Allāh didi *(G. 423/3). [çün]*

Dil ördegi çün yüzemez ol ḥavż-ı ṣafāda
Şimdi yiridür dökse gözüm zemzem-i Baṭḥā *(K. 5/117). [çün]*

Çün ʿacz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde
Maḥrūm gönilmek bu ḳapudan baña ḥāşā *(K. 5/165). [çün]*

Sāye ṣalsun diyü ol serv üstüme
Yire düşüp oluram çün ḫāk-i rāh *(Kıt. 2/8). [çün]*

Ġam-ı zülfüñ baña çün sermed oldı
Benüm-çün cümle el mātem-zed oldı *(Mua. 23/1). [çün]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa şu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/1). [çün]*

Āyā ser-i zülfüñle göñül ḳıla mı ārām
Çün olmadı ḫālī aradan miḥnet-i eyyām *(Mua. 34/2). [çün]*

Nakş-ı nigīn bigi yine bu raḥmet āyetin
Āḫirde oḳı çün bula cānum kerāmetin *(Mua. 54/2). [çün]*

Çün bulur cān ü dil ṣafā ġamdan
Derd ü ġam bende [ger] girān yigdür *(Mua. 68/3). [çün]*

Yiridür dāyim itse āh ü efġān
Cemüñ çün oldı yāri nā-müselmān *(Mua. 197/2). [çün]*

Kendü düşdi zülfüñe çün baġrını ḳan eylesün
Lām-ı zülfüñde ḳo dil feryād [ü] efġān eylesün *(Mua. 207/1). [çün]*

Ṣaf-ı zülfüñ şikendür pīç-der-pīç
Yaraşmaz çün ser-i ṣafda şiken hīç *(Mua. 217/2). [çün]*

Ḥüsnüñüñ şemʿine çün ideli pervāneluġı
Cem ḳılur silsile-i zülfüñe dīvāneluġı *(Mua. 245/1). [çün]*

Egerçi ʿālem içre bī-nevāyam
N'ola çün ḫüsnüñ ile āşināyam *(Mua. 295/2). [çün]*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḥā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/1). [çün]*

Sermedī oldı çün cefā sende
Ḳatlanam her cefālara ben de *(Mua. 320/1). [çün]*

Ḥayf ola kim şarāba ṣu ḳatalar
Biledür çün şarābuñ ābı müdām *(Müf. 12/2). [çün]*

Dil-berüñ çün bulmaduñ vaṣlına iy Cem dest-res
Olmaduñ ʿālem içinde şād u ḫurrem bir nefes *(Mur. 2/25). [çün]*

Çün oldı ḥazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/1). [çün]*

Sensin baña çün ḥayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh *(Terc. 1/83). [çün]*

Yoḳdur felek belāsına çün çāre vaḳtidür
Ḥaḳ ḥażretine ʿarż idesin sen bu ḥāceti *(Terk. 3/105). [çün]*

Dil-i sengīnüñ ile ḫālüñe ḥālüm diyeyin
Ḥacerü'l-esvede ḳarşu çün olur ʿarż duʿā *(G. 8/4). [çün]*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetden anı ḳılma ḫarāb *(G. 14/11). [çün]*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur vīrāne dil
Derd ü miḥnetle iñen ḳılma ḫarāb *(G. 15/11). [çün]*

Çün ġarīb-i ḥüsndür Cem ḥālini ḫālüñe ṣor
Ḥālini bilmez ġarīb olanlaruñ illā ġarīb *(G. 17/9). [çün]*

İḫtiyār it melāmeti iy Cem
Çün yaramaz saña bu zühd ü ṣalāḥ *(G. 35/18). [çün]*

Ḳoma ki yana nār-ı ġama ümmet-i ʿışḳı
Fer virdi yüzüñ nūrına çün nūr-ı Muḥammed *(G. 42/14). [çün]*

Bīmār-ı ġamzeñem ḳo ki laʿl ü ruḫuñ öpem
Olur dehān-ı ḫasteye çün gül-şeker leẕīẕ *(G. 49/6). [çün]*

Bu ḫaste göñlümüñ ṣanemā çün ṭabībisin
Laʿlüñden aña ṣıḥḥat içün gül-şeker getür *(G. 57/7). [çün]*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿışḳından anuñ
Çün zenaḫ-dānı vü zülfi bend ü zindānum-durur *(G. 68/6). [çün]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı bākī kim ṣafā devrānıdur
N'ola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur *(G. 69/2). [çün]*

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Çün bugün derdüñe olacaḳ devā devrānıdur *(G. 69/4). [çün]*

Teşnelükden ölme iy dil çün yitişdüñ nūş ḳıl
Çekmedin ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(G. 72/3). [çün]*

Baña cevr itme iñen ḥüsnüñe maġrūr oluban
Kāyinātuñ ḥāli çün kim inḳılāb üstindedür *(G. 83/12). [çün]*

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña
Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur *(G. 86/8). [çün]*

Yiridür ger āteş-i ʿışḳ üzre yansa cān ü dil
Çün hemīşe āteş-i sūzān kebāb altındadur *(G. 86/12). [çün]*

N'ola diller cāy idinse zülfüñi
Çün zücācuñ yiri şehr-i Şāmdur *(G. 87/6). [çün]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden şun Ceme
Cürʿa dāyim çün naṣīb-i ḫākdür *(G. 93/10). [çün]*

Cem ḥālini ʿaceb ne ṣorar çün bilür ḥabīb
Kim hīç nesne gelmez elinden elem çeker *(G. 96/9). [çün]*

Māha beñzetsem n'ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/3). [çün]*

Māha beñzetsem n'ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/4). [çün]*

İy dil ayaġına düşmek gerçi kim düşvārdur
Cehd idüp düş var çün devlet nişānı pāyidür *(G. 105/12). [çün]*

Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt
Ġurbet-i ʿışḳuñda oldum çün faḳīr *(G. 107/12). [çün]*

Ḫaṭṭuñı yüzden giderdüñ yine yazılmış ġalaṭ
Gel ḳazıt mecmūʿa-i ḥüsnüñde çün tekrārdur *(G. 115/8). [çün]*

İrürsin feṯḥ-i bāba ṣabr iderseñ
Göñül çün ġam kilīdine dilüñ var *(G. 125/8). [çün]*

N'ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/12). [çün]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/2). [çün]*

Şād ü ḫandān ol göñül giryān ü nālān olma kim
Çün ḥabībüñ derdidür ḳısmet saña ʿālemde bes *(G. 161/12). [çün]*

Zülf-i şeb-rengüñi pinhān itme rūyüñ çün olur
Āftābuñ nūrı ḥüsnüñ pertevinden muḳtebes *(G. 162/5). [çün]*

Rāh-ı belādan ḳaçan geçse gerekdür nihān
Ḳāfile-i ʿışḳa çün oldı fiġānum ceres *(G. 164/6). [çün]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/10). [çün]*

N'ola cevr ile ġamuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḫaḳ teʿālā çün bu işi baña taḳdīr eylemiş *(G. 167/12). [çün]*

N’ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/2). [çün]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/8). [çün]*

Çün yoḳ ṭulūʿ[ı] meclis-i ʿışḳa ne fāyide
Ṭutam cemāl-i burc-ı saʿādetde ay-imiş *(G. 173/5). [çün]*

Marīż-i derdüñe ṣun imdi būse tiryāḳın
Devā-yı būseñ ile çün bulur şifā emrāż *(G. 180/6). [çün]*

Yaratdı ravża-i dilde çün ol ḳadi şimşād
Ne seyr-i serv iderem ne ḫōd ārzū-yı riyāż *(G. 180/17). [çün]*

Bārān yirine dīde-i Cem dökse ḳan n’ola
Ṭutdı güneş cemālini çün ebr-vār ḫaṭ *(G. 183/14). [çün]*

İy dil ġam-i ʿışḳ ile feryād ü fiġān eyle
Çün dil-ber alur her dem feryād ü fiġāndan ḥaẕ *(G. 185/10). [çün]*

Ḫışm idüp ol māh-peyker ḳaṣd-ı cān eyler dirīġ
Kime feryād ideyin çün ẓulm-i ḫān eyler dirīġ *(G. 192/2). [çün]*

Hümā-yı perçemüñ dāyim göñül ṣaydına ḳaṣd eyler
Ne lāzım anı ṣayd itmek olupdur çün şikār-ı zülf *(G. 196/10). [çün]*

Yaşlarum ılduzını aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān elfirāḳ *(G. 203/6). [çün]*

Egleme öldür Cemi iy māh-rū
Çün bilürsin ḫayr işüñ teʾḫīri yoḳ *(G. 204/10). [çün]*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ zülfine vardı
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(G. 212/5). [çün]*

Çeşmüñ behişt nergisi midür ki iy ṣanem
Gül-zār içinde oldı yiri çün miyān-ı müşk *(G. 217/22). [çün]*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n’ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/7). [çün]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/5). [çün]*

Çün yaşlarum yüzümden aḳar āsitānına
Bārī yüzüm o Kaʿbede zer nāv-dān idüñ *(G. 221/5). [çün]*

Ben nice beñzedeyin gün yüzüñ ayın güneşe
Çün güneş būse-gehidür ṣanemā gerd-i rehüñ *(G. 222/6). [çün]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/16). [çün]*

Gitmege ʿazm itme şāhum gitme gel
Çün yigitsin alma āhum gitme gel *(G. 231/2). [çün]*

Ḳadd-i mevzūnına dil-dāruñ raḳībā ḳılma ḳaṣd
Çün bilürsin ṭabʿ-ı nā-mevzūnuñı mevzūn degül *(G. 232/6). [çün]*

Ḳadd-i mevzūnına ḳaṣd itme raḳīb
Çün bilürsin ṭabʿuñı mevzūn degül *(G. 235/6). [çün]*

Ḳoma kim hecrüñ şebinde senden ayru olavuz
Ḳıl tecellī meclise çün māh-ı tābānsın begüm *(G. 252/10). [çün]*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/2). [çün]*

Ġam ayaġına yüzüm ḫāk eylesem ʿayb eyleme
N'ola ʿizzet eylesem çün eski yārumdur benüm *(G. 264/6). [çün]*

Ayaġuñ öpmege çün irmez elüm dürişeyin
Ola ki ḫāk-i rehüñ olduġı yolları öpem *(G. 269/7). [çün]*

Alnuña sür bārī gel boynuña alma ḳanumı
Cānumı çün ḳaşlaruñ yayına ḳurbān eyledüm *(G. 272/8). [çün]*

N'ola cāndan istesem çün yig-durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭen *(G. 295/5). [çün]*

Ḳo yüzüm ṭopraġı zer sürsün berāt-ı ḫüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḫācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/6). [çün]*

Yire geçsün yirini yirini meh
Çün bu neyyir güneş yire ine bugün *(G. 304/6). [çün]*

Laʿlüñ var iken ṣunma Ceme bāde-i ḫamrā
Çün mest ü ḫarāb itmege sen mül de yitersin *(G. 306/10). [çün]*

Eşk-i çeşmüm ġamuñ ḳurıtsa ne ġam
Aḳduġı yire çün aḳar yine ṣu *(G. 315/12). [çün]*

Gel beni aġlatma laʿlüñ yādına
Çün ziyān eyler şeker tengine ṣu *(G. 316/12). [çün]*

Bu dil-i nālānı zülfüñden niçün dūr eyledüñ
Çün şikār almaḳda lāzımdur ceres şeh-bāz ile *(G. 330/6). [çün]*

Zülfüñe bedīdür ṣanemā muḫtaṣar olmaḳ
Çün şerḥ-i muṭavvelde ṣıġışmadı beyāne *(G. 357/6). [çün]*

Maḫzen-i sırrına dilde zülfi ḳufl ursa n'ola
Ejder olur çün ṭılısm ekṣer bilürsüz maḫzene *(G. 361/14). [çün]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/4). [çün]*

Mānend-i kemān oldı ḳadi tīr-i cefādan
Çün Cem dil ü cān ol ḳad-i bālāya düşürdi *(G. 371/10). [çün]*

Ölmedin bārī kemān-ebrūña ḳurbān it beni
Eksük olmaz sīneden çün tīr-i ġamzeñ yāresi *(G. 380/8). [çün]*

Ḳaşuñ zülfüñ sipāhına ruḫuñ şāh-āne ḥükm eyler
Gelür āḫir ḫaṭuñ ġālib çün olmışdur sipāh egri *(G. 403/4). [çün]*

Naṭʿ-ı ḥüsninde niçün kej-rev ola beydaḳ-ı ḫāl
Çün piyāde yürimez her yaña ferzāne bigi *(G. 417/8). [çün]*

Yā Rab bilür günāhını çün raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār *(K. 2/61). [çün]*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl *(K. 3/45). [çün]*

Çün güneh-kār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl *(K. 3/47). [çün]*

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe'ṣ-sāʾilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿāl *(K. 3/50). [çün]*

Çün söylemedin nāṭıḳa-i nuṭḳı ḳılur lāl
Kim vaṣf ide vaṣfuñı teḳaddes ve teʿālā *(K. 5/145). [çün]*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿāṣī olanlara
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam *(K. 7/17). [çün]*

ʿĀlem muṭīʿ olursa saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(K. 7/45). [çün]*

Ger idersem rūz ü şeb efġān n'ola
Baña çün derd ile ġam hem-dem-durur *(Kıt. 1/4). [çün]*

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dil-berüñ maḥrem-durur *(Kıt. 1/6). [çün]*

Ya nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Çün kebābum dil şarābum dem-durur *(Kıt. 1/10). [çün]*

N'ola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secde-gāh *(Kıt. 2/4). [çün]*

ʿĀlem içre ʿayş ü ʿişret ḳıl müdām
Çün seni Tañrı zi-ʿālem ber-güzīd *(Kıt. 7/4). [çün]*

Lebüñ keşf eyle bārī gel kerem ḳıl
Çün irişmek diler ol cāna cānum *(Mua. 61/2). [çün]*

Şu kim ḥalvā-yı laʿlüñden naṣīb[i] ḫalḳ olmışdur
N'ola dendānuma irse benüm çün ḫalḳ olmışdur *(Mua. 118/2). [çün]*

Çün sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Cem laʿlüñ adın aġzına almaḳ ne revādur *(Mua. 216/1). [çün]*

Tāb virmek ser-i müjgān-ı siyeh-kāre neden
Çün gerekmez ṣanemā kūşe-i ḫancerde şiken *(Mua. 222/2). [çün]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/17). [çün]*

Ḳaṭʿ itse tīġı ṭañ mı Naṣārā ḳılubanı
Çün nuṣret-i Ḥaḳ oldı naṣīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/204). [çün]*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazġan felek *(Terk. 2/12). [çün]*

çün: *Ne vakit ki; -ınca/-ince.*

Çün eline aldı micmer kākül-i müşkīn-i dōst
ʿĀlemi ḳıldı muʿaṭṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/1). [çün]*

çün: *Gibi.*

Gül yüzüñüñ ḥasretinden dil-berā derd ile āh
Cān ü dil feryād ḳılur her nefes çün ʿandelīb *(G. 16/8). [çün]*

Görelden dāl-i zülfüñi Cem iy dōst
Firāḳuñla olupdur ḳaddi çün lām *(G. 260/10). [çün]*

Çü gördüm gül yüzin ol dil-berüñ ben
Niçün ḫāmūş olam çün bülbül-i dey *(G. 391/6). [çün]*

Gül-şen-i ḥüsninde çün ḫurmā-yı laʿlīndür lebi
Yaraşur ger sīb-i sīmīndür dir isem ġabġebi *(G. 400/1). [çün]*

Şaḳāyıḳ nergis ü nesrīn ü reyḥān
Daḫı hem żeymerān çün ḫadd-i cānān *(Mes. 1/12). [çün]*

Aġlamaḳdan iki çeşmüm oldı çün Nīl ü Eres
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/27). [çün]*

çün: *Madem ki.*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/9). [çün]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin iy ṣanem
Niçün irişmez şifāya cān ü dil *(G. 237/5). [çün]*

Çün murāduñ beni ġarḳ itmek idi eyledüñ uş
Yiter iy ḳulzüm-i eşküm niçe mevvāc olasın *(G. 303/7). [çün]*

çün: *Ki.*

Çün selāmum aldı didi adumuñ
Fāsı fā vü ʿayn[ı] żād u lām[ı] lām *(Mua. 275/3). [çün]*

çün: *"-dığı için" anlamına gelen edat.*

Sünbül-i cennet oldı çün zülfüñ
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ne ḫaṭā *(G. 5/11). [çün]*

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur
Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā *(G. 7/5). [çün]*

Çün ṣafā bulmaz beni ḳapuñda gördükçe muḳīm
Kaʿbe-i kūyuñda niçün saʿy ider bilsem raḳīb *(G. 17/7). [çün]*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/1). [çün]*

Çün mey-i laʿlüne ḳılur teşbīh
Niçün olmaz ṣurāḥī ḳanı mübāḥ *(G. 35/15). [çün]*

Çün öper her nefes ol laʿl-i şeker-bārı ḳadeḥ
Rūzgār eylese ṭopraġumuzı bārī ḳadeḥ *(G. 36/1). [çün]*

Kākülüñ ʿömrüm-durur çün kesmege ḳaṣd eyleme
Kim ḳamer devrinde ʿömr-i bī-nihāyet ḫōş-durur *(G. 74/5). [çün]*

Çün hümā-yı ḳudsdür vaṣluñ ne lāyıḳdur şehā
Ki āṣiyān-ı zāġa ḳarşu eyleye pervāz-ı nāz *(G. 148/5). [çün]*

çün: *Neden, niçin.*

Dilā çün ʿışḳ odına yana girdüñ
Çü yanmaḳdan ḳaçarduñ yā ne girdüñ *(G. 225/1). [çün]*

çün geç-: *Geçip gittiğim zaman, geride bıraktığımda.*

Didüm ṣanemā geçdüñ ḳo ʿişvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/2). [çün geçdüm, -dü, -m]*

çün kim: *Çünkü, zira, nedeniyle.*

Ḥüsnüñe maġrūr olup cevr itdügüñ cānā neden
Çün kim āḫir ʿāleme mesken türāb altındadur *(G. 85/6). [çün kim]*

İy göñül derd ü belādan ʿālem içre niçe bir
Ḳılasın feryād çün kim saña yoḳ feryād-res *(G. 161/8). [çün kim]*

Gitmek içün ʿazm çün kim itdüñ iy cān elvedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān elvedāʿ *(G. 189/1). [çün kim]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/7). [çün kim]*

Ger ṭaleb ḳılur isem laʿlüñi n'ola dem-be-dem
Çün kim oldur bizüm iy meh çeşme-i ḥayvānumuz *(G. 151/8). [çün kim]*

Cem iderse bülbül-i şūrīde gibi nāleler
N'ola çün kim gösterür yüz ol gül-i ḫandānumuz *(G. 152/10). [çün kim]*

Çün kim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb *(G. 12/1). [çün kim]*

Her dem gözümden işigüñe aḳıdur şarāb
İy Cem işigi ḫākini bulduñ ḳarār ḳıl *(G. 12/10). [çün kim]*

Rāz-ı ḥüsnüñ dil niçe ṣaḳlaya kim
Şemʿi pinhān idimez çün kim zücāc *(G. 34/6). [çün kim]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun didüm ḳıldum ġalaṭ
Cürʿa dimek olmaz aña çün kim ol cāndan ṭamar *(G. 63/4). [çün kim]*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N’ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/8). [çün kim]*

Temāşā eylesem ḥüsnüñ baña ḫışm itmesün çeşmüñ
Göze çün kim yasaġ olmaz şehenşehler yasaġında *(G. 352/8). [çün kim]*

çün kim: *...dığı için, dığından.*

Ḫaṭṭı çün kim perde-dār oldı ḥarīm-i ḥüsnine
Micmer içre yaḳdı ʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/13). [çün kim]*

Ḳondı çün kim ḫāne-i dilde belā vü derd ü ġam
Bunca mihmāna ʿaceb yiter mi bir biryān ciger *(G. 98/7). [çün kim]*

çünki: *Çünkü, zira.*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/1). [çünki]*

Açdı niḳābı çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer niṣār *(G. 60/5). [çünki]*

Būse-i laʿlüñe biñ cān virürem girmez ele
Çünki bulınmaz aña kıymet elümden ne gelür *(G. 61/6). [çünki]*

Meclis içre n’ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/10). [çünki]*

N’ola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz ü şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur *(G. 69/6). [çünki]*

Ḳılayın ben bende cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür *(G. 70/6). [çünki]*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür *(G. 70/4). [çünki]*

Çünki furṣat virdi el iy sāḳī-i meh-rū müdām
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur *(G. 72/5). [çünki]*

Ḳaṣd-ı cān ü dil iderse n’ola ġamzeñle gözüñ
Çünki tīġ oynamaḳ ol merdüm-i çālāke düşer *(G. 89/6). [çünki]*

Yā ḫayālüñ dilde olsun yā ġamuñ
Çünki bir iḳlīme yiter şāh bir *(G. 107/8). [çünki]*

Ḳoma kim zülf-i siyāhuñı çeke ḫāl-i ruḫuñ
Çünki ʿAbbāsī ʿalemdür anı kāfer mi çeker *(G. 112/6). [çünki]*

Ḳıl ḳollarumı belüñe iy sīm-ber kemer
Sīmīn miyāna ḫōş yaraşur çünki zer kemer *(G. 116/2). [çünki]*

Gül yüzüñ itse dilde n’ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/6). [çünki]*

Ġuṣṣa maḫmūrıdur lebüñ cāmın
Ṣun Ceme çünki mey ḫumār yazar *(G. 130/12). [çünki]*

Ḳılsa yir genc-i ḫayāline göñülde n'ola yār
Çünki vīrāneler içre bu da vīrāne geçer *(G. 131/10). [çünki]*

Ṭopraġa dökdi hevāñ odı Cemüñ yüzi ṣuyın
Ṣu gibi çünki göñül gördügi oġlana aḳar *(G. 131/14). [çünki]*

Gitmesün peykānlu göñlümden ḫayāl-i ḫadd-i dōst
Çünki ʿādetdür olur ṭūṭīye āhenden ḳafes *(G. 162/4). [çünki]*

Geymesün devlet ḳabāsın ḫırḳa-i ʿışḳuñ geyen
Çünki iḥrām üzre geymez maḥrem olanlar libās *(G. 163/4). [çünki]*

Çünki efġānuñdur iy Cem ṭās-ı ʿışḳı çıñradan
Rāz-ı ʿışḳuñ ṣaḳlaġıl kim fāş ider āvāz-ı ṭās *(G. 163/13). [çünki]*

Tīr-i ġamzeñ çıḳmaya her-giz niyām-ı sīneden
Çünki ṭutmışdur ser-ā-ser ḫūn-ı dilden anı pās *(G. 163/16). [çünki]*

Cem lebüñden būse ister yoḳ dime
Çünki az nesne temennā eylemiş *(G. 172/14). [çünki]*

Tecellī-i ruḫuñı dāyimā Cem üzre düşür
Hemīşe çünki bilürsin düşer türāba güneş *(G. 174/14). [çünki]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/12). [çünki]*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ Cemi
Bārī luṭf idüp unıtma şāh-ı ḫūbān elvedāʿ *(G. 189/9). [çünki]*

Derd-i ʿışḳuñ āh kim tedbīri yoḳ
Çünki taḳdīr işidür taġyīri yoḳ *(G. 204/2). [çünki]*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥasen
Çünki ʿālemde beni sen zār ü mecnūn eyledüñ *(G. 211/10). [çünki]*

Leyle-ʿi zülfüñ girih-gīr eyle daḳ dil boynına
Çünki ol miskīni sen ʿışḳ ile mecnūn eyledüñ *(G. 211/12). [çünki]*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/10). [çünki]*

ʿIşḳa ṣabr u yā seferdür çünki ṣabra çāre yoḳ
Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek *(G. 218/15). [çünki]*

Ḫᵛān-ı ḫüsnüñde ʿaṭā ḳıl baña sen būse müdām
Çünki ʿām oldı ḳamu ʿāleme inʿām-ı lebüñ *(G. 219/6). [çünki]*

Çünki her zülf-i perīşāne düşer şāne bigi
Cemi bu dām-ı belādan nice ḳurtāre göñül *(G. 239/13). [çünki]*

Çünki cānumdan yaratmış cismüñi cān-āferīn
Bir nefes dūr olma benden kim baña cānsın begüm *(G. 252/11). [çünki]*

Leyle-i zülfüñ girih-gīrini Cem boynına ṭaḳ
Çünki sensin anı bu ʿālemde mecnūn eyleyen *(G. 280/10). [çünki]*

Çünki ol ḫūr-i cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz cennet-i meʾvā bu gice *(G. 324/5). [çünki]*

Mey-i laʿlüñle demidür virevüz cāna ṣafā
Çünki esbāb-ı ṭarab oldı müheyyā bu gice *(G. 324/8). [çünki]*

Şeb-i hicrāna nihāyet bulınur çünki yine
İtdi ḫōrşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice *(G. 324/9). [çünki]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/6). [çünki]*

Çünki ẓulmi yine sen eylersin
Cem kime eylesün şikāyet āh *(G. 329/9). [çünki]*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy ṣanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/11). [çünki]*

Yiridür Cem göñli ger ḥüsnüñde eylerse ḳarār
Çünki bülbüller maḳāmıdur gül-istān āresi *(G. 380/10). [çünki]*

Dehān ü zülfüñ añup cān virür Cem
Ne ḳılsun çünki oldur yoġ u varı *(G. 383/14). [çünki]*

Ḥalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/6). [çünki]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/9). [çünki]*

Çal ṣafā ṭopını meydān-ı mürüvvetde şehā
Çünki Ḥaḳ ṣundı senüñ destüñe çevgān-ı kerem *(K. 1/38). [çünki]*

Ḫüsrevā diñle bu ben mūr-ı żaʿīfüñ ḥālin
Çünki sensin bu zamān içre Süleymān-ı kerem *(K. 1/72). [çünki]*

Çünki evvel keremüñ ābına ḳandurmış idüñ
Ḫüsrevā ṣoñra yine olma peşīmān-ı kerem *(K. 1/93). [çünki]*

Çünki evvelde tamām eylemiş idüñ keremi
Umaram ṣoñra daḫı olmaya noḳṣān-ı kerem *(K. 1/105). [çünki]*

Gel duʿā başla yiter söyle şikāyet sözini
Çünki vāḳıf-durur aḥvālüñe ol ḫān-ı kerem *(K. 1/134). [çünki]*

Ḳılmaḳ dilemez çünki belā tīrine umaç
Ḳaṣduma benüm ḳavs-i felek yane çeker yā *(K. 5/101). [çünki]*

Ḫatm-i rüsül çü sensin ümīdüm saña-durur
Olduñ Kerīme çünki ḥabīb eylegil kerem *(K. 7/70). [çünki]*

Lebüñ añduḳça olur rāh-ı ʿadem çünki ʿıyān
Vehmi vardur o yola gitmeye iy cān-ı cihān *(Mua. 10/1). [çünki]*

Yüzüñi görenlere cüllāb-ı laʿlüñ ḳıl sebīl
Çünki cennet zāyirinüñ ābı olur selsebīl *(Mua. 184/2). [çünki]*

Yaraşur şāhān-ı ʿālem senden alursa sebaḳ
Çünki yoḳdur salṭanat taḫtına senden müsteḥaḳ *(Mua. 188/2). [çünki]*

İsmüñi hīç unud[a] mı ḫāṭır
Çünki bir noḳṭadan olur ẓahir *(Mua. 241/2). [çünki]*

Çünki iḥyā-yı mesīḥādur ṭudaġuñ eyle ḥayy
Ki oldı ʿömrüm iy ṣanem zülf-i ser-endāzuñda tayy *(Mua. 292/1). [çünki]*

Olur ġınā-yı şefḳat ile çünki muġtenim
Devlet anuñ ki ola faḳīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/207). [çünki]*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/44). [çünki]*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/24). [çünki]*

çünki: *Ne vakit ki; -ında/inde; -ınca/-ince.*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(G. 234/1). [çünki]*

çünki: *Edat, şundan dolayı ki, şu sebepten ki, zira, madem ki.*

Sünbül ṣaçuña çünki degül şīfte vü zār
Dīvāne bigi ya ne gezer ṭaġı benefşe *(G. 344/3). [çünki]*

Cān oldı ġamuñla çünki bīmār
Billāhi lebüñden eyle tīmār *(Terc. 1/65). [çünki]*

Raḳīb çünki sen āhūyı baña ṣayd itmez
Kimesne dimesün ol kelbe kim muʿallemdür *(G. 135/5). [çünki]*

çünki: *Gerçi.*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/13). [çünki]*

çünki: *"-dığı için" anlamına gelen edat.*

Kūyuñ oldı çünki cennātü'n-naʿīm
Cenneti n'eyler olan anda muḳīm *(G. 258/1). [çünki]*

çüri-: *Çürümek.*

Niçe biñ siḥri var iy dil-ber-i meh-rū lebüñüñ
Çüriyüp ḫāk olan ölüyi kefenden çıḳarur *(G. 82/8). [çüriyüp, -y, -üp]*

da: *De, da bağlacı.*

Ṭūbā da görürse diye ṭoġrusı zihī ḳad
Nāz ile ḫırām eyleyicek ol ḳad-i bālā *(G. 1/11). [da]*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/7). [da]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/2). [da]*

Sūziş-i ʿışḳı beni şöyle yaḳupdur oda kim
Sözümi her kim işidürse hemān o da yanar *(G. 90/4). [da]*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/6). [da]*

Ḳılsa yir genc-i ḫayāline göñülde n'ola yār
Çünki vīrāneler içre bu da vīrāne geçer *(G. 131/10). [da]*

Didüm kūyuñ itiyem iy ḳamer-ruḫ
Didi gör bu da yaʿnī ādem olmış *(G. 169/4). [da]*

Baña yitmez mi derd ü ġam ki zülfüñ
Yüzüñ görmege olur ol da māniʿ *(G. 187/10). [da]*

Eşküm cihānı ṭutdı āb üzre yürürem ben
Dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancaḳ *(G. 200/4). [da]*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/8). [da]*

Lāle zār olınca ḳana ġarḳ iderdüm anı da
Ḳanlu yaşumdan eşer bilsem nice ṣaḥrāda yoḳ *(G. 208/9). [da]*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/18). [da]*

Hīç enbiyāya ḳıṣṣası da olmadı naṣīb
Ṣol ḥiṣṣeden ki oldı naṣībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/103). [da]*

dād: *İmdat, yardım.*

Bildi dil-ber kim ṣınuḳludur metāʿ-ı zülfini
Ḳılca nesnem yoġ iken boynuma ṣarmaġ itdi dād *(G. 46/6). [dād]*

Ne diyem iy dil-i pür-sūz dād elüñden dād
Beni cihānda ḫarāb eyledüñ ḫarāb olasın *(G. 283/7). [dād]*

dād: *Feryat, figan.*

Ne diyem iy dil-i pür-sūz dād elüñden dād
Beni cihānda ḫarāb eyledüñ ḫarāb olasın *(G. 283/7). [dād]*

dād eyle-: *İnsaf etmek.*

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād *(G. 43/2). [dād eylemez, -mez]*

dāġ: *Yara, yanık yarası, aşk yarası.*

Yaraşmaz sīnesinde dāġı ʿışḳuñ
Anuñ kim bu nişān ḳadrini bilmez *(G. 156/7). [dāġı, -ı]*

dāġ: *Yara, yanık yarası.*

Birinüñ ḫāl-i ruḫından lālenüñ baġrında dāġ
Birinüñ zülfi ile sünbül ʿillet-i sevdā çeker *(G. 138/25). [dāġ]*

Devā-yı tāze kühen dāġa çāredür dirler
Ki zaḫm-i tīrüñ urur dāġ-ı sīneme merhem *(G. 261/7). [dāġa, -a]*

Peykānlu dile urma iñen dāġ-ı belālar
Kim lāle bigi götürimez dāġı benefşe *(G. 344/6). [dāġı, -ı]*

ʿIşḳ odı dilde cāvidān yigdür
Sīne dāġuñla pür-nişān yigdür *(Mua. 68/2). [dāġuñla, -uñ, -la]*

dāġ it-: *Dağlamak, yara açmak.*

Serv-ḳaddüñ ʿarż idüp sāḳında ḫalḫāl-i hilāl
Dāġ idüp yaḳdı göñülde zülfüñ ile iki ḫāl *(Mua. 19/2). [dāġ idüp, -üp]*

dāġ ol-: *Dağlanmak, yara olmak.*

Bir dem yüzüñ ki çeşmüm öñinden ıraġ ola
Derd ü ġamuñla yüregüm üstinde dāġ ola *(G. 367/2). [dāġ ola, -a]*

Gördi yüzüñi senüñ māh-ı münevver çarḫda
Ġayretinden lāle gibi yüreginde oldı dāġ *(G. 191/4). [dāġ oldı, -dı]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/1). [dāġ olmamış, -ma, -mış]*

dāġ ur-: *Dağlamak, yara açmak.*

Dāġ urma ṣaḳın lāleleyin yüregüme kim
Kār itdi benüm cānuma derd ü elem iy dōst *(G. 19/7). [dāġ urma, -ma]*

dāġ-ı belā: *Bela yarası.*

Peykānlu dile urma iñen dāġ-ı belālar
Kim lāle bigi götürimez dāġı benefşe *(G. 344/5). [dāġ-ı belālar, -lar]*

dāġ-ı cefā: *Cefa yarası.*

Gül yüzüñ ḥasretinden iy meh-rū
Dilde var lāle bigi dāġ-ı cefā *(G. 2/10). [dāġ-ı cefā]*

dāġ-ı ġam: *Gam yarası.*

Cem ʿışḳa bende olduġını ḳılmaġa ʿıyān
Dāġ-ı ġam ile sīnesi üzre nişān idüñ *(G. 221/14). [dāġ-ı ġam]*

Dāġ-ı ġamla lāle bigi baġrumı ḫūn eyledüñ
Ḳanlu yaşumla ruḫum rengini gül-gūn eyledüñ *(G. 211/1). [dāġ-ı ġamla, -la]*

İy benüm baġrumı dāġ-ı ġamla pür-ḫūn eyleyen
Yaşumı şīrīn lebi yādına gül-gūn eyleyen *(G. 280/1). [dāġ-ı ġamla, -la]*

Bahār-ı ḥüsn ü ruḫuñ derdi ile dāġ-ı ġamuñ
Göñülde lāle bigi eyledi nişān-ı firāḳ *(G. 207/9). [dāġ-ı ġamuñ, -uñ]*

dāġ-ı ġam ḳıl-: *Gam yaraları açmak.*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/11). [dāġ-ı ġam ḳılur, -ur]*

dāġ-ı ḥasret: *Özlem, hasret yarası II sevgiliye kavuşma arzusuyla duyulan acı.*

Ger göreydi gün yüzüñi iy perī-ruḫ bir naẓer
Dāġ-ı ḥasretle ḳılurdı sīnesin pür-ḫūn ḳamer *(G. 98/2). [dāġ-ı ḥasretle, -le]*

Dāġ-ı ḥasretle yaḳdı sīnesini
Gün yüzüñe naẓer ḳılalı ḳamer *(G. 88/11). [dāġ-ı ḥasretle, -le]*

dāġ-ı sīne: *Gönül yarası.*

Devā-yı tāze kühen dāġa çāredür dirler
Ki zaḫm-i tīrüñ urur dāġ-ı sīneme merhem *(G. 261/8). [dāġ-ı sīneme, -m, -e]*

daḫı: *Hem, kezalik, de.*

Gül-zār-ı cemālüñ görinürse baña besdür
Çün bülbül-i cān daḫı giriftār-ı ḳafesdür *(G. 99/2). [daḫı]*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳāñuñ iy Kerīm-i bī-miṣāl *(K. 3/13). [daḫı]*

Bile reyḥān ü nesrīn daḫı nerges
Ḳaranfül yāsemen zanbaḳ hemīn bes *(Mes. 1/27). [daḫı]*

Tāc-ı ser olalı ismüñ iy püser
Ben daḫı ismüñi ḳıldum tāc-ı ser *(Mua. 93/2). [daḫı]*

Nā-gehān ol iki aḫter daḫı oldı munṭabıḳ
ʿAzm idüp semt-i ḳıdemden ḳıldı meyl-i semt-i reʾs *(Mua. 310/3). [daḫı]*

daḫı: *De, bir de.*

Ḫaṭṭuñda görinmez nuḳaṭ-ı ḫāl didüm dir
Taʿlīḳa daḫı zīver-i iʿrāb ne ḥācet *(G. 29/8). [daḫı]*

Didüm iy meh ḥüsnüñi ʿālem bilür
Aduñı dahi ʿıyān itseñ ne olur *(Mua. 186/2). [dahi]*

daḫı: *Henüz.*

Ṭınmadı laʿl ṭabībi lebin emsem diyicek
Didi ḫālī ki açılmadı daḫı dār-ı şifā *(G. 7/8). [daḫı]*

Cān almaḳ ʿādet itdi daḫı ṭıfldur ḥabīb
Bilmez ki ḳana ḳan olısar rāygān şanur *(G. 95/11). [daḫı]*

Merḳūm olmadın daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı çeküben ismüñi ḳudret eli raḳam *(K. 7/9). [daḫı]*

daḫı: *Bile, da/de.*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/8). [daḫı]*

Şu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/6). [daḫı]*

Cem düşüp bend-i zülfüñe didi kim
Bu daḫı ṭālīʿ-i siyāhumdur *(G. 53/10). [daḫı]*

Gönlümi aldı cānuma ḳaṣd eyledi gözüñ
Tek derdüñ olsun ol daḫı uşda naẓerdedür *(G. 64/6). [daḫı]*

Ümīdi zülfüñe ṭutdum velī āh
O daḫı ʿömr bigi bī-vefādur *(G. 79/18). [daḫı]*

Maḥşer-i zülfi ḥisābı sen ḳıyāmet-ḳāmetüñ
Hey ne müşkildür ki Cem daḫı ḥisāb üstindedür *(G. 84/14). [daḫı]*

Geçdi dilden şu tīr-i ġamze didüm
Didi ġam yime kim o daḫı geçer *(G. 88/4). [daḫı]*

Bāġ-ı ḥüsnüñden Cem'e nār-ı belā ʿarż eyleme
Leblerüñ daḫı bilür kim ḳavl şeft-ālūdadur *(G. 101/10). [daḫı]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü gönlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/9). [daḫı]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri olduḳça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/8). [daḫı]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/9). [daḫı]*

Şol dem ki daḫı mülk-i zamāne ḫalā-y-imiş
Dil ṭalʿat-ı cemālüñ ile āşinā-y-imiş *(G. 173/1). [daḫı]*

Dil-dār baña ʿahde vefā ḳılmadı dirīġ
Ol daḫı ʿömr bigi n'idem bī-vefā-y-imiş *(G. 173/10). [daḫı]*

Āh-ı Cem ṭaşa güẕer eyler iken āh kim ol
Daḫı kār eyleyemez bu dil-i sengīne dirīġ *(G. 195/14). [daḫı]*

N'ola ḫadeng-i ġamzeñ cānı ḳılursa yaġmā
Ol daḫı Cem garībe bir ḫōş saʿādet ancaḳ *(G. 200/10). [daḫı]*

İy ṣanem ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī daḫı olsa reh-nümūn
Ger dönersem kāfirem ʿışḳ-ı mecāzuñdan senüñ *(G. 216/3). [daḫı]*

Bir şemme zülfüñüñ ḳoḫusından bulam diyü
Ḳan oldı baġrı daḫı ṭolanur cihānı müşk *(G. 217/20). [daḫı]*

Zülfi daḫı bī-vefāluḳ gösterür
Düşeli ol bī-vefāya cān ü dil *(G. 237/13). [daḫı]*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oġlansın begüm *(G. 252/16). [daḫı]*

Ne deñlü cevr iderseñ ben ġarībe
Olur göñlümde ʿışḳuñ daḫı muḥkem *(G. 259/6). [daḫı]*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/14). [daḫı]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẓāra Cem *(G. 273/6). [daḫı]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/4). [daḫı]*

Öpdüm aġzını uyurken uyanup güldi didi
Bu daḫı saña ḳalursa varasın söyleyesin *(G. 297/6). [daḫı]*

Kisvet-i faḳra eger cān ile muhtāc olasın
Ḫāk iseñ daḫı cihān farḳına ser-tāc olasın *(G. 303/2). [daḫı]*

Bir ḳıbleye daḫı ṣanemā egememiş baş
Ḳıble olalı ehl-i niyāza ol iki ebrū *(G. 314/9). [daḫı]*

Fidādur iy şeh-i ʿālem yoluña
Dil ü cānum daḫı ne varsa bende *(G. 337/4). [daḫı]*

Ger ḫayāli ola yārüñ dile mihmān bu gice
Pīş-keş-i cān virelüm biz daḫı mihmānumuza *(G. 342/12). [daḫı]*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Ṣāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/13). [daḫı]*

Devr eyleyeli ḥalḳa-i zülfeyni ruḫında
Devrān daḫı reşk eyledi devrānuña şāne *(G. 359/6). [daḫı]*

Ġamzeñ oḳı şehīdinüñ ḳabrde daḫı iy ṣanem
Ola kefende ḥaşre dek ḫūn-ı ciger ʿalāmeti *(G. 378/7). [daḫı]*

Ḳo şimdi daḫı laʿl ü ruḫuñ öpeyin çün ol
Dil-ḫastesine ṣıḥḥat imiş gül-şeker gibi *(G. 408/3). [daḫı]*

Cem kevkeb-i sirişkin işigüñde bulımaz
Beñzer felekde daḫı yoġ imiş sitāresi *(G. 416/10). [daḫı]*

Baḫr olursa daḫı yār ol yaña ḳılmaya naẓer
Yaşlarum baña meger ʿarż ide Ceyḫūnluġını *(G. 421/7). [daḫı]*

Kimse ʿayb eylemesün leyle-i zülfinde Ceme
Çü cihān daḫı bilür ḳıṣṣa-i Mecnūnluġını *(G. 421/10). [daḫı]*

Sūziş-i ḥālümi şol resme beyān ide saña
Der ü dīvār daḫı aġlaya kim ḳan[ı] kerem *(K. 1/84). [daḫı]*

Çünki evvelde tamām eylemiş idüñ keremi
Umaram ṣoñra daḫı olmaya noḳṣān-ı kerem *(K. 1/106). [daḫı]*

Deffāf-ı seḥer daḫı açup gice ġılāfın
Yaʿnī Güneşüñ dāyiresin ḳılmadı peydā *(K. 5/21). [daḫı]*

Bu müddet eger böyle medīd olur ise āh
Ṭaş daḫı bizüm-çün diye ḥayfā vü dirīġā *(K. 5/128). [daḫı]*

Her kim ki olur sāye-i luṭfında müreffeh
Sāʿāt-i ḳıyāmetde daḫı görmeye germā *(K. 5/192). [daḫı]*

Sīm-berlerden murād umma yüri bī-zer daḫı
Kim zer ile feṯḥ olısar bend-i İskender daḫı *(Mua. 204/2). [daḫı]*

Tenhā Recebā ṣanma ki Ṣaʿbān yinür ancaḳ
ʿĀrifler olur kim Ramażānı daḫı yirler *(Müf. 9/2). [daḫı]*

Dil zenaḫ-dānuñda mülk-i cāna ḥükm itmek diler
Gör nice dīvānedür zindānda daḫı beklenür *(Müf. 21/2). [daḫı]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n'ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/19). [daḫı]*

Miʿrāc gicesindeki ḥāli Muḥammedüñ
Bir ḳılı biñ yararsa daḫı ʿaḳl-ı ḫurde-bīn *(Terk. 1/72). [daḫı]*

Yazılmış idi levḥ ü ḳalem daḫı yoġ iken
Levḥ-i nübüvvet üstine nāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/145). [daḫı]*

Bū-cehl olursa daḫı yanar Bū-Leheb-miŠāl
Her kim ki olursa dīni ġarīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/179). [daḫı]*

Düşmezdi yire gölgesi tā gelmesün diyü
ʿAks-i naẓerde daḫı naẓīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/190). [daḫı]*

Ḫāk ise daḫı āyine-i Ḥaḳ-nümā olur
Mirʾāt-ı cāna düşse nigāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/247). [daḫı]*

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh *(Terk. 3/70). [daḫı]*

daḫı: *Daha.*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/6). [daḫı]*

Didüm kūyuñ itinüñ iti olsam
Gülüp didi ki daḫı nā-maḥaldür *(G. 109/10). [daḫı]*

Bir daḫı ʿışḳuñ hevāsına heves ḳılmaya Cem
İy ṣanem ger ḳurtulursa dām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/13). [daḫı]*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/4). [daḫı]*

daḫı: *Bu zamana kadar, şimdiye dek.*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/6). [daḫı]*

daḫı: *Üstelik, bundan başka.*

Ḥāşılı laʿl ü ruḫuñ derdinüñ iy ġonce-dehen
Dilde dem dīdede nem daḫı nem ola diyesin *(G. 297/4). [daḫı]*

daḫı: *Dahi, bile, -e rağmen.*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N’eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 6/7). [daḫı]*

daḫı: *Hâlâ, henüz.*

Bir suʾāl itdüm dehānuñdan raḳīb-i kelbe ben
ʿÖmri geçdi bilmedi daḫı cevāb altındadur *(G. 85/12). [daḫı]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile ʿıyān-ı cihān iken
Miskīni gör ki ʿışḳını daḫı nihān ṣanur *(G. 95/10). [daḫı]*

Ne sengīn-dilsin iy sīmīn-beden kim
Daḫı ḳılmaz senüñ ḳalbüñe teʾsīr *(G. 124/4). [daḫı]*

Zülfinüñ ucını kesmiş ḫaṭṭı kāfirdür daḫı
Ḳaṭʿ-ı zünnār itdi līkin nā-müselmāndur henūz *(G. 146/5). [daḫı]*

daḫı: *Daha, ek olarak.*

Serv ṣol resme ḫacel itmiş görüp Ṭūbā ḳadüñ
Bir ayaḳ daḫı eline girse büstāndan gider *(G. 122/12). [daḫı]*

daḫı: *Bundan başka, aynı zamanda.*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/1). [daḫı]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/8). [daḫı]*

daḫı: *Dahi, bile.*

Dehenüñ şevḳi ile cān gitdi
Bir yire kim daḫı ḫaber gelmez *(G. 147/4). [daḫı]*

daḫı: *Bundan başka, daha.*

Dil zebūn oldı daḫı n’olsa gerek
Ġarḳ-ı ḫūn oldı daḫı n’olsa gerek *(G. 210/1). [daḫı]*

Dil zebūn oldı daḫı n’olsa gerek
Ġarḳ-ı ḫūn oldı daḫı n’olsa gerek *(G. 210/2). [daḫı]*

Zülfine aṣılalı dil yārüñ
Ser-nigūn oldı daḫı n’olsa gerek *(G. 210/4). [daḫı]*

Derd-i ʿışḳuñla gözlerüm yaşı
Lāle-gūn oldı daḫı n’olsa gerek *(G. 210/6). [daḫı]*

Dil-berā derdüñ ile bu tenden
Cān birūn oldı daḫı n’olsa gerek *(G. 210/8). [daḫı]*

Ders-i ʿışḳuñı bu Cem oḳıyalı
Ẕū-fünūn oldı daḫı n’olsa gerek *(G. 210/10). [daḫı]*

Öginürsin ki baña cevr ü cefā eyleyesin
Yaḳduñ odlāre beni daḫı baña n’eyleyesin *(G. 297/2). [daḫı]*

Tīr-i ġamzeñ yañılup cāndan güẕer ḳılmış meger
Cān atup biri daḫı irişdi anuñ cāyine *(G. 349/12). [daḫı]*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/10). [daḫısın, -sın]*

daḫı: *Hâlâ, daha.*

Şu gibi dökdüm hevāñ odında ṭopraḳ başuma
İy dirīġā vāḳıf olmaduñ daḫı aḥvālüme *(G. 347/4). [daḫı]*

daḫı: *Başka, diğer.*

ʿĀlem içinde ḫaṭṭ-ı siyāhı bigi anuñ
Kimse ḳomış degül daḫı bir yādigār nesḫ *(G. 39/12). [daḫı]*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz *(G. 150/10). [daḫı]*

Egerçi ravża-i kūyuñ baña olursa maḳām
Cihānda eylemezem daḫı ārzū-yı riyāż *(G. 180/20). [daḫı]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/6). [daḫı]*

Bir daḫı ʿışḳuñ ile belā-keş yaratmadı
Mülk-i cihānda Tañrı teʿālā benüm bigi *(G. 412/15). [daḫı]*

Bu derde müdāvā ṭaleb eylerseñ eger sen
Bir dürlü daḫı çāre görinmez meger illā *(K. 5/134). [daḫı]*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Şuʿbed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/2). [daḫı]*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/87). [daḫı]*

daḫı: *Beri, -den beri.*

Dil ḫayālüñ taḫtıdur luṭf eyleyüp maʿmūr ḳıl
Kim ġamuñ vīrān idelden daḫı vīrāndur henüz *(G. 146/10). [daḫı]*

daḫı: *Daha, hâlâ, henüz.*

Gitdükçe bilmedüñ daḫı Cem ḥālini dirīġ
Niçe zamānlar oldı ki efgāruñam senüñ *(G. 227/13). [daḫı]*

Ḫaṭ-ı ḥabīb ecelümdür çü gelmedi daḫı ol
Benüm bu baḫt-ı siyāhum neden ṭutar mātem *(G. 261/5). [daḫı]*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/8). [daḫı]*

Gel beni silsile-i zülfüñe bend eyle didüm
Didi iy Cem ḳomamışsın daḫı dīvāneluġı *(G. 411/18). [daḫı]*

Her yirde yatur vālih ü şeydā ʿaceb ol kim
Ḳapdurmadı tācın daḫı gör nergis-i şehlā *(K. 5/62). [daḫı]*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/79). [daḫı]*

Tīrine perr-i çarḫ ne itdüm ki rezmine
Dil pāre pāre daḫı belürmez cerāḥeti *(Terk. 3/94). [daḫı]*

Gör yine pīr-i çarḫ ne siḥr itdi kim olur
Dil pāre pāre daḫı bilinmez cerāḥeti *(Terk. 3/98). [daḫı]*

Ne ṭurfe- ḥāl olur ʿaraṣāt olmadın daḫı
Başuma ḳoparur bu zamāne ḳıyāmeti *(Terk. 3/101). [daḫı]*

daḫı: *De, da bağlacı.*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 7/7). [daḫı]*

Sinüme uġrayıcaḳ n'ola sögüp geçse ḥabīb
Ki melek daḫı ḳılur ḳabr-i ġarīb üzre duʿā *(G. 7/4). [daḫı]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/1). [daḫı]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/2). [daḫı]*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳş idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/4). [daḫı]*

İçüp diyeyin ben daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/3). [daḫı]*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/112). [daḫı]*

İy ḳışşamuz şoran berü gel ḥişşe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/32). [daḫı]*

daḫı: *Bundan sonra, artık, bir daha.*

Āvāreluġa düşdi daḫı cemʿ olımaz āh
Olalı dil ol zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/7). [daḫı]*

Şaşt-i zülfüñ daḳalı rā ḳaşlaruñ yāsına zih
Tīrine baġlandı gönlüm daḫı bulmadı küşād *(G. 46/8). [daḫı]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/6). [daḫı]*

Mey-i ʿışḳından ol yārüñ içelden bir ḳadeḥ gönlüm
Daḫı ser-mest olup yürür ayılmadı ḫumārından *(G. 285/4). [daḫı]*

Yaşum gözüm bıñarını ḫarāb-ı seyl-i eşk itdi
Daḫı el yumaz ol dil-ber gözümüñ cūy-bārından *(G. 286/8). [daḫı]*

Kendözini yig görürmiş kūyuñ itinden raḳīb
Yā daḫı ne ḫayr umarsın ol seg-i ḫōd-bīnden *(G. 296/8). [daḫı]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/14). [daḫı]*

Genc-i ṣabr umma var daḫı benden
Ki oldı yaġmā ḳamu ḫazīne bugün *(G. 304/13). [daḫı]*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/10). [daḫı]*

Sīm-berlerden murād umma yüri bī-zer daḫı
Kim zer ile feṯḥ olısar bend-i İskender daḫı *(Mua. 204/1). [daḫı]*

Āhum odı şu resme yandurdı
Daḫı yazmaġa döymedi ḫāme *(Mua. 270/4). [daḫı]*

Āh ü vāveylā dirīġ u ḥasret ü ṣad derd āh
Kim Oġuz Ḫānum daḫı görmege yoḳ imkān felek *(Terk. 2/26). [daḫı]*

daḫı bir: *Bir başka.*

ʿĀşıḳın öldürici bu resme
Daḫı bir ṣūḥ ü ṣīve-ger gelmez *(G. 147/8). [daḫı bir]*

daḫı hem: *Ayrıca da, hem de.*

Şaḳāyıḳ nergis ü nesrīn ü reyḥān
Daḫı hem żeymerān çün ḫadd-i cānān *(Mes. 1/12). [daḫı hem]*

dā'im: *Sürekli, daima, her zaman.*

Leyliyā laʿlüñ meyinden cān ü dil ser-mest olup
Bu dil-i mecnūnı dā'im dāmen-i ṣaḥrā ṭutar *(G. 140/6). [dā'im]*

Bilürem dā'im baña andan ʿadūdur ol raḳīb
Ehl-i īmān olanı elbette şeyṭān istemez *(G. 142/3). [dā'im]*

daḳ-: *Takmak, bir şeyi başka bir şey üzerine iliştirmek, tutturmak veya geçirmek.*

Şaşt-i zülfüñ daḳalı rā ḳaşlaruñ yāsına zih
Tīrine bağlandı göñlüm daḫı bulmadı küşād *(G. 46/7). [daḳalı, -alı]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaşdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/9). [daḳsa, -sa]*

Leyle-ʿi zülfüñ girih-gīr eyle daḳ dil boynına
Çünki ol miskīni sen ʿışḳ ile mecnūn eyledüñ *(G. 211/11). [daḳ]*

dāl: *Dal harfi.*

Ḳāmetüm zülfüñde lām olduġına dāll olmaġa
Levḥ-i sīmīn üzre zülfüñ yazdı müşkīn dāller *(G. 119/16). [dāller, -ler]*

Elif rākiʿ olup dāl oldı bī-ḫem
Ki olalar maḥabbet birle hem-tā *(Mua. 169/1). [dāl]*

dāl: *Değil.*

Ḳāmetüm lām olduġına bu siyeh baḫtumdan āh
Ḥālüme iy zülf-i ʿanber-bū hemīn sen dālsin *(G. 298/4). [dālsin, -siñ]*

dāl it-: *Dal harfi gibi eğik duruma getirmek, bükmek.*

Bu Cem-i üftādeñe raḥm itmeyüp iy meh-liḳā
Ḳaddini derd ü ġam-i ʿışḳuñla dāl itmek neden *(G. 287/14). [dāl itmek, -mek]*

Lām-ı zülfüñ ʿışḳına Cem ḫōd elifden ṭoġrıdur
Ḳaşlaruñ nūnı gibi ḳaddini dāl itmek neden *(G. 288/18). [dāl itmek, -mek]*

dāl ol-: *Delil olmak.*

Cümle eşyā birlügüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varluḳ varluġuña ʿālem içre oldı dāl *(K. 3/22). [dāl oldı, -dı]*

dāl ol-: *Dal harfi olmak.*

İsmümüñ lām-ı miyānına dir idüm oldı dāl
İy perī ger ḥāṣıl olmasa bu maʿnīden cidāl *(Mua. 108/1). [dāl oldı, -dı]*

ḍalālet: *Sapkınlık, doğru yoldan ayrılma.*

ʿİṣyān ḍalāletinde ḳomadı zamāneyi
Raḥmet degül mi ʿāleme dīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/93). [ḍalāletinde, -i, -n, -de]*

dāl-i zülf: *(Sevgilinin) dâl harfi gibi olan zülfü, kıvrım kıvrım zülfü.*

Görelden dāl-i zülfüñi Cem iy dōst
Firāḳuñla olupdur ḳaddi çün lām *(G. 260/9). [dāl-i zülfüñi, -üñ, -i]*

dāll ol-: *İşaret etmek, kanıt olmak.*

Ḳāmetüm zülfüñde lām olduġına dāll olmaġa
Levḥ-i sīmīn üzre zülfüñ yazdı müşkīn dāller *(G. 119/15). [dāll olmaġa, -maġ, -a]*

dāll ol-: *Yol gösterici olmak.*

Güldi didi ki lām-ı miyānını ismümüñ
Cīminden evvel oḳur iseñ dāll olur hemīn *(Mua. 107/4). [dāll olur, -ur]*

dāll ol-: *Delil olmak; yol göstermek.*

Ve'l-leyl lāmı ile ne ḫōş dāll olur gözet
İsrā şebine şaʿr-ı siyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/241). [dāll olur, -i-ur]*

ḍāllīn: *Delalette olanlar, sapkınlar.*

Ḳalmışdı cümle küfr ẓalāmında ḍāllīn
Hādī irişdi nūr-ı żiyāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/7). [ḍāllīn]*

dām: *Tuzak.*

Zülf-i pür-çīnüñ nigārā dāmdur
Gözlerüñ ġāret-ger-i İslāmdur *(G. 87/1). [dāmdur, -dur]*

Devr-i zülfüñde ḳoma kim geze rüsvāy gönül
Baġla ol bend-i belā dāmına rüsvāyuñı gel *(G. 245/6). [dāmına, -ı, -n, -a]*

Ṭolaşaldan senüñ zülfüñe cānum
Adum yirde ṣanur kim var-durur dām *(G. 260/6). [dām]*

Belā dāmında dil mürġın esīr-i bend-i ʿışḳ itdi
Hemān zülfüñ hevāsına hevā-dār olmasun kimse *(G. 351/3). [dāmında, -ı, -n, -da]*

Göñül zülfüñ ucından dāme düşdi
Belā dāmı bu ben bed-nāme düşdi *(Mua. 59/2). [dāmı, -ı]*

dām u ḳayd: *Hapishane, bağ.*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/88). [dām u ḳayduña]*

dāma düşür-: *Tuzağa düşürmek, (kuş veya yaban hayvan için) kurulan düzeneğe yakalanmak.*

Zülfüñe göñül düşdi görüp ḫāl-i siyāhuñ
Dil mürġını dāma düşüren dāne midür bu *(G. 313/6). [dāma düşüren, -en]*

dāmān: *Etek.*

Dāmānuña yapışup ayaġuña düşerdüm
Ḳurtulsa idi ger ġam elinden yaḳam iy dōst *(G. 19/5). [dāmānuña, -(u)ñ, -a]*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/6). [dāmānumuz, -umuz]*

dāmān-ı kerem: *Kerem eteği.*

Söyinür bād-ı cefā ile şehā şemʿ-i ḥayāt
Perde-gīr olmaz ise ger aña dāmān-ı kerem *(K. 1/86). [dāmān-ı kerem]*

dāme düş-: *Tuzağa düşmek.*

Göñül zülfüñ ucından dāme düşdi
Belā dāmı bu ben bed-nāme düşdi *(Mua. 59/1). [dāme düşdi, -di]*

dāme ẓıllühümā: *İkisinin gölgesi daim olsun/devam etsin.*

Oldı zülfeyn[i] dām-ı ẓıll-i hümā
Gören eydür ki dāme ẓıllühümā *(G. 5/2). [dāme ẓıllühümā]*

dāmen: *Etek.*

Ne cādūdur ṭudaġuñda ḫaṭuñ kim
Ṭurur āb üzre ḳılmaz dāmenin ter *(G. 132/14). [dāmenin, -i, -n]*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/9). [dāmenin, -i, -n]*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/12). [dāmeni, -i]*

Niçe bir dest-i cefā çāk ide ṣabrum yaḳasın
Gülsin iy sīmīn-beden gel dāmenüñ çek ḫārdan *(G. 276/12). [dāmenüñ, -üñ]*

Gey yaraşur saña bu cübbe-i devlet çü anuñ
Dāmeni luṭf u vefā oldı girībānı kerem *(K. 1/44). [dāmeni, -i]*

Yitmez mi perde zülf yüzine ki dāyimā
Örter yüzine dāmenin ol ṭıfl-i bī-vefā *(Mua. 293/2). [dāmenin, -i, -n]*

dāmen: *Etek II sevgilinin saçları.*

Dāmen-i zülfi ṭırāzına yazılmış müşk ile
Dāmına düşer kim el ṣunarsa işbu dāmene *(G. 361/8). [dāmene, -e]*

dāmen-i çarḫ: *Feleğin eteği.*

Ḫūn-ı eşküm çü degül mūcib-i sürḫī-i şafaḳ
Her gice dāmen-i çarḫı boyayan reng nedür *(G. 136/12). [dāmen-i çarḫı, -ı]*

dāmen-i inkār: *İnkâr eteğine yapışmak II inkâr etmek.*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/14). [dāmen-i inkāre, -e]*

dāmen-i meh: *Ay kenarı II sevgilinin ay yüzünün kenarı, çevresi.*

El ṣunar zülfeyne dāyim dāmen-i mehde ḫaṭı
Hey nice çoḳ başlu fettān olur ol cādūyı gör *(Mua. 313/3). [dāmen-i mehde, -de]*

dāmen-i ṣaḥrā: *Çöl eteği.*

Leyliyā laʿlüñ meyinden cān ü dil ser-mest olup
Bu dil-i mecnūnı dāʾim dāmen-i ṣaḥrā ṭutar *(G. 140/6). [dāmen-i ṣaḥrā]*

dāmen-i ṣaḥrā: *Kırın, ovanın eteği.*

Lāle seyrin ḳılmaġ istermiş bugün ol gül-ʿiẕār
Ḳan yaşumla zeyn olupdur dāmen-i ṣaḥrā meger *(G. 137/16). [dāmen-i ṣaḥrā]*

Būy-ı zülfüñle yaluñuz ṣanemā bāġ degül
Müşk-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice *(G. 324/14). [dāmen-i ṣaḥrā]*

dāmen-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün eteği, eteğe benzeyen zülfü.*

Dāmen-i zülfi ṭırāzına yazılmış müşk ile
Dāmına düşer kim el ṣunarsa işbu dāmene *(G. 361/7). [dāmen-i zülfi, -i]*

dāmeni ṭut-: *Hesap sormak, musallat olmak, bir konuda aşırı ısrar göstermek.*

Girme ḳanuma iñen yoḳsa ṭutar dāmenüñi
Çü meṣeldür ki cihān uyur ise ḳan uyumaz *(G. 159/7). [dāmenüñi ṭutar, -ar]*

dām-ı belā: *Bela tuzağı.*

Çünki her zülf-i perīşāne düşer şāne bigi
Cemi bu dām-ı belādan nice ḳurtāre göñül *(G. 239/14). [dām-ı belādan, -dan]*

dām-ı ẓıll-i hümā ol-: *Hüma kuşunun gölgesinin tuzağı.*

Oldı zülfeyn[i] dām-ı ẓıll-i hümā
Gören eydür ki dāme ẓıllühümā *(G. 5/1). [dām-ı ẓıll-i hümā oldı, -dı]*

dām-ı zülfeyn: *(Sevgilinin) zülüflerinin tuzağı.*

Dām-ı zülfeynüñ ḫayālin çün göñülde baġladum
Ben hümā-yı vaṣluñı bir gün şikār itsem gerek *(G. 218/9). [dām-ı zülfeynüñ, -üñ]*

dām-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün tuzağı.*

Bir daḫı ʿışḳuñ hevāsına heves ḳılmaya Cem
İy ṣanem ger ḳurtulursa dām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/14). [dām-ı zülfüñden, -üñ, -den]*

dāma düş-: *Tuzağa düşmek.*

Dāmen-i zülfi ṭırāzına yazılmış müşk ile
Dāmına düşer kim el ṣunarsa işbu dāmene *(G. 361/8). [dāmına düşer, -er]*

Bir bencileyin derd ü belā dāmına düşmiş
Bī-çāre vü āvāre giriftār kimüñ var *(G. 103/7). [dāmına düşmiş, -miş]*

Cemdür arada derd ü belā dāmına düşmiş
Derdine dirīġā ki bulınmadı müdāvā *(K. 5/69). [dāmına düşmiş, -miş]*

dānā-yi bī-naẓīr: *Eşsiz, benzersiz alîm.*

Dānā-yi bī-naẓīr ü şehenşāh-i bī-vezīr
Sulṭān-i her-diyār ü münezzeh ḫōd ez-diyār *(K. 2/3). [dānā-yi bī-naẓīr]*

dāne: *Arpa, buğday, tohum gibi ufak, yuvarlak şeyler için kullan bir sözcük.*

Zülfüñe göñül düşdi görüp ḫāl-i siyāhuñ
Dil mürġını dāma düşüren dāne midür bu *(G. 313/6). [dāne]*

Çeşmüñüñ ṣayyādı dil mürġına raḥm eylemeyüp
Beñlerüñden dāne ṣaçup zülfüñi eyler duzaġ *(G. 191/8). [dāne]*

Zenaḫuñ ḫāline ḫaṭṭuñ ṭolaşaldan şanuram
Mūrdur tūşe içün meskenine dāne çeker *(G. 131/4). [dāne]*

dāne dāne: *Tane tane.*

Sūsen-i aṭlasdan itmiş kerte-i nīlūferi
Sünbüli dökmiş benefşe dāne dāne sūsene *(G. 361/4). [dāne dāne]*

dāne-i cev: *Arpa tanesi.*

Ki zīrā ḥüsn-i yār itmese pertev
Virürdi berg-i zanbaḳ dāne-i cev *(Mes. 1/72). [dāne-i cev]*

dān-ı şemʿ: *Şamdan, mumluk, çırakma.*

Yanmasa şemʿ-i ḥüsnüñ elinden gezer m'idi
Yaḳup ḥaşīr başına her ḫāne dān-ı şemʿ *(G. 190/26). [dān-ı şemʿ]*

dār: *İdama mahkum olanları asmak için dikilen direk.*

Kākülüñ dārına ber-dār olmaġa dīvāne dil
ʿAnberīn sünbüllerüñ ḥāżırlamış müşkīn resen *(G. 279/5). [dārına, -ı, -na]*

Penbe-i gūşuñı çekdüñse işid cān sözini
ʿĀrı ḳo dārı ḳabūl eyle ki Ḥallāc olasın *(G. 303/4). [dārı, -ı]*

ʿIşḳuñ yolında ger güneh itdükse dil-berā
Aş zülf-i dārügīrüñe oldur çü dārumuz *(G. 150/6). [dārumuz, -u, -muz]*

dār: *Ev, yurt.*

Göñül dārını bāzāra çıḳardum ġamzeñ oḳları
İşidüp şüfʿa ṭutmışlar ḫarīdār olmasun kimse *(G. 351/5). [dārını, -ı, -n, -ı]*

Ḫaṭā-yı zülf-i pür-çīnüñ hevāsı ile Cem bigi
Vaṭen dārını terk itmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 351/14). [dārını, -ı, -n, -ı]*

İy göñül terk idüp cihān dārın
Zülfine dār olsañ olmaz mı *(G. 395/9). [dārın, -ı, -n]*

Künūz-ı sırruña cānum ḫizāne yitmez mi
Sipāh-ı ʿışḳuña dil dārı ḫāne yitmez mi *(G. 419/2). [dārı, -ı]*

Devletüñ dārı cidārında düşen ẕerrece yoḳ
Ḥaşre dek zeyn ide ger ravża-i rıżvānı kerem *(K. 1/33). [dārı, -ı]*

Devletüñ dārını maʿmūr ide miʿmār-ı ezel
Şöyle kim kūşesine yüz süre erkān-ı kerem *(K. 1/147). [dārını, -ı, -n, -ı]*

Sāye şalarsa işigine ʿArş yüz sürer
Dil ḫānesine dār[ı] cidārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/210). [dār[ı], -i]*

dār it-: *Asmak.*

Cemi dār itmege dār-ı ser-i zülf-i dil-āvīze
Kemend-i ʿanberīn aşmış gör ol zülf-i dü-tāh egri *(G. 406/9). [dār itmege, -meg, -e]*

dār ol-: *Asılmak.*

Dār olmaġa ser-i zülfine Manṣūr bigi
Ger sebeb isteseñ ol zülf-i siyeh-kāre yapış *(G. 176/3). [dār olmaġa, -maġ, -a]*

İy göñül terk idüp cihān dārın
Zülfine dār olsañ olmaz mı *(G. 395/10). [dār olsañ, -sa, -ñ]*

dār-ı dil: *Gönül evi.*

Ṣol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/5). [dār-ı dil]*

dār-ı ġam-: *Keder, üzüntü yeri, dünya.*

Bu dār-ı ġamda iy Cem ger ararsañ
Refīḳ-i bī-ḫalel cām ü ġazeldür *(G. 109/11). [dār-ı ġamda, -da]*

dār-ı nübüvvet: *Peygamberlik konağı.*

Ḥaḳ minberinde cāmiʿ-i vaḥdete muttaṣıl
ʿİzzet nevāsı idi ḫaṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/114). [dār-ı nübüvvet]*

dār-ı ser-i zülf-i dil-āvīze: *(Sevgilinin) gönüllerin asılı olduğu zülfünün ucundaki dar ağacı.*

Cemi dār itmege dār-ı ser-i zülf-i dil-āvīze
Kemend-i ʿanberīn aṣmış gör ol zülf-i dü-tāh egri *(G. 406/9). [dār-ı ser-i zülf-i dil-āvīze, -e]*

dār-ı şifā: *Şifa kapısı II sevgilinin dudakları.*

Ṭınmadı laʿl ṭabībi lebin emsem diyicek
Didi ḫālī ki açılmadı daḫı dār-ı şifā *(G. 7/8). [dār-ı şifā]*

dār-ı şifā: *Şifa kapısı.*

Luṭfuñuñ dār-ı şifāsında bulınur çü devā
Umaram kim irişe derdüme dermān-ı kerem *(K. 1/103). [dār-ı şifāsında, -sı, -n, -da]*

dārū-ḫāne: *Eczane.*

Bu dārū-ḫāneden ummañ ṣafā hīç
Ki gītī ṣuffası ṣaḥn-ı emeldür *(G. 109/13). [dārū-ḫāneden, -den]*

dārü'ş-şifā: *Hastane, şifahane.*

Leblerüñ dārü'ş-şifāsını açup Hindū beñüñ
Çaġırur iy teşne diller ḳanı cüllāb isteyen *(G. 307/5). [dārü'ş-şifāsını, -sı, -n, -ı]*

Lebi dārü'ş-şifāsından işāretler ḳılur çeşmi
Ki bu ʿĪsī-nefes devrinde bīmār olmasun kimse *(G. 351/9). [dārü'ş-şifāsından, -sı, -n, -dan]*

dās-i emel: *Arzu, emel orağı.*

Mezraʿ-ı baḫtumı dün biçer iken dās-i emel
Uġrayu geldi benüm üstüme dihḳān-ı kerem *(K. 1/73). [dās-i emel]*

dās-ı ġam: *Gam orağı.*

Biçerem ʿömr ekinin dās-ı ġam ile ki_ölicek
Dil uzatmaya saña tā ki giyāhum ṣanemā *(G. 9/3). [dās-ı ġam]*

dāstān: *Destan.*

Mıṣr-ı cemāle Yūsuf-ı ṣānī misin nesin
Kim dāstānuñ oldı senüñ aḥsenü'l-ḳaṣaṣ *(G. 179/4). [dāstānuñ, -uñ]*

dāstān-ı firāḳ: *Ayrılık destanı.*

Ḳalem yanar oda yazılsa ger beyān-ı firāḳ
Ya nice şerḥ ola sen yāre dāstān-ı firāḳ *(G. 207/2). [dāstān-ı firāḳ]*

daʿvā-yı taḫt eyle-: *Taht kavgası yapmak.*

Ḳadīmī resmdür şehzādeler daʿvā-yı taḫt eyler
Gezend-i mülk-i dīn ḥāşā ide şaḫş-ı edīb ancaḳ *(K. 9/5). [daʿvā-yı taḫt eyler, -r]*

dāver-i devrān-ı kerem: *Cömertlik devrinin adaletli ve insaflı hükümdarı.*

Mefḫar-i mülk-i ʿalā maẓhar-i esrār-i Ḫudā
Mesned-i taḫt-ı vefā dāver-i devrān-ı kerem *(K. 1/4). [dāver-i devrān-ı kerem]*

daʿvet eyle-: *Çağırmak, davet etmek.*

Īmāna daʿvet eyleme zülf-i siyāhuñı
Baş vire dīne gelmeye kāfer degül midür *(G. 127/3). [daʿvet eyleme, -me]*

daʿvī-i ḥüsn eyle-: *Güzellik davasında bulunmak.*

Ne deñlü daʿvī-i ḥüsn eyler ise mihr ile māh
Ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerde bulınmaz *(G. 143/3). [daʿvī-i ḥüsn eyler, -r]*

dāyim: *Devamlı, sürekli.*

Laʿlüñ ḥadīṣin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/7). [dāyim]*

N'ola ḳurtarsañ iy meh-rū beni sen
Ki zülfüñ boynuma dāyim resendür *(G. 66/12). [dāyim]*

Raḳībe bunca ḳılursın telaṭṭuf
Cefā vü ġam baña dāyim nedendür *(G. 66/16). [dāyim]*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/10). [dāyim]*

N'ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/10). [dāyim]*

Vaḳtidür ḳurtar Cem-i miskīni ġamdan dil-berā
Hecrüñ odına yanar dāyim ʿaẕāb altındadur *(G. 85/14). [dāyim]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun Ceme
Cürʿa dāyim çün naṣīb-i ḫākdür *(G. 93/10). [dāyim]*

Zülfüñ kemend-i ḳaṣdı çü dāyim ṣikāredür
Ṣayd olacaġı cānum aña āṣikāredür *(G. 94/1). [dāyim]*

Ḫāk-i der-gāhuñı Cem cāndan ḳılur dāyim ṭaleb
Beñzer ol miskīni ol araya ṭopraġı çeker *(G. 98/13). [dāyim]*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/10). [dāyim]*

ʿĀrıżuñ şol deste-i güldür ki dāyim ṣudadur
Sünbül-i ḫaṭṭuñ gül üzre ṣanki müşk-i sūdedür *(G. 101/1). [dāyim]*

Gül yüzüñ ayruluġı iy lāle-ruḫ dāyim Cemi
Gül-şen-i ḥüsnüñ ġamından bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 104/13). [dāyim]*

İşigüñ zeyn iden dāyim felek-vār
Cemüñ ḳanlu yaşı seyyāresidür *(G. 106/9). [dāyim]*

Berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān çeker dāyim
Ki mülk-i luṭf u melāḥat saña müsellemdür *(G. 135/9). [dāyim]*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/11). [dāyim]*

N'ola cevr ile ġamuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḫaḳ teʿālā çün bu işi baña taḳdīr eylemiş *(G. 167/11). [dāyim]*

Hümā-yı perçemüñ dāyim göñül ṣaydına ḳaṣd eyler
Ne lāzım anı ṣayd itmek olupdur çün şikār-ı zülf *(G. 196/9). [dāyim]*

ʿĀlem ḳaşına cān ile dāyim sücūd ider
Yā ḳıble-i cihān ü ya miḥrāb-ı cān ṭutuñ *(G. 220/9). [dāyim]*

Noḳṭa dāyim lebüñ altında olur bu ne ʿaceb
Lebüñ üstinde-durur noḳṭa-i ḫāl-i siyehüñ *(G. 222/3). [dāyim]*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m'idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/11). [dāyim]*

Ḳılur dil-dāre dil dāyim taẓallum
Nice bī-raḥm olur itmez teraḥḥum *(G. 250/1). [dāyim]*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N'oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/7). [dāyim]*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/9). [dāyim]*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/11). [dāyim]*

Bu dil-i miskīnümi dāyim melāl itmek neden
Fürḳatüñle ḳaddümi cānā hilāl itmek neden *(G. 287/1). [dāyim]*

Göñlümüñ mülkinde dāyim derd ü ġam eyler nizāʿ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 288/9). [dāyim]*

Ṣol kemān-ebrūlaruñ cānā ne deñlü atsa tīr
Ṣād olup aña hedef dāyim dil ü cān ideyin *(G. 290/12). [dāyim]*

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim
Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin *(G. 306/5). [dāyim]*

Devr-i ḥüsnüñde lebüñ yādına dāyim ḳan yuṭar
Gül-şen-i cennetde bitmiş tāze ʿunnāb isteyen *(G. 307/3). [dāyim]*

Neden dāyim baña cevr ü cefālar
Ḳılursın dürlü iḥsān ol raḳībe *(G. 339/7). [dāyim]*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/17). [dāyim]*

Mescid-i ḥüsnüñde dāyim muʿtekif olmazdı ger
Ḫaṭṭuñuñ içinde iy meh gizlü īmān olmasa *(G. 350/5). [dāyim]*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/14). [dāyim]*

Feyż-i zer ʿāleme dāyim işigüñden dökilür
ʿAyn-ı zer aḳıdalı her yaña iy ḫān-ı kerem *(K. 1/59). [dāyim]*

Buldı zamāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār *(K. 2/40). [dāyim]*

Birlügini bir bilüp dāyim aña şükr itmeyen
Kāfir ü ʿāṣī vü müşrik ḥāric [ü] şeyṭāndur *(K. 8/89). [dāyim]*

Eger cāndan dilerseñ ṣāḥ-ı sünbül
Gerek boynuñda dāyim bend-i kākül *(Mes. 1/54). [dāyim]*

Selām aña vü aṣḥābına dāyim
Dürūd evlād ü aḥbābına dāyim *(Mes. 1/3). [dāyim]*

Selām aña vü aṣḥābına dāyim
Dürūd evlād ü aḥbābına dāyim *(Mes. 1/4). [dāyim]*

Eger dāyim benefşe istese dil
Yüri var ḫaṭṭı derdin eyle ḥāṣıl *(Mes. 1/41). [dāyim]*

Eger nesrīn dilerse ḫāṭıruñ var
Saña nesrīn yiter dāyim ruḫ-ı yār *(Mes. 1/82). [dāyim]*

Eger dāyim dilerseñ żeymerānı
Ruḫı yādına it yaşuñı ḳanı *(Mes. 1/89). [dāyim]*

Ḥasret-i bī-ḥad ṭutar dāyim kemīn
Āreden cevrüñ ṣalaldan āstīn *(Mua. 147/1). [dāyim]*

Tā ki düşnām[ı] Cemüñ inʿāmdur
Dilde dāyim yüz ṭutan düşnāmdur *(Mua. 175/2). [dāyim]*

Yiridür dāyim itse āh ü efġān
Cemüñ çün oldı yāri nā-müselmān *(Mua. 197/1). [dāyim]*

El ṣunar zülfeyne dāyim dāmen-i mehde ḫaṭı
Hey nice çoḳ başlu fettān olur ol cādūyı gör *(Mua. 313/3). [dāyim]*

Ol cefādandur ki dāyim cān ü dil bīmār olur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/11). [dāyim]*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ ḥaremi olalı gül-zār *(Terc. 1/67). [dāyim]*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Gül-zār-ı ruḫuñ olalı peydā *(Terc. 1/21). [dāyim]*

Dāyim maḳāmı Ravża-i Dārü's-selām olur
Her ḳanḳı rūḥa irse selāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/155). [dāyim]*

Dil gözgüsini ḳaplar ise jeng-i maʿṣıyet
Dāyim cilāsıdur ṣalavātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/44). [dāyim]*

Gerçi ki dāyim işümüz āh eyledüñ felek
Kendü yüzüñi yine siyāh eyledüñ felek *(Terk. 3/71). [dāyim]*

dāyimā: *Devamlı, sürekli.*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis-durur Cem bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(G. 3/9). [dāyimā]*

Āh kim eyler cefā raḥm eylemez
Dāyimā ol yār elinden elġıyās *(G. 31/10). [dāyimā]*

Çeşm-i mestüñ cān ile ger ceng iderse n'ola kim
Mest olanlar dāyimā ṣūr ü ṣer ü ġavġā ḳılur *(G. 76/12). [dāyimā]*

Boynuma ṭaḳmaġ içün cānā kemend-i ʿanberīn
Dāyimā zülf-i siyāhuñ pīç ü tāb üstindedür *(G. 83/8). [dāyimā]*

Mesken iderse ḫayālüñ gönlüm içre ṭañ degül
Dāyimā genc-i revān künc-i ḫarāb altındadur *(G. 85/10). [dāyimā]*

İy Cem dem oldı çāk idesin ṣabr yaḳasın
Çün dāyimā o mūy-miyānı ḳoçar kemer *(G. 116/14). [dāyimā]*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/11). [dāyimā]*

Raḳībe ṣalma tenhā sāyeñi kim
Çü sāye dāyimā bir yaña düşmez *(G. 155/6). [dāyimā]*

Baġrına zaḫm urmaġ içün dāyimā ben ḫastenüñ
Ḳaşlarını ya ḳılup kirpügini tīr eylemiş *(G. 167/3). [dāyimā]*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/2). [dāyimā]*

Tecellī-i ruḫuñı dāyimā Cem üzre düşür
Hemīşe çünki bilürsin düşer türāba güneş *(G. 174/13). [dāyimā]*

Yüzüñe şemʿ özin eylemiş meger teşbīh
Zebānın anuñ içün dāyimā keser miḳrāż *(G. 180/4). [dāyimā]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur kim Ḫıżr bigi dāyimā
Ẓulmet-i zülfüñle Kevşer laʿlüñi bekler ḫaṭuñ *(G. 226/11). [dāyimā]*

N’ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/4). [dāyimā]*

Ḳaşlaruña ṭıfl-ı dil taʿlīmi içün dāyimā
Ḳabżası sīmīn muʿanber bir kemān ışmarlaram *(G. 247/9). [dāyimā]*

İy ṣanem ʿömrüm-durur bu zülf-i müşkīnüñ senüñ
Dāyimā ṭopraġa ṣalup pāy-māl itmek neden *(G. 288/16). [dāyimā]*

Göñlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña gīsūy-ı vaṭen *(G. 295/7). [dāyimā]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden dil-berā cān terk idüp
Dāyimā baş oynaram ṣol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/6). [dāyimā]*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir feṯḥ-i bāb ola *(G. 368/11). [dāyimā]*

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-ı ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-i şimāl *(K. 3/28). [dāyimā]*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʾāl *(K. 3/17). [dāyimā]*

Eger sūsen dilerse ḫāṭıruñ var
Ḫaṭ-ı dil-dār ile ol dāyimā yār *(Mes. 1/58). [dāyimā]*

ʿĀrıżuñ şevḳinde laʿlüñ ḥasretinden dāyimā
Āz olur deryā-yı çeşmümde yaşum ḳan olmaya *(Mua. 37/1). [dāyimā]*

Lebüñüñ laʿl[i] pür-luṭf u behādur
Anuñ-çün dāyimā ol bī-behādur *(Mua. 74/2). [dāyimā]*

Çü peyk oldı ṣūfī ferāḫ-ı riyā
Bu ṣūretde gezmek neden dāyimā *(Mua. 89/2). [dāyimā]*

Lebüñ cāmını ṣun göñlüme sāḳī
Cihānda dāyimā tā ola bākī *(Mua. 91/2). [dāyimā]*

Yitmez mi perde zülf yüzine ki dāyimā
Örter yüzine dāmenin ol ṭıfl-i bī-vefā *(Mua. 293/1). [dāyimā]*

Kaʿbe yüzinde dil budur ḳaşuña secde ḳılduġı
Kim aña dāyimā ola ṣavmaʿa kūşe-i ḥarem *(Mua. 317/2). [dāyimā]*

Püşt ü penāhum eyle penāhını dāyimā
ʿİzzet penāhıdur çü penāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/255). [dāyimā]*

Demdür ki çāk idem yine bu ṣabr cübbesin
Yiri-durur ki yire çalam dāyimā külāh *(Terk. 3/58). [dāyimā]*

Ḳılduñ beni bu ʿālem içinde zebūn felek
Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn felek *(Terk. 3/54). [dāyimā]*

dāyimü'l-iḥsān: *İhsanı daimi olan Allah.*

Ẕü'l-celāl ü Ẕü'l-cemāl ü Ẕü'l-beḳā vü Ẕü'l-ḥayā
Kendü ẕātı ile ḳāyim dāyimü'l-iḥsāndur *(K. 8/80). [dāyimü'l-iḥsāndur]*

dāyir: *Dönen, devreden.*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/11). [dāyirüñ, -üñ]*

dāyire: *Çevre.*

Yüzüñ dāyiresinde ḫaṭṭuñ iy dōst
Ṣanasın kim düşüpdür aya hāle *(G. 332/9). [dāyiresinde, -si, -n, -de]*

dāyire: *Daire, çember.*

Ger dāyire resm eylese pergār-ı celālüñ
Bir noḳṭa-i merkezce degül sāḥat-i ʿuḳbā *(K. 5/155). [dāyire]*

Deffāf-ı seḥer daḫı açup gice ġılāfın
Yaʿnī Güneşüñ dāyiresin ḳılmadı peydā *(K. 5/22). [dāyiresin, -sin]*

Bir noḳṭa gibi dāyireye aldı fi'l-meṣel
Beytü'l-ḥarāmı ṣaḥn-ı ṣafāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/9). [dāyireye, -y, -e]*

de: *De, da bağlacı.*

Kimini emīr ider kimini [de] esīr-i bend
Budur hemīşe çarḫ-ı bed-endīşüñ ʿādeti *(Terk. 3/99). [[de]]*

Göze göz yoluña cān virür isem de bilürem
Terk-i cān eylemedüñ diyü gümānuñ olısar *(G. 54/3). [de]*

Āftāb-ı ṭalʿatuñdan māh-ı tābān rū ṭutar
Çīn-i zülfüñden Ḫoten de nāfe-i āhū ṭutar *(G. 139/2). [de]*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/12). [de]*

Ten-i żaʿīfi Cemüñ şöyle ḫāk-i rāh oldı
Ki biñ yıl āreseler bir eṣer de bulınmaz *(G. 143/14). [de]*

Gerçi belā vü derd ü ġamuñ ḫāk ider Cemi
Līkin keremlerüñe de var intiẓārumuz *(G. 153/14). [de]*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/9). [de]*

Sulṭānluḳ olmaz ise dervīşlük de ḫōşdur
Gör nice terk idindi taḫt ile tācı Edhem *(G. 274/3). [de]*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẓer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/4). [de]*

Laʿlüñ var iken ṣunma Ceme bāde-i ḥamrā
Çün mest ü ḫarāb itmege sen mül de yitersin *(G. 306/10). [de]*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/8). [de]*

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim
Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin *(G. 306/6). [de]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/2). [de]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/2). [de]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/1). [de]*

Ben de işigüñe ṣanemā bende olmışam
Cān bend olalı zülf-i siyāhuñda bendüñe *(G. 326/3). [de]*

Olur cānum saña her laḥẓa bende
Yaluñuz cān degüldür bile ben de *(G. 337/2). [de]*

Eger vaṣlına irmek diler iseñ
Eyā Cem yār içün baş oyna sen de *(G. 337/10). [de]*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/4). [de]*

Meger düşde kinār ide seni Cem
Ki olmaya arada pīrehen de *(G. 360/18). [de]*

Delü göñlüme bu cism-i zer-endūd
Ḳabādur pīrehendür hem kefen de *(G. 360/16). [de]*

ʿAḳīḳuñ rengi ḫūn-ı dīdedendür
Bahānedür Süheyl ile Yemen de *(G. 360/8). [de]*

Ḳadüñ mānendi serv olmaz çemende
Bu söze serv ḳāyildür çemen de *(G. 360/2). [de]*

Ḫayāl-i lüʾlüʾ-i laʿlüñ içün laʿl
Delüpdür baġrını dürr-i ʿAden de *(G. 360/4). [de]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/6). [de]*

Baş ḳoşup ben ġarīb-i bī-ʿāra
Sen de bī-ʿār olsañ olmaz mı *(G. 395/6). [de]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/8). [de]*

Şol oġraş bozdı Papa ḥīlesin biz de ḫalāṣ olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı ṣīb ancaḳ *(K. 9/37). [de]*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy ṣanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/2). [de]*

Olalı gün yüzün iy meh sirāc-ı devlet [ü] dīn
Olupdur ism-i şerīfüñ de tāc-ı devlet [ü] dīn *(Mua. 212/2). [de]*

Sermedī oldı çün cefā sende
Ḳatlanam her cefālara ben de *(Mua. 320/2). [de]*

Bu naġmeyi muṭrib ḳılagör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/7). [de]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/55). [de]*

debīr ol-: *Müsteşar olmak; katip, yazıcı olmak.*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercīse ḳılup eyledüñ nīgū ḫıṣāl *(K. 3/37). [debīr oldı, -dı]*

def': *Def etme, başından kovma, savma.*

Fırancesse olup ṭālib anuñ def'ine saʿy itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/17). [def'ine, -ine]*

def' eyle-: *Kovmak, uzaklaştırmak, yok etmek.*

Derd-i dil bīmārıyam def' eylegil
Āre yirden zülfüñi ref' eylegil *(Mua. 15/1). [def' eylegil, -gil]*

Ġıdāmuz şehd ise zaḳḳūm olur bed-ḫᵛāh ṣunmaḳla
Aġız acıluġın def' eylemez ayvā vü sīb ancaḳ *(K. 9/42). [def' eylemez, -mez]*

def' it-: *Kovmak, uzaklaştırmak, yok etmek.*

ʿIşḳ odın bu sīne-i mecrūḥdan def' itmege
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyḥūn eyledüñ *(G. 211/7). [def' itmege, -meg, -e]*

def ü ḳānūn: *Def ve kanun.*

Vaḳtidür ala muṭrib ele ḫōş def ü ḳānūn
Arada gerekdür yüriye bāde-i gül-gūn *(Mur. 3/21). [def ü ḳānūn]*

deffāf-ı seḥer: *Seher tefçisi.*

Deffāf-ı seḥer daḫı açup gice ġılāfın
Yaʿnī Güneşüñ dāyiresin ḳılmadı peydā *(K. 5/21). [deffāf-ı seḥer]*

def-i ġem: *Gamın defi, gamdan kederden kurtulma.*

Sāḳiyā devr-i Süleymāndur el ur cām-ı Ceme
Bize mey ṣun içelüm çāre budur def-i ġeme *(G. 365/2). [def-i ġeme, -e]*

def-i melālet ḳıl-: *Hüznü, sıkıntıyı defetmek.*

Yüzüñe her dem naẓer eyledügi budur Cemüñ
Kim ḳılur def-i melālet cān ü dilden rūy-i bāġ *(G. 191/10). [def-i melālet ḳılur, -ur]*

defter: *Defter.*

Tār-ı zülfüñ ṭaġıdup ṣafḥa-i mihr üzre ṣabā
Ḥüsnüñüñ defterini yazmaġa mıṣṭar mı çeker *(G. 112/8). [defterini, -i, -n, -i]*

Kişverin zībā cemālüñüñ meger żabṭ itmege
Gül yüzüñ evrāḳı üstinde yazar defter ḫaṭuñ *(G. 215/4). [defter]*

Ḫaṭuñ mütūnını ṣerḥ it ḥavāṣī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/8). [defter]*

Cem'-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/2). [defterinde, -i, -n, -de]*

defter: *Defter II sevgilinin âşıklarını kaydettiği defter.*

Didüm Cem defterüñde nicedür dir
Bu defterde o dīvāne yazılmış *(G. 168/10). [defterde, -de]*

Didüm Cem defterüñde nicedür dir
Bu defterde o dīvāne yazılmış *(G. 168/9). [defterüñde, -üñ, -de]*

defter: *Defter II yaprak.*

Ṭūmāra-i benefşe ḫaṭuñ dercine raḳam
Ḥüsnüñ risālesine gülüñ defteri varaḳ *(G. 206/8). [defteri, -i]*

defter: *Şiirlerin bir araya getirildiği divan, şiir kitabı.*

'Işḳuñ ile ṣol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere ṣıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/4). [deftere, -e]*

Derd-i devrānı nice dīvān ide āṣüfte dil
Gözlerüm yaş ile ġarḳ oldı ṣuya defter felek *(Terk. 2/46). [defter]*

defter: *Defter II gül ağacı.*

Cild-i zer-kār olmaġa gül defteri evrāḳına
Bāġda kīmuḫtına nārencī reng eyler turunc *(Müf. 13/1). [defteri, -i]*

defter bağla-: *(Tahsilat) defteri tertip etmek.*

Mülk-i ḥüsnüñ ḥāṣılın her ayda taḥṣīl itmege
Ṣafḥa-i māh üzre bağlar müşk ile defter ḫaṭuñ *(G. 226/4). [defter bağlar, -r]*

defter ü dīvān-ı kerem: *Cömertlik divanı.*

Ḫaḳ mezīd eyleye ṭūmāra-i 'ömrüñi senüñ
Zeyn ola nāmuñ ile defter ü dīvān-ı kerem *(K. 1/146). [defter ü dīvān-ı kerem]*

defter ü dīvān: *Defter ve divan II şiir kitabı.*

Ḫāk-i pāyüñ vaṣfını yazduḳça sürsem yüzüme
Zer-feşān olurdı cümle defter ü dīvānumuz *(G. 157/8). [defter ü dīvānumuz, -umuz]*

defter-i cevr: *Dert defteri.*

Defter-i cevrüñe ṣebt it beni didüm didi kim
Ṣanma bu defter-i ġamdan ki sen iḫrāc olasın *(G. 303/11). [defter-i cevrüñe, -üñ, -e]*

defter-i cürm: *Günah, kabahat defteri.*

Defter-i cürmüme baḳma benüm iy kān-ı ʿaṭā
Ḳıṣaṣ-ı cüduña żamm oldı çü destān-ı kerem *(K. 1/107). [defter-i cürmüme, -üm, -e]*

defter-i dībāçe-i cūd: *Cömertlik dibacesinin defteri.*

Niçe kim ola ʿaṭā defter-i dībāçe-i cūd
Niçe kim ola vefā nāme-i ʿunvān-ı kerem *(K. 1/143). [defter-i dībāçe-i cūd]*

defter-i ġam: *Gam defteri.*

Defter-i cevrüñe ṣebt it beni didüm didi kim
Ṣanma bu defter-i ġamdan ki sen iḫrāc olasın *(G. 303/12). [defter-i ġamdan, -dan]*

defter-i ḥüsn: *Güzellik defteri.*

Ḫaṭṭāṭ-ı ezel defter-i ḥüsnüñi yazarken
Nev-yāfte yazmış bu ḫaṭ-ı müşk-feşānı *(G. 413/3). [defter-i ḥüsnüñi, -üñ, -i]*

def-zen eyle-: *Defçi yapmak, def çalıcı yapmak.*

Eyledüñ Nāhīdi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu Māhı def-zen eyledüñ her māh ü sāl *(K. 3/40). [def-zen eyledüñ, -dü, -ñ]*

deg-: *Layık, şayan olmak.*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/8). [degmez, -mez]*

deg-: *Değmek, dokunmak, temas etmek.*

Her gice mihr-i ruḫuñ degdi diyü māh düşer
Revzenüñden aşaġa büse-i bālīnüñ içün *(G. 275/3). [degdi, -di]*

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi izüñe eyle cārūb *(Terc. 1/35). [degmez, -mez]*

deg-: *Bedel, eş olmak.*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir şīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/18). [deger, -er]*

deg-: *Ulaşmak, erişmek.*

Pür-zehr oluban bir pūla olursa behāsı
Degmez bu dükāndan baña bir pāre-i ḥalvā *(K. 5/90). [degmez, -mez]*

degin: *Dek, değin, kadar.*

Şehīd olanlar ʿışḳuñdan nigārā
Ḳamu ḥaşre degin ḫūnīn-kefendür *(G. 66/4). [degin]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/1). [degin]*

degmede: *Gelişigüzel yerde, her yerde; kolay kolay, her zaman.*

Kirpügüm üzre ḫayālüñ uyumaz dīdede hīç
Ḫārı bālīn idinen degmede āsān uyumaz *(G. 159/14). [degmede]*

Bugün ol nergis-i maḫmūruñ ile mest olalum
Yarın ol ġonce benüm degmede girmez elüme *(G. 365/4). [degmede]*

degül: *Değil, olumsuzluk edatı.*

Ay gün yüzüñe āyine-dār olsa yaraşmaz
Zīrā ki degül āyinesi pāk ü mücellā *(G. 1/8). [degül]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 6/6). [degülseñ, -se, -ñ]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/2). [degül]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 7/6). [degülseñ, -se, -ñ]*

Dil güvāh idi ġamuñda baña illā n'idelüm
Şimdi ḥāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/10). [degül]*

Cānum almaḳ dilerseñ eyleme āl
Āl ḥācet degüldür al iy dōst *(G. 18/8). [degüldür, -dür]*

Bir ben degülem ʿışḳ ile dīvāneluġ eyler
ʿIşḳuñ niçe ʿāḳilleri mecnūn ider iy dōst *(G. 20/3). [degülem, -em]*

Bālā-yı ḳadüñ ne ʿarż idersin
Bālā degül ol belādur iy dōst *(G. 26/4). [degül]*

Ger ḫaṭ yazarsa ʿārıżı üstinde ġam degül
Zīrā ki ḫōṣ-durur olıcaḳ āb-dār nesḫ *(G. 39/5). [degül]*

ʿĀlem içinde ḫaṭṭ-ı siyāhı bigi anuñ
Kimse ḳomış degül daḫı bir yādigār nesḫ *(G. 39/12). [degül]*

Ṭañ degül oldum ise yārüñ işiginden ıraġ
Kişiyi devr-i felek cevri vaṭenden çıḳarur *(G. 82/11). [degül]*

Mesken iderse ḫayālüñ göñlüm içre ṭañ degül
Dāyimā genc-i revān künc-i ḫarāb altındadur *(G. 85/9). [degül]*

Sensüz sefer ṣafā degül iy Sidre-ḳad bize
Sen bile olıcaġız olur müntehā sefer *(G. 123/9). [degül]*

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden ṣafā bula
Kim yāri olmayana degüldür ṣafā sefer *(G. 123/14). [degüldür, -dür]*

Ġamzeñ ḫayāli çeşmüme ḫancer degül midür
Olan muḳābil aña dil-āver degül midür *(G. 127/1). [degül]*

Ġamzeñ ḫayāli çeşmüme ḫancer degül midür
Olan muḳābil aña dil-āver degül midür *(G. 127/2). [degül]*

Īmāna daʿvet eyleme zülf-i siyāhuñı
Baş vire dīne gelmeye kāfer degül midür *(G. 127/4). [degül]*

Her-giz ḳatında ḳıymeti yoḳ reng-i rūyumuñ
İksīr-i cevrüñ ile olan zer degül midür *(G. 127/6). [degül]*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/8). [degül]*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/10). [degül]*

Dil bāl ü per şikeste iken raḳṣ urur müdām
ʿIşḳuñ hevāsı ile kebūter degül midür *(G. 127/12). [degül]*

Cem sīnesine şerḥa çekerse ġamuñ n'ola
ʿIşḳuñ tecerrüdinde ḳalender degül midür *(G. 127/14). [degül]*

Gelmezse rāh-ı ʿışḳuña cāndan n'ola raḳīb
Elbet ṭoñuzluġını ḳomaz ḫar degül midür *(G. 127/16). [degül]*

Ḫūn-ı eşküm çü degül mūcib-i sürḫī-i şafaḳ
Her gice dāmen-i çarḫı boyayan reng nedür *(G. 136/11). [degül]*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci ṣuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/3). [degül]*

İltimās-ı būse eyledüm dehānından didi
Çekme zaḥmet yoḳ yire ḥāṣıl degül bu mültemes *(G. 162/10). [degül]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/5). [degül]*

Aşılmış iken odlara yaḳmaḳ revā degül
Düşdi zemīne çün kesilüp rīsmān-ı şemʿ *(G. 190/17). [degül]*

Aġyār olursa aña cihān ḫalḳı ġam degül
Şol dil ki zülfüñe ṭolaşup ola yār-ı ʿışḳ *(G. 198/9). [degül]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/3). [degül]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫʷāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/1). [degül]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫʷāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/2). [degül]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her kūşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/4). [degül]*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/6). [degül]*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/8). [degül]*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/10). [degül]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/1). [degül]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/2). [degül]*

N'ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/4). [degül]*

Ḳadd-i mevzūnına dil-dāruñ raḳībā ḳılma ḳaṣd
Çün bilürsin ṭabʿ-ı nā-mevzūnuñı mevzūn degül *(G. 232/6). [degül]*

Nāfe-i Çīn ṣaçlaruñ ḳatında cānā ḫākdür
Siḥr-i Bābil gözlerüñ siḥri ḳatında efsūn degül *(G. 232/8). [degül]*

Ḳaşlaruñ yāsına Cem ḳurbān olaldan iy perī
Tīr-i ġamzeñ cān ü dilden bir nefes bīrūn degül *(G. 232/10). [degül]*

Yād-ı laʿlüñle ne dil pür-ḫūn degül
Fikr-i zülfüñle ne cān meftūn degül *(G. 235/1). [degül]*

Yād-ı laʿlüñle ne dil pür-ḫūn degül
Fikr-i zülfüñle ne cān meftūn degül *(G. 235/2). [degül]*

Boynuma ṭaḳ leyle-i zülfüñ didüm
Güldi didi bu iñen mecnūn degül *(G. 235/4). [degül]*

Ḳadd-i mevzūnına ḳaṣd itme raḳīb
Çün bilürsin ṭabʿuñı mevzūn degül *(G. 235/6). [degül]*

Ḫüsrevā şīrīn dehānuñ yādına
Dem mi var kim yaşlarum gül-gūn degül *(G. 235/8). [degül]*

Ger dehānuñ añsa öldürme Cemi
Yoḳ yire ḳan eylemek ḳānūn degül *(G. 235/10). [degül]*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/1). [degül]*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/2). [degül]*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/4). [degül]*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu göñlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/6). [degül]*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/8). [degül]*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i gūyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/10). [degül]*

Yüzüñden ġayrıya baḳmaduġum bu
Ki ṣu olsa degül cāyiz teyemmüm *(G. 250/12). [degül]*

Ṭañ degül ger ḳan olursa dil-berā bu ḫaste-dil
Kim hemīşe ḫancer-i ʿışḳuñ ḳılur dilüm dilüm *(G. 254/3). [degül]*

Kūyuñ içinde raḳībi ḳoma kim
Cennete lāyıḳ degül dīv-i racīm *(G. 258/8). [degül]*

Çün olmadum ḥarem-i kūy-i dil-bere maḥrem
Gözüm bıñarı aḳıdsa ʿaceb degül zemzem *(G. 261/2). [degül]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/1). [degül]*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/10). [degül]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẕāra Cem *(G. 273/5). [degülse, -se]*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dūn degülseñ ġam yime gerdūn içün *(G. 308/14). [degülseñ, -se, -ñ]*

Ne demler çekdügi bu ḫaste göñlüm
Degüldür vaṣfa ḳābil senden ayru *(G. 312/14). [degüldür, -dür]*

Būy-ı zülfüñle yaluñuz şanemā bāġ degül
Müşk-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice *(G. 324/13). [degül]*

Göñlüm aldı ḳaṣd-ı cān itmek diler
Hey degül billāhi iy cān zülfüñe *(G. 335/6). [degül]*

Olur cānum saña her laḥẓa bende
Yaluñuz cān degüldür bile ben de *(G. 337/2). [degüldür, -dür]*

Eyā Cem bī-tekellüf yāre varmaḳ
Degül midür saʿādet ben ġarībe *(G. 339/14). [degül]*

Sünbül ṣaçuña çünki degül ṣīfte vü zār
Dīvāne bigi ya ne gezer ṭaġı benefşe *(G. 344/3). [degül]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/9). [degül]*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül Ῑsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/2). [degül]*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/1). [degül]*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/2). [degül]*

Ḳoluñı ḳılup boynuma iy dōst ḥamāyil
Sen şūḫ-ı cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/4). [degül]*

Ṭūbā ḳad ile cennet-i kūyında hemīşe
Ol ḥūr-ı cinān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/6). [degül]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/8). [degül]*

Cem raġmına aġyāruñ eyā ḫūb-ı zamāne
Senüñle ʿıyān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/10). [degül]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/5). [degüldür, -dür]*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn iken şehā lāyıḳ degül
Mesken ola Yūsuf-ı cāna zenaḫ-dānuñ çehi *(G. 410/7). [degül]*

Bu ser-i zülf-i perīşāna gelüp bād-ı ṣabā
İy perī şānı degüldür kim ide şāneluġı *(G. 411/4). [degüldür, -dür]*

Lebüñ zekātını menʿ eyleme gel inṣāf it
Hemān baña degül ancaḳ cihāna yitmez mi *(G. 419/8). [degül]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/7). [degüldür, -dür]*

Mihr-i luṭfında degül ẕerrece envār-ı ḳamer
Yem-i cūdında degül ḳaṭrece ʿummān-ı kerem *(K. 1/13). [degül]*

Mihr-i luṭfında degül ẕerrece envār-ı ḳamer
Yem-i cūdında degül ḳaṭrece ʿummān-ı kerem *(K. 1/14). [degül]*

Ger dāyire resm eylese pergār-ı celālüñ
Bir noḳṭa-i merkezce degül sāḥat-i ʿuḳbā *(K. 5/156). [degül]*

Her sīnede eksük degül envār-ı tecellā
Vāy aña ki āyīnesi olmaya mücellā *(K. 5/159). [degül]*

Göz göre ḳaçan nūrına inkār idelerdi
Aʿmā degül imişse eger millet-i Tersā *(K. 5/194). [degül]*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/13). [degül]*

ʿĀlem muṭīʿ olursa saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(K. 7/45). [degül]*

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derd ile dil ḫurrem-durur *(Kıt. 1/8). [degül]*

O meh-rū ʿışḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk *(Kıt. 3/6). [degül]*

Degüldür ḥükm-i ġaybī ḳaṣdum elḥaḳ
Hemān maḳṣūd olan ṣanʿatdur ancaḳ *(Mes. 1/93). [degüldür, -dür]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/2). [degül]*

Ḳanlu yaşumı gören iy yüzi gül
Dir perīşān-ḥāl olan bu şu degül *(Mua. 40/2). [degül]*

Degüldür baña bu cevrüñ güzāfī
Meger emrüñde cān itdi ḫilāfı *(Mua. 47/1). [degüldür, -dür]*

Devlet degül mi ki olmaya ümmetden özge hīç
Ḥaḳ ḥażretinde ġayrı recāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/17). [degül]*

ʿİṣyān ḍalāletinde ḳomadı zamāneyi
Raḥmet degül mi ʿāleme dīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/94). [degül]*

Ḫalḳa nevāle-baḫş-ı keremdür ḫazīnesi
Devlet degül mi bāb-ı kerīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/178). [degül]*

Mümkin degül göñül ki sezā-vār ola sözüñ
Olduḳça ḳıl senāsını bārī Muḥammedüñ *(Terk. 1/233). [degül]*

Rifʿat degül mi ʿizzet-i kevneyn cāh oḳur
Rifʿatde pāy-i pāyesi cāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/249). [degül]*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/43). [degül]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy pür-cefā felek
Baḳ ḥālüme teraḥḥum idüp bārī gāh gāh *(Terk. 3/61). [degülse, -se]*

dehān: *Ağız.*

Dehānuñda zebānuñ gibi olmaz āşiyān itse
Şeker tenginde ṭūṭī ġonce içre bülbül-i gūyā *(G. 10/3). [dehānuñda, -uñ, -da]*

Dehānuñda leb-i cān-baḫ[ş]uñı rūḥum odur dirdüm
Eger kūy-i ʿademde itmiş olsa menzilin Īsā *(G. 10/7). [dehānuñda, -uñ, -da]*

Belüñ ile dehānuñ añduḳça
Eylerem yoḳ yire ḫayāl iy dōst *(G. 18/9). [dehānuñ, -uñ]*

İçsün dehānı ābını ʿunnāb laʿli çün
Perverde-i fevākihi cüllāb ider leẕīẕ *(G. 49/11). [dehānı, -ı]*

Ḫalḳa-i dāyire-i luṭf dehānuñ olısar
Āyet-i ḥüsn ḫaṭ-ı müşk-feşānuñ olısar *(G. 54/1). [dehānuñ, -uñ]*

Bir suʾāl itdüm dehānuñdan raḳīb-i kelbe ben
ʿÖmri geçdi bilmedi daḫı cevāb altındadur *(G. 85/11). [dehānuñdan, -uñ, -dan]*

Söyler idüm zülfüñ ucından muṭavvel ḳıṣṣamı
Ger dehānuñ fikri ile olmasaydı muḫtaṣer *(G. 98/4). [dehānuñ, -uñ]*

Cān aldı gözüñ būse virem didi dehānuñ
Cānum yirine cān olan āḫir o nefesdür *(G. 99/7). [dehānuñ, -uñ]*

Zülfini ṭutup dehānı remzini ṣordum didi
Ḳılca diḳḳat ṣıġmaz anda ḳılma kīl ü ḳāller *(G. 119/13). [dehānı, -ı]*

Añ dehānın ḳo muṭavvel zülfini
İñen uzatma sözüñ ḳıl muḫtaṣer *(G. 133/11). [dehānın, -ı, -n]*

Cem dehānuñ yādına iy piste-fem
Bir diyāra vardı kim gelmez ḫaber *(G. 133/13). [dehānuñ, -uñ]*

Yusam müşk ü gül-āb ile dehānum
ʿİẕār u zülfüñ añmaḳ baña düşmez *(G. 155/3). [dehānum, -um]*

İltimās-ı būse eyledüm dehānından didi
Çekme zaḥmet yoḳ yire ḥāṣıl degül bu mültemes *(G. 162/9). [dehānından, -ı, -n, -dan]*

Çeksem kināra ṣol ḳadi bālāyı bir nefes
Alup dehāna laʿl-i muṣaffāyı bir nefes *(G. 165/2). [dehāna, -a]*

Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ
Tā ebed cām-ı Cem ola ṣanemā nām-ı lebüñ *(G. 219/1). [dehānına, -ı, -n, -a]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden bula iḥyāyı ebed
Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ *(G. 219/14). [dehānına, -ı, -n, -a]*

Ger dehānuñ añsa öldürme Cemi
Yoḳ yire ḳan eylemek ḳānūn degül *(G. 235/9). [dehānuñ, -uñ]*

Ḫüsrevā şīrīn dehānuñ yādına
Dem mi var kim yaşlarum gül-gūn degül *(G. 235/7). [dehānuñ, -uñ]*

El ṣundı dehānına diyü zülf-i siyāhı
Yoḳ cürm ile aṣılmaḳ o miskīne ne müşkil *(G. 242/3). [dehānına, -ı, -n, -a]*

Ṣaḳla diyü göñlüme didüm dehānuñ sırrını
Gör beni dīvāneye genc-i nihān ışmarlaram *(G. 247/3). [dehānuñ, -uñ]*

Cemi öldürme yād itse dehānuñ
İdüp yoḳ yire bu ḳanı n'idersin *(G. 277/9). [dehānuñ, -uñ]*

Muṭavvel zülfüñüñ şerh-i bedīʿin
Dehānuñ dir beyān-ı muḫtaṣerde *(G. 343/16). [dehānuñ, -uñ]*

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ
Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne *(G. 345/3). [dehānuñ, -uñ]*

Naẓer ḳılduḳça aġzına görinmez
Ṣanasın yoḳ gibi-durur dehānı *(G. 373/6). [dehānı, -ı]*

Ki zīrā ġoncedür dil-ber dehānı
N'idersin ġonceyi bulursañ anı *(Mes. 1/39). [dehānı, -ı]*

Uzanur zülfüñ ile ʿömrüm iy yār
Dehānuñ görsem ara yirde tekrār *(Mua. 104/2). [dehānuñ, -uñ]*

Dehān[ı] noḳṭasını tā ki eyledi pinhān
Hezār-ı dil ġam-ı ʿışḳında oldı ser-gerdān *(Mua. 154/1). [dehān[ı], -ı]*

dehān: *Ağız II dudak.*

Ṣorduḳça dehānuñ n'ola ḫışm itse gözüñ kim
Mey üzre ḳılur mest olan yoḳ yire ġavġā *(G. 1/9). [dehānuñ, -uñ]*

dehān aç-: *Ağız açmak II gülün büyüyüp gonca hâlinden çıkması.*

Ġonçe şermende olup açmaz dehān
Her ḳaçan kim söylese ol piste-leb *(G. 13/9). [dehān açmaz, -maz]*

dehān ü zülf: *(Sevgilinin) ağzı ve zülfü.*

Dehān ü zülfüñ añup cān virür Cem
Ne ḳılsun çünki oldur yoġ u varı *(G. 383/13). [dehān ü zülfüñ, -üñ]*

Dehān [ü] zülf naḳşın ḳılsa ḥāṣıl
Hemīşe şād olurdı hem-dem-i dil *(Mua. 299/1). [dehān [ü] zülf]*

Dehān ü zülfüñüñ muḥtācıdur dil
Ḫadeng-i ġamzeñüñ ūmācıdur dil *(Mua. 296/1). [dehān ü zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

dehān-ı ḫaste: *Hasta ağzı, hasta olan kişinin ağzı.*

Bīmār-ı ġamzeñem ḳo ki laʿl ü ruḫuñ öpem
Olur dehān-ı ḫasteye çün gül-şeker leẕīẕ *(G. 49/6). [dehān-ı ḫasteye, -y, -e]*

dehān-ı müşk: *Misk kokulu ağız.*

Ḫaṭṭuñ ḥadīṣi metnini her kim ki şerḥ ide
Enfās-ı ʿanberīn olur anuñ dehān-ı müşk *(G. 217/26). [dehān-ı müşk]*

dehān-ı yār: *Sevgilinin ağzı.*

Eger ġonce dilerse ḫāṭır-ı teng
Dehān-ı yāri bul hīç eyleme ceng *(Mes. 1/38). [dehān-ı yāri, -i]*

dehen: *Ağız.*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/9). [deheni, -i]*

Āteşīn mey dehenüñ ābına teşbīh ola mı
Ḫāk anuñ başına ki olmaya hevā-dārı ḳadeḥ *(G. 36/7). [dehenüñ, -ün]*

Ṣordum dehenüñ sırrını ḫışm eyledi ġamzeñ
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan olacaḳdur *(G. 52/7). [dehenüñ, -ün]*

Nice āh eylemeyem kim hemīşe
Baña cevr iden ol ġonce dehendür *(G. 66/14). [dehendür, -dür]*

Nice şerḥ eyleyeyin ruḫlaruñuñ vaṣfını kim
Şemʿ bigi dehenüm içre zebān oda yanar *(G. 90/6). [dehenüm, -üm]*

Dil uzatmaġa lebüñden dehenüñ diḳḳatine
Ġonce aġzını gül-āb ile seḥer pāk eyler *(G. 117/3). [dehenüñ, -üñ]*

Ṣunmaġa zehr-i ġamuñ nīşini nūş eylemege
Dehenüñ ḥoḳḳa-i laʿlin ṭolu tiryāk eyler *(G. 117/8). [dehenüñ, -ün]*

Zülf ü çeşmüñ dehenüñ üzre nizāʿ itdi ḫaṭuñ
Girüp araya didi yoḳ yire bu ceng nedür *(G. 136/9). [dehenüñ, -üñ]*

Dehenüñ şevḳi ile cān gitdi
Bir yire kim daḫı ḫaber gelmez *(G. 147/3). [dehenüñ, -ün]*

Vehm iderdüm dehenüñ noḳṭa-i ġayb ola diyü
Āşikār eyledi bu yoḳ yire evhām-ı lebüñ *(G. 219/11). [dehenüñ, -üñ]*

Deheni şehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/9). [deheni, -i]*

Zülfüñde muṭavvel olıcaḳ ḳıṣṣa-i derdüm
Añdur dehenüñ fikrini kim muḫtaṣer olsun *(G. 299/6). [dehenüñ, -üñ]*

Dehenüñ göreli biḥamdillāh
Sırr-ı iḫfāya oldı dil āgāh *(G. 300/1). [dehenüñ, -üñ]*

Dürr dişüñ cemʿini iy sīmīn dehen
Görse terk-i ser ḳıla dürr-i ʿAden *(Mua. 209/1). [dehen]*

Yā beni ol deheni tenge irişdür iy baḫt
Yā vücūdumı diyār-ı ʿadem-ābāda ilet *(Müf. 3/1). [deheni, -i]*

dehr: *Dünya, felek.*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/10). [dehr]*

dehr-i bī-sebāt: *Sabit olmayan, dönen dünya II bîkarar felek.*

Ne ʿayş u nūş menzilidür dehr-i bī-sebāt
İy Cem ḳo cāmı bu felek-i bī-emānı gör *(Terk. 3/27). [dehr-i bī-sebāt]*

dehr-i dūn: *Alçak dünya.*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n'idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n'idem *(Terk. 3/74). [dehr-i dūn]*

ʿAyş umma dehr-i dūndan iy ʿāşıḳ-ı belā-keş
ʿĀşıḳ cihānda ḫurrem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/11). [dehr-i dūndan, -dan]*

Fürḳat güninde ḫaste vü zār eyledi beni
Bu dehr-i dūnı gör kim ider mi devā dirīġ *(Terk. 3/44). [dehr-i dūnı, -ı]*

dehr-i firāḳ: *Ayrılık devri, zamanı.*

Ne revādur ki baña zehr ṣuna dehr-i firāḳ
ʿĀleme cān virür iken şeker-istān-ı kerem *(K. 1/119). [dehr-i firāḳ]*

dehr-i pīre-zen: *Kocakarı olan dünya.*

Ger siḥr bilmeyeydüñ eyā dehr-i pīre-zen
Bir gün eşer ḳılurdı saña āh-ı ṣubḥ-gāh *(Terk. 3/63). [dehr-i pīre-zen]*

dek: *Kadar, değin, dek.*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/6). [dek]*

Leb-i şīrīnüñe cān terk idenler
Ḳamusı ḥaşre dek ḫūnīn kefendür *(G. 67/6). [dek]*

Ġuṣṣa-i zülfüñ ile ṣubḥa dek ay yüzüñ añup
Gice seyyāre ṣayar dīde-i giryān uyumaz *(G. 159/9). [dek]*

Yanar ḥarīm-i Kaʿbe-i ḥüsnüñde ṣubḥa dek
İksīr-i ġamdan olalı zer nāv-dān-ı şemʿ *(G. 190/7). [dek]*

Şemʿ-i ruḫuñ ḫayāline cān virüp ölenüñ
Ḳabr içre ḥaşre dek yaḳa her üstüḫᵛān[ı] şemʿ *(G. 190/36). [dek]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñ sūresin ḥıfẓ itmege
Ṣubḥa dek nūr āyetin her gice ezberler çerāġ *(G. 194/4). [dek]*

Mihr-i ḥüsnüñ görmeyince gitmesün dilden ruḫuñ
Kim ḥarīm-i Kaʿbede tā ṣubḥa dek yanar çerāġ *(G. 194/6). [dek]*

Almaġa gül-zār-ı ḥüsnüñden naṣīb iy ġonce-leb
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek cerrār gül *(G. 234/10). [dek]*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/7). [dek]*

İşümdür nāle vü zārī senüñle göreli aġyārı
Ne vaḳte dek ḳılam zārı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/12). [dek]*

Ġamzeñ oḳı şehīdinüñ ḳabrde daḫı iy ṣanem
Ola kefende ḥaşre dek ḫūn-ı ciger ʿalāmeti *(G. 378/8). [dek]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/14). [dek]*

Ḥaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḫı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/13). [dek]*

Keffi bir demde niṣār eyledügin eyleyemez
Ḥaşre dek dür döke ger ebr-i dür-efşān-ı kerem *(K. 1/18). [dek]*

Devletüñ dārı cidārında düşen ẕerrece yoḳ
Ḥaşre dek zeyn ide ger ravża-i rıżvānı kerem *(K. 1/34). [dek]*

Ḥükm idenler bu cihān mülkine şarḳ u ġarba dek
Ger Süleymān ger Sikender āhiri pişmāndur *(K. 8/75). [dek]*

dek ṭur-: *Uslu, sessiz, sakin durmak; susmak.*

Viṣāli fikri ne ḫōş mālḫūlyādur kim
Gedāyı dek ṭurur iken cihāna şāh eyler *(G. 100/10). [dek ṭurur, -ur]*

del-: *Delik açmak, yırtmak, açmak, yaralamak.*

Şol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi fırāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/13). [deldi, -di]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/1). [deldi, -di]*

Ne deñlü dil delerse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazdum *(G. 265/7). [delerse, -er, -se]*

Deleli sīnemi ḫadeng-i cefā
Bī-dil oldum hevāñ odına çü ney *(G. 394/5). [deleli, -eli]*

Dilini deldi Cemüñ tīġ-ı cefā ḫāme bigi
Nāme taḳrīr idemez ḥālini sulṭān-ı kerem *(K. 1/65). [deldi, -di]*

Eşk-i dür-rīzüm nice aḳup dem-ālūd olmasun
Baġrumı deldüñ belā tīġı ile iy kāfer felek *(Terk. 2/34). [deldüñ, -düñ]*

Deleydüñ ġamzeñ ile bir göreydüñ
Ki ḳaç peykān bulınur bu cigerde *(G. 343/13). [deleydüñ, -e, -y, -dü, -ñ]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/10). [dele, -e]*

Cān ü dil delmek diler tīrüñ begüm
Āferīn bu ise tedbīrüñ begüm *(G. 271/1). [delmek, -mek]*

Ḫayāl-i lüʾlüʾ-i laʿlüñ içün laʿl
Delüpdür baġrını dürr-i ʿAden de *(G. 360/4). [delüpdür, -üp, -dür]*

delīl ol-: *Delil olmak, kanıt olmak.*

Mihr-i felek delīl olalı şemʿ-i ḥüsnüñe
Her ṣubḥ yüz yire urup ider fiġān[ı] şemʿ *(G. 190/19). [delīl olalı, -alı]*

delīl ol-: *Yol gösteren, kılavuz, rehber olmak.*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr ü nār *(K. 2/13). [delīl oldı, -dı]*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe nʾola olsa delīl dil
Kim nār-ı nūr gibi görinür duḫān-ı müşk *(G. 217/17). [delīl olsa, -sa]*

Rāh-ı Ḥaḳḳa delīl olup iledür
Bu Cemi lā ilāhe illallāh *(K. 4/45). [delīl olup, -up]*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/4). [delīli olmayan, -ma, -y, -an]*

delīl-i rāh: *Yol rehberi.*

Firāḳı gicesi içre yol azmamaġa göñül
Çerāġ-ı pertev-i ḥüsni delīl-i rāh yiter *(G. 91/6). [delīl-i rāh]*

delin-: *Delinmek.*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/9). [delindi, -di]*

dellāl: *Tellal. Herhangi bir şeyi, olayı veya bir şeyin satılacağını halka duyurmak için çarşıda, pazarda yüksek sesle bağıran kimse; çağırtmaç.*

Dil ġam-ābādında cevrüñ leşkeri ḳonalı āh
Cümlesi yaġmā diyü āvāz ider dellāller *(G. 119/12). [dellāller, -ler]*

dellāl-i ġam: *Gamze tellalı.*

Dellāl-i ġam eline virüp naḳd-i cānumı
Bāzār-ı mihr içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 227/9). [dellāl-i ġam]*

dellāl-i ʿışḳ: *Aşk tellalı.*

Cān ṣatarken yār irüp dellāl-i ʿışḳa didi kim
Çün ḫarīdāruñ irişdi germ ḳıl bāzāruñı *(G. 397/7). [dellāl-i ʿışḳa, -a]*

delü: *Deli, divane, aklını yitirmiş, çılgın.*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü gönlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/10). [delü]*

Kinār idem diyü belüñ kemerde
Delü gönlüm umar ḳılca kemerde *(G. 343/2). [delü]*

Delü gönlüme bu cism-i zer-endūd
Ḳabādur pīrehendür hem kefen de *(G. 360/15). [delü]*

delür-: *Delirmek, aklını yitirmek.*

Delürüp ḳaddüñe öykündügi içün
Ṭaḳar ṣu servüñ ayaġına zencīr *(G. 124/7). [delürüp, -üp]*

dem: *Kan.*

Laʿlüñ şarābı yādına demler yudalı Cem
Ḫōş görinür müdām aña ḫūn-ı ciger leẕīẕ *(G. 49/15). [demler, -ler]*

N'idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N'idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/2). [demdür, -dür]*

Olalı derd-i ʿışḳuñ cāna hem-dem
Gözüm hem yaş döker derd ile hem dem *(G. 263/2). [dem]*

Ḫāşılı laʿl ü ruḫuñ derdinüñ iy ġonce-dehen
Dilde dem dīdede nem daḫı nem ola diyesin *(G. 297/4). [dem]*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/14). [demini, -i, -n, -i]*

Ya nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Çün kebābum dil şarābum dem-durur *(Kıt. 1/10). [dem-durur, -durur]*

dem: *An, zaman, lahza, vakit.*

Ḳıyām itse ḳaçan ol serv-ḳāmet
Ṣanasın kim ḳopar ol dem ḳıyāmet *(G. 25/2). [dem]*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru bañа bu dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/4). [dem]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/10). [demlerde, -ler, -de]*

Elden piyāleyi ḳoma nergis gibi bu dem
Ki oldı zamāne sūsen ü gülle behişt-vār *(G. 60/13). [dem]*

İy Cem bu demde ḫōş-durur içmek ṣarāb-ı nāb
Ḫāṣā cihān yüzi ola gül-zār ü lāle-zār *(G. 60/17). [demde, -de]*

Fürḳat ü derd ü belādan beni ḳurtarmaġ içün
Bilürem kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(G. 71/6). [dem]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşmüm içinde vaṭen
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 76/8). [demden, -den]*

Demidür dil-berā raḥm eyle cāna
Ki ḳaṣd ider müdām ol çeşm-i maḫmūr *(G. 77/9). [demidür, -i, -dür]*

Demidür raḥm iderseñ ḫaste cāna
Ki ʿışḳuñ derdi ile mübtelādur *(G. 79/5). [demidür, -i, -dür]*

Laʿl-i mey-gūnuñ ḫayāli cā ṭutaldan sīnede
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 104/8). [demden, -den]*

Yā ḳaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ oḳı meʾvā ḳılur *(G. 104/10). [demden, -den]*

Ḫayli demdür ki gözüm ḫayl-i ḫayālüñ yolıdur
Yaşlarumla pür idersem yaraşur ol yolı dür *(G. 111/1). [demdür, -dür]*

Cānumı ṣanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/1). [dem]*

Bir dem giderme ravża-i dilden ḫayālüñi
Zīrā ḥarīm-i Kaʿbe melekler ṭuraġıdur *(G. 126/9). [dem]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/24). [demde, -de]*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/30). [demde, -de]*

Göñülde ʿışḳuñ odı kim kem olmaz
Gözüm nem olmaduġı bir dem olmaz *(G. 141/2). [dem]*

Firāḳuñdan göñül iy meh-liḳā yār
Cihān içinde bir dem bī-ġem olmaz *(G. 141/12). [dem]*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/5). [dem]*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/12). [deminde, -in, -de]*

Tīr-i ġamzeñ cān alup yirine geçdi cān bigi
Şimdi ol demden berü ġamzeñ oḳıdur cānumuz *(G. 158/8). [demden, -den]*

Didüm öldürmedin sen ġamdan öldüm
Didi ġam yime ol dem bu dem olmış *(G. 169/10). [dem]*

Didüm öldürmedin sen ġamdan öldüm
Didi ġam yime ol dem bu dem olmış *(G. 169/10). [dem]*

Şol dem ki daḫı mülk-i zamāne ḫalā-y-imiş
Dil ṭalʿat-ı cemālüñ ile āşinā-y-imiş *(G. 173/1). [dem]*

Muṣḥaf yüzüñde oḳıya ve'ş-Şems sūresin
Ṭutılmaya ger öldügi demde lisān-ı şemʿ *(G. 190/24). [demde, -de]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden demidür gel
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 202/5). [demidür, -i, -dür]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/1). [dem]*

Ḫüsrevā şīrīn dehānuñ yādına
Dem mi var kim yaşlarum gül-gūn degül *(G. 235/8). [dem]*

Ḫaṭı irişmedin ol cān yolına cān virelüm
Demi-durur ölelüm irmedin belā-yı ecel *(G. 241/4). [demi-durur, -i, -durur]*

Mey-i laʿlüñle demidür virevüz cāna ṣafā
Çünki esbāb-ı ṭarab oldı müheyyā bu gice *(G. 324/7). [demidür, -i, -dür]*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/9). [demidür, -i, -dür]*

Görelden kendünüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dil-berde nigūn-sār olmasun kimse *(G. 331/3). [dem]*

Demidür iy şeh-i ʿālem ki raḥm eyleyesin baña
K'olur her dem dil ü cānum senüñ zülfüñe pā-beste *(G. 338/6). [dem]*

Ceme raḥm eyleyüp şāhā n'ola luṭfuñla şād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/10). [dem]*

Demidür iy şeh-i ʿālem ki raḥm eyleyesin baña
K'olur her dem dil ü cānum senüñ zülfüñe pā-beste *(G. 338/5). [demidür, -i, -dür]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/1). [dem]*

Cihān rindi olupdur Cem ki her dem
Gözi gönli şarāb ile püserde *(G. 343/17). [dem]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/13). [dem]*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/11). [dem]*

Bir dem yüzüñ ki çeşmüm öñinden ıraġ ola
Derd ü ġamuñla yüregüm üstinde dāġ ola *(G. 367/1). [dem]*

Her dem kitāb-ı ḥüsni yazar kātib-i ezel
Tā cümleden kitāb-ı ruḫuñ intiḫāb ola *(G. 369/5). [dem]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/4). [dem]*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül ʿĪsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/1). [demidür, -i, -dür]*

Dil-i ġam-gīnüme raḥm it ki her dem
Geçer derd ü ġam ile rūzgārı *(G. 377/3). [dem]*

Zāhidā bī-dīn dime ʿuṣṣāḳa zīrā anlara
Küfr-i zülf-i yār her dem görinür īmān gibi *(G. 379/6). [dem]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cānāna irdi *(G. 392/14). [demdür, -dür]*

Leblerüñ ḳanum içüp ben ḳan yuṭaldan ġonce-vār
Oldı ol demden leb-i şīrīnüñüñ hem-meşrebi *(G. 400/8). [demden, -den]*

Şu lüʾlü dişlerüñüñ naẓmı yādına her dem
Gözümden aḳıduram işigüñe deryāyı *(G. 402/9). [dem]*

Ol dem ḳanı belüñi ḳoçardum kemer gibi
Şīrīn ṭudacuġuñı emerdüm şeker gibi *(G. 408/1). [dem]*

Ol dem ḳanı ki Kaʿbe-i kūyuñ mekān idi
Ārām-gāhı göñlümüñ ol āsitān idi *(G. 415/1). [dem]*

Ol dem ḳanı ki merkebi baḫt u sitāremüñ
Ḫayl-i semend-i vaṣluñ ile hem-ʿinān idi *(G. 415/3). [dem]*

Ol dem ḳanı ki sāye-i perr-i hümā bigi
Ẓıll-i ẓalīl-i gerd-i rehüñ sāye-bān idi *(G. 415/5). [dem]*

Ol dem ḳanı ki sebzelerin tāze ṭutmaġa
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idi *(G. 415/7). [dem]*

Ol dem ḳanı ki mürġ-ı dile āsitānuñuñ
Her kūşe-i müşerrefi bir āşiyān idi *(G. 415/9). [dem]*

Ol dem ḳanı ki ṣaḥn-ı serāy-ı sürūruña
Her dem ḳavāfil-i dil ü cān mīhmān idi *(G. 415/11). [dem]*

Ol dem ḳanı ki ṣaḥn-ı serāy-ı sürūruña
Her dem ḳavāfil-i dil ü cān mīhmān idi *(G. 415/12). [dem]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḥayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/13). [dem]*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāṣıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/1). [dem]*

Āsmān-mānend olursa āsitānuñ yaraşur
Yaşlarum her dem çü taʿyīn ide her seyyāreyi *(G. 420/4). [dem]*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/9). [dem]*

Demidür ṣun berü sāḳī belābil
Ki ḳomaz cān ü dilde ol belā bil *(G. 233/1). [demidür, -dür]*

Bezm-i Ṣafāyı ḫōş ṭut şevḳ üzre Merve ḥaḳḳı
Nūş eyle cām-ı vaḥdet ʿişret demidür iy Cem *(G. 274/14). [demidür, -dür]*

Dermāndeyem demidür iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle yine derd-mendüñe *(G. 326/9). [demidür, -dür]*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/13). [demidür, -dür]*

Keffi bir demde niṣār eyledügin eyleyemez
Ḥaşre dek dür döke ger ebr-i dür-efşān-ı kerem *(K. 1/17). [demde, -de]*

Küffāra esīr itdi beni çarḫ-ı bed-endīş
Ol dem ḳanı kim mesken idi Kaʿbe-i ʿulyā *(K. 5/116). [dem]*

Ġam mervesinde saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl içün
Ḥuccāc-ı ʿışḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(K. 6/4). [dem]*

Pas olmamaġ içün yüzi jeng-i cefā ile
Mirʾāt-i cāna ol dem irişen cilā ḥaḳı *(K. 6/14). [dem]*

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i Ḥabībden irişen ḫōş hevā ḥaḳı *(K. 6/23). [dem]*

Āb-ı ḥayāt gibi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesine ḳılduġı her dem devā ḥaḳı *(K. 6/26). [dem]*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāṣıḳ cefā içün
Derd ü belā-yı ʿışḳa olan mübtelā ḥaḳı *(K. 6/27). [dem]*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/2). [demde, -de]*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳı içün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥaḳı *(K. 6/5). [deminde, -i, -n, -de]*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/29). [dem]*

Nicesi dūr olam ṭapuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr *(Kıt. 4/4). [dem]*

Bu gül-zārı temāşā eyle bir dem
Ki ezhār itdi her yirini ḫurrem *(Mes. 1/13). [dem]*

Göreli ebr-i zülfüñ āhlayam
Bād ḫōşdur seḥāb ile her dem *(Mua. 9/2). [dem]*

Serv-ḳaddin iy göñül ger eyler iseñ ārzū
Sāye-i zülfeyni her dem cüstücū ḳıl kū-be-kū *(Mua. 31/2). [dem]*

Burkaʿuñ keşf itmege bir dem olursa ger mecāl
Cem göñül terkin ḳılur tā görine nūr-ı cemāl *(Mua. 101/1). [dem]*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Nakşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/1). [dem]*

Viṣalüñ ḥaccına irişmege Cem
Ṣafādan yüz sürer ḳapuña her dem *(Mua. 236/2). [dem]*

Ḳavm-i ʿuşşāḳ cemʿ olur her dem
Tā ki yoluñda terk-i ser ḳılalar *(Mua. 287/1). [dem]*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/2). [dem]*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/1). [dem]*

Olmadı vīrāne dil ābād elinden dōstuñ
Olmadum vaṣl ile bir dem şād elinden dōstuñ *(Mur. 2/2). [dem]*

Ol şevḳ ile cān bu sözi tekrār ide her dem
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/27). [dem]*

Çün oldı ḫazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/2). [demde, -de]*

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber *(Terc. 1/14). [dem]*

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā *(Terc. 1/30). [dem]*

Her dem ġam ile olur perīşān
Dil olduġı içün ṣaçuña mensūb *(Terc. 1/43). [dem]*

ʿIşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿaẕābı *(Terc. 1/100). [dem]*

İsrā deminde ḥāṣıl olan sırra olmadı
Cibrīl emānet ile emīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/83). [deminde, -i, -n, -de]*

Bir dem ki derdüm añuban efġāna başlasam
Yol bulur idi saḳf-ı semāvāta āh ü vāh *(Terk. 3/67). [dem]*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n'idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n'idem *(Terk. 3/73). [dem]*

Şimdi yirümi kūşe-i derd eyledi zamān
Ol dem ḳanı ki mesken idi ṣuffe-i ḥarem *(Terk. 3/76). [dem]*

Demdür ki çāk idem yine bu ṣabr cübbesin
Yiri-durur ki yire çalam dāyimā külāh *(Terk. 3/57). [demdür, -dür]*

dem: *Zaman; kan.*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/13). [demler, -ler]*

dem: *Zaman, an II şarap.*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden bula iḥyāyı ebed
Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ *(G. 219/14). [dem]*

Ḳūt-i dil ü cān olmaġa her dem leb-i sāḳī
Arada ṣunarsa ne ṣafādur mey-i bāḳī *(Mua. 145/1). [dem]*

Demdür ki ṣurāḥī ḳıla bezm içre ġalāġil
Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil *(Mur. 3/9). [demdür, -dür]*

Nice çekesin derd ü firāḳ ile ġam iy Cem
Demdür ki ḳadeḥ nūş idesin olmaġa bī-ġem *(Mur. 3/26). [demdür, -dür]*

dem çek-: *Âh çekmek, feryat figan etmek (Şentürk, 2019: 86).*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile hemīşe nedem çeker
Bilmezsin iy ṣanem anı her dem ne dem çeker *(G. 96/2). [dem çeker, -er]*

dem ol-: *Zamanı gelmek.*

İy Cem dem oldı çāk idesin ṣabr yaḳasın
Çün dāyimā o mūy-miyānı ḳoçar kemer *(G. 116/13). [dem oldı, -dı]*

dem-ālūd ol-: *Kana bulanmak.*

Eşḳ-i dür-rīzüm nice aḳup dem-ālūd olmasun
Baġrumı deldüñ belā tīġı ile iy kāfer felek *(Terk. 2/33). [dem-ālūd olmasun, -ma, -sun]*

dem-be-dem: *Her zaman, daima, her an.*

Çeşm-i ḫūnīnüm aḳıdur dem-be-dem
Ayaġuñ īṣārına dürrī ḫōş-āb *(G. 15/7). [dem-be-dem]*

Çigzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister şol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/9). [dem-be-dem]*

Ḫaste göñlüme ger irse lā-cerem bulur şifā
Ḳaṭreler kim dem-be-dem ol laʿl-i cānāndan ṭamar *(G. 63/14). [dem-be-dem]*

Dem-be-dem şevḳ-i lebüñle gözlerüm pür-ḫūn olur
Kākülüñ fikri ile cān ü göñül meftūn olur *(G. 81/1). [dem-be-dem]*

Ṭıfl-ı dil zülfüñle oynar dem-be-dem
Nice üşenmez eline mār alur *(G. 118/3). [dem-be-dem]*

Ger ṭaleb ḳılur isem laʿlüñi n’ola dem-be-dem
Çün kim oldur bizüm iy meh çeşme-i ḥayvānumuz *(G. 151/7). [dem-be-dem]*

Zülfüñ ucından getüren ben żaʿīfi dem-be-dem
Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm *(G. 248/5). [dem-be-dem]*

Ol raḳīb-i rū-siyehle baña ḳarşu dem-be-dem
Ṣalınup itme telaṭṭuf zīnhār iy dōstum *(G. 255/3). [dem-be-dem]*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rüyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/6). [dem-be-dem]*

Ḫışm idersin ṭurmadın her dem-be-dem şāhā meger
Bu Cem-i bī-çāreyi der-gāhdan sürer misin *(G. 291/9). [dem-be-dem]*

Düzd-i dil aşılmaġa iy zülf-i pür-çīn dem-be-dem
Çīn ü Māçīnde düzilmiş ʿanberīn çengālsin *(G. 298/7). [dem-be-dem]*

Ḳoma cihānda cürm ile kim şerm-sār olam
Baña şefāʿatini enīs eyle dem-be-dem *(K. 7/82). [dem-be-dem]*

Bizden öñdin yār eger meydāna baṣarsa ḳadem
İy niçe şūrīdeler baş oynaya her dem-be-dem *(Mua. 56/2). [dem-be-dem]*

Dil-berā dībā-ber imiş kāz-ı ġam
Ki aṭlas-ı cismüñi ṭoġrar dem-be-dem *(Mua. 64/2). [dem-be-dem]*

Didüm iy şīrīn-zebān ü piste-fem
Bādeler içem lebüñden dem-be-dem *(Mua. 75/2). [dem-be-dem]*

Ḳaṣd ider cān ü dile dem-be-dem ol yār dirīġ
Oluram derd ile ʿālemde yine zār dirīġ *(Mur. 1/9). [dem-be-dem]*

Derdini dil-ber baña kim dem-be-dem hem-dem ḳılur
Ol cefā ile hemīşe çeşmümi pür-nem ḳılur *(Mur. 2/21). [dem-be-dem]*

dem-beste eyle-: *Susturmak, nefesini kesmek.*

Dōst bī-ḥad ḳılub cefāları āh
Eyledi beni ġamla dem-beste *(Mua. 301/2). [dem-beste eyledi, -di]*

dem-beste ol-: *Nefesi bağlanmak. Sesi soluğu kesilmek, susmak.*

Benefşe sünbülüñ cānā görelden oldı dem-beste
Başını aşaġa ṣalup olur nergis gibi ḫaste *(G. 338/1). [dem-beste oldı, -dı]*

dem-beste vü ḥayrān: *Hayranlıktan dili tutulmak, sesi soluğu kesilmek.*

Dem-beste vü ḥayrān yaturam bir nefesüm yoḳ
Cān virmege bir mürdeye ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 202/1). [dem-beste vü ḥayrān]*

dem-i enfās-ı ʿĪsā: *Hz. İsa'nın nefeslerinden bir nefes.*

Beşāret ʿarż ider laʿli dem-i enfās-ı ʿĪsādan
İşāret gösterür ḥüsni kemāl-i şunʿ-ı Mevlādan *(G. 305/3). [dem-i enfās-ı ʿīsādan, -dan]*

dem-i luṭf: *Lütuf vakti, ihsan zamanı.*

Ḫār-ı ġamdan niçe bir ġonce bigi ḳan yudayın
Dem-i luṭfuñla gülerken gül-i ḫandān-ı kerem *(K. 1/112). [dem-i luṭfuñla, -uñ, -la]*

dem-i viṣāl: *Kavuşma zamanı.*

Göñülde gözde ṭoludur dem-i viṣāl ʿaceb
Zamānlar ola mı kim añıla zamān-ı firāḳ *(G. 207/3). [dem-i viṣāl]*

demler çek-: *Âh çekmek, feryat figan etmek.*

Ne demler çekdügi bu ḫaste göñlüm
Degüldür vaṣfa ḳābil senden ayru *(G. 312/13). [demler çekdügi, -düg, -i]*

demür: *Demir.*

Peykānlu göñül içre ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ
Bir ṭūṭīye beñzer ki demürden ḳafesi var *(G. 50/4). [demürden, -den]*

dendān: *Diş.*

ʿArż it ṣaçuñı Rūm diyārı Ḫoten olsun
Dendānuñı keşf eyle ki ʿālem ʿAden olsun *(G. 311/2). [dendānuñı, -uñ, -ı]*

Ḫaḳa minnet ki iy yār-i vefā-dār
Lebüñ şeftālüsı dendāna irdi *(G. 392/10). [dendāna, -a]*

Ḳaṣd idelden laʿline yārüñ raḳīb-i kej-dehān
Şol ḳadar ṭaş urdılar aġzında dendān ḳalmadı *(G. 424/8). [dendān]*

Şu kim ḥalvā-yı laʿlüñden naṣīb[i] ḫalḳ olmışdur
N'ola dendānuma irse benüm çün ḫalḳ olmışdur *(Mua. 118/2). [dendānuma, -um, -a]*

dend-āne: *Diş (tarağın dişleri bağlamında).*

Uzadan zülf-i perīşānuña el şāne bigi
Ṭoġrasun tīġ-ı belā baġrını dend-āne bigi *(G. 417/2). [dend-āne]*

dendān-ı kerem ur-: *Merhamet, kerem dişi vurmak.*

Niçe kim bāġ-ı ṣafā içre nem-i şeb-nem-i cūd
Ġonce-i luṭf-ı lebine ura dendān-ı kerem *(K. 1/136). [dendān-ı kerem ura, -a]*

deñe-: *Sınamak, yoklamak, niyetini anlamaya çalışmak.*

Dīvāneyem diyenleri cān isteyüp deñe
Gör kim iṭāʿat emre ne dīvāneden gelür *(G. 108/9). [deñe]*

Deñedüm seni iy ḳamer-çihre
Yoḳ-durur baña merḥamet nazerüñ *(G. 209/5). [deñedüm, -dü, -m]*

deñe-: *Dikkatle bakmak, gözetmek, intizar etmek.*

Deñer her māh rūy-ı bī-vefāyı
ʿAceb bilsem gözümüñ ḫāṣılı ne *(Mua. 264/1). [deñer, -r]*

deñiz: *Deniz II âşığın gözyaşı denizi.*

Yaşumdan zülfüñi görüb ṭutıldum
Deñizden kāfir-istāna meded hāy *(Müf. 5/2). [deñizden, -den]*

deñlü: *Kadar, derece.*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/11). [deñlü]*

N'ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/8). [deñlü]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/2). [deñlü]*

Şol kemān-ebrūlaruñ cānā ne deñlü atsa tīr
Şād olup aña hedef dāyim dil ü cān ideyin *(G. 290/11). [deñlü]*

Ceme bu deñlü devlet bes-durur kim
Diyesin bir ḳulum var rāygānī *(G. 373/13). [deñlü]*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/1). [deñlü]*

O meh-rū ʿışḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk *(Kıt. 3/6). [deñlü]*

Resm-i ʿışḳ-ı bī-ḥadüñde bu būsı bī-dil-i belā
Görmişem ṣol deñlü kim ḥadd ü ḳıyās olmaz aña *(Mua. 261/2). [deñlü]*

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh *(Terc. 1/92). [deñlü]*

Bu deñlü naḫl-bend-senā olmaz idi dil
Zeyn itmeseydi luṭf[ı] bahārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/47). [deñlü]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/39). [deñlü]*

Gözlerüm şol deñlü ḳan dökdi Fireng-istāna kim
Baḥr-i Maġrib cūşa gelmişdür ṭaşup çaġlar felek *(Terk. 2/41). [deñlü]*

der: *Ter.*

Yüzinüñ derlerini sildi beñzer
Ki ṭolmışdur güherden dest-māli *(G. 399/5). [derlerini, -ler, -i, -n, -i]*

der: *Kapı, eşik.*

Bu derden olma dūr ki Ḥaḳḳa ḳarīb olur
İy dil kim olsa bāb[ı] ḳarībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/101). [derden, -den]*

der ü dīvān: *Kapı ve divan II huzur, makam.*

Dest ü pā beste vü dil-ḫaste vü ser-geşte vü zār
Der ü dīvānuña geldüm yine sulṭān-ı kerem *(K. 1/128). [der ü dīvānuña, -uñ, -a]*

der ü dīvār: *Kapı ve duvar.*

Sūziş-i ḥālümi şol resme beyān ide saña
Der ü dīvār daḫı aġlaya kim ḳan[ı] kerem *(K. 1/84). [der ü dīvār]*

Sen tecellā ḳılalı dil ḫānesinde ḳan ile
Āh şāhum yazaram ben her der ü dīvārda *(G. 346/10). [der ü dīvārda, -da]*

der-āġūş it-: *Kucaklamak.*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/5). [der-āġūş ider, -er]*

der-bān-ı kerem: *Lütfun kapıcısı, bekçisi.*

Peyk-i zī-ṣıdḳumı ḳapuña revān eyledüm uş
Ger icāzet vire der-gāhuña der-bān-ı kerem *(K. 1/82). [der-bān-ı kerem]*

der-be-der: *Kapı kapı dolaşan, perişan, serseri II âşık.*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer ṣūretine der-be-der el ṣun yüri iy Cem *(Mua. 112/2). [der-be-der]*

Tīr-i ġamzeñ ister iken der-be-der
Her ṭarafdan ḳaşlarun yā gösterür *(Mua. 312/1). [der-be-der]*

derc: *Toplama, bir araya getirme, cem etme.*

Ṭūmāra-i benefşe ḫaṭuñ dercine raḳam
Ḥüsnüñ risālesine gülüñ defteri varaḳ *(G. 206/7). [dercine, -i, -n, -e]*

derc eyle-: *Toplamak.*

Bir dün ki bezendi yine bu ṭāḳ-ı muʿallā
Derc eyledi dürcine dürer ḳubbe-i mīnā *(K. 5/2). [derc eyledi, -di]*

derc ol-: *Toplanmak, bir araya gelmek.*

Ger ġamdan ölürsem baña bir pāre ṣu virmez
Derc olsa felek dürcine iḥyā-yı Mesīḥā *(K. 5/96). [derc olsa, -sa]*

derd: *Dert, gam, mihnet II aşk derdi.*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis-durur Cem bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(G. 3/10). [derd]*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı baña bir derd iy ḫabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/1). [derd]*

Gül yüzüñüñ ḥasretinden dil-berā derd ile āh
Cān ü dil feryād ḳılur her nefes çün ʿandelīb *(G. 16/7). [derd]*

Şīrīn lebüñi ṣormaġa budur hevesüm kim
Ben ḫaste-dilüñ derdine dermān ider iy dōst *(G. 21/10). [derdine, -i, -n, -e]*

Ne ġam dermān irişmezse lebüñden
İder derdüñ Ceme iy cān kifāyet *(G. 24/20). [derdüñ, -üñ]*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/10). [derd]*

Ṣol deñlü sürer ẕevḳ u ṣafā derdüñ ile dil
Diler ki ḳala cevr ü cefāñ ile muḫalled *(G. 42/11). [derdüñ, -üñ]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Ṣekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/13). [derde, -e]*

Sözüñ bu mürde cisme cān baġışlar
Lebüñ derd ehline dermān baġışlar *(G. 59/2). [derd]*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/15). [derdüñle, -üñ, -le]*

Gönlümi aldı cānuma ḳaṣd eyledi gözüñ
Tek derdüñ olsun ol daḫı uşda naẕerdedür *(G. 64/6). [derdüñ, -üñ]*

İşbu şekli göreliden bülbül-i cān derd ile
Her nefes feryād idüp dir bu gül-istānum-durur *(G. 68/3). [derd]*

Añduġumca laʿlüñi bu ḫaste dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum-durur *(G. 68/12). [derde, -e]*

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Çün bugün derdüñe olacaḳ devā devrānıdur *(G. 69/4). [derdüñe, -üñ, -e]*

Ol feraḥ iy dil ki görürsin yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür *(G. 70/8). [derdüñe, -üñ, -e]*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/2). [derd]*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/2). [derdüñe, -üñ, -e]*

Sür ṣafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/10). [derdüñe, -üñ, -e]*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur ʿĪsī-nefes
Şād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/8). [derde, -e]*

Yiridür efġān ü zārī eylesem derd ile ben
Ḫaste-dil beni hemīşe ol gözi medhūş ider *(G. 75/7). [derd]*

Dil-berā derdüñ hemīşe cānuma hem-dem-durur
Ol sebebdendür ki çeşmüm ḳan ile pür-nem-durur *(G. 78/1). [derdüñ, -üñ]*

Demidür raḥm iderseñ ḫaste cāna
Ki ʿışḳuñ derdi ile mübtelādur *(G. 79/6). [derdi, -i]*

Zülf ü ruḫuñuñ yādına iy meh gice gündüz
Odlāre yanan derd ile ʿāşıḳ cigeridür *(G. 80/8). [derd]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/14). [derde, -e]*

Dile devlet nişānı yāresidür
Ki cümle derdümüñ ol çāresidür *(G. 106/2). [derdümüñ, -üm, -üñ]*

Derdini ʿuşşāḳdan eyler dirīġ
Mübtelālardan belāyı çoḳ görür *(G. 110/7). [derdini, -i, -n, -i]*

Luṭf u mihre inanup şād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/10). [derdüñe, -üñ, -e]*

Derdümi ṣaḳlayam didükçe ḫaṭuñ
Gözlerüm üzre āşikār yazar *(G. 130/7). [derdümi, -üm, -i]*

N'idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N'idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/1). [derdüñ, -üñ]*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/10). [derdine, -i, -n, -e]*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/10). [derdüñi, -üñ, -i]*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/9). [derdüñüñ, -üñ, -üñ]*

Cemi şād eylegil bu derdüñ ile
Ki derdüñ bilene dermān gerekmez *(G. 145/13). [derdüñ, -üñ]*

Cemi şād eylegil bu derdüñ ile
Ki derdüñ bilene dermān gerekmez *(G. 145/14). [derdüñ, -üñ]*

Ṭabīb-i cānsın iy cān gitme bir dem
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz *(G. 149/6). [derdüme, -üm, -e]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/3). [derdine, -i, -n, -e]*

Şād ü ḫandān ol göñül giryān ü nālān olma kim
Çün ḥabībüñ derdidür ḳısmet saña ʿālemde bes *(G. 161/12). [derdidür, -i, -dür]*

Şol ḳadar çekdi ḳuluñ Cem derd ü miḥnet kim anuñ
Ṭopraġın güyā Ḫudā derd ile taḫmīr eylemiş *(G. 167/20). [derd]*

Göñül marīżi n'ola yār derdin isterse
Ki derd-i yār ile bulur şifā ḳamu emrāż *(G. 180/7). [derdin, -i, -n]*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol şanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/11). [derd]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derd-mendem gitmedin derdüme dermān elvedāʿ *(G. 189/8). [derdüme, -üm, -e]*

Derdini niʿmet bilür yārüñ göñül
Ki işidüpdür böyle dimişler selef *(G. 197/7). [derdini, -i, -n, -i]*

Cem görelden gün yüzüñi derd ile
Oldı cāndan bülbül-i gūyā-yı ʿışḳ *(G. 199/11). [derd]*

Kār idelden göñlüme deryā-yı ʿışḳ
Eyledi derdüñ beni rüsvā-yı ʿışḳ *(G. 199/2). [derdüñ, -üñ]*

Uş sefer ḳıldum giderem senden ayru āh kim
Derd-mendem olmadan derdüme dermān elfırāḳ *(G. 203/10). [derdüme, -üm, -e]*

Bahār-ı ḥüsn ü ruḫuñ derdi ile dāġ-ı ġamuñ
Göñülde lāle bigi eyledi nişān-ı firāḳ *(G. 207/9). [derdi, -i]*

Dil-berā derdüñ ile bu tenden
Cān birūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/7). [derdüñ, -üñ]*

Çü dermāndur baña derdi ḥabībüñ
Gerekmez minneti ġayrı ṭabībüñ *(G. 214/1). [derdi, -i]*

Nice dil nālān ü giryān olmasun derd ile kim
Mihr-i ruḫ-sāruña baġlar ʿanberīn çenber ḫaṭuñ *(G. 215/11). [derd]*

N'ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/3). [derdüñ, -üñ]*

Deheni ṣehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/9). [derde, -e]*

Deheni ṣehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/10). [derdüñe, -üñ, -e]*

Dil ḫaste oldı derdüñ ile iy ṭabīb-i cān
Laʿlüñden itmege aña tīmār unıtma gel *(G. 240/3). [derdüñ, -üñ]*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/14). [derd]*

Zülfüñ ucından getüren ben żaʿīfi dem-be-dem
Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm *(G. 248/6). [derd]*

Hele biz derdüñ iltimās idelüm
Ḥāṣıl olmazsa mültemes n'idelüm *(G. 251/7). [derdüñ, -üñ]*

Yiridür nālān olursam her nefes derd ile kim
Bend-i zülfüñden çü āzād olmadı her-giz dilüm *(G. 254/7). [derd]*

Cem belā-yı hecr ile şol deñlü derd ü ġam çeker
İy ʿaceb derd ile mi taḫmīr olup-durur gilüm *(G. 254/12). [derd]*

Firāḳuñla ḳatı derd içre idüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm *(G. 256/7). [derd]*

Olalı derd-i ʿışḳuñ cāna hem-dem
Gözüm hem yaş döker derd ile hem dem *(G. 263/2). [derd]*

Dilā çün derdini niʿmet bilürsin
Ṭaleb eyleme dermānı n'idersin *(G. 277/5). [derdini, -i, -n, -i]*

Şu deñlü derde giriftārı var ḫabībüñ kim
Arada ṣanmaġıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/9). [derde, -e]*

Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin
Niçe bir hecrüñ elinden baġrumı ḳan ideyin *(G. 290/1). [derde, -e]*

Cem niçe bir ʿışḳuñuñ derdini çeksün vaḳtidür
Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin *(G. 290/14). [derde, -e]*

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdüme bulındı dermān *(G. 292/2). [derdüme, -üm, -e]*

Ḥabībüñ derdi ile ölmeyince
Uṣanmaz bu Cem-i miskīn belādan *(G. 293/9). [derdi, -i]*

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin *(G. 294/2). [derdüme, -üm, -e]*

Ḥāṣılı laʿl ü ruḫuñ derdinüñ iy ġonce-dehen
Dilde dem dīdede nem daḫı nem ola diyesin *(G. 297/3). [derdinüñ, -i, -n, -üñ]*

Zülfüñi görelden yüzüñ üzre yatur iy meh
Ġam-gīn oluban derd ile bī-çāre benefşe *(G. 319/4). [derd]*

Derdine dermān olurdı iy ḳamer-çihre Cemüñ
Ger ireydi bir nefes laʿl-i güher-āmīzüñe *(G. 320/9). [derdine, -i, -n, -e]*

Ḳılur derdüñle dil feryād ü nāle
Niçün raḥm eylemezsin sen bu ḥāle *(G. 333/1). [derdüñle, -üñ, -le]*

Ceme raḥm eyleyüp ṣāhā n'ola luṭfuñla ṣād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/10). [derdüñle, -üñ, -le]*

Göñül ḥālüñi ʿarż eyle ḥabībe
Ki derd issi açar derdin ṭabībe *(G. 339/2). [derd]*

N'ola ger meyl-i kūyuñ eylese Cem
Ki uġratdı vaṭen derdi firāḳa *(G. 341/10). [derdi, -i]*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/13). [derd]*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/14). [derdümüzi, -ümüz, -i]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/14). [derd]*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/2). [derd]*

Derdini cāna ʿıyān eyledi ol māh-liḳā
Luṭfını bu dil-i miskīne nihān eyleyeli *(G. 372/9). [derdini, -i, -n, -i]*

Çāre gerçi istedüm laʿlīn lebüñden derdüme
ʿĀḳıbet nā-çār ḳaldum yoḳ bu derdüñ çāresi *(G. 380/3). [derdüme, -üm, -e]*

Çāre gerçi istedüm laʿlīn lebüñden derdüme
ʿĀḳıbet nā-çār ḳaldum yoḳ bu derdüñ çāresi *(G. 380/4). [derdüñ, -üñ]*

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı *(G. 393/2). [derdine, -i, -n, -e]*

Em'dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/7). [derdüme, -üm, -e]*

Bir kerre derdümi añup efġāna başlasam
Yanumca nāleler ḳıla ṣaḥrā benüm bigi *(G. 412/5). [derdümi, -üm, -i]*

Ġamzeñ ucından cigerde ẕerrece ḳan ḳalmadı
Laʿl-i cān-baḫşuñdan özge derde dermān ḳalmadı *(G. 424/2). [derde, -e]*

Ḳılur dil-ber baña derdini hem-dem
Olur ḳan aġlamaḳdan gözlerüm nem *(G. 259/1). [derdini, -i, -(n)i]*

Bu derde müdāvā ṭaleb eylerseñ eger sen
Bir dürlü daḫı çāre görinmez meger illā *(K. 5/133). [derd, -e]*

Luṭfuñuñ dār-ı şifāsında bulınur çü devā
Umaram kim irişe derdüme dermān-ı kerem *(K. 1/104). [derdüme, -üm, -e]*

Bu derd ile ben çoḳdan ölürdüm ġam-i eyyām
Ger ḫaṭırumı ḳılmasa geh gāh tesellā *(K. 5/125). [derd]*

Cemdür arada derd ü belā dāmına düşmiş
Derdine dirīġā ki bulınmadı müdāvā *(K. 5/70). [derdine, -i, -n, -e]*

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü göñülden itdügi āh ü nevā ḥaḳı *(K. 6/21). [derd]*

Belāya mübtelā olduḳ Rodosun ḥīlesin añma
Bu derde çāre bulmaz Īsevīden biñ ṭabīb ancaḳ *(K. 9/16). [derde, -e]*

Düşeliden ʿışḳ odına derd ile
Zār ü giryānem gözüm pür-nem-durur *(Kıt. 1/1). [derd]*

Ger idersem rūz ü şeb efġān n'ola
Baña çün derd ile ġam hem-dem-durur *(Kıt. 1/4). [derd]*

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derd ile dil ḫurrem-durur *(Kıt. 1/8). [derd]*

Ya nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Çün kebābum dil şarābum dem-durur *(Kıt. 1/9). [derd]*

Her ḳaçan āh eylesem derd ile ben
Gözlerüm yaşı-durur baña güvāh *(Kıt. 2/5). [derd]*

Āh ü efġān itdügüme derd ile
Göyinür āhum odından mihr ü māh *(Kıt. 2/13). [derd]*

Eger āh eyleyeydüm derd ile ben
Yanardı āteş-i āhumla eflāk *(Kıt. 3/9). [derd]*

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġam-nāk *(Kıt. 3/14). [derd]*

Eger dāyim benefşe istese dil
Yüri var ḫaṭṭı derdin eyle ḥāṣıl *(Mes. 1/42). [derdin, -i, -n]*

Didüm olmadın bu fikrüñ derdi ile bī-ḳarār
Gel kerem ḳıl iy ḳamer-ruḫ aduñı ḳıl āşikār *(Mua. 1/1). [derdi, -i]*

Sīneme ḳan ile ḳılam taḥrīr
Eger olursa baña derdüm bir *(Mua. 48/4). [derdüm, -üm]*

Cān evvel idi derd ile bu sūret-i ḥālī
İy yār-ı [mu]ḥaccil *(Mua. 102/3). [derd]*

Hīç eyledi ʿömrin bu hevālarda olalı
Derd ile bu miskīn dil *(Mua. 102/8). [derd]*

Ebr-i zülfüñ teşne-dildür ḳanuma iy bī-vefā
Āḫir andan bulısardur bilürem derde devā *(Mua. 124/2). [derde, -e]*

Derdüñde revādur ki göñül ola hemīşe
Tā ol ġam-ı derd ile ṣafā bula hemīşe *(Mua. 171/1). [derdüñde, -üñ, -de]*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/1). [derdüñi, -üñ, -i]*

Leb-i laʿlün bigi derdüme iy cān
Ararsam ʿālemi olmaya dermān *(Mua. 253/1). [derdüme, -üm, -e]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/1). [derd]*

Ḳaṣd ider cān ü dile dem-be-dem ol yār dirīġ
Oluram derd ile ʿālemde yine zār dirīġ *(Mur. 1/10). [derd]*

ʿIşḳuña olalıdan ḫāne-i dil mesken ü cā
Derd-mend oldı yürür bulmadı derdine devā *(Mur. 1/26). [derdine, -i, -n, -e]*

Derdini dil-ber baña kim dem-be-dem hem-dem ḳılur
Ol cefā ile hemīşe çeşmümi pür-nem ḳılur *(Mur. 2/21). [derdini, -i, -n, -i]*

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān *(Terc. 1/51). [derdine, -i, -n, -e]*

Bir şemmesi derdümüñ yazılmaz
Evrāḳ-ı semā olursa mektūb *(Terc. 1/41). [derdümüñ, -üm, -ün]*

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ baña olmasaydı ġam-ḫᵛār *(Terc. 1/70). [derdüñ, -üñ]*

İşidelden Şāh Oġuz Ḫānuñ şehīd olduġını
Derd ile oldı Fireng-istānda Cem mecnūn felek *(Terk. 2/54). [derd]*

Bir dem ki derdüm añuban efġāna başlasam
Yol bulur idi saḳf-ı semāvāta āh ü vāh *(Terk. 3/67). [derdüm, -üm]*

derd çek-: *Dert içinde olmak, acı çekmek, üzüntüye katlanmak.*

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Şām ile ʿIrāḳa *(G. 341/5). [derd çekdüm, -dü, -m]*

derd ü āh: *Dert ve ah.*

Ḥasretinden ḫaṭṭuñuñ āh itdügümce dil-berā
Derd ü āhum ʿālemi ṭolu duḫān eyler dirīġ *(G. 192/8). [derd ü āhum, -um]*

derd ü belā: *Dert ve bela.*

Ṭuyılmaya mı derd ü belā reh-güẕerinde
Bu ḳāfile-i ʿışḳa fiġānum çü ceresdür *(G. 99/5). [derd ü belā]*

Bir bencileyin derd ü belā dāmına düşmiş
Bī-çāre vü āvāre giriftār kimüñ var *(G. 103/7). [derd ü belā]*

Derd ü belā ile ḳıluruz āh ü nāleler
İy Cem gideli ol ṣanem-i gül-ʿiẕārumuz *(G. 150/13). [derd ü belā]*

Niçe bir derd ü belā ile bu āvāre göñül
Kendüye gelmeye her geh ki saña vāre göñül *(G. 239/1). [derd ü belā]*

Cemdür arada derd ü belā dāmına düşmiş
Derdine dirīġā ki bulınmadı müdāvā *(K. 5/69). [derd ü belā]*

Olaldan rā ḳaşuñ ẓulm ile meşhūr
Göñülden olmadı derd ü belā dūr *(Mua. 182/2). [derd ü belā]*

derd ü belā çek-: *Dert ve bela çekmek.*

Sen gül-istān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā *(G. 3/6). [derd ü belā çekeyin, -eyin]*

derd ü belā vü ġam: *Dert, bela ve gam.*

Ben derd ü belā vü ġamuña rāzıyam iy dōst
Dünyāda bu resme işe kimüñ hevesi var *(G. 50/7). [derd ü belā vü ġamuña, -uñ, -a]*

derd ü belā vü hecr: *Dert, bela ve ayrılık.*

Derd ü belā vü hecr ile bīmār ider müdām
Ḳılmaz bu ben şikestesine bir devā felek *(Terk. 3/9). [derd ü belā vü hecr]*

derd ü belāda ol-: *Dert ve belada olmak.*

Ġam-i ʿışḳ ile oldum āh bīmār
Olalı cān ü dil derd ü belāda *(Kıt. 5/4). [derd ü belāda olalı, -alı]*

derd ü belā: *Dert ve bela.*

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Çün bugün derdüñe olacaḳ devā devrānıdur *(G. 69/3). [derd ü belādan, -dan]*

İy göñül derd ü belādan ʿālem içre niçe bir
Ḳılasın feryād çün kim saña yoḳ feryād-res *(G. 161/7). [derd ü belādan, -dan]*

Her dem çekerem derd ü belāñ ile cefālar
Gönlüm olalı zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/5). [derd ü belāñ, -ñ]*

Derd ü belāsı baña yiter niçe bir göñül
ʿIşḳ odına ṭutışmaġa ben reh-nümāñ olam *(G. 267/5). [derd ü belāsı, -sı]*

Uġrayup derd ü belāya cān ü dil
İrmedi bir dem devāya cān ü dil *(G. 237/1). [derd ü belāya, -y, -a]*

derd ü belā-yı ʿışḳ: *Aşkın dert ve belası.*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefā içün
Derd ü belā-yı ʿışḳa olan mübtelā ḥaḳı *(K. 6/28). [derd ü belā-yı ʿışḳa, -a]*

derd ü cefā: *Keder ve eziyet.*

Cān çeker derd ü cefāñı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr *(G. 65/11). [derd ü cefāñı, -ñ, -ı]*

derd ü elem: *Dert ve elem.*

Dāġ urma ṣaḳın lāleleyin yüregüme kim
Kār itdi benüm cānuma derd ü elem iy dōst *(G. 19/8). [derd ü elem]*

derd ü firāḳ: *Dert ve ayrılık.*

Nice çekesin derd ü firāḳ ile ġam iy Cem
Demdür ki ḳadeḥ nūş idesin olmaġa bī-ġem *(Mur. 3/25). [derd ü firāḳ]*

derd ü firāḳın çek-: *Dert ve ayrılık acısı çekmek.*

ʿĀlem içre çekmişem derd ü firāḳın ben ġarīb
Hā sürer ẕevḳi ḳatında dil-berüñ ol seg raḳīb *(Mur. 2/13). [derd ü firāḳın çekmişem, -miş, -em]*

derd ü firāḳ: *Dert ve ayrılık.*

Bu revā mıdur şehā zülfüñ bigi pā-māl olam
Eyleye derd ü firāḳun ʿāleme rüsvā beni *(G. 374/4). [derd ü firāḳun, -un]*

Cem neler çekdügini derd ü firāḳuñla müdām
N'idelüm bilmez iseñ iy ṣanem Allāh bilür *(G. 97/9). [derd ü firāḳuñla, -uñ, -la]*

derd ü ġam: *Dert ve gam.*

Baña yitmez mi derd ü ġam ki zülfüñ
Yüzüñ görmege olur ol da mānıʿ *(G. 187/9). [derd ü ġam]*

Olmışam derd ü ġam ile bī-ḳarār
Üşeliden başuma ġavġā-yı ʿışḳ *(G. 199/5). [derd ü ġam]*

Derd ü ġam ḳıldı Cemi zār ü nizār
Sensüz iy cānuma cānān nicesin *(G. 294/9). [derd ü ġam]*

Derd ü ġam cāmın ṣunup Cem ḫasteye ṣıḥḥat diyü
Mest ü maḫmūr eyleyen ol gözleri şehlā idi *(G. 370/9). [derd ü ġam]*

Dil-i ġam-gīnüme raḥm it ki her dem
Geçer derd ü ġam ile rūzgārı *(G. 377/4). [derd ü ġam]*

Her gice derd ü ġam ile eylerem āh ü fiġān
Olalı dilde muṣavver kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/11). [derd ü ġam]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı bu Cem-i miskīni āh
Her nefes derd ü ġam ile bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 76/14). [derd ü ġam]*

Gönlümüñ mülkinde dāyim derd ü ġam eyler nizāʿ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 288/9). [derd ü ġam]*

Revā mıdur ki Cem derd ü ġam ile
Iraḳdan baḳa irmeye visāle *(G. 332/17). [derd ü ġam]*

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde dest-gīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam *(K. 7/52). [derd ü ġam]*

ʿIşḳuña düşeliden iy ruḥı bed-rāy gönül
Oldı derd ü ġam ile ʿāleme rüsvāy gönül *(Mur. 1/2). [derd ü ġam]*

Dil-berüñ ʿışḳı düşelden gönlüme
Ḳıluram derd ü ġam ile āh vāh *(Kıt. 2/2). [derd ü ġam]*

Çün bulur cān ü dil ṣafā ġamdan
Derd ü ġam bende [ger] girān yigdür *(Mua. 68/4). [derd ü ġam]*

Ḳanı eyledügümüz ʿayş ü neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin *(G. 294/6). [derd ü ġamdan, -dan]*

Vaṣlı ile bir nefes dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ġamdan gönlümi bir laḥẓa āzād itmedi *(Mur. 2/18). [derd ü ġamdan, -dan]*

Ġamzeñ oḳından şu dil kim çākdür
Derd ü ġamdan tā ebed bī-bākdür *(G. 93/2). [derd ü ġamdan, -dan]*

ʿIşḳ odın bu sīne-i mecrūḥdan defʿ itmege
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyḥūn eyledüñ *(G. 211/8). [derd ü ġamla, -la]*

Ḳapuñdan ayru olduġumca cānā
Oluram derd ü ġamla zār ü mehcūr *(Kıt. 4/6). [derd ü ġamla, -la]*

Boynuma bend uran ol zülf-i perīşāndur henūz
Ol sebebden derd ü ġamla dil perīşāndur henūz *(G. 146/2). [derd ü ġamla, -la]*

Gözlerümden yüzüñ olalı baʿīd
Aġlaram derd ü ġamla iy yüzi īd *(G. 44/2). [derd ü ġamla, -la]*

Cem cānı gibi ṣaḳlar anı iy perī-ṣıfat
Derd ü ġamuñ olalı aña yādigār-ı ʿışḳ *(G. 198/18). [derd ü ġamuñ, -uñ]*

Ḫam ḳıldı ḳadüm derd ü ġamuñ bārı sebeb ne
Çekmek bu ḳadar derd ü ġamuñ bārī sebeb ne *(G. 345/1). [derd ü ġamuñ, -uñ]*

Her ḳaçan derd ü ġamuñdan aġlasam iy meh-liḳā
Yir yüzini gözümüñ yaşı ḳamu rengīn ider *(G. 58/7). [derd ü ġamuñdan, -uñ, -dan]*

Zülfüñüñ bend-i kemendine giriftār ideli
Her gice derd ü ġamuñdan Cemi görseñ ne çeker *(G. 114/16). [derd ü ġamuñdan, -uñ, -dan]*

Didüm ki Cem öldi şanemā derd ü ġamuñdan
Gül gibi gülüp didi ki Allāh neler olmış *(G. 175/13). [derd ü ġamuñdan, -uñ, -dan]*

Olalı derd ü ġamuñla zār u zār iy dōstum
Kākülüñden n'ola olsam tārümār iy dōstum *(G. 255/1). [derd ü ġamuñla, -uñ, -la]*

Derd ü ġamuñla olmışam iy meh şikeste-dil
Nā-gāh ṭolaşalı şu miskīn kemendüñe *(G. 326/5). [derd ü ġamuñla, -uñ, -la]*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur *(G. 81/7). [derd ü ġamuñla, -uñ, -la]*

Bir dem yüzüñ ki çeşmüm öñinden ıraġ ola
Derd ü ġamuñla yüregüm üstinde dāġ ola *(G. 367/2). [derd ü ġamuñla, -uñ, -la]*

Zülfüñ el ṣunalı cevre iy ṣanem
Eksük olmadı göñülden derd ü ġem *(Mua. 219/2). [derd ü ġem]*

derd ü ġam çek-: *Dert, sıkıntı çekmek. Üzülmek, üzüntülere katlanmak.*

Dünyāda derd ü ġam çekecek gerçi çoḳ begüm
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse yoḳ begüm *(Mua. 297/1). [derd ü ġam çekecek, -ecek]*

Cem belā-yı hecr ile şol deñlü derd ü ġam çeker
İy ʿaceb derd ile mi taḫmīr olup-durur gilüm *(G. 254/11). [derd ü ġam çeker, -er]*

Ḫam ḳıldı ḳadüm derd ü ġamuñ bārı sebeb ne
Çekmek bu ḳadar derd ü ġamuñ bārī sebeb ne *(G. 345/2). [derd ü ġamuñ çekmek, -mek]*

Şād-mān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile n'ola
Çekerem ṣādluġı yirine derd ü ġemini *(G. 385/12). [derd ü ġemini çekerem, -er, -em]*

derd ü ġam çekdür-: *Dert ve gam çektirmek, dert çekilmesine sebep olmak.*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādişāñ olam *(G. 267/7). [derd ü ġam çekdürme, -me]*

derd ü ġam ü zaḫmet: *Dert, gam ve zahmet.*

Göñül her dem çeker miḥnet görür derd ü ġam ü zaḫmet
Cihānda olmadı rāḥat gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/7). [derd ü ġam ü zaḫmet]*

derd ü ġam-dur-: *Dert ve gam.*

Çü senden derd ü ġam-durur naṣībüm
Göñülden rāżıyam ben bu naṣībe *(G. 339/5). [derd ü ġam-durur, -durur]*

derd ü ġam-i ʿışḳ: *Aşkın gamı ve derdi.*

Āh kim derd ü ġam-i ʿışḳuñla iy meh-rū senüñ
Hem-dem olur baña her dem sāz ü söz-i cān-güdāz *(G. 144/9). [derd ü ġam-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

Bu Cem-i üftādeñe raḥm itmeyüp iy meh-liḳā
Ḳaddini derd ü ġam-i ʿışḳuñla dāl itmek neden *(G. 287/14). [derd ü ġam-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

Tāze ṭutmaġ içün iy meh-rū yüzüñ gül-zārını
Yaşumı derd ü ġam-i ʿışḳuñla bārān ideyin *(G. 290/10). [derd ü ġam-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

derd ü ıżṭırāb: *Dert ve ıstırap.*

Sen perī ile görelden ol raḳīb-i dīvi ben
Bu dil-i āşüfte derd ü ıżṭırāb üstindedür *(G. 83/4). [derd ü ıżṭırāb]*

derd ü miḥnet: *Dert ve mihnet.*

Fürḳatüñ günlerinde hem-dem olur
Derd ü miḥnet beni ḳomaz tenhā *(G. 2/6). [derd ü miḥnet]*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ Cemi
Bārī luṭf idüp unıtma şāh-ı ḫūbān elvedāʿ *(G. 189/9). [derd ü miḥnet]*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/11). [derd ü miḥnet]*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu hicrāna pāyān *(G. 292/9). [derd ü miḥnet]*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetden anı ḳılma ḫarāb *(G. 14/12). [derd ü miḥnetden, -den]*

Derd ü miḥnetle hemīşe beni giryān eyler
Gözümüñ yaşlarını āb-ı revān eyleyeli *(G. 372/5). [derd ü miḥnetle, -le]*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur vīrāne dil
Derd ü miḥnetle iñen ḳılma ḫarāb *(G. 15/12). [derd ü miḥnetle, -le]*

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Ṭañ mı kim cevri çoḳ ider bize ol cānānumuz *(G. 152/5). [derd ü miḥnetle, -le]*

derd ü miḥnet çek-: *Dert ve tasa içinde olmak.*

Ḥasretüñle derd ü miḥnet Cem şu deñlü çekdi kim
Utanur gözi yaşından aġlasa Nīl ü Eres *(G. 161/13). [derd ü miḥnet çekdi, -di]*

Şol ḳadar çekdi ḳuluñ Cem derd ü miḥnet kim anuñ
Ṭopraġın gūyā Ḫudā derd ile taḫmīr eylemiş *(G. 167/19). [derd ü miḥnet çekdi, -di]*

Çeker ʿışḳuñla cānum derd ü miḥnet
Velī yoḳdur teraḥḥum hīç sende *(G. 337/5). [derd ü miḥnet çeker, -er]*

N'ola iy Cem çekerseñ derd ü miḥnet
Ezelden oldur alnuñda nüvişte *(G. 334/9). [derd ü miḥnet çekerseñ, -er, -se, -ñ]*

derd ü renc ü ġam: *Dert, ızdırap ve gam.*

Yidi yıl Eyyūba derd ü renc ü ġam yoldaş idüp
Nūḥa öz kendü tenūrından viren ṭūfān felek *(Terk. 2/7). [derd ü renc ü ġam]*

derdā: *Yazık, eyvah.*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/1). [derdā]*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/1). [derdā]*

Pāyāna irmedi n'ideyüm ġam ḥikāyeti
Derdā ki ḳılmadı baña devrān ḥimāyeti *(Terk. 3/92). [derdā]*

derd-i devrān: *Devrin, zamanın derdi.*

Derd-i devrānı nice dīvān ide āşüfte dil
Gözlerüm yaş ile ġarḳ oldı ṣuya defter felek *(Terk. 2/45). [derd-i devrānı, -ı]*

derd-i dil: *Gönül derdi.*

Derd-i dil cemʿ oldı kim ḳıla beni bīmār [ü] zār
Nā-gehān zülfüñ aradan çıḳdı oldı baña yār *(Mua. 14/1). [derd-i dil]*

Derd-i dil bīmārıyam defʿ eylegil
Āre yirden zülfüñi refʿ eylegil *(Mua. 15/1). [derd-i dil]*

Zülfüñüñ ucına her dil ki düşer
Derd-i dildür ḥāşılı iy sīm-ber *(Mua. 277/2). [derd-i dildür, -dür]*

derd-i dil-ber: *Sevgilinin derdi II sevgiliye duyulan aşkın cefası.*

Ḳılur dil derd-i dil-berden şikāyet
Velī ḳılmaz aña her-giz ʿināyet *(G. 24/1). [derd-i dil-berden, -den]*

Nāle vü āh eylemekd[e] derd-i dil-berle müdām
İncelüp bükildi uş bir ḳıla döndi bu vücūd *(G. 45/5). [derd-i dil-berle, -le]*

derd-i firāḳ: *Ayrılık derdi, acısı.*

Baña düşvār olalı derd-i firāḳ
Müşkil oldur kim aña āsān gelür *(G. 102/7). [derd-i firāḳ]*

derd-i ġem: *Gam derdi.*

Ben ḫastesinden ideli ol meh ḳadem dirīġ
Dil ḫānesinde mesken ider derd-i ġem dirīg *(Mua. 254/2). [derd-i ġem]*

derd-i hecr: *Ayrılık derdi.*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/13). [derd-i hecre, -e]*

Bālā-yı ḳaddüñi añalı dil belādadur
Cān derd-i hecrüñ ile hemīşe sitem çeker *(G. 96/8). [derd-i hecrüñ, -üñ]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḥzūn olur *(G. 81/10). [derd-i hecrüñle, -üñ, -le]*

derd-i hicrān: *Ayrılık derdi.*

Şükür kim irüben maḳṣūdına cān
Şükür kim unudıldı derd-i hicrān *(G. 292/8). [derd-i hicrān]*

derd-i ʿışḳ: *Aşk derdi.*

Derd-i ʿışḳuñ āh kim tedbīri yoḳ
Çünki taḳdīr işidür taġyīri yoḳ *(G. 204/1). [derd-i ʿışḳuñ, -uñ]*

Olalı derd-i ʿışḳuñ cāna hem-dem
Gözüm hem yaş döker derd ile hem dem *(G. 263/1). [derd-i ʿışḳuñ, -uñ]*

Levḥ-i dilde derd-i ʿışḳuñ bī-günāh
Eksük olmaz naḳş olaldan her gün āh *(Mua. 166/1). [derd-i ʿışḳuñ, -uñ]*

Ḥalḳa-i zülfüñi ger Cem boynına ṭaḳmazsañ āh
Derd-i ʿışḳuñla şehā Mecnūndan mecnūn olur *(G. 81/16). [derd-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

Derd-i ʿışḳuñla gözlerüm yaşı
Lāle-gūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/5). [derd-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

derd-i iştiyāḳ: *(sevgiliye duyulan) arzu ve şevk derdi.*

Niçe bir dil yana nār-ı firāḳa
Döyemez cān derd-i iştiyāḳa *(G. 341/2). [derd-i iştiyāḳa, -a]*

derd-i müşkil: *Zor, zahmetli dert.*

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru *(G. 312/2). [derd-i müşkil]*

derd-i oġuz ḫān: *Cem Sultan'ın oğlu Oğuz Han'ın derdi.*

Yaḳamı yırtup elüñden nicesi āh itmeyem
Cānumı odlāre atdı derd-i Oġuz Ḫān felek *(Terk. 2/16). [derd-i oġuz ḫān]*

derd-i yār: *Sevgilinin derdi.*

Göñül marīżi n'ola yār derdin isterse
Ki derd-i yār ile bulur şifā ḳamu emrāż *(G. 180/8). [derd-i yār]*

derdini aç-: *Derdini dökmek, derdini anlatmak.*

Göñül ḥālüñi ʿarż eyle ḥabībe
Ki derd issi açar derdin ṭabībe *(G. 339/2). [derdin açar, -ar]*

derdine düş-: *Biri veya bir şey için tasalanmak.*

Āh eyledi dil ʿārıżuñuñ derdine düşdi
Bu yile inanup nicesi ṣuya ṭayandı *(G. 398/3). [derdine düşdi, -di]*

derdini çek-: *Sıkıntı içinde olmak, üzülmek.*

Cem niçe bir ʿışḳuñuñ derdini çeksün vaḳtidür
Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin *(G. 290/13). [derdini çeksün, -sün]*

derd-mend: *Tasalı, kaygılı, dertli.*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derd-mendem gitmedin derdüme dermān elvedāʿ *(G. 189/8). [derd-mendem, -em]*

Uş sefer ḳıldum giderem senden ayru āh kim
Derd-mendem olmadan derdüme dermān elfirāḳ *(G. 203/10). [derd-mendem, -em]*

Dermāndeyem demidür iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle yine derd-mendüñe *(G. 326/10). [derd-mendüñe, -üñ, -e]*

Dil-ḫaste olmışam n'ola laʿlüñ şarābı ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derd-mendüñe *(G. 326/12). [derd-mendüñe, -üñ, -e]*

derd-mend ol-: *Dert sahibi, dertli olmak.*

ʿIşḳuña olalıdan ḫāne-i dil mesken ü cā
Derd-mend oldı yürür bulmadı derdine devā *(Mur. 1/26). [derd-mend oldı, -dı]*

derd-nāk: *Dertli.*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/23). [derd-nāk]*

derd al-: *Aşk derdini üstlenmek.*

Cān virüp derdüñ alursam n'ola her laḥẓa şehā
ʿIşḳ şehrinde budur ṣanʿat elümden ne gelür *(G. 61/15). [derdüñ alursam, -ur, -sa, -m]*

derecāt: *Mertebe.*

Bir pāyesini ḳaṭʿ idemez fikr-i mā-sivā
Gör nice yücedür derecātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/46). [derecātı, -ı]*

der-gāh: *Kapı, eşik, huzur, makam.*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/2). [der-gāhum, -um]*

Ḫışm idersin ṭurmadın her dem-be-dem şāhā meger
Bu Cem-i bī-çāreyi der-gāhdan sürer misin *(G. 291/10). [der-gāhdan, -dan]*

Peyk-i zī-ṣıdḳumı ḳapuña revān eyledüm uş
Ger icāzet vire der-gāhuña der-bān-ı kerem *(K. 1/82). [der-gāhuña, -uñ, -a]*

Gözlerüm yaşını sīm itdi yüzüm rengini zer
Der-gehüñ ḫāki ġubārın şol ki iksīr eylemiş *(G. 167/14). [der-gehüñ, -üñ]*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy ṣanem her bāb ile bir feṭḥ-i bābum var benüm *(G. 249/9). [der-gehüñ, -üñ]*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise baña
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/5). [der-gehüñde, -üñ, -de]*

der-i der-gāh: *Dergâh kapısı II sevgilinin kapısı, huzuru.*

Çarḫ-ı aṭlas kūşe-i eyvānuñı görse ḫacil
Meh yüz urmaġa der-i der-gāhuña muḥtācdur *(G. 191/2). [der-i der-gāhuña, -uñ, -a]*

Mihr ü meh anuñ içün ḳıldı ṭaleb ḳapuñı kim
Cem bigi ārede yüz süre der-i der-gehüñe *(Mua. 190/2). [der-i der-gehüñe, -üñ, -e]*

der-i vaṣl: *Kavuşma kapısı.*

Der-i vaṣluñ olalı bağlu bağa
Virdüm oldı hemīşe yā Fettāḥ *(G. 35/3). [der-i vaṣluñ, -uñ]*

derle-: *Terlemek.*

Gül ḥayādan derleyüp olur gülāb
ʿArż-ı ruḫ-sār eyleseñ iy ġonce-leb *(G. 13/13). [derleyüp, -y, -üp]*

dermān: *İlaç, şifa, deva, çare.*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı bağa bir derd iy ḥabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/2). [dermān]*

Ne ġam dermān irişmezse lebüñden
İder derdüñ Ceme iy cān kifāyet *(G. 24/19). [dermān]*

Sözüñ bu mürde cisme cān bağışlar
Lebüñ derd ehline dermān bağışlar *(G. 59/2). [dermān]*

Añduġumca laʿlüñi bu ḫaste dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum-durur *(G. 68/12). [dermānum-durur, -um, -dur, -ur]*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/2). [dermān]*

Sür şafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/10). [dermān]*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur ʿĪsī-nefes
Şād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/8). [dermān]*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/10). [dermān]*

Cemi şād eylegil bu derdüñ ile
Ki derdüñ bilene dermān gerekmez *(G. 145/14). [dermān]*

Yā mücībe's-sāyilīn fürḳatden olmaġa ḫalāṣ
Sen meded ḳıl bize kim yoḳdur bizüm dermānumuz *(G. 158/12). [dermānumuz, -umuz]*

Tīġuñuñ şevḳi marīżiyem ne dermān bağa kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/5). [dermān]*

Çü dermāndur bağa derdi ḥabībüñ
Gerekmez minneti ġayrı ṭabībüñ *(G. 214/1). [dermāndur, -dur]*

Firāḳuñla ḳatı derd içre idüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm *(G. 256/8). [dermāna, -a]*

Kitāb-ı ṭabb-ı ṭıbb içinde iy dōst
Cefā vü derdüñi dermāna yazdum *(G. 265/12). [dermāna, -a]*

Dilā çün derdini niʿmet bilürsin
Ṭaleb eyleme dermānı n'idersin *(G. 277/6). [dermānı, -ı]*

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin *(G. 294/2). [dermān]*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/14). [dermānumuza, -umuz, -a]*

Göñül bīmār-ı fürḳat olmış iken
Visālüñ buluban dermāna irdi *(G. 392/6). [dermāna, -a]*

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı *(G. 393/2). [dermān]*

Ġamzeñ ucından cigerde ẕerrece ḳan ḳalmadı
Laʿl-i cān-baḫşuñdan özge derde dermān ḳalmadı *(G. 424/2). [dermān]*

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān *(Terc. 1/52). [dermān]*

Ol feraḥ iy dil ki görürsin yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür *(G. 70/8). [dermān]*

dermān bulın-: *Derman, çare bulunmak.*

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdüme bulındı dermān *(G. 292/2). [dermān bulındı, -dı]*

Bulınurdı ġam-ı hicrāna dermān
Şifā-yı vaṣluñ olsa ḥāṣıl iy cān *(Mua. 329/1). [dermān bulınurdı, -ur, -dı]*

dermān eyle-: *Şifa vermek, iyileştirmek; sıkıntısını gidermek, derdine çare bulmak.*

Dermāndeyem demidür iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle yine derd-mendüñe *(G. 326/10). [dermān eyle]*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bīmāruñam senüñ *(G. 213/4). [dermān eyle]*

Dil-ḫaste em eyle bana dermān
Tā kim irişe saña savābı *(Terc. 1/97). [dermān eyle]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derd-mendem gitmedin derdüme dermān elvedāʿ *(G. 189/8). [dermān eyle]*

dermān it-: *Şifa vermek, iyileştirmek; sıkıntısını gidermek, derdine çare bulmak.*

Āh kim ḫaste olupdur dil ü cān derdüñ ile
Kimse dermān idemez ger lebüñ itmezse devā *(G. 4/10). [dermān idemez, -emez]*

Şīrīn lebüñi ṣormaġa budur hevesüm kim
Ben ḫaste-dilüñ derdine dermān ider iy dōst *(G. 21/10). [dermān ider, -er]*

Dil-ḫaste olmışam n'ola laʿlüñ şarābı ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derd-mendüñe *(G. 326/12). [dermān ider, -er]*

Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin
Niçe bir hecrüñ elinden baġrumı ḳan ideyin *(G. 290/1). [dermān ideyin, -e, -yin]*

Cem niçe bir ʿışḳuñuñ derdini çeksün vaḳtidür
Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin *(G. 290/14). [dermān ideyin, -e, -yin]*

dermān ol-: *Çare olmak.*

Uş sefer ḳıldum giderem senden ayru āh kim
Derd-mendem olmadan derdüme dermān elfirāḳ *(G. 203/10). [dermān olmadan, -madan]*

Leb-i laʿlün bigi derdüme iy cān
Ararsam ʿālemi olmaya dermān *(Mua. 253/2). [dermān olmaya, -ma, -y, -a]*

Derdine dermān olurdı iy ḳamer-çihre Cemüñ
Ger ireydi bir nefes laʿl-i güher-āmīzüñe *(G. 320/9). [dermān olurdı, -ur, -dı]*

dermānde: *Aciz, çaresiz, güçsüz.*

Dermāndeyem demidür iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle yine derd-mendüñe *(G. 326/9). [dermāndeyem, -y, -em]*

dermān-ı kerem: *Kerem dermanı.*

Luṭfuñuñ dār-ı şifāsında bulınur çü devā
Umaram kim irişe derdüme dermān-ı kerem *(K. 1/104). [dermān-ı kerem]*

dermān ḳıl-: *Derde derman bulmak, çare olmak, şifa vermek.*

Şöyle yaturam mürde gibi bir nefesüm yoḳ
Dermānı baña ḳılmaġa Ῑsī-nefesüm yoḳ *(G. 201/2). [dermānı ḳılmaġa, -maġ, -a]*

der-miyān it-: *Ortaya dökmek, ortaya koymak.*

Ġonce didi güle nice irem cemālüñe
Nergis işitdi didi ki zer der-miyān idüñ *(G. 221/12). [der-miyān idüñ, -üñ]*

ders-i fetvā: *Fetva dersi.*

Yaḳalı ʿışḳuñuñ odına zühd ü taḳvāyı
Ṣulāre ṣaldı gözüm yaşı ders-i fetvāyı *(G. 402/2). [ders-i fetvāyı, -y, -ı]*

ders-i ʿışḳ: *Aşk dersi.*

Ders-i ʿışḳuñı bu Cem oḳıyalı
Ẕū-fünūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/9). [ders-i ʿışḳuñı, -uñ, -ı]*

dert: *Acı, üzüntü, keder.*

Āh kim ḫaste olupdur dil ü cān derdüñ ile
Kimse dermān idemez ger lebüñ itmezse devā *(G. 4/9). [derdüñ, -üñ]*

derūn: *Kalp, yürek, iç.*

Perī bigi sözini ḫalḳa şīşeden söyler
Derūnı sūzişini viricek ḫaber ḳandīl *(G. 244/12). [derūnı, -ı]*

dervīş: *Derviş, fakir, kalender.*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/5). [dervīşi, -i]*

Resm-i zer ḳılma ṭaleb dervīş iseñ
Geç bu ḳapudan eger dervīş iseñ *(Mua. 323/1). [dervīş]*

Resm-i zer ḳılma ṭaleb dervīş iseñ
Geç bu ḳapudan eger dervīş iseñ *(Mua. 323/2). [dervīş]*

dervīş-i bī-nevā: *Nasipsiz derviş.*

Eşküm cihānı ṭutdı āb üzre yürürem ben
Dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancaḳ *(G. 200/4). [dervīş-i bī-nevāya, -y, -a]*

dervīşlük: *Derviş olma durumu.*

Sulṭānluḳ olmaz ise dervīşlük de ḫōşdur
Gör nice terk idindi taḫt ile tācı Edhem *(G. 274/3). [dervīşlük]*

deryā: *Deniz.*

Dişleri dürrine mānend olmaya dürr-i ʿAden
Ger yaşum nīsānı pür ḳıla yidi deryāyı dür *(G. 105/6). [deryāyı, -y, -ı]*

Gören muḥīṭ-i eşkümi ʿummān ṣanup didi
Bu baḥr-i bī-ḥadüñ yidi deryā ḳulaġıdur *(G. 126/14). [deryā]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/6). [deryā]*

Āhumla ṭaşdı eşk biḥārı ʿaceb midür
Cūşa getürdi bu yidi deryāyı bir nefes *(G. 165/14). [deryāyı, -y, -ı]*

Yidi deryā içinde bulınmaz
Çü yem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/39). [deryā]*

Yaşum olalı deryāya ber-ā-ber
Görür āşüfte[ler] ḫaylī belālar *(Mua. 11/1). [deryāya, -y, -a]*

Deryā içinde göklere boyadı cāmesin
Ṭopraḳ döşendi rūy-i zemīn bu zamānı gör *(Terk. 3/29). [deryā]*

Deryā-durur ki cümle cihāna muḥīṭdür
Ṣıġmaz muḥīṭe baḥri kenārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/163). [deryā-durur, -dur, -ur]*

deryā: *Deniz, akarsu II âşığın gözyaşları.*

Şu deñlü yaş aḳıtdum gözlerümden
Ki ġarḳ eyler beni bugün bu deryā *(G. 11/4). [deryā]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/5). [deryāya, -y, -a]*

Rāst gelmez gözlerüme ʿārıżuñ
Kec gelür deryāya lā-büd gelse ṣu *(G. 316/8). [deryāya, -ya]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Şol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/6). [deryā]*

Eşk-i çeşmüm fürḳat ile oldı bir deryā-yı ḫūn
ʿĀḳıbet ġarḳ idiserdür bir gün ol deryā beni *(G. 374/6). [deryā]*

Şu lü'lü dişlerüñüñ naẓmı yādına her dem
Gözümden aḳıduram işigüñe deryāyı *(G. 402/10). [deryāyı, -y, -ı]*

Ṣalalıdan beni gird-āb-ı Fireng-istāna sen
Gözlerümden ḳanlu yaş deryā gibi aḳar felek *(Terk. 2/36). [deryā]*

deryā ḳıl-: *Deniz hâline getirmek, denize çevirmek.*

Āteş-i ruḫ-sārı eşk-i çeşmümi deryā ḳılur
Anuñ içün bu dil-i ġam-dīde yanar yaḳılur *(G. 104/1). [deryā ḳılur, -ur]*

Vaḳtidür raḥm eylegil iy meh-liḳā ben bendeñe
Kim ġam-i ʿışḳuñ hemīşe yaşumı deryā ḳılur *(G. 76/4). [deryā ḳılur, -ur]*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 150/1). [deryā oldı, -dı]*

deryā ol-: *Deniz olmak, denize dönmek.*

Yoluñ üzre şol ḳadar şu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/2). [deryā olur, -ur]*

deryā ṭut-: *Denize çevirmek, deniz gibi yapmak.*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/8). [deryā ṭutar, -ar]*

deryā-yı çeşm: *Göz denizi II gözyaşlarının denizi.*

ʿĀrıżuñ şevḳinde laʿlüñ ḥasretinden dāyimā
Āz olur deryā-yı çeşmümde yaşum ḳan olmaya *(Mua. 37/2). [deryā-yı çeşmümde, -üm, -de]*

deryā-yı ḫūn ol-: *Kan denizi olmak, kan denizine dönmek.*

Eşk-i çeşmüm fürḳat ile oldı bir deryā-yı ḫūn
ʿĀḳıbet ġarḳ idiserdür bir gün ol deryā beni *(G. 374/5). [deryā-yı ḫūn oldı, -dı]*

deryā-yı ʿışḳ: *Aşk denizi.*

Kār idelden göñlüme deryā-yı ʿışḳ
Eyledi derdüñ beni rüsvā-yı ʿışḳ *(G. 199/1). [deryā-yı ʿışḳ]*

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı nigār
Ġarḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿışḳ *(G. 199/4). [deryā-yı ʿışḳ]*

deryā-yı ʿışḳa düş-: *Aşk denize düşmek.*

Deryā-yı ʿışḳuña düşeni şanma ḳurtula
Zīrā ki yoḳ-durur bilürüz biz kenār-ı ʿışḳ *(G. 198/15). [deryā-yı ʿışḳuña düşeni, -en, -i]*

deryā-yı raḥmet: *Merhamet denizi.*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥayy
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenār *(K. 2/60). [deryā-yı raḥmetüñe, -üñ, -e]*

deryūze-i iḥsān eyle-: *İhsanının dilencisi olmak.*

Ey ki sāyilden nihān itdüñ bugün ḫᵛān-ı ḫaṭā
Eylerem deryūze-i iḥsānuñ eylerseñ ʿaṭā *(Mua. 192/2). [deryūze-i iḥsānuñ eylerem, -r, -em]*

dest: *El.*

Çal ṣafā ṭopını meydān-ı mürüvvetde şehā
Çünki Ḥaḳ ṣundı senüñ destüñe çevgān-ı kerem *(K. 1/38). [destüñe, -üñ, -e]*

ʿĪd oldı diyü ḫūn-ı dil-i lāleyi yaḳdı
Ḥınnā gibi destine ʿarūs-i gül-i raʿnā *(K. 5/60). [destine, -i, -n, -e]*

Bu māşıṭa-i çarḫ yaḳar ḳanlu yaşumdan
Her gice ʿarūs-i şafaḳuñ destine ḥınnā *(K. 5/76). [destine, -i, -n, -e]*

dest ü bāzūsına ḳuvvet: *"Allah eline ve koluna güç kuvvet versin." anlamına gelen temenni ifadesi.*

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar
Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar *(G. 92/2). [dest ü bāzūsına ḳuvvet]*

dest ü pā: *El ve ayak.*

Dest ü pā beste vü dil-ḫaste vü ser-geşte vü zār
Der ü dīvānuña geldüm yine sulṭān-ı kerem *(K. 1/127). [dest ü pā]*

destān-ı kerem: *Cömertlik destanı.*

Defter-i cürmüme baḳma benüm iy kān-ı ʿaṭā
Ḳışaṣ-ı cüduña żamm oldı çü destān-ı kerem *(K. 1/108). [destān-ı kerem]*

deste: *Demet, tutam, bağ.*

Yañaġı güllerin dirdükçe ol yār
Pür eyler destelerden dest-māli *(G. 399/8). [destelerden, -ler, -den]*

Ṣarmazlar idi destesine rişte hemīşe
Sünbül ṣaçuñuñ olmasa ṭutsaġı benefşe *(G. 344/9). [destesine, -si, -n, -e]*

deste baġla-: *Deste hâlinde birbirine tutturmak, demet, bağ yapmak.*

İşigüñ Kevṯerle ṣulayup seḥer pāk itmege
Ḥūr-ı cennet deste baġlar sünbülin cārūb içün *(G. 301/10). [deste baġlar, -r]*

Deste baġlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum ṣu seper ṣular gibi *(G. 422/1). [deste baġlayup, -y, -up]*

deste-i gül: *Gül destesi II sevgilinin yanağı.*

Ay yüzüñde deste-i gül yaştanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/3). [deste-i gül]*

ʿĀrıżuñ ṣol deste-i güldür ki dāyim ṣudadur
Sünbül-i ḫaṭṭuñ gül üzre ṣanki müşk-i sūdedür *(G. 101/1). [deste-i güldür, -dür]*

Gül ruḫlaruñuñ ʿarż ideli bāġı benefşe
Bir deste-i güldür ki ola bağı benefşe *(G. 344/2). [deste-i güldür, -dür]*

dest-gīr: *Düşenin elini tutan, yardımcı.*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr *(G. 65/4). [dest-gīr]*

dest-gīr ol-: *Elinden tutmak, yardımcı olmak, himmet etmek.*

Dest-gīr ol baña bīmāruñ iken eyle şifā
Lāzimīdür ki ṭabībe ṭuta bīmāruñ elin *(G. 310/5). [dest-gīr ol]*

Çün güneh-kār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl *(K. 3/47). [dest-gīr olġıl, -ġıl]*

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde dest-gīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam *(K. 7/51). [dest-gīr olmaya, -ma, -y, -a]*

Zülfüñ ucından ayaġa düşdi Cem
Āh eger olmazsa luṭfuñ dest-gīr *(G. 107/14). [dest-gīr olmazsa, -maz, -sa]*

Dest-gīr olmazsa zülfüñ āşiyān-ı vaṣluña
Mürġ-ı dil her-giz irişmez iy perī pervāz ile *(G. 330/3). [dest-gīr olmazsa, -maz, -sa]*

dest-ḫaṭ: *El yazısı II ölüm fermanı.*

Dökmege Cem ḳanını ṭopraġa nā-ḥaḳ ẓulm ile
Leblerüñe dest-ḫaṭ virmişdür iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 226/14). [dest-ḫaṭ]*

dest-i cefā: *Cefa eli.*

Niçe bir dest-i cefā çāk ide ṣabrum yaḳasın
Gülsin iy sīmīn-beden gel dāmenüñ çek ḫārdan *(G. 276/11). [dest-i cefā]*

dest-i cūd: *Cömertlik eli.*

Māl ṣūretde emel ḥarfi ile yazılalı
Dest-i cūduñ ṭaġıdur her yaña iy kān-ı kerem *(K. 1/62). [dest-i cūduñ, -uñ]*

dest-i ecel: *Ecel eli II ölüm.*

Kīse-i ʿömri tehī eylemedin dest-i ecel
Sāḳiyā kāse-i mey ṣun ki gide ṭūl-i emel *(G. 228/1). [dest-i ecel]*

Ol gül budaġı tāze ter olmazdı bu ḳadar
Dest-i ecel ṣuvarmasa mā-i maʿīn ile *(G. 366/6). [dest-i ecel]*

dest-i ġayret: *Gayret eli.*

Sīmīn tenüñi göreli dil pīrehen ḳoçar
Çāk oldı dest-i ġayret ile cismi cāmesi *(G. 409/6). [dest-i ġayret]*

dest-i ḥasret: *Hasret, özlem eli.*

Yaḳamı dest-i ḥasret eyledi çāk
Ḫūbluk ḳaddüñe olalı ḳabā *(G. 5/7). [dest-i ḥasret]*

dest-i ʿināyet: *Yardım, lütuf eli.*

Bir gün irerse dest-i ʿināyet faḳīrüñe
Yillerle yoluñ üzre düşüp ḫāk-i pāñ olam *(G. 267/3). [dest-i ʿināyet]*

dest-i temennī aç-: *Temenni elini açmak, dua etmek üzere ellerini yukarı kaldırmak.*

Luṭfuñ tevaḳḳuʿ eyleyüben raḥmetüñ diler
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār *(K. 2/58). [dest-i temennī açubanı, -uban, -ı]*

dest-i zebānī: *Cehennem zebanisinin eli.*

Yüz süriyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam *(K. 7/68). [dest-i zebānīden, -den]*

dest-keş ḳıl-: *Eline vermek, sunmak.*

Dest-keş ḳılma ḳaşuñ yayını aġyāra müdām
Her kişiye ṣanemā ṣunma iñen yayuñı gel *(G. 245/3). [dest-keş ḳılma, -ma]*

dest-keş ol-: *Eline vermek, sunulmak.*

Dest-keş oldı çü bāzūña şehā ḳavs-i murād
Ol kemānuñ yaraşur kim ola ḳurbānı kerem *(K. 1/41). [dest-keş oldı, -dı]*

dest-māl: *Mendil.*

Ḳılup zülfin seḥerden dest-mālī
Pür eyler nāfelerden dest-māli *(G. 399/2). [dest-māli, -i]*

Yüzinüñ derlerini sildi beñzer
Ki ṭolmışdur güherden dest-māli *(G. 399/6). [dest-māli, -i]*

Yañaġı güllerin dirdükçe ol yār
Pür eyler destelerden dest-māli *(G. 399/8). [dest-māli, -i]*

Şeker sildükçe şekker leblerinden
Ṭolar ḳand ü şekerden dest-māli *(G. 399/10). [dest-māli, -i]*

Çü yüzüñ māhınuñ oldı ḥicābı
Iraġ eyle naẓerden dest-māli *(G. 399/12). [dest-māli, -i]*

Leb-i rengīnüñ añup aġlasa Cem
Ṭolar ḫūn-ı cigerden dest-māli *(G. 399/14). [dest-māli, -i]*

dest-māl idin-: *Mendil edinmek.*

Ne Hindūdur beñüñ zülfüñ ḳatında
İdinmiş müşk-i terden dest-māli *(G. 399/4). [dest-māli idinmiş, -miş]*

dest-mālī ḳıl-: *Mendillik yapmak.*

Ḳılup zülfin seḥerden dest-mālī
Pür eyler nāfelerden dest-māli *(G. 399/1). [dest-mālī ḳılup, -up]*

dest-res: *İstediğine, dilediğine ulaşan.*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/11). [dest-res]*

Bulur isem zülfüñe şāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/1). [dest-res]*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n'idem kim
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/10). [dest-resüm, -üm]*

dest-res bul-: *Ulaşmak, erişmek, nail olmak.*

Dil virenlerde şāne buldı hemīn
Zülf-i dil-dāre dest-res n'idelüm *(G. 251/4). [dest-res buldı, -dı]*

Bulmadum ben mübtelā vaṣlına yārüñ dest-res
Olmadum ʿālem içinde şād ü ḫurrem bir nefes *(G. 161/1). [dest-res bulmadum, -ma, -du, -m]*

Dil-berüñ çün bulmaduñ vaṣlına iy Cem dest-res
Olmaduñ ʿālem içinde şād u ḫurrem bir nefes *(Mur. 2/25). [dest-res bulmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

Zülfüñüñ bendine bend olmaġa cān eyler heves
Ṭāliʿ-i şūrīdesin gör kim bulupdur dest-res *(G. 162/2). [dest-res bulupdur, -up, -dur]*

devā: *İlaç, derman, şifa, çare.*

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Çün bugün derdüñe olacaḳ devā devrānıdur *(G. 69/4). [devā]*

N'ola ġamzeñ oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cānuma cānā devādur *(G. 79/4). [devādur, -+dur]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/3). [devādur, -dur]*

Uġrayup derd ü belāya cān ü dil
İrmedi bir dem devāya cān ü dil *(G. 237/2). [devāya, -y, -a]*

Deheni şehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/9). [devā]*

N'ola kirpük oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cāna yig-durur devādan *(G. 293/8). [devādan, -dan]*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n'ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿḳūb içün *(G. 301/4). [devādur, -dur]*

Āb-ı ḥayāt gibi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesine ḳılduġı her dem devā ḥaḳı *(K. 6/26). [devā]*

N'itdüm cihānda saña eyā bī-vefā felek
Kim ben şikeste-dilden idersin devā dirīġ *(Terk. 3/52). [devā]*

devā bulın-: *Deva, çare bulunmak.*

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān *(Terc. 1/51). [devā bulınmaz, -maz]*

Luṭfuñuñ dār-ı şifāsında bulınur çü devā
Umaram kim irişe derdüme dermān-ı kerem *(K. 1/103). [devā bulınur, -ur]*

devā bul-: *Çare, derman bulmak.*

Ebr-i zülfüñ teşne-dildür ḳanuma iy bī-vefā
Āḫir andan bulısardur bilürem derde devā *(Mua. 124/2). [devā bulısardur, -ısar, -dur]*

ʿIşḳuña olalıdan ḫāne-i dil mesken ü cā
Derd-mend oldı yürür bulmadı derdine devā *(Mur. 1/26). [devā bulmadı, -ma, -dı]*

devā it-: *Derman olmak, çare, şifa bulmak.*

Fürḳat güninde ḫaste vü zār eyledi beni
Bu dehr-i dūnı gör kim ider mi devā dirīġ *(Terk. 3/44). [devā ider, -er]*

Āh kim ḫaste olupdur dil ü cān derdüñ ile
Kimse dermān idemez ger lebüñ itmezse devā *(G. 4/10). [devā itmezse, -mez, -se]*

devā ir-: *Deva bulmak, şifa bulmak.*

Raḥm ḳıl ḫastedür göñül ġamdan
Leblerüñden umar ki ire devā *(G. 2/12). [devā ire, -e]*

devā ḳıl-: *Çare, derman olmak, şifa vermek.*

Derd ü belā vü hecr ile bīmār ider müdām
Ḳılmaz bu ben şikestesine bir devā felek *(Terk. 3/10). [devā ḳılmaz, -maz]*

devā ol-: *Çare, ilaç olmak.*

ʿUşşāḳa ṣabr u yā sefer olur devā velī
Ṣanma ki baña çāre ola ṣabr u yā sefer *(G. 123/5). [devā olur, -ur]*

devāt: *Divit.*

Naḳş-ı ḫaṭṭuñla miyānuñ dīde-i giryānda
Ṣan devāt olmış ṭolu ibrīşim ü müşkīn midād *(G. 46/4). [devāt]*

devāt ol-: *Divit olmak, içine mürekkep konan ufak hokka, kap olmak.*

Saṭr-ı günāha luṭfı ḳalem çekmege müdām
Çīnī felekler oldı devātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/30). [devātı oldı, -dı]*

devā-yı būse: *Öpücüğün şifası.*

Marīż-i derdüñe ṣun imdi būse tiryāḳın
Devā-yı būseñ ile çün bulur şifā emrāż *(G. 180/6). [devā-yı būseñ, -ñ]*

devā-yı derd: *Derdin dermanı.*

Devā-yı derdümi ṣordum ṭabīb laʿlüñden
Didi ki būse-i dil-ber olupdur aña ʿilāc *(G. 33/7). [devā-yı derdümi, -üm, -i]*

devā-yı tāze: *Taze ilaç.*

Devā-yı tāze kühen dāġa çāredür dirler
Ki zaḫm-i tīrüñ urur dāġ-ı sīneme merhem *(G. 261/7). [devā-yı tāze]*

devḥa: *Büyük ağaç, ağaç dalları.*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Leẕẕet virürse ceẕbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/107). [devḥasında, -sı, -n, -da]*

Ṭūbā nihāl[i] devḥasını ser-nigūn ṭutar
Bāġ-ı cinānda serv-i revānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/213). [devḥasını, -sı, -n, -ı]*

devlet: *Talih; saadet; makam; şan.*

Vuṣlatuñ devletüm-durur çü benüm
Niçün irmez baña viṣāl iy dōst *(G. 18/3). [devletüm-durur, -um, -durur]*

Dün dimişsin ki ḫāk-i rāhumdur
Devlet ise yiter baña bu ḳader *(G. 88/10). [devlet]*

Geymesün devlet ḳabāsın ḫırḳa-i ʿışḳuñ geyen
Çünki iḥrām üzre geymez maḥrem olanlar libās *(G. 163/3). [devlet]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/11). [devletle, -le]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/5). [devlet]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/6). [devlet]*

Devletümdür viṣāl-i yār ammā
Baña yār olmadı o devlet āh *(G. 329/4). [devlet]*

Devletümdür viṣāl-i yār ammā
Baña yār olmadı o devlet āh *(G. 329/3). [devletümdür, -üm, -dür]*

Ceme bu deñlü devlet bes-durur kim
Diyesin bir ḳulum var rāygānī *(G. 373/13). [devlet]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaṣdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/10). [devlet]*

Olur ġınā-yı şefḳat ile çünki muġtenim
Devlet anuñ ki ola faḳīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/208). [devlet]*

Ḫalḳa nevāle-baḫş-ı keremdür ḫazīnesi
Devlet degül mi bāb-ı kerīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/178). [devlet]*

Ulu saʿādet olur yüce devlet ol kişiye
Ki ayaġuñuñ tozın eyler hemīşe farḳına tāc *(G. 33/9). [devlet]*

Vuṣlatuñdur ṣanemā devletüm illā n'ideyin
Baña yār olmadı ol devlet elümden ne gelür *(G. 61/4). [devlet]*

Vuṣlatuñdur ṣanemā devletüm illā n’ideyin
Baña yār olmadı ol devlet elümden ne gelür *(G. 61/3). [devletüm, -üm]*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy ṣanem çün ʿāşıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/14). [devlet]*

Gör kim ne başlar oynaya meydānda yoluña
Tek devlet ile eyle temāşāyı bir nefes *(G. 165/16). [devlet]*

Ḳapuñdan ayru düşeli oldum ẕelīl ü ḫᵛār
Bildüm ki devletüm benüm ol āsitān imiş *(G. 166/8). [devletüm, -üm]*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş cism idüm ben cāna irdüm *(G. 256/1). [devlet]*

Fikr-i ṣaḥīḥ olıcaḳ evvelki lafẓ
Devlet [i]le nām-ı şerīfüñ çıḳar *(Mua. 7/4). [devlet]*

Devlet degül mi ki olmaya ümmetden özge hīç
Ḥaḳ ḥażretinde ġayrı recāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/17). [devlet]*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/96). [devlet]*

Devlet anuñla yār-i ḳadīm ola tā ebed
Her kim ki ola cān ile yāri Muḥammedüñ *(Terk. 1/97). [devlet]*

devlet: *Devlet, iktidar, saltanat.*

İy dil ayaġına düşmek gerçi kim düşvārdur
Cehd idüp düş var çün devlet nişānı pāyidür *(G. 105/12). [devlet]*

Dile devlet nişānı yāresidür
Ki cümle derdümüñ ol çāresidür *(G. 106/1). [devlet]*

Bulur isem zülfüñe şāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/2). [devlete, -e]*

Devletüñde revā mıdur şāhā
Yıḳa cān mülkini ġamuñ sipehi *(G. 382/3). [devletüñde, -üñ, -de]*

Devletüñ dārını maʿmūr ide miʿmār-ı ezel
Ṣöyle kim kūşesine yüz süre erkān-ı kerem *(K. 1/147). [devletüñ, -üñ]*

Devletüñ dārı cidārında düşen ẕerrece yoḳ
Ḥaşre dek zeyn ide ger ravża-i rıżvānı kerem *(K. 1/33). [devletüñ, -üñ]*

Gün-be-gündin devletüñ bulsun ferīd
Ẕātuñ miṣlüñ dīde-i gerdūn ne-dīd *(Kıt. 7/1). [devletüñ, -üñ]*

Gītī-serāy salṭanatından ne añlanur
Devlet anuñ ki ola ġulāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/148). [devlet]*

devlet: *Devlet, devlet nişanı.*

Ḫurde-i zer üste her devlet ki var
Ḫurde-dārān-ı cihāna virür el *(Mua. 95/1). [devlet]*

devlet ü cāh: *Saadet, makam, mevki.*

Āsitānuñdan beni redd itmesün bir dem Ḫudā
Kim işigüñ ṭopraġıdur devlet ü cāhum benüm *(G. 253/6). [devlet ü cāhum, -um]*

devlete ir-: *Mutluluğa kavuşmak, mutlu olmak.*

Ḳāmetüñ göreli bi-ḥamdi'llāh
Devlete irdi cān ü dil nā-gāh *(Mua. 2/2). [devlete irdi, -di]*

devlet-i bāḳī: *Ebedî saadet, sonsuz mutluluk.*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dil-bere
ʿÖmr-i bī-pāyān-durur bu dem ki cānān bundadur *(G. 72/13). [devlet-i bāḳī]*

Var ise devlet-i bāḳī budur Cem
Ki yār ile bile nūş iderem mey *(G. 391/9). [devlet-i bāḳī]*

devlet-i ḥüsn: *Güzellik devleti.*

Devlet-i ḥüsnüñde şāhā bu revā mı kim gözüñ
Leşker-i ġam gönderüp dil mülkini yaġmā ḳılur *(G. 104/3). [devlet-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

devlet-i ʿışḳ: *Aşk devleti.*

Ġam pelāsında ciger ḳanın yudar miskīn gönül
Devlet-i ʿışḳuñda her-giz aç u ʿuryān ḳalmadı *(G. 424/4). [devlet-i ʿışḳuñda, -uñ, -da]*

devlet-i muʿazzam: *Muazzam saadet, mutluluk.*

Olsañ şehenşeh-i Rūm olmazdı ḥac naṣībüñ
Biñ şükr oldı rūzī bu devlet-i muʿazzam *(G. 274/6). [devlet-i muʿazzam]*

devr: *Zaman, devir.*

Yāḳūta beñzedür lebi devrinde kimse hīç
Ḫaṭṭı miṣāli yazmadı bir yādigār nesḫ *(G. 40/7). [devrinde, -i, -n, -de]*

Ay yüzüñde deste-i gül yaştanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/4). [devrinde, -i, -n, -de]*

Kākülüñ devrinde ber-dār itmege dil düzdini
İy kemān-ebrū ser-i zülfüñ aṣar çengāller *(G. 119/7). [devrinde, -i, -n, -de]*

Ruḫı devrinde n'ola uyḫu ḥarām olsa Ceme
Mevsim-i gül olıcaḳ mürġ-ı ḫōş-elḥān uyumaz *(G. 159/17). [devrinde, -i, -n, -de]*

Ḫüsnüñüñ devrinde cānā gezdürür micmer ḫaṭuñ
Āteş-i ruḫsāruñ ile yaḳuban ʿanber ḫaṭuñ *(G. 215/1). [devrinde, -i, -n, -de]*

ʿĀrızuñ devrinde Hindū zülfüñe baş ḳoşalı
Kişver-i Rūma Ḥabeşden ṣaldı leşkerler ḫaṭuñ *(G. 226/7). [devrinde, -i, -n, -de]*

Lebi dārü’ş-şifāsından işāretler ḳılur çeşmi
Ki bu ʿĪsī-nefes devrinde bīmār olmasun kimse *(G. 351/10). [devrinde, -i, -n, -de]*

Ṣalınma ḳāmeti devrinde iy serv
Yirüñ bil geçme ḥaddüñden iñende *(G. 360/5). [devrinde, -i, -n, -de]*

Ruḫı devrinde ne var kec-rev ise beydaḳ-ı ḫāl
Ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyledi itse n’ola ferzāneluġı *(G. 411/7). [devrinde, -i, -n, -de]*

Gül yüzüñ devrinde cānā nergis-i mestüñ gibi
Mest ü ḥayrān olmaduḳ ʿālemde bir cān ḳalmadı *(G. 424/5). [devrinde, -i, -n, -de]*

devr: *Felek, dünya.*

Devr eli gevşek buraldan iy göñül ṭanbūr-vār
Od düşer evc-i semāya söz ü sāzuñdan senüñ *(G. 216/7). [devr]*

Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/9). [devr]*

Ruḫ-ı gül-gūnuñ alaldan berü ḥüsn öñdülini
Devr ḥüsnüñde şehā ḥulle-i sündüs çulıdur *(G. 111/12). [devr]*

devr: *Şarap testisinin elden ele devretmesi.*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dūn degülseñ ġam yime gerdūn içün *(G. 308/13). [devrüñi, -üñ, -i]*

devr eyle-: *Devretmek, dönmek.*

İbtidāsı yoḳ bekāñuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh ü sāl *(K. 3/34). [devr eyler, -r]*

devr eyle-: *Dönmek, elden ele dolaşmak.*

Çünki furṣat virdi el iy sāḳī-i meh-rū müdām
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur *(G. 72/6). [devr eylesün, -sün]*

devr eyle-: *Dönmek, dolaşmak.*

Devr eyleyeli ḥalḳa-i zülfeyni ruḫında
Devrān daḫı reşk eyledi devrānuña şāne *(G. 359/5). [devr eyleyeli, -y, -eli]*

devr it-: *Dönmek, kendi ekseni üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.*

Getürimez senüñ bigi bir māh
Niçe kim devr ide bu çarḫ-ı ʿanīd *(G. 44/10). [devr ide, -e]*

devr it-: *Dönmek, elden ele dolaşmak.*

Leblerüñ şevki ile meclisde
N’ola devr itse lāle-gūn aḳdāḥ *(G. 35/6). [devr itse, -se]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı bākī kim ṣafā devrānıdur
N’ola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur *(G. 69/2). [devr itse, -se]*

N’ola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz ü şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur *(G. 69/5). [devr iderse, -er, -se]*

Çü furṣat virdi el dil-dārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey *(G. 391/4). [devr itsün, -sün]*

devr it-: *Etrafında dolaşmak II kuşatmak.*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/13). [devr itmiş, -miş]*

devr ü teselsül: *Devreden ve kesintisiz olarak birbirini takip eden.*

Ruḫuñla zülfüñ añılduḳça olsa n’ola nizā‘
Añılsa devr ü teselsül olur arada cedel *(G. 241/6). [devr ü teselsül]*

Zülfüñ içün n’ola ger cān ü dil eylerse nizā‘
Var-durur devr ü teselsülde bilürsin çü cedel *(G. 228/12). [devr ü teselsülde, -de]*

devr ü teselsül ol-: *Devreden ve kesintisiz olarak birbirini takip eden, zincirleme olmak.*

N’ola iderse zülf ü ruḫuñ ṣubḥ u şām baḥs
Devr ü teselsül oldı çün olmaz tamām baḥs *(G. 32/2). [devr ü teselsül oldı, -dı]*

devrān: *Zaman, devir.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı bākī kim ṣafā devrānıdur
N’ola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur *(G. 69/1). [devrānıdur, -ı, -dur]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı bākī kim ṣafā devrānıdur
N’ola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur *(G. 69/2). [devrānıdur, -ı, -dur]*

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Çün bugün derdüñe olacaḳ devā devrānıdur *(G. 69/4). [devrānıdur, -ı, -dur]*

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābı ile müdām
Şād iderseñ eylegil kim dil-berā devrānıdur *(G. 69/8). [devrānıdur, -ı, -dur]*

Meclis içre n’ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/10). [devrānıdur, -ı, -dur]*

devrān: *Zaman, devir II kadehlerin elden ele devredildiği içki meclisi.*

N’ola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz ü şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur *(G. 69/6). [devrānıdur, -ı, -dur]*

N’ola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz ü şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur *(G. 69/6). [devrānumuz, -u, -muz]*

devrān: *Felek, dünya; zaman, çağ.*

Devr eyleyeli ḥalḳa-i zülfeyni ruḫında
Devrān daḫı reşk eyledi devrānuña şāne *(G. 359/6). [devrān]*

devrān: *Dönme, dolaşma.*

Devr eyleyeli ḥalḳa-i zülfeyni ruḫında
Devrān daḫı reşk eyledi devrānuña şāne *(G. 359/6). [devrānuña, -un, -a]*

devrān: *Felek, çarh II kader, talih.*

Cām-ı Cem nūş eyle iy Cem bu Fireng-istāndur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur *(K. 8/2). [devrāndur, -dur]*

devrān: *Felek.*

Pāyāna irmedi n'ideyüm ġam ḥikāyeti
Derdā ki ḳılmadı baña devrān ḥimāyeti *(Terk. 3/92). [devrān]*

devr-i cām-ı cem: *Cem'in kadehinin zamanı II şarap içme vakti.*

Devr-i cām-ı Cem-durur ṣāfī mey-i gül-reng içüp
ʿAyş ü ʿişret itmedük bāġ u gül-istān ḳalmadı *(G. 424/11). [devr-i cām-ı cem-durur, -durur]*

devr-i çeşm: *(Sevgilinin) gözlerinin devri.*

Devr-i çeşmüñde dile laʿlüñi añdurmadı cān
Bu ne dīvāne ki bādāmı şekerden güniler *(G. 121/13). [devr-i çeşmüñde, -üñ, -de]*

Müşk ile zülfüñ çeker her ṣafḥada bir ḳayd-ı ṣaḥḥ
Devr-i çeşmüñde olaldan nüsḫa-i ḫaṭṭuñ saḳīm *(G. 262/6). [devr-i çeşmüñde, -üñ, -de]*

devr-i felek: *Zaman, kader, talih.*

Ṭañ degül oldum ise yārüñ işiginden ırag̱
Kişiyi devr-i felek cevri vaṭenden çıḳarur *(G. 82/12). [devr-i felek]*

devr-i gül: *Gül mevsimi, ilkbahar.*

Sen ṣag̱ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/7). [devr-i gül]*

Nehr olupdur yaşlarum gül yüzde ḫaṭṭuñ yādına
Devr-i güldür ḳanı gelsün sebze vü āb isteyen *(G. 307/16). [devr-i güldür, -dür]*

devr-i ḥüsn: *Güzellik zamanı.*

Devr-i ḥüsnüñde gözüñ meyl eylemişdür zülfüñe
Çīn ṣaḥrāsında sünbül otlar āhūlar gibi *(G. 422/3). [devr-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

Devr-i ḥüsnüñde lebüñ yādına dāyim ḳan yuṭar
Gül-şen-i cennetde bitmiş tāze ʿunnāb isteyen *(G. 307/3). [devr-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

devr-i ḳamer: *Ay devri II ahir zaman.*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/10). [devr-i ḳamer]*

Devr-i ruḫuñda ḫaṭṭuña iy meh ḳılan naẓer
Devr-i ḳamerde fitne-i āhir-zamān ṣanur *(G. 95/4). [devr-i ḳamerde, -de]*

Ruḫuñda şol ki ser-i zülfüñe uzadur el
Çeker bu devr-i ḳamerde hemīşe ṭūl-i emel *(G. 241/2). [devr-i ḳamerde, -de]*

Çün kim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb *(G. 12/2). [devr-i ḳamerde, -de]*

Zülfi ucın kesmege ḳaṣd eyledi dil-ber didüm
Kesme kim devr-i ḳamerde ḫōş-durur ʿömr-i derāz *(G. 144/4). [devr-i ḳamerde, -de]*

Ḫaṭṭuñ güneş yüzüñde senüñ iy perī-ṣıfat
Devr-i ḳamerde fitne-i āḫir-zamān imiş *(G. 166/4). [devr-i ḳamerde, -de]*

Añduḳça ruḫ u zülfini dir devr-i ḳamerde
İy Cem heves-i ʿömr-i derāz itme iñende *(G. 354/9). [devr-i ḳamerde]*

devr-i leb: *(Sevgilinin) dudağının devri.*

Bitürdi leblerüñ yine ḫurmā-yı ter leẕīẕ
Devr-i lebüñde bize bu ḫurmā yiter leẕīẕ *(G. 49/2). [devr-i lebüñde, -üñ, -de]*

devr-i mül: *Şarap zamanı.*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dūn degülseñ ġam yime gerdūn içün *(G. 308/13). [devr-i müldür, -dür]*

devr-i ruḫ: *(Sevgilinin) yanağının/yüzünün çağı.*

Devr-i ruḫuñda ḫaṭṭuña iy meh ḳılan naẓer
Devr-i ḳamerde fitne-i āhir-zamān ṣanur *(G. 95/3). [devr-i ruḫuñda, -uñ, -da]*

Devr-i ruḫuñda zülfüñi müşkīn ṭınāb idüp
İdindi şemse mihr ü mehi sāye-bān ḳaşuñ *(G. 224/7). [devr-i ruḫuñda, -uñ, -da]*

devr-i Süleymān: *Hz. Süleyman zamanı.*

Sāḳiyā devr-i Süleymāndur el ur cām-ı Ceme
Bize mey ṣun içelüm çāre budur defʿ-i ġeme *(G. 365/1). [devr-i süleymāndur, -dur]*

devr-i zamān: *Kader, talih.*

Mesken baña naīm ile gül-şen-serāy iken
Yirümi külḫan eyledi devr-i zamānı gör *(Terk. 3/26). [devr-i zamānı, -ı]*

devr-i zülf: *Sevgilinin saçlarının dönmesi, devretmesi, kıvrılması; sevgilinin saçlarının çağı.*

Devr-i zülfüñde ḳoma kim geze rüsvāy göñül
Baġla ol bend-i belā dāmına rüsvāyuñı gel *(G. 245/5). [devr-i zülfüñde, -üñ, -de]*

deylem ü türk ü ʿarab ʿacem: *Deylem kavmi, Türk, Arap ve İranlı.*

Meşhūr olalı işbu cihānda nübüvvetüñ
Uydı sözüñe Deylem ü Türk ü ʿArab ʿAcem *(K. 7/12). [deylem ü türk ü ʿarab ʿacem]*

deyr: *Kilise, manastır.*

Gāh deyre varuram geh mescide
Yaʿnī kim yārī araram kū-be-kū *(G. 316/9). [deyre, -e]*

deyr-i dil: *Gönül kilisesi.*

Deyr-i dil ḥüsni ḫayāli ile büt-ḫāne iken
Mescid itdi ḳaşı miḥrābı bu büt-ḫāneluġı *(G. 411/9). [deyr-i dil]*

deyü: *Diye, diyerek.*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi şu
Teşne diller cān vire ol şuya ḳarşu şu deyu *(Mua. 27/2). [deyu]*

deyyān-ı pür-kerem: *Çok merhametli, kulun fiiline göre ceza veya mükâfatı hakkıyla veren.*

Sulṭān-ı dü-cihāndur ü Ḳahhār u lem-yezel
Deyyān-ı pür-keremdür ü Settār ü bürd-bār *(K. 2/8). [deyyān-ı pür-keremdür, -dür]*

di-: *Demek , söylemek.*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 6/7). [didügi, -düg, -i]*

Ṭınmadı laʿl ṭabībi lebin emsem diyicek
Didi ḫālī ki açılmadı daḫı dār-ı şifā *(G. 7/8). [didi, -di]*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/10). [didi, -di]*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 7/7). [didügi, -düg, -i]*

Ṭınmadı laʿl ṭabībi lebin emsem diyicek
Didi ḫālī ki açılmadı daḫı dār-ı şifā *(G. 7/7). [diyicek, -y, -icek]*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/7). [didüm, -dü, -m]*

Dil-i sengīnüñ ile ḫālüñe ḥālüm diyeyin
Ḥacerü'l-esvede ḳarşu çün olur ʿarż duʿā *(G. 8/3). [diyeyin, -y, -eyin]*

Başından aḳçe yaġdı dīdemüñ kūy-i maḥabbetde
Görüp ol ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki çeşmüm didi kim yaġmā *(G. 10/14). [didi, -di]*

Dehānuñda leb-i cān-baḫ[ş]uñı rūḥum odur dirdüm
Eger kūy-i ʿademde itmiş olsa menzilin ʿĪsā *(G. 10/7). [dirdüm, -r, -dü, -m]*

Gilümden devr eli kūze idüp şu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/10). [diyem, -y, -e, -m]*

Bī-sebeb niçün idersin ḳan didüm
Didi ḥükm-i şāhda olmaz sebeb *(G. 13/12). [didi, -di]*

Zülfüñi yüzüñde gören dir senüñ
Kim görüpdür bir arada rūz ü şeb *(G. 13/3). [dir, -r]*

Ḳapuña yüz sürdügüm gören didi
Levḥa-i zerle ne zeyn olmış bu bāb *(G. 15/3). [didi, -di]*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı baña bir derd iy ḥabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/2). [didi, -di, -]*

Zülfümi al mecāl var ise didüñ
Yoḳ-durur Cemde bu mecāl iy dōst *(G. 18/13). [didüñ, -dü, -ñ]*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/11). [dirler, -r, -ler]*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/21). [dir, -r]*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/10). [didüm, -dü, -m]*

Tā kim diyeyin saña bugün ḥālümi bir bir
Zülfüñ neler eyledügini baña dün iy dōst *(G. 28/11). [diyeyin, -y, -e, -y, -in]*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet *(G. 29/10). [didi, -di]*

Ḫaṭṭuñda görinmez nuḳaṭ-ı ḫāl didüm dir
Taʿlīḳa daḫı zīver-i iʿrāb ne ḥācet *(G. 29/7). [didüm, -dü, -m]*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet *(G. 29/9). [didüm, -dü, -m]*

Ḫaṭṭuñda görinmez nuḳaṭ-ı ḫāl didüm dir
Taʿlīḳa daḫı zīver-i iʿrāb ne ḥācet *(G. 29/7). [dir, -r]*

Vaṣla irgürem didüñ irgürmedüñ
Bu yalan iḳrār elinden elġıyās *(G. 31/5). [didüñ, -dü, -ñ]*

Dime ḥarāmdur Ceme ṣun cām-ı laʿlüñi
Olmaz bir ārede çü ḥelāl ü ḥarām baḥs *(G. 32/9). [dime, -me]*

Şol bir suʾāl içün ki dimiş bādeye lebüñ
Her dem ḳılur arada ṣurāḥī vü cām baḥs *(G. 32/3). [dimiş, -miş]*

Devā-yı derdümi ṣordum ṭabīb laʿlüñden
Didi ki būse-i dil-ber olupdur aña ʿilāc *(G. 33/8). [didi, -di]*

Ḫaddüñde ḫaṭṭuñı gören iy māh-rū didi
Gül yapraġında böyle ʿaceb ki hezār nesḫ *(G. 39/7). [didi, -di]*

Bir kerre yañılup ḫaṭuña beñzerem dimiş
Oldı bu yüz ḳarası ile şerm-sār nesḫ *(G. 40/11). [dimiş, -miş]*

Rengīn ruḫında ḫaṭṭ-ı ġubārını dir gören
Gül yapraġında böyle ʿaceb kim yazar nesḫ *(G. 40/5). [dir, -r]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh şāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/10). [didükçe, -dük, -çe]*

Şāh iken cān naṭʿ-ı dilden ṭarḥ olur ferzīn-vār
Beydaḳ-ı ḫālüñ dise ḥüsnüñ yüzinden şāh ruḫ *(G. 41/6). [dise, -se]*

Zülfüñ göreli ʿanber-i ḫōş-bū didi müşke
Ḳatında bunuñ oldı bizüm yüzümüz esved *(G. 42/3). [didi, -di]*

Ṭūbā boyuñı göreliden serv çemende
Şermende olup ṭoġrısı didi ki zihī ḳad *(G. 42/16). [didi, -di]*

Ḫaṭ ne ḥācet şeker lebüñde didüm
Didi ḥalvā ḳaçan olur bī-dūd *(G. 47/8). [didi, -di]*

Ḫaṭ ne ḥācet şeker lebüñde didüm
Didi ḥalvā ḳaçan olur bī-dūd *(G. 47/7). [didüm, -dü, -m]*

Zārī-i dil irişdi zülfüñden
İşiden dir ne ḫōş bu nāle-i ʿūd *(G. 47/4). [dir, -r]*

Laʿlüñ dir imiş öldürürem beni işitdüm
Ol ʿahdi iverem ṣormaġa ḳaçan olacaḳdur *(G. 52/5). [dir, -r]*

Cem düşüp bend-i zülfüñe didi kim
Bu daḫı ṭāliʿ-i siyāhumdur *(G. 53/9). [didi, -di]*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/9). [didi, -di]*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/9). [didüm, -dü, -m]*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/7). [didüm, -dü, -m]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/6). [didi, -di]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/5). [didüm, -dü, -m]*

Cem niçün zülfüñe irişmeye didüm didi yār
Aña budur ezelī ḳısmet elümden ne gelür *(G. 61/17). [didi, -di]*

Cem niçün zülfüñe irişmeye didüm didi yār
Aña budur ezelī ḳısmet elümden ne gelür *(G. 61/17). [didüm, -dü, -m]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun didüm ḳıldum ġalaṭ
Cürʿa dimek olmaz aña çün kim ol cāndan ṭamar *(G. 63/3). [didüm, -dü, -m]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun didüm ḳıldum ġalaṭ
Cürʿa dimek olmaz aña çün kim ol cāndan ṭamar *(G. 63/4). [dimek, -mek]*

İtümden kem-durur dimiş benüm-çün
Bu ʿizzetler baña yā Rab nedendür *(G. 66/7). [dimiş, -miş]*

Bilinmez zülf-i müşkīni nedendür
Ḫaṭādur dir isem müşk-i Ḫotendür *(G. 67/2). [dir, -r]*

Dişüñ naẓmın añup aġladuġumca
Yañılmaz yaşlarum görüp diyen dür *(G. 67/12). [diyen, -y, -en]*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānum-durur *(G. 68/2). [dir, -r]*

İşbu şekli göreliden bülbül-i cān derd ile
Her nefes feryād idüp dir bu gül-istānum-durur *(G. 68/4). [dir, -r]*

Cem ġamuñdan bulalı ẕevḳ u ṣafālar dir müdām
Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur *(G. 74/9). [dir, -r]*

Laʿl-i dür-pūşuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N'ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/11). [dir, -r]*

Ḳamer alnuñ güneş ruḫ-sāruñ üzre
Görenler didi kim nūrun ʿalā nūr *(G. 77/4). [didi, -di]*

Olalı sen perī ʿālemde meşhūr
Görenler dir melek midür ya ḫōd ḥūr *(G. 77/2). [dir, -r]*

Çü zülfüñ sünbül-i cennetdür iy dōst
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ḫaṭādur *(G. 79/16). [dimek, -mek]*

Geçdi dilden şu tīr-i ġamze didüm
Didi ġam yime kim o daḫı geçer *(G. 88/4). [didi, -di]*

Severem didügüme ḫışm itme
Hīç olmaz çü bī-günāh beşer *(G. 88/7). [didügüme, -düg, -üm, -e]*

Geçdi dilden şu tīr-i ġamze didüm
Didi ġam yime kim o daḫı geçer *(G. 88/3). [didüm, -dü, -m]*

Didüm iy cān beni gel eyle şehīd-i ġam-i ʿışḳ
Didi ögretme baña bu ḳadar idrāke düşer *(G. 89/4). [didi, -di]*

Didüm iy cān beni gel eyle şehīd-i ġam-i ʿışḳ
Didi ögretme baña bu ḳadar idrāke düşer *(G. 89/3). [didüm, -dü, -m]*

Ḫaṭṭ-ı Yāḳūtını maḥv ola dimez mi ʿacabā
Ki ḫayāl-i ḫaṭı bu dīde-i nem-nāke düşer *(G. 89/9). [dimez, -mez]*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/12). [dimezem, -mez, -em]*

ʿIşḳuñ odında Cemüñ ḥālini gören didi kim
Kim ola kendözini āteş-i sūzāne atar *(G. 92/9). [didi, -di]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/14). [didi, -di]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/13). [didüm, -dü, -m]*

Cān rāygānı gerçi alursın ne diyelüm
İñende ġāfil olma ki būs ü kināredür *(G. 94/5). [diyelüm, -y, -elüm]*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/8). [didi, -di]*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/7). [didüm, -dü, -m]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümūne bu yiter *(G. 98/6). [didi, -di]*

Didüm iy meh-rū lebüñden būse inʿām eylegil
Didi kim ṭut aġzuñı söylenmesün işbu ḫaber *(G. 98/12). [didi, -di]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümūne bu yiter *(G. 98/5). [didüm, -dü, -m]*

Didüm iy meh-rū lebüñden būse inʿām eylegil
Didi kim ṭut aġzuñı söylenmesün işbu ḫaber *(G. 98/11). [didüm, -dü, -m]*

Cān aldı gözüñ būse virem didi dehānuñ
Cānum yirine cān olan āḫir o nefesdür *(G. 99/7). [didi, -di]*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/14). [didi, -di]*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/13). [didüm, -dü, -m]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/9). [didi, -di]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/9). [didüm, -dü, -m]*

Pāyine düşmek diledükçe raḳīb-i seng-dil
Müstedām olsun dir imiş yüri ol Cem pāyıdur *(G. 105/14). [dir, -r]*

Çeşmüñ şu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/14). [dir, -r]*

Didüm kūyuñ itinüñ iti olsam
Gülüp didi ki daḫı nā-maḥaldür *(G. 109/10). [didi, -di]*

Ecel didükleri dil-ber ḫaṭıdur
İrişdi n'eyleyem ḫaṭṭı eceldür *(G. 109/5). [didükleri, -dük, -ler, -i]*

Didüm kūyuñ itinüñ iti olsam
Gülüp didi ki daḫı nā-maḥaldür *(G. 109/9). [didüm, -dü, -m]*

Ḳuluñam didüm yüzüme baḳmadı
Āh kim bir merḥabāyı çoḳ görür *(G. 110/3). [didüm, -dü, -m]*

Gel beni öldür didüm güldi ḥabīb
Beñzer ol bu mürtecāyı çoḳ görür *(G. 110/9). [didüm, -dü, -m]*

Ḳaşına kec rā didüm ḫışm eyledi
Āh kim benden bu rāyı çoḳ görür *(G. 110/11). [didüm, -dü, -m]*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer şol ki ezelden ulıdur *(G. 111/5). [didi, -di]*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer şol ki ezelden ulıdur *(G. 111/5). [didüm, -dü, -m]*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/10). [didi, -di]*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/9). [didüm, -dü, -m]*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/9). [didi, -di]*

Didüm iy meh şol ẕeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/5). [didi, -di]*

Didüm iy meh şol ẕeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/5). [didüm, -dü, -m]*

Zülfini ṭutup dehānı remzini ṣordum didi
Ḳılca diḳḳat ṣıġmaz anda ḳılma kīl ü ḳāller *(G. 119/13). [didi, -di]*

Zülfüñüñ ṭāvūsını gül-zār-ı ḥüsnüñde gören
Dir ṣanasın ṭūṭī-i bāġ-ı İrem gül-şendedür *(G. 120/4). [dir, -r]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü göñlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/9). [dimez, -mez]*

Aġladum didüm lebüñ düşnāmını ʿarż eyleme
Teng-i şekkerdür anı billāhi bārāndan gider *(G. 122/7). [didüm, -dü, -m]*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/10). [didi, -di]*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/9). [didüm, -dü, -m]*

Bana ḳıl cevrüñi didüm didi kim
Cefādan nice uṣanmaz dilüñ var *(G. 125/3). [didi, -di]*

Bana ḳıl cevrüñi didüm didi kim
Cefādan nice uṣanmaz dilüñ var *(G. 125/3). [didüm, -dü, -m]*

Gören muḥīṭ-i eşkümi ʿummān ṣanup didi
Bu baḥr-i bī-ḥadüñ yidi deryā ḳulaġıdur *(G. 126/13). [didi, -di]*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/7). [didi, -di]*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/10). [didi, -di]*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/9). [didüm, -dü, -m]*

Didüm ki ʿaceb piste mi şol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudaġına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/8). [didi, -di]*

Didüm ki ʿaceb piste mi şol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudaġına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/7). [didüm, -dü, -m]*

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa
Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur *(G. 129/4). [didi, -di]*

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa
Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur *(G. 129/3). [didüm, -dü, -m]*

Derdümi ṣaḳlayam didükçe ḫaṭuñ
Gözlerüm üzre āşikār yazar *(G. 130/7). [didükçe, -dük, -çe]*

Noḳṭalar yazmış didüm laʿlüñde ḫāl
Didi kim bī-noḳṭa yazılmaz şeker *(G. 133/4). [didi, -di]*

Nār-ı ʿışḳa yanmamış kimdür didüm
Gül bigi güldi didi micmer meger *(G. 133/8). [didi, -di]*

Noḳṭalar yazmış didüm laʿlüñde ḫāl
Didi kim bī-noḳṭa yazılmaz şeker *(G. 133/3). [didüm, -dü, -m]*

Nār-ı ʿışḳa yanmamış kimdür didüm
Gül bigi güldi didi micmer meger *(G. 133/7). [didüm, -dü, -m]*

İy gözüm görmez misin hecrin didüm
Dir iẕācāʾe'l-ḳażā ʿamye'l-baṣer *(G. 133/9). [didüm, -dü, -m]*

İy gözüm görmez misin hecrin didüm
Dir iẕācāʾe'l-ḳażā ʿamye'l-baṣer *(G. 133/10). [dir, -r]*

Cān terkin eylemez dir imişsin yolumda Cem
Yoḳ yire gör ki ḫāṭıruña ne ḫuṭūr ider *(G. 134/9). [dir, -r]*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/8). [didi, -di]*

Lebini ṣorduġuma ġamzesi çeker ḫancer
Didi ki söyleme ayruḳ ṭut aġzuñ epsem dur *(G. 135/12). [didi, -di]*

Didüm ki ṭurrelerüñ şāneden müşedded imiş
Didi iñen aña ṭolaşma rāz-ı müdġemdür *(G. 135/14). [didi, -di]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/18). [didi, -di]*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/7). [didüm, -dü, -m]*

Didüm ki ṭurrelerüñ şāneden müşedded imiş
Didi iñen aña ṭolaşma rāz-ı müdġemdür *(G. 135/13). [didüm, -dü, -m]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/17). [didüm, -dü, -m]*

Zülf ü çeşmüñ dehenüñ üzre nizāʿ itdi ḫaṭuñ
Girüp araya didi yoḳ yire bu ceng nedür *(G. 136/10). [didi, -di]*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/1). [didi, -di]*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/19). [didi, -di]*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/1). [didüm, -dü, -m]*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/19). [didüm, -dü, -m]*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/2). [dir, -r]*

Raḳībe ḳo didüm yārüñ etegin
Ḳazāsın ister ol kim epsem olmaz *(G. 141/9). [didüm, -dü, -m]*

Zülfi ucın kesmege ḳaṣd eyledi dil-ber didüm
Kesme kim devr-i ḳamerde ḫōş-durur ʿömr-i derāz *(G. 144/3). [didüm, -dü, -m]*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/12). [dir, -r]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/8). [didi, -di]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/7). [didüm, -dü, -m]*

Fürḳatde yār vaṣlın añup aġlayup direm
Ḳanı diyārumuz ʿacabā n'oldı yārumuz *(G. 153/15). [direm, -r, -em]*

Didüm niçün lebüñ şeftālūsı ḳandine dil ḳanmaz
Didi kim mīve-i cennet müzīl-i iştihā olmaz *(G. 154/6). [didi, -di]*

Görelden Sidre ḳaddüñi çemende Ṭūbī-i cennet
Didi kim ḳadd-i bālāda bu resme müntehā olmaz *(G. 154/8). [didi, -di]*

Didüm niçün lebüñ şeftālūsı ḳandine dil ḳanmaz
Didi kim mīve-i cennet müzīl-i iştihā olmaz *(G. 154/5). [didüm, -dü, -m]*

Didüm cān tīr-i ġamzeñ aña düşmez
Didi bu sehm-i devlet aña düşmez *(G. 155/2). [didi, -di]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Bu sözler çeşm-i nā-bīnāña düşmez *(G. 155/7). [didi, -di]*

Didüm kūyuñ iti izi tozıyam
Didi kim bu tefāḫür saña düşmez *(G. 155/16). [didi, -di]*

Didüm cān tīr-i ġamzeñ aña düşmez
Didi bu sehm-i devlet aña düşmez *(G. 155/1). [didüm, -düm]*

Didüm kūyuñ iti izi tozıyam
Didi kim bu tefāḫür saña düşmez *(G. 155/15). [didüm, -dü, -m]*

Işırdum laʿlini nā-geh öperken
Gülüp didi bu cān ḳadrini bilmez *(G. 156/16). [didi, -di]*

Didüm vaṣla irişmez fürḳatüñle
Şu kim geçmiş zamān ḳadrini bilmez *(G. 156/11). [didüm, -dü, -m]*

Gel perīşān itme Cem göñlin didüm zülfeynüñe
Didi kim diller perīşān eylemekdür şānumuz *(G. 157/10). [didi, -di]*

Gel perīşān itme Cem göñlin didüm zülfeynüñe
Didi kim diller perīşān eylemekdür şānumuz *(G. 157/9). [didüm, -dü, -m]*

Ḳaşlaruñ yāsı içün ḳurbānlar olduġum bilüp
İrişüp ġamzeñ oḳı didi ḳanı ḳurbānumuz *(G. 158/6). [didi, -di]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/4). [didı, -di]*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/6). [didi, -dı]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/3). [didüm, -dü, -m]*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/5). [didüm, -dü, -m]*

İltimās-ı būse eyledüm dehānından didi
Çekme zaḥmet yoḳ yire ḥāṣıl degül bu mültemes *(G. 162/9). [didi, -di]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/12). [didı, -di]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/11). [didüm, -dü, -m]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/9). [didi, -di]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/9). [didüm, -dü, -m]*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n’itdüm aña kim yine teʾḫīr eylemiş *(G. 167/7). [dir, -r]*

Lebüñde ḫaṭṭuñı gören didi kim
Maḥabbet-nāmedür cāna yazılmış *(G. 168/7). [didi, -di]*

Didüm Cem defterüñde nicedür dir
Bu defterde o dīvāne yazılmış *(G. 168/9). [didüm, -dü, -m]*

Didüm Cem defterüñde nicedür dir
Bu defterde o dīvāne yazılmış *(G. 168/9). [dir, -r]*

Didüm zülfüñ kemendi pür-ḫem olmış
Didi cānuñ anuñ-çün ḫurrem olmış *(G. 169/2). [didi, -di]*

Didüm kūyuñ itiyem iy ḳamer-ruḫ
Didi gör bu da yaʿnī ādem olmış *(G. 169/4). [didi, -di]*

Didüm çeşmümde mesken eyle iy dōst
Didi yir yoḳ yaşuñdan pür-nem olmış *(G. 169/6). [didi, -di]*

Didüm ġamzeñ oḳı zaḫm urdı cāna
Didi şād ol maḥabbet muḥkem olmış *(G. 169/8). [didi, -di]*

Didüm öldürmedin sen ġamdan öldüm
Didi ġam yime ol dem bu dem olmış *(G. 169/10). [didi, -di]*

Didüm bend urmaġ ister cāna zülfüñ
Didi zülfüm anuñ-çün pür-ḫem olmış *(G. 169/12). [didi, -di]*

Didüm Cem düşdi zülfüñden ayaġa
Didi andan ṭutam bir ḳıl kem olmış *(G. 169/14). [didi, -di]*

Didüm zülfüñ kemendi pür-ḫem olmış
Didi cānuñ anuñ-çün ḫurrem olmış *(G. 169/1). [didüm, -dü, -m]*

Didüm kūyuñ itiyem iy ḳamer-ruḫ
Didi gör bu da yaʿnī ādem olmış *(G. 169/3). [didüm, -dü, -m]*

Didüm çeşmümde mesken eyle iy dōst
Didi yir yoḳ yaşuñdan pür-nem olmış *(G. 169/5). [didüm, -dü, -m]*

Didüm ġamzeñ oḳı zaḫm urdı cāna
Didi şād ol maḥabbet muḥkem olmış *(G. 169/7). [didüm, -dü, -m]*

Didüm öldürmedin sen ġamdan öldüm
Didi ġam yime ol dem bu dem olmış *(G. 169/9). [didüm, -dü, -m]*

Didüm bend urmaġ ister cāna zülfüñ
Didi zülfüm anuñ-çün pür-ḫem olmış *(G. 169/11). [didüm, -dü, -m]*

Didüm Cem düşdi zülfüñden ayaġa
Didi andan ṭutam bir ḳıl kem olmış *(G. 169/13). [didüm, -dü, -m]*

N’ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/1). [dir, -r]*

Şu yirde kim ṣala mihr-i ruḫuñ meh-i pertev
Ne bī-baṣar ola kim diye āftāba güneş *(G. 174/6). [diye, -y, -e]*

Didüm ki Cem öldi ṣanemā derd ü ġamuñdan
Gül gibi gülüp didi ki Allāh neler olmış *(G. 175/14). [didi, -di]*

Didüm ki Cem öldi ṣanemā derd ü ġamuñdan
Gül gibi gülüp didi ki Allāh neler olmış *(G. 175/13). [didüm, -dü, -m]*

Zenaḫı çāhına düşüp yatur iken gice mest
Resen-i zülfini ṣundı didi bī-çāre yapış *(G. 176/6). [didi, -di]*

Çözme zülfini ṣabā ḥaddüñi bil gözle yirüñ
Kim didi kim saña ol nāfe-i Tātāre yapış *(G. 176/10). [didi, -di]*

ʿAceb bu bend-i belādan göñül bulur mı ḫalāṣ
Ṭutup yaşum yolını dir ve lā-teḥīne menāṣ *(G. 177/2). [dir, -r]*

Dilerdi kim ḳaça dil yār zülfi bendinden
Yolını ṭutdı yaşum didi lā-teḥīne menāṣ *(G. 178/6). [didi, -di]*

Didüm ayaġuñ öpmege ruḫṣat olur mı hīç
Gül gibi güldi didi ki iyyāke ve'r-ruḫaṣ *(G. 179/6). [didi, -di]*

Didüm ayaġuñ öpmege ruḫṣat olur mı hīç
Gül gibi güldi didi ki iyyāke ve'r-ruḫaṣ *(G. 179/5). [didüm, -dü, -m]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/11). [didi, -di]*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿivaż *(G. 181/3). [didi, -di]*

Dün didi ʿuṣṣāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/7). [didi, -di]*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿivaż *(G. 181/3). [didüm, -dü, -m]*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/7). [didi, -di]*

Ḫaṭṭın ḳazıdı buldı ʿiẕār-ı ḫaṭın didüm
Didi ṣu üzre olmaz iñen pāy-dār ḫaṭ *(G. 183/12). [didi, -di]*

Ḫaṭṭın ḳazıdı buldı ʿiẕār-ı ḫaṭın didüm
Didi ṣu üzre olmaz iñen pāy-dār ḫaṭ *(G. 183/11). [didüm, -dü, -m]*

Ḫaṭṭuñ miṣālini diyeli bildi cürmini
Yüz ḳāresi ile başına ṭopraḳ ḳoyar ḫaṭ *(G. 183/5). [diyeli, -y, -eli]*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/2). [didi, -di]*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/1). [didüm, -dü, -m]*

Ben miyānuñı ḳoçam direm lebüñ ḫayr ola dir
Beñzer işitmiş-durur lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ *(G. 184/3). [dir, -r]*

Ben miyānuñı ḳoçam direm lebüñ ḫayr ola dir
Beñzer işitmiş-durur lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ *(G. 184/3). [direm, -r, -em]*

Cem yüzüñi gördi cāndan didi kim
Elvedāʿ iy zühd ü taḳvā elvedāʿ *(G. 186/13). [didi, -di]*

Gönlüñde ṣaḳla didi ruḫum sırrını didüm
Fānūs şīşede ḳaçan olur nihān şemʿ *(G. 190/27). [didi, -di]*

Gönlüñde ṣaḳla didi ruḫum sırrını didüm
Fānūs şīşede ḳaçan olur nihān şemʿ *(G. 190/27). [didüm, -dü, -m]*

Niçe kim gönlümde rāzum ṣaḳlayam dirdüm velī
Reng-i rūyumla gözüm yaşı ʿıyān eyler dirīġ *(G. 192/9). [dirdüm, -r, -dü, -m]*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/5). [didi, -di]*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dir
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/7). [dir, -r]*

Düşde öpdüm laʿlüñi didüm didi
Çekme zaḥmet bu düşüñ taʿbīri yoḳ *(G. 204/3). [didi, -di]*

Düşde öpdüm laʿlüñi didüm didi
Çekme zaḥmet bu düşüñ taʿbīri yoḳ *(G. 204/3). [didüm, -dü, -m]*

Didüm cān al lebüñüñ būsesine
Didi kim cān ele girmeye aylaḳ *(G. 205/6). [didi, -di]*

Didüm cān al lebüñüñ būsesine
Didi kim cān ele girmeye aylaḳ *(G. 205/5). [didüm, -dü, -m]*

Uçup dil kūyuña vardı didüm dir
Naṣīb olmış aña dünyāda uçmaḳ *(G. 205/9). [didüm, -dü, -m]*

Uçup dil kūyuña vardı didüm dir
Naṣīb olmış aña dünyāda uçmaḳ *(G. 205/9). [dir, -r]*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/10). [didi, -di]*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/9). [didüm, -dü, -m]*

ʿUmmān dimezdi kimsene eşküm muḥīṭine
Ger mā-cerā o ḥālete olmasa mā-ṣadaḳ *(G. 206/3). [dimezdi, -mez, -di]*

Āhuma ṣordum sitāremden ḫaber güldi didi
Fāriġ ol var kim sitāreñ ḳubbe-i mīnāda yoḳ *(G. 208/19). [didi, -di]*

Şīve-i reftārını ṣorsam ṣabā dir rāstī
Nārvende servde şimşādda Ṭūbāda yoḳ *(G. 208/5). [dir, -r]*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/18). [diyesin, -y, -e, -sin]*

Zülfüñi düşde gördügümi didüm
Dir muʿabbir ki var uzun seferüñ *(G. 209/11). [didüm, -dü, -m]*

Zülfüñi düşde gördügümi didüm
Dir muʿabbir ki var uzun seferüñ *(G. 209/12). [dir, -r]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/4). [didi, -di]*

Didüm ki eyle ḫaṭṭuñı pinhān gülüp didi
ʿĀlemde bu ʿıyān-durur olmaz nihān müşk *(G. 217/13). [didi, -di]*

Cānum virüp irem mi ser-i zülfüñe didüm
Güldi didi ki hīç ola mı rāygān müşk *(G. 217/24). [didi, -di]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/3). [didüm, -dü, -m]*

Didüm ki eyle ḫaṭṭuñı pinhān gülüp didi
ʿĀlemde bu ʿıyān-durur olmaz nihān müşk *(G. 217/13). [didüm, -dü, -m]*

Cānum virüp irem mi ser-i zülfüñe didüm
Güldi didi ki hīç ola mı rāygān müşk *(G. 217/23). [didüm, -dü, -m]*

Ġamzeñ ḫadengi cān ü dili ḫūn idüp didi
Boş elle gelmemege bunı armaġān ṭutuñ *(G. 220/11). [didi, -di]*

Ġonce didi güle nice irem cemālüñe
Nergis işitdi didi ki zer der-miyān idüñ *(G. 221/11). [didi, -di]*

Ġonce didi güle nice irem cemālüñe
Nergis işitdi didi ki zer der-miyān idüñ *(G. 221/12). [didi, -di]*

Biñ cāna būse-i lebine müşterī idüm
Yār işidüp dimiş ki behāsın girān idüñ *(G. 221/8). [dimiş, -miş]*

Çeşmine beñzerem dir imiş āhū-yı Ḫoten
İy ġamzeler gelüñ yüregin ṭolu ḳan idüñ *(G. 221/9). [dir, -r]*

Gezerken ḫüsni bāġın didi ʿaḳlum
Ne içün bī-rıżā büstāne girdüñ *(G. 225/5). [didi, -di]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/15). [didi, -di]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/15). [dir, -r]*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḥal *(G. 228/14). [didi, -di]*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḥal *(G. 228/13). [didüm, -dü, -m]*

Cemüñ ḫālini zülfüñde görenler
Nigārā didi kim vallāhi müşkil *(G. 230/10). [didi, -di]*

Boynuma ṭaḳ leyle-i zülfüñ didüm
Güldi didi bu iñen mecnūn degül *(G. 235/4). [didi, -di]*

Boynuma ṭaḳ leyle-i zülfüñ didüm
Güldi didi bu iñen mecnūn degül *(G. 235/3). [didüm, -dü, -m]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/6). [didi, -di]*

Söger didüm Cemüñ aġzına laʿlüñ
Didi kim sen anı saña duʿā bil *(G. 236/10). [didi, -di]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/5). [didüm, -dü, -m]*

Söger didüm Cemüñ aġzına laʿlüñ
Didi kim sen anı saña duʿā bil *(G. 236/9). [didüm, -dü, -m]*

Cān ü dil aldı ele didüm didi
Ne gerek sen mübtelāya cān ü dil *(G. 237/3). [didi, -di]*

Cān ü dil aldı ele didüm didi
Ne gerek sen mübtelāya cān ü dil *(G. 237/3). [didüm, -dü, -m]*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/6). [di]*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/9). [dimişdüñ, -miş, -dü, -ñ]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olam ki ġamzeñ oḳı
Cigerde mesken idelden gören didi ki maḥal *(G. 241/8). [didi, -di]*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/2). [didi, -di]*

Cem lebüñ ḫᵛānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/14). [didi, -di]*

Seyl-i eşküm çoḳ geçüpdür āsitānuñdan didüm
Didi kim geçdi geçen ol mācerādan vāz gel *(G. 243/16). [didi, -di]*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/1). [didüm, -dü, -m]*

Cem lebüñ ḫᵛānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/13). [didüm, -dü, -m]*

Seyl-i eşküm çoḳ geçüpdür āsitānuñdan didüm
Didi kim geçdi geçen ol mācerādan vāz gel *(G. 243/15). [didüm, -dü, -m]*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/2). [diyen, -y, -en]*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḥālüñ didüm
Göñlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/17). [didiler, -di, -ler]*

Ṣaḳla diyü göñlüme didüm dehānuñ sırrını
Gör beni dīvāneye genc-i nihān ışmarlaram *(G. 247/3). [didüm, -dü, -m]*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḥālüñ didüm
Göñlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/17). [didüm, -dü, -m]*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/11). [didi, -di]*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/11). [didüm, -dü, -m]*

Didiler ʿışḳından anuñ n'eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/13). [didiler, -di, -ler]*

Didiler ʿışḳından anuñ n’eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/13). [didüm, -dü, -m]*

Beni ṣormaġa geldükçe ḥabībüm
Direm cān ü göñülden ḫayr maḳdem *(G. 259/8). [direm, -r, -em]*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi’l-ʿaẓīm *(G. 262/14). [didi, -di]*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi’l-ʿaẓīm *(G. 262/13). [didüm, -dü, -m]*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi’l-ʿaẓīm *(G. 262/13). [dimişsin, -miş, -sin]*

İrişdüginçe ġamzeñ oḳı cāna
Dil ü cān şād olup dir ḫayr maḳdem *(G. 263/6). [dir, -r]*

Didüm iy ġamze ḳanmaduñ mı ḳana
Didi ḳanuñ içicek ḳanayazdum *(G. 265/14). [didi, -di]*

Lebüñ yanında ḫaṭ n’eyler didüm dir
Maḥabbet-nāmedür kim cāna yazdum *(G. 265/3). [didüm, -dü, -m]*

Didüm iy ġamze ḳanmaduñ mı ḳana
Didi ḳanuñ içicek ḳanayazdum *(G. 265/13). [didüm, -dü, -m]*

Lebüñ yanında ḫaṭ n’eyler didüm dir
Maḥabbet-nāmedür kim cāna yazdum *(G. 265/3). [dir, -r]*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādişāñ olam *(G. 267/8). [didi, -di]*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādişāñ olam *(G. 267/7). [didüm, -dü, -m]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naṣībi ben bilürem *(G. 268/7). [didi, -di]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naṣībi ben bilürem *(G. 268/8). [didüm, -dü, -m]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/9). [didi, -di]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/9). [didüm, -dü, -m]*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/7). [didüñ, -dü, -n]*

Dimiş ḫaṭuña nāfe-i Çīndür ḫaṭā ile
Bu yüz ḳarası ile ḳapuña nice vara Cem *(G. 273/3). [dimiş, -miş]*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/7). [dirseñ, -r, -señ]*

Ḫaṭṭuñı fikr ider iken ḳaddüñi añdum didi
Rāstī öykünemez bu ḳāmete serv-i çemen *(G. 279/9). [didi, -di]*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/14). [dir, -r]*

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme
Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen *(G. 280/4). [didi, -di]*

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme
Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen *(G. 280/3). [didüm, -dü, -m]*

Ne diyem iy dil-i pür-sūz dād elüñden dād
Beni cihānda ḫarāb eyledüñ ḫarāb olasın *(G. 283/7). [diyem, -y, -e, -m]*

Ḳāmetin aġyāra ṣorduġum işitmiş ol ḥabīb
Didi şeyṭāna ḳıyāmetden suʾāl itmek neden *(G. 287/8). [didi, -di]*

Göñlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/9). [dir, -r]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde ḫaṭṭı cevre yüz ṭutdı didüñ
İy raḳīb-i rū-siyeh bu resme fāl itmek neden *(G. 288/11). [didüñ, -dü, -n]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/3). [didi, -di]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/4). [didüm, -dü, -m]*

Öpdüm aġzını uyurken uyanup güldi didi
Bu daḫı saña ḳalursa varasın söyleyesin *(G. 297/5). [didi, -di]*

Ḫāṣılı laʿl ü ruḫuñ derdinüñ iy ġonce-dehen
Dilde dem dīdede nem daḫı nem ola diyesin *(G. 297/4). [diyesin, -y, -e, -sin]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḫālsin *(G. 298/2). [didi, -di]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḫālsin *(G. 298/1). [didüm, -dü, -m]*

Aġzuña öykündügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/9). [dir, -r]*

Didüm ḳo lebüñ vaṣfını taḥrīr ideyin dir
Sen anı dilersin ki ḳalem ney-şeker olsun *(G. 299/3). [didüm, -dü, -m]*

Didüm ḳo lebüñ vaṣfını taḥrīr ideyin dir
Sen anı dilersin ki ḳalem ney-şeker olsun *(G. 299/3). [dir, -r]*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/13). [didi, -di]*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/13). [didüm, -dü, -m]*

İşigüñden ayru ġamdur ḫāṣılum didüm didi
Şimdi mi oldı vaṭen terk eylemek taḥṣīl içün *(G. 302/9). [didi, -di]*

İşigüñden ayru ġamdur ḫāṣılum didüm didi
Şimdi mi oldı vaṭen terk eylemek taḥṣīl içün *(G. 302/9). [didüm, -dü, -m]*

Defter-i cevrüñe ṣebt it beni didüm didi kim
Ṣanma bu defter-i ġamdan ki sen iḫrāc olasın *(G. 303/11). [didi, -di]*

Defter-i cevrüñe ṣebt it beni didüm didi kim
Ṣanma bu defter-i ġamdan ki sen iḫrāc olasın *(G. 303/11). [didüm, -dü, -m]*

Ay yüzüñ bedri şeb-i zülfüñi pür-nūr eylemiş
Cām-ı laʿlüñ dir ki gelsün bezm-i meh-tāb isteyen *(G. 307/10). [dir, -r]*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/11). [didi, -di]*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/11). [didüm, -dü, -m]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/11). [dimezem, -mez, -em]*

Ben söylemezem kimse benüm ḥālümi bilmez
Yanaydı cihān şerḥ-i firāḳuñı disem ben *(G. 309/4). [disem, -se, -m]*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/4). [didi, -di]*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/3). [didüm, -dü, -m]*

Geldi īmāna dil yüzüñde didi
Eşhedü enne lā melīḥe illā hū *(G. 315/3). [didi, -di]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/4). [didi, -di]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/6). [didi, -di]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/8). [didi, -di]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/10). [didi, -di]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri baġlu *(G. 317/12). [didi, -di]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/14). [didi, -di]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/3). [didüm, -dü, -m]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/5). [didüm, -dü, -m]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/7). [didüm, -dü, -m]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/9). [didüm, -dü, -m]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri baġlu *(G. 317/11). [didüm, -dü, -m]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/13). [didüm, -dü, -m]*

Dir müddeʿī cān alsa gerek cānuñı didüm
Cānuma benüm minnet o cānāne gerekse *(G. 322/7). [didüm, -dü, -m]*

Dir müddeʿī cān alsa gerek cānuñı didüm
Cānuma benüm minnet o cānāne gerekse *(G. 322/7). [dir, -r]*

Ḫālüñ ṣanemā gül yüzüñ üstinde gören dir
Hindū-beçedür düşdi yatur gül arasında *(G. 323/3). [dir, -r]*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/9). [diye, -y, -e]*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe *(G. 326/7). [dir, -r]*

Zülf-i müşkīnüñ hevāsı ile Cemüñ ḫāk olduġın
İşidenler diye cāndan ṭayyebe'llāhü ṣerāh *(G. 327/14). [diye, -y, -e]*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/10). [diyesin, -y, -e, -sin]*

Gözüñ cānuma ḳaṣd eyledügince
Lebüñ raḥm eylemeyüp dir kim ala *(G. 332/8). [dir, -r]*

Gözüm yaşını zülfüñde gören dir
Ne ḫōş düşmiş bu sünbül üzre jāle *(G. 332/11). [dir, -r]*

Gören didi senüñ-çün iy ḳamer-ruḫ
Perīdür görinür şekl-i beşerde *(G. 336/3). [didi, -di]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Başīret yoġ imiş bu bī-başerde *(G. 343/7). [didi, -di]*

Didüm bu ḫāller laʿlüñde n'eyler
Didi kim noḳṭalar yoḳ mı şekerde *(G. 343/12). [didi, -di]*

Didüm bu ḫāller laʿlüñde n'eyler
Didi kim noḳṭalar yoḳ mı şekerde *(G. 343/11). [didüm, -dü, -m]*

Muṭavvel zülfüñüñ şerh-i bedīʿin
Dehānuñ dir beyān-ı muḫtaṣerde *(G. 343/16). [dir, -r]*

Lāf eyleyicek ḫaṭṭ-ı perīşānı geçermiş
Sūsen işidüp didi ki ḳo lāġı benefşe *(G. 344/16). [didi, -di]*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/9). [didi, -di]*

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ
Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne *(G. 345/3). [dimiş, -miş]*

Dir gören bu zülf-i müşkīni ruḫ-ı dil-dārda
Ḫōş dükān-ı müşk açılmış kūşe-i gül-zārda *(G. 346/1). [dir, -r]*

ʿArż-ı dīdār eyleyüp dil-ber didi baḳ ḫālüme
Aġladum didüm ḳo anı bir naẓer ḳıl ḥālüme *(G. 347/1). [didi, -di]*

Ġam Cemi pā-māl idüpdür zülfüñe didüm didi
Maḫlaş isterseñ eger gel sāye-i iḳbālüme *(G. 347/9). [didi, -di]*

ʿArż-ı dīdār eyleyüp dil-ber didi baḳ ḫālüme
Aġladum didüm ḳo anı bir naẓer ḳıl ḥālüme *(G. 347/2). [didüm, -dü, -m]*

Ġam Cemi pā-māl idüpdür zülfüñe didüm didi
Maḫlaş isterseñ eger gel sāye-i iḳbālüme *(G. 347/9). [didüm, -dü, -m]*

Serv ḳaddüñde turunc-ı ġabġabuñ sībin gören
Dir nihāl-i şīve vü nāz üzre bitmiş tāze bih *(G. 348/4). [dir, -r]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/11). [didi, -di]*

Zülfüñe kāfir didüm döndügi içün dīnden
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ gibi öñinde Ḳurʾān olmasa *(G. 350/3). [didüm, -dü, -m]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/11). [didüm, -dü, -m]*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/16). [didi, -di]*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/15). [didüm, -dü, -m]*

Gel Cemüñ adını yād eyle didüm
Didi kim şıġmaz bu güftār aġzuma *(G. 353/10). [didi, -di]*

Gel Cemüñ adını yād eyle didüm
Didi kim şıġmaz bu güftār aġzuma *(G. 353/9). [didüm, -dü, -m]*

Añduḳça ruḫ u zülfini dir devr-i ḳamerde
İy Cem heves-i ʿömr-i derāz itme iñende *(G. 354/9). [dir, -r]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armaġān ile *(G. 355/5). [didi, -di]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armaġān ile *(G. 355/5). [didüm, -dü, -m]*

Didüm ki miyānuñı kenāruma getürsem
Güldi didi ḥaddüñden iñen aşma miyāne *(G. 357/8). [didi, -di]*

Didüm ki miyānuñı kenāruma getürsem
Güldi didi ḥaddüñden iñen aşma miyāne *(G. 357/7). [didüm, -dü, -m]*

Çın seḥer zülfüñ yüzüñde ṭaġıdup şebdür diseñ
Yaşlarum seyyāresi uşda Meh ü Pervīn diye *(G. 358/3). [diseñ, -se, -ñ]*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/1). [diye, -y, -e]*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/2). [diye, -y, -e]*

Çın seḥer zülfüñ yüzüñde ṭaġıdup şebdür diseñ
Yaşlarum seyyāresi uşda Meh ü Pervīn diye *(G. 358/4). [diye, -y, -e]*

Ḥüsnüñi zeyn eylese meşşāṭa mir'āt-ı ḳamer
Ṣunʿ-ı Bārīye ne ḥācet zaḥmet-i tezyīn diye *(G. 358/6). [diye, -y, -e]*

Nāfenüñ baġrı çü zülfüñ ḥasretinden ḳan olur
Yañılur zülfüñe her kim nāfe-i müşkīn diye *(G. 358/8). [diye, -y, -e]*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/10). [diye, -y, -e]*

Çün duʿādur ʿāşıḳa düşnām-ı laʿli dil-berüñ
Ẕikri ḫayr olsun anuñ kim işidüp āmīn diye *(G. 358/12). [diye, -y, -e]*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/2). [diyüp, -y, -üp]*

Ger el uzada zülf-i perīşānuña şāne
Di şāneye düşmez bu senüñ şānuña şāne *(G. 359/2). [di]*

Didüm kim cāna geçdi tīr-i ġamzeñ
Didi gel geç geçen geçdi geçende *(G. 360/14). [didi, -di]*

Didüm kim cāna geçdi tīr-i ġamzeñ
Didi gel geç geçen geçdi geçende *(G. 360/13). [didüm, -dü, -m]*

Būsesine cān virüp aldum peşīmān oldı dōst
Didi ḳavlümden dönerdüm ben bu bāzār olmasa *(G. 362/10). [didi, -di]*

Çıkduġı içün dīnden kāfir dimezdüm ḫaṭṭuña
ʿAnberīn zülfüñ kemendi aña zünnār olmasa *(G. 362/5). [dimezdüm, -mez, -dü, -m]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/6). [didi, -di]*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḫācīdür güldi didi
Gerçi ḫācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/15). [didi, -di]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/5). [didüm, -dü, -m]*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḫācīdür güldi didi
Gerçi ḫācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/15). [didüm, -dü, -m]*

Aġladuḳça ḳaşumı rengīn ider ḫūnīn yaşum
Dir gören ḳavs-i ḳuzaḥ ḳurıldı bārān üstine *(G. 363/8). [dir, -r]*

Kemer ḳıl ḳolumı didüm belüñe
Didi kim baġlaya ḳılı kemerle *(G. 364/10). [didi, -di]*

Kemer ḳıl ḳolumı didüm belüñe
Didi kim baġlaya ḳılı kemerle *(G. 364/9). [didüm, -dü, -m]*

Dil mürġı beñlerüñi yüzüñde görüp didi
Varurdum anda ḫavf iderem kim duzaġ ola *(G. 367/7). [didi, -di]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/11). [diyenler, -y, -en, -ler]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/12). [diyenler, -y, -en, -ler]*

Ceme bu deñlü devlet bes-durur kim
Diyesin bir ḳulum var rāygānī *(G. 373/14). [diyesin, -y, -e, -sin]*

Ṣūfī-i zerrāḳ dir kim baña zinhār içme mey
Kim ṭutar ʿālemde şeyṭān olanuñ tedbīrini *(G. 375/5). [dir, -r]*

Ṣun baña cām-ı laʿlüñi dime ki cürmi var anuñ
Boynuma ṣal günāhını ben çekeyin ġarāmeti *(G. 378/5). [dime, -me]*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/2). [didi, -di]*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/1). [didüm, -dü, -m]*

Öperken laʿlini nā-geh ışırdum ṭudaġın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına ṣuṣadı *(G. 381/3). [didi, -di]*

Ḫasret-i ḫaṭṭuñ ile ger öle Cem
Saña ḫālin diye biten giyehi *(G. 382/10). [diye, -y, -e]*

Didüm cān virürem būs ü kināre
Didi ġam çekme gel yoḳ yire bārī *(G. 383/6). [didi, -di]*

Didüm cān virürem būs ü kināre
Didi ġam çekme gel yoḳ yire bārī *(G. 383/5). [didüm, -dü, -m]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/5). [didi, -di]*

Cān ṣatarken yār irüp dellāl-i ʿışḳa didi kim
Çün ḫarīdāruñ irişdi germ ḳıl bāzāruñı *(G. 397/7). [didi, -di]*

Dün ġarībüñdür dinür iy māh līkin görmedüm
Ben ġarīb-i bī-nevāda zülf-i ʿanber-bāruñı *(G. 397/5). [dinür, -n, -ür]*

Müntehādur dir idi bu serv Ṭūbādan eger
Sidreden Cibrīl görse ḳadd-i ḫōş-reftāruñı *(G. 397/3). [dir, -r]*

Em'dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/8). [didi, -di]*

Em'dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/7). [didüm, -dü, -m]*

Gül-şen-i ḥüsninde çün ḫurmā-yı laʿlīndür lebi
Yaraşur ger sīb-i sīmīndür dir isem ġabġebi *(G. 400/2). [dir, -r]*

Ṭulūʿ ideli gözümde ḫayāl-i ruḫ-sāruñ
Gören didi ki ṣuya düşdi āftāb ola mı *(G. 401/4). [didi, -di]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/4). [didi, -di]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/3). [didüm, -dü, -m]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/2). [dir, -r]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/6). [didi, -di]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/5). [didüm, -dü, -m]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/14). [dir, -r]*

Kaʿbe yüzüñe Mescid-i Aḳṣā disem n'ola
Oldı nişān yüzüñdeki zülfüñ ḳumāmesi *(G. 409/7). [disem, -se, -m]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaṣdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/10). [dir, -r]*

Gel beni silsile-i zülfüñe bend eyle didüm
Didi iy Cem ḳomamışsın daḫı dīvāneluġı *(G. 411/18). [didi, -di]*

Gel beni silsile-i zülfüñe bend eyle didüm
Didi iy Cem ḳomamışsın daḫı dīvāneluġı *(G. 411/17). [didüm, -dü, -m]*

Didüm bahānesüz öldürme Cem ḳuluñ ṣanemā
Didi ki şarṭ-ı maḥabbet bahāne yitmez mi *(G. 419/18). [didi, -di]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/10). [didi, -di]*

Didüm bahānesüz öldürme Cem ḳuluñ ṣanemā
Didi ki şarṭ-ı maḥabbet bahāne yitmez mi *(G. 419/17). [didüm, -dü, -m]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/9). [didüm, -dü, -m]*

Dilüme ḳıl ṭolaşur baḫtum ucından diyemez
Gönlümüñ zülf-i siyeh-kāruña meftūnluġını *(G. 421/3). [diyemez, -y, -e, -mez]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/1). [didi, -di]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/2). [didi, -di]*

Çün unutduñ beni āyā ʿahd ü yemīnüñ […]
Ḳomaya sende benüm ḥaḳḳumı Allāh didi *(G. 423/4). [didi, -di]*

Ṣalup sevdāya beni eyledi dīvāne ġamuñ
N'ideyüm n'eyleyeyüm āh didi vāh didi *(G. 423/6). [didi, -di]*

Ṣalup sevdāya beni eyledi dīvāne ġamuñ
N'ideyüm n'eyleyeyüm āh didi vāh didi *(G. 423/6). [didi, -di]*

Ger ölürsem yazılur seng-i mezārumda benüm
Beni ḫāk eyledi ʿışḳuñ n'ideyin āh didi *(G. 423/8). [didi, -di]*

Didi her kim ki ḫaṭā toḫmın eker sencileyin
Olısar ḫirmeninüñ ḥāṣılı ḥirmān-ı kerem *(K. 1/75). [didi, -di]*

İns ü cin cümle budur diye Süleymān-ı zamān
Her ḳaçan kim ḳurıla ḳarşuña dīvān-ı kerem *(K. 1/35). [diye, -y, -e]*

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥikmetüñe lā dimez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidāl *(K. 3/23). [dimez, -mez]*

Cibrīl-i emīn menzil-i ʿālīden atup cān
Yüz sürdi ayaġına didi kim budur evlā *(K. 5/180). [didi, -di]*

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne ʿaceb kim
Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẓmā *(K. 5/107). [dir, -r]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/109). [direm, -r, -em]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/110). [direm, -r, -em]*

Her kime meded disem urur başuma sengi
Ben ḫaste-dile kimsene raḥm itmedi aṣlā *(K. 5/71). [disem, -se, -m]*

Bu müddet eger böyle medīd olur ise āh
Ṭaş dahı bizüm-çün diye ḥayfā vü dirīġā *(K. 5/128). [diye, -y, -e]*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/95). [didi, -di]*

Güldi didi ki görmedüm her-giz
Sen ḳadar bir sitāresi düşmiş *(Kıt. 6/3). [didi, -di]*

Didi al ümmü'l-kitābuñ evvelinden ṣānīyi
Lafẓ-ı evvelden benüm adumı eyle iḫtiyār *(Mua. 1/3). [didi, -di]*

Didüm olmadın bu fikrüñ derdi ile bī-ḳarār
Gel kerem ḳıl iy ḳamer-ruḫ aduñı ḳıl āşikār *(Mua. 1/1). [didüm, -dü, -m]*

Yoluñ üzre şol ḳadar ṣu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/1). [didi, -di]*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẓām *(Mua. 16/2). [didi, -di]*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẓām *(Mua. 16/1). [dinür, -n, -ür]*

Ḳaçan kim adını ṣorsam yüze yüz
Gülüp dir evveli bir āḫiri yüz *(Mua. 17/2). [dir, -r]*

Ḳanlu yaşumı gören iy yüzi gül
Dir perīşān-ḥāl olan bu ṣu degül *(Mua. 40/2). [dir, -r]*

Ne vaktin kim ḥabīb adın ṣoram ben
Gülüp nāz ile dir ol yüzi gül-şen *(Mua. 41/2). [dir, -r]*

Didi dün baña yār kim iy Cem
Seni ġamzemle ḳıluram bismil *(Mua. 50/1). [didi, -di]*

Didi maḳṣūrdur anuñ olıcaḳ vaḳt-i duʿā
Āḫir-i fātiḥadan olmaya bir laḥẓa cüdā *(Mua. 57/3). [didi, -di]*

Didüm iy māh-ruḫ [u] zühre-cebīn māh-liḳā
Kerem it nām-ı şerīfüñi ʿıyān eyle baña *(Mua. 57/1). [didüm, -dü, -m]*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/2). [dimedüñ, -me, -dü, -ñ]*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/4). [dimez, -mez]*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/2). [didüm, -dü, -m]*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/1). [dir, -r]*

Yüz tecāhülden ṭutup güldi didi
Fārsī söyle ki Türkī bilmezem *(Mua. 75/3). [didi, -di]*

Didüm iy şīrīn-zebān ü piste-fem
Bādeler içem lebüñden dem-be-dem *(Mua. 75/1). [didüm, -dü, -m]*

Eyledi bī-dil beni ṭās-i nigūn-ı felek
Ārede bu maʿnīyi yāre ne ḥācet dimek *(Mua. 82/2). [dimek, -mek]*

Güldi didi ki lām-ı miyānını ismümüñ
Cīminden evvel oḳur iseñ dāll olur hemīn *(Mua. 107/3). [didi, -di]*

Dün aġlayu öñinde türāba sürüp cebīn
Didüm ne dirler ismüñe iy yār-i nāzenīn *(Mua. 107/2). [didüm, -dü, -m]*

İsmümüñ lām-ı miyānına dir idüm oldı dāl
İy perī ger ḥāṣıl olmasa bu maʿnīden cidāl *(Mua. 108/1). [dir, -r]*

Diyelden zülfüñe müşk iy perī-şān
Sözüm bigi perīşānum perīşān *(Mua. 119/1). [diyelden, -y, -el, -den]*

Zülf ṭut diyü resen ṣunduḳça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/3). [dir, -r]*

Gülüp didi muʿammādan ṭuyursañ
Keşīde ḥiss yaz kim ola maḥsūs *(Mua. 128/3). [didi, -di]*

Didüm iy zülfi cān bāġında ṭavūs
Çü ismüñ ṭālibiyem ḳılma meʾyūs *(Mua. 128/1). [didüm, -dü, -m]*

Didüm ki ḥālüñi ʿarż it ya şerḥ ḳıl bālā
Didi ki ḳāmetümi ʿarż idersem aḥsen ola *(Mua. 133/2). [didi, -di]*

Didüm ki ḥālüñi ʿarż it ya şerḥ ḳıl bālā
Didi ki ḳāmetümi ʿarż idersem aḥsen ola *(Mua. 133/1). [didüm, -dü, -m]*

Ceme ger ḫāk-i reh dir ise dil-ber
Eyü taṣġīrdür taʿẓīme beñzer *(Mua. 135/1). [dir, -r]*

Didi kim eşkāl-i reml esmāsınuñ
Ḳanḳısı isme münāsibse çıḳar *(Mua. 136/1). [didi, -di]*

Ḫorşīd-i ḥüsn içinde görindi çü müşterī
Dir feṭḥ-i sīne tā bula sen nām-ı dil-beri *(Mua. 142/2). [dir, -r]*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy ṣanem
Di baña ism-i şerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/2). [di]*

Didi kim her kim küsūf aṣlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/3). [didi, -di]*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy ṣanem
Di baña ism-i şerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/1). [didüm, -dü, -m]*

Güldi didi evvelinden ġayrı men
Altun ile yazıcaḳ zerrīn olur *(Mua. 186/3). [didi, -di]*

Didüm iy meh ḥüsnüñi ʿālem bilür
Aduñı dahi ʿıyān itseñ ne olur *(Mua. 186/1). [didüm, -dü, -m]*

Kūşe-i ḳaşuña kemān diyeyin
Döndi didi kemān imiş bildüñ *(Mua. 224/2). [didi, -di]*

Kūşe-i ḳaşuña kemān diyeyin
Döndi didi kemān imiş bildüñ *(Mua. 224/1). [diyeyin, -y, -e, -y, -in]*

Didüm aduñ nedür tebessüm idüb
Didi bir noḳṭa ile ẓāhir olur *(Mua. 242/2). [didi, -di]*

Didüm aduñ nedür tebessüm idüb
Didi bir noḳṭa ile ẓāhir olur *(Mua. 242/1). [didüm, -dü, -m]*

Bir ṭıfl-i ʿĪsī-dem bugün remz itdi bir söz üstine
Zülfüñ götür yüzden didüm barmak ḳodı göz üstine *(Mua. 246/2). [didüm, -dü, -m]*

Didüm çeşmüm diler kim göre ḳaddüñ
Tebessüm ḳıldı didi gözüm üzre *(Mua. 249/2). [didi, -di]*

Didüm çeşmüm diler kim göre ḳaddüñ
Tebessüm ḳıldı didi gözüm üzre *(Mua. 249/1). [didüm, -dü, -m]*

Baş ḳoyup bülbül gülüñ ayaġına dir iy ṣanem
Ḫār-ı cevrüñsüz görinür gözüme dünyā ʿadem *(Mua. 257/1). [dir, -r]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/2). [didi, -di]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/1). [didüm, -dü, -m]*

Çün selāmum aldı didi adumuñ
Fāsı fā vü ʿayn[ı] żād u lām[ı] lām *(Mua. 275/3). [didi, -di]*

Dün virüp bir māh-ı ṣarfīye selām
Didüm iy meh-rū ne dinür saña nām *(Mua. 275/2). [didüm, -dü, -m]*

Dün virüp bir māh-ı ṣarfīye selām
Didüm iy meh-rū ne dinür saña nām *(Mua. 275/2). [dinür, -n, -ür]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/2). [didi, -di]*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḥā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/2). [didi, -di]*

Luṭf ile ḳılub tebessüm didi kim
Adumuñ terḫīmidür ḳalb-i ṣanem *(Mua. 309/3). [didi, -di]*

Bir meh-i naḥvīye didüm luṭf ile
Aduñı eyle muʿayyen ḳıl kerem *(Mua. 309/1). [didüm, -dü, -m]*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/2). [didi, -di]*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/1). [didüm, -dü, -m]*

Ruḫum rengini ʿarż itdüm muḳābil ṭurmayub didi
Bilürsin rū-be-rū olmaz ruḫ ile şāh-ı bī-ḥāyil *(Müf. 17/1). [didi, -di]*

Didüm ṣanemā geçdüñ ḳo ʿişvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/2). [didi, -di]*

Didüm ṣanemā geçdüñ ḳo ʿişvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/1). [didüm, -dü, -m]*

Bil ki göñlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/1). [didi, -di]*

Bil ki göñlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/2). [didügüñ, -dük, -üñ]*

Bil ki göñlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/1). [didüm, -dü, -m]*

Bil ki göñlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/2). [dimeyem, -me, -y, -em]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/3). [didüm, -dü, -m]*

Dir cān ü göñül işbu sözi gözlemeyüp nām
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/19). [dir, -r]*

Ḫāra ki bu sözi diye gül-şende belābil
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/11). [diye, -y, -e]*

Ol ẕevḳ ile āvāz idüben dil diye her gün
Tā din diridir tenni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/23). [diye, -y, -e]*

İçüp diyeyin ben daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/3). [diyeyin, -y, -e, -y, -in]*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb sāḡer *(Terc. 1/10). [dir, -r]*

Meʾvā-yı raḥm ü melceʾ-i raḥmet didükleri
İki cihānda oldı cenābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/139). [didükleri, -dük, -ler, -i]*

Ümmī dir idi kendüye Raḥmān muʿallemi
Gel gör ki neydi ṭabʿ-ı selīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/167). [dir, -r]*

Ḫayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/82). [disem, -se, -m]*

Sünbül-i cennet oldı çün zülfüñ
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ne ḫaṭā *(G. 5/12). [dimek, -mek]*

Şāne urduḳça zülfine cān dir
Aṣlaḥa'llāhü şānehü ebedā *(G. 5/3). [dir, -r]*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/9). [diye, -y, -e]*

Bī-günehdür dime çek tīr-i cefā öldürigör
Sevmeden ġayrı seni varsa günāhum şanemā *(G. 9/11). [dime, -me]*

Bī-sebeb niçün idersin ḳan didüm
Didi ḥükm-i şāhda olmaz sebeb *(G. 13/11). [didüm, -dü, -m]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/13). [didüñ, -dü, -ñ]*

Dün dimişsin ki ḫāk-i rāhumdur
Devlet ise yiter baña bu ḳader *(G. 88/9). [dimişsin, -miş, -sin]*

Dīvāneyem diyenleri cān isteyüp deñe
Gör kim iṭāʿat emre ne dīvāneden gelür *(G. 108/9). [diyenleri, -y, -en, -ler, -i]*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/4). [dirdi, -r, -di]*

Raḳīb çünki sen āhūyı baña ṣayd itmez
Kimesne dimesün ol kelbe kim muʿallemdür *(G. 135/6). [dimesün, -me, -sün]*

Göñül niçün çeker kūyuñda ġamlar
Behişt içinde dirler kim ġem olmaz *(G. 141/14). [dirler, -r, -ler]*

Bilenler ʿilm-i nārencāt[ı] ṣayd-ı ḫūb içün dirler
Ki ḥırz-i sīm ü zerden yig mücerreb bir duʿā olmaz *(G. 154/11). [dirler, -r, -ler]*

Dime kimse öpemez uyur iken ṭudaġumı
Öper ardınca begüm olmasun insān uyumaz *(G. 159/5). [dime, -me]*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/5). [dise, -se]*

Cem lebüñden būse ister yoḳ dime
Çünki az nesne temennā eylemiş *(G. 172/13). [dime, -me]*

Derdini niʿmet bilür yārüñ göñül
Ki işidüpdür böyle dimişler selef *(G. 197/8). [dimişler, -miş, -ler]*

İy cān ṭabībi n'ola ki bīmāruñam senüñ
Şehd ü şifā lebüñ dise tīmāruñam senüñ *(G. 227/2). [dise, -se]*

Gözüñ dirler ki ʿuşşāḳ öldürürmiş
Ne ġam olmaz baña taḥṣīl ḥāṣıl *(G. 230/3). [dirler, -r, -ler]*

Uymadı n'idem zülfine ulaşma didükçe
Müşkil yire ṭolaşdı göñül yine ne müşkil *(G. 242/5). [didükçe, -dükçe, -]*

Cān virem ʿışḳuñ hevāsında hevesden geçmeyem
Öldügüm vaḳtinde dirlerse hevādan vāz gel *(G. 243/6). [dirlerse, -r, -ler, -se]*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i gūyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/9). [dime, -me]*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oġlansın begüm *(G. 252/15). [dime, -me]*

Zülfüñüñ bendine düşdüm ḳurtulam mı diyüben
Niçe kim ṣordum lebüñden olmadı ḥal müşkilüm *(G. 254/5). [diyüben, -y, -üben]*

Devā-yı tāze kühen dāġa çāredür dirler
Ki zaḫm-i tīrüñ urur dāġ-ı sīneme merhem *(G. 261/7). [dirler, -r, -ler]*

Bī-gümān ger bī-kemān biñ ḳalbi ṣır dirsem n'ola
Hindū-yı zülf-i zirih-pūşı ki girmiş cevşene *(G. 361/11). [dirsem, -r, -se, -m]*

ʿIşḳuñ ile şol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere ṣıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/4). [dise, -se]*

Zāhidā bī-dīn dime ʿuṣṣāḳa zīrā anlara
Küfr-i zülf-i yār her dem görinür īmān gibi *(G. 379/5). [dime, -me]*

Leblerüñ bir kez dise iy ʿāṣıḳ-ı bī-çāre gel
Cān-ı ṣīrīnden çıḳarur ʿāṣıḳ-ı bī-çāreyi *(G. 420/5). [dise, -se]*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/74). [dirlerse, -r, -ler, -se]*

Bu ezhāruñ birin ḳıl dilde iḫfā
Ki sen dimedin ola āṣikārā *(Mes. 1/8). [dimedin, -medin]*

Dün aġlayu öñinde türāba sürüp cebīn
Didüm ne dirler ismüñe iy yār-i nāzenīn *(Mua. 107/2). [dirler, -r, -ler]*

Ravża-i cennet ki dirler ḥüsnüñüñ ābādıdur
Naḥl-i devlet kim añılur şāne-i şimşādıdur *(Mua. 229/1). [dirler, -r, -ler]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/1). [[didüm], -dü, -m]*

Gözüñüñ kūşesine hā diyince
Niçe ʿāṣıḳları meftūn idersin *(Mua. 327/1). [diyince, -y, -ince]*

Ol lāle-ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı gül-būyına iy Cem
Kāfir dime kim yeñile īmāna gelübdür *(Müf. 20/2). [dime, -me]*

Bu ḳavli diyelüm yine ḫōş gözlemeyüp neng
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/15). [diyelüm, -y, -elüm]*

Ḳanda bir ehl-i ṣafā var ise virürsin belā
Ol cihetdendür saña dirler melāl-efzūn felek *(Terk. 2/52). [dirler, -r, -ler]*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳışşa ġuşşa ḥişşesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/103). [diyem, -y, -em]*

dībā: *Bir nevi ipek kumaş.*

Cümlesi zerrīn kemer altunlu dībā geydügi
Şuḳḳa altun başlarında ḳolları ʿuryāndur *(K. 8/39). [dībā]*

dībā-ber: *Kumaş alan.*

Dil-berā dībā-ber imiş kāz-ı ġam
Ki aṭlas-ı cismüñi ṭoġrar dem-be-dem *(Mua. 64/1). [dībā-ber]*

dībā-miṣāl ḳıl-: *İpek kumaş gibi yapmak, ipek kumaş hâline getirmek.*

Dībā-miṣāl ḳıldı muġaylān dikenleri
Ṭāliblerine şevḳ[i] ḥarīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/191). [dībā-miṣāl ḳıldı, -dı]*

dībā-yı ḳahr: *Kahır kumaşı.*

Kūteh biçildi egnüme bu cāme-i ṣafā
Dībā-yı ḳahrı eyledi baña ḳabā felek *(Terk. 3/8). [dībā-yı ḳahrı, -ı]*

dībā-yı muṭallā: *Altın yaldızlı kumaş.*

Bir kuḥlī bisāṭ urdı zemīn üzre zamān kim
Eṭrāfı müzerkeş içi dībā-yı muṭallā *(K. 5/6). [dībā-yı muṭallā]*

dībā-yı sebz: *Yeşil kumaş.*

Nesrīn ü yāsemen semen açıldı her yaña
Dībā-yı sebz döşedi eṭrāfa cūy-bār *(G. 60/8). [dībā-yı sebz]*

dīdār: *Yüz, çehre; sevgilinin yüzü.*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(G. 234/1). [dīdār]*

dīdār aç-: *Yüz göstermek II. görünür olmak, belirmek, ortaya çıkmak, zuhur etmek.*

Nūr ile gün bigi ḳıla leyl-i ḍalāleti
Dīdār açarsa luṭfı nehārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/142). [dīdār açarsa, -ar, -sa]*

dīdārda ḳal-: *Sevgilinin yüzüne bakakalmak, gözünü sevgilinin yüzünden alamamak.*

Cem yüzüñden ġayrıya baḳmaduġı budur sebeb
ʿĀşıḳ-ı dīdār olan ḳalur hemān dīdārda *(G. 346/14). [dīdārda ḳalur, -ur]*

dīde: *Görme organı, göz, çeşm.*

Şol ḳadar eşk sipāhın yaşadum dīdede kim
Cūş iderse ṭuta dünyāyı sipāhum şanemā *(G. 9/5). [dīdede, -de]*

Başından aḳçe yaġdı dīdemüñ cūy-i maḥabbetde
Görüp ol ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki çeşmüm didi kim yaġmā *(G. 10/13). [dīdemüñ, -m, -üñ]*

Eşküm sitāresi şu ḳadar aḳdı dīdeden
Ki adum bu ʿālem içre şehā bī-sitāredür *(G. 94/3). [dīdeden, -den]*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile şuvarur ol anı andan gider *(G. 122/3). [dīdeden, -den]*

Her nice ʿazm eyledüm farḳ eyleyem mū ez-miyān
Dīdemüñ eṭrāfını nāzüklüginden şu ṭutar *(G. 139/8). [dīdemüñ, -m, -üñ]*

Kirpügüm üzre ḫayālüñ uyumaz dīdede hīç
Ḫārı bālīn idinen degmede āsān uyumaz *(G. 159/13). [dīdede, -de]*

Gül yüzüñden ġayrı yüze dīde ḳılmaz iltifāt
Bu meṣeldür gün var iken kimsene yaḳmaz çerāġ *(G. 191/5). [dīde]*

Gül yañaġuñ yādına bu ḳan olası dīdeden
Ḳanlu yaşumla zemīni lāle-zār itsem gerek *(G. 218/11). [dīdeden, -den]*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/3). [dīdeden, -den]*

ʿĀrıżuñ ḥasretinden aḳıdalum
Dīdeden Nīl ile Eres n'idelüm *(G. 251/6). [dīdeden, -den]*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rūyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/5). [dīdeden, -den]*

Sen perī-tesḫīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/9). [dīdeden, -den]*

Ḥāṣılı laʿl ü ruḫuñ derdinüñ iy ġonce-dehen
Dilde dem dīdede nem daḫı nem ola diyesin *(G. 297/4). [dīdede, -de]*

İy genc-i ḫayāl-i lebüñe dīde ḫizāne
V'iy tīr-i ḫadeng-i ġamuña sīne nişāne *(G. 357/1). [dīde]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/5). [dīdemde, -m, -de]*

Eglenmedi dīdemde n'idem zülfi ḫayāli
Yār idemedüm kendüme ʿömr-i güẕerānı *(G. 413/11). [dīdemde, -m, -de]*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dideden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āṣikār *(K. 2/51). [dideden, -den]*

dīde-i aḫter-şinās: *Müneccim göz.*

Āftāb altında gördüm iki aḫter münḥasif
Baḳıp usṭurlāb-ı dilden dīde-i aḫter-şinās *(Mua. 310/2). [dīde-i aḫter-şinās]*

dīde-i cem: *Cem Sultan'ın gözü.*

Bārān yirine dīde-i Cem dökse ḳan n'ola
Ṭutdı güneş cemālini çün ebr-vār ḫaṭ *(G. 183/13). [dīde-i cem]*

Çü görmez ḫāk-i pāyüñ dīde-i Cem
Yiridür gözlerine girse ṭopraḳ *(G. 205/15). [dīde-i cem]*

dīde-i gerdūn: *Feleğin gözü.*

Gün-be-gündin devletüñ bulsun ferīd
Ẕātuñ miṣlüñ dīde-i gerdūn ne-dīd *(Kıt. 7/2). [dīde-i gerdūn]*

dīde-i giryān: *Ağlayan göz, yaşlı göz.*

Ġuṣṣa-i zülfüñ ile ṣubḥa dek ay yüzüñ añup
Gice seyyāre ṣayar dīde-i giryān uyumaz *(G. 159/10). [dīde-i giryān]*

Naḳş-ı ḫaṭṭuñla miyānuñ dīde-i giryānda
Ṣan devāt olmış ṭolu ibrīşim ü müşkīn midād *(G. 46/3). [dīde-i giryānda, -da]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Şol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/5). [dīde-i giryāndan, -dan]*

dīde-i ḫūnīn: *Kanlı göz II âşığın gözleri.*

Gül ruḫlaruñuñ yādına bu dīde-i ḫūnīn
Ḳanlu yaşını aġlasa Ceyḥūn ider iy dōst *(G. 20/7). [dīde-i ḫūnīn]*

dīde-i maʿşūḳ-bāz: *Sevgililerle oynayan gözler.*

Hey ne ʿāşıḳsın sen iy Cem kim ḳamu ḫūbān-ı şehr
Ḳurtulımaz dīde-i maʿşūḳ-bāzuñdan senüñ *(G. 216/14). [dīde-i maʿşūḳ-bāzuñdan, -uñ, -dan]*

dīde-i nem-nāk: *Nemli, ıslak göz.*

Ḫaṭṭ-ı Yāḳūtını maḥv ola dimez mi ʿacabā
Ki ḫayāl-i ḫaṭı bu dīde-i nem-nāke düşer *(G. 89/10). [dīde-i nem-nāke, -e]*

dīde-i pür-ḫūn: *Kanla dolu göz.*

İy ṣanem benden ḳaçurma ḫāk-i pāyüñ cevherin
Tūtiyā alsam gerek bu dīde-i pür-ḫūn içün *(G. 308/10). [dīde-i pür-ḫūn]*

dīde-i ʿuşşāḳ: *Âşıkların gözü.*

Ebr bigi ḳarşusından sen mehüñ gitmez raḳīb
Anuñ içün dīde-i ʿuşşāḳa pinhānsın begüm *(G. 252/6). [dīde-i ʿuşşāḳa, -a]*

dih: *Vermek, sunmak.*

Gönlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/6). [dih]*

dihḳān-ı kerem: *Cömert çiftçi.*

Mezraʿ-ı baḫtumı dün biçer iken dās-i emel
Uġrayu geldi benüm üstüme dihḳān-ı kerem *(K. 1/74). [dihḳān-ı kerem]*

dik-: *(Elbise) dikmek.*

Rişte-i cān-ı Cemi bükdi maḥabbet eli kim
Nāzdan tā dike ol ḳadd-i ḫırāmāna ḳabā *(G. 7/14). [dike, -e]*

diken: *Diken.*

Diline ḫārḫār-ı ʿışḳdan şāḫuñ diken batmış
Yedinden ḳan çıḳupdur ṣanmañ açıldı gül-i ḥamrā *(G. 10/11). [diken]*

Meger gül ḥüsnüñüñ dīvānesidür
Ki yırtar cāmesin her bir dikende *(G. 360/10). [dikende, -de]*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḫākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn ü cemāl *(K. 3/31). [dikenden, -den]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı baġrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/14). [dikeni, -i]*

Dībā-miṣāl ḳıldı muġaylān dikenleri
Ṭāliblerine ṣevḳ[i] ḥarīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/191). [dikenleri, -ler, -i]*

diken: *Diken II sevgilinin cefası.*

Bir sencileyin bülbülini ġam dikeninde
Zār ile nizār idici gül-zār kimüñ var *(G. 103/9). [dikeninde, -i, -n, -de]*

diḳḳat: *İncelik, ufaklık; bir nesneyi inceden inceye düşünmek, ihtimam ve tecessüs göstermek (Şentürk, 192).*

Ḥüsnüñ kitābı şerḥi ile ḫaṭṭuñ ḥavāşīsi
Diḳḳat yiri-durur ki olur ṣubḥ u şām baḥs *(G. 32/6). [diḳḳat]*

Dil uzatmaġa lebüñden dehenüñ diḳḳatine
Ġonce aġzını gül-āb ile seḥer pāk eyler *(G. 117/3). [diḳḳatine, -i, -n, -e]*

Zülfini ṭutup dehānı remzini ṣordum didi
Ḳılca diḳḳat ṣıġmaz anda ḳılma kīl ü ḳāller *(G. 119/14). [diḳḳat]*

Rāz-ı dehānuñuñ dil ü cāndan rümūzını
Diḳḳatle bilmedüm anı sırr-ı nihān imiş *(G. 166/12). [diḳḳatle, -le]*

Belüñe diḳḳat ile baḳduḳça
Görinür çeşmüme hemān kemerüñ *(G. 209/7). [diḳḳat]*

diḳḳat it-: *Dikkat etmek, bir şeyin üzerinde itina ile durmak, özen göstermek.*

Yüzüñ ayını gözüm āyinelerden güniler
Nice ḫōş diḳḳat ider ayı nelerden güniler *(G. 121/2). [diḳḳat ider, -er]*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/12). [diḳḳat idicek, -icek]*

dil: *Gönül.*

Gül yüzüñ ḥasretinden iy meh-rū
Dilde var lāle bigi dāġ-ı cefā *(G. 2/10). [dilde, -de]*

Mülk-i ʿālem benüm olursa ṭapuñsuz n'iderem
Kaʿbe yüzüñ ḥaḳı_içün dil bulımaz anda ṣafā *(G. 4/8). [dil]*

Dil güvāh idi ġamuñda baña illā n'idelüm
Şimdi ḥāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/9). [dil]*

Diline ḫārḫār-ı ʿışḳdan ṣāḫuñ diken batmış
Yedinden ḳan çıḳupdur ṣanmañ açıldı gül-i ḥamrā *(G. 10/11). [diline, -i, -n, -e]*

Ṣaçı bendine dil oldı giriftār
Görinelden göze ol rūy-i zībā *(G. 11/5). [dil]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde yoḳ ʿaẕāb *(G. 14/5). [dil]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Bileli cennet içinde olmaz ʿaẕāb *(G. 15/5). [dil]*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur vīrāne dil
Derd ü miḥnetle iñen ḳılma ḫarāb *(G. 15/11). [dil]*

Ṣol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi fırāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/13). [dilden, -den]*

Ṣol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi fırāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/13). [dili, -i]*

Ḳılur dil derd-i dil-berden şikāyet
Velī ḳılmaz aña her-giz ʿināyet *(G. 24/1). [dil]*

N’ola zülfüñ görüp dil olsa mecnūn
Ki ʿışḳuñ aña ḳılmışdur sirāyet *(G. 24/15). [dil]*

Dil ʿışḳuña mübtelādur iy dōst
Raḥm eyle ki bī-nevādur iy dōst *(G. 26/1). [dil]*

Ḥaḳ ʿışḳuñı eylemedin īcād
Dil ʿışḳuña āşınādur iy dōst *(G. 26/16). [dil]*

Geldükçe dile ḫayāl-i zülfüñ
Mūnis baña ejdehādur iy dōst *(G. 26/9). [dile, -e]*

Dil zenaḫ-dān çāhına düşdi ki ḳılmaġa ḫalāṣ
Rīsmān ṣaldı muʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/3). [dil]*

Öpdügi içün laʿlini virür şeker bigi ṣafā
Olıcaḳ dilde mükerrer kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/6). [dilde, -de]*

Her gice derd ü ġam ile eylerem āh ü fiġān
Olalı dilde muṣavver kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/12). [dilde, -de]*

Şu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/5). [dil]*

Dil ṣaçuñdan oldı sevdāyī-mizāc
Şerbet-i laʿlüñ buyur aña ʿilāc *(G. 34/1). [dil]*

Rāz-ı ḥüsnüñ dil niçe ṣaḳlaya kim
Şemʿi pinhān idimez çün kim zücāc *(G. 34/5). [dil]*

Dilden itme iḫtimāl-i ṣabr kim
Kim alur dīvāneden bāc ü ḫarāc *(G. 34/3). [dilden, -den]*

N’ola pervāne olsa diller kim
Ḥüsnüñ envārı çün yaḳar miṣbāḥ *(G. 35/7). [diller, -ler]*

Şındı sengīn dilüñle dil ḳadeḥi
Leblerüñden buyur behā-yı ḳadeḥ *(G. 37/5). [dil]*

Tevbesi gibi dil ṣalāḥı bozar
Sākī her geh ki ider ṣalā-yı ḳadeḥ *(G. 37/7). [dil]*

Şındı sengīn dilüñle dil ḳadeḥi
Leblerüñden buyur behā-yı ḳadeḥ *(G. 37/5). [dilüñle, -üñ, -le]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh şāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/9). [dil]*

Āvāreluġa düşdi daḫı cemʿ olımaz āh
Olalı dil ol zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/8). [dil]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın aña muḳayyed *(G. 42/9). [dil]*

Şol deñlü sürer ẕevḳ u ṣafā derdüñ ile dil
Diler ki ḳala cevr ü cefāñ ile muḫalled *(G. 42/11). [dil]*

Cem göñül mürġını kebāb itdi
ʿIşḳı dil ocaġında yaḳalı od *(G. 47/10). [dil]*

Ne ḥāṣıl kim ḳılur dil mürġı feryād
Teraḥḥum eylemez çün aña ṣayyād *(G. 48/1). [dil]*

Dil ḫānesine gel ki ciger eyledüm kebāb
Bir iki loḳma ṣun ki olur mā-ḥażar leẕīẕ *(G. 49/17). [dil]*

Dil yā ḳaşuña olmaġa ḳurbān hevesi var
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī-nefesi var *(G. 50/1). [dil]*

Dil zülfüñe varmaġa gözüñden üşenür kim
Şeb-revlük iden gice ʿasesden ḥaẕer eyler *(G. 51/9). [dil]*

Sengīn dilüñe olmadı her-giz eṣer-i āh
Āhumuñ oḳı gerçi ḥacerden güẕer eyler *(G. 51/5). [dilüñe, -üñ, -e]*

Çün tīr-i ġamzesi dile mihmān olup-durur
İy Cem ciger kebābın aña mā-ḥażar getür *(G. 57/9). [dile, -e]*

Ḥayāt-ı cāvidān bulmaḳ içün dil
Ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān baġışlar *(G. 59/3). [dil]*

Ẕikrüñ hemīşe dilde vü fikrüñ göñüldedür
Şūruñ dimāġum içre vü sūzuñ cigerdedür *(G. 64/3). [dilde, -de]*

Cān çeker derd ü cefāñı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr *(G. 65/12). [dil]*

Añduġumca laʿlüñi bu ḫaste dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum-durur *(G. 68/11). [dil]*

Ol feraḥ iy dil ki görürsin yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür *(G. 70/7). [dil]*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/2). [dil]*

Teşnelükden ölme iy dil çün yitişdüñ nūş ḳıl
Çekmedin ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(G. 72/3). [dil]*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāli pertevinden nūr-ı īmān bundadur *(G. 72/9). [dil]*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/9). [dil]*

Nice bülbül gibi dil efġān ü zārī ḳılmasun
Kim raḳīb-i zāġ her dem sen güle maḥrem-durur *(G. 78/3). [dil]*

Hey nice ḫūnī-durur şol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/6). [dil]*

Dōst miskīn dile raḥm eyledi beñzer ki yine
Uzadup zülfi ucın çāh-ı ẕeḳandan çıḳarur *(G. 82/3). [dile, -e]*

N’ola diller cāy idinse zülfüñi
Çün zücācuñ yiri şehr-i Şāmdur *(G. 87/5). [diller, -ler]*

Geçdi dilden şu tīr-i ġamze didüm
Didi ġam yime kim o daḫı geçer *(G. 88/3). [dilden, -den]*

Hevā-yı cennet-i kūyuñ dile penāh yiter
İki cihānda ḳapuñ cāna secde-gāh yiter *(G. 91/1). [dile, -e]*

Ġamzeñ oḳından şu dil kim çākdür
Derd ü ġamdan tā ebed bī-bākdür *(G. 93/1). [dil]*

Dil işigüñde zülfüñe dīvāne olalı
Ger rīsmānı görür ise āsmān ṣanur *(G. 95/5). [dil]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile ʿıyān-ı cihān iken
Miskīni gör ki ʿışḳını daḫı nihān ṣanur *(G. 95/9). [dil]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile hemīşe nedem çeker
Bilmezsin iy ṣanem anı her dem ne dem çeker *(G. 96/1). [dil]*

Bālā-yı ḳaddüñi añalı dil belādadur
Cān derd-i hecrüñ ile hemīşe sitem çeker *(G. 96/7). [dil]*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/1). [dil]*

Dil uyḫuya varmaz gelicek ḫāl-i ḫayāli
Rāḥatluġ ile ḫᵛāb ola mı cāy-ı megesdür *(G. 99/3). [dil]*

Gezme iy dil Mıṣr-ı ḥüsnin ṣām-ı zülfinden ṣaḳın
Ġāfil olma var iñen ceyş-i Ḥabeş buṣudadur *(G. 101/3). [dil]*

Dil bu mürde cisme umar cān gelür
Her ḳaçan kim ol lebi mercān gelür *(G. 102/1). [dil]*

Ġamzeñ oḳına nişān olalı dil
Her yañadan ṭurmadın peykān gelür *(G. 102/5). [dil]*

Devlet-i ḥüsnüñde şāhā bu revā mı kim gözüñ
Leşker-i ġam gönderüp dil mülkini yaġmā ḳılur *(G. 104/4). [dil]*

Yā ḳaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ oḳı meʾvā ḳılur *(G. 104/10). [dilde, -de]*

Ṣol perī-rū ṭıfl kim ḳaşı saʿādet yayıdur
Zülfinüñ zencīrinüñ sevdāyī dil rüsvāyıdur *(G. 105/2). [dil]*

Āşiyān ṭutalı başumda ḫayāl-i zülf-i dōst
Leyle-i zülfinde dil Mecnūn gibi sevdāyīdür *(G. 105/8). [dil]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/9). [dil]*

İy dil ayaġına düşmek gerçi kim düşvārdur
Cehd idüp düş var çün devlet nişānı pāyidür *(G. 105/11). [dil]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/10). [diller, -ler]*

Dile devlet nişānı yāresidür
Ki cümle derdümüñ ol çāresidür *(G. 106/1). [dile, -e]*

İreli ġamzeñ oḳından cāna tīr
Dil kemend-i zülfüne oldı esīr *(G. 107/2). [dil]*

Ġamzeñ oḳından şu deñlü ṭoldı dil
Kim bulınmaz bir daḫı tīrüñe yir *(G. 107/9). [dil]*

Yā ḫayālüñ dilde olsun yā ġamuñ
Çünki bir iḳlīme yiter şāh bir *(G. 107/7). [dilde, -de]*

Çeşmüñ ḫayāl-i zülfüñe uġrar gelür dile
ʿAyyārdur ki her gice mey-ḫāneden gelür *(G. 108/5). [dile, -e]*

Ne cām içildi ġam mey-ḫānesinde
Ki dil bir cürʿadan mest-i ezeldür *(G. 109/4). [dil]*

Dili şol deñlü ġanī ḳıldı lebüñ fikri gözüm
Müje cārūbı ile ṭaşra döker laʿl ü güher *(G. 114/3). [dili, -i]*

Her dem miyānı yādına baġlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/11). [dil]*

Dil gözinden ḫālet-i laʿlin şorar
Mest iken bir būseye iḳrār alur *(G. 118/7). [dil]*

Kākülüñ devrinde ber-dār itmege dil düzdini
İy kemān-ebrū ser-i zülfüñ aşar çengāller *(G. 119/7). [dil]*

Dil ġam-ābādında cevrüñ leşkeri ḳonalı āh
Cümlesi yaġmā diyü āvāz ider dellāller *(G. 119/11). [dil]*

Yaşumuñ āb-ı revānına naẓer ḳılma ki dil
Yüzüñi ẓāhir olan şekl-i başerden güniler *(G. 121/5). [dil]*

Dilemez giceyi dil zülfüñi gösterdügi içün
Gel ḳıyās it ki cemālüñi nelerden güniler *(G. 121/11). [dil]*

Devr-i çeşmüñde dile laʿlüñi añdurmadı cān
Bu ne dīvāne ki bādāmı şekerden güniler *(G. 121/13). [dile, -e]*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/9). [dil]*

Gel iy tīr-i müje dil ḫānesine
Naẓer revzenden atma içerü gir *(G. 124/11). [dil]*

Egerçi iy ḳalem iki dilüñ var
Ġamum şerḥ eylemege ne dilüñ var *(G. 125/2). [dilüñ, -üñ]*

Bana ḳıl cevrüñi didüm didi kim
Cefādan nice uşanmaz dilüñ var *(G. 125/4). [dilüñ, -üñ]*

Kimüñ kim sīm ü zer görseñ kefinde
Terāzū gibi ol yaña dilüñ var *(G. 125/6). [dilüñ, -üñ]*

Müdām içersin iy Cem ḫūn-ı sāġer
Leb-i yār ile beñzer kim dilüñ var *(G. 125/10). [dilüñ, -üñ]*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/8). [dil]*

Evvel ne resme dil ġam-i ʿışḳa esīr idi
Bir dürlü olmadı yine ḥāli bayaġıdur *(G. 126/11). [dil]*

Dil bāl ü per şikeste iken raḳṣ urur müdām
ʿIşḳuñ hevāsı ile kebūter degül midür *(G. 127/11). [dil]*

Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña bend oldı ruḫuñdan
Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña düşmezse ʿacebdür *(G. 128/3). [dil]*

Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña bend oldı ruḫuñdan
Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña düşmezse ʿacebdür *(G. 128/4). [dil]*

Gül yüzüñ itse dilde n'ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/5). [dilde, -de]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/1). [dil]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/2). [dil]*

Lebinden itme iy dil būse sen cer
Gözi ḫancer çeküp cānuma sancar *(G. 132/1). [dil]*

Ġamzeñ ḫadengi şöyle tekellüfsüz oldı kim
Dil ḫānesinde ṣadra geçüp ḫōş ḥużūr ider *(G. 134/8). [dil]*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/5). [dil]*

Bir naṣīb umardı ḥalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḥalvā meger *(G. 137/21). [dil]*

Birinüñ lüʾlüʾ-i lālāsı içün dil rīş-dür
Birinüñ yāḳūtı yanında güher seng-i meder *(G. 138/33). [dil]*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/1). [dil]*

Boynuma bend uran ol zülf-i perīşāndur henūz
Ol sebebden derd ü ġamla dil perīşāndur henūz *(G. 146/2). [dil]*

Dil ḫayālüñ taḫtıdur luṭf eyleyüp maʿmūr ḳıl
Kim ġamuñ vīrān idelden daḫı vīrāndur henūz *(G. 146/9). [dil]*

Kūyuñ üzre ṣabā eser gelmez
Anuñ içün dile eṣer gelmez *(G. 147/2). [dile, -e]*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz *(G. 150/9). [dil]*

Mey-i ṣāfīyi nūş eyle ṣafā-yı laʿl-i sāḳīden
Ki dil āyīnesi jengine bundan yig cilā olmaz *(G. 154/4). [dil]*

Didüm niçün lebüñ şeftālūsı ḳandine dil ḳanmaz
Didi kim mīve-i cennet müzīl-i iştihā olmaz *(G. 154/5). [dil]*

Ne dil ki ol āsitān ḳadrini bilmez
Belüñ kim āsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/1). [dil]*

Gel perīşān itme Cem gönlin didüm zülfeynüñe
Didi kim diller perīşān eylemekdür şānumuz *(G. 157/10). [diller, -ler]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/3). [dil]*

İy dil vefā sen umma her-giz güzeller içre
Ḳavl ü ḳarār muḥkem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/9). [dil]*

Ḫaṭṭuñ irdükçe ecel biçmege ʿömrüm sebzesin
Dil göginde gösterür ḳaşuñ hilāl-i şekl-i dās *(G. 163/6). [dil]*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/12). [dil]*

Şöyle müşebbek-durur sīne ki dil görinür
Mürġ-ı ḫōş-elḥān gibi ki ola esīr-i ḳafes *(G. 164/3). [dil]*

Her dem lebi ḫayāline iy ḳan olası dil
Elden düşürme bāde-i ḥamrāyı bir nefes *(G. 165/7). [dil]*

Şol dem ki daḫı mülk-i zamāne ḫalā-y-imiş
Dil ṭalʿat-ı cemālüñ ile āşinā-y-imiş *(G. 173/2). [dil]*

Dil ṭıflı ḳadd ü zülf ü ḳaşuñ yādına müdām
Muṣḥafda oḳıduġı elif lām rā-y-imiş *(G. 173/3). [dil]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/1). [dil]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/2). [dil]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/11). [dil]*

Dilerdi kim ḳaça dil yār zülfi bendinden
Yolını ṭutdı yaşum didi lā-teḥīne menāṣ *(G. 178/5). [dil]*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿivaż *(G. 181/3). [dilde, -de]*

İy dil ġam-i ʿışḳ ile feryād ü fiġān eyle
Çün dil-ber alur her dem feryād ü fiġāndan ḥaẓ *(G. 185/9). [dil]*

Tīr-i müje iy dil-ber sīnemde ṭutaldan cā
Dil ḫurrem olup her dem cānum bulur andan ḥaẕ *(G. 185/12). [dil]*

Dil ʿışḳ odına yanduġı rūşen olup-durur
Pervāne olalı arada tercemān-ı şemʿ *(G. 190/39). [dil]*

İy Cem çerāġ-ı ḥüsn-i ḫayāline ol mehüñ
Dil ḫānesinde ṣanki açıldı dükān-ı şemʿ *(G. 190/42). [dil]*

Çeşmüñüñ ṣayyādı dil mürġına raḥm eylemeyüp
Beñlerüñden dāne ṣaçup zülfüñi eyler duzaġ *(G. 191/7). [dil]*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N'ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/7). [dil]*

Mihr-i ḥüsnüñ görmeyince gitmesün dilden ruḫuñ
Kim ḥarīm-i Kaʿbede tā ṣubḥa dek yanar çerāġ *(G. 194/5). [dilden, -den]*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/1). [dil]*

Zülfi zencīrine dīvāne bigi ṭolaşdı
Düşdi āvāreluġuñ bendine dil yine dirīġ *(G. 195/10). [dil]*

Aġyār olursa aña cihān ḫalḳı ġam degül
Şol dil ki zülfüñe ṭolaşup ola yār-ı ʿışḳ *(G. 198/10). [dil]*

Dil bugün ʿışḳuñ ġamına döyemez
Āh eger yüz göstere ferdā-yı ʿışḳ *(G. 199/7). [dil]*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/5). [dil]*

Bu ravża-i kūyuñda maḳām eyleyeli dil
Cennetde muḳīm olmaġa bir dem hevesüm yoḳ *(G. 202/7). [dil]*

Çü dil saña alındı oda yaḳ gel
Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ *(G. 205/7). [dil]*

Uçup dil kūyuña vardı didüm dir
Naṣīb olmış aña dünyāda uçmaḳ *(G. 205/9). [dil]*

Hemīşe ḫaste dile armaġān belā getürür
Ḳonup bu sīne-i vīrāna kār-bān-ı firāḳ *(G. 207/7). [dile, -e]*

Dil zebūn oldı daḫı n'olsa gerek
Ġarḳ-ı ḫūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/1). [dil]*

Zülfine aṣılalı dil yārüñ
Ser-nigūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/3). [dil]*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġam gönderüp añsuz şebī-ḫūn eyledüñ *(G. 211/5). [dil]*

Leyle-ʿi zülfüñ girih-gīr eyle daḳ dil boynına
Çünki ol miskīni sen ʿışḳ ile mecnūn eyledüñ *(G. 211/11). [dil]*

Nice dil nālān ü giryān olmasun derd ile kim
Mihr-i ruḫ-sāruña baġlar ʿanberīn çenber ḫaṭuñ *(G. 215/11). [dil]*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/10). [dil]*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe n'ola olsa delīl dil
Kim nār-ı nūr gibi görinür duḫān-ı müşk *(G. 217/17). [dil]*

Bir elde cānuñ u bir elde başuñ
Yine iy dil ʿaceb meydāne girdüñ *(G. 225/14). [dil]*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/7). [dil]*

Ṣaçuñ sevdāsına ʿışḳuñ yolında
Yürür āvāre dil menzil-be-menzil *(G. 230/8). [dil]*

N'ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/4). [dil]*

Yād-ı laʿlüñle ne dil pür-ḫūn degül
Fikr-i zülfüñle ne cān meftūn degül *(G. 235/1). [dil]*

Budur āvāz-ı maʿnī-i belābil
Ḳomaz dilde belābilde belābil *(G. 236/2). [dilde, -de]*

Dil ḫaste oldı derdüñ ile iy ṭabīb-i cān
Laʿlüñden itmege aña tīmār unıtma gel *(G. 240/3). [dil]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/7). [dil]*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/10). [dil]*

Yüzüme sür yüzüñi tā ki dil ola pür-nūr
Ḥarīm-i Kaʿbeye lā-büd gerek çü zer ḳandīl *(G. 244/7). [dil]*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/1). [dil]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/15). [dil]*

Her gice ġam meclisinde ṣoḥbet ü ʿayş itmege
Eşk-i çeşmümden mey ü dilde kebābum var benüm *(G. 249/12). [dilde, -de]*

Ḳılur dil-dāre dil dāyim taẓallum
Nice bī-raḥm olur itmez teraḥḥum *(G. 250/1). [dil]*

Yüzüñ gül-zārını görmeyeli dil
Ḳılur bülbül bigi her dem terennüm *(G. 250/5). [dil]*

Kerem ḳıl baña raḥm it iy dil-ārām
Eger ḳılmaz iseñ itmez dil ārām *(G. 260/2). [dil]*

Kūyuña dil yol bulup elḥamdü lillāh kim yine
Virdi Rabbi'l-ʿālemīn aña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 262/3). [dil]*

Açılaldan üstüñe iy māh-rū bāb-ı kerem
Dil dilinden gitmedi her-giz nevā-yı yā Kerīm *(G. 262/12). [dil]*

Ne deñlü dil delerse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazdum *(G. 265/7). [dil]*

Ḫayāl-i ḫaṭṭ [u] ḫaddüñ dilde iy māh
Ṭılısm-ı genc imiş vīrāna yazdum *(G. 265/9). [dilde, -de]*

Dil olalı Kaʿbe-i ʿışḳa ḥarīm
Çekdi ḫayāl-i ḫaṭuñ aña ḥaṭīm *(G. 266/1). [dil]*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rüyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/5). [dilden, -den]*

Dün gice ol māh-ı mihr-ārāyı mihmān eyledüm
Ḥüsnini dil mülkinüñ taḫtında sulṭān eyledüm *(G. 272/2). [dil]*

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam
Ġam ṣoñı şādluḳdur iy dil ṭarılma epsem *(G. 274/2). [dil]*

Dil Kaʿbe çeşm ü ebrū ḳapuları bi-ʿaynih
Müjgān miṣāl-i ḥuccāc göz yaşı reşk-i zemzem *(G. 274/9). [dil]*

Gün yüzüñüñ pertevi şevḳine düşelden dilüm
Senden ayru iy ḳamer-ruḫ gözyaşıdur ḥāṣılum *(G. 254/1). [dilüm, -üm]*

Yiridür nālān olursam her nefes derd ile kim
Bend-i zülfüñden çü āzād olmadı her-giz dilüm *(G. 254/8). [dilüm, -üm]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/5). [dilüm, -üm]*

Kākülüñ dārına ber-dār olmaġa dīvāne dil
ʿAnberīn sünbüllerüñ ḥāżırlamış müşkīn resen *(G. 279/5). [dil]*

İçelüm cām rāḫ-ı rūḫ olsun
ʿAḳla ḳuvvet dile fütūḥ olsun *(G. 282/2). [dile, -e]*

Ḫayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(G. 285/11). [dile, -e]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/8). [dil]*

İşigüñde dilleri ṣayd itmesün fettān gözüñ
Bir ḥarāmīye Ḥarem ṣaydın ḥelāl itmek neden *(G. 288/3). [dilleri, -ler, -i]*

Ġam-i dil-dāre ṣabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Çü dil uṣandı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/2). [dil]*

Şükür kim buldı ġamdan dil rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān *(G. 292/3). [dil]*

Şükür kim irişüp dil dil-berine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān *(G. 292/11). [dil]*

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin *(G. 294/7). [dilden, -den]*

Cān dimāġına irüp būy-ı vaṭen
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭen *(G. 295/2). [dil]*

Ḫurrem olup cān-ı Cem sürdi ṣafā
Dil ṣabādan alalı būy-ı vaṭen *(G. 295/10). [dil]*

Ḥāṣılı laʿl ü ruḫuñ derdinüñ iy ġonce-dehen
Dilde dem dīdede nem daḫı nem ola diyesin *(G. 297/4). [dilde, -de]*

Aç yüzüñi hecrüm gicesi tā seḥer olsun
Çöz zülfüñi dil gül-şeni pür-müşk-i ter olsun *(G. 299/2). [dil]*

Muṣḥaf-ı ruḫ-sāruña ḫaṭṭ-ı ġubār ile lebüñ
Sūre-i Kevṣer yazar dil ṭıflına taʿlīm içün *(G. 300/8). [dil]*

Dehenüñ göreli biḥamdillāh
Sırr-ı iḫfāya oldı dil āgāh *(G. 300/2). [dil]*

Veh ki aṣıldı ḳaṣı ṭāḳına dil
Ṣınmasaydı bu āb-gīne bugün *(G. 304/9). [dil]*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẓer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/3). [dil]*

Leblerüñ dārü'ş-şifāsını açup Hindū beñüñ
Çaġırur iy teşne diller ḳanı cüllāb isteyen *(G. 307/6). [diller, -ler]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/1). [dil]*

Dil ser-i zülfine baġlu yatup öper elini
Müslimīn ṭutsaġı gibi ki öpe küffāruñ elin *(G. 310/7). [dil]*

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru *(G. 312/1). [dil]*

Beñüñdür toḫm-ı ġam dil mezraʿında
Hemīn bu oldı ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/5). [dil]*

Ṭapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belābil senden ayru *(G. 312/12). [dilde, -de]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/1). [dil]*

Zülfüñe göñül düşdi görüp ḫāl-i siyāhuñ
Dil mürġını dāma düşüren dāne midür bu *(G. 313/6). [dil]*

Her laḥẓa firāḳ u ġamuñ olur dile mihmān
Yoḳsa ṣanemā anlar içün ḫāne midür bu *(G. 313/3). [dile, -e]*

Geldi īmāna dil yüzüñde didi
Eşhedü enne lā melīḥe illā hū *(G. 315/3). [dil]*

Āteşīn dilde çeşm-i fettānuñ
Yir ṭutar mı idi olmasa cādū *(G. 315/5). [dilde, -de]*

Görüp zülfeynüñi dil düşdi aġa
Şehā raḥm eyle ṭolaşdı duzaġa *(G. 318/1). [dil]*

Dil giriftār olalıdan zülf-i müşk-āmīzüñe
Cān diler ḳurbān ola şol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/1). [dil]*

Ġamzeñ dil üzre her dem urur yāre yāreye
Çeksün belāyı ola ki sen yāre yāreye *(G. 321/1). [dil]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/2). [dil]*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/14). [dil]*

Dil cefā-yı ẓulmet-i hicrānda ḳalurdı müdām
Ger cemālüñ āftābı olmasaydı ʿöẕr-ḫᵛāh *(G. 327/11). [dil]*

Her ḳaçan kim ḥasret-i rūyüñle ḳılam dilden āh
Āhum odından yanar oda felekde mihr ü māh *(G. 327/1). [dilden, -den]*

Hecrüñ şebini vaṣl ile çün rūşen eylemez
Yanmaḳ o dilde şemʿ-i maḥabbet ne fāyide *(G. 328/8). [dilde, -de]*

Laʿlüñden olmadı dile ṣıḥḥat ne fāyide
Vaṣluñdan irmedi baña rāḥat ne fāyide *(G. 328/1). [dile, -e]*

İrişmeyüp nigārına bu Cem dīvāne dil gibi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse *(G. 331/9). [dil]*

Ḳılur derdüñle dil feryād ü nāle
Niçün raḥm eylemezsin sen bu ḥāle *(G. 333/1). [dil]*

Niçe bir dil yana nār-ı firāḳa
Döyemez cān derd-i iştiyāḳa *(G. 341/1). [dil]*

Ger ḫayāli ola yārüñ dile mihmān bu gice
Pīş-keş-i cān virelüm biz daḫı mihmānumuza *(G. 342/11). [dile, -e]*

Peykānlu dile urma iñen dāġ-ı belālar
Kim lāle bigi götürimez dāġı benefşe *(G. 344/5). [dile, -e]*

Sen tecellā ḳılalı dil ḫānesinde ḳan ile
Āh şāhum yazaram ben her der ü dīvārda *(G. 346/9). [dil]*

Mışr-ı ḥüsnüñde esīr olmaz idi dil Yūsufı
Ger zenaḫ-dānuñ çehi mānend-i zindān olmasa *(G. 350/7). [dil]*

Belā dāmında dil mürġın esīr-i bend-i ʿışḳ itdi
Hemān zülfüñ hevāsına hevā-dār olmasun kimse *(G. 351/3). [dil]*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/3). [dil]*

Şemʿ-i ḥüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün şan cām aşar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/5). [dil]*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/1). [dil]*

Dil ḳaçan görürdi bu zībā cemāli bī-ḥicāb
Ḫücre-i çeşmümde açmasaydı tīri revzene *(G. 361/15). [dil]*

Ḳatı göñlinden şikāyet ḳılmaġa tīġı ḳomaz
Uġraduñ bī-çāre dil bu kerre ṭaşdan āhene *(G. 361/20). [dil]*

Maḥzen-i sırrına dilde zülfi ḳufl ursa n'ola
Ejder olur çün ṭılısm ekṣer bilürsüz maḥzene *(G. 361/13). [dilde, -de]*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/1). [dil]*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/11). [dil]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/1). [dil]*

Dilde ġamzeñ oḳı var iken ġamuñ gönderme kim
Ḳonmaḳ olmaz dōstum mihmān mihmān üstine *(G. 363/9). [dilde, -de]*

Diler hemīşe per yaḳa pervāne-vār dil
Ḫüsnüñ ḳaçan ki meclise cānā çerāġ ola *(G. 367/11). [dil]*

Dil mürġı beñlerüñi yüzüñde görüp didi
Varurdum anda ḫavf iderem kim duzaġ ola *(G. 367/7). [dil]*

Dil düşdi tīġ-ı ġamzesine hīç üşenmedi
Erlük bu ise ancaḳ ölür yüzi aġ ola *(G. 367/3). [dil]*

Oġlan oyıncaġı oldı her oġlan yıḳar yapar
Bu yıḳılası dil dilerem kim ḫarāb ola *(G. 369/12). [dil]*

Bāline baġlamaḳ dilerem şevḳ nāmemi
Ḳorḳum bu dil kebūteri nā-geh kebāb ola *(G. 369/8). [dil]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/4). [dil]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/3). [dilden, -den]*

ʿIşḳuñ ile şol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere ṣıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/4). [dil]*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/5). [dil]*

Ḳara zülfüñ bigi āşüfte oldı
Görelden dil bu zülf-i bī-ḳarārı *(G. 383/8). [dil]*

Cigerden tīr-i ġamzeñ eksük itme
Ki dilde ṣaḳlayam ol yādigārı *(G. 383/4). [dilde, -de]*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫemini *(G. 385/5). [dil]*

Buluban dil şeb-i hicrānda laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi *(G. 392/3). [dil]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/5). [dil]*

Gitdi dil elden görelden ṭurre-i ṭarrāruñı
Cān cihāndan geçdi görüp ġamze-i ʿayyāruñı *(G. 397/1). [dil]*

Dil gördi ruḫuñ āteşini cāndan uṣandı
Bu oda yanası yine odlāre mi yandı *(G. 398/1). [dil]*

Āh eyledi dil ʿārıżuñuñ derdine düşdi
Bu yile inanup nicesi ṣuya ṭayandı *(G. 398/3). [dil]*

Dil mürġı ser-i kūyuña varmaduġı bu kim
Görüp ḳaşuñuñ yāsını tīrinden uṣandı *(G. 398/5). [dil]*

Cān levḥi üzre yazılıcaḳ ʿışḳ nāmesi
Dil yanayazdı düşdi elinden çü ḫāmesi *(G. 409/2). [dil]*

Sīmīn tenüñi göreli dil pīrehen ḳoçar
Çāk oldı dest-i ġayret ile cismi cāmesi *(G. 409/5). [dil]*

Ol ʿazm-i sefer eyledi dil maḥmil-i ʿışḳı
Yanınca ceres bigi fiġān eyledi gitdi *(G. 414/3). [dil]*

Ḳaldı dil Yaʿḳūbı maḥzūn ü ḥazīn
Yūsuf-ı gül-pīrehen gelmez mi k'iy *(G. 418/5). [dil]*

Künūz-ı sırruña cānum ḫizāne yitmez mi
Sipāh-ı ʿışḳuña dil dārı ḫāne yitmez mi *(G. 419/2). [dil]*

Göñlümüñ söyler isem dil yana cānum ṭutışa
Kūşe-i ḫalvet-i aḥzāndaki maḥzūnluġını *(G. 421/5). [dil]*

Künc-i ḥüzn içre neden dil ḳala Yaʿḳūb-miṣāl
Yūsuf-ı luṭfuña cāy oldı çü Kenʿān-ı kerem *(K. 1/97). [dil]*

Dilini deldi Cemüñ tīġ-ı cefā ḫāme bigi
Nāme taḳrīr idemez ḥālini sulṭān-ı kerem *(K. 1/65). [dilini, -i, -n, -i]*

Dil ördegi çün yüzemez ol ḥavż-ı ṣafāda
Şimdi yiridür dökse gözüm zemzem-i Baṭḥā *(K. 5/117). [dil]*

Bu fürḳat-i dil-sūzı görüp acıdı dilden
Yaşlar aḳıdup göge boyandı yidi deryā *(K. 5/83). [dilden, -den]*

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derd ile dil ḫurrem-durur *(Kıt. 1/8). [dil]*

Ya nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Çün kebābum dil şarābum dem-durur *(Kıt. 1/10). [dil]*

Beni añ bārī vaṣluñ ile cānā
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr *(Kıt. 4/8). [dil]*

Düşelden ayru yine ol perīden
Ne dil ḳaldı ne cān ben mübtelāda *(Kıt. 5/6). [dil]*

Eger dāyim benefşe istese dil
Yüri var ḫaṭṭı derdin eyle ḥāṣıl *(Mes. 1/41). [dil]*

Bu ezhāruñ birin ḳıl dilde iḫfā
Ki sen dimedin ola āşikārā *(Mes. 1/7). [dilde, -de]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/2). [diller, -ler]*

Dil giriftār olmış iken zülf-i müşk-āmīzine
Yā ḳaşı araya girelden berü āzādıdur *(Mua. 33/3). [dil]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/1). [dil]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/2). [dil]*

Ser-i zülfüñe dil olaldan esīr
Bir āşüfteyem ki bulunmaz naẓīr *(Mua. 51/1). [dil]*

Dil ḥücresinde laʿl ü güher pāy-māl ola
Ger maʿden-i tehī añа miṣl ü miṣāl ola *(Mua. 52/1). [dil]*

Ḳāf-ı ferāġati idinüp āşiyāne dil
ʿAnḳā-miṣāl baḳmaz iken bu cihāne dil *(Mua. 53/1). [dil]*

Ḳāf-ı ferāġati idinüp āşiyāne dil
ʿAnḳā-miṣāl baḳmaz iken bu cihāne dil *(Mua. 53/2). [dil]*

Bār-ı ġamdan dil rehā ḳal gel kerem ḳıl bir zamān
Tā cihān olduḳça aduñ ola meşhūr-ı cihān *(Mua. 66/1). [dil]*

ʿIşḳ odı dilde cāvidān yigdür
Sīne dāġuñla pür-nişān yigdür *(Mua. 68/1). [dilde, -de]*

Dil yā ḳaşuña tīr-i belāya nişānedür
Raḥm eyle iy [] ki bu kez ḳaṣdı cānedür *(Mua. 71/1). [dil]*

Elin[e] alacaġ-iken n'eyleyem ayaġa ṣalar
Ḥazīn dilleri zülf ile ol perī-peyker *(Mua. 72/2). [dilleri, -ler, -i]*

Ser-i zülfüñe pā-best olalı dil
Elümle kendümi odlāre atdum *(Mua. 73/1). [dil]*

Sermedī iḳbāle dil hem-dem olaldan oldı pāk
Ḥāsid-i aḥvel görüp bu maʿnī oldı helāk *(Mua. 80/1). [dil]*

Cānda resen-i zülfüñi naḳş itmeyeli dil
Ser terkin ider kim ġam-ı zülfüñ ḳıla ḥāṣıl *(Mua. 100/1). [dil]*

Dil zülf ü [d]ehānuñla dilerdi ḳıla ālī
Kim cān ide ḥāṣıl *(Mua. 102/5). [dil]*

Hīç eyledi ʿömrin bu hevālarda olalı
Derd ile bu miskīn dil *(Mua. 102/8). [dil]*

Dil ḳaçan kim çeşm ü zülfüñ yād ider
İḫtiyārı yoġ iken feryād ider *(Mua. 103/1). [dil]*

Dilerseñ ḥoḳḳa-i dür görmek iy dil
Leb-i şīrīn-i dendānın naẓer ḳıl *(Mua. 127/1). [dil]*

Ger ḫam-ı ebrūsı naḳşın zāhiri bī-derd dil
Görse idi secde-i sehv idüp olurdı ḫacil *(Mua. 138/1). [dil]*

Ḳāmetüñ göstereydi ger ḥarekāt
Ḥarf-i evvelde dil ḳılurdı ġalaṭ *(Mua. 139/2). [dil]*

Görelden ḥüsn-i bī-ḥaddüñi iy māh
Beni dil kendü ḥālümde ḳomaz āh *(Mua. 140/2). [dil]*

Siḥr ider bī-ḥad ki ola dil ġarḳ-ı ḫūn
Çeşm-i bī-mihrüñ kimi ḳılmaz zebūn *(Mua. 148/1). [dil]*

Gör ḫālüñ ile zülfüñi iy meh neler ḳılur
Dil ḫānesini ḫışm ile zīr ü zeber ḳılur *(Mua. 162/2). [dil]*

Dil göreli geçdi her ṣıfatdan
Bu rāyı begendi her cihetden *(Mua. 174/1). [dil]*

Tā ki düşnām[ı] Cemüñ inʿāmdur
Dilde dāyim yüz ṭutan düşnāmdur *(Mua. 175/2). [dilde, -de]*

Ḳaddini pinhān idelden ol nigār
Oldı dil zülfi ġamından bī-ḳarār *(Mua. 183/2). [dil]*

Şu resme mihrüñ eyler ārzū dil
Ki ansuz olamaz bir laḥẓa bu dil *(Mua. 194/1). [dil]*

Şu resme mihrüñ eyler ārzū dil
Ki ansuz olamaz bir laḥẓa bu dil *(Mua. 194/2). [dil]*

Dil yoḳ semende kim ruḫuñ āşüfte ḳılmamış
Sünbül mi var ki zülfüñe āşüfte olmamış *(Mua. 198/1). [dil]*

Saʿy ider zülfüñe ulaşmaġa dil
İster ol sünbüle ṭolaşmaġa dil *(Mua. 202/1). [dil]*

Saʿy ider zülfüñe ulaşmaġa dil
İster ol sünbüle ṭolaşmaġa dil *(Mua. 202/2). [dil]*

ʿIḳd-i zülfüñde yüz itmişdi girih
Tā ḳıla āşüfte dil anı zirih *(Mua. 206/2). [dil]*

Kendü düşdi zülfüñe çün baġrını ḳan eylesün
Lām-ı zülfüñde ḳo dil feryād [ü] efġān eylesün *(Mua. 207/2). [dil]*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/1). [dil]*

Keşf idelden gün yüzüñ ol sāde-rū
Ol arada çıḳdı dil elden dirīġ *(Mua. 223/2). [dil]*

Keşf idelden gün yüzüñ iy māh-rū
Ol arada çıḳdı dil elden ḳamu *(Mua. 232/2). [dil]*

Şekker-i laʿlüñde dil buldı sükūn
Refʿ idüp billāh anı ḳılma zebūn *(Mua. 233/1). [dil]*

Ṭāḳ-ı ḳaşuñda ḥadsüz dil nice ḳıla zārī
İy meh naẓer ḳılayduñ bir göz ucı ile bārī *(Mua. 243/1). [dil]*

Ben ḫastesinden ideli ol meh ḳadem dirīġ
Dil ḫānesinde mesken ider derd-i ġem dirīg *(Mua. 254/2). [dil]*

Zülfüñüñ ucına her dil ki düşer
Derd-i dildür ḥāşılı iy sīm-ber *(Mua. 277/1). [dil]*

Ḳaddüñi ʿarż eyle kim bī-ḥad görür cānum cefā
Zülfüñi arada göster tā ki dil süre ṣafā *(Mua. 283/2). [dil]*

Dehān ü zülfüñüñ muḥtācıdur dil
Ḫadeng-i ġamzeñüñ ūmācıdur dil *(Mua. 296/1). [dil]*

Dehān ü zülfüñüñ muḥtācıdur dil
Ḫadeng-i ġamzeñüñ ūmācıdur dil *(Mua. 296/2). [dil]*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḥā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/2). [dil]*

Kaʿbe yüzinde dil budur ḳaşuña secde ḳılduġı
Kim aña dāyimā ola ṣavmaʿa kūşe-i ḥarem *(Mua. 317/1). [dil]*

Dili biryān [ü] çeşmi giryānum
Ḳoma bī-ḥāşıl ola sulṭānum *(Mua. 332/1). [dili, -i]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/1). [dil]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/2). [dil]*

Yine dil bir perīye yiltendi
Ṣorar iseñ perīye yiltendi *(Müf. 6/1). [dil]*

Ḫaṭṭı ḫayāli ile n'idem kilk-i zülf-i yār
Dil ṣafḥasını ḳāreleyübdür miṣāl-vār *(Müf. 14/2). [dil]*

Dil zenaḫ-dānuñda mülk-i cāna ḥükm itmek diler
Gör nice dīvānedür zindānda daḫı beklenür *(Müf. 21/1). [dil]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/7). [dil]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/27). [dil]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/11). [dile, -e]*

Olmadı vīrāne dil ābād elinden dōstuñ
Olmadum vaṣl ile bir dem şād elinden dōstuñ *(Mur. 2/1). [dil]*

Ol ẕevḳ ile āvāz idüben dil diye her gün
Tā din diridir tenni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/23). [dil]*

Demdür ki ṣurāḥī ḳıla bezm içre ġalāġil
Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil *(Mur. 3/10). [dilde, -de]*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Gül-zār-ı ruḫuñ olalı peydā *(Terc. 1/21). [dil]*

Leşker çeküp ʿışḳuñ iy ḳamer-ruḫ
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġmā *(Terc. 1/24). [dil]*

Dil mürdesine ne ġam kim iy dōst
Laʿlüñde-durur ʿilāc-ı ʿĪsā *(Terc. 1/27). [dil]*

Her dem ġam ile olur perīşān
Dil olduġı içün ṣaçuña mensūb *(Terc. 1/44). [dil]*

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān *(Terc. 1/49). [dil]*

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḫayrān *(Terc. 1/60). [dil]*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ ḫaremi olalı gül-zār *(Terc. 1/67). [dil]*

Dil kesr-i feṯḥ-i żamm ola cezm ile bī-gümān
Olsa sükūn-ı cān ḫarekātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/33). [dil]*

Dil gözgüsini ḳaplar ise jeng-i maʿṣıyet
Dāyim cilāsıdur ṣalavātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/43). [dil]*

Bu deñlü naḫl-bend-senā olmaz idi dil
Zeyn itmeseydi luṭf[ı] bahārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/47). [dil]*

Bu derden olma dūr ki Ḥaḳḳa ḳarīb olur
İy dil kim olsa bāb[ı] ḳarībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/102). [dil]*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Leẕẕet virürse ceẕbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/107). [dil]*

Dil kīmyāsı ḳalbi ola ṣāfa münḳalib
Çekse ḫalāṣa luṭf[ı] ʿayārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/185). [dil]*

Bulmazdı dil kemānı gümānsuz nişān-ı luṭf
Sehm-i saʿādet olmasa tīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/193). [dil]*

Sāye ṣalarsa işigine ʿArş yüz sürer
Dil ḫānesine dār[ı] cidārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/210). [dil]*

Derd-i devrānı nice dīvān ide āşüfte dil
Gözlerüm yaş ile ġarḳ oldı ṣuya defter felek *(Terk. 2/45). [dil]*

Tīrine perr-i çarḫ ne itdüm ki rezmine
Dil pāre pāre daḫı belürmez cerāḥeti *(Terk. 3/94). [dil]*

Bir diñler ādem olsa neler şerḫ iderdi dil
Zīrā ki çoḳ-durur bu zamānuñ şikāyeti *(Terk. 3/95). [dil]*

Gör yine pīr-i çarḫ ne siḥr itdi kim olur
Dil pāre pāre daḫı bilinmez cerāḥeti *(Terk. 3/98). [dil]*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳıṣṣa ġuṣṣa ḥisṣesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/103). [dil]*

dil: *İnsanın konuşma işlevini sağlayan uzuv; söz, konuşma dili.*

Ben her gün eylerem ṭaleb-i vaṣl līkin ol
Dilden ḳomadı vaʿde-i ferdāyı bir nefes *(G. 165/6). [dilden, -den]*

Nice şerḫ eyleyeyin ḳandīl-i ḫüsnüñ pertevin
Şemʿ bigi odda yanar söyledügince dilüm *(G. 254/10). [dilüm, -üm]*

Açılaldan üstüñe iy māh-rū bāb-ı kerem
Dil dilinden gitmedi her-giz nevā-yı yā Kerīm *(G. 262/12). [dilinden, -i, -n, -den]*

Baġlayaldan Cem ʿiẕāruñla miyānuñ vaṣfını
Söylenen dillerde şiʿr-i āb-dārumdur benüm *(G. 264/10). [dillerde, -ler, -de]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/7). [dildür, -dür]*

Dilüme ḳıl ṭolaşur baḫtum ucından diyemez
Gönlümüñ zülf-i siyeh-kāruña meftūnluġını *(G. 421/3). [dilüme, -(ü)m, -e]*

Ṣol āhuvāne gözleri şīr-āne baḳsa ger
Şīrüñ dütā olursa dili çāk ider ciger *(Mua. 78/2). [dili, -i]*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẓıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/67). [dille, -le]*

Oldı meẕkūr ḳamu dillerde
Ḳasem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/37). [dillerde, -ler, -de]*

Ḫūblar kāfir dilince naġmeler āġāz ider
Ṣol ḳara ṣaçlar güneş yüzlerde müşk-efşāndur *(K. 8/35). [dilince, -i, -n, -ce]*

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber *(Terc. 1/14). [dil]*

Şükrinde ʿāciz oldı çü ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl
Yā Rab ne dille ola sipāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/22). [dille, -le]*

dil: *Dil, lisan II kalp, gönül.*

Ḳudretle yazılur çü berāt-ı müsellemi
Bu dille oḳınur mı berātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/32). [dille, -le]*

dil: *Dil, tat alma organı II kalem ucu.*

Egerçi iy ḳalem iki dilüñ var
Ġamum şerḥ eylemege ne dilüñ var *(G. 125/1). [dilüñ, -üñ]*

dil: *Anahtar.*

İrürsin fetḥ-i bāba ṣabr iderseñ
Göñül çün ġam kilīdine dilüñ var *(G. 125/8). [dilüñ, -üñ]*

dil: *Lisan.*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/2). [dil]*

dil aḳ-: *Gönlü akmak, meyletmek, sevdalanmak, tutulmak, âşık olmak.*

Görüp zamān güzellerini şu bigi n'idem
Aḳdı arada bir ḳadi serv-i revāne dil *(Mua. 53/4). [dil aḳdı, -dı]*

dil al-: *Gönlünü almak, âşık etmek, gönlünü çelmek.*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her küşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/13). [dil almaġ]*

Al yañaġuñ alına aldandı göñlüm āl ile
Ol ala gözlüm dil almaġa ḳılaldan āller *(G. 119/6). [dil almaġa, -maġ, -a]*

Bizden dil alup sen yine iy şāh-ı yeg-āne
Ḳılduñ bizi rüsvā n'idelüm cümle cihāne *(Mua. 120/1). [dil alup, -up]*

dil bağla-: *Gönül bağlamak, severek bağlanmak, âşık olmak.*

Dil bağlamaḳ ol kākül-i müşkīne ne müşkil
Zencīr ile ḳalmaḳ dil-i ġam-gīne ne müşkil *(G. 242/1). [dil bağlamaḳ, -mak]*

dil degür-: *Dille dokunmak, dille temas etmek; göz değmesi (nazar) gibi insanların dilinden de kötülük gelmek, dil nazarı değmek.*

Dil degürüp ḫaste ḳılmasun diyü nergisleri
Sūsen içün ġonceye ʿıkd-i lisān ışmarlaram *(G. 247/13). [dil degürüp, -üp]*

dil ü cān: *Gönül ve can.*

Āh kim ḫaste olupdur dil ü cān derdüñ ile
Kimse dermān idemez ger lebüñ itmezse devā *(G. 4/9). [dil ü cān]*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N’ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/13). [dil ü cān]*

Bend-i zülfüñden dil ü cān bulmadı her-giz necāt
Gör neler getüriserdür başuma bu kāyināt *(G. 22/1). [dil ü cān]*

Dil ü cān terkin ur iy Cem yolında
Dilerseñ iki ʿālemde saʿādet *(G. 25/13). [dil ü cān]*

Hele ben yoluña cāndan dil ü cān terk ideyin
Sen eger ḳılmaz iseñ minnet elümden ne gelür *(G. 61/13). [dil ü cān]*

Dil ü cān ol lebi mercānı ister
Ṣanasın mürde-tendür cānı ister *(G. 73/1). [dil ü cān]*

Her ḳaçan kim ġam-i ʿışḳuñ dil-i ġam-nāke düşer
Dil ü cān şöyle yanar ki āteşi eflāke düşer *(G. 89/2). [dil ü cān]*

Zülf-i müşkīnüñi fitrāk-i dil ü cān ideli
Dil ü cān ẕevḳ u ṣafā ile o fitrāke düşer *(G. 89/8). [dil ü cān]*

Āteş-i ʿışḳ ile her dem dil ü cān oda yanar
Bir kez āh eyler isem iki cihān oda yanar *(G. 90/1). [dil ü cān]*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/8). [dil ü cān]*

Gördükçe yā ḳaşuñı dil ü cān kemān ṣanur
Tīr-i belāya kendülerini nişān ṣanur *(G. 95/1). [dil ü cān]*

Ruḥ u zülfüñ dil ü cān micmerinde
Birisi ʿūd olupdur biri āteş *(G. 170/5). [dil ü cān]*

Bilmedüm kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl-ı ḥayrān elvedāʿ *(G. 189/6). [dil ü cān]*

Gitmek içün ʿazm çün kim itdüñ iy cān elvedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān elvedāʿ *(G. 189/2). [dil ü cān]*

Ḳaşlaruñ yāsına ḳurbānlar olupdur dil ü cān
Hedef-i tīr-i belā olalı bu sīne dirīġ *(G. 195/3). [dil ü cān]*

Gerçi kim ʿazm eyledüñ gitmege iy cān elfirāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān elfirāḳ *(G. 203/2). [dil ü cān]*

Dil ü cān ölmiş iken teşnelükden
Lebüñden çeşme-i ḥayvāna irdüm *(G. 256/3). [dil ü cān]*

Çü gördüm sen ḥabīb-i gül-ʿiẕārı
Dil ü cān zaḫmine bulındı merhem *(G. 257/4). [dil ü cān]*

Çü dil-ber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġem *(G. 257/10). [dil ü cān]*

İrişdügince ġamzeñ oḳı cāna
Dil ü cān şād olup dir ḫayr maḳdem *(G. 263/6). [dil ü cān]*

Dil ü cān ṣafḥasında küfr-i zülfin
Ne deñlü küfr ise īmāna yazdum *(G. 265/15). [dil ü cān]*

Ṣol kemān-ebrūlaruñ cānā ne deñlü atsa tīr
Ṣād olup aña hedef dāyim dil ü cān ideyin *(G. 290/12). [dil ü cān]*

Yüzüñde görelden ṣanemā zülf-i siyāhuñ
Oldı dil ü cān ẕevḳ ile ol sünbüle baġlu *(G. 314/4). [dil ü cān]*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe *(G. 326/8). [dil ü cān]*

Vireliden dīn ü īmān zülfüñe
Pāy-best oldı dil ü cān zülfüñe *(G. 335/2). [dil ü cān]*

Yüzüñ gördi dil ü cān geldi vecde
Ḳılur mest oluban ḳaşuña secde *(G. 340/1). [dil ü cān]*

Dil ü cān yoluña īṣār iderüz ger gelesin
Bir ḳadem rence ḳılup külbe-i aḥzānumuza *(G. 342/3). [dil ü cān]*

Tīġ-ı müjgān ile aldı dil ü cān kişverini
Lāle bigi yüregümi ṭolu ḳan eyleyeli *(G. 372/7). [dil ü cān]*

Dil ü cān pīş-keş ḳıl ṭapusına
Çü dil-dāruñ saña mihmān bulındı *(G. 393/9). [dil ü cān]*

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı *(G. 393/2). [dil ü cān]*

Dil ü cān bāġını ḳılur tāze
Şebnem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/5). [dil ü cān]*

Olalı miḥnet ile yārden dūr
Cefā ile dil ü cān oldı ġam-nāk *(Kıt. 3/2). [dil ü cān]*

Ḫālüñ olduḳça ḳaşuñ üzre ʿıyān
Görmek içün seni iver dil ü cān *(Mua. 122/2). [dil ü cān]*

ʿIşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿaẕābı *(Terc. 1/100). [dil ü cān]*

Yoluña fidā-durur dil ü cān
Olmadı münīr ṣubḥ-ı hüşyār *(Terc. 1/77). [dil ü cān]*

dil ü cān al-: *Gönül ve can almak, öldürmek.*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/9). [dil ü cān al]*

Dil ü cān almaġ içün ḥīle ile
Gözüñ meşġūldür siḥr ile āle *(G. 332/5). [dil ü cān almaġ, -mak]*

dil ü cān düşür-: *Canı ve gönlü vermek.*

Mānend-i kemān oldı ḳadi tīr-i cefādan
Çün Cem dil ü cān ol ḳad-i bālāya düşürdi *(G. 371/10). [dil ü cān düşürdi, -di]*

dil ü cān: *Gönül ve can.*

ʿIşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb *(Terc. 1/38). [dil ü cāna, -a]*

Gül-istān-ı ruḫuñdan olalı dūr
Fiġān eyler dil ü cān-çün belābil *(G. 233/4). [dil ü cān-çün]*

Rāz-ı dehānuñuñ dil ü cāndan rümūzını
Diḳḳatle bilmedüm anı sırr-ı nihān imiş *(G. 166/11). [dil ü cāndan, -dan]*

Tīr-i ġamzeñ dil ü cāndan geçicek geldi ġamuñ
Minnet Allāha ki bārī bu aña oldı bedel *(G. 228/7). [dil ü cāndan, -dan]*

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda *(Kıt. 5/2). [dil ü cāndur, -dur]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olan dil ü cānı
Revā mıdur ḳılasın ġamzeñ oḳına umaç *(G. 33/3). [dil ü cānı, -ı]*

Dişlerüñ naẓmı şehā dürri ʿAdenden çıḳarur
Leblerüñ luṭfı dil ü cānı bedenden çıḳarur *(G. 82/2). [dil ü cānı, -ı]*

Bu gice ḫᵛāb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/4). [dil ü cānı, -ı]*

Yoluña cān viren bu revā mı ki dil-berā
Fürḳat odı ile dil ü cānı kebāb ola *(G. 368/8). [dil ü cānı, -ı]*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı *(G. 390/1). [dil ü cānı, -ı]*

Ol meh ki bugün çihre ʿıyān eyledi gitdi
Tīrine dil ü cānı nişān eyledi gitdi *(G. 414/2). [dil ü cānı, -ı]*

Dil ü cānlar şikārına bu zülf-i müşk-efşānuñ
Kemend-i ʿanberīndür kim görinür gāh gāh egri *(G. 404/7). [dil ü cānlar, -lar]*

Çün ġamzeñ oḳınuñ dil ü cānum siperidür
N'ola ne ḳılursañ baña pes luṭf eṣeridür *(G. 80/1). [dil ü cānum, -um]*

Tīr-i müjeñ iy dil-ber sīnemde nişān eyler
Tā bula dil ü cānum bu resme nişāndan ḥaẓ *(G. 185/14). [dil ü cānum, -um]*

Fidādur iy şeh-i ʿālem yoluña
Dil ü cānum daḫı ne varsa bende *(G. 337/4). [dil ü cānum, -um]*

Demidür iy şeh-i ʿālem ki raḥm eyleyesin baña
K'olur her dem dil ü cānum senüñ zülfüñe pā-beste *(G. 338/6). [dil ü cānum, -um]*

ʿIḳd-i zülfüñi boynuma bend it
Ki dil ü cānuma fütūḥ olsun *(G. 282/8). [dil ü cānuma, -um, -a]*

N’ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 6/1). [dil ü cānumda, -um, -da]*

N’ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 7/1). [dil ü cānumda, -um, -da]*

Çü tīrini dil ü cānumdan itmedi taḳṣīr
Keremler eyledi ġamzeñ cihānda var olsun *(G. 281/7). [dil ü cānumdan, -um, -dan]*

Dil ü cānuñı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿīdine ḳurbān bulındı *(G. 393/5). [dil ü cānuñı, -uñ, -ı]*

dil ü cāndan: *Can u gönülden, içtenlikle, çok isteyerek.*

Sever dirildügi içün seni dil ü cāndan
Cemi sen öldürigör bu ḳadar günāh yiter *(G. 91/13). [dil ü cāndan]*

Ḳaşuñuñ miḥrābını göster baña luṭf eyleyüp
Kim dil ü cāndan ḳılam ol secde-gāha ben sücūd *(G. 45/4). [dil ü cāndan, -dan]*

Müdām ṣūret-i ḥāli ḥabīb ayaġa ṣalar
Ki yolına dil ü cāndan hemīşe virile ser *(Mua. 151/2). [dil ü cāndan]*

Ḳaṣd-ı ser-i Cem ḳılalı çeşmüñ dil ü cāndan
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(Mua. 106/1). [dil ü cāndan]*

Müşterīyem dil ü cāndan ki ola bāzār-ı ṣafā
Çār-sū-yı niʿamuñ açalı dükkān-ı kerem *(K. 1/109). [dil ü cāndan]*

dil uzat-: *Dile gelmek, söze başlamak, konuşmak (Şentürk, 2019: 202).*

Ḥasret-i ḫaṭṭuñla cān virdügümi şerḥ eyleye
Dil uzadup sinümüñ üstinde biten her giyāh *(G. 327/10). [dil uzadup, -up]*

Sinüm üzre ger güẕer ḳılsañ saña
Dil uzadur her giyāhum gitme gel *(G. 231/6). [dil uzadur, -ur]*

Dil uzatmaġa lebüñden dehenüñ diḳḳatine
Ġonce aġzını gül-āb ile seḥer pāk eyler *(G. 117/3). [dil uzatmaġa, -maġ, -a]*

dil uzat-: *Kötü söz söylemek, kötülemek.*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe yañılup nā-gehān şemʿ
Dil uzadalı odlara yandı zebān-ı şemʿ *(G. 190/2). [dil uzadalı, -alı]*

Ḳalem bigi dil uzadan ḫaṭına ḫibr-i Ḫaṭā
Miṣāl kāġıdı gibi yüzin siyāh eyler *(G. 100/3). [dil uzadan, -an]*

Biçerem ʿömr ekinin dās-ı ġam ile ki_ölicek
Dil uzatmaya saña tā ki giyāhum ṣanemā *(G. 9/4). [dil uzatmaya, -ma, -y, -a]*

Ḳandīl-i cemālüñe yañılmış dil uzatmış
Şemʿüñ yiridür yansa zebāne ile zebānı *(G. 413/5). [dil uzatmış, -mış]*

Bir kerre germ olup dil uzatmış cemālüñe
Bu cürm içün zebānını şemʿüñ keser maḳaṣ *(G. 179/7). [dil uzatmış, -mış]*

dil vir-: *Gönül vermek, âşık olmak.*

Dil virelden dil-bere ʿışḳı firāḳından müdām
Gözlerümden yaş yirine dökilen ḳanum-durur *(G. 68/7). [dil virelden, -elden]*

Cān perīşān oldı bulmaz cemʿiyet
Dil virelden bu perīşān zülfüñe *(G. 335/8). [dil virelden, -elden]*

Cem leb-i mey-gūnuña dil vireli iy piste-leb
Ṭurmadan ḳanlu yaşı bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/11). [dil vireli, -eli]*

Dil virenlerde şāne buldı hemīn
Zülf-i dil-dāre dest-res n'idelüm *(G. 251/3). [dil virenlerde, -en, -ler-en, -ler, -de]*

Niçe bir dil vireyüm kākül-i pür-çīnüñ içün
Niçe bir ḳan yudayum ol leb-i rengīnüñ içün *(G. 275/1). [dil vireyüm, -e, -y, -üm]*

dil yaḳ-: *Gönlü yakmak II gönle acı vermek, aşk dolayısıyla iç yangınına tutulmak.*

Dil yaḳaldan nār-ı ruḫ-sāruñda Cem
Şemʿ bigi meclise giryān gelür *(G. 102/9). [dil yaḳaldan, -aldan]*

dilā: *Ey gönül.*

Dilā çün ʿışḳ odına yana girdüñ
Çü yanmaḳdan ḳaçarduñ yā ne girdüñ *(G. 225/1). [dilā]*

Dilā zülfinde ḥüsnin ḳıl temāşā
Ki Çīn içre nigār-istāne girdüñ *(G. 225/15). [dilā]*

Ṭavāf itmek cemāli Kaʿbesini
Dilā Merve ḥaḳı ġāyet ṣafā bil *(G. 236/8). [dilā]*

Dilā çün derdini niʿmet bilürsin
Ṭaleb eyleme dermānı n'idersin *(G. 277/5). [dilā]*

dil-ārām: *Gönle rahatlık veren, gönlü dinlendiren, gönlü okşayan.*

Kerem ḳıl baña raḥm it iy dil-ārām
Eger ḳılmaz iseñ itmez dil ārām *(G. 260/1). [dil-ārām, -m]*

Firāḳ u ḥasretüñden iy dil-ārām
Çeker cān ü göñül zehr-i helāhil *(G. 233/7). [dil-ārām]*

Firāḳ u ḥasretüñden iy dil-ārām
Çeker cān ü göñül zehr-i helāhil *(G. 233/7). [dil-ārām]*

dil-āşüfte: *Gönlü karışık.*

Biz dil-āşüfte zülfüñe şanemā
Düşeli virmişüz belāya rıżā *(Mua. 172/1). [dil-āşüfte]*

dil-āver: *Yürekli, cesur.*

Ġamzeñ ḫayāli çeşmüme ḫancer degül midür
Olan muḳābil aña dil-āver degül midür *(G. 127/2). [dil-āver]*

dil-ber: *Gönül alan güzel II sevgili.*

Beni gördükçe dil-ber yüz çevirür
Ḳılur aġyārı her laḥẓa riʿāyet *(G. 24/5). [dil-ber]*

Ḫaṭṭın görürse ḫaddinüñ üstinde dil-berüñ
Olur hezār ġayret ile şerm-sār nesḫ *(G. 39/9). [dil-berüñ, -üñ]*

Bildi dil-ber kim ṣınuḳludur metāʿ-ı zülfini
Ḳılca nesnem yoġ iken boynuma ṣarmaġ itdi dād *(G. 46/5). [dil-ber]*

Dil virelden dil-bere ʿışḳı firāḳından müdām
Gözlerümden yaş yirine dökilen ḳanum-durur *(G. 68/7). [dil-bere, -e]*

ʿIşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dil-berüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum-durur *(G. 68/9). [dil-berüñ, -üñ]*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dil-bere
ʿÖmr-i bī-pāyān-durur bu dem ki cānān bundadur *(G. 72/13). [dil-bere, -e]*

Ben aġladuḳça dil-ber gülse n'ola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister *(G. 73/3). [dil-ber]*

N'ola dil-ber yüzüñ görmek dilersem
Ki zīrā bendeler sulṭānı ister *(G. 73/7). [dil-ber]*

Dil-berüñ mey-gün lebinden meclis-i ʿuşşāḳda
İy göñül ḳan aġlayup ḳılsañ rivāyet ḫōş-durur *(G. 74/7). [dil-berüñ, -üñ]*

Demidür dil-berā raḥm eyle cāna
Ki ḳaṣd ider müdām ol çeşm-i maḫmūr *(G. 77/9). [dil-berā]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
Hem-dem-i derd ü belā vü mūnis-i hem-ġem-durur *(G. 78/5). [dil-ber]*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ göñlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/9). [dil-berā]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḥzūn olur *(G. 81/9). [dil-ber]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe yüz sürelden iy dil-ber yüzüm
Levḥa-i zerrīne beñzer kim kitāb üstindedür *(G. 84/3). [dil-ber]*

Ecel didükleri dil-ber ḫaṭıdur
İrişdi n'eyleyem ḫaṭṭı eceldür *(G. 109/5). [dil-ber]*

Gördügince cübbe-i ṣabrını çāk eyler Cemüñ
Şol ten-i sīmīnüñ iy dil-ber ki pīrāhendedür *(G. 120/10). [dil-ber]*

Budur iy dil-ber ṣurāḥīnüñ ciger-ḫūn olduġı
Būse almış leblerüñden sāġer-i ṣahbā meger *(G. 137/13). [dil-ber]*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/9). [dil-ber]*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/7). [dil-ber]*

Şāh-bāz-ı dil ṭutaldan bugün iy Cem dil-beri
Kūh-i Ḳāf-ı dilde her dem menzil[i] ʿAnḳā ṭutar *(G. 140/9). [dil-beri, -i]*

Ṭoḳındı ḫōd bilürem tīr-i ġamzeñ iy dil-ber
ʿAceb budur ki araram siperde bulınmaz *(G. 143/9). [dil-ber]*

Zülfi ucın kesmege ḳaṣd eyledi dil-ber didüm
Kesme kim devr-i ḳamerde ḫōş-durur ʿömr-i derāz *(G. 144/3). [dil-ber]*

Pīş-keş cānı virürdük yolına ol dil-berüñ
Ger ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizim mihmānumuz *(G. 152/7). [dil-berüñ, -üñ]*

Tīr-i müjeñ iy dil-ber sīnemde nişān eyler
Tā bula dil ü cānum bu resme nişāndan ḥaẓ *(G. 185/13). [dil-ber]*

İy dil ġam-i ʿışḳ ile feryād ü fiġān eyle
Çün dil-ber alur her dem feryād ü fiġāndan ḥaẓ *(G. 185/10). [dil-ber]*

Tīr-i müje iy dil-ber sīnemde ṭutaldan cā
Dil ḫurrem olup her dem cānum bulur andan ḥaẓ *(G. 185/11). [dil-ber]*

Ḥasretinden ḫaṭṭuñuñ āh itdügümce dil-berā
Derd ü āhum ʿālemi ṭolu duḫān eyler dirīġ *(G. 192/7). [dil-berā]*

Dil-berā cānın cefādan raḥm idüp ḳurtarmaduñ
Öliser beñzer ġam-i ʿışḳuñla Cem miskīn dirīġ *(G. 193/9). [dil-berā]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/14). [dil-ber]*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/10). [dil-ber]*

Dökmege Cem ḳanını ṭopraġa nā-ḥaḳ ẓulm ile
Leblerüñe dest-ḫaṭ virmişdür iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 226/14). [dil-ber]*

N'ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/3). [dil-berā]*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/11). [dil-ber]*

Raḳīb endāmını ṭutar zelāzil
Benümle ḳılıcaḳ dil-ber tekellüm *(G. 250/4). [dil-ber]*

Ṭañ degül ger ḳan olursa dil-berā bu ḫaste-dil
Kim hemīşe ḫancer-i ʿışḳuñ ḳılur dilüm dilüm *(G. 254/3). [dil-berā]*

Berü şun sāḳī cām-ı erġavānı
Ki dil-ber oldı cāndan bize maḥrem *(G. 257/6). [dil-ber]*

Çü dil-ber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġem *(G. 257/9). [dil-ber]*

Ceme ṣun sāḳiyā cām-ı mey-i nāb
Ki cāndan dil-ber oldı bize hem-dem *(G. 257/14). [dil-ber]*

Ḳılur dil-ber baña derdini hem-dem
Olur ḳan aġlamaḳdan gözlerüm nem *(G. 259/1). [dil-ber]*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi'l-ʿaẕīm *(G. 262/13). [dil-ber]*

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme
Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen *(G. 280/3). [dil-ber]*

Yaşum gözüm bıñarını ḫarāb-ı seyl-i eşk itdi
Daḫı el yumaz ol dil-ber gözümüñ cūy-bārından *(G. 286/8). [dil-ber]*

Şükür kim irişüp dil dil-berine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān *(G. 292/11). [dil-berine, -i, -ne]*

Niçün yüz döndürem dil-ber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan *(G. 293/5). [dil-ber]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/7). [dil-berüñ, -üñ]*

Virüp dil-ber yolına cān eline girmeyüp dil-ber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse *(G. 331/7). [dil-ber]*

Virüp dil-ber yolına cān eline girmeyüp dil-ber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse *(G. 331/7). [dil-ber]*

Ġam-i ʿışḳuñdan iy dil-ber hemīşe
Ḳıluram cān ü dilden āh ü nāle *(G. 332/13). [dil-ber]*

ʿArż-ı dīdār eyleyüp dil-ber didi baḳ ḫālüme
Aġladum didüm ḳo anı bir naẓer ḳıl ḥālüme *(G. 347/1). [dil-ber]*

Çün duʿādur ʿāşıḳa düşnām-ı laʿli dil-berüñ
Ẕikri ḫayr olsun anuñ kim işidüp āmīn diye *(G. 358/11). [dil-berüñ, -üñ]*

Dil-berüm ḫışm ile ḳaşını kemān eyleyeli
Cānumı ġamzesi oḳına nişān eyleyeli *(G. 372/1). [dil-berüm, -üm]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/5). [dil-berüñ, -üñ]*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürḳat semini *(G. 385/1). [dil-ber]*

Cihānuñ yoḳdur iy dil-ber ḳarārı
Ṣafā ile geçür leyl ü nehārı *(G. 389/1). [dil-ber]*

Ḳanı ol eyledügüm dil-ber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürüben ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı *(G. 390/7). [dil-ber]*

Çü gördüm gül yüzin ol dil-berüñ ben
Niçün ḫāmūş olam çün bülbül-i dey *(G. 391/5). [dil-berüñ, -üñ]*

Cān ü dil vir yād idüp zülf ü dehānın dil-berüñ
Bu yola ḫarc eyle iy Cem bārī yoġ u varuñı *(G. 397/9). [dil-berüñ, -üñ]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/7). [dil-berüñ, -üñ]*

Dil-ber ġamında miḥnet ü derd ü belā ile
Vaḳt-i ṣafāda çekdügi ʿāṣıḳ ʿanā ḥaḳı *(K. 6/29). [dil-ber]*

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dil-berüñ maḥrem-durur *(Kıt. 1/6). [dil-berüñ, -üñ]*

Dil-berüñ ʿışḳı düşelden göñlüme
Ḳıluram derd ü ġam ile āh vāh *(Kıt. 2/1). [dil-berüñ, -üñ]*

Ki zīrā ġoncedür dil-ber dehānı
N'idersin ġonceyi bulursañ anı *(Mes. 1/39). [dil-ber]*

Eger isterse göñlüñ yāsemīni
Gözüñden gitmesün dil-ber cebīni *(Mes. 1/66). [dil-ber]*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẓām *(Mua. 16/1). [dil-bere, -e]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/1). [dil-ber]*

Lebüm naṣīb-i niṣāb-ı lebüñden iy dil-ber
Ger ola şerbet-i laʿlüñ bu ben ġarībe yiter *(Mua. 58/1). [dil-ber]*

Fikr iden ismüñ bulur[dı] ḫīlesüz ger dil-berā
Bīḫ-i nīlūfer bayaġı meskeninde dutsa cā *(Mua. 63/1). [dil-berā]*

Dil-berüm adı ṣol üç ḥarf oldı kim
Var ḳamunuñ iki gevher zīveri *(Mua. 90/1). [dil-berüm, -üm]*

Ceme ger ḫāk-i reh dir ise dil-ber
Eyü taṣġīrdür taʿẓīme beñzer *(Mua. 135/1). [dil-ber]*

Cemālin zeyn iden heb dil-ber olmaz
Her āyīne düzen İskender olmaz *(Müf. 2/1). [dil-ber]*

Her nefes cān ü dile dil-ber ider cevr ü cefā
İtmedi ʿālem içinde baña bir laḥẓa vefā *(Mur. 1/5). [dil-ber]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/15). [dil-ber]*

Vaṣlı ile bir nefes dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ġamdan göñlümi bir laḥẓa āzād itmedi *(Mur. 2/17). [dil-ber]*

Derdini dil-ber baña kim dem-be-dem hem-dem ḳılur
Ol cefā ile hemīşe çeşmümi pür-nem ḳılur *(Mur. 2/21). [dil-ber]*

ʿĀlem içre çekmişem derd ü firāḳın ben ġarīb
Hā sürer ẕevḳi ḳatında dil-berüñ ol seg raḳīb *(Mur. 2/14). [dil-berüñ, -üñ]*

Dil-berüñ çün bulmaduñ vaṣlına iy Cem dest-res
Olmaduñ ʿālem içinde ṣād u ḫurrem bir nefes *(Mur. 2/25). [dil-berüñ, -üñ]*

dil-berā: *Ey gönül alan II ey sevgili.*

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dil-berā
Ayaġuña ṣaçmaġa dürr-i ḫōş-āb *(G. 14/7). [dil-berā]*

Gül yüzüñüñ ḥasretinden dil-berā derd ile āh
Cān ü dil feryād ḳılur her nefes çün ʿandelīb *(G. 16/7). [dil-berā]*

Dil-berā kūyuñ faḳīri olayın
Ḫāk-i pāyüñsüz gerekmez taḫt ü tāc *(G. 34/7). [dil-berā]*

Anuñ-çün ḫāk oluram dil-berā ben
Ölem ṭopraġum ilte kūyuña bād *(G. 43/3). [dil-berā]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/1). [dil-berā]*

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ ṣarābı ile müdām
Ṣād iderseñ eylegil kim dil-berā devrānıdur *(G. 69/8). [dil-berā]*

Hey ne siḥr-engīzdür cāẕū gözüñ kim dil-berā
Her nefesde zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 76/5). [dil-berā]*

Dil-berā derdüñ hemīşe cānuma hem-dem-durur
Ol sebebdendür ki çeşmüm ḳan ile pür-nem-durur *(G. 78/1). [dil-berā]*

Zülfüñüñ ḥasretluġından dil-berā her rūz ü şeb
Bu dil-i zār ü perīşān pīç ü tāb altındadur *(G. 85/3). [dil-berā]*

Vaḳtidür ḳurtar Cem-i miskīni ġamdan dil-berā
Hecrüñ odına yanar dāyim ʿaẕāb altındadur *(G. 85/13). [dil-berā]*

Çeşm ü laʿlüñ yād idelden dil-berā
Nuḳl-i ṣoḥbet şekkerīn bādāmdur *(G. 87/3). [dil-berā]*

Dil-berā eyle ḥaẕer āhum odından ki benüm
Āteş-i āhum ile kevn ü mekān oda yanar *(G. 90/9). [dil-berā]*

ʿIşḳuñ yolında ger güneh itdükse dil-berā
Aṣ zülf-i dārügīrüñe oldur çü dārumuz *(G. 150/5). [dil-berā]*

Dil-berā cān ḳaṣdına ġamzeñ çeker her laḥẓa tīġ
Ol sebebden gözlerüm ḳan aḳıdur mānend-i mīġ *(G. 193/1). [dil-berā]*

Dil-berā derdüñ ile bu tenden
Cān birūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/7). [dil-berā]*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān feṭḥ-i bābum var benüm *(G. 249/1). [dil-berā]*

Niçe bir zülfüñ ucına dil-berā cān aṣasın
Bārī öldür çekmeyem her laḥẓa cevrüñ tāsasın *(G. 278/1). [dil-berā]*

Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin
Niçe bir hecrüñ elinden baġrumı ḳan ideyin *(G. 290/1). [dil-berā]*

Cem niçe bir ʿışḳuñuñ derdini çeksün vaḳtidür
Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin *(G. 290/14). [dil-berā]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden dil-berā cān terk idüp
Dāyimā baş oynaram şol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/5). [dil-berā]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/1). [dil-berā]*

Yoluña cān viren bu revā mı ki dil-berā
Fürḳat odı ile dil ü cānı kebāb ola *(G. 368/7). [dil-berā]*

Terk-i ser ḳılup yoluñda dil-berā
Eyler idüm cān feşān bilsem seni *(G. 387/5). [dil-berā]*

Dil-berā dībā-ber imiş kāz-ı ġam
Ki aṭlas-ı cismüñi ṭoġrar dem-be-dem *(Mua. 64/1). [dil-berā]*

Cānumı ʿışḳ āteşi ile ḳılaldan āşinā
Buldı hecr-i cān-güdāzuñ müzd-i bī-ḥad dil-berā *(Mua. 328/2). [dil-berā]*

dil-ber-i ʿayyār: *Hilekar, düzenbaz sevgili.*

Bir sencileyin dil-ber-i ʿayyār kimüñ var
ʿUşşāḳa cefālar ḳılıcı yār kimüñ var *(G. 103/1). [dil-ber-i ʿayyār]*

dil-ber-i ḫōş-ḫū: *Güzel huylu sevgili.*

Dün ṣaldı baña ḳarşu niḳāb ol büt-i meh-rū
Āheste suʾāl itdüm ez-ān dil-ber-i ḫōş-ḫū*(G. 317/2). [dil-ber-i ḫōş-ḫū, -dü, -m]*

dil-ber-i ḥūrī-ṣıfat: *Huri yüzlü sevgili.*

Bir sencileyin dil-ber-i ḥūrī-ṣıfat elḥaḳ
Ṣūretde melek-ḫū vü perī-vār kimüñ var *(G. 103/21). [dil-ber-i ḥūrī-ṣıfat]*

dil-ber-i meh-rū: *Ay yüzlü sevgili.*

Niçe biñ siḥri var iy dil-ber-i meh-rū lebüñüñ
Çüriyüp ḫāk olan ölüyi kefenden çıḳarur *(G. 82/7). [dil-ber-i meh-rū]*

Raḥm eyle baña vaḳtidür iy dil-ber-i meh-rū
Kim cānuma ḳaṣd eyledi şol ġamze-i cāẕū *(G. 314/1). [dil-ber-i meh-rū]*

dil-ber-i sīmīn-tene: *Gümüş gibi beyaz tenli sevgili.*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/1). [dil-ber-i sīmīn-tene, -e]*

dil-dār: *Gönül alan güzel II sevgili.*

Cem faḳīre ḳılmadı her-giz vefā
Bī-vefā dil-dār elinden elġıyās *(G. 31/14). [dil-dār]*

Dil-dār baña ʿahde vefā ḳılmadı dirīġ
Ol daḫı ʿömr bigi n’idem bī-vefā-y-imiş *(G. 173/9). [dil-dār]*

Lāle-ruḫlar āresinde iḫtiyār idüp yine
Sevmişem bir bī-vefā dil-dārı kim dünyāda yoḳ *(G. 208/4). [dil-dārı, -ı]*

Ḳadd-i mevzūnına dil-dāruñ raḳībā ḳılma ḳaṣd
Çün bilürsin ṭabʿ-ı nā-mevzūnuñı mevzūn degül *(G. 232/5). [dil-dāruñ, -uñ]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/8). [dil-dār]*

Ḳılur dil-dāre dil dāyim taẕallum
Nice bī-raḥm olur itmez teraḥḥum *(G. 250/1). [dil-dāre, -e]*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/1). [dil-dārdan, -dan]*

Yüz sürüp ayaġına öpmege dil-dāruñ elin
Günde biñ kez öperem yalvarup aġyāruñ elin *(G. 310/1). [dil-dāruñ, -uñ]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol ʿĪsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudaġında *(G. 352/16). [dil-dārı, -ı]*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/1). [dil-dār]*

Çü furṣat virdi el dil-dārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey *(G. 391/3). [dil-dārı, -ı]*

Dil ü cān pīş-keş ḳıl ṭapusına
Çü dil-dāruñ saña mihmān bulındı *(G. 393/10). [dil-dāruñ, -uñ]*

Eger gül isteseñ dil-dāre yār ol
Gül-i ruḫ-sārı yādına hezār ol *(Mes. 1/33). [dil-dāre, -e]*

Ne ḥācet ʿarż-ı ḥāl itmek ḥabībe
Bilür ḥālümi dil-dārum velīdür *(Müf. 4/2). [dil-dārum, -um]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/11). [dil-dār]*

dilden: *Can u gönülden, büyük bir samimiyetle, yürekten.*

Cān vireli Cem ḳadd-i ser-efrāzuña dilden
Ḳaddüñ bigi her şiʿrini mevzūn ider iy dōst *(G. 20/11). [dilden]*

Zülfüñe kim ki dilden olmaz esīr
Bulmasun ġamdan ol kimesne felāḥ *(G. 35/13). [dilden]*

Dilden iy Cem ol perī-ruḫ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫōş mihmān gelür *(G. 70/9). [dilden]*

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni *(G. 387/3). [dilden]*

Eger dilden dilerseñ seyr-i lāle
Lebi yādına var nūş it piyāle *(Mes. 1/49). [dilden]*

dile: *İstemek, arzulamak.*

Cānum almaḳ dilerseñ eyleme āl
Āl ḥācet degüldür al iy dōst *(G. 18/7). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]*

Gönlün diledükçe sög baña kim
Düşnām-ı lebüñ duʿādur iy dōst *(G. 26/11). [diledükçe, -dükce]*

Şol deñlü sürer ẕevḳ u ṣafā derdüñ ile dil
Diler ki ḳala cevr ü cefāñ ile muḫalled *(G. 42/12). [diler, -r]*

Diler çāh-ı zenaḫ-dānuñı gönlüm
ʿAceb dīvānedür zindānı ister *(G. 73/9). [diler, -r]*

N'ola dil-ber yüzüñ görmek dilersem
Ki zīrā bendeler sulṭānı ister *(G. 73/7). [dilersem, -r, -se, -m]*

Dileme nām ü nişān müddeʿī Cemden yüri var
Kim hevāya uyıcaḳ nām ü nişān oda yanar *(G. 90/13). [dileme, -me]*

Pāyine düşmek diledükçe raḳīb-i seng-dil
Müstedām olsun dir imiş yüri ol Cem pāyıdur *(G. 105/13). [diledükçe, -dükçe]*

Ne ḥayāsuz saḫt-rūdur āyine
Kim diler ḥüsnüñe ʿarż ide naẓīr *(G. 107/6). [diler, -r]*

Dilemez giceyi dil zülfüñi gösterdügi içün
Gel ḳıyās it ki cemālüñi nelerden güniler *(G. 121/11). [dilemez, -mez]*

Cem diler kim kemer-i zer ḳıla ḳolın belüñe
Gerçi kim sīm miyānuñı kemerden güniler *(G. 121/17). [diler, -r]*

Raḳīb-i seg beni senüñle olduġum dilemez
Meṣel-durur bu ki el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 178/11). [dilemez, -mez]*

Cefā-yı ʿışḳuñı feyż ideli baña feyyāż
Göñül cefāñı diler ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/2). [diler, -r]*

Meclis-i meyde añanlar nām-ı zülfüñden senüñ
ʿAnberīn itmek dilerler cām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/2). [dilerler, -r, -ler]*

Cān ü dil delmek diler tīrüñ begüm
Āferīn bu ise tedbīrüñ begüm *(G. 271/1). [diler, -r]*

Müddeʿī fitneyle seni benden ayırmaḳ diler
Çün elinden gelmez uş fāsid ḫayāl itmek neden *(G. 287/11). [diler, -r]*

Cān dimāġına irüp būy-ı vaṭen
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭen *(G. 295/2). [diler, -r]*

Gey yaraşur sanā bu ḥüsn ḳabāsı ṣanemā
Dilerem ḥüsn ḳabāsını cihānda geyesin *(G. 297/8). [dilerem, -r, -em]*

Didüm ḳo lebüñ vaṣfını taḥrīr ideyin dir
Sen anı dilersin ki ḳalem ney-şeker olsun *(G. 299/4). [dilersin, -r, -sin]*

Yār ʿışḳında eger ḳalb ḳumāşuñ var ise
Dilerem iy dil-i ġam-dīde ki tārāc olasın *(G. 303/10). [dilerem, -r, -em]*

Lebüñ cānum olalı ben Ḫudādan
Dilerem ki gele cānum ṭudaġa *(G. 318/8). [dilerem, -r, -em]*

Dil giriftār olalıdan zülf-i müşk-āmīzüñe
Cān diler ḳurbān ola şol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/2). [diler, -r]*

Hemīşe cānumı almaḳ dilersin
Ne ḳıldum ben saña iy gözi ala *(G. 332/3). [dilersin, -r, -sin]*

Göñlüm aldı ḳaṣd-ı cān itmek diler
Hey degül billāhi iy cān zülfüñe *(G. 335/5). [diler, -r]*

Eger vaṣlına irmek diler iseñ
Eyā Cem yār içün baş oyna sen de *(G. 337/9). [diler, -er]*

Göñülden Cem ḳapuña ḳul olaldan
Dilemez kim ire ʿālemde mecde *(G. 340/10). [dilemez, -mez]*

Göñlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/5). [diler, -r]*

Laʿl-i nābuñ sırrını beñzer ʿıyān itmek diler
Kim ḫaṭuñ müşkīn ḥavāşī yazdı teʾvīl üstine *(G. 356/3). [diler, -r]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/2). [diler, -r]*

Diler hemīşe per yaḳa pervāne-vār dil
Ḥüsnüñ ḳaçan ki meclise cānā çerāġ ola *(G. 367/11). [diler, -r]*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir feṭḥ-i bāb ola *(G. 368/12). [diler, -r]*

Bāline baġlamaḳ dilerem şevḳ nāmemi
Ḳorḳum bu dil kebūteri nā-geh kebāb ola *(G. 369/7). [dilerem, -r, -em]*

Oġlan oyıncaġı oldı her oġlan yıḳar yapar
Bu yıḳılası dil dilerem kim ḫarāb ola *(G. 369/12). [dilerem, -r, -em]*

İçer şu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/2). [diler, -r]*

Luṭfuñ tevaḳḳuʿ eyleyüben raḥmetüñ diler
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār *(K. 2/57). [diler, -r]*

Ḳılmaḳ dilemez çünki belā tīrine umaç
Ḳaşduma benüm ḳavs-i felek yane çeker yā *(K. 5/101). [dilemez, -mez]*

Eger ġonce dilerse ḫāṭır-ı teng
Dehān-ı yāri bul hīç eyleme ceng *(Mes. 1/37). [dilerse, -r, -se]*

Eger nesrīn dilerse ḫāṭıruñ var
Saña nesrīn yiter dāyim ruḫ-ı yār *(Mes. 1/81). [dilerse, -r, -se]*

Eger göñlüñ dilerse berg-i zanbaḳ
Ruḫından vir göñül bāġına revnaḳ *(Mes. 1/69). [dilerse, -r, -se]*

Eger sūsen dilerse ḫāṭıruñ var
Ḫaṭ-ı dil-dār ile ol dāyimā yār *(Mes. 1/57). [dilerse, -r, -se]*

Eger nergis dilerse göñlüñ iy yār
Gözi yādına var ol ḫaste vü zār *(Mes. 1/45). [dilerse, -r, -se]*

Eger cāndan dilerseñ ṣāḫ-ı sünbül
Gerek boynuñda dāyim bend-i kākül *(Mes. 1/53). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]*

Eger dilden dilerseñ seyr-i lāle
Lebi yādına var nūş it piyāle *(Mes. 1/49). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]*

Lebüñ keşf eyle bārī gel kerem ḳıl
Çün irişmek diler ol cāna cānum *(Mua. 61/2). [diler, -r]*

Mihrüm artarken yüzüñle zülfüñe ḳılsam naẓer
Anuñ içün rūz [ü] şeb cān ü göñül anı diler *(Mua. 203/2). [diler, -r]*

Didüm çeşmüm diler kim göre ḳaddüñ
Tebessüm ḳıldı didi gözüm üzre *(Mua. 249/1). [diler, -r]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/2). [diler, -r]*

Kim dilerse nām-ı dil-berden nişān
Bī-nuḳaṭ bir ismi ḳılsun imtiḥān *(Mua. 340/1). [dilerse, -r, -se]*

Dil zenaḫ-dānuñda mülk-i cāna ḥükm itmek diler
Gör nice dīvānedür zindānda daḫı beklenür *(Müf. 21/1). [diler, -r]*

Gūş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbān *(Terc. 1/62). [diler, -r]*

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidādur iy cān *(Terc. 1/55). [diler, -r]*

Dil ü cān terkin ur iy Cem yolında
Dilerseñ iki ʿālemde saʿādet *(G. 25/14). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]*

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyüm
Ki oluram cāndan bī-zār sensüz *(G. 149/11). [dileyüm, -y, -üm]*

Dilerdi kim ḳaça dil yār zülfi bendinden
Yolını ṭutdı yaşum didi lā-teḥīne menāṣ *(G. 178/5). [dilerdi, -r, -di]*

Dilerseñ göresin āyīnede ay
Göñül āyīnesinden ḥüsnüñe baḳ *(G. 205/11). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]*

Dilerdi kim çeke kendüye vuṣlatuñ yayın
Yabāna atdı Cemi oḳ gibi kemān-ı firāḳ *(G. 207/13). [dilerdi, -r, -di]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/7). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]*

Eger ḳılmaḳ dilerseñ seyr-i reyḥān
Yüri zülfi ġamından ol perīṣān *(Mes. 1/77). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]*

Eger dāyim dilerseñ żeymerānı
Ruḫı yādına it yaşuñı ḳanı *(Mes. 1/89). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]*

Dil zülf ü [d]ehānuñla dilerdi ḳıla ālī
Kim cān ide ḥāṣıl *(Mua. 102/5). [dilerdi, -r, -di]*

Dilerseñ ḥoḳḳa-i dür görmek iy dil
Leb-i şīrīn-i dendānın naẓer ḳıl *(Mua. 127/1). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]*

Gözüñ evvel anı dilerdi iy yār
Ki ṣoñra arada ola ġam-ı yār *(Mua. 263/1). [dilerdi, -r, -di]*

Ezelī būse diler kim ebedī ḳala göñül
Bu temennā leb-i yār ārede bulınsa olur *(Mua. 324/1). [diler, -r]*

dil-efgār: *Gönlü yaralı II âşık.*

Ḳılsañ Ceme teraḥḥum eyā seng-dil n'ola
Bunca zamān-durur ki dil-efgāruñam senüñ *(G. 213/10). [dil-efgāruñam, -uñ, -am]*

dil-efgār ol-: *Gönlü yaralı olmak.*

Virüp dil-ber yolına cān eline girmeyüp dil-ber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse *(G. 331/8). [dil-efgār olmasun, -ma, -sun]*

dile gel-: *Dile gelmek, konuşmaya başlamak; gönle gelmek, hissedilmek.*

Tekrār gelse lebleri leẕẕet virür dile
Zīrā mükerrer olıcaḳ olur şeker leẕīẕ *(G. 49/7). [dile gelse, -e-se]*

dil-ḫaste: *Gönlü hasta, hasta gönüllü II âşık.*

Bī-şübhe lebüñ şarāb-ı nābı
Dil-ḫastesine şifādur iy dōst *(G. 26/20). [dil-ḫastesine, -si, -n, -e]*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/7). [dil-ḫasteye, -y, -e]*

Geh ḥavāle āteş-i ʿışḳ idesin geh nār-ı ġam
Niçe bir bu resme ben dil-ḫaste yanam yaḳılam *(G. 270/4). [dil-ḫaste]*

Ser-geşteyem ol zülf-i siyeh-kāruñ elinden
Dil-ḫasteyem ol nergis-i bīmāruñ elinden *(G. 284/2). [dil-ḫasteyem, -y, -em]*

Ḳo şimdi daḫı laʿl ü ruḫuñ öpeyin çün ol
Dil-ḫastesine ṣıḥḥat imiş gül-şeker gibi *(G. 408/4). [dil-ḫastesine, -si, -n, -e]*

Dest ü pā beste vü dil-ḫaste vü ser-geşte vü zār
Der ü dīvānuña geldüm yine sulṭān-ı kerem *(K. 1/127). [dil-ḫaste]*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/2). [dil-ḫastenüñ, -nüñ]*

Dil-ḫaste em eyle bana dermān
Tā kim irişe saña savābı *(Terc. 1/97). [dil-ḫaste]*

dil-ḫaste ol-: *Hasta gönüllü olmak; aşk derdine düşmüş olmak.*

Dil-ḫaste olmışam n'ola laʿlüñ şarābı ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derd-mendüñe *(G. 326/11). [dil-ḫaste olmışam, -mış, -am]*

dil-i āşüfte: *Çılgın ve perişan gönül.*

Ne ḳadar eyler iseñ eyle cefā
Dil-i āşüfte senüñdür ṣanemā *(Mua. 218/2). [dil-i āşüfte]*

Sen perī ile görelden ol raḳīb-i dīvi ben
Bu dil-i āşüfte derd ü ıżṭırāb üstindedür *(G. 83/4). [dil-i āşüfte]*

Dil-i āşüfte kāmildür yüzüñ şerḥi kitābında
Cihān ʿāciz-durur gerçi anuñ her faṣl [u] bābında *(Mua. 39/1). [dil-i āşüfte]*

dil-i āvāre: *Avare, perişan gönül.*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/2). [dil-i āvāre]*

dil-i bīçāre: *Çaresiz, zavallı gönül.*

Sāde düşmiş ḫālden yārüñ ruḫı kāşānesi
İy dil-i bīçāre kimdür bī-meges ḫᵛāb isteyen *(G. 307/12). [dil-i bīçāre]*

dil-i bīmār: *Hasta gönül II âşık, tutkun gönül.*

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Çün bugün derdüñe olacaḳ devā devrānıdur *(G. 69/3). [dil-i bīmār]*

Mesken ṭutar ise n'ola zülfüñde dil-i Cem
Zīrā ki gelür ḫōş dil-i bīmāre benefşe *(G. 319/16). [dil-i bīmāre, -e]*

dil-i cem: *Cem Sultan'ın gönlü.*

Yüzüñi ḳoyup zülfüñe varmazdı dil-i Cem
Bileydi ki bu resme perīşān olacaḳdur *(G. 52/9). [dil-i cem]*

Düşelden ʿışḳına yārüñ belā vü miḥnet ü ġamla
Dil-i Cem bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından *(G. 285/14). [dil-i cem]*

Mesken ṭutar ise n'ola zülfüñde dil-i Cem
Zīrā ki gelür ḫōş dil-i bīmāre benefşe *(G. 319/15). [dil-i cem]*

Āh ol dil-i Cem n'eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/9). [dil-i cem]*

Merve ḥaḳḳı içün dil-i Cem sürmeyüp bir dem ṣafā
Kaʿbe yüzüñ ḥasretinden gözleri Zemzem-durur *(G. 78/13). [dil-i cem]*

Yā ḳaşuña n’ola ḳurbān olur ise dil-i Cem
Ġamzeñ oḳına bilürem ki nişānuñ olısar *(G. 54/9). [dil-i cem]*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/9). [dil-i cemden, -den]*

dil-i dermānde: *Aciz, çaresiz gönül.*

Ḳaşuñ yayın dil-i dermānde görmiş
Özin tīr-i belādan ḳande görmiş *(Mua. 43/1). [dil-i dermānde]*

Dil-i dermānde yā ḳaşuñ görelden
Ḫadeng-i ġamzeñe oldı nişāne *(Mua. 44/1). [dil-i dermānde]*

dil-i dīvāne: *Deli, divane gönül.*

Gerçi kim çāh-ı cefādur zenaḫuñ çāhı velī
Dil-i dīvāne anı kendözine cāh bilür *(G. 97/8). [dil-i dīvāne]*

Tā ṭaḳaldan boynuma müşkīn ṣaçuñ zencīrini
Bu dil-i dīvāne bilmez kendünüñ tedbīrini *(G. 375/2). [dil-i dīvāne]*

Bulınmaġa dil-i dīvānede ruḫuñ genci
Ḫaṭuñ ḫayāli yazar üstine ṭılısm-ı ḫavāṣ *(G. 177/11). [dil-i dīvānede, -de]*

Zülfüñe bend eyleyelden bu dil-i dīvānemi
Eylemez pend ü naṣīḥat bu ben-i miskīne sūd *(G. 45/7). [dil-i dīvānemi, -m, -i]*

Olupdur zülf ü rūyüñ ḥasretinden
Dil-i dīvānenüñ zencīri āteş *(G. 170/8). [dil-i dīvānenüñ, -nüñ]*

dil-i ġam-dīde: *Gam görmüş, kederli gönül.*

Āteş-i ruḫ-sārı eşk-i çeşmümi deryā ḳılur
Anuñ içün bu dil-i ġam-dīde yanar yaḳılur *(G. 104/2). [dil-i ġam-dīde]*

Yār ʿışḳında eger ḳalb ḳumāşuñ var ise
Dilerem iy dil-i ġam-dīde ki tārāc olasın *(G. 303/10). [dil-i ġam-dīde]*

dil-i ġam-gīn: *Gamlı, kederli gönül II âşığın gönlü.*

Dil baġlamaḳ ol kākül-i müşkīne ne müşkil
Zencīr ile ḳalmaḳ dil-i ġam-gīne ne müşkil *(G. 242/2). [dil-i ġam-gīne, -e]*

Dil-i ġam-gīnüme raḥm it ki her dem
Geçer derd ü ġam ile rūzgārı *(G. 377/3). [dil-i ġam-gīnüme, -üm, -e]*

dil-i ġam-nāk: *Gamlı gönül.*

Her ḳaçan kim ġam-i ʿışḳuñ dil-i ġam-nāke düşer
Dil ü cān şöyle yanar ki āteşi eflāke düşer *(G. 89/1). [dil-i ġam-nāke, -e]*

dil-i ġam-perver: *Gam besleyen gönül, kederli gönül.*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/2). [dil-i ġam-perver]*

dil-i giryān: *Ağlayan, inleyen gönül.*

Göreliden ol ḥasūdı sen melek-manẓarla ben
Bu dil-i giryānum içre ıżṭırābum var benüm *(G. 249/8). [dil-i giryānum, -um]*

dil-i maḥzūn: *Kederli gönül.*

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābı ile müdām
Şād iderseñ eylegil kim dil-berā devrānıdur *(G. 69/7). [dil-i maḥzūnumı, -um, -ı]*

Āh kim iy meh-liḳā ḫışm eyleyüp ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(G. 211/4). [dil-i maḥzūnumı, -um, -ı]*

dil-i mecnūn: *Mecnun, deli divane gönül.*

Dil-i mecnūn eger idinse efser
Ġubār-ı ḫāk-i pāyüñ ḳıla ekṣer *(Mua. 318/1). [dil-i mecnūn]*

Leyliyā laʿlüñ meyinden cān ü dil ser-mest olup
Bu dil-i mecnūnı dā'im dāmen-i ṣaḥrā ṭutar *(G. 140/6). [dil-i mecnūnı, -ı]*

dil-i mecrūḥ: *Yaralı gönül II kederli, gamlı gönül.*

Olaldan leyle-i zülfeyne meftūn
Dil-i mecrūḥ yandı oldı mecnūn *(Mua. 311/2). [dil-i mecrūḥ]*

dil-i miskīn: *Zavallı, aciz gönül.*

Bir laḥẓa ḳarār idemez ānsuz dil-i miskīn
Yoḳsa yine bu ḳāmet ü ebrūya mı düşdi *(G. 396/7). [dil-i miskīn]*

İşitdi çü hātif ḫaberin bu dil-i miskīn
Himmet kemerin beline bend eyledi ṣad cā *(K. 5/137). [dil-i miskīn]*

Derdini cāna ʿıyān eyledi ol māh-liḳā
Luṭfını bu dil-i miskīne nihān eyleyeli *(G. 372/10). [dil-i miskīne, -e]*

Ṣayd itmek içün bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ siḥr ile efsūn ider iy dōst *(G. 20/9). [dil-i miskīnümi, -üm, -i]*

Bu dil-i miskīnümi dāyim melāl itmek neden
Fürḳatüñle ḳaddümi cānā hilāl itmek neden *(G. 287/1). [dil-i miskīnümi, -üm, -i]*

Boynına bend urmaġ içün bu dil-i miskīnümüñ
Zülfini ol māh-rū gör nice zencīr eylemiş *(G. 167/15). [dil-i miskīnümüñ, -üm, -üñ]*

Nice nālān olmayam kim bu dil-i miskīnümüñ
Ḥālini ṣormaz girü zülfine meftūn eyleyen *(G. 280/7). [dil-i miskīnümüñ, -üm, -üñ]*

dil-i nālān: *Ağlayıp inleyen gönül.*

Bu dil-i nālānı zülfüñden niçün dūr eyledüñ
Çün şikār almaḳda lāzımdur ceres şeh-bāz ile *(G. 330/5). [dil-i nālānı, -ı]*

dil-i pāre pāre: *Parça parça gönül.*

Her pāresi çü zülfüñ öñinde şikestedür
Raḥm eyleseñ n'ola bu dil-i pāre pāreye *(G. 321/6). [dil-i pāre pāreye, -y, -e]*

dil-i pür-āteş: *Ateş dolu gönül.*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/5). [dil-i pür-āteşe, -e]*

dil-i pür-sūz: *Ateş dolu gönül.*

Ne diyem iy dil-i pür-sūz dād elüñden dād
Beni cihānda ḫarāb eyledüñ ḫarāb olasın *(G. 283/7). [dil-i pür-sūz]*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/11). [dil-i pür-sūzuma, -um, -a]*

dil-i reyḥān: *Reyhan çiçeğinin gönlü.*

Sünbül-i zülfüñe hem-dem ideli yāsemeni
Bī-dil eyledi ulaşup dil-i reyḥān semeni *(Mua. 123/2). [dil-i reyḥān]*

dil-i şad-pāre: *Yüz parça olmuş gönül.*

Fetḥ iderseñ ṣanemā ṭīb-i ser-i zülfüñi ger
Dil-i ṣad-pāre ara yirde ḳılur şāneluġı *(Mua. 245/4). [dil-i ṣad-pāre, -e]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/10). [dil-i ṣad-pāreyi, -y, -i]*

dil-i sengīn: *Taş kalpli II acımasız, merhametsiz kimse; sevgili.*

Āh-ı Cem ṭaşa güẕer eyler iken āh kim ol
Daḫı kār eyleyemez bu dil-i sengīne dirīġ *(G. 195/14). [dil-i sengīne, -e]*

Āhum oḳı āhende ḳarār itmez iken āh
Kār eyleyimez bu dil-i sengīne ne müşkil *(G. 242/8). [dil-i sengīne, -e]*

Kār-ger olmaġa efġān-ı Cem iy sīm-beden
Bir duʿā bilsem oḳurdum dil-i sengīnüñ içün *(G. 275/14). [dil-i sengīnüñ, -üñ]*

Dil-i sengīnüñ ile ḫālüñe ḫālüm diyeyin
Ḥacerü'l-esvede ḳarşu çün olur ʿarż duʿā *(G. 8/3). [dil-i sengīnüñ, -üñ]*

Ṣol dil-i sengīnüñe kār ide diyü āh kim
Tīr-i peykānın yaşumla āb-dār itsem gerek *(G. 218/7). [dil-i sengīnüñe, -üñ, -e]*

dil-i şeydā: *Çılgın gönül.*

Çü cāndan ʿışḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḫācet çoḳ figān [itmek] *(G. 212/11). [dil-i şeydā]*

dil-i vīrān: *Yıkık, harabe gönül; acı, keder içindeki gönül.*

Gelmeyince burc-ı cāna ol meh-i tābānumuz
Olmadı maʿmūr ġamdan bu dil-i vīrānumuz *(G. 152/2). [dil-i vīrānumuz, -umuz]*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci ṣuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/4). [dil-i vīrānumuz, -umuz]*

dil-i zār ü perīşān: *İnleyen sızlayan, perişan hâlde olan gönül.*

Zülfüñüñ ḥasretluġından dil-berā her rūz ü şeb
Bu dil-i zār ü perīşān pīç ü tāb altındadur *(G. 85/4). [dil-i zār ü perīşān]*

dilin-: *Dilimlere ayrılmak, dilimlenmek.*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/1). [dilinürdi, -ür, -di]*

dile al-: *Ağzına almak, dile getirmek, zikretmek.*

Diline almaya Cem bir daḫı tekrār şeker
Çün lebüñ ṣundı aña ḳand-i mükerrer bu gice *(G. 325/15). [diline almaya, -ma, -y, -a]*

dillü dilince: *Kendi dillerince, dili diline göre.*

Nālişler idüp her birisi dillü dilince
Bu maṭlaʿ-ı ġarrāyı ider cümlesi işġā *(K. 5/49). [dillü dilince]*

Dillü dilince her biri tesbīḥ ider anı
Ṭoldurdı māsivāyı peyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/151). [dillü dilince]*

dil-rubā: *Gönül alan II güzel.*

Dil-rübālar vaʿdesine nice bir aldanalum
Sāḳiyā peymāne ṣun anlarda peymān ḳalmadı *(G. 424/9). [dil-rübālar, -lar]*

dil-sitān: *Gönül alan II sevgili.*

Biñ cān fidā yolına eger olsa cān ile
Bir gice ṣoḥbet eylemek ol dil-sitān ile *(G. 355/2). [dil-sitān]*

dilüm dilüm ḳıl-: *Dilim dilim etmek.*

Ṭañ degül ger ḳan olursa dil-berā bu ḫaste-dil
Kim hemīşe ḫancer-i ʿışḳuñ ḳılur dilüm dilüm *(G. 254/4). [dilüm dilüm ḳılur, -ur]*

dimāġ: *Burun.*

Cān dimāġına irüp būy-ı vaṭen
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭen *(G. 295/1). [dimāġına, -ı, -n, -a]*

Cān dimāġına irüp muʿaṭṭar ider
Şiyem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/13). [dimāġına, -ı, -n, -a]*

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i Ḥabībden irişen ḫōş hevā ḥaḳı *(K. 6/23). [dimāġını, -ı, -n, -ı]*

dimāġ: *Akıl, zihin.*

Ẕikrüñ hemīşe dilde vü fikrüñ göñüldedür
Ṣūruñ dimāġum içre vü sūzuñ cigerdedür *(G. 64/4). [dimāġum, -um]*

dimāġ-ı cān: *Can burnu, canın koku alma merkezi (Şentürk, 2019: 220).*

İy bād-ı ṣubḥ yār işiginden ḫaber getür
Her dem dimāġ-ı cāna ṣaçından eṣer getür *(G. 57/2). [dimāġ-ı cāna, -a]*

Ḳılur dimāġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem *(K. 7/41). [dimāġ-ı cānı, -ı]*

dimelü ol-: *Diyecek olmak.*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/10). [dimelü olmasun, -ma, -sun]*

din-: *Söylenmek, ifade edilmek.*

Şikeste göñlüme bülbül fiġānı ḫōşça gelür
Egerçi kim dinür el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 177/10). [dinür, -ür]*

Ger serv ola şol ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
N'ola dinür el-cinsü ile'l-cinsi yümeyyil *(Mua. 289/2). [dinür, -ür]*

dīn: *Din, inanç.*

Zülfüñi döndürdi dīnden kendü īmāndan çıḳup
Ḳaṣd-ı īmān eyleyüp el bir ider kāfer ḫaṭuñ *(G. 226/9). [dīnden, -den]*

Çün kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsnüñde ġalaṭ düşdi ḫaṭuñ
Gel kerem ḳıl ḳazı anı ṣanemā dīnüñ içün *(G. 275/10). [dīnüñ, -üñ]*

Dīn faḳīrin ġanī ḳılur irse
Dirhem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/25). [dīn]*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zamāne olmış idi küfre müttehem *(K. 7/7). [dīn]*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki evvel olmış idi küfr ile ẓulem *(K. 7/25). [dīnüñ, -üñ]*

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem *(K. 7/43). [dīnüñi, -üñ, -i]*

Küfrüñ gicesi ṭoġubanı mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem *(K. 7/35). [dīnüñüñ, -ü, -nüñ]*

İy ṣanem ḫaṭṭuñ gibi bulmaz kemāl
Ger ser-i zülfüñ ḳıla dīn pāy-māl *(Mua. 290/2). [dīn]*

Dīn sebze-zārı neşv ü nemāsına yaġdurur
Bārān-ı luṭf faż[ı] seḫābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/133). [dīn]*

Gül-zār-ı cāna arż ide cennet çemenlerin
Dīn sebzesinde luṭf[ı] giyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/246). [dīn]*

Cümle senāsın eylese vārı Muḥammedüñ
Ṭutdı cihānı nūr-ı cebīni Muḥammedüñ Zeyn itdi dīni rūy-ı zemīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/76). [dīni, -i]*

ʿİṣyān ḍalāletinde ḳomadı zamāneyi
Raḥmet degül mi ʿāleme dīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/94). [dīni, -i]*

Bū-cehl olursa daḫı yanar Bū-Leheb-miŠāl
Her kim ki olursa dīni ġarīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/180). [dīni, -i]*

dīn ü dil: *Din ve gönül.*

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd ider saçı
Ġamzesi cān almaḳ ister bī-günāh *(Kıt. 2/9). [dīn ü dil]*

dīn ü īmān: *Din ve iman.*

Vireliden dīn ü īmān zülfüñe
Pāy-best oldı dil ü cān zülfüñe *(G. 335/1). [dīn ü īmān, -dı]*

dīnār ile dirhem ol-: *Altın ve gümüş sikke olmak.*

Eşk-i çeşmüm saña dīnār ile dirhemler olur
Rūmı seyr eyle ʿArabdan gidelüm gel ʿAceme *(G. 365/11). [dīnār ile dirhemler olur, -ler-ur]*

dīnār ü sīm: *Altın ve gümüş.*

Gel ʿıyān it eşk-i çeşmümde ḫaṭuñ naḳşını kim
Sikke olmayınca bulmaz ḳıymeti dīnār ü sīm *(G. 262/8). [dīnār ü sīm]*

dīnden çıḳ-: *İnancını terk ermek, kafir olmak.*

Ḫadüñde n'ola mesken ḳılsa ḫaṭṭuñ
Ki olur dīnden çıḳanuñ yiri āteş *(G. 170/4). [dīnden çıḳanuñ, -an, -uñ]*

Zülf-i kāfir-kīşüñi gör kim ḫaṭ-ı müşkīnüñe
Baş ḳoşup āḫir o miskīni çıḳarmış dīnden *(G. 296/6). [dīnden çıḳarmış, -ar, -mış]*

Çıkdugı içün dīnden kāfir dimezdüm ḫaṭṭuña
ʿAnberīn zülfüñ kemendi aña zünnār olmasa *(G. 362/5). [dīnden çıkdugı, -dug, -ı]*

dīnden dön-: *Dinden çıkmak.*

Zülfüñe kāfir didüm döndügi içün dīnden
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ gibi öñinde Ḳur'ān olmasa *(G. 350/3). [dīnden döndügi, -düg, -i]*

dīne gel-: *Dine girmeyi kabul etmek II Müslüman olmak.*

Zülf[i] küfrinde ne kerāmet var
Ki yüzin gördi geldi dīne bugün *(G. 304/8). [dīne geldi, -di]*

Īmāna daʿvet eyleme zülf-i siyāhuñı
Baş vire dīne gelmeye kāfer degül midür *(G. 127/4). [dīne gelmeye, -me, -y, -e]*

dīn-i islām: *İslam dini.*

Ṣaḳındum dīn-i İslāmı ve aṣlā olmadum rāżī
İder mi ehl-i Ḥaḳ ḳaṣdın ḫired-mend-i lebīb ancaḳ *(K. 9/29). [dīn-i islāmı, -ı]*

dinil-: *Söylenmek, ifade edilmek.*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/14). [dinilsün, -sin]*

diñle-: *Kulak vermek, dinlemek.*

Her seḥer nālemi gel diñle eger bilmez iseñ
Mūcib-i nāle-i mürġān-ı şeb-āheng nedür *(G. 136/3). [diñle]*

Ḫüsrevā diñle bu ben mūr-ı żaʿīfüñ ḥālin
Çünki sensin bu zamān içre Süleymān-ı kerem *(K. 1/71). [diñle]*

Bir diñler ādem olsa neler şerḥ iderdi dil
Zīrā ki çoḳ-durur bu zamānuñ şikāyeti *(Terk. 3/95). [diñler, -r]*

diñlen-: *Durmak, bir vakıt durmak, ara vermek.*

Her encümende encüm-i eşkin döküp yire
Diñlenmeyüp yaḳar oda her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/30). [diñlenmeyüp, -me, -(yü)p]*

diñlen-: *Huzur, sükûnet bulmak.*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/3). [diñlene, -e]*

dīn ol-: *Din, inanç olmak.*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān *(G. 292/13). [dīnüm olmış, -mış]*

dir-: *Dermek, toplamak, bir araya getirmek.*

Gördügümce beñlerüni ruḫlaruñ üzre senüñ
Şanuram kim gül direr gül-şende Hindūlar bigi *(G. 384/8). [direr, -er]*

Hey ne güstāḫ olur ol zülf-i siyehler bī-rıżā
Gül direrler gül-şen-i ḥüsnüñde Hindūlar gibi *(G. 422/6). [direrler, -er, -ler]*

Yañaġı güllerin dirdükçe ol yār
Pür eyler destelerden dest-māli *(G. 399/7). [dirdükçe, -dükçe]*

direm: *Akçe, para, dirhem.*

ʿĀrıżuñ üzre göricek ḥüsn ü luṭf ile direm
Rūma çekmişdür Ḥabeşden yine leşkerler ḫaṭuñ *(G. 215/5). [direm]*

dirgür-: *Diriltmek, canlandırmak, can katmak.*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy ʿĪsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/12). [dirgür]*

dirhem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in gümüş sikkesi.*

Dīn faḳīrin ġanī ḳılur irse
Dirhem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/26). [dirhem-i lā ilāhe illallāh]*

dirīġ: *Yazık, eyvah, yazıklar olsun.*

Ḫāk olduġı Cem ġamuñla dirīġ
Oldı sen bī-vefā yolında hebā *(G. 5/13). [dirīġ]*

Düşeli zülf-i siyeh-kāruña Cem bigi dirīġ
Hem-dem olmadı baña baḫt-ı siyāhum şanemā *(G. 9/13). [dirīġ]*

Dil-dār baña ʿahde vefā ḳılmadı dirīġ
Ol daḫı ʿömr bigi n’idem bī-vefā-y-imiş *(G. 173/9). [dirīġ]*

Bu Cem-i miskīne iy cān raḥm iderseñ vaḳtidür
Kim firāḳuñdan senüñ baġrını ḳan eyler dirīġ *(G. 192/14). [dirīġ]*

Ben ġarībüñ ḳaṣdına ḫışm idüp ol ṣūḫ-ı cihān
Ḳaşları ile kirpügin tīr ü kemān eyler dirīġ *(G. 192/12). [dirīġ]*

Niçe kim göñlümde rāzum ṣaḳlayam dirdüm velī
Reng-i rūyumla gözüm yaşı ʿıyān eyler dirīġ *(G. 192/10). [dirīġ]*

Ḥasretinden ḫaṭṭuñuñ āh itdügümce dil-berā
Derd ü āhum ʿālemi ṭolu duḫān eyler dirīġ *(G. 192/8). [dirīġ]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden çihrem üzre gözlerüm
Cūy gibi ḳanlu yaşını revān eyler dirīġ *(G. 192/6). [dirīġ]*

Gözlerüñ mest oluban tīr ü kemān aldı ele
Bilürem ki ol iki cādū yine ḳan eyler dirīġ *(G. 192/4). [dirīġ]*

Ḫışm idüp ol māh-peyker ḳaṣd-ı cān eyler dirīġ
Kime feryād ideyin çün ẓulm-i ḫān eyler dirīġ *(G. 192/1). [dirīġ]*

Ḫışm idüp ol māh-peyker ḳaṣd-ı cān eyler dirīġ
Kime feryād ideyin çün ẓulm-i ḫān eyler dirīġ *(G. 192/2). [dirīġ]*

Dil-berā cānın cefādan raḥm idüp ḳurtarmaduñ
Öliser beñzer ġam-i ʿışḳuñla Cem miskīn dirīġ *(G. 193/10). [dirīġ]*

Çeşm-i ḫūn-rīzüñ yine tīr ü kemān aldı ele
Öldüriserdür beni ʿālemde bildüm vā dirīġ *(G. 193/4). [dirīġ]*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/2). [dirīġ]*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/1). [dirīġ]*

Ḳaşlaruñ yāsına ḳurbānlar olupdur dil ü cān
Hedef-i tīr-i belā olalı bu sīne dirīġ *(G. 195/4). [dirīġ]*

Zülf virürdi naṣīḥat ki iñen ay ü güne
Ḳaṣd ider ʿarż-ı naẓīr itmege āyīne dirīġ *(G. 195/6). [dirīġ]*

Ay yüzüñ ṭaʿn-ı cemāl eyler iken ay ü güne
Düşdi bendine göñül uymadı pendine dirīġ *(G. 195/8). [dirīġ]*

Zülfi zencīrine dīvāne bigi ṭolaşdı
Düşdi āvāreluġuñ bendine dil yine dirīġ *(G. 195/10). [dirīġ]*

Zenaḫuñ sībine diş bileyeli ḫaste göñül
Cān virüp iremez ol ġabġabı sīmīne dirīġ *(G. 195/12). [dirīġ]*

Āh-ı Cem ṭaşa güẕer eyler iken āh kim ol
Daḫı kār eyleyemez bu dil-i sengīne dirīġ *(G. 195/14). [dirīġ]*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n'idem kim
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/10). [dirīġ]*

Düşürdi ṭāḳdan ṣıdı Cem göñli şīşesin
Ḳıldı dirīġ mihrini nā-mihr-bān ḳaşuñ *(G. 224/18). [dirīġ]*

Gitdükçe bilmedüñ daḫı Cem ḥālini dirīġ
Niçe zamānlar oldı ki efgāruñam senüñ *(G. 227/13). [dirīġ]*

Aldı ḫışm ile gözüñ tīr ü kemānını dirīġ
Şöyle beñzer ki yine ḳaṣd idiser cānumuza *(G. 342/7). [dirīġ]*

Keşf idelden gün yüzüñ ol sāde-rū
Ol arada çıḳdı dil elden dirīġ *(Mua. 223/2). [dirīġ]*

Gözüñ zülfüñ belā-yı pür-cefādur
Dirīġ aña ki aña mübtelādur *(Mua. 238/2). [dirīġ]*

Ben ḫastesinden ideli ol meh ḳadem dirīġ
Dil ḫānesinde mesken ider derd-i ġem dirīg *(Mua. 254/2). [dirīg]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/11). [dirīġ]*

Ḳaṣd ider cān ü dile dem-be-dem ol yār dirīġ
Oluram derd ile ʿālemde yine zār dirīġ *(Mur. 1/10). [dirīġ]*

Ḳaṣd ider cān ü dile dem-be-dem ol yār dirīġ
Oluram derd ile ʿālemde yine zār dirīġ *(Mur. 1/9). [dirīġ]*

Kendü elümle başuma aldum belāları
Kendümden oldı baña yine bu ḫaṭā dirīġ *(Terk. 3/48). [dirīġ]*

Cāme yirine aṭlas u dībā begenmeyen
Az ḳaldı bu kim ola ḳabāsı ʿabā dirīġ *(Terk. 3/46). [dirīġ]*

Fürḳat güninde ḫaste vü zār eyledi beni
Bu dehr-i dūnı gör kim ider mi devā dirīġ *(Terk. 3/44). [dirīġ]*

Düşmenler içre niçe ʿaceb ḥāle uġradum
Bir dōst yoḳ kim eyleye bir merḥabā dirīġ *(Terk. 3/42). [dirīġ]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/40). [dirīġ]*

Ḳıldı zamāne cevr ü cefālar baña dirīġ
Ẕevḳ u ṣafāya olımadum āşinā dirīġ *(Terk. 3/38). [dirīġ]*

Ḳıldı zamāne cevr ü cefālar baña dirīġ
Ẕevḳ u ṣafāya olımadum āşinā dirīġ *(Terk. 3/37). [dirīġ]*

dirīġ eyle-: *Esirgemek, uzak tutmak, sakınmak.*

Derdini ʿuşşāḳdan eyler dirīġ
Mübtelālardan belāyı çoḳ görür *(G. 110/7). [dirīġ eyler, -r]*

Ölürem zehr-i ġam-i dehr ile ben ḫaste ġarīb
Ger dirīg eyleye tiryākini Loḳmān-ı kerem *(K. 1/88). [dirīg eyleye, -y, -e]*

dirīġ it-: *Esirgemek, uzak tutmak, sakınmak.*

Ben ḫastesinden ideli ol meh ḳadem dirīġ
Dil ḫānesinde mesken ider derd-i ġem dirīg *(Mua. 254/1). [dirīġ ideli, -eli]*

N'itdüm cihānda saña eyā bī-vefā felek
Kim ben şikeste-dilden idersin devā dirīġ *(Terk. 3/52). [dirīġ idersin, -er, -sin]*

Dirīġ itme marīż-i ʿışḳ olandan
Şarāb-ı laʿlüñi kim ola nāfiʿ *(G. 187/5). [dirīġ itme, -me]*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/13). [dirīġ itme, -me]*

Dirīġ itmeñ bu ben ṭopraġa sāye
Nihāl-i müntehā-bālāña düşmez *(G. 155/11). [dirīġ itmeñ, -me, -ñ]*

dirīġ ḳıl-: *Esirgemek, uzak tutmak, sakınmak.*

Ḫāk-i rehüñi dirīġ ḳılma
Cān çeşmine tūtiyādur iy dōst *(G. 26/17). [dirīġ ḳılma, -ma]*

Öldüm ümīd-i būseñ ile iy ṣanem yitiş
Ḳılma dirīġ nuṭḳ-ı Mesīḥāyı bir nefes *(G. 165/4). [dirīġ ḳılma, -ma]*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḫāli bir ḳıl üstine *(G. 356/9). [dirīġ ḳılma, -ma]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/50). [dirīġ ḳılmaya, -ma, -y, -a]*

dirīġ u ḫasret ü ṣad derd: *Eyvahlar olsun, hasret ve yüzlerce dert.*

Āh ü vāveylā dirīġ u ḫasret ü ṣad derd āh
Kim Oġuz Ḫānum daḫı görmege yoḳ imkān felek *(Terk. 2/25). [dirīġ u ḫasret ü ṣad derd]*

dirīġā: *Yazık, eyvah, yazıklar olsun.*

Ser-i zülfini kesmiş ol ḳamer-ruḫ
Dirīġā ḫāṣıl-ı ʿömrüm hemāndur *(G. 113/4). [dirīġā]*

Ḫāk olduġı belā vü ġam ü derdüñ ile Cem
Sen bī-vefā yolında dirīġā hebā-y-imiş *(G. 173/14). [dirīġā]*

Ṭulūʿ itmedi ol meh revzenümden
Yoġ imiş iy dirīġā bizde ṭāliʿ *(G. 187/8). [dirīġā]*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/8). [dirīġā]*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/6). [dirīġā]*

Şu gibi dökdüm hevāñ odında ṭopraḳ başuma
İy dirīġā vāḳıf olmaduñ daḫı aḥvālüme *(G. 347/4). [dirīġā]*

Gönlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/6). [dirīġā]*

Cemdür arada derd ü belā dāmına düşmiş
Derdine dirīġā ki bulınmadı müdāvā *(K. 5/70). [dirīġā]*

Çarḫ-ı devlet ser-nigūn oldı dirīġā çāre ne
Aḫter-i ʿizzet zebūn oldı dirīġā çāre ne *(Müf. 8/1). [dirīġā]*

Çarḫ-ı devlet ser-nigūn oldı dirīġā çāre ne
Aḫter-i ʿizzet zebūn oldı dirīġā çāre ne *(Müf. 8/2). [dirīġā]*

diril-: *Canlanmak, hayat bulmak.*

Sever dirildügi içün seni dil ü cāndan
Cemi sen öldürigör bu ḳadar günāh yiter *(G. 91/13). [dirildügi, -düg, -i]*

diril-: *Toplanmak.*

Yüri var ʿişve ṣatma geçdi çaġuñ
Dirildi üzümüñ bozıldı bāġuñ *(Müf. 23/2). [dirildi, -di]*

dirilt-: *Diriltmek, hayat vermek, yaşatmak.*

Lebüñ ölü dirildür nuṭḳa gelse
Kerāmet mi ki bu yā ḫōd velāyet *(G. 24/9). [dirildür, -ür]*

dirlük: *Yaşamak, canlılık.*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/6). [dirlükden, -den]*

diş: *Diş.*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i rū-siyāh
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 16/6). [dişüñe, -üñ, -e]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i seng-dil
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 17/6). [dişüñe, -ü, -ñ, -e]*

Dişüñ naẓmı şehā dürr-i ʿAdendür
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı müşk-i Ḫotendür *(G. 66/1). [dişüñ, -üñ]*

Dişüñ naẓmın añup aġladuġumca
Yañılmaz yaşlarum görüp diyen dür *(G. 67/11). [dişüñ, -üñ]*

Dişlerüñ naẓmı şehā dürri ʿAdenden çıḳarur
Leblerüñ luṭfı dil ü cānı bedenden çıḳarur *(G. 82/1). [dişlerüñ, -ler, -üñ]*

Zülfüñ ol sünbül-durur kim āftāb üstindedür
Dişlerüñ ol lüʾlüdür yāḳūt-ı nāb üstindedür *(G. 83/2). [dişlerüñ, -ler, -üñ]*

Lüʾlüʾ dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez ʿAdenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/17). [dişüñ, -üñ]*

Dişleri dürrine mānend olmaya dürr-i ʿAden
Ger yaşum nīsānı pür ḳıla yidi deryāyı dür *(G. 105/5). [dişleri, -leri]*

Lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerde bulınmaz
Dişüñ leṭāfeti dürr ü güherde bulınmaz *(G. 143/2). [dişüñ, -üñ]*

Lebüñsüz çeşme-i ḥayvān gerekmez
Dişüñsüz gevher-i ʿummān gerekmez *(G. 145/2). [dişüñsüz, -üñ, -süz]*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/7). [dişüñ, -üñ]*

Dişlerüñ bigi şehā dürr-i ḫōş-āb
Ḥāṣıl itmez hīç baḥr içre ṣadef *(G. 197/11). [dişlerüñ, -ler, -üñ]*

İy ṣanem lāle ruḫuñ luṭfı gül-i ḥamrāda yoḳ
Ḥāleti lü'lü' dişüñüñ lü'lü'-i lālāda yoḳ *(G. 208/2). [dişüñüñ, -üñ, -üñ]*

Dişlerüñi gören ḳatında senüñ
Ḳalmadı luṭfı dürr ile güherüñ *(G. 209/3). [dişlerüñi, -ler, -üñ, -i]*

Dişlerüñ naẓmın işitse āb olur dürr-i ʿAden
Kākülüñ būyını ṭuysa ḫāk olur müşk-i Ḫoten *(G. 279/1). [dişlerüñ, -ler, -üñ]*

Laʿl-i dür-pūşuñ var iken dişlerüñ naẓmın görüp
Yañılur ʿālemde vaṣf-ı dürr-i meknūn eyleyen *(G. 280/5). [dişlerüñ, -ler, -üñ]*

Dişleri lü'lü' vü lālā ḫōş-mısın
Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin *(G. 294/3). [dişleri, -leri]*

Boyuñı çemende göricek ditreye ʿarʿar
Vaṣfın dişüñüñ işidicek āb ola lü'lū *(G. 314/12). [dişüñüñ, -üñ, -üñ]*

Dişüñ vaṣfın işitse āb ola dür
Ḫacildür ruḫlaruñdan verd ü lāle *(G. 333/11). [dişüñ, -üñ]*

Şu lü'lü dişlerüñüñ naẓmı yādına her dem
Gözümden aḳıduram işigüñe deryāyı *(G. 402/9). [dişlerüñüñ, -ler, -üñ, -üñ]*

Dişlerüñ dürrine şol laʿl-i lebüñ kim perdedür
Keşf olursa iy ṣanem bī-ḥadd olur ol per'dedür *(Mua. 79/1). [dişlerüñ, -ler, -üñ]*

Dürr dişüñ cemʿini iy sīmīn dehen
Görse terk-i ser ḳıla dürr-i ʿAden *(Mua. 209/1). [dişüñ, -üñ]*

diş bile-: *Bir şeyi yemek için hazırlanmak, iştah kabartmak (Şentürk, 2019: 232).*

Zenaḫuñ sībine diş biler iken nār-ı cefā
Düşdi cān ḫirmenine ġabġab-ı sīmīnüñ içün *(G. 275/7). [diş biler, -r]*

El ṣunardum ġabġabuñ sībine āsīb olmasa
Diş bilerdüm ḫaddüñüñ nārına ger nār olmasa *(G. 362/4). [diş bilerdüm, -r, -dü, -m]*

Zenaḫuñ sībine diş bileyeli ḫaste göñül
Cān virüp iremez ol ġabġabı sīmīne dirīġ *(G. 195/11). [diş bileyeli, -y, -eli]*

ditre-: *Titremek II pırıldamak (su yüzeyinde güneş ışınlarının ışık saçması bağlamında).*

Gözümde ʿaks-i ruḫ-sāruñ ḫayāli
Güneşdür ṣanasın ṣu içre ditrer *(G. 132/10). [ditrer, -r]*

ditre-: *Titremek.*

Her seḥer serv-i sehī ditrer çemende Sidre-vār
ʿArż-ı bālā eyledi ol ḳāmet-i bālā meger *(G. 137/17). [ditrer, -r]*

Boyuñı çemende göricek ditreye ʿarʿar
Vaṣfın dişüñüñ işidicek āb ola lüʾlü *(G. 314/11). [ditreye, -y, -e]*

ditret-: *Titremesine yol açmak.*

Cānumı ditretse n'ola rūz-ı hecr
Zelzeletü's-sāʿati ṣeyʾün ʿaẓīm *(G. 266/15). [ditretse, -se]*

dīvān: *Şiir kitabı.*

Ḫaṭuñ kim ṣafḥa-i cāna yazılmış
Ġazeldür ṣanki dīvāna yazılmış *(G. 168/2). [dīvāna, -a]*

Niʿmetinüñ ḥamdi bī-ḥad ḳahr u luṭfı bī-ḥisāb
Raḥmetinüñ ẕikri biñ dünyā ṭolu dīvāndur *(K. 8/88). [dīvāndur, -dur]*

dīvān it-: *Divan hâline getirmek, şiirler yazmak.*

Derd-i devrānı nice dīvān ide āşüfte dil
Gözlerüm yaş ile ġarḳ oldı ṣuya defter felek *(Terk. 2/45). [dīvān ide, -e]*

Fikr-i lebinde ḫālümi dīvān idüp gözüm
Eyżān lehü yirini ḳamu yazdı ḳan ile *(G. 355/3). [dīvān idüp, -üp]*

dīvāne: *Deli, divane, aklını yitirmiş, çılgın II âşık.*

Kākülüm zencīrinüñ dīvānesidür diyü Cem
Boynına bend urmaḳ ister kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/15). [dīvānesidür, -si, -dür]*

Dilden itme iḫtimāl-i ṣabr kim
Kim alur dīvāneden bāc ü ḫarāc *(G. 34/4). [dīvāneden, -den]*

Zülf-i şeb-rengüñ var iken müşk-i ḫōş-bū isteyü
Key ḳatı dīvānedür her kim ki meyl-i Çīn ider *(G. 58/4). [dīvānedür, -dür]*

Diler çāh-ı zenaḫ-dānuñı göñlüm
ʿAceb dīvānedür zindānı ister *(G. 73/10). [dīvānedür, -dür]*

Dīvāneyem diyenleri cān isteyüp deñe
Gör kim iṭāʿat emre ne dīvāneden gelür *(G. 108/10). [dīvāneden, -den]*

Dīvāneyem diyenleri cān isteyüp deñe
Gör kim iṭāʿat emre ne dīvāneden gelür *(G. 108/9). [dīvāneyem, -y, -em]*

Devr-i çeşmüñde dile laʿlüñi añdurmadı cān
Bu ne dīvāne ki bādāmı şekerden güniler *(G. 121/14). [dīvāne]*

Ṭolaşdı boynuma zencīr-i zülfüñ
Bu ben dīvāneden bilsem ne ister *(G. 132/4). [dīvāneden, -den]*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/20). [dīvānesin, -si, -n]*

Zülf-i miskīnin yine ol māh zencīr eylemiş
Yaʿnī ben dīvāneyi ṭutmaġa tedbīr eylemiş *(G. 167/2). [dīvāneyi, -y, -i]*

Didüm Cem defterüñde nicedür dir
Bu defterde o dīvāne yazılmış *(G. 168/10). [dīvāne]*

Zülfi zencīrine dīvāne bigi ṭolaşdı
Düşdi āvāreluġuñ bendine dil yine dirīġ *(G. 195/9). [dīvāne]*

Ṣaḳla diyü göñlüme didüm dehānuñ sırrını
Gör beni dīvāneye genc-i nihān ışmarlaram *(G. 247/4). [dīvāneye, -y, -e]*

Ḥücre-i çeşmüm ḫayāl-i ġamzeñe oldı maḳām
Gör nice dīvāneyem düzde dükān ışmarlaram *(G. 247/8). [dīvāneyem, -y, -em]*

Kākülüñ dārına ber-dār olmaġa dīvāne dil
ʿAnberīn sünbüllerüñ ḫāżırlamış müşkīn resen *(G. 279/5). [dīvāne]*

Fikr-i ebrūñ eylemez Cem mescid-i ḫüsnüñde hīç
Kaʿbede dīvānedür maḫṣūṣ miḥrāb isteyen *(G. 307/18). [dīvānedür, -dür]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/2). [dīvāne]*

Zencīr-i girih-gīr çü bu zülf-i siyehdür
Bend eyle Cemüñ boynına dīvāne gerekse *(G. 322/12). [dīvāne]*

İrişmeyüp nigārına bu Cem dīvāne dil gibi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse *(G. 331/9). [dīvāne]*

Sünbül ṣaçuña çünki degül şīfte vü zār
Dīvāne bigi ya ne gezer ṭaġı benefşe *(G. 344/4). [dīvāne]*

Meger gül ḫüsnüñüñ dīvānesidür
Ki yırtar cāmesin her bir dikende *(G. 360/9). [dīvānesidür, -si, -dür]*

Ṭıyneti reşkinde şu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/10). [dīvāne]*

Ṣal zenaḫ-dānuñ çehine göñlümi iy şāh-ı ḫüsn
Ki olmaya dīvāneye ḥıfẓ itmege zindān gibi *(G. 379/12). [dīvāneye, -y, -e]*

Ḥālet-i Cemden eṣer alalı bir pāre ṣabā
Ṭolanur ṭaġ ile ṣaḥrāları dīvāne bigi *(G. 417/10). [dīvāne]*

Dil zenaḫ-dānuñda mülk-i cāna ḫükm itmek diler
Gör nice dīvānedür zindānda daḫı beklenür *(Müf. 21/2). [dīvānedür, -dür]*

Dīvāne gibi idemezem bir nefes ḳarār
Şād olmasun cihānda ki ʿaḳlum ṭaġıtdı ġem *(Terk. 3/83). [dīvāne]*

dīvāne eyle-: *Deli, divane etmek.*

Ṣalup sevdāya beni eyledi dīvāne ġamuñ
N'ideyüm n'eyleyeyüm āh didi vāh didi *(G. 423/5). [dīvāne eyledi, -di]*

dīvāne ol-: *Delirmek II bağlanmak.*

Dil işigüñde zülfüñe dīvāne olalı
Ger rīsmānı görür ise āsmān ṣanur *(G. 95/5). [dīvāne olalı, -alı]*

dīvāne ol-: *Deli divane olmak, aklı başından gitmek.*

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūş-mend
Mestāne ṣevḳuñ ile olan oldı hūş-yār *(K. 2/41). [dīvāne olan, -an]*

Göreliden ḥasret ü derd ile iy Cem ḥālüñi
Gör nice divāne olmışdur semāʿ eyler felek *(Terk. 2/48). [divāne olmışdur, -mış, -dur]*

N'ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/3). [dīvāne olsam, -sa, -m]*

ʿAceb midür eger dīvāne olsam
Yüzüñ gördi çü cānum geldi vecde *(G. 340/7). [dīvāne olsam, -sa, -m]*

dīvāne vü beste ḳal-: *Divane ve bağlanmış kalmak.*

Neden ġamzeñ ḳılur cānā baña cevr ü siyāsetler
Bilürsin ʿālem içre olmaz ḳalam dīvāne vü beste *(G. 338/4). [dīvāne vü beste ḳalam, -am]*

dīvāneluġ: *Divane olma durumu, delilik, çılgınlık, mecnunluk.*

Gel beni silsile-i zülfüñe bend eyle didüm
Didi iy Cem ḳomamışsın daḫı dīvāneluġı *(G. 411/18). [dīvāneluġı, -ı]*

dīvāneluġ eyle-: *Deli, divane olmak, delirmek, aklını kaybetmek.*

Bir ben degülem ʿışḳ ile dīvāneluġ eyler
ʿIşḳuñ niçe ʿāḳilleri mecnūn ider iy dōst *(G. 20/3). [dīvāneluġ eyler, -r]*

dīvāneluġı ḳıl-: *Divanelik etmek, deli divane olmak, bağlanmak.*

Ḥüsnüñüñ şemʿine çün ideli pervāneluġı
Cem ḳılur silsile-i zülfüñe dīvāneluġı *(Mua. 245/2). [dīvāneluġı ḳılur, -ur]*

dīvāne-vār: *Divane gibi.*

Nūş-dārū-yı lebüñ menʿ itme kim dīvāne-vār
Uyḫu gelmez gözüme evhām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/9). [dīvāne-vār]*

dīvāne-veş: *Divane gibi.*

Zülfinüñ zencīrine baġlar beni dīvāne-veş
Yüzinüñ şemʿine düşüp yanaram pervāne-veş *(Mur. 2/5). [dīvāne-veş]*

dīvān-ı ʿamel: *Amel divanı.*

Ḫaṭ-ı müşkīni kim naḳş-ı emeldür
Melek yazduġı dīvān-ı ʿameldür *(G. 109/2). [dīvān-ı ʿameldür, -dür]*

dīvān-ı kerem: *Kerem divanı.*

İns ü cin cümle budur diye Süleymān-ı zamān
Her ḳaçan kim ḳurıla ḳarşuña dīvān-ı kerem *(K. 1/36). [dīvān-ı kerem]*

İy sicill-i şiyemüñ maṭlaʿı dīvān-ı kerem
Nām-ı cūduñla bulur zīneti ʿunvān-ı kerem *(K. 1/1). [dīvān-ı kerem]*

dīvār: *Duvar.*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh şāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/9). [dīvārına, -ı, -n, -a]*

Gel temāşā ḳıl yüzüñ gül-zārını
Kim zemīni müşkdür dīvārı gül *(G. 238/4). [dīvārı, -ı]*

Şol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/5). [dīvārınuñ, -ı, -nuñ]*

Ḫüsnüñi ḳo şaḳlasun kirpüklerüm çeşmümde kim
Ḫıfẓ-ı gül-zār olmaya ḫār ile dīvār olmasa *(G. 362/8). [dīvār]*

dīv-i racīm: *Kovulmuş, taşlanmış, lanetlenmiş dev II şeytan.*

Kūyuñ içinde raḳībi ḳoma kim
Cennete lāyıḳ degül dīv-i racīm *(G. 258/8). [dīv-i racīm]*

diyār: *Memleket, ülke, belde.*

Göñül diyārını ġam leşkeri ḳılur tārāc
Gözüñ siyāset ile cān ü tenden alur bāc *(G. 33/1). [diyārını, -ı, -n, -ı]*

Lü'lü' dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez ʿAdenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/18). [diyāre, -e]*

Fürḳatde yār vaṣlın añup aġlayup direm
Ḳanı diyārumuz ʿacabā n'oldı yārumuz *(G. 153/16). [diyārumuz, -umuz]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/1). [diyārından, -ı, -n, -dan]*

Ḫayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(G. 285/12). [diyārından, -ı, -n, -dan]*

Getürdükçe ṣabā yili ġubārını diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 286/1). [diyārından, -ı, -n, -dan]*

ʿArż it ṣaçuñı Rūm diyārı Ḫoten olsun
Dendānuñı keşf eyle ki ʿālem ʿAden olsun *(G. 311/1). [diyārı, -ı]*

Gül-i sūrīyi gör kim sebze ile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı *(G. 388/4). [diyārı, -ı]*

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnetle
Ḳıldı ben ḫasteyi āvāre diyār ayruluġı *(G. 390/6). [diyār]*

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnetle
Ḳıldı ben ḫasteyi āvāre diyār ayruluġı *(G. 390/5). [diyārından, -ı, -n, -dan]*

Sākin olan ġarībe diyārı Muḥammedüñ
Ḳavl-i ṣaḥīḥ ṣerʿi ḫiṭābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/119). [diyārı, -ı]*

diyār: *Memleket, ülke II yokluk diyarı.*

Cem dehānuñ yādına iy piste-fem
Bir diyāra vardı kim gelmez ḫaber *(G. 133/14). [diyāra, -a]*

diyār-ı ʿadem-ābād: *Yokluk âlemi II sevgilinin dudağı.*

Yā beni ol deheni tenge irişdür iy baḫt
Yā vücūdumı diyār-ı ʿadem-ābāda ilet *(Müf. 3/2). [diyār-ı ʿadem-ābāda, -a]*

diyār-ı ʿışḳ: *Aşk diyarı.*

Maḥmil çözer bu sīne-i vīrānuma gelüp
Her kār-bān-ı ġam ki yiridür diyār-ı ʿışḳ *(G. 198/6). [diyār-ı ʿışḳ]*

diyār-ı yār: *Sevgilinin diyarı.*

Ḳıldum diyār-ı yāri ḳoyup ben gedā sefer
Allāh ki nice müşkil imiş bī-rıżā sefer *(G. 123/1). [diyār-ı yārı, -i]*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūy-bārından *(G. 285/5). [diyār-ı yāri, -i]*

diye: *Diyerek II için, amacıyla.*

Ṭūbā da görürse diye ṭoġrusı zihī ḳad
Nāz ile ḫırām eyleyicek ol ḳad-i bālā *(G. 1/11). [diye]*

diyü: *Diye, diyerek, deyip.*

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 14/9). [diyü]*

ʿĪd ayı diyü Kaʿbe-i kūyuñda yine Cem
Yā ḳaşlaruña cānını ḳurbān ider iy dōst *(G. 21/15). [diyü]*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/5). [diyü]*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/14). [diyü]*

Kākülüm zencīrinüñ dīvānesidür diyü Cem
Boynına bend urmaḳ ister kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/15). [diyü]*

Göze göz yoluña cān virür isem de bilürem
Terk-i cān eylemedüñ diyü gümānuñ olısar *(G. 54/4). [diyü]*

Cem tuḥfe diyü cānını ḳılur saña īṣār
Billāhi ḳabūl eyle ki ḫōş mā-ḥażarīdür *(G. 80/9). [diyü]*

Melāyik işde bir ādem diyü sücūd eyler
Aña ki Kaʿbe-i kūyuñı secde-gāh eyler *(G. 100/5). [diyü]*

Beñlerüñ laʿl-i lebüñde senüñ iy piste-dehen
Noḳṭalardur ki ḳonur rūşen ola diyü şeker *(G. 114/6). [diyü]*

İşigüñ Kaʿbesine bir dem idem diyü güẕer
Niçe yıldur bu hevā ile yiler bād-ı seḥer *(G. 114/1). [diyü]*

Şekker lebüñe ḫidmet idem diyü iy ṣanem
Yüz yirde baġladı beline ney-şeker kemer *(G. 116/5). [diyü]*

Dil ġam-ābādında cevrüñ leşkeri ḳonalı āh
Cümlesi yaġmā diyü āvāz ider dellāller *(G. 119/12). [diyü]*

Zülfüñ hevāsına ölenüñ ʿūd imiş diyü
Tābūtı taḫtasını melekler buḫūr ider *(G. 134/3). [diyü]*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/5). [diyü]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/11). [diyü]*

Furṣatın bulup Cemüñ öldürmek içün ol ḥabīb
Hey nice yañılmışam diyü peşīmāndur henüz *(G. 146/14). [diyü]*

Kākülüñ zünnārını boynına ṭaḳmışdur göñül
Küfr-i zülfüñle dürüst ola diyü īmānumuz *(G. 158/4). [diyü]*

Bir gün ʿarūs-ı ḥüsnüñ öñinde yanam diyü
Yaḳdı felekde odlara her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/31). [diyü]*

Bir şemme zülfüñüñ ḳoḫusından bulam diyü
Ḳan oldı baġrı daḫı ṭolanur cihānı müşk *(G. 217/19). [diyü]*

Şol dil-i sengīnüñe kār ide diyü āh kim
Tīr-i peykānın yaşumla āb-dār itsem gerek *(G. 218/7). [diyü]*

Vehm iderdüm dehenüñ noḳṭa-i ġayb ola diyü
Āşikār eyledi bu yoḳ yire evhām-ı lebüñ *(G. 219/11). [diyü]*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre göñül *(G. 239/6). [diyü]*

El ṣundı dehānına diyü zülf-i siyāhı
Yoḳ cürm ile aşılmaḳ o miskīne ne müşkil *(G. 242/3). [diyü]*

Şaḳla diyü göñlüme didüm dehānuñ sırrını
Gör beni dīvāneye genc-i nihān ışmarlaram *(G. 247/3). [diyü]*

Dil degürüp ḫaste ḳılmasun diyü nergisleri
Sūsen içün ġonceye ʿıkd-i lisān ışmarlaram *(G. 247/13). [diyü]*

Yaşlar aḳıtdum yüzüme yār meyl itsün diyü
Sīm ü zer ʿarż eyleyüp tezyīn-i dükkān eyledüm *(G. 272/3). [diyü]*

Alçaḳluḳ eyle cānā kūh-i ʿArafa mānend
Tā çizgine başuña lebbeyk diyü ʿālem *(G. 274/12). [diyü]*

Her gice mihr-i ruḫuñ degdi diyü māh düşer
Revzenüñden aşaġa būse-i bālīnüñ içün *(G. 275/3). [diyü]*

Güneş gice olup diyü ṭutar idi kenāra yüz
Tecellī ḳılsa gün yüzüñ eger zülfüñ kenārından *(G. 286/11). [diyü]*

Çün bilinmez zülf-i pür-çīni neden müşkīn imiş
Müşk-i Çīndür diyü zülfi ḳīl ü ḳāl itmek neden *(G. 288/6). [diyü]*

Cānumı ḳurbān ider ʿīd ayıdur diyü gözüñ
Yā ḳaşuñdur görinen egri ḫayāl itmek neden *(G. 288/13). [diyü]*

Vaʿde vü ʿahdi yalan eyleyüp iy beste-dehen
Niçe bir būse virem diyü Cemi aldayasın *(G. 297/10). [diyü]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/14). [diyü]*

Geçdügince ḫāk-i pāyüñden nişān ḳaldı diyü
Ārzū yüzin sürer Cem ḳapuña taḳbīl içün *(G. 302/13). [diyü]*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/3). [diyü]*

Her geh ki göre zülfüñi gül-gün ruḫuñ üzre
Ḳulluġa ḳabūl it diyü yalvāre benefşe *(G. 319/12). [diyü]*

Kināŕ idem diyü belüñ kemerde
Delü göñlüm umar ḳılca kemerde *(G. 343/1). [diyü]*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/12). [diyü]*

Derd ü ġam cāmın ṣunup Cem ḫasteye ṣıḥḥat diyü
Mest ü maḫmūr eyleyen ol gözleri şehlā idi *(G. 370/9). [diyü]*

Tāze ṭutsun diyü gül-zār-ı cemālüñi müdām
Ebr-i zülfüñ-çün gözüm yaş aḳıdur bārān gibi *(G. 379/7). [diyü]*

Ṭūbā ḳadüñüñ düşe diyü sāyesi bir gün
Cem ḫāk-i reh olup yine ṭopraġa döşendi *(G. 398/9). [diyü]*

ʿĪd oldı diyü ḫūn-ı dil-i lāleyi yaḳdı
Ḥınnā gibi destine ʿarūs-i gül-i raʿnā *(K. 5/59). [diyü]*

Ḫatm oldı diyü rūze-i ġam şekl-i hilāl uş
Mektūb-ı felekde çeker altun ile ṭuġrā *(K. 5/53). [diyü]*

Bir kerre tecellī ide diyü gül-i rengīn
Yā ḫōd götüre perdesini ġonce-i zībā *(K. 5/45). [diyü]*

Sāye ṣalsun diyü ol serv üstüme
Yire düşüp oluram çün ḫāk-i rāh *(Kıt. 2/7). [diyü]*

Zülf ṭut diyü resen ṣunduḳça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/3). [diyü]*

Düşmezdi yire gölgesi tā gelmesün diyü
ʿAks-i naẓerde daḫı naẓīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/189). [diyü]*

diz-: *(Ortasından iplik veya tel geçirmek suretiyle) sıralamak.*

Ten ḳıla döndi mūy-miyānuñ ḫayāline
Eşküm dürini dizmek içün rīsmān idüñ *(G. 221/4). [dizmek, -mek]*

diz-: *Yerleştirmek, düzenlemek, dizmek.*

Gözümde ruḫları naḳşı maḳām ider ṣanasın
Mışırda Nīl kenārında dizdiler ḳandīl *(G. 244/6). [dizdiler, -di, -ler]*

dög-: *Dövmek, üst üste vurmak.*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/9). [dögmege, -meg, -e]*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/9). [dögmege, -meg, -e]*

dögün-: *Kendi kendini dövmek, kendini oradan oraya vurmak II taşlara çarpa çarpa akmak.*

Ṭaşlarla dögünüp yürür āb-ı revānı gör
Raḥm itmedi bu ḥālete kevn ü mekānı gör *(Terk. 3/19). [dögünüp, -üp]*

dögün ur-: *Yara açmak, dağ basmak, dağlamak.*

Şol laʿl-i lebüñ ḫāl-i ḫayāli niçün iy dōst
Ben ḫaste-dilüñ cānına urur dögün iy dōst *(G. 28/2). [dögün urur, -ur]*

dök-: *Dökmek.*

ʿArż itmiş idi lūle-i zer-çeşme-i eflāk
Ḥavż-ı felege dökmege dūlāb-ı semā mā *(K. 5/32). [dökmege, -mek, -e]*

Māhī-i zer-endūdların āb-ı revāne
Bīd anuñ içün dökdi ki bihde yire ḳan var *(Müf. 11/2). [dökdi]*

dök-: *Gözyaşı dökmek, akıtmak, serpmek.*

Lüʾlüʾ dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez ʿAdenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/17). [dökeli, -eli]*

Dil virelden dil-bere ʿışḳı firāḳından müdām
Gözlerümden yaş yirine dökilen ḳanum-durur *(G. 68/8). [dökilen, -il, -en]*

Dili şol deñlü ġanī ḳıldı lebüñ fikri gözüm
Müje cārūbı ile ṭaşra döker laʿl ü güher *(G. 114/4). [döker, -er]*

Bārān yirine dīde-i Cem dökse ḳan n’ola
Ṭutdı güneş cemālini çün ebr-vār ḫaṭ *(G. 183/13). [dökse, -se]*

Her gice aġlayup yaşı seyyāresin döker
Beñzer gözine girdi semānuñ duḫān-ı şemʿ *(G. 190/15). [döker, -er]*

Her encümende encüm-i eşkin döküp yire
Diñlenmeyüp yaḳar oda her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/29). [döküp, -üp]*

İy Cem ol yār ayaġına itmege her dem niṣār
Gözlerümden dökilen dürr-i ḫōş-ābum var benüm *(G. 249/18). [dökilen, -il, -en]*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/8). [döke, -e]*

Olalı derd-i ʿışḳuñ cāna hem-dem
Gözüm hem yaş döker derd ile hem dem *(G. 263/2). [döker, -er]*

Döküp zerrīn yüzüme yaşlarum sīm
Seni ṣayd itmek ister sīm ü zerle *(G. 364/5). [döküp, -üp]*

Āh idüp dökerse n’ola gözleri yaşını Cem
Her seḥer saḳḳā olup işigüñi ṣular bigi *(G. 384/9). [dökerse, -er, -se]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥza ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/1). [döker, -er]*

Laʿlüñ zülāl çeşmesi şol selsebīldür
Kevṯer döker ki çeşme-i ḥayvān ayaġıdur *(G. 126/4). [döker, -er]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/14). [dökmege, -meg, -e]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/9). [döküp, -üp]*

Ḫad yoḳ belā-yı dehre yüz ur āsitānına
Dök yaşlaruñ sitāresin iy bī-sitāre Cem *(G. 273/14). [dök]*

Dil ördegi çün yüzemez ol ḥavż-ı ṣafāda
Şimdi yiridür dökse gözüm zemzem-i Baṭḥā *(K. 5/118). [dökse, -se]*

Mā-i maʿīne ġarḳ ola ervāḥ-ı māsivā
Raḥmet ṣuyını dökse miyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/244). [dökse, -se]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/39). [dökmedi, -me, -di]*

Dün dökerken yaşum sitārelerin
Ol mehüñ bir neẓāresi düşmiş *(Kıt. 6/1). [dökerken, -er, -ken]*

Gözlerüm şol deñlü ḳan dökdi Fireng-istāna kim
Baḥr-i Maġrib cūşa gelmişdür ṭaşup çaġlar felek *(Terk. 2/41). [dökdi, -di]*

dök-: *Saçmak, serpmek, yaymak.*

Keffi bir demde nişār eyledügin eyleyemez
Ḥaşre dek dür döke ger ebr-i dür-efşān-ı kerem *(K. 1/18). [döke, -e]*

Şükrinde ḳāşır olma ki nuḳl-i şeker döker
Cān meclisinde nuḳl-i zebībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/109). [döker, -er]*

Sūsen-i aṭlasdan itmiş kerte-i nīlūferi
Sünbüli dökmiş benefşe dāne dāne sūsene *(G. 361/4). [dökmiş, -miş]*

dök-: *Üstünde bulunan bir şeyi düşürmek, dökmek (tüy dökmek bağlamında).*

Birinüñ zülfi hevāsından döker şeh-per peri
Birinüñ ḥüsni naẓīrin görmemiş çeşm-i beşer *(G. 138/37). [döker, -er]*

dök-: *Akıtmak, yağdırmak.*

Ġonce yāḳūt ola vü bergi zümürrüd güli laʿl
Ebr-i luṭfı döke ger gül-şene bārān-ı kerem *(K. 1/12). [döke, -e]*

Nīsān yirine şanki güher dökdi şevābit
Kim gök ṣadefi ṭolmış idi lüʾlüʾ-i lālā *(K. 5/7). [dökdi, -di]*

Ger luṭfı seḥābı döke bārān-ı teraḥḥum
Kim ḳaṭresidür cürm-i cihān ʿafvına evfā *(K. 5/189). [döke, -e]*

dökil-: *Dökülmek, saçılmak, serpilmek, etrafa yayılmak.*

Feyż-i zer ʿāleme dāyim işigüñden dökilür
ʿAyn-ı zer aḳıdalı her yaña iy ḫān-ı kerem *(K. 1/59). [dökilür, -ür]*

doḳın-: *Dokunmak, değmek, temas etmek.*

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār *(Terc. 1/71). [doḳındı, -dı]*

Zülfüñe ṣabā doḳınduġınca
Āfāḳı ṭutar nesīm-i ʿanber *(Terc. 1/5). [doḳınduġınca, -duġ, -ınca]*

dön-: *Dönmek, kendi etrafında hareket etmek.*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/10). [dön]*

Kūşe-i ḳaşuña kemān diyeyin
Döndi didi kemān imiş bildüñ *(Mua. 224/2). [döndi, -di]*

dön-: *Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.*

Nāle vü āh eylemekd[e] derd-i dil-berle müdām
İncelüp bükildi uş bir ḳıla döndi bu vücūd *(G. 45/6). [döndi, -di]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 153/8). [döndi, -di]*

Ten ḳıla döndi mūy-miyānuñ ḫayāline
Eşküm dürini dizmek içün rīsmān idüñ *(G. 221/3). [döndi, -di]*

Elif ḳaddüm bükildi lāma döndi
Düşelden bu göñül ol zülf ü ḫāle *(G. 333/3). [döndi, -di]*

Cihānuñ miḥnetinden iy ḳamer-rū
Tenüm inceldi uş döndi hilāle *(G. 333/8). [döndi, -di]*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/2). [döndi, -di]*

dön-: *Vazgeçmek, caymak.*

İy ṣanem ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī daḫı olsa reh-nümūn
Ger dönersem kāfirem ʿışḳ-ı mecāzuñdan senüñ *(G. 216/4). [dönersem, -er, -se, -m]*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/8). [dönme, -me]*

dön-: *Yönelmek.*

Kās-i raḥīḳ-i meyden germī ḳo cāna dönsün
Yā ġam gide göñülden yā bār[ī] oda yansun *(Mua. 20/1). [dönsün, -sün]*

dön-: *Dönmek, çevrilmek.*

Zülfeyni o māhuñ biri cīm oldı biri lām
Tā kim dönicek lām bula ṭālib olan nām *(Mua. 97/2). [dönicek, -icek]*

dön-: *Değişmek, bozulmak, bir hâlden başka bir hâle geçmek.*

Dün itdüm ġamzesi ġamzını taḥrīr
Yine dönmekde ḫāmem ḳıldı taḳṣīr *(Mua. 267/2). [dönmekde, -mekte]*

döndür-: *(Din, fikir, inanç, niyet vb. şeylerden) vazgeçirmek, değiştirmesine sebep olmak.*

Zülfüñi döndürdi dīnden kendü īmāndan çıḳup
Ḳaṣd-ı īmān eyleyüp el bir ider kāfer ḫaṭuñ *(G. 226/9). [döndürdi, -di]*

döşe-: *Açmak, sermek, yaymak.*

Niçe ki eyvān-ı ṣafāda ḳurıla ḫayme-i cūd
Niçe kim naṭʿ-ı vefā döşeye meydān-ı kerem *(K. 1/140). [döşeye, -y, -e]*

Nesrīn ü yāsemen semen açıldı her yaña
Dībā-yı sebz döşedi eṭrāfa cūy-bār *(G. 60/8). [döşedi, -di]*

Ṭoprakça serā-perde-i ḳadrüñde görinmez
Biñ yıl döşese çarḫ-ı felek naṭʿ-ı muṭallā *(K. 5/152). [döşese, -se]*

döşen-: *Döşenmek, kaplanmak, örtülmek.*

Deryā içinde göklere boyadı cāmesin
Ṭoprak döşendi rūy-i zemīn bu zamānı gör *(Terk. 3/30). [döşendi, -di]*

döşen-: *Serilmek, yayılmak.*

Ṭūbā ḳadüñüñ düşe diyü sāyesi bir gün
Cem ḫāk-i reh olup yine ṭopraġa döşendi *(G. 398/10). [döşendi, -di]*

Laʿlüñüñ girdinde ḫaṭṭuñ döşenüp yatur şehā
Ḫıżra beñzer gūyiyā k’āb-ı ḥayāt andan ṭamar *(G. 63/7). [döşenüp, -üp]*

Niçe bir sümm-i semendüñ hevesinden şanemā
Her seḥer döşene ṭopraḳ gibi yollāre göñül *(G. 239/4). [döşene, -e]*

Sünbül ḫaṭuña reşk iledüp bāġ-ı ruḫuñda
Ṭoprak döşenüp yüz urur aḥcāre benefşe *(G. 319/6). [döşenüp, -üp]*

dōst: *Birini riyasız ve samimi duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis.*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/8). [dōstlar, -lar]*

Duʿā idüñ bize iy dōstlar īmān ola rūzī
Taḥammül müşkil oldı ʿāṣıḳa ʿālem raḳīb ancaḳ *(K. 9/43). [dōstlar, -lar]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/1). [dōst]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/2). [dōst]*

Eyledüñ vaʿde bir iki kerre
Līk az eyle kerreden iy dōst *(Mua. 36/4). [dōst]*

Düşmenler içre niçe ʿaceb ḥāle uġradum
Bir dōst yoḳ kim eyleye bir merḥabā dirīġ *(Terk. 3/42). [dōst]*

İy dōstlar görüñ yine bu bī-vefā felek
Ḳıldı belā-yı dehre beni mübtelā felek *(Terk. 3/1). [dōstlar, -lar]*

İy dōstlar beni añıcaḳ mātem eyleñüz
Eyle ṭutuñ ki ġurbet içinde ben ölmişem *(Terk. 3/77). [dōstlar, -lar]*

dōst: *Dost, sevgili, yar.*

Her ṣubḥ açar revzen-i zer mihr felekden
Ḫüsnüñ günini ḳılmaġa iy dōst temāşā *(G. 1/6). [dōst]*

Cem ḳuluña raḥm eyler iseñ vaḳti-durur kim
Vaṣluñı ḳılur her nefes iy dōst temennā *(G. 1/14). [dōst]*

Gösterelden baña cemāl iy dōst
Ḳomaduñ tende hīç mecāl iy dōst *(G. 18/1). [dōst]*

Gösterelden baña cemāl iy dōst
Ḳomaduñ tende hīç mecāl iy dōst *(G. 18/2). [dōst]*

Vuṣlatuñ devletüm-durur çü benüm
Niçün irmez baña viṣāl iy dōst *(G. 18/4). [dōst]*

Terk-i cān eylemek maḥall iy yār
Seni terk eylemek muḥāl iy dōst *(G. 18/6). [dōst]*

Cānum almaḳ dilerseñ eyleme āl
Āl ḥācet degüldür al iy dōst *(G. 18/8). [dōst]*

Belüñ ile dehānuñ añduḳça
Eylerem yoḳ yire ḫayāl iy dōst *(G. 18/10). [dōst]*

Anuñ içün yoluña cān virürem
Kim budur ʿāşıḳa kemāl iy dōst *(G. 18/12). [dōst]*

Zülfümi al mecāl var ise didüñ
Yoḳ-durur Cemde bu mecāl iy dōst *(G. 18/14). [dōst]*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/1). [dōst]*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/2). [dōst]*

Raḥm eyle baña cevr ü cefā ḳılma iñen kim
ʿIşḳuñda çeken bunca cefālar benem iy dōst *(G. 19/4). [dōst]*

Dāmānuña yapışup ayaġuña düşerdüm
Ḳurtulsa idi ger ġam elinden yaḳam iy dōst *(G. 19/6). [dōst]*

Dāġ urma ṣaḳın lāleleyin yüregüme kim
Kār itdi benüm cānuma derd ü elem iy dōst *(G. 19/8). [dōst]*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/10). [dōst]*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/12). [dōst]*

Yād-ı dehenüñ baġrumı pür-ḫūn ider iy dōst
ʿAksi lebüñüñ yaşumı gül-gūn ider iy dōst *(G. 20/1). [dōst]*

Yād-ı dehenüñ baġrumı pür-ḫūn ider iy dōst
ʿAksi lebüñüñ yaşumı gül-gūn ider iy dōst *(G. 20/2). [dōst]*

Bir ben degülem ʿışḳ ile dīvāneluġ eyler
ʿIşḳuñ niçe ʿāḳilleri mecnūn ider iy dōst *(G. 20/4). [dōst]*

Şol deñlü göñül ʿışḳuñ ile çekdi cefāyı
Ki aġlasa gözüm ʿālemi meşḥūn ider iy dōst *(G. 20/6). [dōst]*

Gül ruḫlaruñuñ yādına bu dīde-i ḫūnīn
Ḳanlu yaşını aġlasa Ceyḥūn ider iy dōst *(G. 20/8). [dōst]*

Ṣayd itmek içün bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ siḥr ile efsūn ider iy dōst *(G. 20/10). [dōst]*

Cān vireli Cem ḳadd-i ser-efrāzuña dilden
Ḳaddüñ bigi her şiʿrini mevzūn ider iy dōst *(G. 20/12). [dōst]*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/14). [dōst]*

Mestāne gözüñ ḳaṣd-ı ser ü cān ider iy dōst
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan ider iy dōst *(G. 21/1). [dōst]*

Mestāne gözüñ ḳaṣd-ı ser ü cān ider iy dōst
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan ider iy dōst *(G. 21/2). [dōst]*

Zülfüñ yüzüñe düşüp ider ʿārıżuña ḳaṣd
Ol kāfiri gör ġāret-i īmān ider iy dōst *(G. 21/4). [dōst]*

Ger gözlerümüñ yaşını fürḳat odı her dem
Ḳurıtmasa ʿālemleri ʿummān ider iy dōst *(G. 21/6). [dōst]*

Luṭfuñla n'ola göñlümi maʿmūr ider iseñ
Zīrā ki ġamuñ leşkeri vīrān eder iy dōst *(G. 21/8). [dōst]*

Şīrīn lebüñi ṣormaġa budur hevesüm kim
Ben ḫaste-dilüñ derdine dermān ider iy dōst *(G. 21/10). [dōst]*

Ṣol deñlü eṣer ḳıldı fırāḳuñ odı cāna
Kim ney ḫōş olup nāle vü efġān ider iy dōst *(G. 21/12). [dōst]*

Ṣol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi fırāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/14). [dōst]*

ʿĪd ayı diyü Kaʿbe-i kūyuñda yine Cem
Yā ḳaşlaruña cānını ḳurbān ider iy dōst *(G. 21/16). [dōst]*

Dil ʿışḳuña mübtelādur iy dōst
Raḥm eyle ki bī-nevādur iy dōst *(G. 26/1). [dōst]*

Dil ʿışḳuña mübtelādur iy dōst
Raḥm eyle ki bī-nevādur iy dōst *(G. 26/2). [dōst]*

Bālā-yı ḳadüñ ne ʿarż idersin
Bālā degül ol belādur iy dōst *(G. 26/4). [dōst]*

ʿUṣṣāḳa yoluñda cān ü dilden
Baṣ oynamaġa ṣalādur iy dōst *(G. 26/6). [dōst]*

Cān ü dil olalı saña bende
Her birisi pādişādur iy dōst *(G. 26/8). [dōst]*

Geldükçe dile ḫayāl-i zülfüñ
Mūnis baña ejdehādur iy dōst *(G. 26/10). [dōst]*

Göñlün diledükçe sög baña kim
Düşnām-ı lebüñ duʿādur iy dōst *(G. 26/12). [dōst]*

Bir laḥẓa vefāñı görmedüm hīç
Her laḥẓa işüñ cefādur iy dōst *(G. 26/14). [dōst]*

Ḥaḳ ʿışḳuñı eylemedin īcād
Dil ʿışḳuña āşinādur iy dōst *(G. 26/16). [dōst]*

Ḫāk-i rehüñi dirīġ ḳılma
Cān çeşmine tūtiyādur iy dōst *(G. 26/18). [dōst]*

Bī-şübhe lebüñ şarāb-ı nābı
Dil-ḫastesine şifādur iy dōst *(G. 26/20). [dōst]*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/22). [dōst]*

Biñ cān ü göñül şeker lebüñden
Bir būseñe kem behādur iy dōst *(G. 26/24). [dōst]*

Merve ḥaḳı saʿy-i Kaʿbe kūyuñ
Cān ḥācīsına şafādur iy dōst *(G. 26/26). [dōst]*

ʿIşḳuñ kemerini bağlayaldan
Ney bigi işüm nevādur iy dōst *(G. 26/28). [dōst]*

Cevr ü ġamuñ eksük itme bir dem
Kim Cem ḳuluña ʿaṭādur iy dōst *(G. 26/30). [dōst]*

Cān bāġı içinde Sidre ḳaddüñ
Ṭūbā bigi müntehādur iy dōst *(G. 26/32). [dōst]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/1). [dōst]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/2). [dōst]*

Iraġa şalma ḳapuñdan beni ki Merve ḥaḳı
Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ şafā imiş iy dōst *(G. 27/4). [dōst]*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/6). [dōst]*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/8). [dōst]*

İrişmek ister idi h∨ān-ı vaṣluña līkin
Hemān naṣīb-i Cem āḫir duʿā imiş iy dōst *(G. 27/10). [dōst]*

Şol laʿl-i lebüñ ḫāl-i ḫayāli niçün iy dōst
Ben ḫaste-dilüñ cānına urur dögün iy dōst *(G. 28/1). [dōst]*

Şol laʿl-i lebüñ ḫāl-i ḫayāli niçün iy dōst
Ben ḫaste-dilüñ cānına urur dögün iy dōst *(G. 28/2). [dōst]*

Şādam ruḫ u zülfüñ ġamı tenhā baña olmaz
Zīrā ḳara gün il ile olur dügün iy dōst *(G. 28/4). [dōst]*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/6). [dōst]*

Zer ḳıla umar yüzini iksīr-i ġubāruñ
Budur yüzini ḳapuña sürdügi gün iy dōst *(G. 28/8). [dōst]*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḫālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/10). [dōst]*

Tā kim diyeyin saña bugün ḥālümi bir bir
Zülfüñ neler eyledügini bana dün iy dōst *(G. 28/12). [dōst]*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/14). [dōst]*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini şıma iy dōst
Şınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/11). [dōst]*

Cem yoluña cānını fidā eyledi iy dōst
Billāhi revā mı ki ṭapuñdan ḳılasın red *(G. 42/17). [dōst]*

Ben derd ü belā vü ġamuña rāzıyam iy dōst
Dünyāda bu resme işe kimüñ hevesi var *(G. 50/7). [dōst]*

Yüz virme iñen ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruña iy dōst
Kim zülfüñe baş ḳoşdı iñen fitneler eyler *(G. 51/11). [dōst]*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/3). [dōst]*

Ḫaṭṭuñ iy dōst getürdi yine tezvīr ile āh
Ḳanumı dökmek içün ḥüccet elümden ne gelür *(G. 61/11). [dōst]*

Niçün raḥm eylemezsin baña iy dōst
Ki ʿışḳuñla yaşum Ceyḥūn olupdur *(G. 62/3). [dōst]*

Çü zülfüñ sünbül-i cennetdür iy dōst
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ḫaṭādur *(G. 79/15). [dōst]*

Dōst miskīn dile raḥm eyledi beñzer ki yine
Uzadup zülfi ucın çāh-ı ẕeḳandan çıḳarur *(G. 82/3). [dōst]*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/7). [dōst]*

Şu ḳoydı şekkerüñ başına iy dōst
Cem idelden lebüñ vaṣfın mükerrer *(G. 132/17). [dōst]*

Didüm çeşmümde mesken eyle iy dōst
Didi yir yoḳ yaşuñdan pür-nem olmış *(G. 169/5). [dōst]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/9). [dōst]*

Yire dökmege Cem ḳanını iy dōst
Çeker ġamzeñ hemīşe seyf-i ḳāṭıʿ *(G. 187/13). [dōst]*

Ṭolaşaldan ser-i zülfi perīşān göñlüme iy dōst
Benüm bigi perīşāndur hemīşe rūzgār-ı zülf *(G. 196/3). [dōst]*

N'ola feryādum işitmezseñ iy dōst
İşitmez nālesin gül ʿandelībüñ *(G. 214/7). [dōst]*

Ḳazıd iy dōst ḳazıd ḫaṭṭ-ı semen-sāyuñı gel
Ṣaḳlama ebr-i siyehde ṣanemā ayuñı gel *(G. 245/1). [dōst]*

Olalı derd ü ġamuñla zār u zār iy dōstum
Kākülüñden n’ola olsam tārümār iy dōstum *(G. 255/1). [dōstum, -um]*

Olalı derd ü ġamuñla zār u zār iy dōstum
Kākülüñden n’ola olsam tārümār iy dōstum *(G. 255/2). [dōstum, -um]*

Ol raḳīb-i rū-siyehle baña ḳarşu dem-be-dem
Ṣalınup itme telaṭṭuf zīnhār iy dōstum *(G. 255/4). [dōstum, -um]*

N’ola çāker olsa ʿanber müşk ile zülfeynüñe
Kim ṣaçuñdan eyler anlar iftiḫār iy dōstum *(G. 255/6). [dōstum, -um]*

Ḥüsnüñüñ gencine kim el ṣuna zülfüñle ḫaṭuñ
Ṣan ṭılısm olup gözedür mūr ü mār iy dōstum *(G. 255/8). [dōstum, -um]*

Bulamaz furṣat ki Cem yoluña cān terkin ḳıla
Başına gör ne getürdi rūzgār iy dōstum *(G. 255/10). [dōstum, -um]*

Görelden dāl-i zülfüñi Cem iy dōst
Firāḳuñla olupdur ḳaddi çün lām *(G. 260/9). [dōst]*

Kül oldum ben sözüm od oldı iy dōst
Kerem ḳıl gel beni söyletme epsem *(G. 263/3). [dōst]*

Kitāb-ı ṭabb-ı ṭıbb içinde iy dōst
Cefā vü derdüñi dermāna yazdum *(G. 265/11). [dōst]*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/7). [dōstum, -um]*

Şöyle bend urdı Cemüñ boynına zülfüñ dōstum
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan *(G. 276/13). [dōstum, -um]*

Yüzüñde kākülüñi tārümār eyle ki Cem
Ḳara ṣaçuñ gibi iy dōst tārümār olsun *(G. 281/10). [dōst]*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/7). [dōst]*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/6). [dōst]*

Sensin beni nālān iden iy dōst ve ger ne
Bu yolda fiġān itmege her laḥẓa neyem ben *(G. 309/7). [dōst]*

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dōst
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/3). [dōst]*

Çeşmüñ nice cāẕū-ṣıfat āhū-durur iy dōst
Kim şīr şikār itmege ḳaṣd eyler ol āhū *(G. 314/7). [dōst]*

Raḥm eyle Cem-i ḫasteye iy dōst ki ġamdan
Her dem aḳıdur gözleri yaşın nitekim cū *(G. 314/13). [dōst]*

Raḳībe söyleme sırruñı iy dōst
Yayılur ʿāleme düşen ḳulaġa *(G. 318/9). [dōst]*

Ḫāk-i rehüñe irmek içün ṣıdk ile iy dōst
Her laḥẓa urur yüzini yollāre benefşe *(G. 319/7). [dōst]*

Gül yüzde görüp sünbül-i müşkīnüñi iy dōst
Ṭopraġa sücūd eyledi bī-çāre benefşe *(G. 319/13). [dōst]*

Çün yoluña cān vireni terk eyledüñ iy dōst
Aġyārı getür yanuña bīgāne gerekse *(G. 322/9). [dōst]*

Yüzüñ dāyiresinde ḫaṭṭuñ iy dōst
Ṣanasın kim düşüpdür aya hāle *(G. 332/9). [dōst]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/2). [dōst]*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/10). [dōst]*

Cāndan saña yār olanı yad eyleyüp iy dōst
Aġyār olanı maḥrem-i rāz itme iñende *(G. 354/5). [dōst]*

Būsesine cān virüp aldum peşīmān oldı dōst
Didi ḳavlümden dönerdüm ben bu bāzār olmasa *(G. 362/9). [dōst]*

Dilde ġamzeñ oḳı var iken ġamuñ gönderme kim
Ḳonmaḳ olmaz dōstum mihmān mihmān üstine *(G. 363/10). [dōstum, -um]*

Ḳoluñı ḳılup boynuma iy dōst ḥamāyil
Sen ṣūḫ-ı cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/3). [dōst]*

Çü ölmekden beterdür raḥm it iy dōst
İñen ḥadden aşurma intiẓārı *(G. 383/9). [dōst]*

Yiridür cān fidā idersem iy dōst
Ki göñül bendesi sulṭāna irdi *(G. 392/11). [dōst]*

Bildüm iy dōst perīsin berü gel göñlüme gir
Çün perī mesken ider bulduġı vīrāneluġı *(G. 411/15). [dōst]*

İy dōst revān eyleyicek rūḥ-ı revānı
Min-ẕeylike lev fī-kefenī ṣāra kefānī *(G. 413/1). [dōst]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/110). [dōst]*

Lām oldı ḳadüm görelden iy dōst
Ṣol zülf ü dehān ü ḳaddi sende *(Mua. 200/1). [dōst]*

Dōst bī-ḥad ḳılub cefāları āh
Eyledi beni ġamla dem-beste *(Mua. 301/1). [dōst]*

Olmadı vīrāne dil ābād elinden dōstuñ
Olmadum vaṣl ile bir dem ṣād elinden dōstuñ *(Mur. 2/1). [dōstuñ, -uñ]*

Olmadı vīrāne dil ābād elinden dōstuñ
Olmadum vaṣl ile bir dem ṣād elinden dōstuñ *(Mur. 2/2). [dōstuñ, -uñ]*

Kime feryād ideyin imdād elinden dōstuñ
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/3). [dōstuñ, -uñ]*

Kime feryād ideyin imdād elinden dōstuñ
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/4). [dōstuñ, -uñ]*

Kime feryād ideyin imdād elinden dōstuñ
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/4). [dōstuñ, -uñ]*

Gice gündüz gözlerümden yaş aḳar dürdāne-veş
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/8). [dōstuñ, -uñ]*

Gice gündüz gözlerümden yaş aḳar dürdāne-veş
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/8). [dōstuñ, -uñ]*

Ol cefādandur ki dāyim cān ü dil bīmār olur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/12). [dōstuñ, -uñ]*

Ol cefādandur ki dāyim cān ü dil bīmār olur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/12). [dōstuñ, -uñ]*

Aġladuġuma benüm şād oluban güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/16). [dōstuñ, -uñ]*

Aġladuġuma benüm şād oluban güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/16). [dōstuñ, -uñ]*

Müddeʿīyi yād ider her-giz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/20). [dōstuñ, -uñ]*

Müddeʿīyi yād ider her-giz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/20). [dōstuñ, -uñ]*

Beni dūr idüp raḳībi kendüye maḥrem ḳılur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/24). [dōstuñ, -uñ]*

Beni dūr idüp raḳībi kendüye maḥrem ḳılur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/24). [dōstuñ, -uñ]*

Aġlamaḳdan iki çeşmüm oldı çün Nīl ü Eres
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/28). [dōstuñ, -uñ]*

Aġlamaḳdan iki çeşmüm oldı çün Nīl ü Eres
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/28). [dōstuñ, -uñ]*

Dil mürdesine ne ġam kim iy dōst
Laʿlüñde-durur ʿilāc-ı ʿĪsā *(Terc. 1/27). [dōst]*

döy-: *Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.*

Ṭaʿne ṭaşın atma Cem göñline kim
Ṭaşa döymez şīşe-i nāzük-mizāc *(G. 34/14). [döymez, -mez]*

Birinüñ āhū gözinüñ ḥamlesi ṣayd-ı cihān
Birinüñ bir ġamzesine döyemez biñ şīr-i ner *(G. 138/12). [döyemez, -e, -mez]*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/10). [döyemez, -e, -mez]*

Niçe bir dil yana nār-ı firāḳa
Döyemez cān derd-i iştiyāḳa *(G. 341/2). [döyemez, -e, -mez]*

Dil bugün ʿışḳuñ ġamına döyemez
Āh eger yüz göstere ferdā-yı ʿışḳ *(G. 199/7). [döyemez, -emez]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẓāra Cem *(G. 273/6). [döymeye, -me, -y, -e]*

Āhum odı şu resme yandurdı
Daḫı yazmaġa döymedi ḫāme *(Mua. 270/4). [döymedi, -me, -di]*

dü: *İki.*

Ṣaçuñdan alduġı içün būyı sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı *(G. 388/12). [dü]*

Keremüñ ḫilʿatı ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/117). [dü]*

duʿā: *Dua, Allah'a yalvarma, niyaz.*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 6/12). [duʿā]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 7/12). [duʿā]*

Dil-i sengīnüñ ile ḫālüñe ḥālüm diyeyin
Ḥacerü'l-esvede ḳarşu çün olur ʿarż duʿā *(G. 8/4). [duʿā]*

Göñlün diledükçe sög baña kim
Düşnām-ı lebüñ duʿādur iy dōst *(G. 26/12). [duʿādur, -dur]*

İrişmek ister idi hᵛān-ı vaṣluña līkin
Hemān naṣīb-i Cem āḫir duʿā imiş iy dōst *(G. 27/10). [duʿā]*

Añ beni düşnām-ı laʿlüñden müdām
Ol duʿādur ṣanma kim düşnāmdur *(G. 87/8). [duʿādur, -dur]*

Bilenler ʿilm-i nārencāt[ı] ṣayd-ı ḫūb içün dirler
Ki ḥırz-i sīm ü zerden yig mücerreb bir duʿā olmaz *(G. 154/12). [duʿā]*

Lebüñ aġzuma sögerse n'ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/4). [duʿā]*

Söger didüm Cemüñ aġzına laʿlüñ
Didi kim sen anı saña duʿā bil *(G. 236/10). [duʿā]*

Cem lebüñ ḫᵛānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/14). [duʿādan, -dan]*

Cem lebüñ ḫᵛānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/14). [duʿādur, -dur]*

Kār-ger olmaġa efġān-ı Cem iy sīm-beden
Bir duʿā bilsem oḳurdum dil-i sengīnüñ içün *(G. 275/14). [duʿā]*

Ẕikri ḫayr olsun duʿādan yād ider
Sögüp ol laʿl-i şeker-bār aġzuma *(G. 353/3). [duʿādan, -dan]*

Çün duʿādur ʿāşıḳa düşnām-ı laʿli dil-berüñ
Ẕikri ḫayr olsun anuñ kim işidüp āmīn diye *(G. 358/11). [duʿādur, -dur]*

Budur duʿāsı ʿālem içinde Cemüñ şehā
Zülfüñ kemendi boynına her laḥẓa baġ ola *(G. 367/13). [duʿāsı, -sı]*

Gel duʿā başla yiter söyle şikāyet sözini
Çünki vāḳıf-durur aḥvālüñe ol ḫān-ı kerem *(K. 1/133). [duʿā]*

İşbu duʿāyı luṭfuñ ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kird-gār *(K. 2/65). [duʿāyı, -y, -ı]*

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe's-sāʾilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿāl *(K. 3/49). [duʿāmı, -m, -ı]*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/1). [duʿā]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/50). [duʿā]*

duʿā eyle-: *Dua etmek, Allah'a yalvarmak, niyaz etmek.*

Ger ḳadr-i zülfüñ içre duʿā eylesem dürüst
Geh geh arada yād-ı liḳāñ eylesem dürüst *(Mua. 221/1). [duʿā eylesem, -se, -m]*

duʿā it-: *Dua etmek, Allah'a yalvarmak, niyaz etmek.*

Gün yüzüñ-çün her ḳaçan bu Cem şehā ide duʿā
Sidrede Cibrīl emīn el açuban āmīn ider *(G. 58/15). [duʿā ide, -e]*

Cem lebüñ ḫᵛānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/13). [duʿā ider, -er]*

Duʿā idüñ bize iy dōstlar īmān ola rūzī
Taḥammül müşkil oldı ʿāşıḳa ʿālem raḳīb ancaḳ *(K. 9/43). [duʿā idüñ, -üñ]*

duʿā ḳıl-: *Dua etmek, Allah'a yalvarmak, niyaz etmek.*

Sinüme uġrayıcaḳ n'ola sögüp geçse ḥabīb
Ki melek daḫı ḳılur ḳabr-i ġarīb üzre duʿā *(G. 7/4). [duʿā ḳılur, -ur]*

duʿā-yı ḳadeḥ: *Kadeh duası.*

Tīġ-ı ġamzeñ duʿā-yı seyf oḳısa
Cem lebüñden oḳur duʿā-yı ḳadeḥ *(G. 37/10). [duʿā-yı ḳadeḥ]*

duʿā-yı seyf: *Kılıç duası, Hz. Ali'ye atfedilen, muhtemelen onun kılıcının etkisiyle meşhur olan dua.*

Tīġ-ı ġamzeñ duʿā-yı seyf oḳısa
Cem lebüñden oḳur duʿā-yı ḳadeḥ *(G. 37/9). [duʿā-yı seyf]*

düp: *Dip, taban.*

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa
Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur *(G. 129/4). [dübi, -i]*

dü-cihān: *İki dünya II dünya ve ahiret.*

Fażlı ile ḳayırur dü-cihān ḥālini ḳamu
Luṭfı ile bitürür ḳurı aġaçda berg ü bār *(K. 2/23). [dü-cihān]*

Olur dü-cihān içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh *(Terc. 1/87). [dü-cihān]*

Ḥüsnüñ olalı laṭīf ü maḥbūb
Çeşmüñ dü-cihāna ṣaldı āşūb *(Terc. 1/34). [dü-cihāna, -a]*

dūd ṭut-: *Duman kaplamak.*

Zülf-i şeb-rengüñ yaḳaldan āteş-i ḥüsnüñde ʿūd
Ṭutdı ser-tā-ser yüzüñüñ çevresin iy māh dūd *(G. 45/2). [dūd ṭutdı, -dı]*

dudaġ: *Dudak.*

Dişleri lüʾlüʾ vü lālā ḫōş-mısın
Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin *(G. 294/4). [dudaġı, -ı]*

dūd-ı āh: *(Âşığın) âhının dumanı.*

Dūd-ı āhumdur ki oldı āşikār
Bu görinen ṣanma ki eflākdür *(G. 93/7). [dūd-ı āhumdur, -um, -dır]*

Görinen çarḫ-ı muʿallaḳ dūd-ı āhumdur benüm
Hem firāz-ı ʿarş-ı aʿẓam bār-gāhumdur benüm *(G. 248/1). [dūd-ı āhumdur, -um, -dur]*

dūd-ı siyāh: *Kara duman II âşığın ahından çıkan duman.*

Gerçi eflāke çıḳar dūd-ı siyāhum ṣanemā
Saña kār eyleyemez āh ki āhum ṣanemā *(G. 9/1). [dūd-ı siyāhum, -um]*

duḫān eyle-: *Duman kılmak, duman hâline getirmek.*

Ḥasretinden ḫaṭṭuñuñ āh itdügümce dil-berā
Derd ü āhum ʿālemi ṭolu duḫān eyler dirīġ *(G. 192/8). [duḫān eyler, -r]*

duḫān-ı müşk: *Misk dumanı.*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe n'ola olsa delīl dil
Kim nār-ı nūr gibi görinür duḫān-ı müşk *(G. 217/18). [duḫān-ı müşk]*

duḫān-ı şemʿ: *Mumun dumanı.*

Her gice aġlayup yaşı seyyāresin döker
Beñzer gözine girdi semānuñ duḫān-ı şemʿ *(G. 190/16). [duḫān-ı şemʿ]*

dükān: *Dükkan, satış yapılan yer.*

Müşk ile tozlu ḳabżası müşkīn kemān ṣatar
Bāzār-ı ḥüsn içinde açaldan dükān ḳaşuñ *(G. 224/14). [dükān]*

Ḥücre-i çeşmüm ḫayāl-i ġamzeñe oldı maḳām
Gör nice dīvāneyem düzde dükān ışmarlaram *(G. 247/8). [dükān]*

Pür-zehr oluban bir pūla olursa behāsı
Degmez bu dükāndan baña bir pāre-i ḥalvā *(K. 5/90). [dükāndan, -dan]*

Germ itdi naḳd-i cān[ı] metā'-ı şerī'ate
Bāzār-ı dīnde fażl[ı] dükānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/226). [dükānı, -ı]*

dükān-ı firāḳ: *Ayrılık dükkânı.*

Gelüñ aluñ bugün erzān metā'-ı derd ü ġamı
Açıldı sīnede her yaña çün dükān-ı firāḳ *(G. 207/12). [dükān-ı firāḳ]*

dükān-ı müşk: *Misk dükkânı.*

Dir gören bu zülf-i müşkīni ruḫ-ı dil-dārda
Ḫōş dükān-ı müşk açılmış kūşe-i gül-zārda *(G. 346/2). [dükān-ı müşk]*

dükān-ı şem': *Mum dükkânı.*

İy Cem çerāġ-ı ḥüsn-i ḫayāline ol mehüñ
Dil ḫānesinde ṣanki açıldı dükān-ı şem' *(G. 190/42). [dükān-ı şem']*

düken-: *Bitmek, sona ermek.*

Rişte-i 'ömrüm dükendi gerçi nāzuñdan senüñ
Ḳılca eylük görmedüm zülf-i derāzuñdan senüñ *(G. 216/1). [dükendi, -di]*

dükkān: *Dükkân II âşığın gönlü.*

Ne girdüñ göñlüme iy çeşm-i bed-mest
Ne ḫōş düzd-āne bu dükkāne girdüñ *(G. 225/8). [dükkāne, -e]*

dükkān: *Dükkân.*

Leb ü dendānuñ añup zeyn ider eşk
Gözüm dükkānını la'l ü güherle *(G. 364/12). [dükkānını, -ı, -n, -ı]*

dükkān-ı kerem: *Kerem, cömertlik dükkânı.*

Müşterīyem dil ü cāndan ki ola bāzār-ı ṣafā
Çār-sū-yı ni'amuñ açalı dükkān-ı kerem *(K. 1/110). [dükkān-ı kerem]*

dükkān-ı semāvāt: *Gökyüzü dükkânı.*

Şīrīn bu ki zeyn olmaġa dükkān-ı semāvāt
Gör nice meh-i nev düzedür şīşe-i ḥalvā *(K. 5/55). [dükkān-ı semāvāt]*

dūlāb: *Su değirmeni.*

Nālem var iken nāliş-i dūlāb ne ḥācet
Dūlāba gözüm yaşı yiter āb ne ḥācet *(G. 29/2). [dūlāba, -a]*

dūlāb-ı felek: *Felek değirmeni.*

Himmeti havż-ı kerem nehrini icrā ideli
Oldı dūlāb-ı felek ol ṣuda gerdān-ı kerem *(K. 1/28). [dūlāb-ı felek]*

dūlāb-ı semā: *Sema dolabı.*

ʿArż itmiş idi lūle-i zer-çeşme-i eflāk
Ḥavż-ı felege dökmege dūlāb-ı semā mā *(K. 5/32). [dūlāb-ı semā]*

dün: *Dün, önceki gün.*

Dün içüp ser-ḫōş olup ġamzelerüñ cām-ı ṣafā
Çekdiler ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer ṣanemā *(G. 8/1). [dün]*

Kākül-i pür-çīnini dün boynına ṣaldı ḥabīb
Ṭaḳdı ṣan sīmīn ṣanem boynına ʿanberden ṣalīb *(G. 17/1). [dün]*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/5). [dün]*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/9). [dün]*

Dün dimişsin ki ḫāk-i rāhumdur
Devlet ise yiter baña bu ḳader *(G. 88/9). [dün]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/5). [dün]*

Dün didi ʿuṣṣāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/7). [dün]*

Dün Cemi öldürmege ʿahd eylemiş idüñ bugün
Şöyle beñzer kim o ḫayr işe peşīmānsın begüm *(G. 252/13). [dün]*

Dün gice ol māh-ı mihr-ārāyı mihmān eyledüm
Ḥüsnini dil mülkinüñ taḫtında sulṭān eyledüm *(G. 272/1). [dün]*

Dün ṣaldı baña ḳarşu niḳāb ol büt-i meh-rū
Āheste suʾāl itdüm ez-ān dil-ber-i ḫōş-ḫū *(G. 317/1). [dün]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefeʾül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/7). [dün]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Şol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/5). [dün]*

Zāhid ki ṭaʿn iderdi mey-i ʿışḳa dün bugün
Mey-hāne içre başda sebūdur ʿamāmesi *(G. 409/3). [dün]*

Mezraʿ-ı baḫtumı dün biçer iken dās-i emel
Uġrayu geldi benüm üstüme dihḳān-ı kerem *(K. 1/73). [dün]*

Dün dökerken yaşum sitārelerin
Ol mehüñ bir neẓāresi düşmiş *(Kıt. 6/1). [dün]*

Didi dün baña yār kim iy Cem
Seni ġamzemle ḳıluram bismil *(Mua. 50/1). [dün]*

Dün aġlayu öñinde türāba sürüp cebīn
Didüm ne dirler ismüñe iy yār-i nāzenīn *(Mua. 107/1). [dün]*

Ṣabā dün uġrayup kūy-i nigāre
Görür bir ṣaf dür düşmiş kināre *(Mua. 239/1). [dün]*

Dün itdüm ġamzesi ġamzını taḥrīr
Yine dönmekde ḫāmem ḳıldı taḳṣīr *(Mua. 267/1). [dün]*

Dün virüp bir māh-ı ṣarfīye selām
Didüm iy meh-rū ne dinür saña nām *(Mua. 275/1). [dün]*

dün: *Gece.*

Tā kim diyeyin saña bugün ḥālümi bir bir
Zülfüñ neler eyledügini baña dün iy dōst *(G. 28/12). [dün]*

Dün ġarībüñdür dinür iy māh līkin görmedüm
Ben ġarīb-i bī-nevāda zülf-i ʿanber-bāruñı *(G. 397/5). [dün]*

Bir dün ki bezendi yine bu ṭāḳ-ı muʿallā
Derc eyledi dürcine dürer ḳubbe-i mīnā *(K. 5/1). [dün]*

dün: *Gece II karanlık, siyahlık.*

Seḥer yüzüñ şuʿāʿından nişāndur
Gice zülfüñ düninden imtiḥāndur *(Mua. 201/2). [düninden, -in, -den]*

dün: *Alçak, soysuz, denî.*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dūn degülseñ ġam yime gerdūn içün *(G. 308/14). [dūn]*

dün ü gün: *Gece ve gündüz, sürekli.*

Sen gül-istān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā *(G. 3/6). [dün ü gün]*

Ḳıluram dün ü gün zārī vü efġān
ʿAceb budur ki işitmezsin sen anı *(G. 373/9). [dün ü gün]*

Laʿl-i cān-baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini *(G. 385/7). [dün ü gün]*

dü-nīm ol-: *İki parça olmak, ikiye bölünmek.*

Rāhibüñ ger gevher-i süflīsi iy yār-i ḳadīm
Menzil-i ʿulvīye meyl idüp ger olursa dü-nīm *(Mua. 187/2). [dü-nīm olursa, -ur, -sa]*

dünyā: *Dünya.*

Şol ḳadar eşk sipāhın yaṣadum dīdede kim
Cūş iderse ṭuta dünyāyı sipāhum ṣanemā *(G. 9/6). [dünyāyı, -y, -ı]*

Ben derd ü belā vü ġamuña rāzıyam iy dōst
Dünyāda bu resme işe kimüñ hevesi var *(G. 50/8). [dünyāda, -da]*

Uçup dil kūyuña vardı didüm dir
Naṣīb olmış aña dünyāda uçmaḳ *(G. 205/10). [dünyāda, -da]*

Lāle-ruḫlar āresinde iḫtiyār idüp yine
Sevmişem bir bī-vefā dil-dārı kim dünyāda yoḳ *(G. 208/4). [dünyāda, -da]*

Anuñ vaṣlı içün n'ola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(G. 212/9). [dünyāyı, -y, -ı]*

ʿĀlem ḳamu ḫōş-ḥāl ü cihān cümle ṣafāda
Her kişiye maḳṣūdını baḫş eyledi dünyā *(K. 5/64). [dünyā]*

Ger ʿāṣī-i maḳhūr ve ger ʿābid-i maġfūr
Dünyāda vü ʿuḳbāda ḳapuñdur baña melcā *(K. 5/164). [dünyāda, -da]*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿām *(K. 7/16). [dünyā]*

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem *(K. 7/31). [dünyāda, -da]*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki evvel olmış idi küfr ile ẓulem *(K. 7/25). [dünyāyı, -y, -ı]*

Niʿmetinüñ ḥamdi bī-ḥad ḳahr u luṭfı bī-ḥisāb
Raḥmetinüñ ẕikri biñ dünyā ṭolu dīvāndur *(K. 8/88). [dünyā]*

Ḫüsrevā göñlüñi ḫōş ṭut ʿayşa meşġūl ol müdām
Yoḳ bu dünyānuñ vücūdı āḫiri vīrāndur *(K. 8/72). [dünyānuñ, -nuñ]*

Baş ḳoyup bülbül gülüñ ayaġına dir iy ṣanem
Ḫār-ı cevrüñsüz görinür gözüme dünyā ʿadem *(Mua. 257/2). [dünyā]*

Dünyāda derd ü ġam çekecek gerçi çoḳ begüm
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse yoḳ begüm *(Mua. 297/1). [dünyāda, -da]*

Dünyā yıḳılsa şerʿi anuñ bulmaz inḳırāż
Fażl-ı muʿīn olalı muʿīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/91). [dünyā]*

dünyā vü ʿuḳbā: *Dünya ve ahiret.*

Ol semen-sīmā vü sīmīn-ber ki yārumdur benüm
Ḫāṣılum dünyāda vü ʿuḳbāda varumdur benüm *(G. 264/2). [dünyāda vü ʿuḳbāda, -da]*

dünye: *Dünya.*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı *(G. 390/2). [dünyede, -de]*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/73). [dünyede, -de]*

dür: *İnci.*

Dişüñ naẕmın añup aġladuġumca
Yañılmaz yaşlarum görüp diyen dür *(G. 67/12). [dür]*

Lü'lü' dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez ʿAdenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/18). [dür]*

Dişleri dürrine mānend olmaya dürr-i ʿAden
Ger yaşum nīsānı pür ḳıla yidi deryāyı dür *(G. 105/6). [dür]*

Ḫayli demdür ki gözüm ḫayl-i ḫayālüñ yolıdur
Yaşlarumla pür idersem yaraşur ol yolı dür *(G. 111/2). [dür]*

Ten ḳıla döndi mūy-miyānuñ ḫayāline
Eşküm dürini dizmek içün rīsmān idüñ *(G. 221/4). [dürini, -i, -n, -i]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/9). [dürrini, -i, -ni]*

Keffi bir demde nişār eyledügin eyleyemez
Ḥaşre dek dür döke ger ebr-i dür-efşān-ı kerem *(K. 1/18). [dür]*

Laʿl ü yāḳūt ile pür ola ṣadef dür yirine
Himmeti ebri eger yaġdura bārān-ı kerem *(K. 1/19). [dür]*

Sözi dürdür lebi dürc-i leʾālī
Dür efşān idicek şīrīn maḳāli *(Mua. 110/2). [dür]*

Sözi dürdür lebi dürc-i leʾālī
Dür efşān idicek şīrīn maḳāli *(Mua. 110/1). [dürdür, -dür]*

Çıḳmaz çü bu resm ile cihānda ṣanemā dür
Bir ʿıḳd-i güherden *(Mua. 193/7). [dür]*

dür: *Uzak, ırak.*

İy ʿaceb ol mihr-i ʿālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/2). [dūr]*

Düşelden dūr şāhā gül yüzüñden
Ciger pür-dāġdur mānend-i lāle *(G. 332/15). [dūr]*

dür: *İnci II gözyaşı.*

Ṣabā dün uġrayup kūy-i nigāre
Görür bir ṣaf dür düşmiş kināre *(Mua. 239/2). [dür]*

dūr eyle-: *Uzaklaştırmak, ayrı düşürmek, mahrum etmek.*

Ḫaṭṭı yüzinden ol mehüñ zülfini dūr eyledi
Lā-cerem iricek ecel ʿömrüñ olur nihāyeti *(G. 378/9). [dūr eyledi, -di]*

Bu dil-i nālānı zülfüñden niçün dūr eyledüñ
Çün şikār almaḳda lāzımdur ceres şeh-bāz ile *(G. 330/5). [dūr eyledüñ, -dü, -ñ]*

Eyā sulṭān-ı ʿālem Cem ḳuluñı
Ayaġuñ ṭopraġından eyleme dūr *(G. 77/16). [dūr eyleme, -me]*

Beni dūr eyleme şol ḫāk-i derden
Ki ḳanlu gözlerüme tūtiyādur *(G. 79/19). [dūr eyleme, -me]*

Ḫudā eylemesün senden beni dūr
Ki sensüz bu cihān ü cān gerekmez *(G. 145/9). [dūr eylemesün, -me, -sün]*

Beni dūr idüp raḳībi kendüye maḥrem ḳılur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/23). [dūr idüp, -üp]*

Meskeninden zülfi dūr itdi ṣabā bigi Cemi
Āh ölürse irmedin ġurbetde miskīn meskene *(G. 361/21). [dūr itdi, -di]*

Ḳamer yüzinden itse zülfini dūr
Gidüp ẓulmet cihān olurdı pür-nūr *(Mua. 265/1). [dūr itse, -se]*

dūr ḳıl-: *Uzaklaştırmak, ayrı düşürmek, mahrum etmek.*

Cemi ḳılma ḳapuñdan bir nefes dūr
Ki yoḳdur sensüz iy meh-rū ḳarārı *(G. 377/9). [dūr ḳılma, -ma]*

dür ḳıl-: *İnce ile doldurmak.*

Lü'lü'-i laʿlüñe fi'l-cümle şebīh olmaġ içün
Ṣubḥ-dem jāle ḳılur lālenüñ aġzın ṭolı dür *(G. 111/8). [dür ḳılur, -ur]*

dür ol-: *İnci olmak, inci hâlini almak.*

Dişüñ vaṣfın işitse āb ola dür
Ḫacildür ruḫlaruñdan verd ü lāle *(G. 333/11). [dür ola, -a]*

dūr ol-: *Uzaklaşmak, ayrı kalmak, mahrum olmak.*

Gül-istān-ı ruḫuñdan olalı dūr
Fiġān eyler dil ü cān-çün belābil *(G. 233/3). [dūr olalı, -alı]*

Olalı miḥnet ile yārden dūr
Cefā ile dil ü cān oldı ġam-nāk *(Kıt. 3/1). [dūr olalı, -alı]*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/7). [dūr olam, -am]*

Nicesi dūr olam ṭapuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr *(Kıt. 4/3). [dūr olam, -am]*

Naẓerden yā ḳaşuñ dūr olduġınca
İrişür cānuma tīr-i melāmet *(Mua. 316/1). [dūr olduġınca, -duġ, -ınca]*

Ḫasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/1). [dūr oldum, -du, -m]*

Çünki cānumdan yaratmış cismüñi cān-āferīn
Bir nefes dūr olma benden kim baña cānsın begüm *(G. 252/12). [dūr olma, -ma]*

Rūḥuñ şifāsı lafẓ-ı tabībi Muḥammedüñ
ʿAḳluñ ṣafāsı ṭiynet-i ṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/99). [dūr olma, -ma]*

Olaldan rā ḳaşuñ ẓulm ile meşhūr
Göñülden olmadı derd ü belā dūr *(Mua. 182/2). [dūr olmadı, -ma, -dı]*

Bir nefes dūr olmaġa senden rıżā virmez göñül
Ger ola mülk-i cihānda senden ayru pādişāh *(G. 327/7). [dūr olmaġa, -maġ, -a]*

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyüm
Ki oluram cāndan bī-zār sensüz *(G. 149/11). [dūr olmaḳ, -maḳ]*

Unıtma beni iy meh-rū-yı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr *(Kıt. 4/2). [dūr oluram, -ur, -am]*

dürc: *Hokka, kutu, mücevher kutusu.*

Bir dün ki bezendi yine bu ṭāḳ-ı muʿallā
Derc eyledi dürcine dürer ḳubbe-i mīnā *(K. 5/2). [dürcine, -i, -n, -e]*

Ger ġamdan ölürsem baña bir pāre ṣu virmez
Derc olsa felek dürcine iḥyā-yı Mesīḥā *(K. 5/96). [dürcine, -i, -n, -e]*

dürc-i leʾālī: *İnci kutusu.*

Sözi dürdür lebi dürc-i leʾālī
Dür efşān idicek şīrīn maḳāli *(Mua. 110/1). [dürc-i leʾālī]*

dür-dāne: *İnci tanesi.*

Ayaġa ṣalma yazuḳdur güher-i eşkümi kim
Ṣadef-i çeşmüm anı besledi dür-dāne bigi *(G. 417/4). [dür-dāne]*

dürdāne-veş: *İnci tanesi gibi.*

Gice gündüz gözlerümden yaş aḳar dürdāne-veş
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/7). [dürdāne-veş]*

dürer: *İnciler.*

Bir dün ki bezendi yine bu ṭāḳ-ı muʿallā
Derc eyledi dürcine dürer ḳubbe-i mīnā *(K. 5/2). [dürer]*

dürer-i eşk: *Gözyaşı incileri.*

Ṭopraġa ṣalma dürer-i eşkümi
Düşdi ayaġuña çü bir ḳaç yetīm *(G. 266/5). [dürer-i eşkümi, -üm, -i]*

düriş-: *Çalışmak, sebat etmek, gayret etmek, mücadele etmek.*

Ayaġuñ öpmege çün irmez elüm dürişeyin
Ola ki ḫāk-i rehüñ olduġı yolları öpem *(G. 269/7). [dürişeyin, -eyin]*

dürlü: *Türlü, şekilde.*

Olaldan ışḳuñ iy meh baña vāḳıʿ
Gelüpdür başuma dürlü vaḳāyiʿ *(G. 187/2). [dürlü]*

Neden dāyim baña cevr ü cefālar
Ḳılursın dürlü iḥsān ol raḳībe *(G. 339/8). [dürlü]*

Her zindeye bir ẕevḳ u ṣafā eyledi rūzī
Baḫṣ eyledi her bendeye bir dürlü temāṣā *(K. 5/66). [dürlü]*

Bu derde müdāvā ṭaleb eylerseñ eger sen
Bir dürlü daḫı çāre görinmez meger illā *(K. 5/134). [dürlü]*

dürr: *İnci.*

Dişlerüñ naẓmı şehā dürri ʿAdenden çıḳarur
Leblerüñ luṭfı dil ü cānı bedenden çıḳarur *(G. 82/1). [dürri, -i]*

Dişleri dürrine mānend olmaya dürr-i ʿAden
Ger yaşum nīsānı pür ḳıla yidi deryāyı dür *(G. 105/5). [dürrine, -i, -n, -e]*

Dişlerüñi gören ḳatında senüñ
Ḳalmadı luṭfı dürr ile güherüñ *(G. 209/4). [dürr]*

Dişlerüñ dürrine şol laʿl-i lebüñ kim perdedür
Keşf olursa iy şanem bī-ḥadd olur ol per'dedür *(Mua. 79/1). [dürrine, -i, -n, -e]*

Dürr dişüñ cemʿini iy sīmīn dehen
Görse terk-i ser ḳıla dürr-i ʿAden *(Mua. 209/1). [dürr]*

Sevincinden alup tāc idüp anı
Ḳılur evvel ki dürrin iki pāre *(Mua. 239/4). [dürrin, -i, -n]*

dürr ü gevheri: *İnci ve cevher.*

Dişüñ ḫayālin ararsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur dürr ü gevheri ġavvāṣ *(G. 178/10). [dürr ü gevheri]*

dürr ü güher: *İnci ve mücevher.*

Lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerde bulınmaz
Dişüñ leṭāfeti dürr ü güherde bulınmaz *(G. 143/2). [dürr ü güherde, -de]*

dürrī: *İnci gibi parlak.*

Çeşm-i ḫūnīnüm aḳıdur dem-be-dem
Ayaġuñ īṣārına dürrī ḫōş-āb *(G. 15/8). [dürrī]*

dürr-i ʿaden: *Aden incisi.*

Dişleri dürrine mānend olmaya dürr-i ʿAden
Ger yaşum nīsānı pür ḳıla yidi deryāyı dür *(G. 105/5). [dürr-i ʿaden]*

Dişlerüñ naẓmın işitse āb olur dürr-i ʿAden
Kākülüñ būyını ṭuysa ḫāk olur müşk-i Ḫoten *(G. 279/1). [dürr-i ʿaden]*

Ḫayāl-i lüʾlüʾ-i laʿlüñ içün laʿl
Delüpdür baġrını dürr-i ʿAden de *(G. 360/4). [dürr-i ʿaden]*

Dürr dişüñ cemʿini iy sīmīn dehen
Görse terk-i ser ḳıla dürr-i ʿAden *(Mua. 209/2). [dürr-i ʿaden]*

Dişüñ naẓmı şehā dürr-i ʿAdendür
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı müşk-i Ḫotendür *(G. 66/1). [dürr-i ʿadendür, -dür]*

dürr-i eşk: *Gözyaşı incisi II inci gibi sıralanmış, peş peşe dökülmüş gözyaşı.*

Dürr-i eşküm ḥāṣılıdur ḫāk-i pāyüñ cevheri
Zülfüñ el uzatmasun lā-taḳrabū māle'l-yetīm *(G. 262/9). [dürr-i eşküm, -üm]*

Çün düşüpdür dürr-i eşküm ḫāk-i pāyine gözüm
Al bu kuḥl-i cevherīden tūtiyādan vāz gel *(G. 243/11). [dürr-i eşküm, -üm]*

dürr-i ḫōş-āb: *Parlak inci.*

Dişlerüñ bigi şehā dürr-i ḫōş-āb
Ḥāşıl itmez hīç baḥr içre ṣadef *(G. 197/11). [dürr-i ḫōş-āb]*

dürr-i ḫōş-āb: *Parlak inci II âşığın gözyaşları.*

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dil-berā
Ayaġuña ṣaçmaġa dürr-i ḫōş-āb *(G. 14/8). [dürr-i ḫōş-āb]*

İy Cem ol yār ayaġına itmege her dem niṣār
Gözlerümden dökilen dürr-i ḫōş-ābum var benüm *(G. 249/18). [dürr-i ḫōş-ābum, -um]*

dürr-i necāt: *Kurtuluş incisi.*

Çün dürr-i necāt olmadı saʿy ile müyesser
Var ḳulzüm-i efkāra iñen şevḳ ile ṭalma *(K. 5/131). [dürr-i necāt]*

dürr-i şeh-vār ol-: *Şahlara layık olan iri taneli inci olmak.*

İy yaşum ayaġı niṣārı içün
Dürr-i şeh-vār olsañ olmaz mı *(G. 395/12). [dürr-i şeh-vār olsañ, -sa, -ñ]*

dürr-i yetīm: *Bir sedefte tek başına meydana gelen büyük ve iri, çok makbul inci II Hz. Muhammed.*

Gör kim yetīm iken ṣadef-i mā-sivāda yoḳ
Dürr-i yetīm gibi behāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/16). [dürr-i yetīm]*

dürūd: *Dua, medih, övme sözü, selam.*

Selām aña vü aṣḥābına dāyim
Dürūd evlād ü aḥbābına dāyim *(Mes. 1/4). [dürūd]*

dürüst: *Doğru, düzgün; açıkça; sağlam.*

Ger ḳadr-i zülfüñ içre duʿā eylesem dürüst
Geh geh arada yād-ı liḳāñ eylesem dürüst *(Mua. 221/1). [dürüst]*

Ger ḳadr-i zülfüñ içre duʿā eylesem dürüst
Geh geh arada yād-ı liḳāñ eylesem dürüst *(Mua. 221/2). [dürüst]*

dürüst ol-: *Sağlam olmak.*

Kākülüñ zünnārını boynına ṭaḳmışdur göñül
Küfr-i zülfüñle dürüst ola diyü īmānumuz *(G. 158/4). [dürüst ola, -a]*

Zülfüñüñ bendini bend it boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz şaçuñ küfrinsüzin īmānumuz *(G. 151/4). [dürüst olmaz, -maz]*

düş-: *Yukarıdan aşağıya birdenbire ve bilâ-ihtiyâr inmek, sukut etmek, yukarıdan inmek.*

İy ṣanem üstüñe yapraḳ gibi ditrer çü göñül
Düşse her laḥẓada sen servüñ ayaġına n'ola *(G. 7/12). [düşse, -se]*

Bu zülf-i ser-endāzuñı çevgān idicek sen
Ṭop gibi düşen yoluña bu bende seridür *(G. 80/4). [düşen, -en]*

Gözümde ḫayāl-i lebüñ eglenmemek ister
Bilsem ne iver yoḳsa şeker ṣuya mı düşdi *(G. 396/4). [düşdi, -di]*

Cān levḥi üzre yazılıcaḳ ʿışḳ nāmesi
Dil yanayazdı düşdi elinden çü ḫāmesi *(G. 409/2). [düşdi, -di]*

Devletüñ dārı cidārında düşen ẕerrece yoḳ
Ḥaşre dek zeyn ide ger ravża-i rıżvānı kerem *(K. 1/33). [düşen, -en]*

düş-: *Düşmek, sendelemek.*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/9). [düşdi, -di]*

düş-: *İstenmeyecek bir yerde bulunmaya mecbur olmak, tıkılmak, hapsolmak.*

Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña bend oldı ruḫuñdan
Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña düşmezse ʿacebdür *(G. 128/4). [düşmezse, -mez, -se]*

Mümkin olursa zenaḫ-dānı çehinden geç göñül
Niçe Rüstemler düşüpdür işbu çāh-ı Bījene *(G. 361/24). [düşüpdür, -üp, -dür]*

düş-: *Yakalanmak, tutulmak.*

Düşeli zülf-i siyeh-kāruña Cem bigi dirīġ
Hem-dem olmadı baña baḫt-ı siyāhum ṣanemā *(G. 9/13). [düşeli, -eli]*

Cem düşüp bend-i zülfüñe didi kim
Bu daḫı ṭāliʿ-i siyāhumdur *(G. 53/9). [düşüp, -üp]*

Zülf-i müşkīnüñi fitrāk-i dil ü cān ideli
Dil ü cān ẕevḳ u ṣafā ile o fitrāke düşer *(G. 89/8). [düşer, -er]*

Zülfine çün düşdüñ iy Cem bilürem
Terk idersin bu hevāya cān ü dil *(G. 237/15). [düşdüñ, -dü, -ñ]*

Zülfi daḫı bī-vefāluḳ gösterür
Düşeli ol bī-vefāya cān ü dil *(G. 237/14). [düşeli, -eli]*

Çünki her zülf-i perīşāne düşer şāne bigi
Cemi bu dām-ı belādan nice ḳurtāre göñül *(G. 239/13). [düşer, -er]*

Zülfüñüñ bendine düşdüm ḳurtulam mı diyüben
Niçe kim ṣordum lebüñden olmadı ḥal müşkilüm *(G. 254/5). [düşdüm, -dü, -m]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/2). [düşdi, -di]*

Zülfüñe göñül düşdi görüp ḫāl-i siyāhuñ
Dil mürġını dāma düşüren dāne midür bu *(G. 313/5). [düşdi, -di]*

Elif ḳaddüm bükildi lāma döndi
Düşelden bu göñül ol zülf ü ḫāle *(G. 333/4). [düşelden, -elden]*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/1). [düşdi, -di]*

Bir laḥẓa ḳarār idemez ānsuz dil-i miskīn
Yoḳsa yine bu ḳāmet ü ebrūya mı düşdi *(G. 396/8). [düşdi, -di]*

Āh ol dil-i Cem n'eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/10). [düşdi, -di]*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/1). [düşdi, -di]*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/2). [düşdi, -di]*

Biz dil-āşüfte zülfüñe ṣanemā
Düşeli virmişüz belāya rıżā *(Mua. 172/2). [düşeli, -eli]*

Kendü düşdi zülfüñe çün baġrını ḳan eylesün
Lām-ı zülfüñde ḳo dil feryād [ü] efġān eylesün *(Mua. 207/1). [düşdi, -di]*

Zülfüñüñ ucına her dil ki düşer
Derd-i dildür ḥāṣılı iy sīm-ber *(Mua. 277/1). [düşer, -er]*

düş-: *Düşmek, aşağı doğru sarkmak (saç bağlamında).*

Zülfüñ yüzüñe düşüp ider ʿārıżuña ḳaṣd
Ol kāfiri gör ġāret-i īmān ider iy dōst *(G. 21/3). [düşüp, -üp]*

Görür oldı yüzüñ māhiyyetin çeşm
Düşelden üstine ṣol zülf-i deycūr *(G. 77/6). [düşelden, -elden]*

Gül-şen-i kūyuñ hevāsı ile müdām
Ḫāke düşüp yaṣtanur aḥcārı gül *(G. 238/8). [düşüp, -üp]*

düş-: *Etkisi altına almak, düşmek (gamın gönle düşmesi bağlamında).*

Her ḳaçan kim ġam-i ʿışḳuñ dil-i ġam-nāke düşer
Dil ü cān şöyle yanar ki āteşi eflāke düşer *(G. 89/1). [düşer, -er]*

düş-: *Çıkmak, yükselmek.*

Her ḳaçan kim ġam-i ʿışḳuñ dil-i ġam-nāke düşer
Dil ü cān şöyle yanar ki āteşi eflāke düşer *(G. 89/2). [düşer, -er]*

Her gice şemʿ-i ruḫuñ yādına āh eyleyicek
Āhum odı ṣanemā ḳubbe-i eflāke düşer *(G. 89/12). [düşer, -er]*

düş-: *Yakışmak, uygun gelmek.*

Ḳaṣd-ı cān ü dil iderse n’ola ġamzeñle gözüñ
Çünki tīġ oynamaḳ ol merdüm-i çālāke düşer *(G. 89/6). [düşer, -er]*

düş-: *Gelmek, belirmek (bir şeyin hayalinin düşmesi bağlamında).*

Ḫaṭṭ-ı Yāḳūtını maḥv ola dimez mi ʿacabā
Ki ḫayāl-i ḫaṭı bu dīde-i nem-nāke düşer *(G. 89/10). [düşer, -er]*

düş-: *Yaymak, sermek.*

Raḳībe ṣalma tenhā sāyeñi kim
Çü sāye dāyimā bir yaña düşmez *(G. 155/6). [düşmez, -mez]*

düş-: *İsabet etmek, saplanmak; nasip olmak.*

Didüm cān tīr-i ġamzeñ aña düşmez
Didi bu sehm-i devlet aña düşmez *(G. 155/1). [düşmez, -mez]*

düş-: *Vurmak, değmek, rastlamak.*

Tecellī-i ruḫuñı dāyimā Cem üzre düşür
Hemīşe çünki bilürsin düşer türāba güneş *(G. 174/14). [düşer, -er]*

Gözümde pertev-i ʿaks-i ruḫuñ maḳām ideli
Gören ṣanur ki nigārā düşüpdür āba güneş *(G. 174/12). [düşüpdür, -üp, -dür]*

Tecellī-i ruḫuñı dāyimā Cem üzre düşür
Hemīşe çünki bilürsin düşer türāba güneş *(G. 174/13). [düşür, -ür]*

düş-: *(Ateş) düşmek.*

Zenaḫuñ sībine diş biler iken nār-ı cefā
Düşdi cān ḫirmenine ġabġab-ı sīmīnüñ içün *(G. 275/8). [düşdi, -di]*

düş-: *Üşüşmek, yönelmek.*

Yüzüñ şemʿini cān-ı Cem görelden
Düşer pervāne bigi ol çerāġa *(G. 318/18). [düşer, -er]*

düş-: *Dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek.*

Ḫālüñ ṣanemā gül yüzüñ üstinde gören dir
Hindū-beçedür düşdi yatur gül arasında *(G. 323/4). [düşdi, -di]*

düş-: *Kendini kaptırmak, kapılmak, … içinde bulunmak.*

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 331/5). [düşüben, -üben]*

düş-: *(Bir şey bir yerde) var olmaya, varlığını göstermeye başlamak, belirmek, peyda olmak.*

Yüzüñ dāyiresinde ḫaṭṭuñ iy dōst
Ṣanasın kim düşüpdür aya hāle *(G. 332/10). [düşüpdür, -üp, -dür]*

Yüzüñ ġarḳ-ı ʿaraḳ olduḳça ṣan kim
Düşer berg-i gül-i ter üzre jāle *(G. 333/6). [düşer, -er]*

Ḫāk ise daḫı āyine-i Ḥaḳ-nümā olur
Miʾrāt-ı cāna düşse nigāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/248). [düşse, -se]*

düş-: *… Duruma gelmek, … olmak.*

Düşelden dūr şāhā gül yüzüñden
Ciger pür-dāġdur mānend-i lāle *(G. 332/15). [düşelden, -elden]*

düş-: *(Kılıç, bıçak vs. gibi kesici bir aletin) üstüne düşmek, sukut etmek.*

Dil düşdi tīġ-ı ġamzesine hīç üşenmedi
Erlük bu ise ancaḳ ölür yüzi aġ ola *(G. 367/3). [düşdi, -di]*

düş-: *Yansımak, aksetmek, vurmak.*

Sāye-i ḳaddüñi Cem üstine şalsañ n'ola kim
Sāye-i servi bilürsin şanemā ḫāke düşer *(G. 89/14). [düşer, -er]*

Her gice revzenüñden aşaġa düşer ḳamer
Maḳṣūdı gün yüzüñe hemān bir neẕāredür *(G. 94/9). [düşer, -er]*

Düşse yüzüñ pertevinüñ ẕerresi
Cennet-i Firdevs ola nār-ı caḥīm *(G. 266/7). [düşse, -se]*

Her gice mihr-i ruḫuñ degdi diyü māh düşer
Revzenüñden aşaġa būse-i bālīnüñ içün *(G. 275/3). [düşer, -er]*

Egleme iy cefā vü ġam ḫāke ber-ā-ber it beni
Ola ki üstüme düşe sāye-i serv-ḳāmetī *(G. 378/4). [düşe, -e]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/6). [düşdi, -di]*

Ṭūbā ḳadüñüñ düşe diyü sāyesi bir gün
Cem ḫāk-i reh olup yine ṭopraġa döşendi *(G. 398/9). [düşe, -e]*

Düşmezdi yire gölgesi tā gelmesün diyü
ʿAks-i naẕerde daḫı naẕīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/189). [düşmezdi, -mez, -di]*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu ġınāyı ki āyet-i mālü'l-yetīm idi *(Terk. 1/65). [düşmezse, -mez, -se]*

düş-: *Düşmek, kendini aşağı atmak.*

Zülfinüñ zencīrine baġlar beni dīvāne-veş
Yüzinüñ şemʿine düşüp yanaram pervāne-veş *(Mur. 2/6). [düşüp, -üp]*

düş-: *Serilmek, yere uzanmak.*

Sāye şalsun diyü ol serv üstüme
Yire düşüp oluram çün ḫāk-i rāh *(Kıt. 2/8). [düşüp, -üp]*

düş-: *Yukarıdan aşağıya doğru inmek, sukut etmek II gözyaşı dökmek.*

Güldi didi ki görmedüm her-giz
Sen ḳadar bir sitāresi düşmiş *(Kıt. 6/4). [düşmiş, -miş]*

Ṣabā dün uġrayup kūy-i nigāre
Görür bir ṣaf dür düşmiş kināre *(Mua. 239/2). [düşmiş, -miş]*

düş-: *Nasip olmak, payına düşmek.*

Didüm cān tīr-i ġamzeñ aña düşmez
Didi bu sehm-i devlet aña düşmez *(G. 155/2). [düşmez, -mez]*

Nigārā leyle-i zülfüñ kemendi
Niçün mecnūn olan ṣeydāña düşmez *(G. 155/10). [düşmez, -mez]*

Ṭıyneti reşkinde ṣu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/10). [düşdi, -di]*

Göñül zülfüñ ucından dāme düşdi
Belā dāmı bu ben bed-nāme düşdi *(Mua. 59/2). [düşdi, -di]*

düş-: *Yukarıdan aşağıya birdenbire ve bilâ-ihtiyâr inmek, sukut etmek, yukarıdan inmek.*

Dil zenaḫ-dān çāhına düşdi ki ḳılmaġa ḫalāṣ
Rīsmān ṣaldı muʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/3). [düşdi, -di]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/5). [düşdüm, -dü, -m]*

Didüm Cem düşdi zülfüñden ayaġa
Didi andan ṭutam bir ḳıl kem olmış *(G. 169/13). [düşdi, -di]*

Zenaḫı çāhına düşüp yatur iken gice mest
Resen-i zülfini ṣundı didi bī-çāre yapış *(G. 176/5). [düşüp, -üp]*

Aşılmış iken odlara yaḳmaḳ revā degül
Düşdi zemīne çün kesilüp rīsmān-ı şemʿ *(G. 190/18). [düşdi, -di]*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N'ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/7). [düşüp, -üp]*

Ḳorḳar ki üstine düşe ol yaña uġramaz
Bāzār-ı dilde ṣatalı ṣınmış kemān ḳaşuñ *(G. 224/9). [düşe, -e]*

Çün düşüpdür dürr-i eşküm ḫāk-i pāyine gözüm
Al bu kuḥl-i cevherīden tūtiyādan vāz gel *(G. 243/11). [düşüpdür, -üp, -dür]*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu göñlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/5). [düşürdi, -ür, -di]*

Gözlerüm yaşı naẕerden düşdi merdüm-zādedür
N'ola raḥm itseñ aña kim ʿöẕr-ḫᵛāhumdur benüm *(G. 248/9). [düşdi, -di]*

Ḫayāl-i laʿl ü ruḫını gözüme ṣaldı raḳīb
Muḥīṭ içinde düşürdi ṣan Ehrimen ḫātem *(G. 261/4). [düşürdi, -di]*

Yazarken ruḫlaruñ vaṣfında nāme
Elümden ḫāme düşdi yana yazdum *(G. 265/20). [düşdi, -di]*

Ṭoprağa ṣalma dürer-i eşkümi
Düşdi ayağuña çü bir ḳaç yetīm *(G. 266/6). [düşdi, -di]*

Bir gün irerse dest-i ʿināyet faḳīrüñe
Yillerle yoluñ üzre düşüp ḫāk-i pāñ olam *(G. 267/4). [düşüp, -üp]*

Ṭulūʿ ideli gözümde ḫayāl-i ruḫ-sāruñ
Gören didi ki ṣuya düşdi āftāb ola mı *(G. 401/4). [düşdi, -di]*

düş-: *Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek; uğramak, kapılmak.*

Cem ṭolaşup zülfüñe düşdi eñegüñ çāhına
Luṭf idüp ol iki miskīnüñi zindāndan gider *(G. 122/13). [düşdi, -di]*

düş-: *Yakışmak, yaraşmak, uygun gelmek.*

Didüm kūyuñ iti izi tozıyam
Didi kim bu tefāḫür saña düşmez *(G. 155/16). [düşmez, -mez]*

Dirīġ itmeñ bu ben ṭoprağa sāye
Nihāl-i müntehā-bālāña düşmez *(G. 155/12). [düşmez, -mez]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Bu sözler çeşm-i nā-bīnāña düşmez *(G. 155/8). [düşmez, -mez]*

Yusam müşk ü gül-āb ile dehānum
ʿİẕār u zülfüñ añmaḳ baña düşmez *(G. 155/4). [düşmez, -mez]*

Ger el uzada zülf-i perīşānuña şāne
Di şāneye düşmez bu senüñ şānuña şāne *(G. 359/2). [düşmez, -mez]*

düş-: *Damlamak, dökülmek.*

Ḫāke düşse gözlerüm yaşı n'ola
Bī-behā olmaz çü ṭopraḳda güher *(G. 133/5). [düşse, -se]*

düş-: *Peşine düşmek, bir amaç uğruna çabalamak.*

İy dil ayağına düşmek gerçi kim düşvārdur
Cehd idüp düş var çün devlet nişānı pāyidür *(G. 105/12). [düş]*

düş-: *(Bir şeye karşı) büyük düşkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.*

Düşeliden ʿışḳuña iy meh-liḳā
Cān ü dil eyler seni her dem ṭaleb *(G. 13/5). [düşeliden, -eli, -den]*

düş: *Rüya.*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/5). [düşümde, -üm, -de]*

Dün gice der-āğūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/5). [düşde, -de]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/5). [düşde, -de]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/11). [düşde, -de]*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/5). [düşümde, -üm, -de]*

Düşde öpdüm laʿlüñi didüm didi
Çekme zaḥmet bu düşüñ taʿbīri yoḳ *(G. 204/3). [düşde, -de]*

Düşde öpdüm laʿlüñi didüm didi
Çekme zaḥmet bu düşüñ taʿbīri yoḳ *(G. 204/4). [düşüñ, -üñ]*

Zülfüñi düşde gördügümi didüm
Dir muʿabbir ki var uzun seferüñ *(G. 209/11). [düşde, -de]*

Düşümde gördüm iy māh eyle taʿbīr
Ki sen māhı alup durdum ḳucaġa *(G. 318/3). [düşümde, -üm, -de]*

Meger düşde kinār ide seni Cem
Ki olmaya arada pīrehen de *(G. 360/17). [düşde, -de]*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ṭaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/11). [düşde, -de]*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ṭaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/12). [düşüñ, -üñ]*

Düşde gördükçe yüzüñi iy ḳamer
Ḳılmazam bīdār iken mihre nazer *(Mua. 176/1). [düşde, -de]*

düşmen: *Dost olmayan, hasım, düşman.*

Ḳalup pejmürde ḳaç yıl Papaya teslīm idüp düşmen
Alup gitdi bizi serheng-i erbāb-i ṣalīb ancaḳ *(K. 9/25). [düşmen]*

Düşmenler içre niçe ʿaceb ḥāle uġradum
Bir dōst yoḳ kim eyleye bir merḥabā dirīġ *(Terk. 3/41). [düşmenler, -ler]*

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh *(Terk. 3/70). [düşmenlerüme, -ler, -üm, -e]*

Bilsem cihān içinde ki n'itdüm saña felek
Düşmenlerümi güldürür olduñ baña felek *(Terk. 3/36). [düşmenlerümi, -ler, -üm, -i]*

düşnām: *Sövme, sövüp sayma, ta'n.*

Añ beni düşnām-ı laʿlüñden müdām
Ol duʿādur ṣanma kim düşnāmdur *(G. 87/8). [düşnāmdur, -dur]*

Aġladum didüm lebüñ düşnāmını ʿarż eyleme
Teng-i şekkerdür anı billāhi bārāndan gider *(G. 122/7). [düşnāmını, -ı, -n, -ı]*

Tā ki düşnām[ı] Cemüñ inʿāmdur
Dilde dāyim yüz ṭutan düşnāmdur *(Mua. 175/2). [düşnāmdur, -dur]*

Tā ki düşnām[ı] Cemüñ inʿāmdur
Dilde dāyim yüz ṭutan düşnāmdur *(Mua. 175/1). [düşnām[ı], -ı]*

düşnām-ı laʿl: *Sevgilinin ağzından çıkan küfürler.*

Çün duʿādur ʿāşıḳa düşnām-ı laʿli dil-berüñ
Ẕikri ḫayr olsun anuñ kim işidüp āmīn diye *(G. 358/11). [düşnām-ı laʿli, -i]*

Añ beni düşnām-ı laʿlüñden müdām
Ol duʿādur ṣanma kim düşnāmdur *(G. 87/7). [düşnām-ı laʿlüñden, -üñ, -den]*

düşnām-ı leb: *Sevgilinin dudağından çıkan sövgüler, kötü sözler.*

Göñlün diledükçe sög baña kim
Düşnām-ı lebüñ duʿādur iy dōst *(G. 26/12). [düşnām-ı lebüñ, -üñ]*

Lebüñ aġzuma sögerse n'ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/4). [düşnām-ı lebüñ, -üñ]*

düşür-: *Düşmesine yol açmak, düşmesine sebep olmak.*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rūzgār *(G. 60/15). [düşürme, -me]*

Düşürdi ṭāḳdan şıdı Cem göñli şīşesin
Ḳıldı dirīġ mihrini nā-mihr-bān ḳaşuñ *(G. 224/17). [düşürdi, -di]*

düşvār: *Güç, müşkül, zor.*

İy dil ayaġına düşmek gerçi kim düşvārdur
Cehd idüp düş var çün devlet nişānı pāyidür *(G. 105/11). [düşvārdur, -dur]*

Gerçi kim düşvārdur cān oynamaḳ līkin baña
ʿIşḳuñuñ yolında cān virmek iñen āsān gibi *(G. 379/9). [düşvārdur, -dur]*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı *(G. 390/2). [düşvār]*

düşvār ol-: *Zor gelmek, zor ve güç duruma düşmek II acı vermek, acı çektirmek.*

Baña düşvār olalı derd-i firāḳ
Müşkil oldur kim aña āsān gelür *(G. 102/7). [düşvār olalı, -alı]*

düşvār ol-: *Zor, güç, sıkıntılı olmak.*

Ġamze-i mestüñ ġamından ḥāli düşvār olmasa
Cem bilürdi ismüñi zülfüñle bīmār olmasa *(Mua. 255/1). [düşvār olmasa, -ma, -sa]*

dü-tā ḳıl-: *İki kat, iki büklüm etmek.*

Ḳaddümi cevr ü cefā-yı ʿışḳ ile ḳılup dü-tā
Beni uġradan belāya ol ḳadi bālā idi *(G. 370/7). [dü-tā ḳılup, -up]*

dütā ol-: *İki büklüm olmak.*

Şol āhuvāne gözleri şīr-āne baḳsa ger
Şīrüñ dütā olursa dili çāk ider ciger *(Mua. 78/2). [dütā olursa, -ur, -sa]*

düz-: *Hazırlamak, meydana getirmek, tertip etmek.*

Sözine Rim Papa olmadı ḳā'il iki cānibden
Alaylar düzdiler oġraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ *(K. 9/34). [düzdiler, -di, -ler]*

Cemālin zeyn iden heb dil-ber olmaz
Her āyīne düzen İskender olmaz *(Müf. 2/2). [düzen, -en]*

İy Kaʿbe yüzlü cāmiʿ-i ḥüsnüñde ḳaşlaruñ
Miḥrāb düzdi ʿanber-i terden kemer kemer *(G. 116/10). [düzdi, -di]*

Hey ne şeker-rīz imiş laʿl-i şeker-nūşı kim
Ḫāl-i leb-i yār ile düzdi şekerden meges *(G. 164/8). [düzdi, -di]*

duzaġ: *Tuzak.*

Görüp zülfeynüñi dil düşdi aġa
Şehā raḥm eyle ṭolaşdı duzaġa *(G. 318/2). [duzaġa, -a]*

duzaġ eyle-: *Tuzak kurmak.*

Çeşmüñüñ ṣayyādı dil mürġına raḥm eylemeyüp
Beñlerüñden dāne ṣaçup zülfüñi eyler duzaġ *(G. 191/8). [duzaġ eyler, -r]*

duzaġ ol-: *Tuzak olmak.*

Dil mürġı beñlerüñi yüzüñde görüp didi
Varurdum anda ḫavf iderem kim duzaġ ola *(G. 367/8). [duzaġ ola, -a]*

dūzaḫ: *Cehennem.*

Ḳahr u ġażabuñ ḳalʿasınuñ ḫandeḳi dūzaḫ
Luṭf u keremüñ bāġ-çesi cennet-i meʾvā *(K. 5/149). [dūzaḫ]*

düzd: *Hırsız.*

Kākülüñ devrinde ber-dār itmege dil düzdini
İy kemān-ebrū ser-i zülfüñ aṣar çengāller *(G. 119/7). [düzdini, -i, -n, -i]*

Ḥücre-i çeşmüm ḫayāl-i ġamzeñe oldı maḳām
Gör nice dīvāneyem düzde dükān ışmarlaram *(G. 247/8). [düzde, -e]*

düzd-āne: *Hırsız gibi, gizlice.*

Ne girdüñ göñlüme iy çeşm-i bed-mest
Ne ḫōş düzd-āne bu dükkāne girdüñ *(G. 225/8). [düzd-āne]*

düzd-i dil: *Gönül hırsızı.*

Düzd-i dil aşılmaġa iy zülf-i pür-çīn dem-be-dem
Çīn ü Māçīnde düzilmiş ʿanberīn çengālsin *(G. 298/7). [düzd-i dil]*

düzet-: *Düzenlemek, tertip etmek.*

Şīrīn bu ki zeyn olmaġa dükkān-ı semāvāt
Gör nice meh-i nev düzedür şīşe-i ḥalvā *(K. 5/56). [düzedür, -ür]*

düzilmiş: *Meydana getirilmiş, düzen ve tertip edilmiş, tanzim edilmiş.*

Düzd-i dil aşılmaġa iy zülf-i pür-çīn dem-be-dem
Çīn ü Māçīnde düzilmiş ʿanberīn çengālsin *(G. 298/8). [düzilmiş, -miş]*

İy düzülmiş işleri vīrān iden azġun felek
Cem şehenşāhı murādından ḳılan maġbūn felek *(Terk. 2/49). [düzülmiş, -miş]*

düzüp ṭur-: *Hazırlamak, elverişli, uygun bir duruma getirmek.*

Peykān[ı] odlu nīze-i zerrīn düzüp ṭurur
Ḳalb-i raḳībe ḳaṣd ideliden sinān-ı şemʿ *(G. 190/33). [düzüp ṭurur, -ur]*

ebed: *Gelecekte muteber sonu olmayan zaman.*

Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ
Tā ebed cām-ı Cem ola ṣanemā nām-ı lebüñ *(G. 219/2). [ebed]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden bula iḥyāyı ebed
Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ *(G. 219/13). [ebed]*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim niʿmetüñi yād idüben cāndan açdı fem *(K. 7/19). [ebed]*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(K. 7/57). [ebed]*

Tā ebed pāyende vü bāḳī çü oldur lā-yezāl
Ol-durur pes [ol] Ḫudā-yı ḫālıḳu'l-insāndur *(K. 8/93). [ebed]*

Devlet anuñla yār-i ḳadīm ola tā ebed
Her kim ki ola cān ile yāri Muḥammedüñ *(Terk. 1/97). [ebed]*

ebedī: *Ebedî, sonsuz.*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/9). [ebedī]*

Ebedīdür leṭāfet-i bī-ḥadd
Sende iy pādişāh-ı ṭūbā-ḳadd *(Mua. 215/1). [ebedīdür, -dür]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe baġlar *(Mua. 307/1). [ebedī]*

ebedī ḳal-: *Ebedî kalmak, ölümsüzlüğü yakalamak.*

Ezelī būse diler kim ebedī ḳala göñül
Bu temennā leb-i yār ārede bulınsa olur *(Mua. 324/1). [ebedī ḳala, -a]*

ebr: *Bulut.*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre nikāb
Ṣan olur ebr içre pinhān āftāb *(G. 14/2). [ebr]*

Ebr bigi ḳarşusından sen mehüñ gitmez raḳīb
Anuñ içün dīde-i ʿuşşāḳa pinhānsın begüm *(G. 252/5). [ebr]*

Laʿl ü yāḳūt ile pür ola ṣadef dür yirine
Himmeti ebri eger yaġdura bārān-ı kerem *(K. 1/20). [ebri, -i]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr[i] yüzine niḳāb *(Mua. 46/2). [ebr[i], -i]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr yüzine niḳāb *(Mua. 205/2). [ebr]*

ebr-i dür-efşān-ı kerem: *İnci saçan kerem bulutu.*

Keffi bir demde niṣār eyledügin eyleyemez
Ḥaşre dek dür döke ger ebr-i dür-efşān-ı kerem *(K. 1/18). [ebr-i dür-efşān-ı kerem]*

ebr-i felek: *Gökteki bulut.*

Ṭaġlar başında ebr-i felek aġlayup gezer
Yanınca raʿduñ itdügi āh ü fiġānı gör *(Terk. 3/21). [ebr-i felek]*

ebr-i luṭf: *Cömertlik bulutu.*

Ġonce yāḳūt ola vü bergi zümürrüd güli laʿl
Ebr-i luṭfı döke ger gül-şene bārān-ı kerem *(K. 1/12). [ebr-i luṭfı, -ı]*

ebr-i siyeh: *Kara bulut.*

Ḳazıd iy dōst ḳazıd ḫaṭṭ-ı semen-sāyuñı gel
Ṣaḳlama ebr-i siyehde ṣanemā ayuñı gel *(G. 245/2). [ebr-i siyehde, -de]*

ebr-i zülfeyn: *Zülüflerinin bulutu.*

Olurdum ebr-i zülfeyne ṭaleb-kār
Cemālin ġamda ʿarż itse eger yār *(Mua. 12/1). [ebr-i zülfeyne, -e]*

ebr-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün bulutu.*

Göreli ebr-i zülfüñ āhlayam
Bād ḫōşdur seḥāb ile her dem *(Mua. 9/1). [ebr-ı zülfüñ, -üñ]*

Ebr-i zülfüñ teşne-dildür ḳanuma iy bī-vefā
Āḫir andan bulısardur bilürem derde devā *(Mua. 124/1). [ebr-i zülfüñ, -üñ]*

Tāze ṭutsun diyü gül-zār-ı cemālüñi müdām
Ebr-i zülfüñ-çün gözüm yaş aḳıdur bārān gibi *(G. 379/8). [ebr-ı zülfüñ-çün]*

ebrū: *Kaş.*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/29). [ebrūsı, -s, -ı]*

Kemān ebrūña ʿīd-i vuṣlatuñda
Ḳabūl it cānumı ḳurbāna yazdum *(G. 265/5). [ebrūña, -ñ, -a]*

Bir ḳıbleye daḫı ṣanemā egememiş baş
Ḳıble olalı ehl-i niyāza ol iki ebrū *(G. 314/10). [ebrū]*

Cem iki ḳıbleye ṭutar yüzini
Ḳıble olalı ol iki ebrū *(G. 315/14). [ebrū]*

Hilāl ebrūñı görelden hilāline ḫayāl olup
Felekde māh bedr iken olur geh ṭoġrı gāh egri *(G. 405/3). [ebrūñı, -ñ, -ı]*

Yüzüñ ayı ile ebrūñuñ hilālinüñ ḫayāline
Her ay başında görinür hilāl-i şekl-i māh egri *(G. 406/7). [ebrūñuñ, -nun]*

Şikār oldum kemān ebrūña iy yār
Görinelden berü şol zülf-i ʿayyār *(Mua. 45/1). [ebrūña, -ñ, -a]*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/19). [ebrūña, -ñ, -a]*

ebrū-yı siyāh: *Kara kaş.*

Ebrū-yı siyāh olmasa yüzüñde ḳayurmaz
Zīrā ṣanemā Kaʿbeye miḥrāb ne ḥācet *(G. 29/5). [ebrū-yı siyāh]*

ebr-vār: *Bulut gibi.*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/8). [ebr-vār]*

Bārān yirine dīde-i Cem dökse ḳan n'ola
Ṭutdı güneş cemālini çün ebr-vār ḫaṭ *(G. 183/14). [ebr-vār]*

ebter eyle-: *Noksan eylemek, değersiz kılmak.*

Nüsḫa-i Yāḳūt ḫaṭṭın ebter eyler ḫaṭṭ-ı dōst
Laʿlinüñ girdinde rūşen olalı bu ḥüsn-i ḫaṭ *(G. 184/5). [ebter eyler, -r]*

ebyāt: *Beyitler.*

Yād anuñ-çün eylerem ḳaddüñi ebyātumda kim
Naẓm-ı şiʿrümde añılsa ḳāmetüñ zībā düşer *(Mua. 321/1). [ebyātumda, -um, -da]*

ecel: *Ölüm anı, hayatın sonu, ölüm.*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 6/10). [ecel]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 7/10). [ecel]*

Ecel didükleri dil-ber ḫaṭıdur
İrişdi n'eyleyem ḫaṭṭı eceldür *(G. 109/5). [ecel]*

Ecel didükleri dil-ber ḫaṭıdur
İrişdi n'eyleyem ḫaṭṭı eceldür *(G. 109/6). [eceldür, -dür]*

Ḫaṭṭuñ irdükçe ecel biçmege ʿömrüm sebzesin
Dil göginde gösterür ḳaşuñ hilāl-i şekl-i dās *(G. 163/5). [ecel]*

Ḫaṭ-ı ḥabīb ecelümdür çü gelmedi daḫı ol
Benüm bu baḫt-ı siyāhum neden ṭutar mātem *(G. 261/5). [ecelümdür, -üm, -dür]*

Ḫaṭṭı yüzinden ol mehüñ zülfini dür eyledi
Lā-cerem iricek ecel ʿömrüñ olur nihāyeti *(G. 378/10). [ecel]*

ecel gel-: *Takdir edilmiş olan ölüm zamanı gelip çatmak.*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/6). [ecel gelmiş, -miş]*

ed-devā'ü'l-key: *Yarayı dağlama tedavisi.*

Gördüm oñmaz göñül oda yaḳdum
Ne ḳılam āḫir ed-devā'ü'l-key *(G. 394/4). [ed-devā'ü'l-key]*

edeb: *Edep, haya, utanma.*

Yüzüñe öykünse gül olmaz ʿaceb
Kim açılmış yüzlüde olmaz edeb *(G. 13/2). [edeb]*

N'ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/12). [edebdür, -dür]*

Edeble ṣaḳla her laḥẓa yirüñ kim
Ḫużūr-ı ḥażret-i Sulṭāne girdüñ *(G. 225/19). [edeble, -le]*

edhem: *İbrahim Edhem, Belh hükümdarı iken tacını ve tahtını terk ederek derviş olan evliyadan bir zat.*

Sulṭānluḳ olmaz ise dervīşlük de ḫōşdur
Gör nice terk idindi taḫt ile tācı Edhem *(G. 274/4). [edhem]*

efendi: *Efendiciğim, sevgili.*

Nice ḳan aġlamayam kim efendim
Beni yad idüp aġyārı ḳılur yād *(G. 43/9). [efendim, -m]*

efġān: *Feryat, inleyiş.*

Çünki efġānuñdur iy Cem ṭās-ı ʿışḳı çıñradan
Rāz-ı ʿışḳuñ ṣaḳlaġıl kim fāş ider āvāz-ı ṭās *(G. 163/13). [efġānuñdur, -uñ, -dur]*

Bir kerre derdümi añup efġāna başlasam
Yanumca nāleler ḳıla ṣaḥrā benüm bigi *(G. 412/5). [efġāna, -a]*

Çalınur çeng ü def ü ḳānūn u muġannī erġanūn
Ney ġırīvinden ḳarġa ser-be-ser efġāndur *(K. 8/34). [efġāndur, -dur]*

Bir dem ki derdüm añuban efġāna başlasam
Yol bulur idi saḳf-ı semāvāta āh ü vāh *(Terk. 3/67). [efġāna, -a]*

efġān it-: *Feryat figan etmek.*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Gül-zār-ı ruḫuñ olalı peydā *(Terc. 1/21). [efġān ider, -er]*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḫüsnüñ ḥaremi olalı gül-zār *(Terc. 1/67). [efġān ider, -er]*

Ger idersem rūz ü şeb efġān n’ola
Baña çün derd ile ġam hem-dem-durur *(Kıt. 1/3). [efġān idersem, -er, -se, -m]*

efġān ü zārī eyle-: *Feryat figan edip ağlamak.*

Yiridür efġān ü zārī eylesem derd ile ben
Ḫaste-dil beni hemīşe ol gözi medhūş ider *(G. 75/7). [efġān ü zārī eylesem, -se, -m]*

efġān ü zārī ḳıl-: *Feryat figan edip ağlamak.*

Nice bülbül gibi dil efġān ü zārī ḳılmasun
Kim raḳīb-i zāġ her dem sen güle maḥrem-durur *(G. 78/3). [efġān ü zārī ḳılmasun, -ma, -sun]*

efġān-ı cem: *Cem'in feryadı, figanı.*

Kār-ger olmaġa efġān-ı Cem iy sīm-beden
Bir duʿā bilsem oḳurdum dil-i sengīnüñ içün *(G. 275/13). [efġān-ı cem]*

efgār: *Yaralı, mecruh.*

Gitdükçe bilmedüñ daḫı Cem ḥālini dirīġ
Niçe zamānlar oldı ki efgāruñam senüñ *(G. 227/14). [efgāruñam, -uñ, -am]*

efgende: *Bîçare, zavallı, düşkün.*

Ḫükmi efkendesidür Rüstem-i Destān-ı cihān
İşigi bendesidür Ḫüsrev-i Ḫāḳān-ı kerem *(K. 1/7). [efkendesidür, -si, -dür]*

eflāk: *Felekler, gökler, gökyüzü.*

Gerçi eflāke çıḳar dūd-ı siyāhum ṣanemā
Saña kār eyleyemez āh ki āhum ṣanemā *(G. 9/1). [eflāke, -e]*

Her ḳaçan kim ġam-i ʿışḳuñ dil-i ġam-nāke düşer
Dil ü cān şöyle yanar ki āteşi eflāke düşer *(G. 89/2). [eflāke, -e]*

Dūd-ı āhumdur ki oldı āşikār
Bu görinen ṣanma ki eflākdür *(G. 93/8). [eflākdür, -dür]*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Kim ṭoḳuz eflāke çıḳdı nāle vü efġānumuz *(G. 151/6). [eflāke, -e]*

Eflāke irer ḳadri anuñ iki cihānda
Şol kimsenenüñ ki üstine ol sāye düşürdi *(G. 371/5). [eflāke, -e]*

Olalı ʿilm-i siḥr içre gözüñ sāḥirler üstādı
Ḫıred eflāke irgürdi göñülden āh ü feryādı *(G. 381/2). [eflāke, -e]*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḫükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār *(K. 2/38). [eflāki, -i]*

Eger āh eyleyeydüm derd ile ben
Yanardı āteş-i āhumla eflāk *(Kıt. 3/10). [eflāk]*

Naṣb olalı cihāna livāsı Muḥammedüñ
Eflāke irdi şerʿ[i] nidāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/2). [eflāke, -e]*

efrengī: *Avrupa, garp âlemi, batı memleketleri.*

Serv-ḳad sīmīn-beden Efrengī maḥbūb-ı melek
Ay ile gün ḥüsninüñ ʿışḳında ser-gerdāndur *(K. 8/21). [efrengī]*

efrengī: *Avrupalı.*

Göricek bu ḥüsn ile ol ḫūb Efrengīleri
Kāfir-i dīn ḳalbine bünyād uran īmāndur *(K. 8/43). [efrengīleri, -ler, -i]*

efşān: *Saçan.*

Ḳıbḳızıl müşk ile bişmiş tāze balıḳ etleri
Kāse-i Çīn[ī]de ḳand ile gül-āb efşāndur *(K. 8/60). [efşāndur, -dur]*

efşān it-: *Saçmak.*

İy ṣanem luṭf eyleyüp baṣ yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efşān ideyin *(G. 290/8). [efşān ideyin, -e, -yin]*

Sözi dürdür lebi dürc-i leʾālī
Dür efşān idicek şīrīn maḳāli *(Mua. 110/2). [efşān idicek, -icek]*

efser idin-: *Başına taç yapmak.*

Dil-i mecnūn eger idinse efser
Ġubār-ı ḫāk-i pāyüñ ḳıla ekṣer *(Mua. 318/1). [efser idinse, -se]*

efser-i dārā: *Dara'nın tacı.*

Senden ötrü iy ṣanem seng-i melāmet başuma
Bir cevāhir basṭ ider kim efser-i Dārāda yoḳ *(G. 208/12). [efser-i dārāda, -da]*

efseri ol-: *Tacı olmak.*

Ḥarf-i evvel başumuñ tācına tāc
Ḥarf-i āḫir oldı yārüñ efseri *(Mua. 90/4). [efseri oldı, -dı]*

Ḥarf-i evvel başumuñ tācına tāc
Ḥarf-i āḫir oldı yārüñ efseri *(Mua. 90/4). [efseri oldı, -dı]*

efser-i şeref: *Şeref tacı.*

Ḫāk-i rehinden ala güher efser-i şeref
Kim olsa işiginde yetīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/175). [efser-i şeref]*

efser-veş: *(Sevgilinin) tacı gibi.*

Raḳībüñ efserüñ-veş başa vardı
Beni zülfüñ gibi ṣalduñ ayaġa *(G. 318/13). [efserüñ-veş]*

efsūn: *Sihir, büyü.*

Nāfe-i Çīn ṣaçlaruñ ḳatında cānā ḫākdür
Siḥr-i Bābil gözlerüñ siḥri ḳatında efsūn degül *(G. 232/8). [efsūn]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/6). [efsūn]*

efsūn it-: *Büyülemek.*

Ṣayd itmek içün bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ siḥr ile efsūn ider iy dōst *(G. 20/10). [efsūn ider, -er]*

efsūn it-: *Büyü, sihir yapmak.*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/14). [efsūn ider, -er]*

eg-: *Eğmek, namaz kılarken rüku ve secdeye gitmek.*

Bir ḳıbleye daḫı ṣanemā egememiş baş
Ḳıble olalı ehl-i niyāza ol iki ebrū *(G. 314/9). [egememiş, -e, -me, -miş]*

eger: *Şart edatı, şayet.*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 6/3). [eger]*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 7/3). [eger]*

Püşt-pā urur idüm farḳ-ı ser-i gerdūna
İşigüñ olsa eger püşt ü penāhum ṣanemā *(G. 9/8). [eger]*

Dehānuñda leb-i cān-baḫ[ş]uñı rūḥum odur dirdüm
Eger kūy-i ʿademde itmiş olsa menzilin Īsā *(G. 10/8). [eger]*

Ġalaṭ taṣavvur iderdüm ḫaṭuñ irişdügini
Yanında zülfüñ eger çekmeseydi ḳayd-ı ṣaḥīḥ *(G. 38/4). [eger]*

Ġam-i ʿışḳuñla Cem eger vire cān
Ḳabri üstine yaz saʿīd ü şehīd *(G. 44/11). [eger]*

Hele ben yoluña cāndan dil ü cān terk ideyin
Sen eger ḳılmaz iseñ minnet elümden ne gelür *(G. 61/14). [eger]*

Cefā vü cevre mükāfāt gösterüp āḫir
Olursa laʿlüñ eger baña ʿöẕr-ḫᵛāh yiter *(G. 91/10). [eger]*

Zülfüñ ucından ayaġa düşdi Cem
Āh eger olmazsa luṭfuñ dest-gīr *(G. 107/14). [eger]*

ʿİẕāruñ nārı olmazdı maḳāmı
Eger zülfeynüñ olmasa semender *(G. 132/6). [eger]*

Her seḥer nālemi gel diñle eger bilmez iseñ
Mūcib-i nāle-i mürġān-ı şeb-āheng nedür *(G. 136/3). [eger]*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/10). [eger]*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/7). [eger]*

Eger gül-şende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz *(G. 149/9). [eger]*

Senüñ içün ölür isem n'ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/3). [eger]*

Maḥrem olduñsa eger zülfi ḫayāline göñül
Ġam yime hīç yüri göz göre var māre yapış *(G. 176/7). [eger]*

Dil bugün ʿışḳuñ ġamına döyemez
Āh eger yüz göstere ferdā-yı ʿışḳ *(G. 199/8). [eger]*

Çü dil saña alındı oda yaḳ gel
Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ *(G. 205/8). [eger]*

Anuñ vaṣlı içün n'ola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(G. 212/9). [eger]*

İrişürsin Cem ol zülf-i siyāha
Eger var ise ʿömrüñden naṣībüñ *(G. 214/10). [eger]*

Kerem ḳıl baña raḥm it iy dil-ārām
Eger ḳılmaz iseñ itmez dil ārām *(G. 260/2). [eger]*

Güneş gice olup diyü ṭutar idi kenāra yüz
Tecellī ḳılsa gün yüzüñ eger zülfüñ kenārından *(G. 286/12). [eger]*

Eger bīmār olursa ten cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan *(G. 293/1). [eger]*

Kisvet-i faḳra eger cān ile muhtāc olasın
Ḫāk iseñ daḫı cihān farḳına ser-tāc olasın *(G. 303/1). [eger]*

Yār ʿışḳında eger ḳalb ḳumāşuñ var ise
Dilerem iy dil-i ġam-dīde ki tārāc olasın *(G. 303/9). [eger]*

Āhir iy Cem seni luʿb-i ruḫı şeh-māt ḳılur
Naṭʿ-ı ʿışḳında eger Ş̱ānī-i Leclāc olasın *(G. 303/14). [eger]*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/7). [eger]*

Eger ṣāh-ı cihāndan himmet olsa
Cemüñ ṣiʿri irişürdi kemāle *(G. 333/13). [eger]*

Eger vaṣlına irmek diler iseñ
Eyā Cem yār içün baş oyna sen de *(G. 337/9). [eger]*

ʿAceb midür eger dīvāne olsam
Yüzüñ gördi çü cānum geldi vecde *(G. 340/7). [eger]*

Ġam Cemi pā-māl idüpdür zülfüñe didüm didi
Maḫlaṣ isterseñ eger gel sāye-i iḳbālüme *(G. 347/10). [eger]*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḥużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/7). [eger]*

Biñ cān fidā yolına eger olsa cān ile
Bir gice ṣoḥbet eylemek ol dil-sitān ile *(G. 355/1). [eger]*

ʿIşḳuñ ile şol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere ṣıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/4). [eger]*

Olmasa luṭf ile eger leblerüñüñ ʿināyeti
Göstere idi ʿāleme Sidre ḳadüñ ḳıyāmeti *(G. 378/1). [eger]*

Müntehādur dir idi bu serv Ṭūbādan eger
Sidreden Cibrīl görse ḳadd-i ḫōş-reftāruñı *(G. 397/3). [eger]*

Nūḥ-ı luṭfuñ eger irgürmeye keştī-i necāt
Ġarḳ ider baḥr-i belāya beni ṭūfān-ı kerem *(K. 1/91). [eger]*

Laʿl ü yāḳūt ile pür ola ṣadef dür yirine
Himmeti ebri eger yaġdura bārān-ı kerem *(K. 1/20). [eger]*

Olur cihān içinde Süleymān bigi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār *(K. 2/48). [eger]*

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfuñ nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatār *(K. 2/53). [eger]*

Göz göre ḳaçan nūrına inkār idelerdi
Aʿmā degül imişse eger millet-i Tersā *(K. 5/194). [eger]*

Mürġān ulı uçınca olımaya megesçe
Per açsa eger ʿizzeti Ḳāfındaki ʿAnḳā *(K. 5/174). [eger]*

Bu derde müdāvā ṭaleb eylerseñ eger sen
Bir dürlü daḫı çāre görinmez meger illā *(K. 5/133). [eger]*

Bu müddet eger böyle medīd olur ise āh
Ṭaş daḫı bizüm-çün diye ḥayfā vü dirīġā *(K. 5/127). [eger]*

Eger āh eyleyeydüm derd ile ben
Yanardı āteş-i āhumla eflāk *(Kıt. 3/9). [eger]*

Eger cān ile isterseñ ḳaranfül
Cefā-yı ḫāl-i yāre ḳıl taḥammül *(Mes. 1/73). [eger]*

Eger nesrīn dilerse ḫāṭıruñ var
Saña nesrīn yiter dāyim ruḫ-ı yār *(Mes. 1/81). [eger]*

Eger göñlüñ dilerse berg-i zanbaḳ
Ruḫından vir göñül bāġına revnaḳ *(Mes. 1/69). [eger]*

Eger isterse göñlüñ yāsemīni
Gözüñden gitmesün dil-ber cebīni *(Mes. 1/65). [eger]*

Eger göñlüñ semen isterse bārī
Gözet her kūşeden rūy-i nigārı *(Mes. 1/61). [eger]*

Eger sūsen dilerse ḫāṭıruñ var
Ḫaṭ-ı dil-dār ile ol dāyimā yār *(Mes. 1/57). [eger]*

Eger cāndan dilerseñ ṣāḫ-ı sünbül
Gerek boynuñda dāyim bend-i kākül *(Mes. 1/53). [eger]*

Eger dilden dilerseñ seyr-i lāle
Lebi yādına var nūş it piyāle *(Mes. 1/49). [eger]*

Eger nergis dilerse göñlüñ iy yār
Gözi yādına var ol ḫaste vü zār *(Mes. 1/45). [eger]*

Eger dāyim benefşe istese dil
Yüri var ḫaṭṭı derdin eyle ḥāṣıl *(Mes. 1/41). [eger]*

Eger ġonce dilerse ḫāṭır-ı teng
Dehān-ı yāri bul hīç eyleme ceng *(Mes. 1/37). [eger]*

Eger gül isteseñ dil-dāre yār ol
Gül-i ruḫ-sārı yādına hezār ol *(Mes. 1/33). [eger]*

Eger ḳılmaḳ dilerseñ seyr-i reyḥān
Yüri zülfi ġamından ol perīşān *(Mes. 1/77). [eger]*

Eger ḫāṭırdan isterseñ ṣaḳāyıḳ
Yüzin gör cāndan it ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ *(Mes. 1/85). [eger]*

Eger dāyim dilerseñ żeymerānı
Ruḫı yādına it yaşuñı ḳanı *(Mes. 1/89). [eger]*

Olurdum ebr-i zülfeyne ṭaleb-kār
Cemālin ġamda ʿarż itse eger yār *(Mua. 12/2). [eger]*

El ṣunar idi ḳaşuñ kemāne
Zülfüñ eger olmasa behāne *(Mua. 21/2). [eger]*

Cemʿ-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/1). [eger]*

Sīneme ḳan ile ḳılam taḥrīr
Eger olursa baña derdüm bir *(Mua. 48/4). [eger]*

Bizden öñdin yār eger meydāna başarsa ḳadem
İy niçe şūrīdeler baş oynaya her dem-be-dem *(Mua. 56/1). [eger]*

Naḳş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/1). [eger]*

Ḥadd-i meyde lebüñüñ kūşesi bulınsa eger
Lezẕet-i ḳand bulup ney şeker [olur] fi'l-ḥāl *(Mua. 156/1). [eger]*

Eger raḥm itmez iseñ iy semen-ber *(Mua. 256/1). [eger]*

Dil-i mecnūn eger idinse efser
Ġubār-ı ḫāk-i pāyüñ ḳıla ekṣer *(Mua. 318/1). [eger]*

Resm-i zer ḳılma ṭaleb dervīş iseñ
Geç bu ḳapudan eger dervīş iseñ *(Mua. 323/2). [eger]*

Çün oldı ḫazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/2). [eger]*

Vaṣluñ eger itmese ʿināyet
Fürḳatle oluram cihānda rüsvā *(Terc. 1/25). [eger]*

Yir ü göge muṣībet-i ʿuẓmā idi eger
Mevt-i cihān gibi olsa memātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/39). [eger]*

egerçi: *Her ne kadar, ise de, gerçi.*

Egerçi iy ḳalem iki dilüñ var
Ġamum şerḥ eylemege ne dilüñ var *(G. 125/1). [egerçi]*

Şikeste göñlüme bülbül fiġānı ḫōşça gelür
Egerçi kim dinür el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 177/10). [egerçi]*

Egerçi mihr ider ḳaṭʿ-ı menāzil
Olamaz yüzüñ ayına muḳābil *(G. 230/1). [egerçi]*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı senüñ içün oldı mürtesem *(K. 7/23). [egerçi]*

Egerçi ʿālem içre bī-nevāyam
N'ola çün ḫüsnüñ ile āşināyam *(Mua. 295/1). [egerçi]*

Çoḳdur egerçi ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ cihānda līk
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse görmedüm *(Mua. 302/1). [egerçi]*

egerçi: *Doğrusu, eğer.*

Egerçi ravża-i kūyuñ baña olursa maḳām
Cihānda eylemezem daḫı ārzū-yı riyāż *(G. 180/19). [egerçi]*

egle-: *Etmek, eylemek, yapmak.*

Beni ḫāk eyle iy ġam eglemegil
Ki ṣala sāyesin ol serv-kāmet *(G. 25/7). [eglemegil, -me, -gil]*

egle-: *Oyalanmak, vakit geçirmek, geciktirmek, beklemek.*

Egleme öldür Cemi iy māh-rū
Çün bilürsin ḫayr işüñ teʾḫīri yoḳ *(G. 204/9). [egleme, -me]*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/8). [egleme, -me]*

Egleme iy cefā vü ġam ḫāke ber-ā-ber it beni
Ola ki üstüme düşe sāye-i serv-ḳāmetī *(G. 378/3). [egleme, -me]*

eglen-: *Bir yerde durmak, beklemek, tevakkuf etmek; oyalanmak.*

Sen ḳaşuñ yayını çekmekde ḳuṣūr eylemedüñ
Tīrüñ eglenmedügi sīnede peykāndan imiş *(G. 171/6). [eglenmedügi, -me, -düg, -i]*

Gözümde ḫayāl-i lebüñ eglenmemek ister
Bilsem ne iver yoḳsa şeker ṣuya mı düşdi *(G. 396/3). [eglenmemek, -me, -mek]*

Eglenmedi dīdemde n'idem zülfi ḫayāli
Yār idemedüm kendüme ʿömr-i güẕerānı *(G. 413/11). [eglenmedi, -me, -di]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/3). [eglenmedi, -me, -di]*

egn: *Sırt, üst, beden.*

Kūteh biçildi egnüme bu câme-i ṣafā
Dībā-yı ḳahrı eyledi baña ḳabā felek *(Terk. 3/7). [egnüme, -(ü)m, -e]*

egri: *Eğri, yan.*

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri
Ḳılur ṣūrīde ʿuṣṣāḳa göz ucı ile nigāh egri *(G. 403/2). [egri]*

Bugün bir ṣūḫ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/1). [egri]*

Cemi dār itmege dār-ı ser-i zülf-i dil-āvīze
Kemend-i ʿanberīn aṣmış gör ol zülf-i dü-tāh egri *(G. 406/10). [egri]*

Yüzüñ ayı ile ebrūñuñ hilālinüñ ḫayāline
Her ay başında görinür hilāl-i şekl-i māh egri *(G. 406/8). [egri]*

Raḳībe açma ṣol yüzden yüzüñ ṣaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/6). [egri]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/4). [egri]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/2). [egri]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/1). [egri]*

egri: *Eğri; yanlış, yalancı (şahitlik yapma bağlamında).*

Ḫaṭı tezvīrine ḳaşı şāhid
Gör ne egri ḳılur şehādet āh *(G. 329/8). [egri]*

egri: *Eğri, doğru veya düz olmayan.*

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri
Ḳılur ṣūrīde ʿuṣṣāḳa göz ucı ile nigāh egri *(G. 403/1). [egri]*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḥaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz ʿışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/10). [egri]*

Dil ü cānlar şikārına bu zülf-i müşk-efşānuñ
Kemend-i ʿanberīndür kim görinür gāh gāh egri *(G. 404/8). [egri]*

Ḳad-i servüñ ḫayālini gözüm yaşı ile ṣuvardum
Maḥabbet sebze-zārında ki bitmeye giyāh egri *(G. 404/6). [egri]*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/4). [egri]*

Bugün bir ṣūḫ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/2). [egri]*

Yapaldan mescid-i ḥüsne ḳaşuñla ḳıble-gāh egri
Gözüm ḳıble-nümāsından görinür ḳıble gāh egri *(G. 405/1). [egri]*

Yapaldan mescid-i ḥüsne ḳaşuñla ḳıble-gāh egri
Gözüm ḳıble-nümāsından görinür ḳıble gāh egri *(G. 405/2). [egri]*

Ḫaṭuñ yādına cān virsem maḥabbet sebze-zārında
Ararsañ sebze-i ḳabrüm bulınmaz bir giyāh egri *(G. 405/6). [egri]*

Raḳībā kec-naẓersin sen iñende baḳma ol ḥüsne
Ḥaḳīḳat görmez ol ḥüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/8). [egri]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/10). [egri]*

egri: *Eğri II kötü, düşmanca.*

Cānumı ḳurbān ider ʿīd ayıdur diyü gözüñ
Yā ḳaşuñdur görinen egri ḫayāl itmek neden *(G. 288/14). [egri]*

egri: *Eğri, kavisli; kanunun, hak ölçülerinin ve ahlak kurallarının gerektirdiği şekilde davranmayan, namuslu, dürüst ve güvenilir olmayan.*

Neden tezvīr-i ḥüsnüñe ḫaṭ u ḳaşuñ olur şāhid
Biri güç ile gelmişdür ikinci rū-siyāh egri *(G. 403/6). [egri]*

egri: *Yay şeklinde, kavisli.*

Şu müşkīn kākülüñ miskīn Ceme zünnār olmışdur
Çelīpā bigi olaldan şu zülfeyn-i dü-tāh egri *(G. 403/10). [egri]*

egri: *Eğri, kavisli II namuslu, dürüst ve güvenilir olmayan, rakip.*

Ḳaşlaruñ yayı gibi egriyi yanına çeküp
Ġamzesi oḳı gibi ṭoġrıyı yābāne atar *(G. 92/3). [egriyi, -y, -i]*

egri ol-: *Sadık olmamak, güvenilmez olmak (askerlerin tutumu bağlamında); eğri, kavisli olmak (sevgilinin kaşları bağlamında).*

Ḳaşuñ zülfüñ sipāhına ruḫuñ şāh-āne ḥükm eyler
Gelür āḫir ḫaṭuñ ġālib çün olmışdur sipāh egri *(G. 403/4). [egri olmışdur, -mış, -dur]*

egri ol-: *Yay şeklinde, kavisli olmak II ayın hilal şeklini alması.*

Güneşden mihr ṭopını ḳapaldan ḥüsn ile iy meh
Görüp çevgān-ı ebrūñı olupdur şekl-i māh egri *(G. 403/8). [egri olupdur, -up, -dur]*

ehil: *Bir işin ustası, o işte becerikli, maharetli, ehliyetli, muktedir, yeterli kimse.*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy ṣanem
Di baña ism-i ṣerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/1). [ehlin, -i, -n]*

ehl: *Sahip, malik.*

Sözüñ bu mürde cisme cān bağışlar
Lebüñ derd ehline dermān bağışlar *(G. 59/2). [ehline, -i, -n, -e]*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/11). [ehline, -i, -n, -e]*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline ṣu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/5). [ehli, -i]*

ehl: *Bir yerin, bir topluluğun halkından olan, oraya mensup bulunan.*

Küffāra esīr eyledüñ İslām ehlini
Bir ṣora göre kimse görür mi revā felek *(Terk. 3/13). [ehlini, -i, -n, -i]*

ehl-i cihān: *Dünya ehli.*

Ḥayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/81). [ehl-i cihānda, -da]*

ehl-i ḥaḳ: *Allah'ı bilen, emir ve yasaklarını tanıyan ve uyan kişi veya kişiler.*

Ṣaḳındum dīn-i İslāmı ve aṣlā olmadum rāżī
İder mi ehl-i Ḥaḳ ḳaṣdın ḫıred-mend-i lebīb ancaḳ *(K. 9/30). [ehl-i ḥaḳ]*

ehl-i īmān ol-: *İman ehli, iman sahibi olmak.*

Bilürem dāʾim baña andan ʿadūdur ol raḳīb
Ehl-i īmān olanı elbette şeyṭān istemez *(G. 142/4). [ehl-i īmān olanı, -an, -ı]*

ehl-i naẓar: *Bir bakışta kavrayan, ermiş kişiler.*

Ferd evvel zevc ṣānīde ḳarār
Eylese ismüm bilür ehl-i naẓar *(Mua. 136/4). [ehl-i naẓar]*

ehl-i niyāz: *Niyaz ehli, dua edenler.*

Bir ḳıbleye daḫı ṣanemā egememiş baş
Ḳıble olalı ehl-i niyāza ol iki ebrū *(G. 314/10). [ehl-i niyāza, -a]*

ehl-i ṣafā: *Safa (sa'y yapılan iki tepeden biri) ehli II temiz kalpliler, âşıklar.*

Cān virürler ṭavāfa merve ḥaḳı
İşigüñ Kaʿbesinde ehl-i ṣafā *(G. 2/8). [ehl-i ṣafā]*

ehl-i şafā: *Neşe, huzur ehli.*

Ḳanda bir ehl-i ṣafā var ise virürsin belā
Ol cihetdendür saña dirler melāl-efzūn felek *(Terk. 2/51). [ehl-i ṣafā]*

ehl-i şafā: *Eğlence, zevk ehli.*

Ehl-i Ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı *(K. 6/9). [ehl-i ṣafāya, -y, -a]*

ehrimen: *Şeytan.*

Ḫayāl-i laʿl ü ruḫını gözüme ṣaldı raḳīb
Muḥīṭ içinde düşürdi ṣan Ehrimen ḫātem *(G. 261/4). [ehrimen]*

ejdehā: *Büyük yılan.*

Geldükçe dile ḫayāl-i zülfüñ
Mūnis baña ejdehādur iy dōst *(G. 26/10). [ejdehādur, -dur]*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/6). [ejdehā]*

Cān ü dil cā ṭutdı zülfinde görüñ
Nice enīs oldı ejdehāya cān ü dil *(G. 237/8). [ejdehāya, -y, -a]*

Zülfüñde iñen siḥrüñe aḥsent senüñ kim
Rām eyledüñ ejderleri fermānuña ṣāne *(G. 359/8). [ejderleri, -ler, -i]*

Maḥzen-i sırrına dilde zülfi ḳufl ursa n'ola
Ejder olur çün ṭılısm ekṣer bilürsüz maḥzene *(G. 361/14). [ejder]*

ejderhā ḳıl-: *Ejderha hâline getirmek, bin tane başı olan efsanevî, korkunç ve çok büyük bir yılana çevirmek.*

Hey ne siḥr-engīzdür cāẕū gözüñ kim dil-berā
Her nefesde zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 76/6). [ejderhā ḳılur, -ur]*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/6). [ejderhā ḳılur, -ur]*

ek-: *Toprağa tohum atmak veya gömmek.*

Didi her kim ki ḫaṭā toḫmın eker sencileyin
Olısar ḫirmeninüñ ḥāṣılı ḥirmān-ı kerem *(K. 1/75). [eker, -er]*

ekin: *Buğday, arpa vb. tahılların, tohumlarının tarlada filizlenmesinden harmana kadarki durumlarına verilen isim.*

Biçerem ʿömr ekinin dās-ı ġam ile ki_ölicek
Dil uzatmaya saña tā ki giyāhum ṣanemā *(G. 9/3). [ekinin, -i, -n]*

eknāf-ı zemīn: *Yeryüzünün her tarafı, yeryüzü.*

Bu zülf-i perīşāna ḳaçan şāne ura bād
Eknāf-ı zemīn nāfesini müşk-i ter eyler *(G. 51/16). [eknāf-ı zemīn]*

ekrem-i zübde-i erbāb-ı kirām ol-: *Cömertlerin, şerefli ulu kimselerin en cömerdi olmak.*

Ekrem-i zübde-i erbāb-ı kirām olalı sen
Gören eydür ki hemān ṭapuña erzān-ı kerem *(K. 1/47). [ekrem-i zübde-i erbāb-ı kirām olalı, -alı]*

ekṣer: *Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.*

Maḥzen-i sırrına dilde zülfi ḳufl ursa n'ola
Ejder olur çün ṭılısm ekṣer bilürsüz maḥzene *(G. 361/14). [ekṣer]*

ekṣer ḳıl-: *Artmak, çoğalmak.*

Dil-i mecnūn eger idinse efser
Ġubār-ı ḫāk-i pāyüñ ḳıla ekṣer *(Mua. 318/2). [ekṣer ḳıla, -a]*

eksük: *Eksik, noksan.*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/1). [eksük]*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/2). [eksük]*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/4). [eksük]*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu göñlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/6). [eksük]*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/8). [eksük]*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i gūyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/10). [eksük]*

Her sīnede eksük degül envār-ı tecellā
Vāy aña ki āyīnesi olmaya mücellā *(K. 5/159). [eksük]*

eksük it-: *Eksik, mahrum bırakmak.*

Cevr ü ġamuñ eksük itme bir dem
Kim Cem ḳuluña ʿaṭādur iy dōst *(G. 26/29). [eksük itme, -me]*

Eksük itme cevrüñi bir dem şehā
Kim senüñ cevrüñ Ceme inʿāmdur *(G. 87/13). [eksük itme, -me]*

Cigerden tīr-i ġamzeñ eksük itme
Ki dilde ṣaḳlayam ol yādigārı *(G. 383/3). [eksük itme, -me]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḥẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/8). [eksük itmez, -mez]*

eksük ol-: *Eksik, noksan olmak.*

Zülfüñ el ṣunalı cevre iy ṣanem
Eksük olmadı göñülden derd ü ġem *(Mua. 219/2). [eksük olmadı, -ma, -dı]*

Ölmedin bārī kemān-ebrūña ḳurbān it beni
Eksük olmaz sīneden çün tīr-i ġamzeñ yāresi *(G. 380/8). [eksük olmaz, -maz]*

Seni çoḳ sevdügüme ʿayb itme
Eksük olmaz şehā ḳuluñ günehi *(G. 382/6). [eksük olmaz, -maz]*

Levḥ-i dilde derd-i ʿışḳuñ bī-günāh
Eksük olmaz naḳş olaldan her gün āh *(Mua. 166/2). [eksük olmaz, -maz]*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise baña
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/6). [eksük olmaz, -maz]*

Çün raḳīb-i rū-siyehle eksük olmaz cengümüz
Luṭf idüp billāh yā ḫōd anı terk it yā beni *(G. 374/11). [eksük olmaz, -maz]*

el: *Güç, iktidar, irade.*

Kimseyi ʿālemde her-giz ḳılmamışsın şād-mān
Āh idüp aġlar elüñden bende vü sulṭān felek *(Terk. 2/28). [elüñden, -üñ, -den]*

Āh elüñden her zamān iy ḫāyin ü ḫūn-ḫʸār felek
Bī-beḳāsın bī-ṣafā bī-vezn ü bī-lenger felek *(Terk. 2/31). [elüñden, -üñ, -den]*

Kendü elümle başuma aldum belāları
Kendümden oldı baña yine bu ḫaṭā dirīġ *(Terk. 3/47). [elümle, -üm, -le]*

el: *Sebebiyle, nedeniyle.*

Ṭurre-ʿi dil-dār elinden elġıyās
Her dem ol ṭarrār elinden elġıyās *(G. 31/1). [elinden, -i, -n, -den]*

Cem faḳīre ḳılmadı her-giz vefā
Bī-vefā dil-dār elinden elġıyās *(G. 31/14). [elinden, -i, -n, -den]*

Yüzinüñ āyīnesin ḳılur nihān
Şol ḫaṭ-ı jengār elinden elġıyās *(G. 31/12). [elinden, -i, -n, -den]*

Āh kim eyler cefā raḥm eylemez
Dāyimā ol yār elinden elġıyās *(G. 31/10). [elinden, -i, -n, -den]*

ʿĀşıḳın bülbül bigi nālān ider
Ol yüzi gül-zār elinden elġıyās *(G. 31/8). [elinden, -i, -n, -den]*

Vaṣla irgürem didüñ irgürmedüñ
Bu yalan iḳrār elinden elġıyās *(G. 31/6). [elinden, -i, -n, -den]*

Gözlerüñ ḳaṣd itdi kim ḳanum içe
Ol iki ḫūn-ḫʸār elinden elġıyās *(G. 31/4). [elinden, -i, -n, -den]*

Ṭurre-ʿi dil-dār elinden elġıyās
Her dem ol ṭarrār elinden elġıyās *(G. 31/2). [elinden, -i, -n, -den]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/27). [elinden, -i, -n, -den]*

Müddeʿīyi yād ider her-giz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/20). [elinden, -i, -n, -den]*

Aġlamaḳdan iki çeşmüm oldı çün Nīl ü Eres
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/28). [elinden, -i, -n, -den]*

Aġlamaḳdan iki çeşmüm oldı çün Nīl ü Eres
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/28). [elinden, -i, -n, -den]*

Beni dūr idüp raḳībi kendüye maḥrem ḳılur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/24). [elinden, -i, -n, -den]*

Beni dūr idüp raḳībi kendüye maḥrem ḳılur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/24). [elinden, -i, -n, -den]*

Müddeʿīyi yād ider her-giz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/20). [elinden, -i, -n, -den]*

Aġladuġuma benüm şād oluban güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/16). [elinden, -i, -n, -den]*

Aġladuġuma benüm şād oluban güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/16). [elinden, -i, -n, -den]*

Ol cefādandur ki dāyim cān ü dil bīmār olur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/12). [elinden, -i, -n, -den]*

Ol cefādandur ki dāyim cān ü dil bīmār olur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/12). [elinden, -i, -n, -den]*

Gice gündüz gözlerümden yaş aḳar dürdāne-veş
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/8). [elinden, -i, -n, -den]*

Gice gündüz gözlerümden yaş aḳar dürdāne-veş
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/8). [elinden, -i, -n, -den]*

Kime feryād ideyin imdād elinden dōstuñ
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/4). [elinden, -i, -n, -den]*

Kime feryād ideyin imdād elinden dōstuñ
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/4). [elinden, -i, -n, -den]*

Kime feryād ideyin imdād elinden dōstuñ
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/3). [elinden, -i, -n, -den]*

Olmadı vīrāne dil ābād elinden dōstuñ
Olmadum vaṣl ile bir dem şād elinden dōstuñ *(Mur. 2/2). [elinden, -i, -n, -den]*

Olmadı vīrāne dil ābād elinden dōstuñ
Olmadum vaṣl ile bir dem şād elinden dōstuñ *(Mur. 2/1). [elinden, -i, -n, -den]*

Yaḳamı yırtup elüñden nicesi āh itmeyem
Cānumı odlāre atdı derd-i Oġuz Ḫān felek *(Terk. 2/15). [elüñden, -üñden]*

el: *Yabancı.*

Ġam-ı zülfüñ baña çün sermed oldı
Benüm-çün cümle el mātem-zed oldı *(Mua. 23/2). [el]*

el: *Bedenin bir uzvu, el.*

Elden piyāleyi ḳoma nergis gibi bu dem
Ki oldı zamāne sūsen ü gülle behişt-vār *(G. 60/13). [elden, -den]*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr *(G. 65/3). [elüm, -üm]*

Ṣubḥ u ḫorşīd esīr-i sipeh-i ʿışḳ olalı
Biri boynında kefen birisi tīġ elde ṭutar *(G. 114/14). [elde, -de]*

Cem hevā-yı kākülüñden ḫāk olupdur ṭut elin
Nice bir zülfüñ o miskīni ḳıla pā-māller *(G. 119/17). [elin, -i, -n]*

Bir elde cānuñ u bir elde başuñ
Yine iy dil ʿaceb meydāne girdüñ *(G. 225/13). [elde, -de]*

Bir elde cānuñ u bir elde başuñ
Yine iy dil ʿaceb meydāne girdüñ *(G. 225/13). [elde, -de]*

Yazarken ruḫlaruñ vaṣfında nāme
Elümden ḫāme düşdi yana yazdum *(G. 265/20). [elümden, -üm, -den]*

Yaşum gözüm bıñarını ḫarāb-ı seyl-i eşk itdi
Daḫı el yumaz ol dil-ber gözümüñ cūy-bārından *(G. 286/8). [el]*

Yüz sürüp ayaġına öpmege dil-dāruñ elin
Günde biñ kez öperem yalvarup aġyāruñ elin *(G. 310/1). [elin, -i, -n]*

Yüz sürüp ayaġına öpmege dil-dāruñ elin
Günde biñ kez öperem yalvarup aġyāruñ elin *(G. 310/2). [elin, -i, -n]*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/4). [elin, -i, -n]*

Dest-gīr ol baña bīmāruñ iken eyle şifā
Lāzimīdür ki ṭabībe ṭuta bīmāruñ elin *(G. 310/6). [elin, -i, -n]*

Dil ser-i zülfine baġlu yatup öper elini
Müslimīn ṭutsaġı gibi ki öpe küffāruñ elin *(G. 310/8). [elin, -i, -n]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/10). [elin, -i, -n]*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/125). [elde, -de]*

Ellerinde yeşm-i aḫżar laʿl-i aḥmerden ḳadeḥ
Her kim içse ol ḳadeḥden mest-i cāvīdāndur *(K. 8/41). [ellerinde, -ler, -i, -n, -de]*

el: *El II işi yapan veya o işin yapılmasına tesir eden kimse, unsur.*

Rişte-i cān-ı Cemi bükdi maḥabbet eli kim
Nāzdan tā dike ol ḳadd-i ḫırāmāna ḳabā *(G. 7/13). [eli, -i]*

Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/9). [eli, -i]*

Dāmānuña yapışup ayaġuña düşerdüm
Ḳurtulsa idi ger ġam elinden yaḳam iy dōst *(G. 19/6). [elinden, -i, -n, -den]*

Çün eline aldı micmer kākül-i müşkīn-i dōst
ʿĀlemi ḳıldı muʿaṭṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/1). [eline, -i, -n, -e]*

Ṭutdum ümīd-i dāmen-i vaṣluña līkin āh
Hicrān ü ġam elinde yaḳam pāre pāredür *(G. 94/8). [elinde, -i, -n, -de]*

Öpmez elini kimse meger āstīn öper
Ḳoçmaz belini kimsene illā meger kemer *(G. 116/3). [elini, -i, -n, -i]*

Her ḳaçan ʿışḳuñ eli ṣabr ṭonın çāk eyler
Gözüm ābı ile hevāñ āteşini ḫāk eyler *(G. 117/1). [eli, -i]*

Ṭıfl-ı dil zülfüñle oynar dem-be-dem
Nice üşenmez eline mār alur *(G. 118/4). [eline, -i, -n, -e]*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/7). [elümde, -üm, -de]*

Birinüñ kimse elini öpmez illā āstīn
Birinüñ kimse belini ḳoçamaz illā kemer *(G. 138/9). [elini, -i, -n, -i]*

Raḥm eyle vaḳtidür bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı hecrüñ ile intiẓārumuz *(G. 150/11). [elümüzi, -ümüz, -i]*

Zülfüñ eline micmer alup gezdürür şehā
Ḥüsnüñ ḥarīmine olalı perde-dār ḫaṭ *(G. 182/9). [eline, -i, -n, -e]*

Mihr eline aldı uṣṭurlāb-ı zer
Kim ṭuta yüzüñ güninden irtifāʿ *(G. 186/7). [eline, -i, -n, -e]*

Yanmasa şemʿ-i ḥüsnüñ elinden gezer m'idi
Yaḳup ḥaṣīr başına her ḫāne dān-ı şemʿ *(G. 190/25). [elinden, -i, -n, -den]*

Siyeh baḫtum elinden ben n'ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe būse kār-ı zülf *(G. 196/11). [elinden, -i, -n, -den]*

Devr eli gevşek buraldan iy göñül ṭanbūr-vār
Od düşer evc-i semāya söz ü sāzuñdan senüñ *(G. 216/7). [eli, -i]*

Dellāl-i ġam eline virüp naḳd-i cānumı
Bāzār-ı mihr içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 227/9). [eline, -i, -n, -e]*

Ne diyem iy dil-i pür-sūz dād elüñden dād
Beni cihānda ḫarāb eyledüñ ḫarāb olasın *(G. 283/7). [elüñden, -ün, -den]*

Cem boynına bend eyledi raḥm eylemeyüp āh
Feryād ü fiġān ṭurre-i ṭarrāruñ elinden *(G. 284/10). [elinden, -i, -n, -den]*

Ḥākim o-durur yine baña ẓulmi ol eyler
Ben kime şikāyet ḳılayın yārüñ elinden *(G. 284/4). [elinden, -i, -n, -den]*

Yüzüñe gülüp laʿlüñe el ṣunduġum içün
Ḳanlar yuṭaram ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruñ elinden *(G. 284/8). [elinden, -i, -n, -den]*

Ser-geşteyem ol zülf-i siyeh-kāruñ elinden
Dil-ḫasteyem ol nergis-i bīmāruñ elinden *(G. 284/2). [elinden, -i, -n, -den]*

Ser-geşteyem ol zülf-i siyeh-kāruñ elinden
Dil-ḫasteyem ol nergis-i bīmāruñ elinden *(G. 284/1). [elinden, -i, -n, -den]*

Öpüp elini düşdüm ayaġına raḳībüñ
Ḳurtaramadum sen güli ol ḫāruñ elinden *(G. 284/6). [elinden, -i, -n, -den]*

Öpüp elini düşdüm ayaġına raḳībüñ
Ḳurtaramadum sen güli ol ḫāruñ elinden *(G. 284/5). [elini, -i, -n, -i]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/5). [elüm, -üm]*

Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin
Niçe bir hecrüñ elinden baġrumı ḳan ideyin *(G. 290/2). [elinden, -i, -n, -den]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/10). [eli, -i]*

Dil ser-i zülfine baġlu yatup öper elini
Müslimīn ṭutsaġı gibi ki öpe küffāruñ elin *(G. 310/7). [elini, -i, -n, -i]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/13). [elinden, -i, -n, -den]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armaġān ile *(G. 355/6). [eli, -i]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armaġān ile *(G. 355/5). [elin, -i, -n]*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/6). [elinde, -i, -n, -de]*

Kime feryād edeyin yārüñ elinden ki müdām
Ḳılur aġyār[ı] feraḥ yad idüben maḥremini *(G. 385/9). [elinden, -i, -n, -den]*

Elüñe al ṣabūhī cām-ı gül-gūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı *(G. 388/7). [elüñe, -üñ, -e]*

Mey-i gül-gūn elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebze-zārı *(G. 389/5). [elüñe, -üñ, -e]*

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫōşdur meclis içre āvāze-i ney *(G. 391/7). [ele, -e]*

Cān levḥi üzre yazılıcaḳ ʿışḳ nāmesi
Dil yanayazdı düşdi elinden çü ḫāmesi *(G. 409/2). [elinden, -i, -n, -den]*

Elüñi öpmege cān pīş-keş çeker göñlüm
ʿAceb bu şeyʾ-i ḳalīl armaġāna yitmez mi *(G. 419/5). [elüñi, -üñ, -i]*

Çekdi ḳabaġın yanına gör sūsen-i āzād
Aldı eline cām-ı ṣafā lāle-i ḥamrā *(K. 5/58). [eline, -i, -n, -e]*

Mirrīḫ eline ḫancer-i tīz-āb alup eydür
Ben mest ile kimdür ki ḳıla yoḳ yire ġavġā *(K. 5/17). [eline, -i, -n, -e]*

Yidi yılluḳ ḳaynamış ṣāfī ḫum u laʿlīn ṣarāb
Sākī-i sīm-sāḳ elinden her ṭaraf rīzāndur *(K. 8/64). [elinden, -i, -n, -den]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/2). [elüñ, -üñ]*

Kimdür ki başını ṭop ḳılmaz
Zülfüñ alıcaḳ eline çevgān *(Terc. 1/54). [eline, -i, -n, -e]*

el: *El II irade, tercih.*

Ser-i zülfüñe pā-best olalı dil
Elümle kendümi odlāre atdum *(Mua. 73/2). [elümle, -üm, -le]*

el aç-: *Dua etmek için elleri bir araya getirip açmak.*

Gün yüzüñ-çün her ḳaçan bu Cem şehā ide duʿā
Sidrede Cibrīl emīn el açuban āmīn ider *(G. 58/16). [el açuban, -uban]*

el baġla-: *Saygı göstermek amacıyla elleri önde birleştirmek; divan durmak.*

Ḳarşuña ban-zāde[ler] el baġlayup ṭapu ḳılur
Bezm-gāhuñ Cennetü'l-meʾvā bigi bū-stāndur *(K. 8/65). [el baġlayup, -y, -up]*

el bir eyle-: *El birliği yapmak, işbirliği etmek.*

Ḳanını nā-ḥaḳ yire ben bendenüñ dökmeklüge
Zülfüñ ü ḳaşuñ biri biri ile el bir eylemiş *(G. 167/10). [el bir eylemiş, -miş]*

el bir it-: *Birlikte hareket etmek, el birliği yapmak.*

Ḳaşlaruñla el bir idüp tezvīr-i daʿvī ile āh
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt*(G. 22/10). [el bir idüp, -üp]*

Zülfüñi döndürdi dīnden kendü īmāndan çıḳup
Ḳaṣd-ı īmān eyleyüp el bir ider kāfer ḫaṭuñ *(G. 226/10). [el el bir ider, -er]*

el bir ḳıl-: *Birlikte hareket etmek, el birliği yapmak.*

İki ġam ḳıldı ḳaṣduma el bir
Baña ne olsa her ġamuñ bigi bir *(Mua. 48/1). [el bir ḳıldı, -dı]*

el şun: *El uzatmak, el sürmek, sahip olmaya kalkışmak; meyletmek.*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer ṣūretine der-be-der el ṣun yüri iy Cem *(Mua. 112/2). [el ṣun]*

Cem el ṣun zülf-i dil-dāre nihānī
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī *(Mua. 96/1). [el ṣun]*

Ḥüsnüñüñ gencine kim el ṣuna zülfüñle ḫaṭuñ
Ṣan ṭılısm olup gözedür mūr ü mār iy dōstum *(G. 255/7). [el ṣuna, -a]*

Zülfüñ el ṣunalı cevre iy ṣanem
Eksük olmadı göñülden derd ü ġem *(Mua. 219/1). [el ṣunalı, -alı]*

Ẕevḳ-i ebedī irişdi cāna
El ṣunalı yā ḳaşuñ kemāna *(Mua. 178/2). [el ṣunalı, -alı]*

El ṣunar idi ḳaşuñ kemāne
Zülfüñ eger olmasa behāne *(Mua. 21/1). [el ṣunar, -ar]*

El ṣunar zülfeyne dāyim dāmen-i mehde ḫaṭı
Hey nice çoḳ başlu fettān olur ol cādūyı gör *(Mua. 313/3). [el ṣunar, -ar]*

El ṣunardum ġabġabuñ sībine āsīb olmasa
Diş bilerdüm ḫaddüñüñ nārına ger nār olmasa *(G. 362/3). [el ṣunardum, -ar, -du, -m]*

Dāmen-i zülfi ṭırāzına yazılmış müşk ile
Dāmına düşer kim el ṣunarsa işbu dāmene *(G. 361/8). [el ṣunarsa, -ar, -sa]*

El ṣundı dehānına diyü zülf-i siyāhı
Yoḳ cürm ile aṣılmaḳ o miskīne ne müşkil *(G. 242/3). [el ṣundı, -dı]*

El ṣundı yār kūşe-i zülfin götürmege
ʿUşşāk-ı ḫaste-dillerüñ işin bitürmege *(Mua. 22/1). [el ṣundı, -dı]*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/3). [el ṣundı, -dı]*

Yüzüñe gülüp laʿlüñe el ṣunduġum içün
Ḳanlar yuṭaram ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruñ elinden *(G. 284/7). [el ṣunduġum, -duġ, -um]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 65/1). [el ṣunmaḳ, -maḳ]*

el ur-: *(Kadehi, enstürümanı vs.) ele almak (Şentürk, 2020: 104).*

Sāḳiyā devr-i Süleymāndur el ur cām-ı Ceme
Bize mey ṣun içelüm çāre budur defʿ-i ġeme *(G. 365/1). [el ur]*

el ur-: *El vurmak, müdahele etmek, bir işi yapmaya başlamak II kılıçtan geçirmek.*

Kimüñ ki resm ola bāġında şekl-i şāḫ-ı riyā
El ura evvel aña tīġ-ı āb-dār-ı belā *(Mua. 25/2). [el ura, -a]*

el uzat-: *Dokunmak için el uzatmak.*

Ger el uzada zülf-i perīşānuña şāne
Di şāneye düşmez bu senüñ şānuña şāne *(G. 359/1). [el uzada, -a]*

Uzadan zülf-i perīşānuña el şāne bigi
Ṭoġrasun tīġ-ı belā baġrını dend-āne bigi *(G. 417/1). [el uzadan, -an]*

Ruḫuñda şol ki ser-i zülfüñe uzadur el
Çeker bu devr-i ḳamerde hemīşe ṭūl-i emel *(G. 241/1). [el uzadur, -ur]*

el uzat-: *Kendisine ait olmayan bir şey üzerinde hak iddia etmek.*

Dürr-i eşküm ḥāṣılıdur ḫāk-i pāyüñ cevheri
Zülfüñ el uzatmasun lā-taḳrabū māle'l-yetīm *(G. 262/10). [el uzatmasun, -ma, -sun]*

el vir-: *Yardım etmek, fırsat vermek.*

Çünki furṣat virdi el iy sāḳī-i meh-rū müdām
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur *(G. 72/5). [el virdi, -di]*

Çü furṣat virdi el dil-dārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey *(G. 391/3). [el virdi, -di]*

el vir-: *El uzatmak.*

Ḫurde-i zer üste her devlet ki var
Ḫurde-dārān-ı cihāna virür el *(Mua. 95/2). [el virür]*

el yu-: *El yıkamak II vazgeçmek, el çekmek (Şentürk, 2016: 110).*

Ġamuñda ġayrı hevāsından el yuduḳça baña
Meh-i felek legen olupdur āftābe güneş *(G. 174/3). [el yuduḳça, -duḳ, -ça]*

elbet: *Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.*

Gelmezse rāh-ı ʿışḳuña cāndan n'ola raḳīb
Elbet ṭoñuzluġını ḳomaz ḫar degül midür *(G. 127/16). [elbet]*

elbette: *Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.*

Secde itdügi budur Cem yüzüñi gördükçe kim
Kaʿbeyi gören kimesne ḳılur elbette sücūd *(G. 45/10). [elbette]*

Bilürem dāʾim baña andan ʿadūdur ol raḳīb
Ehl-i īmān olanı elbette şeyṭān istemez *(G. 142/4). [elbette]*

Zülfüñi eyle nihān aġladuġumca şanemā
Müşke bārān irişicek bulur elbette ḫalel *(G. 228/10). [elbette]*

el-cinsü ile'l-cinsi yümeyyil: *Cins, cinsine meyleder.*

Ger serv ola şol ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
N'ola dinür el-cinsü ile'l-cinsi yümeyyil *(Mua. 289/2). [el-cinsü ile'l-cinsi yümeyyil]*

el-cürūḥa ḳışāş: *".....yaralara karşı kısas", Maide suresi, 45. ayet.*

Hemīşe ġamzeñ oḳı sīnemi ḳılur mecrūḥ
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳışāş *(G. 177/4). [el-cürūḥa ḳışāṣ]*

el: *İnsanın tutmak, işlemek asılmak gibi işlerde kullandığı iki uzvun her biri.*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rūzgār *(G. 60/15). [elden, -den]*

elden çıḳ-: *Yitirilmek, kaybedilmek.*

Keşf idelden gün yüzüñ ol sāde-rū
Ol arada çıḳdı dil elden dirīġ *(Mua. 223/2). [elden çıḳdı, -dı]*

Keşf idelden gün yüzüñ iy māh-rū
Ol arada çıḳdı dil elden ḳamu *(Mua. 232/2). [elden çıḳdı, -dı]*

Gözüñ ʿaksi ser-i zülfüñ görelden
Ḳara baḫtum bigi çıkdı göz elden *(Mua. 262/2). [elden çıkdı, -dı]*

Göz elden çıḳmadın aġlamaḳ ile
Gözeller yolına ölmek gözeldür *(G. 109/7). [elden çıḳmadın, -madın]*

elden düşür-: *Elinden bırakmak, düşürmek, terk etmek.*

Her dem lebi ḫayāline iy ḳan olası dil
Elden düşürme bāde-i ḥamrāyı bir nefes *(G. 165/8). [elden düşürme, -me]*

elden git-: *Bir şeyi yitirmek, o şeyden yoksun kalmak.*

Gitdi dil elden görelden ṭurre-i ṭarrāruñı
Cān cihāndan geçdi görüp ġamze-i ʿayyāruñı *(G. 397/1). [elden gitdi, -di]*

Zülfüñ elden gitdügince baña sevdālar gelür
ʿIşḳuñı añduḳça göñlüm ḫāke ġavġālar gelür *(Mua. 322/1). [elden gitdügince, -düg, -ince]*

ele al-: *Elinde tutmak, eline almak.*

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl sūz ile āheng
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng *(Mur. 3/13). [ele al]*

Vaḳtidür ala muṭrib ele ḫōş def ü ḳānūn
Arada gerekdür yüriye bāde-i gül-gūn *(Mur. 3/21). [ele ala, -a]*

Gözlerüñ mest oluban tīr ü kemān aldı ele
Bilürem ki ol iki cādū yine ḳan eyler dirīġ *(G. 192/3). [ele aldı, -dı]*

Çeşm-i ḫūn-rīzüñ yine tīr ü kemān aldı ele
Öldüriserdür beni ʿālemde bildüm vā dirīġ *(G. 193/3). [ele aldı, -dı]*

ele al-: *Ele geçirmek, yakalamak, sahip olmak.*

Cān ü dil aldı ele didüm didi
Ne gerek sen mübtelāya cān ü dil *(G. 237/3). [ele aldı, -dı]*

ele gir-: *Elde etmek, ulaşmak, erişmek.*

Çü zülfüñ ele girdi iy perī-ruḫ
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı *(G. 393/11). [ele girdi, -di]*

Būse-i laʿlüñe biñ cān virürem girmez ele
Çünki bulınmaz aña kıymet elümden ne gelür *(G. 61/5). [ele girmez, -mez]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/12). [ele girmez, -mez]*

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña
Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur *(G. 86/7). [ele girse, -se]*

ele gir-: *Elde etmek, sahip olmak II can almak.*

Didüm cān al lebüñüñ būsesine
Didi kim cān ele girmeye aylaḳ *(G. 205/6). [ele girmeye, -me, -y, -e]*

ele gir-: *Elde etmek, ulaşmak, erişmek; parmağa takılmak (yüzük bağlamında).*

İns ü cān rām olur ele girse
Ḫātem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/17). [ele girse, -se]*

elem çek-: *Acı çekmek, üzülmek, dertlenmek.*

Cem ḥālini ʿaceb ne ṣorar çün bilür ḥabīb
Kim hīç nesne gelmez elinden elem çeker *(G. 96/10). [elem çeker, -er]*

elem gör-: *Dert, keder içerisinde olmak, gamlı olmak.*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿüñ olmaz ise göriser elem *(K. 7/38). [elem göriser, -iser]*

elfirāḳ: *Ayrılık sözü, elveda.*

Gerçi kim ʿazm eyledüñ gitmege iy cān elfirāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān elfirāḳ *(G. 203/1). [elfirāḳ]*

Gerçi kim ʿazm eyledüñ gitmege iy cān elfirāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān elfirāḳ *(G. 203/2). [elfirāḳ]*

Gül-şen-i ḥüsnüñde iy cān baña degmeden naṣīb
Giderem bülbül gibi nālān ü giryān elfirāḳ *(G. 203/4). [elfirāḳ]*

Yaşlarum ılduzını aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān elfirāḳ *(G. 203/6). [elfirāḳ]*

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳaldı Cem ġarīb
Sensüz oluram nigārā zār ü nālān elfirāḳ *(G. 203/8). [elfirāḳ]*

Uş sefer ḳıldum giderem senden ayru āh kim
Derd-mendem olmadan derdüme dermān elfirāḳ *(G. 203/10). [elfirāḳ]*

elġıyās: *Medet, aman!*

Ṭurre-ʿi dil-dār elinden elġıyās
Her dem ol ṭarrār elinden elġıyās *(G. 31/1). [elġıyās]*

Ṭurre-ʿi dil-dār elinden elġıyās
Her dem ol ṭarrār elinden elġıyās *(G. 31/2). [elġıyās]*

Gözlerüñ ḳaṣd itdi kim ḳanum içe
Ol iki ḫūn-ḫᵛār elinden elġıyās *(G. 31/4). [elġıyās]*

Vaṣla irgürem didüñ irgürmedüñ
Bu yalan iḳrār elinden elġıyās *(G. 31/6). [elġıyās]*

ʿĀṣıḳın bülbül bigi nālān ider
Ol yüzi gül-zār elinden elġıyās *(G. 31/8). [elġıyās]*

Āh kim eyler cefā raḥm eylemez
Dāyimā ol yār elinden elġıyās *(G. 31/10). [elġıyās]*

Yüzinüñ āyīnesin ḳılur nihān
Şol ḫaṭ-ı jengār elinden elġıyās *(G. 31/12). [elġıyās]*

Cem faḳīre ḳılmadı her-giz vefā
Bī-vefā dil-dār elinden elġıyās *(G. 31/14). [elġıyās]*

elḥaḳ: *Doğrusu, gerçekten, hakikaten.*

Bir sencileyin dil-ber-i ḥūrī-ṣıfat elḥaḳ
Ṣūretde melek-ḫū vü perī-vār kimüñ var *(G. 103/21). [elḥaḳ]*

Ḫaṭ-ı reyḥānuñuñ nesḫi muḥaḳḳaḳ
Riḳāʿ u ṣülṣ ü tevḳīʿ oldı elḥaḳ *(G. 205/2). [elḥaḳ]*

Degüldür ḥükm-i ġaybī ḳaṣdum elḥaḳ
Hemān maḳṣūd olan ṣanʿatdur ancaḳ *(Mes. 1/93). [elḥaḳ]*

elḥamdü lillāh: *Allah'a hamdolsun, şükürler olsun.*

Kūyuña dil yol bulup elḥamdü lillāh kim yine
Virdi Rabbi'l-ʿālemīn aña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 262/3). [elḥamdü lillāh]*

Varup ḥacc eyleyüp el-ḥamdü l'illāh Mıṣra geldükde
Göñül sevdā-yı ḫām ile idüp fikr-i ʿacīb ancaḳ *(K. 9/7). [el-ḥamdü l'illāh]*

elif: *Arap alfabesinin ilk harfi.*

Yazdı ḳad ü zülf ü dehānuñ senüñ
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe elif lām mīm *(G. 266/4). [elif]*

Lām-ı zülfüñ ʿışḳına Cem ḫōd elifden ṭoġrıdur
Ḳaşlaruñ nūnı gibi ḳaddini dāl itmek neden *(G. 288/17). [elifden, -den]*

Elif ḳaddüm bükildi lāma döndi
Düşelden bu göñül ol zülf ü ḫāle *(G. 333/3). [elif]*

Elif rākiʿ olup dāl oldı bī-ḫem
Ki olalar maḥabbet birle hem-tā *(Mua. 169/1). [elif]*

Elif ḳaddüñ görüp cānā rükūʿ [u] hem sücūd itdi
Anun-çün bī-ḥad ol arada miskīn bunca sūd itdi *(Mua. 170/1). [elif]*

elif: *Arap alfabesinin ilk harfi II doğru, düzgün, eğri olmayan.*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde fāl açsam elif ḳaddüñ gelür
Başuma bir gün ḳıyāmet ḳoparur bu fāller *(G. 119/9). [elif]*

elif: *Arap alfabesinin ilk harfi II sevgilinin boyu.*

Dil ṭıflı ḳadd ü zülf ü ḳaşuñ yādına müdām
Muṣḥafda oḳıduġı elif lām rā-y-imiş *(G. 173/4). [elif]*

elinden: *-den dolayı, yüzünden, sebebiyle.*

Şād olmadı göñül ʿışḳuñ elinden n'ideyin
Ḳılmaduñ baña teraḥḥum ṣanemā āh baña *(G. 4/11). [elinden]*

elinden gel-: *Yapabilmek, becermek, gücü dahilinde olmak.*

Müddeʿī fitneyle seni benden ayırmaḳ diler
Çün elinden gelmez uş fāsid ḫayāl itmek neden *(G. 287/12). [elinden gelmez, -mez]*

elinden hīç nesne gelme-: *Çaresizlikten hiçbir şey yapamamak.*

Cem ḥālini ʿaceb ne ṣorar çün bilür ḥabīb
Kim hīç nesne gelmez elinden elem çeker *(G. 96/10). [elinden hīç nesne gelmez, -mez]*

ele al-: *El üstünde tutmak, değer vermek.*

Elin[e] alacaġ-iken n'eyleyem ayaġa ṣalar
Ḥazīn dilleri zülf ile ol perī-peyker *(Mua. 72/1). [elin[e] alacaġ-iken, -acag, -i, -ken]*

ele gir-: *Eline geçmek, elde etmek, sahip olmak.*

Virüp dil-ber yolına cān eline girmeyüp dil-ber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse *(G. 331/7). [eline girmeyüp, -me, -y, -üp]*

Serv ṣol resme ḫacel itmiş görüp Ṭūbā ḳadüñ
Bir ayaḳ daḫı eline girse büstāndan gider *(G. 122/12). [eline girse, -se]*

Girse eline biri birinden ḳapuşurdı
Ayaġı tozın kuḥl-i mücevher gibi ḥavrā *(K. 5/175). [eline girse, -se]*

Ḳalmadı āre yirde ḥicābı Muḥammedüñ Ḥavrā gözine kuḥl-i mücevher gibi çeker
Girse eline bābı türābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/130). [eline girse, -se]*

İzüñ tozı eline girse idi mihr ü ḳamer
Tefāḫür itmek içün başına külāh eyler *(G. 100/7). [eline girse, -se]*

el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ: *Kıssahan, kıssahanı sevmez.*

Şikeste göñlüme bülbül fiġānı ḫōşça gelür
Egerçi kim dinür el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 177/10). [el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ]*

Raḳīb-i seg beni senüñle olduġum dilemez
Meṣel-durur bu ki el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 178/12). [el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ]*

elḳıssa: *Sözün kısası, kısacası.*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳıṣṣa ġuṣṣa ḥiṣṣesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/104). [elḳıṣṣa]*

el-leyletü ḫublā: *Geceler gebedir II "Her sabah yeni olaylarla karşılaşırız." anlamında bir atasözü.*

Baḫtum gicesinden ṭoġalı mihr-i belā-tāb
Gün gibi ʿıyān oldı ki el-leyletü ḫublā *(K. 5/74). [el-leyletü ḫublā]*

elini al-: *Elinden tutmak, yardım etmek.*

Luṭf ile elüm almadı ol ṣāh-ı ḳamer-ruḫ
N'idem ki beni zülfi bigi pāye düşürdi *(G. 371/3). [elüm almadı]*

eli ir-: *Ulaşmak, elde etmek.*

Ayaġuñ öpmege çün irmez elüm dürişeyin
Ola ki ḫāk-i rehüñ olduġı yolları öpem *(G. 269/7). [elüm irmez, -mez]*

elden gel-: *Elinden gelmek, yapabilmek, gücü yetmek.*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/9). [elümden gelmez, -mez]*

elden git-: *Elden gitmek; bir şeyi yitirmek, ondan yoksun kalmak.*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ zülfine vardı
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(G. 212/5). [elümden gitdi, -di]*

elden ne gel-: *Çaresi olmamak.*

Yaḳdı odlāre beni fürḳat elümden ne gelür
Ölmedin olmaz ise vuṣlat elümden ne gelür *(G. 61/2). [elümden ne gelür, -ür]*

Yaḳdı odlāre beni fürḳat elümden ne gelür
Ölmedin olmaz ise vuṣlat elümden ne gelür *(G. 61/1). [elümden ne gelür, -ür]*

Vuṣlatuñdur ṣanemā devletüm illā n'ideyin
Baña yār olmadı ol devlet elümden ne gelür *(G. 61/4). [elümden ne gelür, -ür]*

Būse-i laʿlüñe biñ cān virürem girmez ele
Çünki bulınmaz aña kıymet elümden ne gelür *(G. 61/6). [elümden ne gelür, -ür]*

Gözlerüñ ḫastesidür cān ü göñül ṣıḥḥat içün
Ger lebüñ virmez ise şerbet elümden ne gelür *(G. 61/8). [elümden ne gelür, -ür]*

Ḥācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/10). [elümden ne gelür, -ür]*

Ḫaṭṭuñ iy dōst getürdi yine tezvīr ile āh
Ḳanumı dökmek içün ḥüccet elümden ne gelür *(G. 61/12). [elümden ne gelür, -ür]*

Hele ben yoluña cāndan dil ü cān terk ideyin
Sen eger ḳılmaz iseñ minnet elümden ne gelür *(G. 61/14). [elümden ne gelür, -ür]*

Cān virüp derdüñ alursam n'ola her laḥẓa şehā
ʿIşḳ şehrinde budur ṣanʿat elümden ne gelür *(G. 61/16). [elümden ne gelür, -ür]*

Cem niçün zülfüñe irişmeye didüm didi yār
Aña budur ezelī ḳısmet elümden ne gelür *(G. 61/18). [elümden ne gelür, -ür]*

ele gir-: *Ele geçmek, elde edilmek, yakalanmak.*

Bugün ol nergis-i maḫmūruñ ile mest olalum
Yarın ol ġonce benüm degmede girmez elüme *(G. 365/4). [elüme girmez]*

ele vir-: *Teslim etmek, kendi rızası ile haklarını devretmek.*

Ya öldür beni yā ḫōd vaṣla irgür
Elüñe virmişem ben iḫtiyārı *(G. 377/8). [elüñe virmişem, -miş, -em]*

elvān: *Türlü türlü, çeşit çeşit.*

Alma vü emrūd enār incīr turunclar bī-ḥisāb
Funduk u piste mevīz ü mīveler elvāndur *(K. 8/62). [elvāndur, -dur]*

elvedāʿ: *"Güle güle" anlamında son veda ifadesi.*

Cem yüzüñi gördi cāndan didi kim
Elvedāʿ iy zühd ü taḳvā elvedāʿ *(G. 186/14). [elvedāʿ]*

Cem yüzüñi gördi cāndan didi kim
Elvedāʿ iy zühd ü taḳvā elvedāʿ *(G. 186/14). [elvedāʿ]*

Gitmek içün ʿazm çün kim itdüñ iy cān elvedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān elvedāʿ *(G. 189/1). [elvedāʿ]*

Gitmek içün ʿazm çün kim itdüñ iy cān elvedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān elvedāʿ *(G. 189/2). [elvedāʿ]*

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmedin
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān elvedāʿ *(G. 189/4). [elvedāʿ]*

Bilmedüm kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl-ı ḥayrān elvedāʿ *(G. 189/6). [elvedāʿ]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derd-mendem gitmedin derdüme dermān elvedāʿ *(G. 189/8). [elvedāʿ]*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ Cemi
Bārī luṭf idüp unıtma şāh-ı ḫūbān elvedāʿ *(G. 189/10). [elvedāʿ]*

em: *İlaç, deva, çare, derman II öpücük.*

Em'dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/7). [em'dür, -dür]*

Em'dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/8). [em]*

Dil-ḫaste em eyle bana dermān
Tā kim irişe saña savābı *(Terc. 1/97). [em]*

em-: *Emmek II öpmek; ilaç.*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/13). [em]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/14). [em]*

Ṭınmadı laʿl ṭabībi lebin emsem diyicek
Didi ḫālī ki açılmadı daḫı dār-ı şifā *(G. 7/7). [emsem, -se, -m]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/3). [emsem, -se, -m]*

em-: *Emmek II öpmek.*

Ol dem ḳanı belüñi ḳoçardum kemer gibi
Şīrīn ṭudacuġuñı emerdüm şeker gibi *(G. 408/2). [emerdüm, -er, -dü, -m]*

em ol-: *İlaç olmak, şifa olmak.*

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrürse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em *(K. 7/40). [em olur, -ur]*

emānet: *Güvenilir bir kimseye saklaması veya birine teslim etmesi için bırakılan şey veya kimse II Miraç gecesinin emaneti.*

İsrā deminde ḫāṣıl olan sırra olmadı
Cibrīl emānet ile emīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/84). [emānet]*

emdür-: *Emdirmek II öptürmek.*

Em'dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/7). [emdür]*

emel: *Gönülde yaşatılan ve gelecekte gerçekleşmesi istenen şey, istek, arzu.*

Māl ṣūretde emel ḥarfī ile yazılalı
Dest-i cūduñ ṭaġıdur her yaña iy kān-ı kerem *(K. 1/61). [emel]*

emīn: *Güvenilir, inanılır, itimat edilir anlamında isimlerle birlikte kullanılan sıfat II Cibrîl-i emîn.*

Gün yüzüñ-çün her ḳaçan bu Cem şehā ide duʿā
Sidrede Cibrīl emīn el açuban āmīn ider *(G. 58/16). [emīn]*

emīni ol-: *Nezaretçi olmak II sidretü'l-müntehayı hz. Peygamber'in tek başına geçmesi.*

İsrā deminde ḫāṣıl olan sırra olmadı
Cibrīl emānet ile emīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/84). [emīni olmadı, -ma, -dı]*

emīr it-: *Hükümdar yapmak.*

Kimini emīr ider kimini [de] esīr-i bend
Budur hemīşe çarḫ-ı bed-endīşüñ ʿādeti *(Terk. 3/99). [emīr ider, -er]*

emīr-i bī-vezīr: *Veziri olmayan emir, yardımcıya ihtiyacı olmayan kudret.*

İy Emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
V'iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i ẕü'l-celāl *(K. 3/1). [emīr-i bī-vezīr]*

emr: *Emir, buyruk.*

Dīvāneyem diyenleri cān isteyüp deñe
Gör kim iṭāʿat emre ne dīvāneden gelür *(G. 108/10). [emre, -e]*

Bulur ḳarār emri ile bī-ḳarār çarḫ
Bünyād-ı dü-cihān-durur öyle pāyidār *(K. 2/17). [emri, -i]*

Emrindedür zemīn ü zamān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde-durur kūh ü hem feḳār *(K. 2/19). [emrindedür, -in, -de, -dür]*

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider zūr-i rūzgār *(K. 2/28). [emrine, -i, -n, -e]*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār *(K. 2/37). [emrüñ, -üñ]*

Buldı zamāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār *(K. 2/40). [emrüñ, -üñ]*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilāl *(K. 3/12). [emrüñ, -üñ]*

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-ı ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-i şimāl *(K. 3/28). [emrüñ, -üñ]*

Cümle maḫlūḳ-ı zamāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtiṣāl *(K. 3/8). [emrüñe, -üñ, -e]*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫıdmetüñe oldı püşt-ḫam *(K. 7/59). [emrüñ, -üñ]*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/83). [emr]*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/84). [emr]*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/83). [emrindedür, -i, -n, -de, -dür]*

Degüldür baña bu cevrüñ güzāfī
Meger emrüñde cān itdi ḫilāfı *(Mua. 47/2). [emrüñde, -üñ, -de]*

emr eyle-: *Emretmek.*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/126). [emr eylese, -se]*

emrāż: *Marazlar, illetler, hastalıklar.*

Marīż-i derdüñe ṣun imdi būse tiryāḳın
Devā-yı būseñ ile çün bulur şifā emrāż *(G. 180/6). [emrāż]*

Göñül marīżi n'ola yār derdin isterse
Ki derd-i yār ile bulur şifā ḳamu emrāż *(G. 180/8). [emrāż]*

emr-i ʿacīb: *Şaşılacak bir iş.*

Rodos ʿazmini şanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/1). [emr-i ʿacīb]*

enār: *Nar.*

Alma vü emrūd enār incīr turunclar bī-ḥisāb
Funduk u piste mevīz ü mīveler elvāndur *(K. 8/61). [enār]*

enbāz-ı nāz: *Nazın emsali, naz ve şivede dengi.*

Şöyle taḥṣīl eylemişdür nāz ʿilmin gözlerüñ
Kim bulınmaz anlara bu fende bir enbāz-ı nāz *(G. 148/8). [enbāz-ı nāz]*

enbiyā-: *Nebiler, peygamberler.*

Hīç enbiyāya ḳıṣṣası da olmadı naṣīb
Şol ḥiṣṣeden ki oldı naṣībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/103). [enbiyāya, -(y)a]*

Vaḳt-i selefde cümle gelen enbiyā içün
Vaḳt-i ḫalefde mürşid-i Ḥaḳ Muṣṭafā ḥaḳı *(K. 6/19). [enbiyā]*

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḥaşem *(K. 7/47). [enbiyā]*

encām-ı nāz eyle-: *Naz yapmayı sonlandırmak.*

Ne belādur kim ḳaşuñla kirpügüñ cān ḳaṣdına
Birisi encām-ı nāz eyler biri āğāz-ı nāz *(G. 148/4). [encām-ı nāz eyler, -r]*

encümen: *Meclis.*

Her encümende encüm-i eşkin döküp yire
Diñlenmeyüp yaḳar oda her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/29). [encümende, -de]*

encüm-i eflāk: *Gökyüzündeki yıldızlar.*

Miʿrāca sefer eyleyicek encüm-i eflāk
Pāyine nisār eyledi lüʾlüʾ-i müḥakkā *(K. 5/177). [encüm-i eflāk]*

encüm-i eşk: *Gözyaşı yıldızları.*

Her encümende encüm-i eşkin döküp yire
Diñlenmeyüp yaḳar oda her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/29). [encüm-i eşkin, -i, -n]*

endām: *Boy, pos II beden, vücut.*

Raḳīb endāmını ṭutar zelāzil
Benümle ḳılıcaḳ dil-ber tekellüm *(G. 250/3). [endāmını, -ı, -n, -ı]*

eñek: *Çene.*

Cem ṭolaşup zülfüñe düşdi eñegüñ çāhına
Luṭf idüp ol iki miskīnüñi zindāndan gider *(G. 122/13). [eñegüñ, -üñ]*

enfās-ı ʿanberīn ol-: *Anber kokulu nefes olmak.*

Ḫaṭṭuñ ḥadīṣi metnini her kim ki şerḥ ide
Enfās-ı ʿanberīn olur anuñ dehān-ı müşk *(G. 217/26). [enfās-ı ʿanberīn olur, -ur]*

engüri: *Ankara.*

Ṣığınup Ḥaḳḳa Şāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük
Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ *(K. 9/10). [engūrīde, -de]*

enīn: *İnilti, inleme.*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/1). [enīn]*

enīs: *Görüşülen kimse, arkadaş, dost.*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/11). [enīs]*

enīs eyle-: *Dost edinmek, arkadaş olmak.*

Ḳoma cihānda cürm ile kim şerm-sār olam
Baña şefāʿatini enīs eyle dem-be-dem *(K. 7/82). [enīs eyle]*

enīs it-: *Dost, arkadaş, hemdem etmek.*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/65). [enīs itgil, -gil]*

enīs ol-: *Dost, arkadaş olmak.*

Cān ü dil cā ṭutdı zülfinde görüñ
Nice enīs oldı ejdehāya cān ü dil *(G. 237/8). [enīs oldı, -dı]*

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde dest-gīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam *(K. 7/52). [enīs olur, -ur]*

ente melīḥ: *Güzel, şirin, latifsin.*

Ḳılalı nüsḫa-i Yāḳūtdan ḫaṭın tercīḥ
Yazıldı laʿl-i dürer-bārı üzre ente melīḥ *(G. 38/2). [ente melīḥ]*

ente'lleẕī tefaḍḍale bi'l-cūdi ve'l-kerem: *Sen iyilik ve cömertlikle üstün kılınansın. (İNCE, 2000: 43).*

Yā ṣāḥibe'n-nübüvveti yā hādiye'l-ümem
Ente'lleẕī tefaḍḍale bi'l-cūdi ve'l-kerem *(K. 7/2). [ente'lleẕī tefaḍḍale bi'l-cūdi ve'l-kerem]*

envār: *Nurlar, aydınlıklar, ışıklar.*

N'ola pervāne olsa diller kim
Ḥüsnüñ envārı çün yaḳar miṣbāḥ *(G. 35/8). [envārı, -ı]*

envār-ı ḳamer: *Ay ışıkları.*

Mihr-i luṭfında degül ẕerrece envār-ı ḳamer
Yem-i cūdında degül ḳaṭrece ʿummān-ı kerem *(K. 1/13). [envār-ı ḳamer]*

envār-ı tecellā: *(Allah'ın) tecelli nurları.*

Her sīnede eksük degül envār-ı tecellā
Vāy aña ki āyīnesi olmaya mücellā *(K. 5/159). [envār-ı tecellā]*

envār-ı tecellī: *Yansıyan nurlar II sevgilinin güzelliğinden yansıyan nurlar.*

Ḥüsnüñ envār-ı tecellīsi irişdükçe güneş
Beñzer ol pīrūzeye kim āftāb altındadur *(G. 86/9). [envār-ı tecellīsi, -s, -i]*

enver ol-: *Aydınlanmak.*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/2). [enver ola, -a]*

epsem: *Sessiz, ses çıkarmayan, susan.*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer ṣūretine der-be-der el ṣun yüri iy Cem *(Mua. 112/1). [epsem]*

epsem: *Sessiz, ses çıkarmayan, susan II sus!*

Kül oldum ben sözüm od oldı iy dōst
Kerem ḳıl gel beni söyletme epsem *(G. 263/4). [epsem]*

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam
Ġam ṣoñı şādluḳdur iy dil ṭarılma epsem *(G. 274/2). [epsem]*

epsem dur-: *Sessiz olmak, sessiz durmak.*

Lebini ṣorduġuma ġamzesi çeker ḫancer
Didi ki söyleme ayruḳ ṭut aġzuñ epsem dur *(G. 135/12). [epsem dur]*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ zülfine vardı
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(G. 212/6). [epsem ṭuram, -am]*

epsem ol-: *Ses çıkarmamak, susmak.*

Aġzuña öyküdügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/10). [epsem ol]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem oldugı yoḳdur olmaz *(G. 160/4). [epsem oldugı, -dug, -ı]*

Raḳībe ḳo didüm yārüñ etegin
Ḳazāsın ister ol kim epsem olmaz *(G. 141/10). [epsem olmaz, -maz]*

er: *Veli, ermiş, Allah'a manen yakın olan, Allah katında şefaati kabul edilen kimse.*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/14). [erinüñ, -i, -nüñ]*

erbaʿīn: *Esma yoluyla sülukü kabul eden tarikatlarda dervişlerin nefislerini terbiye etmek için bir yere kapanarak dış dünya ile ilişkilerini kestikleri, çok az yiyecekle yetinip kendilerini ibadete verdikleri 40 günlük döneme verilen isim, çile.*

Cem üç ḳadeḥ mey-i ṣāfīde bulduġı keşfi
Yüz erbaʿīn ile bulmadı zāhid-i murtāż *(G. 180/22). [erbaʿīn]*

erbaʿīn çek-: *Çile çekmek. Dervişlerin tenha ve ıssız bir yere çekilip kırk gün kırk gece çetin bir perhiz ve nefs mücahedesi döneminden geçme, bu süre için gıda, uyku ve dünya kelamını en aza indirerek hem bedenen hem de zihnen azamî derecede ibadet etme uygulaması.*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/79). [erbaʿīn çekerdi, -er, -di]*

eres: *Aras ırmağı.*

ʿĀrıżuñ ḫasretinden aḳıdalum
Dīdeden Nīl ile Eres n'idelüm *(G. 251/6). [eres]*

erġanūn: *Org, kiliselerde çalınan büyük çalgı.*

Çalınur çeng ü def ü ḳānūn u muġannī erġanūn
Ney ġırīvinden ḳarġa ser-be-ser efġāndur *(K. 8/33). [erġanūn]*

erġuvān: *Erguvan çiçeği.*

Erġuvān ḳaddüñsüz olursa çemen
Ravża-i Rıżvān olursa istemen *(Mua. 55/1). [erġuvān]*

erit-: *Eritmek.*

Teraḥḥum eyle Ceme kim firāḳ odı her dem
Eritdi cānını ġam pūtesinde hem-çü raṣāṣ *(G. 178/14). [eritdi, -di]*

erḳām-ı kāyināt: *"Kainatın yazıları, evrenin yazgısı.".*

Merḳūm olmadın daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı çeküben ismüñi ḳudret eli raḳam *(K. 7/9). [erḳām-ı kāyināt]*

erkān: *Âdet, usul.*

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler
Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur *(K. 8/54). [erkāndur, -dur]*

erkān-ı kerem: *Kerem sahipleri, cömertlikte önde gelenler.*

Devletüñ dārını maʿmūr ide miʿmār-ı ezel
Şöyle kim kūşesine yüz süre erkān-ı kerem *(K. 1/148). [erkān-ı kerem]*

erlük: *Yiğitlik, kahramanlık.*

Dil düşdi tīġ-ı ġamzesine hīç üşenmedi
Erlük bu ise ancaḳ ölür yüzi aġ ola *(G. 367/4). [erlük]*

ervāḥ: *Ruhlar, canlar.*

ʿĀlem ḳamu āsāyiş ü devletde müraffaʿ
Ervāḥ ṣafā ile mürevvaḥ-durur ammā *(K. 5/68). [ervāḥ]*

ervāḥ-ı enbiyā: *Peygamberlerin ruhları.*

Ḥaḳ minberinde cāmiʿ-i vaḥdete muttaṣıl
ʿİzzet nevāsı idi ḫaṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/113). [ervāḥ-ı enbiyā]*

ervāḥ-ı kāyināt ol-: *Kâinatta gelmiş ve geleceklerin ruhları yaratılmak.*

Yüz biñ yıl öñdin olmadın ervāḥ-ı kāyināt
Ḫalḳ olmış idi rūḥı miṣāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/57). [ervāḥ-ı kāyināt olmadın, -madın]*

ervāḥ-ı ḳuds: *Melekler.*

ʿĀlem muṭīʿ olursa saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(K. 7/46). [ervāḥ-ı ḳuds]*

ervāḥ-ı mā-sivā: *Masiva (Allah'ın zatı dışındaki bütün varlıklar) âleminin ruhları.*

Miʿrāc gicesindeki ḥāli Muḥammedüñ
Bir ḳılı biñ yararsa daḫı ʿaḳl-ı ḫurde-bīn *(Terk. 1/71). [ervāḥ-ı mā-sivā]*

Mā-i maʿīne ġarḳ ola ervāḥ-ı māsivā
Raḥmet ṣuyını dökse miyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/243). [ervāḥ-ı māsivā]*

ervāḥ-ı ṣafā: *Saf, temiz ruhlar.*

Niçe kim zinde ḳıla ʿālemi ervāḥ-ı ṣafā
Niçe kim bende ḳıla luṭf ile insānı kerem *(K. 1/137). [ervāḥ-ı ṣafā]*

erzān: *Ucuz.*

Gelüñ aluñ bugün erzān metāʿ-ı derd ü ġamı
Açıldı sīnede her yaña çün dükān-ı firāḳ *(G. 207/11). [erzān]*

erzān-ı kerem: *Keremi, lütfu bol.*

Ekrem-i zübde-i erbāb-ı kirām olalı sen
Gören eydür ki hemān ṭapuña erzān-ı kerem *(K. 1/48). [erzān-ı kerem]*

es-: *Esmek.*

Kūyuñ üzre ṣabā eser gelmez
Anuñ içün dile eṣer gelmez *(G. 147/1). [eser, -er]*

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān vird[i] bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/5). [eser, -er]*

esās: *Temel.*

Ger binā-yı tevbe vīrān oldı ise şükr aña kim
Ḳaṣr-ı ʿişret vardugınca ṭutısar muḥkem esās *(G. 163/8). [esās]*

esbāb-ı ṭarab: *Eğlence sebepleri.*

Mey-i laʿlüñle demidür virevüz cāna ṣafā
Çünki esbāb-ı ṭarab oldı müheyyā bu gice *(G. 324/8). [esbāb-ı ṭarab]*

eşcār: *Ağaçlar.*

Umaram mīve-i luṭfuñla bulam leẕẕet-i cān
Göñül eşcārı çü ʿarż eyledi aġsān-ı kerem *(K. 1/100). [eşcārı, -ı]*

eşcār-ı ümīd: *Ümit ağacı.*

Niçe bir bār-ı belā vire bu eşcār-ı ümīd
Āb-ı luṭfuñla ola tāze çü büstān-ı kerem *(K. 1/101). [eşcār-ı ümīd]*

Eşcār-ı ümīdümde ḳaçan bitdi yimiş kim
Bī-ḫār ben andan yimiş olsam iki ḫurmā *(K. 5/97). [eşcār-ı ümīdümde, -üm, -de]*

eşek: *Eşek, merkep.*

Raḳīb-i ḫar geyer kemḫā velīkin
Eşek zībā çul ile ādem olmaz *(G. 141/6). [eşek]*

Raḳīb olmaz ruḫum rengine māyil
Eşekdür zaʿferān ḳadrini bilmez *(G. 156/4). [eşekdür, -dür]*

esen ḳal-: *Ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı, sıhhatli olun anlamında bir temenni ifadesi.*

N’ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/1). [esen ḳal]*

eṣer: *İz, eser, nişan; bir şeyin varlığına delalet eden işaret.*

İy bād-ı ṣubḥ yār işiginden ḫaber getür
Her dem dimāġ-ı cāna ṣaçından eṣer getür *(G. 57/2). [eṣer]*

Çün ġamzeñ oḳınuñ dil ü cānum siperidür
N’ola ne ḳılursañ baña pes luṭf eṣeridür *(G. 80/2). [eṣeridür, -i, -dür]*

Birinüñ zülfeyni tāc-ı devlet içün ʿayn-ı dāl
Birinüñ ḫāk-i rehi ʿizzet nişānından eṣer *(G. 138/28). [eṣer]*

Ten-i żaʿīfi Cemüñ şöyle ḫāk-i rāh oldı
Ki biñ yıl āreseler bir eṣer de bulınmaz *(G. 143/14). [eṣer]*

eṣer: *Bir şeyin varlığını gösteren belirti, alamet II sevgilinin kokusu.*

Kūyuñ üzre ṣabā eser gelmez
Anuñ içün dile eṣer gelmez *(G. 147/2). [eser]*

eṣer al-: *Etkilenmek, tesir altında kalmak.*

Ḥālet-i Cemden eṣer alalı bir pāre ṣabā
Ṭolanur ṭaġ ile ṣaḥrāları dīvāne bigi *(G. 417/9). [eser alalı, -alı]*

eṣer al-: *Nasiplenmek, koku edinmek (sevgilinin saçının kokusundan almak bağlamında).*

Būy-ı zülfüñden almaġ içün eser
Yüz sürer işigüñe bād-ı seḥer *(G. 88/1). [eser almaġ, -maġ]*

eṣer bil-: *Fark edilmek, belirti göstermek.*

Lāle zār olınca ḳana ġarḳ iderdüm anı da
Ḳanlu yaşumdan eṣer bilsem nice ṣaḥrāda yoḳ *(G. 208/10). [eser bilsem, -se, -m]*

eṣer it-: *Tesir etmek, etki etmek.*

Gönlüñe āhum odı itmez eser
Seng-i ḫārā mıdur ʿaceb ya ḥadīd *(G. 44/7). [eser itmez, -mez]*

eṣer ḳıl-: *İz bırakmak; tesir etmek, etkilemek.*

Şol deñlü eṣer ḳıldı firāḳuñ odı cāna
Kim ney ḫōş olup nāle vü efġān ider iy dōst *(G. 21/11). [eser ḳıldı, -dı]*

eṣer ḳıl-: *Tesir etmek, etkilemek.*

Ger siḥr bilmeyeydüñ eyā dehr-i pīre-zen
Bir gün eṣer ḳılurdı saña āh-ı ṣubḥ-gāh *(Terk. 3/64). [eser ḳılurdı, -ur, -dı]*

eṣer-i āh ol-: *(Âşığın) âhı dokunmak, tesir etmek.*

Sengīn dilüñe olmadı her-giz eser-i āh
Āhumuñ oḳı gerçi ḥacerden güẕer eyler *(G. 51/5). [eser-i āh olmadı, -ma, -dı]*

eṣer-i luṭf: *İhsan, kerem, bağışlama eseri.*

Redd eyleme ḥācātumı iy Ḳāżī-i ḥācāt
Göster eṣer-i luṭfuñı iy Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/200). [eser-i luṭfuñı, -uñ, -ı]*

eşhedü enne lā melīḥe illā hū: *Şehadet ederim ki senden başka güzel yoktur.*

Geldi īmāna dil yüzüñde didi
Eşhedü enne lā melīḥe illā hū *(G. 315/4). [eşhedü enne lā melīḥe illā hū]*

esīr: *Tutsak II müptela, düşkün.*

Bir bencileyin zülfi esīri iken iy Cem
Baḫt-ı siyehüm gibi siyeh-kār kimüñ var *(G. 103/23). [esīri, -i]*

Evvel ne resme dil ġam-i ʿışḳa esīr idi
Bir dürlü olmadı yine ḥāli bayaġıdur *(G. 126/11). [esīr]*

esīr eyle-: *Tutsak etmek.*

Küffāra esīr eyledüñ İslām ehlini
Bir ṣora göre kimse görür mi revā felek *(Terk. 3/13). [esīr eyledüñ, -dü, -ñ]*

esīr it-: *Tutsak etmek.*

Küffāra esīr itdi beni çarḫ-ı bed-endīş
Ol dem ḳanı kim mesken idi Kaʿbe-i ʿulyā *(K. 5/115). [esīr itdi, -di]*

esīr ol-: *Köle olmak II tutulmak, müptela olmak, gönül vermek.*

İreli ġamzeñ oḳından cāna tīr
Dil kemend-i zülfüne oldı esīr *(G. 107/2). [esīr oldı, -dı]*

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr *(G. 65/1). [esīr olmaz, -maz]*

Zülfüñe kim ki dilden olmaz esīr
Bulmasun ġamdan ol kimesne felāḥ *(G. 35/13). [esīr olmaz, -maz]*

Cān çeker derd ü cefāñı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr *(G. 65/12). [esīr olur, -ur]*

Mıṣr-ı ḥüsnüñde esīr olmaz idi dil Yūsufı
Ger zenaḫ-dānuñ çehi mānend-i zindān olmasa *(G. 350/7). [esīr olmaz, -maz]*

Āzāde ola bār-ı belādan miṣāl-i serv
Her kim olursa şevḳ[ı] esīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/206). [esīri olursa, -ur, -sa]*

Ser-i zülfüñe dil olaldan esīr
Bir āşüfteyem ki bulunmaz naẓīr *(Mua. 51/1). [esīr olaldan, -aldan]*

Kim ki zülfüñ ucına oldı esīr
Lā-büd āşüfte olupdur yüzde bir *(Mua. 271/1). [esīr oldı, -dı]*

esīr ol-: *Esir düşmek, tutsak olmak.*

Oldum esīr kāfire nā-gāh bī-günāh
Kendü elümle ayaġuma balta urdum āh *(Terk. 3/55). [esīr oldum, -du, -m]*

esīr-i bend: *Bağlanmış esir.*

Kimini emīr ider kimini [de] esīr-i bend
Budur hemīşe çarḫ-ı bed-endīşüñ ʿādeti *(Terk. 3/99). [esīr-i bend]*

esīr-i bend-i ʿışḳ it-: *Aşk bağının esiri etmek.*

Belā dāmında dil mürġın esīr-i bend-i ʿışḳ itdi
Hemān zülfüñ hevāsına hevā-dār olmasun kimse *(G. 351/3). [esīr-i bend-i ʿışḳ itdi, -di]*

esīr-i ġam-i hicrān ol-: *Ayrılık gamının esiri olmak.*

Oldum yine Cem gibi esīr-i ġam-i hicrān
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 202/9). [esīr-i ġam-i hicrān oldum, -du, -m]*

esīr-i ḳadd-i dil-cū ol-: *Gönül çeken boyun esiri olmak.*

Esīr-i ḳadd-i dil-cū olmayanlar
Meger serv-i revān ḳadrini bilmez *(G. 156/5). [esīr-i ḳadd-i dil-cū olmayanlar, -ma, -y, -an, -lar]*

esīr-i ḳafes ol-: *Kafeste esir olmak.*

Şöyle müşebbek-durur sīne ki dil görinür
Mürġ-ı ḫōş-elḥān gibi ki ola esīr-i ḳafes *(G. 164/4). [esīr-i ḳafes ola, -a]*

esīr-i sipeh-i ʿışḳ ol-: *Aşk ordusunun esiri olmak.*

Ṣubḥ u ḫorşīd esīr-i sipeh-i ʿışḳ olalı
Biri boynında kefen birisi tīġ elde ṭutar *(G. 114/13). [esīr-i sipeh-i ʿışḳ olalı, -alı]*

eşk: *Gözyaşı II âşığın gözyaşları.*

Şol ḳadar eşk sipāhın yaṣadum dīdede kim
Cūş iderse ṭuta dünyāyı sipāhum ṣanemā *(G. 9/5). [eşk]*

Raḥm eyle vaḳtidür ki ġam-i ʿārıżuñla eşk
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb *(G. 12/8). [eşk]*

Raḥm eyle vaḳtidür ki ġam-i ʿārıżuñla eşk
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb *(G. 12/7). [eşküm, -üm]*

Eşküm sitāresi şu ḳadar aḳdı dīdeden
Ki adum bu ʿālem içre şehā bī-sitāredür *(G. 94/3). [eşküm, -üm]*

Āhumla ṭaşdı eşk biḥārı ʿaceb midür
Cūşa getürdi bu yidi deryāyı bir nefes *(G. 165/13). [eşk]*

Eşküm cihānı ṭutdı āb üzre yürürem ben
Dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancaḳ *(G. 200/3). [eşküm, -üm]*

ʿUmmān dimezdi kimsene eşküm muḥīṭine
Ger mā-cerā o ḥālete olmasa mā-ṣadaḳ *(G. 206/3). [eşküm, -üm]*

Evvel Süheyl eşküm ile perveriş bulur
Andan ṭutar ʿaḳīḳ-i Yemen rengini şafaḳ *(G. 206/5). [eşküm, -üm]*

Ten ḳıla döndi mūy-miyānuñ ḫayāline
Eşküm dürini dizmek içün rīsmān idüñ *(G. 221/4). [eşküm, -üm]*

Sürḫ-rū olur sekirden her yaña
Eşküm anuñ-çün olupdur sürḫ-rū *(G. 316/4). [eşküm, -üm]*

Leb ü dendānuñ añup zeyn ider eşk
Gözüm dükkānını laʿl ü güherle *(G. 364/11). [eşk]*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/13). [eşk]*

Ol-durur kevneyn içinde ʿāḳıbet maḥmūd olan
Ḳapuñuñ öñinde eşküm bigi gil-ālūd olan *(Mua. 42/2). [eşküm, -üm]*

eşkāl: *Şekiller.*

Olalı ḳāmet [ü] zülfüñ hüveydā
Ḥurūf eşkāl[i] maʿkūs oldı peydā *(Mua. 168/2). [eşkāl[i], -i]*

eşkāl-i reml: *Kum falı şekli.*

Didi kim eşkāl-i reml esmāsınuñ
Ḳanḳısı isme münāsibse çıḳar *(Mua. 136/1). [eşkāl-i reml]*

eski: *Eski, kadim.*

Ġam ayaġına yüzüm ḫāk eylesem ʿayb eyleme
N'ola ʿizzet eylesem çün eski yārumdur benüm *(G. 264/6). [eski]*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/12). [eski]*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aşaġa *(K. 5/105). [eski]*

Luṭf u mihre inanup şād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/10). [eski]*

Luṭf u mihre inanup şād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/10). [eski]*

eşk-i çeşm: *Gözyaşı.*

Laʿl [ü] rūyuñ görildi eyledi Cem
Eşk-i çeşmini ḫūn-ı deryā hem *(Mua. 338/2). [eşk-i çeşmini, -i, -n, -i]*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur *(G. 81/8). [eşk-i çeşmüm, -üm]*

Eşk-i çeşmüm ġamuñ ḳurıtsa ne ġam
Aḳduġı yire çün aḳar yine şu *(G. 315/11). [eşk-i çeşmüm, -üm]*

Eşk-i çeşmüm saña dīnār ile dirhemler olur
Rūmı seyr eyle ʿArabdan gidelüm gel ʿAceme *(G. 365/11). [eşk-i çeşmüm, -üm]*

Eşk-i çeşmüm fürḳat ile oldı bir deryā-yı ḫūn
ʿĀḳıbet ġarḳ idiserdür bir gün ol deryā beni *(G. 374/5). [eşk-i çeşmüm, -üm]*

Gel ʿıyān it eşk-i çeşmümde ḫaṭuñ naḳşını kim
Sikke olmayınca bulmaz ḳıymeti dīnār ü sīm *(G. 262/7). [eşk-i çeşmümde, -üm, -de]*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy ṣanem
Geçmek içün köpri yapdı ṣanasın Nīl üstine *(G. 356/7). [eşk-i çeşmümde, -üm, -de]*

Her gice ġam meclisinde ṣoḥbet ü ʿayş itmege
Eşk-i çeşmümden mey ü dilde kebābum var benüm *(G. 249/12). [eşk-i çeşmümden, -üm, -den]*

Āteş-i ruḫ-sārı eşk-i çeşmümi deryā ḳılur
Anuñ içün bu dil-i ġam-dīde yanar yaḳılur *(G. 104/1). [eşk-i çeşmümi, -üm, -i]*

eşk-i dürer-bār: *(Âşığın) inciler yağdıran gözyaşı.*

Niṣāruñdur ḳamu eşk-i dürer-bār
Ne kim ḫāżır bulınursa naẓerde *(G. 343/3). [eşk-i dürer-bār]*

eşk-i dür-rīz: *(Âşığın) inci saçan gözyaşları.*

Eşk-i dür-rīzüm nice aḳup dem-ālūd olmasun
Baġrumı deldüñ belā tīġı ile iy kāfer felek *(Terk. 2/33). [eşk-i dür-rīzüm, -üm]*

eşk-i ḫūnīn: *Kanlı gözyaşı.*

Ger baḥre irişür eşk-i ḫūnīn
Nīlīn iken ola reng-i laʿlīn *(Mua. 288/1). [eşk-i ḫūnīn]*

esle-: *Dinlemek, sayıp itaat etmek, itibar etmek.*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/3). [eslemedüñ, -me, -dü, -ñ]*

esmā: *İsimler, adlar, namlar.*

Didi kim eşkāl-i reml esmāsınuñ
Ḳanḳısı isme münāsibse çıḳar *(Mua. 136/1). [esmāsınuñ, -sı, -nun]*

esmā: *Allah'ın en güzel isimleri.*

Göklerde adı Aḥmed ü yirlerde Muḥammed
Anuñ ḥaḳı kim oldı bu esmāya müsemmā *(K. 5/170). [esmāya, -y, -a]*

esrār: *Sırlar, gizler.*

Lebüñ añduḳça n'ola sırrını fāş itse göñül
Lāzimīdür ki ʿıyān eyleye esrārı ḳadeḥ *(G. 36/4). [esrārı, -ı]*

Gel iy yār-i muvāfıḳ cān-ı ṣādıḳ
Göñül esrārına sensin muvāfıḳ *(Mes. 1/6). [esrārına, -ı, -n, -a]*

esrār-ı ġayb: *Gayp âleminin gizi.*

Ke-mā-hī ol bilür esrār-ı ġaybı
Ki ola leblerüñ sırrına maḥrem *(G. 263/7). [esrār-ı ġaybı, -ı]*

eşyā: *Şeyler, mevcudat.*

Cümle eşyā birlügüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varluḳ varluġuña ʿālem içre oldı dāl *(K. 3/21). [eşyā]*

Pes anuñ cān virmek almaḳ ḳudret[i] ḳabżındadur
Tendür eşyānuñ vücūdı ol ḥaḳīḳat cāndur *(K. 8/82). [eşyānuñ, -nuñ]*

et: *Temel besin, et.*

Ḳıbḳızıl müşk ile bişmiş tāze balıḳ etleri
Kāse-i Çīn[ī]de ḳand ile gül-āb efşāndur *(K. 8/59). [etleri, -ler, -i]*

eteg: *Etek.*

Raḳībe ḳo didüm yārüñ etegin
Ḳazāsın ister ol kim epsem olmaz *(G. 141/9). [etegin, -i, -n]*

eṭrāf: *Çevre.*

Zülf-i ʿanber-būyuña uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemüñ eṭrāfını başdan başa müşkīn ider *(G. 58/14). [eṭrāfını, -ı, -n, -ı]*

Nesrīn ü yāsemen semen açıldı her yaña
Dībā-yı sebz döşedi eṭrāfa cūy-bār *(G. 60/8). [eṭrāfa, -a]*

Her nice ʿazm eyledüm farḳ eyleyem mū ez-miyān
Dīdemüñ eṭrāfını nāzüklüginden ṣu ṭutar *(G. 139/8). [eṭrāfını, -ı, -n, -ı]*

Bir kuḥlī bisāṭ urdı zemīn üzre zamān kim
Eṭrāfı müzerkeş içi dībā-yı muṭallā *(K. 5/6). [eṭrāfı, -ı]*

ev: *Konut, hane.*

Lāciverdī ḫaṭuñuñ naḳşı vü çīn-i zülfüñ
Ṣırça göñlüm evine eyledi kāşāneluġı *(G. 411/6). [evine, -i, -n, -e]*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/2). [evine, -i, -n, -e]*

evc-i saʿādet: *Saadet zirvesi, doruğu II bir gezegenin yere en uzak olduğu nokta.*

Mihr-i ḳadrüñ ṭutalı evc-i saʿādetde şeref
Kemterīn ẕerresidür mihr-i diraḫşān-ı kerem *(K. 1/39). [evc-i saʿādetde, -de]*

evc-i semā: *Gökyüzünün doruk noktası.*

Devr eli gevşek buraldan iy göñül ṭanbūr-vār
Od düşer evc-i semāya söz ü sāzuñdan senüñ *(G. 216/8). [evc-i semāya, -y, -a]*

evfā: *Çok (daha, en, pek) uygun, muvafık.*

Ger luṭfı seḥābı döke bārān-ı teraḥḥum
Kim ḳaṭresidür cürm-i cihān ʿafvına evfā *(K. 5/190). [evfā]*

evhām-ı leb: *(Sevgilinin) dudağının evhamı.*

Vehm iderdüm dehenüñ noḳṭa-i ġayb ola diyü
Āşikār eyledi bu yoḳ yire evhām-ı lebüñ *(G. 219/12). [evhām-ı lebüñ, -üñ]*

evhām-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün evhamı, düşüncesi.*

Nūş-dārū-yı lebüñ menʿ itme kim dīvāne-vār
Uyḫu gelmez gözüme evhām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/10). [evhām-ı zülfüñden, -üñ, -den]*

evlā: *Daha uygun, daha iyi, daha layık, yeğ.*

Cibrīl-i emīn menzil-i ʿālīden atup cān
Yüz sürdi ayaġına didi kim budur evlā *(K. 5/180). [evlā]*

evlād ü aḥbāb: *Çocuklar ve dostlar.*

Selām aña vü aṣḥābına dāyim
Dürūd evlād ü aḥbābına dāyim *(Mes. 1/4). [evlād ü aḥbābına, -ı, -n, -a]*

evrāḳ: *Yapraklar, sayfalar.*

Ḫaṭuñ zülfeynüñ iy meh ḳaşlaruñla
Gül evrāḳında yazmış penc āyet *(G. 24/14). [evrāḳında, -ı, -n, -da]*

Ḥüsnüñüñ vaṣfını yazmaġa gülüñ evrāḳına
ʿAnberin baġladı mıṣtar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/9). [evrāḳına, -ı, -n, -a]*

Kişverin zībā cemālüñüñ meger żabṭ itmege
Gül yüzüñ evrāḳı üstinde yazar defter ḫaṭuñ *(G. 215/4). [evrāḳı, -ı]*

Ḥüsnüñüñ āyātını yazmaġ içün iy māh-rū
Gün yüzüñ evrāḳı üstinde düzer mıṣtar ḫaṭuñ *(G. 215/8). [evrāḳı, -ı]*

Cild-i zer-kār olmaġa gül defteri evrāḳına
Bāġda kīmuḫtına nārencī reng eyler turunc *(Müf. 13/1). [evrāḳına, -ı, -n, -a]*

evrāḳ-ı gül: *Gül yaprakları II sevgilinin yüzü.*

Ṭaġıtmış leyle-i zülfeynini evrāḳ-ı gül üzre
Bu Cem bī-çāre miskīni ki Mecnūn ide Leylādan *(G. 305/11). [evrāḳ-ı gül]*

Tā cemālüñ muṣḥafında yazmaġa āyāt-ı ḥüsn
Baġladı evrāḳ-ı gülde ʿanberīn mıṣtar ḫaṭuñ *(G. 226/6). [evrāḳ-ı gülde, -de]*

evrāḳ-ı semā: *Göğün sayfaları.*

Bir şemmesi derdümüñ yazılmaz
Evrāḳ-ı semā olursa mektūb *(Terc. 1/42). [evrāḳ-ı semā]*

evren: *Ejderha, büyük yılan.*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/22). [evren]*

evsaṭ: *Bir şeyin ortası, orta yeri.*

Evvel [ü] āḫir çü maʿlūm oldı rāst
Evsaṭuñ bunlar olupdur reh-beri *(Mua. 90/6). [evsaṭuñ, -uñ]*

evtād: *Direkler, çadır direkleri.*

Seyyāreler evtādına ferrāş-ı sipihrüñ
Aṭnāb-ı nücūm ile ḳurar ḫayme-i vālā *(K. 5/3). [evtādına, -ı, -n, -a]*

evvel: *Evvela, ilk olarak, önce.*

Çünki evvel keremüñ ābına ḳandurmış idüñ
Ḫüsrevā ṣoñra yine olma peşīmān-ı kerem *(K. 1/93). [evvel]*

Çünki evvelde tamām eylemiş idüñ keremi
Umaram ṣoñra daḫı olmaya noḳṣān-ı kerem *(K. 1/105). [evvelde, -de]*

Didi al ümmü'l-kitābuñ evvelinden ṣānīyi
Lafẓ-ı evvelden benüm adumı eyle iḫtiyār *(Mua. 1/3). [evvelinden, -in, -den]*

Kimüñ ki resm ola bāġında şekl-i şāḫ-ı riyā
El ura evvel aña tīġ-ı āb-dār-ı belā *(Mua. 25/2). [evvel]*

Cān evvel idi derd ile bu sūret-i ḥālī
İy yār-ı [mu]ḥaccil *(Mua. 102/3). [evvel]*

Sevincinden alup tāc idüp anı
Ḳılur evvel ki dürrin iki pāre *(Mua. 239/4). [evvel]*

Gözüñ evvel anı dilerdi iy yār
Ki ṣoñra arada ola ġam-ı yār *(Mua. 263/1). [evvel]*

evvel: *Başlangıçta, evvela, eskiden, önceleri.*

İşigüñ ḫākini terk idemez Cem
Ki evvelden aña ol yir vaṭendür *(G. 67/14). [evvelden, -den]*

Evvel ne resme dil ġam-i ʿışḳa esīr idi
Bir dürlü olmadı yine ḥāli bayaġıdur *(G. 126/11). [evvel]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/12). [evvel]*

Evvel Süheyl eşküm ile perveriş bulur
Andan ṭutar ʿaḳīḳ-i Yemen rengini şafaḳ *(G. 206/5). [evvel]*

Yazarken ʿışḳı şerḥin yanayazdum
Çün evvel yana yazdum yā ne yazdum *(G. 265/2). [evvel]*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki evvel olmış idi küfr ile ẓulem *(K. 7/26). [evvel]*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/92). [evvel]*

Ḳaçan kim adını ṣorsam yüze yüz
Gülüp dir evveli bir āḫiri yüz *(Mua. 17/2). [evveli, -i]*

Ger ismüñ bilmege reml idem iy yār
Taḳī şekli gelür evvelde her-bār *(Mua. 92/2). [evvelde, -de]*

Güldi didi ki lām-ı miyānını ismümüñ
Cīminden evvel oḳur iseñ dāll olur hemīn *(Mua. 107/4). [evvel]*

Ferd evvel zevc ṣānīde ḳarār
Eylese ismüm bilür ehl-i naẓar *(Mua. 136/3). [evvel]*

Ġamzeñüñ evveline zülfüñ ulaşup ṣanemā
Ḫālüñi ġayb yüzinden n'ola eylerse hebā *(Mua. 152/1). [evveline, -i, -n, -e]*

Güldi didi evvelinden ġayrı men
Altun ile yazıcaḳ zerrīn olur *(Mua. 186/3). [evvelinden, -i, -n, -den]*

evvel: *İlk, önce II ilk hâli, yıllanmamış hâli (şarap bağlamında).*

Lebüñ öpdümse baña eyleme rayb
Şarābuñ evveli olmaz çü bī-ʿayb *(Mua. 226/2). [evveli, -i]*

evvel ü āḫir: *Başlangıç ve son.*

Evvel [ü] āḫir çü maʿlūm oldı rāst
Evsaṭuñ bunlar olupdur reh-beri *(Mua. 90/5). [evvel [ü] āḫir]*

evvelki: *Başlangıçta, evvela, eskiden, önceleri.*

Fikr-i ṣaḥīḥ olıcaḳ evvelki lafẓ
Devlet [i]le nām-ı şerīfüñ çıḳar *(Mua. 7/3). [evvelki]*

evżāʿ-ı mümkināt: *Kâinatın ortaya konulması, düzenlenmesi, yaratılması.*

Heb andan oldı cümle bu evżāʿ-ı mümkināt *(Terk. 1/59). [evżāʿ-ı mümkināt, -dı]*

ey: *Seslenme ünlemi.*

Yoluña ben cān virürem müddeʿīden ötüri
Bu revā mı ḳaṣd idesin ben ġarībe ey ḥabīb *(G. 16/12). [ey]*

Ey ki sāyilden nihān itdüñ bugün ḫᵛān-ı ḫaṭā
Eylerem deryūze-i iḥsānuñ eylerseñ ʿaṭā *(Mua. 192/1). [ey]*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/87). [ey]*

eyā: *Ey, hey.*

Ḳılsañ Ceme teraḥḥum eyā seng-dil n'ola
Bunca zamān-durur ki dil-efgāruñam senüñ *(G. 213/9). [eyā]*

Eyā Cem bī-tekellüf yāre varmaḳ
Degül midür saʿādet ben ġarībe *(G. 339/13). [eyā]*

Ne revādur ki eyā şāh-ı cihān her şeb ü rūz
Ḳılasın ḫande bizüm nāle vü efġānumuza *(G. 342/9). [eyā]*

Cem raġmına aġyāruñ eyā ḫūb-ı zamāne
Senüñle ʿıyān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/9). [eyā]*

Ḫalḳ-ı zamāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i Ḥarem *(K. 7/56). [eyā]*

Şīrīn leb [ü] dendānuñ eyā māh revādur
Gitmeye naẓerden *(Mua. 193/5). [eyā]*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb sāġer *(Terc. 1/9). [eyā]*

N'itdüm cihānda saña eyā bī-vefā felek
Kim ben şikeste-dilden idersin devā dirīġ *(Terk. 3/51). [eyā]*

Ger siḥr bilmeyeydüñ eyā dehr-i pīre-zen
Bir gün eser ḳılurdı saña āh-ı ṣubḥ-gāh *(Terk. 3/63). [eyā]*

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh *(Terk. 3/69). [eyā]*

Eyā sulṭān-ı ʿālem Cem ḳuluñı
Ayaġuñ ṭopraġından eyleme dūr *(G. 77/15). [eyā]*

Eger vaṣlına irmek diler iseñ
Eyā Cem yār içün baş oyna sen de *(G. 337/10). [eyā]*

eydür-: *Söylemek, demek.*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/13). [eydür, -ür]*

Raḳīb eydür ki ḫaṭṭ-ı yār gelmiş
Siyeh-rū ola bu ḳara ḫaberle *(G. 364/7). [eydür, -ür]*

Ḫaṭuñ mütūnını şerḥ it ḥavāşī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/8). [eyde, -e]*

Yüzümi ḳapuña sürdügümi gören eydür
Bezendi levḥa-i zerrīn ile bu bāb ola mı *(G. 401/11). [eydür, -ür]*

Ekrem-i zübde-i erbāb-ı kirām olalı sen
Gören eydür ki hemān ṭapuña erzān-ı kerem *(K. 1/48). [eydür, -ür]*

Mirrīḫ eline ḫancer-i tīz-āb alup eydür
Ben mest ile kimdür ki ḳıla yoḳ yire ġavġā *(K. 5/17). [eydür, -ür]*

Ḫayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/82). [eydür, -ür]*

Oldı zülfeyn[i] dām-ı ẓıll-i hümā
Gören eydür ki dāme ẓıllühümā *(G. 5/2). [eydür]*

eyle-: *Eylemek, yapmak.*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ göñlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/9). [eyledüñ, -dü, -ñ]*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/8). [eyle]*

Çün murāduñ beni ġarḳ itmek idi eyledüñ uş
Yiter iy ḳulzüm-i eşküm niçe mevvāc olasın *(G. 303/7). [eyledüñ, -dü, -ñ]*

Olmışam Cem bigi āvāre vü rüsvāy-ı cihān
Baña bu işleri ol ṣūḫ-ı cihān eyleyeli *(G. 372/12). [eyleyeli, -y, -eli]*

Keffi bir demde nişār eyledügin eyleyemez
Ḥaşre dek dür döke ger ebr-i dür-efşān-ı kerem *(K. 1/17). [eyleyemez, -y, -e, -mez]*

Ne ḳadar eyler iseñ eyle cefā
Dil-i āṣüfte senüñdür ṣanemā *(Mua. 218/1). [eyler, -r]*

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ ṣarābı ile müdām
Ṣād iderseñ eylegil kim dil-berā devrānıdur *(G. 69/8). [eylegil, -gil]*

Laʿl-i dür-pūṣuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N'ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/12). [eylesün, -sün]*

Ḳanı eyledügümüz ʿayş ü neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin *(G. 294/5). [eyledügümüz, -düg, -ümüz]*

Laʿl-i dür-pūṣuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N'ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/12). [eyler, -r]*

Cefā vü derd ü ġamuñ baña n'eyledügini ṣor
Çü şāhdan ṭutılur her ne kim sipāh eyler *(G. 100/12). [eyler, -r]*

eyle: *Öyle.*

Gözüm aġlar baña merdümlüginden
Yaşı çoġ ola hem eyle umardum *(G. 250/10). [eyle]*

İy dōstlar beni añıcaḳ mātem eyleñüz
Eyle ṭutuñ ki ġurbet içinde ben ölmişem *(Terk. 3/78). [eyle]*

eylük eyle ṣuya at: *Karşılık beklemeden iyilik yap.*

Gel gözüm yaşına baḳ bir būse vir
Çün meṣeldür eylük eyle ṣuya at *(G. 23/6). [eylük eyle ṣuya at]*

eylük gör-: *İyilik görmek, fayda görmek, yardım görmek.*

Rişte-i ʿömrüm dükendi gerçi nāzuñdan senüñ
Ḳılca eylük görmedüm zülf-i derāzuñdan senüñ *(G. 216/2). [eylük görmedüm, -me, -dü, -m]*

eyü: *İyi.*

Lebüñ şevḳi ile cānı terk idersem
Buluram ʿālem içre bir eyü nām *(G. 260/8). [eyü]*

Ceme ger ḫāk-i reh dir ise dil-ber
Eyü taṣġīrdür taʿẓīme beñzer *(Mua. 135/2). [eyü]*

eyvān: *Saray, köşk.*

Gül yüzüñsüz bulamaz revnaḳ şehā büstānumuz
Sen bile olmayıcaḳ bī-nūr olur eyvānumuz *(G. 151/2). [eyvānumuz, -umuz]*

eyvān: *Gök kubbe, felek.*

Cānumı yaḳduñ u yıḳduñ ʿömrümüñ dīvārını
Yidi eyvānuñ yıḳılsun aşaġa geçsün felek *(Terk. 2/58). [eyvānuñ, -uñ]*

eyvān-ı şafā: *Safa çardağı.*

Niçe ki eyvān-ı ṣafāda ḳurıla ḫayme-i cūd
Niçe kim naṭʿ-ı vefā döşeye meydān-ı kerem *(K. 1/139). [eyvān-ı ṣafāda, -da]*

eyyām: *Zaman, devir.*

Ḳanlusı gibi yaḳamı elden ḳomaz eyyām
Ben ḳavmini öldürdüm anuñ ẓulm ile gūyā *(K. 5/91). [eyyām]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/18). [eyyām]*

eyyūb: *Hz. Eyyub Peygamber.*

Yidi yıl Eyyūba derd ü renc ü ġam yoldaş idüp
Nūḥa öz kendü tenūrından viren ṭūfān felek *(Terk. 2/7). [eyyūba, -a]*

eyżān lehü: *"Bu da aynısı, bu da onun gibi, bu da öyle" anlamlarına gelen, şiirde kullanılan başlık.*

Fikr-i lebinde ḥālümi dīvān idüp gözüm
Eyżān lehü yirini ḳamu yazdı ḳan ile *(G. 355/4). [eyżān lehü]*

ez-ān: *O yüzden.*

Dün ṣaldı baña ḳarşu niḳāb ol büt-i meh-rū
Āheste suʾāl itdüm ez-ān dil-ber-i ḫōş-ḫū *(G. 317/2). [ez-ān]*

ezber it-: *Ezberlemek II ezberlemek için tekrar tekrar okumak (Şentürk, 2020: 294).*

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber *(Terc. 1/14). [ezber ider, -er]*

Cemālüñ muṣḥafından şemʿ-i meclis
Ḳılur nūr āyetin her gice ezber *(G. 132/12). [ezber ḳılur, -ur]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñ sūresin ḥıfẓ itmege
Ṣubḥa dek nūr āyetin her gice ezberler çerāġ *(G. 194/4). [ezberler, -r]*

ez-diyār: *Ülkelerden, memleketlerden II mekândan.*

Dānā-yi bī-naẓīr ü şehenşāh-i bī-vezīr
Sulṭān-i her-diyār ü münezzeh ḫōd ez-diyār *(K. 2/4). [ez-diyār]*

ezel: *Çok eskiden beri, başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik II Elest bezmi.*

N’ola kūyuñı Cem terk itmez ise
Ki ezelden ol aña cānā vaṭendür *(G. 66/18). [ezelden, -den]*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer ṣol ki ezelden ulıdur *(G. 111/6). [ezelden, -den]*

Leb-i laʿlüñ ṣarābından ezel bezminde nūş itmiş
Göñül mest ü ḫarāb oldı gör ol ḫamruñ ḫumārından *(G. 286/3). [ezel]*

N’ola iy Cem çekerseñ derd ü miḥnet
Ezelden oldur alnuñda nüvişte *(G. 334/10). [ezelden, -den]*

N’ola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secde-gāh *(Kıt. 2/4). [ezelden, -den]*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/9). [ezelden]*

ezel: *Allah’ın canlıları yarattığı, kaderlerini takdir ettiği zaman.*

Levḥ üzre yazmış idi ezel kilk[i] ismini
Levḥ ü ḳalemdür anda güvāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/237). [ezel]*

ezelī: *Çok eskiden beri, devamlı.*

Cem niçün zülfüñe irişmeye didüm didi yār
Aña budur ezelī ḳısmet elümden ne gelür *(G. 61/18). [ezelī]*

Ezelī būse diler kim ebedī ḳala göñül
Bu temennā leb-i yār ārede bulınsa olur *(Mua. 324/1). [ezelī]*

ezhār: *Çiçekler.*

Bu gül-zārı temāşā eyle bir dem
Ki ezhār itdi her yirini ḫurrem *(Mes. 1/14). [ezhār]*

Bu ezhāruñ birin ḳıl dilde iḫfā
Ki sen dimedin ola āşikārā *(Mes. 1/7). [ezhāruñ, -uñ]*

ez-miyān: *Belden II sevgilinin belinden.*

Her nice ʿazm eyledüm farḳ eyleyem mū ez-miyān
Dīdemüñ eṭrāfını nāzüklüginden şu ṭutar *(G. 139/7). [ez-miyān]*

ez-şunʿ-i bī-nihāyet-i ḫōd şāh-i rūz-rā: *Kendi sonsuz yaratıcılığı ile gündüz şahını (hakkı) (İNCE,).*

Ez-şunʿ-i bī-nihāyet-i ḫōd şāh-i rūz-rā
Manşūr-kerde ber-sipeh-i şāh-i Zengibār *(K. 2/5). [ez-şunʿ-i bī-nihāyet-i ḫōd şāh-i rūz-rā]*

fā: *Fe harfi.*

Çün selāmum aldı didi adumuñ
Fāsı fā vü ʿayn[ı] żād u lām[ı] lām *(Mua. 275/4). [fā]*

Çün selāmum aldı didi adumuñ
Fāsı fā vü ʿayn[ı] żād u lām[ı] lām *(Mua. 275/4). [fāsı, -sı]*

faḫr it-: *Övmek, övünmek.*

Keremüñ ḫilʿati ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/117). [faḫr ider, -er]*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫıdmetüñe oldı püşt-ḫam *(K. 7/59). [faḫr ider, -er]*

faḫr u ġınā: *Övünme, iftihar ve zenginlik.*

Şekl-i ġınāyı ʿayn-ı ʿanā añlayup müdām
Faḳr olmış idi faḫr u ġınāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/14). [faḫr u ġınāsı, -sı-y, -ı]*

faḫr-i ʿabā: *Aba, derviş hırkasının övünç kaynağı.*

Faḫr-i kirām zübde-i kevn ü mekān iken
Faḫr-i ʿabādan idi ḳabāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/6). [faḫr-i ʿabādan, -dan]*

faḫr-i kirām: *Keremin, cömertliğin övünç kaynağı.*

Faḫr-i kirām zübde-i kevn ü mekān iken
Faḫr-i ʿabādan idi ḳabāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/5). [faḫr-i kirām]*

faḳīr: *Zavallı, bîçare, geda II âşık.*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy ʿĪsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/12). [faḳīri, -i]*

Cem faḳīre ḳılmadı her-giz vefā
Bī-vefā dil-dār elinden elġıyās *(G. 31/13). [faḳīre, -e]*

Dil-berā kūyuñ faḳīri olayın
Ḫāk-i pāyüñsüz gerekmez taḫt ü tāc *(G. 34/7). [faḳīri, -i]*

Bulur iy meh-rū ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölür ise Cem faḳīr *(G. 65/14). [faḳīr]*

Bir gün irerse dest-i ʿināyet faḳīrüñe
Yillerle yoluñ üzre düşüp ḫāk-i pāñ olam *(G. 267/3). [faḳīrüñe, -üñ, -e]*

faḳīr: *Fakir, yoksul, bir şeyden mahrum olan.*

Dīn faḳīrin ġanī ḳılur irse
Dirhem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/25). [faḳīrin, -i, -n]*

faḳīr ol-: *Biçare, fakir olmak II sevgilinin güzelliğinden mahrum kalmak.*

ʿIşḳuñuñ yolında cānā olmışam şöyle faḳīr
Müsteḥaḳḳam vir baña bir būse laʿlüñden zekāt *(G. 22/5). [faḳīr olmışam, -mış, -am]*

Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt
Ġurbet-i ʿışḳuñda oldum çün faḳīr *(G. 107/12). [faḳīr oldum, -du, -m]*

faḳīr ol-: *Dilenci, kul köle olmak.*

Olur ġınā-yı şefḳat ile çünki muġtenim
Devlet anuñ ki ola faḳīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/208). [faḳīri ola, -a]*

faḳīr ü ḥaḳīr: *Yoksul ve değersiz.*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-i şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem *(K. 7/73). [faḳīr ü ḥaḳīrdür, -dür]*

faḳīr-i ʿışḳ ol-: *Aşk fakiri olmak II aşkın karşılığını görememek, aşkın nimetlerinden mahrum kalmak.*

Cem faḳīr-i ʿışḳ olupdur raḥm ḳıl
Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt *(G. 23/9). [faḳīr-i ʿışḳ olupdur, -up, -dur]*

faḳr: *Fakirlik, yoksulluk.*

Şekl-i ġınāyı ʿayn-ı ʿanā añlayup müdām
Faḳr olmış idi faḫr u ġınāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/14). [faḳr]*

fāl: *Fal, talih, şans.*

Kimüñ sitāresine düşerse saʿīd olur
Bir ḳuraʿa idi ʿāleme fāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/52). [fāli, -i]*

fāl: *Geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla çeşitli şeylere bakarak anlam çıkarma, gaipten haber verme.*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde fāl açsam elif ḳaddüñ gelür
Başuma bir gün ḳıyāmet ḳoparur bu fāller *(G. 119/10). [fāller, -ler]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefeʾül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/8). [fālüme, -üm, -e]*

fāl aç-: *Fal bakmak.*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde fāl açsam elif ḳaddüñ gelür
Başuma bir gün ḳıyāmet ḳoparur bu fāller *(G. 119/9). [fāl açsam, -sa, -m]*

fāl it-: *Fal bakmak.*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde ḫaṭṭı cevre yüz ṭutdı didüñ
İy raḳīb-i rū-siyeh bu resme fāl itmek neden *(G. 288/12). [fāl itmek, -mek]*

fān: *Ölümlü.*

Furṣatı fevt eyleme ʿayş eyle sür ẕevḳ u ṣafā
Bāḳī ḳalmaz kimseye bu mülk-i dünyā fāndur *(K. 8/8). [fāndur, -dur]*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/92). [fāndur, -dur]*

fānūs: *Küre veya silindir şeklinde cam kapak II İçinde mum yakılan fener, camlı mahfaza, abajur.*

Gönlüñde ṣaḳla didi ruḫum sırrını didüm
Fānūs ṣīşede ḳaçan olur nihān şemʿ *(G. 190/28). [fānūs]*

fāriġ: *Vazgeçmiş, çekilmiş; rahat, asude.*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/10). [fāriġ]*

fāriġ ol-: *El çekmek, uzak durmak, vazgeçmek.*

Būse recāsın itme ol yār-i bī-vefādan
Gel fāriġ ol var iy Cem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/14). [fāriġ ol]*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/9). [fāriġ ol]*

fāriġ ol-: *Rahat ol, sıkıntısız ol.*

Āhuma ṣordum sitāremden ḫaber güldi didi
Fāriġ ol var kim sitāreñ ḳubbe-i mīnāda yoḳ *(G. 208/20). [fāriġ ol]*

farḳ: *Fark, başkalık, ayrım.*

Ḥüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/7). [farḳı, -ı]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/5). [farḳı, -ı]*

farḳ: *Baş.*

Kisvet-i faḳra eger cān ile muhtāc olasın
Ḫāk iseñ daḫı cihān farḳına ser-tāc olasın *(G. 303/2). [farḳına, -ı, -n, -a]*

Ḳaşuñ ucı farḳınuñ ḥaddi müdām
Gösterür arada bir ayı tamām *(Mua. 146/1). [farḳınuñ, -ı, -nuñ]*

farḳ: *Tepe, üst.*

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Basduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem *(K. 7/28). [farḳına, -ı, -n, -a]*

farḳ eyle-: *Farkına varmak, fark etmek.*

Her nice ʿazm eyledüm farḳ eyleyem mū ez-miyān
Dīdemüñ eṭrāfını nāzüklüginden şu ṭutar *(G. 139/7). [farḳ eyleyem, -y, -em]*

farḳ ḳıl-: *Ayırt etmek, seçmek.*

Ol güherlerden nişān ḳalmayıcaḳ arada hīç
Farḳ ḳılmaz rāhibi zāhidi bir ṭabʿ-ı selīm *(Mua. 187/4). [farḳ ḳılmaz, -maz]*

farḳ-ı ser-i gerdūn: *Gökyüzünün başı, en tepesi.*

Püşt-pā urur idüm farḳ-ı ser-i gerdūna
İşigüñ olsa eger püşt ü penāhum şanemā *(G. 9/7). [farḳ-ı ser-i gerdūna, -a]*

farḳına tāc eyle-: *Baş tacı etmek, çok sevmek ve saymak, el üstünde tutmak.*

Ulu saʿādet olur yüce devlet ol kişiye
Ki ayaġuñuñ tozın eyler hemīşe farḳına tāc *(G. 33/10). [farḳına tāc eyler, -r]*

fārsī: *Farsça.*

Yüz tecāhülden ṭutup güldi didi
Fārsī söyle ki Türkī bilmezem *(Mua. 75/4). [fārsī]*

farż it-: *İslamiyet'te, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah kabul edilen ibadet saymak; yapmak zorunda kalınan şey olarak görmek.*

Sünnet-i ḥüsnüñi farż itme raḳīb-i kāfire
İy ṣanem şeyṭāna taʿlīm eyleme bu meẕhebi *(G. 400/9). [farż itme, -me]*

farż it-: *Farz etmek, şart etmek, zorunlu kılmak.*

Farż itmez idi kendüye ḳarż-ı şefāati
Olmasa Ḥaḳla ʿahd-i ḳadīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/169). [farż itmez, -mez]*

fāş it-: *Açığa vurmak, meydana çıkarmak, ifşa etmek.*

Yaḳup aġzın şemʿi ber-dār itdiler bāzārda
Fāş idelden iy ṣanem bir şemme rāzuñdan senüñ *(G. 216/12). [fāş idelden, -elden]*

Çünki efġānuñdur iy Cem ṭās-ı ʿışḳı çıñradan
Rāz-ı ʿışḳuñ ṣaḳlaġıl kim fāş ider āvāz-ı ṭās *(G. 163/14). [fāş ider, -er]*

Lebüñ añduḳça n'ola sırrını fāş itse göñül
Lāzimīdür ki ʿıyān eyleye esrārı ḳadeḥ *(G. 36/3). [fāş itse, -se]*

fāş ol-: *Meydana çıkmak, duyulmak.*

Cān ü dilden geçdi ʿışḳuñ oldı fāş
Küllü sirrin cāveze'l-iṣneyni ṣāʿ *(G. 186/3). [fāş oldı, -dı]*

fāsid: *Fesatçı, ara bozucu.*

Müddeʿī fitneyle seni benden ayırmaḳ diler
Çün elinden gelmez uş fāsid ḫayāl itmek neden *(G. 287/12). [fāsid]*

faṣl u bāb: *Bir kitabın fasıl ve bölümleri.*

Dil-i āşüfte kāmildür yüzüñ şerḥi kitābında
Cihān ʿāciz-durur gerçi anuñ her faṣl [u] bābında *(Mua. 39/2). [faṣl [u] bābında, -ı, -n, -da]*

faṣl-ı bahār: *Bahar mevsimi, ilkbahar.*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 150/7). [faṣl-ı bahār]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 153/7). [faṣl-ı bahār]*

Fürḳat ḫazānı şöyle ṣarardursa beñzini
Hīç ummazam ki irişe faṣl-ı bahāra Cem *(G. 273/10). [faṣl-ı bahāra, -a]*

Ki zīrā yāsemendür ḫaddi yārüñ
Ki oldur zīneti faṣl-ı bahāruñ *(Mes. 1/68). [faṣl-ı bahāruñ, -uñ]*

fātiḥa-i fātiḥa: *Fatiha'nın başlangıcı.*

Fātiḥa[-i] Fātiḥa iy sīm-ber
Kāma zebān irmedin oḳunsa ger *(Mua. 7/1). [fātiḥa[-i] fātiḥa]*

fāyide: *Fayda, kazanç.*

Çün yoḳ ṭulū‘[ı] meclis-i ‘ışḳa ne fāyide
Ṭutam cemāl-i burc-ı sa‘ādetde ay-imiş *(G. 173/5). [fāyide]*

La‘lüñden olmadı dile ṣıḥḥat ne fāyide
Vaṣluñdan irmedi baña rāḥat ne fāyide *(G. 328/1). [fāyide]*

La‘lüñden olmadı dile ṣıḥḥat ne fāyide
Vaṣluñdan irmedi baña rāḥat ne fāyide *(G. 328/2). [fāyide]*

Bir laḥẓa meclisümüze eylemedi ṭulū‘
Ol āftāb-ı burc-ı sa‘ādet ne fāyide *(G. 328/4). [fāyide]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/6). [fāyide]*

Hecrüñ şebini vaṣl ile çün rūşen eylemez
Yanmaḳ o dilde şem‘-i maḥabbet ne fāyide *(G. 328/8). [fāyide]*

Ḳadd ü dehān ü zülfüñ ile ḫōş geçenlere
Ṭūbā vü āb-ı Kevṯer ü cennet ne fāyide *(G. 328/10). [fāyide]*

İy Cem çü bī-vefā-durur ol yār-i pür-cefā
Çekmek yolında bunca meşaḳḳat ne fāyide *(G. 328/12). [fāyide]*

faẓl: *Âlîcenaplık ve cömertlik, iyilik, lütuf, kerem.*

Şükri nihāyeti yoġ u hem faẓlı bī-ḳıyās
Luṭfı hisāba gelmez ü iḥsānı bī-şümār *(K. 2/15). [faẓlı, -ı]*

Faẓlı ile ḳayırur dü-cihān ḥālini ḳamu
Luṭfı ile bitürür ḳurı aġaçda berg ü bār *(K. 2/23). [faẓlı, -ı]*

Ümmet şefā‘atine boyun ṭutdı bī-ḫilāf
Maḥşer güninde faẓl[ı] ridāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/20). [faẓl[ı], -ı]*

Ṣıġmaz bu mevce faẓl[ı] biḥārı Muḥammedüñ
Olmaz bu gevher ile niṣārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/23). [faẓl[ı], -ı]*

Ḫalk-ı zamāne luṭf-ı necātında uma raḥm
Kime ki irse faẓl[ı] necātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/36). [faẓl[ı], -ı]*

Dīn sebze-zārı neşv ü nemāsına yaġdurur
Bārān-ı luṭf faẓl[ı] seḥābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/134). [faẓl[ı], -ı]*

Germ itdi naḳd-i cān[ı] metā‘-ı şerī‘ate
Bāzār-ı dīnde faẓl[ı] dükānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/226). [faẓl[ı], -ı]*

faẓl-ı mu‘īn: *Herkesin yardımcısı, herkese yardım eden kerem, lütuf sahibi (Allah).*

Dünyā yıḳılsa şer‘i anuñ bulmaz inḳırāż
Faẓl-ı mu‘īn olalı mu‘īni Muḥammedüñ *(Terk. 1/90). [faẓl-ı mu‘īn]*

fehm eyle-: *Anlamak.*

Fehm eyleyemez muʿciz-i aʿlāsını idrāk
Kim şaḳḳ-ı ḳamer oldı aña muʿciz-i ednā *(K. 5/183). [fehm eyleyemez, -y, -emez]*

fehm ü ʿuḳūl ir-: *Akıl sır ermek, akıl ve anlayışla kavramak, idrak etmek.*

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl *(K. 3/43). [fehm ü ʿuḳūl iremez, -emez]*

feḳār: *Omurga kemikleri.*

Emrindedür zemīn ü zamān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde-durur kūh ü hem feḳār *(K. 2/20). [feḳār]*

felāḥ bul-: *Kurtuluşa, selamete ermek.*

Zülfüñe kim ki dilden olmaz esīr
Bulmasun ġamdan ol kimesne felāḥ *(G. 35/14). [felāḥ bulmasun, -ma, -sun]*

felek: *Talih, baht, kader.*

Gülistān yirine niʿme'l-bedeldür
Felek şimdi yirümi ḫār ḳıldı *(G. 386/12). [felek]*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup şemʿüñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/4). [felek]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/8). [felek]*

felek: *Gök, gökyüzü, asuman.*

Her ṣubḥ açar revzen-i zer mihr felekden
Ḥüsnüñ günini ḳılmaġa iy dōst temāşā *(G. 1/5). [felekden, -den]*

Oda yaḳan felekde Mihr ü Mehi
Āteş-i āh-ı ṣubḥ-gāhumdur *(G. 53/3). [felekde, -de]*

Ruḫuñ ḫʷān-ı cemālüñ süfresinden
Felekde ḳurṣ-ı māha nān bağışlar *(G. 59/10). [felekde, -de]*

Felekde odlara yaḳmaġa ḥirmen-i māhı
Seḥerde ṣıdḳ ile cāndan irişen āh yiter *(G. 91/7). [felekde, -de]*

Ḳaçan ki yüzüñe zülfüñ niḳāb olur ṣanuram
Felek yüzinde girür ʿanberīn seḥāba güneş *(G. 174/10). [felek]*

Bir gün ʿarūs-ı ḥüsnüñ öñinde yanam diyü
Yaḳdı felekde odlara her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/32). [felekde, -de]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/5). [felekden, -den]*

Her ḳaçan kim ḥasret-i rūyüñle ḳılam dilden āh
Āhum odından yanar oda felekde mihr ü māh *(G. 327/2). [felekde, -de]*

Ben muḳābil ṭutmazam iy meh cemālüñ āyine
Kim felekden ay ine ola mücellā āyine *(G. 349/2). [felekden, -den]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/6). [felek]*

Hilāl ebrūñı görelden hilāline ḫayāl olup
Felekde māh bedr iken olur geh ṭoġrı gāh egri *(G. 405/4). [felekde, -de]*

Cem kevkeb-i sirişkin işigüñde bulımaz
Beñzer felekde daḫı yoġ imiş sitāresi *(G. 416/10). [felekde, -de]*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilāl *(K. 3/11). [felekde, -de]*

Güneş ʿīd-i cemālüñe felekde
Nigārā ḫarc içün bir ḳurṣ-ı nāndur *(Mua. 201/3). [felekde, -de]*

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlāre yanar felekdeki māh *(Terc. 1/82). [felekdeki, -de, -ki]*

Ḫalḳ olmaz idi ʿālem ü ādem felek melek
Ger olmasaydı anda rıżāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/3). [felek]*

felek: *Ortaçağ İslam kozmolojisinde yıldızları taşıdığına ve hareket ettirdiğine inanılan, insanların talihi üzerinde etki sahibi olduğu düşünülen, devamlı şikâyet edilen şeffaf gök küre.*

Gösterdi ʿaṣāsı felegüñ naṭʿına Ṣuʿbān
Mūsā gibi ʿarż itdi meh-i nev yed-i beyżā *(K. 5/33). [felegüñ, -üñ]*

İy ḳıṣṣamuz ṣoran berü gel ḥiṣṣe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/32). [felegüñ, -üñ]*

İbtidāsı yoḳ bekāñuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh ü sāl *(K. 3/34). [felek]*

Mihri luṭfuñla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp baġışladuñ aña kemāl *(K. 3/41). [felekde, -de]*

Eyledüñ Nāhīdi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu Māhı def-zen eyledüñ her māh ü sāl *(K. 3/39). [felekde, -de]*

Keyvān yir idinmişdi yidinci felek üzre
Tā kim ḳıla ol bezm-i dil-ārāyı temāşā *(K. 5/11). [felek]*

Ger ġamdan ölürsem baña bir pāre ṣu virmez
Derc olsa felek dürcine iḥyā-yı Mesīḥā *(K. 5/96). [felek]*

Naʿleyni tozı ṣaldı felek başına İklīl
Şīrāk-i felek boynına ṭavḳ oldı muṭallā *(K. 5/181). [felek]*

İkinci felekde anı fi'l-ḥāl ʿUṭārid
Ṣakk-i felek üzre ḳılur altun ile imżā *(K. 5/15). [felekde, -de]*

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Basduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem *(K. 7/28). [felek]*

Her ṭarafdan kūşe-i māhı nihān itse felek
Ol perī adın bilürdi şormadan ins ü melek *(Mua. 252/1). [felek]*

Saṭr-ı günāha luṭfı ḳalem çekmege müdām
Çīnī felekler oldı devātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/30). [felekler, -ler]*

Mülk-i Yūnāna ser-ā-ser ḥükm iderken āh kim
Eyledüñ mesken bize şimdi Fireng-istān felek *(Terk. 2/14). [felek]*

Yaḳamı yırtup elüñden nicesi āh itmeyem
Cānumı odlāre atdı derd-i Oġuz Ḫān felek *(Terk. 2/16). [felek]*

[A]ġlamaḳdan ol ciger-kūşem firāḳından müdām
Ḳāre ḳāre ḳanlara boyandı baḥr-istān felek *(Terk. 2/18). [felek]*

Başuma ḳarañuluḳ itdüñ cihān aydınluġın
Ḳāre yüzlü ḳāre bulıtlu per-i bārān felek *(Terk. 2/20). [felek]*

Bir ḳılına virseler virmezdüm Oġuz Ḫānumuñ
Genc-i Ḳārūn ile biñ biñ milket-i ʿOsmān felek *(Terk. 2/22). [felek]*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/24). [felek]*

Āh ü vāveylā dirīġ u ḥasret ü ṣad derd āh
Kim Oġuz Ḫānum daḫı görmege yoḳ imkān felek *(Terk. 2/26). [felek]*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazġan felek *(Terk. 2/12). [felek]*

Gözlerinden Yaʿḳūbuñ ḳan itdürüben Yūsufı
Geh ḳuyuya bıraġup geh atduran zindān felek *(Terk. 2/10). [felek]*

Yidi yıl Eyyūba derd ü renc ü ġam yoldaş idüp
Nūḥa öz kendü tenūrından viren ṭūfān felek *(Terk. 2/8). [felek]*

Sensin āḫir taḫtını viren Süleymānuñ yile
Mülk-i ābādın mülūküñ eyleyen vīrān felek *(Terk. 2/6). [felek]*

Ḫüsrev-i ṣāḥib-zamānlar ḳanın içen ẓulm ile
Pür-sitem pür-miḥnet ü pür-derd ü pür-efġān felek *(Terk. 2/4). [felek]*

İy felek nā-mihrsin bī-emn ü bī-amānsın
Kej-rev ü kej-şekl ü kej-āyīn ü kej-devrān felek *(Terk. 2/30). [felek]*

İy vefāsuz ḫāyin ü bī-emn ü bī-amān felek
V'iy ḫaṭā-perver belā-baḫş u ḳażā-gerdān felek *(Terk. 2/2). [felek]*

İy vefāsuz ḫāyin ü bī-emn ü bī-amān felek
V'iy ḫaṭā-perver belā-baḫş u ḳażā-gerdān felek *(Terk. 2/1). [felek]*

Kimseyi ʿālemde her-giz ḳılmamışsın şād-mān
Āh idüp aġlar elüñden bende vü sulṭān felek *(Terk. 2/28). [felek]*

Āh elüñden her zamān iy ḫāyin ü ḫūn-ḫʿār felek
Bī-beḳāsın bī-ṣafā bī-vezn ü bī-lenger felek *(Terk. 2/31). [felek]*

Ḥasret-i Sulṭān Oġuz Ḫān ben Cem[i] ḥasretleri
Cām-ı Cemde āteş ṭās[ı] gibi yaḳsun felek *(Terk. 2/66). [felek]*

Ruḫları gül zülfi sünbül lebleri mül sākīler
Ṣalınup seyr eylesün meclisde raḳṣ ursun felek *(Terk. 2/64). [felek]*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/62). [felek]*

Her ki ʿāḳildür cihāna ḳılmasun hīç iʿtibār
Furṣatı fevt itmesün ẕevḳ u ṣafā sürsün felek *(Terk. 2/60). [felek]*

Cānumı yaḳduñ u yıḳduñ ʿömrümüñ dīvārını
Yidi eyvānuñ yıḳılsun aşaġa geçsün felek *(Terk. 2/58). [felek]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/56). [felek]*

İşidelden Şāh Oġuz Ḫānuñ şehīd olduġını
Derd ile oldı Fireng-istānda Cem mecnūn felek *(Terk. 2/54). [felek]*

Ḳanda bir ehl-i ṣafā var ise virürsin belā
Ol cihetdendür saña dirler melāl-efzūn felek *(Terk. 2/52). [felek]*

İy düzülmiş işleri vīrān iden azġun felek
Cem şehenşāhı murādından ḳılan maġbūn felek *(Terk. 2/50). [felek]*

İy düzülmiş işleri vīrān iden azġun felek
Cem şehenşāhı murādından ḳılan maġbūn felek *(Terk. 2/49). [felek]*

Göreliden ḥasret ü derd ile iy Cem ḥālüñi
Gör nice divāne olmışdur semāʿ eyler felek *(Terk. 2/48). [felek]*

İy felek nā-mihrsin bī-emn ü bī-amānsın
Kej-rev ü kej-şekl ü kej-āyīn ü kej-devrān felek *(Terk. 2/29). [felek]*

Derd-i devrānı nice dīvān ide āşüfte dil
Gözlerüm yaş ile ġarḳ oldı ṣuya defter felek *(Terk. 2/46). [felek]*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/44). [felek]*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/43). [felek]*

Gözlerüm şol deñlü ḳan dökdi Fireng-istāna kim
Baḥr-i Maġrib cūşa gelmişdür ṭaşup çaġlar felek *(Terk. 2/42). [felek]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/40). [felek]*

Ḳanın içmişdür nice şeh-zāde-i meh-rūlaruñ
Ol sebebden geh ḳara geh görinür aḫmer felek *(Terk. 2/38). [felek]*

Ṣalalıdan beni gird-āb-ı Fireng-istāna sen
Gözlerümden ḳanlu yaş deryā gibi aḳar felek *(Terk. 2/36). [felek]*

Eşk-i dür-rīzüm nice aḳup dem-ālūd olmasun
Baġrumı deldüñ belā tīġı ile iy kāfer felek *(Terk. 2/34). [felek]*

Āh elüñden her zamān iy ḫāyin ü ḫūn-ḫʿār felek
Bī-beḳāsın bī-ṣafā bī-vezn ü bī-lenger felek *(Terk. 2/32). [felek]*

Yoḳdur felek belāsına çün çāre vaḳtidür
Ḥaḳ ḫażretine ʿarż idesin sen bu ḥāceti *(Terk. 3/105). [felek]*

Nūşın[ı] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Ṣanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/108). [felek]*

Nūşın[ı] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Ṣanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/107). [felek]*

Bilsem cihān içinde ki n'itdüm saña felek
Düşmenlerümi güldürür olduñ baña felek *(Terk. 3/36). [felek]*

İy dōstlar görüñ yine bu bī-vefā felek
Ḳıldı belā-yı dehre beni mübtelā felek *(Terk. 3/2). [felek]*

Gül-şen yirine yaʿnī ki niʿme'l-bedel virüp
Pür eyledi ṭuraġumı ḫār-ı cefā felek *(Terk. 3/4). [felek]*

Nūş-ı ṣafā yirine virür nīş-i ġam baña
Şekker yirine ṣunalı zehr-i belā felek *(Terk. 3/6). [felek]*

Kūteh biçildi egnüme bu cāme-i ṣafā
Dībā-yı ḳahrı eyledi baña ḳabā felek *(Terk. 3/8). [felek]*

Derd ü belā vü hecr ile bīmār ider müdām
Ḳılmaz bu ben şikestesine bir devā felek *(Terk. 3/10). [felek]*

Nāz ü naʿīm yirine nār-ı caḥīm ider
Budur hemīşe senden irişen ʿaṭā felek *(Terk. 3/12). [felek]*

Küffāra esīr eyledüñ İslām ehlini
Bir ṣora göre kimse görür mi revā felek *(Terk. 3/14). [felek]*

Bozıla çenberi yıḳıla çarḫ-ı kej-revi
Görem ki aşaġa geçe başdan başa felek *(Terk. 3/16). [felek]*

Geydürmedüñ bu ḳubbede baña ḳabā felek
Göstermedüñ bu ṣuffede baña ṣafā felek *(Terk. 3/17). [felek]*

Geydürmedüñ bu ḳubbede baña ḳabā felek
Göstermedüñ bu ṣuffede baña ṣafā felek *(Terk. 3/18). [felek]*

Bilsem cihān içinde ki n'itdüm saña felek
Düşmenlerümi güldürür olduñ baña felek *(Terk. 3/35). [felek]*

İy dōstlar görüñ yine bu bī-vefā felek
Ḳıldı belā-yı dehre beni mübtelā felek *(Terk. 3/1). [felek]*

N'itdüm cihānda saña eyā bī-vefā felek
Kim ben şikeste-dilden idersin devā dirīġ *(Terk. 3/51). [felek]*

Ḳılduñ beni bu ʿālem içinde zebūn felek
Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn felek *(Terk. 3/53). [felek]*

Ḳılduñ beni bu ʿālem içinde zebūn felek
Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn felek *(Terk. 3/54). [felek]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy pür-cefā felek
Baḳ ḥālüme teraḥḥum idüp bārī gāh gāh *(Terk. 3/61). [felek]*

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh *(Terk. 3/69). [felek]*

Gerçi ki dāyim işümüz āh eyledüñ felek
Kendü yüzüñi yine siyāh eyledüñ felek *(Terk. 3/71). [felek]*

Gerçi ki dāyim işümüz āh eyledüñ felek
Kendü yüzüñi yine siyāh eyledüñ felek *(Terk. 3/72). [felek]*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/87). [felek]*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḥḥumuñ baña iy pür-sitem felek *(Terk. 3/89). [felek]*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḥḥumuñ baña iy pür-sitem felek *(Terk. 3/90). [felek]*

felek-i bī-emān: *Aman vermeyen felek.*

Ne ʿayş u nūş menzilidür dehr-i bī-sebāt
İy Cem ḳo cāmı bu felek-i bī-emānı gör *(Terk. 3/28). [felek-i bī-emānı, -ı]*

felek-vār: *Felek gibi.*

İşigüñ zeyn iden dāyim felek-vār
Cemüñ ḳanlu yaşı seyyāresidür *(G. 106/9). [felek-vār]*

fem: *Ağız.*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim niʿmetüñi yād idüben cāndan açdı fem *(K. 7/20). [fem]*

fen: *Herhangi bir konuya ait olan bilim, bir bilim dalı, hüner, marifet, sanat.*

Şöyle taḥṣīl eylemişdür nāz ʿilmin gözlerüñ
Kim bulınmaz anlara bu fende bir enbāz-ı nāz *(G. 148/8). [fende, -de]*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/10). [fende, -de]*

fenā: *Fani, geçici, sonu olan II fena âlemi, fani dünya.*

Maʿnīde riḥlet itdi fenādan beḳāya ol
Bāḳī-durur hemīşe ḥayātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/41). [fenādan, -dan]*

ferʿ: *Aydınlık, nur.*

Naḳl-i ṣarīḥ ferʿi cevābı Muḥammedüñ
Lafẓ-ı laṭīf iken kütüb-i enbiyāyı gör *(Terk. 1/121). [ferʿi, -i]*

fer: *Nur, ışık, canlılık.*

Ki zīrā ruḫlarıdur mihr-i enver
Ruḫ-ı dil-berden umar żeymerān fer *(Mes. 1/92). [fer]*

fer bul-: *Parlaklık bulmak, aydınlanmak II şevke gelmek, coşmak.*

Ki zīrā laʿl-i dil-berden bulup fer
Lebi yādına içer lāle sāġer *(Mes. 1/51). [fer bulup, -up]*

fer vir-: *Işık vermek, aydınlatmak.*

Ḳoma ki yana nār-ı ġama ümmet-i ʿışḳı
Fer virdi yüzüñ nūrına çün nūr-ı Muḥammed *(G. 42/14). [fer virdi, -di]*

ferāġat ḳıl-: *El çekmek, uzak durmak.*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/2). [ferāġat ḳıl]*

feraḥ: *Sevinç ve mutluluk.*

Göñül alalı bizden nevk-i müjgān
Feraḥdur ġamze-i pür-kīnüñ iy cān *(Mua. 137/2). [feraḥdur, -dur]*

feraḥ ḳıl-: *Neşe, sevinç, gönül şenliği vermek.*

Kime feryād edeyin yārüñ elinden ki müdām
Ḳılur aġyār[ı] feraḥ yad idüben maḥremini *(G. 385/10). [feraḥ ḳılur, -ur]*

feraḥ ol-: *Ferahlamak, rahat, huzurlu olmak, mesut olmak.*

Ol feraḥ iy dil ki görürsin yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür *(G. 70/7). [feraḥ ol]*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur ʿĪsī-nefes
Şād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/7). [feraḥ ol]*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N'oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/7). [feraḥ ola, -a]*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿām *(K. 7/15). [feraḥ oldı, -dı]*

ferāḫ-ı riyā: *Riya bolluğu.*

Çü peyk oldı ṣūfī ferāḫ-ı riyā
Bu ṣūretde gezmek neden dāyimā *(Mua. 89/1). [ferāḫ-ı riyā]*

feraḥ-nāk eyle-: *Sevindirmek.*

Reng-i rūyı ile gözüm yaşına baḳsa n'ola kim
Zer ü sīmüñ naẓeri cānı feraḥ-nāk eyler *(G. 117/10). [feraḥ-nāk eyler, -r]*

ferd: *Tek, yalnız, eşsiz.*

Ferd evvel zevc ṣānīde ḳarār
Eylese ismüm bilür ehl-i naẓar *(Mua. 136/3). [ferd]*

ferdā: *Yarın.*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/11). [ferdā]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/12). [ferdā]*

ferdā-yı ʿışḳ: *Aşkın yarınları, aşkın geleceği.*

Dil bugün ʿışḳuñ ġamına döyemez
Āh eger yüz göstere ferdā-yı ʿışḳ *(G. 199/8). [ferdā-yı ʿışḳ]*

ferhād: *Klasik edebiyatta mesnevilere konu olan Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanı.*

Lebi şīrīni Ḫüsrev buldı tenhā
Hemān yoḳ yire cān terk itdi Ferhād *(G. 48/12). [ferhād]*

Ferhād gibi yoluña iy Ḫüsrev-i ḫūbān
Cān virür isem sen lebi şīrīne ne müşkil *(G. 242/11). [ferhād]*

Ḫüsrevā kūh-i ġamuñda n'ola Ferhād gibi
Terk-i cān eyler isem şol leb-i şīrīnüñ içün *(G. 275/5). [ferhād]*

Cān-ı şīrīn virmişem Ferhād gibi Ḫüsrevā
Şol ruḫ-ı gül-gūnuñ ile kākül-i şeb-dīzüñe *(G. 320/3). [ferhād]*

Olalı Ḫüsrevā göñlüm leb-i şīrīnüñe māyil
Ḳılupdur kūh-i ʿışḳuñda ḫacil ṣanʿatle Ferhādı *(G. 381/8). [ferhādı, -ı]*

ferhād-vār: *Ferhat gibi.*

Yolına cān virmege Ferhād-vār
Ḫüsrev-i şīrīn-dehen gelmez mi k'iy *(G. 418/7). [ferhād-vār]*

ferhād-veş: *Ferhat gibi.*

Adın Ferhād-veş bī-nām eyler
Murādın her ki Şīrīn sürmek ister *(Mua. 276/1). [ferhād-veş]*

ferīd bul-: *Eşsiz, benzersiz olmak.*

Gün-be-gündin devletüñ bulsun ferīd
Ẕātuñ miṡlüñ dīde-i gerdūn ne-dīd *(Kıt. 7/1). [ferīd bulsun, -sun]*

ferişte: *Melek.*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oġlansın begüm *(G. 252/16). [ferişte]*

Raḳīb ile yürime iy melek sen
Ki itüñ ḳatına gelmez ferişte *(G. 334/4). [ferişte]*

ferişte-ḫāne: *Melek evi.*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/1). [ferişte-ḫāne]*

fermān: *Buyruk, emir.*

Zülfüñde iñen siḥrüñe aḥsent senüñ kim
Rām eyledüñ ejderleri fermānuña şāne *(G. 359/8). [fermānuña, -uñ, -a]*

fermān: *Emir altında, tabi, itaat eden.*

Kaʿbe-i ḥüsnindeki şol ʿanber[ī]n fülfülleri
Bir Ḥabeşdür kim yidi iḳlīm aña fermāndur *(K. 8/48). [fermāndur, -dur]*

fermān-ber ol-: *Aldığı emri yerine getiren olmak.*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe *(G. 326/7). [fermān-ber olmışam, -mış, -am]*

fermān-ı kerem: *Kerem, merhamet fermanı.*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/126). [fermān-ı kerem]*

ferrāş-ı sipihr: *Göğün yaygıcısı, hizmetçisi.*

Seyyāreler evtādına ferrāş-ı sipihrüñ
Aṭnāb-ı nücūm ile ḳurar ḫayme-i vālā *(K. 5/3). [ferrāş-ı sipihrüñ, -üñ]*

ferş: *Döşeme, yer.*

Ḥarem-i ḫāne-i dil olmaġa her gözde güzel
Ferşinüñ küşeleri birbirine oldı bedel *(Mua. 227/2). [ferşinüñ, -i, -n, -üñ]*

ferş ü ʿarş: *Yer ve gök.*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/79). [ferş ü ʿarş]*

ferseng: *Fersah, yaklaşık 3 mil yani 5 kilometrelik uzaklık ölçüsü.*

İy göñül baġladuñ ise sefer-i ʿışḳa kemer
Gel ḳadem baṣ gidelüm ṣorma ki ferseng nedür *(G. 136/8). [ferseng]*

feryād: *Haykırış, çığlık, figan.*

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād *(G. 43/2). [feryādına, -ı, -n, -a]*

N'ola feryādum işitmezseñ iy dōst
İşitmez nālesin gül ʿandelībüñ *(G. 214/7). [feryādum, -um]*

Kime feryād ideyin imdād elinden dōstuñ
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/4). [feryād]*

Gice gündüz gözlerümden yaş aḳar dürdāne-veş
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/8). [feryād]*

Ol cefādandur ki dāyim cān ü dil bīmār olur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/12). [feryād]*

Aġladuġuma benüm şād oluban güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/16). [feryād]*

Müddeʿīyi yād ider her-giz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/20). [feryād]*

Beni dūr idüp raḳībi kendüye maḥrem ḳılur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/24). [feryād]*

Aġlamaḳdan iki çeşmüm oldı çün Nīl ü Eres
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/28). [feryād]*

feryād it-: *Feryat figan etmek, bağırıp çağırmak, haykırmak.*

Kime feryād edeyin yārüñ elinden ki müdām
Ḳılur aġyār[ı] feraḥ yad idüben maḥremini *(G. 385/9). [feryād edeyin, -e, -yin]*

Dil ḳaçan kim çeşm ü zülfüñ yād ider
İḫtiyārı yoġ iken feryād ider *(Mua. 103/2). [feryād ider, -er]*

Ben vādī-i fürḳatde cefā ile hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 201/4). [feryād iderem, -er, -em]*

Ḳaṣd-ı ser-i Cem ḳılalı çeşmüñ dil ü cāndan
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(Mua. 106/2). [feryād iderem, -er, -em]*

Ḫışm idüp ol māh-peyker ḳaṣd-ı cān eyler dirīġ
Kime feryād ideyin çün ẓulm-i ḫān eyler dirīġ *(G. 192/2). [feryād ideyin, -eyin]*

Kime feryād ideyin imdād elinden dōstuñ
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/3). [feryād ideyin, -eyin]*

İşbu şekli göreliden bülbül-i cān derd ile
Her nefes feryād idüp dir bu gül-istānum-durur *(G. 68/4). [feryād idüp, -üp]*

İy göñül derd ü belādan ʿālem içre niçe bir
Ḳılasın feryād çün kim saña yoḳ feryād-res *(G. 161/8). [feryād ḳılasın, -a, -sın]*

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād *(G. 43/1). [feryād ḳılur, -ur]*

Gül yüzüñüñ ḥasretinden dil-berā derd ile āh
Cān ü dil feryād ḳılur her nefes çün ʿandelīb *(G. 16/8). [feryād ḳılur, -ur]*

Ne ḥāṣıl kim ḳılur dil mürġı feryād
Teraḥḥum eylemez çün aña ṣayyād *(G. 48/1). [feryād ḳılur, -ur]*

feryād ü efġān eyle-: *Feryat figan etmek, bağırıp çağırmak, sızlanmak, inlemek.*

Kendü düşdi zülfüñe çün baġrını ḳan eylesün
Lām-ı zülfüñde ḳo dil feryād [ü] efġān eylesün *(Mua. 207/2). [feryād [ü] efġān eylesün, -sün]*

İy dil ġam-i ʿışḳ ile feryād ü fiġān eyle
Çün dil-ber alur her dem feryād ü fiġāndan ḥaẕ *(G. 185/9). [feryād ü fiġān eyle]*

feryād ü fiġān: *Bağırıp çağırma, ağlayıp sızlama.*

Cem boynına bend eyledi raḥm eylemeyüp āh
Feryād ü fiġān ṭurre-i ṭarrāruñ elinden *(G. 284/10). [feryād ü fiġān]*

İy dil ġam-i ʿışḳ ile feryād ü fiġān eyle
Çün dil-ber alur her dem feryād ü fiġāndan ḥaẕ *(G. 185/10). [feryād ü fiġāndan, -dan]*

feryād ü nāle ḳıl-: *Haykırmak ve inlemek.*

Ḳılur derdüñle dil feryād ü nāle
Niçün raḥm eylemezsin sen bu ḥāle *(G. 333/1). [feryād ü nāle ḳılur, -ur]*

feryād-res: *Feryat edenin imdadına yetişen, yardım eden (kimse).*

İy göñül derd ü belādan ʿālem içre niçe bir
Ḳılasın feryād çün kim saña yoḳ feryād-res *(G. 161/8). [feryād-res]*

Ben vādī-i fürḳatde cefā ile hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 201/4). [feryād-resüm, -üm]*

Ḳaṣd-ı ser-i Cem ḳılalı çeşmüñ dil ü cāndan
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(Mua. 106/2). [feryād-resüm, -üm]*

ferzāne: *Bilgin, âlim; satranç taşlarından vezir.*

Naṭʿ-ı ḥüsninde niçün kej-rev ola beydaḳ-ı ḫāl
Çün piyāde yürimez her yaña ferzāne bigi *(G. 417/8). [ferzāne]*

ferzāneluġı it-: *Vezirlik yapmak, satrançta vezir gibi hareket etmek.*

Ruḫı devrinde ne var kec-rev ise beydaḳ-ı ḫāl
Ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyledi itse n'ola ferzāneluġı *(G. 411/8). [ferzāneluġı itse, -se]*

ferzīn-vār: *Satranç oyunundaki vezir gibi.*

Şāh iken cān naṭʿ-ı dilden ṭarḥ olur ferzīn-vār
Beydaḳ-ı ḫālüñ dise ḥüsnüñ yüzinden şāh ruḫ *(G. 41/5). [ferzīn-vār]*

fesāne: *Efsane, destan, hikaye.*

Ḥikāyet eylemege metn-i ʿışḳuñuñ şerḥin
Ḥadīṯ-i Leylī vü Mecnūn fesāne yitmez mi *(G. 419/14). [fesāne]*

feṯḥ: *Açmak, açılmak, ele geçirmek.*

Ḳufl-i ġam feṯḥine miftāḥ-ı fütūḥ ister iseñ
İy göñül kufl-i der-i ḫāne-i ḫammāre yapış *(G. 176/15). [feṯḥine, -ine]*

feṯḥ it-: *Açmak.*

Fetḥ iderseñ ṣanemā ṭīb-i ser-i zülfüñi ger
Dil-i ṣad-pāre ara yirde ḳılur şāneluġı *(Mua. 245/3). [fetḥ iderseñ, -er, -se, -ñ]*

fetḥ ol-: *Açılmak.*

Sīm-berlerden murād umma yüri bī-zer daḫı
Kim zer ile fetḥ olısar bend-i İskender daḫı *(Mua. 204/2). [fetḥ olısar, -ısar]*

fetḥ-i bāb bul-: *Açık kapı bulmak II sevgilinin kapısını açık bulmak.*

Naʿl-i semendüñ iy ṣanem olalı rūy-i āftāb
Yüz sürer aña māh-ı nev tā kim bula bir fetḥ-i bāb *(Mua. 274/2). [fetḥ-i bāb bula, -a]*

fetḥ-i bāb ol-: *Kapıların açılmasını istemek.*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir fetḥ-i bāb ola *(G. 368/12). [fetḥ-i bāb ola, -a]*

fetḥ-i bāb ol-: *Kapıların açılması II sevgiliye kavuşmak için engellerin ortadan kalkması.*

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir fetḥ-i bāb *(G. 14/4). [fetḥ-ı bāb olmadı, -ma, -dı]*

fetḥ-i bāb: *Kapı açmak (Sevgiliye ulaşma bağlamında).*

İrürsin fetḥ-i bāba ṣabr iderseñ
Göñül çün ġam kilīdine dilüñ var *(G. 125/7). [fetḥ-i bāba, -a]*

fetḥ-i bāb: *Kapı açma.*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy ṣanem her bāb ile bir fetḥ-i bābum var benüm *(G. 249/10). [fetḥ-i bābum, -um]*

fetḥ-i bāb: *Bir kitabın bölümlerinden her birinin açılması.*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān fetḥ-i bābum var benüm *(G. 249/2). [fetḥ-i bābum, -um]*

fetḥ-i sīne: *Sinenin açılması.*

Ḫorşīd-i ḥüsn içinde görindi çü müşterī
Dir fetḥ-i sīne tā bula sen nām-ı dil-beri *(Mua. 142/2). [fetḥ-i sīne]*

fettāḥ: *Kullarının kapalı işlerini açan Cenabıhak: fettâh-ı kerîm.*

Der-i vaṣluñ olalı baġlu baña
Virdüm oldı hemīşe yā Fettāḥ *(G. 35/4). [fettāḥ]*

fettān: *Fitne ve fesat salan, ortalığı karıştıran.*

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz
Gerçek imiş bu meṣel fitne-i devrān uyumaz *(G. 159/1). [fettān]*

İşigüñde dilleri ṣayd itmesün fettān gözüñ
Bir ḥarāmīye Ḫarem ṣaydın ḥelāl itmek neden *(G. 288/3). [fettān]*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/9). [fettān]*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/1). [fettān]*

fettān ol-: *Fitne fesat çıkaran, kargaşaya sebep olan; gönül alan olmak.*

El ṣunar zülfeyne dāyim dāmen-i mehde ḫatı
Hey nice çoḳ başlu fettān olur ol cādūyı gör *(Mua. 313/4). [fettān olur, -ur]*

fevḳ: *Üst taraf.*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/30). [fevḳ]*

fevt eyle-: *Kaçırmak, kaybetmek, yitirmek.*

Furṣatı fevt eyleme ʿayş eyle sür ẕevḳ u ṣafā
Bāḳī ḳalmaz kimseye bu mülk-i dünyā fāndur *(K. 8/7). [fevt eyleme, -me]*

fevt it-: *Kaçırmak, kaybetmek, yitirmek.*

Her ki ʿāḳildür cihāna ḳılmasun hīç iʿtibār
Furṣatı fevt itmesün ẕevḳ u ṣafā sürsün felek *(Terk. 2/60). [fevt itmesün, -me, -sün]*

fevt it-: *Geçirmek, kaçırmak.*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/10). [fevt itseñ, -se, -ñ]*

feyyāż: *Ziyade feyz ve bereket veren, Allah.*

Cefā-yı ʿışḳuñı feyż ideli baña feyyāż
Göñül cefāñı diler ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/1). [feyyāż]*

feyż: *Nimet, ihsan, kerem.*

Feyż Āndan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf ḫōd
K'oldı iki cihāna çü Settār-ı kird-gār *(K. 2/31). [feyż]*

Ṭoldı meşām-ı cāna nesīmi Muḥammedüñ
Feyż irdi rūḥa luṭf-ı ʿamīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/166). [feyż]*

feyż it-: *İhsan etmek, bereketlendirmek.*

Cefā-yı ʿışḳuñı feyż ideli baña feyyāż
Göñül cefāñı diler ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/1). [feyż ideli, -eli]*

feyż-i cūd: *Cömertliğin bolluğu, bereketi.*

Feyż-i cūduñla-durur zīnet-i eyyām-ı vefā
Luṭfuñ inʿāmı ile zeyn olur āvān-ı kerem *(K. 1/49). [feyż-i cūduñla-durur, -uñ, -la, -durur]*

feyż-i nevāl: *İhsanın feyzi.*

Rātib ber-ān feyż-i nevālüñden ins ü cān
Rūzī ḫōrān-ı ḫʷān-ı ʿaṭāñ oldı mūr ü mār *(K. 2/43). [feyż-i nevālüñden, -üñ, -den]*

feyż-i zer: *Altın bolluğu, bereketi.*

Feyż-i zer ʿāleme dāyim işigüñden dökilür
ʿAyn-ı zer aḳıdalı her yaña iy ḫān-ı kerem *(K. 1/59). [feyż-i zer]*

fidā: *Feda, kurban.*

Geldüginʒe sīneme ġamzeñ oḳı taʿẓīm içün
Ḫāk-i pāyine fidādur cān ü dil teslīm içün *(G. 300/2). [fidādur, -dur]*

Fidādur iy şeh-i ʿālem yoluña
Dil ü cānum daḫı ne varsa bende *(G. 337/3). [fidādur, -dur]*

fidā eyle-: *Feda etmek; kıymak, gözden çıkarmak.*

Cem yoluña cānını fidā eyledi iy dōst
Billāhi revā mı ki ṭapuñdan ḳılasın red *(G. 42/17). [fidā eyledi, -di]*

fidā ḳıl-: *Feda etmek. Kıymak, gözden çıkarmak.*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N'ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/14). [fidā ḳılursañ, -ur, -sa, -ñ]*

fidā ol-: *Feda olmak, uğruna canını vermek, kendinden vazgeçmek.*

Cān-ı Cem yoluña olmışdur fidā
Söz budur vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb *(G. 15/13). [fidā olmışdur, -mış, -dur]*

Cān-ı Cem yoluñda olmışdur fidā
Söz budur vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb *(G. 14/13). [fidā olmışdur, -mış, -dur]*

fiġān: *Feryat, inleme, haykırış, çığlık.*

Ṭuyılmaya mı derd ü belā reh-güẓerinde
Bu ḳāfile-i ʿışḳa fiġānum çü ceresdür *(G. 99/6). [fiġānum, -um]*

Rāh-ı belādan ḳaçan geçse gerekdür nihān
Ḳāfile-i ʿışḳa çün oldı fiġānum ceres *(G. 164/6). [fiġānum, -um]*

Şikeste göñlüme bülbül fiġānı ḫōşça gelür
Egerçi kim dinür el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 177/9). [fiġānı, -ı]*

Benüm bu āh-ı ciger-sūzumı fiġānuma ṣor
Çü nāledür baña tā vaḳt-i ṣubḥ-dem hem-dem *(G. 261/9). [fiġānuma, -um, -a]*

fiġān eyle-: *Feryat etmek, haykırmak, inlemek, sızlanmak.*

Ol ʿazm-i sefer eyledi dil maḥmil-i ʿışḳı
Yanınca ceres bigi fiġān eyledi gitdi *(G. 414/4). [fiġān eyledi, -di]*

Gül-istān-ı ruḫuñdan olalı dūr
Fiġān eyler dil ü cān-çün belābil *(G. 233/4). [fiġān eyler, -r]*

Meclis-i ġamda ḳılup ḳāmetümi çeng-miṣāl
Ney gibi işümi her laḥẓa fiġān eyleyeli *(G. 372/4). [fiġān eyleyeli, -y, -eli]*

fiġān it-: *Feryat etmek, haykırmak, inlemek, sızlanmak.*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol ṣanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/11). [fiġān idüp, -üp]*

Mihr-i felek delīl olalı şemʿ-i ḥüsnüñe
Her ṣubḥ yüz yire urup ider fiġān[ı] şemʿ *(G. 190/20). [fiġān[ı] ider, -er]*

Sensin beni nālān iden iy dōst ve ger ne
Bu yolda fiġān itmege her laḥẓa neyem ben *(G. 309/8). [fiġān itmege, -meg, -e]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ figān [itmek] *(G. 212/12). [figān [itmek], -mek]*

fiġān ol-: *Feryat, figan olmak.*

Bülbül bigi ġamuñla fiġān oldı kārumuz
Sensüz giçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 153/1). [fiġān oldı, -du]*

fiġān u nāle it-: *Ağlayıp inlemek.*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūy-bārından *(G. 285/5). [fiġān u nāle idüben, -üben]*

fiġān ü nāle ḳıl-: *Ağlayıp inlemek.*

Fiġān ü nāle ḳılur Cem kimesne bilmez āh
Olalı gül yüzüñüñ ʿandelībi ben bilürem *(G. 268/9). [fiġān ü nāle ḳılur, -ur]*

fiġān ü nāle vü zārī eyle-: *Ağlayıp inlemek, feryat figan etmek.*

Fiġān ü nāle vü zārī nicesi eylemeyem
Ki bulmadı ṭolaşaldan ḫıred ṣaçuña ḫalāṣ *(G. 178/3). [fiġān ü nāle vü zārī eylemeyem, -me, -y, -em]*

fī'ḥāl: *O anda, hemen şimdi.*

Gördi ḥālüñi sünbülüñ fī'ḥāl
Eyledi iy ṣanem vedāʿ bilāl *(Mua. 116/1). [fī'ḥāl]*

fikr: *Düşünce, hayal; endişe.*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaşuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/2). [fikri, -i]*

Didüm olmadın bu fikrüñ derdi ile bī-ḳarār
Gel kerem ḳıl iy ḳamer-ruḫ aduñı ḳıl āşikār *(Mua. 1/1). [fikrüñ, -üñ]*

Rūşen olmaġa yüzüñ fikri ile hāne-i dil
İrişüp ġamzeñ oḳı her yañadan revzen açar *(G. 114/7). [fikri]*

Dili şol deñlü ġanī ḳıldı lebüñ fikri gözüm
Müje cārūbı ile ṭaşra döker laʿl ü güher *(G. 114/3). [fikri, -i]*

Zülfüñde muṭavvel olıcaḳ ḳıṣṣa-i derdüm
Añdur dehenüñ fikrini kim muḫtaṣer olsun *(G. 299/6). [fikrini, -i, -(n)i]*

Ẕikrüñ hemīşe dilde vü fikrüñ göñüldedür
Ṣūruñ dimāġum içre vü sūzuñ cigerdedür *(G. 64/3). [fikrüñ, -üñ]*

Dem-be-dem şevḳ-i lebüñle gözlerüm pür-ḫūn olur
Kākülüñ fikri ile cān ü göñül meftūn olur *(G. 81/2). [fikri, -i]*

Söyler idüm zülfüñ ucından muṭavvel ḳıṣṣamı
Ger dehānuñ fikri ile olmasaydı muḫtaṣer *(G. 98/4). [fikri, -i]*

Viṣāli fikri ne ḫōş mālḫūlyādur kim
Gedāyı dek ṭurur iken cihāna şāh eyler *(G. 100/9). [fikri, -i]*

fikr eyle-: *Fikretmek, düşünmek, hayal etmek.*

Bu ḥāleti fikr eyler iken hātif-i ḳudret
Çaġırdı ḳulaġuma ki iy vālih ü şeydā *(K. 5/129). [fikr eyler, -r]*

Didi kim her kim küsūf aşlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/3). [fikr eylesün, -sün]*

Fikr iden ismüñ bulur[dı] ḥīlesüz ger dil-berā
Bīḫ-i nīlūfer bayaġı meskeninde dutsa cā *(Mua. 63/1). [fikr iden, -en]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/9). [fikr ider, -er]*

Ḫaṭṭuñı fikr ider iken ḳaddüñi añdum didi
Rāstī öykünemez bu ḳāmete serv-i çemen *(G. 279/9). [fikr ider, -er]*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġam gönderüp añsuz şebī-ḫūn eyledüñ *(G. 211/5). [fikr iderken, -er, -ken]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/2). [fikri iderdüm, -er, -dü, -m]*

Zülfi gözinde iken mihre ḳılan nezāre
Fikr itse ola vāḳıf ṣormadan ism-i yāre *(Mua. 143/2). [fikr itse, -se]*

fikr ü rāy: *Fikir ve düşünce.*

Rāyine kej rā ḳaşuñuñ kim buradan cān-ı Cem
Varımaz oraya kim irişe fikr ü rāyine *(G. 349/14). [fikr ü rāyine, -i, -n, -e]*

fikr-i ʿacīb it-: *Acayip düşüncelere dalmak.*

Varup ḥacc eyleyüp el-ḥamdü l'illāh Mıṣra geldükde
Göñül sevdā-yı ḫām ile idüp fikr-i ʿacīb ancaḳ *(K. 9/8). [fikr-i ʿacīb idüp, -üp]*

fikr-i ebrū eyle-: *(Sevgilinin) kaşlarının düşüncesi, endişesi içerisinde olmak.*

Fikr-i ebrūñ eylemez Cem mescid-i ḥüsnüñde hīç
Kaʿbede dīvānedür maḫṣūṣ miḥrāb isteyen *(G. 307/17). [fikr-i ebrūñ eylemez, -mez]*

fikr-i leb: *(Sevgilinin) dudaklarının düşüncesi.*

Fikr-i lebinde ḥālümi dīvān idüp gözüm
Eyżān lehü yirini ḳamu yazdı ḳan ile *(G. 355/3). [fikr-i lebinde, -i, -n, -de]*

fikr-i mā-sivā: *Allah'tan gayrısının, ondan başka her şeyin düşüncesi.*

Bir pāyesini ḳaṭʿ idemez fikr-i mā-sivā
Gör nice yücedür derecātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/45). [fikr-i mā-sivā]*

fikr-i ṣaḥīḥ ol-: *Sahih düşünce olmak.*

Fikr-i ṣaḥīḥ olıcaḳ evvelki lafẓ
Devlet [i]le nām-ı şerīfüñ çıḳar *(Mua. 7/3). [fikr-i ṣaḥīḥ olıcaḳ, -ıcak]*

fikr-i zülf: *(Sevgilinin) saçının düşüncesi, saçının hayali.*

Yād-ı laʿlüñle ne dil pür-ḫūn degül
Fikr-i zülfüñle ne cān meftūn degül *(G. 235/2). [fikr-i zülfüñle, -üñ, -le]*

fi'l-cümle: *İyice, iyiden iyiye, büsbütün, baştan başa.*

Lüʾlüʾ-i laʿlüñe fi'l-cümle şebīh olmaġ içün
Ṣubḥ-dem jāle ḳılur lālenüñ aġzın ṭolı dür *(G. 111/7). [fi'l-cümle]*

fi'l-ḥāl: *Derhal, anında, bu anda, hemen, şimdi.*

İkinci felekde anı fi'l-ḥāl ʿUṭārid
Ṣakk-i felek üzre ḳılur altun ile imżā *(K. 5/15). [fi'l-ḥāl]*

Yüzini gösterüb ol māh fi'l-ḥāl
ʿIyān oldı lebi altındaki ḫāl *(Mua. 98/1). [fi'l-ḥāl]*

Ḥadd-i meyde lebüñüñ kūşesi bulınsa eger
Lezẕet-i ḳand bulup ney şeker [olur] fi'l-ḥāl *(Mua. 156/2). [fi'l-ḥāl]*

fi'l-meṣel: *Mesela, sanki, güya.*

Bir noḳṭa gibi dāyireye aldı fi'l-meṣel
Beytü'l-ḥarāmı ṣaḥn-ı ṣafāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/9). [fi'l-meṣel]*

fi'l-meṣel: *Misal, örnek.*

Hergiz naẓīr olmaz idi saña fi'l-meṣel
ʿĀlemde zülfüñe gözüñ olsaydı ger bedel *(Mua. 259/1). [fi'l-meṣel]*

firāḳ: *Ayrılık, hicran.*

Ṣol deñlü eser ḳıldı firāḳuñ odı cāna
Kim ney ḫōş olup nāle vü efġān ider iy dōst *(G. 21/11). [firāḳuñ, -uñ]*

Ṣol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi firāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/14). [firāḳuñ, -uñ]*

Oldı bahār cümle cihān oldı lāle-zār
Gül yüzlüler firāḳı ile oldı lāle zār *(G. 60/2). [firāḳı, -ı]*

Dil virelden dil-bere ʿışḳı firāḳından müdām
Gözlerümden yaş yirine dökilen ḳanum-durur *(G. 68/7). [firāḳından, -ı, -n, -dan]*

Vaḳtidür raḥm ider iseñ Ceme iy şāh-ı cihān
Ki firāḳ ile ġamuñ cānını tenden çıḳarur *(G. 82/14). [firāḳ]*

Firāḳı gicesi içre yol azmamaġa göñül
Çerāġ-ı pertev-i ḥüsni delīl-i rāh yiter *(G. 91/5). [firāḳı, -ı]*

Ben ne ḥāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/5). [firāḳ]*

Firāḳuñdan göñül iy meh-liḳā yār
Cihān içinde bir dem bī-ġem olmaz *(G. 141/11). [firāḳuñdan, -uñ, -dan]*

Teraḥḥum eyle Ceme kim firāḳ odı her dem
Eritdi cānını ġam pūtesinde hem-çü raṣāṣ *(G. 178/13). [firāḳ]*

Bu Cem-i miskīne iy cān raḥm iderseñ vaḳtidür
Kim firāḳuñdan senüñ baġrını ḳan eyler dirīġ *(G. 192/14). [firāḳuñdan, -uñ, -dan]*

Firāḳuñla ḳatı derd içre idüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm *(G. 256/7). [firāḳuñla, -uñ, -la]*

Görelden dāl-i zülfüñi Cem iy dōst
Firāḳuñla olupdur ḳaddi çün lām *(G. 260/10). [firāḳuñla, -uñ, -la]*

N'ola ger meyl-i kūyuñ eylese Cem
Ki uġratdı vaṭen derdi firāḳa *(G. 341/10). [firāḳa, -a]*

[A]ġlamaḳdan ol ciger-kūṣem firāḳından müdām
Ḳāre ḳāre ḳanlara boyandı baḥr-istān felek *(Terk. 2/17). [firāḳından, -ı, -n, -dan]*

firāḳ u derd: *Ayrılık ve dert.*

N'ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/10). [firāḳ u derd]*

Seg raḳībüñ sözine uyup firāḳ u derd ile
Beni zülfüñ bigi her dem pāy-māl itmek neden *(G. 287/3). [firāḳ u derd]*

firāḳ u ġam: *Ayrılık ve gam.*

Her laḥẓa firāḳ u ġamuñ olur dile mihmān
Yoḳsa ṣanemā anlar içün ḫāne midür bu *(G. 313/3). [firāḳ u ġamuñ, -uñ]*

firāḳ u ḥasret: *Ayrılık ve hasret.*

Göñlüm hevā-yı zülfüñe düşelden iy perī
Oldı firāḳ u ḥasret ile tārümār-ı ʿışḳ *(G. 198/12). [firāḳ u ḥasret]*

Göñlüm ḳarārsuz ser-i zülfüñe baş ḳoşup
Oldı firāḳ u ḥasret ile bī-ḳarār-ı ʿışḳ *(G. 198/14). [firāḳ u ḥasret]*

Firāḳ u ḥasretüñden iy dil-ārām
Çeker cān ü göñül zehr-i helāhil *(G. 233/7). [firāḳ u ḥasretüñden, -üñ, -den]*

Firāḳ u ḥasretüñden gice gündüz
Cemüñ her laḥẓa olmaz göñli bī-ġem *(G. 259/9). [firāḳ u ḥasretüñden, -üñ, -den]*

firāḳ u miḥnet: *Ayrılık ve sıkıntı.*

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru *(G. 312/15). [firāḳ u miḥnetüñden, -üñ, -den]*

firāḳa düş-: *Ayrılığa düşmek, ayrılmak.*

Firāḳa düşmeyen Cem bigi nā-geh
Cihānda ḫānümān ḳadrini bilmez *(G. 156/13). [firāḳa düşmeyen, -me, -y, -en]*

firāḳ-ı ʿışḳ: *Aşk firkati, hicranı.*

Ceme leylī-i zülfüñ ṭolaşaldan
Firāḳ-ı ʿışḳ ile mecnūn olupdur *(G. 62/10). [firāḳ-ı ʿışḳ]*

firancesse: *Fransa.*

Fırancesse olup ṭālib anuñ defʿine saʿy itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/17). [firancesse]*

Fırançesse ilçi ṣaldı isteyüp mektūb gönderdi
Hedāyā-yı güzīnle bād-pāy-i zer-rekīb ancaḳ *(K. 9/31). [fırançesse]*

Ṣıyup Papayı ḥarb ile Fırancesse bizi aldı
Gehī iẓhār-ı luṭf itdi gehī virdi nehīb ancaḳ *(K. 9/35). [fırancesse]*

fırāt: *Fırat nehri.*

Mevc-i biḥār-ı luṭfına ġarḳ ola kāyināt
Raḥmet aḳıdsa luṭfı Fırātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/28). [fırātı, -ı]*

fırāvān: *Bol, çok, pek çok, aşırı.*

Yime içme fırāvāndur gam-i eyyām haẓm olmaz
Ṭolu nāz ile niʿmetdür firāz ile nişīb ancaḳ *(K. 9/39). [fırāvāndur, -dur]*

firāz ile nişīb: *İniş çıkış, engebe.*

Yime içme fırāvāndur gam-i eyyām haẓm olmaz
Ṭolu nāz ile niʿmetdür firāz ile nişīb ancaḳ *(K. 9/40). [firāz ile nişīb]*

firāz-ı ʿarş-ı aʿẓam: *Arşın en yükseği, tepesi; en yüksek göğün (dokuzuncu gök) tepesi.*

Görinen çarḫ-ı muʿallaḳ dūd-ı āhumdur benüm
Hem firāz-ı ʿarş-ı aʿẓam bār-gāhumdur benüm *(G. 248/2). [firāz-ı ʿarş-ı aʿẓam]*

firdevs: *Kur'an-ı Kerim'de bahsedilen sekiz cennetten biri.*

Bulınmaz ṣīve-i ḳaddüñ hevāsı gül budaġında
Açılmaz gül yüzüñ mānendi gül Firdevs bāġında *(G. 352/2). [firdevs]*

firdevs-i aʿlā: *Yüce cennet, cennetin tamamı veya bir bölümü için kullanılan isimlerden biri.*

Bugün bir meh göñül ṭūrın münīr itdi tecellādan
Ṣanasın ḥūrdur indi yire Firdevs-i aʿlādan *(G. 305/2). [firdevs-i aʿlādan, -dan]*

fireng-istān: *Frenk ülkesi, Avrupa.*

Şükr ḳıl Allāha kim geldüñ Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/5). [fireng-istāna, -a]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/27). [fireng-istāna, -a]*

Cām-ı Cem nūş eyle iy Cem bu Fireng-istāndur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur *(K. 8/1). [fireng-istāndur, -dur]*

Mülk-i Yūnāna ser-ā-ser ḥükm iderken āh kim
Eyledüñ mesken bize şimdi Fireng-istān felek *(Terk. 2/14). [fireng-istān]*

Gözlerüm şol deñlü ḳan dökdi Fireng-istāna kim
Baḥr-i Maġrib cūşa gelmişdür ṭaşup çaġlar felek *(Terk. 2/41). [fireng-istāna, -a]*

İşidelden Şāh Oġuz Ḫānuñ şehīd oldugını
Derd ile oldı Fireng-istānda Cem mecnūn felek *(Terk. 2/54). [fireng-istānda, -da]*

firenk: *Fransız.*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/61). [firenk]*

fitne: *Karışıklık, fesat, kargaşalık.*

Müddeʿī fitneyle seni benden ayırmaḳ diler
Çün elinden gelmez uş fāsid ḫayāl itmek neden *(G. 287/11). [fitneyle, -y, -le]*

Zülfüñ iy meh fitne vü çeşmüñ belā
Ne belāya ḳalmışam ben mübtelā *(Mua. 248/1). [fitne]*

fitne-ger: *Fitneci.*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/1). [fitne-ger]*

fitne-i āhir-zamān: *Ahir zaman fitnesi.*

Ḫaṭṭuñ güneş yüzüñde senüñ iy perī-ṣıfat
Devr-i ḳamerde fitne-i āḫir-zamān imiş *(G. 166/4). [fitne-i āḫir-zamān]*

Devr-i ruḫuñda ḫaṭṭuña iy meh ḳılan naẓer
Devr-i ḳamerde fitne-i āhir-zamān ṣanur *(G. 95/4). [fitne-i āhir-zamān]*

İñen yüz virme bu ḫaṭṭ-ı siyāha
Ki iy cān fitne-i āhir-zamāndur *(G. 113/10). [fitne-i āhir-zamāndur, -dur]*

fitne-i devrān: *Zamanın fitnesi II güzelliğiyle dünyayı fitneye düşüren sevgili.*

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz
Gerçek imiş bu meṡel fitne-i devrān uyumaz *(G. 159/2). [fitne-i devrān]*

fitne eyle-: *Fitne çıkarmak, kargaşaya sebep olmak.*

Hey di ṣanemā zülf-i siyāhuña ki her dem
ʿUṣṣāḳuña ẓulm eyleyüben fitneler eyler *(G. 51/8). [fitneler eyler, -r]*

Yüz virme iñen ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruña iy dōst
Kim zülfüñe baş ḳoşdı iñen fitneler eyler *(G. 51/12). [fitneler eyler, -r]*

fitrāk: *Atın terkisi, terki kayışı.*

Zülf-i müşkīnüñi fitrāk-i dil ü cān ideli
Dil ü cān ẕevḳ u ṣafā ile o fitrāke düşer *(G. 89/8). [fitrāke, -e]*

Gönlümi ṣayd eyledüñ zülfüñe aṣ
Ṣayd-ı dil aṣmaġa çün fitrākdür *(G. 93/6). [fitrākdür, -dür]*

fitrāk eyle-: *Kayış eyler, kayışa çevirir.*

Ruḫ-ı gül-gūnına ol Ḫüsrev-i şīrīn-lebi gör
Zülf-i şeb-dīzini cān aṣmaġa fitrāk eyler *(G. 117/6). [fitrāk eyler, -r]*

fitrāk-i dil ü cān it-: *Gönül ve canı kayış yapmak.*

Zülf-i müşkīnüñi fitrāk-i dil ü cān ideli
Dil ü cān ẕevḳ u ṣafā ile o fitrāke düşer *(G. 89/7). [fitrāk-i dil ü cān ideli]*

fuçı: *Fıçı.*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş ṣular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ *(K. 9/19). [fuçıdan, -dan]*

fülfül: *Karabiber II sevgilinin yüzünde bulunan siyah ben.*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/8). [fülfül]*

Kaʿbe-i ḥüsnindeki şol ʿanber[ī]n fülfülleri
Bir Ḥabeşdür kim yidi iḳlīm aña fermāndur *(K. 8/47). [fülfülleri, -ler, -i]*

funduk u piste: *Fındık ve fıstık.*

Alma vü emrūd enār incīr turunclar bī-ḥisāb
Funduk u piste mevīz ü mīveler elvāndur *(K. 8/62). [funduk u piste]*

fürḳat: *Ayrılık, hicran.*

Fürḳatüñ günlerinde hem-dem olur
Derd ü miḥnet beni ḳomaz tenhā *(G. 2/5). [fürḳatüñ, -üñ]*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı baña bir derd iy ḥabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/1). [fürḳatüñde, -üñ, -de]*

Ger gözlerümüñ yaşını fürḳat odı her dem
Ḳurıtmasa ʿālemleri ʿummān ider iy dōst *(G. 21/5). [fürḳat]*

Yaḳdı odlāre beni fürḳat elümden ne gelür
Ölmedin olmaz ise vuṣlat elümden ne gelür *(G. 61/1). [fürḳat]*

Fürḳatüñden şol ḳadar aḳdı ki baḥr oldı yaşum
Gözlerüm yanında zevraḳdur kim āb üstindedür *(G. 83/5). [fürḳatüñden, -üñ, -den]*

Fürḳatde yār vaṣlın añup aġlayup direm
Ḳanı diyārumuz ʿacabā n'oldı yārumuz *(G. 153/15). [fürḳatde, -de]*

Didüm vaṣla irişmez fürḳatüñle
Şu kim geçmiş zamān ḳadrini bilmez *(G. 156/11). [fürḳatüñle, -üñ, -le]*

Yā mücībe's-sāyilīn fürḳatden olmaġa ḫalāṣ
Sen meded ḳıl bize kim yoḳdur bizüm dermānumuz *(G. 158/11). [fürḳatden, -den]*

Didiler ʿışḳından anuñ n'eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/14). [fürḳat]*

Fürḳat ḫazānı şöyle ṣarardursa beñzini
Hīç ummazam ki irişe faṣl-ı bahāra Cem *(G. 273/9). [fürḳat]*

Bu dil-i miskīnümi dāyim melāl itmek neden
Fürḳatüñle ḳaddümi cānā hilāl itmek neden *(G. 287/2). [fürḳatüñle, -üñ, -le]*

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 331/5). [fürḳate, -e]*

Yoluña cān viren bu revā mı ki dil-berā
Fürḳat odı ile dil ü cānı kebāb ola *(G. 368/8). [fürḳat]*

Eşḳ-i çeşmüm fürḳat ile oldı bir deryā-yı ḫūn
ʿĀḳıbet ġarḳ idiserdür bir gün ol deryā beni *(G. 374/5). [fürḳat]*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürḳat semini *(G. 385/2). [fürḳat]*

İrişmedi fürḳat gicesi ṣubḥ-ı ṣafāya
Baḫtuma ḳarīn oldı meger leyle-i yeldā *(K. 5/99). [fürḳat]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı bağrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/13). [fürḳat]*

Fürḳatle bulur göñül vefātı
İrmezse lebüñden āb-ı ḥayvān *(Terc. 1/57). [fürḳatle, -le]*

Vaṣluñ eger itmese ʿināyet
Fürḳatle oluram cihānda rüsvā *(Terc. 1/26). [fürḳatle, -le]*

Fürḳat güninde ḫaste vü zār eyledi beni
Bu dehr-i dūnı gör kim ider mi devā dirīġ *(Terk. 3/43). [fürḳat]*

fürḳat ü derd ü belā: *Ayrılık, dert ve bela.*

Fürḳat ü derd ü belādan beni ḳurtarmaġ içün
Bilürem kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(G. 71/5). [fürḳat ü derd ü belādan, -dan]*

fürḳat ü derd: *Ayrılık, dert ve bela.*

Fürḳat ü derdüñle senüñ her nefes
Gözlerüm yaşı olur baḥr-i ʿaẓīm *(G. 258/5). [fürḳat ü derdüñle, -üñ, -le]*

fürḳatde ḳal-: *Ayrılıkta kalmak.*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n'idem kim
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/9). [fürḳatde ḳaldum, -du, -m]*

fürḳat-i dil-sūz: *Yürek yakan, çok ızdırap veren ayrılık.*

Bu fürḳat-i dil-sūzı görüp acıdı dilden
Yaşlar aḳıdup göge boyandı yidi deryā *(K. 5/83). [fürḳat-i dil-sūzı, -ı]*

fürḳat-i rūy: *Yüzün ayrılığı, yüzden ayrı kalmak II sevgilinin güzel yüzünden ayrı kalmak.*

Fürḳat-i rūyüñ ile ger öle Cem
Nevvera'llāhü ḳabrühü yazalar *(G. 88/13). [fürḳat-i rūyüñ, -üñ]*

furṣat: *Bir şeyin yapılması için uygun düşen, elden kaçırılmayacak durum ve zaman, vesile.*

Çünki furṣat virdi el iy sāḳī-i meh-rū müdām
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur *(G. 72/5). [furṣat]*

Çü furṣat virdi el dil-dārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey *(G. 391/3). [furṣat]*

Furṣatı fevt eyleme ʿayş eyle sür ẕevḳ u ṣafā
Bāḳī ḳalmaz kimseye bu mülk-i dünyā fāndur *(K. 8/7). [furṣatı, -ı]*

Her ki ʿāḳildür cihāna ḳılmasun hīç iʿtibār
Furṣatı fevt itmesün ẕevḳ u ṣafā sürsün felek *(Terk. 2/60). [furṣatı, -ı]*

furṣat bul-: *Herhangi bir şey için en uygun zamanı, imkanı bulmak.*

Bulamaz furṣat ki Cem yoluña cān terkin ḳıla
Başına gör ne getürdi rūzgār iy dōstum *(G. 255/9). [furṣat bulamaz, -a, -maz]*

Çü furṣat bulmayup Mıṣr özleyüp Rodosa varıldı
Ġarażla yazmaġın Balyos kitāb-ı dil-firīb ancaḳ *(K. 9/11). [furṣat bulmayup, -ma, -y, -up]*

Cem leb-i şīrīnüñe furṣat bulup irişse ger
Āh kim şol laʿl-i bī-mihrüñ arada cān diler *(Mua. 234/1). [furṣat bulup, -up]*

Furṣatın bulup Cemüñ öldürmek içün ol ḥabīb
Hey nice yañılmışam diyü peşīmāndur henūz *(G. 146/13). [furṣatın bulup, -up]*

fütūḥ ol-: *Gönül açıklığı, ferahlığı olmak.*

İçelüm cām rāḥ-ı rūḥ olsun
ʿAḳla ḳuvvet dile fütūḥ olsun *(G. 282/2). [fütūḥ olsun, -sun]*

ʿIḳd-i zülfüñi boynuma bend it
Ki dil ü cānuma fütūḥ olsun *(G. 282/8). [fütūḥ olsun, -sun]*

ġabġab: *Çene altı, çene altındaki sarkık, gıdık.*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/5). [ġabġabuñ, -uñ]*

Zenaḫuñ sībine diş bileyeli ḫaste göñül
Cān virüp iremez ol ġabġabı sīmīne dirīġ *(G. 195/12). [ġabġabı, -ı]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki bana irişen naşībi ben bilürem *(G. 268/7). [ġabġabına, -ı, -n, -a]*

El ṣunardum ġabġabuñ sībine āsīb olmasa
Diş bilerdüm ḫaddüñüñ nārına ger nār olmasa *(G. 362/3). [ġabġabuñ, -uñ]*

Gül-şen-i ḥüsninde çün ḫurmā-yı laʿlīndür lebi
Yaraşur ger sīb-i sīmīndür dir isem ġabġebi *(G. 400/2). [ġabġebi, -i]*

ġabġab-ı sīmīn: *Gümüş gibi beyaz çene altı.*

Zenaḫuñ sībine diş biler iken nār-ı cefā
Düşdi cān ḫirmenine ġabġab-ı sīmīnüñ içün *(G. 275/8). [ġabġab-ı sīmīnüñ, -üñ]*

ġafara'llāhü ẕenbehü ve ʿafā: *Allah onun günahlarını affetti.*

Cem ġamuñdan ölürse ḳabrine yaz
Ġafara'llāhü ẕenbehü ve ʿafā *(G. 2/14). [ġafara'llāhü ẕenbehü ve ʿafā]*

ġāfil: *Yapacağını ve bundan dolayı başına geleceğini önceden düşünmeyip ihmal eden, gaflette bulunan.*

Seyl-i eşkümden iñen ġāfil ṣalınmasun ki ben
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kinār itsem gerek *(G. 218/3). [ġāfil]*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/12). [ġāfil]*

ġāfil ol-: *Gaflette bulunmak, tedbirsiz olmak.*

Gezme iy dil Mıṣr-ı ḥüsnin şām-ı zülfinden ṣaḳın
Ġāfil olma var iñen ceyş-i Ḥabeş buṣudadur *(G. 101/4). [ġāfil olma, -ma]*

ġāfil ol-: *Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.*

Cān rāygānı gerçi alursın ne diyelüm
İñende ġāfil olma ki būs ü kināredür *(G. 94/6). [ġāfil olma, -ma]*

ġāfil ol-: *Gafil olmak II ahirete hazır olmamak.*

Ḫaṭṭı irişmiş ḫabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 6/10). [ġāfil olma, -ma]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḫabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 7/10). [ġāfil olma, -ma]*

ġaflet: *Gafillik, bîhaberlik, dalgınlık, boş bulunmak, sehv.*

Gözüm yaşında seyr itme ḫırāmān
Ne ġaflet yiridür ʿummāne girdüñ *(G. 225/10). [ġaflet]*

gāh: *Bazen.*

Yapaldan mescid-i ḥüsne ḳaşuñla ḳıble-gāh egri
Gözüm ḳıble-nümāsından görinür ḳıble gāh egri *(G. 405/2). [gāh]*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣāniʿ-i ezel
Virür cihāna gāh zem-istān gehī bahār *(K. 2/26). [gāh]*

gāh: *Zaman.*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/4). [gāh]*

gāh gāh: *Bazen…..bazen, kimi…..kimi, kâh…..kâh.*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/1). [gāh]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/1). [gāh]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/2). [gāh]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/2). [gāh]*

Lebini gösterüben ḳıldı çü pinhān yine
Ḫaste göñlüme şifā gāh gelür gāh gider *(G. 56/4). [gāh gāh]*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n'ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/6). [gāh]*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n'ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/6). [gāh]*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/8). [gāh]*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/8). [gāh]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/10). [gāh]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/10). [gāh]*

gāh bedr ü geh hilāl it-: *Bazen dolunay bazen yeni ay yapmak.*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilāl *(K. 3/12). [gāh bedr ü geh hılāl idersin, -er, -sin]*

gāh gāh: *Ara sıra, bazen.*

Dil ü cānlar şikārına bu zülf-i müşk-efşānuñ
Kemend-i ʿanberīndür kim görinür gāh gāh egri *(G. 404/8). [gāh gāh]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy pür-cefā felek
Baḳ ḥālüme teraḥḥum idüp bārī gāh gāh *(Terk. 3/62). [gāh gāh]*

gāh … geh: *Bazen...bazen.*

Gāh deyre varuram geh mescide
Yaʿnī kim yārī araram kū-be-kū *(G. 316/9). [gāh geh]*

gāh gehī: *Vakıt vakıt, bazı bazı, ara sıra.*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/1). [gāh gehī]*

Ḳāmetüñ göstereliden ḥareket gāh gehī
Ḥarf-i evvelde ġalaṭ ḳıldı Cem iy serv-i sehī *(Mua. 149/1). [gāh gehī]*

ġalāġil ḳıl-: *Suyun veya bir sıvının ağzı dar bir kaptan dökülürken çıkardığı sesi çıkarmak.*

Demdür ki ṣurāḥī ḳıla bezm içre ġalāġil
Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil *(Mur. 3/9). [ġalāġil ḳıla, -a]*

ġalaṭ: *Yanlış, sehiv, hata.*

Ġalaṭ taṣavvur iderdüm ḫaṭuñ irişdügini
Yanında zülfüñ eger çekmeseydi ḳayd-ı ṣaḥīḥ *(G. 38/3). [ġalaṭ]*

Ḫaṭṭuñı yüzden giderdüñ yine yazılmış ġalaṭ
Gel ḳazıt mecmūʿa-i ḥüsnüñde çün tekrārdur *(G. 115/7). [ġalaṭ]*

Göreli çekmiş ḳalem zülfi ḫaṭ-ı miskīnine
Cem ġalaṭ ṣandı sevād-ı ḫaṭṭını ḳıldı ġalaṭ *(G. 184/10). [ġalaṭ]*

ġalaṭ düş-: *Yanlış düşmek, hatalı olmak, yerinde, uygun durmamak.*

Çün kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsnüñde ġalaṭ düşdi ḫaṭuñ
Gel kerem ḳıl ḳazı anı ṣanemā dīnüñ içün *(G. 275/9). [ġalaṭ düşdi, -di]*

ġalaṭ düş-: *Hatalı olduğuna dair kayıt düşmek.*

Beñzer kitāb-ı ḥüsnüñe düşmiş ġalaṭ ḫaṭuñ
Zülfüñ anuñ-çün üstine anuñ ḳalem çeker *(G. 96/3). [ġalaṭ düşmiş, -miş]*

ġalaṭ ḳıl-: *Yanlış yapmak, hata etmek.*

Göreli çekmiş ḳalem zülfi ḫaṭ-ı miskīnine
Cem ġalaṭ ṣandı sevād-ı ḫaṭṭını ḳıldı ġalaṭ *(G. 184/10). [ġalaṭ ḳıldı, -dı]*

Ḳāmetüñ göstereliden ḥareket gāh gehī
Ḥarf-i evvelde ġalaṭ ḳıldı Cem iy serv-i sehī *(Mua. 149/2). [ġalaṭ ḳıldı, -dı]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun didüm ḳıldum ġalaṭ
Cürʿa dimek olmaz aña çün kim ol cāndan ṭamar *(G. 63/3). [ġalaṭ ḳıldum, -du, -m]*

Ḳāmetüñ göstereydi ger ḥarekāt
Ḥarf-i evvelde dil ḳılurdı ġalaṭ *(Mua. 139/2). [ġalaṭ ḳılurdı, -ur, -dı]*

ġālib gel-: *Yenmek, üstün gelmek.*

Ḳaṣuñ zülfüñ sipāhına ruḫuñ şāh-āne ḥükm eyler
Gelür āḫir ḫaṭuñ ġālib çün olmışdur sipāh egri *(G. 403/4). [ġālib gelür, -ür]*

ġālib ol-: *Üstün gelmek, yenmek.*

Gözlerüñ ḳaṣduma ḫancer çekmesün āşūb içün
Ġālib olanlar ḳaçan ḫancer çeker maġlūb içün *(G. 301/2). [ġālib olanlar, -an, -lar]*

gam: *Acı, dert, keder, üzüntü.*

Raḥm ḳıl ḫastedür göñül ġamdan
Leblerüñden umar ki ire devā *(G. 2/11). [ġamdan, -dan]*

Cem ġamuñdan ölürse ḳabrine yaz
Ġafara'llāhü ẕenbehü ve ʿafā *(G. 2/13). [ġamuñdan, -uñ, -dan]*

Ḫāk olduġı Cem ġamuñla dirīġ
Oldı sen bī-vefā yolında hebā *(G. 5/13). [ġamuñla, -uñ, -la]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse bāña *(G. 7/1). [ġam]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse bāña *(G. 7/2). [ġam]*

Dil güvāh idi ġamuñda bāña illā n'idelüm
Şimdi ḥāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/9). [ġamuñda, -uñ, -da]*

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb *(G. 12/4). [ġam]*

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿayş itmege *(G. 12/6). [ġam]*

Dāmānuña yapışup ayaġuña düşerdüm
Ḳurtulsa idi ger ġam elinden yaḳam iy dōst *(G. 19/6). [ġam]*

Luṭfuñla n'ola göñlümi maʿmūr ider iseñ
Zīrā ki ġamuñ leşkeri vīrān eder iy dōst *(G. 21/8). [ġamuñ, -uñ]*

Ṣol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi firāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/13). [ġamuñ, -uñ]*

Ne ġam dermān irişmezse lebüñden
İder derdüñ Ceme iy cān kifāyet *(G. 24/19). [ġam]*

Beni ḫāk eyle iy ġam eglemegil
Ki ṣala sāyesin ol serv-kāmet *(G. 25/7). [ġam]*

Şādam ruḫ u zülfüñ ġamı tenhā bāña olmaz
Zīrā ḳara gün il ile olur dügün iy dōst *(G. 28/3). [ġamı, -ı]*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet *(G. 29/9). [ġam]*

Göñül diyārını ġam leşkeri ḳılur tārāc
Gözüñ siyāset ile cān ü tenden alur bāc *(G. 33/1). [ġam]*

Zülfüñe kim ki dilden olmaz esīr
Bulmasun ġamdan ol kimesne felāḥ *(G. 35/14). [ġamdan, -dan]*

Āyet-i ḫüsnedür ruḫuñ tefsīr
Maḫzen-i ʿışḳadur ġamuñ miftāḥ *(G. 35/12). [ġamuñ, -uñ]*

Ger ḫaṭ yazarsa ʿārıżı üstinde ġam degül
Zīrā ki ḫōş-durur olıcaḳ āb-dār nesḫ *(G. 39/5). [ġam]*

Bu Cem ḳuluña raḥm eyle ki ġamdan
Cihān içinde olmaz bir nefes şād *(G. 43/13). [ġamdan, -dan]*

İriş iy ġam beni ḫāk-i reh eyle
Ki ola ṭopraġum ilte kūyına bād *(G. 48/3). [ġam]*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/3). [ġam]*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/10). [ġam]*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/12). [ġam]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/9). [ġam]*

Cem ġamuñdan bulalı ẕevḳ u ṣafālar dir müdām
Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur *(G. 74/9). [ġamuñdan, -uñ, -dan]*

Vaḳtidür raḥm ider iseñ Ceme iy ṣāh-ı cihān
Ki firāḳ ile ġamuñ cānını tenden çıḳarur *(G. 82/14). [ġamuñ, -uñ]*

Vaḳtidür ḳurtar Cem-i miskīni ġamdan dil-berā
Hecrüñ odına yanar dāyim ʿaẕāb altındadur *(G. 85/13). [ġamdan, -dan]*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/7). [ġamuñla, -uñ, -la]*

Bir sencileyin bülbülini ġam dikeninde
Zār ile nizār idici gül-zār kimüñ var *(G. 103/9). [ġam]*

Gül yüzüñ ayruluġı iy lāle-ruḫ dāyim Cemi
Gül-şen-i ḥüsnüñ ġamından bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 104/14). [ġamından, -ı, -n, -dan]*

Yā ḫayālüñ dilde olsun yā ġamuñ
Çünki bir iḳlīme yiter şāh bir *(G. 107/7). [ġamuñ, -uñ]*

Ne cām içildi ġam mey-ḫānesinde
Ki dil bir cürʿadan mest-i ezeldür *(G. 109/3). [ġam]*

Cism-i Cem pīrehen içinde ġamuñdan ṣanemā
Ṣanasın tār-ı kefen içre yatur bir ölidür *(G. 111/13). [ġamuñdan, -uñ, -dan]*

İrürsin feṭḥ-i bāba ṣabr iderseñ
Göñül çün ġam kilīdine dilüñ var *(G. 125/8). [ġam]*

Egerçi iy ḳalem iki dilüñ var
Ġamum şerḥ eylemege ne dilüñ var *(G. 125/2). [ġamum, -um]*

Cem sīnesine şerḥa çekerse ġamuñ n'ola
ʿIşḳuñ tecerrüdinde ḳalender degül midür *(G. 127/13). [ġamuñ, -uñ]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/1). [ġamuñ, -uñ]*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/1). [ġamuñdan, -un, -dan]*

Dil ḫayālüñ taḫtıdur luṭf eyleyüp maʿmūr ḳıl
Kim ġamuñ vīrān idelden daḫı vīrāndur henūz *(G. 146/10). [ġamuñ, -uñ]*

Gelmeyince burc-ı cāna ol meh-i tābānumuz
Olmadı maʿmūr ġamdan bu dil-i vīrānumuz *(G. 152/2). [ġamdan, -dan]*

Bülbül bigi ġamuñla fiġān oldı kārumuz
Sensüz giçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 153/1). [ġamuñla, -uñ, -la]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẓer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/1). [ġam]*

N'ola sīnemde ġamuñ ġamzeñ añup uyumasa
Ḫavf-i tīr olıcaġız ḫānede mihmān uyumaz *(G. 159/11). [ġamuñ, -uñ]*

Çün Cem ġamuñla ölmelü bīmār olup-durur
Çoḳ görmegil ʿiyādet-i marżāyı bir nefes *(G. 165/17). [ġamuñla, -uñ, -la]*

Didüm öldürmedin sen ġamdan öldüm
Didi ġam yime ol dem bu dem olmış *(G. 169/9). [ġamdan, -dan]*

Ġamuñda ġayrı hevāsından el yuduḳça baña
Meh-i felek legen olupdur āftābe güneş *(G. 174/3). [ġamuñda, -uñ, -da]*

Cemüñ ġamuñ ṣanemā ḳāmetini çeng ideli
Semāʿ-ı nāleye eyler gözi yaşın raḳḳāṣ *(G. 177/13). [ġamuñ, -uñ]*

Teraḥḥum eyle Ceme kim firāḳ odı her dem
Eritdi cānını ġam pūtesinde hem-çü raṣāṣ *(G. 178/14). [ġam]*

Cem günin ġamla eyledüñ bī-nūr
Ḥüsnüñe zülfüñ olalı burḳaʿ *(G. 188/9). [ġamla, -la]*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/5). [ġam]*

Aġyār olursa aña cihān ḫalḳı ġam degül
Şol dil ki zülfüñe ṭolaşup ola yār-ı ʿışḳ *(G. 198/9). [ġam]*

Dil bugün ʿışḳuñ ġamına döyemez
Āh eger yüz göstere ferdā-yı ʿışḳ *(G. 199/7). [ġamına, -ı, -n, -a]*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bīmāruñam senüñ *(G. 213/3). [ġamuñla, -uñ, -la]*

Göñlümi zülfüñ ġamından bī-ḳarār itsem gerek
Ol perīṣānluḳda ʿaḳlum tārümār itsem gerek *(G. 218/1). [ġamından, -ı, -n, -dan]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/15). [ġam]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/15). [ġam]*

Tīr-i ġamzeñ dil ü cāndan geçicek geldi ġamuñ
Minnet Allāha ki bārī bu aña oldı bedel *(G. 228/7). [ġamuñ, -uñ]*

Gözüñ dirler ki ʿuṣṣāḳ öldürürmiş
Ne ġam olmaz baña taḥṣīl ḥāṣıl *(G. 230/4). [ġam]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/1). [ġamuñdan, -uñ, -dan]*

Çü ġamdur āḫiri her şādlıġuñ
Cihān şādīlıġın pes sen belā bil *(G. 233/5). [ġamdur, -dur]*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(G. 234/2). [ġamdan, -dan]*

Raḥm it iy meh-rū ġamuñdan niçe bir
Uġraya cevr ü cefāya cān ü dil *(G. 237/9). [ġamuñdan, -uñ, -dan]*

Ġamuñla yüzini zer ḳıldı bu Cem-i bī-dil
Çü ḳalbi ḳalmadı anuñ eritme cānını gel *(G. 241/9). [ġamuñla, -uñ, -ile]*

Her gice ġam meclisinde ṣoḥbet ü ʿayş itmege
Eşk-i çeşmümden mey ü dilde kebābum var benüm *(G. 249/11). [ġam]*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/7). [ġamından, -ı, -n, -dan]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından şöyle bil kim
Yanaram şemʿ-veş her ṣubḥ ile şām *(G. 260/3). [ġamından, -ı, -n, -dan]*

Ġam ayaġına yüzüm ḫāk eylesem ʿayb eyleme
N'ola ʿizzet eylesem çün eski yārumdur benüm *(G. 264/5). [ġam]*

Belā-durur ġam ü derd-i ḥabībi ben bilürem
Velī odur yine ol ġam ṭabībi ben bilürem *(G. 268/2). [ġam]*

Ṭopraġum levḥinde ḳılmaġa ġamuñ şerḥin raḳam
Rūzgār eyler ölicek üstüḫ̱ānumdan ḳalem *(G. 270/1). [ġamuñ, -uñ]*

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam
Ġam ṣoñı şādluḳdur iy dil ṭarılma epsem *(G. 274/2). [ġam]*

Şükür kim buldı ġamdan dil rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān *(G. 292/3). [ġamdan, -dan]*

Şükür kim irmedin ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān *(G. 292/5). [ġamdan, -dan]*

Niçün yüz döndürem dil-ber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan *(G. 293/5). [ġamından, -ı, -n, -dan]*

İşigüñden ayru ġamdur ḥāṣılum didüm didi
Şimdi mi oldı vaṭen terk eylemek taḥṣīl içün *(G. 302/9). [ġamdur, -dur]*

Ġamuñdan her günüm ki geçdi iy yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru *(G. 312/7). [ġamuñdan, -un, -dan]*

Raḫm eyle Cem-i ḫasteye iy dōst ki ġamdan
Her dem aḳıdur gözleri yaşın nitekim cū *(G. 314/13). [ġamdan, -dan]*

Eşk-i çeşmüm ġamuñ ḳurıtsa ne ġam
Aḳduġı yire çün aḳar yine ṣu *(G. 315/11). [ġam]*

Eşk-i çeşmüm ġamuñ ḳurıtsa ne ġam
Aḳduġı yire çün aḳar yine ṣu *(G. 315/11). [ġamuñ, -uñ]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından Cem hemīşe
Ḳılur āh ü fiġān şām ü seḥerde *(G. 336/9). [ġamından, -ı, -n, -dan]*

Ġam Cemi pā-māl idüpdür zülfüñe didüm didi
Maḫlaṣ isterseñ eger gel sāye-i iḳbālüme *(G. 347/9). [ġam]*

Ġam ḳaddümi çeng eyledi raḥm it ṣanemā gel
Bu naġmelü āvāzeye sāz itme iñende *(G. 354/7). [ġam]*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Şāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/13). [ġam]*

Zülfüñ ġamında reng-i ruḫum şerḥin eyleyen
N'ola yazarsa müşk ile hem zaʿferān ile *(G. 355/7). [ġamında, -ı, -n, -da]*

Sünbül-i ḫaṭṭuñ ġamından şöyle ḥayrān oldı kim
Bāġ-bānlar ṣu seperler gice reyḥān üstine *(G. 363/13). [ġamından, -ı, -n, -dan]*

Dilde ġamzeñ oḳı var iken ġamuñ gönderme kim
Ḳonmaḳ olmaz dōstum mihmān mihmān üstine *(G. 363/9). [ġamuñ, -uñ]*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül ʿĪsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/2). [ġam]*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy ṣanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/11). [ġamuñdan, -uñ, -dan]*

Devletüñde revā mıdur şāhā
Yıḳa cān mülkini ġamuñ sipehi *(G. 382/4). [ġamuñ, -uñ]*

Āh ol dil-i Cem n'eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/9). [ġamdan, -dan]*

Levḥ-i sīnemde ġamuñ şerḥin yazar ḫūnīn yaşum
Ḫāne-i dil olalı sen ḫūb ṭıfluñ mektebi *(G. 400/3). [ġamuñ, -uñ]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/9). [ġam]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/1). [ġam]*

Ṣalup sevdāya beni eyledi dīvāne ġamuñ
N'ideyüm n'eyleyeyüm āh didi vāh didi *(G. 423/5). [ġamuñ, -uñ]*

Ġam pelāsında ciger ḳanın yudar miskīn göñül
Devlet-i ʿışḳuñda her-giz aç u ʿuryān ḳalmadı *(G. 424/3). [ġam]*

Ġam leşkeri ger ḳalʿa-i dild'olmasa maḥfūẓ
Bir laḥẓada heb mülk-i cihānı ḳıla yaġmā *(K. 5/77). [ġam]*

Ger ġamdan ölürsem baña bir pāre ṣu virmez
Derc olsa felek dürcine iḥyā-yı Mesīḥā *(K. 5/95). [ġamdan, -dan]*

Ġam mervesinde saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl içün
Ḥuccāc-ı ʿışḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(K. 6/3). [ġam]*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿışḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(K. 6/11). [ġam]*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāṣıḳ cefā içün
Derd ü belā-yı ʿışḳa olan mübtelā ḥaḳı *(K. 6/27). [ġam]*

Dil-ber ġamında miḥnet ü derd ü belā ile
Vaḳt-i ṣafāda çekdügi ʿāṣıḳ ʿanā ḥaḳı *(K. 6/29). [ġamında, -ı, -n, -da]*

Ṣaḥrā-yı fürḳat içre nigārından ayrılup
ʿUṣṣāḳ ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı *(K. 6/8). [ġamla, -la]*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/13). [ġam]*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿāṣī olanlara
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam *(K. 7/18). [ġam]*

Ger idersem rūz ü şeb efġān n'ola
Baña çün derd ile ġam hem-dem-durur *(Kıt. 1/4). [ġam]*

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dil-berüñ maḥrem-durur *(Kıt. 1/5). [ġam]*

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derd ile dil ḫurrem-durur *(Kıt. 1/8). [ġam]*

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
N'ola ġamdan girībān eylesem çāk *(Kıt. 3/4). [ġamdan, -dan]*

Eger ḳılmaḳ dilerseñ seyr-i reyḥān
Yüri zülfi ġamından ol perīşān *(Mes. 1/78). [ġamından, -ı, -n, -dan]*

Kās-i raḥīḳ-i meyden germī ḳo cāna dönsün
Yā ġam gide göñülden yā bār[ī] oda yansun *(Mua. 20/2). [ġam]*

İki ġam ḳıldı ḳaṣduma el bir
Baña ne olsa her ġamuñ bigi bir *(Mua. 48/1). [ġam]*

İki ġam ḳıldı ḳaṣduma el bir
Baña ne olsa her ġamuñ bigi bir *(Mua. 48/2). [ġamuñ, -uñ]*

Çün bulur cān ü dil ṣafā ġamdan
Derd ü ġam bende [ger] girān yigdür *(Mua. 68/3). [ġamdan, -dan]*

Beni söyletme kim cihānı yaḳar
Bende ġam çoḳdur iy perī-peyker *(Mua. 83/2). [ġam]*

Bir laḥẓa ġamuñ sīneden olmadı çü ḫālī
Vallāhi zi-müşkil *(Mua. 102/1). [ġamuñ, -uñ]*

Ġamuñdan öldüm iriş oḳı yāsīn
Umaram līk bī-miṣl okıyasın *(Mua. 141/1). [ġamuñdan, -un, -dan]*

Ḳaddini pinhān idelden ol nigār
Oldı dil zülfi ġamından bī-ḳarār *(Mua. 183/2). [ġamından, -ı, -n, -dan]*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy ṣanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/1). [ġamuñdan, -un, -dan]*

Ġamze-i mestüñ ġamından ḫāli düşvār olmasa
Cem bilürdi ismüñi zülfüñle bīmār olmasa *(Mua. 255/1). [ġamından, -ı, -n, -dan]*

Cem olalı ġamuñdan vāḳıf-ı ḥāl
Süm-i esbüñ idindi tāc-ı iḳbāl *(Mua. 279/1). [ġamuñdan, -uñ, -dan]*

Dōst bī-ḥad ḳılub cefāları āh
Eyledi beni ġamla dem-beste *(Mua. 301/2). [ġamla, -la]*

Dil mürdesine ne ġam kim iy dōst
Laʿlüñde-durur ʿilāc-ı ʿĪsā *(Terc. 1/27). [ġam]*

Her dem ġam ile olur perīṣān
Dil olduġı içün ṣaçuña mensūb *(Terc. 1/43). [ġam]*

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān *(Terc. 1/49). [ġamuñla, -un, -la]*

Cān oldı ġamuñla çünki bīmār
Billāhi lebüñden eyle tīmār *(Terc. 1/65). [ġamuñla, -uñ, -la]*

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ baña olmasaydı ġam-ḫʷār *(Terc. 1/69). [ġamuñla, -uñ, -la]*

Naṭʿ-ı zemīnde ġam beni bir gün ʿadem ḳılur
Kendü oyunum ile çü şeh-māt olmışam *(Terk. 3/79). [ġam]*

Pāyāna irmedi n'ideyüm ġam ḥikāyeti
Derdā ki ḳılmadı baña devrān ḥimāyeti *(Terk. 3/91). [ġam]*

gam: *Gam, keder II esrar tozu (Şentürk, 2021: 44).*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/11). [ġam]*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/12). [ġam]*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/12). [ġamdur, -dur]*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/11). [ġamsuz, -suz]*

Olurdum ebr-i zülfeyne ṭaleb-kār
Cemālin ġamda ʿarż itse eger yār *(Mua. 12/2). [ġamda]*

ġam çek-: *Tasalanmak, kaygılanmak, üzülmek.*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/9). [ġam çekem, -em]*

Nice çekesin derd ü firāḳ ile ġam iy Cem
Demdür ki ḳadeḥ nūş idesin olmaġa bī-ġem *(Mur. 3/25). [ġam çekesin, -e, -sin]*

Didüm cān virürem būs ü kināre
Didi ġam çekme gel yoḳ yire bārī *(G. 383/6). [ġam çekme, -me]*

Göñül niçün çeker kūyuñda ġamlar
Behişt içinde dirler kim ġem olmaz *(G. 141/13). [ġamlar çeker, -er]*

N'ola cevr ile ġamuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḥaḳ teʿālā çün bu işi baña taḳdīr eylemiş *(G. 167/11). [ġamuñ çekersem, -er, -se, -m]*

Dünyāda derd ü ġam çekecek gerçi çoḳ begüm
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse yoḳ begüm *(Mua. 297/2). [ġamuñı çekmekde, -mekde]*

Çoḳdur egerçi ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ cihānda līk
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse görmedüm *(Mua. 302/2). [ġamuñı çekmekde, -mek, -de]*

ġam gör-: *Dert, keder görmek, dert, keder çekmek.*

O meh-rū ʿışḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk *(Kıt. 3/6). [ġam görürsem, -ür, -se, -m]*

ġam ü derd-i ḥabīb: *Sevgilinin dert ve gamı.*

Belā-durur ġam ü derd-i ḥabībi ben bilürem
Velī odur yine ol ġam ṭabībi ben bilürem *(G. 268/1). [ġam ü derd-i ḥabībi, -i]*

ġam yi-: *Dertlenmek, kederlenmek, tasalanmak.*

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Çün bugün derdüñe olacaḳ devā devrānıdur *(G. 69/3). [ġam yime, -me]*

Sür ṣafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/10). [ġam yime, -me]*

Geçdi dilden şu tīr-i ġamze didüm
Didi ġam yime kim o daḫı geçer *(G. 88/4). [ġam yime, -me]*

Ḫaṭṭı irişdi ise n'ola ġam yime göñül
Kim gül-sitān içinde biter sebze-zār ḫaṭ *(G. 182/3). [ġam yime, -me]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/14). [ġam yime, -me]*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dūn degülseñ ġam yime gerdūn içün *(G. 308/14). [ġam yime, -me]*

Didüm öldürmedin sen ġamdan öldüm
Didi ġam yime ol dem bu dem olmış *(G. 169/10). [ġam yime, -me]*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāşıḳa hem şimdi mi oldığı var *(G. 55/7). [ġam yime, -me]*

Maḥrem olduñsa eger zülfi ḫayāline göñül
Ġam yime hīç yüri göz göre var māre yapış *(G. 176/8). [ġam yime, -me]*

ġam-ābād: *Hüzün ve kederi bol; gam diyarı.*

Dil ġam-ābādında cevrüñ leşkeri ḳonalı āh
Cümlesi yaġmā diyü āvāz ider dellāller *(G. 119/11). [ġam-ābādında, -ı, -n, -da]*

ġam-gīn: *Gamlı.*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
Hem-dem-i derd ü belā vü mūnis-i hem-ġem-durur *(G. 78/5). [ġam-gīn]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḥzūn olur *(G. 81/9). [ġam-gīn]*

Bu ġam-gīn göñlüme raḥm eyle şāhā
Niçe bir aṣasın ol zülf-i kecde *(G. 340/3). [ġam-gīn]*

Ki zīrā ḫüsni reşki ile nesrīn
Gezer her ṣaḥn-ı ṣaḥrālarda ġam-gīn *(Mes. 1/84). [ġam-gīn]*

ġam-gīn ol-: *Kederlenmek, üzülmek.*

Zülfüñi görelden yüzüñ üzre yatur iy meh
Ġam-gīn oluban derd ile bī-çāre benefşe *(G. 319/4). [ġam-gīn oluban, -uban]*

ġam-güsār: *Gam ve kederi defeden, gam ortağı; arkadaş.*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz *(G. 150/10). [ġam-güsārumuz, -umuz]*

ġam-güsār: *Gam/esrar tozu ortağı, arkadaş.*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/12). [ġam-güsārumuz, -umuz]*

ġam-ḫʷār ol-: *Gam yemek, kederlenmek, tasalanmak.*

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ baña olmasaydı ġam-ḫʷār *(Terc. 1/70). [ġam-ḫʷār olmasaydı, -ma, -sa, -y, -dı]*

ġam-i aġyār çek-: *Rakiplerin gamını çekmek.*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/11). [ġam-i aġyār çek]*

ġam-i ʿārıż: *(Sevgilinin) yanağın gamı II sevgiliye duyulan aşkın ıztırabı.*

Raḥm eyle vaḳtidür ki ġam-i ʿārıżuñla eşk
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb *(G. 12/7). [ġam-i ʿārıżuñla]*

ġam-i ʿārıż: *(Sevgilinin) yanağının gamı.*

Raḥm eyle vaḳtidür ki ġam-i ʿārıżuñla eşk
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb *(G. 12/8). [ġam-i ʿārıżuñla, -uñ, -la]*

ġam-ı derd: *Derdin kederi, derdin verdiği keder, üzüntü.*

Derdüñde revādur ki göñül ola hemīşe
Tā ol ġam-ı derd ile ṣafā bula hemīşe *(Mua. 171/2). [ġam-ı derd]*

ġam-i dil-dār: *Sevgilinin gamı, kederi.*

Ġam-i dil-dāre ṣabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Çü dil uşandı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/1). [ġam-i dil-dāre, -e]*

ġam-i eyyām: *Devrin, zamanın kederi.*

Bu derd ile ben çoḳdan ölürdüm ġam-i eyyām
Ger ḫaṭırumı ḳılmasa geh gāh tesellā *(K. 5/125). [ġam-i eyyām]*

Yime içme firāvāndur gam-i eyyām hażm olmaz
Ṭolu nāz ile niʿmetdür firāz ile nişīb ancaḳ *(K. 9/39). [gam-i eyyām]*

ġam-ı hicrān: *Ayrılık gamı, tasası.*

Bulınurdı ġam-ı hicrāna dermān
Şifā-yı vaṣluñ olsa ḥāṣıl iy cān *(Mua. 329/1). [ġam-ı hicrāna, -a]*

ġam-i ʿışḳ: *Aşk derdi, gamı.*

İy dil ġam-i ʿışḳ ile feryād ü fiġān eyle
Çün dil-ber alur her dem feryād ü fiġāndan ḫaẓ *(G. 185/9). [ġam-i ʿışḳ]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/2). [ġam-i ʿışḳ]*

Ġam-i ʿışḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nem-gīn olur bu tīre-gūn ḫāk *(Kıt. 3/11). [ġam-i ʿışḳ]*

Ġam-i ʿışḳ ile oldum āh bīmār
Olalı cān ü dil derd ü belāda *(Kıt. 5/3). [ġam-i ʿışḳ]*

Evvel ne resme dil ġam-i ʿışḳa esīr idi
Bir dürlü olmadı yine ḥāli bayaġıdur *(G. 126/11). [ġam-i ʿışḳa, -a]*

Dehān[ı] noḳṭasını tā ki eyledi pinhān
Hezār-ı dil ġam-ı ʿışḳında oldı ser-gerdān *(Mua. 154/2). [ġam-ı ʿışḳında, -ı, -n, -da]*

Vaḳtidür raḥm eylegil iy meh-liḳā ben bendeñe
Kim ġam-i ʿışḳuñ hemīşe yaşumı deryā ḳılur *(G. 76/4). [ġam-i ʿışḳuñ, -uñ]*

Her ḳaçan kim ġam-i ʿışḳuñ dil-i ġam-nāke düşer
Dil ü cān şöyle yanar ki āteşi eflāke düşer *(G. 89/1). [ġam-i ʿışḳuñ, -uñ]*

Ġam-i ʿışḳuñdan iy dil-ber hemīşe
Ḳıluram cān ü dilden āh ü nāle *(G. 332/13). [ġam-i ʿışḳuñdan, -uñ, -da]*

Ġam-i ʿışḳuñla Cem eger vire cān
Ḳabri üstine yaz saʿīd ü şehīd *(G. 44/11). [ġam-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

Dil-berā cānın cefādan raḥm idüp ḳurtarmaduñ
Öliser beñzer ġam-i ʿışḳuñla Cem miskīn dirīġ *(G. 193/10). [ġam-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

Ben neyem kim ġam-i ʿışḳuñla ḳılam nāle vü āh
Līk ḳomaz beni ḥālümde bu ṣad-pāre göñül *(G. 239/7). [ġam-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

ġam-ı yār: *Sevgilinin gamı.*

Gözüñ evvel anı dilerdi iy yār
Ki ṣoñra arada ola ġam-ı yār *(Mua. 263/2). [ġam-ı yār]*

ġam-i zülfeyn: *Yüzün iki yanından sarkan saç lülesinin gamı.*

Laʿlin isterseñ ġam-i zülfeyni çek
Kim ḳarañuda olur āb-ı ḥayāt *(G. 23/3). [ġam-i zülfeyni, -i]*

ġam-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün gamı.*

Ḫaṭṭuñ gelicek gözden geçdi ġam-i zülfüñ āh
Ḥayfā ki bulımadum ʿömr-i güẕerāndan ḥaẕ *(G. 185/3). [ġam-i zülfüñ, -üñ]*

Cānda resen-i zülfüñi naḳş itmeyeli dil
Ser terkin ider kim ġam-ı zülfüñ ḳıla ḥāṣıl *(Mua. 100/2). [ġam-ı zülfüñ, -üñ]*

Ġam-ı zülfüñ baña çün sermed oldı
Benüm-çün cümle el mātem-zed oldı *(Mua. 23/1). [ġam-ı zülfüñ, -üñ]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/13). [ġam-i zülfüñde, -üñ, -den]*

ġammāz: *Koğucu, gammaz II kaşla gözle işaret etme, fitleme(gamze bağlamında;).*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/2). [ġammāz]*

ġammāz-ı nāz ol-: *Naz ifşacısı olmak, naz sergilemek II sevgilinin bakışlarıyla işve ve naz sergilemesi.*

Niçe bir çeşmüñ ola iy māh-rū ġammāz-ı nāz
Niçe bir meşhūr ola şānuñda bu āvāz-ı nāz *(G. 148/1). [ġammāz-ı nāz ola, -a]*

ġam-nāk ol-: *Gamlı, kederli olmak.*

Olalı miḥnet ile yārden dūr
Cefā ile dil ü cān oldı ġam-nāk *(Kıt. 3/2). [ġam-nāk oldı, -dı]*

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġam-nāk *(Kıt. 3/14). [ġam-nāk olupdur, -up, -dur]*

ġamz: *Keskin yan bakış, edalı bakış II sevgilinin kan döken kıyıcı bakışı.*

Ḫūn-rīz ġamzeñe ideli sīnemi siper
Ne deñlü oḳ ki ġamz ile atsañ siperdedür *(G. 64/8). [ġamz]*

Gözlerüñ ġamz ile senüñ ḳaṣd-ı cān ü dil ḳılur
İy perī-peyker bizümle böyle āl itmek neden *(G. 287/5). [ġamz]*

ġamz: *Bozgunculuk, münafıklık, gammazlık.*

Dün itdüm ġamzesi ġamzını taḥrīr
Yine dönmekde ḫāmem ḳıldı taḳṣīr *(Mua. 267/1). [ġamzını, -ı, -n, -ı]*

ġamz it-: *Ara bozuculuk etmek, söz taşımak, gammazlık etmek.*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/1). [ġamz itdüñ, -dü, -ñ]*

ġamze: *Keskin, yan bakış; edalı bakış II sevgilinin kan döken, kıyıcı bakışı.*

Her ne cāna kim atar ġamzelerüñ tīr-i belā
Cümlesin rāst atar eylemeyüp hīç ḫaṭā *(G. 4/3). [ġamzelerüñ, -ler, -üñ]*

Dün içüp ser-ḫōş olup ġamzelerüñ cām-ı ṣafā
Çekdiler ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer ṣanemā *(G. 8/1). [ġamzelerüñ, -ler, -üñ]*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/13). [ġamze]*

Nigārā vaḳtidür raḥm eyle cāna
Ki ġamzeñ her nefes ḳılur siyāset *(G. 25/4). [ġamzeñ, -ñ]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olan dil ü cānı
Revā mıdur ḳılasın ġamzeñ oḳına umaç *(G. 33/4). [ġamzeñ, -ñ]*

Şu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/5). [ġamzeñ, -ñ]*

Ṣordum dehenüñ sırrını ḫışm eyledi ġamzeñ
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan olacaḳdur *(G. 52/7). [ġamzeñ, -ñ]*

Yā ḳaşuña n'ola ḳurbān olur ise dil-i Cem
Ġamzeñ oḳına bilürem ki nişānuñ olısar *(G. 54/10). [ġamzeñ, -ñ]*

Ḥācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/9). [ġamzeñ, -ñ]*

Ḫūn-rīz ġamzeñe ideli sīnemi siper
Ne deñlü oḳ ki ġamz ile atsañ siperdedür *(G. 64/7). [ġamzeñe, -ñ, -e]*

N'ola ġamzeñ oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cānuma cānā devādur *(G. 79/3). [ġamzeñ, -ñ]*

Çün ġamzeñ oḳınuñ dil ü cānum siperidür
N'ola ne ḳılursañ baña pes luṭf eseridür *(G. 80/1). [ġamzeñ, -ñ]*

Hey nice ḫūnī-durur ṣol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/6). [ġamzesi, -si]*

Ḳaṣd-ı cān ü dil iderse n'ola ġamzeñle gözüñ
Çünki tīġ oynamaḳ ol merdüm-i çālāke düşer *(G. 89/5). [ġamzeñle, -ñ, -le]*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/11). [ġamzeñ, -ñ]*

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar
Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar *(G. 92/1). [ġamzeñ, -ñ]*

Ḳaşlaruñ yayı gibi egriyi yanına çeküp
Ġamzesi oḳı gibi ṭoġrıyı yābāne atar *(G. 92/4). [ġamzesi, -s, -i]*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/5). [ġamzesi, -s, -i]*

Ġamzeñ oḳından şu dil kim çākdür
Derd ü ġamdan tā ebed bī-bākdür *(G. 93/1). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/11). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzeñ oḳına nişān olalı dil
Her yañadan ṭurmadın peykān gelür *(G. 102/5). [ġamzeñ, -ñ]*

Yā ḳaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ oḳı meʾvā ḳılur *(G. 104/10). [ġamzeñ, -ñ]*

İreli ġamzeñ oḳından cāna tīr
Dil kemend-i zülfüne oldı esīr *(G. 107/1). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzeñ oḳından şu deñlü ṭoldı dil
Kim bulınmaz bir daḫı tīrüñe yir *(G. 107/9). [ġamzeñ, -ñ]*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer şol ki ezelden ulıdur *(G. 111/5). [ġamzeñ, -ñ]*

Baş ḳoşup zülfüñe ġamzeñ ṣanemā ser mi çeker
Göz göre ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer mi çeker *(G. 112/1). [ġamzeñ, -ñ]*

Rūşen olmaġa yüzüñ fikri ile hāne-i dil
İrişüp ġamzeñ oḳı her yañadan revzen açar *(G. 114/8). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdügince bilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/9). [ġamzeñ, -ñ]*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/9). [ġamzeñe, -ñ, -e]*

Ġamzeñ ḫayāli çeşmüme ḫancer degül midür
Olan muḳābil aña dil-āver degül midür *(G. 127/1). [ġamzeñ]*

Şöyle müşebbek eyledi sīnem sihām-ı ġam
Ṣan ġamzeñ oḳları içün anı ḳubūr ider *(G. 134/6). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzeñ ḫadengi şöyle tekellüfsüz oldı kim
Dil ḫānesinde ṣadra geçüp ḫōş ḥużūr ider *(G. 134/7). [ġamzeñ, -ñ]*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/7). [ġamzeñ, -ñ]*

Lebini ṣorduġuma ġamzesi çeker ḫancer
Didi ki söyleme ayruḳ ṭut aġzuñ epsem dur *(G. 135/11). [ġamzesi, -si]*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/30). [ġamzesi, -si]*

Birinüñ müjgān-ı tīri ʿāleme nāvek-fiken
Birinüñ bir ġamzesi ʿuṣṣāḳa biñ ḫancer çeker *(G. 138/22). [ġamzesi, -si]*

Birinüñ āhū gözinüñ ḥamlesi ṣayd-ı cihān
Birinüñ bir ġamzesine döyemez biñ şīr-i ner *(G. 138/12). [ġamzesine, -si, -n, -e]*

ʿIşḳuña cān viricek irişdi tīri ġamzeñüñ
Ḥamdü lillāh kim gelen cān yirine cāndur henūz *(G. 146/3). [ġamzeñüñ, -ñ, -üñ]*

Ḳaşlaruñ yāsı içün ḳurbānlar olduġum bilüp
İrişüp ġamzeñ oḳı didi ḳanı ḳurbānumuz *(G. 158/6). [ġamzeñ, -ñ]*

Tīr-i ġamzeñ cān alup yirine geçdi cān bigi
Şimdi ol demden berü ġamzeñ oḳıdur cānumuz *(G. 158/8). [ġamzeñ, -ñ]*

N'ola sīnemde ġamuñ ġamzeñ añup uyumasa
Ḫavf-i tīr olıcaġız ḫānede mihmān uyumaz *(G. 159/11). [ġamzeñ, -ñ]*

Didüm ġamzeñ oḳı zaḫm urdı cāna
Didi şād ol maḥabbet muḥkem olmış *(G. 169/7). [ġamzeñ, -ñ]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/10). [ġamzeñ, -ñ]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/1). [ġamzesi, -si]*

Hemīşe ġamzeñ oḳı sīnemi ḳılur mecrūḥ
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳışāş *(G. 177/3). [ġamzeñ, -ñ]*

Ne deñlü göñlüme ġamzeñ oḳ ursa üşenmez
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳışāş *(G. 178/7). [ġamzeñ, -ñ]*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿiważ *(G. 181/3). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzeñ eyler cānum almaġa nizāʿ
Bī-sebeb cān almaḳ itme iḫtirāʿ *(G. 186/1). [ġamzeñ, -ñ]*

Yire dökmege Cem ḳanını iy dōst
Çeker ġamzeñ hemīşe seyf-i ḳāṭıʿ *(G. 187/14). [ġamzeñ, -ñ]*

Dil-berā cān ḳaṣdına ġamzeñ çeker her laḥẓa tīġ
Ol sebebden gözlerüm ḳan aḳıdur mānend-i mīġ *(G. 193/1). [ġamzeñ, -ñ]*

Bu Cem-i ġam-gīne iy cān raḥm ḳıl
Ġamzeñe cānın ḳılur her dem hedef *(G. 197/14). [ġamzeñe, -ñ, -e]*

Ḳılalıdan ġamzeñe sīnem hedef
Oldı lāle gibi pür-ḫūn her ṭaref *(G. 197/1). [ġamzeñe, -ñ, -e]*

Ẕikri ẖayr olsun beni öldürmege
Ġamzeñüñ bir vech ile taḳṣīri yoḳ *(G. 204/6). [ġamzeñüñ, -ñ, -üñ]*

Ya ḳaşı atduġınca ġamze oḳın
Eyle iy Cem aña siper cigerüñ *(G. 209/13). [ġamze]*

İy ġamzeler çü ḳaşı nigāruñ kemān imiş
Tīrine sīne-i Cemi billāh nişān ṭutuñ *(G. 220/13). [ġamzeler, -ler]*

Ġamzeñ ẖadengi cān ü dili ẖūn idüp didi
Boş elle gelmemege bunı armaġān ṭutuñ *(G. 220/11). [ġamzeñ, -ñ]*

Çeşmine beñzerem dir imiş āhū-yı Ḫoten
İy ġamzeler gelüñ yüregin ṭolu ḳan idüñ *(G. 221/10). [ġamzeler, -ler]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olam ki ġamzeñ oḳı
Cigerde mesken idelden gören didi ki maḥal *(G. 241/7). [ġamzeñ, -ñ]*

Rā ḳaşlaruñuñ yāsına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳına oldı nişān sīne ne müşkil *(G. 242/10). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzesi tīġın çeküp ḳaşduma ol yār-i ḳadīm
Ḳaṣd-ı bismil ḳılsa bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm *(G. 262/1). [ġamzesi, -si]*

İrişdüginçe ġamzeñ oḳı cāna
Dil ü cān şād olup dir ẖayr maḳdem *(G. 263/5). [ġamzeñ, -ñ]*

Didüm iy ġamze ḳanmaduñ mı ḳana
Didi ḳanuñ içicek ḳanayazdum *(G. 265/13). [ġamze]*

Bir daẖı var ise ġamzeñ bigi tīġ
İşde başum işde şemşīrüñ begüm *(G. 271/3). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzeñ āhū-yı dile zaẖm uralı
Key zebündur ḳoma naẖcīrüñ begüm *(G. 271/7). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzeñ oḳı sīnemi mecrūḥ ḳılduḳça şehā
Yig-durur zaẖmi baña biñ merhem ü tīmārdan *(G. 276/5). [ġamzeñ, -ñ]*

Ben umardum ġamzeñüñ oḳına cān idem hedef
Sen niçün cānā kemān-ebrūlaruñı yaṣasın *(G. 278/5). [ġamzeñüñ, -ñ, -üñ]*

Çü tīrini dil ü cānumdan itmedi taḳṣīr
Keremler eyledi ġamzeñ cihānda var olsun *(G. 281/8). [ġamzeñ, -ñ]*

Şol ġamzelerüñ tīrine olmaġa muḳābil
Ten cevşen ü bu sīne-i sūzān siper olsun *(G. 299/11). [ġamzelerüñ, -ler, -üñ]*

Rā ḳaşlaruñuñ yayına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳınuñ tīrine ter-keş ciger olsun *(G. 299/10). [ġamzeñ, -ñ]*

Geldügince sīneme ġamzeñ oḳı taʿẕīm içün
Ḫāk-i pāyine fidādur cān ü dil teslīm içün *(G. 300/1). [ġamzeñ, -ñ]*

Nigārā ġamzeñi cānum görelden
Ölecek gibi ḳatlanur bıçaġa *(G. 318/5). [ġamzeñi, -ñ, -i]*

Ġamzeñ dil üzre her dem urur yāre yāreye
Çeksün belāyı ola ki sen yāre yāreye *(G. 321/1). [ġamzeñ, -ñ]*

Siper ġamzeñ oḳına olduḳça sīnem
Geçer cāndan velī ṭurur siperde *(G. 336/7). [ġamzeñ, -ñ]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/1). [ġamzeñ, -ñ]*

Deleydüñ ġamzeñ ile bir göreydüñ
Ki ḳaç peykān bulınur bu cigerde *(G. 343/13). [ġamzeñ, -ñ]*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/9). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/9). [ġamzeñüñ, -ñ, -üñ]*

Göñül dārını bāzāra çıḳardum ġamzeñ oḳları
İşidüp şüf'a ṭutmışlar ḫarīdār olmasun kimse *(G. 351/5). [ġamzeñ, -ñ]*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/11). [ġamzeñ, -ñ]*

Dilde ġamzeñ oḳı var iken ġamuñ gönderme kim
Ḳonmaḳ olmaz dōstum mihmān mihmān üstine *(G. 363/9). [ġamzeñ, -ñ]*

Ol kemān-keş ḳaşlaruñ atduḳça ġamzeñ oḳların
Ḳaṣd idüpdür cānuma beñzer ki gözler hā beni *(G. 374/7). [ġamzeñ, -ñ]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḥẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/8). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzeñ oḳı şehīdinüñ ḳabrde daḫı iy ṣanem
Ola kefende ḥaşre dek ḫūn-ı ciger ʿalāmeti *(G. 378/7). [ġamzeñ, -ñ]*

Yā ḳaşuñdan ireli tīr-i ḫadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḥẓa ṣaḳlar cān gibi *(G. 379/13). [ġamzeñüñ, -ñ, -üñ]*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/5). [ġamze]*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/13). [ġamze]*

Sīne-i mecrūḥuma ġamzeñ urur çün yāreyi
İy ṣanem çoḳ görme ben bī-çāreye sen çāreyi *(G. 420/1). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzeñ ucından cigerde ẕerrece ḳan ḳalmadı
Laʿl-i cān-baḫşuñdan özge derde dermān ḳalmadı *(G. 424/1). [ġamzeñ, -ñ]*

Neden ġamzeñ ḳılur cānā baña cevr ü siyāsetler
Bilürsin ʿālem içre olmaz ḳalam dīvāne vü beste *(G. 338/3). [ġamzeñ]*

Dil-berüm ḫışm ile ḳaşını kemān eyleyeli
Cānumı ġamzesi oḳına nişān eyleyeli *(G. 372/2). [ġamzesi, -si]*

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd ider saçı
Ġamzesi cān almaḳ ister bī-günāh *(Kıt. 2/10). [ġamzesi, -si]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/1). [ġamze]*

Didi dün baña yār kim iy Cem
Seni ġamzemle ḳıluram bismil *(Mua. 50/2). [ġamzemle, -m, -le]*

Baġlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Ṣanki ġamzeñ ḳorḫusından ṣu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/2). [ġamzeñ, -ñ]*

Ġamzeñüñ evveline zülfüñ ulaşup ṣanemā
Ḫālüñi ġayb yüzinden n'ola eylerse hebā *(Mua. 152/1). [ġamzeñüñ, -ñ, -üñ]*

Zülfüñe baş ḳoṣaldan iy ruḫ[ı] al
Ġamzeñi gözle kim ne eyler āl *(Mua. 153/2). [ġamzeñi, -ñ, -i]*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/1). [[ġ]amzeñ, -ñ]*

Dün itdüm ġamzesi ġamzını taḥrīr
Yine dönmekde ḫāmem ḳıldı taḳṣīr *(Mua. 267/1). [ġamzesi, -si]*

ġamze-i ʿayyār: *(Sevgilinin) hilekâr olan keskin, kan dökücü yan bakışı.*

Gitdi dil elden görelden ṭurre-i ṭarrāruñı
Cān cihāndan geçdi görüp ġamze-i ʿayyāruñı *(G. 397/2). [ġamze-i ʿayyāruñı, -uñ, -ı]*

ġamze-i bīmār: *(Sevgilinin) hasta olan keskin yan bakışı, edalı, kan döken bakışı.*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/3). [ġamze-i bīmāruñ, -uñ]*

ġamze-i cāẕū: *Cadı gibi büyüleyen yan bakış.*

Raḥm eyle baña vaḳtidür iy dil-ber-i meh-rū
Kim cānuma ḳaṣd eyledi ṣol ġamze-i cāẕū *(G. 314/2). [ġamze-i cāẕū]*

ġamze-i ġammāz: *Fitneci yan bakış.*

Niçe bir nāz idesin ṣol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/1). [ġamze-i ġammāz]*

Ol ġamze-i ġammāz ile nāz itme iñende
ʿĀṣıḳlaruña luṭfuñı az itme iñende *(G. 354/1). [ġamze-i ġammāz]*

ġamze-i ḫūn-rīz: *Kan dökücü yan bakış.*

Dil giriftār olalıdan zülf-i müşk-āmīzüñe
Cān diler ḳurbān ola ṣol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/2). [ġamze-i ḫūn-rīzüñe, -üñ, -e]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden dil-berā cān terk idüp
Dāyimā baş oynaram ṣol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/6). [ġamze-i ḫūn-rīzüñe, -üñ, -e]*

ġamze-i mest: *(Sevgilinin) sarhoş olan keskin, can alıcı yan bakışı.*

İçer şu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/1). [ġamze-i mestüñ, -üñ]*

Ġamze-i mestüñ ġamından ḥāli düşvār olmasa
Cem bilürdi ismüñi zülfüñle bīmār olmasa *(Mua. 255/1). [ġamze-i mestüñ, -üñ]*

ġamze-i pür-kīn: *Öfke dolu yan bakış.*

Göñül alalı bizden nevk-i müjgān
Feraḥdur ġamze-i pür-kīnüñ iy cān *(Mua. 137/2). [ġamze-i pür-kīnüñ, -üñ]*

ġanī: *Zengin, varlıklı.*

Cem faḳīr-i ʿışḳ olupdur raḥm ḳıl
Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt *(G. 23/10). [ġanīsin, -sin]*

Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt
Ġurbet-i ʿışḳuñda oldum çün faḳīr *(G. 107/11). [ġanīsin, -sin]*

ġanī ḳıl-: *Zenginleştirmek, zengin hâle getirmek.*

Dili şol deñlü ġanī ḳıldı lebüñ fikri gözüm
Müje cārūbı ile ṭaşra döker laʿl ü güher *(G. 114/3). [ġanī ḳıldı, -dı]*

Dīn faḳīrin ġanī ḳılur irse
Dirhem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/25). [ġanī ḳılur, -ur]*

ġarāmet: *Borç, borçlanma II günah.*

Şun baña cām-ı laʿlüñi dime ki cürmi var anuñ
Boynuma ṣal günāhını ben çekeyin ġarāmeti *(G. 378/6). [ġarāmeti, -i]*

ġaraż: *Gaye, maksat, amaç.*

Dün didi ʿuşşāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/8). [ġaraż]*

ġaraż: *Kasıt, kötü niyet.*

Çü furṣat bulmayup Mışr özleyüp Rodosa varıldı
Ġarażla yazmaġın Balyos kitāb-ı dil-firīb ancaḳ *(K. 9/12). [ġarażla, -la]*

ġarb: *Batı.*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dir
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/7). [ġarbdan, -dan]*

ġāret-ger-i islām: *İslam'ın yağmacısı, İslam dinini yağmalayan.*

Zülf-i pür-çīnüñ nigārā dāmdur
Gözlerüñ ġāret-ger-i İslāmdur *(G. 87/2). [ġāret-ger-i islāmdur, -dur]*

ġāret-i īmān it-: *İmana saldırmak, imanı talan etmek.*

Zülfüñ yüzüñe düşüp ider ʿārıżuña ḳaṣd
Ol kāfiri gör ġāret-i īmān ider iy dōst *(G. 21/4). [ġāret-i īmān ider, -er]*

ġarīb: *Çaresiz, düşkün, zavallı.*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/14). [ġarīb]*

Yoluña ben cān virürem müddeʿīden ötüri
Bu revā mı ḳaṣd idesin ben ġarībe ey ḥabīb *(G. 16/12). [ġarībe, -e]*

Çün ġarīb-i ḥüsndür Cem ḥālini ḫālüñe ṣor
Ḥālini bilmez ġarīb olanlaruñ illā ġarīb *(G. 17/10). [ġarīb]*

Çün ġarīb-i ḥüsndür Cem ḥālini ḫālüñe ṣor
Ḥālini bilmez ġarīb olanlaruñ illā ġarīb *(G. 17/10). [ġarīb]*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/15). [ġarībe, -e]*

Şöyle cān virdi bu naḳşa cān ü dilden Cem ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur *(G. 68/13). [ġarīb]*

Siḥr idüp cāẕū gözüñ cān ü dili yaġmā ḳılur
ʿĀlem içre ben ġarīb üftādeyi rüsvā ḳılur *(G. 76/2). [ġarīb]*

Ben ġarībüñ ḳaṣdına ḫışm idüp ol ṣūḫ-ı cihān
Ḳaşları ile kirpügin tīr ü kemān eyler dirīġ *(G. 192/11). [ġarībüñ, -üñ]*

N'ola ḫadeng-i ġamzeñ cānı ḳılursa yaġmā
Ol daḫı Cem garībe bir ḫōş saʿādet ancaḳ *(G. 200/10). [garībe, -e]*

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳaldı Cem ġarīb
Sensüz oluram nigārā zār ü nālān elfirāḳ *(G. 203/7). [ġarīb]*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ *(G. 213/5). [ġarībe, -e]*

Muḳīm olsa n'ola zülfüñde göñlüm
Gice her yir sarāyıdur ġarībüñ *(G. 214/4). [ġarībüñ, -üñ]*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/5). [ġarīb]*

Ne deñlü cevr iderseñ ben ġarībe
Olur göñlümde ʿışḳuñ daḫı muḥkem *(G. 259/5). [ġarībe, -e]*

Benümle yār-i ḳadīm olalı teraḥḥum idüp
Ġarīb göñlümi her dem nevāziş eyler ġem *(G. 261/14). [ġarīb]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḫālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/3). [ġarīb]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḫālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/4). [ġarībi, -i]*

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫōş-durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭen *(G. 295/4). [ġarīb]*

Eyā Cem bī-tekellüf yāre varmaḳ
Degül midür saʿādet ben ġarībe *(G. 339/14). [ġarībe, -e]*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Ṣāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/14). [ġarībini, -ini]*

Dün ġarībüñdür dinür iy māh līkin görmedüm
Ben ġarīb-i bī-nevāda zülf-i ʿanber-bāruñı *(G. 397/5). [ġarībüñdür, -üñ, -dür]*

Ölürem zehr-i ġam-i dehr ile ben ḫaste ġarīb
Ger dirīg eyleye tiryākini Loḳmān-ı kerem *(K. 1/87). [ġarīb]*

Lebüm naṣīb-i niṣāb-ı lebüñden iy dil-ber
Ger ola şerbet-i laʿlüñ bu ben ġarībe yiter *(Mua. 58/2). [ġarībe, -e]*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/2). [ġarībümsin, -üm, -sin]*

Sākin olan ġarībe diyārı Muḥammedüñ
Ḳavl-i ṣaḥīḥ şerʿi ḥiṭābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/119). [ġarībe, -e]*

ġarīb: *Memleketinden uzakta, gurbette olan; zavallı, biçare.*

ʿĀlem içre çekmişem derd ü firāḳın ben ġarīb
Hā sürer ẕevḳi ḳatında dil-berüñ ol seg raḳīb *(Mur. 2/13). [ġarīb]*

ġarīb ü ḫaste: *Kimsesiz, zavallı, takatsiz ve çaresiz.*

Ben ġarīb [ü] ḫastenüñ ḥālini görmezseñ ne ṭañ
Kim ne bilür ṣaġ olan ḥāl-i dil-i bīmārdan *(G. 276/3). [ġarīb [ü] ḫastenüñ, -nüñ]*

ġarīb-i bī-ʿār: *Utanmaz, arsız zavallı.*

Baş ḳoşup ben ġarīb-i bī-ʿāra
Sen de bī-ʿār olsañ olmaz mı *(G. 395/5). [ġarīb-i bī-ʿāra, -a]*

ġarīb-i bī-nevā: *Nasipsiz zavallı.*

Dün ġarībüñdür dinür iy māh līkin görmedüm
Ben ġarīb-i bī-nevāda zülf-i ʿanber-bāruñı *(G. 397/6). [ġarīb-i bī-nevāda, -da]*

ġarīb-i ḥüsn: *Güzellik garibi II âşığın, sevgilinin güzelliğinden mahrum olması.*

Çün ġarīb-i ḥüsndür Cem ḥālini ḫālüñe ṣor
Ḥālini bilmez ġarīb olanlaruñ illā ġarīb *(G. 17/9). [ġarīb-i ḥüsndür, -dür]*

ġarīb ol-: *Zavallısı olmak.*

Ervāḥ-ı enbiyā ḳamu ṭālib-durur ki ola
Dār-ı nübüvvet içre naḳībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/116). [ġarībi ola, -a]*

ġarīḳ-i āb eyle-: *Suya boğmak, sele vermek.*

Cüdā olalı yaşum Nīli Mışr-ı ḥüsnüñden
Zemīni eylemek ister ġarīḳ-i āb ola mı *(G. 401/10). [ġarīḳ-i āb eylemek, -mek]*

ġarīm ol-: *Düşmanı olmak.*

Bū-cehl olursa daḫı yanar Bū-Leheb-miŠāl
Her kim ki olursa dīni ġarīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/180). [ġarīmi olursa, -ur, -sa]*

ġarḳ eyle-: *Suya batırmak, boğmak, sular altında bırakmak.*

Şu deñlü yaş aḳıtdum gözlerümden
Ki ġarḳ eyler beni bugün bu deryā *(G. 11/4). [ġarḳ eyler, -r]*

ġarḳ it-: *Suya batırmak, boğmak, sular altında bırakmak.*

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı nigār
Ġarḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿışḳ *(G. 199/4). [ġarḳ ider, -er]*

Nūḥ-ı luṭfuñ eger irgürmeye keştī-i necāt
Ġarḳ ider baḥr-i belāya beni ṭūfān-ı kerem *(K. 1/92). [ġarḳ ider, -er]*

Lāle zār olınca ḳana ġarḳ iderdüm anı da
Ḳanlu yaşumdan eser bilsem nice ṣaḥrāda yoḳ *(G. 208/9). [ġarḳ iderdüm, -er, -dü, -m]*

Eşk-i çeşmüm fürḳat ile oldı bir deryā-yı ḫūn
ʿĀḳıbet ġarḳ idiserdür bir gün ol deryā beni *(G. 374/6). [ġarḳ idiserdür, -iser, -dür]*

Çün murāduñ beni ġarḳ itmek idi eyledüñ uş
Yiter iy ḳulzüm-i eşküm niçe mevvāc olasın *(G. 303/7). [ġarḳ itmek, -mek]*

ġarḳ it-: *Boğmak, sular içinde bırakmak II kaplamak, kuşatmak.*

Cümle cihānı ġarḳ ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem *(K. 7/61). [ġarḳ ider, -er]*

ġarḳ ol-: *Boğulmak, batmak, sular altında kalmak.*

Mevc-i biḥār-ı luṭfına ġarḳ ola kāyināt
Raḥmet aḳıdsa luṭfı Fırātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/27). [ġarḳ ola, -a]*

Mā-i maʿīne ġarḳ ola ervāḥ-ı māsivā
Raḥmet ṣuyını dökse miyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/243). [ġarḳ ola, -a]*

Derd-i devrānı nice dīvān ide āşüfte dil
Gözlerüm yaş ile ġarḳ oldı ṣuya defter felek *(Terk. 2/46). [ġarḳ oldı, -dı]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/5). [ġarḳ oldum, -du, -m]*

ġarḳa-i āb ol-: *Suya batmış olmak.*

Şeker tengi olupdur ġarḳa-i āb
Şeker laʿlinden olalı rivāyet *(G. 24/7). [ġarḳa-i āb olupdur, -up, -dur]*

ġarḳa-i ḫūn it-: *Kana boğmak, kan ile doldurmak.*

Laʿl-i cān-baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini *(G. 385/8). [ġarḳa-i ḫūn iderem, -er, -em]*

ġarḳ-ı ʿaraḳ ol-: *Tere boğulma, ter içinde kalma, kan ter içinde kalmak.*

Yüzüñ ġarḳ-ı ʿaraḳ olduḳça ṣan kim
Düşer berg-i gül-i ter üzre jāle *(G. 333/5). [ġarḳ-ı ʿaraḳ olduḳça, -dukça]*

ġarḳ-ı ḫūn ol-: *Kana batmak, kana boğulmak, kanlar içerisinde kalmak.*

Siḥr ider bī-ḥad ki ola dil ġarḳ-ı ḫūn
Çeşm-i bī-mihrüñ kimi ḳılmaz zebūn *(Mua. 148/1). [ġarḳ-ı ḫūn ola, -a]*

Olmışam laʿlüñ cefāsından zebūn
Merdüm-i çeşmüm olalı ġarḳ-ı ḫūn *(Mua. 268/2). [ġarḳ-ı ḫūn olalı, -alı]*

Dil zebūn oldı daḫı n'olsa gerek
Ġarḳ-ı ḫūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/2). [ġarḳ-ı ḫūn oldı, -dı]*

ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳıl-: *Gönül kanıyla boğmak, kanlar içerisinde bırakmak.*

Ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳılur yaşum ḳaçan kim aġlayam
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesini iy ṣanem *(Mua. 298/1). [ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳılur, -ur]*

ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ol-: *Gönül kanına boğulmak, kanlar içerisinde kalmak.*

Aġladuḳça ġarḳ-ı ḫūn-ı dil olur
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesi *(Mua. 304/1). [ġarḳ-ı ḫūn-ı dil olur, -ur]*

ġāşiye-dār ol-: *At bakıcısı, seyis olmak.*

Ḫidmet yolında ġāşiye-dār oldı Cebreʾīl
Zīn ṣalalı Burāḳa licāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/153). [ġāşiye-dār oldı, -dı]*

ġavġā: *Kargaşa, kavga, gürültü, sıkıntı.*

Zülfüñ elden gitdügince baña sevdālar gelür
ʿIşḳuñı añduḳça göñlüm ḫāke ġavġālar gelür *(Mua. 322/2). [ġavġālar, -lar]*

ġavġā ḳıl-: *Kavga etmek, gürültü çıkarmak.*

Mirrīḫ eline ḫancer-i tīz-āb alup eydür
Ben mest ile kimdür ki ḳıla yoḳ yire ġavġā *(K. 5/18). [ġavġā ḳıla, -a]*

Ṣorduḳça dehānuñ n'ola ḫışm itse gözüñ kim
Mey üzre ḳılur mest olan yoḳ yire ġavġā *(G. 1/10). [ġavġā ḳılur, -ur]*

ġavġāya düşür-: *Kavgaya sokmak, başı belaya girmek.*

Bir ḫūb yine göñlümi sevdāya düşürdi
Mestāne gözi cānumı ġavġāya düşürdi *(G. 371/2). [ġavġāya düşürdi, -di]*

ġavġā-yı ʿışḳ: *Aşk kavgası.*

Olmışam derd ü ġam ile bī-ḳarār
Üşeliden başuma ġavġā-yı ʿışḳ *(G. 199/6). [ġavġā-yı ʿışḳ]*

ġavvāṣ: *Dalgıç.*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/8). [ġavvāṣ]*

ġayb: *Görünmeyen, gizli olan.*

Ġamzeñüñ evveline zülfüñ ulaşup ṣanemā
Ḫālüñi ġayb yüzinden n'ola eylerse hebā *(Mua. 152/2). [ġayb]*

ġāyet: *Çok, pek, epey.*

Ṭavāf itmek cemāli Kaʿbesini
Dilā Merve ḥaḳı ġāyet ṣafā bil *(G. 236/8). [ġāyet]*

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı *(G. 386/1). [ġāyet]*

ġāyet: *Çok, pek çok, son derece; nihayet, encam.*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/6). [ġāyet]*

gayr: *Başka.*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/1). [ġayrı, -ı]*

Çü dermāndur baña derdi ḥabībüñ
Gerekmez minneti ġayrı ṭabībüñ *(G. 214/2). [ġayrı, -ı]*

Güldi didi evvelinden ġayrı men
Altun ile yazıcaḳ zerrīn olur *(Mua. 186/3). [ġayrı, -ı]*

Devlet degül mi ki olmaya ümmetden özge hīç
Ḥaḳ ḥażretinde ġayrı recāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/18). [ġayrı, -ı]*

gayr: *Başkaları, diğerleri.*

Cefā-yı ʿışḳuñı feyż ideli baña feyyāż
Göñül cefāñı diler ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/2). [ġayrıdan, -ı, -dan]*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/2). [ġayrdan, -dan]*

İdindi ḫāk-i rāhuñ mihr [ü] meh tāc
Ki tā olmaya anlar ġayra muḥtāc *(Mua. 211/2). [ġayra, -a]*

ġayret: *Kıskançlık.*

Ḫaṭṭın görürse ḫaddinüñ üstinde dil-berüñ
Olur hezār ġayret ile şerm-sār nesḫ *(G. 39/10). [ġayret]*

Gördi yüzüñi senüñ māh-ı münevver çarḫda
Ġayretinden lāle gibi yüreginde oldı dāġ *(G. 191/4). [ġayretinden, -i, -n, -den]*

ġayret-i İslām: *İslam uğruna çabalama, mücadele etme.*

Bir yirde ʿaceb ḳalmadı mı ġayret-i İslām
Kim bizi arar kimsene bulınmaya aṣlā *(K. 5/123). [ġayret-i islām]*

ġayrı: *-dan başka.*

Bī-günehdür dime çek tīr-i cefā öldürigör
Sevmeden ġayrı seni varsa günāhum ṣanemā *(G. 9/12). [ġayrı]*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/10). [ġayrı]*

Ġamuñda ġayrı hevāsından el yuduḳça baña
Meh-i felek legen olupdur āftābe güneş *(G. 174/3). [ġayrı]*

Göñül cefāñ ile üns ol ḳadar olupdur kim
Cefāñı ḫōş görüben ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/16). [ġayrıdan, -dan]*

Gül yüzüñden ġayrı yüze dīde ḳılmaz iltifāt
Bu meṣeldür gün var iken kimsene yaḳmaz çerāġ *(G. 191/5). [ġayrı]*

Yüzüñden ġayrıya baḳmaduġum bu
Ki ṣu olsa degül cāyiz teyemmüm *(G. 250/11). [ġayrıya, -y, -a]*

Cem yüzüñden ġayrıya baḳmaduġı budur sebeb
ʿĀṣıḳ-ı dīdār olan ḳalur hemān dīdārda *(G. 346/13). [ġayrıya, -y, -a]*

Nigārā ḳaṣuñ u ṣehlā gözüñden
Cefādan ġayrı nesne görmedüm ben *(Mua. 319/2). [ġayrı]*

ġayrı: *Başkası, yabancı, el gün II rakip, aynı sevgiliye gönül verenlerden her biri.*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 6/5). [ġayrıya, -y, -a]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 7/5). [ġayrıya, -y, -a]*

ġażab eyle-: *Öfkelenmek, hiddetlenmek, kızmak.*

Müslim olana olmaya bundan ḳatı müşkil
Kāfir ġażab eyleyicek ol ḳıla müdārā *(K. 5/120). [ġażab eyleyicek, -y, -icek]*

ġazāl-i Çīn: *Çin ahusu.*

Hey ne āhū-yı Ḫaṭāsın iy ġazāl-i Çīn kim
Zülf-i miskīnüñ ḳoḫusı ʿanber-i sārāda yoḳ *(G. 208/13). [ġazāl-i çīn]*

ġazāl-i Ḫoten ü Çīn ol-: *Çin ve Hoten ceylanı olmak.*

Āhū gözüñ olmasa ġazāl-i Ḫoten ü Çīn
Ḫaṭṭuñdan olur mı idi otlaġı benefşe *(G. 344/11). [ġazāl-i ḫoten ü çīn olmasa, -ma, -sa]*

ġazel: *Klasik Türk şiirinde kullanılan bir nazım şekli.*

Ḫaṭuñ kim ṣafḥa-i cāna yazılmış
Ġazeldür ṣanki dīvāna yazılmış *(G. 168/2). [ġazeldür, -dür]*

ġazel-ḫᵛān ol-: *Gazel okuyan kimse olmak.*

Gül yüzüñ vaṣfı hezār olursa bülbül Cem yiter
ʿAndelīb ol gül-şen-i cāna ġazel-ḫᵛān olmasa *(G. 350/14). [ġazel-ḫᵛān olmasa, -ma, -sa]*

ġazel-i ḫüsn: *Güzellik gazeli.*

Ġazel-i ḫüsnüñe ruḫuñ maṭlaʿ
Ḫūbluḳ beytine lebüñ mıṣraʿ *(G. 188/1). [ġazel-i ḫüsnüñe, -üñ, -e]*

geç-: *Vazgeçmek.*

Mümkin olursa zenaḫ-dānı çehinden geç göñül
Niçe Rüstemler düşüpdür işbu çāh-ı Bījene *(G. 361/23). [geç]*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/10). [geçer, -er]*

Cān virem ʿışḳuñ hevāsında hevesden geçmeyem
Öldügüm vaḳtinde dirlerse hevādan vāz gel *(G. 243/5). [geçmeyem, -yem]*

geç-: *İşlemek, içine kadar girmek, nüfuz etmek.*

Geçdi dilden şu tīr-i ġamze didüm
Didi ġam yime kim o daḫı geçer *(G. 88/3). [geçdi, -di]*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer şol ki ezelden ulıdur *(G. 111/5). [geçdi, -di]*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer şol ki ezelden ulıdur *(G. 111/6). [geçer, -er]*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdügince bilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/10). [geçdügince, -düg, -ince]*

Tīr-i ġamzeñ dil ü cāndan geçicek geldi ġamuñ
Minnet Allāha ki bārī bu aña oldı bedel *(G. 228/7). [geçicek, -icek]*

Siper ġamzeñ oḳına olduḳça sīnem
Geçer cāndan velī ṭurur siperde *(G. 336/8). [geçer, -er]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/3). [geçdi, -di]*

Ġamzeñ ḫadengi şöyle tekellüfsüz oldı kim
Dil ḫānesinde ṣadra geçüp ḫōş ḫużūr ider *(G. 134/8). [geçüp, -üp]*

Didüm kim cāna geçdi tīr-i ġamzeñ
Didi gel geç geçen geçdi geçende *(G. 360/13). [geçdi, -di]*

geç-: *Geçmek, etki etmek, işlemek.*

Cān ü dilden geçdi ʿışḳuñ oldı fāş
Küllü sirrin cāveze'l-iṣneyni şāʿ *(G. 186/3). [geçdi, -di]*

geç-: *Gitmek, uzaklaşmak.*

Gitdi dil elden görelden ṭurre-i ṭarrāruñı
Cān cihāndan geçdi görüp ġamze-i ʿayyāruñı *(G. 397/2). [geçdi, -di]*

geç-: *Geçip gitmek.*

Rāh-ı belādan ḳaçan geçse gerekdür nihān
Ḳāfile-i ʿışḳa çün oldı fiġānum ceres *(G. 164/5). [geçse, -se]*

Geçdüginᴄe ḫāk-i pāyüñden nişān ḳaldı diyü
Ārzū yüzin sürer Cem ḳapuña taḳbīl içün *(G. 302/13). [geçdüginᴄe, -düg, -inᴄe]*

Didüm ṣanemā geçdüñ ḳo ʿişvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/1). [geçdüñ, -düñ]*

geç-: *Yaşanıp tükenmek, tükenip bitmek, yaşanmak.*

Ġamuñdan her günüm ki geçdi iy yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru *(G. 312/7). [geçdi, -di]*

Didüm kim cāna geçdi tīr-i ġamzeñ
Didi gel geç geçen geçdi geçende *(G. 360/14). [geçen, -en]*

Didüm kim cāna geçdi tīr-i ġamzeñ
Didi gel geç geçen geçdi geçende *(G. 360/14). [geçdi, -di]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı ṣanma ki bir laḥẓa ṣaġ ola *(G. 367/9). [geçüren, -en]*

Bir suʾāl itdüm dehānuñdan raḳīb-i kelbe ben
ʿÖmri geçdi bilmedi daḫı cevāb altındadur *(G. 85/12). [geçdi, -di]*

Dil-i ġam-gīnüme raḥm it ki her dem
Geçer derd ü ġam ile rūzgārı *(G. 377/4). [geçer, -er]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḥayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/14). [geçdi, -di]*

geç-: *Yaşamak.*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/13). [geçelüm, -elüm]*

geç-: *Başından geçmek, yaşatmak.*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/87). [geçdüñ, -dü, -ñ]*

geç-: *Geçmek, içeri girmek.*

Resm-i zer ḳılma ṭaleb dervīş iseñ
Geç bu ḳapudan eger dervīş iseñ *(Mua. 323/2). [geç]*

geç-: *Gitmek, uzaklaşmak.*

Sinüme uġrayıcaḳ n'ola sögüp geçse ḥabīb
Ki melek daḫı ḳılur ḳabr-i ġarīb üzre duʿā *(G. 7/3). [geçse, -se]*

geç-: *Olmak, vuku bulmak, geride bırakmak.*

Ruḫ u zülfi ḫayāli geçdi gözden
Bir ay geçdi giceye yoḳ nihāyet *(G. 24/4). [geçdi, -di]*

geç-: *Etkisini kaybetmek, son bulmak, ortadan kalkmak.*

Geçdi dilden şu tīr-i ġamze didüm
Didi ġam yime kim o daḫı geçer *(G. 88/4). [geçer, -er]*

geç-: *Addedilmek, kabul edilmek, sayılmak.*

Ḳılsa yir genc-i ḫayāline göñülde n'ola yār
Çünki vīrāneler içre bu da vīrāne geçer *(G. 131/10). [geçer, -er]*

Birinüñ zülf-i siyeh-pūşı Ḫaṭā mülkine şāh
Birinüñ ḫāl-i ruḫı sulṭān-ı Hind-istān geçer *(G. 138/24). [geçer, -er]*

geç-: *Zamanı aşmak, geride bırakmak.*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 150/2). [geçeli, -eli]*

geç-: *Kalkmak, varlığı son bulmak.*

Gül ḳaçan beñzeye yüzüñ ayına
Kim bir ay ḳalmaz geçer bāzār-ı gül *(G. 238/10). [geçer, -er]*

geç-: *Akmak, akıp gitmek.*

Seyl-i eşküm çoḳ geçüpdür āsitānuñdan didüm
Didi kim geçdi geçen ol mācerādan vāz gel *(G. 243/15). [geçüpdür, -üp, -dür]*

geç-: *Zamanı geçmek.*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/7). [geçdi, -di]*

geç-: *Başkalarını geride bırakmak, onlardan daha ileride, daha üstün olmak.*

Lāf eyleyicek ḫaṭṭ-ı perīṣānı geçermiş
Sūsen işidüp didi ki ḳo lāġı benefşe *(G. 344/15). [geçermiş, -er, -miş]*

geç-: *(Bir yeri) İçinden veya üstünden yol almak suretiyle aşıp geride bırakmak, boydan boya katetmek.*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy ṣanem
Geçmek içün köpri yapdı ṣanasın Nīl üstine *(G. 356/8). [geçmek, -mek]*

geç-: *Geçip gitmek, yanından geçmek.*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/10). [geçerken, -er, -ken]*

geç-: *Geçmek, ilerlemek, arkasında bırakmak.*

Ki oldı naṣīb vaṣl-ı niṣābı Muḥammedüñ
Ḳaṭʿ-ı ḥicāb ḳıldı geçüp cümle perdeden *(Terk. 1/128). [geçüp, -üp]*

geç-: *Bir yerden başka bir yere gitmek.*

Olur zinde göñül uġraduġınca
Ṣabā geçdügi içün ḫāk-i rehüñden *(Mua. 331/2). [geçdügi, -düg, -i]*

geç-: *Geçmek, eski önemini kaybetmek.*

Yüri var ʿişve ṣatma geçdi çaġuñ
Dirildi üzümüñ bozıldı bāġuñ *(Müf. 23/1). [geçdi, -di]*

geç-: *Geçerli olmak, hükmü yürümek.*

Niçe kim mülk-i ṣafā içre geçe ḥükm-i vefā
Niçe kim ārede meşhūr ola iḥsān-ı kerem *(K. 1/141). [geçe, -e]*

geçen geçdi: *Elden bir şeyin gelmeyeceği, her şeyin sonuca bağlandığı durumlar üzerine söylene söz.*

Seyl-i eşküm çoḳ geçüpdür āsitānuñdan didüm
Didi kim geçdi geçen ol mācerādan vāz gel *(G. 243/16). [geçen geçdi, -di]*

geçende: *Yakın bir geçmişte, yakında.*

Didüm kim cāna geçdi tīr-i ġamzeñ
Didi gel geç geçen geçdi geçende *(G. 360/14). [geçende]*

geçil-: *Yaşanmak, vakit geçirilmek.*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/2). [geçilen, -en]*

geçmiş: *Eski, geride kalmış, mazi.*

Didüm vaṣla irişmez fürḳatüñle
Şu kim geçmiş zamān ḳadrini bilmez *(G. 156/12). [geçmiş]*

geçür-: *Vakit geçirmek, yaşamak, sürdürmek.*

Cihānuñ yoḳdur iy dil-ber ḳarārı
Şafā ile geçür leyl ü nehārı *(G. 389/2). [geçür]*

gedā: *Kul, köle, dilenci.*

Gedāsıdur şehā Cem kūyuñuñ çün
Gedā-yı kūy-ı ḫūbān pādişādur *(G. 79/21). [gedāsıdur, -sı, -dur]*

Viṣāli fikri ne ḫōş mālḫūlyādur kim
Gedāyı dek ṭurur iken cihāna şāh eyler *(G. 100/10). [gedāyı, -(y)ı]*

Ḳıldum diyār-ı yāri ḳoyup ben gedā sefer
Allāh ki nice müşkil imiş bī-rıżā sefer *(G. 123/1). [gedā]*

gedā ol-: *Dilenci , kul köle olmak.*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/5). [gedāsı olan, -an]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/2). [gedāñ olam, -am]*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/10). [gedāñ olam, -am]*

gedā-yı kūy-ı ḫūbān: *Güzellerin bulunduğu semtin kölesi.*

Gedāsıdur şehā Cem kūyuñuñ çün
Gedā-yı kūy-ı ḫūbān pādişādur *(G. 79/22). [gedā-yı kūy-ı ḫūbān]*

gedā-yı kūy ol-: *Sevgilinin bulunduğu diyarın dilencisi olmak.*

Gedā-yı kūyuñ olayın ki sensüz
Ger olam ʿāleme sulṭān gerekmez *(G. 145/7). [gedā-yı kūyuñ olayın, -a, -y, -ın]*

gedā-yı mey-kede: *Meyhanenin fakiri, dilencisi.*

Ḳo cām-ı Cem hevesini yiter saña iy Cem
Sifāl-i mey-kede cām ü gedā-yı mey-kede Cem *(G. 261/12). [gedā-yı mey-kede]*

geh: *Bazen, bazı.*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḫākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn ü cemāl *(K. 3/31). [geh]*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḫākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn ü cemāl *(K. 3/32). [geh]*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/88). [geh]*

geh … gāh: *Bazen...bazen...*

Bugün bir şūḫ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/1). [geh gāh]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/1). [geh gāh]*

geh gāh: *Ara sıra.*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n'ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/4). [geh gāh]*

Bu derd ile ben çoḳdan ölürdüm ġam-i eyyām
Ger ḫaṭırumı ḳılmasa geh gāh tesellā *(K. 5/126). [geh gāh]*

geh … geh: *Bazen... bazen...*

Geh ḥavāle āteş-i ʿışḳ idesin geh nār-ı ġam
Niçe bir bu resme ben dil-ḫaste yanam yaḳılam *(G. 270/3). [geh geh]*

Gözlerinden Yaʿḳūbuñ ḳan itdürüben Yūsufı
Geh ḳuyuya bıraġup geh atduran zindān felek *(Terk. 2/10). [geh geh]*

Ḳanın içmişdür nice şeh-zāde-i meh-rūlaruñ
Ol sebebden geh ḳara geh görinür aḫmer felek *(Terk. 2/38). [geh geh]*

geh geh: *Bazı bazı, ara sıra.*

Ger ḳadr-i zülfüñ içre duʿā eylesem dürüst
Geh geh arada yād-ı liḳāñ eylesem dürüst *(Mua. 221/2). [geh geh]*

geh ṭoġrı gāh egri ol-: *Bazen eğri bazen doğru olmak.*

Hilāl ebrūñı görelden hilāline ḫayāl olup
Felekde māh bedr iken olur geh ṭoġrı gāh egri *(G. 405/4). [geh ṭoġrı gāh egri olur, -ur]*

gehī: *Bazen, ara sıra.*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/10). [gehī]*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣāniʿ-i ezel
Virür cihāna gāh zem-istān gehī bahār *(K. 2/26). [gehī]*

gehī … gehī: *Kimi….kimi, bazen...bazen.*

Ṣıyup Papayı ḥarb ile Fırancesse bizi aldı
Gehī iẓhār-ı luṭf itdi gehī virdi nehīb ancaḳ *(K. 9/36). [gehī gehī]*

gel-: *Gelmek, varmak, ulaşmak.*

Ger hevā-yı ḫaṭ-ı sebzüñle ölem ḳabrüme gel
Ki biten sebzelerüm ḥālümi ʿarż ide saña *(G. 8/5). [gel]*

Çeke göñlüm belā vü derd ü miḥnet
Gelelden başuma bu ḳurı sevdā *(G. 11/12). [gelelden, -elden]*

Gel gözüm yaşına baḳ bir būse vir
Çün meṣeldür eylük eyle ṣuya at *(G. 23/5). [gel]*

Geldükçe dile ḫayāl-i zülfüñ
Mūnis baña ejdehādur iy dōst *(G. 26/9). [geldükçe, -dükçe]*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/13). [gelür, -ür]*

Saña naṣṣ ile gelmiş ḳatl-i ʿuṣṣāḳ
Ki ḳaṣuñ nūn-ı ḳudretdür gözüñ ṣād *(G. 48/9). [gelmiş, -miş]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/13). [gel]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/1). [gelür, -ür]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/2). [gelür, -ür]*

Lebini gösterüben ḳıldı çü pinhān yine
Ḫaste göñlüme şifā gāh gelür gāh gider *(G. 56/4). [gelür, -ür]*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n'ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/6). [gelür, -ür]*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/8). [gelür, -ür]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/10). [gelür, -ür]*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Ḥüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr *(G. 65/9). [gelecekdür, -ecek, -dür]*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/1). [gelür, -ür]*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür *(G. 70/4). [gelür, -ür]*

Ḳılayın ben bende cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür *(G. 70/6). [gelür, -ür]*

Ol feraḥ iy dil ki görürsin yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür *(G. 70/8). [gelür, -ür]*

Dilden iy Cem ol perī-ruḥ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫōş mihmān gelür *(G. 70/10). [gelür, -ür]*

Çü senden baña her laḥẓa cefādur
Baña senden ne kim gelse vefādur *(G. 79/2). [gelse, -se]*

Didüm iy cān beni gel eyle şehīd-i ġam-i ʿışḳ
Didi ögretme baña bu ḳadar idrāke düşer *(G. 89/3). [gel]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/14). [gel]*

Lüʾlüʾ dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez ʿAdenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/18). [gelmez, -mez]*

Dil uyḫuya varmaz gelicek ḫāl-i ḫayāli
Rāḥatluġ ile ḫʷāb ola mı cāy-ı megesdür *(G. 99/3). [gelicek, -icek]*

Dil bu mürde cisme umar cān gelür
Her ḳaçan kim ol lebi mercān gelür *(G. 102/2). [gelür, -ür]*

Ġamzeñ oḳına nişān olalı dil
Her yañadan ṭurmadın peykān gelür *(G. 102/6). [gelür, -ür]*

Baña düşvār olalı derd-i firāḳ
Müşkil oldur kim aña āsān gelür *(G. 102/8). [gelür, -ür]*

Dil yaḳaldan nār-ı ruḫ-sāruñda Cem
Şemʿ bigi meclise giryān gelür *(G. 102/10). [gelür, -ür]*

Luṭf u kerem çü ʿāşıḳa cānāneden gelür
Senden belā vü ġam bize cānā neden gelür *(G. 108/1). [gelür, -ür]*

Luṭf u kerem çü ʿāşıḳa cānāneden gelür
Senden belā vü ġam bize cānā neden gelür *(G. 108/2). [gelür, -ür]*

Bīgāne idemez cigerin tīrüñe siper
Bu iş gelürse ʿāşıḳ-ı dīvāneden gelür *(G. 108/4). [gelür, -ür]*

Çeşmüñ ḫayāl-i zülfüñe uġrar gelür dile
ʿAyyārdur ki her gice mey-ḫāneden gelür *(G. 108/5). [gelür, -ür]*

Çeşmüñ ḫayāl-i zülfüñe uġrar gelür dile
ʿAyyārdur ki her gice mey-ḫāneden gelür *(G. 108/6). [gelür, -ür]*

Pervāne bigi cān yaḳaruz nār-ı ʿışḳuña
Ancaḳ bu işi şanma ki pervāneden gelür *(G. 108/8). [gelür, -ür]*

Dīvāneyem diyenleri cān isteyüp deñe
Gör kim iṭāʿat emre ne dīvāneden gelür *(G. 108/10). [gelür, -ür]*

Zülfüñe yoḳsa şāne mi urdı nesīm-i ṣubḥ
Kim būy-ı cān meşāmuma ol şāneden gelür *(G. 108/12). [gelür, -ür]*

Çeşmüñ şu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/14). [gelür, -ür]*

Bīgāne idemez cigerin tīrüñe siper
Bu iş gelürse ʿāşıḳ-ı dīvāneden gelür *(G. 108/4). [gelürse, -ür, -se]*

Ḫaṭṭuñı yüzden giderdüñ yine yazılmış ġalaṭ
Gel ḳazıt mecmūʿa-i ḥüsnüñde çün tekrārdur *(G. 115/8). [gel]*

Dilemez giceyi dil zülfüñi gösterdügi içün
Gel ḳıyās it ki cemālüñi nelerden güniler *(G. 121/12). [gel]*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdügince bilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/10). [gelür, -ür]*

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden şafā bula
Kim yāri olmayana degüldür şafā sefer *(G. 123/13). [gel]*

Gel iy tīr-i müje dil ḫānesine
Naẓer revzenden atma içerü gir *(G. 124/11). [gel]*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/9). [gel]*

Ger zülf-i müşk-būyı yanına gelürse müşk
Ol ṭopraġa ber-ā-ber olur müşk bū olur *(G. 129/7). [gelürse, -ür, -se]*

Ḫaṭṭı gizlense ḫayāli n'ola gelse gözüme
Mihr her geh ki ġurūb eylese ʿummāna yatar *(G. 131/5). [gelse, -se]*

Her seḥer nālemi gel diñle eger bilmez iseñ
Mūcib-i nāle-i mürġān-ı şeb-āheng nedür *(G. 136/3). [gel]*

İy göñül baġladuñ ise sefer-i ʿışḳa kemer
Gel ḳadem baṣ gidelüm ṣorma ki ferseng nedür *(G. 136/8). [gel]*

Kūyuñ üzre ṣabā eser gelmez
Anuñ içün dile eser gelmez *(G. 147/1). [gelmez, -mez]*

Kūyuñ üzre ṣabā eser gelmez
Anuñ içün dile eser gelmez *(G. 147/2). [gelmez, -mez]*

Dehenüñ şevḳi ile cān gitdi
Bir yire kim daḫı ḫaber gelmez *(G. 147/4). [gelmez, -mez]*

Ger işidilse leblerüñ ḫaberi
Mıṣrdan bu yire şeker gelmez *(G. 147/6). [gelmez, -mez]*

ʿĀṣıḳın öldürici bu resme
Daḫı bir ṣūḫ ü ṣīve-ger gelmez *(G. 147/8). [gelmez, -mez]*

Ḳılmaġa bezm-i cānı nūrānī
Niçün ol ruḫları ḳamer gelmez *(G. 147/12). [gelmez, -mez]*

Gelmeyince burc-ı cāna ol meh-i tābānumuz
Olmadı maʿmūr ġamdan bu dil-i vīrānumuz *(G. 152/1). [gelmeyince, -me, -y, -ince]*

Ser-i zülfüñde gel aşma raḳībi
Ki ol ol rīsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/9). [gel]*

Gel perīşān itme Cem göñlin didüm zülfeynüñe
Didi kim diller perīşān eylemekdür şānumuz *(G. 157/9). [gel]*

Būse recāsın itme ol yār-i bī-vefādan
Gel fāriġ ol var iy Cem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/14). [gel]*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/5). [gelseñ, -se, -ñ]*

Cem göñlinüñ ḥarīmine zülf ü ruḫuñla gel
Ḳandīl-i māh[ı] müşk[i] siyeh rīsmāna aṣ *(G. 179/9). [gel]*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/13). [gel]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/5). [gelgil, -gil]*

Çü dil saña alındı oda yaḳ gel
Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ *(G. 205/7). [gel]*

Gelüñ aluñ bugün erzān metāʿ-ı derd ü ġamı
Açıldı sīnede her yaña çün dükān-ı firāḳ *(G. 207/11). [gelüñ, -üñ]*

İy gözlerüm gelüñ yaşum āb-ı revān ṭutuñ
Ol cūya ḳarşu ḳaddini serv-i revān ṭutuñ *(G. 220/1). [gelüñ, -üñ]*

Çeşmine beñzerem dir imiş āhū-yı Ḫoten
İy ġamzeler gelüñ yüregin ṭolu ḳan idüñ *(G. 221/10). [gelüñ, -üñ]*

Nūş-dārū-yı lebüñ menʿ itme kim dīvāne-vār
Uyḫu gelmez gözüme evhām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/10). [gelmez, -mez]*

Gitmege ʿazm itme şāhum gitme gel
Çün yigitsin alma āhum gitme gel *(G. 231/1). [gel]*

Gitmege ʿazm itme şāhum gitme gel
Çün yigitsin alma āhum gitme gel *(G. 231/2). [gel]*

Sen sefer ʿazmin ḳılıcaḳ cān ü dil
Çaġırur kim āh şāhum gitme gel *(G. 231/4). [gel]*

Sinüm üzre ger güẕer ḳılsañ saña
Dil uzadur her giyāhum gitme gel *(G. 231/6). [gel]*

Çün yañıldum secde-i sehv ola mı
Ḳaşlaruñdur secde-gāhum gitme gel *(G. 231/8). [gel]*

Cem ḳuluñ sensüz olamaz raḥm ḳıl
Gel kerem ḳıl pādişāhum gitme gel *(G. 231/10). [gel]*

Gel temāşā ḳıl yüzüñ gül-zārını
Kim zemīni müşkdür dīvārı gül *(G. 238/3). [gel]*

Cem yüzüñ gül-zārına irişimez
Gel kerem eyle yüzine bārī gül *(G. 238/14). [gel]*

Bāġa geldügüñ bilüp iy serv-i nāz
Yüz yüz ile zeyn ider gül-zārı gül *(G. 238/5). [geldügüñ, -düg, -üñ]*

ʿAhd-i ḳadīm aradadur iy yār unıtma gel
Aġyāra baş ḳoşup beni zinhār unıtma gel *(G. 240/1). [gel]*

ʿAhd-i ḳadīm aradadur iy yār unıtma gel
Aġyāra baş ḳoşup beni zinhār unıtma gel *(G. 240/2). [gel]*

Dil ḫaste oldı derdüñ ile iy ṭabīb-i cān
Laʿlüñden itmege aña tīmār unıtma gel *(G. 240/4). [gel]*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/6). [gel]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/8). [gel]*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/10). [gel]*

Ġamuñla yüzini zer ḳıldı bu Cem-i bī-dil
Çü ḳalbi ḳalmadı anuñ eritme cānını gel *(G. 241/10). [gel]*

Gelince meclisüñe ṣırçadan ḥicāb idinür
Meger cemālüñe baḳmaġa şerm ider ḳandīl *(G. 244/3). [gelince, -ince]*

Ḳazıd iy dōst ḳazıd ḫaṭṭ-ı semen-sāyuñı gel
Ṣaḳlama ebr-i siyehde ṣanemā ayuñı gel *(G. 245/1). [gel]*

Ḳazıd iy dōst ḳazıd ḫaṭṭ-ı semen-sāyuñı gel
Ṣaḳlama ebr-i siyehde ṣanemā ayuñı gel *(G. 245/2). [gel]*

Dest-keş ḳılma ḳaşuñ yayını aġyāra müdām
Her kişiye ṣanemā ṣunma iñen yayuñı gel *(G. 245/4). [gel]*

Devr-i zülfüñde ḳoma kim geze rüsvāy göñül
Baġla ol bend-i belā dāmına rüsvāyuñı gel *(G. 245/6). [gel]*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/8). [gel]*

Aġlamaḳdan gözi ḳan ṭoldı Cemüñ ṣıḥḥat içün
Sürmedür çek gözine ḫāk-i reh-i pāyuñı gel *(G. 245/10). [gel]*

Nigāruñ aġzı sırrın kimse bilmez
Gel iy Cem ḳılma yoḳ yire tevehhüm *(G. 250/16). [gel]*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oġlansın begüm *(G. 252/15). [gel]*

Beni ṣormaġa geldükçe ḥabībüm
Direm cān ü göñülden ḫayr maḳdem *(G. 259/7). [geldükçe, -dükçe]*

Ḫaṭ-ı ḥabīb ecelümdür çü gelmedi daḫı ol
Benüm bu baḫt-ı siyāhum neden ṭutar mātem *(G. 261/5). [gelmedi, -me, -di]*

Gel ʿıyān it eşk-i çeşmümde ḫaṭuñ naḳşını kim
Sikke olmayınca bulmaz ḳıymeti dīnār ü sīm *(G. 262/7). [gel]*

Kül oldum ben sözüm od oldı iy dōst
Kerem ḳıl gel beni söyletme epsem *(G. 263/4). [gel]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/9). [gel]*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/13). [gel]*

Alnuña sür bārī gel boynuña alma ḳanumı
Cānumı çün ḳaşlaruñ yayına ḳurbān eyledüm *(G. 272/7). [gel]*

Çün kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsnüñde ġalaṭ düşdi ḫaṭuñ
Gel kerem ḳıl ḳazı anı ṣanemā dīnüñ içün *(G. 275/10). [gel]*

Niçe bir dest-i cefā çāk ide ṣabrum yaḳasın
Gülsin iy sīmīn-beden gel dāmenüñ çek ḫārdan *(G. 276/12). [gel]*

Ḫayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(G. 285/12). [geldükçe, -dükçe]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/1). [gelür, -ür]*

Gel iy serv-i sehī bir dem kenāra vaḳtidür seyrüñ
Ki yir yüzini āb itdüm gözümüñ çeşme-sārından *(G. 286/5). [gel]*

Gelür Cem göñlini her dem yıḳar cānā sipāh-ı ġem
Raḳīb it olmadın ḫurrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/13). [gelür, -ür]*

Geldügince sīneme ġamzeñ oḳı taʿẕīm içün
Ḫāk-i pāyine fidādur cān ü dil teslīm içün *(G. 300/1). [geldügince, -düg, -ince]*

Gel beni aġlatma laʿlüñ yādına
Çün ziyān eyler şeker tengine şu *(G. 316/11). [gel]*

Rāst gelmez gözlerüme ʿārıżuñ
Kec gelür deryāya lā-büd gelse şu *(G. 316/8). [gelse, -se]*

Rāst gelmez gözlerüme ʿārıżuñ
Kec gelür deryāya lā-büd gelse şu *(G. 316/8). [gelür, -ür]*

İy ruḫları gül gül-şene geldügüñ işitmiş
Müşk ile buḫūr eyledi yollāre benefşe *(G. 319/9). [geldügüñ, -düg, -üñ]*

Niçe bir nāz idesin şol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/2). [gel]*

Raḳīb ile yürime iy melek sen
Ki itüñ ḳatına gelmez ferişte *(G. 334/4). [gelmez, -mez]*

Ġam Cemi pā-māl idüpdür zülfüñe didüm didi
Maḫlaṣ isterseñ eger gel sāye-i iḳbālüme *(G. 347/10). [gel]*

Gel Cemüñ adını yād eyle didüm
Didi kim ṣıġmaz bu güftār aġzuma *(G. 353/9). [gel]*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/4). [gel]*

Ġam ḳaddümi çeng eyledi raḥm it ṣanemā gel
Bu naġmelü āvāzeye sāz itme iñende *(G. 354/7). [gel]*

Eşk-i çeşmüm saña dīnār ile dirhemler olur
Rūmı seyr eyle ʿArabdan gidelüm gel ʿAceme *(G. 365/12). [gel]*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/2). [gelmeye, -me, -y, -e]*

Didüm cān virürem būs ü kināre
Didi ġam çekme gel yoḳ yire bārī *(G. 383/6). [gel]*

Kesme çoḳ sevdügüm külāleñi gel
ʿÖmrümüñ ḥāṣılını eyleme ṭay *(G. 394/7). [gel]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/9). [gel]*

Bildüm iy dōst perīsin berü gel göñlüme gir
Çün perī mesken ider bulduġı vīrāneluġı *(G. 411/15). [gel]*

Gel beni silsile-i zülfüñe bend eyle didüm
Didi iy Cem ḳomamışsın daḫı dīvāneluġı *(G. 411/17). [gel]*

Ḫancerüñden cān virenler ḥaşrde
Lāle-veş ḫūnīn-kefen gelmez mi k'iy *(G. 418/12). [gelmez, -mez]*

Cān ü dil bezmin muʿaṭṭar ḳılmaġa
Ol ḫaṭı müşk-i Ḫoten gelmez mi k'iy *(G. 418/10). [gelmez, -mez]*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k’iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k’iy *(G. 418/1). [gelmez, -mez]*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k’iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k’iy *(G. 418/2). [gelmez, -mez]*

Ṣımaġa peymāne-veş peymānumı
Ol büt-i peymān-şiken gelmez mi k’iy *(G. 418/4). [gelmez, -mez]*

Ḳaldı dil Yaʿḳūbı maḥzūn ü ḥazīn
Yūsuf-ı gül-pīrehen gelmez mi k’iy *(G. 418/6). [gelmez, -mez]*

Yolına cān virmege Ferhād-vār
Ḫüsrev-i şīrīn-dehen gelmez mi k’iy *(G. 418/8). [gelmez, -mez]*

Lebüñ zekātını menʿ eyleme gel inṣāf it
Hemān baña degül ancaḳ cihāna yitmez mi *(G. 419/7). [gel]*

Leblerüñ bir kez dise iy ʿāṣıḳ-ı bī-çāre gel
Cān-ı şīrīnden çıḳarur ʿāṣıḳ-ı bī-çāreyi *(G. 420/5). [gel]*

Gel duʿā başla yiter söyle şikāyet sözini
Çünki vāḳıf-durur aḥvālüñe ol ḫān-ı kerem *(K. 1/133). [gel]*

Yine yüz urmaġa geldüm ḳapuña ḫaclet ile
ʿAybumı yüzüme urma ki budur şān-ı kerem *(K. 1/79). [geldüm, -dü, -m]*

Dest ü pā beste vü dil-ḫaste vü ser-geşte vü zār
Der ü dīvānuña geldüm yine sulṭān-ı kerem *(K. 1/128). [geldüm, -dü, -m]*

Uş kāse-i ʿacz ile ümīd isteyü geldüm
Urma günehüm yüzüme iy Ḳādir ü Dānā *(K. 5/161). [geldüm, -dü, -m]*

Bu ʿayşı ḳoyup ḳanda gider Mihr-i cihān-tāb
Ger gelmege ḳılmasa yine vaʿde-i ferdā *(K. 5/24). [gelmege, -meg, -e]*

Geldügüñ şehr-i Firence bāġ-çesinüñ her biri
Sidre vü Ḫuld u Naʿīm ü ravża-i Rıżvāndur *(K. 8/9). [geldügüñ, -düg, -üñ]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/27). [geldük, -dü, -k]*

Şükr ḳıl Allāha kim geldüñ Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/5). [geldüñ, -dü, -ñ]*

Varup ḥacc eyleyüp el-ḥamdü l’illāh Mıṣra geldükde
Göñül sevdā-yı ḫām ile idüp fikr-i ʿacīb ancaḳ *(K. 9/7). [geldükde, -dük, -de]*

Göñülden seyr ḳıl gel bu cinānı
Gözet sūsen şaḳāyıḳ żeymerānı *(Mes. 1/25). [gel]*

Didüm olmadın bu fikrüñ derdi ile bī-ḳarār
Gel kerem ḳıl iy ḳamer-ruḫ aduñı ḳıl āşikār *(Mua. 1/2). [gel]*

Gel iy aduñ ögülmişdür ögülmiş
Yoluñda cān öñ olmışdur öñ olmış *(Mua. 3/1). [gel]*

Ger sen āhū şikāra gelse n’ola
Serv-ḳaddüñ kināra gelse n’ola *(Mua. 35/1). [gelse, -se]*

Ger sen āhū şikāra gelse n’ola
Serv-ḳaddüñ kināra gelse n’ola *(Mua. 35/2). [gelse, -se]*

Ger ismüñ bilmege reml idem iy yār
Taḳī şekli gelür evvelde her-bār *(Mua. 92/2). [gelür, -ür]*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/1). [gel]*

Zülfüñ elden gitdügince baña sevdālar gelür
ʿIşḳuñı añdukça göñlüm ḫāke ġavġālar gelür *(Mua. 322/2). [gelür, -ür]*

İy ḳıṣṣamuz ṣoran berü gel ḥiṣṣe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/31). [gel]*

Bir yire gelmişem ki bedeldür caḫīmden
Baña maḳām olmış iken sāḫat-i İrem *(Terk. 3/85). [gelmişem, -miş, -em]*

ʿIşḳuña cān viricek irişdi tīri ġamzeñüñ
Ḥamdü lillāh kim gelen cān yirine cāndur henūz *(G. 146/4). [gelen, -en]*

Maḥmil çözer bu sīne-i vīrānuma gelüp
Her kār-bān-ı ġam ki yiridür diyār-ı ʿışḳ *(G. 198/5). [gelüp, -üp]*

Bu ser-i zülf-i perīşāna gelüp bād-ı ṣabā
İy perī şānı degüldür kim ide şāneluġı *(G. 411/3). [gelüp, -üp]*

Yüz süriyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam *(K. 7/67). [gelüp, -üp]*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/3). [gelsün, -sün]*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/11). [gelsün, -sün]*

Ay yüzüñ bedri şeb-i zülfüñi pür-nūr eylemiş
Cām-ı laʿlüñ dir ki gelsün bezm-i meh-tāb isteyen *(G. 307/10). [gelsün, -sün]*

Nehr olupdur yaşlarum gül yüzde ḫaṭṭuñ yādına
Devr-i güldür ḳanı gelsün sebze vü āb isteyen *(G. 307/16). [gelsün, -sün]*

gel: *Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.*

Dil ḫānesine gel ki ciger eyledüm kebāb
Bir iki loḳma ṣun ki olur mā-ḥażar leẕīẕ *(G. 49/17). [gel]*

Gel beni öldür didüm güldi ḥabīb
Beñzer ol bu mürtecāyı çoḳ görür *(G. 110/9). [gel]*

Gel bu ṣınuḳlu göñlümüñ eyle ziyāretin
Bulmazdı ṭavf-ı Kaʿbe-i ʿulyāyı bir nefes *(G. 165/11). [gel]*

Niçe bizden ḳaçasın her nefes aġyāra uyup
Bir nefes hem-dem olup ʿayş idelüm gel berü gel *(G. 228/6). [gel]*

Niçe bizden ḳaçasın her nefes aġyāra uyup
Bir nefes hem-dem olup ʿayş idelüm gel berü gel *(G. 228/6). [gel]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/2). [gel]*

Gel iy yār-i muvāfıḳ cān-ı ṣādıḳ
Göñül esrārına sensin muvāfıḳ *(Mes. 1/5). [gel]*

gel: *Gelmek II öyle düşünmek.*

Baġlanaldan zülfüñüñ zünnārını
Kākülüñ küfri baña īmān gelür *(G. 102/4). [gelür, -ür]*

gel-: *Gel II haydi, isteklendirmek, çabukluk belirtmek için kullanılan bir söz.*

Ṭopraġa ṣaldı ṣu gibi gözüm yaşı beni
Gel yaḳma iñen oda hevā-dāruñam senüñ *(G. 227/12). [gel]*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḥal *(G. 228/13). [gel]*

Cem ḳuluñ sensüz olamaz raḥm ḳıl
Gel kerem ḳıl pādişāhum gitme gel *(G. 231/10). [gel]*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre göñül *(G. 239/6). [gel]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/3). [gel]*

Lebüñ keşf eyle bārī gel kerem ḳıl
Çün irişmek diler ol cāna cānum *(Mua. 61/1). [gel]*

Bār-ı ġamdan dil rehā ḳal gel kerem ḳıl bir zamān
Tā cihān olduḳça aduñ ola meşhūr-ı cihān *(Mua. 66/1). [gel]*

Bu ṣekl-i ḫūbdan gel rū nihān it
Velī ʿuşşāḳuña yine ʿıyān it *(Mua. 157/1). [gel]*

Bilmek isterseñ nice yazmış adın kilk-i ezel
ʿAyn[ı] mażmūm eyleyüben lām[ı] meksūr eyle gel *(Mua. 269/2). [gel]*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/111). [gel]*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N'ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/13). [gel]*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Ḥüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr *(G. 65/9). [gelüpdür, -üp, -dür]*

Tīr-i ġamzeñ dil ü cāndan geçicek geldi ġamuñ
Minnet Allāha ki bārī bu aña oldı bedel *(G. 228/7). [geldi, -di]*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/13). [geldi, -di]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/8). [geldi, -di]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/11). [geldi, -di]*

Cem ḫʷān-ı laʿlüñi añalı geldi cān lebe
Sen būse baḫşiş it ṣanemā müst-mendüñe *(G. 326/13). [geldi, -di]*

Dil ü cān yoluña īṣār iderüz ger gelesin
Bir ḳadem rence ḳılup külbe-i aḥzānumuza *(G. 342/3). [gelesin, -e, -sin]*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/6). [gelmemiş, -me, -miş]*

Vaḳt-i selefde cümle gelen enbiyā içün
Vaḳt-i ḫalefde mürşid-i Ḥaḳ Muṣṭafā ḥaḳı *(K. 6/19). [gelen, -en]*

Geldi ḳapuña yüz süriyüp cürmini bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem *(K. 7/71). [geldi, -di]*

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġı içün
Geldi ki ḫıdmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem *(K. 7/30). [geldi, -di]*

gel-: *Çıkmak, anlaşılmak, denk gelmek.*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde fāl açsam elif ḳaddüñ gelür
Başuma bir gün ḳıyāmet ḳoparur bu fāller *(G. 119/9). [gelür, -ür]*

gel-: *Gelmek, yönelmek, katılmak.*

Gelmezse rāh-ı ʿışḳuña cāndan n'ola raḳīb
Elbet ṭoñuzluġını ḳomaz ḫar degül midür *(G. 127/15). [gelmezse, -mez, -se]*

gel-: *Çıkmak, bulunmak, var olmak.*

Cemden isteme ṣabrı kim andan
Bilürem bu ḳadar hüner gelmez *(G. 147/10). [gelmez, -mez]*

gel-: *İnmek, nüzul olmak.*

Yolında bilmege ṣıdḳumı ḥüsni muṣḥafına
Tefeʾül eyleyicek geldi sūre-i İḫlāṣ *(G. 177/6). [geldi, -di]*

gel-: *... olarak kabul etmek, saymak.*

Lebüñ aġzuma sögerse n'ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/4). [gelür, -ür]*

Miḫnet ü ġamdan uṣanmaz hīç Cem
Yoḳsa ol aña miḥen gelmez mi k'iy *(G. 418/14). [gelmez, -mez]*

gel-: *Ortaya çıkmak, baş göstermek, zuhur etmek.*

Neden tezvīr-i ḥüsnüñe ḫaṭ u ḳaşuñ olur şāhid
Biri güç ile gelmişdür ikinci rū-siyāh egri *(G. 403/6). [gelmişdür, -miş, -dür]*

Raḳīb eydür ki ḫaṭṭ-ı yār gelmiş
Siyeh-rū ola bu ḳara ḫaberle *(G. 364/7). [gelmiş, -miş]*

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nem-nāk *(Kıt. 3/7). [geldügince, -düg, -ince]*

Düşmezdi yire gölgesi tā gelmesün diyü
ʿAks-i naẕerde daḫı naẕīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/189). [gelmesün, -me, -sün]*

gel-: *Gelmek, yeni yeni çıkmak. (Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri bağlamında).*

Ḫaṭṭuñ gelicek gözden geçdi ġam-i zülfüñ āh
Ḫayfā ki bulımadum ʿömr-i güẕerāndan ḥaẕ *(G. 185/3). [gelicek]*

gel geç-: *Geçip gitmek.*

Didüm kim cāna geçdi tīr-i ġamzeñ
Didi gel geç geçen geçdi geçende *(G. 360/14). [gel geç]*

gel gör-: *Gel gör, fark et, farkına var!.*

Ümmī dir idi kendüye Raḥmān muʿallemi
Gel gör ki neydi ṭabʿ-ı selīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/168). [gel gör]*

ġem: *Gam, keder.*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/1). [ġem]*

Göñül niçün çeker kūyuñda ġamlar
Behişt içinde dirler kim ġem olmaz *(G. 141/14). [ġem]*

Benümle yār-i ḳadīm olalı teraḥḥum idüp
Ġarīb göñlümi her dem nevāziş eyler ġem *(G. 261/14). [ġem]*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürḳat semini *(G. 385/1). [ġemini, -i, -n, -i]*

Dīvāne gibi idemezem bir nefes ḳarār
Şād olmasun cihānda ki ʿaḳlum ṭaġıtdı ġem *(Terk. 3/84). [ġem]*

genc: *Hazine.*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci ṣuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/3). [genci, -i]*

Bulınmaġa dil-i dīvānede ruḫuñ genci
Ḫaṭuñ ḫayāli yazar üstine ṭılısm-ı ḫavāṣ *(G. 177/11). [genci, -i]*

Ḥüsnüñüñ gencine kim el ṣuna zülfüñle ḫaṭuñ
Ṣan ṭılısm olup gözedür mūr ü mār iy dōstum *(G. 255/7). [gencine, -i, -n, -e]*

Vīrāne-i dilde bulınur genc-i ḫayālüñ
Ol genci nihān itmege vīrāne midür bu *(G. 313/8). [genci, -i]*

genc-i ḫayāl-i leb: *(Sevgilinin) dudağının hayalinin hazinesi.*

İy genc-i ḫayāl-i lebüñe dīde ḫizāne
V'iy tīr-i ḫadeng-i ġamuña sīne nişāne *(G. 357/1). [genc-i ḫayāl-i lebüñe, -üñ, -e]*

genc-i ḫayāl: *Hayal hazinesi II sevgiliyi hayal etme hazinesi.*

Ḳılsa yir genc-i ḫayāline göñülde n'ola yār
Çünki vīrāneler içre bu da vīrāne geçer *(G. 131/9). [genc-i ḫayāline, -i, -n, -e]*

Vīrāne-i dilde bulınur genc-i ḫayālüñ
Ol genci nihān itmege vīrāne midür bu *(G. 313/7). [genc-i ḫayālüñ, -üñ]*

Ger ṣaḳlar iseñ genc-i ḫayālüñi kerem ḳıl
Göñlümde nihān it anı vīrāne gerekse *(G. 322/3). [genc-i ḫayālüñi, -üñ, -i]*

Mesken itse n'ola ger genc-i ḫayālüñ göñlümi
İy ṣanem genc-i nihān yiri ḫarāb altındadur *(G. 86/5). [genc-i ḫayālüñ, -üñ]*

genc-i ḳārūn: *Kârûn'un hazinesi.*

Bir ḳılına virseler virmezdüm Oġuz Ḫānumuñ
Genc-i Ḳārūn ile biñ biñ milket-i ʿOsmān felek *(Terk. 2/22). [genc-i ḳārūn]*

genc-i nihān: *Gizli hazine.*

Ṣaḳla diyü göñlüme didüm dehānuñ sırrını
Gör beni dīvāneye genc-i nihān ışmarlaram *(G. 247/4). [genc-i nihān]*

Mesken itse n'ola ger genc-i ḫayālüñ göñlümi
İy ṣanem genc-i nihān yiri ḫarāb altındadur *(G. 86/6). [genc-i nihān]*

genc-i revān: *Karun'un kaybolan hazinesi II oldukça zengin hazine.*

Mesken iderse ḫayālüñ göñlüm içre ṭañ degül
Dāyimā genc-i revān künc-i ḫarāb altındadur *(G. 85/10). [genc-i revān]*

genc-i ṣabr: *Sabır hazinesi.*

Genc-i ṣabr umma var daḫı benden
Ki oldı yaġmā ḳamu ḫazīne bugün *(G. 304/13). [genc-i ṣabr]*

ger: *Eğer, şayet.*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/8). [ger]*

Āh kim ḫaste olupdur dil ü cān derdüñ ile
Kimse dermān idemez ger lebüñ itmezse devā *(G. 4/10). [ger]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 6/6). [ger]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā bāna *(G. 7/6). [ger]*

Ger hevā-yı ḫaṭ-ı sebzüñle ölem ḳabrüme gel
Ki biten sebzelerüm ḥālümi ʿarż ide saña *(G. 8/5). [ger]*

Dāmānuña yapışup ayaġuña düşerdüm
Ḳurtulsa idi ger ġam elinden yaḳam iy dōst *(G. 19/6). [ger]*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/11). [ger]*

Ger gözlerümüñ yaşını fürḳat odı her dem
Ḳurıtmasa ʿālemleri ʿummān ider iy dōst *(G. 21/5). [ger]*

Gönlümüñ ḫānesine kāfīdür
Żavʿ-ı ḥüsnüñ yaḳarsa ger mişbāḥ *(G. 35/10). [ger]*

Ger ḫaṭ yazarsa ʿārıżı üstinde ġam degül
Zīrā ki ḫōş-durur olıcaḳ āb-dār nesḫ *(G. 39/5). [ger]*

Cem niyyet-i ḥacc itdi ger olsañ aña hem-rāh
Biñ Kaʿbe sevābını bulur ḫōş sefer eyler *(G. 51/17). [ger]*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/7). [ger]*

Gözlerüñ ḫastesidür cān ü göñül ṣıḥḥat içün
Ger lebüñ virmez ise şerbet elümden ne gelür *(G. 61/8). [ger]*

Ḫaste göñlüme ger irse lā-cerem bulur şifā
Ḳaṭreler kim dem-be-dem ol laʿl-i cānāndan ṭamar *(G. 63/13). [ger]*

Bulur iy meh-rū ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölür ise Cem faḳīr *(G. 65/14). [ger]*

Çeşm-i mestüñ cān ile ger ceng iderse n'ola kim
Mest olanlar dāyimā şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 76/11). [ger]*

N'ola ger cevr ü cefā eylerseñ iy meh-rū bāña
Kim senüñ cevr ü cefāñ ile göñül ḫurrem-durur *(G. 78/7). [ger]*

Ḫalḳa-i zülfüñi ger Cem boynına ṭaḳmazsañ āh
Derd-i ʿışḳuñla şehā Mecnūndan mecnūn olur *(G. 81/15). [ger]*

Ger Ḫaṭāya ilede zülfi ḳoḫusını ṣabā
Müşki şermende ḳılup mülk-i Ḫotenden çıḳarur *(G. 82/9). [ger]*

N'ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/9). [ger]*

Ger yıḳarsañ cevr ile n'ola Cemüñ göñlini kim
Lā-cerem maʿmūr olan āḫir ḫarāb üstindedür *(G. 83/13). [ger]*

Mesken itse n'ola ger genc-i ḫayālüñ göñlümi
İy ṣanem genc-i nihān yiri ḫarāb altındadur *(G. 86/5). [ger]*

Yiridür ger āteş-i ʿışḳ üzre yansa cān ü dil
Çün hemīşe āteş-i sūzān kebāb altındadur *(G. 86/11). [ger]*

Fürḳat-i rūyüñ ile ger öle Cem
Nevvera'llāhü ḳabrühü yazalar *(G. 88/13). [ger]*

Dil işigüñde zülfüñe dīvāne olalı
Ger rīsmānı görür ise āsmān ṣanur *(G. 95/6). [ger]*

Ger göreydi gün yüzüñi iy perī-ruḫ bir naẓer
Dāġ-ı ḥasretle ḳılurdı sīnesin pür-ḫūn ḳamer *(G. 98/1). [ger]*

Söyler idüm zülfüñ ucından muṭavvel ḳıṣṣamı
Ger dehānuñ fikri ile olmasaydı muḫtaṣer *(G. 98/4). [ger]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümüne bu yiter *(G. 98/6). [ger]*

Dişleri dürrine mānend olmaya dürr-i ʿAden
Ger yaşum nīsānı pür ḳıla yidi deryāyı dür *(G. 105/6). [ger]*

Bu dār-ı ġamda iy Cem ger ararsañ
Refīḳ-i bī-ḫalel cām ü ġazeldür *(G. 109/11). [ger]*

Cān virürken ger añılsa zülf-i dōst
Ḥālet-i nezʿinde Cem zünnār alur *(G. 118/9). [ger]*

Ger zülf-i müşk-būyı yanına gelürse müşk
Ol ṭopraġa ber-ā-ber olur müşk bū olur *(G. 129/7). [ger]*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/6). [ger]*

Gedā-yı kūyuñ olayın ki sensüz
Ger olam ʿāleme sulṭān gerekmez *(G. 145/8). [ger]*

Leblerüñ ḳanum içüpdür şerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henūz *(G. 146/12). [ger]*

Ger işidilse leblerüñ ḫaberi
Mışrdan bu yire şeker gelmez *(G. 147/5). [ger]*

ʿIşḳuñ yolında ger güneh itdükse dil-berā
Aṣ zülf-i dārügīrüñe oldur çü dārumuz *(G. 150/5). [ger]*

Ger ṭaleb ḳılur isem laʿlüñi n'ola dem-be-dem
Çün kim oldur bizüm iy meh çeşme-i ḥayvānumuz *(G. 151/7). [ger]*

Pīş-keş cānı virürdük yolına ol dil-berüñ
Ger ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizim mihmānumuz *(G. 152/8). [ger]*

Ol melek ger bu gice olsa bizüm mihmānumuz
Cennet olurdı hemān bu külbe-i aḥzānumuz *(G. 158/1). [ger]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/3). [ger]*

Ger binā-yı tevbe vīrān oldı ise şükr aña kim
Ḳaṣr-ı ʿişret varduġınca ṭutısar muḥkem esās *(G. 163/7). [ger]*

Yaḳardı āhum ile yiri āteş
Yaşum ger ḳılmasa tedbīr-i āteş *(G. 170/2). [ger]*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/1). [ger]*

Dār olmaġa ser-i zülfine Manṣūr bigi
Ger sebeb isteseñ ol zülf-i siyeh-kāre yapış *(G. 176/4). [ger]*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/14). [ger]*

Tīġuñuñ şevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/6). [ger]*

Muṣḥaf yüzüñde oḳıya ve'ş-Şems sūresin
Ṭutılmaya ger öldügi demde lisān-ı şemʿ *(G. 190/24). [ger]*

Gün yüzüñ şemʿine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/8). [ger]*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N'ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/7). [ger]*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/5). [ger]*

Yārüñ ḳapusı olmayıcaḳ işbu cihānda
Ger cennet olursa baña ānsuz hevesüm yoḳ *(G. 201/8). [ger]*

ʿUmmān dimezdi kimsene eşküm muḫīṭine
Ger mā-cerā o ḥālete olmasa mā-ṣadaḳ *(G. 206/4). [ger]*

Ḳalem yanar oda yazılsa ger beyān-ı firāḳ
Ya nice şerḥ ola sen yāre dāstān-ı firāḳ *(G. 207/1). [ger]*

İy ṣanem ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī daḫı olsa reh-nümūn
Ger dönersem kāfirem ʿışḳ-ı mecāzuñdan senüñ *(G. 216/4). [ger]*

Sevdā-yı zülf-i yār ile ger cān virürse Cem
Cismi türābı ʿanber olur üstüḫᵛānı müşk *(G. 217/27). [ger]*

Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ
Tā ebed cām-ı Cem ola ṣanemā nām-ı lebüñ *(G. 219/1). [ger]*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n'ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/8). [ger]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden bula iḥyāyı ebed
Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ *(G. 219/14). [ger]*

Bir daḫı ʿışḳuñ hevāsına heves ḳılmaya Cem
İy ṣanem ger ḳurtulursa dām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/14). [ger]*

ʿIşḳuñ ile ölürem ger ölür isem ṣanemā
ʿIşḳuñı ḳısmet idüpdür baña ḳassām-ı ezel *(G. 228/3). [ger]*

Zülfüñ içün n’ola ger cān ü dil eylerse nizāʿ
Var-durur devr ü teselsülde bilürsin çü cedel *(G. 228/11). [ger]*

Sinüm üzre ger güẕer ḳılsañ saña
Dil uzadur her giyāhum gitme gel *(G. 231/5). [ger]*

N’ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/3). [ger]*

Gül yüzüñ gül-zārda ger eyleye ʿarż-ı cemāl
Ṣāḫ-ı gül ṣerm eyleyüp virmeye her-giz bār gül *(G. 234/7). [ger]*

Ger dehānuñ añsa öldürme Cemi
Yoḳ yire ḳan eylemek ḳānūn degül *(G. 235/9). [ger]*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre göñül *(G. 239/6). [ger]*

Deheni ṣehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/9). [ger]*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/7). [ger]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/7). [ger]*

Ḳanḳı zāhid zühd idüp meyden tecennüb eylese
Ger velī olursa andan ictinābum var benüm *(G. 249/4). [ger]*

Ṭañ degül ger ḳan olursa dil-berā bu ḫaste-dil
Kim hemīşe ḫancer-i ʿışḳuñ ḳılur dilüm dilüm *(G. 254/3). [ger]*

Çü cān vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād ü ḫurrem *(G. 257/12). [ger]*

Yaḳa ḳamer heyʾet-i taḳvīmini
Ger göre taḳvīm-i cemālüñ ḥakīm *(G. 266/10). [ger]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẕāra Cem *(G. 273/5). [ger]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/5). [ger]*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭ-ı Yāḳūtuñuñ kim şīvesin
Cān virürdi görse ger Yāḳūt ol üslūb içün *(G. 301/12). [ger]*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dün degülseñ ġam yime gerdün içün *(G. 308/14). [ger]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/1). [ger]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/10). [ger]*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/4). [ger]*

Ger olsa ravża-i rıżvān gerekmez
Hemīşe baña menzil senden ayru *(G. 312/9). [ger]*

Yād-ı laʿlüñle şarāb aḳar müdām
Ḫākümi ger rūzgār ide sebū *(G. 316/6). [ger]*

Derdine dermān olurdı iy ḳamer-çihre Cemüñ
Ger ireydi bir nefes laʿl-i güher-āmīzüñe *(G. 320/10). [ger]*

Ger göstereydi meh yüzin ol māh-rū baña
Cān ü dili virürdüm aña bir neẕāreye *(G. 321/3). [ger]*

Cem gibi bulımaya cefā-keş kimesne hīç
İşbu cihānı ger geze ser-tā-ser āreye *(G. 321/10). [ger]*

Ger ṣaḳlar iseñ genc-i ḫayālüñi kerem ḳıl
Göñlümde nihān it anı vīrāne gerekse *(G. 322/3). [ger]*

N'ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/11). [ger]*

Bir nefes dūr olmaġa senden rıżā virmez göñül
Ger ola mülk-i cihānda senden ayru pādişāh *(G. 327/8). [ger]*

Dil cefā-yı ẓulmet-i hicrānda ḳalurdı müdām
Ger cemālüñ āftābı olmasaydı ʿöẕr-ḫᵛāh *(G. 327/12). [ger]*

N'ola ger meyl-i kūyuñ eylese Cem
Ki uġratdı vaṭen derdi firāḳa *(G. 341/9). [ger]*

Dil ü cān yoluña īṯār iderüz ger gelesin
Bir ḳadem rence ḳılup külbe-i aḥzānumuza *(G. 342/3). [ger]*

Ger ḫayāli ola yārüñ dile mihmān bu gice
Pīş-keş-i cān virelüm biz daḫı mihmānumuza *(G. 342/11). [ger]*

Rāstī cān terk iderdüm laʿl-i cānān olmasa
Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa *(G. 350/2). [ger]*

Mışr-ı ḥüsnüñde esīr olmaz idi dil Yūsufı
Ger zenaḫ-dānuñ çehi mānend-i zindān olmasa *(G. 350/8). [ger]*

Mescid-i ḥüsnüñde dāyim muʿtekif olmazdı ger
Ḫaṭṭuñuñ içinde iy meh gizlü īmān olmasa *(G. 350/5). [ger]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol Īsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudaġında *(G. 352/16). [ger]*

Ger el uzada zülf-i perīşānuña şāne
Di şāneye düşmez bu senüñ şānuña şāne *(G. 359/1). [ger]*

Bī-gümān ger bī-kemān biñ ḳalbi ṣır dirsem n’ola
Hindū-yı zülf-i zirih-pūşı ki girmiş cevşene *(G. 361/11). [ger]*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/2). [ger]*

El ṣunardum ġabġabuñ sībine āsīb olmasa
Diş bilerdüm ḫaddüñüñ nārına ger nār olmasa *(G. 362/4). [ger]*

Yaşlarum ılduzlarını kim ḥisāb iderdi ger
Āsmān-ı der-gehüñ ḫākinde īṣār olmasa *(G. 362/11). [ger]*

Perçemüñ gibi Cemüñ başına vardı devleti
Ger siyeh baḫtum bigi zülfüñ siyeh-kār olmasa *(G. 362/14). [ger]*

Yiridür Cem göñli ger ḥüsnüñde eylerse ḳarār
Çünki bülbüller maḳāmıdur gül-istān āresi *(G. 380/9). [ger]*

Ḫasret-i ḫaṭṭuñ ile ger öle Cem
Saña ḥālin diye biten giyehi *(G. 382/9). [ger]*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫemini *(G. 385/6). [ger]*

Gül-şen-i ḥüsninde çün ḫurmā-yı laʿlīndür lebi
Yaraşur ger sīb-i sīmīndür dir isem ġabġebi *(G. 400/2). [ger]*

Naḳd-i cān ger kīse-i ʿömrümden olursa telef
Kāse-i ser olmaya ʿışḳuñ şarābından tehī *(G. 410/5). [ger]*

Ger ölürsem yazılur seng-i mezārumda benüm
Beni ḫāk eyledi ʿışḳuñ n’ideyin āh didi *(G. 423/7). [ger]*

Ġonce yāḳūt ola vü bergi zümürrüd güli laʿl
Ebr-i luṭfı döke ger gül-şene bārān-ı kerem *(K. 1/12). [ger]*

Keffi bir demde niṣār eyledügin eyleyemez
Ḫaşre dek dür döke ger ebr-i dür-efşān-ı kerem *(K. 1/18). [ger]*

Devletüñ dārı cidārında düşen ẕerrece yoḳ
Ḫaşre dek zeyn ide ger ravża-i rıżvānı kerem *(K. 1/34). [ger]*

Külçe-i mihr ü mehi az göre bir mūr-ı żaʿīf
Süfre-i luṭfuñ ile ʿām ola ger ḫᵛān-ı kerem *(K. 1/64). [ger]*

Peyk-i zī-ṣıdḳumı ḳapuña revān eyledüm uş
Ger icāzet vire der-gāhuña der-bān-ı kerem *(K. 1/82). [ger]*

Söyinür bād-ı cefā ile şehā şemʿ-i ḥayāt
Perde-gīr olmaz ise ger aña dāmān-ı kerem *(K. 1/86). [ger]*

Ölürem zehr-i ġam-i dehr ile ben ḫaste ġarīb
Ger dirīg eyleye tiryākini Loḳmān-ı kerem *(K. 1/88). [ger]*

Bu ʿayşı ḳoyup ḳanda gider Mihr-i cihān-tāb
Ger gelmege ḳılmasa yine vaʿde-i ferdā *(K. 5/24). [ger]*

Beñzetmese ger kendözini ṭās-ı rebāba
Yol bulmaz idi meclise māh-ı felek-ārā *(K. 5/27). [ger]*

Çāk eyleyicek Kāh-keşān ger teh-i zerrīn
Ṣaġ ola mı ol yirde girībān-ı semāvā *(K. 5/29). [ger]*

Ġam leşkeri ger ḳalʿa-i dild'olmasa maḥfūẓ
Bir laḥẓada heb mülk-i cihānı ḳıla yaġmā *(K. 5/77). [ger]*

Ger ġamdan ölürsem baña bir pāre ṣu virmez
Derc olsa felek dürcine iḥyā-yı Mesīḥā *(K. 5/95). [ger]*

Bu nāliş-i dil-sūzuma raḥm eyler idi çarḫ
Öldürmege ger göz göre ḳaṣd itmese ʿamdā *(K. 5/112). [ger]*

Bu derd ile ben çoḳdan ölürdüm ġam-i eyyām
Ger ḫaṭırumı ḳılmasa geh gāh tesellā *(K. 5/126). [ger]*

Ger dāyire resm eylese pergār-ı celālüñ
Bir noḳṭa-i merkezce degül sāḥat-i ʿuḳbā *(K. 5/155). [ger]*

İsḳā ide bir ḳaṭresi ẕummā-yı cihānı
Ger luṭfı ṣuyı olur ise ʿāleme saḳḳā *(K. 5/188). [ger]*

Ger luṭfı seḥābı döke bārān-ı teraḥḥum
Kim ḳaṭresidür cürm-i cihān ʿafvına evfā *(K. 5/189). [ger]*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/14). [ger]*

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrürse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em *(K. 7/40). [ger]*

Ḳılur dimāġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem *(K. 7/42). [ger]*

Ger bir ḫaḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem *(K. 7/49). [ger]*

Ger idersem rūz ü şeb efġān n'ola
Baña çün derd ile ġam hem-dem-durur *(Kıt. 1/3). [ger]*

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dil-berüñ maḥrem-durur *(Kıt. 1/5). [ger]*

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derd ile dil ḫurrem-durur *(Kıt. 1/7). [ger]*

N'ola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secde-gāh *(Kıt. 2/3). [ger]*

Fātiḥa[-i] Fātiḥa iy sīm-ber
Kāma zebān irmedin oḳunsa ger *(Mua. 7/2). [ger]*

Serv-ḳaddin iy göñül ger eyler iseñ ārzū
Sāye-i zülfeyni her dem cüstücū ḳıl kū-be-kū *(Mua. 31/1). [ger]*

Ger sen āhū ṣikāra gelse n’ola
Serv-ḳaddüñ kināra gelse n’ola *(Mua. 35/1). [ger]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr[i] yüzine niḳāb *(Mua. 46/1). [ger]*

Dil ḥücresinde laʿl ü güher pāy-māl ola
Ger maʿden-i tehī aña miṣl ü miṣāl ola *(Mua. 52/2). [ger]*

Lebüm naṣīb-i niṣāb-ı lebüñden iy dil-ber
Ger ola şerbet-i laʿlüñ bu ben ġarībe yiter *(Mua. 58/2). [ger]*

Fikr iden ismüñ bulur[dı] ḥīlesüz ger dil-berā
Bīḫ-i nīlūfer bayaġı meskeninde dutsa cā *(Mua. 63/1). [ger]*

Çün bulur cān ü dil ṣafā ġamdan
Derd ü ġam bende [ger] girān yigdür *(Mua. 68/4). [[ger]]*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/3). [ger]*

Zīnet-i farḳında bulurdı bu resme nev-bahār
Ger şükūfe içre yazılmaya idi nām-ı yār *(Mua. 76/2). [ger]*

Ṣol āhuvāne gözleri şīr-āne baḳsa ger
Şīrüñ dütā olursa dili çāk ider ciger *(Mua. 78/1). [ger]*

Ger ismüñ bilmege reml idem iy yār
Taḳī şekli gelür evvelde her-bār *(Mua. 92/1). [ger]*

Burkaʿuñ keşf itmege bir dem olursa ger mecāl
Cem göñül terkin ḳılur tā görine nūr-ı cemāl *(Mua. 101/1). [ger]*

İsmümüñ lām-ı miyānına dir idüm oldı dāl
İy perī ger ḥāṣıl olmasa bu maʿnīden cidāl *(Mua. 108/2). [ger]*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/1). [ger]*

Zülf ṭut diyü resen ṣunduḳça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/4). [ger]*

Ceme ger ḫāk-i reh dir ise dil-ber
Eyü taṣġīrdür taʿẓīme beñzer *(Mua. 135/1). [ger]*

Ger ḫam-ı ebrūsı naḳşın zāhiri bī-derd dil
Görse idi secde-i sehv idüp olurdı ḫacil *(Mua. 138/1). [ger]*

Ḳāmetüñ göstereydi ger ḥarekāt
Ḥarf-i evvelde dil ḳılurdı ġalaṭ *(Mua. 139/1). [ger]*

Rāhibüñ ger gevher-i süflīsi iy yār-i ḳadīm
Menzil-i ʿulvīye meyl idüp ger olursa dü-nīm *(Mua. 187/1). [ger]*

Rāhibüñ ger gevher-i süflīsi iy yār-i ḳadīm
Menzil-i ʿulvīye meyl idüp ger olursa dü-nīm *(Mua. 187/2). [ger]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr yüzine niḳāb *(Mua. 205/1). [ger]*

Ger ḳadr-i zülfüñ içre duʿā eylesem dürüst
Geh geh arada yād-ı liḳāñ eylesem dürüst *(Mua. 221/1). [ger]*

Ger zülf-i şebi perde ola rūy-i nigāra
Āh-ı dil ile eyleyem anı iki pāre *(Mua. 231/1). [ger]*

Cem leb-i şīrīnüñe furṣat bulup irişse ger
Āh kim şol laʿl-i bī-mihrüñ arada cān diler *(Mua. 234/1). [ger]*

Feṭḥ iderseñ ṣanemā ṭīb-i ser-i zülfüñi ger
Dil-i ṣad-pāre ara yirde ḳılur şāneluġı *(Mua. 245/3). [ger]*

Hergiz naẓīr olmaz idi saña fi'l-meṣel
ʿĀlemde zülfüñe gözüñ olsaydı ger bedel *(Mua. 259/2). [ger]*

Ger baḥre irişür eşk-i ḫūnīn
Nīlīn iken ola reng-i laʿlīn *(Mua. 288/1). [ger]*

Ger serv ola şol ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
N'ola dinür el-cinsü ile'l-cinsi yümeyyil *(Mua. 289/1). [ger]*

İy ṣanem ḫaṭṭuñ gibi bulmaz kemāl
Ger ser-i zülfüñ ḳıla dīn pāy-māl *(Mua. 290/2). [ger]*

Cemüñ işi olurdı ẕevḳ u ṣādī
Mey-i laʿlüñde ger bulsa murādı *(Mua. 308/2). [ger]*

Zindeyem ger mürde eylerseñ beni
ʿĀlemüñ sulṭānı ḳılsun Ḥaḳ seni *(Mua. 330/1). [ger]*

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidādur iy cān *(Terc. 1/55). [ger]*

Ḫalḳ olmaz idi ʿālem ü ādem felek melek
Ger olmasaydı anda rıżāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/4). [ger]*

Naḫcīri ola cümlesinüñ ṣaydı māsivā
Ger pence açsa ḫamlesi şīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/200). [ger]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy pür-cefā felek
Baḳ ḥālüme teraḥḥum idüp bārī gāh gāh *(Terk. 3/61). [ger]*

Ger siḥr bilmeyeydüñ eyā dehr-i pīre-zen
Bir gün eser ḳılurdı saña āh-ı ṣubḥ-gāh *(Terk. 3/63). [ger]*

ger … ger: *"İster...ister, gerek...gerek" bağlacı.*

Ger ʿāṣī-i maḳhūr ve ger ʿābid-i maġfūr
Dünyāda vü ʿuḳbāda ḳapuñdur baña melcā *(K. 5/163). [ger ger]*

Ḫükm idenler bu cihān mülkine ṣarḳ u ġarba dek
Ger Süleymān ger Sikender āhiri pişmāndur *(K. 8/76). [ger ger]*

gerçek: *Aslı olan, uydurma olmayan, doğru, sahih.*

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz
Gerçek imiş bu meṣel fitne-i devrān uyumaz *(G. 159/2). [gerçek]*

gerçi: *Her ne kadar, ise de, gerçi.*

Gerçi eflāke çıḳar dūd-ı siyāhum ṣanemā
Saña kār eyleyemez āh ki āhum ṣanemā *(G. 9/1). [gerçi]*

Gül açar her ten-i ḫākīde gerçi gül-bün-i tīrüñ
Velī ḫāk-i ten-i zerdümde açduġı olur raʿnā *(G. 10/15). [gerçi]*

Vefādan gerçi yoḳ-durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ki cevr ile ḳılur zād *(G. 43/7). [gerçi]*

Sengīn dilüñe olmadı her-giz eser-i āh
Āhumuñ oḳı gerçi ḥacerden güẕer eyler *(G. 51/6). [gerçi]*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ göñlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/9). [gerçi]*

Cān rāygānı gerçi alursın ne diyelüm
İñende ġāfil olma ki būs ü kināredür *(G. 94/5). [gerçi]*

Tīġuñda şehīd olmaġa gerçi ṭalebüm var
Āḫir beni başdan çıḳaran işbu ṭalebdür *(G. 128/5). [gerçi]*

Gerçi belā vü derd ü ġamuñ ḫāk ider Cemi
Līkin keremlerüñe de var intiẓārumuz *(G. 153/13). [gerçi]*

Cemʿ olmaz āb ü āteş gerçi hīç
ʿĀrıżuñ üstinde buldı ictimāʿ *(G. 186/9). [gerçi]*

Ḥalḳa-i zülfeynüñe ḫōş düşmiş ol ḫāl-i siyāh
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki cīm içün *(G. 300/12). [gerçi]*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḫācīdür güldi didi
Gerçi ḫācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/16). [gerçi]*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/5). [gerçi]*

Çāre gerçi istedüm laʿlīn lebüñden derdüme
ʿĀḳıbet nā-çār ḳaldum yoḳ bu derdüñ çāresi *(G. 380/3). [gerçi]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḥamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/3). [gerçi]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/13). [gerçi]*

Biter behişt mīvesi gerçi leẕīẕ ü ter
Bitmeye leblerüñdeki ḫurmā-yı ter gibi *(G. 408/5). [gerçi]*

Gerçi yüzüm ḳaradur nāme-i aʿmāl bigi
Umaram kim yuya luṭfuñ ṣuyı ile ānı kerem *(K. 1/115). [gerçi]*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dideden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār *(K. 2/51). [gerçi]*

İbtidāsı yoḳ bekāñuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh ü sāl *(K. 3/34). [gerçi]*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/103). [gerçi]*

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem *(K. 7/44). [gerçi]*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki evvel olmış idi küfr ile ẓulem *(K. 7/26). [gerçi]*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zamāne olmış idi küfre müttehem *(K. 7/8). [gerçi]*

Dil-i āşüfte kāmildür yüzüñ şerḥi kitābında
Cihān ʿāciz-durur gerçi anuñ her faṣl [u] bābında *(Mua. 39/2). [gerçi]*

Dünyāda derd ü ġam çekecek gerçi çoḳ begüm
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse yoḳ begüm *(Mua. 297/1). [gerçi]*

Gerçi ki cihānda çoḳ-durur ḫūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh *(Terc. 1/85). [gerçi]*

Gerçi ki dāyim işümüz āh eyledüñ felek
Kendü yüzüñi yine siyāh eyledüñ felek *(Terk. 3/71). [gerçi]*

gerçi: *Ama, ancak, fakat.*

Rişte-i ʿömrüm dükendi gerçi nāzuñdan senüñ
Ḳılca eylük görmedüm zülf-i derāzuñdan senüñ *(G. 216/1). [gerçi]*

gerçi kim: *Her ne kadar, …ise de.*

Gerçi kim çāh-ı cefādur zenaḫuñ çāhı velī
Dil-i dīvāne anı kendözine cāh bilür *(G. 97/7). [gerçi kim]*

Cem diler kim kemer-i zer ḳıla ḳolın belüñe
Gerçi kim sīm miyānuñı kemerden güniler *(G. 121/18). [gerçi kim]*

Gerçi kim ṭāḳ-ı felekde mihr ü meh yaḳar çerāġ
Şemʿ-i envār-ı cemālüñden yaḳar anlar çerāġ *(G. 194/1). [gerçi kim]*

Gerçi kim ʿazm eyledüñ gitmege iy cān elfirāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān elfirāḳ *(G. 203/1). [gerçi kim]*

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳaldı Cem ġarīb
Sensüz oluram nigārā zār ü nālān elfirāḳ *(G. 203/7). [gerçi kim]*

Gerçi kim düşvārdur cān oynamaḳ līkin baña
ʿIşḳuñuñ yolında cān virmek iñen āsān gibi *(G. 379/9). [gerçi kim]*

Gerçi kim cürm ü ḫaṭādur işümüz n'oldı ʿaṭā
Gerçi kim iki elüm ḳanda velī ḳanı kerem *(K. 1/131). [gerçi kim]*

Gerçi kim cürm ü ḫaṭādur işümüz n'oldı ʿaṭā
Gerçi kim iki elüm ḳanda velī ḳanı kerem *(K. 1/132). [gerçi kim]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/8). [gerçi kim]*

İy dil ayaġına düşmek gerçi kim düşvārdur
Cehd idüp düş var çün devlet nişānı pāyidür *(G. 105/11). [gerçi kim]*

gerdān-ı kerem ol-: *Kerem, lütuf dönüşü olmak.*

Himmeti havż-ı kerem nehrini icrā ideli
Oldı dūlāb-ı felek ol ṣuda gerdān-ı kerem *(K. 1/28). [gerdān-ı kerem oldı, -dı]*

gerd-i niʿāli: *Ayakkabılarının, ayağının tozu, toprağı.*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu ġınāyı ki āyet-i mālü'l-yetīm idi *(Terk. 1/66). [gerd-i niʿāli, -i]*

gerd-i reh: *(Sevgilinin) yolunun tozu, toprağı.*

Ben nice beñzedeyin gün yüzüñ ayın güneşe
Çün güneş būse-gehidür ṣanemā gerd-i rehüñ *(G. 222/6). [gerd-i rehüñ, -üñ]*

gerdiş eyle-: *Dönmek, dolaşmak.*

İbtidāsı yoḳ bekāñuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh ü sāl *(K. 3/34). [gerdiş eyler, -r]*

gerdiş it-: *Döndürmek, çevirmek.*

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider zūr-i rūzgār *(K. 2/28). [gerdiş ider, -er]*

gerdiş it-: *Dönmek, dönmeye başlamak.*

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-ı ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-i şimāl *(K. 3/27). [gerdiş ider, -er]*

gerdiş-i eyyām: *Dönen, devreden, geçip giden günler.*

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām beni
Belā vü derd ile bīmār ḳıldı *(G. 386/3). [gerdiş-i eyyām]*

gerdūn: *Felek ,baht.*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dūn degülseñ ġam yime gerdūn içün *(G. 308/14). [gerdūn]*

gerdūn-ı dūn: *Alçak felek.*

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde Cemi bīmār ḳıldı *(G. 386/13). [gerdūn-ı dūnuñ, -uñ]*

gerek: *Lazım, elzem.*

Leblerüñ ḳanum içüpdür şerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henūz *(G. 146/11). [gerek]*

Rāh-ı belādan ḳaçan geçse gerekdür nihān
Ḳāfile-i ʿışḳa çün oldı fiġānum ceres *(G. 164/5). [gerekdür, -dür]*

Dün didi ʿuşşāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/7). [gerek]*

Dil zebūn oldı daḫı n'olsa gerek
Ġarḳ-ı ḫūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/1). [gerek]*

Dil zebūn oldı daḫı n'olsa gerek
Ġarḳ-ı ḫūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/2). [gerek]*

Zülfine aṣılalı dil yārüñ
Ser-nigūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/4). [gerek]*

Derd-i ʿışḳuñla gözlerüm yaşı
Lāle-gūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/6). [gerek]*

Dil-berā derdüñ ile bu tenden
Cān birūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/8). [gerek]*

Ders-i ʿışḳuñı bu Cem oḳıyalı
Ẕū-fünūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/10). [gerek]*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ zülfine vardı
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(G. 212/6). [gerek]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdi belā vü miḥnet ile Cem
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek *(G. 212/14). [gerekdür, -dür]*

Bu gice ḫʷāb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/4). [gerekdür, -dür]*

Göñlümi zülfüñ ġamından bī-ḳarār itsem gerek
Ol perīşānluḳda ʿaḳlum tārümār itsem gerek *(G. 218/2). [gerek]*

Gül yañaġuñ yādına bu ḳan olası dīdeden
Ḳanlu yaşumla zemīni lāle-zār itsem gerek *(G. 218/12). [gerek]*

Seyl-i eşkümden iñen ġāfil ṣalınmasun ki ben
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kinā[…] itsem gerek *(G. 218/4). [gerek]*

Niçe bir pinhān yanam ol bilüben bilmezlene
Baş açup rāzum öñinde āşikār itsem gerek *(G. 218/6). [gerek]*

Ṣol dil-i sengīnüñe kār ide diyü āh kim
Tīr-i peykānın yaşumla āb-dār itsem gerek *(G. 218/8). [gerek]*

Dām-ı zülfeynüñ ḫayālin çün göñülde baġladum
Ben hümā-yı vaṣluñı bir gün ṣikār itsem gerek *(G. 218/10). [gerek]*

Göñlümi zülfüñ ġamından bī-ḳarār itsem gerek
Ol perīṣānluḳda ʿaḳlum tārümār itsem gerek *(G. 218/1). [gerek]*

Ṭaʿne ṭaşı atduġuñca ṣaḳladuġum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek *(G. 218/14). [gerek]*

ʿIşḳa ṣabr u yā seferdür çünki ṣabra çāre yoḳ
Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek *(G. 218/16). [gerek]*

Cem bigi çevgān-ı zülfüñ yādına baş oynayup
Cān ü dil naḳdin temāmet ben niṣār itsem gerek *(G. 218/18). [gerek]*

Cān ü dil aldı ele didüm didi
Ne gerek sen mübtelāya cān ü dil *(G. 237/4). [gerek]*

Yüzüme sür yüzüñi tā ki dil ola pür-nūr
Ḥarīm-i Kaʿbeye lā-büd gerek çü zer ḳandīl *(G. 244/8). [gerek]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naṣībi ben bilürem *(G. 268/7). [gerek]*

İy ṣanem benden ḳaçurma ḫāk-i pāyüñ cevherin
Tūtiyā alsam gerek bu dīde-i pür-ḫūn içün *(G. 308/10). [gerek]*

Dir müddeʿī cān alsa gerek cānuñı didüm
Cānuma benüm minnet o cānāne gerekse *(G. 322/7). [gerek]*

Ger ṣaḳlar iseñ genc-i ḫayālüñi kerem ḳıl
Göñlümde nihān it anı vīrāne gerekse *(G. 322/4). [gerekse, -se]*

Terk eyleyeyin göñlümi cānā ne gerekse
Cānumı fidā ideyin ol cāne gerekse *(G. 322/2). [gerekse, -se]*

Terk eyleyeyin göñlümi cānā ne gerekse
Cānumı fidā ideyin ol cāne gerekse *(G. 322/1). [gerekse, -se]*

Bir kerre cemālüñ göreyin tek bu cihānda
Cān ü dilümi al saña şükrāne gerekse *(G. 322/6). [gerekse, -se]*

Dir müddeʿī cān alsa gerek cānuñı didüm
Cānuma benüm minnet o cānāne gerekse *(G. 322/8). [gerekse, -se]*

Çün yoluña cān vireni terk eyledüñ iy dōst
Aġyārı getür yanuña bīgāne gerekse *(G. 322/10). [gerekse, -se]*

Zencīr-i girih-gīr çü bu zülf-i siyehdür
Bend eyle Cemüñ boynına dīvāne gerekse *(G. 322/12). [gerekse, -se]*

Ḫaṭuñ çü leşker-i firʿavn imiş neʿavn[i] gerek
Helāki ḳaṣdına eyle ḥavāle Mūsāyı *(G. 402/3). [gerek]*

Eger cāndan dilerseñ ṣāḫ-ı sünbül
Gerek boynuñda dāyim bend-i kākül *(Mes. 1/54). [gerek]*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/2). [gerek]*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/1). [gerek]*

Vaḳtidür ala muṭrib ele ḫōş def ü ḳānūn
Arada gerekdür yüriye bāde-i gül-gūn *(Mur. 3/22). [gerekdür, -dür]*

gerek-: *Lazım gelmek; layık olmak, uygun düşmek, yaraşmak.*

Lebüñsüz çeşme-i ḥayvān gerekmez
Dişüñsüz gevher-i ʿummān gerekmez *(G. 145/1). [gerekmez, -mez]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/1). [gerekmez, -mez]*

Ger olsa ravża-i rıżvān gerekmez
Hemīşe baña menzil senden ayru *(G. 312/9). [gerekmez, -mez]*

Tāb virmek ser-i müjgān-ı siyeh-kāre neden
Çün gerekmez ṣanemā kūşe-i ḫancerde şiken *(Mua. 222/2). [gerekmez, -mez]*

Şehā yap luṭfuñ ile göñlümi kim
Ḫayālüñ taḫtıdur vīrān gerekmez *(G. 145/4). [gerekmez, -mez]*

Raḳībi sür ṭapuñdan luṭf idüp kim
Melekle hem-nefes şeyṭān gerekmez *(G. 145/6). [gerekmez, -mez]*

Dil-berā kūyuñ faḳīri olayın
Ḫāk-i pāyüñsüz gerekmez taḫt ü tāc *(G. 34/8). [gerekmez, -mez]*

Çü dermāndur baña derdi ḥabībüñ
Gerekmez minneti ġayrı ṭabībüñ *(G. 214/2). [gerekmez, -mez]*

Cemi şād eylegil bu derdüñ ile
Ki derdüñ bilene dermān gerekmez *(G. 145/14). [gerekmez]*

Lebüñsüz çeşme-i ḥayvān gerekmez
Dişüñsüz gevher-i ʿummān gerekmez *(G. 145/2). [gerekmez]*

Gedā-yı kūyuñ olayın ki sensüz
Ger olam ʿāleme sulṭān gerekmez *(G. 145/8). [gerekmez]*

Ḫudā eylemesün senden beni dūr
Ki sensüz bu cihān ü cān gerekmez *(G. 145/10). [gerekmez]*

Lebüñ olmayıcaḳ laʿli n'iderem
Ṣaçuñ olmayıcaḳ reyḥān gerekmez *(G. 145/12). [gerekmez]*

gerek ol-: *Gerekmek, lazım olmak.*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/12). [gerek ola, -a]*

germ eyle-: *Hararetlendirmek, coşturmak, şevk vermek.*

Muṭribā germ eylegil sāzuñı kim
Bāde ḫōşdur bile olsa çeng ü def *(G. 197/5). [germ eylegil, -gil]*

germ it-: *Isıtmak, hararetlendirmek.*

Ḳadeḥlerine şu ḳoyduḳları müdām ol kim
Zücāc içinde mizācını germ ider ḳandīl *(G. 244/16). [germ ider, -er]*

germ it-: *Isıtmak II kızıştırmak (pazarda müşterileri gayrete getirmek bağlamında).*

Bir sencileyin ḥüsni ḳumāşını şatarken
Bāzārını germ idici ṭarrār kimüñ var *(G. 103/18). [germ idici, -ici]*

Cān şatarken yār irüp dellāl-i ʿışḳa didi kim
Çün ḫarīdāruñ irişdi germ ḳıl bāzāruñı *(G. 397/8). [germ ḳıl]*

germ it-: *Hararetlendirmek, coşkunluk vermek, şevke getirmek.*

Germ itdi naḳd-i cān[ı] metāʿ-ı şerīʿate
Bāzār-ı dīnde faż[ı] dükānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/225). [germ itdi, -di]*

germ ol-: *Coşmak; ısınmak, ateşli olmak, hararetlenmek.*

Meclis-i ḥüsnüñ görelden şol ḳadar germ oldı kim
Sīnesi üzre ciger yaġın kesüp yaḳar çerāġ *(G. 194/15). [germ oldı, -dı]*

Bir kerre germ olup dil uzatmış cemālüñe
Bu cürm içün zebānını şemʿüñ keser maḳaş *(G. 179/7). [germ olup, -up]*

Germ olup kendüyi teşbīh itdügi içün yüzüñe
Yaḳdılar şemʿüñ zebānın aşdılar bāzārda *(G. 346/3). [germ olup, -up]*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup şemʿüñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/3). [germ olup, -up]*

germ ol-: *Cana yakın, içten, dostça olmak.*

Yaġmā ḳaçan eylerdi ṭabaḳlarla cevāhir
Bu meclise germ olmasa cān ile Süreyyā *(K. 5/10). [germ olmasa, -ma, -sa]*

germ ol-: *(Alışverişte) coşmak, kızışmak (Şentürk, 2021: 156).*

Germ olup virme metāʿ-ı ġama cān naḳdini kim
Niçe cānlar viresin ivme bu bāzāre göñül *(G. 239/11). [germ olup, -up]*

germā: *Sıcak, sıcaklık.*

Her kim ki olur sāye-i luṭfında müreffeh
Sāʿāt-i ḳıyāmetde daḫı görmeye germā *(K. 5/192). [germā]*

germī: *Sıcaklık, hararetlenme.*

Kās-i raḥīḳ-i meyden germī ḳo cāna dönsün
Yā ġam gide göñülden yā bār[ī] oda yansun *(Mua. 20/1). [germī]*

getür-: *Getirmek, gelmesini sağlamak.*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Ṣarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/1). [getür]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/14). [getürdi, -ür, -di]*

Zülfüñ ucında ḫaṭ-ı sebzüñle ḫālüñ ṣanasın
Ḫᵛāce-i Hindū-durur ṭūṭī getürmiş Çīnden *(G. 296/4). [getürmiş, -ür, -miş]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/3). [getür]*

Çün oldı ḫazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/1). [getür]*

Getürimez senüñ bigi bir māh
Niçe kim devr ide bu çarḫ-ı ʿanīd *(G. 44/9). [getürimez, -imez]*

İy bād-ı ṣubḥ yār işiginden ḫaber getür
Her dem dimāġ-ı cāna ṣaçından eser getür *(G. 57/2). [getür]*

İrdükçe işigine anuñ luṭf it iy ṣabā
Ḳanlu gözüme çekmek içün ḫāk-i der getür *(G. 57/4). [getür]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/6). [getür]*

Bu ḫaste göñlümüñ ṣanemā çün ṭabībisin
Laʿlüñden aña ṣıḥḥat içün gül-şeker getür *(G. 57/8). [getür]*

Çün tīr-i ġamzesi dile mihmān olup-durur
İy Cem ciger kebābın aña mā-ḫażar getür *(G. 57/10). [getür]*

Cān meclisine laʿl ü ruḫuñ vaṣfını getür
Çün şekker ile ḫōş yaraşur armaġān-ı şemʿ *(G. 190/21). [getür]*

Hemīşe ḫaste dile armaġān belā getürür
Ḳonup bu sīne-i vīrāna kār-bān-ı firāḳ *(G. 207/7). [getürür, -ür]*

Çün yoluña cān vireni terk eyledüñ iy dōst
Aġyārı getür yanuña bīgāne gerekse *(G. 322/10). [getür]*

Didüm ki miyānuñı kenāruma getürsem
Güldi didi ḫaddüñden iñen aşma miyāne *(G. 357/7). [getürsem, -sem]*

Getür sāḳī Ceme cām-ı muravvaḳ
Görelüm ḫōş bugün rūz-ı bahārı *(G. 388/13). [getür]*

Ṣafā vaḳti-durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılavuz ḫay *(G. 391/1). [getür]*

Zülfüñ ucından getüren ben żaīfi dem-be-dem
Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm *(G. 248/5). [getüren, -en]*

Getürdükçe ṣabā yili ġubārını diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 286/1). [getürdükçe, -dükçe]*

Getürdügi içün zülfüñ ḳoḫusın
Virürem cān ü dil bād-ı şimāle *(G. 333/9). [getürdügi, -düg, -i]*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/2). [getüre, -e]*

gevher: *Cevher, mücevher.*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/8). [gevheri, -i]*

Dil-berüm adı şol üç ḥarf oldı kim
Var ḳamunuñ iki gevher zīveri *(Mua. 90/2). [gevher]*

Ṣıġmaz bu mevce faż[ı] biḥārı Muḥammedüñ
Olmaz bu gevher ile niṣārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/24). [gevher]*

Gevher-durur ki ṣayḳala hīç ihtiyācı yoḳ
Āyīneluḳda ṭabʿ-ı münīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/195). [gevher-durur, -durur]*

gevher-i süflī: *Bayağı mücevher.*

Rāhibüñ ger gevher-i süflīsi iy yār-i ḳadīm
Menzil-i ʿulvīye meyl idüp ger olursa dü-nīm *(Mua. 187/1). [gevher-i süflīsi, -si]*

gevher-i ʿummān: *Okyanus incisi.*

Lebüñsüz çeşme-i ḥayvān gerekmez
Dişüñsüz gevher-i ʿummān gerekmez *(G. 145/2). [gevher-i ʿummān]*

gevşek: *Sıkı olmayan, güçsüz.*

Devr eli gevşek buraldan iy göñül ṭanbūr-vār
Od düşer evc-i semāya söz ü sāzuñdan senüñ *(G. 216/7). [gevşek]*

gey: *Çok, pek, gayet.*

Gey yaraşur sanã bu ḥüsn ḳabāsı ṣanemā
Dilerem ḥüsn ḳabāsını cihānda geyesin *(G. 297/7). [gey]*

Gey yaraşur saña bu cübbe-i devlet çü anuñ
Dāmeni luṭf u vefā oldı girībānı kerem *(K. 1/43). [gey]*

gey-: *Giymek, giyinmek, kuşanmak.*

Raḳīb-i ḫar geyer kemḫā velīkin
Eşek zībā çul ile ādem olmaz *(G. 141/5). [geyer, -er]*

Geymesün devlet ḳabāsın ḫırḳa-i ʿışḳuñ geyen
Çünki iḥrām üzre geymez maḥrem olanlar libās *(G. 163/3). [geyen, -en]*

Geymesün devlet ḳabāsın ḫırḳa-i ʿışḳuñ geyen
Çünki iḥrām üzre geymez maḥrem olanlar libās *(G. 163/4). [geymez, -mez]*

Şol büt-i Efrencī kim kāküllerin ḳılmış girih
Ṣanasın geymiş ten-i sīmīnine zerrīn zirih *(G. 348/2). [geymiş, -miş]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/10). [geyer, -er]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/1). [geyer, -er]*

Cümlesi zerrīn kemer altunlu dībā geydügi
Şuḳḳa altun başlarında ḳolları ʿuryāndur *(K. 8/39). [geydügi, -düg, -i]*

Baġlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Şanki ġamzeñ ḳorḫusından şu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/2). [geyer, -er]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/56). [geymişdür, -miş, -dür]*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi oldugı var *(G. 55/3). [geyüp, -üp]*

Geymesün devlet ḳabāsın ḫırḳa-i ʿışḳuñ geyen
Çünki iḥrām üzre geymez maḥrem olanlar libās *(G. 163/3). [geymesün, -me, -sün]*

Maḥrem şiʿārı mūtū min-ḳabli en temūtū
İḥrām ile bürinüp nola kefen geyersem *(G. 274/8). [geyersem, -er, -se, -m]*

Gey yaraşur sanā bu ḥüsn ḳabāsı şanemā
Dilerem ḥüsn ḳabāsını cihānda geyesin *(G. 297/8). [geyesin, -e, -sin]*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/7). [gey]*

Geymeye ʿuryān tenüm ḥulle-i sündüsleri
Zülfüñi bir maʿnīden itse ḳıyās iy peri *(Mua. 26/1). [geymeye, -me, -y, -e]*

gey-: *Giymek, takmak.*

N'ola Cem geyse başda tāc-ı devlet
Ki senüñ gibi ulu sulṭāna irdüm *(G. 256/9). [geyse, -se]*

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri
Ḳılur şūrīde ʿuşşāḳa göz ucı ile nigāh egri *(G. 403/1). [geyer, -er]*

geydür-: *Giydirmek.*

Geydürmedüñ bu ḳubbede baña ḳabā felek
Göstermedüñ bu ṣuffede baña ṣafā felek *(Terk. 3/17). [geydürmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

gez-: *Gezmek, dolaşmak.*

Gezme iy dil Mıṣr-ı ḥüsnin şām-ı zülfinden ṣaḳın
Ġāfil olma var iñen ceyş-i Ḥabeş buṣudadur *(G. 101/3). [gezme, -me]*

Vālih ü ser-mest ü ḫayrān nā-geh eylerken güẕer
Gördüm iki ġonce-i ter bāġ-ı ḥüsn içre gezer *(G. 138/2). [gezer, -er]*

Yanmasa şemʿ-i ḥüsnüñ elinden gezer m'idi
Yaḳup ḥaṣīr başına her ḫāne dān-ı şemʿ *(G. 190/25). [gezer, -er]*

Velī bī-bāk gezme ḥüsn[i] mülkin
Ki iy rüstāyī şehr-istāne girdüñ *(G. 225/17). [gezme, -me]*

Devr-i zülfüñde ḳoma kim geze rüsvāy göñül
Baġla ol bend-i belā dāmına rüsvāyuñı gel *(G. 245/5). [geze, -e]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/12). [gezdüm, -dü, -m]*

Cem gibi bulımaya cefā-keş kimesne hīç
İşbu cihānı ger geze ser-tā-ser āreye *(G. 321/10). [geze, -e]*

Sünbül ṣaçuña çünki degül şīfte vü zār
Dīvāne bigi ya ne gezer ṭaġı benefşe *(G. 344/4). [gezer, -er]*

Bī-sitāre yaraşur mı ki gezem ʿālemi ben
Zeyn iken necm-i ʿaṭā ile şeb-istān-ı kerem *(K. 1/121). [gezem, -em]*

Ki zīrā ḥüsni reşki ile nesrīn
Gezer her ṣaḥn-ı ṣaḥrālarda ġam-gīn *(Mes. 1/84). [gezer, -er]*

Çü peyk oldı ṣūfī ferāḫ-ı riyā
Bu ṣūretde gezmek neden dāyimā *(Mua. 89/2). [gezmek, -mek]*

Ẕevḳ u ġam bulmaġa gezdüm ʿālemi
Birini buldum birini bulmadum *(Mua. 258/1). [gezdüm, -dü, -m]*

Ṭaġlar başında ebr-i felek aġlayup gezer
Yanınca raʿduñ itdügi āh ü fiġānı gör *(Terk. 3/21). [gezer, -er]*

Gezerken ḥüsni bāġın didi ʿaḳlum
Ne içün bī-rıżā büstāne girdüñ *(G. 225/5). [gezerken, -er, -ken]*

gezdür-: *Dolaştırmak.*

Zülfüñ eline micmer alup gezdürür şehā
Ḥüsnüñ ḥarīmine olalı perde-dār ḫaṭ *(G. 182/9). [gezdürür, -ür]*

Ḥüsnüñüñ devrinde cānā gezdürür micmer ḫaṭuñ
Āteş-i ruḫsāruñ ile yaḳuban ʿanber ḫaṭuñ *(G. 215/1). [gezdürür, -ür]*

Ruḫlaruñ odında zülfüñ ʿūd imiş ʿanber ḫaṭuñ
Bezm-i ḥüsnüñde anuñ-çün gezdürür micmer ḫaṭuñ *(G. 226/2). [gezdürür, -ür]*

gezend-i mülk-i dīn it-: *Din mülkünü yıkmak.*

Ḳadīmī resmdür şehzādeler daʿvā-yı taḫt eyler
Gezend-i mülk-i dīn ḥāşā ide şaḥṣ-ı edīb ancaḳ *(K. 9/6). [gezend-i mülk-i dīn ide, -e]*

gezle-: *Okun gezini kirişe yerleştirmek.*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/30). [gezler, -r]*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/11). [gezleyüp, -yüp]*

gibi: *Gibi benzetme edatı.*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/4). [gibi]*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/3). [gibi-durur, -durur]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/2). [gibi]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/1). [gibi-durur, -durur]*

Dehānuñda zebānuñ gibi olmaz āşiyān itse
Şeker tenginde ṭūṭī ġonce içre bülbül-i gūyā *(G. 10/3). [gibi]*

Ne gülde bulınur rengi ruḫınuñ
Ne ḳaddi gibi olur serv-i raʿnā *(G. 11/10). [gibi]*

Çigzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister şol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/9). [gibi]*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/9). [gibi]*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini şıma iy dōst
Şınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/12). [gibi]*

Tevbesi gibi dil ṣalāḥı bozar
Sākī her geh ki ider ṣalā-yı ḳadeḥ *(G. 37/7). [gibi]*

Eyleyelden gün gibi ʿarż-ı cemāl ol māh-ruḫ
Ol safā ile bu naṭʿ-ı ḥüsne oldı māh ruḫ *(G. 41/1). [gibi]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/6). [gibi]*

Çü ʿīd ayı gibi ḳaşuñı gördi
Saña Cem cānını ḳurbān baġışlar *(G. 59/11). [gibi]*

Elden piyāleyi ḳoma nergis gibi bu dem
Ki oldı zamāne sūsen ü gülle behişt-vār *(G. 60/13). [gibi]*

Ḳılma iy Cem bülbül-i şūrīde gibi nāle sen
Kim cemāl-i yār gibi verd-i ḫandān bundadur *(G. 72/11). [gibi]*

Ḳılma iy Cem bülbül-i şūrīde gibi nāle sen
Kim cemāl-i yār gibi verd-i ḫandān bundadur *(G. 72/12). [gibi]*

Gözüñ yādına mey nūş itdi nergis
Anuñ-çün oldı çeşmüñ gibi maḫmūr *(G. 77/12). [gibi]*

Nice bülbül gibi dil efġān ü zārī ḳılmasun
Kim raḳīb-i zāġ her dem sen güle maḥrem-durur *(G. 78/3). [gibi]*

Bu zülf-i ser-endāzuñı çevgān idicek sen
Ṭop gibi düşen yoluña bu bende seridür *(G. 80/4). [gibi]*

Ḳaşlaruñ yayı gibi egriyi yanına çeküp
Ġamzesi oḳı gibi ṭoġrıyı yābāne atar *(G. 92/3). [gibi]*

Ḳaşlaruñ yayı gibi egriyi yanına çeküp
Ġamzesi oḳı gibi ṭoġrıyı yābāne atar *(G. 92/4). [gibi]*

Ḳalem bigi dil uzadan ḫaṭına ḫibr-i Ḥaṭā
Miṣāl kāġıdı gibi yüzin siyāh eyler *(G. 100/4). [gibi]*

Bir bencileyin zülfi esīri iken iy Cem
Baḫt-ı siyehüm gibi siyeh-kār kimüñ var *(G. 103/24). [gibi]*

Māha beñzetsem n'ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/3). [gibi]*

Māha beñzetsem n'ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/4). [gibi]*

Āṣiyān ṭutalı başumda ḫayāl-i zülf-i dōst
Leyle-i zülfinde dil Mecnūn gibi sevdāyīdür *(G. 105/8). [gibi]*

Kimüñ kim sīm ü zer görseñ kefinde
Terāzū gibi ol yaña dilüñ var *(G. 125/6). [gibi]*

Ṭopraġa dökdi hevāñ odı Cemüñ yüzi ṣuyın
Ṣu gibi çünki göñül gördügi oġlana aḳar *(G. 131/14). [gibi]*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı ṣīve irişe yimişi nāz *(G. 144/7). [gibi]*

Yüzüñi görmeyeli senüñ iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı kākülüñ gibi cānā ḳarārumuz *(G. 150/4). [gibi]*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara ṣaçuñ gibi göñlümüzi
Senüñ ile böyle m'idi iy perī peymānumuz *(G. 152/3). [gibi]*

Cem iderse bülbül-i şūrīde gibi nāleler
N'ola çün kim gösterür yüz ol gül-i ḫandānumuz *(G. 152/9). [gibi]*

Cefā-yı zülf-i müşkīni gibi müşkil belā olmaz
Hevā-yı ḳadd-i bālāsı gibi bāle belā olmaz *(G. 154/1). [gibi]*

Cefā-yı zülf-i müşkīni gibi müşkil belā olmaz
Hevā-yı ḳadd-i bālāsı gibi bāle belā olmaz *(G. 154/2). [gibi]*

Şöyle müşebbek-durur sīne ki dil görinür
Mürġ-ı ḫōş-elḥān gibi ki ola esīr-i ḳafes *(G. 164/4). [gibi]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/7). [gibi]*

Didüm ki Cem öldi ṣanemā derd ü ġamuñdan
Gül gibi gülüp didi ki Allāh neler olmış *(G. 175/14). [gibi]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/12). [gibi]*

Didüm ayaġuñ öpmege ruḫṣat olur mı hīç
Gül gibi güldi didi ki iyyāke ve'r-ruḫaṣ *(G. 179/6). [gibi]*

Ṣan od içinde pūte-i ṣarrāfdur kim ol
Reng-i ruḫum gibi ṭoludur zer miyān-ı ṣemʿ *(G. 190/10). [gibi]*

Gördi yüzüñi senüñ māh-ı münevver çarḫda
Ġayretinden lāle gibi yüreginde oldı dāġ *(G. 191/4). [gibi]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden çihrem üzre gözlerüm
Cūy gibi ḳanlu yaşını revān eyler dirīġ *(G. 192/6). [gibi]*

Ḳılalıdan ġamzeñe sīnem hedef
Oldı lāle gibi pür-ḫūn her ṭaref *(G. 197/2). [gibi]*

Cem cānı gibi ṣaḳlar anı iy perī-ṣıfat
Derd ü ġamuñ olalı aña yādigār-ı ʿışḳ *(G. 198/17). [gibi]*

Ṣöyle yaturam mürde gibi bir nefesüm yoḳ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 201/1). [gibi]*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n'idem kim
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/9). [gibi]*

Gül-zār-ı ruḫuñ yādına bülbül gibi her dem
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 202/3). [gibi]*

Gül-şen-i ḥüsnüñde iy cān baña degmeden naṣīb
Giderem bülbül gibi nālān ü giryān elfirāḳ *(G. 203/4). [gibi]*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/10). [gibi]*

Dilerdi kim çeke kendüye vuṣlatuñ yayın
Yabāna atdı Cemi oḳ gibi kemān-ı firāḳ *(G. 207/14). [gibi]*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/7). [gibi]*

Ṭūbī-i ḳaddine iy Cem cān ü dilden şiʿrüñi
Ḳadd-i mevzūnı gibi her laḥẓa mevzūn eyledüñ *(G. 211/14). [gibi]*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe n'ola olsa delīl dil
Kim nār-ı nūr gibi görinür duḫān-ı müşk *(G. 217/18). [gibi]*

Lebüñ aġzuma sögerse n'ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/4). [gibi]*

Ṭopraġa ṣaldı ṣu gibi gözüm yaşı beni
Gel yaḳma iñen oda hevā-dāruñam senüñ *(G. 227/11). [gibi]*

Niçe bir sümm-i semendüñ hevesinden ṣanemā
Her seḥer döşene ṭopraḳ gibi yollāre göñül *(G. 239/4). [gibi]*

Ferhād gibi yoluña iy Ḫüsrev-i ḫūbān
Cān virür isem sen lebi şīrīne ne müşkil *(G. 242/11). [gibi]*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i gūyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/9). [gibi]*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N'oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/8). [gibi]*

N'ola Cem geyse başda tāc-ı devlet
Ki senüñ gibi ulu sulṭāna irdüm *(G. 256/10). [gibi]*

Oldı gözüñ siḥri ile cān-ı Cem
Nergis-i sevdā-zede gibi saḳīm *(G. 266/14). [gibi]*

Ḫüsrevā kūh-i ġamuñda n'ola Ferhād gibi
Terk-i cān eyler isem şol leb-i şīrīnüñ içün *(G. 275/5). [gibi]*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/3). [gibi]*

Yüzüñde kākülüñi tārümār eyle ki Cem
Ḳara ṣaçuñ gibi iy dōst tārümār olsun *(G. 281/10). [gibi]*

Lām-ı zülfüñ ʿışḳına Cem ḫōd elifden ṭoġrıdur
Ḳaşlaruñ nūnı gibi ḳaddini dāl itmek neden *(G. 288/18). [gibi]*

Cān virür aṣılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/10). [gibi]*

Nigārā ġamzeñi cānum görelden
Ölecek gibi ḳatlanur bıçaġa *(G. 318/6). [gibi]*

Raḳībüñ efserüñ-veş başa vardı
Beni zülfüñ gibi ṣalduñ ayaġa *(G. 318/14). [gibi]*

Cān-ı şīrīn virmişem Ferhād gibi Ḫüsrevā
Şol ruḫ-ı gül-gūnuñ ile kākül-i şeb-dīzüñe *(G. 320/3). [gibi]*

Cem gibi bulımaya cefā-keş kimesne hīç
İşbu cihānı ger geze ser-tā-ser āreye *(G. 321/9). [gibi]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/12). [gibi]*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/2). [gibi]*

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm gibi o ḥāletde siyeh-kār olmasun kimse *(G. 331/2). [gibi]*

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 331/5). [gibi]*

İrişmeyüp nigārına bu Cem dīvāne dil gibi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse *(G. 331/9). [gibi]*

Benefşe sünbülüñ cānā görelden oldı dem-beste
Başını aşaġa ṣalup olur nergis gibi ḫaste *(G. 338/2). [gibi]*

Gül-zār-ı cemālüñ güli gül gibi gülelden
Reşkinden ider ol güle gül zārı sebeb ne *(G. 345/5). [gibi]*

Ṣu gibi dökdüm hevāñ odında ṭopraḳ başuma
İy dirīġā vāḳıf olmaduñ daḫı aḥvālüme *(G. 347/3). [gibi]*

Zülfüñe kāfir didüm döndügi içün dīnden
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ gibi öñinde Ḳur'ān olmasa *(G. 350/4). [gibi]*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/5). [gibi]*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/6). [gibi]*

Perçemüñ gibi Cemüñ başına vardı devleti
Ger siyeh baḫtum bigi zülfüñ siyeh-kār olmasa *(G. 362/13). [gibi]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/6). [gibi]*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/12). [gibi]*

Meclis-i ġamda ḳılup ḳāmetümi çeng-miṣāl
Ney gibi işümi her laḥẓa fiġān eyleyeli *(G. 372/4). [gibi]*

Naẓer ḳılduḳça aġzına görinmez
Ṣanasın yoḳ gibi-durur dehānı *(G. 373/6). [gibi-durur, -durur]*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/1). [gibi]*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/2). [gibi]*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/4). [gibi]*

Zāhidā bī-dīn dime ʿuṣṣāḳa zīrā anlara
Küfr-i zülf-i yār her dem görinür īmān gibi *(G. 379/6). [gibi]*

Tāze ṭutsun diyü gül-zār-ı cemālüñi müdām
Ebr-i zülfüñ-çün gözüm yaş aḳıdur bārān gibi *(G. 379/8). [gibi]*

Gerçi kim düşvārdur cān oynamaḳ līkin baña
ʿIşḳuñuñ yolında cān virmek iñen āsān gibi *(G. 379/10). [gibi]*

Ṣal zenaḫ-dānuñ çehine göñlümi iy şāh-ı ḥüsn
Ki olmaya dīvāneye ḥıfẓ itmege zindān gibi *(G. 379/12). [gibi]*

Yā ḳaşuñdan ireli tīr-i ḫadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḥẓa ṣaḳlar cān gibi *(G. 379/14). [gibi]*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy gibi
Baña vāḳiʿ olalı ol lāle-ʿiẕār ayruluġı *(G. 390/3). [gibi]*

Olmasun kimsene Cem gibi nigārından ıraḳ
Ki ḳatı müşkil imiş sevgilü yār ayruluġı *(G. 390/9). [gibi]*

Güneş gibi n'ola her yire pertev itse göñül
Çü mihre ʿādet olupdur ki ola hercāyī *(G. 402/7). [gibi]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/6). [gibi]*

Ol dem ḳanı belüñi ḳoçardum kemer gibi
Şīrīn ṭudacuġuñı emerdüm şeker gibi *(G. 408/1). [gibi]*

Ol dem ḳanı belüñi ḳoçardum kemer gibi
Şīrīn ṭudacuġuñı emerdüm şeker gibi *(G. 408/2). [gibi]*

Ḳo şimdi daḫı laʿl ü ruḫuñ öpeyin çün ol
Dil-ḫastesine ṣıḥḥat imiş gül-şeker gibi *(G. 408/4). [gibi]*

Biter behişt mīvesi gerçi leẕīẕ ü ter
Bitmeye leblerüñdeki ḫurmā-yı ter gibi *(G. 408/6). [gibi]*

Şerḥ-i lebüñi yazar iken sürḫ yirlerin
Olmaya yazmaġa anı ḫūn-ı ciger gibi *(G. 408/8). [gibi]*

Aġzum ṣuyı aḳar göricek şekkerīn lebüñ
Ṣun bārī laʿlüñ aġzuma cüllāb-ı ter gibi *(G. 408/10). [gibi]*

Telḫīṣ-i zülfi metni muṭavvel beyān iken
Şerḥ-i dehānı ile olur muḫtaṣer gibi *(G. 408/12). [gibi]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/14). [gibi]*

Ḥaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḫı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/13). [gibi]*

Meh gibi ġurūb itdi velī ḥüsni ḫayāli
Bu sīne-i vīrānda mekān eyledi gitdi *(G. 414/7). [gibi]*

Müşk gibi ḳan yuṭaldan ḫāl ü ḫaṭṭuñ yādına
Bī-ḳarār itdi ḳara zülfüñ bu ben āvāreyi *(G. 420/7). [gibi]*

Deste baġlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum ṣu seper ṣular gibi *(G. 422/1). [gibi]*

Deste baġlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum ṣu seper ṣular gibi *(G. 422/2). [gibi]*

Devr-i ḥüsnüñde gözüñ meyl eylemişdür zülfüñe
Çīn ṣaḥrāsında sünbül otlar āhūlar gibi *(G. 422/4). [gibi]*

Hey ne güstāḫ olur ol zülf-i siyehler bī-rıżā
Gül direrler gül-şen-i ḥüsnüñde Hindūlar gibi *(G. 422/6). [gibi]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/8). [gibi]*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/10). [gibi]*

Gül yüzüñ devrinde cānā nergis-i mestüñ gibi
Mest ü ḫayrān olmaduḳ ʿālemde bir cān ḳalmadı *(G. 424/5). [gibi]*

Āferīniş bulalı ḳālıb-ı ervāḥ-ı ṣafā
Bulmadı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bir cānı kerem *(K. 1/52). [gibi]*

Gösterdi ʿaṣāsı felegüñ naṭʿına Ṣuʿbān
Mūsā gibi ʿarż itdi meh-i nev yed-i beyżā *(K. 5/34). [gibi]*

Her sebzede bitmiş ḫaṭ-ı dil-ber bigi sūsen
Her bāġda var ruḫları gibi gül-i raʿnā *(K. 5/40). [gibi]*

ʿĪd oldı diyü ḫūn-ı dil-i lāleyi yaḳdı
Ḥınnā gibi destine ʿarūs-i gül-i raʿnā *(K. 5/60). [gibi]*

Baḫtum gicesinden ṭoġalı mihr-i belā-tāb
Gün gibi ʿıyān oldı ki el-leyletü ḥublā *(K. 5/74). [gibi]*

Cemʿiyyet-i aḥbābı perākende ḳılup çarḫ
Ṭağıldı Yediger gibi bu naẓm-ı Süreyyā *(K. 5/82). [gibi]*

Ḳanlusı gibi yaḳamı elden ḳomaz eyyām
Ben ḳavmini öldürdüm anuñ ẓulm ile gūyā *(K. 5/91). [gibi]*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aşaġa *(K. 5/105). [gibi]*

Girse eline biri birinden ḳapuşurdı
Ayaġı tozın kuḥl-i mücevher gibi ḥavrā *(K. 5/176). [gibi]*

Āb-ı ḥayāt gibi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesine ḳılduġı her dem devā ḥaḳı *(K. 6/25). [gibi]*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/22). [gibi]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/1). [gibi]*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/1). [gibi]*

İy ṣanem ḫaṭṭuñ gibi bulmaz kemāl
Ger ser-i zülfüñ ḳıla dīn pāy-māl *(Mua. 290/1). [gibi]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/18). [gibi]*

Pervāne gibi yaḳıldı cānum
Şemʿ-i ruḫuñ olalı pür-envār *(Terc. 1/73). [gibi]*

Bir noḳṭa gibi dāyireye aldı fi'l-meṣel
Beytü'l-ḥarāmı ṣaḥn-ı ṣafāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/9). [gibi]*

Gör kim yetīm iken ṣadef-i mā-sivāda yoḳ
Dürr-i yetīm gibi behāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/16). [gibi]*

Yir ü göge muṣībet-i ʿuẓmā idi eger
Mevt-i cihān gibi olsa memātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/40). [gibi]*

Gün gibi rūşen olmaġa iʿcāz-ı Muṣṭafā
Şaḳḳ itdi bedri şekl-i hilāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/55). [gibi]*

Ḳalmadı āre yirde ḥicābı Muḥammedüñ Ḥavrā gözine kuḥl-i mücevher gibi çeker
Girse eline bābı türābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/129). [gibi]*

ʿĀlem berāt-ı şerʿa ḳalem gibi yüz sürer
ʿUnvān olaldan aña nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/215). [gibi]*

Kevn ü mekānda nīze gibi yir[i] ṣadr olur
Her kime ki irse ẓıll-i sinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/219). [gibi]*

Ṣalalıdan beni gird-āb-ı Fireng-istāna sen
Gözlerümden ḳanlu yaş deryā gibi aḳar felek *(Terk. 2/36). [gibi]*

Ḥasret-i Sulṭān Oġuz Ḫān ben Cem[i] ḥasretleri
Cām-ı Cemde āteş ṭās[ı] gibi yaḳsun felek *(Terk. 2/66). [gibi]*

Dīvāne gibi idemezem bir nefes ḳarār
Şād olmasun cihānda ki ʿaḳlum ṭaġıtdı ġem *(Terk. 3/83). [gibi]*

gibi ki: *Sanki, güya.*

Dil ser-i zülfine baġlu yatup öper elini
Müslimīn ṭutsaġı gibi ki öpe küffāruñ elin *(G. 310/8). [gibi ki]*

giç-: *Geçmek.*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/21). [giçer, -er]*

gice: *Gece.*

Ruḫ u zülfi ḫayāli geçdi gözden
Bir ay geçdi giceye yoḳ nihāyet *(G. 24/4). [giceye, -y, -e]*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/5). [gice]*

Bir gice ḳapuñ ḫār ü ḫasında yatan içün
Bālīn-i vaṣaḳ pister-i sincāb ne ḫācet *(G. 29/3). [gice]*

Her gice derd ü ġam ile eylerem āh ü fiġān
Olalı dilde muṣavver kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/11). [gice]*

Dil zülfüñe varmaġa gözüñden üşenür kim
Şeb-revlük iden gice ʿasesden ḫaẕer eyler *(G. 51/10). [gice]*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n’ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/5). [gice]*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n’ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/5). [gicem, -m]*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür *(G. 70/3). [gice]*

Miḥnet ü fürḳat gicesi buldı pāyān işbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni ḫōrşīd-i tābān irişür *(G. 71/3). [gicesi, -si]*

Niçe bir cevr idesin her dem vefā ile baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gül-gūn olur *(G. 81/12). [gice]*

Her gice şemʿ-i ruḫuñ yādına āh eyleyicek
Āhum odı ṣanemā ḳubbe-i eflāke düşer *(G. 89/11). [gice]*

Firāḳı gicesi içre yol azmamaġa göñül
Çerāġ-ı pertev-i ḥüsni delīl-i rāh yiter *(G. 91/5). [gicesi, -si]*

Her gice revzenüñden aşaġa düşer ḳamer
Maḳṣūdı gün yüzüñe hemān bir neẓāredür *(G. 94/9). [gice]*

Çeşmüñ ḫayāl-i zülfüñe uġrar gelür dile
ʿAyyārdur ki her gice mey-ḫāneden gelür *(G. 108/6). [gice]*

Zülfüñüñ bend-i kemendine giriftār ideli
Her gice derd ü ġamuñdan Cemi görseñ ne çeker *(G. 114/16). [gice]*

Dilemez giceyi dil zülfüñi gösterdügi içün
Gel ḳıyās it ki cemālüñi nelerden güniler *(G. 121/11). [giceyi, -y, -i]*

Cemālüñ muṣḥafından şemʿ-i meclis
Ḳılur nūr āyetin her gice ezber *(G. 132/12). [gice]*

Ḫūn-ı eşküm çü degül mūcib-i sürḫī-i şafaḳ
Her gice dāmen-i çarḫı boyayan reng nedür *(G. 136/12). [gice]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/5). [gice]*

Ol melek ger bu gice olsa bizüm mihmānumuz
Cennet olurdı hemān bu külbe-i aḥzānumuz *(G. 158/1). [gice]*

Ġuṣṣa-i zülfüñ ile ṣubḥa dek ay yüzüñ añup
Gice seyyāre ṣayar dīde-i giryān uyumaz *(G. 159/10). [gice]*

Ḫüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/9). [gice]*

Zenaḫı çāhına düşüp yatur iken gice mest
Resen-i zülfini ṣundı didi bī-çāre yapış *(G. 176/5). [gice]*

Her encümende encüm-i eşkin döküp yire
Diñlenmeyüp yaḳar oda her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/30). [gice]*

Beñzer yaḳında var seferi meclisüñe kim
Her gice ṭurmayup aḳar āb-ı dehān-ı şemʿ *(G. 190/14). [gice]*

Her gice aġlayup yaşı seyyāresin döker
Beñzer gözine girdi semānuñ duḫān-ı şemʿ *(G. 190/15). [gice]*

Bir gün ʿarūs-ı ḥüsnüñ öñinde yanam diyü
Yaḳdı felekde odlara her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/32). [gice]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñ sūresin ḥıfẓ itmege
Ṣubḥa dek nūr āyetin her gice ezberler çerāġ *(G. 194/4). [gice]*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N'ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/8). [gice]*

Bu gice ḫᵛāb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/3). [gice]*

Muḳīm olsa n'ola zülfüñde göñlüm
Gice her yir sarāyıdur ġarībüñ *(G. 214/4). [gice]*

Her gice ġam meclisinde ṣoḥbet ü ʿayş itmege
Eşk-i çeşmümden mey ü dilde kebābum var benüm *(G. 249/11). [gice]*

Firāḳ u ḥasretüñden gice gündüz
Cemüñ her laḥẓa olmaz göñli bī-ġem *(G. 259/9). [gice]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḫālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/4). [gice]*

Dün gice ol māh-ı mihr-ārāyı mihmān eyledüm
Ḥüsnini dil mülkinüñ taḫtında sulṭān eyledüm *(G. 272/1). [gice]*

Her gice mihr-i ruḫuñ degdi diyü māh düşer
Revzenüñden aşaġa būse-i bālīnüñ içün *(G. 275/3). [gice]*

Sen perī-tesḫīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/10). [gice]*

Aç yüzüñi hecrüm gicesi tā seḥer olsun
Çöz zülfüñi dil gül-şeni pür-müşk-i ter olsun *(G. 299/1). [gicesi, -si]*

İtdi bir mihr-i cihān-tāb tecellā bu gice
Kim ḳamer nūrı aña olmadı hem-tā bu gice *(G. 324/1). [gice]*

İtdi bir mihr-i cihān-tāb tecellā bu gice
Kim ḳamer nūrı aña olmadı hem-tā bu gice *(G. 324/2). [gice]*

Göreli gün yüzini leşker-i ʿışḳına hemān
Eyledüm cān ü göñül mülkini yaġmā bu gice *(G. 324/4). [gice]*

Çünki ol ḫūr-i cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz cennet-i meʾvā bu gice *(G. 324/6). [gice]*

Mey-i laʿlüñle demidür virevüz cāna ṣafā
Çünki esbāb-ı ṭarab oldı müheyyā bu gice *(G. 324/8). [gice]*

Şeb-i hicrāna nihāyet bulınur çünki yine
İtdi ḫōrşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice *(G. 324/10). [gice]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/12). [gice]*

Būy-ı zülfüñle yaluñuz ṣanemā bāġ degül
Müşk-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice *(G. 324/14). [gice]*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/1). [gice]*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/2). [gice]*

Mey-i laʿl ile müdām eyleyelüm ʿayş ü ṣafā
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice *(G. 325/4). [gice]*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacabā yoḳsa bize
Leyletü'l-ḳadr midür ki oldı muḳadder bu gice *(G. 325/6). [gice]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/8). [gice]*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/10). [gice]*

N'ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/12). [gice]*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/14). [gice]*

Diline almaya Cem bir daḫı tekrār şeker
Çün lebüñ ṣundı aña ḳand-i mükerrer bu gice *(G. 325/16). [gice]*

Ger ḫayāli ola yārüñ dile mihmān bu gice
Pīş-keş-i cān virelüm biz daḫı mihmānumuza *(G. 342/11). [gice]*

Biñ cān fidā yolına eger olsa cān ile
Bir gice ṣoḥbet eylemek ol dil-sitān ile *(G. 355/2). [gice]*

Sünbül-i ḫaṭṭuñ ġamından şöyle ḫayrān oldı kim
Bāġ-bānlar ṣu seperler gice reyḥān üstine *(G. 363/14). [gice]*

Bu gice mihmānum ol māh-ı cihān-ārā idi
Pertev-i ḥüsn ile cennet olan ol ārā idi *(G. 370/1). [gice]*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürḳat semini *(G. 385/2). [gice]*

Bu māşıṭa-i çarḫ yaḳar ḳanlu yaşumdan
Her gice ʿarūs-i şafaḳuñ destine ḥınnā *(K. 5/76). [gice]*

Deffāf-ı seḥer daḫı açup gice ġılāfın
Yaʿnī Güneşüñ dāyiresin ḳılmadı peydā *(K. 5/21). [gice]*

İrişmedi fürḳat gicesi ṣubḥ-ı ṣafāya
Baḫtuma ḳarīn oldı meger leyle-i yeldā *(K. 5/99). [gicesi, -si]*

Baḫtum gicesinden ṭoġalı mihr-i belā-tāb
Gün gibi ʿıyān oldı ki el-leyletü ḥublā *(K. 5/73). [gicesinden, -si, -n, -den]*

Küfrüñ gicesi ṭoġubanı mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem *(K. 7/35). [gicesi, -si]*

Bunlaruñla iy şehenşāh-zāde-i sulṭān-ı Rūm
Bir gice ʿayş eylemek miʿrāc-i ʿarş-istāndur *(K. 8/70). [gice]*

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda *(Kıt. 5/1). [gice]*

Zülf-i müşkīnüñle yüzüñi gören iy pür-ʿitāb
İki bī-ḥad gice içinde bulur bir āftāb *(Mua. 177/2). [gice]*

Seḥer yüzüñ ṣuʿāʿından nişāndur
Gice zülfüñ düninden imtiḥāndur *(Mua. 201/2). [gice]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı baġrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/13). [gice]*

Gice gündüz gözlerümden yaş aḳar dürdāne-veş
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/7). [gice]*

Miʿrāc gicesindeki ḥāli Muḥammedüñ
Bir ḳılı biñ yararsa daḫı ʿaḳl-ı ḫurde-bīn *(Terk. 1/71). [gicesindeki, -si, -n, -de, -ki]*

gice gündüz: *Aralıksız, sürekli, her zaman.*

Zülf ü ruḫuñuñ yādına iy meh gice gündüz
Odlāre yanan derd ile ʿāşıḳ cigeridür *(G. 80/7). [gice gündüz]*

gice ol-: *Gece olmak.*

Güneş gice olup diyü ṭutar idi kenāra yüz
Tecellī ḳılsa gün yüzüñ eger zülfüñ kenārından *(G. 286/11). [gice olup, -up]*

giç-: *Zamanı aşmak, geride bırakmak.*

Bülbül bigi ġamuñla fiġān oldı kārumuz
Sensüz giçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 153/2). [giçeli]*

git-: *Gitmek.*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/1). [gider, -er]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/2). [gider, -er]*

Lebini gösterüben ḳıldı çü pinhān yine
Ḫaste göñlüme şifā gāh gelür gāh gider *(G. 56/4). [gider, -er]*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n’ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/6). [gider, -er]*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/8). [gider, -er]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/10). [gider, -er]*

Serv ṣol resme ḫacel itmiş görüp Ṭūbā ḳadüñ
Bir ayaḳ daḫı eline girse büstāndan gider *(G. 122/12). [gider, -er]*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdügince bilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/10). [gider, -er]*

Cānumı ṣanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/2). [gider, -er]*

Cānumı ṣanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/1). [gider, -er]*

Bu ʿayşı ḳoyup ḳanda gider Mihr-i cihān-tāb
Ger gelmege ḳılmasa yine vaʿde-i ferdā *(K. 5/23). [gider, -er]*

git-: *Uzaklaşmak, terk etmek.*

Kīse-i ʿömri tehī eylemedin dest-i ecel
Sāḳiyā kāse-i mey ṣun ki gide ṭūl-i emel *(G. 228/2). [gide, -e]*

Ġam-i dil-dāre ṣabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Çü dil uṣandı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/1). [gidelüm, -elüm]*

Ġam-i dil-dāre ṣabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Çü dil uṣandı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/2). [gidelüm, -elüm]*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḫrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/4). [gidelüm, -elüm]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/6). [gidelüm, -elüm]*

Göñül her dem çeker miḫnet görür derd ü ġam ü zaḫmet
Cihānda olmadı rāḫat gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/8). [gidelüm, -elüm]*

Saña aġyār yār oldı göñül bī-çār ü zār oldı
Cihān başuma ṭar oldı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/10). [gidelüm, -elüm]*

İşümdür nāle vü zārī senüñle göreli aġyārı
Ne vaḳte dek ḳılam zārı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/12). [gidelüm, -elüm]*

Gelür Cem göñlini her dem yıḳar cānā sipāh-ı ġem
Raḳīb it olmadın ḫurrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/14). [gidelüm, -elüm]*

Göñül bizden gidüp zülfine vardı
Ki olur mevcūd olan aṣlına rāciʿ *(G. 187/11). [gidüp, -üp]*

Gül-şen-i ḥüsnüñde iy cān baña degmeden naṣīb
Giderem bülbül gibi nālān ü giryān elfirāḳ *(G. 203/4). [giderem, -er, -em]*

Git-: *Akıp gitmek, sürüklenmek.*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/4). [gider, -er]*

git-: *Gitmek II erimek, yok olmak (gözyaşı yağmurlarıyla erime bağlamında).*

Aġladum didüm lebüñ düşnāmını ʿarż eyleme
Teng-i şekkerdür anı billāhi bārāndan gider *(G. 122/8). [gider, -er]*

git-: *Gitmek, yola çıkmak.*

İy göñül baġladuñ ise sefer-i ʿışḳa kemer
Gel ḳadem baṣ gidelüm ṣorma ki ferseng nedür *(G. 136/8). [gidelüm, -elüm]*

git-: *Kaybedilmek, yitirilmek.*

Leblerinden būse añduġumca ḫışm eyler baña
Şöyle ṣaḳlar ṣaḳınur bir pāredür cāndan gider *(G. 122/6). [gider, -er]*

git-: *Gitmek, yok olmak.*

Ḳamer yüzinden itse zülfini dūr
Gidüp ẓulmet cihān olurdı pür-nūr *(Mua. 265/2). [gidüp, -üp]*

git-: *Çıkarmak, birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak.*

Cem ṭolaşup zülfüñe düşdi eñegüñ çāhına
Luṭf idüp ol iki miskīnüñi zindāndan gider *(G. 122/14). [gider]*

ġıdā: *Yemek, nimet, besin.*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş ṣular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ *(K. 9/20). [ġıdāmız, -mız]*

Ġıdāmuz şehd ise zaḳḳūm olur bed-ḫᵛāh ṣunmaḳla
Aġız acıluġın defʿ eylemez ayvā vü sīb ancaḳ *(K. 9/41). [ġıdāmuz, -muz]*

gidemez ḳal-: *Gidememek.*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı baġlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/13). [gidemez ḳaldı, -dı]*

gider-: *Ortadan kaldırmak, yok etmek, izale etmek.*

Bir dem giderme ravża-i dilden ḫayālüñi
Zīrā ḥarīm-i Kaʿbe melekler ṭuraġıdur *(G. 126/9). [giderme, -me]*

Zülfüñi gidermek ister rā ḳaşuñ
Gör bu kec rāyı ne kec rā eylemiş *(G. 172/7). [gidermek, -mek]*

gider-: *Ortadan kaldırmak, izale etmek II kazımak, tıraş etmek.*

Ḫaṭṭuñı yüzden giderdüñ yine yazılmış ġalaṭ
Gel ḳazıt mecmūʿa-i ḥüsnüñde çün tekrārdur *(G. 115/7). [giderdüñ, -dü, -ñ]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/3). [gider]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her kūşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/3). [giderdügi, -düg, -i]*

gil: *Balçık II insan bedeninin hammaddesi: toprak, çamur.*

Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/9). [gilümden, -üm, -den]*

Cem belā-yı hecr ile ṣol deñlü derd ü ġam çeker
İy ʿaceb derd ile mi taḫmīr olup-durur gilüm *(G. 254/12). [gilüm, -üm]*

gil ol-: *Çamur olmak.*

Ṭopraḳ u ṣu yirine müşk ü gülāb
Gil olupdur ki ola taḫmīrüñ begüm *(G. 271/16). [gil olupdur, -up, -dur]*

gil ü ḫāk: *Çamur ve toprak.*

Ki zīrā ḫaṭṭı sevdāsı ile sūsen
Gil ü ḫāk içre ṭutdı cāy ü mesken *(Mes. 1/60). [gil ü ḫāk]*

ġılāf: *Kılıf.*

Deffāf-ı seḥer daḫı açup gice ġılāfın
Yaʿnī Güneşüñ dāyiresin ḳılmadı peydā *(K. 5/21). [ġılāfın, -ı, -n]*

ġılāf it-: *Kılıf etmek, kılıfa çevirmek.*

Ḫaddüñ ḫaṭuñla yazalı zerrīn ġılāf ider
Ṭūmārasına sūre-i Nūr u Duḫān[ı] ṣemʿ *(G. 190/11). [ġılāf ider, -er]*

gil-ālūd ol-: *Çamura bulanmış olmak.*

Ol-durur kevneyn içinde ʿāḳıbet maḥmūd olan
Ḳapuñuñ öñinde eşküm bigi gil-ālūd olan *(Mua. 42/2). [gil-ālūd olan, -an]*

ġılmān: *Cennette hizmet edeceğine inanılan delikanlılar.*

Müşk ile ʿanber buḫūrından muʿaṭṭar cān ü dil
Cennet ol meclisdedür sāḳīleri ġılmāndur *(K. 8/52). [ġılmāndur, -dur]*

ġınā: *1. Zenginlik.*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu ġınāyı ki āyet-i mālü'l-yetīm idi *(Terk. 1/66). [ġınāyı, -y, -ı]*

ġınā-yı şefḳat: *Şefkat bolluğu, zenginliği.*

Olur ġınā-yı şefḳat ile çünki muġtenim
Devlet anuñ ki ola faḳīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/207). [ġınā-yı şefḳat]*

gine: *Yine, tekrar.*

O ẕevḳ ile gidüp kendüden āḫir
Biraz yitdi gine kendüye geldi *(Mua. 160/4). [gine]*

gir-: *Girmek, dahil olmak.*

Gel iy tīr-i müje dil ḫānesine
Naẓer revzenden atma içerü gir *(G. 124/12). [gir]*

Her gice aġlayup yaşı seyyāresin döker
Beñzer gözine girdi semānuñ duḫān-ı şemʿ *(G. 190/16). [girdi, -di]*

Çü görmez ḫāk-i pāyüñ dīde-i Cem
Yiridür gözlerine girse ṭopraḳ *(G. 205/16). [girse, -se]*

Dilā çün ʿışḳ odına yana girdüñ
Çü yanmaḳdan ḳaçarduñ yā ne girdüñ *(G. 225/1). [girdüñ, -dü, -n]*

Dilā çün ʿışḳ odına yana girdüñ
Çü yanmaḳdan ḳaçarduñ yā ne girdüñ *(G. 225/2). [girdüñ, -dü, -n]*

Uşanmaduñ mı çāh-ı ġabġabından
Anuñ-çün niçe kez zindāne girdüñ *(G. 225/4). [girdüñ, -dü, -n]*

Gezerken ḥüsni bāġın didi ʿaḳlum
Ne içün bī-rıżā büstāne girdüñ *(G. 225/6). [girdüñ, -dü, -n]*

Ne girdüñ göñlüme iy çeşm-i bed-mest
Ne ḫōş düzd-āne bu dükkāne girdüñ *(G. 225/8). [girdüñ, -dü, -n]*

Gözüm yaşında seyr itme ḫırāmān
Ne ġaflet yiridür ʿummāne girdüñ *(G. 225/10). [girdüñ, -dü, -n]*

Dilā zülfinde ḥüsnin ḳıl temāşā
Ki Çīn içre nigār-istāne girdüñ *(G. 225/16). [girdüñ, -dü, -n]*

Velī bī-bāk gezme ḥüsn[i] mülkin
Ki iy rüstāyī şehr-istāne girdüñ *(G. 225/18). [girdüñ, -dü, -n]*

Edeble ṣaḳla her laḥẓa yirüñ kim
Ḥużūr-ı ḥażret-i Sulṭāne girdüñ *(G. 225/20). [girdüñ, -dü, -n]*

Ḳaraya atdı ḳalyon ṭaşra çıkduḳ ḳulleye girdük
Ölüme rāżī olduḳ ṣaḳladı Ḥayy-i Mücīb ancaḳ *(K. 9/23). [girdük, -dü, -k]*

Dil giriftār olmış iken zülf-i müşk-āmīzine
Yā ḳaşı araya girelden berü āzādıdur *(Mua. 33/4). [girelden, -el, -den]*

gir-: *Geçmek, içinden geçip nüfuz etmek.*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/2). [gire, -e]*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/1). [girür, -ür]*

Ḳaçan ki yüzüñe zülfüñ niḳāb olur ṣanuram
Felek yüzinde girür ʿanberīn seḥāba güneş *(G. 174/10). [girür, -ür]*

gir-: *Girmek, dahil olmak II saplanmak (ok bağlamında).*

ʿAceb siḥrüñ mi var iy tīr-i müjgān
Ki bir nāzüklük ile cāne girdüñ *(G. 225/12). [girdüñ, -dü, -ñ]*

gir-: *Bürünmek, giymek.*

Ḫabībüm nāz birle girmiş āle
Ki ʿāşıḳ göñlin ol āl ile ala *(G. 332/1). [girmiş, -miş]*

gir-: *Dahil olmak, binmek.*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş ṣular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ *(K. 9/19). [girüp, -üp]*

girān: *Ağır, sıkıcı, sıkıntı veren.*

Çün bulur cān ü dil ṣafā ġamdan
Derd ü ġam bende [ger] girān yigdür *(Mua. 68/4). [girān]*

girān it-: *Pahalı, kıymetli, değerli yapmak.*

Biñ cāna būse-i lebine müşterī idüm
Yār işidüp dimiş ki behāsın girān idüñ *(G. 221/8). [girān idüñ, -üñ]*

gird: *Çevre, etraf.*

Laʿlüñüñ girdinde ḫaṭṭuñ döşenüp yatur şehā
Ḫıżra beñzer gūyiyā k'āb-ı ḥayāt andan ṭamar *(G. 63/7). [girdinde, -i, -n, -de]*

Nüsḫa-i Yāḳūt ḫaṭṭın ebter eyler ḫaṭṭ-ı dōst
Laʿlinüñ girdinde rūşen olalı bu ḥüsn-i ḫaṭ *(G. 184/6). [girdinde, -i, -n, -de]*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/13). [girdini]*

gird-āb-ı fireng-istān: *Avrupa burgacı II tehlikeli yer veya durum.*

Ṣalalıdan beni gird-āb-ı Fireng-istāna sen
Gözlerümden ḳanlu yaş deryā gibi aḳar felek *(Terk. 2/35). [gird-āb-ı fireng-istāna, -a]*

gird-i laʿl: *Lal dudakların halkası.*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ
Ḫaṭṭ-ı Yāḳūt-ı yādigār yazar *(G. 130/5). [gird-i laʿlüñde, -üñ, -de]*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭ-ı Yāḳūtuñuñ kim şīvesin
Cān virürdi görse ger Yāḳūt ol üslūb içün *(G. 301/11). [gird-i laʿlüñde, -üñ, -de]*

girībān: *Yaka, elbise yakası.*

Gey yaraşur saña bu cübbe-i devlet çü anuñ
Dāmeni luṭf u vefā oldı girībānı kerem *(K. 1/44). [girībānı, -ı]*

girībān çāk eyle-: *Yaka yırtmak, feryat etmek, feryadı basmak, bağırıp çağırmak.*

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
N'ola ġamdan girībān eylesem çāk *(Kıt. 3/4). [girībān çāk eylesem, -se, -m]*

girībān-ı semāvā: *Semavatın yakası.*

Çāk eyleyicek Kāh-keşān ger teh-i zerrīn
Ṣaġ ola mı ol yirde girībān-ı semāvā *(K. 5/30). [girībān-ı semāvā]*

giriftār: *Tutulmuş, yakalanmış, tutkun, müptela.*

Bir bencileyin derd ü belā dāmına düşmiş
Bī-çāre vü āvāre giriftār kimüñ var *(G. 103/8). [giriftār]*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında bağlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/2). [giriftāruñam, -uñ, -am]*

Ben bir hevāda uçar iken ḳayd u bend yoḳ
Şimdi ʿaceb hevāda giriftāruñam senüñ *(G. 227/6). [giriftāruñam, -uñ, -am]*

Şu deñlü derde giriftārı var ḥabībüñ kim
Arada ṣanmağıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/9). [giriftārı, -ı]*

Keremüñ cümle giriftārı ḫalāṣ eyler iken
Ne revādur baña lāyıḳ göre zindānı kerem *(K. 1/113). [giriftārı, -ı]*

giriftār it-: *Tutkun hâle gelmek.*

Zülfüñüñ bend-i kemendine giriftār ideli
Her gice derd ü ġamuñdan Cemi görseñ ne çeker *(G. 114/15). [giriftār ideli, -eli]*

giriftār ol-: *Düşmek, esir olmak, yakalanmak, tutulmak; âşık olmak.*

ʿIşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿaẕābı *(Terc. 1/99). [giriftār olalı, -alı]*

Dil giriftār olalıdan zülf-i müşk-āmīzüñe
Cān diler ḳurbān ola şol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/1). [giriftār olalıdan, -alı, -dan]*

Ṣaçı bendine dil oldı giriftār
Görinelden göze ol rūy-i zībā *(G. 11/5). [giriftār oldı, -dı]*

İrişmeyüp nigārına bu Cem dīvāne dil gibi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse *(G. 331/10). [giriftār olmasun, -ma, -sun]*

Kemend-i sünbül-i yāre giriftār olmasun kimse
Benüm baḫt-ı siyāhumdan siyeh-kār olmasun kimse *(G. 351/1). [giriftār olmasun, -ma, -sun]*

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm gibi o ḥāletde siyeh-kār olmasun kimse *(G. 331/1). [giriftār olmasun, -ma, -sun]*

Dil giriftār olmış iken zülf-i müşk-āmīzine
Yā ḳaşı araya girelden berü āzādıdur *(Mua. 33/3). [giriftār olmış, -mış]*

giriftār-ı ḳafes: *Kafes tutkunu, kafes tutsağı.*

Gül-zār-ı cemālüñ görinürse baña besdür
Çün bülbül-i cān daḫı giriftār-ı ḳafesdür *(G. 99/2). [giriftār-ı ḳafesdür, -dür]*

girih: *Düğüm.*

Çīn-i zülfüñ Mısr-ı ḥüsnüñe Ḫaṭā miski yiter
Tek ṣabā çözsün girihler Şām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/6). [girihler, -ler]*

Bī-ḫaṭā zülf-i şāmı çözse girih
Bū bağışlaya müşk-i Çīne bugün *(G. 304/3). [girih]*

Baġlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Ṣanki ġamzeñ ḳorḫusından ṣu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/1). [girih]*

girih it-: *Düğüm yapmak, düğüm atmak.*

ʿIḳd-i zülfüñde yüz itmişdi girih
Tā ḳıla āşüfte dil anı zirih *(Mua. 206/1). [girih itmişdi, -miş, -di]*

girih ḳıl-: *Düğümlemek, bağlamak.*

Şol büt-i Efrencī kim kāküllerin ḳılmış girih
Ṣanasın geymiş ten-i sīmīnine zerrīn zirih *(G. 348/1). [girih ḳılmış, -mış]*

girih-gīr: *Düğüm, bağ; karışık.*

Leyle-i zülfüñ girih-gīrini Cem boynına ṭaḳ
Çünki sensin anı bu ʿālemde mecnūn eyleyen *(G. 280/9). [girih-gīrini, -i, -n, -i]*

girih-gīr eyle-: *Düğüm düğüm etmek, düğümlemek.*

Leyle-ʿi zülfüñ girih-gīr eyle daḳ dil boynına
Çünki ol miskīni sen ʿışḳ ile mecnūn eyledüñ *(G. 211/11). [girih-gīr eyle]*

ġırīv: *Bağırma, bağrışma, feryat, figan.*

Çalınur çeng ü def ü ḳānūn u muġannī erġanūn
Ney ġırīvinden ḳarġa ser-be-ser efġāndur *(K. 8/34). [ġırīvinden, -i, -n, -den]*

girü: *Artık, bundan sonra.*

Nice nālān olmayam kim bu dil-i miskīnümüñ
Ḫālini ṣormaz girü zülfine meftūn eyleyen *(G. 280/8). [girü]*

ġiryān: *Gözyaşı döken, ağlayan.*

Dil yaḳaldan nār-ı ruḫ-sāruñda Cem
Şemʿ bigi meclise giryān gelür *(G. 102/10). [giryān]*

Dili biryān [ü] çeşmi giryānum
Ḳoma bī-ḫāṣıl ola sulṭānum *(Mua. 332/1). [giryānum, -um]*

giryān eyle-: *Ağlatmak.*

Derd ü miḥnetle hemīşe beni giryān eyler
Gözümüñ yaşlarını āb-ı revān eyleyeli *(G. 372/5). [giryān eyler, -r]*

giryān ol-: *Ağlamak, gözyaşı dökmek.*

Ġam-i ʿışḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nem-gīn olur bu tīre-gūn ḫāk *(Kıt. 3/11). [giryān olduġumca, -duġ, -um, -ca]*

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān *(Terc. 1/49). [giryān olmış, -mış]*

giryān ü nālān ol-: *Ağlayıp inlemek.*

Şād ü ḫandān ol göñül giryān ü nālān olma kim
Çün ḥabībüñ derdidür ḳısmet saña ʿālemde bes *(G. 161/11). [giryān ü nālān olma, -ma]*

gīsū: *Omuz üstüne dökülen saç.*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/8). [gīsū]*

gīsū-yı vaṭen: *Vatan saçı.*

Göñlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña gīsūy-ı vaṭen *(G. 295/8). [gīsūy-ı vaṭen]*

git-: *Sona ermek.*

Dehenüñ şevḳi ile cān gitdi
Bir yire kim daḫı ḫaber gelmez *(G. 147/3). [gitdi, -di]*

Kās-i raḫīḳ-i meyden germī ḳo cāna dönsün
Yā ġam gide göñülden yā bār[ī] oda yansun *(Mua. 20/2). [gide, -e]*

Şīrīn leb [ü] dendānuñ eyā māh revādur
Gitmeye naẓerden *(Mua. 193/6). [gitmeye, -me, -y, -e]*

git-: *Ölmek, dünyadan göçmek.*

Gerçi kim ʿazm eyledüñ gitmege iy cān elfirāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān elfirāḳ *(G. 203/1). [gitmege, -meg, -e]*

git-: *Gitmek, ayrılmak, terk etmek.*

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur
Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā *(G. 7/6). [gitme, -me]*

Gitmek içün ʿazm çün kim itdüñ iy cān elvedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān elvedāʿ *(G. 189/1). [gitmek, -mek]*

Ṭabīb-i cānsın iy cān gitme bir dem
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz *(G. 149/5). [gitme, -mek]*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ Cemi
Bārī luṭf idüp unıtma şāh-ı ḫūbān elvedāʿ *(G. 189/9). [gitdüñ, -dü, -ñ]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derd-mendem gitmedin derdüme dermān elvedāʿ *(G. 189/8). [gitmedin, -medin]*

Uş sefer ḳıldum giderem senden ayru āh kim
Derd-mendem olmadan derdüme dermān elfirāḳ *(G. 203/9). [giderem, -er, -em]*

Gitmege ʿazm itme şāhum gitme gel
Çün yigitsin alma āhum gitme gel *(G. 231/1). [gitmege, -meg, -e]*

Ol ʿazm-i sefer eyledi dil maḥmil-i ʿışḳı
Yanınca ceres bigi fiġān eyledi gitdi *(G. 414/4). [gitdi, -di]*

Ol meh ki bugün çihre ʿıyān eyledi gitdi
Tīrine dil ü cānı nişān eyledi gitdi *(G. 414/2). [gitdi, -di]*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/14). [gitdi, -di]*

Cān virecek iken bize ol laʿl-i Mesīḥā
Cānumuzı ardınca revān eyledi gitdi *(G. 414/6). [gitdi, -di]*

Meh gibi ġurūb itdi velī ḥüsni ḫayāli
Bu sīne-i vīrānda mekān eyledi gitdi *(G. 414/8). [gitdi, -di]*

Cān naḳdini tārāc-ı ġam-i ʿışḳ idüp ol meh
Āşüftesine ḫaylī ziyān eyledi gitdi *(G. 414/10). [gitdi, -di]*

Ol meh ki bugün çihre ʿıyān eyledi gitdi
Tīrine dil ü cānı nişān eyledi gitdi *(G. 414/1). [gitdi, -di]*

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭar sensüz *(G. 149/3). [gitme, -me]*

Derd ü belā ile ḳıluruz āh ü nāleler
İy Cem gideli ol ṣanem-i gül-ʿiẕārumuz *(G. 150/14). [gideli, -eli]*

Gitmege ʿazm itme şāhum gitme gel
Çün yigitsin alma āhum gitme gel *(G. 231/1). [gitme, -me]*

Gitmege ʿazm itme şāhum gitme gel
Çün yigitsin alma āhum gitme gel *(G. 231/2). [gitme, -me]*

Sen sefer ʿazmin ḳılıcaḳ cān ü dil
Çaġırur kim āh şāhum gitme gel *(G. 231/4). [gitme, -me]*

Sinüm üzre ger güẕer ḳılsañ saña
Dil uzadur her giyāhum gitme gel *(G. 231/6). [gitme, -me]*

Çün yañıldum secde-i sehv ola mı
Ḳaşlaruñdur secde-gāhum gitme gel *(G. 231/8). [gitme, -me]*

Cem ḳuluñ sensüz olamaz raḥm ḳıl
Gel kerem ḳıl pādişāhum gitme gel *(G. 231/10). [gitme, -me]*

Cem nice istemeye vaṣluñı kim
Gitmedi cāndan ol heves n'idelüm *(G. 251/10). [gitmedi, -me, -di]*

Ebr bigi ḳarşusından sen mehüñ gitmez raḳīb
Anuñ içün dīde-i ʿuşşāḳa pinhānsın begüm *(G. 252/5). [gitmez, -mez]*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme başasın *(G. 278/4). [gitdügüñ, -düg, -üñ]*

Eşk-i çeşmüm saña dīnār ile dirhemler olur
Rūmı seyr eyle ʿArabdan gidelüm gel ʿAceme *(G. 365/12). [gidelüm, -elüm]*

Bir görmek ile göñlümi ṣayd eyledi benden
Ben ḫasteyi rüsvā-yı cihān eyledi gitdi *(G. 414/12). [gitdi, -di]*

git-: *Gitmek, uzaklaşmak II perişan olmak.*

N'ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/1). [gitdümse, -dü, -m, -se]*

git-: *Gitmek II geçmek, iyileşmek (hastalık bağlamında).*

Tīġuñuñ ṣevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/6). [gitmez, -mez]*

git-: *Gitmek, yol almak.*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş ṣular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ *(K. 9/19). [gitdük, -dü, -k]*

git-: *Yitirilmek, kaybedilmek.*

Ḥarf-i evvelde ḫōd göñül gitdi
Şükr ḳaldum arada ben bī-dil *(Mua. 50/3). [gitdi, -di]*

git-: *Gitmek, kaybolmak.*

Mihr-i ḥüsnüñ görmeyince gitmesün dilden ruḫuñ
Kim ḥarīm-i Kaʿbede tā ṣubḥa dek yanar çerāġ *(G. 194/5). [gitmesün, -me, -sün]*

Eger isterse göñlüñ yāsemīni
Gözüñden gitmesün dil-ber cebīni *(Mes. 1/66). [gitmesün, -me, -sün]*

git-: *Sona ermek.*

Gitmesün peykānlu göñlümden ḫayāl-i ḫadd-i dōst
Çünki ʿādetdür olur ṭūṭīye āhenden ḳafes *(G. 162/3). [gitmesün, -me, -sün]*

Gitdi çü zülfi sāyesi gün ṭoġdı başuma
Bildüm ki zülfi sāyesi ẓıll-ı hümā-y-imiş *(G. 173/7). [gitdi, -di]*

Açılaldan üstüñe iy māh-rū bāb-ı kerem
Dil dilinden gitmedi her-giz nevā-yı yā Kerīm *(G. 262/12). [gitmedi, -me, -di]*

git-: *Yönelmek.*

Lebüñ añduḳça olur rāh-ı ʿadem çünki ʿıyān
Vehmi vardur o yola gitmeye iy cān-ı cihān *(Mua. 10/2). [gitmeye, -me, -y, -e]*

gitdükçe: *Git gide, artarak.*

Gitdükçe bilmedüñ daḫı Cem ḥālini dirīġ
Niçe zamānlar oldı ki efgāruñam senüñ *(G. 227/13). [gitdükçe]*

gītī: *Dünya, cihan.*

Bu dārū-ḫāneden ummañ ṣafā hīç
Ki gītī ṣuffası ṣaḥn-ı emeldür *(G. 109/14). [gītī]*

gītī-nümā: *İskender'in cihanı gösteren aynası.*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/23). [gītī-nümā]*

gītī-serāy: *Dünya sarayı.*

Gītī-serāy salṭanatından ne añlanur
Devlet anuñ ki ola ġulāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/147). [gītī-serāy]*

giyāh: *Ot, bitki.*

Biçerem ʿömr ekinin dās-ı ġam ile ki_ölicek
Dil uzatmaya saña tā ki giyāhum ṣanemā *(G. 9/4). [giyāhum, -um]*

Ḳoḫulayan Cemüñ ḳabri giyāhın
Ne bī-dil ola kim sevdāña düşmez *(G. 155/13). [giyāhın, -ı, -n]*

Sinüm üzre ger güẕer ḳılsañ saña
Dil uzadur her giyāhum gitme gel *(G. 231/6). [giyāhum, -um]*

Ḥasret-i ḫaṭṭuñla cān virdügümi şerḥ eyleye
Dil uzadup sinümüñ üstinde biten her giyāh *(G. 327/10). [giyāh]*

Ḳad-i servüñ ḫayālini gözüm yaşı ile ṣuvardum
Maḥabbet sebze-zārında ki bitmeye giyāh egri *(G. 404/6). [giyāh]*

Ḫaṭuñ yādına cān virsem maḥabbet sebze-zārında
Ararsañ sebze-i ḳabrüm bulınmaz bir giyāh egri *(G. 405/6). [giyāh]*

Gül-zār-ı cāna arż ide cennet çemenlerin
Dīn sebzesinde luṭf[ı] giyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/246). [giyāhı, -ı]*

giyeh: *Ot, bitki.*

Ḫasret-i ḫaṭṭuñ ile ger öle Cem
Saña ḫālin diye biten giyehi *(G. 382/10). [giyehi, -i]*

gizle-: *Gizlemek.*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/29). [gizler, -r]*

gizlen-: *Saklanmak.*

Ḫaṭṭı gizlense ḫayāli n'ola gelse gözüme
Mihr her geh ki ġurūb eylese ʿummāna yatar *(G. 131/5). [gizlense, -se]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/5). [gizlenür, -ür]*

gizlü: *Gizli.*

Mescid-i ḥüsnüñde dāyim muʿtekif olmazdı ger
Ḫaṭṭuñuñ içinde iy meh gizlü īmān olmasa *(G. 350/6). [gizlü]*

gög: *Gök, gökyüzü.*

Ḫaṭṭuñ irdükçe ecel biçmege ʿömrüm sebzesin
Dil göginde gösterür ḳaşuñ hilāl-i şekl-i dās *(G. 163/6). [göginde, -i, -n, -de]*

Beñzedelden yüzüñe mihr ü mehi
Göge irgürdi mihr ü meh külehi *(G. 382/2). [göge, -e]*

Ṣubḥ olınca gözlerin seyyāre yummaz gözlerin
Göklere irdükçe iy Cem nāle vü efġānumuz *(G. 158/10). [göklere, -ler, -e]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/5). [gökde, -de]*

Nīsān yirine ṣanki güher dökdi ṣevābit
Kim gök ṣadefi ṭolmış idi lüʾlüʾ-i lālā *(K. 5/8). [gök]*

Göklerde adı Aḥmed ü yirlerde Muḥammed
Anuñ ḥaḳı kim oldı bu esmāya müsemmā *(K. 5/169). [göklerde, -ler, -de]*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫıdmetüñe oldı püşt-ḫam *(K. 7/59). [gökde, -de]*

gök: *Gökyüzü rengi, yeşile çalan mavi.*

Bu fürḳat-i dil-sūzı görüp acıdı dilden
Yaşlar aḳıdup göge boyandı yidi deryā *(K. 5/84). [göge, -e]*

Deryā içinde göklere boyadı cāmesin
Ṭopraḳ döşendi rūy-i zemīn bu zamānı gör *(Terk. 3/29). [göklere, -ler, -e]*

gök: *Gök, felek II yüce yaratıcı.*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aşaġa *(K. 5/106). [gökden, -den]*

gölge: *Gölge.*

Düşmezdi yire gölgesi tā gelmesün diyü
ʿAks-i naẓerde daḫı naẓīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/189). [gölgesi, -si]*

ġonce: *Henüz açılmamış gül tomurcuğu.*

Dehānuñda zebānuñ gibi olmaz āşiyān itse
Şeker tenginde ṭūṭī ġonce içre bülbül-i gūyā *(G. 10/4). [ġonce]*

Ġonçe şermende olup açmaz dehān
Her ḳaçan kim söylese ol piste-leb *(G. 13/9). [ġonçe]*

Oldı ġonce yüzüñe zülfüñ niḳāb
Ṣan nihān oldı bulıtda āftāb *(G. 15/1). [ġonce]*

Nice āh eylemeyem kim hemīşe
Baña cevr iden ol ġonce dehendür *(G. 66/14). [ġonce]*

Gül-sitānda her ḳaçan añılsa laʿlüñden ḫaber
Ġonceler şermende olup aġzını ḫāmūş ider *(G. 75/6). [ġonceler, -ler]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/11). [ġoncenüñ, -nüñ]*

Dil uzatmaġa lebüñden dehenüñ diḳḳatine
Ġonce aġzını gül-āb ile seḥer pāk eyler *(G. 117/4). [ġonce]*

Cem olup bülbül-i şūrīde ruḫuñ güllerine
Ḳanda bir ġonce görürse yaḳasın çāk eyler *(G. 117/14). [ġonce]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/8). [ġonceye, -y, -e]*

Ġonce didi güle nice irem cemālüñe
Nergis işitdi didi ki zer der-miyān idüñ *(G. 221/11). [ġonce]*

Gül yañaġuñ güllerin şerḥ itse Cem gül-zārda
Ġonceler her yirden üstine ḳılur īṯār gül *(G. 234/14). [ġonceler, -ler]*

Dil degürüp ḫaste ḳılmasun diyü nergisleri
Sūsen içün ġonceye ʿıkd-i lisān ışmarlaram *(G. 247/14). [ġonceye, -ye]*

Ġonce ṣafādan yaḳasın çāk ider
Gül yüzüñüñ vaṣfını añsa nesīm *(G. 266/11). [ġonce]*

Aġzuña öyküdügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/9). [ġonceye, -ye]*

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ
Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne *(G. 345/3). [ġonce]*

Ḫār-ı ġamdan niçe bir ġonce bigi ḳan yudayın
Dem-i luṭfuñla gülerken gül-i ḫandān-ı kerem *(K. 1/111). [ġonce]*

Ġonce yāḳūt ola vü bergi zümürrüd güli laʿl
Ebr-i luṭfı döke ger gül-şene bārān-ı kerem *(K. 1/11). [ġonce]*

Benefşe ġonce sūsen lāle sünbül
Semen zanbaḳ ḳaranfül yāsemen gül *(Mes. 1/9). [ġonce]*

Ḳaranfül ġonce zanbaḳ hem şaḳāyıḳ
Semenle żeymerān bunlara lāyıḳ *(Mes. 1/19). [ġonce]*

Eger ġonce dilerse ḫāṭır-ı teng
Dehān-ı yāri bul hīç eyleme ceng *(Mes. 1/37). [ġonce]*

Ki zīrā ġoncedür dil-ber dehānı
N'idersin ġonceyi bulursañ anı *(Mes. 1/39). [ġoncedür, -dür]*

Ki zīrā ġoncedür dil-ber dehānı
N'idersin ġonceyi bulursañ anı *(Mes. 1/40). [ġonceyi, -i]*

ġonce: *Henüz açılmamış gül tomurcuğu II sevgili.*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/11). [ġonce]*

Bugün ol nergis-i maḫmūruñ ile mest olalum
Yarın ol ġonce benüm degmede girmez elüme *(G. 365/4). [ġonce]*

ġonce-dehen: *Gonca ağızlı.*

Ḥāşılı laʿl ü ruḫuñ derdinüñ iy ġonce-dehen
Dilde dem dīdede nem daḫı nem ola diyesin *(G. 297/3). [ġonce-dehen]*

gonce-fem: *Gonca ağızlı.*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı bağlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/14). [ġonce-feme, -e]*

ġonce-i ḫandān: *Gülen gonca II sevgilinin ağzı.*

Didüm ki ʿaceb piste mi ṣol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudaġına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/7). [ġonce-i ḫandān]*

ġonce-i luṭf-ı leb: *Dudağının lütuf goncası.*

Niçe kim bāğ-ı ṣafā içre nem-i şeb-nem-i cūd
Ġonce-i luṭf-ı lebine ura dendān-ı kerem *(K. 1/136). [ġonce-i luṭf-ı lebine, -i, -n, -e]*

ġonce-i ter: *Taze gonca II sevgili.*

Vālih ü ser-mest ü ḥayrān nā-geh eylerken güẕer
Gördüm iki ġonce-i ter bāġ-ı ḥüsn içre gezer *(G. 138/2). [ġonce-i ter]*

ġonce-i zībā: *Güzel gonca.*

Bir kerre tecellī ide diyü gül-i rengīn
Yā ḫōd götüre perdesini ġonce-i zībā *(K. 5/46). [ġonce-i zībā]*

ġonce-leb: *Gonca dudaklı II sevgili.*

Gül ḥayādan derleyüp olur gülāb
ʿArż-ı ruḫ-sār eyleseñ iy ġonce-leb *(G. 13/14). [ġonce-leb]*

Almaġa gül-zār-ı ḥüsnüñden naṣīb iy ġonce-leb
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek cerrār gül *(G. 234/9). [ġonce-leb]*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rūyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/6). [ġonce-leb]*

ġonce-vār: *Gül goncası gibi.*

Leblerüñ ḳanum içüp ben ḳan yuṭaldan ġonce-vār
Oldı ol demden leb-i şīrīnüñüñ hem-meşrebi *(G. 400/7). [ġonce-vār]*

ġonce-veş: *Gonca gibi.*

Gül yüzi şevḳi yādı ile n'ola
Ġonce-veş çāk olursa sīne bugün *(G. 304/12). [ġonce-veş]*

gönder-: *Göndermek, yollamak.*

Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur
Pādişehler ḳılsa ḳulına ʿināyet ḫōş-durur *(G. 74/1). [gönder]*

Cem ġamuñdan bulalı ẕevḳ u ṣafālar dir müdām
Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur *(G. 74/10). [gönder]*

Devlet-i ḥüsnüñde şāhā bu revā mı kim gözüñ
Leşker-i ġam gönderüp dil mülkini yaġmā ḳılur *(G. 104/4). [gönderüp, -üp]*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġam gönderüp añsuz şebī-ḫūn eyledüñ *(G. 211/6). [gönderüp, -üp]*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/7). [gönderme, -me]*

Dilde ġamzeñ oḳı var iken ġamuñ gönderme kim
Ḳonmaḳ olmaz dōstum mihmān mihmān üstine *(G. 363/9). [gönderme, -me]*

Fırançesse ilçi ṣaldı isteyüp mektūb gönderdi
Hedāyā-yı güzīnle bād-pāy-i zer-rekīb ancaḳ *(K. 9/31). [gönderdi, -di]*

göñder-: *Yollamak, fırlatmak.*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/10). [gönderür, -ür]*

gönil-: *Yüzünü döndürmek.*

Çün ʿacz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde
Maḥrūm gönilmek bu ḳapudan baña ḥāşā *(K. 5/166). [gönilmek, -mek]*

göñül: *Gönül.*

Raḥm ḳıl ḫastedür göñül ġamdan
Leblerüñden umar ki ire devā *(G. 2/11). [göñül]*

Şād olmadı göñül ʿışḳuñ elinden n'ideyin
Ḳılmaduñ baña teraḥḥum ṣanemā āh baña *(G. 4/11). [göñül]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 6/9). [göñül]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 6/11). [göñül]*

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur
Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā *(G. 7/6). [gönülden, -den]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 7/9). [göñül]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 7/11). [göñül]*

İy ṣanem üstüñe yapraḳ gibi ditrer çü göñül
Düşse her laḥẓada sen servüñ ayaġına n'ola *(G. 7/11). [göñül]*

Çeke göñlüm belā vü derd ü miḥnet
Gelelden başuma bu ḳurı sevdā *(G. 11/11). [göñlüm, -üm]*

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb *(G. 12/3). [göñlüm, -üm]*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetden anı ḳılma ḫarāb *(G. 14/11). [göñül]*

Ṣol deñlü göñül ʿışḳuñ ile çekdi cefāyı
Ki aġlasa gözüm ʿālemi meşḥūn ider iy dōst *(G. 20/5). [göñül]*

Laʿline ḳaṣd idicek zülfine ṭolaşsañ n'ola
Kim ḳarañuda bulınur iy göñül āb-ı ḥayāt *(G. 22/4). [göñül]*

Bend-i zülfüñden göñül bulmaz necāt
Gör neye ṣaldı beni bu kāyināt *(G. 23/1). [göñül]*

Göñül diyārını ġam leşkeri ḳılur tārāc
Gözüñ siyāset ile cān ü tenden alur bāc *(G. 33/1). [göñül]*

Lebüñ añduḳça n'ola sırrını fāş itse göñül
Lāzimīdür ki ʿıyān eyleye esrārı ḳadeḥ *(G. 36/3). [göñül]*

Göñül āyīnesin ḳılur ṣāfī
Maḫzen-i sīnede ṣafā-yı ḳadeḥ *(G. 37/3). [göñül]*

Her dem çekerem derd ü belāñ ile cefālar
Göñlüm olalı zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/6). [göñlüm, -üm]*

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād *(G. 43/1). [göñül]*

Cem göñül mürġını kebāb itdi
ʿIşḳı dil ocaġında yaḳalı od *(G. 47/9). [göñül]*

Göñül mülkini ḳıl luṭfuñla maʿmūr
Ki seyl-āb-ı ġamuñ ḳomadı bünyād *(G. 48/5). [göñül]*

Peykānlu göñül içre ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ
Bir ṭūṭīye beñzer ki demürden ḳafesi var *(G. 50/3). [göñül]*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/4). [göñül]*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāşıḳa hem şimdi mi oldıġı var *(G. 55/7). [göñül]*

Cefāñ ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḥzūn olupdur *(G. 62/2). [göñül]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden iy ḳamer-çihre senüñ
Ṭurmadan ḳanlu yaşum bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/5). [göñlüm, -üm]*

Ẕikrüñ hemīşe dilde vü fikrüñ göñüldedür
Ṣūruñ dimāġum içre vü sūzuñ cigerdedür *(G. 64/3). [göñüldedür, -de, -dür]*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur ʿĪsī-nefes
Ṣād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/8). [göñül]*

Diler çāh-ı zenaḫ-dānuñı göñlüm
ʿAceb dīvānedür zindānı ister *(G. 73/9). [göñlüm, -üm]*

Dil-berüñ mey-gūn lebinden meclis-i ʿuşşāḳda
İy göñül ḳan aġlayup ḳılsañ rivāyet ḫōş-durur *(G. 74/8). [göñül]*

ʿİmāret eyle luṭfuñla bu göñlüm
Ḫarāb olalıdan olmadı maʿmūr *(G. 77/13). [göñlüm, -üm]*

N'ola ger cevr ü cefā eylerseñ iy meh-rū baña
Kim senüñ cevr ü cefāñ ile göñül ḫurrem-durur *(G. 78/8). [göñül]*

Şehā cevrün çeker her laḥẓa göñlüm
Senüñ cevrüñ baña ẕevḳ u ṣafādur *(G. 79/13). [göñlüm, -üm]*

Ne ḥāṣıl ʿışḳı olmayan göñülde
Ḫarāb olsun ol o kim bī-hevādur *(G. 79/7). [göñülde, -de]*

Firāḳı gicesi içre yol azmamaġa göñül
Çerāġ-ı pertev-i ḥüsni delīl-i rāh yiter *(G. 91/5). [göñül]*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/1). [göñül]*

İrürsin feṯḥ-i bāba ṣabr iderseñ
Göñül çün ġam kilīdine dilüñ var *(G. 125/8). [göñül]*

Ṭopraġa dökdi hevāñ odı Cemüñ yüzi ṣuyın
Ṣu gibi çünki göñül gördügi oġlana aḳar *(G. 131/14). [göñül]*

Ḳılsa yir genc-i ḫayāline göñülde n'ola yār
Çünki vīrāneler içre bu da vīrāne geçer *(G. 131/9). [göñülde, -de]*

İy göñül baġladuñ ise sefer-i ʿışḳa kemer
Gel ḳadem baṣ gidelüm ṣorma ki ferseng nedür *(G. 136/7). [göñül]*

Göñül mülkin yıḳar seyl-āb-ı eşküm
Binā ṣu uġraġında muḥkem olmaz *(G. 141/3). [göñül]*

Firāḳuñdan göñül iy meh-liḳā yār
Cihān içinde bir dem bī-ġem olmaz *(G. 141/11). [göñül]*

Göñül niçün çeker kūyuñda ġamlar
Behişt içinde dirler kim ġem olmaz *(G. 141/13). [göñül]*

Göñülde ʿışḳuñ odı kim kem olmaz
Gözüm nem olmaduġı bir dem olmaz *(G. 141/1). [göñülde, -de]*

Bu zülf-i müşk-būyuña baş ḳoşalı göñül
Bū ḳaldı bizde ḳalmadı ṣabr u ḳarārumuz *(G. 153/3). [göñül]*

Kākülüñ zünnārını boynına ṭaḳmışdur göñül
Küfr-i zülfüñle dürüst ola diyü īmānumuz *(G. 158/3). [göñül]*

İy göñül derd ü belādan ʿālem içre niçe bir
Ḳılasın feryād çün kim saña yoḳ feryād-res *(G. 161/7). [göñül]*

Şād ü ḫandān ol göñül giryān ü nālān olma kim
Çün ḥabībüñ derdidür ḳısmet saña ʿālemde bes *(G. 161/11). [göñül]*

Maḥrem olduñsa eger zülfi ḫayāline göñül
Ġam yime hīç yüri göz göre var māre yapış *(G. 176/7). [göñül]*

Ḳufl-i ġam fetḥine miftāḥ-ı fütūḥ ister iseñ
İy göñül kufl-i der-i ḫāne-i ḫammāre yapış *(G. 176/16). [göñül]*

ʿAceb bu bend-i belādan göñül bulur mı ḫalāṣ
Ṭutup yaşum yolını dir ve lā-teḥīne menāṣ *(G. 177/1). [göñül]*

Cem göñlinüñ ḥarīmine zülf ü ruḫuñla gel
Ḳandīl-i māh[ı] müşk[i] siyeh rīsmāna aṣ *(G. 179/9). [göñlinüñ, -i, -nüñ]*

Cefā-yı ʿışḳuñı feyż ideli baña feyyāż
Göñül cefāñı diler ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/2). [göñül]*

Göñül marīżi n'ola yār derdin isterse
Ki derd-i yār ile bulur şifā ḳamu emrāż *(G. 180/7). [göñül]*

Göñül cefāñ ile üns ol ḳadar olupdur kim
Cefāñı ḫōş görüben ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/15). [göñül]*

Ḫaṭṭı irişdi ise n'ola ġam yime göñül
Kim gül-sitān içinde biter sebze-zār ḫaṭ *(G. 182/3). [göñül]*

Göñül gördi ki vaṣluña irişmez
Cefā vü miḥnetüñe oldı ḳāniʿ *(G. 187/3). [göñül]*

Göñül bizden gidüp zülfine vardı
Ki olur mevcūd olan aṣlına rāciʿ *(G. 187/11). [göñül]*

Göñlüñde şaḳla didi ruḫum sırrını didüm
Fānūs şīşede ḳaçan olur nihān şemʿ *(G. 190/27). [göñlüñde, -üñ, -de]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden çihrem üzre gözlerüm
Cūy gibi ḳanlu yaşını revān eyler dirīġ *(G. 192/5). [göñlüm, -üm]*

Ay yüzüñ ṭaʿn-ı cemāl eyler iken ay ü güne
Düşdi bendine göñül uymadı pendine dirīġ *(G. 195/8). [göñül]*

Zenaḫuñ sībine diş bileyeli ḫaste göñül
Cān virüp iremez ol ġabġabı sīmīne dirīġ *(G. 195/11). [göñül]*

Hümā-yı perçemüñ dāyim göñül ṣaydına ḳaṣd eyler
Ne lāzım anı ṣayd itmek olupdur çün şikār-ı zülf *(G. 196/9). [göñül]*

Derdini niʿmet bilür yārüñ göñül
Ki işidüpdür böyle dimişler selef *(G. 197/7). [göñül]*

Göñlüm hevā-yı zülfüñe düşelden iy perī
Oldı firāḳ u ḥasret ile tārümār-ı ʿışḳ *(G. 198/11). [göñlüm, -üm]*

Gönlüm ḳarārsuz ser-i zülfüñe baş ḳoşup
Oldı firāḳ u ḥasret ile bī-ḳarār-ı ʿışḳ *(G. 198/13). [gönlüm, -üm]*

Dilerseñ göresin āyīnede ay
Göñül āyīnesinden ḥüsnüñe baḳ *(G. 205/12). [göñül]*

Göñülde gözde ṭoludur dem-i viṣāl ʿaceb
Zamānlar ola mı kim añıla zamān-ı firāḳ *(G. 207/3). [göñülde, -de]*

Bahār-ı ḥüsn ü ruḫuñ derdi ile dāġ-ı ġamuñ
Göñülde lāle bigi eyledi nişān-ı firāḳ *(G. 207/10). [göñülde, -de]*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ zülfine vardı
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(G. 212/5). [göñül]*

Devr eli gevşek buraldan iy göñül ṭanbūr-vār
Od düşer evc-i semāya söz ü sāzuñdan senüñ *(G. 216/7). [göñül]*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/9). [göñül]*

Dām-ı zülfeynüñ ḫayālin çün göñülde baġladum
Ben hümā-yı vaṣluñı bir gün şikār itsem gerek *(G. 218/9). [göñülde, -de]*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/5). [göñül]*

Niçe bir derd ü belā ile bu āvāre göñül
Kendüye gelmeye her geh ki saña vāre göñül *(G. 239/1). [göñül]*

Niçe bir derd ü belā ile bu āvāre göñül
Kendüye gelmeye her geh ki saña vāre göñül *(G. 239/2). [göñül]*

Niçe bir sümm-i semendüñ hevesinden ṣanemā
Her seḥer döşene ṭopraḳ gibi yollāre göñül *(G. 239/4). [göñül]*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre göñül *(G. 239/6). [göñül]*

Ben neyem kim ġam-i ʿışḳuñla ḳılam nāle vü āh
Līk ḳomaz beni ḥālümde bu ṣad-pāre göñül *(G. 239/8). [göñül]*

Deheni şehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/10). [göñül]*

Germ olup virme metāʿ-ı ġama cān naḳdini kim
Niçe cānlar viresin ivme bu bāzāre göñül *(G. 239/12). [göñül]*

Çünki her zülf-i perīşāne düşer şāne bigi
Cemi bu dām-ı belādan nice ḳurtāre göñül *(G. 239/14). [göñül]*

Uymadı n'idem zülfine ulaşma didükçe
Müşkil yire ṭolaşdı göñül yine ne müşkil *(G. 242/6). [göñül]*

Devr-i zülfüñde ḳoma kim geze rüsvāy göñül
Baġla ol bend-i belā dāmına rüsvāyuñı gel *(G. 245/5). [göñül]*

Göñül ḳan olsa yiridür çü aġyār
Bulur ṭapuñda her laḥẓa teḳaddüm *(G. 250/13). [göñül]*

Çü cān vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād ü ḫurrem *(G. 257/11). [göñlüm, -üm]*

Derd ü belāsı baña yiter niçe bir göñül
ʿIşḳ odına ṭutışmaġa ben reh-nümāñ olam *(G. 267/5). [göñül]*

Ṣaçuñ ḫayāline zünnār baġlanurdı göñül
Görinse gözine zülfüñ ṣalībi ben bilürem *(G. 268/11). [göñül]*

Göñül cānānesüz cānı n'idersin
Ṣaçı küfrinsüz īmānı n'idersin *(G. 277/1). [göñül]*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/13). [göñül]*

Mey-i ʿışḳından ol yārüñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup yürür ayılmadı ḫumārından *(G. 285/3). [göñlüm, -üm]*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ u ṣafā sürmez cihānuñ kār ü bārından *(G. 285/10). [göñül]*

Leb-i laʿlüñ şarābından ezel bezminde nūş itmiş
Göñül mest ü ḫarāb oldı gör ol ḫamruñ ḫumārından *(G. 286/4). [göñül]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/7). [göñül]*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/3). [göñül]*

Göñül her dem çeker miḥnet görür derd ü ġam ü zaḥmet
Cihānda olmadı rāḥat gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/7). [göñül]*

Saña aġyār yār oldı göñül bī-çār ü zār oldı
Cihān başuma ṭar oldı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/9). [göñül]*

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin *(G. 294/8). [göñül]*

Bugün bir meh göñül ṭūrın münīr itdi tecellādan
Ṣanasın ḥūrdur indi yire Firdevs-i aʿlādan *(G. 305/1). [göñül]*

Ṭapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belābil senden ayru *(G. 312/11). [göñül]*

Zülfüñe göñül düşdi görüp ḫāl-i siyāhuñ
Dil mürġını dāma düşüren dāne midür bu *(G. 313/5). [göñül]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri baġlu *(G. 317/11). [göñlüm, -üm]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden dil-berā cān terk idüp
Dāyimā baş oynaram şol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/5). [göñlüm, -üm]*

Mey-i laʿl ile müdām eyleyelüm ʿayş ü ṣafā
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice *(G. 325/4). [göñül]*

Bir nefes dūr olmaġa senden rıżā virmez göñül
Ger ola mülk-i cihānda senden ayru pādişāh *(G. 327/7). [göñül]*

Elif ḳaddüm bükildi lāma döndi
Düşelden bu göñül ol zülf ü ḫāle *(G. 333/4). [göñül]*

Maḥabbet toḫmını añduñ göñülde
Ki zīrā ḳāniʿam bu kār ü kişte *(G. 334/7). [göñülde, -de]*

Göñül ḥālüñi ʿarż eyle ḥabībe
Ki derd issi açar derdin ṭabībe *(G. 339/1). [göñül]*

Çü senden derd ü ġam-durur naṣībüm
Göñülden rāżıyam ben bu naṣībe *(G. 339/6). [göñülden, -den]*

Göñül hicrān odından ḥamdü lillāh
Söyindi irmiş iken iḫtirāḳa *(G. 341/7). [göñül]*

Kinār idem diyü belüñ kemerde
Delü göñlüm umar ḳılca kemerde *(G. 343/2). [göñlüm, -üm]*

İrdügince tīr-i ġamzeñ sīne-i mecrūḥuma
Ḫaste göñlüm çaġırur ḳurbān olayın yayine *(G. 349/8). [göñlüm, -üm]*

Şırça göñlüm şındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/3). [göñlüm, -üm]*

Göñül dārını bāzāra çıḳardum ġamzeñ oḳları
İşidüp şüfʿa ṭutmışlar ḫarīdār olmasun kimse *(G. 351/5). [göñül]*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/11). [göñülde, -de]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armaġān ile *(G. 355/5). [göñül]*

Ḳatı göñlinden şikāyet ḳılmaġa tīġı ḳomaz
Uġraduñ bī-çāre dil bu kerre ṭaşdan āhene *(G. 361/19). [göñlinden, -i, -n, -den]*

Mümkin olursa zenaḫ-dānı çehinden geç göñül
Niçe Rüstemler düşüpdür işbu çāh-ı Bījene *(G. 361/23). [göñül]*

ʿIşḳuñ ile şol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere sıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/3). [göñül]*

Olalı Ḫüsrevā göñlüm leb-i şīrīnüñe māyil
Ḳılupdur kūh-i ʿışḳuñda ḫacil ṣanʿatle Ferhādı *(G. 381/7). [göñlüm, -üm]*

Olalı ʿilm-i siḥr içre gözüñ sāḥirler üstādı
Ḫıred eflāke irgürdi göñülden āh ü feryādı *(G. 381/2). [göñülden, -den]*

Göñül bīmār-ı fürḳat olmış iken
Visālüñ buluban dermāna irdi *(G. 392/5). [göñül]*

Yiridür cān fidā idersem iy dōst
Ki göñül bendesi sulṭāna irdi *(G. 392/12). [göñül]*

Gördüm oñmaz göñül oda yaḳdum
Ne ḳılam āḫir ed-devā'ü'l-key *(G. 394/3). [göñül]*

İy göñül terk idüp cihān dārın
Zülfine dār olsañ olmaz mı *(G. 395/9). [göñül]*

Lebüñ ṣafāsına ruḫ-sāruñ āteşinde göñül
Nemek ṣafāsı ile raḳṣ ider kebāb ola mı *(G. 401/5). [göñül]*

Güneş gibi n'ola her yire pertev itse göñül
Çü mihre ʿādet olupdur ki ola hercāyī *(G. 402/7). [göñül]*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/3). [göñül]*

Lāciverdī ḫaṭuñuñ naḳşı vü çīn-i zülfüñ
Ṣırça göñlüm evine eyledi kāşāneluġı *(G. 411/6). [göñlüm, -üm]*

Ḥaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḫı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/14). [göñül]*

Elüñi öpmege cān pīş-keş çeker göñlüm
ʿAceb bu şeyʾ-i ḳalīl armaġāna yitmez mi *(G. 419/5). [göñlüm, -üm]*

Ġam pelāsında ciger ḳanın yudar miskīn göñül
Devlet-i ʿışḳuñda her-giz aç u ʿuryān ḳalmadı *(G. 424/3). [göñül]*

Şeb-i hicrānda ḳaçan yol bula güm-rāh göñül
Reh-nümūn olmaz ise meşʿale-gerdān-ı kerem *(K. 1/89). [göñül]*

Umaram mīve-i luṭfuñla bulam leẕẕet-i cān
Göñül eşcārı çü ʿarż eyledi aġsān-ı kerem *(K. 1/100). [göñül]*

Varup ḥacc eyleyüp el-ḥamdü l'illāh Mıṣra geldükde
Göñül sevdā-yı ḫām ile idüp fikr-i ʿacīb ancaḳ *(K. 9/8). [göñül]*

Gel iy yār-i muvāfıḳ cān-ı ṣādıḳ
Göñül esrārına sensin muvāfıḳ *(Mes. 1/6). [göñül]*

Eger göñlüñ dilerse berg-i zanbaḳ
Ruḫından vir göñül bāġına revnaḳ *(Mes. 1/70). [göñül]*

İki zülfüñ ṭutalı ḥüsn yüzin
Göñül iḳbāl-i sermedī buldı *(Mua. 18/4). [göñül]*

Serv-ḳaddüñ ʿarż idüp sāḳında ḫalḫāl-i hilāl
Dāġ idüp yaḳdı göñülde zülfüñ ile iki ḫāl *(Mua. 19/2). [göñülde, -de]*

Kās-i raḫīḳ-i meyden germī ḳo cāna dönsün
Yā ġam gide göñülden yā bār[ī] oda yansun *(Mua. 20/2). [göñülden, -den]*

Tā metāʿ-ı hevāñı aldı göñül
Ḥāṣıl[ı] zehr[i] ṣuya ṣaldı göñül *(Mua. 29/1). [göñül]*

Tā metāʿ-ı hevāñı aldı göñül
Ḥāṣıl[ı] zehr[i] ṣuya ṣaldı göñül *(Mua. 29/2). [göñül]*

Serv-ḳaddin iy göñül ger eyler iseñ ārzū
Sāye-i zülfeyni her dem cüstücū ḳıl kū-be-kū *(Mua. 31/1). [göñül]*

Āyā ser-i zülfüñle göñül ḳıla mı ārām
Çün olmadı ḫālī aradan miḥnet-i eyyām *(Mua. 34/1). [göñül]*

Gördi ḥüsni güneşin zülf seḥābında meger
Ki göñül ẕevḳ u ṣafādan çaġırur cāna deger *(Mua. 38/2). [göñül]*

Ḥarf-i evvelde ḫōd göñül gitdi
Şükr ḳaldum arada ben bī-dil *(Mua. 50/3). [göñül]*

Göñül zülfüñ ucından dāme düşdi
Belā dāmı bu ben bed-nāme düşdi *(Mua. 59/1). [göñül]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 65/1). [göñül]*

Meger bār-ı cefāda ḳaldı göñlüm
Ki başına belālar aldı göñlüm *(Mua. 81/1). [göñlüm, -üm]*

Meger bār-ı cefāda ḳaldı göñlüm
Ki başına belālar aldı göñlüm *(Mua. 81/2). [göñlüm, -üm]*

Ser-i ṭurrañ benüm-çün ṣalsa sāye
Şeref baġışlaya göñlüm semāye *(Mua. 84/2). [göñlüm, -üm]*

İy göñül gün yüzini cān meclisi miṣbāḥı ṭut
Laʿl-i nābını cihānuñ rāḥatü'l-ervāḥı ṭut *(Mua. 121/1). [göñül]*

Derdüñde revādur ki göñül ola hemīşe
Tā ol ġam-ı derd ile ṣafā bula hemīşe *(Mua. 171/1). [göñül]*

Uṣandı göñül müsāferetden
Zülfeynüñ ucında ḫāne ṭutdı *(Mua. 173/1). [göñül]*

Zülfeynüñ içinde ḫāne göster
Ki uṣandı göñül müsāferetden *(Mua. 174/4). [göñül]*

Olaldan rā ḳaṣuñ ẓulm ile meşhūr
Göñülden olmadı derd ü belā dūr *(Mua. 182/2). [göñülden, -den]*

Zülfüñ el ṣunalı cevre iy ṣanem
Eksük olmadı göñülden derd ü ġem *(Mua. 219/2). [göñülden, -den]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 235/1). [göñül]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe baġlar *(Mua. 307/2). [göñül]*

Zülfüñ elden gitdüginee baña sevdālar gelür
ʿIşḳuñı añduḳça göñlüm ḫāke ġavġālar gelür *(Mua. 322/2). [göñlüm, -üm]*

Ezelī būse diler kim ebedī ḳala göñül
Bu temennā leb-i yār ārede bulınsa olur *(Mua. 324/1). [göñül]*

Pervāne bigi yanar göñül āh
Şemʿ-i ebedī taḳalı ol māh *(Mua. 325/1). [göñül]*

Olur zinde göñül uġraduġınca
Ṣabā geçdügi içün ḫāk-i rehüñden *(Mua. 331/1). [göñül]*

Bu şekl çü gördüñ iy göñül sen
Var kūy-i belāyı eyle mesken *(Mua. 337/1). [göñül]*

Rāh-ı ġamla sefer-i ʿışḳa bulınmayalı ḥad
Āh kim ḫaste göñül bulmadı ārām-ı viṣāl *(Mua. 339/2). [göñül]*

ʿIşḳuña düşeliden iy ruḫı bed-rāy göñül
Oldı derd ü ġam ile ʿāleme rüsvāy göñül *(Mur. 1/1). [göñül]*

ʿIşḳuña düşeliden iy ruḫı bed-rāy göñül
Oldı derd ü ġam ile ʿāleme rüsvāy göñül *(Mur. 1/2). [göñül]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/3). [göñül]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/4). [göñül]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/4). [göñül]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/4). [göñül]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/4). [göñül]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/8). [göñül]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/8). [göñül]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/8). [göñül]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/8). [göñül]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/12). [göñül]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/12). [göñül]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/12). [göñül]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/12). [göñül]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/15). [göñül]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/16). [göñül]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/16). [göñül]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/16). [göñül]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/16). [göñül]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n’ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/20). [göñül]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n’ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/20). [göñül]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n’ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/20). [göñül]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n’ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/20). [göñül]*

Olmadı ʿālem içinde ṣanemā ṣād göñül
Zülfüñe baġlanalı olmadı āzād göñül *(Mur. 1/21). [göñül]*

Olmadı ʿālem içinde ṣanemā ṣād göñül
Zülfüñe baġlanalı olmadı āzād göñül *(Mur. 1/22). [göñül]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/23). [göñül]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/24). [göñül]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/24). [göñül]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/24). [göñül]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/24). [göñül]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/28). [göñül]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/28). [göñül]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/28). [göñül]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/28). [göñül]*

Fürḳatle bulur göñül vefātı
İrmezse lebüñden āb-ı ḥayvān *(Terc. 1/57). [göñül]*

Āteş ṭutar ʿālemi göñülden
Āh eyledügümce her seḥer-gāh *(Terc. 1/89). [göñülden, -den]*

Saʿy it ki maḥrem-i medenī olasın göñül
Mekkīdür işigi ʿArafātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/37). [göñül]*

Mümkin degül göñül ki sezā-vār ola sözüñ
Olduḳça ḳıl senāsını bārī Muḥammedüñ *(Terk. 1/233). [göñül]*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/23). [göñlüm, -üm]*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n'idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n'idem *(Terk. 3/73). [göñülden, -den]*

Luṭfuñla n'ola göñlümi maʿmūr ider iseñ
Zīrā ki ġamuñ leşkeri vīrān eder iy dōst *(G. 21/7). [göñlümi, -üm, -i]*

Göñlün diledükçe sög baña kim
Düşnām-ı lebüñ duʿādur iy dōst *(G. 26/11). [göñlün, -üñ]*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini şıma iy dōst
Şınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/11). [göñlini, -i, -n, -i]*

Ṭaʿne ṭaşın atma Cem göñline kim
Ṭaşa döymez şīşe-i nāzük-mizāc *(G. 34/13). [göñline, -i, -n, -e]*

Göñlümüñ ḫānesine kāfīdür
Żavʿ-ı ḥüsnüñ yaḳarsa ger miṣbāḥ *(G. 35/9). [göñlümüñ, -üm, -üñ]*

N'ola göñlümi maʿmūr eyler iseñ
Yıḳılaldan berü olmadı ābād *(G. 43/5). [göñlümi, -üm, -i]*

Göñlüñe āhum odı itmez eser
Seng-i ḫārā mıdur ʿaceb ya ḥadīd *(G. 44/7). [göñlüñe, -üñ, -e]*

Şaşt-i zülfüñ daḳalı rā ḳaşlaruñ yāsına zih
Tīrine baġlandı göñlüm daḫı bulmadı küşād *(G. 46/8). [göñlüm, -üm]*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/11). [göñlüme, -üm, -e]*

Lebini gösterüben ḳıldı çü pinhān yine
Ḫaste göñlüme şifā gāh gelür gāh gider *(G. 56/4). [göñlüme, -üm, -e]*

Bu ḫaste göñlümüñ ṣanemā çün ṭabībisin
Laʿlüñden aña ṣıḥḥat içün gül-şeker getür *(G. 57/7). [göñlümüñ, -üm, -üñ]*

Ḫaste gönlüme ger irse lā-cerem bulur şifā
Ḳaṭreler kim dem-be-dem ol laʿl-i cānāndan ṭamar *(G. 63/13). [gönlüme, -üm, -e]*

Şikeste gönlüme ṭolaşdı beñzer
Ki zülfüñ ucdan uca pür-şikendür *(G. 67/9). [gönlüme, -üm, -e]*

ʿIşḳına gönlüm düşelden ol semen-ber dil-berüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum-durur *(G. 68/9). [gönlüm, -üm]*

Nicesi ḳurtarayın gönlümi ʿışḳından anuñ
Çün zenaḫ-dānı vü zülfi bend ü zindānum-durur *(G. 68/5). [gönlümi, -üm, -i]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşmüm içinde vaṭen
Gönlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 76/8). [gönlüm, -üm]*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ gönlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/10). [gönlüm, -üm]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn gönlüme kim her nefes
Hem-dem-i derd ü belā vü mūnis-i hem-ġem-durur *(G. 78/5). [gönlüme, -üm, -e]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn gönlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḥzūn olur *(G. 81/9). [gönlüme, -üm, -e]*

Mesken iderse ḫayālüñ gönlüm içre ṭañ degül
Dāyimā genc-i revān künc-i ḫarāb altındadur *(G. 85/9). [gönlüm, -üm]*

Mesken itse n'ola ger genc-i ḫayālüñ gönlümi
İy ṣanem genc-i nihān yiri ḫarāb altındadur *(G. 86/5). [gönlümi, -üm, -i]*

Gönlümi ṣayd eyledüñ zülfüñe aṣ
Ṣayd-ı dil aṣmaġa çün fitrākdür *(G. 93/5). [gönlümi, -üm, -i]*

Laʿl-i mey-gūnuñ ḫayāli cā ṭutaldan sīnede
Gönlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 104/8). [gönlüm, -üm]*

Al yañaġuñ alına aldandı gönlüm āl ile
Ol ala gözlüm dil almaġa ḳılaldan āller *(G. 119/5). [gönlüm, -üm]*

Gönlümi aldı ḥarāmī gözlerüñ inkārı ḳo
Ṭutmazam inkāruñı vallāhi gönlüm sendedür *(G. 120/6). [gönlüm, -üm]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü gönlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/10). [gönlüm, -üm]*

Hey dimezseñ zülf-i ʿanber-bār ü müşk-āmīzüñe
ʿĀḳıbet Cem gönlini ṣayd eyler ol şeh-bāz-ı nāz *(G. 148/10). [gönlini, -i, -n, -i]*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara ṣaçuñ gibi gönlümüzi
Senüñ ile böyle m'idi iy perī peymānumuz *(G. 152/3). [gönlümüzi, -ü, -müz, -i]*

Gel perīşān itme Cem gönlin didüm zülfeynüñe
Didi kim diller perīşān eylemekdür şānumuz *(G. 157/9). [gönlin, -i, -n]*

Gitmesün peykānlu gönlümden ḫayāl-i ḫadd-i dōst
Çünki ʿādetdür olur ṭūṭīye āhenden ḳafes *(G. 162/3). [gönlümden, -üm, -den]*

Gel bu ṣınuḳlu göñlümüñ eyle ziyāretin
Bulmazdı ṭavf-ı Kaʿbe-i ʿulyāyı bir nefes *(G. 165/11). [göñlümüñ, -üm, -üñ]*

Şikeste göñlüme bülbül fiġānı ḫōşça gelür
Egerçi kim dinür el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 177/9). [göñlüme, -üm, -e]*

Ne deñlü göñlüme ġamzeñ oḳ ursa üşenmez
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳıṣāṣ *(G. 178/7). [göñlüme, -üm, -e]*

Niçe kim göñlümde rāzum ṣaḳlayam dirdüm velī
Reng-i rūyumla gözüm yaşı ʿıyān eyler dirīġ *(G. 192/9). [göñlümde, -üm, -de]*

Ṭolaşaldan ser-i zülfi perīşān göñlüme iy dōst
Benüm bigi perīşāndur hemīşe rūzgār-ı zülf *(G. 196/3). [göñlüme, -üm, -e]*

Kār idelden göñlüme deryā-yı ʿışḳ
Eyledi derdüñ beni rüsvā-yı ʿışḳ *(G. 199/1). [göñlüme, -üm, -e]*

Muḳīm olsa n'ola zülfüñde göñlüm
Gice her yir sarāyıdur ġarībüñ *(G. 214/3). [göñlüm, -üm]*

Göñlümi zülfüñ ġamından bī-ḳarār itsem gerek
Ol perīşānluḳda ʿaḳlum tārümār itsem gerek *(G. 218/1). [göñlümi, -üm, -i]*

Düşürdi ṭāḳdan şıdı Cem göñli şīşesin
Ḳıldı dirīġ mihrini nā-mihr-bān ḳaşuñ *(G. 224/17). [göñli, -i]*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu göñlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/6). [göñlüm, -üm]*

Ṣaḳla diyü göñlüme didüm dehānuñ sırrını
Gör beni dīvāneye genc-i nihān ışmarlaram *(G. 247/3). [göñlüme, -üm, -e]*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḥālüñ didüm
Göñlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/18). [göñlümi, -üm, -i]*

Firāḳ u ḥasretüñden gice gündüz
Cemüñ her laḥẓa olmaz göñli bī-ġem *(G. 259/10). [göñli, -i]*

Ne deñlü cevr iderseñ ben ġarībe
Olur göñlümde ʿışḳuñ daḫı muḥkem *(G. 259/6). [göñlümde, -üm, -de]*

Benümle yār-i ḳadīm olalı teraḥḥum idüp
Ġarīb göñlümi her dem nevāziş eyler ġem *(G. 261/14). [göñlümi, -(ü)m, -i]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḥālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/3). [göñlümi, -(ü)m, -i]*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/13). [göñlinüñ, -i, -nüñ]*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn olalı iy Yūsuf-cemāl
Ben zenaḫ-dānuñ çehin göñlüme zindān eyledüm *(G. 272/10). [göñlüme, -üm, -e]*

Ḫancer-i hecrüñle çāk itdüñ Cemüñ bu göñlini
Vaḳtidür kim sūzen-i luṭfuñla ṣāhā ḳasasın *(G. 278/9). [göñlini, -i, -ni]*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/3). [göñlüm, -üm]*

Göñlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/9). [göñlüme, -üm, -e]*

Göñlümüñ mülkinde dāyim derd ü ġam eyler nizāʿ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 288/9). [göñlümüñ, -üm, -üñ]*

Göñlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña gīsūy-ı vaṭen *(G. 295/7). [göñlüm, -üm]*

Maḥşer-i zülfinde ser-gerdān idersin göñlümi
Beñzer iy ḫaṭṭ-ı siyeh kim nāme-i aʿmālsin *(G. 298/5). [göñlümi, -(ü)m, -i]*

Ne demler çekdügi bu ḫaste göñlüm
Degüldür vaṣfa ḳābil senden ayru *(G. 312/13). [göñlüm, -üm]*

Ger ṣaḳlar iseñ genc-i ḫayālüñi kerem ḳıl
Göñlümde nihān it anı vīrāne gerekse *(G. 322/4). [göñlümde, -üm, -de]*

Terk eyleyeyin göñlümi cānā ne gerekse
Cānumı fidā ideyin ol cāne gerekse *(G. 322/1). [göñlümi, -üm, -i]*

Bu ġam-gīn göñlüme raḥm eyle şāhā
Niçe bir aṣasın ol zülf-i kecde *(G. 340/3). [göñlüme, -üm, -e]*

Cihān rindi olupdur Cem ki her dem
Gözi göñli şarāb ile püserde *(G. 343/18). [göñli, -i]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/10). [göñlüm, -üm]*

Delü göñlüme bu cism-i zer-endūd
Ḳabādur pīrehendür hem kefen de *(G. 360/15). [göñlüme, -üm, -e]*

Bir ḫūb yine göñlümi sevdāya düşürdi
Mestāne gözi cānumı ġavġāya düşürdi *(G. 371/1). [göñlümi, -üm, -i]*

Ṣal zenaḫ-dānuñ çehine göñlümi iy şāh-ı ḥüsn
Ki olmaya dīvāneye ḥıfẓ itmege zindān gibi *(G. 379/11). [göñlümi, -üm, -i]*

Yiridür Cem göñli ger ḥüsnüñde eylerse ḳarār
Çünki bülbüller maḳāmıdur gül-istān āresi *(G. 380/9). [göñli, -i]*

Bir nefes ḫaste göñlüme maḥrem
İy cefā-kār olsañ olmaz mı *(G. 395/7). [göñlüme, -üm, -e]*

Bir görmek ile göñlümi ṣayd eyledi benden
Ben ḫasteyi rüsvā-yı cihān eyledi gitdi *(G. 414/11). [göñlümi, -üm, -i]*

Ol dem ḳanı ki Kaʿbe-i kūyuñ mekān idi
Ārām-gāhı göñlümüñ ol āsitān idi *(G. 415/2). [göñlümüñ, -üm, -üñ]*

Dilüme ḳıl ṭolaşur baḫtum ucından diyemez
Göñlümüñ zülf-i siyeh-kāruña meftūnluġını *(G. 421/4). [göñlümüñ, -üm, -üñ]*

Gönlümüñ söyler isem dil yana cānum ṭutışa
Kūşe-i ḫalvet-i aḥzāndaki maḥzūnluġını *(G. 421/5). [gönlümüñ, -üm, -üñ]*

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Gönlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār *(K. 2/64). [gönlini, -i, -n, -i]*

Gönlini eyle iy Ḫudā-yı Kerīm
Mülhem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/47). [gönlini, -i, -n, -i]*

Eger gönlüñ dilerse berg-i zanbaḳ
Ruḫından vir göñül bāġına revnaḳ *(Mes. 1/69). [gönlüñ, -üñ]*

Eger isterse gönlüñ yāsemīni
Gözüñden gitmesün dil-ber cebīni *(Mes. 1/65). [gönlüñ, -ün]*

Eger gönlüñ semen isterse bārī
Gözet her kūşeden rūy-i nigārı *(Mes. 1/61). [gönlüñ, -üñ]*

Eger nergis dilerse gönlüñ iy yār
Gözi yādına var ol ḫaste vü zār *(Mes. 1/45). [gönlüñ, -üñ]*

Lebüñ cāmını ṣun gönlüme sāḳī
Cihānda dāyimā tā ola bākī *(Mua. 91/1). [gönlüme, -üm, -e]*

merkez-i ʿadle muḥīṭ oldı çü gönlüñ ḫüsrevā *(Mua. 192/3). [gönlüñ, -üñ]*

Bil ki gönlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/1). [gönlümde, -üm, -de]*

Ḳıldı ʿālemlere şevḳuñ beni rüsvā n'ideyin
Düşdi gönlüme yine bir ḳurı sevdā n'ideyin *(Mur. 1/18). [gönlüme, -üm, -e]*

Vaṣlı ile bir nefes dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ġamdan gönlümi bir laḥẓa āzād itmedi *(Mur. 2/18). [gönlümi, -üm, -i]*

gönül al-: *Âşık etmek, meftun etmek, kendine bağlamak.*

Ḫabībüm nāz birle girmiş āle
Ki ʿāşıḳ gönlin ol āl ile ala *(G. 332/2). [gönlin ala, -a]*

Gönlüm aldı ḳaṣd-ı cān itmek diler
Hey degül billāhi iy cān zülfüñe *(G. 335/5). [gönlüm aldı, -dı]*

Gönlümi aldı cānuma ḳaṣd eyledi gözüñ
Tek derdüñ olsun ol daḫı uşda naẓerdedür *(G. 64/5). [gönlümi aldı, -dı]*

Gönlümi aldı ḥarāmī gözlerüñ inkārı ḳo
Ṭutmazam inkāruñı vallāhi gönlüm sendedür *(G. 120/5). [gönlümi aldı, -dı]*

Gönlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/5). [gönlümi almaḳ, -mak]*

Göñül alalı bizden nevk-i müjgān
Feraḥdur ġamze-i pür-kīnüñ iy cān *(Mua. 137/1). [göñül alalı, -alı]*

gönül yıḳ-: *Söz veya davranışlarıyla bir kimseyi incitmek, üzmek, gücendirmek, kalp kırmak.*

Gelür Cem göñlini her dem yıḳar cānā sipāh-ı ġem
Raḳīb it olmadın ḫurrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/13). [göñlini yıḳar, -ar]*

Ger yıḳarsañ cevr ile n'ola Cemüñ göñlini kim
Lā-cerem maʿmūr olan āḫir ḫarāb üstindedür *(G. 83/13). [göñlini yıḳarsañ, -ar, -sa, -ñ]*

göñle gir-: *Gönülde yer tutmak, âşık etmek.*

Bildüm iy dōst perīsin berü gel göñlüme gir
Çün perī mesken ider bulduġı vīrāneluġı *(G. 411/15). [göñlüme gir]*

Ne girdüñ göñlüme iy çeşm-i bed-mest
Ne ḫōş düzd-āne bu dükkāne girdüñ *(G. 225/7). [göñlüme girdüñ, -dü, -ñ]*

göñle ʿışḳ düş-: *Gönle aşk düşmek, sevdalanmak.*

Dil-berüñ ʿışḳı düşelden göñlüme
Ḳıluram derd ü ġam ile āh vāh *(Kıt. 2/1). [göñlüme ʿışḳı düşelden, -elden]*

göñül yap-: *Bir kimseyi hoşnut etmek, memnun etmek, sevindirmek.*

Şehā yap luṭfuñ ile göñlümi kim
Ḫayālüñ taḫtıdur vīrān gerekmez *(G. 145/3). [göñlümi yap]*

göñlüñi ḫōş ṭut-: *Kederlenmemek, kaygılanmamak, gönlünü ferah tutmak.*

Ḫüsrevā göñlüñi ḫōş ṭut ʿayşa meşġūl ol müdām
Yoḳ bu dünyānuñ vücūdı āḫiri vīrāndur *(K. 8/71). [göñlüñi ḫōş ṭut]*

göñül düşür-: *Gönül vermek, âşık olmak.*

ʿĀlemde sürer ẕevḳ ile ol ʿışḳ ṣafāsın
Her kim ki göñül ol ruḫ-ı zībāya düşürdi *(G. 371/8). [göñül düşürdi, -di]*

göñül terkin ḳıl-: *Gönlünden geçmek, gönlünü feda etmek.*

Burkaʿuñ keşf itmege bir dem olursa ger mecāl
Cem göñül terkin ḳılur tā görine nūr-ı cemāl *(Mua. 101/2). [göñül terkin ḳılur, -ur]*

göñül vir-: *Gönül vermek, sevmek, meyletmek.*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḫālüñ didüm
Göñlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/18). [virdüm, -dü, -m]*

Cem göñül virdi ki medḥüñ olalı hem-dem-i dil
Cān bigi medḥ-i feraḥ-baḫşuñ aña virdi ṣafā *(Mua. 305/1). [göñül virdi, -di]*

göñülden: *Can u gönülden, içten, samimi bir şekilde.*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḫaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/11). [göñülden]*

ʿĀrıżuñ şevḳine aġlarsam göñülden yaraşur
Lāzımīdür kim aḳa Baġdād öñinde cūy-i Şaṭ *(G. 184/7). [göñülden]*

Cem göñülden virdi ʿaḳl ü cānını
İy yüzi gül-berg-i ḫandān zülfüñe *(G. 335/9). [göñülden]*

Göñülden Cem ḳapuña ḳul olaldan
Dilemez kim ire ʿālemde mecde *(G. 340/9). [göñülden]*

Çü pervāz eyledi şeh-bāz zülfüñ
Göñülden cān ü dil oldı şikārı *(G. 383/12). [göñülden]*

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān ṣaçuñuñ öñinde ser ṭūb *(Terc. 1/45). [göñülden, -den]*

Göñülden seyr ḳıl gel bu cinānı
Gözet sūsen ṣaḳāyıḳ żeymerānı *(Mes. 1/25). [göñülden]*

göñülden di-: *İçtenlikle, candan, samimi bir şekilde söylemek.*

Yüzüñi gören vālih olup dir ki göñülden
Bu ḥüsn ne ḥüsni ki teḳaddes ve teʿālā *(G. 1/3). [göñülden dir, -r]*

gör-: *Gözle algılamak.*

Yüzüñi gören vālih olup dir ki göñülden
Bu ḥüsn ne ḥüsni ki teḳaddes ve teʿālā *(G. 1/3). [gören, -en]*

Ṭūbā da görürse diye ṭoġrusı zihī ḳad
Nāz ile ḫırām eyleyicek ol ḳad-i bālā *(G. 1/11). [görürse, -ür, -se]*

Oldı zülfeyn[i] dām-ı ẓıll-i hümā
Gören eydür ki dāme ẓıllühümā *(G. 5/2). [gören, -en]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 7/11). [görseñ, -se, -ñ]*

Zülfüñi yüzüñde gören dir senüñ
Kim görüpdür bir arada rūz ü şeb *(G. 13/3). [gören, -en]*

N'ola dil-ber yüzüñ görmek dilersem
Ki zīrā bendeler sulṭānı ister *(G. 73/7). [görmek, -mek]*

Dūd-ı āhumdur ki oldı āşikār
Bu görinen ṣanma ki eflākdür *(G. 93/8). [görinen, -in, -en]*

Ṭopraġa dökdi hevāñ odı Cemüñ yüzi ṣuyın
Şu gibi çünki göñül gördügi oġlana aḳar *(G. 131/14). [gördügi, -düg, -i]*

Meclis-i ḥüsnüñ görelden şol ḳadar germ oldı kim
Sīnesi üzre ciger yaġın kesüp yaḳar çerāġ *(G. 194/15). [görelden, -elden]*

Mihr-i ḥüsnüñ görmeyince gitmesün dilden ruḫuñ
Kim ḥarīm-i Kaʿbede tā ṣubḥa dek yanar çerāġ *(G. 194/5). [görmeyince, -me, -y, -ince]*

Dilerseñ göresin āyīnede ay
Göñül āyīnesinden ḥüsnüñe baḳ *(G. 205/11). [göresin, -e, -sin]*

Ḳadeḥ ṣun gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı *(G. 388/1). [gördüñ, -dü, -ñ]*

Raḳībā kec-naẕersin sen iñende baḳma ol ḥüsne
Ḥaḳīḳat görmez ol ḥüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/8). [görmez, -mez]*

Ḫālüñ olduḳça ḳaşuñ üzre ʿıyān
Görmek içün seni iver dil ü cān *(Mua. 122/2). [görmek, -mek]*

Dilerseñ ḥoḳḳa-i dür görmek iy dil
Leb-i şīrīn-i dendānın naẕer ḳıl *(Mua. 127/1). [görmek, -mek]*

Olalı zülf ʿömrinden nişāne
Görü[r]em ʿömrüñ üstinde şāne *(Mua. 266/2). [görü[r]em, -ür, -em]*

Bu şekl çü gördüñ iy göñül sen
Var kūy-i belāyı eyle mesken *(Mua. 337/1). [gördüñ, -dü, -ñ]*

Ḳapuña yüz sürdügüm gören didi
Levḥa-i zerle ne zeyn olmış bu bāb *(G. 15/3). [gören, -en]*

Çün ṣafā bulmaz beni ḳapuñda gördükçe muḳīm
Kaʿbe-i kūyuñda niçün saʿy ider bilsem raḳīb *(G. 17/7). [gördükçe, -dükçe]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 6/11). [görseñ, -se, -ñ]*

Başından aḳçe yaġdı dīdemüñ kūy-i maḥabbetde
Görüp ol ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki çeşmüm didi kim yaġmā *(G. 10/14). [görüp, -üp]*

Şekkerīn laʿlüñ görüp iy piste-leb
Başlarına ṣu ḳoyar ḳand ü nebāt *(G. 23/7). [görüp, -üp]*

Beni gördükçe dil-ber yüz çevirür
Ḳılur aġyārı her laḥẓa riʿāyet *(G. 24/5). [gördükçe, -dük, -çe]*

N'ola zülfüñ görüp dil olsa mecnūn
Ki ʿışḳuñ aña ḳılmışdur sirāyet *(G. 24/15). [görüp, -üp]*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/13). [gördüm, -dü, -m]*

Ne deñlü mürdelere cān virürse muʿciz ile
Göreydi şīve-i çeşmüñi cān virürdi Mesīḥ *(G. 38/6). [göreydi, -e, -y, -di]*

Ḫaddüñde ḫaṭṭuñı gören iy māh-rū didi
Gül yapraġında böyle ʿaceb ki hezār nesḫ *(G. 39/7). [gören, -en]*

Ḫaṭṭın görürse ḫaddinüñ üstinde dil-berüñ
Olur hezār ġayret ile şerm-sār nesḫ *(G. 39/9). [görürse, -ür, -se]*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/2). [göre, -e]*

Rengīn ruḫında ḫaṭṭ-ı ġubārını dir gören
Gül yapraġında böyle ʿaceb kim yazar nesḫ *(G. 40/5). [gören, -en]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh şāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/9). [görelden, -elden]*

Zülfüñ göreli ʿanber-i ḫōş-bū didi müşke
Ḳatında bunuñ oldı bizüm yüzümüz esved *(G. 42/3). [göreli, -eli]*

Ṭūbā boyuñı göreliden serv çemende
Şermende olup ṭoġrısı didi ki zihī ḳad *(G. 42/15). [göreliden, -eli, -den]*

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād *(G. 43/11). [göricek, -icek]*

Secde itdügi budur Cem yüzüñi gördükçe kim
Kaʿbeyi gören kimesne ḳılur elbette sücūd *(G. 45/9). [gördükçe, -dük, -çe]*

Secde itdügi budur Cem yüzüñi gördükçe kim
Kaʿbeyi gören kimesne ḳılur elbette sücūd *(G. 45/10). [gören, -en]*

Yüzüñi her kim görürse iy ḳamer-çihre senüñ
Vālih ü ḥayrān oluban cān ile taḥsīn ider *(G. 58/5). [görürse, -ür, -se]*

Çü ʿīd ayı gibi ḳaşuñı gördi
Saña Cem cānını ḳurbān baġışlar *(G. 59/11). [gördi, -di]*

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿīf
Cān ü dil ile ʿışḳa düşüp oldı bī-ḳarār *(G. 60/9). [görüp, -üp]*

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭolanur Bedr-i münīr *(G. 65/7). [görse, -se]*

Dişüñ naẓmın añup aġladuġumca
Yañılmaz yaşlarum görüp diyen dür *(G. 67/12). [görüp, -üp]*

İşbu şekli göreliden bülbül-i cān derd ile
Her nefes feryād idüp dir bu gül-istānum-durur *(G. 68/3). [göreliden, -eli, -den]*

Ol feraḥ iy dil ki görürsin yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür *(G. 70/7). [görürsin, -ür, -sin]*

Cemāl-i yāri görse cān virür Cem
Kim ol miskīn hemīşe ānı ister *(G. 73/11). [görse, -se]*

Görüp Kevṣer lebüñ cennet ruḫuñda
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister *(G. 73/5). [görüp, -üp]*

Olalı sen perī ʿālemde meşhūr
Görenler dir melek midür ya ḫōd ḥūr *(G. 77/2). [görenler, -en, -ler]*

Zülf-i şeb-dīzüñ görüp iy Ḫüsrev-i şīrīn-dehen
Yaşlarum rengi ruḫuñ ʿaksi ile gül-gūn olur *(G. 81/13). [görüp, -üp]*

Sen perī ile görelden ol raḳīb-i dīvi ben
Bu dil-i āşüfte derd ü ıżṭırāb üstindedür *(G. 83/3). [görelden, -el, -den]*

ʿIşḳuñ odında Cemüñ ḥālini gören didi kim
Kim ola kendözini āteş-i sūzāne atar *(G. 92/9). [gören, -en]*

Gördükçe yā ḳaşuñı dil ü cān kemān şanur
Tīr-i belāya kendülerini nişān şanur *(G. 95/1). [gördükçe, -dük, -çe]*

Dil işigüñde zülfüñe dīvāne olalı
Ger rīsmānı görür ise āsmān ṣanur *(G. 95/6). [görür, -ür]*

Çeşmüñ şu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/14). [görürse, -ür, -se]*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/14). [gör]*

Görelden şol kemān-ebrūñı cāndan
Ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişāndur *(G. 113/11). [görelden, -elden]*

Tīr-i dil-dāre siper oldı çü ʿāşıḳ cigeri
Uşda meydān görelüm kimde ki var ise ciger *(G. 114/12). [görelüm, -elüm]*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/9). [gören, -en]*

Zülfüñüñ bend-i kemendine giriftār ideli
Her gice derd ü ġamuñdan Cemi görseñ ne çeker *(G. 114/16). [görseñ, -se, -ñ]*

Cem olup bülbül-i şūrīde ruḫuñ güllerine
Ḳanda bir ġonce görürse yaḳasın çāk eyler *(G. 117/14). [görürse, -ür, -se]*

Gördügince cübbe-i ṣabrını çāk eyler Cemüñ
Şol ten-i sīmīnüñ iy dil-ber ki pīrāhendedür *(G. 120/9). [gördügince, -düg, -ince]*

Zülfüñüñ ṭāvūsını gül-zār-ı ḥüsnüñde gören
Dir ṣanasın ṭūṭī-i bāġ-ı İrem gül-şendedür *(G. 120/3). [gören, -en]*

Her ḳaçan kim beni bī-zer göre bīzār ola yār
Cān ü dil vuṣlatı bāzārını zerden güniler *(G. 121/15). [göre, -e]*

Serv şol resme ḫacel itmiş görüp Ṭūbā ḳadüñ
Bir ayaḳ daḫı eline girse büstāndan gider *(G. 122/11). [görüp, -üp]*

Kimüñ kim sīm ü zer görseñ kefinde
Terāzū gibi ol yaña dilüñ var *(G. 125/5). [görseñ, -se, -ñ]*

Gören muḥīṭ-i eşkümi ʿummān ṣanup didi
Bu baḥr-i bī-ḥadüñ yidi deryā ḳulaġıdur *(G. 126/13). [gören, -en]*

Görse yüzüñi gül utanup sürḫ-rū olur
Añsa benefşe sünbülüñi ḳayġulu olur *(G. 129/1). [görse, -se]*

ʿĀrıżuñ nüsḫasında ḫaṭṭuñı gör
Kim nice nesḫ-i āb-dār yazar *(G. 130/13). [gör]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/17). [göreli, -eli]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/6). [gördüm, -dü, -m]*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/20). [görmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

Vālih ü ser-mest ü ḥayrān nā-geh eylerken güẕer
Gördüm iki ġonce-i ter bāġ-ı ḥüsn içre gezer *(G. 138/2). [gördüm, -dü, -m]*

Birinüñ zülfi hevāsından döker şeh-per peri
Birinüñ ḥüsni naẓīrin görmemiş çeşm-i beşer *(G. 138/38). [görmemiş, -me, -miş]*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/4). [gördüm, -dü, -m]*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/3). [görmişem, -miş, -em]*

Yüzüñ gördükçe çeşmüm aġlamaz kim
Güneş ṭoḳınduġı yirde nem olmaz *(G. 141/7). [gördükçe, -dük, -çe]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri olduḳça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/7). [gören, -en]*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/12). [gören, -en]*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı şīve irişe yimişi nāz *(G. 144/7). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

Sidre vü Ṭūbā görürse ḳaddüñi reşk ideler
Bāġ-ı cennet içre ṣalınsañ i serv-i ser-firāz *(G. 144/5). [görürse, -ür, -se]*

Yüzüñi görmeyeli senüñ iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı kākülüñ gibi cānā ḳarārumuz *(G. 150/3). [görmeyeli, -me, -y, -eli]*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/9). [gördükçe, -dük, -çe]*

Görelden Sidre ḳaddüñi çemende Ṭūbī-i cennet
Didi kim ḳadd-i bālāda bu resme müntehā olmaz *(G. 154/7). [görelden, -elden]*

Zülfüñüñ bendine bend olmaġa cān eyler heves
Ṭāliʿ-i şūrīdesin gör kim bulupdur dest-res *(G. 162/2). [gör]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/11). [görsem, -se, -m]*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/12). [gören, -en]*

Vaṣf-ı laʿlüñ yazduġumı kātib-i eşküm görüp
Sürḫ yirini ḳamu ḳan ile taḥrīr eylemiş *(G. 167/5). [görüp, -üp]*

Lebüñde ḫaṭṭuñı gören didi kim
Maḥabbet-nāmedür cāna yazılmış *(G. 168/7). [gören, -en]*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/13). [göre, -e]*

Görüp cihānda mīve-i laʿlüñ behāsını
Oldı ḫacālet ile ḳamu bī-behā-y-imiş *(G. 173/11). [görüp, -üp]*

Gözümde pertev-i ʿaks-i ruḫuñ maḳām ideli
Gören ṣanur ki nigārā düşüpdür āba güneş *(G. 174/12). [gören, -en]*

Görüp risāle-i ḥüsnüñi şemse oldı ḳamer
Kitābe-i zer olalıdan ol kitāba güneş *(G. 174/7). [görüp, -üp]*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/6). [gördüm, -dü, -m]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/10). [gördüm, -dü, -m]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/11). [gören, -en]*

Cihān cinān-ı sarāy-ı serīrin ideli seyr
Görürse cennet-i Firdevsi eyleye iʿrāż *(G. 180/14). [görürse, -ür, -se]*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/7). [gören, -en]*

Göreli çekmiş ḳalem zülfi ḫaṭ-ı miskīnine
Cem ġalaṭ ṣandı sevād-ı ḫaṭṭını ḳıldı ġalaṭ *(G. 184/9). [göreli, -eli]*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/1). [görüp, -üp]*

Cem yüzüñi gördi cāndan didi kim
Elvedāʿ iy zühd ü taḳvā elvedāʿ *(G. 186/13). [gördi, -di]*

Baña yitmez mi derd ü ġam ki zülfüñ
Yüzüñ görmege olur ol da mānīʿ *(G. 187/10). [görmege, -mek, -e]*

Gördi yüzüñi senüñ māh-ı münevver çarḫda
Ġayretinden lāle gibi yüreginde oldı dāġ *(G. 191/3). [gördi, -di]*

Çarḫ-ı aṭlas kūşe-i eyvānuñı görse ḫacil
Meh yüz urmaġa der-i der-gāhuña muḥtācdur *(G. 191/1). [görse, -se]*

Görse Ṭūbā boyuñı ṣalınduġuñ vaḳtin şehā
Başın ayaġa ṣalup şermende olur serv-i sitīġ *(G. 193/5). [görse, -se]*

Āyet-i īmān görüpdür sūre-i ḥüsnüñde kim
Şimdi barmaḳ ḳaldurup īmānı ʿarż eyler çerāġ *(G. 194/9). [görüpdür, -üp, -dür]*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/8). [gör]*

Çeşm-i fettānuñ görelden eylerem
Cān ü gönül mülkini yaġmā-yı ʿışḳ *(G. 199/9). [görelden, -elden]*

Cem görelden gün yüzüñi derd ile
Oldı cāndan bülbül-i gūyā-yı ʿışḳ *(G. 199/11). [görelden, -elden]*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dir
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/7). [gören, -en]*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/5). [görüp, -üp]*

Dişlerüñi gören ḳatında senüñ
Ḳalmadı luṭfı dürr ile güherüñ *(G. 209/3). [gören, -en]*

Seg-i kūyuñı gördükçe begenmez
Meger kendüyi görmişdür raḳībüñ *(G. 214/5). [gördükçe, -dük, -çe]*

Seg-i kūyuñı gördükçe begenmez
Meger kendüyi görmişdür raḳībüñ *(G. 214/6). [görmişdür, -miş, -dür]*

ʿĀrıżuñ üzre göricek ḥüsn ü luṭf ile direm
Rūma çekmişdür Ḥabeşden yine leşkerler ḫaṭuñ *(G. 215/5). [göricek, -icek]*

Zerd ü naḥīf olup işigüñde yatur tenüm
Gören ṣanur ki sāye-i dīvāruñam senüñ *(G. 227/8). [gören, -en]*

Cemüñ ḫālini zülfüñde görenler
Nigārā didi kim vallāhi müşkil *(G. 230/9). [görenler, -en, -ler]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olam ki ġamzeñ oḳı
Cigerde mesken idelden gören didi ki maḥal *(G. 241/8). [gören, -en]*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/13). [göre, -e]*

Ṣuʿā-ʿı şemʿ-i ruḫuñ nārına yanar ḳandīl
Ṣabāḥ olınca göreydüñ neler çeker ḳandīl *(G. 244/2). [göreydüñ, -e, -y, -dü, -ñ]*

Ṣaḳla diyü göñlüme didüm dehānuñ sırrını
Gör beni dīvāneye genc-i nihān ışmarlaram *(G. 247/4). [gör]*

Ḥücre-i çeşmüm ḫayāl-i ġamzeñe oldı maḳām
Gör nice dīvāneyem düzde dükān ışmarlaram *(G. 247/8). [gör]*

Göreliden ol ḥasūdı sen melek-manẓarla ben
Bu dil-i giryānum içre ıżṭırābum var benüm *(G. 249/7). [göreliden, -eli, -den]*

Yüzüñ gül-zārını görmeyeli dil
Ḳılur bülbül bigi her dem terennüm *(G. 250/5). [görmeyeli, -me, -y, -eli]*

Bulamaz furṣat ki Cem yoluña cān terkin ḳıla
Başına gör ne getürdi rūzgār iy dōstum *(G. 255/10). [gör]*

Ṣaçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrın görüp īmāna irdüm *(G. 256/6). [görüp, -üp]*

Çü gördüm sen ḥabīb-i gül-ʿiẕārı
Dil ü cān zaḫmine bulındı merhem *(G. 257/3). [gördüm, -dü, -m]*

Görelden dāl-i zülfüñi Cem iy dōst
Firāḳuñla olupdur ḳaddi çün lām *(G. 260/9). [görelden, -elden]*

Yaḳa ḳamer heyʾet-i taḳvīmini
Ger göre taḳvīm-i cemālüñ ḥakīm *(G. 266/10). [göre, -e]*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/13). [göre, -e]*

Sulṭānluḳ olmaz ise dervīşlük de ḫōşdur
Gör nice terk idindi taḫt ile tācı Edhem *(G. 274/4). [gör]*

Her ḳaçan Ṭūbā boyuñı görse iy şāh-ı cihān
Utanup boyuña ḳarşu secde ider serv-i çemen *(G. 279/7). [görse, -se]*

Laʿl-i dür-pūşuñ var iken dişlerüñ naẓmın görüp
Yañılur ʿālemde vaṣf-ı dürr-i meknūn eyleyen *(G. 280/5). [görüp, -üp]*

Kemend-i zülfüñi her dem ḳo āşikār olsun
Ki cān ü dil anı görüp aña şikār olsun *(G. 281/2). [görüp, -üp]*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūy-bārından *(G. 285/5). [gördüm, -dü, -m]*

Leb-i laʿlüñ şarābından ezel bezminde nūş itmiş
Göñül mest ü ḫarāb oldı gör ol ḫamruñ ḫumārından *(G. 286/4). [gör]*

İşümdür nāle vü zārī senüñle göreli aġyārı
Ne vaḳte dek ḳılam zārı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/11). [göreli, -eli]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/6). [görür, -ür]*

Cān dimāġına irüp būy-ı vaṭen
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭen *(G. 295/2). [görine, -i, -n, -e]*

Zülf-i kāfir-kīşüñi gör kim ḫaṭ-ı müşkīnüñe
Baş ḳoşup āḫir o miskīni çıḳarmış dīnden *(G. 296/5). [gör]*

Dehenüñ göreli biḥamdillāh
Sırr-ı iḫfāya oldı dil āgāh *(G. 300/1). [göreli, -eli]*

Ḥüsnüñi bu aḥsen-i taḳvīmde görse ḥakīm
Āftāb ü māha yazmazdı raḳam taḳvīm içün *(G. 300/3). [görse, -se]*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭ-ı Yāḳūtuñuñ kim şīvesin
Cān virürdi görse ger Yāḳūt ol üslūb içün *(G. 301/12). [görse, -se]*

Zülf[i] küfrinde ne kerāmet var
Ki yüzin gördi geldi dīne bugün *(G. 304/8). [gördi, -di]*

Cām-ı laʿlüñ var iken kimdür mey-i nāb isteyen
Yā görüp gül yüzüñi gül-berg-i sīr-āb isteyen *(G. 307/2). [görüp, -üp]*

Zülfüñe göñül düşdi görüp ḫāl-i siyāhuñ
Dil mürġını dāma düşüren dāne midür bu *(G. 313/5). [görüp, -üp]*

Yüzüñde görelden ṣanemā zülf-i siyāhuñ
Oldı dil ü cān ẕevḳ ile ol sünbüle baġlu *(G. 314/3). [görelden, -el, -den]*

Boyuñı çemende göricek ditreye ʿarʿar
Vaṣfın dişüñüñ işidicek āb ola lüʾlü *(G. 314/11). [göricek, -icek]*

Düşümde gördüm iy māh eyle taʿbīr
Ki sen māhı alup durdum ḳucaġa *(G. 318/3). [gördüm, -dü, -m]*

Nigārā ġamzeñi cānum görelden
Ölecek gibi ḳatlanur bıçaġa *(G. 318/5). [görelden, -el, -den]*

Yüzüñ şemʿini cān-ı Cem görelden
Düşer pervāne bigi ol çerāġa *(G. 318/17). [görelden, -el, -den]*

Görüp zülfeynüñi dil düşdi aġa
Şehā raḥm eyle ṭolaşdı duzaġa *(G. 318/1). [görüp, -üp]*

Her geh ki göre zülfüñi gül-gūn ruḫuñ üzre
Ḳulluġa ḳabūl it diyü yalvāre benefşe *(G. 319/11). [göre, -e]*

Zülfüñi görelden yüzüñ üzre yatur iy meh
Ġam-gīn oluban derd ile bī-çāre benefşe *(G. 319/3). [görelden, -el, -den]*

Gül yüzde görüp sünbül-i müşkīnüñi iy dōst
Ṭopraġa sücūd eyledi bī-çāre benefşe *(G. 319/13). [görüp, -üp]*

Bir kerre cemālüñ göreyin tek bu cihānda
Cān ü dilümi al saña şükrāne gerekse *(G. 322/5). [göreyin, -eyin]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/1). [göreli, -eli]*

Ḫālüñ şanemā gül yüzüñ üstinde gören dir
Hindū-beçedür düşdi yatur gül arasında *(G. 323/3). [gören, -en]*

Göreli gün yüzini leşker-i ʿışḳına hemān
Eyledüm cān ü göñül mülkini yaġmā bu gice *(G. 324/3). [göreli, -eli]*

Ḫaṭı tezvīrine ḳaşı şāhid
Gör ne egri ḳılur şehādet āh *(G. 329/8). [gör]*

Görelden kendünüñ ḫālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dil-berde nigūn-sār olmasun kimse *(G. 331/3). [görelden, -el, -den]*

Gözüm yaşını zülfüñde gören dir
Ne ḫōş düşmiş bu sünbül üzre jāle *(G. 332/11). [gören, -en]*

Ser-i kūyuñ-durur cennetden aʿlā
Ki anı gören naẓer ḳılmaz behişte *(G. 334/6). [gören, -en]*

Göreli meydān-ı ḫüsn içre seni
Başum uş ṭop oldı çevgān zülfüñe *(G. 335/3). [göreli, -eli]*

Gören didi senüñ-çün iy ḳamer-ruḫ
Perīdür görinür şekl-i beşerde *(G. 336/3). [gören, -en]*

Benefşe sünbülüñ cānā görelden oldı dem-beste
Başını aşaġa şalup olur nergis gibi ḫaste *(G. 338/1). [görelden, -el, -den]*

Yüzüñ gördi dil ü cān geldi vecde
Ḳılur mest oluban ḳaşuña secde *(G. 340/1). [gördi, -di]*

ʿAceb midür eger dīvāne olsam
Yüzüñ gördi çü cānum geldi vecde *(G. 340/8). [gördi, -di]*

Bir naẓer görse idük ayaġına yüz sürüben
Cān fidā ider idük ol meh-i tābānumuza *(G. 342/5). [görse, -se]*

Deleydüñ ġamzeñ ile bir göreydüñ
Ki ḳaç peykān bulınur bu cigerde *(G. 343/13). [göreydüñ, -e, -y, -dü, -ñ]*

Dir gören bu zülf-i müşkīni ruḫ-ı dil-dārda
Ḫōş dükān-ı müşk açılmış kūşe-i gül-zārda *(G. 346/1). [gören, -en]*

Serv ḳaddüñde turunc-ı ġabġabuñ sībin gören
Dir nihāl-i şīve vü nāz üzre bitmiş tāze bih *(G. 348/3). [gören, -en]*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/13). [görenler, -en, -ler]*

Gör nice aşdı zülf ruḫuñ bezm-i ḥüsnüñe
Ḳandīl-i māhı müşki siyeh rīsmān ile *(G. 355/9). [gör]*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/1). [görüp, -üp]*

Dil ḳaçan görürdi bu zībā cemāli bī-ḥicāb
Ḫücre-i çeşmümde açmasaydı tīri revzene *(G. 361/15). [görürdi, -ür, -di]*

Aġladuḳça ḳaşumı rengīn ider ḫūnīn yaşum
Dir gören ḳavs-i ḳuzaḥ ḳurıldı bārān üstine *(G. 363/8). [gören, -en]*

Gördüm çü Mıṣr-ı ḥüsnini ol Kaʿbe yüzlünüñ
Virdüm Ḫaṭā-yı zülfine Māçīni Çīn ile *(G. 366/3). [gördüm, -dü, -m]*

Dil mürġı beñlerüñi yüzüñde görüp didi
Varurdum anda ḫavf iderem kim duzaġ ola *(G. 367/7). [görüp, -üp]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/5). [göricek, -icek]*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ṭaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/11). [gördüm, -dü, -m]*

Sen perī-rūyı görelden gözlerüm ḳanı ile
Levḥ-i dilde yazaram naḳş-ı ruḫuñ taṣvīrini *(G. 375/9). [görelden, -el, -den]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/13). [gördi, -di]*

Öperken laʿlini nā-geh ısırdum ṭudaġın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına şuṣadı *(G. 381/4). [gör]*

Ḳara zülfüñ bigi āşüfte oldı
Görelden dil bu zülf-i bī-ḳarārı *(G. 383/8). [görelden, -elden]*

Gördügümce beñlerüni ruḫlaruñ üzre senüñ
Ṣanuram kim gül direr gül-şende Hindūlar bigi *(G. 384/7). [gördügümce, -düg, -üm, -ce]*

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde Cemi bīmār ḳıldı *(G. 386/13). [görüñ, -üñ]*

Gül-i sūrīyi gör kim sebze ile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı *(G. 388/3). [gör]*

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş ü neşāṭ it
Ne ḫōş mevsim-durur gör rūzgārı *(G. 388/10). [gör]*

Getür sāḳī Ceme cām-ı muravvaḳ
Görelüm ḫōş bugün rūz-ı bahārı *(G. 388/14). [görelüm, -e, -lüm]*

Çü gördüm gül yüzin ol dil-berüñ ben
Niçün ḫāmūş olam çün bülbül-i dey *(G. 391/5). [gördüm, -dü, -m]*

Gördüm oñmaz göñül oda yaḳdum
Ne ḳılam āḫir ed-devāʾü'l-key *(G. 394/3). [gördüm, -dü, -m]*

Ḫacil olur görürse laʿlüñi mey
Serv-ḳaddüñ öñinde leyse bi-şeyʾ *(G. 394/1). [görürse, -ür, -se]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/5). [görüp, -üp]*

Gitdi dil elden görelden ṭurre-i ṭarrāruñı
Cān cihāndan geçdi görüp ġamze-i ʿayyāruñı *(G. 397/1). [görelden, -elden]*

Müntehādur dir idi bu serv Ṭūbādan eger
Sidreden Cibrīl görse ḳadd-i ḫōş-reftāruñı *(G. 397/4). [görse, -se]*

Gitdi dil elden görelden ṭurre-i ṭarrāruñı
Cān cihāndan geçdi görüp ġamze-i ʿayyāruñı *(G. 397/2). [görüp, -üp]*

Dil gördi ruḫuñ āteşini cāndan uṣandı
Bu oda yanası yine odlāre mi yandı *(G. 398/1). [gördi, -di]*

Dil mürġı ser-i kūyuña varmaduġı bu kim
Görüp ḳaşuñuñ yāsını tīrinden uṣandı *(G. 398/6). [görüp, -üp]*

Ṭulūʿ ideli gözümde ḫayāl-i ruḫ-sāruñ
Gören didi ki ṣuya düşdi āftāb ola mı *(G. 401/4). [gören, -en]*

Yüzümi ḳapuña sürdügümi gören eydür
Bezendi levḥa-i zerrīn ile bu bāb ola mı *(G. 401/11). [gören, -en]*

Ḫaṭuñ mütūnını şerḥ it ḥavāşī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/8). [gören, -en]*

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri
Ḳılur şūrīde ʿuşşāḳa göz ucı ile nigāh egri *(G. 403/1). [gördüm, -dü, -m]*

Güneşden mihr ṭopını ḳapaldan ḥüsn ile iy meh
Görüp çevgān-ı ebrūñı olupdur şekl-i māh egri *(G. 403/8). [görüp, -üp]*

Hilāl ebrūñı görelden hilāline ḫayāl olup
Felekde māh bedr iken olur geh ṭoġrı gāh egri *(G. 405/3). [görelden, -elden]*

Cemi dār itmege dār-ı ser-i zülf-i dil-āvīze
Kemend-i ʿanberīn aṣmış gör ol zülf-i dü-tāh egri *(G. 406/10). [gör]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/2). [gören, -en]*

Aġzum ṣuyı aḳar göricek şekkerīn lebüñ
Ṣun bārī laʿlüñ aġzuma cüllāb-ı ter gibi *(G. 408/9). [göricek, -icek]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/14). [görürse, -ür, -se]*

Sīmīn tenüñi göreli dil pīrehen ḳoçar
Çāk oldı dest-i ġayret ile cismi cāmesi *(G. 409/5). [göreli, -eli]*

Reyḥān ḫaṭuñı göreli bezm-i çemende āh
Ṣaldı benefşe başın aşaġa benüm bigi *(G. 412/7). [göreli, -eli]*

Ṣol zülf-i dārügīrüñe aşılmaġa maḥal
Bir aşılası görmedüm aṣlā benüm bigi *(G. 412/4). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

Bir görmek ile göñlümi ṣayd eyledi benden
Ben ḫasteyi rüsvā-yı cihān eyledi gitdi *(G. 414/11). [görmek, -mek]*

Ekrem-i zübde-i erbāb-ı kirām olalı sen
Gören eydür ki hemān ṭapuña erzān-ı kerem *(K. 1/48). [gören, -en]*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/104). [görseñ, -se, -ñ]*

Bu fürḳat-i dil-sūzı görüp acıdı dilden
Yaşlar aḳıdup göge boyandı yidi deryā *(K. 5/83). [görüp, -üp]*

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı *(K. 6/17). [görüp, -üp]*

Göricek bu ḥüsn ile ol ḫūb Efrengīleri
Kāfir-i dīn ḳalbine bünyād uran īmāndur *(K. 8/43). [göricek, -icek]*

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġam-nāk *(Kıt. 3/13). [görmeyelden, -me, -y, -elden]*

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
N'ola ġamdan girībān eylesem çāk *(Kıt. 3/3). [görmezem, -mez, -em]*

Güldi didi ki görmedüm her-giz
Sen ḳadar bir sitāresi düşmiş *(Kıt. 6/3). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

Eger ḫāṭırdan isterseñ ṣaḳāyıḳ
Yüzin gör cāndan it ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ *(Mes. 1/86). [gör]*

Bu bāġuñ ṣaḥnını bir laḥẓa yārā
Görüb tezyīnini eyle temāşā *(Mes. 1/22). [görüb, -üb]*

Ḳāmetüñ göreli bi-ḥamdi'llāh
Devlete irdi cān ü dil nā-gāh *(Mua. 2/1). [göreli, -eli]*

Yaşlarum ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar oldı beyān
Tā görenler nāme ardından oḳuyalar revān *(Mua. 4/2). [görenler, -en, -ler]*

Göreli ebr-i zülfüñ āhlayam
Bād ḫōşdur seḥāb ile her dem *(Mua. 9/1). [göreli, -eli]*

Gördi ḥüsni güneşin zülf seḥābında meger
Ki göñül ẕevḳ u ṣafādan çaġırur cāna deger *(Mua. 38/1). [gördi, -di]*

Ḳanlu yaşumı gören iy yüzi gül
Dir perīşān-ḥāl olan bu ṣu degül *(Mua. 40/1). [gören, -en]*

Ḳaşuñ yayın dil-i dermānde görmiş
Özin tīr-i belādan ḳande görmiş *(Mua. 43/1). [görmiş, -miş]*

Ḳaşuñ yayın dil-i dermānde görmiş
Özin tīr-i belādan ḳande görmiş *(Mua. 43/2). [görmiş, -miş]*

Dil-i dermānde yā ḳaşuñ görelden
Ḫadeng-i ġamzeñe oldı nişāne *(Mua. 44/1). [görelden, -elden]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr[i] yüzine niḳāb *(Mua. 46/1). [göreydi, -e, -y, -di]*

Görüp zamān güzellerini ṣu bigi n'idem
Aḳdı arada bir ḳadi serv-i revāne dil *(Mua. 53/3). [görüp, -üp]*

Sermedī iḳbāle dil hem-dem olaldan oldı pāk
Ḫāsid-i aḥvel görüp bu maʿnī oldı helāk *(Mua. 80/2). [görüp, -üp]*

Ki anı gördüm oldum böyle şeydā
Beni ḳıldı belā-yı ʿışḳ şeydā *(Mua. 87/3). [gördüm, -dü, -m]*

Burkaʿuñ keşf itmege bir dem olursa ger mecāl
Cem göñül terkin ḳılur tā görine nūr-ı cemāl *(Mua. 101/2). [görine, -i, -n, -e]*

Uzanur zülfüñ ileʿömrüm iy yār
Dehānuñ görsem ara yirde tekrār *(Mua. 104/2). [görsem, -se, -m]*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/2). [görüp, -üp]*

Ḫabīb yüzini görse semen olur bī-dil
Añarsa sünbül-i zülfin benefşe ola ḫacil *(Mua. 114/1). [görse, -se]*

Gördi ḥālüñi sünbülüñ fī'ḥāl
Eyledi iy ṣanem vedāʿ bilāl *(Mua. 116/1). [gördi, -di]*

Maḥabbet-i ebedī bende sermedīdür kim
Seni göricegiz iy cān maḥabbetüm artar *(Mua. 130/2). [göricegiz, -icegiz]*

Ger ḫam-ı ebrūsı naḳşın zāhiri bī-derd dil
Görse idi secde-i sehv idüp olurdı ḫacil *(Mua. 138/2). [görse, -se]*

Görelden ḥüsn-i bī-ḥaddüñi iy māh
Beni dil kendü ḥālümde ḳomaz āh *(Mua. 140/1). [görelden, -elden]*

Ḫadd [ü] ḳaddüñ naḳş olaldan sīnede iy serv-i nāz
Görmedüm ḥüsnüñ bigi bir ḳıble-i ehl-i niyāz *(Mua. 167/2). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

Elif ḳaddüñ görüp cānā rükūʿ [u] hem sücūd itdi
Anun-çün bī-ḥad ol arada miskīn bunca sūd itdi *(Mua. 170/1). [görüp, -üp]*

Dil göreli geçdi her ṣıfatdan
Bu rāyı begendi her cihetden *(Mua. 174/1). [göreli, -eli]*

Düşde gördükçe yüzüñi iy ḳamer
Ḳılmazam bīdār iken mihre nazer *(Mua. 176/1). [gördükçe, -dük, -çe]*

Zülf-i müşkīnüñle yüzüñi gören iy pür-ʿitāb
İki bī-ḥad gice içinde bulur bir āftāb *(Mua. 177/1). [gören, -en]*

Yüzüñi görenlere cüllāb-ı laʿlüñ ḳıl sebīl
Çünki cennet zāyirinüñ ābı olur selsebīl *(Mua. 184/1). [görenlere, -en, -ler, -e]*

Ṣol zülf ü dehān [ü] ḳaddi ṣāhā
Sende göreli Cem oldı ṣeydā *(Mua. 196/2). [göreli, -eli]*

Lām oldı ḳadüm görelden iy dōst
Ṣol zülf ü dehān ü ḳaddi sende *(Mua. 200/1). [görelden, -elden]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr yüzine niḳāb *(Mua. 205/1). [göreydi, -e, -y, -di]*

Dürr dişüñ cemʿini iy sīmīn dehen
Görse terk-i ser ḳıla dürr-i ʿAden *(Mua. 209/2). [görse, -se]*

Ḳaddüñle ḳaşuñ ḳıl āşikārā
Kim görine ḥüsn-i ʿālem-ārā *(Mua. 213/2). [görine, -i, -n, -e]*

Ṣabā dün uġrayup kūy-i nigāre
Görür bir ṣaf dür düşmiş kināre *(Mua. 239/2). [görür, -ür]*

Cemāl-i ṭalʿatuñ gördükçe tekrār
İder reşkümden āhum māha her bār *(Mua. 244/1). [gördükçe, -dükçe]*

Didüm çeşmüm diler kim göre ḳaddüñ
Tebessüm ḳıldı didi gözüm üzre *(Mua. 249/1). [göre, -e]*

Resm-i ʿışḳ-ı bī-ḥadüñde bu būsı bī-dil-i belā
Görmişem ṣol deñlü kim ḥadd ü ḳıyās olmaz aña *(Mua. 261/2). [görmişem, -miş, -em]*

Gözüñ ʿaksi ser-i zülfüñ görelden
Ḳara baḫtum bigi çıkdı göz elden *(Mua. 262/1). [görelden, -elden]*

Görse güneş yüzüñi ḳamer kendüden gider
Ṭūbā ḳadüñ işitse perīşān olup gider *(Mua. 278/1). [görse, -se]*

Sen perī-rūyı görelden iy melek bu ḥüsn ile
Ḳāmet ü zülfüñ ḫayāli gözlerümde ṭutdı cā *(Mua. 280/1). [görelden, -elden]*

Tā görelden zülfüñi iy rūḥ-ı revān
Ṭālib oldı sāye-i zülfüñe cān *(Mua. 294/1). [görelden, -elden]*

Çoḳdur egerçi ʿāṣıḳ-ı ṣādıḳ cihānda līk
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse görmedüm *(Mua. 302/2). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

Āftāb altında gördüm iki aḫter münḥasif
Baḳıp usṭurlāb-ı dilden dīde-i aḫter-şināş *(Mua. 310/1). [gördüm, -dü, -m]*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/1). [gör]*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/2). [gör]*

El ṣunar zülfeyne dāyim dāmen-i mehde ḫaṭı
Hey nice çoḳ başlu fettān olur ol cādūyı gör *(Mua. 313/4). [gör]*

Nigārā ḳaşuñ u şehlā gözüñden
Cefādan ġayrı nesne görmedüm ben *(Mua. 319/2). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

Yaşumdan zülfüñi görüb ṭutıldum
Deñizden kāfir-istāna meded hāy *(Müf. 5/1). [görüb, -üb]*

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā *(Terc. 1/29). [gördüm, -dü, -m]*

Sende göreli bu ḫüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber *(Terc. 1/13). [göreli, -eli]*

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿer *(Terc. 1/11). [görüben, -üben]*

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān *(Terc. 1/50). [görüben, -üben]*

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı KevŠer
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā *(Terc. 1/19). [görüp, -üp]*

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı KevŠer
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā *(Terc. 1/20). [görüp, -üp]*

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān ṣaçuñuñ öñinde ser ṭūb *(Terc. 1/45). [görüp, -üp]*

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḫayrān *(Terc. 1/59). [görüp, -üp]*

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḫayrān *(Terc. 1/60). [görüp, -üp]*

Aç cān gözini gör ki ne naḳş ile zeyn olur
Ṭā-hā nişānesi ile nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/227). [gör]*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/96). [gördi, -di]*

Göreliden ḫasret ü derd ile iy Cem ḥālüñi
Gör nice divāne olmışdur semāʿ eyler felek *(Terk. 2/47). [göreliden, -eli, -den]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/56). [görme, -me]*

Āh ü vāveylā dirīġ u ḥasret ü ṣad derd āh
Kim Oġuz Ḫānum daḫı görmege yoḳ imkān felek *(Terk. 2/26). [görmege, -mek, -e]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/55). [görmişdür, -miş, -dür]*

Kendüyi ḳanlara boyadup āftāb-ı çarḫ
Bu ḥāli gördi sīnesine şerḥa çekdi māh *(Terk. 3/60). [gördi, -di]*

Küffāra esīr eyledüñ İslām ehlini
Bir ṣora göre kimse görür mi revā felek *(Terk. 3/14). [göre, -e]*

Bozıla çenberi yıḳıla çarḫ-ı kej-revi
Görem ki aşaġa geçe başdan başa felek *(Terk. 3/16). [görem, -em]*

Ḳılduñ beni bu ʿālem içinde zebūn felek
Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn felek *(Terk. 3/54). [görem, -em]*

gör-: *"Bak, fark et, anla!" anlamlarında bir ünlem.*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/13). [gör]*

Bend-i zülfüñden göñül bulmaz necāt
Gör neye ṣaldı beni bu kāyināt *(G. 23/2). [gör]*

İy dōstlar görüñ yine bu bī-vefā felek
Ḳıldı belā-yı dehre beni mübtelā felek *(Terk. 3/1). [görüñ, -üñ]*

Zülfüñ yüzüñe düşüp ider ʿārıżuña ḳaṣd
Ol kāfiri gör ġāret-i īmān ider iy dōst *(G. 21/4). [gör]*

Bend-i zülfüñden dil ü cān bulmadı her-giz necāt
Gör neler getüriserdür başuma bu kāyināt *(G. 22/2). [gör]*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/8). [gör]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile ʿıyān-ı cihān iken
Miskīni gör ki ʿışḳını daḫı nihān ṣanur *(G. 95/10). [gör]*

Dīvāneyem diyenleri cān isteyüp deñe
Gör kim iṭāʿat emre ne dīvāneden gelür *(G. 108/10). [gör]*

Ruḫ-ı gül-gūnına ol Ḫüsrev-i şīrīn-lebi gör
Zülf-i şeb-dīzini cān aşmaġa fitrāk eyler *(G. 117/5). [gör]*

Ḫüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/8). [gör]*

Cān terkin eylemez dir imişsin yolumda Cem
Yoḳ yire gör ki ḫāṭıruña ne ḫuṭūr ider *(G. 134/10). [gör]*

Gör kim ne başlar oynaya meydānda yoluña
Tek devlet ile eyle temāşāyı bir nefes *(G. 165/15). [gör]*

Boynına bend urmaġ içün bu dil-i miskīnümüñ
Zülfini ol māh-rū gör nice zencīr eylemiş *(G. 167/16). [gör]*

Didüm kūyuñ itiyem iy ḳamer-ruḫ
Didi gör bu da yaʿnī ādem olmış *(G. 169/4). [gör]*

Zülfüñi gidermek ister rā ḳaşuñ
Gör bu kec rāyı ne kec rā eylemiş *(G. 172/8). [gör]*

Ḳapmaġa mihr ṭopını mehden bu zülfi gör
Meydān-ı ḥüsn içinde ṣalar ṣavlecān-ı müşk *(G. 217/5). [gör]*

Cān ü dil cā ṭutdı zülfinde görüñ
Nice enīs oldı ejdehāya cān ü dil *(G. 237/7). [görüñ, -üñ]*

Zülf-i miskīnüñ ucından ḫaṭṭuñ oldı āşikār
Gör neler getürdi āḫir başuma baḫt-ı siyāh *(G. 327/4). [gör]*

Şīrīn bu ki zeyn olmaġa dükkān-ı semāvāt
Gör nice meh-i nev düzedür şīşe-i ḥalvā *(K. 5/56). [gör]*

Çekdi ḳabaġın yanına gör sūsen-i āzād
Aldı eline cām-ı ṣafā lāle-i ḥamrā *(K. 5/57). [gör]*

Her yirde yatur vālih ü şeydā ʿaceb ol kim
Ḳapdurmadı tācın daḫı gör nergis-i şehlā *(K. 5/62). [gör]*

Gör ḥişşemi kim bunca leʾālī-i ṣafādan
Ṣarrāf-ı felek seng-i cefā ḳıldı münaḳḳā *(K. 5/113). [gör]*

Gör ḫālüñ ile zülfüñi iy meh neler ḳılur
Dil ḫānesini ḫışm ile zīr ü zeber ḳılur *(Mua. 162/1). [gör]*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/2). [gör]*

Dil zenaḫ-dānuñda mülk-i cāna ḥükm itmek diler
Gör nice dīvānedür zindānda daḫı beklenür *(Müf. 21/2). [gör]*

Gör kim yetīm iken ṣadef-i mā-sivāda yoḳ
Dürr-i yetīm gibi behāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/15). [gör]*

Bir pāyesini ḳaṭʿ idemez fikr-i mā-sivā
Gör nice yücedür derecātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/46). [gör]*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu ġınāyı ki āyet-i mālü'l-yetīm idi *(Terk. 1/66). [gör]*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/111). [gör]*

Naḳl-i ṣarīḥ ferʿi cevābı Muḥammedüñ
Lafẓ-ı laṭīf iken kütüb-i enbiyāyı gör *(Terk. 1/122). [gör]*

Göreliden ḥasret ü derd ile iy Cem ḥālüñi
Gör nice divāne olmışdur semāʿ eyler felek *(Terk. 2/48). [gör]*

Ṭaşlarla dögünüp yürür āb-ı revānı gör
Raḥm itmedi bu ḥālete kevn ü mekānı gör *(Terk. 3/19). [gör]*

Ṭaşlarla dögünüp yürür āb-ı revānı gör
Raḥm itmedi bu ḥālete kevn ü mekānı gör *(Terk. 3/20). [gör]*

Ṭaġlar başında ebr-i felek aġlayup gezer
Yanınca raʿduñ itdügi āh ü fiġānı gör *(Terk. 3/22). [gör]*

Çāk itdi yaḳasını seḥer ṣubḥ-gāha baḳ
Od ṣaldı ḥirmenine meh-i āsmānı gör *(Terk. 3/24). [gör]*

Mesken baña naīm ile gül-şen-serāy iken
Yirümi külḫan eyledi devr-i zamānı gör *(Terk. 3/26). [gör]*

Ne ʿayş u nūş menzilidür dehr-i bī-sebāt
İy Cem ḳo cāmı bu felek-i bī-emānı gör *(Terk. 3/28). [gör]*

Deryā içinde göklere boyadı cāmesin
Ṭopraḳ döşendi rūy-i zemīn bu zamānı gör *(Terk. 3/30). [gör]*

İy ḳıṣṣamuz ṣoran berü gel ḥiṣṣe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/32). [gör]*

İslām içinde nāz ü naʿīmi götürmeyen
Küffār içinde cebr ile şimdi ṭuranı gör *(Terk. 3/34). [gör]*

Fürḳat güninde ḫaste vü zār eyledi beni
Bu dehr-i dūnı gör kim ider mi devā dirīġ *(Terk. 3/44). [gör]*

Gör yine pīr-i çarḫ ne siḥr itdi kim olur
Dil pāre pāre daḫı bilinmez cerāḥeti *(Terk. 3/97). [gör]*

gör-: *Görmek, görünmek.*

Zülfüñi yüzüñde gören dir senüñ
Kim görüpdür bir arada rūz ü şeb *(G. 13/4). [görüpdür, -üp, -dür]*

gör-: *Görmek, düşte görmek.*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/5). [gördüm, -dü, -m]*

gör-: *Yapmak, etmek.*

Bir laḥẓa vefāñı görmedüm hīç
Her laḥẓa işüñ cefādur iy dōst *(G. 26/13). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

gör-: *Yaşamak, geçirmek.*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/9). [görmez, -mez]*

gör-: *Sağlamak, elde etmek.*

Ḳılmaduñ ḳolum miyānuña kemer
Ḳılca nefʿüñ görmedüm iy sīm-ber *(G. 133/2). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

gör-: *İdrak etmek, anlamak, farkına varmak.*

İy gözüm görmez misin hecrin didüm
Dir iẕācāʾe'l-ḳażā ʿamye'l-baṣer *(G. 133/9). [görmez, -mez]*

Göñül gördi ki vaṣluña irişmez
Cefā vü miḥnetüñe oldı ḳāniʿ *(G. 187/3). [gördi, -di]*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʾāl *(K. 3/17). [görürsin, -(ü)r, -sin]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/1). [göre, -e]*

gör-: *Görmek II teveccüh etmek, nasip olmak.*

Çü görmez ḫāk-i pāyüñ dīde-i Cem
Yiridür gözlerine girse ṭopraḳ *(G. 205/15). [görmez, -mez]*

gör-: *(Rüyada) görmek.*

Zülfüñi düşde gördügümi didüm
Dir muʿabbir ki var uzun seferüñ *(G. 209/11). [gördügümi, -düg, -üm, -i]*

gör-: *… ile karşılaşmak, erişmek, nâil olmak.*

Hemīşe ġuṣṣañı yir luṭfuñı görür ammā
Yidügi ḥaḳḳını bilmez raḳībi ben bilürem *(G. 268/5). [görür, -ür]*

Dün ġarībüñdür dinür iy māh līkin görmedüm
Ben ġarīb-i bī-nevāda zülf-i ʿanber-bāruñı *(G. 397/5). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

gör-: *Fark etmek, ilgilenmek.*

Ben ġarīb [ü] ḫastenüñ ḥālini görmezseñ ne ṭañ
Kim ne bilür ṣaġ olan ḥāl-i dil-i bīmārdan *(G. 276/3). [görmezseñ, -mez, -se, -ñ]*

gör-: *Katlanmak, çekmek.*

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru *(G. 312/2). [görür, -ür]*

gör-: *Saymak, kabul etmek, addetmek.*

Külçe-i mihr ü mehi az göre bir mūr-ı żaʿīf
Süfre-i luṭfuñ ile ʿām ola ger ḫᵛān-ı kerem *(K. 1/63). [göre, -e]*

Keremüñ cümle giriftārı ḫalāṣ eyler iken
Ne revādur baña lāyıḳ göre zindānı kerem *(K. 1/114). [göre, -e]*

gör-: *Görmek, yaşamak.*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/44). [göriser, -iser]*

gör-: *Görmek, eşini benzerini görmek.*

Vezn-i cevāhir içre şu kim görmemiş behā
Naḳş-ı terāzū içre meger laʿl-i yār ola *(Mua. 86/1). [görmemiş, -me, -miş]*

gör-: *(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, tanıklık etmek.*

Ḳamer alnuñ güneş ruḫ-sāruñ üzre
Görenler didi kim nūrun ʿalā nūr *(G. 77/4). [görenler, -en, -ler]*

gör-: *Maruz kalmak.*

Göñül her dem çeker miḥnet görür derd ü ġam ü zaḥmet
Cihānda olmadı rāḥat gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/7). [görür, -ür]*

Her kim ki olur sāye-i luṭfında müreffeh
Sāʿāt-i ḳıyāmetde daḫı görmeye germā *(K. 5/192). [görmeye, -me, -y, -e]*

göre: *Bakılırsa, hesaba katılırsa, göz önünde tutulunca, bakarak, nazaran.*

Günāhuma göre yanmaġa ḥaşr-i zülfinde
Ḫayāl-i ḫaṭṭı baña nāme-i siyāh yiter *(G. 91/3). [göre]*

göre: *Uygun şekilde, uygun olarak.*

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider zūr-i rūzgār *(K. 2/27). [göre]*

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider zūr-i rūzgār *(K. 2/28). [göre]*

göril-: *Görülmek, fark edilmek.*

Laʿl [ü] rūyuñ görildi eyledi Cem
Eşk-i çeşmini ḫūn-ı deryā hem *(Mua. 338/1). [görildi, -di]*

görin-: *Görünmek, ortaya çıkmak.*

Ṣaçı bendine dil oldı giriftār
Görinelden göze ol rūy-i zībā *(G. 11/6). [görinelden, -el, -den]*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/6). [görinen, -en]*

Gül-zār-ı cemālüñ görinürse baña besdür
Çün bülbül-i cān daḫı giriftār-ı ḳafesdür *(G. 99/1). [görinürse, -ür, -se]*

İşitmedi ḫaṭuñuñ çün ḳara ḫaberlerini
Benefşe yaşlu görinür ya bu ne mātemdür *(G. 135/16). [görinür, -ür]*

Şöyle müşebbek-durur sīne ki dil görinür
Mürġ-ı ḫōş-elḥān gibi ki ola esīr-i ḳafes *(G. 164/3). [görinür, -ür]*

Belüñe diḳḳat ile baḳduḳça
Görinür çeşmüme hemān kemerüñ *(G. 209/8). [görinür, -ür]*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe n’ola olsa delīl dil
Kim nār-ı nūr gibi görinür duḫān-ı müşk *(G. 217/18). [görinür, -ür]*

Şanasın mūydur kim baḳduġumca
Kimerde görinür belüñ kemerde *(G. 336/6). [görinür, -ür]*

Gören didi senüñ-çün iy ḳamer-ruḫ
Perīdür görinür şekl-i beşerde *(G. 336/4). [görinür, -ür]*

Zāhidā bī-dīn dime ʿuṣṣāḳa zīrā anlara
Küfr-i zülf-i yār her dem görinür īmān gibi *(G. 379/6). [görinür, -ür]*

Yapaldan mescid-i ḥüsne ḳaşuñla ḳıble-gāh egri
Gözüm ḳıble-nümāsından görinür ḳıble gāh egri *(G. 405/2). [görinür, -ür]*

Yüzüñ ayı ile ebrūñuñ hilālinüñ ḫayāline
Her ay başında görinür hilāl-i şekl-i māh egri *(G. 406/8). [görinür, -ür]*

Yazılduḳça ciger ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar şāhā
Hemān āyīne-i dilde görinür rūşen ü zībā *(Mua. 5/2). [görinür, -ür]*

Şikār oldum kemān ebrūña iy yār
Görinelden berü şol zülf-i ʿayyār *(Mua. 45/2). [görinelden, -el, -den]*

Baş ḳoyup bülbül gülüñ ayaġına dir iy ṣanem
Ḫār-ı cevrüñsüz görinür gözüme dünyā ʿadem *(Mua. 257/2). [görinür, -ür]*

Ḫarāb olduġın isterseñ bu ʿālem iy şeh-i ʿālem
Götürgil burḳaʿ-ı zülfüñ görinsün çeşm-i fettānuñ *(Mua. 260/2). [görinsün, -sün]*

Pinhān oluban görinmedi hīç
Laʿlüñi süzelden āb-ı Kevṯer *(Terc. 1/7). [görinmedi, -me, -di]*

Ḳanın içmişdür nice şeh-zāde-i meh-rūlaruñ
Ol sebebden geh ḳara geh görinür aḫmer felek *(Terk. 2/38). [görinür, -ür]*

Ḫaṭṭuñda görinmez nuḳaṭ-ı ḫāl didüm dir
Taʿlīḳa daḫı zīver-i iʿrāb ne ḥācet *(G. 29/7). [görinmez, -mez]*

Leblerüñ ḳanum içüpdür şerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henüz *(G. 146/12). [görinen, -en]*

Yaşlarum ılduzını aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān elfirāḳ *(G. 203/6). [görinmez, -mez]*

Bu gice ḫʷāb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/3). [görindi, -di]*

Görinen çarḫ-ı muʿallaḳ dūd-ı āhumdur benüm
Hem firāz-ı ʿarş-ı aʿẓam bār-gāhumdur benüm *(G. 248/1). [görinen, -en]*

Şaçuñ ḫayāline zünnār baġlanurdı göñül
Görinse gözine zülfüñ ṣalībi ben bilürem *(G. 268/12). [görinse, -se]*

Cānumı ḳurbān ider ʿīd ayıdur diyü gözüñ
Yā ḳaşuñdur görinen egri ḫayāl itmek neden *(G. 288/14). [görinen, -en]*

Görinen meh mi iki yine bugün
Yā güneş indi mi zemīne bugün *(G. 304/1). [görinen, -en]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/12). [görindi, -di]*

Naẓer ḳılduḳça aġzına görinmez
Şanasın yoḳ gibi-durur dehānı *(G. 373/5). [görinmez, -mez]*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ şādı *(G. 381/6). [görinelden, -el, -den]*

Dil ü cānlar şikārına bu zülf-i müşk-efşānuñ
Kemend-i ʿanberīndür kim görinür gāh gāh egri *(G. 404/8). [görinür, -ür]*

Ḫorşīd-i ḥüsn içinde görindi çü müşterī
Dir feth-i sīne tā bula sen nām-ı dil-beri *(Mua. 142/1). [görindi, -di]*

Ḫacāletden ḳamer olurdı pinhān
Görinse āftāb-ı rūy-ı cānān *(Mua. 228/2). [görinse, -se]*

Ḳapuña her yañada yüz sürerem
Ḳaddüñ ol ārede görindügi içün *(Mua. 286/2). [görindügi, -düg, -i]*

Kemān-ebrūñı çekdükçe nigārā
Görinmez kūşesinden kūşesi hīç *(Mua. 291/2). [görinmez, -mez]*

Şol cām-ı muṣaffāda lebüñ kūşesi muṭlaḳ
Görindügi içün sāḳī berü cām-ı mürevvaḳ *(Mua. 306/2). [görindügi, -düg, -i]*

görseñ gerek: *Göreceksin.*

Sür ṣafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/9). [görseñ gerek]*

görür ol-: *Görmeye başlamak.*

Görür oldı yüzüñ māhiyyetin çeşm
Düşelden üstine şol zülf-i deycūr *(G. 77/5). [görür oldı, -dı]*

göster-: *Görünür hâle getirmek, izhar, ibraz etmek.*

Gösterelden baña cemāl iy dōst
Ḳomaduñ tende hīç mecāl iy dōst *(G. 18/1). [gösterelden, -elden]*

Gül nüsḫasında göstere Yāḳūt şīvesin
Reyḥān ḫaṭuñ yazarsa lebüñde ġubār nesḫ *(G. 40/3). [göstere, -e]*

Ḳaşuñuñ miḥrābını göster baña luṭf eyleyüp
Kim dil ü cāndan ḳılam ol secde-gāha ben sücūd *(G. 45/3). [göster]*

Gösterelden ṣafḥa-i gülde ḫaṭuñ ḫaṭṭ-ı sevād
Yüz ḳarasın ḥāṣıl idüp müşk-i Çīn oldı kesād *(G. 46/1). [gösterelden, -elden]*

Lebini gösterüben ḳıldı çü pinhān yine
Ḫaste göñlüme şifā gāh gelür gāh gider *(G. 56/3). [gösterüben, -üben]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümüne bu yiter *(G. 98/5). [gösterüp, -üp]*

Nigārā cān alup göster yüzüñi
Ki her yirde teferrüc rāygāndur *(G. 113/5). [göster]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/7). [göster]*

Çü ʿīd ayı-durur ḳaşuñı göster
Ki cānum saña ḳurbāna yazılmış *(G. 168/5). [göster]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/6). [gösterür, -ür]*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(G. 234/1). [gösterdi, -di]*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/7). [göster]*

Şeb-i hicrān[ı] pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫorşīd-i ʿālem *(G. 257/8). [gösterdi, -di]*

Beşāret ʿarż ider laʿli dem-i enfās-ı ʿĪsādan
İşāret gösterür ḥüsni kemāl-i ṣunʿ-ı Mevlādan *(G. 305/4). [gösterür, -ür]*

Niḳābuñ keşf idüp göster yüzüñi
İñen çekdürme baña intiẓārı *(G. 377/5). [göster]*

Olmasa luṭf ile eger leblerüñüñ ʿināyeti
Göstere idi ʿāleme Sidre ḳadüñ ḳıyāmeti *(G. 378/2). [göstere, -e]*

Yüzini gösterüp ḫōrşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı *(G. 393/7). [gösterüp, -üp]*

Mihri luṭfuñla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp baġışladuñ aña kemāl *(K. 3/42). [gösterüp, -üp]*

Redd eyleme ḥācātumı iy Ḳāżī-i ḥācāt
Göster eser-i luṭfuñı iy Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/200). [göster]*

Gösterdi ʿaṣāsı felegüñ naṭʿına Ṣuʿbān
Mūsā gibi ʿarż itdi meh-i nev yed-i beyżā *(K. 5/33). [gösterdi, -di]*

Naḳş ile yidi perdede on iki maḳāmı
Taṣnīf ile gösterdügi bu Zühre-i zehrā *(K. 5/20). [gösterdügi, -düg, -i]*

Ṭuġrā-yı ḳaşı ṭoġraduġına lebleri
Zülfeyn-i dil-ber ile o bürhān gösterür *(Mua. 67/2). [gösterür, -ür]*

Yüzini gösterüb ol māh fi'l-ḥāl
ʿIyān oldı lebi altındaki ḫāl *(Mua. 98/1). [gösterüb, -üb]*

Māh-ı nev laʿl olduġı maḥsūs olupdur iy perī
Gösterelden naʿl-i esbüñ her ṭarafdan müşterī *(Mua. 132/2). [gösterelden, -elden]*

Ḳaşuñ ucı farḳınuñ ḥaddi müdām
Gösterür arada bir ayı tamām *(Mua. 146/2). [gösterür, -ür]*

Zülfeynüñ içinde ḫāne göster
Ki uṣandı göñül müsāferetden *(Mua. 174/3). [göster]*

Tīr-i ġamzeñ ister iken der-be-der
Her ṭarafdan ḳaşlarun yā gösterür *(Mua. 312/2). [gösterür, -ür]*

Her nefesde nefḫa-i ʿĪsī-nişānın gösterür
Şol ḫiṭāb-ı müsteṭābuñ kim ʿitāb-ālūdedür *(G. 101/5). [gösterür, -ür]*

Cem iderse bülbül-i şūrīde gibi nāleler
N'ola çün kim gösterür yüz ol gül-i ḫandānumuz *(G. 152/10). [gösterür, -ür]*

Ḫaṭṭuñ irdükçe ecel biçmege ʿömrüm sebzesin
Dil göginde gösterür ḳaşuñ hilāl-i şekl-i dās *(G. 163/6). [gösterür, -ür]*

Zülfi daḫı bī-vefāluḳ gösterür
Düşeli ol bī-vefāya cān ü dil *(G. 237/13). [gösterür, -ür]*

Ger göstereydi meh yüzin ol māh-rū baña
Cān ü dili virürdüm aña bir neẕāreye *(G. 321/3). [göstereydi, -e, -y, -di]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/12). [gösterürdüm, -ür, -dü, -m]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḫüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/3). [göstermez, -mez]*

Ḳāmetüñ göstereydi ger ḥarekāt
Ḥarf-i evvelde dil ḳılurdı ġalaṭ *(Mua. 139/1). [göstereydi, -e, -y, -di]*

Ḳāmetüñ göstereliden ḥareket gāh gehī
Ḥarf-i evvelde ġalaṭ ḳıldı Cem iy serv-i sehī *(Mua. 149/1). [göstereliden, -eliden]*

Ḳaddüñi ʿarż eyle kim bī-ḥad görür cānum cefā
Zülfüñi arada göster tā ki dil süre ṣafā *(Mua. 283/2). [göster]*

göster-: *… olarak öne sürmek, … olarak bildirmek.*

Cefā vü cevre mükāfāt gösterüp āḫir
Olursa laʿlüñ eger baña ʿöẕr-ḫᵛāh yiter *(G. 91/9). [gösterüp, -üp]*

göster-: *Göstermek II hatırlatmak.*

Dilemez giceyi dil zülfüñi gösterdügi içün
Gel ḳıyās it ki cemālüñi nelerden güniler *(G. 121/11). [gösterdügi, -düg, -i]*

göster-: *(Bir hâlini, bir niteliğini) ortaya koyacak tarzda davranmak.*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy ṣanem
Di baña ism-i şerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/2). [gösterüp, -üp]*

götür-: *Dayanmak, katlanmak.*

Peykānlu dile urma iñen dāġ-ı belālar
Kim lāle bigi götürimez dāġı benefşe *(G. 344/6). [götürimez, -imez]*

götür-: *Kaldırmak, bertaraf etmek, gidermek.*

Yüzden götürgil kūşe-i zülfüñi iy cān-ı cihān
Billāh revā mı kim düşe ayaġa ʿömr-i cāvidān *(G. 185/1). [götürgil, -gil]*

Bir kerre tecellī ide diyü gül-i rengīn
Yā ḫōd götüre perdesini ġonce-i zībā *(K. 5/46). [götüre, -e]*

İslām içinde nāz ü naʿīmi götürmeyen
Küffār içinde cebr ile şimdi ṭuranı gör *(Terk. 3/33). [götürmeyen, -me, -y, -en]*

El şundı yār kūşe-i zülfın götürmege
ʿUşşāk-ı ḫaste-dillerüñ işin bitürmege *(Mua. 22/1). [götürmege, -meg, -e]*

Götür yüzüñüñ burḳaʿın keşf [it] aradan perdeyi
Tā kim yüzüñüñ ṭalʿati ḳıla tecellī iy perī *(Mua. 85/1). [götür]*

Bir ṭıfl-i ʿĪsī-dem bugün remz itdi bir söz üstine
Zülfüñ götür yüzden didüm barmak ḳodı göz üstine *(Mua. 246/2). [götür]*

Ḫarāb olduġın isterseñ bu ʿālem iy şeh-i ʿālem
Götürgil burḳaʿ-ı zülfüñ görinsün çeşm-i fettānuñ *(Mua. 260/2). [götürgil, -gil]*

göyin-: *Yanmak.*

Āh ü efġān itdügüme derd ile
Göyinür āhum odından mihr ü māh *(Kıt. 2/14). [göyinür, -ür]*

göz: *Görme organı, ayn, çeşm.*

Şorduḳça dehānuñ n'ola ḫışm itse gözüñ kim
Mey üzre ḳılur mest olan yoḳ yire ġavġā *(G. 1/9). [gözüñ, -üñ]*

Şaçı bendine dil oldı giriftār
Görinelden göze ol rūy-i zībā *(G. 11/6). [göze, -e]*

Şu deñlü yaş aḳıtdum gözlerümden
Ki ġarḳ eyler beni bugün bu deryā *(G. 11/3). [gözlerümden, -ler, -üm, -den]*

Her dem gözümden işigüñe aḳıdur şarāb
İy Cem işigi ḫākini bulduñ ḳarār ḳıl *(G. 12/9). [gözümden, -üm, -den]*

Zülf ü rūyüñ ḥasretinden āh kim
Gözlerüm ḳan aḳıdur her rūz ü şeb *(G. 13/16). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Şol deñlü göñül ʿışḳuñ ile çekdi cefāyı
Ki aġlasa gözüm ʿālemi meşḥūn ider iy dōst *(G. 20/6). [gözüm, -üm]*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/13). [gözüñ, -üñ]*

Ger gözlerümüñ yaşını fürḳat odı her dem
Ḳurıtmasa ʿālemleri ʿummān ider iy dōst *(G. 21/5). [gözlerümüñ, -ler, -üm, -üñ]*

Mestāne gözüñ ḳaṣd-ı ser ü cān ider iy dōst
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan ider iy dōst *(G. 21/1). [gözüñ, -üñ]*

Gel gözüm yaşına baḳ bir būse vir
Çün meṣeldür eylük eyle ṣuya at *(G. 23/5). [gözüm, -üm]*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/6). [gözüme, -üm, -e]*

Nālem var iken nāliş-i dūlāb ne ḥācet
Dūlāba gözüm yaşı yiter āb ne ḥācet *(G. 29/2). [gözüm, -üm]*

Gözlerüñ ḳaṣd itdi kim ḳanum içe
Ol iki ḫūn-ḫʸār elinden elġıyās *(G. 31/3). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Göñül diyārını ġam leşkeri ḳılur tārāc
Gözüñ siyāset ile cān ü tenden alur bāc *(G. 33/2). [gözüñ, -üñ]*

Gözlerüm gözlemekden ay yüzüñi
Çeşm-i seyyāre bigi oldı sefīd *(G. 44/5). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Gözlerümden yüzüñ olalı baʿīd
Aġlaram derd ü ġamla iy yüzi īd *(G. 44/1). [gözlerümden, -ler, -üm, -den]*

Saña naṣṣ ile gelmiş ḳatl-i ʿuşşāḳ
Ki ḳaşuñ nūn-ı ḳudretdür gözüñ ṣād *(G. 48/10). [gözüñ, -üñ]*

Her laḥẓada mest-āne gözüñ ḳaṣd-ı ser eyler
Hey dimez iseñ ārede biñ ṣūr ü ṣer eyler *(G. 51/1). [gözüñ, -üñ]*

Dil zülfüñe varmaġa gözüñden üşenür kim
Şeb-revlük iden gice ʿasesden ḥaẕer eyler *(G. 51/9). [gözüñden, -üñ, -den]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/2). [gözlerüm, -ler, -üm]*

İrdükçe işigine anuñ luṭf it iy ṣabā
Ḳanlu gözüme çekmek içün ḫāk-i der getür *(G. 57/4). [gözüme, -üm, -e]*

Lāle ruḫ-sāruñ añup aḳduḳça gözden ḫūn-ı dil
Ḳan olası gözlerüm ʿālem yüzin rengīn ider *(G. 58/9). [gözden, -den]*

Lāle ruḫ-sāruñ añup aḳduḳça gözden ḫūn-ı dil
Ḳan olası gözlerüm ʿālem yüzin rengīn ider *(G. 58/10). [gözlerüm, -ler, -(ü)m]*

Her ḳaçan derd ü ġamuñdan aġlasam iy meh-liḳā
Yir yüzini gözümüñ yaşı ḳamu rengīn ider *(G. 58/8). [gözümüñ, -üm, -üñ]*

Gözlerüñ ḫastesidür cān ü göñül ṣıḥḥat içün
Ger lebüñ virmez ise şerbet elümden ne gelür *(G. 61/7). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gül-gūn olupdur *(G. 62/5). [gözümden, -üm, -den]*

N’ola ḫūnī gözüñ ḳan eyler ise
Ki ḳan itmek buña ḳānūn olupdur *(G. 62/7). [gözüñ, -üñ]*

Göñlümi aldı cānuma ḳaṣd eyledi gözüñ
Tek derdüñ olsun ol daḫı uşda naẕerdedür *(G. 64/5). [gözüñ, -ün]*

Dil virelden dil-bere ʿışḳı firāḳından müdām
Gözlerümden yaş yirine dökilen ḳanum-durur *(G. 68/8). [gözlerümden, -ler, -üm, -den]*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/10). [gözümde, -üm, -de]*

Siḥr idüp cāẕū gözüñ cān ü dili yaġmā ḳılur
ʿĀlem içre ben ġarīb üftādeyi rüsvā ḳılur *(G. 76/1). [gözüñ, -üñ]*

Hey ne siḥr-engīzdür cāẕū gözüñ kim dil-berā
Her nefesde zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 76/5). [gözüñ, -üñ]*

Gözüñ yādına mey nūş itdi nergis
Anuñ-çün oldı çeşmüñ gibi maḫmūr *(G. 77/11). [gözüñ, -üñ]*

Merve ḥaḳḳı içün dil-i Cem sürmeyüp bir dem ṣafā
Kaʿbe yüzüñ ḥasretinden gözleri Zemzem-durur *(G. 78/14). [gözleri, -ler, -i]*

Nice ḳan aġlamasun gözlerüm kim
Raḳīb-i seg-ṣıfat saña āşinādur *(G. 79/9). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Beni dūr eyleme ṣol ḫāk-i derden
Ki ḳanlu gözlerüme tūtiyādur *(G. 79/20). [gözlerüme, -ler, -üm, -e]*

Dem-be-dem ṣevḳ-i lebüñle gözlerüm pür-ḫūn olur
Kākülüñ fikri ile cān ü göñül meftūn olur *(G. 81/1). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Fürḳatüñden ṣol ḳadar aḳdı ki baḥr oldı yaşum
Gözlerüm yanında zevraḳdur kim āb üstindedür *(G. 83/6). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Zülf-i pür-çīnüñ nigārā dāmdur
Gözlerüñ ġāret-ger-i İslāmdur *(G. 87/2). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Ḳaṣd-ı cān ü dil iderse n'ola ġamzeñle gözüñ
Çünki tīġ oynamaḳ ol merdüm-i çālāke düşer *(G. 89/5). [gözüñ, -üñ]*

Gözleri zülfi kemendi ile raḥm eylemeyüp
Bend idüp cān ü dili çāh-ı zenaḫ-dāne atar *(G. 92/7). [gözleri, -leri]*

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar
Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar *(G. 92/1). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Cān aldı gözüñ būse virem didi dehānuñ
Cānum yirine cān olan āḫir o nefesdür *(G. 99/7). [gözüñ, -üñ]*

Devlet-i ḥüsnüñde şāhā bu revā mı kim gözüñ
Leşker-i ġam gönderüp dil mülkini yaġmā ḳılur *(G. 104/3). [gözüñ, -üñ]*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/5). [gözüñ, -üñ]*

Göz elden çıḳmadın aġlamaḳ ile
Gözeller yolına ölmek gözeldür *(G. 109/7). [göz]*

Ḫayli demdür ki gözüm ḫayl-i ḫayālüñ yolıdur
Yaşlarumla pür idersem yaraşur ol yolı dür *(G. 111/1). [gözüm, -üm]*

Şol iki ruḫ ki ḫorşīd-i cihāndur
İki gündür ki gözümden nihāndur *(G. 113/2). [gözümden, -üm, -den]*

Dili şol deñlü ġanī ḳıldı lebüñ fikri gözüm
Müje cārūbı ile ṭaşra döker laʿl ü güher *(G. 114/3). [gözüm, -üm]*

Müje cārūbı ile pāk ideyin işigüñi
Her seḥer gözlerümüñ yaşı çü nem-nāk eyler *(G. 117/12). [gözlerümüñ, -ler, -üm, -üñ]*

Her ḳaçan ʿışḳuñ eli ṣabr ṭonın çāk eyler
Gözüm ābı ile hevāñ āteşini ḫāk eyler *(G. 117/2). [gözüm, -üm]*

Reng-i rūyı ile gözüm yaşına baḳsa n'ola kim
Zer ü sīmüñ naẓeri cānı feraḥ-nāk eyler *(G. 117/9). [gözüm, -üm]*

Dil gözinden ḥālet-i laʿlin ṣorar
Mest iken bir būseye iḳrār alur *(G. 118/7). [gözinden, -i, -n, -den]*

İy ʿaceb ol mihr-i ʿālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/2). [gözden, -den]*

Gönlümi aldı ḫarāmī gözlerüñ inkārı ḳo
Ṭutmazam inkāruñı vallāhi gönlüm sendedür *(G. 120/5). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Lebüñi būseden ü būseñi cāndan ṣaḳınur
Yüzüñi gözden ü gözüñi naẓerden güniler *(G. 121/4). [gözden, -den]*

Yüzüñ ayını gözüm āyinelerden güniler
Nice ḫōş diḳḳat ider ayı nelerden güniler *(G. 121/1). [gözüm, -üm]*

Lebüñi būseden ü būseñi cāndan ṣaḳınur
Yüzüñi gözden ü gözüñi naẓerden güniler *(G. 121/4). [gözüñi, -üñ, -i]*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/3). [gözüm, -üm]*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdügince bilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/9). [gözüñ, -üñ]*

Derdümi ṣaḳlayam didükçe ḫaṭuñ
Gözlerüm üzre āşikār yazar *(G. 130/8). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Müjem eyler gözümde zülfüñi naḳş
Ṣanasın ḳıl ḳalemle mār yazar *(G. 130/9). [gözümde, -üm, -de]*

Ḫaṭṭı gizlense ḫayāli n'ola gelse gözüme
Mihr her geh ki ġurūb eylese ʿummāna yatar *(G. 131/5). [gözüme, -üm, -e]*

Lebinden itme iy dil būse sen cer
Gözi ḫancer çeküp cānuma sancar *(G. 132/2). [gözi, -i]*

Gözümde ʿaks-i ruḫ-sāruñ ḫayāli
Güneşdür ṣanasın ṣu içre ditrer *(G. 132/9). [gözümde, -üm, -de]*

Ḫāke düşse gözlerüm yaşı n’ola
Bī-behā olmaz çü ṭopraḳda güher *(G. 133/5). [gözlerüm, -ler, -(ü)m]*

İy gözüm görmez misin hecrin didüm
Dir iẕācā’e’l-ḳażā ʿamye’l-baṣer *(G. 133/9). [gözüm, -üm]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/17). [gözi, -i]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/6). [gözüm, -üm]*

Birinüñ ʿanber ṣaçı yanında sünbül ḫāk-i reh
Birinüñ ʿabher gözi ḳatında nergis bī-baṣar *(G. 138/32). [gözi, -i]*

Birinüñ āhū gözinüñ ḥamlesi ṣayd-ı cihān
Birinüñ bir ġamzesine döyemez biñ şīr-i ner *(G. 138/11). [gözinüñ, -i, -nüñ]*

Göñülde ʿışḳuñ odı kim kem olmaz
Gözüm nem olmaduġı bir dem olmaz *(G. 141/2). [gözüm, -üm]*

Şöyle taḥṣīl eylemişdür nāz ʿilmin gözlerüñ
Kim bulınmaz anlara bu fende bir enbāz-ı nāz *(G. 148/7). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Eger gül-şende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz *(G. 149/10). [gözlerüme, -ler, -üm, -e]*

Cihān gözüme zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gül-zār sensüz *(G. 149/7). [gözüme, -üm, -e]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Bu sözler çeşm-i nā-bīnāña düşmez *(G. 155/7). [gözüñe, -üñ, -e]*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/6). [göz]*

Ṣubḥ olınca gözlerin seyyāre yummaz gözlerin
Göklere irdükçe iy Cem nāle vü efġānumuz *(G. 158/9). [gözlerin, -ler, -i, -n]*

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz
Gerçek imiş bu meṯel fitne-i devrān uyumaz *(G. 159/1). [gözleri, -leri, -]*

Uyḫu gelmez gözüme zülfi perīşān ideli
Şād olan kişi ḳaçan ola perīşān uyumaz *(G. 159/15). [gözüme, -üm, -e]*

Ḥasretüñle derd ü miḥnet Cem şu deñlü çekdi kim
Utanur gözi yaşından aġlasa Nīl ü Eres *(G. 161/14). [gözi, -i]*

Gözlerüm yaşını sīm itdi yüzüm rengini zer
Der-gehüñ ḫāki ġubārın şol ki iksīr eylemiş *(G. 167/13). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Gözümde pertev-i ʿaks-i ruḫuñ maḳām ideli
Gören ṣanur ki nigārā düşüpdür āba güneş *(G. 174/11). [gözümde, -üm, -de]*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/12). [göz]*

Cemüñ ġamuñ ṣanemā ḳāmetini çeng ideli
Semāʿ-ı nāleye eyler gözi yaşın raḳḳāṣ *(G. 177/14). [gözi, -i]*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/7). [gözüm, -üm]*

ʿArż ideli helāküme ḳaşuñ gözüñle naṣ
Cān şevḳi ile sīnede ke'ṭ-ṭayri fi'l-ḳafaṣ *(G. 179/1). [gözüñle, -ü, -ñ, -le]*

Her gice aġlayup yaşı seyyāresin döker
Beñzer gözine girdi semānuñ duḫān-ı şemʿ *(G. 190/16). [gözine, -i, -n, -e]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden çihrem üzre gözlerüm
Cūy gibi ḳanlu yaşını revān eyler dirīġ *(G. 192/5). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Gözlerüñ mest oluban tīr ü kemān aldı ele
Bilürem ki ol iki cādū yine ḳan eyler dirīġ *(G. 192/3). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Niçe kim göñlümde rāzum ṣaḳlayam dirdüm velī
Reng-i rūyumla gözüm yaşı ʿıyān eyler dirīġ *(G. 192/10). [gözüm, -üm]*

Dil-berā cān ḳaṣdına ġamzeñ çeker her laḥẓa tīġ
Ol sebebden gözlerüm ḳan aḳıdur mānend-i mīġ *(G. 193/2). [gözlerüm, -ler, -(ü)m]*

Öldüricek beni ol cādū gözüñ
Buluram ʿāşıḳlaruñ içre şeref *(G. 197/9). [gözüñ, -üñ]*

Yaşlarum ılduzını aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān elfirāḳ *(G. 203/6). [gözüme, -üm, -e]*

Çü görmez ḫāk-i pāyüñ dīde-i Cem
Yiridür gözlerine girse ṭopraḳ *(G. 205/16). [gözlerine, -ler, -i, -n, -e]*

Göñülde gözde ṭoludur dem-i viṣāl ʿaceb
Zamānlar ola mı kim añıla zamān-ı firāḳ *(G. 207/3). [gözde, -de]*

Derd-i ʿışḳuñla gözlerüm yaşı
Lāle-gūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/5). [gözlerüm, -ler, -üm]*

ʿIşḳ odın bu sīne-i mecrūḥdan defʿ itmege
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyḥūn eyledüñ *(G. 211/8). [gözlerüm, -ler, -üm]*

İy gözlerüm gelüñ yaşum āb-ı revān ṭutuñ
Ol cūya ḳarşu ḳaddini serv-i revān ṭutuñ *(G. 220/1). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Nūş-dārū-yı lebüñ menʿ itme kim dīvāne-vār
Uyḫu gelmez gözüme evhām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/10). [gözüme, -üm, -e]*

Gözüm yaşında seyr itme ḫırāmān
Ne ġaflet yiridür ʿummāne girdüñ *(G. 225/9). [gözüm, -üm]*

Ṭopraġa ṣaldı ṣu gibi gözüm yaşı beni
Gel yaḳma iñen oda hevā-dāruñam senüñ *(G. 227/11). [gözüm, -üm]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫʿāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/1). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Gözüñ dirler ki ʿuṣṣāḳ öldürürmiş
Ne ġam olmaz baña taḥṣīl ḥāṣıl *(G. 230/3). [gözüñ, -üñ]*

Nāfe-i Çīn ṣaçlaruñ ḳatında cānā ḫākdür
Siḥr-i Bābil gözlerüñ siḥri ḳatında efsūn degül *(G. 232/8). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme sūsen gözüme ḫār gül *(G. 234/12). [gözüme, -üm, -e]*

Çün düşüpdür dürr-i eşküm ḫāk-i pāyine gözüm
Al bu kuḥl-i cevherīden tūtiyādan vāz gel *(G. 243/11). [gözüm, -üm]*

Cemāl-i nūrı gözüm nūrını żaʿīf eyler
Ki ḥüsni muṣḥafına ṣırçadan yaḳar ḳandīl *(G. 244/9). [gözüm, -üm]*

Gözümde ruḫları naḳşı maḳām ider ṣanasın
Mışırda Nīl kenārında dizdiler ḳandīl *(G. 244/5). [gözümde, -üm, -de]*

Aġlamaḳdan gözi ḳan ṭoldı Cemüñ ṣıḥḥat içün
Sürmedür çek gözine ḫāk-i reh-i pāyuñı gel *(G. 245/9). [gözi, -i]*

Aġlamaḳdan gözi ḳan ṭoldı Cemüñ ṣıḥḥat içün
Sürmedür çek gözine ḫāk-i reh-i pāyuñı gel *(G. 245/10). [gözine, -i, -n, -e]*

Gözlerüm yaşı naẕerden düşdi merdüm-zādedür
N'ola raḥm itseñ aña kim ʿöẕr-ḫᵛāhumdur benüm *(G. 248/9). [gözlerüm, -ler, -üm]*

İy Cem ol yār ayaġına itmege her dem niṯār
Gözlerümden dökilen dürr-i ḫōş-ābum var benüm *(G. 249/18). [gözlerümden, -ler, -üm, -den]*

Gözüm aġlar baña merdümlüginden
Yaşı çoġ ola hem eyle umardum *(G. 250/9). [gözüm, -üm]*

Fürḳat ü derdüñle senüñ her nefes
Gözlerüm yaşı olur baḥr-i ʿaẕīm *(G. 258/6). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Ḳılur dil-ber baña derdini hem-dem
Olur ḳan aġlamaḳdan gözlerüm nem *(G. 259/2). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Çün olmadum ḥarem-i kūy-i dil-bere maḥrem
Gözüm bıñarı aḳıdsa ʿaceb degül zemzem *(G. 261/2). [gözüm, -üm]*

Ḫayāl-i laʿl ü ruḫını gözüme ṣaldı raḳīb
Muḥīṭ içinde düşürdi ṣan Ehrimen ḫātem *(G. 261/3). [gözüme, -üm, -e]*

Olalı derd-i ʿışḳuñ cāna hem-dem
Gözüm hem yaş döker derd ile hem dem *(G. 263/2). [gözüm, -üm]*

Oldı gözüñ siḥri ile cān-ı Cem
Nergis-i sevdā-zede gibi saḳīm *(G. 266/13). [gözüñ, -üñ]*

Ṣaçuñ ḫayāline zünnār baġlanurdı göñül
Görinse gözine zülfüñ ṣalībi ben bilürem *(G. 268/12). [gözine, -i, -n, -e]*

Gözlerüñ cān almaġa ḳaṣd itdügince iy ʿaceb
Kimse cān ḳurtarmadı āh ol iki seḥḥārdan *(G. 276/9). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme başasın *(G. 278/3). [gözümde, -üm, -de]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/1). [gözüm, -üm]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/2). [gözüme, -üm, -e]*

Diyār-ı yāri çün gördüm fiġān u nāle idüben
Cihānı cümle āb itdüm gözümüñ cūy-bārından *(G. 285/6). [gözümüñ, -üm, -üñ]*

Yaşum gözüm bıñarını ḫarāb-ı seyl-i eşk itdi
Daḫı el yumaz ol dil-ber gözümüñ cūy-bārından *(G. 286/7). [gözüm, -üm]*

Getürdükçe ṣabā yili ġubārını diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 286/2). [gözüme, -üm, -e]*

Gel iy serv-i sehī bir dem kenāra vaḳtidür seyrüñ
Ki yir yüzini āb itdüm gözümüñ çeşme-sārından *(G. 286/6). [gözümüñ, -üm, -üñ]*

Yaşum gözüm bıñarını ḫarāb-ı seyl-i eşk itdi
Daḫı el yumaz ol dil-ber gözümüñ cūy-bārından *(G. 286/8). [gözümüñ, -üm, -üñ]*

Gözlerüñ ġamz ile senüñ ḳaṣd-ı cān ü dil ḳılur
İy perī-peyker bizümle böyle āl itmek neden *(G. 287/5). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/7). [gözlüm, -lü, -m]*

Cānumı ḳurbān ider ʿīd ayıdur diyü gözüñ
Yā ḳaşuñdur görinen egri ḫayāl itmek neden *(G. 288/13). [gözüñ, -üñ]*

İşigüñde dilleri ṣayd itmesün fettān gözüñ
Bir ḥarāmīye Ḥarem ṣaydın ḥelāl itmek neden *(G. 288/3). [gözüñ, -üñ]*

İy ṣanem luṭf eyleyüp baṣ yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efşān ideyin *(G. 290/8). [gözümden, -üm, -den]*

Bī-sīm ü zer olmadı müyesser çü viṣālüñ
Gözüm yaşı sīm ü yüzümüñ rengi zer olsun *(G. 299/8). [gözüm, -üm]*

Gözlerüñ ḳaṣduma ḫancer çekmesün āṣūb içün
Ġālib olanlar ḳaçan ḥancer çeker maġlūb içün *(G. 301/1). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Nāle vaḳtinde gözüm yaşın temāşā eylesün
ʿĀṣıḳ-ı bī-çārelerden seyr-i dūlāb isteyen *(G. 307/7). [gözüm, -üm]*

Raḥm eyle Cem-i ḫasteye iy dōst ki ġamdan
Her dem aḳıdur gözleri yaşın nitekim cū *(G. 314/14). [gözleri, -leri, -]*

Rāst gelmez gözlerüme ʿārıżuñ
Kec gelür deryāya lā-büd gelse ṣu *(G. 316/7). [gözlerüme, -ler, -üm, -e]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/3). [gözdür, -dür]*

Hemīşe cānumı almaḳ dilersin
Ne ḳıldum ben saña iy gözi ala *(G. 332/4). [gözi, -i]*

Gözüm yaşını zülfüñde gören dir
Ne ḫōş düşmiş bu sünbül üzre jāle *(G. 332/11). [gözüm, -üm]*

Dil ü cān almaġ içün ḥīle ile
Gözüñ meşġūldür siḥr ile āle *(G. 332/6). [gözüñ, -üñ]*

Gözüñ cānuma ḳaṣd eyledüginçe
Lebüñ raḥm eylemeyüp dir kim ala *(G. 332/7). [gözüñ, -üñ]*

Aldı ḫışm ile gözüñ tīr ü kemānını dirīġ
Şöyle beñzer ki yine ḳaṣd idiser cānumuza *(G. 342/7). [gözüñ, -üñ]*

Cihān rindi olupdur Cem ki her dem
Gözi göñli şarāb ile püserde *(G. 343/18). [gözi, -i]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Baṣīret yoġ imiş bu bī-baṣerde *(G. 343/7). [gözüñe, -üñ, -e]*

Āhū gözüñ olmasa ġazāl-i Ḫoten ü Çīn
Ḫaṭṭuñdan olur mı idi otlaġı benefşe *(G. 344/11). [gözüñ, -üñ]*

Göñlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/5). [gözüñ, -üñ]*

Temāşā eylesem ḥüsnüñ baña ḫışm itmesün çeşmüñ
Göze çün kim yasaġ olmaz şehenşehler yasaġında *(G. 352/8). [göze, -e]*

Leb ü çeşmüñ ḫayāline gözüm şöyle ḫarāb olmış
Yatur ser-mest ü lā-yaʿḳil şarāb oynar ḳabaġında *(G. 352/5). [gözüm, -üm]*

Fikr-i lebinde ḥālümi dīvān idüp gözüm
Eyżān lehü yirini ḳamu yazdı ḳan ile *(G. 355/3). [gözüm, -üm]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/1). [gözüñ, -üñ]*

Leb ü dendānuñ añup zeyn ider eşk
Gözüm dükkānını laʿl ü güherle *(G. 364/12). [gözüm, -üm]*

Derd ü ġam cāmın ṣunup Cem ḫasteye ṣıḥḥat diyü
Mest ü maḫmūr eyleyen ol gözleri şehlā idi *(G. 370/10). [gözleri, -leri, -]*

Bir ḫūb yine göñlümi sevdāya düşürdi
Mestāne gözi cānumı ġavġāya düşürdi *(G. 371/2). [gözi, -i]*

Derd ü miḥnetle hemīşe beni giryān eyler
Gözümüñ yaşlarını āb-ı revān eyleyeli *(G. 372/6). [gözümüñ, -üm, -üñ]*

Sen perī-rūyı görelden gözlerüm ḳanı ile
Levḥ-i dilde yazaram naḳş-ı ruḫuñ taṣvīrini *(G. 375/9). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/1). [gözleri, -ler, -i]*

Tāze ṭutsun diyü gül-zār-ı cemālüñi müdām
Ebr-i zülfüñ-çün gözüm yaş aḳıdur bārān gibi *(G. 379/8). [gözüm, -üm]*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/6). [gözüñ, -üñ]*

Olalı ʿilm-i siḥr içre gözüñ sāḥirler üstādı
Ḫıred eflāke irgürdi göñülden āh ü feryādı *(G. 381/1). [gözüñ, -üñ]*

Āh idüp dökerse n'ola gözleri yaşını Cem
Her seḥer saḳḳā olup işigüñi ṣular bigi *(G. 384/9). [gözleri, -ler, -i]*

Gözlerüñ ḳaṣd eyledi cānuma cāẕūlar bigi
Ḳorḳarın seyl-āb olup yaşum aḳa ṣūlar bigi *(G. 384/1). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Yüzüñ üzre gözlerüñ meyl itdüginee zülfüñe
Sünbül otlar ṣanasın ṣaḥrāda āhūlar bigi *(G. 384/3). [gözlerüñ, -ler, -üñ]*

Laʿl-i cān-baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini *(G. 385/8). [gözlerümüñ, -ler, -üm, -üñ]*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/13). [gözüñ, -üñ]*

Ḫayāl-i çihresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını cūy[ī]-bār ḳıldı *(G. 386/10). [gözüm, -üm]*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy gibi
Baña vāḳiʿ olalı ol lāle-ʿiẕār ayruluġı *(G. 390/3). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Āh ol dil-i Cem n'eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/10). [gözleri, -leri, -]*

Gözümde ḫayāl-i lebüñ eglenmemek ister
Bilsem ne iver yoḳsa şeker ṣuya mı düşdi *(G. 396/3). [gözümde, -üm, -de]*

Cem n'ola pāyüñe gözden ḳılsa seyyāre niṣār
Kevkeb-i çarḫa şeref virür çü mūzeñ kebkebi *(G. 400/13). [gözden, -den]*

Ṭulūʿ ideli gözümde ḫayāl-i ruḫ-sāruñ
Gören didi ki ṣuya düşdi āftāb ola mı *(G. 401/3). [gözümde, -üm, -de]*

Yaḳalı ʿışḳuñuñ odına zühd ü taḳvāyı
Ṣulāre ṣaldı gözüm yaşı ders-i fetvāyı *(G. 402/2). [gözüm, -üm]*

Şu lüʾlü dişlerüñüñ naẓmı yādına her dem
Gözümden aḳıduram işigüñe deryāyı *(G. 402/10). [gözümden, -üm, -den]*

Ḳadüñ çü serv-i revāndur gözümüñ ābı revān
Gözümden eyleme ḫālī bu serv-i bālāyı *(G. 402/12). [gözümden, -üm, -den]*

Ḳadüñ çü serv-i revāndur gözümüñ ābı revān
Gözümden eyleme ḫālī bu serv-i bālāyı *(G. 402/11). [gözümüñ, -üm, -üñ]*

Ḳad-i servüñ ḫayālini gözüm yaşı ile ṣuvardum
Maḥabbet sebze-zārında ki bitmeye giyāh egri *(G. 404/5). [gözüm, -üm]*

Yapaldan mescid-i ḥüsne ḳaşuñla ḳıble-gāh egri
Gözüm ḳıble-nümāsından görinür ḳıble gāh egri *(G. 405/2). [gözüm, -üm]*

Raḳībe açma şol yüzden yüzüñ şaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/5). [gözden, -den]*

Ḫāme şerḥ eyleyemez ruḫları gül-gūnluġını
Nitekim gözlerümüñ ḥālet-i pür-ḫūnluġını *(G. 421/2). [gözlerümüñ, -ler, -üm, -ün]*

Devr-i ḥüsnüñde gözüñ meyl eylemişdür zülfüñe
Çīn ṣaḥrāsında sünbül otlar āhūlar gibi *(G. 422/3). [gözüñ, -üñ]*

Dil ördegi çün yüzemez ol ḥavż-ı ṣafāda
Şimdi yiridür dökse gözüm zemzem-i Baṭḥā *(K. 5/118). [gözüm, -üm]*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/96). [gözinden, -i, -n, -den]*

Gözleri şehlā yüzi bedr ay ḳaşları hilāl
Zülf[i] misk ü ʿanber ü nesrīnleri reyhāndur *(K. 8/19). [gözleri, -leri, -]*

Gözleri cādū-yı Mıṣrī ḳaşları mekkār-ı Hind
Ruḫları ter-ġonce-i gül-zār-ı ḫuld-istāndur *(K. 8/45). [gözleri, -leri, -]*

Düşeliden ʿışḳ odına derd ile
Zār ü giryānem gözüm pür-nem-durur *(Kıt. 1/2). [gözüm, -üm]*

Her ḳaçan āh eylesem derd ile ben
Gözlerüm yaşı-durur baña güvāh *(Kıt. 2/6). [gözlerüm, -ler, -(ü)m]*

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nem-nāk *(Kıt. 3/7). [gözlerüme, -ler, -üm, -e]*

Nicesi dūr olam ṭapuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr *(Kıt. 4/4). [gözüm, -üm]*

Eger nergis dilerse göñlüñ iy yār
Gözi yādına var ol ḫaste vü zār *(Mes. 1/46). [gözi, -i]*

Eger isterse göñlüñ yāsemīni
Gözüñden gitmesün dil-ber cebīni *(Mes. 1/66). [gözüñden, -üñ, -den]*

Şol āhuvāne gözleri şīr-āne baḳsa ger
Şīrüñ dütā olursa dili çāk ider ciger *(Mua. 78/1). [gözleri, -ler, -i]*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/1). [gözleri, -ler, -i]*

Gün yüzüñ üstinde zülfüñ olalı müşkīn niḳāb
Oldı ḫāl-i ʿanberīnüñe yavuz gözden ḥicāb *(Mua. 134/2). [gözden, -den]*

Zülfi gözinde iken mihre ḳılan nezāre
Fikr itse ola vāḳıf ṣormadan ism-i yāre *(Mua. 143/1). [gözinde, -i, -n, -de]*

Ḫarem-i ḫāne-i dil olmaġa her gözde güzel
Ferşinüñ kūşeleri birbirine oldı bedel *(Mua. 227/1). [gözde, -de]*

Gözüñ zülfüñ belā-yı pür-cefādur
Dirīġ aña ki aña mübtelādur *(Mua. 238/1). [gözüñ, -üñ]*

Baş ḳoyup bülbül gülüñ ayaġına dir iy ṣanem
Ḫār-ı cevrüñsüz görinür gözüme dünyā ʿadem *(Mua. 257/2). [gözüme, -üm, -e]*

Hergiz naẓīr olmaz idi saña fi'l-meṣel
ʿĀlemde zülfüñe gözüñ olsaydı ger bedel *(Mua. 259/2). [gözüñ, -üñ]*

Gözüñ ʿaksi ser-i zülfüñ görelden
Ḳara baḫtum bigi çıkdı göz elden *(Mua. 262/2). [göz]*

Gözüñ ʿaksi ser-i zülfüñ görelden
Ḳara baḫtum bigi çıkdı göz elden *(Mua. 262/1). [gözüñ, -üñ]*

Gözüñ evvel anı dilerdi iy yār
Ki ṣoñra arada ola ġam-ı yār *(Mua. 263/1). [gözüñ, -üñ]*

Deñer her māh rūy-ı bī-vefāyı
ʿAceb bilsem gözümüñ ḥāṣılı ne *(Mua. 264/2). [gözümüñ, -üm, -üñ]*

Sen perī-rūyı görelden iy melek bu ḥüsn ile
Ḳāmet ü zülfüñ ḫayāli gözlerümde ṭutdı cā *(Mua. 280/2). [gözlerümde, -ler, -üm, -de]*

Çün ḳaṣuñ yayını çekmekde gözüñ ḥā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/1). [gözüñ, -üñ]*

Nigārā ḳaṣuñ u ṣehlā gözüñden
Cefādan ġayrı nesne görmedüm ben *(Mua. 319/1). [gözüñden, -üñ, -den]*

Gözüñüñ kūṣesine hā diyince
Niçe ʿāṣıḳları meftūn idersin *(Mua. 327/1). [gözüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ḳanda kim bir ḫar-mizāc aġyārı bulsa yār olur
Aġlamaḳdan gözlerüm her laḥẓa cūy[ī]-bār olur *(Mur. 2/10). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Gice gündüz gözlerümden yaş aḳar dürdāne-veş
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/7). [gözlerümden, -ler, -üm, -den]*

ʿIşḳ āteşin eylemege teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı *(Terc. 1/102). [gözüm, -üm]*

Ḳalmadı āre yirde ḥicābı Muḥammedüñ Ḥavrā gözine kuḥl-i mücevher gibi çeker
Girse eline bābı türābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/129). [gözine, -i, -n, -e]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/39). [gözinden, -i, -n, -den]*

Gözlerinden Yaʿḳūbuñ ḳan itdürüben Yūsufı
Geh ḳuyuya bıraġup geh atduran zindān felek *(Terk. 2/9). [gözlerinden, -ler, -i, -n, -den]*

Gözlerüm şol deñlü ḳan dökdi Fireng-istāna kim
Baḥr-i Maġrib cūşa gelmişdür ṭaşup çaġlar felek *(Terk. 2/41). [gözlerüm, -ler, -üm]*

Derd-i devrānı nice dīvān ide āşüfte dil
Gözlerüm yaş ile ġarḳ oldı ṣuya defter felek *(Terk. 2/46). [gözlerüm, -ler, -(ü)m]*

Ṣalalıdan beni gird-āb-ı Fireng-istāna sen
Gözlerümden ḳanlu yaş deryā gibi aḳar felek *(Terk. 2/36). [gözlerümden, -ler, -üm, -den]*

göz göre: *Göz göre göre; belli ve apaçık olarak, herkesin gözü önünde.*

Bu nāliş-i dil-sūzuma raḥm eyler idi çarḫ
Öldürmege ger göz göre ḳaṣd itmese ʿamdā *(K. 5/112). [göz göre]*

Maḥrem olduñsa eger zülfi ḫayāline göñül
Ġam yime hīç yüri göz göre var māre yapış *(G. 176/8). [göz göre]*

Göz göre ḳaçan nūrına inkār idelerdi
Aʿmā degül imişse eger millet-i Tersā *(K. 5/193). [göz göre]*

Baş ḳoşup zülfüñe ġamzeñ ṣanemā ser mi çeker
Göz göre ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer mi çeker *(G. 112/2). [göz göre]*

göz ḳoy-: *Bir kimseyi ya da bir şeyi ele geçirmeyi istemek.*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/1). [göz ḳoydı, -dı]*

göz ucı ile naẓer ḳıl-: *Göz ucuyla bakmak, bir lahza iltifat etmek.*

Ṭāḳ-ı ḳaşuñda ḥadsüz dil nice ḳıla zārī
İy meh naẓer ḳılayduñ bir göz ucı ile bārī *(Mua. 243/2). [göz ucı ile naẓer ḳılayduñ, -a, -y, -du, -n]*

göz ucı ile nigāh ḳıl-: *Göz ucuyla bakmak, sezdirmemeye çalışarak, başını çevirmeksizin yandan bakmak.*

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri
Ḳılur şūrīde ʿuşşāḳa göz ucı ile nigāh egri *(G. 403/2). [göz ucı ile nigāh ḳılur, -ı-ur]*

göz üstine barmak ḳo-: *Bir şeyi kabul etmemek, el ve göz işaretiyle bir şeyi reddetmek.*

Bir ṭıfl-i ʿĪsī-dem bugün remz itdi bir söz üstine
Zülfüñ götür yüzden didüm barmak ḳodı göz üstine *(Mua. 246/2). [göz üstine barmak ḳodı, -dı]*

göz yaşı: *Gözyaşı.*

Gün yüzüñüñ pertevi şevḳine düşelden dilüm
Senden ayru iy ḳamer-ruḫ göz yaşıdur ḥāṣılum *(G. 254/2). [göz yaşıdur, -dur]*

Ḳaşuñla aġzuñı yād eylese Cem
Ḳılur göz yaşı ile ʿālemi nem *(G. 263/10). [göz yaşı]*

Dil Kaʿbe çeşm ü ebrū ḳapuları bi-ʿaynih
Müjgān miṣāl-i ḥuccāc göz yaşı reşk-i zemzem *(G. 274/10). [göz yaşı]*

gözde uç-: *Gözde tütmek.*

İrişmeyeli gūşuma āvāz-ı müʾeẕẕin
Her ḳanda baḳam gözde uçar ṣaḥn-ı muṣallā *(K. 5/122). [gözde uçar, -ar]*

gözden geç-: *Hayal etmek, anımsamak, gözde canlanmak.*

Ḫaṭṭuñ gelicek gözden geçdi ġam-i zülfüñ āh
Ḥayfā ki bulımadum ʿömr-i güẕerāndan ḥaẕ *(G. 185/3). [gözden geçdi, -di]*

Ruḫ u zülfi ḫayāli geçdi gözden
Bir ay geçdi giceye yoḳ nihāyet *(G. 24/3). [gözden geçdi, -di]*

gözden ıraġa düşen dile gelmez: *Gözden uzak olan gönülden de uzak olur.*

Beni redd idüp añmazsañ n'ola kim
Dile gelmez düşen gözden ıraġa *(G. 318/16). [gözden ıraġa düşen dile gelmez, -en-mez]*

göze göz: *Göz göre göre, bilerek, farkında ve bilincinde olarak.*

Göze göz yoluña cān virür isem de bilürem
Terk-i cān eylemedüñ diyü gümānuñ olısar *(G. 54/3). [göze göz]*

gözel: *Güzel.*

Göz elden çıḳmadın aġlamaḳ ile
Gözeller yolına ölmek gözeldür *(G. 109/8). [gözeldür, -dür]*

Göz elden çıḳmadın aġlamaḳ ile
Gözeller yolına ölmek gözeldür *(G. 109/8). [gözeller, -ler]*

gözet-: *Beklemek.*

Ḥüsnüñüñ gencine kim el ṣuna zülfüñle ḫaṭuñ
Ṣan ṭılısm olup gözedür mūr ü mār iy dōstum *(G. 255/8). [gözedür, -ür]*
gözet-: *Gözlemek, izlemek.*

Bu gül-şenden temāşā ise maḳṣūd
Bu tertībi gözet kim bulasın sūd *(Mes. 1/18). [gözet]*

Göñülden seyr ḳıl gel bu cinānı
Gözet sūsen ṣaḳāyıḳ żeymerānı *(Mes. 1/26). [gözet]*

Gözet bu gül-sitānuñ ser-zemīni
Ne zeyn eyler ḳaranfül yāsemīni *(Mes. 1/29). [gözet]*

gözet-: *Göz önünde bulundurmak, düşünmek.*

Ve'l-leyl olursa ṭañ mı niḳābı Muḥammedüñ
Mi'rāc ḥışṣesi ne ʿaceb ḳışṣadur gözet *(Terk. 1/126). [gözet]*

Ve'l-leyl lāmı ile ne ḫōş dāll olur gözet
İsrā şebine şaʿr-ı siyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/241). [gözet]*

gözet-: *Aramak, bulmaya çalışmak, kollamak, izlemek.*

Eger göñlüñ semen isterse bārī
Gözet her kūşeden rūy-i nigārı *(Mes. 1/62). [gözet]*

gözgü: *Ayna.*

Dil gözgüsini ḳaplar ise jeng-i maʿṣıyet
Dāyim cilāsıdur ṣalavātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/43). [gözgüsini, -sü, -n, -i]*

gözi medhūş it-: *Gözü dehşete düşmüş (kimse) yapar.*

Yiridür efġān ü zārī eylesem derd ile ben
Ḫaste-dil beni hemīşe ol gözi medhūş ider *(G. 75/8). [gözi medhūş ider, -er]*

gözle-: *Nişan alırken gez, göz, arpacık kuralının ikinci merhalesi olan kısım. gözetlemek, nişana bakmak.*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/11). [gözler, -r]*

gözle-: *Önem vermek, nazar-ı itibara almak.*

Bu ḳavli diyelüm yine ḫōş gözlemeyüp neng
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/15). [gözlemeyüp, -me, -y, -üp]*

Dir cān ü göñül işbu sözi gözlemeyüp nām
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/19). [gözlemeyüp, -me, -y, -üp]*

gözle-: *Bakmak, gözetlemek, bir duruma tüm dikkatini sevk etmek.*

Gözlerüm gözlemekden ay yüzüñi
Çeşm-i seyyāre bigi oldı sefīd *(G. 44/5). [gözlemekden, -mek, -den]*

Ne kerāmet gösterür gözle bu zülf-i ḫırḳa-pūş
Kim ṣalup seccādesin her laḥẓa āb üstindedür *(G. 84/9). [gözle]*

Ṣubḥ olınca gözlerin seyyāre yummaz gözlerin
Göklere irdükçe iy Cem nāle vü efġānumuz *(G. 158/9). [gözlerin, -r, -in]*

Ol kemān-keş ḳaşlaruñ atdukça ġamzeñ oḳların
Ḳaṣd idüpdür cānuma beñzer ki gözler hā beni *(G. 374/8). [gözler, -r]*

Zülfüñe baş ḳoşaldan iy ruḫ[ı] al
Ġamzeñi gözle kim ne eyler āl *(Mua. 153/2). [gözle]*

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz
Gerçek imiş bu meṣel fitne-i devrān uyumaz *(G. 159/1). [gözlerüm, -r, -üm]*

göze ṭur-: *Nankörlük eden kimseye karşı söylenen ilenme sözü, nankörlüğün bedelini ödemek, gözüne dizine durmak.*

Nemek-i luṭfuñ ile bulmış iken leẕẕet cān
Bilmedüm gözlerüme ṭursa n'ola nān-ı kerem *(K. 1/78). [gözlerüme ṭursa, -sa]*

gözlü: *Gözleri olan.*

Al yañaġuñ alına aldandı göñlüm āl ile
Ol ala gözlüm dil almaġa ḳılaldan āller *(G. 119/6). [gözlüm, -m]*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/61). [gözlü]*

gözüm üzre: *Başım, gözüm üstüne, belirtilen istekleri içtenlikle yapmayı kabul etmeyi anlatan bir söz (zarif bir şekilde, bir nükte ile tam tersini söyleyerek anlatma bağlamında).*

Didüm çeşmüm diler kim göre ḳaddüñ
Tebessüm ḳıldı didi gözüm üzre *(Mua. 249/2). [gözüm üzre]*

göze ḳan görin-: *Gözünü kan bürümek, çok öfkelenmek.*

Laʿl-i yār içün iñen ulaşma baña iy raḳīb
Ḳan görinür gözüme ben bī-nevādan vāz gel *(G. 243/8). [gözüme ḳan görinür, -ür]*

ġubār: *Toz, ince toprak.*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/3). [ġubārını, -ı, -n, -ı]*

Gözlerüm yaşını sīm itdi yüzüm rengini zer
Der-gehüñ ḫāki ġubārın şol ki iksīr eylemiş *(G. 167/14). [ġubārın, -ı, -n]*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/4). [ġubār]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/1). [ġubārı, -ı]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/2). [ġubārından, -ı, -n, -dan]*

Getürdükçe ṣabā yili ġubārını diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 286/2). [ġubārından, -ı, -n, -dan]*

Getürdükçe ṣabā yili ġubārını diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 286/1). [ġubārını, -ı, -n, -ı]*

ġubār: *Toz toprak II âşığın mezarındaki toz toprak.*

Düşdüm ayaḳlar altına ṭopraḳ olup ki bād
Kūyuña varıcaḳ bile vara ġubārumuz *(G. 153/10). [ġubārumuz, -umuz]*

ġubār ḫaṭ: *Gubarî hat, hat sanatında nesih, rikā' gibi ince yazılmaya elverişli yazıların toz gibi gözle görülemeyecek kadar küçük yazılmış şekli.*

Laʿlüñ kenārına yazalı ḫaṭ ġubār ḫaṭ
Yāḳūt nüsḫasında ḳodı yādigār ḫaṭ *(G. 183/1). [ġubār ḫaṭ]*

ġubār nesḫ: *Gubarî nesih. Nesih hattıyla yazılan, çıplak gözle okunamayacak kadar küçük bir yazı çeşidi olan gubarî yazı.*

Gül nüsḫasında göstere Yāḳūt şīvesin
Reyḥān ḫaṭuñ yazarsa lebüñde ġubār nesḫ *(G. 40/4). [ġubār nesḫ]*

ġubār-ı ḫāk-i pāy: *(Sevgilinin) ayağının tozu, toprağı.*

Dil-i mecnūn eger idinse efser
Ġubār-ı ḫāk-i pāyüñ ḳıla ekṣer *(Mua. 318/2). [ġubār-ı ḫāk-i pāyüñ, -üñ]*

güç: *Zorbalıkla, zor kullanarak.*

Neden tezvīr-i ḥüsnüñe ḫaṭ u ḳaşuñ olur şāhid
Biri güç ile gelmişdür ikinci rū-siyāh egri *(G. 403/6). [güç]*

güftār: *Söz, kelam.*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/6). [güftār]*

Gel Cemüñ adını yād eyle didüm
Didi kim ṣıġmaz bu güftār aġzuma *(G. 353/10). [güftār]*

güftāra gel-: *Dile gelmek, konuşmaya başlamak.*

Güftāra gel iy bülbül-i büstān-ı melāḥat
Ṭūṭī işidüp sūzuñı şīrīn-süḫen olsun *(G. 311/3). [güftāra gel]*

gügercin: *Güvercin.*

Ser-be-ser Mıṣrī çinīler kāse-i Faġfūrlar
Keklik ü ṭurna gügercīn ḳuzular biryāndur *(K. 8/56). [gügercīn]*

güher: *Cevher, inci.*

Lü'lü' dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez ʿAdenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/17). [güher]*

Ḫāke düşse gözlerüm yaşı n'ola
Bī-behā olmaz çü ṭopraḳda güher *(G. 133/6). [güher]*

Birinüñ lü'lū'-i lālāsı içün dil rīş-dür
Birinüñ yāḳūtı yanında güher seng-i meder *(G. 138/34). [güher]*

Dişleriüñi gören ḳatında senüñ
Ḳalmadı luṭfı dürr ile güherüñ *(G. 209/4). [güherüñ, -üñ]*

Yüzinüñ derlerini sildi beñzer
Ki ṭolmışdur güherden dest-māli *(G. 399/6). [güherden, -den]*

Mihr-i cūdından alup ẕerrece terbiyyet-i luṭf
Laʿl yirine güher virdi Bedaḫşān-ı kerem *(K. 1/26). [güher]*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/9). [güher]*

Nīsān yirine ṣanki güher dökdi ṣevābit
Kim gök ṣadefi ṭolmış idi lü'lü'-i lālā *(K. 5/7). [güher]*

Ol güherlerden nişān ḳalmayıcaḳ arada hīç
Farḳ ḳılmaz rāhibi zāhidi bir ṭabʿ-ı selīm *(Mua. 187/3). [güherlerden, -ler, -den]*

Ḫāk-i rehinden ala güher efser-i şeref
Kim olsa işiginde yetīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/175). [güher]*

güher: *Cevher, inci II gözyaşı.*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/12). [güher]*

güherden ol-: *Mücevherden, inciden olmak, yaratılmak.*

Ṣāfī güherden oldı çü ẕātı Muḥammedüñ
Gelmez beyāna ẕātı ṣıfātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/25). [güherden oldı, -dı]*

güher-i eşk: *Gözyaşı cevheri, incisi.*

Ayaġa ṣalma yazuḳdur güher-i eşkümi kim
Ṣadef-i çeşmüm anı besledi dür-dāne bigi *(G. 417/3). [güher-i eşkümi, -üm, -i]*

gül: *Gül II sevgilinin yanağı.*

ʿĀrıżuñ ṣol deste-i güldür ki dāyim ṣudadur
Sünbül-i ḫaṭṭuñ gül üzre ṣanki müşk-i sūdedür *(G. 101/2). [gül]*

gül: *Gül II sevgili.*

Nice bülbül gibi dil efġān ü zārī ḳılmasun
Kim raḳīb-i zāġ her dem sen güle maḥrem-durur *(G. 78/4). [güle, -e]*

Kesdi ol gül külālesini meger
Ki irdi Cem ʿömri āhirine bugün *(G. 304/17). [gül]*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/8). [gül]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/1). [gül]*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/8). [gülisin, -i, -sin]*

gül: *Gül.*

Gül yüzüñ ḥasretinden iy meh-rū
Dilde var lāle bigi dāġ-ı cefā *(G. 2/9). [gül]*

Gül açar her ten-i ḫākīde gerçi gül-bün-i tīrüñ
Velī ḫāk-i ten-i zerdümde açduġı olur raʿnā *(G. 10/15). [gül]*

Ne gülde bulınur rengi ruḫınuñ
Ne ḳaddi gibi olur serv-i raʿnā *(G. 11/9). [gülde, -de]*

Yüzüñe öykünse gül olmaz ʿaceb
Kim açılmış yüzlüde olmaz edeb *(G. 13/1). [gül]*

Gül ḥayādan derleyüp olur gülāb
ʿArż-ı ruḫ-sār eyleseñ iy ġonce-leb *(G. 13/13). [gül]*

Gül yüzüñüñ ḥasretinden dil-berā derd ile āh
Cān ü dil feryād ḳılur her nefes çün ʿandelīb *(G. 16/7). [gül]*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/1). [gül]*

Gül ruḫlaruñuñ yādına bu dīde-i ḫūnīn
Ḳanlu yaşını aġlasa Ceyḥūn ider iy dōst *(G. 20/7). [gül]*

Ḫaṭuñ zülfeynüñ iy meh ḳaşlaruñla
Gül evrāḳında yazmış penc āyet *(G. 24/14). [gül]*

Ḥüsnüñüñ vaṣfını yazmaġa gülüñ evrāḳına
ʿAnberin baġladı mıṣṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/9). [gülüñ, -üñ]*

Bāġ-ı ḥüsnüñde leṭāfet güli açılsa n’ola
Āşikār itdi ruḫuñ luṭfını āṣār-ı ḳadeḥ *(G. 36/5). [güli, -i]*

Ḫaddüñde ḫaṭṭuñı gören iy māh-rū didi
Gül yapraġında böyle ʿaceb ki hezār nesḫ *(G. 39/8). [gül]*

Gül nüsḫasında göstere Yāḳūt şīvesin
Reyḥān ḫaṭuñ yazarsa lebüñde ġubār nesḫ *(G. 40/3). [gül]*

Rengīn ruḫında ḫaṭṭ-ı ġubārını dir gören
Gül yapraġında böyle ʿaceb kim yazar nesḫ *(G. 40/6). [gül]*

Ḳoma yüzüñe ḳarşu ḳılam āh ḫaẕer ḳıl
Kim bād-ı ḫazān irse güle çoḳ żarer eyler *(G. 51/4). [güle, -e]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/6). [gül]*

Oldı bahār cümle cihān oldı lāle-zār
Gül yüzlüler firāḳı ile oldı lāle zār *(G. 60/2). [gül]*

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿīf
Cān ü dil ile ʿışḳa düşüp oldı bī-ḳarār *(G. 60/9). [gül]*

Neden kūyuñ muġaylānın ṭutam ḫār
Ki güldür yāsemendür yā semendür *(G. 67/4). [güldür, -dür]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı bu Cem-i miskīni āh
Her nefes derd ü ġam ile bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 76/13). [gül]*

Gül yüzüñ ayruluġı iy lāle-ruḫ dāyim Cemi
Gül-şen-i ḥüsnüñ ġamından bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 104/13). [gül]*

ʿİẕāruñda ne Hindūdur beñüñ kim
Hemīşe meskeni gül āresidür *(G. 106/4). [gül]*

Cigerüm yaḳdı kül itdi gül-i ruḫ-sāruñ odı
Ol güle neşv ü nemā viren ol oduñ külidür *(G. 111/4). [güle, -e]*

Ṣanasın bāġ-çe-i dilde ḫayāl-i hevesüñ
Bu ḥarīm itlerinüñ pāyı nişānı gülidür *(G. 111/10). [gülidür, -i, -dür]*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/2). [gül]*

Cem olup bülbül-i şūrīde ruḫuñ güllerine
Ḳanda bir ġonce görürse yaḳasın çāk eyler *(G. 117/13). [güllerine, -ler, -i, -n, -e]*

Āşikār olalı gül yüzüñde müşkīn ḫāller
Anlar ucından gelüpdür başuma çoḳ ḫāller *(G. 119/1). [gül]*

Cem yaraşur o servi kinārına çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/16). [gül]*

Görse yüzüñi gül utanup sürḫ-rū olur
Añsa benefşe sünbülüñi ḳayġulu olur *(G. 129/1). [gül]*

Gül yüzüñ itse dilde n’ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/5). [gül]*

Gül yüzüñ itse dilde n’ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/6). [gül]*

Nār-ı ʿışḳa yanmamış kimdür didüm
Gül bigi güldi didi micmer meger *(G. 133/8). [gül]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri olduḳça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/7). [gül]*

Eger gül-şende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz *(G. 149/10). [gül]*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 150/2). [gül]*

Gül yüzüñsüz bulamaz revnaḳ şehā büstānumuz
Sen bile olmayıcaḳ bī-nūr olur eyvānumuz *(G. 151/1). [gül]*

Bülbül bigi ġamuñla fiġān oldı kārumuz
Sensüz giçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 153/2). [gül]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Bu sözler çeşm-i nā-bīnāña düşmez *(G. 155/7). [gül]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/7). [gül]*

Didüm ki Cem öldi ṣanemā derd ü ġamuñdan
Gül gibi gülüp didi ki Allāh neler olmış *(G. 175/14). [gül]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/12). [gül]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/12). [gül]*

Didüm ayaġuñ öpmege ruḫṣat olur mı hīç
Gül gibi güldi didi ki iyyāke ve’r-ruḫaṣ *(G. 179/6). [gül]*

Gül seyrini eyler Cem līkin bulımaz bir dem
Cānāne cemālinsüz büstān-i cinândan ḫaẕ *(G. 185/15). [gül]*

Gül yüzüñden ġayrı yüze dīde ḳılmaz iltifāt
Bu meṣeldür gün var iken kimsene yaḳmaz çerāġ *(G. 191/5). [gül]*

Siyeh baḫtum elinden ben n’ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe būse kār-ı zülf *(G. 196/12). [gül]*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/10). [gül]*

Ṭūmāra-i benefşe ḫaṭuñ dercine raḳam
Ḥüsnüñ risālesine gülüñ defteri varaḳ *(G. 206/8). [gülüñ, -üñ]*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/7). [gül]*

N’ola feryādum işitmezseñ iy dōst
İşitmez nālesin gül ʿandelībüñ *(G. 214/8). [gül]*

Kişverin zībā cemālüñüñ meger żabṭ itmege
Gül yüzüñ evrāḳı üstinde yazar defter ḫaṭuñ *(G. 215/4). [gül]*

Gül yañaġuñ yādına bu ḳan olası dīdeden
Ḳanlu yaşumla zemīni lāle-zār itsem gerek *(G. 218/11). [gül]*

Ġonce didi güle nice irem cemālüñe
Nergis işitdi didi ki zer der-miyān idüñ *(G. 221/11). [güle, -e]*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḥal *(G. 228/14). [gül]*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(G. 234/1). [gül]*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(G. 234/2). [gül]*

Miḥnet ü derd ile itdi bülbüli zār ü nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben itmedi tīmār gül *(G. 234/4). [gül]*

Reng ü būy ile özin teşbīh idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül *(G. 234/6). [gül]*

Gül yüzüñ gül-zārda ger eyleye ʿarż-ı cemāl
Şāḫ-ı gül şerm eyleyüp virmeye her-giz bār gül *(G. 234/7). [gül]*

Gül yüzüñ gül-zārda ger eyleye ʿarż-ı cemāl
Şāḫ-ı gül şerm eyleyüp virmeye her-giz bār gül *(G. 234/8). [gül]*

Almaġa gül-zār-ı ḥüsnüñden naṣīb iy ġonce-leb
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek cerrār gül *(G. 234/10). [gül]*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme süsen gözüme ḫār gül *(G. 234/12). [gül]*

Gül yañaġuñ güllerin şerḥ itse Cem gül-zārda
Ġonceler her yirden üstine ḳılur īṣār gül *(G. 234/13). [gül]*

Gül yañaġuñ güllerin şerḥ itse Cem gül-zārda
Ġonceler her yirden üstine ḳılur īṣār gül *(G. 234/14). [gül]*

Gül yañaġuñ güllerin şerḥ itse Cem gül-zārda
Ġonceler her yirden üstine ḳılur īṣār gül *(G. 234/13). [güllerin, -ler, -i, -n]*

Şīve vü nāz olsa idi bār-ı gül
Andan öykünse yüzüñe bārī gül *(G. 238/2). [gül]*

Gel temāşā ḳıl yüzüñ gül-zārını
Kim zemīni müşkdür dīvārı gül *(G. 238/4). [gül]*

Bāġa geldügüñ bilüp iy serv-i nāz
Yüz yüz ile zeyn ider gül-zārı gül *(G. 238/6). [gül]*

Gül-şen-i kūyuñ hevāsı ile müdām
Ḫāke düşüp yaṣtanur aḥcārı gül *(G. 238/8). [gül]*

Gül ḳaçan beñzeye yüzüñ ayına
Kim bir ay ḳalmaz geçer bāzār-ı gül *(G. 238/9). [gül]*

Siḥr ider beñzer ʿiẕārı ayına
Kim bitürdi āteş-i ruḫ-sārı gül *(G. 238/12). [gül]*

Ġonce ṣafādan yaḳasın çāk ider
Gül yüzüñüñ vaṣfını añsa nesīm *(G. 266/12). [gül]*

Fiġān ü nāle ḳılur Cem kimesne bilmez āh
Olalı gül yüzüñüñ ʿandelībi ben bilürem *(G. 268/10). [gül]*

Çün yüzüñ güldür ḳadüñ serv-i revān
Gül-şen-i cāndur senün yirüñ begüm *(G. 271/5). [güldür, -dür]*

Niçe bir dest-i cefā çāk ide ṣabrum yaḳasın
Gülsin iy sīmīn-beden gel dāmenüñ çek ḫārdan *(G. 276/12). [gülsin, -sin]*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/4). [güle, -e]*

Öpüp elini düşdüm ayaġına raḳībüñ
Ḳurtaramadum sen güli ol ḫāruñ elinden *(G. 284/6). [güli, -i]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḫālsin *(G. 298/1). [gül]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḫālsin *(G. 298/1). [gül]*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n’ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿkūb içün *(G. 301/3). [gül]*

Gül yüzi şevḳi yādı ile n’ola
Ġonce-veş çāk olursa sīne bugün *(G. 304/11). [gül]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/1). [gül]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/2). [gül]*

Cām-ı laʿlüñ var iken kimdür mey-i nāb isteyen
Yā görüp gül yüzüñi gül-berg-i sīr-āb isteyen *(G. 307/2). [gül]*

Nehr olupdur yaşlarum gül yüzde ḫaṭṭuñ yādına
Devr-i güldür ḳanı gelsün sebze vü āb isteyen *(G. 307/15). [gül]*

İy ruḫları gül gül-şene geldügüñ işitmiş
Müşk ile buḫūr eyledi yollāre benefşe *(G. 319/9). [gül]*

Gül yüzde görüp sünbül-i müşkīnüñi iy dōst
Ṭopraġa sücūd eyledi bī-çāre benefşe *(G. 319/13). [gül]*

Ḫālüñ ṣanemā gül yüzüñ üstinde gören dir
Hindū-beçedür düşdi yatur gül arasında *(G. 323/3). [gül]*

Gül ruḫlaruñuñ vaṣfı-durur iy şeh-i ʿālem
Her laḥẓa giden ġulġule bülbül arasında *(G. 323/5). [gül]*

Ḫālüñ ṣanemā gül yüzüñ üstinde gören dir
Hindū-beçedür düşdi yatur gül arasında *(G. 323/4). [gül]*

Düşelden dūr şāhā gül yüzüñden
Ciger pür-dāġdur mānend-i lāle *(G. 332/15). [gül]*

Hemīşe gül yüzüñ medḥ itmek içün
Oluram hem-nefes ben ʿandelībe *(G. 339/11). [gül]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Baṣīret yoġ imiş bu bī-baṣerde *(G. 343/7). [gül]*

Gül ruḫlaruñuñ ʿarż ideli bāġı benefşe
Bir deste-i güldür ki ola baġı benefşe *(G. 344/1). [gül]*

Gül yüzde belürdi ḫaṭ-ı müşkīni ṣanasın
Başdan başa zeyn eyledi uçmaġı benefşe *(G. 344/7). [gül]*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/18). [güller, -ler]*

Gül-zār-ı cemālüñ güli gül gibi gülelden
Reşkinden ider ol güle gül zārı sebeb ne *(G. 345/6). [gül]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/13). [gül]*

Gül-zār-ı cemālüñ güli gül gibi gülelden
Reşkinden ider ol güle gül zārı sebeb ne *(G. 345/5). [gül]*

Gül-zār-ı cemālüñ güli gül gibi gülelden
Reşkinden ider ol güle gül zārı sebeb ne *(G. 345/6). [güle, -e]*

Gül-zār-ı cemālüñ güli gül gibi gülelden
Reşkinden ider ol güle gül zārı sebeb ne *(G. 345/5). [güli, -i]*

Gül yüzüñ vaṣfı hezār olursa bülbül Cem yiter
ʿAndelīb ol gül-şen-i cāna ġazel-ḫᵛān olmasa *(G. 350/13). [gül]*

Bulınmaz şīve-i ḳaddüñ hevāsı gül budaġında
Açılmaz gül yüzüñ mānendi gül Firdevs bāġında *(G. 352/1). [gül]*

Bulınmaz şīve-i ḳaddüñ hevāsı gül budaġında
Açılmaz gül yüzüñ mānendi gül Firdevs bāġında *(G. 352/2). [gül]*

Bulınmaz şīve-i ḳaddüñ hevāsı gül budaġında
Açılmaz gül yüzüñ mānendi gül Firdevs bāġında *(G. 352/2). [gül]*

Gül yüzüñ-çün kirpügümden mā-cerā
Söyler idüm batmasa ḫār aġzuma *(G. 353/7). [gül]*

Meger gül ḥüsnüñüñ dīvānesidür
Ki yırtar cāmesin her bir dikende *(G. 360/9). [gül]*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/6). [gül]*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/6). [gül]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/6). [gül]*

Ol gül budaġı tāze ter olmazdı bu ḳadar
Dest-i ecel ṣuvarmasa mā-i maʿīn ile *(G. 366/5). [gül]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı iy perī her rūz ü şeb
Ḥasret ü derd ile eyler bülbül-i gūyā beni *(G. 374/9). [gül]*

Gördügümce beñlerüni ruḫlaruñ üzre senüñ
Ṣanuram kim gül direr gül-şende Hindūlar bigi *(G. 384/8). [gül]*

Gülün hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı *(G. 388/5). [gülün, -üñ]*

Mey-i gül-gün elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebze-zārı *(G. 389/5). [güller, -ler]*

Çü gördüm gül yüzin ol dil-berüñ ben
Niçün ḫāmūş olam çün bülbül-i dey *(G. 391/5). [gül]*

Yañaġı güllerin dirdükçe ol yār
Pür eyler destelerden dest-māli *(G. 399/7). [güllerin, -ler, -i, -n]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/6). [gül]*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/8). [gülden, -den]*

Bitdükçe gün yüzüñde şehā nev-resīde ḫaṭ
Sünbülle zeyn olur ṣanasın güller āresi *(G. 416/8). [güller, -ler]*

Hey ne güstāḫ olur ol zülf-i siyehler bī-rıżā
Gül direrler gül-şen-i ḥüsnüñde Hindūlar gibi *(G. 422/6). [gül]*

Gül yüzüñ devrinde cānā nergis-i mestüñ gibi
Mest ü ḫayrān olmaduḳ ʿālemde bir cān ḳalmadı *(G. 424/5). [gül]*

Ġonce yāḳūt ola vü bergi zümürrüd güli laʿl
Ebr-i luṭfı döke ger gül-şene bārān-ı kerem *(K. 1/11). [güli, -i]*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/10). [gül]*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/10). [gül]*

Ḥükmüñ ile oldı gül gül-zārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı maḳāl *(K. 3/15). [gül]*

İssi otlardan mürekkeb şekkerīn gül şerbeti
Ḥoḳḳa-i yāḳūtdan terkīb-i Efrengāndur *(K. 8/57). [gül]*

Gül yañaḳlu mül ṭudaḳlu meh-liḳā maḥbūblar
Ḥüsn içinde her biri mihr ü meh-i tābāndur *(K. 8/67). [gül]*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/12). [güller, -ler]*

Benefşe ġonce sūsen lāle sünbül
Semen zanbaḳ ḳaranfül yāsemen gül *(Mes. 1/10). [gül]*

Semen nesrīn ü zanbaḳ żeymerān gül
Bile hem zīnet içün berg-i sünbül *(Mes. 1/15). [gül]*

Eger gül isteseñ dil-dāre yār ol
Gül-i ruḫ-sārı yādına hezār ol *(Mes. 1/33). [gül]*

Ki zīrā gül yüzinden bir varaḳdur
Gül-āb anuñ ṣuyından bir ʿaraḳdur *(Mes. 1/35). [gül]*

Ḳanlu yaşumı gören iy yüzi gül
Dir perīşān-ḥāl olan bu ṣu degül *(Mua. 40/1). [gül]*

Ḫaber bülbül çü gül yüzinden aldı
İşit kim bülbül-i şūrīde n'oldı *(Mua. 160/1). [gül]*

Gül budaġından meger bir berg ola peyvend-i serv
Tā kim ola ḳāmetüñ iy māh-rū mānend-i serv *(Mua. 165/1). [gül]*

Baş ḳoyup bülbül gülüñ ayaġına dir iy ṣanem
Ḫār-ı cevrüñsüz görinür gözüme dünyā ʿadem *(Mua. 257/1). [gülüñ, -ün]*

İy ʿārıżı gül zülfi benefşe ruḫı lāle
Şol nergis-i mestüñi baña ḳılma ḥavāle *(Müf. 1/1). [gül]*

Cild-i zer-kār olmaġa gül defteri evrāḳına
Bāġda kīmuḫtına nārencī reng eyler turunc *(Müf. 13/1). [gül]*

Cennet çemenlerinde ṣafā güllerin açar
Cān bülbüline vaṣf[ı] ṣafīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/197). [güllerin, -ler, -i, -n]*

Ruḫları gül zülfi sünbül lebleri mül sākīler
Ṣalınup seyr eylesün meclisde raḳṣ ursun felek *(Terk. 2/63). [gül]*

gül-: *Gülmek.*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/10). [güldi, -di]*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet *(G. 29/10). [güldi, -di]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/6). [güldi, -di]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/14). [güldı, -di]*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/8). [güldi, -di]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/9). [güldi, -di]*

Didüm kūyuñ itinüñ iti olsam
Gülüp didi ki daḫı nā-maḥaldür *(G. 109/10). [gülüp, -üp]*

Gel beni öldür didüm güldi ḥabīb
Beñzer ol bu mürtecāyı çoḳ görür *(G. 110/9). [güldi, -di]*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer şol ki ezelden ulıdur *(G. 111/5). [güldi, -di]*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/10). [güldi, -di]*

Didüm ki ʿaceb piste mi şol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudaġına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/8). [gülüp, -üp]*

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa
Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur *(G. 129/4). [güldi, -di]*

Nār-ı ʿışḳa yanmamış kimdür didüm
Gül bigi güldi didi micmer meger *(G. 133/8). [güldi, -di]*

Işırdum laʿlini nā-geh öperken
Gülüp didi bu cān ḳadrini bilmez *(G. 156/16). [gülüp, -üp]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/4). [güldi, -di]*

Didüm ki Cem öldi ṣanemā derd ü ġamuñdan
Gül gibi gülüp didi ki Allāh neler olmış *(G. 175/14). [gülüp, -üp]*

Didüm ayaġuñ öpmege ruḫṣat olur mı hīç
Gül gibi güldi didi ki iyyāke ve'r-ruḫaṣ *(G. 179/6). [güldi, -di]*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/10). [güldi, -di]*

Āhuma ṣordum sitāremden ḫaber güldi didi
Fāriġ ol var kim sitāreñ ḳubbe-i mīnāda yoḳ *(G. 208/19). [güldi, -di]*

Cānum virüp irem mi ser-i zülfüñe didüm
Güldi didi ki hīç ola mı rāygān müşk *(G. 217/24). [güldi, -di]*

Didüm ki eyle ḫaṭṭuñı pinhān gülüp didi
ʿĀlemde bu ʿıyān-durur olmaz nihān müşk *(G. 217/13). [gülüp, -üp]*

Boynuma ṭaḳ leyle-i zülfüñ didüm
Güldi didi bu iñen mecnūn degül *(G. 235/4). [güldi, -di]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/6). [gülüp, -üp]*

Cem yüzüñ gül-zārına irişimez
Gel kerem eyle yüzine bārī gül *(G. 238/14). [gül]*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/11). [güldi, -di]*

Yüzüñe gülüp laʿlüñe el ṣunduġum içün
Ḳanlar yuṭaram ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruñ elinden *(G. 284/7). [gülüp, -üp]*

Öpdüm aġzını uyurken uyanup güldi didi
Bu daḫı saña ḳalursa varasın söyleyesin *(G. 297/5). [güldi, -di]*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/15). [güldi, -di]*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḫācīdür güldi didi
Gerçi ḫācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/15). [güldi, -di]*

Em'dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/8). [güldi, -di]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/6). [gülüp, -üp]*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāşıḳa hem şimdi mi oldığı var *(G. 55/7). [gülerse, -er, -se]*

Ben aġladuḳça dil-ber gülse n'ola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister *(G. 73/3). [gülse, -se]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/7). [gülsün, -sün]*

Gül-zār-ı cemālüñ güli gül gibi gülelden
Reşkinden ider ol güle gül zārı sebeb ne *(G. 345/5). [gülelden, -elden]*

Didüm ki miyānuñı kenāruma getürsem
Güldi didi ḥaddüñden iñen aşma miyāne *(G. 357/8). [güldi, -di]*

Ḫār-ı ġamdan niçe bir ġonce bigi ḳan yudayın
Dem-i luṭfuñla gülerken gül-i ḫandān-ı kerem *(K. 1/112). [gülerken, -er, -ken]*

Güldi didi ki görmedüm her-giz
Sen ḳadar bir sitāresi düşmiş *(Kıt. 6/3). [güldi, -di]*

Ḳaçan kim adını ṣorsam yüze yüz
Gülüp dir evveli bir āḫiri yüz *(Mua. 17/2). [gülüp, -üp]*

Ne vaktin kim ḥabīb adın ṣoram ben
Gülüp nāz ile dir ol yüzi gül-şen *(Mua. 41/2). [gülüp, -üp]*

Yüz tecāhülden ṭutup güldi didi
Fārsī söyle ki Türkī bilmezem *(Mua. 75/3). [güldi, -di]*

Güldi didi ki lām-ı miyānını ismümüñ
Cīminden evvel oḳur iseñ dāll olur hemīn *(Mua. 107/3). [güldi, -di]*

Gülüp didi muʿammādan ṭuyursañ
Keşīde ḥiss yaz kim ola maḥsūs *(Mua. 128/3). [gülüp, -üp]*

Güldi didi evvelinden ġayrı men
Altun ile yazıcaḳ zerrīn olur *(Mua. 186/3). [güldi, -di]*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/2). [güldi, -di]*

Didüm ṣanemā geçdüñ ḳo ʿişvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/2). [güldi, -di]*

Aġladuġuma benüm şād oluban güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/15). [güler, -er]*

gül ü bülbül: *Gül ve bülbül.*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẓer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/4). [gül ü bülbül]*

gül-āb: *Gül suyu, cülâb.*

Dil uzatmaġa lebüñden dehenüñ diḳḳatine
Ġonce aġzını gül-āb ile seḥer pāk eyler *(G. 117/4). [gül-āb]*

Ḳıbḳızıl müşk ile bişmiş tāze balıḳ etleri
Kāse-i Çīn[ī]de ḳand ile gül-āb efşāndur *(K. 8/60). [gül-āb]*

Ki zīrā gül yüzinden bir varaḳdur
Gül-āb anuñ ṣuyından bir ʿaraḳdur *(Mes. 1/36). [gül-āb]*

Gül ḥayādan derleyüp olur gülāb
ʿArż-ı ruḫ-sār eyleseñ iy ġonce-leb *(G. 13/13). [gülāb]*

gül-āb it-: *Gül suyuna çevirmek.*

Gül yüzüñ itse dilde n'ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/5). [gül-āb itse, -se]*

ġulām ol-: *Kul, köle olmak.*

Gītī-serāy salṭanatından ne añlanur
Devlet anuñ ki ola ġulāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/148). [ġulāmı ola, -a]*

gül-berg-i ḫandān: *Gülen, tomurcuk hâlinde olmayan gül yaprağı.*

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin *(G. 294/1). [gül-berg-i ḫandān]*

Cem göñülden virdi ʿaḳl ü cānını
İy yüzi gül-berg-i ḫandān zülfüñe *(G. 335/10). [gül-berg-i ḫandān, -dan]*

gül-berg-i sīr-āb: *Taze, körpe gül yaprağı.*

Cām-ı laʿlüñ var iken kimdür mey-i nāb isteyen
Yā görüp gül yüzüñi gül-berg-i sīr-āb isteyen *(G. 307/2). [gül-berg-i sīr-āb]*

gül-bün-i tīr: *Gül fidanı gibi olan ok II sevgilinin kirpikleri.*

Gül açar her ten-i ḫākīde gerçi gül-bün-i tīrüñ
Velī ḫāk-i ten-i zerdümde açduġı olur raʿnā *(G. 10/15). [gül-bün-i tīrüñ, -üñ]*

güldürür ol-: *Güldürmek, sevindirmek.*

Bilsem cihān içinde ki n'itdüm saña felek
Düşmenlerümi güldürür olduñ baña felek *(Terk. 3/36). [güldürür olduñ, -du, -ñ]*

ġulġule git-: *Çığlık kopmak, acı acı bağırmak.*

Gül ruḫlaruñuñ vaṣfı-durur iy şeh-i ʿālem
Her laḥẓa giden ġulġule bülbül arasında *(G. 323/6). [ġulġule giden, -en]*

gül-gūn: *Gül renkli.*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/2). [gül-gūn]*

Ḫüsrevā şīrīn dehānuñ yādına
Dem mi var kim yaşlarum gül-gūn degül *(G. 235/8). [gül-gūn]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/1). [gül-gūn]*

Her geh ki göre zülfüñi gül-gūn ruḫuñ üzre
Ḳulluġa ḳabūl it diyü yalvāre benefşe *(G. 319/11). [gül-gūn]*

gül-gūn eyle-: *Kızıllaştırmak, gül rengine dönüştürmek.*

Dāġ-ı ġamla lāle bigi baġrumı ḫūn eyledüñ
Ḳanlu yaşumla ruḫum rengini gül-gūn eyledüñ *(G. 211/2). [gül-gūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

İy benüm baġrumı dāġ-ı ġamla pür-ḫūn eyleyen
Yaşumı şīrīn lebi yādına gül-gūn eyleyen *(G. 280/2). [gül-gūn eyleyen, -y, -en]*

gül-gūn it-: *Gül renkli, pembe yapmak II kırmızı hâle getirmek, kanlandırmak; kanlı gözyaşı dökmek.*

Yād-ı dehenüñ baġrumı pür-ḫūn ider iy dōst
ʿAksi lebüñüñ yaşumı gül-gūn ider iy dōst *(G. 20/2). [gül-gūn ider, -er]*

gül-gūn ol-: *Gül renkli olmak II kızarmak, kana bulanmak.*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gül-gūn olupdur *(G. 62/6). [gül-gūn olupdur, -up, -dur]*

gül-gūn ol-: *Gül renkli, kırmızı renkli olmak.*

Niçe bir cevr idesin her dem vefā ile bana
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gül-gūn olur *(G. 81/12). [gül-gūn olur, -ur]*

Zülf-i şeb-dīzüñ görüp iy Ḫüsrev-i şīrīn-dehen
Yaşlarum rengi ruḫuñ ʿaksi ile gül-gūn olur *(G. 81/14). [gül-gūn olur, -ur]*

gül-gūnluġ: *Gül renklilik, gül renginde olma.*

Ḫāme şerḥ eyleyemez ruḫları gül-gūnluġını
Nitekim gözlerümüñ ḥālet-i pür-ḫūnluġını *(G. 421/1). [gül-gūnluġını, -ı, -n, -ı]*

gül-i ḥamrā: *Kırmızı gül.*

Diline ḫārḫār-ı ʿışḳdan şāḫuñ diken batmış
Yedinden ḳan çıḳupdur ṣanmañ açıldı gül-i ḥamrā *(G. 10/12). [gül-i ḥamrā]*

İy ṣanem lāle ruḫuñ luṭfı gül-i ḥamrāda yoḳ
Ḫāleti lü'lü' dişüñüñ lü'lü'-i lālāda yoḳ *(G. 208/1). [gül-i ḥamrāda, -da]*

gül-i ḫandān-ı kerem: *Keremin, cömertliğin gülen gülü.*

Ḫār-ı ġamdan niçe bir ġonce bigi ḳan yudayın
Dem-i luṭfuñla gülerken gül-i ḫandān-ı kerem *(K. 1/112). [gül-i ḫandān-ı kerem]*

gül-i ḫandān: *Açılmış gül, gülen gül II sevgili.*

Cem iderse bülbül-i şūrīde gibi nāleler
N'ola çün kim gösterür yüz ol gül-i ḫandānumuz *(G. 152/10). [gül-i ḫandānumuz, -umuz]*

gül-i raʿnā: *Hoş, güzel, çift renkli gül.*

Her sebzede bitmiş ḥaṭ-ı dil-ber bigi sūsen
Her bāġda var ruḫları gibi gül-i raʿnā *(K. 5/40). [gül-i raʿnā]*

gül-i rengīn: *Renkli, hoş gül.*

Bir kerre tecellī ide diyü gül-i rengīn
Yā ḫōd götüre perdesini ġonce-i zībā *(K. 5/45). [gül-i rengīn]*

gül-i ruḫ-sārı: *(Sevgilinin) yanağının/yüzünün gülü.*

Eger gül isteseñ dil-dāre yār ol
Gül-i ruḫ-sārı yādına hezār ol *(Mes. 1/34). [gül-i ruḫ-sārı, -ı]*

Cigerüm yaḳdı kül itdi gül-i ruḫ-sāruñ odı
Ol güle neşv ü nemā viren ol oduñ külidür *(G. 111/3). [gül-i ruḫ-sāruñ, -uñ]*

gül-i sūrī: *Kırmızı gül.*

Gül-i sūrīyi gör kim sebze ile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı *(G. 388/3). [gül-i sūrīyi, -y, -i]*

gül-i ter: *Taze gül.*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/14). [gül-i ter]*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı baġlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/14). [gül-i ter]*

Bir gül-i terdür yüzüñ kim bülbül-i güyā ṭutar
ʿAndelīb-i dil anuñ-çün gül-şen içre cā ṭutar *(G. 140/1). [gül-i terdür, -dür]*

gül-istān: *Güllük, gül bahçesi, gül tarlası.*

Sen gül-istān içre sür ẕevḳ u ṣafā ṣād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā *(G. 3/5). [gül-istān]*

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿıyān
Cennāt-i ʿAdn ḳıldı gül-istānı nev-bahār *(G. 60/4). [gül-istānı, -ı]*

İşbu şekli göreliden bülbül-i cān derd ile
Her nefes feryād idüp dir bu gül-istānum-durur *(G. 68/4). [gül-istānum-durur, -um, -dur, -ur]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri olduḳça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/8). [gül-istān]*

Yiridür Cem göñli ger ḥüsnüñde eylerse ḳarār
Çünki bülbüller maḳāmıdur gül-istān āresi *(G. 380/10). [gül-istān]*

Cemʿ-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/2). [gül-istān]*

Gülistān yirine niʿme'l-bedeldür
Felek şimdi yirümi ḫār ḳıldı *(G. 386/11). [gülistān]*

gül-istān-ı kerem: *Cömertliğin gül bahçesi.*

Külli āfāḳa virür būy-ı vefā neşv ü nemā
Perveriş bulalı luṭfı ile gül-istān-ı kerem *(K. 1/16). [gül-istān-ı kerem]*

gül-istān-ı ruḫ: *(Sevgilinin) yüzünün/yanağının gül bahçesi.*

Gül-istān-ı ruḫuñdan olalı dūr
Fiġān eyler dil ü cān-çün belābil *(G. 233/3). [gül-ıstān-ı ruḫuñdan, -uñ, -dan]*

gül-ʿiẕār: *Gül yanaklı II sevgili.*

Lāle seyrin ḳılmaġ istermiş bugün ol gül-ʿiẕār
Ḳan yaşumla zeyn olupdur dāmen-i ṣaḥrā meger *(G. 137/15). [gül-ʿiẕār]*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i güyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/10). [gül-ʿiẕār]*

gül-şeker: *Gül şekeri, gül tatlısı II sevgilinin dudakları.*

Bīmār-ı ġamzeñem ḳo ki laʿl ü ruḫuñ öpem
Olur dehān-ı ḫasteye çün gül-şeker leẕīẕ *(G. 49/6). [gül-şeker]*

Bu ḫaste göñlümüñ ṣanemā çün ṭabībisin
Laʿlüñden aña ṣıḥḥat içün gül-şeker getür *(G. 57/8). [gül-şeker]*

gül-şeker: *Gül yapraklarını şekerle karıştırıp güneşte bekletmek suretiyle elde edilen bir tür tatlı (Şentürk, 2021: 411).*

Ḳo şimdi daḫı laʿl ü ruḫuñ öpeyin çün ol
Dil-ḫastesine ṣıḥḥat imiş gül-şeker gibi *(G. 408/4). [gül-şeker]*

gül-şen: *Gül bahçesi.*

Zülfüñüñ ṭāvūsını gül-zār-ı ḥüsnüñde gören
Dir ṣanasın ṭūṭī-i bāġ-ı İrem gül-şendedür *(G. 120/4). [gül-şendedür, -de, -dür]*

Cem yaraşur o servi kinārına çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/16). [gül-şeninde, -i, -n, -de]*

Bir gül-i terdür yüzüñ kim bülbül-i gūyā ṭutar
ʿAndelīb-i dil anuñ-çün gül-şen içre cā ṭutar *(G. 140/2). [gül-şen]*

Eger gül-şende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz *(G. 149/9). [gül-şende, -de]*

Aç yüzüñi hecrüm gicesi tā seḥer olsun
Çöz zülfüñi dil gül-şeni pür-müşk-i ter olsun *(G. 299/2). [gül-şeni, -i]*

İy ruḫları gül gül-şene geldügüñ işitmiş
Müşk ile buḫūr eyledi yollāre benefşe *(G. 319/9). [gül-şene, -e]*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/6). [gül-şene, -e]*

Gördügümce beñlerüni ruḫlaruñ üzre senüñ
Ṣanuram kim gül direr gül-şende Hindūlar bigi *(G. 384/8). [gül-şende, -de]*

Ġonce yāḳūt ola vü bergi zümürrüd güli laʿl
Ebr-i luṭfı döke ger gül-şene bārān-ı kerem *(K. 1/12). [gül-şene, -e]*

Bu gül-şenden temāşā ise maḳṣūd
Bu tertībi gözet kim bulasın sūd *(Mes. 1/17). [gül-şenden, -den]*

Ne vaktin kim ḥabīb adın ṣoram ben
Gülüp nāz ile dir ol yüzi gül-şen *(Mua. 41/2). [gül-şen]*

Ḫāra ki bu sözi diye gül-şende belābil
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/11). [gül-şende, -de]*

Gül-şen yirine yaʿnī ki niʿme'l-bedel virüp
Pür eyledi ṭuraġumı ḫār-ı cefā felek *(Terk. 3/3). [gül-şen]*

gül-şen it-: *Gül bahçesi hâline getirmek.*

ʿĀrıżuñ nārını zülfüñ gül-şen itmiş ṣanasın
Āteş-i sūzān[ı] gül-zār oldı İbrāhīm içün *(G. 300/5). [gül-şen itmiş, -miş]*

gül-şen-i cān: *Canın gül bahçesi.*

Gül yüzüñ vaṣfı hezār olursa bülbül Cem yiter
ʿAndelīb ol gül-şen-i cāna ġazel-ḫᵛān olmasa *(G. 350/14). [gül-şen-i cāna, -a]*

gül-şen-i cān: *Canın gül bahçesi II gönül.*

Çün yüzüñ güldür ḳadüñ serv-i revān
Gül-şen-i cāndur senün yirüñ begüm *(G. 271/6). [gül-şen-i cāndur, -dur]*

gül-şen-i cennet: *Cennetin gül bahçesi.*

Devr-i ḥüsnüñde lebüñ yādına dāyim ḳan yuṭar
Gül-şen-i cennetde bitmiş tāze ʿunnāb isteyen *(G. 307/4). [gül-şen-i cennetde, -de]*

gül-şen-i ḥüsn: *(Sevgilinin) güzelliğinin gül bahçesi.*

Raḳībe açma şol yüzden yüzüñ şaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/6). [gül-şen-i ḥüsne, -e]*

Gül-şen-i ḥüsni yādına iy Cem
Bülbül-i zār olsañ olmaz mı *(G. 395/13). [gül-şen-i ḥüsni, -i]*

Gül-şen-i ḥüsninde çün ḫurmā-yı laʿlīndür lebi
Yaraşur ger sīb-i sīmīndür dir isem ġabġebi *(G. 400/1). [gül-şen-i ḥüsninde, -i, -n, -de]*

Gül yüzüñ ayruluġı iy lāle-ruḫ dāyim Cemi
Gül-şen-i ḥüsnüñ ġamından bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 104/14). [gül-şen-i ḥüsnüñ, -üñ]*

Cemden çevürme gül-şen-i ḥüsnüñ kim olmaya
Ol gül-sitānda bülbül-i gūyā benüm bigi *(G. 412/13). [gül-şen-i ḥüsnüñ, -üñ]*

Bu perīşān bāġdan cān bülbüli olsa rehā
Gül-şen-i ḥüsnüñ ḥarīmin mesken eylerdi şehā *(Mua. 251/2). [gül-şen-i ḥüsnüñ, -üñ]*

Ḫālüñ ol Hindū-durur kim bī-rıżā
Gül-şen-i ḥüsnüñ temāşā eylemiş *(G. 172/12). [gül-şen-i ḥüsnüñ, -üñ]*

Bir bencileyin gül-şen-i ḥüsnüñ hevesinden
Bülbül bigi zār olıcı her bār kimüñ var *(G. 103/11). [gül-şen-i ḥüsnüñ, -üñ]*

Gül-şen-i ḥüsnüñde iy cān baña degmeden naṣīb
Giderem bülbül gibi nālān ü giryān elfirāḳ *(G. 203/3). [gül-şen-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

Hey ne güstāḫ olur ol zülf-i siyehler bī-rıżā
Gül direrler gül-şen-i ḥüsnüñde Hindūlar gibi *(G. 422/6). [gül-şen-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

gül-şen-i kūy: *Sevgilinin memleketinin gül bahçesi.*

Gül-şen-i kūyuñ hevāsı ile müdām
Ḫāke düşüp yaṣtanur aḥcārı gül *(G. 238/7). [gül-şen-i kūyuñ, -uñ]*

gül-şen-i ruḫ-sār: *(Sevgilinin) yanağının/yüzünün gül bahçesi.*

Gül-şen-i ruḫ-sāruñı seyr itmege ḫāl-i siyeh
Nice Hindū-beççedür kim virür aña rāh ruḫ *(G. 41/7). [gül-şen-i ruḫ-sāruñı, -uñ, -ı]*

gül-şen-serāy: *Gül bahçesindeki saray.*

Mesken baña naīm ile gül-şen-serāy iken
Yirümi külḫan eyledi devr-i zamānı gör *(Terk. 3/25). [gül-şen-serāy]*

gül-sitān: *Gül bahçesi.*

Gül-sitānda her ḳaçan añılsa laʿlüñden ḫaber
Ġonceler şermende olup aġzını ḫāmūş ider *(G. 75/5). [gül-sitānda, -da]*

Ḫaṭṭı irişdi ise n’ola ġam yime göñül
Kim gül-sitān içinde biter sebze-zār ḫaṭ *(G. 182/4). [gül-sitān]*

İy cān ü dil yüzin o mehüñ gül-sitān idüñ
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idüñ *(G. 221/2). [gül-sitāna, -a]*

Yüzüñdür bāġ-ı cennet gül-sitānı
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i revānı *(G. 373/1). [gül-sitānı, -ı]*

Cemden çevürme gül-şen-i ḥüsnüñ kim olmaya
Ol gül-sitānda bülbül-i gūyā benüm bigi *(G. 412/14). [gül-sitānda, -da]*

Ol dem ḳanı ki sebzelerin tāze ṭutmaġa
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idi *(G. 415/8). [gül-sitāna, -a]*

Gözet bu gül-sitānuñ ser-zemīni
Ne zeyn eyler ḳaranfül yāsemīni *(Mes. 1/29). [gül-sitānuñ, -uñ]*

gül-sitān it-: *Gül bahçesi yapmak.*

İy cān ü dil yüzin o mehüñ gül-sitān idüñ
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idüñ *(G. 221/1). [gül-sitān idüñ, -üñ]*

gül-zār: *Gül bahçesi.*

ʿĀşıḳın bülbül bigi nālān ider
Ol yüzi gül-zār elinden elġıyās *(G. 31/8). [gül-zār]*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/2). [gül-zārda, -da]*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/1). [gül-zārdur, -dur]*

Cihān gözüme zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gül-zār sensüz *(G. 149/8). [gül-zār]*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/13). [gül-zārın, -ı, -n]*

Çeşmüñ behişt nergisi midür ki iy şanem
Gül-zār içinde oldı yiri çün miyān-ı müşk *(G. 217/22). [gül-zār]*

Gül yüzüñ gül-zārda ger eyleye ʿarż-ı cemāl
Şāḫ-ı gül şerm eyleyüp virmeye her-giz bār gül *(G. 234/7). [gül-zārda, -da]*

Gül yañaġuñ güllerin şerḥ itse Cem gül-zārda
Ġonceler her yirden üstine ḳılur īṣār gül *(G. 234/13). [gül-zārda, -da]*

Bāġa geldügüñ bilüp iy serv-i nāz
Yüz yüz ile zeyn ider gül-zārı gül *(G. 238/6). [gül-zārı, -ı]*

Cem yüzüñ gül-zārına irişimez
Gel kerem eyle yüzine bārī gül *(G. 238/13). [gül-zārına, -ı, -n, -a]*

Gel temāşā ḳıl yüzüñ gül-zārını
Kim zemīni müşkdür dīvārı gül *(G. 238/3). [gül-zārını, -ı, -n, -ı]*

Yüzüñ gül-zārını görmeyeli dil
Ḳılur bülbül bigi her dem terennüm *(G. 250/5). [gül-zārını, -ı, -, -ı]*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/2). [gül-zārdan, -dan]*

Tāze ṭutmaġ içün iy meh-rū yüzüñ gül-zārını
Yaşumı derd ü ġam-i ʿışḳuñla bārān ideyin *(G. 290/9). [gül-zārını, -ı, -, -ı]*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/17). [gül-zārını, -ı, -n, -ı]*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/3). [gül-zār]*

Ḥükmüñ ile oldı gül gül-zārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı maḳāl *(K. 3/15). [gül-zārda, -da]*

Bu gül-zārı temāşā eyle bir dem
Ki ezhār itdi her yirini ḫurrem *(Mes. 1/13). [gül-zārı, -ı]*

gül-zār: *Gül bahçesi II sevgili.*

Bir sencileyin bülbülini ġam dikeninde
Zār ile nizār idici gül-zār kimüñ var *(G. 103/10). [gül-zār]*

gül-zār ol-: *Gül bahçesi olmak.*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ ḥaremi olalı gül-zār *(Terc. 1/68). [gül-zār olalı, -alı]*

ʿĀrıżuñ nārını zülfüñ gül-şen itmiş şanasın
Āteş-i sūzān[ı] gül-zār oldı İbrāhīm içün *(G. 300/6). [gül-zār oldı, -dı]*

gül-zār ü lāle-zār: *Lâle ve gül bahçesi.*

İy Cem bu demde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb
Ḫāşā cihān yüzi ola gül-zār ü lāle-zār *(G. 60/18). [gül-zār ü lāle-zār]*

gül-zār-ı cān: *Canın gül bahçesi.*

Gül-zār-ı cāna arż ide cennet çemenlerin
Dīn sebzesinde luṭf[ı] giyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/245). [gül-zār-ı cāna, -a]*

gül-zār-ı cemāl: *(Sevgilinin) güzel yüzünün gül bahçesi.*

Gül-zār-ı cemālüñ görinürse baña besdür
Çün bülbül-i cān daḫı giriftār-ı ḳafesdür *(G. 99/1). [gül-zār-ı cemālüñ, -üñ]*

Gül-zār-ı cemālüñ güli gül gibi gülelden
Reşkinden ider ol güle gül zārı sebeb ne *(G. 345/5). [gül-zār-ı cemālüñ, -üñ]*

Tāze ṭutsun diyü gül-zār-ı cemālüñi müdām
Ebr-i zülfüñ-çün gözüm yaş aḳıdur bārān gibi *(G. 379/7). [gül-zār-ı cemālüñi, -üñ, -i]*

gül-zār-ı cihān: *Dünyanın gül bahçesi.*

Tā ʿāleme yüz nāz ile ʿīd itdi tecellā
Gül-zār-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/52). [gül-zār-ı cihān]*

gül-zār-ı ḥüsn: *(Sevgilinin) güzelliğinin gül bahçesi.*

Zülfüñüñ ṭāvūsını gül-zār-ı ḥüsnüñde gören
Dir ṣanasın ṭūṭī-i bāġ-ı İrem gül-şendedür *(G. 120/3). [gül-zār-ı ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

Almaġa gül-zār-ı ḥüsnüñden naṣīb iy ġonce-leb
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek cerrār gül *(G. 234/9). [gül-zār-ı ḥüsnüñden, -üñ, -den]*

gül-zār-ı ruḫ: *(Sevgilinin) yanağının/yüzünün gül bahçesi.*

Gül-zār-ı ruḫuñ yādına bülbül gibi her dem
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 202/3). [gül-zār-ı ruḫuñ, -uñ]*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Gül-zār-ı ruḫuñ olalı peydā *(Terc. 1/22). [gül-zār-ı ruḫuñ, -uñ]*

gümān: *Şüphe, kuşku.*

Göze göz yoluña cān virür isem de bilürem
Terk-i cān eylemedüñ diyü gümānuñ olısar *(G. 54/4). [gümānuñ, -uñ]*

gümān it-: *Şüphe etmek. Kuşkulanmak.*

Nigāruñ yolına baş oynayanlar
Şehīd anlar-durur itmeñ gümānı *(G. 373/8). [gümānı itmeñ, -me, -ñ]*

gümānsuz: *Şüphesiz.*

Bulmazdı dil kemānı gümānsuz nişān-ı luṭf
Sehm-i saʿādet olmasa tīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/193). [gümānsuz]*

gümiş: *Gümüş.*

Cem eyle ḳaşları tīrine cānuñı ḳurbān
Ki müşk tozlu gümiş ḳabżalu imiş yayı *(G. 402/14). [gümiş]*

Bugün bir ṣūḫ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/2). [gümiş]*

güm-rāh: *Yolunu şaşırmış, doğru yoldan ayrılmış.*

Şeb-i hicrānda ḳaçan yol bula güm-rāh göñül
Reh-nümūn olmaz ise meşʿale-gerdān-ı kerem *(K. 1/89). [güm-rāh]*

gün: *Güneş.*

Her ṣubḥ açar revzen-i zer mihr felekden
Ḥüsnüñ günini ḳılmaġa iy dōst temāşā *(G. 1/6). [günini, -i, -n, -i]*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/9). [gün]*

Zer ḳıla umar yüzini iksīr-i ġubāruñ
Budur yüzini ḳapuña sürdügi gün iy dōst *(G. 28/8). [gün]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh şāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/9). [gün]*

Eyleyelden gün gibi ʿarż-ı cemāl ol māh-ruḫ
Ol safā ile bu naṭʿ-ı ḥüsne oldı māh ruḫ *(G. 41/1). [gün]*

Gün yüzüñ irse ḳalmaz aya vücūd
Ki ruḫuñ oldı mā-hüve'l-maḳṣūd *(G. 47/1). [gün]*

Şīrīn ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān olacaḳdur
Rengīn yañaġuñ gün bigi tābān olacaḳdur *(G. 52/2). [gün]*

Gün yüzüñ-çün her ḳaçan bu Cem şehā ide duʿā
Sidrede Cibrīl emīn el açuban āmīn ider *(G. 58/15). [gün]*

Dāġ-ı ḥasretle yaḳdı sīnesini
Gün yüzüñe naẓer ḳılalı ḳamer *(G. 88/12). [gün]*

Her gice revzenüñden aşaġa düşer ḳamer
Maḳṣūdı gün yüzüñe hemān bir neẓāredür *(G. 94/10). [gün]*

Gün yüzüñ üzre ḫāl-i siyeh zülf-i ʿanberīn
Ṣan Hind şāhı milket-i Rūma ʿalem çeker *(G. 96/5). [gün]*

Ger göreydi gün yüzüñi iy perī-ruḫ bir naẓer
Dāġ-ı ḥasretle ḳılurdı sīnesin pür-ḫūn ḳamer *(G. 98/1). [gün]*

Māha beñzetsem n'ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/4). [gün]*

Şol iki ruḫ ki ḫorşīd-i cihāndur
İki gündür ki gözümden nihāndur *(G. 113/2). [gündür, -dür]*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/13). [gün]*

Gitdi çü zülfi sāyesi gün ṭoġdı başuma
Bildüm ki zülfi sāyesi ẓıll-ı hümā-y-imiş *(G. 173/7). [gün]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/10). [gün]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/9). [günini, -i, -n, -i]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/5). [gün]*

Mihr eline aldı uṣṭurlāb-ı zer
Kim ṭuta yüzüñ güninden irtifāʿ *(G. 186/8). [güninden, -i, -n, -den]*

Gün yüzüñ şemʿine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/7). [gün]*

Cem görelden gün yüzüñi derd ile
Oldı cāndan bülbül-i gūyā-yı ʿışḳ *(G. 199/11). [gün]*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dir
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/7). [gün]*

Ḥüsnüñüñ āyātını yazmaġ içün iy māh-rū
Gün yüzüñ evrāḳı üstinde düzer mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 215/8). [gün]*

Ben nice beñzedeyin gün yüzüñ ayın güneşe
Çün güneş būse-gehidür ṣanemā gerd-i rehüñ *(G. 222/5). [gün]*

Yüz sürerdüñ ayaġı tozına iy gün niçe gün
Cevher-i ḫāk-i rehinden pür ola tā külehüñ *(G. 222/7). [gün]*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/7). [gün]*

Gün yüzüñüñ pertevi şevḳine düşelden dilüm
Senden ayru iy ḳamer-ruḫ gözyaşıdur ḥāṣılum *(G. 254/1). [gün]*

Güneş gice olup diyü ṭutar idi kenāra yüz
Tecellī ḳılsa gün yüzüñ eger zülfüñ kenārından *(G. 286/12). [gün]*

Göreli gün yüzini leşker-i ʿışḳına hemān
Eyledüm cān ü göñül mülkini yaġmā bu gice *(G. 324/3). [gün]*

Gün yüzüñüñ ḥicābı ḳaçan kim niḳāb ola
Nūr-ı cemālüñ ile niḳāb āftāb ola *(G. 369/1). [gün]*

Ḥaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḥı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/13). [gün]*

Bitdükçe gün yüzüñde şehā nev-resīde ḫaṭ
Sünbülle zeyn olur ṣanasın güller āresi *(G. 416/7). [gün]*

Baḫtum gicesinden ṭoġalı mihr-i belā-tāb
Gün gibi ʿıyān oldı ki el-leyletü ḥublā *(K. 5/74). [gün]*

Serv-ḳad sīmīn-beden Efrengī maḥbūb-ı melek
Ay ile gün ḥüsninüñ ʿışḳında ser-gerdāndur *(K. 8/22). [gün]*

İy göñül gün yüzini cān meclisi miṣbāḥı ṭut
Laʿl-i nābını cihānuñ rāḥatü'l-ervāḥı ṭut *(Mua. 121/1). [gün]*

Gün yüzüñ üstinde zülfüñ olalı müşkīn niḳāb
Oldı ḫāl-i ʿanberīnüñe yavuz gözden ḥicāb *(Mua. 134/1). [gün]*

Olalı gün yüzün iy meh sirāc-ı devlet [ü] dīn
Olupdur ism-i şerīfüñ de tāc-ı devlet [ü] dīn *(Mua. 212/1). [gün]*

Keşf idelden gün yüzüñ ol sāde-rū
Ol arada çıḳdı dil elden dirīġ *(Mua. 223/1). [gün]*

Keşf idelden gün yüzüñ iy māh-rū
Ol arada çıḳdı dil elden ḳamu *(Mua. 232/1). [gün]*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/1). [gün]*

Nūr ile cihānı itdi zībā
Ḥüsnüñ güni ideli tecellā *(Terc. 1/18). [güni, -i]*

Gün gibi rūşen olmaġa iʿcāz-ı Muṣṭafā
Şaḳḳ itdi bedri şekl-i hilāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/55). [gün]*

gün: *Gündüz.*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/2). [gün]*

gün: *Gün, zaman.*

Fürḳatüñ günlerinde hem-dem olur
Derd ü miḥnet beni ḳomaz tenhā *(G. 2/5). [günlerinde, -leri, -n, -de]*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/13). [gün]*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/14). [gün]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/13). [gün]*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/14). [gün]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde fāl açsam elif ḳaddüñ gelür
Başuma bir gün ḳıyāmet ḳoparur bu fāller *(G. 119/10). [gün]*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci ṣuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/3). [gün]*

Ben her gün eylerem ṭaleb-i vaṣl līkin ol
Dilden ḳomadı vaʿde-i ferdāyı bir nefes *(G. 165/5). [gün]*

Bir gün ʿarūs-ı ḥüsnüñ öñinde yanam diyü
Yaḳdı felekde odlara her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/31). [gün]*

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı nigār
Ġarḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿışḳ *(G. 199/4). [gün]*

Dām-ı zülfeynüñ ḫayālin çün göñülde baġladum
Ben hümā-yı vaṣluñı bir gün şikār itsem gerek *(G. 218/10). [gün]*

Seyl-i eşkümden iñen ġāfil ṣalınmasun ki ben
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kinār itsem gerek *(G. 218/4). [gün]*

Yüz sürerdüñ ayaġı tozına iy gün niçe gün
Cevher-i ḫāk-i rehinden pür ola tā külehüñ *(G. 222/7). [gün]*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/9). [gün]*

Her gün aḳar yaşlarum seyyāresi
Vireli sen meh-liḳāya cān ü dil *(G. 237/11). [gün]*

Ḳıl ḳanāʿat bu ciger biryānını maʿẕūr ṭut
Bir iki gün ḫāne-i dervīşe mihmānsın begüm *(G. 252/4). [gün]*

Bir gün irerse dest-i ʿināyet faḳīrüñe
Yillerle yoluñ üzre düşüp ḫāk-i pāñ olam *(G. 267/3). [gün]*

Yüz sürüp ayaġına öpmege dil-dāruñ elin
Günde biñ kez öperem yalvarup aġyāruñ elin *(G. 310/2). [günde, -de]*

Ġamuñdan her günüm ki geçdi iy yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru *(G. 312/7). [günüm, -üm]*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise baña
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/5). [gün]*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/14). [gün]*

Maḥşer-i zülfüñde ḫaṭṭuñdan siyāh olur günüm
Her günāhum yazılursa nāme-i aʿmālüme *(G. 347/5). [günüm, -üm]*

Eşk-i çeşmüm fürḳat ile oldı bir deryā-yı ḫūn
ʿĀḳıbet ġarḳ idiserdür bir gün ol deryā beni *(G. 374/6). [gün]*

Ṭūbā ḳadüñüñ düşe diyü sāyesi bir gün
Cem ḫāk-i reh olup yine ṭopraġa döşendi *(G. 398/9). [gün]*

Çün güneh-kār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl *(K. 3/48). [güninde, -i, -n, -de]*

Yüz süriyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam *(K. 7/68). [güninde, -in, -de]*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/2). [gün]*

Levḥ-i dilde derd-i ʿışḳuñ bī-günāh
Eksük olmaz naḳş olaldan her gün āh *(Mua. 166/2). [gün]*

Didi kim her kim küsūf aşlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/4). [gün]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/1). [gün]*

Ol ẕevḳ ile āvāz idüben dil diye her gün
Tā din diridir tenni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/23). [gün]*

ʿİzzet güninde ṭoġalı māhı Muḥammedüñ
Ṭutdı zemīni şerʿi sipāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/235). [güninde, -in, -de]*

Ümmet şefāʿatine boyun ṭutdı bī-ḫilāf
Maḥşer güninde faż[ı] ridāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/20). [güninde, -i, -n, -de]*

Ger siḥr bilmeyeydüñ eyā dehr-i pīre-zen
Bir gün eser ḳılurdı saña āh-ı ṣubḥ-gāh *(Terk. 3/64). [gün]*

Naṭʿ-ı zemīnde ġam beni bir gün ʿadem ḳılur
Kendü oyunum ile çü şeh-māt olmışam *(Terk. 3/79). [gün]*

Fürḳat güninde ḫaste vü zār eyledi beni
Bu dehr-i dūnı gör kim ider mi devā dirīġ *(Terk. 3/43). [güninde, -i, -n, -de]*

gün: *Güneş II aydınlık, parlak, nurlu.*

Ay gün yüzüñe āyine-dār olsa yaraşmaz
Zīrā ki degül āyinesi pāk ü mücellā *(G. 1/7). [gün]*

gün: *Güneş II sevgilinin yüzü.*

Cem günin ġamla eyledüñ bī-nūr
Ḫüsnüñe zülfüñ olalı burḳaʿ *(G. 188/9). [günin, -i, -n]*

gün bigi ḳıl-: *Güneş gibi aydınlatmak, apaydın yapmak.*

Nūr ile gün bigi ḳıla leyl-i ḍalāleti
Dīdār açarsa luṭfı nehārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/141). [gün bigi ḳıla, -a]*

gün var iken kimsene çerāġ yaḳmaz: *Güneş varken kimse mum yakmaz.*

Gül yüzüñden ġayrı yüze dīde ḳılmaz iltifāt
Bu meṣeldür gün var iken kimsene yaḳmaz çerāġ *(G. 191/6). [gün var iken kimsene çerāġ yaḳmaz]*

günāh: *Günah, suç, kabahat, kusur.*

Bī-günehdür dime çek tīr-i cefā öldürigör
Sevmeden ġayrı seni varsa günāhum ṣanemā *(G. 9/12). [günāhum, -um]*

Seni sevmek günāh imiş ki beni
Yaḳan odlāre bu günāhumdur *(G. 53/7). [günāh]*

Seni sevmek günāh imiş ki beni
Yaḳan odlāre bu günāhumdur *(G. 53/8). [günāhumdur, -um, -dur]*

Cem būse istedügi lebüñden günāh ise
Maʿẕūr ṭut bu cürmin anuñ kim kimerdedür *(G. 64/9). [günāh]*

Sever dirildügi içün seni dil ü cāndan
Cemi sen öldürigör bu ḳadar günāh yiter *(G. 91/14). [günāh]*

Günāhuma göre yanmaġa ḫaşr-i zülfinde
Ḫayāl-i ḫaṭṭı baña nāme-i siyāh yiter *(G. 91/3). [günāhuma, -um, -a]*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/14). [günāh]*

Sevmek günāh imiş seni bildüm günāhumı
Başum ḳılıcuñ üzre güneh-kāruñam senüñ *(G. 227/3). [günāh]*

Sevmek günāh imiş seni bildüm günāhumı
Başum ḳılıcuñ üzre güneh-kāruñam senüñ *(G. 227/3). [günāhumı, -um, -ı]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/7). [günāh]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/8). [günāhumdur, -um, -dur]*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oġlansın begüm *(G. 252/15). [günāhı, -ı]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/9). [günāhına, -ına]*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise baña
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/6). [günāh]*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise baña
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/5). [günāh]*

Maḥşer-i zülfüñde ḫaṭṭuñdan siyāh olur günüm
Her günāhum yazılursa nāme-i aʿmālüme *(G. 347/6). [günāhum, -um]*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḥużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/7). [günāh]*

ʿĀmdur luṭf-ı ʿamīmüñ ḳo günāhumı benüm
Merḥamet vaḳti-durur var ise imkān-ı kerem *(K. 1/129). [günāhumı, -um, -ı]*

Yā Rab bilür günāhını çün raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār *(K. 2/61). [günāhını, -ı, -n, -ı]*

günāha gir-: *Günah işlemek.*

Ḥarīm-i ṣavmaʿa-i göñlümi iñen yıḳma
Günāha girecegüñ añ ki vaḳf-ı meykededür *(Müf. 16/2). [günāha girecegüñ, -a-ecek, -üñ]*

günāhı boyna ṣal-: *Günahı boynuna olmak, birinin yaptığı veya birine karşı yapılan kötülüğün cezasını görmek.*

Ṣun baña cām-ı laʿlüñi dime ki cürmi var anuñ
Boynuma ṣal günāhını ben çekeyin ġarāmeti *(G. 378/6). [günāhını boynuma ṣal]*

gün-be-gün: *Günden güne, gün geçtikçe.*

Gün-be-gündin devletüñ bulsun ferīd
Ẕātuñ miṣlüñ dīde-i gerdūn ne-dīd *(Kıt. 7/1). [gün-be-gündin, -din]*

gündüz: *Gündüz.*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n'ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/5). [gündüz]*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n’ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/5). [gündüzüm, -üm]*

Firāḳ u ḥasretüñden gice gündüz
Cemüñ her laḥẓa olmaz göñli bī-ġem *(G. 259/9). [gündüz]*

Gice gündüz gözlerümden yaş aḳar dürdāne-veş
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/7). [gündüz]*

güneh: *Günah.*

Seni çoḳ sevdügüme ʿayb itme
Eksük olmaz şehā ḳuluñ günehi *(G. 382/6). [günehi, -i]*

Ne kerem var ki ola mūcib-i tecdīd-i günāh
Ne güneh var ki ola bāʿiṣ-i ḥirmān-ı kerem *(K. 1/124). [güneh]*

Uş kāse-i ʿacz ile ümīd isteyü geldüm
Urma günehüm yüzüme iy Ḳādir ü Dānā *(K. 5/162). [günehüm, -üm]*

güneh it-: *Günah işlemek.*

ʿIşḳuñ yolında ger güneh itdükse dil-berā
Aş zülf-i dārügīrüñe oldur çü dārumuz *(G. 150/5). [güneh itdükse, -dük, -se]*

güneh-kār: *Günahı olan, suçlu, kabahatli.*

Sevmek günāh imiş seni bildüm günāhumı
Başum ḳılıcuñ üzre güneh-kāruñam senüñ *(G. 227/4). [güneh-kāruñam, -uñ, -am]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/10). [güneh-kāruñ, -uñ]*

güneh-kār ol-: *Günahı olan, suçlu, kabahatli olmak.*

Çün güneh-kār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl *(K. 3/47). [güneh-kār oldı, -dı]*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḥużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/8). [güneh-kār olmasun, -ma, -sun]*

güneş: *Güneş.*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/13). [güneş]*

Olmasa ḫālüñ āftāb-perest
Ḳılmaz idi Güneş yüzüñe sücūd *(G. 47/6). [güneş]*

Ḳamer alnuñ güneş ruḫ-sāruñ üzre
Görenler didi kim nūrun ʿalā nūr *(G. 77/3). [güneş]*

Ḥüsnüñ envār-ı tecellīsi irişdükçe güneş
Beñzer ol pīrūzeye kim āftāb altındadur *(G. 86/9). [güneş]*

Gözümde ʿaks-i ruḫ-sāruñ ḫayāli
Güneşdür ṣanasın ṣu içre ditrer *(G. 132/10). [güneşdür, -dür]*

Yüzüñ gördükçe çeşmüm aġlamaz kim
Güneş ṭoḳındugı yirde nem olmaz *(G. 141/8). [güneş]*

Ḫaṭṭuñ güneş yüzüñde senüñ iy perī-ṣıfat
Devr-i ḳamerde fitne-i āḫir-zamān imiş *(G. 166/3). [güneş]*

Tecellī-i ruḫuñı dāyimā Cem üzre düşür
Hemīşe çünki bilürsin düşer türāba güneş *(G. 174/14). [güneş]*

Gözümde pertev-i ʿaks-i ruḫuñ maḳām ideli
Gören ṣanur ki nigārā düşüpdür āba güneş *(G. 174/12). [güneş]*

Ḳaçan ki yüzüñe zülfüñ niḳāb olur ṣanuram
Felek yüzinde girür ʿanberīn seḥāba güneş *(G. 174/10). [güneş]*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/1). [güneş]*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/2). [güneş]*

Ġamuñda ġayrı hevāsından el yuduḳça baña
Meh-i felek legen olupdur āftābe güneş *(G. 174/4). [güneş]*

Şu yirde kim ṣala mihr-i ruḫuñ meh-i pertev
Ne bī-baṣar ola kim diye āftāba güneş *(G. 174/6). [güneş]*

Görüp risāle-i ḥüsnüñi şemse oldı ḳamer
Kitābe-i zer olalıdan ol kitāba güneş *(G. 174/8). [güneş]*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/6). [güneş]*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/8). [güneş]*

Bārān yirine dīde-i Cem dökse ḳan n'ola
Ṭutdı güneş cemālini çün ebr-vār ḫaṭ *(G. 183/14). [güneş]*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/5). [güneşdür, -dür]*

Ben nice beñzedeyin gün yüzüñ ayın güneşe
Çün güneş būse-gehidür ṣanemā gerd-i rehüñ *(G. 222/6). [güneş]*

Ben nice beñzedeyin gün yüzüñ ayın güneşe
Çün güneş būse-gehidür ṣanemā gerd-i rehüñ *(G. 222/5). [güneşe, -e]*

İy güneş rifʿat bulup ḥüsnüñe maġrūr olmaġıl
Kim seni eyler ḫacil bir āftābum var benüm *(G. 249/5). [güneş]*

Güneş gice olup diyü ṭutar idi kenāra yüz
Tecellī ḳılsa gün yüzüñ eger zülfüñ kenārından *(G. 286/11). [güneş]*

Görinen meh mi iki yine bugün
Yā güneş indi mi zemīne bugün *(G. 304/2). [güneş]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/12). [güneş]*

Güneş gibi n'ola her yire pertev itse göñül
Çü mihre ʿādet olupdur ki ola hercāyī *(G. 402/7). [güneş]*

Güneşden mihr ṭopını ḳapaldan ḥüsn ile iy meh
Görüp çevgān-ı ebrūñı olupdur şekl-i māh egri *(G. 403/7). [güneşden, -den]*

Deffāf-ı seḥer daḫı açup gice ġılāfın
Yaʿnī Güneşüñ dāyiresin ḳılmadı peydā *(K. 5/22). [güneşüñ, -üñ]*

Ḫūblar kāfir dilince naġmeler āġāz ider
Şol ḳara ṣaçlar güneş yüzlerde müşk-efşāndur *(K. 8/36). [güneş]*

Gördi ḥüsni güneşin zülf seḥābında meger
Ki göñül ẕevḳ u ṣafādan çaġırur cāna deger *(Mua. 38/1). [güneşin, -i, -n]*

Güneşle ḥüsnüñ olalı müşennā
Nigārā ḥüsn-i bī-ḥadd oldı peydā *(Mua. 144/1). [güneşle, -le]*

ʿUşşāḳa çü ḥüsnüñ güneşi nūr u żiyādur
Kim aña ḳamerden *(Mua. 193/3). [güneşi, -i]*

Güneş ʿīd-i cemālüñe felekde
Nigārā ḫarc içün bir ḳurṣ-ı nāndur *(Mua. 201/3). [güneş]*

Görse güneş yüzüñi ḳamer kendüden gider
Ṭūbā ḳadüñ işitse perīşān olup gider *(Mua. 278/1). [güneş]*

güneş: *Güneş II sevgili.*

Yire geçsün yirini yirini meh
Çün bu neyyir güneş yire ine bugün *(G. 304/6). [güneş]*

günile-: *Kıskanmak, haset etmek.*

Yüzüñ ayını gözüm āyinelerden güniler
Nice ḫōş diḳḳat ider ayı nelerden güniler *(G. 121/1). [güniler, -r]*

Yüzüñ ayını gözüm āyinelerden güniler
Nice ḫōş diḳḳat ider ayı nelerden güniler *(G. 121/2). [güniler, -r]*

Yaşumuñ āb-ı revānına naẓer ḳılma ki dil
Yüzüñi ẓāhir olan şekl-i başerden güniler *(G. 121/6). [güniler, -r]*

Ḫüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/8). [güniler, -r]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü göñlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/10). [güniler, -r]*

Dilemez giceyi dil zülfüñi gösterdügi içün
Gel ḳıyās it ki cemālüñi nelerden güniler *(G. 121/12). [güniler, -r]*

Devr-i çeşmüñde dile laʿlüñi añdurmadı cān
Bu ne dīvāne ki bādāmı şekerden güniler *(G. 121/14). [güniler, -r]*

Her ḳaçan kim beni bī-zer göre bīzār ola yār
Cān ü dil vuṣlatı bāzārını zerden güniler *(G. 121/16). [güniler, -r]*

Cem diler kim kemer-i zer ḳıla ḳolın belüñe
Gerçi kim sīm miyānuñı kemerden güniler *(G. 121/18). [güniler, -r]*

gurbet: *Yurdundan, memleketinden başka yerde bulunma.*

Meskeninden zülfi dūr itdi ṣabā bigi Cemi
Āh ölürse irmedin ġurbetde miskīn meskene *(G. 361/22). [ġurbetde, -de]*

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı *(G. 386/1). [ġurbet]*

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde Cemi bīmār ḳıldı *(G. 386/14). [ġurbetde, -de]*

İy dōstlar beni añıcaḳ mātem eyleñüz
Eyle ṭutuñ ki ġurbet içinde ben ölmişem *(Terk. 3/78). [ġurbet]*

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Şām ile ʿIrāḳa *(G. 341/5). [ġurbet]*

ġurbet-i ʿışḳ: *Aşk gurbeti.*

Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt
Ġurbet-i ʿışḳuñda oldum çün faḳīr *(G. 107/12). [ġurbet-i ʿışḳuñda, -uñ, -da]*

ġurūb eyle-: *(Güneş, ay ve yıldızlar için) ufukta kaybolmak, görünmez olmak, gurup etmek.*

Ḫaṭṭı gizlense ḫayāli n'ola gelse gözüme
Mihr her geh ki ġurūb eylese ʿummāna yatar *(G. 131/6). [ġurūb eylese, -se]*

ġurūb it-: *(Güneş, ay ve yıldızlar için) ufukta kaybolmak, görünmez olmak.*

Meh gibi ġurūb itdi velī ḥüsni ḫayāli
Bu sīne-i vīrānda mekān eyledi gitdi *(G. 414/7). [ġurūb itdi, -di]*

Ārede mihr-i felek ḳılsa ġurūb ādem bilür
Kim zemīni resm idüp nışfını ṭarḥ ide tamām *(Mua. 16/3). [ġurūb ḳılsa, -sa]*

gürūh: *Topluluk, cemaat.*

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem *(K. 7/31). [gürūhın, -ı, -n]*

gūş: *Kulak.*

İrişmeyeli gūşuma āvāz-ı mü'eẕẕin
Her ḳanda baḳam gözde uçar ṣaḥn-ı muṣallā *(K. 5/121). [gūşuma, -um, -a]*

gūş it-: *Dinlemek, kulak vermek, işitmek.*

Gūş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbān *(Terc. 1/61). [gūş ideli, -eli]*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū gūş ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūş ider *(G. 75/1). [gūş ider, -er]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/2). [gūş it]*

gūşa ṭut-: *Köşe tutmak, köşeye yerleşmek.*

Yā ḳaşuñdan gūşa ṭutsa tīr-i ġamzeñ bī-kemān
İrsem aña buluram sehm-i saʿādetden nişān *(Mua. 284/1). [gūşa ṭutsa, -sa]*

ġuṣṣa: *Gam, keder, tasa.*

Ġuṣṣa maḫmūrıdur lebüñ cāmın
Ṣun Ceme çünki mey ḫumār yazar *(G. 130/11). [ġuṣṣa]*

Hemīşe ġuṣṣañı yir luṭfuñı görür ammā
Yidügi ḥaḳḳını bilmez raḳībi ben bilürem *(G. 268/5). [ġuṣṣañı, -ñ, -ı]*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳıṣṣa ġuṣṣa ḥiṣṣesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/104). [ġuṣṣa]*

ġuṣṣa-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün derdi.*

Ġuṣṣa-i zülfüñ ile ṣubḥa dek ay yüzüñ añup
Gice seyyāre ṣayar dīde-i giryān uyumaz *(G. 159/9). [ġuṣṣa-i zülfüñ, -üñ]*

güstāḫ ol-: *Küstah olmak.*

Hey ne güstāḫ olur ol zülf-i siyehler bī-rıżā
Gül direrler gül-şen-i ḥüsnüñde Hindūlar gibi *(G. 422/5). [güstāḫ olur, -ur]*

güvāh: *Şahit, delil, tanık.*

Dil güvāh idi ġamuñda baña illā n'idelüm
Şimdi ḥāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/9). [güvāh]*

Dil güvāh idi ġamuñda baña illā n'idelüm
Şimdi ḥāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/10). [güvāhum, -u, -m]*

Ne ṣerḥ idem ki ciger ṣerḥa ṣerḥa olduġına
Ḫadeng-i ġamzesi peykānları güvāh yiter *(G. 91/12). [güvāh]*

Her ḳaçan āh eylesem derd ile ben
Gözlerüm yaşı-durur baña güvāh *(Kıt. 2/6). [güvāh]*

Levḥ üzre yazmış idi ezel kilk[i] ismini
Levḥ ü ḳalemdür anda güvāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/238). [güvāhı, -ı]*

güvāh ol-: *Şahit olmak.*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr ü nār *(K. 2/14). [güvāh oldı]*

gūyā: *Sanki, âdeta.*

Şol ḳadar çekdi ḳuluñ Cem derd ü miḥnet kim anuñ
Ṭopraġın gūyā Ḫudā derd ile taḫmīr eylemiş *(G. 167/20). [gūyā]*

Ḳanlusı gibi yaḳamı elden ḳomaz eyyām
Ben ḳavmini öldürdüm anuñ ẓulm ile gūyā *(K. 5/92). [gūyā]*

gūy-ı melāḥat ol-: *Güzellik topu olmak.*

Gūy-ı melāḥat olmaġa meydān-ı ḥüsnde
Zülf-i muʿanberin o mehüñ ṣavlecān ṭutuñ *(G. 220/7). [gūy-ı melāḥat olmaġa, -maġ, -a]*

gūyiyā: *Sanki, âdeta.*

Laʿlüñüñ girdinde ḫaṭṭuñ döşenüp yatur şehā
Ḫıżra beñzer gūyiyā k'āb-ı ḥayāt andan ṭamar *(G. 63/8). [gūyiyā]*

Gūyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy ṣanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir kūşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/3). [gūyiyā]*

gūyiyā: *Sözde.*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānum-durur *(G. 68/1). [gūyiyā]*

Şöyle cān virdi bu naḳşa cān ü dilden Cem ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur *(G. 68/14). [gūyiyā]*

güzāfī: *Boş söz, manasız lâf.*

Degüldür baña bu cevrüñ güzāfī
Meger emrüñde cān itdi ḫilāfı *(Mua. 47/1). [güzāfī]*

güzel: *Güzel, hoş.*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/38). [güzel]*

güzel: *Güzel, dilber.*

İy dil vefā sen umma her-giz güzeller içre
Ḳavl ü ḳarār muḥkem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/9). [güzeller, -ler]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ olaldan melceʾ-i ḥācāt-ı nās
Āyet-i ḥüsni güzeller andan eyler iḳtibās *(G. 163/2). [güzeller, -ler]*

Görüp zamān güzellerini ṣu bigi n'idem
Aḳdı arada bir ḳadi serv-i revāne dil *(Mua. 53/3). [güzellerini, -ler, -i, -n, -i]*

Ḫarem-i ḫāne-i dil olmaġa her gözde güzel
Ferşinüñ kūşeleri birbirine oldı bedel *(Mua. 227/1). [güzel]*

güzellük: *Güzellik, hüsniyet.*

Olamaz mihr ü meh bu ʿaṣr içinde
Güzellükde senüñ ḥüsnüñe hem-tā *(G. 11/8). [güzellükde, -de]*

güẕer eyle-: *Geçmek, delip geçmek, işlemek.*

Sengīn dilüñe olmadı her-giz eser-i āh
Āhumuñ oḳı gerçi ḥacerden güẕer eyler *(G. 51/6). [güẕer eyler, -r]*

Āh-ı Cem ṭaşa güẕer eyler iken āh kim ol
Daḫı kār eyleyemez bu dil-i sengīne dirīġ *(G. 195/13). [güẕer eyler, -r]*

güẕer eyle-: *Geçmek II gezmek, dolaşmak.*

Vālih ü ser-mest ü ḥayrān nā-geh eylerken güẕer
Gördüm iki ġonce-i ter bāġ-ı ḥüsn içre gezer *(G. 138/1). [güẕer eylerken, -r, -ken]*

güẕer it-: *Geçmek, varmak, ulaşmak.*

İşigüñ Kaʿbesine bir dem idem diyü güẕer
Niçe yıldur bu hevā ile yiler bād-ı seḥer *(G. 114/1). [güẕer idem, -em]*

güẕer ḳıl-: *Geçmek, delip geçmek.*

Sinüm üzre ger güẕer ḳılsañ saña
Dil uzadur her giyāhum gitme gel *(G. 231/5). [güẕer ḳılsañ, -sa, -ñ]*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/9). [güẕer ḳıldı, -dı]*

Tīr-i ġamzeñ yañılup cāndan güẕer ḳılmış meger
Cān atup biri daḫı irişdi anuñ cāyine *(G. 349/11). [güẕer ḳılmış, -mış]*

hā: *Gayrete getirmek ve teşvik etmek için kullanılan söz.*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül ʿĪsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/1). [hā]*

hā: *Süreklilik gösteren bir ünlem.*

Ol kemān-keş ḳaşlaruñ atduḳça ġamzeñ oḳların
Ḳaṣd idüpdür cānuma beñzer ki gözler hā beni *(G. 374/8). [hā]*

ʿĀlem içre çekmişem derd ü firāḳın ben ġarīb
Hā sürer ẕevḳi ḳatında dil-berüñ ol seg raḳīb *(Mur. 2/14). [hā]*

hā: *Gör bak, işte anlamında bir ünlem.*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 6/10). [ha]*

hā: *(Cümle sonunda) dikkat çekmek ve uyarmak amacıyla kullanılan ünlem.*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 7/10). [ha]*

hā di-: *Hemen, hemen şimdi, çabucak.*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/6). [hā diyince, -y, -ince]*

Gözüñüñ kūşesine hā diyince
Niçe ʿāşıḳları meftūn idersin *(Mua. 327/1). [hā diyince, -y, -ince]*

ḫaber: *Haber, havadis, bilgi.*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/14). [ḫaber]*

Didüm iy meh-rū lebüñden būse inʿām eylegil
Didi kim ṭut aġzuñı söylenmesün işbu ḫaber *(G. 98/12). [ḫaber]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü göñlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/10). [ḫaberden, -den]*

İşitmedi ḫaṭuñuñ çün ḳara ḫaberlerini
Benefşe yaşlu görinür ya bu ne mātemdür *(G. 135/15). [ḫaberlerini, -ler, -i, -(n)i]*

Dehenüñ şevḳi ile cān gitdi
Bir yire kim daḫı ḫaber gelmez *(G. 147/4). [ḫaber]*

Ger işidilse leblerüñ ḫaberi
Mışrdan bu yire şeker gelmez *(G. 147/5). [ḫaberi, -i]*

Āhuma ṣordum sitāremden ḫaber güldi didi
Fāriġ ol var kim sitāreñ ḳubbe-i mīnāda yoḳ *(G. 208/19). [ḫaber]*

Raḳīb eydür ki ḫaṭṭ-ı yār gelmiş
Siyeh-rū ola bu ḳara ḫaberle *(G. 364/8). [ḫaberle, -le]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/11). [ḫaber]*

İşitdi çü hātif ḫaberin bu dil-i miskīn
Himmet kemerin beline bend eyledi ṣad cā *(K. 5/137). [ḫaberin, -i, -n]*

ḫaber al-: *Haber almak, bilgi edinmek.*

Ḫaber bülbül çü gül yüzinden aldı
İşit kim bülbül-i şūrīde n'oldı *(Mua. 160/1). [ḫaber aldı, -dı]*

ḫaber añıl-: *Haberden bahsetmek, haber vermek, havadis aktarmak.*

Gül-sitānda her ḳaçan añılsa laʿlüñden ḫaber
Ġonceler şermende olup aġzını ḫāmūş ider *(G. 75/5). [ḫaber añılsa, -ıl-ıl, -sa]*

ḫaber gel-: *Haber almak, bilgi edinmek.*

Cem dehānuñ yādına iy piste-fem
Bir diyāra vardı kim gelmez ḫaber *(G. 133/14). [ḫaber gelmez, -mez]*

ḫaber getür-: *Birine bir şey hakkında bilgi ulaştırmak.*

İy bād-ı ṣubḥ yār işiginden ḫaber getür
Her dem dimāġ-ı cāna ṣaçından eser getür *(G. 57/1). [ḫaber getür, -ür]*

ḫaber vir-: *Bildirmek, ulaştırmak.*

Perī bigi sözini ḫalḳa şīşeden söyler
Derūnı sūzişini viricek ḫaber ḳandīl *(G. 244/12). [ḫaber viricek, -icek]*

Sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūna ṭaʿn ider
Kim ki ola işigüñde ġarībi Muḥammedüñ Zīrā ki cāna ḥubb-i vaṭenden ḫaber virür *(Terk. 1/117). [ḫaber virür, -ür]*

Ḥabeş: *Habeşistan.*

ʿĀrıżuñ üzre göricek ḥüsn ü luṭf ile direm
Rūma çekmişdür Ḥabeşden yine leşkerler ḫaṭuñ *(G. 215/6). [ḥabeşden, -den]*

ʿĀrızuñ devrinde Hindū zülfüñe baş ḳoşalı
Kişver-i Rūma Ḥabeşden ṣaldı leşkerler ḫaṭuñ *(G. 226/8). [ḥabeşden, -den]*

Ḥabeş: *Habeşistan halkından olan kimse II siyah tenli.*

Kaʿbe-i ḥüsnindeki şol ʿanber[ī]n fülfülleri
Bir Ḥabeşdür kim yidi iḳlīm aña fermāndur *(K. 8/48). [ḥabeşdür, -dür]*

ḫabīb: *Sevgili, mahbup.*

Kākül-i pür-çīnini dün boynına ṣaldı ḥabīb
Ṭaḳdı ṣan sīmīn ṣanem boynına ʿanberden ṣalīb *(G. 17/1). [ḥabīb]*

Yoluña cān vireni añmayasın
Bu mıdur iy ḥabībüm saña ʿādet *(G. 25/6). [ḥabībüm, -üm]*

Cān almaḳ ʿādet itdi daḫı ṭıfldur ḥabīb
Bilmez ki ḳana ḳan olısar rāygān ṣanur *(G. 95/11). [ḥabīb]*

Cem ḥālini ʿaceb ne ṣorar çün bilür ḥabīb
Kim hīç nesne gelmez elinden elem çeker *(G. 96/9). [ḥabīb]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümūne bu yiter *(G. 98/5). [ḥabīb]*

Gel beni öldür didüm güldi ḥabīb
Beñzer ol bu mürtecāyı çoḳ görür *(G. 110/9). [ḥabīb]*

Ṭaġıdur zülf-i zirih-pūşını ḥüsninde ḥabīb
Yoḳsa Çīn māliki Rūm üstine leşker mi çeker *(G. 112/3). [ḥabīb]*

Furṣatın bulup Cemüñ öldürmek içün ol ḥabīb
Hey nice yañılmışam diyü peşīmāndur henūz *(G. 146/13). [ḥabīb]*

Şād ü ḫandān ol göñül giryān ü nālān olma kim
Çün ḥabībüñ derdidür ḳısmet saña ʿālemde bes *(G. 161/12). [ḥabībüñ, -üñ]*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n'itdüm aña kim yine teʾḫīr eylemiş *(G. 167/7). [ḥabīb]*

Çü dermāndur baña derdi ḥabībüñ
Gerekmez minneti ġayrı ṭabībüñ *(G. 214/1). [ḥabībüñ, -üñ]*

Şu deñlü derde giriftārı var ḥabībüñ kim
Arada şanmaġıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/9). [ḥabībüñ, -üñ]*

Ḳāmetin aġyāra şorduġum işitmiş ol ḥabīb
Didi şeyṭāna ḳıyāmetden suʾāl itmek neden *(G. 287/7). [ḥabīb]*

Ḥabībüñ derdi ile ölmeyince
Uşanmaz bu Cem-i miskīn belādan *(G. 293/9). [ḥabībüñ, -üñ]*

Göñül ḥālüñi ʿarż eyle ḥabībe
Ki derd issi açar derdin ṭabībe *(G. 339/1). [ḥabībe, -e]*

Raḳībi ḫōş görüp redd itdi beni
Ne ḳıldum bilmezem ben ol ḥabībe *(G. 339/10). [ḥabībe, -e]*

Ben ḫastenüñ çü ḫāṭırını şordı ol ḥabīb
ʿÖmri uzun u kendüsi ʿālemde saġ ola *(G. 367/5). [ḥabīb]*

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġam-nāk *(Kıt. 3/13). [ḥabībüñ, -üñ]*

Ne vaktin kim ḥabīb adın şoram ben
Gülüp nāz ile dir ol yüzi gül-şen *(Mua. 41/1). [ḥabīb]*

Ḥabīb yüzini görse semen olur bī-dil
Añarsa sünbül-i zülfin benefşe ola ḫacil *(Mua. 114/1). [ḥabīb]*

Müdām ṣūret-i ḥāli ḥabīb ayaġa ṣalar
Ki yolına dil ü cāndan hemīşe virile ser *(Mua. 151/1). [ḥabīb]*

Leblerüñ naṣrun min-allāh oḳıyaldan iy ḥabīb
Bulınur ʿaksi ruḫuñda ḥāṣıl-ı fetḥun ḳarīb *(Mua. 161/1). [ḥabīb]*

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreye raḥm eylemez
Nā-müselmāndur ḥabībüñ zülfi āh *(Mua. 199/2). [ḥabībüñ, -üñ]*

Ne ḥācet ʿarż-ı ḥāl itmek ḥabībe
Bilür ḥālümi dil-dārum velīdür *(Müf. 4/1). [ḥabībe, -e]*

Aġladuġuma benüm şād oluban güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/15). [ḥabīb]*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/111). [ḥabīb]*

Ṭarz-ı ṭırāz-ı vaḥdet ile zeyn olur müdām
Levlāke ḫilʿatindeki ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/106). [ḥabībi, -i]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 6/9). [ḥabībüñ, -üñ]*

Sinüme uġrayıcaḳ n'ola sögüp geçse ḥabīb
Ki melek daḫı ḳılur ḳabr-i ġarīb üzre duʿā *(G. 7/3). [ḥabīb]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 7/9). [ḥabībüñ, -üñ]*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı bana bir derd iy ḥabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/1). [ḥabīb]*

Yoluña ben cān virürem müddeʿīden ötüri
Bu revā mı ḳaṣd idesin ben ġarībe ey ḥabīb *(G. 16/12). [ḥabīb]*

Beni ṣormaġa geldükçe ḥabībüm
Direm cān ü göñülden ḫayr maḳdem *(G. 259/7). [ḥabībüm, -üm]*

Ḥabībüm nāz birle girmiş āle
Ki ʿāṣıḳ göñlin ol āl ile ala *(G. 332/1). [ḥabībüm, -üm]*

ḥabīb ol-: *Sevgili olmak, dost olmak.*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Ṣāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/14). [ḥabīb ola, -a]*

Pīş-keş cānı virürdük yolına ol dil-berüñ
Ger ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizim mihmānumuz *(G. 152/8). [ḥabīb olsaydı, -sa, -y, -dı]*

ḥabīb ol-: *Dost, sevgili olmak II Allah'ın sevgili kulu olmak, Habıbullah olmak.*

Ḥatm-i rüsül çü sensin ümīdüm saña-durur
Olduñ Kerīme çünki ḥabīb eylegil kerem *(K. 7/70). [ḥabīb olduñ, -du, -ñ]*

ḥabīb-i gül-ʿiẕār: *Gül yanaklı sevgili.*

Çü gördüm sen ḥabīb-i gül-ʿiẕārı
Dil ü cān zaḫmine bulındı merhem *(G. 257/3). [ḥabīb-i gül-ʿiẕārı, -ı]*

ḫabīr ol-: *Haberdar olmak.*

Nükte-i esrār-ı ġaybı ol bilür
Kim ola sırr-ı dehānuñdan ḫabīr *(G. 107/4). [ḫabīr ola, -a]*

ḫabīr-i bī-naẓīr: *Eşi benzeri olmayan, her şeyden haberdar olan, her şeyi bilen (Allah).*

İy Emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
V'iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i ẕü'l-celāl *(K. 3/2). [ḫabīr-i bī-naẓīr]*

ḥabli'l-metīn: *Çok kuvvetli ip II İslam dini, Kuran-ı Kerim.*

Cān riştesini kesme ki ḥabli'l-metīn ṣunar
Ṣaḥrā-yı dīnde çetri ṭınābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/137). [ḥabli'l-metīn]*

ḥabs-i külāh: *Külah hapsi; saçları başa giyilen külahın içinde toplama.*

Ṣaldı ḥabs-i külāha zülfeyni
Girdi ceyş-i Ḥabeş kemīne bugün *(G. 304/15). [ḥabs-i külāha, -a]*

ḥac: *İslam'ın beş şartından biri olan ve zilhacce ayında Mekke-i mükerrmede Kâbe'yi ziyaret ve tavaf etmeyi öngören ibadet.*

Olsañ şehenşeh-i Rūm olmazdı ḥac naşībüñ
Biñ şükr oldı rūzī bu devlet-i muʿazzam *(G. 274/5). [ḥac]*

N’ola ṭapuña eylersem sücūdı
Ṭavāf eyleyen eyler secde ḥacda *(G. 340/6). [ḥacda, -da]*

ḥac: *Kutsal kabul edilen mekânları dinî maksatla ziyaret etme, İslâm’ın beş şartından biri II Hac maksadıyla sevgilinin mekânını gitme.*

Viṣalüñ ḥaccına irişmege Cem
Ṣafādan yüz sürer ḳapuña her dem *(Mua. 236/1). [ḥaccına, -ı, -n, -a]*

ḫacālet: *Mahcubiyet, utanma.*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr[i] yüzine niḳāb *(Mua. 46/2). [ḫacāletden, -den]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr yüzine niḳāb *(Mua. 205/2). [ḫacāletden, -den]*

Ḫacāletden ḳamer olurdı pinhān
Görinse āftāb-ı rūy-ı cānān *(Mua. 228/1). [ḫacāletden, -den]*

ḫacālet ol-: *Utanmak, mahcup olmak.*

Görüp cihānda mīve-i laʿlüñ behāsını
Oldı ḫacālet ile ḳamu bī-behā-y-imiş *(G. 173/12). [ḫacālet oldı, -dı]*

ḫācāt: *İstekler, dilekler.*

Redd eyleme ḥācātumı iy Ḳāżī-i ḥācāt
Göster eser-i luṭfuñı iy Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/199). [ḥācātumı, -um, -ı]*

ḫacc eyle-: *Haccetmek, hac farizasını yerine getirmek.*

Varup ḥacc eyleyüp el-ḥamdü l’illāh Mıṣra geldükde
Göñül sevdā-yı ḫām ile idüp fikr-i ʿacīb ancaḳ *(K. 9/7). [ḥacc eyleyüp, -y, -üp]*

ḫacc-ı vaṣl: *Kavuşma haccı II sevgiliye kavuşma.*

Ḫacc-ı vaṣl içün şehīd olanlaruñ
Cāme-i ḫūnīnleri iḥrāmdur *(G. 87/9). [ḥacc-ı vaṣl]*

Ġam mervesinde saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl içün
Ḥuccāc-ı ʿışḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(K. 6/3). [ḥacc-ı vaṣl]*

Ḥacc-ı vaṣlı isterem Saʿy eyledüm
Kaʿbe ḳapuña çü vardur iḥtiyāc *(G. 34/11). [ḥacc-ı vaṣlı, -ı]*

ḫacel it-: *Utanmak.*

Serv ṣol resme ḫacel itmiş görüp Ṭūbā ḳadüñ
Bir ayaḳ daḫı eline girse büstāndan gider *(G. 122/11). [ḫacel itmiş, -miş]*

ḥacer: *Taş, kaya.*

Sengīn dilüñe olmadı her-giz eser-i āh
Āhumuñ oḳı gerçi ḥacerden güẕer eyler *(G. 51/6). [ḥacerden, -den]*

Ḥacerü’l-esved: *Kâbe'nin duvarında bulunan ve cennetten geldiğine inanılan meşhur kara taş.*

Dil-i sengīnüñ ile ḫālüñe ḥālüm diyeyin
Ḥacerü'l-esvede ḳarşu çün olur ʿarż duʿā *(G. 8/4). [ḥacerü'l-esvede, -e]*

Kaʿbe yüzüñde beñüñ çün Ḥacerü'l-esved imiş
Yaraşur her nefes ol ḫāl-i siyeh-kārı öpem *(G. 269/5). [ḥacerü'l-esved]*

ḫācet: *Lüzum, ihtiyaç.*

Cānum almaḳ dilerseñ eyleme āl
Āl ḥācet degüldür al iy dōst *(G. 18/8). [ḥācet]*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/6). [ḥācet]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫʸāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/1). [ḥācet]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫʸāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/2). [ḥācet]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her kūşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/4). [ḥācet]*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/6). [ḥācet]*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/8). [ḥācet]*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/10). [ḥācet]*

Ḳo yüzüm ṭoprağı zer sürsün berāt-ı ḥüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḥācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/6). [ḥācetdür, -dür]*

Ḥüsnüñi zeyn eylese meşşāṭa mirʾāt-ı ḳamer
Ṣunʿ-ı Bārīye ne ḥācet zaḥmet-i tezyīn diye *(G. 358/6). [ḥācet]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/4). [ḥācet]*

Eyledi bī-dil beni ṭās-i nigūn-ı felek
Ārede bu maʿnīyi yāre ne ḥācet dimek *(Mua. 82/2). [ḥācet]*

Ne ḥācet ʿarż-ı ḥāl itmek ḥabībe
Bilür ḥālümi dil-dārum velīdür *(Müf. 4/1). [ḥācet]*

ḫācet: *Dilek, istek, emel.*

Ḥācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/10). [ḥācet]*

Ḥācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/9). [ḥācetüm, -üm]*

Yoḳdur felek belāsına çün çāre vaḳtidür
Ḥaḳ ḫażretine ʿarż idesin sen bu ḥāceti *(Terk. 3/106). [ḥāceti, -i]*

ḫâcı: *Hacceden, hacı.*

Merve ḥaḳı saʿy-i Kaʿbe kūyuñ
Cān ḥācīsına ṣafādur iy dōst *(G. 26/26). [ḥācīsına, -sı, -n, -a]*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḥācīdür güldi didi
Gerçi ḥācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/15). [ḥācīdür, -dur]*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḥācīdür güldi didi
Gerçi ḥācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/16). [ḥācīdür, -dur]*

Kaʿbe-i ʿışḳ ḥācısın ṣuvarur
Zemzem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/11). [ḥācısın, -sın]*

ḫacil: *Utanmış, mahcup olmuş.*

Çarḫ-ı aṭlas kūşe-i eyvānuñı görse ḫacil
Meh yüz urmaġa der-i der-gāhuña muḥtācdur *(G. 191/1). [ḫacil]*

Dişüñ vaṣfın işitse āb ola dür
Ḫacildür ruḫlaruñdan verd ü lāle *(G. 333/12). [ḫacildür, -dür]*

ḫacil eyle-: *Utandırmak.*

Keşf olalı yüzüñüñ nikābı
Eyledi ḫacil ol āftābı *(Terc. 1/96). [ḫacil eyledi, -di]*

Lebüñden utanur laʿl-i Bedaḫşān
Ṣaçuñ eyler ḫacil müşki Ḫotende *(G. 337/8). [ḫacil eyler, -r]*

İy güneş rifʿat bulup ḥüsnüñe maġrūr olmaġıl
Kim seni eyler ḫacil bir āftābum var benüm *(G. 249/6). [ḫacil eyler, -r]*

ʿAnberīn midür bu zülf-i müşk-bū
Kim ḫacil eyler hemīşe müşki bu *(G. 316/2). [ḫacil eyler, -r]*

ḫacil ḳıl-: *Utandırmak.*

Olalı Ḫüsrevā göñlüm leb-i şīrīnüñe māyil
Ḳılupdur kūh-i ʿışḳuñda ḫacil ṣanʿatle Ferhādı *(G. 381/8). [ḫacil ḳılupdur, -up, -dur]*

ḫacil ol-: *Utanmak, mahcup olmak.*

Ḥabīb yüzini görse semen olur bī-dil
Añarsa sünbül-i zülfin benefşe ola ḫacil *(Mua. 114/2). [ḫacil ola, -a]*

Müşke teşbīh itdi ḫālini meger āşüfte-dil
Bildi yañılduġın oldı ḫāl-i dil-berden ḫacil *(Mua. 109/2). [ḫacil oldı, -dı]*

Öykünür imiş bu ḫaṭ-ı dil-dāre benefşe
Ṣoñra oldı ḫacil başladı inkāre benefşe *(G. 319/2). [ḫacil oldı, -dı]*

Ḫacil olur görürse laʿlüñi mey
Serv-ḳaddüñ öñinde leyse bi-şeyʾ *(G. 394/1). [ḫacil olur, -ur]*

Zülfüñüñ ḳoḫusı ḳatında şehā
Ḫacil olur ḳoḫusı müşk-i terüñ *(G. 209/10). [ḫacil olur, -ur]*

Ger ḫam-ı ebrūsı naḳşın zāhiri bī-derd dil
Görse idi secde-i sehv idüp olurdı ḫacil *(Mua. 138/2). [ḫacil olurdı, -ur, -dı]*

ḫaclet: *Utanma.*

Yine yüz urmaġa geldüm ḳapuña ḫaclet ile
ʿAybumı yüzüme urma ki budur şān-ı kerem *(K. 1/79). [ḫaclet]*

İy Ẕü'l-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı iʿtiẕār *(K. 2/34). [ḫacletle, -le]*

ḫad: *Yanak.*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/1). [ḫadüñde, -üñ, -de]*

Ne yaraşmış ḫadüñde ḫaṭṭ-ı reyḥān
Ne ḫōş ḳılmış benefşe bāġı taḥrīr *(G. 124/13). [ḫadüñde, -üñ, -e]*

Ḫadüñde n'ola mesken ḳılsa ḫaṭṭuñ
Ki olur dīnden çıḳanuñ yiri āteş *(G. 170/3). [ḫadüñde, -üñ, -de]*

Ḳaddüñde ḫadüñ ḫaṭṭı ṭutaldan berü mesken
Bir ṭūṭīye beñzer ki ḳona serv-i revāne *(G. 357/3). [ḫadüñ, -ün]*

Ḫaṭṭın görürse ḫaddinüñ üstinde dil-berüñ
Olur hezār ġayret ile şerm-sār nesḫ *(G. 39/9). [ḫaddinüñ, -i, -nüñ]*

Ṣülṣ ü muḥaḳḳaḳ ile riḳāʿ iy perī-ṣıfat
Ḫaddüñ ṣaḥīfesinde olur āṣikār nesḫ *(G. 39/4). [ḫaddüñ, -üñ]*

Ḫaddüñde ḫaṭṭuñı gören iy māh-rū didi
Gül yapraġında böyle ʿaceb ki hezār nesḫ *(G. 39/7). [ḫaddüñde, -üñ, -de]*

Ḫaṭ ki ḫaddinde ol nigār yazar
Tūlicü'l-leyle fi'n-nehār yazar *(G. 130/1). [ḫaddinde, -in, -de]*

Ḫaddüñ ḫaṭuñla yazalı zerrīn ġılāf ider
Ṭūmārasına sūre-i Nūr u Duḫān[ı] şemʿ *(G. 190/11). [ḫaddüñ, -üñ]*

El ṣunardum ġabġabuñ sībine āsīb olmasa
Diş bilerdüm ḫaddüñüñ nārına ger nār olmasa *(G. 362/4). [ḫaddüñüñ, -üñ, -üñ]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Şol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/5). [ḫaddüñ, -üñ]*

Ki zīrā yāsemendür ḫaddi yārüñ
Ki oldur zīneti faṣl-ı bahāruñ *(Mes. 1/67). [ḫaddi, -i]*

Ḳaşuñ ucı farḳınuñ ḫaddi müdām
Gösterür arada bir ayı tamām *(Mua. 146/1). [ḫaddi, -i]*

ḫad: *Sınır, son.*

Ḥad yoḳ belā-yı dehre yüz ur āsitānına
Dök yaşlaruñ sitāresin iy bī-sitāre Cem *(G. 273/13). [ḥad]*

Çü ölmekden beterdür raḥm it iy dōst
İñen ḥadden aşurma intiẓārı *(G. 383/10). [ḥadden, -den]*

ḥad bulın-: *Sınır koymak, sonlanmak.*

Rāh-ı ġamla sefer-i ʿışḳa bulınmayalı ḥad
Āh kim ḫaste göñül bulmadı ārām-ı vişāl *(Mua. 339/1). [ḥad bulınmayalı, -ma, -y, -alı]*

ḫad ü ḫaṭṭ: *(Sevgilinin) yanağı ve ayva tüyleri.*

Ḫad ü ḫaṭṭuñ ḫayālin añduġumca
Oḳuram sūre-i Nūr ü Duḫānı *(G. 373/3). [ḫad ü ḫaṭṭuñ, -uñ]*

ḫadd ü ḳadd: *(Sevgilinin) yanağı ve boyu.*

Ḫadd [ü] ḳaddüñ naḳş olaldan sīnede iy serv-i nāz
Görmedüm ḥüsnüñ bigi bir ḳıble-i ehl-i niyāz *(Mua. 167/1). [ḫadd [ü] ḳaddüñ, -üñ]*

ḥadd ü kerān: *Sınır ve kenar.*

Raḥmetüñ baḥrine yoḳ-durur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl *(K. 3/5). [ḥadd ü kerān]*

ḥadd ü ḳıyās ol-: *Sınır ve mukayese olmak.*

Resm-i ʿışḳ-ı bī-ḥadüñde bu būsı bī-dil-i belā
Görmişem ṣol deñlü kim ḥadd ü ḳıyās olmaz aña *(Mua. 261/2). [ḥadd ü ḳıyās olmaz, -maz]*

ḥadden aş-: *Sınırı aşmak, aşırı gitmek.*

Raḥm eyle vaḳtidür bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı hecrüñ ile intiẓārumuz *(G. 150/12). [ḥadden aşdı, -dı]*

ḫadd-i cānān: *Sevgilinin yanağı.*

Şaḳāyıḳ nergis ü nesrīn ü reyḥān
Daḫı hem żeymerān çün ḫadd-i cānān *(Mes. 1/12). [ḫadd-i cānān]*

Her ʿaraḳ kim ṣubḥ-dem ol ḫadd-i cānāndan ṭamar
Kevkeb-i seyyāredür kim māh-ı tābāndan ṭamar *(G. 63/1). [ḫadd-i cānāndan, -dan]*

ḥadd-i mey: *Mey çalgısının ucu, kenarı.*

Ḫadd-i meyde lebüñüñ kūşesi bulınsa eger
Lezẕet-i ḳand bulup ney şeker [olur] fi'l-ḥāl *(Mua. 156/1). [ḥadd-i meyde, -de]*

ḥaddüñden aş-: *Haddini aşmak, ölçüyü kaçırmak, aşırı gitmek.*

Didüm ki miyānuñı kenāruma getürsem
Güldi didi ḥaddüñden iñen aşma miyāne *(G. 357/8). [ḥaddüñden aşma, -ma-me]*

ḥaddüñden geç-: *Haddini aşmak, ölçüyü kaçırmak, aşırı gitmek.*

Ṣalınma ḳāmeti devrinde iy serv
Yirüñ bil geçme ḥaddüñden iñende *(G. 360/6). [ḥaddüñden geçme, -me]*

ḫaddüñi bil-: *Konumuna, durumuna uygun davranmak.*

Çözme zülfini ṣabā ḫaddüñi bil gözle yirüñ
Kim didi kim saña ol nāfe-i Tātāre yapış *(G. 176/9). [ḫaddüñi bil]*

ḫadem ol-: *Hizmetine girmek, hizmet etmek.*

ʿĀlem muṭīʿ olursa saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(K. 7/46). [ḫadem oldı, -dı]*

ḫadeng: *Ok.*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/11). [ḫadengi, -i]*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/2). [ḫadengi, -i]*

Ġamzeñ ḫadengi şöyle tekellüfsüz oldı kim
Dil ḫānesinde ṣadra geçüp ḫōş ḥużūr ider *(G. 134/7). [ḫadengi, -i]*

Ġamzeñ ḫadengi cān ü dili ḫūn idüp didi
Boş elle gelmemege bunı armaġān ṭutuñ *(G. 220/11). [ḫadengi, -i]*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḥaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz ʿışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/9). [ḫadenginden, -i, -n, -den]*

ḫadeng-i cefā: *Cefa oku.*

Deleli sīnemi ḫadeng-i cefā
Bī-dil oldum hevāñ odına çü ney *(G. 394/5). [ḫadeng-i cefā]*

ḫadeng-i ġamze: *Sevgilinin kan döken, kıyıcı bakışlarının oku.*

N'ola ḫadeng-i ġamzeñ cānı ḳılursa yaġmā
Ol daḫı Cem garībe bir ḫōş saʿādet ancaḳ *(G. 200/9). [ḫadeng-i ġamzeñ, -ñ]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/4). [ḫadeng-i ġamzeñe, -ñ, -e]*

Dil-i dermānde yā ḳaşuñ görelden
Ḫadeng-i ġamzeñe oldı nişāne *(Mua. 44/2). [ḫadeng-i ġamzeñe, -ñ, -e]*

Görelden şol kemān-ebrūñı cāndan
Ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişāndur *(G. 113/12). [ḫadeng-i ġamzeñe, -ñ, -e]*

Ḫadeng-i ġamzeñi cāna çü virdüñ alma yine
Ki cānda ṣaḳlayayın anı yādigār olsun *(G. 281/3). [ḫadeng-i ġamzeñi, -ñ, -i]*

Dehān ü zülfüñüñ muḥtācıdur dil
Ḫadeng-i ġamzeñüñ ūmācıdur dil *(Mua. 296/2). [ḫadeng-i ġamzeñüñ, -ñ, -üñ]*

Ne şerḥ idem ki ciger şerḥa şerḥa olduġına
Ḫadeng-i ġamzesi peykānları güvāh yiter *(G. 91/12). [ḫadeng-i ġamzesi, -s, -i]*

ḫadeng-i tīr: *Ok temreni II sevgilinin kirpikleri.*

Neden raḳībe ḳılursın ḳaşuñ kemānını rāst
Ḫadeng-i tīrüñe sīnem nişāne yitmez mi *(G. 419/4). [ḫadeng-i tīrüñe, -üñ, -e]*

hādī: *Hidayet eden, doğru yolu gösteren.*

Ḳalmışdı cümle küfr ẓalāmında ḍāllīn
Hādī irişdi nūr-ı żiyāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/8). [hādī]*

ḥadīd: *Demir.*

Göñlüñe āhum odı itmez eser
Seng-i ḫārā mıdur ʿaceb ya ḥadīd *(G. 44/8). [ḥadīd]*

hādī-i pür-ʿizzet: *İzzet ile dolu, kendisine ulaşan doğru yolu gösterici, hidâyet edici Allah.*

İy Hādī-i pür-ʿizzet ü [i]y Ḳādir-i bī-çūn
Şol ẕāt-ı Ḥaḳ içün ki odur menzil-i Ṭā-hā *(K. 5/167). [hādī-i pür-ʿizzet]*

ḥadīṯ: *Haber, söz, kıssa.*

Laʿlüñ ḥadīṯin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/7). [ḥadīṯin, -i, -n]*

Ḫaṭṭuñ ḥadīṯi metnini her kim ki şerḥ ide
Enfās-ı ʿanberīn olur anuñ dehān-ı müşk *(G. 217/25). [ḥadīṯi, -i]*

ḥadīṯ-i leylī: *Leyla'nın kıssası, hikayesi.*

Ḥikāyet eylemege metn-i ʿışḳuñuñ şerḥin
Ḥadīṯ-i Leylī vü Mecnūn fesāne yitmez mi *(G. 419/14). [ḥadīṯ-i leylī]*

ḥadsuz: *Sınırsız sayıda, çok.*

Ṭāḳ-ı ḳaşuñda ḥadsüz dil nice ḳıla zārī
İy meh naẓer ḳılayduñ bir göz ucı ile bārī *(Mua. 243/1). [ḥadsüz]*

Ḥaḳ: *Allah tealâ.*

N'ola cevr ile ġamuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḥaḳ teʿālā çün bu işi baña taḳdīr eylemiş *(G. 167/12). [ḥaḳ]*

Rāh-ı ʿışḳuñdan beni Ḥaḳ ırmasun
K'oldurur baña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 258/9). [ḥaḳ]*

Cemi bir laḥẓa sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām itmez ol bil senden ayru *(G. 312/17). [ḥaḳ]*

Māh-rūlar mihrini Ḥaḳ saña ḳılmamış naṣīb
Ṣūfiyā bildüm sebeb budur senüñ perhīzüñe *(G. 320/7). [ḥaḳ]*

Ḥaḳa minnet ki iy yār-i vefā-dār
Lebüñ şeftālūsı dendāna irdi *(G. 392/9). [ḥaḳa, -a]*

Ḥaḳ mezīd eyleye ṭūmāra-i ʿömrüñi senüñ
Zeyn ola nāmuñ ile defter ü dīvān-ı kerem *(K. 1/145). [ḥaḳ]*

Çal ṣafā ṭopını meydān-ı mürüvvetde şehā
Çünki Ḥaḳ ṣundı senüñ destüñe çevgān-ı kerem *(K. 1/38). [ḥaḳ]*

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/5). [ḥaḳdan, -dan]*

Cemüñ cām-ı vücūdın Ḥaḳ mey-i ʿadn ile pür ḳılsun
Ṣunulsun nuḳl-i ġufrān bezmi bulsun zeyn ü zīb ancaḳ *(K. 9/45). [ḥaḳ]*

Rodos ʿazmini ṣanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/2). [ḥaḳdan, -dan]*

Ki ḥükm-i ġayba Ḥaḳdur ancaḳ aḥkem
Budur söz ṭoġrısı vallāhü aʿlem *(Mes. 1/95). [ḥaḳdur, -dur]*

Yoluñ üzre ṣol ḳadar ṣu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/1). [ḥaḳ]*

Cāvidānī salṭanat ḳaddüñe lāyıḳ cāmedür
Mekrümet tācın bi-ḥamdi'llāh ki saña virdi Ḥaḳ *(Mua. 188/4). [ḥaḳ]*

Zindeyem ger mürde eylerseñ beni
ʿĀlemüñ sulṭānı ḳılsun Ḥaḳ seni *(Mua. 330/2). [ḥaḳ]*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/112). [ḥaḳ]*

Ḥaḳ minberinde cāmiʿ-i vaḥdete muttaṣıl
ʿİzzet nevāsı idi ḫaṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/113). [ḥaḳ]*

Devlet degül mi ki olmaya ümmetden özge hīç
Ḥaḳ ḥażretinde ġayrı recāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/18). [ḥaḳ]*

Farż itmez idi kendüye ḳarż-ı şefāati
Olmasa Ḥaḳla ʿahd-i ḳadīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/170). [ḥaḳla, -la]*

ḥaḳ: *Toprak.*

Her dem gözümden işigüñe aḳıdur şarāb
İy Cem işigi ḫākini bulduñ ḳarār ḳıl *(G. 12/10). [ḫākini, -i, -n, -i]*

Hevā-yı ḳaddüñe cān vireli Cem
Bitüpdür türbesi ḫākinde şimşād *(G. 48/14). [ḫākinde, -i, -n, -de]*

İşigüñ ḫākini terk idemez Cem
Ki evvelden aña ol yir vaṭendür *(G. 67/13). [ḫākini, -i, -n, -i]*

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña
Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur *(G. 86/7). [ḫāki, -i]*

Sāye-i ḳaddüñi Cem üstine ṣalsañ n'ola kim
Sāye-i servi bilürsin ṣanemā ḫāke düşer *(G. 89/14). [ḫāke, -e]*

Ḫāke düşse gözlerüm yaşı n'ola
Bī-behā olmaz çü ṭopraḳda güher *(G. 133/5). [ḫāke, -e]*

Birinüñ pāyine sīm-efşānı çeşm-i āftāb
Birinüñ işigi ḫāki kīmyā-yı ʿayn-ı zer *(G. 138/36). [ḫāki, -i]*

Gözlerüm yaşını sīm itdi yüzüm rengini zer
Der-gehüñ ḫāki ġubārın şol ki iksīr eylemiş *(G. 167/14). [ḫāki, -i]*

Āteş-i ʿışḳuña ḳo kim yanayın hükm-i ezel
Ḫākümi āb [ü] hevāñ ile çü taḫmīr eylemiş *(G. 167/18). [ḫākümi, -üm, -i]*

Nāfe-i Çīn ṣaçlaruñ ḳatında cānā ḫākdür
Siḥr-i Bābil gözlerüñ siḥri ḳatında efsūn degül *(G. 232/7). [ḫākdür, -dur]*

Gül-şen-i kūyuñ hevāsı ile müdām
Ḫāke düşüp yaṣtanur aḥcārı gül *(G. 238/8). [ḫāke, -e]*

Kisvet-i faḳra eger cān ile muhtāc olasın
Ḫāk iseñ daḫı cihān farḳına ser-tāc olasın *(G. 303/2). [ḫāk]*

İşigüñ ḫāki bisāṭın naṭʿ-ı dībā bilmeyüp
Ṭaşdan özge bulmasun bālīn-i sincāb isteyen *(G. 307/13). [ḫāki, -i]*

Yād-ı laʿlüñle şarāb aḳar müdām
Ḫākümi ger rūzgār ide sebū *(G. 316/6). [ḫākümi, -üm, -i]*

Ṭıyneti reşkinde ṣu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/9). [ḫāk]*

Yaşlarum ılduzlarını kim ḥisāb iderdi ger
Āsmān-ı der-gehüñ ḫākinde īṣār olmasa *(G. 362/12). [ḫākinde, -i, -n, -de]*

Egleme iy cefā vü ġam ḫāke ber-ā-ber it beni
Ola ki üstüme düşe sāye-i serv-ḳāmetī *(G. 378/3). [ḫāke, -e]*

Āb-ı luṭf ile yoluñ ṣulayalı çeşm-i vefā
Oldı cārūb işigüñ ḫākine müjgān-ı kerem *(K. 1/56). [ḫākine, -i, -n, -e]*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḫākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn ü cemāl *(K. 3/32). [ḫākden, -den]*

Ġam-i ʿışḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nem-gīn olur bu tīre-gūn ḫāk *(Kıt. 3/12). [ḫāk]*

Zülfüñ elden gitdügince baña sevdālar gelür
ʿIşḳuñı añduḳça göñlüm ḫāke ġavġālar gelür *(Mua. 322/2). [ḫāke, -e]*

Ḫāk ise daḫı āyine-i Ḥaḳ-nümā olur
Miʾrāt-ı cāna düşse nigāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/247). [ḫāk]*

Ḳadr-i maḳām-ı ʿizzet[i] ḳatında ʿArş ḫāk
Gelmez ḳıyāsa ḳadr-i maḳāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/161). [ḫāk]*

Būyı meşām-ı cāna virür ceẕbe-i ṣafā
Ṭıynet bulalı ḫāk[i] ʿabīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/202). [ḫāk[i], -i]*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/23). [ḫāk]*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/24). [ḫāk]*

ḥaḳ: *Gerçekten de, filhakika.*

Ḥaḳ ʿışḳuñı eylemedin īcād
Dil ʿışḳuña āşınādur iy dōst *(G. 26/15). [ḥaḳ]*

ḫaḳ: *Toprak II şair.*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẓıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/68). [ḫāk]*

ḫāk anuñ başına: *Belaya uğrasın, aciz kalsın, yok olsun, ölsün, ölmekten beter olsun anlamlarında bir beddua sözü.*

Āteşīn mey dehenüñ ābına teşbīh ola mı
Ḫāk anuñ başına ki olmaya hevā-dārı ḳadeḥ *(G. 36/8). [ḫāk anuñ başına, -ı, -n, -a]*

Āteşīn mey dehenüñ ābına teşbīh ola mı
Ḫāk anuñ başına ki olmaya hevā-dārı ḳadeḥ *(G. 36/8). [ḫāk anuñ başına, -ı, -n, -a]*

ḫāk eyle-: *Toprak etmek, öldürmek.*

Beni ḫāk eyle iy ġam eglemegil
Ki ṣala sāyesin ol serv-kāmet *(G. 25/7). [ḫāk eyle]*

Ger ölürsem yazılur seng-i mezārumda benüm
Beni ḫāk eyledi ʿışḳuñ n'ideyin āh didi *(G. 423/8). [ḫāk eyledi, -di]*

Her kimi ki ḫāk eyleye ol ḫaṭṭ-ı semen-sā
Bitüre hemīşe teni ṭopraġı benefşe *(G. 344/13). [ḫāk eyleye, -y, -e]*

ḫāk eyle-: *Toprak etmek, toprağa çevirmek.*

Her ḳaçan ʿışḳuñ eli ṣabr ṭonın çāk eyler
Gözüm ābı ile hevāñ āteşini ḫāk eyler *(G. 117/2). [ḫāk eyler, -r]*

Ġam ayaġına yüzüm ḫāk eylesem ʿayb eyleme
N'ola ʿizzet eylesem çün eski yārumdur benüm *(G. 264/5). [ḫāk eylesem, -se, -m]*

Ḥaḳ ḫażret: *Hazret-i Allah.*

Yoḳdur felek belāsına çün çāre vaḳtidür
Ḥaḳ ḫażretine ʿarż idesin sen bu ḥāceti *(Terk. 3/106). [ḥaḳ ḫażretine]*

ḫāk it-: *Toprak etmek II öldürmek, perişan etmek.*

Yüzini ḫāk ideli ḥüsni meh-i çār-dehüñ
Āhum odlāre yaḳar ḫirmenini mihr ü mehüñ *(G. 222/1). [ḫāk ideli, -eli]*

Gerçi belā vü derd ü ġamuñ ḫāk ider Cemi
Līkin keremlerüñe de var intiẓārumuz *(G. 153/13). [ḫāk ider, -er]*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Ṣāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/13). [hāk itme, -me]*

ḫāk ol-: *Toprak olmak, ölmek, ölüp toprağa karışmak.*

Anuñ-çün ḫāk oluram dil-berā ben
Ölem ṭopraġum ilte kūyuña bād *(G. 43/3). [ḫāk oluram, -ur, -am]*

Niçe biñ siḥri var iy dil-ber-i meh-rū lebüñüñ
Çüriyüp ḫāk olan ölüyi kefenden çıḳarur *(G. 82/8). [ḫāk olan, -an]*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/9). [ḫāk oldı, -dı]*

Ḫāk olduġı belā vü ġam ü derdüñ ile Cem
Sen bī-vefā yolında dirīġā hebā-y-imiş *(G. 173/13). [ḫāk olduġı, -duġ, -ı]*

Ḫāk olduġı Cem ġamuñla dirīġ
Oldı sen bī-vefā yolında hebā *(G. 5/13). [ḫāk olduġı, -duġ, -ı]*

Zülf-i müşkīnüñ hevāsı ile Cemüñ ḫāk olduġın
İşidenler diye cāndan ṭayyebe'llāhü ṣerāh *(G. 327/13). [ḫāk olduġın, -duġ, -ı, -n]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile Cem ne resme ḫāk olduġın
Ṣorarsañ bilesin ḥālin mezārı sebze-zārından *(G. 286/13). [ḫāk olduġın, -duġ, -ı, -n]*

Cem ḫāk olıcaḳ çaġıra her ʿaẓm-i remīmi
Ḳad ṣayyeranī ʿışḳuke fānī fe-vefānī *(G. 413/13). [ḫāk olıcaḳ, -ıcaḳ]*

Nakş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/2). [ḫāk olınca, -ınca]*

Lebüñ yādına ḫāk olsam ziyāret-gāh-ı ʿışḳ olup
Alurlardı müdāvāya mezārum ḫāk-sārından *(G. 286/9). [ḫāk olsam, -sa, -m]*

ḫāk ol-: *Utanmak (Şentürk, 2022: 94).*

Ṭıyneti reşkinde ṣu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/9). [ḫāk oldı, -dı]*

ḫāk ol-: *Toprak olmak, ezilmek, hor ve hakir durumda olmak.*

Cem hevā-yı kākülüñden ḫāk olupdur ṭut elin
Nice bir zülfüñ o miskīni ḳıla pā-māller *(G. 119/17). [ḫāk olupdur, -up, -dur]*

ḫāk ol-: *Toprak olmak, toprağa dönmek.*

Dişlerüñ naẓmın işitse āb olur dürr-i ʿAden
Kākülüñ būyını ṭuysa ḫāk olur müşk-i Ḫoten *(G. 279/2). [ḫāk olur, -ur]*

ḥakem ol-: *Hakem olmak, haklı ve haksızın ayrılmasında aracılık eden olmak.*

Ḫalḳ-ı zamāne ḥükmüñe olmış-durur muṭīʿ
İki cihānda ḥikmetüñ olmış-durur ḥakem *(K. 7/54). [ḥakem olmış-durur, -mış, -durur]*

ḥaḳı: *... için.*

Göklerde adı Aḥmed ü yirlerde Muḥammed
Anuñ ḥaḳı kim oldı bu esmāya müsemmā *(K. 5/170). [ḥaḳı]*

Ṭarf-ı zamāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-i cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı *(K. 6/16). [ḥaḳı]*

Aḥmed ḥaḳı içün itme Cemi şerm-sār-ı cürm
Ḫōd-rāyluḳ-durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı *(K. 6/32). [ḥaḳı]*

Dil-ber ġamında miḥnet ü derd ü belā ile
Vaḳt-i ṣafāda çekdügi ʿāşıḳ ʿanā ḥaḳı *(K. 6/30). [ḥaḳı]*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefā içün
Derd ü belā-yı ʿışḳa olan mübtelā ḥaḳı *(K. 6/28). [ḥaḳı]*

Āb-ı ḥayāt gibi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesine ḳılduġı her dem devā ḥaḳı *(K. 6/26). [ḥaḳı]*

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i Ḥabībden irişen ḫōş hevā ḥaḳı *(K. 6/24). [ḥaḳı]*

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü göñülden itdügi āh ü nevā ḥaḳı *(K. 6/22). [ḥaḳı]*

Vaḳt-i selefde cümle gelen enbiyā içün
Vaḳt-i ḫalefde mürşid-i Ḥaḳ Muṣṭafā ḥaḳı *(K. 6/20). [ḥaḳı]*

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı *(K. 6/18). [ḥaḳı]*

Pas olmamaġ içün yüzi jeng-i cefā ile
Mirʾāt-i cāna ol dem irişen cilā ḥaḳı *(K. 6/14). [ḥaḳı]*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿışḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(K. 6/12). [ḥaḳı]*

Ehl-i Ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı *(K. 6/10). [ḥaḳı]*

Ṣaḥrā-yı fürḳat içre nigārından ayrılup
ʿUşşāḳ ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı *(K. 6/8). [ḥaḳı]*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳı içün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥaḳı *(K. 6/6). [ḥaḳı]*

Ġam mervesinde saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl içün
Ḥuccāc-ı ʿışḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(K. 6/4). [ḥaḳı]*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/2). [ḥaḳı]*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/1). [ḥaḳı]*

ḫāk-i der: *(sevgilinin) kapısının, eşiğinin toprağı.*

İrdükçe işigine anuñ luṭf it iy ṣabā
Ḳanlu gözüme çekmek içün ḫāk-i der getür *(G. 57/4). [ḫāk-i der]*

Beni dūr eyleme şol ḫāk-i derden
Ki ḳanlu gözlerüme tūtiyādur *(G. 79/19). [ḫāk-ı derden, -den]*

ḫāk-i der-gāh: *(Sevgilinin) eşiğinin toprağı.*

Ḫāk-i der-gāhuñı Cem cāndan ḳılur dāyim ṭaleb
Beñzer ol miskīni ol araya ṭopraġı çeker *(G. 98/13). [ḫāk-i der-gāhuñı, -uñ, -ı]*

ḫāk-i dil: *Gönül toprağı.*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿışḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(K. 6/11). [ḫāk-i dili, -i]*

ḥaḳı içün: *Hürmetine.*

Aḥmed ḥaḳı içün itme Cemi şerm-sār-ı cürm
Ḫōd-rāyluḳ-durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı *(K. 6/31). [ḥaḳı içün]*

ḫāk-i pā: *(Sevgilinin) ayağının toprağı.*

Bir gün irerse dest-i ʿināyet faḳīrüñe
Yillerle yoluñ üzre düşüp ḫāk-i pāñ olam *(G. 267/4). [ḫāk-ı pāñ, -ñ]*

ḫāk-i pāy-i dil-dār: *Sevgilinin ayağının toprağı.*

Ḫāl-i ġam ḫāk-i pāy-i dil-dāre
ʿArż içün istedüm yazam nāme *(Mua. 270/1). [ḫāk-i pāy-i dil-dāre, -e]*

ḫāk-i pāy: *(Sevgilinin) ayağının tozu toprağı.*

Çün düşüpdür dürr-i eşküm ḫāk-i pāyine gözüm
Al bu kuḥl-i cevherīden tūtiyādan vāz gel *(G. 243/11). [ḫāk-i pāyine, -i, -n, -e]*

Geldüginᴄe sīneme ġamzeñ oḳı taʿẕīm içün
Ḫāk-i pāyine fidādur cān ü dil teslīm içün *(G. 300/2). [ḫāk-i pāyine, -i, -n, -e]*

Anuñ vaṣlı içün n’ola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(G. 212/10). [ḫāk-i pāyine, -i, -n, -e]*

Dürr-i eşküm ḥāṣılıdur ḫāk-i pāyüñ cevheri
Zülfüñ el uzatmasun lā-taḳrabū māle’l-yetīm *(G. 262/9). [ḫāk-i pāyüñ, -üñ]*

Ḫāk-i pāyüñ vaṣfını yazduḳça sürsem yüzüme
Zer-feşān olurdı cümle defter ü dīvānumuz *(G. 157/7). [ḫāk-i pāyüñ, -üñ]*

Çü görmez ḫāk-i pāyüñ dīde-i Cem
Yiridür gözlerine girse ṭopraḳ *(G. 205/15). [ḫāk-i pāyüñ, -üñ]*

İy ṣanem benden ḳaçurma ḫāk-i pāyüñ cevherin
Tūtiyā alsam gerek bu dīde-i pür-ḫūn içün *(G. 308/9). [ḫāk-i pāyüñ, -üñ]*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/3). [ḫāk-i pāyüñ, -üñ]*

Geçdüginᴄe ḫāk-i pāyüñden nişān ḳaldı diyü
Ārzū yüzin sürer Cem ḳapuña taḳbīl içün *(G. 302/13). [ḫāk-i pāyüñden, -üñ, -den]*

Çün cilā-yı çeşm-i cāndur ḫāk-i pāyüñden şehā
Bād-ı ṣubḥa tūtiyā-yı çeşm-i cān ışmarlaram *(G. 247/5). [ḫāk-i pāyüñden, -üñ, -den]*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/11). [ḫāk-i pāyüñe, -üñ, -e]*

Olamaz cevher ʿayārı ḫāk-i pāyüñe ʿayār
Ḥüsnüñe çün keffe-i çeşmümi mīzān eyledüm *(G. 272/11). [ḫāk-i pāyüñe, -üñ, -e]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/15). [ḫāk-i pāyüñi, -üñ, -i]*

Dil-berā kūyuñ faḳīri olayın
Ḫāk-i pāyüñsüz gerekmez taḫt ü tāc *(G. 34/8). [ḫāk-i pāyüñsüz, -üñ, -süz]*

ḫāk-i rāh: *Yolun toprağı II sevgilinin ayak bastığı yerlerin tozu, toprağı.*

Ten-i żaʿīfi Cemüñ şöyle ḫāk-i rāh oldı
Ki biñ yıl āreseler bir eser de bulınmaz *(G. 143/13). [ḫāk-i rāh oldı, -dı]*

Sāye ṣalsun diyü ol serv üstüme
Yire düşüp oluram çün ḫāk-i rāh *(Kıt. 2/8). [ḫāk-ı rāh oluram, -ur, -am]*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/12). [ḫāk-ı rāhumdur, -um, -dur]*

Dün dimişsin ki ḫāk-i rāhumdur
Devlet ise yiter baña bu ḳader *(G. 88/9). [ḫāk-i rāhumdur, -um, -dur]*

İdindi ḫāk-i rāhuñ mihr [ü] meh tāc
Ki tā olmaya anlar ġayra muḥtāc *(Mua. 211/1). [ḫāk-i rāhuñ, -uñ]*

ḫāk-i reh: *Yolun toprağı II sevgilinin ayak bastığı yerlerin tozu, toprağı.*

Birinüñ ʿanber ṣaçı yanında sünbül ḫāk-i reh
Birinüñ ʿabher gözi ḳatında nergis bī-baṣar *(G. 138/31). [ḫāk-i reh]*

Ceme ger ḫāk-i reh dir ise dil-ber
Eyü taṣġīrdür taʿẓīme beñzer *(Mua. 135/1). [ḫāk-i reh]*

Birinüñ zülfeyni tāc-ı devlet içün ʿayn-ı dāl
Birinüñ ḫāk-i rehi ʿizzet nişānından eser *(G. 138/28). [ḫāk-i rehi, -i]*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/7). [ḫāk-i rehümdür, -üm, -dür]*

Ayaġuñ öpmege çün irmez elüm dürişeyin
Ola ki ḫāk-i rehüñ olduġı yolları öpem *(G. 269/8). [ḫāk-i rehüñ, -üñ]*

Olur zinde göñül uġraduġınca
Ṣabā geçdügi içün ḫāk-i rehüñden *(Mua. 331/2). [ḫāk-i rehüñden, -üñ, -den]*

Ḫāk-i rehüñe irmek içün ṣıdk ile iy dōst
Her laḥẓa urur yüzini yollāre benefşe *(G. 319/7). [ḫāk-i rehüñe, -üñ, -e]*

Ḫāk-i rehüñi dirīġ ḳılma
Cān çeşmine tūtiyādur iy dōst *(G. 26/17). [ḫāk-i rehüñi, -üñ, -i]*

İriş iy ġam beni ḫāk-i reh eyle
Ki ola ṭopraġum ilte kūyına bād *(G. 48/3). [ḫāk-i reh eyle]*

Ṭūbā ḳadüñüñ düşe diyü sāyesi bir gün
Cem ḫāk-i reh olup yine ṭopraġa döşendi *(G. 398/10). [ḫāk-i reh olup, -up]*

ḫāk-i reh: *Yolun toprağı II padişahın ayak bastığı yerlerin tozu, toprağı.*

Bir naẕerde ḳara ṭopraġı zer-i ḫāliṣ ider
Olalı ḫāk-i rehi sürme-i aʿyān-ı kerem *(K. 1/10). [ḫāk-i rehi, -i]*

ḫāk-i reh: *Yolun toprağı II Hz. Peygamberin ayak bastığı yerlerin tozu, toprağı.*

Ḫāk-i rehinden ala güher efser-i şeref
Kim olsa işiginde yetīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/175). [ḫāk-i rehinden, -i, -n, -den]*

ḫāk-i reh-i pāy: *(Sevgilinin) ayağını bastığı yolların tozu, toprağı.*

Aġlamaḳdan gözi ḳan ṭoldı Cemüñ ṣıḥḥat içün
Sürmedür çek gözine ḫāk-i reh-i pāyuñı gel *(G. 245/10). [ḫāk-i reh-i pāyuñı, -uñ, -ı]*

ḫāk-i siyāh: *Kara toprak.*

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfuñ nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatār *(K. 2/53). [ḫāk-i siyāh]*

ḫāk-i ten-i zerd: *Sararmış, solgun tenin toprağı.*

Gül açar her ten-i ḫākīde gerçi gül-bün-i tīrüñ
Velī ḫāk-i ten-i zerdümde açduġı olur raʿnā *(G. 10/16). [ḫāk-i ten-i zerdümde, -üm, -de]*

ḫāk-i zemīn: *Yeryüzü toprağı.*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār *(K. 2/37). [ḫāk-ı zemīne, -e]*

ḫaḳīḳat: *Gerçek, hakikî, mecazî olmayan (aşk bağlamında).*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḫaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/12). [ḫaḳīḳatdür, -dür]*

ḫaḳīḳat: *Gerçekten, doğrusu, elhak.*

Raḳībā kec-naẕersin sen iñende baḳma ol ḫüsne
Ḫaḳīḳat görmez ol ḫüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/8). [ḫaḳīḳat]*

ḫaḳīḳat: *Gerçek varlık, diğer bütün varlıklardan farklı olarak ezelî ve ebedî olan, varlığı başka varlığa muhtaç olmayan, başlangıcı ve sonu olmayan mutlak varlık (Allah).*

Pes anuñ cān virmek almaḳ ḳudret[i] ḳabżındadur
Tendür eşyānuñ vücūdı ol ḫaḳīḳat cāndur *(K. 8/82). [ḫaḳīḳat]*

ḫakīm: *Hükmeden, buyruğunu yürüten, hâkimiyet kurmuş olan, egemen.*

Ḥākim o-durur yine baña ẓulmi ol eyler
Ben kime şikāyet ḳılayın yārüñ elinden *(G. 284/3). [ḥākim]*

ḥakīm: *Astrolojiden kimyaya, tıptan matematik ve felsefeye kadar bilimin her sahasıyla ilgilenen, bilge.*

Yaḳa ḳamer heyʾet-i taḳvīmini
Ger göre taḳvīm-i cemālüñ ḥakīm *(G. 266/10). [ḥakīm]*

Ḥüsnüñi bu aḥsen-i taḳvīmde görse ḥakīm
Āftāb ü māha yazmazdı raḳam taḳvīm içün *(G. 300/3). [ḥakīm]*

ḥakīm-i lā-yezāl: *Son bulması tasavvur edilemeyen daimî ve ezelî en yüksek ilme sâhip olan, künhünü kendisinden başkasının tam manasıyla bilemeyeceği bir ilimle bilen, gerçek hikmet sâhibi olan Allah.*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(K. 3/4). [ḥakīm-i lā-yezāl]*

ḥaḳīr: *Değersiz, itibarsız (kimse).*

Ger bir ḥaḳīre zerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem *(K. 7/49). [ḥaḳīre, -e]*

ḫākister: *Kül yığını.*

Cem yüzin ḫākister iken ḳıldı zer
Hey nice cevherdür iksīrüñ begüm *(G. 271/13). [ḫākister]*

ḫākī-veş: *Toprak gibi.*

Ḫākī-veş ola meskeni ṭopraḳ yolı hevā
Her kimi ki atsa reddi kemānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/217). [ḫākī-veş]*

ḥaḳı_içün: *Hakkı için.*

Mülk-i ʿālem benüm olursa ṭapuñsuz n'iderem
Kaʿbe yüzüñ ḥaḳı_içün dil bulımaz anda ṣafā *(G. 4/8). [ḥaḳı_içün]*

Ḥaḳḳ: *Yüce yaratıcı, Allah.*

Ne-durur Ḥaḳḳa ṭoġrı varmaġa rāh
Himem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/1). [ḥaḳḳa, -a]*

Ṣāfī-dil olup ʿarż idesin Ḥaḳḳa niyāzuñ
Ṣāyed ki teraḥḥum ḳıla ol Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/135). [ḥaḳḳa, -a]*

Ṣıġınup Ḥaḳḳa Ṣāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük
Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ *(K. 9/9). [ḥaḳḳa, -a]*

Bu derden olma dūr ki Ḥaḳḳa ḳarīb olur
İy dil kim olsa bāb[ı] ḳarībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/101). [ḥaḳḳa, -a]*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/111). [ḥaḳḳa, -a]*

ḥaḳḳ: *Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, hak.*

Çün unutduñ beni āyā ʿahd ü yemīnüñ […]
Ḳomaya sende benüm ḥaḳḳumı Allāh didi *(G. 423/4). [ḥaḳḳumı, -um, -ı]*

ḥaḳḳ: *Bir kimseye sarfedilen ve ancak ona lâyık olmakla ödenebilecek büyük emek ve gayret.*

Hemīşe ġuṣṣañı yir luṭfuñı görür ammā
Yidügi ḥaḳḳını bilmez raḳībi ben bilürem *(G. 268/6). [ḥaḳḳını, -ı, -n, -ı]*

ḥaḳḳ: *Verilmiş emekten doğan manevi yetki.*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳı içün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥaḳı *(K. 6/5). [ḥaḳḳı, -ı]*

ḫāk-sār: *Toz, toprak.*

Lebüñ yādına ḫāk olsam ziyāret-gāh-ı ʿışḳ olup
Alurlardı müdāvāya mezārum ḫāk-sārından *(G. 286/10). [ḫāk-sārından, -ı, -n, -dan]*

ḫāl: *Bedende olan siyah nokta, ben.*

Dil-i sengīnüñ ile ḫālüñe ḥālüm diyeyin
Ḥacerü'l-esvede ḳarşu çün olur ʿarż duʿā *(G. 8/3). [ḫālüñe, -üñ, -e]*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/5). [ḫāl]*

Çün ġarīb-i ḥüsndür Cem ḥālini ḫālüñe ṣor
Ḫālini bilmez ġarīb olanlaruñ illā ġarīb *(G. 17/9). [ḫālüñe, -üñ, -e]*

Olmasa ḫālüñ āftāb-perest
Ḳılmaz idi Güneş yüzüñe sücūd *(G. 47/5). [ḫālüñ, -üñ]*

Āşikār olalı gül yüzüñde müşkīn ḫāller
Anlar ucından gelüpdür başuma çoḳ ḥāller *(G. 119/1). [ḫāller, -ler]*

Zenaḫuñ ḫāline ḫaṭṭuñ ṭolaşaldan ṣanuram
Mūrdur tūşe içün meskenine dāne çeker *(G. 131/3). [ḫāline, -i, -n, -e]*

Noḳṭalar yazmış didüm laʿlüñde ḫāl
Didi kim bī-noḳṭa yazılmaz şeker *(G. 133/3). [ḫāl]*

Gūyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy ṣanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir kūşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/3). [ḫālüñ, -üñ]*

Laʿlüñüñ üstinde ḫālüñ iy ḳamer-çihre senüñ
Ṣanasın ḳand-i mükerrer üstine ḳonmış meges *(G. 161/9). [ḫālüñ, -üñ]*

Ḫālüñ ol Hindū-durur kim bī-rıżā
Gül-şen-i ḥüsnüñ temāşā eylemiş *(G. 172/11). [ḫālüñ, -üñ]*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/1). [ḫālini, -i, -n, -i]*

Kilk-i ḳudret noḳṭa yazmış ḫālüñi
Yazar iken naḳş [ü] taṣvīrüñ begüm *(G. 271/11). [ḫālüñi, -üñi]*

Zülfüñ ucında ḫaṭ-ı sebzüñle ḫālüñ ṣanasın
Ḫᵛāce-i Hindū-durur ṭūṭī getürmiş Çīnden *(G. 296/3). [ḫālüñ, -üñ]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḥālsin *(G. 298/2). [ḫālümden, -üm, -den]*

Sāde düşmiş ḫālden yārüñ ruḫı kāşānesi
İy dil-i bīçāre kimdür bī-meges ḫᵛāb isteyen *(G. 307/11). [ḫālden, -den]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/5). [ḫāldür, -dür]*

Ḫālüñ ṣanemā gül yüzüñ üstinde gören dir
Hindū-beçedür düşdi yatur gül arasında *(G. 323/3). [ḫālüñ, -üñ]*

Didüm bu ḫāller laʿlüñde n'eyler
Didi kim noḳṭalar yoḳ mı şekerde *(G. 343/11). [ḫāller, -ler]*

ʿArż-ı dīdār eyleyüp dil-ber didi baḳ ḫālüme
Aġladum didüm ḳo anı bir naẓer ḳıl ḥālüme *(G. 347/1). [ḫālüme, -üm, -e]*

Lebüñ ḫālini zülfüñ ḥalḳası çekmiş kinārına
Ṣanasın ṭıfldur Īsī yatur Meryem ḳucaġında *(G. 352/3). [ḫālini, -i, -n, -i]*

Ruḫlaruñ naḳşına teşbīh itmege ḫālüñ şehi
Şemse ḳılmış sāye-bān-ı zülfüñe mihr ü mehi *(G. 410/1). [ḫālüñ, -üñ]*

Mihr-i ruḫ-sārı yaḳup ḫalvet-i sīnemde çerāġ
Ṭolaşur ḫāl ḫayāli anı pervāne bigi *(G. 417/6). [ḫāl]*

Ki zīrā ḫāli ṭutaldan bu ḫūyı
Ḳaranfül andan umar reng ü būyı *(Mes. 1/75). [ḫāli, -i]*

Serv-ḳaddüñ ʿarż idüp sāḳında ḫalḫāl-i hilāl
Dāġ idüp yaḳdı göñülde zülfüñ ile iki ḫāl *(Mua. 19/2). [ḫāl]*

Yüzini gösterüb ol māh fi'l-ḥāl
ʿIyān oldı lebi altındaki ḫāl *(Mua. 98/2). [ḫāl]*

Müşke teşbīh itdi ḫālini meger āşüfte-dil
Bildi yañılduġın oldı ḫāl-i dil-berden ḫacil *(Mua. 109/1). [ḫālini, -i, -n, -i]*

Ḫālüñ olduḳça ḳaşuñ üzre ʿıyān
Görmek içün seni iver dil ü cān *(Mua. 122/1). [ḫālüñ, -üñ]*

Ġamzeñüñ evveline zülfüñ ulaşup ṣanemā
Ḫālüñi ġayb yüzinden n'ola eylerse hebā *(Mua. 152/2). [ḫālüñi, -üñ, -i]*

ʿAnberīn müdd ü müşk-i terden ḫāl
Ṣafḥa-i ġaybdan nihān itdi *(Mua. 153/3). [ḫāl]*

Gör ḫālüñ ile zülfüñi iy meh neler ḳılur
Dil ḫānesini ḫışm ile zīr ü zeber ḳılur *(Mua. 162/1). [ḫālüñ, -üñ]*

ḫāl: *Bir şeyin içinde bulunduğu şartların veya taşıdığı niteliklerin bütünü, durum, vaziyet.*

Dil-i sengīnüñ ile ḫālüñe ḥālüm diyeyin
Ḥacerü'l-esvede ḳarşu çün olur ʿarż duʿā *(G. 8/3). [ḥālüm, -üm]*

Ger hevā-yı ḫaṭ-ı sebzüñle ölem ḳabrüme gel
Ki biten sebzelerüm ḥālümi ʿarż ide saña *(G. 8/6). [ḥālümi, -üm, -i]*

Çün ġarīb-i ḥüsndür Cem ḥālini ḫālüñe ṣor
Ḥālini bilmez ġarīb olanlaruñ illā ġarīb *(G. 17/10). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Çün ġarīb-i ḥüsndür Cem ḥālini ḫālüñe ṣor
Ḥālini bilmez ġarīb olanlaruñ illā ġarīb *(G. 17/9). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/10). [ḥālüme, -üm, -e]*

Tā kim diyeyin saña bugün ḥālümi bir bir
Zülfüñ neler eyledügini baña dün iy dōst *(G. 28/11). [ḥālümi, -üm, -i]*

Baña cevr itme iñen ḥüsnüñe maġrūr oluban
Kāyinātuñ ḥāli çün kim inḳılāb üstindedür *(G. 83/12). [ḥāli, -i]*

ʿIşḳuñ odında Cemüñ ḥālini gören didi kim
Kim ola kendözini āteş-i sūzāne atar *(G. 92/9). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Cem ḥālini ʿaceb ne ṣorar çün bilür ḥabīb
Kim hīç nesne gelmez elinden elem çeker *(G. 96/9). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Ben ne ḥāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/5). [ḥāl]*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n'ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/4). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n'ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/3). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẓer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/2). [ḥāline, -i, -n, -e]*

Gitdükçe bilmedüñ daḫı Cem ḥālini dirīġ
Niçe zamānlar oldı ki efgāruñam senüñ *(G. 227/13). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Cemüñ ḥālini zülfüñde görenler
Nigārā didi kim vallāhi müşkil *(G. 230/9). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Ben neyem kim ġam-i ʿışḳuñla ḳılam nāle vü āh
Līk ḳomaz beni ḥālümde bu ṣad-pāre göñül *(G. 239/8). [ḥālümde, -üm, -de]*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḫālüñ didüm
Göñlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/17). [ḫālüñ, -üñ]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḥālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/3). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Ben ġarīb [ü] ḫastenüñ ḥālini görmezseñ ne ṭañ
Kim ne bilür ṣaġ olan ḥāl-i dil-i bīmārdan *(G. 276/3). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Nice nālān olmayam kim bu dil-i miskīnümüñ
Ḥālini ṣormaz girü zülfine meftūn eyleyen *(G. 280/8). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile Cem ne resme ḫāk olduġın
Ṣorarsañ bilesin ḥālin mezārı sebze-zārından *(G. 286/14). [ḥālin, -i, -n]*

Ḳāmetüm lām olduġına bu siyeh baḫtumdan āh
Ḥālüme iy zülf-i ʿanber-bū hemīn sen dālsin *(G. 298/4). [ḥālüme, -üm, -e]*

Ben söylemezem kimse benüm ḥālümi bilmez
Yanaydı cihān şerḥ-i firāḳuñı disem ben *(G. 309/3). [ḥālümi, -üm, -i]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/13). [ḥāli, -i]*

Benüm ḥālümi bilmezseñ n'ola kim
Ne rūşen ola ṣayru ḫāli ṣaġa *(G. 318/12). [ḫāli, -i]*

Benüm ḥālümi bilmezseñ n'ola kim
Ne rūşen ola ṣayru ḫāli ṣaġa *(G. 318/11). [ḥālümi, -üm, -i]*

Görelden kendünüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dil-berde nigūn-sār olmasun kimse *(G. 331/3). [ḥālin, -i, -n]*

Ḳılur derdüñle dil feryād ü nāle
Niçün raḥm eylemezsin sen bu ḥāle *(G. 333/2). [ḥāle, -e]*

Göñül ḥālüñi ʿarż eyle ḥabībe
Ki derd issi açar derdin ṭabībe *(G. 339/1). [ḥālüñi, -ü, -n, -i]*

ʿArż-ı dīdār eyleyüp dil-ber didi baḳ ḫālüme
Aġladum didüm ḳo anı bir naẓer ḳıl ḥālüme *(G. 347/2). [ḥālüme, -üm, -e]*

Fikr-i lebinde ḥālümi dīvān idüp gözüm
Eyżān lehü yirini ḳamu yazdı ḳan ile *(G. 355/3). [ḥālümi, -üm, -i]*

Ḫasret-i ḫaṭṭuñ ile ger öle Cem
Saña ḥālin diye biten giyehi *(G. 382/10). [ḥālin, -i, -n]*

Ḫüsrevā diñle bu ben mūr-ı żaʿīfüñ ḥālin
Çünki sensin bu zamān içre Süleymān-ı kerem *(K. 1/71). [ḥālin, -i, -n]*

Dilini deldi Cemüñ tīġ-ı cefā ḫāme bigi
Nāme taḳrīr idemez ḥālini sulṭān-ı kerem *(K. 1/66). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Līk bī-vāsıṭa ḥālüm saña ʿarż eylemege
Bu redīfi baña ʿarż eyledi ḫullān-ı kerem *(K. 1/69). [ḥālüm, -üm]*

Fażlı ile ḳayırur dü-cihān ḥālini ḳamu
Luṭfı ile bitürür ḳurı aġaçda berg ü bār *(K. 2/23). [ḥālini, -i, -n, -i]*

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne ʿaceb kim
Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẓmā *(K. 5/107). [ḥāle, -e]*

Gördi ḥālüñi sünbülüñ fī'ḥāl
Eyledi iy ṣanem vedāʿ bilāl *(Mua. 116/1). [ḥālüñi, -üñ, -i]*

Bu bī-ser ü pāye sen kerem ḳıl
Raḥm eyle ki ḥāl[i] oldı müşkil *(Mua. 129/2). [ḥāl[i], -i]*

Didüm ki ḥālüñi ʿarż it ya şerḥ ḳıl bālā
Didi ki ḳāmetümi ʿarż idersem aḥsen ola *(Mua. 133/1). [ḥālüñi, -üñ, -i]*

Görelden ḥüsn-i bī-ḥaddüñi iy māh
Beni dil kendü ḥālümde ḳomaz āh *(Mua. 140/2). [ḥālümde, -üm, -de]*

Ġamze-i mestüñ ġamından ḥāli düşvār olmasa
Cem bilürdi ismüñi zülfüñle bīmār olmasa *(Mua. 255/1). [ḥāli, -i]*

Ne ḥācet ʿarż-ı ḥāl itmek ḥabībe
Bilür ḥālümi dil-dārum velīdür *(Müf. 4/2). [ḥālümi, -üm, -i]*

Miʿrāc gicesindeki ḥāli Muḥammedüñ
Bir ḳılı biñ yararsa daḫı ʿaḳl-ı ḫurde-bīn *(Terk. 1/71). [ḥāli, -i]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/55). [ḥāl]*

Göreliden ḥasret ü derd ile iy Cem ḥālüñi
Gör nice divāne olmışdur semāʿ eyler felek *(Terk. 2/47). [ḥālüñi, -(ü)ñ, -i]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/49). [ḥāli, -i]*

Kendüyi ḳanlara boyadup āftāb-ı çarḫ
Bu ḥāli gördi sīnesine şerḥa çekdi māh *(Terk. 3/60). [ḥāli, -i]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy pür-cefā felek
Baḳ ḥālüme teraḥḥum idüp bārī gāh gāh *(Terk. 3/62). [ḥālüme, -üm, -e]*

ḫal ol-: *Hallolmak, çözümlenmek, sonuçlanmak.*

Zülfüñüñ bendine düşdüm ḳurtulam mı diyüben
Niçe kim ṣordum lebüñden olmadı ḫal müşkilüm *(G. 254/6). [ḫal olmadı, -ma, -dı]*

ḫāl ü ḫaṭṭ: *(sevgilinin) beni ve ayva tüyleri.*

Müşk gibi ḳan yuṭaldan ḫāl ü ḫaṭṭuñ yādına
Bī-ḳarār itdi ḳara zülfüñ bu ben āvāreyi *(G. 420/7). [ḫāl ü ḫaṭṭuñ, -uñ]*

ḫalā: *Bir cisim tarafından işgal edilebileceği kabul edilen boşluk.*

Şol dem ki daḫı mülk-i zamāne ḫalā-y-imiş
Dil ṭalʿat-ı cemālüñ ile āşinā-y-imiş *(G. 173/1). [ḫalā-y-imiş, -y, -i, -miş]*

ḫalāṣ: *Kurtulma, kurtuluş.*

Dil kīmyāsı ḳalbi ola ṣāfa münḳalib
Çekse ḫalāṣa luṭf[ı] ʿayārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/186). [ḫalāṣa, -a]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/49). [ḫalāṣ]*

ḫalāṣ bul-: *Kurtulmak, kurtuluşa ermek.*

Fiġān ü nāle vü zārī nicesi eylemeyem
Ki bulmadı ṭolaşaldan ḫıred ṣaçuña ḫalāṣ *(G. 178/4). [ḫalāṣ bulmadı, -ma, -dı]*

ʿAceb bu bend-i belādan göñül bulur mı ḫalāṣ
Ṭutup yaşum yolını dir ve lā-teḥīne menāṣ *(G. 177/1). [ḫalāṣ bulur, -ur]*

ḫalāṣ eyle-: *Kurtarmak.*

Keremüñ cümle giriftārı ḫalāṣ eyler iken
Ne revādur baña lāyıḳ göre zindānı kerem *(K. 1/113). [ḫalāṣ eyler, -r]*

ḫalāṣ it-: *Kurtarmak, çekip çıkarmak.*

Bu vādī-i ġamdan beni luṭfuñla ḫalāṣ it
Nice bir ola sāḥat-i dil menzil-i belvā *(K. 5/197). [ḫalāṣ it]*

ḫalāṣ ḳıl-: *Kurtarmak, azat etmek.*

Dil zenaḫ-dān çāhına düşdi ki ḳılmaġa ḫalāṣ
Rīsmān ṣaldı muʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/3). [ḫalāṣ ḳılmaġa, -maġ, -a]*

ḫalāṣ ol-: *Kurtulmak.*

Şol oġraş bozdı Papa ḥīlesin biz de ḫalāṣ olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı şīb ancaḳ *(K. 9/37). [ḫalāṣ olduḳ, -du, -k]*

Ḫışm-ı çeşmüñden ḫalāṣ olmaġa Cem
Sāye-i zülfüñden eyler ilticā *(G. 7/13). [ḫalāṣ olmaġa, -maġ, -a]*

Yā mücībe's-sāyilīn fürḳatden olmaġa ḫalāṣ
Sen meded ḳıl bize kim yoḳdur bizüm dermānumuz *(G. 158/11). [ḫalāṣ olmaġa, -maġ, -a]*

Ḫışm-ı çeşmüñden ḫalāṣ olmaġa Cem
Sāye-i zülfüñden eyler ilticā *(G. 6/13). [ḫalāṣ olmaġa, -ma, -ġa]*

Şöyle bend urdı Cemüñ boynına zülfüñ dōstum
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan *(G. 276/14). [ḫalāṣ olmaz, -maz]*

ḫalāvet: *Sevimlilik, şirinlik, tatlılık.*

Şīrīn lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerdedür
Nāzük ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerdedür *(G. 64/1). [ḥalāveti, -i]*

Lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerde bulınmaz
Dişüñ leṭāfeti dürr ü güherde bulınmaz *(G. 143/1). [ḥalāveti, -i]*

Ne ḫalāvetdür bu kim şol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/15). [ḫalāvetdür, -dür]*

hāle: *Ay ağılı, ayla.*

Yüzüñ dāyiresinde ḫaṭṭuñ iy dōst
Ṣanasın kim düşüpdür aya hāle *(G. 332/10). [hāle]*

ḫāle uġra-: *Herhangi bir duruma gelmek, başından geçmek.*

Düşmenler içre niçe ʿaceb ḥāle uġradum
Bir dōst yoḳ kim eyleye bir merḥabā dirīġ *(Terk. 3/41). [ḥāle uġradum, -du, -m]*

Ḥaleb: *Suriye'de bir şehir, Halep.*

Şīşe-i ḳalbin Cemüñ iy cān şıma
Kim bu şehr-i Ḳonyadur ṣanma Ḥaleb *(G. 13/18). [ḥaleb]*

ḥalel bul-: *Halel gelmek, bozulmak, zarara uğramak.*

Zülfüñi eyle nihān aġladuġumca ṣanemā
Müşke bārān irişicek bulur elbette ḥalel *(G. 228/10). [ḥalel bulur, -ur]*

ḥalel iriş-: *Halel gelmek, bozulmak, zarara uğramak.*

Nihāl-i vaṣl[ı] ḳılur tāze raḥmet-i ezelī
İrişmiş iken aña semm-i firḳatüñ ḥaleli *(Mua. 150/2). [ḥaleli irişmiş]*

ḥālet: *Durum, hâl, vaziyet.*

ʿUmmān dimezdi kimsene eşküm muḥīṭine
Ger mā-cerā o ḥālete olmasa mā-ṣadaḳ *(G. 206/4). [ḥālete, -e]*

İy ṣanem lāle ruḫuñ luṭfı gül-i ḥamrāda yoḳ
Ḥāleti lü'lü' dişüñüñ lü'lü'-i lālāda yoḳ *(G. 208/2). [ḥāleti, -i]*

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm gibi o ḥāletde siyeh-kār olmasun kimse *(G. 331/2). [ḥāletde, -de]*

Bu ḥāleti fikr eyler iken hātif-i ḳudret
Çaġırdı ḳulaġuma ki iy vālih ü şeydā *(K. 5/129). [ḥāleti, -i]*

Ṭaşlarla dögünüp yürür āb-ı revānı gör
Raḥm itmedi bu ḥālete kevn ü mekānı gör *(Terk. 3/20). [ḥālete, -e]*

ḥālet al-: *Keyif almak.*

Naġme-i efġān-ı Cemden her seḥer taʿlīm alur
Nālişinden ḥālet aldı bülbül-i gūyā meger *(G. 137/26). [ḥālet aldı, -dı]*

ḥālet-i Cem: *Cem Sultan'ın durumu, hâli.*

Ḥālet-i Cemden eser alalı bir pāre ṣabā
Ṭolanur ṭaġ ile ṣaḥrāları dīvāne bigi *(G. 417/9). [ḥālet-i cemden, -den]*

ḥālet-i laʿl: *Sevgilinin lal dudaklarının hâli.*

Dil gözinden ḥālet-i laʿlin ṣorar
Mest iken bir būseye iḳrār alur *(G. 118/7). [ḥālet-i laʿlin, -i, -n]*

ḥālet-i nezʿ: *Can çekişme hâli, ölüm anı.*

Cān virürken ger añılsa zülf-i dōst
Ḥālet-i nezʿinde Cem zünnār alur *(G. 118/10). [ḥālet-i nezʿinde, -i, -n, -de]*

ḥālet-i pür-ḫūnluġ: *Kanla dolu olma hâli.*

Ḫāme şerḥ eyleyemez ruḫları gül-gūnluġını
Nitekim gözlerümüñ ḥālet-i pür-ḫūnluġını *(G. 421/2). [ḥālet-i pür-ḫūnluġını, -ı, -n, -ı]*

ḫalḫāl-i hilāl: *Hilalin halhalı.*

Serv-ḳaddüñ ʿarż idüp sāḳında ḫalḫāl-i hilāl
Dāġ idüp yaḳdı göñülde zülfüñ ile iki ḫāl *(Mua. 19/1). [ḫalḫāl-i hilāl]*

ḫālī: *Kayıtsız, gailesiz, ilgisiz.*

Ṭınmadı laʿl ṭabībi lebin emsem diyicek
Didi ḫālī ki açılmadı daḫı dār-ı şifā *(G. 7/8). [ḫālī]*

ḫāl-i ʿanber-bār: *Anber kokulu ben.*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/11). [ḫāl-i ʿanber-bāruñı, -uñ, -ı]*

ḫāl-i ʿanberīn: *Anber kokulu ben.*

Gün yüzüñ üstinde zülfüñ olalı müşkīn niḳāb
Oldı ḫāl-i ʿanberīnüñe yavuz gözden ḥicāb *(Mua. 134/2). [ḫāl-i ʿanberīnüñe, -üñ, -e]*

ḫāl-i dil-ber: *Sevgilinin beni.*

Müşke teşbīh itdi ḫālini meger āşüfte-dil
Bildi yañılduġın oldı ḫāl-i dil-berden ḫacil *(Mua. 109/2). [ḫāl-i dil-berden, -den]*

ḫāl-i dil-i bīmār: *Hasta gönlün hâli.*

Ben ġarīb [ü] ḫastenüñ ḥālini görmezseñ ne ṭañ
Kim ne bilür ṣaġ olan ḫāl-i dil-i bīmārdan *(G. 276/4). [ḫāl-ı dil-i bīmārdan, -dan]*

ḫālī eyle-: *Uzaklaştırmak, mahrum bırakmak.*

Ḳadüñ çü serv-i revāndur gözümüñ ābı revān
Gözümden eyleme ḫālī bu serv-i bālāyı *(G. 402/12). [ḫālī eyleme, -me]*

ḫāl-i ġam: *Gamlı, kederli, üzüntülü durum, hal.*

Ḫāl-i ġam ḫāk-i pāy-i dil-dāre
ʿArż içün istedüm yazam nāme *(Mua. 270/1). [ḫāl-i ġam]*

ḫāl-i ġarīb: *Garip, şaşılacak vaziyet.*

Sözine Rim Papa olmadı ḳāʾil iki cānibden
Alaylar düzdiler oġraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ *(K. 9/34). [ḥāl-i ġarīb]*

ḫāli gel-: *Durumun düzeltmek, gücü, kuvveti gelmek, kendine gelmek.*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḫāli bir ḳıl üstine *(G. 356/10). [ḫāli gelüpdür, -üp, -dür]*

ḫāl-i ḫayāl: *(Sevgilinin) hayal edilen beni.*

Şol laʿl-i lebüñ ḫāl-i ḫayāli niçün iy dōst
Ben ḫaste-dilüñ cānına urur dögün iy dōst *(G. 28/1). [ḫāl-i ḫayāli, -i]*

Dil uyḫuya varmaz gelicek ḫāl-i ḫayāli
Rāḥatluġ ile ḫᵛāb ola mı cāy-ı megesdür *(G. 99/3). [ḫāl-i ḫayāli, -i]*

ḫāl-i leb-i yār: *Sevgilinin dudağının (kenarındaki) benleri.*

Hey ne şeker-rīz imiş laʿl-i şeker-nūşı kim
Ḫāl-i leb-i yār ile düzdi şekerden meges *(G. 164/8). [ḫāl-i leb-i yār]*

ḫāl-i miskīn: *(Sevgilinin) miskli beni.*

Müşk-i Çīn bildi ḫaṭāsını ḫaṭuñ nāfesine
Ḫāl-i miskīnüñ idelden berü şeh-dāneluġı *(G. 411/12). [ḫāl-i miskīnüñ, -üñ]*

ḫāl-i müşkīn: *(Sevgilinin) misk kokulu siyah beni.*

Ḫāl-i müşkīnüñ yüzüñde yaraşur ḳılma nihān
Kim Ḫalīlī ḫᵛāndur kem olmasun andaʿades *(G. 162/7). [ḫāl-i müşkīnüñ, -üñ]*

ḫālī ol-: *Uzak, eksik olmak, ayrı olmak.*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n'idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n'idem *(Terk. 3/73). [ḫālī olmadı, -ma, -dı]*

Āyā ser-i zülfüñle göñül ḳıla mı ārām
Çün olmadı ḫālī aradan miḥnet-i eyyām *(Mua. 34/2). [ḫālī olmadı, -ma, -dı]*

Bir laḥẓa ġamuñ sīneden olmadı çü ḫālī
Vallāhi zi-müşkil *(Mua. 102/1). [ḫālī olmadı, -ma, -dı]*

ḫālī ol-: *Uzak, ayrı olmak II esaretten kurtulmak.*

Evvel ne resme dil ġam-i ʿışḳa esīr idi
Bir dürlü olmadı yine ḫāli bayaġıdur *(G. 126/12). [ḫāli olmadı, -ma, -dı]*

ḫāl-i ruḫ: *(Sevgilinin) yüzündeki beni.*

Ḳoma kim zülf-i siyāhuñı çeke ḫāl-i ruḫuñ
Çünki ʿAbbāsī ʿalemdür anı kāfer mi çeker *(G. 112/5). [ḫāl-i ruḫuñ, -uñ]*

Birinüñ zülf-i siyeh-pūşı Ḫaṭā mülkine şāh
Birinüñ ḫāl-i ruḫı sulṭān-ı Hind-istān geçer *(G. 138/24). [ḫāl-i ruḫı, -ı]*

Birinüñ ḫāl-i ruḫından lālenüñ baġrında dāġ
Birinüñ zülfi ile sünbül ʿillet-i sevdā çeker *(G. 138/25). [ḫāl-i ruḫından, -ı, -n, -dan]*

ḫāl-i siyāh: *(Sevgilinin) siyah beni.*

Ḫalḳa-i zülfeynüñe ḫōş düşmiş ol ḫāl-i siyāh
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki cīm içün *(G. 300/11). [ḫāl-i siyāh]*

Laʿlüñde ʿıyān olsa n'ola ḫāl-i siyāhuñ
Her ḳanda ki sükker ola lā-büd megesi var *(G. 50/5). [ḫāl-i siyāhuñ, -uñ]*

Zülfüñe göñül düşdi görüp ḫāl-i siyāhuñ
Dil mürġını dāma düşüren dāne midür bu *(G. 313/5). [ḫāl-i siyāhuñ, -uñ]*

Gün yüzüñ üzre ḫāl-i siyeh zülf-i ʿanberīn
Ṣan Hind şāhı milket-i Rūma ʿalem çeker *(G. 96/5). [ḫāl-i siyeh]*

Gül-şen-i ruḫ-sāruñı seyr itmege ḫāl-i siyeh
Nice Hindū-beççedür kim virür aña rāh ruḫ *(G. 41/7). [ḫāl-i siyeh]*

ḫāl-i siyeh-kār: *(Sevgilinin) kara beni.*

Kaʿbe yüzüñde beñüñ çün Ḥacerü'l-esved imiş
Yaraşur her nefes ol ḫāl-i siyeh-kārı öpem *(G. 269/6). [ḫāl-i siyeh-kārı, -ı]*

Ḫalīlī: *İbrahimî II Hz. İbrahim'inki gibi.*

Ḫāl-i müşkīnüñ yüzüñde yaraşur ḳılma nihān
Kim Ḫalīlī ḫᵛāndur kem olmasun anda ʿades *(G. 162/8). [ḫalīlī]*

ḫalḳ: *Ahali, insanlar.*

Aġyār olursa aña cihān ḫalḳı ġam degül
Şol dil ki zülfüñe ṭolaşup ola yār-ı ʿışḳ *(G. 198/9). [ḫalḳı, -ı]*

Perī bigi sözini ḫalḳa şīşeden söyler
Derūnı sūzişini viricek ḫaber ḳandīl *(G. 244/11). [ḫalḳa, -a]*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(K. 3/3). [ḫalḳı, -ı]*

Cümle maḫlūḳ-ı zamāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtiṯāl *(K. 3/8). [ḫalḳı, -ı]*

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem *(K. 7/44). [ḫalḳ]*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/13). [ḫalḳı, -ı]*

Şu kim ḥalvā-yı laʿlüñden naṣīb[i] ḫalḳ olmışdur
N'ola dendānuma irse benüm çün ḫalḳ olmışdur *(Mua. 118/1). [ḫalḳ]*

Ḫalḳa nevāle-baḫş-ı keremdür ḫazīnesi
Devlet degül mi bāb-ı kerīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/177). [ḫalḳa, -a]*

ḫalḳ: *Yaratılmış, mahluk.*

Cümle sendendür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celāl *(K. 3/25). [ḫalḳa, -a]*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl *(K. 3/46). [ḫalḳuñ, -uñ]*

ḫalḳ it-: *Yaratmak, yoktan var etmek.*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḫākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn ü cemāl *(K. 3/32). [ḫalḳ idersin, -er, -sin]*

ḫalḳ ol-: *Yaratılmak, yoktan var edilmek.*

Ḫalḳ olmaz idi ʿālem ü ādem felek melek
Ger olmasaydı anda rıżāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/3). [ḫalḳ olmaz, -maz]*

Yüz biñ yıl öñdin olmadın ervāḥ-ı kāyināt
Ḫalḳ olmış idi rūḥı miṡāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/58). [ḫalḳ olmış, -mış]*

Şu kim ḥalvā-yı laʿlüñden naṣīb[i] ḫalḳ olmışdur
N'ola dendānuma irse benüm çün ḫalḳ olmışdur *(Mua. 118/2). [ḫalḳ olmışdur, -mış, -dur]*

ḥalḳa: *Daire şeklinde olan şey.*

Ḳanlu yaşumda ḳaşun ḥalḳaları nakşı müdām
Şāh tevḳīʿini ṣan ḫātem-i mercāna yazar *(G. 131/7). [ḥalḳaları, -lar, -ı]*

ḥalḳa: *Halka, kulp.*

Bir pāye-durur rifʿatüñe çarḫ-ı muṭabbaḳ
Kim ḥalḳa-durur işigüñe ʿurve-i vüsḳā *(K. 5/148). [ḥalḳa-durur, -durur]*

ḥalḳa: *Halka II sevgilinin lüle lüle saçı.*

Lebüñ ḫālini zülfüñ ḥalḳası çekmiş kinārına
Ṣanasın ṭıfldur ʿĪsī yatur Meryem ḳucaġında *(G. 352/3). [ḥalḳası, -sı]*

ḥalḳa ḳıl-: *Halkaya çevirmek II bükülmek, iki büklüm olmak.*

Ḳadümi bār-ı ġamuñ ḥalḳa ḳıldı ḫātem-vār
Başumda seng-i melāmet nigīn-i ḫātemdür *(G. 135/3). [ḥalḳa ḳıldı, -dı]*

ḥalḳa-i dāyire-i luṭf: *Lütuf, ihsan dairesinin halkası.*

Ḫalḳa-i dāyire-i luṭf dehānuñ olısar
Āyet-i ḥüsn ḫaṭ-ı müşk-feşānuñ olısar *(G. 54/1). [ḥalḳa-i dāyire-i luṭf]*

ḥalḳa-i zülfeyn: *Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi, halkası.*

Devr eyleyeli ḥalḳa-i zülfeyni ruḫında
Devrān daḫı reşk eyledi devrānuña şāne *(G. 359/5). [ḥalḳa-i zülfeyni, -i]*

Ḫalḳa-i zülfeynüñe ḫōş düşmiş ol ḫāl-i siyāh
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki cīm içün *(G. 300/11). [ḫalḳa-ı zülfeynüñe, -üñ, -e]*

ḥalḳa-i zülf: *Zülfün halkası, kemendi.*

Ḫalḳa-i zülfüñi ger Cem boynına ṭaḳmazsañ āh
Derd-i ʿışḳuñla şehā Mecnūndan mecnūn olur *(G. 81/15). [ḥalḳa-i zülfüñi, -üñ, -i]*

ḥalḳa-vār ḳıl-: *Halka gibi yapmak.*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy ṣanem çün ʿāşıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/13). [ḥalḳa-vār ḳılsa, -sa]*

ḥalḳa-vār ol-: *Halka gibi olmak.*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy ṣanem her bāb ile bir feṭḥ-i bābum var benüm *(G. 249/9). [ḥalḳa-vār olaldan, -aldan]*

ḫalḳ-ı ʿālem: *Cümle âlem, bütün insanlar.*

Ḫalḳ-ı ʿālem ḳamu ḥayrān ola bir cilvesine
Ḳılsa ṭāvūs bigi himmeti cevlān-ı kerem *(K. 1/23). [ḫalḳ-ı ʿālem]*

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥikmetüñe lā dimez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidāl *(K. 3/23). [ḫalḳ-ı ʿālemden, -den]*

ḫalḳ-ı cihān: *Herkes, bütün insanlar.*

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrürse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em *(K. 7/39). [ḫalḳ-ı cihān]*

Ṭutdı nesīmi ḫalḳ-ı cihānı Muḥammedüñ
Zeyn itdi naḳş-ı luṭf[ı] zamānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/211). [ḫalḳ-ı cihānı, -ı]*

ḫalk-ı zamāne: *Zamanın, devrin insanları.*

Ḫalk-ı zamāne luṭf-ı necātında uma raḥm
Kime ki irse fażl[ı] necātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/35). [ḫalk-ı zamāne, -e]*

Ḫalḳ-ı zamāne ḥükmüñe olmış-durur muṭīʿ
İki cihānda ḥikmetüñ olmış-durur ḥakem *(K. 7/53). [ḫalḳ-ı zamāne]*

Ḫalḳ-ı zamāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i Ḥarem *(K. 7/55). [ḫalḳ-ı zamāne]*

ḫallāc ol-: *Hallâc-ı Mansur olmak.*

Penbe-i gūşuñı çekdüñse işid cān sözini
ʿĀrı ḳo dārı ḳabūl eyle ki Ḫallāc olasın *(G. 303/4). [ḫallāc olasın, -a, -sın]*

hallāk: *Yaratıcı, yaratan (Allah).*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/91). [ḫallākı, -ı]*

ḫalvā: *Helva, tatlı.*

Ḫaṭ ne ḥācet şeker lebüñde didüm
Didi ḥalvā ḳaçan olur bī-dūd *(G. 47/8). [ḫalvā]*

Bir naṣīb umardı ḥalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḥalvā meger *(G. 137/22). [ḫalvā]*

Ḫalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/5). [ḫalvā]*

ḫalvā-yı laʿl: *Dudağın helvası.*

Şu kim ḫalvā-yı laʿlüñden naṣīb[i] ḫalḳ olmışdur
N'ola dendānuma irse benüm çün ḫalḳ olmışdur *(Mua. 118/1). [ḫalvā-yı laʿlüñden, -üñ, -den]*

ḫalvā-yı leb: *Dudağın helvası.*

Bir naṣīb umardı ḥalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḥalvā meger *(G. 137/21). [ḫalvā-yı lebüñden, -üñ, -den]*

ḫalvet-i sīne: *Göğüs haremi II gönül.*

Mihr-i ruḫ-sārı yaḳup ḫalvet-i sīnemde çerāġ
Ṭolaşur ḫāl ḫayāli anı pervāne bigi *(G. 417/5). [ḫalvet-i sīnemde, -de-m, -de]*

ḫam ḳıl-: *Bükmek, iki büklüm yapmak.*

Ḫam ḳıldı ḳadüm derd ü ġamuñ bārı sebeb ne
Çekmek bu ḳadar derd ü ġamuñ bārī sebeb ne *(G. 345/1). [ḫam ḳıldı, -dı]*

ḫamāme: *Güvercin, kumru.*

Per açа ʿālemi yaḳa mihrüñ ḥamāmesi
Bāline baġlanursa Cemüñ şevḳi nāmesi *(G. 409/9). [ḥamāmesi, -si]*

ḫamāyil ḳıl-: *Bağlamak, sarmak.*

Ḳoluñı ḳılup boynuma iy dōst ḥamāyil
Sen şūḫ-ı cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/3). [ḥamāyil ḳılup, -up]*

ḫamd: *Kulun Allah'ın yüceliğini, sonsuz lütuf ve ihsanı karşısında yaratanına minnet ve şükran duygularını bildirmesi.*

Niʿmetinüñ ḥamdi bī-ḥad ḳahr u luṭfı bī-ḥisāb
Raḥmetinüñ ẕikri biñ dünyā ṭolu dīvāndur *(K. 8/87). [ḥamdi, -i]*

ḫamd it-: *Hamdetmek, şükretmek.*

Aḫyār-ı ins ü cāndur iden ḥamd ẕātuñı
Muḫtār-ı dü-cihāndur iden seni iḫtiyār *(K. 2/45). [ḥamd iden, -en]*

Cem yüzüñ ayına ḳılduḳça naẓer
Ārede cāndan hemīşe ḥamd ider *(Mua. 8/2). [ḥamd ider, -er]*

ḫamd ol-: *Şükür edilmek.*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/2). [ḥamd olur, -ur]*

ḫamdü lillāh: *Allah'a hamd olsun, çok şükür.*

ʿIşḳuña cān viricek irişdi tīri ġamzeñüñ
Ḫamdü lillāh kim gelen cān yirine cāndur henūz *(G. 146/4). [ḫamdü lillāh]*

Göñül hicrān odından ḥamdü lillāh
Söyindi irmiş iken iḫtirāḳa *(G. 341/7). [ḫamdü lillāh]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḫamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/4). [ḫamdü lillāh]*

ḫāme: *Kamış kalem.*

Yazarken ruḫlaruñ vaṣfında nāme
Elümden ḫāme düşdi yana yazdum *(G. 265/20). [ḫāme]*

Cān levḥi üzre yazılıcaḳ ʿışḳ nāmesi
Dil yanayazdı düşdi elinden çü ḫāmesi *(G. 409/2). [ḫāmesi, -si]*

Ḫāme şerḥ eyleyemez ruḫları gül-günluġını
Nitekim gözlerümüñ ḥālet-i pür-ḫūnluġını *(G. 421/1). [ḫāme]*

Dilini deldi Cemüñ tīġ-ı cefā ḫāme bigi
Nāme taḳrīr idemez ḥālini sulṭān-ı kerem *(K. 1/65). [ḫāme]*

Bir arada meger vaṣfın yazarken
İki kez ḫāme kendi kendözinden *(Mua. 88/2). [ḫāme]*

Dün itdüm ġamzesi ġamzını taḥrīr
Yine dönmekde ḫāmem ḳıldı taḳṣīr *(Mua. 267/2). [ḫāmem, -m]*

Āhum odı şu resme yandurdı
Daḥı yazmaġa döymedi ḫāme *(Mua. 270/4). [ḫāme]*

ḫam-ı ebrū: *(Sevgilinin) kaşının kıvrımı.*

Ger ḫam-ı ebrūsı naḳşın zāhiri bī-derd dil
Görse idi secde-i sehv idüp olurdı ḫacil *(Mua. 138/1). [ḫam-ı ebrūsı, -sı]*

ḫam-ı zülf-i nigār: *Resim gibi güzel sevgilinin zülfünün kıvrımı.*

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm gibi o ḥāletde siyeh-kār olmasun kimse *(G. 331/1). [ḫam-ı zülf-i nigārına, -ı, -n, -a]*

ḫā-mīm: *Ha-Mim (40/Mümin 1, 41/Fussilet 1, 42/Şura 1, 43/Zuhruf 1, 44/Duhan 1, 45/Casiye 1, 46/Ahkaf 1).*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḫā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/1). [ḫā-mīm]*

ḫamle: *Saldırı, saldırma.*

Birinüñ āhū gözinüñ ḫamlesi ṣayd-ı cihān
Birinüñ bir ġamzesine döyemez biñ şīr-i ner *(G. 138/11). [ḫamlesi, -si]*

Naḫcīri ola cümlesinüñ ṣaydı māsivā
Ger pence açsa ḫamlesi şīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/200). [ḫamlesi, -si]*

ḫamr: *Şarap.*

Leb-i laʿlüñ ṣarābından ezel bezminde nūş itmiş
Göñül mest ü ḫarāb oldı gör ol ḫamruñ ḫumārından *(G. 286/4). [ḫamruñ, -uñ]*

ḫāmūş it-: *Susmak II kapatmak (ağzını kapatmak bağlamında).*

Gül-sitānda her ḳaçan añılsa laʿlüñden ḫaber
Ġonceler şermende olup aġzını ḫāmūş ider *(G. 75/6). [ḫāmūş ider, -er]*

ḫāmūş ol-: *Susmak, sessiz kalmak.*

Çü gördüm gül yüzin ol dil-berüñ ben
Niçün ḫāmūş olam çün bülbül-i dey *(G. 391/6). [ḫāmūş olam, -am]*

ḫan: *Padişah, hükümdar.*

Ṣaġlu ṣollu baş urup ayaġuña yüz sürenüñ
Her biri[si] ḫān vü Sührāb-ı Kābūs Ḫāndur *(K. 8/32). [ḫān]*

Ṣaġlu ṣollu baş urup ayaġuña yüz sürenüñ
Her biri[si] ḫān vü Sührāb-ı Kābūs Ḫāndur *(K. 8/32). [ḫāndur, -dur]*

ḫançer: *Hançer, kılıç.*

Baş ḳoşup zülfüñe ġamzeñ ṣanemā ser mi çeker
Göz göre ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer mi çeker *(G. 112/2). [ḫancer]*

Ġamzeñ ḫayāli çeşmüme ḫancer degül midür
Olan muḳābil aña dil-āver degül midür *(G. 127/1). [ḫancer]*

Sür ḫancerüñi meşhedi ṭaşına Cemüñ kim
Çāk eylemege sīnesini kār-ger olsun *(G. 299/13). [ḫancerüñi, -üñ, -i]*

Gözlerüñ ḳaṣduma ḫancer çekmesün āşūb içün
Ġālib olanlar ḳaçan ḫancer çeker maġlūb içün *(G. 301/1). [ḫancer]*

Gözlerüñ ḳaṣduma ḫancer çekmesün āşūb içün
Ġālib olanlar ḳaçan ḫancer çeker maġlūb içün *(G. 301/2). [ḫancer]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/1). [ḫancer]*

Ḫancerinden kim ki cān virse bulur ʿömr-i ebed
Āb-ı ḥayvāndan meger ṣuvardılar şemşīrini *(G. 375/15). [ḫancerinden, -i, -n, -den]*

Ḫancerüñden cān virenler ḥaşrde
Lāle-veş ḫūnīn-kefen gelmez mi k'iy *(G. 418/11). [ḫancerüñden, -üñ, -den]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı baġrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/14). [ḫancer]*

ḫancer çek-: *Hançeri aniden eline alarak birisine doğrultmak II sevgilinin âşığa yan bakış atması.*

Dün içüp ser-ḫōş olup ġamzelerüñ cām-ı ṣafā
Çekdiler ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer ṣanemā *(G. 8/2). [ḫancer çekdiler, -di, -ler]*

Lebini ṣorduġuma ġamzesi çeker ḫancer
Didi ki söyleme ayruḳ ṭut aġzuñ epsem dur *(G. 135/11). [ḫancer çeker, -er]*

Birinüñ müjgān-ı tīri ʿāleme nāvek-fiken
Birinüñ bir ġamzesi ʿuşşāḳa biñ ḫancer çeker *(G. 138/22). [ḫancer çeker, -er]*

Lebinden itme iy dil būse sen cer
Gözi ḫancer çeküp cānuma sancar *(G. 132/2). [ḫancer çeküp, -üp]*

ḫancer ol-: *Hançer olmak.*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme sūsen gözüme ḫār gül *(G. 234/12). [ḫancer olur, -ur]*

ḫancer-i hecr: *Ayrılık hançeri.*

Ḫancer-i hecrüñle çāk itdüñ Cemüñ bu göñlini
Vaḳtidür kim sūzen-i luṭfuñla şāhā ḳasasın *(G. 278/9). [ḫancer-i hecrüñle, -üñ, -le]*

ḫancer-i ʿışḳ: *Aşk hançeri.*

Ṭañ degül ger ḳan olursa dil-berā bu ḫaste-dil
Kim hemīşe ḫancer-i ʿışḳuñ ḳılur dilüm dilüm *(G. 254/4). [ḫancer-i ʿışḳuñ, -uñ]*

ḫancer-i tīz-āb: *Keskin kılıç, imalatında su veya kezzap verilmek suretiyle keskin hâle getirilmiş, kırılamayacak sertlikte olan kılıç.*

Mirrīḫ eline ḫancer-i tīz-āb alup eydür
Ben mest ile kimdür ki ḳıla yoḳ yire ġavġā *(K. 5/17). [ḫancer-i tīz-āb]*

ḫandān ol-: *Gülmek, neşeli ve mutlu olmak.*

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān *(Terc. 1/50). [ḫandān oldı, -dı]*

ḫande it-: *Gülmek II mutlu olmak.*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāşıḳa hem şimdi mi oldığı var *(G. 55/8). [ḫande itmek, -mek]*

ḫande ḳıl-: *Gülmek.*

Ne revādur ki eyā şāh-ı cihān her şeb ü rūz
Ḳılasın ḫande bizüm nāle vü efġānumuza *(G. 342/10). [ḫande ḳılasın, -a, -sın]*

ḫandeḳ: *Hendek, çukur.*

Ḳahr u ġażabuñ ḳalʿasınuñ ḫandeḳi dūzaḫ
Luṭf u keremüñ bāġ-çesi cennet-i meʾvā *(K. 5/149). [ḫandeḳi, -i]*

ḫāne: *Ev, beyt, mesken.*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer şūretine der-be-der el ṣun yüri iy Cem *(Mua. 112/1). [ḫānede, -de]*

ḫāne: *Ev II gönül evi.*

Göñlümüñ ḫānesine kāfīdür
Żavʿ-ı ḥüsnüñ yaḳarsa ger miṣbāḥ *(G. 35/9). [ḫānesine, -si, -ne]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh şāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/9). [ḫānesi, -si]*

Dil ḫānesine gel ki ciger eyledüm kebāb
Bir iki loḳma ṣun ki olur mā-ḥażar leẕīẕ *(G. 49/17). [ḫānesine, -s, -i, -n, -e]*

Gel iy tīr-i müje dil ḫānesine
Naẓer revzenden atma içerü gir *(G. 124/11). [ḫānesine, -si, -n, -e]*

Ġamzeñ ḫadengi şöyle tekellüfsüz oldı kim
Dil ḫānesinde ṣadra geçüp ḫōş ḥużūr ider *(G. 134/8). [ḫānesinde, -si, -n, -de]*

N'ola sīnemde ġamuñ ġamzeñ añup uyumasa
Ḫavf-i tīr olıcaġız ḫānede mihmān uyumaz *(G. 159/12). [ḫānede, -de]*

Yanmasa şemʿ-i ḥüsnüñ elinden gezer m'idi
Yaḳup ḥaṣīr başına her ḫāne dān-ı şemʿ *(G. 190/26). [ḫāne]*

İy Cem çerāġ-ı ḥüsn-i ḫayāline ol mehüñ
Dil ḫānesinde ṣanki açıldı dükān-ı ṣemʿ *(G. 190/42). [ḫānesinde, -si, -n, -de]*

Her laḥẓa firāḳ u ġamuñ olur dile mihmān
Yoḳsa ṣanemā anlar içün ḫāne midür bu *(G. 313/4). [ḫāne]*

Sen tecellā ḳılalı dil ḫānesinde ḳan ile
Āh ṣāhum yazaram ben her der ü dīvārda *(G. 346/9). [ḫānesinde, -si, -n, -de]*

Künūz-ı sırruña cānum ḫizāne yitmez mi
Sipāh-ı ʿışḳuña dil dārı ḫāne yitmez mi *(G. 419/2). [ḫāne]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr[i] yüzine niḳāb *(Mua. 46/1). [ḫānesinde, -sin, -de]*

Gör ḫālüñ ile zülfüñi iy meh neler ḳılur
Dil ḫānesini ḫışm ile zīr ü zeber ḳılur *(Mua. 162/2). [ḫānesini, -si, -n, -i]*

Zülfeynüñ içinde ḫāne göster
Ki uṣandı göñül müsāferetden *(Mua. 174/3). [ḫāne]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr yüzine niḳāb *(Mua. 205/1). [ḫānesinde, -si, -n, -de]*

Ben ḫastesinden ideli ol meh ḳadem dirīġ
Dil ḫānesinde mesken ider derd-i ġem dirīg *(Mua. 254/2). [ḫānesinde, -si, -n, -de]*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/1). [ḫānede, -de]*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/1). [ḫānemüz, -müz]*

Sāye ṣalarsa işigine ʿArş yüz sürer
Dil ḫānesine dār[ı] cidārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/210). [ḫānesine, -si, -n, -e]*

ḫāne ṭut-: *Ev tutmak, yerleşmek.*

Uṣandı göñül müsāferetden
Zülfeynüñ ucında ḫāne ṭutdı *(Mua. 173/2). [ḫāne ṭutdı, -dı]*

ḫāne-i dervīş: *Derviş hanesi II âşığın gönlü.*

Ḳıl ḳanāʿat bu ciger biryānını maʿẕūr ṭut
Bir iki gün ḫāne-i dervīşe mihmānsın begüm *(G. 252/4). [ḫāne-i dervīşe, -e]*

ḫāne-i dil: *Gönül evi.*

Rūşen olmaġa yüzüñ fikri ile hāne-i dil
İrişüp ġamzeñ oḳı her yañadan revzen açar *(G. 114/7). [hāne-i dil]*

Levḥ-i sīnemde ġamuñ şerḥin yazar ḫūnīn yaşum
Ḫāne-i dil olalı sen ḫūb ṭıfluñ mektebi *(G. 400/4). [ḫāne-i dil]*

ʿIşḳa tā mesken[i] maḳām oldı
Ḫāne-i dil ḳamu ṣafā ṭoldı *(Mua. 18/2). [ḫāne-i dil]*

ʿIşḳuña olalıdan ḫāne-i dil mesken ü cā
Derd-mend oldı yürür bulmadı derdine devā *(Mur. 1/25). [ḫāne-i dil]*

Ḳondı çün kim ḫāne-i dilde belā vü derd ü ġam
Bunca mihmāna ʿaceb yiter mi bir biryān ciger *(G. 98/7). [ḫāne-i dilde, -de]*

ḫāne-i ʿizz: *İzzet hanesi.*

Ḳadrüñ ḫareminde yapılan ḫāne-i ʿizzüñ
Bir kūşesi ḳadrin bulamaz maḳṣad-ı Aḳṣā *(K. 5/153). [ḫāne-i ʿizzüñ, -üñ]*

ḫān-ı kerem: *Kerem sahibi, cömert hükümdar II II. Bayezid.*

Feyż-i zer ʿāleme dāyim işigüñden dökilür
ʿAyn-ı zer aḳıdalı her yaña iy ḫān-ı kerem *(K. 1/60). [ḫān-ı kerem]*

Gel duʿā başla yiter söyle şikāyet sözini
Çünki vāḳıf-durur aḥvālüñe ol ḫān-ı kerem *(K. 1/134). [ḫān-ı kerem]*

ḫānḳāh: *Bir tarikatın, diğer tekkelerinin kendisine bağlı bulunduğu merkez durumundaki tekkesi.*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşm-i pür-ḫūnda vaṭen
Kūşe-i mey-ḫāne her dem ḫānḳāhumdur benüm *(G. 248/4). [ḫānḳāhumdur, -um, -dur]*

ḫānumān: *Ev, bark.*

Firāḳa düşmeyen Cem bigi nā-geh
Cihānda ḫānümān ḳadrini bilmez *(G. 156/14). [ḫānümān]*

hār: *Diken II rakıp.*

Öpüp elini düşdüm ayaġına raḳībüñ
Ḳurtaramadum sen güli ol ḫāruñ elinden *(G. 284/6). [ḫāruñ, -uñ]*

hār: *Eşek II rakıp.*

Gelmezse rāh-ı ʿışḳuña cāndan n'ola raḳīb
Elbet ṭoñuzluġını ḳomaz ḫar degül midür *(G. 127/16). [ḫar]*

hār: *Diken.*

Neden kūyuñ muġaylānın ṭutam ḫār
Ki güldür yāsemendür yā semendür *(G. 67/3). [ḫār]*

Kirpügüm üzre ḫayālüñ uyumaz dīdede hīç
Ḫārı bālīn idinen degmede āsān uyumaz *(G. 159/14). [ḫārı, -ı]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/12). [ḫāre, -e]*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme sūsen gözüme ḫār gül *(G. 234/12). [ḫār]*

Niçe bir dest-i cefā çāk ide ṣabrum yaḳasın
Gülsin iy sīmīn-beden gel dāmenüñ çek ḫārdan *(G. 276/12). [ḫārdan, -dan]*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/13). [ḫār]*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/18). [ḫārı, -ı]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/14). [ḫārı, -ı]*

Gül yüzüñ-çün kirpügümden mā-cerā
Söyler idüm batmasa ḫār aġzuma *(G. 353/8). [ḫār]*

Ḥüsnüñi ḳo ṣaḳlasun kirpüklerüm çeşmümde kim
Ḥıfẓ-ı gül-zār olmaya ḫār ile dīvār olmasa *(G. 362/8). [ḫār]*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/10). [ḫār]*

Ḫāra ki bu sözi diye gül-şende belābil
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/11). [ḫāra, -a]*

ḫār ḳıl-: *Diken yapmak.*

Gülistān yirine niʿme'l-bedeldür
Felek şimdi yirümi ḫār ḳıldı *(G. 386/12). [ḫār ḳıldı, -dı]*

ḫār ol-: *Diken olmak.*

Eger gül-şende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz *(G. 149/10). [ḫār olur, -ur]*

ḫār ü ḫas: *Çalı çırpı, çer çöp, bitki artığı II rakipler.*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāşıḳa hem şimdi mi oldığı var *(G. 55/7). [ḫār ü ḫas]*

ḫār ü ḫas: *Çalı çırpı, çer çöp, bitki artığı.*

Bir gice ḳapuñ ḫār ü ḫasında yatan içün
Bālīn-i vaṣaḳ pister-i sincāb ne ḥācet *(G. 29/3). [ḫār ü ḫasında, -ı, -n, -da]*

ḫarāb: *Yıkıntı, harabe.*

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb *(G. 12/3). [ḫarābın, -ı, -n]*

Ger yıḳarsañ cevr ile n'ola Cemüñ göñlini kim
Lā-cerem maʿmūr olan āḫir ḫarāb üstindedür *(G. 83/14). [ḫarāb]*

Mesken itse n'ola ger genc-i ḫayālüñ göñlümi
İy ṣanem genc-i nihān yiri ḫarāb altındadur *(G. 86/6). [ḫarāb]*

ḫarāb eyle-: *Yıkmak, tahrip etmek II perişan etmek, gam, keder vermek.*

Ne diyem iy dil-i pür-sūz dād elüñden dād
Beni cihānda ḫarāb eyledüñ ḫarāb olasın *(G. 283/8). [ḫarāb eyledüñ, -dü, -ñ]*

ḫarāb it-: *Yıkmak, tahrip etmek II perişan etmek, gam, keder vermek.*

Gönlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb *(G. 12/4). [ḫarāb ideli, -eli]*

ḫarāb ḳıl-: *Yıkmak, tahrip etmek II perişan etmek, gam, keder vermek.*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur vīrāne dil
Derd ü miḥnetle iñen ḳılma ḫarāb *(G. 15/12). [ḫarāb ḳılma, -ma]*

İçer şu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/2). [ḫarāb ḳılmaḳ, -maḳ]*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetden anı ḳılma ḫarāb *(G. 14/12). [ḫarāb ḳılma, -ma]*

ḫarāb ol-: *Yıkılmak, tahrip olmak.*

Ḫarāb olduġın isterseñ bu ʿālem iy şeh-i ʿālem
Götürgil burḳaʿ-ı zülfüñ görinsün çeşm-i fettānuñ *(Mua. 260/1). [ḫarāb olduġın, -duġ, -ı, -n]*

ḫarāb ol-: *Yıkılmak, tahrip olmak II perişan olmak, mükedder olmak.*

Oġlan oyıncaġı oldı her oġlan yıḳar yapar
Bu yıḳılası dil dilerem kim ḫarāb ola *(G. 369/12). [ḫarāb ola, -a]*

Leb ü çeşmüñ ḫayāline gözüm şöyle ḫarāb olmış
Yatur ser-mest ü lā-yaʿḳil şarāb oynar ḳabaġında *(G. 352/5). [ḫarāb olmış, -mış]*

ʿİmāret eyle luṭfuñla bu göñlüm
Ḫarāb olalıdan olmadı maʿmūr *(G. 77/14). [ḫarāb olalıdan, -alı, -dan]*

Ne diyem iy dil-i pür-sūz dād elüñden dād
Beni cihānda ḫarāb eyledüñ ḫarāb olasın *(G. 283/8). [ḫarāb olasın, -a, -sın]*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẓer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/3). [ḫarāb oldı, -dı]*

Ne ḥāṣıl ʿışḳı olmayan göñülde
Ḫarāb olsun ol o kim bī-hevādur *(G. 79/8). [ḫarāb olsun, -sun]*

ḫarābe: *Yıkıntı, harabe.*

Göñlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/10). [ḫarābe]*

Göñlümüñ mülkinde dāyim derd ü ġam eyler nizāʿ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 288/10). [ḫarābe]*

ḫarāb-ı seyl-i eşk it-: *Gözyaşı seli ile harap etmek.*

Yaşum gözüm bıñarını ḫarāb-ı seyl-i eşk itdi
Daḫı el yumaz ol dil-ber gözümüñ cūy-bārından *(G. 286/7). [ḫarāb-ı seyl-i eşk itdi, -dı]*

ḫarām: *Şeriatçe, dince yasak edilmiş şey.*

Dime ḥarāmdur Ceme ṣun cām-ı laʿlüñi
Olmaz bir ārede çü ḥelāl ü ḥarām baḥs *(G. 32/9). [ḥarāmdur, -dur]*

ḥarām ol-: *Haram, yasak olmak.*

Ruḫı devrinde n'ola uyḫu ḥarām olsa Ceme
Mevsim-i gül olıcaḳ mürġ-ı ḫōş-elḥān uyumaz *(G. 159/17). [ḥarām olsa, -sa]*

ḥarāmī: *Haydut II sevgilinin gözleri.*

Göñlümi aldı ḥarāmī gözlerüñ inkārı ḳo
Ṭutmazam inkāruñı vallāhi göñlüm sendedür *(G. 120/5). [ḥarāmī]*

İşigüñde dilleri ṣayd itmesün fettān gözüñ
Bir ḥarāmīye Ḥarem ṣaydın ḥelāl itmek neden *(G. 288/4). [ḥarāmīye, -y, -e]*

ḥarāret: *Sıcak, sıcaklık.*

Gül yüzüñ itse dilde n'ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/6). [ḥarāretle, -le]*

ḥarb: *Savaş.*

Ṣıyup Papayı ḥarb ile Fırancesse bizi aldı
Gehī iẓhār-ı luṭf itdi gehī virdi nehīb ancaḳ *(K. 9/35). [ḥarb]*

ḫarc: *Harcamak, yemek.*

Ḫarc içün ḫʷān-ı cemālüñ süfresinde iy ṣanem
Āsmānda mihr ü māha ḳurṣ-ı nān ışmarlaram *(G. 247/15). [ḫarc]*

Güneş ʿīd-i cemālüñe felekde
Nigārā ḫarc içün bir ḳurṣ-ı nāndur *(Mua. 201/4). [ḫarc]*

ḫarc eyle-: *Harcamak, tüketmek; feda etmek.*

Cān ü dil vir yād idüp zülf ü dehānın dil-berüñ
Bu yola ḫarc eyle iy Cem bārī yoġ u varuñı *(G. 397/10). [ḫarc eyle]*

ḫarc it-: *Harcamak, sarf etmek; feda etmek.*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n'ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī nefesi var *(G. 50/9). [ḫarc itse, -se]*

ḫarc ḳıl-: *Harcamak.*

Bir bencileyin naḳd-i dil ü cānı ḳılup ḫarc
Cān ile o bāzāra ḫarīdār kimüñ var *(G. 103/19). [ḫarc ḳılup, -up]*

ḥarekāt: *Davranışlar, tavırlar II harflerin nasıl seslendirilmesi gerektiğini gösteren harekeler.*

Ḳāmetüñ göstereydi ger ḥarekāt
Ḥarf-i evvelde dil ḳılurdı ġalaṭ *(Mua. 139/1). [ḥarekāt]*

Dil kesr-i feṭḥ-i żamm ola cezm ile bī-gümān
Olsa sükūn-ı cān ḥarekātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/34). [ḥarekātı, -ı]*

Ḳāmetüñ göstereliden ḥareket gāh gehī
Ḥarf-i evvelde ġalaṭ ḳıldı Cem iy serv-i sehī *(Mua. 149/1). [ḥareket]*

ḥarem: *Mekke ve Medine'nin, sınırları Hz. Peygamber tarafından çizilen çevresi.*

İşigüñde dilleri ṣayd itmesün fettān gözüñ
Bir ḥarāmīye Ḥarem ṣaydın ḥelāl itmek neden *(G. 288/4). [ḥarem]*

Ḥarem hevāsına baġlanma iy ṣanem iḥrām
Cihānda ḳıble-geh ol āsitāne yitmez mi *(G. 419/11). [ḥarem]*

ḥarem: *Herkesin giremediği, mahrem olan yer.*

Ḳadrüñ ḥareminde yapılan ḫāne-i ʿizzüñ
Bir kūşesi ḳadrin bulamaz maḳṣad-ı Aḳṣā *(K. 5/153). [ḥareminde, -i, -n, -de]*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ ḥaremi olalı gül-zār *(Terc. 1/68). [ḥaremi, -i]*

ḥarem-i ḫāne-i dil ol-: *Gönül evinin haremi olmak.*

Ḥarem-i ḫāne-i dil olmaġa her gözde güzel
Ferşinüñ kūşeleri birbirine oldı bedel *(Mua. 227/1). [ḥarem-i ḫāne-i dil olmaġa, -maġ, -a]*

ḥarem-i kūy-i dil-ber: *Sevgilinin sokağının haremi.*

Çün olmadum ḥarem-i kūy-i dil-bere maḥrem
Gözüm bıñarı aḳıdsa ʿaceb degül zemzem *(G. 261/1). [ḥarem-i kūy-i dil-bere, -e]*

ḥarf: *Dildeki sesleri gösteren ve alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri.*

Māl ṣūretde emel ḥarfi ile yazılalı
Dest-i cūduñ ṭaġıdur her yaña iy kān-ı kerem *(K. 1/61). [ḥarfi, -i]*

Dil-berüm adı şol üç ḥarf oldı kim
Var ḳamunuñ iki gevher zīveri *(Mua. 90/1). [ḥarf]*

Gelmez ḫayāl [ü] vehme ḫayāli Muḥammedüñ
Bir ḥarf vaṣfın itmeye ervāḥ-ı mā-sivā *(Terk. 1/74). [ḥarf]*

ḥarf-i āḫir: *Sonuncu harf.*

Ḥarf-i evvel başumuñ tācına tāc
Ḥarf-i āḫir oldı yārüñ efseri *(Mua. 90/4). [ḥarf-i āḫir]*

ḥarf-i evvel: *İlk harf.*

Ḥarf-i evvel başumuñ tācına tāc
Ḥarf-i āḫir oldı yārüñ efseri *(Mua. 90/3). [ḥarf-i evvel]*

Ḥarf-i evvelde ḫōd göñül gitdi
Şükr ḳaldum arada ben bī-dil *(Mua. 50/3). [ḥarf-i evvelde, -de]*

Ḳāmetüñ göstereliden ḥareket gāh gehī
Ḥarf-i evvelde ġalaṭ ḳıldı Cem iy serv-i sehī *(Mua. 149/2). [ḥarf-i evvelde, -de]*

Ḳāmetüñ göstereydi ger ḥarekāt
Ḥarf-i evvelde dil ḳılurdı ġalaṭ *(Mua. 139/2). [ḥarf-i evvelde, -de]*

ḫārḫār-ı ʿışḳ: *Aşkın gamı, aşkın verdiği keder.*

Diline ḫārḫār-ı ʿışḳdan şāḫuñ diken batmış
Yedinden ḳan çıḳupdur ṣanmañ açıldı gül-i ḥamrā *(G. 10/11). [ḫārḫār-ı ʿışḳdan, -dan]*

ḫār-ı cefā: *Eziyet, cefa dikeni.*

Gül-şen yirine yaʿnī ki niʿme'l-bedel virüp
Pür eyledi ṭuraġumı ḫār-ı cefā felek *(Terk. 3/4). [ḫār-ı cefā]*

ḫār-ı cevr: *Cefa dikeni.*

Baş ḳoyup bülbül gülüñ ayaġına dir iy ṣanem
Ḫār-ı cevrüñsüz görinür gözüme dünyā ʿadem *(Mua. 257/2). [ḫār-ı cevrüñsüz, -üñ, -süz]*

ḫār-ı ġam: *Gam dikeni.*

Ḫār-ı ġamdan niçe bir ġonce bigi ḳan yudayın
Dem-i luṭfuñla gülerken gül-i ḫandān-ı kerem *(K. 1/111). [ḫār-ı ġamdan, -dan]*

ḫāric ü şeyṭān: *Asi ve şeytan.*

Birlügini bir bilüp dāyim aña şükr itmeyen
Kāfir ü ʿāṣī vü müşrik ḫāric [ü] şeyṭāndur *(K. 8/90). [ḫāric [ü] şeyṭāndur, -dur]*

ḫarīdār: *Müşteri, talip, alıcı.*

Bir bencileyin naḳd-i dil ü cānı ḳılup ḫarc
Cān ile o bāzāra ḫarīdār kimüñ var *(G. 103/20). [ḫarīdār]*

Bunca cefālaruñ çekerem naḳd-i cān virüp
Bāzār-ı ʿışḳ içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 213/8). [ḫarīdāruñam, -uñ, -am]*

Dellāl-i ġam eline virüp naḳd-i cānumı
Bāzār-ı mihr içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 227/10). [ḫarīdāruñam, -uñ, -am]*

Cān ṣatarken yār irüp dellāl-i ʿışḳa didi kim
Çün ḫarīdāruñ irişdi germ ḳıl bāzāruñı *(G. 397/8). [ḫarīdāruñ, -uñ]*

ḫarīdār ol-: *Müşteri olmak, talip olmak.*

Göñül dārını bāzāra çıḳardum ġamzeñ oḳları
İşidüp şüf'a ṭutmışlar ḫarīdār olmasun kimse *(G. 351/6). [ḫarīdār olmasun, -ma, -sun]*

ḫarīm: *Ev.*

Cem göñlinüñ ḥarīmine zülf ü ruḫuñla gel
Ḳandīl-i māh[ı] müşk[i] siyeh rīsmāna aṣ *(G. 179/9). [ḥarīmine, -i, -n, -e]*

ḫarīm: *Harem, herkesin giremeyeceği yer.*

Zülfüñ eline micmer alup gezdürür şehā
Ḫüsnüñ ḥarīmine olalı perde-dār ḫaṭ *(G. 182/10). [ḥarīmine, -i, -n, -e]*

ḫarīm: *Avlu, harem.*

Bu perīşān bāġdan cān bülbüli olsa rehā
Gül-şen-i ḥüsnüñ ḥarīmin mesken eylerdi şehā *(Mua. 251/2). [ḥarīmin, -i, -(n)]*

ḥarīm: *Bir evin civarı, avlusu II sevgilinin kapısının önü, avlusu.*

Şanasın bāġ-çe-i dilde ḫayāl-i hevesüñ
Bu ḥarīm itlerinüñ pāyı nişānı gülidür *(G. 111/10). [ḥarīm]*

ḥarīm ol-: *Mahrem olmak.*

Dil olalı Kaʿbe-i ʿışḳa ḥarīm
Çekdi ḫayāl-i ḫaṭuñ aña ḥaṭīm *(G. 266/1). [ḥarīm olalı, -alı]*

ḥarīm-i ḥücre-i dil: *Gönül hücresinin haremi.*

Ḫaṭuñ risālesini eylese müṭālaʿa Cem
Ḥarīm-i ḥücre-i dilde ruḫuñ aṣar ḳandīl *(G. 244/18). [ḥarīm-i ḥücre-i dilde, -de]*

ḥarīm-i ḥüsn: *Güzellik haremi II sevgilinin yüzü.*

Ḫaṭṭı çün kim perde-dār oldı ḥarīm-i ḥüsnine
Micmer içre yaḳdı ʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/13). [ḥarīm-i ḥüsnine, -i, -n, -e]*

ḥarīm-i Kaʿbe: *Kâbe'nin mukaddes çevresi.*

Bir dem giderme ravża-i dilden ḫayālüñi
Zīrā ḥarīm-i Kaʿbe melekler ṭuraġıdur *(G. 126/10). [ḥarīm-i Kaʿbe]*

Mihr-i ḥüsnüñ görmeyince gitmesün dilden ruḫuñ
Kim ḥarīm-i Kaʿbede tā ṣubḥa dek yanar çerāġ *(G. 194/6). [ḥarīm-i Kaʿbede, -de]*

Yüzüme sür yüzüñi tā ki dil ola pür-nūr
Ḥarīm-i Kaʿbeye lā-büd gerek çü zer ḳandīl *(G. 244/8). [ḥarīm-i Kaʿbeye, -y, -e]*

ḥarīm-i Kaʿbe-i ḥüsn: *Güzellik Kâbe'sinin gizli ve mukaddes yeri.*

Yanar ḥarīm-i Kaʿbe-i ḥüsnüñde ṣubḥa dek
İksīr-i ġamdan olalı zer nāv-dān-ı şemʿ *(G. 190/7). [ḥarīm-i Kaʿbe-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

ḥarīm-i ṣavmaʿa-i göñül: *Gönül mabedinin harimi.*

Ḥarīm-i ṣavmaʿa-i göñlümi iñen yıḳma
Günāha girecegüñ añ ki vaḳf-ı meykededür *(Müf. 16/1). [ḥarīm-i ṣavmaʿa-i göñlümi, -üm, -i]*

ḥarīr: *İpek, ipekli kumaş.*

Dībā-miṣāl ḳıldı muġaylān dikenleri
Ṭāliblerine şevḳ[i] ḥarīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/192). [ḥarīri, -i]*

ḫāṣ: *Saf, hâlis.*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/8). [ḫāṣ]*

ḫāşā: *Asla, hiçbir zaman.*

Çün ʿacz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde
Maḥrūm gönilmek bu ḳapudan baña ḫāşā *(K. 5/166). [ḫāşā]*

Ḳadīmī resmdür şehzādeler daʿvā-yı taḫt eyler
Gezend-i mülk-i dīn ḥāṣā ide şaḫṣ-ı edīb ancaḳ *(K. 9/6). [ḥāṣā]*

ḥāṣā: *Özellikle, bilhassa, hasseten.*

İy Cem bu demde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb
Ḫāṣā cihān yüzi ola gül-zār ü lāle-zār *(G. 60/18). [ḥāṣā]*

ḥased it-: *Kıskanmak, çekememek.*

Ḥased itdi ṭavāf itdügi_içün
İşigüñ Kaʿbesini bād-ı ṣabā *(G. 5/5). [ḥased itdi, -di]*

ḥaşem ol-: *Maiyeti olmak.*

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḥaşem *(K. 7/48). [ḥaşem oldılar, -dı, -lar]*

ḥasen ol-: *Güzel olmak.*

Zülfüñi irgür āḫir bād-ı ṣabāḥa sen
Ki ola nesīm-i cān bigi bād-ı ṣabā ḥasen *(Mua. 117/2). [ḥasen ola, -a]*

ḥasīb: *Temiz soylu, itibarlı, muhterem, saygın.*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/1). [ḥasībümsin, -üm, -sin]*

ḥāsid-i aḥvel: *Şaşı hasetçi.*

Sermedī iḳbāle dil hem-dem olaldan oldı pāk
Ḫāsid-i aḥvel görüp bu maʿnī oldı helāk *(Mua. 80/2). [ḥāsid-i aḥvel]*

ḥāṣıl: *Hasılı, velhasıl, doğrusu.*

Tā metāʿ-ı hevāñı aldı göñül
Ḥāṣıl[ı] zehr[i] ṣuya ṣaldı göñül *(Mua. 29/2). [ḥāṣıl[ı], -ı]*

ḥāṣıl: *Ortaya çıkan semere, netice, kar, kazanç.*

İltimās-ı būse eyledüm dehānından didi
Çekme zaḥmet yoḳ yire ḥāṣıl degül bu mültemes *(G. 162/10). [ḥāṣıl]*

Didiler ʿışḳından anuñ n'eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/13). [ḥāṣıl]*

Gün yüzüñüñ pertevi şevḳine düşelden dilüm
Senden ayru iy ḳamer-ruḫ gözyaşıdur ḥāṣılum *(G. 254/2). [ḥāṣılum, -um]*

Dürr-i eşküm ḥāṣılıdur ḫāk-i pāyüñ cevheri
Zülfüñ el uzatmasun lā-taḳrabū māle'l-yetīm *(G. 262/9). [ḥāṣılıdur, -ı, -dur]*

Ol semen-sīmā vü sīmīn-ber ki yārumdur benüm
Ḫāṣılum dünyāda vü ʿuḳbāda varumdur benüm *(G. 264/2). [ḥāṣılum, -um]*

Ḫāṣılı laʿl ü ruḫuñ derdinüñ iy ġonce-dehen
Dilde dem dīdede nem daḫı nem ola diyesin *(G. 297/3). [ḥāṣılı, -ı]*

İşigüñden ayru ġamdur ḥāṣılum didüm didi
Şimdi mi oldı vaṭen terk eylemek taḥṣīl içün *(G. 302/9). [ḥāṣılum, -um]*

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dōst
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/4). [ḥāṣıl]*

Kesme çoḳ sevdügüm külāleñi gel
ʿÖmrümüñ ḥāṣılını eyleme ṭay *(G. 394/8). [ḥāṣılını, -ı, -n, -ı]*

Didi her kim ki ḫaṭā toḫmın eker sencileyin
Olısar ḫirmeninüñ ḥāṣılı ḥirmān-ı kerem *(K. 1/76). [ḥāṣılı, -ı]*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/2). [ḥāṣılı, -ı]*

Şānuñda çü luṭf-ı ebedī nāzildür
Maḳṣūd-ı Cem ol ṣūret ile ḥāṣıldur *(Mua. 214/2). [ḥāṣıldur, -dur]*

Deñer her māh rūy-ı bī-vefāyı
ʿAceb bilsem gözümüñ ḥāṣılı ne *(Mua. 264/2). [ḥāṣılı, -ı]*

Zülfüñüñ ucına her dil ki düşer
Derd-i dildür ḥāṣılı iy sīm-ber *(Mua. 277/2). [ḥāṣılı, -ı]*

ḥāṣıl: *Hasılat, gelir, semere II hasılat, vergi.*

Mülk-i ḥüsnüñ ḥāṣılın her ayda taḥṣīl itmege
Ṣafḥa-i māh üzre baġlar müşk ile defter ḫaṭuñ *(G. 226/3). [ḥāṣılın, -ı, -n]*

ḥāṣıl eyle-: *Elde etmek, edinmek.*

Eger dāyim benefşe istese dil
Yüri var ḫaṭṭı derdin eyle ḥāṣıl *(Mes. 1/42). [ḥāṣıl eyle]*

ḥāṣıl it-: *Elde etmek, edinmek.*

Dil zülf ü [d]ehānuñla dilerdi ḳıla ālī
Kim cān ide ḥāṣıl *(Mua. 102/6). [ḥāṣıl ide, -e]*

ḥāṣıl it-: *Elde etmek, edinmek, ortaya çıkarmak.*

Gösterelden ṣafḥa-i gülde ḫaṭuñ ḫaṭṭ-ı sevād
Yüz ḳarasın ḥāṣıl idüp müşk-i Çīn oldı kesād *(G. 46/2). [ḥāṣıl idüp, -üp]*

Ne ḥāṣıl itmeyicek bezmümüzi nūrānī
Ṭutam ki burc-ı melāḥatde āftāb olasın *(G. 283/3). [ḥāṣıl itmeyicek, -me, -y, -icek]*

Dişlerüñ bigi şehā dürr-i ḫōş-āb
Ḥāṣıl itmez hīç baḥr içre ṣadef *(G. 197/12). [ḥāṣıl itmez, -mez]*

ḥāṣıl ḳıl-: *Elde etmek, edinmek.*

Cānda resen-i zülfüñi naḳş itmeyeli dil
Ser terkin ider kim ġam-ı zülfüñ ḳıla ḥāṣıl *(Mua. 100/2). [ḥāṣıl ḳıla, -a]*

Şükūfe içre yazdum nām-ı yārı
Ki ḥāṣıl ḳılam andan nev-bahārı *(Mua. 77/2). [ḥāṣıl ḳılam, -am]*

ḥāṣıl ḳıl-: *Hasıl etmek: ortaya çıkarmak.*

Dehān [ü] zülf naḳşın ḳılsa ḥāṣıl
Hemīşe şād olurdı hem-dem-i dil *(Mua. 299/1). [ḥāṣıl ḳılsa, -sa]*

ḥāṣıl ol-: *Elde edilmek, kazanılmak.*

Pest oldı ferş ü ʿarş Burāḳ-ı nübüvvete
Püşti olalı mesned-i zīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/81). [ḥāṣıl olan, -an]*

Beñüñdür toḫm-ı ġam dil mezraʿında
Hemīn bu oldı ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/6). [ḥāṣıl oldı, -dı]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/2). [ḥāṣıl oldı, -dı]*

İsmümüñ lām-ı miyānına dir idüm oldı dāl
İy perī ger ḥāṣıl olmasa bu maʿnīden cidāl *(Mua. 108/2). [ḥāṣıl olmasa, -ma, -sa]*

Gözüñ dirler ki ʿuşşāḳ öldürürmiş
Ne ġam olmaz baña taḥṣīl ḥāṣıl *(G. 230/4). [ḥāṣıl olmaz, -maz]*

Hele biz derdüñ iltimās idelüm
Ḥāṣıl olmazsa mültemes n'idelüm *(G. 251/8). [ḥāṣıl olmazsa, -maz, -sa]*

Bulınurdı ġam-ı hicrāna dermān
Şifā-yı vaṣluñ olsa ḥāṣıl iy cān *(Mua. 329/2). [ḥāṣıl olsa, -sa]*

ḥāṣıl-ı fetḥun ḳarīb: *Saff Suresi 13. ayette geçen fetih müjdesinin (Allah'ın yardımı ve yakın bir fetih!) semeresi.*

Leblerüñ naṣrun min-allāh oḳıyaldan iy ḥabīb
Bulınur ʿaksi ruḫuñda ḥāṣıl-ı fetḥun ḳarīb *(Mua. 161/2). [ḥāṣıl-ı fetḥun ḳarīb]*

ḥāṣıl-ı ʿömr: *Ömrün mahsulü, kazancı II ömür, yaşam.*

Ser-i zülfini kesmiş beñzer ol yār
Ki buldı ḥāṣıl-ı ʿömrüm nihāyet *(G. 25/10). [ḥāṣıl-ı ʿömrüm, -üm]*

Ser-i zülfini kesmiş ol ḳamer-ruḫ
Dirīġā ḥāṣıl-ı ʿömrüm hemāndur *(G. 113/4). [ḥāṣıl-ı ʿömrüm, -üm]*

ḥasīr: *Hasır, hasır otundan örülerek yapılan kilim, yaygı.*

Yanmasa şemʿ-i ḥüsnüñ elinden gezer m'idi
Yaḳup ḥaṣīr başına her ḫāne dān-ı şemʿ *(G. 190/26). [ḥaṣīr]*

ḫaşr: *Ölülerin diriltilip bir araya toplandığı zaman, kıyamet.*

Şehīd olanlar ʿışḳuñdan nigārā
Ḳamu ḥaşre degin ḫūnīn-kefendür *(G. 66/4). [ḥaşre, -e]*

Leb-i şīrīnüñe cān terk idenler
Ḳamusı ḥaşre dek ḫūnīn kefendür *(G. 67/6). [ḥaşre, -e]*

Şemʿ-i ruḫuñ ḫayāline cān virüp ölenüñ
Ḳabr içre ḥaşre dek yaḳa her üstüḫᵛān[ı] şemʿ *(G. 190/36). [ḥaşre, -e]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/1). [ḥaşre, -e]*

Ġamzeñ oḳı şehīdinüñ ḳabrde daḫı iy ṣanem
Ola kefende ḥaşre dek ḫūn-ı ciger ʿalāmeti *(G. 378/8). [ḥaşre, -e]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/14). [ḥaşr]*

Ḥaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḫı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/13). [ḥaşre, -e]*

Ḥancerüñden cān virenler ḥaşrde
Lāle-veş ḫūnīn-kefen gelmez mi k'iy *(G. 418/11). [ḥaşrde, -de]*

Keffi bir demde niṣār eyledügin eyleyemez
Ḥaşre dek dür döke ger ebr-i dür-efşān-ı kerem *(K. 1/18). [ḥaşre, -e]*

Devletüñ dārı cidārında düşen ẕerrece yoḳ
Ḥaşre dek zeyn ide ger ravżа-i rıżvānı kerem *(K. 1/34). [ḥaşre, -e]*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḥasret ḥaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/4). [ḥaşre, -e]*

ḥasret: *Kavuşma arzusu, özlem, iştiyak.*

Gül yüzüñ ḥasretinden iy meh-rū
Dilde var lāle bigi dāġ-ı cefā *(G. 2/9). [ḥasretinden, -i, -n, -den]*

Zülf ü rūyüñ ḥasretinden āh kim
Gözlerüm ḳan aḳıdur her rūz ü şeb *(G. 13/15). [ḥasretinden, -i, -n, -den]*

Gül yüzüñüñ ḥasretinden dil-berā derd ile āh
Cān ü dil feryād ḳılur her nefes çün ʿandelīb *(G. 16/7). [ḥasretinden, -i, -n, -den]*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/2). [ḥasret]*

Ḥasretüñle her ḳaçan kim bula ʿālemde vefā *(G. 22/13). [ḥasretüñle, -üñ, -le]*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/11). [ḥasret]*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/9). [ḥasretüñden, -üñ, -den]*

Merve ḥaḳḳı içün dil-i Cem sürmeyüp bir dem ṣafā
Kaʿbe yüzüñ ḥasretinden gözleri Zemzem-durur *(G. 78/14). [ḥasretinden, -in, -den]*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/8). [ḥasret]*

Ḥasretüñle derd ü miḥnet Cem şu deñlü çekdi kim
Utanur gözi yaşından aġlasa Nīl ü Eres *(G. 161/13). [ḥasretüñle, -üñ, -le]*

Olupdur zülf ü rūyüñ ḥasretinden
Dil-i dīvānenüñ zencīri āteş *(G. 170/7). [ḥasretinden, -i, -n, -den]*

Ḥasretinden ḫaṭṭuñuñ āh itdügümce dil-berā
Derd ü āhum ʿālemi ṭolu duḫān eyler dirīġ *(G. 192/7). [ḥasretinden, -i, -n, -den]*

ʿĀrıżuñ ḥasretinden aḳıdalum
Dīdeden Nīl ile Eres n'idelüm *(G. 251/5). [ḥasretinden, -i, -n, -den]*

Şemʿ-i rūyüñ ḥasretinden her seḥer-geh iy ṣanem
ʿArş ḳandīlin uyarur şuʿle-i āhum benüm *(G. 253/3). [ḥasretinden, -i, -n, -den]*

Laʿl-i dür-pūşı ḥasretinden āh
Ṣadef-i çeşmüm aḳıdur lüʾlū *(G. 315/7). [ḥasretinden, -in, -den]*

Nāfenüñ baġrı çü zülfüñ ḥasretinden ḳan olur
Yañılur zülfüñe her kim nāfe-i müşkīn diye *(G. 358/7). [ḥasretinden, -i, -n, -den]*

Bu ḫaṭ mıdur ya cennet sebze-zārı
Ki ḳılur ḥasretinden sebze zārı *(G. 377/2). [ḥasretinden, -i, -n, -den]*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḥasret ḥaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/4). [ḥasret]*

ʿĀrıżuñ şevḳinde laʿlüñ ḥasretinden dāyimā
Āz olur deryā-yı çeşmümde yaşum ḳan olmaya *(Mua. 37/1). [ḥasretinden, -in, -den]*

Ḥasret-i Sulṭān Oġuz Ḫān ben Cem[i] ḥasretleri
Cām-ı Cemde āteş ṭās[ı] gibi yaḳsun felek *(Terk. 2/65). [ḥasretleri, -leri]*

ḥasret ü derd: *Hasret ve dert.*

Gül yüzüñüñ ayruluġı iy perī her rūz ü şeb
Ḥasret ü derd ile eyler bülbül-i gūyā beni *(G. 374/10). [ḥasret ü derd]*

Göreliden ḥasret ü derd ile iy Cem ḥālüñi
Gör nice divāne olmışdur semāʿ eyler felek *(Terk. 2/47). [ḥasret ü derd]*

ḥasretā: *Yazık, eyvah.*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/1). [ḥasretā]*

ḥasret-i bī-ḥad: *Sonsuz, sınırsız hasret.*

Ḥasret-i bī-ḥad ṭutar dāyim kemīn
Āreden cevrüñ ṣalaldan āstīn *(Mua. 147/1). [ḥasret-i bī-ḥad]*

ḫasret-i ḫaṭṭ: *(Sevgilinin) ayva tüylerinin hasreti.*

Ḥasret-i ḫaṭṭuñ ile ger öle Cem
Saña ḥālin diye biten giyehi *(G. 382/9). [ḫasret-i ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ḥasret-i ḫaṭṭuñla cān virdügümi şerḥ eyleye
Dil uzadup sinümüñ üstinde biten her giyāh *(G. 327/9). [ḥasret-i ḫaṭṭuñla, -uñ, -la]*

ḥasret-i rūy: *(Sevgilinin) yüzünün hasreti.*

Her ḳaçan kim ḥasret-i rūyüñle ḳılam dilden āh
Āhum odından yanar oda felekde mihr ü māh *(G. 327/1). [ḥasret-i rūyüñle, -üñ, -le]*

ḥasret-i Sulṭān Oġuz Ḫān: *Sultan Oğuz Han'ın hasreti.*

Ḥasret-i Sulṭān Oġuz Ḫān ben Cem[i] ḥasretleri
Cām-ı Cemde āteş ṭās[ı] gibi yaḳsun felek *(Terk. 2/65). [ḥasret-i Sulṭān Oġuz Ḫān]*

ḥasretluġ: *Hasret olma durumu, ayrılık.*

Zülfüñüñ ḥasretluġından dil-berā her rūz ü şeb
Bu dil-i zār ü perīşān pīç ü tāb altındadur *(G. 85/3). [ḥasretluġından, -ı, -n, -dan]*

ḥaşr-i zülfeyn: *(Sevgilinin) zülüflerinin toplamı.*

Ḥaşr-i zülfeyni ḥisābın ḫōş bilür
Sen ḳıyāmet ḳāmetüñ Cem mū-be-mū *(G. 316/13). [ḥaşr-i zülfeyni, -i]*

ḥaşr-i zülf: *Zülfün mahşeri II sevgilinin saçlarının bir araya gelmesi.*

Günāhuma göre yanmaġa ḥaşr-i zülfinde
Ḫayāl-i ḫaṭṭı bańa nāme-i siyāh yiter *(G. 91/3). [ḥaşr-ı zülfinde, -i, -n, -de]*

ḫāṣṣa: *Özellikle.*

Meclis yaraşuġı bu-durur kim ṣarāb ola
Ḫāṣṣa ki ṣemʿ ü ṣāhid ü çeng ü rebāb ola *(G. 368/2). [ḫāṣṣa]*

ḫaste: *Hasta II sevgilinin keskin, edalı, can alıcı yan bakışı.*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/4). [ḫasteye, -y, -e]*

ḫaste: *Hasta II aşk hastası.*

Raḥm ḳıl ḫastedür göñül ġamdan
Leblerüñden umar ki ire devā *(G. 2/11). [ḫastedür, -dür]*

Lebini gösterüben ḳıldı çü pinhān yine
Ḫaste göñlüme şifā gāh gelür gāh gider *(G. 56/4). [ḫaste]*

Bu ḫaste göñlümüñ ṣanemā çün ṭabībisin
Laʿlüñden aña ṣıḥḥat içün gül-şeker getür *(G. 57/7). [ḫaste]*

Gözlerüñ ḫastesidür cān ü göñül ṣıḥḥat içün
Ger lebüñ virmez ise şerbet elümden ne gelür *(G. 61/7). [ḫastesidür, -si, -dür]*

Ḫaste göñlüme ger irse lā-cerem bulur şifā
Ḳaṭreler kim dem-be-dem ol laʿl-i cānāndan ṭamar *(G. 63/13). [ḫaste]*

Añduġumca laʿlüñi bu ḫaste dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum-durur *(G. 68/11). [ḫaste]*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur ʿĪsī-nefes
Şād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/8). [ḫaste]*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ göñlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/9). [ḫasteye, -y, -e]*

Demidür raḥm iderseñ ḫaste cāna
Ki ʿışḳuñ derdi ile mübtelādur *(G. 79/5). [ḫaste]*

Baġrına zaḫm urmaġ içün dāyimā ben ḫastenüñ
Ḳaşlarını ya ḳılup kirpügini tīr eylemiş *(G. 167/3). [ḫastenüñ, -nüñ]*

Zenaḫuñ sībine diş bileyeli ḫaste göñül
Cān virüp iremez ol ġabġabı sīmīne dirīġ *(G. 195/11). [ḫaste]*

Hemīşe ḫaste dile armaġān belā getürür
Ḳonup bu sīne-i vīrāna kār-bān-ı firāḳ *(G. 207/7). [ḫaste]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/7). [ḫaste]*

Çü cān vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam ṣād ü ḫurrem *(G. 257/11). [ḫaste]*

Ne demler çekdügi bu ḫaste göñlüm
Degüldür vaṣfa ḳābil senden ayru *(G. 312/13). [ḫaste]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/2). [ḫaste]*

İrdügince tīr-i ġamzeñ sīne-i mecrūḥuma
Ḫaste göñlüm çaġırur ḳurbān olayın yayine *(G. 349/8). [ḫaste]*

Ben ḫastenüñ çü ḫāṭırını ṣordı ol ḥabīb
ʿÖmri uzun u kendüsi ʿālemde saġ ola *(G. 367/5). [ḫastenüñ, -nüñ]*

Derd ü ġam cāmın ṣunup Cem ḫasteye ṣıḥḥat diyü
Mest ü maḫmūr eyleyen ol gözleri şehlā idi *(G. 370/9). [ḫasteye, -y, -e]*

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnetle
Ḳıldı ben ḫasteyi āvāre diyār ayruluġı *(G. 390/6). [ḫasteyi, -y, -i]*

Bir nefes ḫaste göñlüme maḥrem
İy cefā-kār olsañ olmaz mı *(G. 395/7). [ḫaste]*

Bir görmek ile göñlümi ṣayd eyledi benden
Ben ḫasteyi rüsvā-yı cihān eyledi gitdi *(G. 414/12). [ḫasteyi, -y, -i]*

Ölürem zehr-i ġam-i dehr ile ben ḫaste ġarīb
Ger dirīg eyleye tiryākini Loḳmān-ı kerem *(K. 1/87). [ḫaste]*

Ben ḫastesinden ideli ol meh ḳadem dirīġ
Dil ḫānesinde mesken ider derd-i ġem dirīg *(Mua. 254/1). [ḫastesinden, -si, -n, -den]*

Rāh-ı ġamla sefer-i ʿışḳa bulınmayalı ḥad
Āh kim ḫaste göñül bulmadı ārām-ı viṣāl *(Mua. 339/2). [ḫaste]*

ḫaste ḳıl-: *Hasta etmek.*

Dil degürüp ḫaste ḳılmasun diyü nergisleri
Sūsen içün ġonceye ʿıkd-i lisān ışmarlaram *(G. 247/13). [ḫaste ḳılmasun, -ma, -sun]*

ḫaste ol-: *Hasta olmak, hastalanmak.*

Dil ḫaste oldı derdüñ ile iy ṭabīb-i cān
Laʿlüñden itmege aña tīmār unıtma gel *(G. 240/3). [ḫaste oldı, -dı]*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bīmāruñam senüñ *(G. 213/3). [ḫaste oldum, -du, -m]*

Āh kim ḫaste olupdur dil ü cān derdüñ ile
Kimse dermān idemez ger lebüñ itmezse devā *(G. 4/9). [ḫaste olupdur, -up, -dur]*

Gerçi kim ʿazm eyledüñ gitmege iy cān elfirāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān elfirāḳ *(G. 203/2). [ḫaste olur, -ur]*

Ceme raḥm eyleyüp şāhā n'ola luṭfuñla şād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/10). [ḫaste olur, -ur]*

Benefşe sünbülüñ cānā görelden oldı dem-beste
Başını aşaġa ṣalup olur nergis gibi ḫaste *(G. 338/2). [ḫaste olur, -ur]*

ḫaste ol-: *Hasta olmak II bir şeye aşırı derecede düşkün olmak.*

Leblerüñ şeftālūsınuñ ḫastesi olanlara
Hey ne āsīb idi ṣol sīb-i zenaḫ-dān olmasa *(G. 350/9). [ḫastesi olanlara, -an, -lar, -a]*

ḫaste vü dil-dāde vü ġam-gīn: *Hasta, âşık ve gamlı.*

Bir bencileyin ḫaste vü dil-dāde vü ġam-gīn
Ser-geşte cefā-dīde vü ġam-ḫᵛār kimüñ var *(G. 103/3). [ḫaste vü dil-dāde vü ġam-gīn]*

ḫaste vü zār eyle-: *Hasta ve dermansız etmek.*

Fürḳat güninde ḫaste vü zār eyledi beni
Bu dehr-i dūnı gör kim ider mi devā dirīġ *(Terk. 3/43). [ḫaste vü zār eyledi, -di]*

ḫaste vü zār ol-: *Hasta, ağlayan, inleyen olmak.*

Eger nergis dilerse göñlüñ iy yār
Gözi yādına var ol ḫaste vü zār *(Mes. 1/46). [ḫaste vü zār ol]*

Bilmedüm kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl-ı ḥayrān elvedāʿ *(G. 189/5). [ḫaste vü zār oluram, -ur, -am]*

ḫaste-dil: *Hasta gönüllü, yaralı kalpli II âşık.*

Şīrīn lebüñi ṣormaġa budur hevesüm kim
Ben ḫaste-dilüñ derdine dermān ider iy dōst *(G. 21/10). [ḫaste-dilüñ, -üñ]*

Ṣol laʿl-i lebüñ ḫāl-i ḫayāli niçün iy dōst
Ben ḫaste-dilüñ cānına urur dögün iy dōst *(G. 28/2). [ḫaste-dilüñ, -üñ]*

Sür ṣafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/10). [ḫaste-dil]*

Yiridür efġān ü zārī eylesem derd ile ben
Ḫaste-dil beni hemīşe ol gözi medhūş ider *(G. 75/8). [ḫaste-dil]*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/9). [ḫaste-dil]*

Ṭañ degül ger ḳan olursa dil-berā bu ḫaste-dil
Kim hemīşe ḫancer-i ʿışḳuñ ḳılur dilüm dilüm *(G. 254/3). [ḫaste-dil]*

Āh kim iy ḫaste-dil terkümüz uraldan bizüm
Ol perī-şānuñ perīşān zülfine pā-mālsin *(G. 298/11). [ḫaste-dil]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/11). [ḫaste-dile, -e]*

Her kime meded disem urur başuma sengi
Ben ḫaste-dile kimsene raḥm itmedi aṣlā *(K. 5/72). [ḫaste-dile, -e]*

ḥasūd: *Kıskanç, çekemeyen kimse II düşman, rakip.*

Göreliden ol ḥasūdı sen melek-manẓarla ben
Bu dil-i giryānum içre ıżṭırābum var benüm *(G. 249/7). [ḥasūdı, -ı]*

ḫaṭ: *Yazı.*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/9). [ḫaṭ]*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler ʿālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/2). [ḫaṭ]*

Ḫaṭṭuñ miṣālini diyeli bildi cürmini
Yüz ḳāresi ile başına ṭopraḳ ḳoyar ḫaṭ *(G. 183/6). [ḫaṭ]*

Ḫaṭṭın ḳazıdı buldı ʿiẕār-ı ḫaṭın didüm
Didi ṣu üzre olmaz iñen pāy-dār ḫaṭ *(G. 183/12). [ḫaṭ]*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/2). [ḫaṭ]*

ḫaṭ: *Yazı II ölüm fermanı.*

Ecel didükleri dil-ber ḫaṭıdur
İrişdi n'eyleyem ḫaṭṭı eceldür *(G. 109/5). [ḫaṭıdur, -ı, -dur]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/14). [ḫaṭ]*

ḫaṭ: *Çizgi, çizgi gibi devam eden şey.*

Ḫaṭṭı irişdi ise n'ola ġam yime göñül
Kim gül-sitān içinde biter sebze-zār ḫaṭ *(G. 182/4). [ḫaṭ]*

ḫaṭ: *(Sevgilinin) yüzündeki veya yanağındaki ayva tüyleri.*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/5). [ḫaṭuñla, -uñ, -la]*

Ḫaṭuñ zülfeynüñ iy meh ḳaşlaruñla
Gül evrāḳında yazmış penc āyet *(G. 24/13). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ġalaṭ taṣavvur iderdüm ḫaṭuñ irişdügini
Yanında zülfüñ eger çekmeseydi ḳayd-ı ṣaḥīḥ *(G. 38/3). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/1). [ḫaṭı, -ı]*

Gül nüsḫasında göstere Yāḳūt şīvesin
Reyḥān ḫaṭuñ yazarsa lebüñde ġubār nesḫ *(G. 40/4). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Bir kerre yañılup ḫaṭuña beñzerem dimiş
Oldı bu yüz ḳarası ile şerm-sār nesḫ *(G. 40/11). [ḫaṭuña, -uñ, -a]*

Gösterelden ṣafḥa-i gülde ḫaṭuñ ḫaṭṭ-ı sevād
Yüz ḳarasın ḥāṣıl idüp müşk-i Çīn oldı kesād *(G. 46/1). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭ ne ḥācet şeker lebüñde didüm
Didi ḥalvā ḳaçan olur bī-dūd *(G. 47/7). [ḫaṭ]*

Beñzer kitāb-ı ḥüsnüñe düşmiş ġalaṭ ḫaṭuñ
Zülfüñ anuñ-çün üstine anuñ ḳalem çeker *(G. 96/3). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭuñ sevdāsına düşmiş benefşe
Ki her bir meclisüñ āvāresidür *(G. 106/5). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ay yüzüñde deste-i gül yaṣtanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/3). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Derdümi ṣaḳlayam didükçe ḫaṭuñ
Gözlerüm üzre āşikār yazar *(G. 130/7). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ne cādūdur ṭudaġuñda ḫaṭuñ kim
Ṭurur āb üzre ḳılmaz dāmenin ter *(G. 132/13). [ḫaṭuñ, -uñ]*

İşitmedi ḫaṭuñuñ çün ḳara ḫaberlerini
Benefşe yaṣlu görinür ya bu ne mātemdür *(G. 135/15). [ḫaṭuñuñ, -uñ, -uñ]*

Zülf ü çeşmüñ dehenüñ üzre nizāʿ itdi ḫaṭuñ
Girüp araya didi yoḳ yire bu ceng nedür *(G. 136/9). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Bulınmaġa dil-i dīvānede ruḫuñ genci
Ḫaṭuñ ḫayāli yazar üstine ṭılısm-ı ḫavāṣ *(G. 177/12). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/11). [ḫaṭuñla, -uñ, -la]*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler ʿālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/1). [ḫaṭ]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/6). [ḫaṭ]*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/8). [ḫaṭ]*

Zülfüñ eline micmer alup gezdürür şehā
Ḥüsnüñ ḥarīmine olalı perde-dār ḫaṭ *(G. 182/10). [ḫaṭ]*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol ṣanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/12). [ḫaṭ]*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/14). [ḫaṭ]*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler ʻālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/2). [ḫaṭdan, -dan]*

Laʿlüñ kenārına yazalı ḫaṭ ġubār ḫaṭ
Yāḳūt nüsḫasında ḳodı yādigār ḫaṭ *(G. 183/2). [ḫaṭ]*

Bārān yirine dīde-i Cem dökse ḳan n'ola
Ṭutdı güneş cemālini çün ebr-vār ḫaṭ *(G. 183/14). [ḫaṭ]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Rūşen ḳılur bir ārede leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 183/8). [ḫaṭ]*

Laʿlüñ kenārına yazalı ḫaṭ ġubār ḫaṭ
Yāḳūt nüsḫasında ḳodı yādigār ḫaṭ *(G. 183/1). [ḫaṭ]*

Ḫaddüñ ḫaṭuñla yazalı zerrīn ġılāf ider
Ṭūmārasına sūre-i Nūr u Duḫān[ı] şemʿ *(G. 190/11). [ḫaṭuñla, -uñ, -la]*

Ḫurrem ruḫuñ hevāsı ile nev-bahār-ı ʿışḳ
Tāze ḫaṭuñ ṣafāsı ile sebze-zār-ı ʿışḳ *(G. 198/2). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ṭūmāra-i benefşe ḫaṭuñ dercine raḳam
Ḥüsnüñ risālesine gülüñ defteri varaḳ *(G. 206/7). [ḫaṭuñ, -uñ]*

ʿĀrıżuñ üzre göricek ḥüsn ü luṭf ile direm
Rūma çekmişdür Ḥabeşden yine leşkerler ḫaṭuñ *(G. 215/6). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/14). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Nice dil nālān ü giryān olmasun derd ile kim
Mihr-i ruḫ-sāruña baġlar ʿanberīn çenber ḫaṭuñ *(G. 215/12). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur laʿl-i revān-baḫşuñ ki anuñ
Ḫıżr-veş yatur kenārında müdām aḫżar ḫaṭuñ *(G. 215/10). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḥüsnüñüñ āyātını yazmaġ içün iy māh-rū
Gün yüzüñ evrāḳı üstinde düzer mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 215/8). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Kişverin zībā cemālüñüñ meger żabṭ itmege
Gül yüzüñ evrāḳı üstinde yazar defter ḫaṭuñ *(G. 215/4). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḥüsnüñüñ devrinde cānā gezdürür micmer ḫaṭuñ
Āteş-i ruḫsāruñ ile yaḳuban ʿanber ḫaṭuñ *(G. 215/2). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḥüsnüñüñ devrinde cānā gezdürür micmer ḫaṭuñ
Āteş-i ruḫsāruñ ile yaḳuban ʿanber ḫaṭuñ *(G. 215/1). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ṭāvūs-ı ḳuds olmasa zülfüñ olur m’idi
Müşkīn ḫaṭuñdan anuñ içün āşiyān-ı müşk *(G. 217/8). [ḫaṭuñdan, -uñ, -dan]*

Tefsīr-i ḥüsne āyet-i raḥmet-durur ḫaṭuñ
Muṣḥaf yüzüñde sūre-i Nūndur hemān ḳaşuñ *(G. 224/5). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur kim Ḫıżr bigi dāyimā
Ẓulmet-i zülfüñle Kevṡer laʿlüñi bekler ḫaṭuñ *(G. 226/12). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Zülfüñi döndürdi dīnden kendü īmāndan çıḳup
Ḳaṣd-ı īmān eyleyüp el bir ider kāfer ḫaṭuñ *(G. 226/10). [ḫaṭuñ, -uñ]*

ʿĀrızuñ devrinde Hindū zülfüñe baş ḳoşalı
Kişver-i Rūma Ḥabeşden ṣaldı leşkerler ḫaṭuñ *(G. 226/8). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Tā cemālüñ muṣḥafında yazmaġa āyāt-ı ḥüsn
Baġladı evrāḳ-ı gülde ʿanberīn mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 226/6). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Mülk-i ḥüsnüñ ḥāṣılın her ayda taḥṣīl itmege
Ṣafḥa-i māh üzre baġlar müşk ile defter ḫaṭuñ *(G. 226/4). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ruḫlaruñ odında zülfüñ ʿūd imiş ʿanber ḫaṭuñ
Bezm-i ḥüsnüñde anuñ-çün gezdürür micmer ḫaṭuñ *(G. 226/2). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ruḫlaruñ odında zülfüñ ʿūd imiş ʿanber ḫaṭuñ
Bezm-i ḥüsnüñde anuñ-çün gezdürür micmer ḫaṭuñ *(G. 226/1). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Dökmege Cem ḳanını ṭopraġa nā-ḥaḳ ẓulm ile
Lebleriüñe dest-ḫaṭ virmişdür iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 226/14). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭı irişmedin cān vir yolında
Ölümden öñdin öl iy ḳalb-i ġāfil *(G. 230/5). [ḫaṭı, -ı]*

Ḫaṭı irişmedin ol cān yolına cān virelüm
Demi-durur ölelüm irmedin belā-yı ecel *(G. 241/3). [ḫaṭı, -ı]*

Ḫaṭuñ risālesini eylese müṭālaʿa Cem
Ḥarīm-i ḥücre-i dilde ruḫuñ aṣar ḳandīl *(G. 244/17). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḫüsnüñüñ gencine kim el ṣuna zülfüñle ḫaṭuñ
Ṣan ṭılısm olup gözedür mūr ü mār iy dōstum *(G. 255/7). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Gel ʿıyān it eşk-i çeşmümde ḫaṭuñ naḳşını kim
Sikke olmayınca bulmaz ḳıymeti dīnār ü sīm *(G. 262/7). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Lebüñ yanında ḫaṭ n’eyler didüm dir
Maḥabbet-nāmedür kim cāna yazdum *(G. 265/3). [ḫaṭ]*

Dimiş ḫaṭuña nāfe-i Çīndür ḫaṭā ile
Bu yüz ḳarası ile ḳapuña nice vara Cem *(G. 273/3). [ḫaṭuña, -uñ, -a]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile Cem ne resme ḫāk olduġın
Ṣorarsañ bilesin ḥālin mezārı sebze-zārından *(G. 286/13). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim
Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin *(G. 306/5). [ḫatuñ, -uñ]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/5). [ḫaṭdur, -dur]*

Sünbül ḫaṭuña reşk iledüp bāġ-ı ruḫuñda
Ṭopraḳ döşenüp yüz urur aḥcāre benefşe *(G. 319/5). [ḫaṭuña, -uñ, -a]*

Ḫaṭı tezvīrine ḳaşı şāhid
Gör ne egri ḳılur şehādet āh *(G. 329/7). [ḫaṭı, -ı]*

Cemālüñ berg-i güldendür sirişte
Ḫaṭun üstinde ʿanberden nüvişte *(G. 334/2). [ḫaṭun, -uñ]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile cān virürsem
Ne reyḥānlar bite bu keʾs-i serde *(G. 343/9). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Lāciverdī ḫaṭṭ ile müşkīn ḫaṭuñ cedvel çeker
Ṣafḥa-i gülde ki yoḳdur şīvesi pergārda *(G. 346/11). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Bu ḫaṭ mıdur ya cennet sebze-zārı
Ki ḳılur ḥasretinden sebze zārı *(G. 377/1). [ḫaṭ]*

Ḫaṭuñ mütūnını şerḥ it ḥavāşī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/7). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭuñ çü leşker-i firʿavn imiş ne ʿavn[i] gerek
Helāki ḳaṣdına eyle ḥavāle Mūsāyı *(G. 402/3). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḳaşuñ zülfüñ sipāhına ruḫuñ şāh-āne ḥükm eyler
Gelür āḫir ḫaṭuñ ġālib çün olmışdur sipāh egri *(G. 403/4). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭuñ yādına cān virsem maḥabbet sebze-zārında
Ararsañ sebze-i ḳabrüm bulınmaz bir giyāh egri *(G. 405/5). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Müşk-i Çīn bildi ḫaṭāsını ḫaṭuñ nāfesine
Ḫāl-i miskīnüñ idelden berü şeh-dāneluġı *(G. 411/11). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Lāciverdī ḫaṭuñuñ naḳşı vü çīn-i zülfüñ
Ṣırça göñlüm evine eyledi kāşāneluġı *(G. 411/5). [ḫaṭuñuñ, -uñ, -uñ]*

Reyḥān ḫaṭuñı göreli bezm-i çemende āh
Ṣaldı benefşe başın aşaġa benüm bigi *(G. 412/7). [ḫaṭuñı, -uñ, -ı]*

Bitdükçe gün yüzüñde şehā nev-resīde ḫaṭ
Sünbülle zeyn olur ṣanasın güller āresi *(G. 416/7). [ḫaṭ]*

Cān ü dil bezmin muʿaṭṭar ḳılmaġa
Ol ḫaṭı müşk-i Ḫoten gelmez mi k'iy *(G. 418/10). [ḫaṭı, -ı]*

El ṣunar zülfeyne dāyim dāmen-i mehde ḫaṭı
Hey nice çoḳ başlu fettān olur ol cādūyı gör *(Mua. 313/3). [ḫaṭı, -ı]*

ḫaṭ: *(Sevgilinin) yüzündeki veya yanağındaki ayva tüyleri II yazı.*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/1). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ger ḫaṭ yazarsa ʿārıżı üstinde ġam degül
Zīrā ki ḫōş-durur olıcaḳ āb-dār nesḫ *(G. 39/5). [ḫaṭ]*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/1). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Ḳalem bigi dil uzadan ḫaṭına ḫibr-i Ḫaṭā
Miṣāl kāġıdı gibi yüzin siyāh eyler *(G. 100/3). [ḫaṭına, -ı, -n, -a]*

Ḫaṭ ki ḫaddinde ol nigār yazar
Tūlicü'l-leyle fi'n-nehār yazar *(G. 130/1). [ḫaṭ]*

Ḫaṭuñ kim ṣafḥa-i cāna yazılmış
Ġazeldür ṣanki dīvāna yazılmış *(G. 168/1). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Çün kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsnüñde ġalaṭ düşdi ḫaṭuñ
Gel kerem ḳıl ḳazı anı ṣanemā dīnüñ içün *(G. 275/9). [ḫaṭuñ, -uñ]*

Laʿl-i nābuñ sırrını beñzer ʿıyān itmek diler
Kim ḫaṭuñ müşkīn ḥavāşī yazdı teʾvīl üstine *(G. 356/4). [ḫaṭuñ, -uñ]*

ḫaṭ: *Yazı II (sevgilinin) yüzündeki veya yanağındaki ayva tüyleri.*

Ḳılalı nüsḫa-i Yāḳūtdan ḫaṭın tercīḥ
Yazıldı laʿl-i dürer-bārı üzre ente melīḥ *(G. 38/1). [ḫaṭın, -ı, -n]*

Müşk ile çekdi cedvelini kātib-i ezel
Yazup ʿiẕārı muṣḥafına āb-dār ḫaṭ *(G. 183/4). [ḫaṭ]*

ḫaṭ u ḳaş: *(Sevgilinin) ayva tüyü ve kaşı.*

Neden tezvīr-i ḥüsnüñe ḫaṭ u ḳaşuñ olur şāhid
Biri güç ile gelmişdür ikinci rū-siyāh egri *(G. 403/5). [ḫaṭ u ḳaşuñ, -uñ]*

ḫaṭā: *Kusur, yanlış II Hatâ kenti.*

Çü zülfüñ sünbül-i cennetdür iy dōst
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ḫaṭādur *(G. 79/16). [ḫaṭādur, -dur]*

Dimiş ḫaṭuña nāfe-i Çīndür ḫaṭā ile
Bu yüz ḳarası ile ḳapuña nice vara Cem *(G. 273/3). [ḫaṭā]*

Müşk-i Çīn bildi ḫaṭāsını ḫaṭuñ nāfesine
Ḫāl-i miskīnüñ idelden berü şeh-dāneluġı *(G. 411/11). [ḫaṭāsını, -sı, -n, -ı]*

Ḫaṭā: *Doğu Türkistan'ın güneyinde, miskiyle ve ahularıyla meşhur bir bölge.*

Ger Ḫaṭāya ilede zülfi ḳoḫusını ṣabā
Müşki şermende ḳılup mülk-i Ḫotenden çıḳarur *(G. 82/9). [ḫaṭāya, -y, -a]*

Çın seḥer ṭoldı Ḫaṭā müşki ḳoḫusından cihān
Bād-ı ṣubḥa uġradı ol zülf-i ʿanber-sā meger *(G. 137/9). [ḫaṭā]*

Birinüñ zülf-i siyeh-pūşı Ḫaṭā mülkine şāh
Birinüñ ḫāl-i ruḫı sulṭān-ı Hind-istān geçer *(G. 138/23). [ḫaṭā]*

Çīn-i zülfüñ Mısr-ı ḥüsnüñe Ḫaṭā miski yiter
Tek ṣabā çözsün girihler Şām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/5). [ḫaṭā]*

ḫaṭā: *Yanlış, yanlışlık, yanılma.*

Sünbül-i cennet oldı çün zülfüñ
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ne ḫaṭā *(G. 5/12). [ḫaṭā]*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/22). [ḫaṭādur, -dur]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/2). [ḫaṭā]*

Bilinmez zülf-i müşkīni nedendür
Ḫaṭādur dir isem müşk-i Ḫotendür *(G. 67/2). [ḫaṭādur, -dur]*

Didi her kim ki ḫaṭā toḫmın eker sencileyin
Olısar ḫirmeninüñ ḥāṣılı ḥirmān-ı kerem *(K. 1/75). [ḫaṭā]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/2). [ḫaṭā]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 65/1). [ḫaṭādur, -dur]*

Her sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Añılsa şekerden *(Mua. 193/1). [ḫaṭādur, -dur]*

Çün sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Cem laʿlüñ adın aġzına almaḳ ne revādur *(Mua. 216/1). [ḫaṭādur, -dur]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 235/1). [ḫaṭādur, -dur]*

ḫaṭā eyle-: *Hata yapmak II ıskalamak, hedefi vuramamak.*

Her ne cāna kim atar ġamzelerüñ tīr-i belā
Cümlesin rāst atar eylemeyüp hīç ḫaṭā *(G. 4/4). [ḫaṭā eylemeyüp, -me, -y, -üp]*

ḫaṭā ol-: *Yanlış hareket etmek.*

Kendü elümle başuma aldum belāları
Kendümden oldı baña yine bu ḫaṭā dirīġ *(Terk. 3/48). [ḫaṭā oldı, -dı]*

ḫaṭā-perver: *Hata seven.*

İy vefāsuz ḫāyin ü bī-emn ü bī-amān felek
V'iy ḫaṭā-perver belā-baḫş u ḳażā-gerdān felek *(Terk. 2/2). [ḫaṭā-perver]*

Ḫaṭā-yı zülf-i pür-çīn: *Kıvrım kıvrım zülfünün Hatâ'sı (Doğu Türkistan'ın güneyinde tarihî bir şehir ve bölge).*

Ḫaṭā-yı zülf-i pür-çīnüñ hevāsı ile Cem bigi
Vaṭen dārını terk itmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 351/13). [ḫaṭā-yı zülf-i pür-çīnüñ, -üñ]*

Ḫaṭā-yı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün Hatâ'sı (Doğu Türkistan'ın güneyinde miski ile maruf ceylanların olduğu tarihî bir şehir ve bölge).*

Gördüm çü Mışr-ı ḥüsnini ol Kaʿbe yüzlünüñ
Virdüm Ḫaṭā-yı zülfine Māçīni Çīn ile *(G. 366/4). [ḫaṭā-yı zülfine, -i, -n, -e]*

ḫātem: *Yüzük, mühür.*

Ḫayāl-i laʿl ü ruḫını gözüme ṣaldı raḳīb
Muḥīṭ içinde düşürdi ṣan Ehrimen ḫātem *(G. 261/4). [ḫātem]*

ḫātem: *Yüzük, üzerinde mühür bulunan yüzük II sevgilinin dudağı.*

Lebüñüñ çevresinde ṣanki ḫaṭṭuñ
Süleymān ḫātemine ḳaṣd ider mūr *(G. 77/8). [ḫātemine, -i, -n, -e]*

ḫātem ol-: *Mühür olmak.*

Cümle senāsın eylese vārı Muḥammedüñ
Ṭutdı cihānı nūr-ı cebīni Muḥammedüñ Zeyn itdi dīni rūy-ı zemīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/76). [ḫātem olalı, -alı]*

ḫātem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid lafzının, üzerinde mühür bulunan yüzüğü.*

İns ü cān rām olur ele girse
Ḫātem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/18). [ḫātem-i lā ilāhe illallāh]*

ḫātem-i mercān: *Mercan yüzük II âşığın kanlı gözyaşlarıyla dolu gözü.*

Ḳanlu yaşumda ḳaşun ḥalḳaları nakşı müdām
Şāh tevḳīʿini ṣan ḫātem-i mercāna yazar *(G. 131/8). [ḫātem-i mercāna, -a]*

ḫātem-vār: *Yüzük gibi.*

Ḳadümi bār-ı ġamuñ ḥalḳa ḳıldı ḫātem-vār
Başumda seng-i melāmet nigīn-i ḫātemdür *(G. 135/3). [ḫātem-vār]*

ḫaṭ-ı dil-ber: *Sevgilinin ayva tüyleri.*

Her sebzede bitmiş ḫaṭ-ı dil-ber bigi sūsen
Her bāġda var ruḫları gibi gül-i raʿnā *(K. 5/39). [ḫaṭ-ı dil-ber]*

ḫaṭ-ı dil-dār: *Sevgilinin ayva tüyleri.*

Ḫaṭ-ı dil-dār yazupdur ki bile cümle cihān
Milket-i ḥüsn temāmet ki bu cānuñ olısar *(G. 54/7). [ḫaṭ-ı dil-dār]*

Eger sūsen dilerse ḫāṭıruñ var
Ḫaṭ-ı dil-dār ile ol dāyimā yār *(Mes. 1/58). [ḫaṭ-ı dil-dār]*

Öykünür imiş bu ḫaṭ-ı dil-dāre benefşe
Ṣoñra oldı ḫacil başladı inkāre benefşe *(G. 319/1). [ḫaṭ-ı dil-dāre]*

ḫaṭ-ı gül-būy: *Gül kokulu ayva tüyleri.*

Ol lāle-ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı gül-būyına iy Cem
Kāfir dime kim yeñile īmāna gelübdür *(Müf. 20/1). [ḫaṭ-ı gül-būyına, -ı, -n, -a]*

ḫaṭ-ı ḥabīb: *Sevgilinin ayva tüyleri.*

Ḫaṭ-ı ḥabīb ecelümdür çü gelmedi daḫı ol
Benüm bu baḫt-ı siyāhum neden ṭutar mātem *(G. 261/5). [ḫaṭ-ı ḥabīb]*

ḫaṭ-ı jengār: *(Sevgilinin) bakır yeşili, ayna pasını andıran ayva tüyleri.*

Yüzinüñ āyīnesin ḳılur nihān
Şol ḫaṭ-ı jengār elinden elġıyās *(G. 31/12). [ḫaṭ-ı jengār]*

ḫaṭ-ı miskīn: *Misk kokulu ayva tüyleri.*

Göreli çekmiş ḳalem zülfi ḫaṭ-ı miskīnine
Cem ġalaṭ ṣandı sevād-ı ḫaṭṭını ḳıldı ġalaṭ *(G. 184/9). [ḫaṭ-ı miskīnine, -i, -n, -e]*

ḫaṭ-ı müşk-feşān: *(Sevgilinin) misk saçan ayva tüyleri.*

Ḫaṭṭāṭ-ı ezel defter-i ḥüsnüñi yazarken
Nev-yāfte yazmış bu ḫaṭ-ı müşk-feşānı *(G. 413/4). [ḫaṭ-ı müşk-feşānı, -ı]*

Ḫalḳa-i dāyire-i luṭf dehānuñ olısar
Āyet-i ḥüsn ḫaṭ-ı müşk-feşānuñ olısar *(G. 54/2). [ḫaṭ-ı müşk-feşānuñ, -uñ]*

ḫaṭ-ı müşkīn: *Misk kokulu ayva tüyleri.*

Lebüñde beyt yazar beñzer ol ḫaṭ-ı müşkīn
Ki iki mıṣraʿ arasında rūşen oldı beyāż *(G. 180/9). [ḫaṭ-ı müşkīn]*

Ḫaṭ-ı müşkīni kim nakş-ı emeldür
Melek yazduġı dīvān-ı ʿameldür *(G. 109/1). [ḫaṭ-ı müşkīni, -i]*

Gül yüzde belürdi ḫaṭ-ı müşkīni ṣanasın
Başdan başa zeyn eyledi uçmaġı benefşe *(G. 344/7). [ḫaṭ-ı müşkīni, -i]*

Zülf-i kāfir-kīşüñi gör kim ḫaṭ-ı müşkīnüñe
Baş ḳoşup āḫir o miskīni çıḳarmış dīnden *(G. 296/5). [ḫaṭ-ı müşkīnüñe, -üñ, -e]*

ḫaṭ-ı nev-reste: *(Sevgilinin) yeni çıkmış ayva tüyleri.*

Zülfüñ altında ḫaṭ-ı nev-reste kim ṣaf baġlamış
Ṣanasın ceyş-i Ḥabeşdür kim ṭurur şeb-ḫūn içün *(G. 308/3). [ḫaṭ-ı nev-reste]*

ḫaṭ-ı reyḥān: *Reyhan hattı II ayva tüyleri.*

Ḫaṭ-ı reyḥānuñuñ nesḫi muḥaḳḳaḳ
Riḳāʿ u ṡülṡ ü tevḳīʿ oldı elḥaḳ *(G. 205/1). [ḫaṭ-ı reyḥānuñuñ, -uñ, -uñ]*

ḫaṭ-ı sebz: *(Sevgilinin) yeşil ayva tüyleri.*

Zülfüñ ucında ḫaṭ-ı sebzüñle ḫālüñ ṣanasın
Ḫᵛāce-i Hindū-durur ṭūṭī getürmiş Çīnden *(G. 296/3). [ḫaṭ-ı sebzüñle, -üñ, -le]*

ḫaṭ-ı semen-sāy: *(Sevgilinin) yasemin kokulu ayva tüyleri.*

Ḳazıdup ol ḫaṭ-ı semen-sāyı
Sāde-ruḫ-sār olsañ olmaz mı *(G. 395/3). [ḫaṭ-ı semen-sāyı, -ı]*

ḫaṭ-ı yāḳūt: *(Sevgilinin) Yakut hattı gibi ayva tüyleri.*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭ-ı Yāḳūtuñuñ kim şīvesin
Cān virürdi görse ger Yāḳūt ol üslūb içün *(G. 301/11). [ḫaṭ-ı yāḳūtuñuñ, -uñ, -uñ]*

ḫaṭīb: *Hutbe okuyan.*

Ḥaḳ minberinde cāmiʿ-i vaḥdete muttaṣıl
ʿİzzet nevāsı idi ḫaṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/114). [ḫaṭībi, -i]*

hātif: *Görülmeyeni haber veren melek.*

İşitdi çü hātif ḫaberin bu dil-i miskīn
Himmet kemerin beline bend eyledi ṣad cā *(K. 5/137). [hātif]*

hātif-i ḳudret: *Manevî âlemin sesi, gizli seslenici, gaipten gelen ses.*

Bu ḥāleti fikr eyler iken hātif-i ḳudret
Çağırdı ḳulaġuma ki iy vālih ü şeydā *(K. 5/129). [hātif-i ḳudret]*

ḫaṭīm çek-: *Duvar çekmek, Hatîm'le (605 yılında Mekke'nin yeniden inşası sırasında maddî sıkıntılardan dolayı inşaatın tamamlanamaması yüzünden, Mekke'nin daha küçük inşa edilmesi sonucu yarım daire şeklinde, Kâbe dışında kalan bölgeyi göğüs hizasında çevreleyen duvar) çevrelemek.*

Dil olalı Kaʿbe-i ʿışḳa ḥarīm
Çekdi ḫayāl-i ḫaṭuñ aña ḫaṭīm *(G. 266/2). [ḫaṭīm çekdi, -di]*

ḫātime-i ḫatm-i kelām-i Ḫuẕā: *Allah kelamının hatiminin sonu II Nas suresi.*

Ṣūretidür aduñuñ iy bī-vefā
Ḫātime-i ḫatm-i kelām-i Ḫuẕā *(Mua. 24/2). [ḫātime-i ḫatm-i kelām-i ḫuẕā]*

ḫāṭır: *Gönül II düşünce.*

Cān terkin eylemez dir imişsin yolumda Cem
Yoḳ yire gör ki ḫāṭıruña ne ḫuṭūr ider *(G. 134/10). [ḫāṭıruña, -uñ, -a]*

ḫāṭır: *Hatır, gönül.*

Bu derd ile ben çoḳdan ölürdüm ġam-i eyyām
Ger ḫaṭırumı ḳılmasa geh gāh tesellā *(K. 5/126). [ḫaṭırumı, -um, -ı]*

Pādişāhluḳ bundan özge olmaz iy şeh-zāde Cem
Ḫātıruñ ḫōş eyle cām iç meclis-i cānāndur *(K. 8/26). [ḫātıruñ, -un]*

Eger sūsen dilerse ḫāṭıruñ var
Ḫaṭ-ı dil-dār ile ol dāyimā yār *(Mes. 1/57). [ḫāṭıruñ, -uñ]*

Eger nesrīn dilerse ḫāṭıruñ var
Saña nesrīn yiter dāyim ruḫ-ı yār *(Mes. 1/81). [ḫāṭıruñ, -uñ]*

İsmüñi hīç unud[a] mı ḫāṭır
Çünki bir noḳṭadan olur ẓahir *(Mua. 241/1). [ḫāṭır]*

ḫāṭırdan: *Gönülden.*

Eger ḫāṭırdan isterseñ şaḳāyıḳ
Yüzin gör cāndan it ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ *(Mes. 1/85). [ḫāṭırdan]*

ḫāṭır-ı teng: *Sıkkın, sıkıntılı, kederli gönül.*

Eger ġonce dilerse ḫāṭır-ı teng
Dehān-ı yāri bul hīç eyleme ceng *(Mes. 1/37). [ḫāṭır-ı teng]*

ḫāṭırını şor-: *Hâl hatır sormak.*

Ben ḫastenüñ çü ḫāṭırını şordı ol ḥabīb
ʿÖmri uzun u kendüsi ʿālemde saġ ola *(G. 367/5). [ḫāṭırını şordı, -dı]*

ḫatm ol-: *Bitmek, sona ermek.*

Ḫatm oldı diyü rūze-i ġam şekl-i hilāl uş
Mektūb-ı felekde çeker altun ile ṭuġrā *(K. 5/53). [ḫatm oldı, -dı]*

ḫatm-i mürselīn: *Peygamberlerin sonuncusu.*

Cümle senāsın eylese vārı Muḥammedüñ
Ṭutdı cihānı nūr-ı cebīni Muḥammedüñ Zeyn itdi dīni rūy-ı zemīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/75). [ḫatm-i mürselīn, -i]*

ḫatm-i rüsül: *Peygamberlerin sonuncusu.*

Ḫatm-i rüsül çü sensin ümīdüm saña-durur
Olduñ Kerīme çünki ḥabīb eylegil kerem *(K. 7/69). [ḫatm-i rüsül]*

ḫatm-i rüsül ol-: *Peygamberlerin sonuncusu olmak.*

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḫaşem *(K. 7/47). [ḫatm-i rüsül olalı, -alı]*

ḫaṭṭ: *Yazı.*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/2). [ḫaṭṭ]*

Nüsḫa-i Yāḳūt ḫaṭṭın ebter eyler ḫaṭṭ-ı dōst
Laʿlinüñ girdinde rūşen olalı bu ḥüsn-i ḫaṭ *(G. 184/5). [ḫaṭṭın, -ı, -n]*

Lāciverdī ḫaṭṭ ile müşkīn ḫaṭuñ cedvel çeker
Ṣafḥa-i gülde ki yoḳdur şīvesi pergārda *(G. 346/11). [ḫaṭṭ]*

Šüls ḫaṭṭı ki lebi kūşesine yazdı riḳāʿ
İtdi tevḳīʿ u muḥaḳḳaḳ ile reyhānı nesḫ *(Mua. 179/1). [ḫaṭṭı]*

ḫaṭṭ: *(Sevgilinin) yüzündeki veya yanağındaki ayva tüyleri.*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 6/9). [ḫaṭṭı, -ı]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 7/9). [ḫaṭṭı, -ı]*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy ʿĪsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/11). [ḫaṭṭuñ, -un]*

Ḫaṭṭuñda görinmez nuḳaṭ-ı ḫāl didüm dir
Taʿlīḳa daḫı zīver-i iʿrāb ne ḥācet *(G. 29/7). [ḫaṭṭuñda, -uñ, -da]*

Ḫaṭṭı çün kim perde-dār oldı ḥarīm-i ḥüsnine
Micmer içre yaḳdı ʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/13). [ḫaṭṭı, -ı]*

Ḥüsnüñ kitābı şerḥi ile ḫaṭṭuñ ḥavāşīsi
Diḳḳat yiri-durur ki olur ṣubḥ u şām baḥs *(G. 32/5). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭṭın görürse ḫaddinüñ üstinde dil-berüñ
Olur hezār ġayret ile şerm-sār nesḫ *(G. 39/9). [ḫaṭṭın, -ı, -n]*

Ḫaddüñde ḫaṭṭuñı gören iy māh-rū didi
Gül yapraġında böyle ʿaceb ki hezār nesḫ *(G. 39/7). [ḫaṭṭuñı, -uñ, -ı]*

Yāḳūta beñzedür lebi devrinde kimse hīç
Ḫaṭṭı miṣāli yazmadı bir yādigār nesḫ *(G. 40/8). [ḫaṭṭı, -ı]*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/9). [ḫaṭṭuñı, -uñ, -ı]*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/13). [ḫaṭṭuñı, -uñ, -ı]*

Ḫaṭṭuñ iy dōst getürdi yine tezvīr ile āh
Ḳanumı dökmek içün ḥüccet elümden ne gelür *(G. 61/11). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Laʿlüñüñ girdinde ḫaṭṭuñ döşenüp yatur şehā
Ḫıżra beñzer gūyiyā k'āb-ı ḥayāt andan ṭamar *(G. 63/7). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭṭuñ oldı āyet-i ḥüsn ü lebüñ vaḳfı anuñ
Olıcaḳ sürḫ ü siyehle vaḳf u āyet ḫōş-durur *(G. 74/3). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ẓulmet-i zülfinde ḫaṭṭı lebleri ḳatında ṣan
Ḫıżrdur ḳarañuluḳda āb-ı ḥayvān nūş ider *(G. 75/3). [ḫaṭṭı, -ı]*

Lebüñüñ çevresinde ṣanki ḫaṭṭuñ
Süleymān ḫātemine ḳaṣd ider mūr *(G. 77/7). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Devr-i ruḫuñda ḫaṭṭuña iy meh ḳılan naẓer
Devr-i ḳamerde fitne-i āhir-zamān ṣanur *(G. 95/3). [ḫaṭṭuña, -uñ, -a]*

Ecel didükleri dil-ber ḫaṭıdur
İrişdi n'eyleyem ḫaṭṭı eceldür *(G. 109/6). [ḫaṭṭı, -ı]*

ʿĀrıżuñ nüsḫasında ḫaṭṭuñı gör
Kim nice nesḫ-i āb-dār yazar *(G. 130/13). [ḫaṭṭuñı, -uñ, -ı]*

Ḫaṭṭı gizlense ḫayāli n'ola gelse gözüme
Mihr her geh ki ġurūb eylese ʿummāna yatar *(G. 131/5). [ḫaṭṭı, -ı]*

Zenaḫuñ ḫāline ḫaṭṭuñ ṭolaşaldan ṣanuram
Mūrdur tūşe içün meskenine dāne çeker *(G. 131/3). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Zülfinüñ ucını kesmiş ḫaṭṭı kāfirdür daḫı
Ḳaṭʿ-ı zünnār itdi līkin nā-müselmāndur henüz *(G. 146/5). [ḫaṭṭı, -ı]*

Ḫaṭṭuñ irdükçe ecel biçmege ʿömrüm sebzesin
Dil göginde gösterür ḳaşuñ hilāl-i şekl-i dās *(G. 163/5). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭṭuñ güneş yüzüñde senüñ iy perī-ṣıfat
Devr-i ḳamerde fitne-i āḫir-zamān imiş *(G. 166/3). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Lebüñde ḫaṭṭuñı gören didi kim
Maḥabbet-nāmedür cāna yazılmış *(G. 168/7). [ḫaṭṭuñı, -uñ, -ı]*

Ḫadüñde n'ola mesken ḳılsa ḫaṭṭuñ
Ki olur dīnden çıḳanuñ yiri āteş *(G. 170/3). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭṭınuñ tezvīrine ḥüccet virüp
Ḳaşların üstine ṭuġrā eylemiş *(G. 172/9). [ḫaṭṭınuñ, -ı, -nuñ]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/12). [ḫaṭṭ]*

Ḫaṭṭı irişdi ise n'ola ġam yime göñül
Kim gül-sitān içinde biter sebze-zār ḫaṭ *(G. 182/3). [ḫaṭṭı, -ı]*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/7). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭṭın ḳazıdı buldı ʿiẕār-ı ḫaṭın didüm
Didi ṣu üzre olmaz iñen pāy-dār ḫaṭ *(G. 183/11). [ḫaṭṭın, -ı, -n]*

Ḫaṭṭuñ miṣālini diyeli bildi cürmini
Yüz ḳāresi ile başına ṭoprak ḳoyar ḫaṭ *(G. 183/5). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭṭuñ gelicek gözden geçdi ġam-i zülfüñ āh
Ḫayfā ki bulımadum ʿömr-i güẕerāndan ḥaẕ *(G. 185/3). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ḫasretinden ḫaṭṭuñuñ āh itdügümce dil-berā
Derd ü āhum ʿālemi ṭolu duḫān eyler dirīġ *(G. 192/7). [ḫaṭṭuñuñ, -uñ, -uñ]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñ sūresin ḥıfẓ itmege
Ṣubḥa dek nūr āyetin her gice ezberler çerāġ *(G. 194/3). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/5). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭṭuñ ḫayāline aḳalı yaşum işigüñ
Bir Kaʿbedür ki oldı anuñ nāv-dānı müşk *(G. 217/9). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭṭuñ ḥadīṣi metnini her kim ki şerḥ ide
Enfās-ı ʿanberīn olur anuñ dehān-ı müşk *(G. 217/25). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/3). [ḫaṭṭuñı, -uñ, -ı]*

Didüm ki eyle ḫaṭṭuñı pinhān gülüp didi
ʿĀlemde bu ʿıyān-durur olmaz nihān müşk *(G. 217/13). [ḫaṭṭuñı, -uñ, -ı]*

Ḫaṭṭuñı fikr ider iken ḳaddüñi añdum didi
Rāstī öykünemez bu ḳāmete serv-i çemen *(G. 279/9). [ḫaṭṭuñı, -uñ, -ı]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde ḫaṭṭı cevre yüz ṭutdı didüñ
İy raḳīb-i rū-siyeh bu resme fāl itmek neden *(G. 288/11). [ḫaṭṭı, -ı]*

Nehr olupdur yaşlarum gül yüzde ḫaṭṭuñ yādına
Devr-i güldür ḳanı gelsün sebze vü āb isteyen *(G. 307/15). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭṭuñ cemālüñ üzre senüñ iy semen-beden
Almış benefşe berg-i güli ṣanki āreye *(G. 321/7). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Zülf-i miskīnüñ ucından ḫaṭṭuñ oldı āşikār
Gör neler getürdi āḫir başuma baḫt-ı siyāh *(G. 327/3). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Yüzüñ dāyiresinde ḫaṭṭuñ iy dōst
Ṣanasın kim düşüpdür aya hāle *(G. 332/9). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Āhū gözüñ olmasa ġazāl-i Ḫoten ü Çīn
Ḫaṭṭuñdan olur mı idi otlaġı benefşe *(G. 344/12). [ḫaṭṭuñdan, -uñ, -dan]*

Ḫaṭṭuñ var iken kesme ser-i zülf-i siyāhı
Ḳaṭʿ eylemek ol kāfire zünnārı sebeb ne *(G. 345/7). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Maḥşer-i zülfüñde ḫaṭṭuñdan siyāh olur günüm
Her günāhum yazılursa nāme-i aʿmālüme *(G. 347/5). [ḫaṭṭuñdan, -uñ, -dan]*

Mescid-i ḥüsnüñde dāyim muʿtekif olmazdı ger
Ḫaṭṭuñuñ içinde iy meh gizlü īmān olmasa *(G. 350/6). [ḫaṭṭuñuñ, -uñ, -uñ]*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/13). [ḫaṭṭuñı, -uñ, -ı]*

Ḳaddüñde ḫadüñ ḫaṭṭı ṭutaldan berü mesken
Bir ṭūṭīye beñzer ki ḳona serv-i revāne *(G. 357/3). [ḫaṭṭı, -ı]*

Çıkduġı içün dīnden kāfir dimezdüm ḫaṭṭuña
ʿAnberīn zülfüñ kemendi aña zünnār olmasa *(G. 362/5). [ḫaṭṭuña, -uñ, -a]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/3). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ḫaṭṭı yüzinden ol mehüñ zülfini dūr eyledi
Lā-cerem iricek ecel ʿömrüñ olur nihāyeti *(G. 378/9). [ḫaṭṭı, -ı]*

Baş çeküp zülfüñ yüzüñden ḫaṭṭuñ oldı āşikār
Ṣan ṭılısm-ı mār ile bulındı ḥüsnüñ maṭlebi *(G. 400/11). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Ki zīrā ḫaṭṭı sevdāsı ile sūsen
Gil ü ḫāk içre ṭutdı cāy ü mesken *(Mes. 1/59). [ḫaṭṭı, -ı]*

Eger dāyim benefşe istese dil
Yüri var ḫaṭṭı derdin eyle ḥāṣıl *(Mes. 1/42). [ḫaṭṭı, -ı]*

İy ṣanem ḫaṭṭuñ gibi bulmaz kemāl
Ger ser-i zülfüñ ḳıla dīn pāy-māl *(Mua. 290/1). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

ḫaṭṭ: *Yazı II (sevgilinin) yüzündeki veya yanağındaki ayva tüyleri.*

Ḫaṭṭuñı yüzden giderdüñ yine yazılmış ġalaṭ
Gel ḳazıt mecmūʿa-i ḥüsnüñde çün tekrārdur *(G. 115/7). [ḫaṭṭuñı, -uñ, -ı]*

Ḫaṭṭı ḫayāli ile n’idem kilk-i zülf-i yār
Dil ṣafḥasını ḳāreleyübdür miṣāl-vār *(Müf. 14/1). [ḫaṭṭı, -ı]*

ḫaṭṭāṭ-ı ezel: *Ezel kâtibi II Allah.*

Ḫaṭṭāṭ-ı ezel defter-i ḥüsnüñi yazarken
Nev-yāfte yazmış bu ḫaṭ-ı müşk-feşānı *(G. 413/3). [ḫaṭṭāṭ-ı ezel]*

ḫaṭṭ-ı dil-ber: *Sevgilinin ayva tüyleri.*

Ki zīrā ḫaṭṭ-ı dil-ber müşk-būdur
Benefşe ol sebebden ḳayġuludur *(Mes. 1/43). [ḫaṭṭ-ı dil-ber]*

ḫaṭṭ-ı dōst: *Sevgilinin ayva tüyleri.*

Nüṣḫa-i Yāḳūt ḫaṭṭın ebter eyler ḫaṭṭ-ı dōst
Laʿlinüñ girdinde rūşen olalı bu ḥüsn-i ḫaṭ *(G. 184/5). [ḫaṭṭ-ı dōst]*

ḫaṭṭ-ı ġubār: *Gubari hat II sevgilinin yanağındaki ayva tüyleri.*

Muṣḥaf-ı ruḫ-sāruña ḫaṭṭ-ı ġubār ile lebüñ
Sūre-i Kevṣer yazar dil ṭıflına taʿlīm içün *(G. 300/7). [ḫaṭṭ-ı ġubār]*

ḫaṭṭ-ı ġubār: *Gubari hat II sevgilinin yanağındaki ayva tüyleri.*

Rengīn ruḫında ḫaṭṭ-ı ġubārını dir gören
Gül yapraġında böyle ʿaceb kim yazar nesḫ *(G. 40/5). [ḫaṭṭ-ı ġubārını, -ı, -n, -ı]*

ḫaṭṭ-ı ḫātem: *Üzerinde mühür bulunan yüzüğün yazısı.*

Cümle senāsın eylese vārı Muḥammedüñ
Ṭutdı cihānı nūr-ı cebīni Muḥammedüñ Zeyn itdi dīni rūy-ı zemīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/75). [ḫaṭṭ-ı ḫātemine, -i, -n, -e]*

ḫaṭṭ-ı müşk-āgīn: *(Sevgilinin) misk dolu ayva tüyleri.*

Kim perīşān olmaya bu sünbül-i pür-çīnden
Kim siyeh-kār olmaya bu ḫaṭṭ-ı müşk-āgīnden *(G. 296/2). [ḫaṭṭ-ı müşk-āgīnden, -den]*

ḫaṭṭ-ı müşkīn: *Misk kokulu ayva tüyü.*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ
Ḫaṭṭ-ı Yāḳūt-ı yādigār yazar *(G. 130/5). [ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ, -üñ]*

Laʿlüñüñ metni beyān olmazdı her tafṣīl içün
Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ ḥavāşī yazmasa teʾvīl içün *(G. 302/2). [ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ, -üñ]*

ḫaṭṭ-ı perīşān: *(Sevgilinin) dağınık ayva tüyleri.*

Lāf eyleyicek ḫaṭṭ-ı perīşānı geçermiş
Sūsen işidüp didi ki ḳo lāġı benefşe *(G. 344/15). [ḫaṭṭ-ı perīşānı, -ı]*

ḫaṭṭ-ı reyḥān: *Sevgilinin reyhan gibi ayva tüyleri II Kur'an-ı Kerîm yazımında kullanılan yazı.*

Ne yaraşmış ḫadüñde ḫaṭṭ-ı reyḥān
Ne ḫōş ḳılmış benefşe bāġı taḥrīr *(G. 124/13). [ḫaṭṭ-ı reyḥān]*

ḫaṭṭ-ı ruḫsār: *Sevgilinin yanağındaki ayva tüyleri.*

Bulaldan ḫaṭṭ-ı ruḫsārında temkīn
Bu naḳş-ı ḥüsne bī-ḥad yazdı tezyīn *(Mua. 250/1). [ḫaṭṭ-ı ruḫsārında, -ı, -n, -da]*

Ḫaṭṭ-ı ruḫ-sāruñ kitāb indürdi tenzīl üstine
Sāye-i zülfüñ şeref ḳor perr-i Cibrīl üstine *(G. 356/1). [ḫaṭṭ-ı ruḫ-sāruñ, -uñ]*

ḫaṭṭ-ı sebz: *(Sevgilinin) yeni çıkmış ayva tüyleri.*

Ḫaṭṭ-ı sebzüñ ʿārızuñda bitmedin olmış ʿıyān
Ṣan ḫayāl-i sebze-i nev-reste āb altındadur *(G. 86/3). [ḫaṭṭ-ı sebzüñ, -üñ]*

ḫaṭṭ-ı semen-sā: *(Sevgilinin) yasemin gibi, yasemine benzeyen ayva tüyleri.*

Her kimi ki ḫāk eyleye ol ḫaṭṭ-ı semen-sā
Bitüre hemīşe teni ṭoprāġı benefşe *(G. 344/13). [ḫaṭṭ-ı semen-sā]*

ḫaṭṭ-ı semen-sāy: *(Sevgilinin) yasemin gibi, yasemine benzeyen ayva tüyleri.*

Ṣol ḫaṭṭ-ı semen-sāyuña kim ola ki olmaz
Bir naḳş-ı nigār ile nigārā nigerānı *(G. 413/7). [ḫaṭṭ-ı semen-sāyuña, -uñ, -a]*

Ḳazıd iy dōst ḳazıd ḫaṭṭ-ı semen-sāyuñı gel
Ṣaḳlama ebr-i siyehde ṣanemā ayuñı gel *(G. 245/1). [ḫaṭṭ-ı semen-sāyuñı, -uñ, -ı]*

ḫaṭṭ-ı sevād: *Siyah yazı.*

Göstererlden ṣafḥa-i gülde ḫaṭuñ ḫaṭṭ-ı sevād
Yüz ḳarasın ḥāṣıl idüp müşk-i Çīn oldı kesād *(G. 46/1). [ḫaṭṭ-ı sevād]*

ḫaṭṭ-ı siyāh: *(Sevgilinin) siyah ayva tüyleri.*

İñen yüz virme bu ḫaṭṭ-ı siyāha
Ki iy cān fitne-i āhir-zamāndur *(G. 113/9). [ḫaṭṭ-ı siyāha, -a]*

ʿĀlem içinde ḫaṭṭ-ı siyāhı bigi anuñ
Kimse ḳomış degül daḫı bir yādigār nesḫ *(G. 39/11). [ḫaṭṭ-ı siyāhı, -ı]*

ḫaṭṭ-ı siyeh: *Sevgilinin) siyah ayva tüyleri.*

Maḥşer-i zülfinde ser-gerdān idersin göñlümi
Beñzer iy ḫaṭṭ-ı siyeh kim nāme-i aʿmālsin *(G. 298/6). [ḫaṭṭ-ı siyeh]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/5). [ḫaṭṭ-ı siyeh]*

ḫaṭṭ-ı siyeh-kār: *(Sevgilinin) kara, günahkâr ayva tüyleri.*

Yüzüñe gülüp laʿlüñe el ṣunduġum içün
Ḳanlar yuṭaram ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruñ elinden *(G. 284/8). [ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruñ, -uñ]*

Yüz virme iñen ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruña iy dōst
Kim zülfüñe baş ḳoşdı iñen fitneler eyler *(G. 51/11). [ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruña, -uñ, -a]*

ḫaṭṭ-ı siyeh-pūş: *(Sevgilinin) siyahlara bürünen ayva tüyleri.*

Velī ḫaṭṭ-ı siyeh-pūşı yaṣamış leşker-i Firʿavn
Ṭutar Mıṣr-ı cemālini meded irmezse Mūsādān *(G. 305/13). [ḫaṭṭ-ı siyeh-pūşı, -ı]*

ḫaṭṭ-ı Yāḳūt-ı yādigār: *Yakut (aklâm-ı sittenin klasik ölçülerini belirleyerek hat sanatında çok önemli yenilikler gerçekleştiren hattat Yakut-ı Musta'sımî) hattı yadigârı.*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ
Ḫaṭṭ-ı Yāḳūt-ı yādigār yazar *(G. 130/6). [ḫaṭṭ-ı yāḳūt-ı yādigār]*

ḫaṭṭ-ı Yāḳūt: *Yakut (aklâm-ı sittenin klasik ölçülerini belirleyerek hat sanatında çok önemli yenilikler gerçekleştiren hattat Yakut-ı Musta'sımî) hattı.*

Ḫaṭṭ-ı Yāḳūtını maḥv ola dimez mi ʿacabā
Ki ḫayāl-i ḫaṭı bu dīde-i nem-nāke düşer *(G. 89/9). [ḫaṭṭ-ı yāḳūtını, -ı, -n, -ı]*

ḫaṭṭ-ı yār: *Sevgilinin ayva tüyleri.*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde münzel sūre midür ḫaṭṭ-ı yār
Āyet-i raḥmet midür yā ḫōd bu ol tenzīl içün *(G. 302/11). [ḫaṭṭ-ı yār]*

Raḳīb eydür ki ḫaṭṭ-ı yār gelmiş
Siyeh-rū ola bu ḳara ḫaberle *(G. 364/7). [ḫaṭṭ-ı yār]*

ḫaṭṭ-ı yār: *Sevgilinin ayva tüyleri; el yazısı.*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/1). [ḫaṭṭ-ı yār]*

ḫaṭṭ-ı müşkīn: *(Sevgilinin) misk kokulu ayva tüyleri.*

Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ olaldan āşikār
Müşk-i Çīne ḳalmadı her-giz revāc *(G. 34/9). [ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ, -üñ]*

ḫavāle: *Ismarlamak, sipariş.*

Şaḳāyıḳ żeymerān reyḥān ü lāle
Semen nesrīne sünbülden ḫavāle *(Mes. 1/32). [ḫavāle]*

ḫavāle eyle-: *Göndermek, sevk etmek, yönlendirmek.*

Ḫaṭuñ çü leşker-i firʿavn imiş ne ʿavn[i] gerek
Helāki ḳaṣdına eyle ḫavāle Mūsāyı *(G. 402/4). [ḫavāle eyle]*

ḫavāle it-: *Bir işin yapılmasını birine devretmek, birine ısmarlamak, onun sorumluluğuna bırakmak.*

Geh ḫavāle āteş-i ʿışḳ idesin geh nār-ı ġam
Niçe bir bu resme ben dil-ḫaste yanam yaḳılam *(G. 270/3). [ḫavāle idesin, -e, -sin]*

ḫavāle ḳıl-: *Bakışlarını bir tarafa veya noktaya yöneltmek.*

İy ʿārızı gül zülfi benefşe ruḫı lāle
Şol nergis-i mestüñi baña ḳılma ḫavāle *(Müf. 1/2). [ḫavāle ḳılma, -ma]*

ḫavāṣ: *Mümtaz kişiler, ileri gelenler, saygın olanlar.*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Şarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/2). [ḫavāṣ]*

havāşī: *Haşiyeler, bir yazının kenarına konan açıklama ve notlar.*

Ḥüsnüñ kitābı şerḥi ile ḫaṭṭuñ ḥavāşīsi
Diḳḳat yiri-durur ki olur ṣubḥ u şām baḥs *(G. 32/5). [ḥavāşīsi, -s, -i]*

Laʿlüñüñ metni beyān olmazdı her tafṣīl içün
Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ ḥavāşī yazmasa teʾvīl içün *(G. 302/2). [ḥavāşī]*

Laʿl-i nābuñ sırrını beñzer ʿıyān itmek diler
Kim ḫaṭuñ müşkīn ḥavāşī yazdı teʾvīl üstine *(G. 356/4). [ḥavāşī]*

ḥavāşī-i dil: *Gönül haşiyeleri.*

Ḫaṭuñ mütūnını şerḥ it ḥavāşī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/7). [ḥavāşī-i dilde, -de]*

ḫavf it-: *Korkmak.*

Dil mürġı beñlerüñi yüzüñde görüp didi
Varurdum anda ḫavf iderem kim duzaġ ola *(G. 367/8). [ḫavf iderem]*

ḫavf-i tīr ol-: *Ok korkusuna sahip olmak.*

N'ola sīnemde ġamuñ ġamzeñ añup uyumasa
Ḫavf-i tīr olıcaġız ḫānede mihmān uyumaz *(G. 159/12). [ḫavf-i tīr olıcaġız, -ıcaġ, -ız]*

ḥavrā: *Ahu gözlü kadın, kız. Cennetteki Huri adı verilen kızlar.*

Girse eline biri birinden ḳapuşurdı
Ayaġı tozın kuḥl-i mücevher gibi ḥavrā *(K. 5/176). [ḥavrā]*

Ḫulḳ u ḫışāl[i] zīver-i luṭf ile zeyn ider
Ḥavrā hemīşe ḫuld-ı berīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/86). [ḥavrā]*

Ḳalmadı āre yirde ḥicābı Muḥammedüñ Ḥavrā gözine kuḥl-i mücevher gibi çeker
Girse eline bābı türābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/129). [ḥavrā]*

ḥavż-ı felek: *Felek havuzu.*

ʿArż itmiş idi lūle-i zer-çeşme-i eflāk
Ḥavż-ı felege dökmege dūlāb-ı semā mā *(K. 5/32). [ḥavż-ı felege, -e]*

havż-ı kerem: *Kerem havuzu II Bağışlanma havuzu.*

Himmeti havż-ı kerem nehrini icrā ideli
Oldı dūlāb-ı felek ol ṣuda gerdān-ı kerem *(K. 1/27). [havż-ı kerem]*

ḥavż-ı şafā: *Neşe, huzur havuzu.*

Dil ördegi çün yüzemez ol ḥavż-ı şafāda
Şimdi yiridür dökse gözüm zemzem-i Baṭḥā *(K. 5/117). [ḥavż-ı şafāda, -da]*

hāy: *Hay, seslenme.*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿivaż *(G. 181/4). [hāy]*

Yaşumdan zülfüñi görüb ṭutıldum
Deñizden kāfir-istāna meded hāy *(Müf. 5/2). [hāy]*

hāy: *Vay!, Eyvah!" manasında yakınma ve seslenme bildirir.*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/3). [hāy]*

ḥay ḳıl-: *Can vermek, diriltmek.*

Ṣafā vaḳti-durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılavuz ḥay *(G. 391/2). [ḥay ḳılavuz, -avuz]*

ḥayā: *Utanma, utanç; edep.*

Gül ḥayādan derleyüp olur gülāb
ʿArż-ı ruḫ-sār eyleseñ iy ġonce-leb *(G. 13/13). [ḥayādan, -dan]*

ḫayāl: *Bir kişi, olay veya nesnenin zihinde canlanan, biçimlenen sureti.*

Ruḫ u zülfi ḥayāli geçdi gözden
Bir ay geçdi giceye yoḳ nihāyet *(G. 24/3). [ḥayāli, -i]*

Ruḫlaruñ naḳşı ḥayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/3). [ḥayāli, -i]*

Mesken iderse ḫayālüñ göñlüm içre ṭañ degül
Dāyimā genc-i revān künc-i ḫarāb altındadur *(G. 85/9). [ḫayālüñ, -üñ]*

Laʿl-i mey-gūnuñ ḥayāli cā ṭutaldan sīnede
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 104/7). [ḥayāli, -i]*

Yā ḫayālüñ dilde olsun yā ġamuñ
Çünki bir iḳlīme yiter şāh bir *(G. 107/7). [ḫayālüñ, -üñ]*

Bir dem giderme ravża-i dilden ḫayālüñi
Zīrā ḥarīm-i Kaʿbe melekler ṭuraġıdur *(G. 126/9). [ḫayālüñi, -üñ, -i]*

Ġamzeñ ḫayāli çeşmüme ḫancer degül midür
Olan muḳābil aña dil-āver degül midür *(G. 127/1). [ḫayāli, -i]*

Ḫaṭṭı gizlense ḫayāli n'ola gelse gözüme
Mihr her geh ki ġurūb eylese ʿummāna yatar *(G. 131/5). [ḫayāli, -i]*

Gözümde ʿaks-i ruḫ-sāruñ ḫayāli
Güneşdür ṣanasın ṣu içre ditrer *(G. 132/9). [ḫayāli, -i]*

Şehā yap luṭfuñ ile göñlümi kim
Ḫayālüñ taḫtıdur vīrān gerekmez *(G. 145/4). [ḫayālüñ, -üñ]*

Dil ḫayālüñ taḫtıdur luṭf eyleyüp maʿmūr ḳıl
Kim ġamuñ vīrān idelden daḫı vīrāndur henüz *(G. 146/9). [ḫayālüñ, -üñ]*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci ṣuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/3). [ḫayālün, -üñ]*

Kirpügüm üzre ḫayālüñ uyumaz dīdede hīç
Ḫārı bālīn idinen degmede āsān uyumaz *(G. 159/13). [ḫayālüñ, -üñ]*

Her dem lebi ḫayāline iy ḳan olası dil
Elden düşürme bāde-i ḥamrāyı bir nefes *(G. 165/7). [ḫayāline, -i, -n, -e]*

Maḥrem olduñsa eger zülfi ḫayāline göñül
Ġam yime hīç yüri göz göre var māre yapış *(G. 176/7). [ḫayāline, -i, -n, -e]*

Bulınmaġa dil-i dīvānede ruḫuñ genci
Ḫaṭuñ ḫayāli yazar üstine ṭılısm-ı ḫavāṣ *(G. 177/12). [ḫayāli, -i]*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/7). [ḫayālini, -i, -n, -i]*

Şemʿ-i ruḫuñ ḫayāline cān virüp ölenüñ
Ḳabr içre ḥaşre dek yaḳa her üstüḫᵛān[ı] şemʿ *(G. 190/35). [ḫayāline, -i, -n, -e]*

Ḫaṭṭuñ ḫayāline aḳalı yaşum işigüñ
Bir Kaʿbedür ki oldı anuñ nāv-dānı müşk *(G. 217/9). [ḫayāline, -i, -n, -e]*

Dām-ı zülfeynüñ ḫayālin çün göñülde baġladum
Ben hümā-yı vaṣluñı bir gün şikār itsem gerek *(G. 218/9). [ḫayālin, -i, -n]*

Ten ḳıla döndi mūy-miyānuñ ḫayāline
Eşküm dürini dizmek içün rīsmān idüñ *(G. 221/3). [ḫayāline, -i, -n, -e]*

Ṣaçuñ ḫayāline zünnār baġlanurdı göñül
Görinse gözine zülfüñ ṣalībi ben bilürem *(G. 268/11). [ḫayāline, -i, -n, -e]*

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin *(G. 294/7). [ḫayālüñ, -üñ]*

Çeşmümde ḫayāli lebüñüñ iy büt-i gül-ruḫ
Bir sāġere beñzer ki ola mül arasında *(G. 323/7). [ḫayāli, -i]*

Ger ḫayāli ola yārüñ dile mihmān bu gice
Pīş-keş-i cān virelüm biz daḫı mihmānumuza *(G. 342/11). [ḫayāli, -i]*

Şırça göñlüm şındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/4). [ḫayālün, -üñ]*

Leb ü çeşmüñ ḫayāline gözüm şöyle ḫarāb olmış
Yatur ser-mest ü lā-yaʿḳil şarāb oynar ḳabaġında *(G. 352/5). [ḫayāline, -i, -n, -e]*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy ṣanem
Geçmek içün köpri yapdı ṣanasın Nīl üstine *(G. 356/7). [ḫayāli, -i]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/3). [ḫayālin, -i, -n]*

Sīne müşebbek oldı ʿiẕāruñ ḫayāline
Zeyn oldı bāġ kūşesi ṣan yāsemīn ile *(G. 366/7). [ḫayāline, -i, -n, -e]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı ṣanma ki bir laḥẓa ṣaġ ola *(G. 367/9). [ḫayāli, -i]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Ṣol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/5). [ḫayālin, -i, -n]*

Ḫad ü ḫaṭṭuñ ḫayālin añduġumca
Oḳuram sūre-i Nūr ü Duḫānı *(G. 373/3). [ḫayālin, -i, -n]*

Ḳad-i servüñ ḫayālini gözüm yaşı ile ṣuvardum
Maḥabbet sebze-zārında ki bitmeye giyāh egri *(G. 404/5). [ḫayālini, -i, -n, -i]*

Yüzüñ ayı ile ebrūñuñ hilālinüñ ḫayāline
Her ay başında görinür hilāl-i şekl-i māh egri *(G. 406/7). [ḫayāline, -i, -n, -e]*

Deyr-i dil ḥüsni ḫayāli ile büt-ḫāne iken
Mescid itdi ḳaşı miḥrābı bu büt-ḫāneluġı *(G. 411/9). [ḫayāli, -i]*

Eglenmedi dīdemde n'idem zülfi ḫayāli
Yār idemedüm kendüme ʿömr-i güẕerānı *(G. 413/11). [ḫayāli, -i]*

Meh gibi ġurūb itdi velī ḥüsni ḫayāli
Bu sīne-i vīrānda mekān eyledi gitdi *(G. 414/7). [ḫayāli, -i]*

Mihr-i ruḫ-sārı yaḳup ḫalvet-i sīnemde çerāġ
Ṭolaşur ḫāl ḫayāli anı pervāne bigi *(G. 417/6). [ḫayāli, -i]*

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dil-berüñ maḥrem-durur *(Kıt. 1/6). [ḫayāli, -i]*

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nem-nāk *(Kıt. 3/7). [ḫayāli, -i]*

Sen perī-rūyı görelden iy melek bu ḥüsn ile
Ḳāmet ü zülfüñ ḫayāli gözlerümde ṭutdı cā *(Mua. 280/2). [ḫayāli, -i]*

Ḫaṭṭı ḫayāli ile n'idem kilk-i zülf-i yār
Dil ṣafḥasını ḳāreleyübdür miṣāl-vār *(Müf. 14/1). [ḫayāli, -i]*

Gelmez ḫayāl [ü] vehme ḫayāli Muḥammedüñ
Bir ḥarf vaṣfın itmeye ervāḥ-ı mā-sivā *(Terk. 1/73). [ḫayāli, -i]*

ḫayāl: *Hayal, düşünce II sevgilinin hayali.*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetden anı ḳılma ḫarāb *(G. 14/11). [ḫayālüñ, -üñ]*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur vīrāne dil
Derd ü miḥnetle iñen ḳılma ḫarāb *(G. 15/11). [ḫayālüñ, -üñ]*

ḫayāl: *Hayal II gerçekleşmesi istenen şey, arzu, istek.*

Lebüñ ḫayāline cām ile Cem ber-ā-ber olur
Ki saña ola temennā-yı būse remz-i ṣarīḥ *(G. 38/9). [ḫayāline, -i, -n, -e]*

ḫayāl eyle-: *(Gerçekleşmesi arzu edilen bir şeyi) zihinde tasarlayıp canlandırmak, düşünmek.*

Belüñ ile dehānuñ añduḳça
Eylerem yoḳ yire ḫayāl iy dōst *(G. 18/10). [ḫayāl eylerem, -r, -em]*

ḫayāl it-: *Düşünmek, tasavvur etmek.*

Cānumı ḳurbān ider ʿīd ayıdur diyü gözüñ
Yā ḳaşuñdur görinen egri ḫayāl itmek neden *(G. 288/14). [ḫayāl itmek, -mek]*

Müddeʿī fitneyle seni benden ayırmaḳ diler
Çün elinden gelmez uş fāsid ḫayāl itmek neden *(G. 287/12). [ḫayāl itmek, -mek]*

ḫayāl ol-: *Gerçekleşmesi olanaksız olmak, gerçekleştirilememek.*

Hilāl ebrūñı görelden hilāline ḫayāl olup
Felekde māh bedr iken olur geh ṭoġrı gāh egri *(G. 405/3). [ḫayāl olup, -up]*

ḫayāl ü vehme gel-: *Hayal edebilmek, akla hayale gelmek.*

Miʿrāc gicesindeki ḥāli Muḥammedüñ
Bir ḳılı biñ yararsa daḫı ʿaḳl-ı ḫurde-bīn *(Terk. 1/72). [ḫayāl [ü] vehme gelmez, -mez]*

ḫayāl-i çihre: *(Sevgilinin) yüzünün hayali.*

Ḫayāl-i çihresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını cūy[ī]-bār ḳıldı *(G. 386/9). [ḫayāl-i çihresi, -si]*

ḫayāl-i ġamze: *Sevgilinin kıyıcı yan bakışlarının hayali.*

Ḫücre-i çeşmüm ḫayāl-i ġamzeñe oldı maḳām
Gör nice dīvāneyem düzde dükān ışmarlaram *(G. 247/7). [ḫayāl-i ġamzeñe, -ñ, -e]*

ḫayāl-i ḫadd-i dōst: *Sevgilinin yanağının hayali.*

Gitmesün peykānlu göñlümden ḫayāl-i ḫadd-i dōst
Çünki ʿādetdür olur ṭūṭīye āhenden ḳafes *(G. 162/3). [ḫayāl-i ḫadd-i dōst]*

ḫayāl-i ḫaṭ: *(Sevgilinin) ayva tüyünün hayali.*

Ḫaṭṭ-ı Yāḳūtını maḥv ola dimez mi ʿacabā
Ki ḫayāl-i ḫaṭı bu dīde-i nem-nāke düşer *(G. 89/10). [ḫayāl-i ḫaṭı]*

ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebz: *(Sevgilinin) yeşil renkli ayva tüylerinin hayali.*

Peykānlu göñül içre ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ
Bir ṭūṭīye beñzer ki demürden ḳafesi var *(G. 50/3). [ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ, -üñ]*

ḫayāl-i ḫaṭṭ u ḫadd: *Yanağının ve ayva tüylerinin hayali.*

Ḫayāl-i ḫaṭṭ [u] ḫaddüñ dilde iy māh
Ṭılısm-ı genc imiş vīrāna yazdum *(G. 265/9). [ḫayāl-i ḫaṭṭ [u] ḫaddüñ, -üñ]*

ḫayāl-i ḫaṭ: *(Sevgilinin) yüzündeki ayva tüylerinin hayali.*

Günāhuma göre yanmaġa ḫaşr-i zülfinde
Ḫayāl-i ḫaṭṭı baña nāme-i siyāh yiter *(G. 91/4). [ḫayāl-i ḫaṭṭı, -ı]*

Dil olalı Kaʿbe-i ʿışḳa ḥarīm
Çekdi ḫayāl-i ḫaṭuñ aña ḫaṭīm *(G. 266/2). [ḫayāl-i ḫaṭuñ, -uñ]*

ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı dil-ber: *Gönül alan sevgilinin ayva tüylerinin hayali.*

Çemendür ṣanki ṣu altında bitmiş
Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı dil-ber çeşm-i terde *(G. 343/6). [ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı dil-ber]*

ḫayāl-i heves: *Aşkın hayali.*

Şanasın bāġ-çe-i dilde ḫayāl-i hevesüñ
Bu ḥarīm itlerinüñ pāyı nişānı gülidür *(G. 111/9). [ḫayāl-i hevesüñ, -üñ]*

ḫayāl-i laʿl ü ruḫ: *(Sevgilinin) dudağının ve yanağının hayali.*

Ḫayāl-i laʿl ü ruḫını gözüme şaldı raḳīb
Muḥīṭ içinde düşürdi şan Ehrimen ḫātem *(G. 261/3). [ḫayāl-i laʿl ü ruḫını, -ı, -n, -ı]*

ḫayāl-i leb: *(Sevgilinin) dudaklarının hayali.*

Gözümde ḫayāl-i lebüñ eglenmemek ister
Bilsem ne iver yoḳsa şeker şuya mı düşdi *(G. 396/3). [ḫayāl-i lebüñ, -üñ]*

ḫayāl-i lüʾlüʾ-i laʿl: *(Sevgilinin) lal dudaklarının incisinin (dişlerinin) hayali.*

Ḫayāl-i lüʾlüʾ-i laʿlüñ içün laʿl
Delüpdür baġrını dürr-i ʿAden de *(G. 360/3). [ḫayāl-i lüʾlüʾ-i laʿlüñ, -üñ]*

ḫayāl-i ruḫ-sār: *(Sevgilinin) yüzünün hayali.*

Ṭulūʿ ideli gözümde ḫayāl-i ruḫ-sāruñ
Gören didi ki şuya düşdi āftāb ola mı *(G. 401/3). [ḫayāl-i ruḫ-sāruñ, -uñ]*

ḫayāl-i sebze-i nev-reste: *Yeni çıkmış sebzenin hayali.*

Ḫaṭṭ-ı sebzüñ ʿārızuñda bitmedin olmış ʿıyān
Şan ḫayāl-i sebze-i nev-reste āb altındadur *(G. 86/4). [ḫayāl-i sebze-i nev-reste]*

ḫayāl-i zülf: *(sevgilinin) zülfünün hayali.*

Ḫayāl-i zülf peyveste n’idem kim
Ḳılur āşüfte-dil cemʿiyyetini *(Mua. 159/1). [ḫayāl-i zülf]*

Geldükçe dile ḫayāl-i zülfüñ
Mūnis baña ejdehādur iy dōst *(G. 26/9). [ḫayāl-i zülfüñ, -üñ]*

Çeşmüñ ḫayāl-i zülfüñe uġrar gelür dile
ʿAyyārdur ki her gice mey-ḫāneden gelür *(G. 108/5). [ḫayāl-i zülfüñe, -üñ, -e]*

Ḫayāl-i zülfüñüñ yoḳdur küşādı
Perīşān eyle kim bulına adı *(Mua. 158/1). [ḫayāl-i zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

ḫayāl-i zülf-i dōst: *Sevgilinin zülüflerinin hayali.*

Āşiyān ṭutalı başumda ḫayāl-i zülf-i dōst
Leyle-i zülfinde dil Mecnūn gibi sevdāyīdür *(G. 105/7). [ḫayāl-i zülf-i dōst]*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/9). [ḫayāl-i zülf-i dōst]*

ḫayāt: *Hayat, yaşam.*

Maʿnīde riḥlet itdi fenādan beḳāya ol
Bāḳī-durur hemīşe ḫayātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/42). [ḫayātı, -ı]*

ḥayāt-ı cāvīd: *Sonsuz, ebedî yaşam.*

Sensin baña çün ḥayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh *(Terc. 1/83). [ḥayāt-ı cāvīd]*

ḥayāt-ı cāvidān: *Ebedî, sonsuz hayat.*

Ḥayāt-ı cāvidān bulmaḳ içün dil
Ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān baġışlar *(G. 59/3). [ḥayāt-ı cāvidān]*

Bulur iy meh-rū ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölür ise Cem faḳīr *(G. 65/13). [ḥayāt-ı cāvidān]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/16). [ḥayāt-ı cāvidānı, -ı]*

Cem el ṣun zülf-i dil-dāre nihānī
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī *(Mua. 96/2). [ḥayāt-ı cāvidānī]*

ḥayāt-ı cāvidān vir-: *Ebedi hayat vermek.*

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(G. 285/11). [ḥayāt-ı cāvidān virür, -ür]*

ḥayāt-ı cāvidān bul-: *Sonsuz hayatı bulmak.*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/32). [ḥayāt-ı cāvidānı bulur, -ur]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/64). [ḥayāt-ı cāvidānı bulur, -ur]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/80). [ḥayāt-ı cāvidānı bulur, -ur]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/110). [ḥayāt-ı cāvidānı bulur, -ur]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/48). [ḥayāt-ı cāvidānı bulur, -ur]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/94). [ḥayāt-ı cāvidānı bulur, -ur]*

ḥayāt-ı ebedī: *Sonsuz hayat, ölümsüzlük.*

Leb-i laʿlüñde ʿıyān oldı ḥayāt-ı ebedī
Menbaʿı beñzer anuñ çeşme-i ḥayvāndan imiş *(G. 171/11). [ḥayāt-ı ebedī]*

ḥayf ol-: *Yazık olmak, ziyan olmak.*

Ḥayf ola kim şarāba ṣu ḳatalar
Biledür çün şarābuñ ābı müdām *(Müf. 12/1). [ḥayf ola, -a]*

ḥayfā: *Yazık!, yazıklar olsun!.*

Ḫaṭṭuñ gelicek gözden geçdi ġam-i zülfüñ āh
Ḥayfā ki bulımadum ʿömr-i güẕerāndan ḥaẕ *(G. 185/4). [ḥayfā]*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/10). [ḥayfā]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḥayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/14). [ḥayfā]*

Ḥayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/81). [ḥayfā]*

ḥayfā vü dirīġā: *Yazıklar ve eyvahlar olsun!.*

Bu müddet eger böyle medīd olur ise āh
Ṭaş daḫı bizüm-çün diye ḥayfā vü dirīġā *(K. 5/128). [ḥayfā vü dirīġā]*

ḫāyin ü bī-emn ü bī-amān: *Hain, güvenilmez, aman vermeyen.*

İy vefāsuz ḫāyin ü bī-emn ü bī-amān felek
V'iy ḫaṭā-perver belā-baḫş u ḳażā-gerdān felek *(Terk. 2/1). [ḫāyin ü bī-emn ü bī-amān]*

ḫāyin ü ḫūn-ḫʷār: *Hain ve kana susamış, zalim.*

Āh elüñden her zamān iy ḫāyin ü ḫūn-ḫʷār felek
Bī-beḳāsın bī-ṣafā bī-vezn ü bī-lenger felek *(Terk. 2/31). [ḫāyin ü ḫūn-ḫʷār]*

ḫaylī: *Çokça, epeyce, oldukça.*

Ḫayli demdür ki gözüm ḫayl-i ḫayālüñ yolıdur
Yaşlarumla pür idersem yaraşur ol yolı dür *(G. 111/1). [ḫayli]*

Cān naḳdini tārāc-ı ġam-i ʿışḳ idüp ol meh
Āşüftesine ḫaylī ziyān eyledi gitdi *(G. 414/10). [ḫaylī]*

Yaşum olalı deryāya ber-ā-ber
Görür āşüfte[ler] ḫaylī belālar *(Mua. 11/2). [ḫaylī]*

ʿAks-i ser-i zülf-i yār-i dil-ber
Virmiş ruḫ-ı yāre ḫayli zīver *(Mua. 273/2). [ḫayli]*

ḫayl-i ḫayāl: *Hayal ordusu.*

Ḫayli demdür ki gözüm ḫayl-i ḫayālüñ yolıdur
Yaşlarumla pür idersem yaraşur ol yolı dür *(G. 111/1). [ḫayl-i ḫayālüñ, -üñ]*

ḫayl-i semend-i vaṣl: *Kavuşma atının sürüsü.*

Ol dem ḳanı ki merkebi baḫt u sitāremüñ
Ḫayl-i semend-i vaṣluñ ile hem-ʿinān idi *(G. 415/4). [ḫayl-i semend-i vaṣluñ, -uñ]*

ḫayme: *Çadır.*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/3). [ḫayme]*

ḫayme-i cūd: *Cömertlik çadırı.*

Niçe ki eyvān-ı şafāda ḳurıla ḫayme-i cūd
Niçe kim naṭʿ-ı vefā döşeye meydān-ı kerem *(K. 1/139). [ḫayme-i cūd]*

ḫayme-i vālā: *Yüksek, yüce çadır.*

Seyyāreler evtādına ferrāş-ı sipihrüñ
Aṭnāb-ı nücūm ile ḳurar ḫayme-i vālā *(K. 5/4). [ḫayme-i vālā]*

ḫayr: *İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/5). [ḫayr]*

Egleme öldür Cemi iy māh-rū
Çün bilürsin ḫayr işüñ teʾḫīri yoḳ *(G. 204/10). [ḫayr]*

Dün Cemi öldürmege ʿahd eylemiş idüñ bugün
Şöyle beñzer kim o ḫayr işe peşīmānsın begüm *(G. 252/14). [ḫayr]*

Beni şormaġa geldükçe ḥabībüm
Direm cān ü göñülden ḫayr maḳdem *(G. 259/8). [ḫayr]*

İrişdügince ġamzeñ oḳı cāna
Dil ü cān şād olup dir ḫayr maḳdem *(G. 263/6). [ḫayr]*

Kendözini yig görürmiş kūyuñ itinden raḳīb
Yā daḫı ne ḫayr umarsın ol seg-i ḫōd-bīnden *(G. 296/8). [ḫayr]*

ḫayr ol-: *Hayr olsun, bir durum, iş veya rüya karşısında iyiliği, hayrı temenni eden söz II hayır olmaz!*

Ben miyānuñı ḳoçam direm lebüñ ḫayr ola dir
Beñzer işitmiş-durur lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ *(G. 184/3). [ḫayr ola, -a]*

ḫayr ol-: *Hayırlı olmak; iyi, güzel olmak.*

Ẕikri ḫayr olsun duʿādan yād ider
Sögüp ol laʿl-i şeker-bār aġzuma *(G. 353/3). [ḫayr olsun, -sun]*

Çün duʿādur ʿāşıḳa düşnām-ı laʿli dil-berüñ
Ẕikri ḫayr olsun anuñ kim işidüp āmīn diye *(G. 358/12). [ḫayr olsun, -sun]*

Ẕikri ḫayr olsun beni öldürmege
Ġamzeñüñ bir vech ile taḳṣīri yoḳ *(G. 204/5). [ḫayr olsun, -sun]*

ḫayrān: *Şaşırmış, şaşırıp kalmış, aklı gitmiş.*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/30). [ḫayrāndur, -dur]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri baġlu *(G. 317/12). [ḫayrān]*

ḫayrān ol-: *Hayrete düşmek, çok beğenmek, kendinden geçmek.*

Ḫalḳ-ı ʿālem ḳamu ḫayrān ola bir cilvesine
Ḳılsa ṭāvūs bigi himmeti cevlān-ı kerem *(K. 1/23). [ḫayrān ola, -a]*

Sünbül-i ḫaṭṭuñ ġamından şöyle ḥayrān oldı kim
Bāġ-bānlar ṣu seperler gice reyḥān üstine *(G. 363/13). [ḥayrān oldı, -dı]*

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḥayrān *(Terc. 1/60). [ḥayrān oldı, -dı]*

ḥayy: *Diri, daima canlı, ebedi hayat sahibi olan Allah.*

Ne kerāmetlü yaratmış seni ol Ḥayy Kerīm
Ki senüñ cüduña bulınmadı pāyān-ı kerem *(K. 1/53). [ḥayy]*

ḥayy eyle-: *Diriltmek.*

Çünki iḥyā-yı mesīḥādur ṭudaġuñ eyle ḥayy
Ki oldı ʿömrüm iy ṣanem zülf-i ser-endāzuñda tayy *(Mua. 292/1). [ḥayy eyle]*

ḥayy ü bāḳī: *Bütün varlıkların hayat kaynağı, hakiki hayat sâhibi, ebedî ve ölümsüz (Allah).*

Pādişāh oldur ki her-giz ẕātına irmez zevāl
Ḥayy ü Bāḳī Ḳādir ü Ḫallāḳ-ı ins ü cāndur *(K. 8/78). [ḥayy ü bāḳī]*

ḥayy ü cāvīdān: *Bütün varlıkların hayat kaynağı, hakiki hayat sâhibi, ebedî, baki (olan Allah).*

ʿĀlemü'l-esrār-ı ins ü cānn [ü] vaḥş u hem ṭuyūr
Ḳādir-i mecmūʿ-ı eşyā Ḥayy ü cāv[ī]dāndur *(K. 8/86). [ḥayy ü cāv[ī]dāndur, -dur]*

ḫayyāṭ-ı ezel: *Ezel terzisi.*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/8). [ḫayyāṭ-ı ezel]*

ḥayy-ı lā-yemūt: *Gerçek hayat sahibi olan, her canlıya hayat veren ve zatına ölüm arız olmayan Allah.*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/91). [ḥayy-ı lā-yemūt]*

ḥayy-i mücīb: *İstekleri karşılayan, dua ve niyazları kabul eden, bütün varlıkların hayat kaynağı, ebedî ve hakiki hayat sâhibi (olan Allah).*

Ḳaraya atdı ḳalyon ṭaşra çıkduḳ ḳulleye girdük
Ölüme rāżī olduḳ ṣaḳladı Ḥayy-i Mücīb ancaḳ *(K. 9/24). [ḥayy-i mücīb]*

ḥayy-i tüvānā: *Güç ve kudret sahibi Allah.*

Ṣāfī-dil olup ʿarż idesin Ḥaḳḳa niyāzuñ
Ṣāyed ki teraḥḥum ḳıla ol Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/136). [ḥayy-i tüvānā]*

Redd eyleme ḥācātumı iy Ḳāżī-i ḥācāt
Göster eser-i luṭfuñı iy Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/200). [ḥayy-i tüvānā]*

ḥaẓ al-: *Hoşlanmak, zevk almak.*

Yād-ı lebine sāḳī ṣun bize mey-i bāḳī
Tā kim alavuz bir dem bu ʿayş-ı cihāndan ḥaẓ *(G. 185/6). [ḥaẓ alavuz, -avuz]*

Añduḳça lebüñ cānā bulsam n'ola cāndan ḥaẓ
Kim ola ki almaya ol çeşme-i cāndan ḥaẓ *(G. 185/2). [ḥaẓ almaya, -ma, -y, -a]*

İy dil ġam-i ʿışḳ ile feryād ü fiġān eyle
Çün dil-ber alur her dem feryād ü fiġāndan ḥaẕ *(G. 185/10). [ḥaẕ alur, -ur]*

ḥaẕ bul-: *Haz almak, zevk duymak.*

Tīr-i müjeñ iy dil-ber sīnemde nişān eyler
Tā bula dil ü cānum bu resme nişāndan ḥaẕ *(G. 185/14). [ḥaẕ bula, -a]*

Cān vireli yoluñda ṣanma ki ziyān itdüm
Aṣṣı baña oldur kim buldum o ziyāndan ḥaẕ *(G. 185/8). [ḥaẕ buldum, -du, -m]*

Ḥaṭṭuñ gelicek gözden geçdi ġam-i zülfüñ āh
Ḥayfā ki bulımadum ʿömr-i güẕerāndan ḥaẕ *(G. 185/4). [ḥaẕ bulımadum, -ı, -ma, -du, -m]*

Gül seyrini eyler Cem līkin bulımaz bir dem
Cānāne cemālinsüz büstān-i cināndan ḥaẕ *(G. 185/16). [ḥaẕ bulımaz, -ı, -maz]*

Añduḳça lebüñ cānā bulsam n'ola cāndan ḥaẕ
Kim ola ki almaya ol çeşme-i cāndan ḥaẕ *(G. 185/1). [ḥaẕ bulsam, -sa, -m]*

Tīr-i müje iy dil-ber sīnemde ṭutaldan cā
Dil ḫurrem olup her dem cānum bulur andan ḥaẕ *(G. 185/12). [ḥaẕ bulur, -ur]*

ḫazān: *Sonbahar, güz.*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 150/7). [ḫazānumuz, -umuz]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 153/8). [ḫazāna, -a]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 153/7). [ḫazānumuz, -umuz]*

Fürḳat ḫazānı şöyle ṣarardursa beñzini
Hīç ummazam ki irişe faṣl-ı bahāra Cem *(G. 273/9). [ḫazānı, -ı]*

ḫazān ol-: *Güz, sonbahar olmak.*

Çün oldı ḫazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/1). [ḫazān oldı, -dı]*

ḫazāna dön-: *Sonbahara döndü, güze döndü.*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 150/8). [ḫazāna döndi, -di]*

ḥaẕer eyle-: *Sakınmak, kaçınmak.*

Dil-berā eyle ḥaẕer āhum odından ki benüm
Āteş-i āhum ile kevn ü mekān oda yanar *(G. 90/9). [ḥaẕer eyle]*

Āh-ı Cemden iy meh-i nā-mihr-bān eyle ḥaẕer
Ki oda yaḳar ʿālemi āh-ı seḥer-gāhum benüm *(G. 253/9). [ḥaẕer eyle]*

Dil zülfüñe varmaġa gözüñden üşenür kim
Şeb-revlük iden gice ʿasesden ḥaẕer eyler *(G. 51/10). [ḥaẕer eyler, -r]*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḥaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz ʿışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/9). [ḥaẕer ḳıl]*

Ḳoma yüzüñe ḳarşu ḳılam āh ḥaẕer ḳıl
Kim bād-ı ḫazān irse güle çoḳ żarer eyler *(G. 51/3). [ḥaẕer ḳıl]*

ḫazīn: *Hüzünlü, kederli, mahzun, gamlı.*

Elin[e] alacaġ-iken n'eyleyem ayaġa ṣalar
Ḥazīn dilleri zülf ile ol perī-peyker *(Mua. 72/2). [ḥazīn]*

ḫazīne: *Hazine.*

Genc-i ṣabr umma var daḫı benden
Ki oldı yaġmā ḳamu ḫazīne bugün *(G. 304/14). [ḫazīne]*

Ḫalḳa nevāle-baḫş-ı keremdür ḫazīnesi
Devlet degül mi bāb-ı kerīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/177). [ḫazīnesi, -si]*

Vaḥdet ḫazīnesindeki māli Muḥammedüñ
Cān gözin açmaġa nice ḫōş tūtiyā olur *(Terk. 1/67). [ḫazīnesindeki, -si, -n, -de, -ki]*

ḫāżır: *Bir yerde mevcut olan, bizzat bulunan.*

Dil güvāh idi ġamuñda baña illā n'idelüm
Şimdi ḫāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/10). [ḫāżır]*

ḫāżır bulın-: *Hazır bulunmak.*

Niṣāruñdur ḳamu eşk-i dürer-bār
Ne kim ḫāżır bulınursa naẕerde *(G. 343/4). [ḫāżır bulınursa, -ur, -sa]*

ḫaẕırla: *Hazır hâle getirmek.*

Kākülüñ dārına ber-dār olmaġa dīvāne dil
ʿAnberīn sünbüllerüñ ḫāżırlamış müşkīn resen *(G. 279/6). [ḫāżırlamış, -mış]*

ḥażm ol-: *Katlanma, dayanma.*

Yime içme firāvāndur gam-i eyyām ḥażm olmaz
Ṭolu nāz ile niʿmetdür firāz ile nişīb ancaḳ *(K. 9/39). [ḥażm olmaz, -maz]*

ḫażret: *(Bilhassa Allah için) Kat, huzur, nezd.*

Devlet degül mi ki olmaya ümmetden özge hīç
Ḥaḳ ḫażretinde ġayrı recāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/18). [ḫażretinde, -inde]*

ḫażret-i sulṭān-ı kerem: *Kerem sahibi sultan hazretleri.*

Zīnet-i tāc ü nigīn ü şeref-i millet ü dīn
Ḫüsrev-i rūy-i zemīn ḫażret-i sulṭān-ı kerem *(K. 1/6). [ḫażret-i sulṭān-ı kerem]*

heb: *Hep; bütün.*

Ġam leşkeri ger ḳalʿa-i dild'olmasa maḥfūẕ
Bir laḥẓada heb mülk-i cihānı ḳıla yaġmā *(K. 5/78). [heb]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/2). [heb]*

Heb andan oldı cümle bu evżāʿ-ı mümkināt *(Terk. 1/59). [heb]*

Bir ḳaṭre āb-ı raḥmet ile yur cihānı heb
Gelmez lisāna luṭfı ḥisābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/135). [heb]*

heb: *Her vakıt, daima, sürekli.*

Cemālin zeyn iden heb dil-ber olmaz
Her āyīne düzen İskender olmaz *(Müf. 2/1). [heb]*

hebā: *Yok olma, ziyan olma.*

Ḫāk olduġı belā vü ġam ü derdüñ ile Cem
Sen bī-vefā yolında dirīġā hebā-y-imiş *(G. 173/14). [hebā-y-imiş, -y, -i, -miş]*

hebā eyle-: *Yok etmek.*

Ġamzeñüñ evveline zülfüñ ulaşup şanemā
Ḫālüñi ġayb yüzinden n'ola eylerse hebā *(Mua. 152/2). [hebā eylerse, -r, -se]*

hebā ol-: *Mahvolmak, perişan olmak, helak olmak.*

Ḫāk olduġı Cem ġamuñla dirīġ
Oldı sen bī-vefā yolında hebā *(G. 5/14). [hebā oldı, -dı]*

hecr: *Ayrılık.*

Vaḳtidür ḳurtar Cem-i miskīni ġamdan dil-berā
Hecrüñ odına yanar dāyim ʿaẕāb altındadur *(G. 85/14). [hecrüñ, -üñ]*

İy gözüm görmez misin hecrin didüm
Dir iẕācāʾe'l-ḳażā ʿamye'l-baṣer *(G. 133/9). [hecrin, -i, -n]*

Raḥm eyle vaḳtidür bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı hecrüñ ile intiẓārumuz *(G. 150/12). [hecrüñ, -üñ]*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/9). [hecrüñ, -üñ]*

Ḳoma kim hecrüñ şebinde senden ayru olavuz
Ḳıl tecellī meclise çün māh-ı tābānsın begüm *(G. 252/9). [hecrüñ, -üñ]*

Şol ḳadar seng-i belā yaġdurdı hecrüñ başuma
Şimdi aḥcār-ı belā seng-i mezārumdur benüm *(G. 264/3). [hecrüñ, -üñ]*

Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin
Niçe bir hecrüñ elinden baġrumı ḳan ideyin *(G. 290/2). [hecrüñ, -üñ]*

Aç yüzüñi hecrüm gicesi tā seḥer olsun
Çöz zülfüñi dil gül-şeni pür-müşk-i ter olsun *(G. 299/1). [hecrüm, -üm]*

Hecrüñ şebini vaṣl ile çün rūşen eylemez
Yanmaḳ o dilde şemʿ-i maḥabbet ne fāyide *(G. 328/7). [hecrüñ, -üñ]*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḥasret ḥaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/3). [hecrüñ, -üñ]*

hecr-i cān-güdāz: *Can yakan ayrılık.*

Cānumı ʿışḳ āteşi ile ḳılaldan āşinā
Buldı hecr-i cān-güdāzuñ müzd-i bī-ḥad dil-berā *(Mua. 328/2). [hecr-i cān-güdāzuñ, -uñ]*

hedāyā-yı güzīn: *Seçkin hediyeler.*

Fırançesse ilçi ṣaldı isteyüp mektūb gönderdi
Hedāyā-yı güzīnle bād-pāy-i zer-rekīb ancaḳ *(K. 9/32). [hedāyā-yı güzīnle, -le]*

hedef it-: *Hedef hâline getirmek, nişangâh yapmak.*

Ben umardum ġamzeñüñ oḳına cān idem hedef
Sen niçün cānā kemān-ebrūlaruñı yaṣasın *(G. 278/5). [hedef idem, -em]*

Şol kemān-ebrūlaruñ cānā ne deñlü atsa tīr
Şād olup aña hedef dāyim dil ü cān ideyin *(G. 290/12). [hedef ideyin, -e, -yin]*

Ḳılalıdan ġamzeñe sīnem hedef
Oldı lāle gibi pür-ḫūn her ṭaref *(G. 197/1). [hedef ḳılalıdan, -alı, -dan]*

Bu Cem-i ġam-gīne iy cān raḥm ḳıl
Ġamzeñe cānın ḳılur her dem hedef *(G. 197/14). [hedef ḳılur, -ur]*

hedef-i tīr-i belā ol-: *Bela okuna hedef olmak.*

Ḳaşlaruñ yāsına ḳurbānlar olupdur dil ü cān
Hedef-i tīr-i belā olalı bu sīne dirīġ *(G. 195/4). [hedef-i tīr-i belā olalı, -alı]*

helāk: *Mahvetmek, perişan etmek, yok etmek.*

ʿArż ideli helāküme ḳaşuñ gözüñle naṣ
Cān şevḳi ile sīnede keʾṭ-ṭayri fiʾl-ḳafaṣ *(G. 179/1). [helāküme, -üm, -e]*

Ḫaṭuñ çü leşker-i fırʿavn imiş neʿavn[i] gerek
Helāki ḳaṣdına eyle ḥavāle Mūsāyı *(G. 402/4). [helāki, -i]*

helāk it-: *Mahvetmek, yok etmek.*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/1). [helāk idüp, -üp]*

helāk ol-: *Helak olmak, mahvolmak.*

Sermedī iḳbāle dil hem-dem olaldan oldı pāk
Ḥāsid-i aḥvel görüp bu maʿnī oldı helāk *(Mua. 80/2). [helāk oldı, -dı]*

ḥelāl eyle-: *Üzerinde hiçbir hak iddia etmeksizin bağışlamak.*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḥasret ḥaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/3). [ḥelāl eyle]*

ḥelāl it-: *Helal etmek.*

İşigüñde dilleri ṣayd itmesün fettān gözüñ
Bir ḥarāmīye Ḥarem ṣaydın ḥelāl itmek neden *(G. 288/4). [ḥelāl itmek, -mek]*

ḥelāl ol-: *Hakkını helal etmek; sakıncası olmamak, uygun yerinde olmak.*

İçerse ḳanumı çeşmüñ ḥelāl olsun kim
Ḳaçan ki mest ola ol şūr ü şerde bulınmaz *(G. 143/7). [ḥelāl olsun, -sun]*

ḥelāl ü ḥarām: *Helal ve haram.*

Dime ḥarāmdur Ceme ṣun cām-ı laʿlüñi
Olmaz bir ārede çü ḥelāl ü ḥarām baḥs *(G. 32/10). [ḥelāl ü ḥarām]*

hele: *Bir kimse veya şey diğer kimse veya şeylerin içinde ayrıca belirtilmek istendiği zaman bunu ifade eden kelimenin başına veya sonuna getirilir, özellikle.*

Hele ben yoluña cāndan dil ü cān terk ideyin
Sen eger ḳılmaz iseñ minnet elümden ne gelür *(G. 61/13). [hele]*

Hele biz derdüñ iltimās idelüm
Ḥāṣıl olmazsa mültemes n'idelüm *(G. 251/7). [hele]*

hem: *Ayrıca, ilave olarak.*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāṣıḳa hem şimdi mi oldığı var *(G. 55/8). [hem]*

Leblerüñ vaṣfın işitse āb olur yāḳūt-ı nāb
Ṣaçlaruñ ḳatında müşk-i Çīn hem mülzem-durur *(G. 78/12). [hem]*

Zülfüñ ġamında reng-i ruḫum şerḥin eyleyen
N'ola yazarsa müşk ile hem zaʿferān ile *(G. 355/8). [hem]*

Delü göñlüme bu cism-i zer-endūd
Ḳabādur pīrehendür hem kefen de *(G. 360/16). [hem]*

Emrindedür zemīn ü zamān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde-durur kūh ü hem feḳār *(K. 2/19). [hem]*

Emrindedür zemīn ü zamān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde-durur kūh ü hem feḳār *(K. 2/20). [hem]*

Oldur Muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳadīm ü Ḳādir ü Zü'l-menn ü Kird-gār *(K. 2/21). [hem]*

Cümle sendendür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celāl *(K. 3/26). [hem]*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercīse ḳılup eyledüñ nīgū ḫıṣāl *(K. 3/38). [hem]*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercīse ḳılup eyledüñ nīgū ḫıṣāl *(K. 3/37). [hem]*

İbtidāsı yoḳ bekāñuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh ü sāl *(K. 3/34). [hem]*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳāñuñ iy Kerīm-i bī-miṣāl *(K. 3/13). [hem]*

Cümle maḫlūḳ-ı zamāne żikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtiṣāl *(K. 3/8). [hem]*

Raḥmetüñ baḥrine yoḳ-durur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl *(K. 3/6). [hem]*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(K. 3/4). [hem]*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/12). [hem]*

Semen nesrīn ü zanbaḳ żeymerān gül
Bile hem zīnet içün berg-i sünbül *(Mes. 1/16). [hem]*

Ḳaranfül ġonce zanbaḳ hem şaḳāyıḳ
Semenle żeymerān bunlara lāyıḳ *(Mes. 1/19). [hem]*

hem: *Üstelik, bir de.*

N'idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N'idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/2). [hem]*

Gözüm aġlar baña merdümlüginden
Yaşı çoġ ola hem eyle umardum *(G. 250/10). [hem]*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/30). [hem]*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı hisāba gelmez ü iḥsānı bī-şümār *(K. 2/15). [hem]*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/9). [hem]*

hem: *De, dahi (bağlaç).*

Görinen çarḫ-ı muʿallaḳ dūd-ı āhumdur benüm
Hem fırāz-ı ʿarş-ı aʿẓam bār-gāhumdur benüm *(G. 248/2). [hem]*

Laʿl [ü] rūyuñ görildi eyledi Cem
Eşk-i çeşmini ḫūn-ı deryā hem *(Mua. 338/2). [hem]*

hem … hem: *Hem...hem bağlacı.*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/10). [hem hem]*

Olalı derd-i ʿışḳuñ cāna hem-dem
Gözüm hem yaş döker derd ile hem dem *(G. 263/2). [hem hem]*

hemān: *Hemen, o anda.*

Lebi şīrīni Ḫüsrev buldı tenhā
Hemān yoḳ yire cān terk itdi Ferhād *(G. 48/12). [hemān]*

Sūziş-i ʿışḳı beni şöyle yaḳupdur oda kim
Sözümi her kim işidürse hemān o da yanar *(G. 90/4). [hemān]*

Ol melek ger bu gice olsa bizüm mihmānumuz
Cennet olurdı hemān bu külbe-i aḥzānumuz *(G. 158/2). [hemān]*

Belüñe diḳḳat ile baḳduḳça
Görinür çeşmüme hemān kemerüñ *(G. 209/8). [hemān]*

Göreli gün yüzini leşker-i ʿışḳına hemān
Eyledüm cān ü göñül mülkini yaġmā bu gice *(G. 324/3). [hemān]*

Cem yüzüñden ġayrıya baḳmaduġı budur sebeb
ʿĀşıḳ-ı dīdār olan ḳalur hemān dīdārda *(G. 346/14). [hemān]*

Ekrem-i zübde-i erbāb-ı kirām olalı sen
Gören eydür ki hemān ṭapuña erzān-ı kerem *(K. 1/48). [hemān]*

Ki ḳamu mücrime hemān pesdür
Kerem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/49). [hemān]*

Yazılduḳça ciger ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar şāhā
Hemān āyīne-i dilde görinür rūşen ü zībā *(Mua. 5/2). [hemān]*

hemān: *Sürekli, daima.*

İrişmek ister idi hᵛān-ı vaṣluña līkin
Hemān naṣīb-i Cem āḫir duʿā imiş iy dōst *(G. 27/10). [hemān]*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/16). [hemān]*

Degüldür ḥükm-i ġaybī ḳaṣdum elḥaḳ
Hemān maḳṣūd olan ṣanʿatdur ancaḳ *(Mes. 1/94). [hemān]*

Kim olıcaḳ nıṣfı nıṣfa münṭabıḳ
Biri birine muṭābıḳdur hemān *(Mua. 340/4). [hemān]*

hemān: *Sanki.*

Tefsīr-i ḥüsne āyet-i raḥmet-durur ḫaṭuñ
Muṣḥaf yüzüñde sūre-i Nūndur hemān ḳaşuñ *(G. 224/6). [hemān]*

hemān: *Çabucak.*

Her gice revzenüñden aşaġa düşer ḳamer
Maḳṣūdı gün yüzüñe hemān bir neẓāredür *(G. 94/10). [hemān]*

hemān: *Yalnızca, sadece.*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/8). [hemān]*

Lebüñ zekātını menʿ eyleme gel inṣāf it
Hemān baña degül ancaḳ cihāna yitmez mi *(G. 419/8). [hemān]*

hemān: *Asla, hiçbir zaman.*

Belā dāmında dil mürġın esīr-i bend-i ʿışḳ itdi
Hemān zülfüñ hevāsına hevā-dār olmasun kimse *(G. 351/4). [hemān]*

hemān: *Aynı, tıpkı, aynı şekilde.*

Ser-i zülfini kesmiş ol ḳamer-ruḫ
Dirīġā ḥāṣıl-ı ʿömrüm hemāndur *(G. 113/4). [hemāndur, -dur]*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/10). [hemān]*

hemān: *Hemen II çok kısa.*

Zülfüñe şāne bigi ulaşalı
Bildüm āḫir hemān imiş ʿömrüm *(G. 195/4). [hemān]*

hem-civār eyle-: *Yakın eylemek, komşu eylemek, yakın etmek, komşu etmek.*

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār *(K. 2/64). [hem-civār eyle]*

hem-çü: *Gibi.*

Teraḥḥum eyle Ceme kim firāḳ odı her dem
Eritdi cānını ġam pūtesinde hem-çü raṣāṣ *(G. 178/14). [hem-çü]*

hem-dem: *Samimi, can ciğer dost, sırdaş, yakın arkadaş.*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/11). [hem-dem]*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/12). [hem-dem]*

Dil-berā derdüñ hemīşe cānuma hem-dem-durur
Ol sebebdendür ki çeşmüm ḳan ile pür-nem-durur *(G. 78/1). [hem-dem-durur, -durur]*

N'idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N'idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/1). [hem-demdür, -dür]*

Benüm bu āh-ı ciger-sūzumı fiġānuma ṣor
Çü nāledür baña tā vaḳt-i ṣubḥ-dem hem-dem *(G. 261/10). [hem-dem]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḥamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/4). [hem-demini, -i, -n, -i]*

Ger idersem rūz ü şeb efġān n'ola
Baña çün derd ile ġam hem-dem-durur *(Kıt. 1/4). [hem-dem-durur, -durur]*

hem-dem it-: *Arkadaş, dost etmek.*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürḳat semini *(G. 385/1). [hem-dem idelden, -elden]*

Sünbül-i zülfüñe hem-dem ideli yāsemeni
Bī-dil eyledi ulaşup dil-i reyḥān semeni *(Mua. 123/1). [hem-dem ideli, -eli]*

hem-dem ḳıl-: *Dost, yakın arkadaş kılmak.*

Ḳılur dil-ber baña derdini hem-dem
Olur ḳan ağlamaḳdan gözlerüm nem *(G. 259/1). [hem-dem ḳılur, -ur]*

Derdini dil-ber baña kim dem-be-dem hem-dem ḳılur
Ol cefā ile hemīşe çeşmümi pür-nem ḳılur *(Mur. 2/21). [hem-dem ḳılur, -ur]*

hem-dem ol-: *Arkadaş, dost olmak, yakın, samimi olmak, beraber olmak.*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis-durur Cem bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(G. 3/10). [hem-dem ol-, -ur]*

Sermedī iḳbāle dil hem-dem olaldan oldı pāk
Ḥāsid-i aḥvel görüp bu maʿnī oldı helāk *(Mua. 80/1). [hem-dem olaldan, -aldan]*

Olalı derd-i ʿışḳuñ cāna hem-dem
Gözüm hem yaş döker derd ile hem dem *(G. 263/1). [hem-dem olalı, -alı]*

Ne ḫōş sāʿat-durur bu nice ḫōş-dem
Ki cān cānānı ile oldı hem-dem *(G. 257/2). [hem-dem oldı, -dı]*

Ceme ṣun sāḳiyā cām-ı mey-i nāb
Ki cāndan dil-ber oldı bize hem-dem *(G. 257/14). [hem-dem oldı, -dı]*

Ol meh benümle hem-dem olduġı yoḳdur olmaz
Meʾnūs-i ḫūr ādem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/1). [hem-dem olduġı, -duġ, -ı]*

Düşeli zülf-i siyeh-kāruña Cem bigi dirīġ
Hem-dem olmadı baña baḫt-ı siyāhum ṣanemā *(G. 9/14). [hem-dem olmadı, -ma, -dı]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/15). [hem-dem olmadı, -ma, -dı]*

Bir laḥẓa hem-dem olmadı bu baḫt-ı bī-vefā
Yār olmadı baña yine bu ṭāliʿ-i siyāh *(Terk. 3/65). [hem-dem olmadı, -ma, -dı]*

Niçe bizden ḳaçasın her nefes aġyāra uyup
Bir nefes hem-dem olup ʿayş idelüm gel berü gel *(G. 228/6). [hem-dem olup, -up]*

Fürḳatüñ günlerinde hem-dem olur
Derd ü miḥnet beni ḳomaz tenhā *(G. 2/5). [hem-dem olur, -ur]*

Āh kim derd ü ġam-i ʿışḳuñla iy meh-rū senüñ
Hem-dem olur baña her dem sāz ü söz-i cān-güdāz *(G. 144/10). [hem-dem olur, -ur]*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/4). [hem-dem olur, -ur]*

hem-dem-i derd ü belā: *Dert ve bela dostu, arkadaşı.*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
Hem-dem-i derd ü belā vü mūnis-i hem-ġem-durur *(G. 78/6). [hem-dem-i derd ü belā]*

hem-dem-i dil: *Gönül dostu, arkadaşı.*

Dehān [ü] zülf nakşın ḳılsa ḥāṣıl
Hemīşe şād olurdı hem-dem-i dil *(Mua. 299/2). [hem-dem-i dil]*

hem-dem-i dil ol-: *Gönül dostu olmak.*

Cem göñül virdi ki medḥüñ olalı hem-dem-i dil
Cān bigi medḥ-i feraḥ-baḫşuñ aña virdi ṣafā *(Mua. 305/1). [hem-dem-i dil olalı, -alı]*

hem-demi ḳıl-: *Birlikte bulunan, samimi, canciğer arkadaş, dost ol.*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḥal *(G. 228/13). [hem-demi ḳıl]*

hem-dem-i lā ilāhe illallāh ol-: *Kelime-i tevhid'le birlikte olmak, onun yakını olmak.*

Kim olursa olur Ḫudāya ḳarīb
Hem-dem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/8). [hem-dem-i lā ilāhe illallāh olur, -ur]*

heme: *Hep, bütün, cümle.*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/6). [heme]*

hemįn: *Henüz, daha, yeni.*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/13). [hemīn]*

Beñüñdür toḫm-ı ġam dil mezraʿında
Hemīn bu oldı ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/6). [hemīn]*

hemįn: *Bu bile.*

Maʿnāsın añlayana işāret yiter hemīn
Mā-i maʿīn-i ʿaynına mīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/181). [hemīn]*

hemįn: *Bütünüyle ,tam.*

Bile reyḥān ü nesrīn daḫı nerges
Ḳaranfül yāsemen zanbaḳ hemīn bes *(Mes. 1/28). [hemīn]*

hemįn: *Sadece, yalnızca, tek başına.*

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña
Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur *(G. 86/7). [hemīn]*

hemįn: *Hemen, birden.*

Güldi didi ki lām-ı miyānını ismümüñ
Cīminden evvel oḳur iseñ dāll olur hemīn *(Mua. 107/4). [hemīn]*

hemįn: *Aynı, tıpkı.*

Ḳāmetüm lām olduġına bu siyeh baḫtumdan āh
Ḥālüme iy zülf-i ʿanber-bū hemīn sen dālsin *(G. 298/4). [hemīn]*

hemįn: *Her zaman.*

Dil virenlerde şāne buldı hemīn
Zülf-i dil-dāre dest-res n'idelüm *(G. 251/3). [hemīn]*

hem-ʿinan: *Dizgini bir, atbaşı beraber olan, yan yana birlikte bulunan.*

Ol dem ḳanı ki merkebi baḫt u sitāremüñ
Ḫayl-i semend-i vaṣluñ ile hem-ʿinān idi *(G. 415/4). [hem-ʿinān]*

hemīşe: *Daima, sürekli, her zaman, hep.*

ʿIşḳuñuñ yolına cān virene iy şāh-ı cihān
Ne revādur ki hemīşe ḳılasın cevr ü cefā *(G. 4/6). [hemīşe]*

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dil-berā
Ayaġuña ṣaçmaġa dürr-i ḫōş-āb *(G. 14/7). [hemīşe]*

Ulu saʿādet olur yüce devlet ol kişiye
Ki ayaġuñuñ tozın eyler hemīşe farḳına tāc *(G. 33/10). [hemīşe]*

Der-i vaṣluñ olalı bağlu bağa
Virdüm oldı hemīşe yā Fettāḥ *(G. 35/4). [hemīşe]*

Ẕikrüñ hemīşe dilde vü fikrüñ göñüldedür
Ṣūruñ dimāġum içre vü sūzuñ cigerdedür *(G. 64/3). [hemīşe]*

Nice āh eylemeyem kim hemīşe
Baña cevr iden ol ġonce dehendür *(G. 66/13). [hemīşe]*

Cemāl-i yāri görse cān virür Cem
Kim ol miskīn hemīşe ānı ister *(G. 73/12). [hemīşe]*

Yiridür efġān ü zārī eylesem derd ile ben
Ḫaste-dil beni hemīşe ol gözi medhūş ider *(G. 75/8). [hemīşe]*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū gūş ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūş ider *(G. 75/1). [hemīşe]*

Vaḳtidür raḥm eylegil iy meh-liḳā ben bendeñe
Kim ġam-i ʿışḳuñ hemīşe yaşumı deryā ḳılur *(G. 76/4). [hemīşe]*

Dil-berā derdüñ hemīşe cānuma hem-dem-durur
Ol sebebdendür ki çeşmüm ḳan ile pür-nem-durur *(G. 78/1). [hemīşe]*

Hey nice ḫūnī-durur şol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/6). [hemīşe]*

Yiridür ger āteş-i ʿışḳ üzre yansa cān ü dil
Çün hemīşe āteş-i sūzān kebāb altındadur *(G. 86/12). [hemīşe]*

Bālā-yı ḳaddüñi añalı dil belādadur
Cān derd-i hecrüñ ile hemīşe sitem çeker *(G. 96/8). [hemīşe]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile hemīşe nedem çeker
Bilmezsin iy ṣanem anı her dem ne dem çeker *(G. 96/1). [hemīşe]*

ʿİẕāruñda ne Hindūdur beñüñ kim
Hemīşe meskeni gül āresidür *(G. 106/4). [hemīşe]*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/8). [hemīşe]*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/11). [hemīşe]*

Tecellī-i ruḫuñı dāyimā Cem üzre düşür
Hemīşe çünki bilürsin düşer türāba güneş *(G. 174/14). [hemīşe]*

Hemīşe ġamzeñ oḳı sīnemi ḳılur mecrūḥ
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳışāṣ *(G. 177/3). [hemīşe]*

Yire dökmege Cem ḳanını iy dōst
Çeker ġamzeñ hemīşe seyf-i ḳāṭiʿ *(G. 187/14). [hemīşe]*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/12). [hemīşe]*

Ṭolaşaldan ser-i zülfi perīşān göñlüme iy dōst
Benüm bigi perīşāndur hemīşe rūzgār-ı zülf *(G. 196/4). [hemīşe]*

Siyeh baḫtum elinden ben n'ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe būse kār-ı zülf *(G. 196/12). [hemīşe]*

Ben vādī-i fürḳatde cefā ile hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 201/3). [hemīşe]*

Hemīşe ḫaste dile armaġān belā getürür
Ḳonup bu sīne-i vīrāna kār-bān-ı firāḳ *(G. 207/7). [hemīşe]*

Ruḫuñda şol ki ser-i zülfüñe uzadur el
Çeker bu devr-i ḳamerde hemīşe ṭūl-i emel *(G. 241/2). [hemīşe]*

Ṭañ degül ger ḳan olursa dil-berā bu ḫaste-dil
Kim hemīşe ḫancer-i ʿışḳuñ ḳılur dilüm dilüm *(G. 254/4). [hemīşe]*

Hemīşe ġuṣṣañı yir luṭfuñı görür ammā
Yidügi ḥaḳḳını bilmez raḳībi ben bilürem *(G. 268/5). [hemīşe]*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/4). [hemīşe]*

Nigāruñ ʿışḳı yolında hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan *(G. 293/3). [hemīşe]*

Ger olsa ravża-i rıżvān gerekmez
Hemīşe baña menzil senden ayru *(G. 312/10). [hemīşe]*

ʿAnberīn midür bu zülf-i müşk-bū
Kim ḫacil eyler hemīşe müşki bu *(G. 316/2). [hemīşe]*

Hemīşe cānumı almaḳ dilersin
Ne ḳıldum ben saña iy gözi ala *(G. 332/3). [hemīşe]*

Ġam-i ʿışḳuñdan iy dil-ber hemīşe
Ḳıluram cān ü dilden āh ü nāle *(G. 332/13). [hemīşe]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından Cem hemīşe
Ḳılur āh ü fiġān şām ü seḥerde *(G. 336/9). [hemīşe]*

Hemīşe gül yüzüñ medḥ itmek içün
Oluram hem-nefes ben ʿandelībe *(G. 339/11). [hemīşe]*

Her kimi ki ḫāk eyleye ol ḫaṭṭ-ı semen-sā
Bitüre hemīşe teni ṭopraġı benefşe *(G. 344/14). [hemīşe]*

Şarmazlar idi destesine rişte hemīşe
Sünbül ṣaçuñuñ olmasa ṭutsaġı benefşe *(G. 344/9). [hemīşe]*

Diler hemīşe per yaḳa pervāne-vār dil
Ḥüsnüñ ḳaçan ki meclise cānā çerāġ ola *(G. 367/11). [hemīşe]*

Derd ü miḥnetle hemīşe beni giryān eyler
Gözümüñ yaşlarını āb-ı revān eyleyeli *(G. 372/5). [hemīşe]*

Ṭūbā ḳad ile cennet-i kūyında hemīşe
Ol ḥūr-ı cinān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/5). [hemīşe]*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/14). [hemīşe]*

Ḫayāl-i çihresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını cūy[ī]-bār ḳıldı *(G. 386/9). [hemīşe]*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/103). [hemīşe]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/78). [hemīşe]*

O meh-rū ʿışḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk *(Kıt. 3/5). [hemīşe]*

Cem yüzüñ ayına ḳılduḳça naẓer
Ārede cāndan hemīşe ḥamd ider *(Mua. 8/2). [hemīşe]*

Müdām ṣūret-i ḫāli ḥabīb ayaġa ṣalar
Ki yolına dil ü cāndan hemīşe virile ser *(Mua. 151/2). [hemīşe]*

Kevkeb-i ḥüsnüñ hemīşe mürtefiʿdür iy perī
ʿĀḳıbet tā yüz ola sen āftāba müşterī *(Mua. 164/1). [hemīşe]*

Derdüñde revādur ki göñül ola hemīşe
Tā ol ġam-ı derd ile ṣafā bula hemīşe *(Mua. 171/2). [hemīşe]*

Ḳamer yüzüñden almaġa nişānı
Hemīşe seyr ider āsmānı *(Mua. 285/2). [hemīşe]*

Dehān [ü] zülf naḳşın ḳılsa ḥāṣıl
Hemīşe şād olurdı hem-dem-i dil *(Mua. 299/2). [hemīşe]*

Derdini dil-ber baña kim dem-be-dem hem-dem ḳılur
Ol cefā ile hemīşe çeşmümi pür-nem ḳılur *(Mur. 2/22). [hemīşe]*

Maʿnīde riḥlet itdi fenādan beḳāya ol
Bāḳī-durur hemīşe ḥayātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/42). [hemīşe]*

Ḫulḳ u ḫışāl[i] zīver-i luṭf ile zeyn ider
Ḥavrā hemīşe ḫuld-ı berīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/86). [hemīşe]*

Kimini emīr ider kimini [de] esīr-i bend
Budur hemīşe çarḫ-ı bed-endīşüñ ʿādeti *(Terk. 3/100). [hemīşe]*

Nāz ü naʿīm yirine nār-ı caḥīm ider
Budur hemīşe senden irişen ʿaṭā felek *(Terk. 3/12). [hemīşe]*

hemīşe ol-: *Devamlı olmak, ebedi kalmak.*

Derdüñde revādur ki göñül ola hemīşe
Tā ol ġam-ı derd ile ṣafā bula hemīşe *(Mua. 171/1). [hemīşe ola, -a]*

hem-meşrebi ol-: *Aynı yaratılışta, mizaçta olmak.*

Leblerüñ ḳanum içüp ben ḳan yuṭaldan ġonce-vār
Oldı ol demden leb-i şīrīnüñüñ hem-meşrebi *(G. 400/8). [hem-meşrebi oldı, -dı]*

hem-nefes: *Arkadaş, dost.*

Raḳībi sür ṭapuñdan luṭf idüp kim
Melekle hem-nefes şeyṭān gerekmez *(G. 145/6). [hem-nefes]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/6). [hem-nefesüm, -üm]*

hem-nefes ol-: *Sıkı fıkı arkadaş olmak, arkadaşlık etmek.*

Olmaġa yāre hem-nefes n'idelüm
Var-durur cānda bir heves n'idelüm *(G. 251/1). [hem-nefes olmaġa, -maġ, -a]*

hem-nefes ol-: *Arkadaş, dost olmak; aynı sesi çıkarmak, aynı şekilde ötebilmek (bülbüle hem-nefes olmak bağlamında).*

Hemīşe gül yüzüñ medḥ itmek içün
Oluram hem-nefes ben ʿandelībe *(G. 339/12). [hem-nefes oluram, -ur, -am]*

hem-nişīn eyle-: *Beraber oturmak, arkadaş eylemek.*

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār *(K. 2/63). [hem-nişīn eyle]*

hem-nişīn ol-: *Birlikte oturup kalkmak. Dost, yakın arkadaş olmak.*

Ol raḳīb-i rū-siyāhı eyle ḳapuñdan ıraġ
Hem-nişīn olduġı yoḳdur bülbül ile hīç zāġ *(G. 191/2). [hem-nişīn olduġı, -duġ, -ı]*

hem-rāh ol-: *Yoldaş olmak.*

Cem niyyet-i ḥacc itdi ger olsañ aña hem-rāh
Biñ Kaʿbe sevābını bulur ḫōş sefer eyler *(G. 51/17). [hem-rāh olsañ, -sa, -ñ]*

hem-ser ol-: *Arkadaş olmak.*

Zülfüñ ḳoma kim hem-ser ola bād-ı ṣabāya
Virmek yile ol nāfe-i Tātārı sebeb ne *(G. 345/11). [hem-ser ola, -a]*

hem-tā: *Eş, benzer, denk, müsavi.*

Olamaz mihr ü meh bu ʿaṣr içinde
Güzellükde senüñ ḥüsnüñe hem-tā *(G. 11/8). [hem-tā]*

hem-tā ol-: *Benzemek; eşit, denk olmak.*

Elif rākiʿ olup dāl oldı bī-ḥem
Ki olalar maḥabbet birle hem-tā *(Mua. 169/2). [hem-tā olalar, -a, -lar]*

ʿĀlem ṣanasın oldı İrem Bāġına mānend
Ṣan saṭḥ-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/38). [hem-tā oldı, -dı]*

Tā ʿāleme yüz nāz ile ʿīd itdi tecellā
Gül-zār-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/52). [hem-tā oldı, -dı]*

İtdi bir mihr-i cihān-tāb tecellā bu gice
Kim ḳamer nūrı aña olmadı hem-tā bu gice *(G. 324/2). [hem-tā olmadı, -ma, -dı]*

hengām: *Vakit, zaman.*

Gülün hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı *(G. 388/5). [hengāmıdur, -ı, -dur]*

henūz: *Şimdi, yeni.*

ʿIşḳuña cān viricek irişdi tīri ġamzeñüñ
Ḥamdü lillāh kim gelen cān yirine cāndur henūz *(G. 146/4). [henūz]*

henūz: *Halâ, daha.*

Boynuma bend uran ol zülf-i perīşāndur henūz
Ol sebebden derd ü ġamla dil perīşāndur henūz *(G. 146/1). [henūz]*

Boynuma bend uran ol zülf-i perīşāndur henūz
Ol sebebden derd ü ġamla dil perīşāndur henūz *(G. 146/2). [henūz]*

Zülfinüñ ucını kesmiş ḫaṭṭı kāfirdür daḫı
Ḳaṭʿ-ı zünnār itdi līkin nā-müselmāndur henūz *(G. 146/6). [henūz]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/8). [henūz]*

Dil ḫayālüñ taḫtıdur luṭf eyleyüp maʿmūr ḳıl
Kim ġamuñ vīrān idelden daḫı vīrāndur henūz *(G. 146/10). [henūz]*

Leblerüñ ḳanum içüpdür şerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henüz *(G. 146/12). [henüz]*

Furṣatın bulup Cemüñ öldürmek içün ol ḥabīb
Hey nice yañılmışam diyü peşīmāndur henüz *(G. 146/14). [henüz]*

hep: *Sürekli olarak, her zaman, daima.*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/21). [hep]*

her: *Her, belirsizlik sıfatı.*

Her ṣubḥ açar revzen-i zer mihr felekden
Ḥüsnüñ günini ḳılmaġa iy dōst temāşā *(G. 1/5). [her]*

Cem ḳuluña raḥm eyler iseñ vaḳti-durur kim
Vaṣluñı ḳılur her nefes iy dōst temennā *(G. 1/14). [her]*

N'ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/2). [her]*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/7). [her]*

Hey ne bī-dīn imiş ol zülf-i siyāhuñ ṣanemā
Ḳaṣd-ı cān ü dil ider her nefes iy māh-liḳā *(G. 4/2). [her]*

N'ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 6/2). [her]*

N'ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 7/2). [her]*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/7). [her]*

Gül açar her ten-i ḫākīde gerçi gül-bün-i tīrüñ
Velī ḫāk-i ten-i zerdümde açduġı olur raʿnā *(G. 10/15). [her]*

Zülf ü rūyüñ ḥasretinden āh kim
Gözlerüm ḳan aḳıdur her rūz ü şeb *(G. 13/16). [her]*

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir feṭḥ-i bāb *(G. 14/3). [her]*

Cān vireli Cem ḳadd-i ser-efrāzuña dilden
Ḳaddüñ bigi her şiʿrini mevzūn ider iy dōst *(G. 20/12). [her]*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/14). [her]*

Cān ü dil olalı saña bende
Her birisi pādişādur iy dōst *(G. 26/8). [her]*

Her gice derd ü ġam ile eylerem āh ü fiġān
Olalı dilde muṣavver kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/11). [her]*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/2). [her]*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/14). [her]*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/4). [her]*

Her laḥẓada mest-āne gözüñ ḳaṣd-ı ser eyler
Hey dimez iseñ ārede biñ şūr ü şer eyler *(G. 51/1). [her]*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/4). [her]*

Zülf-i şeb-rengüñ var iken müşk-i ḫōş-bū isteyü
Key ḳatı dīvānedür her kim ki meyl-i Çīn ider *(G. 58/4). [her]*

Yüzüñi her kim görürse iy ḳamer-çihre senüñ
Vālih ü ḥayrān oluban cān ile taḥsīn ider *(G. 58/5). [her]*

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿıyān
Cennāt-i ʿAdn ḳıldı gül-istānı nev-bahār *(G. 60/3). [her]*

Nesrīn ü yāsemen semen açıldı her yaña
Dībā-yı sebz döşedi eṭrāfa cūy-bār *(G. 60/7). [her]*

Her ʿaraḳ kim ṣubḥ-dem ol ḫadd-i cānāndan ṭamar
Kevkeb-i seyyāredür kim māh-ı tābāndan ṭamar *(G. 63/1). [her]*

Laʿl-i dür-pūşuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N'ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/12). [her]*

Niçe bir cevr idesin her dem vefā ile bana
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gül-gūn olur *(G. 81/12). [her]*

Zülfüñüñ ḥasretluġından dil-berā her rūz ü şeb
Bu dil-i zār ü perīşān pīç ü tāb altındadur *(G. 85/3). [her]*

Her gice şemʿ-i ruḫuñ yādına āh eyleyicek
Āhum odı şanemā ḳubbe-i eflāke düşer *(G. 89/11). [her]*

Her gice revzenüñden aşaġa düşer ḳamer
Maḳṣūdı gün yüzüñe hemān bir neẓāredür *(G. 94/9). [her]*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/14). [her]*

Ġamzeñ oḳına nişān olalı dil
Her yañadan ṭurmadın peykān gelür *(G. 102/6). [her]*

Ḫaṭuñ sevdāsına düşmiş benefşe
Ki her bir meclisüñ āvāresidür *(G. 106/6). [her]*

Çeşmüñ ḫayāl-i zülfüñe uġrar gelür dile
ʿAyyārdur ki her gice mey-ḫāneden gelür *(G. 108/6). [her]*

Çeşmüñ şu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/14). [her]*

Nigārā cān alup göster yüzüñi
Ki her yirde teferrüc rāygāndur *(G. 113/6). [her]*

Rūşen olmaġa yüzüñ fikri ile hāne-i dil
İrişüp ġamzeñ oḳı her yañadan revzen açar *(G. 114/8). [her]*

Zülfüñüñ bend-i kemendine giriftār ideli
Her gice derd ü ġamuñdan Cemi görseñ ne çeker *(G. 114/16). [her]*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/2). [her]*

Kaʿbeteyn olalı ṭās-ı ʿışḳuña cān ü göñül
Her biri nerd-i ġamuñda iy ḳamer-ruḫ zārdur *(G. 115/4). [her]*

Mūy-ı miyānı yādına her ay hilāl olup
Sīmīn beline sīmden eyler ḳamer kemer *(G. 116/7). [her]*

Müje cārūbı ile pāk ideyin işigüñi
Her seḥer gözlerümüñ yaşı çü nem-nāk eyler *(G. 117/12). [her]*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/3). [her]*

Cemālüñ muṣḥafından şemʿ-i meclis
Ḳılur nūr āyetin her gice ezber *(G. 132/12). [her]*

Her seḥer nālemi gel diñle eger bilmez iseñ
Mūcib-i nāle-i mürġān-ı şeb-āheng nedür *(G. 136/3). [her]*

Ḫūn-ı eşküm çü degül mūcib-i sürḫī-i şafaḳ
Her gice dāmen-i çarḫı boyayan reng nedür *(G. 136/12). [her]*

İtüñ izi şekli zerrīn yüzüme virdi şeref
Artururmış her ḳumāşuñ narḫını tamġā meger *(G. 137/8). [her]*

Her seḥer serv-i sehī ditrer çemende Sidre-vār
ʿArż-ı bālā eyledi ol ḳāmet-i bālā meger *(G. 137/17). [her]*

Bir naṣīb umardı ḥalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḥalvā meger *(G. 137/22). [her]*

Naġme-i efġān-ı Cemden her seḥer taʿlīm alur
Nālişinden ḥālet aldı bülbül-i gūyā meger *(G. 137/25). [her]*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/29). [her]*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/30). [her]*

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki olur her biri bīmār sensüz *(G. 149/2). [her]*

Ben her gün eylerem ṭaleb-i vaṣl līkin ol
Dilden ḳomadı vaʿde-i ferdāyı bir nefes *(G. 165/5). [her]*

Her laḥẓa çeşmüñüñ ṣanemā ḳaṣdı cān imiş
Raḥm eylemedi baña nice bī-emān imiş *(G. 166/1). [her]*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/7). [her]*

Beñzer yaḳında var seferi meclisüñe kim
Her gice ṭurmayup aḳar āb-ı dehān-ı şemʿ *(G. 190/14). [her]*

Her gice aġlayup yaşı seyyāresin döker
Beñzer gözine girdi semānuñ duḫān-ı şemʿ *(G. 190/15). [her]*

Mihr-i felek delīl olalı şemʿ-i ḥüsnüñe
Her ṣubḥ yüz yire urup ider fiġān[ı] şemʿ *(G. 190/20). [her]*

Yanmasa şemʿ-i ḥüsnüñ elinden gezer m'idi
Yaḳup ḥaṣīr başına her ḫāne dān-ı şemʿ *(G. 190/26). [her]*

Her encümende encüm-i eşkin döküp yire
Diñlenmeyüp yaḳar oda her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/29). [her]*

Her encümende encüm-i eşkin döküp yire
Diñlenmeyüp yaḳar oda her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/30). [her]*

Bir gün ʿarūs-ı ḥüsnüñ öñinde yanam diyü
Yaḳdı felekde odlara her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/32). [her]*

Şemʿ-i ruḫuñ ḫayāline cān virüp ölenüñ
Ḳabr içre ḥaşre dek yaḳa her üstüḫᵛān[ı] şemʿ *(G. 190/36). [her]*

Bir kez öñinde şevḳ ile yanup yaḳılmaġa
Cān atup oda rūşen ider her mekān[ı] şemʿ *(G. 190/38). [her]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñ sūresin ḥıfẓ itmege
Ṣubḥa dek nūr āyetin her gice ezberler çerāġ *(G. 194/4). [her]*

Ḳılalıdan ġamzeñe sīnem hedef
Oldı lāle gibi pür-ḫūn her ṭaref *(G. 197/2). [her]*

Maḥmil çözer bu sīne-i vīrānuma gelüp
Her kār-bān-ı ġam ki yiridür diyār-ı ʿışḳ *(G. 198/6). [her]*

Gelüñ aluñ bugün erzān metāʿ-ı derd ü ġamı
Açıldı sīnede her yaña çün dükān-ı firāḳ *(G. 207/12). [her]*

Muḳīm olsa n'ola zülfüñde göñlüm
Gice her yir sarāyıdur ġarībüñ *(G. 214/4). [her]*

Ḫaṭṭuñ ḥadīṣi metnini her kim ki şerḥ ide
Enfās-ı ʿanberīn olur anuñ dehān-ı müşk *(G. 217/25). [her]*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/9). [her]*

Mülk-i ḥüsnüñ ḥāṣılın her ayda taḥṣīl itmege
Ṣafḥa-i māh üzre bağlar müşk ile defter ḫaṭuñ *(G. 226/3). [her]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her kūşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/4). [her]*

Sinüm üzre ger güẕer ḳılsañ saña
Dil uzadur her giyāhum gitme gel *(G. 231/6). [her]*

Çü ġamdur āḫiri her şādlıġuñ
Cihān şādīlıġın pes sen belā bil *(G. 233/5). [her]*

Gül yañaġuñ güllerin şerḥ itse Cem gül-zārda
Ġonceler her yirden üstine ḳılur īṣār gül *(G. 234/14). [her]*

Her gün aḳar yaşlarum seyyāresi
Vireli sen meh-liḳāya cān ü dil *(G. 237/11). [her]*

Niçe bir sümm-i semendüñ hevesinden ṣanemā
Her seḥer döşene ṭopraḳ gibi yollāre göñül *(G. 239/4). [her]*

Çünki her zülf-i perīşāne düşer şāne bigi
Cemi bu dām-ı belādan nice ḳurtāre göñül *(G. 239/13). [her]*

Dest-keş ḳılma ḳaşuñ yayını aġyāra müdām
Her kişiye ṣanemā ṣunma iñen yayuñı gel *(G. 245/4). [her]*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/8). [her]*

Kākülüñden her seḥer bāda nişān ışmarlaram
Bilürem āḫir bu sevdālarda cān ışmarlaram *(G. 247/1). [her]*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy ṣanem her bāb ile bir feṭḥ-i bābum var benüm *(G. 249/10). [her]*

Her gice ġam meclisinde ṣoḥbet ü ʿayş itmege
Eşk-i çeşmümden mey ü dilde kebābum var benüm *(G. 249/11). [her]*

Şemʿ-i rūyüñ ḥasretinden her seḥer-geh iy ṣanem
ʿArş ḳandīlin uyarur ṣuʿle-i āhum benüm *(G. 253/3). [her]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından şöyle bil kim
Yanaram şemʿ-veş her ṣubḥ ile şām *(G. 260/4). [her]*

Müşk ile zülfüñ çeker her ṣafḥada bir ḳayd-ı ṣaḥḥ
Devr-i çeşmüñde olaldan nüsḫa-i ḫaṭṭuñ saḳīm *(G. 262/5). [her]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḥālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/4). [her]*

Kaʿbe yüzüñde beñüñ çün Ḥacerü'l-esved imiş
Yaraşur her nefes ol ḫāl-i siyeh-kārı öpem *(G. 269/6). [her]*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rūyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/6). [her]*

Sīne tīr-i āhdan şöyle müşebbek oldı kim
Āteş-i dil her şikāfından çeker her dem ʿalem *(G. 270/12). [her]*

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam
Ġam şoñı şādluḳdur iy dil ṭarılma epsem *(G. 274/1). [her]*

Her gice mihr-i ruḫuñ degdi diyü māh düşer
Revzenüñden aşaġa būse-i bālīnüñ içün *(G. 275/3). [her]*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/3). [her]*

Her ḳaçan Ṭūbā boyuñı görse iy şāh-ı cihān
Utanup boyuña ḳarşu secde ider serv-i çemen *(G. 279/7). [her]*

Ḫışm idersin ṭurmadın her dem-be-dem şāhā meger
Bu Cem-i bī-çāreyi der-gāhdan sürer misin *(G. 291/9). [her]*

Sen perī-tesḫīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/10). [her]*

Her ḳaçan zülf-i ser-endāzuñ ṣala çevgān-ı müşk
ʿĀşıḳ olanlar başın meydāna atar ṭūb içün *(G. 301/7). [her]*

Laʿlüñüñ metni beyān olmazdı her tafṣīl içün
Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ ḥavāşī yazmasa teʾvīl içün *(G. 302/1). [her]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/1). [her]*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/5). [her]*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/6). [her]*

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān vird[i] bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/5). [her]*

Ġamuñdan her günüm ki geçdi iy yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru *(G. 312/7). [her]*

Sürḫ-rū olur sekirden her yaña
Eşküm anuñ-çün olupdur sürḫ-rū *(G. 316/3). [her]*

Her pāresi çü zülfüñ öñinde şikestedür
Raḥm eyleseñ n'ola bu dil-i pāre pāreye *(G. 321/5). [her]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/8). [her]*

N'ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/11). [her]*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise bańa
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/5). [her]*

Ḥasret-i ḫaṭṭuñla cān virdügümi şerḥ eyleye
Dil uzadup sinümüñ üstinde biten her giyāh *(G. 327/10). [her]*

Görelden kendünüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dil-berde nigūn-sār olmasun kimse *(G. 331/3). [her]*

Olur cānum saña her laḥẓa bende
Yaluñuz cān degüldür bile ben de *(G. 337/1). [her]*

Demidür iy şeh-i ʿālem ki raḥm eyleyesin bańa
K'olur her dem dil ü cānum senüñ zülfüñe pā-beste *(G. 338/6). [her]*

Ceme raḥm eyleyüp şāhā n'ola luṭfuñla şād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/10). [her]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/1). [her]*

Ne revādur ki eyā şāh-ı cihān her şeb ü rūz
Ḳılasın ḫande bizüm nāle vü efġānumuza *(G. 342/9). [her]*

Cihān rindi olupdur Cem ki her dem
Gözi göñli şarāb ile püserde *(G. 343/17). [her]*

Her kimi ki ḫāk eyleye ol ḫaṭṭ-ı semen-sā
Bitüre hemīşe teni ṭopraġı benefşe *(G. 344/13). [her]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/13). [her]*

Sen tecellā ḳılalı dil ḫānesinde ḳan ile
Āh şāhum yazaram ben her der ü dīvārda *(G. 346/10). [her]*

Maḥşer-i zülfüñde ḫaṭṭuñdan siyāh olur günüm
Her günāhum yazılursa nāme-i aʿmālüme *(G. 347/6). [her]*

Cevri çoḳdur sāʿid-i sīmīnüñüñ ṣal boynuma
İy ṣanem her kişi ḳāniʿdür çü kendü payine *(G. 349/6). [her]*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/11). [her]*

Nāfenüñ baġrı çü zülfüñ ḥasretinden ḳan olur
Yañılur zülfüñe her kim nāfe-i müşkīn diye *(G. 358/8). [her]*

Meger gül ḥüsnüñüñ dīvānesidür
Ki yırtar cāmesin her bir dikende *(G. 360/10). [her]*

Budur duʿāsı ʿālem içinde Cemüñ şehā
Zülfüñ kemendi boynına her laḥẓa baġ ola *(G. 367/14). [her]*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/9). [her]*

Her dem kitāb-ı ḥüsni yazar kātib-i ezel
Tā cümleden kitāb-ı ruḫuñ intiḫāb ola *(G. 369/5). [her]*

Oġlan oyıncaġı oldı her oġlan yıḳar yapar
Bu yıḳılası dil dilerem kim ḫarāb ola *(G. 369/11). [her]*

ʿĀlemde sürer ẕevḳ ile ol ʿışḳ ṣafāsın
Her kim ki göñül ol ruḫ-ı zībāya düşürdi *(G. 371/8). [her]*

Meclis-i ġamda ḳılup ḳāmetümi çeng-miṣāl
Ney gibi işümi her laḥẓa fiġān eyleyeli *(G. 372/4). [her]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı iy perī her rūz ü şeb
Ḥasret ü derd ile eyler bülbül-i gūyā beni *(G. 374/9). [her]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḥẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/8). [her]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/13). [her]*

Dil-i ġam-gīnüme raḥm it ki her dem
Geçer derd ü ġam ile rūzgārı *(G. 377/3). [her]*

Zāhidā bī-dīn dime ʿuṣṣāḳa zīrā anlara
Küfr-i zülf-i yār her dem görinür īmān gibi *(G. 379/6). [her]*

Yā ḳaşuñdan ireli tīr-i ḫadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḥẓa ṣaḳlar cān gibi *(G. 379/14). [her]*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/2). [her]*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/6). [her]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/6). [her]*

Āh idüp dökerse n'ola gözleri yaşını Cem
Her seḥer saḳḳā olup işigüñi ṣular bigi *(G. 384/10). [her]*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürḳat semini *(G. 385/2). [her]*

Gül-i sūrīyi gör kim sebze ile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı *(G. 388/4). [her]*

Ṣaçuñdan alduġı içün būyı sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı *(G. 388/12). [her]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/13). [her]*

Güneş gibi n'ola her yire pertev itse göñül
Çü mihre ʿādet olupdur ki ola hercāyī *(G. 402/7). [her]*

Şu lü'lü dişlerüñüñ naẓmı yādına her dem
Gözümden aḳıduram işigüñe deryāyı *(G. 402/9). [her]*

Yüzüñ ayı ile ebrūñuñ hilālinüñ ḫayāline
Her ay başında görinür hilāl-i şekl-i māh egri *(G. 406/8). [her]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/14). [her]*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/4). [her]*

Cem ḫāk olıcaḳ çaġıra her ʿaẓm-i remīmi
Ḳad ṣayyeranī ʿışḳuke fānī fe-vefānī *(G. 413/13). [her]*

Ol dem ḳanı ki mürġ-ı dile āsitānuñuñ
Her kūşe-i müşerrefi bir āşiyān idi *(G. 415/10). [her]*

Ol dem ḳanı ki ṣaḥn-ı serāy-ı sürūruña
Her dem ḳavāfil-i dil ü cān mīhmān idi *(G. 415/12). [her]*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāşıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/1). [her]*

Ḫalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/6). [her]*

Naṭʿ-ı ḥüsninde niçün kej-rev ola beydaḳ-ı ḫāl
Çün piyāde yürimez her yaña ferzāne bigi *(G. 417/8). [her]*

Āsmān-mānend olursa āsitānuñ yaraşur
Yaşlarum her dem çü taʿyīn ide her seyyāreyi *(G. 420/4). [her]*

Āsmān-mānend olursa āsitānuñ yaraşur
Yaşlarum her dem çü taʿyīn ide her seyyāreyi *(G. 420/4). [her]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/9). [her]*

Deste baġlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum şu seper ṣular gibi *(G. 422/1). [her]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/8). [her]*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/9). [her]*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/10). [her]*

Feyż-i zer ʿāleme dāyim işigüñden dökilür
ʿAyn-ı zer aḳıdalı her yaña iy ḫān-ı kerem *(K. 1/60). [her]*

Māl ṣūretde emel ḥarfi ile yazılalı
Dest-i cūduñ ṭaġıdur her yaña iy kān-ı kerem *(K. 1/62). [her]*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/126). [her]*

Eyledüñ Nāhīdi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu Māhı def-zen eyledüñ her māh ü sāl *(K. 3/40). [her]*

Her sebzede bitmiş ḫaṭ-ı dil-ber bigi sūsen
Her bāġda var ruḫları gibi gül-i raʿnā *(K. 5/39). [her]*

Her sebzede bitmiş ḫaṭ-ı dil-ber bigi sūsen
Her bāġda var ruḫları gibi gül-i raʿnā *(K. 5/40). [her]*

Her serv olalı ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
Yüz yirde yüz urup bükilür ḳāmet-i Ṭūbā *(K. 5/41). [her]*

Her kūşede cāndan müteraşşıd otururlar
Her bāġda yüz biñ var ola bülbül-i gūyā *(K. 5/47). [her]*

Her kūşede cāndan müteraşşıd otururlar
Her bāġda yüz biñ var ola bülbül-i gūyā *(K. 5/48). [her]*

Nālişler idüp her birisi dillü dilince
Bu maṭlaʿ-ı ġarrāyı ider cümlesi işġā *(K. 5/49). [her]*

Her yirde yatur vālih ü şeydā ʿaceb ol kim
Ḳapdurmadı tācın daḫı gör nergis-i şehlā *(K. 5/61). [her]*

ʿĀlem ḳamu ḫōş-ḥāl ü cihān cümle ṣafāda
Her kişiye maḳṣūdını baḫş eyledi dünyā *(K. 5/64). [her]*

Her zindeye bir ẕevḳ u ṣafā eyledi rūzī
Baḫş eyledi her bendeye bir dürlü temāşā *(K. 5/65). [her]*

Her zindeye bir ẕevḳ u ṣafā eyledi rūzī
Baḫş eyledi her bendeye bir dürlü temāşā *(K. 5/66). [her]*

Her kime meded disem urur başuma sengi
Ben ḫaste-dile kimsene raḥm itmedi aṣlā *(K. 5/71). [her]*

Bu māşıṭa-i çarḫ yaḳar ḳanlu yaşumdan
Her gice ʿarūs-i şafaḳuñ destine ḥınnā *(K. 5/76). [her]*

Her ṭaş ki yapar tecribe başumda ḳılur ilk
Vīrāne-i sinemde belā olalı bennā *(K. 5/93). [her]*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aşaġa *(K. 5/106). [her]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/109). [her]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/110). [her]*

İrişmeyeli gūşuma āvāz-ı müʾeẕẕin
Her ḳanda baḳam gözde uçar ṣaḥn-ı muṣallā *(K. 5/122). [her]*

Ḳalb olmaya bāzār-ı cihān kāsid olursa
Her ḳalb ḳumāşına ki mihrüñ ura tamġā *(K. 5/158). [her]*

Her sīnede eksük degül envār-ı tecellā
Vāy aña ki āyīnesi olmaya mücellā *(K. 5/159). [her]*

Her kim ki olur sāye-i luṭfında müreffeh
Sā'āt-i ḳıyāmetde daḫı görmeye germā *(K. 5/191). [her]*

Her dem mu'aṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i Ḥabībden irişen ḫōş hevā ḥaḳı *(K. 6/23). [her]*

Āb-ı ḥayāt gibi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesine ḳılduġı her dem devā ḥaḳı *(K. 6/26). [her]*

Her dem ġam ile çekdügi 'āşıḳ cefā içün
Derd ü belā-yı 'ışḳa olan mübtelā ḥaḳı *(K. 6/27). [her]*

Maḫşūş her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı senüñ içün oldı mürtesem *(K. 7/23). [her]*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭī'üñ olmaz ise göriser elem *(K. 7/37). [her]*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭī'üñ olmaz ise göriser elem *(K. 7/38). [her]*

Olur sa'īd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefā'atüñ olursa muntaẓam *(K. 7/58). [her]*

İtgil şefā'atüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/65). [her]*

Eyle şefā'atüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/77). [her]*

Cām-ı Cem nūş eyle iy Cem bu Fireng-istāndur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur *(K. 8/2). [her]*

Şükr ḳıl Allāha kim geldüñ Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/6). [her]*

Geldügüñ şehr-i Firence bāġ-çesinüñ her biri
Sidre vü Ḫuld u Na'īm ü ravża-i Rıżvāndur *(K. 8/9). [her]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/28). [her]*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/29). [her]*

Ṣaġlu ṣollu baş urup ayaġuña yüz sürenüñ
Her biri[si] ḫān vü Sührāb-ı Kābūs Ḫāndur *(K. 8/32). [her]*

Ellerinde yeşm-i aḫżar la'l-i aḥmerden ḳadeḥ
Her kim içse ol ḳadeḥden mest-i cāvīdāndur *(K. 8/42). [her]*

Zengī leşkerler çeküp ʿazm eyler İslām üstine
Zülfiñüñ her bir ḳılı sulṭān-ı Hindū-stāndur *(K. 8/50). [her]*

Yidi yılluḳ ḳaynamış ṣāfī ḫum u laʿlīn ṣarāb
Sākī-i sīm-sāḳ elinden her ṭaraf rīzāndur *(K. 8/64). [her]*

Gül yañaḳlu mül ṭudaḳlu meh-liḳā maḥbūblar
Ḥüsn içinde her biri mihr ü meh-i tābāndur *(K. 8/68). [her]*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/92). [her]*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/22). [her]*

Her ḳaçan āh eylesem derd ile ben
Gözlerüm yaşı-durur baña güvāh *(Kıt. 2/5). [her]*

Nicesi dūr olam ṭapuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr *(Kıt. 4/4). [her]*

Bu gül-zārı temāṣā eyle bir dem
Ki ezhār itdi her yirini ḫurrem *(Mes. 1/14). [her]*

Ki zīrā kākül-i yār eslemez pend
Urur her laḥẓa sünbül boynına bend *(Mes. 1/56). [her]*

Eger göñlüñ semen isterse bārī
Gözet her kūşeden rūy-i nigārı *(Mes. 1/62). [her]*

Ki zīrā ḫüsni reşki ile nesrīn
Gezer her ṣaḥn-ı ṣaḥrālarda ġam-gīn *(Mes. 1/84). [her]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/1). [her]*

Göreli ebr-i zülfüñ āhlayam
Bād ḫōşdur seḥāb ile her dem *(Mua. 9/2). [her]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/1). [her]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/2). [her]*

Serv-ḳaddin iy göñül ger eyler iseñ ārzū
Sāye-i zülfeyni her dem cüstücū ḳıl kū-be-kū *(Mua. 31/2). [her]*

Dil-i āşüfte kāmildür yüzüñ şerḥi kitābında
Cihān ʿāciz-durur gerçi anuñ her faṣl [u] bābında *(Mua. 39/2). [her]*

İki ġam ḳıldı ḳaṣduma el bir
Baña ne olsa her ġamuñ bigi bir *(Mua. 48/2). [her]*

Bizden öñdin yār eger meydāna başarsa ḳadem
İy niçe ṣūrīdeler baş oynaya her dem-be-dem *(Mua. 56/2). [her]*

Lebüñ bir mīve-i pür-āba beñzer
Ki her bir ḳaṭresi cüllāba beñzer *(Mua. 62/2). [her]*

Ḫurde-i zer üste her devlet ki var
Ḫurde-dārān-ı cihāna virür el *(Mua. 95/1). [her]*

Māh-ı nev laʿl olduġı maḥsūs olupdur iy perī
Gösterelden naʿl-i esbüñ her ṭarafdan müşterī *(Mua. 132/2). [her]*

Ḳūt-i dil ü cān olmaġa her dem leb-i sāḳī
Arada ṣunarsa ne ṣafādur mey-i bāḳī *(Mua. 145/1). [her]*

Levḥ-i dilde derd-i ʿışḳuñ bī-günāh
Eksük olmaz nakş olaldan her gün āh *(Mua. 166/2). [her]*

Dil göreli geçdi her ṣıfatdan
Bu rāyı begendi her cihetden *(Mua. 174/1). [her]*

Dil göreli geçdi her ṣıfatdan
Bu rāyı begendi her cihetden *(Mua. 174/2). [her]*

Didi kim her kim küsūf aṣlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/3). [her]*

Her sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Añılsa şekerden *(Mua. 193/1). [her]*

Ḫarem-i ḫāne-i dil olmaġa her gözde güzel
Ferşinüñ kūşeleri birbirine oldı bedel *(Mua. 227/1). [her]*

Levḥ-i dilde kūşe-i zülfüñ müdām
Müşk ile her laḥẓa yazar naḳşı lām *(Mua. 230/2). [her]*

Viṣalüñ ḥaccına irişmege Cem
Ṣafādan yüz sürer ḳapuña her dem *(Mua. 236/2). [her]*

Cemāl-i ṭalʿatuñ gördükçe tekrār
İder reşkümden āhum māha her bār *(Mua. 244/2). [her]*

Her ṭarafdan kūşe-i māhı nihān itse felek
Ol perī adın bilürdi ṣormadan ins ü melek *(Mua. 252/1). [her]*

Deñer her māh rūy-ı bī-vefāyı
ʿAceb bilsem gözümüñ ḫāṣılı ne *(Mua. 264/1). [her]*

Zülfüñüñ ucına her dil ki düşer
Derd-i dildür ḫāṣılı iy sīm-ber *(Mua. 277/1). [her]*

Ḳapuña her yañada yüz sürerem
Ḳaddüñ ol ārede görindügi içün *(Mua. 286/1). [her]*

Ḳavm-i ʿuşşāḳ cemʿ olur her dem
Tā ki yoluñda terk-i ser ḳılalar *(Mua. 287/1). [her]*

Ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳılur yaşum ḳaçan kim aġlayam
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesini iy ṣanem *(Mua. 298/2). [her]*

Aġladuḳça ġarḳ-ı ḫūn-ı dil olur
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesi *(Mua. 304/2). [her]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe baġlar *(Mua. 307/1). [her]*

Tīr-i ġamzeñ ister iken der-be-der
Her ṭarafdan ḳaşlarun yā gösterür *(Mua. 312/2). [her]*

Sermedī oldı çün cefā sende
Ḳatlanam her cefālara ben de *(Mua. 320/2). [her]*

Nev-bahār irişdi bī-ḥad rūşen oldı her ṭaref
Beñzer iy meh-rū-yı ʿālem mihre irişdi şeref *(Mua. 333/1). [her]*

Cemālin zeyn iden heb dil-ber olmaz
Her āyīne düzen İskender olmaz *(Müf. 2/2). [her]*

Çeşmüñe ʿarż-ı naẓīr eylerse nergis n'ola ki
Her neye baḳarsa aḥvel eyler işbāt-ı naẓīr *(Müf. 7/2). [her]*

ʿAcā'ib şehr imiş bu şehr-i Nitse
Ki ḳalur yanına her kişi n'itse *(Müf. 24/2). [her]*

Her nefes cān ü dile dil-ber ider cevr ü cefā
İtmedi ʿālem içinde baña bir laḥẓa vefā *(Mur. 1/5). [her]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı baġrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/13). [her]*

Ḳanda kim bir ḫar-mizāc aġyārı bulsa yār olur
Aġlamaḳdan gözlerüm her laḥẓa cūy[ī]-bār olur *(Mur. 2/10). [her]*

Ol ẕevḳ ile āvāz idüben dil diye her gün
Tā din diridir tenni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/23). [her]*

Ol şevḳ ile cān bu sözi tekrār ide her dem
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/27). [her]*

Sende göreli bu ḫüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber *(Terc. 1/14). [her]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/15). [her]*

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā *(Terc. 1/30). [her]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/31). [her]*

Her dem ġam ile olur perīşān
Dil olduġı içün ṣaçuña mensūb *(Terc. 1/43). [her]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/47). [her]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/63). [her]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/79). [her]*

Olur dü-cihān içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh *(Terc. 1/88). [her]*

Āteş ṭutar ʿālemi göñülden
Āh eyledügümce her seḥer-gāh *(Terc. 1/90). [her]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/93). [her]*

ʿIşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿaẕābı *(Terc. 1/100). [her]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/109). [her]*

Devlet anuñla yār-i ḳadīm ola tā ebed
Her kim ki ola cān ile yāri Muḥammedüñ *(Terk. 1/98). [her]*

Rabṭ itdi her kelāmı kelāmı Muḥammedüñ
Żabṭ itdi her niẓāmı niẓāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/143). [her]*

Rabṭ itdi her kelāmı kelāmı Muḥammedüñ
Żabṭ itdi her niẓāmı niẓāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/144). [her]*

Cān rişte̊si ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb olur
Her ḳanda ḳorlar ise ḫıyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/150). [her]*

Dillü dilince her biri tesbīḥ ider anı
Ṭoldurdı māsivāyı peyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/151). [her]*

Dāyim maḳāmı Ravża-i Dārü’s-selām olur
Her ḳanḳı rūḥa irse selāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/156). [her]*

Bū-cehl olursa daḫı yanar Bū-Leheb-miŠāl
Her kim ki olursa dīni ġarīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/180). [her]*

Āzāde ola bār-ı belādan miṣāl-i serv
Her kim olursa şevḳ[ı] esīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/206). [her]*

Ḫākī-veş ola meskeni ṭopraḳ yolı hevā
Her kimi ki atsa reddi kemānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/218). [her]*

Kevn ü mekānda nīze gibi yir[i] ṣadr olur
Her kime ki irse ẓıll-i sinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/220). [her]*

Āh elüñden her zamān iy ḫāyin ü ḫūn-ḫʸār felek
Bī-beḳāsın bī-ṣafā bī-vezn ü bī-lenger felek *(Terk. 2/31). [her]*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/44). [her]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/49). [her]*

Ḥayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/82). [her]*

her bār: *Her defa, daima, her vakit.*

Bir bencileyin gül-şen-i ḥüsnüñ hevesinden
Bülbül bigi zār olıcı her bār kimüñ var *(G. 103/12). [her bār]*

her dem: *Her zaman, her an, daima.*

Şol bir suʾāl içün ki dimiş bādeye lebüñ
Her dem ḳılur arada ṣurāḥī vü cām baḥs *(G. 32/4). [her dem]*

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād *(G. 43/1). [her dem]*

Hey di ṣanemā zülf-i siyāhuña ki her dem
ʿUṣṣāḳuña ẓulm eyleyüben fitneler eyler *(G. 51/7). [her dem]*

İy bād-ı ṣubḥ yār işiginden ḫaber getür
Her dem dimāġ-ı cāna ṣaçından eser getür *(G. 57/2). [her dem]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile hemīşe nedem çeker
Bilmezsin iy ṣanem anı her dem ne dem çeker *(G. 96/2). [her dem]*

Şāh-bāz-ı dil ṭutaldan bugün iy Cem dil-beri
Kūh-i Ḳāf-ı dilde her dem menzil[i] ʿAnḳā ṭutar *(G. 140/10). [her dem]*

Benümle yār-i ḳadīm olalı teraḥḥum idüp
Ġarīb göñlümi her dem nevāziş eyler ġem *(G. 261/14). [her dem]*

Şāh-bāz-ı zülfüñi ṣayd ideli şeh-bāz-ı dil
Mürġ-ı devlet-āşiyān her dem şikārumdur benüm *(G. 264/8). [her dem]*

Kemend-i zülfüñi her dem ḳo āşikār olsun
Ki cān ü dil anı görüp aña şikār olsun *(G. 281/1). [her dem]*

Raḥm eyle Cem-i ḫasteye iy dōst ki ġamdan
Her dem aḳıdur gözleri yaşın nitekim cū *(G. 314/14). [her dem]*

Ġamzeñ dil üzre her dem urur yāre yāreye
Çeksün belāyı ola ki sen yāre yāreye *(G. 321/1). [her dem]*

Düşeliden ʿışḳuña iy meh-liḳā
Cān ü dil eyler seni her dem ṭaleb *(G. 13/6). [her dem]*

Ṭurre-ʿi dil-dār elinden elġıyās
Her dem ol ṭarrār elinden elġıyās *(G. 31/2). [her dem]*

Her dem çekerem derd ü belāñ ile cefālar
Göñlüm olalı zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/5). [her dem]*

Cān ü dil ḳaṣdına her dem ol büt-i şīrīn-dehen
Kirpügin tīr-i ḫadeng ü ḳaşlarını ya ḳılur *(G. 76/9). [her dem]*

Nice bülbül gibi dil efġān ü zārī ḳılmasun
Kim raḳīb-i zāġ her dem sen güle maḥrem-durur *(G. 78/4). [her dem]*

Niçe bir cevr idesin her dem vefā ile baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gül-gūn olur *(G. 81/11). [her dem]*

Āteş-i ʿışḳ ile her dem dil ü cān oda yanar
Bir kez āh eyler isem iki cihān oda yanar *(G. 90/1). [her dem]*

Her dem miyānı yādına baġlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/11). [her dem]*

Āh kim derd ü ġam-i ʿışḳuñla iy meh-rū senüñ
Hem-dem olur baña her dem sāz ü söz-i cān-güdāz *(G. 144/10). [her dem]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẓer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/1). [her dem]*

Her dem lebi ḫayāline iy ḳan olası dil
Elden düşürme bāde-i ḥamrāyı bir nefes *(G. 165/7). [her dem]*

Teraḥḥum eyle Ceme kim firāḳ odı her dem
Eritdi cānını ġam pūtesinde hem-çü raṣāṣ *(G. 178/13). [her dem]*

İy dil ġam-i ʿışḳ ile feryād ü fiġān eyle
Çün dil-ber alur her dem feryād ü fiġāndan ḥaẓ *(G. 185/10). [her dem]*

Tīr-i müje iy dil-ber sīnemde ṭutaldan cā
Dil ḫurrem olup her dem cānum bulur andan ḥaẓ *(G. 185/12). [her dem]*

Yüzüñe her dem naẓer eyledügi budur Cemüñ
Kim ḳılur def'-i melālet cān ü dilden rūy-i bāġ *(G. 191/9). [her dem]*

Siyeh baḫtum elinden ben n'ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe būse kār-ı zülf *(G. 196/11). [her dem]*

Bu Cem-i ġam-gīne iy cān raḥm ḳıl
Ġamzeñe cānın ḳılur her dem hedef *(G. 197/14). [her dem]*

Her dem cefā vü miḥnet ü derd ile ḫōş geçer
Cān ü göñül olalı cihān içre yār-ı ʿışḳ *(G. 198/7). [her dem]*

Gül-zār-ı ruḫuñ yādına bülbül gibi her dem
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 202/3). [her dem]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/2). [her dem]*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/13). [her dem]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşm-i pür-ḫūnda vaṭen
Kūşe-i mey-ḫāne her dem ḫānḳāhumdur benüm *(G. 248/4). [her dem]*

İy Cem ol yār ayaġına itmege her dem niṣār
Gözlerümden dökilen dürr-i ḫōş-ābum var benüm *(G. 249/17). [her dem]*

Yüzüñ gül-zārını görmeyeli dil
Ḳılur bülbül bigi her dem terennüm *(G. 250/6). [her dem]*

Sīne tīr-i āhdan şöyle müşebbek oldı kim
Āteş-i dil her şikāfından çeker her dem ʿalem *(G. 270/12). [her dem]*

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(G. 285/11). [her dem]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/2). [her dem]*

Getürdükçe ṣabā yili ġubārını diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 286/2). [her dem]*

Seg raḳībüñ sözine uyup firāḳ u derd ile
Beni zülfüñ bigi her dem pāy-māl itmek neden *(G. 287/4). [her dem]*

Göñül her dem çeker miḥnet görür derd ü ġam ü zaḥmet
Cihānda olmadı rāḥat gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/7). [her dem]*

Gelür Cem göñlini her dem yıḳar cānā sipāh-ı ġem
Raḳīb it olmadın ḫurrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/13). [her dem]*

Ṭālib-i ʿışḳ olan iy maṭlūb-ı cān
Cān virüp her dem seni eyler ṭaleb *(G. 13/8). [her dem]*

Ger gözlerümüñ yaşını fürḳat odı her dem
Ḳurıtmasa ʿālemleri ʿummān ider iy dōst *(G. 21/5). [her dem]*

her dem: *Her nefes; her zaman.*

Añduġumca laʿlüñi bu ḫaste dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum-durur *(G. 68/12). [her dem]*

her geh: *Her zaman, her defa.*

Tevbesi gibi dil ṣalāḥı bozar
Sākī her geh ki ider ṣalā-yı ḳadeḥ *(G. 37/8). [her geh]*

Her geh ki perīṣān ṣaçuña şāne ura bād
Ḳoḫusı cihān yüzini pür-müşk-i ter eyler *(G. 51/13). [her geh]*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/9). [her geh]*

Ḫaṭṭı gizlense ḫayāli n'ola gelse gözüme
Mihr her geh ki ġurūb eylese ʿummāna yatar *(G. 131/6). [her geh]*

Niçe bir derd ü belā ile bu āvāre göñül
Kendüye gelmeye her geh ki saña vāre göñül *(G. 239/2). [her geh]*

Her geh ki ide ḫüsni kitābın müṭālaʿa
Nār-ı ruḫından oda yanar ṭaylasān-ı şemʿ *(G. 190/3). [her geh]*

Her geh ki āftāb-ı cemālüñ ẓuhūr ider
Başdan başa cihān yüzini cümle nūr ider *(G. 134/1). [her geh]*

her geh: *Her ne zaman ki.*

Her geh ki göre zülfüñi gül-gün ruḫuñ üzre
Ḳulluġa ḳabūl it diyü yalvāre benefşe *(G. 319/11). [her geh]*

her ḳaçan: *Her ne zaman.*

Ġonçe şermende olup açmaz dehān
Her ḳaçan kim söylese ol piste-leb *(G. 13/10). [her ḳaçan]*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy ʿĪsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/12). [her ḳaçan]*

Her ḳaçan derd ü ġamuñdan aġlasam iy meh-liḳā
Yir yüzini gözümüñ yaşı ḳamu rengīn ider *(G. 58/7). [her ḳaçan]*

Gün yüzüñ-çün her ḳaçan bu Cem şehā ide duʿā
Sidrede Cibrīl emīn el açuban āmīn ider *(G. 58/15). [her ḳaçan]*

Gül-sitānda her ḳaçan añılsa laʿlüñden ḫaber
Ġonceler şermende olup aġzını ḫāmūş ider *(G. 75/5). [her ḳaçan]*

Her ḳaçan kim ġam-i ʿışḳuñ dil-i ġam-nāke düşer
Dil ü cān şöyle yanar ki āteşi eflāke düşer *(G. 89/1). [her ḳaçan]*

Dil bu mürde cisme umar cān gelür
Her ḳaçan kim ol lebi mercān gelür *(G. 102/2). [her ḳaçan]*

Her ḳaçan ʿışḳuñ eli ṣabr ṭonın çāk eyler
Gözüm ābı ile hevāñ āteşini ḫāk eyler *(G. 117/1). [her ḳaçan]*

her ḳaçan kim: *Her ne zaman ki.*

Her ḳaçan kim ḥasret-i rūyüñle ḳılam dilden āh
Āhum odından yanar oda felekde mihr ü māh *(G. 327/1). [her ḳaçan kim]*

İns ü cin cümle budur diye Süleymān-ı zamān
Her ḳaçan kim ḳurıla ḳarşuña dīvān-ı kerem *(K. 1/36). [her ḳaçan kim]*

Her ḳaçan kim beni bī-zer göre bīzār ola yār
Cān ü dil vuṣlatı bāzārını zerden güniler *(G. 121/15). [her ḳaçan kim]*

her ḳanda: *Her nerede.*

Laʿlüñde ʿıyān olsa n'ola ḫāl-i siyāhuñ
Her ḳanda ki sükker ola lā-büd megesi var *(G. 50/6). [her ḳanda]*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/3). [her ḳanda]*

her ki: *Her kimse ki, hangi kimse ki.*

Adın Ferhād-veş bī-nām eyler
Murādın her ki Şīrīn sürmek ister *(Mua. 276/2). [her ki]*

Her ki ʿāḳildür cihāna ḳılmasun hīç iʿtibār
Furṣatı fevt itmesün ẕevḳ u ṣafā sürsün felek *(Terk. 2/59). [her ki]*

her kim: *Her kim, kim olursa olsun.*

Ben ne ḥāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/6). [her kim]*

Didi her kim ki ḥaṭā toḫmın eker sencileyin
Olısar ḫirmeninüñ ḥāṣılı ḥirmān-ı kerem *(K. 1/75). [her kim]*

Sūziş-i ʿışḳı beni şöyle yaḳupdur oda kim
Sözümi her kim işidürse hemān o da yanar *(G. 90/4). [her kim]*

her kimse: *Herkes.*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/3). [her kimse]*

her laḥẓa: *Her zaman, her an, daima.*

Bir laḥẓa vefāñı görmedüm hīç
Her laḥẓa işüñ cefādur iy dōst *(G. 26/14). [her laḥẓa]*

Çü senden baña her laḥẓa cefādur
Baña senden ne kim gelse vefādur *(G. 79/1). [her laḥẓa]*

Şehā cevrün çeker her laḥẓa göñlüm
Senüñ cevrüñ baña ẕevḳ u ṣafādur *(G. 79/13). [her laḥẓa]*

Firāḳ u ḥasretüñden gice gündüz
Cemüñ her laḥẓa olmaz göñli bī-ġem *(G. 259/10). [her laḥẓa]*

Niçe ḳan olmasun cān ü göñül kim
Raḳīb olur saña her laḥẓa maḥrem *(G. 259/4). [her laḥẓa]*

Beni gördükçe dil-ber yüz çevirür
Ḳılur aġyārı her laḥẓa riʿāyet *(G. 24/6). [her laḥẓa]*

Cān virüp derdüñ alursam n'ola her laḥẓa şehā
ʿIşḳ şehrinde budur ṣanʿat elümden ne gelür *(G. 61/15). [her laḥẓa]*

Ne kerāmet gösterür gözle bu zülf-i ḫırḳa-pūş
Kim ṣalup seccādesin her laḥẓa āb üstindedür *(G. 84/10). [her laḥẓa]*

Yaşuma raḥm itmedüñ şol deñlü aḳdı āh kim
Merdüm-i çeşmüm şehā her laḥẓa āb altındadur *(G. 85/8). [her laḥẓa]*

Hey di ḳara ṣaçuña ki alup ḳarārumı
Her laḥẓa ḳaṣdı şimdi bu ben bī-ḳarāredür *(G. 94/16). [her laḥẓa]*

Ṭūbī-i ḳaddine iy Cem cān ü dilden şiʿrüñi
Ḳadd-i mevzūnı gibi her laḥẓa mevzūn eyledüñ *(G. 211/14). [her laḥẓa]*

Göñül ḳan olsa yiridür çü aġyār
Bulur ṭapuñda her laḥẓa teḳaddüm *(G. 250/14). [her laḥẓa]*

Niçe bir zülfüñ ucına dil-berā cān aṣasın
Bārī öldür çekmeyem her laḥẓa cevrüñ tāsasın *(G. 278/2). [her laḥẓa]*

Baġrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/8). [her laḥẓa]*

Sensin beni nālān iden iy dōst ve ger ne
Bu yolda fiġān itmege her laḥẓa neyem ben *(G. 309/8). [her laḥẓa]*

Her laḥẓa firāḳ u ġamuñ olur dile mihmān
Yoḳsa ṣanemā anlar içün ḫāne midür bu *(G. 313/3). [her laḥẓa]*

Ḫāk-i rehüñe irmek içün ṣıdk ile iy dōst
Her laḥẓa urur yüzini yollāre benefşe *(G. 319/8). [her laḥẓa]*

Gül ruḫlaruñuñ vaṣfı-durur iy ṣeh-i ʿālem
Her laḥẓa giden ġulġule bülbül arasında *(G. 323/6). [her laḥẓa]*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/12). [her laḥẓa]*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/16). [her laḥẓa]*

Dil-berā cān ḳaṣdına ġamzeñ çeker her laḥẓa tīġ
Ol sebebden gözlerüm ḳan aḳıdur mānend-i mīġ *(G. 193/1). [her laḥẓa]*

Edeble ṣaḳla her laḥẓa yirüñ kim
Ḥużūr-ı ḥażret-i Sulṭāne girdüñ *(G. 225/19). [her laḥẓa]*

İy ṣanem üstüñe yapraḳ gibi ditrer çü göñül
Düşse her laḥẓada sen servüñ ayaġına n'ola *(G. 7/12). [her laḥẓada, -da]*

her ne: *Hangi, hangisi olursa olsun.*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/3). [her ne]*

her ne: *Hangi, her ne, herhangi bir.*

Her ne cāna kim atar ġamzelerüñ tīr-i belā
Cümlesin rāst atar eylemeyüp hīç ḫaṭā *(G. 4/3). [her ne]*

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr *(G. 65/1). [her ne]*

her ne kim: *Her neyi, herhangi bir şeyi.*

Cefā vü derd ü ġamuñ baña n'eyledügini ṣor
Çü şāhdan ṭutılur her ne kim sipāh eyler *(G. 100/12). [her ne kim]*

her nefes: *Her an, daima.*

Çün öper her nefes ol laʿl-i şeker-bārı ḳadeḥ
Rūzgār eylese ṭopraġumuzı bārī ḳadeḥ *(G. 36/1). [her nefes]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
Hem-dem-i derd ü belā vü mūnis-i hem-ġem-durur *(G. 78/5). [her nefes]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḥzūn olur *(G. 81/9). [her nefes]*

Fürḳat ü derdüñle senüñ her nefes
Gözlerüm yaşı olur baḥr-i ʿaẓīm *(G. 258/5). [her nefes]*

Nigārā vaḳtidür raḥm eyle cāna
Ki ġamzeñ her nefes ḳılur siyāset *(G. 25/4). [her nefes]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı bu Cem-i miskīni āh
Her nefes derd ü ġam ile bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 76/14). [her nefes]*

Niçe bizden ḳaçasın her nefes aġyāra uyup
Bir nefes hem-dem olup ʿayş idelüm gel berü gel *(G. 228/5). [her nefes]*

Yiridür nālān olursam her nefes derd ile kim
Bend-i zülfüñden çü āzād olmadı her-giz dilüm *(G. 254/7). [her nefes]*

Gül yüzüñüñ ḥasretinden dil-berā derd ile āh
Cān ü dil feryād ḳılur her nefes çün ʿandelīb *(G. 16/8). [her nefes]*

Hey ne siḥr-engīzdür cāẕū gözüñ kim dil-berā
Her nefesde zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 76/6). [her nefesde, -de]*

her nefes: *Her an, her zaman, sürekli; her solukta, her nefes alış verişte.*

Cān çeker derd ü cefāñı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr *(G. 65/11). [her nefes]*

İşbu şekli göreliden bülbül-i cān derd ile
Her nefes feryād idüp dir bu gül-istānum-durur *(G. 68/4). [her nefes]*

Her nefesde nefḫa-i ʿĪsī-nişānın gösterür
Şol ḫiṭāb-ı müsteṭābuñ kim ʿitāb-ālūdedür *(G. 101/5). [her nefesde, -de]*

her nice: *Her ne kadar, ...ise de.*

Her nice ʿazm eyledüm farḳ eyleyem mū ez-miyān
Dīdemüñ eṭrāfını nāzüklüginden şu ṭutar *(G. 139/7). [her nice]*

Her nice mest iseñ mey-i laʿlüñle yād ḳıl
Kim cānumı ṭudaġa getürdi ḫumār-ı ʿışḳ *(G. 198/3). [her nice]*

her-bār: *Her defa, daima.*

Ger ismüñ bilmege reml idem iy yār
Taḳī şekli gelür evvelde her-bār *(Mua. 92/2). [her-bār]*

hercāyī: *Şıpsevdi, vefasız, sebatsız.*

Māha beñzetsem n’ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/4). [hercāyīdür, -dür]*

hercāyī ol-: *Kararsız, her yerde görünen, yerinde duramayan olmak.*

Güneş gibi n’ola her yire pertev itse göñül
Çü mihre ʿādet olupdur ki ola hercāyī *(G. 402/8). [hercāyī ola, -a]*

her-giz: *Asla, hiçbir vakit, hiçbir veçhile.*

Bend-i zülfüñden dil ü cān bulmadı her-giz necāt
Gör neler getüriserdür başuma bu kāyināt *(G. 22/1). [her-giz]*

Ḳılur dil derd-i dil-berden şikāyet
Velī ḳılmaz aña her-giz ʿināyet *(G. 24/2). [her-giz]*

Cem faḳīre ḳılmadı her-giz vefā
Bī-vefā dil-dār elinden elġıyās *(G. 31/13). [her-giz]*

Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ olaldan āşikār
Müşk-i Çīne ḳalmadı her-giz revāc *(G. 34/10). [her-giz]*

Sengīn dilüñe olmadı her-giz eser-i āh
Āhumuñ oḳı gerçi ḥacerden güẕer eyler *(G. 51/5). [her-giz]*

Her-giz ḳatında ḳıymeti yoḳ reng-i rūyumuñ
İksīr-i cevrüñ ile olan zer degül midür *(G. 127/5). [her-giz]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri oldukça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/8). [her-giz]*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/10). [her-giz]*

İy dil vefā sen umma her-giz güzeller içre
Ḳavl ü ḳarār muḥkem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/9). [her-giz]*

Tīr-i ġamzeñ çıḳmaya her-giz niyām-ı sīneden
Çünki ṭutmışdur ser-ā-ser ḫūn-ı dilden anı pās *(G. 163/15). [her-giz]*

Gül yüzüñ gül-zārda ger eyleye ʿarż-ı cemāl
Şāḫ-ı gül şerm eyleyüp virmeye her-giz bār gül *(G. 234/8). [her-giz]*

Yiridür nālān olursam her nefes derd ile kim
Bend-i zülfüñden çü āzād olmadı her-giz dilüm *(G. 254/8). [her-giz]*

Açılaldan üstüñe iy māh-rū bāb-ı kerem
Dil dilinden gitmedi her-giz nevā-yı yā Kerīm *(G. 262/12). [her-giz]*

Biñ yıl yanarsa ʿışḳ odına bir ḳarāra Cem
Baḥr-i ġamuñda gelmeye her-giz kenāra Cem *(G. 273/2). [her-giz]*

Dest-gīr olmazsa zülfüñ āşiyān-ı vaṣluña
Mürġ-ı dil her-giz irişmez iy perī pervāz ile *(G. 330/4). [her-giz]*

Lebüñe cām-ı mey ṭoḳınmasaydı
Meyüñ olmazdı her-giz iʿtibārı *(G. 389/10). [her-giz]*

Ġam pelāsında ciger ḳanın yudar miskīn göñül
Devlet-i ʿışḳuñda her-giz aç u ʿuryān ḳalmadı *(G. 424/4). [her-giz]*

Pādişāh oldur ki her-giz ẕātına irmez zevāl
Ḥayy ü Bāḳī Ḳādir ü Ḫallāḳ-ı ins ü cāndur *(K. 8/77). [her-giz]*

Güldi didi ki görmedüm her-giz
Sen ḳadar bir sitāresi düşmiş *(Kıt. 6/3). [her-giz]*

Müddeʿīyi yād ider her-giz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/19). [her-giz]*

Kimseyi ʿālemde her-giz ḳılmamışsın şād-mān
Āh idüp aġlar elüñden bende vü sulṭān felek *(Terk. 2/27). [her-giz]*

Hergiz naẓīr olmaz idi saña fi'l-meṣel
ʿĀlemde zülfüñe gözüñ olsaydı ger bedel *(Mua. 259/1). [hergiz]*

hevā: *Hava II arzu, aşk.*

İşigüñ Kaʿbesine bir dem idem diyü güẕer
Niçe yıldur bu hevā ile yiler bād-ı seḥer *(G. 114/2). [hevā]*

Zülfüñ hevāsına ölenüñ ʿūd imiş diyü
Tābūtı taḫtasını melekler buḫūr ider *(G. 134/3). [hevāsına, -sı, -n, -a]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/4). [hevā]*

Ben bir hevāda uçar iken ḳayd u bend yoḳ
Şimdi ʿaceb hevāda giriftāruñam senüñ *(G. 227/6). [hevāda, -da]*

Gül-şen-i kūyuñ hevāsı ile müdām
Ḫāke düşüp yaştanur aḥcārı gül *(G. 238/7). [hevāsı, -sı]*

Belā dāmında dil mürġın esīr-i bend-i ʿışḳ itdi
Hemān zülfüñ hevāsına hevā-dār olmasun kimse *(G. 351/4). [hevāsına, -sı, -n, -a]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i şad-pāreyi *(G. 420/9). [hevāsında, -sı, -n, -da]*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḫükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār *(K. 2/38). [hevāsı, -s, -ı]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/39). [hevāda, -da]*

hevā: *Hava.*

İḥyā-yı memāt irdi nebātına zemīnüñ
ʿArż itdi hevā ceẕbesi şan muʿciz-i ʿĪsā *(K. 5/44). [hevā]*

hevā: *Gök, gökyüzü.*

Ben bir hevāda uçar iken ḳayd u bend yoḳ
Şimdi ʿaceb hevāda giriftāruñam senüñ *(G. 227/5). [hevāda, -da]*

hevā: *Heves, arzu, istek II (şöhreti arzulayan) nefis.*

Dileme nām ü nişān müddeʿī Cemden yüri var
Kim hevāya uyıcaḳ nām ü nişān oda yanar *(G. 90/14). [hevāya, -y, -a]*

hevā: *Aşk, istek, tutku, heves.*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/10). [hevā]*

Her ḳaçan ʿışḳuñ eli ṣabr ṭonın çāk eyler
Gözüm ābı ile hevāñ āteşini ḫāk eyler *(G. 117/2). [hevāñ, -n]*

Dil bāl ü per şikeste iken raḳṣ urur müdām
ʿIşḳuñ hevāsı ile kebūter degül midür *(G. 127/12). [hevāsı, -sı]*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭoprağı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/9). [hevāsı, -sı]*

Ṭoprağa dökdi hevāñ odı Cemüñ yüzi ṣuyın
Şu gibi çünki göñül gördügi oğlana aḳar *(G. 131/13). [hevāñ, -ñ]*

Birinüñ zülfi hevāsından döker şeh-per peri
Birinüñ ḥüsni naẓīrin görmemiş çeşm-i beşer *(G. 138/37). [hevāsından, -sı, -n, -dan]*

Ḳadd ü ḫadüñ hevāsına şol deñlü aġlaruz
Kim ḳanda baḳsa serv ü semendür kenārumuz *(G. 153/5). [hevāsına, -sı, -n, -a]*

Ġamuñda ġayrı hevāsından el yuduḳça baña
Meh-i felek legen olupdur āftābe güneş *(G. 174/3). [hevāsından, -sı, -n, -dan]*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/7). [hevāsı, -sı]*

Ḫurrem ruḫuñ hevāsı ile nev-bahār-ı ʿışḳ
Tāze ḫaṭuñ ṣafāsı ile sebze-zār-ı ʿışḳ *(G. 198/1). [hevāsı, -sı]*

Bir daḫı ʿışḳuñ hevāsına heves ḳılmaya Cem
İy ṣanem ger ḳurtulursa dām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/13). [hevāsına, -sı, -n, -a]*

İntihā bulmadı merġūlüñ hevāsından heves
İbtidā itdi meger itmām zülfüñden senüñ *(G. 223/3). [hevāsından, -sı, -n, -dan]*

Zülfine çün düşdüñ iy Cem bilürem
Terk idersin bu hevāya cān ü dil *(G. 237/16). [hevāya, -y, -a]*

Cān virem ʿışḳuñ hevāsında hevesden geçmeyem
Öldügüm vaḳtinde dirlerse hevādan vāz gel *(G. 243/6). [hevādan, -dan]*

Cān virem ʿışḳuñ hevāsında hevesden geçmeyem
Öldügüm vaḳtinde dirlerse hevādan vāz gel *(G. 243/5). [hevāsında, -sı, -n, -da]*

Cān virüpdür zülf-i miskīnüñ hevāsı ile Cem
Perde-i Beyt-i Muṭahhardan ḳıluñ aña kefen *(G. 279/15). [hevāsı, -sı]*

Zülf-i müşkīnüñ hevāsı ile Cemüñ ḫāk olduġın
İşidenler diye cāndan ṭayyebe'llāhü ṣerāh *(G. 327/13). [hevāsı, -sı]*

Şu gibi dökdüm hevāñ odında ṭopraḳ başuma
İy dirīġā vāḳıf olmaduñ daḫı aḥvālüme *(G. 347/3). [hevāñ, -ñ]*

Ḫaṭā-yı zülf-i pür-çīnüñ hevāsı ile Cem bigi
Vaṭen dārını terk itmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 351/13). [hevāsı, -sı]*

Bulınmaz şīve-i ḳaddüñ hevāsı gül budaġında
Açılmaz gül yüzüñ mānendi gül Firdevs bāġında *(G. 352/1). [hevāsı, -sı]*

Deleli sīnemi ḫadeng-i cefā
Bī-dil oldum hevāñ odına çü ney *(G. 394/6). [hevāñ, -ñ]*

Ḫarem hevāsına baġlanma iy ṣanem iḥrām
Cihānda ḳıble-geh ol āsitāne yitmez mi *(G. 419/11). [hevāsına, -sı, -n, -a]*

hevā: *Esinti.*

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i Ḫabībden irişen ḫōş hevā ḥaḳı *(K. 6/24). [hevā]*

hevā ol-: *Yel ol.*

Ḫākī-veş ola meskeni ṭopraḳ yolı hevā
Her kimi ki atsa reddi kemānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/217). [hevā ola, -a]*

hevā-dār: *Âşık.*

Bir bencileyin üstine yapraḳ bigi ditrer
Ol serv-i ser-efrāza hevā-dār kimüñ var *(G. 103/16). [hevā-dār]*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ *(G. 213/6). [hevā-dāruñam, -uñ, -am]*

Ṭopraġa ṣaldı ṣu gibi gözüm yaşı beni
Gel yaḳma iñen oda hevā-dāruñam senüñ *(G. 227/12). [hevā-dāruñam, -uñ, -am]*

hevā-dār ol-: *Hava almak II hevesli, meyilli, tutkun olmak.*

Belā dāmında dil mürġın esīr-i bend-i ʿışḳ itdi
Hemān zülfüñ hevāsına hevā-dār olmasun kimse *(G. 351/4). [hevā-dār olmasun, -ma, -sun]*

hevā-dār ol-: *Âşık, müptela olmak.*

Āteşīn mey dehenüñ ābına teşbīh ola mı
Ḫāk anuñ başına ki olmaya hevā-dārı ḳadeḥ *(G. 36/8). [hevā-dārı olmaya, -ma, -y, -a]*

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni *(G. 387/3). [hevā-dāruñ oluban, -uban]*

hevālarda ol-: *İstek, arzu içerisinde olmak.*

Hīç eyledi ʿömrin bu hevālarda olalı
Derd ile bu miskīn dil *(Mua. 102/7). [hevālarda olalı, -alı]*

hevāsına düş-: *Arzusuna kapılmak, sevdaya düşmek II rüzgârına kapılmak (gönül kuşu bağlamında).*

Şeker lebüñ hevesinüñ hevāsına düşeli
Maḳām-ı ṭūṭī-i dil oldı āşiyān-ı fırāḳ *(G. 207/5). [hevāsına düşeli, -eli]*

hevā-yı cennet-i kūy: *Sevgilinin cennet gibi olan mahallesinin arzusu.*

Hevā-yı cennet-i kūyuñ dile penāh yiter
İki cihānda ḳapuñ cāna secde-gāh yiter *(G. 91/1). [hevā-yı cennet-i kūyuñ, -uñ]*

hevā-yı ḫaṭ-ı sebz: *Yeşil ayva tüylerinin arzusu.*

Ger hevā-yı ḫaṭ-ı sebzüñle ölem ḳabrüme gel
Ki biten sebzelerüm ḥālümi ʿarż ide saña *(G. 8/5). [hevā-yı ḫaṭ-ı sebzüñle, -üñ, -le]*

hevā-yı ḳadd-i bālā: *(Sevgilinin) uzun boyunun arzusu.*

Cefā-yı zülf-i müşkīni gibi müşkil belā olmaz
Hevā-yı ḳadd-i bālāsı gibi bāle belā olmaz *(G. 154/2). [hevā-yı ḳadd-i bālāsı, -sı]*

hevā-yı ḳadd: *(Sevgilinin) boyunun hevesi, arzusu.*

Hevā-yı ḳaddüñe cān vireli Cem
Bitüpdür türbesi ḫākinde şimşād *(G. 48/13). [hevā-yı ḳaddüñe, -üñ, -e]*

hevā-yı kākül: *Sevgilinin alnına dökülen saçının arzusu.*

Cem hevā-yı kākülüñden ḫāk olupdur ṭut elin
Nice bir zülfüñ o miskīni ḳıla pā-māller *(G. 119/17). [hevā-yı kākülüñden, -üñ, -den]*

hevā-yı zülfüñe düş-: *(Sevgilinin) zülfünün arzusuna kapılmak.*

Göñlüm hevā-yı zülfüñe düşelden iy perī
Oldı fırāḳ u ḥasret ile tārümār-ı ʿışḳ *(G. 198/11). [hevā-yı zülfüñe düşelden, -elden]*

heves: *Heves, arzu, istek, meyil.*

Şīrīn lebüñi ṣormaġa budur hevesüm kim
Ben ḫaste-dilüñ derdine dermān ider iy dōst *(G. 21/9). [hevesüm, -üm]*

Dil yā ḳaşuña olmaġa ḳurbān hevesi var
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī-nefesi var *(G. 50/1). [hevesi, -i]*

Ben derd ü belā vü ġamuña rāzıyam iy dōst
Dünyāda bu resme işe kimüñ hevesi var *(G. 50/8). [hevesi, -i]*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/10). [hevesdür, -dür]*

Bir bencileyin gül-şen-i ḥüsnüñ hevesinden
Bülbül bigi zār olıcı her bār kimüñ var *(G. 103/11). [hevesinden, -i, -n, -den]*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/11). [hevesi, -i]*

Yārüñ ḳapusı olmayıcaḳ işbu cihānda
Ger cennet olursa bāña ānsuz hevesüm yoḳ *(G. 201/8). [hevesüm, -üm]*

Bu ravża-i kūyuñda maḳām eyleyeli dil
Cennetde muḳīm olmaġa bir dem hevesüm yoḳ *(G. 202/8). [hevesüm, -üm]*

Şeker lebüñ hevesinüñ hevāsına düşeli
Maḳām-ı ṭūṭī-i dil oldı āşiyān-ı fırāḳ *(G. 207/5). [hevesinüñ, -i, -n, -üñ]*

İntihā bulmadı merġūlüñ hevāsından heves
İbtidā itdi meger itmām zülfüñden senüñ *(G. 223/3). [heves]*

Niçe bir sümm-i semendüñ hevesinden şanemā
Her seḥer döşene ṭopraḳ gibi yollāre göñül *(G. 239/3). [hevesinden, -i, -n, -den]*

Cān virem ʿışḳuñ hevāsında hevesden geçmeyem
Öldügüm vaḳtinde dirlerse hevādan vāz gel *(G. 243/5). [hevesden, -den]*

Olmaġa yāre hem-nefes n'idelüm
Var-durur cānda bir heves n'idelüm *(G. 251/2). [heves]*

Cem nice istemeye vaṣluñı kim
Gitmedi cāndan ol heves n'idelüm *(G. 251/10). [heves]*

Ḳo cām-ı Cem hevesini yiter saña iy Cem
Sifāl-i mey-kede cām ü gedā-yı mey-kede Cem *(G. 261/11). [hevesini, -i, -n, -i]*

heves eyle-: *Heveslenmek, arzu ve istek duymak.*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/9). [heves eyle]*

Zülfüñüñ bendine bend olmaġa cān eyler heves
Ṭāliʿ-i şūrīdesin gör kim bulupdur dest-res *(G. 162/1). [heves eyler, -r]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/15). [heves eyler, -r]*

heves ḳıl-: *Heves etmek, arzulamak, meyletmek.*

Bir daḫı ʿışḳuñ hevāsına heves ḳılmaya Cem
İy ṣanem ger ḳurtulursa dām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/13). [heves ḳılmaya, -ma, -y, -a]*

Senüñ içün ölür isem n'ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/4). [heves ḳıluram, -ur, -am]*

heves-i ʿömr-i derāz it-: *Uzun ömre heves etmek.*

Añduḳça ruḫ u zülfini dir devr-i ḳamerde
İy Cem heves-i ʿömr-i derāz itme iñende *(G. 354/10). [heves-i ʿömr-i derāz itme, -me]*

hey: *Seslenme ünlemi.*

Hey ne bī-dīn imiş ol zülf-i siyāhuñ ṣanemā
Ḳaṣd-ı cān ü dil ider her nefes iy māh-liḳā *(G. 4/1). [hey]*

Hey ne tīr-endāz olur mest-āne çeşmüñ āh kim
Baġruma tīr urduġınca ḳan peykāndan ṭamar *(G. 63/9). [hey]*

Hey ne siḥr-engīzdür cāẕū gözüñ kim dil-berā
Her nefesde zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 76/5). [hey]*

Hey nice ḫūnī-durur şol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/5). [hey]*

Maḥşer-i zülfi ḥisābı sen ḳıyāmet-ḳāmetüñ
Hey ne müşkildür ki Cem daḫı ḥisāb üstindedür *(G. 84/14). [hey]*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/5). [hey]*

Furṣatın bulup Cemüñ öldürmek içün ol ḥabīb
Hey nice yañılmışam diyü peşīmāndur henūz *(G. 146/14). [hey]*

Hey ne şeker-rīz imiş laʿl-i şeker-nūşı kim
Ḫāl-i leb-i yār ile düzdi şekerden meges *(G. 164/7). [hey]*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/2). [hey]*

Hey ne āhū-yı Ḫaṭāsın iy ġazāl-i Çīn kim
Zülf-i miskīnüñ ḳoḫusı ʿanber-i sārāda yoḳ *(G. 208/13). [hey]*

Hey ne ʿāşıḳsın sen iy Cem kim ḳamu ḫūbān-ı şehr
Ḳurtulımaz dīde-i maʿşūḳ-bāzuñdan senüñ *(G. 216/13). [hey]*

Cem yüzin ḫākister iken ḳıldı zer
Hey nice cevherdür iksīrüñ begüm *(G. 271/14). [hey]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/7). [hey]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/2). [hey]*

Leblerüñ şeftālūsınuñ ḫastesi olanlara
Hey ne āsīb idi şol sīb-i zenaḫ-dān olmasa *(G. 350/10). [hey]*

Hey ne güstāḫ olur ol zülf-i siyehler bī-rıżā
Gül direrler gül-şen-i ḥüsnüñde Hindūlar gibi *(G. 422/5). [hey]*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Ṣuʿbed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/1). [hey]*

El ṣunar zülfeyne dāyim dāmen-i mehde ḫaṭı
Hey nice çoḳ başlu fettān olur ol cādūyı gör *(Mua. 313/4). [hey]*

hey: *Sitem, yakınma gibi duyguları ifade eden ünlem.*

Leblerüñ şeftālūsını ārzū ḳılanlara
Hey ne āsīb idi ṣunmasa turuncuñ tāze sīb *(G. 17/4). [hey]*

Gönlüm aldı ḳaṣd-ı cān itmek diler
Hey degül billāhi iy cān zülfüñe *(G. 335/6). [hey]*

hey di-: *(Hey diyerek) dur demek, durmasını söylemek.*

Hey di ṣanemā zülf-i siyāhuña ki her dem
ʿUṣṣāḳuña ẓulm eyleyüben fitneler eyler *(G. 51/7). [hey di]*

Küfr-i zülfüñ kim cemālüñ üzre ḳaṣd-ı dīn ider
Hey di ol bī-dīne kim ʿālemde bed āyīn ider *(G. 58/2). [hey di]*

Hey di ḳara ṣaçuña ki alup ḳarārumı
Her laḥẓa ḳaṣdı şimdi bu ben bī-ḳarāredür *(G. 94/15). [hey di]*

Mestāne gözüñ ḳaṣd-ı ser ü cān ider iy dōst
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan ider iy dōst *(G. 21/2). [hey dimez, -mez]*

Her laḥẓada mest-āne gözüñ ḳaṣd-ı ser eyler
Hey dimez iseñ ārede biñ şūr ü şer eyler *(G. 51/2). [hey dimez, -mez]*

Ṣordum dehenüñ sırrını ḫışm eyledi ġamzeñ
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan olacaḳdur *(G. 52/8). [hey dimez, -mez]*

Hey dimezseñ zülf-i ʿanber-bār ü müşk-āmīzüñe
ʿĀḳıbet Cem gönlini ṣayd eyler ol şeh-bāz-ı nāz *(G. 148/9). [hey dimezseñ, -mez, -se, -ñ]*

heyʾet-i taḳvīm: *Takvimin tamamı.*

Yaḳa ḳamer heyʾet-i taḳvīmini
Ger göre taḳvīm-i cemālüñ ḥakīm *(G. 266/9). [heyʾet-i taḳvīmini, -i, -n, -i]*

heyhāt: *Yazık, ne yazık.*

Heyhāt yaşlarum aḳalı levḥ-i dilde çoḳ
Bozdı ḥurūf şöyle ki bir varsa iki yoḳ *(Mua. 326/1). [heyhāt]*

hezār: *Pek çok, binlerce.*

Ḫaddüñde ḫaṭṭuñı gören iy māh-rū didi
Gül yapraġında böyle ʿaceb ki hezār nesḫ *(G. 39/8). [hezār]*

Ḫaṭṭın görürse ḫaddinüñ üstinde dil-berüñ
Olur hezār ġayret ile şerm-sār nesḫ *(G. 39/10). [hezār]*

Her dem miyānı yādına baġlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/11). [hezār]*

hezār it-: *Binlerce etmek, binlerce yapmak (binlerce feryat etmek bağlamında).*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i gūyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/10). [hezār it]*

hezār ol: *Bülbül olmak.*

Eger gül isteseñ dil-dāre yār ol
Gül-i ruḫ-sārı yādına hezār ol *(Mes. 1/34). [hezār ol]*

hezār ol-: *Bin olmak II binlerce sayıda, çok olmak.*

Gül yüzüñ vaṣfı hezār olursa bülbül Cem yiter
ʿAndelīb ol gül-şen-i cāna ġazel-ḫʷān olmasa *(G. 350/13). [hezār olursa, -ur, -sa]*

hezārān: *Binlerce, pek çok.*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān feṯḥ-i bābum var benüm *(G. 249/2). [hezārān]*

hezār-ı dil: *Gönül bülbülü.*

Dehān[ı] noḳṭasını tā ki eyledi pinhān
Hezār-ı dil ġam-ı ʿışḳında oldı ser-gerdān *(Mua. 154/2). [hezār-ı dil]*

ḫibr-i ḫaṭā: *Hatâ (Hıtâ, Hıtay) mürekkebi.*

Ḳalem bigi dil uzadan ḫaṭına ḫibr-i Ḫaṭā
Miṣāl kāġıdı gibi yüzin siyāh eyler *(G. 100/3). [ḫibr-i ḫaṭā]*

hīç: *Olumsuz yargılı cümlelerde olumsuz anlamı pekiştiren bir kelime.*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/13). [hīç]*

Hīç enbiyāya ḳıṣṣası da olmadı naṣīb
Ṣol ḥiṣṣeden ki oldı naṣībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/103). [hīç]*

hīç: *Katiyen, asla.*

Her ne cāna kim atar ġamzelerüñ tīr-i belā
Cümlesin rāst atar eylemeyüp hīç ḫaṭā *(G. 4/4). [hīç]*

Gösterelden baña cemāl iy dōst
Ḳomaduñ tende hīç mecāl iy dōst *(G. 18/2). [hīç]*

Bir laḥẓa vefāñı görmedüm hīç
Her laḥẓa işüñ cefādur iy dōst *(G. 26/13). [hīç]*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/9). [hīç]*

Yāḳūta beñzedür lebi devrinde kimse hīç
Ḫaṭṭı miṣāli yazmadı bir yādigār nesḫ *(G. 40/7). [hīç]*

Severem didügüme ḫışm itme
Hīç olmaz çü bī-günāh beşer *(G. 88/8). [hīç]*

Bu dārū-ḫāneden ummañ ṣafā hīç
Ki gītī ṣuffası ṣaḥn-ı emeldür *(G. 109/13). [hīç]*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/9). [hīç]*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı şīve irişe yimişi nāz *(G. 144/7). [hīç]*

Kirpügüm üzre ḫayālüñ uyumaz dīdede hīç
Ḫārı bālīn idinen degmede āsān uyumaz *(G. 159/13). [hīç]*

Maḥrem olduñsa eger zülfi ḫayāline göñül
Ġam yime hīç yüri göz göre var māre yapış *(G. 176/8). [hīç]*

Didüm ayaġuñ öpmege ruḫṣat olur mı hīç
Gül gibi güldi didi ki iyyāke ve'r-ruḫaṣ *(G. 179/5). [hīç]*

Cemʿ olmaz āb ü āteş gerçi hīç
ʿĀrıżuñ üstinde buldı ictimāʿ *(G. 186/9). [hīç]*

Ol raḳīb-i rū-siyāhı eyle ḳapuñdan ıraġ
Hem-nişīn olduġı yoḳdur bülbül ile hīç zāġ *(G. 191/2). [hīç]*

Dişlerüñ bigi şehā dürr-i ḫōş-āb
Ḥāşıl itmez hīç baḥr içre ṣadef *(G. 197/12). [hīç]*

Cānum virüp irem mi ser-i zülfüñe didüm
Güldi didi ki hīç ola mı rāygān müşk *(G. 217/24). [hīç]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/10). [hīç]*

Fürḳat ḫazānı şöyle ṣarardursa beñzini
Hīç ummazam ki irişe faṣl-ı bahāra Cem *(G. 273/10). [hīç]*

Fikr-i ebrūñ eylemez Cem mescid-i ḫüsnüñde hīç
Kaʿbede dīvānedür maḫṣūṣ miḥrāb isteyen *(G. 307/17). [hīç]*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/12). [hīç]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/2). [hīç]*

Cem gibi bulımaya cefā-keş kimesne hīç
İşbu cihānı ger geze ser-tā-ser āreye *(G. 321/9). [hīç]*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise baña
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/6). [hīç]*

Çeker ʿışḳuñla cānum derd ü miḥnet
Velī yoḳdur teraḥḥum hīç sende *(G. 337/6). [hīç]*

Cürm isteme öldür Cemi hīç itme tevaḳḳuf
Yitmez mi seni cān ile sevdügi bahāne *(G. 357/9). [hīç]*

Dil düşdi tīġ-ı ġamzesine hīç üşenmedi
Erlük bu ise ancaḳ ölür yüzi aġ ola *(G. 367/3). [hīç]*

Miḥnet ü ġamdan uṣanmaz hīç Cem
Yoḳsa ol aña miḥen gelmez mi k'iy *(G. 418/13). [hīç]*

Eger ġonce dilerse ḫāṭır-ı teng
Dehān-ı yāri bul hīç eyleme ceng *(Mes. 1/38). [hīç]*

Naḳş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/2). [hīç]*

Ol güherlerden nişān ḳalmayıcaḳ arada hīç
Farḳ ḳılmaz rāhibi zāhidi bir ṭabʿ-ı selīm *(Mua. 187/3). [hīç]*

Ṣaf-ı zülfüñ şikendür pīç-der-pīç
Yaraşmaz çün ser-i ṣafda şiken hīç *(Mua. 217/2). [hīç]*

İsmüñi hīç unud[a] mı ḫāṭır
Çünki bir noḳṭadan olur ẓahir *(Mua. 241/1). [hīç]*

Kemān-ebrūñı çekdükçe nigārā
Görinmez kūşesinden kūşesi hīç *(Mua. 291/2). [hīç]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/11). [hīç]*

Pinhān oluban görinmedi hīç
Laʿlüñi süzelden āb-ı Kevṣer *(Terc. 1/7). [hīç]*

Gevher-durur ki ṣayḳala hīç ihtiyācı yoḳ
Āyīneluḳda ṭabʿ-ı münīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/195). [hīç]*

Sürme yirine gerd-i niʿāli Muḥammedüñ
Gelmez lisān [ü] ḳāle vü şıġmaz beyāna hīç *(Terk. 1/70). [hīç]*

Devlet degül mi ki olmaya ümmetden özge hīç
Ḥaḳ ḥażretinde ġayrı recāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/17). [hīç]*

Her ki ʿāḳildür cihāna ḳılmasun hīç iʿtibār
Furṣatı fevt itmesün ẕevḳ u ṣafā sürsün felek *(Terk. 2/59). [hīç]*

Ḥayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/81). [hīç]*

hīç eyle-: *Yok etmek.*

Hīç eyledi ʿömrin bu hevālarda olalı
Derd ile bu miskīn dil *(Mua. 102/7). [hīç eyledi, -di]*

ḥicāb: *Perde, örtü.*

Gün yüzüñüñ ḥicābı ḳaçan kim niḳāb ola
Nūr-ı cemālüñ ile niḳāb āftāb ola *(G. 369/1). [ḥicābı, -ı]*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/2). [ḥicāba, -a]*

Ḳaṭʿ-ı ḥicāb ḳıldı geçüp cümle perdeden
Ḳalmadı āre yirde ḥicābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/129). [ḥicābı, -ı]*

ḥicāb idin-: *Utanmak, mahcup olmak.*

Gelince meclisüñe şırçadan ḥicāb idinür
Meger cemālüñe baḳmaġa şerm ider ḳandīl *(G. 244/3). [ḥicāb idinür, -ür]*

ḥicāb ol-: *Perde olmak, örtü olmak II engel olmak, kapatmak, gizlemek.*

Gün yüzüñ üstinde zülfüñ olalı müşkīn niḳāb
Oldı ḫāl-i ʿanberīnüñe yavuz gözden ḥicāb *(Mua. 134/2). [ḥicāb oldı, -dı]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/3). [ḥicāb olmış, -mış]*

Çü yüzüñ māhınuñ oldı ḥicābı
Iraġ eyle naẓerden dest-māli *(G. 399/11). [ḥicābı oldı, -dı]*

hicrān: *Ayrılık.*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu hicrāna pāyān *(G. 292/10). [hicrāna, -a]*

Göñül hicrān odından ḥamdü lillāh
Söyindi irmiş iken iḫtirāḳa *(G. 341/7). [hicrān]*

hicrān ü ġam: *Ayrılık ve gam.*

Ṭutdum ümīd-i dāmen-i vaṣluña līkin āh
Hicrān ü ġam elinde yaḳam pāre pāredür *(G. 94/8). [hicrān ü ġam]*

hidāyet: *Kurtuluş, doğru yol.*

Ḫōş hidāyet-durur olan kişiye
Maḥrem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/29). [hidāyet-durur, -durur]*

hidāyet eyle-: *Doğru yolu göstermek.*

İy Ḳādir [ü] Kerīm ü Raḥīm ihdinā’ṣ-ṣırāṭ
Tā kim hidāyet eyleye rāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/254). [hidāyet eyleye, -y, -e]*

ḫidmet: *Hizmet.*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫıdmetüñe oldı püşt-ḫam *(K. 7/60). [ḫıdmetüñe, -üñ, -e]*

Ḫidmet yolında ġāşiye-dār oldı Cebreʾīl
Zīn ṣalalı Burāḳa licāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/153). [ḫidmet]*

ḫidmet it-: *Hizmet etmek.*

Şekker lebüñe ḫidmet idem diyü iy ṣanem
Yüz yirde baġladı beline ney-şeker kemer *(G. 116/5). [ḫidmet idem, -em]*

ḫıdmet ḳıl-: *Hizmet etmek.*

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġı içün
Geldi ki ḫıdmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem *(K. 7/30). [ḫıdmetüñ ḳıla, -a]*

ḥıfẓ it-: *Saklamak, korumak.*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/93). [ḥıfẓ ider, -er]*

Ṣal zenaḫ-dānuñ çehine göñlümi iy ṣāh-ı ḥüsn
Ki olmaya dīvāneye ḥıfẓ itmege zindān gibi *(G. 379/12). [ḥıfẓ itmege, -meg, -e]*

ḥıfẓ it-: *Ezberlemek.*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫatṭuñ sūresin ḥıfẓ itmege
Ṣubḥa dek nūr āyetin her gice ezberler çerāġ *(G. 194/3). [ḥıfẓ itmege, -meg, -e]*

ḥıfẓ-ı gül-zār ol-: *Gül bahçesini muhafaza etmek.*

Ḥüsnüñi ḳo ṣaḳlasun kirpüklerüm çeşmümde kim
Ḥıfẓ-ı gül-zār olmaya ḫār ile dīvār olmasa *(G. 362/8). [ḥıfẓ-ı gül-zār olmaya, -ma, -y, -a]*

ḥikāyet: *Hikâye.*

Pāyāna irmedi n'ideyüm ġam ḥikāyeti
Derdā ki ḳılmadı baña devrān ḥimāyeti *(Terk. 3/91). [ḥikāyeti, -i]*

ḥikāyet eyle-: *Anlatmak.*

Ḥikāyet eylemege metn-i ʿışḳuñuñ şerḥin
Ḥadīṣ-i Leylī vü Mecnūn fesāne yitmez mi *(G. 419/13). [ḥikāyet eylemege, -meg, -e]*

Şeb ü rūz olmaya bu ayda taḳrīr
Ruḫ u zülfüñden eylersem ḥikāyet *(G. 24/18). [ḥikāyet eylersem, -r, -se, -m]*

ḥikmet: *Hakikat sırrı, bilgelik; öz içinde gizlenmiş olan bilgi, özün bilgisi; Allah'ın bilgeliği, hakikat sırrına vakıf olması.*

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār *(K. 2/64). [ḥikmetüñ, -üñ]*

Ḳurı ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülāl *(K. 3/10). [ḥikmetüñ, -üñ]*

Ḳudretüñden oldı Keyvān çarḫ üzre pās-bān
Ḥikmetüñden oldı Mirrīḫ āsmāna kūtvāl *(K. 3/36). [ḥikmetüñden, -üñ, -den]*

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥikmetüñe lā dimez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidāl *(K. 3/23). [ḥikmetüñe, -üñ, -e]*

Mihri luṭfuñla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp baġışladuñ aña kemāl *(K. 3/42). [ḥikmetüñi, -ün, -i]*

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl *(K. 3/44). [ḥikmetüñüñ, -ü, -ñüñ]*

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı *(K. 6/17). [ḥikmetin, -in]*

Ḫalḳ-ı zamāne ḥükmüñe olmış-durur muṭīʿ
İki cihānda ḥikmetüñ olmış-durur ḥakem *(K. 7/54). [ḥikmetüñ, -üñ]*

ḥikmet ü ʿizz ü celāl: *Hikmet, izzet ve yücelik.*

Cümle sendendür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celāl *(K. 3/26). [ḥikmet ü ʿizz ü celāl]*

hilâf: *Yalan, yanlış, ters, zıt.*

Degüldür baña bu cevrüñ güzāfī
Meger emrüñde cān itdi ḫilāfı *(Mua. 47/2). [ḫilāfi, -ı]*

hilāl: *Hilal, yeni ay.*

Cihānuñ miḥnetinden iy ḳamer-rū
Tenüm inceldi uş döndi hilāle *(G. 333/8). [hilāle, -e]*

hilāl: *Yeni ay II sevgilinin yay gibi hilal kaşları.*

Hilāl ebrūñı görelden hilāline ḫayāl olup
Felekde māh bedr iken olur geh ṭoġrı gāh egri *(G. 405/3). [hilāline, -i, -n, -e]*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/8). [hilāli, -i]*

Hilāl ebrūñı görelden hilāline ḫayāl olup
Felekde māh bedr iken olur geh ṭoġrı gāh egri *(G. 405/3). [hilāl]*

Yüzüñ ayı ile ebrūñuñ hilālinüñ ḫayāline
Her ay başında görinür hilāl-i şekl-i māh egri *(G. 406/7). [hilālinüñ, -i, -nüñ]*

Gözleri şehlā yüzi bedr ay ḳaşları hilāl
Zülf[i] misk ü ʿanber ü nesrīnleri reyhāndur *(K. 8/19). [hilāl]*

hilāl it-: *Hilale çevirmek, iki büklüm yapmak.*

Bu dil-i miskīnümi dāyim melāl itmek neden
Fürḳatüñle ḳaddümi cānā hilāl itmek neden *(G. 287/2). [hilāl ıtmek, -mek]*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaşuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/2). [hilāl ıtmek, -mek]*

hilāl ol-: *Hilal olmak, hilal şeklini almak.*

Mūy-ı miyānı yādına her ay hilāl olup
Sīmīn beline sīmden eyler ḳamer kemer *(G. 116/7). [hilāl olup, -up]*

hilāl-ebrū: *Yeni ay II sevgilinin yay gibi hilal kaşları.*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/1). [hilāl-ebrūyı, -y, -ı]*

hilāl-i şekl-i dās: *Orak şeklindeki hilal.*

Ḫaṭṭuñ irdükçe ecel biçmege ʿömrüm sebzesin
Dil göginde gösterür ḳaşuñ hilāl-i şekl-i dās *(G. 163/6). [hilāl-i şekl-i dās]*

hilāl-i şekl-i māh: *Ayın hilal şekli, yarım ay.*

Yüzüñ ayı ile ebrūñuñ hilālinüñ ḫayāline
Her ay başında görinür hilāl-i şekl-i māh egri *(G. 406/8). [hilāl-i şekl-i māh]*

ḫil'at: *Eskiden, padişah veya vezir tarafından takdir edilen, beğenilen kimseye giydirilen süslü elbise, kaftan.*

Keremüñ ḫilʿati ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/117). [ḫilʿati, -i]*

Ṭarz-ı ṭırāz-ı vaḥdet ile zeyn olur müdām
Levlāke ḫilʿatindeki ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/106). [ḫilʿatindeki, -i, -n, -de, -ki]*

ḫilʿat-i ḥüsn: *Güzellik kaftanı.*

Ḫilʿat-i ḥüsnüñe māhı ilme köhne pāredür
Vaṣle olmaḳ cāme-i aṭlasda yaraşmaz pelās *(G. 163/9). [ḫilʿat-i ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

ḫīle: *Bir kimseyi aldatmak, kandırmak ve yanıltmak amacıyla yapılan tertip, düzen.*

Beni ṣayd itmek içün ḥīle ile
Şu zülf-i dil-sitānuñ pür-fitendür *(G. 66/9). [ḫīle]*

Dil ü cān almaġ içün ḥīle ile
Gözüñ meşġūldür siḥr ile āle *(G. 332/5). [ḫīle]*

Belāya mübtelā olduḳ Rodosun ḥīlesin añma
Bu derde çāre bulmaz ʿĪsevīden biñ ṭabīb ancaḳ *(K. 9/15). [ḫīlesin, -si, -n]*

Şol oġraş bozdı Papa ḥīlesin biz de ḫalāṣ olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı şīb ancaḳ *(K. 9/37). [ḫīlesin, -si, -n]*

ḥimāyet ḳıl-: *Himaye etmek.*

Pāyāna irmedi n'ideyüm ġam ḥikāyeti
Derdā ki ḳılmadı baña devrān ḥimāyeti *(Terk. 3/92). [ḥimāyeti ḳılmadı, -ma, -dı]*

himem: *Yardımlar, ihsanlar.*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/14). [himem]*

himem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in ihsanı, yardımı.*

Ne-durur Ḥaḳḳa ṭoġrı varmaġa rāh
Himem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/2). [himem-i lā ilāhe illallāh]*

himmet: *Lütuf, kerem, ihsan.*

Görüñ gerdūn-ı dūnuñ himmetini
Bu ġurbetde Cemi bīmār ḳıldı *(G. 386/13). [himmetini, -i, -n, -i]*

Laʿl ü yāḳūt ile pür ola ṣadef dür yirine
Himmeti ebri eger yaġdura bārān-ı kerem *(K. 1/20). [himmeti, -i]*

Himmeti havż-ı kerem nehrini icrā ideli
Oldı dūlāb-ı felek ol ṣuda gerdān-ı kerem *(K. 1/27). [himmeti, -i]*

Himmetüñ Kevṣeridür ʿayn-ı seḫā kim utanup
Oldı ẓulmetde nihān çeşme-i ḥayvān-ı kerem *(K. 1/31). [himmetüñ, -üñ]*

İşitdi çü hātif ḫaberin bu dil-i miskīn
Himmet kemerin beline bend eyledi ṣad cā *(K. 5/138). [himmet]*

Ger bir ḥaḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem *(K. 7/49). [himmetüñ, -üñ]*

himmet ol-: *Yardımı, ihsanı, lütfu olmak.*

Eger şāh-ı cihāndan himmet olsa
Cemüñ şiʿri irişürdi kemāle *(G. 333/13). [himmet olsa, -sa]*

himmet ḳıl-: *Yardım etmek, himmet etmek.*

Ḫalḳ-ı ʿālem ḳamu ḥayrān ola bir cilvesine
Ḳılsa ṭāvūs bigi himmeti cevlān-ı kerem *(K. 1/24). [himmeti ḳılsa, -sa]*

Hind: *Hindistan.*

Gün yüzüñ üzre ḫāl-i siyeh zülf-i ʿanberīn
Şan Hind şāhı milket-i Rūma ʿalem çeker *(G. 96/6). [hind]*

Hindū: *Hintli, Hintli gibi siyah.*

ʿİẕāruñda ne Hindūdur beñüñ kim
Hemīşe meskeni gül āresidür *(G. 106/3). [hindūdur, -dur]*

Gūyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy ṣanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir kūşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/3). [hindūdur, -dur]*

Ḫālüñ ol Hindū-durur kim bī-rıżā
Gül-şen-i ḥüsnüñ temāşā eylemiş *(G. 172/11). [hindū-durur, -durur]*

ʿĀrızuñ devrinde Hindū zülfüñe baş ḳoşalı
Kişver-i Rūma Ḥabeşden ṣaldı leşkerler ḫaṭuñ *(G. 226/7). [hindū]*

Leblerüñ dārü'ş-şifāsını açup Hindū beñüñ
Çaġırur iy teşne diller ḳanı cüllāb isteyen *(G. 307/5). [hindū]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/7). [hindū]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/6). [hindū]*

Gördügümce beñlerüni ruḫlaruñ üzre senüñ
Ṣanuram kim gül direr gül-şende Hindūlar bigi *(G. 384/8). [hindūlar, -lar]*

Ne Hindūdur beñüñ zülfüñ ḳatında
İdinmiş müşk-i terden dest-māli *(G. 399/3). [hindūdur, -dur]*

Hey ne güstāḫ olur ol zülf-i siyehler bī-rıżā
Gül direrler gül-şen-i ḥüsnüñde Hindūlar gibi *(G. 422/6). [hindūlar, -lar]*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/2). [hindūyı, -y, -ı]*

hindū-beççe: *Hintli çocuk II sevgilinin beni.*

Gül-şen-i ruḫ-sāruñı seyr itmege ḫāl-i siyeh
Nice Hindū-beççedür kim virür aña rāh ruḫ *(G. 41/8). [hindū-beççedür, -dür]*

Ḫālüñ ṣanemā gül yüzüñ üstinde gören dir
Hindū-beçedür düşdi yatur gül arasında *(G. 323/4). [hindū-beçedür, -dür]*

hindū-yı zülf-i zirih-pūşı: *(Sevgilinin) zırhlı kara zülfü.*

Bī-gümān ger bī-kemān biñ ḳalbi ṣır dirsem n'ola
Hindū-yı zülf-i zirih-pūşı ki girmiş cevşene *(G. 361/12). [hindū-yı zülf-i zirih-pūşı, -ı]*

ḥınnā yaḳ-: *Kına yakmak.*

Bu māşıṭa-i çarḫ yaḳar ḳanlu yaşumdan
Her gice ʿarūs-i şafaḳuñ destine ḥınnā *(K. 5/76). [ḥınnā yaḳar, -ar]*

ʿĪd oldı diyü ḫūn-ı dil-i lāleyi yaḳdı
Ḥınnā gibi destine ʿarūs-i gül-i raʿnā *(K. 5/60). [ḥınnā yaḳdı, -dı]*

ḫırām eyle-: *Salınarak yürümek.*

Ṭūbā da görürse diye ṭoġrusı zihī ḳad
Nāz ile ḫırām eyleyicek ol ḳad-i bālā *(G. 1/12). [ḫırām eyleyicek, -y, -icek]*

ḫırāmān: *Salına salına, naz ile, edâ ile yürüyen.*

Nigārā kūyuñ içre ṣalınıcaḳ
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i çemendür *(G. 66/6). [ḫırāmān]*

Gözüm yaşında seyr itme ḫırāmān
Ne ġaflet yiridür ʿummāne girdüñ *(G. 225/9). [ḫırāmān]*

Yüzüñdür bāġ-ı cennet gül-sitānı
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i revānı *(G. 373/2). [ḫırāmān]*

ḫıred: *Akıl, zekâ.*

Fiġān ü nāle vü zārī nicesi eylemeyem
Ki bulmadı ṭolaşaldan ḫıred ṣaçuña ḫalāṣ *(G. 178/4). [ḫıred]*

Olalı ʿilm-i siḥr içre gözüñ sāḥirler üstādı
Ḫıred eflāke irgürdi göñülden āh ü feryādı *(G. 381/2). [ḫıred]*

ḫıred-mend-i lebīb: *Aklı başında olan, akıllı, zeki, anlayışlı kimse.*

Ṣaḳındum dīn-i İslāmı ve aṣlā olmadum rāżī
İder mi ehl-i Ḥaḳ ḳaṣdın ḫıred-mend-i lebīb ancaḳ *(K. 9/30). [ḫıred-mend-i lebīb]*

ḫırḳa: *Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarikata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek.*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/3). [ḫırḳasın, -sın]*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/16). [ḫırḳa]*

ḫırḳa-i ʿışḳ: *Aşk hırkası.*

Geymesün devlet ḳabāsın ḫırḳa-i ʿışḳuñ geyen
Çünki iḥrām üzre geymez maḥrem olanlar libās *(G. 163/3). [ḫırḳa-i ʿışḳuñ, -uñ]*

ḫirmān-ı kerem ol-: *Keremden, cömertlikten nasipsiz olmak.*

Didi her kim ki ḫaṭā toḫmın eker sencileyin
Olısar ḫirmeninüñ ḥāṣılı ḫirmān-ı kerem *(K. 1/76). [ḫirmān-ı kerem olısar, -ısar]*

ḫirmen: *Harman, harman yeri.*

Yüzini ḫāk ideli ḥüsni meh-i çār-dehüñ
Āhum odlāre yaḳar ḫirmenini mihr ü mehüñ *(G. 222/2). [ḫirmenini, -i, -n, -i]*

Zenaḫuñ sībine diş biler iken nār-ı cefā
Düşdi cān ḫirmenine ġabġab-ı sīmīnüñ içün *(G. 275/8). [ḫirmenine, -i, -ne]*

Mezraʿ-ı vaṣlı nişābından naṣīb umarken āh
Āteş-i hecri irüp od urdı nā-geh ḫirmene *(G. 361/18). [ḫirmene, -e]*

Didi her kim ki ḫaṭā toḫmın eker sencileyin
Olısar ḫirmeninüñ ḥāṣılı ḫirmān-ı kerem *(K. 1/76). [ḫirmeninüñ, -i, -nüñ]*

ḫirmen-i māh: *Ay harmanı.*

Felekde odlara yaḳmaġa ḫirmen-i māhı
Seḥerde ṣıdḳ ile cāndan irişen āh yiter *(G. 91/7). [ḫirmen-i māhı]*

ḫirmenine od ṣal-: *Harmanını ateşe vermek, mahvolmak, perişan olmak.*

Çāk itdi yaḳasını seḥer ṣubḥ-gāha baḳ
Od ṣaldı ḫirmenine meh-i āsmānı gör *(Terk. 3/24). [ḫirmenine od ṣaldı]*

ḫırz-i sīm ü zer: *Altın ve gümüş tılsımı.*

Bilenler ʿilm-i nārencāt[ı] ṣayd-ı ḫūb içün dirler
Ki ḫırz-i sīm ü zerden yig mücerreb bir duʿā olmaz *(G. 154/12). [ḫırz-i sīm ü zerden, -den]*

ḫisāb: *Bir şeyin hesabını vermek, hesap günü.*

Maḥşer-i zülfi ḫisābı sen ḳıyāmet-ḳāmetüñ
Hey ne müşkildür ki Cem daḫı ḫisāb üstindedür *(G. 84/14). [ḫisāb]*

ḫisāb: *Hesap, ölçü, sayı.*

Maḥşer-i zülfi ḫisābı sen ḳıyāmet-ḳāmetüñ
Hey ne müşkildür ki Cem daḫı ḫisāb üstindedür *(G. 84/13). [ḫisābı, -ı]*

Ḥaşr-i zülfeyni ḫisābın ḫōş bilür
Sen ḳıyāmet ḳāmetüñ Cem mū-be-mū *(G. 316/13). [ḫisābın, -ı, -n]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/14). [hisāb]*

Bir ḳaṭre āb-ı raḥmet ile yur cihānı heb
Gelmez lisāna luṭfı ḫisābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/136). [ḫisābı, -ı]*

ḫisāb it-: *Hesaplamak.*

Yaşlarum ılduzlarını kim ḥisāb iderdi ger
Āsmān-ı der-gehüñ ḫākinde īṣār olmasa *(G. 362/11). [ḥisāb iderdi, -er, -di]*

hisāb ol-: *Hesap olmak, hesabını tutmak, sayılabilmek.*

Şu deñlü derde giriftārı var ḥabībüñ kim
Arada ṣanmaġıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/10). [hisāb olasın, -a, -sın]*

hisāba gel-: *Sayılmak, hesap edilmek.*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı hisāba gelmez ü iḥsānı bī-ṣümār *(K. 2/16). [hisāba gelmez, -mez]*

ḫıṣāl: *Güzel hasletler, huylar.*

Cümle cihānda ṭutmaz idi böyle iştihār
Zeyn itmese ḫıṣāl[i] cinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/224). [ḫıṣāl[i], -i]*

ḫıṣāl eyle-: *Huylar, hasletler vermek.*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercīse ḳılup eyledüñ nīgū ḫıṣāl *(K. 3/38). [ḫıṣāl eyledüñ, -dü, -ñ]*

ḥiṣār eyle-: *Sur çekmek, kale yapmak.*

Ḳaʿr-ı biḥārı eyledi lü'lüye cāy-gāh
Yāḳūt ü laʿle seng-i siyāhı eyledi ḥiṣār *(K. 2/12). [ḥiṣār eyledi, -di]*

ḫışm: *Öfke, kızgınlık, gazap.*

Gönlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/9). [ḫışm]*

Aldı ḫışm ile gözüñ tīr ü kemānını dirīġ
Şöyle beñzer ki yine ḳaṣd idiser cānumuza *(G. 342/7). [ḫışm]*

Dil-berüm ḫışm ile ḳaşını kemān eyleyeli
Cānumı ġamzesi oḳına nişān eyleyeli *(G. 372/1). [ḫışm]*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül ʿĪsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/1). [ḫışm]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/2). [ḫışma, -a]*

Gör ḫālüñ ile zülfüñi iy meh neler ḳılur
Dil ḫānesini ḫışm ile zīr ü zeber ḳılur *(Mua. 162/2). [ḫışm]*

ḫışm eyle-: *Öfkelenmek, kızmak.*

Ḳaşına kec rā didüm ḫışm eyledi
Āh kim benden bu rāyı çoḳ görür *(G. 110/11). [ḫışm eyledi, -di]*

Ṣordum dehenüñ sırrını ḫışm eyledi ġamzeñ
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan olacaḳdur *(G. 52/7). [ḫışm eyledi, -di]*

Leblerinden būse añduġumca ḫışm eyler baña
Şöyle ṣaḳlar ṣaḳınur bir pāredür cāndan gider *(G. 122/5). [ḫışm eyler, -r]*

Āh kim iy meh-liḳā ḫışm eyleyüp ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(G. 211/3). [ḫışm eyleyüp, -y, -üp]*

Lebinden būse umsam ḫışm ider yār
Ṣaḳınur ṣanasın cān pāresidür *(G. 106/7). [ḫışm ider, -er]*

Ḫışm idersin ṭurmadın her dem-be-dem şāhā meger
Bu Cem-i bī-çāreyi der-gāhdan sürer misin *(G. 291/9). [ḫışm idersin, -er, -sin]*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/19). [ḫışm idüp, -üp]*

Ḫışm idüp ol māh-peyker ḳaṣd-ı cān eyler dirīġ
Kime feryād ideyin çün ẓulm-i ḫān eyler dirīġ *(G. 192/1). [ḫışm idüp, -üp]*

Ben ġarībüñ ḳaṣdına ḫışm idüp ol ṣūḫ-ı cihān
Ḳaşları ile kirpügin tīr ü kemān eyler dirīġ *(G. 192/11). [ḫışm idüp, -üp]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/1). [ḫışm idüp, -üp]*

Severem didügüme ḫışm itme
Hīç olmaz çü bī-günāh beşer *(G. 88/7). [ḫışm itme, -me]*

Temāşā eylesem ḥüsnüñ baña ḫışm itmesün çeşmüñ
Göze çün kim yasaġ olmaz şehenşehler yasaġında *(G. 352/7). [ḫışm itmesün, -me, -sün]*

Ṣorduḳça dehānuñ n'ola ḫışm itse gözüñ kim
Mey üzre ḳılur mest olan yoḳ yire ġavġā *(G. 1/9). [ḫışm itse, -se]*

Laʿlüñi ṣorduġuma ḫışm itse çeşmüñ n'ola kim
Mest olanlar yoḳ yire şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 104/11). [ḫışm itse, -se]*

ḫışm-ı çeşm: *Gözlerin hışmı II sevgilinin öfkeli bakışları.*

Ḫışm-ı çeşmüñden ḫalāṣ olmaġa Cem
Sāye-i zülfüñden eyler ilticā *(G. 6/13). [ḫışm-ı çeşmüñden, -üñ, -den]*

Ḫışm-ı çeşmüñden ḫalāṣ olmaġa Cem
Sāye-i zülfüñden eyler ilticā *(G. 7/13). [ḫışm-ı çeşmüñden, -üñ, -den]*

ḫiss: *Duygu, his.*

Gülüp didi muʿammādan ṭuyursañ
Keşīde ḥiss yaz kim ola maḥsūs *(Mua. 128/4). [ḥiss]*

ḫişşe: *Hisse, pay, nasip.*

Gör ḫişşemi kim bunca leʾālī-i ṣafādan
Ṣarrāf-ı felek seng-i cefā ḳıldı münaḳḳā *(K. 5/113). [ḫişşemi, -m, -i]*

Ve'l-leyl olursa ṭañ mı niḳābı Muḥammedüñ
Miʿrāc ḫişşesi ne ʿaceb ḳışşadur gözet *(Terk. 1/126). [ḫişşesi, -si]*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳışşa ġuşşa ḥişşesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/104). [ḥişşesinüñ, -si, -nüñ]*

ḥişşe: *Nasip II Hz. Muhammed'in diğer peygamberlerin kıssalarından haberdar olma hususundaki nasibi.*

Hīç enbiyāya ḳışşası da olmadı naṣīb
Şol ḥişşeden ki oldı naṣībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/104). [ḥişşeden, -den]*

ḥişşe-i ġam al-: *Gam, keder hissesi almak, kederlenmek, üzülmek.*

İy ḳışşamuz ṣoran berü gel ḥişşe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/31). [ḥişşe-i ġam al]*

ḫiṭāb: *Hitap, konuşma, seslenme.*

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı *(Terc. 1/104). [ḫiṭābı, -ı]*

Sākin olan ġarībe diyārı Muḥammedüñ
Ḳavl-i ṣaḥīḥ şerʿi ḫiṭābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/120). [ḫiṭābı, -ı]*

ḫiṭāb-ı müsteṭāb: *Güzel seslenişler, güzel sözler.*

Her nefesde nefḫa-i ʿĪsī-nişānın gösterür
Şol ḫiṭāb-ı müsteṭābuñ kim ʿitāb-ālūdedür *(G. 101/6). [ḫiṭāb-ı müsteṭābuñ, -uñ]*

ḫıyām: *Haymeler, çadırlar.*

Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb olur
Her ḳanda ḳorlar ise ḫıyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/150). [ḫıyāmı, -ı]*

ḫizāne: *Hazine.*

İy genc-i ḫayāl-i lebüñe dīde ḫizāne
V'iy tīr-i ḫadeng-i ġamuña sīne nişāne *(G. 357/1). [ḫizāne]*

Künūz-ı sırruña cānum ḫizāne yitmez mi
Sipāh-ı ʿışḳuña dil dārı ḫāne yitmez mi *(G. 419/1). [ḫizāne]*

ḫıżr: *Âb-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat.*

Laʿlüñüñ girdinde ḫaṭṭuñ döşenüp yatur şehā
Ḫıżra beñzer gūyiyā k'āb-ı ḥayāt andan ṭamar *(G. 63/8). [ḫıżra, -a]*

Ẓulmet-i zülfinde ḫaṭṭı lebleri ḳatında şan
Ḫıżrdur ḳarañuluḳda āb-ı ḥayvān nūş ider *(G. 75/4). [ḫıżrdur, -dur]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur kim Ḫıżr bigi dāyimā
Ẓulmet-i zülfüñle Kevṣer laʿlüñi bekler ḫaṭuñ *(G. 226/11). [ḫıżr]*

ḫıżr-veş: *Hızır gibi; kul sıkıştığında onun imdadına yetişen şahıs gibi.*

Çeşme-i ḥayvān mıdur laʿl-i revān-baḫşuñ ki anuñ
Ḫıżr-veş yatur kenārında müdām aḫżar ḫaṭuñ *(G. 215/10). [ḫıżr-veş]*

ḫīlesüz: *Hilesiz, dürüstçe.*

Fikr iden ismüñ bulur[dı] ḥīlesüz ger dil-berā
Bīḫ-i nīlūfer bayaġı meskeninde dutsa cā *(Mua. 63/1). [ḥīlesüz]*

hod: *Kendi.*

Nice teşbīh idem raḳībe segi
Ol ḫōd ādem-durur bu ite naẓer *(G. 88/6). [ḫōd]*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/5). [ḫōd]*

Ṭoḳındı ḫōd bilürem tīr-i ġamzeñ iy dil-ber
ʿAceb budur ki araram siperde bulınmaz *(G. 143/9). [ḫōd]*

Lām-ı zülfüñ ʿışḳına Cem ḫōd elifden ṭoġrıdur
Ḳaşlaruñ nūnı gibi ḳaddini dāl itmek neden *(G. 288/17). [ḫōd]*

Dānā-yi bī-naẓīr ü şehenşāh-i bī-vezīr
Sulṭān-i her-diyār ü münezzeh ḫōd ez-diyār *(K. 2/4). [ḫōd]*

Feyż Āndan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf ḫōd
K'oldı iki cihāna çü Settār-ı kird-gār *(K. 2/31). [ḫōd]*

hod: *Artık.*

Yaratdı ravża-i dilde çün ol ḳadi şimşād
Ne seyr-i serv iderem ne ḫōd ārzū-yı riyāż *(G. 180/18). [ḫōd]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/1). [ḫōd]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/8). [ḫōd]*

Ḥarf-i evvelde ḫōd göñül gitdi
Şükr ḳaldum arada ben bī-dil *(Mua. 50/3). [ḫōd]*

hod: *Zaten.*

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendözüñe ḳūt
Bilürsin ḫod cihānuñ yoḳ ḳarārı *(G. 389/8). [ḫod]*

hod: *Meğer.*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/6). [ḫōd]*

ḫōd-rāyluḳ: *Kendini beğenmişlik.*

Aḥmed ḥaḳı içün itme Cemi şerm-sār-ı cürm
Ḫōd-rāyluḳ-durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı *(K. 6/32). [ḫōd-rāyluḳ-durur, -durur]*

ḥoḳḳa-i dür: *İnci hokkası.*

Dilerseñ ḥoḳḳa-i dür görmek iy dil
Leb-i şīrīn-i dendānın naẓer ḳıl *(Mua. 127/1). [ḥoḳḳa-i dür]*

ḫoḳḳa-i laʿl: *Kırmızı renkli hokka II sevgilinin dudağı.*

Ṣunmaġa zehr-i ġamuñ nīşini nūş eylemege
Dehenüñ ḫoḳḳa-i laʿlin ṭolu tiryāk eyler *(G. 117/8). [ḫoḳḳa-i laʿlin, -i, -n]*

ḫoḳḳa-i yāḳūt: *Yakut hokka, yakuttan yapılmış küçük kap.*

İssi otlardan mürekkeb şekkerīn gül şerbeti
Ḥoḳḳa-i yāḳūtdan terkīb-i Efrengāndur *(K. 8/58). [ḫoḳḳa-i yāḳūtdan, -dan]*

ḫōrān-ı ḫᵛān-ı ʿaṭāñ ol-: *Cömertlik sofrasından yiyenler olmak.*

Rātib ber-ān feyż-i nevālüñden ins ü cān
Rūzī ḫōrān-ı ḫᵛān-ı ʿaṭāñ oldı mūr ü mār *(K. 2/44). [ḫōrān-ı ḫᵛān-ı ʿaṭāñ oldı, -dı]*

ḫorşīd-i ʿālem: *Cihanın güneşi.*

Şeb-i hicrān[ı] pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫorşīd-i ʿālem *(G. 257/8). [ḫorşīd-i ʿālem]*

ḫorşīd-i cihān: *Cihanı aydınlatan güneş.*

Şol iki ruḫ ki ḫorşīd-i cihāndur
İki gündür ki gözümden nihāndur *(G. 113/1). [ḫorşīd-i cihāndur, -dur]*

ḫōrşīd-i cihān-tāb: *Dünyayı aydınlatan güneş II sevgili.*

Şeb-i hicrāna nihāyet bulınur çünki yine
İtdi ḫōrşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice *(G. 324/10). [ḫōrşīd-i cihān-tāb]*

ḫōrşīd-i enver: *Nur saçan, ışık saçan güneş II sevgili.*

Yüzini gösterüp ḫōrşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı *(G. 393/7). [ḫōrşīd-i enver]*

ḫorşīd-i ḥüsn: *Güzellik güneşi.*

Ḫorşīd-i ḥüsn içinde görindi çü müşterī
Dir feṯḥ-i sīne tā bula sen nām-ı dil-beri *(Mua. 142/1). [ḫorşīd-i ḥüsn]*

ḫōrşīd-i tābān: *Parlak güneş.*

Miḥnet ü fürḳat gicesi buldı pāyān işbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni ḫōrşīd-i tābān irişür *(G. 71/4). [ḫōrşīd-i tābān]*

ḫoş: *Hoş, güzel.*

Çün kim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫōş-durur içmek ṣarāb-ı nāb *(G. 12/2). [ḫōş-durur, -dur, -ur]*

Ger ḫaṭ yazarsa ʿārıżı üstinde ġam degül
Zīrā ki ḫōş-durur olıcaḳ āb-dār nesḫ *(G. 39/6). [ḫōş-durur, -dur, -ur]*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/10). [ḫōş]*

Zārī-i dil irişdi zülfüñden
İşiden dir ne ḫōş bu nāle-i ʿūd *(G. 47/4). [ḫōş]*

Cem niyyet-i ḥacc itdi ger olsañ aña hem-rāh
Biñ Kaʿbe sevābını bulur ḫōş sefer eyler *(G. 51/18). [ḫōş]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/2). [ḫōşdur, -dur]*

İy Cem bu demde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb
Ḫāşā cihān yüzi ola gül-zār ü lāle-zār *(G. 60/17). [ḫōş-durur, -dur, -ur]*

Dilden iy Cem ol perī-ruḫ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫōş mihmān gelür *(G. 70/10). [ḫōş]*

Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur
Pādişehler ḳılsa ḳulına ʿināyet ḫōş-durur *(G. 74/1). [ḫōş-durur, -dur, -ur]*

Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur
Pādişehler ḳılsa ḳulına ʿināyet ḫōş-durur *(G. 74/2). [ḫōş-durur, -dur, -ur]*

Ḫaṭṭuñ oldı āyet-i ḥüsn ü lebüñ vaḳfı anuñ
Olıcaḳ sürḫ ü siyehle vaḳf u āyet ḫōş-durur *(G. 74/4). [ḫōş-durur, -dur, -ur]*

Kākülüñ ʿömrüm-durur çün kesmege ḳaṣd eyleme
Kim ḳamer devrinde ʿömr-i bī-nihāyet ḫōş-durur *(G. 74/6). [ḫōş-durur, -dur, -ur]*

Dil-berüñ mey-gün lebinden meclis-i ʿuşşāḳda
İy göñül ḳan aġlayup ḳılsañ rivāyet ḫōş-durur *(G. 74/8). [ḫōş-durur, -dur, -ur]*

Cem ġamuñdan bulalı ẕevḳ u ṣafālar dir müdām
Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur *(G. 74/10). [ḫōş-durur, -dur, -ur]*

Cem tuḥfe diyü cānını ḳılur saña īṯār
Billāhi ḳabūl eyle ki ḫōş mā-ḥażarīdür *(G. 80/10). [ḫōş]*

Ḳo kemer olsun ḳolum belüñe iy cān-ı cihān
Ḫōş yaraşur olıcaḳ sīmīn miyāna zer kemer *(G. 98/10). [ḫōş]*

Viṣāli fikri ne ḫōş mālḫūlyādur kim
Gedāyı dek ṭurur iken cihāna şāh eyler *(G. 100/9). [ḫōş]*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/1). [ḫōş]*

Ḳıl ḳollarumı belüñe iy sīm-ber kemer
Sīmīn miyāna ḫōş yaraşur çünki zer kemer *(G. 116/2). [ḫōş]*

Yüzüñ ayını gözüm āyinelerden güniler
Nice ḫōş diḳḳat ider ayı nelerden güniler *(G. 121/2). [ḫōş]*

Ne yaraşmış ḫadüñde ḫaṭṭ-ı reyḥān
Ne ḫōş ḳılmış benefşe bāġı taḥrīr *(G. 124/14). [ḫōş]*

Ġamzeñ ḫadengi şöyle tekellüfsüz oldı kim
Dil ḫānesinde ṣadra geçüp ḫōş ḥużūr ider *(G. 134/8). [ḫōş]*

Zülfi ucın kesmege ḳaṣd eyledi dil-ber didüm
Kesme kim devr-i ḳamerde ḫōş-durur ʿömr-i derāz *(G. 144/4). [ḫōş-durur, -dur, -ur]*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/5). [ḫōş]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/2). [ḫōş]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/12). [ḫōş]*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/14). [ḫōş]*

Cān meclisine laʿl ü ruḫuñ vaşfını getür
Çün şekker ile ḫōş yaraşur armaġān-ı şemʿ *(G. 190/22). [ḫōş]*

Ne ḫōşdur şemʿ-i ḥüsnüñde kemend-i tāb-dār-ı zülf
Zihī ḳandīl-i rūşen kim resendür aña tār-ı zülf *(G. 196/1). [ḫōşdur, -dur]*

Muṭribā germ eylegil sāzuñı kim
Bāde ḫōşdur bile olsa çeng ü def *(G. 197/6). [ḫōşdur, -dur]*

N'ola ḫadeng-i ġamzeñ cānı ḳılursa yaġmā
Ol daḫı Cem garībe bir ḫōş saʿādet ancaḳ *(G. 200/10). [ḫōş]*

Ne girdüñ gönlüme iy çeşm-i bed-mest
Ne ḫōş düzd-āne bu dükkāne girdüñ *(G. 225/8). [ḫōş]*

Ne ḫōş sāʿat-durur bu nice ḫōş-dem
Ki cān cānānı ile oldı hem-dem *(G. 257/1). [ḫōş]*

Sulṭānluḳ olmaz ise dervīşlük de ḫōşdur
Gör nice terk idindi taḫt ile tācı Edhem *(G. 274/3). [ḫōşdur, -dur]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/7). [ḫōş]*

Dişleri lü'lü' vü lālā ḫōş-mısın
Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin *(G. 294/3). [ḫōş-mısın, -mı, -sın]*

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫōş-durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭen *(G. 295/3). [ḫōş-durur, -dur, -ur]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḫālsin *(G. 298/1). [ḫōş]*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n'ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿḳūb içün *(G. 301/4). [ḫōş]*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/9). [ḫōş]*

Dir gören bu zülf-i müşkīni ruḫ-ı dil-dārda
Ḫōş dükān-ı müşk açılmış kūşe-i gül-zārda *(G. 346/2). [ḫōş]*

Lebüñden çeşm-i bādāmuñ şekerle
Ki ḫōşdur luṭf-ı bādāmuñ şekerle *(G. 364/2). [ḫōşdur, -dur]*

Öperken laʿlini nā-geh ısırdum ṭudaġın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına ṣuṣadı *(G. 381/4). [ḫōş]*

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş ü neşāṭ it
Ne ḫōş mevsim-durur gör rūzgārı *(G. 388/10). [ḫōş]*

Getür sāḳī Ceme cām-ı muravvaḳ
Görelüm ḫōş bugün rūz-ı bahārı *(G. 388/14). [ḫōş]*

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫōşdur meclis içre āvāze-i ney *(G. 391/8). [ḫōşdur, -dur]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cānāna irdi *(G. 392/14). [ḫōş]*

ʿAnberīn zülfüñ ne ḫōş şīrāze-i müşkīn olur
Şol kitāb-ı ḥüsne kim alnuñdur anuñ mıḳlebi *(G. 400/5). [ḫōş]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḥayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/14). [ḫōş]*

Sırr-ı Ḥaḳḳa ne ḫōş işaretdür
Müdġem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/35). [ḫōş]*

Ḫōş hidāyet-durur olan kişiye
Maḥrem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/29). [ḫōş]*

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i Ḥabībden irişen ḫōş hevā ḥaḳı *(K. 6/24). [ḫōş]*

Göreli ebr-i zülfüñ āhlayam
Bād ḫōşdur seḥāb ile her dem *(Mua. 9/2). [ḫōşdur, -dur]*

Vaḳtidür ala muṭrib ele ḫōş def ü ḳānūn
Arada gerekdür yüriye bāde-i gül-gūn *(Mur. 3/21). [ḫōş]*

Bu ḳavli diyelüm yine ḫōş gözlemeyüp neng
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/15). [ḫōş]*

Ve'l-leyl lāmı ile ne ḫōş dāll olur gözet
İsrā şebine şaʿr-ı siyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/241). [ḫōş]*

Vaḥdet ḫazīnesindeki māli Muḥammedüñ
Cān gözin açmaġa nice ḫōş tūtiyā olur *(Terk. 1/68). [ḫōş]*

ḫōş bil-: *İyi bilmek.*

Ḥaşr-i zülfeyni ḥisābın ḫōş bilür
Sen ḳıyāmet ḳāmetüñ Cem mū-be-mū *(G. 316/13). [ḫōş bilür, -ür]*

ḫōş düş-: *Hoş, uygun düşmek; yakışmak.*

Ḥalḳa-i zülfeynüñe ḫōş düşmiş ol ḫāl-i siyāh
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki cīm içün *(G. 300/11). [ḫōş düşmiş, -miş]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/7). [ḫōş düşmiş, -miş]*

Gözüm yaşını zülfüñde gören dir
Ne ḫōş düşmiş bu sünbül üzre jāle *(G. 332/12). [ḫōş düşmiş, -miş]*

ḫōş eyle-: *Rahatlık vermek, içini ferah tutmak.*

Pādişāhluḳ bundan özge olmaz iy şeh-zāde Cem
Ḫātıruñ ḫōş eyle cām iç meclis-i cānāndur *(K. 8/26). [ḫōş eyle]*

ḫōş geç-: *Hoşça vakit geçirmek, mutlu olmak, sıkıntı yaşamamak.*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/3). [ḫōş geçem, -em]*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/7). [ḫōş geçem, -em]*

Ḳadd ü dehān ü zülfüñ ile ḫōş geçenlere
Ṭūbā vü āb-ı Kevṯer ü cennet ne fāyide *(G. 328/9). [ḫōş geçenlere, -en, -ler, -e]*

Her dem cefā vü miḥnet ü derd ile ḫōş geçer
Cān ü göñül olalı cihān içre yār-ı ʿışḳ *(G. 198/7). [ḫōş geçer, -er]*

ḫōş geç-: *Hoşça vakit geçirmek, iyi yaşamak; güzelce uçup geçmek.*

Sīmürġ kevn-i ẓıll-i ẓalīlinde ḫōş geçer
Per açduġınca şerʿi ʿuḳābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/131). [ḫōş geçer, -er]*

ḫōş gel-: *Hoş, güzel gelmek, hoşuna gitmek, memnuniyet duymak.*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/3). [ḫōş gelmez, -mez]*

Mesken ṭutar ise n'ola zülfüñde dil-i Cem
Zīrā ki gelür ḫōş dil-i bīmāre benefşe *(G. 319/16). [ḫōş gelür, -ür]*

ḫōş görin-: *Hoş görünmek, güzel görünmek.*

Laʿlüñ şarābı yādına demler yudalı Cem
Ḫōş görinür müdām aña ḫūn-ı ciger leẕīẕ *(G. 49/16). [ḫōş görinür, -ür]*

ḫōş gör-: *Gücenilecek veya karşılık gelinecek bir davranışı hoşgörü ile karşılamak, anlayışla karşılamak.*

Göñül cefāñ ile üns ol ḳadar olupdur kim
Cefāñı ḫōş görüben ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/16). [ḫōş görüben, -üben]*

ḫōş gör-: *Hoş karşılamak, geri çevirmemek; hoşça vakit geçirmek.*

Raḳībi ḫōş görüp redd itdi beni
Ne ḳıldum bilmezem ben ol ḥabībe *(G. 339/9). [ḫōş görüp, -üp]*

ḫōş it-: *Güzel etmek, hoş etmek.*

Laʿl-i dür-pūşuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N'ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/12). [ḫōş ider, -er]*

ḫōş ol-: *Etkilenmek, müteessir olmak.*

Şol deñlü eser ḳıldı firāḳuñ odı cāna
Kim ney ḫōş olup nāle vü efġān ider iy dōst *(G. 21/12). [ḫōş olup, -up]*

ḫōş ṭut-: *Birine iyi ve sevecenlikle davranmak.*

Bezm-i Ṣafāyı ḫōş ṭut şevḳ üzre Merve ḥaḳḳı
Nūş eyle cām-ı vaḥdet ʿişret demidür iy Cem *(G. 274/13). [ḫōş ṭut]*

ḫōş-āb: *Parlak, berrak.*

Çeşm-i ḫūnīnüm aḳıdur dem-be-dem
Ayaġuñ īṣārına dürrī ḫōş-āb *(G. 15/8). [ḫōş-āb]*

ḫōş-bū it-: *Güzel kokulu yapmak, hoş kokuyla doldurmak.*

Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemi ḫōş-bū ider bū-yı ʿabīr *(G. 65/6). [ḫōş-bū ider, -er]*

ḫoşca: *Hoş, güzel.*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/1). [ḫōşça]*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/2). [ḫōşça]*

Ḳoluñı ḳılup boynuma iy dōst ḥamāyil
Sen şūḫ-ı cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/4). [ḫōşça]*

Ṭūbā ḳad ile cennet-i kūyında hemīşe
Ol ḥūr-ı cinān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/6). [ḫōşça]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/8). [ḫōşça]*

Cem raġmına aġyāruñ eyā ḫūb-ı zamāne
Senüñle ʿıyān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/10). [ḫōşça]*

ḫōşça gel-: *Hoşuna gitmek, beğenmek.*

Şikeste göñlüme bülbül fiġānı ḫōşça gelür
Egerçi kim dinür el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 177/9). [ḫōşça gelür, -ür]*

ḫoş-dem: *Güzel an.*

Ne ḫōş sāʿat-durur bu nice ḫōş-dem
Ki cān cānānı ile oldı hem-dem *(G. 257/1). [ḫōş-dem]*

ḫoş-ḥāl: *Mutlu, mesut.*

ʿĀlem ḳamu ḫōş-ḥāl ü cihān cümle ṣafāda
Her kişiye maḳṣūdını baḫş eyledi dünyā *(K. 5/63). [ḫōş-ḥāl]*

ḫoten: *Doğu Türkistan'da bir şehir.*

Āftāb-ı ṭalʿatuñdan māh-ı tābān rū ṭutar
Çīn-i zülfüñden Ḫoten de nāfe-i āhū ṭutar *(G. 139/2). [ḫoten]*

Lebüñden utanur laʿl-i Bedaḫşān
Ṣaçuñ eyler ḫacil müşki Ḫotende *(G. 337/8). [ḫotende, -de]*

ḫoten ol-: *Hoten şehri gibi olmak, Hoten hâlini almak.*

ʿArż it ṣaçuñı Rūm diyārı Ḫoten olsun
Dendānuñı keşf eyle ki ʿālem ʿAden olsun *(G. 311/1). [ḫoten olsun, -sun]*

ḫū: *Huy, mizaç.*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/10). [ḫū]*

ḫūb: *Güzel.*

Yā ḳaşuñ ʿīd ayıdur ḳurbānuñ olsun ḫūblar
Şimdi mi oldı melek ḳurbān İsmāʿīl içün *(G. 302/3). [ḫūblar, -lar]*

Levḥ-i sīnemde ġamuñ şerḥin yazar ḫūnīn yaşum
Ḫāne-i dil olalı sen ḫūb ṭıfluñ mektebi *(G. 400/4). [ḫūb]*

Göricek bu ḥüsn ile ol ḫūb Efrengīleri
Kāfir-i dīn ḳalbine bünyād uran īmāndur *(K. 8/43). [ḫūb]*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/30). [ḫūblar, -lar]*

Ḫūblar kāfir dilince naġmeler āġāz ider
Şol ḳara ṣaçlar güneş yüzlerde müşk-efşāndur *(K. 8/35). [ḫūblar, -lar]*

Gerçi ki cihānda çoḳ-durur ḫūb
Ḫüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh *(Terc. 1/85). [ḫūb]*

Bir ḫūb yine göñlümi sevdāya düşürdi
Mestāne gözi cānumı ġavġāya düşürdi *(G. 371/1). [ḫūb]*

ḫūbān-ı şehr: *Şehrin güzelleri.*

Hey neʿāşıḳsın sen iy Cem kim ḳamu ḫūbān-ı şehr
Ḳurtulımaz dīde-i maʿşūḳ-bāzuñdan senüñ *(G. 216/13). [ḫūbān-ı şehr]*

ḥubb-i vaṭen: *Vatan sevgisi.*

Sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūna ṭaʿn ider
Kim ki ola işigüñde ġarībi Muḥammedüñ Zīrā ki cāna ḥubb-i vaṭenden ḫaber virür *(Terk. 1/117). [ḥubb-i vaṭenden, -den]*

ḫūb-ı zamāne: *Devrin güzeli.*

Cem raġmına aġyāruñ eyā ḫūb-ı zamāne
Senüñle ʿıyān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/9). [ḫūb-ı zamāne, -e]*

ḫūbluk: *Güzellik.*

Yaḳamı dest-i ḥasret eyledi çāk
Ḫūbluk ḳaddüñe olalı ḳabā *(G. 5/8). [ḫūbluk]*

Ġazel-i ḥüsnüñe ruḫuñ maṭlaʿ
Ḫūbluḳ beytine lebüñ mıṣraʿ *(G. 188/2). [ḫūbluḳ]*

Ḫūbluḳ mülkine sulṭānsın berāt-ı ḥüsn ile
Ḳaşlaruñ ṭuġra yazaldan ḥükm-i heft-iḳlīm içün *(G. 300/9). [ḫūbluḳ]*

ḥuccāc-ı ʿışḳ: *Aşk hacıları.*

Ġam mervesinde saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl içün
Ḥuccāc-ı ʿışḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(K. 6/4). [ḥuccāc-ı ʿışḳa, -a]*

ḥüccet getür-: *Resmi bir belge getirmek II sahte belge getirmek (Şentürk, 2023: 82)*

Ḫaṭṭuñ iy dōst getürdi yine tezvīr ile āh
Ḳanumı dökmek içün ḥüccet elümden ne gelür *(G. 61/12). [ḥüccet getürdi, -di]*

ḥüccet vir-: *Kanıtlamak; mahkeme tarafından resmî belge vermek.*

Ḫaṭṭınuñ tezvīrine ḥüccet virüp
Ḳaşların üstine ṭuġrā eylemiş *(G. 172/9). [ḥüccet virüp, -üp]*

ḫuceste-ṭāliʿ ol-: *Uğurlu, talihli olmak.*

İrişüp vaṣluña ḳılur senüñle ẕevḳ u ʿişretler
Ḫuceste-ṭāliʿ olanlar cihān içinde peyveste *(G. 338/8). [ḫuceste-ṭāliʿ olanlar]*

ḥücre: *Küçük oda, odacık.*

Dil ḥücresinde laʿl ü güher pāy-māl ola
Ger maʿden-i tehī aña miṣl ü miṣāl ola *(Mua. 52/1). [ḥücresinde, -si, -n, -de]*

ḥücre-i çeşm: *Göz hücresi, odası.*

Ḫücre-i çeşmüm ḫayāl-i ġamzeñe oldı maḳām
Gör nice dīvāneyem düzde dükān ışmarlaram *(G. 247/7). [ḫücre-i çeşmüm, -üm]*

Dil ḳaçan görürdi bu zībā cemāli bī-ḥicāb
Ḫücre-i çeşmümde açmasaydı tīri revzene *(G. 361/16). [ḫücre-ı çeşmümde, -üm, -de]*

Ḫudā: *Allah (c.c.), Cenâbıhak.*

Ḫudā eylemesün senden beni dūr
Ki sensüz bu cihān ü cān gerekmez *(G. 145/9). [ḫudā]*

Şol ḳadar çekdi ḳuluñ Cem derd ü miḥnet kim anuñ
Ṭopraġın güyā Ḫudā derd ile taḫmīr eylemiş *(G. 167/20). [ḫudā]*

Āsitānuñdan beni redd itmesün bir dem Ḫudā
Kim işigüñ ṭopraġıdur devlet ü cāhum benüm *(G. 253/5). [ḫudā]*

Lebüñ cānum olalı ben Ḫudādan
Dilerem ki gele cānum ṭudaġa *(G. 318/7). [ḫudādan, -dan]*

Kim olursa olur Ḫudāya ḳarīb
Hem-dem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/7). [ḫudāya, -y, -a]*

Aḥmed ḥaḳı içün itme Cemi şerm-sār-ı cürm
Ḫōd-rāyluḳ-durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı *(K. 6/32). [ḫudā]*

Sipās ü şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki ümmet ḳıldı bizi Muṣṭafāya *(Mes. 1/1). [ḫudāya, -y, -a]*

ḫudāvend-i ḳadīm: *Başlangıcı olmayan, ezelî olan Allah.*

İbtidāsı yoḳ bekāñuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh ü sāl *(K. 3/33). [ḫudāvend-i ḳadīm]*

Ḫudāyā: *Ey Allah'ım!.*

Cümle sendendür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celāl *(K. 3/25). [ḫudāyā]*

Çün güneh-kār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl *(K. 3/47). [ḫudāyā]*

Bu ẕāt-ı Ḥaḳı kim iderem ʿacz ile vaṣfın
İy Bārī Ḫudāyā bu-durur şimdi temennā *(K. 5/196). [ḫudāyā]*

ḫudā-yı bī-zevāl: *Zeval bulmaz, sonsuz yaratıcı.*

Raḥmetüñ baḥrine yoḳ-durur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl *(K. 3/6). [ḫudā-yı bī-zevāl]*

Ḫudā-yı ḫālıḳu'l-insān: *İnsanların yaratıcısı Allah.*

Tā ebed pāyende vü bāḳī çü oldur lā-yezāl
Ol-durur pes [ol] Ḫudā-yı ḫālıḳu'l-insāndur *(K. 8/94). [ḫudā-yı ḫālıḳu'l-insāndur, -dur]*

Ḫudā-yı kerīm: *Cömert Allah.*

Gönlini eyle iy Ḫudā-yı Kerīm
Mülhem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/47). [ḫudā-yı kerīm]*

ḫükm: *Hüküm, emir, buyruk.*

Ḫükmi var cevr iderse ḳılsun yār
Bendeyem ben o pādişāhumdur *(G. 53/5). [ḫükmi, -i]*

Ḫükmi efkendesidür Rüstem-i Destān-ı cihān
İşigi bendesidür Ḫüsrev-i Ḫāḳān-ı kerem *(K. 1/7). [ḫükmi, -i]*

Ḫükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider zūr-i rūzgār *(K. 2/27). [ḫükmine, -i, -n, -e]*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḫükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār *(K. 2/38). [ḫükmüñ, -ün]*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilāl *(K. 3/11). [ḥükmüñ, -üñ]*

Ḥükmüñ ile oldı gül gül-zārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı maḳāl *(K. 3/15). [ḥükmüñ, -üñ]*

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-ı ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-i şimāl *(K. 3/27). [ḥükmüñ, -üñ]*

Ḫalḳ-ı zamāne ḥükmüñe olmış-durur muṭīʿ
İki cihānda ḥikmetüñ olmış-durur ḥakem *(K. 7/53). [ḥükmüñe, -üñ, -e]*

ḥükm eyle-: *Hükmetmek, hakimlik kurmak.*

Ḳaşuñ zülfüñ sipāhına ruḫuñ şāh-āne ḥükm eyler
Gelür āḫir ḫaṭuñ ġālib çün olmışdur sipāh egri *(G. 403/3). [ḥükm eyler, -r]*

ḥükm it-: *Yönetmek, idare etmek.*

Ḥükm idenler bu cihān mülkine şarḳ u ġarba dek
Ger Süleymān ger Sikender āhiri pişmāndur *(K. 8/75). [ḥükm idenler, -en, -ler]*

Mülk-i Yūnāna ser-ā-ser ḥükm iderken āh kim
Eyledüñ mesken bize şimdi Fireng-istān felek *(Terk. 2/13). [ḥükm iderken, -er, -ken]*

Dil zenaḫ-dānuñda mülk-i cāna ḥükm itmek diler
Gör nice dīvānedür zindānda daḫı beklenür *(Müf. 21/1). [ḥükm itmek, -mek]*

hükm-i ezel: *Ezelî, başlangıcı olmayan karar, hüküm.*

Āteş-i ʿışḳuña ḳo kim yanayın hükm-i ezel
Ḫākümi āb [ü] hevāñ ile çü taḫmīr eylemiş *(G. 167/17). [hükm-i ezel]*

ḥükm-i ġayb: *Gayp âlemine hükmetme.*

Ki ḥükm-i ġayba Ḥaḳdur ancaḳ aḥkem
Budur söz ṭoġrısı vallāhü aʿlem *(Mes. 1/95). [ḥükm-i ġayba, -a]*

ḥükm-i ġaybī: *Gayp âlemine hükmetme.*

Degüldür ḥükm-i ġaybī ḳaṣdum elḥaḳ
Hemān maḳṣūd olan ṣanʿatdur ancaḳ *(Mes. 1/93). [ḥükm-i ġaybī]*

ḥükm-i heft-iḳlīm: *Yedi iklimin hakimiyeti.*

Ḫūbluḳ mülkine sulṭānsın berāt-ı ḥüsn ile
Ḳaşlaruñ ṭuġra yazaldan ḥükm-i heft-iḳlīm içün *(G. 300/10). [ḥükm-i heft-iḳlīm]*

ḥükm-i ḥükūmet: *İdaresi altında.*

Emrindedür zemīn ü zamān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde-durur kūh ü hem feḳār *(K. 2/20). [ḥükm-i ḥükūmetinde-durur, -i, -n, -de, -durur]*

ḥükm-i şāh: *Padişahın hükmü.*

Bī-sebeb niçün idersin ḳan didüm
Didi ḥükm-i şāhda olmaz sebeb *(G. 13/12). [ḥükm-i şāhda, -da]*

ḥükm-i vefā: *Vefa hükmü.*

Niçe kim mülk-i ṣafā içre geçe ḥükm-i vefā
Niçe kim ārede meşhūr ola iḥsān-ı kerem *(K. 1/141). [ḥükm-i vefā]*

ḫuld-ı berīn: *Kutsal cennet.*

İsrā deminde ḥāṣıl olan sırra olmadı
Cibrīl emānet ile emīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/84). [ḫuld-ı berīni, -i]*

ḫulḳ u ḫıṣāl: *Yaratılış ve hasletler.*

İsrā deminde ḥāṣıl olan sırra olmadı
Cibrīl emānet ile emīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/83). [ḫulḳ u ḫıṣāl[i], -i]*

ḫullān-ı kerem: *Cömert dostlar.*

Līk bī-vāsıṭa ḥālüm saña ʿarż eylemege
Bu redīfi baña ʿarż eyledi ḫullān-ı kerem *(K. 1/70). [ḫullān-ı kerem]*

ḥulle-i sündüs: *Sündüsten (Dokumasında altın ve gümüş teller bulunan, parlak renkli ve değerli bir ipek kumaş çeşidi) cennet elbisesi.*

Ruḫ-ı gül-gūnuñ alaldan berü ḥüsn öñdülini
Devr ḥüsnüñde şehā ḥulle-i sündüs çulıdur *(G. 111/12). [ḥulle-i sündüs]*

Bir ḥulle-i sündüs midür ol zülf-i semen-sā
Kim aṭlas-ı nesrīnden aña āster olmış *(G. 175/7). [ḥulle-i sündüs]*

Geymeye ʿuryān tenüm ḥulle-i sündüsleri
Zülfüñi bir maʿnīden itse ḳıyās iy peri *(Mua. 26/1). [ḥulle-i sündüsleri, -ler, -i]*

ḫum u laʿlīn: *Küp ve lal renkli, kızıl.*

Yidi yılluḳ ḳaynamış ṣāfī ḫum u laʿlīn şarāb
Sākī-i sīm-sāḳ elinden her ṭaraf rīzāndur *(K. 8/63). [ḫum u laʿlīn]*

ḫumār: *(içkiden sonra gelen) baş ağrısı, mahmurluk.*

Ġuṣṣa maḫmūrıdur lebüñ cāmın
Ṣun Ceme çünki mey ḫumār yazar *(G. 130/12). [ḫumār]*

Mey-i ʿışḳından ol yārüñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup yürür ayılmadı ḫumārından *(G. 285/4). [ḫumārından, -ı, -n, -dan]*

Leb-i laʿlüñ şarābından ezel bezminde nūş itmiş
Göñül mest ü ḫarāb oldı gör ol ḫamruñ ḫumārından *(G. 286/4). [ḫumārından, -ı, -n, -dan]*

ḫumār-ı ʿışḳ: *Aşk sarhoşluğu.*

Her nice mest iseñ mey-i laʿlüñle yād ḳıl
Kim cānumı ṭudaġa getürdi ḫumār-ı ʿışḳ *(G. 198/4). [ḫumār-ı ʿışḳ]*

hümā-yı ḳuds: *Kutsal Hüma kuşu.*

Çün hümā-yı ḳudsdür vaṣluñ ne lāyıḳdur şehā
Ki āşiyān-ı zāġa ḳarşu eyleye pervāz-ı nāz *(G. 148/5). [hümā-yı ḳudsdür, -dür]*

hümā-yı perçem: *(Sevgilinin) kâkülünün Hüma kuşu.*

Hümā-yı perçemüñ dāyim göñül ṣaydına ḳaṣd eyler
Ne lāzım anı ṣayd itmek olupdur çün şikār-ı zülf *(G. 196/9). [hümā-yı perçemüñ, -üñ]*

Hümā-yı perçemüñ dāyim göñül ṣaydına ḳaṣd eyler
Ne lāzım anı ṣayd itmek olupdur çün şikār-ı zülf *(G. 196/9). [hümā-yı perçemüñ, -üñ]*

hümā-yı vaṣl: *Kavuşma hüması, kavuşma kuşu.*

Dām-ı zülfeynüñ ḫayālin çün göñülde baġladum
Ben hümā-yı vaṣluñı bir gün şikār itsem gerek *(G. 218/10). [hümā-yı vaṣluñı, -uñ, -ı]*

ḫum-ḫāne: *Meyhane, şarap mahzeni.*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū güş ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūş ider *(G. 75/2). [ḫum-ḫāne]*

ḫūn: *Kan.*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/10). [ḫūn]*

ḫūn eyle-: *Kana bulamak.*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/13). [ḫūn eyledi, -di]*

Dāġ-ı ġamla lāle bigi baġrumı ḫūn eyledüñ
Ḳanlu yaşumla ruḫum rengini gül-gūn eyledüñ *(G. 211/1). [ḫūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

ḫūn it-: *Kana bulamak.*

Ġamzeñ ḫadengi cān ü dili ḫūn idüp didi
Boş elle gelmemege bunı armaġān ṭutuñ *(G. 220/11). [ḫūn idüp, -üp]*

ḫūn ol-: *Kan dolmak, kan içinde kalmak.*

Çīn-i zülfüñden alalı bir bū
Cümle ḫūn oldı nāfe-i āhū *(G. 315/2). [ḫūn oldı, -dı]*

ḫūn-āb: *Kanlı gözyaşı.*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rūyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/5). [ḫūn-āb]*

hüner: *Maharet.*

Cemden isteme ṣabrı kim andan
Bilürem bu ḳadar hüner gelmez *(G. 147/10). [hüner]*

ḫūn-ḫᵛār: *Kan içen, kan dökücü, zalim.*

Gözlerüñ ḳaṣd itdi kim ḳanum içe
Ol iki ḫūn-ḫᵛār elinden elġıyās *(G. 31/4). [ḫūn-ḫᵛār]*

ḫūnī: *Kanlı II katil, zalim, gaddar.*

N'ola ḫūnī gözüñ ḳan eyler ise
Ki ḳan itmek buña ḳānūn olupdur *(G. 62/7). [ḫūnī]*

Hey nice ḫūnī-durur ṣol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/5). [ḫūnī-durur, -durur]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/2). [ḫūnīdür, -dür]*

ḫūn-ı ciger: *Ciğer kanı.*

Laʿlüñ ṣarābı yādına demler yudalı Cem
Ḫōş görinür müdām aña ḫūn-ı ciger leẕīẕ *(G. 49/16). [ḫūn-ı ciger]*

Birinüñ müşkīn ṣaçından bū umar müşk-i Ḫoten
Birinüñ lāle lebi yādına içer ḫūn-ı ciger *(G. 138/4). [ḫūn-ı ciger]*

Ġamzeñ oḳı şehīdinüñ ḳabrde daḫı iy ṣanem
Ola kefende ḥaşre dek ḫūn-ı ciger ʿalāmeti *(G. 378/8). [ḫūn-ı ciger]*

Şerḥ-i lebüñi yazar iken sürḫ yirlerin
Olmaya yazmaġa anı ḫūn-ı ciger gibi *(G. 408/8). [ḫūn-ı ciger]*

Leb-i rengīnüñ añup aġlasa Cem
Ṭolar ḫūn-ı cigerden dest-māli *(G. 399/14). [ḫūn-ı cigerden, -den]*

Lebüñ vaṣfın yazarken sürḫ yirin
Yaşum taḥrīr ider ḫūn-ı cigerle *(G. 364/4). [ḫūn-ı cigerle, -le]*

ḫūn-ı deryā eyle-: *Kan denizine döndürmek.*

Laʿl [ü] rūyuñ görildi eyledi Cem
Eşk-i çeşmini ḫūn-ı deryā hem *(Mua. 338/2). [ḫūn-ı deryā eyledi, -di]*

ḫūn-ı dīde: *Göz kanı.*

ʿAḳīḳuñ rengi ḫūn-ı dīdedendür
Bahānedür Süheyl ile Yemen de *(G. 360/7). [ḫūn-ı dīdedendür, -den, -dür]*

ḫūn-ı dil: *Gönül kanı.*

Lāle ruḫ-sāruñ añup aḳduḳça gözden ḫūn-ı dil
Ḳan olası gözlerüm ʿālem yüzin rengīn ider *(G. 58/9). [ḫūn-ı dil]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/9). [ḫūn-ı dil]*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/10). [ḫūn-ı dilden, -den]*

Tīr-i ġamzeñ çıḳmaya her-giz niyām-ı sīneden
Çünki ṭutmışdur ser-ā-ser ḫūn-ı dilden anı pās *(G. 163/16). [ḫūn-ı dilden, -den]*

ḫūn-ı dil-i lāle: *Lâlenin gönül kanı.*

ʿĪd oldı diyü ḫūn-ı dil-i lāleyi yaḳdı
Ḥınnā gibi destine ʿarūs-i gül-i raʿnā *(K. 5/59). [ḫūn-ı dil-i lāleyi, -y, -i-yi]*

ḫūn-ı eşk: *Gözyaşı kanı; kanlı gözyaşı.*

Ḫūn-ı eşküm çü degül mūcib-i sürḫī-i şafaḳ
Her gice dāmen-i çarḫı boyayan reng nedür *(G. 136/11). [ḫūn-ı eşküm, -üm]*

ḫūn-ı nāb: *Saf, halis kan.*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rūyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/5). [ḫūn-ı nāb]*

ḫūn-ı sāġer: *Kadeh kanı II şarap.*

Müdām içersin iy Cem ḫūn-ı sāġer
Leb-i yār ile beñzer kim dilüñ var *(G. 125/9). [ḫūn-ı sāġer]*

ḫūnīn: *Kanlı.*

Leb-i şīrīnüñe cān terk idenler
Ḳamusı ḥaşre dek ḫūnīn kefendür *(G. 67/6). [ḫūnīn]*

Aġladuḳça ḳaşumı rengīn ider ḫūnīn yaşum
Dir gören ḳavs-i ḳuzaḥ ḳurıldı bārān üstine *(G. 363/7). [ḫūnīn]*

Levḥ-i sīnemde ġamuñ şerḥin yazar ḫūnīn yaşum
Ḫāne-i dil olalı sen ḫūb ṭıfluñ mektebi *(G. 400/3). [ḫūnīn]*

ḫūnīn-kefen: *Kefeni kana bulanmış.*

Şehīd olanlar ʿışḳuñdan nigārā
Ḳamu ḥaşre degin ḫūnīn-kefendür *(G. 66/4). [ḫūnīn-kefendür, -dür]*

Ḫancerüñden cān virenler ḥaşrde
Lāle-veş ḫūnīn-kefen gelmez mi k'iy *(G. 418/12). [ḫūnīn-kefen]*

ḫūn-rīz: *Kan döken, kan dökücü.*

Ḫūn-rīz ġamzeñe ideli sīnemi siper
Ne deñlü oḳ ki ġamz ile atsañ siperdedür *(G. 64/7). [ḫūn-rīz]*

hūr: *Huri, cennet kızı.*

Olalı sen perī ʿālemde meşhūr
Görenler dir melek midür ya ḫōd ḥūr *(G. 77/2). [ḥūr]*

Bugün bir meh göñül ṭūrın münīr itdi tecellādan
Şanasın ḥūrdur indi yire Firdevs-i aʿlādan *(G. 305/2). [ḥūrdur, -dur]*

Şarābum kevṣer ola ḥūr sāḳī
Lebüñ şābāş-ı bī-ḥad ḳılsa bākī *(Mua. 220/1). [ḥūr]*

ḫurde-dārān-ı cihān: *Cihanın incelik sahibi kimseleri.*

Ḫurde-i zer üste her devlet ki var
Ḫurde-dārān-ı cihāna virür el *(Mua. 95/2). [ḫurde-dārān-ı cihāna, -a]*

ḫurde-i zer: *Altın parçası II altın para.*

Ḫurde-i zer üste her devlet ki var
Ḫurde-dārān-ı cihāna virür el *(Mua. 95/1). [ḫurde-i zer]*

ḥūr-ı cennet: *Cennet hurisi.*

İşigüñ Kevṯerle ṣulayup seḥer pāk itmege
Ḥūr-ı cennet deste bağlar sünbülin cārūb içün *(G. 301/10). [ḥūr-ı cennet]*

ḥūr-i cinān: *Cennetler hurisi.*

Çünki ol ḥūr-i cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz cennet-i meʾvā bu gice *(G. 324/5). [ḥūr-i cinān]*

Ṭūbā ḳad ile cennet-i kūyında hemīşe
Ol ḥūr-ı cinān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/6). [ḥūr-ı cinān]*

ḫurmā: *Hurma.*

Bitürdi leblerüñ yine ḫurmā-yı ter leẕīẕ
Devr-i lebüñde bize bu ḫurmā yiter leẕīẕ *(G. 49/2). [ḫurmā]*

Eşcār-ı ümīdümde ḳaçan bitdi yimiş kim
Bī-ḫār ben andan yimiş olsam iki ḫurmā *(K. 5/98). [ḫurmā]*

ḫurmā-yı laʿlīn: *Lal renkli, kızıl hurma.*

Gül-şen-i ḥüsninde çün ḫurmā-yı laʿlīndür lebi
Yaraşur ger sīb-i sīmīndür dir isem ġabġebi *(G. 400/1). [ḫurmā-yı laʿlīndür, -dür]*

ḫurmā-yı ter: *Taze hurma.*

Bitürdi leblerüñ yine ḫurmā-yı ter leẕīẕ
Devr-i lebüñde bize bu ḫurmā yiter leẕīẕ *(G. 49/1). [ḫurmā-yı ter]*

Biter behişt mīvesi gerçi leẕīẕ ü ter
Bitmeye leblerüñdeki ḫurmā-yı ter gibi *(G. 408/6). [ḫurmā-yı ter]*

ḫurrem: *Gönül açıcı, şen.*

Ḫurrem ruḫuñ hevāsı ile nev-bahār-ı ʿışḳ
Tāze ḫaṭuñ ṣafāsı ile sebze-zār-ı ʿışḳ *(G. 198/1). [ḫurrem]*

ḫurrem: *Sevinçli, mutlu.*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n’ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi olduġı var *(G. 55/6). [ḫurrem]*

N’ola ger cevr ü cefā eylerseñ iy meh-rū baña
Kim senüñ cevr ü cefāñ ile göñül ḫurrem-durur *(G. 78/8). [ḫurrem-durur, -dur, -ur]*

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derd ile dil ḫurrem-durur *(Kıt. 1/8). [ḫurrem-durur, -dur, -ur]*

ḫurrem it-: *Sevindirmek, neşelendirmek, mutlu etmek.*

Ṭarf-ı zamāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-i cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı *(K. 6/16). [ḫurrem iden, -en]*

ḫurrem it-: *Canlandırmak, tazelik vermek.*

Bu gül-zārı temāşā eyle bir dem
Ki ezhār itdi her yirini ḫurrem *(Mes. 1/14). [ḫurrem itdi, -di]*

ḫurrem ol-: *Mutlu olmak, sevinmek, neşelenmek.*

ʿAyş umma dehr-i dūndan iy ʿāşıḳ-ı belā-keş
ʿĀşıḳ cihānda ḫurrem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/12). [ḫurrem olduġı, -duġ, -ı]*

Gelür Cem göñlini her dem yıḳar cānā sipāh-ı ġem
Raḳīb it olmadın ḫurrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/14). [ḫurrem olmadın, -madın]*

Didüm zülfüñ kemendi pür-ḫem olmış
Didi cānuñ anuñ-çün ḫurrem olmış *(G. 169/2). [ḫurrem olmış, -mış]*

Tīr-i müje iy dil-ber sīnemde ṭutaldan cā
Dil ḫurrem olup her dem cānum bulur andan ḥaẕ *(G. 185/12). [ḫurrem olup, -up]*

Ḫurrem olup cān-ı Cem sürdi şafā
Dil ṣabādan alalı būy-ı vaṭen *(G. 295/9). [ḫurrem olup, -up]*

ḫurūf: *Harfler.*

Olalı ḳāmet [ü] zülfüñ hüveydā
Ḫurūf eşkāl[i] maʿkūs oldı peydā *(Mua. 168/2). [ḫurūf]*

Heyhāt yaşlarum aḳalı levḥ-i dilde çoḳ
Bozdı ḫurūf şöyle ki bir varsa iki yoḳ *(Mua. 326/2). [ḫurūf]*

ḫūşe-i müşkīn: *Misk kokulu salkım.*

Serv-ḳaddüñ üzre naḳş-ı zülfüñe ḳılan naẕer
Serv-i sīmīn üzre ṣanur ḫūşe-i müşkīn biter *(Mua. 163/2). [ḫūşe-i müşkīn]*

hūş-mend ol-: *Aklı başında olmak.*

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūş-mend
Mestāne şevḳuñ ile olan oldı hūş-yār *(K. 2/41). [hūş-mend oldı, -dı]*

ḫüsn: *Güzellik.*

Yüzüñi gören vālih olup dir ki göñülden
Bu ḫüsn ne ḫüsni ki teḳaddes ve teʿālā *(G. 1/4). [ḫüsni, -i]*

Olamaz mihr ü meh bu ʿaṣr içinde
Güzellükde senüñ ḫüsnüñe hem-tā *(G. 11/8). [ḫüsnüñe, -üñ, -e]*

Ḫüsnüñüñ vaṣfını yazmaġa gülüñ evrāḳına
ʿAnberin baġladı mıṣtar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/9). [ḫüsnüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ḫüsnüñ kitābı şerḥi ile ḫaṭṭuñ ḥavāşīsi
Diḳḳat yiri-durur ki olur ṣubḥ u şām baḥs *(G. 32/5). [ḫüsnüñ, -üñ]*

N’ola pervāne olsa diller kim
Ḥüsnüñ envārı çün yaḳar miṣbāḥ *(G. 35/8). [ḥüsnüñ, -ün]*

Şāh iken cān naṭ‘-ı dilden ṭarḥ olur ferzīn-vār
Beydaḳ-ı ḫālüñ dise ḥüsnüñ yüzinden şāh ruḫ *(G. 41/6). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Ḥüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr *(G. 65/10). [ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Baña cevr itme iñen ḥüsnüñe maġrūr oluban
Kāyinātuñ ḥāli çün kim inḳılāb üstindedür *(G. 83/11). [ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Ḥüsnüñe maġrūr olup cevr itdügüñ cānā neden
Çün kim āḫir ʿāleme mesken türāb altındadur *(G. 85/5). [ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Ḥüsnüñ envār-ı tecellīsi irişdükçe güneş
Beñzer ol pīrūzeye kim āftāb altındadur *(G. 86/9). [ḥüsnüñ, -ün]*

Bir sencileyin ḥüsni ḳumāşını şatarken
Bāzārını germ idici ṭarrār kimüñ var *(G. 103/17). [ḥüsni, -i]*

Ne ḥayāsuz saḫt-rūdur āyine
Kim diler ḥüsnüñe ʿarż ide naẓīr *(G. 107/6). [ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Ruḫ-ı gül-gūnuñ alaldan berü ḥüsn öñdülini
Devr ḥüsnüñde şehā ḥulle-i sündüs çulıdur *(G. 111/11). [ḥüsn]*

Ruḫ-ı gül-gūnuñ alaldan berü ḥüsn öñdülini
Devr ḥüsnüñde şehā ḥulle-i sündüs çulıdur *(G. 111/12). [ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

Tār-ı zülfüñ ṭaġıdup ṣafḥa-i mihr üzre ṣabā
Ḥüsnüñüñ defterini yazmaġa mıṣṭar mı çeker *(G. 112/8). [ḥüsnüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ḥüsnüñüñ bāġından ol kim nār alur
Nār alur ṣanur velīkin nār alur *(G. 118/1). [ḥüsnüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ḥüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/7). [ḥüsnüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ṭūbā budaġı ḳāmeti Kevṯer ṭudaġıdur
Cennet var ise ol ṣanemüñ ḥüsni bāġıdur *(G. 126/2). [ḥüsni, -i]*

Ḥüsni risālesine mehi maṣdar idinür
Zülfin ḳaçan ki mihr-i ruḫı üzre ṭaġıdur *(G. 126/5). [ḥüsni, -i]*

Birinüñ zülfi hevāsından döker şeh-per peri
Birinüñ ḥüsni naẓīrin görmemiş çeşm-i beşer *(G. 138/38). [ḥüsni, -i]*

Zülf-i şeb-rengüñi pinhān itme rūyüñ çün olur
Āftābuñ nūrı ḥüsnüñ pertevinden muḳtebes *(G. 162/6). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/9). [ḥüsnüñ, -ün]*

Yolında bilmege ṣıdḳumı ḥüsni muṣḥafına
Tefe”ül eyleyicek geldi sūre-i İḫlāṣ *(G. 177/5). [ḥüsni, -i]*

Zülfüñ eline micmer alup gezdürür şehā
Ḥüsnüñ ḥarīmine olalı perde-dār ḫaṭ *(G. 182/10). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Cem günin ġamla eyledüñ bī-nūr
Ḥüsnüñe zülfüñ olalı burḳaʿ *(G. 188/10). [ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Her geh ki ide ḥüsni kitābın müṭālaʿa
Nār-ı ruḫından oda yanar ṭaylasān-ı şemʿ *(G. 190/3). [ḥüsni, -i]*

Ḥüsnüñ çerāġ uyarduġı meclisde iy ṣanem
Şemʿ-i felek olursa n'ola şemʿ-dān-ı şemʿ *(G. 190/5). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/13). [ḥüsni, -i]*

Dilerseñ göresin āyīnede ay
Göñül āyīnesinden ḥüsnüñe baḳ *(G. 205/12). [ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Ṭūmāra-i benefşe ḫaṭuñ dercine raḳam
Ḥüsnüñ risālesine gülüñ defteri varaḳ *(G. 206/8). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Ḥüsnüñüñ devrinde cānā gezdürür micmer ḫaṭuñ
Āteş-i ruḫsāruñ ile yaḳuban ʿanber ḫaṭuñ *(G. 215/1). [ḥüsnüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ḥüsnüñüñ āyātını yazmaġ içün iy māh-rū
Gün yüzüñ evrāḳı üstinde düzer mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 215/7). [ḥüsnüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ḳaşuñ olalı ḥüsnüñ içün sāye-bān-ı müşk
Zülfüñ kemendi ṭaḳdı aña rīsmān-ı müşk *(G. 217/1). [ḥüsnüñ, -ün]*

Yüzini ḫāk ideli ḥüsni meh-i çār-dehüñ
Āhum odlāre yaḳar ḫirmenini mihr ü mehüñ *(G. 222/1). [ḥüsni, -i]*

ʿĀlem muṭīʿüñ olmaġa ḥüsnüñ berātına
Mühr urdı laʿlüñ üstine yazdı nişān ḳaşuñ *(G. 224/15). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Gezerken ḥüsni bāġın didi ʿaḳlum
Ne içün bī-rıżā büstāne girdüñ *(G. 225/5). [ḥüsni, -i]*

Dilā zülfinde ḥüsnin ḳıl temāşā
Ki Çīn içre nigār-istāne girdüñ *(G. 225/15). [ḥüsnin, -i, -n]*

Velī bī-bāk gezme ḥüsn[i] mülkin
Ki iy rüstāyī şehr-istāne girdüñ *(G. 225/17). [ḥüsn[i], -i]*

Cemāl-i nūrı gözüm nūrını żaʿīf eyler
Ki ḥüsni muṣḥafına ṣırçadan yaḳar ḳandīl *(G. 244/10). [ḥüsni, -i]*

İy güneş rifʿat bulup ḥüsnüñe maġrūr olmaġıl
Kim seni eyler ḫacil bir āftābum var benüm *(G. 249/5). [ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Ḥüsnüñüñ gencine kim el ṣuna zülfüñle ḫaṭuñ
Ṣan ṭılısm olup gözedür mūr ü mār iy dōstum *(G. 255/7). [ḥüsnüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ḥüsne Kisrāsın ḳaşuñ ṭāḳına aṣ
Zülfüñi kim ola zencīrüñ begüm *(G. 271/9). [ḥüsne, -e]*

Dün gice ol māh-ı mihr-ārāyı mihmān eyledüm
Ḥüsnini dil mülkinüñ taḫtında sulṭān eyledüm *(G. 272/2). [ḥüsnini, -i, -n, -i]*

Olamaz cevher ʿayārı ḫāk-i pāyüñe ʿayār
Ḥüsnüñe çün keffe-i çeşmümi mīzān eyledüm *(G. 272/12). [ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Gey yaraşur sanã bu ḥüsn ḳabāsı ṣanemā
Dilerem ḥüsn ḳabāsını cihānda geyesin *(G. 297/8). [ḥüsn]*

Gey yaraşur sanã bu ḥüsn ḳabāsı ṣanemā
Dilerem ḥüsn ḳabāsını cihānda geyesin *(G. 297/7). [ḥüsn]*

Ḥüsnüñi bu aḥsen-i taḳvīmde görse ḥakīm
Āftāb ü māha yazmazdı raḳam taḳvīm içün *(G. 300/3). [ḥüsnüñi, -üñ, -i]*

İder zülf-i zer-endūdın ḳaşı ṭāḳına zer zencīr
Ki yaʿnī ḥüsne Kisrāyam nişān uş ṭāḳ-ı Kisrādan *(G. 305/10). [ḥüsne, -e]*

Beşāret ʿarż ider laʿli dem-i enfās-ı ʿĪsādan
İşāret gösterür ḥüsni kemāl-i ṣunʿ-ı Mevlādan *(G. 305/4). [ḥüsni, -i]*

Temāşā eylesem ḥüsnüñ baña ḫışm itmesün çeşmüñ
Göze çün kim yasaġ olmaz şehenşehler yasaġında *(G. 352/7). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/1). [ḥüsnine, -i, -n, -e]*

Ḥüsnüñi zeyn eylese meşşāṭa mirʾāt-ı ḳamer
Ṣunʿ-ı Bārīye ne ḥācet zaḥmet-i tezyīn diye *(G. 358/5). [ḥüsnüñi, -üñ, -i]*

Meger gül ḥüsnüñüñ dīvānesidür
Ki yırtar cāmesin her bir dikende *(G. 360/9). [ḥüsnüñüñ, -ü, -nüñ]*

Ḥüsnüñi ḳo ṣaḳlasun kirpüklerüm çeşmümde kim
Ḥıfẓ-ı gül-zār olmaya ḫār ile dīvār olmasa *(G. 362/7). [ḥüsnüñi, -üñ, -i]*

Diler hemīşe per yaḳa pervāne-vār dil
Ḥüsnüñ ḳaçan ki meclise cānā çerāġ ola *(G. 367/12). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Yiridür Cem göñli ger ḥüsnüñde eylerse ḳarār
Çünki bülbüller maḳāmıdur gül-istān āresi *(G. 380/9). [ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

Baş çeküp zülfüñ yüzüñden ḥaṭṭuñ oldı āşikār
Ṣan ṭılısm-ı mār ile bulındı ḥüsnüñ maṭlebi *(G. 400/12). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Güneşden mihr ṭopını ḳapaldan ḥüsn ile iy meh
Görüp çevgān-ı ebrūñı olupdur şekl-i māh egri *(G. 403/7). [ḥüsn]*

Raḳībā kec-naẓersin sen iñende baḳma ol ḥüsne
Ḥaḳīḳat görmez ol ḥüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/7). [ḥüsne, -e]*

Raḳībā kec-naẓersin sen iñende baḳma ol ḥüsne
Ḥaḳīḳat görmez ol ḥüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/8). [ḥüsni, -i]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/9). [ḥüsni, -i]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/4). [ḥüsnüm, -üm]*

Deyr-i dil ḥüsni ḫayāli ile büt-ḫāne iken
Mescid itdi ḳaşı miḥrābı bu büt-ḫāneluġı *(G. 411/9). [ḥüsni, -i]*

Meh gibi ġurūb itdi velī ḥüsni ḫayāli
Bu sīne-i vīrānda mekān eyledi gitdi *(G. 414/7). [ḥüsni, -i]*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer ṣunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Tūrāndur *(K. 8/23). [ḥüsn]*

Göricek bu ḥüsn ile ol ḫūb Efrengīleri
Kāfir-i dīn ḳalbine bünyād uran īmāndur *(K. 8/43). [ḥüsn]*

Gül yañaḳlu mül ṭudaḳlu meh-liḳā maḥbūblar
Ḥüsn içinde her biri mihr ü meh-i tābāndur *(K. 8/68). [ḥüsn]*

Serv-ḳad sīmīn-beden Efrengī maḥbūb-ı melek
Ay ile gün ḥüsninüñ ʿışḳında ser-gerdāndur *(K. 8/22). [ḥüsninüñ, -i, -nüñ]*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/30). [ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Ki zīrā ḥüsni reşki ile nesrīn
Gezer her ṣaḥn-ı ṣaḥrālarda ġam-gīn *(Mes. 1/83). [ḥüsni, -i]*

Gördi ḥüsni güneşin zülf seḥābında meger
Ki göñül ẕevḳ u ṣafādan çaġırur cāna deger *(Mua. 38/1). [ḥüsni, -i]*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/3). [ḥüsnüñüñ, -üñ, -üñ]*

Bulur aduñı ṣormadın kemerde
Çeken ḥüsnüñi mīzān-ı naẕerde *(Mua. 125/2). [ḥüsnüñi, -üñ, -i]*

Güneşle ḥüsnüñ olalı müṣennā
Nigārā ḥüsn-i bī-ḥadd oldı peydā *(Mua. 144/1). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Ḫadd [ü] ḳaddüñ naḳş olaldan sīnede iy serv-i nāz
Görmedüm ḥüsnüñ bigi bir ḳıble-i ehl-i niyāz *(Mua. 167/2). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Didüm iy meh ḥüsnüñi ʿālem bilür
Aduñı dahi ʿıyān itseñ ne olur *(Mua. 186/1). [ḥüsnüñi, -üñ, -i]*

ʿUṣṣāḳa çü ḥüsnüñ güneşi nūr u żiyādur
Kim aña ḳamerden *(Mua. 193/3). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Ravża-i cennet ki dirler ḥüsnüñüñ ābādıdur
Naḫl-i devlet kim añılur şāne-i şimşādıdur *(Mua. 229/1). [ḥüsnüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ḥüsnüñüñ şemʿine çün ideli pervāneluġı
Cem ḳılur silsile-i zülfüñe dīvāneluġı *(Mua. 245/1). [ḥüsnüñüñ, -üñ, -üñ]*

Sen perī-rūyı görelden iy melek bu ḥüsn ile
Ḳāmet ü zülfüñ ḫayāli gözlerümde ṭutdı cā *(Mua. 280/1). [ḥüsn]*

Egerçi ʿālem içre bī-nevāyam
N’ola çün ḥüsnüñ ile āşināyam *(Mua. 295/2). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Gerçi ki cihānda çoḳ-durur ḫūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh *(Terc. 1/86). [ḥüsn]*

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber *(Terc. 1/13). [ḥüsni, -i]*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Ḥüsnüñ ḥaremi olalı gül-zār *(Terc. 1/68). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Ḥüsnüñ olalı laṭīf ü maḥbūb
Çeşmüñ dü-cihāna ṣaldı āşūb *(Terc. 1/33). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Nūr ile cihānı itdi zībā
Ḥüsnüñ güni ideli tecellā *(Terc. 1/18). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlāre yanar felekdeki māh *(Terc. 1/81). [ḥüsnüñi, -üñ, -i]*

Bildüm bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḥüsnüñüñ kitābı *(Terc. 1/108). [ḥüsnüñüñ, -üñ, -üñ]*

ḥüsn: *Güzellik II sevgilinin güzel yüzü.*

Yüzüñi gören vālih olup dir ki göñülden
Bu ḥüsn ne ḥüsni ki teḳaddes ve teʿālā *(G. 1/4). [ḥüsn]*

Her ṣubḥ açar revzen-i zer mihr felekden
Ḥüsnüñ günini ḳılmaġa iy dōst temāşā *(G. 1/6). [ḥüsnüñ, -üñ]*

Ṭaġıdur zülf-i zirih-pūşını ḥüsninde ḥabīb
Yoḳsa Çīn māliki Rūm üstine leşker mi çeker *(G. 112/3). [ḥüsninde, -i, -n, -de]*

ḥüsn: *Güzel.*

İki zülfüñ ṭutalı ḥüsn yüzin
Göñül iḳbāl-i sermedī buldı *(Mua. 18/3). [ḥüsn]*

ḥüsn ü luṭf: *Güzellik ve lütuf.*

ʿĀrıżuñ üzre göricek ḥüsn ü luṭf ile direm
Rūma çekmişdür Ḥabeşden yine leşkerler ḫaṭuñ *(G. 215/5). [ḥüsn ü luṭf]*

ḥüsn-i ʿālem-ārā: *Alemleri süsleyen güzellik.*

Ḳaddüñle ḳaşuñ ḳıl āşikārā
Kim görine ḥüsn-i ʿālem-ārā *(Mua. 213/2). [ḥüsn-i ʿālem-ārā]*

ḥüsn-i ʿarūs: *Gelinin güzelliği.*

Ḥüsn-i ʿarūs boynına iy bād ṣubḥ-dem
Ḳıl ʿanberīne zülf-i semen-sāyı bir nefes *(G. 165/9). [ḥüsn-i ʿarūs, -e]*

ḥüsn-i bī-ḥadd: *Sınırsız güzellik.*

Güneşle ḥüsnüñ olalı müşennā
Nigārā ḥüsn-i bī-ḥadd oldı peydā *(Mua. 144/2). [ḥüsn-i bī-ḥadd]*

Görelden ḥüsn-i bī-ḥaddüñi iy māh
Beni dil kendü ḥālümde ḳomaz āh *(Mua. 140/1). [ḥüsn-i bī-ḥaddüñi, -üñ, -i]*

ḥüsn-i ḫaṭ: *Sevgilinin ayva tüylerinin güzelliği II hüsn-i hat sanatı.*

Nüsḫa-i Yāḳūt ḫaṭṭın ebter eyler ḫaṭṭ-ı dōst
Laʿlinüñ girdinde rūşen olalı bu ḥüsn-i ḫaṭ *(G. 184/6). [ḥüsn-i ḫaṭ]*

ḥüsn-i yār: *Sevgilinin güzelliği.*

Ki zīrā ḥüsn-i yār itmese pertev
Virürdi berg-i zanbaḳ dāne-i cev *(Mes. 1/71). [ḥüsn-i yār]*

Ki zīrā ḥüsn-i yār isterse ṣūret
Şaḳāyıḳ andan umar luṭf u zīnet *(Mes. 1/87). [ḥüsn-i yār]*

ḫüsrev: *Hüsrev ü Şirin öyküsünün erkek kahramanı olan hükümdar.*

Lebi şīrīni Ḫüsrev buldı tenhā
Hemān yoḳ yire cān terk itdi Ferhād *(G. 48/11). [ḫüsrev]*

ḫusrevā: *Ey hüsrev, ey padişah.*

Ḫüsrevā şīrīn dehānuñ yādına
Dem mi var kim yaşlarum gül-gūn degül *(G. 235/7). [ḫüsrevā]*

Ḫüsrevā kūh-i ġamuñda n'ola Ferhād gibi
Terk-i cān eyler isem şol leb-i şīrīnüñ içün *(G. 275/5). [ḫüsrevā]*

Cān-ı şīrīn virmişem Ferhād gibi Ḫüsrevā
Şol ruḫ-ı gül-gūnuñ ile kākül-i şeb-dīzüñe *(G. 320/3). [ḫüsrevā]*

Olalı Ḫüsrevā göñlüm leb-i şīrīnüñe māyil
Ḳılupdur kūh-i ʿışḳuñda ḫacil şanʿatle Ferhādı *(G. 381/7). [ḫüsrevā]*

Ḫüsrevā diñle bu ben mūr-ı żaʿīfüñ ḥālin
Çünki sensin bu zamān içre Süleymān-ı kerem *(K. 1/71). [ḫüsrevā]*

Çünki evvel keremüñ ābına ḳandurmış idüñ
Ḫüsrevā ṣoñra yine olma peşīmān-ı kerem *(K. 1/94). [ḫüsrevā]*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/29). [ḫüsrevā]*

Ḫüsrevā göñlüñi ḫōş ṭut ʿayşa meşġūl ol müdām
Yoḳ bu dünyānuñ vücūdı āḫiri vīrāndur *(K. 8/71). [ḫüsrevā]*

merkez-i ʿadle muḥīṭ oldı çü göñlüñ ḫüsrevā *(Mua. 192/3). [ḫüsrevā]*

ḫüsrev-i ʿālem: *Cihan padişahı.*

Ḫüsrev-i ʿālem şehin-şāh-zāde-i ḥāḳān-ı Rūm
Ṣāḥib-i cūd ü kerem şeh-zāde Cem sulṭāndur *(K. 8/97). [ḫüsrev-i ʿālem]*

ḫüsrev-i ḫāḳān-ı kerem: *Kerem hükümdarı olan Hüsrev.*

Ḥükmi efkendesidür Rüstem-i Destān-ı cihān
İşigi bendesidür Ḫüsrev-i Ḫāḳān-ı kerem *(K. 1/8). [ḫüsrev-i ḫāḳān-ı kerem]*

ḫüsrev-i ḫūbān: *Güzeller padişahı.*

Ferhād gibi yoluña iy Ḫüsrev-i ḫūbān
Cān virür isem sen lebi şīrīne ne müşkil *(G. 242/11). [ḫüsrev-i ḫūbān]*

ḫüsrev-i rūy-i zemīn: *Yeryüzünün Hüsrev'i, hükümdarı.*

Zīnet-i tāc ü nigīn ü şeref-i millet ü dīn
Ḫüsrev-i rūy-i zemīn ḥażret-i sulṭān-ı kerem *(K. 1/6). [ḫüsrev-i rūy-i zemīn]*

ḫüsrev-i ṣāḥib-zamān: *Devrin sahibi hükümdar.*

Ḫüsrev-i ṣāḥib-zamānlar ḳanın içen ẓulm ile
Pür-sitem pür-miḥnet ü pür-derd ü pür-efġān felek *(Terk. 2/3). [ḫüsrev-i ṣāḥib-zamānlar]*

ḫüsrev-i şīrīn-dehen: *Şirin ağızlı, tatlı sözler söyleyen sevgili.*

Zülf-i şeb-dīzüñ görüp iy Ḫüsrev-i şīrīn-dehen
Yaşlarum rengi ruḫuñ ʿaksi ile gül-gūn olur *(G. 81/13). [ḫüsrev-i şīrīn-dehen]*

ḫüsrev-i şīrīn-dehen: *Tatlı, şirin ağızlı Hüsrev II sevgili.*

Yolına cān virmege Ferhād-vār
Ḫüsrev-i şīrīn-dehen gelmez mi k'iy *(G. 418/8). [ḫüsrev-i şīrīn-dehen]*

ḫüsrev-i şīrīn-leb: *Tatlı dudaklı hükümdar II tatlı dudaklı sevgili; şirin sözlü dilber.*

Ruḫ-ı gül-gūnına ol Ḫüsrev-i şīrīn-lebi gör
Zülf-i şeb-dīzini cān aşmaġa fitrāk eyler *(G. 117/5). [ḫüsrev-i şīrīn-lebi, -i]*

ḫusūf ṭut-: *Ay tutulması olmak, gerçekleşmek.*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẓām *(Mua. 16/2). [ḫusūf ṭutduḳda, -dukça]*

hūş-yār ol-: *Aklı başına gelmek, kendine gelmek.*

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūş-mend
Mestāne şevḳuñ ile olan oldı hūş-yār *(K. 2/42). [hūş-yār oldı, -dı]*

ḫuṭūr it-: *Hatıra gelmek, akla gelmek.*

Cān terkin eylemez dir imişsin yolumda Cem
Yoḳ yire gör ki ḫāṭıruña ne ḫuṭūr ider *(G. 134/10). [ḫuṭūr ider, -er]*

hüveydā ol-: *Ortaya çıkmak, belli olmak, görülmek.*

Olalı ḳāmet [ü] zülfüñ hüveydā
Ḥurūf eşkāl[i] maʿkūs oldı peydā *(Mua. 168/1). [hüveydā olalı, -alı]*

ḫūy ṭut-: *Huy hâline getirmek, huy edinmek.*

Ki zīrā ḫāli ṭutaldan bu ḫūyı
Ḳaranfül andan umar reng ü būyı *(Mes. 1/75). [ḫūyı ṭutaldan, -aldan]*

ḥużūr: *Makam, kat, nezd.*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḥużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/8). [ḥużūruñda, -uñ, -da]*

ḥużūr it-: *Huzura çıkılan yer, makam yeri yapmak II huzur bulmak, gönül rahatlığına ermek.*

Ġamzeñ ḫadengi şöyle tekellüfsüz oldı kim
Dil ḫānesinde ṣadra geçüp ḫōş ḥużūr ider *(G. 134/8). [ḥużūr ider, -er]*

ḥużūr-ı ḥażret-i sulṭān: *Sultan hazretlerinin huzuru II sevgilinin huzuru.*

Edeble ṣaḳla her laḥẓa yirüñ kim
Ḥużūr-ı ḥażret-i Sulṭāne girdüñ *(G. 225/20). [ḥużūr-ı ḥażret-i sulṭāne, -e]*

ḫ^{v}āb: *Uyku.*

Āh kim uyarmadı baḫt-ı siyāhum zülf-i dōst
Niçe kim ol nergis-i mest-āne ḫ^{v}āb üstindedür *(G. 84/8). [ḫ^{v}āb]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫ^{v}āb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/12). [ḫ^{v}āb]*

Bu gice ḫ^{v}āb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/3). [ḫ^{v}āb]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫ^{v}āb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/1). [ḫ^{v}āb]*

Sāde düşmiş ḫālden yārüñ ruḫı kāşānesi
İy dil-i bīçāre kimdür bī-meges ḫ^{v}āb isteyen *(G. 307/12). [ḫ^{v}āb]*

ḫ^{v}āb ol-: *Uyumak, uykuda olmak.*

Dil uyḫuya varmaz gelicek ḫāl-i ḫayāli
Rāḥatluġ ile ḫ^{v}āb ola mı cāy-ı megesdür *(G. 99/4). [ḫ^{v}āb ola, -a]*

ḫ^{v}āce-i Hindū: *Hintli tüccar.*

Zülfüñ ucında ḫaṭ-ı sebzüñle ḫālüñ ṣanasın
Ḫ^{v}āce-i Hindū-durur ṭūṭī getürmiş Çīnden *(G. 296/4). [ḫ^{v}āce-i hindū-durur, -dur, -ur]*

ḫ^{v}ān: *Sofra.*

Ḫāl-i müşkīnüñ yüzüñde yaraşur ḳılma nihān
Kim Ḫalīlī ḫ^{v}āndur kem olmasun anda ʿades *(G. 162/8). [ḫ^{v}āndur, -dur]*

Cem lebüñ ḫ^{v}ānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/13). [ḫ^{v}ānına, -ı, -n, -a]*

ḫ^{v}ān-ı cemāl: *Güzellik sofrası.*

Ruḫuñ ḫ^{v}ān-ı cemālüñ süfresinden
Felekde ḳurṣ-ı māha nān bağışlar *(G. 59/9). [ḫ^{v}ān-ı cemālüñ, -üñ]*

ḫᵛān-ı cemāl: *Güzellik yemeği.*

Ḫarc içün ḫᵛān-ı cemālüñ süfresinde iy ṣanem
Āsmānda mihr ü māha ḳurṣ-ı nān ışmarlaram *(G. 247/15). [ḫᵛān-ı cemālüñ, -üñ]*

ḫᵛān-ı ḫaṭā: *Hata sofrası.*

Ey ki sāyilden nihān itdüñ bugün ḫᵛān-ı ḫaṭā
Eylerem deryūze-i iḥsānuñ eylerseñ ʿaṭā *(Mua. 192/1). [ḫᵛān-ı ḫaṭā]*

ḫᵛān-ı ḥüsn: *Güzelliğin sofrası.*

Ḫᵛān-ı ḥüsnüñde ʿaṭā ḳıl baña sen būse müdām
Çünki ʿām oldı ḳamu ʿāleme inʿām-ı lebüñ *(G. 219/5). [ḫᵛān-ı ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

ḫᵛān-ı kerem: *Cömertlik sofrası.*

Külçe-i mihr ü mehi az göre bir mūr-ı żaʿīf
Süfre-i luṭfuñ ile ʿām ola ger ḫᵛān-ı kerem *(K. 1/64). [ḫᵛān-ı kerem]*

ḫᵛān-ı laʿl: *Dudak sofrası.*

Cem ḫᵛān-ı laʿlüñi añalı geldi cān lebe
Sen būse baḫşiş it ṣanemā müst-mendüñe *(G. 326/13). [ḫᵛān-ı laʿlüñi, -üñ, -i]*

hѵān-ı vaṣl: *Vuslat sofrası.*

İrişmek ister idi hѵān-ı vaṣluña līkin
Hemān naṣīb-i Cem āḫir duʿā imiş iy dōst *(G. 27/9). [hѵān-ı vaṣluña, -uñ, -a]*

ḫār-mizāc: *Diken tabiatlı. (Kaba, çirkin, nazik olmayan).*

Ḳanda kim bir ḫar-mizāc aġyārı bulsa yār olur
Aġlamaḳdan gözlerüm her laḥẓa cūy[ī]-bār olur *(Mur. 2/9). [ḫar-mizāc]*

i: *Ey seslenme ünlemi.*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/12). [i]*

Sidre vü Ṭūbā görürse ḳaddüñi reşk ideler
Bāġ-ı cennet içre ṣalınsañ i serv-i ser-firāz *(G. 144/6). [i]*

i: *İmek fiili, ek fiil.*

Dil güvāh idi ġamuñda baña illā n'idelüm
Şimdi ḥāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/9). [idi, -di]*

Leblerüñ şeftālūsını ārzū ḳılanlara
Hey ne āsīb idi ṣunmasa turuncuñ tāze sīb *(G. 17/4). [idi, -di]*

Zülfümi al mecāl var ise didüñ
Yoḳ-durur Cemde bu mecāl iy dōst *(G. 18/13). [ise, -se]*

Dāmānuña yapışup ayaġuña düşerdüm
Ḳurtulsa idi ger ġam elinden yaḳam iy dōst *(G. 19/6). [idi, -di]*

İrişmek ister idi h∨ān-ı vaṣluña līkin
Hemān naṣīb-i Cem āḫir duʿā imiş iy dōst *(G. 27/9). [idi, -di]*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/5). [idüm, -düm]*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/7). [idüm, -düm]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/1). [imiş, -miş]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/2). [imiş, -miş]*

Iraġa ṣalma ḳapuñdan beni ki Merve ḥaḳı
Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ ṣafā imiş iy dōst *(G. 27/4). [imiş, -miş]*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/6). [imiş, -miş]*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/8). [imiş, -miş]*

İrişmek ister idi h∨ān-ı vaṣluña līkin
Hemān naṣīb-i Cem āḫir duʿā imiş iy dōst *(G. 27/10). [imiş, -miş]*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/5). [idüm, -düm]*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/6). [imiş, -miş]*

Şu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/6). [imiş, -miş]*

Olmasa ḫālüñ āftāb-perest
Ḳılmaz idi Güneş yüzüñe sücūd *(G. 47/6). [idi, -di]*

Laʿlüñ dir imiş öldürürem beni işitdüm
Ol ʿahdi iverem ṣormaġa ḳaçan olacaḳdur *(G. 52/5). [imiş, -miş]*

Seni sevmek günāh imiş ki beni
Yaḳan odlāre bu günāhumdur *(G. 53/7). [imiş, -miş]*

Yanar idüm ʿışḳ odına aġlamasam rūz ü şeb
Lā-cerem kim āb olıcaḳ āteşi teskīn ider *(G. 58/11). [idüm, -düm]*

Ḥācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/9). [idi, -di]*

Laʿl-i dür-pūşuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N'ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/11). [imiş, -miş]*

Söyler idüm zülfüñ ucından muṭavvel ḳıṣṣamı
Ger dehānuñ fikri ile olmasaydı muḫtaṣer *(G. 98/3). [idüm, -düm]*

İzüñ tozı eline girse idi mihr ü ḳamer
Tefāḫür itmek içün başına külāh eyler *(G. 100/7). [idi, -di]*

Pāyine düşmek diledükçe raḳīb-i seng-dil
Müstedām olsun dir imiş yüri ol Cem pāyıdur *(G. 105/14). [imiş, -miş]*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/3). [idi, -di]*

Ḳıldum diyār-ı yāri ḳoyup ben gedā sefer
Allāh ki nice müşkil imiş bī-rıżā sefer *(G. 123/2). [imiş, -miş]*

Evvel ne resme dil ġam-i ʿışḳa esīr idi
Bir dürlü olmadı yine ḥāli bayaġıdur *(G. 126/11). [idi, -di]*

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa
Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur *(G. 129/3). [idi, -di]*

Zülfüñ hevāsına ölenüñ ʿūd imiş diyü
Tābūtı taḫtasını melekler buḫūr ider *(G. 134/3). [imiş, -miş]*

Didüm ki ṭurrelerüñ şāneden müşedded imiş
Didi iñen aña ṭolaşma rāz-ı müdġemdür *(G. 135/13). [imiş, -miş]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/23). [idi, -di]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/24). [idi, -di]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/6). [imiş, -miş]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/12). [imiş, -miş]*

Bir naṣīb umardı ḥalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḥalvā meger *(G. 137/22). [imiş, -miş]*

Ne yüzden öykünür imiş ṣaçuña nāfe-i Çīn
Ki sünbülüñ ḳoḫusı müşk-i terde bulınmaz *(G. 143/5). [imiş, -miş]*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/11). [imiş, -miş]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 150/7). [idi, -di]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 153/7). [idi, -di]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẓer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/1). [idi, -di]*

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz
Gerçek imiş bu meṣel fitne-i devrān uyumaz *(G. 159/2). [imiş, -miş]*

Hey ne şeker-rīz imiş laʿl-i şeker-nūşı kim
Ḫāl-i leb-i yār ile düzdi şekerden meges *(G. 164/7). [imiş, -miş]*

Şevḳ-i ʿiẕāruñla Cem aġlayalı bildiler
Cennet imiş iy ṣanem menbaʿ-ı Nīl ü Eres *(G. 164/12). [imiş, -miş]*

Her laḥẓa çeşmüñüñ ṣanemā ḳaṣdı cān imiş
Raḥm eylemedi baña nice bī-emān imiş *(G. 166/1). [imiş, -miş]*

Her laḥẓa çeşmüñüñ ṣanemā ḳaṣdı cān imiş
Raḥm eylemedi baña nice bī-emān imiş *(G. 166/2). [imiş, -miş]*

Ḫaṭṭuñ güneş yüzüñde senüñ iy perī-ṣıfat
Devr-i ḳamerde fitne-i āḫir-zamān imiş *(G. 166/4). [imiş, -miş]*

Cān-teşnedür lebüñe ki āb-ı ḥayātdur
Ḳurbān olam ḳaşuña ki müşkīn kemān imiş *(G. 166/6). [imiş, -miş]*

Ḳapuñdan ayru düşeli oldum ẕelīl ü ḫᵛār
Bildüm ki devletüm benüm ol āsitān imiş *(G. 166/8). [imiş, -miş]*

Bāzār-ı ġamda cevrine cān virüp alduġum
Aṣṣı ṣanurdum anı baña ol ziyān imiş *(G. 166/10). [imiş, -miş]*

Rāz-ı dehānuñuñ dil ü cāndan rümūzını
Diḳḳatle bilmedüm anı sırr-ı nihān imiş *(G. 166/12). [imiş, -miş]*

Cem sīneñi siper ḳıl o tīr-i ḫadenge kim
Sehm-i saʿādete çü bilürsin nişān imiş *(G. 166/14). [imiş, -miş]*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n'itdüm aña kim yine teʾḫīr eylemiş *(G. 167/7). [imiş, -miş]*

N'ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/1). [imiş, -miş]*

N'ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/2). [imiş, -miş]*

Cān lebe geldi irince leb-i laʿlüñ lebüme
Bildüm iy cān leb-i cān-baḫşuñı kim cāndan imiş *(G. 171/4). [imiş, -miş]*

Sen ḳaşuñ yayını çekmekde ḳuṣūr eylemedüñ
Tīrüñ eglenmedügi sīnede peykāndan imiş *(G. 171/6). [imiş, -miş]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/8). [imiş, -miş]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/10). [imiş, -miş]*

Leb-i laʿlüñde ʿıyān oldı ḥayāt-ı ebedī
Menbaʿı beñzer anuñ çeşme-i ḥayvāndan imiş *(G. 171/12). [imiş, -miş]*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/14). [imiş, -miş]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/10). [idi, -di]*

Bulmaz imiş çün ʿaraż bī-cevher imkān-ı vücūd
Laʿl-i yār olalı cevher cān-ı Cem oldı ʿaraż *(G. 181/9). [imiş, -miş]*

Ṭulūʿ itmedi ol meh revzenümden
Yoġ imiş iy dirīġā bizde ṭāliʿ *(G. 187/8). [imiş, -miş]*

Tā saçuñdan nişān imiş ʿömrüm
Ṣanmışam cāvidān imiş ʿömrüm *(G. 195/1). [imiş, -miş]*

Tā saçuñdan nişān imiş ʿömrüm
Ṣanmışam cāvidān imiş ʿömrüm *(G. 195/2). [imiş, -miş]*

Zülfüñe şāne bigi ulaşalı
Bildüm āḫir hemān imiş ʿömrüm *(G. 195/4). [imiş, -miş]*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/8). [imiş, -miş]*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n’ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/7). [imiş, -miş]*

İy ġamzeler çü ḳaşı nigāruñ kemān imiş
Tīrine sīne-i Cemi billāh nişān ṭutuñ *(G. 220/13). [imiş, -miş]*

Biñ cāna būse-i lebine müşterī idüm
Yār işidüp dimiş ki behāsın girān idüñ *(G. 221/7). [idüm, -düm]*

Çeşmine beñzerem dir imiş āhū-yı Ḫoten
İy ġamzeler gelüñ yüregin ṭolu ḳan idüñ *(G. 221/9). [imiş, -miş]*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/9). [idi, -di]*

Üstine zülfüñ aşmaz idi Kaʿbe örtüsin
Cāmiʿ yüzüñde olmasa miḥrāb-ı cān ḳaşuñ *(G. 224/3). [idi, -di]*

Ruḫlaruñ odında zülfüñ ʿūd imiş ʿanber ḫaṭuñ
Bezm-i ḥüsnüñde anuñ-çün gezdürür micmer ḫaṭuñ *(G. 226/1). [imiş, -miş]*

Sevmek günāh imiş seni bildüm günāhumı
Başum ḳılıcuñ üzre güneh-kāruñam senüñ *(G. 227/3). [imiş, -miş]*

Şīve vü nāz olsa idi bār-ı gül
Andan öykünse yüzüñe bārī gül *(G. 238/1). [idi, -di]*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N’oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/7). [idi, -di]*

Dün Cemi öldürmege ʿahd eylemiş idüñ bugün
Şöyle beñzer kim o ḫayr işe peşīmānsın begüm *(G. 252/13). [idüñ, -dü, -ñ]*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş cism idüm ben cāna irdüm *(G. 256/2). [idüm, -düm]*

Firāḳuñla ḳatı derd içre idüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm *(G. 256/7). [idüm, -düm]*

Ḫayāl-i ḫaṭṭ [u] ḫaddüñ dilde iy māh
Ṭılısm-ı genc imiş vīrāna yazdum *(G. 265/10). [imiş, -miş]*

Kaʿbe yüzüñde beñüñ çün Ḥacerü'l-esved imiş
Yaraşur her nefes ol ḫāl-i siyeh-kārı öpem *(G. 269/5). [imiş, -miş]*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/12). [idüm, -düm]*

Güneş gice olup diyü ṭutar idi kenāra yüz
Tecellī ḳılsa gün yüzüñ eger zülfüñ kenārından *(G. 286/11). [idi, -di]*

Çün bilinmez zülf-i pür-çīni neden müşkīn imiş
Müşk-i Çīndür diyü zülfi ḳīl ü ḳāl itmek neden *(G. 288/5). [imiş, -miş]*

Çün murāduñ beni ġarḳ itmek idi eyledüñ uş
Yiter iy ḳulzüm-i eşküm niçe mevvāc olasın *(G. 303/7). [idi, -di]*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/9). [imiş, -miş]*

Āteşīn dilde çeşm-i fettānuñ
Yir ṭutar mı idi olmasa cādū *(G. 315/6). [idi, -di]*

Öykünür imiş bu ḫaṭ-ı dil-dāre benefşe
Ṣoñra oldı ḫacil başladı inkāre benefşe *(G. 319/1). [imiş, -miş]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/5). [idi, -di]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Başīret yoġ imiş bu bī-başerde *(G. 343/8). [imiş, -miş]*

Şarmazlar idi destesine rişte hemīşe
Sünbül ṣaçuñuñ olmasa ṭutsaġı benefşe *(G. 344/9). [idi, -di]*

Āhū gözüñ olmasa ġazāl-i Ḫoten ü Çīn
Ḫaṭṭuñdan olur mı idi otlaġı benefşe *(G. 344/12). [idi, -di]*

Mıṣr-ı ḥüsnüñde esīr olmaz idi dil Yūsufı
Ger zenaḫ-dānuñ çehi mānend-i zindān olmasa *(G. 350/7). [idi, -di]*

Leblerüñ şeftālūsınuñ ḫastesi olanlara
Hey ne āsīb idi şol sīb-i zenaḫ-dān olmasa *(G. 350/10). [idi, -di]*

İy ṣanem ḳand-i mükerrer yir idüm
Leblerüñ irişse tekrār aġzuma *(G. 353/5). [idüm, -düm]*

Gül yüzüñ-çün kirpügümden mā-cerā
Söyler idüm batmasa ḫār aġzuma *(G. 353/8). [idüm, -düm]*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/3). [imiş, -miş]*

Derd ü ġam cāmın ṣunup Cem ḫasteye ṣıḥḥat diyü
Mest ü maḫmūr eyleyen ol gözleri şehlā idi *(G. 370/10). [idi, -di]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/12). [idi, -di]*

Ḳaddümi cevr ü cefā-yı ʿışḳ ile ḳılup dü-tā
Beni uġradan belāya ol ḳadi bālā idi *(G. 370/8). [idi, -di]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/4). [idi, -di]*

Bu gice mihmānum ol māh-ı cihān-ārā idi
Pertev-i ḥüsn ile cennet olan ol ārā idi *(G. 370/2). [idi, -di]*

Bu gice mihmānum ol māh-ı cihān-ārā idi
Pertev-i ḥüsn ile cennet olan ol ārā idi *(G. 370/1). [idi, -di]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Şol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/6). [idi, -di]*

Olmasa luṭf ile eger leblerüñüñ ʿināyeti
Göstere idi ʿāleme Sidre ḳadüñ ḳıyāmeti *(G. 378/2). [idi, -di]*

Terk-i ser ḳılup yoluñda dil-berā
Eyler idüm cān feşān bilsem seni *(G. 387/6). [idüm, -dü, -m]*

Olmasun kimsene Cem gibi nigārından ıraḳ
Ki ḳatı müşkil imiş sevgilü yār ayruluġı *(G. 390/10). [imiş, -miş]*

Müntehādur dir idi bu serv Ṭūbādan eger
Sidreden Cibrīl görse ḳadd-i ḫōş-reftāruñı *(G. 397/3). [idi, -di]*

Ḫaṭuñ çü leşker-i fırʿavn imiş ne ʿavn[i] gerek
Helāki ḳaṣdına eyle ḥavāle Mūsāyı *(G. 402/3). [imiş, -miş]*

Cem eyle ḳaşları tīrine cānuñı ḳurbān
Ki müşk tozlu gümiş ḳabżalu imiş yayı *(G. 402/14). [imiş, -miş]*

Ḳo şimdi daḫı laʿl ü ruḫuñ öpeyin çün ol
Dil-ḫastesine ṣıḥḥat imiş gül-şeker gibi *(G. 408/4). [imiş, -miş]*

Ol dem ḳanı ki Kaʿbe-i kūyuñ mekān idi
Ārām-gāhı göñlümüñ ol āsitān idi *(G. 415/1). [idi, -di]*

Ol dem ḳanı ki Kaʿbe-i kūyuñ mekān idi
Ārām-gāhı göñlümüñ ol āsitān idi *(G. 415/2). [idi, -di]*

Ol dem ḳanı ki merkebi baḫt u sitāremüñ
Ḫayl-i semend-i vaṣluñ ile hem-ʿinān idi *(G. 415/4). [idi, -di]*

Ol dem ḳanı ki sāye-i perr-i hümā bigi
Ẓıll-i ẓalīl-i gerd-i rehüñ sāye-bān idi *(G. 415/6). [idi, -di]*

Ol dem ḳanı ki sebzelerin tāze ṭutmaġa
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idi *(G. 415/8). [idi, -di]*

Ol dem ḳanı ki mürġ-ı dile āsitānuñuñ
Her kūşe-i müşerrefi bir āşiyān idi *(G. 415/10). [idi, -di]*

Ol dem ḳanı ki ṣaḥn-ı serāy-ı sürūruña
Her dem ḳavāfil-i dil ü cān mīhmān idi *(G. 415/12). [idi, -di]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḥayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/13). [idi, -di]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḥayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/14). [idi, -di]*

Cem kevkeb-i sirişkin işigüñde bulımaz
Beñzer felekde daḫı yoġ imiş sitāresi *(G. 416/10). [imiş, -miş]*

Çünki evvel keremüñ ābına ḳandurmış idüñ
Ḫüsrevā ṣoñra yine olma peşīmān-ı kerem *(K. 1/93). [idüñ, -dü, -ñ]*

Çünki evvelde tamām eylemiş idüñ keremi
Umaram ṣoñra daḫı olmaya noḳṣān-ı kerem *(K. 1/105). [idüñ, -dü, -ñ]*

Nīsān yirine ṣanki güher dökdi ṣevābit
Kim gök ṣadefi ṭolmış idi lü'lü'-i lālā *(K. 5/8). [idi, -di]*

Beñzetmese ger kendözini ṭās-ı rebāba
Yol bulmaz idi meclise māh-ı felek-ārā *(K. 5/28). [idi, -di]*

ʿArż itmiş idi lūle-i zer-çeşme-i eflāk
Ḥavż-ı felege dökmege dūlāb-ı semā mā *(K. 5/31). [idi, -di]*

Āsāyiş-i eflākden ārāyiş alup yir
Ṣan olmış idi ṣaḥn-ı zemīn cennet-i meʾvā *(K. 5/36). [idi, -di]*

Bu nāliş-i dil-sūzuma raḥm eyler idi çarḫ
Öldürmege ger göz göre ḳaṣd itmese ʿamdā *(K. 5/111). [idi, -di]*

Küffāra esīr itdi beni çarḫ-ı bed-endīş
Ol dem ḳanı kim mesken idi Kaʿbe-i ʿulyā *(K. 5/116). [idi, -di]*

Levḥ ü ḳalemüñ yoġ idi āṣārı ḳaçan kim
Ḳudret ḳalemi ismine yazardı muʿammā *(K. 5/171). [idi, -di]*

Göz göre ḳaçan nūrına inkār idelerdi
Aʿmā degül imişse eger millet-i Tersā *(K. 5/194). [imişse, -miş, -se]*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zamāne olmış idi küfre müttehem *(K. 7/8). [idi, -di]*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki evvel olmış idi küfr ile ẓulem *(K. 7/26). [idi, -di]*

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem *(K. 7/44). [idi, -di]*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/21). [idi, -di]*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/22). [idi, -di]*

Rodos ʿazmini ṣanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/2). [imiş, -miş]*

El ṣunar idi ḳaşuñ kemāne
Zülfüñ eger olmasa behāne *(Mua. 21/1). [idi, -di]*

Dil-berā dībā-ber imiş kāz-ı ġam
Ki aṭlas-ı cismüñi ṭoġrar dem-be-dem *(Mua. 64/1). [imiş, -miş]*

Zīnet-i farḳında bulurdı bu resme nev-bahār
Ger şükūfe içre yazılmaya idi nām-ı yār *(Mua. 76/2). [idi, -di]*

Cān evvel idi derd ile bu sūret-i ḥālī
İy yār-ı [mu]ḥaccil *(Mua. 102/3). [idi, -di]*

İsmümüñ lām-ı miyānına dir idüm oldı dāl
İy perī ger ḥāṣıl olmasa bu maʿnīden cidāl *(Mua. 108/1). [idüm, -düm]*

Ger ḫam-ı ebrūsı naḳşın zāhiri bī-derd dil
Görse idi secde-i sehv idüp olurdı ḫacil *(Mua. 138/2). [idi, -di]*

Kūşe-i ḳaşuña kemān diyeyin
Döndi didi kemān imiş bildüñ *(Mua. 224/2). [imiş, -miş]*

Hergiz naẓīr olmaz idi saña fi'l-meṣel
ʿĀlemde zülfüñe gözüñ olsaydı ger bedel *(Mua. 259/1). [idi, -di]*

Ḳāmet ü ebrūñ olaydı āşikār
Olur idi bu Cem-i bī-dil şikār *(Mua. 281/2). [idi, -di]*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/1). [idi, -di]*

ʿAcā'ib şehr imiş bu şehr-i Nitse
Ki ḳalur yanına her kişi n'itse *(Müf. 24/1). [imiş, -miş]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n'ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/19). [idüm, -düm]*

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān *(Terc. 1/49). [idi, -di]*

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ baña olmasaydı ġam-ḫʷār *(Terc. 1/69). [idüm, -düm]*

Ḫalḳ olmaz idi ʿālem ü ādem felek melek
Ger olmasaydı anda rıżāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/3). [idi, -di]*

Faḫr-i kirām zübde-i kevn ü mekān iken
Faḫr-i ʿabādan idi ḳabāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/6). [idi, -di]*

Jeng olmış idi āyine-i Ḥaḳ-nümā velī
Ṣayḳal yitişdi luṭf[ı] cilāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/11). [idi, -di]*

Şekl-i ġınāyı ʿayn-ı ʿanā añlayup müdām
Faḳr olmış idi faḫr u ġınāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/14). [idi, -di]*

Yir ü göge muṣībet-i ʿuẓmā idi eger
Mevt-i cihān gibi olsa memātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/39). [idi, -di]*

Bu deñlü naḫl-bend-senā olmaz idi dil
Zeyn itmeseydi luṭf[ı] bahārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/47). [idi, -di]*

Kimüñ sitāresine düşerse saʿīd olur
Bir ḳurʿa idi ʿāleme fāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/52). [idi, -di]*

Yüz biñ yıl öñdin olmadın ervāḥ-ı kāyināt
Ḫalḳ olmış idi rūḥı miṣāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/58). [idi, -di]*

Başdan ayaġa nūr idi ẕāt-ı ḥamīdesi
Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/61). [idi, -di]*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu ġınāyı ki āyet-i mālü'l-yetīm idi *(Terk. 1/66). [idi, -di]*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/80). [idi, -di]*

ʿĀlem niẓām bulmaz idi intiẓām-ı naẓm
ʿAḳd itmeseydi ṭurresi çīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/87). [idi, -di]*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/112). [idi, -di]*

Ḥaḳ minberinde cāmiʿ-i vaḥdete muttaṣıl
ʿİzzet nevāsı idi ḫaṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/114). [idi, -di]*

Yazılmış idi levḥ ü ḳalem daḫı yoġ iken
Levḥ-i nübüvvet üstine nāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/145). [idi, -di]*

Ümmī dir idi kendüye Raḥmān muʿallemi
Gel gör ki neydi ṭabʿ-ı selīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/167). [idi, -di]*

Farż itmez idi kendüye ḳarż-ı şefāati
Olmasa Ḥaḳla ʿahd-i ḳadīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/169). [idi, -di]*

Cümle cihānda ṭutmaz idi böyle iştihār
Zeyn itmese ḫışāl[i] cinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/223). [idi, -di]*

Levḥ üzre yazmış idi ezel kilk[i] ismini
Levḥ ü ḳalemdür anda güvāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/237). [idi, -di]*

Bir dem ki derdüm añuban efġāna başlasam
Yol bulur idi saḳf-ı semāvāta āh ü vāh *(Terk. 3/68). [idi, -di]*

Şimdi yirümi kūşe-i derd eyledi zamān
Ol dem ḳanı ki mesken idi ṣuffe-i ḥarem *(Terk. 3/76). [idi, -di]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/39). [idüm, -düm]*

Püşt-pā urur idüm farḳ-ı ser-i gerdūna
İşigüñ olsa eger püşt ü penāhum ṣanemā *(G. 9/7). [idüm, -dü, -m]*

Mestāne gözüñ ḳaṣd-ı ser ü cān ider iy dōst
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan ider iy dōst *(G. 21/2). [iseñ, -se, -ñ]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü göñlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/9). [idüm, -dü, -m]*

Bir naẕer görse idük ayaġına yüz sürüben
Cān fidā ider idük ol meh-i tābānumuza *(G. 342/5). [idük, -dük]*

Bir naẕer görse idük ayaġına yüz sürüben
Cān fidā ider idük ol meh-i tābānumuza *(G. 342/6). [idük, -dük]*

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda *(Kıt. 5/1). [idük, -dük]*

ibrīşim: *Bükülmüş ipekten iplik, lîka.*

Naḳş-ı ḫaṭṭuñla miyānuñ dīde-i giryānda
Ṣan devāt olmış ṭolu ibrīşim ü müşkīn midād *(G. 46/4). [ibrīşim]*

ibtidā: *İlkin, en önce, başta.*

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyem-berī yine ẕātuñla oldı tem *(K. 7/21). [ibtidā]*

ibtidā: *Başlangıç.*

İbtidāsı yoḳ bekāñuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh ü sāl *(K. 3/33). [ibtidāsı, -sı]*

ibtidā-yı ḳadeḥ: *Kadehin başlangıcı II şarap içmeye başlama.*

Leẕẕet-i cāndur ibtidā-yı ḳadeḥ
Rāḥat-ı dildür intihā-yı ḳadeḥ *(G. 37/1). [ibtidā-yı ḳadeḥ]*

iç-: *Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.*

Çün kim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb *(G. 12/2). [içmek, -mek]*

İy Cem bu demde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb
Ḫāṣā cihān yüzi ola gül-zār ü lāle-zār *(G. 60/17). [içmek, -mek]*

Leblerüñ ḳanum içüpdür şerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henūz *(G. 146/11). [içüpdür, -üp, -dür]*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürḳat semini *(G. 385/2). [içerem, -er, -em]*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāḳ oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(K. 7/34). [içdi, -di]*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş ṣular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ *(K. 9/19). [içdük, -dü, -k]*

Ki zīrā laʿl-i dil-berden bulup fer
Lebi yādına içer lāle sāġer *(Mes. 1/52). [içer, -er]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı baġrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/13). [içerem, -er, -em]*

Çün oldı ḫazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/2). [içmez, -mez]*

İçüp diyeyin ben daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/3). [içüp, -üp]*

Ḫüsrev-i ṣāḥib-zamānlar ḳanın içen ẓulm ile
Pür-sitem pür-miḥnet ü pür-derd ü pür-efġān felek *(Terk. 2/3). [içen, -en]*

Gözlerüñ ḳaṣd itdi kim ḳanum içe
Ol iki ḫūn-ḫᵛār elinden elġıyās *(G. 31/3). [içe, -e]*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/10). [içelüm, -elüm]*

Müdām içersin iy Cem ḫūn-ı sāġer
Leb-i yār ile beñzer kim dilüñ var *(G. 125/9). [içersin, -er, -sin]*

Birinüñ müşkīn ṣaçından bū umar müşk-i Ḫoten
Birinüñ lāle lebi yādına içer ḫūn-ı ciger *(G. 138/4). [içer, -er]*

İçerse ḳanumı çeşmüñ ḥelāl olsun kim
Ḳaçan ki mest ola ol şūr ü şerde bulınmaz *(G. 143/7). [içerse, -er, -se]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/9). [içer, -er]*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Ṣarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/2). [içelüm, -elüm]*

Didüm iy ġamze ḳanmaduñ mı ḳana
Didi ḳanuñ içicek ḳanayazdum *(G. 265/14). [içicek, -icek]*

İçelüm cām rāḥ-ı rūḥ olsun
ʿAḳla ḳuvvet dile fütūḥ olsun *(G. 282/1). [içelüm, -elüm]*

Mey-i ʿışḳından ol yārüñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup yürür ayılmadı ḫumārından *(G. 285/3). [içelden, -elden]*

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru *(G. 312/16). [içer, -er]*

Sāḳiyā devr-i Süleymāndur el ur cām-ı Ceme
Bize mey ṣun içelüm çāre budur def-i ġeme *(G. 365/2). [içelüm, -elüm]*

Ṣūfī-i zerrāḳ dir kim baña zinhār içme mey
Kim ṭutar ʿālemde şeyṭān olanuñ tedbīrini *(G. 375/5). [içme, -me]*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/14). [içmege, -meg, -e]*

İçer şu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/1). [içer, -er]*

Pādişāhluḳ bundan özge olmaz iy şeh-zāde Cem
Ḫātıruñ ḫōş eyle cām iç meclis-i cānāndur *(K. 8/26). [iç]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/37). [içer, -er]*

Ellerinde yeşm-i aḫżar laʿl-i aḥmerden ḳadeḥ
Her kim içse ol ḳadeḥden mest-i cāvīdāndur *(K. 8/42). [içse, -se]*

Yime içme firāvāndur gam-i eyyām hażm olmaz
Ṭolu nāz ile niʿmetdür firāz ile nişīb ancaḳ *(K. 9/39). [içme, -me]*

Didüm iy şīrīn-zebān ü piste-fem
Bādeler içem lebüñden dem-be-dem *(Mua. 75/2). [içem, -em]*

iç: *İç, dahil.*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/13). [içini, -i, -(n)i]*

Bir kuḥlī bisāṭ urdı zemīn üzre zamān kim
Eṭrāfı müzerkeş içi dībā-yı muṭallā *(K. 5/6). [içi, -i]*

Ḳurı ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülāl *(K. 3/9). [içini, -i, -n, -i]*

iç: *Akıl, gönül, irade gibi insanın manevi varlığını oluşturan şeylerden herhangi biri.*

Mescid-i ḥüsnüñde dāyim muʿtekif olmazdı ger
Ḫaṭṭuñuñ içinde iy meh gizlü īmān olmasa *(G. 350/6). [içinde, -i, -n, -de]*

īcād eyle-: *Yeni peyda etmek, meydana getirmek.*

Ḫaḳ ʿışḳuñı eylemedin īcād
Dil ʿışḳuña āşinādur iy dōst *(G. 26/15). [īcād eylemedin, -me, -di, -n]*

icāzet vir-: *İzin vermek, müsaade etmek.*

Peyk-i zī-şıdḳumı ḳapuña revān eyledüm uş
Ger icāzet vire der-gāhuña der-bān-ı kerem *(K. 1/82). [icāzet vire, -e]*

iʿcāz-ı Muṣṭafā: *Hz. Muhammed'in mucizesi.*

Gün gibi rūşen olmaġa iʿcāz-ı Muṣṭafā
Şaḳḳ itdi bedri şekl-i hilāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/55). [iʿcāz-ı muṣṭafā]*

içerü: *İçeri.*

Gel iy tīr-i müje dil ḫānesine
Naẓer revzenden atma içerü gir *(G. 124/12). [içerü]*

içil-: *İçilmek.*

Ne cām içildi ġam mey-ḫānesinde
Ki dil bir cürʿadan mest-i ezeldür *(G. 109/3). [içildi, -di]*

içinde: *İçinde, içine.*

Kūyuñ içinde raḳībi ḳoma kim
Cennete lāyıḳ degül dīv-i racīm *(G. 258/7). [içinde]*

içinde: *"İçinde" anlamına gelen ve "-de/-da" bulunma hâli eki görevinde de kullanılan bir ifade.*

ʿĀlem içinde ḫaṭṭ-ı siyāhı bigi anuñ
Kimse ḳomış degül daḫı bir yādigār nesḫ *(G. 39/11). [içinde, -i, -n, -de]*

Bu Cem ḳuluña raḥm eyle ki ġamdan
Cihān içinde olmaz bir nefes şād *(G. 43/14). [içinde, -i, -n, -de]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşmüm içinde vaṭen
Gönlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 76/7). [içinde, -i, -n, -de]*

Kitāb-ı ṭabb-ı ṭıbb içinde iy dōst
Cefā vü derdüñi dermāna yazdum *(G. 265/11). [içinde, -i, -n, -de]*

Olamaz mihr ü meh bu ʿaṣr içinde
Güzellükde senüñ ḥüsnüñe hem-tā *(G. 11/7). [içinde, -i, -n, -de]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde yoḳ ʿaẕāb *(G. 14/6). [içinde, -i, -n, -de]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Bileli cennet içinde olmaz ʿaẕāb *(G. 15/6). [içinde, -i, -n, -de]*

Cān bāġı içinde Sidre ḳaddüñ
Ṭūbā bigi müntehādur iy dōst *(G. 26/31). [içinde, -i, -n, -de]*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/2). [içinde, -i, -n, -de]*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ gönlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/10). [içinde, -i, -n, -de]*

Cennet-i kūyuñ içinde ṣalınıcaḳ ṣanemā
Luṭfı Ṭūbā ḳadüñüñ servi çemenden çıḳarur *(G. 82/5). [içinde, -i, -n, -de]*

Cism-i Cem pīrehen içinde ġamuñdan ṣanemā
Ṣanasın tār-ı kefen içre yatur bir ölidür *(G. 111/13). [içinde, -i, -n, -de]*

Ḳadeḫlerine ṣu ḳoyduḳları müdām ol kim
Zücāc içinde mizācını germ ider ḳandīl *(G. 244/16). [içinde, -i, -n, -de]*

Ḫayāl-i laʿl ü ruḫını gözüme ṣaldı raḳīb
Muḥīṭ içinde düşürdi ṣan Ehrimen ḫātem *(G. 261/4). [içinde, -i, -n, -de]*

Deryā içinde göklere boyadı cāmesin
Ṭopraḳ döşendi rūy-i zemīn bu zamānı gör *(Terk. 3/29). [içinde, -i, -n, -de]*

İslām içinde nāz ü naʿīmi götürmeyen
Küffār içinde cebr ile şimdi ṭuranı gör *(Terk. 3/34). [içinde, -i, -n, -de]*

Göñül niçün çeker kūyuñda ġamlar
Behişt içinde dirler kim ġem olmaz *(G. 141/14). [içinde]*

Firāḳuñdan göñül iy meh-liḳā yār
Cihān içinde bir dem bī-ġem olmaz *(G. 141/12). [içinde]*

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Ṭañ mı kim cevri çoḳ ider bize ol cānānumuz *(G. 152/5). [içinde]*

Bulmadum ben mübtelā vaṣlına yārüñ dest-res
Olmadum ʿālem içinde şād ü ḫurrem bir nefes *(G. 161/2). [içinde]*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/8). [içinde]*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler ʿālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/2). [içinde]*

Ḫaṭṭı irişdi ise n'ola ġam yime göñül
Kim gül-sitān içinde biter sebze-zār ḫaṭ *(G. 182/4). [içinde]*

Ṣan od içinde pūte-i ṣarrāfdur kim ol
Reng-i ruḫum gibi ṭoludur zer miyān-ı şemʿ *(G. 190/9). [içinde]*

Bu gice ḫᵛāb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/3). [içinde]*

Bunca cefālaruñ çekerem naḳd-i cān virüp
Bāzār-ı ʿışḳ içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 213/8). [içinde]*

Çeşmüñ behişt nergisi midür ki iy ṣanem
Gül-zār içinde oldı yiri çün miyān-ı müşk *(G. 217/22). [içinde]*

Müşk ile tozlu ḳabżası müşkīn kemān ṣatar
Bāzār-ı ḥüsn içinde açaldan dükān ḳaşuñ *(G. 224/14). [içinde]*

Dellāl-i ġam eline virüp naḳd-i cānumı
Bāzār-ı mihr içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 227/10). [içinde]*

Raḳībi ḳoma kūyuñda nigārā
Behişt içinde şeyṭānı n'idersin *(G. 277/4). [içinde]*

İrişüp vaṣluña ḳılur senüñle ẕevḳ u ʿişretler
Ḫuceste-ṭālīʿ olanlar cihān içinde peyveste *(G. 338/8). [içinde]*

Budur duʿāsı ʿālem içinde Cemüñ şehā
Zülfüñ kemendi boynına her laḥẓa baġ ola *(G. 367/13). [içinde]*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫemini *(G. 385/5). [içinde]*

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭāliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı *(G. 386/8). [içinde]*

Olur cihān içinde Süleymān bigi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār *(K. 2/47). [içinde]*

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içinde var iʿtibār *(K. 2/50). [içinde]*

Yidi deryā içinde bulınmaz
Çü yem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/39). [içinde]*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿāṣī olanlara
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam *(K. 7/18). [içinde]*

Gül yañaḳlu mül ṭudaḳlu meh-liḳā maḥbūblar
Ḥüsn içinde her biri mihr ü meh-i tābāndur *(K. 8/68). [içinde]*

Ol-durur kevneyn içinde ʿāḳıbet maḥmūd olan
Ḳapuñuñ öñinde eşküm bigi gil-ālūd olan *(Mua. 42/1). [içinde]*

Ḫorşīd-i ḥüsn içinde görindi çü müşterī
Dir feṭḥ-i sīne tā bula sen nām-ı dil-beri *(Mua. 142/1). [içinde]*

Zülfeynüñ içinde ḫāne göster
Ki uṣandı göñül müsāferetden *(Mua. 174/3). [içinde]*

Zülf-i müşkīnüñle yüzüñi gören iy pür-ʿitāb
İki bī-ḥad gice içinde bulur bir āftāb *(Mua. 177/2). [içinde]*

Her nefes cān ü dile dil-ber ider cevr ü cefā
İtmedi ʿālem içinde baña bir laḥẓa vefā *(Mur. 1/6). [içinde]*

Olmadı ʿālem içinde ṣanemā ṣād göñül
Zülfüñe baġlanalı olmadı āzād göñül *(Mur. 1/21). [içinde]*

Dil-berüñ çün bulmaduñ vaṣlına iy Cem dest-res
Olmaduñ ʿālem içinde ṣād u ḫurrem bir nefes *(Mur. 2/26). [içinde]*

Olur dü-cihān içinde ṣādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh *(Terc. 1/87). [içinde]*

İslām içinde nāz ü naʿīmi götürmeyen
Küffār içinde cebr ile şimdi ṭuranı gör *(Terk. 3/33). [içinde]*

Bilsem cihān içinde ki n'itdüm saña felek
Düşmenlerümi güldürür olduñ baña felek *(Terk. 3/35). [içinde]*

Ḳılduñ beni bu ʿālem içinde zebūn felek
Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn felek *(Terk. 3/53). [içinde]*

İy dōstlar beni añıcaḳ mātem eyleñüz
Eyle ṭutuñ ki ġurbet içinde ben ölmişem *(Terk. 3/78). [içinde]*

icrā it-: *Yapmak, kurmak.*

Himmeti havż-ı kerem nehrini icrā ideli
Oldı dūlāb-ı felek ol ṣuda gerdān-ı kerem *(K. 1/27). [icrā ideli, -eli]*

icrā ḳıl-: *Uygulamak, hayata geçirmek.*

Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ
Şol kimse ki şerʿini anuñ ḳılmaya icrā *(K. 5/186). [icrā ḳılmaya, -ma, -y, -a]*

Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ
Şol kimse ki şerʿini anuñ ḳılmaya icrā *(K. 5/186). [icrā ḳılmaya, -ma, -y, -a]*

içre: *"İçinde" anlamına gelen ve "-de/-da" bulunma hâli eki görevinde de kullanılan bir ifade.*

Sen gül-istān içre sür ẕevḳ u ṣafā ṣād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā *(G. 3/5). [içre]*

Dehānuñda zebānuñ gibi olmaz āṣiyān itse
Şeker tenginde ṭūṭī ġonce içre bülbül-i gūyā *(G. 10/4). [içre]*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre nikāb
Ṣan olur ebr içre pinhān āftāb *(G. 14/2). [içre]*

Ḫaṭṭı çün kim perde-dār oldı ḥarīm-i ḥüsnine
Micmer içre yaḳdı ʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/14). [içre]*

Bāġ-ı cemālüñ içre ne şeftālūdur lebüñ
K'olmaz behişt mīveleri bu ḳadar leẕīẕ *(G. 49/3). [içre]*

Peykānlu göñül içre ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ
Bir ṭūṭīye beñzer ki demürden ḳafesi var *(G. 50/3). [içre]*

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿīf
Cān ü dil ile ʿışḳa düşüp oldı bī-ḳarār *(G. 60/9). [içre]*

Ẕikrüñ hemīşe dilde vü fikrüñ göñüldedür
Ṣūruñ dimāġum içre vü sūzuñ cigerdedür *(G. 64/4). [içre]*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Ḫüsnüñe senüñ cihān içre naẕīr *(G. 65/10). [içre]*

Nigārā kūyuñ içre ṣalınıcaḳ
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i çemendür *(G. 66/5). [içre]*

Meclis içre n'ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/9). [içre]*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū gūş ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūş ider *(G. 75/2). [içre]*

Siḥr idüp cāẕū gözüñ cān ü dili yaġmā ḳılur
ʿĀlem içre ben ġarīb üftādeyi rüsvā ḳılur *(G. 76/2). [içre]*

Cānumı cānā alursañ baña minnetdür velī
Ḳorḳum oldur ʿālem içre bir yeñi ḳānūn olur *(G. 81/4). [içre]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḥzūn olur *(G. 81/10). [içre]*

Mesken iderse ḫayālüñ göñlüm içre ṭañ degül
Dāyimā genc-i revān künc-i ḫarāb altındadur *(G. 85/9). [içre]*

Nice şerḥ eyleyeyin ruḫlaruñuñ vaṣfını kim
Şemʿ bigi dehenüm içre zebān oda yanar *(G. 90/6). [içre]*

Firāḳı gicesi içre yol azmamaġa göñül
Çerāġ-ı pertev-i ḥüsni delīl-i rāh yiter *(G. 91/5). [içre]*

Eşküm sitāresi şu ḳadar aḳdı dīdeden
Ki adum bu ʿālem içre şehā bī-sitāredür *(G. 94/4). [içre]*

Cism-i Cem pīrehen içinde ġamuñdan ṣanemā
Ṣanasın tār-ı kefen içre yatur bir ölidür *(G. 111/14). [içre]*

Gül yüzüñ itse dilde n'ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/6). [içre]*

Ḳılsa yir genc-i ḫayāline göñülde n'ola yār
Çünki vīrāneler içre bu da vīrāne geçer *(G. 131/10). [içre]*

Gözümde ʿaks-i ruḫ-sāruñ ḫayāli
Güneşdür ṣanasın ṣu içre ditrer *(G. 132/10). [içre]*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/5). [içre]*

Vālih ü ser-mest ü ḥayrān nā-geh eylerken güẕer
Gördüm iki ġonce-i ter bāġ-ı ḥüsn içre gezer *(G. 138/2). [içre]*

Bir gül-i terdür yüzüñ kim bülbül-i gūyā ṭutar
ʿAndelīb-i dil anuñ-çün gül-şen içre cā ṭutar *(G. 140/2). [içre]*

Sidre vü Ṭūbā görürse ḳaddüñi reşk ideler
Bāġ-ı cennet içre ṣalınsañ i serv-i ser-firāz *(G. 144/6). [içre]*

İy dil vefā sen umma her-giz güzeller içre
Ḳavl ü ḳarār muḥkem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/9). [içre]*

İy göñül derd ü belādan ʿālem içre niçe bir
Ḳılasın feryād çün kim saña yoḳ feryād-res *(G. 161/7). [içre]*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ Cemi
Bārī luṭf idüp unıtma şāh-ı ḫūbān elvedāʿ *(G. 189/9). [içre]*

Şemʿ-i ruḫuñ ḫayāline cān virüp ölenüñ
Ḳabr içre ḥaşre dek yaḳa her üstüḫᵛān[ı] şemʿ *(G. 190/36). [içre]*

Dişlerüñ bigi şehā dürr-i ḫōş-āb
Ḥāṣıl itmez hīç baḥr içre ṣadef *(G. 197/12). [içre]*

Öldüricek beni ol cādū gözüñ
Buluram ʿāşıḳlaruñ içre şeref *(G. 197/10). [içre]*

Her dem cefā vü miḥnet ü derd ile ḫōş geçer
Cān ü göñül olalı cihān içre yār-ı ʿışḳ *(G. 198/8). [içre]*

Dilā zülfinde ḥüsnin ḳıl temāşā
Ki Çīn içre nigār-istāne girdüñ *(G. 225/16). [içre]*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme sūsen gözüme ḫār gül *(G. 234/11). [içre]*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre göñül *(G. 239/5). [içre]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/8). [içre]*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān fetḥ-i bābum var benüm *(G. 249/2). [içre]*

Göreliden ol ḥasūdı sen melek-manẓarla ben
Bu dil-i giryānum içre ıżṭırābum var benüm *(G. 249/8). [içre]*

Firāḳuñla ḳatı derd içre idüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm *(G. 256/7). [içre]*

Lebüñ şevḳi ile cānı terk idersem
Buluram ʿālem içre bir eyü nām *(G. 260/8). [içre]*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ u ṣafā sürmez cihānuñ kār ü bārından *(G. 285/9). [içre]*

Kūyuñ içre miḥnet ü derd ile cān irdi lebe
Ölmez isem çıḳayın ʿazm-i beyābān ideyin *(G. 290/3). [içre]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/11). [içre]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/12). [içre]*

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 331/5). [içre]*

Göreli meydān-ı ḥüsn içre seni
Başum uş ṭop oldı çevgān zülfüñe *(G. 335/3). [içre]*

Neden ġamzeñ ḳılur cānā baña cevr ü siyāsetler
Bilürsin ʿālem içre olmaz ḳalam dīvāne vü beste *(G. 338/4). [içre]*

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Şām ile ʿIrāḳa *(G. 341/5). [içre]*

Olalı ʿilm-i siḥr içre gözüñ sāḥirler üstādı
Ḫıred eflāke irgürdi göñülden āh ü feryādı *(G. 381/1). [içre]*

Bu ṣaḥrā içre beni rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı *(G. 386/5). [içre]*

Gülün hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı *(G. 388/6). [içre]*

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫōşdur meclis içre āvāze-i ney *(G. 391/8). [içre]*

Zāhid ki ṭaʿn iderdi mey-i ʿışḳa dün bugün
Mey-hāne içre başda sebūdur ʿamāmesi *(G. 409/4). [içre]*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/3). [içre]*

Ḫüsrevā diñle bu ben mūr-ı żaʿīfüñ ḥālin
Çünki sensin bu zamān içre Süleymān-ı kerem *(K. 1/72). [içre]*

Niçe kim mülk-i ṣafā içre geçe ḥükm-i vefā
Niçe kim ārede meşhūr ola iḥsān-ı kerem *(K. 1/141). [içre]*

Niçe kim bāğ-ı ṣafā içre nem-i şeb-nem-i cūd
Ġonce-i luṭf-ı lebine ura dendān-ı kerem *(K. 1/135). [içre]*

Künc-i ḥüzn içre neden dil ḳala Yaʿḳūb-miṣāl
Yūsuf-ı luṭfuña cāy oldı çü Kenʿān-ı kerem *(K. 1/97). [içre]*

Cümle eşyā birlügüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varluḳ varluġuña ʿālem içre oldı dāl *(K. 3/22). [içre]*

Ṣaḥrā-yı fürḳat içre nigārından ayrılup
ʿUşşāḳ ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı *(K. 6/7). [içre]*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/66). [içre]*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(K. 7/57). [içre]*

Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma beni cihān içre müttehem *(K. 7/80). [içre]*

ʿĀlem içre ʿayş ü ʿişret ḳıl müdām
Çün seni Tañrı zi-ʿālem ber-güzīd *(Kıt. 7/3). [içre]*

Ki zīrā ḫaṭṭı sevdāsı ile sūsen
Gil ü ḫāk içre ṭutdı cāy ü mesken *(Mes. 1/60). [içre]*

Ki zīrā çeşm-i dil-ber itse nīreng
Olur bāġ içre nergis vālih ü deng *(Mes. 1/48). [içre]*

Adum bir ṭāḳdur kim çüfti anuñ
Ṭutupdur bir cezīre içre mesken *(Mua. 41/4). [içre]*

Zīnet-i farḳında bulurdı bu resme nev-bahār
Ger şükūfe içre yazılmaya idi nām-ı yār *(Mua. 76/2). [içre]*

Şükūfe içre yazdum nām-ı yārı
Ki ḥāṣıl ḳılam andan nev-bahārı *(Mua. 77/1). [içre]*

Vezn-i cevāhir içre şu kim görmemiş behā
Naḳş-ı terāzū içre meger laʿl-i yār ola *(Mua. 86/1). [içre]*

Vezn-i cevāhir içre şu kim görmemiş behā
Naḳş-ı terāzū içre meger laʿl-i yār ola *(Mua. 86/2). [içre]*

Baġlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Şanki ġamzeñ ḳorḫusından şu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/1). [içre]*

Egerçi ʿālem içre bī-nevāyam
N'ola çün ḫüsnüñ ile āşināyam *(Mua. 295/1). [içre]*

ʿĀlem içre çekmişem derd ü firāḳın ben ġarīb
Hā sürer ẕevḳi ḳatında dil-berüñ ol seg raḳīb *(Mur. 2/13). [içre]*

Demdür ki şurāḫī ḳıla bezm içre ġalāġil
Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil *(Mur. 3/9). [içre]*

Ervāḥ-ı enbiyā ḳamu ṭālib-durur ki ola
Dār-ı nübüvvet içre naḳībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/116). [içre]*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/79). [içre]*

Düşmenler içre niçe ʿaceb ḫāle uġradum
Bir dōst yoḳ kim eyleye bir merḥabā dirīġ *(Terk. 3/41). [içre]*

içre: *-e,-a yönelme hâl eki.*

Ger ḳadr-i zülfüñ içre duʿā eylesem dürüst
Geh geh arada yād-ı liḳāñ eylesem dürüst *(Mua. 221/1). [içre]*

ictimāʿ bul-: *Toplanmak, bir araya gelmek.*

Cemʿ olmaz āb ü āteş gerçi hīç
ʿĀrıżuñ üstinde buldı ictimāʿ *(G. 186/10). [ictimāʿ buldı, -dı]*

ictināb: *Kaçınma, sakınma, çekinme.*

Ḳanḳı zāhid zühd idüp meyden tecennüb eylese
Ger velī olursa andan ictinābum var benüm *(G. 249/4). [ictinābum, -(u)m]*

için: *İçin edatı.*

Ṣayd itmek içün bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ siḥr ile efsūn ider iy dōst *(G. 20/9). [içün]*

Ṣol bir suʾāl içün ki dimiş bādeye lebüñ
Her dem ḳılur arada şurāḫī vü cām baḥs *(G. 32/3). [içün]*

İrdükçe işigine anuñ luṭf it iy ṣabā
Ḳanlu gözüme çekmek içün ḫāk-i der getür *(G. 57/4). [içün]*

Bu ḫaste göñlümüñ ṣanemā çün ṭabībisin
Laʿlüñden aña ṣıḥḥat içün gül-şeker getür *(G. 57/8). [içün]*

Ḥayāt-ı cāvidān bulmaḳ içün dil
Ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān baġışlar *(G. 59/3). [içün]*

Gözlerüñ ḫastesidür cān ü göñül ṣıḥḥat içün
Ger lebüñ virmez ise şerbet elümden ne gelür *(G. 61/7). [içün]*

Ḫaṭṭuñ iy dōst getürdi yine tezvīr ile āh
Ḳanumı dökmek içün ḥüccet elümden ne gelür *(G. 61/12). [içün]*

Beni ṣayd itmek içün ḥīle ile
Şu zülf-i dil-sitānuñ pür-fitendür *(G. 66/9). [içün]*

Fürḳat ü derd ü belādan beni ḳurtarmaġ içün
Bilürem kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(G. 71/5). [içün]*

Boynuma ṭaḳmaġ içün cānā kemend-i ʿanberīn
Dāyimā zülf-i siyāhuñ pīç ü tāb üstindedür *(G. 83/7). [içün]*

Būy-ı zülfüñden almaġ içün eser
Yüz sürer işigüñe bād-ı seḥer *(G. 88/1). [içün]*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/7). [içün]*

Sever dirildügi içün seni dil ü cāndan
Cemi sen öldürigör bu ḳadar günāh yiter *(G. 91/13). [içün]*

Āteş-i ruḫ-sārı eşk-i çeşmümi deryā ḳılur
Anuñ içün bu dil-i ġam-dīde yanar yaḳılur *(G. 104/2). [içün]*

Lüʾlüʾ-i laʿlüñe fi'l-cümle şebīh olmaġ içün
Ṣubḥ-dem jāle ḳılur lālenüñ aġzın ṭolı dür *(G. 111/7). [içün]*

Dilemez giceyi dil zülfüñi gösterdügi içün
Gel ḳıyās it ki cemālüñi nelerden güniler *(G. 121/11). [içün]*

Delürüp ḳaddüñe öykündügi içün
Ṭaḳar ṣu servüñ ayaġına zencīr *(G. 124/7). [içün]*

Zenaḫuñ ḫāline ḫaṭṭuñ ṭolaşaldan ṣanuram
Mūrdur tūşe içün meskenine dāne çeker *(G. 131/4). [içün]*

Şöyle müşebbek eyledi sīnem sihām-ı ġam
Ṣan ġamzeñ oḳları içün anı ḳubūr ider *(G. 134/6). [içün]*

Birinüñ zülfeyni tāc-ı devlet içün ʿayn-ı dāl
Birinüñ ḫāk-i rehi ʿizzet nişānından eser *(G. 138/27). [içün]*

Birinüñ lüʾlüʾ-i lālāsı içün dil rīş-dür
Birinüñ yāḳūtı yanında güher seng-i meder *(G. 138/33). [içün]*

Furṣatın bulup Cemüñ öldürmek içün ol ḥabīb
Hey nice yañılmışam diyü peşīmāndur henüz *(G. 146/13). [içün]*

Kūyuñ üzre ṣabā eser gelmez
Anuñ içün dile eser gelmez *(G. 147/2). [içün]*

Bilenler ʿilm-i nārencāt[ı] ṣayd-ı ḫūb içün dirler
Ki ḥırz-i sīm ü zerden yig mücerreb bir duʿā olmaz *(G. 154/11). [içün]*

Ḳaşlaruñ yāsı içün ḳurbānlar olduġum bilüp
İrişüp ġamzeñ oḳı didi ḳanı ḳurbānumuz *(G. 158/5). [içün]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/3). [içün]*

Senüñ içün ölür isem n'ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/3). [içün]*

Baġrına zaḫm urmaġ içün dāyimā ben ḫastenüñ
Ḳaşlarını ya ḳılup kirpügini tīr eylemiş *(G. 167/3). [içün]*

Boynına bend urmaġ içün bu dil-i miskīnümüñ
Zülfini ol māh-rū gör nice zencīr eylemiş *(G. 167/15). [içün]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/11). [içün]*

Bir kerre germ olup dil uzatmış cemālüñe
Bu cürm içün zebānını şem'üñ keser maḳaṣ *(G. 179/8). [içün]*

Yüzüñe şem' özin eylemiş meger teşbīh
Zebānın anuñ içün dāyimā keser miḳrāż *(G. 180/4). [içün]*

Gitmek içün 'azm çün kim itdüñ iy cān elvedā'
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān elvedā' *(G. 189/1). [içün]*

Çü dil saña alındı oda yaḳ gel
Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ *(G. 205/8). [içün]*

N'ola cānumı terk itsem nigāruñ 'ışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/8). [içün]*

Anuñ vaṣlı içün n'ola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(G. 212/9). [içün]*

Ḥüsnüñüñ āyātını yazmaġ içün iy māh-rū
Gün yüzüñ evrāḳı üstinde düzer mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 215/7). [içün]*

Ḳaşuñ olalı ḥüsnüñ içün sāye-bān-ı müşk
Zülfüñ kemendi ṭaḳdı aña rīsmān-ı müşk *(G. 217/1). [içün]*

Ṭāvūs-ı ḳuds olmasa zülfüñ olur m'idi
Müşkīn ḫaṭuñdan anuñ içün āşiyān-ı müşk *(G. 217/8). [içün]*

Saña müsellem olmaġ içün milket-i cemāl
Çekmiş berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān-ı müşk *(G. 217/15). [içün]*

Ten ḳıla döndi mūy-miyānuñ ḫayāline
Eşküm dürini dizmek içün rīsmān idüñ *(G. 221/4). [içün]*

Gezerken ḥüsni bāġın didi 'aḳlum
Ne içün bī-rıżā büstāne girdüñ *(G. 225/6). [içün]*

Zülfüñ içün n'ola ger cān ü dil eylerse nizā'
Var-durur devr ü teselsülde bilürsin çü cedel *(G. 228/11). [içün]*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/5). [içün]*

Laʿl-i yār içün iñen ulaşma baña iy raḳīb
Ḳan görinür gözüme ben bī-nevādan vāz gel *(G. 243/7). [içün]*

Muʿayyen olmaḳ içün menzil-i maḳām-ı cemāl
Ruḫuñ nihāl-i ḳadüñ üstine yaḳar ḳandīl *(G. 244/13). [içün]*

Aġlamaḳdan gözi ḳan ṭoldı Cemüñ ṣıḥḥat içün
Sürmedür çek gözine ḫāk-i reh-i pāyuñı gel *(G. 245/9). [içün]*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/4). [içün]*

Ḳaşlaruña ṭıfl-ı dil taʿlīmi içün dāyimā
Ḳabżası sīmīn muʿanber bir kemān ışmarlaram *(G. 247/9). [içün]*

Dil degürüp ḫaste ḳılmasun diyü nergisleri
Sūsen içün ġonceye ʿıkd-i lisān ışmarlaram *(G. 247/14). [içün]*

Ḫarc içün ḫʷān-ı cemālüñ süfresinde iy ṣanem
Āsmānda mihr ü māha ḳurṣ-ı nān ışmarlaram *(G. 247/15). [içün]*

Ebr bigi ḳarşusından sen mehüñ gitmez raḳīb
Anuñ içün dīde-i ʿuşşāḳa pinhānsın begüm *(G. 252/6). [içün]*

Şeb-i hicrān[ı] pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫorşīd-i ʿālem *(G. 257/7). [içün]*

Niçe bir dil vireyüm kākül-i pür-çīnüñ içün
Niçe bir ḳan yudayum ol leb-i rengīnüñ içün *(G. 275/1). [içün]*

Niçe bir dil vireyüm kākül-i pür-çīnüñ içün
Niçe bir ḳan yudayum ol leb-i rengīnüñ içün *(G. 275/2). [içün]*

Her gice mihr-i ruḫuñ degdi diyü māh düşer
Revzenüñden aşaġa būse-i bālīnüñ içün *(G. 275/4). [içün]*

Ḫüsrevā kūh-i ġamuñda n'ola Ferhād gibi
Terk-i cān eyler isem şol leb-i şīrīnüñ içün *(G. 275/6). [içün]*

Zenaḫuñ sībine diş biler iken nār-ı cefā
Düşdi cān ḫirmenine ġabġab-ı sīmīnüñ içün *(G. 275/8). [içün]*

Çün kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsnüñde ġalaṭ düşdi ḫaṭuñ
Gel kerem ḳıl ḳazı anı ṣanemā dīnüñ içün *(G. 275/10). [içün]*

Cān-ı ʿuşşāḳa cefā eylemegüñ resmini ḳo
Yoḳsa ʿālem yıḳılur bu yeñi āyīnüñ içün *(G. 275/12). [içün]*

Kār-ger olmaġa efġān-ı Cem iy sīm-beden
Bir duʿā bilsem oḳurdum dil-i sengīnüñ içün *(G. 275/14). [içün]*

Yüzüñe gülüp laʿlüñe el ṣunduġum içün
Ḳanlar yuṭaram ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruñ elinden *(G. 284/7). [içün]*

Tāze ṭutmaġ içün iy meh-rū yüzüñ gül-zārını
Yaşumı derd ü ġam-i ʿışḳuñla bārān ideyin *(G. 290/9). [içün]*

Sen perī-tesḫīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/9). [içün]*

Geldügince sīneme ġamzeñ oḳı taʿẕīm içün
Ḫāk-i pāyine fidādur cān ü dil teslīm içün *(G. 300/1). [içün]*

Geldügince sīneme ġamzeñ oḳı taʿẕīm içün
Ḫāk-i pāyine fidādur cān ü dil teslīm içün *(G. 300/2). [içün]*

Ḥüsnüñi bu aḥsen-i taḳvīmde görse ḥakīm
Āftāb ü māha yazmazdı raḳam taḳvīm içün *(G. 300/4). [içün]*

ʿĀrıżuñ nārını zülfüñ gül-şen itmiş ṣanasın
Āteş-i sūzān[ı] gül-zār oldı İbrāhīm içün *(G. 300/6). [içün]*

Muṣḥaf-ı ruḫ-sāruña ḫaṭṭ-ı ġubār ile lebüñ
Sūre-i Kevṯer yazar dil ṭıflına taʿlīm içün *(G. 300/8). [içün]*

Ḫūbluḳ mülkine sulṭānsın berāt-ı ḥüsn ile
Ḳaşlaruñ ṭuġra yazaldan ḥükm-i heft-iḳlīm içün *(G. 300/10). [içün]*

Ḫalḳa-i zülfeynüñe ḫōş düşmiş ol ḫāl-i siyāh
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki cīm içün *(G. 300/12). [içün]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/14). [içün]*

Gözlerüñ ḳaṣduma ḫancer çekmesün āşūb içün
Ġālib olanlar ḳaçan ḥancer çeker maġlūb içün *(G. 301/1). [içün]*

Gözlerüñ ḳaṣduma ḫancer çekmesün āşūb içün
Ġālib olanlar ḳaçan ḥancer çeker maġlūb içün *(G. 301/2). [içün]*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n’ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿḳūb içün *(G. 301/3). [içün]*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n’ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿḳūb içün *(G. 301/4). [içün]*

Ḳo yüzüm ṭoprağı zer sürsün berāt-ı ḥüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḥācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/6). [içün]*

Her ḳaçan zülf-i ser-endāzuñ ṣala çevgān-ı müşk
ʿĀşıḳ olanlar başın meydāna atar ṭūb içün *(G. 301/8). [içün]*

İşigüñ Kevṯerle ṣulayup seḥer pāk itmege
Ḫūr-ı cennet deste baġlar sünbülin cārūb içün *(G. 301/10). [içün]*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭ-ı Yāḳūtuñuñ kim ṣīvesin
Cān virürdi görse ger Yāḳūt ol üslūb içün *(G. 301/12). [içün]*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/14). [içün]*

Laʿlüñüñ metni beyān olmazdı her tafṣīl içün
Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ ḥavāşī yazmasa teʾvīl içün *(G. 302/1). [içün]*

Laʿlüñüñ metni beyān olmazdı her tafṣīl içün
Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ ḥavāşī yazmasa teʾvīl içün *(G. 302/2). [içün]*

Yā ḳaşuñ ʿīd ayıdur ḳurbānuñ olsun ḫūblar
Şimdi mi oldı melek ḳurbān İsmāʿīl içün *(G. 302/4). [içün]*

Cāmiʿ-i ḥüsnüñi ḳandīl-i ruḫuñ tezyīn ider
ʿAnberīn zencīr aṣaldan zülfüñ ol ḳandīl içün *(G. 302/6). [içün]*

Ḳanda kim pāyüñ nişān-ı şekl-i miḥrāb eylese
Niçe yıllar secde-gāh olur o yir Cibrīl içün *(G. 302/8). [içün]*

İşigüñden ayru ġamdur ḥāşılum didüm didi
Şimdi mi oldı vaṭen terk eylemek taḥṣīl içün *(G. 302/10). [içün]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde münzel sūre midür ḫaṭṭ-ı yār
Āyet-i raḥmet midür yā ḫōd bu ol tenzīl içün *(G. 302/12). [içün]*

Geçdügince ḫāk-i pāyüñden nişān ḳaldı diyü
Ārzū yüzin sürer Cem ḳapuña taḳbīl içün *(G. 302/14). [içün]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/1). [içün]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/2). [içün]*

Zülfüñ altında ḫaṭ-ı nev-reste kim ṣaf bağlamış
Ṣanasın ceyş-i Ḥabeşdür kim ṭurur şeb-ḫūn içün *(G. 308/4). [içün]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/6). [içün]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/8). [içün]*

İy ṣanem benden ḳaçurma ḫāk-i pāyüñ cevherin
Tūtiyā alsam gerek bu dīde-i pür-ḫūn içün *(G. 308/10). [içün]*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/12). [içün]*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dūn degülseñ ġam yime gerdūn içün *(G. 308/14). [içün]*

Her laḥẓa firāḳ u ġamuñ olur dile mihmān
Yoḳsa ṣanemā anlar içün ḫāne midür bu *(G. 313/4). [içün]*

Ḫāk-i rehüñe irmek içün ṣıdk ile iy dōst
Her laḥẓa urur yüzini yollāre benefşe *(G. 319/7). [içün]*

Dil ü cān almaġ içün ḥīle ile
Gözüñ meşġüldür siḥr ile āle *(G. 332/5). [içün]*

Getürdügi içün zülfüñ ḳoḫusın
Virürem cān ü dil bād-ı şimāle *(G. 333/9). [içün]*

Eger vaṣlına irmek diler iseñ
Eyā Cem yār içün baş oyna sen de *(G. 337/10). [içün]*

Hemīşe gül yüzüñ medḥ itmek içün
Oluram hem-nefes ben ʿandelībe *(G. 339/11). [içün]*

Ḳoyuban müşk-i Çīni zülfüñ içün
Vaṭenden eyledi terk-i ʿalāḳa *(G. 341/3). [içün]*

Germ olup kendüyi teşbīh itdügi içün yüzüñe
Yaḳdılar şemʿüñ zebānın aṣdılar bāzārda *(G. 346/3). [içün]*

Zülfüñe kāfir didüm döndügi içün dīnden
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ gibi öñinde Ḳurʾān olmasa *(G. 350/3). [içün]*

Şemʿ-i ḥüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün şan cām aṣar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/6). [içün]*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy ṣanem
Geçmek içün köpri yapdı ṣanasın Nīl üstine *(G. 356/8). [içün]*

Ḫayāl-i lüʾlüʾ-i laʿlüñ içün laʿl
Delüpdür baġrını dürr-i ʿAden de *(G. 360/3). [içün]*

Çıkduġı içün dīnden kāfir dimezdüm ḫaṭṭuña
ʿAnberīn zülfüñ kemendi aña zünnār olmasa *(G. 362/5). [içün]*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/6). [içün]*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/3). [içün]*

Senüñ içün cān virürem Cem bigi
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni *(G. 387/9). [içün]*

Ṣaçuñdan alduġı içün būyı sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı *(G. 388/11). [içün]*

İy yaşum ayaġı niṣārı içün
Dürr-i şeh-vār olsañ olmaz mı *(G. 395/11). [içün]*

Bu bezme buḫūr itmek içün micmere-i çarḫ
Oldı meh-i nev kāsesi pür ʿanber-i sārā *(K. 5/25). [içün]*

İy Hādī-i pür-ʿizzet ü [i]y Ḳādir-i bī-çūn
Ṣol ẕāt-ı Ḥaḳ içün ki odur menzil-i Ṭā-hā *(K. 5/168). [içün]*

Ġam mervesinde saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl içün
Ḥuccāc-ı ʿışḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(K. 6/3). [içün]*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳı içün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥaḳı *(K. 6/5). [içün]*

Ehl-i Ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı *(K. 6/9). [içün]*

Pas olmamaġ içün yüzi jeng-i cefā ile
Miʾrāt-i cāna ol dem irişen cilā ḥaḳı *(K. 6/13). [içün]*

Ṭarf-ı zamāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-i cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı *(K. 6/15). [içün]*

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı *(K. 6/17). [içün]*

Vaḳt-i selefde cümle gelen enbiyā içün
Vaḳt-i ḫalefde mürşid-i Ḥaḳ Muṣṭafā ḥaḳı *(K. 6/19). [içün]*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefā içün
Derd ü belā-yı ʿışḳa olan mübtelā ḥaḳı *(K. 6/27). [içün]*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı senüñ içün oldı mürtesem *(K. 7/24). [içün]*

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġı içün
Geldi ki ḫıdmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem *(K. 7/29). [içün]*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāḳ oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(K. 7/34). [içün]*

Sözine Rim Papa olmadı ḳāʾil iki cānibden
Alaylar düzdiler oġraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ *(K. 9/34). [içün]*

Semen nesrīn ü zanbaḳ żeymerān gül
Bile hem zīnet içün berg-i sünbül *(Mes. 1/16). [içün]*

Maḥabbet-i ebedī sermedīde rūşendür
Senüñle anuñ içün ʿışḳ işi müzeyyendür *(Mua. 115/2). [içün]*

Ḫālüñ olduḳça ḳaşuñ üzre ʿıyān
Görmek içün seni iver dil ü cān *(Mua. 122/2). [içün]*

Mihr ü meh anuñ içün ḳıldı ṭaleb ḳapuñı kim
Cem bigi ārede yüz süre der-i der-gehüñe *(Mua. 190/1). [içün]*

Güneş ʿīd-i cemālüñe felekde
Nigārā ḫarc içün bir ḳurş-ı nāndur *(Mua. 201/4). [içün]*

Mihrüm artarken yüzüñle zülfüñe ḳılsam naẓer
Anuñ içün rūz [ü] şeb cān ü göñül anı diler *(Mua. 203/2). [içün]*

Ḫāl-i ġam ḫāk-i pāy-i dil-dāre
ʿArż içün istedüm yazam nāme *(Mua. 270/2). [içün]*

Ḳapuña her yañada yüz sürerem
Ḳaddüñ ol ārede görindügi içün *(Mua. 286/2). [içün]*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḫā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/2). [içün]*

Ṣol cām-ı muṣaffāda lebüñ kūşesi muṭlaḳ
Görindügi içün sāḳī berü cām-ı mürevvaḳ *(Mua. 306/2). [içün]*

Olur zinde göñül uġraduġınca
Ṣabā geçdügi içün ḫāk-i rehüñden *(Mua. 331/2). [içün]*

Āşiyān yapdı başı üstine ḳuşlar şanma
Serv mecnūn olalı serv-i ḫırāmānuñ içün *(Müf. 10/2). [içün]*

Māhī-i zer-endūdların āb-ı revāne
Bīd anuñ içün dökdi ki bihde yire ḳan var *(Müf. 11/2). [içün]*

Her dem ġam ile olur perīşān
Dil olduġı içün ṣaçuña mensūb *(Terc. 1/44). [içün]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/49). [içün]*

içün: *Uğruna, yoluna.*

Anuñ içün yoluña cān virürem
Kim budur ʿāşıḳa kemāl iy dōst *(G. 18/11). [içün]*

içün: *"Amacıyla, maksadıyla" anlamında edat.*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/13). [içün]*

içün: *İçin, sebebiyle.*

Öpdügi içün laʿlini virür şeker bigi şafā
Olıcaḳ dilde mükerrer kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/5). [içün]*

içün: *İçin, amacıyla.*

Cāmiʿ-i ḥüsninde zeyn içün ḳaşı miḥrābına
Kaʿbe örtüsini aṣar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/7). [içün]*

Ḥacc-ı vaṣl içün şehīd olanlaruñ
Câme-i ḫūnīnleri iḥrāmdur *(G. 87/9). [içün]*

İzüñ tozı eline girse idi mihr ü ḳamer
Tefāḫür itmek içün başına külāh eyler *(G. 100/8). [içün]*

içün: *İçin, karşılık olarak, karşılığında.*

Bir gice ḳapuñ ḫār ü ḫasında yatan içün
Bālīn-i vaşaḳ pister-i sincāb ne ḫācet *(G. 29/3). [içün]*

içür-: *İçirmek.*

Leblerüñ cāmından içür luṭf idüp bir cürʿa kim
Mest olup ʿışḳuñ yolında cānı ḳurbān ideyin *(G. 290/5). [içür]*

ʿīd: *Bayram.*

ʿĪd ayı diyü Kaʿbe-i kūyuñda yine Cem
Yā ḳaşlaruña cānını ḳurbān ider iy dōst *(G. 21/15). [ʿīd]*

Gözlerümden yüzüñ olalı baʿīd
Aġlaram derd ü ġamla iy yüzi ʿīd *(G. 44/2). [ʿīd]*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/3). [ʿīd]*

Çü ʿīd ayı gibi ḳaşuñı gördi
Saña Cem cānını ḳurbān bağışlar *(G. 59/11). [ʿīd]*

Çü ʿīd ayı-durur ḳaşuñı göster
Ki cānum saña ḳurbāna yazılmış *(G. 168/5). [ʿīd]*

Cānumı ḳurbān ider ʿīd ayıdur diyü gözüñ
Yā ḳaşuñdur görinen egri ḫayāl itmek neden *(G. 288/13). [ʿīd]*

Yā ḳaşuñ ʿīd ayıdur ḳurbānuñ olsun ḫūblar
Şimdi mi oldı melek ḳurbān İsmāʿīl içün *(G. 302/3). [ʿīd]*

Dil ü cānuñı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿīdine ḳurbān bulındı *(G. 393/6). [ʿīdine, -i, -n, -e]*

Tā ʿāleme yüz nāz ile ʿīd itdi tecellā
Gül-zār-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/51). [ʿīd]*

ʿīd ol-: *Bayram olmak; yeşermek, renklenmek, canlanmak.*

ʿĪd oldı diyü ḫūn-ı dil-i lāleyi yaḳdı
Ḥınnā gibi destine ʿarūs-i gül-i raʿnā *(K. 5/59). [ʿīd oldı, -dı]*

ʿīd-i cemāl: *(Sevgilinin) güzel yüzünün bayramı.*

Güneş ʿīd-i cemālüñe felekde
Nigārā ḫarc içün bir ḳurṣ-ı nāndur *(Mua. 201/3). [ʿīd-i cemālüñe, -üñ, -e]*

ʿīd-i ruḫ: *(Sevgilinin) yüzünün bayramı.*

ʿĪd-i ruḫuñda ḳaşuña ḳurbān olam ki ol
Bir yā-durur ki ḳabżası sīmīn kemān-ı müşk *(G. 217/11). [ʿīd-i ruḫuñda, -uñ, -da]*

ʿīd-i vuṣlat: *Kavuşma bayramı.*

Kemān ebrūña ʿīd-i vuṣlatuñda
Ḳabūl it cānumı ḳurbāna yazdum *(G. 265/5). [ʿīd-i vuṣlatuñda, -uñ, -la]*

idrāk: *İdrak, anlayış.*

Fehm eyleyemez muʿciz-i aʿlāsını idrāk
Kim şaḳḳ-ı ḳamer oldı aña muʿciz-i ednā *(K. 5/183). [idrāk]*

idrāke düş-: *Anlamak.*

Didüm iy cān beni gel eyle şehīd-i ġam-i ʿışḳ
Didi ögretme baña bu ḳadar idrāke düşer *(G. 89/4). [idrāke düşer, -er]*

iftiḫār eyle-: *Kıvanç duymak, övünmek, gurur duymak.*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler ʻālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/2). [iftiḫār eyler, -r]*

N'ola çāker olsa ʻanber müşk ile zülfeynüñe
Kim ṣaçuñdan eyler anlar iftiḫār iy dōstum *(G. 255/6). [iftiḫār eyler, -r]*

Elüñe al ṣabūhī cām-ı gül-gūn
Ki laʻlüñden ider mey iftiḫārı *(G. 388/8). [iftiḫārı ider, -er]*

N'ola sünbül ṣaçuña ḳul olursa
Ki ṣaçuñdan ider ol iftihārı *(G. 389/4). [iftihārı ider, -er]*

ihdinā'ṣ-ṣırāt: *"Bize doğru yolu göster." Fatiha 1/6.*

İy Ḳādir [ü] Kerīm ü Raḥīm ihdinā'ṣ-ṣırāṭ
Tā kim hidāyet eyleye rāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/253). [ihdinā'ṣ-ṣırāṭ]*

iḫfā ḳıl-: *Saklamak, gizlemek.*

Bu ezhāruñ birin ḳıl dilde iḫfā
Ki sen dimedin ola āşikārā *(Mes. 1/7). [iḫfā ḳıl]*

iḫlās: *Doğruluk, samimiyet II ihlas suresi.*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḫā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/2). [iḫlās]*

iḫrāc ol-: *Çıkarılmak.*

Defter-i cevrüñe ṣebt it beni didüm didi kim
Ṣanma bu defter-i ġamdan ki sen iḫrāc olasın *(G. 303/12). [iḫrāc olasın, -a, -sın]*

iḥrām: *Hacıların örtündükleri dikişsiz elbise.*

Ḥacc-ı vaṣl içün şehīd olanlaruñ
Câme-i ḫūnīnleri iḥrāmdur *(G. 87/10). [iḥrāmdur, -dur]*

Geymesün devlet ḳabāsın ḫırḳa-i ʻışḳuñ geyen
Çünki iḥrām üzre geymez maḥrem olanlar libās *(G. 163/4). [iḥrām]*

Maḥrem şiʻārı mūtū min-ḳabli en temūtū
İḥrām ile bürinüp nola kefen geyersem *(G. 274/8). [iḥrām]*

iḥrām baġlan-: *İhrama girmek. Hac için, belirli yerlerde usulüne riayet ederek ihram kıyafeti giymek ve mübah olan şeylerden bazılarını nefse yasaklamak.*

Ḥarem hevāsına baġlanma iy ṣanem iḥrām
Cihānda ḳıble-geh ol āsitāne yitmez mi *(G. 419/11). [iḥrām baġlanma, -ma]*

iḥrām-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün ihramı II (sevgilinin) zülfünün Kâbe örtüsü.*

Vaṣle-i raḥmet umar zīnet-ṭırāzına müdām
Perde-i Beytü'l-ḥarām iḥrām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/8). [iḥrām-ı zülfüñden, -üñ, -den]*

iḥsān: *Lütuf, kerem, iyilik.*

Bir mūy baġışla Ceme ol zülf-i siyehden
Kim cānı ʿivaż vire bu iḥsānuña şāne *(G. 359/10). [iḥsānuña, -uñ, -a]*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı hisāba gelmez ü iḥsānı bī-şümār *(K. 2/16). [iḥsānı, -ı]*

iḥsān ḳıl-: *İyilikte bulunmak, ihsan etmek; iyi muamele etmek, yakınlık göstermek.*

Neden dāyim baña cevr ü cefālar
Ḳılursın dürlü iḥsān ol raḳībe *(G. 339/8). [iḥsān ḳılursın, -ur, -sın]*

iḥsān ü luṭf: *İhsan ve lütuf.*

Feyż Āndan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf ḫōd
K'oldı iki cihāna çü Settār-ı kird-gār *(K. 2/31). [iḥsān ü luṭf]*

iḥsān-ı kerem: *Kerem, cömertlik bahşı.*

Niçe kim mülk-i ṣafā içre geçe ḥükm-i vefā
Niçe kim ārede meşhūr ola iḥsān-ı kerem *(K. 1/142). [iḥsān-ı kerem]*

Niçe kim mülk-i ṣafā içre geçe ḥükm-i vefā
Niçe kim ārede meşhūr ola iḥsān-ı kerem *(K. 1/142). [iḥsān-ı kerem]*

iḫtimāl: *İhtimal II affedilme imkânı.*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḫtimāl *(K. 3/46). [iḫtimāl]*

iḫtimāl-i ṣabr it-: *Sabrı alıp götürmek, sabırsız hâle getirmek (Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi, [vvv].kamus.yek.gov.tr).*

Dilden itme iḫtimāl-i ṣabr kim
Kim alur dīvāneden bāc ü ḫarāc *(G. 34/3). [iḫtimāl-i ṣabr itme, -me]*

iḫtirāʿ it-: *Meydana getirmek, icat etmek.*

Ġamzeñ eyler cānum almaġa nizāʿ
Bī-sebeb cān almaḳ itme iḫtirāʿ *(G. 186/2). [iḫtirāʿ itme, -me]*

iḫtirāḳ: *Tutuşup yanmak.*

Göñül hicrān odından ḥamdü lillāh
Söyindi irmiş iken iḫtirāḳa *(G. 341/8). [iḫtirāḳa, -a]*

iḫtiyāc: *Muhtaçlık, yokluk, yoksulluk; gereksinim.*

Gevher-durur ki ṣayḳala hīç ihtiyācı yoḳ
Āyīneluḳda ṭabʿ-ı münīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/195). [ihtiyācı, -ı]*

iḫtiyāc: *İhtiyaç, muhtaç olma II şevk ve rağbetle meyl ve muhabbet eylemek (Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi, C. I, s. 939).*

Ḥacc-ı vaṣlı isterem Saʿy eyledüm
Kaʿbe ḳapuña çü vardur iḫtiyāc *(G. 34/12). [iḫtiyāc]*

iḫtiyār: *İrade, seçim.*

Ya öldür beni yā ḫōd vaṣla irgür
Elüñe virmişem ben iḫtiyārı *(G. 377/8). [iḫtiyārı, -ı]*

Dil ḳaçan kim çeşm ü zülfüñ yād ider
İḫtiyārı yoġ iken feryād ider *(Mua. 103/2). [iḫtiyārı, -ı]*

iḫtiyār eyle-: *Seçmek, ortaya koymak.*

Didi al ümmü'l-kitābuñ evvelinden ṣānīyi
Lafẓ-ı evvelden benüm adumı eyle iḫtiyār *(Mua. 1/4). [iḫtiyār eyle]*

iḫtiyār it-: *Yeğlemek, tercih etmek, seçmek.*

Aḫyār-ı ins ü cāndur iden ḥamd ẕātuñı
Muḫtār-ı dü-cihāndur iden seni iḫtiyār *(K. 2/46). [iḫtiyār iden, -en]*

Lāle-ruḫlar āresinde iḫtiyār idüp yine
Sevmişem bir bī-vefā dil-dārı kim dünyāda yoḳ *(G. 208/3). [iḫtiyār idüp, -üp]*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāḳ oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(K. 7/33). [iḫtiyār itdi, -di]*

iḥyā eyle-: *Hayat vermek, canlandırmak.*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül ʿĪsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/2). [iḥyā eyler, -r]*

iḥyā bul-: *Diriltmek, yeniden canlılık kazandırmak.*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden bula iḥyāyı ebed
Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ *(G. 219/13). [iḥyāyı bula, -a]*

iḥyā-yı Mesīḥā: *Hz. İsa'nın hayat vermesi.*

Ger ġamdan ölürsem baña bir pāre ṣu virmez
Derc olsa felek dürcine iḥyā-yı Mesīḥā *(K. 5/96). [iḥyā-yı mesīḥā]*

Çünki iḥyā-yı mesīḥādur ṭudaġuñ eyle ḥayy
Ki oldı ʿömrüm iy ṣanem zülf-i ser-endāzuñda tayy *(Mua. 292/1). [iḥyā-yı mesīḥādur, -dur]*

ikbāl: *Mutluluk, saadet, baht, talih.*

Ay yüzüñde deste-i gül yaṣtanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/4). [iḳbāller, -ler]*

Sermedī iḳbāle dil hem-dem olaldan oldı pāk
Ḥāsid-i aḥvel görüp bu maʿnī oldı helāk *(Mua. 80/1). [iḳbāle, -e]*

iḳbāl-i sermedī bul-: *Ebedî saadet bulmak.*

İki zülfüñ ṭutalı ḫüsn yüzin
Göñül iḳbāl-i sermedī buldı *(Mua. 18/4). [iḳbāl-i sermedī buldı, -dı]*

ʿiḳd-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün bağı, örgüsü.*

ʿIḳd-i zülfüñde yüz itmişdi girih
Tā ḳıla āşüfte dil anı zirih *(Mua. 206/1). [ʿiḳd-i zülfüñde, -üñ, -de]*

ʿIḳd-i zülfüñi boynuma bend it
Ki dil ü cānuma fütūḥ olsun *(G. 282/7). [ʿiḳd-i zülfüñi, -üñ, -i]*

iken: *Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/9). [ikeñ]*

Nālem var iken nāliş-i dūlāb ne ḥācet
Dūlāba gözüm yaşı yiter āb ne ḥācet *(G. 29/1). [iken]*

Şāh iken cān naṭʿ-ı dilden ṭarḥ olur ferzīn-vār
Beydaḳ-ı ḫālüñ dise ḥüsnüñ yüzinden şāh ruḫ *(G. 41/5). [iken]*

Bildi dil-ber kim şınuḳludur metāʿ-ı zülfini
Ḳılca nesnem yoġ iken boynuma şarmaġ itdi dād *(G. 46/6). [iken]*

Zülf-i şeb-rengüñ var iken müşk-i ḫōş-bū isteyü
Key ḳatı dīvānedür her kim ki meyl-i Çīn ider *(G. 58/3). [iken]*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/2). [iken]*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy mürde-beden kim işbu dem cān irişür *(G. 71/7). [iken]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile ʿıyān-ı cihān iken
Miskīni gör ki ʿışḳını daḫı nihān ṣanur *(G. 95/9). [iken]*

Viṣāli fikri ne ḫōş mālḫūlyādur kim
Gedāyı dek ṭurur iken cihāna şāh eyler *(G. 100/10). [iken]*

Bir bencileyin zülfi esīri iken iy Cem
Baḫt-ı siyehüm gibi siyeh-kār kimüñ var *(G. 103/23). [iken]*

Dil gözinden ḥālet-i laʿlin ṣorar
Mest iken bir būseye iḳrār alur *(G. 118/8). [iken]*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/11). [iken]*

Dil bāl ü per şikeste iken raḳṣ urur müdām
ʿIşḳuñ hevāsı ile kebūter degül midür *(G. 127/11). [iken]*

Cām-ı laʿlüñ var iken bāde-i gül-reng nedür
Sāz-ı nālem var iken zemzeme-i çeng nedür *(G. 136/1). [iken]*

Cām-ı laʿlüñ var iken bāde-i gül-reng nedür
Sāz-ı nālem var iken zemzeme-i çeng nedür *(G. 136/2). [iken]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/23). [iken]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/3). [iken]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/3). [iken]*

Dime kimse öpemez uyur iken ṭudaġumı
Öper ardınca begüm olmasun insān uyumaz *(G. 159/5). [iken]*

Şīrīn bu ki taḥrīr ider iken lebi vaṣfın
Başdan başa nā-geh ḳalemüm ney-şeker olmış *(G. 175/3). [iken]*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/5). [iken]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/9). [iken]*

Zenaḫı çāhına düşüp yatur iken gice mest
Resen-i zülfini ṣundı didi bī-çāre yapış *(G. 176/5). [iken]*

Bulmış iken lebleriüñüñ şerbetin nūş itmedin
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān elvedāʿ *(G. 189/3). [iken]*

Aşılmış iken odlara yaḳmaḳ revā degül
Düşdi zemīne çün kesilüp rīsmān-ı şemʿ *(G. 190/17). [iken]*

Ay yüzüñ ṭaʿn-ı cemāl eyler iken ay ü güne
Düşdi bendine göñül uymadı pendine dirīġ *(G. 195/7). [iken]*

Āh-ı Cem ṭaşa güẕer eyler iken āh kim ol
Daḫı kār eyleyemez bu dil-i sengīne dirīġ *(G. 195/13). [iken]*

Ben bir hevāda uçar iken ḳayd u bend yoḳ
Şimdi ʿaceb hevāda giriftāruñam senüñ *(G. 227/5). [iken]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/15). [iken]*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/8). [iken]*

Āhum oḳı āhende ḳarār itmez iken āh
Kār eyleyimez bu dil-i sengīne ne müşkil *(G. 242/7). [iken]*

Dil ü cān ölmiş iken teşnelükden
Lebüñden çeşme-i ḥayvāna irdüm *(G. 256/3). [iken]*

Ṣaçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrın görüp īmāna irdüm *(G. 256/5). [iken]*

Cem yüzin ḫākister iken ḳıldı zer
Hey nice cevherdür iksīrüñ begüm *(G. 271/13). [iken]*

Kilk-i ḳudret noḳṭa yazmış ḫālüñi
Yazar iken naḳş [ü] taṣvīrüñ begüm *(G. 271/12). [iken]*

Zenaḫuñ sībine diş biler iken nār-ı cefā
Düşdi cān ḫirmenine ġabġab-ı sīmīnüñ içün *(G. 275/7). [iken]*

Ḫaṭṭuñı fikr ider iken ḳaddüñi añdum didi
Rāstī öykünemez bu ḳāmete serv-i çemen *(G. 279/9). [iken]*

Laʿl-i dür-pūşuñ var iken dişlerüñ naẓmın görüp
Yañılur ʿālemde vaṣf-ı dürr-i meknūn eyleyen *(G. 280/5). [iken]*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān *(G. 292/13). [iken]*

Laʿlüñ var iken ṣunma Ceme bāde-i ḥamrā
Çün mest ü ḫarāb itmege sen mül de yitersin *(G. 306/9). [iken]*

Cām-ı laʿlüñ var iken kimdür mey-i nāb isteyen
Yā görüp gül yüzüñi gül-berg-i sīr-āb isteyen *(G. 307/1). [iken]*

Dest-gīr ol baña bīmāruñ iken eyle şifā
Lāzimīdür ki ṭabībe ṭuta bīmāruñ elin *(G. 310/5). [iken]*

Göñül hicrān odından ḥamdü lillāh
Söyindi irmiş iken iḫtirāḳa *(G. 341/8). [iken]*

Ḫaṭṭuñ var iken kesme ser-i zülf-i siyāhı
Ḳaṭʿ eylemek ol kāfire zünnārı sebeb ne *(G. 345/7). [iken]*

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ
Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne *(G. 345/3). [iken]*

Dilde ġamzeñ oḳı var iken ġamuñ gönderme kim
Ḳonmaḳ olmaz dōstum mihmān mihmān üstine *(G. 363/9). [iken]*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy ṣanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/12). [iken]*

Göñül bīmār-ı fürḳat olmış iken
Visālüñ buluban dermāna irdi *(G. 392/5). [iken]*

Ṣaçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi *(G. 392/7). [iken]*

Bi-ḥamdi'llāh ki bī-cān olmış iken
Bu Cem miskīne yine cān bulındı *(G. 393/13). [iken]*

Hilāl ebrūñı görelden hilāline ḫayāl olup
Felekde māh bedr iken olur geh ṭoġrı gāh egri *(G. 405/4). [iken]*

Şerḥ-i lebüñi yazar iken sürḫ yirlerin
Olmaya yazmaġa anı ḫūn-ı ciger gibi *(G. 408/7). [iken]*

Telḫīṣ-i zülfi metni muṭavvel beyān iken
Şerḥ-i dehānı ile olur muḫtaṣer gibi *(G. 408/11). [iken]*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn iken şehā lāyıḳ degül
Mesken ola Yūsuf-ı cāna zenaḫ-dānuñ çehi *(G. 410/7). [iken]*

Deyr-i dil ḥüsni ḫayāli ile büt-ḫāne iken
Mescid itdi ḳaşı miḥrābı bu büt-ḫāneluġı *(G. 411/9). [iken]*

Cān virecek iken bize ol laʿl-i Mesīḥā
Cānumuzı ardınca revān eyledi gitdi *(G. 414/5). [iken]*

Mezraʿ-ı baḫtumı dün biçer iken dās-i emel
Uġrayu geldi benüm üstüme dihḳān-ı kerem *(K. 1/73). [iken]*

Nemek-i luṭfuñ ile bulmış iken leẕẕet cān
Bilmedüm gözlerüme ṭursa n'ola nān-ı kerem *(K. 1/77). [iken]*

Keremüñ cümle giriftārı ḫalāṣ eyler iken
Ne revādur baña lāyıḳ göre zindānı kerem *(K. 1/113). [iken]*

Keremüñ ḫilʿati ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/117). [iken]*

Ne revādur ki baña zehr ṣuna dehr-i firāḳ
ʿĀleme cān virür iken şeker-istān-ı kerem *(K. 1/120). [iken]*

Bī-sitāre yaraşur mı ki gezem ʿālemi ben
Zeyn iken necm-i ʿaṭā ile şeb-istān-ı kerem *(K. 1/122). [iken]*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inşā *(K. 5/139). [iken]*

Bu ḥāleti fikr eyler iken hātif-i ḳudret
Çaġırdı ḳulaġuma ki iy vālih ü şeydā *(K. 5/129). [iken]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/1). [iken]*

Dil giriftār olmış iken zülf-i müşk-āmīzine
Yā ḳaşı araya girelden berü āzādıdur *(Mua. 33/3). [iken]*

Ḳāf-ı ferāġati idinüp āşiyāne dil
ʿAnḳā-miṣāl baḳmaz iken bu cihāne dil *(Mua. 53/2). [iken]*

Dil ḳaçan kim çeşm ü zülfüñ yād ider
İḫtiyārı yoġ iken feryād ider *(Mua. 103/2). [iken]*

Zülfi gözinde iken mihre ḳılan nezāre
Fikr itse ola vāḳıf ṣormadan ism-i yāre *(Mua. 143/1). [iken]*

Nihāl-i vaṣl[ı] ḳılur tāze raḥmet-i ezelī
İrişmiş iken aña semm-i firḳatüñ ḫaleli *(Mua. 150/2). [iken]*

Düşde gördükçe yüzüñi iy ḳamer
Ḳılmazam bīdār iken mihre nazer *(Mua. 176/2). [iken]*

Ger baḥre irişür eşk-i ḫūnīn
Nīlīn iken ola reng-i laʿlīn *(Mua. 288/2). [iken]*

Tīr-i ġamzeñ ister iken der-be-der
Her ṭarafdan ḳaşlarun yā gösterür *(Mua. 312/1). [iken]*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb sāġer *(Terc. 1/9). [iken]*

Yazılmış idi levḥ ü ḳalem daḫı yoġ iken
Levḥ-i nübüvvet üstine nāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/145). [iken]*

Naḳl-i ṣarīḥ ferʿi cevābı Muḥammedüñ
Lafẓ-ı laṭīf iken kütüb-i enbiyāyı gör *(Terk. 1/122). [iken]*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/111). [iken]*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Lezzet virürse cezbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/107). [iken]*

Gör kim yetīm iken ṣadef-i mā-sivāda yoḳ
Dürr-i yetīm gibi behāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/15). [iken]*

Faḫr-i kirām zübde-i kevn ü mekān iken
Faḫr-i ʿabādan idi ḳabāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/5). [iken]*

Mesken baña naīm ile gül-şen-serāy iken
Yirümi külḫan eyledi devr-i zamānı gör *(Terk. 3/25). [iken]*

Bir yire gelmişem ki bedeldür caḥīmden
Baña maḳām olmış iken sāḫat-i İrem *(Terk. 3/86). [iken]*

iki: *İki, sayı sıfatı.*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/2). [iki]*

Dil ü cān terkin ur iy Cem yolında
Dilerseñ iki ʿālemde saʿādet *(G. 25/14). [iki]*

Gözlerüñ ḳaṣd itdi kim ḳanum içe
Ol iki ḫūn-ḫᵛār elinden elġıyās *(G. 31/4). [iki]*

Cemāl cāmiʿine ḳaşı olalı miḥrāb
İki ṭarafdan aṣar zülfi ʿanberīn tesbīḥ *(G. 38/8). [iki]*

İşigüñ Kaʿbesi penāhumdur
İki ʿālemde secde-gāhumdur *(G. 53/2). [iki]*

Āteş-i ʿışḳ ile her dem dil ü cān oda yanar
Bir kez āh eyler isem iki cihān oda yanar *(G. 90/2). [iki]*

Hevā-yı cennet-i kūyuñ dile penāh yiter
İki cihānda ḳapuñ cāna secde-gāh yiter *(G. 91/2). [iki]*

Cem ṭolaşup zülfüñe düşdi eñegüñ çāhına
Luṭf idüp ol iki miskīnüñi zindāndan gider *(G. 122/14). [iki]*

Egerçi iy ḳalem iki dilüñ var
Ġamum şerḥ eylemege ne dilüñ var *(G. 125/1). [iki]*

Vālih ü ser-mest ü ḥayrān nā-geh eylerken güẕer
Gördüm iki ġonce-i ter bāġ-ı ḥüsn içre gezer *(G. 138/2). [iki]*

Cem nice kūyuñı terk itsün senüñ iy māh-rū
Kim iki ʿālemde oldur ravża-i rıżvānumuz *(G. 151/10). [iki]*

Lebüñde beyt yazar beñzer ol ḫaṭ-ı müşkīn
Ki iki mıṣraʿ arasında rūşen oldı beyāż *(G. 180/10). [iki]*

Gözlerüñ mest oluban tīr ü kemān aldı ele
Bilürem ki ol iki cādū yine ḳan eyler dirīġ *(G. 192/4). [iki]*

Yazarken tīġ-ı ġamzeñ vaṣf-ı ḥālin
Zebān-ı ḫāmeyi ḳılmış iki şaḳ *(G. 205/4). [iki]*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m'idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/12). [iki]*

Gözlerüñ cān almaġa ḳaṣd itdügince iy ʿaceb
Kimse cān ḳurtarmadı āh ol iki seḥḥārdan *(G. 276/10). [iki]*

Ḥalḳa-i zülfeynüñe ḫōş düşmiş ol ḫāl-i siyāh
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki cīm içün *(G. 300/12). [iki]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/8). [iki]*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/9). [ikimüze, -müz, -e]*

Bir ḳıbleye daḫı ṣanemā egememiş baş
Ḳıble olalı ehl-i niyāza ol iki ebrū *(G. 314/10). [iki]*

Cem iki ḳıbleye ṭutar yüzini
Ḳıble olalı ol iki ebrū *(G. 315/14). [iki]*

Cem iki ḳıbleye ṭutar yüzini
Ḳıble olalı ol iki ebrū *(G. 315/13). [iki]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/1). [iki]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefe"ül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/8). [iki]*

Ẓulmetle ṭolar iki cihān iy şeh-i cihān
Zülfüñ ḳaçan ki yüzüñe senüñ niḳāb ola *(G. 368/3). [iki]*

Eflāke irer ḳadri anuñ iki cihānda
Şol kimsenenüñ ki üstine ol sāye düşürdi *(G. 371/5). [iki]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cānāna irdi *(G. 392/13). [iki]*

Feyż Āndan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf ḫōd
K'oldı iki cihāna çü Settār-ı kird-gār *(K. 2/32). [iki]*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(K. 3/3). [iki]*

Naḳş ile yidi perdede on iki maḳāmı
Taṣnīf ile gösterdügi bu Zühre-i zehrā *(K. 5/19). [iki]*

Eşcār-ı ümīdümde ḳaçan bitdi yimiş kim
Bī-ḫār ben andan yimiş olsam iki ḫurmā *(K. 5/98). [iki]*

Ger bir ḥaḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem *(K. 7/50). [iki]*

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde dest-gīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam *(K. 7/52). [iki]*

Ḫalḳ-ı zamāne ḥükmüñe olmış-durur muṭīʿ
İki cihānda ḥikmetüñ olmış-durur ḥakem *(K. 7/54). [iki]*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(K. 7/57). [iki]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/37). [iki]*

Sözine Rim Papa olmadı ḳāʾil iki cānibden
Alaylar düzdiler oğraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ *(K. 9/33). [iki]*

İki zülfüñ ṭutalı ḥüsn yüzin
Göñül iḳbāl-i sermedī buldı *(Mua. 18/3). [iki]*

Serv-ḳaddüñ ʿarż idüp sāḳında ḫalḫāl-i hilāl
Dāġ idüp yaḳdı göñülde zülfüñ ile iki ḫāl *(Mua. 19/2). [iki]*

Eyledüñ vaʿde bir iki kerre
Līk az eyle kerreden iy dōst *(Mua. 36/3). [iki]*

İki ġam ḳıldı ḳaṣduma el bir
Baña ne olsa her ġamuñ bigi bir *(Mua. 48/1). [iki]*

Bir arada meger vaṣfın yazarken
İki kez ḫāme kendi kendözinden *(Mua. 88/2). [iki]*

Dil-berüm adı şol üç ḥarf oldı kim
Var ḳamunuñ iki gevher zīveri *(Mua. 90/2). [iki]*

Ger zülf-i şebi perde ola rūy-i nigāra
Āh-ı dil ile eyleyem anı iki pāre *(Mua. 231/2). [iki]*

Sevincinden alup tāc idüp anı
Ḳılur evvel ki dürrin iki pāre *(Mua. 239/4). [iki]*

Āftāb altında gördüm iki aḫter münḫasif
Baḳıp usṭurlāb-ı dilden dīde-i aḫter-şinās *(Mua. 310/1). [iki]*

Nā-gehān ol iki aḫter daḫı oldı munṭabıḳ
ʿAzm idüp semt-i ḳıdemden ḳıldı meyl-i semt-i reʾs *(Mua. 310/3). [iki]*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/2). [iki]*

Aġlamaḳdan iki çeşmüm oldı çün Nīl ü Eres
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/27). [iki]*

Meʾvā-yı raḥm ü melceʾ-i raḥmet didükleri
İki cihānda oldı cenābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/140). [iki]*

iki: *İki kere, iki defa.*

Heyhāt yaşlarum aḳalı levḥ-i dilde çoḳ
Bozdı ḥurūf şöyle ki bir varsa iki yoḳ *(Mua. 326/2). [iki]*

iki elüm ḳanda: *İki elini de kana bulamak II suçlu, günahkâr olmak.*

Gerçi kim cürm ü ḫaṭādur işümüz n'oldı ʿaṭā
Gerçi kim iki elüm ḳanda velī ḳanı kerem *(K. 1/132). [iki elüm ḳanda, -üm]*

ikinci: *İkinci, sıra sayı sıfatı.*

Neden tezvīr-i ḥüsnüñe ḫaṭ u ḳaşuñ olur şāhid
Biri güç ile gelmişdür ikinci rū-siyāh egri *(G. 403/6). [ikinci]*

iklīl: *Taç, efser.*

Naʿleyni tozı şaldı felek başına İklīl
Şīrāk-i felek boynına ṭavḳ oldı muṭallā *(K. 5/181). [iklīl]*

iklīl-i zer: *Altın taç.*

Raḫş-ı gerdūn ḳaṭre-rīz oldı vü ḳıldı terk-i ser
Müşterīye naʿl-i esbüñ olalı iklīl-i zer *(Mua. 131/2). [iklīl-i zer]*

iḳlīm: *Ülke, memleket, diyar.*

Yā ḫayālüñ dilde olsun yā ġamuñ
Çünki bir iḳlīme yiter şāh bir *(G. 107/8). [iḳlīme]*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/6). [iḳlīme, -e]*

Kaʿbe-i ḥüsnindeki şol ʿanber[ī]n fülfülleri
Bir Ḥabeşdür kim yidi iḳlīm aña fermāndur *(K. 8/48). [iḳlīm]*

Şükr ḳıl Allāha kim geldüñ Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/6). [iḳlīme, -e]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/28). [iḳlīme, -e]*

iḳrār: *Söz verme, kabul etme.*

Vaṣla irgürem didüñ irgürmedüñ
Bu yalan iḳrār elinden elġıyās *(G. 31/6). [iḳrār]*

iḳrār: *Söz, kavil; vaat, taahhüt.*

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ
Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne *(G. 345/4). [iḳrārı]*

iḳrār al-: *Söz almak, bir şeyin yapılmasına dair vaat almak.*

Dil gözinden ḥālet-i laʿlin ṣorar
Mest iken bir būseye iḳrār alur *(G. 118/8). [iḳrār alur, -ur]*

iksīr: *İlaç, madde, sihirli karışım.*

Cem yüzin ḫākister iken ḳıldı zer
Hey nice cevherdür iksīrüñ begüm *(G. 271/14). [iksīrüñ, -üñ]*

iksīr eyle-: *İksir (Eski kimyâcıların, toprağı ve mâdenleri altın yaptığına ve olağanüstü kuvveti olduğuna inandıkları mevhum sıvı) yapmak.*

Gözlerüm yaşını sīm itdi yüzüm rengini zer
Der-gehüñ ḫāki ġubārın şol ki iksīr eylemiş *(G. 167/14). [iksīr eylemiş, -miş]*

iksīr-i ġubār: *Toz iksiri II sevgilinin altın elde etmeye yarayan iksir maddesi gibi ayağının tozu, toprağı.*

Zer ḳıla umar yüzini iksīr-i ġubāruñ
Budur yüzini ḳapuña sürdügi gün iy dōst *(G. 28/7). [iksīr-i ġubāruñ, -uñ]*

iḳtibās eyle-: *Ödünç almak, alıntılamak.*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ olaldan melceʾ-i ḥācāt-ı nās
Āyet-i ḥüsni güzeller andan eyler iḳtibās *(G. 163/2). [iḳtibās eyler, -r]*

il: *Diyar, yurt, memleket, ülke.*

Gūyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy ṣanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir kūşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/4). [ilin, -i, -n]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/1). [iline, -i, -n, -i]*

il-: *Takmak, tutturmak, iliştirmek.*

Ḫilʿat-i ḥüsnüñe māhı ilme köhne pāredür
Vaṣle olmaḳ cāme-i aṭlasda yaraşmaz pelās *(G. 163/9). [ilme, -me]*

ʿilāc: *Derman, ilaç, çare, şifa.*

Dil ṣaçuñdan oldı sevdāyī-mizāc
Şerbet-i laʿlüñ buyur aña ʿilāc *(G. 34/2). [ʿilāc]*

ʿilāc ol-: *Bir hastalığı iyi edecek ya da önleyecek ilaç olmak II çare olmak, derde derman olmak.*

Şu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/6). [ʿilāc olmaz, -maz]*

Devā-yı derdümi ṣordum ṭabīb laʿlüñden
Didi ki būse-i dil-ber olupdur aña ʿilāc *(G. 33/8). [ʿilāc olupdur, -up, -dur]*

ʿilāc-ı Īsā: *Hz. İsa'nın ilacı II Hz. İsa'nın ölüleri dirilten nefesi.*

Dil mürdesine ne ġam kim iy dōst
Laʿlüñde-durur ʿilāc-ı ʿĪsā *(Terc. 1/28). [ʿilāc-ı ʿīsā]*

Ilāhī: *Ey Allah'ım.*

İrişmeyüp nigārına bu Cem dīvāne dil gibi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse *(G. 331/10). [ilāhī]*

ilçi: *Elçi.*

Fırançesse ilçi ṣaldı isteyüp mektūb gönderdi
Hedāyā-yı güzīnle bād-pāy-i zer-rekīb ancaḳ *(K. 9/31). [ilçi]*

ile: *İle edatı.*

Ṭūbā da görürse diye ṭoġrusı zihī ḳad
Nāz ile ḫırām eyleyicek ol ḳad-i bālā *(G. 1/12). [ile]*

N'ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/2). [ile]*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis-durur Cem bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(G. 3/10). [ile]*

Āh kim ḫaste olupdur dil ü cān derdüñ ile
Kimse dermān idemez ger lebüñ itmezse devā *(G. 4/9). [ile]*

Dil-i sengīnüñ ile ḫālüñe ḫālüm diyeyin
Ḥacerü'l-esvede ḳarşu çün olur ʿarż duʿā *(G. 8/3). [ile]*

Biçerem ʿömr ekinin dās-ı ġam ile ki_ölicek
Dil uzatmaya saña tā ki giyāhum ṣanemā *(G. 9/3). [ile]*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/6). [ile]*

Gül yüzüñüñ ḥasretinden dil-berā derd ile āh
Cān ü dil feryād ḳılur her nefes çün ʿandelīb *(G. 16/7). [ile]*

Belüñ ile dehānuñ añduḳça
Eylerem yoḳ yire ḫayāl iy dōst *(G. 18/9). [ile]*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/2). [ile]*

Bir ben degülem ʿışḳ ile dīvāneluġ eyler
ʿIşḳuñ niçe ʿāḳilleri mecnūn ider iy dōst *(G. 20/3). [ile]*

Şol deñlü göñül ʿışḳuñ ile çekdi cefāyı
Ki aġlasa gözüm ʿālemi meşḥūn ider iy dōst *(G. 20/5). [ile]*

Ṣayd itmek içün bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ siḥr ile efsūn ider iy dōst *(G. 20/10). [ile]*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/13). [ile]*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/14). [ile]*

Ḳaşlaruñla el bir idüp tezvīr-i daʿvī ile āh *(G. 22/10). [ile]*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/9). [ile]*

Her gice derd ü ġam ile eylerem āh ü fiġān
Olalı dilde muṣavver kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/11). [ile]*

Keffesi ʿanber terāzūya çeküp cān Yūsufın
Ṣanasın misk ile ṭartar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/18). [ile]*

Ḥüsnüñ kitābı şerḥi ile ḫaṭṭuñ ḥavāşīsi
Diḳḳat yiri-durur ki olur ṣubḥ u şām baḥs *(G. 32/5). [ile]*

Göñül diyārını ġam leşkeri ḳılur tārāc
Gözüñ siyāset ile cān ü tenden alur bāc *(G. 33/2). [ile]*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini ṣıma iy dōst
Ṣınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/11). [ile]*

Leblerüñ şevki ile meclisde
N'ola devr itse lāle-gūn aḳdāḥ *(G. 35/5). [ile]*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/10). [ile]*

Ne deñlü mürdelere cān virürse muʿciz ile
Göreydi şīve-i çeşmüñi cān virürdi Mesīḥ *(G. 38/5). [ile]*

Lebüñ ḫayāline cām ile Cem ber-ā-ber olur
Ki saña ola temennā-yı būse remz-i ṣarīḥ *(G. 38/9). [ile]*

Ṣüls ü muḥaḳḳaḳ ile riḳāʿ iy perī-ṣıfat
Ḫaddüñ ṣaḥīfesinde olur āşikār nesḫ *(G. 39/3). [ile]*

Ḫaṭṭın görürse ḫaddinüñ üstinde dil-berüñ
Olur hezār ġayret ile şerm-sār nesḫ *(G. 39/10). [ile]*

Bir kerre yañılup ḫaṭuña beñzerem dimiş
Oldı bu yüz ḳarası ile şerm-sār nesḫ *(G. 40/12). [ile]*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/14). [ile]*

Eyleyelden gün gibi ʿarż-ı cemāl ol māh-ruḫ
Ol safā ile bu naʿt-ı ḥüsne oldı māh ruḫ *(G. 41/2). [ile]*

Her dem çekerem derd ü belāñ ile cefālar
Göñlüm olalı zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/5). [ile]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın aña muḳayyed *(G. 42/9). [ile]*

Ṣol deñlü sürer ẕevḳ u ṣafā derdüñ ile dil
Diler ki ḳala cevr ü cefāñ ile muḫalled *(G. 42/11). [ile]*

Ṣol deñlü sürer ẕevḳ u ṣafā derdüñ ile dil
Diler ki ḳala cevr ü cefāñ ile muḫalled *(G. 42/12). [ile]*

Vefādan gerçi yoḳ-durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ki cevr ile ḳılur zād *(G. 43/8). [ile]*

Cān ü dil benüm ile iy meh-rū
Olmışuz rūz ü şeb ṭapuña ʿabīd *(G. 44/3). [ile]*

Saña naṣṣ ile gelmiş ḳatl-i ʿuşşāḳ
Ki ḳaşuñ nūn-ı ḳudretdür gözüñ ṣād *(G. 48/9). [ile]*

Oldı bahār cümle cihān oldı lāle-zār
Gül yüzlüler firāḳı ile oldı lāle zār *(G. 60/2). [ile]*

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿīf
Cān ü dil ile ʿışḳa düşüp oldı bī-ḳarār *(G. 60/10). [ile]*

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ u gül-sitān
Oldı zamāne yüzi bahār ile sebze-zār *(G. 60/11). [ile]*

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ u gül-sitān
Oldı zamāne yüzi bahār ile sebze-zār *(G. 60/12). [ile]*

Ḫaṭṭuñ iy dōst getürdi yine tezvīr ile āh
Ḳanumı dökmek içün ḥüccet elümden ne gelür *(G. 61/11). [ile]*

Cefāñ ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḥzūn olupdur *(G. 62/1). [ile]*

Cefāñ ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḥzūn olupdur *(G. 62/2). [ile]*

Ceme leylī-i zülfüñ ṭolaşaldan
Firāḳ-ı ʿışḳ ile mecnūn olupdur *(G. 62/10). [ile]*

Ḫūn-rīz ġamzeñe ideli sīnemi siper
Ne deñlü oḳ ki ġamz ile atsañ siperdedür *(G. 64/8). [ile]*

Beni ṣayd itmek içün ḥīle ile
Şu zülf-i dil-sitānuñ pür-fitendür *(G. 66/9). [ile]*

İşbu şekli göreliden bülbül-i cān derd ile
Her nefes feryād idüp dir bu gül-istānum-durur *(G. 68/3). [ile]*

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābı ile müdām
Ṣād iderseñ eylegil kim dil-berā devrānıdur *(G. 69/7). [ile]*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/2). [ile]*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy mürde-beden kim işbu dem cān irişür *(G. 71/7). [ile]*

Yiridür efġān ü zārī eylesem derd ile ben
Ḫaste-dil beni hemīşe ol gözi medhūş ider *(G. 75/7). [ile]*

Çeşm-i mestüñ cān ile ger ceng iderse n'ola kim
Mest olanlar dāyimā şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 76/11). [ile]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı bu Cem-i miskīni āh
Her nefes derd ü ġam ile bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 76/14). [ile]*

Dil-berā derdüñ hemīşe cānuma hem-dem-durur
Ol sebebdendür ki çeşmüm ḳan ile pür-nem-durur *(G. 78/2). [ile]*

N'ola ger cevr ü cefā eylerseñ iy meh-rū baña
Kim senüñ cevr ü cefāñ ile göñül ḫurrem-durur *(G. 78/8). [ile]*

Demidür raḥm iderseñ ḫaste cāna
Ki ʿışḳuñ derdi ile mübtelādur *(G. 79/6). [ile]*

Zülf ü ruḫuñuñ yādına iy meh gice gündüz
Odlāre yanan derd ile ʿāşıḳ cigeridür *(G. 80/8). [ile]*

Dem-be-dem şevḳ-i lebüñle gözlerüm pür-ḫūn olur
Kākülüñ fikri ile cān ü göñül meftūn olur *(G. 81/2). [ile]*

Hey nice ḫūnī-durur şol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/6). [ile]*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur *(G. 81/8). [ile]*

Niçe bir cevr idesin her dem vefā ile baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gül-gūn olur *(G. 81/11). [ile]*

Zülf-i şeb-dīzüñ görüp iy Ḫüsrev-i şīrīn-dehen
Yaşlarum rengi ruḫuñ ʿaksi ile gül-gūn olur *(G. 81/14). [ile]*

Vaḳtidür raḥm ider iseñ Ceme iy şāh-ı cihān
Ki firāḳ ile ġamuñ cānını tenden çıḳarur *(G. 82/14). [ile]*

Sen perī ile görelden ol raḳīb-i dīvi ben
Bu dil-i āşüfte derd ü ıżṭırāb üstindedür *(G. 83/3). [ile]*

N'ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/10). [ile]*

Ger yıḳarsañ cevr ile n'ola Cemüñ göñlini kim
Lā-cerem maʿmūr olan āḫir ḫarāb üstindedür *(G. 83/13). [ile]*

Fürḳat-i rūyüñ ile ger öle Cem
Nevvera'llāhü ḳabrühü yazalar *(G. 88/13). [ile]*

Zülf-i müşkīnüñi fitrāk-i dil ü cān ideli
Dil ü cān ẕevḳ u ṣafā ile o fitrāke düşer *(G. 89/8). [ile]*

Āteş-i ʿışḳ ile her dem dil ü cān oda yanar
Bir kez āh eyler isem iki cihān oda yanar *(G. 90/1). [ile]*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/8). [ile]*

Dil-berā eyle ḥaẕer āhum odından ki benüm
Āteş-i āhum ile kevn ü mekān oda yanar *(G. 90/10). [ile]*

Felekde odlara yaḳmaġa ḫirmen-i māhı
Seḥerde ṣıdḳ ile cāndan irişen āh yiter *(G. 91/8). [ile]*

Gözleri zülfi kemendi ile raḥm eylemeyüp
Bend idüp cān ü dili çāh-ı zenaḫ-dāne atar *(G. 92/7). [ile]*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/11). [ile]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile ʿıyān-ı cihān iken
Miskīni gör ki ʿışḳını daḫı nihān ṣanur *(G. 95/9). [ile]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile hemīşe nedem çeker
Bilmezsin iy ṣanem anı her dem ne dem çeker *(G. 96/1). [ile]*

Bālā-yı ḳaddüñi añalı dil belādadur
Cān derd-i hecrüñ ile hemīşe sitem çeker *(G. 96/8). [ile]*

Ben ne ḫāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/5). [ile]*

Söyler idüm zülfüñ ucından muṭavvel ḳıṣṣamı
Ger dehānuñ fikri ile olmasaydı muḫtaṣer *(G. 98/4). [ile]*

Dil uyḫuya varmaz gelicek ḫāl-i ḫayāli
Rāḥatluġ ile ḫᵛāb ola mı cāy-ı megesdür *(G. 99/4). [ile]*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/9). [ile]*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/10). [ile]*

Bir sencileyin ḳadd ile büstān-ı cinānda
Bir serv-i cefā-baḫş ü belā-bār kimüñ var *(G. 103/13). [ile]*

Bir bencileyin naḳd-i dil ü cānı ḳılup ḫarc
Cān ile o bāzāra ḫarīdār kimüñ var *(G. 103/20). [ile]*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/5). [ile]*

Göz elden çıḳmadın aġlamaḳ ile
Gözeller yolına ölmek gözeldür *(G. 109/7). [ile]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/12). [ile]*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/13). [ile]*

İşigüñ Kaʿbesine bir dem idem diyü güẕer
Niçe yıldur bu hevā ile yiler bād-ı seḥer *(G. 114/2). [ile]*

Dili şol deñlü ġanī ḳıldı lebüñ fikri gözüm
Müje cārūbı ile ṭaşra döker laʿl ü güher *(G. 114/4). [ile]*

Rūşen olmaġa yüzüñ fikri ile hāne-i dil
İrişüp ġamzeñ oḳı her yañadan revzen açar *(G. 114/7). [ile]*

Her ḳaçan ʿışḳuñ eli ṣabr ṭonın çāk eyler
Gözüm ābı ile hevāñ āteşini ḫāk eyler *(G. 117/2). [ile]*

Dil uzatmaġa lebüñden dehenüñ diḳḳatine
Ġonce aġzını gül-āb ile seḥer pāk eyler *(G. 117/4). [ile]*

Reng-i rūyı ile gözüm yaşına baḳsa n'ola kim
Zer ü sīmüñ naẕeri cānı feraḥ-nāk eyler *(G. 117/9). [ile]*

Müje cārūbı ile pāk ideyin işigüñi
Her seḥer gözlerümüñ yaşı çü nem-nāk eyler *(G. 117/11). [ile]*

Al yañaġuñ alına aldandı göñlüm āl ile
Ol ala gözlüm dil almaġa ḳılaldan āller *(G. 119/5). [ile]*

Ḥüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/7). [ile]*

Ḥüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/8). [ile]*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/4). [ile]*

Müdām içersin iy Cem ḫūn-ı sāġer
Leb-i yār ile beñzer kim dilüñ var *(G. 125/10). [ile]*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/7). [ile]*

Her-giz ḳatında ḳıymeti yoḳ reng-i rūyumuñ
İksīr-i cevrüñ ile olan zer degül midür *(G. 127/6). [ile]*

Dil bāl ü per şikeste iken raḳṣ urur müdām
ʿIşḳuñ hevāsı ile kebūter degül midür *(G. 127/12). [ile]*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭopraġı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/9). [ile]*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/12). [ile]*

N'idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N'idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/1). [ile]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/11). [ile]*

Birinüñ ḫāl-i ruḫından lālenüñ baġrında dāġ
Birinüñ zülfi ile sünbül ʿillet-i sevdā çeker *(G. 138/26). [ile]*

Raḳīb-i ḫar geyer kemḫā velīkin
Eşek zībā çul ile ādem olmaz *(G. 141/6). [ile]*

Ne deñlü daʿvī-i ḥüsn eyler ise mihr ile māh
Ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerde bulınmaz *(G. 143/3). [ile]*

Şehā yap luṭfuñ ile göñlümi kim
Ḫayālüñ taḫtıdur vīrān gerekmez *(G. 145/3). [ile]*

Cemi şād eylegil bu derdüñ ile
Ki derdüñ bilene dermān gerekmez *(G. 145/13). [ile]*

Leblerüñ ḳanum içüpdür şerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henüz *(G. 146/11). [ile]*

Dehenüñ şevḳi ile cān gitdi
Bir yire kim daḫı ḫaber gelmez *(G. 147/3). [ile]*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 150/1). [ile]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 150/7). [ile]*

Raḥm eyle vaḳtidür bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı hecrüñ ile intiẓārumuz *(G. 150/12). [ile]*

Derd ü belā ile ḳıluruz āh ü nāleler
İy Cem gideli ol ṣanem-i gül-ʿiẕārumuz *(G. 150/13). [ile]*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara ṣaçuñ gibi göñlümüzi
Senüñ ile böyle m'idi iy perī peymānumuz *(G. 152/4). [ile]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 153/7). [ile]*

Yusam müşk ü gül-āb ile dehānum
ʿİẕār u zülfüñ añmaḳ baña düşmez *(G. 155/3). [ile]*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/6). [ile]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/4). [ile]*

Ġuṣṣa-i zülfüñ ile ṣubḥa dek ay yüzüñ añup
Gice seyyāre ṣayar dīde-i giryān uyumaz *(G. 159/9). [ile]*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/11). [ile]*

Hey ne şeker-rīz imiş laʿl-i şeker-nūşı kim
Ḫāl-i leb-i yār ile düzdi şekerden meges *(G. 164/8). [ile]*

Öldüm ümīd-i būseñ ile iy ṣanem yitiş
Ḳılma dirīġ nuṭḳ-ı Mesīḥāyı bir nefes *(G. 165/3). [ile]*

Gör kim ne başlar oynaya meydānda yoluña
Tek devlet ile eyle temāşāyı bir nefes *(G. 165/16). [ile]*

Vaṣf-ı laʿlüñ yazduġumı kātib-i eşküm görüp
Sürḫ yirini ḳamu ḳan ile taḥrīr eylemiş *(G. 167/6). [ile]*

Ḳanını nā-ḥaḳ yire ben bendenüñ dökmeklüge
Zülfüñ ü ḳaşuñ biri biri ile el bir eylemiş *(G. 167/10). [ile]*

N'ola cevr ile ġamuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḥaḳ teʿālā çün bu işi baña taḳdīr eylemiş *(G. 167/11). [ile]*

Āteş-i ʿışḳuña ḳo kim yanayın hükm-i ezel
Ḫākümi āb [ü] hevāñ ile çü taḫmīr eylemiş *(G. 167/18). [ile]*

Şol ḳadar çekdi ḳuluñ Cem derd ü miḥnet kim anuñ
Ṭopraġın gūyā Ḫudā derd ile taḫmīr eylemiş *(G. 167/20). [ile]*

Ne deñlü ḳan iderse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazılmış *(G. 168/4). [ile]*

Yaḳardı āhum ile yiri āteş
Yaşum ger ḳılmasa tedbīr-i āteş *(G. 170/1). [ile]*

Ṣafḥa-i gülde kitāb-ı ḥüsnini
Yār müşk ile muḥaşşā eylemiş *(G. 172/4). [ile]*

Şol dem ki daḫı mülk-i zamāne ḫalā-y-imiş
Dil ṭalʿat-ı cemālüñ ile āşinā-y-imiş *(G. 173/2). [ile]*

Görüp cihānda mīve-i laʿlüñ behāsını
Oldı ḫacālet ile ḳamu bī-behā-y-imiş *(G. 173/12). [ile]*

Ḫāk olduġı belā vü ġam ü derdüñ ile Cem
Sen bī-vefā yolında dirīġā hebā-y-imiş *(G. 173/13). [ile]*

ʿArż ideli helāküme ḳaşuñ gözüñle naṣ
Cān şevḳi ile sīnede ke'ṭ-ṭayri fi'l-ḳafaṣ *(G. 179/2). [ile]*

Marīż-i derdüñe ṣun imdi būse tiryāḳın
Devā-yı būseñ ile çün bulur şifā emrāż *(G. 180/6). [ile]*

Göñül marīżi n'ola yār derdin isterse
Ki derd-i yār ile bulur şifā ḳamu emrāż *(G. 180/8). [ile]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/12). [ile]*

Göñül cefāñ ile üns ol ḳadar olupdur kim
Cefāñı ḫōş görüben ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/15). [ile]*

Cem üç ḳadeḥ mey-i ṣāfīde bulduġı keşfi
Yüz erbaʿīn ile bulmadı zāhid-i murtāż *(G. 180/22). [ile]*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol ṣanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/11). [ile]*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/14). [ile]*

Müşk ile çekdi cedvelini kātib-i ezel
Yazup ʿiẕārı muṣḥafına āb-dār ḫaṭ *(G. 183/3). [ile]*

Ḫaṭṭuñ miṣālini diyeli bildi cürmini
Yüz ḳāresi ile başına ṭopraḳ ḳoyar ḫaṭ *(G. 183/6). [ile]*

İy dil ġam-i ʿışḳ ile feryād ü fiġān eyle
Çün dil-ber alur her dem feryād ü fiġāndan ḫaẕ *(G. 185/9). [ile]*

Cān meclisine laʿl ü ruḫuñ vaṣfını getür
Çün şekker ile ḫōş yaraşur armaġān-ı şemʿ *(G. 190/22). [ile]*

Bir kez öñinde şevḳ ile yanup yaḳılmaġa
Cān atup oda rūşen ider her mekān[ı] şemʿ *(G. 190/37). [ile]*

Ol raḳīb-i rū-siyāhı eyle ḳapuñdan ıraġ
Hem-nişīn olduġı yoḳdur bülbül ile hīç zāġ *(G. 191/2). [ile]*

Ben ġarībüñ ḳaṣdına ḫışm idüp ol şūḫ-ı cihān
Ḳaşları ile kirpügin tīr ü kemān eyler dirīġ *(G. 192/12). [ile]*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/7). [ile]*

Ḫurrem ruḫuñ hevāsı ile nev-bahār-ı ʿışḳ
Tāze ḫaṭuñ ṣafāsı ile sebze-zār-ı ʿışḳ *(G. 198/1). [ile]*

Ḫurrem ruḫuñ hevāsı ile nev-bahār-ı ʿışḳ
Tāze ḫaṭuñ ṣafāsı ile sebze-zār-ı ʿışḳ *(G. 198/2). [ile]*

Her dem cefā vü miḥnet ü derd ile ḫōş geçer
Cān ü göñül olalı cihān içre yār-ı ʿışḳ *(G. 198/7). [ile]*

Göñlüm hevā-yı zülfüñe düşelden iy perī
Oldı firāḳ u ḥasret ile tārümār-ı ʿışḳ *(G. 198/12). [ile]*

Göñlüm ḳarārsuz ser-i zülfüñe baş ḳoşup
Oldı firāḳ u ḥasret ile bī-ḳarār-ı ʿışḳ *(G. 198/14). [ile]*

Olmışam derd ü ġam ile bī-ḳarār
Üşeliden başuma ġavġā-yı ʿışḳ *(G. 199/5). [ile]*

Cem görelden gün yüzüñi derd ile
Oldı cāndan bülbül-i gūyā-yı ʿışḳ *(G. 199/11). [ile]*

Ben vādī-i fürḳatde cefā ile hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 201/3). [ile]*

Cān rişтesini şemʿ-i ruḫuñ nārı ile yaḳ
Uyar çerāġumı ki çerāġuñ uyara Ḫaḳ *(G. 206/1). [ile]*

Evvel Süheyl eşküm ile perveriş bulur
Andan ṭutar ʿaḳīḳ-i Yemen rengini şafaḳ *(G. 206/5). [ile]*

Bahār-ı ḥüsn ü ruḫuñ derdi ile dāġ-ı ġamuñ
Göñülde lāle bigi eyledi nişān-ı firāḳ *(G. 207/9). [ile]*

Dişlerüñi gören ḳatında senüñ
Ḳalmadı luṭfı dürr ile güherüñ *(G. 209/4). [ile]*

Belüñe diḳḳat ile baḳduḳça
Görinür çeşmüme hemān kemerüñ *(G. 209/7). [ile]*

Dil-berā derdüñ ile bu tenden
Cān birūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/7). [ile]*

Leyle-ʿi zülfüñ girih-gīr eyle daḳ dil boynına
Çünki ol miskīni sen ʿışḳ ile mecnūn eyledüñ *(G. 211/12). [ile]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdi belā vü miḥnet ile Cem
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek *(G. 212/13). [ile]*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/1). [ile]*

Ḥüsnüñüñ devrinde cānā gezdürür micmer ḫaṭuñ
Āteş-i ruḫsāruñ ile yaḳuban ʿanber ḫaṭuñ *(G. 215/2). [ile]*

ʿĀrıżuñ üzre göricek ḥüsn ü luṭf ile direm
Rūma çekmişdür Ḥabeşden yine leşkerler ḫaṭuñ *(G. 215/5). [ile]*

Nice dil nālān ü giryān olmasun derd ile kim
Mihr-i ruḫ-sāruña baġlar ʿanberīn çenber ḫaṭuñ *(G. 215/11). [ile]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/13). [ile]*

Sevdā-yı zülf-i yār ile ger cān virürse Cem
Cismi türābı ʿanber olur üstüḫᵛānı müşk *(G. 217/27). [ile]*

Cem ʿışḳa bende olduġını ḳılmaġa ʿıyān
Dāġ-ı ġam ile sīnesi üzre nişān idüñ *(G. 221/14). [ile]*

Ḳurduḳça yayḳara ile müşkīn kemān ḳaşuñ
Ḳılur nişāne tīrine cān bī-gümān ḳaşuñ *(G. 224/1). [ile]*

Müşk ile tozlu ḳabżası müşkīn kemān ṣatar
Bāzār-ı ḥüsn içinde açaldan dükān ḳaşuñ *(G. 224/13). [ile]*

ʿAceb siḥrüñ mi var iy tīr-i müjgān
Ki bir nāzüklük ile cāne girdüñ *(G. 225/12). [ile]*

Mülk-i ḥüsnüñ ḫāṣılın her ayda taḥṣīl itmege
Ṣafḥa-i māh üzre baġlar müşk ile defter ḫaṭuñ *(G. 226/4). [ile]*

Dökmege Cem ḳanını ṭopraġa nā-ḥaḳ ẓulm ile
Leblerüñe dest-ḫaṭ virmişdür iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 226/13). [ile]*

ʿIşḳuñ ile ölürem ger ölür isem ṣanemā
ʿIşḳuñı ḳısmet idüpdür baña ḳassām-ı ezel *(G. 228/3). [ile]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/2). [ile]*

N'ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/3). [ile]*

N'ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/4). [ile]*

Miḥnet ü derd ile itdi bülbüli zār ü nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben itmedi tīmār gül *(G. 234/3). [ile]*

Reng ü būy ile özin teşbīh idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül *(G. 234/5). [ile]*

Bāġa geldügüñ bilüp iy serv-i nāz
Yüz yüz ile zeyn ider gül-zārı gül *(G. 238/6). [ile]*

Gül-şen-i kūyuñ hevāsı ile müdām
Ḫāke düşüp yaṣtanur aḥcārı gül *(G. 238/7). [ile]*

Niçe bir derd ü belā ile bu āvāre göñül
Kendüye gelmeye her geh ki saña vāre göñül *(G. 239/1). [ile]*

Dil ḫaste oldı derdüñ ile iy ṭabīb-i cān
Laʿlüñden itmege aña tīmār unıtma gel *(G. 240/3). [ile]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/8). [ile]*

Dil baġlamaḳ ol kākül-i müşkīne ne müşkil
Zencīr ile ḳalmaḳ dil-i ġam-gīne ne müşkil *(G. 242/2). [ile]*

El şundı dehānına diyü zülf-i siyāhı
Yoḳ cürm ile aşılmaḳ o miskīne ne müşkil *(G. 242/4). [ile]*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/14). [ile]*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/7). [ile]*

Zülfüñ ucından getüren ben żaʿīfi dem-be-dem
Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm *(G. 248/6). [ile]*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy ṣanem her bāb ile bir feṭḥ-i bābum var benüm *(G. 249/10). [ile]*

ʿĀrıżuñ ḥasretinden aḳıdalum
Dīdeden Nīl ile Eres n'idelüm *(G. 251/6). [ile]*

Yiridür nālān olursam her nefes derd ile kim
Bend-i zülfüñden çü āzād olmadı her-giz dilüm *(G. 254/7). [ile]*

Cem belā-yı hecr ile şol deñlü derd ü ġam çeker
İy ʿaceb derd ile mi taḫmīr olup-durur gilüm *(G. 254/11). [ile]*

Cem belā-yı hecr ile şol deñlü derd ü ġam çeker
İy ʿaceb derd ile mi taḫmīr olup-durur gilüm *(G. 254/12). [ile]*

N'ola çāker olsa ʿanber müşk ile zülfeynüñe
Kim ṣaçuñdan eyler anlar iftiḫār iy dōstum *(G. 255/5). [ile]*

Ne ḫōş sāʿat-durur bu nice ḫōş-dem
Ki cān cānānı ile oldı hem-dem *(G. 257/2). [ile]*

Būy-ı müşk ile ṭolar cümle cihān
Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı nesīm *(G. 258/3). [ile]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından şöyle bil kim
Yanaram şemʿ-veş her ṣubḥ ile şām *(G. 260/4). [ile]*

Lebüñ şevḳi ile cānı terk idersem
Buluram ʿālem içre bir eyü nām *(G. 260/7). [ile]*

Müşk ile zülfüñ çeker her ṣafḥada bir ḳayd-ı ṣaḥḥ
Devr-i çeşmüñde olaldan nüsḫa-i ḫaṭṭuñ saḳīm *(G. 262/5). [ile]*

Olalı derd-i ʿışḳuñ cāna hem-dem
Gözüm hem yaş döker derd ile hem dem *(G. 263/2). [ile]*

Ḳaşuñla aġzuñı yād eylese Cem
Ḳılur göz yaşı ile ʿālemi nem *(G. 263/10). [ile]*

Ne deñlü dil delerse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazdum *(G. 265/8). [ile]*

Oldı gözüñ siḥri ile cān-ı Cem
Nergis-i sevdā-zede gibi saḳīm *(G. 266/13). [ile]*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/9). [ile]*

İy ṣanem nāz eyleme cevr ü cefādan vāz gel
Bu cefā vü cevr ile ṣanma ki senden uṣanam *(G. 270/8). [ile]*

Dimiş ḫaṭuña nāfe-i Çīndür ḫaṭā ile
Bu yüz ḳarası ile ḳapuña nice vara Cem *(G. 273/3). [ile]*

Dimiş ḫaṭuña nāfe-i Çīndür ḫaṭā ile
Bu yüz ḳarası ile ḳapuña nice vara Cem *(G. 273/4). [ile]*

Sulṭānluḳ olmaz ise dervīşlük de ḫōşdur
Gör nice terk idindi taḫt ile tācı Edhem *(G. 274/4). [ile]*

Maḥrem şiʿārı mūtū min-ḳabli en temūtū
İḥrām ile bürinüp nola kefen geyersem *(G. 274/8). [ile]*

Çü peymān ile ʿahde ṭurmayıcaḳ
Pes idüp ʿahd ü peymānı n'idersin *(G. 277/7). [ile]*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme başasın *(G. 278/3). [ile]*

Baġrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/8). [ile]*

Cān virüpdür zülf-i miskīnüñ hevāsı ile Cem
Perde-i Beyt-i Muṭahhardan ḳıluñ aña kefen *(G. 279/15). [ile]*

Ruḫları şevḳi ile şun bāde
Sāḳiyā ṣoḥbet-i ṣabūḥ olsun *(G. 282/5). [ile]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/1). [ile]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/2). [ile]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/1). [ile]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/7). [ile]*

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(G. 285/12). [ile]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile Cem ne resme ḫāk olduġın
Ṣorarsañ bilesin ḥālin mezārı sebze-zārından *(G. 286/13). [ile]*

Seg raḳībüñ sözine uyup firāḳ u derd ile
Beni zülfüñ bigi her dem pāy-māl itmek neden *(G. 287/3). [ile]*

Gözlerüñ ġamz ile senüñ ḳaṣd-ı cān ü dil ḳılur
İy perī-peyker bizümle böyle āl itmek neden *(G. 287/5). [ile]*

Göñlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/9). [ile]*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaşuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/2). [ile]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/7). [ile]*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/3). [ile]*

Kūyuñ içre miḥnet ü derd ile cān irdi lebe
Ölmez isem çıḳayın ʿazm-i beyābān ideyin *(G. 290/3). [ile]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/2). [ile]*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/7). [ile]*

Ḥabībüñ derdi ile ölmeyince
Uṣanmaz bu Cem-i miskīn belādan *(G. 293/9). [ile]*

Muṣḥaf-ı ruḫ-sāruña ḫaṭṭ-ı ġubār ile lebüñ
Sūre-i Kevṣer yazar dil ṭıflına taʿlīm içün *(G. 300/7). [ile]*

Ḫūbluḳ mülkine sulṭānsın berāt-ı ḥüsn ile
Ḳaşlaruñ ṭuġra yazaldan ḥükm-i heft-iḳlīm içün *(G. 300/9). [ile]*

Gül yüzi şevḳi yādı ile n'ola
Ġonce-veş çāk olursa sīne bugün *(G. 304/11). [ile]*

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim
Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin *(G. 306/6). [ile]*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dūn degülseñ ġam yime gerdūn içün *(G. 308/13). [ile]*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/5). [ile]*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/6). [ile]*

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān vird[i] bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/5). [ile]*

Cān virür aṣılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/9). [ile]*

Yüzüñde görelden ṣanemā zülf-i siyāhuñ
Oldı dil ü cān ẕevḳ ile ol sünbüle baġlu *(G. 314/4). [ile]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/14). [ile]*

Zülfüñi görelden yüzüñ üzre yatur iy meh
Ġam-gīn oluban derd ile bī-çāre benefşe *(G. 319/4). [ile]*

Ḫāk-i rehüñe irmek içün ṣıdk ile iy dōst
Her laḥẓa urur yüzini yollāre benefşe *(G. 319/7). [ile]*

İy ruḫları gül gül-şene geldügüñ işitmiş
Müşk ile buḫūr eyledi yollāre benefşe *(G. 319/10). [ile]*

Cān-ı şīrīn virmişem Ferhād gibi Ḫüsrevā
Ṣol ruḫ-ı gül-gūnuñ ile kākül-i şeb-dīzüñe *(G. 320/4). [ile]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/2). [ile]*

Çünki ol ḥūr-i cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz cennet-i meʾvā bu gice *(G. 324/5). [ile]*

Mey-i laʿl ile müdām eyleyelüm ʿayş ü ṣafā
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice *(G. 325/3). [ile]*

N’ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/11). [ile]*

N’ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/12). [ile]*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe *(G. 326/8). [ile]*

Dil-ḫaste olmışam n’ola laʿlüñ şarābı ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derd-mendüñe *(G. 326/11). [ile]*

Zülf-i müşkīnüñ hevāsı ile Cemüñ ḫāk olduġın
İşidenler diye cāndan ṭayyebe’llāhü ṣerāh *(G. 327/13). [ile]*

Hecrüñ şebini vaṣl ile çün rūşen eylemez
Yanmaḳ o dilde şemʿ-i maḥabbet ne fāyide *(G. 328/7). [ile]*

Ḳadd ü dehān ü zülfüñ ile ḫōş geçenlere
Ṭūbā vü āb-ı Kevṣer ü cennet ne fāyide *(G. 328/9). [ile]*

Niçe bir nāz idesin ṣol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/1). [ile]*

Niçe bir nāz idesin ṣol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/2). [ile]*

Dest-gīr olmazsa zülfüñ āşiyān-ı vaṣluña
Mürġ-ı dil her-giz irişmez iy perī pervāz ile *(G. 330/4). [ile]*

Bu dil-i nālānı zülfüñden niçün dūr eyledüñ
Çün şikār almaḳda lāzımdur ceres şeh-bāz ile *(G. 330/6). [ile]*

Perde-i ʿuşşāḳda çün būselik itdüñ ḳarār
Mutribā āteş düşürdüñ cānuma ol sāz ile *(G. 330/8). [ile]*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/9). [ile]*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/10). [ile]*

Ḥabībüm nāz birle girmiş āle
Ki ʿāşıḳ göñlin ol āl ile ala *(G. 332/2). [ile]*

Dil ü cān almaġ içün ḥīle ile
Gözüñ meşġūldür siḥr ile āle *(G. 332/5). [ile]*

Dil ü cān almaġ içün ḥīle ile
Gözüñ meşġūldür siḥr ile āle *(G. 332/6). [ile]*

Revā mıdur ki Cem derd ü ġam ile
Iraḳdan baḳa irmeye visāle *(G. 332/17). [ile]*

Raḳīb ile yürime iy melek sen
Ki itüñ ḳatına gelmez ferişte *(G. 334/3). [ile]*

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Şām ile ʿIrāḳa *(G. 341/6). [ile]*

Aldı ḫışm ile gözüñ tīr ü kemānını dirīġ
Şöyle beñzer ki yine ḳaṣd idiser cānumuza *(G. 342/7). [ile]*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/13). [ile]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile cān virürsem
Ne reyḥānlar bite bu keʾs-i serde *(G. 343/9). [ile]*

Deleydüñ ġamzeñ ile bir göreydüñ
Ki ḳaç peykān bulınur bu cigerde *(G. 343/13). [ile]*

Cihān rindi olupdur Cem ki her dem
Gözi göñli şarāb ile püserde *(G. 343/18). [ile]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/14). [ile]*

Sen tecellā ḳılalı dil ḫānesinde ḳan ile
Āh şāhum yazaram ben her der ü dīvārda *(G. 346/9). [ile]*

Lāciverdī ḫaṭṭ ile müşkīn ḫaṭuñ cedvel çeker
Ṣafḥa-i gülde ki yoḳdur şīvesi pergārda *(G. 346/11). [ile]*

Ḫaṭā-yı zülf-i pür-çīnüñ hevāsı ile Cem bigi
Vaṭen dārını terk itmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 351/13). [ile]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/9). [ile]*

Ol ġamze-i ġammāz ile nāz itme iñende
ʿĀşıḳlaruña luṭfuñı az itme iñende *(G. 354/1). [ile]*

Biñ cān fidā yolına eger olsa cān ile
Bir gice ṣoḥbet eylemek ol dil-sitān ile *(G. 355/2). [ile]*

Fikr-i lebinde ḫālümi dīvān idüp gözüm
Eyżān lehü yirini ḳamu yazdı ḳan ile *(G. 355/4). [ile]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armaġān ile *(G. 355/6). [ile]*

Zülfüñ ġamında reng-i ruḫum şerḥin eyleyen
N'ola yazarsa müşk ile hem zaʿferān ile *(G. 355/8). [ile]*

Zülfüñ ġamında reng-i ruḫum şerḥin eyleyen
N'ola yazarsa müşk ile hem zaʿferān ile *(G. 355/8). [ile]*

Gör nice aṣdı zülf ruḫuñ bezm-i ḫüsnüñe
Ḳandīl-i māhı müşki siyeh rīsmān ile *(G. 355/10). [ile]*

Ben cān yoluña virmege cān ile ṭurmışam
Şübheñ var ise tecribe ḳıl imtiḥān ile *(G. 355/12). [ile]*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Ṣāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/14). [ile]*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/9). [ile]*

ʿAḳīḳuñ rengi ḫūn-ı dīdedendür
Bahānedür Süheyl ile Yemen de *(G. 360/8). [ile]*

Dāmen-i zülfi ṭırāzına yazılmış müşk ile
Dāmına düşer kim el ṣunarsa işbu dāmene *(G. 361/7). [ile]*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/1). [ile]*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/2). [ile]*

Ḥüsnüñi ḳo ṣaḳlasun kirpüklerüm çeşmümde kim
Ḥıfẓ-ı gül-zār olmaya ḫār ile dīvār olmasa *(G. 362/8). [ile]*

Bugün ol nergis-i maḫmūruñ ile mest olalum
Yarın ol ġonce benüm degmede girmez elüme *(G. 365/3). [ile]*

Seni maḳṣūd idinen ʿışḳ ile yanarsa n'ola
Yiridür yanmaġ oda kim ki ṭaparsa ṣaneme *(G. 365/7). [ile]*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/1). [ile]*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/2). [ile]*

Gördüm çü Mıṣr-ı ḥüsnini ol Kaʿbe yüzlünüñ
Virdüm Ḫaṭā-yı zülfine Māçīni Çīn ile *(G. 366/4). [ile]*

Ol gül budaġı tāze ter olmazdı bu ḳadar
Dest-i ecel ṣuvarmasa mā-i maʿīn ile *(G. 366/6). [ile]*

Sīne müşebbek oldı ʿiẕāruñ ḫayāline
Zeyn oldı bāġ kūşesi ṣan yāsemīn ile *(G. 366/8). [ile]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı ṣanma ki bir laḥẓa ṣaġ ola *(G. 367/9). [ile]*

Yoluña cān viren bu revā mı ki dil-berā
Fürḳat odı ile dil ü cānı kebāb ola *(G. 368/8). [ile]*

Gün yüzüñüñ ḥicābı ḳaçan kim niḳāb ola
Nūr-ı cemālüñ ile niḳāb āftāb ola *(G. 369/2). [ile]*

İy meh ne yirde ḳurar iseñ sāye-bān-ı ḥüsn
Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb ola *(G. 369/4). [ile]*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/14). [ile]*

Bu gice mihmānum ol māh-ı cihān-ārā idi
Pertev-i ḥüsn ile cennet olan ol ārā idi *(G. 370/2). [ile]*

Ḳaddümi cevr ü cefā-yı ʿışḳ ile ḳılup dü-tā
Beni uġradan belāya ol ḳadi bālā idi *(G. 370/7). [ile]*

Luṭf ile elüm almadı ol şāh-ı ḳamer-ruḫ
N'idem ki beni zülfi bigi pāye düşürdi *(G. 371/3). [ile]*

ʿĀlemde sürer ẕevḳ ile ol ʿışḳ ṣafāsın
Her kim ki göñül ol ruḫ-ı zībāya düşürdi *(G. 371/7). [ile]*

Dil-berüm ḫışm ile ḳaşını kemān eyleyeli
Cānumı ġamzesi oḳına nişān eyleyeli *(G. 372/1). [ile]*

Tīġ-ı müjgān ile aldı dil ü cān kişverini
Lāle bigi yüregümi ṭolu ḳan eyleyeli *(G. 372/7). [ile]*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül ʿĪsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/1). [ile]*

Eşk-i çeşmüm fürḳat ile oldı bir deryā-yı ḫūn
ʿĀḳıbet ġarḳ idiserdür bir gün ol deryā beni *(G. 374/5). [ile]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı iy perī her rūz ü şeb
Ḥasret ü derd ile eyler bülbül-i gūyā beni *(G. 374/10). [ile]*

ʿIşḳuñ ile şol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere sıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/3). [ile]*

Sen perī-rūyı görelden gözlerüm ḳanı ile
Levḥ-i dilde yazaram naḳş-ı ruḫuñ taṣvīrini *(G. 375/9). [ile]*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/1). [ile]*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/2). [ile]*

Ṭūbā ḳad ile cennet-i kūyında hemīşe
Ol ḥūr-ı cinān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/5). [ile]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/8). [ile]*

Dil-i ġam-gīnüme raḥm it ki her dem
Geçer derd ü ġam ile rūzgārı *(G. 377/4). [ile]*

Olmasa luṭf ile eger leblerüñüñ ʿināyeti
Göstere idi ʿāleme Sidre ḳadüñ ḳıyāmeti *(G. 378/1). [ile]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/13). [ile]*

Ḫasret-i ḫaṭṭuñ ile ger öle Cem
Saña ḫālin diye biten giyehi *(G. 382/9). [ile]*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürḳat semini *(G. 385/2). [ile]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḥamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/3). [ile]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḥamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/4). [ile]*

Ṣād-mān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile n'ola
Çekerem ṣādluġı yirine derd ü ġemini *(G. 385/11). [ile]*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/14). [ile]*

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām beni
Belā vü derd ile bīmār ḳıldı *(G. 386/4). [ile]*

Gül-i sūrīyi gör kim sebze ile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı *(G. 388/3). [ile]*

Cihānuñ yoḳdur iy dil-ber ḳarārı
Ṣafā ile geçür leyl ü nehārı *(G. 389/2). [ile]*

Ḳanı ol eyledügüm dil-ber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürüben ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı *(G. 390/7). [ile]*

Var ise devlet-i bāḳī budur Cem
Ki yār ile bile nūş iderem mey *(G. 391/10). [ile]*

Baş çeküp zülfüñ yüzüñden ḥaṭṭuñ oldı āşikār
Ṣan ṭılısm-ı mār ile bulındı ḥüsnüñ maṭlebi *(G. 400/12). [ile]*

İçer şu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/2). [ile]*

Lebüñ ṣafāsına ruḫ-sāruñ āteşinde göñül
Nemek ṣafāsı ile raḳṣ ider kebāb ola mı *(G. 401/6). [ile]*

Yüzümi ḳapuña sürdügümi gören eydür
Bezendi levḥa-i zerrīn ile bu bāb ola mı *(G. 401/12). [ile]*

Neden tezvīr-i ḥüsnüñe ḫaṭ u ḳaşuñ olur şāhid
Biri güç ile gelmişdür ikinci rū-siyāh egri *(G. 403/6). [ile]*

Güneşden mihr ṭopını ḳapaldan ḥüsn ile iy meh
Görüp çevgān-ı ebrūñı olupdur şekl-i māh egri *(G. 403/7). [ile]*

Ḳad-i servüñ ḫayālini gözüm yaşı ile ṣuvardum
Maḥabbet sebze-zārında ki bitmeye giyāh egri *(G. 404/5). [ile]*

Yüzüñ ayı ile ebrūñuñ hilālinüñ ḫayāline
Her ay başında görinür hilāl-i şekl-i māh egri *(G. 406/7). [ile]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/6). [ile]*

Telḫīṣ-i zülfi metni muṭavvel beyān iken
Şerḥ-i dehānı ile olur muḫtaṣer gibi *(G. 408/12). [ile]*

Sīmīn tenüñi göreli dil pīrehen ḳoçar
Çāk oldı dest-i ġayret ile cismi cāmesi *(G. 409/6). [ile]*

Deyr-i dil ḥüsni ḫayāli ile büt-ḫāne iken
Mescid itdi ḳaşı miḥrābı bu büt-ḫāneluġı *(G. 411/9). [ile]*

Kimdür belā-yı ʿışḳ ile rüsvā benüm bigi
Yoḳdur cihānda ʿāşıḳ-ı şeydā benüm bigi *(G. 412/1). [ile]*

Bir daḫı ʿışḳuñ ile belā-keş yaratmadı
Mülk-i cihānda Tañrı teʿālā benüm bigi *(G. 412/15). [ile]*

Ḳandīl-i cemālüñe yañılmış dil uzatmış
Şemʿüñ yiridür yansa zebāne ile zebānı *(G. 413/6). [ile]*

Şol ḫaṭṭ-ı semen-sāyuña kim ola ki olmaz
Bir naḳş-ı nigār ile nigārā nigerānı *(G. 413/8). [ile]*

Bir görmek ile göñlümi ṣayd eyledi benden
Ben ḫasteyi rüsvā-yı cihān eyledi gitdi *(G. 414/11). [ile]*

Ol dem ḳanı ki merkebi baḫt u sitāremüñ
Ḫayl-i semend-i vaṣluñ ile hem-ʿinān idi *(G. 415/4). [ile]*

Ḥālet-i Cemden eser alalı bir pāre ṣabā
Ṭolanur ṭaġ ile ṣaḥrāları dīvāne bigi *(G. 417/10). [ile]*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/9). [ile]*

Külli āfāḳa virür būy-ı vefā neşv ü nemā
Perveriş bulalı luṭfı ile gül-istān-ı kerem *(K. 1/16). [ile]*

Laʿl ü yāḳūt ile pür ola ṣadef dür yirine
Himmeti ebri eger yaġdura bārān-ı kerem *(K. 1/19). [ile]*

Nice sulṭān-ı Ferīdūn-fer ü Dārā-rāsın
Ki senüñ şānuñadur naṣṣ ile bürhān-ı kerem *(K. 1/30). [ile]*

Feyż-i cūduñla-durur zīnet-i eyyām-ı vefā
Luṭfuñ inʿāmı ile zeyn olur āvān-ı kerem *(K. 1/50). [ile]*

Āb-ı luṭf ile yoluñ ṣulayalı çeşm-i vefā
Oldı cārūb işigüñ ḫākine müjgān-ı kerem *(K. 1/55). [ile]*

Māl ṣūretde emel ḥarfi ile yazılalı
Dest-i cūduñ ṭaġıdur her yaña iy kān-ı kerem *(K. 1/61). [ile]*

Külçe-i mihr ü mehi az göre bir mūr-ı żaʿīf
Süfre-i luṭfuñ ile ʿām ola ger ḫᵛān-ı kerem *(K. 1/64). [ile]*

Nemek-i luṭfuñ ile bulmış iken leẕẕet cān
Bilmedüm gözlerüme ṭursa n'ola nān-ı kerem *(K. 1/77). [ile]*

Yine yüz urmaġa geldüm ḳapuña ḫaclet ile
ʿAybumı yüzüme urma ki budur şān-ı kerem *(K. 1/79). [ile]*

Söyinür bād-ı cefā ile şehā şemʿ-i ḥayāt
Perde-gīr olmaz ise ger aña dāmān-ı kerem *(K. 1/85). [ile]*

Ölürem zehr-i ġam-i dehr ile ben ḫaste ġarīb
Ger dirīg eyleye tiryākini Loḳmān-ı kerem *(K. 1/87). [ile]*

Gerçi yüzüm ḳaradur nāme-i aʿmāl bigi
Umaram kim yuya luṭfuñ ṣuyı ile ānı kerem *(K. 1/116). [ile]*

Keremüñ ḫilʿati ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/117). [ile]*

Bī-sitāre yaraşur mı ki gezem ʿālemi ben
Zeyn iken necm-i ʿaṭā ile şeb-istān-ı kerem *(K. 1/122). [ile]*

Niçe kim zinde ḳıla ʿālemi ervāḥ-ı ṣafā
Niçe kim bende ḳıla luṭf ile insānı kerem *(K. 1/138). [ile]*

Ḥaḳ mezīd eyleye ṭūmāra-i ʿömrüñi senüñ
Zeyn ola nāmuñ ile defter ü dīvān-ı kerem *(K. 1/146). [ile]*

Bulur ḳarār emri ile bī-ḳarār çarḫ
Bünyād-ı dü-cihān-durur öyle pāyidār *(K. 2/17). [ile]*

Fażlı ile ḳayırur dü-cihān ḥālini ḳamu
Luṭfı ile bitürür ḳurı aġaçda berg ü bār *(K. 2/23). [ile]*

Fażlı ile ḳayırur dü-cihān ḥālini ḳamu
Luṭfı ile bitürür ḳurı aġaçda berg ü bār *(K. 2/24). [ile]*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/30). [ile]*

Buldı zamāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār *(K. 2/39). [ile]*

Buldı zamāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār *(K. 2/40). [ile]*

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūş-mend
Mestāne şevḳuñ ile olan oldı hūş-yār *(K. 2/41). [ile]*

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūş-mend
Mestāne şevḳuñ ile olan oldı hūş-yār *(K. 2/42). [ile]*

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār *(K. 2/63). [ile]*

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār *(K. 2/64). [ile]*

İşbu duʿāyı luṭfuñ ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kird-gār *(K. 2/65). [ile]*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilāl *(K. 3/11). [ile]*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilāl *(K. 3/12). [ile]*

Ḥükmüñ ile oldı gül gül-zārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı maḳāl *(K. 3/15). [ile]*

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-ı ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-i şimāl *(K. 3/27). [ile]*

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-ı ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-i şimāl *(K. 3/28). [ile]*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercīse ḳılup eyledüñ nīgū ḫıṣāl *(K. 3/37). [ile]*

Seyyāreler evtādına ferrāş-ı sipihrüñ
Aṭnāb-ı nücūm ile ḳurar ḫayme-i vālā *(K. 5/4). [ile]*

Yazılmaġa kāfūr ile müşkīn varaḳ üzre
Bercīs maʿānī-i daḳīḳ eylese inşā *(K. 5/13). [ile]*

İkinci felekde anı fi'l-ḥāl ʿUṭārid
Ṣakk-i felek üzre ḳılur altun ile imżā *(K. 5/16). [ile]*

Mirrīḫ eline ḫancer-i tīz-āb alup eydür
Ben mest ile kimdür ki ḳıla yoḳ yire ġavġā *(K. 5/18). [ile]*

Naḳş ile yidi perdede on iki maḳāmı
Taṣnīf ile gösterdügi bu Zühre-i zehrā *(K. 5/19). [ile]*

Naḳş ile yidi perdede on iki maḳāmı
Taṣnīf ile gösterdügi bu Zühre-i zehrā *(K. 5/20). [ile]*

Tā ʿāleme yüz nāz ile ʿīd itdi tecellā
Gül-zār-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/51). [ile]*

Ḫatm oldı diyü rūze-i ġam şekl-i hilāl uş
Mektūb-ı felekde çeker altun ile ṭuġrā *(K. 5/54). [ile]*

ʿĀlem ḳamu āsāyiş ü devletde müraffaʿ
Ervāḥ ṣafā ile mürevvaḥ-durur ammā *(K. 5/68). [ile]*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/80). [ile]*

Bir loḳma baña ṣunmadı bu maṭbaḫ-ı eflāk
Kim ḳılmadı balını belā ile murabbā *(K. 5/88). [ile]*

Ḳanlusı gibi yaḳamı elden ḳomaz eyyām
Ben ḳavmini öldürdüm anuñ ẓulm ile gūyā *(K. 5/92). [ile]*

Bu derd ile ben çoḳdan ölürdüm ġam-i eyyām
Ger ḫaṭırumı ḳılmasa geh gāh tesellā *(K. 5/125). [ile]*

Çün dürr-i necāt olmadı saʿy ile müyesser
Var ḳulzüm-i efkāra iñen şevḳ ile ṭalma *(K. 5/131). [ile]*

Çün dürr-i necāt olmadı saʿy ile müyesser
Var ḳulzüm-i efkāra iñen şevḳ ile ṭalma *(K. 5/132). [ile]*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inşā *(K. 5/140). [ile]*

Uş kāse-i ʿacz ile ümīd isteyü geldüm
Urma günehüm yüzüme iy Ḳādir ü Dānā *(K. 5/161). [ile]*

Bu ẕāt-ı Ḥaḳı kim iderem ʿacz ile vaṣfın
İy Bārī Ḫudāyā bu-durur şimdi temennā *(K. 5/195). [ile]*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/1). [ile]*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿışḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(K. 6/11). [ile]*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿışḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(K. 6/12). [ile]*

Pas olmamaġ içün yüzi jeng-i cefā ile
Mirʾāt-i cāna ol dem irişen cilā ḥaḳı *(K. 6/13). [ile]*

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü göñülden itdügi āh ü nevā ḥaḳı *(K. 6/21). [ile]*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefā içün
Derd ü belā-yı ʿışḳa olan mübtelā ḥaḳı *(K. 6/27). [ile]*

Dil-ber ġamında miḥnet ü derd ü belā ile
Vaḳt-i ṣafāda çekdügi ʿāşıḳ ʿanā ḥaḳı *(K. 6/29). [ile]*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zamāne olmış idi küfre müttehem *(K. 7/7). [ile]*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿām *(K. 7/15). [ile]*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿām *(K. 7/16). [ile]*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki evvel olmış idi küfr ile ẓulem *(K. 7/25). [ile]*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki evvel olmış idi küfr ile ẓulem *(K. 7/26). [ile]*

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Basduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem *(K. 7/28). [ile]*

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġı içün
Geldi ki ḫıdmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem *(K. 7/29). [ile]*

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrürse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em *(K. 7/39). [ile]*

Ḫalḳ-ı zamāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i Ḥarem *(K. 7/55). [ile]*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫıdmetüñe oldı püşt-ḫam *(K. 7/59). [ile]*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/66). [ile]*

Geldi ḳapuña yüz süriyüp cürmini bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem *(K. 7/72). [ile]*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-i şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem *(K. 7/74). [ile]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/77). [ile]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/78). [ile]*

Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma beni cihān içre müttehem *(K. 7/80). [ile]*

Ḳoma cihānda cürm ile kim şerm-sār olam
Baña şefāʿatini enīs eyle dem-be-dem *(K. 7/81). [ile]*

Serv-ḳad sīmīn-beden Efrengī maḥbūb-ı melek
Ay ile gün ḥüsninüñ ʿışḳında ser-gerdāndur *(K. 8/22). [ile]*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer ṣunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Türāndur *(K. 8/23). [ile]*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer ṣunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Türāndur *(K. 8/24). [ile]*

Göricek bu ḥüsn ile ol ḫūb Efrengīleri
Kāfir-i dīn ḳalbine bünyād uran īmāndur *(K. 8/43). [ile]*

Müşk ile ʿanber buḫūrından muʿaṭṭar cān ü dil
Cennet ol meclisdedür sāḳīleri ġılmāndur *(K. 8/51). [ile]*

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler
Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur *(K. 8/53). [ile]*

Ḳıbḳızıl müşk ile bişmiş tāze balıḳ etleri
Kāse-i Çīn[ī]de ḳand ile gül-āb efşāndur *(K. 8/59). [ile]*

Ḳıbḳızıl müşk ile bişmiş tāze balıḳ etleri
Kāse-i Çīn[ī]de ḳand ile gül-āb efşāndur *(K. 8/60). [ile]*

Ẕü'l-celāl ü Ẕü'l-cemāl ü Ẕü'l-beḳā vü Ẕü'l-ḥayā
Kendü ẕātı ile ḳāyim dāyimü'l-iḥsāndur *(K. 8/80). [ile]*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/83). [ile]*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/84). [ile]*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḥasret ḥaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/3). [ile]*

Varup ḥacc eyleyüp el-ḥamdü l'illāh Mıṣra geldükde
Göñül sevdā-yı ḫām ile idüp fikr-i ʿacīb ancaḳ *(K. 9/8). [ile]*

Fırancesse olup ṭālib anuñ defʿine saʿy itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/18). [ile]*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş ṣular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ *(K. 9/20). [ile]*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/27). [ile]*

Ṣıyup Papayı ḥarb ile Fırancesse bizi aldı
Gehī iẓhār-ı luṭf itdi gehī virdi nehīb ancaḳ *(K. 9/35). [ile]*

Yime içme firāvāndur gam-i eyyām hażm olmaz
Ṭolu nāz ile niʿmetdür firāz ile nişīb ancaḳ *(K. 9/40). [ile]*

Cemüñ cām-ı vücūdın Ḥaḳ mey-i ʿadn ile pür ḳılsun
Ṣunulsun nuḳl-i ġufrān bezmi bulsun zeyn ü zīb ancaḳ *(K. 9/45). [ile]*

Düşeliden ʿışḳ odına derd ile
Zār ü giryānem gözüm pür-nem-durur *(Kıt. 1/1). [ile]*

Ger idersem rūz ü şeb efġān n'ola
Baña çün derd ile ġam hem-dem-durur *(Kıt. 1/4). [ile]*

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derd ile dil ḫurrem-durur *(Kıt. 1/8). [ile]*

Ya nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Çün kebābum dil şarābum dem-durur *(Kıt. 1/9). [ile]*

Dil-berüñ ʿışḳı düşelden göñlüme
Ḳıluram derd ü ġam ile āh vāh *(Kıt. 2/2). [ile]*

Her ḳaçan āh eylesem derd ile ben
Gözlerüm yaşı-durur baña güvāh *(Kıt. 2/5). [ile]*

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmedin vaṣlına āh *(Kıt. 2/11). [ile]*

Āh ü efġān itdügüme derd ile
Göyinür āhum odından mihr ü māh *(Kıt. 2/13). [ile]*

Olalı miḥnet ile yārden dūr
Cefā ile dil ü cān oldı ġam-nāk *(Kıt. 3/1). [ile]*

Olalı miḥnet ile yārden dūr
Cefā ile dil ü cān oldı ġam-nāk *(Kıt. 3/2). [ile]*

Eger āh eyleyeydüm derd ile ben
Yanardı āteş-i āhumla eflāk *(Kıt. 3/9). [ile]*

Ġam-i ʿışḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nem-gīn olur bu tīre-gūn ḫāk *(Kıt. 3/11). [ile]*

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġam-nāk *(Kıt. 3/14). [ile]*

Beni añ bārī vaṣluñ ile cānā
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr *(Kıt. 4/7). [ile]*

Ġam-i ʿışḳ ile oldum āh bīmār
Olalı cān ü dil derd ü belāda *(Kıt. 5/3). [ile]*

Eger sūsen dilerse ḫāṭıruñ var
Ḫaṭ-ı dil-dār ile ol dāyimā yār *(Mes. 1/58). [ile]*

Ki zīrā ḫaṭṭı sevdāsı ile sūsen
Gil ü ḫāk içre ṭutdı cāy ü mesken *(Mes. 1/59). [ile]*

Ki zīrā ḥüsni reşki ile nesrīn
Gezer her ṣaḥn-ı ṣaḥrālarda ġam-gīn *(Mes. 1/83). [ile]*

Didüm olmadın bu fikrüñ derdi ile bī-ḳarār
Gel kerem ḳıl iy ḳamer-ruḫ aduñı ḳıl āşikār *(Mua. 1/1). [ile]*

Yaşlarum ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar oldı beyān
Tā görenler nāme ardından oḳuyalar revān *(Mua. 4/1). [ile]*

Yazılduḳça ciger ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar şāhā
Hemān āyīne-i dilde görinür rūşen ü zībā *(Mua. 5/1). [ile]*

Fikr-i ṣaḥīḥ olıcaḳ evvelki lafẓ
Devlet [i]le nām-ı şerīfüñ çıḳar *(Mua. 7/4). [[i]le]*

Göreli ebr-i zülfüñ āhlayam
Bād ḫōşdur seḥāb ile her dem *(Mua. 9/2). [ile]*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẓām *(Mua. 16/2). [ile]*

Serv-ḳaddüñ ʿarż idüp sāḳında ḫalḫāl-i hilāl
Dāġ idüp yaḳdı göñülde zülfüñ ile iki ḫāl *(Mua. 19/2). [ile]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/1). [ile]*

Ne vaktin kim ḥabīb adın ṣoram ben
Gülüp nāz ile dir ol yüzi gül-ṣen *(Mua. 41/2). [ile]*

Sīneme ḳan ile ḳılam taḥrīr
Eger olursa baña derdüm bir *(Mua. 48/3). [ile]*

Ṭuġrā-yı ḳaşı ṭoġraduġına lebleri
Zülfeyn-i dil-ber ile o bürhān gösterür *(Mua. 67/2). [ile]*

Elin[e] alacaġ-iken n'eyleyem ayaġa şalar
Ḥazīn dilleri zülf ile ol perī-peyker *(Mua. 72/2). [ile]*

Cān evvel idi derd ile bu sūret-i ḥālī
İy yār-ı [mu]ḥaccil *(Mua. 102/3). [ile]*

Hīç eyledi ʿömrin bu hevālarda olalı
Derd ile bu miskīn dil *(Mua. 102/8). [ile]*

Uzanur zülfüñ ile ʿömrüm iy yār
Dehānuñ görsem ara yirde tekrār *(Mua. 104/1). [ile]*

O ẕevḳ ile gidüp kendüden āḫir
Biraz yitdi gine kendüye geldi *(Mua. 160/3). [ile]*

Gör ḫālüñ ile zülfüñi iy meh neler ḳılur
Dil ḫānesini ḫışm ile zīr ü zeber ḳılur *(Mua. 162/1). [ile]*

Gör ḫālüñ ile zülfüñi iy meh neler ḳılur
Dil ḫānesini ḫışm ile zīr ü zeber ḳılur *(Mua. 162/2). [ile]*

Derdüñde revādur ki göñül ola hemīşe
Tā ol ġam-ı derd ile ṣafā bula hemīşe *(Mua. 171/2). [ile]*

Šüls ḫaṭṭı ki lebi kūşesine yazdı riḳāʿ
İtdi tevḳīʿ u muḥaḳḳaḳ ile reyhānı nesḫ *(Mua. 179/2). [ile]*

Olaldan rā ḳaşuñ ẓulm ile meşhūr
Göñülden olmadı derd ü belā dūr *(Mua. 182/1). [ile]*

Güldi didi evvelinden ġayrı men
Altun ile yazıcaḳ zerrīn olur *(Mua. 186/4). [ile]*

Sīm-berlerden murād umma yüri bī-zer daḫı
Kim zer ile feṭḥ olısar bend-i İskender daḫı *(Mua. 204/2). [ile]*

Şānuñda çü luṭf-ı ebedī nāzildür
Maḳṣūd-ı Cem ol ṣūret ile ḫāṣıldur *(Mua. 214/2). [ile]*

Levḥ-i dilde kūşe-i zülfüñ müdām
Müşk ile her laḥẓa yazar naḳşı lām *(Mua. 230/2). [ile]*

Ger zülf-i şebi perde ola rūy-i nigāra
Āh-ı dil ile eyleyem anı iki pāre *(Mua. 231/2). [ile]*

Didüm aduñ nedür tebessüm idüb
Didi bir noḳṭa ile ẓāhir olur *(Mua. 242/2). [ile]*

Sen perī-rūyı görelden iy melek bu ḫüsn ile
Ḳāmet ü zülfüñ ḫayāli gözlerümde ṭutdı cā *(Mua. 280/1). [ile]*

Egerçi ʿālem içre bī-nevāyam
N'ola çün ḫüsnüñ ile āşināyam *(Mua. 295/2). [ile]*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḥā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/2). [ile]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe baġlar *(Mua. 307/2). [ile]*

Bir meh-i naḥvīye didüm luṭf ile
Aduñı eyle muʿayyen ḳıl kerem *(Mua. 309/1). [ile]*

Luṭf ile ḳılub tebessüm didi kim
Adumuñ terḫīmidür ḳalb-i ṣanem *(Mua. 309/3). [ile]*

Cānumı ʿışḳ āteşi ile ḳılaldan āşinā
Buldı hecr-i cān-güdāzuñ müzd-i bī-ḥad dil-berā *(Mua. 328/1). [ile]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/1). [ile]*

Ḫaṭṭı ḫayāli ile n'idem kilk-i zülf-i yār
Dil ṣafḥasını ḳāreleyübdür miṣāl-vār *(Müf. 14/1). [ile]*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/1). [ile]*

Ruḫum rengini ʿarż itdüm muḳābil ṭurmayub didi
Bilürsin rū-be-rū olmaz ruḫ ile şāh-ı bī-ḥāyil *(Müf. 17/2). [ile]*

ʿIşḳuña düşeliden iy ruḫı bed-rāy göñül
Oldı derd ü ġam ile ʿāleme rüsvāy göñül *(Mur. 1/2). [ile]*

Ḳaṣd ider cān ü dile dem-be-dem ol yār dirīġ
Oluram derd ile ʿālemde yine zār dirīġ *(Mur. 1/10). [ile]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı baġrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/13). [ile]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı baġrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/14). [ile]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/15). [ile]*

Olmadı vīrāne dil ābād elinden dōstuñ
Olmadum vaṣl ile bir dem şād elinden dōstuñ *(Mur. 2/2). [ile]*

Vaṣlı ile bir nefes dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ġamdan göñlümi bir laḥẓa āzād itmedi *(Mur. 2/17). [ile]*

Derdini dil-ber baña kim dem-be-dem hem-dem ḳılur
Ol cefā ile hemīşe çeşmümi pür-nem ḳılur *(Mur. 2/22). [ile]*

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl sūz ile āheng
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng *(Mur. 3/13). [ile]*

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl sūz ile āheng
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng *(Mur. 3/14). [ile]*

Ol ẕevḳ ile āvāz idüben dil diye her gün
Tā din diridir tenni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/23). [ile]*

Nice çekesin derd ü firāḳ ile ġam iy Cem
Demdür ki ḳadeḥ nūş idesin olmaġa bī-ġem *(Mur. 3/25). [ile]*

Ol şevḳ ile cān bu sözi tekrār ide her dem
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/27). [ile]*

Nūr ile cihānı itdi zībā
Ḥüsnüñ güni ideli tecellā *(Terc. 1/17). [ile]*

Her dem ġam ile olur perīşān
Dil olduġı içün ṣaçuña mensūb *(Terc. 1/43). [ile]*

Gerçi ki cihānda çoḳ-durur ḫūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh *(Terc. 1/86). [ile]*

Ṣıġmaz bu mevce faż̈l[ı] biḥārı Muḥammedüñ
Olmaz bu gevher ile niṣārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/24). [ile]*

Dil kesr-i feṯḥ-i żamm ola cezm ile bī-gümān
Olsa sükūn-ı cān ḥarekātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/33). [ile]*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/80). [ile]*

İsrā deminde ḥāṣıl olan sırra olmadı
Cibrīl emānet ile emīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/84). [ile]*

Ḫulḳ u ḫıṣāl[i] zīver-i luṭf ile zeyn ider
Ḥavrā hemīşe ḫuld-ı berīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/85). [ile]*

Ṭarz-ı ṭırāz-ı vaḥdet ile zeyn olur müdām
Levlāke ḫilʿatindeki ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/105). [ile]*

Bir ḳaṭre āb-ı raḥmet ile yur cihānı heb
Gelmez lisāna luṭfı ḥisābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/135). [ile]*

Nūr ile gün bigi ḳıla leyl-i ḍalāleti
Dīdār açarsa luṭfi nehārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/141). [ile]*

Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb olur
Her ḳanda ḳorlar ise ḫıyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/149). [ile]*

Bulur nevālesi ile nevā bī-nevā-yı dīn
Bir süfre yaydı luṭf-ı naʿīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/171). [ile]*

Olur ġınā-yı şefḳat ile çünki muġtenim
Devlet anuñ ki ola faḳīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/207). [ile]*

Aç cān gözini gör ki ne naḳş ile zeyn olur
Ṭā-hā nişānesi ile nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/227). [ile]*

Aç cān gözini gör ki ne naḳş ile zeyn olur
Ṭā-hā nişānesi ile nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/228). [ile]*

Ve’l-leyl lāmı ile ne ḫōş dāll olur gözet
İsrā şebine ṣaʿr-ı siyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/241). [ile]*

Yā Rab ʿināyet eyle ki türbem türābını
Nūr ile rūşen ide mezārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/258). [ile]*

Ḫüsrev-i şāḥib-zamānlar ḳanın içen ẓulm ile
Pür-sitem pür-miḥnet ü pür-derd ü pür-efġān felek *(Terk. 2/3). [ile]*

Bir ḳılına virseler virmezdüm Oġuz Ḫānumuñ
Genc-i Ḳārūn ile biñ biñ milket-i ʿOsmān felek *(Terk. 2/22). [ile]*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/23). [ile]*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/24). [ile]*

Eşk-i dür-rīzüm nice aḳup dem-ālūd olmasun
Baġrumı deldüñ belā tīġı ile iy kāfer felek *(Terk. 2/34). [ile]*

Derd-i devrānı nice dīvān ide āşüfte dil
Gözlerüm yaş ile ġarḳ oldı ṣuya defter felek *(Terk. 2/46). [ile]*

Göreliden ḥasret ü derd ile iy Cem ḥālüñi
Gör nice divāne olmışdur semāʿ eyler felek *(Terk. 2/47). [ile]*

İşidelden Şāh Oġuz Ḫānuñ şehīd olduġını
Derd ile oldı Fireng-istānda Cem mecnūn felek *(Terk. 2/54). [ile]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/55). [ile]*

Derd ü belā vü hecr ile bīmār ider müdām
Ḳılmaz bu ben şikestesine bir devā felek *(Terk. 3/9). [ile]*

Mesken baña naīm ile gül-şen-serāy iken
Yirümi külḫan eyledi devr-i zamānı gör *(Terk. 3/25). [ile]*

İslām içinde nāz ü naʿīmi götürmeyen
Küffār içinde cebr ile şimdi ṭuranı gör *(Terk. 3/34). [ile]*

Naṭʿ-ı zemīnde ġam beni bir gün ʿadem ḳılur
Kendü oyunum ile çü şeh-māt olmışam *(Terk. 3/80). [ile]*

ilen-: *Beddua etmek, küfretmek, kötü söylemek.*

Raḳībe ilenüben ḳılma nefrīn
Ki bādincān-ı beddür irmez āfet *(G. 25/11). [ilenüben, -üben]*

ilerü: *İleri II samimi, teklifsiz.*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/6). [ilerü]*

ilet-: *Götürmek, ulaştırmak.*

Ger Ḫaṭāya ilede zülfi ḳoḫusını ṣabā
Müşki şermende ḳılup mülk-i Ḫotenden çıḳarur *(G. 82/9). [ilede, -e]*

Rāh-ı Ḥaḳḳa delīl olup iledür
Bu Cemi lā ilāhe illallāh *(K. 4/45). [iledür, -ür]*

Yā beni ol deheni tenge irişdür iy baḫt
Yā vücūdumı diyār-ı ʿadem-ābāda ilet *(Müf. 3/2). [ilet]*

ilk: *Öncelikle.*

Her ṭaş ki yapar tecribe başumda ḳılur ilk
Vīrāne-i sinemde belā olalı bennā *(K. 5/93). [ilk]*

ilḳā ḳıl-: *Koymak, bırakmak, yerleştirmek.*

Cān ḳumrısı nuṭḳa gelicek muḳrī-i ḳudret
Bu maṭlaʿ-ı tevḫīdi ḳılur ḳalbine ilḳā *(K. 5/142). [ilḳā ḳılur, -ur]*

illā: *Ancak, yalnız.*

Dil güvāh idi ġamuñda baña illā n'idelüm
Şimdi ḥāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/9). [illā]*

Vuṣlatuñdur ṣanemā devletüm illā n'ideyin
Baña yār olmadı ol devlet elümden ne gelür *(G. 61/3). [illā]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n'ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/19). [illā]*

illā: *"-den başka" anlamında istisna bildirir, ancak, sadece.*

Çün ġarīb-i ḥüsndür Cem ḥālini ḫālüñe ṣor
Ḫālini bilmez ġarīb olanlaruñ illā ġarīb *(G. 17/10). [illā]*

illā: *Sadece, tek, yalnız.*

Birinüñ kimse elini öpmez illā āstīn
Birinüñ kimse belini ḳoçamaz illā kemer *(G. 138/9). [illā]*

Birinüñ kimse elini öpmez illā āstīn
Birinüñ kimse belini ḳoçamaz illā kemer *(G. 138/10). [illā]*

Bu derde müdāvā ṭaleb eylerseñ eger sen
Bir dürlü daḫı çāre görinmez meger illā *(K. 5/134). [illā]*

ʿillet-i sevdā çek-: *Sevda hastalığı çekmek, kara sevdaya tutulmak.*

Birinüñ ḫāl-i ruḫından lālenüñ bağrında dāġ
Birinüñ zülfi ile sünbül ʿillet-i sevdā çeker *(G. 138/26). [ʿillet-i sevdā çeker, -er]*

ʿilm: *İlim, bilgi.*

Şöyle taḥṣīl eylemişdür nāz ʿilmin gözlerüñ
Kim bulınmaz anlara bu fende bir enbāz-ı nāz *(G. 148/7). [ʿilmin, -i, -n]*

ʿilm-i iḥyā: *Diriltme ilmi.*

Ol ṣanem kim bāġ-ı cennet ceddinüñ ābādıdur
Laʿl-i nābı ʿilm-i iḥyāda mesīḥ üstādıdur *(Mua. 33/2). [ʿilm-i iḥyāda, -da]*

ʿilm-i nārencāt: *Havas ilmi. Nesnelerle harf, kelime ve duaların gizli özelliklerinden faydalanarak gaybdan haber verdiği veya varlıklar üzerinde etkili olduğu ileri sürülen bir ilim (Şentürk, 2022: 372).*

Bilenler ʿilm-i nārencāt[ı] ṣayd-ı ḫūb içün dirler
Ki ḥırz-i sīm ü zerden yig mücerreb bir duʿā olmaz *(G. 154/11). [ʿilm-i nārencāt[ı], -ı]*

ʿilm-i siḥr: *Sihir, büyü ilmi.*

Olalı ʿilm-i siḥr içre gözüñ sāḥirler üstādı
Ḫıred eflāke irgürdi göñülden āh ü feryādı *(G. 381/1). [ʿilm-i siḥr]*

ilt-: *İletmek, ulaştırmak, götürmek.*

Anuñ-çün ḫāk oluram dil-berā ben
Ölem ṭoprağum ilte kūyuña bād *(G. 43/4). [ilte, -e]*

İriş iy ġam beni ḫāk-i reh eyle
Ki ola ṭoprağum ilte kūyına bād *(G. 48/4). [ilte, -e]*

ilticā eyle-: *Himayesine girmek, sığınmak.*

Ḫışm-ı çeşmüñden ḫalāṣ olmaġa Cem
Sāye-i zülfüñden eyler ilticā *(G. 7/14). [ilticā eyler, -r]*

Ḫışm-ı çeşmüñden ḫalāṣ olmaġa Cem
Sāye-i zülfüñden eyler ilticā *(G. 6/14). [ilticā eyler, -r]*

iltifāt ḳıl-: *Bir şeye arzu duyma, alâka gösterme, onunla ilgilenme, rağbet gösterme, teveccüh.*

Gül yüzüñden ġayrı yüze dīde ḳılmaz iltifāt
Bu meṣeldür gün var iken kimsene yaḳmaz çerāġ *(G. 191/5). [iltifāt ḳılmaz, -maz]*

iltimās it-: *İstemek, talep etmek.*

Hele biz derdüñ iltimās idelüm
Ḫāṣıl olmazsa mültemes n'idelüm *(G. 251/7). [iltimās idelüm, -elüm]*

īmān: *İman, inanç, itikat.*

Ṣaçuñ küfrine iy meh-rū-yı ʿālem
Yüzüñüñ pertevi īmān bağışlar *(G. 59/6). [īmān]*

Bağlanaldan zülfüñüñ zünnārını
Kākülüñ küfri baña īmān gelür *(G. 102/4). [īmān]*

Īmāna daʿvet eyleme zülf-i siyāhuñı
Baş vire dīne gelmeye kāfer degül midür *(G. 127/3). [īmāna, -a]*

Zülfüñüñ bendini bend it boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz ṣaçuñ küfrinsüzin īmānumuz *(G. 151/4). [īmānumuz, -umuz]*

Kākülüñ zünnārını boynına ṭaḳmışdur göñül
Küfr-i zülfüñle dürüst ola diyü īmānumuz *(G. 158/4). [īmānumuz, -umuz]*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/14). [īmāndan, -dan]*

Āyet-i īmān görüpdür sūre-i ḥüsnüñde kim
Şimdi barmaḳ ḳaldurup īmānı ʿarż eyler çerāġ *(G. 194/10). [īmānı, -ı]*

Şaçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrın görüp īmāna irdüm *(G. 256/6). [īmāna, -a]*

Dil ü cān ṣafḥasında küfr-i zülfin
Ne deñlü küfr ise īmāna yazdum *(G. 265/16). [īmāna, -a]*

Göñül cānānesüz cānı n'idersin
Şaçı küfrinsüz īmānı n'idersin *(G. 277/2). [īmānı, -ı]*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān *(G. 292/14). [īmān]*

N'ola Cem zünnār-ı zülfüñ baġlanursa iy ṣanem
Kākülüñ küfri çü īmāna olupdur müştebih *(G. 348/10). [īmāna, -a]*

Mescid-i ḥüsnüñde dāyim muʿtekif olmazdı ger
Ḫaṭṭuñuñ içinde iy meh gizlü īmān olmasa *(G. 350/6). [īmān]*

Zāhidā bī-dīn dime ʿuṣṣāḳa zīrā anlara
Küfr-i zülf-i yār her dem görinür īmān gibi *(G. 379/6). [īmān]*

Şaçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi *(G. 392/8). [īmāna, -a]*

Göricek bu ḥüsn ile ol ḫūb Efrengīleri
Kāfir-i dīn ḳalbine bünyād uran īmāndur *(K. 8/44). [īmāndur, -dur]*

Duʿā idüñ bize iy dōstlar īmān ola rūzī
Taḥammül müşkil oldı ʿāṣıḳa ʿālem raḳīb ancaḳ *(K. 9/43). [īmān]*

īmāna gel-: *İnanmak, din adına tebliğ ettiği konularda peygamberi doğrulamak.*

Geldi īmāna dil yüzüñde didi
Eşhedü enne lā melīḥe illā hū *(G. 315/3). [īmāna geldi, -di]*

Ol lāle-ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı gül-būyına iy Cem
Kāfir dime kim yeñile īmāna gelübdür *(Müf. 20/2). [īmāna gelübdür, -üb, -dür]*

īmāndan çıḳ-: *(Dinden) imandan çıkmak. İnancını yitirmek, dininden çıkmak.*

Zülfüñi döndürdi dīnden kendü īmāndan çıḳup
Ḳaṣd-ı īmān eyleyüp el bir ider kāfer ḫaṭuñ *(G. 226/9). [īmāndan çıḳup, -up]*

īmān vir-: *İnanç sahibi olmak. İtikat edinmek.*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān *(G. 292/14). [īmān virdi]*

ʿimāret eyle-: *Bayındır ve mamur etmek.*

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb *(G. 12/3). [ʿimāret eyle]*

imdād: *Yardım.*

Kime feryād ideyin imdād elinden dōstuñ
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/3). [imdād]*

imdi: *Şimdi.*

Marīż-i derdüñe ṣun imdi būse tiryāḳın
Devā-yı būseñ ile çün bulur şifā emrāż *(G. 180/5). [imdi]*

imiş: *İmek fiili, ek fiil.*

Cān terkin eylemez dir imişsin yolumda Cem
Yoḳ yire gör ki ḫāṭıruña ne ḫuṭūr ider *(G. 134/9). [imişsin, -sin]*

imkān: *Olanak.*

Āh ü vāveylā dirīġ u ḥasret ü ṣad derd āh
Kim Oġuz Ḫānum daḫı görmege yoḳ imkān felek *(Terk. 2/26). [imkān]*

imkān-ı kerem: *Merhamet imkânı.*

ʿĀmdur luṭf-ı ʿamīmüñ ḳo günāhumı benüm
Merḥamet vaḳti-durur var ise imkān-ı kerem *(K. 1/130). [imkān-ı kerem]*

imkān-ı vücūd bul-: *Varlık imkânı bulmak, var olmak.*

Bulmaz imiş çün ʿaraż bī-cevher imkān-ı vücūd
Laʿl-i yār olalı cevher cān-ı Cem oldı ʿaraż *(G. 181/9). [imkān-ı vücūd bulmaz, -maz]*

imtiḥān: *Tecrübe, tecrübe etme.*

Seḥer yüzüñ şuʿāʿından nişāndur
Gice zülfüñ düninden imtiḥāndur *(Mua. 201/2). [imtiḥāndur, -dur]*

imtiḥān ḳıl-: *Denemek.*

Kim dilerse nām-ı dil-berden nişān
Bī-nuḳaṭ bir ismi ḳılsun imtiḥān *(Mua. 340/2). [imtiḥān ḳılsun, -sun]*

imtiṣāl eyle-: *İtaat etmek.*

Cümle maḫlūḳ-ı zamāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtiṣāl *(K. 3/8). [imtiṣāl eyler, -r]*

imżā ḳıl-: *İmzalamak, mühür basmak; onaylamak, tasdik etmek.*

İkinci felekde anı fi'l-ḥāl ʿUṭārid
Ṣakk-i felek üzre ḳılur altun ile imżā *(K. 5/16). [imżā ḳılur, -ur]*

in-: *Gönderilmek, nüzul etmek.*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aşaġa *(K. 5/106). [inerse, -er, -se]*

in-: *Yukarıdan aşağıya doğru gelmek; inmek.*

Bugün bir meh göñül ṭūrın münīr itdi tecellādan
Ṣanasın ḥūrdur indi yire Firdevs-i aʿlādan *(G. 305/2). [indi, -di]*

Ben muḳābil ṭutmazam iy meh cemālüñ āyine
Kim felekden ay ine ola mücellā āyine *(G. 349/2). [ine, -e]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/2). [inmiş, -miş]*

inʿām: *İyilik, ihsan, lütuf.*

Eksük itme cevrüñi bir dem şehā
Kim senüñ cevrüñ Ceme inʿāmdur *(G. 87/14). [inʿāmdur, -dur]*

Feyż-i cūduñla-durur zīnet-i eyyām-ı vefā
Luṭfuñ inʿāmı ile zeyn olur āvān-ı kerem *(K. 1/50). [inʿāmı, -ı]*

Tā ki düşnām[ı] Cemüñ inʿāmdur
Dilde dāyim yüz ṭutan düşnāmdur *(Mua. 175/1). [inʿāmdur, -dur]*

inʿām eyle-: *İhsan etmek, bağışlamak.*

Didüm iy meh-rū lebüñden būse inʿām eylegil
Didi kim ṭut aġzuñı söylenmesün işbu ḫaber *(G. 98/11). [inʿām eylegil, -gil]*

inʿām-ı leb: *(Sevgilinin) dudağının ihsanı, lutfu.*

Ḫᵛān-ı ḥüsnüñde ʿaṭā ḳıl baña sen būse müdām
Çünki ʿām oldı ḳamu ʿāleme inʿām-ı lebüñ *(G. 219/6). [inʿām-ı lebüñ, -üñ]*

inʿām-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün ihsanı, lütfu.*

Sünbülüñ bendini açduḳça meşām-ı ʿālemi
Pür ider būy-ı vefā inʿām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/12). [inʿām-ı zülfüñden, -üñ, -den]*

inan-: *Bir şeyin doğruluğuna güvenmek, onaylamak, kabul etmek.*

Luṭf u mihre inanup şād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/10). [inan]*

Luṭf u mihre inanup şād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/9). [inanup, -up]*

Leblerüñ ḳanum içüpdür şerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henūz *(G. 146/12). [inanmazsañ, -maz, -sañ]*

ʿināyet: *Lütuf, ihsan, iyilik.*

Olmasa luṭf ile eger leblerüñüñ ʿināyeti
Göstere idi ʿāleme Sidre ḳadüñ ḳıyāmeti *(G. 378/1). [ʿināyeti, -i]*

Ḫaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/5). [ʿināyet]*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿām *(K. 7/15). [ʿināyetüñ, -üñ]*

ʿināyet eyle-: *Lutfetmek, ihsan etmek.*

Yā Rab ʿināyet eyle ki türbem türābını
Nūr ile rūşen ide mezārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/257). [ʿināyet eyle]*

ʿināyet it-: *Lutfetmek, ihsan etmek.*

Vaṣluñ eger itmese ʿināyet
Fürḳatle oluram cihānda rüsvā *(Terc. 1/25). [ʿināyet itmese, -me, -se]*

ʿināyet ḳıl-: *İyilik etmek, yardımda bulunmak.*

Çün güneh-kār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl *(K. 3/48). [ʿināyet ḳıl]*

Ḳılur dil derd-i dil-berden şikāyet
Velī ḳılmaz aña her-giz ʿināyet *(G. 24/2). [ʿināyet ḳılmaz, -maz]*

ʿināyet ḳıl-: *Lutfetmek, ihsan etmek.*

Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur
Pādişehler ḳılsa ḳulına ʿināyet ḫōş-durur *(G. 74/2). [ʿināyet ḳılsa, -sa]*

ince: *İnce.*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/11). [ince]*

incel-: *İnce duruma gelmek, zayıflamak.*

Cihānuñ miḥnetinden iy ḳamer-rū
Tenüm inceldi uş döndi hilāle *(G. 333/8). [inceldi, -di]*

incin-: *Zarar görmek (Beden bağlamında).*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/7). [incinür, -ür]*

indür-: *İndirmek, inzal etmek.*

Ḫaṭṭ-ı ruḫ-sāruñ kitāb indürdi tenzīl üstine
Sāye-i zülfüñ şeref ḳor perr-i Cibrīl üstine *(G. 356/1). [indürdi, -di]*

indür-: *İndirmek II gözyaşı dökmek.*

Sen perī-tesḫīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/10). [indürür, -ür]*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/10). [indürür, -ür]*

iñen: *Çok, pek, fazla.*

Yüz virme iñen ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruña iy dōst
Kim zülfüñe baş ḳoşdı iñen fitneler eyler *(G. 51/11). [iñen]*

Yüz virme iñen ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruña iy dōst
Kim zülfüñe baş ḳoşdı iñen fitneler eyler *(G. 51/12). [iñen]*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ göñlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/10). [iñen]*

Baña cevr itme iñen ḥüsnüñe maġrūr oluban
Kāyinātuñ ḥāli çün kim inḳılāb üstindedür *(G. 83/11). [iñen]*

Gezme iy dil Mıṣr-ı ḥüsnin ṣām-ı zülfinden ṣaḳın
Ġāfil olma var iñen ceyş-i Ḥabeş buṣudadur *(G. 101/4). [iñen]*

Añ dehānın ḳo muṭavvel zülfini
İñen uzatma sözüñ ḳıl muḫtaṣer *(G. 133/12). [iñen]*

Didüm ki ṭurrelerüñ ṣāneden müşedded imiş
Didi iñen aña ṭolaşma rāz-ı müdġemdür *(G. 135/14). [iñen]*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci ṣuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/4). [iñen]*

Ḫaṭṭın ḳazıdı buldı ʿiẕār-ı ḫaṭın didüm
Didi ṣu üzre olmaz iñen pāy-dār ḫaṭ *(G. 183/12). [iñen]*

Zülf virürdi naṣīḥat ki iñen ay ü güne
Ḳaṣd ider ʿarż-ı naẕīr itmege āyīne dirīġ *(G. 195/5). [iñen]*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ *(G. 213/5). [iñen]*

Seyl-i eşkümden iñen ġāfil ṣalınmasun ki ben
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kinār itsem gerek *(G. 218/3). [iñen]*

Ṭopraġa ṣaldı ṣu gibi gözüm yaşı beni
Gel yaḳma iñen oda hevā-dāruñam senüñ *(G. 227/12). [iñen]*

Boynuma ṭaḳ leyle-i zülfüñ didüm
Güldi didi bu iñen mecnūn degül *(G. 235/4). [iñen]*

Laʿl-i yār içün iñen ulaşma baña iy raḳīb
Ḳan görinür gözüme ben bī-nevādan vāz gel *(G. 243/7). [iñen]*

Dest-keş ḳılma ḳaşuñ yayını aġyāra müdām
Her kişiye ṣanemā ṣunma iñen yayuñı gel *(G. 245/4). [iñen]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/2). [iñen]*

Peykānlu dile urma iñen dāġ-ı belālar
Kim lāle bigi götürimez dāġı benefşe *(G. 344/5). [iñen]*

Zülfüñde iñen siḥrüñe aḥsent senüñ kim
Rām eyledüñ ejderleri fermānuña şāne *(G. 359/7). [iñen]*

Niḳābuñ keşf idüp göster yüzüñi
İñen çekdürme baña intiẕārı *(G. 377/6). [iñen]*

Gerçi kim düşvārdur cān oynamaḳ līkin baña
ʿIşḳuñuñ yolında cān virmek iñen āsān gibi *(G. 379/10). [iñen]*

Çü ölmekden beterdür raḥm it iy dōst
İñen ḥadden aşurma intiẓārı *(G. 383/10). [iñen]*

Kerem ḳıl olma iñen iy şanem cefā ḳılıcı
Baña cefā ḳılıcı bu zamāne yitmez mi *(G. 419/15). [iñen]*

Çün dürr-i necāt olmadı saʿy ile müyesser
Var ḳulzüm-i efkāra iñen şevḳ ile ṭalma *(K. 5/132). [iñen]*

iñen: *Artık, bundan sonra.*

Raḥm eyle baña cevr ü cefā ḳılma iñen kim
ʿIşḳuñda çeken bunca cefālar benem iy dōst *(G. 19/3). [iñen]*

iñen: *Asla, sakın, katiyen.*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur vīrāne dil
Derd ü miḥnetle iñen ḳılma ḫarāb *(G. 15/12). [iñen]*

Girme ḳanuma iñen yoḳsa ṭutar dāmenüñi
Çü meşeldür ki cihān uyur ise ḳan uyumaz *(G. 159/7). [iñen]*

Ol ġamze-i ġammāz ile nāz itme iñende
ʿĀşıḳlaruña luṭfuñı az itme iñende *(G. 354/1). [iñende, -de]*

Ol ġamze-i ġammāz ile nāz itme iñende
ʿĀşıḳlaruña luṭfuñı az itme iñende *(G. 354/2). [iñende, -de]*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/4). [iñende, -de]*

Cāndan saña yār olanı yad eyleyüp iy dōst
Aġyār olanı maḥrem-i rāz itme iñende *(G. 354/6). [iñende, -de]*

Ġam ḳaddümi çeng eyledi raḥm it şanemā gel
Bu naġmelü āvāzeye sāz itme iñende *(G. 354/8). [iñende, -de]*

Añduḳça ruḫ u zülfini dir devr-i ḳamerde
İy Cem heves-i ʿömr-i derāz itme iñende *(G. 354/10). [iñende, -de]*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Şāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/13). [iñen]*

Didüm ki miyānuñı kenāruma getürsem
Güldi didi ḥaddüñden iñen aşma miyāne *(G. 357/8). [iñen]*

Şalınma ḳāmeti devrinde iy serv
Yirüñ bil geçme ḥaddüñden iñende *(G. 360/6). [iñende, -de]*

Ḫarīm-i ṣavmaʿa-i gönlümi iñen yıḳma
Günāha girecegüñ añ ki vaḳf-ı meykededür *(Müf. 16/1). [iñen]*

inkār: *Yaptığını saklama, gizleme; reddetme.*

Gönlümi aldı ḥarāmī gözlerüñ inkārı ḳo
Ṭutmazam inkāruñı vallāhi gönlüm sendedür *(G. 120/5). [inkārı, -ı]*

Öykünür imiş bu ḫaṭ-ı dil-dāre benefşe
Ṣoñra oldı ḫacil başladı inkāre benefşe *(G. 319/2). [inkāre, -e]*

inkār eyle-: *Reddetmek, kabul etmemek.*

Reng ü būy ile özin teşbīh idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül *(G. 234/6). [inkār eyledi, -di]*

Ḳıyāmete şu kimesne ki eyleye inkār
Ḳıyām-ı ḳāmetüñ ʿarż it ki şerm-sār olsun *(G. 281/5). [inkār eyleye, -y, -e]*

Göz göre ḳaçan nūrına inkār idelerdi
Aʿmā degül imişse eger millet-i Tersā *(K. 5/193). [inkār idelerdi, -e, -ler, -di]*

inkār ṭut-: *İnkâr etmek, kabul etmemek.*

Gönlümi aldı ḥarāmī gözlerüñ inkārı ḳo
Ṭutmazam inkāruñı vallāhi gönlüm sendedür *(G. 120/6). [inkāruñı ṭutmazam, -maz, -am]*

inḳırāż bul-: *Son bulmak, yıkılmak.*

Dünyā yıḳılsa şerʿi anuñ bulmaz inḳırāż
Faż̈l-ı muʿīn olalı muʿīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/89). [inḳırāż̈ bulmaz, -maz]*

inkisār: *Kırık.*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu gönlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/6). [inkisār]*

inḳıṭāʿ: *Tükenme, kesilme, son bulma.*

Zülfini ḳaṭʿ ḳıldı kim bulına
ʿÖmrümüñ inḳıṭāʿına maḳṭaʿ *(G. 188/6). [inḳıṭāʿına, -ı, -n, -a]*

ins ü cān: *İnsanlar ve cinler.*

Rātib ber-ān feyż-i nevālüñden ins ü cān
Rūzī ḫōrān-ı ḫᵛān-ı ʿaṭāñ oldı mūr ü mār *(K. 2/43). [ins ü cān]*

ins ü melek: *İnsanlar ve melekler.*

Her ṭarafdan kūşe-i māhı nihān itse felek
Ol perī adın bilürdi ṣormadan ins ü melek *(Mua. 252/2). [ins ü melek]*

inşā eyle-: *Yazmak, kaleme almak.*

Yazılmaġa kāfūr ile müşkīn varaḳ üzre
Bercīs maʿānī-i daḳīḳ eylese inşā *(K. 5/14). [inşā eylese, -se]*

inşā it-: *Yazmak, kaleme almak.*

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā *(Terc. 1/30). [inşā iderem, -er, -em]*

inşā ḳıl-: *Yazmak, kaleme almak.*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inṣā *(K. 5/140). [inṣā ḳılur, -ur]*

inṣāf it-: *Hakça davranmak, adâlet göstermek, acıyıp merhamet etmek.*

Lebüñ zekātını menʿ eyleme gel inṣāf it
Hemān baña degül ancaḳ cihāna yitmez mi *(G. 419/7). [inṣāf it]*

insān: *İnsan, şahıs.*

Dime kimse öpemez uyur iken ṭudaġumı
Öper ardınca begüm olmasun insān uyumaz *(G. 159/6). [insān]*

intiḫāb ol-: *Seçilmek.*

Her dem kitāb-ı ḥüsni yazar kātib-i ezel
Tā cümleden kitāb-ı ruḫuñ intiḫāb ola *(G. 369/6). [intiḫāb ola, -a]*

intihā: *Son, sona erme, sonu gelme.*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳāñuñ iy Kerīm-i bī-miṣāl *(K. 3/13). [intihāña, -ñ, -a]*

intihā-yı ḳadeḥ: *Kadehin sonu II şarap içmenin sonu.*

Leẕẕet-i cāndur ibtidā-yı ḳadeḥ
Rāḥat-ı dildür intihā-yı ḳadeḥ *(G. 37/2). [intihā-yı ḳadeḥ]*

intiẓām-ı naẓm: *Düzen, tanzim.*

ʿĀlem niẓām bulmaz idi intiẓām-ı naẓm
ʿAḳd itmeseydi ṭurresi çīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/87). [intiẓām-ı naẓm]*

intiẓār: *Birinin gelmesini, bir şeyin olmasını bekleme, gözleme.*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẓāra Cem *(G. 273/6). [intiẓāra, -a]*

intiẓār: *Bekleme, bekleyiş II âşığın sevgiliye duyduğu hasret.*

Raḥm eyle vaḳtidür bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı hecrüñ ile intiẓārumuz *(G. 150/12). [intiẓārumuz, -umuz]*

intiẓār: *Bekleme, bekleyiş, sevgilinin yollarını gözleme.*

Gerçi belā vü derd ü ġamuñ ḫāk ider Cemi
Līkin keremlerüñe de var intiẓārumuz *(G. 153/14). [intiẓārumuz, -umuz]*

Çü ölmekden beterdür raḥm it iy dōst
İñen ḥadden aşurma intiẓārı *(G. 383/10). [intiẓārı, -ı]*

ir-: *Ulaşmak, kavuşmak, vasıl olmak, gelmek, nail olmak.*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/9). [irmege, -meg, -e]*

Gün yüzüñ irse ḳalmaz aya vücūd
Ki ruḫuñ oldı mā-hüve'l-maḳṣūd *(G. 47/1). [irse, -se]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden bula iḥyāyı ebed
Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ *(G. 219/14). [ire, -e]*

Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ
Tā ebed cām-ı Cem ola ṣanemā nām-ı lebüñ *(G. 219/1). [ire, -e]*

Ġonce didi güle nice irem cemālüñe
Nergis işitdi didi ki zer der-miyān idüñ *(G. 221/11). [irem, -em]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/7). [irmedi, -me, -di]*

Cem lebüñ ḫᵛānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/13). [irmege, -meg, -e]*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş cism idüm ben cāna irdüm *(G. 256/2). [irdüm, -dü, -m]*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş cism idüm ben cāna irdüm *(G. 256/1). [irdüm, -dü, -m]*

Dil ü cān ölmiş iken teşnelükden
Lebüñden çeşme-i ḥayvāna irdüm *(G. 256/4). [irdüm, -dü, -m]*

Ṣaçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrın görüp īmāna irdüm *(G. 256/6). [irdüm, -dü, -m]*

Firāḳuñla ḳatı derd içre idüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm *(G. 256/8). [irdüm, -dü, -m]*

N'ola Cem geyse başda tāc-ı devlet
Ki senüñ gibi ulu sulṭāna irdüm *(G. 256/10). [irdüm, -dü, -m]*

Bir gün irerse dest-i ʿināyet faḳīrüñe
Yillerle yoluñ üzre düşüp ḫāk-i pāñ olam *(G. 267/3). [irerse, -er, -se]*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/2). [irer, -er]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/5). [irmezse, -mez, -se]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/5). [irse, -se]*

Şükür kim buldı ġamdan dil rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān *(G. 292/4). [irdi, -di]*

Şükür kim irmedin ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān *(G. 292/5). [irmedin, -medin]*

Velī ḫaṭṭ-ı siyeh-pūşı yaṣamış leşker-i Firʿavn
Ṭutar Mıṣr-ı cemālini meded irmezse Mūsādān *(G. 305/14). [irmezse, -mez, -se]*

Ḫāk-i rehüñe irmek içün ṣıdk ile iy dōst
Her laḥẓa urur yüzini yollāre benefşe *(G. 319/7). [irmek, -mek]*

Göñülden Cem ḳapuña ḳul olaldan
Dilemez kim ire ʿālemde mecde *(G. 340/10). [ire, -e]*

Göñül hicrān odından ḥamdü lillāh
Söyindi irmiş iken iḫtirāḳa *(G. 341/8). [irmiş, -miş]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/1). [irer, -er]*

Şırça göñlüm şındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/4). [ire, -e]*

Eflāke irer ḳadri anuñ iki cihānda
Şol kimsenenüñ ki üstine ol sāye düşürdi *(G. 371/5). [irer, -er]*

Yā ḳaşuñdan ireli tīr-i ḥadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḥẓa şaḳlar cān gibi *(G. 379/13). [ireli, -eli]*

Buluban dil şeb-i hicrānda laʿlin
Şanasın çeşme-i ḥayvāna irdi *(G. 392/4). [irdi, -di]*

Cān şatarken yār irüp dellāl-i ʿışḳa didi kim
Çün ḫarīdāruñ irişdi germ ḳıl bāzāruñı *(G. 397/7). [irüp, -üp]*

Cān meşāmına irer būy-ı ḥayāt-ı ebedī
Bāġ-ı ḫilḳatde bitelden berü reyḥān-ı kerem *(K. 1/21). [irer, -er]*

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfuñ nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatār *(K. 2/53). [ire, -e]*

Dīn faḳīrin ġanī ḳılur irse
Dirhem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/25). [irse, -se]*

Şaḫn-ı cāna ṣafā virür irse
Ḳadem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/9). [irse, -se]*

Şu kim ḥalvā-yı laʿlüñden naṣīb[i] ḫalḳ olmışdur
N'ola dendānuma irse benüm çün ḫalḳ olmışdur *(Mua. 118/2). [irse, -se]*

Yā ḳaşuñdan gūşa ṭutsa tīr-i ġamzeñ bī-kemān
İrsem aña buluram sehm-i saʿādetden nişān *(Mua. 284/2). [irsem, -se, -m]*

Fürḳatle bulur göñül vefātı
İrmezse lebüñden āb-ı ḥayvān *(Terc. 1/58). [irmezse, -mez, -se]*

Kevn ü mekānda nīze gibi yir[i] ṣadr olur
Her kime ki irse ẓıll-i sinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/220). [irse, -se]*

Ḳavs-i ḳaderde sehm-i saʿādet nişānıdur
Kime ki irse luṭf[ı] sihāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/158). [irse, -se]*

Dāyim maḳāmı Ravża-i Dārü's-selām olur
Her ḳanḳı rūḥa irse selāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/156). [irse, -se]*

Ḫalk-ı zamāne luṭf-ı necātında uma raḥm
Kime ki irse fażl[ı] necātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/36). [irse, -se]*

Vuṣlatuñ devletüm-durur çü benüm
Niçün irmez baña viṣāl iy dōst *(G. 18/4). [irmez, -mez]*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dil-bere
ʿÖmr-i bī-pāyān-durur bu dem ki cānān bundadur *(G. 72/13). [irdüm, -dü, -m]*

Ṣubḥ olınca gözlerin seyyāre yummaz gözlerin
Göklere irdükçe iy Cem nāle vü efġānumuz *(G. 158/10). [irdükçe, -dük, -çe]*

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı nigār
Ġarḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿışḳ *(G. 199/3). [irmez, -mez]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/15). [irüp, -üp]*

Çü cān vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād ü ḫurrem *(G. 257/11). [irdi, -di]*

Cān dimāġına irüp būy-ı vaṭen
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭen *(G. 295/1). [irüp, -üp]*

Laʿlüñden olmadı dile ṣıḥḥat ne fāyide
Vaṣluñdan irmedi baña rāḥat ne fāyide *(G. 328/2). [irmedi, -me, -di]*

Eger vaṣlına irmek diler iseñ
Eyā Cem yār içün baş oyna sen de *(G. 337/9). [irmek, -mek]*

Lebleriüñe zülfüñ irdükçe ḳo kim yüz süreyin
Zer-nişān olsa yaraşur laʿller zünnārda *(G. 346/5). [irdükçe, -dükçe]*

Meskeninden zülfi dūr itdi ṣabā bigi Cemi
Āh ölürse irmedin ġurbetde miskīn meskene *(G. 361/22). [irmedin, -medin]*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/5). [irmemiş, -me, -miş]*

Mezraʿ-ı vaṣlı nişābından naṣīb umarken āh
Āteş-i hecri irüp od urdı nā-geh ḫirmene *(G. 361/18). [irüp, -üp]*

Ḫaṭṭı yüzinden ol mehüñ zülfini dūr eyledi
Lā-cerem iricek ecel ʿömrüñ olur nihāyeti *(G. 378/10). [iricek, -icek]*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/9). [irdi, -di]*

Bi-ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ṣanasın cism-i mürde cāna irdi *(G. 392/1). [irdi, -di]*

Bi-ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ṣanasın cism-i mürde cāna irdi *(G. 392/2). [irdi, -di]*

Cān dimāġına irüp muʿaṭṭar ider
Şiyem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/13). [irüp, -üp]*

İḥyā-yı memāt irdi nebātına zemīnüñ
ʿArż itdi hevā ceẕbesi ṣan muʿciz-i ʿĪsā *(K. 5/43). [irdi, -di]*

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmedin vaṣlına āh *(Kıt. 2/12). [irmedin, -medin]*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/1). [irür, -ür]*

ir-: *Gelmek, ulaşmak, varmak; dokunmak, isabet etmek.*

Ḥācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/9). [ire, -e]*

ir-: *Olgun ve yetişkin duruma gelmek, olgunlaşmak.*

Ḫaṭṭuñ irdükçe ecel biçmege ʿömrüm sebzesin
Dil göginde gösterür ḳaşuñ hilāl-i şekl-i dās *(G. 163/5). [irdükçe, -dükçe]*

ir-: *Vasıl olmak II dokunmak, temas etmek.*

Cān lebe geldi irince leb-i laʿlüñ lebüme
Bildüm iy cān leb-i cān-baḫşuñı kim cāndan imiş *(G. 171/3). [irince, -ince]*

ir-: *Gelmek, gelip çatmak.*

Ḫaṭı irişmedin ol cān yolına cān virelüm
Demi-durur ölelüm irmedin belā-yı ecel *(G. 241/4). [irmedin, -medin]*

iʿrāż eyle-: *Yüz çevirmek, uzak durmak.*

Cihān cinān-ı sarāy-ı serīrin ideli seyr
Görürse cennet-i Firdevsi eyleye iʿrāż *(G. 180/14). [iʿrāż eyleye, -y, -e]*

iʿrāż ḳıl-: *Yüz çevirmek.*

Cefā-yı ʿışḳuñı feyż ideli baña feyyāż
Göñül cefāñı diler ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/2). [iʿrāż ḳılur, -ur]*

Göñül cefāñ ile üns ol ḳadar olupdur kim
Cefāñı ḫōş görüben ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/16). [iʿrāż ḳılur, -ur]*

irgür-: *Ulaştırmak, eriştirmek; kavuşturmak.*

Vaṣla irgürem didüñ irgürmedüñ
Bu yalan iḳrār elinden elġıyās *(G. 31/5). [irgürmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/9). [irgürem, -em]*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/14). [irgüre, -e]*

Ya öldür beni yā ḫōd vaṣla irgür
Elüñe virmişem ben iḫtiyārı *(G. 377/7). [irgür]*

Zülfüñi irgür āḫir bād-ı ṣabāḥa sen
Ki ola nesīm-i cān bigi bād-ı ṣabā ḥasen *(Mua. 117/1). [irgür]*

Miḥnet ü derd ile itdi bülbüli zār ü nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben itmedi tīmār gül *(G. 234/4). [irgürüben, -üben]*

iriş-: *Erişmek, gelip çatmak.*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 6/10). [irişdi, -di]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 7/10). [irişdi, -di]*

Ḫaṭı irişmedin ol cān yolına cān virelüm
Demi-durur ölelüm irmedin belā-yı ecel *(G. 241/3). [irişmedin, -medin]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/40). [irişdi, -di]*

iriş-: *Erişmek, ulaşmak, vasıl olmak.*

Zārī-i dil irişdi zülfüñden
İşiden dir ne ḫōş bu nāle-i ʿūd *(G. 47/3). [irişdi, -di]*

İriş iy ġam beni ḫāk-i reh eyle
Ki ola ṭopraġum ilte kūyına bād *(G. 48/3). [iriş]*

Sür ṣafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/10). [irişür, -ür]*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy mürde-beden kim işbu dem cān irişür *(G. 71/8). [irişür, -ür]*

ʿIşḳuña cān viricek irişdi tīri ġamzeñüñ
Ḥamdü lillāh kim gelen cān yirine cāndur henūz *(G. 146/3). [irişdi, -di]*

Ceme bir būse baḫş itmiş ṭudaġuñ
Behey ẓālim iriş yā ḳana girdüñ *(G. 225/22). [iriş]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin iy ṣanem
Niçün irişmez şifāya cān ü dil *(G. 237/6). [irişmez, -mez]*

İrişdügince ġamzeñ oḳı cāna
Dil ü cān şād olup dir ḫayr maḳdem *(G. 263/5). [irişdügince, -düg, -in, -ce]*

Dermāndeyem demidür iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle yine derd-mendüñe *(G. 326/9). [iriş]*

Dest-gīr olmazsa zülfüñ āṣiyān-ı vaṣluña
Mürġ-ı dil her-giz irişmez iy perī pervāz ile *(G. 330/4). [irişmez, -mez]*

Eger şāh-ı cihāndan himmet olsa
Cemüñ şiʿri irişürdi kemāle *(G. 333/14). [irişürdi, -ür, -di]*

Ger bir ḥaḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem *(K. 7/49). [irişse, -se]*

Ṣol oġraş bozdı Papa ḥīlesin biz de ḫalāṣ olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı şīb ancaḳ *(K. 9/38). [irişdi, -di]*

Cem leb-i şīrīnüñe furṣat bulup irişse ger
Āh kim şol laʿl-i bī-mihrüñ arada cān diler *(Mua. 234/1). [irişse, -se]*

Viṣalüñ ḥaccına irişmege Cem
Ṣafādan yüz sürer ḳapuña her dem *(Mua. 236/1). [irişmege, -meg, -e]*

Nev-bahār irişdi bī-ḥad rūşen oldı her ṭaref
Beñzer iy meh-rū-yı ʿālem mihre irişdi şeref *(Mua. 333/1). [irişdi, -di]*

Nev-bahār irişdi bī-ḥad rūşen oldı her ṭaref
Beñzer iy meh-rū-yı ʿālem mihre irişdi şeref *(Mua. 333/2). [irişdi, -di]*

Ḳalmışdı cümle küfr ẓalāmında ḍāllīn
Hādī irişdi nūr-ı żiyāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/8). [irişdi, -di]*

Cem niçün zülfüñe irişmeye didüm didi yār
Aña budur ezelī ḳısmet elümden ne gelür *(G. 61/17). [irişmeye, -me, -y, -e]*

Ḥüsnüñ envār-ı tecellīsi irişdükçe güneş
Beñzer ol pīrūzeye kim āftāb altındadur *(G. 86/9). [irişdükçe, -dükçe]*

Felekde odlara yaḳmaġa ḫirmen-i māhı
Seḥerde ṣıdḳ ile cāndan irişen āh yiter *(G. 91/8). [irişen, -en]*

Didüm vaṣla irişmez fürḳatüñle
Şu kim geçmiş zamān ḳadrini bilmez *(G. 156/11). [irişmez, -mez]*

Ḳaşlaruñ yāsı içün ḳurbānlar olduġum bilüp
İrişüp ġamzeñ oḳı didi ḳanı ḳurbānumuz *(G. 158/6). [irişüp, -üp]*

Tīġuñuñ şevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/6). [irişmezse, -mez, -se]*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bīmāruñam senüñ *(G. 213/3). [iriş]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naṣībi ben bilürem *(G. 268/8). [irişen, -en]*

Fürḳat ḫazānı şöyle ṣarardursa beñzini
Hīç ummazam ki irişe faṣl-ı bahāra Cem *(G. 273/10). [irişe, -e]*

Bād-ı ṣabā irişmedi pāy-i semendüñe
Serv-i sehī yitişmedi ḳadd-i bülendüñe *(G. 326/1). [irişmedi, -medi]*

Tīr-i ġamzeñ yañılup cāndan güẕer ḳılmış meger
Cān atup biri daḫı irişdi anuñ cāyine *(G. 349/12). [irişdi, -di]*

Rāyine kej rā ḳaşuñuñ kim buradan cān-ı Cem
Varımaz oraya kim irişe fikr ü rāyine *(G. 349/14). [irişe, -e]*

İy ṣanem ḳand-i mükerrer yir idüm
Leblerüñ irişse tekrār aġzuma *(G. 353/6). [irişse, -se]*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/10). [irişe, -e]*

Luṭfuñuñ dār-ı şifāsında bulınur çü devā
Umaram kim irişe derdüme dermān-ı kerem *(K. 1/104). [irişe, -e]*

İrişmedi fürḳat gicesi ṣubḥ-ı ṣafāya
Baḫtuma ḳarīn oldı meger leyle-i yeldā *(K. 5/99). [irişmedi, -me, -di]*

Ehl-i Ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı *(K. 6/10). [irişen, -en]*

Ehl-i Ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı *(K. 6/9). [irişen, -en]*

Pas olmamaġ içün yüzi jeng-i cefā ile
Mirʾāt-i cāna ol dem irişen cilā ḥaḳı *(K. 6/14). [irişen, -en]*

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i Ḥabībden irişen ḫōş hevā ḥaḳı *(K. 6/24). [irişen, -en]*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/14). [irişür, -ür]*

Ḳılur dimāġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem *(K. 7/42). [irişür, -ür]*

Lebüñ keşf eyle bārī gel kerem ḳıl
Çün irişmek diler ol cāna cānum *(Mua. 61/2). [irişmek, -mek]*

Ġamuñdan öldüm iriş oḳı yāsīn
Umaram līk bī-miṣl okıyasın *(Mua. 141/1). [iriş]*

Ẕevḳ-i ebedī irişdi cāna
El ṣunalı yā ḳaşuñ kemāna *(Mua. 178/1). [irişdi, -di]*

Ṣabā-veş yüz süren ol āsitāna
İrişür iy ṣanem maḳṣūd-ı cāna *(Mua. 240/2). [irişür, -ür]*

Ger baḥre irişür eşk-i ḫūnīn
Nīlīn iken ola reng-i laʿlīn *(Mua. 288/1). [irişür, -ür]*

Naẓerden yā ḳaşuñ dūr olduġınca
İrişür cānuma tīr-i melāmet *(Mua. 316/2). [irişür, -ür]*

Yā beni ol deheni tenge irişdür iy baḫt
Yā vücūdumı diyār-ı ʿadem-ābāda ilet *(Müf. 3/1). [irişdür, -dür]*

Dil-ḫaste em eyle bana dermān
Tā kim irişe saña savābı *(Terc. 1/98). [irişe, -e]*

Nāz ü naʿīm yirine nār-ı caḥīm ider
Budur hemīşe senden irişen ʿaṭā felek *(Terk. 3/12). [irişen, -en]*

iriş-: *(Ayva tüyleri için) çıkmak, uzamak, belirgin hâle gelmek.*

Ḫaṭı irişmedin cān vir yolında
Ölümden öñdin öl iy ḳalb-i ġāfil *(G. 230/5). [irişmedin, -medin]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 6/9). [irişmiş, -miş]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 7/9). [irişmiş, -miş]*

Ġalaṭ taṣavvur iderdüm ḫaṭuñ irişdügini
Yanında zülfüñ eger çekmeseydi ḳayd-ı ṣaḥīḥ *(G. 38/3). [irişdügini, -düg, -i, -n, -i]*

Ḫaṭṭı irişdi ise n'ola ġam yime göñül
Kim gül-sitān içinde biter sebze-zār ḫaṭ *(G. 182/3). [irişdi, -di]*

iriş-: *(Bitkiyi) yetiştirmek, üretmek, büyütmek.*

Naḫl-i ḳadüñi laʿl-i lebüñ yādına yaşum
Budur ṣuvarduġı ki irişe semer lezīz *(G. 49/10). [irişe, -e]*

iriş-: *Gelmek, yetişmek, varmak.*

Fürḳat ü derd ü belādan beni ḳurtarmaġ içün
Bilürem kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(G. 71/6). [irişür, -ür]*

Miḥnet ü fürḳat gicesi buldı pāyān işbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni ḫōrşīd-i tābān irişür *(G. 71/4). [irişür, -ür]*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/2). [irişür, -ür]*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/1). [irişür, -ür]*

Zülfüñi eyle nihān aġladuġumca ṣanemā
Müşke bārān irişicek bulur elbette ḫalel *(G. 228/10). [irişicek, -icek]*

Cān ṣatarken yār irüp dellāl-i ʿışḳa didi kim
Çün ḫarīdāruñ irişdi germ ḳıl bāzāruñı *(G. 397/8). [irişdi, -di]*

iriş-: *Olgunlaşmak, ham hâlde olmamak (meyve bağlamında).*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı ṣīve irişe yimişi nāz *(G. 144/8). [irişe, -e]*

irtifāʿ ṭut-: *Gök cisimlerinin ufuktan olan uzaklığını ölçmek.*

Mihr eline aldı uṣṭurlāb-ı zer
Kim ṭuta yüzüñ güninden irtifāʿ *(G. 186/8). [irtifāʿ ṭuta, -a]*

iş: *Yapılan şey, davranış, eylem.*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/11). [işi, -i]*

ʿIşḳuñ kemerini bağlayaldan
Ney bigi işüm nevādur iy dōst *(G. 26/28). [işüm, -üm]*

Bir laḥẓa vefāñı görmedüm hīç
Her laḥẓa işüñ cefādur iy dōst *(G. 26/14). [işüñ, -üñ]*

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr *(G. 65/2). [işi, -i]*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/10). [işi, -i]*

Bīgāne idemez cigerin tīrüñe siper
Bu iş gelürse ʿāşıḳ-ı dīvāneden gelür *(G. 108/4). [iş]*

Pervāne bigi cān yaḳaruz nār-ı ʿışḳuña
Ancaḳ bu işi ṣanma ki pervāneden gelür *(G. 108/8). [işi, -i]*

N'ola cevr ile ġamuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḥaḳ teʿālā çün bu işi baña taḳdīr eylemiş *(G. 167/12). [işi, -i]*

Derd-i ʿışḳuñ āh kim tedbīri yoḳ
Çünki taḳdīr işidür taġyīri yoḳ *(G. 204/2). [işidür, -i, -dür]*

Dün Cemi öldürmege ʿahd eylemiş idüñ bugün
Şöyle beñzer kim o ḫayr işe peşīmānsın begüm *(G. 252/14). [işe, -e]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/6). [işler, -ler]*

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdüme bulındı dermān *(G. 292/1). [işüm, -üm]*

Olmışam Cem bigi āvāre vü rüsvāy-ı cihān
Baña bu işleri ol şūḫ-ı cihān eyleyeli *(G. 372/12). [işleri, -leri]*

Meclis-i ġamda ḳılup ḳāmetümi çeng-miṣāl
Ney gibi işümi her laḥẓa fiġān eyleyeli *(G. 372/4). [işümi, -üm, -i]*

Gerçi kim cürm ü ḫaṭādur işümüz n'oldı ʿaṭā
Gerçi kim iki elüm ḳanda velī ḳanı kerem *(K. 1/131). [işümüz, -ümüz]*

Maḥabbet-i ebedī sermedīde rūşendür
Senüñle anuñ içün ʿışḳ işi müzeyyendür *(Mua. 115/2). [işi, -i]*

Cemüñ işi olurdı ẕevḳ u şādī
Mey-i laʿlüñde ger bulsa murādı *(Mua. 308/1). [işi, -i]*

Gerçi ki dāyim işümüz āh eyledüñ felek
Kendü yüzüñi yine siyāh eyledüñ felek *(Terk. 3/71). [işümüz, -ümüz]*

iş: *İş II âşıklık işi.*

Ben derd ü belā vü ġamuña rāzıyam iy dōst
Dünyāda bu resme işe kimüñ hevesi var *(G. 50/8). [işe, -e]*

iş eyle-: *İş etmek, faaliyette bulunmak, davranışta bulunmak.*

Nūşın[ı] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Ṣanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/108). [iş eyledüñ, -dü, -ñ]*

iş ol-: *İş olmak.*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı *(G. 390/2). [iş olur, -ur]*

ʿĪsā: *Hz. İsa peygamber.*

Dehānuñda leb-i cān-baḫ[ş]uñı rūḥum odur dirdüm
Eger kūy-i ʿademde itmiş olsa menzilin ʿĪsā *(G. 10/8). [ʿīsā]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/4). [ʿīsā]*

īṣār: *Dökmek, serpmek, saçmak.*

Çeşm-i ḫūnīnüm aḳıdur dem-be-dem
Ayaġuñ īṣārına dürrī ḫōş-āb *(G. 15/8). [īṣārına, -ı, -n, -a]*

īṣār it-: *Saçmak, dökmek; feda etmek.*

Dil ü cān yoluña īṣār iderüz ger gelesin
Bir ḳadem rence ḳılup külbe-i aḥzānumuza *(G. 342/3). [īṣār iderüz, -er, -üz]*

īṣār ḳıl-: *Saçmak, serpmek, dağıtmak.*

Gül yañaġuñ güllerin şerḥ itse Cem gül-zārda
Ġonceler her yirden üstine ḳılur īṣār gül *(G. 234/14). [īṣār ḳılur, -ur]*

īṣār ḳıl-: *Sunmak, feda etmek.*

Cem tuḥfe diyü cānını ḳılur saña īṣār
Billāhi ḳabūl eyle ki ḫōş mā-ḥażarīdür *(G. 80/9). [īṣār ḳılur, -ur]*

īṣār ol-: *Saçılmak.*

Yaşlarum ılduzlarını kim ḥisāb iderdi ger
Āsmān-ı der-gehüñ ḫākinde īṣār olmasa *(G. 362/12). [īṣār olmasa, -ma, -sa]*

işāret: *Alamet, emare.*

Beşāret ʿarż ider laʿli dem-i enfās-ı ʿĪsādan
İşāret gösterür ḥüsni kemāl-i ṣunʿ-ı Mevlādan *(G. 305/4). [işāret]*

Sırr-ı Ḥaḳḳa ne ḫōş işaretdür
Müdġem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/35). [işaretdür, -dür]*

işāret ḳıl-: *İşaret etmek, göstermek.*

Lebi dārü'ş-şifāsından işāretler ḳılur çeşmi
Ki bu ʿĪsī-nefes devrinde bīmār olmasun kimse *(G. 351/9). [işāretler ḳılur, -ur]*

iṣbāt: *Tanık ve delil göstererek bir şeyin doğruluğunu şüpheye yer bırakmayacak, reddedilemeyecek şekilde ortaya koyma.*

Dil güvāh idi ġamuñda baña illā n'idelüm
Şimdi ḥāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/10). [iṣbāt, -a]*

iṣbāt-ı naẓīr eyle-: *Benzerini ortaya koymak, benzetmek.*

Çeşmüñe ʿarż-ı naẓīr eylerse nergis n'ola ki
Her neye baḳarsa aḥvel eyler iṣbāt-ı naẓīr *(Müf. 7/2). [iṣbāt-ı naẓīr eyler, -r]*

işbu: *İşte bu.*

İşbu şekli göreliden bülbül-i cān derd ile
Her nefes feryād idüp dir bu gül-istānum-durur *(G. 68/3). [işbu]*

Lü'lü' dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez ʿAdenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/18). [işbu]*

Didüm iy meh-rū lebüñden būse inʿām eylegil
Didi kim ṭut aġzuñı söylenmesün işbu ḫaber *(G. 98/12). [işbu]*

Tīġuñda şehīd olmaġa gerçi ṭalebüm var
Āḫir beni başdan çıḳaran işbu ṭalebdür *(G. 128/6). [işbu]*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/12). [işbu]*

Yārüñ ḳapusı olmayıcaḳ işbu cihānda
Ger cennet olursa baña ānsuz hevesüm yoḳ *(G. 201/7). [işbu]*

Cem gibi bulımaya cefā-keş kimesne hīç
İşbu cihānı ger geze ser-tā-ser āreye *(G. 321/10). [işbu]*

Dāmen-i zülfi ṭırāzına yazılmış müşk ile
Dāmına düşer kim el ṣunarsa işbu dāmene *(G. 361/8). [işbu]*

Mümkin olursa zenaḫ-dānı çehinden geç göñül
Niçe Rüstemler düşüpdür işbu çāh-ı Bījene *(G. 361/24). [işbu]*

İşbu duʿāyı luṭfuñ ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kird-gār *(K. 2/65). [işbu]*

Meşhūr olalı işbu cihānda nübüvvetüñ
Uydı sözüñe Deylem ü Türk ü ʿArab ʿAcem *(K. 7/11). [işbu]*

Dir cān ü göñül işbu sözi gözlemeyüp nām
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/19). [işbu]*

işbu dem: *Şimdi, şu an.*

Miḥnet ü fürḳat gicesi buldı pāyān işbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni ḫōrşīd-i tābān irişür *(G. 71/3). [işbu dem]*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy mürde-beden kim işbu dem cān irişür *(G. 71/8). [işbu dem]*

işde: *Gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenir.*

Melāyik işde bir ādem diyü sücūd eyler
Aña ki Kaʿbe-i kūyuñı secde-gāh eyler *(G. 100/5). [işde]*

Bir daḫı var ise ġamzeñ bigi tīġ
İşde başum işde şemşīrüñ begüm *(G. 271/4). [işde]*

Bir daḫı var ise ġamzeñ bigi tīġ
İşde başum işde şemşīrüñ begüm *(G. 271/4). [işde]*

ise: *Eklendiği cümleye koşul anlamı veren ek.*

Luṭfuñla n'ola göñlümi maʿmūr ider iseñ
Zīrā ki ġamuñ leşkeri vīrān eder iy dōst *(G. 21/7). [iseñ, -ñ]*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/21). [ise]*

N'ola göñlümi maʿmūr eyler iseñ
Yıḳılaldan berü olmadı ābād *(G. 43/5). [iseñ, -ñ]*

Her laḥẓada mest-āne gözüñ ḳaṣd-ı ser eyler
Hey dimez iseñ ārede biñ ṣūr ü ṣer eyler *(G. 51/2). [iseñ, -ñ]*

Ṣordum dehenüñ sırrını ḫışm eyledi ġamzeñ
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan olacaḳdur *(G. 52/8). [iseñ, -ñ]*

Yā ḳaşuña n'ola ḳurbān olur ise dil-i Cem
Ġamzeñ oḳına bilürem ki nişānuñ olısar *(G. 54/9). [ise]*

Göze göz yoluña cān virür isem de bilürem
Terk-i cān eylemedüñ diyü gümānuñ olısar *(G. 54/3). [isem, -m]*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/7). [ise]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/9). [ise]*

Yaḳdı odlāre beni fürḳat elümden ne gelür
Ölmedin olmaz ise vuṣlat elümden ne gelür *(G. 61/2). [ise]*

Gözlerüñ ḫastesidür cān ü göñül ṣıḥḥat içün
Ger lebüñ virmez ise şerbet elümden ne gelür *(G. 61/8). [ise]*

Hele ben yoluña cāndan dil ü cān terk ideyin
Sen eger ḳılmaz iseñ minnet elümden ne gelür *(G. 61/14). [iseñ, -ñ]*

N'ola ḫūnī gözüñ ḳan eyler ise
Ki ḳan itmek buña ḳānūn olupdur *(G. 62/7). [ise]*

Cem būse istedügi lebüñden günāh ise
Maʿẕūr ṭut bu cürmin anuñ kim kimerdedür *(G. 64/9). [ise]*

Bulur iy meh-rū ḫayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölür ise Cem faḳīr *(G. 65/14). [ise]*

N’ola kūyuñı Cem terk itmez ise
Ki ezelden ol aña cānā vaṭendür *(G. 66/17). [ise]*

Bilinmez zülf-i müşkīni nedendür
Ḫaṭādur dir isem müşk-i Ḫotendür *(G. 67/2). [isem, -m]*

Meclis içre n’ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/9). [iseñ, -ñ]*

Laʿl-i dür-pūşuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N’ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/12). [ise]*

Ol yār-i cefā-pīşe n’ola ḳılsa cefālar
Zīrā ne ḳadar cevr ider ise naẓeridür *(G. 80/6). [ise]*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur *(G. 81/8). [isem, -m]*

Ṭañ degül oldum ise yārüñ işiginden ıraġ
Kişiyi devr-i felek cevri vaṭenden çıḳarur *(G. 82/11). [ise]*

Vaḳtidür raḥm ider iseñ Ceme iy şāh-ı cihān
Ki firāḳ ile ġamuñ cānını tenden çıḳarur *(G. 82/13). [iseñ, -ñ]*

N’ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/9). [iseñ, -ñ]*

Dün dimişsin ki ḫāk-i rāhumdur
Devlet ise yiter baña bu ḳader *(G. 88/10). [ise]*

Āteş-i ʿışḳ ile her dem dil ü cān oda yanar
Bir kez āh eyler isem iki cihān oda yanar *(G. 90/2). [isem, -m]*

Dil işigüñde zülfüñe dīvāne olalı
Ger rīsmānı görür ise āsmān ṣanur *(G. 95/6). [ise]*

Cem neler çekdügini derd ü firāḳuñla müdām
N’idelüm bilmez iseñ iy ṣanem Allāh bilür *(G. 97/10). [iseñ, -ñ]*

Tīr-i dil-dāre siper oldı çü ʿāşıḳ cigeri
Uşda meydān görelüm kimde ki var ise ciger *(G. 114/12). [ise]*

Ṭūbā budaġı ḳāmeti Kevṯer ṭudaġıdur
Cennet var ise ol ṣanemüñ ḥüsni bāġıdur *(G. 126/2). [ise]*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/11). [ise]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/18). [ise]*

İy göñül baġladuñ ise sefer-i ʿışḳa kemer
Gel ḳadem baṣ gidelüm ṣorma ki ferseng nedür *(G. 136/7). [ise]*

Her seḥer nālemi gel diñle eger bilmez iseñ
Mūcib-i nāle-i mürġān-ı şeb-āheng nedür *(G. 136/3). [iseñ, -ñ]*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/10). [iseñ, -ñ]*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/6). [ise]*

Ne deñlü daʿvī-i ḥüsn eyler ise mihr ile māh
Ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerde bulınmaz *(G. 143/3). [ise]*

Ger ṭaleb ḳılur isem laʿlüñi n'ola dem-be-dem
Çün kim oldur bizüm iy meh çeşme-i ḥayvānumuz *(G. 151/7). [isem, -m]*

Senüñ içün ölür isem n'ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/3). [isem, -m]*

Ger binā-yı tevbe vīrān oldı ise şükr aña kim
Ḳaṣr-ı ʿişret varduġınca ṭutısar muḥkem esās *(G. 163/7). [ise]*

Bulur isem zülfüñe şāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/1). [isem, -m]*

N'ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/1). [isem, -m]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/1). [ise]*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/14). [ise]*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/1). [iseñ, -ñ]*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/13). [iseñ, -ñ]*

Ḳufl-i ġam feṭḥine miftāḥ-ı fütūḥ ister iseñ
İy göñül kufl-i der-i ḫāne-i ḫammāre yapış *(G. 176/15). [iseñ, -ñ]*

Ḫaṭṭı irişdi ise n'ola ġam yime göñül
Kim gül-sitān içinde biter sebze-zār ḫaṭ *(G. 182/3). [ise]*

Her nice mest iseñ mey-i laʿlüñle yād ḳıl
Kim cānumı ṭudaġa getürdi ḫumār-ı ʿışḳ *(G. 198/3). [iseñ, -ñ]*

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı nigār
Ġarḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿışḳ *(G. 199/3). [ise]*

İrişürsin Cem ol zülf-i siyāha
Eger var ise ʿömrüñden naṣībüñ *(G. 214/10). [ise]*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n'ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/8). [ise]*

ʿIşḳuñ ile ölürem ger ölür isem ṣanemā
ʿIşḳuñı ḳısmet idüpdür baña ḳassām-ı ezel *(G. 228/3). [isem, -m]*

Deheni şehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/9). [ise]*

Ferhād gibi yoluña iy Ḫüsrev-i ḫūbān
Cān virür isem sen lebi şīrīne ne müşkil *(G. 242/12). [isem, -m]*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/7). [ise]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/7). [ise]*

Kerem ḳıl baña raḥm it iy dil-ārām
Eger ḳılmaz iseñ itmez dil ārām *(G. 260/2). [iseñ, -ñ]*

Dil ü cān ṣafḥasında küfr-i zülfin
Ne deñlü küfr ise īmāna yazdum *(G. 265/16). [ise]*

Cān ü dil delmek diler tīrüñ begüm
Āferīn bu ise tedbīrüñ begüm *(G. 271/2). [ise]*

Bir daḫı var ise ġamzeñ bigi tīġ
İşde başum işde şemşīrüñ begüm *(G. 271/3). [ise]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẓāra Cem *(G. 273/6). [ise]*

Sulṭānluḳ olmaz ise dervīşlük de ḫōşdur
Gör nice terk idindi taḫt ile tācı Edhem *(G. 274/3). [ise]*

Ḫüsrevā kūh-i ġamuñda n'ola Ferhād gibi
Terk-i cān eyler isem şol leb-i şīrīnüñ içün *(G. 275/6). [isem, -m]*

Kūyuñ içre miḥnet ü derd ile cān irdi lebe
Ölmez isem çıḳayın ʿazm-i beyābān ideyin *(G. 290/4). [isem, -m]*

Yār ʿışḳında eger ḳalb ḳumāşuñ var ise
Dilerem iy dil-i ġam-dīde ki tārāc olasın *(G. 303/9). [ise]*

Kisvet-i faḳra eger cān ile muhtāc olasın
Ḫāk iseñ daḫı cihān farḳına ser-tāc olasın *(G. 303/2). [iseñ, -ñ]*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/7). [ise]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/10). [ise]*

Zülf-i siyeh-i müşk-feşānuñ ḳoḫusını
Şermende olur ṭuyar ise sünbül-i ḫōş-bū *(G. 314/6). [ise]*

Mesken ṭutar ise n'ola zülfüñde dil-i Cem
Zīrā ki gelür ḫōş dil-i bīmāre benefşe *(G. 319/15). [ise]*

Ger şaḳlar iseñ genc-i ḫayālüñi kerem ḳıl
Göñlümde nihān it anı vīrāne gerekse *(G. 322/3). [iseñ, -ñ]*

N’ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/11). [ise]*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe *(G. 326/7). [iseñ, -ñ]*

Dil-ḫaste olmışam n’ola laʿlüñ şarābı ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derd-mendüñe *(G. 326/12). [iseñ, -ñ]*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise baña
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/5). [ise]*

Eger vaṣlına irmek diler iseñ
Eyā Cem yār içün baş oyna sen de *(G. 337/9). [iseñ, -ñ]*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḥużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/7). [ise]*

Ben cān yoluña virmege cān ile ṭurmışam
Şübheñ var ise tecribe ḳıl imtiḥān ile *(G. 355/12). [ise]*

Dil düşdi tīġ-ı ġamzesine hīç üşenmedi
Erlük bu ise ancaḳ ölür yüzi aġ ola *(G. 367/4). [ise]*

İy meh ne yirde ḳurar iseñ sāye-bān-ı ḥüsn
Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb ola *(G. 369/3). [iseñ, -ñ]*

N’ola ben bendeñe raḥm eyler iseñ
Ki terk eylemişem yoluña cānı *(G. 373/11). [iseñ, -ñ]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/13). [ise]*

Şād-mān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile n’ola
Çekerem şādluġı yirine derd ü ġemini *(G. 385/11). [isem, -m]*

Var ise devlet-i bāḳī budur Cem
Ki yār ile bile nūş iderem mey *(G. 391/9). [ise]*

Gül-şen-i ḥüsninde çün ḫurmā-yı laʿlīndür lebi
Yaraşur ger sīb-i sīmīndür dir isem ġabġebi *(G. 400/2). [isem, -m]*

Ruḫı devrinde ne var kec-rev ise beydaḳ-ı ḫāl
Ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyledi itse n’ola ferzāneluġı *(G. 411/7). [ise]*

Ḥaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḫı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/13). [iseñ, -ñ]*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāṣıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/1). [ise]*

Göñlümüñ söyler isem dil yana cānum ṭutışa
Kūşe-i ḫalvet-i aḥzāndaki maḥzūnluġını *(G. 421/5). [isem, -m]*

Söyinür bād-ı cefā ile şehā şemʿ-i ḥayāt
Perde-gīr olmaz ise ger aña dāmān-ı kerem *(K. 1/86). [ise]*

Şeb-i hicrānda ḳaçan yol bula güm-rāh göñül
Reh-nümūn olmaz ise meşʿale-gerdān-ı kerem *(K. 1/90). [ise]*

ʿĀmdur luṭf-ı ʿamīmüñ ḳo günāhumı benüm
Merḥamet vaḳti-durur var ise imkān-ı kerem *(K. 1/130). [ise]*

Olur cihān içinde Süleymān bigi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār *(K. 2/48). [ise]*

Bu müddet eger böyle medīd olur ise āh
Ṭaş daḫı bizüm-çün diye ḥayfā vü dirīġā *(K. 5/127). [ise]*

İsḳā ide bir ḳaṭresi ẕummā-yı cihānı
Ger luṭfı ṣuyı olur ise ʿāleme saḳḳā *(K. 5/188). [ise]*

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne ʿaceb kim
Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẕmā *(K. 5/107). [isem, -m]*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/14). [ise]*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿüñ olmaz ise göriser elem *(K. 7/37). [ise]*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿüñ olmaz ise göriser elem *(K. 7/38). [ise]*

Ḳılur dimāġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem *(K. 7/42). [ise]*

Cümle cihānı ġarḳ ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem *(K. 7/61). [iseñ, -ñ]*

Ġıdāmuz şehd ise zaḳḳūm olur bed-ḫᵛāh ṣunmaḳla
Aġız acıluġın defʿ eylemez ayvā vü sīb ancaḳ *(K. 9/41). [ise]*

Bu gül-şenden temāşā ise maḳṣūd
Bu tertībi gözet kim bulasın sūd *(Mes. 1/17). [ise]*

Yoluñ üzre şol ḳadar ṣu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/2). [iseñ, -ñ]*

Serv-ḳaddin iy göñül ger eyler iseñ ārzū
Sāye-i zülfeyni her dem cüstücū ḳıl kū-be-kū *(Mua. 31/1). [iseñ, -ñ]*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/4). [iseñ, -ñ]*

Güldi didi ki lām-ı miyānını ismümüñ
Cīminden evvel oḳur iseñ dāll olur hemīn *(Mua. 107/4). [iseñ, -ñ]*

Zülf ṭut diyü resen ṣunduḳça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/4). [iseñ, -ñ]*

Ceme ger ḫāk-i reh dir ise dil-ber
Eyü taṣġīrdür taʿẓīme beñzer *(Mua. 135/1). [ise]*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/2). [ise]*

Ne ḳadar eyler iseñ eyle cefā
Dil-i āşüfte senüñdür ṣanemā *(Mua. 218/1). [iseñ, -ñ]*

Eger raḥm itmez iseñ iy semen-ber *(Mua. 256/1). [iseñ, -ñ]*

Resm-i zer ḳılma ṭaleb dervīş iseñ
Geç bu ḳapudan eger dervīş iseñ *(Mua. 323/1). [iseñ, -ñ]*

Resm-i zer ḳılma ṭaleb dervīş iseñ
Geç bu ḳapudan eger dervīş iseñ *(Mua. 323/2). [iseñ, -ñ]*

Yine dil bir perīye yiltendi
Ṣorar iseñ perīye yiltendi *(Müf. 6/2). [iseñ, -ñ]*

Bil ki göñlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/2). [ise]*

Çün oldı ḫazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/2). [iseñ, -ñ]*

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidādur iy cān *(Terc. 1/55). [iseñ, -ñ]*

Dil gözgüsini ḳaplar ise jeng-i maʿṣıyet
Dāyim cilāsıdur ṣalavātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/43). [ise]*

Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb olur
Her ḳanda ḳorlar ise ḫıyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/150). [ise]*

Ḳanda bir ehl-i ṣafā var ise virürsin belā
Ol cihetdendür saña dirler melāl-efzūn felek *(Terk. 2/51). [ise]*

ise: *Dahi (-de, -da) anlamı veren edat.*

Ḫāk ise daḫı āyine-i Ḥaḳ-nümā olur
Mirʾāt-ı cāna düşse nigāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/247). [ise]*

Īsevī: *Hristiyan, Hz. İsa'nın yaydığı dinden olan.*

Belāya mübtelā olduḳ Rodosun ḥīlesin añma
Bu derde çāre bulmaz ʿĪsevīden biñ ṭabīb ancaḳ *(K. 9/16). [ʿīsevīden, -den]*

işġā it-: *Kulak vermek, dinlemek.*

Nālişler idüp her birisi dillü dilince
Bu maṭlaʿ-ı ġarrāyı ider cümlesi işġā *(K. 5/50). [işġā ider, -er]*

Īsī: *Hz. İsa peygamber.*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n’ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī nefesi var *(G. 50/10). [ʿīsī]*

Lebüñ ḫālini zülfüñ ḥalḳası çekmiş kinārına
Ṣanasın ṭıfldur ʿĪsī yatur Meryem ḳucaġında *(G. 352/4). [ʿīsī]*

işit-: *İşitmek, duymak, dinlemek.*

Sūziş-i ʿışḳı beni şöyle yaḳupdur oda kim
Sözümi her kim işidürse hemān o da yanar *(G. 90/4). [işidürse, -ür, -se]*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Kim ṭoḳuz eflāke çıḳdı nāle vü efġānumuz *(G. 151/5). [işidüp, -üp]*

Biñ cāna būse-i lebine müşterī idüm
Yār işidüp dimiş ki behāsın girān idüñ *(G. 221/8). [işidüp, -üp]*

Penbe-i gūşuñı çekdüñse işid cān sözini
ʿĀrı ḳo dārı ḳabūl eyle ki Ḥallāc olasın *(G. 303/3). [işid]*

Güftāra gel iy bülbül-i büstān-ı melāḥat
Ṭūṭī işidüp sūzuñı şīrīn-süḫen olsun *(G. 311/4). [işidüp, -üp]*

Boyuñı çemende göricek ditreye ʿarʿar
Vaṣfın dişüñüñ işidicek āb ola lüʾlū *(G. 314/12). [işidicek, -icek]*

Lāf eyleyicek ḫaṭṭ-ı perīşānı geçermiş
Sūsen işidüp didi ki ḳo lāġı benefşe *(G. 344/16). [işidüp, -üp]*

Göñül dārını bāzāra çıḳardum ġamzeñ oḳları
İşidüp şüfʿa ṭutmışlar ḫarīdār olmasun kimse *(G. 351/6). [işidüp, -üp]*

Çün duʿādur ʿāşıḳa düşnām-ı laʿli dil-berüñ
Ẕikri ḫayr olsun anuñ kim işidüp āmīn diye *(G. 358/12). [işidüp, -üp]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/14). [işiden, -en]*

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı *(Terc. 1/104). [işidicek, -icek]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde yoḳ ʿaẕāb *(G. 14/6). [işidür, -ür]*

Derdini niʿmet bilür yārüñ göñül
Ki işidüpdür böyle dimişler selef *(G. 197/8). [işidüpdür, -üp, -dür]*

Laʿlüñ dir imiş öldürürem beni işitdüm
Ol ʿahdi iverem ṣormaġa ḳaçan olacaḳdur *(G. 52/5). [işitdüm, -dü, -m]*

Leblerüñ vaṣfın işitse āb olur yāḳūt-ı nāb
Ṣaçlaruñ ḳatında müşk-i Çīn hem mülzem-durur *(G. 78/11). [işitse, -se]*

İşitmedi ḫaṭuñuñ çün ḳara ḫaberlerini
Benefşe yaṣlu görinür ya bu ne mātemdür *(G. 135/15). [işitmedi, -me, -di]*

Ger işidilse leblerüñ ḫaberi
Mışrdan bu yire şeker gelmez *(G. 147/5). [işidilse, -il, -se]*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n'itdüm aña kim yine teʾḫīr eylemiş *(G. 167/7). [işitdüm, -dü, -m]*

N’ola feryādum işitmezseñ iy dōst
İşitmez nālesin gül ʿandelībüñ *(G. 214/8). [işitmez, -mez]*

Ġonce didi güle nice irem cemālüñe
Nergis işitdi didi ki zer der-miyān idüñ *(G. 221/12). [işitdi, -di]*

Dişlerüñ naẓmın işitse āb olur dürr-i ʿAden
Kākülüñ būyını ṭuysa ḫāk olur müşk-i Ḫoten *(G. 279/1). [işitse, -se]*

Ḳāmetin aġyāra ṣorduġum işitmiş ol ḥabīb
Didi şeyṭāna ḳıyāmetden suʾāl itmek neden *(G. 287/7). [işitmiş, -miş]*

İy ruḫları gül gül-şene geldügüñ işitmiş
Müşk ile buḫūr eyledi yollāre benefşe *(G. 319/9). [işitmiş, -miş]*

Dişüñ vaṣfın işitse āb ola dür
Ḫacildür ruḫlaruñdan verd ü lāle *(G. 333/11). [işitse, -se]*

Ḳıluram dün ü gün zārī vü efġān
ʿAceb budur ki işitmezsin sen anı *(G. 373/10). [işitmezsin, -mez, -sin]*

İşitdi çü hātif ḫaberin bu dil-i miskīn
Himmet kemerin beline bend eyledi ṣad cā *(K. 5/137). [işitdi, -di]*

Ḫaber bülbül çü gül yüzinden aldı
İşit kim bülbül-i şūrīde n’oldı *(Mua. 160/2). [işit]*

Görse güneş yüzüñi ḳamer kendüden gider
Ṭūbā ḳadüñ işitse perīşān olup gider *(Mua. 278/2). [işitse, -se]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/49). [işidürse, -ürse]*

Ben miyānuñı ḳoçam direm lebüñ ḫayr ola dir
Beñzer işitmiş-durur lā-ḫayra illā fi’l-vasaṭ *(G. 184/4). [işitmiş-durur, -miş, -durur]*

N’ola feryādum işitmezseñ iy dōst
İşitmez nālesin gül ʿandelībüñ *(G. 214/7). [işitmezseñ, -mez, -se, -ñ]*

Īsī-dem: *(Sevgilinin) Hz. İsa gibi (ölülere can veren) nefesi.*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül Īsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/2). [īsī-demüñ, -üñ]*

işig: *Eşig II kapı, huzur, makam.*

Her dem gözümden işigüñe aḳıdur şarāb
İy Cem işigi ḫākini bulduñ ḳarār ḳıl *(G. 12/10). [işigi, -i]*

Her dem gözümden işigüñe aḳıdur şarāb
İy Cem işigi ḫākini bulduñ ḳarār ḳıl *(G. 12/9). [işigüñe, -üñ, -e]*

İşigüñ Kaʿbesi penāhumdur
İki ʿālemde secde-gāhumdur *(G. 53/1). [işigüñ, -üñ]*

İy bād-ı ṣubḥ yār işiginden ḫaber getür
Her dem dimāġ-ı cāna ṣaçından eser getür *(G. 57/1). [işiginden, -i, -n, -den]*

İrdükçe işigine anuñ luṭf it iy ṣabā
Ḳanlu gözüme çekmek içün ḫāk-i der getür *(G. 57/3). [işigine, -i, -n, -e]*

Ṭañ degül oldum ise yārüñ işiginden ıraġ
Kişiyi devr-i felek cevri vaṭenden çıḳarur *(G. 82/11). [işiginden, -i, -n, -den]*

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña
Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur *(G. 86/7). [işigüñ, -üñ]*

Būy-ı zülfüñden almaġ içün eser
Yüz sürer işigüñe bād-ı seḥer *(G. 88/2). [işigüñe, -ün, -e]*

Dil işigüñde zülfüñe dīvāne olalı
Ger rīsmānı görür ise āsmān ṣanur *(G. 95/5). [işigüñde, -üñ, -de]*

İşigüñ Kaʿbesine bir dem idem diyü güẕer
Niçe yıldur bu hevā ile yiler bād-ı seḥer *(G. 114/1). [işigüñ, -üñ]*

Birinüñ pāyine sīm-efşānı çeşm-i āftāb
Birinüñ işigi ḫāki kīmyā-yı ʿayn-ı zer *(G. 138/36). [işigi, -i]*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/13). [işigüñ, -üñ]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/5). [işiginden, -i, -n, -den]*

Ḫaṭṭuñ ḫayāline aḳalı yaşum işigüñ
Bir Kaʿbedür ki oldı anuñ nāv-dānı müşk *(G. 217/9). [işigüñ, -üñ]*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/5). [işigine, -i, -n, -e]*

Āsitānuñdan beni redd itmesün bir dem Ḫudā
Kim işigüñ ṭopraġıdur devlet ü cāhum benüm *(G. 253/6). [işigüñ, -üñ]*

İşigüñ Kevṣerle ṣulayup seḥer pāk itmege
Ḥūr-ı cennet deste bağlar sünbülin cārūb içün *(G. 301/9). [işigüñ, -üñ]*

İşigüñden ayru ġamdur ḫāṣılum didüm didi
Şimdi mi oldı vaṭen terk eylemek taḥṣīl içün *(G. 302/9). [işigüñden, -ün, -den]*

İşigüñ ḫāki bisāṭın naṭʿ-ı dībā bilmeyüp
Ṭaşdan özge bulmasun bālīn-i sincāb isteyen *(G. 307/13). [işigüñ, -üñ]*

Ben de işigüñe ṣanemā bende olmışam
Cān bend olalı zülf-i siyāhuñda bendüñe *(G. 326/3). [işigüñe, -(ü)ñ, -e]*

Āh idüp dökerse n'ola gözleri yaşını Cem
Her seḥer saḳḳā olup işigüñi ṣular bigi *(G. 384/10). [işigüñi, -üñ, -i]*

Şu lü'lü dişlerüñüñ naẓmı yādına her dem
Gözümden aḳıduram işigüñe deryāyı *(G. 402/10). [işigüñe, -üñ, -e]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḥayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/13). [işigüñ, -üñ]*

Cem kevkeb-i sirişkin işigüñde bulımaz
Beñzer felekde daḫı yoġ imiş sitāresi *(G. 416/9). [işigüñde, -üñ, -de]*

Ḥükmi efkendesidür Rüstem-i Destān-ı cihān
İşigi bendesidür Ḫüsrev-i Ḫāḳān-ı kerem *(K. 1/8). [işigi, -i]*

Feyż-i zer ʿāleme dāyim işigüñden dökilür
ʿAyn-ı zer aḳıdalı her yaña iy ḫān-ı kerem *(K. 1/59). [işigüñden, -üñ, -den]*

Çün ʿacz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde
Maḥrūm gönilmek bu ḳapudan baña ḥāṣā *(K. 5/165). [işigüñde, -üñ, -de]*

Bir pāye-durur rifʿatüñe çarḫ-ı muṭabbaḳ
Kim ḥalḳa-durur işigüñe ʿurve-i vüsḳā *(K. 5/148). [işigüñe, -ün, -e]*

Baġdād ʿāleme işigi Kaʿbe-i necāt
Mışra Medīne ṭurresi Şāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/159). [işigi, -i]*

Müje cārūbı ile pāk ideyin işigüñi
Her seḥer gözlerümüñ yaşı çü nem-nāk eyler *(G. 117/11). [işigüñi, -(ü)ñ, -i]*

işige yüz sür-: *Bir istekle birine başvurmak, ona karşı saygı göstermek, ondan iyilik, ihsan dilemek.*

Sāye şalarsa işigine ʿArş yüz sürer
Dil ḫānesine dār[ı] cidārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/209). [işigine yüz sürer, -er]*

isim: *Ad.*

Merḳūm olmadın daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı çeküben ismüñi ḳudret eli raḳam *(K. 7/10). [ismüñi, -üñ, -i]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/1). [ismüñi, -üñ, -i]*

Tāc-ı ser olalı ismüñ iy püser
Ben daḫı ismüñi ḳıldum tāc-ı ser *(Mua. 93/2). [ismüñi, -üñ, -i]*

İsmüñi hīç unud[a] mı ḫāṭır
Çünki bir noḳṭadan olur ẓahir *(Mua. 241/1). [ismüñi, -üñ, -i]*

Ġamze-i mestüñ ġamından ḥāli düşvār olmasa
Cem bilürdi ismüñi zülfüñle bīmār olmasa *(Mua. 255/2). [ismüñi, -üñ, -i]*

işin bitür-: *İşini bitirmek, öldürmek.*

El şundı yār kūşe-i zülfin götürmege
ʿUşşāk-ı ḫaste-dillerüñ işin bitürmege *(Mua. 22/2). [işin bitürmege, -meg, -e]*

Īsī-nefes: *Hz. İsa'nın ölülere hayat bağışlayan nefesi; ihsan eden, iyilikte bulunan.*

Dil yā ḳaşuña olmaġa ḳurbān hevesi var
Zīrā ki bilür laʿlüñi Īsī-nefesi var *(G. 50/2). [īsī-nefesi, -i]*

īsī-nefes: *Hz.İsa'nın ölülere can veren nefesi gibi nefesi olan sevgili.*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur ʿĪsī-nefes
Ṣād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/7). [ʿīsī-nefes]*

Şöyle yaturam mürde gibi bir nefesüm yoḳ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 201/2). [ʿīsī-nefesüm, -üm]*

Dem-beste vü ḫayrān yaturam bir nefesüm yoḳ
Cān virmege bir mürdeye ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 202/2). [ʿīsī-nefesüm, -üm]*

islām: *İslam dini II Müslümanlar.*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/28). [islāmdan, -dan]*

ism: *Ad, isim.*

Pür-seḫāvet pür-şecāʿat pür-leṭāfet pür-kerem
İsmidür Bānī velī sulṭān-ı baḥr-istāndur *(K. 8/16). [ismidür, -i, -dür]*

Fikr iden ismüñ bulur[dı] ḥīlesüz ger dil-berā
Bīḫ-i nīlūfer bayaġı meskeninde dutsa cā *(Mua. 63/1). [ismüñ, -üñ]*

Ger ismüñ bilmege reml idem iy yār
Taḳī şekli gelür evvelde her-bār *(Mua. 92/1). [ismüñ, -üñ]*

Tāc-ı ser olalı ismüñ iy püser
Ben daḫı ismüñi ḳıldum tāc-ı ser *(Mua. 93/1). [ismüñ, -üñ]*

Güldi didi ki lām-ı miyānını ismümüñ
Cīminden evvel oḳur iseñ dāll olur hemīn *(Mua. 107/3). [ismümüñ, -üm, -üñ]*

İsmümüñ lām-ı miyānına dir idüm oldı dāl
İy perī ger ḥāṣıl olmasa bu maʿnīden cidāl *(Mua. 108/1). [ismümüñ, -üm, -üñ]*

Didüm iy zülfi cān bāġında ṭavūs
Çü ismüñ ṭālibiyem ḳılma meʾyūs *(Mua. 128/2). [ismüñ, -üñ]*

Didi kim eşkāl-i reml esmāsınuñ
Ḳanḳısı isme münāsibse çıḳar *(Mua. 136/2). [isme, -e]*

Ferd evvel zevc ṣānīde ḳarār
Eylese ismüm bilür ehl-i naẓar *(Mua. 136/4). [ismüm, -üm]*

Didi kim her kim küsūf aṣlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/4). [ism[i], -i]*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳṣ idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/3). [ismüm, -üm]*

Levḥ üzre yazmış idi ezel kilk[i] ismini
Levḥ ü ḳalemdür anda güvāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/237). [ismini, -i, -n, -i]*

ism-i şerīf: *Şerefli, mübarek isim.*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy ṣanem
Di baña ism-i şerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/2). [ism-i şerīfüñ, -üñ]*

Olalı gün yüzün iy meh sirāc-ı devlet [ü] dīn
Olupdur ism-i şerīfüñ de tāc-ı devlet [ü] dīn *(Mua. 212/2). [ism-i şerīfüñ, -üñ]*

ism-i yār: *Sevgilinin ismi.*

Zülfi gözinde iken mihre ḳılan nezāre
Fikr itse ola vāḳıf ṣormadan ism-i yāre *(Mua. 143/2). [ism-i yāre, -e]*

ʿişret: *Eğlence, keyif, içki içme.*

Bezm-i Ṣafāyı ḫōş ṭut şevḳ üzre Merve ḥaḳḳı
Nūş eyle cām-ı vaḥdet ʿişret demidür iy Cem *(G. 274/14). [ʿişret]*

ʿişret ḳıl-: *Zevk ve sefa sürmek, eğlenmek.*

Ḳadeḥ ṣun gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı *(G. 388/2). [ʿişret ḳılalum, -a, -lum]*

issi: *Sahip, malik.*

Göñül ḥālüñi ʿarż eyle ḥabībe
Ki derd issi açar derdin ṭabībe *(G. 339/2). [issi]*

iste-: *İstemek, talep etmek.*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 6/11). [iste]*

İrişmek ister idi h∨ān-ı vaṣluña līkin
Hemān naṣīb-i Cem āḫir duʿā imiş iy dōst *(G. 27/9). [ister, -r]*

Kākülüm zencīrinüñ dīvānesidür diyü Cem
Boynına bend urmaḳ ister kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/16). [ister, -r]*

Zülf-i şeb-rengüñ var iken müşk-i ḫōş-bū isteyü
Key ḳatı dīvānedür her kim ki meyl-i Çīn ider *(G. 58/3). [isteyü, -y, -ü]*

Cemāl-i yāri görse cān virür Cem
Kim ol miskīn hemīşe ānı ister *(G. 73/12). [ister, -r]*

Diler çāh-ı zenaḫ-dānuñı göñlüm
ʿAceb dīvānedür zindānı ister *(G. 73/10). [ister, -r]*

N’ola dil-ber yüzüñ görmek dilersem
Ki zīrā bendeler sulṭānı ister *(G. 73/8). [ister, -r]*

Görüp Kevṣer lebüñ cennet ruḫuñda
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister *(G. 73/6). [ister, -r]*

Ben aġladuḳça dil-ber gülse n’ola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister *(G. 73/4). [ister, -r]*

Dil ü cān ol lebi mercānı ister
Ṣanasın mürde-tendür cānı ister *(G. 73/2). [ister, -r]*

Dil ü cān ol lebi mercānı ister
Ṣanasın mürde-tendür cānı ister *(G. 73/1). [ister, -r]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümüne bu yiter *(G. 98/6). [isterseñ, -r, -se, -ñ]*

Ṭolaşdı boynuma zencīr-i zülfüñ
Bu ben dīvāneden bilsem ne ister *(G. 132/4). [ister, -r]*

Nām ü neng isteme iy müddeʿī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/13). [isteme, -me]*

Raḳībe ḳo didüm yārüñ etegin
Ḳazāsın ister ol kim epsem olmaz *(G. 141/10). [ister, -r]*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/1). [istemez, -mez]*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/2). [istemez, -mez]*

Bilürem dāʾim baña andan ʿadūdur ol raḳīb
Ehl-i īmān olanı elbette şeyṭān istemez *(G. 142/4). [istemez, -mez]*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/6). [istemez, -mez]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri olduḳça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/8). [istemez, -mez]*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/10). [istemez, -mez]*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/10). [ister, -r]*

Cemden isteme ṣabrı kim andan
Bilürem bu ḳadar hüner gelmez *(G. 147/9). [isteme, -me]*

Didüm bend urmaġ ister cāna zülfüñ
Didi zülfüm anuñ-çün pür-ḫem olmış *(G. 169/11). [ister, -r]*

Cem lebüñden būse ister yoḳ dime
Çünki az nesne temennā eylemiş *(G. 172/13). [ister, -r]*

Ḳufl-i ġam feṭḥine miftāḥ-ı fütūḥ ister iseñ
İy göñül kufl-i der-i ḫāne-i ḫammāre yapış *(G. 176/15). [ister, -r]*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/1). [ister, -r]*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N'ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/8). [ister, -r]*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N'ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/7). [istese, -se]*

N'ola cāndan istesem çün yig-durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭen *(G. 295/5). [istesem, -se, -m]*

Cām-ı laʿlüñ var iken kimdür mey-i nāb isteyen
Yā görüp gül yüzüñi gül-berg-i sīr-āb isteyen *(G. 307/1). [isteyen, -y, -en]*

Cām-ı laʿlüñ var iken kimdür mey-i nāb isteyen
Yā görüp gül yüzüñi gül-berg-i sīr-āb isteyen *(G. 307/2). [isteyen, -y, -en]*

Devr-i ḫüsnüñde lebüñ yādına dāyim ḳan yuṭar
Gül-şen-i cennetde bitmiş tāze ʿunnāb isteyen *(G. 307/4). [isteyen, -y, -en]*

Leblerüñ dārü'ş-şifāsını açup Hindū beñüñ
Çaġırur iy teşne diller ḳanı cüllāb isteyen *(G. 307/6). [isteyen, -y, -en]*

Nāle vaḳtinde gözüm yaşın temāşā eylesün
ʿĀşıḳ-ı bī-çārelerden seyr-i dūlāb isteyen *(G. 307/8). [isteyen, -y, -en]*

Ay yüzüñ bedri şeb-i zülfüñi pür-nūr eylemiş
Cām-ı laʿlüñ dir ki gelsün bezm-i meh-tāb isteyen *(G. 307/10). [isteyen, -y, -en]*

Sāde düşmiş ḫālden yārüñ ruḫı kāşānesi
İy dil-i bīçāre kimdür bī-meges ḫᵛāb isteyen *(G. 307/12). [isteyen, -y, -en]*

İşigüñ ḫāki bisāṭın naṭʿ-ı dībā bilmeyüp
Ṭaşdan özge bulmasun bālīn-i sincāb isteyen *(G. 307/14). [isteyen, -y, -en]*

Nehr olupdur yaşlarum gül yüzde ḫaṭṭuñ yādına
Devr-i güldür ḳanı gelsün sebze vü āb isteyen *(G. 307/16). [isteyen, -y, -en]*

Fikr-i ebrūñ eylemez Cem mescid-i ḫüsnüñde hīç
Kaʿbede dīvānedür maḫṣūṣ miḥrāb isteyen *(G. 307/18). [isteyen, -y, -en]*

Cürm isteme öldür Cemi hīç itme tevaḳḳuf
Yitmez mi seni cān ile sevdügi bahāne *(G. 357/9). [isteme, -me]*

Ḳamer devrinde Cem ʿömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/9). [ister, -r]*

Uş kāse-i ʿacz ile ümīd isteyü geldüm
Urma günehüm yüzüme iy Ḳādir ü Dānā *(K. 5/161). [isteyü, -y, -ü]*

Fırançesse ilçi ṣaldı isteyüp mektūb gönderdi
Hedāyā-yı güzīnle bād-pāy-i zer-rekīb ancaḳ *(K. 9/31). [isteyüp, -y, -üp]*

Tīr-i ġamzeñ ister iken der-be-der
Her ṭarafdan ḳaşlarun yā gösterür *(Mua. 312/1). [ister, -r]*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/7). [istemezem, -mez, -em]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 7/11). [iste]*

Çü dil saña alındı oda yaḳ gel
Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ *(G. 205/8). [isterseñ, -r, -se, -ñ]*

Çāre gerçi istedüm laʿlīn lebüñden derdüme
ʿĀḳıbet nā-çār ḳaldum yoḳ bu derdüñ çāresi *(G. 380/3). [istedüm, -dü, -m]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe baġlar *(Mua. 307/1). [ister, -r]*

Ġam Cemi pā-māl idüpdür zülfüñe didüm didi
Maḫlaṣ isterseñ eger gel sāye-i iḳbālüme *(G. 347/10). [isterseñ, -se, -ñ]*

Bilmek isterseñ nice yazmış adın kilk-i ezel
ʿAyn[ı] mażmūm eyleyüben lām[ı] meksūr eyle gel *(Mua. 269/1). [isterseñ, -se, -ñ]*

Niyāz u ṣabr istersen nigārā
Olardan bende biri var biri yoḳ *(Mua. 315/1). [istersen, -se, -ñ]*

iste-: *İstek duymak, dilemek, arzulamak.*

Çıgzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister şol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/10). [ister, -r]*

Laʿlin isterseñ ġam-i zülfeyni çek
Kim ḳarañuda olur āb-ı ḥayāt *(G. 23/3). [isterseñ, -r, -se, -ñ]*

Ḥacc-ı vaṣlı isterem Saʿy eyledüm
Kaʿbe ḳapuña çü vardur iḫtiyāc *(G. 34/11). [isterem, -r, -em]*

Cem nice istemeye vaṣluñı kim
Gitmedi cāndan ol heves n'idelüm *(G. 251/9). [istemeye, -me, -y, -e]*

Kesilsün ṣāne-veş baġrı ṣaçuñuñ
Ḳılını kesmek isteyen kesende *(G. 360/12). [isteyen, -y, -en]*

Döküp zerrīn yüzüme yaşlarum sīm
Seni ṣayd itmek ister sīm ü zerle *(G. 364/6). [ister, -r]*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/27). [istedi, -di]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/1). [ister, -r]*

Zülf ṭut diyü resen ṣunduḳça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/4). [ister, -r]*

Saʿy ider zülfüñe ulaşmaġa dil
İster ol sünbüle ṭolaşmaġa dil *(Mua. 202/2). [ister, -r]*

Adın Ferhād-veş bī-nām eyler
Murādın her ki Şīrīn sürmek ister *(Mua. 276/2). [ister, -r]*

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh *(Terc. 1/91). [isterem, -r, -em]*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḥḥumuñ bana iy pür-sitem felek *(Terk. 3/89). [istedüm, -dü, -m]*

Cüdā olalı yaşum Nīli Mışr-ı ḫüsnüñden
Zemīni eylemek ister ġarīḳ-i āb ola mı *(G. 401/10). [ister, -r]*

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd ider saçı
Ġamzesi cān almaḳ ister bī-günāh *(Kıt. 2/10). [ister, -r]*

Ki zīrā ḥüsn-i yār isterse ṣūret
Ṣaḳāyıḳ andan umar luṭf u zīnet *(Mes. 1/87). [isterse, -r, -se]*

Eger göñlüñ semen isterse bārī
Gözet her kūşeden rūy-i nigārı *(Mes. 1/61). [isterse, -r, -se]*

Eger isterse göñlüñ yāsemīni
Gözüñden gitmesün dil-ber cebīni *(Mes. 1/65). [isterse, -r, -se]*

Eger ḫāṭırdan isterseñ ṣaḳāyıḳ
Yüzin gör cāndan it ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ *(Mes. 1/85). [isterseñ, -r, -señ]*

Ḫarāb olduġın isterseñ bu ʿālem iy şeh-i ʿālem
Götürgil burḳaʿ-ı zülfüñ görinsün çeşm-i fettānuñ *(Mua. 260/1). [isterseñ, -r, -se, -ñ]*

Cem būse istedügi lebüñden günāh ise
Maʿẕūr ṭut bu cürmin anuñ kim kimerdedür *(G. 64/9). [istedügi, -düg, -i]*

Lāle seyrin ḳılmaġ istermiş bugün ol gül-ʿiẕār
Ḳan yaşumla zeyn olupdur dāmen-i ṣaḥrā meger *(G. 137/15). [istermiş, -r, -miş]*

Zülfüñi gidermek ister rā ḳaşuñ
Gör bu kec rāyı ne kec rā eylemiş *(G. 172/7). [ister, -r]*

Dār olmaġa ser-i zülfine Manṣūr bigi
Ger sebeb isteseñ ol zülf-i siyeh-kāre yapış *(G. 176/4). [isteseñ, -se, -ñ]*

Ḥaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḫı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/13). [ister, -r]*

Eger gül isteseñ dil-dāre yār ol
Gül-i ruḫ-sārı yādına hezār ol *(Mes. 1/33). [isteseñ, -se, -ñ]*

Erġuvān ḳaddüñsüz olursa çemen
Ravża-i Rıżvān olursa istemen *(Mua. 55/2). [istemen, -me, -n]*

Ḫāl-i ġam ḫāk-i pāy-i dil-dāre
ʿArż içün istedüm yazam nāme *(Mua. 270/2). [istedüm, -dü, -m]*

Mey-i laʿl ile müdām eyleyelüm ʿayş ü ṣafā
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice *(G. 325/4). [istedügi, -dügi]*

Eger cān ile isterseñ ḳaranfül
Cefā-yı ḫāl-i yāre ḳıl taḥammül *(Mes. 1/73). [isterseñ, -se, -ñ]*

Gözümde ḫayāl-i lebüñ eglenmemek ister
Bilsem ne iver yoḳsa şeker ṣuya mı düşdi *(G. 396/3). [ister]*

iştihār ṭut-: *Meşhur olmak, ünü yayılmak.*

Cümle cihānda ṭutmaz idi böyle iştihār
Zeyn itmese ḫışāl[i] cinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/223). [iştihār ṭutmaz, -maz]*

ʿişvelü: *İşveli, cilveli, nazlı.*

Didüm şanemā geçdüñ ḳo ʿişvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/1). [ʿişvelü]*

it: *Köpek.*

Nice teşbīh idem raḳībe segi
Ol ḫōd ādem-durur bu ite naẓer *(G. 88/6). [ite, -e]*

Didüm kūyuñ itinüñ iti olsam
Gülüp didi ki daḫı nā-maḥaldür *(G. 109/9). [iti, -i]*

Didüm kūyuñ itinüñ iti olsam
Gülüp didi ki daḫı nā-maḥaldür *(G. 109/9). [itinüñ, -i, -nüñ]*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/13). [iti, -i]*

Didüm kūyuñ iti izi tozıyam
Didi kim bu tefāḫür saña düşmez *(G. 155/15). [iti, -i]*

Didüm kūyuñ itiyem iy ḳamer-ruḫ
Didi gör bu da yaʿnī ādem olmış *(G. 169/3). [itiyem, -i, -y, -em]*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḥal *(G. 228/13). [itlerüñüñ, -ler, -üñ, -üñ]*

Gelür Cem göñlini her dem yıḳar cānā sipāh-ı ġem
Raḳīb it olmadın ḫurrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/14). [it]*

Kendözini yig görürmiş kūyuñ itinden raḳīb
Yā daḫı ne ḫayr umarsın ol seg-i ḫōd-bīnden *(G. 296/7). [itinden, -i, -n, -den]*

Raḳīb ile yürime iy melek sen
Ki itüñ ḳatına gelmez ferişte *(G. 334/4). [itüñ, -üñ]*

it-: *Etmek, eylemek, yapmak.*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/6). [ider, -er]*

Degüldür baña bu cevrüñ güzāfī
Meger emrüñde cān itdi ḫilāfı *(Mua. 47/2). [itdi, -di]*

Ṭaġlar başında ebr-i felek aġlayup gezer
Yanınca raʿduñ itdügi āh ü fiġānı gör *(Terk. 3/22). [itdügi, -düg, -i]*

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü göñülden itdügi āh ü nevā ḥaḳı *(K. 6/22). [itdügi, -düg, -i]*

iṭāʿat: *Söz dinleme, emirlere uyma.*

Dīvāneyem diyenleri cān isteyüp deñe
Gör kim iṭāʿat emre ne dīvāneden gelür *(G. 108/10). [iṭāʿat]*

ʿitāb: *Azarlama, tersleme, paylama.*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/9). [ʿitāb]*

ʿitāb-ālūde: *Azarlama ile dolu.*

Her nefesde nefḫa-i ʿĪsī-nişānın gösterür
Şol ḫiṭāb-ı müsteṭābuñ kim ʿitāb-ālūdedür *(G. 101/6). [ʿitāb-ālūdedür, -dür]*

iʿtibār: *Saygı, hürmet.*

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içinde var iʿtibār *(K. 2/50). [iʿtibār]*

iʿtibār: *Değer, önem.*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/8). [iʿtibāra, -a]*

iʿtibār bul-: *Saygı görmek, değer kazanmak.*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/2). [iʿtibār bulur, -ur]*

iʿtibār ḳıl-: *Önem vermek, dikkate almak.*

Her ki ʿāḳildür cihāna ḳılmasun hīç iʿtibār
Furṣatı fevt itmesün ẕevḳ u ṣafā sürsün felek *(Terk. 2/59). [iʿtibār ḳılmasun, -ma, -sun]*

iʿtibār ol-: *Dikkate almak, değer vermek, ehemmiyeti olmak.*

Olur cihān içinde Süleymān bigi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār *(K. 2/48). [iʿtibār olur, -ur]*

Lebüñe cām-ı mey ṭoḳınmasaydı
Meyüñ olmazdı her-giz iʿtibārı *(G. 389/10). [iʿtibārı olmazdı, -maz, -dı]*

iʿtibārı bul-: *Rağbet görmek, önem bulmak, saygı görmek.*

Ṣaçuñdan alduġı içün būyı sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı *(G. 388/12). [iʿtibārı bulur, -ur]*

itmam: *Bitirme, tamamlama.*

İntihā bulmadı merġūlüñ hevāsından heves
İbtidā itdi meger itmām zülfüñden senüñ *(G. 223/4). [itmām]*

itmām bul-: *Tamamlanmak, sona ermek.*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu hicrāna pāyān *(G. 292/9). [itmām buldı, -dı]*

iv-: *Acele etmek, istical etmek.*

Laʿlüñ dir imiş öldürürem beni işitdüm
Ol ʿahdi iverem ṣormaġa ḳaçan olacaḳdur *(G. 52/6). [iverem, -er, -em]*

Gözümde ḫayāl-i lebüñ eglenmemek ister
Bilsem ne iver yoḳsa şeker ṣuya mı düşdi *(G. 396/4). [iver, -er]*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aşaġa *(K. 5/105). [ivübeni, -übeni]*

Ḫālüñ olduḳça ḳaşuñ üzre ʿıyān
Görmek içün seni iver dil ü cān *(Mua. 122/2). [iver, -er]*

Germ olup virme metāʿ-ı ġama cān naḳdini kim
Niçe cānlar viresin ivme bu bāzāre göñül *(G. 239/12). [ivme, -me]*

ʿivaż: *Karşılık, bedel.*

Bir mūy baġışla Ceme ol zülf-i siyehden
Kim cānı ʿivaż vire bu iḥsānuña şāne *(G. 359/10). [ʿivaż]*

ʿivaż ol-: *Karşılık, bedel olmak.*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿivaż *(G. 181/4). [ʿivaż olur, -ur]*

iy: *Ey, seslenme ünlemi.*

Cem ḳuluña raḥm eyler iseñ vaḳti-durur kim
Vaṣluñı ḳılur her nefes iy dōst temennā *(G. 1/14). [iy]*

Gül yüzüñ ḥasretinden iy meh-rū
Dilde var lāle bigi dāġ-ı cefā *(G. 2/9). [iy]*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/3). [iy]*

Sen gül-istān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā *(G. 3/6). [iy]*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/7). [iy]*

Hey ne bī-dīn imiş ol zülf-i siyāhuñ ṣanemā
Ḳaṣd-ı cān ü dil ider her nefes iy māh-liḳā *(G. 4/2). [iy]*

ʿIşḳuñuñ yolına cān virene iy şāh-ı cihān
Ne revādur ki hemīşe ḳılasın cevr ü cefā *(G. 4/5). [iy]*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N'ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/13). [iy]*

N'ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 6/2). [iy]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 6/9). [iy]*

N'ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 7/2). [iy]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 7/9). [iy]*

İy ṣanem üstüñe yapraḳ gibi ditrer çü göñül
Düşse her laḥẓada sen servüñ ayaġına n'ola *(G. 7/11). [iy]*

Cefāya yüz ṭutup niçün sen iy mihr-i cihān-ārā
İder[sin] pence-i ḫōrşīdi maġlūb-i yed-i beyżā *(G. 10/1). [iy]*

Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/10). [iy]*

Her dem gözümden işigüñe aḳıdur ṣarāb
İy Cem işigi ḫākini bulduñ ḳarār ḳıl *(G. 12/10). [iy]*

Düşeliden ʿışḳuña iy meh-liḳā
Cān ü dil eyler seni her dem ṭaleb *(G. 13/5). [iy]*

Ṭālib-i ʿışḳ olan iy maṭlūb-ı cān
Cān virüp her dem seni eyler ṭaleb *(G. 13/7). [iy]*

Gül ḥayādan derleyüp olur gülāb
ʿArż-ı ruḫ-sār eyleseñ iy ġonce-leb *(G. 13/14). [iy]*

Şīşe-i ḳalbin Cemüñ iy cān ṣıma
Kim bu şehr-i Ḳonyadur ṣanma Ḥaleb *(G. 13/17). [iy]*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı baña bir derd iy ḥabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/1). [iy]*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/3). [iy]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i rū-siyāh
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 16/5). [iy]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i seng-dil
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 17/5). [iy]*

Gösterelden baña cemāl iy dōst
Ḳomaduñ tende hīç mecāl iy dōst *(G. 18/1). [iy]*

Gösterelden baña cemāl iy dōst
Ḳomaduñ tende hīç mecāl iy dōst *(G. 18/2). [iy]*

Vuṣlatuñ devletüm-durur çü benüm
Niçün irmez baña viṣāl iy dōst *(G. 18/4). [iy]*

Terk-i cān eylemek maḥall iy yār
Seni terk eylemek muḥāl iy dōst *(G. 18/5). [iy]*

Terk-i cān eylemek maḥall iy yār
Seni terk eylemek muḥāl iy dōst *(G. 18/6). [iy]*

Cānum almaḳ dilerseñ eyleme āl
Āl ḥācet degüldür al iy dōst *(G. 18/8). [iy]*

Belüñ ile dehānuñ añduḳça
Eylerem yoḳ yire ḫayāl iy dōst *(G. 18/10). [iy]*

Anuñ içün yoluña cān virürem
Kim budur ʿāşıḳa kemāl iy dōst *(G. 18/12). [iy]*

Zülfümi al mecāl var ise didüñ
Yoḳ-durur Cemde bu mecāl iy dōst *(G. 18/14). [iy]*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/1). [iy]*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/2). [iy]*

Raḥm eyle baña cevr ü cefā ḳılma iñen kim
ʿIşḳuñda çeken bunca cefālar benem iy dōst *(G. 19/4). [iy]*

Dāmānuña yapışup ayaġuña düşerdüm
Ḳurtulsa idi ger ġam elinden yaḳam iy dōst *(G. 19/6). [iy]*

Dāġ urma ṣaḳın lāleleyin yüregüme kim
Kār itdi benüm cānuma derd ü elem iy dōst *(G. 19/8). [iy]*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/10). [iy]*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/12). [iy]*

Yād-ı dehenüñ baġrumı pür-ḫūn ider iy dōst
ʿAksi lebüñüñ yaşumı gül-gūn ider iy dōst *(G. 20/1). [iy]*

Yād-ı dehenüñ baġrumı pür-ḫūn ider iy dōst
ʿAksi lebüñüñ yaşumı gül-gūn ider iy dōst *(G. 20/2). [iy]*

Bir ben degülem ʿışḳ ile dīvāneluġ eyler
ʿIşḳuñ niçe ʿāḳilleri mecnūn ider iy dōst *(G. 20/4). [iy]*

Şol deñlü göñül ʿışḳuñ ile çekdi cefāyı
Ki aġlasa gözüm ʿālemi meşḥūn ider iy dōst *(G. 20/6). [iy]*

Gül ruḫlaruñuñ yādına bu dīde-i ḫūnīn
Ḳanlu yaşını aġlasa Ceyḥūn ider iy dōst *(G. 20/8). [iy]*

Ṣayd itmek içün bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ siḥr ile efsūn ider iy dōst *(G. 20/10). [iy]*

Cān vireli Cem ḳadd-i ser-efrāzuña dilden
Ḳaddüñ bigi her şiʿrini mevzūn ider iy dōst *(G. 20/12). [iy]*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/14). [iy]*

Mestāne gözüñ ḳaṣd-ı ser ü cān ider iy dōst
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan ider iy dōst *(G. 21/1). [iy]*

Mestāne gözüñ ḳaṣd-ı ser ü cān ider iy dōst
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan ider iy dōst *(G. 21/2). [iy]*

Zülfüñ yüzüñe düşüp ider ʿārıżuña ḳaṣd
Ol kāfiri gör ġāret-i īmān ider iy dōst *(G. 21/4). [iy]*

Ger gözlerümüñ yaşını fürḳat odı her dem
Ḳurıtmasa ʿālemleri ʿummān ider iy dōst *(G. 21/6). [iy]*

Luṭfuñla n'ola göñlümi maʿmūr ider iseñ
Zīrā ki ġamuñ leşkeri vīrān eder iy dōst *(G. 21/8). [iy]*

Ṣīrīn lebüñi ṣormaġa budur hevesüm kim
Ben ḫaste-dilüñ derdine dermān ider iy dōst *(G. 21/10). [iy]*

Ṣol deñlü eser ḳıldı fırāḳuñ odı cāna
Kim ney ḫōş olup nāle vü efġān ider iy dōst *(G. 21/12). [iy]*

Ṣol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi fırāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/14). [iy]*

ʿĪd ayı diyü Kaʿbe-i kūyuñda yine Cem
Yā ḳaşlaruña cānını ḳurbān ider iy dōst *(G. 21/16). [iy]*

Laʿline ḳaṣd idicek zülfine ṭolaşsañ n'ola
Kim ḳarañuda bulınur iy göñül āb-ı ḥayāt *(G. 22/4). [iy]*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy ʿĪsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/12). [iy]*

Ṣekkerīn laʿlüñ görüp iy piste-leb
Başlarına ṣu ḳoyar ḳand ü nebāt *(G. 23/7). [iy]*

Ḫaṭuñ zülfeynüñ iy meh ḳaşlaruñla
Gül evrāḳında yazmış penc āyet *(G. 24/13). [iy]*

Ne ġam dermān irişmezse lebüñden
İder derdüñ Ceme iy cān kifāyet *(G. 24/20). [iy]*

Yoluña cān vireni añmayasın
Bu mıdur iy ḥabībüm saña ʿādet *(G. 25/6). [iy]*

Beni ḫāk eyle iy ġam eglemegil
Ki ṣala sāyesin ol serv-kāmet *(G. 25/7). [iy]*

Dil ü cān terkin ur iy Cem yolında
Dilerseñ iki ʿālemde saʿādet *(G. 25/13). [iy]*

Dil ʿışḳuña mübtelādur iy dōst
Raḥm eyle ki bī-nevādur iy dōst *(G. 26/1). [iy]*

Dil ʿışḳuña mübtelādur iy dōst
Raḥm eyle ki bī-nevādur iy dōst *(G. 26/2). [iy]*

Bālā-yı ḳadüñ ne ʿarż idersin
Bālā degül ol belādur iy dōst *(G. 26/4). [iy]*

ʿUşşāḳa yoluñda cān ü dilden
Baş oynamaġa ṣalādur iy dōst *(G. 26/6). [iy]*

Cān ü dil olalı saña bende
Her birisi pādişādur iy dōst *(G. 26/8). [iy]*

Geldükçe dile ḫayāl-i zülfüñ
Mūnis baña ejdehādur iy dōst *(G. 26/10). [iy]*

Göñlün diledükçe sög baña kim
Düşnām-ı lebüñ duʿādur iy dōst *(G. 26/12). [iy]*

Bir laḥẓa vefāñı görmedüm hīç
Her laḥẓa işüñ cefādur iy dōst *(G. 26/14). [iy]*

Ḫaḳ ʿışḳuñı eylemedin īcād
Dil ʿışḳuña āşinādur iy dōst *(G. 26/16). [iy]*

Ḫāk-i rehüñi dirīġ ḳılma
Cān çeşmine tūtiyādur iy dōst *(G. 26/18). [iy]*

Bī-şübhe lebüñ ṣarāb-ı nābı
Dil-ḫastesine şifādur iy dōst *(G. 26/20). [iy]*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/22). [iy]*

Biñ cān ü göñül şeker lebüñden
Bir būseñe kem behādur iy dōst *(G. 26/24). [iy]*

Merve ḥaḳı saʿy-i Kaʿbe kūyuñ
Cān ḥācīsına ṣafādur iy dōst *(G. 26/26). [iy]*

ʿIşḳuñ kemerini baġlayaldan
Ney bigi işüm nevādur iy dōst *(G. 26/28). [iy]*

Cevr ü ġamuñ eksük itme bir dem
Kim Cem ḳuluña ʿaṭādur iy dōst *(G. 26/30). [iy]*

Cān bāġı içinde Sidre ḳaddüñ
Ṭūbā bigi müntehādur iy dōst *(G. 26/32). [iy]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/1). [iy]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/2). [iy]*

Iraġa ṣalma ḳapuñdan beni ki Merve ḥaḳı
Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ ṣafā imiş iy dōst *(G. 27/4). [iy]*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/6). [iy]*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/8). [iy]*

İrişmek ister idi h∨ān-ı vaṣluña līkin
Hemān naṣīb-i Cem āḫir duʿā imiş iy dōst *(G. 27/10). [iy]*

Ṣol laʿl-i lebüñ ḫāl-i ḫayāli niçün iy dōst
Ben ḫaste-dilüñ cānına urur dögün iy dōst *(G. 28/1). [iy]*

Ṣol laʿl-i lebüñ ḫāl-i ḫayāli niçün iy dōst
Ben ḫaste-dilüñ cānına urur dögün iy dōst *(G. 28/2). [iy]*

Ṣādam ruḫ u zülfüñ ġamı tenhā baña olmaz
Zīrā ḳara gün il ile olur dügün iy dōst *(G. 28/4). [iy]*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/6). [iy]*

Zer ḳıla umar yüzini iksīr-i ġubāruñ
Budur yüzini ḳapuña sürdügi gün iy dōst *(G. 28/8). [iy]*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḫālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/10). [iy]*

Tā kim diyeyin saña bugün ḫālümi bir bir
Zülfüñ neler eyledügini baña dün iy dōst *(G. 28/12). [iy]*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/14). [iy]*

Laʿlüñ ḥadīṣin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/7). [iy]*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini ṣıma iy dōst
Ṣınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/11). [iy]*

İḫtiyār it melāmeti iy Cem
Çün yaramaz saña bu zühd ü ṣalāḥ *(G. 35/17). [iy]*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/9). [iy]*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/1). [iy]*

S̱ülṣ ü muḥaḳḳaḳ ile riḳāʿ iy perī-ṣıfat
Ḫaddüñ ṣaḥīfesinde olur āşikār nesḫ *(G. 39/3). [iy]*

Ḫaddüñde ḫaṭṭuñı gören iy māh-rū didi
Gül yapraġında böyle ʿaceb ki hezār nesḫ *(G. 39/7). [iy]*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/9). [iy]*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/4). [iy]*

Cem yoluña cānını fidā eyledi iy dōst
Billāhi revā mı ki ṭapuñdan ḳılasın red *(G. 42/17). [iy]*

Gözlerümden yüzüñ olalı baʿīd
Aġlaram derd ü ġamla iy yüzi ʿīd *(G. 44/2). [iy]*

Cān ü dil benüm ile iy meh-rū
Olmışuz rūz ü şeb ṭapuña ʿabīd *(G. 44/3). [iy]*

Zülf-i şeb-rengüñ yaḳaldan āteş-i ḥüsnüñde ʿūd
Ṭutdı ser-tā-ser yüzüñüñ çevresin iy māh dūd *(G. 45/2). [iy]*

İriş iy ġam beni ḫāk-i reh eyle
Ki ola ṭopraġum ilte kūyına bād *(G. 48/3). [iy]*

Ben derd ü belā vü ġamuña rāzıyam iy dōst
Dünyāda bu resme işe kimüñ hevesi var *(G. 50/7). [iy]*

Yüz virme iñen ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruña iy dōst
Kim zülfüñe baş ḳoşdı iñen fitneler eyler *(G. 51/11). [iy]*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/3). [iy]*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāşıḳa hem şimdi mi oldıġı var *(G. 55/7). [iy]*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/9). [iy]*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/10). [iy]*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/8). [iy]*

İy bād-ı ṣubḥ yār işiginden ḫaber getür
Her dem dimāġ-ı cāna ṣaçından eser getür *(G. 57/1). [iy]*

İrdükçe işigine anuñ luṭf it iy ṣabā
Ḳanlu gözüme çekmek içün ḫāk-i der getür *(G. 57/3). [iy]*

Çün tīr-i ġamzesi dile mihmān olup-durur
İy Cem ciger kebābın aña mā-ḥażar getür *(G. 57/10). [iy]*

Yüzüñi her kim görürse iy ḳamer-çihre senüñ
Vālih ü ḫayrān oluban cān ile taḥsīn ider *(G. 58/5). [iy]*

Her ḳaçan derd ü ġamuñdan aġlasam iy meh-liḳā
Yir yüzini gözümüñ yaşı ḳamu rengīn ider *(G. 58/7). [iy]*

Ṣaçuñ küfrine iy meh-rū-yı ʿālem
Yüzüñüñ pertevi īmān baġışlar *(G. 59/5). [iy]*

İy Cem bu demde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb
Ḫāṣā cihān yüzi ola gül-zār ü lāle-zār *(G. 60/17). [iy]*

Ḫaṭṭuñ iy dōst getürdi yine tezvīr ile āh
Ḳanumı dökmek içün ḥüccet elümden ne gelür *(G. 61/11). [iy]*

Niçün raḥm eylemezsin baña iy dōst
Ki ʿışḳuñla yaşum Ceyḥūn olupdur *(G. 62/3). [iy]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden iy ḳamer-çihre senüñ
Ṭurmadan ḳanlu yaşum bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/5). [iy]*

Cem leb-i mey-gūnuña dil vireli iy piste-leb
Ṭurmadan ḳanlu yaşı bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/11). [iy]*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/15). [iy]*

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭolanur Bedr-i münīr *(G. 65/7). [iy]*

Bulur iy meh-rū ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölür ise Cem faḳīr *(G. 65/13). [iy]*

N'ola ḳurtarsañ iy meh-rū beni sen
Ki zülfüñ boynuma dāyim resendür *(G. 66/11). [iy]*

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Çün bugün derdüñe olacaḳ devā devrānıdur *(G. 69/3). [iy]*

Meclis içre n'ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/9). [iy]*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/1). [iy]*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/2). [iy]*

Ol feraḥ iy dil ki görürsin yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür *(G. 70/7). [iy]*

Ol feraḥ iy dil ki görürsin yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür *(G. 70/8). [iy]*

Dilden iy Cem ol perī-ruḫ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫōş mihmān gelür *(G. 70/9). [iy]*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/1). [iy]*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/2). [iy]*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy mürde-beden kim işbu dem cān irişür *(G. 71/8). [iy]*

Sür ṣafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/9). [iy]*

Sür ṣafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/10). [iy]*

Teşnelükden ölme iy dil çün yitişdüñ nūş ḳıl
Çekmedin ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(G. 72/3). [iy]*

Çünki furṣat virdi el iy sāḳī-i meh-rū müdām
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur *(G. 72/5). [iy]*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur ʿĪsī-nefes
Şād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/7). [iy]*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur ʿĪsī-nefes
Şād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/8). [iy]*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāli pertevinden nūr-ı īmān bundadur *(G. 72/9). [iy]*

Ḳılma iy Cem bülbül-i şūrīde gibi nāle sen
Kim cemāl-i yār gibi verd-i ḫandān bundadur *(G. 72/11). [iy]*

Dil-berüñ mey-gūn lebinden meclis-i ʿuşşāḳda
İy göñül ḳan aġlayup ḳılsañ rivāyet ḫōş-durur *(G. 74/8). [iy]*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū gūş ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūş ider *(G. 75/1). [iy]*

Vaḳtidür raḥm eylegil iy meh-liḳā ben bendeñe
Kim ġam-i ʿışḳuñ hemīşe yaşumı deryā ḳılur *(G. 76/3). [iy]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
Hem-dem-i derd ü belā vü mūnis-i hem-ġem-durur *(G. 78/5). [iy]*

N’ola ger cevr ü cefā eylerseñ iy meh-rū baña
Kim senüñ cevr ü cefāñ ile göñül ḫurrem-durur *(G. 78/7). [iy]*

Çü zülfüñ sünbül-i cennetdür iy dōst
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ḫaṭādur *(G. 79/15). [iy]*

Zülf ü ruḫuñuñ yādına iy meh gice gündüz
Odlāre yanan derd ile ʿāşıḳ cigeridür *(G. 80/7). [iy]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḥzūn olur *(G. 81/9). [iy]*

Zülf-i şeb-dīzüñ görüp iy Ḫüsrev-i şīrīn-dehen
Yaşlarum rengi ruḫuñ ʿaksi ile gül-gūn olur *(G. 81/13). [iy]*

Niçe biñ siḥri var iy dil-ber-i meh-rū lebüñüñ
Çüriyüp ḫāk olan ölüyi kefenden çıḳarur *(G. 82/7). [iy]*

Vaḳtidür raḥm ider iseñ Ceme iy şāh-ı cihān
Ki firāḳ ile ġamuñ cānını tenden çıḳarur *(G. 82/13). [iy]*

N’ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/9). [iy]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe yüz sürelden iy dil-ber yüzüm
Levḥa-i zerrīne beñzer kim kitāb üstindedür *(G. 84/3). [iy]*

Yüzüñe zülfüñ niḳāb olduḳça ḳo aġlayayın
Yaraşur iy sīm-ten müşkīn niḳāb üstindedür *(G. 84/6). [iy]*

Āftāb-ı ḥüsnüñ iy meh kim niḳāb altındadur
Şanasın bedr-i dü-cādur kim seḥāb altındadur *(G. 85/1). [iy]*

Mesken itse n'ola ger genc-i ḫayālüñ göñlümi
İy ṣanem genc-i nihān yiri ḫarāb altındadur *(G. 86/6). [iy]*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy ṣanem çün ʿāşıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/14). [iy]*

Ḳāmet ü zülf ü dehānuñ yādına
Ḳaddüm iy sīmīn-beden çün lāmdur *(G. 87/12). [iy]*

Didüm iy cān beni gel eyle şehīd-i ġam-i ʿışḳ
Didi ögretme baña bu ḳadar idrāke düşer *(G. 89/3). [iy]*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/7). [iy]*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/12). [iy]*

Lü'lü' dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez ʿAdenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/18). [iy]*

Devr-i ruḫuñda ḫaṭṭuña iy meh ḳılan naẓer
Devr-i ḳamerde fitne-i āhir-zamān ṣanur *(G. 95/3). [iy]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile hemīşe nedem çeker
Bilmezsin iy ṣanem anı her dem ne dem çeker *(G. 96/2). [iy]*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/2). [iy]*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n'ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/3). [iy]*

Cem neler çekdügini derd ü firāḳuñla müdām
N'idelüm bilmez iseñ iy ṣanem Allāh bilür *(G. 97/10). [iy]*

Ger göreydi gün yüzüñi iy perī-ruḫ bir naẓer
Dāġ-ı ḥasretle ḳılurdı sīnesin pür-ḫūn ḳamer *(G. 98/1). [iy]*

Ḳo kemer olsun ḳolum belüñe iy cān-ı cihān
Ḫōş yaraşur olıcaḳ sīmīn miyāna zer kemer *(G. 98/9). [iy]*

Didüm iy meh-rū lebüñden būse inʿām eylegil
Didi kim ṭut aġzuñı söylenmesün işbu ḫaber *(G. 98/11). [iy]*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/9). [iy]*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/13). [iy]*

Gezme iy dil Mıṣr-ı ḥüsnin ṣām-ı zülfinden ṣaḳın
Ġāfil olma var iñen ceyş-i Ḥabeş buṣudadur *(G. 101/3). [iy]*

Niçün añmaz iy ṣanem bizi şeker senbūseden
Laʿl-i nāb-ı şekkerīnüñ kim şeker pālūdedür *(G. 101/7). [iy]*

Bir bencileyin zülfi esīri iken iy Cem
Baḫt-ı siyehüm gibi siyeh-kār kimüñ var *(G. 103/23). [iy]*

Gül yüzüñ ayruluġı iy lāle-ruḫ dāyim Cemi
Gül-şen-i ḥüsnüñ ġamından bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 104/13). [iy]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/10). [iy]*

İy dil ayaġına düşmek gerçi kim düşvārdur
Cehd idüp düş var çün devlet nişānı pāyidür *(G. 105/11). [iy]*

Bu dār-ı ġamda iy Cem ger ararsañ
Refīḳ-i bī-ḫalel cām ü ġazeldür *(G. 109/11). [iy]*

İñen yüz virme bu ḫaṭṭ-ı siyāha
Ki iy cān fitne-i āhir-zamāndur *(G. 113/10). [iy]*

Beñlerüñ laʿl-i lebüñde senüñ iy piste-dehen
Noḳṭalardur ki ḳonur rūşen ola diyü şeker *(G. 114/5). [iy]*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/1). [iy]*

Kaʿbeteyn olalı ṭās-ı ʿışḳuña cān ü göñül
Her biri nerd-i ġamuñda iy ḳamer-ruḫ zārdur *(G. 115/4). [iy]*

Didüm iy meh şol ẕeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/5). [iy]*

Luṭf u mihre inanup şād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/9). [iy]*

Ḳıl ḳollarumı belüñe iy sīm-ber kemer
Sīmīn miyāna ḫōş yaraşur çünki zer kemer *(G. 116/1). [iy]*

Şekker lebüñe ḫidmet idem diyü iy ṣanem
Yüz yirde baġladı beline ney-şeker kemer *(G. 116/5). [iy]*

İy Kaʿbe yüzlü cāmiʿ-i ḥüsnüñde ḳaşlaruñ
Miḥrāb düzdi ʿanber-i terden kemer kemer *(G. 116/9). [iy]*

İy Cem dem oldı çāk idesin ṣabr yaḳasın
Çün dāyimā o mūy-miyānı ḳoçar kemer *(G. 116/13). [iy]*

Kākülüñ devrinde ber-dār itmege dil düzdini
İy kemān-ebrū ser-i zülfüñ aṣar çengāller *(G. 119/8). [iy]*

İy ʿaceb ol mihr-i ʿālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/1). [iy]*

Gördüginçe cübbe-i ṣabrını çāk eyler Cemüñ
Ṣol ten-i sīmīnüñ iy dil-ber ki pīrāhendedür *(G. 120/10). [iy]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü göñlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/9). [iy]*

Sensüz sefer ṣafā degül iy Sidre-ḳad bize
Sen bile olıcaġız olur müntehā sefer *(G. 123/9). [iy]*

Ne sengīn-dilsin iy sīmīn-beden kim
Daḫı ḳılmaz senüñ ḳalbüñe teʾsīr *(G. 124/3). [iy]*

Gel iy tīr-i müje dil ḫānesine
Naẓer revzenden atma içerü gir *(G. 124/11). [iy]*

Egerçi iy ḳalem iki dilüñ var
Ġamum şerḥ eylemege ne dilüñ var *(G. 125/1). [iy]*

Müdām içersin iy Cem ḫūn-ı sāġer
Leb-i yār ile beñzer kim dilüñ var *(G. 125/9). [iy]*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/8). [iy]*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/9). [iy]*

N'ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/12). [iy]*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/14). [iy]*

Lebinden itme iy dil būse sen cer
Gözi ḫancer çeküp cānuma sancar *(G. 132/1). [iy]*

Şu ḳoydı şekkerüñ başına iy dōst
Cem idelden lebüñ vaṣfın mükerrer *(G. 132/17). [iy]*

Ḳılmaduñ ḳolum miyānuña kemer
Ḳılca nefʿüñ görmedüm iy sīm-ber *(G. 133/2). [iy]*

İy gözüm görmez misin hecrin didüm
Dir iẕācāʾe'l-ḳażā ʿamye'l-baṣer *(G. 133/9). [iy]*

Cem dehānuñ yādına iy piste-fem
Bir diyāra vardı kim gelmez ḫaber *(G. 133/13). [iy]*

İy göñül baġladuñ ise sefer-i ʿışḳa kemer
Gel ḳadem baṣ gidelüm ṣorma ki ferseng nedür *(G. 136/7). [iy]*

Nām ü neng isteme iy müddeʿī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/13). [iy]*

Budur iy dil-ber ṣurāḥīnüñ ciger-ḫūn olduġı
Būse almış leblerüñden sāġer-i ṣahbā meger *(G. 137/13). [iy]*

Bir ḳadem baṣsañ kenār-ı çeşmüme iy serv-i nāz
Serv ʿādetdür ki mesken bir kenār-ı cū ṭutar *(G. 139/5). [iy]*

Gūyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy ṣanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir kūşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/3). [iy]*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/7). [iy]*

Şāh-bāz-ı dil ṭutaldan bugün iy Cem dil-beri
Kūh-i Ḳāf-ı dilde her dem menzil[i] ʿAnḳā ṭutar *(G. 140/9). [iy]*

Firāḳuñdan göñül iy meh-liḳā yār
Cihān içinde bir dem bī-ġem olmaz *(G. 141/11). [iy]*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/5). [iy]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri olduḳça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/7). [iy]*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/9). [iy]*

Ṭoḳındı ḫōd bilürem tīr-i ġamzeñ iy dil-ber
ʿAceb budur ki araram siperde bulınmaz *(G. 143/9). [iy]*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/11). [iy]*

Āh kim derd ü ġam-i ʿışḳuñla iy meh-rū senüñ
Hem-dem olur baña her dem sāz ü söz-i cān-güdāz *(G. 144/9). [iy]*

Niçe bir çeşmüñ ola iy māh-rū ġammāz-ı nāz
Niçe bir meşhūr ola şānuñda bu āvāz-ı nāz *(G. 148/1). [iy]*

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki olur her biri bīmār sensüz *(G. 149/1). [iy]*

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭar sensüz *(G. 149/3). [iy]*

Ṭabīb-i cānsın iy cān gitme bir dem
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz *(G. 149/5). [iy]*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 150/2). [iy]*

Yüzüñi görmeyeli senüñ iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı kākülüñ gibi cānā ḳarārumuz *(G. 150/3). [iy]*

Derd ü belā ile ḳıluruz āh ü nāleler
İy Cem gideli ol ṣanem-i gül-ʿiẕārumuz *(G. 150/14). [iy]*

Zülfüñüñ bendini bend it boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz ṣaçuñ küfrinsüzin īmānumuz *(G. 151/3). [iy]*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Kim ṭoḳuz eflāke çıḳdı nāle vü efġānumuz *(G. 151/5). [iy]*

Ger ṭaleb ḳılur isem laʿlüñi n’ola dem-be-dem
Çün kim oldur bizüm iy meh çeşme-i ḥayvānumuz *(G. 151/8). [iy]*

Cem nice kūyuñı terk itsün senüñ iy māh-rū
Kim iki ʿālemde oldur ravża-i rıżvānumuz *(G. 151/9). [iy]*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara ṣaçuñ gibi göñlümüzi
Senüñ ile böyle m’idi iy perī peymānumuz *(G. 152/4). [iy]*

Bülbül bigi ġamuñla fiġān oldı kārumuz
Sensüz giçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 153/2). [iy]*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/9). [iy]*

Ṣubḥ olınca gözlerin seyyāre yummaz gözlerin
Göklere irdükçe iy Cem nāle vü efġānumuz *(G. 158/10). [iy]*

İy dil vefā sen umma her-giz güzeller içre
Ḳavl ü ḳarār muḥkem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/9). [iy]*

ʿAyş umma dehr-i dūndan iy ʿāşıḳ-ı belā-keş
ʿĀşıḳ cihānda ḫurrem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/11). [iy]*

Būse recāsın itme ol yār-i bī-vefādan
Gel fāriġ ol var iy Cem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/14). [iy]*

Senüñ içün ölür isem n’ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/3). [iy]*

Saña ṭālib olduġumı cān ile ʿayb eyleme
Kim baña sensüz cihān iy meh-liḳā olur ḳafes *(G. 161/6). [iy]*

İy göñül derd ü belādan ʿālem içre niçe bir
Ḳılasın feryād çün kim saña yoḳ feryād-res *(G. 161/7). [iy]*

Laʿlüñüñ üstinde ḫālüñ iy ḳamer-çihre senüñ
Ṣanasın ḳand-i mükerrer üstine ḳonmış meges *(G. 161/9). [iy]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/11). [iy]*

Çünki efġānuñdur iy Cem ṭās-ı ʿışḳı çıñradan
Rāz-ı ʿışḳuñ ṣaḳlaġıl kim fāş ider āvāz-ı ṭās *(G. 163/13). [iy]*

Şevḳ-i ʿiẕāruñla Cem aġlayalı bildiler
Cennet imiş iy ṣanem menbaʿ-ı Nīl ü Eres *(G. 164/12). [iy]*

Öldüm ümīd-i būseñ ile iy ṣanem yitiş
Ḳılma dirīġ nuṭḳ-ı Mesīḥāyı bir nefes *(G. 165/3). [iy]*

Her dem lebi ḫayāline iy ḳan olası dil
Elden düşürme bāde-i ḥamrāyı bir nefes *(G. 165/7). [iy]*

Ḥüsn-i ʿarūs boynına iy bād ṣubḥ-dem
Ḳıl ʿanberīne zülf-i semen-sāyı bir nefes *(G. 165/9). [iy]*

Ḫaṭṭuñ güneş yüzüñde senüñ iy perī-ṣıfat
Devr-i ḳamerde fitne-i āḫir-zamān imiş *(G. 166/3). [iy]*

Didüm kūyuñ itiyem iy ḳamer-ruḫ
Didi gör bu da yaʿnī ādem olmış *(G. 169/3). [iy]*

Didüm çeşmümde mesken eyle iy dōst
Didi yir yoḳ yaşuñdan pür-nem olmış *(G. 169/5). [iy]*

Cān lebe geldi irince leb-i laʿlüñ lebüme
Bildüm iy cān leb-i cān-baḫşuñı kim cāndan imiş *(G. 171/4). [iy]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/2). [iy]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/9). [iy]*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/2). [iy]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/11). [iy]*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/13). [iy]*

Ḳufl-i ġam feṯḥine miftāḥ-ı fütūḥ ister iseñ
İy göñül kufl-i der-i ḫāne-i ḫammāre yapış *(G. 176/16). [iy]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/11). [iy]*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler ʻālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/1). [iy]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/5). [iy]*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/7). [iy]*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol ṣanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/11). [iy]*

İy dil ġam-i ʿışḳ ile feryād ü fiġān eyle
Çün dil-ber alur her dem feryād ü fiġāndan ḫaẓ *(G. 185/9). [iy]*

Tīr-i müje iy dil-ber sīnemde ṭutaldan cā
Dil ḫurrem olup her dem cānum bulur andan ḫaẓ *(G. 185/11). [iy]*

Tīr-i müjeñ iy dil-ber sīnemde nişān eyler
Tā bula dil ü cānum bu resme nişāndan ḫaẓ *(G. 185/13). [iy]*

Yüzden götürgil kūşe-i zülfüñi iy cān-ı cihān
Billāh revā mı kim düşe ayaġa ʿömr-i cāvidān *(G. 185/1). [iy]*

Cem yüzüñi gördi cāndan didi kim
Elvedāʿ iy zühd ü taḳvā elvedāʿ *(G. 186/14). [iy]*

Olaldan ışḳuñ iy meh baña vāḳiʿ
Gelüpdür başuma dürlü vaḳāyiʿ *(G. 187/1). [iy]*

Ṭulūʿ itmedi ol meh revzenümden
Yoġ imiş iy dirīġā bizde ṭāliʿ *(G. 187/8). [iy]*

Yire dökmege Cem ḳanını iy dōst
Çeker ġamzeñ hemīşe seyf-i ḳāṭiʿ *(G. 187/13). [iy]*

Gitmek içün ʿazm çün kim itdüñ iy cān elvedāʿ
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān elvedāʿ *(G. 189/1). [iy]*

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmedin
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān elvedāʿ *(G. 189/4). [iy]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derd-mendem gitmedin derdüme dermān elvedāʿ *(G. 189/7). [iy]*

Ḥüsnüñ çerāġ uyarduġı meclisde iy ṣanem
Şemʿ-i felek olursa n'ola şemʿ-dān-ı şemʿ *(G. 190/5). [iy]*

İy Cem çerāġ-ı ḥüsn-i ḥayāline ol mehüñ
Dil ḫānesinde ṣanki açıldı dükān-ı şemʿ *(G. 190/41). [iy]*

Bu Cem-i miskīne iy cān raḥm iderseñ vaḳtidür
Kim firāḳuñdan senüñ baġrını ḳan eyler dirīġ *(G. 192/13). [iy]*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/11). [iy]*

Ṭolaşaldan ser-i zülfi perīşān göñlüme iy dōst
Benüm bigi perīşāndur hemīşe rūzgār-ı zülf *(G. 196/3). [iy]*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/13). [iy]*

Bu Cem-i ġam-gīne iy cān raḥm ḳıl
Ġamzeñe cānın ḳılur her dem hedef *(G. 197/13). [iy]*

Göñlüm hevā-yı zülfüñe düşelden iy perī
Oldı firāḳ u ḥasret ile tārümār-ı ʿışḳ *(G. 198/11). [iy]*

Cem cānı gibi ṣaḳlar anı iy perī-ṣıfat
Derd ü ġamuñ olalı aña yādigār-ı ʿışḳ *(G. 198/17). [iy]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/5). [iy]*

Gerçi kim ʿazm eyledüñ gitmege iy cān elfirāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān elfirāḳ *(G. 203/1). [iy]*

Gül-şen-i ḥüsnüñde iy cān baña degmeden naṣīb
Giderem bülbül gibi nālān ü giryān elfirāḳ *(G. 203/3). [iy]*

Egleme öldür Cemi iy māh-rū
Çün bilürsin ḫayr işüñ teʾḫīri yoḳ *(G. 204/9). [iy]*

İy ṣanem lāle ruḫuñ luṭfı gül-i ḥamrāda yoḳ
Ḥāleti lüʾlüʾ dişüñüñ lüʾlüʾ-i lālāda yoḳ *(G. 208/1). [iy]*

Senden ötrü iy ṣanem seng-i melāmet başuma
Bir cevāhir basṭ ider kim efser-i Dārāda yoḳ *(G. 208/11). [iy]*

Hey ne āhū-yı Ḫaṭāsın iy ġazāl-i Çīn kim
Zülf-i miskīnüñ ḳoḫusı ʿanber-i sārāda yoḳ *(G. 208/13). [iy]*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/18). [iy]*

Deñedüm seni iy ḳamer-çihre
Yoḳ-durur baña merḥamet nazerüñ *(G. 209/5). [iy]*

Ya ḳaşı atduġınca ġamze oḳın
Eyle iy Cem aña siper cigerüñ *(G. 209/14). [iy]*

Āh kim iy meh-liḳā ḫışm eyleyüp ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(G. 211/3). [iy]*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥasen
Çünki ʿālemde beni sen zār ü mecnūn eyledüñ *(G. 211/9). [iy]*

Ṭūbī-i ḳaddine iy Cem cān ü dilden ṣiʿrüñi
Ḳadd-i mevzūnı gibi her laḥẓa mevzūn eyledüñ *(G. 211/13). [iy]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ figān [itmek] *(G. 212/11). [iy]*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/1). [iy]*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bīmāruñam senüñ *(G. 213/3). [iy]*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ *(G. 213/6). [iy]*

N'ola feryādum işitmezseñ iy dōst
İşitmez nālesin gül ʿandelībüñ *(G. 214/7). [iy]*

Ḥüsnüñüñ āyātını yazmaġ içün iy māh-rū
Gün yüzüñ evrāḳı üstinde düzer mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 215/7). [iy]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/14). [iy]*

İy ṣanem ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī daḫı olsa reh-nümūn
Ger dönersem kāfirem ʿışḳ-ı mecāzuñdan senüñ *(G. 216/3). [iy]*

Devr eli gevşek buraldan iy göñül ṭanbūr-vār
Od düşer evc-i semāya söz ü sāzuñdan senüñ *(G. 216/7). [iy]*

Yaḳup aġzın şemʿi ber-dār itdiler bāzārda
Fāş idelden iy ṣanem bir şemme rāzuñdan senüñ *(G. 216/12). [iy]*

Hey ne ʿāşıḳsın sen iy Cem kim ḳamu ḫūbān-ı şehr
Ḳurtulımaz dīde-i maʿşūḳ-bāzuñdan senüñ *(G. 216/13). [iy]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/3). [iy]*

Çeşmüñ behişt nergisi midür ki iy ṣanem
Gül-zār içinde oldı yiri çün miyān-ı müşk *(G. 217/21). [iy]*

Lebüñ aġzuma sögerse n'ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/3). [iy]*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n'ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/7). [iy]*

İy gözlerüm gelüñ yaşum āb-ı revān ṭutuñ
Ol cūya ḳarşu ḳaddini serv-i revān ṭutuñ *(G. 220/1). [iy]*

Ol serv-i ġonce-leb varıcaḳ seyr-i gül-şene
İy lāleler başına semen sāye-bān ṭutuñ *(G. 220/4). [iy]*

İy ġamzeler çü ḳaşı nigāruñ kemān imiş
Tīrine sīne-i Cemi billāh nişān ṭutuñ *(G. 220/13). [iy]*

İy cān ü dil yüzin o mehüñ gül-sitān idüñ
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idüñ *(G. 221/1). [iy]*

Çeşmine beñzerem dir imiş āhū-yı Ḫoten
İy ġamzeler gelüñ yüregin ṭolu ḳan idüñ *(G. 221/10). [iy]*

Yüz sürerdüñ ayaġı tozına iy gün niçe gün
Cevher-i ḫāk-i rehinden pür ola tā külehüñ *(G. 222/7). [iy]*

Bir daḫı ʿışḳuñ hevāsına heves ḳılmaya Cem
İy ṣanem ger ḳurtulursa dām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/14). [iy]*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m'idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/11). [iy]*

Ne girdüñ göñlüme iy çeşm-i bed-mest
Ne ḫōş düzd-āne bu dükkāne girdüñ *(G. 225/7). [iy]*

ʿAceb siḥrüñ mi var iy tīr-i müjgān
Ki bir nāzüklük ile cāne girdüñ *(G. 225/11). [iy]*

Bir elde cānuñ u bir elde başuñ
Yine iy dil ʿaceb meydāne girdüñ *(G. 225/14). [iy]*

Velī bī-bāk gezme ḫüsn[i] mülkin
Ki iy rüstāyī şehr-istāne girdüñ *(G. 225/18). [iy]*

Dökmege Cem ḳanını ṭopraġa nā-ḥaḳ ẓulm ile
Lebleriüñe dest-ḫaṭ virmişdür iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 226/14). [iy]*

İy cān ṭabībi n'ola ki bīmāruñam senüñ
Şehd ü şifā lebüñ dise tīmāruñam senüñ *(G. 227/1). [iy]*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḥal *(G. 228/13). [iy]*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/9). [iy]*

Ḫaṭı irişmedin cān vir yolında
Ölümden öñdin öl iy ḳalb-i ġāfil *(G. 230/6). [iy]*

Ḳaşlaruñ yāsına Cem ḳurbān olaldan iy perī
Tīr-i ġamzeñ cān ü dilden bir nefes bīrūn degül *(G. 232/9). [iy]*

Firāḳ u ḥasretüñden iy dil-ārām
Çeker cān ü göñül zehr-i helāhil *(G. 233/7). [iy]*

Ceme iy meh niçün raḥm eylemezsin
Ki boynına ṭaḳar zülfüñ selāsil *(G. 233/9). [iy]*

Almaġa gül-zār-ı ḥüsnüñden naṣīb iy ġonce-leb
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek cerrār gül *(G. 234/9). [iy]*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme sūsen gözüme ḫār gül *(G. 234/11). [iy]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin iy ṣanem
Niçün irişmez şifāya cān ü dil *(G. 237/5). [iy]*

Raḥm it iy meh-rū ġamuñdan niçe bir
Uġraya cevr ü cefāya cān ü dil *(G. 237/9). [iy]*

Zülfine çün düşdüñ iy Cem bilürem
Terk idersin bu hevāya cān ü dil *(G. 237/15). [iy]*

Bāġa geldügüñ bilüp iy serv-i nāz
Yüz yüz ile zeyn ider gül-zārı gül *(G. 238/5). [iy]*

ʿAhd-i ḳadīm aradadur iy yār unıtma gel
Aġyāra baş ḳoşup beni zinhār unıtma gel *(G. 240/1). [iy]*

Dil ḫaste oldı derdüñ ile iy ṭabīb-i cān
Laʿlüñden itmege aña tīmār unıtma gel *(G. 240/3). [iy]*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/9). [iy]*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/10). [iy]*

Ferhād gibi yoluña iy Ḫüsrev-i ḫūbān
Cān virür isem sen lebi şīrīne ne müşkil *(G. 242/11). [iy]*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/1). [iy]*

Laʿl-i yār içün iñen ulaşma baña iy raḳīb
Ḳan görinür gözüme ben bī-nevādan vāz gel *(G. 243/7). [iy]*

Ḳazıd iy dōst ḳazıd ḫaṭṭ-ı semen-sāyuñı gel
Ṣaḳlama ebr-i siyehde ṣanemā ayuñı gel *(G. 245/1). [iy]*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/1). [iy]*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu gönlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/5). [iy]*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i gūyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/9). [iy]*

Mülk-i Çīne varduġınca zülfüñ iy Türk-i Ḫaṭā
Nāfe-i müşk-i Ḫotenden armaġān ışmarlaram *(G. 247/11). [iy]*

Ḫarc içün ḫᵛān-ı cemālüñ süfresinde iy ṣanem
Āsmānda mihr ü māha ḳurṣ-ı nān ışmarlaram *(G. 247/15). [iy]*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḫālüñ didüm
Gönlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/17). [iy]*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/11). [iy]*

İy güneş rifʿat bulup ḥüsnüñe maġrūr olmaġıl
Kim seni eyler ḫacil bir āftābum var benüm *(G. 249/5). [iy]*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy ṣanem her bāb ile bir feṯḥ-i bābum var benüm *(G. 249/10). [iy]*

İy Cem ol yār ayaġına itmege her dem niṣār
Gözlerümden dökilen dürr-i ḫōş-ābum var benüm *(G. 249/17). [iy]*

Nigāruñ aġzı sırrın kimse bilmez
Gel iy Cem ḳılma yoḳ yire tevehhüm *(G. 250/16). [iy]*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/1). [iy]*

Şemʿ-i rūyüñ ḥasretinden her seḥer-geh iy ṣanem
ʿArş ḳandīlin uyarur şuʿle-i āhum benüm *(G. 253/3). [iy]*

Āh-ı Cemden iy meh-i nā-mihr-bān eyle ḥaẕer
Ki oda yaḳar ʿālemi āh-ı seḥer-gāhum benüm *(G. 253/9). [iy]*

Gün yüzüñüñ pertevi şevḳine düşelden dilüm
Senden ayru iy ḳamer-ruḫ gözyaşıdur ḫāṣılum *(G. 254/2). [iy]*

Cem belā-yı hecr ile şol deñlü derd ü ġam çeker
İy ʿaceb derd ile mi taḫmīr olup-durur gilüm *(G. 254/12). [iy]*

Olalı derd ü ġamuñla zār u zār iy dōstum
Kākülüñden n’ola olsam tārümār iy dōstum *(G. 255/1). [iy]*

Olalı derd ü ġamuñla zār u zār iy dōstum
Kākülüñden n’ola olsam tārümār iy dōstum *(G. 255/2). [iy]*

Ol raḳīb-i rū-siyehle baña ḳarşu dem-be-dem
Ṣalınup itme telaṭṭuf zīnhār iy dōstum *(G. 255/4). [iy]*

N’ola çāker olsa ʿanber müşk ile zülfeynüñe
Kim ṣaçuñdan eyler anlar iftiḫār iy dōstum *(G. 255/6). [iy]*

Ḥüsnüñüñ gencine kim el ṣuna zülfüñle ḫaṭuñ
Ṣan ṭılısm olup gözedür mūr ü mār iy dōstum *(G. 255/8). [iy]*

Bulamaz furṣat ki Cem yoluña cān terkin ḳıla
Başına gör ne getürdi rūzgār iy dōstum *(G. 255/10). [iy]*

Ṣaçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrın görüp īmāna irdüm *(G. 256/5). [iy]*

Kerem ḳıl baña raḥm it iy dil-ārām
Eger ḳılmaz iseñ itmez dil ārām *(G. 260/1). [iy]*

Görelden dāl-i zülfüñi Cem iy dōst
Firāḳuñla olupdur ḳaddi çün lām *(G. 260/9). [iy]*

Ḳo cām-ı Cem hevesini yiter saña iy Cem
Sifāl-i mey-kede cām ü gedā-yı mey-kede Cem *(G. 261/11). [iy]*

Açılaldan üstüñe iy māh-rū bāb-ı kerem
Dil dilinden gitmedi her-giz nevā-yı yā Kerīm *(G. 262/11). [iy]*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi’l-ʿaẓīm *(G. 262/13). [iy]*

Kül oldum ben sözüm od oldı iy dōst
Kerem ḳıl gel beni söyletme epsem *(G. 263/3). [iy]*

Ḫayāl-i ḫaṭṭ [u] ḫaddüñ dilde iy māh
Ṭılısm-ı genc imiş vīrāna yazdum *(G. 265/9). [iy]*

Kitāb-ı ṭabb-ı ṭıbb içinde iy dōst
Cefā vü derdüñi dermāna yazdum *(G. 265/11). [iy]*

Didüm iy ġamze ḳanmaduñ mı ḳana
Didi ḳanuñ içicek ḳanayazdum *(G. 265/13). [iy]*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/9). [iy]*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rūyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/6). [iy]*

İy ṣanem nāz eyleme cevr ü cefādan vāz gel
Bu cefā vü cevr ile ṣanma ki senden uṣanam *(G. 270/7). [iy]*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/14). [iy]*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn olalı iy Yūsuf-cemāl
Ben zenaḫ-dānuñ çehin göñlüme zindān eyledüm *(G. 272/9). [iy]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẓāra Cem *(G. 273/5). [iy]*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/8). [iy]*

Ḥad yoḳ belā-yı dehre yüz ur āsitānına
Dök yaşlaruñ sitāresin iy bī-sitāre Cem *(G. 273/14). [iy]*

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam
Ġam ṣoñı şādluḳdur iy dil ṭarılma epsem *(G. 274/2). [iy]*

Bezm-i Ṣafāyı ḫōş ṭut şevḳ üzre Merve ḥaḳḳı
Nūş eyle cām-ı vaḥdet ʿişret demidür iy Cem *(G. 274/14). [iy]*

Kār-ger olmaġa efġān-ı Cem iy sīm-beden
Bir duʿā bilsem oḳurdum dil-i sengīnüñ içün *(G. 275/13). [iy]*

Gözlerüñ cān almaġa ḳaṣd itdügince iy ʿaceb
Kimse cān ḳurtarmadı āh ol iki seḥḥārdan *(G. 276/9). [iy]*

Niçe bir dest-i cefā çāk ide ṣabrum yaḳasın
Gülsin iy sīmīn-beden gel dāmenüñ çek ḫārdan *(G. 276/12). [iy]*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme baṣasın *(G. 278/3). [iy]*

Her ḳaçan Ṭūbā boyuñı görse iy şāh-ı cihān
Utanup boyuña ḳarşu secde ider serv-i çemen *(G. 279/7). [iy]*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/12). [iy]*

İy benüm baġrumı dāġ-ı ġamla pür-ḫūn eyleyen
Yaşumı şīrīn lebi yādına gül-gūn eyleyen *(G. 280/1). [iy]*

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme
Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen *(G. 280/3). [iy]*

Yüzüñde kākülüñi tārümār eyle ki Cem
Ḳara ṣaçuñ gibi iy dōst tārümār olsun *(G. 281/10). [iy]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/1). [iy]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/2). [iy]*

Ne ḳıldum iy şiken-i zülf-i ʿanberīn saña kim
Arada mānіʿ olup yüzine niḳāb olasın *(G. 283/5). [iy]*

Ne diyem iy dil-i pür-sūz dād elüñden dād
Beni cihānda ḫarāb eyledüñ ḫarāb olasın *(G. 283/7). [iy]*

Şu deñlü derde giriftārı var ḥabībüñ kim
Arada ṣanmaġıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/10). [iy]*

Gel iy serv-i sehī bir dem kenāra vaḳtidür seyrüñ
Ki yir yüzini āb itdüm gözümüñ çeşme-sārından *(G. 286/5). [iy]*

Gözlerüñ ġamz ile senüñ ḳaṣd-ı cān ü dil ḳılur
İy perī-peyker bizümle böyle āl itmek neden *(G. 287/6). [iy]*

Bu Cem-i üftādeñe raḥm itmeyüp iy meh-liḳā
Ḳaddini derd ü ġam-i ʿışḳuñla dāl itmek neden *(G. 287/13). [iy]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde ḫaṭṭı cevre yüz ṭutdı didüñ
İy raḳīb-i rū-siyeh bu resme fāl itmek neden *(G. 288/12). [iy]*

İy ṣanem ʿömrüm-durur bu zülf-i müşkīnüñ senüñ
Dāyimā ṭopraġa ṣalup pāy-māl itmek neden *(G. 288/15). [iy]*

İy ṣanem luṭf eyleyüp baṣ yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efşān ideyin *(G. 290/7). [iy]*

Tāze ṭutmaġ içün iy meh-rū yüzüñ gül-zārını
Yaşumı derd ü ġam-i ʿışḳuñla bārān ideyin *(G. 290/9). [iy]*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/8). [iy]*

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin *(G. 294/1). [iy]*

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin *(G. 294/2). [iy]*

Ḳanı eyledügümüz ʿayş ü neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin *(G. 294/6). [iy]*

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy gönül taḫtında sulṭān nicesin *(G. 294/8). [iy]*

Derd ü ġam ḳıldı Cemi zār ü nizār
Sensüz iy cānuma cānān nicesin *(G. 294/10). [iy]*

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫōş-durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭen *(G. 295/3). [iy]*

Sen perī-tesḫīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/9). [iy]*

Ḥāṣılı laʿl ü ruḫuñ derdinüñ iy ġonce-dehen
Dilde dem dīdede nem daḫı nem ola diyesin *(G. 297/3). [iy]*

Vaʿde vü ʿahdi yalan eyleyüp iy beste-dehen
Niçe bir būse virem diyü Cemi aldayasın *(G. 297/9). [iy]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḥālsin *(G. 298/1). [iy]*

Ḳāmetüm lām olduġına bu siyeh baḫtumdan āh
Ḥālüme iy zülf-i ʿanber-bū hemīn sen dālsin *(G. 298/4). [iy]*

Maḥşer-i zülfinde ser-gerdān idersin göñlümi
Beñzer iy ḫaṭṭ-ı siyeh kim nāme-i aʿmālsin *(G. 298/6). [iy]*

Düzd-i dil aşılmaġa iy zülf-i pür-çīn dem-be-dem
Çīn ü Māçīnde düzilmiş ʿanberīn çengālsin *(G. 298/7). [iy]*

Āh kim iy ḫaste-dil terkümüz uraldan bizüm
Ol perī-şānuñ perīşān zülfine pā-mālsin *(G. 298/11). [iy]*

İy ser-i zülf-i siyeh perr-i hümā mısın nesin
Gitme başından Cemüñ kim sāye-i iḳbālsin *(G. 298/13). [iy]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/14). [iy]*

Ḳo yüzüm ṭoprağı zer sürsün berāt-ı ḥüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḥācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/6). [iy]*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/13). [iy]*

Çün murāduñ beni ġarḳ itmek idi eyledüñ uş
Yiter iy ḳulzüm-i eşküm niçe mevvāc olasın *(G. 303/8). [iy]*

Yār ʿışḳında eger ḳalb ḳumāşuñ var ise
Dilerem iy dil-i ġam-dīde ki tārāc olasın *(G. 303/10). [iy]*

Āhir iy Cem seni luʿb-i ruḫı şeh-māt ḳılur
Naṭʿ-ı ʿışḳında eger Ş̱ānī-i Leclāc olasın *(G. 303/13). [iy]*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/7). [iy]*

Leblerüñ dārü’ş-şifāsını açup Hindū beñüñ
Çaġırur iy teşne diller ḳanı cüllāb isteyen *(G. 307/6). [iy]*

Sāde düşmiş ḫālden yārüñ ruḫı kāşānesi
İy dil-i bīçāre kimdür bī-meges ḫʿāb isteyen *(G. 307/12). [iy]*

İy ṣanem benden ḳaçurma ḫāk-i pāyüñ cevherin
Tūtiyā alsam gerek bu dīde-i pür-ḫūn içün *(G. 308/9). [iy]*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/6). [iy]*

Sensin beni nālān iden iy dōst ve ger ne
Bu yolda fiġān itmege her laḥẓa neyem ben *(G. 309/7). [iy]*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/9). [iy]*

Güftāra gel iy bülbül-i büstān-ı melāḥat
Ṭūṭī işidüp sūzuñı şīrīn-süḫen olsun *(G. 311/3). [iy]*

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dōst
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/3). [iy]*

Ġamuñdan her günüm ki geçdi iy yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru *(G. 312/7). [iy]*

Raḥm eyle baña vaḳtidür iy dil-ber-i meh-rū
Kim cānuma ḳaṣd eyledi şol ġamze-i cāẕū *(G. 314/1). [iy]*

Çeşmüñ nice cāẕū-ṣıfat āhū-durur iy dōst
Kim şīr şikār itmege ḳaṣd eyler ol āhū *(G. 314/7). [iy]*

Raḥm eyle Cem-i ḫasteye iy dōst ki ġamdan
Her dem aḳıdur gözleri yaşın nitekim cū *(G. 314/13). [iy]*

Düşümde gördüm iy māh eyle taʿbīr
Ki sen māhı alup durdum ḳucaġa *(G. 318/3). [iy]*

Raḳībe söyleme sırruñı iy dōst
Yayılur ʿāleme düşen ḳulaġa *(G. 318/9). [iy]*

Zülfüñi görelden yüzüñ üzre yatur iy meh
Ġam-gīn oluban derd ile bī-çāre benefşe *(G. 319/3). [iy]*

Ḫāk-i rehüñe irmek içün ṣıdk ile iy dōst
Her laḥẓa urur yüzini yollāre benefşe *(G. 319/7). [iy]*

İy ruḫları gül gül-şene geldügüñ işitmiş
Müşk ile buḫūr eyledi yollāre benefşe *(G. 319/9). [iy]*

Gül yüzde görüp sünbül-i müşkīnüñi iy dōst
Ṭopraġa sücūd eyledi bī-çāre benefşe *(G. 319/13). [iy]*

Derdine dermān olurdı iy ḳamer-çihre Cemüñ
Ger ireydi bir nefes laʿl-i güher-āmīzüñe *(G. 320/9). [iy]*

Ḫaṭṭuñ cemālüñ üzre senüñ iy semen-beden
Almış benefşe berg-i güli ṣanki āreye *(G. 321/7). [iy]*

Çün yoluña cān vireni terk eyledüñ iy dōst
Aġyārı getür yanuña bīgāne gerekse *(G. 322/9). [iy]*

Gül ruḫlaruñuñ vaṣfı-durur iy şeh-i ʿālem
Her laḥẓa giden ġulġule bülbül arasında *(G. 323/5). [iy]*

Çeşmümde ḫayāli lebüñüñ iy büt-i gül-ruḫ
Bir sāġere beñzer ki ola mül arasında *(G. 323/7). [iy]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/7). [iy]*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/13). [iy]*

Derd ü ġamuñla olmışam iy meh şikeste-dil
Nā-gāh ṭolaşalı şu miskīn kemendüñe *(G. 326/5). [iy]*

Dermāndeyem demidür iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle yine derd-mendüñe *(G. 326/9). [iy]*

İy Cem çü bī-vefā-durur ol yār-i pür-cefā
Çekmek yolında bunca meşaḳḳat ne fāyide *(G. 328/11). [iy]*

Dest-gīr olmazsa zülfüñ āşiyān-ı vaşluña
Mürġ-ı dil her-giz irişmez iy perī pervāz ile *(G. 330/4). [iy]*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/10). [iy]*

Hemīşe cānumı almaḳ dilersin
Ne ḳıldum ben saña iy gözi ala *(G. 332/4). [iy]*

Yüzüñ dāyiresinde ḫaṭṭuñ iy dōst
Şanasın kim düşüpdür aya hāle *(G. 332/9). [iy]*

Ġam-i ʿışḳuñdan iy dil-ber hemīşe
Ḳıluram cān ü dilden āh ü nāle *(G. 332/13). [iy]*

Cihānuñ miḥnetinden iy ḳamer-rū
Tenüm inceldi uş döndi hilāle *(G. 333/7). [iy]*

Raḳīb ile yürime iy melek sen
Ki itüñ ḳatına gelmez ferişte *(G. 334/3). [iy]*

N'ola iy Cem çekerseñ derd ü miḥnet
Ezelden oldur alnuñda nüvişte *(G. 334/9). [iy]*

Gönlüm aldı ḳaṣd-ı cān itmek diler
Hey degül billāhi iy cān zülfüñe *(G. 335/6). [iy]*

Cem göñülden virdi ʿaḳl ü cānını
İy yüzi gül-berg-i ḫandān zülfüñe *(G. 335/10). [iy]*

Gören didi senüñ-çün iy ḳamer-ruḫ
Perīdür görinür şekl-i beşerde *(G. 336/3). [iy]*

Fidādur iy şeh-i ʿālem yoluña
Dil ü cānum daḫı ne varsa bende *(G. 337/3). [iy]*

Demidür iy şeh-i ʿālem ki raḥm eyleyesin baña
K'olur her dem dil ü cānum senüñ zülfüñe pā-beste *(G. 338/5). [iy]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/2). [iy]*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/17). [iy]*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/10). [iy]*

Şu gibi dökdüm hevāñ odında ṭopraḳ başuma
İy dirīġā vāḳıf olmaduñ daḫı aḥvālüme *(G. 347/4). [iy]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefe᾽ül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/7). [iy]*

Göñlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/6). [iy]*

N’ola Cem zünnār-ı zülfüñ baġlanursa iy ṣanem
Kākülüñ küfri çü īmāna olupdur müşteḥib *(G. 348/9). [iy]*

Ben muḳābil ṭutmazam iy meh cemālüñ āyine
Kim felekden ay ine ola mücellā āyine *(G. 349/1). [iy]*

Cevri çoḳdur sāʿid-i sīmīnüñüñ ṣal boynuma
İy ṣanem her kişi ḳāniʿdür çü kendü payine *(G. 349/6). [iy]*

Mescid-i ḫüsnüñde dāyim muʿtekif olmazdı ger
Ḫaṭṭuñuñ içinde iy meh gizlü īmān olmasa *(G. 350/6). [iy]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol ʿĪsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudaġında *(G. 352/15). [iy]*

Zülfüñ añsam zehr olur mār aġzuma
Büse tiryākin ṣun iy yār aġzuma *(G. 353/2). [iy]*

İy ṣanem ḳand-i mükerrer yir idüm
Leblerüñ irişse tekrār aġzuma *(G. 353/5). [iy]*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/3). [iy]*

Cāndan saña yār olanı yad eyleyüp iy dōst
Aġyār olanı maḥrem-i rāz itme iñende *(G. 354/5). [iy]*

Añduḳça ruḫ u zülfini dir devr-i ḳamerde
İy Cem heves-i ʿömr-i derāz itme iñende *(G. 354/10). [iy]*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Şāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/13). [iy]*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy ṣanem
Geçmek içün köpri yapdı ṣanasın Nīl üstine *(G. 356/7). [iy]*

İy genc-i ḫayāl-i lebüñe dīde ḫizāne
V’iy tīr-i ḫadeng-i ġamuña sīne nişāne *(G. 357/1). [iy]*

Ṣalınma ḳāmeti devrinde iy serv
Yirüñ bil geçme ḥaddüñden iñende *(G. 360/5). [iy]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/5). [iy]*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḫācīdür güldi didi
Gerçi ḫācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/15). [iy]*

Ẓulmetle ṭolar iki cihān iy şeh-i cihān
Zülfüñ ḳaçan ki yüzüñe senüñ niḳāb ola *(G. 368/3). [iy]*

İy meh ne yirde ḳurar iseñ sāye-bān-ı ḥüsn
Cān rişţesi ile rūy-ı zemīn pür-ţınāb ola *(G. 369/3). [iy]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı iy perī her rūz ü şeb
Ḥasret ü derd ile eyler bülbül-i gūyā beni *(G. 374/9). [iy]*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ţaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/12). [iy]*

Ḳoluñı ḳılup boynuma iy dōst ḥamāyil
Sen şūḫ-ı cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/3). [iy]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/7). [iy]*

Cemi ḳılma ḳapuñdan bir nefes dūr
Ki yoḳdur sensüz iy meh-rū ḳarārı *(G. 377/10). [iy]*

Egleme iy cefā vü ġam ḫāke ber-ā-ber it beni
Ola ki üstüme düşe sāye-i serv-ḳāmetī *(G. 378/3). [iy]*

Ġamzeñ oḳı şehīdinüñ ḳabrde daḫı iy şanem
Ola kefende ḥaşre dek ḫūn-ı ciger ʿalāmeti *(G. 378/7). [iy]*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy şanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/12). [iy]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/14). [iy]*

Şal zenaḫ-dānuñ çehine göñlümi iy şāh-ı ḥüsn
Ki olmaya dīvāneye ḥıfẓ itmege zindān gibi *(G. 379/11). [iy]*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāţiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/6). [iy]*

Çü ölmekden beterdür raḥm it iy dōst
İñen ḥadden aşurma intiẓārı *(G. 383/9). [iy]*

Kimsin iy ruḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni *(G. 387/1). [iy]*

Kimsin iy ruḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni *(G. 387/2). [iy]*

İy perī-ruḫ-sār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni *(G. 387/7). [iy]*

Senüñ içün cān virürem Cem bigi
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni *(G. 387/10). [iy]*

Ḳadeḥ ṣun gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı *(G. 388/1). [iy]*

Cihānuñ yoḳdur iy dil-ber ḳarārı
Ṣafā ile geçür leyl ü nehārı *(G. 389/1). [iy]*

Ḥaḳa minnet ki iy yār-i vefā-dār
Lebüñ şeftālüsı dendāna irdi *(G. 392/9). [iy]*

Yiridür cān fidā idersem iy dōst
Ki göñül bendesi sulṭāna irdi *(G. 392/11). [iy]*

Çü zülfüñ ele girdi iy perī-ruḫ
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı *(G. 393/11). [iy]*

Bir nefes ḫaste göñlüme maḥrem
İy cefā-kār olsañ olmaz mı *(G. 395/8). [iy]*

İy göñül terk idüp cihān dārın
Zülfine dār olsañ olmaz mı *(G. 395/9). [iy]*

İy yaşum ayaġı niṣārı içün
Dürr-i şeh-vār olsañ olmaz mı *(G. 395/11). [iy]*

Gül-şen-i ḥüsni yādına iy Cem
Bülbül-i zār olsañ olmaz mı *(G. 395/13). [iy]*

Dün ġarībüñdür dinür iy māh līkin görmedüm
Ben ġarīb-i bī-nevāda zülf-i ʿanber-bāruñı *(G. 397/5). [iy]*

Cān ü dil vir yād idüp zülf ü dehānın dil-berüñ
Bu yola ḫarc eyle iy Cem bārī yoġ u varuñı *(G. 397/10). [iy]*

Sünnet-i ḥüsnüñi farż itme raḳīb-i kāfire
İy ṣanem şeyṭāna taʿlīm eyleme bu meẕhebi *(G. 400/10). [iy]*

Güneşden mihr ṭopını ḳapaldan ḥüsn ile iy meh
Görüp çevgān-ı ebrūñı olupdur şekl-i māh egri *(G. 403/7). [iy]*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḫaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz ʿışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/9). [iy]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/9). [iy]*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/7). [iy]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/13). [iy]*

Bildüm iy dōst perīsin berü gel göñlüme gir
Çün perī mesken ider bulduġı vīrāneluġı *(G. 411/15). [iy]*

Gel beni silsile-i zülfüñe bend eyle didüm
Didi iy Cem ḳomamışsın daḫı dīvāneluġı *(G. 411/18). [iy]*

Ḥaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḫı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/14). [iy]*

Bu ser-i zülf-i perīşāna gelüp bād-ı ṣabā
İy perī ṣānı degüldür kim ide ṣāneluġı *(G. 411/4). [iy]*

Cān terkin idici reh-i ʿışḳuñda iy ṣanem
Çoḳdur cihānda olmaya illā benüm bigi *(G. 412/11). [iy]*

İy dōst revān eyleyicek rūḥ-ı revānı
Min-ẕeylike lev fī-kefenī ṣāra kefānī *(G. 413/1). [iy]*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/13). [iy]*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k'iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k'iy *(G. 418/1). [iy]*

Ḫarem hevāsına baġlanma iy ṣanem iḥrām
Cihānda ḳıble-geh ol āsitāne yitmez mi *(G. 419/11). [iy]*

Kerem ḳıl olma iñen iy ṣanem cefā ḳılıcı
Baña cefā ḳılıcı bu zamāne yitmez mi *(G. 419/15). [iy]*

Sīne-i mecrūḥuma ġamzeñ urur çün yāreyi
İy ṣanem çoḳ görme ben bī-çāreye sen çāreyi *(G. 420/2). [iy]*

Leblerüñ bir kez dise iy ʿāṣıḳ-ı bī-çāre gel
Cān-ı şīrīnden çıḳarur ʿāṣıḳ-ı bī-çāreyi *(G. 420/5). [iy]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/10). [iy]*

İy sicill-i şiyemüñ maṭlaʿı dīvān-ı kerem
Nām-ı cūduñla bulur zīneti ʿunvān-ı kerem *(K. 1/1). [iy]*

Feyż-i zer ʿāleme dāyim işigüñden dökilür
ʿAyn-ı zer aḳıdalı her yaña iy ḫān-ı kerem *(K. 1/60). [iy]*

Māl ṣūretde emel ḥarfi ile yazılalı
Dest-i cūduñ ṭaġıdur her yaña iy kān-ı kerem *(K. 1/62). [iy]*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẓıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/67). [iy]*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẓıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/68). [iy]*

Defter-i cürmüme baḳma benüm iy kān-ı ʿaṭā
Ḳışaṣ-ı cūduña żamm oldı çü destān-ı kerem *(K. 1/107). [iy]*

İy Ẕü'l-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı iʿtiẕār *(K. 2/33). [iy]*

Mücrimlere tapuñ-durur iy Pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ-durur iy lem-yezel medār *(K. 2/35). [iy]*

Mücrimlere tapuñ-durur iy Pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ-durur iy lem-yezel medār *(K. 2/36). [iy]*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥayy
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenār *(K. 2/59). [iy]*

İy Emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
V'iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i ẕü'l-celāl *(K. 3/1). [iy]*

İy Emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
V'iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i ẕü'l-celāl *(K. 3/1). [iy]*

İy Emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
V'iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i ẕü'l-celāl *(K. 3/2). [iy]*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(K. 3/3). [iy]*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳāñuñ iy Kerīm-i bī-miṣāl *(K. 3/14). [iy]*

İbtidāsı yoḳ bekāñuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh ü sāl *(K. 3/33). [iy]*

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe's-sā'ilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿāl *(K. 3/50). [iy]*

Gönlini eyle iy Ḫudā-yı Kerīm
Mülhem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/47). [iy]*

Bu ḥāleti fikr eyler iken hātif-i ḳudret
Çaġırdı ḳulaġuma ki iy vālih ü şeydā *(K. 5/130). [iy]*

İy Bārī-i berreyn ü Müberrā-yı berāyā
V'iy ʿizzetüñüñ baḥrine sāḥil yidi deryā *(K. 5/143). [iy]*

Uş kāse-i ʿacz ile ümīd isteyü geldüm
Urma günehüm yüzüme iy Ḳādir ü Dānā *(K. 5/162). [iy]*

İy Hādī-i pür-ʿizzet ü [i]y Ḳādir-i bī-çūn
Şol ẕāt-ı Ḥaḳ içün ki odur menzil-i Ṭā-hā *(K. 5/167). [iy]*

Bu ẕāt-ı Ḥaḳı kim iderem ʿacz ile vaṣfın
İy Bārī Ḫudāyā bu-durur şimdi temennā *(K. 5/196). [iy]*

Redd eyleme ḥācātumı iy Ḳāżī-i ḥācāt
Göster eser-i luṭfuñı iy Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/199). [iy]*

Redd eyleme ḥācātumı iy Ḳāżī-i ḥācāt
Göster eser-i luṭfuñı iy Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/200). [iy]*

İy Hādī-i pür-ʿizzet ü [i]y Ḳādir-i bī-çūn
Şol ẕāt-ı Ḥaḳ içün ki odur menzil-i Ṭā-hā *(K. 5/167). [[i]y]*

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Basduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem *(K. 7/27). [iy]*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(K. 7/63). [iy]*

Cām-ı Cem nūş eyle iy Cem bu Fireng-istāndur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur *(K. 8/1). [iy]*

Pādişāhluḳ bundan özge olmaz iy şeh-zāde Cem
Ḫātıruñ ḫōş eyle cām iç meclis-i cānāndur *(K. 8/25). [iy]*

Bunlaruñla iy şehenşāh-zāde-i sulṭān-ı Rūm
Bir gice ʿayş eylemek miʿrāc-i ʿarş-istāndur *(K. 8/69). [iy]*

Duʿā idüñ bize iy dōstlar īmān ola rūzī
Taḥammül müşkil oldı ʿāşıḳa ʿālem raḳīb ancaḳ *(K. 9/43). [iy]*

Unıtma beni iy meh-rū-yı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr *(Kıt. 4/1). [iy]*

Nicesi dūr olam ṭapuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr *(Kıt. 4/3). [iy]*

Gel iy yār-i muvāfıḳ cān-ı ṣādıḳ
Göñül esrārına sensin muvāfıḳ *(Mes. 1/5). [iy]*

Eger nergis dilerse göñlüñ iy yār
Gözi yādına var ol ḫaste vü zār *(Mes. 1/45). [iy]*

Didüm olmadın bu fikrüñ derdi ile bī-ḳarār
Gel kerem ḳıl iy ḳamer-ruḫ aduñı ḳıl āşikār *(Mua. 1/2). [iy]*

Gel iy aduñ ögülmişdür ögülmiş
Yoluñda cān öñ olmışdur öñ olmış *(Mua. 3/1). [iy]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/2). [iy]*

Fātiḥa[-i] Fātiḥa iy sīm-ber
Kāma zebān irmedin oḳunsa ger *(Mua. 7/1). [iy]*

Lebüñ añduḳça olur rāh-ı ʿadem çünki ʿıyān
Vehmi vardur o yola gitmeye iy cān-ı cihān *(Mua. 10/2). [iy]*

Ṣūretidür aduñuñ iy bī-vefā
Ḫātime-i ḫatm-i kelām-i Ḫuẕā *(Mua. 24/1). [iy]*

Geymeye ʿuryān tenüm ḥulle-i sündüsleri
Zülfüñi bir maʿnīden itse ḳıyās iy peri *(Mua. 26/2). [iy]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/2). [iy]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/1). [iy]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/2). [iy]*

Serv-ḳaddin iy göñül ger eyler iseñ ārzū
Sāye-i zülfeyni her dem cüstücū ḳıl kū-be-kū *(Mua. 31/1). [iy]*

Cemʿ-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/1). [iy]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/1). [iy]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/2). [iy]*

Eyledüñ vaʿde bir iki kerre
Līk az eyle kerreden iy dōst *(Mua. 36/4). [iy]*

Ḳanlu yaşumı gören iy yüzi gül
Dir perīşān-ḥāl olan bu şu degül *(Mua. 40/1). [iy]*

Şikār oldum kemān ebrūña iy yār
Görinelden berü şol zülf-i ʿayyār *(Mua. 45/1). [iy]*

Didi dün baña yār kim iy Cem
Seni ġamzemle ḳıluram bismil *(Mua. 50/1). [iy]*

Bizden öñdin yār eger meydāna başarsa ḳadem
İy niçe şūrīdeler baş oynaya her dem-be-dem *(Mua. 56/2). [iy]*

Didüm iy māh-ruḫ [u] zühre-cebīn māh-liḳā
Kerem it nām-ı şerīfüñi ʿıyān eyle baña *(Mua. 57/1). [iy]*

Lebüm naṣīb-i niṣāb-ı lebüñden iy dil-ber
Ger ola şerbet-i laʿlüñ bu ben ġarībe yiter *(Mua. 58/1). [iy]*

İy şanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/1). [iy]*

İy şanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/2). [iy]*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/3). [iy]*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/1). [iy]*

Dil yā ḳaşuña tīr-i belāya nişānedür
Raḥm eyle iy [] ki bu kez ḳaṣdı cānedür *(Mua. 71/2). [iy]*

Didüm iy şīrīn-zebān ü piste-fem
Bādeler içem lebüñden dem-be-dem *(Mua. 75/1). [iy]*

Dişlerüñ dürrine şol laʿl-i lebüñ kim perdedür
Keşf olursa iy şanem bī-ḥadd olur ol per'dedür *(Mua. 79/2). [iy]*

Beni söyletme kim cihānı yaḳar
Bende ġam çoḳdur iy perī-peyker *(Mua. 83/2). [iy]*

Götür yüzüñüñ burḳaʿın keşf [it] aradan perdeyi
Tā kim yüzüñüñ ṭalʿati ḳıla tecellī iy perī *(Mua. 85/2). [iy]*

Ger ismüñ bilmege reml idem iy yār
Taḳī şekli gelür evvelde her-bār *(Mua. 92/1). [iy]*

Tāc-ı ser olalı ismüñ iy püser
Ben daḫı ismüñi ḳıldum tāc-ı ser *(Mua. 93/1). [iy]*

Cān evvel idi derd ile bu sūret-i ḥālī
İy yār-ı [mu]ḥaccil *(Mua. 102/4). [iy]*

Uzanur zülfüñ ile ʿömrüm iy yār
Dehānuñ görsem ara yirde tekrār *(Mua. 104/1). [iy]*

Cürm-i bī-ḥaddümde ʿafv-ı bī-kerān
Yaraşur olursa iy cān-ı cihān *(Mua. 105/2). [iy]*

Dün aġlayu öñinde türāba sürüp cebīn
Didüm ne dirler ismüñe iy yār-i nāzenīn *(Mua. 107/2). [iy]*

İsmümüñ lām-ı miyānına dir idüm oldı dāl
İy perī ger ḥāṣıl olmasa bu maʿnīden cidāl *(Mua. 108/2). [iy]*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer ṣūretine der-be-der el ṣun yüri iy Cem *(Mua. 112/2). [iy]*

Gördi ḥālüñi sünbülüñ fī'ḥāl
Eyledi iy ṣanem vedāʿ bilāl *(Mua. 116/2). [iy]*

Diyelden zülfüñe müşk iy perī-ṣān
Sözüm bigi perīşānum perīşān *(Mua. 119/1). [iy]*

Bizden dil alup sen yine iy şāh-ı yeg-āne
Ḳılduñ bizi rüsvā n'idelüm cümle cihāne *(Mua. 120/1). [iy]*

İy göñül gün yüzini cān meclisi miṣbāḥı ṭut
Laʿl-i nābını cihānuñ rāḥatü'l-ervāḥı ṭut *(Mua. 121/1). [iy]*

Ebr-i zülfüñ teşne-dildür ḳanuma iy bī-vefā
Āḫir andan bulısardur bilürem derde devā *(Mua. 124/1). [iy]*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/2). [iy]*

Dilerseñ ḥoḳḳa-i dür görmek iy dil
Leb-i şīrīn-i dendānın naẓer ḳıl *(Mua. 127/1). [iy]*

Didüm iy zülfi cān bāġında ṭavūs
Çü ismüñ ṭālibiyem ḳılma meʾyūs *(Mua. 128/1). [iy]*

Maḥabbet-i ebedī bende sermedīdür kim
Seni göricegiz iy cān maḥabbetüm artar *(Mua. 130/2). [iy]*

Māh-ı nev laʿl olduġı maḥsūs olupdur iy perī
Göstərelden naʿl-i esbüñ her ṭarafdan müşterī *(Mua. 132/1). [iy]*

Göñül alalı bizden nevk-i müjgān
Feraḥdur ġamze-i pür-kīnüñ iy cān *(Mua. 137/2). [iy]*

Görelden ḥüsn-i bī-ḥaddüñi iy māh
Beni dil kendü ḥālümde ḳomaz āh *(Mua. 140/1). [iy]*

Ḳāmetüñ göstereliden ḥareket gāh gehī
Ḥarf-i evvelde ġalaṭ ḳıldı Cem iy serv-i sehī *(Mua. 149/2). [iy]*

Zülfüñe baş ḳoşaldan iy ruḫ[ı] al
Ġamzeñi gözle kim ne eyler āl *(Mua. 153/1). [iy]*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/1). [iy]*

Leblerüñ naṣrun min-allāh oḳıyaldan iy ḥabīb
Bulınur ʿaksi ruḫuñda ḥāṣıl-ı fetḥun ḳarīb *(Mua. 161/1). [iy]*

Gör ḫālüñ ile zülfüñi iy meh neler ḳılur
Dil ḫānesini ḫışm ile zīr ü zeber ḳılur *(Mua. 162/1). [iy]*

Kevkeb-i ḥüsnüñ hemīşe mürtefiʿdür iy perī
ʿĀḳıbet tā yüz ola sen āftāba müşterī *(Mua. 164/1). [iy]*

Gül budaġından meger bir berg ola peyvend-i serv
Tā kim ola ḳāmetüñ iy māh-rū mānend-i serv *(Mua. 165/2). [iy]*

Ḫadd [ü] ḳaddüñ nakş olaldan sīnede iy serv-i nāz
Görmedüm ḥüsnüñ bigi bir ḳıble-i ehl-i niyāz *(Mua. 167/1). [iy]*

Düşde gördükçe yüzüñi iy ḳamer
Ḳılmazam bīdār iken mihre nazer *(Mua. 176/1). [iy]*

Zülf-i müşkīnüñle yüzüñi gören iy pür-ʿītāb
İki bī-ḥad gice içinde bulur bir āftāb *(Mua. 177/1). [iy]*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy ṣanem
Di baña ism-i şerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/1). [iy]*

Didüm iy meh ḥüsnüñi ʿālem bilür
Aduñı dahi ʿıyān itseñ ne olur *(Mua. 186/1). [iy]*

Rāhibüñ ger gevher-i süflīsi iy yār-i ḳadīm
Menzil-i ʿulvīye meyl idüp ger olursa dü-nīm *(Mua. 187/1). [iy]*

Lām oldı ḳadüm görelden iy dōst
Şol zülf ü dehān ü ḳaddi sende *(Mua. 200/1). [iy]*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy ṣanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/1). [iy]*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy ṣanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/2). [iy]*

Dürr dişüñ cemʿini iy sīmīn dehen
Görse terk-i ser ḳıla dürr-i ʿAden *(Mua. 209/1). [iy]*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/1). [iy]*

Olalı gün yüzün iy meh sirāc-ı devlet [ü] dīn
Olupdur ism-i şerīfüñ de tāc-ı devlet [ü] dīn *(Mua. 212/1). [iy]*

Ebedīdür leṭāfet-i bī-ḥadd
Sende iy pādişāh-ı ṭūbā-ḳadd *(Mua. 215/2). [iy]*

Zülfüñ el ṣunalı cevre iy ṣanem
Eksük olmadı göñülden derd ü ġem *(Mua. 219/1). [iy]*

Keşf idelden gün yüzüñ iy māh-rū
Ol arada çıḳdı dil elden ḳamu *(Mua. 232/1). [iy]*

Ṣabā-veş yüz süren ol āsitāna
İrişür iy ṣanem maḳṣūd-ı cāna *(Mua. 240/2). [iy]*

Ṭāḳ-ı ḳaşuñda ḥadsüz dil nice ḳıla zārī
İy meh naẓer ḳılayduñ bir göz ucı ile bārī *(Mua. 243/2). [iy]*

Zülfüñ iy meh fitne vü çeşmüñ belā
Ne belāya ḳalmışam ben mübtelā *(Mua. 248/1). [iy]*

Leb-i laʿlün bigi derdüme iy cān
Ararsam ʿālemi olmaya dermān *(Mua. 253/1). [iy]*

Eger raḥm itmez iseñ iy semen-ber *(Mua. 256/1). [iy]*

Baş ḳoyup bülbül gülüñ ayaġına dir iy ṣanem
Ḫār-ı cevrüñsüz görinür gözüme dünyā ʿadem *(Mua. 257/1). [iy]*

Ḫarāb olduġın isterseñ bu ʿālem iy şeh-i ʿālem
Götürgil burḳaʿ-ı zülfüñ görinsün çeşm-i fettānuñ *(Mua. 260/1). [iy]*

Gözüñ evvel anı dilerdi iy yār
Ki ṣoñra arada ola ġam-ı yār *(Mua. 263/1). [iy]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/1). [iy]*

Naʿl-i semendüñ iy ṣanem olalı rūy-i āftāb
Yüz sürer aña māh-ı nev tā kim bula bir feṭḥ-i bāb *(Mua. 274/1). [iy]*

Dün virüp bir māh-ı ṣarfīye selām
Didüm iy meh-rū ne dinür saña nām *(Mua. 275/2). [iy]*

Zülfüñüñ ucına her dil ki düşer
Derd-i dildür ḥāşılı iy sīm-ber *(Mua. 277/2). [iy]*

Sen perī-rūyı görelden iy melek bu ḥüsn ile
Ḳāmet ü zülfüñ ḫayāli gözlerümde ṭutdı cā *(Mua. 280/1). [iy]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/1). [iy]*

İy ṣanem ḫaṭṭuñ gibi bulmaz kemāl
Ger ser-i zülfüñ ḳıla dīn pāy-māl *(Mua. 290/1). [iy]*

Çünki iḥyā-yı mesīḥādur ṭudaġuñ eyle ḥayy
Ki oldı ʿömrüm iy ṣanem zülf-i ser-endāzuñda tayy *(Mua. 292/2). [iy]*

Tā görelden zülfüñi iy rūḥ-ı revān
Ṭālib oldı sāye-i zülfüñe cān *(Mua. 294/1). [iy]*

Ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳılur yaṣum ḳaçan kim aġlayam
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesini iy ṣanem *(Mua. 298/2). [iy]*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/1). [iy]*

Bulınurdı ġam-ı hicrāna dermān
Şifā-yı vaṣluñ olsa ḥāṣıl iy cān *(Mua. 329/2). [iy]*

Nev-bahār irişdi bī-ḥad rūşen oldı her ṭaref
Beñzer iy meh-rū-yı ʿālem mihre irişdi şeref *(Mua. 333/2). [iy]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/1). [iy]*

ʿĀşıḳları cemʿ eyledi şemşīr-i ġamzeñ iy ṣanem
Tā kim perīşān eyleyüp ʿarż eyleye cevr ü sitem *(Mua. 335/1). [iy]*

Bu şekl çü gördüñ iy göñül sen
Var kūy-i belāyı eyle mesken *(Mua. 337/1). [iy]*

İy ʿārıżı gül zülfi benefşe ruḫı lāle
Şol nergis-i mestüñi baña ḳılma ḥavāle *(Müf. 1/1). [iy]*

Yā beni ol deheni tenge irişdür iy baḫt
Yā vücūdumı diyār-ı ʿadem-ābāda ilet *(Müf. 3/1). [iy]*

Ol lāle-ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı gül-būyına iy Cem
Kāfir dime kim yeñile īmāna gelübdür *(Müf. 20/1). [iy]*

ʿIşḳuña düşeliden iy ruḫı bed-rāy göñül
Oldı derd ü ġam ile ʿāleme rüsvāy göñül *(Mur. 1/1). [iy]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/4). [iy]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/8). [iy]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/12). [iy]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/16). [iy]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n'ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/20). [iy]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/24). [iy]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/28). [iy]*

Dil-berüñ çün bulmaduñ vaṣlına iy Cem dest-res
Olmaduñ ʿālem içinde şād u ḫurrem bir nefes *(Mur. 2/25). [iy]*

Çün oldı ḫazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/1). [iy]*

Nice çekesin derd ü firāḳ ile ġam iy Cem
Demdür ki ḳadeḥ nūş idesin olmaġa bī-ġem *(Mur. 3/25). [iy]*

Leşker çeküp ʿışḳuñ iy ḳamer-ruḫ
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġmā *(Terc. 1/23). [iy]*

Dil mürdesine ne ġam kim iy dōst
Laʿlüñde-durur ʿilāc-ı ʿĪsā *(Terc. 1/27). [iy]*

ʿIşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb *(Terc. 1/37). [iy]*

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidādur iy cān *(Terc. 1/55). [iy]*

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidādur iy cān *(Terc. 1/56). [iy]*

Nūş ideli ʿışḳuñuñ meyin cān
Oldum çü bu sözden āgeh iy yār *(Terc. 1/76). [iy]*

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh *(Terc. 1/92). [iy]*

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı *(Terc. 1/103). [iy]*

Bu derden olma dūr ki Ḥaḳḳa ḳarīb olur
İy dil kim olsa bāb[ı] ḳarībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/102). [iy]*

İy Ḳādir [ü] Kerīm ü Raḥīm ihdinā’ṣ-ṣırāṭ
Tā kim hidāyet eyleye rāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/253). [iy]*

İy vefāsuz ḫāyin ü bī-emn ü bī-amān felek
V’iy ḫaṭā-perver belā-baḫş u ḳażā-gerdān felek *(Terk. 2/1). [iy]*

İy felek nā-mihrsin bī-emn ü bī-amānsın
Kej-rev ü kej-şekl ü kej-āyīn ü kej-devrān felek *(Terk. 2/29). [iy]*

Āh elüñden her zamān iy ḫāyin ü ḫūn-ḫʿār felek
Bī-beḳāsın bī-ṣafā bī-vezn ü bī-lenger felek *(Terk. 2/31). [iy]*

Eşk-i dür-rīzüm nice aḳup dem-ālūd olmasun
Baġrumı deldüñ belā tīġı ile iy kāfer felek *(Terk. 2/34). [iy]*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/43). [iy]*

Göreliden ḥasret ü derd ile iy Cem ḥālüñi
Gör nice divāne olmışdur semāʿ eyler felek *(Terk. 2/47). [iy]*

İy düzülmiş işleri vīrān iden azġun felek
Cem şehenşāhı murādından ḳılan maġbūn felek *(Terk. 2/49). [iy]*

İy dōstlar görüñ yine bu bī-vefā felek
Ḳıldı belā-yı dehre beni mübtelā felek *(Terk. 3/1). [iy]*

Ne ʿayş u nūş menzilidür dehr-i bī-sebāt
İy Cem ḳo cāmı bu felek-i bī-emānı gör *(Terk. 3/28). [iy]*

İy ḳışşamuz şoran berü gel ḥişşe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/31). [iy]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy pür-cefā felek
Baḳ ḥālüme teraḥḥum idüp bārī gāh gāh *(Terk. 3/61). [iy]*

İy dōstlar beni añıcaḳ mātem eyleñüz
Eyle ṭutuñ ki ġurbet içinde ben ölmişem *(Terk. 3/77). [iy]*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḥḥumuñ baña iy pür-sitem felek *(Terk. 3/90). [iy]*

ʿiyādet-i marżā: *Hasta ziyareti.*

Çün Cem ġamuñla ölmelü bīmār olup-durur
Çoḳ görmegil ʿiyādet-i marżāyı bir nefes *(G. 165/18). [ʿiyādet-i marżāyı, -y, -ı]*

iyyāke ve'r-ruḫaṣ: *Yalnız sana ruhsat.*

Didüm ayaġuñ öpmege ruḫṣat olur mı hīç
Gül gibi güldi didi ki iyyāke ve'r-ruḫaṣ *(G. 179/6). [iyyāke ve'r-ruḫaṣ]*

iz: *İz II ayak izi.*

İtüñ izi şekli zerrīn yüzüme virdi şeref
Arturmış her ḳumāşuñ narḫını tamġā meger *(G. 137/7). [izi, -i]*

Didüm kūyuñ iti izi tozıyam
Didi kim bu tefāḫür saña düşmez *(G. 155/15). [izi, -i]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/5). [ızüñe, -üñ, -e]*

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi izüñe eyle cārūb *(Terc. 1/36). [ızüñe, -üñ, -e]*

iʿzācā'e'l-ḳażā ʿamye'l-baṣer: *Gözümü kör etmeye geldiyse.*

İy gözüm görmez misin hecrin didüm
Dir iʿzācā'e'l-ḳażā ʿamye'l-baṣer *(G. 133/10). [iʿzācā'e'l-ḳażā ʿamye'l-baṣer]*

ʿiʿzār: *Sevgilinin yanağı.*

ʿIʿzāruñda ne Hindūdur beñüñ kim
Hemīşe meskeni gül āresidür *(G. 106/3). [ʿiʿzāruñda, -uñ, -da]*

ʿİẕāruñ nārı olmazdı maḳāmı
Eger zülfeynüñ olmasa semender *(G. 132/5). [ʿiẕāruñ, -uñ]*

Müşk ile çekdi cedvelini kātib-i ezel
Yazup ʿiẕārı muṣḥafına āb-dār ḫaṭ *(G. 183/4). [ʿiẕārı, -ı]*

Siḥr ider beñzer ʿiẕārı ayına
Kim bitürdi āteş-i ruḫ-sārı gül *(G. 238/11). [ʿiẕārı, -ı]*

Baġlayaldan Cem ʿiẕāruñla miyānuñ vaṣfını
Söylenen dillerde şiʿr-i āb-dārumdur benüm *(G. 264/9). [ʿiẕāruñla, -uñ, -la]*

Sīne müşebbek oldı ʿiẕāruñ ḫayāline
Zeyn oldı bāġ kūşesi ṣan yāsemīn ile *(G. 366/7). [ʿiẕāruñ, -uñ]*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḫākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn ü cemāl *(K. 3/31). [ʿiẕār]*

ʿiẕār-ı ḫaṭ: *Ayva tüylerinin (altındaki) sevgilinin yanağı.*

Ḫaṭṭın ḳazıdı buldı ʿiẕār-ı ḫaṭın didüm
Didi ṣu üzre olmaz iñen pāy-dār ḫaṭ *(G. 183/11). [ʿiẕār-ı ḫaṭın, -ı, -n]*

iẓhār eyle-: *Ortaya çıkarmak, aşikâr etmek II dini tebliğ etmek.*

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem *(K. 7/43). [iẓhār eyledüñ, -dü, -ñ]*

iẓhār-ı luṭf it-: *Lütuf göstermek.*

Ṣıyup Papayı ḥarb ile Fırancesse bizi aldı
Gehī iẓhār-ı luṭf itdi gehī virdi nehīb ancaḳ *(K. 9/36). [iẓhār-ı luṭf itdi, -di]*

ʿizzet: *Kıymet, itibar, büyüklük, yücelik, şeref.*

İtümden kem-durur dimiş benüm-çün
Bu ʿizzetler baña yā Rab nedendür *(G. 66/8). [ʿizzetler, -ler]*

Birinüñ zülfeyni tāc-ı devlet içün ʿayn-ı dāl
Birinüñ ḫāk-i rehi ʿizzet nişānından eser *(G. 138/28). [ʿizzet]*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/12). [ʿizzet]*

Mürġān ulı uçınca olımaya megesçe
Per açsa eger ʿizzeti Ḳāfındaki ʿAnḳā *(K. 5/174). [ʿizzeti, -i]*

İy Bārī-i berreyn ü Müberrā-yı berāyā
V'iy ʿizzetüñüñ baḥrine sāḥil yidi deryā *(K. 5/144). [ʿizzetüñüñ, -üñ, -üñ]*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/95). [ʿizzet]*

Ḫaḳ minberinde cāmiʿ-i vaḥdete muttaṣıl
ʿİzzet nevāsı idi ḫaṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/114). [ʿizzet]*

ʿİzzet güninde ṭoġalı māhı Muḥammedüñ
Ṭutdı zemīni şerʿi sipāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/235). [ʿizzet]*

Püşt ü penāhum eyle penāhını dāyimā
ʿİzzet penāhıdur çü penāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/256). [ʿizzet]*

ʿizzet eyle-: *Saygı, hürmet göstermek; değer vermek.*

Ġam ayaġına yüzüm ḫāk eylesem ʿayb eyleme
N'ola ʿizzet eylesem çün eski yārumdur benüm *(G. 264/6). [ʿizzet eylesem, -se, -m]*

ʿizzet-i kevneyn: *İki âlemin izzeti.*

Rifʿat degül mi ʿizzet-i kevneyn cāh oḳur
Rifʿatde pāy-i pāyesi cāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/249). [ʿizzet-i kevneyn]*

ʿizz-i vaṣl: *Kavuşma şerefi, mertebesi.*

Ayırma ʿizz-i vaṣluñdan yaraşmaz
Çü ḳılduñ ben ḳulı luṭfuñla muʿtād *(G. 48/7). [ʿizz-i vaṣluñdan, -uñ, -dan]*

İblīs: *Şeytan.*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/5). [iblīs]*

İbrāhīm: *Hz. İbrahim Peygamber.*

ʿĀrıżuñ nārını zülfüñ gül-şen itmiş şanasın
Āteş-i sūzān[ı] gül-zār oldı İbrāhīm içün *(G. 300/6). [ibrāhīm]*

ibtidā: *Başlangıç.*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳāñuñ iy Kerīm-i bī-miṯāl *(K. 3/13). [ibtidāña, -ñ, -a]*

ibtidā it-: *Başlamak.*

İntihā bulmadı merġūlüñ hevāsından heves
İbtidā itdi meger itmām zülfüñden senüñ *(G. 223/4). [ibtidā itdi, -di]*

iç-: *İçmek II (bitkinin) toprağının suyu çekmesi.*

İçsün dehānı ābını ʿunnāb laʿli çün
Perverde-i fevākihi cüllāb ider leẕīẕ *(G. 49/11). [içsün, -sün]*

iç-: *Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.*

Dün içüp ser-ḫōş olup ġamzelerüñ cām-ı ṣafā
Çekdiler ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer ṣanemā *(G. 8/1). [içüp, -üp]*

Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/9). [içse, -se]*

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿayş itmege *(G. 12/6). [içüp, -üp]*

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş ü neşāṭ it
Ne ḫōş mevsim-durur gör rūzgārı *(G. 388/9). [içüp, -üp]*

Leblerüñ ḳanum içüp ben ḳan yuṭaldan ġonce-vār
Oldı ol demden leb-i şīrīnüñüñ hem-meşrebi *(G. 400/7). [içüp, -üp]*

Devr-i cām-ı Cem-durur ṣāfī mey-i gül-reng içüp
ʿAyş ü ʿişret itmedük bāġ u gül-istān ḳalmadı *(G. 424/11). [içüp, -üp]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/18). [içmedin, -medin]*

içinde: *"İçinde, de/da".*

Ḳapmaġa mihr ṭopını mehden bu zülfi gör
Meydān-ı ḥüsn içinde ṣalar ṣavlecān-ı müşk *(G. 217/6). [içinde, -i, -n, -de]*

iḫtiyār it-: *Seçmek, tercih etmek.*

İḫtiyār it melāmeti iy Cem
Çün yaramaz saña bu zühd ü ṣalāḥ *(G. 35/17). [iḫtiyār it]*

iḥyā-yı memāt: *Ölüleri diriltme.*

İḥyā-yı memāt irdi nebātına zemīnüñ
ʿArż itdi hevā ceẕbesi ṣan muʿciz-i ʿĪsā *(K. 5/43). [iḥyā-yı memāt]*

iki: *İki, sayı sıfatı.*

Şol iki ruḫ ki ḫorşīd-i cihāndur
İki gündür ki gözümden nihāndur *(G. 113/1). [iki]*

Şol iki ruḫ ki ḫorşīd-i cihāndur
İki gündür ki gözümden nihāndur *(G. 113/2). [iki]*

Zülf-i müşkīnüñle yüzüñi gören iy pür-ʿitāb
İki bī-ḥad gice içinde bulur bir āftāb *(Mua. 177/2). [iki]*

ikinci: *İkinci, sıra sayı sıfatı.*

İkinci felekde anı fi'l-ḥāl ʿUṭārid
Ṣakk-i felek üzre ḳılur altun ile imżā *(K. 5/15). [ikinci]*

iklīl-i ʿarş: *Arşın tacı.*

İklīl-i ʿArş terk-i ṭırāzına vaṣle-bend
Tāc-ı dü-kevn bend-i külāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/239). [iklīl-i ʿarş]*

iksīr-i cevr: *Cefa iksiri.*

Her-giz ḳatında ḳıymeti yoḳ reng-i rūyumuñ
İksīr-i cevrüñ ile olan zer degül midür *(G. 127/6). [iksīr-i cevrüñ, -üñ]*

iksīr-i ġam: *Gam iksiri.*

Yanar ḥarīm-i Kaʿbe-i ḥüsnüñde ṣubḥa dek
İksīr-i ġamdan olalı zer nāv-dān-ı şemʿ *(G. 190/8). [iksīr-i ġamdan, -dan]*

İlāh: *Yaratıcı, Allah.*

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh *(Terk. 3/70). [ilāh]*

İlāhī: *Ey Allah'ım.*

Āsūde eyle bu Cem-i dil-ḫasteyi müdām
Ẓıll-i ʿināyetinde İlāhī Muḥammedüñ *(Terk. 1/252). [ilāhī]*

illā: *Ancak, yalnız.*

Cān terkin idici reh-i ʿışḳuñda iy ṣanem
Çoḳdur cihānda olmaya illā benüm bigi *(G. 412/12). [illā]*

illā: *İlle, mutlaka.*

Öpmez elini kimse meger āstīn öper
Ḳoçmaz belini kimsene illā meger kemer *(G. 116/4). [illā]*

iltimās-ı būse eyle-: *Öpücük istemek (Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi, vvv.kamus.yek.gov.tr).*

İltimās-ı būse eyledüm dehānından didi
Çekme zaḥmet yoḳ yire ḥāṣıl degül bu mültemes *(G. 162/9). [iltimās-ı būse eyledüm, -dü, -m]*

ʿimāret eyle-: *Bayındır eylemek.*

ʿİmāret eyle luṭfuñla bu göñlüm
Ḫarāb olalıdan olmadı maʿmūr *(G. 77/13). [ʿimāret eyle]*

imtiḥān: *Denemek, sınama.*

Ben cān yoluña virmege cān ile ṭurmışam
Şübheñ var ise tecribe ḳıl imtiḥān ile *(G. 355/12). [imtiḥān]*

in-: *Yukarıdan aşağıya doğru gelmek; inmek.*

Görinen meh mi iki yine bugün
Yā güneş indi mi zemīne bugün *(G. 304/2). [indi, -di]*

Yire geçsün yirini yirini meh
Çün bu neyyir güneş yire ine bugün *(G. 304/6). [ine, -e]*

incel-: *İnce duruma gelmek, zayıflamak.*

Nāle vü āh eylemekd[e] derd-i dil-berle müdām
İncelüp bükildi uş bir ḳıla döndi bu vücūd *(G. 45/6). [incelüp, -üp]*

incīr: *İncir.*

Alma vü emrūd enār incīr turunclar bī-ḥisāb
Funduk u piste mevīz ü mīveler elvāndur *(K. 8/61). [incīr]*

iñen: *Çok, pek, fazla.*

İñen yüz virme bu ḫaṭṭ-ı siyāha
Ki iy cān fitne-i āhir-zamāndur *(G. 113/9). [iñen]*

Cān rāygānı gerçi alursın ne diyelüm
İñende ġāfil olma ki būs ü kināredür *(G. 94/6). [iñende]*

Raḳībā kec-naẓersin sen iñende baḳma ol ḫüsne
Ḥaḳīḳat görmez ol ḫüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/7). [iñende]*

inḳılāb: *Değişim, dönüşüm, bir durumdan başka bir duruma geçiş.*

Baña cevr itme iñen ḫüsnüñe maġrūr oluban
Kāyinātuñ ḥāli çün kim inḳılāb üstindedür *(G. 83/12). [inḳılāb]*

ins ü cān: *İnsanlar ve cinler.*

İns ü cān rām olur ele girse
Ḫātem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/17). [ins ü cān]*

ins ü cin: *İnsanlar ve cinler.*

İns ü cin cümle budur diye Süleymān-ı zamān
Her ḳaçan kim ḳurıla ḳarşuña dīvān-ı kerem *(K. 1/35). [ins ü cin]*

insān: *İnsan, şahıs.*

Niçe kim zinde ḳıla ʿālemi ervāḥ-ı ṣafā
Niçe kim bende ḳıla luṭf ile insānı kerem *(K. 1/138). [insānı, -ı]*

intihā bul-: *Son bulmak, tükenmek.*

İntihā bulmadı merġūlüñ hevāsından heves
İbtidā itdi meger itmām zülfüñden senüñ *(G. 223/3). [intihā bulmadı, -ma, -dı]*

intiẓār: *Bekleme, bekleyiş, sevgilinin yollarını gözleme.*

Niḳābuñ keşf idüp göster yüzüñi
İñen çekdürme baña intiẓārı *(G. 377/6). [intiẓārı, -ı]*

ip: *Dokuma malzemesinden yapılan ve bağlamak için kullanılan, çeşitli kalınlıkta bükülmüş sicim.*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/22). [ip]*

ir-: *Ulaşmak, kavuşmak, vasıl olmak, gelmek, nail olmak.*

Ḳoma yüzüñe ḳarşu ḳılam āh ḫaẓer ḳıl
Kim bād-ı ḫazān irse güle çoḳ żarer eyler *(G. 51/4). [irse, -se]*

İrdükçe işigine anuñ luṭf it iy ṣabā
Ḳanlu gözüme çekmek içün ḫāk-i der getür *(G. 57/3). [irdükçe, -dükçe]*

Ḫaste göñlüme ger irse lā-cerem bulur şifā
Ḳaṭreler kim dem-be-dem ol laʿl-i cānāndan ṭamar *(G. 63/13). [irse, -se]*

İrürsin feṭḥ-i bāba ṣabr iderseñ
Göñül çün ġam kilīdine dilüñ var *(G. 125/7). [irürsin, -ür, -sin]*

Zenaḫuñ sībine diş bileyeli ḫaste göñül
Cān virüp iremez ol ġabġabı sīmīne dirīġ *(G. 195/12). [iremez, -e, -mez]*

Cānum virüp irem mi ser-i zülfüñe didüm
Güldi didi ki hīç ola mı rāygān müşk *(G. 217/23). [irem, -em]*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n'ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/7). [irse, -se]*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/5). [irdükçe, -dükçe]*

Kūyuñ içre miḥnet ü derd ile cān irdi lebe
Ölmez isem çıḳayın ʿazm-i beyābān ideyin *(G. 290/3). [irdi, -di]*

Şükür kim irüben maḳṣūdına cān
Şükür kim unudıldı derd-i hicrān *(G. 292/7). [irüben, -üben]*

Kesdi ol gül külālesini meger
Ki irdi Cem ʿömri āhirine bugün *(G. 304/18). [irdi, -di]*

Derdine dermān olurdı iy ḳamer-çihre Cemüñ
Ger ireydi bir nefes laʿl-i güher-āmīzüñe *(G. 320/10). [ireydi, -e, -y, -di]*

Revā mıdur ki Cem derd ü ġam ile
Iraḳdan baḳa irmeye visāle *(G. 332/18). [irmeye, -me, -y, -e]*

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Şām ile ʿIrāḳa *(G. 341/6). [irdi, -di]*

İrdügince tīr-i ġamzeñ sīne-i mecrūḥuma
Ḫaste göñlüm çaġırur ḳurbān olayın yayine *(G. 349/7). [irdügince, -düg, -ince]*

Ṣaçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi *(G. 392/8). [irdi, -di]*

Ḫaḳa minnet ki iy yār-i vefā-dār
Lebüñ şeftālūsı dendāna irdi *(G. 392/10). [irdi, -di]*

Yiridür cān fidā idersem iy dōst
Ki göñül bendesi sulṭāna irdi *(G. 392/12). [irdi, -di]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cānāna irdi *(G. 392/14). [irdi, -di]*

Göñül bīmār-ı fürḳat olmış iken
Visālüñ buluban dermāna irdi *(G. 392/6). [irdi, -di]*

Ḫaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/5). [irdi, -di]*

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrürse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em *(K. 7/40). [irürse, -ür, -se]*

Ṭoldı meşām-ı cāna nesīmi Muḥammedüñ
Feyż irdi rūḥa luṭf-ı ʿamīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/166). [irdi, -di]*

Naṣb olalı cihāna livāsı Muḥammedüñ
Eflāke irdi şerʿ[i] nidāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/2). [irdi, -di]*

İreli ġamzeñ oḳından cāna tīr
Dil kemend-i zülfüne oldı esīr *(G. 107/1). [ireli, -eli]*

Uġrayup derd ü belāya cān ü dil
İrmedi bir dem devāya cān ü dil *(G. 237/2). [irmedi, -me, -di]*

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān *(Terc. 1/52). [irmezse, -mez, -se]*

irem: *Şeddâd'ın cennete taklit olmak üzere tanzim ettirdiği meşhur bağ.*

ʿĀlem ṣanasın oldı İrem Bāġına mānend
Ṣan saṭḥ-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/37). [irem]*

irgür-: *Ulaştırmak, eriştirmek; kavuşturmak.*

Olalı ʿilm-i siḥr içre gözüñ sāḥirler üstādı
Ḫıred eflāke irgürdi göñülden āh ü feryādı *(G. 381/2). [irgürdi, -di]*

Beñzedelden yüzüñe mihr ü mehi
Göge irgürdi mihr ü meh külehi *(G. 382/2). [irgürdi, -di]*

Nūḥ-ı luṭfuñ eger irgürmeye keştī-i necāt
Ġarḳ ider baḥr-i belāya beni ṭūfān-ı kerem *(K. 1/91). [irgürmeye, - me, -y, -e]*

iriş-: *Erişmek, ulaşmak, vasıl olmak.*

İrişmeyüp nigārına bu Cem dīvāne dil gibi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse *(G. 331/9). [irişmeyüp, -me, -y, -üp]*

İrişmeyeli gūşuma āvāz-ı müʾezzin
Her ḳanda baḳam gözde uçar ṣaḥn-ı muṣallā *(K. 5/121). [irişmeyeli, -me, -y, -eli]*

İrişmek ister idi hᵛān-ı vaṣluña līkin
Hemān naṣīb-i Cem āḫir duʿā imiş iy dōst *(G. 27/9). [irişmek, -mek]*

İrişürsin Cem ol zülf-i siyāha
Eger var ise ʿömrüñden naṣībüñ *(G. 214/9). [irişürsin, -ür, -sin]*

Cem yüzüñ gül-zārına irişimez
Gel kerem eyle yüzine bārī gül *(G. 238/13). [irişimez, -i, -mez]*

Şükür kim irişüp dil dil-berine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān *(G. 292/11). [irişüp, -üp]*

İrişüp vaṣluña ḳılur senüñle ẕevḳ u ʿişretler
Ḫuceste-ṭālīʿ olanlar cihān içinde peyveste *(G. 338/7). [irişüp, -üp]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaṣdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/10). [irişüp, -üp]*

iriş-: *Gelmek, varmak.*

Rūşen olmaġa yüzüñ fikri ile hāne-i dil
İrişüp ġamzeñ oḳı her yañadan revzen açar *(G. 114/8). [irişüp, -üp]*

iriş-: *Gelmek II çıkmak (sevgilinin yüzünde ayva tüyü çıkması bağlamında).*

Ecel didükleri dil-ber ḫaṭıdur
İrişdi n'eyleyem ḫaṭṭı eceldür *(G. 109/6). [irişdi, -di]*

iş: *Yapılan şey, davranış, eylem.*

Egleme öldür Cemi iy māh-rū
Çün bilürsin ḫayr işüñ teʾḫīri yoḳ *(G. 204/10). [işüñ, -üñ]*

İşümdür nāle vü zārī senüñle göreli aġyārı
Ne vaḳte dek ḳılam zārı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/11). [işümdür, -üm, -dür]*

İy düzülmiş işleri vīrān iden azġun felek
Cem şehenşāhı murādından ḳılan maġbūn felek *(Terk. 2/49). [işleri, -ler, -i]*

işāret: *Tek bir işaret, emare.*

Maʿnāsın añlayana işāret yiter hemīn
Mā-i maʿīn-i ʿaynına mīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/181). [işāret]*

işit-: *İşitmek, duymak, dinlemek.*

Zārī-i dil irişdi zülfüñden
İşiden dir ne ḫōş bu nāle-i ʿūd *(G. 47/4). [işiden, -en]*

İşidelden Şāh Oġuz Ḫānuñ şehīd olduġını
Derd ile oldı Fireng-istānda Cem mecnūn felek *(Terk. 2/53). [işidelden, -elden]*

Zülf-i müşkīnüñ hevāsı ile Cemüñ ḫāk olduġın
İşidenler diye cāndan ṭayyebe'llāhü ṣerāh *(G. 327/14). [işidenler, -en, -ler]*

işig: *Eşig II kapı, huzur, makam.*

Cān virürler ṭavāfa merve ḥaḳı
İşigüñ Kaʿbesinde ehl-i ṣafā *(G. 2/8). [işigüñ, -üñ]*

Ḥased itdi ṭavāf itdügi_içün
İşigüñ Kaʿbesini bād-ı ṣabā *(G. 5/6). [işigüñ, -üñ]*

Püşt-pā urur idüm farḳ-ı ser-i gerdūna
İşigüñ olsa eger püşt ü penāhum ṣanemā *(G. 9/8). [işigüñ, -ün]*

İşigüñ ḫākini terk idemez Cem
Ki evvelden aña ol yir vaṭendür *(G. 67/13). [işigüñ, -üñ]*

İşigüñ zeyn iden dāyim felek-vār
Cemüñ ḳanlu yaşı seyyāresidür *(G. 106/9). [işigüñ, -üñ]*

Zerd ü naḥīf olup işigüñde yatur tenüm
Gören ṣanur ki sāye-i dīvāruñam senüñ *(G. 227/7). [işigüñde, -ün, -de]*

İşigüñde dilleri ṣayd itmesün fettān gözüñ
Bir ḥarāmīye Ḥarem ṣaydın ḥelāl itmek neden *(G. 288/3). [işigüñde, -ün, -de]*

Deste baġlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum ṣu seper ṣular gibi *(G. 422/2). [işigüñ, -üñ]*

Āb-ı luṭf ile yoluñ ṣulayalı çeşm-i vefā
Oldı cārūb işigüñ ḫākine müjgān-ı kerem *(K. 1/56). [işigüñ, -üñ]*

Saʿy it ki maḥrem-i medenī olasın göñül
Mekkīdür işigi ʿArafātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/38). [işigi, -i]*

Ḫāk-i rehinden ala güher efser-i şeref
Kim olsa işiginde yetīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/176). [işiginde, -in, -de]*

Sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūna ṭaʿn ider
Kim ki ola işigüñde ġarībi Muḥammedüñ Zīrā ki cāna ḥubb-i vaṭenden ḫaber virür *(Terk. 1/118). [işigüñde, -ün, -de]*

isim: *Ad.*

Levḥ ü ḳalemüñ yoġ idi āṣārı ḳaçan kim
Ḳudret ḳalemi ismine yazardı muʿammā *(K. 5/172). [ismine, -i, -n, -e]*

ʿīsī-nefes: *Hz.İsa'nın ölülere can veren nefesi gibi nefesi olan sevgili.*

Cem faḳīri lebleriñden dirgür iy Īsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/12). [īsī-nefes]*

Lebi dārü'ş-şifāsından işāretler ḳılur çeşmi
Ki bu Īsī-nefes devrinde bīmār olmasun kimse *(G. 351/10). [īsī-nefes]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol ʿĪsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudaġında *(G. 352/16). [ʿīsī-nefes]*

isḳā it-: *Sulamak, su vermek.*

İsḳā ide bir ḳaṭresi ẓummā-yı cihānı
Ger luṭfı ṣuyı olur ise ʿāleme saḳḳā *(K. 5/187). [isḳā ide, -e]*

İskender: *İslâm tarihinde daha çok efsanevi şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı.*

Cemālin zeyn iden heb dil-ber olmaz
Her āyīne düzen İskender olmaz *(Müf. 2/2). [iskender]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/40). [iskender]*

İslām: *İslam dini II Müslümanlar.*

Zengī leşkerler çeküp ʿazm eyler İslām üstine
Zülfinüñ her bir ḳılı sulṭān-ı Hindū-stāndur *(K. 8/49). [islām]*

İslām: *İslam dini.*

Küffāra esīr eyledüñ İslām ehlini
Bir ṣora göre kimse görür mi revā felek *(Terk. 3/13). [islām]*

İslām: *İslam dini II İslam beldesi.*

İslām içinde nāz ü naʿīmi götürmeyen
Küffār içinde cebr ile şimdi ṭuranı gör *(Terk. 3/33). [islām]*

ism: *Ad, isim.*

Dün aġlayu öñinde türāba sürüp cebīn
Didüm ne dirler ismüñe iy yār-i nāzenīn *(Mua. 107/2). [ismüñe, -ün, -e]*

Kim dilerse nām-ı dil-berden nişān
Bī-nuḳaṭ bir ismi ḳılsun imtiḥān *(Mua. 340/2). [ismi, -i]*

İsmāʿil: *Hz. İsmail.*

Yā ḳaşuñ ʿīd ayıdur ḳurbānuñ olsun ḫūblar
Şimdi mi oldı melek ḳurbān İsmāʿīl içün *(G. 302/4). [ismāʿīl]*

isrā: *Hz. Peygamber'in Miraç sırasında Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya intikali.*

İsrā deminde ḥāṣıl olan sırra olmadı
Cibrīl emānet ile emīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/83). [isrā]*

Ve'l-leyl lāmı ile ne ḫōş dāll olur gözet
İsrā şebine şaʿr-ı siyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/242). [isrā, -i]*

issi ot: *Zencefil (Tulum, 2011: 989).*

İssi otlardan mürekkeb şekkerīn gül şerbeti
Ḥoḳḳa-i yāḳūtdan terkīb-i Efrengāndur *(K. 8/57). [issi otlardan, -lar, -da]*

iste-: *İstemek, talep etmek.*

Göñül marīżi n'ola yār derdin isterse
Ki derd-i yār ile bulur şifā ḳamu emrāż *(G. 180/7). [isterse, -r, -se]*

Eger dāyim benefşe istese dil
Yüri var ḫaṭṭı derdin eyle ḥāṣıl *(Mes. 1/41). [istese, -se]*

iste-: *İstek duymak, arzulamak.*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/13). [isterdi, -r, -di]*

ʿişve: *Naz, İşve.*

Yüri var ʿişve ṣatma geçdi çaġuñ
Dirildi üzümüñ bozıldı bāġuñ *(Müf. 23/1). [ʿişve]*

ʿişyān: *Allah'ın emirlerine uymamak, Allah'a karşı gelmek.*

ʿİşyān ḍalāletinde ḳomadı zamāneyi
Raḥmet degül mi ʿāleme dīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/93). [ʿişyān]*

it: *Köpek.*

İtümden kem-durur dimiş benüm-çün
Bu ʿizzetler baña yā Rab nedendür *(G. 66/7). [itümden, -üm, -den]*

Ṣanasın bāġ-çe-i dilde ḫayāl-i hevesüñ
Bu ḥarīm itlerinüñ pāyı nişānı gülidür *(G. 111/10). [itlerinüñ, -ler, -i, -nüñ]*

it: *Köpek II sevgilinin eşiğinin köpeği.*

İtüñ izi şekli zerrīn yüzüme virdi şeref
Artururmış her ḳumāşuñ narḫını tamġā meger *(G. 137/7). [itüñ, -üñ]*

iy: *Ey, seslenme ünlemi.*

Her ṣubḥ açar revzen-i zer mihr felekden
Ḥüsnüñ günini ḳılmaġa iy dōst temāşā *(G. 1/6). [iy]*

iz: *İz II ayak izi.*

İzüñ tozı eline girse idi mihr ü ḳamer
Tefāḫür itmek içün başına külāh eyler *(G. 100/7). [izüñ, -üñ]*

ʿiẕār u zülf: *Yanak ve saç.*

Yusam müşk ü gül-āb ile dehānum
ʿİẕār u zülfüñ añmaḳ baña düşmez *(G. 155/4). [ʿiẕār u zülfüñ, -üñ]*

ʿıḳd-i güher: *Sıra sıra dizili inci, mücevher.*

Çıḳmaz çü bu resm ile cihānda ṣanemā dür
Bir ʿıḳd-i güherden *(Mua. 193/8). [ʿıḳd-i güherden, -den]*

ʿıkd-i lisān: *Muska.*

Dil degürüp ḫaste ḳılmasun diyü nergisleri
Sūsen içün ġonceye ʿıkd-i lisān ışmarlaram *(G. 247/14). [ʿıkd-i lisān]*

ılduz: *Yıldız.*

Yaşlarum ılduzını aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān elfirāḳ *(G. 203/5). [ılduzını, -ı, -n, -ı]*

ılduz: *Yıldız II âşığın gözyaşları.*

Yaşlarum ılduzlarını kim ḥisāb iderdi ger
Āsmān-ı der-gehüñ ḫākinde īṣār olmasa *(G. 362/11). [ılduzlarını, -lar, -ı, -n, -ı]*

ıraḳ: *Uzak.*

Revā mıdur ki Cem derd ü ġam ile
Iraḳdan baḳa irmeye visāle *(G. 332/18). [iraḳdan, -dan]*

ʿIrāḳ: *Irak ülkesi.*

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Şām ile ʿIrāḳa *(G. 341/6). [ʿirāḳa, -a]*

ıraġ eyle-: *Uzaklaştırmak, uzak tutmak.*

Ol raḳīb-i rū-siyāhı eyle ḳapuñdan ıraġ
Hem-nişīn olduġı yoḳdur bülbül ile hīç zāġ *(G. 191/1). [ıraġ eyle]*

Çü yüzüñ māhınuñ oldı ḥicābı
Iraġ eyle naẓerden dest-māli *(G. 399/12). [iraġ eyle]*

ıraġ ol-: *Uzak olmak, uzaklaşmak, ayrı düşmek.*

Bir dem yüzüñ ki çeşmüm öñinden ıraġ ola
Derd ü ġamuñla yüregüm üstinde dāġ ola *(G. 367/1). [ıraġ ola, -a]*

Ṭañ degül oldum ise yārüñ işiginden ıraġ
Kişiyi devr-i felek cevri vaṭenden çıḳarur *(G. 82/11). [ıraġ oldum, -du, -m]*

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnetle
Ḳıldı ben ḫasteyi āvāre diyār ayruluġı *(G. 390/5). [ıraḳ olalı, -alı]*

Olmasun kimsene Cem gibi nigārından ıraḳ
Ki ḳatı müşkil imiş sevgilü yār ayruluġı *(G. 390/9). [ıraḳ olmasun, -ma, -sun]*

ıraġa şal-: *Uzağa göndermek, yollamak.*

Iraġa ṣalma ḳapuñdan beni ki Merve ḥaḳı
Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ ṣafā imiş iy dōst *(G. 27/3). [iraġa ṣalma, -ma]*
ışır-: *Isırmak, dişlemek.*

Būse añduḳça ṭudaġın ışırur
Cānuma ḳaṣdı bu ki ḳıla cezā *(G. 5/9). [ışırur, -ur]*

Işırdum laʿlini nā-geh öperken
Gülüp didi bu cān ḳadrini bilmez *(G. 156/15). [işırdum, -du, -m]*

Öperken laʿlini nā-geh ışırdum ṭudaġın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına ṣuṣadı *(G. 381/3). [ışırdum, -du, -m]*

ʿışḳ: *Aşk, sevda.*

Ṣād olmadı göñül ʿışḳuñ elinden n'ideyin
Ḳılmaduñ baña teraḥḥum ṣanemā āh baña *(G. 4/11). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Düşeliden ʿışḳuña iy meh-liḳā
Cān ü dil eyler seni her dem ṭaleb *(G. 13/5). [ʿışḳuña, -uñ, -a]*

Bir ben degülem ʿışḳ ile dīvāneluġ eyler
ʿIşḳuñ niçe ʿāḳilleri mecnūn ider iy dōst *(G. 20/3). [ʿışḳ]*

N'ola zülfüñ görüp dil olsa mecnūn
Ki ʿışḳuñ aña ḳılmışdur sirāyet *(G. 24/16). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Dil ʿışḳuña mübtelādur iy dōst
Raḥm eyle ki bī-nevādur iy dōst *(G. 26/1). [ʿışḳuña, -uñ, -a]*

Ḥaḳ ʿışḳuñı eylemedin īcād
Dil ʿışḳuña āşinādur iy dōst *(G. 26/16). [ʿışḳuña, -uñ, -a]*

Ḥaḳ ʿışḳuñı eylemedin īcād
Dil ʿışḳuña āşinādur iy dōst *(G. 26/15). [ʿışḳuñı, -uñ, -ı]*

Yanar idüm ʿışḳ odına aġlamasam rūz ü şeb
Lā-cerem kim āb olıcaḳ āteşi teskīn ider *(G. 58/11). [ʿışḳ]*

Niçün raḥm eylemezsin baña iy dōst
Ki ʿışḳuñla yaşum Ceyḥūn olupdur *(G. 62/4). [ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

Şehīd olanlar ʿışḳuñdan nigārā
Ḳamu ḥaşre degin ḫūnīn-kefendür *(G. 66/3). [ʿışḳuñdan, -uñ, -dan]*

Dil virelden dil-bere ʿışḳı firāḳından müdām
Gözlerümden yaş yirine dökilen ḳanum-durur *(G. 68/7). [ʿışḳı, -ı]*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿışḳından anuñ
Çün zenaḫ-dānı vü zülfi bend ü zindānum-durur *(G. 68/5). [ʿışḳından, -ın, -dan]*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ göñlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/10). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Ne ḥāṣıl ʿışḳı olmayan göñülde
Ḫarāb olsun ol o kim bī-hevādur *(G. 79/7). [ʿışḳı, -ı]*

Demidür raḥm iderseñ ḫaste cāna
Ki ʿışḳuñ derdi ile mübtelādur *(G. 79/6). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile ʿıyān-ı cihān iken
Miskīni gör ki ʿışḳını daḫı nihān ṣanur *(G. 95/10). [ʿışḳını, -ı, -n, -ı]*

Āh eylemegi ʿışḳ ile iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā ile hevesdür *(G. 99/9). [ʿışḳ]*

Her ḳaçan ʿışḳuñ eli ṣabr ṭonın çāk eyler
Gözüm ābı ile hevāñ āteşini ḫāk eyler *(G. 117/1). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Göñülde ʿışḳuñ odı kim kem olmaz
Gözüm nem olmaduġı bir dem olmaz *(G. 141/1). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/11). [ʿışḳ]*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/12). [ʿışḳı, -ı]*

Çü ʿışḳuñ yolına Cem virdi cānın
Kerem ḳıl ḳılma anı zār sensüz *(G. 149/13). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Yaraşmaz sīnesinde dāġı ʿışḳuñ
Anuñ kim bu nişān ḳadrini bilmez *(G. 156/7). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/11). [ʿışḳ]*

Olaldan ʿışḳuñ iy meh baña vāḳiʿ
Gelüpdür başuma dürlü vaḳāyiʿ *(G. 187/1). [ışḳuñ, -uñ]*

Cān ü dilden geçdi ʿışḳuñ oldı fāş
Küllü sirrin cāveze'l-işneyni şāʿ *(G. 186/3). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Ṣafḥa-i cān üzre yazdum ʿışḳuñı
Küllü ʿilmin leyse fi'l-ḳırṭāsi żāʿ *(G. 186/5). [ʿışḳuñı, -uñ, -ı]*

Dil ʿışḳ odına yanduġı rūşen olup-durur
Pervāne olalı arada tercemān-ı şemʿ *(G. 190/39). [ʿışḳ]*

Dil bugün ʿışḳuñ ġamına döyemez
Āh eger yüz göstere ferdā-yı ʿışḳ *(G. 199/7). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Leyle-ʿi zülfüñ girih-gīr eyle daḳ dil boynına
Çünki ol miskīni sen ʿışḳ ile mecnūn eyledüñ *(G. 211/12). [ʿışḳ]*

N'ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/7). [ʿışḳı, -ı]*

Cem ʿışḳa bende olduġını ḳılmaġa ʿıyān
Dāġ-ı ġam ile sīnesi üzre nişān idüñ *(G. 221/13). [ʿışḳa, -a]*

Bir daḫı ʿışḳuñ hevāsına heves ḳılmaya Cem
İy ṣanem ger ḳurtulursa dām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/13). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Dilā çün ʿışḳ odına yana girdüñ
Çü yanmaḳdan ḳaçarduñ yā ne girdüñ *(G. 225/1). [ʿışḳ]*

Ṣaçuñ sevdāsına ʿışḳuñ yolında
Yürür āvāre dil menzil-be-menzil *(G. 230/7). [ʿışḳuñ, -uñ]*

N'ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/4). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Cān virem ʿışḳuñ hevāsında hevesden geçmeyem
Öldügüm vaḳtinde dirlerse hevādan vāz gel *(G. 243/5). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Didiler ʿışḳından anuñ n'eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/13). [ʿışḳından, -ı, -n, -dan]*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān feṯḥ-i bābum var benüm *(G. 249/1). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Ne deñlü cevr iderseñ ben ġarībe
Olur göñlümde ʿışḳuñ daḫı muḥkem *(G. 259/6). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Yazarken ʿışḳı şerḥin yanayazdum
Çün evvel yana yazdum yā ne yazdum *(G. 265/1). [ʿışḳı, -ı]*

Biñ yıl yanarsa ʿışḳ odına bir ḳarāra Cem
Baḥr-i ġamuñda gelmeye her-giz kenāra Cem *(G. 273/1). [ʿışḳ]*

Lām-ı zülfüñ ʿışḳına Cem ḫōd elifden ṭoġrıdur
Ḳaşlaruñ nūnı gibi ḳaddini dāl itmek neden *(G. 288/17). [ʿışḳına, -ı, -n, -a]*

Leblerüñ cāmından içür luṭf idüp bir cürʿa kim
Mest olup ʿışḳuñ yolında cānı ḳurbān ideyin *(G. 290/6). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Cem niçe bir ʿışḳuñuñ derdini çeksün vaḳtidür
Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin *(G. 290/13). [ʿışḳuñuñ, -uñ, -uñ]*

Nigāruñ ʿışḳı yolında hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan *(G. 293/3). [ʿışḳı, -ı]*

Yār ʿışḳında eger ḳalb ḳumāşuñ var ise
Dilerem iy dil-i ġam-dīde ki tārāc olasın *(G. 303/9). [ʿışḳında, -ı, -n, -da]*

Çeker ʿışḳuñla cānum derd ü miḥnet
Velī yoḳdur teraḥḥum hīç sende *(G. 337/5). [ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

Seni maḳṣūd idinen ʿışḳ ile yanarsa n'ola
Yiridür yanmaġ oda kim ki ṭaparsa ṣaneme *(G. 365/7). [ʿışḳ]*

ʿĀlemde sürer ẕevḳ ile ol ʿışḳ ṣafāsın
Her kim ki göñül ol ruḫ-ı zībāya düşürdi *(G. 371/7). [ʿışḳ]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/14). [ʿışḳ]*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/5). [ʿışḳ]*

Yaḳalı ʿışḳuñuñ odına zühd ü taḳvāyı
Ṣulāre ṣaldı gözüm yaşı ders-i fetvāyı *(G. 402/1). [ʿışḳuñuñ, -uñ, -uñ]*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḥaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz ʿışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/10). [ʿışḳ]*

Cān levḥi üzre yazılıcaḳ ʿışḳ nāmesi
Dil yanayazdı düşdi elinden çü ḫāmesi *(G. 409/1). [ʿışḳ]*

Naḳd-i cān ger kīse-i ʿömrümden olursa telef
Kāse-i ser olmaya ʿışḳuñ şarābından tehī *(G. 410/6). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Bir daḫı ʿışḳuñ ile belā-keş yaratmadı
Mülk-i cihānda Tañrı teʿālā benüm bigi *(G. 412/15). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/1). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Ger ölürsem yazılur seng-i mezārumda benüm
Beni ḫāk eyledi ʿışḳuñ n'ideyin āh didi *(G. 423/8). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Serv-ḳad sīmīn-beden Efrengī maḥbūb-ı melek
Ay ile gün ḥüsninüñ ʿışḳında ser-gerdāndur *(K. 8/22). [ʿışḳında, -ı, -n, -da]*

O meh-rū ʿışḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk *(Kıt. 3/5). [ʿışḳı, -ı]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/1). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Maḥabbet-i ebedī sermedīde rūşendür
Senüñle anuñ içün ʿışḳ işi müzeyyendür *(Mua. 115/2). [ʿışḳ]*

Cānumı ʿışḳ āteşi ile ḳılaldan āşinā
Buldı hecr-i cān-güdāzuñ müzd-i bī-ḥad dil-berā *(Mua. 328/1). [ʿışḳ]*

Leşker çeküp ʿışḳuñ iy ḳamer-ruḫ
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġmā *(Terc. 1/23). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Nūş ideli ʿışḳuñuñ meyin cān
Oldum çü bu sözden āgeh iy yār *(Terc. 1/75). [ʿışḳuñuñ, -uñ, -uñ]*

ʿIşḳuñuñ yolına cān virene iy şāh-ı cihān
Ne revādur ki hemīşe ḳılasın cevr ü cefā *(G. 4/5). [ʿışḳuñuñ, -u, -ñuñ]*

Raḥm eyle baña cevr ü cefā ḳılma iñen kim
ʿIşḳuñda çeken bunca cefālar benem iy dōst *(G. 19/4). [ʿışḳuñda, -uñ, -da]*

Bir ben degülem ʿışḳ ile dīvāneluġ eyler
ʿIşḳuñ niçe ʿāḳilleri mecnūn ider iy dōst *(G. 20/4). [ʿışḳuñ, -uñ]*

ʿIşḳuñuñ yolında cānā olmışam şöyle faḳīr
Müsteḥaḳḳam vir baña bir būse laʿlüñden zekāt *(G. 22/5). [ʿışḳuñuñ, -uñ, -uñ]*

ʿIşḳuñ kemerini bağlayaldan
Ney bigi işüm nevādur iy dōst *(G. 26/27). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Cem göñül mürġını kebāb itdi
ʿIşḳı dil ocaġında yaḳalı od *(G. 47/10). [ʿışḳı, -ı]*

Cān virüp derdüñ alursam n’ola her laḥẓa şehā
ʿIşḳ şehrinde budur ṣanʿat elümden ne gelür *(G. 61/16). [ʿışḳ]*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/7). [ʿışḳumı, -um, -ı]*

ʿIşḳuñ odında Cemüñ ḥālini gören didi kim
Kim ola kendözini āteş-i sūzāne atar *(G. 92/9). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Dil bāl ü per şikeste iken raḳṣ urur müdām
ʿIşḳuñ hevāsı ile kebūter degül midür *(G. 127/12). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Cem sīnesine şerḥa çekerse ġamuñ n’ola
ʿIşḳuñ tecerrüdinde ḳalender degül midür *(G. 127/14). [ʿışḳuñ, -uñ]*

ʿIşḳuña cān viricek irişdi tīri ġamzeñüñ
Ḥamdü lillāh kim gelen cān yirine cāndur henūz *(G. 146/3). [ʿışḳuña, -uñ, -a]*

ʿIşḳuñ yolında ger güneh itdükse dil-berā
Aṣ zülf-i dārügīrüñe oldur çü dārumuz *(G. 150/5). [ʿışḳuñ, -uñ]*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/5). [ʿışḳ]*

ʿIşḳ odın bu sīne-i mecrūḥdan defʿ itmege
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyḥūn eyledüñ *(G. 211/7). [ʿışḳ]*

ʿIşḳa ṣabr u yā seferdür çünki ṣabra çāre yoḳ
Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek *(G. 218/15). [ʿışḳa, -a]*

ʿIşḳuñ ile ölürem ger ölür isem ṣanemā
ʿIşḳuñı ḳısmet idüpdür baña ḳassām-ı ezel *(G. 228/3). [ʿışḳuñ, -uñ]*

ʿIşḳuñ ile ölürem ger ölür isem ṣanemā
ʿIşḳuñı ḳısmet idüpdür baña ḳassām-ı ezel *(G. 228/4). [ʿışḳuñı, -uñ, -ı]*

Derd ü belāsı baña yiter niçe bir göñül
ʿIşḳ odına ṭutışmaġa ben reh-nümāñ olam *(G. 267/6). [ʿışḳ]*

ʿIşḳuñ ile şol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere şıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/3). [ʿışḳuñ, -uñ]*

Gerçi kim düşvārdur cān oynamaḳ līkin baña
ʿIşḳuñuñ yolında cān virmek iñen āsān gibi *(G. 379/10). [ʿışḳuñuñ, -uñ, -uñ]*

ʿIşḳa tā mesken[i] maḳām oldı
Ḫāne-i dil ḳamu ṣafā ṭoldı *(Mua. 18/1). [ʿışḳa, -a]*

ʿIşḳ odı dilde cāvidān yigdür
Sīne dāġuñla pür-nişān yigdür *(Mua. 68/1). [ʿışḳ]*

Zülfüñ elden gitdügince baña sevdālar gelür
ʿIşḳuñı añdukça göñlüm ḫāke ġavġālar gelür *(Mua. 322/2). [ʿışḳuñı, -uñ, -ı]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n'ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/19). [ʿışḳa, -a]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/7). [ʿışḳına, -ı, -n, -a]*

ʿIşḳuña olalıdan ḫāne-i dil mesken ü cā
Derd-mend oldı yürür bulmadı derdine devā *(Mur. 1/25). [ʿışḳuña, -uñ, -a]*

ʿIşḳ āteşin eylemege teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı *(Terc. 1/101). [ʿışḳ]*

ʿIşḳuña olalı ben giriftār
Her dem dil ü cān çeker ʿaẕābı *(Terc. 1/99). [ʿışḳuña, -uñ, -a]*

ʿIşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb *(Terc. 1/37). [ʿışḳuña, -uñ, -a]*

Şol deñlü göñül ʿışḳuñ ile çekdi cefāyı
Ki aġlasa gözüm ʿālemi meşḥūn ider iy dōst *(G. 20/5). [ʿışḳuñ, -uñ]*

ʿışḳ odına düş-: *Aşk ateşine düşmek.*

Düşeliden ʿışḳ odına derd ile
Zār ü giryānem gözüm pür-nem-durur *(Kıt. 1/1). [ʿışḳ odına düşeliden, -eli, -den]*

ʿışḳa düş-: *Gönül vermek, âşık olmak, sevdalanmak.*

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿīf
Cān ü dil ile ʿışḳa düşüp oldı bī-ḳarār *(G. 60/10). [ʿışḳa düşüp, -üp]*

ʿIşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dil-berüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum-durur *(G. 68/9). [ʿışḳına düşelden, -elden]*

Düşelden ʿışḳına yārüñ belā vü miḥnet ü ġamla
Dil-i Cem bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından *(G. 285/13). [ʿışḳına düşelden, -elden]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden iy ḳamer-çihre senüñ
Ṭurmadan ḳanlu yaşum bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/5). [ʿışḳuña düşelden, -elden]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden çihrem üzre gözlerüm
Cūy gibi ḳanlu yaşını revān eyler dirīġ *(G. 192/5). [ʿışḳuña düşelden, -elden]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden dil-berā cān terk idüp
Dāyimā baş oynaram şol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/5). [ʿışḳuña düşelden, -elden]*

ʿIşḳuña düşeliden iy ruḥı bed-rāy göñül
Oldı derd ü ġam ile ʿāleme rüsvāy göñül *(Mur. 1/1). [ʿışḳuña düşeliden, -eli, -den-uñ, -a]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdi belā vü miḥnet ile Cem
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek *(G. 212/13). [ʿışḳına düşdi, -di]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ figān [itmek] *(G. 212/11). [ʿışḳına düşdüñ, -dü, -ñ]*

ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī: *Gerçek aşk.*

İy şanem ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī daḫı olsa reh-nümūn
Ger dönersem kāfirem ʿışḳ-ı mecāzuñdan senüñ *(G. 216/3). [ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī]*

ʿışḳ-ı mecāz:: *Mecazî aşk.*

İy şanem ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī daḫı olsa reh-nümūn
Ger dönersem kāfirem ʿışḳ-ı mecāzuñdan senüñ *(G. 216/4). [ʿışḳ-ı mecāzuñdan, -uñ, -dan]*

ʿışḳ-ı zülf: *(sevgilinin) saçının aşkı.*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile ʿıyān-ı cihān iken
Miskīni gör ki ʿışḳını daḫı nihān şanur *(G. 95/9). [ʿışḳ-ı zülfüñ, -üñ]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile hemīşe nedem çeker
Bilmezsin iy şanem anı her dem ne dem çeker *(G. 96/1). [ʿışḳ-ı zülfüñ, -üñ]*

ışmarla-: *Emanet etmek, bırakmak.*

Kākülüñden her seḥer bāda nişān ışmarlaram
Bilürem āḫir bu sevdālarda cān ışmarlaram *(G. 247/2). [ışmarlaram, -r, -am]*

Şaḳla diyü göñlüme didüm dehānuñ sırrını
Gör beni dīvāneye genc-i nihān ışmarlaram *(G. 247/4). [ışmarlaram, -r, -am]*

Ḥücre-i çeşmüm ḫayāl-i ġamzeñe oldı maḳām
Gör nice dīvāneyem düzde dükān ışmarlaram *(G. 247/8). [ışmarlaram, -r, -am]*

ışmarla-: *Bir şeyin hazırlanmasını, alınmasını veya getirilmesini bir kimseden istemek, sipariş etmek.*

Kākülüñden her seḥer bāda nişān ışmarlaram
Bilürem āḫir bu sevdālarda cān ışmarlaram *(G. 247/1). [ışmarlaram, -r, -am]*

Çün cilā-yı çeşm-i cāndur ḫāk-i pāyüñden şehā
Bād-ı ṣubḥa tūtiyā-yı çeşm-i cān ışmarlaram *(G. 247/6). [ışmarlaram, -r, -am]*

Ḳaşlaruña ṭıfl-ı dil taʿlīmi içün dāyimā
Ḳabżası sīmīn muʿanber bir kemān ışmarlaram *(G. 247/10). [ışmarlaram, -r, -am]*

Mülk-i Çīne varduġınca zülfüñ iy Türk-i Ḫaṭā
Nāfe-i müşk-i Ḫotenden armaġān ışmarlaram *(G. 247/12). [ışmarlaram, -r, -am]*

Dil degürüp ḫaste ḳılmasun diyü nergisleri
Sūsen içün ġonceye ʿıkd-i lisān ışmarlaram *(G. 247/14). [ışmarlaram, -r, -am]*

Ḫarc içün ḫʷān-ı cemālüñ süfresinde iy şanem
Āsmānda mihr ü māha ḳurṣ-ı nān ışmarlaram *(G. 247/16). [ışmarlaram, -r, -am]*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḫālüñ didüm
Gönlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/18). [ışmarlaram, -r, -am]*

ʿıyān: *Açık, aşikare, zahir, belli.*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/7). [ʿıyān]*

Birinüñ şerḥ[i] muṭavvel zülfi sırrında ʿıyān
Birinüñ mużmer lebi remzinde metn[i] muḫtaṣer *(G. 138/15). [ʿıyān]*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/9). [ʿıyān]*

Didüm ki eyle ḫaṭṭuñı pinhān gülüp didi
ʿĀlemde bu ʿıyān-durur olmaz nihān müşk *(G. 217/14). [ʿıyān-durur, -dur, -ur]*

Cem raġmına aġyāruñ eyā ḫūb-ı zamāne
Senüñle ʿıyān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/10). [ʿıyān]*

ʿıyān eyle-: *Açıklamak, söylemek.*

Didüm iy māh-ruḫ [u] zühre-cebīn māh-liḳā
Kerem it nām-ı şerīfüñi ʿıyān eyle baña *(Mua. 57/2). [ʿıyān eyle]*

ʿıyān eyle-: *Aşikar etmek, ortaya çıkarmak, göstermek.*

ʿIyān eyle şu zülf-i müşk-bārı
Ki añmasun kimesne müşk[i] bārī *(G. 383/1). [ʿiyān eyle]*

Derdini cāna ʿıyān eyledi ol māh-liḳā
Luṭfını bu dil-i miskīne nihān eyleyeli *(G. 372/9). [ʿıyān eyledi, -di]*

Ol meh ki bugün çihre ʿıyān eyledi gitdi
Tīrine dil ü cānı nişān eyledi gitdi *(G. 414/1). [ʿıyān eyledi, -di]*

Niçe kim gönlümde rāzum ṣaḳlayam dirdüm velī
Reng-i rūyumla gözüm yaşı ʿıyān eyler dirīġ *(G. 192/10). [ʿıyān eyler, -r]*

Lebüñ añduḳça n'ola sırrını fāş itse gönül
Lāzimīdür ki ʿıyān eyleye esrārı ḳadeḥ *(G. 36/4). [ʿıyān eyleye, -y, -ğ]*

Gel ʿıyān it eşk-i çeşmümde ḫaṭuñ naḳşını kim
Sikke olmayınca bulmaz ḳıymeti dīnār ü sīm *(G. 262/7). [ʿıyān it]*

Bu şekl-i ḫūbdan gel rū nihān it
Velī ʿuşşāḳuña yine ʿıyān it *(Mua. 157/2). [ʿıyān it]*

ʿıyān it-: *Açıklamak, ortaya koymak, aşikâr etmek, göstermek.*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿıyān itmek
Belā-durur ʿıyān itmek ḳażā-durur nihān itmek *(G. 212/1). [ʿıyān itmek, -mek]*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿıyān itmek
Belā-durur ʿıyān itmek ḳażā-durur nihān itmek *(G. 212/2). [ʿıyān itmek, -mek]*

Laʿl-i nābuñ sırrını beñzer ʿıyān itmek diler
Kim ḫaṭuñ müşkīn ḥavāşī yazdı teʾvīl üstine *(G. 356/3). [ʿıyān itmek, -mek]*

Didüm iy meh ḥüsnüñi ʿālem bilür
Aduñı dahi ʿıyān itseñ ne olur *(Mua. 186/2). [ʿıyān itseñ, -se, -ñ]*

ʿıyān ḳıl-: *Belli etmek, ortaya çıkarmak.*

Cem ʿışḳa bende olduġını ḳılmaġa ʿıyān
Dāġ-ı ġam ile sīnesi üzre nişān idüñ *(G. 221/13). [ʿıyān ḳılmaġa, -maġ, -a]*

ʿıyān ol-: *Ortaya çıkmak, aşikâr olmak.*

Leb-i laʿlüñde ʿıyān oldı ḥayāt-ı ebedī
Menbaʿı beñzer anuñ çeşme-i ḥayvāndan imiş *(G. 171/11). [ʿıyān oldı, -dı]*

Ḳaṭre-i cūduñı çoḳ görme bu ben teşne-dile
Mevc-i luṭfuñda ʿıyān oldı çü ʿummān-ı kerem *(K. 1/96). [ʿıyān oldı, -dı]*

Baḫtum gicesinden ṭoġalı mihr-i belā-tāb
Gün gibi ʿıyān oldı ki el-leyletü ḥublā *(K. 5/74). [ʿıyān oldı, -dı]*

Yüzini gösterüb ol māh fi'l-ḥāl
ʿIyān oldı lebi altındaki ḫāl *(Mua. 98/2). [ʿıyān oldı, -dı]*

Ḫālüñ olduḳça ḳaşuñ üzre ʿıyān
Görmek içün seni iver dil ü cān *(Mua. 122/1). [ʿıyān olduḳça, -dukça]*

Ḫaṭṭ-ı sebzüñ ʿārızuñda bitmedin olmış ʿıyān
Şan ḫayāl-i sebze-i nev-reste āb altındadur *(G. 86/3). [ʿıyān olmış, -mış]*

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿıyān
Cennāt-i ʿAdn ḳıldı gül-istānı nev-bahār *(G. 60/3). [ʿıyān olup, -up]*

Lebüñ añduḳça olur rāh-ı ʿadem çünki ʿıyān
Vehmi vardur o yola gitmeye iy cān-ı cihān *(Mua. 10/1). [ʿıyān olur, -ur]*

ʿıyān ol-: *Ayan olmak, belli olmak, açıkça meydana çıkmak.*

Laʿlüñde ʿıyān olsa n'ola ḫāl-i siyāhuñ
Her ḳanda ki sükker ola lā-büd megesi var *(G. 50/5). [ʿıyān olsa, -sa]*

ʿıyān-ı cihān: *Dünyaya göstermek, dünyaya belli etmek II herkese belli etmek, herkesin görmesi, bilmesi.*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile ʿıyān-ı cihān iken
Miskīni gör ki ʿışḳını daḫı nihān ṣanur *(G. 95/9). [ʿıyān-ı cihān]*

ıżtırāb: *Acı, keder.*

Göreliden ol ḥasūdı sen melek-manẓarla ben
Bu dil-i giryānum içre ıżṭırābum var benüm *(G. 249/8). [ıżṭırābum, -um]*

ıraġ it-: *Uzaklaştırmak.*

Iraġ itme ḳapuñdan Kaʿbe ḥaḳḳı
Çü Kaʿbe kūyuñuñ Saʿyı ṣafādur *(G. 79/11). [iraġ itme, -me]*

Īrān: *İran.*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer ṣunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Tūrāndur *(K. 8/24). [īrān]*

jāle: *Çiy, şebnem.*

Lüʾlüʾ-i laʿlüñe fi'l-cümle şebīh olmaġ içün
Ṣubḥ-dem jāle ḳılur lālenüñ aġzın ṭolı dür *(G. 111/8). [jāle]*

Gözüm yaşını zülfüñde gören dir
Ne ḫōş düşmiş bu sünbül üzre jāle *(G. 332/12). [jāle]*

Yüzüñ ġarḳ-ı ʿaraḳ olduḳça ṣan kim
Düşer berg-i gül-i ter üzre jāle *(G. 333/6). [jāle]*

jeng: *Pas, küf, kir.*

Mey-i ṣāfīyi nūş eyle ṣafā-yı laʿl-i sāḳīden
Ki dil āyīnesi jengine bundan yig cilā olmaz *(G. 154/4). [jengine, -i, -n, -e]*

jeng ol-: *Paslanmak, pas tutmak.*

Jeng olmış idi āyine-i Ḥaḳ-nümā velī
Ṣayḳal yitişdi luṭf[ı] cilāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/11). [jeng olmış, -mış]*

jeng-i cefā: *Cefa pası, küfü.*

Pas olmamaġ içün yüzi jeng-i cefā ile
Miʾrāt-i cāna ol dem irişen cilā ḥaḳı *(K. 6/13). [jeng-i cefā]*

jeng-i maʿṣıyet: *Günah, isyan pası.*

Dil gözgüsini ḳaplar ise jeng-i maʿṣıyet
Dāyim cilāsıdur ṣalavātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/43). [jeng-i maʿṣıyet]*

ḳabā: *Üste giyilen elbise, önü dâima açık duran kaftan, cüppe.*

Rişte-i cān-ı Cemi bükdi maḥabbet eli kim
Nāzdan tā dike ol ḳadd-i ḫırāmāna ḳabā *(G. 7/14). [ḳabā]*

Nice çāk itmeyem ṣabrum ḳabāsın
Ki ḳoçan cismüñi şol pīrehendür *(G. 67/15). [ḳabāsın, -sın]*

Geymesün devlet ḳabāsın ḫırḳa-i ʿışḳuñ geyen
Çünki iḥrām üzre geymez maḥrem olanlar libās *(G. 163/3). [ḳabāsın, -sı, -n]*

Gey yaraşur sanā bu ḥüsn ḳabāsı ṣanemā
Dilerem ḥüsn ḳabāsını cihānda geyesin *(G. 297/7). [ḳabāsı, -sı]*

Gey yaraşur sanã bu ḥüsn ḳabāsı ṣanemā
Dilerem ḥüsn ḳabāsını cihānda geyesin *(G. 297/8). [ḳabāsını, -sı, -n, -ı]*

Delü göñlüme bu cism-i zer-endūd
Ḳabādur pīrehendür hem kefen de *(G. 360/16). [ḳabādur, -dur]*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/7). [ḳabādan, -dan]*

Faḫr-i kirām zübde-i kevn ü mekān iken
Faḫr-i ʿabādan idi ḳabāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/6). [ḳabāsı, -sı]*

Geydürmedüñ bu ḳubbede baña ḳabā felek
Göstermedüñ bu ṣuffede baña ṣafā felek *(Terk. 3/17). [ḳabā]*

Cāme yirine aṭlas u dībā begenmeyen
Az ḳaldı bu kim ola ḳabāsı ʿabā dirīġ *(Terk. 3/46). [ḳabāsı, -sı]*

ḳabā eyle-: *Elbise, kaftan yapmak.*

Kūteh biçildi egnüme bu cāme-i ṣafā
Dībā-yı ḳahrı eyledi baña ḳabā felek *(Terk. 3/8). [ḳabā eyledi, -di]*

ḳabā ol-: *Elbise olmak.*

Yaḳamı dest-i ḥasret eyledi çāk
Ḫūbluk ḳaddüñe olalı ḳabā *(G. 5/8). [ḳabā olalı, -alı]*

ḳabaġ: *Kadeh, içki kabı.*

Çekdi ḳabaġın yanına gör sūsen-i āzād
Aldı eline cām-ı ṣafā lāle-i ḥamrā *(K. 5/57). [ḳabaġın, -ı, -n]*

ḳabaġ: *Göz kapağı; içki kabı, kadeh.*

Leb ü çeşmüñ ḫayāline gözüm şöyle ḫarāb olmış
Yatur ser-mest ü lā-yaʿḳil şarāb oynar ḳabaġında *(G. 352/6). [ḳabaġında, -ı, -n, -da]*

Kaʿbe: *Bütün Müslümanların kıblesi ve ziyaret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes bina, Beytullah.*

Mülk-i ʿālem benüm olursa ṭapuñsuz n'iderem
Kaʿbe yüzüñ ḥaḳı_içün dil bulımaz anda ṣafā *(G. 4/8). [Kaʿbe]*

Ebrū-yı siyāh olmasa yüzüñde ḳayurmaz
Zīrā ṣanemā Kaʿbeye miḥrāb ne ḥācet *(G. 29/6). [Kaʿbeye, -y, -e]*

Cāmiʿ-i ḥüsninde zeyn içün ḳaşı miḥrābına
Kaʿbe örtüsini aṣar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/8). [Kaʿbe]*

İşigüñ Kaʿbesi penāhumdur
İki ʿālemde secde-gāhumdur *(G. 53/1). [Kaʿbesi, -si]*

Merve ḥaḳḳı içün dil-i Cem sürmeyüp bir dem ṣafā
Kaʿbe yüzüñ ḥasretinden gözleri Zemzem-durur *(G. 78/14). [Kaʿbe]*

Iraġ itme ḳapuñdan Kaʿbe ḥaḳḳı
Çü Kaʿbe kūyuñuñ Saʿyı ṣafādur *(G. 79/12). [Kaʿbe]*

İy Kaʿbe yüzlü cāmiʿ-i ḥüsnüñde ḳaşlaruñ
Miḥrāb düzdi ʿanber-i terden kemer kemer *(G. 116/9). [Kaʿbe]*

Ḫaṭṭuñ ḫayāline aḳalı yaşum işigüñ
Bir Kaʿbedür ki oldı anuñ nāv-dānı müşk *(G. 217/10). [Kaʿbedür, -dür]*

Çün yaşlarum yüzümden aḳar āsitānına
Bārī yüzüm o Kaʿbede zer nāv-dān idüñ *(G. 221/6). [Kaʿbede, -de]*

Üstine zülfüñ aşmaz idi Kaʿbe örtüsin
Cāmiʿ yüzüñde olmasa miḥrāb-ı cān ḳaşuñ *(G. 224/3). [Kaʿbe]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her kūşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/3). [Kaʿbe]*

Ṭavāf itmek cemāli Kaʿbesini
Dilā Merve ḥaḳı ġāyet ṣafā bil *(G. 236/7). [Kaʿbesini, -si, -n, -i]*

Kaʿbe yüzüñde beñüñ çün Ḫacerü'l-esved imiş
Yaraşur her nefes ol ḫāl-i siyeh-kārı öpem *(G. 269/5). [Kaʿbe]*

Dil Kaʿbe çeşm ü ebrū ḳapuları bi-ʿaynih
Müjgān miṣāl-i ḥuccāc göz yaşı reşk-i zemzem *(G. 274/9). [Kaʿbe]*

Fikr-i ebrūñ eylemez Cem mescid-i ḥüsnüñde hīç
Kaʿbede dīvānedür maḫṣūṣ miḥrāb isteyen *(G. 307/18). [Kaʿbede, -de]*

Gördüm çü Mıṣr-ı ḥüsnini ol Kaʿbe yüzlünüñ
Virdüm Ḫaṭā-yı zülfine Māçīni Çīn ile *(G. 366/3). [Kaʿbe]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/4). [Kaʿbedür, -dür]*

Kaʿbe yüzüñe Mescid-i Aḳṣā disem n'ola
Oldı nişān yüzüñdeki zülfüñ ḳumāmesi *(G. 409/7). [Kaʿbe]*

Kaʿbe yüzinde dil budur ḳaşuña secde ḳılduġı
Kim aña dāyimā ola ṣavmaʿa kūşe-i ḥarem *(Mua. 317/1). [Kaʿbe]*

Kaʿbe: *Kâbe II sevgilinin eşiği.*

Cān virürler ṭavāfa merve ḥaḳı
İşigüñ Kaʿbesinde ehl-i ṣafā *(G. 2/8). [Kaʿbesinde, -si, -n, -de]*

Ḫased itdi ṭavāf itdügi_içün
İşigüñ Kaʿbesini bād-ı ṣabā *(G. 5/6). [Kaʿbesini, -si, -n, -i]*

Ḫacc-ı vaṣlı isterem Saʿy eyledüm
Kaʿbe ḳapuña çü vardur iḫtiyāc *(G. 34/12). [Kaʿbe]*

İşigüñ Kaʿbesine bir dem idem diyü güẕer
Niçe yıldur bu hevā ile yiler bād-ı seḥer *(G. 114/1). [Kaʿbesine, -si, -n, -e]*

Kaʿbe: *Mekke şehrindeki mukaddes bina, Beytullah II sevgilinin yüzü.*

Secde itdügi budur Cem yüzüñi gördükçe kim
Kaʿbeyi gören kimesne ḳılur elbette sücūd *(G. 45/10). [Kaʿbeyi, -y, -i]*

Kaʿbe ḥaḳḳı: *“Kâbe hakkı için” anlamına gelen bir yemin ifadesi.*

Iraġ itme ḳapuñdan Kaʿbe ḥaḳḳı
Çü Kaʿbe kūyuñuñ Saʿyı ṣafādur *(G. 79/11). [Kaʿbe ḥaḳḳı]*

Kaʿbe sevābını bul-: *Hacc sevabı almak.*

Cem niyyet-i ḥacc itdi ger olsañ aña hem-rāh
Biñ Kaʿbe sevābını bulur ḫōş sefer eyler *(G. 51/18). [Kaʿbe sevābını bulur, -ur]*

Kaʿbe-i ḥüsn: *Güzellik Kâbe’si.*

Kaʿbe-i ḥüsnindeki şol ʿanber[ī]n fülfülleri
Bir Ḥabeşdür kim yidi iḳlīm aña fermāndur *(K. 8/47). [Kaʿbe-i ḥüsnindeki, -i, -n, -de, -ki]*

Kaʿbe-i ʿışḳ: *Aşk Kâbe'si.*

Kaʿbe-i ʿışḳ ḥācısın ṣuvarur
Zemzem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/11). [Kaʿbe-i ʿışḳ]*

Dil olalı Kaʿbe-i ʿışḳa ḥarīm
Çekdi ḫayāl-i ḫaṭuñ aña ḥaṭīm *(G. 266/1). [Kaʿbe-i ʿışḳa, -a]*

Kaʿbe-i kūy: *Sevgilinin sokağının Kâbe'si II sevgilinin bulunduğu, âşık için kutsal olan yer.*

Ol dem ḳanı ki Kaʿbe-i kūyuñ mekān idi
Ārām-gāhı gönlümüñ ol āsitān idi *(G. 415/1). [Kaʿbe-i kūyuñ, -uñ]*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/13). [Kaʿbe-i kūyuñ, -uñ]*

Çün ṣafā bulmaz beni ḳapuñda gördükçe muḳīm
Kaʿbe-i kūyuñda niçün saʿy ider bilsem raḳīb *(G. 17/8). [Kaʿbe-i kūyuñda, -uñ, -da]*

ʿĪd ayı diyü Kaʿbe-i kūyuñda yine Cem
Yā ḳaşlaruña cānını ḳurbān ider iy dōst *(G. 21/15). [Kaʿbe-i kūyuñda, -uñ, -da]*

Melāyik işde bir ādem diyü sücūd eyler
Aña ki Kaʿbe-i kūyuñı secde-gāh eyler *(G. 100/6). [Kaʿbe-i kūyuñı, -uñ, -ı]*

Kaʿbe-i maʿbed: *İbadet edilen Kâbe II kıble.*

Boynuma ṭaḳaldan resen ol zülf-i müca“ad
Miḥrāb-ı ḳaşuñ oldı baña Kaʿbe-i maʿbed *(G. 42/2). [Kaʿbe-i maʿbed]*

Kaʿbe-i necāt: *Kurtuluş Kâbe’si.*

Baġdād ʿāleme işigi Kaʿbe-i necāt
Mışra Medīne ṭurresi Şāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/159). [Kaʿbe-i necāt]*

Kaʿbe-i ʿulyā: *Yüce Kâbe.*

Küffāra esīr itdi beni çarḫ-ı bed-endīş
Ol dem ḳanı kim mesken idi Kaʿbe-i ʿulyā *(K. 5/116). [Kaʿbe-i ʿulyā]*

Kaʿbeteyn ol-: *İki tane küp şeklinde nesne; "İki Kâbe" Kâbe ve Kudüs'teki Mescid-i Aksâ.*

Kaʿbeteyn olalı ṭās-ı ʿışḳuña cān ü göñül
Her biri nerd-i ġamuñda iy ḳamer-ruḫ zārdur *(G. 115/3). [Kaʿbeteyn olalı, -alı]*

k'āb-ı ḥayāt: *Ki âb-ı hayat, ölümsüzlük suyu.*

Laʿlüñüñ girdinde ḥaṭṭuñ döşenüp yatur şehā
Ḫıżra beñzer gūyiyā k'āb-ı ḥayāt andan ṭamar *(G. 63/8). [k'āb-ı ḥayāt]*

ḳābil: *Mümkün, uygun olan.*

Ne demler çekdügi bu ḫaste göñlüm
Degüldür vaṣfa ḳābil senden ayru *(G. 312/14). [ḳābil]*

ḳabir: *Mezar.*

Ġam-i ʿışḳuñla Cem eger vire cān
Ḳabri üstine yaz saʿīd ü şehīd *(G. 44/12). [ḳabri, -i]*

Ḳoḫulayan Cemüñ ḳabri giyāhın
Ne bī-dil ola kim sevdāña düşmez *(G. 155/13). [ḳabri, -ı]*

Ġamzeñ oḳı şehīdinüñ ḳabrde daḫı iy ṣanem
Ola kefende ḥaşre dek ḫūn-ı ciger ʿalāmeti *(G. 378/7). [ḳabrde, -de]*

Cem ġamuñdan ölürse ḳabrine yaz
Ġafara'llāhü ẕenbehü ve ʿafā *(G. 2/13). [ḳabrine, -i, -n, -e]*

Ger hevā-yı ḫaṭ-ı sebzüñle ölem ḳabrüme gel
Ki biten sebzelerüm ḥālümi ʿarż ide saña *(G. 8/5). [ḳabrüme, -üm, -e]*

Leblerüñ yādına ölen ḳabrini
Kim ḳazarsa laʿl-i gevher-bār alur *(G. 118/5). [ḳabrini, -i, -n, -i]*

Şemʿ-i ruḫuñ ḫayāline cān virüp ölenüñ
Ḳabr içre ḥaşre dek yaḳa her üstüḫᵛān[ı] şemʿ *(G. 190/36). [ḳabr]*

ḳabr-i ġarīb: *Kimsesiz, zavallı, bîçârelerin mezarı.*

Sinüme uġrayıcaḳ n'ola sögüp geçse ḥabīb
Ki melek daḫı ḳılur ḳabr-i ġarīb üzre duʿā *(G. 7/4). [ḳabr-i ġarīb]*

ḳabūl eyle-: *Kabul etmek.*

Cem tuḥfe diyü cānını ḳılur saña īṯār
Billāhi ḳabūl eyle ki ḫōş mā-ḥażarīdür *(G. 80/10). [ḳabūl eyle]*

Ḳabūl eyle şehā kim Cem ḳuluñdan
Bu ʿarż-ı ḥāli sen sulṭāna yazdum *(G. 265/17). [ḳabūl eyle]*

Penbe-i gūşuñı çekdüñse işid cān sözini
ʿĀrı ḳo dārı ḳabūl eyle ki Ḥallāc olasın *(G. 303/4). [ḳabūl eyle]*

ḳabūl it-: *Makbul saymak, razı olmak, geri çevirmemek.*

Kemān ebrūña ʿīd-i vuṣlatuñda
Ḳabūl it cānumı ḳurbāna yazdum *(G. 265/6). [ḳabūl it]*

Her geh ki göre zülfüñi gül-gūn ruḫuñ üzre
Ḳulluġa ḳabūl it diyü yalvāre benefşe *(G. 319/12). [ḳabūl it]*

ḳabūl ol-: *İsteği yerine gelmek, arzusuna kavuşmak.*

Ḥācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/10). [ḳabūl olmadı, -ma, -dı]*

ḳabż: *Ele alma, sahip olma, elinde olma.*

Pes anuñ cān virmek almaḳ ḳudret[i] ḳabżındadur
Tendür eşyānuñ vücūdı ol ḥaḳīḳat cāndur *(K. 8/81). [ḳabżındadur, -ı, -n, -da, -dur]*

ḳabża: *Silah, kılıç vb. şeylerde tutulacak yer, sap.*

ʿĪd-i ruḫuñda ḳaşuña ḳurbān olam ki ol
Bir yā-durur ki ḳabżası sīmīn kemān-ı müşk *(G. 217/12). [ḳabżası, -sı]*

Müşk ile tozlu ḳabżası müşkīn kemān ṣatar
Bāzār-ı ḥüsn içinde açaldan dükān ḳaşuñ *(G. 224/13). [ḳabżası, -sı]*

Ḳaşlaruña ṭıfl-ı dil taʿlīmi içün dāyimā
Ḳabżası sīmīn muʿanber bir kemān ışmarlaram *(G. 247/10). [ḳabżası, -sı]*

ḳabżalu: *Bir savaş aletinin sapı.*

N'ola ḳurbān olursam ḳaşlaruña
Ki sīmīn ḳabżalu müşkīn kemāndur *(G. 113/8). [ḳabżalu]*

Cem eyle ḳaşları tīrine cānuñı ḳurbān
Ki müşk tozlu gümiş ḳabżalu imiş yayı *(G. 402/14). [ḳabżalu]*

ḳaç-: *Kaçmak, uzaklaşmak.*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḥācīdür güldi didi
Gerçi ḥācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/15). [ḳaçma, -ma]*

Yaġmā ḳaçan eylerdi ṭabaḳlarla cevāhir
Bu meclise germ olmasa cān ile Süreyyā *(K. 5/9). [ḳaçan, -an]*

Dilerdi kim ḳaça dil yār zülfi bendinden
Yolını ṭutdı yaşum didi lā-teḥīne menāṣ *(G. 178/5). [ḳaça, -a]*

Niçe bizden ḳaçasın her nefes aġyāra uyup
Bir nefes hem-dem olup ʿayş idelüm gel berü gel *(G. 228/5). [ḳaçasın, -a, -sın]*

ḳaç-: *Kaçmak, kaçınmak, imtina etmek.*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde yoḳ ʿaẕāb *(G. 14/5). [ḳaçdı, -dı]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Bileli cennet içinde olmaz ʿaẕāb *(G. 15/5). [ḳaçdı, -dı]*

Dilā çün ʿışḳ odına yana girdüñ
Çü yanmaḳdan ḳaçarduñ yā ne girdüñ *(G. 225/2). [ḳaçarduñ, -ar, -du, -ñ]*

Niçün yüz döndürem dil-ber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan *(G. 293/6). [ḳaçmaz, -maz]*

ḳaç: *Kaç, soru sıfatı.*

Deleydüñ ġamzeñ ile bir göreydüñ
Ki ḳaç peykān bulınur bu cigerde *(G. 343/14). [ḳaç]*

Ḳalup pejmürde ḳaç yıl Papaya teslīm idüp düşmen
Alup gitdi bizi serheng-i erbāb-i ṣalīb ancaḳ *(K. 9/25). [ḳaç]*

ḳaçan: *Ne zaman.*

Ḫaṭ ne ḥācet şeker lebüñde didüm
Didi ḥalvā ḳaçan olur bī-dūd *(G. 47/8). [ḳaçan]*

Laʿlüñ dir imiş öldürürem beni işitdüm
Ol ʿahdi iverem ṣormaġa ḳaçan olacaḳdur *(G. 52/6). [ḳaçan]*

Cānumı ṣanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/2). [ḳaçan]*

Göñlüñde ṣaḳla didi ruḫum sırrını didüm
Fānūs şīşede ḳaçan olur nihān şemʿ *(G. 190/28). [ḳaçan]*

Gül ḳaçan beñzeye yüzüñ ayına
Kim bir ay ḳalmaz geçer bāzār-ı gül *(G. 238/9). [ḳaçan]*

Her ḳaçan Ṭūbā boyuñı görse iy şāh-ı cihān
Utanup boyuña ḳarşu secde ider serv-i çemen *(G. 279/7). [ḳaçan]*

Her ḳaçan zülf-i ser-endāzuñ ṣala çevgān-ı müşk
ʿĀşıḳ olanlar başın meydāna atar ṭūb içün *(G. 301/7). [ḳaçan]*

Gözlerüñ ḳaṣduma ḫancer çekmesün āşūb içün
Ġālib olanlar ḳaçan ḥancer çeker maġlūb içün *(G. 301/2). [ḳaçan]*

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi
Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa *(G. 350/16). [ḳaçan]*

Dil ḳaçan görürdi bu zībā cemāli bī-ḥicāb
Ḫücre-i çeşmümde açmasaydı tīri revzene *(G. 361/15). [ḳaçan]*

Diler hemīşe per yaḳa pervāne-vār dil
Ḫüsnüñ ḳaçan ki meclise cānā çerāġ ola *(G. 367/12). [ḳaçan]*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/9). [ḳaçan]*

Ẓulmetle ṭolar iki cihān iy şeh-i cihān
Zülfüñ ḳaçan ki yüzüñe senüñ niḳāb ola *(G. 368/4). [ḳaçan]*

Gün yüzüñüñ ḥicābı ḳaçan kim niḳāb ola
Nūr-ı cemālüñ ile niḳāb āftāb ola *(G. 369/1). [ḳaçan]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/1). [ḳaçan]*

Şeb-i hicrānda ḳaçan yol bula güm-rāh göñül
Reh-nümūn olmaz ise meşʿale-gerdān-ı kerem *(K. 1/89). [ḳaçan]*

Levḥ ü ḳalemüñ yoġ idi āṣārı ḳaçan kim
Ḳudret ḳalemi ismine yazardı muʿammā *(K. 5/171). [ḳaçan]*

Eşcār-ı ümīdümde ḳaçan bitdi yimiş kim
Bī-ḫār ben andan yimiş olsam iki ḫurmā *(K. 5/97). [ḳaçan]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/2). [ḳaçan]*

Dil ḳaçan kim çeşm ü zülfüñ yād ider
İḫtiyārı yoġ iken feryād ider *(Mua. 103/1). [ḳaçan]*

Ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳılur yaşum ḳaçan kim aġlayam
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesini iy ṣanem *(Mua. 298/1). [ḳaçan]*

ḳaçan: *Nasıl.*

Göz göre ḳaçan nūrına inkār idelerdi
Aʿmā degül imişse eger millet-i Tersā *(K. 5/193). [ḳaçan]*

ḳaçan: *Ne zaman ki, her ne zaman, ne vakit.*

Ḳıyām itse ḳaçan ol serv-ḳāmet
Ṣanasın kim ḳopar ol dem ḳıyāmet *(G. 25/1). [ḳaçan]*

Bu zülf-i perīşāna ḳaçan şāne ura bād
Eknāf-ı zemīn nāfesini müşk-i ter eyler *(G. 51/15). [ḳaçan]*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/1). [ḳaçan]*

Her dem miyānı yādına baġlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/12). [ḳaçan]*

Ḥüsni risālesine mehi maṣdar idinür
Zülfin ḳaçan ki mihr-i ruḫı üzre ṭaġıdur *(G. 126/6). [ḳaçan]*

İçerse ḳanumı çeşmüñ ḥelāl olsun kim
Ḳaçan ki mest ola ol şūr ü şerde bulınmaz *(G. 143/8). [ḳaçan]*

Uyḫu gelmez gözüme zülfi perīşān ideli
Şād olan kişi ḳaçan ola perīşān uyumaz *(G. 159/16). [ḳaçan]*

Rāh-ı belādan ḳaçan geçse gerekdür nihān
Ḳāfile-i ʿışḳa çün oldı fiġānum ceres *(G. 164/5). [ḳaçan]*

Ḳaçan ki yüzüñe zülfüñ niḳāb olur ṣanuram
Felek yüzinde girür ʿanberīn seḥāba güneş *(G. 174/9). [ḳaçan]*

Her ḳaçan āh eylesem derd ile ben
Gözlerüm yaşı-durur baña güvāh *(Kıt. 2/5). [ḳaçan]*

Ḳaçan kim adını ṣorsam yüze yüz
Gülüp dir evveli bir āḫiri yüz *(Mua. 17/1). [ḳaçan]*

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlāre yanar felekdeki māh *(Terc. 1/81). [ḳaçan]*

ḳaçur-: *Kaçırmak, uzaklaştırmak.*

İy ṣanem benden ḳaçurma ḫāk-i pāyüñ cevherin
Tūtiyā alsam gerek bu dīde-i pür-ḫūn içün *(G. 308/9). [ḳaçurma, -ma]*

ḳad: *Boy, kamet.*

Ṭūbā da görürse diye ṭoġrusı zihī ḳad
Nāz ile ḫırām eyleyicek ol ḳad-i bālā *(G. 1/11). [ḳad, -sı]*

Ṭūbā boyuñı göreliden serv çemende
Şermende olup ṭoġrısı didi ki zihī ḳad *(G. 42/16). [ḳad]*

Cennet-i kūyuñ içinde ṣalınıcaḳ ṣanemā
Luṭfı Ṭūbā ḳadüñüñ servi çemenden çıḳarur *(G. 82/6). [ḳadüñüñ, -üñ, -üñ]*

Serv şol resme ḫacel itmiş görüp Ṭūbā ḳadüñ
Bir ayaḳ daḫı eline girse büstāndan gider *(G. 122/11). [ḳadüñ, -üñ]*

Ḳadümi bār-ı ġamuñ ḥalḳa ḳıldı ḫātem-vār
Başumda seng-i melāmet nigīn-i ḫātemdür *(G. 135/3). [ḳadümi, -üm, -i]*

Çeksem kināra şol ḳadi bālāyı bir nefes
Alup dehāna laʿl-i muṣaffāyı bir nefes *(G. 165/1). [ḳadi, -i]*

Yaratdı ravża-i dilde çün ol ḳadi şimşād
Ne seyr-i serv iderem ne ḫōd ārzū-yı riyāż *(G. 180/17). [ḳadi, -i]*

Çün yüzüñ güldür ḳadüñ serv-i revān
Gül-şen-i cāndur senün yirüñ begüm *(G. 271/5). [ḳadüñ, -üñ]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/5). [ḳaddür, -dür]*

Ḫam ḳıldı ḳadüm derd ü ġamuñ bārı sebeb ne
Çekmek bu ḳadar derd ü ġamuñ bārī sebeb ne *(G. 345/1). [ḳadüm, -üm]*

Ḳadüñ mānendi serv olmaz çemende
Bu söze serv ḳāyildür çemen de *(G. 360/1). [ḳadüñ, -üñ]*

Ḳaddümi cevr ü cefā-yı ʿışḳ ile ḳılup dü-tā
Beni uġradan belāya ol ḳadi bālā idi *(G. 370/8). [ḳadi, -i]*

Mānend-i kemān oldı ḳadi tīr-i cefādan
Çün Cem dil ü cān ol ḳad-i bālāya düşürdi *(G. 371/9). [ḳadi, -i]*

Ṭūbā ḳad ile cennet-i kūyında hemīşe
Ol ḥūr-ı cinān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/5). [ḳad]*

Olmasa luṭf ile eger leblerüñüñ ʿināyeti
Göstere idi ʿāleme Sidre ḳadüñ ḳıyāmeti *(G. 378/2). [ḳadüñ, -üñ]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/5). [ḳadüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ṭūbā ḳadüñüñ düşe diyü sāyesi bir gün
Cem ḫāk-i reh olup yine ṭoprag̈a döşendi *(G. 398/9). [ḳadüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ḳadüñ çü serv-i revāndur gözümüñ ābı revān
Gözümden eyleme ḫālī bu serv-i bālāyı *(G. 402/11). [ḳadüñ, -üñ]*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/8). [ḳadüñe, -üñ, -e]*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k'iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k'iy *(G. 418/2). [ḳadi, -i]*

Görüp zamān güzellerini ṣu bigi n'idem
Aḳdı arada bir ḳadi serv-i revāne dil *(Mua. 53/4). [ḳadi, -i]*

Lām oldı ḳadüm görelden iy dōst
Şol zülf ü dehān ü ḳaddi sende *(Mua. 200/1). [ḳadüm, -üm]*

Görse güneş yüzüñi ḳamer kendüden gider
Ṭūbā ḳadüñ işitse perīşān olup gider *(Mua. 278/2). [ḳadüñ, -üñ]*

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿer *(Terc. 1/12). [ḳadüñüñ, -üñ, -üñ]*

Yaḳamı dest-i ḥasret eyledi çāk
Ḫūbluk ḳaddüñe olalı ḳabā *(G. 5/8). [ḳaddüñe, -üñ, -e]*

Ne gülde bulınur rengi ruḫınuñ
Ne ḳaddi gibi olur serv-i raʿnā *(G. 11/10). [ḳaddi, -i]*

Cān vireli Cem ḳadd-i ser-efrāzuña dilden
Ḳaddüñ bigi her şiʿrini mevzūn ider iy dōst *(G. 20/12). [ḳaddüñ, -üñ]*

Cān bāg̈ı içinde Sidre ḳaddüñ
Ṭūbā bigi müntehādur iy dōst *(G. 26/31). [ḳaddüñ, -üñ]*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy ṣanem çün ʿāşıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/13). [ḳaddini, -i, -n, -i]*

Ḳāmet ü zülf ü dehānuñ yādına
Ḳaddüm iy sīmīn-beden çün lāmdur *(G. 87/12). [ḳaddüm, -üm]*

Bir sencileyin ḳadd ile büstān-ı cinānda
Bir serv-i cefā-baḫş ü belā-bār kimüñ var *(G. 103/13). [ḳadd]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde fāl açsam elif ḳaddüñ gelür
Başuma bir gün ḳıyāmet ḳoparur bu fāller *(G. 119/9). [ḳaddüñ, -üñ]*

Delürüp ḳaddüñe öykündügi içün
Ṭaḳar ṣu servüñ ayaġına zencīr *(G. 124/7). [ḳaddüñe, -üñ, -e]*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/1). [ḳaddüñüñ, -üñ, -üñ]*

Sidre vü Ṭūbā görürse ḳaddüñi reşk ideler
Bāġ-ı cennet içre ṣalınsañ i serv-i ser-firāz *(G. 144/5). [ḳaddüñi, -üñ, -i]*

Görelden Sidre ḳaddüñi çemende Ṭūbī-i cennet
Didi kim ḳadd-i bālāda bu resme müntehā olmaz *(G. 154/7). [ḳaddüñi, -üñ, -i]*

Serv ḳaddüñ ʿarż-ı bālā eylemiş
Ḳāmetin Ṭūbādan aʿlā eylemiş *(G. 172/1). [ḳaddüñ, -üñ]*

İy gözlerüm gelüñ yaşum āb-ı revān ṭutuñ
Ol cūya ḳarşu ḳaddini serv-i revān ṭutuñ *(G. 220/2). [ḳaddini, -i, -n, -i]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/5). [ḳaddüñ, -üñ]*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/7). [ḳaddüñ, -üñ]*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy ṣanem her bāb ile bir fetḥ-i bābum var benüm *(G. 249/9). [ḳaddüm, -üm]*

Görelden dāl-i zülfüñi Cem iy dōst
Firāḳuñla olupdur ḳaddi çün lām *(G. 260/10). [ḳaddi, -i]*

Ḫaṭṭuñı fikr ider iken ḳaddüñi añdum didi
Rāstī öykünemez bu ḳāmete serv-i çemen *(G. 279/9). [ḳaddüñi, -üñ, -i]*

Bu Cem-i üftādeñe raḥm itmeyüp iy meh-liḳā
Ḳaddini derd ü ġam-i ʿışḳuñla dāl itmek neden *(G. 287/14). [ḳaddini, -i, -n, -i]*

Bu dil-i miskīnümi dāyim melāl itmek neden
Fürḳatüñle ḳaddümi cānā hilāl itmek neden *(G. 287/2). [ḳaddümi, -üm, -i]*

Lām-ı zülfüñ ʿışḳına Cem ḫōd elifden ṭoġrıdur
Ḳaşlaruñ nūnı gibi ḳaddini dāl itmek neden *(G. 288/18). [ḳaddini, -i, -n, -i]*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaşuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/2). [ḳaddümi, -ümi]*

Elif ḳaddüm bükildi lāma döndi
Düşelden bu göñül ol zülf ü ḫāle *(G. 333/3). [ḳaddüm, -üm]*

Serv ḳaddüñde turunc-ı ġabġabuñ sībin gören
Dir nihāl-i şīve vü nāz üzre bitmiş tāze bih *(G. 348/3). [ḳaddüñde, -üñ, -de]*

Ġam ḳaddümi çeng eyledi raḥm it ṣanemā gel
Bu naġmelü āvāzeye sāz itme iñende *(G. 354/7). [ḳaddümi, -üm, -i]*

Ḳaddüñde ḫadüñ ḫaṭṭı ṭutaldan berü mesken
Bir ṭūṭīye beñzer ki ḳona serv-i revāne *(G. 357/3). [ḳaddüñde, -üñ, -de]*

Ḳaddümi cevr ü cefā-yı ʿışḳ ile ḳılup dü-tā
Beni uġradan belāya ol ḳadi bālā idi *(G. 370/7). [ḳaddümi, -üm, -i]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/11). [ḳaddüñe, -üñ, -e]*

Elif ḳaddüñ görüp cānā rükūʿ [u] hem sücūd itdi
Anun-çün bī-ḥad ol arada miskīn bunca sūd itdi *(Mua. 170/1). [ḳaddüñ, -üñ]*

Ḳaddini pinhān idelden ol nigār
Oldı dil zülfi ġamından bī-ḳarār *(Mua. 183/1). [ḳaddini, -i, -n, -i]*

Cāvidānī salṭanat ḳaddüñe lāyıḳ cāmedür
Mekrümet tācın bi-ḥamdi'llāh ki saña virdi Ḥaḳ *(Mua. 188/3). [ḳaddüñe, -üñ, -e]*

Ḳaddüñle ḳaşuñ ḳıl āşikārā
Kim görine ḫüsn-i ʿālem-ārā *(Mua. 213/1). [ḳaddüñle, -üñ, -le]*

Didüm çeşmüm diler kim göre ḳaddüñ
Tebessüm ḳıldı didi gözüm üzre *(Mua. 249/1). [ḳaddüñ, -üñ]*

Ḳaddüñi ʿarż eyle kim bī-ḥad görür cānum cefā
Zülfüñi arada göster tā ki dil süre ṣafā *(Mua. 283/1). [ḳaddüñi, -ün, -i]*

Ḳapuña her yañada yüz sürerem
Ḳaddüñ ol ārede görindügi içün *(Mua. 286/2). [ḳaddüñ, -üñ]*

Yād anuñ-çün eylerem ḳaddüñi ebyātumda kim
Naẓm-ı şiʿrümde añılsa ḳāmetüñ zībā düşer *(Mua. 321/1). [ḳaddüñi, -üñ, -i]*

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı KevŠer
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā *(Terc. 1/20). [ḳaddüñi, -üñ, -i]*

ḳad ṣayyeranī ʿışḳuke fānī fe-vefānī: *Aşkın beni fani eyledi ve bana yetti.*

Cem ḫāk olıcaḳ çaġıra her ʿaẓm-i remīmi
Ḳad ṣayyeranī ʿışḳuke fānī fe-vefānī *(G. 413/14). [ḳad ṣayyeranī ʿışḳuke fānī fe-vefānī]*

ḳad ü zülf ü dehān: *(Sevgilinin) boyu, zülfü ve ağzı.*

Yazdı ḳad ü zülf ü dehānuñ senüñ
Muṣḥaf-ı ḫüsnüñe elif lām mīm *(G. 266/3). [ḳad ü zülf ü dehānuñ, -uñ]*

ḳadar: *Ölçüsünde, derecesinde, miktarında.*

Cemden isteme ṣabrı kim andan
Bilürem bu ḳadar hüner gelmez *(G. 147/10). [ḳadar]*

Şol ḳadar seng-i belā yaġdurdı hecrüñ başuma
Şimdi aḥcār-ı belā seng-i mezārumdur benüm *(G. 264/3). [ḳadar]*

Şol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/5). [ḳadar]*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/8). [ḳadar]*

Ḫam ḳıldı ḳadüm derd ü ġamuñ bārı sebeb ne
Çekmek bu ḳadar derd ü ġamuñ bārī sebeb ne *(G. 345/2). [ḳadar]*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/5). [ḳadar]*

Ol gül budaġı tāze ter olmazdı bu ḳadar
Dest-i ecel ṣuvarmasa mā-i maʿīn ile *(G. 366/5). [ḳadar]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Şol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/6). [ḳadar]*

ʿIşḳuñ ile şol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere ṣıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/3). [ḳadar]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/14). [ḳadar]*

Ḫaṭuñ mütūnını ṣerḥ it ḥavāşī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/8). [ḳadar]*

Ḳaṣd idelden laʿline yārüñ raḳīb-i kej-dehān
Şol ḳadar ṭaş urdılar aġzında dendān ḳalmadı *(G. 424/8). [ḳadar]*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inşā *(K. 5/140). [ḳadar]*

Ḫaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/5). [ḳadar]*

Güldi didi ki görmedüm her-giz
Sen ḳadar bir sitāresi düşmiş *(Kıt. 6/4). [ḳadar]*

Yoluñ üzre şol ḳadar ṣu didi çeşmüm Ḫaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/1). [ḳadar]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/1). [ḳadar]*

Ne ḳadar eyler iseñ eyle cefā
Dil-i āşüfte senüñdür ṣanemā *(Mua. 218/1). [ḳadar]*

Bildüm bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḫüsnüñüñ kitābı *(Terc. 1/107). [ḳadar]*

ḳadd ü dehān ü zülf: *Boy, ağız ve zülf.*

Ḳadd ü dehān ü zülfüñ ile ḫōş geçenlere
Ṭūbā vü āb-ı Kevṯer ü cennet ne fāyide *(G. 328/9). [ḳadd ü dehān ü zülfüñ, -üñ]*

ḳadd ü ḫad: *Boy ve yanak.*

Ḳadd ü ḫadüñ hevāsına şol deñlü aġlaruz
Kim ḳanda baḳsa serv ü semendür kenārumuz *(G. 153/5). [ḳadd ü ḫadüñ, -üñ]*

ḳadd ü ḳāmet: *Boy, pos, endam.*

Ḳoparur başuma ḳıyāmet āh
Ne belādur bu ḳadd ü ḳāmet āh *(G. 329/2). [ḳadd ü ḳāmet]*

ḳadd ü zülf ü ḳaş: *(Sevgilinin) boy, zülf ve kaşı.*

Dil ṭıflı ḳadd ü zülf ü ḳaşuñ yādına müdām
Muṣḥafda oḳıduġı elif lām rā-y-imiş *(G. 173/3). [ḳadd ü zülf ü ḳaşuñ, -uñ]*

ḳadd-i bālā: *Uzun boy.*

Görelden Sidre ḳaddüñi çemende Ṭūbī-i cennet
Didi kim ḳadd-i bālāda bu resme müntehā olmaz *(G. 154/8). [ḳadd-i bālāda, -da]*

ḳadd-i bülend: *(Sevgilinin) uzun boyu.*

Bād-ı ṣabā irişmedi pāy-i semendüñe
Serv-i sehī yitişmedi ḳadd-i bülendüñe *(G. 326/2). [ḳadd-i bülendüñe, -üñ, -e]*

ḳadd-i ḫırāmān: *Salınan boy II salına salına yürüyen sevgilinin boyu.*

Rişte-i cān-ı Cemi bükdi maḥabbet eli kim
Nāzdan tā dike ol ḳadd-i ḫırāmāna ḳabā *(G. 7/14). [ḳadd-i ḫırāmāna, -a]*

ḳadd-i ḫōş-reftār: *(Sevgilinin) hoş yürüyüşlü, endamlı boyu.*

Müntehādur dir idi bu serv Ṭūbādan eger
Sidreden Cibrīl görse ḳadd-i ḫōş-reftāruñı *(G. 397/4). [ḳadd-i ḫōş-reftāruñı, -uñ, -ı]*

ḳadd-i mevzūn: *(Sevgilinin) Biçimli, düzgün boyu.*

Ṭūbī-i ḳaddine iy Cem cān ü dilden şi'rüñi
Ḳadd-i mevzūnı gibi her laḥẓa mevzūn eyledüñ *(G. 211/14). [ḳadd-i mevzūnı, -ı]*

Ḳadd-i mevzūnına dil-dāruñ raḳībā ḳılma ḳaṣd
Çün bilürsin ṭab'-ı nā-mevzūnuñı mevzūn degül *(G. 232/5). [ḳadd-i mevzūnına, -ı, -n, -a]*

Ḳadd-i mevzūnına ḳaṣd itme raḳīb
Çün bilürsin ṭab'uñı mevzūn degül *(G. 235/5). [ḳadd-i mevzūnına, -ı, -n, -a]*

ḳadd-i ser-efrāz: *Boyu benzerlerinden üstün olan, yükseklere uzanan servi II sevgilinin uzun, mümtaz boyu.*

Birinüñ serv-i sehī ḳadd-i ser-efrāzına ḳul
Birinüñ ayaġına yüzin sürer bād-ı seḥer *(G. 138/7). [ḳadd-i ser-efrāzına, -ı, -n, -a]*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı şīve irişe yimişi nāz *(G. 144/7). [ḳadd-i ser-efrāzuñ, -uñ]*

Cān vireli Cem ḳadd-i ser-efrāzuña dilden
Ḳaddüñ bigi her şi'rini mevzūn ider iy dōst *(G. 20/11). [ḳadd-i ser-efrāzuña, -uñ, -a]*

Her serv olalı ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
Yüz yirde yüz urup bükilür ḳāmet-i Ṭūbā *(K. 5/41). [ḳadd-i ser-efrāzuña, -uñ, -a]*

Ger serv ola şol ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
N’ola dinür el-cinsü ile’l-cinsi yümeyyil *(Mua. 289/1). [ḳadd-i ser-efrāzuña, -uñ, -a]*

ḳadsüz ol-: *Sevgilinin boyundan mahrum olmak.*

Erġuvān ḳaddüñsüz olursa çemen
Ravża-i Rıżvān olursa istemen *(Mua. 55/1). [ḳaddüñsüz olursa, -ur, -sa]*

ḳadeḥ: *Kadeh, içki bardağı.*

Çün öper her nefes ol laʿl-i şeker-bārı ḳadeḥ
Rūzgār eylese ṭopraġumuzı bārī ḳadeḥ *(G. 36/1). [ḳadeḥ]*

Lebüñ añduḳça n’ola sırrını fāş itse göñül
Lāzimīdür ki ʿıyān eyleye esrārı ḳadeḥ *(G. 36/4). [ḳadeḥ]*

Āteşīn mey dehenüñ ābına teşbīh ola mı
Ḫāk anuñ başına ki olmaya hevā-dārı ḳadeḥ *(G. 36/8). [ḳadeḥ]*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/10). [ḳadeḥ]*

Şındı sengīn dilüñle dil ḳadeḥi
Leblerüñden buyur behā-yı ḳadeḥ *(G. 37/5). [ḳadeḥi, -i]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı bākī kim ṣafā devrānıdur
N’ola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur *(G. 69/2). [ḳadeḥler, -ler]*

N’ola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz ü şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur *(G. 69/5). [ḳadeḥler, -ler]*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭopraġı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/10). [ḳadeḥ]*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Şarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/1). [ḳadeḥ]*

Cem üç ḳadeḥ mey-i ṣāfīde buldıġı keşfi
Yüz erbaʿīn ile bulmadı zāhid-i murtāż *(G. 180/21). [ḳadeḥ]*

Ḳadeḥlerine ṣu ḳoyduḳları müdām ol kim
Zücāc içinde mizācını germ ider ḳandīl *(G. 244/15). [ḳadeḥlerine, -ler, -i, -n, -e]*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/2). [ḳadeḥ]*

Mey-i ʿışḳından ol yārüñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup yürür ayılmadı ḫumārından *(G. 285/3). [ḳadeḥ]*

Ḳadeḥ ṣun gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı *(G. 388/1). [ḳadeḥ]*

Çü furṣat virdi el dil-dārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey *(G. 391/4). [ḳadeḥ]*

Laʿlüñden alalı ṣanemā būseler ḳadeḥ
Ḳanlar yuṭar ṣurāḥī-i ṣahbā benüm bigi *(G. 412/9). [ḳadeḥ]*

Ellerinde yeşm-i aḫżar laʿl-i aḥmerden ḳadeḥ
Her kim içse ol ḳadeḥden mest-i cāvīdāndur *(K. 8/41). [ḳadeḥ]*

Ellerinde yeşm-i aḫżar laʿl-i aḥmerden ḳadeḥ
Her kim içse ol ḳadeḥden mest-i cāvīdāndur *(K. 8/42). [ḳadeḥden]*

Nice çekesin derd ü firāḳ ile ġam iy Cem
Demdür ki ḳadeḥ nūş idesin olmaġa bī-ġem *(Mur. 3/26). [ḳadeḥ]*

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl sūz ile āheng
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng *(Mur. 3/14). [ḳadeḥ]*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/62). [ḳadeḥ]*

ḳadeḥ eyle-: *Kadeh yapmak.*

Çün öper her nefes ol laʿl-i şeker-bārı ḳadeḥ
Rūzgār eylese ṭopraġumuzı bārī ḳadeḥ *(G. 36/2). [ḳadeḥ eylese, -se]*

ḳadem: *Adım.*

İy ṣanem luṭf eyleyüp baṣ yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efşān ideyin *(G. 290/7). [ḳadem]*

Dil ü cān yoluña īṣār iderüz ger gelesin
Bir ḳadem rence ḳılup külbe-i aḥzānumuza *(G. 342/4). [ḳadem]*

ḳadem: *Adım II yönelme, teveccüh, vuslat.*

Ben ḫastesinden ideli ol meh ḳadem dirīġ
Dil ḫānesinde mesken ider derd-i ġem dirīg *(Mua. 254/1). [ḳadem]*

ḳadem baṣ-: *Ayak basmak, gelmek, teşrif etmek.*

İy göñül baġladuñ ise sefer-i ʿışḳa kemer
Gel ḳadem baṣ gidelüm ṣorma ki ferseng nedür *(G. 136/8). [ḳadem baṣ]*

Bizden öñdin yār eger meydāna baṣarsa ḳadem
İy niçe ṣūrīdeler baṣ oynaya her dem-be-dem *(Mua. 56/1). [ḳadem baṣarsa, -ar, -sa]*

Miʿrāca ʿazm idicek iy ṣāh-ı enbiyā
Basduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem *(K. 7/28). [ḳadem basduñ, -du, -ñ]*

Bir ḳadem baṣsañ kenār-ı çeşmüme iy serv-i nāz
Serv ʿādetdür ki mesken bir kenār-ı cū ṭutar *(G. 139/5). [ḳadem baṣsañ, -sa, -ñ]*

ḳadem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in ayağı.*

Ṣaḥn-ı cāna ṣafā virür irse
Ḳadem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/10). [ḳadem-i lā ilāhe illallāh]*

ḳader: *Takdir edilen, alın yazısı.*

Dün dimişsin ki ḫāk-i rāhumdur
Devlet ise yiter baña bu ḳader *(G. 88/10). [ḳader]*

ḳad-i bālā: *Uzun, yüce boy II uzun boylu sevgili.*

Ṭūbā da görürse diye ṭoġrusı zihī ḳad
Nāz ile ḫırām eyleyicek ol ḳad-i bālā *(G. 1/12). [ḳad-i bālā]*

Mānend-i kemān oldı ḳadi tīr-i cefādan
Çün Cem dil ü cān ol ḳad-i bālāya düşürdi *(G. 371/10). [ḳad-i bālāya, -y, -a]*

ḳad-i serv: *(Sevgilinin) selvi boyu.*

Ḳad-i servüñ ḫayālini gözüm yaşı ile ṣuvardum
Maḥabbet sebze-zārında ki bitmeye giyāh egri *(G. 404/5). [ḳad-i servüñ, -üñ]*

ḳadīm ü ḳādir ü zü'l-menn ü kird-gār: *Başlangıcı olmayan, ezelî, zaman üstü; Tam ve mutlak kudret sâhibi olan, istediğini dilediği gibi yapmaya gücü yeten; İlah.*

Oldur Muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳadīm ü Ḳādir ü Zü'l-menn ü Kird-gār *(K. 2/22). [ḳadīm ü ḳādir ü zü'l-menn ü kird-gār]*

ḳadīmī: *Eskiden beri, öteden beri var alan, daimî.*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/16). [ḳadīmī]*

Ḳadīmī resmdür şehzādeler daʿvā-yı taḫt eyler
Gezend-i mülk-i dīn ḫāṣā ide şaḫṣ-ı edīb ancaḳ *(K. 9/5). [ḳadīmī]*

ḳadīm-i lem-yezel: *Yok olmayan, zeval bulmayan, ezelî olan (Allah).*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(K. 3/4). [ḳadīm-i lem-yezelsin, -sin]*

ḳādir ü dānā: *Tam ve mutlak kudret sâhibi olan, istediğini dilediği gibi yapmaya gücü yeten ve alîm olan Allah.*

Uş kāse-i ʿacz ile ümīd isteyü geldüm
Urma günehüm yüzüme iy Ḳādir ü Dānā *(K. 5/162). [ḳādir ü dānā]*

ḳādir ü ḫallāḳ-ı ins ü cān: *İnsanların ve cinlerin, yaratma gücü sınırsız ve sürekli olan, her şeye gücü yeten, kuvvet ve kudrette sınırsız olan yaratıcısı.*

Pādişāh oldur ki her-giz ẕātına irmez zevāl
Ḥayy ü Bāḳī Ḳādir ü Ḫallāḳ-ı ins ü cāndur *(K. 8/78). [ḳādir ü ḫallāḳ-ı ins ü cāndur, -dur]*

ḳādir ü kerīm ü raḥīm: *Kadir, Kerim ve Rahim (olan Allah).*

İy Ḳādir [ü] Kerīm ü Raḥīm ihdinā'ṣ-ṣırāṭ
Tā kim hidāyet eyleye rāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/253). [ḳādir [ü] kerīm ü raḥīm]*

ḳādir-i bī-çūn: *Eşi benzeri olmayan kudret sahibi Allah.*

İy Hādī-i pür-ʿizzet ü [i]y Ḳādir-i bī-çūn
Şol ẕāt-ı Ḥaḳ içün ki odur menzil-i Ṭā-hā *(K. 5/167). [ḳādir-i bī-çūn]*

ḳādir-i mecmūʿ-ı eşyā: *Varlık âleminin güç ve kudret sahibi (olan Allah).*

ʿĀlemü'l-esrār-ı ins ü cānn [ü] vaḥş u hem ṭuyūr
Ḳādir-i mecmūʿ-ı eşyā Ḥayy ü cāv[ī]dāndur *(K. 8/86). [ḳādir-i mecmūʿ-ı eşyā]*

ḳad-ḳıyāmet: *Kıyamet boylu (kimse) II Kıyametler koparan, kargaşa çıkaran uzun boylu sevgili.*

Ol lāle-ḫad semen-ber bir serv-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne serv-kāmet ol ḳad-ḳıyāmet ancaḳ *(G. 200/2). [ḳad-ḳıyāmet]*

ḳadr: *Kadir gecesi.*

Ḳanġı ay kim Ḳadre olmışdur muḫīṭ
Ol semen-sīmānuñ adıdur basīṭ *(Mua. 180/1). [ḳadre, -e]*

ḳadr: *Değer, itibar, haysiyet.*

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi
Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa *(G. 350/16). [ḳadri, -i]*

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi
Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa *(G. 350/15). [ḳadrümi, -üm, -i]*

Eflāke irer ḳadri anuñ iki cihānda
Şol kimsenenüñ ki üstine ol sāye düşürdi *(G. 371/5). [ḳadri, -i]*

Ḳadrüñ ḥareminde yapılan ḫāne-i ʿizzüñ
Bir kūşesi ḳadrin bulamaz maḳṣad-ı Aḳṣā *(K. 5/154). [ḳadrin, -i, -n]*

Ḳadrüñ ḥareminde yapılan ḫāne-i ʿizzüñ
Bir kūşesi ḳadrin bulamaz maḳṣad-ı Aḳṣā *(K. 5/153). [ḳadrüñ, -üñ]*

ḳadr-i maḳām: *Makamın kıymeti, değeri.*

Ḳadr-i maḳām-ı ʿizzet[i] ḳatında ʿArş ḫāk
Gelmez ḳıyāsa ḳadr-i maḳāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/162). [ḳadr-i maḳāmı, -ı]*

ḳadr-i maḳām-ı ʿizzet: *Yüce, şerefli makamının kadri, kıymeti.*

Ḳadr-i maḳām-ı ʿizzet[i] ḳatında ʿArş ḫāk
Gelmez ḳıyāsa ḳadr-i maḳāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/161). [ḳadr-i maḳām-ı ʿizzet[i], -i]*

ḳadr-i ser-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün ucunun kıymeti.*

Mū-be-mū ḳadr-i ser-i zülfini yārüñ bilesin
Vāḳıf-ı mertebe-i kerşeb-i Miʿrāc olasın *(G. 303/5). [ḳadr-i ser-i zülfini, -i, -n, -i]*

ḳadr-i zülf: *Kıymetli, itibarlı zülf.*

Ger ḳadr-i zülfüñ içre duʿā eylesem dürüst
Geh geh arada yād-ı liḳāñ eylesem dürüst *(Mua. 221/1). [ḳadr-i zülfüñ, -üñ]*

ḳadrini bil-: *Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.*

Raḳīb olmaz ruḫum rengine māyil
Eşekdür zaʿferān ḳadrini bilmez *(G. 156/4). [ḳadrini bilmez, -mez]*

Esīr-i ḳadd-i dil-cū olmayanlar
Meger serv-i revān ḳadrini bilmez *(G. 156/6). [ḳadrini bilmez, -mez]*

Yaraşmaz sīnesinde dāġı ʿışḳuñ
Anuñ kim bu nişān ḳadrini bilmez *(G. 156/8). [ḳadrini bilmez, -mez]*

Ser-i zülfüñde gel aşma raḳībi
Ki ol ol rīsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/10). [ḳadrini bilmez, -mez]*

Didüm vaṣla irişmez fürḳatüñle
Şu kim geçmiş zamān ḳadrini bilmez *(G. 156/12). [ḳadrini bilmez, -mez]*

Firāḳa düşmeyen Cem bigi nā-geh
Cihānda ḫānümān ḳadrini bilmez *(G. 156/14). [ḳadrini bilmez, -mez]*

Işırdum laʿlini nā-geh öperken
Gülüp didi bu cān ḳadrini bilmez *(G. 156/16). [ḳadrini bilmez, -mez]*

Ne dil ki ol āsitān ḳadrini bilmez
Belüñ kim āsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/1). [ḳadrini bilmez, -mez]*

Ne dil ki ol āsitān ḳadrini bilmez
Belüñ kim āsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/2). [ḳadrini bilmez, -mez]*

ḳāf: *Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre kuşattığı kabul edilen efsanevî dağ.*

Mürġān ulı uçınca olmaya megesçe
Per açsa eger ʿizzeti Ḳāfındaki ʿAnḳā *(K. 5/174). [ḳāfındaki, -ı, -n, -da, -kı]*

kāfer: *Kafir, Müslüman olmayan.*

Ḳoma kim zülf-i siyāhuñı çeke ḫāl-i ruḫuñ
Çünki ʿAbbāsī ʿalemdür anı kāfer mi çeker *(G. 112/6). [kāfer]*

Zülfüñi döndürdi dīnden kendü īmāndan çıḳup
Ḳaṣd-ı īmān eyleyüp el bir ider kāfer ḫaṭuñ *(G. 226/10). [kāfer]*

Eşk-i dür-rīzüm nice aḳup dem-ālūd olmasun
Baġrumı deldüñ belā tīġı ile iy kāfer felek *(Terk. 2/34). [kāfer]*

kāfer: *Kâfir, Müslüman olmayan II sevgilinin siyah zülfü.*

Īmāna daʿvet eyleme zülf-i siyāhuñı
Baş vire dīne gelmeye kāfer degül midür *(G. 127/4). [kāfer]*

ḳafes: *Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme.*

Peykānlu göñül içre ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ
Bir ṭūṭīye beñzer ki demürden ḳafesi var *(G. 50/4). [ḳafesi, -i]*

Gitmesün peykānlu göñlümden ḫayāl-i ḫadd-i dōst
Çünki ʿādetdür olur ṭūṭīye āhenden ḳafes *(G. 162/4). [ḳafes]*

ḳafes ol-: *Kafes gibi olmak.*

Saña ṭālib olduġumı cān ile ʿayb eyleme
Kim baña sensüz cihān iy meh-liḳā olur ḳafes *(G. 161/6). [ḳafes olur, -ur]*

kāfī: *Yeten, yetişen, elveren, yeterli, kifayet eden.*

Gönlümüñ ḫānesine kāfîdür
Żavʿ-ı ḥüsnüñ yaḳarsa ger mişbāḥ *(G. 35/9). [kāfîdür, -dür]*

ḳāf-ı ferāġat: *Feragat dağı, feragat Kaf'ı (Kaf dağı).*

Ḳāf-ı ferāġati idinüp āşiyāne dil
ʿAnḳā-miṣāl baḳmaz iken bu cihāne dil *(Mua. 53/1). [ḳāf-ı ferāġati, -i]*

kāfî ol-: *Yeterli olmak.*

Ḥalḳa-i zülfeynüñe ḫōş düşmiş ol ḫāl-i siyāh
Gerçi kim bir noḳṭa kāfî olmaz iki cîm içün *(G. 300/12). [kāfî olmaz, -maz]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfî olmaz iki nūn içün *(G. 308/8). [kāfî olmaz, -maz]*

ḳāfile-i ʿışḳ: *Aşk kafilesi.*

Ṭuyılmaya mı derd ü belā reh-güẕerinde
Bu ḳāfile-i ʿışḳa fiġānum çü ceresdür *(G. 99/6). [ḳāfile-i ʿışḳa, -a]*

Rāh-ı belādan ḳaçan geçse gerekdür nihān
Ḳāfile-i ʿışḳa çün oldı fiġānum ceres *(G. 164/6). [ḳāfile-i ʿışḳa, -a]*

kāfir: *Kâfir II sevgilinin kara zülfü.*

Zülfüñ yüzüñe düşüp ider ʿārıżuña ḳaṣd
Ol kāfiri gör ġāret-i īmān ider iy dōst *(G. 21/4). [kāfiri, -i]*

kāfir: *Kâfir II (Sevgilinin) ayva tüyleri.*

Ḫaṭṭuñ var iken kesme ser-i zülf-i siyāhı
Ḳaṭʿ eylemek ol kāfire zünnārı sebeb ne *(G. 345/8). [kāfire, -e]*

kāfir: *Allah'ın varlığına ve birliğine, Hz. Muhammed'in peygamberliğine ve Allah'tan getirdiklerine inanmayan yahut bunlardan birini inkâr eden kimse.*

Zülfinüñ ucını kesmiş ḫaṭṭı kāfirdür daḫı
Ḳaṭʿ-ı zünnār itdi līkin nā-müselmāndur henüz *(G. 146/5). [kāfirdür, -dür]*

İy ṣanem ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī daḫı olsa reh-nümūn
Ger dönersem kāfirem ʿışḳ-ı mecāzuñdan senüñ *(G. 216/4). [kāfirem, -em]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/4). [kāfir]*

Zülfüñe kāfir didüm döndügi içün dînden
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ gibi öñinde Ḳurʾān olmasa *(G. 350/3). [kāfir]*

Çıkduġı içün dînden kāfir dimezdüm ḫaṭṭuña
ʿAnberīn zülfüñ kemendi aña zünnār olmasa *(G. 362/5). [kāfir]*

Müslim olana olmaya bundan ḳatı müşkil
Kāfir ġażab eyleyicek ol ḳıla müdārā *(K. 5/120). [kāfir]*

Ḫūblar kāfir dilince naġmeler āġāz ider
Şol ḳara ṣaçlar güneş yüzlerde müşk-efşāndur *(K. 8/35). [kāfir]*

Oldum esīr kāfire nā-gāh bī-günāh
Kendü elümle ayaġuma balta urdum āh *(Terk. 3/55). [kāfire, -e]*

kāfir: *Kâfir, din adına tebliğ ettiği konularda peygamberi tasdik etmeyen, onaylamayan kimse II kara, karanlık.*

Ol lāle-ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı gül-būyına iy Cem
Kāfir dime kim yeñile īmāna gelübdür *(Müf. 20/2). [kāfir]*

kāfir ü ʿāṣī vü müşrik: *Kâfir, isyankâr ve müşrik.*

Birlügini bir bilüp dāyim aña şükr itmeyen
Kāfir ü ʿāṣī vü müşrik ḥāric [ü] şeyṭāndur *(K. 8/90). [kāfir ü ʿāṣī vü müşrik]*

kāfir-i dīn: *Din kâfiri, dinsiz.*

Göricek bu ḥüsn ile ol ḫūb Efrengīleri
Kāfir-i dīn ḳalbine bünyād uran īmāndur *(K. 8/44). [kāfir-i dīn, -an]*

kāfir-istān: *Gayrimüslim ülkesi II sevgilinin saçları.*

Yaşumdan zülfüñi görüb ṭutıldum
Deñizden kāfir-istāna meded hāy *(Müf. 5/2). [kāfir-istāna, -a]*

kāfūr: *Hindistan ve Çin'de yetişen kâfur ağacının (Laurus camphhora) zamkından elde edilen ve hekimlikte kullanılan, yarı şeffaf, kolaylıkla parçalanır ıtırlı madde.*

Yazılmaġa kāfūr ile müşkīn varaḳ üzre
Bercīs maʿānī-i daḳīḳ eylese inşā *(K. 5/13). [kāfūr]*

kaġıt: *Kağıt.*

Ḳalem bigi dil uzadan ḫaṭına ḫibr-i Ḫaṭā
Miṣāl kāġıdı gibi yüzin siyāh eyler *(G. 100/4). [kāġıdı, -ı]*

ḳahhār u lem-yezel: *Kendisine karşı çıkanları, tanrılık iddiasında bulunanları yok eden, kahreden ve zeval bulmayan, baki.*

Sulṭān-ı dü-cihāndur ü Ḳahhār u lem-yezel
Deyyān-ı pür-keremdür ü Settār ü bürd-bār *(K. 2/7). [ḳahhār u lem-yezel]*

kāh-keşān: *Samanyolu.*

Çāk eyleyicek Kāh-keşān ger teh-i zerrīn
Ṣaġ ola mı ol yirde girībān-ı semāvā *(K. 5/29). [kāh-keşān]*

ḳahr: *Zorlama.*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/27). [ḳahr]*

ḳahr: *Öfke, gazap.*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazġan felek *(Terk. 2/12). [ḳahruñuñ, -uñ, -uñ]*

ḳahr u ġażab: *Öfke ve hiddet.*

Ḳahr u ġażabuñ ḳalʿasınuñ ḫandeḳi dūzaḫ
Luṭf u keremüñ bāġ-çesi cennet-i meʾvā *(K. 5/149). [ḳahr u ġażabuñ, -uñ]*

ḳahr u luṭf: *Kahır ve lütfu.*

Niʿmetinüñ ḥamdi bī-ḥad ḳahr u luṭfı bī-ḥisāb
Raḥmetinüñ ẕikri biñ dünyā ṭolu dīvāndur *(K. 8/87). [ḳahr u luṭfı]*

ḳā'il ol-: *Razı olmak.*

Sözine Rim Papa olmadı ḳā'il iki cānibden
Alaylar düzdiler oġraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ *(K. 9/33). [ḳā'il olmadı, -ma, -dı]*

kākül: *(Sevgilinin) alnına düşen kısa saç demeti, perçem.*

Kākülüm zencīrinüñ dīvānesidür diyü Cem
Boynına bend urmaḳ ister kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/15). [kākülüm, -üm]*

Kākülüñ ʿömrüm-durur çün kesmege ḳaṣd eyleme
Kim ḳamer devrinde ʿömr-i bī-nihāyet ḫōş-durur *(G. 74/5). [kākülüñ, -üñ]*

Dem-be-dem ṣevḳ-i lebüñle gözlerüm pür-ḫūn olur
Kākülüñ fikri ile cān ü göñül meftūn olur *(G. 81/2). [kākülüñ, -üñ]*

Bağlanaldan zülfüñüñ zünnārını
Kākülüñ küfri baña īmān gelür *(G. 102/4). [kākülüñ, -üñ]*

Kākülüñ devrinde ber-dār itmege dil düzdini
İy kemān-ebrū ser-i zülfüñ aṣar çengāller *(G. 119/7). [kākülüñ, -üñ]*

Yüzüñi görmeyeli senüñ iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı kākülüñ gibi cānā ḳarārumuz *(G. 150/4). [kākülüñ, -üñ]*

Kākülüñ zünnārını boynına ṭaḳmışdur göñül
Küfr-i zülfüñle dürüst ola diyü īmānumuz *(G. 158/3). [kākülüñ, -üñ]*

Kākülüñden her seḥer bāda nişān ışmarlaram
Bilürem āḫir bu sevdālarda cān ışmarlaram *(G. 247/1). [kākülüñden, -üñ, -den]*

Olalı derd ü ġamuñla zār u zār iy dōstum
Kākülüñden n'ola olsam tārümār iy dōstum *(G. 255/2). [kākülüñden, -üñ, -den]*

Dişlerüñ naẓmın işitse āb olur dürr-i ʿAden
Kākülüñ būyını ṭuysa ḫāk olur müşk-i Ḫoten *(G. 279/2). [kākülüñ, -üñ]*

Kākülüñ dārına ber-dār olmaġa dīvāne dil
ʿAnberīn sünbüllerüñ ḥāżırlamış müşkīn resen *(G. 279/5). [kākülüñ, -üñ]*

Yüzüñde kākülüñi tārümār eyle ki Cem
Ḳara ṣaçuñ gibi iy dōst tārümār olsun *(G. 281/9). [kākülüñi, -ün, -i]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/2). [kākül]*

Şol büt-i Efrencī kim kāküllerin ḳılmış girih
Ṣanasın geymiş ten-i sīmīnine zerrīn zirih *(G. 348/1). [kāküllerin, -ler, -i, -n]*

N’ola Cem zünnār-ı zülfüñ baġlanursa iy ṣanem
Kākülüñ küfri çü īmāna olupdur müştebih *(G. 348/10). [kākülüñ, -(ü)ñ]*

Şu müşkīn kākülüñ miskīn Ceme zünnār olmışdur
Çelīpā bigi olaldan şu zülfeyn-i dü-tāh egri *(G. 403/9). [kākülüñ, -üñ]*

kākül-i müşkīn: *Sevgilinin misk kokulu kakülü.*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/1). [kākül-i müşkīne, -e]*

Dil baġlamaḳ ol kākül-i müşkīne ne müşkil
Zencīr ile ḳalmaḳ dil-i ġam-gīne ne müşkil *(G. 242/1). [kākül-i müşkīne, -e]*

kākül-i müşkīn-i dōst: *Sevgilinin misk kokulu kakülü.*

Çün eline aldı micmer kākül-i müşkīn-i dōst
ʿĀlemi ḳıldı muʿaṭṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/1). [kākül-i müşkīn-i dōst]*

Çün eline aldı micmer kākül-i müşkīn-i dōst
ʿĀlemi ḳıldı muʿaṭṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/2). [kākül-i müşkīn-i dōst]*

Dil zenaḫ-dān çāhına düşdi ki ḳılmaġa ḫalāṣ
Rīsmān ṣaldı muʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/4). [kākül-i müşkīn-i dōst]*

Öpdügi içün laʿlini virür şeker bigi ṣafā
Olıcaḳ dilde mükerrer kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/6). [kākül-i müşkīn-i dōst]*

Cāmiʿ-i ḥüsninde zeyn içün ḳaşı miḥrābına
Kaʿbe örtüsini aṣar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/8). [kākül-i müşkīn-i dōst]*

Ḥüsnüñüñ vaṣfını yazmaġa gülüñ evrāḳına
ʿAnberin baġladı mıṣṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/10). [kākül-i müşkīn-i dōst]*

Her gice derd ü ġam ile eylerem āh ü fiġān
Olalı dilde muṣavver kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/12). [kākül-i müşkīn-i dōst]*

Ḫaṭṭı çün kim perde-dār oldı ḥarīm-i ḥüsnine
Micmer içre yaḳdı ʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/14). [kākül-i müşkīn-i dōst]*

Kākülüm zencīrinüñ dīvānesidür diyü Cem
Boynına bend urmaḳ ister kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/16). [kākül-i müşkīn-i dōst]*

Keffesi ʿanber terāzūya çeküp cān Yūsufın
Ṣanasın misk ile ṭartar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/18). [kākül-i müşkīn-i dōst]*

kākül-i pür-çīn: *Kıvrım kıvrım saç, sevgilinin kıvrım kıvrım kâkülü.*

Kākül-i pür-çīnini dün boynına ṣaldı ḥabīb
Ṭaḳdı ṣan sīmīn ṣanem boynına ʿanberden ṣalīb *(G. 17/1). [kākül-i pür-çīnini, -i, -n, -i]*

Niçe bir dil vireyüm kākül-i pür-çīnüñ içün
Niçe bir ḳan yudayum ol leb-i rengīnüñ içün *(G. 275/1). [kākül-i pür-çīnüñ, -üñ]*

kākül-i şeb-dīz: *(Sevgilinin) gece renkli, simsiyah saçı II Hüsrev ü Şirin mesnevisindeki Şebdiz adlı at.*

Cān-ı şīrīn virmişem Ferhād gibi Ḫüsrevā
Ṣol ruḫ-ı gül-günuñ ile kākül-i şeb-dīzüñe *(G. 320/4). [kākül-i şeb-dīzüñe, -üñ, -e]*

kākül-i yār: *Sevgilinin kâkülleri.*

Ki zīrā kākül-i yār eslemez pend
Urur her laḥẓa sünbül boynına bend *(Mes. 1/55). [kākül-i yār]*

ḳal-: *Bir mekanda bulunmak, durmak, hareket etmemek.*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāli pertevinden nūr-ı īmān bundadur *(G. 72/9). [ḳalma, -ma]*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫemini *(G. 385/5). [ḳalurdı, -ur, -dı]*

Ṣaçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrın görüp īmāna irdüm *(G. 256/5). [ḳalmış, -mış]*

Ṣaçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi *(G. 392/7). [ḳalmış, -mış]*

ḳal-: *Kalıcı olmak, varlığını sürdürmek.*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/73). [ḳalur, -ur]*

ḳal-: *Sahip olmaya devam etmek.*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rūzgār *(G. 60/16). [ḳalmaz, -maz]*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rūzgār *(G. 60/16). [ḳalmaz, -maz]*

ḳal-: *Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek.*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N'ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/8). [ḳalan, -an]*

Gül ḳaçan beñzeye yüzüñ ayına
Kim bir ay ḳalmaz geçer bāzār-ı gül *(G. 238/10). [ḳalmaz, -maz]*

Dil baġlamaḳ ol kākül-i müşkīne ne müşkil
Zencīr ile ḳalmaḳ dil-i ġam-gīne ne müşkil *(G. 242/2). [ḳalmaḳ, -mak]*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/14). [ḳalursa, -ur, -sa]*

Öpdüm aġzını uyurken uyanup güldi didi
Bu daḫı saña ḳalursa varasın söyleyesin *(G. 297/6). [ḳalursa, -ur, -sa]*

Dil cefā-yı ẓulmet-i hicrānda ḳalurdı müdām
Ger cemālüñ āftābı olmasaydı ʿöẕr-ḫᵛāh *(G. 327/11). [ḳalurdı, -ur, -dı]*

Ḳalmışdı cümle küfr ẓalāmında ḍāllīn
Hādī irişdi nūr-ı żiyāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/7). [ḳalmışdı, -mış, -dı]*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/74). [ḳalur, -ur]*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/3). [ḳalur, -ur]*

Meger bār-ı cefāda ḳaldı göñlüm
Ki başına belālar aldı göñlüm *(Mua. 81/1). [ḳaldı, -dı]*

ḳal-: *Kalmak, var olmaya devam etmek.*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/9). [ḳalmış, -mış]*

ḳal-: *… durumuna gelmek, … durumda olmak.*

Ḳaldı dil Yaʿḳūbı maḥzūn ü ḥazīn
Yūsuf-ı gül-pīrehen gelmez mi k'iy *(G. 418/5). [ḳaldı, -dı]*

ḳal-: *Elde bulunmak, var olmak.*

Gün yüzüñ irse ḳalmaz aya vücūd
Ki ruḫuñ oldı mā-hüve'l-maḳṣūd *(G. 47/1). [ḳalmaz, -maz]*

Yüzüñi görmeyeli senüñ iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı kākülüñ gibi cānā ḳarārumuz *(G. 150/4). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Bu zülf-i müşk-būyuña baş ḳoşalı göñül
Bū ḳaldı bizde ḳalmadı ṣabr u ḳarārumuz *(G. 153/4). [ḳaldı, -dı]*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/6). [ḳaldı, -dı]*

Devr-i cām-ı Cem-durur ṣāfī mey-i gül-reng içüp
ʿAyş ü ʿişret itmedük bāġ u gül-istān ḳalmadı *(G. 424/12). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Dil-rübālar vaʿdesine nice bir aldanalum
Sāḳiyā peymāne ṣun anlarda peymān ḳalmadı *(G. 424/10). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Ḳaṣd idelden laʿline yārüñ raḳīb-i kej-dehān
Şol ḳadar ṭaş urdılar aġzında dendān ḳalmadı *(G. 424/8). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Gül yüzüñ devrinde cānā nergis-i mestüñ gibi
Mest ü ḥayrān olmaduḳ ʿālemde bir cān ḳalmadı *(G. 424/6). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Ġam pelāsında ciger ḳanın yudar miskīn göñül
Devlet-i ʿışḳuñda her-giz aç u ʿuryān ḳalmadı *(G. 424/4). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Ġamzeñ ucından cigerde ẕerrece ḳan ḳalmadı
Laʿl-i cān-baḫşuñdan özge derde dermān ḳalmadı *(G. 424/2). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Ġamzeñ ucından cigerde ẕerrece ḳan ḳalmadı
Laʿl-i cān-baḫşuñdan özge derde dermān ḳalmadı *(G. 424/1). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Bu zülf-i müşk-būyuña baş ḳoşalı göñül
Bū ḳaldı bizde ḳalmadı ṣabr u ḳarārumuz *(G. 153/4). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Ġamuñla yüzini zer ḳıldı bu Cem-i bī-dil
Çü ḳalbi ḳalmadı anuñ eritme cānını gel *(G. 241/10). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Bir yirde ʿaceb ḳalmadı mı ġayret-i İslām
Kim bizi arar kimsene bulınmaya aṣlā *(K. 5/123). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Ḳalmadı āre yirde ḥicābı Muḥammedüñ Ḥavrā gözine kuḥl-i mücevher gibi çeker
Girse eline bābı türābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/129). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Ḥayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/81). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

Düşelden ayru yine ol perīden
Ne dil ḳaldı ne cān ben mübtelāda *(Kıt. 5/6). [ḳaldı, -dı]*

ḳal-: *Yaşamak, oturmak.*

Künc-i ḥüzn içre neden dil ḳala Yaʿḳūb-miṣāl
Yūsuf-ı luṭfuña cāy oldı çü Kenʿān-ı kerem *(K. 1/97). [ḳala, -a]*

ḳal-: *Kalmak, olduğu yerde ve olduğu hâlde durmak.*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/66). [ḳalam, -am]*

ḳal-: *Ele geçirdiği, kazandığı şey üzerinde hakkı ve hükmü devam etmek.*

Furṣatı fevt eyleme ʿayş eyle sür ẕevḳ u ṣafā
Bāḳī ḳalmaz kimseye bu mülk-i dünyā fāndur *(K. 8/8). [ḳalmaz, -maz]*

ḳal-: *(Başka zamana) Bırakılmak, (geriye) atılmak, ertelenmek, tehir edilmek.*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḥasret ḥaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/4). [ḳaldı, -dı]*

ḳal-: *Bulunmak, geriye kalmak.*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/14). [ḳalmışdı, -mış, -dı]*

ḳal-: *Düşmek, sorumluluğunda olmak.*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/10). [ḳaldı, -dı]*

ḳal-: *Var olmamak, yok olmak.*

Dişlerüñi gören ḳatında senüñ
Ḳalmadı luṭfı dürr ile güherüñ *(G. 209/4). [ḳalmadı, -dı]*

ḳalʿa: *Kale.*

Ḳahr u ġażabuñ ḳalʿasınuñ ḫandeḳi dūzaḫ
Luṭf u keremüñ bāġ-çesi cennet-i meʾvā *(K. 5/149). [ḳalʿasınuñ, -sı, -nun]*

ḳalʿa-i dild'ol-: *Gönül kalesi.*

Ġam leşkeri ger ḳalʿa-i dild'olmasa maḥfūẓ
Bir laḥẓada heb mülk-i cihānı ḳıla yaġmā *(K. 5/77). [ḳalʿa-i dild'olmasa, -de-ma, -sa]*

ḳalan: *Geriye kalan, diğer.*

Aḥmed ḥaḳı içün itme Cemi şerm-sār-ı cürm
Ḫōd-rāyluḳ-durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı *(K. 6/32). [ḳalanı, -ı]*

ḳalb: *Sahte, taklit, hakiki olmayan.*

Dil kīmyāsı ḳalbi ola ṣāfa münḳalib
Çekse ḫalāṣa luṭf[ı] ʿayārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/185). [ḳalbi, -i]*

ḳalb: *Kalp, gönül.*

Ne sengīn-dilsin iy sīmīn-beden kim
Daḫı ḳılmaz senüñ ḳalbüñe teʾsīr *(G. 124/4). [ḳalbüñe, -üñ, -e]*

Ġamuñla yüzini zer ḳıldı bu Cem-i bī-dil
Çü ḳalbi ḳalmadı anuñ eritme cānını gel *(G. 241/10). [ḳalbi, -i]*

Yār ʿışḳında eger ḳalb ḳumāşuñ var ise
Dilerem iy dil-i ġam-dīde ki tārāc olasın *(G. 303/9). [ḳalb]*

Bī-gümān ger bī-kemān biñ ḳalbi ṣır dirsem n'ola
Hindū-yı zülf-i zirih-pūşı ki girmiş cevşene *(G. 361/11). [ḳalbi, -i]*

Ḳalb olmaya bāzār-ı cihān kāsid olursa
Her ḳalb ḳumāşına ki mihrüñ ura tamġā *(K. 5/158). [ḳalb]*

Cān ḳumrısı nuṭḳa gelicek muḳrī-i ḳudret
Bu maṭlaʿ-ı tevḥīdi ḳılur ḳalbine ilḳā *(K. 5/142). [ḳalbine, -i, -n, -e]*

Göricek bu ḥüsn ile ol ḫūb Efrengīleri
Kāfir-i dīn ḳalbine bünyād uran īmāndur *(K. 8/44). [ḳalbine, -i, -n, -e]*

Ḳanġı ḳalbe yazılsa olur pür-nūr
Raḳam-ı lā ilāhe illallāh *(K. 4/15). [ḳalbe, -e]*

ḳalb ol-: *Değişmek, çevrilmek, dönüşmek.*

Ḳalb olmaya bāzār-ı cihān kāsid olursa
Her ḳalb ḳumāşına ki mihrüñ ura tamġā *(K. 5/157). [ḳalb olmaya, -ma, -y, -a]*

ḳalb-i ġāfil: *Gafil kalp.*

Ḫaṭı irişmedin cān vir yolında
Ölümden öñdin öl iy ḳalb-i ġāfil *(G. 230/6). [ḳalb-i ġāfil]*

ḳalb-i miskīn: *Zavallı, biçare kalp.*

Bend oldı ṣaçuñda ḳalb-i miskīn
Zülfüñ olalı çü cīm-i maḳlūb *(Terc. 1/39). [ḳalb-i miskīn]*

ḳalb-i raḳīb: *Rakibin kalbi.*

Peykān[ı] odlu nīze-i zerrīn düzüp ṭurur
Ḳalb-i raḳībe ḳaṣd ideliden sinān-ı ṣemʿ *(G. 190/34). [ḳalb-i raḳībe]*

ḳalb-i ṣanem: *Sanem kelimesinin değiştirilmesi.*

Luṭf ile ḳılub tebessüm didi kim
Adumuñ terḫīmidür ḳalb-i ṣanem *(Mua. 309/4). [ḳalb-i ṣanem]*

ḳalem: *Kalem, hâme.*

Ḳalem bigi dil uzadan ḫaṭına ḫibr-i Ḫaṭā
Miṣāl kāġıdı gibi yüzin siyāh eyler *(G. 100/3). [ḳalem]*

Egerçi iy ḳalem iki dilüñ var
Ġamum şerḥ eylemege ne dilüñ var *(G. 125/1). [ḳalem]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/1). [ḳalem]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/2). [ḳalem]*

Ḳalem yanar oda yazılsa ger beyān-ı firāḳ
Ya nice şerḥ ola sen yāre dāstān-ı firāḳ *(G. 207/1). [ḳalem]*

Didüm ḳo lebüñ vaṣfını taḥrīr ideyin dir
Sen anı dilersin ki ḳalem ney-şeker olsun *(G. 299/4). [ḳalem]*

ʿĀlem berāt-ı şerʿa ḳalem gibi yüz sürer
ʿUnvān olaldan aña nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/215). [ḳalem]*

Şīrīn bu ki taḥrīr ider iken lebi vaṣfın
Başdan başa nā-geh ḳalemüm ney-şeker olmış *(G. 175/4). [ḳalemüm, -üm]*

Levḥ ü ḳalemüñ yoġ idi āṣārı ḳaçan kim
Ḳudret ḳalemi ismine yazardı muʿammā *(K. 5/172). [ḳalemi, -i]*

ḳalem çek-: *Kalem ile üstünü çizmek.*

Beñzer kitāb-ı ḥüsnüñe düşmiş ġalaṭ ḫaṭuñ
Zülfüñ anuñ-çün üstine anuñ ḳalem çeker *(G. 96/4). [ḳalem çeker, -er]*

Göreli çekmiş ḳalem zülfi ḫaṭ-ı miskīnine
Cem ġalaṭ şandı sevād-ı ḫaṭṭını ḳıldı ġalaṭ *(G. 184/9). [ḳalem çekmiş, -miş]*

ḳalem çek-: *Kalemle üstünü çizmek II günahları affetmek.*

Saṭr-ı günāha luṭfı ḳalem çekmege müdām
Çīnī felekler oldı devātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/29). [ḳalem çekmege, -meg, -e]*

ḳalem eyle-: *Kalem hâline çevirmek, kalem yapmak.*

Ṭopraġum levḥinde ḳılmaġa ġamuñ şerḥin raḳam
Rūzgār eyler ölicek üstüḫᵛānumdan ḳalem *(G. 270/2). [ḳalem eyler, -r]*

ḳalem-i ʿafv: *Af, bağışlama kalemi.*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/10). [ḳalem-i ʿafvın, -ı, -n]*

ḳalem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid kalemi.*

Levḥ-i maḥfūẓda olur cārī
Ḳalem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/32). [ḳalem-i lā ilāhe illallāh]*

ḳalender: *Dünyadan elini eteğini çekip her şeyi hoş gören (kimse), derviş.*

Cem sīnesine şerḥa çekerse ġamuñ n'ola
ʿIşḳuñ tecerrüdinde ḳalender degül midür *(G. 127/14). [ḳalender]*

ḳālıb-ı ervāḥ-ı ṣafā: *Saf, temiz ruhların vücudu.*

Āferīniş bulalı ḳālıb-ı ervāḥ-ı ṣafā
Bulmadı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bir cānı kerem *(K. 1/51). [ḳālıb-ı ervāḥ-ı ṣafā]*

ḳalḳan: *Kalkan II çarhî kalkan.*

Rehā ḳılsam kemend-i āhdan tīr
Ḳılur çarḫuñ ṭoḳuz ḳalḳanını bir *(G. 124/2). [ḳalḳanını, -ı, -n, -ı]*

ḳalyon: *Buharlı gemilerin icadından önce hem yelken hem kürekle yürütülen, iki veya üç ambarlı ahşap savaş gemisi.*

Ḳaraya atdı ḳalyon ṭaşra çıkduḳ ḳulleye girdük
Ölüme rāżī olduḳ ṣaḳladı Ḥayy-i Mücīb ancaḳ *(K. 9/23). [ḳalyon]*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş şular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ *(K. 9/19). [ḳalyona, -a]*

kām: *Arzu, meram, maksat.*

Fātiḥa[-i] Fātiḥa iy sīm-ber
Kāma zebān irmedin oḳunsa ger *(Mua. 7/2). [kāma, -a]*

ḳamer: *Ay, mâh.*

Ḳamer alnuñ güneş ruḫ-sāruñ üzre
Görenler didi kim nūrun ʿalā nūr *(G. 77/3). [ḳamer]*

Dāġ-ı ḥasretle yaḳdı sīnesini
Gün yüzüñe naẓer ḳılalı ḳamer *(G. 88/12). [ḳamer]*

Her gice revzenüñden aşaġa düşer ḳamer
Maḳṣūdı gün yüzüñe hemān bir neẓāredür *(G. 94/9). [ḳamer]*

Ger göreydi gün yüzüñi iy perī-ruḫ bir naẓer
Dāġ-ı ḥasretle ḳılurdı sīnesin pür-ḫūn ḳamer *(G. 98/2). [ḳamer]*

Mūy-ı miyānı yādına her ay hilāl olup
Sīmīn beline sīmden eyler ḳamer kemer *(G. 116/8). [ḳamer]*

Ay yüzüñde deste-i gül yaştanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/4). [ḳamer]*

Ḳılmaġa bezm-i cānı nūrānī
Niçün ol ruḫları ḳamer gelmez *(G. 147/12). [ḳamer]*

Görüp risāle-i ḥüsnüñi şemse oldı ḳamer
Kitābe-i zer olalıdan ol kitāba güneş *(G. 174/7). [ḳamer]*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/6). [ḳamer]*

Revnaḳın bozdı ruḫlaruñ ḳamerüñ
Ḳıymetin ṣıdı leblerüñ şekerüñ *(G. 209/1). [ḳamerüñ, -üñ]*

Yaḳa ḳamer heyʾet-i taḳvīmini
Ger göre taḳvīm-i cemālüñ ḥakīm *(G. 266/9). [ḳamer]*

İtdi bir mihr-i cihān-tāb tecellā bu gice
Kim ḳamer nūrı aña olmadı hem-tā bu gice *(G. 324/2). [ḳamer]*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/2). [ḳamer]*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/2). [ḳamer]*

Düşde gördükçe yüzüñi iy ḳamer
Ḳılmazam bīdār iken mihre nazer *(Mua. 176/1). [ḳamer]*

ʿUşşāḳa çü ḥüsnüñ güneşi nūr u żiyādur
Kim aña ḳamerden *(Mua. 193/4). [ḳamerden, -den]*

Ḥacāletden ḳamer olurdı pinhān
Görinse āftāb-ı rūy-ı cānān *(Mua. 228/1). [ḳamer]*

Ḳamer yüzinden itse zülfini dūr
Gidüp ẓulmet cihān olurdı pür-nūr *(Mua. 265/1). [ḳamer]*

Görse güneş yüzüñi ḳamer kendüden gider
Ṭūbā ḳadüñ işitse perīşān olup gider *(Mua. 278/1). [ḳamer]*

Ḳamer yüzüñden almaġa nişānı
Hemīşe seyr ider āsmānı *(Mua. 285/1). [ḳamer]*

ḳamer: *Ay II sevgili.*

Sen perī-tesḫīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/9). [ḳamer]*

ḳamer devri: *Ay zamanı II içinde bulunulan, kıyamete en yakın olan, fitnenin artacağı, kıyamet alametlerinin görüleceği zaman.*

Ḳamer devrinde zülf-i ʿanberīnüñ
Mehi bālīn idinmiş mihri pister *(G. 132/15). [ḳamer devrinde, -n, -de]*

Kākülüñ ʿömrüm-durur çün kesmege ḳaṣd eyleme
Kim ḳamer devrinde ʿömr-i bī-nihāyet ḫōş-durur *(G. 74/6). [ḳamer devrinde, -n, -de]*

Ḳamer devrinde Cem ʿömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/9). [ḳamer devrinde]*

ḳamer-çihre: *Ay yüzlü.*

Yüzüñi her kim görürse iy ḳamer-çihre senüñ
Vālih ü ḥayrān oluban cān ile taḥsīn ider *(G. 58/5). [ḳamer-çihre]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden iy ḳamer-çihre senüñ
Ṭurmadan ḳanlu yaşum bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/5). [ḳamer-çihre]*

Laʿlüñüñ üstinde ḫālüñ iy ḳamer-çihre senüñ
Ṣanasın ḳand-i mükerrer üstine ḳonmış meges *(G. 161/9). [ḳamer-çihre]*

Deñedüm seni iy ḳamer-çihre
Yoḳ-durur baña merḥamet nazerüñ *(G. 209/5). [ḳamer-çihre]*

Derdine dermān olurdı iy ḳamer-çihre Cemüñ
Ger ireydi bir nefes laʿl-i güher-āmīzüñe *(G. 320/9). [ḳamer-çihre]*

ḳamer-rū: *Ay yüzlü.*

Cihānuñ miḥnetinden iy ḳamer-rū
Tenüm inceldi uş döndi hilāle *(G. 333/7). [ḳamer-rū]*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb sāġer *(Terc. 1/9). [ḳamer-rū]*

ḳamer-ruḫ: *Ay yüzlü.*

Ser-i zülfini kesmiş ol ḳamer-ruḫ
Dirīġā ḥāṣıl-ı ʿömrüm hemāndur *(G. 113/3). [ḳamer-ruḫ]*

Kaʿbeteyn olalı ṭās-ı ʿışḳuña cān ü göñül
Her biri nerd-i ġamuñda iy ḳamer-ruḫ zārdur *(G. 115/4). [ḳamer-ruḫ]*

Didüm kūyuñ itiyem iy ḳamer-ruḫ
Didi gör bu da yaʿnī ādem olmış *(G. 169/3). [ḳamer-ruḫ]*

Gün yüzüñüñ pertevi şevḳine düşelden dilüm
Senden ayru iy ḳamer-ruḫ gözyaşıdur ḫāṣılum *(G. 254/2). [ḳamer-ruḫ]*

Gören didi senüñ-çün iy ḳamer-ruḫ
Perīdür görinür şekl-i beşerde *(G. 336/3). [ḳamer-ruḫ]*

Didüm olmadın bu fikrüñ derdi ile bī-ḳarār
Gel kerem ḳıl iy ḳamer-ruḫ aduñı ḳıl āşikār *(Mua. 1/2). [ḳamer-ruḫ]*

Leşker çeküp ʿışḳuñ iy ḳamer-ruḫ
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġmā *(Terc. 1/23). [ḳamer-ruḫ]*

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidādur iy cān *(Terc. 1/55). [ḳamer-ruḫ]*

ḳāmet: *Boy, endam.*

Nigārā kūyuñ içre ṣalınıcaḳ
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i çemendür *(G. 66/6). [ḳāmetüñ, -üñ]*

Ḳāmetüm zülfüñde lām olduġına dāll olmaġa
Levḥ-i sīmīn üzre zülfüñ yazdı müşkīn däller *(G. 119/15). [ḳāmetüm, -üm]*

Ṭūbā budaġı ḳāmeti Kevṣer ṭudaġıdur
Cennet var ise ol ṣanemüñ ḥüsni bāġıdur *(G. 126/1). [ḳāmeti, -i]*

Cem yaraşur o servi kinārına çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/16). [ḳāmeti, -i]*

Serv ḳaddüñ ʿarż-ı bālā eylemiş
Ḳāmetin Ṭūbādan aʿlā eylemiş *(G. 172/2). [ḳāmetin, -in]*

Cemüñ ġamuñ ṣanemā ḳāmetini çeng ideli
Semāʿ-ı nāleye eyler gözi yaşın raḳḳāṣ *(G. 177/13). [ḳāmetini, -i, -n, -i]*

Ḫaṭṭuñı fikr ider iken ḳaddüñi añdum didi
Rāstī öykünemez bu ḳāmete serv-i çemen *(G. 279/10). [ḳāmete, -e]*

Ḳāmetin aġyāra ṣorduġum işitmiş ol ḥabīb
Didi şeyṭāna ḳıyāmetden suʾāl itmek neden *(G. 287/7). [ḳāmetin, -i, -n]*

Ḳāmetüm lām olduġına bu siyeh baḫtumdan āh
Ḫālüme iy zülf-i ʿanber-bū hemīn sen dālsin *(G. 298/3). [ḳāmetüm, -üm]*

Ḫaşr-i zülfeyni ḥisābın ḫōş bilür
Sen ḳıyāmet ḳāmetüñ Cem mū-be-mū *(G. 316/14). [ḳāmetüñ, -üñ]*

Ṣalınma ḳāmeti devrinde iy serv
Yirüñ bil geçme ḥaddüñden iñende *(G. 360/5). [ḳāmeti, -i]*

Meclis-i ġamda ḳılup ḳāmetümi çeng-miṣāl
Ney gibi işümi her laḥẓa fiġān eyleyeli *(G. 372/3). [ḳāmetümi, -üm, -i]*

Yüzüñdür bāġ-ı cennet gül-sitānı
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i revānı *(G. 373/2). [ḳāmetüñ, -üñ]*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/3). [ḳāmetüñ, -üñ]*

Ḳāmetüñ göreli bi-ḥamdi'llāh
Devlete irdi cān ü dil nā-gāh *(Mua. 2/1). [ḳāmetüñ, -üñ]*

Didüm ki ḥālüñi ʿarż it ya şerḥ ḳıl bālā
Didi ki ḳāmetümi ʿarż idersem aḥsen ola *(Mua. 133/2). [ḳāmetümi, -üm, -i]*

Ḳāmetüñ göstereydi ger ḥarekāt
Ḫarf-i evvelde dil ḳılurdı ġalaṭ *(Mua. 139/1). [ḳāmetüñ, -üñ]*

Ḳāmetüñ göstereliden ḥareket gāh gehī
Ḫarf-i evvelde ġalaṭ ḳıldı Cem iy serv-i sehī *(Mua. 149/1). [ḳāmetüñ, -üñ]*

Gül budaġından meger bir berg ola peyvend-i serv
Tā kim ola ḳāmetüñ iy māh-rū mānend-i serv *(Mua. 165/2). [ḳāmetüñ, -üñ]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/2). [ḳāmetin, -i, -n]*

Yād anuñ-çün eylerem ḳaddüñi ebyātumda kim
Naẓm-ı şiʿrümde añılsa ḳāmetüñ zībā düşer *(Mua. 321/2). [ḳāmetüñ, -üñ]*

ḳāmet ü ebrū: *(Sevgilinin) boyu ve kaşları.*

Ḳāmet ü ebrūñ olaydı āşikār
Olur idi bu Cem-i bī-dil şikār *(Mua. 281/1). [ḳāmet ü ebrūñ, -ñ]*

Bir laḥẓa ḳarār idemez ānsuz dil-i miskīn
Yoḳsa yine bu ḳāmet ü ebrūya mı düşdi *(G. 396/8). [ḳāmet ü ebrūya, -y, -a]*

ḳāmet ü zülf ü dehān: *Boy, zülf ve ağız.*

Ḳāmet ü zülf ü dehānuñ yādına
Ḳaddüm iy sīmīn-beden çün lāmdur *(G. 87/11). [ḳāmet ü zülf ü dehānuñ, -uñ]*

ḳāmet ü zülf: *(Sevgilinin) boyu ve zülfü.*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/10). [ḳāmet ü zülfini, -i, -n, -i]*

Olalı ḳāmet [ü] zülfüñ hüveydā
Ḥurūf eşkāl[i] maʿkūs oldı peydā *(Mua. 168/1). [ḳāmet [ü] zülfüñ, -üñ]*

Sen perī-rūyı görelden iy melek bu ḥüsn ile
Ḳāmet ü zülfüñ ḫayāli gözlerümde ṭutdı cā *(Mua. 280/2). [ḳāmet ü zülfüñ, -üñ]*

ḳāmet-i bālā: *Uzun boylu (sevgili).*

Her seḥer serv-i sehī ditrer çemende Sidre-vār
ʿArż-ı bālā eyledi ol ḳāmet-i bālā meger *(G. 137/18). [ḳāmet-i bālā]*

ḳāmet-i ṭūbā: *Tuba ağacının boyu.*

Her serv olalı ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
Yüz yirde yüz urup bükilür ḳāmet-i Ṭūbā *(K. 5/42). [ḳāmet-i ṭūbā]*

kām-ı cān: *Can arzusu.*

Leblerüñ kām-ı cān-durur ṣanemā
Li-ʿalīli'l-firāḳi fīhi şifa *(G. 2/1). [kām-ı cān-durur, -durur]*

kām-ı leb: *(Sevgilinin) dudağının arzusu, maksadı.*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n'ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/8). [kām-ı lebüñ, -üñ]*

kāmil: *Olgunlaşmış, kemale ermiş.*

Dil-i āşüfte kāmildür yüzüñ şerḥi kitābında
Cihān ʿāciz-durur gerçi anuñ her faṣl [u] bābında *(Mua. 39/1). [kāmildür, -dür]*

ḳamu: *Hep, bütün.*

Şehīd olanlar ʿışḳuñdan nigārā
Ḳamu ḥaşre degin ḫūnīn-kefendür *(G. 66/4). [ḳamu]*

Vaṣf-ı laʿlüñ yazduġumı kātib-i eşküm görüp
Sürḫ yirini ḳamu ḳan ile taḥrīr eylemiş *(G. 167/6). [ḳamu]*

Görüp cihānda mīve-i laʿlüñ behāsını
Oldı ḫacālet ile ḳamu bī-behā-y-imiş *(G. 173/12). [ḳamu]*

Göñül marīżi n'ola yār derdin isterse
Ki derd-i yār ile bulur şifā ḳamu emrāż *(G. 180/8). [ḳamu]*

Hey ne ʿāşıḳsın sen iy Cem kim ḳamu ḫūbān-ı şehr
Ḳurtulımaz dīde-i maʿşūḳ-bāzuñdan senüñ *(G. 216/13). [ḳamu]*

Ḫᵛān-ı ḥüsnüñde ʿaṭā ḳıl baña sen būse müdām
Çünki ʿām oldı ḳamu ʿāleme inʿām-ı lebüñ *(G. 219/6). [ḳamu]*

Nuḳl-i ṣoḥbetde leb ü çeşmüñi yād eyleyeli
Şekkerīn itdi ḳamu pisteyi bādām-ı lebüñ *(G. 219/10). [ḳamu]*

Ḳo yüzüm ṭopraġı zer sürsün berāt-ı ḥüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḥācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/6). [ḳamu]*

Genc-i ṣabr umma var daḫı benden
Ki oldı yaġmā ḳamu ḫazīne bugün *(G. 304/14). [ḳamu]*

Būy-ı zülfüñle yaluñuz ṣanemā bāġ degül
Müşk-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice *(G. 324/14). [ḳamu]*

Niṣāruñdur ḳamu eşk-i dürer-bār
Ne kim ḥāżır bulınursa naẕerde *(G. 343/3). [ḳamu]*

Fikr-i lebinde ḥālümi dīvān idüp gözüm
Eyżān lehü yirini ḳamu yazdı ḳan ile *(G. 355/4). [ḳamu]*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/5). [ḳamu]*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dideden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār *(K. 2/51). [ḳamu]*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/29). [ḳamu]*

Fażlı ile ḳayırur dü-cihān ḥālini ḳamu
Luṭfı ile bitürür ḳurı aġaçda berg ü bār *(K. 2/23). [ḳamu]*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/29). [ḳamudan, -dan]*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüd bī-taʿab
Ḳamu maḫlūḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl *(K. 3/20). [ḳamu]*

Ki ḳamu mücrime hemān pesdür
Kerem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/49). [ḳamu]*

Oldı meẕkūr ḳamu dillerde
Ḳasem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/37). [ḳamu]*

ʿĀlem ḳamu āsāyiş ü devletde müraffaʿ
Ervāḥ ṣafā ile mürevvaḥ-durur ammā *(K. 5/67). [ḳamu]*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫıdmetüñe oldı püşt-ḫam *(K. 7/59). [ḳamu]*

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḥaşem *(K. 7/48). [ḳamu]*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿām *(K. 7/16). [ḳamu]*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿām *(K. 7/15). [ḳamu]*

Ḫaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/6). [ḳamu]*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı senüñ içün oldı mürtesem *(K. 7/24). [ḳamusı, -s, -ı]*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāy-māl-i cürm
Maḥşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem *(K. 7/76). [ḳamusından, -sı, -n, -dan]*

Ġam-i ʿışḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nem-gīn olur bu tīre-gūn ḫāk *(Kıt. 3/12). [ḳamu]*

ʿIşḳa tā mesken[i] maḳām oldı
Ḫāne-i dil ḳamu ṣafā ṭoldı *(Mua. 18/2). [ḳamu]*

Dil-berüm adı şol üç ḥarf oldı kim
Var ḳamunuñ iki gevher zīveri *(Mua. 90/2). [ḳamunuñ, -nuñ]*

Keşf idelden gün yüzüñ iy māh-rū
Ol arada çıḳdı dil elden ḳamu *(Mua. 232/2). [ḳamu]*

Gerçi ki cihānda çoḳ-durur ḫūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh *(Terc. 1/86). [ḳamusına, -s, -ı, -n, -a]*

Bir ḳaṭresinde cürm-i cihān ʿafv olur ḳamu
Gelmez ḳıyāsa luṭf-ı ʿaẕīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/183). [ḳamu]*

ḳamu: *Herkes, tüm insanlar.*

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrürse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em *(K. 7/40). [ḳamuya, -ya]*

ḳamu: *Tümü, hepsi.*

Şehīd olanlar ʿışḳuñdan nigārā
Ḳamu ḥaşre degin ḫūnīn-kefendür *(G. 66/4). [ḳamu]*

Leb-i şīrīnüñe cān terk idenler
Ḳamusı ḥaşre dek ḫūnīn kefendür *(G. 67/6). [ḳamusı]*

ḳamu: *Hep, bütün, tamamen.*

Her ḳaçan derd ü ġamuñdan aġlasam iy meh-liḳā
Yir yüzini gözümüñ yaşı ḳamu rengīn ider *(G. 58/8). [ḳamu]*

Ḫalḳ-ı ʿālem ḳamu ḥayrān ola bir cilvesine
Ḳılsa ṭāvūs bigi himmeti cevlān-ı kerem *(K. 1/23). [ḳamu]*

ʿĀlem ḳamu ḫōş-ḥāl ü cihān cümle ṣafāda
Her kişiye maḳṣūdını baḫş eyledi dünyā *(K. 5/63). [ḳamu]*

Ervāḥ-ı enbiyā ḳamu ṭālib-durur ki ola
Dār-ı nübüvvet içre naḳībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/115). [ḳamu]*

kan: *Kan, vücuttaki hayati sıvı.*

Diline ḫārḫār-ı ʿışḳdan ṣāḫuñ diken batmış
Yedinden ḳan çıḳupdur ṣanmañ açıldı gül-i ḥamrā *(G. 10/12). [ḳan]*

Gül ruḫlaruñuñ yādına bu dīde-i ḫūnīn
Ḳanlu yaşını aġlasa Ceyḥūn ider iy dōst *(G. 20/8). [ḳanlu, -lu]*

Gözlerüñ ḳaṣd itdi kim ḳanum içe
Ol iki ḫūn-ḫʷār elinden elġıyās *(G. 31/3). [ḳanum, -um]*

Demler gelür ki ḥaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/14). [ḳanlu, -lu]*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gül-gūn olupdur *(G. 62/5). [ḳanlu, -lu]*

Hey ne tīr-endāz olur mest-āne çeşmüñ āh kim
Baġruma tīr urduġınca ḳan peykāndan ṭamar *(G. 63/10). [ḳan]*

Dil virelden dil-bere ʿışḳı firāḳından müdām
Gözlerümden yaş yirine dökilen ḳanum-durur *(G. 68/8). [ḳanum-durur, -um, -dur, -ur]*

Dil-berā derdüñ hemīşe cānuma hem-dem-durur
Ol sebebdendür ki çeşmüm ḳan ile pür-nem-durur *(G. 78/2). [ḳan]*

Beni dūr eyleme şol ḫāk-i derden
Ki ḳanlu gözlerüme tūtiyādur *(G. 79/20). [ḳanlu, -lu]*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur *(G. 81/8). [ḳan]*

İçerse ḳanumı çeşmüñ ḥelāl olsun kim
Ḳaçan ki mest ola ol şūr ü şerde bulınmaz *(G. 143/7). [ḳanumı, -um, -ı]*

Leblerüñ ḳanum içüpdür şerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henüz *(G. 146/12). [ḳandur, -dur]*

Leblerüñ ḳanum içüpdür şerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henüz *(G. 146/11). [ḳanum, -um]*

Vaṣf-ı laʿlüñ yazduġumı kātib-i eşküm görüp
Sürḫ yirini ḳamu ḳan ile taḥrīr eylemiş *(G. 167/6). [ḳan]*

Ne deñlü ḳan iderse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazılmış *(G. 168/4). [ḳanı, -ı]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/9). [ḳana, -a]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/10). [ḳandan, -dan]*

Bārān yirine dīde-i Cem dökse ḳan n'ola
Ṭutdı güneş cemālini çün ebr-vār ḫaṭ *(G. 183/13). [ḳan]*

Dil-berā cān ḳaṣdına ġamzeñ çeker her laḥẓa tīġ
Ol sebebden gözlerüm ḳan aḳıdur mānend-i mīġ *(G. 193/2). [ḳan]*

Lāle zār olınca ḳana ġarḳ iderdüm anı da
Ḳanlu yaşumdan eser bilsem nice ṣaḥrāda yoḳ *(G. 208/9). [ḳana, -a]*

Lāle zār olınca ḳana ġarḳ iderdüm anı da
Ḳanlu yaşumdan eser bilsem nice ṣaḥrāda yoḳ *(G. 208/10). [ḳanlu, -lu]*

Dāġ-ı ġamla lāle bigi baġrumı ḫūn eyledüñ
Ḳanlu yaşumla ruḫum rengini gül-gūn eyledüñ *(G. 211/2). [ḳanlu, -lu]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/14). [ḳanını, -ı, -n, -ı]*

Gül yañaġuñ yādına bu ḳan olası dīdeden
Ḳanlu yaşumla zemīni lāle-zār itsem gerek *(G. 218/12). [ḳanlu, -lu]*

Aġlamaḳdan gözi ḳan ṭoldı Cemüñ ṣıḥḥat içün
Sürmedür çek gözine ḫāk-i reh-i pāyuñı gel *(G. 245/9). [ḳan]*

Ḳılur dil-ber baña derdini hem-dem
Olur ḳan aġlamaḳdan gözlerüm nem *(G. 259/2). [ḳan]*

Didüm iy ġamze ḳanmaduñ mı ḳana
Didi ḳanuñ içicek ḳanayazdum *(G. 265/13). [ḳana, -a]*

Ne deñlü dil delerse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazdum *(G. 265/8). [ḳanı, -ı]*

Didüm iy ġamze ḳanmaduñ mı ḳana
Didi ḳanuñ içicek ḳanayazdum *(G. 265/14). [ḳanuñ, -uñ]*

Alnuña sür bārī gel boynuña alma ḳanumı
Cānumı çün ḳaşlaruñ yayına ḳurbān eyledüm *(G. 272/7). [ḳanumı, -um, -ı]*

Baġrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/8). [ḳan]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/1). [ḳan]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/10). [ḳanda, -da]*

Sen tecellā ḳılalı dil ḫānesinde ḳan ile
Āh şāhum yazaram ben her der ü dīvārda *(G. 346/9). [ḳan]*

Fikr-i lebinde ḥālümi dīvān idüp gözüm
Eyżān lehü yirini ḳamu yazdı ḳan ile *(G. 355/4). [ḳan]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/2). [ḳan]*

Sen perī-rūyı görelden gözlerüm ḳanı ile
Levḥ-i dilde yazaram naḳş-ı ruḫuñ taṣvīrini *(G. 375/9). [ḳanı, -ı]*

Leblerüñ ḳanum içüp ben ḳan yuṭaldan ġonce-vār
Oldı ol demden leb-i şīrīnüñüñ hem-meşrebi *(G. 400/7). [ḳan]*

Leblerüñ ḳanum içüp ben ḳan yuṭaldan ġonce-vār
Oldı ol demden leb-i şīrīnüñüñ hem-meşrebi *(G. 400/7). [ḳanum, -um]*

Laʿlüñden alalı ṣanemā būseler ḳadeḥ
Ḳanlar yuṭar ṣurāḥī-i ṣahbā benüm bigi *(G. 412/10). [ḳanlar, -lar]*

Ġamzeñ ucından cigerde ẕerrece ḳan ḳalmadı
Laʿl-i cān-baḫşuñdan özge derde dermān ḳalmadı *(G. 424/1). [ḳan]*

Ġam pelāsında ciger ḳanın yudar miskīn göñül
Devlet-i ʿışḳuñda her-giz aç u ʿuryān ḳalmadı *(G. 424/3). [ḳanın, -ı, -n]*

Ḫār-ı ġamdan niçe bir ġonce bigi ḳan yudayın
Dem-i luṭfuñla gülerken gül-i ḫandān-ı kerem *(K. 1/111). [ḳan]*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/96). [ḳandur, -dur]*

Yaşlarum ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar oldı beyān
Tā görenler nāme ardından oḳuyalar revān *(Mua. 4/1). [ḳan[ı], -ı]*

Yazılduḳça ciger ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar şāhā
Hemān āyīne-i dilde görinür rūşen ü zībā *(Mua. 5/1). [ḳan[ı], -ı]*

Ḳanlu yaşumı gören iy yüzi gül
Dir perīşān-ḥāl olan bu şu degül *(Mua. 40/1). [ḳanlu, -lu]*

Sīneme ḳan ile ḳılam taḥrīr
Eger olursa baña derdüm bir *(Mua. 48/3). [ḳan]*

Ebr-i zülfüñ teşne-dildür ḳanuma iy bī-vefā
Āḫir andan bulısardur bilürem derde devā *(Mua. 124/1). [ḳanuma, -um, -a]*

Māhī-i zer-endūdların āb-ı revāne
Bīd anuñ içün dökdi ki bihde yire ḳan var *(Müf. 11/2). [ḳan]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/18). [ḳanumuzı, -u, -muz, -ı]*

Gözlerüm şol deñlü ḳan dökdi Fireng-istāna kim
Baḥr-i Maġrib cūşa gelmişdür ṭaşup çaġlar felek *(Terk. 2/41). [ḳan]*

Ḫüsrev-i şāḥib-zamānlar ḳanın içen ẓulm ile
Pür-sitem pür-miḥnet ü pür-derd ü pür-efġān felek *(Terk. 2/3). [ḳanın, -ı, -n]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/39). [ḳanlu, -lu]*

Ṣalalıdan beni gird-āb-ı Fireng-istāna sen
Gözlerümden ḳanlu yaş deryā gibi aḳar felek *(Terk. 2/36). [ḳanlu, -lu]*

kan: *Kan, vücuttaki hayatî sıvı II üzüm suyu.*

ʿUnnāb lebüñ cāmınuñ olmasa şehīdi
Mā'ü'l-ʿinebüñ ṭurmadan aḳar m'idi ḳanı *(G. 413/10). [ḳanı, -ı]*

kan: *Kan, vücuttaki hayatî sıvı II şarap.*

Çün mey-i laʿlüne ḳılur teşbīh
Niçün olmaz ṣurāḥī ḳanı mübāḥ *(G. 35/16). [ḳanı, -ı]*

kan: *Kan II kanlı.*

Lāle seyrin ḳılmaġ istermiş bugün ol gül-ʿiẕār
Ḳan yaşumla zeyn olupdur dāmen-i ṣaḥrā meger *(G. 137/16). [ḳan]*

kan-: *Kanmak, iktifa etmek.*

Didüm niçün lebüñ şeftālūsı ḳandine dil ḳanmaz
Didi kim mīve-i cennet müzīl-i iştihā olmaz *(G. 154/5). [ḳanmaz, -maz]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/9). [ḳanmadı, -ma, -dı]*

Didüm iy ġamze ḳanmaduñ mı ḳana
Didi ḳanuñ içicek ḳanayazdum *(G. 265/14). [ḳanayazdum, -a, -yaz, -du, -m]*

ḳan aġla-: *Kanlı gözyaşı dökmek II çok üzülmek.*

Şol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/5). [ḳan aġladum, -du, -m]*

Nice ḳan aġlamasun gözlerüm kim
Raḳīb-i seg-ṣıfat saña āşinādur *(G. 79/9). [ḳan aġlamasun, -ma, -sun]*

Nice ḳan aġlamayam kim efendim
Beni yad idüp aġyārı ḳılur yād *(G. 43/9). [ḳan aġlamayam, -ma, -y, -am]*

Siyeh baḫtum elinden ben n'ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe būse kār-ı zülf *(G. 196/11). [ḳan aġlasam, -sa, -m]*

Dil-berüñ mey-gūn lebinden meclis-i ʿuşşāḳda
İy göñül ḳan aġlayup ḳılsañ rivāyet ḫōş-durur *(G. 74/8). [ḳan aġlayup, -y, -up]*

ḳan aḳıt-: *Kan akıtmak II Büyük bir üzüntüden kanlı gözyaşı dökmek.*

Zülf ü rūyüñ ḥasretinden āh kim
Gözlerüm ḳan aḳıdur her rūz ü şeb *(G. 13/16). [ḳan aḳıdur, -ur]*

ḳan behā: *Diyet.*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/7). [ḳan behā]*

ḳan eyle-: *Başkasının kanını dökmek, cinayet işlemek.*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/14). [ḳan eyledi, -di]*

Ger dehānuñ añsa öldürme Cemi
Yoḳ yire ḳan eylemek ḳānūn degül *(G. 235/10). [ḳan eylemek, -mek]*

N'ola ḫūnī gözüñ ḳan eyler ise
Ki ḳan itmek buña ḳānūn olupdur *(G. 62/7). [ḳan eyler, -r]*

Gözlerüñ mest oluban tīr ü kemān aldı ele
Bilürem ki ol iki cādū yine ḳan eyler dirīġ *(G. 192/4). [ḳan eyler, -r]*

ḳan eyle-: *Kana bulamak, kanlar içinde bırakmak.*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿivaż *(G. 181/3). [ḳan eyledüm, -dü, -m]*

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme
Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen *(G. 280/3). [ḳan eyleme, -me]*

Kendü düşdi zülfüñe çün baġrını ḳan eylesün
Lām-ı zülfüñde ḳo dil feryād [ü] efġān eylesün *(Mua. 207/1). [ḳan eylesün, -sün]*

Tīġ-ı müjgān ile aldı dil ü cān kişverini
Lāle bigi yüregümi ṭolu ḳan eyleyeli *(G. 372/8). [ḳan eyleyeli, -y, -eli]*

Bu Cem-i miskīne iy cān raḥm iderseñ vaḳtidür
Kim firāḳuñdan senüñ baġrını ḳan eyler dirīġ *(G. 192/14). [ḳan eyler, -r]*

Baġrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/7). [ḳan eyleyüp, -y, -üp]*

ḳan it-: *Kan dökmek, kanlar içinde bırakmak, öldürmek.*

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme
Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen *(G. 280/4). [ḳan ide, -e]*

Mestāne gözüñ ḳaṣd-ı ser ü cān ider iy dōst
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan ider iy dōst *(G. 21/2). [ḳan ıder, -er]*

Bī-sebeb niçün idersin ḳan didüm
Didi ḥükm-i şāhda olmaz sebeb *(G. 13/11). [ḳan idersin, -er, -sin]*

Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin
Niçe bir hecrüñ elinden baġrumı ḳan ideyin *(G. 290/2). [ḳan ideyin, -eyin]*

Çeşmine beñzerem dir imiş āhū-yı Ḫoten
İy ġamzeler gelüñ yüregin ṭolu ḳan idüñ *(G. 221/10). [ḳan idüñ, -üñ]*

Ne deñlü ḳan iderse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazılmış *(G. 168/3). [ḳan iderse, -er, -se]*

N'ola ḫūnī gözüñ ḳan eyler ise
Ki ḳan itmek buña ḳānūn olupdur *(G. 62/8). [ḳan itmek, -mek]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/2). [ḳan itmek, -mek]*

Eger dāyim dilerseñ żeymerānı
Ruḫı yādına it yaşuñı ḳanı *(Mes. 1/90). [ḳanı it]*

Cemi öldürme yād itse dehānuñ
İdüp yoḳ yire bu ḳanı n'idersin *(G. 277/10). [ḳanı idüp, -üp]*

Gözlerinden Yaʿḳūbuñ ḳan itdürüben Yūsufı
Geh ḳuyuya bıraġup geh atduran zindān felek *(Terk. 2/9). [ḳan itdürüben, -dür, -üben]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/11). [ḳan ola, -a]*

Şordum dehenüñ sırrını ḫışm eyledi ġamzeñ
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan olacaḳdur *(G. 52/8). [ḳan olacaḳdur, -acaḳ, -dur]*

Her dem lebi ḫayāline iy ḳan olası dil
Elden düşürme bāde-i ḥamrāyı bir nefes *(G. 165/7). [ḳan olası]*

Gül yañaġuñ yādına bu ḳan olası dīdeden
Ḳanlu yaşumla zemīni lāle-zār itsem gerek *(G. 218/11). [ḳan olası, -ası]*

Lāle ruḫ-sāruñ añup aḳduḳça gözden ḫūn-ı dil
Ḳan olası gözlerüm ʿālem yüzin rengīn ider *(G. 58/10). [ḳan olası, -ası]*

Bir şemme zülfüñüñ ḳoḫusından bulam diyü
Ḳan oldı baġrı daḫı ṭolanur cihānı müşk *(G. 217/20). [ḳan oldı, -dı]*

Niçe ḳan olmasun cān ü göñül kim
Raḳīb olur saña her laḥẓa maḥrem *(G. 259/3). [ḳan olmasun, -ma, -sun]*

ʿĀrıżuñ şevḳinde laʿlüñ ḥasretinden dāyimā
Āz olur deryā-yı çeşmümde yaşum ḳan olmaya *(Mua. 37/2). [ḳan olmaya, -ma, -y, -a]*

Göñül ḳan olsa yiridür çü aġyār
Bulur ṭapuñda her laḥẓa teḳaddüm *(G. 250/13). [ḳan olsa, -sa]*

Nāfenüñ baġrı çü zülfüñ ḥasretinden ḳan olur
Yañılur zülfüñe her kim nāfe-i müşkīn diye *(G. 358/7). [ḳan olur, -ur]*

Ṭañ degül ger ḳan olursa dil-berā bu ḫaste-dil
Kim hemīşe ḫancer-i ʿışḳuñ ḳılur dilüm dilüm *(G. 254/3). [ḳan olursa, -ur, -sa]*

ḳan yut-: *Kan yutmak II ızdırap çekmek, zulme, eziyete maruz kalmak.*

Niçe bir dil vireyüm kākül-i pür-çīnüñ içün
Niçe bir ḳan yudayum ol leb-i rengīnüñ içün *(G. 275/2). [ḳan yudayum, -a, -y, -ın]*

Müşk gibi ḳan yuṭaldan ḫāl ü ḫaṭṭuñ yādına
Bī-ḳarār itdi ḳara zülfüñ bu ben āvāreyi *(G. 420/7). [ḳan yuṭaldan, -aldan]*

Devr-i ḥüsnüñde lebüñ yādına dāyim ḳan yuṭar
Gül-şen-i cennetde bitmiş tāze ʿunnāb isteyen *(G. 307/3). [ḳan yuṭar, -ar]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/1). [ḳan yuṭar, -ar]*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/10). [ḳan yuṭup, -up]*

Yüzüñe gülüp laʿlüñe el ṣunduġum içün
Ḳanlar yuṭaram ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruñ elinden *(G. 284/8). [ḳanlar yuṭaram, -ar, -am]*

ḳana gir-: *Öldürmek, birinin kanını dökmek, elini kana bulamak.*

Ceme bir būse baḫş itmiş ṭudaġuñ
Behey ẓālim iriş yā ḳana girdüñ *(G. 225/22). [ḳana girdüñ, -dü, -ñ]*

ḳana ḳan ol-: *Ölüme karşı ölüm istemek. Kısas olmak, başa gelen bir durum neticesinde faillerinin de aynı duruma maruz kalmasını talep etmek.*

Cān almaḳ ʿādet itdi daḫı ṭıfldur ḥabīb
Bilmez ki ḳana ḳan olısar rāygān ṣanur *(G. 95/12). [ḳana ḳan olısar, -ısar]*

ḳanāʿat ḳıl-: *Kısmete razı olmak, bir şeyi yeter görüp fazlasını istememek, yetinmek.*

Ḳıl ḳanāʿat bu ciger biryānını maʿẕūr ṭut
Bir iki gün ḫāne-i dervīşe mihmānsın begüm *(G. 252/3). [ḳanāʿat ḳıl]*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/15). [ḳanāʿat ḳılalı, -alı]*

ḳand: *Şeker.*

Didüm niçün lebüñ şeftālūsı ḳandine dil ḳanmaz
Didi kim mīve-i cennet müzīl-i iştihā olmaz *(G. 154/5). [ḳandine, -i, -n, -e]*

Ḳıbḳızıl müşk ile bişmiş tāze balıḳ etleri
Kāse-i Çīn[ī]de ḳand ile gül-āb efşāndur *(K. 8/60). [ḳand]*

ḳand ü nebāt: *Şeker ve (şekerin elde edildiği) bitki.*

Şekkerīn laʿlüñ görüp iy piste-leb
Başlarına ṣu ḳoyar ḳand ü nebāt *(G. 23/8). [ḳand ü nebāt]*

ḳand ü şeker: *Şeker kamışı özü ve şeker.*

Şeker sildükçe şekker leblerinden
Ṭolar ḳand ü şekerden dest-māli *(G. 399/10). [ḳand ü şekerden, -den]*

ḳanda: *Nereye.*

Bu ʿayşı ḳoyup ḳanda gider Mihr-i cihān-tāb
Ger gelmege ḳılmasa yine vaʿde-i ferdā *(K. 5/23). [ḳanda]*

İrişmeyeli gūşuma āvāz-ı müʾezzin
Her ḳanda baḳam gözde uçar ṣaḥn-ı muṣallā *(K. 5/122). [ḳanda]*

ḳanda: *Nerede.*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/2). [ḳanda]*

Cem olup bülbül-i şūrīde ruḫuñ güllerine
Ḳanda bir ġonce görürse yaḳasın çāk eyler *(G. 117/14). [ḳanda]*

Ḳadd ü ḫadüñ hevāsına şol deñlü aġlaruz
Kim ḳanda baḳsa serv ü semendür kenārumuz *(G. 153/6). [ḳanda]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/10). [ḳanda]*

Ḳanda kim pāyüñ nişān-ı şekl-i miḥrāb eylese
Niçe yıllar secde-gāh olur o yir Cibrīl içün *(G. 302/7). [ḳanda]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/10). [ḳanda]*

Ḳanda kim bir ḫar-mizāc aġyārı bulsa yār olur
Aġlamaḳdan gözlerüm her laḥẓa cūy[ī]-bār olur *(Mur. 2/9). [ḳanda]*

Cān rişte̊si ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb olur
Her ḳanda ḳorlar ise ḫıyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/150). [ḳanda]*

Ḳanda bir ehl-i ṣafā var ise virürsin belā
Ol cihetdendür saña dirler melāl-efzūn felek *(Terk. 2/51). [ḳanda]*

İy ʿaceb ol mihr-i ʿālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/1). [ḳandedür, -dür]*

Ḳaşuñ yayın dil-i dermānde görmiş
Özin tīr-i belādan ḳande görmiş *(Mua. 43/2). [ḳande]*

ḳandan: *Nereden.*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdügince bilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/10). [ḳandan]*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdügince bilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/10). [ḳandan]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/40). [ḳandan]*

ḳandan: *Nerede II imkânsız anlamında kullanılan, sitem ifade eden bir söz.*

Yār benden bir vefāyı çoḳ görür
Bir vefā ḳandan cefāyı çoḳ görür *(G. 110/2). [ḳandan]*

ḳand-i mükerrer: *Mükerrer şeker, tekrar tekrar kaynatılmış, çifte kavrulmuş şeker (Şentürk, 2019: 319).*

Diline almaya Cem bir daḫı tekrār şeker
Çün lebüñ ṣundı aña ḳand-i mükerrer bu gice *(G. 325/16). [ḳand-i mükerrer]*

İy ṣanem ḳand-i mükerrer yir idüm
Leblerüñ irişse tekrār aġzuma *(G. 353/5). [ḳand-i mükerrer]*

Laʿlüñüñ üstinde ḫālüñ iy ḳamer-çihre senüñ
Ṣanasın ḳand-i mükerrer üstine ḳonmış meges *(G. 161/10). [ḳand-i mükerrer]*

ḳandīl: *Çerağ, kandil, meşale.*

Ṣuʿā-ʿı şemʿ-i ruḫuñ nārına yanar ḳandīl
Ṣabāḥ olınca göreydüñ neler çeker ḳandīl *(G. 244/1). [ḳandīl]*

Ṣuʿā-ʿı şemʿ-i ruḫuñ nārına yanar ḳandīl
Ṣabāḥ olınca göreydüñ neler çeker ḳandīl *(G. 244/2). [ḳandīl]*

Gelince meclisüñe ṣırçadan ḥicāb idinür
Meger cemālüñe baḳmaġa şerm ider ḳandīl *(G. 244/4). [ḳandīl]*

Gözümde ruḫları naḳşı maḳām ider ṣanasın
Mışırda Nīl kenārında dizdiler ḳandīl *(G. 244/6). [ḳandīl]*

Yüzüme sür yüzüñi tā ki dil ola pür-nūr
Ḥarīm-i Kaʿbeye lā-büd gerek çü zer ḳandīl *(G. 244/8). [ḳandīl]*

Cemāl-i nūrı gözüm nūrını żaʿīf eyler
Ki ḥüsni muṣḥafına ṣırçadan yaḳar ḳandīl *(G. 244/10). [ḳandīl]*

Perī bigi sözini ḫalḳa şīşeden söyler
Derūnı sūzişini viricek ḫaber ḳandīl *(G. 244/12). [ḳandīl]*

Muʿayyen olmaḳ içün menzil-i maḳām-ı cemāl
Ruḫuñ nihāl-i ḳadüñ üstine yaḳar ḳandīl *(G. 244/14). [ḳandīl]*

Ḳadeḥlerine ṣu ḳoyduḳları müdām ol kim
Zücāc içinde mizācını germ ider ḳandīl *(G. 244/16). [ḳandīl]*

Ḫaṭuñ risālesini eylese müṭālaʿa Cem
Ḥarīm-i ḥücre-i dilde ruḫuñ aṣar ḳandīl *(G. 244/18). [ḳandīl]*

Şemʿ-i rūyüñ ḥasretinden her seḥer-geh iy ṣanem
ʿArş ḳandīlin uyarur şuʿle-i āhum benüm *(G. 253/4). [ḳandīlin, -i, -n]*

Cāmiʿ-i ḥüsnüñi ḳandīl-i ruḫuñ tezyīn ider
ʿAnberīn zencīr aṣaldan zülfüñ ol ḳandīl içün *(G. 302/6). [ḳandīl]*

Şemʿ-i ḥüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün ṣan cām aṣar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/6). [ḳandīl]*

ḳandīl-i cemāl: *(Sevgilinin) güzel yüzünün kandili.*

Ḳandīl-i cemālüñe yañılmış dil uzatmış
Şemʿüñ yiridür yansa zebāne ile zebānı *(G. 413/5). [ḳandīl-i cemālüñe, -üñ, -e]*

ḳandīl-i ḥüsn: *Güzellik mumu.*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N'ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/7). [ḳandīl-i ḥüsnüñ, -üñ]*

Nice şerḥ eyleyeyin ḳandīl-i ḥüsnüñ pertevin
Şemʿ bigi odda yanar söyledügince dilüm *(G. 254/9). [ḳandīl-i ḥüsnüñ, -üñ]*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe yañılup nā-gehān şemʿ
Dil uzadalı odlara yandı zebān-ı şemʿ *(G. 190/1). [ḳandīl-i ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe n'ola olsa delīl dil
Kim nār-ı nūr gibi görinür duḫān-ı müşk *(G. 217/17). [ḳandīl-i ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

ḳandīl-i māh: *Ay kandili.*

Cem göñlinüñ ḥarīmine zülf ü ruḫuñla gel
Ḳandīl-i māh[ı] müşk[i] siyeh rīsmāna aş *(G. 179/10). [ḳandīl-i māh[ı], -ı]*

Gör nice aşdı zülf ruḫuñ bezm-i ḥüsnüñe
Ḳandīl-i māhı müşki siyeh rīsmān ile *(G. 355/10). [ḳandīl-i māhı, -ı]*

ḳandīl-i ruḫ: *(Sevgilinin) yanağının kandili, çerağı.*

Cāmiʿ-i ḥüsnüñi ḳandīl-i ruḫuñ tezyīn ider
ʿAnberīn zencīr aşaldan zülfüñ ol ḳandīl içün *(G. 302/5). [ḳandīl-i ruḫuñ, -uñ]*

ḳandīl-i rūşen: *Aydınlık, parlak kandil.*

Ne ḫōşdur şemʿ-i ḥüsnüñde kemend-i tāb-dār-ı zülf
Zihī ḳandīl-i rūşen kim resendür aña tār-ı zülf *(G. 196/2). [ḳandīl-i rūşen]*

ḳandīl-i rūy: *Yüz kandili.*

Birinüñ ḳandīl-i rūyından alur nūr āftāb
Birinüñ tāb-ı ruḫından nūr umar cirm-i ḳamer *(G. 138/5). [ḳandīl-i rūyından, -ı, -n, -dan]*

ḳandur-: *Susuzluğunu gidermek, doyuncaya içirmek.*

Çünki evvel keremüñ ābına ḳandurmış idüñ
Ḫüsrevā ṣoñra yine olma peşīmān-ı kerem *(K. 1/93). [ḳandurmış, -mış]*

ḳanġı: *Hangi.*

Ḳanġı ḳalbe yazılsa olur pür-nūr
Raḳam-ı lā ilāhe illallāh *(K. 4/15). [ḳanġı]*

Ḳanġı ṣafda k'ola bulur nuṣret
ʿAlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/33). [ḳanġı]*

Ḳanġı ay kim Ḳadre olmışdur muḥīṭ
Ol semen-sīmānuñ adıdur basīṭ *(Mua. 180/1). [ḳanġı]*

ḳanı: *Hani, nerede.*

Fürḳatde yār vaṣlın añup aġlayup direm
Ḳanı diyārumuz ʿacabā n’oldı yārumuz *(G. 153/16). [ḳanı]*

Ḳaşlaruñ yāsı içün ḳurbānlar olduġum bilüp
İrişüp ġamzeñ oḳı didi ḳanı ḳurbānumuz *(G. 158/6). [ḳanı]*

Cānuma ḳaṣd eyledüñ cānā benüm
Ḳanı aramuzdaki ʿahd-i ḳadīm *(G. 258/12). [ḳanı]*

Ḳanı eyledügümüz ʿayş ü neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin *(G. 294/5). [ḳanı]*

Leblerüñ dārü’ş-şifāsını açup Hindū beñüñ
Çaġırur iy teşne diller ḳanı cüllāb isteyen *(G. 307/6). [ḳanı]*

Nehr olupdur yaşlarum gül yüzde ḫaṭṭuñ yādına
Devr-i güldür ḳanı gelsün sebze vü āb isteyen *(G. 307/16). [ḳanı]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri baġlu *(G. 317/11). [ḳanı]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri baġlu *(G. 317/11). [ḳanı]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri baġlu *(G. 317/11). [ḳanı]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/4). [ḳanı]*

Ḳanı ol eyledügüm dil-ber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürüben ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı *(G. 390/7). [ḳanı]*

Ol dem ḳanı belüñi ḳoçardum kemer gibi
Şīrīn ṭudacuġuñı emerdüm şeker gibi *(G. 408/1). [ḳanı]*

Ol dem ḳanı ki merkebi baḫt u sitāremüñ
Ḫayl-i semend-i vaṣluñ ile hem-ʿinān idi *(G. 415/3). [ḳanı]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḥayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/13). [ḳanı]*

Ol dem ḳanı ki sāye-i perr-i hümā bigi
Ẓıll-i ẓalīl-i gerd-i rehüñ sāye-bān idi *(G. 415/5). [ḳanı]*

Ol dem ḳanı ki sebzelerin tāze ṭutmaġa
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idi *(G. 415/7). [ḳanı]*

Ol dem ḳanı ki mürġ-ı dile āsitānuñuñ
Her küşe-i müşerrefi bir āşiyān idi *(G. 415/9). [ḳanı]*

Ol dem ḳanı ki ṣaḥn-ı serāy-ı sürūruña
Her dem ḳavāfil-i dil ü cān mīhmān idi *(G. 415/11). [ḳanı]*

Ol dem ḳanı ki Kaʿbe-i kūyuñ mekān idi
Ārām-gāhı göñlümüñ ol āsitān idi *(G. 415/1). [ḳanı]*

Gerçi kim cürm ü ḫaṭādur işümüz n’oldı ʿaṭā
Gerçi kim iki elüm ḳanda velī ḳanı kerem *(K. 1/132). [ḳanı]*

Sūziş-i ḥālümi şol resme beyān ide saña
Der ü dīvār daḫı aġlaya kim ḳan[ı] kerem *(K. 1/84). [ḳan[ı]]*

Küffāra esīr itdi beni çarḫ-ı bed-endīş
Ol dem ḳanı kim mesken idi Kaʿbe-i ʿulyā *(K. 5/116). [ḳanı]*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/1). [ḳanı]*

Şimdi yirümi kūşe-i derd eyledi zamān
Ol dem ḳanı ki mesken idi ṣuffe-i ḥarem *(Terk. 3/76). [ḳanı]*

ḳāniʿ: *Kanaat eden, yetinen.*

Maḥabbet toḫmını añduñ göñülde
Ki zīrā ḳāniʿam bu kār ü kişte *(G. 334/8). [ḳāniʿam, -am]*

Cevri çoḳdur sāʿid-i sīmīnüñüñ ṣal boynuma
İy ṣanem her kişi ḳāniʿdür çü kendü payine *(G. 349/6). [ḳāniʿdür, -dür]*

kān-ı ʿaṭā: *Bağışlama, af madeni.*

Defter-i cürmüme baḳma benüm iy kān-ı ʿaṭā
Ḳışaṣ-ı cüduña żamm oldı çü destān-ı kerem *(K. 1/107). [kān-ı ʿaṭā]*

kān-ı kerem: *Kerem, bağış kaynağı.*

Māl ṣūretde emel ḥarfi ile yazılalı
Dest-i cūduñ ṭaġıdur her yaña iy kān-ı kerem *(K. 1/62). [kān-ı kerem]*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẓıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/68). [kān-ı kerem]*

ḳāniʿ ol-: *Kanaat etmek, yeterli bulmak.*

Göñül gördi ki vaṣluña irişmez
Cefā vü miḥnetüñe oldı ḳāniʿ *(G. 187/4). [ḳāniʿ oldı, -dı]*

ḳan iç-: *Kan dökmek, vahşice katletmek.*

Ḳanın içmişdür nice şeh-zāde-i meh-rūlaruñ
Ol sebebden geh ḳara geh görinür aḫmer felek *(Terk. 2/37). [ḳanın içmişdür, -miş, -dür]*

ḳana şuşa-: *Belasını aramak, kendisinin öldürülmesine yol açacak bir davranışta bulunmak.*

Öperken laʿlini nā-geh ısırdum ṭudaġın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına şuşadı *(G. 381/4). [ḳanına şuşadı, -dı]*

ḳan dök-: *Ölüme yol açmak, cana kıymak.*

Dökmege Cem ḳanını ṭopraġa nā-ḥaḳ ẓulm ile
Leblerüñe dest-ḫaṭ virmişdür iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 226/13). [ḳanını dökmege, -meg, -e]*

Ḳanını nā-ḥaḳ yire ben bendenüñ dökmeklüge
Zülfüñ ü ḳaşuñ biri biri ile el bir eylemiş *(G. 167/9). [ḳanını dökmeklüge, -mek, -lüg, -e]*

ḳanını yire dök-: *Ölüme yol açmak, cana kıymak.*

Yire dökmege Cem ḳanını iy dōst
Çeker ġamzeñ hemīşe seyf-i ḳāṭiʿ *(G. 187/13). [ḳanını yire dökmege, -meg, -e]*

ḳanḳı: *Hangi.*

Ḳanḳı zāhid zühd idüp meyden tecennüb eylese
Ger velī olursa andan ictināb̲um var benüm *(G. 249/3). [ḳanḳı]*

Didi kim eşkāl-i reml esmāsınuñ
Ḳanḳısı isme münāsibse çıḳar *(Mua. 136/2). [ḳanḳısı, -sı]*

Dāyim maḳāmı Ravża-i Dārü’s-selām olur
Her ḳanḳı rūḥa irse selāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/156). [ḳanḳı]*

ḳanlara boyat-: *Kana boyamak, kanlar içinde bırakmak.*

Kendüyi ḳanlara boyadup āftāb-ı çarḫ
Bu ḥāli gördi sīnesine şerḥa çekdi māh *(Terk. 3/59). [ḳanlara boyadup, -up]*

ḳanlara boyan-: *Kanlar içinde kalmak, kanla dolmak.*

[A]ġlamaḳdan ol ciger-kūşem firāḳından müdām
Ḳāre ḳāre ḳanlara boyandı baḫr-istān felek *(Terk. 2/18). [ḳanlara boyandı, -dı]*

ḳanlu: *Kanlı.*

İrdükçe işigine anuñ luṭf it iy ṣabā
Ḳanlu gözüme çekmek içün ḫāk-i der getür *(G. 57/4). [ḳanlu]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden iy ḳamer-çihre senüñ
Ṭurmadan ḳanlu yaşum bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/6). [ḳanlu]*

Cem leb-i mey-gūnuña dil vireli iy piste-leb
Ṭurmadan ḳanlu yaşı bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/12). [ḳanlu]*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/16). [ḳanlu]*

İşigüñ zeyn iden dāyim felek-vār
Cemüñ ḳanlu yaşı seyyāresidür *(G. 106/10). [ḳanlu]*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/4). [ḳanlu]*

Ḳanlu yaşumda ḳaşun ḥalḳaları naḳşı müdām
Şāh tevḳīʿini ṣan ḫātem-i mercāna yazar *(G. 131/7). [ḳanlu]*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 150/1). [ḳanlu]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden çihrem üzre gözlerüm
Cūy gibi ḳanlu yaşını revān eyler dirīġ *(G. 192/6). [ḳanlu]*

Bu māşıṭa-i çarḫ yaḳar ḳanlu yaşumdan
Her gice ʿarūs-i şafaḳuñ destine ḥınnā *(K. 5/75). [ḳanlu]*

ḳanlu: *Kan davasında taraf olan kimse.*

Ḳanlusı gibi yaḳamı elden ḳomaz eyyām
Ben ḳavmini öldürdüm anuñ ẓulm ile gūyā *(K. 5/91). [ḳanlusı, -sı]*

ḳana gir-: *Birini öldürmek veya öldürtmek, kan dökmek.*

Girme ḳanuma iñen yoḳsa ṭutar dāmenüñi
Çü meṣeldür ki cihān uyur ise ḳan uyumaz *(G. 159/7). [ḳanuma girme, -me]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/2). [ḳanumuza girme, -me]*

ḳan dök-: *Kan dökmek, cana kıymak, katletmek.*

Ḫaṭṭuñ iy dōst getürdi yine tezvīr ile āh
Ḳanumı dökmek içün ḥüccet elümden ne gelür *(G. 61/12). [ḳanumı dökmek, -mek]*

ḳānūn: *Yasa, emir, hüküm. Geçerli olan kural.*

Ger dehānuñ añsa öldürme Cemi
Yoḳ yire ḳan eylemek ḳānūn degül *(G. 235/10). [ḳānūn]*

ḳānūn eyle-: *Kanuna çevirmek ve kural, kaide hâline getirme.*

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme
Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen *(G. 280/3). [ḳānūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme
Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen *(G. 280/4). [ḳānūn eyleyen, -y, -en]*

ḳānūn ol-: *Şart olmak, teamül hâline gelmek.*

N'ola ḫūnī gözüñ ḳan eyler ise
Ki ḳan itmek buña ḳānūn olupdur *(G. 62/8). [ḳānūn olupdur, -up, -dur]*

Cānumı cānā alursañ baña minnetdür velī
Ḳorḳum oldur ʿālem içre bir yeñi ḳānūn olur *(G. 81/4). [ḳānūn olur, -ur]*

kap-: *Kapmak, almak, ele geçirmek.*

Ḳapmaġa mihr ṭopını mehden bu zülfi gör
Meydān-ı ḥüsn içinde şalar şavlecān-ı müşk *(G. 217/5). [ḳapmaġa, -maġ, -a]*

Güneşden mihr ṭopını ḳapaldan ḥüsn ile iy meh
Görüp çevgān-ı ebrūñı olupdur şekl-i māh egri *(G. 403/7). [ḳapaldan, -al, -dan]*

ḳapdur-: *Bir şeyin ele geçirilmesine, kapılmasına yol açmak.*

Her yirde yatur vālih ü şeydā ʿaceb ol kim
Ḳapdurmadı tācın daḫı gör nergis-i şehlā *(K. 5/62). [ḳapdurmadı, -ma, -dı]*

ḳapla-: *Kaplamak, sarmak.*

Dil gözgüsini ḳaplar ise jeng-i maʿṣıyet
Dāyim cilāsıdur ṣalavātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/43). [ḳaplar, -r]*

ḳapu: *Kapı.*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy ṣanem her bāb ile bir fetḥ-i bābum var benüm *(G. 249/9). [ḳapusına, -sı, -n, -a]*

Dil Kaʿbe çeşm ü ebrū ḳapuları bi-ʿaynih
Müjgān miṣāl-i ḥuccāc göz yaşı reşk-i zemzem *(G. 274/9). [ḳapuları, -lar, -ı]*

Resm-i zer ḳılma ṭaleb dervīş iseñ
Geç bu ḳapudan eger dervīş iseñ *(Mua. 323/2). [ḳapudan, -dan]*

ḳapu: *Kapı, eşik II huzur, makam.*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/7). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]*

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir fetḥ-i bāb *(G. 14/3). [ḳapuña, -ñ, -a]*

Ḳapuña yüz sürdügüm gören didi
Levḥa-i zerle ne zeyn olmış bu bāb *(G. 15/3). [ḳapuña, -ña]*

Çün ṣafā bulmaz beni ḳapuñda gördükçe muḳīm
Kaʿbe-i kūyuñda niçün saʿy ider bilsem raḳīb *(G. 17/7). [ḳapuñda, -ñ, -da]*

Iraġa ṣalma ḳapuñdan beni ki Merve ḥaḳı
Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ ṣafā imiş iy dōst *(G. 27/3). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]*

Zer ḳıla umar yüzini iksīr-i ġubāruñ
Budur yüzini ḳapuña sürdügi gün iy dōst *(G. 28/8). [ḳapuña, -ñ, -a]*

Bir gice ḳapuñ ḫār ü ḫasında yatan içün
Bālīn-i vaṣaḳ pister-i sincāb ne ḥācet *(G. 29/3). [ḳapuñ, -ñ]*

Ḥacc-ı vaṣlı isterem Saʿy eyledüm
Kaʿbe ḳapuña çü vardur iḫtiyāc *(G. 34/12). [ḳapuña, -ñ, -a]*

Iraġ itme ḳapuñdan Kaʿbe ḥaḳḳı
Çü Kaʿbe kūyuñuñ Saʿyı ṣafādur *(G. 79/11). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy ṣanem çün ʿāşıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/13). [ḳapuña, -n, -a]*

Hevā-yı cennet-i kūyuñ dile penāh yiter
İki cihānda ḳapuñ cāna secde-gāh yiter *(G. 91/2). [ḳapuñ, -ñ]*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/3). [ḳapuñda, -ñ, -da]*

Ḳapuñdan ayru düşeli oldum ẕelīl ü ḫᵛār
Bildüm ki devletüm benüm ol āsitān imiş *(G. 166/7). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]*

Ol raḳīb-i rū-siyāhı eyle ḳapuñdan ıraġ
Hem-nişīn olduġı yoḳdur bülbül ile hīç zāġ *(G. 191/1). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]*

Yārüñ ḳapusı olmayıcaḳ işbu cihānda
Ger cennet olursa bāña ānsuz hevesüm yoḳ *(G. 201/7). [ḳapusı, -sı]*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/3). [ḳapuñ, -ñ]*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/1). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]*

Dimiş ḫaṭuña nāfe-i Çīndür ḫaṭā ile
Bu yüz ḳarası ile ḳapuña nice vara Cem *(G. 273/4). [ḳapuña, -ñ, -a]*

Şükür kim irişüp dil dil-berine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān *(G. 292/12). [ḳapusında, -sı, -n, -da]*

Göñülden Cem ḳapuña ḳul olaldan
Dilemez kim ire ʿālemde mecde *(G. 340/9). [ḳapuña, -ñ, -a]*

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi
Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa *(G. 350/15). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]*

Cemi ḳılma ḳapuñdan bir nefes dūr
Ki yoḳdur sensüz iy meh-rū ḳarārı *(G. 377/9). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]*

Yine yüz urmaġa geldüm ḳapuña ḫaclet ile
ʿAybumı yüzüme urma ki budur şān-ı kerem *(K. 1/79). [ḳapuña, -ñ, -a]*

Peyk-i zī-ṣıdḳumı ḳapuña revān eyledüm uş
Ger icāzet vire der-gāhuña der-bān-ı kerem *(K. 1/81). [ḳapuña, -ñ, -a]*

Mücrimlere tapuñ-durur iy Pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ-durur iy lem-yezel medār *(K. 2/36). [ḳapuñ-durur, -ñ, -durur]*

Bende olan ṭapuña senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapuñda senüñ oldı baḫtiyār *(K. 2/56). [ḳapuñda, -ñ, -da]*

Çün ʿacz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde
Maḥrūm gönilmek bu ḳapudan bāña ḫāṣā *(K. 5/166). [ḳapudan, -dan]*

Ger ʿāṣī-i maḳhūr ve ger ʿābid-i maġfūr
Dünyāda vü ʿuḳbāda ḳapuñdur bāña melcā *(K. 5/164). [ḳapuñdur, -ñ, -dur]*

ʿĀlem muṭīʿ olursa saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(K. 7/46). [ḳapuñda, -ñ, -da]*

Ḳapuñdan ayru olduġumca cānā
Oluram derd ü ġamla zār ü mehcūr *(Kıt. 4/5). [ḳapuñdan, -ñ, -dan]*

Ol-durur kevneyn içinde ʿāḳıbet maḥmūd olan
Ḳapuñuñ öñinde eşküm bigi gil-ālūd olan *(Mua. 42/2). [ḳapuñuñ, -ñ, -uñ]*

Mihr ü meh anuñ içün ḳıldı ṭaleb ḳapuñı kim
Cem bigi ārede yüz süre der-i der-gehüñe *(Mua. 190/1). [ḳapuñı, -ñı]*

Ṣanavber reşk idüp virmez yiñi bār
Ḳapuñ öñinde serv olalı pür-bār *(Mua. 237/2). [ḳapuñ, -ñ]*

Ḳapuña her yañada yüz sürerem
Ḳaddüñ ol ārede görindügi içün *(Mua. 286/1). [ḳapuña, -ñ, -a]*

ḳapuña rūy-ı i'tiẕār sür-: *Af dilemek maksadıyla birinin eşiğine yüz sürmek, yere kapanmak.*

İy Ẕü'l-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı i'tiẕār *(K. 2/34). [ḳapuña rūy-ı i'tiẕār sürerem, -er, -em]*

ḳapuña yüz sür-: *Bir istekte bulunmak için makamca kendinden daha üstün birinin huzuruna gelip önünde eğilmek, büyüklüğünü kabul etmek.*

Viṣalüñ ḥaccına irişmege Cem
Ṣafādan yüz sürer ḳapuña her dem *(Mua. 236/2). [ḳapuña yüz sürer, -er]*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir feṭḥ-i bāb ola *(G. 368/11). [ḳapuña yüzin sürdügi, -düg, -i]*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/13). [ḳapuña yüzüni sürdügi, -düg, -i]*

Yüzümi ḳapuña sürdügümi gören eydür
Bezendi levḥa-i zerrīn ile bu bāb ola mı *(G. 401/11). [ḳapuña yüzümi sürdügümi, -düg, -üm, -i]*

Geçdügince ḫāk-i pāyüñden nişān ḳaldı diyü
Ārzū yüzin sürer Cem ḳapuña taḳbīl içün *(G. 302/14). [ḳapuña yüzin sürer, -er]*

Yüz süriyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam *(K. 7/67). [ḳapuña yüz süriyü, -y, -ü]*

Geldi ḳapuña yüz süriyüp cürmini bilüp
Senden şefā'at umubanı ṣıdḳ ile bu Cem *(K. 7/71). [ḳapuña yüz süriyüp, -y, -üp]*

ḳapuş-: *Kapışmak.*

Girse eline biri birinden ḳapuşurdı
Ayaġı tozın kuḥl-i mücevher gibi ḥavrā *(K. 5/175). [ḳapuşurdı, -ur, -dı]*

kār: *İş, uğraşı.*

Bülbül bigi ġamuñla fiġān oldı kārumuz
Sensüz giçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 153/1). [kārumuz, -um, -uz]*

kār eyle-: *Etkilemek, tesir etmek.*

Āh-ı Cem ṭaşa güẕer eyler iken āh kim ol
Daḫı kār eyleyemez bu dil-i sengīne dirīġ *(G. 195/14). [kār eyleyemez, -y, -emez]*

Gerçi eflāke çıḳar dūd-ı siyāhum ṣanemā
Saña kār eyleyemez āh ki āhum ṣanemā *(G. 9/2). [kār eyleyemez, -y, -emez]*

Āhum oḳı āhende ḳarār itmez iken āh
Kār eyleyimez bu dil-i sengīne ne müşkil *(G. 242/8). [kār eyleyimez, -y, -i, -mez]*

kār it-: *Etkilemek, tesir etmek, işlemek.*

Şol dil-i sengīnüñe kār ide diyü āh kim
Tīr-i peykānın yaşumla āb-dār itsem gerek *(G. 218/7). [kār ide, -e]*

Kār idelden göñlüme deryā-yı ʿışḳ
Eyledi derdüñ beni rüsvā-yı ʿışḳ *(G. 199/1). [kār idelden, -elden]*

Dāġ urma ṣaḳın lāleleyin yüregüme kim
Kār itdi benüm cānuma derd ü elem iy dōst *(G. 19/8). [kār itdi, -di]*

kār ḳıl-: *Etkilemek, tesir etmek, işlemek.*

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı *(G. 386/1). [kār ḳıldı, -dı]*

kār ü bār: *Kazanç, elde edilen şey.*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ u ṣafā sürmez cihānuñ kār ü bārından *(G. 285/10). [kār ü bārından, -ı, -n, -dan]*

kār ü kişte: *Ziraat, tarım.*

Maḥabbet toḫmını añduñ göñülde
Ki zīrā ḳāniʿam bu kār ü kişte *(G. 334/8). [kār ü kişte, -e]*

ḳara: *Siyah.*

Gösterelden ṣafḥa-i gülde ḫaṭuñ ḫaṭṭ-ı sevād
Yüz ḳarasın ḥāṣıl idüp müşk-i Çīn oldı kesād *(G. 46/2). [ḳarasın, -s, -ı, -n]*

Hey di ḳara ṣaçuña ki alup ḳarārumı
Her laḥẓa ḳaṣdı şimdi bu ben bī-ḳarāredür *(G. 94/15). [ḳara]*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara ṣaçuñ gibi göñlümüzi
Senüñ ile böyle m'idi iy perī peymānumuz *(G. 152/3). [ḳara]*

Yüzüñde kākülüñi tārümār eyle ki Cem
Ḳara ṣaçuñ gibi iy dōst tārümār olsun *(G. 281/10). [ḳara]*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaşuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/1). [ḳara]*

Ḳara zülfüñ bigi āşüfte oldı
Görelden dil bu zülf-i bī-ḳarārı *(G. 383/7). [ḳara]*

Müşk gibi ḳan yuṭaldan ḫāl ü ḫaṭṭuñ yādına
Bī-ḳarār itdi ḳara zülfüñ bu ben āvāreyi *(G. 420/8). [ḳara]*

Bir naẓerde ḳara ṭoprāġı zer-i ḫāliş ider
Olalı ḫāk-i rehi sürme-i aʿyān-ı kerem *(K. 1/9). [ḳara]*

Ḫūblar kāfir dilince naġmeler āġāz ider
Şol ḳara ṣaçlar güneş yüzlerde müşk-efşāndur *(K. 8/36). [ḳara]*

Ḳanın içmişdür nice şeh-zāde-i meh-rūlaruñ
Ol sebebden geh ḳara geh görinür aḫmer felek *(Terk. 2/38). [ḳara]*

ḳara: *Kara II kötü.*

İşitmedi ḫaṭuñuñ çün ḳara ḫaberlerini
Benefşe yaşlu görinür ya bu ne mātemdür *(G. 135/15). [ḳara]*

Raḳīb eydür ki ḫaṭṭ-ı yār gelmiş
Siyeh-rū ola bu ḳara ḫaberle *(G. 364/8). [ḳara]*

Gözüñ ʿaksi ser-i zülfüñ görelden
Ḳara baḫtum bigi çıkdı göz elden *(Mua. 262/2). [ḳara]*

ḳara gün il ile dügün olur: *Üzüntülü, kötü bir günde çevresindeki insanlardan destek gören kişinin günü tersine döner.*

Şādam ruḫ u zülfüñ ġamı tenhā baña olmaz
Zīrā ḳara gün il ile olur dügün iy dōst *(G. 28/4). [ḳara gün il ile dügün olur]*

ḳaraman: *Karaman şehri.*

Mekketu'llāhı varup bir kez ṭavāf eyledügüñ
Biñ Ḳaraman biñ ʿArab biñ milket-i ʿOsmāndur *(K. 8/4). [ḳaraman]*

ḳaranfül: *Karanfil.*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/2). [ḳaranfül]*

Benefşe ġonce sūsen lāle sünbül
Semen zanbaḳ ḳaranfül yāsemen gül *(Mes. 1/10). [ḳaranfül]*

Ḳaranfül ġonce zanbaḳ hem şaḳāyıḳ
Semenle żeymerān bunlara lāyıḳ *(Mes. 1/19). [ḳaranfül]*

Bile reyḥān ü nesrīn daḫı nerges
Ḳaranfül yāsemen zanbaḳ hemīn bes *(Mes. 1/28). [ḳaranfül]*

Gözet bu gül-sitānuñ ser-zemīni
Ne zeyn eyler ḳaranfül yāsemīni *(Mes. 1/30). [ḳaranfül]*

Eger cān ile isterseñ ḳaranfül
Cefā-yı ḫāl-i yāre ḳıl taḥammül *(Mes. 1/73). [ḳaranfül]*

Ki zīrā ḫāli ṭutaldan bu ḫūyı
Ḳaranfül andan umar reng ü būyı *(Mes. 1/76). [ḳaranfül]*

ḳarañu: *Karanlık.*

Laʿline ḳaṣd idicek zülfine ṭolaşsañ n'ola
Kim ḳarañuda bulınur iy göñül āb-ı ḥayāt *(G. 22/4). [ḳarañuda, -da]*

Laʿlin isterseñ ġam-i zülfeyni çek
Kim ḳarañuda olur āb-ı ḥayāt *(G. 23/4). [ḳarañuda, -da]*

ḳarañu ol-: *Karanlık olmak, kararmak.*

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa
Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur *(G. 129/4). [ḳarañu olur, -ur]*

ḳarañuluḳ: *Karanlık II karanlıklar ülkesi.*

Ẓulmet-i zülfinde ḫaṭṭı lebleri ḳatında ṣan
Ḫıżrdur ḳarañuluḳda āb-ı ḥayvān nūş ider *(G. 75/4). [ḳarañuluḳda, -da]*

ḳarañuluḳ it-: *Karartmak II bir yeri yaşanmaz, huzursuz, rahatsız, zevk alınmaz bir duruma getirmek.*

Başuma ḳarañuluḳ itdüñ cihān aydınluġın
Ḳāre yüzlü ḳāre bulıtlu per-i bārān felek *(Terk. 2/19). [ḳarañuluḳ itdüñ, -dü, -ñ]*

ḳarār: *Bir yerde veya bir halde durma, sebat üzre kalma, sâkin olma.*

Yüzüñi görmeyeli senüñ iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı kākülüñ gibi cānā ḳarārumuz *(G. 150/4). [ḳarārumuz, -umuz]*

Ḳadeḥ ṣun gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı *(G. 388/2). [ḳarārı, -ı]*

ḳarār: *Rahat, huzur; dayanma gücü, sabır.*

Cemi ḳılma ḳapuñdan bir nefes dūr
Ki yoḳdur sensüz iy meh-rū ḳarārı *(G. 377/10). [ḳarārı, -ı]*

ḳarār: *Kararlılık, değişmez olma, bir yerde veya bir hâlde durma; huzur, rahat.*

Cihānuñ yoḳdur iy dil-ber ḳarārı
Ṣafā ile geçür leyl ü nehārı *(G. 389/1). [ḳarārı, -ı]*

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendözüñe ḳūt
Bilürsin ḫod cihānuñ yoḳ ḳarārı *(G. 389/8). [ḳarārı, -ı]*

ḳarār bul-: *Durmak, sabit, yerleşik olmak.*

Bulur ḳarār emri ile bī-ḳarār çarḫ
Bünyād-ı dü-cihān-durur öyle pāyidār *(K. 2/17). [ḳarār bulur, -ur]*

ḳarār eyle-: *Yerleşmek, mekân tutmak; dinlenmek, huzur bulmak.*

Yiridür Cem göñli ger ḫüsnüñde eylerse ḳarār
Çünki bülbüller maḳāmıdur gül-istān āresi *(G. 380/9). [ḳarār eylerse, -r, -se]*

ḳarār eyle-: *Durmak, kalmak.*

Ferd evvel zevc ṣānīde ḳarār
Eylese ismüm bilür ehl-i naẓar *(Mua. 136/4). [ḳarār eylese, -se]*

ḳarār it-: *Dur durak bilmek, bir yerde veya bir hâlde durmak; huzura kavuşmak.*

Bir laḥẓa ḳarār idemez ānsuz dil-i miskīn
Yoḳsa yine bu ḳāmet ü ebrūya mı düşdi *(G. 396/7). [ḳarār idemez, -e, -mez]*

ḳarār it-: *Karar kılmak, sabit durmak, oturmak, yerleşmek II rahat olmak, huzurlu olmak.*

Dīvāne gibi idemezem bir nefes ḳarār
Ṣād olmasun cihānda ki ʿaḳlum ṭaġıtdı ġem *(Terk. 3/83). [ḳarār idemezem, -emez, -em]*

ḳarār it-: *Musikide bir makamın seyrini bitirmek.*

Perde-i ʿuṣṣāḳda çün būselik itdüñ ḳarār
Mutribā āteş düşürdüñ cānuma ol sāz ile *(G. 330/7). [ḳarār itdüñ, -dü, -ñ]*

ḳarār it-: *Yer edinmek, takılmak, saplanmak.*

Āhum oḳı āhende ḳarār itmez iken āh
Kār eyleyimez bu dil-i sengīne ne müşkil *(G. 242/7). [ḳarār itmez, -mez]*

ḳarār ḳıl-: *Yer edinmek.*

Her dem gözümden işigüñe aḳıdur şarāb
İy Cem işigi ḫākini bulduñ ḳarār ḳıl *(G. 12/9). [ḳarār ḳıl]*

ḳarār ḳıl-: *Bir yerde veya bir halde durmak.*

Māha beñzetsem n'ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/3). [ḳarār ḳılmaz, -maz]*

ḳarāra gel-: *Durmak, durulup yatışmak.*

Biñ yıl yanarsa ʿışḳ odına bir ḳarāra Cem
Baḥr-i ġamuñda gelmeye her-giz kenāra Cem *(G. 273/2). [ḳarāra gelmeye, -me, -y, -e]*

ḳarārsuz: *Sabit ve sakin olmama, dağınık, perişan olma.*

Gönlüm ḳarārsuz ser-i zülfüñe baş ḳoşup
Oldı firāḳ u ḥasret ile bī-ḳarār-ı ʿışḳ *(G. 198/13). [ḳarārsuz]*

ḳarār al-: *Kararsız kılmak, sabırsız kılmak; huzursuz etmek.*

Hey di ḳara şaçuña ki alup ḳarārumı
Her laḥẓa ḳaṣdı şimdi bu ben bī-ḳarāredür *(G. 94/15). [ḳarārumı alup, -up]*

ḳaraya at-: *Karaya atmak, kurtulmak için bir yere ulaşmak.*

Ḳaraya atdı ḳalyon ṭaşra çıkduḳ ḳulleye girdük
Ölüme rāżī olduḳ şaḳladı Ḥayy-i Mücīb ancaḳ *(K. 9/23). [ḳaraya atdı, -dı]*

kār-bān-ı firāḳ: *Ayrılık kervanı.*

Hemīşe ḫaste dile armaġān belā getürür
Ḳonup bu sīne-i vīrāna kār-bān-ı firāḳ *(G. 207/8). [kār-bān-ı firāḳ]*

kār-bān-ı ġam: *Dert, keder kervanı.*

Maḥmil çözer bu sīne-i vīrānuma gelüp
Her kār-bān-ı ġam ki yiridür diyār-ı ʿışḳ *(G. 198/6). [kār-bān-ı ġam]*

ḳare: *Kara, siyah.*

Başuma ḳarañuluḳ itdüñ cihān aydınluġın
Ḳāre yüzlü ḳāre bulıtlu per-i bārān felek *(Terk. 2/20). [ḳāre]*

Başuma ḳarañuluḳ itdüñ cihān aydınluġın
Ḳāre yüzlü ḳāre bulıtlu per-i bārān felek *(Terk. 2/20). [ḳāre]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/56). [ḳāreler, -ler]*

ḳāre ḳāre: *Kara kara II koyu.*

[A]ġlamaḳdan ol ciger-kūşem firāḳından müdām
Ḳāre ḳāre ḳanlara boyandı baḥr-istān felek *(Terk. 2/18). [ḳāre ḳāre]*

ḳārele-: *Karalamak, çizmek.*

Ḫaṭṭı ḫayāli ile n'idem kilk-i zülf-i yār
Dil ṣafḥasını ḳāreleyübdür miṣāl-vār *(Müf. 14/2). [ḳāreleyübdür, -y, -üb, -dür]*

ḳarġa: *Karga.*

Çalınur çeng ü def ü ḳānūn u muġannī erġanūn
Ney ġırīvinden ḳarġa ser-be-ser efġāndur *(K. 8/34). [ḳarġa]*

kār-ger ol-: *Tesir etmek, etkili olmak.*

Kār-ger olmaġa efġān-ı Cem iy sīm-beden
Bir duʿā bilsem oḳurdum dil-i sengīnüñ içün *(G. 275/13). [kār-ger olmaġa, -maġ, -a]*

Sür ḫancerüñi meşhedi ṭaşına Cemüñ kim
Çāk eylemege sīnesini kār-ger olsun *(G. 299/14). [kār-ger olsun, -sun]*

ḳaʿr-ı biḥār: *Denizlerin dibi.*

Ḳaʿr-ı biḥārı eyledi lüʾlüye cāy-gāh
Yāḳūt ü laʿle seng-i siyāhı eyledi ḥiṣār *(K. 2/11). [ḳaʿr-ı biḥārı, -ı]*

kār-ı zülf: *Zülfün işi, fiili.*

Siyeh baḫtum elinden ben n'ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe būse kār-ı zülf *(G. 196/12). [kār-ı zülf]*

ḳarīb: *Yakın.*

Fırancesse olup ṭālib anuñ defʿine saʿy itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/18). [ḳarīb]*

ḳarīb ol-: *Yakın olmak, yakınlaşmak.*

Rūḥuñ şifāsı lafẓ-ı tabībi Muḥammedüñ
ʿAḳluñ ṣafāsı ṭiynet-i ṭıbi Muḥammedüñ *(Terk. 1/99). [ḳarīb olur, -ur]*

Kim olursa olur Ḫudāya ḳarīb
Hem-dem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/7). [ḳarīb olursa, -ur, -sa]*

Rūḥuñ şifāsı lafẓ-ı tabībi Muḥammedüñ
ʿAḳluñ ṣafāsı ṭiynet-i ṭıbi Muḥammedüñ *(Terk. 1/100). [ḳarībi olsa, -sa]*

İrişmedi fürḳat gicesi ṣubḥ-ı ṣafāya
Baḫtuma ḳarīn oldı meger leyle-i yeldā *(K. 5/100). [ḳarīn oldı, -dı]*

ḳarşu: *Bir yerin yüzü ve cephesi karşısında bulunan.*

Ebr bigi ḳarşusından sen mehüñ gitmez raḳīb
Anuñ içün dīde-i ʿuşşāḳa pinhānsın begüm *(G. 252/5). [ḳarşusından, -sı, -n, -dan]*

İns ü cin cümle budur diye Süleymān-ı zamān
Her ḳaçan kim ḳurıla ḳarşuña dīvān-ı kerem *(K. 1/36). [ḳarşuña, -ñ, -a]*

ḳarşu: *"-e karşı, -e doğru" anlamında kullanılan edat.*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 6/12). [ḳarşu]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 7/12). [ḳarşu]*

Dil-i sengīnüñ ile ḫālüñe ḥālüm diyeyin
Ḥacerü'l-esvede ḳarşu çün olur ʿarż duʿā *(G. 8/4). [ḳarşu]*

Raḳībi baña ḳarşu añduġuñdan
Sezerem kim sözüñde var kināyet *(G. 24/11). [ḳarşu]*

Ḳoma yüzüñe ḳarşu ḳılam āh ḥaẕer ḳıl
Kim bād-ı ḫazān irse güle çoḳ żarer eyler *(G. 51/3). [ḳarşu]*

Çün hümā-yı ḳudsdür vaṣluñ ne lāyıḳdur şehā
Ki āşiyān-ı zāġa ḳarşu eyleye pervāz-ı nāz *(G. 148/6). [ḳarşu]*

İy gözlerüm gelüñ yaşum āb-ı revān ṭutuñ
Ol cūya ḳarşu ḳaddini serv-i revān ṭutuñ *(G. 220/2). [ḳarşu]*

Her ḳaçan Ṭūbā boyuñı görse iy şāh-ı cihān
Utanup boyuña ḳarşu secde ider serv-i çemen *(G. 279/8). [ḳarşu]*

Ol raḳīb-i rū-siyehle baña ḳarşu dem-be-dem
Ṣalınup itme telaṭṭuf zīnhār iy dōstum *(G. 255/3). [ḳarşu]*

Tīr-i belāya ḳarşu ṭutupdur siper bigi
Yā Rab ne ḳıldı n'eyledi bu rūzgāra Cem *(G. 273/11). [ḳarşu]*

Dün ṣaldı baña ḳarşu niḳāb ol büt-i meh-rū
Āheste suʾāl itdüm ez-ān dil-ber-i ḫōş-ḫū *(G. 317/1). [ḳarşu]*

Eyledüñ Nāhīdi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu Māhı def-zen eyledüñ her māh ü sāl *(K. 3/40). [ḳarşu]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/2). [ḳarşu]*

ḳarşu: *Ön, kat, huzur.*

Ḳarşuña ban-zāde[ler] el baġlayup ṭapu ḳılur
Bezm-gāhuñ Cennetü'l-meʾvā bigi bū-stāndur *(K. 8/65). [ḳarşuña, -ñ, -a]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/37). [ḳarşuñda, -ñ, -da]*

ḳarż-ı şefāat: *Şefaat borcu.*

Farż itmez idi kendüye ḳarż-ı şefāati
Olmasa Ḥaḳla ʿahd-i ḳadīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/169). [ḳarż-ı şefāati, -i]*

ḳaş: *Gözün üzerindeki siyah ve kalın kemerli kıllar.*

ʿĪd ayı diyü Kaʿbe-i kūyuñda yine Cem
Yā ḳaşlaruña cānını ḳurbān ider iy dōst *(G. 21/16). [ḳaşlaruña, -lar, -un, -a]*

Ḳaşlaruñla el bir idüp tezvīr-i daʿvī ile āh *(G. 22/10). [ḳaşlaruñla, -lar, -uñ, -la]*

Ḫaṭuñ zülfeynüñ iy meh ḳaşlaruñla
Gül evrāḳında yazmış penc āyet *(G. 24/13). [ḳaşlaruñla, -lar, -uñ, -la]*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/21). [ḳaşuña, -uñ, -a]*

Cāmiʿ-i ḥüsninde zeyn içün ḳaşı miḥrābına
Kaʿbe örtüsini aşar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/7). [ḳaşı, -ı]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olan dil ü cānı
Revā mıdur ḳılasın ġamzeñ oḳına umaç *(G. 33/3). [ḳaşuñ, -uñ]*

Cemāl cāmiʿine ḳaşı olalı miḥrāb
İki ṭarafdan aşar zülfi ʿanberīn tesbīḥ *(G. 38/7). [ḳaşı, -ı]*

Ḳaşuñuñ miḥrābını göster baña luṭf eyleyüp
Kim dil ü cāndan ḳılam ol secde-gāha ben sücūd *(G. 45/3). [ḳaşuñuñ, -uñ, -uñ]*

Şaşt-i zülfüñ daḳalı rā ḳaşlaruñ yāsına zih
Tīrine baġlandı göñlüm daḫı bulmadı küşād *(G. 46/7). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Saña naṣṣ ile gelmiş ḳatl-i ʿuşşāḳ
Ki ḳaşuñ nūn-ı ḳudretdür gözüñ ṣād *(G. 48/10). [ḳaşuñ, -uñ]*

Dil yā ḳaşuña olmaġa ḳurbān hevesi var
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī-nefesi var *(G. 50/1). [ḳaşuña, -uñ, -a]*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/3). [ḳaşuñ, -uñ]*

Yā ḳaşuña n’ola ḳurbān olur ise dil-i Cem
Ġamzeñ oḳına bilürem ki nişānuñ olısar *(G. 54/9). [ḳaşuña, -uñ, -a]*

Çü ʿīd ayı gibi ḳaşuñı gördi
Saña Cem cānını ḳurbān bağışlar *(G. 59/11). [ḳaşuñı, -uñ, -ı]*

Cān ü dil ḳaṣdına her dem ol büt-i şīrīn-dehen
Kirpügin tīr-i ḫadeng ü ḳaşlarını ya ḳılur *(G. 76/10). [ḳaşlarını, -lar, -ı, -n, -ı]*

Ḳaşlaruñ ṭāḳı kemend-i zülfüñ üzre ṣanasın
Sāye-bān-ı ʿanberīn müşkīn ṭınāb üstindedür *(G. 84/11). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Ḳaşlaruñ yayı gibi egriyi yanına çeküp
Ġamzesi oḳı gibi ṭoġrıyı yābāne atar *(G. 92/3). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Gördükçe yā ḳaşuñı dil ü cān kemān ṣanur
Tīr-i belāya kendülerini nişān ṣanur *(G. 95/1). [ḳaşuñı, -uñ, -ı]*

Yā ḳaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ oḳı meʾvā ḳılur *(G. 104/9). [ḳaşuñ, -uñ]*

Ṣol perī-rū ṭıfl kim ḳaşı saʿādet yayıdur
Zülfinüñ zencīrinüñ sevdāyī dil rüsvāyıdur *(G. 105/1). [ḳaşı, -ı]*

Ḳaşına kec rā didüm ḫışm eyledi
Āh kim benden bu rāyı çoḳ görür *(G. 110/11). [ḳaşına, -ı, -n, -a]*

N'ola ḳurbān olursam ḳaşlaruña
Ki sīmīn ḳabżalu müşkīn kemāndur *(G. 113/7). [ḳaşlaruña, -lar, -uñ, -a]*

İy Kaʿbe yüzlü cāmiʿ-i ḫüsnüñde ḳaşlaruñ
Miḥrāb düzdi ʿanber-i terden kemer kemer *(G. 116/9). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Ḳanlu yaşumda ḳaşun ḫalḳaları naḳşı müdām
Şāh tevḳīʿini ṣan ḫātem-i mercāna yazar *(G. 131/7). [ḳaşun, -uñ]*

Ḳaşuñdur kūşe-i Beytü'l-muḳaddes
Ṣaçuñdur perde-i Beytü'l-muṭahhar *(G. 132/7). [ḳaşuñdur, -uñ, -dur]*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/8). [ḳaşuñ, -uñ]*

Berāt-ı ḫüsnüñe ḳaşuñ nişān çeker dāyim
Ki mülk-i luṭf u melāḥat saña müsellemdür *(G. 135/9). [ḳaşuñ, -uñ]*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/20). [ḳaşumı, -um, -ı]*

Ne belādur kim ḳaşuñla kirpügüñ cān ḳaṣdına
Birisi encām-ı nāz eyler biri āġāz-ı nāz *(G. 148/3). [ḳaşuñla, -uñ, -la]*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/9). [ḳaşı, -ı]*

Ḳaşlaruñ yāsı içün ḳurbānlar olduġum bilüp
İrişüp ġamzeñ oḳı didi ḳanı ḳurbānumuz *(G. 158/5). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Ḫaṭṭuñ irdükçe ecel biçmege ʿömrüm sebzesin
Dil göginde gösterür ḳaşuñ hilāl-i şekl-i dās *(G. 163/6). [ḳaşuñ, -uñ]*

Cān-teşnedür lebüñe ki āb-ı ḥayātdur
Ḳurbān olam ḳaşuña ki müşkīn kemān imiş *(G. 166/6). [ḳaşuña, -uñ, -a]*

Baġrına zaḫm urmaġ içün dāyimā ben ḫastenüñ
Ḳaşlarını ya ḳılup kirpügini tīr eylemiş *(G. 167/4). [ḳaşlarını, -lar, -ı, -n, -ı]*

Ḳanını nā-ḥaḳ yire ben bendenüñ dökmeklüge
Zülfüñ ü ḳaşuñ biri biri ile el bir eylemiş *(G. 167/10). [ḳaşuñ, -uñ]*

Çü ʿīd ayı-durur ḳaşuñı göster
Ki cānum saña ḳurbāna yazılmış *(G. 168/5). [ḳaşuñı, -uñ, -ı]*

Sen ḳaşuñ yayını çekmekde ḳuṣūr eylemedüñ
Tīrüñ eglenmedügi sīnede peykāndan imiş *(G. 171/5). [ḳaşuñ, -uñ]*

Zülf-i müşkīni aşup zencīr-i müşk
Ḳaşı ṭāḳın ṭāḳ-ı Kisrā eylemiş *(G. 172/6). [ḳaşı, -ı]*

Ḫaṭṭınuñ tezvīrine ḥüccet virüp
Ḳaşların üstine ṭuġrā eylemiş *(G. 172/10). [ḳaşların, -lar, -ın]*

Zülfüñi gidermek ister rā ḳaşuñ
Gör bu kec rāyı ne kec rā eylemiş *(G. 172/7). [ḳaşuñ, -uñ]*

ʿArż ideli helāküme ḳaşuñ gözüñle naṣ
Cān şevḳi ile sīnede ke'ṭ-ṭayri fi'l-ḳafaṣ *(G. 179/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Ben ġarībüñ ḳaṣdına ḫışm idüp ol ṣūḫ-ı cihān
Ḳaşları ile kirpügin tīr ü kemān eyler dirīġ *(G. 192/12). [ḳaşları, -lar, -ı]*

Ḳaşlaruñ yāsına ḳurbānlar olupdur dil ü cān
Hedef-i tīr-i belā olalı bu sīne dirīġ *(G. 195/3). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Bilmezem seḫḫār mıdur yā ḳaşuñ
Kim cigerde zaḫmi vardur tīri yoḳ *(G. 204/7). [ḳaşuñ, -uñ]*

Ya ḳaşı atduġınca ġamze oḳın
Eyle iy Cem aña siper cigerüñ *(G. 209/13). [ḳaşı, -ı]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/13). [ḳaşlaruñla, -lar, -uñ, -la]*

Ḳaşuñ olalı ḫüsnüñ içün sāye-bān-ı müşk
Zülfüñ kemendi ṭaḳdı aña rīsmān-ı müşk *(G. 217/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Saña müsellem olmaġ içün milket-i cemāl
Çekmiş berāt-ı ḫüsnüñe ḳaşuñ nişān-ı müşk *(G. 217/16). [ḳaşuñ, -uñ]*

ʿĪd-i ruḫuñda ḳaşuña ḳurbān olam ki ol
Bir yā-durur ki ḳabżası sīmīn kemān-ı müşk *(G. 217/11). [ḳaşuña, -uñ, -a]*

İy ġamzeler çü ḳaşı nigāruñ kemān imiş
Tīrine sīne-i Cemi billāh nişān ṭutuñ *(G. 220/13). [ḳaşı, -ı]*

ʿĀlem ḳaşına cān ile dāyim sücūd ider
Yā ḳıble-i cihān ü ya miḥrāb-ı cān ṭutuñ *(G. 220/9). [ḳaşına, -ı, -n, -a]*

Ḳurduḳça yayḳara ile müşkīn kemān ḳaşuñ
Ḳılur nişāne tīrine cān bī-gümān ḳaşuñ *(G. 224/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Ḳurduḳça yayḳara ile müşkīn kemān ḳaşuñ
Ḳılur nişāne tīrine cān bī-gümān ḳaşuñ *(G. 224/2). [ḳaşuñ, -uñ]*

Üstine zülfüñ aşmaz idi Kaʿbe örtüsin
Cāmiʿ yüzüñde olmasa miḥrāb-ı cān ḳaşuñ *(G. 224/4). [ḳaşuñ, -uñ]*

Tefsīr-i ḫüsne āyet-i raḥmet-durur ḫaṭuñ
Muṣḥaf yüzüñde sūre-i Nūndur hemān ḳaşuñ *(G. 224/6). [ḳaşuñ, -uñ]*

Devr-i ruḫuñda zülfüñi müşkīn ṭınāb idüp
İdindi şemse mihr ü mehi sāye-bān ḳaşuñ *(G. 224/8). [ḳaşuñ, -uñ]*

Ḳorḳar ki üstine düşe ol yaña uġramaz
Bāzār-ı dilde ṣatalı ṣınmış kemān ḳaşuñ *(G. 224/10). [ḳaşuñ, -uñ]*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m’idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/12). [ḳaşuñ, -uñ]*

Müşk ile tozlu ḳabżası müşkīn kemān ṣatar
Bāzār-ı ḥüsn içinde açaldan dükān ḳaşuñ *(G. 224/14). [ḳaşuñ, -uñ]*

ʿĀlem muṭīʿüñ olmaġa ḥüsnüñ berātına
Mühr urdı laʿlüñ üstine yazdı nişān ḳaşuñ *(G. 224/16). [ḳaşuñ, -uñ]*

Düşürdi ṭāḳdan şıdı Cem göñli şīşesin
Ḳıldı dirīġ mihrini nā-mihr-bān ḳaşuñ *(G. 224/18). [ḳaşuñ, -uñ]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her kūşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/3). [ḳaşını, -ı, -n, -ı]*

Çün yañıldum secde-i sehv ola mı
Ḳaşlaruñdur secde-gāhum gitme gel *(G. 231/8). [ḳaşlaruñdur, -lar, -uñ, -dur]*

Ḳaşlaruñ yāsına Cem ḳurbān olaldan iy perī
Tīr-i ġamzeñ cān ü dilden bir nefes bīrūn degül *(G. 232/9). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olam ki ġamzeñ oḳı
Cigerde mesken idelden gören didi ki maḥal *(G. 241/7). [ḳaşuñ, -uñ]*

Rā ḳaşlaruñuñ yāsına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳına oldı nişān sīne ne müşkil *(G. 242/9). [ḳaşlaruñuñ, -lar, -uñ, -uñ]*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/9). [ḳaşuña, -uñ, -a]*

Dest-keş ḳılma ḳaşuñ yayını aġyāra müdām
Her kişiye ṣanemā ṣunma iñen yayuñı gel *(G. 245/3). [ḳaşuñ, -uñ]*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu göñlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/5). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Ḳaşlaruña ṭıfl-ı dil taʿlīmi içün dāyimā
Ḳabżası sīmīn muʿanber bir kemān ışmarlaram *(G. 247/9). [ḳaşlaruña, -lar, -uñ, -a]*

Ḳaşuñla aġzuñı yād eylese Cem
Ḳılur göz yaşı ile ʿālemi nem *(G. 263/9). [ḳaşuñla, -uñ, -la]*

Ḫüsne Kisrāsın ḳaşuñ ṭāḳına aş
Zülfüñi kim ola zencīrüñ begüm *(G. 271/9). [ḳaşuñ, -uñ]*

Alnuña sür bārī gel boynuña alma ḳanumı
Cānumı çün ḳaşlaruñ yayına ḳurbān eyledüm *(G. 272/8). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Lām-ı zülfüñ ʿışḳına Cem ḫōd elifden ṭoġrıdur
Ḳaşlaruñ nūnı gibi ḳaddini dāl itmek neden *(G. 288/18). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaşuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/2). [ḳaşuñ, -uñ]*

Cānumı ḳurbān ider ʿīd ayıdur diyü gözüñ
Yā ḳaşuñdur görinen egri ḫayāl itmek neden *(G. 288/14). [ḳaşuñdur, -uñ, -dur]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Rā ḳaşlaruñuñ yayına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳınuñ tīrine ter-keş ciger olsun *(G. 299/9). [ḳaşlaruñuñ, -lar, -un, -un]*

Ḫūbluḳ mülkine sulṭānsın berāt-ı ḥüsn ile
Ḳaşlaruñ ṭuġra yazaldan ḥükm-i heft-iḳlīm içün *(G. 300/10). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Yā ḳaşuñ ʿīd ayıdur ḳurbānuñ olsun ḫūblar
Şimdi mi oldı melek ḳurbān İsmāʿīl içün *(G. 302/3). [ḳaşuñ, -uñ]*

Veh ki aşıldı ḳaşı ṭāḳına dil
Şınmasaydı bu āb-gīne bugün *(G. 304/9). [ḳaşı, -ı]*

İder zülf-i zer-endūdın ḳaşı ṭāḳına zer zencīr
Ki yaʿnī ḥüsne Kisrāyam nişān uş ṭāḳ-ı Kisrādan *(G. 305/9). [ḳaşı, -ı]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/7). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/3). [ḳaşdur, -dur]*

Ḫatı tezvīrine ḳaşı şāhid
Gör ne egri ḳılur şehādet āh *(G. 329/7). [ḳaşı, -ı]*

Yüzüñ gördi dil ü cān geldi vecde
Ḳılur mest oluban ḳaşuña secde *(G. 340/2). [ḳaşuña, -uñ, -a]*

Tīrüñe sīnem nişān olmaġa ḳurbān olduġum
Ḳaşlaruñ yayına zülfüñ rīsmānı ṭaḳdı zih *(G. 348/8). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/9). [ḳaşuñ, -uñ]*

Rāyine kej rā ḳaşuñuñ kim buradan cān-ı Cem
Varımaz oraya kim irişe fikr ü rāyine *(G. 349/13). [ḳaşuñuñ, -un, -uñ]*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/11). [ḳaşuñ, -uñ]*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy ṣanem
Geçmek içün köpri yapdı ṣanasın Nīl üstine *(G. 356/7). [ḳaşuñ, -uñ]*

Şemʿ-i ḥüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün ṣan cām aṣar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/5). [ḳaşuñı, -uñ, -ı]*

Aġladuḳça ḳaşumı rengīn ider ḫūnīn yaşum
Dir gören ḳavs-i ḳuzaḥ ḳurıldı bārān üstine *(G. 363/7). [ḳaşumı, -um, -ı]*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/11). [ḳaşuñ, -uñ]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/12). [ḳaşuña, -uñ, -a]*

Dil-berüm ḫışm ile ḳaşını kemān eyleyeli
Cānumı ġamzesi oḳına nişān eyleyeli *(G. 372/1). [ḳaşını, -ı, -n, -ı]*

Ol kemān-keş ḳaşlaruñ atduḳça ġamzeñ oḳların
Ḳaṣd idüpdür cānuma beñzer ki gözler hā beni *(G. 374/7). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḥẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/7). [ḳaşlaruñ, -lar, -uñ]*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/3). [ḳaşuñ, -uñ]*

Yā ḳaşuñdan ireli tīr-i ḫadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḥẓa ṣaḳlar cān gibi *(G. 379/13). [ḳaşuñdan, -uñ, -dan]*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/6). [ḳaşuñ, -uñ]*

Dil mürġı ser-i kūyuña varmaduġı bu kim
Görüp ḳaşuñuñ yāsını tīrinden uṣandı *(G. 398/6). [ḳaşuñuñ, -un, -uñ]*

Cem eyle ḳaşları tīrine cānuñı ḳurbān
Ki müşk tozlu gümiş ḳabżalu imiş yayı *(G. 402/13). [ḳaşları, -lar, -ı]*

Ḳaşuñ zülfüñ sipāhına ruḫuñ şāh-āne ḥükm eyler
Gelür āḫir ḫaṭuñ ġālib çün olmışdur sipāh egri *(G. 403/3). [ḳaşuñ, -uñ]*

Yapaldan mescid-i ḥüsne ḳaşuñla ḳıble-gāh egri
Gözüm ḳıble-nümāsından görinür ḳıble gāh egri *(G. 405/1). [ḳaşuñla, -uñ, -la]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/3). [ḳaşuñı, -uñ, -ı]*

Deyr-i dil ḥüsni ḫayāli ile büt-ḫāne iken
Mescid itdi ḳaşı miḥrābı bu büt-ḫāneluġı *(G. 411/10). [ḳaşı, -ı]*

Neden raḳībe ḳılursın ḳaşuñ kemānını rāst
Ḫadeng-i tīrüñe sīnem nişāne yitmez mi *(G. 419/3). [ḳaşuñ, -uñ]*

Gözleri şehlā yüzi bedr ay ḳaşları hilāl
Zülf[i] misk ü ʿanber ü nesrīnleri reyhāndur *(K. 8/19). [ḳaşları, -lar, -ı]*

Gözleri cādū-yı Mıṣrī ḳaşları mekkār-ı Hind
Ruḫları ter-ġonce-i gül-zār-ı ḫuld-istāndur *(K. 8/45). [ḳaşları, -lar, -ı]*

N’ola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secde-gāh *(Kıt. 2/3). [ḳaşına, -ı, -n, -a]*

El ṣunar idi ḳaşuñ kemāne
Zülfüñ eger olmasa behāne *(Mua. 21/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Dil giriftār olmış iken zülf-i müşk-āmīzine
Yā ḳaşı araya girelden berü āzādıdur *(Mua. 33/4). [ḳaşı, -ı]*

Ḳaşuñ yayın dil-i dermānde görmiş
Özin tīr-i belādan ḳande görmiş *(Mua. 43/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Dil-i dermānde yā ḳaşuñ görelden
Ḫadeng-i ġamzeñe oldı nişāne *(Mua. 44/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Dil yā ḳaşuña tīr-i belāya nişānedür
Raḥm eyle iy [] ki bu kez ḳaṣdı cānedür *(Mua. 71/1). [ḳaşuña, -uñ, -a]*

Ḫālüñ olduḳça ḳaşuñ üzre ʿıyān
Görmek içün seni iver dil ü cān *(Mua. 122/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Ḳaşuñ ucı farḳınuñ ḥaddi müdām
Gösterür arada bir ayı tamām *(Mua. 146/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Ẕevḳ-i ebedī irişdi cāna
El ṣunalı yā ḳaşuñ kemāna *(Mua. 178/2). [ḳaşuñ, -uñ]*

Olaldan rā ḳaşuñ ẓulm ile meşhūr
Göñülden olmadı derd ü belā dūr *(Mua. 182/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Ḳaddüñle ḳaşuñ ḳıl āşikārā
Kim görine ḥüsn-i ʿālem-ārā *(Mua. 213/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Yā ḳaşuñdan gūşa ṭutsa tīr-i ġamzeñ bī-kemān
İrsem aña buluram sehm-i saʿādetden nişān *(Mua. 284/1). [ḳaşuñdan, -uñ, -dan]*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḥā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Tīr-i ġamzeñ ister iken der-be-der
Her ṭarafdan ḳaşlarun yā gösterür *(Mua. 312/2). [ḳaşlarun, -lar, -uñ]*

Naẓerden yā ḳaşuñ dūr olduġınca
İrişür cānuma tīr-i melāmet *(Mua. 316/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

Kaʿbe yüzinde dil budur ḳaşuña secde ḳılduġı
Kim aña dāyimā ola ṣavmaʿa kūşe-i ḥarem *(Mua. 317/1). [ḳaşuña, -uñ, -a]*

Nigārā ḳaşuñ u şehlā gözüñden
Cefādan ġayrı nesne görmedüm ben *(Mua. 319/1). [ḳaşuñ, -uñ]*

ḳas-: *Küçültmek, daraltmak II dikmek.*

Ḫancer-i hecrüñle çāk itdüñ Cemüñ bu göñlini
Vaḳtidür kim sūzen-i luṭfuñla ṣāhā ḳasasın *(G. 278/10). [ḳasasın, -a, -sın]*

kāşāne: *Köşk, saray.*

Sāde düşmiş ḫālden yārüñ ruḫı kāşānesi
İy dil-i bīçāre kimdür bī-meges ḫᵛāb isteyen *(G. 307/11). [kāşānesi, -si]*

kāşāneluġı eyle-: *Büyük, süslü köşk hâline getirmek.*

Lāciverdī ḫaṭuñuñ naḳşı vü çīn-i zülfüñ
Ṣırça göñlüm evine eyledi kāşāneluġı *(G. 411/6). [kāşāneluġı eyledi, -di]*

ḳaşbu'l-ḥabīb: *Hurma.*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş ṣular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ *(K. 9/20). [ḳaṣbu'l-ḥabīb]*

ḳaṣd: *Amaç, maksat II kötü niyet, yaralamak, zarar vermek veya öldürmek isteği ile yapılan girişim.*

Būse añduḳça ṭudaġın ışırur
Cānuma ḳaṣdı bu ki ḳıla cezā *(G. 5/10). [ḳaṣdı, -ı]*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy Īsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/11). [ḳaṣdına, -ı, -n, -a]*

Cān ü dil ḳaṣdına her dem ol büt-i şīrīn-dehen
Kirpügin tīr-i ḫadeng ü ḳaşlarını ya ḳılur *(G. 76/9). [ḳaṣdına, -ı, -n, -a]*

Hey di ḳara ṣaçuña ki alup ḳarārumı
Her laḥẓa ḳaṣdı şimdi bu ben bī-ḳarāredür *(G. 94/16). [ḳaṣdı, -ı]*

Ne belādur kim ḳaşuñla kirpügüñ cān ḳaṣdına
Birisi encām-ı nāz eyler biri āġāz-ı nāz *(G. 148/3). [ḳaṣdına, -ı, -n, -a]*

Her laḥẓa çeşmüñüñ ṣanemā ḳaṣdı cān imiş
Raḥm eylemedi baña nice bī-emān imiş *(G. 166/1). [ḳaṣdı, -ı]*

Ben ġarībüñ ḳaṣdına ḫışm idüp ol şūḫ-ı cihān
Ḳaşları ile kirpügin tīr ü kemān eyler dirīġ *(G. 192/11). [ḳaṣdına, -ı, -n, -a]*

Dil-berā cān ḳaṣdına ġamzeñ çeker her laḥẓa tīġ
Ol sebebden gözlerüm ḳan aḳıdur mānend-i mīġ *(G. 193/1). [ḳaṣdına, -ı, -n, -a]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/13). [ḳaṣdına, -ı, -n, -a]*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/9). [ḳaṣdına, -ı, -n, -a]*

Ġamzesi tīġın çeküp ḳaṣduma ol yār-i ḳadīm
Ḳaṣd-ı bismil ḳılsa bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm *(G. 262/1). [ḳaṣduma, -um, -an]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/1). [ḳaṣdına, -ı, -n, -a]*

Gözlerüñ ḳaṣduma ḫancer çekmesün āşūb içün
Ġālib olanlar ḳaçan ḫancer çeker maġlūb içün *(G. 301/1). [ḳaṣduma, -um, -a]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaṣdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/9). [ḳaṣdına, -ı, -n, -a]*

Ḫaṭuñ çü leşker-i firʿavn imiş ne ʿavn[i] gerek
Helāki ḳaṣdına eyle ḥavāle Mūsāyı *(G. 402/4). [ḳaṣdına, -ı, -n, -a]*

Ḳılmaḳ dilemez çünki belā tīrine umaç
Ḳaṣduma benüm ḳavs-i felek yane çeker yā *(K. 5/102). [ḳaṣduma, -um, -a]*

İki ġam ḳıldı ḳaṣduma el bir
Baña ne olsa her ġamuñ bigi bir *(Mua. 48/1). [ḳaṣduma, -um, -a]*

Dil yā ḳaşuña tīr-i belāya nişānedür
Raḥm eyle iy [] ki bu kez ḳaṣdı cānedür *(Mua. 71/2). [ḳaṣdı, -ı]*

ḳaṣd: *Maksat II söylenmek istenen.*

Degüldür ḥükm-i ġaybī ḳaṣdum elḥaḳ
Hemān maḳṣūd olan ṣanʿatdur ancaḳ *(Mes. 1/93). [ḳaṣdum, -um]*

ḳaṣd eyle-: *Zarar vermeye niyet etmek, zarar vermek maksadıyla harekete geçmek, kıymak.*

Cānuma ḳaṣd eyledüñ cānā benüm
Ḳanı aramuzdaki ʿahd-i ḳadīm *(G. 258/11). [ḳaṣd eyledüñ, -dü, -ñ]*

Gözlerüñ ḳaṣd eyledi cānuma cāẕūlar bigi
Ḳorḳarın seyl-āb olup yaşum aḳa ṣūlar bigi *(G. 384/1). [ḳaṣd eyledi, -di]*

Gözüñ cānuma ḳaṣd eyledügince
Lebüñ raḥm eylemeyüp dir kim ala *(G. 332/7). [ḳaṣd eyledügince, -düg, -ince]*

Raḥm eyle baña vaḳtidür iy dil-ber-i meh-rū
Kim cānuma ḳaṣd eyledi ṣol ġamze-i cāẕū *(G. 314/2). [ḳaṣd eyledi, -di]*

Göñlümi aldı cānuma ḳaṣd eyledi gözüñ
Tek derdüñ olsun ol daḫı uşda naẕerdedür *(G. 64/5). [ḳaṣd eyledi, -di]*

ḳaṣd eyle-: *Kastetmek, niyetlenmek, yeltenmek.*

Kākülüñ ʿömrüm-durur çün kesmege ḳaṣd eyleme
Kim ḳamer devrinde ʿömr-i bī-nihāyet ḫōş-durur *(G. 74/5). [ḳaṣd eyleme, -me]*

Zülfi ucın kesmege ḳaṣd eyledi dil-ber didüm
Kesme kim devr-i ḳamerde ḫōş-durur ʿömr-i derāz *(G. 144/3). [ḳaṣd eyledi, -di]*

Çeşmüñ nice cāẕū-ṣıfat āhū-durur iy dōst
Kim şīr şikār itmege ḳaṣd eyler ol āhū *(G. 314/8). [ḳaṣd eyler, -r]*

Hümā-yı perçemüñ dāyim göñül ṣaydına ḳaṣd eyler
Ne lāzım anı ṣayd itmek olupdur çün şikār-ı zülf *(G. 196/9). [ḳaṣd eyler, -r]*

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd ider saçı
Ġamzesi cān almaḳ ister bī-günāh *(Kıt. 2/9). [ḳaṣd ider, -er]*

Gözlerüñ cān almaġa ḳaṣd itdügince iy ʿaceb
Kimse cān ḳurtarmadı āh ol iki seḥḥārdan *(G. 276/9). [ḳaṣd itdügince, -düg, -ince]*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/14). [ḳaṣd ider, -er]*

Zülf virürdi naṣīḥat ki iñen ay ü güne
Ḳaṣd ider ʿarż-ı naẕīr itmege āyīne dirīġ *(G. 195/6). [ḳaṣd ider, -er]*

Ḳadd-i mevzūnına ḳaṣd itme raḳīb
Çün bilürsin ṭabʿuñı mevzūn degül *(G. 235/5). [ḳaṣd itme, -me]*

ḳaṣd it-: *Zarar vermeye niyet etmek, zarar vermek maksadıyla harekete geçmek, kıymak.*

Gözlerüñ ḳaṣd itdi kim ḳanum içe
Ol iki ḫūn-ḫᵛār elinden elġıyās *(G. 31/3). [ḳaṣd itdi, -di]*

Ḳaṣd idelden laʿline yārüñ raḳīb-i kej-dehān
Şol ḳadar ṭaş urdılar aġzında dendān ḳalmadı *(G. 424/7). [ḳaṣd idelden, -elden]*

Peykān[ı] odlu nīze-i zerrīn düzüp ṭurur
Ḳalb-i raḳībe ḳaṣd ideliden sinān-ı şemʿ *(G. 190/34). [ḳaṣd ideliden, -eliden]*

Ḳaṣd ider cān ü dile dem-be-dem ol yār dirīġ
Oluram derd ile ʿālemde yine zār dirīġ *(Mur. 1/9). [ḳaṣd ider, -er]*

Göñlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/9). [ḳaṣd ider, -er]*

Lebüñüñ çevresinde şanki ḫaṭṭuñ
Süleymān ḫātemine ḳaṣd ider mūr *(G. 77/8). [ḳaṣd ider, -er]*

Demidür dil-berā raḥm eyle cāna
Ki ḳaṣd ider müdām ol çeşm-i maḫmūr *(G. 77/10). [ḳaṣd ider, -er]*

Zülfüñ yüzüñe düşüp ider ʿārıżuña ḳaṣd
Ol kāfiri gör ġāret-i īmān ider iy dōst *(G. 21/3). [ḳaṣd ider, -er]*

Ṣaḳındum dīn-i İslāmı ve aṣlā olmadum rāżī
İder mi ehl-i Ḥaḳ ḳaṣdın ḫıred-mend-i lebīb ancaḳ *(K. 9/30). [ḳaṣdın ider, -er]*

ḳaṣd-ı bismil ḳıl-: *Kesmeye, öldürmeye niyetlenmek.*

Ġamzesi tīġın çeküp ḳaṣduma ol yār-i ḳadīm
Ḳaṣd-ı bismil ḳılsa bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm *(G. 262/2). [ḳaṣd-ı bismil ḳılsa, -sa]*

ḳaṣd-ı cān eyle-: *Cana kastetmek, öldürmek istemek.*

Ḫışm idüp ol māh-peyker ḳaṣd-ı cān eyler dirīġ
Kime feryād ideyin çün ẓulm-i ḫān eyler dirīġ *(G. 192/1). [ḳaṣd-ı cān eyler, -r]*

ḳaṣd-ı cān it-: *Cana kast etmek, öldürmeye niyetlenmek, öldürmeyi amaçlamak.*

Göñlüm aldı ḳaṣd-ı cān itmek diler
Hey degül billāhi iy cān zülfüñe *(G. 335/5). [ḳaṣd-ı cān itmek, -mek]*

ḳaṣd-ı cān ü dil it-: *Cana ve gönle kastetmek, saldırmak.*

Hey ne bī-dīn imiş ol zülf-i siyāhuñ ṣanemā
Ḳaṣd-ı cān ü dil ider her nefes iy māh-liḳā *(G. 4/2). [ḳaṣd-ı cān ü dil ider, -er]*

Ḳaṣd-ı cān ü dil iderse n'ola ġamzeñle gözüñ
Çünki tīġ oynamaḳ ol merdüm-i çālāke düşer *(G. 89/5). [ḳaṣd-ı cān ü dil iderse, -er, -se]*

ḳaṣd-ı cān ü dil ḳıl-: *Cana ve gönle kastetmek, saldırmak.*

Gözlerüñ ġamz ile senüñ ḳaṣd-ı cān ü dil ḳılur
İy perī-peyker bizümle böyle āl itmek neden *(G. 287/5). [ḳaṣd-ı cān ü dil ḳılur, -ur]*

ḳaṣd-ı dīn it-: *Dine saldırmak.*

Küfr-i zülfüñ kim cemālüñ üzre ḳaṣd-ı dīn ider
Hey di ol bī-dīne kim ʿālemde bed āyīn ider *(G. 58/1). [ḳaṣd-ı dīn ider, -er]*

ḳaṣd-ı īmān eyle-: *İmana kastetmek, saldırmak.*

Zülfüñi döndürdi dīnden kendü īmāndan çıḳup
Ḳaṣd-ı īmān eyleyüp el bir ider kāfer ḫaṭuñ *(G. 226/10). [ḳaṣd-ı īmān eyleyüp, -y, -üp]*

ḳaṣd-ı ser eyle-: *Canına kast etmek, öldürmek.*

Her laḥẓada mest-āne gözüñ ḳaṣd-ı ser eyler
Hey dimez iseñ ārede biñ ṣūr ü ṣer eyler *(G. 51/1). [ḳaṣd-ı ser eyler, -r]*

ḳaṣd-ı ser ü cān it-: *Başa ve cana kastetmek, öldürmeye niyet etmek.*

Mestāne gözüñ ḳaṣd-ı ser ü cān ider iy dōst
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan ider iy dōst *(G. 21/1). [ḳaṣd-ı ser ü cān ider, -er]*

ḳaṣd-ı ser-i Cem ḳıl-: *Cem Sultan'ın başına kastetmek.*

Ḳaṣd-ı ser-i Cem ḳılalı çeşmüñ dil ü cāndan
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(Mua. 106/1). [ḳaṣd-ı ser-i cem ḳılalı, -alı]*

kāse: *Yayvan kap, tas.*

Bu bezme buḫūr itmek içün micmere-i çarḫ
Oldı meh-i nev kāsesi pür ʿanber-i sārā *(K. 5/26). [kāsesi, -si]*

kāse: *Yayvan kap, tas II göz çukuru.*

Baġrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/8). [kāsesin, -sin]*

kāse-i ʿacz: *Acziyet kâsesi, çanağı.*

Uş kāse-i ʿacz ile ümīd isteyü geldüm
Urma günehüm yüzüme iy Ḳādir ü Dānā *(K. 5/161). [kāse-i ʿacz]*

kāse-i çīnī: *Çinî kâse.*

Ḳıbḳızıl müşk ile bişmiş tāze balıḳ etleri
Kāse-i Çīn[ī]de ḳand ile gül-āb efşāndur *(K. 8/60). [kāse-i çīn[ī]de, -de]*

kāse-i faġfūr: *Çin porseleninden yapılan kâse.*

Ser-be-ser Mıṣrī çinīler kāse-i Faġfūrlar
Keklik ü ṭurna gügercīn ḳuzular biryāndur *(K. 8/55). [kāse-i faġfūrlar, -lar]*

kāse-i mey: *Şarap kasesi.*

Kīse-i ʿömri tehī eylemedin dest-i ecel
Sāḳiyā kāse-i mey ṣun ki gide ṭūl-i emel *(G. 228/2). [kāse-i mey]*

kāse-i ser: *Kafatası.*

Naḳd-i cān ger kīse-i ʿömrümden olursa telef
Kāse-i ser olmaya ʿışḳuñ şarābından tehī *(G. 410/6). [kāse-i ser]*

ḳasem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in yemini.*

Oldı meẕkūr ḳamu dillerde
Ḳasem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/38). [ḳasem-i lā ilāhe illallāh]*

kās-i raḥīḳ-i mey: *Saf, duru şarap kadehi.*

Kās-i raḥīḳ-i meyden germī ḳo cāna dönsün
Yā ġam gide göñülden yā bār[ī] oda yansun *(Mua. 20/1). [kās-i raḥīḳ-i meyden, -den]*

kāsid ol-: *Revaçta olmamak, rağbet görmemek.*

Ḳalb olmaya bāzār-ı cihān kāsid olursa
Her ḳalb ḳumāşına ki mihrüñ ura tamġā *(K. 5/157). [kāsid olursa, -ur, -sa]*

ḳāṣır ol-: *Yeterli olamamak; eksik, kusurlu kalmak.*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Leẕẕet virürse ceẕbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/107). [ḳāṣır olma, -ma]*

ḳaṣr-ı ʿişret: *Zevk, eğlence kasrı.*

Ger binā-yı tevbe vīrān oldı ise şükr aña kim
Ḳaṣr-ı ʿişret varduġınca ṭutısar muḥkem esās *(G. 163/8). [ḳaṣr-ı ʿişret]*

ḳaṣṣāb: *Hayvan boğazlayan, et satan sanatkâr.*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet *(G. 29/10). [ḳaṣṣāb]*

ḳassām-ı ezel: *Ezelde her şeyin taksimini gerçekleştiren II Allah.*

ʿIşḳuñ ile ölürem ger ölür isem ṣanemā
ʿIşḳuñı ḳısmet idüpdür baña ḳassām-ı ezel *(G. 228/4). [ḳassām-ı ezel]*

ḳat: *Yan, etraf.*

Raḳīb ile yürime iy melek sen
Ki itüñ ḳatına gelmez ferişte *(G. 334/4). [ḳatına]*

ḳat: *Yanında, nispetinde.*

Zülfüñ göreli ʿanber-i ḫōş-bū didi müşke
Ḳatında bunuñ oldı bizüm yüzümüz esved *(G. 42/4). [ḳatında, -ı, -n, -da]*

Zülfüñüñ ḳoḫusı ḳatında şehā
Ḫacil olur ḳoḫusı müşk-i terüñ *(G. 209/9). [ḳatında, -ı, -n, -da]*

Birinüñ ʿanber ṣaçı yanında sünbül ḫāk-i reh
Birinüñ ʿabher gözi ḳatında nergis bī-baṣar *(G. 138/32). [ḳatında]*

Nāfe-i Çīn ṣaçlaruñ ḳatında cānā ḫākdür
Siḥr-i Bābil gözlerüñ siḥri ḳatında efsūn degül *(G. 232/7). [ḳatında]*

Nāfe-i Çīn ṣaçlaruñ ḳatında cānā ḫākdür
Siḥr-i Bābil gözlerüñ siḥri ḳatında efsūn degül *(G. 232/8). [ḳatında]*

ḳat: *Nezd, huzur, makam.*

Ẓulmet-i zülfinde ḫaṭṭı lebleri ḳatında ṣan
Ḫıżrdur ḳarañuluḳda āb-ı ḥayvān nūş ider *(G. 75/3). [ḳatında, -ı, -n, -de]*

Ne Hindūdur beñüñ zülfüñ ḳatında
İdinmiş müşk-i terden dest-māli *(G. 399/3). [ḳatında, -ı, -n, -da]*

Ḳadr-i maḳām-ı ʿizzet[i] ḳatında ʿArş ḫāk
Gelmez ḳıyāsa ḳadr-i maḳāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/161). [ḳatında, -ı, -n, -da]*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n'ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi olduġı var *(G. 55/6). [ḳatuñda, -uñ, -da]*

Dişlerüñi gören ḳatında senüñ
Ḳalmadı luṭfı dürr ile güherüñ *(G. 209/3). [ḳatında, -ı, -n, -da]*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/6). [ḳatında, -ı, -n, -da]*

Leblerüñ vaṣfın işitse āb olur yāḳūt-ı nāb
Ṣaçlaruñ ḳatında müşk-i Çīn hem mülzem-durur *(G. 78/12). [ḳatında, -ın, -da]*

Her-giz ḳatında ḳıymeti yoḳ reng-i rūyumuñ
İksīr-i cevrüñ ile olan zer degül midür *(G. 127/5). [ḳatında, -ın, -da]*

ʿĀlem içre çekmişem derd ü firāḳın ben ġarīb
Hā sürer ẕevḳi ḳatında dil-berüñ ol seg raḳīb *(Mur. 2/14). [ḳatında, -ın, -da]*

ḳat: *Üst üste konulmuş şeylerden her biri, tabaka.*

Fırancesse olup ṭālib anuñ defʿine saʿy itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/18). [ḳat]*

ḳat-: *Karıştırmak, dahil etmek.*

Ḫayf ola kim şarāba ṣu ḳatalar
Biledür çün şarābuñ ābı müdām *(Müf. 12/1). [ḳatalar, -a, -lar]*

ḳaṭʿ eyle-: *Kesmek.*

Ḫaṭṭuñ var iken kesme ser-i zülf-i siyāhı
Ḳaṭʿ eylemek ol kāfire zünnārı sebeb ne *(G. 345/8). [ḳaṭʿ eylemek, -mek]*

ḳaṭʿ it-: *İlerlemek, mesafe almak.*

Bir pāyesini ḳaṭʿ idemez fikr-i mā-sivā
Gör nice yücedür derecātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/45). [ḳaṭʿ idemez, -emez]*

ḳaṭʿ it-: *Kesmek, sona erdirmek.*

Ḳaṭʿ itse tīġı ṭañ mı Naṣārā ḳılubanı
Çün nuṣret-i Ḥaḳ oldı naṣīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/203). [ḳaṭʿ itse, -se]*

ḳaṭʿ ḳıl-: *Kesmek.*

Zülfini ḳaṭʿ ḳıldı kim bulına
ʿÖmrümüñ inḳıṭāʿına maḳṭaʿ *(G. 188/5). [ḳaṭʿ ḳıldı, -dı]*

ḳaṭʿā: *Asla.*

Yā raḳībi ḳatl ḳıl yā ḫōd beni
Kim arada olmasun ḳaṭʿā nizāʿ *(G. 186/12). [ḳaṭʿā]*

ḳaṭı: *Çok, pek.*

Firāḳuñla ḳatı derd içre idüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm *(G. 256/7). [ḳatı]*

Olmasun kimsene Cem gibi nigārından ıraḳ
Ki ḳatı müşkil imiş sevgilü yār ayruluġı *(G. 390/10). [ḳatı]*

Müslim olana olmaya bundan ḳatı müşkil
Kāfir ġażab eyleyicek ol ḳıla müdārā *(K. 5/119). [ḳatı]*

ḳaṭı: *Sert, merhametsiz.*

Ḳatı göñlinden şikāyet ḳılmaġa tīġı ḳomaz
Uġraduñ bī-çāre dil bu kerre ṭaşdan āhene *(G. 361/19). [ḳatı]*

ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ it-: *(Sevgili dışındakilerle) alakayı kesmek, bağı koparmak.*

Eger ḫāṭırdan isterseñ şaḳāyıḳ
Yüzin gör cāndan it ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ *(Mes. 1/86). [ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ it]*

ḳaṭʿ-ı ḥicāb ḳıl-: *Perdeyi, engeli kaldırmak.*

Ki oldı naṣīb vaṣl-ı niṣābı Muḥammedüñ
Ḳaṭʿ-ı ḥicāb ḳıldı geçüp cümle perdeden *(Terk. 1/127). [ḳaṭʿ-ı ḥicāb ḳıldı, -dı]*

ḳaṭʿ-ı menāzil it-: *(Bir yere varabilmek için) menziller aşmak.*

Egerçi mihr ider ḳaṭʿ-ı menāzil
Olamaz yüzüñ ayına muḳābil *(G. 230/1). [ḳaṭʿ-ı menāzil ider, -er]*

ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyle-: *Satranç bezini kesmek, parçalamak.*

Ruḫı devrinde ne var kec-rev ise beydaḳ-ı ḫāl
Ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyledi itse n'ola ferzāneluġı *(G. 411/8). [ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyledi, -di]*

ḳaṭʿ-ı zünnār it-: *Zünnarı (Hristiyan din adamlarının bellerine bağladıkları keçi kılından dokunmuş bir kuşak) kesmek.*

Zülfinüñ ucını kesmiş ḫaṭṭı kāfirdür daḫı
Ḳaṭʿ-ı zünnār itdi līkin nā-müselmāndur henüz *(G. 146/6). [ḳaṭʿ-ı zünnār itdi, -di]*

kātib-i eşk: *Gözyaşı kâtibi.*

Levḥ-i rūyumda kātib-i eşküm
Ḳıṣṣa-i derd-i intiẓār yazar *(G. 130/3). [kātib-i eşküm, -üm]*

Vaṣf-ı laʿlüñ yazduġumı kātib-i eşküm görüp
Sürḫ yirini ḳamu ḳan ile taḥrīr eylemiş *(G. 167/5). [kātib-i eşküm, -üm]*

kātib-i ezel: *Ezel kâtibi, Allah'ın kudret yazısı.*

Müşk ile çekdi cedvelini kātib-i ezel
Yazup ʿiẕārı muṣḥafına āb-dār ḫaṭ *(G. 183/3). [kātib-i ezel]*

Her dem kitāb-ı ḥüsni yazar kātib-i ezel
Tā cümleden kitāb-ı ruḫuñ intiḫāb ola *(G. 369/5). [kātib-i ezel]*

ḳatl: *Öldürme.*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/5). [ḳatline, -i, -n, -e]*

ḳatl ḳıl-: *Katletmek, öldürmek.*

Yā raḳībi ḳatl ḳıl yā ḫōd beni
Kim arada olmasun ḳaṭʿā nizāʿ *(G. 186/11). [ḳatl ḳıl]*

ḳatlan: *Katlanmak, tahammül etmek.*

Nigārā ġamzeñi cānum görelden
Ölecek gibi ḳatlanur bıçaġa *(G. 318/6). [ḳatlanur, -ur]*

ḳatl-i ʿuşşāḳ: *Âşıkları katletmek.*

Saña naṣṣ ile gelmiş ḳatl-i ʿuşşāḳ
Ki ḳaşuñ nūn-ı ḳudretdür gözüñ ṣād *(G. 48/9). [ḳatl-i ʿuşşāḳ]*

Ḳatl-i ʿuşşāḳı şehā kendüñe aṣṣı ṣanup āh
Ḳılma bu ʿādeti kim ṣoñra ziyānuñ olısar *(G. 54/5). [ḳatl-i ʿuşşāḳı, -ı]*

ḳaṭre: *Damla.*

Ḫaste göñlüme ger irse lā-cerem bulur şifā
Ḳaṭreler kim dem-be-dem ol laʿl-i cānāndan ṭamar *(G. 63/14). [ḳaṭreler, -ler]*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/9). [ḳaṭreden, -den]*

İsḳā ide bir ḳaṭresi ẕummā-yı cihānı
Ger luṭfı ṣuyı olur ise ʿāleme saḳḳā *(K. 5/187). [ḳaṭresi, -si]*

Ger luṭfı seḥābı döke bārān-ı teraḥḥum
Kim ḳaṭresidür cürm-i cihān ʿafvına evfā *(K. 5/190). [ḳaṭresidür, -si, -dür]*

Cümle cihānı ġarḳ ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem *(K. 7/62). [ḳaṭre]*

Ruḫları rengīn lebi mey-gūn ü ʿanber beñleri
Laʿlinüñ bir ḳaṭresi biñ çeşme-i ḥayvāndur *(K. 8/18). [ḳaṭresi, -si]*

Lebüñ bir mīve-i pür-āba beñzer
Ki her bir ḳaṭresi cüllāba beñzer *(Mua. 62/2). [ḳaṭresi, -si]*

Bir ḳaṭre āb-ı raḥmet ile yur cihānı heb
Gelmez lisāna luṭfı ḥisābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/135). [ḳaṭre]*

Bir ḳaṭresinde cürm-i cihān ʿafv olur ḳamu
Gelmez ḳıyāsa luṭf-ı ʿaẕīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/183). [ḳaṭresinde, -si, -n, -de]*

ḳaṭrece: *Damla kadar, çok az.*

Mihr-i luṭfında degül ẕerrece envār-ı ḳamer
Yem-i cūdında degül ḳaṭrece ʿummān-ı kerem *(K. 1/14). [ḳaṭrece]*

ḳaṭre-i cūd: *Cömertlik damlası.*

Ḳaṭre-i cūduñı çoḳ görme bu ben teşne-dile
Mevc-i luṭfuñda ʿıyān oldı çü ʿummān-ı kerem *(K. 1/95). [ḳaṭre-i cūduñı, -uñ, -ı]*

ḳaṭre-rīz ol-: *Damla dökmek, saçmak.*

Raḥş-ı gerdūn ḳaṭre-rīz oldı vü ḳıldı terk-i ser
Müşterīye naʿl-i esbüñ olalı iklīl-i zer *(Mua. 131/1). [ḳaṭre-rīz oldı, -dı]*

ḳaṭre-veş: *Damla gibi.*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/16). [ḳaṭre-veş]*

ḳavāfil-i dil ü cān: *Gönül ve can kafilesi.*

Ol dem ḳanı ki ṣaḥn-ı serāy-ı sürūruña
Her dem ḳavāfil-i dil ü cān mīhmān idi *(G. 415/12). [ḳavāfil-i dil ü cān]*

ḳavl: *Söz, kelâm.*

Bāġ-ı ḥüsnüñden Cem'e nār-ı belā ʿarż eyleme
Leblerüñ daḫı bilür kim ḳavl şeft-ālūdadur *(G. 101/10). [ḳavl]*

İçüp diyeyin ben daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/3). [ḳavli, -i]*

Bu ḳavli diyelüm yine ḫōş gözlemeyüp neng
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/15). [ḳavli, -i]*

ḳavl ü ḳarār: *Söz ve sebat.*

İy dil vefā sen umma her-giz güzeller içre
Ḳavl ü ḳarār muḥkem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/10). [ḳavl ü ḳarār]*

ḳavl-i ṣaḥīḥ: *Doğru söz.*

Sākin olan ġarībe diyārı Muḥammedüñ
Ḳavl-i ṣaḥīḥ şerʿi ḥiṭābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/119). [ḳavl-i ṣaḥīḥ]*

ḳavlden dön-: *Verdiği sözü yerine getirmemek veya tutmamak.*

Būsesine cān virüp aldum peşīmān oldı dōst
Didi ḳavlümden dönerdüm ben bu bāzār olmasa *(G. 362/10). [ḳavlümden dönerdüm, -er, -dü, -m]*

ḳavm: *Millet, cemaat.*

Ḳanlusı gibi yaḳamı elden ḳomaz eyyām
Ben ḳavmini öldürdüm anuñ ẓulm ile gūyā *(K. 5/92). [ḳavmini, -ini]*

ḳavm-i ʿuşşāḳ: *Âşıklar topluluğu.*

Ḳavm-i ʿuşşāḳ cemʿ olur her dem
Tā ki yoluñda terk-i ser ḳılalar *(Mua. 287/1). [ḳavm-i ʿuşşāḳ]*

ḳavs-i felek: *Felek yayı.*

Ḳılmaḳ dilemez çünki belā tīrine umaç
Ḳaṣduma benüm ḳavs-i felek yane çeker yā *(K. 5/102). [ḳavs-i felek]*

ḳavs-i ḳader: *Kader yayı.*

Ḳavs-i ḳaderde sehm-i saʿādet nişānıdur
Kime ki irse luṭf[ı] sihāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/157). [ḳavs-i ḳaderde, -de]*

ḳavs-i ḳuzaḥ: *Gökkuşağı.*

Aġladuḳça ḳaşumı rengīn ider ḫūnīn yaşum
Dir gören ḳavs-i ḳuzaḥ ḳurıldı bārān üstine *(G. 363/8). [ḳavs-i ḳuzaḥ]*

ḳavs-i murād: *İstek, arzu yayı.*

Dest-keş oldı çü bāzūña şehā ḳavs-i murād
Ol kemānuñ yaraşur kim ola ḳurbānı kerem *(K. 1/41). [ḳavs-i murād]*

ḳayd u bend: *Bağ ve zincir.*

Ben bir hevāda uçar iken ḳayd u bend yoḳ
Şimdi ʿaceb hevāda giriftāruñam senüñ *(G. 227/5). [ḳayd u bend]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/39). [ḳayd u bendi, -i]*

ḳayd-ı ṣaḥḥ: *Düzeltme, sıhhat kaydı.*

Müşk ile zülfüñ çeker her ṣafḥada bir ḳayd-ı ṣaḥḥ
Devr-i çeşmüñde olaldan nüsḫa-i ḫaṭṭuñ saḳīm *(G. 262/5). [ḳayd-ı ṣaḥḥ]*

ḳayd-ı ṣaḥīḥ çek-: *Doğrudur diye kayıt düşmek.*

Ġalaṭ taṣavvur iderdüm ḫaṭuñ irişdügini
Yanında zülfüñ eger çekmeseydi ḳayd-ı ṣaḥīḥ *(G. 38/4). [ḳayd-ı ṣaḥīḥ çekmeseydi, -me, -se, -y, -di]*

ḳayġulu: *Kaygılı, tasalı.*

Ki zīrā ḫaṭṭ-ı dil-ber müşk-būdur
Benefşe ol sebebden ḳayġuludur *(Mes. 1/44). [ḳayġuludur, -dur]*

ḳayġulu ol-: *Kaygılı, endişeli olmak; endişeye kapılmak, kaygıya düşmek.*

Görse yüzüñi gül utanup sürḫ-rū olur
Añsa benefşe sünbülüñi ḳayġulu olur *(G. 129/2). [ḳayġulu olur, -ur]*

ḳāyil: *Râzı olmuş, boyun eğmiş, kabul etmiş, inanmış.*

Ḳadüñ mānendi serv olmaz çemende
Bu söze serv ḳāyildür çemen de *(G. 360/2). [ḳāyildür, -dur]*

ḳāyim: *Kendi varlığı ile kaim olup, tüm mevcudatı kendi varlığı ile varlık sahnesine getiren, her şeyi varlığı ile ayakta tutan Allah.*

Ẕü'l-celāl ü Ẕü'l-cemāl ü Ẕü'l-beḳā vü Ẕü'l-ḥayā
Kendü ẕātı ile ḳāyim dāyimü'l-iḥsāndur *(K. 8/80). [ḳāyim]*

kāyināt: *Dünya, evren.*

Bend-i zülfüñden dil ü cān bulmadı her-giz necāt
Gör neler getüriserdür başuma bu kāyināt *(G. 22/2). [kāyināt]*

Bend-i zülfüñden göñül bulmaz necāt
Gör neye ṣaldı beni bu kāyināt *(G. 23/2). [kāyināt]*

Baña cevr itme iñen ḥüsnüñe maġrūr oluban
Kāyinātuñ ḥāli çün kim inḳılāb üstindedür *(G. 83/12). [kāyinātuñ, -uñ]*

Mevc-i biḥār-ı luṭfına ġarḳ ola kāyināt
Raḥmet aḳıdsa luṭfı Fırātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/27). [kāyināt]*

ḳayır-: *Korumak, gözetmek, himaye etmek.*

Fażlı ile ḳayırur dü-cihān ḥālini ḳamu
Luṭfı ile bitürür ḳurı aġaçda berg ü bār *(K. 2/23). [ḳayırur, -ur]*

ḳayna-: *Kaynamak.*

Yidi yılluḳ ḳaynamış ṣāfī ḫum u laʿlīn ṣarāb
Sākī-i sīm-sāḳ elinden her ṭaraf rīzāndur *(K. 8/63). [ḳaynamış, -mış]*

k'ayrıl-: *Ki ayrılmak.*

Raḥm ḳıl ṣāhā bu Cem bī-çāreye
K'ayrılaldan senden olupdur saḳīm *(G. 258/14). [k'ayrılaldan, -aldan]*

ḳaysı: *Kayısı II kayısı ağacı.*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/11). [ḳaysı]*

ḳayur-: *Önemli olmak, önem vermek.*

Ebrū-yı siyāh olmasa yüzüñde ḳayurmaz
Zīrā ṣanemā Kaʿbeye miḥrāb ne ḥācet *(G. 29/5). [ḳayurmaz, -maz]*

ḳaz-: *Herhangi bir araçla toprağı açmak, oymak.*

Leblerüñ yādına ölen ḳabrini
Kim ḳazarsa laʿl-i gevher-bār alur *(G. 118/6). [ḳazarsa, -ar, -sa]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol Īsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudaġında *(G. 352/15). [ḳazsalar, -sa, -lar]*

ḳażā: *Zamanında kılınmayan namazın ve tutulmayan orucun şeriatın gerektirdiği kurallara uygun olarak sonradan kılınması ve tutulması.*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/10). [ḳażā]*

ḳażā: *Bela, sıkıntı, felaket, musibet.*

Raḳībe ḳo didüm yārüñ etegin
Ḳazāsın ister ol kim epsem olmaz *(G. 141/10). [ḳazāsın, -sın]*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿıyān itmek
Belā-durur ʿıyān itmek ḳażā-durur nihān itmek *(G. 212/2). [ḳażā-durur, -dur, -ur]*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aşaġa *(K. 5/106). [ḳażā]*

ḳazġan: *Kazan, kıdr.*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazġan felek *(Terk. 2/12). [ḳazġan]*

ḳazı-: *Kazımak, tıraş etmek.*

Ḫaṭṭın ḳazıdı buldı ʿiẕār-ı ḫaṭın didüm
Didi ṣu üzre olmaz iñen pāy-dār ḫaṭ *(G. 183/11). [ḳazıdı, -dı]*

Çün kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsnüñde ġalaṭ düşdi ḫaṭuñ
Gel kerem ḳıl ḳazı anı ṣanemā dīnüñ içün *(G. 275/10). [ḳazı]*

kāz-ı ġam: *Gam makası.*

Dil-berā dībā-ber imiş kāz-ı ġam
Ki aṭlas-ı cismüñi ṭoġrar dem-be-dem *(Mua. 64/1). [kāz-ı ġam]*

ḳazıt-: *Kazımak, tıraş etmek.*

Ḳazıd iy dōst ḳazıd ḫaṭṭ-ı semen-sāyuñı gel
Ṣaḳlama ebr-i siyehde ṣanemā ayuñı gel *(G. 245/1). [ḳazıd]*

Ḳazıd iy dōst ḳazıd ḫaṭṭ-ı semen-sāyuñı gel
Ṣaḳlama ebr-i siyehde ṣanemā ayuñı gel *(G. 245/1). [ḳazıd]*

Ḳazıdup ol ḫaṭ-ı semen-sāyı
Sāde-ruḫ-sār olsañ olmaz mı *(G. 395/3). [ḳazıdup, -up]*

ḳāżī-i ḥācāt: *Herkesin dileklerini yerine getiren Allah.*

Redd eyleme ḥācātumı iy Ḳāżī-i ḥācāt
Göster eser-i luṭfuñı iy Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/199). [ḳāżī-i ḥācāt]*

ḳazıt-: *Kazıtmak, kuruduktan sonra aherli kağıtlar üzerine sehven yazılan yazıyı keskin bir kalemtıraş ucuyla kazımak II (sakal, ayva tüyleri) kazımak, tıraş etmek.*

Ḫaṭṭuñı yüzden giderdüñ yine yazılmış ġalaṭ
Gel ḳazıt mecmūʿa-i ḥüsnüñde çün tekrārdur *(G. 115/8). [ḳazıt]*

kebāb: *Ateşe karşı kızartılmış et, büryan.*

Raḥm eyle vaḳtidür ki ġam-i ʿārıżuñla eşk
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb *(G. 12/7). [kebāb]*

Çün tīr-i ġamzesi dile mihmān olup-durur
İy Cem ciger kebābın aña mā-ḥażar getür *(G. 57/10). [kebābın, -ı, -n]*

Yiridür ger āteş-i ʿışḳ üzre yansa cān ü dil
Çün hemīşe āteş-i sūzān kebāb altındadur *(G. 86/12). [kebāb]*

Her gice ġam meclisinde ṣoḥbet ü ʿayş itmege
Eşk-i çeşmümden mey ü dilde kebābum var benüm *(G. 249/12). [kebābum, -um]*

Ya nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Çün kebābum dil şarābum dem-durur *(Kıt. 1/10). [kebābum, -um]*

kebāb eyle-: *Kebap yapmak, pişirmek.*

Dil ḫānesine gel ki ciger eyledüm kebāb
Bir iki loḳma ṣun ki olur mā-ḥażar leẕīẕ *(G. 49/17). [kebāb eyledüm, -dü, -m]*

kebāb it-: *Eti ateşte pişirmek, kebap etmek.*

Cem göñül mürġını kebāb itdi
ʿIşḳı dil ocaġında yaḳalı od *(G. 47/9). [kebāb itdi, -di]*

kebāb ol-: *Kebap olmak, yanmak.*

Yoluña cān viren bu revā mı ki dil-berā
Fürḳat odı ile dil ü cānı kebāb ola *(G. 368/8). [kebāb ola, -a]*

Bāline baġlamaḳ dilerem şevḳ nāmemi
Ḳorḳum bu dil kebūteri nā-geh kebāb ola *(G. 369/8). [kebāb ola, -a]*

Lebüñ ṣafāsına ruḫ-sāruñ āteşinde göñül
Nemek ṣafāsı ile raḳṣ ider kebāb ola mı *(G. 401/6). [kebāb ola, -a]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/2). [kebāb olasın, -a, -sın]*

kebkeb: *Ayakkabıların altına çakılan kabara çivi.*

Cem n'ola pāyüñe gözden ḳılsa seyyāre niṣār
Kevkeb-i çarḫa şeref virür çü mūzeñ kebkebi *(G. 400/14). [kebkebi, -i]*

kebūter: *Güvercin.*

Dil bāl ü per şikeste iken raḳṣ urur müdām
ʿIşḳuñ hevāsı ile kebūter degül midür *(G. 127/12). [kebūter]*

Bāline baġlamaḳ dilerem şevḳ nāmemi
Ḳorḳum bu dil kebūteri nā-geh kebāb ola *(G. 369/8). [kebūteri, -i]*

kec: *Eğri, mukavves; çarpık, ters.*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/21). [kec]*

Zülfüñi gidermek ister rā ḳaşuñ
Gör bu kec rāyı ne kec rā eylemiş *(G. 172/8). [kec]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/12). [kec]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/12). [kec]*

Ḳaşına kec rā didüm ḫışm eyledi
Āh kim benden bu rāyı çoḳ görür *(G. 110/11). [kec]*

Zülfüñi gidermek ister rā ḳaşuñ
Gör bu kec rāyı ne kec rā eylemiş *(G. 172/8). [kec]*

Rāst gelmez gözlerüme ʿārıżuñ
Kec gelür deryāya lā-büd gelse ṣu *(G. 316/8). [kec]*

kec-naẓer: *Eğri bakışlı.*

Raḳībā kec-naẓersin sen iñende baḳma ol ḫüsne
Ḥaḳīḳat görmez ol ḫüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/7). [kec-naẓersin, -sin]*

kec-rev: *Eğri gidişli II satrançta çapraz ilerleyişli.*

Ruḫı devrinde ne var kec-rev ise beydaḳ-ı ḫāl
Ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyledi itse n'ola ferzāneluġı *(G. 411/7). [kec-rev]*

Ruḫı devrinde ne var kec-rev ise beydaḳ-ı ḫāl
Ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyledi itse n'ola ferzāneluġı *(G. 411/7). [kec-rev]*

kef: *Köpük.*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/21). [kef]*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/21). [kef]*

kef: *El ayası, avuç.*

Keffi bir demde niṣār eyledügin eyleyemez
Ḥaşre dek dür döke ger ebr-i dür-efşān-ı kerem *(K. 1/17). [keffi, -i]*

Kimüñ kim sīm ü zer görseñ kefinde
Terāzū gibi ol yaña dilüñ var *(G. 125/5). [kefinde, -i, -n, -de]*

kef geç-: *Tükenmek, bitmek, güçsüz kalmak (ASLAN, 2019: 155)*

Didüm ṣanemā geçdüñ ḳo ʿişvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/2). [kef geçdüñ, -dü, -ñ]*

kefen: *Ölüye sarılan bez.*

Cem ṣu zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzi aḳluġına şāhid kefen olursa n'ola *(G. 8/10). [kefen]*

Leb-i şīrīnüñe cān terk idenler
Ḳamusı ḥaşre dek ḫūnīn kefendür *(G. 67/6). [kefendür, -dür]*

Niçe biñ siḥri var iy dil-ber-i meh-rū lebüñüñ
Çüriyüp ḫāk olan ölüyi kefenden çıḳarur *(G. 82/8). [kefenden, -den]*

Ṣubḥ u ḫorşīd esīr-i sipeh-i ʿışḳ olalı
Biri boynında kefen birisi tīġ elde ṭutar *(G. 114/14). [kefen]*

Maḥrem şiʿārı mūtū min-ḳabli en temūtū
İḥrām ile bürinüp nola kefen geyersem *(G. 274/8). [kefen]*

ʿĀşıḳ ki ruḫuñ şevḳine cān eyleye teslīm
Anuñ kefeni berg-i gül ü yāsemen olsun *(G. 311/8). [kefeni, -i]*

Delü gönlüme bu cism-i zer-endūd
Ḳabādur pīrehendür hem kefen de *(G. 360/16). [kefen]*

Ġamzeñ oḳı şehīdinüñ ḳabrde daḫı iy ṣanem
Ola kefende ḥaşre dek ḫūn-ı ciger ʿalāmeti *(G. 378/8). [kefende, -de]*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/125). [kefen]*

kefen ḳıl-: *Kefen etmek, kefen yapmak.*

Cān virüpdür zülf-i miskīnüñ hevāsı ile Cem
Perde-i Beyt-i Muṭahhardan ḳıluñ aña kefen *(G. 279/16). [kefen ḳıluñ, -uñ]*

keffe: *Terazi gözü, kefesi.*

Keffesi ʿanber terāzūya çeküp cān Yūsufın
Ṣanasın misk ile ṭartar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/17). [keffesi, -si]*

keffe-i çeşm: *Göz kefesi.*

Olamaz cevher ʿayārı ḫāk-i pāyüñe ʿayār
Ḥüsnüñe çün keffe-i çeşmümi mīzān eyledüm *(G. 272/12). [keffe-i çeşmümi, -üm, -i]*

kej: *Eğri, kavisli.*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/9). [kej]*

Rāyine kej rā ḳaşuñuñ kim buradan cān-ı Cem
Varımaz oraya kim irişe fikr ü rāyine *(G. 349/13). [kej]*

Ḫayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/82). [kejem, -em]*

kej-rev ol-: *Eğri gidişli olmak II satrançta çapraz ilerlemek.*

Naṭʿ-ı ḥüsninde niçün kej-rev ola beydaḳ-ı ḫāl
Çün piyāde yürimez her yaña ferzāne bigi *(G. 417/7). [kej-rev ola, -a]*

kej-rev ü kej-şekl ü kej-āyīn ü kej-devrān: *Eğri gidişli, eğri şekilli, kötü töreli, eğri dönüşlü.*

İy felek nā-mihrsin bī-emn ü bī-amānsın
Kej-rev ü kej-şekl ü kej-āyīn ü kej-devrān felek *(Terk. 2/30). [kej-rev ü kej-şekl ü kej-āyīn ü kej-devrān]*

keklik ü ṭurna: *Keklik ve turna kuşu.*

Ser-be-ser Mıṣrī çinīler kāse-i Faġfūrlar
Keklik ü ṭurna gügercīn ḳuzular biryāndur *(K. 8/56). [keklik ü ṭurna]*

kelām: *Söz.*

Tenḳīḥ-i dīn maṣādırı telvīḥine kelām
Tefsīr-i şerḥ-i kenze maḳāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/53). [kelām]*

Rabṭ itdi her kelāmı kelāmı Muḥammedüñ
Żabṭ itdi her niẓāmı niẓāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/143). [kelāmı, -ı]*

kelām: *Söz, konuşma II Hz. Peygamber'in hadisi.*

Rabṭ itdi her kelāmı kelāmı Muḥammedüñ
Żabṭ itdi her niẓāmı niẓāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/143). [kelāmı, -ı]*

kelb: *Köpek.*

Raḳīb çünki sen āhūyı baña ṣayd itmez
Kimesne dimesün ol kelbe kim muʿallemdür *(G. 135/6). [kelbe, -e]*

kem: *Az, eksik.*

Biñ cān ü göñül şeker lebüñden
Bir būseñe kem behādur iy dōst *(G. 26/24). [kem]*

kem: *Kötü, fena, değersiz, adi.*

İtümden kem-durur dimiş benüm-çün
Bu ʿizzetler baña yā Rab nedendür *(G. 66/7). [kem-durur, -dur, -ur]*

kem ol-: *Eksik olmak.*

Göñülde ʿışḳuñ odı kim kem olmaz
Gözüm nem olmaduġı bir dem olmaz *(G. 141/1). [kem olmaz, -maz]*

Didüm Cem düşdi zülfüñden ayaġa
Didi andan ṭutam bir ḳıl kem olmış *(G. 169/14). [kem olmış, -mış]*

Ḫāl-i müşkīnüñ yüzüñde yaraşur ḳılma nihān
Kim Ḫalīlī ḫᵛāndur kem olmasun anda ʿades *(G. 162/8). [kem olmasun, -ma, -sun]*

kem ol-: *Değersiz, olmak.*

Cümle cihānı ġarḳ ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem *(K. 7/62). [kem olmaya, -ma, -y, -a]*

ke-mā-hį: *Olduğu gibi.*

Ke-mā-hī ol bilür esrār-ı ġaybı
Ki ola leblerüñ sırrına maḥrem *(G. 263/7). [ke-mā-hī]*

kemāl: *Bir şeyin tam ve noksansız dereceye erişmiş olması durumu, mükemmellik, tamlık.*

Anuñ içün yoluña cān virürem
Kim budur ʿāşıḳa kemāl iy dōst *(G. 18/12). [kemāl]*

Uyardı şemʿ-i çarḫı cemāli Muḥammedüñ
Zeyn itdi yiri vaṣfı kemāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/50). [kemāli, -i]*

Eger şāh-ı cihāndan himmet olsa
Cemüñ şiʿri irişürdi kemāle *(G. 333/14). [kemāle, -e]*

kemāl bağışla-: *Mükemmellik bahşetmek.*

Mihri luṭfuñla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp bağışladuñ aña kemāl *(K. 3/42). [kemāl bağışladuñ, -du, -ñ]*

kemāl bul-: *Kemâle ermek; olgunlaşmak.*

İy ṣanem ḫaṭṭuñ gibi bulmaz kemāl
Ger ser-i zülfüñ ḳıla dīn pāy-māl *(Mua. 290/1). [kemāl bulmaz, -maz]*

kemāl-i ṣunʿ-ı mevlā: *Allah'ın yaratıcılığının mükemmelliği.*

Beşāret ʿarż ider laʿli dem-i enfās-ı ʿĪsādan
İşāret gösterür ḥüsni kemāl-i ṣunʿ-ı Mevlādan *(G. 305/4). [kemāl-i ṣunʿ-ı mevlādan, -dan]*

kemān: *Yay II sevgilinin kaşı.*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olan dil ü cānı
Revā mıdur ḳılasın ġamzeñ oḳına umaç *(G. 33/3). [kemānına, -ı, -n, -a]*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/3). [kemān]*

Gördükçe yā ḳaşuñı dil ü cān kemān ṣanur
Tīr-i belāya kendülerini nişān ṣanur *(G. 95/1). [kemān]*

N'ola ḳurbān olursam ḳaşlaruña
Ki sīmīn ḳabżalu müşkīn kemāndur *(G. 113/8). [kemāndur, -dur]*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/29). [kemān]*

Cān-teşnedür lebüñe ki āb-ı ḥayātdur
Ḳurbān olam ḳaşuña ki müşkīn kemān imiş *(G. 166/6). [kemān]*

İy ġamzeler çü ḳaşı nigāruñ kemān imiş
Tīrine sīne-i Cemi billāh nişān ṭutuñ *(G. 220/13). [kemān]*

Müşk ile tozlu ḳabżası müşkīn kemān ṣatar
Bāzār-ı ḥüsn içinde açaldan dükān ḳaşuñ *(G. 224/13). [kemān]*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m'idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/12). [kemān]*

Ḳorḳar ki üstine düşe ol yaña uġramaz
Bāzār-ı dilde ṣatalı ṣınmış kemān ḳaşuñ *(G. 224/10). [kemān]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olam ki ġamzeñ oḳı
Cigerde mesken idelden gören didi ki maḥal *(G. 241/7). [kemānına, -ı, -n, -a]*

Ḳaşlaruña ṭıfl-ı dil taʿlīmi içün dāyimā
Ḳabżası sīmīn muʿanber bir kemān ışmarlaram *(G. 247/10). [kemān]*

Kemān ebrūña ʿīd-i vuṣlatuñda
Ḳabūl it cānumı ḳurbāna yazdum *(G. 265/5). [kemān]*

Neden raḳībe ḳılursın ḳaşuñ kemānını rāst
Ḫadeng-i tīrüñe sīnem nişāne yitmez mi *(G. 419/3). [kemānını, -ı, -n, -ı]*

Dest-keş oldı çü bāzūña şehā ḳavs-i murād
Ol kemānuñ yaraşur kim ola ḳurbānı kerem *(K. 1/42). [kemānuñ, -uñ]*

El ṣunar idi ḳaşuñ kemāne
Zülfüñ eger olmasa behāne *(Mua. 21/1). [kemāne, -e]*

Ṣikār oldum kemān ebrūña iy yār
Görinelden berü şol zülf-i ʿayyār *(Mua. 45/1). [kemān]*

Ẕevḳ-i ebedī irişdi cāna
El ṣunalı yā ḳaşuñ kemāna *(Mua. 178/2). [kemāna, -a]*

Kūşe-i ḳaşuña kemān diyeyin
Döndi didi kemān imiş bildüñ *(Mua. 224/2). [kemān]*

Kūşe-i ḳaşuña kemān diyeyin
Döndi didi kemān imiş bildüñ *(Mua. 224/1). [kemān]*

Ḫākī-veş ola meskeni ṭopraḳ yolı hevā
Her kimi ki atsa reddi kemānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/218). [kemānı, -ı]*

Bulmazdı dil kemānı gümānsuz nişān-ı luṭf
Sehm-i saʿādet olmasa tīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/193). [kemānı, -ı]*

kemān eyle-: *Yay yapmak, yay hâline getirmek.*

Dil-berüm ḫışm ile ḳaşını kemān eyleyeli
Cānumı ġamzesi oḳına nişān eyleyeli *(G. 372/1). [kemān eyleyeli, -y, -eli]*

kemān ḳur-: *Yay kurmak, çilesini veya kirişini takıp yayı atışa hazır duruma getirmek.*

Ḳurduḳça yayḳara ile müşkīn kemān ḳaşuñ
Ḳılur nişāne tīrine cān bī-gümān ḳaşuñ *(G. 224/1). [kemān ḳurduḳça, -dukça]*

kemān-ebrū: *(Sevgilinin) yay gibi kaşları.*

Görelden şol kemān-ebrūñı cāndan
Ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişāndur *(G. 113/11). [kemān-ebrūñı, -ñ, -ı]*

Kākülüñ devrinde ber-dār itmege dil düzdini
İy kemān-ebrū ser-i zülfüñ aşar çengāller *(G. 119/8). [kemān-ebrū]*

Ben umardum ġamzeñüñ oḳına cān idem hedef
Sen niçün cānā kemān-ebrūlaruñı yaşasın *(G. 278/6). [kemān-ebrūlaruñı, -lar, -uñ, -ı]*

Şol kemān-ebrūlaruñ cānā ne deñlü atsa tīr
Ṣād olup aña hedef dāyim dil ü cān ideyin *(G. 290/11). [kemān-ebrūlaruñ, -lar, -uñ]*

Ölmedin bārī kemān-ebrūña ḳurbān it beni
Eksük olmaz sīneden çün tīr-i ġamzeñ yāresi *(G. 380/7). [kemān-ebrūña, -ñ, -a]*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḫaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz ʿışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/9). [kemān-ebrū]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaṣdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/9). [kemān-ebrūsına, -sı, -n, -a]*

Kemān-ebrūñı çekdükçe nigārā
Görinmez kūşesinden kūşesi hīç *(Mua. 291/1). [kemān-ebrūñı, -ñ, -ı]*

kemān-ı āh: *Âhın yayı.*

Siper ṭutmaduġı Cem āhı bu kim
Kemān-ı āhuñ olur tīri āteş *(G. 170/10). [kemān-ı āhuñ, -uñ]*

kemān-ı firāḳ: *Ayrılık yayı.*

Dilerdi kim çeke kendüye vuṣlatuñ yayın
Yabāna atdı Cemi oḳ gibi kemān-ı firāḳ *(G. 207/14). [kemān-ı firāḳ]*

kemān-ı ġam: *Gam yayı.*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/1). [kemān-ı ġamda, -da]*

kemān-ı müşk: *Miskli yay II sevgilinin kaşı.*

Īd-i ruḫuñda ḳaşuña ḳurbān olam ki ol
Bir yā-durur ki ḳabżası sīmīn kemān-ı müşk *(G. 217/12). [kemān-ı müşk]*

kemān-keş: *Okçu, ok atmada mahir olan.*

Ol kemān-keş ḳaşlaruñ atduḳça ġamzeñ oḳların
Ḳaṣd idüpdür cānuma beñzer ki gözler hā beni *(G. 374/7). [kemān-keş]*

kemān-keş ol-: *Okçu olmak.*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m'idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/11). [kemān-keş olmasa, -ma, -sa]*

kemend: *Kement, ucu ilmikli ip, bağ.*

Gözleri zülfi kemendi ile raḥm eylemeyüp
Bend idüp cān ü dili çāh-ı zenaḫ-dāne atar *(G. 92/7). [kemendi, -i]*

Nigārā leyle-i zülfüñ kemendi
Niçün mecnūn olan şeydāña düşmez *(G. 155/9). [kemendi, -i]*

Didüm zülfüñ kemendi pür-ḫem olmış
Didi cānuñ anuñ-çün ḫurrem olmış *(G. 169/1). [kemendi, -i]*

Ḳaşuñ olalı ḥüsnüñ içün sāye-bān-ı müşk
Zülfüñ kemendi ṭaḳdı aña rīsmān-ı müşk *(G. 217/2). [kemendi, -i]*

Derd ü ġamuñla olmışam iy meh şikeste-dil
Nā-gāh ṭolaşalı şu miskīn kemendüñe *(G. 326/6). [kemendüñe, -üñ, -e]*

Çıkduġı içün dīnden kāfir dimezdüm ḫaṭṭuña
ʿAnberīn zülfüñ kemendi aña zünnār olmasa *(G. 362/6). [kemendi, -i]*

Budur duʿāsı ʿālem içinde Cemüñ şehā
Zülfüñ kemendi boynına her laḥẓa baġ ola *(G. 367/14). [kemendi, -i]*

kemend-i āh: *Ah kemendi.*

Rehā ḳılsam kemend-i āhdan tīr
Ḳılur çarḫuñ ṭoḳuz ḳalḳanını bir *(G. 124/1). [kemend-i āhdan, -dan]*

kemend-i ʿanberīn: *Anber kokulu kement II sevgilinin saçları.*

Boynuma ṭaḳmaġ içün cānā kemend-i ʿanberīn
Dāyimā zülf-i siyāhuñ pīç ü tāb üstindedür *(G. 83/7). [kemend-i ʿanberīn]*

Cemi dār itmege dār-ı ser-i zülf-i dil-āvīze
Kemend-i ʿanberīn aşmış gör ol zülf-i dü-tāh egri *(G. 406/10). [kemend-i ʿanberīn]*

Dil ü cānlar şikārına bu zülf-i müşk-efşānuñ
Kemend-i ʿanberīndür kim görinür gāh gāh egri *(G. 404/8). [kemend-i ʿanberīndür, -dür]*

kemend-i ḳaṣd: *(Cana) kasteden kement.*

Zülfüñ kemend-i ḳaṣdı çü dāyim şikāredür
Ṣayd olacaġı cānum aña āşikāredür *(G. 94/1). [kemend-i ḳaṣdı, -ı]*

kemend-i müşkīn ol-: *Misk kokulu kement olmak.*

Zülfüñ oluban kemend-i müşkīn
Cem boynına ṣaldı pīc ü tābı *(Terc. 1/105). [kemend-i müşkīn oluban, -uban]*

kemend-i sünbül-i yār: *Sevgilinin sümbül saçlarının kemendi.*

Kemend-i sünbül-i yāre giriftār olmasun kimse
Benüm baḫt-ı siyāhumdan siyeh-kār olmasun kimse *(G. 351/1). [kemend-i sünbül-i yāre, -e]*

kemend-i tāb-dār-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün parlak kemendi.*

Ne ḫōşdur şemʿ-i ḥüsnüñde kemend-i tāb-dār-ı zülf
Zihī ḳandīl-i rūşen kim resendür aña tār-ı zülf *(G. 196/1). [kemend-i tāb-dār-ı zülf]*

kemend-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün kemendi, bağı.*

Kemend-i zülfi cān avladuġınca
Ol āhū-çeşme kim olmaya naḫcīr *(G. 124/5). [kemend-i zülfi, -i]*

Ḳaşlaruñ ṭāḳı kemend-i zülfüñ üzre ṣanasın
Sāye-bān-ı ʿanberīn müşkīn ṭınāb üstindedür *(G. 84/11). [kemend-i zülfüñ, -üñ]*

İreli ġamzeñ oḳından cāna tīr
Dil kemend-i zülfüne oldı esīr *(G. 107/2). [kemend-i zülfüne, -üñ, -e]*

Kemend-i zülfüñi her dem ḳo āşikār olsun
Ki cān ü dil anı görüp aña şikār olsun *(G. 281/1). [kemend-i zülfüñi, -üñ, -i]*

kemend-i zülf-i dil-ber: *Sevgilinin zülfünün kemendi, bağı.*

Görelden kendünüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dil-berde nigūn-sār olmasun kimse *(G. 331/4). [kemend-i zülf-i dil-berde, -de]*

kemer: *Bel kuşağı, bel bağı.*

ʿIşḳuñ kemerini baġlayaldan
Ney bigi işüm nevādur iy dōst *(G. 26/27). [kemerini, -i, -n, -i]*

Ḳo kemer olsun ḳolum belüñe iy cān-ı cihān
Ḫōş yaraşur olıcaḳ sīmīn miyāna zer kemer *(G. 98/10). [kemer]*

Ḳıl ḳollarumı belüñe iy sīm-ber kemer
Sīmīn miyāna ḫōş yaraşur çünki zer kemer *(G. 116/2). [kemer]*

Öpmez elini kimse meger āstīn öper
Ḳoçmaz belini kimsene illā meger kemer *(G. 116/4). [kemer]*

Şekker lebüñe ḫidmet idem diyü iy şanem
Yüz yirde baġladı beline ney-şeker kemer *(G. 116/6). [kemer]*

Her dem miyānı yādına baġlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/12). [kemer]*

İy Cem dem oldı çāk idesin ṣabr yaḳasın
Çün dāyimā o mūy-miyānı ḳoçar kemer *(G. 116/14). [kemer]*

Cem diler kim kemer-i zer ḳıla ḳolın belüñe
Gerçi kim sīm miyānuñı kemerden güniler *(G. 121/18). [kemerden, -den]*

Birinüñ kimse elini öpmez illā āstīn
Birinüñ kimse belini ḳoçamaz illā kemer *(G. 138/10). [kemer]*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/12). [kemerde, -de]*

Belüñe diḳḳat ile baḳdukça
Görinür çeşmüme hemān kemerüñ *(G. 209/8). [kemerüñ, -üñ]*

Ṣanasın mūydur kim baḳduġumca
Kimerde görinür belüñ kemerde *(G. 336/6). [kemerde, -de]*

Kinār idem diyü belüñ kemerde
Delü göñlüm umar ḳılca kemerde *(G. 343/2). [kemerde, -de]*

Kinār idem diyü belüñ kemerde
Delü göñlüm umar ḳılca kemerde *(G. 343/1). [kemerde, -de]*

Kemer ḳıl ḳolumı didüm belüñe
Didi kim bağlaya ḳılı kemerle *(G. 364/10). [kemerle, -le]*

Ol dem ḳanı belüñi ḳoçardum kemer gibi
Şīrīn ṭudacuġuñı emerdüm şeker gibi *(G. 408/1). [kemer]*

İşitdi çü hātif ḫaberin bu dil-i miskīn
Himmet kemerin beline bend eyledi ṣad cā *(K. 5/138). [kemerin, -i, -n]*

Cümlesi zerrīn kemer altunlu dībā geydügi
Şuḳḳa altun başlarında ḳolları ʿuryāndur *(K. 8/39). [kemer]*

Bulur aduñı ṣormadın kemerde
Çeken ḫüsnüñi mīzān-ı naẓerde *(Mua. 125/1). [kemerde, -de]*

kemer: *(Sevgilinin) beli.*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/12). [kemer]*

kemer bağla-: *Bir işe girişmek, hazırlık yapmak.*

İy göñül bağladuñ ise sefer-i ʿışḳa kemer
Gel ḳadem baṣ gidelüm ṣorma ki ferseng nedür *(G. 136/7). [kemer bağladuñ, -du, -ñ]*

kemer eyle-: *Kemer yapmak.*

Mūy-ı miyānı yādına her ay hilāl olup
Sīmīn beline sīmden eyler ḳamer kemer *(G. 116/8). [kemer eyler, -r]*

kemer kemer: *Kemer kemer, tak tak.*

İy Kaʿbe yüzlü cāmiʿ-i ḫüsnüñde ḳaşlaruñ
Miḥrāb düzdi ʿanber-i terden kemer kemer *(G. 116/10). [kemer kemer]*

kemer ḳıl-: *Kemer etmek II dolamak.*

Ḳıl ḳollarumı belüñe iy sīm-ber kemer
Sīmīn miyāna ḫōş yaraşur çünki zer kemer *(G. 116/1). [kemer ḳıl]*

kemer ḳıl-: *Kemer yapmak, kemer hâline getirmek.*

Kemer ḳıl ḳolumı didüm belüñe
Didi kim bağlaya ḳılı kemerle *(G. 364/9). [kemer ḳıl]*

Ḳılmaduñ ḳolum miyānuña kemer
Ḳılca nefʿüñ görmedüm iy sīm-ber *(G. 133/1). [kemer ḳılmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

kemer ol-: *Kemer gibi olmak, kemer şeklini almak*

Ḳo kemer olsun ḳolum belüñe iy cān-ı cihān
Ḫōş yaraşur olıcaḳ sīmīn miyāna zer kemer *(G. 98/9). [kemer olsun, -sun]*

kemer-i zer ḳıl-: *Altın kemer yapmak, altın kemere çevirmek.*

Cem diler kim kemer-i zer ḳıla ḳolın belüñe
Gerçi kim sīm miyānuñı kemerden güniler *(G. 121/17). [kemer-i zer ḳıla, -a]*

kemḫā: *Altın ve gümüş tellerle nakışlı bir ipek kumaş.*

Raḳīb-i ḫar geyer kemḫā velīkin
Eşek zībā çul ile ādem olmaz *(G. 141/5). [kemḫā]*

kemīn ṭut-: *Pusu kurmak; zavallı, aciz kılmak.*

Ḥasret-i bī-ḥad ṭutar dāyim kemīn
Āreden cevrüñ ṣalaldan āstīn *(Mua. 147/1). [kemīn ṭutar, -ar]*

kemīne gir-: *Pusuya düşmek, pusu kuran kimsenin saldırı alanı içine girmek.*

Ṣaldı ḥabs-i külāha zülfeyni
Girdi ceyş-i Ḥabeş kemīne bugün *(G. 304/16). [kemīne girdi, -di]*

kemterīn: *Çok küçük, pek adi.*

Mihr-i ḳadrüñ ṭutalı evc-i saʿādetde şeref
Kemterīn ẕerresidür mihr-i diraḫşān-ı kerem *(K. 1/40). [kemterīn]*

kenʿān-ı kerem: *Kerem Kenan'ı.*

Künc-i ḥüzn içre neden dil ḳala Yaʿḳūb-miṣāl
Yūsuf-ı luṭfuña cāy oldı çü Kenʿān-ı kerem *(K. 1/98). [kenʿān-ı kerem]*

kenār: *Kucak.*

Didüm ki miyānuñı kenāruma getürsem
Güldi didi ḥaddüñden iñen aşma miyāne *(G. 357/7). [kenāruma, -uma]*

kenār: *Kenar, köşe.*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/12). [kenārum, -um]*

Laʿlüñ kenārına yazalı ḫaṭ ġubār ḫaṭ
Yāḳūt nüsḫasında ḳodı yādigār ḫaṭ *(G. 183/1). [kenārına, -ı, -(n)a]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur laʿl-i revān-baḫşuñ ki anuñ
Ḫıżr-veş yatur kenārında müdām aḫżar ḫaṭuñ *(G. 215/10). [kenārında, -ı, -nda]*

Güneş gice olup diyü ṭutar idi kenāra yüz
Tecellī ḳılsa gün yüzüñ eger zülfüñ kenārından *(G. 286/11). [kenāra, -a]*

Güneş gice olup diyü ṭutar idi kenāra yüz
Tecellī ḳılsa gün yüzüñ eger zülfüñ kenārından *(G. 286/12). [kenārından, -ı, -n, -dan]*

kenār: *Bir şeyin bitiş kısmı, bitiş yeri, uçta kalan kısmı; deniz kıyısı, sahil.*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 150/1). [kenārumuz, -umuz]*

Ḳadd ü ḫadüñ hevāsına şol deñlü aġlaruz
Kim ḳanda baḳsa serv ü semendür kenārumuz *(G. 153/6). [kenārumuz, -umuz]*

Gözümde ruḫları naḳşı maḳām ider ṣanasın
Mışırda Nīl kenārında dizdiler ḳandīl *(G. 244/6). [kenārında, -ı, -n, -da]*

Biñ yıl yanarsa ʿışḳ odına bir ḳarāra Cem
Baḥr-i ġamuñda gelmeye her-giz kenāra Cem *(G. 273/2). [kenāra, -a]*

Gel iy serv-i sehī bir dem kenāra vaḳtidür seyrüñ
Ki yir yüzini āb itdüm gözümüñ çeşme-sārından *(G. 286/5). [kenāra, -a]*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥayy
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenār *(K. 2/60). [kenār]*

Deryā-durur ki cümle cihāna muḥīṭdür
Ṣıġmaz muḥīṭe baḥri kenārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/164). [kenārı, -ı]*

kenār-ı çeşm: *Göz ucu, göz kenarı II yanı başı.*

Bir ḳadem baṣsañ kenār-ı çeşmüme iy serv-i nāz
Serv ʿādetdür ki mesken bir kenār-ı cū ṭutar *(G. 139/5). [kenār-ı çeşmüme, -üm, -e]*

kenār-ı cū: *Akarsu kenarı.*

Bir ḳadem baṣsañ kenār-ı çeşmüme iy serv-i nāz
Serv ʿādetdür ki mesken bir kenār-ı cū ṭutar *(G. 139/6). [kenār-ı cū]*

kenār-ı ʿışḳ: *Aşkın kenarı, sınırı II aşk (denizinin) kıyısı, sahili.*

Deryā-yı ʿışḳuña düşeni ṣanma ḳurtula
Zīrā ki yoḳ-durur bilürüz biz kenār-ı ʿışḳ *(G. 198/16). [kenār-ı ʿışḳ]*

kendi: *Kendi, dönüşlülük zamiri.*

Bir arada meger vaṣfın yazarken
İki kez ḫāme kendi kendözinden *(Mua. 88/2). [kendi]*

kendözi: *Kendisi, kendi özü.*

ʿIşḳuñ odında Cemüñ ḥālini gören didi kim
Kim ola kendözini āteş-i sūzāne atar *(G. 92/10). [kendözini, -n, -i]*

Cem zülfüñe ṭolaşalı ṭūl-i emel çeker
Beñzer cihānı kendözine cāvidān ṣanur *(G. 95/14). [kendözine, -n, -e]*

Gerçi kim çāh-ı cefādur zenaḫuñ çāhı velī
Dil-i dīvāne anı kendözine cāh bilür *(G. 97/8). [kendözine, -n, -e]*

Kendözini yig görürmiş kūyuñ itinden raḳīb
Yā daḫı ne ḫayr umarsın ol seg-i ḫōd-bīnden *(G. 296/7). [kendözini, -n, -i]*

Beñzetmese ger kendözini ṭās-ı rebāba
Yol bulmaz idi meclise māh-ı felek-ārā *(K. 5/27). [kendözini, -n, -i]*

Bir arada meger vaṣfın yazarken
İki kez ḫāme kendi kendözinden *(Mua. 88/2). [kendözinden, -n, -den]*

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendözüñe ḳūt
Bilürsin ḫod cihānuñ yoḳ ḳarārı *(G. 389/7). [kendözüñe, -ñ, -e]*

kendü: *Kendi, dönüşlülük zamiri.*

Ḳatl-i ʿuşşāḳı şehā kendüñe aṣṣı ṣanup āh
Ḳılma bu ʿādeti kim ṣoñra ziyānuñ olısar *(G. 54/5). [kendüñe, -ñ, -e]*

Gördükçe yā ḳaşuñı dil ü cān kemān ṣanur
Tīr-i belāya kendülerini nişān ṣanur *(G. 95/2). [kendülerini, -ler, -i, -n, -i]*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/8). [kendüye, -y, -e]*

Düşelden zülfüñüñ sevdāsına Cem
Ṣanur kendüye ʿālem cāvidāndur *(G. 113/14). [kendüye, -y, -e]*

Dilerdi kim çeke kendüye vuṣlatuñ yayın
Yabāna atdı Cemi oḳ gibi kemān-ı firāḳ *(G. 207/13). [kendüye, -y, -e]*

Seg-i kūyuñı gördükçe begenmez
Meger kendüyi görmişdür raḳībüñ *(G. 214/6). [kendüyi, -y, -i]*

Ṭaʿne ṭaşı atduġuñca ṣaḳladuġum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek *(G. 218/14). [kendüme, -m, -e]*

Zülfüñi döndürdi dīnden kendü īmāndan çıḳup
Ḳaṣd-ı īmān eyleyüp el bir ider kāfer ḫaṭuñ *(G. 226/9). [kendü]*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/6). [kendü]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/10). [kendü]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/2). [kendüme, -m, -e]*

Görelden kendünüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dil-berde nigūn-sār olmasun kimse *(G. 331/3). [kendünüñ, -nüñ]*

Germ olup kendüyi teşbīh itdügi içün yüzüñe
Yaḳdılar şemʿüñ zebānın aşdılar bāzārda *(G. 346/3). [kendüyi, -y, -i]*

Cevri çoḳdur sāʿid-i sīmīnüñüñ ṣal boynuma
İy ṣanem her kişi ḳāniʿdür çü kendü payine *(G. 349/6). [kendü]*

Ben ḫastenüñ çü ḫāṭırını ṣordı ol ḥabīb
ʿÖmri uzun u kendüsi ʿālemde saġ ola *(G. 367/6). [kendüsi, -si]*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir feṭḥ-i bāb ola *(G. 368/12). [kendüye, -y, -e]*

Tā ṭaḳaldan boynuma müşkīn ṣaçuñ zencīrini
Bu dil-i dīvāne bilmez kendünüñ tedbīrini *(G. 375/2). [kendünüñ, -nüñ]*

İy perī-ruḫ-sār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni *(G. 387/7). [kendüñi, -ñ, -i]*

Eglenmedi dīdemde n’idem zülfi ḫayāli
Yār idemedüm kendüme ʿömr-i güẕerānı *(G. 413/12). [kendüme, -m, -e]*

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne ʿaceb kim
Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẕmā *(K. 5/108). [kendü]*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inşā *(K. 5/139). [kendüde, -de]*

Ẕü’l-celāl ü Ẕü’l-cemāl ü Ẕü’l-beḳā vü Ẕü’l-ḥayā
Kendü ẕātı ile ḳāyim dāyimü’l-iḥsāndur *(K. 8/80). [kendü]*

Ser-i zülfüñe pā-best olalı dil
Elümle kendümi odlāre atdum *(Mua. 73/2). [kendümi, -m, -i]*

Görelden ḥüsn-i bī-ḥaddüñi iy māh
Beni dil kendü ḥālümde ḳomaz āh *(Mua. 140/2). [kendü]*

Kendü düşdi zülfüñe çün baġrını ḳan eylesün
Lām-ı zülfüñde ḳo dil feryād [ü] efġān eylesün *(Mua. 207/1). [kendü]*

Beni dūr idüp raḳībi kendüye maḥrem ḳılur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/23). [kendüye, -ye]*

Ümmī dir idi kendüye Raḥmān muʿallemi
Gel gör ki neydi ṭabʿ-ı selīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/167). [kendüye, -y, -e]*

Farż itmez idi kendüye ḳarż-ı şefāati
Olmasa Ḥaḳla ʿahd-i ḳadīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/169). [kendüye, -y, -e]*

Yidi yıl Eyyūba derd ü renc ü ġam yoldaş idüp
Nūḥa öz kendü tenūrından viren ṭūfān felek *(Terk. 2/8). [kendü]*

Naṭʿ-ı zemīnde ġam beni bir gün ʿadem ḳılur
Kendü oyunum ile çü şeh-māt olmışam *(Terk. 3/80). [kendü]*

Gerçi ki dāyim işümüz āh eyledüñ felek
Kendü yüzüñi yine siyāh eyledüñ felek *(Terk. 3/72). [kendü]*

Kendü elümle başuma aldum belāları
Kendümden oldı baña yine bu ḫaṭā dirīġ *(Terk. 3/47). [kendü]*

Kendü elümle başuma aldum belāları
Kendümden oldı baña yine bu ḫaṭā dirīġ *(Terk. 3/48). [kendümden, -m, -den]*

Kendüyi ḳanlara boyadup āftāb-ı çarḫ
Bu ḥāli gördi sīnesine şerḥa çekdi māh *(Terk. 3/59). [kendüyi, -y, -i]*

kendü elümle ayaġuma balta ur-: *Eliyle ayağına balta vurmak, kendi kendine zarar vermek, sonradan pişman olacağı işler yapmak.*

Oldum esīr kāfire nā-gāh bī-günāh
Kendü elümle ayaġuma balta urdum āh *(Terk. 3/56). [kendü elümle ayaġuma balta urdum, -du, -m-üm, -le]*

kendü özine ḳal-: *Kendi kendine kalmak, kendi başına kalmak.*

Zülfüñe beñzedürmiş özin nāfe-i Ḫaṭā
Kendü özine ḳaldı yine yüzi ḳāresi *(G. 416/4). [kendü özine ḳaldı, -dı-i, -n, -e]*

kendüden git-: *Kendinden geçmek, kendini kaybetmek.*

Görse güneş yüzüñi ḳamer kendüden gider
Ṭūbā ḳadüñ işitse perīşān olup gider *(Mua. 278/1). [kendüden gider, -er]*

O ẕevḳ ile gidüp kendüden āḫir
Biraz yitdi gine kendüye geldi *(Mua. 160/3). [kendüden gidüp, -üp]*

kendüden git-: *Ruhun bedenden gitmesi, ölmek.*

Cānumı ṣanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/2). [kendüden gitmeyince, -den-me, -y, -ince]*

kendüye gel-: *Kendine gelmek, aklı başına gelmek.*

O ẕevḳ ile gidüp kendüden āḫir
Biraz yitdi gine kendüye geldi *(Mua. 160/4). [kendüye geldi, -di]*

Niçe bir derd ü belā ile bu āvāre göñül
Kendüye gelmeye her geh ki saña vāre göñül *(G. 239/2). [kendüye gelmeye, -me, -y, -e]*

kenz-i künūz: *Hazineler hazinesi II "küntü kenzen mahfiyyen" (gizli bir hazine idim) kutsî hadisi.*

Kenz-i künūzı maḫzen-i esrār-ı lā-mekān
Miftāḥ-ı ḳufli yaʿnī zebānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/221). [kenz-i künūzı]*

kepenek: *Çobanların giydiği kolsuz ve dikişsiz, keçeden dövülerek yapılan giyecek.*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/9). [kepenek]*

kerāmet: *Cömertlik, lütuf, iyilik.*

Zülf[i] küfrinde ne kerāmet var
Ki yüzin gördi geldi dīne bugün *(G. 304/7). [kerāmet]*

kerāmet: *Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, harikulade hal.*

Lebüñ ölü dirildür nuṭḳa gelse
Kerāmet mi ki bu yā ḫōd velāyet *(G. 24/10). [kerāmet]*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/5). [kerāmetdür, -dür]*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/11). [kerāmet]*

Eşküm cihānı ṭutdı āb üzre yürürem ben
Dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancaḳ *(G. 200/4). [kerāmet]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/14). [kerāmeti, -i]*

kerāmet göster-: *Kendisinden keramet sayılacak olağanüstü bir hal zuhur etmek.*

Ne kerāmet gösterür gözle bu zülf-i ḫırḳa-pūş
Kim ṣalup seccādesin her laḥẓa āb üstindedür *(G. 84/9). [kerāmet gösterür, -ür]*

kerāmet bul-: *Keramet bulmak, kerametine sahip olmak.*

Naḳş-ı nigīn bigi yine bu raḥmet āyetin
Āḫirde oḳı çün bula cānum kerāmetin *(Mua. 54/2). [kerāmetin bula, -a]*

kerāmetlü: *Cömert, kerem sahibi.*

Ne kerāmetlü yaratmış seni ol Ḥayy Kerīm
Ki senüñ cūduña bulınmadı pāyān-ı kerem *(K. 1/53). [kerāmetlü]*

kerem: *Lütuf, iyilik, ihsan.*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/11). [keremdür, -dür]*

N'ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/11). [keremüñden, -üñ, -den]*

Gerçi belā vü derd ü ġamuñ ḫāk ider Cemi
Līkin keremlerüñe de var intiẓārumuz *(G. 153/14). [keremlerüñe, -ler, -üñ, -e]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/12). [kerem]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/11). [kerem]*

Dest-keş oldı çü bāzūña şehā ḳavs-i murād
Ol kemānuñ yaraşur kim ola ḳurbānı kerem *(K. 1/42). [kerem]*

Niçe kim zinde ḳıla ʿālemi ervāḥ-ı şafā
Niçe kim bende ḳıla luṭf ile insānı kerem *(K. 1/138). [kerem]*

Sūziş-i ḥālümi şol resme beyān ide saña
Der ü dīvār daḫı aġlaya kim ḳan[ı] kerem *(K. 1/84). [kerem]*

Gey yaraşur saña bu cübbe-i devlet çü anuñ
Dāmeni luṭf u vefā oldı girībānı kerem *(K. 1/44). [kerem]*

Devletüñ dārı cidārında düşen ẕerrece yoḳ
Ḥaşre dek zeyn ide ger ravżа-i rıżvānı kerem *(K. 1/34). [kerem]*

Çünki evvelde tamām eylemiş idüñ keremi
Umaram ṣoñra daḫı olmaya noḳṣān-ı kerem *(K. 1/105). [keremi, -i]*

Keremüñ cümle giriftārı ḫalāṣ eyler iken
Ne revādur baña lāyıḳ göre zindānı kerem *(K. 1/113). [keremüñ, -üñ]*

Çünki evvel keremüñ ābına ḳandurmış idüñ
Ḫüsrevā ṣoñra yine olma peşīmān-ı kerem *(K. 1/93). [keremüñ, -üñ]*

Ḥayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/81). [kerem]*

Ḥayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/82). [kerem]*

kerem: *Kerem, cömertlik.*

Āferīniş bulalı ḳālıb-ı ervāḥ-ı ṣafā
Bulmadı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bir cānı kerem *(K. 1/52). [kerem]*

Keremüñ cümle giriftārı ḥalāṣ eyler iken
Ne revādur baña lāyıḳ göre zindānı kerem *(K. 1/114). [kerem]*

Gerçi yüzüm ḳaradur nāme-i aʿmāl bigi
Umaram kim yuya luṭfuñ ṣuyı ile ānı kerem *(K. 1/116). [kerem]*

Keremüñ ḫilʿati ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/117). [keremüñ, -üñ]*

kerem: *Kerem, merhamet, bağışlanma.*

Ne kerem var ki ola mūcib-i tecdīd-i günāh
Ne güneh var ki ola bāʿiṣ-i ḥirmān-ı kerem *(K. 1/123). [kerem]*

Gerçi kim cürm ü ḫaṭādur işümüz n'oldı ʿaṭā
Gerçi kim iki elüm ḳanda velī ḳanı kerem *(K. 1/132). [kerem]*

kerem eyle-: *Cömertlik etmek, iyilik etmek.*

Cem yüzüñ gül-zārına irişimez
Gel kerem eyle yüzine bārī gül *(G. 238/14). [kerem eyle]*

Ḫatm-i rüsül çü sensin ümīdüm saña-durur
Olduñ Kerīme çünki ḥabīb eylegil kerem *(K. 7/70). [kerem eylegil, -gil]*

kerem gör-: *İyilik, ihsan görmek II yararlanmak.*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/12). [kerem göre, -e]*

kerem ḳıl-: *Lutfet, cömertlik göster, iyilik etmek.*

Çü ʿışḳuñ yolına Cem virdi cānın
Kerem ḳıl ḳılma anı zār sensüz *(G. 149/14). [kerem ḳıl]*

Kerem ḳıl baña raḥm it iy dil-ārām
Eger ḳılmaz iseñ itmez dil ārām *(G. 260/1). [kerem ḳıl]*

Çün kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsnüñde ġalaṭ düşdi ḫaṭuñ
Gel kerem ḳıl ḳazı anı ṣanemā dīnüñ içün *(G. 275/10). [kerem ḳıl]*

Didüm olmadın bu fikrüñ derdi ile bī-ḳarār
Gel kerem ḳıl iy ḳamer-ruḫ aduñı ḳıl āşikār *(Mua. 1/2). [kerem ḳıl]*

Lebüñ keşf eyle bārī gel kerem ḳıl
Çün irişmek diler ol cāna cānum *(Mua. 61/1). [kerem ḳıl]*

Bār-ı ġamdan dil rehā ḳal gel kerem ḳıl bir zamān
Tā cihān olduḳça aduñ ola meşhūr-ı cihān *(Mua. 66/1). [kerem ḳıl]*

Bir meh-i naḥvīye didüm luṭf ile
Aduñı eyle muʿayyen ḳıl kerem *(Mua. 309/2). [kerem ḳıl]*

Kül oldum ben sözüm od oldı iy dōst
Kerem ḳıl gel beni söyletme epsem *(G. 263/4). [kerem ḳıl]*

Didüm iy māh-ruḫ [u] zühre-cebīn māh-liḳā
Kerem it nām-ı şerīfüñi ʿıyān eyle baña *(Mua. 57/2). [kerem it]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/9). [kerem ḳıl]*

Ger ṣaḳlar iseñ genc-i ḫayālüñi kerem ḳıl
Gönlümde nihān it anı vīrāne gerekse *(G. 322/3). [kerem ḳıl]*

Çü tīrini dil ü cānumdan itmedi taḳṣīr
Keremler eyledi ġamzeñ cihānda var olsun *(G. 281/8). [keremler eyledi, -di]*

kerem ḳıl-: *Cömertlik etmek, ihsan ve inayet göstermek.*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẓer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/3). [kerem ḳıl]*

Bu bī-ser ü pāye sen kerem ḳıl
Raḥm eyle ki ḥāl[i] oldı müşkil *(Mua. 129/1). [kerem ḳıl]*

Cem ḳuluñ sensüz olamaz raḥm ḳıl
Gel kerem ḳıl pādişāhum gitme gel *(G. 231/10). [kerem ḳıl]*

kerem ḳıl-: *Lütfetmek, bağışlamak, merhamet etmek.*

Kerem ḳıl olma iñen iy ṣanem cefā ḳılıcı
Baña cefā ḳılıcı bu zamāne yitmez mi *(G. 419/15). [kerem ḳıl]*

kerem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in keremi.*

Ki ḳamu mücrime hemān pesdür
Kerem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/50). [kerem-i lā ilāhe illallāh]*

kerīm: *Kerem sahibi, cömert, âlîcenap.*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/11). [kerīm]*

kerīm: *Vâdini yerine getiren, çok verici, lütuf ve ihsanı bol, kendisine sığınanı geri çevirmeyen (Allah).*

Ne kerāmetlü yaratmış seni ol Ḥayy Kerīm
Ki senüñ cüduña bulınmadı pāyān-ı kerem *(K. 1/53). [kerīm]*

Ḫatm-i rüsül çü sensin ümīdüm saña-durur
Olduñ Kerīme çünki ḥabīb eylegil kerem *(K. 7/70). [kerīme, -e]*

kerīm ü ḥayy: *Vâdini yerine getiren, çok verici, lütuf ve ihsanı bol, kendisine sığınanı geri çevirmeyen ve bütün varlıkların hayat kaynağı, ebedî ve hakiki hayat sâhibi (Allah).*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥayy
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenār *(K. 2/59). [kerīm ü ḥayy]*

kerīm-i bī-miṣāl: *Benzeri olmayan, vadini yerine getiren, çok verici, lütuf ve ihsanı bol, kendisine sığınanı geri çevirmeyen Allah.*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳāñuñ iy Kerīm-i bī-miṣāl *(K. 3/14). [kerīm-i bī-miṣāl]*

kerīm-i pür-kerem: *Lütufla dolu cömert (Allah).*

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe'ṣ-sā'ilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿāl *(K. 3/50). [kerīm-i pür-keremsin, -sin]*

kerre: *Defa.*

Bir kerre yañılup ḫaṭuña beñzerem dimiş
Oldı bu yüz ḳarası ile şerm-sār nesḫ *(G. 40/11). [kerre]*

Bir kerre germ olup dil uzatmış cemālüñe
Bu cürm içün zebānını şemʿüñ keser maḳaṣ *(G. 179/7). [kerre]*

Bir kerre cemālüñ göreyin tek bu cihānda
Cān ü dilümi al saña şükrāne gerekse *(G. 322/5). [kerre]*

Ḳatı göñlinden şikāyet ḳılmaġa tīġı ḳomaz
Uġraduñ bī-çāre dil bu kerre ṭaşdan āhene *(G. 361/20). [kerre]*

Bir kerre derdümi añup efġāna başlasam
Yanumca nāleler ḳıla ṣaḥrā benüm bigi *(G. 412/5). [kerre]*

Bir kerre tecellī ide diyü gül-i rengīn
Yā ḫōd götüre perdesini ġonce-i zībā *(K. 5/45). [kerre]*

Eyledüñ vaʿde bir iki kerre
Līk az eyle kerreden iy dōst *(Mua. 36/3). [kerre]*

Eyledüñ vaʿde bir iki kerre
Līk az eyle kerreden iy dōst *(Mua. 36/4). [kerreden, -den]*

kerte-i nīlūferi it-: *Nilüfer çiçeğinin kısa elbisesini yapmak.*

Sūsen-i aṭlasdan itmiş kerte-i nīlūferi
Sünbüli dökmiş benefşe dāne dāne sūsene *(G. 361/3). [kerte-i nīlūferi itmiş, -miş]*

kes-: *Bitirmek, sona erdirmek.*

Zülfüñi kesmege ḳaṣd itmişsin a çoḳ sevdügüm
Kesmedin bu zülf-i pür-çīni Cemüñ ʿömrini kes *(G. 162/14). [kes]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/2). [kesdi, -di]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/6). [kesdi, -di]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/6). [kesen, -en]*

kes-: *Kesici bir aletle kesmek (saç bağlamında).*

Ser-i zülfini kesmiş beñzer ol yār
Ki buldı ḥāṣıl-ı ʿömrüm nihāyet *(G. 25/9). [kesmiş, -miş]*

Ser-i zülfini kesmiş ol ḳamer-ruḫ
Dirīġā ḥāṣıl-ı ʿömrüm hemāndur *(G. 113/3). [kesmiş, -miş]*

Zülfinüñ ucını kesmiş ḫaṭṭı kāfirdür daḫı
Ḳaṭʿ-ı zünnār itdi līkin nā-müselmāndur henūz *(G. 146/5). [kesmiş, -miş]*

Zülfüñi kesmege ḳaṣd itmişsin a çoḳ sevdügüm
Kesmedin bu zülf-i pür-çīni Cemüñ ʿömrini kes *(G. 162/13). [kesmege, -meg, -e]*

Bir kerre germ olup dil uzatmış cemālüñe
Bu cürm içün zebānını şemʿüñ keser maḳaṣ *(G. 179/8). [keser, -er]*

Yüzüñe şemʿ özin eylemiş meger teşbīh
Zebānın anuñ içün dāyimā keser miḳrāż *(G. 180/4). [keser, -er]*

Meclis-i ḥüsnüñ görelden şol ḳadar germ oldı kim
Sīnesi üzre ciger yaġın kesüp yaḳar çerāġ *(G. 194/16). [kesüp, -üp]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/9). [kes]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/10). [kesem, -em]*

Kesdi ol gül külālesini meger
Ki irdi Cem ʿömri āhirine bugün *(G. 304/17). [kesdi, -di]*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/3). [kesme, -me]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/10). [kesme, -me]*

Ḫaṭṭuñ var iken kesme ser-i zülf-i siyāhı
Ḳaṭʿ eylemek ol kāfire zünnārı sebeb ne *(G. 345/7). [kesme, -me]*

Kesilsün şāne-veş baġrı ṣaçuñuñ
Ḳılını kesmek isteyen kesende *(G. 360/12). [kesende, -ende]*

Kesilsün şāne-veş baġrı ṣaçuñuñ
Ḳılını kesmek isteyen kesende *(G. 360/12). [kesmek, -mek]*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup şemʿüñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/4). [kesdi, -di]*

Ḳamer devrinde Cem ʿömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/10). [kesdi, -di]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/5). [kesdüñ, -dü, -ñ]*

Cān rişteşini kesme ki ḥabli'l-metīn ṣunar
Ṣaḥrā-yı dīnde çetri ṭınābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/137). [kesme, -me]*

Kākülüñ ʿömrüm-durur çün kesmege ḳaṣd eyleme
Kim ḳamer devrinde ʿömr-i bī-nihāyet ḫōş-durur *(G. 74/5). [kesmege, -meg, -e]*

Zülfi ucın kesmege ḳaṣd eyledi dil-ber didüm
Kesme kim devr-i ḳamerde ḫōş-durur ʿömr-i derāz *(G. 144/4). [kesme, -me]*

Zülfi ucın kesmege ḳaṣd eyledi dil-ber didüm
Kesme kim devr-i ḳamerde ḫōş-durur ʿömr-i derāz *(G. 144/3). [kesmege, -meg, -e]*

Zülfüñi kesmege ḳaṣd itmişsin a çoḳ sevdügüm
Kesmedin bu zülf-i pür-çīni Cemüñ ʿömrini kes *(G. 162/14). [kesmedin, -medin]*

Aşılmış iken odlara yaḳmaḳ revā degül
Düşdi zemīne çün kesilüp rīsmān-ı şemʿ *(G. 190/18). [kesilüp, -il, -üp]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/10). [kesmeyem, -me, -y, -em]*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/4). [kesseler, -se, -ler]*

Kesme çoḳ sevdügüm külāleñi gel
ʿÖmrümüñ ḥāṣılını eyleme ṭay *(G. 394/7). [kesme, -me]*

kes-: *(Kumaş vb.) keserek elbise imal etmek.*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/8). [kesdi, -di]*

kesād ol-: *Değersiz olmak.*

Gösterelden ṣafḥa-i gülde ḫaṭuñ ḫaṭṭ-ı sevād
Yüz ḳarasın ḥāṣıl idüp müşk-i Çīn oldı kesād *(G. 46/2). [kesād oldı, -dı]*

keşf: *Madde ve duyular âlemi ötesine, gayb âlemine ait hususlara vâkıf olma, his ve akılla idrak edilemeyen hususları kalp gözüyle görme, kalp gözü açık olma.*

Cem üç ḳadeḥ mey-i ṣāfīde bulduġı keşfi
Yüz erbaʿīn ile bulmadı zāhid-i murtāż *(G. 180/21). [keşfi, -i]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/13). [keşf]*

keşf eyle-: *Ortaya çıkarmak, açmak, göstermek.*

ʿArż it ṣaçuñı Rūm diyārı Ḫoten olsun
Dendānuñı keşf eyle ki ʿālem ʿAden olsun *(G. 311/2). [keşf eyle]*

Lebüñ keşf eyle bārī gel kerem ḳıl
Çün irişmek diler ol cāna cānum *(Mua. 61/1). [keşf eyle]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümüne bu yiter *(G. 98/5). [keşf eyle]*

Keşf idelden gün yüzüñ ol sāde-rū
Ol arada çıḳdı dil elden dirīġ *(Mua. 223/1). [keşf idelden, -elden]*

Keşf idelden gün yüzüñ iy māh-rū
Ol arada çıḳdı dil elden ḳamu *(Mua. 232/1). [keşf idelden, -elden]*

keşf it-: *Açmak, kaldırmak.*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(G. 234/1). [keşf idüp, -üp]*

Niḳābuñ keşf idüp göster yüzüñi
İñen çekdürme baña intiẓārı *(G. 377/5). [keşf idüp, -üp]*

Götür yüzüñüñ burḳaʿın keşf [it] aradan perdeyi
Tā kim yüzüñüñ ṭalʿati ḳıla tecellī iy perī *(Mua. 85/1). [keşf [it]]*

Burkaʿuñ keşf itmege bir dem olursa ger mecāl
Cem göñül terkin ḳılur tā görine nūr-ı cemāl *(Mua. 101/1). [keşf itmege, -meg, -e]*

keşf it-: *Çözmek, açmak.*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/7). [keşf idüp, -üp]*

keşf it-: *Açmak.*

Keşf itdügince süfre ṣımāṭ-ı nübüvveti
Bir ḳur[ı] ḳurş oḳur meh[i] nānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/229). [keşf itdügince, -düg, -ince]*

keşf it-: *Açılmak, görünmek, zuhur etmek.*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/1). [keşf itse, -se]*

keşf ḳıl-: *Açmak, meydana çıkarmak, göstermek.*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy ṣanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/11). [keşf ḳıl]*

keşf ol-: *Açılmak, meydana çıkarılmak.*

Keşf olalı yüzüñüñ nikābı
Eyledi ḫacil ol āftābı *(Terc. 1/95). [keşf olalı, -alı]*

Bildüm bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḥüsnüñüñ kitābı *(Terc. 1/108). [keşf olalı, -alı]*

Dişlerüñ dürrine şol laʿl-i lebüñ kim perdedür
Keşf olursa iy ṣanem bī-ḥadd olur ol per'dedür *(Mua. 79/2). [keşf olursa, -ur, -sa]*

ke's-i ser: *Kafa tası.*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile cān virürsem
Ne reyḥānlar bite bu ke’s-i serde *(G. 343/10). [ke’s-i serde, -de]*

keşīde: *Çekilmiş.*

Gülüp didi muʿammādan ṭuyursañ
Keşīde ḥiss yaz kim ola maḥsūs *(Mua. 128/4). [keşīde]*

kesil-: *Kesilmek, katolunmak, yara açılmak.*

Kesilsün şāne-veş baġrı ṣaçuñuñ
Ḳılını kesmek isteyen kesende *(G. 360/11). [kesilsün, -sün]*

kesr-i feṯḥ-i żamm ol-: *Zamme ve fethanın ortadan kalkması II dil kelimesinin harekesiz, cezimli okunması.*

Dil kesr-i feṯḥ-i żamm ola cezm ile bī-gümān
Olsa sükūn-ı cān ḥarekātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/33). [kesr-i feṯḥ-i żamm ola, -a]*

keştī-i necāt: *Kurtuluş gemisi.*

Nūḥ-ı luṭfuñ eger irgürmeye keştī-i necāt
Ġarḳ ider baḥr-i belāya beni ṭūfān-ı kerem *(K. 1/91). [keştī-i necāt]*

keştī-i vaṣl-ı nigār: *Sevgiliye kavuşma gemisi.*

İrmez ise keştī-i vaṣl-ı nigār
Ġarḳ ider bir gün beni deryā-yı ʿışḳ *(G. 199/3). [keştī-i vaṣl-ı nigār]*

ke’ṭ-ṭayri fi’l-ḳafaṣ: *Kafesin içindeki kuş gibi (dir).*

ʿArż ideli helāküme ḳaṣuñ gözüñle naṣ
Cān ṣevḳi ile sīnede ke’ṭ-ṭayri fi’l-ḳafaṣ *(G. 179/2). [ke’ṭ-ṭayri fi’l-ḳafaṣ]*

kevkeb-i çarḫ: *Feleğin yıldızları.*

Cem n’ola pāyüñe gözden ḳılsa seyyāre niṣār
Kevkeb-i çarḫa şeref virür çü mūzeñ kebkebi *(G. 400/14). [kevkeb-i çarḫa, -a]*

kevkeb-i ḥüsn: *Güzelliğinin yıldızı.*

Kevkeb-i ḥüsnüñ hemīşe mürtefiʿdür iy perī
ʿĀḳıbet tā yüz ola sen āftāba müşterī *(Mua. 164/1). [kevkeb-i ḥüsnüñ, -üñ]*

kevkeb-i seyyāre: *Seyreden yıldızlar.*

Her ʿaraḳ kim ṣubḥ-dem ol ḫadd-i cānāndan ṭamar
Kevkeb-i seyyāredür kim māh-ı tābāndan ṭamar *(G. 63/2). [kevkeb-i seyyāredür, -dür]*

kevkeb-i sirişk: *Gözyaşı yıldızı.*

Cem kevkeb-i sirişkin işigüñde bulımaz
Beñzer felekde daḫı yoġ imiş sitāresi *(G. 416/9). [kevkeb-i sirişkin, -i, -n]*

kevn ü mekān: *Varlık alemi, kâinat.*

Kevn ü mekānda nīze gibi yir[i] ṣadr olur
Her kime ki irse ẓıll-i sinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/219). [kevn ü mekānda, -da]*

Ṭaşlarla dögünüp yürür āb-ı revānı gör
Raḥm itmedi bu ḥālete kevn ü mekānı gör *(Terk. 3/20). [kevn ü mekānı, -ı]*

Dil-berā eyle ḥaẕer āhum odından ki benüm
Āteş-i āhum ile kevn ü mekān oda yanar *(G. 90/10). [kevn ü mekān]*

kevn ü mekān ü ʿālem: *Varlık, kainat, mevcudiyet.*

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içinde var iʿtibār *(K. 2/50). [kevn ü mekān ü ʿālem]*

kevneyn: *Hem cismani hem ruhani dünya II Dünya ve ahiret.*

Ol-durur kevneyn içinde ʿāḳıbet maḥmūd olan
Ḳapuñuñ öñinde eşküm bigi gil-ālūd olan *(Mua. 42/1). [kevneyn]*

kevn-i ẓıll-i ẕalīl: *Çok koyu gölgesinin bulunduğu yer.*

Sīmürġ kevn-i ẓıll-i ẕalīlinde ḫōş geçer
Per açduġınca şerʿi ʿuḳābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/131). [kevn-i ẓıll-i ẕalīlinde, -i, -n, -de]*

kevṣer: *Cennette bir nehir veya havuz.*

Görüp Kevṣer lebüñ cennet ruḫuñda
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister *(G. 73/5). [kevṣer]*

Ṭūbā budaġı ḳāmeti Kevṣer ṭudaġıdur
Cennet var ise ol şanemüñ ḥüsni bāġıdur *(G. 126/1). [kevṣer]*

Laʿlüñ zülāl çeşmesi şol selsebīldür
Kevṣer döker ki çeşme-i ḥayvān ayaġıdur *(G. 126/4). [kevṣer]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur kim Ḫıżr bigi dāyimā
Ẓulmet-i zülfüñle Kevṣer laʿlüñi bekler ḫaṭuñ *(G. 226/12). [kevṣer]*

İşigüñ Kevṣerle ṣulayup seḥer pāk itmege
Ḫūr-ı cennet deste bağlar sünbülin cārūb içün *(G. 301/9). [kevṣerle, -le]*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/14). [kevṣerdür, -dür]*

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı KevŠer
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā *(Terc. 1/19). [kevšer]*

kevṣer: *Cennette bir nehir ismi II padişahın himmeti.*

Himmetüñ Kevṣeridür ʿayn-ı seḫā kim utanup
Oldı ẓulmetde nihān çeşme-i ḥayvān-ı kerem *(K. 1/31). [kevṣeridür, -i, -dür]*

kevṣer ol-: *Kevṣer suyu gibi olmak.*

Şarābum kevṣer ola ḫūr sāḳī
Lebüñ şābāş-ı bī-ḥad ḳılsa bākī *(Mua. 220/1). [kevṣer ola, -a]*

key: *Gayet, pek, çok.*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿivaż *(G. 181/4). [key]*

Ġamzeñ āhū-yı dile zaḫm uralı
Key zebūndur ḳoma naḫcīrüñ begüm *(G. 271/8). [key]*

key ḳatı: *Pek çok, oldukça.*

Zülf-i şeb-rengüñ var iken müşk-i ḫōş-bū isteyü
Key ḳatı dīvānedür her kim ki meyl-i Çīn ider *(G. 58/4). [key ḳatı]*

keyfiyyet: *Allah Teâlâ'nın mahiyet ve keyfiyetle nitelendirilemeyeceği tenzihî (selbî) sıfatı.*

ʿAḳl-ı kül cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilemez
Bir kimesne eylemez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl *(K. 3/30). [keyfiyyetüñde]*

keyvān: *Satürn, Zühal gezegeni.*

Ḳudretüñden oldı Keyvān çarḫ üzre pās-bān
Ḥikmetüñden oldı Mirrīḫ āsmāna kūtvāl *(K. 3/35). [keyvān]*

Keyvān yir idinmişdi yidinci felek üzre
Tā kim ḳıla ol bezm-i dil-ārāyı temāşā *(K. 5/11). [keyvān]*

kez: *Defa, kere.*

Āteş-i ʿışḳ ile her dem dil ü cān oda yanar
Bir kez āh eyler isem iki cihān oda yanar *(G. 90/2). [kez]*

Bir kez öñinde şevḳ ile yanup yaḳılmaġa
Cān atup oda rūşen ider her mekān[ı] şemʿ *(G. 190/37). [kez]*

Uşanmaduñ mı çāh-ı ġabġabından
Anuñ-çün niçe kez zindāne girdüñ *(G. 225/4). [kez]*

Yüz sürüp ayaġına öpmege dil-dāruñ elin
Günde biñ kez öperem yalvarup aġyāruñ elin *(G. 310/2). [kez]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḥamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/3). [kez]*

Leblerüñ bir kez dise iy ʿāşıḳ-ı bī-çāre gel
Cān-ı şīrīnden çıḳarur ʿāşıḳ-ı bī-çāreyi *(G. 420/5). [kez]*

Mekketu'llāhı varup bir kez ṭavāf eyledügüñ
Biñ Ḳaraman biñ ʿArab biñ milket-i ʿOsmāndur *(K. 8/3). [kez]*

Dil yā ḳaşuña tīr-i belāya nişānedür
Raḥm eyle iy [] ki bu kez ḳaṣdı cānedür *(Mua. 71/2). [kez]*

Bir arada meger vaṣfın yazarken
İki kez ḫāme kendi kendözinden *(Mua. 88/2). [kez]*

ki: *Ki bağlacı.*

Yüzüñi gören vālih olup dir ki göñülden
Bu ḥüsn ne ḥüsni ki teḳaddes ve teʿālā *(G. 1/3). [ki]*

Yüzüñi gören vālih olup dir ki göñülden
Bu ḥüsn ne ḥüsni ki teḳaddes ve teʿālā *(G. 1/4). [ki]*

Ay gün yüzüñe āyine-dār olsa yaraşmaz
Zīrā ki degül āyinesi pāk ü mücellā *(G. 1/8). [ki]*

Raḥm ḳıl ḫastedür göñül ġamdan
Leblerüñden umar ki ire devā *(G. 2/12). [ki]*

ʿIşḳuñuñ yolına cān virene iy şāh-ı cihān
Ne revādur ki hemīşe ḳılasın cevr ü cefā *(G. 4/6). [ki]*

Oldı zülfeyn[i] dām-ı ẓıll-i hümā
Gören eydür ki dāme ẓıllühümā *(G. 5/2). [ki]*

Būse añduḳça ṭudaġın ışırur
Cānuma ḳaṣdı bu ki ḳıla cezā *(G. 5/10). [ki]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/1). [ki]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/2). [ki]*

Sinüme uġrayıcaḳ n'ola sögüp geçse ḫabīb
Ki melek daḫı ḳılur ḳabr-i ġarīb üzre duʿā *(G. 7/4). [ki]*

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur
Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā *(G. 7/5). [ki]*

Ṭınmadı laʿl ṭabībi lebin emsem diyicek
Didi ḫālī ki açılmadı daḫı dār-ı şifā *(G. 7/8). [ki]*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/9). [ki]*

Ger hevā-yı ḫaṭ-ı sebzüñle ölem ḳabrüme gel
Ki biten sebzelerüm ḥālümi ʿarż ide saña *(G. 8/6). [ki]*

Gerçi eflāke çıḳar dūd-ı siyāhum ṣanemā
Saña kār eyleyemez āh ki āhum ṣanemā *(G. 9/2). [ki]*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/5). [ki]*

Şu deñlü yaş aḳıtdum gözlerümden
Ki ġarḳ eyler beni bugün bu deryā *(G. 11/4). [ki]*

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb *(G. 12/3). [ki]*

Raḥm eyle vaḳtidür ki ġam-i ʿārıżuñla eşk
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb *(G. 12/8). [ki]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde yoḳ ʿaẕāb *(G. 14/6). [ki]*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/9). [ki]*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/10). [ki]*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/11). [ki]*

Ṣol deñlü göñül ʿışḳuñ ile çekdi cefāyı
Ki aġlasa gözüm ʿālemi meşḥūn ider iy dōst *(G. 20/6). [ki]*

Luṭfuñla n'ola göñlümi maʿmūr ider iseñ
Zīrā ki ġamuñ leşkeri vīrān eder iy dōst *(G. 21/8). [ki]*

Ṣol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi firāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/13). [ki]*

Lebüñ ölü dirildür nuṭḳa gelse
Kerāmet mi ki bu yā ḫōd velāyet *(G. 24/10). [ki]*

N'ola zülfüñ görüp dil olsa mecnūn
Ki ʿışḳuñ aña ḳılmışdur sirāyet *(G. 24/16). [ki]*

Nigārā vaḳtidür raḥm eyle cāna
Ki ġamzeñ her nefes ḳılur siyāset *(G. 25/4). [ki]*

Beni ḫāk eyle iy ġam eglemegil
Ki ṣala sāyesin ol serv-kāmet *(G. 25/8). [ki]*

Ser-i zülfini kesmiş beñzer ol yār
Ki buldı ḥāṣıl-ı ʿömrüm nihāyet *(G. 25/10). [ki]*

Raḳībe ilenüben ḳılma nefrīn
Ki bādincān-ı beddür irmez āfet *(G. 25/12). [ki]*

Dil ʿışḳuña mübtelādur iy dōst
Raḥm eyle ki bī-nevādur iy dōst *(G. 26/2). [ki]*

Iraġa ṣalma ḳapuñdan beni ki Merve ḥaḳı
Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ ṣafā imiş iy dōst *(G. 27/3). [ki]*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/13). [ki]*

Dil zenaḫ-dān çāhına düşdi ki ḳılmaġa ḫalāṣ
Rīsmān ṣaldı muʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/3). [ki]*

Ṣol bir suʾāl içün ki dimiş bādeye lebüñ
Her dem ḳılur arada ṣurāḥī vü cām baḥs *(G. 32/3). [ki]*

Ḥüsnüñ kitābı şerḥi ile ḫaṭṭuñ ḥavāşīsi
Diḳḳat yiri-durur ki olur ṣubḥ u şām baḥs *(G. 32/6). [ki]*

Şu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/5). [ki]*

Devā-yı derdümi ṣordum ṭabīb laʿlüñden
Didi ki būse-i dil-ber olupdur aña ʿilāc *(G. 33/8). [ki]*

Ulu saʿādet olur yüce devlet ol kişiye
Ki ayaġuñuñ tozın eyler hemīşe farḳına tāc *(G. 33/10). [ki]*

Zülfüñe kim ki dilden olmaz esīr
Bulmasun ġamdan ol kimesne felāḥ *(G. 35/13). [ki]*

Lebüñ añduḳça n'ola sırrını fāş itse göñül
Lāzimīdür ki ʿıyān eyleye esrārı ḳadeḥ *(G. 36/4). [ki]*

Āteşīn mey dehenüñ ābına teşbīh ola mı
Ḫāk anuñ başına ki olmaya hevā-dārı ḳadeḥ *(G. 36/8). [ki]*

Tevbesi gibi dil ṣalāḥı bozar
Sākī her geh ki ider ṣalā-yı ḳadeḥ *(G. 37/8). [ki]*

Lebüñ ḫayāline cām ile Cem ber-ā-ber olur
Ki saña ola temennā-yı būse remz-i ṣarīḥ *(G. 38/10). [ki]*

Ger ḫaṭ yazarsa ʿārıżı üstinde ġam degül
Zīrā ki ḫōş-durur olıcaḳ āb-dār nesḫ *(G. 39/6). [ki]*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/13). [ki]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın aña muḳayyed *(G. 42/9). [ki]*

Ṣol deñlü sürer ẕevḳ u ṣafā derdüñ ile dil
Diler ki ḳala cevr ü cefāñ ile muḫalled *(G. 42/12). [ki]*

Ḳoma ki yana nār-ı ġama ümmet-i ʿışḳı
Fer virdi yüzüñ nūrına çün nūr-ı Muḥammed *(G. 42/13). [ki]*

Ṭūbā boyuñı göreliden serv çemende
Şermende olup ṭoġrısı didi ki zihī ḳad *(G. 42/16). [ki]*

Cem yoluña cānını fidā eyledi iy dōst
Billāhi revā mı ki ṭapuñdan ḳılasın red *(G. 42/18). [ki]*

Vefādan gerçi yoḳ-durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ki cevr ile ḳılur zād *(G. 43/8). [ki]*

Bu Cem ḳuluña raḥm eyle ki ġamdan
Cihān içinde olmaz bir nefes ṣād *(G. 43/13). [ki]*

Gün yüzüñ irse ḳalmaz aya vücūd
Ki ruḫuñ oldı mā-hüve'l-maḳṣūd *(G. 47/2). [ki]*

İriş iy ġam beni ḫāk-i reh eyle
Ki ola ṭopraġum ilte kūyına bād *(G. 48/4). [ki]*

Göñül mülkini ḳıl luṭfuñla maʿmūr
Ki seyl-āb-ı ġamuñ ḳomadı bünyād *(G. 48/6). [ki]*

Saña naṣṣ ile gelmiş ḳatl-i ʿuşşāḳ
Ki ḳaşuñ nūn-ı ḳudretdür gözüñ ṣād *(G. 48/10). [ki]*

Bīmār-ı ġamzeñem ḳo ki laʿl ü ruḫuñ öpem
Olur dehān-ı ḫasteye çün gül-şeker leẕīẕ *(G. 49/5). [ki]*

Naḫl-i ḳadüñi laʿl-i lebüñ yādına yaşum
Budur ṣuvarduġı ki irişe semer leẕīẕ *(G. 49/10). [ki]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/13). [ki]*

Dil ḫānesine gel ki ciger eyledüm kebāb
Bir iki loḳma ṣun ki olur mā-ḥażar leẕīẕ *(G. 49/17). [ki]*

Dil ḫānesine gel ki ciger eyledüm kebāb
Bir iki loḳma ṣun ki olur mā-ḥażar leẕīẕ *(G. 49/18). [ki]*

Dil yā ḳaşuña olmaġa ḳurbān hevesi var
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī-nefesi var *(G. 50/2). [ki]*

Peykānlu göñül içre ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ
Bir ṭūṭīye beñzer ki demürden ḳafesi var *(G. 50/4). [ki]*

Laʿlüñde ʿıyān olsa n'ola ḫāl-i siyāhuñ
Her ḳanda ki sükker ola lā-büd megesi var *(G. 50/6). [ki]*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n'ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī nefesi var *(G. 50/10). [ki]*

Hey di ṣanemā zülf-i siyāhuña ki her dem
ʿUşşāḳuña ẓulm eyleyüben fitneler eyler *(G. 51/7). [ki]*

Her geh ki perīşān ṣaçuña şāne ura bād
Ḳoḫusı cihān yüzini pür-müşk-i ter eyler *(G. 51/13). [ki]*

Yüzüñi ḳoyup zülfüñe varmazdı dil-i Cem
Bileydi ki bu resme perīşān olacaḳdur *(G. 52/10). [ki]*

Seni sevmek günāh imiş ki beni
Yaḳan odlāre bu günāhumdur *(G. 53/7). [ki]*

Ḫaṭ-ı dil-dār yazupdur ki bile cümle cihān
Milket-i ḥüsn temāmet ki bu cānuñ olısar *(G. 54/7). [ki]*

Ḫaṭ-ı dil-dār yazupdur ki bile cümle cihān
Milket-i ḥüsn temāmet ki bu cānuñ olısar *(G. 54/8). [ki]*

Yā ḳaşuña n'ola ḳurbān olur ise dil-i Cem
Ġamzeñ oḳına bilürem ki nişānuñ olısar *(G. 54/10). [ki]*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāşıḳa hem şimdi mi oldıġı var *(G. 55/7). [ki]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōşdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/2). [ki]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/10). [ki]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/5). [ki]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/6). [ki]*

Zülf-i şeb-rengüñ var iken müşk-i ḫōş-bū isteyü
Key ḳatı dīvānedür her kim ki meyl-i Çīn ider *(G. 58/4). [ki]*

Elden piyāleyi ḳoma nergis gibi bu dem
Ki oldı zamāne sūsen ü gülle behişt-vār *(G. 60/14). [ki]*

Niçün raḥm eylemezsin baña iy dōst
Ki ʿışḳuñla yaşum Ceyḥūn olupdur *(G. 62/4). [ki]*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gül-gūn olupdur *(G. 62/6). [ki]*

N’ola ḫūnī gözüñ ḳan eyler ise
Ki ḳan itmek buña ḳānūn olupdur *(G. 62/8). [ki]*

Ḫūn-rīz ġamzeñe ideli sīnemi siper
Ne deñlü oḳ ki ġamz ile atsañ siperdedür *(G. 64/8). [ki]*

N’ola ḳurtarsañ iy meh-rū beni sen
Ki zülfüñ boynuma dāyim resendür *(G. 66/12). [ki]*

N’ola kūyuñı Cem terk itmez ise
Ki ezelden ol aña cānā vaṭendür *(G. 66/18). [ki]*

Neden kūyuñ muġaylānın ṭutam ḫār
Ki güldür yāsemendür yā semendür *(G. 67/4). [ki]*

Şikeste göñlüme ṭolaşdı beñzer
Ki zülfüñ ucdan uca pür-şikendür *(G. 67/10). [ki]*

İşigüñ ḫākini terk idemez Cem
Ki evvelden aña ol yir vaṭendür *(G. 67/14). [ki]*

Nice çāk itmeyem ṣabrum ḳabāsın
Ki ḳoçan cismüñi şol pīrehendür *(G. 67/16). [ki]*

Ol feraḥ iy dil ki görürsin yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür *(G. 70/7). [ki]*

Dilden iy Cem ol perī-ruḫ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫōş mihmān gelür *(G. 70/10). [ki]*

Miḥnet ü fürḳat gicesi buldı pāyān işbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni ḫōrşīd-i tābān irişür *(G. 71/4). [ki]*

Sür ṣafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/9). [ki]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı cān-efzā ki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı pür-sūz eyle sulṭān bundadur *(G. 72/1). [ki]*

Teşnelükden ölme iy dil çün yitişdüñ nūş ḳıl
Çekmedin ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(G. 72/4). [ki]*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dil-bere
ʿÖmr-i bī-pāyān-durur bu dem ki cānān bundadur *(G. 72/14). [ki]*

Ben aġladuḳça dil-ber gülse n'ola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister *(G. 73/4). [ki]*

N'ola dil-ber yüzüñ görmek dilersem
Ki zīrā bendeler sulṭānı ister *(G. 73/8). [ki]*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū gūş ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūş ider *(G. 75/2). [ki]*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/10). [ki]*

Demidür dil-berā raḥm eyle cāna
Ki ḳaṣd ider müdām ol çeşm-i maḫmūr *(G. 77/10). [ki]*

Dil-berā derdüñ hemīşe cānuma hem-dem-durur
Ol sebebdendür ki çeşmüm ḳan ile pür-nem-durur *(G. 78/2). [ki]*

N'ola ġamzeñ okı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cānuma cānā devādur *(G. 79/4). [ki]*

Demidür raḥm iderseñ ḫaste cāna
Ki ʿışḳuñ derdi ile mübtelādur *(G. 79/6). [ki]*

Beni dūr eyleme ṣol ḫāk-i derden
Ki ḳanlu gözlerüme tūtiyādur *(G. 79/20). [ki]*

Cem tuḥfe diyü cānını ḳılur saña īṯār
Billāhi ḳabūl eyle ki ḫōş mā-ḥażarīdür *(G. 80/10). [ki]*

Cān ü dil derd ü ġamuñla ṣol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur *(G. 81/8). [ki]*

Dōst miskīn dile raḥm eyledi beñzer ki yine
Uzadup zülfi ucın çāh-ı ẕeḳandan çıḳarur *(G. 82/3). [ki]*

Vaḳtidür raḥm ider iseñ Ceme iy şāh-ı cihān
Ki firāḳ ile ġamuñ cānını tenden çıḳarur *(G. 82/14). [ki]*

Fürḳatüñden ṣol ḳadar aḳdı ki baḥr oldı yaşum
Gözlerüm yanında zevraḳdur kim āb üstindedür *(G. 83/5). [ki]*

Maḥşer-i zülfi ḥisābı sen ḳıyāmet-ḳāmetüñ
Hey ne müşkildür ki Cem daḫı ḥisāb üstindedür *(G. 84/14). [ki]*

Dün dimişsin ki ḫāk-i rāhumdur
Devlet ise yiter baña bu ḳader *(G. 88/9). [ki]*

Her ḳaçan kim ġam-i ʿışḳuñ dil-i ġam-nāke düşer
Dil ü cān şöyle yanar ki āteşi eflāke düşer *(G. 89/2). [ki]*

Ḫaṭṭ-ı Yāḳūtını maḥv ola dimez mi ʿacabā
Ki ḫayāl-i ḫaṭı bu dīde-i nem-nāke düşer *(G. 89/10). [ki]*

Dil-berā eyle ḥaẕer āhum odından ki benüm
Āteş-i āhum ile kevn ü mekān oda yanar *(G. 90/9). [ki]*

Ne şerḥ idem ki ciger şerḥa şerḥa olduġına
Ḫadeng-i ġamzesi peykānları güvāh yiter *(G. 91/11). [ki]*

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar
Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar *(G. 92/2). [ki]*

Dūd-ı āhumdur ki oldı āşikār
Bu görinen ṣanma ki eflākdür *(G. 93/7). [ki]*

Dūd-ı āhumdur ki oldı āşikār
Bu görinen ṣanma ki eflākdür *(G. 93/8). [ki]*

Eşküm sitāresi şu ḳadar aḳdı dīdeden
Ki adum bu ʿālem içre şehā bī-sitāredür *(G. 94/4). [ki]*

Cān rāygānı gerçi alursın ne diyelüm
İñende ġāfil olma ki būs ü kināredür *(G. 94/6). [ki]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/13). [ki]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/14). [ki]*

Hey di ḳara ṣaçuña ki alup ḳarārumı
Her laḥẓa ḳaṣdı şimdi bu ben bī-ḳarāredür *(G. 94/15). [ki]*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/8). [ki]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile ʿıyān-ı cihān iken
Miskīni gör ki ʿışḳını daḫı nihān ṣanur *(G. 95/10). [ki]*

Cān almaḳ ʿādet itdi daḫı ṭıfldur ḥabīb
Bilmez ki ḳana ḳan olısar rāygān ṣanur *(G. 95/12). [ki]*

Melāyik işde bir ādem diyü sücūd eyler
Aña ki Kaʿbe-i kūyuñı secde-gāh eyler *(G. 100/6). [ki]*

ʿĀrıżuñ şol deste-i güldür ki dāyim ṣudadur
Sünbül-i ḫaṭṭuñ gül üzre ṣanki müşk-i sūdedür *(G. 101/1). [ki]*

Dile devlet nişānı yāresidür
Ki cümle derdümüñ ol çāresidür *(G. 106/2). [ki]*

Ḫaṭuñ sevdāsına düşmiş benefşe
Ki her bir meclisüñ āvāresidür *(G. 106/6). [ki]*

Çeşmüñ ḫayāl-i zülfüñe uġrar gelür dile
ʿAyyārdur ki her gice mey-ḫāneden gelür *(G. 108/6). [ki]*

Pervāne bigi cān yaḳaruz nār-ı ʿışḳuña
Ancaḳ bu işi ṣanma ki pervāneden gelür *(G. 108/8). [ki]*

Çeşmüñ şu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/14). [ki]*

Ne cām içildi ġam mey-ḫānesinde
Ki dil bir cürʿadan mest-i ezeldür *(G. 109/4). [ki]*

Didüm kūyuñ itinüñ iti olsam
Gülüp didi ki daḫı nā-maḥaldür *(G. 109/10). [ki]*

Bu dārū-ḫāneden ummañ ṣafā hīç
Ki gītī ṣuffası ṣaḫn-ı emeldür *(G. 109/14). [ki]*

Ḫayli demdür ki gözüm ḫayl-i ḫayālüñ yolıdur
Yaşlarumla pür idersem yaraşur ol yolı dür *(G. 111/1). [ki]*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer şol ki ezelden ulıdur *(G. 111/6). [ki]*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/10). [ki]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/11). [ki]*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/14). [ki]*

Şol iki ruḫ ki ḫorşīd-i cihāndur
İki gündür ki gözümden nihāndur *(G. 113/1). [ki]*

Şol iki ruḫ ki ḫorşīd-i cihāndur
İki gündür ki gözümden nihāndur *(G. 113/2). [ki]*

Nigārā cān alup göster yüzüñi
Ki her yirde teferrüc rāygāndur *(G. 113/6). [ki]*

N’ola ḳurbān olursam ḳaşlaruña
Ki sīmīn ḳabżalu müşkīn kemāndur *(G. 113/8). [ki]*

İñen yüz virme bu ḫaṭṭ-ı siyāha
Ki iy cān fitne-i āhir-zamāndur *(G. 113/10). [ki]*

Beñlerüñ laʿl-i lebüñde senüñ iy piste-dehen
Noḳṭalardur ki ḳonur rūşen ola diyü şeker *(G. 114/6). [ki]*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/10). [ki]*

Tīr-i dil-dāre siper oldı çü ʿāşıḳ cigeri
Uşda meydān görelüm kimde ki var ise ciger *(G. 114/12). [ki]*

Her dem miyānı yādına bağlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/12). [ki]*

Yaşuma raḥm it ki yiri āteşīn sīnemdedür
Baḳ bu merdüm-zādeye kim meskeni külḫendedür *(G. 120/7). [ki]*

Gördüginee cübbe-i ṣabrını çāk eyler Cemüñ
Şol ten-i sīmīnüñ iy dil-ber ki pīrāhendedür *(G. 120/10). [ki]*

Yaşumuñ āb-ı revānına naẓer ḳılma ki dil
Yüzüñi ẓāhir olan şekl-i baṣerden güniler *(G. 121/5). [ki]*

Ḥüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/8). [ki]*

Dilemez giceyi dil zülfüñi gösterdügi içün
Gel ḳıyās it ki cemālüñi nelerden güniler *(G. 121/12). [ki]*

Devr-i çeşmüñde dile laʿlüñi añdurmadı cān
Bu ne dīvāne ki bādāmı şekerden güniler *(G. 121/14). [ki]*

Cānumı ṣanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/1). [ki]*

Ḳıldum diyār-ı yāri ḳoyup ben gedā sefer
Allāh ki nice müşkil imiş bī-rıżā sefer *(G. 123/2). [ki]*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/3). [ki]*

ʿUşşāḳa ṣabr u yā sefer olur devā velī
Ṣanma ki baña çāre ola ṣabr u yā sefer *(G. 123/6). [ki]*

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden ṣafā bula
Kim yāri olmayana degüldür ṣafā sefer *(G. 123/13). [ki]*

Laʿlüñ zülāl çeşmesi şol selsebīldür
Kevṣer döker ki çeşme-i ḥayvān ayaġıdur *(G. 126/4). [ki]*

Ḥüsni risālesine mehi maṣdar idinür
Zülfin ḳaçan ki mihr-i ruḫı üzre ṭaġıdur *(G. 126/6). [ki]*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/9). [ki]*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/10). [ki]*

Şol zülf-i siyeh-kār ki sevdāya sebebdür
Ser-fitne-i Rūm u ʿAcem-āşūb-ı ʿArabdur *(G. 128/1). [ki]*

Didüm ki ʿaceb piste mi şol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudaġına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/7). [ki]*

Didüm ki ʿaceb piste mi şol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudaġına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/8). [ki]*

Ḫaṭ ki ḫaddinde ol nigār yazar
Tūlicü'l-leyle fi'n-nehār yazar *(G. 130/1). [ki]*

Ḫaṭṭı gizlense ḫayāli n'ola gelse gözüme
Mihr her geh ki ġurūb eylese ʿummāna yatar *(G. 131/6). [ki]*

Her geh ki āftāb-ı cemālüñ ẓuhūr ider
Başdan başa cihān yüzini cümle nūr ider *(G. 134/1). [ki]*

Cān terkin eylemez dir imişsin yolumda Cem
Yoḳ yire gör ki ḫāṭıruña ne ḫuṭūr ider *(G. 134/10). [ki]*

N'idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N'idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/1). [ki]*

N'idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N'idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/2). [ki]*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/7). [ki]*

Berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān çeker dāyim
Ki mülk-i luṭf u melāḥat saña müsellemdür *(G. 135/10). [ki]*

Lebini ṣorduġuma ġamzesi çeker ḫancer
Didi ki söyleme ayruḳ ṭut aġzuñ epsem dur *(G. 135/12). [ki]*

Didüm ki ṭurrelerüñ şāneden müşedded imiş
Didi iñen aña ṭolaşma rāz-ı müdġemdür *(G. 135/13). [ki]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/17). [ki]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/18). [ki]*

İy göñül baġladuñ ise sefer-i ʿışḳa kemer
Gel ḳadem baṣ gidelüm ṣorma ki ferseng nedür *(G. 136/8). [ki]*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/4). [ki]*

Bir ḳadem başsañ kenār-ı çeşmüme iy serv-i nāz
Serv ʿādetdür ki mesken bir kenār-ı cū ṭutar *(G. 139/6). [ki]*

Ne yüzden öykünür imiş ṣaçuña nāfe-i Çīn
Ki sünbülüñ ḳoḫusı müşk-i terde bulınmaz *(G. 143/6). [ki]*

İçerse ḳanumı çeşmüñ ḥelāl olsun kim
Ḳaçan ki mest ola ol şūr ü şerde bulınmaz *(G. 143/8). [ki]*

Ten-i żaīfi Cemüñ şöyle ḫāk-i rāh oldı
Ki biñ yıl āreseler bir eser de bulınmaz *(G. 143/14). [ki]*

Gedā-yı kūyuñ olayın ki sensüz
Ger olam ʿāleme sulṭān gerekmez *(G. 145/7). [ki]*

Ḫudā eylemesün senden beni dūr
Ki sensüz bu cihān ü cān gerekmez *(G. 145/10). [ki]*

Cemi şād eylegil bu derdüñ ile
Ki derdüñ bilene dermān gerekmez *(G. 145/14). [ki]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/7). [ki]*

Çün hümā-yı ḳudsdür vaṣluñ ne lāyıḳdur şehā
Ki āşiyān-ı zāġa ḳarşu eyleye pervāz-ı nāz *(G. 148/6). [ki]*

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki olur her biri bīmār sensüz *(G. 149/2). [ki]*

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭar sensüz *(G. 149/4). [ki]*

Ṭabīb-i cānsın iy cān gitme bir dem
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz *(G. 149/6). [ki]*

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyüm
Ki oluram cāndan bī-zār sensüz *(G. 149/12). [ki]*

Düşdüm ayaḳlar altına ṭopraḳ olup ki bād
Kūyuña varıcaḳ bile vara ġubārumuz *(G. 153/9). [ki]*

Mey-i ṣāfīyi nūş eyle ṣafā-yı laʿl-i sāḳīden
Ki dil āyīnesi jengine bundan yig cilā olmaz *(G. 154/4). [ki]*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/10). [ki]*

Bilenler ʿilm-i nārencāt[ı] ṣayd-ı ḫūb içün dirler
Ki ḥırz-i sīm ü zerden yig mücerreb bir duʿā olmaz *(G. 154/12). [ki]*

Ne dil ki ol āsitān ḳadrini bilmez
Belüñ kim āsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/1). [ki]*

Ser-i zülfüñde gel aşma raḳībi
Ki ol ol rīsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/10). [ki]*

Girme ḳanuma iñen yoḳsa ṭutar dāmenüñi
Çü meṣeldür ki cihān uyur ise ḳan uyumaz *(G. 159/8). [ki]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/4). [ki]*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/6). [ki]*

Şöyle müşebbek-durur sīne ki dil görinür
Mürġ-ı ḫōş-elḥān gibi ki ola esīr-i ḳafes *(G. 164/3). [ki]*

Şöyle müşebbek-durur sīne ki dil görinür
Mürġ-ı ḫōş-elḥān gibi ki ola esīr-i ḳafes *(G. 164/4). [ki]*

Cān-teşnedür lebüñe ki āb-ı ḥayātdur
Ḳurbān olam ḳaşuña ki müşkīn kemān imiş *(G. 166/5). [ki]*

Cān-teşnedür lebüñe ki āb-ı ḥayātdur
Ḳurbān olam ḳaşuña ki müşkīn kemān imiş *(G. 166/6). [ki]*

Ḳapuñdan ayru düşeli oldum ẕelīl ü ḫ^{v}ār
Bildüm ki devletüm benüm ol āsitān imiş *(G. 166/8). [ki]*

Gözlerüm yaşını sīm itdi yüzüm rengini zer
Der-gehüñ ḫāki ġubārın şol ki iksīr eylemiş *(G. 167/14). [ki]*

Çü ʿīd ayı-durur ḳaşuñı göster
Ki cānum saña ḳurbāna yazılmış *(G. 168/6). [ki]*

Ḫadüñde n'ola mesken ḳılsa ḫaṭṭuñ
Ki olur dīnden çıḳanuñ yiri āteş *(G. 170/4). [ki]*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/13). [ki]*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/14). [ki]*

Şol dem ki daḫı mülk-i zamāne ḫalā-y-imiş
Dil ṭalʿat-ı cemālüñ ile āşinā-y-imiş *(G. 173/1). [ki]*

Gitdi çü zülfi sāyesi gün ṭoġdı başuma
Bildüm ki zülfi sāyesi ẓıll-ı hümā-y-imiş *(G. 173/8). [ki]*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/2). [ki]*

Ḳaçan ki yüzüñe zülfüñ niḳāb olur şanuram
Felek yüzinde girür ʿanberīn seḥāba güneş *(G. 174/9). [ki]*

Gözümde pertev-i ʿaks-i ruḫuñ maḳām ideli
Gören şanur ki nigārā düşüpdür āba güneş *(G. 174/12). [ki]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/2). [ki]*

Şīrīn bu ki taḥrīr ider iken lebi vaṣfın
Başdan başa nā-geh ḳalemüm ney-şeker olmış *(G. 175/3). [ki]*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/6). [ki]*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/11). [ki]*

Didüm ki Cem öldi şanemā derd ü ġamuñdan
Gül gibi gülüp didi ki Allāh neler olmış *(G. 175/13). [ki]*

Didüm ki Cem öldi şanemā derd ü ġamuñdan
Gül gibi gülüp didi ki Allāh neler olmış *(G. 175/14). [ki]*

Hemīşe ġamzeñ oḳı sīnemi ḳılur mecrūḥ
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳıṣāṣ *(G. 177/4). [ki]*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/8). [ki]*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Şarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/1). [ki]*

Fiġān ü nāle vü zārī nicesi eylemeyem
Ki bulmadı ṭolaşaldan ḫıred ṣaçuña ḫalāṣ *(G. 178/4). [ki]*

Raḳīb-i seg beni senüñle olduġum dilemez
Meṣel-durur bu ki el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 178/12). [ki]*

Didüm ayaġuñ öpmege ruḫṣat olur mı hīç
Gül gibi güldi didi ki iyyāke ve'r-ruḫaṣ *(G. 179/6). [ki]*

Göñül marīżi n'ola yār derdin isterse
Ki derd-i yār ile bulur şifā ḳamu emrāż *(G. 180/8). [ki]*

Lebüñde beyt yazar beñzer ol ḫaṭ-ı müşkīn
Ki iki mıṣraʿ arasında rūşen oldı beyāż *(G. 180/10). [ki]*

Dün didi ʿuşşāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/8). [ki]*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol ṣanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/12). [ki]*

Añduḳça lebüñ cānā bulsam n'ola cāndan ḫaẕ
Kim ola ki almaya ol çeşme-i cāndan ḫaẕ *(G. 185/2). [ki]*

Ḫaṭṭuñ gelicek gözden geçdi ġam-i zülfüñ āh
Ḫayfā ki bulımadum ʿömr-i güẕerāndan ḫaẕ *(G. 185/4). [ki]*

Cān vireli yoluñda ṣanma ki ziyān itdüm
Aṣṣı baña oldur kim buldum o ziyāndan ḫaẕ *(G. 185/7). [ki]*

Göñül gördi ki vaṣluña irişmez
Cefā vü miḥnetüñe oldı ḳānīʿ *(G. 187/3). [ki]*

Baña yitmez mi derd ü ġam ki zülfüñ
Yüzüñ görmege olur ol da mānīʿ *(G. 187/9). [ki]*

Göñül bizden gidüp zülfine vardı
Ki olur mevcūd olan aṣlına rāciʿ *(G. 187/12). [ki]*

Mürde-i cānı zinde ḳıl ki lebüñ
Āb-ı ḥayvānadur şehā menbaʿ *(G. 188/3). [ki]*

Her geh ki ide ḫüsni kitābın müṭālaʿa
Nār-ı ruḫından oda yanar ṭaylasān-ı şemʿ *(G. 190/3). [ki]*

Gözlerüñ mest oluban tīr ü kemān aldı ele
Bilürem ki ol iki cādū yine ḳan eyler dirīġ *(G. 192/4). [ki]*

Zülf virürdi naṣīḥat ki iñen ay ü güne
Ḳaṣd ider ʿarż-ı naẕīr itmege āyīne dirīġ *(G. 195/5). [ki]*

Siyeh baḫtum elinden ben n’ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe būse kār-ı zülf *(G. 196/12). [ki]*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/14). [ki]*

Derdini niʿmet bilür yārüñ göñül
Ki işidüpdür böyle dimişler selef *(G. 197/8). [ki]*

Maḥmil çözer bu sīne-i vīrānuma gelüp
Her kār-bān-ı ġam ki yiridür diyār-ı ʿışḳ *(G. 198/6). [ki]*

Aġyār olursa aña cihān ḫalḳı ġam degül
Şol dil ki zülfüñe ṭolaşup ola yār-ı ʿışḳ *(G. 198/10). [ki]*

Deryā-yı ʿışḳuña düşeni şanma ḳurtula
Zīrā ki yoḳ-durur bilürüz biz kenār-ı ʿışḳ *(G. 198/16). [ki]*

Ben vādī-i fürḳatde cefā ile hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 201/4). [ki]*

Cān rişṭesini şemʿ-i ruḫuñ nārı ile yaḳ
Uyar çerāġumı ki çerāġuñ uyara Ḥaḳ *(G. 206/2). [ki]*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/10). [ki]*

Zülfüñi düşde gördügümi didüm
Dir muʿabbir ki var uzun seferüñ *(G. 209/12). [ki]*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿıyān itmek
Belā-durur ʿıyān itmek ḳażā-durur nihān itmek *(G. 212/1). [ki]*

Anuñ vaṣlı içün n’ola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(G. 212/10). [ki]*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/1). [ki]*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bīmāruñam senüñ *(G. 213/4). [ki]*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ *(G. 213/6). [ki]*

Ḳılsañ Ceme teraḥḥum eyā seng-dil n’ola
Bunca zamān-durur ki dil-efgāruñam senüñ *(G. 213/10). [ki]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur laʿl-i revān-baḫşuñ ki anuñ
Ḫıżr-veş yatur kenārında müdām aḫżar ḫaṭuñ *(G. 215/9). [ki]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/3). [ki]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/4). [ki]*

Ḫaṭṭuñ ḫayāline aḳalı yaşum işigüñ
Bir Kaʿbedür ki oldı anuñ nāv-dānı müşk *(G. 217/10). [ki]*

ʿĪd-i ruḫuñda ḳaşuña ḳurbān olam ki ol
Bir yā-durur ki ḳabżası sīmīn kemān-ı müşk *(G. 217/11). [ki]*

ʿĪd-i ruḫuñda ḳaşuña ḳurbān olam ki ol
Bir yā-durur ki ḳabżası sīmīn kemān-ı müşk *(G. 217/12). [ki]*

Didüm ki eyle ḫaṭṭuñı pinhān gülüp didi
ʿĀlemde bu ʿıyān-durur olmaz nihān müşk *(G. 217/13). [ki]*

Çeşmüñ behişt nergisi midür ki iy ṣanem
Gül-zār içinde oldı yiri çün miyān-ı müşk *(G. 217/21). [ki]*

Cānum virüp irem mi ser-i zülfüñe didüm
Güldi didi ki hīç ola mı rāygān müşk *(G. 217/24). [ki]*

Ḫaṭṭuñ ḥadīṣi metnini her kim ki şerḥ ide
Enfās-ı ʿanberīn olur anuñ dehān-ı müşk *(G. 217/25). [ki]*

Seyl-i eşkümden iñen ġāfil ṣalınmasun ki ben
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kinār itsem gerek *(G. 218/3). [ki]*

Ṭaʿne ṭaşı atduġuñca ṣaḳladuġum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek *(G. 218/13). [ki]*

Lebüñ aġzuma sögerse n'ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/4). [ki]*

Biñ cāna būse-i lebine müşterī idüm
Yār işidüp dimiş ki behāsın girān idüñ *(G. 221/8). [ki]*

Ġonce didi güle nice irem cemālüñe
Nergis işitdi didi ki zer der-miyān idüñ *(G. 221/12). [ki]*

Ḳorḳar ki üstine düşe ol yaña uġramaz
Bāzār-ı dilde ṣatalı ṣınmış kemān ḳaşuñ *(G. 224/9). [ki]*

ʿAceb siḥrüñ mi var iy tīr-i müjgān
Ki bir nāzüklük ile cāne girdüñ *(G. 225/12). [ki]*

Dilā zülfinde ḥüsnin ḳıl temāşā
Ki Çīn içre nigār-istāne girdüñ *(G. 225/16). [ki]*

Velī bī-bāk gezme ḥüsn[i] mülkin
Ki iy rüstāyī şehr-istāne girdüñ *(G. 225/18). [ki]*

İy cān ṭabībi n'ola ki bīmāruñam senüñ
Şehd ü şifā lebüñ dise tīmāruñam senüñ *(G. 227/1). [ki]*

Zerd ü naḥīf olup işigüñde yatur tenüm
Gören ṣanur ki sāye-i dīvāruñam senüñ *(G. 227/8). [ki]*

Gitdükçe bilmedüñ daḫı Cem ḥālini dirīġ
Niçe zamānlar oldı ki efgāruñam senüñ *(G. 227/14). [ki]*

Kīse-i ʿömri tehī eylemedin dest-i ecel
Sāḳiyā kāse-i mey ṣun ki gide ṭūl-i emel *(G. 228/2). [ki]*

Tīr-i ġamzeñ dil ü cāndan geçicek geldi ġamuñ
Minnet Allāha ki bārī bu aña oldı bedel *(G. 228/8). [ki]*

Gözüñ dirler ki ʿuṣṣāḳ öldürürmiş
Ne ġam olmaz baña taḥṣīl ḥāṣıl *(G. 230/3). [ki]*

Demidür ṣun berü sāḳī belābil
Ki ḳomaz cān ü dilde ol belā bil *(G. 233/2). [ki]*

Ceme iy meh niçün raḥm eylemezsin
Ki boynına ṭaḳar zülfüñ selāsil *(G. 233/10). [ki]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/6). [ki]*

Niçe bir derd ü belā ile bu āvāre göñül
Kendüye gelmeye her geh ki saña vāre göñül *(G. 239/2). [ki]*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/9). [ki]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olam ki ġamzeñ oḳı
Cigerde mesken idelden gören didi ki maḥal *(G. 241/7). [ki]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olam ki ġamzeñ oḳı
Cigerde mesken idelden gören didi ki maḥal *(G. 241/8). [ki]*

Āşinā cemʿini yad idüp ḳılursın yadı yād
Yoḳsa telḳīn mi iderler ki āşinādan vāz gel *(G. 243/4). [ki]*

Cemāl-i nūrı gözüm nūrını żaʿīf eyler
Ki ḥüsni muṣḥafına ṣırçadan yaḳar ḳandīl *(G. 244/10). [ki]*

Yüzüñden ġayrıya baḳmaduġum bu
Ki ṣu olsa degül cāyiz teyemmüm *(G. 250/12). [ki]*

Āh-ı Cemden iy meh-i nā-mihr-bān eyle ḥaẕer
Ki oda yaḳar ʿālemi āh-ı seḥer-gāhum benüm *(G. 253/10). [ki]*

Bulamaz furṣat ki Cem yoluña cān terkin ḳıla
Başına gör ne getürdi rūzgār iy dōstum *(G. 255/9). [ki]*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş cism idüm ben cāna irdüm *(G. 256/1). [ki]*

N'ola Cem geyse başda tāc-ı devlet
Ki senüñ gibi ulu sulṭāna irdüm *(G. 256/10). [ki]*

Ne ḫōş sāʿat-durur bu nice ḫōş-dem
Ki cān cānānı ile oldı hem-dem *(G. 257/2). [ki]*

Berü ṣun sāḳī cām-ı erġavānı
Ki dil-ber oldı cāndan bize maḥrem *(G. 257/6). [ki]*

Ceme ṣun sāḳiyā cām-ı mey-i nāb
Ki cāndan dil-ber oldı bize hem-dem *(G. 257/14). [ki]*

Devā-yı tāze kühen dāġa çāredür dirler
Ki zaḫm-i tīrüñ urur dāġ-ı sīneme merhem *(G. 261/8). [ki]*

Ke-mā-hī ol bilür esrār-ı ġaybı
Ki ola leblerüñ sırrına maḥrem *(G. 263/8). [ki]*

Ol semen-sīmā vü sīmīn-ber ki yārumdur benüm
Ḥāṣılum dünyāda vü ʿuḳbāda varumdur benüm *(G. 264/1). [ki]*

Mümkin degül ṣehā ki bu ḫōd āṣināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/1). [ki]*

Mümkin degül ṣehā ki bu ḫōd āṣināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/2). [ki]*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādiṣāñ olam *(G. 267/7). [ki]*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādiṣāñ olam *(G. 267/8). [ki]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḥālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/4). [ki]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naṣībi ben bilürem *(G. 268/7). [ki]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naṣībi ben bilürem *(G. 268/8). [ki]*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/1). [ki]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/10). [ki]*

İy ṣanem nāz eyleme cevr ü cefādan vāz gel
Bu cefā vü cevr ile ṣanma ki senden uṣanam *(G. 270/8). [ki]*

Ṭopraḳ u ṣu yirine müşk ü gülāb
Gil olupdur ki ola taḫmīrüñ begüm *(G. 271/16). [ki]*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/7). [ki]*

Fürḳat ḫazānı şöyle ṣarardursa beñzini
Hīç ummazam ki irişe faṣl-ı bahāra Cem *(G. 273/10). [ki]*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/1). [ki]*

Baġrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/7). [ki]*

Kemend-i zülfüñi her dem ḳo āşikār olsun
Ki cān ü dil anı görüp aña şikār olsun *(G. 281/2). [ki]*

Ḫadeng-i ġamzeñi cāna çü virdüñ alma yine
Ki cānda ṣaḳlayayın anı yādigār olsun *(G. 281/4). [ki]*

Ḳıyāmete şu kimesne ki eyleye inkār
Ḳıyām-ı ḳāmetüñ ʿarż it ki şerm-sār olsun *(G. 281/5). [ki]*

Ḳıyāmete şu kimesne ki eyleye inkār
Ḳıyām-ı ḳāmetüñ ʿarż it ki şerm-sār olsun *(G. 281/6). [ki]*

Yüzüñde kākülüñi tārümār eyle ki Cem
Ḳara ṣaçuñ gibi iy dōst tārümār olsun *(G. 281/9). [ki]*

ʿIḳd-i zülfüñi boynuma bend it
Ki dil ü cānuma fütūḥ olsun *(G. 282/8). [ki]*

Ṣabr-ı Eyyūb vaṣluña niçe bir
Ṭut ki Cem ʿömri ʿömr-i Nūḥ olsun *(G. 282/10). [ki]*

Ne ḥāṣıl itmeyicek bezmümüzi nūrānī
Ṭutam ki burc-ı melāḥatde āftāb olasın *(G. 283/4). [ki]*

Şu deñlü derde giriftārı var ḥabībüñ kim
Arada ṣanmaġıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/10). [ki]*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ u ṣafā sürmez cihānuñ kār ü bārından *(G. 285/9). [ki]*

Gel iy serv-i sehī bir dem kenāra vaḳtidür seyrüñ
Ki yir yüzini āb itdüm gözümüñ çeşme-sārından *(G. 286/6). [ki]*

Niçün yüz döndürem dil-ber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan *(G. 293/6). [ki]*

N'ola kirpük oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cāna yig-durur devādan *(G. 293/8). [ki]*

Öginürsin ki baña cevr ü cefā eyleyesin
Yaḳduñ odlāre beni daḫı baña n'eyleyesin *(G. 297/1). [ki]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḫālsin *(G. 298/2). [ki]*

Didüm ḳo lebüñ vaṣfını taḥrīr ideyin dir
Sen anı dilersin ki ḳalem ney-şeker olsun *(G. 299/4). [ki]*

Penbe-i gūşuñı çekdüñse işid cān sözini
ʿĀrı ḳo dārı ḳabūl eyle ki Ḥallāc olasın *(G. 303/4). [ki]*

Yār ʿışḳında eger ḳalb ḳumāşuñ var ise
Dilerem iy dil-i ġam-dīde ki tārāc olasın *(G. 303/10). [ki]*

Defter-i cevrüñe ṣebt it beni didüm didi kim
Ṣanma bu defter-i ġamdan ki sen iḫrāc olasın *(G. 303/12). [ki]*

Görinen meh mi iki yine bugün
Yā güneş indi mi zemīne bugün *(G. 304/1). [iki]*

Zülf[i] küfrinde ne kerāmet var
Ki yüzin gördi geldi dīne bugün *(G. 304/8). [ki]*

Veh ki aṣıldı ḳaşı ṭāḳına dil
Ṣınmasaydı bu āb-gīne bugün *(G. 304/9). [ki]*

Genc-i ṣabr umma var daḫı benden
Ki oldı yaġmā ḳamu ḫazīne bugün *(G. 304/14). [ki]*

Ṭaġıtmış leyle-i zülfeynini evrāḳ-ı gül üzre
Bu Cem bī-çāre miskīni ki Mecnūn ide Leylādan *(G. 305/12). [ki]*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẓer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/4). [ki]*

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim
Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin *(G. 306/5). [ki]*

Ay yüzüñ bedri şeb-i zülfüñi pür-nūr eylemiş
Cām-ı laʿlüñ dir ki gelsün bezm-i meh-tāb isteyen *(G. 307/10). [ki]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/5). [ki]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/2). [ki]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/11). [ki]*

Dest-gīr ol baña bīmāruñ iken eyle şifā
Lāzimīdür ki ṭabībe ṭuta bīmāruñ elin *(G. 310/6). [ki]*

ʿArż it ṣaçuñı Rūm diyārı Ḫoten olsun
Dendānuñı keşf eyle ki ʿālem ʿAden olsun *(G. 311/2). [ki]*

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān vird[i] bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/5). [ki]*

ʿĀşıḳ ki ruḫuñ şevḳine cān eyleye teslīm
Anuñ kefeni berg-i gül ü yāsemen olsun *(G. 311/7). [ki]*

Ġamuñdan her günüm ki geçdi iy yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru *(G. 312/7). [ki]*

Ṭapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belābil senden ayru *(G. 312/12). [ki]*

Cemi bir laḥẓa sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām itmez ol bil senden ayru *(G. 312/18). [ki]*

Raḥm eyle Cem-i ḥasteye iy dōst ki ġamdan
Her dem aḳıdur gözleri yaşın nitekim cū *(G. 314/13). [ki]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/13). [ki]*

Düşümde gördüm iy māh eyle taʿbīr
Ki sen māhı alup durdum ḳucaġa *(G. 318/4). [ki]*

Lebüñ cānum olalı ben Ḫudādan
Dilerem ki gele cānum ṭudaġa *(G. 318/8). [ki]*

Her geh ki göre zülfüñi gül-gūn ruḫuñ üzre
Ḳulluġa ḳabūl it diyü yalvāre benefşe *(G. 319/11). [ki]*

Mesken ṭutar ise n'ola zülfüñde dil-i Cem
Zīrā ki gelür ḫōş dil-i bīmāre benefşe *(G. 319/16). [ki]*

Çeşmümde ḫayāli lebüñüñ iy büt-i gül-ruḫ
Bir sāġere beñzer ki ola mül arasında *(G. 323/8). [ki]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/12). [ki]*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacabā yoḳsa bize
Leyletü'l-ḳadr midür ki oldı muḳadder bu gice *(G. 325/6). [ki]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/8). [ki]*

N'ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/12). [ki]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/5). [ki]*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/10). [ki]*

Ḫabībüm nāz birle girmiş āle
Ki ʿāşıḳ göñlin ol āl ile ala *(G. 332/2). [ki]*

Revā mıdur ki Cem derd ü ġam ile
Iraḳdan baḳa irmeye visāle *(G. 332/17). [ki]*

Raḳīb ile yürime iy melek sen
Ki itüñ ḳatına gelmez ferişte *(G. 334/4). [ki]*

Ser-i kūyuñ-durur cennetden aʿlā
Ki anı gören naẓer ḳılmaz behişte *(G. 334/6). [ki]*

Maḥabbet toḫmını añduñ göñülde
Ki zīrā ḳāniʿam bu kār ü kişte *(G. 334/8). [ki]*

Demidür iy şeh-i ʿālem ki raḥm eyleyesin baña
K'olur her dem dil ü cānum senüñ zülfüñe pā-beste *(G. 338/5). [ki]*

Ceme raḥm eyleyüp şāhā n’ola luṭfuñla şād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/10). [ki]*

Göñül ḥālüñi ʿarż eyle ḥabībe
Ki derd issi açar derdin ṭabībe *(G. 339/2). [ki]*

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Şām ile ʿIrāḳa *(G. 341/6). [ki]*

N’ola ger meyl-i kūyuñ eylese Cem
Ki uġratdı vaṭen derdi firāḳa *(G. 341/10). [ki]*

Ne revādur ki eyā şāh-ı cihān her şeb ü rūz
Ḳılasın ḫande bizüm nāle vü efġānumuza *(G. 342/9). [ki]*

Deleydüñ ġamzeñ ile bir göreydüñ
Ki ḳaç peykān bulınur bu cigerde *(G. 343/14). [ki]*

Cihān rindi olupdur Cem ki her dem
Gözi göñli şarāb ile püserde *(G. 343/17). [ki]*

Gül ruḫlaruñuñ ʿarż ideli bāġı benefşe
Bir deste-i güldür ki ola baġı benefşe *(G. 344/2). [ki]*

Her kimi ki ḫāk eyleye ol ḫaṭṭ-ı semen-sā
Bitüre hemīşe teni ṭopraġı benefşe *(G. 344/13). [ki]*

Lāf eyleyicek ḫaṭṭ-ı perīşānı geçermiş
Sūsen işidüp didi ki ḳo lāġı benefşe *(G. 344/16). [ki]*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/17). [ki]*

Lāciverdī ḫaṭṭ ile müşkīn ḫaṭuñ cedvel çeker
Ṣafḥa-i gülde ki yoḳdur şīvesi pergārda *(G. 346/12). [ki]*

Lebi dārü’ş-şifāsından işāretler ḳılur çeşmi
Ki bu ʿĪsī-nefes devrinde bīmār olmasun kimse *(G. 351/10). [ki]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armaġān ile *(G. 355/5). [ki]*

Ḳaddüñde ḫadüñ ḫaṭṭı ṭutaldan berü mesken
Bir ṭūṭīye beñzer ki ḳona serv-i revāne *(G. 357/4). [ki]*

Didüm ki miyānuñı kenāruma getürsem
Güldi didi ḫaddüñden iñen aşma miyāne *(G. 357/7). [ki]*

Bir mūy ḳoparmışsın o merġūl-i siyehden
Umar mısın anı ki ḳala yanuña şāne *(G. 359/4). [ki]*

Meger gül ḫüsnüñüñ dīvānesidür
Ki yırtar cāmesin her bir dikende *(G. 360/10). [ki]*

Meger düşde kinār ide seni Cem
Ki olmaya arada pīrehen de *(G. 360/18). [ki]*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/2). [ki]*

Bī-gümān ger bī-kemān biñ ḳalbi ṣır dirsem n'ola
Hindū-yı zülf-i zirih-pūşı ki girmiş cevşene *(G. 361/12). [ki]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/2). [ki]*

Lebüñden çeşm-i bādāmuñ şekerle
Ki ḫōşdur luṭf-ı bādāmuñ şekerle *(G. 364/2). [ki]*

Raḳīb eydür ki ḫaṭṭ-ı yār gelmiş
Siyeh-rū ola bu ḳara ḫaberle *(G. 364/7). [ki]*

Seni maḳṣūd idinen ʿışḳ ile yanarsa n'ola
Yiridür yanmaġ oda kim ki ṭaparsa ṣaneme *(G. 365/8). [ki]*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı bağlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/13). [ki]*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/1). [ki]*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/2). [ki]*

Bir dem yüzüñ ki çeşmüm öñinden ıraġ ola
Derd ü ġamuñla yüregüm üstinde dāġ ola *(G. 367/1). [ki]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı ṣanma ki bir laḥẓa ṣaġ ola *(G. 367/10). [ki]*

Diler hemīşe per yaḳa pervāne-vār dil
Ḥüsnüñ ḳaçan ki meclise cānā çerāġ ola *(G. 367/12). [ki]*

Meclis yaraşuġı bu-durur kim şarāb ola
Ḫāṣṣa ki şemʿ ü ṣāhid ü çeng ü rebāb ola *(G. 368/2). [ki]*

Ẓulmetle ṭolar iki cihān iy şeh-i cihān
Zülfüñ ḳaçan ki yüzüñe senüñ niḳāb ola *(G. 368/4). [ki]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/6). [ki]*

Yoluña cān viren bu revā mı ki dil-berā
Fürḳat odı ile dil ü cānı kebāb ola *(G. 368/7). [ki]*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir feṭḥ-i bāb ola *(G. 368/12). [ki]*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/9). [ki]*

Luṭf ile elüm almadı ol şāh-ı ḳamer-ruḫ
N'idem ki beni zülfi bigi pāye düşürdi *(G. 371/4). [ki]*

Eflāke irer ḳadri anuñ iki cihānda
Ṣol kimsenenüñ ki üstine ol sāye düşürdi *(G. 371/6). [ki]*

ʿĀlemde sürer ẕevḳ ile olʿışḳ ṣafāsın
Her kim ki göñül ol ruḫ-ı zībāya düşürdi *(G. 371/8). [ki]*

Ḳıluram dün ü gün zārī vü efġān
ʿAceb budur ki işitmezsin sen anı *(G. 373/10). [ki]*

N'ola ben bendeñe raḥm eyler iseñ
Ki terk eylemişem yoluña cānı *(G. 373/12). [ki]*

Ḫancerinden kim ki cān virse bulur ʿömr-i ebed
Āb-ı ḥayvāndan meger ṣuvardılar şemşīrini *(G. 375/15). [ki]*

Bu ḫaṭ mıdur ya cennet sebze-zārı
Ki ḳılur ḥasretinden sebze zārı *(G. 377/2). [ki]*

Dil-i ġam-gīnüme raḥm it ki her dem
Geçer derd ü ġam ile rūzgārı *(G. 377/3). [ki]*

Cemi ḳılma ḳapuñdan bir nefes dūr
Ki yoḳdur sensüz iy meh-rū ḳarārı *(G. 377/10). [ki]*

Ṣun baña cām-ı laʿlüñi dime ki cürmi var anuñ
Boynuma ṣal günāhını ben çekeyin ġarāmeti *(G. 378/5). [ki]*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/4). [ki]*

Ṣal zenaḫ-dānuñ çehine göñlümi iy şāh-ı ḥüsn
Ki olmaya dīvāneye ḥıfẓ itmege zindān gibi *(G. 379/12). [ki]*

ʿIyān eyle şu zülf-i müşk-bārı
Ki añmasun kimesne müşk[i] bārī *(G. 383/2). [ki]*

Cigerden tīr-i ġamzeñ eksük itme
Ki dilde ṣaḳlayam ol yādigārı *(G. 383/4). [ki]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḫamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/4). [ki]*

Kime feryād edeyin yārüñ elinden ki müdām
Ḳılur aġyār[ı] feraḥ yad idüben maḥremini *(G. 385/9). [ki]*

Bu ġurbet cāna ġāyet kār ḳıldı
Ki ʿālemden beni bīzār ḳıldı *(G. 386/2). [ki]*

Ḳadeḥ ṣun gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı *(G. 388/2). [ki]*

Gülün hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı *(G. 388/6). [ki]*

Elüñe al ṣabūhī cām-ı gül-gūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı *(G. 388/8). [ki]*

N’ola sünbül ṣaçuña ḳul olursa
Ki ṣaçuñdan ider ol iftihārı *(G. 389/4). [ki]*

Mey-i gül-gūn elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebze-zārı *(G. 389/5). [ki]*

Olmasun kimsene Cem gibi nigārından ıraḳ
Ki ḳatı müşkil imiş sevgilü yār ayruluġı *(G. 390/10). [ki]*

Ṣafā vaḳti-durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılavuz ḥay *(G. 391/2). [ki]*

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫōşdur meclis içre āvāze-i ney *(G. 391/8). [ki]*

Var ise devlet-i bāḳī budur Cem
Ki yār ile bile nūş iderem mey *(G. 391/10). [ki]*

Bi-ḥamdi’llāh ki cān cānāna irdi
Ṣanasın cism-i mürde cāna irdi *(G. 392/1). [ki]*

Ḥaḳa minnet ki iy yār-i vefā-dār
Lebüñ şeftālüsı dendāna irdi *(G. 392/9). [ki]*

Yiridür cān fidā idersem iy dōst
Ki göñül bendesi sulṭāna irdi *(G. 392/12). [ki]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cānāna irdi *(G. 392/13). [ki]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cānāna irdi *(G. 392/14). [ki]*

Dil ü cānuñı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿīdine ḳurbān bulındı *(G. 393/6). [ki]*

Bi-ḥamdi’llāh ki bī-cān olmış iken
Bu Cem miskīne yine cān bulındı *(G. 393/13). [ki]*

Yüzinüñ derlerini sildi beñzer
Ki ṭolmışdur güherden dest-māli *(G. 399/6). [ki]*

Ṭulūʿ ideli gözümde ḫayāl-i ruḫ-sāruñ
Gören didi ki ṣuya düşdi āftāb ola mı *(G. 401/4). [ki]*

Ḫaṭuñ mütūnını şerḥ it ḥavāşī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/8). [ki]*

Meger ki muʿciz-i peyġamberīye müşʿirdür
Yüzüñde bīnī-i sīmīn ki şaḳḳ ider ayı *(G. 402/5). [ki]*

Meger ki muʿciz-i peyġamberīye müşʿirdür
Yüzüñde bīnī-i sīmīn ki şaḳḳ ider ayı *(G. 402/6). [ki]*

Güneş gibi n’ola her yire pertev itse göñül
Çü mihre ʿādet olupdur ki ola hercāyī *(G. 402/8). [ki]*

Cem eyle ḳaşları tīrine cānuñı ḳurbān
Ki müşk tozlu gümiş ḳabżalu imiş yayı *(G. 402/14). [ki]*

Ḳad-i servüñ ḫayālini gözüm yaşı ile ṣuvardum
Maḥabbet sebze-zārında ki bitmeye giyāh egri *(G. 404/6). [ki]*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḥaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz ʿışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/10). [ki]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/10). [ki]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/14). [ki]*

Zāhid ki ṭaʿn iderdi mey-i ʿışḳa dün bugün
Mey-hāne içre başda sebūdur ʿamāmesi *(G. 409/3). [ki]*

Ṣol ḫaṭṭ-ı semen-sāyuña kim ola ki olmaz
Bir naḳş-ı nigār ile nigārā nigerānı *(G. 413/7). [ki]*

Ol meh ki bugün çihre ʿıyān eyledi gitdi
Tīrine dil ü cānı nişān eyledi gitdi *(G. 414/1). [ki]*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/14). [ki]*

Ol dem ḳanı ki Kaʿbe-i kūyuñ mekān idi
Ārām-gāhı göñlümüñ ol āsitān idi *(G. 415/1). [ki]*

Ol dem ḳanı ki merkebi baḫt u sitāremüñ
Ḫayl-i semend-i vaṣluñ ile hem-ʿinān idi *(G. 415/3). [ki]*

Ol dem ḳanı ki sāye-i perr-i hümā bigi
Ẓıll-i ẓalīl-i gerd-i rehüñ sāye-bān idi *(G. 415/5). [ki]*

Ol dem ḳanı ki sebzelerin tāze ṭutmaġa
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idi *(G. 415/7). [ki]*

Ol dem ḳanı ki mürġ-ı dile āsitānuñuñ
Her kūşe-i müşerrefi bir āşiyān idi *(G. 415/9). [ki]*

Ol dem ḳanı ki ṣaḥn-ı serāy-ı sürūruña
Her dem ḳavāfil-i dil ü cān mīhmān idi *(G. 415/11). [ki]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḫayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/13). [ki]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḫayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/14). [ki]*

Ḫalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/5). [ki]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/10). [ki]*

Didüm bahānesüz öldürme Cem ḳuluñ ṣanemā
Didi ki ṣarṭ-ı maḥabbet bahāne yitmez mi *(G. 419/18). [ki]*

Nice sulṭān-ı Ferīdūn-fer ü Dārā-rāsın
Ki senüñ ṣānuñadur naṣṣ ile bürhān-ı kerem *(K. 1/30). [ki]*

Ekrem-i zübde-i erbāb-ı kirām olalı sen
Gören eydür ki hemān ṭapuña erzān-ı kerem *(K. 1/48). [ki]*

Ne kerāmetlü yaratmış seni ol Ḥayy Kerīm
Ki senüñ cūduña bulınmadı pāyān-ı kerem *(K. 1/54). [ki]*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẓıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/68). [ki]*

Didi her kim ki ḫaṭā toḫmın eker sencileyin
Olısar ḫirmeninüñ ḥāṣılı ḥirmān-ı kerem *(K. 1/75). [ki]*

Yine yüz urmaġa geldüm ḳapuña ḫaclet ile
ʿAybumı yüzüme urma ki budur ṣān-ı kerem *(K. 1/80). [ki]*

Müşterīyem dil ü cāndan ki ola bāzār-ı ṣafā
Çār-sū-yı niʿamuñ açalı dükkān-ı kerem *(K. 1/109). [ki]*

Keremüñ ḫilʿati ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/118). [ki]*

Ne revādur ki baña zehr ṣuna dehr-i firāḳ
ʿĀleme cān virür iken şeker-istān-ı kerem *(K. 1/119). [ki]*

Bī-sitāre yaraşur mı ki gezem ʿālemi ben
Zeyn iken necm-i ʿaṭā ile şeb-istān-ı kerem *(K. 1/121). [ki]*

Ne kerem var ki ola mūcib-i tecdīd-i günāh
Ne güneh var ki ola bāʿiṣ-i ḥirmān-ı kerem *(K. 1/123). [ki]*

Ne kerem var ki ola mūcib-i tecdīd-i günāh
Ne güneh var ki ola bāʿiṣ-i ḥirmān-ı kerem *(K. 1/124). [ki]*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/126). [ki]*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dideden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār *(K. 2/51). [ki]*

Ki ḳamu mücrime hemān pesdür
Kerem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/49). [ki]*

Bir dün ki bezendi yine bu ṭāḳ-ı muʿallā
Derc eyledi dürcine dürer ḳubbe-i mīnā *(K. 5/1). [ki]*

Mirrīḫ eline ḫancer-i tīz-āb alup eydür
Ben mest ile kimdür ki ḳıla yoḳ yire ġavġā *(K. 5/18). [ki]*

Şīrīn bu ki zeyn olmaġa dükkān-ı semāvāt
Gör nice meh-i nev düzedür şīşe-i ḥalvā *(K. 5/55). [ki]*

Cemdür arada derd ü belā dāmına düşmiş
Derdine dirīġā ki bulınmadı müdāvā *(K. 5/70). [ki]*

Baḫtum gicesinden ṭoġalı mihr-i belā-tāb
Gün gibi ʿıyān oldı ki el-leyletü ḥublā *(K. 5/74). [ki]*

Her ṭaş ki yapar tecribe başumda ḳılur ilk
Vīrāne-i sinemde belā olalı bennā *(K. 5/93). [ki]*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/103). [ki]*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/104). [ki]*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aşaġa *(K. 5/106). [ki]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/109). [ki]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/110). [ki]*

Bu ḥāleti fikr eyler iken hātif-i ḳudret
Çaġırdı ḳulaġuma ki iy vālih ü şeydā *(K. 5/130). [ki]*

Ṣāfī-dil olup ʿarż idesin Ḥaḳḳa niyāzuñ
Şāyed ki teraḥḥum ḳıla ol Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/136). [ki]*

Ḳalb olmaya bāzār-ı cihān kāsid olursa
Her ḳalb ḳumāşına ki mihrüñ ura tamġā *(K. 5/158). [ki]*

Her sīnede eksük degül envār-ı tecellā
Vāy aña ki āyīnesi olmaya mücellā *(K. 5/160). [ki]*

İy Hādī-i pür-ʿizzet ü [i]y Ḳādir-i bī-çūn
Şol ẕāt-ı Ḥaḳ içün ki odur menzil-i Ṭā-hā *(K. 5/168). [ki]*

Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ
Şol kimse ki şerʿini anuñ ḳılmaya icrā *(K. 5/186). [ki]*

Her kim ki olur sāye-i luṭfında müreffeh
Sāʿāt-i ḳıyāmetde daḫı görmeye germā *(K. 5/191). [ki]*

Ben çāresüze raḥm idüben çāre sen eyle
Bu varṭa-i pür-bīme ki yoḳ çāresi aṣlā *(K. 5/202). [ki]*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki evvel olmış idi küfr ile ẓulem *(K. 7/26). [ki]*

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġı içün
Geldi ki ḫıdmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem *(K. 7/30). [ki]*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāḳ oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(K. 7/33). [ki]*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāḳ oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(K. 7/34). [ki]*

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem *(K. 7/44). [ki]*

ʿĀlem muṭīʿ olursa saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(K. 7/45). [ki]*

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde dest-gīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam *(K. 7/51). [ki]*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/66). [ki]*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-i şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem *(K. 7/73). [ki]*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāy-māl-i cürm
Maḥşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem *(K. 7/75). [ki]*

Pādişāh oldur ki her-giz ẕātına irmez zevāl
Ḥayy ü Bāḳī Ḳādir ü Ḫallāḳ-ı ins ü cāndur *(K. 8/77). [ki]*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/28). [ki]*

Nicesi dūr olam ṭapuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr *(Kıt. 4/4). [ki]*

Beni añ bārī vaṣluñ ile cānā
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr *(Kıt. 4/8). [ki]*

Güldi didi ki görmedüm her-giz
Sen ḳadar bir sitāresi düşmiş *(Kıt. 6/3). [ki]*

Sipās ü şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki ümmet ḳıldı bizi Muṣṭafāya *(Mes. 1/2). [ki]*

Bu ezhāruñ birin ḳıl dilde iḫfā
Ki sen dimedin ola āşikārā *(Mes. 1/8). [ki]*

Bu gül-zārı temāşā eyle bir dem
Ki ezhār itdi her yirini ḫurrem *(Mes. 1/14). [ki]*

Ki zīrā gül yüzinden bir varaḳdur
Gül-āb anuñ ṣuyından bir ʿaraḳdur *(Mes. 1/35). [ki]*

Ki zīrā ġoncedür dil-ber dehānı
N'idersin ġonceyi bulursañ anı *(Mes. 1/39). [ki]*

Ki zīrā ḫaṭṭ-ı dil-ber müşk-būdur
Benefşe ol sebebden ḳayġuludur *(Mes. 1/43). [ki]*

Ki zīrā çeşm-i dil-ber itse nīreng
Olur bāġ içre nergis vālih ü deng *(Mes. 1/47). [ki]*

Ki zīrā laʿl-i dil-berden bulup fer
Lebi yādına içer lāle sāġer *(Mes. 1/51). [ki]*

Ki zīrā kākül-i yār eslemez pend
Urur her laḥẓa sünbül boynına bend *(Mes. 1/55). [ki]*

Ki zīrā ḫaṭṭı sevdāsı ile sūsen
Gil ü ḫāk içre ṭutdı cāy ü mesken *(Mes. 1/59). [ki]*

Ki zīrā ʿārıż-ı dil-ber semendür
Semen ol mācerādan müftetendür *(Mes. 1/63). [ki]*

Ki zīrā yāsemendür ḫaddi yārüñ
Ki oldur zīneti faṣl-ı bahāruñ *(Mes. 1/67). [ki]*

Ki zīrā yāsemendür ḫaddi yārüñ
Ki oldur zīneti faṣl-ı bahāruñ *(Mes. 1/68). [ki]*

Ki zīrā ḥüsn-i yār itmese pertev
Virürdi berg-i zanbaḳ dāne-i cev *(Mes. 1/71). [ki]*

Ki zīrā ḫāli ṭutaldan bu ḫūyı
Ḳaranfül andan umar reng ü būyı *(Mes. 1/75). [ki]*

Ki zīrā zülf-i dil-ber virdi zīnet
Anuñ-çün buldı reyḥān böyle raġbet *(Mes. 1/79). [ki]*

Ki zīrā ḥüsni reşki ile nesrīn
Gezer her ṣaḥn-ı ṣaḥrālarda ġam-gīn *(Mes. 1/83). [ki]*

Ki zīrā ḥüsn-i yār isterse ṣūret
Ṣaḳāyıḳ andan umar luṭf u zīnet *(Mes. 1/87). [ki]*

Ki zīrā ruḫlarıdur mihr-i enver
Ruḫ-ı dil-berden umar żeymerān fer *(Mes. 1/91). [ki]*

Ki ḥükm-i ġayba Ḥaḳdur ancaḳ aḥkem
Budur söz ṭoġrısı vallāhü aʿlem *(Mes. 1/95). [ki]*

Kimüñ ki resm ola bāġında şekl-i şāḫ-ı riyā
El ura evvel aña tīġ-ı āb-dār-ı belā *(Mua. 25/1). [ki]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/1). [ki]*

Gördi ḥüsni güneşin zülf seḥābında meger
Ki göñül ẕevḳ u ṣafādan çaġırur cāna deger *(Mua. 38/2). [ki]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/1). [ki]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/2). [ki]*

Ser-i zülfüñe dil olaldan esīr
Bir āşüfteyem ki bulunmaz naẓīr *(Mua. 51/2). [ki]*

Lebüñ bir mīve-i pür-āba beñzer
Ki her bir ḳaṭresi cüllāba beñzer *(Mua. 62/2). [ki]*

Dil-berā dībā-ber imiş kāz-ı ġam
Ki aṭlas-ı cismüñi ṭoġrar dem-be-dem *(Mua. 64/2). [ki]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 65/2). [ki]*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/2). [ki]*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/2). [ki]*

Dil yā ḳaşuña tīr-i belāya nişānedür
Raḥm eyle iy [] ki bu kez ḳaṣdı cānedür *(Mua. 71/2). [ki]*

Yüz tecāhülden ṭutup güldi didi
Fārsī söyle ki Türkī bilmezem *(Mua. 75/4). [ki]*

Şükūfe içre yazdum nām-ı yārı
Ki ḥāṣıl ḳılam andan nev-bahārı *(Mua. 77/2). [ki]*

Meger bār-ı cefāda ḳaldı göñlüm
Ki başına belālar aldı göñlüm *(Mua. 81/2). [ki]*

Ki anı gördüm oldum böyle ṣeydā
Beni ḳıldı belā-yı ʿışḳ ṣeydā *(Mua. 87/3). [ki]*

Ḫurde-i zer üste her devlet ki var
Ḫurde-dārān-ı cihāna virür el *(Mua. 95/1). [ki]*

Cem el ṣun zülf-i dil-dāre nihānī
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī *(Mua. 96/2). [ki]*

Ḳaṣd-ı ser-i Cem ḳılalı çeşmüñ dil ü cāndan
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(Mua. 106/2). [ki]*

Güldi didi ki lām-ı mīyānını ismümüñ
Cīminden evvel oḳur iseñ dāll olur hemīn *(Mua. 107/3). [ki]*

Zülfüñi irgür āḫir bād-ı ṣabāḥa sen
Ki ola nesīm-i cān bigi bād-ı ṣabā ḥasen *(Mua. 117/2). [ki]*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/2). [ki]*

Bu bī-ser ü pāye sen kerem ḳıl
Raḥm eyle ki ḥāl[i] oldı müşkil *(Mua. 129/2). [ki]*

Didüm ki ḥālüñi ʿarż it ya şerḥ ḳıl bālā
Didi ki ḳāmetümi ʿarż idersem aḥsen ola *(Mua. 133/1). [ki]*

Didüm ki ḥālüñi ʿarż it ya şerḥ ḳıl bālā
Didi ki ḳāmetümi ʿarż idersem aḥsen ola *(Mua. 133/2). [ki]*

Siḥr ider bī-ḥad ki ola dil ġarḳ-ı ḫūn
Çeşm-i bī-mihrüñ kimi ḳılmaz zebūn *(Mua. 148/1). [ki]*

Müdām ṣūret-i ḥāli ḥabīb ayaġa ṣalar
Ki yolına dil ü cāndan hemīşe virile ser *(Mua. 151/2). [ki]*

Elif rākiʿ olup dāl oldı bī-ḫem
Ki olalar maḥabbet birle hem-tā *(Mua. 169/2). [ki]*

Derdüñde revādur ki göñül ola hemīşe
Tā ol ġam-ı derd ile ṣafā bula hemīşe *(Mua. 171/1). [ki]*

Zülfeynüñ içinde ḫāne göster
Ki uṣandı göñül müsāferetden *(Mua. 174/4). [ki]*

Šüls ḫaṭṭı ki lebi kūşesine yazdı riḳāʿ
İtdi tevḳīʿ u muḥaḳḳaḳ ile reyhānı nesḫ *(Mua. 179/1). [ki]*

Cāvidānī salṭanat ḳaddüñe lāyıḳ cāmedür
Mekrümet tācın bi-ḥamdi'llāh ki saña virdi Ḥaḳ *(Mua. 188/4). [ki]*

Ey ki sāyilden nihān itdüñ bugün ḫᵛān-ı ḫaṭā
Eylerem deryūze-i iḥsānuñ eylerseñ ʿaṭā *(Mua. 192/1). [ki]*

Şu resme mihrüñ eyler ārzū dil
Ki ansuz olamaz bir laḥẓa bu dil *(Mua. 194/2). [ki]*

Dil yoḳ semende kim ruḫuñ āşüfte ḳılmamış
Sünbül mi var ki zülfüñe āşüfte olmamış *(Mua. 198/2). [ki]*

İdindi ḫāk-i rāhuñ mihr [ü] meh tāc
Ki tā olmaya anlar ġayra muḥtāc *(Mua. 211/2). [ki]*

Ravża-i cennet ki dirler ḥüsnüñüñ ābādıdur
Naḫl-i devlet kim añılur şāne-i şimşādıdur *(Mua. 229/1). [ki]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 235/2). [ki]*

Gözüñ zülfüñ belā-yı pür-cefādur
Dirīġ aña ki aña mübtelādur *(Mua. 238/2). [ki]*

Sevincinden alup tāc idüp anı
Ḳılur evvel ki dürrin iki pāre *(Mua. 239/4). [ki]*

Gözüñ evvel anı dilerdi iy yār
Ki ṣoñra arada ola ġam-ı yār *(Mua. 263/2). [ki]*

Kim ki zülfüñ ucına oldı esīr
Lā-büd āşüfte olupdur yüzde bir *(Mua. 271/1). [ki]*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳṣ idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/3). [ki]*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳṣ idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/4). [ki]*

Zülfüñüñ ucına her dil ki düşer
Derd-i dildür ḥāṣılı iy sīm-ber *(Mua. 277/1). [ki]*

Çünki iḥyā-yı mesīḥādur ṭudaġuñ eyle ḥayy
Ki oldı ʿömrüm iy ṣanem zülf-i ser-endāzuñda tayy *(Mua. 292/2). [ki]*

Yitmez mi perde zülf yüzine ki dāyimā
Örter yüzine dāmenin ol ṭıfl-i bī-vefā *(Mua. 293/1). [ki]*

Cem göñül virdi ki medḥüñ olalı hem-dem-i dil
Cān bigi medḥ-i feraḥ-baḫşuñ aña virdi ṣafā *(Mua. 305/1). [ki]*

Çeşmüñe ʿarż-ı naẓīr eylerse nergis n'ola ki
Her neye baḳarsa aḥvel eyler iṣbāt-ı naẓīr *(Müf. 7/1). [ki]*

Tenhā Recebā ṣanma ki Ṣaʿbān yinür ancaḳ
ʿĀrifler olur kim Ramażānı daḫı yirler *(Müf. 9/1). [ki]*

Māhī-i zer-endūdların āb-ı revāne
Bīd anuñ içün dökdi ki bihde yire ḳan var *(Müf. 11/2). [ki]*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/2). [ki]*

Ḥarīm-i ṣavmaʿa-i gönlümi iñen yıḳma
Günāha girecegüñ añ ki vaḳf-ı meykededür *(Müf. 16/2). [ki]*

Bil ki göñlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/1). [ki]*

ʿAcā'ib şehr imiş bu şehr-i Nitse
Ki ḳalur yanına her kişi n'itse *(Müf. 24/2). [ki]*

Ol cefādandur ki dāyim cān ü dil bīmār olur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/11). [ki]*

Demdür ki ṣurāḥī ḳıla bezm içre ġalāġil
Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil *(Mur. 3/9). [ki]*

Ḫāra ki bu sözi diye gül-şende belābil
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/11). [ki]*

Nice çekesin derd ü firāḳ ile ġam iy Cem
Demdür ki ḳadeḥ nūş idesin olmaġa bī-ġem *(Mur. 3/26). [ki]*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb sāġer *(Terc. 1/10). [ki]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/15). [ki]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/31). [ki]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/47). [ki]*

Kimdür ki başını ṭop ḳılmaz
Zülfüñ alıcaḳ eline çevgān *(Terc. 1/53). [ki]*

Gūş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbān *(Terc. 1/62). [ki]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/63). [ki]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/79). [ki]*

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlāre yanar felekdeki māh *(Terc. 1/81). [ki]*

Gerçi ki cihānda çoḳ-durur ḫūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh *(Terc. 1/85). [ki]*

Olur dü-cihān içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh *(Terc. 1/88). [ki]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/93). [ki]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/109). [ki]*

Devlet degül mi ki olmaya ümmetden özge hīç
Ḥaḳ ḥażretinde ġayrı recāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/17). [ki]*

Ḫalk-ı zamāne luṭf-ı necātında uma raḥm
Kime ki irse faż̧l[ı] necātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/36). [ki]*

Saʿy it ki maḥrem-i medenī olasın göñül
Mekkīdür işigi ʿArafātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/37). [ki]*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu ġınāyı ki āyet-i mālü'l-yetīm idi *(Terk. 1/66). [ki]*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/95). [ki]*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/96). [ki]*

Devlet anuñla yār-i ḳadīm ola tā ebed
Her kim ki ola cān ile yāri Muḥammedüñ *(Terk. 1/98). [ki]*

Bu derden olma dūr ki Ḥaḳḳa ḳarīb olur
İy dil kim olsa bāb[ı] ḳarībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/101). [ki]*

Hīç enbiyāya ḳıṣṣası da olmadı naṣīb
Ṣol ḥiṣṣeden ki oldı naṣībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/104). [ki]*

Şükrinde ḳāṣır olma ki nuḳl-i şeker döker
Cān meclisinde nuḳl-i zebībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/109). [ki]*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/111). [ki]*

Ervāḥ-ı enbiyā ḳamu ṭālib-durur ki ola
Dār-ı nübüvvet içre naḳībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/115). [ki]*

Sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūna ṭaʿn ider
Kim ki ola işigüñde ġarībi Muḥammedüñ Zīrā ki cāna ḥubb-i vaṭenden ḫaber virür *(Terk. 1/118). [ki]*

Sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūna ṭaʿn ider
Kim ki ola işigüñde ġarībi Muḥammedüñ Zīrā ki cāna ḥubb-i vaṭenden ḫaber virür *(Terk. 1/118). [ki]*

Ki oldı naṣīb vaṣl-ı niṣābı Muḥammedüñ
Ḳaṭʿ-ı ḥicāb ḳıldı geçüp cümle perdeden *(Terk. 1/127). [ki]*

Cān riştesini kesme ki ḥabli'l-metīn ṣunar
Ṣaḥrā-yı dīnde çetri ṭınābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/137). [ki]*

Gītī-serāy salṭanatından ne añlanur
Devlet anuñ ki ola ġulāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/148). [ki]*

Ḳavs-i ḳaderde sehm-i saʿādet nişānıdur
Kime ki irse luṭf[ı] sihāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/158). [ki]*

Deryā-durur ki cümle cihāna muḥīṭdür
Ṣıġmaz muḥīṭe baḥri kenārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/163). [ki]*

Ümmī dir idi kendüye Raḥmān muʿallemi
Gel gör ki neydi ṭabʿ-ı selīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/168). [ki]*

Bū-cehl olursa daḫı yanar Bū-Leheb-miŠāl
Her kim ki olursa dīni ġarīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/180). [ki]*

Gevher-durur ki ṣayḳala hīç ihtiyācı yoḳ
Āyīneluḳda ṭabʿ-ı münīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/195). [ki]*

Olur ġınā-yı şefḳat ile çünki muġtenim
Devlet anuñ ki ola faḳīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/208). [ki]*

Ḫākī-veş ola meskeni ṭopraḳ yolı hevā
Her kimi ki atsa reddi kemānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/218). [ki]*

Kevn ü mekānda nīze gibi yir[i] ṣadr olur
Her kime ki irse ẓıll-i sinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/220). [ki]*

Aç cān gözini gör ki ne naḳş ile zeyn olur
Ṭā-hā nişānesi ile nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/227). [ki]*

Mümkin degül göñül ki sezā-vār ola sözüñ
Olduḳça ḳıl senāsını bārī Muḥammedüñ *(Terk. 1/233). [ki]*

Yā Rab ʿināyet eyle ki türbem türābını
Nūr ile rūşen ide mezārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/257). [ki]*

Gül-şen yirine yaʿnī ki niʿme'l-bedel virüp
Pür eyledi ṭuraġumı ḫār-ı cefā felek *(Terk. 3/3). [ki]*

Bozıla çenberi yıḳıla çarḫ-ı kej-revi
Görem ki aşaġa geçe başdan başa felek *(Terk. 3/16). [ki]*

Bilsem cihān içinde ki n’itdüm saña felek
Düşmenlerümi güldürür olduñ baña felek *(Terk. 3/35). [ki]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/49). [ki]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/50). [ki]*

Ḳılduñ beni bu ʿālem içinde zebūn felek
Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn felek *(Terk. 3/54). [ki]*

Demdür ki çāk idem yine bu ṣabr cübbesin
Yiri-durur ki yire çalam dāyimā külāh *(Terk. 3/57). [ki]*

Demdür ki çāk idem yine bu ṣabr cübbesin
Yiri-durur ki yire çalam dāyimā külāh *(Terk. 3/58). [ki]*

Bir dem ki derdüm añuban efġāna başlasam
Yol bulur idi saḳf-ı semāvāta āh ü vāh *(Terk. 3/67). [ki]*

Gerçi ki dāyim işümüz āh eyledüñ felek
Kendü yüzüñi yine siyāh eyledüñ felek *(Terk. 3/71). [ki]*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n’idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n’idem *(Terk. 3/74). [ki]*

Şimdi yirümi kūşe-i derd eyledi zamān
Ol dem ḳanı ki mesken idi ṣuffe-i ḥarem *(Terk. 3/76). [ki]*

İy dōstlar beni añıcaḳ mātem eyleñüz
Eyle ṭutuñ ki ġurbet içinde ben ölmişem *(Terk. 3/78). [ki]*

Ḥayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/81). [ki]*

Ḥayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/82). [ki]*

Dīvāne gibi idemezem bir nefes ḳarār
Şād olmasun cihānda ki ʿaḳlum ṭaġıtdı ġem *(Terk. 3/84). [ki]*

Bir yire gelmişem ki bedeldür caḥīmden
Baña maḳām olmış iken sāḫat-i İrem *(Terk. 3/85). [ki]*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/88). [ki]*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḥḥumuñ baña iy pür-sitem felek *(Terk. 3/89). [ki]*

Pāyāna irmedi n’ideyüm ġam ḥikāyeti
Derdā ki ḳılmadı baña devrān ḥimāyeti *(Terk. 3/92). [ki]*

Tīrine perr-i çarḫ ne itdüm ki rezmine
Dil pāre pāre daḫı belürmez cerāḥeti *(Terk. 3/93). [ki]*

Bir diñler ādem olsa neler şerḫ iderdi dil
Zīrā ki çoḳ-durur bu zamānuñ şikāyeti *(Terk. 3/96). [ki]*

Nūşın[ı] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Ṣanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/108). [ki]*

ki yaʿnī: *Demek istiyor ki, anlaşılan.*

İder zülf-i zer-endūdın ḳaşı ṭāḳına zer zencīr
Ki yaʿnī ḥüsne Kisrāyam nişān uş ṭāḳ-ı Kisrādan *(G. 305/10). [ki yaʿnī]*

ḳıbḳızıl: *Kıpkızıl.*

Ḳıbḳızıl müşk ile bişmiş tāze balıḳ etleri
Kāse-i Çīn[ī]de ḳand ile gül-āb efşāndur *(K. 8/59). [ḳıbḳızıl]*

ḳıble: *Namaz kılarken dönülen, Kâbe'nin bulunduğu yön II sevgilinin mihrabı andıran kaşlarının bulunduğu yön.*

Olalı miḥrāb-ı ḳaşuñ ḳıble-i ehl-i niyāz
Ḳılmadum bir āndan ayruḳ ḳıbleye daḫı namāz *(G. 144/2). [ḳıbleye, -y, -e]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her kūşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/4). [ḳıbledür, -dür]*

ḳıble: *Başta namaz olmak üzere bazı ibadet ve davranışlarda yönelinen taraf, Kâbe.*

Bir ḳıbleye daḫı ṣanemā egememiş baş
Ḳıble olalı ehl-i niyāza ol iki ebrū *(G. 314/9). [ḳıbleye, -ye]*

Cem iki ḳıbleye ṭutar yüzini
Ḳıble olalı ol iki ebrū *(G. 315/13). [ḳıbleye, -ye]*

Yapaldan mescid-i ḥüsne ḳaşuñla ḳıble-gāh egri
Gözüm ḳıble-nümāsından görinür ḳıble gāh egri *(G. 405/2). [ḳıble]*

ḳıble ol-: *Kıble olmak, kıble hâline gelmek.*

Bir ḳıbleye daḫı ṣanemā egememiş baş
Ḳıble olalı ehl-i niyāza ol iki ebrū *(G. 314/10). [ḳıble olalı, -alı]*

Cem iki ḳıbleye ṭutar yüzini
Ḳıble olalı ol iki ebrū *(G. 315/14). [ḳıble olalı, -alı]*

ḳıble-gāh: *Kıble yeri, mihrap.*

Yapaldan mescid-i ḥüsne ḳaşuñla ḳıble-gāh egri
Gözüm ḳıble-nümāsından görinür ḳıble gāh egri *(G. 405/1). [ḳıble-gāh]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/4). [ḳıble-gāh]*

Ḥarem hevāsına baġlanma iy ṣanem iḥrām
Cihānda ḳıble-geh ol āsitāne yitmez mi *(G. 419/12). [ḳıble-geh]*

ḳıble-i cihān: *Dünyanın kıblesi.*

ʿĀlem ḳaşına cān ile dāyim sücūd ider
Yā ḳıble-i cihān ü ya miḥrāb-ı cān ṭutuñ *(G. 220/10). [ḳıble-i cihān]*

ḳıble-i ehl-i niyāz: *Niyaz ehlinin kıblesi.*

Ḥadd [ü] ḳaddüñ nakş olaldan sīnede iy serv-i nāz
Görmedüm ḥüsnüñ bigi bir ḳıble-i ehl-i niyāz *(Mua. 167/2). [ḳıble-i ehl-i niyāz]*

ḳıble-i ehl-i niyāz ol-: *Niyaz ehlinin kıblesi olmak.*

Olalı miḥrāb-ı ḳaşuñ ḳıble-i ehl-i niyāz
Ḳılmadum bir āndan ayruḳ ḳıbleye daḫı namāz *(G. 144/1). [ḳıble-i ehl-i niyāz olalı, -alı]*

ḳıble-nümā: *Kıbleyi gösteren alet, pusula.*

Yapaldan mescid-i ḥüsne ḳaşuñla ḳıble-gāh egri
Gözüm ḳıble-nümāsından görinür ḳıble gāh egri *(G. 405/2). [ḳıble-nümāsından, -sı, -n, -dan]*

ḳıdem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in ezelî oluşu, başlangıcının olmaması.*

ʿAḳlı irmez kimesnenüñ nicedür
Ḳıdem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/44). [ḳıdem-i lā ilāhe illallāh]*

kifāyet it-: *Yeterli olmak.*

Ne ġam dermān irişmezse lebüñden
İder derdüñ Ceme iy cān kifāyet *(G. 24/20). [kifāyet ider, -er]*

ḳıl-: *Yapmak, etmek, eylemek.*

Çün ġamzeñ oḳınuñ dil ü cānum siperidür
N'ola ne ḳılursañ baña pes luṭf eseridür *(G. 80/2). [ḳılursañ, -ur, -sa, -ñ]*

Kerem ḳıl baña raḥm it iy dil-ārām
Eger ḳılmaz iseñ itmez dil ārām *(G. 260/2). [ḳılmaz, -maz]*

Tīr-i belāya ḳarşu ṭutupdur siper bigi
Yā Rab ne ḳıldı n'eyledi bu rūzgāra Cem *(G. 273/12). [ḳıldı, -dı]*

Ne ḳıldum iy şiken-i zülf-i ʿanberīn saña kim
Arada mānīʿ olup yüzine niḳāb olasın *(G. 283/5). [ḳıldum, -du, -m]*

Hemīşe cānumı almaḳ dilersin
Ne ḳıldum ben saña iy gözi ala *(G. 332/4). [ḳıldum, -du, -m]*

Raḳībi ḫōş görüp redd itdi beni
Ne ḳıldum bilmezem ben ol ḥabībe *(G. 339/10). [ḳıldum, -du, -m]*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/6). [ḳılduġı, -duġ, -ı]*

Dehān ü zülfüñ añup cān virür Cem
Ne ḳılsun çünki oldur yoġ u varı *(G. 383/14). [ḳılsun, -sun]*

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām beni
Belā vü derd ile bīmār ḳıldı *(G. 386/3). [ḳılam, -am]*

N'ola Cem yoluña terk itse cānın
Ne ḳılsun oldur anuñ yoġ u varı *(G. 389/12). [ḳılsun, -sun]*

Gördüm oñmaz göñül oda yaḳdum
Ne ḳılam āḫir ed-devā'ü'l-key *(G. 394/4). [ḳılam, -a, -m]*

Āb-ı ḥayāt gibi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesine ḳılduġı her dem devā ḥaḳı *(K. 6/26). [ḳılduġı, -duġ, -ı]*

Ḥükmi var cevr iderse ḳılsun yār
Bendeyem ben o pādişāhumdur *(G. 53/5). [ḳılsun, -sun]*

Her ṭaş ki yapar tecribe başumda ḳılur ilk
Vīrāne-i sinemde belā olalı bennā *(K. 5/93). [ḳılur, -ur]*

ḳıl: *Kıl, İnsan ve hayvan vücudunda biten sertçe ve kalınca tüy.*

Nāle vü āh eylemekd[e] derd-i dil-berle müdām
İncelüp bükildi uş bir ḳıla döndi bu vücūd *(G. 45/6). [ḳıla, -a]*

Ten ḳıla döndi mūy-miyānuñ ḫayāline
Eşküm dürini dizmek içün rīsmān idüñ *(G. 221/3). [ḳıla, -a]*

ḳıl: *Kıl II sevgilinin beli.*

Kemer ḳıl ḳolumı didüm belüñe
Didi kim bağlaya ḳılı kemerle *(G. 364/10). [ḳılı, -ı]*

ḳıl: *Saç teli.*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir şīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/17). [ḳılına, -ı, -n, -a]*

Didüm Cem düşdi zülfüñden ayaġa
Didi andan ṭutam bir ḳıl kem olmış *(G. 169/14). [ḳıl]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü 'ömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/10). [ḳılın, -ı, -n]*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḫāli bir ḳıl üstine *(G. 356/10). [ḳıl]*

Kesilsün şāne-veş bağrı ṣaçuñuñ
Ḳılını kesmek isteyen kesende *(G. 360/12). [ḳılını, -ı, -n, -ı]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/13). [ḳıl]*

Dilüme ḳıl ṭolaşur baḫtum ucından diyemez
Göñlümüñ zülf-i siyeh-kāruña meftūnluġını *(G. 421/3). [ḳıl]*

Zengī leşkerler çeküp 'azm eyler İslām üstine
Zülfinüñ her bir ḳılı sulṭān-ı Hindū-stāndur *(K. 8/50). [ḳılı, -ı]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe baġlar *(Mua. 307/2). [ḳıl]*

Bir ḳılına virseler virmezdüm Oġuz Ḫānumuñ
Genc-i Ḳārūn ile biñ biñ milket-i ʿOsmān felek *(Terk. 2/21). [ḳılına, -ı, -n, -a]*

ḳıl ḳalem: *Eski ressam ve minyatür sanatçılarının kullandıkları ince samur fırça (Onay, 2009: 292).*

Müjem eyler gözümde zülfüñi naḳş
Ṣanasın ḳıl ḳalemle mār yazar *(G. 130/10). [ḳıl ḳalemle, -le]*

ḳīl ü ḳāl eyle-: *Konuşmak, söz söylemek.*

ʿAḳl-ı kül cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilemez
Bir kimesne eylemez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl *(K. 3/30). [ḳīl ü ḳāl eylemez, -mez]*

ḳīl ü ḳāl it-: *Dedikodu etmek, boş konuşmak.*

Çün bilinmez zülf-i pür-çīni neden müşkīn imiş
Müşk-i Çīndür diyü zülfi ḳīl ü ḳāl itmek neden *(G. 288/6). [ḳīl ü ḳāl itmek, -mek]*

Zülfini ṭutup dehānı remzini ṣordum didi
Ḳılca diḳḳat ṣıġmaz anda ḳılma kīl ü ḳāller *(G. 119/14). [kīl ü ḳāller ḳılma, -ler-ma]*

ḳılca: *Kıl kadar, kıl ölçüsünde.*

Bildi dil-ber kim ṣınuḳludur metāʿ-ı zülfini
Ḳılca nesnem yoġ iken boynuma ṣarmaġ itdi dād *(G. 46/6). [ḳılca]*

Zülfini ṭutup dehānı remzini ṣordum didi
Ḳılca diḳḳat ṣıġmaz anda ḳılma kīl ü ḳāller *(G. 119/14). [ḳılca]*

Ḳılmaduñ ḳolum miyānuña kemer
Ḳılca nefʾüñ görmedüm iy sīm-ber *(G. 133/2). [ḳılca]*

Rişte-i ʿömrüm dükendi gerçi nāzuñdan senüñ
Ḳılca eylük görmedüm zülf-i derāzuñdan senüñ *(G. 216/2). [ḳılca]*

Kinā[…] idem diyü belüñ kemerde
Delü göñlüm umar ḳılca kemerde *(G. 343/2). [ḳılca]*

ḳılı biñ yar-: *Kılı kırk yarmak, çok titiz davranmak.*

Miʿrāc gicesindeki ḥāli Muḥammedüñ
Bir ḳılı biñ yararsa daḫı ʿaḳl-ı ḫurde-bīn *(Terk. 1/71). [ḳılı biñ yararsa, -ar, -sa]*

ḳılıç: *Kılıç.*

Sevmek günāh imiş seni bildüm günāhumı
Başum ḳılıcuñ üzre güneh-kāruñam senüñ *(G. 227/4). [ḳılıcuñ, -uñ]*

kilīd: *Herkes tarafından açılmamak üzere kapı, sandık vesaireye takılan demirden makineli bir âlet.*

İrürsin feṯḥ-i bāba ṣabr iderseñ
Göñül çün ġam kilīdine dilüñ var *(G. 125/8). [kilīdine, -i, -n, -e]*

kilk: *Kalem II kudret kalemi.*

Levḥ üzre yazmış idi ezel kilk[i] ismini
Levḥ ü ḳalemdür anda güvāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/237). [kilk[i], -i]*

kilk-i ezel: *Ezel kalemi.*

Bilmek isterseñ nice yazmış adın kilk-i ezel
ʿAyn[ı] mażmūm eyleyüben lām[ı] meksūr eyle gel *(Mua. 269/1). [kilk-i ezel]*

kilk-i ḳudret: *Takdir kalemi.*

Kilk-i ḳudret noḳṭa yazmış ḫālüñi
Yazar iken naḳş [ü] taṣvīrüñ begüm *(G. 271/11). [kilk-i ḳudret]*

kilk-i zülf-i yār: *Sevgilinin zülüf kalemi.*

Ḫaṭṭı ḫayāli ile n'idem kilk-i zülf-i yār
Dil ṣafḥasını ḳāreleyübdür miṣāl-vār *(Müf. 14/1). [kilk-i zülf-i yār]*

Ḫaṭṭı ḫayāli ile n'idem kilk-i zülf-i yār
Dil ṣafḥasını ḳāreleyübdür miṣāl-vār *(Müf. 14/1). [kilk-i zülf-i yār]*

kim: *Ki bağlacı.*

Ṣorduḳça dehānuñ n'ola ḫışm itse gözüñ kim
Mey üzre ḳılur mest olan yoḳ yire ġavġā *(G. 1/9). [kim]*

Cem ḳuluña raḥm eyler iseñ vaḳti-durur kim
Vaṣluñı ḳılur her nefes iy dōst temennā *(G. 1/13). [kim]*

Her ne cāna kim atar ġamzelerüñ tīr-i belā
Cümlesin rāst atar eylemeyüp hīç ḫaṭā *(G. 4/3). [kim]*

Āh kim ḫaste olupdur dil ü cān derdüñ ile
Kimse dermān idemez ger lebüñ itmezse devā *(G. 4/9). [kim]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 6/10). [kim]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 6/11). [kim]*

Ḫaṭṭı irişmiş ḥabībüñ iy göñül
Ġāfil olma kim ecel irişdi ha *(G. 7/10). [kim]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 7/11). [kim]*

Rişte-i cān-ı Cemi bükdi maḥabbet eli kim
Nāzdan tā dike ol ḳadd-i ḫırāmāna ḳabā *(G. 7/13). [kim]*

Ṣol ḳadar eşk sipāhın yaṣadum dīdede kim
Cūş iderse ṭuta dünyāyı sipāhum ṣanemā *(G. 9/5). [kim]*

Başından aḳçe yaġdı dīdemüñ kūy-i maḥabbetde
Görüp ol ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki çeşmüm didi kim yaġmā *(G. 10/14). [kim]*

N’ola vaṣluña irgürseñ nigārā
Cemi kim ol olupdur zār ü şeydā *(G. 11/14). [kim]*

Yüzüñe öykünse gül olmaz ʿaceb
Kim açılmış yüzlüde olmaz edeb *(G. 13/2). [kim]*

Zülfüñi yüzüñde gören dir senüñ
Kim görüpdür bir arada rūz ü şeb *(G. 13/4). [kim]*

Ġonçe şermende olup açmaz dehān
Her ḳaçan kim söylese ol piste-leb *(G. 13/10). [kim]*

Zülf ü rūyüñ ḥasretinden āh kim
Gözlerüm ḳan aḳıdur her rūz ü şeb *(G. 13/15). [kim]*

Ṣīṣe-i ḳalbin Cemüñ iy cān ṣıma
Kim bu şehr-i Ḳonyadur ṣanma Ḥaleb *(G. 13/18). [kim]*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı baña bir derd iy ḥabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/2). [kim]*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/4). [kim]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i rū-siyāh
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 16/6). [kim]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i seng-dil
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 17/6). [kim]*

Anuñ içün yoluña cān virürem
Kim budur ʿāşıḳa kemāl iy dōst *(G. 18/12). [kim]*

Raḥm eyle baña cevr ü cefā ḳılma iñen kim
ʿIşḳuñda çeken bunca cefālar benem iy dōst *(G. 19/3). [kim]*

Dāġ urma ṣaḳın lāleleyin yüregüme kim
Kār itdi benüm cānuma derd ü elem iy dōst *(G. 19/7). [kim]*

Ṣīrīn lebüñi ṣormaġa budur hevesüm kim
Ben ḫaste-dilüñ derdine dermān ider iy dōst *(G. 21/9). [kim]*

Ṣol deñlü eser ḳıldı firāḳuñ odı cāna
Kim ney ḫōş olup nāle vü efġān ider iy dōst *(G. 21/12). [kim]*

Laʿline ḳaṣd idicek zülfine ṭolaşsañ n’ola
Kim ḳarañuda bulınur iy göñül āb-ı ḥayāt *(G. 22/4). [kim]*

Ḥasretüñle her ḳaçan kim bula ʿālemde vefāt *(G. 22/13). [kim]*

Laʿlin isterseñ ġam-i zülfeyni çek
Kim ḳarañuda olur āb-ı ḥayāt *(G. 23/4). [kim]*

Raḳībi baña ḳarşu añduġuñdan
Sezerem kim sözüñde var kināyet *(G. 24/12). [kim]*

Ḳıyām itse ḳaçan ol serv-ḳāmet
Ṣanasın kim ḳopar ol dem ḳıyāmet *(G. 25/2). [kim]*

Göñlün diledükçe sög baña kim
Düşnām-ı lebüñ duʿādur iy dōst *(G. 26/11). [kim]*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/21). [kim]*

Cevr ü ġamuñ eksük itme bir dem
Kim Cem ḳuluña ʿaṭādur iy dōst *(G. 26/30). [kim]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/2). [kim]*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḫācet *(G. 29/10). [kim]*

Gözlerüñ ḳaṣd itdi kim ḳanum içe
Ol iki ḫūn-ḫʸār elinden elġıyās *(G. 31/3). [kim]*

Āh kim eyler cefā raḥm eylemez
Dāyimā ol yār elinden elġıyās *(G. 31/9). [kim]*

Laʿlüñ ḥadīṣin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/8). [kim]*

Dilden itme iḥtimāl-i ṣabr kim
Kim alur dīvāneden bāc ü ḫarāc *(G. 34/3). [kim]*

Rāz-ı ḥüsnüñ dil niçe ṣaḳlaya kim
Şemʿi pinhān idimez çün kim zücāc *(G. 34/5). [kim]*

Ṭaʿne ṭaşın atma Cem göñline kim
Ṭaşa döymez şīşe-i nāzük-mizāc *(G. 34/13). [kim]*

N'ola pervāne olsa diller kim
Ḥüsnüñ envārı çün yaḳar miṣbāḥ *(G. 35/7). [kim]*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/2). [kim]*

Gül-şen-i ruḫ-sāruñı seyr itmege ḫāl-i siyeh
Nice Hindū-beççedür kim virür aña rāh ruḫ *(G. 41/8). [kim]*

Nice ḳan aġlamayam kim efendim
Beni yad idüp aġyārı ḳılur yād *(G. 43/9). [kim]*

Ḳaşuñuñ miḥrābını göster baña luṭf eyleyüp
Kim dil ü cāndan ḳılam ol secde-gāha ben sücūd *(G. 45/4). [kim]*

Secde itdügi budur Cem yüzüñi gördükçe kim
Kaʿbeyi gören kimesne ḳılur elbette sücūd *(G. 45/9). [kim]*

Bildi dil-ber kim ṣınuḳludur metāʿ-ı zülfini
Ḳılca nesnem yoġ iken boynuma ṣarmaġ itdi dād *(G. 46/5). [kim]*

Ne ḥāṣıl kim ḳılur dil mürġı feryād
Teraḥḥum eylemez çün aña ṣayyād *(G. 48/1). [kim]*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n’ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī nefesi var *(G. 50/9). [kim]*

Ḳoma yüzüñe ḳarşu ḳılam āh ḥaẕer ḳıl
Kim bād-ı ḫazān irse güle çoḳ żarer eyler *(G. 51/4). [kim]*

Dil zülfüñe varmaġa gözüñden üşenür kim
Şeb-revlük iden gice ʿasesden ḥaẕer eyler *(G. 51/9). [kim]*

Yüz virme iñen ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruña iy dōst
Kim zülfüñe baş ḳoşdı iñen fitneler eyler *(G. 51/12). [kim]*

Cem düşüp bend-i zülfüñe didi kim
Bu daḫı ṭāliʿ-i siyāhumdur *(G. 53/9). [kim]*

Ḳatl-i ʿuşşāḳı şehā kendüñe aṣṣı ṣanup āh
Ḳılma bu ʿādeti kim ṣoñra ziyānuñ olısar *(G. 54/6). [kim]*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n’ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi olduġı var *(G. 55/5). [kim]*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n’ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/5). [kim]*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/7). [kim]*

Küfr-i zülfüñ kim cemālüñ üzre ḳaṣd-ı dīn ider
Hey di ol bī-dīne kim ʿālemde bed āyīn ider *(G. 58/1). [kim]*

Küfr-i zülfüñ kim cemālüñ üzre ḳaṣd-ı dīn ider
Hey di ol bī-dīne kim ʿālemde bed āyīn ider *(G. 58/2). [kim]*

Yanar idüm ʿışḳ odına aġlamasam rūz ü şeb
Lā-cerem kim āb olıcaḳ āteşi teskīn ider *(G. 58/12). [kim]*

Cihānuñ ṣıḥḥatinden yig-durur bu
Belā kim baña ol cānān baġışlar *(G. 59/8). [kim]*

Ḥācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/9). [kim]*

Her ʿaraḳ kim ṣubḥ-dem ol ḫadd-i cānāndan ṭamar
Kevkeb-i seyyāredür kim māh-ı tābāndan ṭamar *(G. 63/1). [kim]*

Her ʿaraḳ kim ṣubḥ-dem ol ḫadd-i cānāndan ṭamar
Kevkeb-i seyyāredür kim māh-ı tābāndan ṭamar *(G. 63/2). [kim]*

Hey ne tīr-endāz olur mest-āne çeşmüñ āh kim
Baġruma tīr urduġınca ḳan peykāndan ṭamar *(G. 63/9). [kim]*

Ḫaste göñlüme ger irse lā-cerem bulur şifā
Ḳaṭreler kim dem-be-dem ol laʿl-i cānāndan ṭamar *(G. 63/14). [kim]*

Cem būse istedügi lebüñden günāh ise
Maʿẕūr ṭut bu cürmin anuñ kim kimerdedür *(G. 64/10). [kim]*

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr *(G. 65/1). [kim]*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr *(G. 65/4). [kim]*

Nice āh eylemeyem kim hemīşe
Baña cevr iden ol ġonce dehendür *(G. 66/13). [kim]*

Añduġumca laʿlüñi bu ḫaste dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum-durur *(G. 68/12). [kim]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı bākī kim ṣafā devrānıdur
N'ola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur *(G. 69/1). [kim]*

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ ṣarābı ile müdām
Şād iderseñ eylegil kim dil-berā devrānıdur *(G. 69/8). [kim]*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/1). [kim]*

Fürḳat ü derd ü belādan beni ḳurtarmaġ içün
Bilürem kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(G. 71/6). [kim]*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy mürde-beden kim işbu dem cān irişür *(G. 71/8). [kim]*

Çünki furṣat virdi el iy sāḳī-i meh-rū müdām
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur *(G. 72/6). [kim]*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur Īsī-nefes
Şād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/7). [kim]*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur Īsī-nefes
Şād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/8). [kim]*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāli pertevinden nūr-ı īmān bundadur *(G. 72/10). [kim]*

Ḳılma iy Cem bülbül-i şūrīde gibi nāle sen
Kim cemāl-i yār gibi verd-i ḫandān bundadur *(G. 72/12). [kim]*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dil-bere
ʿÖmr-i bī-pāyān-durur bu dem ki cānān bundadur *(G. 72/13). [kim]*

Görüp Kevṣer lebüñ cennet ruḫuñda
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister *(G. 73/6). [kim]*

Cemāl-i yāri görse cān virür Cem
Kim ol miskīn hemīşe ānı ister *(G. 73/12). [kim]*

Kākülüñ ʿömrüm-durur çün kesmege ḳaṣd eyleme
Kim ḳamer devrinde ʿömr-i bī-nihāyet ḫōş-durur *(G. 74/6). [kim]*

Laʿl-i dür-pūşuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N’ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/11). [kim]*

Laʿl-i dür-pūşuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N’ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/12). [kim]*

Vaḳtidür raḥm eylegil iy meh-liḳā ben bendeñe
Kim ġam-i ʿışḳuñ hemīşe yaşumı deryā ḳılur *(G. 76/4). [kim]*

Hey ne siḥr-engīzdür cāẕū gözüñ kim dil-berā
Her nefesde zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 76/5). [kim]*

Çeşm-i mestüñ cān ile ger ceng iderse n’ola kim
Mest olanlar dāyimā şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 76/11). [kim]*

Ḳamer alnuñ güneş ruḫ-sāruñ üzre
Görenler didi kim nūrun ʿalā nūr *(G. 77/4). [kim]*

Nice bülbül gibi dil efġān ü zārī ḳılmasun
Kim raḳīb-i zāġ her dem sen güle maḥrem-durur *(G. 78/4). [kim]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
Hem-dem-i derd ü belā vü mūnis-i hem-ġem-durur *(G. 78/5). [kim]*

N’ola ger cevr ü cefā eylerseñ iy meh-rū baña
Kim senüñ cevr ü cefāñ ile göñül ḫurrem-durur *(G. 78/8). [kim]*

Çü senden baña her laḥẓa cefādur
Baña senden ne kim gelse vefādur *(G. 79/2). [kim]*

Nice ḳan aġlamasun gözlerüm kim
Raḳīb-i seg-ṣıfat saña āşinādur *(G. 79/9). [kim]*

Hey nice ḫūnī-durur şol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/6). [kim]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḥzūn olur *(G. 81/9). [kim]*

Niçe bir cevr idesin her dem vefā ile baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gül-gūn olur *(G. 81/12). [kim]*

Zülfüñ ol sünbül-durur kim āftāb üstindedür
Dişlerüñ ol lüʾlüdür yāḳūt-ı nāb üstindedür *(G. 83/1). [kim]*

Fürḳatüñden şol ḳadar aḳdı ki baḥr oldı yaşum
Gözlerüm yanında zevraḳdur kim āb üstindedür *(G. 83/6). [kim]*

N’ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/10). [kim]*

Baña cevr itme iñen ḥüsnüñe maġrūr oluban
Kāyinātuñ ḥāli çün kim inḳılāb üstindedür *(G. 83/12). [kim]*

Ger yıḳarsañ cevr ile n’ola Cemüñ göñlini kim
Lā-cerem maʿmūr olan āḫir ḫarāb üstindedür *(G. 83/13). [kim]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe yüz sürelden iy dil-ber yüzüm
Levḥa-i zerrīne beñzer kim kitāb üstindedür *(G. 84/4). [kim]*

Āh kim uyarmadı baḫt-ı siyāhum zülf-i dōst
Niçe kim ol nergis-i mest-āne ḫ'āb üstindedür *(G. 84/7). [kim]*

Ne kerāmet gösterür gözle bu zülf-i ḫırḳa-pūş
Kim ṣalup seccādesin her laḥẓa āb üstindedür *(G. 84/10). [kim]*

Āftāb-ı ḥüsnüñ iy meh kim niḳāb altındadur
Ṣanasın bedr-i dü-cādur kim seḥāb altındadur *(G. 85/1). [kim]*

Āftāb-ı ḥüsnüñ iy meh kim niḳāb altındadur
Ṣanasın bedr-i dü-cādur kim seḥāb altındadur *(G. 85/2). [kim]*

Yaşuma raḥm itmedüñ şol deñlü aḳdı āh kim
Merdüm-i çeşmüm şehā her laḥẓa āb altındadur *(G. 85/7). [kim]*

Ḥüsnüñ envār-ı tecellīsi irişdükçe güneş
Beñzer ol pīrūzeye kim āftāb altındadur *(G. 86/10). [kim]*

Añ beni düşnām-ı laʿlüñden müdām
Ol duʿādur ṣanma kim düşnāmdur *(G. 87/8). [kim]*

Eksük itme cevrüñi bir dem şehā
Kim senüñ cevrüñ Ceme inʿāmdur *(G. 87/14). [kim]*

Geçdi dilden şu tīr-i ġamze didüm
Didi ġam yime kim o daḫı geçer *(G. 88/4). [kim]*

Her ḳaçan kim ġam-i ʿışḳuñ dil-i ġam-nāke düşer
Dil ü cān şöyle yanar ki āteşi eflāke düşer *(G. 89/1). [kim]*

Sāye-i ḳaddüñi Cem üstine ṣalsañ n'ola kim
Sāye-i servi bilürsin ṣanemā ḫāke düşer *(G. 89/13). [kim]*

Sūziş-i ʿışḳı beni şöyle yaḳupdur oda kim
Sözümi her kim işidürse hemān o da yanar *(G. 90/3). [kim]*

Nice şerḥ eyleyeyin ruḫlaruñuñ vaṣfını kim
Şemʿ bigi dehenüm içre zebān oda yanar *(G. 90/5). [kim]*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/11). [kim]*

Dileme nām ü nişān müddeʿī Cemden yüri var
Kim hevāya uyıcaḳ nām ü nişān oda yanar *(G. 90/14). [kim]*

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar
Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar *(G. 92/1). [kim]*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/5). [kim]*

ʿIşḳuñ odında Cemüñ ḥālini gören didi kim
Kim ola kendözini āteş-i sūzāne atar *(G. 92/9). [kim]*

Ġamzeñ oḳından şu dil kim çākdür
Derd ü ġamdan tā ebed bī-bākdür *(G. 93/1). [kim]*

Cem ḥālini ʿaceb ne ṣorar çün bilür ḥabīb
Kim hīç nesne gelmez elinden elem çeker *(G. 96/10). [kim]*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n'ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/3). [kim]*

Didüm iy meh-rū lebüñden būse inʿām eylegil
Didi kim ṭut aġzuñı söylenmesün işbu ḫaber *(G. 98/12). [kim]*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/1). [kim]*

Viṣāli fikri ne ḫōş mālḫūlyādur kim
Gedāyı dek ṭurur iken cihāna şāh eyler *(G. 100/9). [kim]*

Her nefesde nefḫa-i ʿĪsī-nişānın gösterür
Şol ḥiṭāb-ı müsteṭābuñ kim ʿitāb-ālūdedür *(G. 101/6). [kim]*

Niçün añmaz iy ṣanem bizi şeker senbūseden
Laʿl-i nāb-ı şekkerīnüñ kim şeker pālūdedür *(G. 101/8). [kim]*

Bāġ-ı ḥüsnüñden Cem'e nār-ı belā ʿarż eyleme
Leblerüñ daḫı bilür kim ḳavl şeft-ālūdadur *(G. 101/10). [kim]*

Dil bu mürde cisme umar cān gelür
Her ḳaçan kim ol lebi mercān gelür *(G. 102/2). [kim]*

Baña düşvār olalı derd-i firāḳ
Müşkil oldur kim aña āsān gelür *(G. 102/8). [kim]*

Devlet-i ḥüsnüñde şāhā bu revā mı kim gözüñ
Leşker-i ġam gönderüp dil mülkini yaġmā ḳılur *(G. 104/3). [kim]*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/5). [kim]*

Laʿlüñi ṣorduġuma ḫışm itse çeşmüñ n'ola kim
Mest olanlar yoḳ yire şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 104/11). [kim]*

Şol perī-rū ṭıfl kim ḳaşı saʿādet yayıdur
Zülfinüñ zencīrinüñ sevdāyī dil rüsvāyıdur *(G. 105/1). [kim]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/10). [kim]*

ʿİẕāruñda ne Hindūdur beñüñ kim
Hemīşe meskeni gül āresidür *(G. 106/3). [kim]*

Ne ḥayāsuz saḫt-rūdur āyine
Kim diler ḥüsnüñe ʿarż ide naẓīr *(G. 107/6). [kim]*

Ġamzeñ oḳından şu deñlü ṭoldı dil
Kim bulınmaz bir daḫı tīrüñe yir *(G. 107/10). [kim]*

Dīvāneyem diyenleri cān isteyüp deñe
Gör kim iṭā'at emre ne dīvāneden gelür *(G. 108/10). [kim]*

Zülfüñe yoḳsa şāne mi urdı nesīm-i ṣubḥ
Kim būy-ı cān meşāmuma ol şāneden gelür *(G. 108/12). [kim]*

Ḫaṭ-ı müşkīni kim naḳş-ı emeldür
Melek yazduġı dīvān-ı 'ameldür *(G. 109/1). [kim]*

Ḳuluñam didüm yüzüme baḳmadı
Āh kim bir merḥabāyı çoḳ görür *(G. 110/4). [kim]*

Ḳaşına kec rā didüm ḫışm eyledi
Āh kim benden bu rāyı çoḳ görür *(G. 110/12). [kim]*

Ḳoma kim zülf-i siyāhuñı çeke ḫāl-i ruḫuñ
Çünki 'Abbāsī 'alemdür anı kāfer mi çeker *(G. 112/5). [kim]*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/2). [kim]*

Luṭf u mihre inanup şād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/10). [kim]*

Reng-i rūyı ile gözüm yaşına baḳsa n'ola kim
Zer ü sīmüñ naẓeri cānı feraḥ-nāk eyler *(G. 117/9). [kim]*

Ḫüsnüñüñ bāġından ol kim nār alur
Nār alur ṣanur velīkin nār alur *(G. 118/1). [kim]*

İy 'aceb ol mihr-i 'ālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/2). [kim]*

Yaşuma raḥm it ki yiri āteşīn sīnemdedür
Baḳ bu merdüm-zādeye kim meskeni külḫendedür *(G. 120/8). [kim]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü göñlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/9). [kim]*

Cem diler kim kemer-i zer ḳıla ḳolın belüñe
Gerçi kim sīm miyānuñı kemerden güniler *(G. 121/17). [kim]*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdüginceḥ bilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/9). [kim]*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/4). [kim]*

Seyr ü seferde ben nice sürem ṣafāyı kim
Bālā-yı ḳaddüñ añıcaḳ olur belā sefer *(G. 123/7). [kim]*

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden ṣafā bula
Kim yāri olmayana degüldür ṣafā sefer *(G. 123/14). [kim]*

Ne sengīn-dilsin iy sīmīn-beden kim
Daḫı ḳılmaz senüñ ḳalbüñe te'sīr *(G. 124/3). [kim]*

Kemend-i zülfi cān avladuġınca
Ol āhū-çeşme kim olmaya naḫcīr *(G. 124/6). [kim]*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/10). [kim]*

Bana ḳıl cevrüñi didüm didi kim
Cefādan nice uṣanmaz dilüñ var *(G. 125/3). [kim]*

Kimüñ kim sīm ü zer görseñ kefinde
Terāzū gibi ol yaña dilüñ var *(G. 125/5). [kim]*

Müdām içersin iy Cem ḫūn-ı sāġer
Leb-i yār ile beñzer kim dilüñ var *(G. 125/10). [kim]*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/7). [kim]*

ʿĀrıżuñ nüsḫasında ḫaṭṭuñı gör
Kim nice nesḫ-i āb-dār yazar *(G. 130/14). [kim]*

Ne cādūdur ṭudaġuñda ḫaṭuñ kim
Ṭurur āb üzre ḳılmaz dāmenin ter *(G. 132/13). [kim]*

Noḳṭalar yazmış didüm laʿlüñde ḫāl
Didi kim bī-noḳṭa yazılmaz şeker *(G. 133/4). [kim]*

Cem dehānuñ yādına iy piste-fem
Bir diyāra vardı kim gelmez ḫaber *(G. 133/14). [kim]*

Ġamzeñ ḫadengi şöyle tekellüfsüz oldı kim
Dil ḫānesinde ṣadra geçüp ḫōş ḥużūr ider *(G. 134/7). [kim]*

Raḳīb çünki sen āhūyı baña ṣayd itmez
Kimesne dimesün ol kelbe kim muʿallemdür *(G. 135/6). [kim]*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/8). [kim]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/18). [kim]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/12). [kim]*

Bir gül-i terdür yüzüñ kim bülbül-i gūyā ṭutar
ʿAndelīb-i dil anuñ-çün gül-şen içre cā ṭutar *(G. 140/1). [kim]*

Göñülde ʿışḳuñ odı kim kem olmaz
Gözüm nem olmaduġı bir dem olmaz *(G. 141/1). [kim]*

Yüzüñ gördükçe çeşmüm aġlamaz kim
Güneş ṭoḳınduġı yirde nem olmaz *(G. 141/7). [kim]*

Raḳībe ḳo didüm yārüñ etegin
Ḳazāsın ister ol kim epsem olmaz *(G. 141/10). [kim]*

Göñül niçün çeker kūyuñda ġamlar
Behişt içinde dirler kim ġem olmaz *(G. 141/14). [kim]*

İçerse ḳanumı çeşmüñ ḥelāl olsun kim
Ḳaçan ki mest ola ol şūr ü şerde bulınmaz *(G. 143/7). [kim]*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/11). [kim]*

Zülfi ucın kesmege ḳaṣd eyledi dil-ber didüm
Kesme kim devr-i ḳamerde ḫōş-durur ʿömr-i derāz *(G. 144/4). [kim]*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı şīve irişe yimişi nāz *(G. 144/8). [kim]*

Āh kim derd ü ġam-i ʿışḳuñla iy meh-rū senüñ
Hem-dem olur baña her dem sāz ü söz-i cān-güdāz *(G. 144/9). [kim]*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/12). [kim]*

Şehā yap luṭfuñ ile göñlümi kim
Ḫayālüñ taḫtıdur vīrān gerekmez *(G. 145/3). [kim]*

Raḳībi sür ṭapuñdan luṭf idüp kim
Melekle hem-nefes şeyṭān gerekmez *(G. 145/5). [kim]*

ʿIşḳuña cān viricek irişdi tīri ġamzeñüñ
Ḫamdü lillāh kim gelen cān yirine cāndur henūz *(G. 146/4). [kim]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/8). [kim]*

Dil ḫayālüñ taḫtıdur luṭf eyleyüp maʿmūr ḳıl
Kim ġamuñ vīrān idelden daḫı vīrāndur henūz *(G. 146/10). [kim]*

Dehenüñ şevḳi ile cān gitdi
Bir yire kim daḫı ḫaber gelmez *(G. 147/4). [kim]*

Cemden isteme ṣabrı kim andan
Bilürem bu ḳadar hüner gelmez *(G. 147/9). [kim]*

Ne belādur kim ḳaşuñla kirpügüñ cān ḳaṣdına
Birisi encām-ı nāz eyler biri āġāz-ı nāz *(G. 148/3). [kim]*

Şöyle taḥṣīl eylemişdür nāz ʿilmin gözlerüñ
Kim bulınmaz anlara bu fende bir enbāz-ı nāz *(G. 148/8). [kim]*

Raḥm eyle vaḳtidür bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı hecrüñ ile intiẓārumuz *(G. 150/12). [kim]*

Zülfüñüñ bendini bend it boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz ṣaçuñ küfrinsüzin īmānumuz *(G. 151/4). [kim]*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Kim ṭoḳuz eflāke çıḳdı nāle vü efġānumuz *(G. 151/6). [kim]*

Cem nice kūyuñı terk itsün senüñ iy māh-rū
Kim iki ʿālemde oldur ravża-i rıżvānumuz *(G. 151/10). [kim]*

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Ṭañ mı kim cevri çoḳ ider bize ol cānānumuz *(G. 152/6). [kim]*

Didüm niçün lebüñ şeftālūsı ḳandine dil ḳanmaz
Didi kim mīve-i cennet müzīl-i iştihā olmaz *(G. 154/6). [kim]*

Görelden Sidre ḳaddüñi çemende Ṭūbī-i cennet
Didi kim ḳadd-i bālāda bu resme müntehā olmaz *(G. 154/8). [kim]*

Raḳībe ṣalma tenhā sāyeñi kim
Çü sāye dāyimā bir yaña düşmez *(G. 155/5). [kim]*

Ḳoḫulayan Cemüñ ḳabri giyāhın
Ne bī-dil ola kim sevdāña düşmez *(G. 155/14). [kim]*

Didüm kūyuñ iti izi tozıyam
Didi kim bu tefāḫür saña düşmez *(G. 155/16). [kim]*

Ne dil ki ol āsitān ḳadrini bilmez
Belüñ kim āsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/2). [kim]*

Yaraşmaz sīnesinde dāġı ʿışḳuñ
Anuñ kim bu nişān ḳadrini bilmez *(G. 156/8). [kim]*

Didüm vaṣla irişmez fürḳatüñle
Şu kim geçmiş zamān ḳadrini bilmez *(G. 156/12). [kim]*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci ṣuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/4). [kim]*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/5). [kim]*

Gel perīşān itme Cem göñlin didüm zülfeynüñe
Didi kim diller perīşān eylemekdür şānumuz *(G. 157/10). [kim]*

Yā mücībe's-sāyilīn fürḳatden olmaġa ḫalāṣ
Sen meded ḳıl bize kim yoḳdur bizüm dermānumuz *(G. 158/12). [kim]*

Saña ṭālib olduġumı cān ile ʿayb eyleme
Kim baña sensüz cihān iy meh-liḳā olur ḳafes *(G. 161/6). [kim]*

Şād ü ḫandān ol göñül giryān ü nālān olma kim
Çün ḥabībüñ derdidür ḳısmet saña ʿālemde bes *(G. 161/11). [kim]*

Ḫasretüñle derd ü miḥnet Cem şu deñlü çekdi kim
Utanur gözi yaşından aġlasa Nīl ü Eres *(G. 161/13). [kim]*

Zülfüñüñ bendine bend olmaġa cān eyler heves
Ṭāliʿ-i şūrīdesin gör kim bulupdur dest-res *(G. 162/2). [kim]*

Ḫāl-i müşkīnüñ yüzüñde yaraşur ḳılma nihān
Kim Ḫalīlī ḫᵛāndur kem olmasun anda ʿades *(G. 162/8). [kim]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/12). [kim]*

Ger binā-yı tevbe vīrān oldı ise şükr aña kim
Ḳaṣr-ı ʿişret varduġınca ṭutısar muḥkem esās *(G. 163/7). [kim]*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/12). [kim]*

Çünki efġānuñdur iy Cem ṭās-ı ʿışḳı çıñradan
Rāz-ı ʿışḳuñ ṣaḳlaġıl kim fāş ider āvāz-ı ṭās *(G. 163/14). [kim]*

Hey ne şeker-rīz imiş laʿl-i şeker-nūşı kim
Ḫāl-i leb-i yār ile düzdi şekerden meges *(G. 164/7). [kim]*

Gör kim ne başlar oynaya meydānda yoluña
Tek devlet ile eyle temāşāyı bir nefes *(G. 165/15). [kim]*

Cem sīneñi siper ḳıl o tīr-i ḫadenge kim
Sehm-i saʿādete çü bilürsin nişān imiş *(G. 166/13). [kim]*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n'itdüm aña kim yine teʾḫīr eylemiş *(G. 167/8). [kim]*

Āteş-i ʿışḳuña ḳo kim yanayın hükm-i ezel
Ḫākümi āb [ü] hevāñ ile çü taḫmīr eylemiş *(G. 167/17). [kim]*

Ṣol ḳadar çekdi ḳuluñ Cem derd ü miḥnet kim anuñ
Ṭopraġın gūyā Ḫudā derd ile taḫmīr eylemiş *(G. 167/19). [kim]*

Ḫaṭuñ kim ṣafḥa-i cāna yazılmış
Ġazeldür ṣanki dīvāna yazılmış *(G. 168/1). [kim]*

Lebüñde ḫaṭṭuñı gören didi kim
Maḥabbet-nāmedür cāna yazılmış *(G. 168/7). [kim]*

Siper ṭutmaduġı Cem āhı bu kim
Kemān-ı āhuñ olur tīri āteş *(G. 170/9). [kim]*

N'ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/1). [kim]*

Cān lebe geldi irince leb-i laʿlüñ lebüme
Bildüm iy cān leb-i cān-baḫşuñı kim cāndan imiş *(G. 171/4). [kim]*

Ḫālüñ ol Hindū-durur kim bī-rıżā
Gül-şen-i ḥüsnüñ temāşā eylemiş *(G. 172/11). [kim]*

Şu yirde kim ṣala mihr-i ruḫuñ meh-i pertev
Ne bī-baṣar ola kim diye āftāba güneş *(G. 174/5). [kim]*

Şu yirde kim ṣala mihr-i ruḫuñ meh-i pertev
Ne bī-baṣar ola kim diye āftāba güneş *(G. 174/6). [kim]*

Bir ḥulle-i sündüs midür ol zülf-i semen-sā
Kim aṭlas-ı nesrīnden aña āster olmış *(G. 175/8). [kim]*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/12). [kim]*

Çözme zülfini ṣabā ḥaddüñi bil gözle yirüñ
Kim didi kim saña ol nāfe-i Tātāre yapış *(G. 176/10). [kim]*

Şikeste göñlüme bülbül fiġānı ḫōşça gelür
Egerçi kim dinür el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 177/10). [kim]*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Şarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/2). [kim]*

Dilerdi kim ḳaça dil yār zülfi bendinden
Yolını ṭutdı yaşum didi lā-teḥīne menāṣ *(G. 178/5). [kim]*

Teraḥḥum eyle Ceme kim firāḳ odı her dem
Eritdi cānını ġam pūtesinde hem-çü raṣāṣ *(G. 178/13). [kim]*

Mışr-ı cemāle Yūsuf-ı ṣānī misin nesin
Kim dāstānuñ oldı senüñ aḥsenü'l-ḳaṣaṣ *(G. 179/4). [kim]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/11). [kim]*

Göñül cefāñ ile üns ol ḳadar olupdur kim
Cefāñı ḫōş görüben ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/15). [kim]*

Tīġuñuñ şevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/5). [kim]*

Ḫaṭṭı irişdi ise n'ola ġam yime göñül
Kim gül-sitān içinde biter sebze-zār ḫaṭ *(G. 182/4). [kim]*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/2). [kim]*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/2). [kim]*

ʿĀrıżuñ şevḳine aġlarsam göñülden yaraşur
Lāzımīdür kim aḳa Baġdād öñinde cūy-i Şaṭ *(G. 184/8). [kim]*

Cān vireli yoluñda ṣanma ki ziyān itdüm
Aṣṣı baña oldur kim buldum o ziyāndan ḫaẓ *(G. 185/8). [kim]*

Yüzden götürgil kūşe-i zülfüñi iy cān-ı cihān
Billāh revā mı kim düşe ayaġa ʿömr-i cāvidān *(G. 185/2). [kim]*

Mihr eline aldı uṣṭurlāb-ı zer
Kim ṭuta yüzüñ güninden irtifāʿ *(G. 186/8). [kim]*

Yā raḳībi ḳaṭl ḳıl yā ḫōd beni
Kim arada olmasun ḳaṭʿā nizāʿ *(G. 186/12). [kim]*

Cem yüzüñi gördi cāndan didi kim
Elvedāʿ iy zühd ü taḳvā elvedāʿ *(G. 186/13). [kim]*

Dirīġ itme marīż-i ʿışḳ olandan
Şarāb-ı laʿlüñi kim ola nāfiʿ *(G. 187/6). [kim]*

Zülfini ḳaṭʿ ḳıldı kim bulına
ʿÖmrümüñ inḳıṭāʿına maḳṭaʿ *(G. 188/5). [kim]*

Bilmedüm kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl-ı ḥayrān elvedāʿ *(G. 189/5). [kim]*

Şan od içinde pūte-i ṣarrāfdur kim ol
Reng-i ruḫum gibi ṭoludur zer miyān-ı şemʿ *(G. 190/9). [kim]*

Beñzer yaḳında var seferi meclisüñe kim
Her gice ṭurmayup aḳar āb-ı dehān-ı şemʿ *(G. 190/13). [kim]*

Yüzüñe her dem naẓer eyledügi budur Cemüñ
Kim ḳılur defʿ-i melālet cān ü dilden rūy-i bāġ *(G. 191/10). [kim]*

Bu Cem-i miskīne iy cān raḥm iderseñ vaḳtidür
Kim firāḳuñdan senüñ baġrını ḳan eyler dirīġ *(G. 192/14). [kim]*

Mihr-i ḥüsnüñ görmeyince gitmesün dilden ruḫuñ
Kim ḥarīm-i Kaʿbede tā ṣubḥa dek yanar çerāġ *(G. 194/6). [kim]*

Āyet-i īmān görüpdür sūre-i ḥüsnüñde kim
Şimdi barmaḳ ḳaldurup īmānı ʿarż eyler çerāġ *(G. 194/9). [kim]*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/12). [kim]*

Meclis-i ḥüsnüñ görelden şol ḳadar germ oldı kim
Sīnesi üzre ciger yaġın kesüp yaḳar çerāġ *(G. 194/15). [kim]*

Āh-ı Cem ṭaşa güẓer eyler iken āh kim ol
Daḫı kār eyleyemez bu dil-i sengīne dirīġ *(G. 195/13). [kim]*

Ne ḫōşdur şemʿ-i ḥüsnüñde kemend-i tāb-dār-ı zülf
Zihī ḳandīl-i rūşen kim resendür aña tār-ı zülf *(G. 196/2). [kim]*

Muṭribā germ eylegil sāzuñı kim
Bāde ḫōşdur bile olsa çeng ü def *(G. 197/5). [kim]*

Her nice mest iseñ mey-i laʿlüñle yād ḳıl
Kim cānumı ṭudaġa getürdi ḫumār-ı ʿışḳ *(G. 198/4). [kim]*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/5). [kim]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/6). [kim]*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n'idem kim
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/9). [kim]*

Yaşlarum ılduzını aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān elfirāḳ *(G. 203/5). [kim]*

Uş sefer ḳıldum giderem senden ayru āh kim
Derd-mendem olmadan derdüme dermān elfirāḳ *(G. 203/9). [kim]*

Derd-i ʿışḳuñ āh kim tedbīri yoḳ
Çünki taḳdīr işidür taġyīri yoḳ *(G. 204/1). [kim]*

Bilmezem seḥḥār mıdur yā ḳaşuñ
Kim cigerde zaḫmi vardur tīri yoḳ *(G. 204/8). [kim]*

Didüm cān al lebüñüñ būsesine
Didi kim cān ele girmeye aylaḳ *(G. 205/6). [kim]*

Göñülde gözde ṭoludur dem-i viṣāl ʿaceb
Zamānlar ola mı kim añıla zamān-ı firāḳ *(G. 207/4). [kim]*

Dilerdi kim çeke kendüye vuṣlatuñ yayın
Yabāna atdı Cemi oḳ gibi kemān-ı firāḳ *(G. 207/13). [kim]*

Lāle-ruḫlar āresinde iḫtiyār idüp yine
Sevmişem bir bī-vefā dil-dārı kim dünyāda yoḳ *(G. 208/4). [kim]*

Senden ötrü iy ṣanem seng-i melāmet başuma
Bir cevāhir basṭ ider kim efser-i Dārāda yoḳ *(G. 208/12). [kim]*

Hey ne āhū-yı Ḫaṭāsın iy ġazāl-i Çīn kim
Zülf-i miskīnüñ ḳoḫusı ʿanber-i sārāda yoḳ *(G. 208/13). [kim]*

Ne ḥalāvetdür bu kim ṣol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/15). [kim]*

Ne ḥalāvetdür bu kim ṣol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/16). [kim]*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/18). [kim]*

Āhuma ṣordum sitāremden ḫaber güldi didi
Fāriġ ol var kim sitāreñ ḳubbe-i mīnāda yoḳ *(G. 208/20). [kim]*

Āh kim iy meh-liḳā ḫışm eyleyüp ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(G. 211/3). [kim]*

Nice dil nālān ü giryān olmasun derd ile kim
Mihr-i ruḫ-sāruña baġlar ʿanberīn çenber ḫaṭuñ *(G. 215/11). [kim]*

Secde itsem kūyına ṭaʿn itme zāhid kim anuñ
Yig-durur bir secdesi cümle namāzuñdan senüñ *(G. 216/5). [kim]*

Hey ne ʿāṣıḳsın sen iy Cem kim ḳamu ḫūbān-ı şehr
Ḳurtulımaz dīde-i maʿṣūḳ-bāzuñdan senüñ *(G. 216/13). [kim]*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe n’ola olsa delīl dil
Kim nār-ı nūr gibi görinür duḫān-ı müşk *(G. 217/18). [kim]*

Ṣol dil-i sengīnüñe kār ide diyü āh kim
Tīr-i peykānın yaşumla āb-dār itsem gerek *(G. 218/7). [kim]*

Nūş-dārū-yı lebüñ menʿ itme kim dīvāne-vār
Uyḫu gelmez gözüme evhām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/9). [kim]*

Edeble ṣaḳla her laḥẓa yirüñ kim
Ḫużūr-ı ḥażret-i Sulṭāne girdüñ *(G. 225/19). [kim]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur kim Ḫıżr bigi dāyimā
Ẓulmet-i zülfüñle Kevṣer laʿlüñi bekler ḫaṭuñ *(G. 226/11). [kim]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫᵛāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/1). [kim]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫᵛāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/2). [kim]*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/5). [kim]*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/7). [kim]*

Cemüñ ḥālini zülfüñde görenler
Nigārā didi kim vallāhi müşkil *(G. 230/10). [kim]*

Sen sefer ʿazmin ḳılıcaḳ cān ü dil
Çaġırur kim āh şāhum gitme gel *(G. 231/4). [kim]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/1). [kim]*

N'ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/4). [kim]*

Ḫüsrevā şīrīn dehānuñ yādına
Dem mi var kim yaşlarum gül-gūn degül *(G. 235/8). [kim]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/5). [kim]*

Söger didüm Cemüñ aġzına laʿlüñ
Didi kim sen anı saña duʿā bil *(G. 236/10). [kim]*

Gel temāşā ḳıl yüzüñ gül-zārını
Kim zemīni müşkdür dīvārı gül *(G. 238/4). [kim]*

Gül ḳaçan beñzeye yüzüñ ayına
Kim bir ay ḳalmaz geçer bāzār-ı gül *(G. 238/10). [kim]*

Siḥr ider beñzer ʿiẕārı ayına
Kim bitürdi āteş-i ruḫ-sārı gül *(G. 238/12). [kim]*

Ben neyem kim ġam-i ʿışḳuñla ḳılam nāle vü āh
Līk ḳomaz beni ḥālümde bu ṣad-pāre göñül *(G. 239/7). [kim]*

Germ olup virme metāʿ-ı ġama cān naḳdini kim
Niçe cānlar viresin ivme bu bāzāre göñül *(G. 239/11). [kim]*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/13). [kim]*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/2). [kim]*

Seyl-i eşküm çoḳ geçüpdür āsitānuñdan didüm
Didi kim geçdi geçen ol mācerādan vāz gel *(G. 243/16). [kim]*

Ḳadeḥlerine ṣu ḳoyduḳları müdām ol kim
Zücāc içinde mizācını germ ider ḳandīl *(G. 244/15). [kim]*

Devr-i zülfüñde ḳoma kim geze rüsvāy gönül
Baġla ol bend-i belā dāmına rüsvāyuñı gel *(G. 245/5). [kim]*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/1). [kim]*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu gönlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/6). [kim]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/8). [kim]*

Gözlerüm yaşı naẓerden düşdi merdüm-zādedür
N'ola raḥm itseñ aña kim ʿöẕr-ḫᵛāhumdur benüm *(G. 248/10). [kim]*

İy güneş rifʿat bulup ḥüsnüñe maġrūr olmaġıl
Kim seni eyler ḫacil bir āftābum var benüm *(G. 249/6). [kim]*

Nice bed-mihr olur ol meh-liḳā kim
Ben aġladuḳça ol eyler tebessüm *(G. 250/7). [kim]*

Cem nice istemeye vaṣluñı kim
Gitmedi cāndan ol heves n'idelüm *(G. 251/9). [kim]*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N'oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/7). [kim]*

Ḳoma kim hecrüñ şebinde senden ayru olavuz
Ḳıl tecellī meclise çün māh-ı tābānsın begüm *(G. 252/9). [kim]*

Çünki cānumdan yaratmış cismüñi cān-āferīn
Bir nefes dūr olma benden kim baña cānsın begüm *(G. 252/12). [kim]*

Āsitānuñdan beni redd itmesün bir dem Ḫudā
Kim işigüñ ṭopraġıdur devlet ü cāhum benüm *(G. 253/6). [kim]*

Ṭañ degül ger ḳan olursa dil-berā bu ḫaste-dil
Kim hemīşe ḫancer-i ʿışḳuñ ḳılur dilüm dilüm *(G. 254/4). [kim]*

Yiridür nālān olursam her nefes derd ile kim
Bend-i zülfüñden çü āzād olmadı her-giz dilüm *(G. 254/7). [kim]*

N'ola çāker olsa ʿanber müşk ile zülfeynüñe
Kim ṣaçuñdan eyler anlar iftiḫār iy dōstum *(G. 255/6). [kim]*

Ḥüsnüñüñ gencine kim el ṣuna zülfüñle ḫaṭuñ
Ṣan ṭılısm olup gözedür mūr ü mār iy dōstum *(G. 255/7). [kim]*

Kūyuñ içinde raḳībi ḳoma kim
Cennete lāyıḳ degül dīv-i racīm *(G. 258/7). [kim]*

Niçe ḳan olmasun cān ü göñül kim
Raḳīb olur saña her laḥẓa maḥrem *(G. 259/3). [kim]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından şöyle bil kim
Yanaram şemʿ-veş her ṣubḥ ile şām *(G. 260/3). [kim]*

Ṭolaşaldan senüñ zülfüñe cānum
Adum yirde ṣanur kim var-durur dām *(G. 260/6). [kim]*

Kūyuña dil yol bulup elḥamdü lillāh kim yine
Virdi Rabbi'l-ʿālemīn aña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 262/3). [kim]*

Gel ʿıyān it eşk-i çeşmümde ḫaṭuñ naḳşını kim
Sikke olmayınca bulmaz ḳıymeti dīnār ü sīm *(G. 262/7). [kim]*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi'l-ʿaẓīm *(G. 262/13). [kim]*

Lebüñ yanında ḫaṭ n'eyler didüm dir
Maḥabbet-nāmedür kim cāna yazdum *(G. 265/4). [kim]*

Ḳabūl eyle şehā kim Cem ḳuluñdan
Bu ʿarż-ı ḥāli sen sulṭāna yazdum *(G. 265/17). [kim]*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādişāñ olam *(G. 267/8). [kim]*

Sīne tīr-i āhdan şöyle müşebbek oldı kim
Āteş-i dil her şikāfından çeker her dem ʿalem *(G. 270/11). [kim]*

Ḥüsne Kisrāsın ḳaşuñ ṭāḳına aṣ
Zülfüñi kim ola zencīrüñ begüm *(G. 271/10). [kim]*

Şol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/5). [kim]*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/13). [kim]*

Ben ġarīb [ü] ḫastenüñ ḥālini görmezseñ ne ṭañ
Kim ne bilür ṣaġ olan ḥāl-i dil-i bīmārdan *(G. 276/4). [kim]*

Şöyle bend urdı Cemüñ boynına zülfüñ dōstum
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan *(G. 276/14). [kim]*

Ḫancer-i hecrüñle çāk itdüñ Cemüñ bu göñlini
Vaḳtidür kim sūzen-i luṭfuñla şāhā ḳasasın *(G. 278/10). [kim]*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/4). [kim]*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/12). [kim]*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/14). [kim]*

Didüm iy dil-ber çü ḳānūn eyledüñ ḳan eyleme
Didi kim ʿādet-durur ḳan ide ḳānūn eyleyen *(G. 280/4). [kim]*

Nice nālān olmayam kim bu dil-i miskīnümüñ
Ḫālini ṣormaz girü zülfine meftūn eyleyen *(G. 280/7). [kim]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/1). [kim]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/2). [kim]*

Ne ḳıldum iy şiken-i zülf-i ʿanberīn saña kim
Arada māniʿ olup yüzine niḳāb olasın *(G. 283/5). [kim]*

Şu deñlü derde giriftārı var ḥabībüñ kim
Arada ṣanmaġıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/9). [kim]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/1). [kim]*

Gönlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/9). [kim]*

Leblerüñ cāmından içür luṭf idüp bir cürʿa kim
Mest olup ʿışḳuñ yolında cānı ḳurbān ideyin *(G. 290/5). [kim]*

İy ṣanem luṭf eyleyüp baṣ yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efşān ideyin *(G. 290/8). [kim]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/4). [kim]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/6). [kim]*

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdüme bulındı dermān *(G. 292/1). [kim]*

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdüme bulındı dermān *(G. 292/2). [kim]*

Şükür kim buldı ġamdan dil rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān *(G. 292/3). [kim]*

Şükür kim buldı ġamdan dil rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān *(G. 292/4). [kim]*

Şükür kim irmedin ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān *(G. 292/5). [kim]*

Şükür kim irmedin ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān *(G. 292/6). [kim]*

Şükür kim irüben maḳṣūdına cān
Şükür kim unudıldı derd-i hicrān *(G. 292/7). [kim]*

Şükür kim irüben maḳṣūdına cān
Şükür kim unudıldı derd-i hicrān *(G. 292/8). [kim]*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu hicrāna pāyān *(G. 292/9). [kim]*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu hicrāna pāyān *(G. 292/10). [kim]*

Şükür kim irişüp dil dil-berine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān *(G. 292/11). [kim]*

Şükür kim irişüp dil dil-berine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān *(G. 292/12). [kim]*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān *(G. 292/13). [kim]*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān *(G. 292/14). [kim]*

Cān dimāġına irüp būy-ı vaṭen
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭen *(G. 295/2). [kim]*

Zülf-i kāfir-kīşüñi gör kim ḫaṭ-ı müşkīnüñe
Baş ḳoşup āḫir o miskīni çıḳarmış dīnden *(G. 296/5). [kim]*

Maḥşer-i zülfinde ser-gerdān idersin göñlümi
Beñzer iy ḫaṭṭ-ı siyeh kim nāme-i aʿmālsin *(G. 298/6). [kim]*

Āh kim iy ḫaste-dil terkümüz uraldan bizüm
Ol perī-şānuñ perīşān zülfine pā-mālsin *(G. 298/11). [kim]*

İy ser-i zülf-i siyeh perr-i hümā mısın nesin
Gitme başından Cemüñ kim sāye-i iḳbālsin *(G. 298/14). [kim]*

Zülfüñde muṭavvel olıcaḳ ḳıṣṣa-i derdüm
Añdur dehenüñ fikrini kim muḫtaṣer olsun *(G. 299/6). [kim]*

Sür ḫancerüñi meşhedi ṭaşına Cemüñ kim
Çāk eylemege sīnesini kār-ger olsun *(G. 299/13). [kim]*

Ḥalḳa-i zülfeynüñe ḫōş düşmiş ol ḫāl-i siyāh
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki cīm içün *(G. 300/12). [kim]*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n'ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿḳūb içün *(G. 301/3). [kim]*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭ-ı Yāḳūtuñuñ kim şīvesin
Cān virürdi görse ger Yāḳūt ol üslūb içün *(G. 301/11). [kim]*

Ḳanda kim pāyüñ nişān-ı şekl-i miḥrāb eylese
Niçe yıllar secde-gāh olur o yir Cibrīl içün *(G. 302/7). [kim]*

Defter-i cevrüñe ṣebt it beni didüm didi kim
Ṣanma bu defter-i ġamdan ki sen iḫrāc olasın *(G. 303/11). [kim]*

Zülfüñ altında ḫaṭ-ı nev-reste kim ṣaf bağlamış
Ṣanasın ceyş-i Ḥabeşdür kim ṭurur şeb-ḫūn içün *(G. 308/3). [kim]*

Zülfüñ altında ḫaṭ-ı nev-reste kim ṣaf bağlamış
Ṣanasın ceyş-i Ḥabeşdür kim ṭurur şeb-ḫūn içün *(G. 308/4). [kim]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/6). [kim]*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/10). [kim]*

Cān virür aṣılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/9). [kim]*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/9). [kim]*

Raḥm eyle baña vaḳtidür iy dil-ber-i meh-rū
Kim cānuma ḳaṣd eyledi şol ġamze-i cāẕū *(G. 314/2). [kim]*

Çeşmüñ nice cāẕū-ṣıfat āhū-durur iy dōst
Kim şīr şikār itmege ḳaṣd eyler ol āhū *(G. 314/8). [kim]*

ʿAnberīn midür bu zülf-i müşk-bū
Kim ḫacil eyler hemīşe müşki bu *(G. 316/2). [kim]*

Benüm ḥālümi bilmezseñ n'ola kim
Ne rūşen ola ṣayru ḫāli ṣaġa *(G. 318/11). [kim]*

Beni redd idüp añmazsañ n'ola kim
Dile gelmez düşen gözden ıraġa *(G. 318/15). [kim]*

Zencīr-i ġamuñdan ṣanemā eyleme āzād
Kim Cem bigi ḳul olmaya biñ ḳul arasında *(G. 323/10). [kim]*

İtdi bir mihr-i cihān-tāb tecellā bu gice
Kim ḳamer nūrı aña olmadı hem-tā bu gice *(G. 324/2). [kim]*

Mey-i laʿl ile müdām eyleyelüm ʿayş ü ṣafā
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice *(G. 325/4). [kim]*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/9). [kim]*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/10). [kim]*

Gözüñ cānuma ḳaṣd eyledügince
Lebüñ raḥm eylemeyüp dir kim ala *(G. 332/8). [kim]*

Yüzüñ dāyiresinde ḫaṭṭuñ iy dōst
Ṣanasın kim düşüpdür aya hāle *(G. 332/10). [kim]*

Ṣanasın mūydur kim baḳduġumca
Kimerde görinür belüñ kemerde *(G. 336/5). [kim]*

Meger ṣaçuña uġradı ṣabā kim
Cihān oldı muʿaṭṭar müşk-i ṭībe *(G. 339/3). [kim]*

Göñülden Cem ḳapuña ḳul olaldan
Dilemez kim ire ʿālemde mecde *(G. 340/10). [kim]*

Niṣāruñdur ḳamu eşk-i dürer-bār
Ne kim ḥāżır bulınursa naẓerde *(G. 343/4). [kim]*

Didüm bu ḫāller laʿlüñde n'eyler
Didi kim noḳṭalar yoḳ mı şekerde *(G. 343/12). [kim]*

Peykānlu dile urma iñen dāġ-ı belālar
Kim lāle bigi götürimez dāġı benefşe *(G. 344/6). [kim]*

Zülfüñ ḳoma kim hem-ser ola bād-ı ṣabāya
Virmek yile ol nāfe-i Tātārı sebeb ne *(G. 345/11). [kim]*

Lebleriüñe zülfüñ irdükçe ḳo kim yüz süreyin
Zer-nişān olsa yaraşur laʿller zünnārda *(G. 346/5). [kim]*

Nār ü nūra ʿārızı nūrın nice teşbīh idem
Kim bulınmaz ruḫlarınuñ nārı nūr ü nārda *(G. 346/8). [kim]*

Ṣol büt-i Efrencī kim kāküllerin ḳılmış girih
Ṣanasın geymiş ten-i sīmīnine zerrīn zirih *(G. 348/1). [kim]*

Göñlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/6). [kim]*

Ben muḳābil ṭutmazam iy meh cemālüñ āyine
Kim felekden ay ine ola mücellā āyine *(G. 349/2). [kim]*

Ṣırça göñlüm ṣındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/4). [kim]*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/10). [kim]*

Rāyine kej rā ḳaşuñuñ kim buradan cān-ı Cem
Varımaz oraya kim irişe fikr ü rāyine *(G. 349/13). [kim]*

Rāyine kej rā ḳaşuñuñ kim buradan cān-ı Cem
Varımaz oraya kim irişe fikr ü rāyine *(G. 349/14). [kim]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/11). [kim]*

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi
Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa *(G. 350/15). [kim]*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/14). [kim]*

Gel Cemüñ adını yād eyle didüm
Didi kim ṣıġmaz bu güftār aġzuma *(G. 353/10). [kim]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armaġān ile *(G. 355/6). [kim]*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Şāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/13). [kim]*

Laʿl-i nābuñ sırrını beñzer ʿıyān itmek diler
Kim ḫaṭuñ müşkīn ḥavāşī yazdı teʾvīl üstine *(G. 356/4). [kim]*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḥāli bir ḳıl üstine *(G. 356/10). [kim]*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/1). [kim]*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/10). [kim]*

Çün duʿādur ʿāşıḳa düşnām-ı laʿli dil-berüñ
Ẕikri ḫayr olsun anuñ kim işidüp āmīn diye *(G. 358/12). [kim]*

Zülfüñde iñen siḥrüñe aḥsent senüñ kim
Rām eyledüñ ejderleri fermānuña şāne *(G. 359/7). [kim]*

Bir mūy baġışla Ceme ol zülf-i siyehden
Kim cānı ʿivaż vire bu iḥsānuña şāne *(G. 359/10). [kim]*

Didüm kim cāna geçdi tīr-i ġamzeñ
Didi gel geç geçen geçdi geçende *(G. 360/13). [kim]*

Dāmen-i zülfi ṭırāzına yazılmış müşk ile
Dāmına düşer kim el ṣunarsa işbu dāmene *(G. 361/8). [kim]*

Ḫüsnüñi ḳo ṣaḳlasun kirpüklerüm çeşmümde kim
Ḫıfẓ-ı gül-zār olmaya ḫār ile dīvār olmasa *(G. 362/7). [kim]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/6). [kim]*

Dilde ġamzeñ oḳı var iken ġamuñ gönderme kim
Ḳonmaḳ olmaz dōstum mihmān mihmān üstine *(G. 363/9). [kim]*

Sünbül-i ḫaṭṭuñ ġamından şöyle ḥayrān oldı kim
Bāġ-bānlar ṣu seperler gice reyḥān üstine *(G. 363/13). [kim]*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/5). [kim]*

Dil mürġı beñlerüñi yüzüñde görüp didi
Varurdum anda ḫavf iderem kim duzaġ ola *(G. 367/8). [kim]*

Meclis yaraşuġı bu-durur kim şarāb ola
Ḫāṣṣa ki şemʿ ü şāhid ü çeng ü rebāb ola *(G. 368/1). [kim]*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/9). [kim]*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir feṭḥ-i bāb ola *(G. 368/11). [kim]*

Gün yüzüñüñ ḥicābı ḳaçan kim niḳāb ola
Nūr-ı cemālüñ ile niḳāb āftāb ola *(G. 369/1). [kim]*

Oġlan oyıncaġı oldı her oġlan yıḳar yapar
Bu yıḳılası dil dilerem kim ḫarāb ola *(G. 369/12). [kim]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/3). [kim]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/4). [kim]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Şol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/6). [kim]*

Ceme bu deñlü devlet bes-durur kim
Diyesin bir ḳulum var rāygānī *(G. 373/13). [kim]*

Ṣūfī-i zerrāḳ dir kim baña zinhār içme mey
Kim ṭutar ʿālemde şeyṭān olanuñ tedbīrini *(G. 375/5). [kim]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḥẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/7). [kim]*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ṭaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/11). [kim]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/13). [kim]*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy ṣanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/12). [kim]*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/5). [kim]*

Öperken laʿlini nā-geh ışırdum ṭudaġın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına ṣuṣadı *(G. 381/4). [kim]*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/9). [kim]*

Gördügümce beñlerüni ruḫlaruñ üzre senüñ
Ṣanuram kim gül direr gül-şende Hindūlar bigi *(G. 384/8). [kim]*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürḳat semini *(G. 385/1). [kim]*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/13). [kim]*

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭāliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı *(G. 386/7). [kim]*

Gül-i sūrīyi gör kim sebze ile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı *(G. 388/3). [kim]*

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı *(G. 393/1). [kim]*

Āh ol dil-i Cem n'eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/9). [kim]*

Cān ṣatarken yār irüp dellāl-i ʿışḳa didi kim
Çün ḫarīdāruñ irişdi germ ḳıl bāzāruñı *(G. 397/7). [kim]*

Dil mürġı ser-i kūyuña varmaduġı bu kim
Görüp ḳaşuñuñ yāsını tīrinden uṣandı *(G. 398/5). [kim]*

Em'dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/8). [kim]*

ʿAnberīn zülfüñ ne ḫōş şīrāze-i müşkīn olur
Şol kitāb-ı ḥüsne kim alnuñdur anuñ mıḳlebi *(G. 400/6). [kim]*

Dil ü cānlar şikārına bu zülf-i müşk-efşānuñ
Kemend-i ʿanberīndür kim görinür gāh gāh egri *(G. 404/8). [kim]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/4). [kim]*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/4). [kim]*

Bu ser-i zülf-i perīşāna gelüp bād-ı ṣabā
İy perī şānı degüldür kim ide şāneluġı *(G. 411/4). [kim]*

Cemden çevürme gül-şen-i ḥüsnüñ kim olmaya
Ol gül-sitānda bülbül-i gūyā benüm bigi *(G. 412/13). [kim]*

Ayaġa ṣalma yazuḳdur güher-i eşkümi kim
Ṣadef-i çeşmüm anı besledi dür-dāne bigi *(G. 417/3). [kim]*

Himmetüñ Kevṣeridür ʿayn-ı seḫā kim utanup
Oldı ẓulmetde nihān çeşme-i ḥayvān-ı kerem *(K. 1/31). [kim]*

Dest-keş oldı çü bāzūña şehā ḳavs-i murād
Ol kemānuñ yaraşur kim ola ḳurbānı kerem *(K. 1/42). [kim]*

Sūziş-i ḥālümi şol resme beyān ide saña
Der ü dīvār daḫı aġlaya kim ḳan[ı] kerem *(K. 1/84). [kim]*

Luṭfuñuñ dār-ı şifāsında bulınur çü devā
Umaram kim irişe derdüme dermān-ı kerem *(K. 1/104). [kim]*

Gerçi yüzüm ḳaradur nāme-i aʿmāl bigi
Umaram kim yuya luṭfuñ ṣuyı ile ānı kerem *(K. 1/116). [kim]*

Sen kime kim muʾīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içinde var iʿtibār *(K. 2/49). [kim]*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(K. 3/4). [kim]*

Raḥmetüñ baḥrine yoḳ-durur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl *(K. 3/6). [kim]*

Bir kuḥlī bisāṭ urdı zemīn üzre zamān kim
Eṭrāfı müzerkeş içi dībā-yı muṭallā *(K. 5/5). [kim]*

Nīsān yirine ṣanki güher dökdi ṣevābit
Kim gök ṣadefi ṭolmış idi lüʾlüʾ-i lālā *(K. 5/8). [kim]*

Keyvān yir idinmişdi yidinci felek üzre
Tā kim ḳıla ol bezm-i dil-ārāyı temāşā *(K. 5/12). [kim]*

Her yirde yatur vālih ü şeydā ʿaceb ol kim
Ḳapdurmadı tācın daḫı gör nergis-i şehlā *(K. 5/61). [kim]*

Bir loḳma baña ṣunmadı bu maṭbaḫ-ı eflāk
Kim ḳılmadı balını belā ile murabbā *(K. 5/88). [kim]*

Eşcār-ı ümīdümde ḳaçan bitdi yimiş kim
Bī-ḫār ben andan yimiş olsam iki ḫurmā *(K. 5/97). [kim]*

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne ʿaceb kim
Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẓmā *(K. 5/107). [kim]*

Gör ḥiṣṣemi kim bunca leʾālī-i ṣafādan
Ṣarrāf-ı felek seng-i cefā ḳıldı münaḳḳā *(K. 5/113). [kim]*

Küffāra esīr itdi beni çarḫ-ı bed-endīş
Ol dem ḳanı kim mesken idi Kaʿbe-i ʿulyā *(K. 5/116). [kim]*

Bir pāye-durur rifʿatüñe çarḫ-ı muṭabbaḳ
Kim ḥalḳa-durur işigüñe ʿurve-i vüsḳā *(K. 5/148). [kim]*

Göklerde adı Aḥmed ü yirlerde Muḥammed
Anuñ ḥaḳı kim oldı bu esmāya müsemmā *(K. 5/170). [kim]*

Levḥ ü ḳalemüñ yoġ idi āṣārı ḳaçan kim
Ḳudret ḳalemi ismine yazardı muʿammā *(K. 5/171). [kim]*

Cibrīl-i emīn menzil-i ʿālīden atup cān
Yüz sürdi ayaġına didi kim budur evlā *(K. 5/180). [kim]*

Fehm eyleyemez muʿciz-i aʿlāsını idrāk
Kim ṣaḳḳ-ı ḳamer oldı aña muʿciz-i ednā *(K. 5/184). [kim]*

Ger luṭfı seḥābı döke bārān-ı teraḥḥum
Kim ḳaṭresidür cürm-i cihān ʿafvına evfā *(K. 5/190). [kim]*

Bu ẕāt-ı Ḥaḳı kim iderem ʿacz ile vaṣfın
İy Bārī Ḫudāyā bu-durur şimdi temennā *(K. 5/195). [kim]*

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/5). [kim]*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim niʿmetüñi yād idüben cāndan açdı fem *(K. 7/20). [kim]*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(K. 7/58). [kim]*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(K. 7/64). [kim]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/78). [kim]*

Ḳoma cihānda cürm ile kim şerm-sār olam
Baña şefāʿatini enīs eyle dem-be-dem *(K. 7/81). [kim]*

Şükr ḳıl Allāha kim geldüñ Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/5). [kim]*

ʿAyş ḳıl şehrinde bu şeh-zāde-i Efrengīnüñ
Kim be-ġāyet nāzenīn ü Ḫüsrev-i ḫūbāndur *(K. 8/14). [kim]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/27). [kim]*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/29). [kim]*

Kaʿbe-i ḥüsnindeki şol ʿanber[ī]n fülfülleri
Bir Ḥabeşdür kim yidi iḳlīm aña fermāndur *(K. 8/48). [kim]*

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler
Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur *(K. 8/54). [kim]*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/92). [kim]*

Unıtma beni iy meh-rū-yı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr *(Kıt. 4/2). [kim]*

Bu gül-şenden temāşā ise maḳṣūd
Bu tertībi gözet kim bulasın sūd *(Mes. 1/18). [kim]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/1). [kim]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/2). [kim]*

Yoluñ üzre şol ḳadar şu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/2). [kim]*

Derd-i dil cemʿ oldı kim ḳıla beni bīmār [ü] zār
Nā-gehān zülfüñ aradan çıḳdı oldı baña yār *(Mua. 14/1). [kim]*

Ārede mihr-i felek ḳılsa ġurūb ādem bilür
Kim zemīni resm idüp nışfını ṭarḥ ide tamām *(Mua. 16/4). [kim]*

Ḳaçan kim adını ṣorsam yüze yüz
Gülüp dir evveli bir āḫiri yüz *(Mua. 17/1). [kim]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/2). [kim]*

Ol ṣanem kim bāġ-ı cennet ceddinüñ ābādıdur
Laʿl-i nābı ʿilm-i iḫyāda mesīḥ üstādıdur *(Mua. 33/1). [kim]*

Adum bir ṭāḳdur kim çüfti anuñ
Ṭutupdur bir cezīre içre mesken *(Mua. 41/3). [kim]*

Didi dün baña yār kim iy Cem
Seni ġamzemle ḳıluram bismil *(Mua. 50/1). [kim]*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/1). [kim]*

Ḥüsnüñüñ bāġı ḳalur bülbülsüz iy cān ger baña
Dimez iseñ kim belālu ʿandelībümsin benüm *(Mua. 69/4). [kim]*

Dişlerüñ dürrine ṣol laʿl-i lebüñ kim perdedür
Keşf olursa iy ṣanem bī-ḥadd olur ol per'dedür *(Mua. 79/1). [kim]*

Beni söyletme kim cihānı yaḳar
Bende ġam çoḳdur iy perī-peyker *(Mua. 83/1). [kim]*

Dil-berüm adı ṣol üç ḥarf oldı kim
Var ḳamunuñ iki gevher zīveri *(Mua. 90/1). [kim]*

Cānda resen-i zülfüñi naḳş itmeyeli dil
Ser terkin ider kim ġam-ı zülfüñ ḳıla ḥāṣıl *(Mua. 100/2). [kim]*

Dil zülf ü [d]ehānuñla dilerdi ḳıla ālī
Kim cān ide ḥāṣıl *(Mua. 102/6). [kim]*

Dil ḳaçan kim çeşm ü zülfüñ yād ider
İḫtiyārı yoġ iken feryād ider *(Mua. 103/1). [kim]*

Gülüp didi muʿammādan ṭuyursañ
Keşīde ḥiss yaz kim ola maḥsūs *(Mua. 128/4). [kim]*

Maḥabbet-i ebedī bende sermedīdür kim
Seni göricegiz iy cān maḥabbetüm artar *(Mua. 130/1). [kim]*

Didi kim eşkāl-i reml esmāsınuñ
Ḳanḳısı isme münāsibse çıḳar *(Mua. 136/1). [kim]*

Zülfüñe baş ḳoşaldan iy ruḫ[ı] al
Ġamzeñi gözle kim ne eyler āl *(Mua. 153/2). [kim]*

Ḫayāl-i zülfüñüñ yoḳdur küşādı
Perīşān eyle kim bulına adı *(Mua. 158/2). [kim]*

Ḫayāl-i zülf peyveste n'idem kim
Ḳılur āşüfte-dil cemʿiyyetini *(Mua. 159/1). [kim]*

Ḫaber bülbül çü gül yüzinden aldı
İşit kim bülbül-i şūrīde n'oldı *(Mua. 160/2). [kim]*

Ḳanġı ay kim Ḳadre olmışdur muḥīṭ
Ol semen-sīmānuñ adıdur basīṭ *(Mua. 180/1). [kim]*

Didi kim her kim küsūf aşlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/3). [kim]*

Mihr ü meh anuñ içün ḳıldı ṭaleb ḳapuñı kim
Cem bigi ārede yüz süre der-i der-gehüñe *(Mua. 190/1). [kim]*

ʿUşşāḳa çü ḥüsnüñ güneşi nūr u żiyādur
Kim aña ḳamerden *(Mua. 193/4). [kim]*

Dil yoḳ semende kim ruḫuñ āşüfte ḳılmamış
Sünbül mi var ki zülfüñe āşüfte olmamış *(Mua. 198/1). [kim]*

Sīm-berlerden murād umma yüri bī-zer daḫı
Kim zer ile feṭḥ olısar bend-i İskender daḫı *(Mua. 204/2). [kim]*

Ḳaddüñle ḳaşuñ ḳıl āşikārā
Kim görine ḥüsn-i ʿālem-ārā *(Mua. 213/2). [kim]*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Şuʿbed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/2). [kim]*

Ravża-i cennet ki dirler ḥüsnüñüñ ābādıdur
Naḫl-i devlet kim añılur şāne-i şimşādıdur *(Mua. 229/2). [kim]*

Cem leb-i şīrīnüñe furṣat bulup irişse ger
Āh kim şol laʿl-i bī-mihrüñ arada cān diler *(Mua. 234/2). [kim]*

Didüm çeşmüm diler kim göre ḳaddüñ
Tebessüm ḳıldı didi gözüm üzre *(Mua. 249/1). [kim]*

Resm-i ʿışḳ-ı bī-ḥadüñde bu būsı bī-dil-i belā
Görmişem ṣol deñlü kim ḥadd ü ḳıyās olmaz aña *(Mua. 261/2). [kim]*

Ḳaddüñi ʿarż eyle kim bī-ḥad görür cānum cefā
Zülfüñi arada göster tā ki dil süre ṣafā *(Mua. 283/1). [kim]*

Ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳılur yaşum ḳaçan kim aġlayam
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesini iy ṣanem *(Mua. 298/1). [kim]*

Luṭf ile ḳılub tebessüm didi kim
Adumuñ terḫīmidür ḳalb-i ṣanem *(Mua. 309/3). [kim]*

Kaʿbe yüzinde dil budur ḳaşuña secde ḳılduġı
Kim aña dāyimā ola ṣavmaʿa kūşe-i ḥarem *(Mua. 317/2). [kim]*

Yād anuñ-çün eylerem ḳaddüñi ebyātumda kim
Naẓm-ı şi'rümde añılsa ḳāmetüñ zībā düşer *(Mua. 321/1). [kim]*

Ezelī būse diler kim ebedī ḳala göñül
Bu temennā leb-i yār ārede bulınsa olur *(Mua. 324/1). [kim]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/2). [kim]*

Rāh-ı ġamla sefer-i ʿışḳa bulınmayalı ḥad
Āh kim ḫaste göñül bulmadı ārām-ı vişāl *(Mua. 339/2). [kim]*

Kim olıcaḳ nışfı nışfa münṭabıḳ
Biri birine muṭābıḳdur hemān *(Mua. 340/3). [kim]*

Ḫayf ola kim şarāba ṣu ḳatalar
Biledür çün şarābuñ ābı müdām *(Müf. 12/1). [kim]*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/1). [kim]*

Ol lāle-ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı gül-būyına iy Cem
Kāfir dime kim yeñile īmāna gelübdür *(Müf. 20/2). [kim]*

Ḳanda kim bir ḫar-mizāc aġyārı bulsa yār olur
Aġlamaḳdan gözlerüm her laḥẓa cūy[ī]-bār olur *(Mur. 2/9). [kim]*

Derdini dil-ber baña kim dem-be-dem hem-dem ḳılur
Ol cefā ile hemīşe çeşmümi pür-nem ḳılur *(Mur. 2/21). [kim]*

Demdür ki ṣurāḥī ḳıla bezm içre ġalāġil
Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil *(Mur. 3/10). [kim]*

Aḥsent zihī cemāl-i zībā
Kim mihr ü meh olamaz ber-ā-ber *(Terc. 1/4). [kim]*

Dil mürdesine ne ġam kim iy dōst
Laʿlüñde-durur ʿilāc-ı ʿĪsā *(Terc. 1/27). [kim]*

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār *(Terc. 1/72). [kim]*

Gör kim yetīm iken ṣadef-i mā-sivāda yoḳ
Dürr-i yetīm gibi behāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/15). [kim]*

Mülk-i Yūnāna ser-ā-ser ḥükm iderken āh kim
Eyledüñ mesken bize şimdi Fireng-istān felek *(Terk. 2/13). [kim]*

Āh ü vāveylā dirīġ u ḥasret ü ṣad derd āh
Kim Oġuz Ḫānum daḫı görmege yoḳ imkān felek *(Terk. 2/26). [kim]*

Gözlerüm şol deñlü ḳan dökdi Fireng-istāna kim
Baḥr-i Maġrib cūşa gelmişdür ṭaşup çaġlar felek *(Terk. 2/41). [kim]*

Düşmenler içre niçe ʿaceb ḥāle uġradum
Bir dōst yoḳ kim eyleye bir merḥabā dirīġ *(Terk. 3/42). [kim]*

Fürḳat güninde ḫaste vü zār eyledi beni
Bu dehr-i dūnı gör kim ider mi devā dirīġ *(Terk. 3/44). [kim]*

Cāme yirine aṭlas u dībā begenmeyen
Az ḳaldı bu kim ola ḳabāsı ʿabā dirīġ *(Terk. 3/46). [kim]*

N'itdüm cihānda saña eyā bī-vefā felek
Kim ben şikeste-dilden idersin devā dirīġ *(Terk. 3/52). [kim]*

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh *(Terk. 3/69). [kim]*

Ḥayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/82). [kim]*

Gör yine pīr-i çarḫ ne siḥr itdi kim olur
Dil pāre pāre daḫı bilinmez cerāḥeti *(Terk. 3/97). [kim]*

kim: *Kim, soru zamiri.*

Dilden itme iḫtimāl-i ṣabr kim
Kim alur dīvāneden bāc ü ḫarāc *(G. 34/4). [kim]*

Rengīn ruḫında ḫaṭṭ-ı ġubārını dir gören
Gül yapraġında böyle ʿaceb kim yazar nesḫ *(G. 40/6). [kim]*

Ben derd ü belā vü ġamuña rāzıyam iy dōst
Dünyāda bu resme işe kimüñ hevesi var *(G. 50/8). [kimüñ, -üñ]*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānum-durur *(G. 68/2). [kim]*

Bir sencileyin dil-ber-i ʿayyār kimüñ var
ʿUşşāḳa cefālar ḳılıcı yār kimüñ var *(G. 103/1). [kimüñ, -üñ]*

Bir sencileyin dil-ber-i ʿayyār kimüñ var
ʿUşşāḳa cefālar ḳılıcı yār kimüñ var *(G. 103/2). [kimüñ, -üñ]*

Bir bencileyin ḫaste vü dil-dāde vü ġam-gīn
Ser-geşte cefā-dīde vü ġam-ḫʷār kimüñ var *(G. 103/4). [kimüñ, -üñ]*

Bir sencileyin ʿāşıḳın öldürici suçsuz
Bī-raḥm ü dil-āzār ü sitem-kār kimüñ var *(G. 103/6). [kimüñ, -üñ]*

Bir bencileyin derd ü belā dāmına düşmiş
Bī-çāre vü āvāre giriftār kimüñ var *(G. 103/8). [kimüñ, -üñ]*

Bir sencileyin bülbülini ġam dikeninde
Zār ile nizār idici gül-zār kimüñ var *(G. 103/10). [kimüñ, -üñ]*

Bir bencileyin gül-şen-i ḥüsnüñ hevesinden
Bülbül bigi zār olıcı her bār kimüñ var *(G. 103/12). [kimüñ, -üñ]*

Bir sencileyin ḳadd ile büstān-ı cinānda
Bir serv-i cefā-baḫş ü belā-bār kimüñ var *(G. 103/14). [kimüñ, -üñ]*

Bir bencileyin üstine yapraḳ bigi ditrer
Ol serv-i ser-efrāza hevā-dār kimüñ var *(G. 103/16). [kimüñ, -üñ]*

Bir sencileyin ḥüsni ḳumāşını şatarken
Bāzārını germ idici ṭarrār kimüñ var *(G. 103/18). [kimüñ, -üñ]*

Bir bencileyin naḳd-i dil ü cānı ḳılup ḫarc
Cān ile o bāzāra ḫarīdār kimüñ var *(G. 103/20). [kimüñ, -üñ]*

Bir sencileyin dil-ber-i ḥūrī-ṣıfat elḥaḳ
Ṣūretde melek-ḫū vü perī-vār kimüñ var *(G. 103/22). [kimüñ, -üñ]*

Bir bencileyin zülfi esīri iken iy Cem
Baḫt-ı siyehüm gibi siyeh-kār kimüñ var *(G. 103/24). [kimüñ, -üñ]*

Nükte-i esrār-ı ġaybı ol bilür
Kim ola sırr-ı dehānuñdan ḫabīr *(G. 107/4). [kim]*

Tīr-i dil-dāre siper oldı çü ʿāşıḳ cigeri
Uşda meydān görelüm kimde ki var ise ciger *(G. 114/12). [kimde, -de]*

Leblerüñ yādına ölen ḳabrini
Kim ḳazarsa laʿl-i gevher-bār alur *(G. 118/6). [kim]*

Ay yüzüñde deste-i gül yaştanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/4). [kimde, -de]*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/4). [kim]*

Kimüñ kim sīm ü zer görseñ kefinde
Terāzū gibi ol yaña dilüñ var *(G. 125/5). [kimüñ, -üñ]*

Nār-ı ʿışḳa yanmamış kimdür didüm
Gül bigi güldi didi micmer meger *(G. 133/7). [kimdür, -dür]*

Ḳadd ü ḫadüñ hevāsına şol deñlü aġlaruz
Kim ḳanda baḳsa serv ü semendür kenārumuz *(G. 153/6). [kim]*

Çözme zülfini ṣabā ḫaddüñi bil gözle yirüñ
Kim didi kim saña ol nāfe-i Tātāre yapış *(G. 176/10). [kim]*

Añduḳça lebüñ cānā bulsam n'ola cāndan ḫaẓ
Kim ola ki almaya ol çeşme-i cāndan ḫaẓ *(G. 185/2). [kim]*

Ḫışm idüp ol māh-peyker ḳaṣd-ı cān eyler dirīġ
Kime feryād ideyin çün ẓulm-i ḫān eyler dirīġ *(G. 192/2). [kime, -e]*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/2). [kimdür, -dür]*

Ḥākim o-durur yine baña ẓulmi ol eyler
Ben kime şikāyet ḳılayın yārüñ elinden *(G. 284/4). [kime, -e]*

Kim perīşān olmaya bu sünbül-i pür-çīnden
Kim siyeh-kār olmaya bu ḫaṭṭ-ı müşk-āgīnden *(G. 296/1). [kim]*

Kim perīşān olmaya bu sünbül-i pür-çīnden
Kim siyeh-kār olmaya bu ḫaṭṭ-ı müşk-āgīnden *(G. 296/2). [kim]*

Cām-ı laʿlüñ var iken kimdür mey-i nāb isteyen
Yā görüp gül yüzüñi gül-berg-i sīr-āb isteyen *(G. 307/1). [kimdür, -dür]*

Sāde düşmiş ḫālden yārüñ ruḫı kāşānesi
İy dil-i bīçāre kimdür bī-meges ḫᵛāb isteyen *(G. 307/12). [kimdür, -dür]*

Çünki ẓulmi yine sen eylersin
Cem kime eylesün şikāyet āh *(G. 329/10). [kime, -e]*

Yaşlarum ılduzlarını kim ḥisāb iderdi ger
Āsmān-ı der-gehüñ ḫākinde īṣār olmasa *(G. 362/11). [kim]*

Kemer ḳıl ḳolumı didüm belüñe
Didi kim baġlaya ḳılı kemerle *(G. 364/10). [kim]*

Seni maḳṣūd idinen ʿışḳ ile yanarsa n'ola
Yiridür yanmaġ oda kim ki ṭaparsa şaneme *(G. 365/8). [kim]*

Şūfī-i zerrāḳ dir kim baña zinhār içme mey
Kim ṭutar ʿālemde şeyṭān olanuñ tedbīrini *(G. 375/6). [kim]*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ṭaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/12). [kim]*

Ḫancerinden kim ki cān virse bulur ʿömr-i ebed
Āb-ı ḥayvāndan meger şuvardılar şemşīrini *(G. 375/15). [kim]*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/10). [kim]*

Kimsin iy ruḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni *(G. 387/1). [kimsin, -sin]*

Kimsin iy ruḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni *(G. 387/2). [kimsin, -sin]*

Senüñ içün cān virürem Cem bigi
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni *(G. 387/10). [kimsin, -sin]*

Raḳībā kec-naẓersin sen iñende baḳma ol ḥüsne
Ḫaḳīḳat görmez ol ḥüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/8). [kim]*

Raḳībe açma şol yüzden yüzüñ şaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/6). [kim]*

Kimdür belā-yı ʿışḳ ile rüsvā benüm bigi
Yoḳdur cihānda ʿāşıḳ-ı şeydā benüm bigi *(G. 412/1). [kimdür, -dür]*

Şol ḫaṭṭ-ı semen-sāyuña kim ola ki olmaz
Bir naḳş-ı nigār ile nigārā nigerānı *(G. 413/7). [kim]*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẓıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/68). [kimdür, -dür]*

Kim olursa olur Ḫudāya ḳarīb
Hem-dem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/7). [kim]*

Bir yirde ʿaceb ḳalmadı mı ġayret-i İslām
Kim bizi arar kimsene bulınmaya aṣlā *(K. 5/124). [kim]*

Çün söylemedin nāṭıḳa-i nuṭḳı ḳılur lāl
Kim vaṣf ide vaṣfuñı teḳaddes ve teʿālā *(K. 5/146). [kim]*

Mirrīḫ eline ḫancer-i tīz-āb alup eydür
Ben mest ile kimdür ki ḳıla yoḳ yire ġavġā *(K. 5/18). [kimdür, -dür]*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāḳ oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(K. 7/33). [kim]*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāḳ oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(K. 7/34). [kim]*

Kim ki zülfüñ ucına oldı esīr
Lā-büd āşüfte olupdur yüzde bir *(Mua. 271/1). [kim]*

Kim dilerse nām-ı dil-berden nişān
Bī-nuḳaṭ bir ismi ḳılsun imtiḥān *(Mua. 340/1). [kim]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/27). [kime, -e]*

Kime feryād ideyin imdād elinden dōstuñ
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/3). [kime, -e]*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb sāġer *(Terc. 1/10). [kim]*

Kimdür ki başını ṭop ḳılmaz
Zülfüñ alıcaḳ eline çevgān *(Terc. 1/53). [kimdür, -dür]*

Bu derden olma dūr ki Ḫaḳḳa ḳarīb olur
İy dil kim olsa bāb[ı] ḳarībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/102). [kim]*

Sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūna ṭaʿn ider
Kim ki ola işigüñde ġarībi Muḥammedüñ Zīrā ki cāna ḥubb-i vaṭenden ḫaber virür *(Terk. 1/118). [kim]*

Ḫāk-i rehinden ala güher efser-i şeref
Kim olsa işiginde yetīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/176). [kim]*

Kevn ü mekānda nīze gibi yir[i] ṣadr olur
Her kime ki irse ẓıll-i sinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/220). [kime, -e]*

Kimüñ sitāresine düşerse saʿīd olur
Bir ḳuʿa idi ʿāleme fāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/51). [kimüñ, -üñ]*

kim: *Kim, kimse, belirsizlik zamiri.*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/7). [kime, -e]*

Zülfüñe kim ki dilden olmaz esīr
Bulmasun ġamdan ol kimesne felāḥ *(G. 35/13). [kim]*

Zülf-i şeb-rengüñ var iken müşk-i ḫōş-bū isteyü
Key ḳatı dīvānedür her kim ki meyl-i Çīn ider *(G. 58/4). [kim]*

Yüzüñi her kim görürse iy ḳamer-çihre senüñ
Vālih ü ḥayrān oluban cān ile taḥsīn ider *(G. 58/5). [kim]*

Ne ḥāṣıl ʿışḳı olmayan göñülde
Ḫarāb olsun ol o kim bī-hevādur *(G. 79/8). [kim]*

ʿIşḳuñ odında Cemüñ ḥālini gören didi kim
Kim ola kendözini āteş-i sūzāne atar *(G. 92/10). [kim]*

Çeşmüñ şu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/14). [kim]*

Ḫaṭṭuñ ḥadīṣi metnini her kim ki şerḥ ide
Enfās-ı ʿanberīn olur anuñ dehān-ı müşk *(G. 217/25). [kim]*

Her kimi ki ḫāk eyleye ol ḫaṭṭ-ı semen-sā
Bitüre hemīşe teni ṭopraġı benefşe *(G. 344/13). [kimi, -i]*

Nāfenüñ baġrı çü zülfüñ ḥasretinden ḳan olur
Yañılur zülfüñe her kim nāfe-i müşkīn diye *(G. 358/8). [kim]*

ʿĀlemde sürer ẕevḳ ile ol ʿışḳ ṣafāsın
Her kim ki göñül ol ruḫ-ı zībāya düşürdi *(G. 371/8). [kim]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/14). [kim]*

Her kim ki olur sāye-i luṭfında müreffeh
Sāʿāt-i ḳıyāmetde daḫı görmeye germā *(K. 5/191). [kim]*

Her kime meded disem urur başuma sengi
Ben ḫaste-dile kimsene raḥm itmedi aṣlā *(K. 5/71). [kime, -e]*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aşaġa *(K. 5/106). [kime, -e]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/109). [kime, -e]*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿüñ olmaz ise göriser elem *(K. 7/37). [kim]*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿüñ olmaz ise göriser elem *(K. 7/38). [kim]*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(K. 7/58). [kime, -e]*

Ellerinde yeşm-i aḫżar laʿl-i aḥmerden ḳadeḥ
Her kim içse ol ḳadeḥden mest-i cāvīdāndur *(K. 8/42). [kim]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/1). [kim]*

Kimüñ ki resm ola bāġında şekl-i şāḫ-ı riyā
El ura evvel aña tīġ-ı āb-dār-ı belā *(Mua. 25/1). [kimüñ, -üñ]*

Siḥr ider bī-ḥad ki ola dil ġarḳ-ı ḫūn
Çeşm-i bī-mihrüñ kimi ḳılmaz zebūn *(Mua. 148/2). [kimi, -i]*

Didi kim her kim küsūf aṣlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/3). [kim]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe baġlar *(Mua. 307/1). [kim]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/15). [kim]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/31). [kim]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/47). [kim]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/63). [kim]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/79). [kim]*

Olur dü-cihān içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh *(Terc. 1/88). [kim]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/93). [kim]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/109). [kim]*

Devlet anuñla yār-i ḳadīm ola tā ebed
Her kim ki ola cān ile yāri Muḥammedüñ *(Terk. 1/98). [kim]*

Bū-cehl olursa daḫı yanar Bū-Leheb-miŠāl
Her kim ki olursa dīni ġarīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/180). [kim]*

Āzāde ola bār-ı belādan miṣāl-i serv
Her kim olursa şevḳ[ı] esīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/206). [kim]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḫalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/49). [kim]*

Ḥayfā ki ḳalmadı kerem ehl-i cihānda hīç
Her kime kim kerem disem eydür ki ben kejem *(Terk. 3/82). [kime, -e]*

Kime feryād edeyin yārüñ elinden ki müdām
Ḳılur aġyār[ı] feraḥ yad idüben maḥremini *(G. 385/9). [kime, -e]*

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içinde var iʿtibār *(K. 2/49). [kime, -e]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/110). [kime, -e]*

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde dest-gīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam *(K. 7/51). [kime, -e]*

Ḫalk-ı zamāne luṭf-ı necātında uma raḥm
Kime ki irse faẓl[ı] necātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/36). [kime, -e]*

Ḳavs-i ḳaderde sehm-i saʿādet nişānıdur
Kime ki irse luṭf[ı] sihāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/158). [kime]*

kimerde: *Bazen, ara sıra (Tarama sözlüğü, https://sozluk.gov.tr)*

Cem būse istedügi lebüñden günāh ise
Maʿẕūr ṭut bu cürmin anuñ kim kimerdedür *(G. 64/10). [kimerdedür, -dür]*

Ṣanasın mūydur kim baḳduġumca
Kimerde görinür belüñ kemerde *(G. 336/6). [kimerde]*

kimesne: *Kimse, hiçbiri.*

Zülfüñe kim ki dilden olmaz esīr
Bulmasun ġamdan ol kimesne felāḥ *(G. 35/14). [kimesne]*

Göñül her dem ḳılur cevrüñle feryād
Kimesne eylemez feryādına dād *(G. 43/2). [kimesne]*

Secde itdügi budur Cem yüzüñi gördükçe kim
Kaʿbeyi gören kimesne ḳılur elbette sücūd *(G. 45/10). [kimesne]*

Raḳīb çünki sen āhūyı baña ṣayd itmez
Kimesne dimesün ol kelbe kim muʿallemdür *(G. 135/6). [kimesne]*

Fiġān ü nāle ḳılur Cem kimesne bilmez āh
Olalı gül yüzüñüñ ʿandelībi ben bilürem *(G. 268/9). [kimesne]*

Ḳıyāmete ṣu kimesne ki eyleye inkār
Ḳıyām-ı ḳāmetüñ ʿarż it ki şerm-sār olsun *(G. 281/5). [kimesne]*

Cem gibi bulımaya cefā-keş kimesne hīç
İşbu cihānı ger geze ser-tā-ser āreye *(G. 321/9). [kimesne]*

ʿIyān eyle şu zülf-i müşk-bārı
Ki añmasun kimesne müşk[i] bārī *(G. 383/2). [kimesne]*

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥikmetüñe lā dimez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidāl *(K. 3/23). [kimesne]*

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥikmetüñe lā dimez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidāl *(K. 3/24). [kimesne]*

ʿAḳl-ı kül cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilemez
Bir kimesne eylemez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl *(K. 3/30). [kimesne]*

ʿAḳlı irmez kimesnenüñ nicedür
Ḳıdem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/43). [kimesnenüñ, -nüñ]*

kimi: *Bazısı.*

Kimini emīr ider kimini [de] esīr-i bend
Budur hemīşe çarḫ-ı bed-endīşüñ ʿādeti *(Terk. 3/99). [kimini, -n, -i]*

Kimini emīr ider kimini [de] esīr-i bend
Budur hemīşe çarḫ-ı bed-endīşüñ ʿādeti *(Terk. 3/99). [kimini, -n, -i]*

kimse: *Kim, kimse.*

Yāḳūta beñzedür lebi devrinde kimse hīç
Ḫaṭṭı miṣāli yazmadı bir yādigār nesḫ *(G. 40/7). [kimse]*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rūzgār *(G. 60/16). [kimseye, -e, -y]*

Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ
Şol kimse ki şerʿini anuñ ḳılmaya icrā *(K. 5/186). [kimse]*

Furṣatı fevt eyleme ʿayş eyle sür ẕevḳ u ṣafā
Bāḳī ḳalmaz kimseye bu mülk-i dünyā fāndur *(K. 8/8). [kimseye, -y, -e]*

Kimseyi ʿālemde her-giz ḳılmamışsın şād-mān
Āh idüp aġlar elüñden bende vü sulṭān felek *(Terk. 2/27). [kimseyi, -yi]*

Küffāra esīr eyledüñ İslām ehlini
Bir ṣora göre kimse görür mi revā felek *(Terk. 3/14). [kimse]*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/87). [kimseye, -y, -e]*

Ḫākī-veş ola meskeni ṭopraḳ yolı hevā
Her kimi ki atsa reddi kemānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/218). [kimi]*

kimse: *"Hiç kimse" anlamında kullanılan belgisiz zamir.*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/4). [kimse]*

Āh kim ḫaste olupdur dil ü cān derdüñ ile
Kimse dermān idemez ger lebüñ itmezse devā *(G. 4/10). [kimse]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/2). [kimse]*

ʿĀlem içinde ḫaṭṭ-ı siyāhı bigi anuñ
Kimse ḳomış degül daḫı bir yādigār nesḫ *(G. 39/12). [kimse]*

Öpmez elini kimse meger āstīn öper
Ḳoçmaz belini kimsene illā meger kemer *(G. 116/3). [kimse]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/4). [kimse]*

Birinüñ kimse elini öpmez illā āstīn
Birinüñ kimse belini ḳoçamaz illā kemer *(G. 138/9). [kimse]*

Birinüñ kimse elini öpmez illā āstīn
Birinüñ kimse belini ḳoçamaz illā kemer *(G. 138/10). [kimse]*

Dime kimse öpemez uyur iken ṭudaġumı
Öper ardınca begüm olmasun insān uyumaz *(G. 159/5). [kimse]*

Nigāruñ aġzı sırrın kimse bilmez
Gel iy Cem ḳılma yoḳ yire tevehhüm *(G. 250/15). [kimse]*

Gözlerüñ cān almaġa ḳaṣd itdügince iy ʿaceb
Kimse cān ḳurtarmadı āh ol iki seḥḥārdan *(G. 276/10). [kimse]*

Ben söylemezem kimse benüm ḥālümi bilmez
Yanaydı cihān şerḥ-i firāḳuñı disem ben *(G. 309/3). [kimse]*

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm gibi o ḥāletde siyeh-kār olmasun kimse *(G. 331/2). [kimse]*

İrişmeyüp nigārına bu Cem dīvāne dil gibi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse *(G. 331/10). [kimse]*

Virüp dil-ber yolına cān eline girmeyüp dil-ber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse *(G. 331/8). [kimse]*

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 331/6). [kimse]*

Görelden kendünüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dil-berde nigūn-sār olmasun kimse *(G. 331/4). [kimse]*

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm gibi o ḥāletde siyeh-kār olmasun kimse *(G. 331/1). [kimse]*

Kemend-i sünbül-i yāre giriftār olmasun kimse
Benüm baḫt-ı siyāhumdan siyeh-kār olmasun kimse *(G. 351/1). [kimse]*

Kemend-i sünbül-i yāre giriftār olmasun kimse
Benüm baḫt-ı siyāhumdan siyeh-kār olmasun kimse *(G. 351/2). [kimse]*

Belā dāmında dil mürġın esīr-i bend-i ʿışḳ itdi
Hemān zülfüñ hevāsına hevā-dār olmasun kimse *(G. 351/4). [kimse]*

Göñül dārını bāzāra çıḳardum ġamzeñ oḳları
İşidüp şüfʿa ṭutmışlar ḫarīdār olmasun kimse *(G. 351/6). [kimse]*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḫużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/8). [kimse]*

Lebi dārü’ş-şifāsından işāretler ḳılur çeşmi
Ki bu ʿĪsī-nefes devrinde bīmār olmasun kimse *(G. 351/10). [kimse]*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/12). [kimse]*

Ḫaṭā-yı zülf-i pür-çīnüñ hevāsı ile Cem bigi
Vaṭen dārını terk itmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 351/14). [kimse]*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/16). [kimse]*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/4). [kimse]*

Kimse ʿayb eylemesün leyle-i zülfinde Ceme
Çü cihān daḫı bilür ḳıṣṣa-i Mecnūnluġını *(G. 421/9). [kimse]*

Dünyāda derd ü ġam çekecek gerçi çoḳ begüm
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse yoḳ begüm *(Mua. 297/2). [kimse]*

Çoḳdur egerçi ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ cihānda līk
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse görmedüm *(Mua. 302/2). [kimse]*

kimsene: *Kimse.*

Öpmez elini kimse meger āstīn öper
Ḳoçmaz belini kimsene illā meger kemer *(G. 116/4). [kimsene]*

ʿUmmān dimezdi kimsene eşküm muḫīṭine
Ger mā-cerā o ḥālete olmasa mā-ṣadaḳ *(G. 206/3). [kimsene]*

Niçün yüz döndürem dil-ber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan *(G. 293/6). [kimsene]*

Eflāke irer ḳadri anuñ iki cihānda
Şol kimsenenüñ ki üstine ol sāye düşürdi *(G. 371/6). [kimsenenüñ, -nüñ]*

Olmasun kimsene Cem gibi nigārından ıraḳ
Ki ḳatı müşkil imiş sevgilü yār ayruluġı *(G. 390/9). [kimsene]*

Her kime meded disem urur başuma sengi
Ben ḫaste-dile kimsene raḥm itmedi aṣlā *(K. 5/72). [kimsene]*

kimsene bulın-: *... kimse bulunmak, ... kimse var olmak.*

Bir yirde ʿaceb ḳalmadı mı ġayret-i İslām
Kim bizi arar kimsene bulınmaya aṣlā *(K. 5/124). [kimsene bulınmaya, -ma, -y, -a]*

kīmuḫt: *Hayvanların bel ile kuyruğu arasında kalan bölgeden çıkan kalın derisi.*

Cild-i zer-kār olmaġa gül defteri evrāḳına
Bāġda kīmuḫtına nārencī reng eyler turunc *(Müf. 13/2). [kīmuḫtına, -ı, -n, -a]*

kīmyā: *Bakır, kurşun vb. adi mâdenleri iksir denilen maddeyi ilave ederek gümüş veya altına dönüştürme ilmi, simya.*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿışḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(K. 6/12). [kīmyā]*

kīmyā: *Cevher, iksir.*

Dil kīmyāsı ḳalbi ola ṣāfa münḳalib
Çekse ḫalāṣa luṭf[ı] ʿayārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/185). [kīmyāsı, -sı]*

kīmyā-yı ʿayn-ı zer: *Altının aynısını elde etmeye yarayan iksir.*

Birinüñ pāyine sīm-efşānı çeşm-i āftāb
Birinüñ işigi ḫāki kīmyā-yı ʿayn-ı zer *(G. 138/36). [kīmyā-yı ʿayn-ı zer]*

kinār: *Kucaklama.*

Bil ki göñlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/2). [kinār]*

kinār: *Kenar.*

Cem yaraşur o servi kinārına çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/15). [kinārına, -ı, -na]*

kinār: *Kucak.*

Ger sen āhū şikāra gelse n'ola
Serv-ḳaddüñ kināra gelse n'ola *(Mua. 35/2). [kināra, -a]*

kinār: *Kenar, su kenarı.*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/2). [kināre, -e]*

kinār: *Kenar II sevgilinin sokağının kenarı.*

Ṣabā dün uġrayup kūy-i nigāre
Görür bir ṣaf dür düşmiş kināre *(Mua. 239/2). [kināre, -e]*

kinār it-: *Kucaklamak.*

Meger düşde kinār ide seni Cem
Ki olmaya arada pīrehen de *(G. 360/17). [kinār ide, -e]*

Kinār idem diyü belüñ kemerde
Delü göñlüm umar ḳılca kemerde *(G. 343/1). [kinār idem, -em]*

Seyl-i eşkümden iñen ġāfil ṣalınmasun ki ben
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kinār itsem gerek *(G. 218/4). [kinār itsem, -se, -m]*

kināra çek-: *Kenara, köşeye çekmek.*

Çeksem kināra şol ḳadi bālāyı bir nefes
Alup dehāna laʿl-i muṣaffāyı bir nefes *(G. 165/1). [kināra çeksem, -se, -m]*

Lebüñ ḫālini zülfüñ ḥalḳası çekmiş kinārına
Ṣanasın ṭıfldur ʿĪsī yatur Meryem ḳucaġında *(G. 352/3). [kinārına çekmiş, -miş]*

kināyet: *Kapalı anlatım; kinayeler.*

Raḳībi baña ḳarşu añduġuñdan
Sezerem kim sözüñde var kināyet *(G. 24/12). [kināyet]*

kirpüg: *Kirpik.*

Cān ü dil ḳaṣdına her dem ol büt-i şīrīn-dehen
Kirpügin tīr-i ḫadeng ü ḳaşlarını ya ḳılur *(G. 76/10). [kirpügin, -i, -n]*

Ne belādur kim ḳaşuñla kirpügüñ cān ḳaṣdına
Birisi encām-ı nāz eyler biri āġāz-ı nāz *(G. 148/3). [kirpügüñ, -üñ]*

Kirpügüm üzre ḫayālüñ uyumaz dīdede hīç
Ḫārı bālīn idinen degmede āsān uyumaz *(G. 159/13). [kirpügüm, -üm]*

Ben ġarībüñ ḳaṣdına ḫışm idüp ol şūḫ-ı cihān
Ḳaşları ile kirpügin tīr ü kemān eyler dirīġ *(G. 192/12). [kirpügin, -i, -n]*

Çeşmüm oldı yoluñda āb-ı revān
Olalı kirpügüm aña cārū *(G. 315/10). [kirpügüm, -üm]*

Gül yüzüñ-çün kirpügümden mā-cerā
Söyler idüm batmasa ḫār aġzuma *(G. 353/7). [kirpügümden, -üm, -den]*

Baġrına zaḫm urmaġ içün dāyimā ben ḫastenüñ
Ḳaşlarını ya ḳılup kirpügini tīr eylemiş *(G. 167/4). [kirpügini, -i, -n, -i]*

N'ola kirpük oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cāna yig-durur devādan *(G. 293/7). [kirpük]*

Ḥüsnüñi ḳo ṣaḳlasun kirpüklerüm çeşmümde kim
Ḥıfẓ-ı gül-zār olmaya ḫār ile dīvār olmasa *(G. 362/7). [kirpüklerüm, -ler, -üm]*

ḳıṣaṣ-ı cūd: *Cömertlik kıssası, destanı.*

Defter-i cürmüme baḳma benüm iy kān-ı ʿaṭā
Ḳıṣaṣ-ı cūduña żamm oldı çü destān-ı kerem *(K. 1/108). [ḳıṣaṣ-ı cūduña, -uñ, -a]*

kīse-i ʿömr: *Ömür kesesi.*

Kīse-i ʿömri tehī eylemedin dest-i ecel
Sāḳiyā kāse-i mey ṣun ki gide ṭūl-i emel *(G. 228/1). [kīse-i ʿömri, -i]*

Naḳd-i cān ger kīse-i ʿömrümden olursa telef
Kāse-i ser olmaya ʿışḳuñ şarābından tehī *(G. 410/5). [kīse-i ʿömrümden, -üm, -den]*

kişi: *Kimse, şahıs.*

Ulu saʿādet olur yüce devlet ol kişiye
Ki ayaġuñuñ tozın eyler hemīşe farḳına tāc *(G. 33/9). [kişiye, -y, -e]*

Ṭañ degül oldum ise yārüñ işiginden ıraġ
Kişiyi devr-i felek cevri vaṭenden çıḳarur *(G. 82/12). [kişiyi, -y, -i]*

Bir naṣīb umardı ḫalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḫalvā meger *(G. 137/22). [kişiye, -y, -e]*

Uyḫu gelmez gözüme zülfi perīşān ideli
Şād olan kişi ḳaçan ola perīşān uyumaz *(G. 159/16). [kişi]*

Dest-keş ḳılma ḳaşuñ yayını aġyāra müdām
Her kişiye ṣanemā ṣunma iñen yayuñı gel *(G. 245/4). [kişiye, -y, -e]*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/14). [kişi]*

Cevri çoḳdur sā'id-i sīmīnüñüñ ṣal boynuma
İy ṣanem her kişi ḳāni'dür çü kendü payine *(G. 349/6). [kişi]*

Ḫōş hidāyet-durur olan kişiye
Maḥrem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/29). [kişiye, -y, -e]*

'Ālem ḳamu ḫōş-ḥāl ü cihān cümle ṣafāda
Her kişiye maḳṣūdını baḫş eyledi dünyā *(K. 5/64). [kişiye, -y, -e]*

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne 'aceb kim
Kendü ölümidür kişiye sā'at-i 'uẓmā *(K. 5/108). [kişiye, -y, -e]*

Oldı sa'īd tā ebed 'ālemde ol kişi
Kim ni'metüñi yād idüben cāndan açdı fem *(K. 7/19). [kişi]*

Şükr ḳıl Allāha kim geldüñ Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/6). [kişi]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/28). [kişi]*

'Acā'ib şehr imiş bu şehr-i Nitse
Ki ḳalur yanına her kişi n'itse *(Müf. 24/2). [kişi]*

ḳısmet: *Nasip, kısmet, kader.*

Cem niçün zülfüñe irişmeye didüm didi yār
Aña budur ezelī ḳısmet elümden ne gelür *(G. 61/18). [ḳısmet]*

Şād ü ḫandān ol göñül giryān ü nālān olma kim
Çün ḥabībüñ derdidür ḳısmet saña 'ālemde bes *(G. 161/12). [ḳısmet]*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/9). [ḳısmet]*

ḳısmet bul-: *Nasip olmak.*

Lebüñden mürde cānum buldı ḳısmet
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı *(G. 393/3). [ḳısmet buldı, -dı]*

ḳısmet it-: *Takdir etmek, nasip etmek.*

'Işḳuñ ile ölürem ger ölür isem ṣanemā
'Işḳuñı ḳısmet idüpdür baña ḳassām-ı ezel *(G. 228/4). [ḳısmet idüpdür, -üp, -dür]*

ḳısmet ol-: *Kısmet olmak.*

Bir naṣīb umardı ḥalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḥalvā meger *(G. 137/22). [ḳısmet olmaz, -maz]*

ḳısmet ü raḥmet ol-: *Kısmet ve rahmet olmak.*

Ḳısmet ü raḥmet olıcaḳ yiridür
Maḳsem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/23). [ḳısmet ü raḥmet olıcaḳ, -ıcaḳ]*

kisrā: *Eski İran hükümdarları için kullanılan unvan.*

Ḥüsne Kisrāsın ḳaşuñ ṭāḳına aṣ
Zülfüñi kim ola zencīrüñ begüm *(G. 271/9). [kisrāsın, -sın]*

İder zülf-i zer-endūdın ḳaşı ṭāḳına zer zencīr
Ki ya'nī ḥüsne Kisrāyam nişān uş ṭāḳ-ı Kisrādan *(G. 305/10). [kisrāyam, -y, -am]*

ḳıṣṣa: *İbretlik hikâye, macera, sergüzeşt.*

Söyler idüm zülfüñ ucından muṭavvel ḳıṣṣamı
Ger dehānuñ fikri ile olmasaydı muḫtaṣer *(G. 98/3). [ḳıṣṣamı, -m, -ı]*

İy ḳıṣṣamuz ṣoran berü gel ḥişşe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/31). [ḳıṣṣamuz, -muz]*

ḳıṣṣa: *Kıssa II Hz. Muhammed'in kıssası.*

Hīç enbiyāya ḳıṣṣası da olmadı naṣīb
Ṣol ḥişşeden ki oldı naṣībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/103). [ḳıṣṣası, -sı]*

ḳıṣṣa: *Kıssa, hadise.*

Ve'l-leyl olursa ṭañ mı niḳābı Muḥammedüñ
Mi'rāc ḥişşesi ne 'aceb ḳıṣṣadur gözet *(Terk. 1/126). [ḳıṣṣadur, -dur]*

ḳıṣṣa-i derd-i intiẓār: *İntizar derdinin kıssası.*

Levḥ-i rūyumda kātib-i eşküm
Ḳıṣṣa-i derd-i intiẓār yazar *(G. 130/4). [ḳıṣṣa-ı derd-ı intiẓār]*

ḳıṣṣa-i derd: *Dert kıssası.*

Zülfüñde muṭavvel olıcaḳ ḳıṣṣa-i derdüm
Añdur dehenüñ fikrini kim muḫtaṣer olsun *(G. 299/5). [ḳıṣṣa-i derdüm, -üm]*

ḳıṣṣa-i mecnūnluġ: *Mecnunluk hikâyesi.*

Kimse 'ayb eylemesün leyle-i zülfinde Ceme
Çü cihān daḫı bilür ḳıṣṣa-i Mecnūnluġını *(G. 421/10). [ḳıṣṣa-i mecnūnluġını, -ı, -n, -ı]*

kişver: *Memleket, ülke.*

Kişverin zībā cemālüñüñ meger żabṭ itmege
Gül yüzüñ evrāḳı üstinde yazar defter ḫaṭuñ *(G. 215/3). [kişverin, -i, -n]*

Tīġ-ı müjgān ile aldı dil ü cān kişverini
Lāle bigi yüregümi ṭolu ḳan eyleyeli *(G. 372/7). [kişverini, -i, -n, -i]*

kişver-i rūm: *Rum ülkesi, Anadolu.*

ʿĀrızuñ devrinde Hindū zülfüñe baş ḳoşalı
Kişver-i Rūma Ḥabeşden ṣaldı leşkerler ḫaṭuñ *(G. 226/8). [kişver-i rūma, -a]*

kisvet-i faḳr: *Fenâfillâha erişme hâli, manevi yokluk elbisesi.*

Kisvet-i faḳra eger cān ile muhtāc olasın
Ḫāk iseñ daḫı cihān farḳına ser-tāc olasın *(G. 303/1). [kisvet-i faḳra, -a]*

kitāb: *Kitap.*

Ḥüsnüñ kitābı şerḥi ile ḫaṭṭuñ ḥavāşīsi
Diḳḳat yiri-durur ki olur ṣubḥ u şām baḥs *(G. 32/5). [kitābı, -ı]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe yüz sürelden iy dil-ber yüzüm
Levḥa-i zerrīne beñzer kim kitāb üstindedür *(G. 84/4). [kitāb]*

Her geh ki ide ḥüsni kitābın müṭālaʿa
Nār-ı ruḫından oda yanar ṭaylasān-ı şemʿ *(G. 190/3). [kitābın, -ı, -n]*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān feṭḥ-i bābum var benüm *(G. 249/2). [kitāb]*

Ḫaṭṭ-ı ruḫ-sāruñ kitāb indürdi tenzīl üstine
Sāye-i zülfüñ şeref ḳor perr-i Cibrīl üstine *(G. 356/1). [kitāb]*

Ḫaṭuñ mütūnını şerḥ it ḥavāşī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/8). [kitāb]*

Dil-i āşüfte kāmildür yüzüñ şerḥi kitābında
Cihān ʿāciz-durur gerçi anuñ her faṣl [u] bābında *(Mua. 39/1). [kitābında, -ı, -n, -da]*

Bildüm bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḥüsnüñüñ kitābı *(Terc. 1/108). [kitābı, -ı]*

kitāb: *Kitap II aşk kitabı.*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān feṭḥ-i bābum var benüm *(G. 249/1). [kitābum, -um]*

kitāb: *Yazılı eser II güzellik risalesi.*

Görüp risāle-i ḥüsnüñi şemse oldı ḳamer
Kitābe-i zer olalıdan ol kitāba güneş *(G. 174/8). [kitāba, -a]*

kitāb: *Allah tarafından vahiy yoluyla peygamberlere indirilen kutsal kitap.*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı senüñ içün oldı mürtesem *(K. 7/23). [kitābı, -ı]*

kitāb: *Kitap II Kuran-ı Kerim.*

Nesḫ itdi cümlesini kitābı Muḥammedüñ
Ve'ş-şems şemʿ-i nūr-ı ruḫından nişānedür *(Terk. 1/123). [kitābı, -ı]*

kitābe-i zer ol-: *Altın yaldızlı kitabe olmak.*

Görüp risāle-i ḥüsnüñi şemse oldı ḳamer
Kitābe-i zer olalıdan ol kitāba güneş *(G. 174/8). [kitābe-i zer olalıdan, -alı]*

kitāb-ı dil-firīb: *Cazibeli mektup.*

Çü furṣat bulmayup Mıṣr özleyüp Rodosa varıldı
Ġarażla yazmaġın Balyos kitāb-ı dil-firīb ancaḳ *(K. 9/12). [kitāb-ı dil-firīb]*

kitāb-ı ḥüsn: *Güzellik kitabı.*

ʿAnberīn zülfüñ ne ḫōş şīrāze-i müşkīn olur
Şol kitāb-ı ḥüsne kim alnuñdur anuñ mıḳlebi *(G. 400/6). [kitāb-ı ḥüsne, -e]*

Her dem kitāb-ı ḥüsni yazar kātib-i ezel
Tā cümleden kitāb-ı ruḫuñ intiḫāb ola *(G. 369/5). [kitāb-ı ḥüsni, -i]*

Ṣafḥa-i gülde kitāb-ı ḥüsnini
Yār müşk ile muḥaşşā eylemiş *(G. 172/3). [kitāb-ı ḥüsnini, -i, -n, -i]*

Beñzer kitāb-ı ḥüsnüñe düşmiş ġalaṭ ḫaṭuñ
Zülfüñ anuñ-çün üstine anuñ ḳalem çeker *(G. 96/3). [kitāb-ı ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsn: *(Sevgilinin) güzel yüzünün kitabı.*

Çün kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsnüñde ġalaṭ düşdi ḫaṭuñ
Gel kerem ḳıl ḳazı anı ṣanemā dīnüñ içün *(G. 275/9). [kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

kitāb-ı ruḫ: *(Sevgilinin) yüz güzelliğinin kitabı.*

Her dem kitāb-ı ḥüsni yazar kātib-i ezel
Tā cümleden kitāb-ı ruḫuñ intiḫāb ola *(G. 369/6). [kitāb-ı ruḫuñ, -uñ]*

kitāb-ı ṭabb-ı ṭıbb: *Tıp kitabı.*

Kitāb-ı ṭabb-ı ṭıbb içinde iy dōst
Cefā vü derdüñi dermāna yazdum *(G. 265/11). [kitāb-ı ṭabb-ı ṭıbb]*

ḳıy-: *Merhametsizce davranmak, zarar vermek, zulmetmek.*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/2). [ḳıydum, -du, -m]*

k'iy: *Ki ey.*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k'iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k'iy *(G. 418/1). [k'iy]*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k'iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k'iy *(G. 418/2). [k'iy]*

Ṣımaġa peymāne-veş peymānumı
Ol büt-i peymān-şiken gelmez mi k'iy *(G. 418/4). [k'iy]*

Ḳaldı dil Yaʿḳūbı maḥzūn ü ḥazīn
Yūsuf-ı gül-pīrehen gelmez mi k'iy *(G. 418/6). [k'iy]*

Yolına cān virmege Ferhād-vār
Ḫüsrev-i şīrīn-dehen gelmez mi k’iy *(G. 418/8). [k’iy]*

Cān ü dil bezmin muʿaṭṭar ḳılmaġa
Ol ḫaṭı müşk-i Ḫoten gelmez mi k’iy *(G. 418/10). [k’iy]*

Ḫancerüñden cān virenler ḥaşrde
Lāle-veş ḫūnīn-kefen gelmez mi k’iy *(G. 418/12). [k’iy]*

Miḥnet ü ġamdan uşanmaz hīç Cem
Yoḳsa ol aña miḥen gelmez mi k’iy *(G. 418/14). [k’iy]*

ḳıyām it-: *Ayağa kalkmak, ayaklanmak.*

Ḳıyām itse ḳaçan ol serv-ḳāmet
Şanasın kim ḳopar ol dem ḳıyāmet *(G. 25/1). [ḳıyām itse, -se]*

ḳıyāmet: *Kıyamet günü II sevgilinin boyu.*

Ḳāmetin aġyāra şorduġum işitmiş ol ḥabīb
Didi şeyṭāna ḳıyāmetden suʾāl itmek neden *(G. 287/8). [ḳıyāmetden, -den]*

ḳıyāmet: *Felaket, kargaşa, velvele (sevgilinin boyunun kıyamet gibi kargaşaya sebebiyet vermesi bağlamında).*

Ḥaşr-i zülfeyni ḥisābın ḫōş bilür
Sen ḳıyāmet ḳāmetüñ Cem mū-be-mū *(G. 316/14). [ḳıyāmet]*

ḳıyāmet: *Semavi dinlerdeki ortak inanışa göre takdir edilen zamanı gelince bu âlemin ve bu âlemdeki canlı cansız her şeyin bir anda mahvolup yok olması, ölülerin dirilmesi, ahiret hayatının başlaması olayı ve bu olayın meydana geldiği zaman II Gürültü patırtı, velvele, karışıklık.*

Olmasa luṭf ile eger leblerüñüñ ʿināyeti
Göstere idi ʿāleme Sidre ḳadüñ ḳıyāmeti *(G. 378/2). [ḳıyāmeti, -i]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/12). [ḳıyāmet]*

Ḳıyāmete şu kimesne ki eyleye inkār
Ḳıyām-ı ḳāmetüñ ʿarż it ki şerm-sār olsun *(G. 281/5). [ḳıyāmete, -e]*

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne ʿaceb kim
Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẓmā *(K. 5/107). [ḳıyāmet]*

ḳıyāmet ḳop-: *Kıyamet günü gelmek II ortalık karışmak, büyük gürültü ve karışıklık çıkmak.*

Ḳıyām itse ḳaçan ol serv-ḳāmet
Şanasın kim ḳopar ol dem ḳıyāmet *(G. 25/2). [ḳıyāmet ḳopar, -ar]*

ḳıyāmet ḳopar-: *Felaket getirmek, kargaşa çıkarmak.*

Ḳoparur başuma ḳıyāmet āh
Ne belādur bu ḳadd ü ḳāmet āh *(G. 329/1). [ḳıyāmet ḳoparur, -ur]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde fāl açsam elif ḳaddüñ gelür
Başuma bir gün ḳıyāmet ḳoparur bu fāller *(G. 119/10). [ḳıyāmet ḳoparur, -ur]*

Ne ṭurfe- ḥāl olur ʿaraṣāt olmadın daḫı
Başuma ḳoparur bu zamāne ḳıyāmeti *(Terk. 3/102). [ḳıyāmeti ḳoparur, -ur]*

ḳıyāmet-ḳāmet: *Kıyamet boylu II uzun boylu sevgili.*

Maḥşer-i zülfi ḥisābı sen ḳıyāmet-ḳāmetüñ
Hey ne müşkildür ki Cem daḫı ḥisāb üstindedür *(G. 84/13). [ḳıyāmet-ḳāmetüñ, -üñ]*

ḳıyām-ı ḳāmet: *Boyun kıyamı; sevgilinin uzun boyuyla ayağa kalkması.*

Ḳıyāmete şu kimesne ki eyleye inkār
Ḳıyām-ı ḳāmetüñ ʿarż it ki şerm-sār olsun *(G. 281/6). [ḳıyām-ı ḳāmetüñ, -üñ]*

ḳıyās it-: *Mukayese etmek, karşılaştırmak.*

Dilemez giceyi dil zülfüñi gösterdügi içün
Gel ḳıyās it ki cemālüñi nelerden güniler *(G. 121/12). [ḳıyās it]*

Geymeye ʿuryān tenüm ḥulle-i sündüsleri
Zülfüñi bir maʿnīden itse ḳıyās iy peri *(Mua. 26/2). [ḳıyās itse, -se]*

ḳıyās ḳıl-: *Karşılaştırmak, ölçmek, mukayese etmek.*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/12). [ḳıyās ḳıla, -a]*

ḳıyāsa gel-: *Mukayese edilmek, karşılaştırılmak.*

Bir ḳaṭresinde cürm-i cihān ʿafv olur ḳamu
Gelmez ḳıyāsa luṭf-ı ʿaẓīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/184). [ḳıyāsa gelmez, -mez]*

Ḳadr-i maḳām-ı ʿizzet[i] ḳatında ʿArş ḫāk
Gelmez ḳıyāsa ḳadr-i maḳāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/162). [ḳıyāsa gelmez, -mez]*

ḳıymet: *Değer, kıymet.*

Her-giz ḳatında ḳıymeti yoḳ reng-i rūyumuñ
İksīr-i cevrüñ ile olan zer degül midür *(G. 127/5). [ḳıymeti, -i]*

Revnaḳın bozdı ruḫlaruñ ḳamerüñ
Ḳıymetin ṣıdı leblerüñ şekerüñ *(G. 209/2). [ḳıymetin, -i, -n]*

kıymet bulın-: *Değer biçmek, bir şeyin değerini belirtmek, bir şeye değer koymak.*

Būse-i laʿlüñe biñ cān virürem girmez ele
Çünki bulınmaz aña kıymet elümden ne gelür *(G. 61/6). [kıymet bulınmaz, -ın, -maz]*

ḳıymeti bul-: *Değer kazanmak.*

Gel ʿıyān it eşk-i çeşmümde ḫaṭuñ naḳşını kim
Sikke olmayınca bulmaz ḳıymeti dīnār ü sīm *(G. 262/8). [ḳıymeti bulmaz, -maz]*

ḳıymetlü ol-: *Kıymetli, değerli olmak.*

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfuñ nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatār *(K. 2/54). [ḳıymetlü oluban, -uban]*

ḳo-: *Bırakmak, vazgeçmek, terk etmek.*

Gönlümi aldı ḥarāmī gözlerüñ inkārı ḳo
Ṭutmazam inkāruñı vallāhi gönlüm sendedür *(G. 120/5). [ḳo]*

Gelmezse rāh-ı ʿışḳuña cāndan n’ola raḳīb
Elbet ṭoñuzluġını ḳomaz ḫar degül midür *(G. 127/16). [ḳomaz, -maz]*

Raḳībe ḳo didüm yārüñ etegin
Ḳazāsın ister ol kim epsem olmaz *(G. 141/9). [ḳo]*

Penbe-i gūşuñı çekdüñse işid cān sözini
ʿĀrı ḳo dārı ḳabūl eyle ki Ḥallāc olasın *(G. 303/4). [ḳo]*

Lāf eyleyicek ḫaṭṭ-ı perīşānı geçermiş
Sūsen işidüp didi ki ḳo lāġı benefşe *(G. 344/16). [ḳo]*

Didüm ṣanemā geçdüñ ḳo ʿişvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/1). [ḳo]*

Ḳoma ki yana nār-ı ġama ümmet-i ʿışḳı
Fer virdi yüzüñ nūrına çün nūr-ı Muḥammed *(G. 42/13). [ḳoma, -ma]*

Añ dehānın ḳo muṭavvel zülfini
İñen uzatma sözüñ ḳıl muḫtaṣer *(G. 133/11). [ḳo]*

Ben her gün eylerem ṭaleb-i vaṣl līkin ol
Dilden ḳomadı vaʿde-i ferdāyı bir nefes *(G. 165/6). [ḳomadı, -ma, -dı]*

Ḳo cām-ı Cem hevesini yiter saña iy Cem
Sifāl-i mey-kede cām ü gedā-yı mey-kede Cem *(G. 261/11). [ḳo]*

Cān-ı ʿuṣṣāḳa cefā eylemegüñ resmini ḳo
Yoḳsa ʿālem yıḳılur bu yeñi āyīnüñ içün *(G. 275/11). [ḳo]*

Gel beni silsile-i zülfüñe bend eyle didüm
Didi iy Cem ḳomamışsın daḫı dīvāneluġı *(G. 411/18). [ḳomamışsın, -ma, -mış, -sın]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/78). [ḳoma, -ma]*

Kās-i raḥīḳ-i meyden germī ḳo cāna dönsün
Yā ġam gide göñülden yā bār[ī] oda yansun *(Mua. 20/1). [ḳo]*

Zülf ṭut diyü resen ṣunduḳça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/4). [ḳo]*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/1). [ḳo]*

ʿİṣyān ḍalāletinde ḳomadı zamāneyi
Raḥmet degül mi ʿāleme dīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/93). [ḳomadı, -ma, -dı]*

Ne ʿayş u nūş menzilidür dehr-i bī-sebāt
İy Cem ḳo cāmı bu felek-i bī-emānı gör *(Terk. 3/28). [ḳo]*

ḳo-: *Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.*

Ḳoma yüzüñe ḳarşu ḳılam āh ḥaẕer ḳıl
Kim bād-ı ḫazān irse güle çoḳ żarer eyler *(G. 51/3). [ḳoma, -ma]*

Ḳoma kim zülf-i siyāhuñı çeke ḫāl-i ruḫuñ
Çünki ʿAbbāsī ʿalemdür anı kāfer mi çeker *(G. 112/5). [ḳoma, -ma]*

Ḳoma kim hecrüñ şebinde senden ayru olavuz
Ḳıl tecellī meclise çün māh-ı tābānsın begüm *(G. 252/9). [ḳoma, -ma]*

Kūyuñ içinde raḳībi ḳoma kim
Cennete lāyıḳ degül dīv-i racīm *(G. 258/7). [ḳoma, -ma]*

Zülfüñ ḳoma kim hem-ser ola bād-ı ṣabāya
Virmek yile ol nāfe-i Tātārı sebeb ne *(G. 345/11). [ḳoma, -ma]*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāy-māl-i cürm
Maḥşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem *(K. 7/75). [ḳoma, -ma]*

Ḳoma cihānda cürm ile kim şerm-sār olam
Baña şefāʿatini enīs eyle dem-be-dem *(K. 7/81). [ḳoma, -ma]*

Dili biryān [ü] çeşmi giryānum
Ḳoma bī-ḥāṣıl ola sulṭānum *(Mua. 332/2). [ḳoma, -ma]*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/66). [ḳoma, -ma]*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/9). [ḳo]*

Ḳo kemer olsun ḳolum belüñe iy cān-ı cihān
Ḫōş yaraşur olıcaḳ sīmīn miyāna zer kemer *(G. 98/9). [ḳo]*

Demidür ṣun berü sāḳī belābil
Ki ḳomaz cān ü dilde ol belā bil *(G. 233/2). [ḳomaz, -maz]*

Didüm ḳo lebüñ vaṣfını taḥrīr ideyin dir
Sen anı dilersin ki ḳalem ney-şeker olsun *(G. 299/3). [ḳo]*

Lebleriüñe zülfüñ irdükçe ḳo kim yüz süreyin
Zer-nişān olsa yaraşur laʿller zünnārda *(G. 346/5). [ḳo]*

Ḳatı göñlinden şikāyet ḳılmaġa tīġı ḳomaz
Uġraduñ bī-çāre dil bu kerre ṭaşdan āhene *(G. 361/19). [ḳomaz, -maz]*

Ḫüsnüñi ḳo ṣaḳlasun kirpüklerüm çeşmümde kim
Ḥıfẓ-ı gül-zār olmaya ḫār ile dīvār olmasa *(G. 362/7). [ḳo]*

Ḳo şimdi daḫı laʿl ü ruḫuñ öpeyin çün ol
Dil-ḫastesine ṣıḥḥat imiş gül-şeker gibi *(G. 408/3). [ḳo]*

Görelden ḫüsn-i bī-ḥaddüñi iy māh
Beni dil kendü ḫālümde ḳomaz āh *(Mua. 140/2). [ḳomaz, -maz]*

Yüzüñe zülfüñ niḳāb olduḳça ḳo aġlayayın
Yaraşur iy sīm-ten müşkīn niḳāb üstindedür *(G. 84/5). [ḳo]*

Devr-i zülfüñde ḳoma kim geze rüsvāy göñül
Baġla ol bend-i belā dāmına rüsvāyuñı gel *(G. 245/5). [ḳoma, -ma]*

Raḳībi ḳoma kūyuñda nigārā
Behişt içinde şeyṭānı n'idersin *(G. 277/3). [ḳoma, -ma]*

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim
Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin *(G. 306/5). [ḳoma, -ma]*

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi
Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa *(G. 350/15). [ḳoma, -ma]*

Kendü düşdi zülfüñe çün baġrını ḳan eylesün
Lām-ı zülfüñde ḳo dil feryād [ü] efġān eylesün *(Mua. 207/2). [ḳo]*

Bīmār-ı ġamzeñem ḳo ki laʿl ü ruḫuñ öpem
Olur dehān-ı ḫasteye çün gül-şeker leẕīẕ *(G. 49/5). [ḳo]*

Āteş-i ʿışḳuña ḳo kim yanayın hükm-i ezel
Ḫākümi āb [ü] hevāñ ile çü taḫmīr eylemiş *(G. 167/17). [ḳo]*

Kemend-i zülfüñi her dem ḳo āşikār olsun
Ki cān ü dil anı görüp aña şikār olsun *(G. 281/1). [ḳo]*

Ḳo yüzüm ṭoprāġı zer sürsün berāt-ı ḫüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḫācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/5). [ḳo]*

ḳo-: *Bırakmak, tutmaya devam etmemek.*

Elden piyāleyi ḳoma nergis gibi bu dem
Ki oldı zamāne sūsen ü gülle behişt-vār *(G. 60/13). [ḳoma, -ma]*

Ḳollarından ṭarḥ idüp ḳodı Cemi
Buncadan bir bī-nevāyı çoḳ görür *(G. 110/13). [ḳodı, -dı]*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/9). [ḳoma, -ma]*

ḳo-: *Bırakmak, varlığını sürdürmek.*

Göñül mülkini ḳıl luṭfuñla maʿmūr
Ki seyl-āb-ı ġamuñ ḳomadı bünyād *(G. 48/6). [ḳomadı, -ma, -dı]*

Çün unutduñ beni āyā ʿahd ü yemīnüñ […]
Ḳomaya sende benüm ḫaḳḳumı Allāh didi *(G. 423/4). [ḳomaya, -ma, -y, -a]*

Ben neyem kim ġam-i ʿışḳuña ḳılam nāle vü āh
Līk ḳomaz beni ḫālümde bu ṣad-pāre göñül *(G. 239/8). [ḳomaz, -maz]*

Budur āvāz-ı maʿnī-i belābil
Ḳomaz dilde belābilde belābil *(G. 236/2). [ḳomaz, -maz]*

Demdür ki ṣurāḥī ḳıla bezm içre ġalāġil
Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil *(Mur. 3/10). [ḳomaya, -ma, -y, -a]*

ḳo-: *… duruma getirmek, o hâl üzere kalmasına sebep olmak.*

Ġamzeñ āhū-yı dile zaḫm uralı
Key zebündur ḳoma naḫcīrüñ begüm *(G. 271/8). [ḳoma, -ma]*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/7). [ḳoma, -ma]*

ḳo-: *Bırakmak, sona erdirmek.*

ʿArż-ı dīdār eyleyüp dil-ber didi baḳ ḥālüme
Aġladum didüm ḳo anı bir naẓer ḳıl ḥālüme *(G. 347/2). [ḳo]*

ḳo-: *Bırakmak, affetmek, aldırış etmemek.*

ʿĀmdur luṭf-ı ʿamīmüñ ḳo günāhumı benüm
Merḥamet vaḳti-durur var ise imkān-ı kerem *(K. 1/129). [ḳo]*

ḳo-: *Kurmak, parçaları birleştirerek bütün durumuna getirmek, çatmak.*

Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb olur
Her ḳanda ḳorlar ise ḥıyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/150). [ḳorlar, -r, -lar]*

ḳo-: *Bırakmak, üstüne koymak.*

Gel getür ḥaṭṭuñ ḥayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/3). [ḳo]*

ḳoç-: *Kucaklamak, sarılmak.*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/6). [koçdum, -du, -m]*

İy Cem dem oldı çāk idesin ṣabr yaḳasın
Çün dāyimā o mūy-miyānı ḳoçar kemer *(G. 116/14). [ḳoçar, -ar]*

Öpmez elini kimse meger āstīn öper
Ḳoçmaz belini kimsene illā meger kemer *(G. 116/4). [ḳoçmaz, -maz]*

Birinüñ kimse elini öpmez illā āstīn
Birinüñ kimse belini ḳoçamaz illā kemer *(G. 138/10). [ḳoçamaz, -amaz]*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/5). [ḳoçar, -ar]*

Ben miyānuñı ḳoçam direm lebüñ ḫayr ola dir
Beñzer işitmiş-durur lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ *(G. 184/3). [ḳoçam, -am]*

Sīmīn tenüñi göreli dil pīrehen ḳoçar
Çāk oldı dest-i ġayret ile cismi cāmesi *(G. 409/5). [ḳoçar, -ar]*

Nice çāk itmeyem ṣabrum ḳabāsın
Ki ḳoçan cismüñi şol pīrehendür *(G. 67/16). [ḳoçan, -an]*

Ol dem ḳanı belüñi ḳoçardum kemer gibi
Şīrīn ṭudacuġuñı emerdüm şeker gibi *(G. 408/1). [ḳoçardum, -r, -du, -m]*

köhne: *Yıpranmış, eskimiş.*

Ḫilʿat-i ḥüsnüñe māhı ilme köhne pāredür
Vaṣle olmaḳ cāme-i aṭlasda yaraşmaz pelās *(G. 163/9). [köhne]*

ḳoḫu: *Koku.*

Her geh ki perīṣān ṣaçuña şāne ura bād
Ḳoḫusı cihān yüzini pür-müşk-i ter eyler *(G. 51/14). [ḳoḫusı, -sı]*

Dişüñ naẓmı şehā dürr-i ʿAdendür
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı müşk-i Ḫotendür *(G. 66/2). [ḳoḫusı, -sı]*

Ger Ḫaṭāya ilede zülfi ḳoḫusını ṣabā
Müşki şermende ḳılup mülk-i Ḫotenden çıḳarur *(G. 82/9). [ḳoḫusını, -sı, -n, -ı]*

Çın seḥer ṭoldı Ḫaṭā müşki ḳoḫusından cihān
Bād-ı ṣubḥa uġradı ol zülf-i ʿanber-sā meger *(G. 137/9). [ḳoḫusından, -s, -ı, -n, -dan]*

Ne yüzden öykünür imiş ṣaçuña nāfe-i Çīn
Ki sünbülüñ ḳoḫusı müşk-i terde bulınmaz *(G. 143/6). [ḳoḫusı, -sı]*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/14). [ḳoḫu]*

Hey ne āhū-yı Ḫaṭāsın iy ġazāl-i Çīn kim
Zülf-i miskīnüñ ḳoḫusı ʿanber-i sārāda yoḳ *(G. 208/14). [ḳoḫusı, -sı]*

Zülfüñüñ ḳoḫusı ḳatında şehā
Ḫacil olur ḳoḫusı müşk-i terüñ *(G. 209/9). [ḳoḫusı, -sı]*

Zülfüñüñ ḳoḫusı ḳatında şehā
Ḫacil olur ḳoḫusı müşk-i terüñ *(G. 209/10). [ḳoḫusı, -sı]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdi belā vü miḥnet ile Cem
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek *(G. 212/14). [ḳoḫusına, -sı, -n, -a]*

Bir şemme zülfüñüñ ḳoḫusından bulam diyü
Ḳan oldı baġrı daḫı ṭolanur cihānı müşk *(G. 217/19). [ḳoḫusından, -s, -ı, -n, -dan]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/7). [ḳoḫu]*

Zülf-i siyeh-i müşk-feşānuñ ḳoḫusını
Şermende olur ṭuyar ise sünbül-i ḫōş-bū *(G. 314/5). [ḳoḫusını, -sı, -n, -ı]*

Getürdügi içün zülfüñ ḳoḫusın
Virürem cān ü dil bād-ı şimāle *(G. 333/9). [ḳoḫusın, -sı, -n]*

Lebüñüñ leẕẕeti yoḳdur şekerde
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı yoḳ müşk-i terde *(G. 336/2). [ḳoḫusı, -sı]*

ḳoḫula-: *Koklamak.*

Ḳoḫulayan Cemüñ ḳabri giyāhın
Ne bī-dil ola kim sevdāña düşmez *(G. 155/13). [ḳoḫulayan, -y, -an]*

ḳoḳ-: *Kokmak.*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş ṣular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ *(K. 9/19). [ḳoḳmuş, -muş]*

k'ol-: *Ki olmak.*

Ḳanġı ṣafda k'ola bulur nuṣret
ʿAlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/33). [k'ola, -a]*

ḳol: *Kol, vücudun elden başlayıp omza kadar devam eden bölümü.*

Ḳo kemer olsun ḳolum belüñe iy cān-ı cihān
Ḫōş yaraşur olıcaḳ sīmīn miyāna zer kemer *(G. 98/9). [ḳolum, -um]*

Ḳollarından ṭarḥ idüp ḳodı Cemi
Buncadan bir bī-nevāyı çoḳ görür *(G. 110/13). [ḳollarından, -lar, -ı, -n, -dan, -]*

Ḳıl ḳollarumı belüñe iy sīm-ber kemer
Sīmīn miyāna ḫōş yaraşur çünki zer kemer *(G. 116/1). [ḳollarumı, -lar, -um, -ı]*

Cem diler kim kemer-i zer ḳıla ḳolın belüñe
Gerçi kim sīm miyānuñı kemerden güniler *(G. 121/17). [ḳolın, -ı, -n]*

Ḳılmaduñ ḳolum miyānuña kemer
Ḳılca nefʿüñ görmedüm iy sīm-ber *(G. 133/1). [ḳolum, -um]*

Kemer ḳıl ḳolumı didüm belüñe
Didi kim baġlaya ḳılı kemerle *(G. 364/9). [ḳolumı, -um, -ı]*

Ḳoluñı ḳılup boynuma iy dōst ḥamāyil
Sen ṣūḫ-ı cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/3). [ḳoluñı, -ı, -ñ, -ı]*

Cümlesi zerrīn kemer altunlu dībā geydügi
Şuḳḳa altun başlarında ḳolları ʿuryāndur *(K. 8/40). [ḳolları, -lar, -ı]*

k'ol: *Ki o.*

Rāh-ı ʿışḳuñdan beni Ḥaḳ ırmasun
K'oldurur baña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 258/10). [k'oldurur, -durur]*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/10). [k'ol]*

ḳon-: *Konmak (kuş ve sinek bağlamında).*

Laʿlüñüñ üstinde ḫālüñ iy ḳamer-çihre senüñ
Ṣanasın ḳand-i mükerrer üstine ḳonmış meges *(G. 161/10). [ḳonmış, -mış]*

Ḳaddüñde ḫadüñ ḫaṭṭı ṭutaldan berü mesken
Bir ṭūṭīye beñzer ki ḳona serv-i revāne *(G. 357/4). [ḳona, -a]*

ḳon-: *Konaklamak, bir yerde kalmak.*

Hemīşe ḫaste dile armaġān belā getürür
Ḳonup bu sīne-i vīrāna kār-bān-ı firāḳ *(G. 207/8). [ḳonup, -up]*

ḳon-: *Yerleşmek, oturmak.*

Ḳondı çün kim ḫāne-i dilde belā vü derd ü ġam
Bunca mihmāna ʿaceb yiter mi bir biryān ciger *(G. 98/7). [ḳondı, -dı]*

ḳon-: *Konmak, yerleştirilmek.*

Beñlerüñ laʿl-i lebüñde senüñ iy piste-dehen
Noḳṭalardur ki ḳonur rūşen ola diyü şeker *(G. 114/6). [ḳonur, -ur]*

ḳon-: *Konuşlanmak, mevzilenmek, yerleşmek.*

Dil ġam-ābādında cevrüñ leşkeri ḳonalı āh
Cümlesi yaġmā diyü āvāz ider dellāller *(G. 119/11). [ḳonalı, -alı]*

ḳon-: *Koymak, bir şeyi bir yere bırakmak.*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/4). [ḳonur, -ur]*

ḳonıl-: *Koymak, bir şeyi bir yere bırakmak, üst üste koymak.*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/12). [ḳonılmaz, -maz]*

ḳopar-: *Kopmasına yol açmak, bağlı bulunduğu yerden ayırmak.*

Bir mūy ḳoparmışsın o merġūl-i siyehden
Umar mısın anı ki ḳala yanuña şāne *(G. 359/3). [ḳoparmışsın, -mış, -sın]*

köpri: *Köprü.*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy ṣanem
Geçmek içün köpri yapdı ṣanasın Nīl üstine *(G. 356/8). [köpri]*

ḳorḫu: *Korku.*

Baġlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Ṣanki ġamzeñ ḳorḫusından ṣu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/2). [ḳorḫusından, -s, -ın, -dan]*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/18). [ḳorḳum, -m]*

ḳorḳ-: *Ürkmek, korkmak.*

Cānumı cānā alursañ baña minnetdür velī
Ḳorḳum oldur ʿālem içre bir yeñi ḳānūn olur *(G. 81/4). [ḳorḳum, -um]*

Ḳorḳar ki üstine düşe ol yaña uġramaz
Bāzār-ı dilde ṣatalı ṣınmış kemān ḳaşuñ *(G. 224/9). [ḳorḳar, -ar]*

Ṣırça göñlüm ṣındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/4). [ḳorḳaram, -ar, -am]*

Bāline baġlamaḳ dilerem şevḳ nāmemi
Ḳorḳum bu dil kebūteri nā-geh kebāb ola *(G. 369/8). [ḳorḳum, -um]*

Zülfüñüñ sevdāsına düşüp nigārā uydı Cem
Ḳorḳaram başdan çıḳarur bu ḳuru sevdā beni *(G. 374/14). [ḳorḳaram, -ar, -am]*

Gözlerüñ ḳaṣd eyledi cānuma cāẕūlar bigi
Ḳorḳarın seyl-āb olup yaşum aḳa ṣūlar bigi *(G. 384/2). [ḳorḳarın, -arın]*

koy-: *Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek.*

Yüzüñi ḳoyup zülfüñe varmazdı dil-i Cem
Bileydi ki bu resme perīşān olacaḳdur *(G. 52/9). [ḳoyup, -up]*

Ḳıldum diyār-ı yāri ḳoyup ben gedā sefer
Allāh ki nice müşkil imiş bī-rıżā sefer *(G. 123/1). [ḳoyup, -up]*

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭar sensüz *(G. 149/3). [ḳoyup, -up]*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ Cemi
Bārī luṭf idüp unıtma şāh-ı ḫūbān elvedāʿ *(G. 189/9). [ḳoyuban, -uban]*

Bu ʿayşı ḳoyup ḳanda gider Mihr-i cihān-tāb
Ger gelmege ḳılmasa yine vaʿde-i ferdā *(K. 5/23). [ḳoyup, -up]*

Ḳoyuban müşk-i Çīni zülfüñ içün
Vaṭenden eyledi terk-i ʿalāḳa *(G. 341/3). [ḳoyuban, -uban]*

koy-: *Koymak, doldurmak, katmak.*

Ḳadeḥlerine ṣu ḳoyduḳları müdām ol kim
Zücāc içinde mizācını germ ider ḳandīl *(G. 244/15). [ḳoyduḳları, -duḳ, -ları]*

ḳubbe: *Gökyüzü II dünya.*

Geydürmedüñ bu ḳubbede baña ḳabā felek
Göstermedüñ bu ṣuffede baña ṣafā felek *(Terk. 3/17). [ḳubbede, -de]*

ḳubbe-i eflāk: *Gök kubbe, gökyüzü.*

Her gice şemʿ-i ruḫuñ yādına āh eyleyicek
Āhum odı ṣanemā ḳubbe-i eflāke düşer *(G. 89/12). [ḳubbe-i eflāke, -e]*

ḳubbe-i mīnā: *Yeşil ve lacivert renkli kubbe II sema, gökyüzü.*

Bir dün ki bezendi yine bu ṭāḳ-ı muʿallā
Derc eyledi dürcine dürer ḳubbe-i mīnā *(K. 5/2). [ḳubbe-i mīnā]*

Āhuma ṣordum sitāremden ḫaber güldi didi
Fāriġ ol var kim sitāreñ ḳubbe-i mīnāda yoḳ *(G. 208/20). [ḳubbe-i mīnāda, -da]*

kū-be-kū: *Sokak sokak, mahalle mahalle.*

Gāh deyre varuram geh mescide
Yaʿnī kim yārī araram kū-be-kū *(G. 316/10). [kū-be-kū]*

Serv-ḳaddin iy göñül ger eyler iseñ ārzū
Sāye-i zülfeyni her dem cüstücū ḳıl kū-be-kū *(Mua. 31/2). [kū-be-kū]*

ḳubūr it-: *Ok çantası, sadak yapmak*

Şöyle müşebbek eyledi sīnem sihām-ı ġam
Ṣan ġamzeñ oḳları içün anı ḳubūr ider *(G. 134/6). [ḳubūr ider, -er]*

kucaġ: *Kucak; açık kollarla göğüs arasındaki bölüm, aguş.*

Lebüñ ḫālini zülfüñ ḥalḳası çekmiş kinārına
Ṣanasın ṭıfldur ʿĪsī yatur Meryem ḳucaġında *(G. 352/4). [ḳucaġında, -ın, -da]*

ḳucaġa alup dur-: *Sık sık kucağa almak.*

Düşümde gördüm iy māh eyle taʿbīr
Ki sen māhı alup durdum ḳucaġa *(G. 318/4). [ḳucaġa alup durdum, -du, -m]*

ḳudret: *İktidar, güç.*

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl *(K. 3/44). [ḳudretine, -i, -n, -e]*

Pes anuñ cān virmek almaḳ ḳudret[i] ḳabżındadur
Tendür eşyānuñ vücūdı ol ḥaḳīḳat cāndur *(K. 8/81). [ḳudret[i], -i]*

ḳudret: *Allah'ın her şeye kādir olması, dilediği her şeyi yapması şeklinde tecelli eden sıfatı, kâinatta zâhir olan gücü.*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr ü nār *(K. 2/14). [ḳudreti, -i]*

Ḳurı ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülāl *(K. 3/9). [ḳudretüñ, -üñ]*

Ḳudretüñden oldı Keyvān çarḫ üzre pās-bān
Ḥikmetüñden oldı Mirrīḫ āsmāna kūtvāl *(K. 3/35). [ḳudretüñden, -üñ, -den]*

Ḥükmüñ ile oldı gül gül-zārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı maḳāl *(K. 3/16). [ḳudretüñle, -üñ, -le]*

Levḥ ü ḳalemüñ yoġ idi āṣārı ḳaçan kim
Ḳudret ḳalemi ismine yazardı muʿammā *(K. 5/172). [ḳudret]*

Ḳudretle yazılur çü berāt-ı müsellemi
Bu dille oḳınur mı berātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/31). [ḳudretle, -le]*

ḳudret eli: *Allah'ın her şeye yeten gücü.*

Merḳūm olmadın daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı çeküben ismüñi ḳudret eli raḳam *(K. 7/10). [ḳudret eli]*

ḳudret-i Ḥaḳ: *Allah'ın takdiri.*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/43). [ḳudret-i ḥaḳdur, -dur]*

küffār: *Kâfirler.*

Dil ser-i zülfine bağlu yatup öper elini
Müslimīn ṭutsağı gibi ki öpe küffāruñ elin *(G. 310/8). [küffāruñ]*

Küffāra esīr itdi beni çarḫ-ı bed-endīş
Ol dem ḳanı kim mesken idi Kaʿbe-i ʿulyā *(K. 5/115). [küffāra, -a]*

İslām içinde nāz ü naʿīmi götürmeyen
Küffār içinde cebr ile şimdi ṭuranı gör *(Terk. 3/34). [küffār]*

Küffāra esīr eyledüñ İslām ehlini
Bir ṣora göre kimse görür mi revā felek *(Terk. 3/13). [küffāra, -a]*

ḳufl ur-: *Kilit vurmak. Kilitlemek.*

Maḫzen-i sırrına dilde zülfi ḳufl ursa n'ola
Ejder olur çün ṭılısm ekṣer bilürsüz maḫzene *(G. 361/13). [ḳufl ursa, -sa]*

kufl-i der-i ḫāne-i ḫammār: *Meyhanenin kapısının kilidi.*

Ḳufl-i ġam feṭḥine miftāḥ-ı fütūḥ ister iseñ
İy göñül kufl-i der-i ḫāne-i ḫammāre yapış *(G. 176/16). [kufl-i der-i ḫāne-i ḫammāre, -e]*

ḳufl-i ġam: *Gam kilidi.*

Ḳufl-i ġam feṭḥine miftāḥ-ı fütūḥ ister iseñ
İy göñül kufl-i der-i ḫāne-i ḫammāre yapış *(G. 176/15). [ḳufl-i ġam]*

küfr: *Allah'ın varlığını, birliğini, peygamberlerini ve vahyettiği esasları inkâr etme.*

N'ola Cem zünnār-ı zülfüñ baġlanursa iy ṣanem
Kākülüñ küfri çü īmāna olupdur müştebih *(G. 348/10). [küfri, -i]*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki evvel olmış idi küfr ile ẓulem *(K. 7/26). [küfr]*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zamāne olmış idi küfre müttehem *(K. 7/8). [küfre, -e]*

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem *(K. 7/31). [küfrüñ, -üñ]*

Küfrüñ gicesi ṭoġubanı mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem *(K. 7/35). [küfrüñ, -üñ]*

Ḳalmışdı cümle küfr ẓalāmında ḍāllīn
Hādī irişdi nūr-ı żiyāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/7). [küfr]*

küfr: *Küfür II siyahlık, karalık.*

Ṣaçuñ küfrine iy meh-rū-yı ʿālem
Yüzüñüñ pertevi īmān bağışlar *(G. 59/5). [küfrine, -i, -n, -e]*

Baġlanaldan zülfüñüñ zünnārını
Kākülüñ küfri baña īmān gelür *(G. 102/4). [küfri, -i]*

Ṣaçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrın görüp īmāna irdüm *(G. 256/5). [küfrinde, -i, -n, -de]*

Dil ü cān ṣafḥasında küfr-i zülfin
Ne deñlü küfr ise īmāna yazdum *(G. 265/16). [küfr]*

Göñül cānānesüz cānı n'idersin
Ṣaçı küfrinsüz īmānı n'idersin *(G. 277/2). [küfrinsüz, -i, -n, -süz]*

Zülf[i] küfrinde ne kerāmet var
Ki yüzin gördi geldi dīne bugün *(G. 304/7). [küfrinde, -i, -n, -de]*

Ṣaçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi *(G. 392/7). [küfrinde, -i, -n, -de]*

küfr-i zülf-i yār: *Sevgilinin zülfünün küfrü, karanlığı.*

Zāhidā bī-dīn dime ʿuṣṣāḳa zīrā anlara
Küfr-i zülf-i yār her dem görinür īmān gibi *(G. 379/6). [küfr-i zülf-i yār]*

küfr-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün küfrü, karanlığı.*

Dil ü cān ṣafḥasında küfr-i zülfin
Ne deñlü küfr ise īmāna yazdum *(G. 265/15). [küfr-i zülfin, -i, -n]*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāli pertevinden nūr-ı īmān bundadur *(G. 72/9). [küfr-i zülfinde, -i, -n, -de]*

Küfr-i zülfüñ kim cemālüñ üzre ḳaṣd-ı dīn ider
Hey di ol bī-dīne kim ʿālemde bed āyīn ider *(G. 58/1). [küfr-i zülfüñ, -üñ]*

Kākülüñ zünnārını boynına ṭaḳmışdur göñül
Küfr-i zülfüñle dürüst ola diyü īmānumuz *(G. 158/4). [küfr-i zülfüñle, -üñ, -le]*

küfrinsüz: *Küfürsüz, küfrü olmadan; karanlığı olmadan (sevgilinin saçı bağlamında).*

Zülfüñüñ bendini bend it boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz ṣaçuñ küfrinsüzin īmānumuz *(G. 151/4). [küfrinsüzin, -i, -n]*

kūh: *Dağ.*

Emrindedür zemīn ü zamān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde-durur kūh ü hem feḳār *(K. 2/20). [kūh]*

kühen: *Eski, köhne.*

Devā-yı tāze kühen dāġa çāredür dirler
Ki zaḫm-i tīrüñ urur dāġ-ı sīneme merhem *(G. 261/7). [kühen]*

kūh-i ʿArafa: *Arafat dağı.*

Alçaḳluḳ eyle cānā kūh-i ʿArafa mānend
Tā çizgine başuña lebbeyk diyü ʿālem *(G. 274/11). [kūh-i ʿarafa]*

kūh-i ġam: *Gam dağı.*

Ḫüsrevā kūh-i ġamuñda n'ola Ferhād gibi
Terk-i cān eyler isem şol leb-i şīrīnüñ içün *(G. 275/5). [kūh-i ġamuñda, -uñ, -dan]*

kūh-i ʿışḳ: *Aşk dağı.*

Olalı Ḫüsrevā göñlüm leb-i şīrīnüñe māyil
Ḳılupdur kūh-i ʿışḳuñda ḫacil ṣanʿatle Ferhādı *(G. 381/8). [kūh-i ʿışḳuñda, -uñ, -da]*

kūh-i ḳāf-ı dil: *Gönlün Kaf dağı.*

Şāh-bāz-ı dil ṭutaldan bugün iy Cem dil-beri
Kūh-i Ḳāf-ı dilde her dem menzil[i] ʿAnḳā ṭutar *(G. 140/10). [kūh-i ḳāf-ı dilde, -de]*

kuḥlī: *Sürme gibi siyah olan.*

Bir kuḥlī bisāṭ urdı zemīn üzre zamān kim
Eṭrāfı müzerkeş içi dībā-yı muṭallā *(K. 5/5). [kuḥlī]*

kuḥl-i cevherī: *Cevherden (altın elde etmeye yarayan iksir maddesi) sürme II sevgilinin ayağının tozu.*

Çün düşüpdür dürr-i eşküm ḫāk-i pāyine gözüm
Al bu kuḥl-i cevherīden tūtiyādan vāz gel *(G. 243/12). [kuḥl-i cevherīden, -den]*

kuḥl-i mücevher: *: Cevherden (altın elde etmeye yarayan iksir maddesi) sürme, kıymetli sürme.*

Ḥavrā gözine kuḥl-i mücevher gibi çeker
Girse eline bābı türābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/128). [kuḥl-i mücevher]*

kuḥl-i mücevher: *Cevherden (altın elde etmeye yarayan iksir maddesi) sürme II Hz. Peygamber'in ayağının tozu.*

Girse eline biri birinden ḳapuşurdı
Ayaġı tozın kuḥl-i mücevher gibi ḥavrā *(K. 5/176). [kuḥl-i mücevher]*

ḳul: *Kul, köle II âşık.*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n'ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/4). [ḳullarınuñ, -lar, -ı, -nun]*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n'ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/3). [ḳuluñ, -un]*

Ḳuluñam didüm yüzüme baḳmadı
Āh kim bir merḥabāyı çoḳ görür *(G. 110/3). [ḳuluñam, -uñ, -am]*

N'ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/12). [ḳul]*

Birinüñ serv-i sehī ḳadd-i ser-efrāzına ḳul
Birinüñ ayaġına yüzin sürer bād-ı seḥer *(G. 138/7). [ḳul]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẓer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/2). [ḳullar, -lar]*

Şol ḳadar çekdi ḳuluñ Cem derd ü miḥnet kim anuñ
Ṭoprāġın gūyā Ḫudā derd ile taḫmīr eylemiş *(G. 167/19). [ḳuluñ, -uñ]*

Lebüñ aġzuma sögerse n'ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/4). [ḳula, -a]*

Cem ḳuluñ sensüz olamaz raḥm ḳıl
Gel kerem ḳıl pādişāhum gitme gel *(G. 231/9). [ḳuluñ, -uñ]*

Ḳabūl eyle şehā kim Cem ḳuluñdan
Bu ʿarż-ı ḥāli sen sulṭāna yazdum *(G. 265/17). [ḳuluñdan, -un, -dan]*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādişāñ olam *(G. 267/7). [ḳuluñam, -uñ, -am]*

Her geh ki göre zülfüñi gül-gün ruḫuñ üzre
Ḳulluġa ḳabūl it diyü yalvāre benefşe *(G. 319/12). [ḳulluġa, -luġ, -a]*

Zencīr-i ġamuñdan ṣanemā eyleme āzād
Kim Cem bigi ḳul olmaya biñ ḳul arasında *(G. 323/10). [ḳul]*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise baña
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/6). [ḳuluñdan, -un, -dan]*

Ceme bu deñlü devlet bes-durur kim
Diyesin bir ḳulum var rāygānī *(G. 373/14). [ḳulum, -um]*

Didüm bahānesüz öldürme Cem ḳuluñ ṣanemā
Didi ki şarṭ-ı maḥabbet bahāne yitmez mi *(G. 419/17). [ḳuluñ, -un]*

Cām-ı Cem nūş eyle iy Cem bu Fireng-istāndur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur *(K. 8/2). [ḳuluñ, -un]*

Cem ḳuluña raḥm eyler iseñ vaḳti-durur kim
Vaṣluñı ḳılur her nefes iy dōst temennā *(G. 1/13). [ḳuluña, -uñ, -a]*

Cevr ü ġamuñ eksük itme bir dem
Kim Cem ḳuluña ʿaṭādur iy dōst *(G. 26/30). [ḳuluña, -uñ, -a]*

Bu Cem ḳuluña raḥm eyle ki ġamdan
Cihān içinde olmaz bir nefes şād *(G. 43/13). [ḳuluña, -uñ, -a]*

Ayırma ʿizz-i vaṣluñdan yaraşmaz
Çü ḳılduñ ben ḳulı luṭfuñla muʿtād *(G. 48/8). [ḳulı, -ı]*

Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur
Pādişehler ḳılsa ḳulına ʿināyet ḫōş-durur *(G. 74/2). [ḳulına, -ı, -n, -a]*

Eyā sulṭān-ı ʿālem Cem ḳuluñı
Ayaġuñ ṭopraġından eyleme dūr *(G. 77/15). [ḳuluñı, -(u)ñ, -ı]*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/5). [ḳula, -a]*

Seni çoḳ sevdügüme ʿayb itme
Eksük olmaz şehā ḳuluñ günehi *(G. 382/6). [ḳuluñ, -uñ]*

kül: *Kül.*

Cigerüm yaḳdı kül itdi gül-i ruḫ-sāruñ odı
Ol güle neşv ü nemā viren ol oduñ külidür *(G. 111/4). [külidür, -i, -dür]*

kül it-: *Kül etmek.*

Cigerüm yaḳdı kül itdi gül-i ruḫ-sāruñ odı
Ol güle neşv ü nemā viren ol oduñ külidür *(G. 111/3). [kül itdi, -di]*

kül ol-: *Kül olmak, küle dönmek.*

Kül oldum ben sözüm od oldı iy dōst
Kerem ḳıl gel beni söyletme epsem *(G. 263/3). [kül oldum, -du, -m]*

ḳulḳul: *Sürahinin içindeki sıvı madde dökülürken çıkardığı ses II söyle söyle ifadesi.*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/9). [ḳulḳul]*

ḳul ol-: *Kul köle olmak.*

Göñülden Cem ḳapuña ḳul olaldan
Dilemez kim ire ʿālemde mecde *(G. 340/9). [ḳul olaldan, -aldan]*

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġı içün
Geldi ki ḫıdmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem *(K. 7/29). [ḳul olduġı, -duġ, -ı]*

Zencīr-i ġamuñdan ṣanemā eyleme āzād
Kim Cem bigi ḳul olmaya biñ ḳul arasında *(G. 323/10). [ḳul olmaya, -ma, -y, -a]*

N'ola sünbül ṣaçuña ḳul olursa
Ki ṣaçuñdan ider ol iftihārı *(G. 389/3). [ḳul olursa, -ur, -sa]*

ḳulaġ: *Başın iki yanında bulunan işitme organı.*

Bu ḥāleti fikr eyler iken hātif-i ḳudret
Çaġırdı ḳulaġuma ki iy vālih ü şeydā *(K. 5/130). [ḳulaġuma, -um, -a]*

ḳulaġ: *Kulak II kıyı, sahil.*

Gören muḥīṭ-i eşkümi ʿummān ṣanup didi
Bu baḥr-i bī-ḥadüñ yidi deryā ḳulaġıdur *(G. 126/14). [ḳulaġıdur, -ı, -dur]*

ḳulaġa düş-: *Herkes tarafından duyulmak, sır ortaya çıkmak.*

Raḳībe söyleme sırruñı iy dōst
Yayılur ʿāleme düşen ḳulaġa *(G. 318/10). [ḳulaġa düşen, -en]*

külāh: *Külah, taç.*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/10). [külāh]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/2). [külāh]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/1). [külāhını, -ı, -n, -ı]*

Demdür ki çāk idem yine bu ṣabr cübbesin
Yiri-durur ki yire çalam dāyimā külāh *(Terk. 3/58). [külāh]*

külāh eyle-: *Tac, başlık yapmak.*

İzüñ tozı eline girse idi mihr ü ḳamer
Tefāḫür itmek içün başına külāh eyler *(G. 100/8). [külāh eyler, -r]*

külāle: *Kıvırcık saç.*

Kesdi ol gül külālesini meger
Ki irdi Cem ʿömri āhirine bugün *(G. 304/17). [külālesini, -si, -n, -i]*

Kesme çoḳ sevdügüm külāleñi gel
ʿÖmrümüñ ḥāṣılını eyleme ṭay *(G. 394/7). [külāleñi, -ñ, -i]*

külbe-i aḥzān: *Hüzünler kulübesi, Hz. Yakub'un oğlu Yusuf'tan ayrı düştükten sonra hayatını üzüntü içinde geçirdiği ev.*

Ol melek ger bu gice olsa bizüm mihmānumuz
Cennet olurdı hemān bu külbe-i aḥzānumuz *(G. 158/2). [külbe-i aḥzānumuz, -umuz]*

Dil ü cān yoluña īṣār iderüz ger gelesin
Bir ḳadem rence ḳılup külbe-i aḥzānumuza *(G. 342/4). [külbe-i aḥzānumuza, -umuz, -a]*

külce: *Börek, çörek türünden bir çeşit hamur işi yiyecek.*

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler
Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur *(K. 8/53). [külceler, -ler]*

külçe-i mihr ü meh: *Güneş ve ay külçesi.*

Külçe-i mihr ü mehi az göre bir mūr-ı żaʿīf
Süfre-i luṭfuñ ile ʿām ola ger ḫᵛān-ı kerem *(K. 1/63). [külçe-i mihr ü mehi, -i]*

küleh: *Külah, şapka.*

Yüz sürerdüñ ayaġı tozına iy gün niçe gün
Cevher-i ḫāk-i rehinden pür ola tā külehüñ *(G. 222/8). [külehüñ, -üñ]*

Beñzedelden yüzüñe mihr ü mehi
Göge irgürdi mihr ü meh külehi *(G. 382/2). [külehi, -i]*

külḫan eyle-: *Hamam ocağına çevirmek, hamam ocağı yapmak.*

Mesken baña naīm ile gül-şen-serāy iken
Yirümi külḫan eyledi devr-i zamānı gör *(Terk. 3/26). [külḫan eyledi, -di]*

külḫen: *Hamamlarda suyu ısıtmak için ateş yakılan yer, hamam ocağı.*

Yaşuma raḥm it ki yiri āteşīn sīnemdedür
Baḳ bu merdüm-zādeye kim meskeni külḫendedür *(G. 120/8). [külḫendedür, -de, -dür]*

Ṭıyneti reşkinde şu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/10). [külḫene, -e]*

ḳullāb: *Çengel.*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/6). [ḳullāb]*

ḳullāb: *Çengel II sevgilinin saçı.*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/5). [ḳullābını, -ı, -n, -ı]*

ḳulle: *Kule; çok köşeli veya yuvarlak yüksek yapı.*

Ḳaraya atdı ḳalyon ṭaşra çıkduḳ ḳulleye girdük
Ölüme rāżī olduḳ ṣaḳladı Ḥayy-i Mücīb ancaḳ *(K. 9/23). [ḳulleye, -y, -e]*

külli: *Tamamen, bütün.*

Külli āfāḳa virür būy-ı vefā neşv ü nemā
Perveriş bulalı luṭfı ile gül-istān-ı kerem *(K. 1/15). [külli]*

küllü ʿilmin leyse fi'l-ḳırṭāsi żāʿ: *Kağıda geçirilmemiş her ilim zayi olur.*

Ṣafḥa-i cān üzre yazdum ʿışḳuñı
Küllü ʿilmin leyse fi'l-ḳırṭāsi żāʿ *(G. 186/6). [küllü ʿilmin leyse fi'l-ḳırṭāsi żāʿ]*

küllü sirrin cāveze'l-iṯneyni şāʿ: *İki kişiyi aşan sır yayılır.*

Cān ü dilden geçdi ʿışḳuñ oldı fāş
Küllü sirrin cāveze'l-iṯneyni şāʿ *(G. 186/4). [küllü sirrin cāveze'l-iṯneyni şāʿ]*

ḳulzüm-i efkār: *Keder denizi.*

Çün dürr-i necāt olmadı saʿy ile müyesser
Var ḳulzüm-i efkāra iñen şevḳ ile ṭalma *(K. 5/132). [ḳulzüm-i efkāra, -a]*

ḳulzüm-i eşk: *Gözyaşı denizi.*

Çün murāduñ beni ġarḳ itmek idi eyledüñ uş
Yiter iy ḳulzüm-i eşküm niçe mevvāc olasın *(G. 303/8). [ḳulzüm-i eşküm, -üm]*

ḳumāme: *Kudüs'teki Kamâme Kilisesi.*

Kaʿbe yüzüñe Mescid-i Aḳṣā disem n'ola
Oldı nişān yüzüñdeki zülfüñ ḳumāmesi *(G. 409/8). [ḳumāmesi]*

ḳumāş: *Kumaş.*

Bir sencileyin ḥüsni ḳumāşını ṣatarken
Bāzārını germ idici ṭarrār kimüñ var *(G. 103/17). [ḳumāşını, -ı, -n, -ı]*

İtüñ izi şekli zerrīn yüzüme virdi şeref
Artururmış her ḳumāşuñ narḫını tamġā meger *(G. 137/8). [ḳumāşuñ, -uñ]*

Yār ʿışḳında eger ḳalb ḳumāşuñ var ise
Dilerem iy dil-i ġam-dīde ki tārāc olasın *(G. 303/9). [ḳumāşuñ, -uñ]*

Ḳalb olmaya bāzār-ı cihān kāsid olursa
Her ḳalb ḳumāşına ki mihrüñ ura tamġā *(K. 5/158). [ḳumāşına, -ı, -n, -a]*

ḳumrı: *Güvercin familyasından olup eşine sadakatiyle bilinen kuş türü.*

Cān ḳumrısı nuṭḳa gelicek muḳrī-i ḳudret
Bu maṭlaʿ-ı tevḫīdi ḳılur ḳalbine ilḳā *(K. 5/141). [ḳumrısı, -sı]*

künc-i ḫarāb: *Harap, yıkıntı olan yerlerin köşe, bucağı.*

Mesken iderse ḫayālüñ gönlüm içre ṭañ degül
Dāyimā genc-i revān künc-i ḫarāb altındadur *(G. 85/10). [künc-i ḫarāb]*

künc-i ḫüzn: *Hüzün köşesi II külbe-i ahzan.*

Künc-i ḥüzn içre neden dil ḳala Yaʿḳūb-miṣāl
Yūsuf-ı luṭfuña cāy oldı çü Kenʿān-ı kerem *(K. 1/97). [künc-i ḥüzn]*

künc-i miḥnet: *Keder ve mihnet köşesi.*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/3). [künc-i miḥnetde, -de]*

künūz-ı sır: *Sır hazineleri.*

Künūz-ı sırruña cānum ḫizāne yitmez mi
Sipāh-ı ʿışḳuña dil dārı ḫāne yitmez mi *(G. 419/1). [künūz-ı sırruña, -uñ, -a]*

ḳur-: *Kurmak, hazır hâle getirmek.*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/1). [ḳurar, -ar]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḥẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/7). [ḳurup, -up]*

Seyyāreler evtādına ferrāş-ı sipihrüñ
Aṭnāb-ı nücūm ile ḳurar ḫayme-i vālā *(K. 5/4). [ḳurar, -ar]*

İy meh ne yirde ḳurar iseñ sāye-bān-ı ḥüsn
Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb ola *(G. 369/3). [ḳurar, -ar]*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/3). [ḳursa, -sa]*

ḳur-: *Tertip etmek, başlatmak (yeni âdet bağlamında).*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/2). [ḳurar, -ar]*

ḳurʿa: *Falda çıkan şey.*

Kimüñ sitāresine düşerse saʿīd olur
Bir ḳurʿa idi ʿāleme fāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/52). [ḳurʿa, -er, -se]*

Ḳur'ān: *Allah tarafından Hz. Muhammed'e vahyedilen kutsal kitap, İslam dininin temel kitabı, kelam-ı kadim, Kur'an-ı Kerim.*

Zülfüñe kāfir didüm döndügi içün dīnden
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ gibi öñinde Ḳur'ān olmasa *(G. 350/4). [ḳur'ān]*

ḳurbān: *Kurban II sevgili uğruna kendini feda eden âşık.*

Çü ʿīd ayı gibi ḳaşuñı gördi
Saña Cem cānını ḳurbān bağışlar *(G. 59/12). [ḳurbān]*

Ḳaşlaruñ yāsı içün ḳurbānlar olduġum bilüp
İrişüp ġamzeñ oḳı didi ḳanı ḳurbānumuz *(G. 158/6). [ḳurbānumuz, -umuz]*

Çü ʿīd ayı-durur ḳaşuñı göster
Ki cānum saña ḳurbāna yazılmış *(G. 168/6). [ḳurbāna, -a]*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/12). [ḳurbān]*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/11). [ḳurbānıdur, -ı, -dur]*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/4). [ḳurbān]*

Dil ü cānuñı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿīdine ḳurbān bulındı *(G. 393/6). [ḳurbān]*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/3). [ḳurbānıyam, -ı, -y, -am]*

ḳurbān eyle-: *Kurban etmek, canını feda etmek.*

Dil ü cānuñı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿīdine ḳurbān bulındı *(G. 393/5). [ḳurbān eyle]*

Cem eyle ḳaşları tīrine cānuñı ḳurbān
Ki müşk tozlu gümiş ḳabżalu imiş yayı *(G. 402/13). [ḳurbān eyle]*

Alnuña sür bārī gel boynuña alma ḳanumı
Cānumı çün ḳaşlaruñ yayına ḳurbān eyledüm *(G. 272/8). [ḳurbān eyledüm, -dü, -m]*

ḳurbān it-: *Kurban etmek II bir kimse veya şeyi bir uğurda feda etmek.*

Cānumı ḳurbān ider ʿīd ayıdur diyü gözüñ
Yā ḳaşuñdur görinen egri ḫayāl itmek neden *(G. 288/13). [ḳurbān ider, -er]*

ʿĪd ayı diyü Kaʿbe-i kūyuñda yine Cem
Yā ḳaşlaruña cānını ḳurbān ider iy dōst *(G. 21/16). [ḳurbān ider, -er]*

Leblerüñ cāmından içür luṭf idüp bir cürʿa kim
Mest olup ʿışḳuñ yolında cānı ḳurbān ideyin *(G. 290/6). [ḳurbān ideyin, -e, -yin]*

Ölmedin bārī kemān-ebrūña ḳurbān it beni
Eksük olmaz sīneden çün tīr-i ġamzeñ yāresi *(G. 380/7). [ḳurbān it]*

ḳurbān ol-: *Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, canından vazgeçmek II kırba, yay kılıfı olmak.*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olan dil ü cānı
Revā mıdur ḳılasın ġamzeñ oḳına umaç *(G. 33/3). [ḳurbān olan, -an]*

Yā ḳaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ oḳı meʾvā ḳılur *(G. 104/9). [ḳurbān olalı, -alı]*

Dest-keş oldı çü bāzūña şehā ḳavs-i murād
Ol kemānuñ yaraşur kim ola ḳurbānı kerem *(K. 1/42). [ḳurbānı ola, -a]*

Dil yā ḳaşuña olmaġa ḳurbān hevesi var
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī-nefesi var *(G. 50/1). [ḳurbān olmaġa, -maġ, -a]*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/4). [ḳurbān olacaḳdur, -acaḳ, -dur]*

Yā ḳaşuña n’ola ḳurbān olur ise dil-i Cem
Ġamzeñ oḳına bilürem ki nişānuñ olısar *(G. 54/9). [ḳurbān olur, -ur]*

Ḳaşlaruñ yāsı içün ḳurbānlar olduġum bilüp
İrişüp ġamzeñ oḳı didi ḳanı ḳurbānumuz *(G. 158/5). [ḳurbānlar olduġum, -duġ, -um]*

Cān-teşnedür lebüñe ki āb-ı ḥayātdur
Ḳurbān olam ḳaşuña ki müşkīn kemān imiş *(G. 166/6). [ḳurbān olam, -am]*

Ḳaşlaruñ yāsına ḳurbānlar olupdur dil ü cān
Hedef-i tīr-i belā olalı bu sīne dirīġ *(G. 195/3). [ḳurbānlar olupdur, -up, -dur]*

Īd-i ruḫuñda ḳaşuña ḳurbān olam ki ol
Bir yā-durur ki ḳabżası sīmīn kemān-ı müşk *(G. 217/11). [ḳurbān olam, -am]*

Ḳaşlaruñ yāsına Cem ḳurbān olaldan iy perī
Tīr-i ġamzeñ cān ü dilden bir nefes bīrūn degül *(G. 232/9). [ḳurbān olaldan, -aldan]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olam ki ġamzeñ oḳı
Cigerde mesken idelden gören didi ki maḥal *(G. 241/7). [ḳurbān olam, -am]*

İrdügince tīr-i ġamzeñ sīne-i mecrūḥuma
Ḫaste göñlüm çaġırur ḳurbān olayın yayine *(G. 349/8). [ḳurbān olayın, -ayın]*

Yā ḳaşuñ īd ayıdur ḳurbānuñ olsun ḫūblar
Şimdi mi oldı melek ḳurbān İsmāīl içün *(G. 302/4). [ḳurbān oldı, -dı]*

Tīrüñe sīnem nişān olmaġa ḳurbān olduġum
Ḳaşlaruñ yayına zülfüñ rīsmānı ṭaḳdı zih *(G. 348/7). [ḳurbān olduġum, -duġ, -um]*

N’ola ḳurbān olursam ḳaşlaruña
Ki sīmīn ḳabżalu müşkīn kemāndur *(G. 113/7). [ḳurbān olursam, -ur, -sa, -m]*

Rā ḳaşlaruñuñ yāsına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳına oldı nişān sīne ne müşkil *(G. 242/9). [ḳurbānlar olayın, -ayın]*

Rā ḳaşlaruñuñ yayına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳınuñ tīrine ter-keş ciger olsun *(G. 299/9). [ḳurbānlar olayın, -a, -yın]*

Yā ḳaşuñ īd ayıdur ḳurbānuñ olsun ḫūblar
Şimdi mi oldı melek ḳurbān İsmāīl içün *(G. 302/3). [ḳurbānuñ olsun, -sun]*

ḳurbān ol-: *Kurban olmak II bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, canından vazgeçmek.*

Gūş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbān *(Terc. 1/62). [ḳurbān ola, -a]*

Dil giriftār olalıdan zülf-i müşk-āmīzüñe
Cān diler ḳurbān ola şol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/2). [ḳurbān ola, -a]*

ḳurbāna yaz-: *Kurban için ayırmak, kurbana saymak, kurban yerine koymak.*

Kemān ebrūña īd-i vuṣlatuñda
Ḳabūl it cānumı ḳurbāna yazdum *(G. 265/6). [ḳurbāna yazdum, -du, -m]*

ḳurb-ı Ḥaḳ: *Allah'a yakınlık.*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ (Terk. *1/109). [ḳurb-ı ḥaḳḳı, -ı]*

ḳur[ı]: *Kuru II katıksız, yavan.*

Keşf itdügince süfre ṣımāṭ-ı nübüvveti
Bir ḳur[ı] ḳurş oḳur meh[i] nānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/230). [ḳur[ı]]*

ḳurı: *Kuru.*

Faẕlı ile ḳayırur dü-cihān ḥālini ḳamu
Luṭfı ile bitürür ḳurı aġaçda berg ü bār *(K. 2/24). [ḳurı]*

Ḳurı ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülāl *(K. 3/9). [ḳurı]*

ḳurı: *Kuru, boş, nafile.*

Ḳıldı ʿālemlere şevḳuñ beni rüsvā n'ideyin
Düşdi göñlüme yine bir ḳurı sevdā n'ideyin *(Mur. 1/18). [ḳurı]*

ḳurı sevdā: *Boş sevda II nihayet bulmayacak sevgi, karşılıksız aşk.*

Çeke göñlüm belā vü derd ü miḥnet
Gelelden başuma bu ḳurı sevdā *(G. 11/12). [ḳurı sevdā]*

ḳurıl-: *Ortaya konulmak, oluşturulmak, yapılmak.*

Aġladuḳça ḳaşumı rengīn ider ḫūnīn yaşum
Dir gören ḳavs-i ḳuzaḥ ḳurıldı bārān üstine *(G. 363/8). [ḳurıldı, -dı]*

ḳurıl-: *(Parçalardan oluşan bir şey) birleştirilerek bütün duruma getirilmek, çatılmak.*

Niçe ki eyvān-ı ṣafāda ḳurıla ḫayme-i cūd
Niçe kim naṭʿ-ı vefā döşeye meydān-ı kerem *(K. 1/139). [ḳurıla, -a]*

ḳurıl-: *Kurulmak, hazırlanmak, toplanmak.*

İns ü cin cümle budur diye Süleymān-ı zamān
Her ḳaçan kim ḳurıla ḳarşuña dīvān-ı kerem *(K. 1/36). [ḳurıla, -a]*

ḳurıt-: *Kurutmak.*

Ger gözlerümüñ yaşını fürḳat odı her dem
Ḳurıtmasa ʿālemleri ʿummān ider iy dōst *(G. 21/6). [ḳurıtmasa, -ma, -sa]*

Eşk-i çeşmüm ġamuñ ḳurıtsa ne ġam
Aḳduġı yire çün aḳar yine ṣu *(G. 315/11). [ḳurıtsa, -sa]*

ḳurş: *Ekmek II yörünge.*

Keşf itdügince süfre ṣımāṭ-ı nübüvveti
Bir ḳur[ı] ḳurş oḳur meh[i] nānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/230). [ḳurş]*

ḳurş-ı māh: *Ay küresi.*

Ruḫuñ ḫᵛān-ı cemālüñ süfresinden
Felekde ḳurṣ-ı māha nān bağışlar *(G. 59/10). [ḳurṣ-ı māha, -a]*

ḳurṣ-ı nān: *Yuvarlak ekmek.*

Ḫarc içün ḫᵛān-ı cemālüñ süfresinde iy ṣanem
Āsmānda mihr ü māha ḳurṣ-ı nān ışmarlaram *(G. 247/16). [ḳurṣ-ı nān]*

Güneş īd-i cemālüñe felekde
Nigārā ḫarc içün bir ḳurṣ-ı nāndur *(Mua. 201/4). [ḳurṣ-ı nāndur, -dur]*

ḳurtar-: *(İçinde bulunduğu güç durumu, derdi) Üzerinden kaldırmak, o hâlden arındırmak.*

Fürḳat ü derd ü belādan beni ḳurtarmaġ içün
Bilürem kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(G. 71/5). [ḳurtarmaġ, -maġ]*

N'ola ḳurtarsañ iy meh-rū beni sen
Ki zülfüñ boynuma dāyim resendür *(G. 66/11). [ḳurtarsañ, -sañ]*

ḳurtar-: *Bir felaketten, tehlikeden uzaklaştırmak, kurtulmasını sağlamak.*

Öpüp elini düşdüm ayaġına raḳībüñ
Ḳurtaramadum sen güli ol ḫāruñ elinden *(G. 284/6). [ḳurtaramadum, -a, -ma, -du, -m]*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/14). [ḳurtarur, -ur]*

Çünki her zülf-i perīşāne düşer şāne bigi
Cemi bu dām-ı belādan nice ḳurtāre göñül *(G. 239/14). [ḳurtāre, -e]*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿışḳından anuñ
Çün zenaḫ-dānı vü zülfi bend ü zindānum-durur *(G. 68/5). [ḳurtarayın, -ayın]*

Vaḳtidür ḳurtar Cem-i miskīni ġamdan dil-berā
Hecrüñ odına yanar dāyim ʿaẕāb altındadur *(G. 85/13). [ḳurtar]*

Hey ne ʿāṣıḳsın sen iy Cem kim ḳamu ḫūbān-ı şehr
Ḳurtulımaz dīde-i maʿşūḳ-bāzuñdan senüñ *(G. 216/14). [ḳurtulımaz, -ı, -maz]*

Deryā-yı ʿışḳuña düşeni ṣanma ḳurtula
Zīrā ki yoḳ-durur bilürüz biz kenār-ı ʿışḳ *(G. 198/15). [ḳurtula, -a]*

Bir daḫı ʿışḳuñ hevāsına heves ḳılmaya Cem
İy ṣanem ger ḳurtulursa dām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/14). [ḳurtulursa, -ur, -sa]*

Zülfüñüñ bendine düşdüm ḳurtulam mı diyüben
Niçe kim ṣordum lebüñden olmadı ḥal müşkilüm *(G. 254/5). [ḳurtulam, -am]*

ḳurtul-: *Kurtulmak II özgür olmak.*

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 14/9). [ḳurtulam, -am]*

ḳuru: *Beyhude, boş.*

Zülfüñüñ sevdāsına düşüp nigārā uydı Cem
Ḳorḳaram başdan çıḳarur bu ḳuru sevdā beni *(G. 374/14). [ḳuru]*

ḳuru: *Kuru, canlılık emaresi olmayan.*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Lezzet virürse cezbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/107). [ḳuru]*

ḳuş: *Kuş.*

Āşiyān yapdı başı üstine ḳuşlar şanma
Serv mecnūn olalı serv-i ḫırāmānuñ içün *(Müf. 10/1). [ḳuşlar, -lar]*

küşād: *Açma, açılma, açılış.*

Ḫayāl-i zülfüñüñ yoḳdur küşādı
Perīşān eyle kim bulına adı *(Mua. 158/1). [küşādı, -ı]*

küşād bul-: *Ferahlık bulmak, iflah olmak, rahatlamak.*

Şaşt-i zülfüñ daḳalı rā ḳaşlaruñ yāsına zih
Tīrine baġlandı gönlüm daḫı bulmadı küşād *(G. 46/8). [küşād bulmadı, -ma, -dı]*

ḳuşan-: *Yeltenmek, meyletmek, yapmaya girişmek.*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n'ideyin
Vāy gönül vāy bu gönül vāy gönül iy vāy gönül *(Mur. 1/19). [ḳuşanmaz, -maz]*

küşe: *Köşe, bucak, yer, taraf.*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her küşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/14). [küşede, -de]*

Güyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy şanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir küşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/4). [küşeyi, -yi]*

Şu tenhā küşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/15). [küşedür, -dür]*

Devletüñ dārını maʿmūr ide miʿmār-ı ezel
Şöyle kim küşesine yüz süre erkān-ı kerem *(K. 1/148). [küşesine, -si, -n, -e]*

Šüls ḫaṭṭı ki lebi küşesine yazdı riḳāʿ
İtdi tevḳīʿ u muḥaḳḳaḳ ile reyhānı nesḫ *(Mua. 179/1). [küşesine, -si, -n, -e]*

Gözüñüñ küşesine hā diyince
Niçe ʿāşıḳları meftūn idersin *(Mua. 327/1). [küşesine, -si, -n, -e]*

Birinüñ her küşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/29). [küşede, -de]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her küşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/4). [küşesi, -si]*

Sīne müşebbek oldı ʿiẕāruñ ḫayāline
Zeyn oldı bāġ küşesi şan yāsemīn ile *(G. 366/8). [küşesi, -si]*

Her küşede cāndan müteraṣṣıd otururlar
Her bāġda yüz biñ var ola bülbül-i gūyā *(K. 5/47). [küşede, -de]*

Ḳadrüñ ḥareminde yapılan ḫāne-i ʿizzüñ
Bir küşesi ḳadrin bulamaz maḳṣad-ı Aḳṣā *(K. 5/154). [küşesi, -si]*

Eger göñlüñ semen isterse bārī
Gözet her kūşeden rūy-i nigārı *(Mes. 1/62). [kūşeden, -den]*

Ḥadd-i meyde lebüñüñ kūşesi bulınsa eger
Lezzet-i ḳand bulup ney şeker [olur] fi'l-ḥāl *(Mua. 156/1). [kūşesi, -si]*

Kemān-ebrūñı çekdükçe nigārā
Görinmez kūşesinden kūşesi hīç *(Mua. 291/2). [kūşesi, -si]*

Kemān-ebrūñı çekdükçe nigārā
Görinmez kūşesinden kūşesi hīç *(Mua. 291/2). [kūşesinden, -si, -n, -den]*

Ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳılur yaşum ḳaçan kim aġlayam
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesini iy ṣanem *(Mua. 298/2). [kūşesini, -si, -n, -i]*

Aġladuḳça ġarḳ-ı ḫūn-ı dil olur
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesi *(Mua. 304/2). [kūşesi, -si]*

Ṣol cām-ı muṣaffāda lebüñ kūşesi muṭlaḳ
Görindügi içün sāḳī berü cām-ı mürevvaḳ *(Mua. 306/1). [kūşesi, -si]*

kūşe: *Köşe II göz kenarı.*

Ḥarem-i ḫāne-i dil olmaġa her gözde güzel
Ferşinüñ kūşeleri birbirine oldı bedel *(Mua. 227/2). [kūşeleri, -ler, -i]*

kūşe-i beytü'l-muḳaddes: *Mescid-i Aksa köşesi, ilk kıble II sevgilinin kaşları.*

Ḳaşuñdur kūşe-i Beytü'l-muḳaddes
Ṣaçuñdur perde-i Beytü'l-muṭahhar *(G. 132/7). [kūşe-i beytü'l-muḳaddes]*

kūşe-i derd eyle-: *Dert köşesi yapmak.*

Şimdi yirümi kūşe-i derd eyledi zamān
Ol dem ḳanı ki mesken idi ṣuffe-i ḥarem *(Terk. 3/75). [kūşe-i derd eyledi, -di]*

kūşe-i eyvān: *Saray köşesi.*

Çarḫ-ı aṭlas kūşe-i eyvānuñı görse ḫacil
Meh yüz urmaġa der-i der-gāhuña muḥtācdur *(G. 191/1). [kūşe-i eyvānuñı, -uñ, -ı]*

kūşe-i gül-zār: *Gül bahçesinin köşesi.*

Dir gören bu zülf-i müşkīni ruḫ-ı dil-dārda
Ḫōş dükān-ı müşk açılmış kūşe-i gül-zārda *(G. 346/2). [kūşe-i gül-zārda, -da]*

kūşe-i ḫalvet-i aḥzān: *Hüzünlerle baş başa kalınan köşe.*

Göñlümüñ söyler isem dil yana cānum ṭutışa
Kūşe-i ḫalvet-i aḥzāndaki maḥzūnluġını *(G. 421/6). [kūşe-i ḫalvet-i aḥzāndaki, -da, -ki]*

kūşe-i ḫancer: *Hançerin köşesi, ucu.*

Tāb virmek ser-i müjgān-ı siyeh-kāre neden
Çün gerekmez ṣanemā kūşe-i ḫancerde şiken *(Mua. 222/2). [kūşe-i ḫancerde, -de]*

kūşe-i ḥarem: *Harem (Mekke ve Medine şehirleriyle çevrelerindeki belirli bölge) köşesi.*

Kaʿbe yüzinde dil budur ḳaşuña secde ḳılduġı
Kim aña dāyimā ola ṣavmaʿa kūşe-i ḥarem *(Mua. 317/2). [kūşe-i ḥarem]*

kūşe-i ḳaş: *(Sevgilinin) kaşının köşesi, kıvrımı.*

Kūşe-i ḳaşuña kemān diyeyin
Döndi didi kemān imiş bildüñ *(Mua. 224/1). [kūşe-i ḳaşuña, -uñ, -a]*

kūşe-i māh: *Ayın köşesi.*

Her ṭarafdan kūşe-i māhı nihān itse felek
Ol perī adın bilürdi ṣormadan ins ü melek *(Mua. 252/1). [kūşe-i māhı, -ı]*

kūşe-i mey-ḫāne: *Meyhane köşesi.*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşm-i pür-ḫūnda vaṭen
Kūşe-i mey-ḫāne her dem ḫānḳāhumdur benüm *(G. 248/4). [kūşe-i mey-ḫāne, -e]*

kūşe-i müşerref: *Şerefli köşe.*

Ol dem ḳanı ki mürġ-ı dile āsitānuñuñ
Her kūşe-i müşerrefi bir āşiyān idi *(G. 415/10). [kūşe-i müşerrefi, -i]*

kūşe-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün köşesi, ucu.*

El ṣundı yār kūşe-i zülfin götürmege
ʿUşşāk-ı ḫaste-dillerüñ işin bitürmege *(Mua. 22/1). [kūşe-i zülfin, -i, -n]*

Levḥ-i dilde kūşe-i zülfüñ müdām
Müşk ile her laḥẓa yazar naḳşı lām *(Mua. 230/1). [kūşe-i zülfüñ, -üñ]*

Yüzden götürgil kūşe-i zülfüñi iy cān-ı cihān
Billāh revā mı kim düşe ayaġa ʿömr-i cāvidān *(G. 185/1). [kūşe-i zülfüñi, -üñ, -i]*

küsūf: *Güneş tutulması.*

Didi kim her kim küsūf aşlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/3). [küsūf]*

ḳuṣūr eyle-: *Kusur etmek, yanlışlık yapmak, hata etmek.*

Sen ḳaşuñ yayını çekmekde ḳuṣūr eylemedüñ
Tīrüñ eglenmedügi sīnede peykāndan imiş *(G. 171/5). [ḳuṣūr eylemedüñ, -me, -dü, -ñ]*

ḳūt ḳıl-: *Azık yapmak.*

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendözüñe ḳūt
Bilürsin ḫod cihānuñ yoḳ ḳarārı *(G. 389/7). [ḳūt ḳıl]*

küteh: *Kısa.*

Küteh biçildi egnüme bu câme-i ṣafā
Dībā-yı ḳahrı eyledi baña ḳabā felek *(Terk. 3/7). [küteh]*

ḳūt-i dil ü cān ol-: *Gönül ve can rızkı olmak.*

Ḳūt-i dil ü cān olmaġa her dem leb-i sāḳī
Arada ṣunarsa ne ṣafādur mey-i bāḳī *(Mua. 145/1). [ḳūt-i dil ü cān olmaġa, -maġ, -a]*

kütüb-i enbiyā: *Peygamberlerin kitapları.*

Naḳl-i ṣarīḥ ferʿi cevābı Muḥammedüñ
Lafẓ-ı laṭīf iken kütüb-i enbiyāyı gör *(Terk. 1/121). [kütüb-i enbiyāyı, -y, -ı]*

kūtvāl ol-: *Kale muhafızı, kale komutanı olmak.*

Ḳudretüñden oldı Keyvān çarḫ üzre pās-bān
Ḥikmetüñden oldı Mirrīḫ āsmāna kūtvāl *(K. 3/36). [kūtvāl oldı, -dı]*

ḳuvvet: *Kuvvet, güç.*

İçelüm cām rāḥ-ı rūḥ olsun
ʿAḳla ḳuvvet dile fütūḥ olsun *(G. 282/2). [ḳuvvet]*

kūy: *Köy, mahalle, semt II sevgilinin bulunduğu yer.*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde yoḳ ʿaẕāb *(G. 14/5). [kūyuña, -uñ, -a]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Bileli cennet içinde olmaz ʿaẕāb *(G. 15/5). [kūyuña, -u, -n, -a]*

Çigzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister şol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/9). [kūyuñda, -uñ, -da]*

Merve ḥaḳı saʿy-i Kaʿbe kūyuñ
Cān ḥācīsına şafādur iy dōst *(G. 26/25). [kūyuñ, -uñ]*

Dil-berā kūyuñ faḳīri olayın
Ḫāk-i pāyüñsüz gerekmez taḫt ü tāc *(G. 34/7). [kūyuñ, -uñ]*

Anuñ-çün ḫāk oluram dil-berā ben
Ölem ṭopraġum ilte kūyuña bād *(G. 43/4). [kūyuña, -uñ, -a]*

İriş iy ġam beni ḫāk-i reh eyle
Ki ola ṭopraġum ilte kūyına bād *(G. 48/4). [kūyına, -ı, -n, -a]*

Nigārā kūyuñ içre şalınıcaḳ
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i çemendür *(G. 66/5). [kūyuñ, -uñ]*

N'ola kūyuñı Cem terk itmez ise
Ki ezelden ol aña cānā vaṭendür *(G. 66/17). [kūyuñı, -uñ, -ı]*

Neden kūyuñ muġaylānın ṭutam ḫār
Ki güldür yāsemendür yā semendür *(G. 67/3). [kūyuñ, -uñ]*

Iraġ itme ḳapuñdan Kaʿbe ḥaḳḳı
Çü Kaʿbe kūyuñuñ Saʿyı ṣafādur *(G. 79/12). [kūyuñuñ, -uñ, -uñ]*

Gedāsıdur şehā Cem kūyuñuñ çün
Gedā-yı kūy-ı ḫūbān pādişādur *(G. 79/21). [kūyuñuñ, -uñ, -uñ]*

Didüm kūyuñ itinüñ iti olsam
Gülüp didi ki daḫı nā-maḥaldür *(G. 109/9). [kūyuñ, -(u)ñ]*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/13). [kūyuñ, -(u)ñ]*

Göñül niçün çeker kūyuñda ġamlar
Behişt içinde dirler kim ġem olmaz *(G. 141/13). [kūyuñda, -uñ, -dan]*

Kūyuñ üzre ṣabā eser gelmez
Anuñ içün dile eser gelmez *(G. 147/1). [kūyuñ, -uñ]*

Cem nice kūyuñı terk itsün senüñ iy māh-rū
Kim iki ʿālemde oldur ravża-i rıżvānumuz *(G. 151/9). [kūyuñı, -uñ, -ı]*

Düşdüm ayaḳlar altına ṭopraḳ olup ki bād
Kūyuña varıcaḳ bile vara ġubārumuz *(G. 153/10). [kūyuña, -uñ, -a]*

Didüm kūyuñ iti izi tozıyam
Didi kim bu tefāḫür saña düşmez *(G. 155/15). [kūyuñ, -(u)ñ]*

Kūyuñ muḳīmi olsam nār-ı belāya yaḳma
Ṣaḫn-ı cinān cehennem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/7). [kūyuñ, -uñ]*

Didüm kūyuñ itiyem iy ḳamer-ruḫ
Didi gör bu da yaʿnī ādem olmış *(G. 169/3). [kūyuñ, -uñ]*

Uçup dil kūyuña vardı didüm dir
Naṣīb olmış aña dünyāda uçmaḳ *(G. 205/9). [kūyuña, -uñ, -a]*

Secde itsem kūyına ṭaʿn itme zāhid kim anuñ
Yig-durur bir secdesi cümle namāzuñdan senüñ *(G. 216/5). [kūyına, -ı, -n, -a]*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/6). [kūyuña, -uñ, -a]*

Kūyuñ oldı çünki cennātü'n-naʿīm
Cenneti n'eyler olan anda muḳīm *(G. 258/1). [kūyuñ, -uñ]*

Kūyuñ içinde raḳībi ḳoma kim
Cennete lāyıḳ degül dīv-i racīm *(G. 258/7). [kūyuñ, -uñ]*

Kūyuña dil yol bulup elḥamdü lillāh kim yine
Virdi Rabbi'l-ʿālemīn aña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 262/3). [kūyuña, -uñ, -a]*

Raḳībi ḳoma kūyuñda nigārā
Behişt içinde şeyṭānı n'idersin *(G. 277/3). [kūyuñda, -uñ, -da]*

Kūyuñ içre miḥnet ü derd ile cān irdi lebe
Ölmez isem çıḳayın ʿazm-i beyābān ideyin *(G. 290/3). [kūyuñ, -uñ]*

Kendözini yig görürmiş kūyuñ itinden raḳīb
Yā daḫı ne ḫayr umarsın ol seg-i ḫōd-bīnden *(G. 296/7). [kūyuñ, -(u)ñ]*

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān vird[i] bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/5). [kūyuñ, -(u)ñ]*

kūy-i ʿadem: *Yokluk, hiçlik diyarı.*

Dehānuñda leb-i cān-baḫ[ş]uñı rūḥum odur dirdüm
Eger kūy-i ʿademde itmiş olsa menzilin ʿĪsā *(G. 10/8). [kūy-i ʿademde, -de]*

kūy-i belā: *Bela yeri.*

Bu şekl çü gördüñ iy göñül sen
Var kūy-i belāyı eyle mesken *(Mua. 337/2). [kūy-i belāyı, -y, -ı]*

kūy-ı cānān: *Sevgilinin mekânı, bulunduğu yer.*

Cānumı şanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/1). [kūy-ı cānāndan, -dan]*

kūy-i maḥabbet: *Aşk, sevgi sokağı.*

Başından aḳçe yaġdı dīdemüñ kūy-i maḥabbetde
Görüp ol ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki çeşmüm didi kim yaġmā *(G. 10/13). [kūy-i maḥabbetde, -de]*

kūy-i nigār: *Sevgilinin sokağı.*

Şabā dün uġrayup kūy-i nigāre
Görür bir ṣaf dür düşmiş kināre *(Mua. 239/1). [kūy-i nigāre, -e]*

kūy-ı vaṭen: *Vatan diyarı.*

N'ola cāndan istesem çün yig-durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭen *(G. 295/6). [kūy-ı vaṭen]*

ḳuyu: *Kuyu.*

Gözlerinden Yaʿḳūbuñ ḳan itdürüben Yūsufı
Geh ḳuyuya bıraġup geh atduran zindān felek *(Terk. 2/10). [ḳuyuya, -y, -a]*

küze it-: *Su testisi yapmak.*

Gilümden devr eli küze idüp şu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/9). [küze idüp, -üp]*

ḳuzu: *Kuzu.*

Ser-be-ser Mıṣrī çinīler kāse-i Faġfūrlar
Keklik ü ṭurna gügercīn ḳuzular biryāndur *(K. 8/56). [ḳuzular, -lar]*

ḳan-: *Kanmak, iktifa etmek.*

Didüm iy ġamze ḳanmaduñ mı ḳana
Didi ḳanuñ içicek ḳanayazdum *(G. 265/13). [ḳanmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

lā: *"Yok, değil" anlamına gelen olumsuzluk edatı.*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/10). [lā]*

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥikmetüñe lā dimez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidāl *(K. 3/23). [lā]*

lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid.*

Rāh-ı Ḥaḳḳa delīl olup iledür
Bu Cemi lā ilāhe illallāh *(K. 4/46). [lā ilāhe illallāh]*

lā-büd: *Elbette, mutlaka, nâ-çâr.*

Laʿlüñde ʿıyān olsa n'ola ḫāl-i siyāhuñ
Her ḳanda ki sükker ola lā-büd megesi var *(G. 50/6). [lā-büd]*

Yüzüme sür yüzüñi tā ki dil ola pür-nūr
Ḥarīm-i Kaʿbeye lā-büd gerek çü zer ḳandīl *(G. 244/8). [lā-büd]*

Rāst gelmez gözlerüme ʿārıżuñ
Kec gelür deryāya lā-büd gelse ṣu *(G. 316/8). [lā-büd]*

Kim ki zülfüñ ucına oldı esīr
Lā-büd āşüfte olupdur yüzde bir *(Mua. 271/2). [lā-büd]*

lā-cerem: *Kuşkusuz, hiç şüphesiz.*

Yanar idüm ʿışḳ odına aġlamasam rūz ü şeb
Lā-cerem kim āb olıcaḳ āteşi teskīn ider *(G. 58/12). [lā-cerem]*

Ḫaste göñlüme ger irse lā-cerem bulur şifā
Ḳaṭreler kim dem-be-dem ol laʿl-i cānāndan ṭamar *(G. 63/13). [lā-cerem]*

Ger yıḳarsañ cevr ile n'ola Cemüñ göñlini kim
Lā-cerem maʿmūr olan āḫir ḫarāb üstindedür *(G. 83/14). [lā-cerem]*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer ṣol ki ezelden ulıdur *(G. 111/6). [lā-cerem]*

Ḫaṭṭı yüzinden ol mehüñ zülfini dūr eyledi
Lā-cerem iricek ecel ʿömrüñ olur nihāyeti *(G. 378/10). [lā-cerem]*

lāciverdī: *Lâcivert renginde.*

Lāciverdī ḫaṭṭ ile müşkīn ḫaṭuñ cedvel çeker
Ṣafḥa-i gülde ki yoḳdur şīvesi pergārda *(G. 346/11). [lāciverdī]*

Lāciverdī ḫaṭuñuñ naḳşı vü çīn-i zülfüñ
Ṣırça göñlüm evine eyledi kāşāneluġı *(G. 411/5). [lāciverdī]*

lāf eyle-: *Konuşmak, söylemek.*

Lāf eyleyicek ḫaṭṭ-ı perīşānı geçermiş
Sūsen işidüp didi ki ḳo lāġı benefşe *(G. 344/15). [lāf eyleyicek, -y, -icek]*

lafẓ: *Söz.*

Fikr-i ṣaḥīḥ olıcaḳ evvelki lafẓ
Devlet [i]le nām-ı şerīfüñ çıḳar *(Mua. 7/3). [lafẓ]*

Tā cihān lafẓında lafẓ-ı nām-ı yār
Tā cihān olduḳça olsun pāy-dār *(Mua. 94/1). [lafẓında, -ın, -da]*

lafẓ-ı evvel: *İlk söz, ilk kelime.*

Didi al ümmü’l-kitābuñ evvelinden ṣānīyi
Lafẓ-ı evvelden benüm adumı eyle iḫtiyār *(Mua. 1/4). [lafẓ-ı evvelden, -den]*

lafẓ-ı laṭīf: *Latif kelam.*

Naḳl-i ṣarīḥ ferʿi cevābı Muḥammedüñ
Lafẓ-ı laṭīf iken kütüb-i enbiyāyı gör *(Terk. 1/121). [lafẓ-ı laṭīf]*

lafẓ-ı nām-ı yār: *Sevgilinin adının lafzı.*

Tā cihān lafẓında lafẓ-ı nām-ı yār
Tā cihān olduḳça olsun pāy-dār *(Mua. 94/1). [lafẓ-ı nām-ı yār]*

lafẓ-ı tabīb: *Şifa veren sözler.*

Devlet anuñla yār-i ḳadīm ola tā ebed
Her kim ki ola cān ile yāri Muḥammedüñ *(Terk. 1/97). [lafẓ-ı tabībi, -i]*

lāġ: *Şaka, lâtife.*

Lāf eyleyicek ḫaṭṭ-ı perīṣānı geçermiş
Sūsen işidüp didi ki ḳo lāġı benefşe *(G. 344/16). [lāġı, -ı]*

lā-ḫayra illā fi’l-vasaṭ: *Orta yoldan hayırlı bir şey yoktur.*

Ben miyānuñı ḳoçam direm lebüñ ḫayr ola dir
Beñzer işitmiş-durur lā-ḫayra illā fi’l-vasaṭ *(G. 184/4). [lā-ḫayra illā fi’l-vasaṭ]*

laḥẓa: *Zamanın göz açıp kapayıncaya kadar geçen en kısa parçası, an.*

N’ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/2). [laḥẓa]*

Her laḥẓada mest-āne gözüñ ḳaṣd-ı ser eyler
Hey dimez iseñ ārede biñ ṣūr ü ṣer eyler *(G. 51/1). [laḥẓada, -da]*

Her laḥẓa çeşmüñüñ ṣanemā ḳaṣdı cān imiş
Raḥm eylemedi baña nice bī-emān imiş *(G. 166/1). [laḥẓa]*

Olur cānum saña her laḥẓa bende
Yaluñuz cān degüldür bile ben de *(G. 337/1). [laḥẓa]*

Budur duʿāsı ʿālem içinde Cemüñ şehā
Zülfüñ kemendi boynına her laḥẓa baġ ola *(G. 367/14). [laḥẓa]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı ṣanma ki bir laḥẓa ṣaġ ola *(G. 367/10). [laḥẓa]*

Meclis-i ġamda ḳılup ḳāmetümi çeng-miṣāl
Ney gibi işümi her laḥẓa fiġān eyleyeli *(G. 372/4). [laḥẓa]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḥẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/8). [laḥẓa]*

Yā ḳaşuñdan ireli tīr-i ḫadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḥẓa ṣaḳlar cān gibi *(G. 379/14). [laḥẓa]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/6). [laḥẓa]*

Bir laḥẓa ḳarār idemez ānsuz dil-i miskīn
Yoḳsa yine bu ḳāmet ü ebrūya mı düşdi *(G. 396/7). [laḥẓa]*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/10). [laḥẓa]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/8). [laḥẓa]*

Deste baġlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum ṣu seper ṣular gibi *(G. 422/1). [laḥẓa]*

Ġam leşkeri ger ḳalʿa-i dild'olmasa maḥfūẓ
Bir laḥẓada heb mülk-i cihānı ḳıla yaġmā *(K. 5/78). [laḥẓada, -da]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/77). [laḥẓa]*

Ki zīrā kākül-i yār eslemez pend
Urur her laḥẓa sünbül boynına bend *(Mes. 1/56). [laḥẓa]*

Bu bāġuñ ṣaḥnını bir laḥẓa yārā
Görüb tezyīnini eyle temāşā *(Mes. 1/21). [laḥẓa]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/1). [laḥẓa]*

Didi maḳṣūrdur anuñ olıcaḳ vaḳt-i duʿā
Āḫir-i fātiḥadan olmaya bir laḥẓa cüdā *(Mua. 57/4). [laḥẓa]*

Bir laḥẓa ġamuñ sīneden olmadı çü ḫālī
Vallāhi zi-müşkil *(Mua. 102/1). [laḥẓa]*

Şu resme mihrüñ eyler ārzū dil
Ki ansuz olamaz bir laḥẓa bu dil *(Mua. 194/2). [laḥẓa]*

Levḥ-i dilde kūşe-i zülfüñ müdām
Müşk ile her laḥẓa yazar naḳşı lām *(Mua. 230/2). [laḥẓa]*

Her nefes cān ü dile dil-ber ider cevr ü cefā
İtmedi ʿālem içinde baña bir laḥẓa vefā *(Mur. 1/6). [laḥẓa]*

Vaṣlı ile bir nefes dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ġamdan göñlümi bir laḥẓa āzād itmedi *(Mur. 2/18). [laḥẓa]*

Ḳanda kim bir ḫar-mizāc aġyārı bulsa yār olur
Aġlamaḳdan gözlerüm her laḥẓa cüy[ī]-bār olur *(Mur. 2/10). [laḥẓa]*

Bir laḥẓa hem-dem olmadı bu baḫt-ı bī-vefā
Yār olmadı baña yine bu ṭāliʿ-i siyāh *(Terk. 3/65). [laḥẓa]*

laḳab: *Bir kişinin ism-i aslisinden başka sonradan münasebetle müsemma olduğu isim.*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/14). [laḳabdur, -dur]*

laʿl: *Kızıl yakut, değerli kırmızı taş II sevgilinin dudağı.*

Ṭınmadı laʿl ṭabībi lebin emsem diyicek
Didi ḫālī ki açılmadı daḫı dār-ı şifā *(G. 7/7). [laʿl]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i rū-siyāh
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 16/5). [laʿline, -i, -n, -e]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i seng-dil
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 17/5). [laʿline, -i, -n, -e]*

Laʿline ḳaṣd idicek zülfine ṭolaşsañ n'ola
Kim ḳarañuda bulınur iy göñül āb-ı ḥayāt *(G. 22/3). [laʿline, -i, -n, -e]*

ʿIşḳuñuñ yolında cānā olmışam şöyle faḳīr
Müsteḥaḳḳam vir baña bir būse laʿlüñden zekāt *(G. 22/6). [laʿlüñden, -üñ, -den]*

Laʿlin isterseñ ġam-i zülfeyni çek
Kim ḳarañuda olur āb-ı ḥayāt *(G. 23/3). [laʿlin, -in]*

Şekkerīn laʿlüñ görüp iy piste-leb
Başlarına ṣu ḳoyar ḳand ü nebāt *(G. 23/7). [laʿlüñ, -üñ]*

Şeker tengi olupdur ġarḳa-i āb
Şeker laʿlinden olalı rivāyet *(G. 24/8). [laʿlinden, -i, -n, -den]*

Öpdügi içün laʿlini virür şeker bigi ṣafā
Olıcaḳ dilde mükerrer kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/5). [laʿlini, -i, -n, -i]*

Laʿlüñ ḥadīṯin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/7). [laʿlüñ, -üñ]*

Devā-yı derdümi ṣordum ṭabīb laʿlüñden
Didi ki būse-i dil-ber olupdur aña ʿilāc *(G. 33/7). [laʿlüñden, -üñ, -den]*

Laʿlüñe beñzeyelden olmışdur
Būse-gāh-ı ṣurāḫī pā-yı ḳadeḥ *(G. 37/11). [laʿlüñe, -üñ, -e]*

Laʿlüñ şarābı yādına demler yudalı Cem
Ḫōş görinür müdām aña ḫūn-ı ciger leẕīẕ *(G. 49/15). [laʿlüñ, -üñ]*

Laʿlüñde ʿıyān olsa n'ola ḫāl-i siyāhuñ
Her ḳanda ki sükker ola lā-büd megesi var *(G. 50/5). [laʿlüñde, -üñ, -de]*

Dil yā ḳaşuña olmaġa ḳurbān hevesi var
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī-nefesi var *(G. 50/2). [laʿlüñi, -üñ, -i]*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n'ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī nefesi var *(G. 50/10). [laʿlüñi, -üñ, -i]*

Laʿlüñ dir imiş öldürürem beni işitdüm
Ol ʿahdi iverem ṣormaġa ḳaçan olacaḳdur *(G. 52/5). [laʿlüñ, -üñ]*

Bu ḫaste göñlümüñ ṣanemā çün ṭabībisin
Laʿlüñden aña ṣıḥḥat içün gül-şeker getür *(G. 57/8). [laʿlüñden, -üñ, -den]*

Laʿlüñüñ girdinde ḫaṭṭuñ döşenüp yatur şehā
Ḫızra beñzer gūyiyā k'āb-ı ḥayāt andan ṭamar *(G. 63/7). [laʿlüñüñ, -üñ, -üñ]*

Añduġumca laʿlüñi bu ḫaste dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum-durur *(G. 68/11). [laʿlüñi, -üñ, -i]*

Gül-sitānda her ḳaçan añılsa laʿlüñden ḫaber
Ġonceler şermende olup aġzını ḫāmūş ider *(G. 75/5). [laʿlüñden, -üñ, -den]*

Laʿlüñi ṣorduġuma ḫışm itse çeşmüñ n'ola kim
Mest olanlar yoḳ yire şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 104/11). [laʿlüñi, -üñ, -i]*

Devr-i çeşmüñde dile laʿlüñi añdurmadı cān
Bu ne dīvāne ki bādāmı şekerden güniler *(G. 121/13). [laʿlüñi, -üñ, -i]*

Laʿlüñ zülāl çeşmesi şol selsebīldür
Kevṣer döker ki çeşme-i ḥayvān ayaġıdur *(G. 126/3). [laʿlüñ, -üñ]*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/7). [laʿlini, -i, -n, -i]*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭopraġı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/9). [laʿlüñ, -üñ]*

Noḳṭalar yazmış didüm laʿlüñde ḫāl
Didi kim bī-noḳṭa yazılmaz şeker *(G. 133/3). [laʿlüñde, -üñ, -de]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/4). [laʿlüñ, -üñ]*

Birinüñ laʿline teşne çeşme-i āb-ı ḥayāt
Birinüñ zülf-i siyāhı āb-ı ḥayvāna maḳar *(G. 138/39). [laʿline, -i, -n, -e]*

Leyliyā laʿlüñ meyinden cān ü dil ser-mest olup
Bu dil-i mecnūnı dāʾim dāmen-i ṣaḥrā ṭutar *(G. 140/5). [laʿlüñ, -üñ]*

Gūyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy ṣanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir kūşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/3). [laʿlüñde, -üñ, -de]*

Lebüñ olmayıcaḳ laʿli n'iderem
Ṣaçuñ olmayıcaḳ reyḥān gerekmez *(G. 145/11). [laʿli, -i]*

Ger ṭaleb ḳılur isem laʿlüñi n'ola dem-be-dem
Çün kim oldur bizüm iy meh çeşme-i ḥayvānumuz *(G. 151/7). [laʿlüñi, -üñ, -i]*

Işırdum laʿlini nā-geh öperken
Gülüp didi bu cān ḳadrini bilmez *(G. 156/15). [laʿlini, -i, -n, -ı]*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/6). [laʿl]*

Laʿlüñüñ üstinde ḫālüñ iy ḳamer-çihre senüñ
Ṣanasın ḳand-i mükerrer üstine ḳonmış meges *(G. 161/9). [laʿlüñüñ, -üñ, -üñ]*

Laʿl-i dür-bār-ı ḥabībe olmadı cevher ʿaraż
Laʿli çün maḳṣūd bi’ẕ-ẕāt oldı cevher bi’l-ʿaraż *(G. 181/2). [laʿli, -i]*

Laʿlüñ kenārına yazalı ḫaṭ ġubār ḫaṭ
Yāḳūt nüsḫasında ḳodı yādigār ḫaṭ *(G. 183/1). [laʿlüñ, -üñ]*

Nüsḫa-i Yāḳūt ḫaṭṭın ebter eyler ḫaṭṭ-ı dōst
Laʿlinüñ girdinde rūşen olalı bu ḥüsn-i ḫaṭ *(G. 184/6). [laʿlinüñ, -i, -nüñ]*

Düşde öpdüm laʿlüñi didüm didi
Çekme zaḥmet bu düşüñ taʿbīri yoḳ *(G. 204/3). [laʿlüñi, -üñ, -i]*

ʿĀlem muṭīʿüñ olmaġa ḥüsnüñ berātına
Mühr urdı laʿlüñ üstine yazdı nişān ḳaşuñ *(G. 224/16). [laʿlüñ, -üñ]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur kim Ḫıżr bigi dāyimā
Ẓulmet-i zülfüñle Kevṣer laʿlüñi bekler ḫaṭuñ *(G. 226/12). [laʿlüñi, -üñ, -i]*

Söger didüm Cemüñ aġzına laʿlüñ
Didi kim sen anı saña duʿā bil *(G. 236/9). [laʿlüñ, -üñ]*

Dil ḫaste oldı derdüñ ile iy ṭabīb-i cān
Laʿlüñden itmege aña tīmār unıtma gel *(G. 240/4). [laʿlüñden, -üñ, -den]*

Yüzüñe gülüp laʿlüñe el ṣunduġum içün
Ḳanlar yuṭaram ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruñ elinden *(G. 284/7). [laʿlüñe, -üñ, -e]*

Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin
Niçe bir hecrüñ elinden baġrumı ḳan ideyin *(G. 290/1). [laʿlüñ, -üñ]*

Cem niçe bir ʿışḳuñuñ derdini çeksün vaḳtidür
Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin *(G. 290/14). [laʿlüñ, -üñ]*

Laʿlüñüñ metni beyān olmazdı her tafṣīl içün
Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ ḥavāşī yazmasa teʾvīl içün *(G. 302/1). [laʿlüñüñ, -üñ, -üñ]*

Beşāret ʿarż ider laʿli dem-i enfās-ı ʿĪsādan
İşāret gösterür ḥüsni kemāl-i ṣunʿ-ı Mevlādan *(G. 305/3). [laʿli, -i]*

Laʿlüñ var iken ṣunma Ceme bāde-i ḥamrā
Çün mest ü ḫarāb itmege sen mül de yitersin *(G. 306/9). [laʿlüñ, -üñ]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/5). [laʿlüñe, -üñ, -e]*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/9). [laʿlüñ, -üñ]*

Gel beni aġlatma laʿlüñ yādına
Çün ziyān eyler şeker tengine ṣu *(G. 316/11). [laʿlüñ, -üñ]*

Dil-ḫaste olmışam n’ola laʿlüñ şarābı ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derd-mendüñe *(G. 326/11). [laʿlüñ, -üñ]*

Laʿlüñden olmadı dile ṣıḥḥat ne fāyide
Vaṣluñdan irmedi baña rāḥat ne fāyide *(G. 328/1). [laʿlüñden, -üñ, -den]*

Didüm bu ḫāller laʿlüñde n’eyler
Didi kim noḳṭalar yoḳ mı şekerde *(G. 343/11). [laʿlüñde, -üñ, -de]*

Leblerüñe zülfüñ irdükçe ḳo kim yüz süreyin
Zer-nişān olsa yaraşur laʿller zünnārda *(G. 346/6). [laʿller, -ler]*

Ḫayāl-i lüʾlüʾ-i laʿlüñ içün laʿl
Delüpdür baġrını dürr-i ʿAden de *(G. 360/3). [laʿl]*

Öperken laʿlini nā-geh ışırdum ṭudaġın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına şuşadı *(G. 381/3). [laʿlini, -i, -n, -i]*

Elüñe al ṣabūhī cām-ı gül-gūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı *(G. 388/8). [laʿlüñden, -üñ, -den]*

Buluban dil şeb-i hicrānda laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi *(G. 392/3). [laʿlin, -i, -n]*

Ḫacil olur görürse laʿlüñi mey
Serv-ḳaddüñ öñinde leyse biʾ-şeyʾ *(G. 394/1). [laʿlüñi, -üñ, -i]*

Aġzum ṣuyı aḳar göricek şekkerīn lebüñ
Ṣun bārī laʿlüñ aġzuma cüllāb-ı ter gibi *(G. 408/10). [laʿlüñ, -üñ]*

Laʿlüñden alalı ṣanemā būseler ḳadeḥ
Ḳanlar yuṭar ṣurāḥī-i ṣahbā benüm bigi *(G. 412/9). [laʿlüñden, -üñ, -den]*

Ḳaṣd idelden laʿline yārüñ raḳīb-i kej-dehān
Şol ḳadar ṭaş urdılar aġzında dendān ḳalmadı *(G. 424/7). [laʿline, -i, -n, -e]*

Mihr-i cūdından alup ẕerrece terbiyyet-i luṭf
Laʿl yirine güher virdi Bedaḫşān-ı kerem *(K. 1/26). [laʿl]*

Ġonce yāḳūt ola vü bergi zümürrüd güli laʿl
Ebr-i luṭfı döke ger gül-şene bārān-ı kerem *(K. 1/11). [laʿl]*

Ruḫları rengīn lebi mey-gūn ü ʿanber beñleri
Laʿlinüñ bir ḳaṭresi biñ çeşme-i ḥayvāndur *(K. 8/18). [laʿlinüñ, -i, -n, -üñ]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/1). [laʿlüñ, -üñ]*

ʿĀrıżuñ şevḳinde laʿlüñ ḥasretinden dāyimā
Āz olur deryā-yı çeşmümde yaşum ḳan olmaya *(Mua. 37/1). [laʿlüñ, -üñ]*

Çün sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Cem laʿlüñ adın aġzına almaḳ ne revādur *(Mua. 216/2). [laʿlüñ, -üñ]*

Olmışam laʿlüñ cefāsından zebūn
Merdüm-i çeşmüm olalı ġarḳ-ı ḫūn *(Mua. 268/1). [laʿlüñ, -üñ]*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb sāġer *(Terc. 1/9). [laʿlüñ, -üñ]*

Dil mürdesine ne ġam kim iy dōst
Laʿlüñde-durur ʿilāc-ı ʿĪsā *(Terc. 1/28). [laʿlüñde-durur, -üñ, -de, -durur]*

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı *(Terc. 1/104). [laʿlüñden, -üñ, -den]*

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı KevŠer
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā *(Terc. 1/19). [laʿlüñi, -üñ, -i]*

Pinhān oluban görinmedi hīç
Laʿlüñi süzelden āb-ı Kevṣer *(Terc. 1/8). [laʿlüñi, -üñ, -i]*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/62). [laʿlin, -i, -n]*

Lebüñüñ laʿl[i] pür-luṭf u behādur
Anuñ-çün dāyimā ol bī-behādur *(Mua. 74/1). [laʿl[i], -i]*

laʿl: *Kırmızı renkli değerli bir taş, halis yakut II hünnap ağacının meyvesi.*

İçsün dehānı ābını ʿunnāb laʿli çün
Perverde-i fevākihi cüllāb ider leẕīẕ *(G. 49/11). [laʿli, -i]*

laʿl: *Kızıl yakut, değerli kırmızı taş II sevgilinin ağzı (özür dileyici olması bakımından).*

Cefā vü cevre mükāfāt gösterüp āḫir
Olursa laʿlüñ eger baña ʿöẕr-ḫᵛāh yiter *(G. 91/10). [laʿlüñ, -üñ]*

lāl: *Dilsiz.*

Aġzuña öyküdügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/10). [lālsin, -sin]*

lāl ḳıl-: *Bir konuda üstün gelerek, karşıdakileri herhangi bir şey söyleyemeyecek hâle getirmek.*

Çün söylemedin nāṭıḳa-i nuṭḳı ḳılur lāl
Kim vaṣf ide vaṣfuñı teḳaddes ve teʿālā *(K. 5/145). [lāl ḳılur, -ur]*

laʿl ol-: *Dili tutulmuş, konuşamaz duruma gelmiş, dilsiz olmak.*

Māh-ı nev laʿl olduġı maḥsūs olupdur iy perī
Gösterelden naʿl-i esbüñ her ṭarafdan müşterī *(Mua. 132/1). [laʿl olduġı, -duġ, -ı]*

laʿl ü dür: *Lal taşı ve inci.*

İy ṣanem luṭf eyleyüp baṣ yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efşān ideyin *(G. 290/8). [laʿl ü dür]*

laʿl ü güher: *Yakut ve cevher.*

Dili şol deñlü ġanī ḳıldı lebüñ fikri gözüm
Müje cārūbı ile ṭaşra döker laʿl ü güher *(G. 114/4). [laʿl ü güher]*

Dil ḥücresinde laʿl ü güher pāy-māl ola
Ger maʿden-i tehī aña miṣl ü miṣāl ola *(Mua. 52/1). [laʿl ü güher]*

Leb ü dendānuñ añup zeyn ider eşk
Gözüm dükkānını laʿl ü güherle *(G. 364/12). [laʿl ü güherle, -le]*

laʿl ü ruḫ: *Dudak ve yanak.*

Bīmār-ı ġamzeñem ḳo ki laʿl ü ruḫuñ öpem
Olur dehān-ı ḫasteye çün gül-şeker leẕīẕ *(G. 49/5). [laʿl ü ruḫuñ, -uñ]*

Cān meclisine laʿl ü ruḫuñ vaṣfını getür
Çün şekker ile ḫōş yaraşur armaġān-ı şemʿ *(G. 190/21). [laʿl ü ruḫuñ, -uñ]*

Ḥāṣılı laʿl ü ruḫuñ derdinüñ iy ġonce-dehen
Dilde dem dīdede nem daḫı nem ola diyesin *(G. 297/3). [laʿl ü ruḫuñ, -uñ]*

Ḳo şimdi daḫı laʿl ü ruḫuñ öpeyin çün ol
Dil-ḫastesine ṣıḥḥat imiş gül-şeker gibi *(G. 408/3). [laʿl ü ruḫuñ, -uñ]*

laʿl ü rūy: *(Sevgilinin) lal dudağı ve yüzü.*

Laʿl [ü] rūyuñ görildi eyledi Cem
Eşk-i çeşmini ḫūn-ı deryā hem *(Mua. 338/1). [laʿl [ü] rūyuñ, -uñ]*

laʿl ü yāḳūt: *Lal taşı ve yakut.*

Laʿl ü yāḳūt ile pür ola ṣadef dür yirine
Himmeti ebri eger yaġdura bārān-ı kerem *(K. 1/19). [laʿl ü yāḳūt]*

lāle: *Lale çiçeği.*

Gül yüzüñ ḥasretinden iy meh-rū
Dilde var lāle bigi dāġ-ı cefā *(G. 2/10). [lāle]*

Lāle ruḫ-sāruñ añup aḳduḳça gözden ḫūn-ı dil
Ḳan olası gözlerüm ʿālem yüzin rengīn ider *(G. 58/9). [lāle]*

Oldı bahār cümle cihān oldı lāle-zār
Gül yüzlüler firāḳı ile oldı lāle zār *(G. 60/2). [lāle]*

Lüʾlüʾ-i laʿlüñe fi'l-cümle şebīh olmaġ içün
Ṣubḥ-dem jāle ḳılur lālenüñ aġzın ṭolı dür *(G. 111/8). [lālenüñ, -nüñ]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/11). [lāle]*

Birinüñ müşkīn ṣaçından bū umar müşk-i Ḫoten
Birinüñ lāle lebi yādına içer ḫūn-ı ciger *(G. 138/4). [lāle]*

Birinüñ ḫāl-i ruḫından lālenüñ baġrında dāġ
Birinüñ zülfi ile sünbül ʿillet-i sevdā çeker *(G. 138/25). [lālenüñ, -nüñ]*

Gördi yüzüñi senüñ māh-ı münevver çarḫda
Ġayretinden lāle gibi yüreginde oldı dāġ *(G. 191/4). [lāle]*

Ḳılalıdan ġamzeñe sīnem hedef
Oldı lāle gibi pür-ḫūn her ṭaref *(G. 197/2). [lāle]*

Bahār-ı ḥüsn ü ruḫuñ derdi ile dāġ-ı ġamuñ
Göñülde lāle bigi eyledi nişān-ı firāḳ *(G. 207/10). [lāle]*

Lāle zār olınca ḳana ġarḳ iderdüm anı da
Ḳanlu yaşumdan eser bilsem nice ṣaḥrāda yoḳ *(G. 208/9). [lāle]*

İy ṣanem lāle ruḫuñ luṭfı gül-i ḥamrāda yoḳ
Ḥāleti lü'lü' diṣüñüñ lü'lü'-i lālāda yoḳ *(G. 208/1). [lāle]*

Dāġ-ı ġamla lāle bigi baġrumı ḫūn eyledüñ
Ḳanlu yaṣumla ruḫum rengini gül-gūn eyledüñ *(G. 211/1). [lāle]*

Ol serv-i ġonce-leb varıcaḳ seyr-i gül-ṣene
İy lāleler başına semen sāye-bān ṭutuñ *(G. 220/4). [lāleler, -ler]*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rūyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/6). [lāle]*

Peykānlu dile urma iñen dāġ-ı belālar
Kim lāle bigi götürimez dāġı benefṣe *(G. 344/6). [lāle]*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/11). [lāle]*

Tīġ-ı müjgān ile aldı dil ü cān kişverini
Lāle bigi yüregümi ṭolu ḳan eyleyeli *(G. 372/8). [lāle]*

Ki zīrā laʿl-i dil-berden bulup fer
Lebi yādına içer lāle sāġer *(Mes. 1/52). [lāle]*

Benefṣe ġonce sūsen lāle sünbül
Semen zanbaḳ ḳaranfül yāsemen gül *(Mes. 1/9). [lāle]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/1). [lālede, -de]*

İy ʿārıżı gül zülfi benefṣe ruḫı lāle
Ṣol nergis-i mestüñi baña ḳılma ḥavāle *(Müf. 1/1). [lāle]*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/61). [lāle]*

lāle: *Lale çiçeği II lale gibi.*

Dāġ urma ṣaḳın lāleleyin yüregüme kim
Kār itdi benüm cānuma derd ü elem iy dōst *(G. 19/7). [lāleleyin, -leyin]*

lāle seyrin ḳıl-: *Lalelerin arasında gezmek, dolaşmak.*

Lāle seyrin ḳılmaġ istermiş bugün ol gül-ʿiẕār
Ḳan yaşumla zeyn olupdur dāmen-i ṣaḥrā meger *(G. 137/15). [lāle seyrin ḳılmaġ, -maġ]*

lāle-gūn: *Lale renkli, kırmızı.*

Leblerüñ şevki ile meclisde
N'ola devr itse lāle-gūn aḳdāḥ *(G. 35/6). [lāle-gūn]*

lāle-gūn ol-: *Lale renkli olmak II kırmızı, kan kırmızısı olmak.*

Derd-i ʿışḳuñla gözlerüm yaşı
Lāle-gūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/6). [lāle-gūn oldı, -dı]*

lāle-ḫad: *Lale yanaklı, yanakları laleye benzeyen.*

Ol lāle-ḫad semen-ber bir serv-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne serv-kāmet ol ḳad-ḳıyāmet ancaḳ *(G. 200/1). [lāle-ḫad]*

lāle-i ḥamrā: *Kırmızı lale.*

Çekdi ḳabaġın yanına gör sūsen-i āzād
Aldı eline cām-ı ṣafā lāle-i ḥamrā *(K. 5/58). [lāle-i ḥamrā]*

lāle-ʿiẕār: *Lale gibi kırmızı yanaklı (sevgili).*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy gibi
Baña vāḳiʿ olalı ol lāle-ʿiẕār ayruluġı *(G. 390/4). [lāle-ʿiẕār]*

Ol lāle-ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı gül-būyına iy Cem
Kāfir dime kim yeñile īmāna gelübdür *(Müf. 20/1). [lāle-ʿiẕāruñ, -uñ]*

lāle-ruḫ: *Lale yanaklı II sevgili.*

Gül yüzüñ ayruluġı iy lāle-ruḫ dāyim Cemi
Gül-şen-i ḥüsnüñ ġamından bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 104/13). [lāle-ruḫ]*

Lāle-ruḫlar āresinde iḫtiyār idüp yine
Sevmişem bir bī-vefā dil-dārı kim dünyāda yoḳ *(G. 208/3). [lāle-ruḫlar, -lar]*

lāle-veş: *Lale gibi.*

Ḫancerüñden cān virenler ḥaşrde
Lāle-veş ḫūnīn-kefen gelmez mi k'iy *(G. 418/12). [lāle-veş]*

lāle-zār it-: *Lale bahçesi hâline getirmek.*

Gül yañaġuñ yādına bu ḳan olası dīdeden
Ḳanlu yaşumla zemīni lāle-zār itsem gerek *(G. 218/12). [lāle-zār itsem, -se, -m]*

lāle-zār ol-: *Lale bahçesi gibi olmak, lale bahçesine dönmek.*

Oldı bahār cümle cihān oldı lāle-zār
Gül yüzlüler firāḳı ile oldı lāle zār *(G. 60/1). [lāle-zār oldı, -dı]*

laʿl-i aḥmer: *Kırmızı la'l taşı.*

Ellerinde yeşm-i aḫżar laʿl-i aḥmerden ḳadeḥ
Her kim içse ol ḳadeḥden mest-i cāvīdāndur *(K. 8/41). [laʿl-i aḥmerden, -den]*

laʿl-i bedaḫşān: *Bedahşan yakutu.*

Dişleri lüʾlüʾ vü lālā ḫōş-mısın
Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin *(G. 294/4). [laʿl-i bedaḫşān]*

Lebüñden utanur laʿl-i Bedaḫşān
Ṣaçuñ eyler ḥacil müşki Ḫotende *(G. 337/7). [laʿl-i bedaḫşān]*

laʿl-i bī-mihr: *(Sevgilinin) merhametsiz lal dudakları.*

Cem leb-i şīrīnüñe furṣat bulup irişse ger
Āh kim şol laʿl-i bī-mihrüñ arada cān diler *(Mua. 234/2). [laʿl-i bī-mihrüñ, -üñ]*

laʿl-i cānān: *Sevgilinin lal taşı gibi dudağı.*

Rāstī cān terk iderdüm laʿl-i cānān olmasa
Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa *(G. 350/1). [laʿl-i cānān]*

Ḫaste göñlüme ger irse lā-cerem bulur şifā
Ḳaṭreler kim dem-be-dem ol laʿl-i cānāndan ṭamar *(G. 63/14). [laʿl-i cānāndan, -dan]*

laʿl-i cān-baḫş: *(Sevgilinin) hayat veren lal dudakları.*

Laʿl-i cān-baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini *(G. 385/7). [laʿl-i cān-baḫşuñ, -uñ]*

Ġamzeñ ucından cigerde ẕerrece ḳan ḳalmadı
Laʿl-i cān-baḫşuñdan özge derde dermān ḳalmadı *(G. 424/2). [laʿl-i cān-baḫşuñdan, -uñ, -dan]*

laʿl-i dil-ber: *Sevgilinin dudağı.*

Ki zīrā laʿl-i dil-berden bulup fer
Lebi yādına içer lāle sāġer *(Mes. 1/51). [laʿl-i dil-berden, -den]*

laʿl-i dür-bār-ı ḥabīb: *Sevgilinin inci saçan lal dudakları.*

Laʿl-i dür-bār-ı ḥabībe olmadı cevher ʿaraż
Laʿli çün maḳṣūd biʾẕ-ẕāt oldı cevher biʾl-ʿaraż *(G. 181/1). [laʿl-i dür-bār-ı ḥabībe, -e]*

laʿl-i dürer-bār: *İnci yağdıran lal II sevgilinin dudakları.*

Ḳılalı nüsḫa-i Yāḳūtdan ḫaṭın tercīḥ
Yazıldı laʿl-i dürer-bārı üzre ente melīḥ *(G. 38/2). [laʿl-i dürer-bārı, -ı]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/10). [laʿl-i dürer-bārı, -ı]*

laʿl-i dür-pūş: *(sevgilinin) inci gibi dişlerini örten dudağı.*

Laʿl-i dür-pūşı ḥasretinden āh
Ṣadef-i çeşmüm aḳıdur lüʾlū *(G. 315/7). [laʿl-i dür-pūşı, -ı]*

Laʿl-i dür-pūşuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N'ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/11). [laʿl-i dür-pūşuñ, -uñ]*

Laʿl-i dür-pūşuñ var iken dişlerüñ naẓmın görüp
Yañılur ʿālemde vaṣf-ı dürr-i meknūn eyleyen *(G. 280/5). [laʿl-i dür-pūşuñ, -uñ]*

laʿl-i gevher-bār: *Cevher yağdıran kırmızı dudak.*

Leblerüñ yādına ölen ḳabrini
Kim ḳazarsa laʿl-i gevher-bār alur *(G. 118/6). [laʿl-i gevher-bār]*

laʿl-i güher-āmīz: *(Sevgilinin) inci gibi dişleriyle dolu lal dudakları.*

Derdine dermān olurdı iy ḳamer-çihre Cemüñ
Ger ireydi bir nefes laʿl-i güher-āmīzüñe *(G. 320/10). [laʿl-i güher-āmīzüñe, -üñ, -e]*

laʿl-i ḥabīb: *Sevgilinin dudağı.*

Zülf ṭut diyü resen ṣunduḳça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/3). [laʿl-i ḥabīb]*

laʿl-i leb: *Lal taşına benzeyen kırmızı dudak.*

Naḫl-i ḳadüñi laʿl-i lebüñ yādına yaşum
Budur ṣuvarduġı ki irişe semer leẕīẕ *(G. 49/9). [laʿl-i lebüñ, -üñ]*

Şol laʿl-i lebüñ ḫāl-i ḫayāli niçün iy dōst
Ben ḫaste-dilüñ cānına urur dögün iy dōst *(G. 28/1). [laʿl-i lebüñ, -üñ]*

Dişlerüñ dürrine şol laʿl-i lebüñ kim perdedür
Keşf olursa iy ṣanem bī-ḥadd olur ol per'dedür *(Mua. 79/1). [laʿl-i lebüñ, -üñ]*

Beñlerüñ laʿl-i lebüñde senüñ iy piste-dehen
Noḳṭalardur ki ḳonur rūşen ola diyü şeker *(G. 114/5). [laʿl-i lebüñde, -üñ, -de]*

laʿl-i Mesīḥā: *Hz. İsa'nın can veren dudakları II Hz. İsa nefesli sevgili.*

Cān virecek iken bize ol laʿl-i Mesīḥā
Cānumuzı ardınca revān eyledi gitdi *(G. 414/5). [laʿl-i mesīḥā]*

laʿl-i mey-gūn: *(Sevgilinin) Şarap renkli lal dudakları.*

Laʿl-i mey-gūnuñ ḫayāli cā ṭutaldan sīnede
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 104/7). [laʿl-i mey-gūnuñ, -uñ]*

laʿl-i muṣaffā: *Saf lal II sevgilinin dudağı.*

Çeksem kināra şol ḳadi bālāyı bir nefes
Alup dehāna laʿl-i muṣaffāyı bir nefes *(G. 165/2). [laʿl-i muṣaffāyı, -y, -ı]*

laʿl-i nāb: *(Şarap gibi) saf, kıpkırmızı dudak.*

Ol ṣanem kim bāġ-ı cennet ceddinüñ ābādıdur
Laʿl-i nābı ʿilm-i iḫyāda mesīḥ üstādıdur *(Mua. 33/2). [laʿl-i nābı, -ı]*

İy göñül gün yüzini cān meclisi miṣbāḥı ṭut
Laʿl-i nābını cihānuñ rāḥatü'l-ervāḥı ṭut *(Mua. 121/2). [laʿl-i nābını, -ı, -n, -ı]*

Laʿl-i nābuñ sırrını beñzer ʿıyān itmek diler
Kim ḫaṭuñ müşkīn ḫavāşī yazdı teʾvīl üstine *(G. 356/3). [laʿl-i nābuñ, -uñ]*

Çeşm-i mestüñ niçe bir eyleye mestāneluġı
Laʿl-i nābuñ niçe bir göstere peymāneluġı *(G. 411/2). [laʿl-i nābuñ, -uñ]*

laʿl-i nāb-ı şekkerīn: *(Sevgilinin) tatlı, saf şarap gibi lal dudakları.*

Niçün añmaz iy ṣanem bizi şeker senbūseden
Laʿl-i nāb-ı şekkerīnüñ kim şeker pālūdedür *(G. 101/8). [laʿl-i nāb-ı şekkerīnüñ, -üñ]*

laʿl-i revān-baḫş: *(Sevgilinin) can bağışlayıcı dudağı.*

Çeşme-i ḥayvān mıdur laʿl-i revān-baḫşuñ ki anuñ
Ḫıżr-veş yatur kenārında müdām aḫżar ḫaṭuñ *(G. 215/9). [laʿl-i revān-baḫşuñ, -uñ]*

laʿl-i şeker-bār: *Şeker saçan lal II sevgilinin şeker saçan dudakları.*

Şol laʿl-i şeker-bār ruḫuñ bāġ-çesinde
Cennetde yitişmiş şanasın tāze ruṭabdur *(G. 128/9). [laʿl-i şeker-bār]*

Ẕikri ḫayr olsun duʿādan yād ider
Sögüp ol laʿl-i şeker-bār aġzuma *(G. 353/4). [laʿl-i şeker-bār]*

Çün öper her nefes ol laʿl-i şeker-bārı ḳadeḥ
Rūzgār eylese ṭopraġumuzı bārī ḳadeḥ *(G. 36/1). [laʿl-i şeker-bārı, -o]*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/1). [laʿl-i şeker-bārı, -ı]*

laʿl-i şeker-nūş: *(Sevgilinin) şeker içen kırmızı renkli dudak.*

Hey ne şeker-rīz imiş laʿl-i şeker-nūşı kim
Ḫāl-i leb-i yār ile düzdi şekerden meges *(G. 164/7). [laʿl-i şeker-nūşı, -ı]*

laʿl-i şekker-zād: *Şeker doğuran, tatlı dudaklar.*

Ne ḥalāvetdür bu kim şol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/15). [laʿl-i şekker-zāda, -da]*

laʿl-i yār: *Sevgilinin lal gibi kırmızı dudakları.*

Bulmaz imiş çün ʿaraż bī-cevher imkān-ı vücūd
Laʿl-i yār olalı cevher cān-ı Cem oldı ʿaraż *(G. 181/10). [laʿl-i yār]*

Laʿl-i yār içün iñen ulaşma baña iy raḳīb
Ḳan görinür gözüme ben bī-nevādan vāz gel *(G. 243/7). [laʿl-i yār]*

Vezn-i cevāhir içre şu kim görmemiş behā
Naḳş-ı terāzū içre meger laʿl-i yār ola *(Mua. 86/2). [laʿl-i yār]*

laʿlīn: *Laʿl renkli, kırmızı.*

Çāre gerçi istedüm laʿlīn lebüñden derdüme
ʿĀḳıbet nā-çār ḳaldum yoḳ bu derdüñ çāresi *(G. 380/3). [laʿlīn]*

lām: *Lam harfi II sevgilinin zülfü.*

Yazdı ḳad ü zülf ü dehānuñ senüñ
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe elif lām mīm *(G. 266/4). [lām]*

Dil ṭıflı ḳadd ü zülf ü ḳaşuñ yādına müdām
Muṣḥafda oḳıduġı elif lām rā-y-imiş *(G. 173/4). [lām]*

Ve'l-leyl lāmı ile ne ḫōş dāll olur gözet
İsrā şebine şaʿr-ı siyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/241). [lāmı, -ı]*

lām: *Lam harfi II âşığın iki büklüm boyu.*

Ḳāmet ü zülf ü dehānuñ yādına
Ḳaddüm iy sīmīn-beden çün lāmdur *(G. 87/12). [lāmdur, -dur]*

Elif ḳaddüm bükildi lāma döndi
Düşelden bu göñül ol zülf ü ḫāle *(G. 333/3). [lāma, -a]*

Zülfeyni o māhuñ biri cīm oldı biri lām
Tā kim dönicek lām bula ṭālib olan nām *(Mua. 97/1). [lām]*

Zülfeyni o māhuñ biri cīm oldı biri lām
Tā kim dönicek lām bula ṭālib olan nām *(Mua. 97/2). [lām]*

Levḥ-i dilde kūşe-i zülfüñ müdām
Müşk ile her laḥẓa yazar naḳşı lām *(Mua. 230/2). [lām]*

Bilmek isterseñ nice yazmış adın kilk-i ezel
ʿAyn[ı] mażmūm eyleyüben lām[ı] meksūr eyle gel *(Mua. 269/2). [lām[ı], -ı]*

Çün selāmum aldı didi adumuñ
Fāsı fā vü ʿayn[ı] żād u lām[ı] lām *(Mua. 275/4). [lām]*

Çün selāmum aldı didi adumuñ
Fāsı fā vü ʿayn[ı] żād u lām[ı] lām *(Mua. 275/4). [lām[ı], -ı]*

lām ol-: *Lam harfi gibi olmak II boyu iki büklüm olmak.*

Lām oldı ḳadüm görelden iy dōst
Şol zülf ü dehān ü ḳaddi sende *(Mua. 200/1). [lām oldı, -dı]*

Ḳāmetüm zülfüñde lām olduġına dāll olmaġa
Levḥ-i sīmīn üzre zülfüñ yazdı müşkīn dāller *(G. 119/15). [lām olduġına, -duġ, -ı, -n, -a]*

Ḳāmetüm lām olduġına bu siyeh baḫtumdan āh
Ḥālüme iy zülf-i ʿanber-bū hemīn sen dālsin *(G. 298/3). [lām olduġına, -duġ, -ı, -n, -a]*

Görelden dāl-i zülfüñi Cem iy dōst
Firāḳuñla olupdur ḳaddi çün lām *(G. 260/10). [lām olupdur, -up, -dur]*

lām-ı miyān: *Ortasındaki lam harfi.*

İsmümüñ lām-ı miyānına dir idüm oldı dāl
İy perī ger ḥāşıl olmasa bu maʿnīden cidāl *(Mua. 108/1). [lām-ı miyānına, -ı, -n, -a]*

Güldi didi ki lām-ı miyānını ismümüñ
Cīminden evvel oḳur iseñ dāll olur hemīn *(Mua. 107/3). [lām-ı miyānını, -ı, -n, -ı]*

lām-ı zülf: *(Sevgilinin) lam harfine benzeyen zülfü.*

Lām-ı zülfüñ ʿışḳına Cem ḫōd elifden ṭoġrıdur
Ḳaşlaruñ nūnı gibi ḳaddini dāl itmek neden *(G. 288/17). [lām-ı zülfüñ, -üñ]*

Kendü düşdi zülfüñe çün baġrını ḳan eylesün
Lām-ı zülfüñde ḳo dil feryād [ü] efġān eylesün *(Mua. 207/2). [lām-ı zülfüñde, -üñ, -de]*

lā-taḳrabū māle'l-yetīm: *Yetimin malına yaklaşmayın (İsra 34).*

Dürr-i eşküm ḥāṣılıdur ḫāk-i pāyüñ cevheri
Zülfüñ el uzatmasun lā-taḳrabū māle'l-yetīm *(G. 262/10). [lā-taḳrabū māle'l-yetīm]*

lā-teḥīne menāṣ: *Kurtuluş zamanı değildi. (Sad Suresi-3).*

Dilerdi kim ḳaça dil yār zülfi bendinden
Yolını ṭutdı yaşum didi lā-teḥīne menāṣ *(G. 178/6). [lā-teḥīne menāṣ]*

laṭīf ü maḥbūb ol-: *Hoş, ince bir güzelliğe sahip olan ve sevilen olmak.*

Ḥüsnüñ olalı laṭīf ü maḥbūb
Çeşmüñ dü-cihāna ṣaldı āşūb *(Terc. 1/33). [laṭīf ü maḥbūb olalı, -alı]*

lā-yezāl: *Zeval bulmaz, bitmez, ebedî.*

Tā ebed pāyende vü bāḳī çü oldur lā-yezāl
Ol-durur pes [ol] Ḫudā-yı ḫālıḳu'l-insāndur *(K. 8/93). [lā-yezāl]*

lāyıḳ: *Yakışır, münasip, şayan, seza.*

Çün hümā-yı ḳudsdür vaṣluñ ne lāyıḳdur şehā
Ki āşiyān-ı zāġa ḳarşu eyleye pervāz-ı nāz *(G. 148/5). [lāyıḳdur, -dur]*

Kūyuñ içinde raḳībi ḳoma kim
Cennete lāyıḳ degül dīv-i racīm *(G. 258/8). [lāyıḳ]*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn iken şehā lāyıḳ degül
Mesken ola Yūsuf-ı cāna zenaḫ-dānuñ çehi *(G. 410/7). [lāyıḳ]*

Keremüñ cümle giriftārı ḫalāṣ eyler iken
Ne revādur baña lāyıḳ göre zindānı kerem *(K. 1/114). [lāyıḳ]*

Ḳaranfül ġonce zanbaḳ hem şaḳāyıḳ
Semenle żeymerān bunlara lāyıḳ *(Mes. 1/20). [lāyıḳ]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/2). [lāyıḳ]*

Cāvidānī salṭanat ḳaddüñe lāyıḳ cāmedür
Mekrümet tācın bi-ḥamdi'llāh ki saña virdi Ḥaḳ *(Mua. 188/3). [lāyıḳ]*

lāzım: *Gerekli.*

Hümā-yı perçemüñ dāyim göñül ṣaydına ḳaṣd eyler
Ne lāzım anı ṣayd itmek olupdur çün şikār-ı zülf *(G. 196/10). [lāzım]*

Bu dil-i nālānı zülfüñden niçün dūr eyledüñ
Çün şikār almaḳda lāzımdur ceres şeh-bāz ile *(G. 330/6). [lāzımdur, -dur]*

lāzimī: *Lazım olan.*

Lebüñ añduḳça n'ola sırrını fāş itse göñül
Lāzimīdür ki ʿıyān eyleye esrārı ḳadeḥ *(G. 36/4). [lāzimīdür, -dür]*

ʿĀrıżuñ şevḳine aġlarsam göñülden yaraşur
Lāzımīdür kim aḳa Baġdād öñinde cūy-i Şaṭ *(G. 184/8). [lāzımīdür, -dür]*

Dest-gīr ol baña bīmāruñ iken eyle şifā
Lāzimīdür ki ṭabībe ṭuta bīmāruñ elin *(G. 310/6). [lāzimīdür, -dür]*

leʾālī-i ṣafā: *Neşe, huzur incileri.*

Gör ḥışşemi kim bunca leʾālī-i ṣafādan
Ṣarrāf-ı felek seng-i cefā ḳıldı münaḳḳā *(K. 5/113). [leʾālī-i ṣafādan, -dan]*

leb: *(Sevgilinin) dudağı.*

Leblerüñ kām-ı cān-durur şanemā
Li-ʿalīli'l-firāḳi fīhi şifa *(G. 2/1). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Raḥm ḳıl ḫastedür göñül ġamdan
Leblerüñden umar ki ire devā *(G. 2/12). [leblerüñden, -ler, -üñ, -den]*

Āh kim ḫaste olupdur dil ü cān derdüñ ile
Kimse dermān idemez ger lebüñ itmezse devā *(G. 4/10). [lebüñ, -üñ]*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/9). [lebi, -i]*

Ṭınmadı laʿl ṭabībi lebin emsem diyicek
Didi ḫālī ki açılmadı daḫı dār-ı şifā *(G. 7/7). [lebin, -i, -n]*

Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/10). [lebinden, -i, -n, -den]*

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 14/10). [leblerüñden, -ler, -üñ, -den]*

Cān virüp sırr-ı dehānuñ remzini
Leblerüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 15/10). [leblerüñden, -ler, -üñ, -den]*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı baña bir derd iy ḫabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/2). [lebüñden, -üñ, -den]*

Leblerüñ şeftālūsını ārzū ḳılanlara
Hey ne āsīb idi ṣunmasa turuncuñ tāze sīb *(G. 17/3). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Yād-ı dehenüñ baġrumı pür-ḫūn ider iy dōst
ʿAksi lebüñüñ yaşumı gül-gūn ider iy dōst *(G. 20/2). [lebüñüñ, -üñ, -üñ]*

Şīrīn lebüñi ṣormaġa budur hevesüm kim
Ben ḫaste-dilüñ derdine dermān ider iy dōst *(G. 21/9). [lebüñi, -üñ, -i]*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy Īsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/12). [leblerüñden, -ler, -üñ, -den]*

Lebüñ ölü dirildür nuṭḳa gelse
Kerāmet mi ki bu yā ḫōd velāyet *(G. 24/9). [lebüñ, -üñ]*

Ne ġam dermān irişmezse lebüñden
İder derdüñ Ceme iy cān kifāyet *(G. 24/19). [lebüñden, -üñ, -den]*

Bī-şübhe lebüñ şarāb-ı nābı
Dil-ḫastesine şifādur iy dōst *(G. 26/19). [lebüñ, -üñ]*

Biñ cān ü göñül şeker lebüñden
Bir būseñe kem behādur iy dōst *(G. 26/23). [lebüñden, -üñ, -den]*

Şol bir suʾāl içün ki dimiş bādeye lebüñ
Her dem ḳılur arada ṣurāḥī vü cām baḥs *(G. 32/3). [lebüñ, -üñ]*

Şu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/6). [lebüñden, -üñ, -den]*

Leblerüñ şevki ile meclisde
N'ola devr itse lāle-gūn aḳdāḥ *(G. 35/5). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Lebüñ añduḳça n'ola sırrını fāş itse göñül
Lāzimīdür ki ʿıyān eyleye esrārı ḳadeḥ *(G. 36/3). [lebüñ, -üñ]*

Şındı sengīn dilüñle dil ḳadeḥi
Leblerüñden buyur behā-yı ḳadeḥ *(G. 37/6). [leblerüñden, -ler, -üñ, -den]*

Tīġ-ı ġamzeñ duʿā-yı seyf oḳısa
Cem lebüñden oḳur duʿā-yı ḳadeḥ *(G. 37/10). [lebüñden, -üñ, -den]*

Lebüñ ḫayāline cām ile Cem ber-ā-ber olur
Ki saña ola temennā-yı būse remz-i ṣarīḥ *(G. 38/9). [lebüñ, -üñ]*

Yāḳūta beñzedür lebi devrinde kimse hīç
Ḫaṭṭı miṣāli yazmadı bir yādigār nesḫ *(G. 40/7). [lebi, -i]*

Gül nüsḫasında göstere Yāḳūt şīvesin
Reyḥān ḫaṭuñ yazarsa lebüñde ġubār nesḫ *(G. 40/4). [lebüñde, -üñ, -de]*

Ḫaṭ ne ḥācet şeker lebüñde didüm
Didi ḥalvā ḳaçan olur bī-dūd *(G. 47/7). [lebüñde, -üñ, -de]*

Lebi şīrīni Ḫüsrev buldı tenhā
Hemān yoḳ yire cān terk itdi Ferhād *(G. 48/11). [lebi, -i]*

Tekrār gelse lebleri leẕẕet virür dile
Zīrā mükerrer olıcaḳ olur şeker leẕīẕ *(G. 49/7). [lebleri, -ler, -i]*

Bitürdi leblerüñ yine ḫurmā-yı ter leẕīẕ
Devr-i lebüñde bize bu ḫurmā yiter leẕīẕ *(G. 49/1). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/13). [lebüm, -üm]*

Bāġ-ı cemālüñ içre ne şeftālūdur lebüñ
K'olmaz behişt mīveleri bu ḳadar leẕīẕ *(G. 49/3). [lebüñ, -üñ]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/14). [lebüñden, -üñ, -den]*

Lebini gösterüben ḳıldı çü pinhān yine
Ḫaste göñlüme şifā gāh gelür gāh gider *(G. 56/3). [lebini, -i, -n, -i]*

Sözüñ bu mürde cisme cān baġışlar
Lebüñ derd ehline dermān baġışlar *(G. 59/2). [lebüñ, -üñ]*

Gözlerüñ ḫastesidür cān ü göñül ṣıḥḥat içün
Ger lebüñ virmez ise şerbet elümden ne gelür *(G. 61/8). [lebüñ, -üñ]*

Şīrīn lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerdedür
Nāzük ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerdedür *(G. 64/1). [lebüñ, -üñ]*

Cem būse istedügi lebüñden günāh ise
Maʿẕūr ṭut bu cürmin anuñ kim kimerdedür *(G. 64/9). [lebüñden, -üñ, -den]*

Dil ü cān ol lebi mercānı ister
Ṣanasın mürde-tendür cānı ister *(G. 73/1). [lebi, -i]*

Görüp Kevṣer lebüñ cennet ruḫuñda
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister *(G. 73/5). [lebüñ, -üñ]*

Dil-berüñ mey-gūn lebinden meclis-i ʿuṣṣāḳda
İy göñül ḳan aġlayup ḳılsañ rivāyet ḫōṣ-durur *(G. 74/7). [lebinden, -i, -n, -den]*

Ḫaṭṭuñ oldı āyet-i ḥüsn ü lebüñ vaḳfı anuñ
Olıcaḳ sürḫ ü siyehle vaḳf u āyet ḫōṣ-durur *(G. 74/3). [lebüñ, -üñ]*

Ẓulmet-i zülfinde ḫaṭṭı lebleri ḳatında ṣan
Ḫıżrdur ḳarañuluḳda āb-ı ḥayvān nūṣ ider *(G. 75/3). [lebleri, -ler, -i]*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū gūṣ ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūṣ ider *(G. 75/1). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşmüm içinde vaṭen
Gönlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 76/7). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Lebüñüñ çevresinde ṣanki ḫaṭṭuñ
Süleymān ḫātemine ḳaṣd ider mūr *(G. 77/7). [lebüñüñ, -üñ, -üñ]*

Leblerüñ vaṣfın işitse āb olur yāḳūt-ı nāb
Ṣaçlaruñ ḳatında müşk-i Çīn hem mülzem-durur *(G. 78/11). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Dişlerüñ naẓmı şehā dürri ʿAdenden çıḳarur
Leblerüñ luṭfı dil ü cānı bedenden çıḳarur *(G. 82/2). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Niçe biñ siḥri var iy dil-ber-i meh-rū lebüñüñ
Çüriyüp ḫāk olan ölüyi kefenden çıḳarur *(G. 82/7). [lebüñüñ, -üñ, -üñ]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/14). [lebüm, -üm]*

Didüm iy meh-rū lebüñden būse inʿām eylegil
Didi kim ṭut aġzuñı söylenmesün işbu ḫaber *(G. 98/11). [lebüñden, -üñ, -den]*

Bāġ-ı ḥüsnüñden Cem'e nār-ı belā ʿarż eyleme
Leblerüñ daḫı bilür kim ḳavl şeft-ālūdadur *(G. 101/10). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Dil bu mürde cisme umar cān gelür
Her ḳaçan kim ol lebi mercān gelür *(G. 102/2). [lebi, -i]*

Lebinden būse umsam ḫışm ider yār
Ṣaḳınur ṣanasın cān pāresidür *(G. 106/7). [lebinden, -in, -den]*

Dili şol deñlü ġanī ḳıldı lebüñ fikri gözüm
Müje cārūbı ile ṭaşra döker laʿl ü güher *(G. 114/3). [lebüñ, -üñ]*

Şekker lebüñe ḫidmet idem diyü iy ṣanem
Yüz yirde baġladı beline ney-şeker kemer *(G. 116/5). [lebüñe, -üñ, -e]*

Dil uzatmaġa lebüñden dehenüñ diḳḳatine
Ġonce aġzını gül-āb ile seḥer pāk eyler *(G. 117/3). [lebüñden, -üñ, -den]*

Leblerüñ yādına ölen ḳabrini
Kim ḳazarsa laʿl-i gevher-bār alur *(G. 118/5). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Lebüñi būseden ü būseñi cāndan ṣaḳınur
Yüzüñi gözden ü gözüñi naẓerden güniler *(G. 121/3). [lebüñi, -üñ, -i]*

Leblerinden būse añduġumca ḫışm eyler baña
Şöyle ṣaḳlar ṣaḳınur bir pāredür cāndan gider *(G. 122/5). [leblerinden, -leri, -n, -den]*

Aġladum didüm lebüñ düşnāmını ʿarż eyleme
Teng-i şekkerdür anı billāhi bārāndan gider *(G. 122/7). [lebüñ, -üñ]*

Didüm ki ʿaceb piste mi ṣol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudaġına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/8). [lebdür, -dür]*

Ġuṣṣa maḫmūrıdur lebüñ cāmın
Ṣun Ceme çünki mey ḫumār yazar *(G. 130/11). [lebüñ, -üñ]*

Lebinden itme iy dil būse sen cer
Gözi ḫancer çeküp cānuma sancar *(G. 132/1). [lebinden, -in, -den]*

Ṣu ḳoydı şekkerüñ başına iy dōst
Cem idelden lebüñ vaṣfın mükerrer *(G. 132/18). [lebüñ, -üñ]*

Lebini ṣorduġuma ġamzesi çeker ḫancer
Didi ki söyleme ayruḳ ṭut aġzuñ epsem dur *(G. 135/11). [lebini, -i, -n, -i]*

Budur iy dil-ber ṣurāḥīnüñ ciger-ḫūn olduġı
Būse almış leblerüñden sāġer-i ṣahbā meger *(G. 137/14). [leblerüñden, -ler, -üñ, -den]*

Birinüñ müşkīn ṣaçından bū umar müşk-i Ḫoten
Birinüñ lāle lebi yādına içer ḫūn-ı ciger *(G. 138/4). [lebi, -i]*

Birinüñ şerḥ[i] muṭavvel zülfi sırrında ʿıyān
Birinüñ mużmer lebi remzinde metn[i] muḫtaṣer *(G. 138/16). [lebi, -i]*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/2). [lebüñ, -üñ]*

Lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerde bulınmaz
Dişüñ leṭāfeti dürr ü güherde bulınmaz *(G. 143/1). [lebüñ, -ün]*

Lebüñ olmayıcaḳ laʿli n’iderem
Ṣaçuñ olmayıcaḳ reyḥān gerekmez *(G. 145/11). [lebüñ, -üñ]*

Lebüñsüz çeşme-i ḥayvān gerekmez
Dişüñsüz gevher-i ʿummān gerekmez *(G. 145/1). [lebüñsüz, -üñ, -süz]*

Leblerüñ ḳanum içüpdür şerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henūz *(G. 146/11). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Leblerüñ ḳanum içüpdür şerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henūz *(G. 146/12). [lebüñde, -üñ, -de]*

Ger işidilse leblerüñ ḫaberi
Mışrdan bu yire şeker gelmez *(G. 147/5). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Didüm niçün lebüñ şeftālūsı ḳandine dil ḳanmaz
Didi kim mīve-i cennet müzīl-i iştihā olmaz *(G. 154/5). [lebüñ, -üñ]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/3). [lebüñ, -üñ]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/9). [lebüm, -üm]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/10). [lebüñ, -üñ]*

Her dem lebi ḫayāline iy ḳan olası dil
Elden düşürme bāde-i ḥamrāyı bir nefes *(G. 165/7). [lebi, -i]*

Cān-teşnedür lebüñe ki āb-ı ḥayātdur
Ḳurbān olam ḳaşuña ki müşkīn kemān imiş *(G. 166/5). [lebüñe, -üñ, -e]*

Lebüñde ḫaṭṭuñı gören didi kim
Maḥabbet-nāmedür cāna yazılmış *(G. 168/7). [lebüñde, -üñ, -de]*

Cān lebe geldi irince leb-i laʿlüñ lebüme
Bildüm iy cān leb-i cān-baḫşuñı kim cāndan imiş *(G. 171/3). [lebe, -e]*

Cān lebe geldi irince leb-i laʿlüñ lebüme
Bildüm iy cān leb-i cān-baḫşuñı kim cāndan imiş *(G. 171/3). [lebüme, -üm, -e]*

Cem lebüñden būse ister yoḳ dime
Çünki az nesne temennā eylemiş *(G. 172/13). [lebüñden, -üñ, -den]*

Şīrīn bu ki taḥrīr ider iken lebi vaṣfın
Başdan başa nā-geh ḳalemüm ney-şeker olmış *(G. 175/3). [lebi, -i]*

Lebüñde beyt yazar beñzer ol ḫaṭ-ı müşkīn
Ki iki mışraʿ arasında rūşen oldı beyāż *(G. 180/9). [lebüñde, -üñ, -de]*

Ben miyānuñı ḳoçam direm lebüñ ḫayr ola dir
Beñzer işitmiş-durur lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ *(G. 184/3). [lebüñ, -üñ]*

Añduḳça lebüñ cānā bulsam n'ola cāndan ḥaẕ
Kim ola ki almaya ol çeşme-i cāndan ḥaẕ *(G. 185/1). [lebüñ, -üñ]*

Ġazel-i ḫüsnüñe ruḫuñ maṭlaʿ
Ḫūbluḳ beytine lebüñ mışraʿ *(G. 188/2). [lebüñ, -üñ]*

Mürde-i cānı zinde ḳıl ki lebüñ
Āb-ı ḥayvānadur şehā menbaʿ *(G. 188/3). [lebüñ, -ün]*

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmedin
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān elvedāʿ *(G. 189/3). [leblerüñüñ, -ler, -üñ, -üñ]*

Didüm cān al lebüñüñ būsesine
Didi kim cān ele girmeye aylaḳ *(G. 205/5). [lebüñüñ, -üñ, -üñ]*

Şeker lebüñ hevesinüñ hevāsına düşeli
Maḳām-ı ṭūṭī-i dil oldı āşiyān-ı fırāḳ *(G. 207/5). [lebüñ, -üñ]*

Revnaḳın bozdı ruḫlaruñ ḳamerüñ
Ḳıymetin ṣıdı leblerüñ şekerüñ *(G. 209/2). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bīmāruñam senüñ *(G. 213/4). [lebüñden, -üñ, -den]*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n'ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/7). [lebüme, -üm, -e]*

Lebüñ aġzuma sögerse n'ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/3). [lebüñ, -üñ]*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n'ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/7). [lebüñ, -üñ]*

Noḳṭa dāyim lebüñ altında olur bu neʿaceb
Lebüñ üstinde-durur noḳṭa-i ḫāl-i siyehüñ *(G. 222/4). [lebüñ, -üñ]*

Dökmege Cem ḳanını ṭopraġa nā-ḥaḳ ẓulm ile
Leblerüñe dest-ḫaṭ virmişdür iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 226/14). [leblerüñe, -ler, -üñ, -e]*

İy cān ṭabībi n'ola ki bīmāruñam senüñ
Şehd ü şifā lebüñ dise tīmāruñam senüñ *(G. 227/2). [lebüñ, -üñ]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫʿāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/2). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Ferhād gibi yoluña iy Ḫüsrev-i ḫūbān
Cān virür isem sen lebi şīrīne ne müşkil *(G. 242/12). [lebi, -i]*

Cem lebüñ ḫʿānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/13). [lebüñ, -üñ]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşm-i pür-ḫūnda vaṭen
Kūşe-i mey-ḫāne her dem ḫānḳāhumdur benüm *(G. 248/3). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/15). [lebüñ, -üñ]*

Zülfüñüñ bendine düşdüm ḳurtulam mı diyüben
Niçe kim ṣordum lebüñden olmadı ḥal müşkilüm *(G. 254/6). [lebüñden, -üñ, -den]*

Dil ü cān ölmiş iken teşnelükden
Lebüñden çeşme-i ḥayvāna irdüm *(G. 256/4). [lebüñden, -üñ, -den]*

Lebüñ şevḳi ile cānı terk idersem
Buluram ʿālem içre bir eyü nām *(G. 260/7). [lebüñ, -üñ]*

Ke-mā-hī ol bilür esrār-ı ġaybı
Ki ola leblerüñ sırrına maḥrem *(G. 263/8). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Lebüñ yanında ḫaṭ n'eyler didüm dir
Maḥabbet-nāmedür kim cāna yazdum *(G. 265/3). [lebüñ, -üñ]*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/2). [lebine, -i, -n, -e]*

Ne ṣafādur baña sen būseñi virmezlenesin
Ben alam leblerüñi aġzuma yalvarı öpem *(G. 269/4). [leblerüñi, -ler, -üñ, -i]*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/14). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/13). [lebüñ, -üñ]*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/2). [lebi, -i]*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/7). [lebüm, -üm]*

İy benüm baġrumı dāġ-ı ġamla pür-ḫūn eyleyen
Yaşumı şīrīn lebi yādına gül-gūn eyleyen *(G. 280/2). [lebi, -i]*

Lebüñ yādına ḫāk olsam ziyāret-gāh-ı ʿışḳ olup
Alurlardı müdāvāya mezārum ḫāk-sārından *(G. 286/9). [lebüñ, -üñ]*

Gönlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/9). [lebüñ, -üñ]*

Kūyuñ içre miḥnet ü derd ile cān irdi lebe
Ölmez isem çıḳayın ʿazm-i beyābān ideyin *(G. 290/3). [lebe, -e]*

Leblerüñ cāmından içür luṭf idüp bir cürʿa kim
Mest olup ʿışḳuñ yolında cānı ḳurbān ideyin *(G. 290/5). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Didüm ḳo lebüñ vaṣfını taḥrīr ideyin dir
Sen anı dilersin ki ḳalem ney-şeker olsun *(G. 299/3). [lebüñ, -üñ]*

Muṣḥaf-ı ruḫ-sāruña ḫaṭṭ-ı ġubār ile lebüñ
Sūre-i Kevṯer yazar dil ṭıflına taʿlīm içün *(G. 300/7). [lebüñ, -ün]*

Leblerüñ dārü'ş-şifāsını açup Hindū beñüñ
Çağırur iy teşne diller ḳanı cüllāb isteyen *(G. 307/5). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Devr-i ḫüsnüñde lebüñ yādına dāyim ḳan yuṭar
Gül-şen-i cennetde bitmiş tāze ʿunnāb isteyen *(G. 307/3). [lebüñ, -üñ]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/6). [lebüñ, -ün]*

Lebüñ cānum olalı ben Ḫudādan
Dilerem ki gele cānum ṭudaġa *(G. 318/7). [lebüñ, -üñ]*

Çeşmümde ḫayāli lebüñüñ iy büt-i gül-ruḫ
Bir sāġere beñzer ki ola mül arasında *(G. 323/7). [lebüñüñ, -üñ, -üñ]*

Diline almaya Cem bir daḫı tekrār şeker
Çün lebüñ ṣundı aña ḳand-i mükerrer bu gice *(G. 325/16). [lebüñ, -üñ]*

Cem ḫʸān-ı laʿlüñi añalı geldi cān lebe
Sen būse baḫşiş it ṣanemā müst-mendüñe *(G. 326/13). [lebe, -e]*

Dermāndeyem demidür iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle yine derd-mendüñe *(G. 326/10). [lebüñden, -üñ, -den]*

Gözüñ cānuma ḳaṣd eyledügince
Lebüñ raḥm eylemeyüp dir kim ala *(G. 332/8). [lebüñ, -ün]*

Lebüñüñ lezzeti yoḳdur şekerde
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı yoḳ müşk-i terde *(G. 336/1). [lebüñüñ, -üñ, -üñ]*

Lebüñden utanur laʿl-i Bedaḫşān
Ṣaçuñ eyler ḫacil müşki Ḫotende *(G. 337/7). [lebüñden, -üñ, -den]*

Leblerüñe zülfüñ irdükçe ḳo kim yüz süreyin
Zer-nişān olsa yaraşur laʿller zünnārda *(G. 346/5). [leblerüñe, -ler, -üñ, -e]*

Leblerüñ şeftālūsınuñ ḫastesi olanlara
Hey ne āsīb idi ṣol sīb-i zenaḫ-dān olmasa *(G. 350/9). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Lebi dārü'ş-şifāsından işāretler ḳılur çeşmi
Ki bu ʿĪsī-nefes devrinde bīmār olmasun kimse *(G. 351/9). [lebi, -i]*

Lebüñ ḫālini zülfüñ ḥalḳası çekmiş kinārına
Ṣanasın ṭıfldur ʿĪsī yatur Meryem ḳucaġında *(G. 352/3). [lebüñ, -üñ]*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṯerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/13). [lebüñ, -ün]*

İy ṣanem ḳand-i mükerrer yir idüm
Leblerüñ irişse tekrār aġzuma *(G. 353/6). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/5). [lebüñ, -üñ]*

Lebüñ vaṣfın yazarken sürḫ yirin
Yaşum taḥrīr ider ḫūn-ı cigerle *(G. 364/3). [lebüñ, -üñ]*

Lebüñden çeşm-i bādāmuñ şekerle
Ki ḫōşdur luṭf-ı bādāmuñ şekerle *(G. 364/1). [lebüñden, -üñ, -den]*

Olmasa luṭf ile eger leblerüñüñ ʿināyeti
Göstere idi ʿāleme Sidre ḳadüñ ḳıyāmeti *(G. 378/1). [leblerüñüñ, -ler, -üñ, -üñ]*

Çāre gerçi istedüm laʿlīn lebüñden derdüme
ʿĀḳıbet nā-çār ḳaldum yoḳ bu derdüñ çāresi *(G. 380/3). [lebüñden, -üñ, -den]*

Lebüñe cām-ı mey ṭoḳınmasaydı
Meyüñ olmazdı her-giz iʿtibārı *(G. 389/9). [lebüñe, -üñ, -e]*

Ḫaḳa minnet ki iy yār-i vefā-dār
Lebüñ şeftālüsı dendāna irdi *(G. 392/10). [lebüñ, -üñ]*

Lebüñden mürde cānum buldı ḳısmet
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı *(G. 393/3). [lebüñden, -üñ, -den]*

Şeker sildükçe şekker leblerinden
Ṭolar ḳand ü şekerden dest-māli *(G. 399/9). [leblerinden, -ler, -i, -n, -den]*

Gül-şen-i ḥüsninde çün ḫurmā-yı laʿlīndür lebi
Yaraşur ger sīb-i sīmīndür dir isem ġabġebi *(G. 400/1). [lebi, -i]*

Leblerüñ ḳanum içüp ben ḳan yuṭaldan ġonce-vār
Oldı ol demden leb-i şīrīnüñüñ hem-meşrebi *(G. 400/7). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Lebüñ ṣafāsına ruḫ-sāruñ āteşinde göñül
Nemek ṣafāsı ile raḳṣ ider kebāb ola mı *(G. 401/5). [lebüñ, -üñ]*

Biter behişt mīvesi gerçi leẕīẕ ü ter
Bitmeye leblerüñdeki ḫurmā-yı ter gibi *(G. 408/6). [leblerüñdeki, -ler, -üñ, -de, -ki]*

Aġzum ṣuyı aḳar göricek şekkerīn lebüñ
Ṣun bārī laʿlüñ aġzuma cüllāb-ı ter gibi *(G. 408/9). [lebüñ, -üñ]*

ʿUnnāb lebüñ cāmınuñ olmasa şehīdi
Māʾü’l-ʿinebüñ ṭurmadan aḳar m’idi ḳanı *(G. 413/9). [lebüñ, -üñ]*

Ḥalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/5). [lebüñden, -üñ, -den]*

Lebüñ zekātını menʿ eyleme gel inṣāf it
Hemān baña degül ancaḳ cihāna yitmez mi *(G. 419/7). [lebüñ, -üñ]*

Leblerüñ bir kez dise iy ʿāṣıḳ-ı bī-çāre gel
Cān-ı şīrīnden çıḳarur ʿāṣıḳ-ı bī-çāreyi *(G. 420/5). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Ruḫları rengīn lebi mey-gūn ü ʿanber beñleri
Laʿlinüñ bir ḳaṭresi biñ çeşme-i ḥayvāndur *(K. 8/17). [lebi, -i]*

Eger dilden dilerseñ seyr-i lāle
Lebi yādına var nūş it piyāle *(Mes. 1/50). [lebi, -i]*

Ki zīrā laʿl-i dil-berden bulup fer
Lebi yādına içer lāle sāġer *(Mes. 1/52). [lebi, -i]*

Lebüñ añduḳça olur rāh-ı ʿadem çünki ʿıyān
Vehmi vardur o yola gitmeye iy cān-ı cihān *(Mua. 10/1). [lebüñ, -üñ]*

Lebüm naṣīb-i niṣāb-ı lebüñden iy dil-ber
Ger ola şerbet-i laʿlüñ bu ben ġarībe yiter *(Mua. 58/1). [lebüm, -üm]*

Sevincinden lebüñ yādında cānum
Damaġuma ṭokınmadı zebānum *(Mua. 60/1). [lebüñ, -ün]*

Lebüñ keşf eyle bārī gel kerem ḳıl
Çün irişmek diler ol cāna cānum *(Mua. 61/1). [lebüñ, -üñ]*

Lebüñ bir mīve-i pür-āba beñzer
Ki her bir ḳaṭresi cüllāba beñzer *(Mua. 62/1). [lebüñ, -üñ]*

Ṭuġrā-yı ḳaşı ṭoġraduġına lebleri
Zülfeyn-i dil-ber ile o bürhān gösterür *(Mua. 67/1). [lebleri, -ler, -i]*

Lebüñüñ laʿl[i] pür-luṭf u behādur
Anuñ-çün dāyimā ol bī-behādur *(Mua. 74/1). [lebüñüñ, -üñ, -üñ]*

Didüm iy şīrīn-zebān ü piste-fem
Bādeler içem lebüñden dem-be-dem *(Mua. 75/2). [lebüñden, -üñ, -den]*

Lebüñ cāmını ṣun göñlüme sāḳī
Cihānda dāyimā tā ola bākī *(Mua. 91/1). [lebüñ, -üñ]*

Yüzini gösterüb ol māh fi'l-ḥāl
ʿIyān oldı lebi altındaki ḫāl *(Mua. 98/2). [lebi, -i]*

Sözi dürdür lebi dürc-i leʾālī
Dür efşān idicek şīrīn maḳāli *(Mua. 110/1). [lebi, -i]*

Ḥadd-i meyde lebüñüñ kūşesi bulınsa eger
Lezẕet-i ḳand bulup ney şeker [olur] fi'l-ḥāl *(Mua. 156/1). [lebüñüñ, -üñ, -üñ]*

Leblerüñ naṣrun min-allāh oḳıyaldan iy ḥabīb
Bulınur ʿaksi ruḫuñda ḥāṣıl-ı fetḥun ḳarīb *(Mua. 161/1). [leblerüñ, -ler, -üñ]*

Šüls ḫaṭṭı ki lebi kūşesine yazdı riḳāʿ
İtdi tevḳīʿ u muḥaḳḳaḳ ile reyhānı nesḫ *(Mua. 179/1). [lebi, -i]*

Şarābum kevṣer ola ḥūr sāḳī
Lebüñ şābāş-ı bī-ḥad ḳılsa bākī *(Mua. 220/2). [lebüñ, -üñ]*

Lebüñ öpdümse baña eyleme rayb
Şarābuñ evveli olmaz çü bī-ʿayb *(Mua. 226/1). [lebüñ, -üñ]*

Şol cām-ı muṣaffāda lebüñ kūşesi muṭlaḳ
Görindügi içün sāḳī berü cām-ı mürevvaḳ *(Mua. 306/1). [lebüñ, -üñ]*

Yüzüñ bī-ḥad żiyā-yı zindegānī
Lebüñ naḳş-ı ḥayāt-ı cāvidānī *(Mua. 336/2). [lebüñ, -ün]*

Cān derdine bir devā bulınmaz
İrmezse lebüñden aña dermān *(Terc. 1/52). [lebüñden, -üñ, -den]*

Fürḳatle bulur göñül vefātı
İrmezse lebüñden āb-ı ḥayvān *(Terc. 1/58). [lebüñden, -üñ, -den]*

Cān oldı ġamuñla çünki bīmār
Billāhi lebüñden eyle tīmār *(Terc. 1/66). [lebüñden, -üñ, -den]*

Ruḫları gül zülfi sünbül lebleri mül sākīler
Şalınup seyr eylesün meclisde raḳṣ ursun felek *(Terk. 2/63). [lebleri, -ler, -i]*

leb: *Dudak II leb kelimesi (bilhassa leb kelimesinin "be" harfi).*

Noḳṭa dāyim lebüñ altında olur bu neʿaceb
Lebüñ üstinde-durur noḳṭa-i ḫāl-i siyehüñ *(G. 222/3). [lebüñ, -ün]*

leb ü çeşm: *(Sevgilinin) dudağı ve gözü.*

Leb ü çeşmüñ ḫayāline gözüm şöyle ḫarāb olmış
Yatur ser-mest ü lā-yaʿḳil şarāb oynar ḳabaġında *(G. 352/5). [leb ü çeşmüñ, -üñ]*

Nuḳl-i ṣoḥbetde leb ü çeşmüñi yād eyleyeli
Şekkerīn itdi ḳamu pisteyi bādām-ı lebüñ *(G. 219/9). [leb ü çeşmüñi, -üñ, -i]*

leb ü dendān: *(Sevgilinin) dudağı ve dişi.*

Şīrīn leb [ü] dendānuñ eyā māh revādur
Gitmeye naẓerden *(Mua. 193/5). [leb [ü] dendānuñ, -uñ]*

Leb ü dendānuñ añup zeyn ider eşk
Gözüm dükkānını laʿl ü güherle *(G. 364/11). [leb ü dendānuñ, -uñ]*

leb-be-leb ol-: *Dudak dudağa olmak.*

Şafāsından gelür cānı ṭudaġa
Cem olsa leb-be-leb sen sīm-berle *(G. 364/14). [leb-be-leb olsa, -sa]*

lebbeyk: *Hac sırasında Cenabıhakk'a hitaben söylenen, "Senin emrini yerine getirmeye hazırım, maksadım daima sensin Allah'ım." manasına gelen ifade.*

Alçaḳluḳ eyle cānā kūh-i ʿArafa mānend
Tā çizgine başuña lebbeyk diyü ʿālem *(G. 274/12). [lebbeyk]*

leb-i cānān: *Sevgilinin dudağı.*

N'ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/1). [leb-i cānāndan, -dan]*

leb-i cān-baḫş: *Can veren dudak, can bağışlayan dudak.*

Añduġumca laʿlüñi bu ḫaste dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum-durur *(G. 68/12). [leb-i cān-baḫşı, -ı]*

Dehānuñda leb-i cān-baḫ[ş]uñı rūḥum odur dirdüm
Eger kūy-i ʿademde itmiş olsa menzilin ʿĪsā *(G. 10/7). [leb-i cān-baḫ[ş]uñı, -uñ, -ı]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/3). [leb-i cān-baḫşuñı, -uñ, -ı]*

Cān lebe geldi irince leb-i laʿlüñ lebüme
Bildüm iy cān leb-i cān-baḫşuñı kim cāndan imiş *(G. 171/4). [leb-i cān-baḫşuñı, -uñ, -ı]*

leb-i cān: *Can (veren) dudak.*

N'ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/2). [leb-i cāndan, -dan]*

leb-i cān-fezā-yı yār: *Sevgilinin can veren dudağı.*

Āb-ı ḥayāt gibi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesine ḳılduġı her dem devā ḫaḳı *(K. 6/25). [leb-i cān-fezā-yı yār]*

leb-i laʿl: *(Sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağı.*

Leb-i laʿlüñ şarābından ezel bezminde nūş itmiş
Gönül mest ü ḫarāb oldı gör ol ḫamruñ ḫumārından *(G. 286/3). [leb-i laʿlüñ, -üñ]*

Cān lebe geldi irince leb-i laʿlüñ lebüme
Bildüm iy cān leb-i cān-baḫşuñı kim cāndan imiş *(G. 171/3). [leb-i laʿlüñ, -üñ]*

Çün sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Cem laʿlüñ adın aġzına almaḳ ne revādur *(Mua. 216/1). [leb-i laʿlüñ, -üñ]*

Her sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Añılsa şekerden *(Mua. 193/1). [leb-i laʿlüñ, -üñ]*

Leb-i laʿlün bigi derdüme iy cān
Ararsam ʿālemi olmaya dermān *(Mua. 253/1). [leb-i laʿlün, -üñ]*

Leb-i laʿlüñde ʿıyān oldı ḫayāt-ı ebedī
Menbaʿı beñzer anuñ çeşme-i ḫayvāndan imiş *(G. 171/11). [leb-i laʿlüñde, -üñ, -de]*

leb-i mey-gūn: *Şarap renkli, kırmızı dudak.*

Cem leb-i mey-gūnuña dil vireli iy piste-leb
Ṭurmadan ḳanlu yaşı bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/11). [leb-i mey-gūnuña, -uñ, -a]*

leb-i rengīn: *(Sevgilinin) parlak, renkli dudağı.*

Niçe bir dil vireyüm kākül-i pür-çīnüñ içün
Niçe bir ḳan yudayum ol leb-i rengīnüñ içün *(G. 275/2). [leb-i rengīnüñ, -üñ]*

Leb-i rengīnüñ añup aġlasa Cem
Ṭolar ḫūn-ı cigerden dest-māli *(G. 399/13). [leb-i rengīnüñ, -üñ]*

leb-i sāḳī: *Saki dudağı.*

Ḳūt-i dil ü cān olmaġa her dem leb-i sāḳī
Arada ṣunarsa ne ṣafādur mey-i bāḳī *(Mua. 145/1). [leb-i sāḳī]*

leb-i şīrīn-i dendān: *(Sevgilinin) şirin, tatlı dudakların (örttüğü) dişleri.*

Dilerseñ ḫoḳḳa-i dür görmek iy dil
Leb-i şīrīn-i dendānın naẓer ḳıl *(Mua. 127/2). [leb-i şīrīn-i dendānın, -ı, -n]*

leb-i şīrīn: *(Sevgilinin) tatlı dudağı.*

Ḫüsrevā kūh-i ġamuñda n'ola Ferhād gibi
Terk-i cān eyler isem şol leb-i şīrīnüñ içün *(G. 275/6). [leb-i şīrīnüñ, -üñ]*

Leb-i şīrīnüñe cān terk idenler
Ḳamusı ḥaşre dek ḫūnīn kefendür *(G. 67/5). [leb-i şīrīnüñe, -üñ, -e]*

Olalı Ḫüsrevā göñlüm leb-i şīrīnüñe māyil
Ḳılupdur kūh-i ʿışḳuñda ḫacil ṣanʿatle Ferhādı *(G. 381/7). [leb-i şīrīnüñe, -üñ, -e]*

Cem leb-i şīrīnüñe furṣat bulup irişse ger
Āh kim şol laʿl-i bī-mihrüñ arada cān diler *(Mua. 234/1). [leb-i şīrīnüñe, -üñ, -e]*

Leblerüñ ḳanum içüp ben ḳan yuṭaldan ġonce-vār
Oldı ol demden leb-i şīrīnüñüñ hem-meşrebi *(G. 400/8). [leb-ı şīrīnüñüñ, -üñ, -üñ]*

leb-i yār: *Sevgilinin dudağı.*

Müdām içersin iy Cem ḫūn-ı sāġer
Leb-i yār ile beñzer kim dilüñ var *(G. 125/10). [leb-i yār]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/7). [leb-i yār]*

Ezelī būse diler kim ebedī ḳala göñül
Bu temennā leb-i yār ārede bulınsa olur *(Mua. 324/2). [leb-i yār]*

legen ol-: *Leğen olmak.*

Ġamuñda ġayrı hevāsından el yuduḳça baña
Meh-i felek legen olupdur āftābe güneş *(G. 174/4). [legen olupdur, -up, -dur]*

lem-yezel: *Baki, sonsuz olan Allah.*

Mücrimlere tapuñ-durur iy Pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ-durur iy lem-yezel medār *(K. 2/36). [lem-yezel]*

leşker: *Asker.*

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb *(G. 12/4). [leşkeri, -i]*

Luṭfuñla n'ola göñlümi maʿmūr ider iseñ
Zīrā ki ġamuñ leşkeri vīrān eder iy dōst *(G. 21/8). [leşkeri, -i]*

Göñül diyārını ġam leşkeri ḳılur tārāc
Gözüñ siyāset ile cān ü tenden alur bāc *(G. 33/1). [leşkeri, -i]*

Dil ġam-ābādında cevrüñ leşkeri ḳonalı āh
Cümlesi yaġmā diyü āvāz ider dellāller *(G. 119/11). [leşkeri, -i]*

ʿĀrıżuñ üzre göricek ḫüsn ü luṭf ile direm
Rūma çekmişdür Ḥabeşden yine leşkerler ḫaṭuñ *(G. 215/6). [leşkerler, -ler]*

ʿĀrızuñ devrinde Hindū zülfüñe baş ḳoşalı
Kişver-i Rūma Ḥabeşden ṣaldı leşkerler ḫaṭuñ *(G. 226/8). [leşkerler, -ler]*

Ġam leşkeri ger ḳalʿa-i dild'olmasa maḥfūẓ
Bir laḥẓada heb mülk-i cihānı ḳıla yaġmā *(K. 5/77). [leşkeri, -i]*

Zengī leşkerler çeküp ʿazm eyler İslām üstine
Zülfinüñ her bir ḳılı sulṭān-ı Hindū-stāndur *(K. 8/49). [leşkerler, -ler]*

Ṣıġınup Ḥaḳḳa Ṣāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük
Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ *(K. 9/9). [leşkeriyle, -i, -y, -le]*

Leşker çeküp ʿışḳuñ iy ḳamer-ruḫ
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġmā *(Terc. 1/23). [leşker]*

leşker çek-: *Asker göndermek, ordu sevk etmek.*

Ṭaġıdur zülf-i zirih-pūşını ḥüsninde ḥabīb
Yoḳsa Çīn māliki Rūm üstine leşker mi çeker *(G. 112/4). [leşker çeker, -er]*

leşker-i fir'avn: *Firavun askeri II sevgilinin ayva tüyleri.*

Velī ḫaṭṭ-ı siyeh-pūşı yaṣamış leşker-i Fir'avn
Ṭutar Mıṣr-ı cemālini meded irmezse Mūsādān *(G. 305/13). [leşker-i fir'avn]*

Ḫaṭuñ çü leşker-i fir'avn imiş ne 'avn[i] gerek
Helāki ḳaṣdına eyle ḥavāle Mūsāyı *(G. 402/3). [leşker-i fir'avn]*

leşker-i ġam: *Gam askeri.*

Devlet-i ḥüsnüñde şāhā bu revā mı kim gözüñ
Leşker-i ġam gönderüp dil mülkini yaġmā ḳılur *(G. 104/4). [leşker-i ġam]*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġam gönderüp añsuz ṣebī-ḫūn eyledüñ *(G. 211/6). [leşker-i ġam]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/23). [leşker-i ġam]*

leşker-i 'ışḳ: *Aşk askeri.*

Göreli gün yüzini leşker-i 'ışḳına hemān
Eyledüm cān ü göñül mülkini yaġmā bu gice *(G. 324/3). [leşker-i 'ışḳına, -ı, -n, -a]*

leṭāfet: *Latiflik, güzellik, hoşluk.*

Bāġ-ı ḥüsnüñde leṭāfet güli açılsa n'ola
Āṣikār itdi ruḫuñ luṭfını āṣār-ı ḳadeḥ *(G. 36/5). [leṭāfet]*

Lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerde bulınmaz
Dişüñ leṭāfeti dürr ü güherde bulınmaz *(G. 143/2). [leṭāfeti, -i]*

Ne ḥalāvetdür bu kim şol la'l-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/16). [leṭāfet]*

leṭāfet-i bī-ḥadd: *Sınırsız letafet.*

Ebedīdür leṭāfet-i bī-ḥadd
Sende iy pādişāh-ı ṭūbā-ḳadd *(Mua. 215/1). [leṭāfet-i bī-ḥadd]*

levḥ: *Levha, sayfa.*

Ṭopraġum levḥinde ḳılmaġa ġamuñ şerḥin raḳam
Rūzgār eyler ölicek üstüḫ^{v}ānumdan ḳalem *(G. 270/1). [levḥinde, -i, -n, -de]*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/14). [levḥa]*

Cān levḥi üzre yazılıcaḳ 'ışḳ nāmesi
Dil yanayazdı düşdi elinden çü ḫāmesi *(G. 409/1). [levḥi, -i]*

levḫ: *Levha II levh-i mahfuz.*

Levḥ üzre yazmış idi ezel kilk[i] ismini
Levḥ ü ḳalemdür anda güvāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/237). [levḥ]*

levḥ ü ḳalem: *Levh-i mahfuz ve kudret kalemi.*

Yazılmış idi levḥ ü ḳalem daḫı yoḳ iken
Levḥ-i nübüvvet üstine nāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/145). [levḥ ü ḳalem]*

Levḥ üzre yazmış idi ezel kilk[i] ismini
Levḥ ü ḳalemdür anda güvāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/238). [levḥ ü ḳalemdür, -dür]*

Levḥ ü ḳalemüñ yoḳ idi āṣārı ḳaçan kim
Ḳudret ḳalemi ismine yazardı muʿammā *(K. 5/171). [levḥ ü ḳalemüñ, -üñ]*

levḥa-i zer: *Altın işlemeli levha II âşığın sararmış yüzü.*

Ḳapuña yüz sürdügüm gören didi
Levḥa-i zerle ne zeyn olmış bu bāb *(G. 15/4). [levḥa-i zerle, -le]*

levḥa-i zerrīn: *Altın işlemeli levha II âşığın sapsarı olmuş yüzü.*

Yüzümi ḳapuña sürdügümi gören eydür
Bezendi levḥa-i zerrīn ile bu bāb ola mı *(G. 401/12). [levḥa-i zerrīn]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe yüz sürelden iy dil-ber yüzüm
Levḥa-i zerrīne beñzer kim kitāb üstindedür *(G. 84/4). [levḥa-i zerrīne, -e]*

levḥ-i dil: *Gönül levhası, gönül sayfası.*

Sen perī-rūyı görelden gözlerüm ḳanı ile
Levḥ-i dilde yazaram naḳş-ı ruḫuñ taṣvīrini *(G. 375/10). [levḥ-i dilde, -de]*

Levḥ-i dilde derd-i ʿışḳuñ bī-günāh
Eksük olmaz naḳş olaldan her gün āh *(Mua. 166/1). [levḥ-i dilde, -de]*

Levḥ-i dilde kūşe-i zülfüñ müdām
Müşk ile her laḥẓa yazar naḳşı lām *(Mua. 230/1). [levḥ-i dilde, -de]*

Heyhāt yaşlarum aḳalı levḥ-i dilde çoḳ
Bozdı ḥurūf şöyle ki bir varsa iki yoḳ *(Mua. 326/1). [levḥ-i dilde, -de]*

levḥ-i maḥfūẓ: *Allah'ın takdir ettiği, olmuş ve olacak bütün şeylerin üzerinde yazılı bulunduğu kabul edilen levha.*

Levḥ-i maḥfūẓda olur cārī
Ḳalem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/31). [levḥ-i maḥfūẓda, -da]*

levḥ-i nübüvvet: *Peygamberlik levhası, peygamberlik sayfası.*

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyem-berī yine ẕātuñla oldı tem *(K. 7/21). [levḥ-i nübüvvet]*

Yazılmış idi levḥ ü ḳalem daḫı yoḳ iken
Levḥ-i nübüvvet üstine nāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/146). [levḥ-i nübüvvet]*

levḥ-i rūy: *Yüz sayfası.*

Levḥ-i rūyumda kātib-i eşküm
Ḳıṣṣa-i derd-i intiẓār yazar *(G. 130/3). [levḥ-i rūyumda, -um, -da]*

levḥ-i sīmīn: *Gümüş levha II sevgilinin beyaz teni.*

Ḳāmetüm zülfüñde lām olduġına dāll olmaġa
Levḥ-i sīmīn üzre zülfüñ yazdı müşkīn dāller *(G. 119/16). [levḥ-i sīmīn]*

levḥ-i sīne: *Göğüs levhası, gönül sayfası.*

Levḥ-i sīnemde ġamuñ şerḥin yazar ḫūnīn yaşum
Ḫāne-i dil olalı sen ḫūb ṭıfluñ mektebi *(G. 400/3). [levḥ-i sīnemde, -de]*

levlāke: *Sen olmasaydın II genellikle telmihte bulunmak için kullanılan "Ey habibim sen olmasaydın bu kâinatı yaratmazdım." anlamına gelen kutsî hadisin ilk sözcüğü.*

Ṭarz-ı ṭırāz-ı vaḥdet ile zeyn olur müdām
Levlāke ḫilʿatindeki ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/106). [levlāke]*

leyl ü nehār: *Gece ve gündüz.*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/6). [leyl ü nehār]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Rūşen ḳılur bir ārede leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 183/8). [leyl ü nehār]*

Cihānuñ yoḳdur iy dil-ber ḳarārı
Ṣafā ile geçür leyl ü nehārı *(G. 389/2). [leyl ü nehārı, -ı]*

Leylā: *Leyla ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı.*

Ṭaġıtmış leyle-i zülfeynini evrāḳ-ı gül üzre
Bu Cem bī-çāre miskīni ki Mecnūn ide Leylādan *(G. 305/12). [leylādan, -dan]*

leyle-i yeldā: *En uzun gece.*

İrişmedi fürḳat gicesi ṣubḥ-ı ṣafāya
Baḫtuma ḳarīn oldı meger leyle-i yeldā *(K. 5/100). [leyle-i yeldā]*

leyle-i zülfeyn: *(Sevgilinin) zülüflerinin gecesi, gece gibi karanlık zülüfleri II (sevgilinin) zülüflerinin Leyla'sı.*

Olaldan leyle-i zülfeyne meftūn
Dil-i mecrūḥ yandı oldı mecnūn *(Mua. 311/1). [leyle-i zülfeyne]*

Ṭaġıtmış leyle-i zülfeynini evrāḳ-ı gül üzre
Bu Cem bī-çāre miskīni ki Mecnūn ide Leylādan *(G. 305/11). [leyle-i zülfeynini, -i, -n, -i]*

leyle-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün gecesi, gece gibi karanlık zülfü II (sevgilinin) zülfünün Leyla'sı.*

Āşiyān ṭutalı başumda ḫayāl-i zülf-i dōst
Leyle-i zülfinde dil Mecnūn gibi sevdāyīdür *(G. 105/8). [leyle-i zülfinde, -i, -n, -de]*

Kimse ʿayb eylemesün leyle-i zülfinde Ceme
Çü cihān daḫı bilür ḳıṣṣa-i Mecnūnluġını *(G. 421/9). [leyle-i zülfinde, -i, -n, -de]*

Nigārā leyle-i zülfüñ kemendi
Niçün mecnūn olan şeydāña düşmez *(G. 155/9). [leyle-i zülfüñ, -üñ]*

Boynuma ṭaḳ leyle-i zülfüñ didüm
Güldi didi bu iñen mecnūn degül *(G. 235/3). [leyle-i zülfüñ, -üñ]*

Leyle-i zülfüñ girih-gīrini Cem boynına ṭaḳ
Çünki sensin anı bu ʿālemde mecnūn eyleyen *(G. 280/9). [leyle-i zülfüñ, -üñ]*

Leyle-i zülfüñ girih-gīr eyle daḳ dil boynına
Çünki ol miskīni sen ʿışḳ ile mecnūn eyledüñ *(G. 211/11). [leyle-i zülfüñ, -üñ]*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/11). [leyle-i zülfüñi, -üñ, -i]*

leyletü'l-ḳadr: *Kadir gecesi.*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacabā yoḳsa bize
Leyletü'l-ḳadr midür ki oldı muḳadder bu gice *(G. 325/6). [leyletü'l-ḳadr]*

leyl-i ḍalālet: *Doğru yoldan ayrılma gecesi, sapkınlığın karanlığı.*

Nūr ile gün bigi ḳıla leyl-i ḍalāleti
Dīdār açarsa luṭfı nehārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/141). [leyl-i ḍalāleti, -i]*

leylī-ḥasen: *Güzel Leyla II sevgili.*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥasen
Çünki ʿālemde beni sen zār ü mecnūn eyledüñ *(G. 211/9). [leylī-ḥasen]*

leylī-i zülf: *(Sevgilinin) gece gibi siyah zülfü II (sevgilinin) zülfünün Leyla'sı.*

Ceme leylī-i zülfüñ ṭolaşaldan
Firāḳ-ı ʿışḳ ile mecnūn olupdur *(G. 62/9). [leylī-i zülfüñ, -üñ]*

leyliyā: *Ey Leyla II ey sevgili.*

Leyliyā laʿlüñ meyinden cān ü dil ser-mest olup
Bu dil-i mecnūnı dāʾim dāmen-i ṣaḥrā ṭutar *(G. 140/5). [leyliyā]*

leyse bi-şey': *"Hiçbir şey değil, hiçbir değeri yok" anlamına gelen, genellikle metruk raviler hakkında kullanılan cerh terimi.*

Ḫacil olur görürse laʿlüñi mey
Serv-ḳaddüñ öñinde leyse bi-şey' *(G. 394/2). [leyse bi-şey']*

leẕīẕ: *Lezzetli, tatlı, hoş.*

Bitürdi leblerüñ yine ḫurmā-yı ter leẕīẕ
Devr-i lebüñde bize bu ḫurmā yiter leẕīẕ *(G. 49/1). [leẕīẕ]*

Bitürdi leblerüñ yine ḫurmā-yı ter leẕīẕ
Devr-i lebüñde bize bu ḫurmā yiter leẕīẕ *(G. 49/2). [leẕīẕ]*

Naḫl-i ḳadüñi laʿl-i lebüñ yādına yaşum
Budur ṣuvarduġı ki irişe semer leẕīẕ *(G. 49/10). [leẕīẕ]*

Laʿlüñ şarābı yādına demler yudalı Cem
Ḫōş görinür müdām aña ḫūn-ı ciger leẕīẕ *(G. 49/16). [leẕīẕ]*

leẕīẕ it-: *Lezzetlendirmek.*

İçsün dehānı ābını ʿunnāb laʿli çün
Perverde-i fevākihi cüllāb ider leẕīẕ *(G. 49/12). [leẕīẕ ider, -er]*

leẕīẕ ol-: *Lezzetli, tatlı, hoş olmak.*

Bāġ-ı cemālüñ içre ne şeftālūdur lebüñ
K'olmaz behişt mīveleri bu ḳadar leẕīẕ *(G. 49/4). [leẕīẕ olmaz, -maz]*

Bīmār-ı ġamzeñem ḳo ki laʿl ü ruḫuñ öpem
Olur dehān-ı ḫasteye çün gül-şeker leẕīẕ *(G. 49/6). [leẕīẕ olur, -ur]*

Tekrār gelse lebleri leẕẕet virür dile
Zīrā mükerrer olıcaḳ olur şeker leẕīẕ *(G. 49/8). [leẕīẕ olur, -ur]*

Dil ḫānesine gel ki ciger eyledüm kebāb
Bir iki loḳma ṣun ki olur mā-ḥażar leẕīẕ *(G. 49/18). [leẕīẕ olur, -ur]*

leẕīẕ ol-: *Hoşa gitmek, zevk vermek (Tulum, 1169).*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/14). [leẕīẕ ola, -a]*

leẕīẕ ü ter: *Lezzetli ve körpe, taze.*

Biter behişt mīvesi gerçi leẕīẕ ü ter
Bitmeye leblerüñdeki ḫurmā-yı ter gibi *(G. 408/5). [leẕīẕ ü ter]*

leẕẕet: *Tat, çeşni, meze.*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Leẕẕet virürse ceẕbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/108). [leẕẕet]*

leẕẕet: *Tat, zevk, haz.*

Lebüñüñ leẕẕeti yoḳdur şekerde
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı yoḳ müşk-i terde *(G. 336/1). [leẕẕeti, -i]*

leẕẕet al-: *Tat, lezzet almak, tatlanmak.*

Birinüñ zīnet ruḫ-ı verdinden alur bāġ-ı ḫüsn
Birinüñ cüllāb-ı laʿlinden alur leẕẕet şeker *(G. 138/20). [leẕẕet alur, -ur]*

leẕẕet bul-: *Tat almak, hoşlanmak.*

Nemek-i luṭfuñ ile bulmış iken leẕẕet cān
Bilmedüm gözlerüme ṭursa n'ola nān-ı kerem *(K. 1/77). [leẕẕet bulmış, -muş]*

leẕẕet vir-: *Tat vermek II hoşnutluk katmak.*

Tekrār gelse lebleri leẕẕet virür dile
Zīrā mükerrer olıcaḳ olur şeker leẕīẕ *(G. 49/7). [leẕẕet virür, -ür]*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Leẕẕet virürse ceẕbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/108). [virürse, -ür, -se]*

leẕẕet-i cān: *Can lezzeti, canın aldığı haz, zevk.*

Umaram mīve-i luṭfuñla bulam leẕẕet-i cān
Göñül eşcārı çü ʿarż eyledi aġsān-ı kerem *(K. 1/99). [leẕẕet-i cān]*

Leẕẕet-i cāndur ibtidā-yı ḳadeḥ
Rāḥat-ı dildür intihā-yı ḳadeḥ *(G. 37/1). [leẕẕet-i cāndur, -dur]*

leẕẕet-i ḳand bul-: *Şeker kamışı lezzeti bulmak.*

Ḥadd-i meyde lebüñüñ kūşesi bulınsa eger
Leẕẕet-i ḳand bulup ney şeker [olur] fi'l-ḥāl *(Mua. 156/2). [leẕẕet-i ḳand bulup, -up]*

li-ʿalīli'l-firāḳi fīhi şifa: *Olabilir ki ayrılık da şifadandır.*

Leblerüñ kām-ı cān-durur ṣanemā
Li-ʿalīli'l-firāḳi fīhi şifa *(G. 2/2). [li-ʿalīli'l-firāḳi fīhi şifa]*

libās: *Elbise, giysi.*

Geymesün devlet ḳabāsın ḫırḳa-i ʿışḳuñ geyen
Çünki iḥrām üzre geymez maḥrem olanlar libās *(G. 163/4). [libās]*

licām: *Atın ağzına vurulan gem, dizgin.*

Ḫidmet yolında ġāşiye-dār oldı Cebreʾīl
Zīn ṣalalı Burāḳa licāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/154). [licāmı, -ı]*

līk: *"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/4). [līk]*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ göñlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/10). [līk]*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/17). [līk]*

Ben neyem kim ġam-i ʿışḳuñla ḳılam nāle vü āh
Līk ḳomaz beni ḥālümde bu ṣad-pāre göñül *(G. 239/8). [līk]*

Baş ḳomaḳ pāyüñe saʿādetdür
Līk yoḳ başda bu saʿādet āh *(G. 329/6). [līk]*

Līk bī-vāsıṭa ḥālüm saña ʿarż eylemege
Bu redīfi baña ʿarż eyledi ḫullān-ı kerem *(K. 1/69). [līk]*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/103). [līk]*

Eyledüñ vaʿde bir iki kerre
Līk az eyle kerreden iy dōst *(Mua. 36/4). [līk]*

Ġamuñdan öldüm iriş oḳı yāsīn
Umaram līk bī-miṣl okıyasın *(Mua. 141/2). [līk]*

Çoḳdur egerçi ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ cihānda līk
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse görmedüm *(Mua. 302/1). [līk]*

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir feṯḥ-i bāb *(G. 14/4). [līkin]*

İrişmek ister idi hᵛān-ı vaṣluña līkin
Hemān naṣīb-i Cem āḫir duʿā imiş iy dōst *(G. 27/9). [līkin]*

Ṭutdum ümīd-i dāmen-i vaṣluña līkin āh
Hicrān ü ġam elinde yaḳam pāre pāredür *(G. 94/7). [līkin]*

Zülfinüñ ucını kesmiş ḫaṭṭı kāfirdür daḫı
Ḳaṭʿ-ı zünnār itdi līkin nā-müselmāndur henūz *(G. 146/6). [līkin]*

Gerçi belā vü derd ü ġamuñ ḫāk ider Cemi
Līkin keremleriüñe de var intiẓārumuz *(G. 153/14). [līkin]*

Ben her gün eylerem ṭaleb-i vaṣl līkin ol
Dilden ḳomadı vaʿde-i ferdāyı bir nefes *(G. 165/5). [līkin]*

Gül seyrini eyler Cem līkin bulımaz bir dem
Cānāne cemālinsüz büstān-i cinândan ḥaẓ *(G. 185/15). [līkin]*

Gerçi kim ʿazm eyledüñ gitmege iy cān elfirāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān elfirāḳ *(G. 203/2). [līkin]*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/7). [līkin]*

Gerçi kim düşvārdur cān oynamaḳ līkin baña
ʿIşḳuñuñ yolında cān virmek iñen āsān gibi *(G. 379/9). [līkin]*

Dün ġarībüñdür dinür iy māh līkin görmedüm
Ben ġarīb-i bī-nevāda zülf-i ʿanber-bāruñı *(G. 397/5). [līkin]*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dideden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār *(K. 2/52). [līkin]*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inşā *(K. 5/139). [līkin]*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı senüñ içün oldı mürtesem *(K. 7/24). [līkin]*

limūn: *Limon II limon ağacı.*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/11). [limūn]*

lisān ü ḳāle gel-: *Anlatılabilmek, sözle ifade edebilmek, kelimelere dökülebilmek.*

Sürme yirine gerd-i niʿāli Muḥammedüñ
Gelmez lisān [ü] ḳāle vü ṣıġmaz beyāna hīç *(Terk. 1/69). [lisān [ü] ḳāle gelmez, -mez]*

lisāna gel-: *Dile gelmek, dillendirilmek, söylenmek.*

Bir ḳaṭre āb-ı raḥmet ile yur cihānı heb
Gelmez lisāna luṭfı ḥisābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/136). [lisāna gelmez, -mez]*

lisān-ı şemʿ: *Mumun dili.*

Muṣḥaf yüzüñde oḳıya ve'ş-Şems sūresin
Ṭutılmaya ger öldügi demde lisān-ı şemʿ *(G. 190/24). [lisān-ı şemʿ]*

livā: *Sancak, bayrak.*

Seni sulṭān-ı ḥüsn eyleyen itdi
Cemüñ āhı livāsın āsmān-gīr *(G. 124/16). [livāsın, -(s)ı, -n]*

Naṣb olalı cihāna livāsı Muḥammedüñ
Eflāke irdi şerʿ[i] nidāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/1). [livāsı, -sı]*

liyāḳat: *Layık, yaraşır, uygun olmak.*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inşā *(K. 5/139). [liyāḳat]*

loḳma: *Bir defada ağza götürülen yiyecek parçası, bir seferde yutulacak miktardaki yiyecek.*

Dil ḫānesine gel ki ciger eyledüm kebāb
Bir iki loḳma ṣun ki olur mā-ḥażar leẕīẕ *(G. 49/18). [loḳma]*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/16). [loḳma]*

Bir loḳma baña ṣunmadı bu maṭbaḫ-ı eflāk
Kim ḳılmadı balını belā ile murabbā *(K. 5/87). [loḳma]*

Loḳmān-ı kerem: *Cömert, kerem sahibi Lokman hekim II II. Bayezid.*

Ölürem zehr-i ġam-i dehr ile ben ḫaste ġarīb
Ger dirīg eyleye tiryākini Loḳmān-ı kerem *(K. 1/88). [loḳmān-ı kerem]*

luʿb-i ruḫ: *(Sevgilinin) yanağının oyunu; satranç taşlarından kalenin oyunu.*

Āhir iy Cem seni luʿb-i ruḫı şeh-māt ḳılur
Naṭʿ-ı ʿışḳında eger Ṣānī-i Leclāc olasın *(G. 303/13). [luʿb-i ruḫı, -ı]*

lūle-i zer-çeşme-i eflāk: *Feleklerin altın çeşmesinin musluğu.*

ʿArż itmiş idi lūle-i zer-çeşme-i eflāk
Ḥavż-ı felege dökmege dūlāb-ı semā mā *(K. 5/31). [lūle-i zer-çeşme-i eflāk]*

lü'lü: *İnci.*

Zülfüñ ol sünbül-durur kim āftāb üstindedür
Dişlerüñ ol lü'lüdür yāḳūt-ı nāb üstindedür *(G. 83/2). [lü'lüdür, -dur]*

Boyuñı çemende göricek ditreye ʿarʿar
Vaṣfın dişüñüñ işidicek āb ola lü’lū *(G. 314/12). [lü’lū]*

Laʿl-i dür-pūşı ḥasretinden āh
Ṣadef-i çeşmüm aḳıdur lü’lū *(G. 315/8). [lü’lū]*

Şu lü’lü dişlerüñüñ naẓmı yādına her dem
Gözümden aḳıduram işigüñe deryāyı *(G. 402/9). [lü’lü]*

Ḳaʿr-ı biḥārı eyledi lü’lūye cāy-gāh
Yāḳūt ü laʿle seng-i siyāhı eyledi ḥışār *(K. 2/11). [lü’lūye, -y, -e]*

Lü’lü’ dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez ʿAdenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/17). [lü’lü’]*

İy ṣanem lāle ruḫuñ luṭfı gül-i ḥamrāda yoḳ
Ḥāleti lü’lü’ dişüñüñ lü’lü’-i lālāda yoḳ *(G. 208/2). [lü’lü’]*

lü’lü’-i lālā: *Parlak, iri inci.*

Dişleri lü’lü’ vü lālā ḫōş-mısın
Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin *(G. 294/3). [lü’lü’ vü lālā]*

Nīsān yirine ṣanki güher dökdi ṣevābit
Kim gök ṣadefi ṭolmış idi lü’lü’-i lālā *(K. 5/8). [lü’lü’-i lālā]*

İy ṣanem lāle ruḫuñ luṭfı gül-i ḥamrāda yoḳ
Ḥāleti lü’lü’ dişüñüñ lü’lü’-i lālāda yoḳ *(G. 208/2). [lü’lü’-i lālāda, -da]*

lü’lü’-i lālā: *Parlak inci II sevgilinin dişleri.*

Birinüñ lü’lü’-i lālāsı içün dil rīş-dür
Birinüñ yāḳūtı yanında güher seng-i meder *(G. 138/33). [lü’lü’-i lālāsı, -sı]*

lü’lü’-i laʿl: *Lal dudaklarının incisi II sevgilinin dişleri.*

Lü’lü’-i laʿlüñe fi’l-cümle şebīh olmaġ içün
Ṣubḥ-dem jāle ḳılur lālenüñ aġzın ṭolı dür *(G. 111/7). [lü’lü’-i laʿlüñe, -üñ, -e]*

lü’lü’-i müḥakkā: *İnciler.*

Miʿrāca sefer eyleyicek encüm-i eflāk
Pāyine nişār eyledi lü’lü’-i müḥakkā *(K. 5/178). [lü’lü’-i müḥakkā]*

luṭf: *Yardım, inayet, ihsan.*

Luṭfuñla n’ola göñlümi maʿmūr ider iseñ
Zīrā ki ġamuñ leşkeri vīrān eder iy dōst *(G. 21/7). [luṭfuñla, -uñ, -la]*

Göñül mülkini ḳıl luṭfuñla maʿmūr
Ki seyl-āb-ı ġamuñ ḳomadı bünyād *(G. 48/5). [luṭfuñla, -uñ, -la]*

ʿİmāret eyle luṭfuñla bu göñlüm
Ḫarāb olalıdan olmadı maʿmūr *(G. 77/13). [luṭfuñla, -uñ, -la]*

Çün ġamzeñ oḳınuñ dil ü cānum siperidür
N’ola ne ḳılursañ baña pes luṭf eseridür *(G. 80/2). [luṭf]*

Dişlerüñ naẕmı şehā dürri ʿAdenden çıḳarur
Leblerüñ luṭfı dil ü cānı bedenden çıḳarur *(G. 82/2). [luṭfı, -ı]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/11). [luṭf]*

Hemīşe ġuṣṣañı yir luṭfuñı görür ammā
Yidügi ḥaḳḳını bilmez raḳībi ben bilürem *(G. 268/5). [luṭfuñı, -uñ, -ı]*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/7). [luṭfuñ-durur, -dur, -ur]*

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(G. 285/12). [luṭf]*

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān vird[i] bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/5). [luṭf]*

Ceme raḥm eyleyüp şāhā n'ola luṭfuñla şād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/9). [luṭfuñla, -uñ, -la]*

Luṭf ile elüm almadı ol şāh-ı ḳamer-ruḫ
N'idem ki beni zülfi bigi pāye düşürdi *(G. 371/3). [luṭf]*

Derdini cāna ʿıyān eyledi ol māh-liḳā
Luṭfını bu dil-i miskīne nihān eyleyeli *(G. 372/10). [luṭfını, -ı, -n, -ı]*

Olmasa luṭf ile eger leblerüñüñ ʿināyeti
Göstere idi ʿāleme Sidre ḳadüñ ḳıyāmeti *(G. 378/1). [luṭf]*

Niçe kim zinde ḳıla ʿālemi ervāḥ-ı şafā
Niçe kim bende ḳıla luṭf ile insānı kerem *(K. 1/138). [luṭf]*

Luṭfuñuñ dār-ı şifāsında bulınur çü devā
Umaram kim irişe derdüme dermān-ı kerem *(K. 1/103). [luṭfuñuñ, -uñ, -uñ]*

Şükri nihāyeti yoġ u hem faẕlı bī-ḳıyās
Luṭfı hisāba gelmez ü iḥsānı bī-şümār *(K. 2/16). [luṭfı, -ı]*

Faẕlı ile ḳayırur dü-cihān ḫālini ḳamu
Luṭfı ile bitürür ḳurı aġaçda berg ü bār *(K. 2/24). [luṭfı, -ı]*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl *(K. 3/46). [luṭfuñda, -uñ, -da]*

Mihri luṭfuñla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp baġışladuñ aña kemāl *(K. 3/41). [luṭfuñla, -uñ, -la]*

İsḳā ide bir ḳaṭresi ẕummā-yı cihānı
Ger luṭfı ṣuyı olur ise ʿāleme saḳḳā *(K. 5/188). [luṭfı, -ı]*

Ger luṭfı seḥābı döke bārān-ı teraḥḥum
Kim ḳaṭresidür cürm-i cihān ʿafvına evfā *(K. 5/189). [luṭfı, -ı]*

Bu vādī-i ġamdan beni luṭfuñla ḫalāṣ it
Nice bir ola sāḥat-i dil menzil-i belvā *(K. 5/197). [luṭfuñla, -uñ, -la]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/1). [luṭf]*

Luṭf ile ḳılub tebessüm didi kim
Adumuñ terḫīmidür ḳalb-i ṣanem *(Mua. 309/3). [luṭf]*

Bir meh-i naḥvīye didüm luṭf ile
Aduñı eyle muʿayyen ḳıl kerem *(Mua. 309/1). [luṭf]*

Mevc-i biḥār-ı luṭfına ġarḳ ola kāyināt
Raḥmet aḳıdsa luṭfı Fırātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/28). [luṭfı, -ı]*

Saṭr-ı günāha luṭfı ḳalem çekmege müdām
Çīnī felekler oldı devātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/29). [luṭfi, -ı]*

Bir ḳaṭre āb-ı raḥmet ile yur cihānı heb
Gelmez lisāna luṭfı ḥisābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/136). [luṭfı, -ı]*

Nūr ile gün bigi ḳıla leyl-i ḍalāleti
Dīdār açarsa luṭfı nehārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/142). [luṭfı, -ı]*

Gül-zār-ı cāna arż ide cennet çemenlerin
Dīn sebzesinde luṭf[ı] giyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/246). [luṭf[ı], -ı]*

Jeng olmış idi āyine-i Ḥaḳ-nümā velī
Ṣayḳal yitişdi luṭf[ı] cilāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/12). [luṭf[ı]]*

Bu deñlü naḫl-bend-senā olmaz idi dil
Zeyn itmeseydi luṭf[ı] bahārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/48). [luṭf[ı]]*

Ḳavs-i ḳaderde sehm-i saʿādet nişānıdur
Kime ki irse luṭf[ı] sihāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/158). [luṭf[ı], -ı]*

Dil kīmyāsı ḳalbi ola ṣāfa münḳalib
Çekse ḫalāṣa luṭf[ı] ʿayārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/186). [luṭf[ı], -ı]*

luṭf: *İyilik, hoşluk, güzellik; yardım, ihsan.*

Bāġ-ı ḥüsnüñde leṭāfet güli açılsa n'ola
Āşikār itdi ruḫuñ luṭfını āṣār-ı ḳadeḥ *(G. 36/6). [luṭfını, -ı, -n, -ı]*

luṭf: *Zarafet, güzellik, hoşluk.*

İy ṣanem lāle ruḫuñ luṭfı gül-i ḫamrāda yoḳ
Ḥāleti lü'lü' dişüñüñ lü'lü'-i lālāda yoḳ *(G. 208/1). [luṭfi, -ı]*

Dişlerüñi gören ḳatında senüñ
Ḳalmadı luṭfı dürr ile güherüñ *(G. 209/4). [luṭfi, -ı]*

luṭf: *İhsan, bağış, kerem.*

Ayırma ʿizz-i vaṣluñdan yaraşmaz
Çü ḳılduñ ben ḳulı luṭfuñla muʿtād *(G. 48/8). [luṭfuñla, -uñ, -la]*

Cennet-i kūyuñ içinde ṣalınıcaḳ ṣanemā
Luṭfı Ṭūbā ḳadüñüñ servi çemenden çıḳarur *(G. 82/6). [luṭfi, -ı]*

Zülfüñ ucından ayaġa düşdi Cem
Āh eger olmazsa luṭfuñ dest-gīr *(G. 107/14). [luṭfuñ, -uñ]*

Şehā yap luṭfuñ ile göñlümi kim
Ḫayālüñ taḫtıdur vīrān gerekmez *(G. 145/3). [luṭfuñ, -uñ]*

Ol ġamze-i ġammāz ile nāz itme iñende
ʿĀşıḳlaruña luṭfuñı az itme iñende *(G. 354/2). [luṭfuñı, -uñ, -ı]*

Külli āfāḳa virür būy-ı vefā neşv ü nemā
Perveriş bulalı luṭfı ile gül-istān-ı kerem *(K. 1/16). [luṭfi, -ı]*

Feyż-i cūduñla-durur zīnet-i eyyām-ı vefā
Luṭfuñ inʿāmı ile zeyn olur āvān-ı kerem *(K. 1/50). [luṭfuñ, -uñ]*

Gerçi yüzüm ḳaradur nāme-i aʿmāl bigi
Umaram kim yuya luṭfuñ ṣuyı ile ānı kerem *(K. 1/116). [luṭfuñ, -uñ]*

İşbu duʿāyı luṭfuñ ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kird-gār *(K. 2/65). [luṭfuñ, -uñ]*

Luṭfuñ tevaḳḳuʿ eyleyüben raḥmetüñ diler
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār *(K. 2/57). [luṭfuñ, -uñ]*

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfuñ nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatār *(K. 2/53). [luṭfuñ, -uñ]*

Buldı zamāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār *(K. 2/39). [luṭfuñ, -uñ]*

Olur cihān içinde Süleymān bigi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār *(K. 2/48). [luṭfuñdan, -uñ, -dan]*

Luṭfuñ kime ki olmaya ʿālemde dest-gīr
Olur iki cihānda enīs aña derd ü ġam *(K. 7/51). [luṭfuñ, -uñ]*

Ḳılur dimāġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem *(K. 7/42). [luṭfuñdan, -uñ, -dan]*

luṭf eyle-: *Lütfetmek, iyilikte bulunmak, ihsanda bulunmak.*

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içinde var iʿtibār *(K. 2/49). [luṭf eyledüñ, -dü, -ñ]*

Dil ḫayālüñ taḫtıdur luṭf eyleyüp maʿmūr ḳıl
Kim ġamuñ vīrān idelden daḫı vīrāndur henūz *(G. 146/9). [luṭf eyleyüp, -y, -üp]*

İy ṣanem luṭf eyleyüp baṣ yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efşān ideyin *(G. 290/7). [luṭf eyleyüp, -y, -üp]*

Ḳaşuñuñ miḥrābını göster baña luṭf eyleyüp
Kim dil ü cāndan ḳılam ol secde-gāha ben sücūd *(G. 45/3). [luṭf eyleyüp, -y, -üp]*

luṭf it-: *Lütfetmek, iyilikte bulunmak, ihsanda bulunmak.*

Leblerüñ cāmından içür luṭf idüp bir cürʿa kim
Mest olup ʿışḳuñ yolında cānı ḳurbān ideyin *(G. 290/5). [luṭf idüp, -üp]*

Cem ṭolaşup zülfüñe düşdi eñegüñ çāhına
Luṭf idüp ol iki miskīnüñi zindāndan gider *(G. 122/14). [luṭf idüp, -üp]*

Raḳībi sür ṭapuñdan luṭf idüp kim
Melekle hem-nefes şeyṭān gerekmez *(G. 145/5). [luṭf idüp, -üp]*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ Cemi
Bārī luṭf idüp unıtma şāh-ı ḫūbān elvedāʿ *(G. 189/10). [luṭf idüp, -üp]*

Çün raḳīb-i rū-siyehle eksük olmaz cengümüz
Luṭf idüp billāh yā ḫōd anı terk it yā beni *(G. 374/12). [luṭf idüp, -üp]*

İrdükçe işigine anuñ luṭf it iy ṣabā
Ḳanlu gözüme çekmek içün ḫāk-i der getür *(G. 57/3). [luṭf it]*

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫōşdur meclis içre āvāze-i ney *(G. 391/7). [luṭf it]*

luṭf u kerem: *Lütuf ve kerem.*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy ṣanem
Di baña ism-i şerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/2). [luṭf u kerem]*

Luṭf u kerem çü ʿāşıḳa cānāneden gelür
Senden belā vü ġam bize cānā neden gelür *(G. 108/1). [luṭf u kerem]*

Ḳahr u ġażabuñ ḳalʿasınuñ ḫandeḳi dūzaḫ
Luṭf u keremüñ bāġ-çesi cennet-i meʾvā *(K. 5/150). [luṭf u keremüñ, -üñ]*

luṭf u mihr ü ḳudret: *Lütuf, şefkat ve kudret.*

Cümle sendendür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celāl *(K. 3/26). [luṭf u mihr ü ḳudret]*

luṭf u mihr: *İyilik ve merhamet.*

Luṭf u mihre inanup şād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/9). [luṭf u mihre, -e]*

luṭf u vefā: *Lütuf ve vefa.*

Niçün yüz döndürem dil-ber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan *(G. 293/6). [luṭf u vefādan, -dan]*

luṭf u vefā ol-: *Lütuf ve vefa olmak.*

Gey yaraşur saña bu cübbe-i devlet çü anuñ
Dāmeni luṭf u vefā oldı girībānı kerem *(K. 1/44). [luṭf u vefā oldı, -dı]*

luṭf u zīnet: *Güzellik ve süs.*

Ki zīrā ḫüsn-i yār isterse ṣūret
Ṣaḳāyıḳ andan umar luṭf u zīnet *(Mes. 1/88). [luṭf u zīnet]*

luṭf-ı ʿamīm: *Herkese ait, umumî lütuf.*

Ṭoldı meşām-ı cāna nesīmi Muḥammedüñ
Feyż irdi rūḥa luṭf-ı ʿamīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/166). [luṭf-ı ʿamīmi, -i]*

ʿĀmdur luṭf-ı ʿamīmüñ ḳo günāhumı benüm
Merḥamet vaḳti-durur var ise imkān-ı kerem *(K. 1/129). [luṭf-ı ʿamīmüñ, -üñ]*

luṭf-ı ʿaẓīm: *Büyük, yüce lütuf.*

Bir ḳaṭresinde cürm-i cihān ʿafv olur ḳamu
Gelmez ḳıyāsa luṭf-ı ʿaẓīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/184). [luṭf-ı ʿaẓīmi, -i]*

luṭf-ı bādām: *Bademin güzelliği, tatlılığı.*

Lebüñden çeşm-i bādāmuñ şekerle
Ki ḫōşdur luṭf-ı bādāmuñ şekerle *(G. 364/2). [luṭf-ı bādāmuñ, -uñ]*

luṭf-ı bī-ḥadd: *Sonsuz lütuf.*

Çü şānuñda bulındı luṭf-ı bī-ḥadd
Senüñ-çün maḥmidet oldı müʾebbed *(Mua. 189/1). [luṭf-ı bī-ḥadd]*

luṭf-ı ebedī: *Ebedî, sonsuz lütuf.*

Şānuñda çü luṭf-ı ebedī nāzildür
Maḳṣūd-ı Cem ol ṣūret ile ḥāṣıldur *(Mua. 214/1). [luṭf-ı ebedī]*

luṭf-ı naʿīm: *Lütuf nimetleri.*

Bulur nevālesi ile nevā bī-nevā-yı dīn
Bir süfre yaydı luṭf-ı naʿīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/172). [luṭf-ı naʿīmi, -i]*

luṭf-ı necāt: *Kurtuluş lütfu.*

Ḫalk-ı zamāne luṭf-ı necātında uma raḥm
Kime ki irse faż[ı] necātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/35). [luṭf-ı necātında, -ı, -n, -da]*

mā: *Su.*

ʿArż itmiş idi lūle-i zer-çeşme-i eflāk
Ḥavż-ı felege dökmege dūlāb-ı semā mā *(K. 5/32). [mā]*

maʿānī-i daḳīḳ: *İnce manalar.*

Yazılmaġa kāfūr ile müşkīn varaḳ üzre
Bercīs maʿānī-i daḳīḳ eylese inşā *(K. 5/14). [maʿānī-i daḳīḳ]*

mācerā: *Cereyan eden şey, vuku bulan hâl, olup geçen şey.*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/2). [mācerā]*

Gül yüzüñ-çün kirpügümden mācerā
Söyler idüm batmasa ḫār aġzuma *(G. 353/7). [mācerā]*

mācerā: *Yaşanan olaylar dizisi, geçen şey; nehir ve sel gibi akıp giden şey.*

ʿUmmān dimezdi kimsene eşküm muḫīṭine
Ger mā-cerā o ḥālete olmasa mā-ṣadaḳ *(G. 206/4). [mā-cerā]*

Seyl-i eşküm çoḳ geçüpdür āsitānuñdan didüm
Didi kim geçdi geçen ol mācerādan vāz gel *(G. 243/16). [mācerādan, -dan]*

mācerā: *Akıp giden şey II gözyaşı.*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/4). [mācerā]*

mācerā: *Hadise, sergüzeşt II akıp giden şey, sevgilinin su gibi yanağı.*

Ki zīrā ʿārıż-ı dil-ber semendür
Semen ol mācerādan müftetendür *(Mes. 1/64). [mācerādan, -dan]*

Māçīn: *Çin'in güney kısmı.*

Gördüm çü Mıṣr-ı ḥüsnini ol Kaʿbe yüzlünüñ
Virdüm Ḫaṭā-yı zülfine Māçīni Çīn ile *(G. 366/4). [māçīni, -i]*

maʿden-i tehī: *Boş maden.*

Dil ḥücresinde laʿl ü güher pāy-māl ola
Ger maʿden-i tehī aña miṣl ü miṣāl ola *(Mua. 52/2). [maʿden-i tehī]*

Maġalmalyestori: *Rodos yöneticisinin adı.*

Bizi Mıṣra ṣalıvirdürmedi alıḳodı āḫir
Ṣıdı ʿahdi Maġalmalyestori bī-şekk ü rīb ancaḳ *(K. 9/14). [maġalmalyestori]*

maġbūn ḳıl-: *Aldatmak, zarara uğratmak.*

İy düzülmiş işleri vīrān iden azġun felek
Cem şehenşāhı murādından ḳılan maġbūn felek *(Terk. 2/50). [maġbūn ḳılan, -an]*

maġlūb: *Mağlup, kaybetmiş.*

Gözlerüñ ḳaṣduma ḫancer çekmesün āşūb içün
Ġālib olanlar ḳaçan ḫancer çeker maġlūb içün *(G. 301/2). [maġlūb]*

maġlūb-i yed-i beyżā it-: *Hz. Musa'nın mucizelerinden olan, gözleri kamaştıran beyaz eli ile mağlup etmek.*

Cefāya yüz ṭutup niçün sen iy mihr-i cihān-ārā
İder[sin] pence-i ḫōrşīdi maġlūb-i yed-i beyżā *(G. 10/2). [maġlūb-i yed-i beyżā ider[sin], -er, -sin]*

maġrūr ol-: *Böbürlenmek, gururlanmak.*

İy güneş rifʿat bulup ḥüsnüñe maġrūr olmaġıl
Kim seni eyler ḫacil bir āftābum var benüm *(G. 249/5). [maġrūr olmaġıl, -ma, -ġıl]*

Baña cevr itme iñen ḥüsnüñe maġrūr oluban
Kāyinātuñ ḥāli çün kim inḳılāb üstindedür *(G. 83/11). [maġrūr oluban, -uban]*

Ḫüsnüñe maġrūr olup cevr itdügüñ cānā neden
Çün kim āḫir ʿāleme mesken türāb altındadur *(G. 85/5). [maġrūr olup, -up]*

māh: *Ay, kamer.*

Eyleyelden gün gibi ʿarż-ı cemāl ol māh-ruḫ
Ol safā ile bu naṭʿ-ı ḥüsne oldı māh ruḫ *(G. 41/2). [māh]*

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād *(G. 43/11). [māh]*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/1). [māh]*

Māha beñzetsem n'ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/3). [māha, -a]*

Ne deñlü daʿvī-i ḥüsn eyler ise mihr ile māh
Ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerde bulınmaz *(G. 143/3). [māh]*

Ḫilʿat-i ḥüsnüñe māhı ilme köhne pāredür
Vaṣle olmaḳ cāme-i aṭlasda yaraşmaz pelās *(G. 163/9). [māhı, -ı]*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/1). [māhum, -um]*

Her gice mihr-i ruḫuñ degdi diyü māh düşer
Revzenüñden aşaġa būse-i bālīnüñ içün *(G. 275/3). [māh]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/6). [māhuñ, -uñ]*

Çü yüzüñ māhınuñ oldı ḥicābı
Iraġ eyle naẓerden dest-māli *(G. 399/11). [māhınuñ, -ı, -nuñ]*

Hilāl ebrūñı görelden hilāline ḫayāl olup
Felekde māh bedr iken olur geh ṭoġrı gāh egri *(G. 405/4). [māh]*

Ḫükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilāl *(K. 3/12). [māhı, -ı]*

Eyledüñ Nāhīdi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu Māhı def-zen eyledüñ her māh ü sāl *(K. 3/40). [māhı, -ı]*

Yüzini gösterüb ol māh fi'l-ḥāl
ʿIyān oldı lebi altındaki ḫāl *(Mua. 98/1). [māh]*

Görelden ḥüsn-i bī-ḥaddüñi iy māh
Beni dil kendü ḥālümde ḳomaz āh *(Mua. 140/1). [māh]*

Cemāl-i ṭalʿatuñ gördükçe tekrār
İder reşkümden āhum māha her bār *(Mua. 244/2). [māha, -a]*

Ḫüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlāre yanar felekdeki māh *(Terc. 1/82). [māh]*

ʿİzzet güninde ṭoġalı māhı Muḥammedüñ
Ṭutdı zemīni şerʿi sipāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/235). [māhı, -ı]*

Kendüyi ḳanlara boyadup āftāb-ı çarḫ
Bu ḥāli gördi sīnesine şerḥa çekdi māh *(Terk. 3/60). [māh]*

māh: *Ay II ay yüzlü sevgili.*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/9). [māh]*

Getürimez senüñ bigi bir māh
Niçe kim devr ide bu çarḫ-ı ʿanīd *(G. 44/9). [māh]*

Zülf-i şeb-rengüñ yaḳaldan āteş-i ḥüsnüñde ʿūd
Ṭutdı ser-tā-ser yüzüñüñ çevresin iy māh dūd *(G. 45/2). [māh]*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/14). [māh]*

Zülf-i miskīnin yine ol māh zencīr eylemiş
Yaʿnī ben dīvāneyi ṭutmaġa tedbīr eylemiş *(G. 167/1). [māh]*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/8). [māhum, -um]*

Ḫayāl-i ḥaṭṭ [u] ḥaddüñ dilde iy māh
Ṭılısm-ı genc imiş vīrāna yazdum *(G. 265/9). [māh]*

Düşümde gördüm iy māh eyle taʿbīr
Ki sen māhı alup durdum ḳucaġa *(G. 318/3). [māh]*

Düşümde gördüm iy māh eyle taʿbīr
Ki sen māhı alup durdum ḳucaġa *(G. 318/4). [māhı, -ı]*

Dün ġarībüñdür dinür iy māh līkin görmedüm
Ben ġarīb-i bī-nevāda zülf-i ʿanber-bāruñı *(G. 397/5). [māh]*

Zülfeyni o māhuñ biri cīm oldı biri lām
Tā kim dönicek lām bula ṭālib olan nām *(Mua. 97/1). [māhuñ, -uñ]*

Şīrīn leb [ü] dendānuñ eyā māh revādur
Gitmeye naẓerden *(Mua. 193/5). [māh]*

Deñer her māh rūy-ı bī-vefāyı
ʿAceb bilsem gözümüñ ḥāṣılı ne *(Mua. 264/1). [māh]*

Pervāne bigi yanar göñül āh
Şemʿ-i ebedī taḳalı ol māh *(Mua. 325/2). [māh]*

Bil ki göñlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/1). [māh]*

māh ü sāl: *Ay ve yıl.*

İbtidāsı yoḳ bekāñuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh ü sāl *(K. 3/34). [māh ü sāl]*

Eyledüñ Nāhīdi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu Māhı def-zen eyledüñ her māh ü sāl *(K. 3/40). [māh ü sāl]*

mahabbet: *Aşk, sevda, sevgi.*

Rişte-i cān-ı Cemi bükdi maḥabbet eli kim
Nāzdan tā dike ol ḳadd-i ḫırāmāna ḳabā *(G. 7/13). [maḥabbet]*

Didüm ġamzeñ oḳı zaḫm urdı cāna
Didi şād ol maḥabbet muḥkem olmış *(G. 169/8). [maḥabbet]*

Maḥabbet toḫmını añduñ göñülde
Ki zīrā ḳāniʿam bu kār ü kişte *(G. 334/7). [maḥabbet]*

Ḳad-i servüñ ḫayālini gözüm yaşı ile ṣuvardum
Maḥabbet sebze-zārında ki bitmeye giyāh egri *(G. 404/6). [maḥabbet]*

Ḫaṭuñ yādına cān virsem maḥabbet sebze-zārında
Ararsañ sebze-i ḳabrüm bulınmaz bir giyāh egri *(G. 405/5). [maḥabbet]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/13). [maḥabbetüñ, -üñ]*

Maḥabbet-i ebedī bende sermedīdür kim
Seni göricegiz iy cān maḥabbetüm artar *(Mua. 130/2). [maḥabbetüm, -üm]*

Elif rākiʿ olup dāl oldı bī-ḫem
Ki olalar maḥabbet birle hem-tā *(Mua. 169/2). [maḥabbet]*

maḥabbet-i ebedī: *Ebedî sevgi, aşk.*

Maḥabbet-i ebedī sermedīde rūşendür
Senüñle anuñ içün ʿışḳ işi müzeyyendür *(Mua. 115/1). [maḥabbet-i ebedī]*

Maḥabbet-i ebedī bende sermedīdür kim
Seni göricegiz iy cān maḥabbetüm artar *(Mua. 130/1). [maḥabbet-i ebedī]*

maḥabbet-nāme: *Sevgi mektubu.*

Lebüñde ḫaṭṭuñı gören didi kim
Maḥabbet-nāmedür cāna yazılmış *(G. 168/8). [maḥabbet-nāmedür, -dür]*

maḥabbet-nāme: *Aşk kitabı.*

Lebüñ yanında ḫaṭ n'eyler didüm dir
Maḥabbet-nāmedür kim cāna yazdum *(G. 265/4). [maḥabbet-nāmedür, -dür]*

maḥal: *Yerinde, uygun, layık, münasip.*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḥal *(G. 228/14). [maḥal]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olam ki ġamzeñ oḳı
Cigerde mesken idelden gören didi ki maḥal *(G. 241/8). [maḥal]*

Şol zülf-i dārügīrüñe aşılmaġa maḥal
Bir aşılası görmedüm aşlā benüm bigi *(G. 412/3). [maḥal]*

Terk-i cān eylemek maḥall iy yār
Seni terk eylemek muḥāl iy dōst *(G. 18/5). [maḥall]*

mā-ḥaṣal: *Hasıl olan şey, semere, netice.*

Cem nice şerḥ eyleye ol māh-rūlar vaṣfını
Mā-ḥaṣal cevr ü cefāda biri birinden beter *(G. 138/42). [mā-ḥaṣal]*

mā-ḥażar: *Hâli hazırda, hemen (Tulum: 1180)*

Çün tīr-i ġamzesi dile mihmān olup-durur
İy Cem ciger kebābın aña mā-ḥażar getür *(G. 57/10). [mā-ḥażar]*

mā-ḥażar: *Daha önceden hazır olan, hazır bulunan şey, hazır olarak her ne varsa, hâli hazırda mevcut olan.*

Dil ḫānesine gel ki ciger eyledüm kebāb
Bir iki loḳma ṣun ki olur mā-ḥażar leẕīẕ *(G. 49/18). [mā-ḥażar]*

mā-ḥażarī: *Hazır olan şey, hazır olarak bulunan şey, her ne varsa II hediye.*

Cem tuḥfe diyü cānını ḳılur saña īṯār
Billāhi ḳabūl eyle ki ḫōş mā-ḥażarīdür *(G. 80/10). [mā-ḥażarīdür, -dür]*

maḥbūb: *Sevilen, sevgili.*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/14). [maḥbūb]*

Gül yañaḳlu mül ṭudaḳlu meh-liḳā maḥbūblar
Ḥüsn içinde her biri mihr ü meh-i tābāndur *(K. 8/67). [maḥbūblar, -lar]*

maḥbūb-ı melek: *Melek gibi sevgili, güzel.*

Serv-ḳad sīmīn-beden Efrengī maḥbūb-ı melek
Ay ile gün ḥüsninüñ ʿışḳında ser-gerdāndur *(K. 8/21). [maḥbūb-ı melek]*

maḥfūẕ ol-: *Saklanmak, tutulmak.*

Ġam leşkeri ger ḳalʿa-i dild'olmasa maḥfūẕ
Bir laḥẓada heb mülk-i cihānı ḳıla yaġmā *(K. 5/77). [maḥfūẕ, -ma, -sa]*

māh-ı cihān-ārā: *Cihanı süsleyen ay II sevgili.*

Bu gice mihmānum ol māh-ı cihān-ārā idi
Pertev-i ḥüsn ile cennet olan ol ārā idi *(G. 370/1). [māh-ı cihān-ārā]*

māh-ı felek-ārā: *Feleği süsleyen ay.*

Beñzetmese ger kendözini ṭās-ı rebāba
Yol bulmaz idi meclise māh-ı felek-ārā *(K. 5/28). [māh-ı felek-ārā]*

māh-ı mihr-ārā: *Güneşi süsleyen ay II sevgili.*

Dün gice ol māh-ı mihr-ārāyı mihmān eyledüm
Ḥüsnini dil mülkinüñ taḫtında sulṭān eyledüm *(G. 272/1). [māh-ı mihr-ārāyı, -yı]*

māh-ı münevver: *Parlak ay.*

Gördi yüzüñi senüñ māh-ı münevver çarḫda
Ġayretinden lāle gibi yüreginde oldı dāġ *(G. 191/3). [māh-ı münevver]*

māh-ı nev: *Hilal, yeni ay.*

Naʿl-i semendüñ iy ṣanem olalı rūy-i āftāb
Yüz sürer aña māh-ı nev tā kim bula bir feṯḥ-i bāb *(Mua. 274/2). [māh-ı nev]*

Māh-ı nev laʿl olduġı maḥsūs olupdur iy perī
Gösterelden naʿl-i esbüñ her ṭarafdan müşterī *(Mua. 132/1). [māh-ı nev]*

māh-ı ṣarfīye: *Sarf ilmiyle ilgilenen ay yüzlü (kimse).*

Dün virüp bir māh-ı ṣarfīye selām
Didüm iy meh-rū ne dinür saña nām *(Mua. 275/1). [māh-ı ṣarfīye, -y, -e]*

māh-ı tābān: *Parlak ay II sevgili, sevgilinin yüzü.*

Yaşlarum ılduzını aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān elfirāḳ *(G. 203/6). [māh-ı tābān]*

Her ʿaraḳ kim ṣubḥ-dem ol ḫadd-i cānāndan ṭamar
Kevkeb-i seyyāredür kim māh-ı tābāndan ṭamar *(G. 63/2). [māh-ı tābāndan, -dan]*

Ḳoma kim hecrüñ şebinde senden ayru olavuz
Ḳıl tecellī meclise çün māh-ı tābānsın begüm *(G. 252/10). [māh-ı tābānsın, -sın]*

māh-ı tābān: *Parlak ay, dolunay.*

Āftāb-ı ṭalʿatuñdan māh-ı tābān rū ṭutar
Çīn-i zülfüñden Ḫoten de nāfe-i āhū ṭutar *(G. 139/1). [māh-ı tābān]*

māhī-i zer-endūd: *Yaldızlı balık.*

Māhī-i zer-endūdların āb-ı revāne
Bīd anuñ içün dökdi ki bihde yire ḳan var *(Müf. 11/1). [māhī-i zer-endūdların]*

māhiyyet: *Bir şeyin aslı, esası, iç yüzü.*

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl *(K. 3/43). [māhiyyetine, -i, -n, -e]*

ʿAḳl-ı kül cehd eyleyüp māhiyyetüñi bilemez
Bir kimesne eylemez keyfiyyetüñde ḳīl ü ḳāl *(K. 3/29). [māhiyyetüñi, -üñ, -i]*

Görür oldı yüzüñ māhiyyetin çeşm
Düşelden üstine şol zülf-i deycūr *(G. 77/5). [māhiyyetin, -i, -n]*

maḫlaş: *Kurtuluşa erilecek yer, sığınak.*

Ġam Cemi pā-māl idüpdür zülfüñe didüm didi
Maḫlaş isterseñ eger gel sāye-i iḳbālüme *(G. 347/10). [maḫlaş]*

māh-liḳā: *Ay II ay yüzlü sevgili.*

Hey ne bī-dīn imiş ol zülf-i siyāhuñ ṣanemā
Ḳaṣd-ı cān ü dil ider her nefes iy māh-liḳā *(G. 4/2). [māh-liḳā]*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/8). [māh-liḳā]*

Derdini cāna ʿıyān eyledi ol māh-liḳā
Luṭfını bu dil-i miskīne nihān eyleyeli *(G. 372/9). [māh-liḳā]*

Didüm iy māh-ruḫ [u] zühre-cebīn māh-liḳā
Kerem it nām-ı şerīfüñi ʿıyān eyle baña *(Mua. 57/1). [māh-liḳā]*

maḫlūḳ: *Halk olunmuş, yaratılmış.*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüd bī-taʿab
Ḳamu maḫlūḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl *(K. 3/20). [maḫlūḳı, -ı]*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʾāl *(K. 3/17). [maḫlūḳuñ, -un]*

maḫlūḳ-ı zamāne: *Zamanın mahluku.*

Cümle maḫlūḳ-ı zamāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtiṣāl *(K. 3/7). [maḫlūḳ-ı zamāne]*

maḥmidet: *Şükür, övgü; övgüye layık.*

Çü şānuñda bulındı luṭf-ı bī-ḥadd
Senüñ-çün maḥmidet oldı müʾebbed *(Mua. 189/2). [maḥmidet]*

maḥmil çöz-: *Mahfe (deve veya fil gibi hayvanların sırtına konan ve karşılıklı oturacak yerleri bulunan bir nevi kapalı sepet, mahmel, mahmil) çözmek II konaklamak; (bulunduğu yere) yerleşmek.*

Maḥmil çözer bu sīne-i vīrānuma gelüp
Her kār-bān-ı ġam ki yiridür diyār-ı ʿışḳ *(G. 198/5). [maḥmil çözer, -er]*

maḥmil-i ʿışḳ: *Aşk yükü.*

Ol ʿazm-i sefer eyledi dil maḥmil-i ʿışḳı
Yanınca ceres bigi fiġān eyledi gitdi *(G. 414/3). [maḥmil-i ʿışḳı, -ı]*

maḥmūd ol-: *Övülmüş, methedilmiş olmak.*

Ol-durur kevneyn içinde ʿāḳıbet maḥmūd olan
Ḳapuñuñ öñinde eşküm bigi gil-ālūd olan *(Mua. 42/1). [maḥmūd olan]*

maḫmūr: *Sarhoş, kendinden geçmiş.*

Ġuṣṣa maḫmūrıdur lebüñ cāmın
Ṣun Ceme çünki mey ḫumār yazar *(G. 130/11). [maḫmūrıdur, -ı, -dur]*

maḫmūr ol-: *Sersem, sarhoş olmak.*

Gözüñ yādına mey nūş itdi nergis
Anuñ-çün oldı çeşmüñ gibi maḫmūr *(G. 77/12). [maḫmūr oldı, -dı]*

māh-peyker: *Yüzü ay gibi parlak olan sevgili.*

Ḫışm idüp ol māh-peyker ḳaṣd-ı cān eyler dirīġ
Kime feryād ideyin çün ẓulm-i ḫān eyler dirīġ *(G. 192/1). [māh-peyker]*

maḥrem: *Dost, sırdaş.*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/11). [maḥrem-durur, -dur, -ur]*

Kime feryād edeyin yārüñ elinden ki müdām
Ḳılur aġyār[ı] feraḥ yad idüben maḥremini *(G. 385/10). [maḥremini, -i, -n, -i]*

maḥrem: *Yasak, haram.*

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dil-berüñ maḥrem-durur *(Kıt. 1/6). [maḥrem-durur, -durur]*

maḥrem: *Yasak, haram II samimi dost, sırdaş.*

Nice bülbül gibi dil efġān ü zārī ḳılmasun
Kim raḳīb-i zāġ her dem sen güle maḥrem-durur *(G. 78/4). [maḥrem-durur, -dur, -ur]*

maḥrem: *Bilinmesi, duyulması istenmeyen, gizli.*

Maḥrem ṣiʿārı mūtū min-ḳabli en temūtū
İḥrām ile bürinüp nola kefen geyersem *(G. 274/7). [maḥrem]*

maḥrem bulın-: *Mahrem olmak, yakın, samimi olmak, sırdaş olmak.*

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dil-berüñ maḥrem-durur *(Kıt. 1/5). [maḥrem bulınmazsa, -maz, -sa]*

maḥrem eyle-: *Dost, sırdaş etmek.*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/4). [maḥrem eyledüñ, -dü, -ñ]*

maḥrem ḳıl-: *İçli dışlı olmak, sırdaş olmak, samimi olmak, baş başa olmak.*

Beni dūr idüp raḳībi kendüye maḥrem ḳılur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/23). [maḥrem ḳılur, -ur]*

maḥrem ol-: *Sırra ortak olup hakikati öğrenmek.*

Ke-mā-hī ol bilür esrār-ı ġaybı
Ki ola leblerüñ sırrına maḥrem *(G. 263/8). [maḥrem ola, -a]*

maḥrem ol-: *İçli dışlı olmak, samimi olmak.*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 235/2). [maḥrem olan, -an]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 65/2). [maḥrem olan, -an]*

Çün olmadum ḫarem-i kūy-i dil-bere maḥrem
Gözüm bıñarı aḳıdsa ʿaceb degül zemzem *(G. 261/1). [maḥrem olmadum, -ma, -du, -m]*

Bir nefes ḫaste göñlüme maḥrem
İy cefā-kār olsañ olmaz mı *(G. 395/8). [maḥrem olsañ, -sa, -ñ]*

Niçe ḳan olmasun cān ü göñül kim
Raḳīb olur saña her laḥẓa maḥrem *(G. 259/4). [maḥrem olur, -ur]*

Berü ṣun sāḳī cām-ı erġavānı
Ki dil-ber oldı cāndan bize maḥrem *(G. 257/6). [maḥrem oldı, -dı]*

maḥrem ol-: *İhrama girmek.*

Geymesün devlet ḳabāsın ḫırḳa-i ʿışḳuñ geyen
Çünki iḥrām üzre geymez maḥrem olanlar libās *(G. 163/4). [maḥrem olanlar, -an, -lar]*

maḥrem ol-: *Haram olmak.*

Maḥrem olduñsa eger zülfi ḫayāline göñül
Ġam yime hīç yüri göz göre var māre yapış *(G. 176/7). [maḥrem olduñsa, -du, -ñ, -sa]*

maḥrem-i ḥarem: *Allah'ın sırlarının mahremi.*

Ḫalḳ-ı zamāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i Ḥarem *(K. 7/56). [maḥrem-i ḥarem]*

maḥrem-i lā ilāhe illallāh ol-: *Kelime-i tevhid'in mahremi olmak.*

Ḫōş hidāyet-durur olan kişiye
Maḥrem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/30). [maḥrem-i lā ilāhe illallāh olan, -an]*

maḥrem-i medenī ol-: *Medineli dostu, sırdaşı olmak.*

Saʿy it ki maḥrem-i medenī olasın göñül
Mekkīdür işigi ʿArafātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/37). [maḥrem-i medenī olasın, -a, -sın]*

maḥrem-i rāz it-: *Sırdaş etmek.*

Cāndan saña yār olanı yad eyleyüp iy dōst
Aġyār olanı maḥrem-i rāz itme iñende *(G. 354/6). [maḥrem-i rāz itme, -me]*

maḥrem-i rāz ol-: *Herhangi bir sırrı saklamak, sırdaş olmak.*

Çü dil-ber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġem *(G. 257/9). [maḥrem-i rāz oldı, -dı]*

māh-rū: *Ay yüzlü II sevgili.*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/3). [māh-rū]*

Ḫaddüñde ḫaṭṭuñı gören iy māh-rū didi
Gül yapraġında böyle ʿaceb ki hezār nesḫ *(G. 39/7). [māh-rū]*

Cem nice şerḥ eyleye ol māh-rūlar vaṣfını
Mā-ḥaṣal cevr ü cefāda biri birinden beter *(G. 138/41). [māh-rūlar, -lar]*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/11). [māh-rū]*

Niçe bir çeşmüñ ola iy māh-rū ġammāz-ı nāz
Niçe bir meşhūr ola şānuñda bu āvāz-ı nāz *(G. 148/1). [māh-rū]*

Cem nice kūyuñı terk itsün senüñ iy māh-rū
Kim iki ʿālemde oldur ravża-i rıżvānumuz *(G. 151/9). [māh-rū]*

Boynına bend urmaġ içün bu dil-i miskīnümüñ
Zülfini ol māh-rū gör nice zencīr eylemiş *(G. 167/16). [māh-rū]*

Egleme öldür Cemi iy māh-rū
Çün bilürsin ḫayr işüñ teʾḫīri yoḳ *(G. 204/9). [māh-rū]*

Ḥüsnüñüñ āyātını yazmaġ içün iy māh-rū
Gün yüzüñ evrāḳı üstinde düzer mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 215/7). [māh-rū]*

Açılaldan üstüñe iy māh-rū bāb-ı kerem
Dil dilinden gitmedi her-giz nevā-yı yā Kerīm *(G. 262/11). [māh-rū]*

Māh-rūlar mihrini Ḥaḳ saña ḳılmamış naṣīb
Ṣūfiyā bildüm sebeb budur senüñ perhīzüñe *(G. 320/7). [māh-rūlar, -lar]*

Ger göstereydi meh yüzin ol māh-rū baña
Cān ü dili virürdüm aña bir neẕāreye *(G. 321/3). [māh-rū]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/2). [māh-rū]*

Gül budaġından meger bir berg ola peyvend-i serv
Tā kim ola ḳāmetüñ iy māh-rū mānend-i serv *(Mua. 165/2). [māh-rū]*

Keşf idelden gün yüzüñ iy māh-rū
Ol arada çıḳdı dil elden ḳamu *(Mua. 232/1). [māh-rū]*

māh-ruḫ: *Ay yüzlü II sevgili.*

Eyleyelden gün gibi ʿarż-ı cemāl ol māh-ruḫ
Ol safā ile bu naṭʿ-ı ḥüsne oldı māh ruḫ *(G. 41/1). [māh-ruḫ]*

māh-ruḫ u zühre-cebīn: *Yanağı ay, alnı Zühre yıldızı gibi parlak (sevgili).*

Didüm iy māh-ruḫ [u] zühre-cebīn māh-liḳā
Kerem it nām-ı şerīfüñi ʿıyān eyle baña *(Mua. 57/1). [māh-ruḫ [u] zühre-cebīn]*

maḥrūm: *Yoksun, nasipsiz.*

Çün ʿacz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde
Maḥrūm gönilmek bu ḳapudan baña ḫāṣā *(K. 5/166). [maḥrūm]*

maḥşer: *Kıyamet.*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dir
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/8). [maḥşer]*

Çün güneh-kār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl *(K. 3/48). [maḥşer]*

Yüz süriyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam *(K. 7/68). [maḥşer]*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāy-māl-i cürm
Maḥşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem *(K. 7/76). [maḥşerde, -de]*

Ümmet şefāʿatine boyun ṭutdı bī-ḫilāf
Maḥşer güninde faż[ı] ridāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/20). [maḥşer]*

maḥşer-i zülf: *(Sevgilinin) mahşer gibi zülfü, (sevgilinin) zülfünün mahşer gibi toplanması.*

Maḥşer-i zülfi ḥisābı sen ḳıyāmet-ḳāmetüñ
Hey ne müşkildür ki Cem daḫı ḥisāb üstindedür *(G. 84/13). [maḥşer-i zülfi, -i]*

Maḥşer-i zülfinde ser-gerdān idersin gönlümi
Beñzer iy ḫaṭṭ-ı siyeh kim nāme-i aʿmālsin *(G. 298/5). [maḥşer-i zülfinde, -i, -n, -de]*

Maḥşer-i zülfüñde ḫaṭṭuñdan siyāh olur günüm
Her günāhum yazılursa nāme-i aʿmālüme *(G. 347/5). [maḥşer-i zülfüñde, -üñ, -de]*

maḫṣūṣ: *Özel, has.*

Fikr-i ebrūñ eylemez Cem mescid-i ḥüsnüñde hīç
Kaʿbede dīvānedür maḫṣūṣ miḥrāb isteyen *(G. 307/18). [maḫṣūṣ]*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı senüñ içün oldı mürtesem *(K. 7/23). [maḫṣūṣ]*

maḥsūs ol-: *Belli, ortada, aşikâr olmak.*

Gülüp didi muʿammādan ṭuyursañ
Keşīde ḥiss yaz kim ola maḥsūs *(Mua. 128/4). [maḥsūs ola, -a]*

Māh-ı nev laʿl olduġı maḥsūs olupdur iy perī
Gösterelden naʿl-i esbüñ her ṭarafdan müşterī *(Mua. 132/1). [maḥsūs olupdur, -up, -dur]*

mā-hüve'l-maḳṣūd ol-: *Amaçlanan şey olmak.*

Gün yüzüñ irse ḳalmaz aya vücūd
Ki ruḫuñ oldı mā-hüve'l-maḳṣūd *(G. 47/2). [mā-hüve'l-maḳṣūd oldı, -dı]*

maḥv ol-: *Ortadan kalkmak, yok olmak, sona ermek.*

Ḫaṭṭ-ı Yāḳūtını maḥv ola dimez mi ʿacabā
Ki ḫayāl-i ḫaṭı bu dīde-i nem-nāke düşer *(G. 89/9). [maḥv ola, -a]*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/6). [maḥv oldı, -dı]*

maḫzen: *Hazine ve define gibi şeyleri koyacak yer.*

Maḫzen-i sırrına dilde zülfi ḳufl ursa n'ola
Ejder olur çün ṭılısm ekşer bilürsüz maḫzene *(G. 361/14). [maḫzene, -e]*

maḫzen-i esrār-ı lā-mekān: *Allah'ın mekândan münezzeh olma sırrının saklandığı yer.*

Kenz-i künūzı maḫzen-i esrār-ı lā-mekān
Miftāḥ-ı ḳufli yaʿnī zebānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/221). [maḫzen-i esrār-ı lā-mekān]*

maḫzen-i ʿışḳ: *Aşk mahzeni.*

Āyet-i ḥüsnedür ruḫuñ tefsīr
Maḫzen-i ʿışḳadur ġamuñ miftāḥ *(G. 35/12). [maḫzen-i ʿışḳadur, -a, -dur]*

maḫzen-i sīne: *Gönül mahzeni II âşığın gönlü.*

Göñül āyīnesin ḳılur ṣāfī
Maḫzen-i sīnede ṣafā-yı ḳadeḥ *(G. 37/4). [maḫzen-i sīnede, -de]*

maḫzen-i sırr: *Sır hazinesi.*

Maḫzen-i sırrına dilde zülfi ḳufl ursa n'ola
Ejder olur çün ṭılısm ekṣer bilürsüz maḫzene *(G. 361/13). [maḫzen-i sırrına, -ı, -n, -a]*

maḫzūn ol-: *Kederlenmek, üzülmek, hüzünlenmek.*

Cefāñ ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḫzūn olupdur *(G. 62/2). [maḫzūn olupdur, -up, -dur]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḫzūn olur *(G. 81/10). [maḫzūn olur, -ur]*

maḫzūn ü ḥazīn: *Hüzünlü, üzüntülü.*

Ḳaldı dil Yaʿḳūbı maḫzūn ü ḥazīn
Yūsuf-ı gül-pīrehen gelmez mi k'iy *(G. 418/5). [maḫzūn ü ḥazīn]*

maḫzūnluġ: *Perişanlık, hüzünlü ve gamlı hâl.*

Göñlümüñ söyler isem dil yana cānum ṭutışa
Kūşe-i ḫalvet-i aḥzāndaki maḫzūnluġını *(G. 421/6). [maḫzūnluġını, -ı, -n, -ı]*

mā-i maʿīn: *Çeşitli ayetlerde bahsi geçen bir cennet pınarı, Main Irmağı; akarsu.*

Ol gül budaġı tāze ter olmazdı bu ḳadar
Dest-i ecel ṣuvarmasa mā-i maʿīn ile *(G. 366/6). [mā-i maʿīn]*

Mā-i maʿīne ġarḳ ola ervāḥ-ı māsivā
Raḥmet ṣuyını dökse miyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/243). [mā-i maʿīne, -e]*

mā-i maʿīn-i ʿayn: *Göz ırmağı II gözyaşı.*

Maʿnāsın añlayana işāret yiter hemīn
Mā-i maʿīn-i ʿaynına mīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/182). [mā-i maʿīn-i ʿaynına, -ı, -n, -a]*

makāl: *Sözler.*

Sözi dürdür lebi dürc-i leʾālī
Dür efşān idicek şīrīn maḳāli *(Mua. 110/2). [maḳāli, -i]*

Tenḳīḥ-i dīn maṣādırı telvīḥine kelām
Tefsīr-i şerḥ-i kenze maḳāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/54). [maḳāli, -i]*

maḳām: *Durulacak yer, durak, mesken.*

Yiridür Cem göñli ger ḥüsnüñde eylerse ḳarār
Çünki bülbüller maḳāmıdur gül-istān āresi *(G. 380/10). [maḳāmıdur, -ı, -dur]*

maḳām: *Yer, mekan.*

Dāyim maḳāmı Ravża-i Dārü’s-selām olur
Her ḳanḳı rūḥa irse selāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/155). [maḳāmı, -ı]*

maḳām: *Mesken, durulacak yer II kuş yuvası.*

ʿİẕāruñ nārı olmazdı maḳāmı
Eger zülfeynüñ olmasa semender *(G. 132/5). [maḳāmı, -ı]*

maḳām: *Bir durakla bir güçlünün etrafında onlara bağlı olarak kümelenen ve belli bir seyir gösteren seslerin genel durumu.*

Naḳş ile yidi perdede on iki maḳāmı
Taṣnīf ile gösterdügi bu Zühre-i zehrā *(K. 5/19). [maḳāmı, -ı]*

maḳām eyle-: *Mekân kılmak, yerleşmek, konumlanmak, oturmak.*

Bu ravża-i kūyuñda maḳām eyleyeli dil
Cennetde muḳīm olmaġa bir dem hevesüm yoḳ *(G. 202/7). [maḳām eyleyeli, -y, -eli]*

maḳām it-: *Yer edinmek, yerleşmek.*

Gözümde pertev-i ʿaks-i ruḫuñ maḳām ideli
Gören ṣanur ki nigārā düşüpdür āba güneş *(G. 174/11). [maḳām ideli, -eli]*

Gözümde ruḫları naḳşı maḳām ider ṣanasın
Mışırda Nīl kenārında dizdiler ḳandīl *(G. 244/5). [maḳām ider, -er]*

maḳām ol-: *Makam, mertebe olmak.*

ʿIşḳa tā mesken[i] maḳām oldı
Ḫāne-i dil ḳamu ṣafā ṭoldı *(Mua. 18/1). [maḳām oldı, -dı]*

maḳām ol-: *Yer, mesken olmak.*

Ḥücre-i çeşmüm ḫayāl-i ġamzeñe oldı maḳām
Gör nice dīvāneyem düzde dükān ışmarlaram *(G. 247/7). [maḳām oldı, -dı]*

Egerçi ravża-i kūyuñ baña olursa maḳām
Cihānda eylemezem daḫı ārzū-yı riyāż *(G. 180/19). [maḳām olursa, -ur, -sa]*

maḳām ol-: *Mekân olmak; mertebe olmak.*

Bir yire gelmişem ki bedeldür caḥīmden
Baña maḳām olmış iken sāḫat-i İrem *(Terk. 3/86). [maḳām olmış, -mış]*

maḳām-ı ṭūṭī-i dil ol-: *Gönül kuşunun makamı, meskeni olmak.*

Şeker lebüñ hevesinüñ hevāsına düşeli
Maḳām-ı ṭūṭī-i dil oldı āşiyān-ı firāḳ *(G. 207/6). [maḳām-ı ṭūṭī-i dil oldı, -dı]*

maḳar: *Durulan, kararlaştırılan yer, mekân, ikâmetgâh.*

Birinüñ laʿline teşne çeşme-i āb-ı ḥayāt
Birinüñ zülf-i siyāhı āb-ı ḥayvāna maḳar *(G. 138/40). [maḳar]*

maḳaş: *Makas.*

Bir kerre germ olup dil uzatmış cemālüñe
Bu cürm içün zebānını şemʿüñ keser maḳaş *(G. 179/8). [maḳaş]*

maḳbūl ol-: *Allah tarafından kabul edilme, beğenilme.*

Bende olan ṭapuña senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapuñda senüñ oldı baḫtiyār *(K. 2/56). [maḳbūl olan, -an]*

maḳdem: *Gelme, ayak basma.*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/5). [maḳdem]*

Beni ṣormaġa geldükçe ḥabībüm
Direm cān ü göñülden ḫayr maḳdem *(G. 259/8). [maḳdem]*

İrişdügince ġamzeñ oḳı cāna
Dil ü cān şād olup dir ḫayr maḳdem *(G. 263/6). [maḳdem]*

maḳṣad-ı aḳṣā: *Erişilmek istenen en büyük emel.*

Ḳadrüñ ḥareminde yapılan ḫāne-i ʿizzüñ
Bir kūşesi ḳadrin bulamaz maḳṣad-ı Aḳṣā *(K. 5/154). [maḳṣad-ı aḳṣā]*

maḳsem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in taksim yeri.*

Ḳısmet ü raḥmet olıcaḳ yiridür
Maḳsem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/24). [maḳsem-i lā ilāhe illallāh]*

maḳṣūd: *Amaç, niyet, gaye.*

Her gice revzenüñden aşaġa düşer ḳamer
Maḳṣūdı gün yüzüñe hemān bir neẕāredür *(G. 94/10). [maḳṣūdı, -ı]*

Şükür kim irüben maḳṣūdına cān
Şükür kim unudıldı derd-i hicrān *(G. 292/7). [maḳṣūdına, -ı, -n, -a]*

ʿĀlem ḳamu ḫōş-ḥāl ü cihān cümle ṣafāda
Her kişiye maḳṣūdını baḫş eyledi dünyā *(K. 5/64). [maḳṣūdını, -ı, -n, -ı]*

Bu gül-şenden temāşā ise maḳṣūd
Bu tertībi gözet kim bulasın sūd *(Mes. 1/17). [maḳṣūd]*

maḳṣūd: *Kastedilen.*

Laʿl-i dür-bār-ı ḥabībe olmadı cevher ʿaraż
Laʿli çün maḳṣūd bi’z̲-z̲āt oldı cevher bi’l-ʿaraż *(G. 181/2). [maḳṣūd]*

maḳṣūd idin-: *İstemek, dilemek, arzulamak.*

Seni maḳṣūd idinen ʿışḳ ile yanarsa n’ola
Yiridür yanmaġ oda kim ki ṭaparsa ṣaneme *(G. 365/7). [maḳṣūd idinen]*

maḳṣūd ol-: *Amaçlamak, niyet etmek, istemek.*

Degüldür ḥükm-i ġaybī ḳaṣdum elḥaḳ
Hemān maḳṣūd olan ṣanʿatdur ancaḳ *(Mes. 1/94). [maḳṣūd olan, -an]*

maḳṣūd-ı cān: *Canın, gönlün muradı, arzusu.*

Ṣabā-veş yüz süren ol āsitāna
İrişür iy ṣanem maḳṣūd-ı cāna *(Mua. 240/2). [maḳṣūd-ı cāna, -a]*

maḳṣūd-ı Cem: *Cem Sultan'ın maksadı, arzusu.*

Şānuñda çü luṭf-ı ebedī nāzildür
Maḳṣūd-ı Cem ol ṣūret ile ḥāṣıldur *(Mua. 214/2). [maḳṣūd-ı cem]*

maḳṣūd-ı dil: *Gönlün maksadı.*

Görelden kendünüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dil-berde nigūn-sār olmasun kimse *(G. 331/3). [maḳṣūd-ı dil]*

maḳṣūr: *Bir şey için ayrılmış, bir şeye hasr veya tahsis edilmiş.*

Didi maḳṣūrdur anuñ olıcaḳ vaḳt-i duʿā
Āḫir-i fātiḥadan olmaya bir laḥẓa cüdā *(Mua. 57/3). [maḳṣūrdur, -dur]*

maḳṭaʿ bulın-: *Kesilmek.*

Zülfini ḳaṭʿ ḳıldı kim bulına
ʿÖmrümüñ inḳıṭāʿına maḳṭaʿ *(G. 188/6). [maḳṭaʿ bulına, -a]*

maʿkūs: *Tersine dönmüş, baş aşağı çevrilmiş.*

Olalı ḳāmet [ü] zülfüñ hüveydā
Ḥurūf eşkāl[i] maʿkūs oldı peydā *(Mua. 168/2). [maʿkūs]*

māl: *Varlık, servet.*

Māl ṣūretde emel ḥarfi ile yazılalı
Dest-i cūduñ ṭaġıdur her yaña iy kān-ı kerem *(K. 1/61). [māl]*

Vaḥdet ḫazīnesindeki māli Muḥammedüñ
Cān gözin açmaġa nice ḫōş tūtiyā olur *(Terk. 1/67). [māli, -i]*

māl ü kesīb: *Mal ve kazanç.*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/28). [māl ü kesīb]*

mālḫūlyā: *Karasevda, sevgiliye kavuşma arzusu, hayal mahsulü.*

Viṣāli fikri ne ḫōş mālḫūlyādur kim
Gedāyı dek ṭurur iken cihāna şāh eyler *(G. 100/9). [mālḫūlyādur, -dur]*

māl-i ḥüsn: *Güzelliğin serveti.*

Cem faḳīr-i ʿışḳ olupdur raḥm ḳıl
Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt *(G. 23/10). [māl-i ḥüsnüñden, -üñ, -den]*

Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt
Ġurbet-i ʿışḳuñda oldum çün faḳīr *(G. 107/11). [māl-i ḥüsnüñden, -üñ, -den]*

māl-i şefāʿat: *Şefaat serveti.*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-i şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem *(K. 7/74). [māl-i şefāʿatüñ, -üñ]*

mālik: *Sahip, hükümdar.*

Ṭaġıdur zülf-i zirih-pūşını ḥüsninde ḥabīb
Yoḳsa Çīn māliki Rūm üstine leşker mi çeker *(G. 112/4). [mālikı, -i]*

maʿlūm ol-: *Bilinmek, anlaşılmak.*

Evvel [ü] āḫir çü maʿlūm oldı rāst
Evsaṭuñ bunlar olupdur reh-beri *(Mua. 90/5). [maʿlūm oldı, -dı]*

maʿmūr eyle-: *İmar etmek, bayındır hâle getirmek.*

N'ola göñlümi maʿmūr eyler iseñ
Yıḳılaldan berü olmadı ābād *(G. 43/5). [maʿmūr eyler, -r]*

maʿmūr it-: *İmar etmek, bayındır hâle getirmek.*

Devletüñ dārını maʿmūr ide miʿmār-ı ezel
Şöyle kim kūşesine yüz süre erkān-ı kerem *(K. 1/147). [maʿmūr ıde, -e]*

Luṭfuñla n'ola göñlümi maʿmūr ider iseñ
Zīrā ki ġamuñ leşkeri vīrān eder iy dōst *(G. 21/7). [maʿmūr ider, -er]*

maʿmūr ḳıl-: *İmar etmek, bayındır hâle getirmek.*

Dil ḫayālüñ taḫtıdur luṭf eyleyüp maʿmūr ḳıl
Kim ġamuñ vīrān idelden daḫı vīrāndur henūz *(G. 146/9). [maʿmūr ḳıl]*

Göñül mülkini ḳıl luṭfuñla maʿmūr
Ki seyl-āb-ı ġamuñ ḳomadı bünyād *(G. 48/5). [maʿmūr ḳıl]*

maʿmūr ol-: *İmar edilmek, bayındır hâle getirilmek.*

Ger yıḳarsañ cevr ile n'ola Cemüñ göñlini kim
Lā-cerem maʿmūr olan āḫir ḫarāb üstindedür *(G. 83/14). [maʿmūr olan, -an]*

ʿİmāret eyle luṭfuñla bu göñlüm
Ḫarāb olalıdan olmadı maʿmūr *(G. 77/14). [maʿmūr olmadı, -ma, -dı]*

Gelmeyince burc-ı cāna ol meh-i tābānumuz
Olmadı maʿmūr ġamdan bu dil-i vīrānumuz *(G. 152/2). [maʿmūr olmadı, -ma, -dı]*

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb *(G. 12/4). [maʿmūr olmadı, -ma, -dı]*

Beni añ bārī vaṣluñ ile cānā
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr *(Kıt. 4/8). [maʿmūr olur, -ur]*

maʿnā: *Anlam, içyüz, hakikat.*

Maʿnāsın añlayana işāret yiter hemīn
Mā-i maʿīn-i ʿaynına mīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/181). [maʿnāsın, -sı, -n]*

mānend: *Menend, nazir, misl, benzer, şebih.*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/2). [mānendi, -i]*

Alçaḳluḳ eyle cānā kūh-i ʿArafa mānend
Tā çizgine başuña lebbeyk diyü ʿālem *(G. 274/11). [mānend]*

Bulınmaz şīve-i ḳaddüñ hevāsı gül budaġında
Açılmaz gül yüzüñ mānendi gül Firdevs bāġında *(G. 352/2). [mānendi, -i]*

Ḳadüñ mānendi serv olmaz çemende
Bu söze serv ḳāyildür çemen de *(G. 360/1). [mānendi, -i]*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Ṣuʿbed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/2). [mānendi, -i]*

mānend ol-: *Benzemek.*

ʿĀlem ṣanasın oldı İrem Bāġına mānend
Ṣan saṭḥ-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/37). [mānend oldı, -dı]*

mānend ol-: *Benzetilmek.*

Dişleri dürrine mānend olmaya dürr-i ʿAden
Ger yaşum nīsānı pür ḳıla yidi deryāyı dür *(G. 105/5). [mānend olmaya, -ma, -y, -a]*

mānend-i kemān ol-: *Yay gibi olmak.*

Mānend-i kemān oldı ḳadi tīr-i cefādan
Çün Cem dil ü cān ol ḳad-i bālāya düşürdi *(G. 371/9). [mānend-i kemān oldı, -dı]*

mānend-i lāle: *Lale gibi.*

Düşelden dūr şāhā gül yüzüñden
Ciger pür-dāġdur mānend-i lāle *(G. 332/16). [mānend-i lāle]*

mānend-i mīġ: *Bulut gibi.*

Dil-berā cān ḳaṣdına ġamzeñ çeker her laḥẓa tīġ
Ol sebebden gözlerüm ḳan aḳıdur mānend-i mīġ *(G. 193/2). [mānend-i mīġ]*

mānend-i serv ol-: *Servi gibi olmak.*

Gül budaġından meger bir berg ola peyvend-i serv
Tā kim ola ḳāmetüñ iy māh-rū mānend-i serv *(Mua. 165/2). [mānend-i serv ola, -a]*

mānend-i zindān ol-: *Zindan gibi olmak.*

Mıṣr-ı ḥüsnüñde esīr olmaz idi dil Yūsufı
Ger zenaḫ-dānuñ çehi mānend-i zindān olmasa *(G. 350/8). [mānend-i zindān olmasa, -ma, -sa]*

maʿnī: *Anlam II hayal, fikir.*

Geymeye ʿuryān tenüm ḥulle-i sündüsleri
Zülfüñi bir maʿnīden itse ḳıyās iy peri *(Mua. 26/2). [maʿnīden, -den]*

maʿnī: *Mana, anlam.*

Eyledi bī-dil beni ṭās-i nigūn-ı felek
Ārede bu maʿnīyi yāre ne ḥācet dimek *(Mua. 82/2). [maʿnīyi, -y, -i]*

İsmümüñ lām-ı miyānına dir idüm oldı dāl
İy perī ger ḥāṣıl olmasa bu maʿnīden cidāl *(Mua. 108/2). [maʿnīden, -den]*

maʿnī: *Asıl, öz, gerçek, hakikat.*

Sermedī iḳbāle dil hem-dem olaldan oldı pāk
Ḥāsid-i aḥvel görüp bu maʿnī oldı helāk *(Mua. 80/2). [maʿnī]*

maʿnī: *Anlam, mana II nişan, sembol.*

Bulur isem zülfüñe şāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/2). [maʿnī]*

maʿnī: *Mana II zahiren.*

Maʿnīde riḥlet itdi fenādan beḳāya ol
Bāḳī-durur hemīşe ḥayātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/41). [maʿnīde, -de]*

māniʿ ol-: *Engel olmak.*

Ne ḳıldum iy şiken-i zülf-i ʿanberīn saña kim
Arada māniʿ olup yüzine niḳāb olasın *(G. 283/6). [māniʿ olup, -up]*

Baña yitmez mi derd ü ġam ki zülfüñ
Yüzüñ görmege olur ol da māniʿ *(G. 187/10). [māniʿ olur, -ur]*

manṣūr: *"Enel-hak" dediği için asılarak öldürülen ünlü mutasavvıf.*

Dār olmaġa ser-i zülfine Manṣūr bigi
Ger sebeb isteseñ ol zülf-i siyeh-kāre yapış *(G. 176/3). [manṣūr]*

manṣūr-kerde ber-sipeh-i şāh-i zengibār: *Karanlıklar şahının (batılın) ordusuna galip getirdi.*

Ez-ṣunʿ-i bī-nihāyet-i ḫōd şāh-i rūz-rā
Manṣūr-kerde ber-sipeh-i şāh-i Zengibār *(K. 2/6). [manṣūr-kerde ber-sipeh-i şāh-i zengibār]*

manẓar: *Görülebilen, bakılan II aydınlık.*

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa
Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur *(G. 129/3). [manẓar]*

mār: *Yılan.*

Ṭıfl-ı dil zülfüñle oynar dem-be-dem
Nice üşenmez eline mār alur *(G. 118/4). [mār]*

Müjem eyler gözümde zülfüñi naḳş
Ṣanasın ḳıl ḳalemle mār yazar *(G. 130/10). [mār]*

Maḥrem olduñsa eger zülfi ḫayāline göñül
Ġam yime hīç yüri göz göre var māre yapış *(G. 176/8). [māre, -e]*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/14). [mārı, -ı]*

Zülfüñ añsam zehr olur mār aġzuma
Būse tiryākin ṣun iy yār aġzuma *(G. 353/1). [mār]*

maraż: *Hastalık.*

Tīġuñuñ ṣevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/6). [maraż]*

mār-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün yılanı.*

Mār-ı zülfüñ zehrini nūş idene
Būse-i laʿl-i lebüñ tiryākdür *(G. 93/3). [mār-ı zülfüñ, -üñ]*

marīż: *Hasta.*

Göñül marīżi n'ola yār derdin isterse
Ki derd-i yār ile bulur şifā ḳamu emrāż *(G. 180/7). [marīżi, -i]*

Tīġuñuñ ṣevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/5). [marīżiyem, -i, -y, -em]*

marīż-i derd: *Dert (aşk derdi) hastası.*

Marīż-i derdüñe ṣun imdi būse tiryāḳın
Devā-yı būseñ ile çün bulur şifā emrāż *(G. 180/5). [marīż-i derdüñe, -üñ, -e]*

marīż-i ʿışḳ ol-: *Aşk hastası olmak.*

Dirīġ itme marīż-i ʿışḳ olandan
Şarāb-ı laʿlüñi kim ola nāfiʿ *(G. 187/5). [marīż-i ʿışḳ olandan, -an, -dan]*

mā-ṣadaḳ ol-: *Uygun olmak.*

ʿUmmān dimezdi kimsene eşküm muḥīṭine
Ger mā-cerā o ḥālete olmasa mā-ṣadaḳ *(G. 206/4). [mā-ṣadaḳ olmasa, -ma, -sa]*

maşādır: *Mastarlar.*

Tenḳīḥ-i dīn maşādırı telvīḥine kelām
Tefsīr-i şerḥ-i kenze maḳāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/53). [maşādırı, -ı]*

maṣdar idin-: *Kaynak, memba edinmek.*

Ḥüsni risālesine mehi maṣdar idinür
Zülfin ḳaçan ki mihr-i ruḥı üzre ṭaġıdur *(G. 126/5). [maṣdar idinür, -ür]*

māşıṭa-i çarḫ: *Feleğin düzgüncüsü.*

Bu māşıṭa-i çarḫ yaḳar ḳanlu yaşumdan
Her gice ʿarūs-i şafaḳuñ destine ḥınnā *(K. 5/75). [māşıṭa-i çarḫ]*

māsivā: *Masiva, Allah'tan başka her şey, Allah'tan gayrı varlıklar.*

Naḥcīri ola cümlesinüñ ṣaydı māsivā
Ger pence açsa ḥamlesi şīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/199). [māsivā]*

Dillü dilince her biri tesbīḥ ider anı
Ṭoldurdı māsivāyı peyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/152). [māsivāyı, -y, -ı]*

maṭbaḫ: *Mutfak.*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazġan felek *(Terk. 2/11). [maṭbaḫında, -ı, -n, -da]*

maṭbaḫ-ı eflāk: *Feleklerin mutfağı.*

Bir loḳma baña ṣunmadı bu maṭbaḫ-ı eflāk
Kim ḳılmadı balını belā ile murabbā *(K. 5/87). [maṭbaḫ-ı eflāk]*

mātem: *Keder, üzüntü, yas.*

İşitmedi ḫaṭuñuñ çün ḳara ḫaberlerini
Benefşe yaşlu görinür ya bu ne mātemdür *(G. 135/16). [mātemdür, -dür]*

mātem eyle-: *Yas tutmak.*

İy dōstlar beni añıcaḳ mātem eyleñüz
Eyle ṭutuñ ki ġurbet içinde ben ölmişem *(Terk. 3/77). [mātem eyleñüz, -ñüz]*

mātem ṭut-: *Yas tutmak.*

Ḫaṭ-ı ḥabīb ecelümdür çü gelmedi daḫı ol
Benüm bu baḫt-ı siyāhum neden ṭutar mātem *(G. 261/6). [mātem ṭutar, -ar]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/55). [mātem ṭutar, -ar]*

mātem-zed ol-: *Yaslı, felakete uğramış olmak.*

Ġam-ı zülfüñ baña çün sermed oldı
Benüm-çün cümle el mātem-zed oldı *(Mua. 23/2). [mātem-zed oldı, -dı]*

maṭla‘: *Doğuş yeri.*

Çarḫ-ı devletde eylemege ṭulū‘
Mihr-i ḥüsne yüzüñ-durur maṭla‘ *(G. 188/8). [maṭla‘]*

İy sicill-i şiyemüñ maṭla‘ı dīvān-ı kerem
Nām-ı cūduñla bulur zīneti ‘unvān-ı kerem *(K. 1/1). [maṭla‘ı, -ı]*

maṭla‘: *Bir kaside veya gazelin mısraları birbirine kafiyeli olan ilk beyti.*

Ġazel-i ḥüsnüñe ruḫuñ maṭla‘
Ḫūbluḳ beytine lebüñ mıṣra‘ *(G. 188/1). [maṭla‘]*

maṭla‘-ı ġarrā: *Bir gazelin gösterişli, parlak ilk beyiti.*

Nālişler idüp her birisi dillü dilince
Bu maṭla‘-ı ġarrāyı ider cümlesi işġā *(K. 5/50). [maṭla‘-ı ġarrāyı, -y, -ı]*

maṭla‘-ı tevḫīd: *Tevhidin ilk beyiti.*

Cān ḳumrısı nuṭḳa gelicek muḳrī-i ḳudret
Bu maṭla‘-ı tevḫīdi ḳılur ḳalbine ilḳā *(K. 5/142). [maṭla‘-ı tevḫīdi, -i]*

maṭleb: *İstenilen, talep edilen şey, istek, meram.*

Baş çeküp zülfüñ yüzüñden ḥaṭṭuñ oldı āşikār
Ṣan ṭılısm-ı mār ile bulındı ḥüsnüñ maṭlebi *(G. 400/12). [maṭlebi, -i]*

maṭlūb ol-: *İstenilen, aranılan, istek ve arzu duyulan, talep edilen şey olmak.*

ʿIşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb *(Terc. 1/38). [maṭlūb oldı, -dı]*

maṭlūb-ı cān: *Canın talep ettiği II gönlün arzuladığı, kavuşmak istediği sevgili.*

Ṭālib-i ʿışḳ olan iy maṭlūb-ı cān
Cān virüp her dem seni eyler ṭaleb *(G. 13/7). [maṭlūb-ı cān]*

mā'ü'l-ʿineb: *Üzüm suyu.*

ʿUnnāb lebüñ cāmınuñ olmasa şehīdi
Mā'ü'l-ʿinebüñ ṭurmadan aḳar m'idi ḳanı *(G. 413/10). [mā'ü'l-ʿinebüñ, -üñ]*

māyil ol-: *Gönül vermek, âşık olmak, vurulmak.*

Her serv olalı ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
Yüz yirde yüz urup bükilür ḳāmet-i Ṭūbā *(K. 5/41). [māyıl olalı, -alı]*

Ger serv ola şol ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
N'ola dinür el-cinsü ile'l-cinsi yümeyyil *(Mua. 289/1). [māyil ola, -a]*

māyil ol-: *İstekli, hevesli, arzulu olmak.*

Olalı Ḫüsrevā gönlüm leb-i şīrīnüñe māyil
Ḳılupdur kūh-i ʿışḳuña ḫacil ṣanʿatle Ferhādı *(G. 381/7). [māyil olalı, -alı]*

māyil ol-: *Meyl etmek; yönelmek II bakmak.*

Raḳīb olmaz ruḫum rengine māyil
Eşekdür zaʿferān ḳadrini bilmez *(G. 156/3). [māyil olmaz, -maz]*

maẓhar-i esrār-i ḫudā: *Allah'ın sırlarının mazharı.*

Mefḫar-i mülk-i ʿalā maẓhar-i esrār-i Ḫudā
Mesned-i taḫt-ı vefā dāver-i devrān-ı kerem *(K. 1/3). [maẓhar-i esrār-i ḫudā]*

mażmūm eyle-: *Ötreli okumak.*

Bilmek isterseñ nice yazmış adın kilk-i ezel
ʿAyn[ı] mażmūm eyleyüben lām[ı] meksūr eyle gel *(Mua. 269/2). [mażmūm eyleyüben, -y, -üben]*

maʿẕūr ṭut-: *Hoş görmek, kusuruna bakmamak, affetmek, mazeretini kabul etmek.*

Cem būse istedügi lebüñden günāh ise
Maʿẕūr ṭut bu cürmin anuñ kim kimerdedür *(G. 64/10). [maʿẕūr ṭut]*

Ḳıl ḳanāʿat bu ciger biryānını maʿẕūr ṭut
Bir iki gün ḫāne-i dervīşe mihmānsın begüm *(G. 252/3). [maʿẕūr ṭut]*

mecāl: *Güç, kuvvet, derman, takat.*

Zülfümi al mecāl var ise didüñ
Yoḳ-durur Cemde bu mecāl iy dōst *(G. 18/13). [mecāl]*

Zülfümi al mecāl var ise didüñ
Yoḳ-durur Cemde bu mecāl iy dōst *(G. 18/14). [mecāl]*

mecāl ḳo-: *Güç, takat bırakmamak.*

Gösterelden baña cemāl iy dōst
Ḳomaduñ tende hīç mecāl iy dōst *(G. 18/2). [mecāl ḳomaduñ, -ma, -du, -ñ]*

mecāl ol-: *Gücü, kuvveti olmak.*

Burkaʿuñ keşf itmege bir dem olursa ger mecāl
Cem göñül terkin ḳılur tā görine nūr-ı cemāl *(Mua. 101/1). [mecāl olursa, -ur, -sa]*

mecāz: *Gerçek olmayan, mecazî olan (aşk bağlamında).*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/12). [mecāz]*

mecd: *Şan, şeref, büyüklük, ululuk.*

Göñülden Cem ḳapuña ḳul olaldan
Dilemez kim ire ʿālemde mecde *(G. 340/10). [mecde, -e]*

meclis: *Oturulacak, toplanılacak yer.*

Ḥüsnüñ çerāġ uyarduġı meclisde iy ṣanem
Şemʿ-i felek olursa n'ola şemʿ-dān-ı şemʿ *(G. 190/5). [meclisde, -de]*

Gelince meclisüñe ṣırçadan ḥicāb idinür
Meger cemālüñe baḳmaġa şerm ider ḳandīl *(G. 244/3). [meclisüñe, -üñ, -e]*

Her gice ġam meclisinde ṣoḥbet ü ʿayş itmege
Eşk-i çeşmümden mey ü dilde kebābum var benüm *(G. 249/11). [meclisinde, -i, -n, -de]*

Ḳoma kim hecrüñ şebinde senden ayru olavuz
Ḳıl tecellī meclise çün māh-ı tābānsın begüm *(G. 252/10). [meclise, -e]*

Beñzer yaḳında var seferi meclisüñe kim
Her gice ṭurmayup aḳar āb-ı dehān-ı şemʿ *(G. 190/13). [meclisüñe, -üñ, -e]*

meclis: *Sohbet ve eğlence meclisi.*
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb (G. 12/3)
Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿayş itmege *(G. 12/6). [meclisinde, -i, -n, -de]*

Leblerüñ şevki ile meclisde
N'ola devr itse lāle-gūn aḳdāḥ *(G. 35/5). [meclisde, -de]*

Meclis içre n'ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/9). [meclis]*

N'ola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz ü şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur *(G. 69/5). [meclisde, -de]*

Dil yaḳaldan nār-ı ruḫ-sāruñda Cem
Şemʿ bigi meclise giryān gelür *(G. 102/10). [meclise, -e]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/10). [meclis]*

Ḫaṭuñ sevdāsına düşmiş benefşe
Ki her bir meclisüñ āvāresidür *(G. 106/6). [meclisüñ, -üñ]*

Cān meclisine laʿl ü ruḫuñ vaṣfını getür
Çün şekker ile ḫōş yaraşur armaġān-ı şemʿ *(G. 190/21). [meclisine, -in, -e]*

Çünki ol ḫūr-i cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz cennet-i meʾvā bu gice *(G. 324/6). [meclisümüz, -ümüz]*

Bir laḥẓa meclisümüze eylemedi ṭulūʿ
Ol āftāb-ı burc-ı saʿādet ne fāyide *(G. 328/3). [meclisümüze, -ü, -müz, -e]*

Diler hemīşe per yaḳa pervāne-vār dil
Ḫüsnüñ ḳaçan ki meclise cānā çerāġ ola *(G. 367/12). [meclise, -e]*

Meclis yaraşuġı bu-durur kim şarāb ola
Ḫāṣṣa ki şemʿ ü şāhid ü çeng ü rebāb ola *(G. 368/1). [meclis]*

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫōşdur meclis içre āvāze-i ney *(G. 391/8). [meclis]*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup şemʿüñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/3). [meclisde, -de]*

Beñzetmese ger kendözini ṭās-ı rebāba
Yol bulmaz idi meclise māh-ı felek-ārā *(K. 5/28). [meclise, -e]*

Yaġmā ḳaçan eylerdi ṭabaḳlarla cevāhir
Bu meclise germ olmasa cān ile Süreyyā *(K. 5/10). [meclise, -e]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/38). [meclisde, -de]*

Müşk ile ʿanber buḫūrından muʿaṭṭar cān ü dil
Cennet ol meclisdedür sāḳīleri ġılmāndur *(K. 8/52). [meclisdedür, -de, -dür]*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/96). [meclisi, -i]*

İy göñül gün yüzini cān meclisi miṣbāḥı ṭut
Laʿl-i nābını cihānuñ rāḥatü'l-ervāḥı ṭut *(Mua. 121/1). [meclisi, -i]*

Ruḫları gül zülfi sünbül lebleri mül sākīler
Ṣalınup seyr eylesün meclisde raḳṣ ursun felek *(Terk. 2/64). [meclisde, -de]*

meclis-i cānān: *Sevgililer meclisi.*

Pādişāhluḳ bundan özge olmaz iy şeh-zāde Cem
Ḫātıruñ ḫōş eyle cām iç meclis-i cānāndur *(K. 8/26). [meclis-i cānāndur, -dur]*

meclis-i ġam: *Gam meclisi.*

Meclis-i ġamda ḳılup ḳāmetümi çeng-miṣāl
Ney gibi işümi her laḥẓa fiġān eyleyeli *(G. 372/3). [meclis-i ġamda, -da]*

meclis-i ḫāṣ: *Has meclisi II seçkin kimselerin katılabildiği eğlence meclisi.*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Şarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/1). [meclis-i ḫāṣ]*

meclis-i ḥüsn: *Güzellik meclisi II sevgilinin yüzü.*

Meclis-i ḥüsnüñ görelden şol ḳadar germ oldı kim
Sīnesi üzre ciger yaġın kesüp yaḳar çerāġ *(G. 194/15). [meclis-i ḥüsnüñ, -üñ]*

meclis-i ʿışḳ: *Aşk meclisi.*

Çün yoḳ ṭulūʿ[ı] meclis-i ʿışḳa ne fāyide
Ṭutam cemāl-i burc-ı saʿādetde ay-imiş *(G. 173/5). [meclis-i ʿışḳa, -a]*

meclis-i mey: *Şarap meclisi.*

Meclis-i meyde añanlar nām-ı zülfüñden senüñ
ʿAnberīn itmek dilerler cām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/1). [meclis-i meyde, -de]*

meclis-i şarāb: *Şarap meclisi.*

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿayş itmege *(G. 12/5). [meclis-i şarāb]*

meclis-i ʿuşşāḳ: *Âşıklar meclisi.*

Dil-berüñ mey-gün lebinden meclis-i ʿuşşāḳda
İy göñül ḳan aġlayup ḳılsañ rivāyet ḫōş-durur *(G. 74/7). [meclis-i ʿuşşāḳda, -da]*

mecmūʿa-i ḥüsn: *Güzellikleri bir araya toplamış olan mecmua, güzellik mecmuası.*

Ḫaṭṭuñı yüzden giderdüñ yine yazılmış ġalaṭ
Gel ḳazıt mecmūʿa-i ḥüsnüñde çün tekrārdur *(G. 115/8). [mecmūʿa-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

Mecnūn: *Deli, çılgın, aklını yitirmiş II Leyla ve Mecnun anlatısının erkek kahramanı, Kays.*

Āşiyān ṭutalı başumda ḫayāl-i zülf-i dōst
Leyle-i zülfinde dil mecnūn gibi sevdāyīdür *(G. 105/8). [mecnūn]*

N'ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/4). [mecnūn]*

Boynuma ṭaḳ leyle-i zülfüñ didüm
Güldi didi bu iñen mecnūn degül *(G. 235/4). [mecnūn]*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/12). [mecnūn]*

Mecnūn: *Leyla ve Mecnun anlatısının erkek kahramanı, Kays.*

Ḫalḳa-i zülfüñi ger Cem boynına ṭaḳmazsañ āh
Derd-i ʿışḳuñla şehā Mecnūndan mecnūn olur *(G. 81/16). [mecnūndan, -dan]*

Ḥikāyet eylemege metn-i ʿışḳuñuñ şerḥin
Ḥadīṯ-i Leylī vü Mecnūn fesāne yitmez mi *(G. 419/14). [mecnūn]*

Mecnūn eyle-: *Mecnun gibi deli, divane hâline getirmek.*

Leyle-ʿi zülfüñ girih-gīr eyle daḳ dil boynına
Çünki ol miskīni sen ʿışḳ ile mecnūn eyledüñ *(G. 211/12). [mecnūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

Leyle-i zülfüñ girih-gīrini Cem boynına ṭaḳ
Çünki sensin anı bu ʿālemde mecnūn eyleyen *(G. 280/10). [mecnūn eyleyen, -y, -en]*

Mecnūn it-: *Mecnun gibi deli, divane hâline getirmek.*

Ṭaġıtmış leyle-i zülfeynini evrāḳ-ı gül üzre
Bu Cem bī-çāre miskīni ki Mecnūn ide Leylādan *(G. 305/12). [mecnūn ide, -e]*

Bir ben degülem ʿışḳ ile dīvāneluġ eyler
ʿIşḳuñ niçe ʿāḳilleri mecnūn ider iy dōst *(G. 20/4). [mecnūn ider, -er]*

Mecnūn ol-: *Mecnun gibi olmak, deli divane olmak, âşık olmak.*

Āşiyān yapdı başı üstine ḳuşlar şanma
Serv mecnūn olalı serv-i ḫırāmānuñ içün *(Müf. 10/2). [mecnūn olalı, -alı]*

Nigārā leyle-i zülfüñ kemendi
Niçün mecnūn olan şeydāña düşmez *(G. 155/10). [mecnūn olan, -an]*

İşidelden Şāh Oġuz Ḫānuñ şehīd olduġını
Derd ile oldı Fireng-istānda Cem mecnūn felek *(Terk. 2/54). [mecnūn oldı, -dı]*

Olaldan leyle-i zülfeyne meftūn
Dil-i mecrūḥ yandı oldı mecnūn *(Mua. 311/2). [mecnūn oldı, -dı]*

N'ola zülfüñ görüp dil olsa mecnūn
Ki ʿışḳuñ aña ḳılmışdur sirāyet *(G. 24/15). [mecnūn olsa, -sa]*

Ceme leylī-i zülfüñ ṭolaşaldan
Firāḳ-ı ʿışḳ ile mecnūn olupdur *(G. 62/10). [mecnūn olupdur, -up, -dur]*

Ḥalḳa-i zülfüñi ger Cem boynına ṭaḳmazsañ āh
Derd-i ʿışḳuñla şehā Mecnūndan mecnūn olur *(G. 81/16). [mecnūn olur, -ur]*

mecrūḥ ḳıl-: *Yaralamak.*

Ġamzeñ oḳı sīnemi mecrūḥ ḳılduḳça şehā
Yig-durur zaḫmi baña biñ merhem ü tīmārdan *(G. 276/5). [mecrūḥ ḳılduḳça, -dukça]*

Hemīşe ġamzeñ oḳı sīnemi ḳılur mecrūḥ
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳışāş *(G. 177/3). [mecrūḥ ḳılur, -ur]*

mecrūḥ ol-: *Yaralanmak.*

Şu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/5). [mecrūḥ ola, -a]*

medār: *Dönen bir şeyin merkezinin dayandığı yer, çevresinde dönülen nokta.*

Mücrimlere tapuñ-durur iy Pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ-durur iy lem-yezel medār *(K. 2/36). [medār]*

meded: *Yardım.*

Velī ḫaṭṭ-ı siyeh-pūşı yaṣamış leşker-i Firʿavn
Ṭutar Mıṣr-ı cemālini meded irmezse Mūsādān *(G. 305/14). [meded]*

meded: *Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah.*

Her kime meded disem urur başuma sengi
Ben ḫaste-dile kimsene raḥm itmedi aṣlā *(K. 5/71). [meded]*

Yaşumdan zülfüñi görüb ṭutıldum
Deñizden kāfir-istāna meded hāy *(Müf. 5/2). [meded]*

meded ḳıl-: *Yardım etmek, iyilik, ihsanda bulunmak.*

Yā mücībe's-sāyilīn fürḳatden olmaġa ḫalāṣ
Sen meded ḳıl bize kim yoḳdur bizüm dermānumuz *(G. 158/12). [meded ḳıl]*

medḥ: *Övme, övgü.*

Cem göñül virdi ki medḥüñ olalı hem-dem-i dil
Cān bigi medḥ-i feraḥ-baḫşuñ aña virdi ṣafā *(Mua. 305/1). [medḥüñ, -üñ]*

medḥ it-: *Övmek.*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẓıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/68). [medḥ ide, -e]*

Hemīşe gül yüzüñ medḥ itmek içün
Oluram hem-nefes ben ʿandelībe *(G. 339/11). [medḥ itmek, -mek]*

medḥ-i feraḥ-baḫş: *(Sevgilinin) ferahlık, sürur veren övgüsü.*

Cem göñül virdi ki medḥüñ olalı hem-dem-i dil
Cān bigi medḥ-i feraḥ-baḫşuñ aña virdi ṣafā *(Mua. 305/2). [medḥ-i feraḥ-baḫşuñ, -uñ]*

medīd ol-: *Uzun sürmek.*

Bu müddet eger böyle medīd olur ise āh
Ṭaş daḫı bizüm-çün diye ḥayfā vü dirīġā *(K. 5/127). [medīd olur, -ur]*

medīne: *Medine şehri.*

Baġdād ʿāleme işigi Kaʿbe-i necāt
Mışra Medīne ṭurresi Şāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/160). [medīne]*

mefḫar-i mülk-i ʿalā: *Yüce devletin övünç kaynağı.*

Mefḫar-i mülk-i ʿalā maẓhar-i esrār-i Ḫudā
Mesned-i taḫt-ı vefā dāver-i devrān-ı kerem *(K. 1/3). [mefḫar-i mülk-i ʿalā]*

meftūn: *Âşık, vurulmuş, mübtela.*

Yād-ı laʿlüñle ne dil pür-ḫūn degül
Fikr-i zülfüñle ne cān meftūn degül *(G. 235/2). [meftūn]*

meftūn eyle-: *Kendine bağlamak, hayran bırakmak.*

Āh kim iy meh-liḳā ḫışm eyleyüp ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(G. 211/4). [meftūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

Nice nālān olmayam kim bu dil-i miskīnümüñ
Ḥālini ṣormaz girü zülfine meftūn eyleyen *(G. 280/8). [meftūn eyleyen, -y, -en]*

meftūn it-: *Âşık etmek, aklını başından almak.*

Gözüñüñ kūşesine hā diyince
Niçe ʿāşıḳları meftūn idersin *(Mua. 327/2). [meftūn idersin, -er, -sin]*

meftūn ol-: *Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.*

Olaldan leyle-i zülfeyne meftūn
Dil-i mecrūḥ yandı oldı mecnūn *(Mua. 311/1). [meftūn olaldan, -aldan]*

Dem-be-dem şevḳ-i lebüñle gözlerüm pür-ḫūn olur
Kākülüñ fikri ile cān ü göñül meftūn olur *(G. 81/2). [meftūn olur, -ur]*

meftūnluġ: *Tutkunluk, âşıklık.*

Dilüme ḳıl ṭolaşur baḫtum ucından diyemez
Göñlümüñ zülf-i siyeh-kāruña meftūnluġını *(G. 421/4). [meftūnluġını, -ı, -n, -ı]*

meger: *Meger, ancak.*

Nār-ı ʿışḳa yanmamış kimdür didüm
Gül bigi güldi didi micmer meger *(G. 133/8). [meger]*

Hemīşe ġamzeñ oḳı sīnemi ḳılur mecrūḥ
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳışāş *(G. 177/4). [meger]*

Bu derde müdāvā ṭaleb eylerseñ eger sen
Bir dürlü daḫı çāre görinmez meger illā *(K. 5/134). [meger]*

Vezn-i cevāhir içre şu kim görmemiş behā
Naḳş-ı terāzū içre meger laʿl-i yār ola *(Mua. 86/2). [meger]*

meger: *Açıkça, aslında, eğer.*

Gül budaġından meger bir berg ola peyvend-i serv
Tā kim ola ḳāmetüñ iy māh-rū mānend-i serv *(Mua. 165/1). [meger]*

meger: *Galiba.*

Seg-i kūyuñı gördükçe begenmez
Meger kendüyi görmişdür raḳībüñ *(G. 214/6). [meger]*

meger: *Bir tek, yalnızca.*

Öpmez elini kimse meger āstīn öper
Ḳoçmaz belini kimsene illā meger kemer *(G. 116/3). [meger]*

Öpmez elini kimse meger āstīn öper
Ḳoçmaz belini kimsene illā meger kemer *(G. 116/4). [meger]*

meger: *Olsa olsa, ancak.*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/19). [meger]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/4). [meger]*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/2). [meger]*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/1). [meger]*

meger: *"Oysa ki, halbuki" anlamıyla önceden farkına varılmayıp sonradan anlaşılan bir durumu bildiren bağlaç.*

Yüzüñe şemʿ özin eylemiş meger teşbīh
Zebānın anuñ içün dāyimā keser miḳrāż *(G. 180/3). [meger]*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı baġlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/13). [meger]*

meger: *Acaba.*

Ḫışm idersin ṭurmadın her dem-be-dem ṣāhā meger
Bu Cem-i bī-çāreyi der-gāhdan sürer misin *(G. 291/9). [meger]*

meger: *Meğer, öyle görünüyor ki, anlaşılan.*

Meger ṣaçuña uġradı ṣabā kim
Cihān oldı muʿaṭṭar müşk-i ṭībe *(G. 339/3). [meger]*

meger: *Aslında, açıkça.*

Meger ki muʿciz-i peyġamberīye müşʿirdür
Yüzüñde bīnī-i sīmīn ki şaḳḳ ider ayı *(G. 402/5). [meger]*

meger: *Meğer, anlaşılan. Önceden farkına varılmayıp sonradan anlaşılan bir durumu bildiren bağlaç.*

Çın seḥer ṭoldı Ḫaṭā müşki ḳoḫusından cihān
Bād-ı ṣubḥa uġradı ol zülf-i ʿanber-sā meger *(G. 137/10). [meger]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/6). [meger]*

Naġme-i efġān-ı Cemden her seḥer taʿlīm alur
Nālişinden ḥālet aldı bülbül-i gūyā meger *(G. 137/26). [meger]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/24). [meger]*

Bir naṣīb umardı ḥalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḥalvā meger *(G. 137/22). [meger]*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/20). [meger]*

Her seḥer serv-i sehī ditrer çemende Sidre-vār
ʿArż-ı bālā eyledi ol ḳāmet-i bālā meger *(G. 137/18). [meger]*

Lāle seyrin ḳılmaġ istermiş bugün ol gül-ʿiẕār
Ḳan yaşumla zeyn olupdur dāmen-i ṣaḥrā meger *(G. 137/16). [meger]*

Budur iy dil-ber ṣurāḥīnüñ ciger-ḫūn olduġı
Būse almış lebleriñden sāġer-i ṣahbā meger *(G. 137/14). [meger]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/12). [meger]*

İtüñ izi şekli zerrīn yüzüme virdi şeref
Arturmış her ḳumāşuñ narḫını tamġā meger *(G. 137/8). [meger]*

Esīr-i ḳadd-i dil-cū olmayanlar
Meger serv-i revān ḳadrini bilmez *(G. 156/6). [meger]*

Kişverin zībā cemālüñüñ meger żabṭ itmege
Gül yüzüñ evrāḳı üstinde yazar defter ḫaṭuñ *(G. 215/3). [meger]*

İntihā bulmadı merġūlüñ hevāsından heves
İbtidā itdi meger itmām zülfüñden senüñ *(G. 223/4). [meger]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/8). [meger]*

Tīr-i ġamzeñ yañılup cāndan güẕer ḳılmış meger
Cān atup biri daḫı irişdi anuñ cāyine *(G. 349/11). [meger]*

Meger gül ḥüsnüñüñ dīvānesidür
Ki yırtar cāmesin her bir dikende *(G. 360/9). [meger]*

Meger düşde kinār ide seni Cem
Ki olmaya arada pīrehen de *(G. 360/17). [meger]*

Ḫancerinden kim ki cān virse bulur ʿömr-i ebed
Āb-ı ḥayvāndan meger ṣuvardılar şemşīrini *(G. 375/16). [meger]*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup şemʿüñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/3). [meger]*

Baḫr olursa daḫı yār ol yaña ḳılmaya naẕer
Yaşlarum baña meger ʿarż ide Ceyḥūnluġını *(G. 421/8). [meger]*

İrişmedi fürḳat gicesi ṣubḥ-ı ṣafāya
Baḫtuma ḳarīn oldı meger leyle-i yeldā *(K. 5/100). [meger]*

Gördi ḥüsni güneşin zülf seḥābında meger
Ki göñül ẕevḳ u ṣafādan çağırur cāna deger *(Mua. 38/1). [meger]*

Degüldür baña bu cevrüñ güzāfī
Meger emrüñde cān itdi ḫilāfı *(Mua. 47/2). [meger]*

Meger bār-ı cefāda ḳaldı göñlüm
Ki başına belālar aldı göñlüm *(Mua. 81/1). [meger]*

Bir arada meger vaṣfın yazarken
İki kez ḫāme kendi kendözinden *(Mua. 88/1). [meger]*

Müşke teşbīh itdi ḫālini meger āşüfte-dil
Bildi yañılduġın oldı ḫāl-i dil-berden ḫacil *(Mua. 109/1). [meger]*

meger: *Her nasılsa.*

Biraz naḳşını eylerken temāşā
Meger arada bir naḳş oldı peydā *(Mua. 87/2). [meger]*

meger ki: *Sanki.*

Kesdi ol gül külālesini meger
Ki irdi Cem ʿömri āhirine bugün *(G. 304/18). [meger ki]*

meger kim: *Sanki.*

Ṣaçı çīninde miʾrāt-i cemālinden cihān peydā
Nümūne ʿarż ider zülfi meger kim naḳş-ı Mānādan *(G. 305/8). [meger kim]*

meges: *Sinek.*

Laʿlüñde ʿıyān olsa n'ola ḫāl-i siyāhuñ
Her ḳanda ki sükker ola lā-büd megesi var *(G. 50/6). [megesi, -i]*

Laʿlüñüñ üstinde ḫālüñ iy ḳamer-çihre senüñ
Ṣanasın ḳand-i mükerrer üstine ḳonmış meges *(G. 161/10). [meges]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/12). [meges]*

Hey ne şeker-rīz imiş laʿl-i şeker-nūşı kim
Ḫāl-i leb-i yār ile düzdi şekerden meges *(G. 164/8). [meges]*

Mürġān ulı uçınca olımaya megesçe
Per açsa eger ʿizzeti Ḳāfındaki ʿAnḳā *(K. 5/173). [megesçe, -ce]*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/2). [meges]*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/1). [megesler, -ler]*

meh: *Mah, ay.*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/5). [mehi, -i]*

Māha beñzetsem n'ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/3). [meh]*

Ḫüsni risālesine mehi maṣdar idinür
Zülfin ḳaçan ki mihr-i ruḫı üzre ṭaġıdur *(G. 126/5). [mehi, -i]*

Ḳamer devrinde zülf-i ʿanberīnüñ
Mehi bālīn idinmiş mihri pister *(G. 132/16). [mehi, -i]*

Çarḫ-ı aṭlas kūşe-i eyvānuñı görse ḫacil
Meh yüz urmaġa der-i der-gāhuña muḥtācdur *(G. 191/2). [meh]*

Ḳapmaġa mihr ṭopını mehden bu zülfi gör
Meydān-ı ḥüsn içinde ṣalar ṣavlecān-ı müşk *(G. 217/5). [mehden, -den]*

Yire geçsün yirini yirini meh
Çün bu neyyir güneş yire ine bugün *(G. 304/5). [meh]*

Ger göstereydi meh yüzin ol māh-rū baña
Cān ü dili virürdüm aña bir neẕāreye *(G. 321/3). [meh]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/2). [meh]*

Meh gibi ġurūb itdi velī ḥüsni ḫayāli
Bu sīne-i vīrānda mekān eyledi gitdi *(G. 414/7). [meh]*

Keşf itdügince süfre ṣımāṭ-ı nübüvveti
Bir ḳur[ı] ḳurş oḳur meh[i] nānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/230). [meh[i], -ı]*

meh: *Ay, kamer II ay yüzlü sevgili.*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/3). [meh]*

Ḫaṭuñ zülfeynüñ iy meh ḳaşlaruñla
Gül evrāḳında yazmış penc āyet *(G. 24/13). [meh]*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/9). [meh]*

Zülf ü ruḫuñuñ yādına iy meh gice gündüz
Odlāre yanan derd ile ʿāşıḳ cigeridür *(G. 80/7). [meh]*

Āftāb-ı ḥüsnüñ iy meh kim niḳāb altındadur
Ṣanasın bedr-i dü-cādur kim seḥāb altındadur *(G. 85/1). [meh]*

Devr-i ruḫuñda ḫaṭṭuña iy meh ḳılan naẕer
Devr-i ḳamerde fitne-i āhir-zamān ṣanur *(G. 95/3). [meh]*

Didüm iy meh şol ẕeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/5). [meh]*

Ger ṭaleb ḳılur isem laʿlüñi n'ola dem-be-dem
Çün kim oldur bizüm iy meh çeşme-i ḫayvānumuz *(G. 151/8). [meh]*

Ol meh benümle hem-dem olduġı yoḳdur olmaz
Meʾnūs-i ḫūr ādem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/1). [meh]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/11). [meh]*

Ṭulūʿ itmedi ol meh revzenümden
Yoġ imiş iy dirīġā bizde ṭāliʿ *(G. 187/7). [meh]*

Olaldan ışḳuñ iy meh baña vāḳiʿ
Gelüpdür başuma dürlü vaḳāyiʿ *(G. 187/1). [meh]*

İy Cem çerāġ-ı ḥüsn-i ḫayāline ol mehüñ
Dil ḫānesinde ṣanki açıldı dükān-ı şemʿ *(G. 190/41). [mehüñ, -üñ]*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/11). [meh]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/3). [meh]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/5). [meh]*

Gūy-ı melāḥat olmaġa meydān-ı ḥüsnde
Zülf-i muʿanberin o mehüñ ṣavlecān ṭutuñ *(G. 220/8). [mehüñ, -üñ]*

İy cān ü dil yüzin o mehüñ gül-sitān idüñ
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idüñ *(G. 221/1). [mehüñ, -üñ]*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m'idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/11). [meh]*

Ceme iy meh niçün raḥm eylemezsin
Ki boynına ṭaḳar zülfüñ selāsil *(G. 233/9). [meh]*

Ebr bigi ḳarşusından sen mehüñ gitmez raḳīb
Anuñ içün dīde-i ʿuşşāḳa pinhānsın begüm *(G. 252/5). [mehüñ, -üñ]*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/14). [meh]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẓāra Cem *(G. 273/5). [meh]*

Görinen meh mi iki yine bugün
Yā güneş indi mi zemīne bugün *(G. 304/1). [meh]*

Bugün bir meh göñül ṭūrın münīr itdi tecellādan
Ṣanasın ḥūrdur indi yire Firdevs-i aʿlādan *(G. 305/1). [meh]*

Zülfüñi görelden yüzüñ üzre yatur iy meh
Ġam-gīn oluban derd ile bī-çāre benefşe *(G. 319/3). [meh]*

Derd ü ġamuñla olmışam iy meh şikeste-dil
Nā-gāh ṭolaşalı şu miskīn kemendüñe *(G. 326/5). [meh]*

Ben muḳābil ṭutmazam iy meh cemālüñ āyine
Kim felekden ay ine ola mücellā āyine *(G. 349/1). [meh]*

Mescid-i ḥüsnüñde dāyim muʿtekif olmazdı ger
Ḫaṭṭuñuñ içinde iy meh gizlü īmān olmasa *(G. 350/6). [meh]*

İy meh ne yirde ḳurar iseñ sāye-bān-ı ḥüsn
Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb ola *(G. 369/3). [meh]*

Ḫaṭṭı yüzinden ol mehüñ zülfini dūr eyledi
Lā-cerem iricek ecel ʿömrüñ olur nihāyeti *(G. 378/9). [mehüñ, -üñ]*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/6). [meh]*

Güneşden mihr ṭopını ḳapaldan ḥüsn ile iy meh
Görüp çevgān-ı ebrūñı olupdur şekl-i māh egri *(G. 403/7). [meh]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/10). [meh]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/1). [meh]*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/7). [meh]*

Ol meh ki bugün çihre ʿıyān eyledi gitdi
Tīrine dil ü cānı nişān eyledi gitdi *(G. 414/1). [meh]*

Cān naḳdini tārāc-ı ġam-i ʿışḳ idüp ol meh
Āşüftesine ḫaylī ziyān eyledi gitdi *(G. 414/9). [meh]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/9). [meh]*

Dün dökerken yaşum sitārelerin
Ol mehüñ bir neẓāresi düşmiş *(Kıt. 6/2). [mehüñ, -üñ]*

Gör ḫālüñ ile zülfüñi iy meh neler ḳılur
Dil ḫānesini ḫışm ile zīr ü zeber ḳılur *(Mua. 162/1). [meh]*

Didüm iy meh ḥüsnüñi ʿālem bilür
Aduñı dahi ʿıyān itseñ ne olur *(Mua. 186/1). [meh]*

Olalı gün yüzün iy meh sirāc-ı devlet [ü] dīn
Olupdur ism-i şerīfüñ de tāc-ı devlet [ü] dīn *(Mua. 212/1). [meh]*

Ṭāḳ-ı ḳaşuñda ḥadsüz dil nice ḳıla zārī
İy meh naẓer ḳılayduñ bir göz ucı ile bārī *(Mua. 243/2). [meh]*

Zülfüñ iy meh fitne vü çeşmüñ belā
Ne belāya ḳalmışam ben mübtelā *(Mua. 248/1). [meh]*

Ben ḫastesinden ideli ol meh ḳadem dirīġ
Dil ḫānesinde mesken ider derd-i ġem dirīg *(Mua. 254/1). [meh]*

ʿIşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb *(Terc. 1/37). [meh]*

meh ü pervīn: *Ay ve Süreyya.*

Çın seḥer zülfüñ yüzüñde ṭaġıdup şebdür diseñ
Yaşlarum seyyāresi uşda Meh ü Pervīn diye *(G. 358/4). [meh ü pervīn]*

meh-i āsmān: *Gökyüzündeki ay.*

Çāk itdi yaḳasını seḥer ṣubḥ-gāha baḳ
Od ṣaldı ḥirmenine meh-i āsmānı gör *(Terk. 3/24). [meh-i āsmānı, -ı]*

meh-i çār-deh: *Ayın on dördü, dolunay.*

Yüzini ḫāk ideli ḥüsni meh-i çār-dehüñ
Āhum odlāre yaḳar ḫirmenini mihr ü mehüñ *(G. 222/1). [meh-i çār-dehüñ, -üñ]*

meh-i felek: *Gökyüzündeki ay.*

Ġamuñda ġayrı hevāsından el yuduḳça baña
Meh-i felek legen olupdur āftābe güneş *(G. 174/4). [meh-i felek]*

meh-i naḥvīye: *Nahiv ilmiyle ilgilenen ay yüzlü (kimse).*

Bir meh-i naḥvīye didüm luṭf ile
Aduñı eyle muʿayyen ḳıl kerem *(Mua. 309/1). [meh-i naḥvīye, -y, -e]*

meh-i nā-mihr-bān: *Merhametsiz, şefkatsiz ay yüzlü sevgili.*

Āh-ı Cemden iy meh-i nā-mihr-bān eyle ḥaẕer
Ki oda yaḳar ʿālemi āh-ı seḥer-gāhum benüm *(G. 253/9). [meh-i nā-mihr-bān]*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/9). [meh-i nā-mihr-bān]*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy ṣanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/2). [meh-i nā-mihr-bān]*

meh-i nev: *Yeni ay, hilal.*

Gösterdi ʿaṣāsı felegüñ naṭʿına Ṣuʿbān
Mūsā gibi ʿarż itdi meh-i nev yed-i beyżā *(K. 5/34). [meh-i nev]*

Şīrīn bu ki zeyn olmaġa dükkān-ı semāvāt
Gör nice meh-i nev düzedür şīşe-i ḥalvā *(K. 5/56). [meh-i nev]*

Bu bezme buḫūr itmek içün micmere-i çarḫ
Oldı meh-i nev kāsesi pür ʿanber-i sārā *(K. 5/26). [meh-i nev]*

meh-i pertev: *Işık saçan, aydınlatan ay.*

Şu yirde kim ṣala mihr-i ruḫuñ meh-i pertev
Ne bī-baṣar ola kim diye āftāba güneş *(G. 174/5). [meh-i pertev]*

meh-i tābān: *Parlak ay, dolunay II sevgili.*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür *(G. 70/4). [meh-i tābān]*

Gelmeyince burc-ı cāna ol meh-i tābānumuz
Olmadı maʿmūr ġamdan bu dil-i vīrānumuz *(G. 152/1). [meh-i tābānumuz, -umuz]*

Bir naẕer görse idük ayaġına yüz sürüben
Cān fidā ider idük ol meh-i tābānumuza *(G. 342/6). [meh-i tābānumuza, -umuz, -a]*

meh-liḳā: *Ay gibi parlak yüzlü II sevgili.*

Sen gül-istān içre sür ẕevḳ u ṣafā ṣād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā *(G. 3/6). [meh-liḳā]*

Düşeliden ʿışḳuña iy meh-liḳā
Cān ü dil eyler seni her dem ṭaleb *(G. 13/5). [meh-liḳā]*

Her ḳaçan derd ü ġamuñdan aġlasam iy meh-liḳā
Yir yüzini gözümüñ yaşı ḳamu rengīn ider *(G. 58/7). [meh-liḳā]*

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭolanur Bedr-i münīr *(G. 65/7). [meh-liḳā]*

Vaḳtidür raḥm eylegil iy meh-liḳā ben bendeñe
Kim ġam-i ʿışḳuñ hemīşe yaşumı deryā ḳılur *(G. 76/3). [meh-liḳā]*

Firāḳuñdan göñül iy meh-liḳā yār
Cihān içinde bir dem bī-ġem olmaz *(G. 141/11). [meh-liḳā]*

Zülfüñüñ bendini bend it boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz ṣaçuñ küfrinsüzin īmānumuz *(G. 151/3). [meh-liḳā]*

Saña ṭālib olduġumı cān ile ʿayb eyleme
Kim baña sensüz cihān iy meh-liḳā olur ḳafes *(G. 161/6). [meh-liḳā]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/11). [meh-liḳā]*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/7). [meh-liḳā]*

Āh kim iy meh-liḳā ḫışm eyleyüp ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(G. 211/3). [meh-liḳā]*

Her gün aḳar yaşlarum seyyāresi
Vireli sen meh-liḳāya cān ü dil *(G. 237/12). [meh-liḳāya, -y, -a]*

Nice bed-mihr olur ol meh-liḳā kim
Ben aġladuḳça ol eyler tebessüm *(G. 250/7). [meh-liḳā]*

Bu Cem-i üftādeñe raḥm itmeyüp iy meh-liḳā
Ḳaddini derd ü ġam-i ʿışḳuñla dāl itmek neden *(G. 287/13). [meh-liḳā]*

Eger bīmār olursa ten cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan *(G. 293/2). [meh-liḳādan, -dan]*

Gül yañaḳlu mül ṭudaḳlu meh-liḳā maḥbūblar
Ḥüsn içinde her biri mihr ü meh-i tābāndur *(K. 8/67). [meh-liḳā]*

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
N'ola ġamdan girībān eylesem çāk *(Kıt. 3/3). [meh-liḳānuñ, -nuñ]*

meh-rū: *Ay yüzlü II sevgili.*

Gül yüzüñ ḥasretinden iy meh-rū
Dilde var lāle bigi dāġ-ı cefā *(G. 2/9). [meh-rū]*

Cān ü dil benüm ile iy meh-rū
Olmışuz rūz ü şeb ṭapuña ʿabīd *(G. 44/3). [meh-rū]*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/15). [meh-rū]*

Bulur iy meh-rū ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölür ise Cem faḳīr *(G. 65/13). [meh-rū]*

N'ola ḳurtarsañ iy meh-rū beni sen
Ki zülfüñ boynuma dāyim resendür *(G. 66/11). [meh-rū]*

N'ola ger cevr ü cefā eylerseñ iy meh-rū baña
Kim senüñ cevr ü cefāñ ile göñül ḫurrem-durur *(G. 78/7). [meh-rū]*

Didüm iy meh-rū lebüñden būse inʿām eylegil
Didi kim ṭut aġzuñı söylenmesün işbu ḫaber *(G. 98/11). [meh-rū]*

Āh kim derd ü ġam-i ʿışḳuñla iy meh-rū senüñ
Hem-dem olur baña her dem sāz ü söz-i cān-güdāz *(G. 144/9). [meh-rū]*

Senüñ içün ölür isem n'ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/3). [meh-rū]*

Raḥm it iy meh-rū ġamuñdan niçe bir
Uġraya cevr ü cefāya cān ü dil *(G. 237/9). [meh-rū]*

Tāze ṭutmaġ içün iy meh-rū yüzüñ gül-zārını
Yaşumı derd ü ġam-i ʿışḳuñla bārān ideyin *(G. 290/9). [meh-rū]*

Cemi ḳılma ḳapuñdan bir nefes dūr
Ki yoḳdur sensüz iy meh-rū ḳarārı *(G. 377/10). [meh-rū]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/6). [meh-rūlar, -lar]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/1). [meh-rū]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/8). [meh-rūlar, -lar]*

O meh-rū ʿışḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk *(Kıt. 3/5). [meh-rū]*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy ṣanem
Di baña ism-i şerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/1). [meh-rūya, -y, -a]*

Dün virüp bir māh-ı ṣarfīye selām
Didüm iy meh-rū ne dinür saña nām *(Mua. 275/2). [meh-rū]*

meh-rū-yı ʿālem: *Âlemin ay yüzlüsü II âlemi zifirî karanlıktan kurtaran ay yüzlü sevgili.*

Şaçuñ küfrine iy meh-rū-yı ʿālem
Yüzüñüñ pertevi īmān bağışlar *(G. 59/5). [meh-rū-yı ʿālem]*

meh-rū-yı ʿālem: *Âlemin ay yüzlüsü.*

Unıtma beni iy meh-rū-yı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr *(Kıt. 4/1). [meh-rū-yı ʿālem]*

Nev-bahār irişdi bī-ḥad rūşen oldı her ṭaref
Beñzer iy meh-rū-yı ʿālem mihre irişdi şeref *(Mua. 333/2). [meh-rū-yı ʿālem]*

meh-tāb: *Mehtap, ay.*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/10). [meh-tāb]*

mekān: *Yurt, vatan.*

Ol dem ḳanı ki Kaʿbe-i kūyuñ mekān idi
Ārām-gāhı göñlümüñ ol āsitān idi *(G. 415/1). [mekān]*

mekān: *Yer, mahal.*

Bir kez öñinde şevḳ ile yanup yaḳılmaġa
Cān atup oda rūşen ider her mekān[ı] şemʿ *(G. 190/38). [mekān[ı], -ı]*

mekān eyle-: *Yer edinmek, yerleşmek.*

Meh gibi ġurūb itdi velī ḥüsni ḫayāli
Bu sīne-i vīrānda mekān eyledi gitdi *(G. 414/8). [mekān eyledi, -di]*

mekān ḳıl-: *Yer edinmek, yerleşmek.*

Şemʿ-i ḥüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün şan cām aşar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/5). [mekān ḳıldı, -dı]*

mekkār-ı Hind: *Hilekâr, düzenbaz Hintli.*

Gözleri cādū-yı Mıṣrī ḳaşları mekkār-ı Hind
Ruḫları ter-ġonce-i gül-zār-ı ḫuld-istāndur *(K. 8/45). [mekkār-ı hind]*

Mekketu'llāh: *Allah'ın Mekke'si, Kâbe.*

Mekketu'llāhı varup bir kez ṭavāf eyledügüñ
Biñ Ḳaraman biñ ʿArab biñ milket-i ʿOsmāndur *(K. 8/3). [mekketu'llāhı, -ı]*

Mekkī: *Mekkeli.*

Saʿy it ki maḥrem-i medenī olasın göñül
Mekkīdür işigi ʿArafātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/38). [mekkīdür, -dür]*

mekrümet: *Cömertlik.*

Cāvidānī salṭanat ḳaddüñe lāyıḳ cāmedür
Mekrümet tācın bi-ḥamdi'llāh ki saña virdi Ḥaḳ *(Mua. 188/4). [mekrümet]*

meksūr eyle-: *Esreli (kesreli) okumak.*

Bilmek isterseñ nice yazmış adın kilk-i ezel
ʿAyn[ı] mażmūm eyleyüben lām[ı] meksūr eyle gel *(Mua. 269/2). [meksūr eyle]*

mekteb ol-: *Okul olmak.*

Levḥ-i sīnemde ġamuñ şerḥin yazar ḫūnīn yaşum
Ḫāne-i dil olalı sen ḫūb ṭıfluñ mektebi *(G. 400/4). [mektebi olalı, -alı]*

mektūb: *Mektup.*

Fırançesse ilçi ṣaldı isteyüp mektūb gönderdi
Hedāyā-yı güzīnle bād-pāy-i zer-rekīb ancaḳ *(K. 9/31). [mektūb]*

mektūb: *Yazılmış, yazılı; mektup.*

Ḳo yüzüm ṭopraġı zer sürsün berāt-ı ḫüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḥācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/6). [mektūb]*

mektūb ol-: *Mektup olmak, mektup hâlini almak.*

Bir şemmesi derdümüñ yazılmaz
Evrāḳ-ı semā olursa mektūb *(Terc. 1/42). [mektūb olursa, -ur, -sa]*

mektūb-ı felek: *Feleğin mektubu.*

Ḫatm oldı diyü rūze-i ġam şekl-i hilāl uş
Mektūb-ı felekde çeker altun ile ṭuġrā *(K. 5/54). [mektūb-ı felekde, -de]*

melāḥat: *Güzellik.*

Çün melāḥat Mışrınuñ taḫtında sulṭānsın begüm
Yūsuf-ı ḥüsn ü leṭāfet şāh-ı ḫūbānsın begüm *(G. 252/1). [melāḥat]*

melāl it-: *Hüzünlendirmek, kederlendirmek.*

Bu dil-i miskīnümi dāyim melāl itmek neden
Fürḳatüñle ḳaddümi cānā hilāl itmek neden *(G. 287/1). [melāl itmek, -mek]*

melāl-efzūn: *Çok hüzün, keder veren.*

Ḳanda bir ehl-i ṣafā var ise virürsin belā
Ol cihetdendür saña dirler melāl-efzūn felek *(Terk. 2/52). [melāl-efzūn]*

melāmet: *Kınanma, ayıplanma II giyim kuşam, zikir, ayin gibi yerleşmiş âdet ve törenlere önem vermeyip nefsi devamlı yermeyi, kınamayı, böylece halkın iltifatından uzaklaşarak Hakk'a yaklaşmayı esas alan anlayış.*

İḫtiyār it melāmeti iy Cem
Çün yaramaz saña bu zühd ü ṣalāḥ *(G. 35/17). [melāmeti, -i]*

melāyik: *Melekler.*

Melāyik işde bir ādem diyü sücūd eyler
Aña ki Kaʿbe-i kūyuñı secde-gāh eyler *(G. 100/5). [melāyik]*

melcā: *Sığınak.*

Ger ʿāṣī-i maḳhūr ve ger ʿābid-i maġfūr
Dünyāda vü ʿuḳbāda ḳapuñdur baña melcā *(K. 5/164). [melcā]*

melceʾ-i ḥācāt-ı nās ol-: *Nasın gereğinin sığınağı olmak.*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ olaldan melceʾ-i ḥācāt-ı nās
Āyet-i ḥüsni güzeller andan eyler iḳtibās *(G. 163/1). [melceʾ-i ḥācāt-ı nās olaldan, -aldan]*

melceʾ-i raḥmet: *Rahmet sığınağı.*

Meʾvā-yı raḥm ü melceʾ-i raḥmet didükleri
İki cihānda oldı cenābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/139). [melceʾ-i raḥmet]*

melek: *Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlık.*

Sinüme uġrayıcaḳ n'ola sögüp geçse ḥabīb
Ki melek daḫı ḳılur ḳabr-i ġarīb üzre duʿā *(G. 7/4). [melek]*

Olalı sen perī ʿālemde meşhūr
Görenler dir melek midür ya ḫōd ḥūr *(G. 77/2). [melek]*

Ḫaṭ-ı müşkīni kim nakş-ı emeldür
Melek yazduġı dīvān-ı ʿameldür *(G. 109/2). [melek]*

Bir dem giderme ravża-i dilden ḫayālüñi
Zīrā ḥarīm-i Kaʿbe melekler ṭuraġıdur *(G. 126/10). [melekler, -ler]*

Zülfüñ hevāsına ölenüñ ʿūd imiş diyü
Tābūtı taḫtasını melekler buḫūr ider *(G. 134/4). [melekler, -ler]*

Yā ḳaşuñ ʿīd ayıdur ḳurbānuñ olsun ḫūblar
Şimdi mi oldı melek ḳurbān İsmāʿīl içün *(G. 302/4). [melek]*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḥıdmetüñe oldı püşt-ḫam *(K. 7/59). [melekler, -ler]*

Ḫalḳ olmaz idi ʿālem ü ādem felek melek
Ger olmasaydı anda rıżāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/3). [melek]*

melek: *Melek II sevgili.*

Raḳībi sür ṭapuñdan luṭf idüp kim
Melekle hem-nefes şeyṭān gerekmez *(G. 145/6). [melekle, -le]*

Ol melek ger bu gice olsa bizüm mihmānumuz
Cennet olurdı hemān bu külbe-i aḥzānumuz *(G. 158/1). [melek]*

Raḳīb ile yürime iy melek sen
Ki itüñ ḳatına gelmez ferişte *(G. 334/3). [melek]*

Sen perī-rūyı görelden iy melek bu ḥüsn ile
Ḳāmet ü zülfüñ ḫayāli gözlerümde ṭutdı cā *(Mua. 280/1). [melek]*

melek-ḫū vü perī-vār: *Peri gibi, melek tabiatlı.*

Bir sencileyin dil-ber-i ḥūrī-ṣıfat elḥaḳ
Ṣūretde melek-ḫū vü perī-vār kimüñ var *(G. 103/22). [melek-ḫū vü perī-vār]*

melek-manẓar: *Melek görünüşlü.*

Göreliden ol ḥasūdı sen melek-manẓarla ben
Bu dil-i giryānum içre ıżṭırābum var benüm *(G. 249/7). [melek-manẓarla, -la]*

memāt: *Ölüm.*

Yir ü göge muṣībet-i ʿuẓmā idi eger
Mevt-i cihān gibi olsa memātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/40). [memātı, -ı]*

men: *O kimse ki, kim ki, kim.*

Güldi didi evvelinden ġayrı men
Altun ile yazıcaḳ zerrīn olur *(Mua. 186/3). [men]*

menʿ eyle-: *Yasaklamak, engellemek, önüne geçmek.*

Lebüñ zekātını menʿ eyleme gel inṣāf it
Hemān baña degül ancaḳ cihāna yitmez mi *(G. 419/7). [menʿ eyleme, -me]*

menʿ it-: *Engellemek, yasaklamak; uzaklaştırmak, ayrı düşürmek.*

Nūş-dārū-yı lebüñ menʿ itme kim dīvāne-vār
Uyḫu gelmez gözüme evhām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/9). [menʿ itme, -me]*

menbaʿ: *Kaynak.*

Leb-i laʿlüñde ʿıyān oldı ḥayāt-ı ebedī
Menbaʿı beñzer anuñ çeşme-i ḥayvāndan imiş *(G. 171/12). [menbaʿı, -ı]*

Mürde-i cānı zinde ḳıl ki lebüñ
Āb-ı ḥayvānadur şehā menbaʿ *(G. 188/4). [menbaʿ]*

menbaʿ-ı nīl ü eres: *Aras ve Nil nehirlerinin kaynağı.*

Şevḳ-i ʿiẕāruñla Cem aġlayalı bildiler
Cennet imiş iy ṣanem menbaʿ-ı Nīl ü Eres *(G. 164/12). [menbaʿ-ı nīl ü eres]*

mensūb ol-: *Bağlanmak, intisap etmek.*

Her dem ġam ile olur perīşān
Dil olduġı içün ṣaçuña mensūb *(Terc. 1/44). [mensūb olduġı, -duġ, -ı]*

meʾnūs-i ḫūr: *Alışılan, dost olunan huri.*

Ol meh benümle hem-dem olduġı yoḳdur olmaz
Meʾnūs-i ḫūr ādem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/2). [meʾnūs-i ḫūr]*

menzil: *Yer, mekân.*

Ger olsa ravża-i rıżvān gerekmez
Hemīşe baña menzil senden ayru *(G. 312/10). [menzil]*

menzil: *Yurt, mesken.*

Ne ʿayş u nūş menzilidür dehr-i bī-sebāt
İy Cem ḳo cāmı bu felek-i bī-emānı gör *(Terk. 3/27). [menzilidür, -i, -dür]*

menzil-be-menzil: *Menzilden menzile.*

Şaçuñ sevdāsına ʿışḳuñ yolında
Yürür āvāre dil menzil-be-menzil *(G. 230/8). [menzil-be-menzil]*

menzil-geh: *Menzil yeri, konak.*

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña
Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur *(G. 86/8). [menzil-gehi, -i]*

menzil-i ʿālī: *Yüce konak, konaklanacak ulu yer.*

Cibrīl-i emīn menzil-i ʿālīden atup cān
Yüz sürdi ayaġına didi kim budur evlā *(K. 5/179). [menzil-i ʿālīden, -den]*

menzil-i belvā ol-: *Bela menzili olmak.*

Bu vādī-i ġamdan beni luṭfuñla ḫalāṣ it
Nice bir ola sāḥat-i dil menzil-i belvā *(K. 5/198). [menzil-i belvā ola, -a]*

menzil-i maḳām-ı cemāl: *Güzellik makamının menzili II sevgilinin yüz güzelliğinin bulunduğu yer, sevgilinin güzel yüzü.*

Muʿayyen olmaḳ içün menzil-i maḳām-ı cemāl
Ruḫuñ nihāl-i ḳadüñ üstine yaḳar ḳandīl *(G. 244/13). [menzil-i maḳām-ı cemāl]*

menzil-i ṭā-hā: *Hz. Peygamber'in menzili.*

İy Hādī-i pür-ʿizzet ü [i]y Ḳādir-i bī-çūn
Şol ẕāt-ı Ḥaḳ içün ki odur menzil-i Ṭā-hā *(K. 5/168). [menzil-i ṭā-hā]*

menzil ṭut-: *Konmak.*

Şāh-bāz-ı dil ṭutaldan bugün iy Cem dil-beri
Kūh-i Ḳāf-ı dilde her dem menzil[i] ʿAnḳā ṭutar *(G. 140/10). [menzil[i] ṭutar, -ar]*

menzil-i ʿulvīye: *Ulvî menzil.*

Rāhibüñ ger gevher-i süflīsi iy yār-i ḳadīm
Menzil-i ʿulvīye meyl idüp ger olursa dü-nīm *(Mua. 187/2). [menzil-i ʿulvīye, -y, -e]*

menzilin itmiş ol-: *Menzil etmiş olmak, konaklamak, yerleşmek.*

Dehānuñda leb-i cān-baḫ[ş]uñı rūḥum odur dirdüm
Eger kūy-i ʿademde itmiş olsa menzilin ʿĪsā *(G. 10/8). [menzilin itmiş olsa, -sa]*

mercān: *Denizden çıkan maruf kırmızı cevher II sevgilinin dudağı (Renk bağlamında).*

Dil ü cān ol lebi mercānı ister
Şanasın mürde-tendür cānı ister *(G. 73/1). [mercānı, -ı]*

Dil bu mürde cisme umar cān gelür
Her ḳaçan kim ol lebi mercān gelür *(G. 102/2). [mercān]*

mercān eyle-: *Mercan hâline getirmek, mercan yapmak.*

Şol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/6). [mercān eyledüm, -dü, -m]*

mercān-ı kerem: *Kerem incisi.*

Bī-behā oldı ʿaḳīḳ-i Yemen-i cūd ü ʿaṭā
Baḥr-i luṭfuñda bitelden berü mercān-ı kerem *(K. 1/46). [mercān-ı kerem, -dı]*

merd-āne: *Mertçe, yiğitçe.*

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar
Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar *(G. 92/2). [merd-āne]*

merdüm: *Göz bebeği.*

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar
Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar *(G. 92/1). [merdümi, -i]*

Laʿl-i cān-baḫşuñ añup aġladuġumca dün ü gün
Ġarḳa-i ḫūn iderem gözlerümüñ merdümini *(G. 385/8). [merdümini, -i, -n, -i]*

merdüm-i çālāke: *Hızlı hareket eden, çevik gözbebeği.*

Ḳaṣd-ı cān ü dil iderse n'ola ġamzeñle gözüñ
Çünki tīġ oynamaḳ ol merdüm-i çālāke düşer *(G. 89/6). [merdüm-i çālāke]*

merdüm-i çeşm: *Göz bebeği.*

Yaşuma raḥm itmedüñ şol deñlü aḳdı āh kim
Merdüm-i çeşmüm şehā her laḥẓa āb altındadur *(G. 85/8). [merdüm-i çeşmüm, -üm]*

Olmışam laʿlüñ cefāsından zebūn
Merdüm-i çeşmüm olalı ġarḳ-ı ḫūn *(Mua. 268/2). [merdüm-i çeşmüm, -üm]*

merdümlüg: *İnsanlık, mürüvvet II gözbebeği.*

Gözüm aġlar baña merdümlüginden
Yaşı çoġ ola hem eyle umardum *(G. 250/9). [merdümlüginden, -i, -n, -den]*

merdüm-zāde: *Göz bebeği.*

Gözlerüm yaşı naẓerden düşdi merdüm-zādedür
N'ola raḥm itseñ aña kim ʿöẕr-ḫᵛāhumdur benüm *(G. 248/9). [merdüm-zādedür, -dür]*

merdüm-zāde: *İnsan oğlu, Âdem oğlu II gözyaşı.*

Yaşuma raḥm it ki yiri āteşīn sīnemdedür
Baḳ bu merdüm-zādeye kim meskeni külḫendedür *(G. 120/8). [merdüm-zādeye, -y, -e]*

merġūl: *Kıvrım, büklüm.*

İntihā bulmadı merġūlüñ hevāsından heves
İbtidā itdi meger itmām zülfüñden senüñ *(G. 223/3). [merġūlüñ, -üñ]*

merġūl-i çīn-i perçem: *Kâkülün kıvrımı.*

Merġūl-i çīn-i perçem[i] cīm-i cemāldür
Ṣadr-ı celāle ṭurresi cīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/173). [merġūl-i çīn-i perçem[i], -i]*

merġūl-i siyeh: *(Sevgilinin) kıvrım kıvrım siyah saçları.*

Bir mūy ḳoparmışsın o merġūl-i siyehden
Umar mısın anı ki ḳala yanuña şāne *(G. 359/3). [merġūl-i siyehden, -den]*

merḥabā: *Selam hitabı II hatır sormak.*

Ḳuluñam didüm yüzüme baḳmadı
Āh kim bir merḥabāyı çoḳ görür *(G. 110/4). [merḥabāyı, -yı]*

merḥabā eyle-: *Selamlaşmak, selam vermek, merhaba demek.*

Düşmenler içre niçe ʿaceb ḥāle uġradum
Bir dōst yoḳ kim eyleye bir merḥabā dirīġ *(Terk. 3/42). [merḥabā eyleye, -y, -e]*

merḥamet: *Acıma, şefkat.*

Deñedüm seni iy ḳamer-çihre
Yoḳ-durur baña merḥamet nazerüñ *(G. 209/6). [merḥamet]*

ʿĀmdur luṭf-ı ʿamīmüñ ḳo günāhumı benüm
Merḥamet vaḳti-durur var ise imkān-ı kerem *(K. 1/130). [merḥamet]*

merhem bulın-: *Merhem bulunmak, çare olmak.*

Çü gördüm sen ḥabīb-i gül-ʿiẕārı
Dil ü cān zaḫmine bulındı merhem *(G. 257/4). [merhem bulındı, -dı]*

merhem ü tīmār: *İlaç ve tedavi.*

Ġamzeñ oḳı sīnemi mecrūḥ ḳılduḳça şehā
Yig-durur zaḫmi baña biñ merhem ü tīmārdan *(G. 276/6). [merhem ü tīmārdan, -dan]*

merhem ur-: *Merhem vurmak, merhem sürmek, çare bulmak.*

Devā-yı tāze kühen dāġa çāredür dirler
Ki zaḫm-i tīrüñ urur dāġ-ı sīneme merhem *(G. 261/8). [merhem urur, -ur]*

merhem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in merhemi.*

Zaḫm-i küfre virür şifā-yı ebed
Merhem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/4). [merhem-i lā ilāhe illallāh]*

merkeb: *Binilecek şey, binek, taşıt, eşek.*

Ol dem ḳanı ki merkebi baḫt u sitāremüñ
Ḫayl-i semend-i vaṣluñ ile hem-ʿinān idi *(G. 415/3). [merkebi, -i]*

merkez-i ʿadl: *Adalet merkezi.*

merkez-i ʿadle muḥīṭ oldı çü göñlüñ ḫüsrevā *(Mua. 192/3). [merkez-i ʿadle, -e]*

merḳūm ol-: *Yazılmak.*

Merḳūm olmadın daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı çeküben ismüñi ḳudret eli raḳam *(K. 7/9). [merḳūm olmadın, -madın]*

Merve: *Mekke'de bir dağın adı olup, hacılar bununla Safa ovasında sa'y ederler, yani yedi defa gidip gelirler ki hac farizasının rükünlerindendir.*

Ġam mervesinde saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl içün
Ḥuccāc-ı ʿışḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(K. 6/3). [mervesinde, -si, -n, -de]*

Merve ḥaḳı: *Merve (Mekke'de bir dağ) hakkı için, "… üzerine ant olsun ki" anlamında yemin sözü.*

Cān virürler ṭavāfa merve ḥaḳı
İşigüñ Kaʿbesinde ehl-i ṣafā *(G. 2/7). [merve ḥaḳı]*

Merve ḥaḳı saʿy-i Kaʿbe kūyuñ
Cān ḥācīsına ṣafādur iy dōst *(G. 26/25). [merve ḥaḳı]*

Iraġa ṣalma ḳapuñdan beni ki Merve ḥaḳı
Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ ṣafā imiş iy dōst *(G. 27/3). [merve ḥaḳı]*

Ṭavāf itmek cemāli Kaʿbesini
Dilā Merve ḥaḳı ġāyet ṣafā bil *(G. 236/8). [merve ḥaḳı]*

Bezm-i Ṣafāyı ḫōş ṭut ṣevḳ üzre Merve ḥaḳḳı
Nūş eyle cām-ı vaḥdet ʿişret demidür iy Cem *(G. 274/13). [merve ḥaḳḳı]*

Merve ḥaḳḳı içün dil-i Cem sürmeyüp bir dem ṣafā
Kaʿbe yüzüñ ḥasretinden gözleri Zemzem-durur *(G. 78/13). [merve ḥaḳḳı içün]*

Meryem: *Hz. Meryem.*

Lebüñ ḫālini zülfüñ ḥalḳası çekmiş kinārına
Ṣanasın ṭıfldur ʿĪsī yatur Meryem ḳucaġında *(G. 352/4). [meryem]*

meşaḳḳat çek-: *Dert, zahmet çekmek.*

İy Cem çü bī-vefā-durur ol yār-i pür-cefā
Çekmek yolında bunca meşaḳḳat ne fāyide *(G. 328/12). [meşaḳḳat çekmek, -mek]*

meşʿale-gerdān-ı kerem: *Cömert, kerem sahibi meşale gezdirici.*

Şeb-i hicrānda ḳaçan yol bula güm-rāh göñül
Reh-nümūn olmaz ise meşʿale-gerdān-ı kerem *(K. 1/90). [meşʿale-gerdān-ı kerem]*

meşām: *Burun.*

Cān meşāmına irer būy-ı ḥayāt-ı ebedī
Bāġ-ı ḫilḳatde bitelden berü reyḥān-ı kerem *(K. 1/21). [meşāmına, -ın, -a]*

meşām-ı ʿālem: *Âlemin burnu, herkesin burnu.*

Sünbülüñ bendini açduḳça meşām-ı ʿālemi
Pür ider būy-ı vefā inʿām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/11). [meşām-ı ʿālemi, -i]*

meşām-ı cān: *Can burnu.*

Ṭoldı meşām-ı cāna nesīmi Muḥammedüñ
Feyż irdi rūḥa luṭf-ı ʿamīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/165). [meşām-ı cāna, -a]*

Būyı meşām-ı cāna virür ceẕbe-i ṣafā
Ṭıynet bulalı ḫāk[i] ʿabīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/201). [meşām-ı cāna, -a]*

meşām: *Burun.*

Zülfüñe yoḳsa şāne mi urdı nesīm-i ṣubḥ
Kim būy-ı cān meşāmuma ol şāneden gelür *(G. 108/12). [meşāmuma, -a]*

mescid: *Mescid, namaz kılınan yer.*

Gāh deyre varuram geh mescide
Yaʿnī kim yārī araram kū-be-kū *(G. 316/9). [mescide, -e]*

Mescid-i Aḳṣā: *Müslümanların ilk kubbesi olan, Küdüs'teki Mescid-i Aksa.*

Kaʿbe yüzüñe Mescid-i Aḳṣā disem n'ola
Oldı nişān yüzüñdeki zülfüñ ḳumāmesi *(G. 409/7). [Mescid-i Aḳṣā]*

mescid it-: *Mescide çevirmek.*

Deyr-i dil ḥüsni ḫayāli ile büt-ḫāne iken
Mescid itdi ḳaşı miḥrābı bu büt-ḫāneluġı *(G. 411/10). [mescid itdi, -di]*

mescid-i ḥüsn: *Güzellik mescidi.*

Yapaldan mescid-i ḥüsne ḳaşuñla ḳıble-gāh egri
Gözüm ḳıble-nümāsından görinür ḳıble gāh egri *(G. 405/1). [mescid-i ḥüsne, -e]*

Fikr-i ebrūñ eylemez Cem mescid-i ḥüsnüñde hīç
Kaʿbede dīvānedür maḫṣūṣ miḥrāb isteyen *(G. 307/17). [mescid-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

Mescid-i ḥüsnüñde dāyim muʿtekif olmazdı ger
Ḫaṭṭuñuñ içinde iy meh gizlü īmān olmasa *(G. 350/5). [mescid-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

meṣel: *Atasözü, darb-ı meṣel.*

Gel gözüm yaşına baḳ bir būse vir
Çün meṣeldür eylük eyle ṣuya at *(G. 23/6). [meṣeldür, -dür]*

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz
Gerçek imiş bu meṣel fitne-i devrān uyumaz *(G. 159/2). [meṣel]*

Girme ḳanuma iñen yoḳsa ṭutar dāmenüñi
Çü meṣeldür ki cihān uyur ise ḳan uyumaz *(G. 159/8). [meṣeldür, -dür]*

Raḳīb-i seg beni senüñle olduġum dilemez
Meṣel-durur bu ki el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 178/12). [meṣel-durur, -durur]*

Gül yüzüñden ġayrı yüze dīde ḳılmaz iltifāt
Bu meṣeldür gün var iken kimsene yaḳmaz çerāġ *(G. 191/6). [meṣeldür, -dür]*

meşġul: *Bir şeyle uğraşan, bir iş yapmakta olan.*

Dil ü cān almaġ içün ḥīle ile
Gözüñ meşġūldür siḥr ile āle *(G. 332/6). [meşġūldür, -dür]*

meşġūl ol-: *Bir işle uğraşmak, herhangi bir şeyle vakit geçirmek.*

Ḫüsrevā göñlüñi ḫōş ṭut ʿayşa meşġūl ol müdām
Yoḳ bu dünyānuñ vücūdı āḫiri vīrāndur *(K. 8/71). [meşġūl ol]*

meşhed: *Şehit mezarı.*

Sür ḫancerüñi meşhedi ṭaşına Cemüñ kim
Çāk eylemege sīnesini kār-ger olsun *(G. 299/13). [meşhedi, -i]*

meşḫūn it-: *Doldurmak II gözyaşlarıyla doldurmak.*

Şol deñlü göñül ʿışḳuñ ile çekdi cefāyı
Ki aġlasa gözüm ʿālemi meşḫūn ider iy dōst *(G. 20/6). [meşḫūn ider, -er]*

meşhūr eyle-: *İlan etmek, açıklamak, söylemek.*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/1). [meşhūr eyle]*

meşhūr ol-: *Bilinmek, tanınmak, ün salmak.*

Niçe bir çeşmüñ ola iy māh-rū ġammāz-ı nāz
Niçe bir meşhūr ola şānuñda bu āvāz-ı nāz *(G. 148/2). [meşhūr ola, -a]*

Niçe kim mülk-i ṣafā içre geçe ḥükm-i vefā
Niçe kim ārede meşhūr ola iḥsān-ı kerem *(K. 1/142). [meşhūr ola, -a]*

Olaldan rā ḳaşuñ ẓulm ile meşhūr
Göñülden olmadı derd ü belā dūr *(Mua. 182/1). [meşhūr olaldan, -aldan]*

Meşhūr olalı işbu cihānda nübüvvetüñ
Uydı sözüñe Deylem ü Türk ü ʿArab ʿAcem *(K. 7/11). [meşhūr olalı, -alı]*

Olalı sen perī ʿālemde meşhūr
Görenler dir melek midür ya ḫōd ḥūr *(G. 77/1). [meşhūr olalı, -alı]*

meşhūr-ı cihān ol-: *Herkes tarafından bilinir olmak.*

Bār-ı ġamdan dil rehā ḳal gel kerem ḳıl bir zamān
Tā cihān olduḳça aduñ ola meşhūr-ı cihān *(Mua. 66/2). [meşhūr-ı cihān ola, -a]*

Mesīḥ: *Hz. İsa (as) peygamber.*

Ne deñlü mürdelere cān virürse muʿciz ile
Göreydi şīve-i çeşmüñi cān virürdi Mesīḥ *(G. 38/6). [mesīḥ]*

Ol ṣanem kim bāġ-ı cennet ceddinüñ ābādıdur
Laʿl-i nābı ʿilm-i iḫyāda mesīḥ üstādıdur *(Mua. 33/2). [mesīḥ]*

mesken: *Yaşanılan yer, mekan; yurt, vatan.*

Çün kim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb *(G. 12/1). [meskenüñ, -üñ]*

Çün kim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb *(G. 12/11). [meskenüñ, -üñ]*

ʿİẕāruñda ne Hindūdur beñüñ kim
Hemīşe meskeni gül āresidür *(G. 106/4). [meskeni, -i]*

Yaşuma raḥm it ki yiri āteşīn sīnemdedür
Baḳ bu merdüm-zādeye kim meskeni külḫendedür *(G. 120/8). [meskeni, -i]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḥayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/13). [mesken]*

Küffāra esīr itdi beni çarḫ-ı bed-endīş
Ol dem ḳanı kim mesken idi Kaʿbe-i ʿulyā *(K. 5/116). [mesken]*

ʿIşḳa tā mesken[i] maḳām oldı
Ḫāne-i dil ḳamu ṣafā ṭoldı *(Mua. 18/1). [mesken[i], -i]*

Fikr iden ismüñ bulur[dı] ḥīlesüz ger dil-berā
Bīḫ-i nīlūfer bayaġı meskeninde dutsa cā *(Mua. 63/2). [meskeninde, -i, -n, -de]*

Ḫākī-veş ola meskeni ṭoprak yolı hevā
Her kimi ki atsa reddi kemānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/217). [meskeni, -i]*

Mesken baña naīm ile gül-şen-serāy iken
Yirümi külḫan eyledi devr-i zamānı gör *(Terk. 3/25). [mesken]*

Şimdi yirümi kūşe-i derd eyledi zamān
Ol dem ḳanı ki mesken idi ṣuffe-i ḥarem *(Terk. 3/76). [mesken]*

mesken: *Oturulan, ikamet edilen yer II mezar, kabir.*

Ḥüsnüñe maġrūr olup cevr itdügüñ cānā neden
Çün kim āḫir ʿāleme mesken türāb altındadur *(G. 85/6). [mesken]*

mesken: *Ev, sukûn olunacak yer II karınca yuvası.*

Zenaḫuñ ḫāline ḫaṭṭuñ ṭolaşaldan ṣanuram
Mūrdur tūşe içün meskenine dāne çeker *(G. 131/4). [meskenine, -i, -n, -e]*

mesken: *Oturulan, ikamet olunan yer II sevgilinin meskeni.*

Meskeninden zülfi dūr itdi ṣabā bigi Cemi
Āh ölürse irmedin ġurbetde miskīn meskene *(G. 361/22). [meskene, -e]*

Meskeninden zülfi dūr itdi ṣabā bigi Cemi
Āh ölürse irmedin ġurbetde miskīn meskene *(G. 361/21). [meskeninden, -i, -n, -den]*

mesken eyle-: *Yer tutmak, yerleşmek, yurt edinmek.*

Didüm çeşmümde mesken eyle iy dōst
Didi yir yoḳ yaşuñdan pür-nem olmış *(G. 169/5). [mesken eyle]*

Bu şekl çü gördüñ iy göñül sen
Var kūy-i belāyı eyle mesken *(Mua. 337/2). [mesken eyle]*

Mülk-i Yūnāna ser-ā-ser ḥükm iderken āh kim
Eyledüñ mesken bize şimdi Fireng-istān felek *(Terk. 2/14). [mesken eyledüñ, -dü, -ñ]*

Bu perīşān bāġdan cān bülbüli olsa rehā
Gül-şen-i ḥüsnüñ ḥarīmin mesken eylerdi şehā *(Mua. 251/2). [mesken eylerdi, -r, -di]*

mesken it-: *Bir yere yerleşmek, oturup kalmak, yurt edinmek.*

Çemen-i luṭfuñı pür eyledi āvāze-i cūd
Mesken idelden anı mürġ-ı ḫōş-elḥān-ı kerem *(K. 1/58). [mesken idelden, -elden]*

Bildüm iy dōst perīsin berü gel göñlüme gir
Çün perī mesken ider bulduġı vīrāneluġı *(G. 411/16). [mesken ider, -er]*

Ben ḫastesinden ideli ol meh ḳadem dirīġ
Dil ḫānesinde mesken ider derd-i ġem dirīg *(Mua. 254/2). [mesken ider, -er]*

Mesken iderse ḫayālüñ göñlüm içre ṭañ degül
Dāyimā genc-i revān künc-i ḫarāb altındadur *(G. 85/9). [mesken iderse, -er, -se]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olam ki ġamzeñ oḳı
Cigerde mesken idelden gören didi ki maḥal *(G. 241/8). [mesken idelden, -elden]*

Mesken itse n'ola ger genc-i ḫayālüñ göñlümi
İy ṣanem genc-i nihān yiri ḫarāb altındadur *(G. 86/5). [mesken itse, -se]*

mesken ḳıl-: *Mekân edinmek veya tutmak.*

Ḫadüñde n'ola mesken ḳılsa ḫaṭṭuñ
Ki olur dînden çıḳanuñ yiri āteş *(G. 170/3). [mesken ḳılsa, -sa]*

mesken ol-: *Mekan olmak, yurt olmak.*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn iken şehā lāyıḳ degül
Mesken ola Yūsuf-ı cāna zenaḫ-dānuñ çehi *(G. 410/8). [mesken ola, -a]*

mesken ṭut-: *Yer, yurt edinmek, yerleşmek, oturmak.*

Ḳaddüñde ḫadüñ ḫaṭṭı ṭutaldan berü mesken
Bir ṭūṭīye beñzer ki ḳona serv-i revāne *(G. 357/3). [mesken ṭutaldan, -aldan]*

Bir ḳadem başsañ kenār-ı çeşmüme iy serv-i nāz
Serv ʿādetdür ki mesken bir kenār-ı cū ṭutar *(G. 139/6). [mesken ṭutar, -ar]*

Mesken ṭutar ise n'ola zülfüñde dil-i Cem
Zīrā ki gelür ḫōş dil-i bīmāre benefşe *(G. 319/15). [mesken ṭutar, -ar]*

Adum bir ṭāḳdur kim çüfti anuñ
Ṭutupdur bir cezīre içre mesken *(Mua. 41/4). [mesken ṭutupdur, -up, -dur]*

mesken ü cā ol-: *Mesken olmak, ikametgâh olmak.*

ʿIşḳuña olalıdan ḫāne-i dil mesken ü cā
Derd-mend oldı yürür bulmadı derdine devā *(Mur. 1/25). [mesken ü cā olalıdan, -alı, -dan]*

mesned-i taḫt-ı vefā: *Vefa tahtının dayanağı.*

Mefḫar-i mülk-i ʿalā maẓhar-i esrār-i Ḫudā
Mesned-i taḫt-ı vefā dāver-i devrān-ı kerem *(K. 1/4). [mesned-i taḫt-ı vefā]*

mesned-i zīn: *Eyer dayanağı.*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/80). [mesned-i zīni, -i]*

meşşāṭa: *Düzgüncü, gelini süsleyen kadın.*

Ḥüsnüñi zeyn eylese meşşāṭa mirʾāt-ı ḳamer
Ṣunʿ-ı Bārīye ne ḥācet zaḥmet-i tezyīn diye *(G. 358/5). [meşşāṭa]*

mest: *Sarhoş, kendinden geçmiş.*

Dil gözinden ḥālet-i laʿlin ṣorar
Mest iken bir būseye iḳrār alur *(G. 118/8). [mest]*

Zenaḫı çāhına düşüp yatur iken gice mest
Resen-i zülfini ṣundı didi bī-çāre yapış *(G. 176/5). [mest]*

Her nice mest iseñ mey-i laʿlüñle yād ḳıl
Kim cānumı ṭudaġa getürdi ḫumār-ı ʿışḳ *(G. 198/3). [mest]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫʷāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/1). [mestdür, -dür]*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/13). [mest]*

Mirrīḫ eline ḫancer-i tīz-āb alup eydür
Ben mest ile kimdür ki ḳıla yoḳ yire ġavġā *(K. 5/18). [mest]*

mest at-: *Sarhoş etmek, sarhoş edici bakış atmak.*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdüginceبilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/9). [mest atmış, -mış]*

mest ol-: *Kendinden geçmek, sarhoş olmak.*

İçerse ḳanumı çeşmüñ ḥelāl olsun kim
Ḳaçan ki mest ola ol şūr ü şerde bulınmaz *(G. 143/8). [mest ola, -a]*

Bugün ol nergis-i maḫmūruñ ile mest olalum
Yarın ol ġonce benüm degmede girmez elüme *(G. 365/3). [mest olalum, -alum]*

Ṣorduḳça dehānuñ n'ola ḫışm itse gözüñ kim
Mey üzre ḳılur mest olan yoḳ yire ġavġā *(G. 1/10). [mest olan, -an]*

Çeşm-i mestüñ cān ile ger ceng iderse n'ola kim
Mest olanlar dāyimā şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 76/12). [mest olanlar, -an, -lar]*

Laʿlüñi ṣorduġuma ḫışm itse çeşmüñ n'ola kim
Mest olanlar yoḳ yire şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 104/12). [mest olanlar, -an, -lar]*

Bugün bir şūḫ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/1). [mest olmış, -mış]*

Gözlerüñ mest oluban tīr ü kemān aldı ele
Bilürem ki ol iki cādū yine ḳan eyler dirīġ *(G. 192/3). [mest oluban, -uban]*

Yüzüñ gördi dil ü cān geldi vecde
Ḳılur mest oluban ḳaşuña secde *(G. 340/2). [mest oluban, -uban]*

Leblerüñ cāmından içür luṭf idüp bir cürʿa kim
Mest olup ʿışḳuñ yolında cānı ḳurbān ideyin *(G. 290/6). [mest olup, -up]*

mest ü ḫarāb eyle-: *Sarhoş ve perişan etmek.*

Çeşmüñ şu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/13). [mest ü ḫarāb eyledi, -di]*

mest ü ḫarāb it-: *Zil zurna sarhoş etmek, kendinden geçirmek.*

Laʿlüñ var iken ṣunma Ceme bāde-i ḥamrā
Çün mest ü ḫarāb itmege sen mül de yitersin *(G. 306/10). [mest ü ḫarāb itmege, -meg, -e]*

mest ü ḫarāb ol-: *Kendinden geçip viran olmak.*

Leb-i laʿlüñ şarābından ezel bezminde nūş itmiş
Göñül mest ü ḫarāb oldı gör ol ḫamruñ ḫumārından *(G. 286/4). [mest ü ḫarāb oldı, -dı]*

mest ü ḫarāb ol-: *Sarhoş ve harap olmak.*

Leb-i laʿlüñ şarābından ezel bezminde nūş itmiş
Göñül mest ü ḫarāb oldı gör ol ḫamruñ ḫumārından *(G. 286/4). [mest ü ḫarāb oldı, -dı]*

mest ü ḫayrān ol-: *Kendinden geçmiş ve şaşkın olmak.*

Gül yüzüñ devrinde cānā nergis-i mestüñ gibi
Mest ü ḥayrān olmaduḳ ʿālemde bir cān ḳalmadı *(G. 424/6). [mest ü ḫayrān olmaduḳ, -ma, -du, -k]*

mest ü maḫmūr eyle-: *Sarhoş ve mahmur yapmak.*

Derd ü ġam cāmın ṣunup Cem ḫasteye ṣıḥḥat diyü
Mest ü maḫmūr eyleyen ol gözleri şehlā idi *(G. 370/10). [mest ü maḫmūr eyleyen, -y, -en]*

mestāne: *Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.*

Mestāne gözüñ ḳaṣd-ı ser ü cān ider iy dōst
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan ider iy dōst *(G. 21/1). [mestāne]*

Bir ḫūb yine göñlümi sevdāya düşürdi
Mestāne gözi cānumı ġavġāya düşürdi *(G. 371/2). [mestāne]*

Her laḥẓada mest-āne gözüñ ḳaṣd-ı ser eyler
Hey dimez iseñ ārede biñ şūr ü şer eyler *(G. 51/1). [mest-āne]*

Hey ne tīr-endāz olur mest-āne çeşmüñ āh kim
Bağruma tīr urduġınca ḳan peykāndan ṭamar *(G. 63/9). [mest-āne]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḥẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/7). [mest-āne]*

mestāne ol-: *Sarhoş olmak, kendinden geçmek.*

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūş-mend
Mestāne şevḳuñ ile olan oldı hūş-yār *(K. 2/42). [mestāne olan, -an]*

mestānelugı eyle-: *Sarhoşça davranmak, kendinden geçmişçesine hareket etmek.*

Çeşm-i mestüñ niçe bir eyleye mestāneluġı
Laʿl-i nābuñ niçe bir göstere peymāneluġı *(G. 411/1). [mestāneluġı eyleye, -y, -e]*

mest-i cāvīdān: *Ölümsüzlük sarhoşu olmak, sonsuza dek sarhoş olmak.*

Ellerinde yeşm-i aḫżar laʿl-i aḥmerden ḳadeḥ
Her kim içse ol ḳadeḥden mest-i cāvīdāndur *(K. 8/42). [mest-i cāvīdāndur, -dur]*

mest-i ezel: *Ezelden beri sarhoş.*

Ne cām içildi ġam mey-ḫānesinde
Ki dil bir cürʿadan mest-i ezeldür *(G. 109/4). [mest-i ezeldür, -dür]*

metāʿ-ı derd ü ġam: *Dert ve keder sermayesi.*

Gelüñ aluñ bugün erzān metāʿ-ı derd ü ġamı
Açıldı sīnede her yaña çün dükān-ı firāḳ *(G. 207/11). [metāʿ-ı derd ü ġamı, -ı]*

metāʿ-ı ġam: *Gam malı, metaı.*

Germ olup virme metāʿ-ı ġama cān naḳdini kim
Niçe cānlar viresin ivme bu bāzāre göñül *(G. 239/11). [metāʿ-ı ġama, -a]*

metāʿ-ı hevā: *Heves, arzu sermayesi.*

Tā metāʿ-ı hevāñı aldı göñül
Ḫāṣıl[ı] zehr[i] ṣuya ṣaldı göñül *(Mua. 29/1). [metāʿ-ı hevāñı, -ñ, -ı]*

metāʿ-ı şerīʾat: *Şeriat metaı.*

Germ itdi naḳd-i cān[ı] metāʿ-ı şerīʾate
Bāzār-ı dīnde fażl[ı] dükānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/225). [metāʿ-ı şerīʾate, -e]*

metāʿ-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün metaı II saç teli.*

Bildi dil-ber kim ṣınuḳludur metāʿ-ı zülfini
Ḳılca nesnem yoġ iken boynuma ṣarmaġ itdi dād *(G. 46/5). [metāʿ-ı zülfini, -i, -n, -i]*

metn: *Metin.*

Ḫaṭṭuñ ḥadīṯi metnini her kim ki şerḥ ide
Enfās-ı ʿanberīn olur anuñ dehān-ı müşk *(G. 217/25). [metnini, -i, -n, -i]*

Laʿlüñüñ metni beyān olmazdı her tafṣīl içün
Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ ḥavāşī yazmasa teʾvīl içün *(G. 302/1). [metni, -i]*

Telḫīṣ-i zülfi metni muṭavvel beyān iken
Şerḥ-i dehānı ile olur muḫtaṣer gibi *(G. 408/11). [metni, -i]*

Birinüñ şerḥ[i] muṭavvel zülfi sırrında ʿıyān
Birinüñ mużmer lebi remzinde metn[i] muḫtaṣer *(G. 138/16). [metn[i]]*

metn-i ʿışḳ: *Aşk metni.*

Ḥikāyet eylemege metn-i ʿışḳuñuñ şerḥin
Ḥadīṯ-i Leylī vü Mecnūn fesāne yitmez mi *(G. 419/13). [metn-i ʿışḳuñuñ, -uñ, -uñ]*

meʾvā ḳıl-: *Yurt, mesken etmek.*

Yā ḳaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ oḳı meʾvā ḳılur *(G. 104/10). [meʾvā ḳılur, -ur]*

meʾvā ṭut-: *Mesken tutmak, yer edinmek.*

Gūyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy ṣanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir kūşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/4). [meʾvā ṭutar, -ar]*

meʾvā-yı raḥm: *Merhamet sığınağı.*

Meʾvā-yı raḥm ü melceʾ-i raḥmet didükleri
İki cihānda oldı cenābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/139). [meʾvā-yı raḥm]*

mevc: *Dalga.*

Ṣıġmaz bu mevce faż[ı] biḥārı Muḥammedüñ
Olmaz bu gevher ile niṣārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/23). [mevce, -e]*

mevc-i biḥār-ı luṭf: *Lütuf denizinin dalgası.*

Mevc-i biḥār-ı luṭfına ġarḳ ola kāyināt
Raḥmet aḳıdsa luṭfı Fırātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/27). [mevc-i biḥār-ı luṭfına, -ı, -n, -a]*

mevc-i luṭf: *Lütuf dalgası.*

Ḳaṭre-i cūduñı çoḳ görme bu ben teşne-dile
Mevc-i luṭfuñda ʿıyān oldı çü ʿummān-ı kerem *(K. 1/96). [mevc-i luṭfuñda, -uñ, -la]*

mevcūd ol-: *Yaratılmak, meydana gelmek, var olmak.*

Göñül bizden gidüp zülfine vardı
Ki olur mevcūd olan aṣlına rāciʿ *(G. 187/12). [mevcūd olan, -an]*

mevīz ü mīveler: *Üzüm ve meyve.*

Alma vü emrūd enār incīr turunclar bī-ḥisāb
Funduk u piste mevīz ü mīveler elvāndur *(K. 8/62). [mevīz ü mīveler, -dur]*

mevsim: *Yılın iklim şartları bakımından farklılık gösteren dört bölümünden her biri.*

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş ü neşāṭ it
Ne ḫōş mevsim-durur gör rūzgārı *(G. 388/10). [mevsim-durur, -dur, -ur]*

mevsim-i gül ol-: *Gül mevsimi olmak II ilkbahar olmak.*

Ruḫı devrinde n'ola uyḫu ḥarām olsa Ceme
Mevsim-i gül olıcaḳ mürġ-ı ḫōş-elḥān uyumaz *(G. 159/18). [mevsim-i gül olıcaḳ, -ıcaḳ]*

mevt-i cihān: *Cihanın ölümü.*

Yir ü göge muṣībet-i ʿuẓmā idi eger
Mevt-i cihān gibi olsa memātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/40). [mevt-i cihān]*

mevvāc ol-: *Dalgalanmak II coşmak, taşmak.*

Çün murāduñ beni ġarḳ itmek idi eyledüñ uş
Yiter iy ḳulzüm-i eşküm niçe mevvāc olasın *(G. 303/8). [mevvāc olasın, -a, -sın]*

mevzūn: *Güzel, uygun, düzgün.*

Ḳadd-i mevzūnına dil-dāruñ raḳībā ḳılma ḳaṣd
Çün bilürsin ṭabʿ-ı nā-mevzūnuñı mevzūn degül *(G. 232/6). [mevzūn]*

Ḳadd-i mevzūnına ḳaṣd itme raḳīb
Çün bilürsin ṭabʿuñı mevzūn degül *(G. 235/6). [mevzūn]*

mevzūn eyle-: *Vezinle yazılmış, vezinli, ölçülü, nazım hâline getirmek.*

Ṭūbī-i ḳaddine iy Cem cān ü dilden şiʿrüñi
Ḳadd-i mevzūnı gibi her laḥẓa mevzūn eyledüñ *(G. 211/14). [mevzūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

mevzūn it-: *Biçimli, ölçülü, ahenkli, vezinli hâle getirmek.*

Cān vireli Cem ḳadd-i ser-efrāzuña dilden
Ḳaddüñ bigi her şiʿrini mevzūn ider iy dōst *(G. 20/12). [mevzūn ider, -er]*

mey: *Şarap.*

Şorduḳça dehānuñ n'ola ḫışm itse gözüñ kim
Mey üzre ḳılur mest olan yoḳ yire ġavġā *(G. 1/10). [mey]*

Āteşīn mey dehenüñ ābına teşbīh ola mı
Ḫāk anuñ başına ki olmaya hevā-dārı ḳadeḥ *(G. 36/7). [mey]*

Meclis içre n'ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/9). [meyi, -i]*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū gūş ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūş ider *(G. 75/2). [mey]*

Gözüñ yādına mey nūş itdi nergis
Anuñ-çün oldı çeşmüñ gibi maḫmūr *(G. 77/11). [mey]*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭopraġı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/9). [meyi, -i]*

Ġuṣṣa maḫmūrıdur lebüñ cāmın
Ṣun Ceme çünki mey ḫumār yazar *(G. 130/12). [mey]*

Leyliyā laʿlüñ meyinden cān ü dil ser-mest olup
Bu dil-i mecnūnı dā'im dāmen-i ṣaḥrā ṭutar *(G. 140/5). [meyinden, -i, -n, -den]*

Her gice ġam meclisinde ṣoḥbet ü ʿayş itmege
Eşk-i çeşmümden mey ü dilde kebābum var benüm *(G. 249/12). [mey]*

Ḳanḳı zāhid zühd idüp meyden tecennüb eylese
Ger velī olursa andan ictinābum var benüm *(G. 249/3). [meyden, -den]*

Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin
Niçe bir hecrüñ elinden baġrumı ḳan ideyin *(G. 290/1). [meyin, -in]*

Cem niçe bir ʿışḳuñuñ derdini çeksün vaḳtidür
Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin *(G. 290/14). [meyin, -in]*

Sāḳiyā devr-i Süleymāndur el ur cām-ı Ceme
Bize mey ṣun içelüm çāre budur def'-i ġeme *(G. 365/2). [mey]*

Ṣūfī-i zerrāḳ dir kim baña zinhār içme mey
Kim ṭutar ʿālemde şeyṭān olanuñ tedbīrini *(G. 375/5). [mey]*

Gülün hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı *(G. 388/5). [mey]*

Elüñe al ṣabūhī cām-ı gül-gūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı *(G. 388/8). [mey]*

Lebüñe cām-ı mey ṭoḳınmasaydı
Meyüñ olmazdı her-giz iʿtibārı *(G. 389/10). [meyüñ, -üñ]*

Ṣafā vaḳti-durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılavuz ḥay *(G. 391/1). [mey]*

Var ise devlet-i bāḳī budur Cem
Ki yār ile bile nūş iderem mey *(G. 391/10). [mey]*

Ḫacil olur görürse laʿlüñi mey
Serv-ḳaddüñ öñinde leyse bi-şey' *(G. 394/1). [mey]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/18). [mey]*

Çün oldı ḥazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/1). [mey]*

Nūş ideli ʿışḳuñuñ meyin cān
Oldum çü bu sözden āgeh iy yār *(Terc. 1/75). [meyin, -i, -n]*

meydān: *Geniş yer, açıklık, saha.*

Bizden öñdin yār eger meydāna başarsa ḳadem
İy niçe şūrīdeler baş oynaya her dem-be-dem *(Mua. 56/1). [meydāna, -a]*

Gör kim ne başlar oynaya meydānda yoluña
Tek devlet ile eyle temāşāyı bir nefes *(G. 165/15). [meydānda, -da]*

Her ḳaçan zülf-i ser-endāzuñ ṣala çevgān-ı müşk
ʿĀşıḳ olanlar başın meydāna atar ṭūb içün *(G. 301/8). [meydāna, -a]*

meydāne gir-: *Savaşmak, yarışmak yahut kendini kanıtlamak için ortaya çıkmak, hazır bulunmak.*

Bir elde cānuñ u bir elde başuñ
Yine iy dil ʿaceb meydāne girdüñ *(G. 225/14). [meydāne girdüñ, -dü, -ñ]*

meydān-ı ḥüsn: *Güzellik meydanı.*

Ḳapmaġa mihr ṭopını mehden bu zülfi gör
Meydān-ı ḥüsn içinde ṣalar ṣavlecān-ı müşk *(G. 217/6). [meydān-ı ḥüsn]*

Göreli meydān-ı ḥüsn içre seni
Başum uş ṭop oldı çevgān zülfüñe *(G. 335/3). [meydān-ı ḥüsn]*

Güy-ı melāḥat olmaġa meydān-ı ḥüsnde
Zülf-i muʿanberin o mehüñ ṣavlecān ṭutuñ *(G. 220/7). [meydān-ı ḥüsnde, -de]*

meydān-ı kerem: *Cömertlik meydanı.*

Niçe ki eyvān-ı ṣafāda ḳurıla ḫayme-i cūd
Niçe kim naṭʿ-ı vefā döşeye meydān-ı kerem *(K. 1/140). [meydān-ı kerem]*

meydān-ı mürüvvet: *Cömertlik meydanı.*

Çal ṣafā ṭopını meydān-ı mürüvvetde şehā
Çünki Ḥaḳ ṣundı senüñ destüñe çevgān-ı kerem *(K. 1/37). [meydān-ı mürüvvetde, -de]*

mey-gūn: *Şarap renkli II kırmızı.*

Dil-berüñ mey-gūn lebinden meclis-i ʿuşşāḳda
İy göñül ḳan aġlayup ḳılsañ rivāyet ḫōş-durur *(G. 74/7). [mey-gūn]*

Ruḫları rengīn lebi mey-gūn ü ʿanber beñleri
Laʿlinüñ bir ḳaṭresi biñ çeşme-i ḥayvāndur *(K. 8/17). [mey-gūn]*

mey-ḫāne: *Meyhane, içki içilen yer.*

Çeşmüñ ḫayāl-i zülfüñe uġrar gelür dile
ʿAyyārdur ki her gice mey-ḫāneden gelür *(G. 108/6). [mey-ḫāneden, -den]*

Çeşmüñ şu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/14). [mey-ḫāneden, -den]*

Ne cām içildi ġam mey-ḫānesinde
Ki dil bir cürʿadan mest-i ezeldür *(G. 109/3). [mey-ḫānesinde, -s, -i, -n, -de]*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭopraġı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/10). [mey-ḫānelerde, -ler, -de]*

Zāhid ki ṭaʿn iderdi mey-i ʿışḳa dün bugün
Mey-hāne içre başda sebūdur ʿamāmesi *(G. 409/4). [mey-hāne]*

mey-i ʿadn: *Cennet şarabı.*

Cemüñ cām-ı vücūdın Ḥaḳ mey-i ʿadn ile pür ḳılsun
Ṣunulsun nuḳl-i ġufrān bezmi bulsun zeyn ü zīb ancaḳ *(K. 9/45). [mey-i ʿadn]*

mey-i bāḳī: *Ebedî şarap.*

Ḳūt-i dil ü cān olmaġa her dem leb-i sāḳī
Arada ṣunarsa ne ṣafādur mey-i bāḳī *(Mua. 145/2). [mey-i bāḳī]*

Yād-ı lebine sāḳī ṣun bize mey-i bāḳī
Tā kim alavuz bir dem bu ʿayş-ı cihāndan ḫaẓ *(G. 185/5). [mey-i bāḳī, -avuz]*

mey-i cān-baḫş: *Can bağışlayan şarap.*

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş ü neşāṭ it
Ne ḫōş mevsim-durur gör rūzgārı *(G. 388/9). [mey-i cān-baḫş]*

mey-i gül-gūn: *Gül renkli şarap.*

Mey-i gül-gūn elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebze-zārı *(G. 389/5). [mey-i gül-gūn]*

mey-i gül-reng: *Gül renkli şarap.*

Devr-i cām-ı Cem-durur ṣāfī mey-i gül-reng içüp
ʿAyş ü ʿişret itmedük bāġ u gül-istān ḳalmadı *(G. 424/11). [mey-i gül-reng]*

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl sūz ile āheng
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng *(Mur. 3/14). [mey-i gül-reng]*

mey-i ʿışḳ: *Aşk şarabı.*

Zāhid ki ṭaʿn iderdi mey-i ʿışḳa dün bugün
Mey-hāne içre başda sebūdur ʿamāmesi *(G. 409/3). [mey-i ʿışḳa, -a]*

Mey-i ʿışḳından ol yārüñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup yürür ayılmadı ḫumārından *(G. 285/3). [mey-i ʿışḳından, -ı, -n, -dan]*

mey-i laʿl: *Sevgilinin kırmızı lal taşına benzeyen dudağının şarabı.*

Mey-i laʿl ile müdām eyleyelüm ʿayş ü ṣafā
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice *(G. 325/3). [mey-i laʿl]*

Cemüñ işi olurdı ẕevḳ u şādī
Mey-i laʿlüñde ger bulsa murādı *(Mua. 308/2). [mey-i laʿlüñde, -üñ, -de]*

Çün mey-i laʿlüne ḳılur teşbīh
Niçün olmaz ṣurāḥī ḳanı mübāḥ *(G. 35/15). [mey-i laʿlüne, -ü, -n, -e]*

Mey-i laʿlüñle demidür virevüz cāna ṣafā
Çünki esbāb-ı ṭarab oldı müheyyā bu gice *(G. 324/7). [mey-i laʿlüñle, -üñ, -le]*

Her nice mest iseñ mey-i laʿlüñle yād ḳıl
Kim cānumı ṭudaġa getürdi ḫumār-ı ʿışḳ *(G. 198/3). [mey-i laʿlüñle, -üñ, -le]*

mey-i nāb: *Halis şarap.*

Cām-ı laʿlüñ var iken kimdür mey-i nāb isteyen
Yā görüp gül yüzüñi gül-berg-i sīr-āb isteyen *(G. 307/1). [mey-i nāb]*

mey-i ṣāfī: *Saf, halis şarap.*

Cem üç ḳadeḥ mey-i ṣāfīde bulduġı keşfi
Yüz erbaʿīn ile bulmadı zāhid-i murtāż *(G. 180/21). [mey-i ṣāfīde, -de]*

Mey-i ṣāfīyi nūş eyle ṣafā-yı laʿl-i sāḳīden
Ki dil āyīnesi jengine bundan yig cilā olmaz *(G. 154/3). [mey-i ṣāfīyi, -y, -i]*

mey-i yāḳūt: *Yakut renkli, kızıl şarap.*

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendözüñe ḳūt
Bilürsin ḫod cihānuñ yoḳ ḳarārı *(G. 389/7). [mey-i yāḳūtı, -ı]*

meyl eyle-: *Yönelmek, eğilim göstermek.*

Devr-i ḥüsnüñde gözüñ meyl eylemişdür zülfüñe
Çīn ṣaḥrāsında sünbül otlar āhūlar gibi *(G. 422/3). [meyl eylemişdür, -miş, -dür]*

meyl it-: *Yönelmek, teveccüh etmek, bakmak.*

Rāhibüñ ger gevher-i süflīsi iy yār-i ḳadīm
Menzil-i ʿulvīye meyl idüp ger olursa dü-nīm *(Mua. 187/2). [meyl idüp, -üp]*

Yüzüñ üzre gözlerüñ meyl itdügince zülfüñe
Sünbül otlar ṣanasın ṣaḥrāda āhūlar bigi *(G. 384/3). [meyl itdügince, -düg, -ince]*

Yaşlar aḳıtdum yüzüme yār meyl itsün diyü
Sīm ü zer ʿarż eyleyüp tezyīn-i dükkān eyledüm *(G. 272/3). [meyl itsün, -sün]*

meyl-i Çīn it-: *Çin'e (Çin miskine) meyletmek.*

Zülf-i şeb-rengüñ var iken müşk-i ḫōş-bū isteyü
Key ḳatı dīvānedür her kim ki meyl-i Çīn ider *(G. 58/4). [meyl-i çīn ider, -er]*

meyl-i kūy eyle-: *(Sevgilinin) sokağına yönelmek.*

N'ola ger meyl-i kūyuñ eylese Cem
Ki uġratdı vaṭen derdi firāḳa *(G. 341/9). [meyl-i kūyuñ eylese, -se]*

meyl-i mey-i ḥamrā ḳıl-: *Kırmızı şaraba meyletmek.*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşmüm içinde vaṭen
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 76/8). [meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur, -ur]*

Laʿl-i mey-gūnuñ ḫayāli cā ṭutaldan sīnede
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 104/8). [meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur, -ur]*

meyl-i semt-i reʾs ḳıl-: *Baş semte meyletme, yönelme.*

Nā-gehān ol iki aḫter daḫı oldı munṭabıḳ
ʿAzm idüp semt-i ḳıdemden ḳıldı meyl-i semt-i reʾs *(Mua. 310/4). [meyl-i semt-i reʾs ḳıldı, -dı]*

mey-nūş ol-: *Şarap içen olmak.*

Demdür ki ṣurāḥī ḳıla bezm içre ġalāġil
Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil *(Mur. 3/10). [mey-nūş olalum, -alum]*

meʾyūs ḳıl-: *Ümitsiz bırakmak.*

Didüm iy zülfi cān bāġında ṭavūs
Çü ismüñ ṭālibiyem ḳılma meʾyūs *(Mua. 128/2). [meʾyūs ḳılma, -ma]*

mezār: *Bir kimsenin öldükten sonra gömüldüğü yer, kabir.*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile Cem ne resme ḫāk olduġın
Ṣorarsañ bilesin ḥālin mezārı sebze-zārından *(G. 286/14). [mezārı, -ı]*

Lebüñ yādına ḫāk olsam ziyāret-gāh-ı ʿışḳ olup
Alurlardı müdāvāya mezārum ḫāk-sārından *(G. 286/10). [mezārum, -um]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol Īsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudağında *(G. 352/15). [mezārum, -um]*

Yā Rab ʿināyet eyle ki türbem türābını
Nūr ile rūşen ide mezārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/258). [mezārı, -ı]*

meẕheb: *Dinin inanç esaslarını veya amelî hükümlerini anlama ve yorumlama konusunda kendine özgü yaklaşımlara sahip düşünce sistemi II sevgilinin güzellik mezhebi.*

Sünnet-i ḥüsnüñi farż itme raḳīb-i kāfire
İy ṣanem şeyṭāna taʿlīm eyleme bu meẕhebi *(G. 400/10). [meẕhebi, -i]*

mezīd eyle-: *Arttırmak.*

Ḥaḳ mezīd eyleye ṭūmāra-i ʿömrüñi senüñ
Zeyn ola nāmuñ ile defter ü dīvān-ı kerem *(K. 1/145). [mezīd eyleye, -y, -e]*

meẕkūr ol-: *1. Zikredilmek, anılmak.*

Oldı meẕkūr ḳamu dillerde
Ḳasem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/37). [meẕkūr oldı, -dı]*

mezraʿ: *Ekilecek yer.*

Beñüñdür toḫm-ı ġam dil mezraʿında
Hemīn bu oldı ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/5). [mezraʿında, -ı, -n, -da]*

mezraʿ-ı baḫt: *Baht, talih tarlası.*

Mezraʿ-ı baḫtumı dün biçer iken dās-i emel
Uġrayu geldi benüm üstüme dihḳān-ı kerem *(K. 1/73). [mezraʿ-ı baḫtumı, -um, -ı]*

mezraʿ-ı vaṣl: *Vuslat tarlası.*

Mezraʿ-ı vaṣlı niṣābından naṣīb umarken āh
Āteş-i hecri irüp od urdı nā-geh ḫirmene *(G. 361/17). [mezraʿ-ı vaṣlı, -ıı]*

mı: *Soru eki.*

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 14/9). [mı]*

Yoluña ben cān virürem müddeʿīden ötüri
Bu revā mı ḳaṣd idesin ben ġarībe ey ḥabīb *(G. 16/12). [mı]*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/14). [mı]*

Lebüñ ölü dirildür nuṭḳa gelse
Kerāmet mi ki bu yā ḫōd velāyet *(G. 24/10). [mi]*

Āteşīn mey dehenüñ ābına teşbīh ola mı
Ḫāk anuñ başına ki olmaya hevā-dārı ḳadeḥ *(G. 36/7). [mı]*

Cem yoluña cānını fidā eyledi iy dōst
Billāhi revā mı ki ṭapuñdan ḳılasın red *(G. 42/18). [mı]*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/3). [mı]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/1). [mi]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/2). [mi]*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/4). [mi]*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n'ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi olduġı var *(G. 55/6). [mi]*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāşıḳa hem şimdi mi oldıġı var *(G. 55/8). [mi]*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/10). [mi]*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/12). [mi]*

Olalı sen perī ʿālemde meşhūr
Görenler dir melek midür ya ḫōd ḥūr *(G. 77/2). [midür, -dür]*

Ḫaṭṭ-ı Yāḳūtını maḥv ola dimez mi ʿacabā
Ki ḫayāl-i ḫaṭı bu dīde-i nem-nāke düşer *(G. 89/9). [mi]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/13). [mı]*

Ḳondı çün kim ḫāne-i dilde belā vü derd ü ġam
Bunca mihmāna ʿaceb yiter mi bir biryān ciger *(G. 98/8). [mi]*

Dil uyḫuya varmaz gelicek ḫāl-i ḫayāli
Rāḥatluġ ile ḫʷāb ola mı cāy-ı megesdür *(G. 99/4). [mı]*

Ṭuyılmaya mı derd ü belā reh-güẕerinde
Bu ḳāfile-i ʿışḳa fiġānum çü ceresdür *(G. 99/5). [mı]*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/14). [mi]*

Zülfüñe yoḳsa şāne mi urdı nesīm-i ṣubḥ
Kim būy-ı cān meşāmuma ol şāneden gelür *(G. 108/11). [mi]*

Baş ḳoşup zülfüñe ġamzeñ ṣanemā ser mi çeker
Göz göre ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer mi çeker *(G. 112/1). [mi]*

Baş ḳoşup zülfüñe ġamzeñ ṣanemā ser mi çeker
Göz göre ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer mi çeker *(G. 112/2). [mi]*

Ṭaġıdur zülf-i zirih-pūşını ḥüsninde ḥabīb
Yoḳsa Çīn māliki Rūm üstine leşker mi çeker *(G. 112/4). [mi]*

Ḳoma kim zülf-i siyāhuñı çeke ḫāl-i ruḫuñ
Çünki ʿAbbāsī ʿalemdür anı kāfer mi çeker *(G. 112/6). [mi]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/12). [mi]*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/14). [mi]*

Tār-ı zülfüñ ṭaġıdup ṣafḥa-i mihr üzre ṣabā
Ḥüsnüñüñ defterini yazmaġa mıṣṭar mı çeker *(G. 112/8). [mı]*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/10). [mı]*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/7). [mı]*

Didüm ki ʿaceb piste mi şol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudaġına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/7). [mi]*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/1). [mı]*

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Ṭañ mı kim cevri çoḳ ider bize ol cānānumuz *(G. 152/6). [mı]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/12). [mı]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/10). [mı]*

N'ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/2). [mı]*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/11). [mi]*

ʿAceb bu bend-i belādan göñül bulur mı ḫalāṣ
Ṭutup yaşum yolını dir ve lā-teḥīne menāṣ *(G. 177/1). [mı]*

Didüm ayaġuñ öpmege ruḫṣat olur mı hīç
Gül gibi güldi didi ki iyyāke ve'r-ruḫaṣ *(G. 179/5). [mı]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/5). [mi]*

Yüzden götürgil kūşe-i zülfüñi iy cān-ı cihān
Billāh revā mı kim düşe ayaġa ʿömr-i cāvidān *(G. 185/2). [mı]*

Baña yitmez mi derd ü ġam ki zülfüñ
Yüzüñ görmege olur ol da mānīʿ *(G. 187/9). [mi]*

Cefā ḳılmaġa ʿuşşāḳ āresinde
Behey ẓālim beni mi bulduñ ancaḳ *(G. 205/14). [mi]*

Göñülde gözde ṭoludur dem-i viṣāl ʿaceb
Zamānlar ola mı kim añıla zamān-ı firāḳ *(G. 207/4). [mı]*

Cānum virüp irem mi ser-i zülfüñe didüm
Güldi didi ki hīç ola mı rāygān müşk *(G. 217/23). [mi]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/4). [mı]*

Cānum virüp irem mi ser-i zülfüñe didüm
Güldi didi ki hīç ola mı rāygān müşk *(G. 217/24). [mı]*

ʿAceb siḥrüñ mi var iy tīr-i müjgān
Ki bir nāzüklük ile cāne girdüñ *(G. 225/11). [mi]*

Uṣanmaduñ mı çāh-ı ġabġabından
Anuñ-çün niçe kez zindāne girdüñ *(G. 225/3). [mı]*

Çün yañıldum secde-i sehv ola mı
Ḳaşlaruñdur secde-gāhum gitme gel *(G. 231/7). [mı]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/1). [mi]*

N'ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/4). [mi]*

Ḫüsrevā şīrīn dehānuñ yādına
Dem mi var kim yaşlarum gül-gūn degül *(G. 235/8). [mi]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/5). [mi]*

Āşinā cemʿini yad idüp ḳılursın yadı yād
Yoḳsa telḳīn mi iderler ki āşinādan vāz gel *(G. 243/4). [mi]*

Cem belā-yı hecr ile şol deñlü derd ü ġam çeker
İy ʿaceb derd ile mi taḫmīr olup-durur gilüm *(G. 254/12). [mi]*

Zülfüñüñ bendine düşdüm ḳurtulam mı diyüben
Niçe kim ṣordum lebüñden olmadı ḥal müşkilüm *(G. 254/5). [mı]*

Didüm iy ġamze ḳanmaduñ mı ḳana
Didi ḳanuñ içicek ḳanayazdum *(G. 265/13). [mı]*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/10). [mi]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naşībi ben bilürem *(G. 268/7). [mi]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/10). [mı]*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/8). [mi]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/1). [mısın, -sın]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/2). [mısın, -sın]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/3). [mısın, -sın]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/4). [mısın, -sın]*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/14). [mı]*

Yā ḳaşuñ ʿīd ayıdur ḳurbānuñ olsun ḫūblar
Şimdi mi oldı melek ḳurbān İsmāʿīl içün *(G. 302/4). [mi]*

Görinen meh mi iki yine bugün
Yā güneş indi mi zemīne bugün *(G. 304/1). [mi]*

Görinen meh mi iki yine bugün
Yā güneş indi mi zemīne bugün *(G. 304/2). [mi]*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/12). [mı]*

Āteşīn dilde çeşm-i fettānuñ
Yir ṭutar mı idi olmasa cādū *(G. 315/6). [mı]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/7). [mi]*

Didüm bu ḫāller laʿlüñde n’eyler
Didi kim noḳṭalar yoḳ mı şekerde *(G. 343/12). [mı]*

Āhū gözüñ olmasa ġazāl-i Ḫoten ü Çīn
Ḫaṭṭuñdan olur mı idi otlaġı benefşe *(G. 344/12). [mı]*

Cürm isteme öldür Cemi hīç itme tevaḳḳuf
Yitmez mi seni cān ile sevdügi bahāne *(G. 357/10). [mi]*

Bir mūy ḳoparmışsın o merġūl-i siyehden
Umar mısın anı ki ḳala yanuña şāne *(G. 359/4). [mısın, -sın]*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/5). [mı]*

Yoluña cān viren bu revā mı ki dil-berā
Fürḳat odı ile dil ü cānı kebāb ola *(G. 368/7). [mı]*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/1). [mi]*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/2). [mi]*

Ḳoluñı ḳılup boynuma iy dōst ḥamāyil
Sen şūḫ-ı cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/4). [mi]*

Ṭūbā ḳad ile cennet-i kūyında hemīşe
Ol ḥūr-ı cinān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/6). [mi]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/8). [mi]*

Cem raġmına aġyāruñ eyā ḫūb-ı zamāne
Senüñle ʿıyān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/10). [mi]*

Baña sen yār olsañ olmaz mı
Yā vefā-dār olsañ olmaz mı *(G. 395/1). [mı]*

Baña sen yār olsañ olmaz mı
Yā vefā-dār olsañ olmaz mı *(G. 395/2). [mı]*

Ḳazıdup ol ḫaṭ-ı semen-sāyı
Sāde-ruḫ-sār olsañ olmaz mı *(G. 395/4). [mı]*

Baş ḳoşup ben ġarīb-i bī-ʿāra
Sen de bī-ʿār olsañ olmaz mı *(G. 395/6). [mı]*

Bir nefes ḫaste göñlüme maḥrem
İy cefā-kār olsañ olmaz mı *(G. 395/8). [mı]*

İy göñül terk idüp cihān dārın
Zülfine dār olsañ olmaz mı *(G. 395/10). [mı]*

İy yaşum ayaġı niṣārı içün
Dürr-i şeh-vār olsañ olmaz mı *(G. 395/12). [mı]*

Gül-şen-i ḥüsni yādına iy Cem
Bülbül-i zār olsañ olmaz mı *(G. 395/14). [mı]*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/1). [mı]*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/2). [mı]*

Gözümde ḫayāl-i lebüñ eglenmemek ister
Bilsem ne iver yoḳsa şeker ṣuya mı düşdi *(G. 396/4). [mı]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/6). [mı]*

Bir laḥẓa ḳarār idemez ānsuz dil-i miskīn
Yoḳsa yine bu ḳāmet ü ebrūya mı düşdi *(G. 396/8). [mı]*

Āh ol dil-i Cem n'eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/10). [mı]*

Dil gördi ruḫuñ āteşini cāndan uṣandı
Bu oda yanası yine odlāre mi yandı *(G. 398/2). [mi]*

İçer şu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/1). [mı]*

İçer şu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/2). [mı]*

Ṭulūʿ ideli gözümde ḫayāl-i ruḫ-sāruñ
Gören didi ki ṣuya düşdi āftāb ola mı *(G. 401/4). [mı]*

Lebüñ ṣafāsına ruḫ-sāruñ āteşinde göñül
Nemek ṣafāsı ile raḳṣ ider kebāb ola mı *(G. 401/6). [mı]*

Ḫaṭuñ mütūnını şerḥ it ḥavāşī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/8). [mı]*

Cüdā olalı yaşum Nīli Mışr-ı ḥüsnüñden
Zemīni eylemek ister ġarīḳ-i āb ola mı *(G. 401/10). [mı]*

Yüzümi ḳapuña sürdügümi gören eydür
Bezendi levḥa-i zerrīn ile bu bāb ola mı *(G. 401/12). [mı]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/14). [mı]*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/4). [mi]*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k'iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k'iy *(G. 418/1). [mi]*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k'iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k'iy *(G. 418/2). [mi]*

Şımaġa peymāne-veş peymānumı
Ol büt-i peymān-şiken gelmez mi k'iy *(G. 418/4). [mi]*

Ḳaldı dil Yaʿḳūbı maḥzūn ü ḥazīn
Yūsuf-ı gül-pīrehen gelmez mi k'iy *(G. 418/6). [mi]*

Yolına cān virmege Ferhād-vār
Ḫüsrev-i şīrīn-dehen gelmez mi k'iy *(G. 418/8). [mi]*

Cān ü dil bezmin muʿaṭṭar ḳılmaġa
Ol ḫaṭı müşk-i Ḫoten gelmez mi k'iy *(G. 418/10). [mi]*

Ḫancerüñden cān virenler ḥaşrde
Lāle-veş ḫūnīn-kefen gelmez mi k'iy *(G. 418/12). [mi]*

Miḥnet ü ġamdan uşanmaz hīç Cem
Yoḳsa ol aña miḥen gelmez mi k'iy *(G. 418/14). [mi]*

Künūz-ı sırruña cānum ḫizāne yitmez mi
Sipāh-ı ʿışḳuña dil dārı ḫāne yitmez mi *(G. 419/1). [mi]*

Künūz-ı sırruña cānum ḫizāne yitmez mi
Sipāh-ı ʿışḳuña dil dārı ḫāne yitmez mi *(G. 419/2). [mi]*

Neden raḳībe ḳılursın ḳaşuñ kemānını rāst
Ḫadeng-i tīrüñe sīnem nişāne yitmez mi *(G. 419/4). [mi]*

Elüñi öpmege cān pīş-keş çeker göñlüm
ʿAceb bu şeyʾ-i ḳalīl armaġāna yitmez mi *(G. 419/6). [mi]*

Lebüñ zekātını menʿ eyleme gel inṣāf it
Hemān baña degül ancaḳ cihāna yitmez mi *(G. 419/8). [mi]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/10). [mi]*

Ḥarem hevāsına baġlanma iy ṣanem iḥrām
Cihānda ḳıble-geh ol āsitāne yitmez mi *(G. 419/12). [mi]*

Ḥikāyet eylemege metn-i ʿışḳuñuñ şerḥin
Ḥadīṯ-i Leylī vü Mecnūn fesāne yitmez mi *(G. 419/14). [mi]*

Kerem ḳıl olma iñen iy ṣanem cefā ḳılıcı
Baña cefā ḳılıcı bu zamāne yitmez mi *(G. 419/16). [mi]*

Didüm bahānesüz öldürme Cem ḳuluñ ṣanemā
Didi ki şarṭ-ı maḥabbet bahāne yitmez mi *(G. 419/18). [mi]*

Keremüñ ḫilʿati ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/118). [mı]*

Bī-sitāre yaraşur mı ki gezem ʿālemi ben
Zeyn iken necm-i ʿaṭā ile şeb-istān-ı kerem *(K. 1/121). [mı]*

Çāk eyleyicek Kāh-keşān ger teh-i zerrīn
Ṣaġ ola mı ol yirde girībān-ı semāvā *(K. 5/30). [mı]*

Bir yirde ʿaceb ḳalmadı mı ġayret-i İslām
Kim bizi arar kimsene bulınmaya aṣlā *(K. 5/123). [mı]*

Ṣaḳındum dīn-i İslāmı ve aṣlā olmadum rāżī
İder mi ehl-i Ḥaḳ ḳaṣdın ḫired-mend-i lebīb ancaḳ *(K. 9/30). [mi]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/1). [mı]*

Āyā ser-i zülfüñle göñül ḳıla mı ārām
Çün olmadı ḫālī aradan miḥnet-i eyyām *(Mua. 34/1). [mı]*

Dil yoḳ semende kim ruḫuñ āşüfte ḳılmamış
Sünbül mi var ki zülfüñe āşüfte olmamış *(Mua. 198/2). [mi]*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy ṣanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/1). [mi]*

İsmüñi hīç unud[a] mı ḫāṭır
Çünki bir noḳṭadan olur ẓahir *(Mua. 241/1). [mı]*

Yitmez mi perde zülf yüzine ki dāyimā
Örter yüzine dāmenin ol ṭıfl-i bī-vefā *(Mua. 293/1). [mi]*

Bu yüz mi-durur ya mihr-i enver
Bu söz mi-durur ya şehd ü şekker *(Terc. 1/1). [mi-durur, -durur]*

Bu yüz mi-durur ya mihr-i enver
Bu söz mi-durur ya şehd ü şekker *(Terc. 1/2). [mi-durur, -durur]*

Devlet degül mi ki olmaya ümmetden özge hīç
Ḥaḳ ḥażretinde ġayrı recāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/17). [mi]*

ʿİṣyān ḍalāletinde ḳomadı zamāneyi
Raḥmet degül mi ʿāleme dīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/94). [mi]*

Ḫalḳa nevāle-baḫş-ı keremdür ḫazīnesi
Devlet degül mi bāb-ı kerīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/178). [mi]*

Rifʿat degül mi ʿizzet-i kevneyn cāh oḳur
Rifʿatde pāy-i pāyesi cāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/249). [mi]*

Ḳudretle yazılur çü berāt-ı müsellemi
Bu dille oḳınur mı berātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/32). [mı]*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu ġınāyı ki āyet-i mālü'l-yetīm idi *(Terk. 1/65). [mı]*

Ve'l-leyl olursa ṭañ mı niḳābı Muḥammedüñ
Miʿrāc ḥışṣesi ne ʿaceb ḳışṣadur gözet *(Terk. 1/125). [mı]*

Küffāra esīr eyledüñ İslām ehlini
Bir ṣora göre kimse görür mi revā felek *(Terk. 3/14). [mi]*

Fürḳat güninde ḫaste vü zār eyledi beni
Bu dehr-i dūnı gör kim ider mi devā dirīġ *(Terk. 3/44). [mi]*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/87). [mi]*

Nūşın[ı] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Ṣanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/108). [mısın, -sın]*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara ṣaçuñ gibi göñlümüzi
Senüñ ile böyle m'idi iy perī peymānumuz *(G. 152/4). [m'idi, -i, -di]*

Yanmasa şemʿ-i ḥüsnüñ elinden gezer m'idi
Yaḳup ḥaṣīr başına her ḫāne dān-ı şemʿ *(G. 190/25). [m'idi, -i, -di]*

Ṭāvūs-ı ḳuds olmasa zülfüñ olur m'idi
Müşkīn ḫaṭuñdan anuñ içün āşiyān-ı müşk *(G. 217/7). [m'idi, -i, -di]*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m'idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/11). [m'idi, -i, -di]*

ʿUnnāb lebüñ cāmınuñ olmasa şehīdi
Mā'ü'l-ʿinebüñ ṭurmadan aḳar m'idi ḳanı *(G. 413/10). [m'idi, -i, -di]*

Yoluña cān vireni añmayasın
Bu mıdur iy ḥabībüm saña ʿādet *(G. 25/6). [mıdur, -dur]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın aña muḳayyed *(G. 42/10). [mıdur, -dur]*

Göñlüñe āhum odı itmez eser
Seng-i ḫārā mıdur ʿaceb ya ḥadīd *(G. 44/8). [mıdur, -dur]*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/3). [mıdur, -dur]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/5). [mıdur, -dur]*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/2). [mıdur, -dur]*

Bilmezem seḥḥār mıdur yā ḳaşuñ
Kim cigerde zaḫmi vardur tīri yoḳ *(G. 204/7). [mıdur, -dur]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur laʿl-i revān-baḫşuñ ki anuñ
Ḫıżr-veş yatur kenārında müdām aḫżar ḫaṭuñ *(G. 215/9). [mıdur, -dur]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur kim Ḫıżr bigi dāyimā
Ẓulmet-i zülfüñle Kevṣer laʿlüñi bekler ḫaṭuñ *(G. 226/11). [mıdur, -dur]*

Baġrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/7). [mıdur, -dur]*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme başasın *(G. 278/4). [mıdur, -dur]*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacabā yoḳsa bize
Leyletü'l-ḳadr midür ki oldı muḳadder bu gice *(G. 325/5). [mıdur, -dur]*

Revā mıdur ki Cem derd ü ġam ile
Iraḳdan baḳa irmeye visāle *(G. 332/17). [mıdur, -dur]*

Bu revā mıdur şehā zülfüñ bigi pā-māl olam
Eyleye derd ü firāḳun ʿāleme rüsvā beni *(G. 374/3). [mıdur, -dur]*

Bu ḫaṭ mıdur ya cennet sebze-zārı
Ki ḳılur ḥasretinden sebze zārı *(G. 377/1). [mıdur, -dur]*

Devletüñde revā mıdur şāhā
Yıḳa cān mülkini ġamuñ sipehi *(G. 382/3). [mıdur, -dur]*

Didüm iy meh şol ẕeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/5). [mıdür, -dür]*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/8). [mıdür, -dür]*

Ġamzeñ ḫayāli çeşmüme ḫancer degül midür
Olan muḳābil aña dil-āver degül midür *(G. 127/1). [mıdür, -dür]*

Ġamzeñ ḫayāli çeşmüme ḫancer degül midür
Olan muḳābil aña dil-āver degül midür *(G. 127/2). [mıdür, -dür]*

Īmāna daʿvet eyleme zülf-i siyāhuñı
Baş vire dīne gelmeye kāfer degül midür *(G. 127/4). [mıdür, -dür]*

Her-giz ḳatında ḳıymeti yoḳ reng-i rūyumuñ
İksīr-i cevrüñ ile olan zer degül midür *(G. 127/6). [mıdür, -dür]*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/10). [mıdür, -dür]*

Dil bāl ü per şikeste iken raḳṣ urur müdām
ʿIşḳuñ hevāsı ile kebūter degül midür *(G. 127/12). [mıdür, -dür]*

Cem sīnesine şerḥa çekerse ġamuñ n'ola
ʿIşḳuñ tecerrüdinde ḳalender degül midür *(G. 127/14). [mıdür, -dür]*

Gelmezse rāh-ı ʿışḳuña cāndan n'ola raḳīb
Elbet ṭoñuzluġını ḳomaz ḫar degül midür *(G. 127/16). [mıdür, -dür]*

Bir ḥulle-i sündüs midür ol zülf-i semen-sā
Kim aṭlas-ı nesrīnden aña āster olmış *(G. 175/7). [mıdür, -dür]*

Çeşmüñ behişt nergisi midür ki iy ṣanem
Gül-zār içinde oldı yiri çün miyān-ı müşk *(G. 217/21). [mıdür, -dür]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde münzel sūre midür ḫaṭṭ-ı yār
Āyet-i raḥmet midür yā ḫōd bu ol tenzīl içün *(G. 302/12). [mıdür, -dür]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde münzel sūre midür ḫaṭṭ-ı yār
Āyet-i raḥmet midür yā ḫōd bu ol tenzīl içün *(G. 302/11). [mıdür, -dür]*

Zülfüñe göñül düşdi görüp ḫāl-i siyāhuñ
Dil mürġını dāma düşüren dāne midür bu *(G. 313/6). [mıdür, -dür]*

Vīrāne-i dilde bulınur genc-i ḫayālüñ
Ol genci nihān itmege vīrāne midür bu *(G. 313/8). [mıdür, -dür]*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/10). [mıdür]*

Her laḥẓa firāḳ u ġamuñ olur dile mihmān
Yoḳsa ṣanemā anlar içün ḫāne midür bu *(G. 313/4). [mıdür, -dür]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/2). [mıdür, -dür]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/1). [mıdür, -dür]*

ʿAnberīn midür bu zülf-i müşk-bū
Kim ḫacil eyler hemīşe müşki bu *(G. 316/1). [mıdür, -dür]*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacabā yoḳsa bize
Leyletü'l-ḳadr midür ki oldı muḳadder bu gice *(G. 325/6). [mıdür, -dür]*

Eyā Cem bī-tekellüf yāre varmaḳ
Degül midür saʿādet ben ġarībe *(G. 339/14). [mıdür, -dür]*

ʿAceb midür eger dīvāne olsam
Yüzüñ gördi çü cānum geldi vecde *(G. 340/7). [mıdür, -dür]*

İy gözüm görmez misin hecrin didüm
Dir iẕācā'e'l-ḳażā ʿamye'l-baṣer *(G. 133/9). [misin, -sin]*

Mışr-ı cemāle Yūsuf-ı ṣānī misin nesin
Kim dāstānuñ oldı senüñ aḥsenü'l-ḳaṣaṣ *(G. 179/3). [misin, -sin]*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/11). [misin, -sin]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/6). [misin, -sin]*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/8). [misin, -sin]*

Ḫışm idersin ṭurmadın her dem-be-dem şāhā meger
Bu Cem-i bī-çāreyi der-gāhdan sürer misin *(G. 291/10). [misin, -sin]*

İy ser-i zülf-i siyeh perr-i hümā mısın nesin
Gitme başından Cemüñ kim sāye-i iḳbālsin *(G. 298/13). [mısın, -sın]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/56). [misin, -sin]*

micmer: *Buhurdanlık.*

Çün eline aldı micmer kākül-i müşkīn-i dōst
ʿĀlemi ḳıldı muʿaṭṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/1). [micmer]*

Ḫaṭṭı çün kim perde-dār oldı ḥarīm-i ḥüsnine
Micmer içre yaḳdı ʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/14). [micmer]*

Nār-ı ʿışḳa yanmamış kimdür didüm
Gül bigi güldi didi micmer meger *(G. 133/8). [micmer]*

Ruḫ u zülfüñ dil ü cān micmerinde
Birisi ʿūd olupdur biri āteş *(G. 170/5). [micmerinde, -i, -n, -de]*

Zülfüñ eline micmer alup gezdürür şehā
Ḥüsnüñ ḥarīmine olalı perde-dār ḫaṭ *(G. 182/9). [micmer]*

Ḥüsnüñüñ devrinde cānā gezdürür micmer ḫaṭuñ
Āteş-i ruḫsāruñ ile yaḳuban ʿanber ḫaṭuñ *(G. 215/1). [micmer]*

Ruḫlaruñ odında zülfüñ ʿūd imiş ʿanber ḫaṭuñ
Bezm-i ḥüsnüñde anuñ-çün gezdürür micmer ḫaṭuñ *(G. 226/2). [micmer]*

micmere-i çarḫ: *Feleğin tütsü kabı.*

Bu bezme buḫūr itmek içün micmere-i çarḫ
Oldı meh-i nev kāsesi pür ʿanber-i sārā *(K. 5/25). [micmere-i çarḫ]*

midād: *Mürekkep, yazı mürekkebi.*

Naḳş-ı ḫaṭṭuñla miyānuñ dīde-i giryānda
Ṣan devāt olmış ṭolu ibrīşim ü müşkīn midād *(G. 46/4). [midād]*

miftāḥ: *Anahtar.*

Āyet-i ḥüsnedür ruḫuñ tefsīr
Maḫzen-i ʿışḳadur ġamuñ miftāḥ *(G. 35/12). [miftāḥ]*

miftāḥ-ı fütūḥ: *Fetihlerin anahtarı.*

Ḳufl-i ġam fetḥine miftāḥ-ı fütūḥ ister iseñ
İy gönül kufl-i der-i ḫāne-i ḫammāre yapış *(G. 176/15). [miftāḥ-ı fütūḥ]*

miftāḥ-ı ḳufl: *Kilit anahtarı.*

Kenz-i künūzı maḫzen-i esrār-ı lā-mekān
Miftāḥ-ı ḳufli yaʿnī zebānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/222). [miftāḥ-ı ḳufli, -i]*

miḥen: *Mihnet, dert.*

Miḥnet ü ġamdan uṣanmaz hīç Cem
Yoḳsa ol aña miḥen gelmez mi k'iy *(G. 418/14). [miḥen]*

mīḫ: *Çivi.*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/4). [mīḫi, -i]*

mihmān: *Konuk, misafir.*

Dilden iy Cem ol perī-ruḫ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫōş mihmān gelür *(G. 70/10). [mihmān]*

Ḳondı çün kim ḫāne-i dilde belā vü derd ü ġam
Bunca mihmāna ʿaceb yiter mi bir biryān ciger *(G. 98/8). [mihmāna, -a]*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/1). [mihmān]*

Pīş-keş cānı virürdük yolına ol dil-berüñ
Ger ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizim mihmānumuz *(G. 152/8). [mihmānumuz, -umuz]*

N'ola sīnemde ġamuñ ġamzeñ añup uyumasa
Ḫavf-i tīr olıcaġız ḫānede mihmān uyumaz *(G. 159/12). [mihmān]*

Ḳıl ḳanāʿat bu ciger biryānını maʿẕūr ṭut
Bir iki gün ḫāne-i dervīşe mihmānsın begüm *(G. 252/4). [mihmānsın, -sın]*

Ger ḫayāli ola yārüñ dile mihmān bu gice
Pīş-keş-i cān virelüm biz daḫı mihmānumuza *(G. 342/12). [mihmānumuza, -umuz, -a]*

Bu gice mihmānum ol māh-ı cihān-ārā idi
Pertev-i ḥüsn ile cennet olan ol ārā idi *(G. 370/1). [mihmānum, -um]*

Ol dem ḳanı ki ṣaḥn-ı serāy-ı sürūruña
Her dem ḳavāfil-i dil ü cān mīhmān idi *(G. 415/12). [mīhmān]*

mihmān bulın-: *Misafir olmak.*

Dil ü cān pīş-keş ḳıl ṭapusına
Çü dil-dāruñ saña mihmān bulındı *(G. 393/10). [mihmān bulındı, -dı]*

mihmān eyle-: *Misafir eylemek.*

Dün gice ol māh-ı mihr-ārāyı mihmān eyledüm
Ḥüsnini dil mülkinüñ taḫtında sulṭān eyledüm *(G. 272/1). [mihmān eyledüm, -dü, -m]*

mihmān ol-: *Misafir olmak.*

Ger ḫayāli ola yārüñ dile mihmān bu gice
Pīş-keş-i cān virelüm biz daḫı mihmānumuza *(G. 342/11). [mihmān ola, -a]*

Şükür kim irişüp dil dil-berine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān *(G. 292/12). [mihmān oldı, -dı]*

Çün tīr-i ġamzesi dile mihmān olup-durur
İy Cem ciger kebābın aña mā-ḥażar getür *(G. 57/9). [mihmān olup-durur, -up, -dur, -ur]*

Her laḥẓa firāḳ u ġamuñ olur dile mihmān
Yoḳsa ṣanemā anlar içün ḫāne midür bu *(G. 313/3). [mihmān olur, -ur]*

Ol melek ger bu gice olsa bizüm mihmānumuz
Cennet olurdı hemān bu külbe-i aḥzānumuz *(G. 158/1). [mihmānumuz olsa, -sa]*

mihmān üstine mihmān ḳonmaḳ ol-: *Misafir üstüne misafir çağrılmaz.*

Dilde ġamzeñ oḳı var iken ġamuñ gönderme kim
Ḳonmaḳ olmaz dōstum mihmān mihmān üstine *(G. 363/10). [mihmān üstine mihmān ḳonmaḳ olmaz, -maz]*

mihnet: *Gam, keder, elem.*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/8). [miḥnet]*

Cihānuñ miḥnetinden iy ḳamer-rū
Tenüm inceldi uş döndi hilāle *(G. 333/7). [miḥnetinden, -in, -den]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/10). [miḥnet]*

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnetle
Ḳıldı ben ḫasteyi āvāre diyār ayruluġı *(G. 390/5). [miḥnetle, -le]*

Olalı miḥnet ile yārden dūr
Cefā ile dil ü cān oldı ġam-nāk *(Kıt. 3/1). [miḥnet]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı baġrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/14). [miḥnet]*

miḥnet çek-: *Sıkıntılı bir duruma katlanmak, sıkıntı çekmek.*

Göñül her dem çeker miḥnet görür derd ü ġam ü zaḥmet
Cihānda olmadı rāḥat gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/7). [miḥnet çeker, -er]*

miḥnet ü derd: *Sıkıntı ve dert.*

Miḥnet ü derd ile itdi bülbüli zār ü nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben itmedi tīmār gül *(G. 234/3). [miḥnet ü derd]*

Kūyuñ içre miḥnet ü derd ile cān irdi lebe
Ölmez isem çıḳayın ʿazm-i beyābān ideyin *(G. 290/3). [miḥnet ü derd]*

miḥnet ü derd ü belā: *Üzüntü, dert ve bela.*

Dil-ber ġamında miḥnet ü derd ü belā ile
Vaḳt-i ṣafāda çekdügi ʿāṣıḳ ʿanā ḥaḳı *(K. 6/29). [miḥnet ü derd ü belā]*

miḥnet ü derd ü firāḳ: *Mihnet, dert ve ayrılık.*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy mürde-beden kim işbu dem cān irişür *(G. 71/7). [miḥnet ü derd ü firāḳ]*

miḥnet ü derd: *Mihnet ve dert.*

İrişmeyüp nigārına bu Cem dīvāne dil gibi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse *(G. 331/10). [miḥnet ü derde]*

miḥnet ü fürḳat: *Mihnet ve ayrılık.*

Miḥnet ü fürḳat gicesi buldı pāyān işbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni ḫōrşīd-i tābān irişür *(G. 71/3). [miḥnet ü fürḳat]*

miḥnet ü ġam: *Sıkıntı ve dert.*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis-durur Cem bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(G. 3/9). [miḥnet ü ġam]*

Miḥnet ü ġamdan uṣanmaz hīç Cem
Yoḳsa ol aña miḥen gelmez mi k'iy *(G. 418/13). [miḥnet ü ġamdan, -dan]*

miḥnet-i eyyām: *Zamanın eziyeti, derdi.*

Āyā ser-i zülfüñle göñül ḳıla mı ārām
Çün olmadı ḫālī aradan miḥnet-i eyyām *(Mua. 34/2). [miḥnet-i eyyām]*

miḥnet-i ʿışḳ: *Sevgilinin aşkının ızdırabı.*

N'ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/2). [miḥnet-i ʿışḳ]*

mihr: *Güneş, şems, afitab.*

Her ṣubḥ açar revzen-i zer mihr felekden
Ḥüsnüñ günini ḳılmaġa iy dōst temāşā *(G. 1/5). [mihr]*

Māha beñzetsem n'ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/4). [mihre, -e]*

Ḫaṭṭı gizlense ḫayāli n'ola gelse gözüme
Mihr her geh ki ġurūb eylese ʿummāna yatar *(G. 131/6). [mihr]*

Ḳamer devrinde zülf-i ʿanberīnüñ
Mehi bālīn idinmiş mihri pister *(G. 132/16). [mihri, -i]*

Ne deñlü daʿvī-i ḥüsn eyler ise mihr ile māh
Ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerde bulınmaz *(G. 143/3). [mihr]*

Mihr eline aldı uşṭurlāb-ı zer
Kim ṭuta yüzüñ güninden irtifāʿ *(G. 186/7). [mihr]*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/6). [mihrüñ, -üñ]*

Ḳapmaġa mihr ṭopını mehden bu zülfi gör
Meydān-ı ḥüsn içinde şalar şavlecān-ı müşk *(G. 217/5). [mihr]*

Egerçi mihr ider ḳaṭʿ-ı menāzil
Olamaz yüzüñ ayına muḳābil *(G. 230/1). [mihr]*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaşuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/1). [mihrin, -in]*

Güneş gibi n'ola her yire pertev itse göñül
Çü mihre ʿādet olupdur ki ola hercāyī *(G. 402/8). [mihre, -e]*

Ḥükmüñ ile mihri eylersin felekde bī-ḳarār
Emrüñ ile māhı idersin gāh bedr ü geh hilāl *(K. 3/11). [mihri, -i]*

Mihri luṭfuñla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp baġışladuñ aña kemāl *(K. 3/41). [mihri, -i]*

Küfrüñ gicesi ṭoġubanı mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem *(K. 7/35). [mihri, -i]*

Zülfi gözinde iken mihre ḳılan nezāre
Fikr itse ola vāḳıf ṣormadan ism-i yāre *(Mua. 143/1). [mihre, -e]*

Düşde gördükçe yüzüñi iy ḳamer
Ḳılmazam bīdār iken mihre nazer *(Mua. 176/2). [mihre, -e]*

Şu resme mihrüñ eyler ārzū dil
Ki ansuz olamaz bir laḥẓa bu dil *(Mua. 194/1). [mihrüñ, -üñ]*

Nev-bahār irişdi bī-ḥad rūşen oldı her ṭaref
Beñzer iy meh-rū-yı ʿālem mihre irişdi şeref *(Mua. 333/2). [mihre, -e]*

mihr: *Dostluk, vedad, muhabbet, şefkat.*

Düşürdi ṭāḳdan şıdı Cem göñli şīşesin
Ḳıldı dirīġ mihrini nā-mihr-bān ḳaşuñ *(G. 224/18). [mihrini, -i, -n, -i]*

mihr: *Sevgi, muhabbet, aşk.*

İy ʿaceb ol mihr-i ʿālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/2). [mihri, -i]*

Māh-rūlar mihrini Ḥaḳ saña ḳılmamış naṣīb
Ṣūfiyā bildüm sebeb budur senüñ perhīzüñe *(G. 320/7). [mihrini, -i, -n, -i]*

Güneşden mihr ṭopını ḳapaldan ḥüsn ile iy meh
Görüp çevgān-ı ebrūñı olupdur şekl-i māh egri *(G. 403/7). [mihr]*

Per açа ʿālemi yaḳa mihrüñ ḥamāmesi
Bāline baġlanursa Cemüñ şevḳi nāmesi *(G. 409/9). [mihrüñ, -üñ]*

Ḳalb olmaya bāzār-ı cihān kāsid olursa
Her ḳalb ḳumāşına ki mihrüñ ura tamġā *(K. 5/158). [mihrüñ, -üñ]*

Mihrüm artarken yüzüñle zülfüñe ḳılsam naẓer
Anuñ içün rūz [ü] şeb cān ü göñül anı diler *(Mua. 203/1). [mihrüm, -üm]*

mihr ü ḳamer: *Güneş ve ay.*

İzüñ tozı eline girse idi mihr ü ḳamer
Tefāḫür itmek içün başına külāh eyler *(G. 100/7). [mihr ü ḳamer]*

mihr ü māh: *Güneş ve ay.*

Her ḳaçan kim ḥasret-i rūyüñle ḳılam dilden āh
Āhum odından yanar oda felekde mihr ü māh *(G. 327/2). [mihr ü māh]*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr ü nār *(K. 2/13). [mihr ü māh]*

Āh ü efġān itdügüme derd ile
Göyinür āhum odından mihr ü māh *(Kıt. 2/14). [mihr ü māh]*

Ḫarc içün ḫᵛān-ı cemālüñ süfresinde iy ṣanem
Āsmānda mihr ü māha ḳurṣ-ı nān ışmarlaram *(G. 247/16). [mihr ü māha, -a]*

mihr ü meh: *Güneş ve ay.*

Olamaz mihr ü meh bu ʿaṣr içinde
Güzellükde senüñ ḥüsnüñe hem-tā *(G. 11/7). [mihr ü meh]*

Gerçi kim ṭāḳ-ı felekde mihr ü meh yaḳar çerāġ
Şemʿ-i envār-ı cemālüñden yaḳar anlar çerāġ *(G. 194/1). [mihr ü meh]*

Beñzedelden yüzüñe mihr ü mehi
Göge irgürdi mihr ü meh külehi *(G. 382/2). [mihr ü meh]*

Mihr ü meh anuñ içün ḳıldı ṭaleb ḳapuñı kim
Cem bigi ārede yüz süre der-i der-gehüñe *(Mua. 190/1). [mihr ü meh]*

Aḥsent zihī cemāl-i zībā
Kim mihr ü meh olamaz ber-ā-ber *(Terc. 1/4). [mihr ü meh]*

İdindi ḫāk-i rāhuñ mihr [ü] meh tāc
Ki tā olmaya anlar ġayra muḥtāc *(Mua. 211/1). [mihr [ü] meh]*

Devr-i ruḫuñda zülfüñi müşkīn ṭınāb idüp
İdindi şemse mihr ü mehi sāye-bān ḳaşuñ *(G. 224/8). [mihr ü mehi, -i]*

Beñzedelden yüzüñe mihr ü mehi
Göge irgürdi mihr ü meh külehi *(G. 382/1). [mihr ü mehi, -i]*

Ruḫlaruñ naḳşına teşbīh itmege ḫālüñ şehi
Şemse ḳılmış sāye-bān-ı zülfüñe mihr ü mehi *(G. 410/2). [mihr ü mehi, -i]*

Oda yaḳan felekde Mihr ü Mehi
Āteş-i āh-ı ṣubḥ-gāhumdur *(G. 53/3). [mihr ü mehi, -i]*

Yüzini ḫāk ideli ḥüsni meh-i çār-dehüñ
Āhum odlāre yaḳar ḫirmenini mihr ü mehüñ *(G. 222/2). [mihr ü mehüñ, -üñ]*

mihr ü meh-i tābān: *Parlak ay ve güneş.*

Gül yañaḳlu mül ṭudaḳlu meh-liḳā maḥbūblar
Ḥüsn içinde her biri mihr ü meh-i tābāndur *(K. 8/68). [mihr ü meh-i tābāndur, -dur]*

miḥrāb: *Cami, mescit gibi ibadet yerlerinde kıble duvarında bulunan, cemaatle namaz kılınırken imamın önünde durduğu, zeminden biraz yüksek girintili yer*

Ebrū-yı siyāh olmasa yüzüñde ḳayurmaz
Zīrā ṣanemā Kaʿbeye miḥrāb ne ḥācet *(G. 29/6). [miḥrāb]*

İy Kaʿbe yüzlü cāmiʿ-i ḥüsnüñde ḳaşlaruñ
Miḥrāb düzdi ʿanber-i terden kemer kemer *(G. 116/10). [miḥrāb]*

Fikr-i ebrūñ eylemez Cem mescid-i ḥüsnüñde hīç
Kaʿbede dīvānedür maḫṣūṣ miḥrāb isteyen *(G. 307/18). [miḥrāb]*

miḥrāb: *Cami, mescit gibi ibadet yerlerinde kıble duvarında bulunan, cemaatle namaz kılınırken imamın önünde durduğu, zeminden biraz yüksek girintili yer II sevgilinin kaşları.*

Cāmiʿ-i ḥüsninde zeyn içün ḳaşı miḥrābına
Kaʿbe örtüsini aṣar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/7). [miḥrābına, -ı, -n, -a]*

Ḳaşuñuñ miḥrābını göster baña luṭf eyleyüp
Kim dil ü cāndan ḳılam ol secde-gāha ben sücūd *(G. 45/3). [miḥrābını, -ı, -n, -ı]*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/9). [miḥrābını, -ı, -n, -ı]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her kūşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/4). [miḥrāb]*

Şemʿ-i ḥüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün ṣan cām aṣar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/6). [miḥrāba, -a]*

Deyr-i dil ḥüsni ḫayāli ile büt-ḫāne iken
Mescid itdi ḳaşı miḥrābı bu büt-ḫāneluġı *(G. 411/10). [miḥrābı, -ı]*

miḥrāb ol-: *Mihrap olmak, kıble olmak.*

Cemāl cāmiʿine ḳaşı olalı miḥrāb
İki ṭarafdan aṣar zülfi ʿanberīn tesbīḥ *(G. 38/7). [miḥrāb olalı, -alı]*

miḥrāb-ı cān: *Can mihrabı.*

ʿĀlem ḳaşına cān ile dāyim sücūd ider
Yā ḳıble-i cihān ü ya miḥrāb-ı cān ṭutuñ *(G. 220/10). [miḥrāb-ı cān]*

miḥrāb-ı cān ol-: *Can mihrabı olmak.*

Üstine zülfüñ aşmaz idi Kaʿbe örtüsin
Cāmiʿ yüzüñde olmasa miḥrāb-ı cān ḳaşuñ *(G. 224/4). [miḥrāb-ı cān olmasa, -ma, -sa]*

miḥrāb-ı ḳaş: *Kaş mihrabı II sevgilinin mihraba benzer, kavisli kaşları.*

Boynuma ṭaḳaldan resen ol zülf-i mücaʿad
Miḥrāb-ı ḳaşuñ oldı baña Kaʿbe-i maʿbed *(G. 42/2). [miḥrāb-ı ḳaşuñ, -uñ]*

Olalı miḥrāb-ı ḳaşuñ ḳıble-i ehl-i niyāz
Ḳılmadum bir āndan ayruḳ ḳıbleye daḫı namāz *(G. 144/1). [miḥrāb-ı ḳaşuñ, -uñ]*

mihr-i ʿālem-tāb: *Cihanı aydınlatan güneş II sevgili.*

İy ʿaceb ol mihr-i ʿālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/1). [mihr-i ʿālem-tāb]*

mihr-i belā-tāb: *Bela ışığının güneşi.*

Baḫtum gicesinden ṭoġalı mihr-i belā-tāb
Gün gibi ʿıyān oldı ki el-leyletü ḥublā *(K. 5/73). [mihr-i belā-tāb]*

mihr-i cihān-ārā: *Cihanı süsleyen güneş II sevgili.*

Cefāya yüz ṭutup niçün sen iy mihr-i cihān-ārā
İder[sin] pence-i ḫōrşīdi maġlūb-i yed-i beyżā *(G. 10/1). [mihr-i cihān-ārā]*

mihr-i cihān-ārā: *Cihanı süsleyen güneş.*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/2). [mihr-i cihān-ārā]*

mihr-i cihān-āyīn: *Cihanı süsleyen güneş.*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/1). [mihr-i cihān-āyīn]*

mihr-i cihān-tāb: *Dünyayı aydınlatan güneş II sevgili.*

Bu ʿayşı ḳoyup ḳanda gider Mihr-i cihān-tāb
Ger gelmege ḳılmasa yine vaʿde-i ferdā *(K. 5/23). [mihr-i cihān-tāb]*

İtdi bir mihr-i cihān-tāb tecellā bu gice
Kim ḳamer nūrı aña olmadı hem-tā bu gice *(G. 324/1). [mihr-i cihān-tāb]*

mihr-i cūd: *Cömertlik güneşi.*

Mihr-i cūdından alup ẕerrece terbiyyet-i luṭf
Laʿl yirine güher virdi Bedaḫşān-ı kerem *(K. 1/25). [mihr-i cūdından, -ı, -n, -dan]*

mihr-i diraḫşān-ı kerem: *Cömert ve parlak güneş.*

Mihr-i ḳadrüñ ṭutalı evc-i saʿādetde şeref
Kemterīn ẕerresidür mihr-i diraḫşān-ı kerem *(K. 1/40). [mihr-i diraḫşān-ı kerem]*

mihr-i enver: *Nurlu, aydınlık, parlak güneş.*

Ki zīrā ruḫlarıdur mihr-i enver
Ruḫ-ı dil-berden umar żeymerān fer *(Mes. 1/91). [mihr-i enver]*

Bu yüz mi-durur ya mihr-i enver
Bu söz mi-durur ya şehd ü şekker *(Terc. 1/1). [mihr-i enver]*

mihr-i felek: *Gökyüzündeki güneş.*

Mihr-i felek delīl olalı şemʿ-i ḥüsnüñe
Her ṣubḥ yüz yire urup ider fiġān[ı] şemʿ *(G. 190/19). [mihr-i felek]*

Ārede mihr-i felek ḳılsa ġurūb ādem bilür
Kim zemīni resm idüp nışfını ṭarḥ ide tamām *(Mua. 16/3). [mihr-i felek]*

mihr-i ḥüsn: *Güzellik güneşi.*

Çarḫ-ı devletde eylemege ṭulūʿ
Mihr-i ḥüsne yüzüñ-durur maṭlaʿ *(G. 188/8). [mihr-i ḥüsne, -e]*

Mihr-i ḥüsnüñ görmeyince gitmesün dilden ruḫuñ
Kim ḥarīm-i Kaʿbede tā ṣubḥa dek yanar çerāġ *(G. 194/5). [mihr-i ḥüsnüñ, -üñ]*

mihr-i ḳadr: *İtibar, şeref güneşi.*

Mihr-i ḳadrüñ ṭutalı evc-i saʿādetde şeref
Kemterīn ẕerresidür mihr-i diraḫşān-ı kerem *(K. 1/39). [mihr-i ḳadrüñ, -üñ]*

mihr-i luṭf: *Lütuf güneşi.*

Mihr-i luṭfında degül ẕerrece envār-ı ḳamer
Yem-i cūdında degül ḳaṭrece ʿummān-ı kerem *(K. 1/13). [mihr-i luṭfında, -ı, -n, -da]*

mihr-i münevver: *Aydınlık, parlak güneş II sevgili.*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/1). [mihr-i münevver]*

mihr-i ruḫ: *Yanak, yüz güneşi.*

Ḥüsni risālesine mehi maṣdar idinür
Zülfin ḳaçan ki mihr-i ruḫı üzre ṭağıdur *(G. 126/6). [mihr-i ruḫı, -ı]*

mihr-i ruḫ-sār: *(Sevgilinin) yanağının güneşi.*

Mihr-i ruḫ-sārı yaḳup ḫalvet-i sīnemde çerāġ
Ṭolaşur ḫāl ḫayāli anı pervāne bigi *(G. 417/5). [mihr-i ruḫ-sārı, -ı]*

Nice dil nālān ü giryān olmasun derd ile kim
Mihr-i ruḫ-sāruña baġlar ʿanberīn çenber ḫaṭuñ *(G. 215/12). [mihr-i ruḫ-sāruña, -uñ, -a]*

Her gice mihr-i ruḫuñ degdi diyü māh düşer
Revzenüñden aşaġa būse-i bālīnüñ içün *(G. 275/3). [mihr-i ruḫuñ, -uñ]*

mihr-i ruḫ: *Yüz güneşi, güneş gibi yüz.*

Şu yirde kim ṣala mihr-i ruḫuñ meh-i pertev
Ne bī-baṣar ola kim diye āftāba güneş *(G. 174/5). [mihr-i ruḫuñ, -uñ]*

mıḳleb: *Eski kitap ciltlerinin sol kenarındaki kapak.*

ʿAnberīn zülfüñ ne ḫōş şīrāze-i müşkīn olur
Şol kitāb-ı ḥüsne kim alnuñdur anuñ mıḳlebi *(G. 400/6). [mıḳlebi, -i]*

miḳrāż: *Makas, kesecek alet.*

Yüzüñe şemʿ özin eylemiş meger teşbīh
Zebānın anuñ içün dāyimā keser miḳrāż *(G. 180/4). [miḳrāż]*

milket-i cemāl: *Güzellik ülkesi.*

Saña müsellem olmaġ içün milket-i cemāl
Çekmiş berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān-ı müşk *(G. 217/15). [milket-i cemāl]*

milket-i ḥüsn: *Güzellik ülkesi.*

Ḫaṭ-ı dil-dār yazupdur ki bile cümle cihān
Milket-i ḥüsn temāmet ki bu cānuñ olısar *(G. 54/8). [milket-i ḥüsn]*

milket-i ʿOsmān: *Osmanlı ülkesi.*

Bir ḳılına virseler virmezdüm Oġuz Ḫānumuñ
Genc-i Ḳārūn ile biñ biñ milket-i ʿOsmān felek *(Terk. 2/22). [milket-i ʿosmān]*

Mekketu'llāhı varup bir kez ṭavāf eyledügüñ
Biñ Ḳaraman biñ ʿArab biñ milket-i ʿOsmāndur *(K. 8/4). [milket-i ʿosmāndur, -dur]*

milket-i Rūm: *Anadolu; Osmanlı ülkesi.*

Gün yüzüñ üzre ḫāl-i siyeh zülf-i ʿanberīn
Ṣan Hind şāhı milket-i Rūma ʿalem çeker *(G. 96/6). [milket-i rūma, -a]*

millet-i tersā: *Hıristiyan milleti, Hıristiyan kavmi.*

Göz göre ḳaçan nūrına inkār idelerdi
Aʿmā degül imişse eger millet-i Tersā *(K. 5/194). [millet-i tersā]*

mīm: *Mim harfi.*

Yazdı ḳad ü zülf ü dehānuñ senüñ
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe elif lām mīm *(G. 266/4). [mīm]*

Maʿnāsın añlayana işāret yiter hemīn
Mā-i maʿīn-i ʿaynına mīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/182). [mīmi, -i]*

miʿmār-ı ezel: *Ezel mimarı II Allah.*

Devletüñ dārını maʿmūr ide miʿmār-ı ezel
Şöyle kim kūşesine yüz süre erkān-ı kerem *(K. 1/147). [miʿmār-ı ezel]*

minber: *Camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer.*

Ḫaḳ minberinde cāmiʿ-i vaḥdete muttaşıl
ʿİzzet nevāsı idi ḫaṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/113). [minberinde, -i, -n, -de]*

minnet: *İyilik, lütuf.*

Cānumı cānā alursañ baña minnetdür velī
Ḳorḳum oldur ʿālem içre bir yeñi ḳānūn olur *(G. 81/3). [minnetdür, -dür]*

minnet: *Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu.*

Çü dermāndur baña derdi ḥabībüñ
Gerekmez minneti ġayrı ṭabībüñ *(G. 214/2). [minneti, -i]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/27). [minnet]*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḥayrāndur *(K. 8/29). [minnet]*

minnet: *Şükür, hamd.*

Tīr-i ġamzeñ dil ü cāndan geçicek geldi ġamuñ
Minnet Allāha ki bārī bu aña oldı bedel *(G. 228/8). [minnet]*

Ḥaḳa minnet ki iy yār-i vefā-dār
Lebüñ şeftālüsı dendāna irdi *(G. 392/9). [minnet]*

minnet ḳıl-: *Minnet, yapılan iyiliğe karşılıkta bulunma.*

Hele ben yoluña cāndan dil ü cān terk ideyin
Sen eger ḳılmaz iseñ minnet elümden ne gelür *(G. 61/14). [minnet ḳılmaz, -maz]*

min-ẕeylike lev fī-kefenī şāra kefānī: *Senin (elbisenin) kuyruğundan kefenimde olsa, bana yeterli olur.*

İy dōst revān eyleyicek rūḥ-ı revānı
Min-ẕeylike lev fī-kefenī ṣāra kefānī *(G. 413/2). [min-ẕeylike lev fī-kefenī ṣāra kefānī]*

miʿrāc: *İslam inancına göre Hz. Muhammed'in, Cenabıhakk'ın daveti üzerine yedi kat semayı aşıp Allah'ın huzuruna yükselerek O'nunla görüşmesi mucizesi.*

Miʿrāca sefer eyleyicek encüm-i eflāk
Pāyine niṣār eyledi lüʾlüʾ-i müḥakkā *(K. 5/177). [miʿrāca, -a]*

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Basduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem *(K. 7/27). [miʿrāca, -a]*

Miʿrāc gicesindeki ḥāli Muḥammedüñ
Bir ḳılı biñ yararsa daḫı ʿaḳl-ı ḫurde-bīn *(Terk. 1/71). [miʿrāc]*

Ve'l-leyl olursa ṭañ mı niḳābı Muḥammedüñ
Miʿrāc ḥışṣesi ne ʿaceb ḳışṣadur gözet *(Terk. 1/126). [miʿrāc]*

miʿrāc-i ʿarş-istān: *Göğün en yüksek katının miraç ülkesidir.*

Bunlaruñla iy şehenşāh-zāde-i sulṭān-ı Rūm
Bir gice ʿayş eylemek miʿrāc-i ʿarş-istāndur *(K. 8/70). [miʿrāc-i ʿarş-istāndur, -dur]*

mirʾāt-ı cān: *Gönül aynası.*

Ḫāk ise daḫı āyine-i Ḥaḳ-nümā olur
Mirʾāt-ı cāna düşse nigāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/248). [mirʾāt-ı cāna, -a]*

Pas olmamaġ içün yüzi jeng-i cefā ile
Miʾrāt-i cāna ol dem irişen cilā ḥaḳı *(K. 6/14). [miʾrāt-i cāna, -a]*

miʾrāt-i cemāl: *Güzellik aynası, yüz güzelliğinin aynası.*

Şaçı çīninde miʾrāt-i cemālinden cihān peydā
Nümūne ʿarż ider zülfi meger kim naḳş-ı Mānādan *(G. 305/7). [miʾrāt-i cemālinden, -i, -n, -den]*

miʾrāt-ı ḳamer: *Ay aynası.*

Ḥüsnüñi zeyn eylese meşşāṭa miʾrāt-ı ḳamer
Şunʿ-ı Bārīye ne ḥācet zaḥmet-i tezyīn diye *(G. 358/5). [miʾrāt-ı ḳamer]*

mirrīḫ: *Merih, Mars gezegeni.*

Ḳudretüñden oldı Keyvān çarḫ üzre pās-bān
Ḥikmetüñden oldı Mirrīḫ āsmāna kūtvāl *(K. 3/36). [mirrīḫ]*

Mirrīḫ eline ḫancer-i tīz-āb alup eydür
Ben mest ile kimdür ki ḳıla yoḳ yire ġavġā *(K. 5/17). [mirrīḫ]*

miṣāl: *Gibi, benzer; eş.*

Yāḳūta beñzedür lebi devrinde kimse hīç
Ḫaṭṭı miṣāli yazmadı bir yādigār nesḫ *(G. 40/8). [miṣāli, -i]*

Ḫaṭṭuñ miṣālini diyeli bildi cürmini
Yüz ḳāresi ile başına ṭopraḳ ḳoyar ḫaṭ *(G. 183/5). [miṣālini, -i, -n, -i]*

miṣāl: *Örnek, numune; yeni hat talebesinin örnek almasının istenildiği harf.*

Ḳalem bigi dil uzadan ḫaṭına ḫibr-i Ḫaṭā
Miṣāl kāġıdı gibi yüzin siyāh eyler *(G. 100/4). [miṣāl]*

miṣāl: *Misal, âlemdeki gölgelerin ruhlar âlemindeki asılları.*

Yüz biñ yıl öñdin olmadın ervāḥ-ı kāyināt
Ḫalḳ olmış idi rūḥı miṣāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/58). [miṣāli, -i]*

miṣāl-i ḫuccāc: *Hacılar gibi.*

Dil Kaʿbe çeşm ü ebrū ḳapuları biʿaynih
Müjgān miṣāl-i ḫuccāc göz yaşı reşk-i zemzem *(G. 274/10). [miṣāl-i ḫuccāc]*

miṣāl-i serv: *Servi gibi.*

Āzāde ola bār-ı belādan miṣāl-i serv
Her kim olursa şevḳ[ı] esīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/205). [miṣāl-i serv]*

miṣāl-vār: *Örnek, numune, müsvedde gibi.*

Ḫaṭṭı ḫayāli ile n'idem kilk-i zülf-i yār
Dil ṣafḥasını ḳāreleyübdür miṣāl-vār *(Müf. 14/2). [miṣāl-vār]*

miṣbāḥ: *Kandil, çerağ.*

N'ola pervāne olsa diller kim
Ḥüsnüñ envārı çün yaḳar miṣbāḥ *(G. 35/8). [miṣbāḥ]*

Gönlümüñ ḫānesine kāfîdür
Żavʿ-ı ḥüsnüñ yaḳarsa ger miṣbāḥ *(G. 35/10). [miṣbāḥ]*

İy göñül gün yüzini cān meclisi miṣbāḥı ṭut
Laʿl-i nābını cihānuñ rāḥatü'l-ervāḥı ṭut *(Mua. 121/1). [miṣbāḥı, -ı]*

mışır: *Mısır ülkesi.*

Gözümde ruḫları naḳşı maḳām ider ṣanasın
Mışırda Nīl kenārında dizdiler ḳandīl *(G. 244/6). [mışırda, -da]*

misk: *Misk, güzel koku.*

Keffesi ʿanber terāzūya çeküp cān Yūsufın
Ṣanasın misk ile ṭartar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/18). [misk]*

Çīn-i zülfüñ Mısr-ı ḥüsnüñe Ḫaṭā miski yiter
Tek ṣabā çözsün girihler Şām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/5). [miski, -i]*

misk ü ʿanber: *Misk ve amber.*

Gözleri şehlā yüzi bedr ay ḳaşları hilāl
Zülf[i] misk ü ʿanber ü nesrīnleri reyhāndur *(K. 8/20). [misk ü ʿanber]*

miskīn: *Zavallı, aciz II âşığın gönlü.*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile ʿıyān-ı cihān iken
Miskīni gör ki ʿışḳını daḫı nihān ṣanur *(G. 95/10). [miskīni, -i]*

miskīn: *Misk kokulu (zülf bağlamında); zavallı, aciz (âşık bağlamında).*

Cem ṭolaşup zülfüñe düşdi eñegüñ çāhına
Luṭf idüp ol iki miskīnüñi zindāndan gider *(G. 122/14). [miskīnüñi, -üñ, -i]*

miskīn: *Zavallı, aciz II âşık.*

Ḫāk-i der-gāhuñı Cem cāndan ḳılur dāyim ṭaleb
Beñzer ol miskīni ol araya ṭoprāġı çeker *(G. 98/14). [miskīni, -i]*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/10). [miskīn]*

Cemāl-i yāri görse cān virür Cem
Kim ol miskīn hemīşe ānı ister *(G. 73/12). [miskīn]*

Dōst miskīn dile raḥm eyledi beñzer ki yine
Uzadup zülfi ucın çāh-ı ẕeḳandan çıḳarur *(G. 82/3). [miskīn]*

Cem hevā-yı kākülüñden ḫāk olupdur ṭut elin
Nice bir zülfüñ o miskīni ḳıla pā-māller *(G. 119/18). [miskīni, -i]*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿivaż *(G. 181/4). [miskīn]*

Dil-berā cānın cefādan raḥm idüp ḳurtarmaduñ
Öliser beñzer ġam-i ʿışḳuñla Cem miskīn dirīġ *(G. 193/10). [miskīn]*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/2). [miskīne, -e]*

Leyle-ʿi zülfüñ girih-gīr eyle daḳ dil boynına
Çünki ol miskīni sen ʿışḳ ile mecnūn eyledüñ *(G. 211/12). [miskīni, -i]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/4). [miskin]*

Aġzuña öyküdügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/10). [miskīn]*

Ṭaġıtmış leyle-i zülfeynini evrāḳ-ı gül üzre
Bu Cem bī-çāre miskīni ki Mecnūn ide Leylādan *(G. 305/12). [miskīni, -i]*

Derd ü ġamuñla olmışam iy meh şikeste-dil
Nā-gāh ṭolaşalı şu miskīn kemenduñe *(G. 326/6). [miskīn]*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḫāli bir ḳıl üstine *(G. 356/10). [miskīnüñ, -üñ]*

Meskeninden zülfi dūr itdi ṣabā bigi Cemi
Āh ölürse irmedin ġurbetde miskīn meskene *(G. 361/22). [miskīn]*

Bi-ḥamdi'llāh ki bī-cān olmış iken
Bu Cem miskīne yine cān bulındı *(G. 393/14). [miskīne, -e]*

Şu müşkīn kākülüñ miskīn Ceme zünnār olmışdur
Çelīpā bigi olaldan şu zülfeyn-i dü-tāh egri *(G. 403/9). [miskīn]*

Ġam pelāsında ciger ḳanın yudar miskīn göñül
Devlet-i ʿışḳuñda her-giz aç u ʿuryān ḳalmadı *(G. 424/3). [miskīn]*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/2). [miskīn]*

Hīç eyledi ʿömrin bu hevālarda olalı
Derd ile bu miskīn dil *(Mua. 102/8). [miskīn]*

Elif ḳaddüñ görüp cānā rükūʿ [u] hem sücūd itdi
Anun-çün bī-ḥad ol arada miskīn bunca sūd itdi *(Mua. 170/2). [miskīn]*

miskīn: *Zavallı; misk kokulu, misk renginde (kara) olan.*

El ṣundı dehānına diyü zülf-i siyāhı
Yoḳ cürm ile aşılmaḳ o miskīne ne müşkil *(G. 242/4). [miskīne, -e]*

miskīn: *Misk kokulu.*

Zülf-i kāfir-kīşüñi gör kim ḫaṭ-ı müşkīnüñe
Baş ḳoşup āḫir o miskīni çıḳarmış dīnden *(G. 296/6). [miskīni, -i]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/5). [miskīni, -i]*

miṣl: *Benzer, eş, denk.*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/1). [miṣli, -i]*

Gün-be-gündin devletüñ bulsun ferīd
Ẕātuñ miṣlüñ dīde-i gerdūn ne-dīd *(Kıt. 7/2). [miṣlüñ, -üñ]*

miṣl ü miṣāl ol-: *Emsal olmak, benzemek.*

Dil ḥücresinde laʿl ü güher pāy-māl ola
Ger maʿden-i tehī aña miṣl ü miṣāl ola *(Mua. 52/2). [miṣl ü miṣāl ola, -a]*

Mışr: *Mısır ülkesi.*

Ger işidilse leblerüñ ḫaberi
Mışrdan bu yire şeker gelmez *(G. 147/6). [mışrdan, -dan]*

Çün melāḥat Mışrınuñ taḫtında sulṭānsın begüm
Yūsuf-ı ḥüsn ü leṭāfet şāh-ı ḫūbānsın begüm *(G. 252/1). [mışrınuñ, -ınuñ]*

Çü furṣat bulmayup Mışr özleyüp Rodosa varıldı
Ġarażla yazmağın Balyos kitāb-ı dil-firīb ancaḳ *(K. 9/11). [mışr]*

Varup ḥacc eyleyüp el-ḥamdü l'illāh Mışra geldükde
Göñül sevdā-yı ḫām ile idüp fikr-i ʿacīb ancaḳ *(K. 9/7). [mışra, -a]*

Bizi Mışra ṣalıvirdürmedi alıḳodı āḫir
Ṣıdı ʿahdi Maġalmalyestori bī-şekk ü rīb ancaḳ *(K. 9/13). [mışra, -a]*

Baġdād ʿāleme işigi Kaʿbe-i necāt
Mışra Medīne ṭurresi Şāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/160). [mışra, -a]*

mışrāʿ: *Manzum bir parçayı meydana getiren satırlardan her biri.*

Lebüñde beyt yazar beñzer ol ḫaṭ-ı müşkīn
Ki iki mışraʿ arasında rūşen oldı beyāż *(G. 180/10). [mışraʿ]*

Ġazel-i ḥüsnüñe ruḫuñ maṭlaʿ
Ḫūbluḳ beytine lebüñ mışraʿ *(G. 188/2). [mışraʿ]*

Mışrī: *Mısır'a ait, Mısır yapımı, Mısır'dan gelen.*

Ser-be-ser Mışrī çinīler kāse-i Faġfūrlar
Keklik ü ṭurna gügercīn ḳuzular biryāndur *(K. 8/55). [mışrī]*

Mışr-ı cemāl: *Güzelliğin Mısır'ı, güzellik ülkesi.*

Mışr-ı cemāle Yūsuf-ı ṣānī misin nesin
Kim dāstānuñ oldı senüñ aḥsenü'l-ḳaṣaṣ *(G. 179/3). [mışr-ı cemāle, -e]*

Velī ḫaṭṭ-ı siyeh-pūşı yaṣamış leşker-i Firʿavn
Ṭutar Mışr-ı cemālini meded irmezse Mūsādān *(G. 305/14). [mışr-ı cemālini, -i, -n, -i]*

Gezme iy dil Mışr-ı ḥüsnin şām-ı zülfinden ṣaḳın
Ġāfil olma var iñen ceyş-i Ḥabeş buṣudadur *(G. 101/3). [mışr-ı ḥüsnin, -i, -n]*

Gördüm çü Mışr-ı ḥüsnini ol Kaʿbe yüzlünüñ
Virdüm Ḫaṭā-yı zülfine Māçīni Çīn ile *(G. 366/3). [mışr-ı ḥüsnini, -i, -n, -i]*

Mışr-ı ḥüsnüñde esīr olmaz idi dil Yūsufı
Ger zenaḫ-dānuñ çehi mānend-i zindān olmasa *(G. 350/7). [mışr-ı ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

Cüdā olalı yaşum Nīli Mışr-ı ḥüsnüñden
Zemīni eylemek ister ġarīḳ-i āb ola mı *(G. 401/9). [mışr-ı ḥüsnüñden, -üñ, -de]*

Çīn-i zülfüñ Mısr-ı ḥüsnüñe Ḫaṭā miski yiter
Tek ṣabā çözsün girihler Şām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/5). [mısr-ı ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

mıṣṭar: *İnce bir mukavva üzerine eşit aralıklarla gerilmiş ipliklerden ibaret olan ve yazılacak kâğıdın altına konulup üstüne elle bastırılmak suretiyle kâğıda çıkan çizgiler üzerinde düzgün yazı yazılmasını sağlayan alet.*

Ḥüsnüñüñ vaṣfını yazmaġa gülüñ evrāḳına
ʿAnberin baġladı mıṣṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/10). [mıṣṭar]*

mıṣṭar baġla-: *Cetvel çekmek; bir mukavva kâğıt üzerine ipleri açılan deliklerden geçirmek, bağlamak suretiyle satır ve sayfa kalıbı oluşturmak.*

Tā cemālüñ muṣḥafında yazmaġa āyāt-ı ḥüsn
Baġladı evrāḳ-ı gülde ʿanberīn mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 226/6). [mıṣṭar baġladı, -dı]*

mıṣṭar çek-: *Düzgün bir şekilde çizgi çekmek.*

Tār-ı zülfüñ ṭaġıdup ṣafḥa-i mihr üzre ṣabā
Ḥüsnüñüñ defterini yazmaġa mıṣṭar mı çeker *(G. 112/8). [mıṣṭar çeker, -er]*

mıṣṭar düz-: *Cetvel çekmek.*

Ḥüsnüñüñ āyātını yazmaġ içün iy māh-rū
Gün yüzüñ evrāḳı üstinde düzer mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 215/8). [mıṣṭar düzer, -er]*

mīve: *Meyve, yemiş.*

Bāġ-ı cemālüñ içre ne şeftālūdur lebüñ
K'olmaz behişt mīveleri bu ḳadar leẕīẕ *(G. 49/4). [mīveleri, -ler, -i]*

Biter behişt mīvesi gerçi leẕīẕ ü ter
Bitmeye leblerüñdeki ḫurmā-yı ter gibi *(G. 408/5). [mīvesi, -si]*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳṣ idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/3). [mīveye, -ye]*

mīve-i cennet: *Cennet meyvesi.*

Didüm niçün lebüñ şeftālüsı ḳandine dil ḳanmaz
Didi kim mīve-i cennet müzīl-i iştihā olmaz *(G. 154/6). [mīve-i cennet]*

mīve-i laʿl: *La'le benzeyen dudağın meyvesi.*

Görüp cihānda mīve-i laʿlüñ behāsını
Oldı ḫacālet ile ḳamu bī-behā-y-imiş *(G. 173/11). [mīve-i laʿlüñ, -üñ]*

mīve-i luṭf: *Lütuf meyvesi.*

Umaram mīve-i luṭfuñla bulam leẕẕet-i cān
Göñül eşcārı çü ʿarż eyledi aġsān-ı kerem *(K. 1/99). [mīve-i luṭfuñla, -uñ, -la]*

mīve-i pür-āb: *Bol sulu meyve.*

Lebüñ bir mīve-i pür-āba beñzer
Ki her bir ḳaṭresi cüllāba beñzer *(Mua. 62/1). [mīve-i pür-āba, -a]*

miyāh: *Sular.*

Mā-i maʿīne ġarḳ ola ervāḥ-ı māsivā
Raḥmet ṣuyını dökse miyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/244). [miyāhı, -ı]*

miyān: *Bel.*

Naḳş-ı ḫaṭṭuñla miyānuñ dīde-i giryānda
Ṣan devāt olmış ṭolu ibrīşim ü müşkīn midād *(G. 46/3). [miyānuñ, -uñ]*

Ḳo kemer olsun ḳolum belüñe iy cān-ı cihān
Ḫōş yaraşur olıcaḳ sīmīn miyāna zer kemer *(G. 98/10). [miyāna, -a]*

Ḳıl ḳollarumı belüñe iy sīm-ber kemer
Sīmīn miyāna ḫōş yaraşur çünki zer kemer *(G. 116/2). [miyāna, -a]*

Her dem miyānı yādına baġlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/11). [miyānı, -ı]*

Cem diler kim kemer-i zer ḳıla ḳolın belüñe
Gerçi kim sīm miyānuñı kemerden güniler *(G. 121/18). [miyānuñı, -uñ, -ı]*

Ḳılmaduñ ḳolum miyānuña kemer
Ḳılca nefʿüñ görmedüm iy sīm-ber *(G. 133/1). [miyānuña, -u, -n, -a]*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/11). [miyānuñ, -uñ]*

Ben miyānuñı ḳoçam direm lebüñ ḫayr ola dir
Beñzer işitmiş-durur lā-ḫayra illā fi'l-vasaṭ *(G. 184/3). [miyānuñı, -uñ, -ı]*

Baġlayaldan Cem ʿiẕāruñla miyānuñ vaṣfını
Söylenen dillerde şiʿr-i āb-dārumdur benüm *(G. 264/9). [miyānuñ, -uñ]*

Didüm ki miyānuñı kenāruma getürsem
Güldi didi ḥaddüñden iñen aşma miyāne *(G. 357/8). [miyāne, -e]*

Didüm ki miyānuñı kenāruma getürsem
Güldi didi ḥaddüñden iñen aşma miyāne *(G. 357/7). [miyānuñı, -uñ, -ı]*

miyān-ı müşk ol-: *Misk alanı olmak.*

Çeşmüñ behişt nergisi midür ki iy ṣanem
Gül-zār içinde oldı yiri çün miyān-ı müşk *(G. 217/22). [miyān-ı müşk oldı, -dı]*

miyān-ı şemʿ: *Mumun ortası.*

Ṣan od içinde pūte-i ṣarrāfdur kim ol
Reng-i ruḫum gibi ṭoludur zer miyān-ı şemʿ *(G. 190/10). [miyān-ı şemʿ]*

mīzāc: *Tabiat, huy.*

Ḳadeḥlerine ṣu ḳoyduḳları müdām ol kim
Zücāc içinde mizācını germ ider ḳandīl *(G. 244/16). [mizācını, -ı, -n, -ı]*

mīzān: *Mizan, terazi, ölçü.*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/13). [mīzānına, -ı, -n, -a]*

mīzān eyle-: *Ölçü yapmak.*

Olamaz cevher ʿayārı ḫāk-i pāyüñe ʿayār
Ḥüsnüñe çün keffe-i çeşmümi mīzān eyledüm *(G. 272/12). [mīzān eyledüm, -dü, -m]*

mīzān-ı naẓer: *Bakış terazisi.*

Bulur aduñı ṣormadın kemerde
Çeken ḥüsnüñi mīzān-ı naẓerde *(Mua. 125/2). [mīzān-ı naẓerde, -de]*

mū: *Kıl.*

Her nice ʿazm eyledüm farḳ eyleyem mū ez-miyān
Dīdemüñ eṭrāfını nāzüklüginden ṣu ṭutar *(G. 139/7). [mū]*

mū: *Kıl II. Saç teli.*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümüne bu yiter *(G. 98/5). [mū]*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḫāli bir ḳıl üstine *(G. 356/9). [mū]*

muʿabbir: *Rüya tabir eden.*

Zülfüñi düşde gördügümi didüm
Dir muʿabbir ki var uzun seferüñ *(G. 209/12). [muʿabbir]*

muʿallem: *Eğitim görmüş, eğitimli II eğitilmiş köpek (rakip).*

Raḳīb çünki sen āhūyı baña ṣayd itmez
Kimesne dimesün ol kelbe kim muʿallemdür *(G. 135/6). [muʿallemdür, -dür]*

muʿallem: *Eğitim görmüş, yetiştirilmiş II Hz. Muhammed.*

Ümmī dir idi kendüye Raḥmān muʿallemi
Gel gör ki neydi ṭabʿ-ı selīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/167). [muʿallemi, -e]*

muʿammā: *Eski Türk edebiyatında bir kimsenin adını buldurmak için bilmece şeklinde söylenen söz, mısra, beyit.*

Levḥ ü ḳalemüñ yoġ idi āṣārı ḳaçan kim
Ḳudret ḳalemi ismine yazardı muʿammā *(K. 5/172). [muʿammā]*

Gülüp didi muʿammādan ṭuyursañ
Keşīde ḥiss yaz kim ola maḥsūs *(Mua. 128/3). [muʿammādan, -dan]*

muʿanber: *Amber kokulu.*

Dil zenaḫ-dān çāhına düşdi ki ḳılmaġa ḫalāṣ
Rīsmān ṣaldı muʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/4). [muʿanber]*

Ḳaşlaruña ṭıfl-ı dil taʿlīmi içün dāyimā
Ḳabżası sīmīn muʿanber bir kemān ışmarlaram *(G. 247/10). [muʿanber]*

muʿaṭṭar: *Kokulandırmak, güzel kokuya bürümek.*

Müşk ile ʿanber buḫūrından muʿaṭṭar cān ü dil
Cennet ol meclisdedür sāḳīleri ġılmāndur *(K. 8/51). [muʿaṭṭar]*

muʿaṭṭar it-: *Kokulandırmak, güzel kokmasını sağlamak, güzel kokularla doldurmak.*

Cān dimāġına irüp muʿaṭṭar ider
Şiyem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/13). [muʿaṭṭar ider, -er]*

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i Ḥabībden irişen ḫōş hevā ḥaḳı *(K. 6/23). [muʿaṭṭar itmege, -meg, -e]*

muʿaṭṭar ḳıl-: *Kokulandırmak, güzel kokmasını sağlamak, güzel kokularla doldurmak.*

Çün eline aldı micmer kākül-i müşkīn-i dōst
ʿĀlemi ḳıldı muʿaṭṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/2). [muʿaṭṭar ḳıldı, -dı]*

Cān ü dil bezmin muʿaṭṭar ḳılmaġa
Ol ḫaṭı müşk-i Ḫoten gelmez mi k'iy *(G. 418/9). [muʿaṭṭar ḳılmaġa, -maġ, -a]*

Ḳılur dimāġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem *(K. 7/41). [muʿaṭṭar ḳılur, -ur]*

muʿaṭṭar ol-: *Güzel kokulu, ıtırlı olmak.*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/7). [muʿaṭṭar oldı, -dı]*

Meger ṣaçuña uġradı ṣabā kim
Cihān oldı muʿaṭṭar müşk-i ṭībe *(G. 339/4). [muʿaṭṭar oldı, -dı]*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/4). [muʿaṭṭar oldı, -dı]*

muʿayyen eyle-: *Belli etmek II söylemek.*

Bir meh-i naḥvīye didüm luṭf ile
Aduñı eyle muʿayyen ḳıl kerem *(Mua. 309/2). [muʿayyen eyle]*

muʿayyen it-: *Belli etmek, göstermek.*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣāniʿ-i ezel
Virür cihāna gāh zem-istān gehī bahār *(K. 2/25). [muʿayyen itmege, -meg, -e]*

muʿayyen ol-: *Belli olmak.*

Muʿayyen olmaḳ içün menzil-i maḳām-ı cemāl
Ruḫuñ nihāl-i ḳadüñ üstine yaḳar ḳandīl *(G. 244/13). [muʿayyen olmaḳ, -mak]*

mübāḥ ol-: *Hakkında şer'î bir emir veya yasak bulunmayan, caiz görülen (şey).*

Çün mey-i laʿlüne ḳılur teşbīh
Niçün olmaz ṣurāḥī ḳanı mübāḥ *(G. 35/16). [mübāḥ olmaz, -maz]*

mū-be-mū: *Tel tel, birer birer, inceden inceye.*

Ḥaşr-i zülfeyni ḥisābın ḫōş bilür
Sen ḳıyāmet ḳāmetüñ Cem mū-be-mū *(G. 316/14). [mū-be-mū]*

Mū-be-mū ḳadr-i ser-i zülfini yārüñ bilesin
Vāḳıf-ı mertebe-i kerşeb-i Miʿrāc olasın *(G. 303/5). [mū-be-mū]*

müberrā-yı berāyā: *Mahlukatın, her türlü beşerî zaaf ve ihtiyaçtan beri olan, hiçbir şeye veya kimseye ihtiyacı bulunmayan Allah'ı.*

İy Bārī-i berreyn ü Müberrā-yı berāyā
V'iy ʿizzetüñüñ baḥrine sāḥil yidi deryā *(K. 5/143). [müberrā-yı berāyā]*

mübtelā: *Tutkun, âşık.*

Dil ʿışḳuña mübtelādur iy dōst
Raḥm eyle ki bī-nevādur iy dōst *(G. 26/1). [mübtelādur, -dur]*

Demidür raḥm iderseñ ḫaste cāna
Ki ʿışḳuñ derdi ile mübtelādur *(G. 79/6). [mübtelādur, -dur]*

Derdini ʿuşşāḳdan eyler dirīġ
Mübtelālardan belāyı çoḳ görür *(G. 110/8). [mübtelālardan, -lar, -dan]*

Bulmadum ben mübtelā vaṣlına yārüñ dest-res
Olmadum ʿālem içinde şād ü ḫurrem bir nefes *(G. 161/1). [mübtelā]*

Cān ü dil aldı ele didüm didi
Ne gerek sen mübtelāya cān ü dil *(G. 237/4). [mübtelāya, -y, -a]*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefā içün
Derd ü belā-yı ʿışḳa olan mübtelā ḥaḳı *(K. 6/28). [mübtelā]*

Düşelden ayru yine ol perīden
Ne dil ḳaldı ne cān ben mübtelāda *(Kıt. 5/6). [mübtelāda, -da]*

Gözüñ zülfüñ belā-yı pür-cefādur
Dirīġ aña ki aña mübtelādur *(Mua. 238/2). [mübtelādur, -dur]*

mübtelā ḳal-: *Tutkun, düşkün olmak.*

Zülfüñ iy meh fitne vü çeşmüñ belā
Ne belāya ḳalmışam ben mübtelā *(Mua. 248/2). [mübtelā ḳalmışam, -mış, -am]*

mübtelā ḳıl-: *Maruz bırakmak, yakalatmak.*

İy dōstlar görüñ yine bu bī-vefā felek
Ḳıldı belā-yı dehre beni mübtelā felek *(Terk. 3/2). [mübtelā ḳıldı, -dı]*

mübtelā ol-: *Yakalanmak, maruz kalmak.*

Belāya mübtelā olduḳ Rodosun ḥīlesin añma
Bu derde çāre bulmaz Īsevīden biñ ṭabīb ancaḳ *(K. 9/15). [mübtelā olduḳ, -du, -k]*

mücāvir: *Yurdundan uzaklaşıp bir yerde yerleşen.*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/5). [mücāvir]*

mücellā: *Cilalı, parlak.*

Ben muḳābil ṭutmazam iy meh cemālüñ āyine
Kim felekden ay ine ola mücellā āyine *(G. 349/2). [mücellā]*

mücellā ol-: *Cilalanmak, parlatılmak.*

Her sīnede eksük degül envār-ı tecellā
Vāy aña ki āyīnesi olmaya mücellā *(K. 5/160). [mücellā olmaya, -ma, -y, -a]*

mücerreb: *Tecrübe olunmuş, denenmiş.*

Bilenler ʿilm-i nārencāt[ı] ṣayd-ı ḫūb içün dirler
Ki ḥırz-i sīm ü zerden yig mücerreb bir duʿā olmaz *(G. 154/12). [mücerreb]*

mücīb ü ḳādir ü ḳayyūm u kird-gār: *Dua ve niyazları kabul eden; her şeye gücü yeten, kuvvet ve kudretine hiçbir sınır olmayan; Kendi zatı ile kāim olan, varlığında ve varlığının devamında her şey kendisine muhtaç olduğu halde kendisinin hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Allah.*

İşbu duʿāyı luṭfuñ ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kird-gār *(K. 2/66). [mücīb ü ḳādir ü ḳayyūm u kird-gār]*

Mücībe's-sā'ilīn: *İsteyenlere cevap veren: Mücib, "İstekleri karşılayan, ihtiyaçlara cevap veren, dua ve niyazları kabul eden" anlamında esma-i hüsnadan (Allah'ın en güzel isimlerinden)dır.*

Yā Mücībe's-sā'ilīn fürḳatden olmaġa ḫalāṣ
Sen meded ḳıl bize kim yoḳdur bizüm dermānumuz *(G. 158/11). [mücībe's-sā'ilīn]*

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe's-sā'ilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿāl *(K. 3/49). [mücībe's-sā'ilīn]*

mücib-i nāle-i mürġān-ı şeb-āheng: *Geceye ahenk veren kuşların inlemelerinin sebebi.*

Her seḥer nālemi gel diñle eger bilmez iseñ
Mūcib-i nāle-i mürġān-ı şeb-āheng nedür *(G. 136/4). [mūcib-i nāle-i mürġān-ı şeb-āheng]*

mücib-i sürḫī-i şafaḳ: *Şafağın kızıllığının sebebi.*

Ḫūn-ı eşküm çü degül mūcib-i sürḫī-i şafaḳ
Her gice dāmen-i çarḫı boyayan reng nedür *(G. 136/11). [mūcib-i sürḫī-i şafaḳ]*

mücib-i tecdīd-i günāh ol-: *Günahın tekrarına, yenilenmesine sebep olmak.*

Ne kerem var ki ola mūcib-i tecdīd-i günāh
Ne güneh var ki ola bāʿiṣ-i ḥirmān-ı kerem *(K. 1/123). [mūcib-i tecdīd-i günāh ola, -a]*

muʿciz: *Mucize, halkı hayrette bırakan ve ancak ilahî müdahaleyle açıklanan harikulade hal ve davranış.*

Ne deñlü mürdelere cān virürse muʿciz ile
Göreydi şīve-i çeşmüñi cān virürdi Mesīḥ *(G. 38/5). [muʿciz]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/5). [muʿciz]*

Basṭ-ı bisāṭ-ı şerʿ[i] serīri Muḥammedüñ
Ṣadr-ı ṣudūr muʿciz[i] sırrı Muḥammedüñ *(Terk. 1/188). [muʿciz[i], -i]*

muʿciz-i aʿlā: *En yüksek mucize.*

Fehm eyleyemez muʿciz-i aʿlāsını idrāk
Kim şaḳḳ-ı ḳamer oldı aña muʿciz-i ednā *(K. 5/183). [muʿciz-i aʿlāsını, -sı, -n, -a]*

muʿciz-i ednā ol-: *En küçük, en basit mucizesi olmak.*

Fehm eyleyemez muʿciz-i aʿlāsını idrāk
Kim şaḳḳ-ı ḳamer oldı aña muʿciz-i ednā *(K. 5/184). [muʿciz-i ednā oldı, -dı]*

muʿciz-i ʿĪsā: *Hz. İsa'nın mucizesi.*

İḥyā-yı memāt irdi nebātına zemīnüñ
ʿArż itdi hevā ceẕbesi ṣan muʿciz-i ʿĪsā *(K. 5/44). [muʿciz-i ʿīsā]*

muʿciz-i peyġamberīye: *Peygamberlik mucizesi.*

Meger ki muʿciz-i peyġamberīye müşʿirdür
Yüzüñde bīnī-i sīmīn ki şaḳḳ ider ayı *(G. 402/5). [muʿciz-ı peyġamberīye]*

mücrim: *Suçlu, kabahatli, günahkâr.*

Mücrimlere tapuñ-durur iy Pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ-durur iy lem-yezel medār *(K. 2/35). [mücrimlere, -ler, -e]*

Ki ḳamu mücrime hemān pesdür
Kerem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/49). [mücrime, -e]*

Ehl-i Ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı *(K. 6/10). [mücrimlere, -ler, -e]*

mücrim ü ʿāṣī ol-: *Suçlu, günahkâr ve asi olmak.*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿāṣī olanlara
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam *(K. 7/17). [mücrim ü ʿāṣī olanlara, -an, -lar, -a]*

müdām: *Her zaman, daima, devamlı II şarap.*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rūzgār *(G. 60/15). [müdām]*

müdām: *Şarap.*

Laʿlüñ ḥadīṣin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/8). [müdām]*

Laʿlüñ şarābı yādına demler yudalı Cem
Ḫōş görinür müdām aña ḫūn-ı ciger leẕīẕ *(G. 49/16). [müdām]*

Ḥayf ola kim şarāba ṣu ḳatalar
Biledür çün şarābuñ ābı müdām *(Müf. 12/2). [müdām]*

müdām: *Devamlı, sürekli, her zaman.*

Nāle vü āh eylemekd[e] derd-i dil-berle müdām
İncelüp bükildi uş bir ḳıla döndi bu vücūd *(G. 45/5). [müdām]*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/15). [müdām]*

Dil virelden dil-bere ʿışḳı firāḳından müdām
Gözlerümden yaş yirine dökilen ḳanum-durur *(G. 68/7). [müdām]*

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābı ile müdām
Şād iderseñ eylegil kim dil-berā devrānıdur *(G. 69/7). [müdām]*

Çünki furṣat virdi el iy sāḳī-i meh-rū müdām
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur *(G. 72/5). [müdām]*

Cem ġamuñdan bulalı ẕevḳ u ṣafālar dir müdām
Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur *(G. 74/9). [müdām]*

Demidür dil-berā raḥm eyle cāna
Ki ḳaṣd ider müdām ol çeşm-i maḫmūr *(G. 77/10). [müdām]*

Añ beni düşnām-ı laʿlüñden müdām
Ol duʿādur ṣanma kim düşnāmdur *(G. 87/7). [müdām]*

Cem neler çekdügini derd ü firāḳuñla müdām
N'idelüm bilmez iseñ iy ṣanem Allāh bilür *(G. 97/9). [müdām]*

Müdām içersin iy Cem ḫūn-ı sāġer
Leb-i yār ile beñzer kim dilüñ var *(G. 125/9). [müdām]*

Dil bāl ü per şikeste iken raḳṣ urur müdām
ʿIşḳuñ hevāsı ile kebūter degül midür *(G. 127/11). [müdām]*

Ḳanlu yaşumda ḳaşun ḥalḳaları naḳşı müdām
Şāh tevḳīʿini ṣan ḫātem-i mercāna yazar *(G. 131/7). [müdām]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/7). [müdām]*

Dil ṭıflı ḳadd ü zülf ü ḳaşuñ yādına müdām
Muṣḥafda oḳıduġı elif lām rā-y-imiş *(G. 173/3). [müdām]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/11). [müdām]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur laʿl-i revān-baḫşuñ ki anuñ
Ḫıżr-veş yatur kenārında müdām aḫżar ḫaṭuñ *(G. 215/10). [müdām]*

Ḫᵛān-ı ḥüsnüñde ʿaṭā ḳıl baña sen būse müdām
Çünki ʿām oldı ḳamu ʿāleme inʿām-ı lebüñ *(G. 219/5). [müdām]*

Vaṣle-i raḥmet umar zīnet-ṭırāzına müdām
Perde-i Beytü'l-ḥarām iḥrām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/7). [müdām]*

Gül-şen-i kūyuñ hevāsı ile müdām
Ḫāke düşüp yaṣtanur aḥcārı gül *(G. 238/7). [müdām]*

Ḳadeḥlerine ṣu ḳoyduḳları müdām ol kim
Zücāc içinde mizācını germ ider ḳandīl *(G. 244/15). [müdām]*

Dest-keş ḳılma ḳaşuñ yayını aġyāra müdām
Her kişiye ṣanemā ṣunma iñen yayuñı gel *(G. 245/3). [müdām]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/9). [müdām]*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rüyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/5). [müdām]*

Yād-ı laʿlüñle ṣarāb aḳar müdām
Ḫākümi ger rūzgār ide sebū *(G. 316/5). [müdām]*

Mey-i laʿl ile müdām eyleyelüm ʿayş ü ṣafā
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice *(G. 325/3). [müdām]*

Dil cefā-yı ẓulmet-i hicrānda ḳalurdı müdām
Ger cemālüñ āftābı olmasaydı ʿöẕr-ḫᵛāh *(G. 327/11). [müdām]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı ṣanma ki bir laḥẓa ṣaġ ola *(G. 367/9). [müdām]*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/13). [müdām]*

Tāze ṭutsun diyü gül-zār-ı cemālüñi müdām
Ebr-i zülfüñ-çün gözüm yaş aḳıdur bārān gibi *(G. 379/7). [müdām]*

Kime feryād edeyin yārüñ elinden ki müdām
Ḳılur aġyār[ı] feraḥ yad idüben maḥremini *(G. 385/9). [müdām]*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/79). [müdām]*

Ḫüsrevā göñlüñi ḫōş ṭut ʿayşa meşġūl ol müdām
Yoḳ bu dünyānuñ vücūdı āḫiri vīrāndur *(K. 8/71). [müdām]*

ʿĀlem içre ʿayş ü ʿişret ḳıl müdām
Çün seni Tañrı zi-ʿālem ber-güzīd *(Kıt. 7/3). [müdām]*

Ḳaşuñ ucı farḳınuñ ḥaddi müdām
Gösterür arada bir ayı tamām *(Mua. 146/1). [müdām]*

Müdām ṣūret-i ḥāli ḥabīb ayaġa ṣalar
Ki yolına dil ü cāndan hemīşe virile ser *(Mua. 151/1). [müdām]*

Levḥ-i dilde kūşe-i zülfüñ müdām
Müşk ile her laḥẓa yazar naḳşı lām *(Mua. 230/1). [müdām]*

Āsūde eyle bu Cem-i dil-ḫasteyi müdām
Ẓıll-i ʿināyetinde İlāhī Muḥammedüñ *(Terk. 1/251). [müdām]*

Ṭarz-ı ṭırāz-ı vaḥdet ile zeyn olur müdām
Levlāke ḫilʿatindeki ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/105). [müdām]*

Saṭr-ı günāha luṭfı ḳalem çekmege müdām
Çīnī felekler oldı devātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/29). [müdām]*

Şekl-i ġınāyı ʿayn-ı ʿanā añlayup müdām
Faḳr olmış idi faḫr u ġınāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/13). [müdām]*

[A]ġlamaḳdan ol ciger-kūşem firāḳından müdām
Ḳāre ḳāre ḳanlara boyandı baḥr-istān felek *(Terk. 2/17). [müdām]*

Derd ü belā vü hecr ile bīmār ider müdām
Ḳılmaz bu ben şikestesine bir devā felek *(Terk. 3/9). [müdām]*

müdām it-: *Devamlı kılmak, devam ettirmek.*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dūn degülseñ ġam yime gerdūn içün *(G. 308/13). [müdām it]*

müdāmī: *Şaraba düşkün olan kimse.*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dūn degülseñ ġam yime gerdūn içün *(G. 308/13). [mūdāmī]*

müdārā ḳıl-: *Kin ve düşmanlığı örtüp zahiren dost gibi davranmak.*

Müslim olana olmaya bundan ḳatı müşkil
Kāfir ġażab eyleyicek ol ḳıla müdārā *(K. 5/120). [müdārā ḳıla, -a]*

müdāvā: *Tedavi.*

Lebüñ yādına ḫāk olsam ziyāret-gāh-ı ʿışḳ olup
Alurlardı müdāvāya mezārum ḫāk-sārından *(G. 286/10). [müdāvāya, -y, -a]*

Bu derde müdāvā ṭaleb eylerseñ eger sen
Bir dürlü daḫı çāre görinmez meger illā *(K. 5/133). [müdāvā]*

müdāvā bulın-: *Deva, çare bulunmak.*

Cemdür arada derd ü belā dāmına düşmiş
Derdine dirīġā ki bulınmadı müdāvā *(K. 5/70). [müdāvā bulınmadı, -ma, -dı]*

müdd: *Mut, kara mut, batman nevinden bir ölçek, kile.*

ʿAnberīn müdd ü müşk-i terden ḫāl
Ṣafḥa-i ġaybdan nihān itdi *(Mua. 153/3). [müdd]*

müddeʿī: *İddia eden, yalancı, iftiracı; rakip.*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n'ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi olduġı var *(G. 55/6). [müddeʿī]*

Dileme nām ü nişān müddeʿī Cemden yüri var
Kim hevāya uyıcaḳ nām ü nişān oda yanar *(G. 90/13). [müddeʿī]*

Nām ü neng isteme iy müddeʿī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/13). [müddeʿī]*

Müddeʿīyi yād ider her-giz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/19). [müddeʿīyi, -y, -i]*

Yoluña ben cān virürem müddeʿīden ötüri
Bu revā mı ḳaṣd idesin ben ġarībe ey ḥabīb *(G. 16/11). [müddeʿīden, -den]*

Müddeʿī fitneyle seni benden ayırmaḳ diler
Çün elinden gelmez uş fāsid ḫayāl itmek neden *(G. 287/11). [müddeʿī]*

müddeʿī: *Âşıklık iddiasında olanlar, iddiacılar, sahte âşıklar.*

Dir müddeʿī cān alsa gerek cānuñı didüm
Cānuma benüm minnet o cānāne gerekse *(G. 322/7). [müddeʿī]*

müddet: *Süre, zaman aralığı.*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳāñuñ iy Kerīm-i bī-miṣāl *(K. 3/14). [müddeti, -i]*

Bu müddet eger böyle medīd olur ise āh
Ṭaş daḫı bizüm-çün diye ḥayfā vü dirīġā *(K. 5/127). [müddet]*

müdġem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in içi içe geçmesi.*

Sırr-ı Ḥaḳḳa ne ḫōş işaretdür
Müdġem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/36). [müdġem-i lā ilāhe illallāh]*

müʾebbed ol-: *Ebedi , sonsuz olmak.*

Çü şānuñda bulındı luṭf-ı bī-ḥadd
Senüñ-çün maḥmidet oldı müʾebbed *(Mua. 189/2). [müʾebbed oldı, -dı]*

müflis: *İflas etmiş, fakir, zavallı, muhtaç.*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer ṣūretine der-be-der el ṣun yüri iy Cem *(Mua. 112/1). [müflis]*

müfteten: *Baştan çıkarılan, cezbedilen.*

Ki zīrā ʿārıż-ı dil-ber semendür
Semen ol mācerādan müftetendür *(Mes. 1/64). [müftetendür, -dür]*

müfteten ol-: *Büyülenmek, baştan çıkarılmak.*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/2). [müfteten olurdı, -ur, -dı]*

muġaylān: *Sevgilinin sokağının yolunda olduğuna inanılan, acı ve ızdırabı temsil eden deve dikeni.*

Dībā-miṣāl ḳıldı muġaylān dikenleri
Ṭāliblerine şevḳ[i] ḥarīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/191). [muġaylān]*

Neden kūyuñ muġaylānın ṭutam ḫār
Ki güldür yāsemendür yā semendür *(G. 67/3). [muġaylānın, -ı, -n]*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/13). [muġaylānın, -ı, -n]*

muġtenem ḳıl-: *Karşılık almadan ganimet olarak vermek.*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-i şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem *(K. 7/74). [muġtenem ḳıl]*

muġtenim ol-: *Bereketlenmek, zenginleşmek.*

Olur ġınā-yı şefḳat ile çünki muġtenim
Devlet anuñ ki ola faḳīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/207). [muġtenim olur, -ur]*

muḥaḳḳaḳ: *Şüphesiz, mutlaka; altı hat çeşidinden (aklam-ı sitte) biri.*

Ḫaṭ-ı reyḥānuñuñ nesḫi muḥaḳḳaḳ
Riḳāʿ u ṣülṣ ü tevḳīʿ oldı elḥaḳ *(G. 205/1). [muḥaḳḳaḳ]*

muḥaḳḳaḳ: *Mutlaka, kesin.*

Bu naġmeyi muṭrib ḳılagör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/7). [muḥaḳḳaḳ]*

muḥāl: *Gerçekleşmesi imkansız olan, olmayacak, imkansız.*

Terk-i cān eylemek maḥall iy yār
Seni terk eylemek muḥāl iy dōst *(G. 18/6). [muḥāl]*

muḫalled ḳal-: *Ebedi, sürekli kalmak.*

Şol deñlü sürer ẕevḳ u ṣafā derdüñ ile dil
Diler ki ḳala cevr ü cefāñ ile muḫalled *(G. 42/12). [muḫalled ḳala, -a]*

Muḥammed: *Hz. Muhammed (sav).*

Göklerde adı Aḥmed ü yirlerde Muḥammed
Anuñ ḥaḳı kim oldı bu esmāya müsemmā *(K. 5/169). [muḥammed]*

Püşt ü penāhum eyle penāhını dāyimā
ʿİzzet penāhıdur çü penāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/256). [muḥammedüñ, -üñ]*

Yā Rab ʿināyet eyle ki türbem türābını
Nūr ile rūşen ide mezārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/258). [muḥammedüñ, -üñ]*

Naṣb olalı cihāna livāsı Muḥammedüñ
Eflāke irdi şerʿ[i] nidāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/1). [muḥammedüñ, -üñ]*

Naṣb olalı cihāna livāsı Muḥammedüñ
Eflāke irdi şerʿ[i] nidāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/2). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḫalḳ olmaz idi ʿālem ü ādem felek melek
Ger olmasaydı anda rıżāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/4). [muḥammedüñ, -üñ]*

Faḫr-i kirām zübde-i kevn ü mekān iken
Faḫr-i ʿabādan idi ḳabāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/6). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḳalmışdı cümle küfr ẓalāmında ḍāllīn
Hādī irişdi nūr-ı żiyāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/8). [muḥammedüñ, -üñ]*

Bir noḳṭa gibi dāyireye aldı fi'l-meṣel
Beytü'l-ḥarāmı ṣaḥn-ı ṣafāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/10). [muḥammedüñ, -üñ]*

Jeng olmış idi āyine-i Ḥaḳ-nümā velī
Ṣayḳal yitişdi luṭf[ı] cilāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/12). [muḥammedüñ, -üñ]*

Şekl-i ġınāyı ʿayn-ı ʿanā añlayup müdām
Faḳr olmış idi faḫr u ġınāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/14). [muḥammedüñ, -üñ]*

Gör kim yetīm iken ṣadef-i mā-sivāda yoḳ
Dürr-i yetīm gibi behāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/16). [muḥammedüñ, -üñ]*

Devlet degül mi ki olmaya ümmetden özge hīç
Ḥaḳ ḥażretinde ġayrı recāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/18). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ümmet şefāʿatine boyun ṭutdı bī-ḥilāf
Maḥşer güninde faż[ı] ridāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/20). [muḥammedüñ, -üñ]*

Şükrinde ʿāciz oldı çü ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl
Yā Rab ne dille ola sipāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/22). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ṣıġmaz bu mevce faż[ı] biḥārı Muḥammedüñ
Olmaz bu gevher ile niṣārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/23). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ṣıġmaz bu mevce faż[ı] biḥārı Muḥammedüñ
Olmaz bu gevher ile niṣārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/24). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ṣāfī güherden oldı çü ẕātı Muḥammedüñ
Gelmez beyāna ẕātı ṣıfātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/25). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ṣāfī güherden oldı çü ẕātı Muḥammedüñ
Gelmez beyāna ẕātı ṣıfātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/26). [muḥammedüñ, -üñ]*

Mevc-i biḥār-ı luṭfına ġarḳ ola kāyināt
Raḥmet aḳıdsa luṭfı Fırātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/28). [muḥammedüñ, -üñ]*

Saṭr-ı günāha luṭfı ḳalem çekmege müdām
Çīnī felekler oldı devātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/30). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḳudretle yazılur çü berāt-ı müsellemi
Bu dille oḳınur mı berātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/32). [muḥammedüñ, -üñ]*

Dil kesr-i feṯḥ-i żamm ola cezm ile bī-gümān
Olsa sükūn-ı cān ḥarekātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/34). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḫalk-ı zamāne luṭf-ı necātında uma raḥm
Kime ki irse faż[ı] necātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/36). [muḥammedüñ, -üñ]*

Saʿy it ki maḥrem-i medenī olasın göñül
Mekkīdür işigi ʿArafātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/38). [muḥammedüñ, -üñ]*

Yir ü göge muṣībet-i ʿuẓmā idi eger
Mevt-i cihān gibi olsa memātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/40). [muḥammedüñ, -üñ]*

Maʿnīde riḥlet itdi fenādan beḳāya ol
Bāḳī-durur hemīşe ḥayātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/42). [muḥammedüñ, -üñ]*

Dil gözgüsini ḳaplar ise jeng-i maʿṣıyet
Dāyim cilāsıdur ṣalavātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/44). [muḥammedüñ, -üñ]*

Bir pāyesini ḳaṭʿ idemez fikr-i mā-sivā
Gör nice yücedür derecātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/46). [muḥammedüñ, -üñ]*

Bu deñlü naḫl-bend-senā olmaz idi dil
Zeyn itmeseydi luṭf[ı] bahārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/48). [muḥammedüñ, -üñ]*

Uyardı şemʿ-i çarḫı cemāli Muḥammedüñ
Zeyn itdi yiri vaṣfı kemāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/49). [muḥammedüñ, -üñ]*

Uyardı şemʿ-i çarḫı cemāli Muḥammedüñ
Zeyn itdi yiri vaṣfı kemāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/50). [muḥammedüñ, -üñ]*

Kimüñ sitāresine düşerse saʿīd olur
Bir ḳurʿa idi ʿāleme fāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/52). [muḥammedüñ, -üñ]*

Tenḳīḥ-i dīn maṣādırı telvīḥine kelām
Tefsīr-i şerḥ-i kenze maḳāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/54). [muḥammedüñ, -üñ]*

Gün gibi rūşen olmaġa iʿcāz-ı Muṣṭafā
Şaḳḳ itdi bedri şekl-i hilāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/56). [muḥammedüñ, -üñ]*

Yüz biñ yıl öñdin olmadın ervāḥ-ı kāyināt
Ḫalḳ olmış idi rūḥı miṣāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/58). [muḥammedüñ, -üñ]*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu ġınāyı ki āyet-i mālü'l-yetīm idi *(Terk. 1/65). [muḥammedüñ, -üñ]*

Vaḥdet ḫazīnesindeki māli Muḥammedüñ
Cān gözin açmaġa nice ḫōş tūtiyā olur *(Terk. 1/67). [muḥammedüñ, -üñ]*

Sürme yirine gerd-i niʿāli Muḥammedüñ
Gelmez lisān [ü] ḳāle vü ṣıġmaz beyāna hīç *(Terk. 1/69). [muḥammedüñ, -üñ]*

Miʿrāc gicesindeki ḥāli Muḥammedüñ
Bir ḳılı biñ yararsa daḫı ʿaḳl-ı ḫurde-bīn *(Terk. 1/71). [muḥammedüñ, -üñ]*

Gelmez ḫayāl [ü] vehme ḫayāli Muḥammedüñ
Bir ḥarf vaṣfın itmeye ervāḥ-ı mā-sivā *(Terk. 1/73). [muḥammedüñ, -üñ]*

Cümle senāsın eylese vārı Muḥammedüñ
Ṭutdı cihānı nūr-ı cebīni Muḥammedüñ Zeyn itdi dīni rūy-ı zemīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/75). [muḥammedüñ, -üñ]*

Resm oldı ḫaṭṭ-ı ḫātemine ḫatm-i mürselīn
Ḫātem olalı naḳş-ı nigīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/78). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/80). [muḥammedüñ, -üñ]*

Pest oldı ferş ü ʿarş Burāḳ-ı nübüvvete
Püşti olalı mesned-i zīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/82). [muḥammedüñ, -üñ]*

İsrā deminde ḥāṣıl olan sırra olmadı
Cibrīl emānet ile emīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/84). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḫulḳ u ḫışāl[i] zīver-i luṭf ile zeyn ider
Ḥavrā hemīşe ḫuld-ı berīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/86). [muḥammedüñ, -üñ]*

ʿĀlem niẓām bulmaz idi intiẓām-ı naẓm
ʿAḳd itmeseydi ṭurresi çīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/88). [muḥammedüñ, -üñ]*

Dünyā yıḳılsa şerʿi anuñ bulmaz inḳırāż
Faż̈l-ı muʿīn olalı muʿīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/92). [muḥammedüñ, -üñ]*

ʿİṣyān ḍalāletinde ḳomadı zamāneyi
Raḥmet degül mi ʿāleme dīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/94). [muḥammedüñ, -üñ]*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/96). [muḥammedüñ, -üñ]*

Devlet anuñla yār-i ḳadīm ola tā ebed
Her kim ki ola cān ile yāri Muḥammedüñ *(Terk. 1/98). [muḥammedüñ, -üñ]*

Rūḥuñ şifāsı lafẓ-ı tabībi Muḥammedüñ
ʿAḳluñ ṣafāsı ṭiynet-i ṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/99). [muḥammedüñ, -üñ]*

Rūḥuñ şifāsı lafẓ-ı tabībi Muḥammedüñ
ʿAḳluñ ṣafāsı ṭiynet-i ṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/100). [muḥammedüñ, -üñ]*

Bu derden olma dūr ki Ḥaḳḳa ḳarīb olur
İy dil kim olsa bāb[ı] ḳarībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/102). [muḥammedüñ, -üñ]*

Hīç enbiyāya ḳıṣṣası da olmadı naṣīb
Şol ḥiṣṣeden ki oldı naṣībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/104). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ṭarz-ı ṭırāz-ı vaḥdet ile zeyn olur müdām
Levlāke ḫilʿatindeki ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/106). [muḥammedüñ, -üñ]*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Leẕẕet virürse ceẕbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/108). [muḥammedüñ, -üñ]*

Şükrinde ḳāṣır olma ki nuḳl-i şeker döker
Cān meclisinde nuḳl-i zebībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/110). [muḥammedüñ, -üñ]*

Gel gör bu ḳurb-ı Ḥaḳḳı ki Ḥaḳḳa ḥabīb iken
Ḥaḳ daḫı olmış idi ḥabībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/112). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḥaḳ minberinde cāmiʿ-i vaḥdete muttaṣıl
ʿİzzet nevāsı idi ḫaṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/114). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ervāḥ-ı enbiyā ḳamu ṭālib-durur ki ola
Dār-ı nübüvvet içre naḳībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/116). [muḥammedüñ, -üñ]*

Sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūna ṭaʿn ider
Kim ki ola işigüñde ġarībi Muḥammedüñ Zīrā ki cāna ḥubb-i vaṭenden ḫaber virür *(Terk. 1/118). [muḥammedüñ, -üñ]*

Sākin olan ġarībe diyārı Muḥammedüñ
Ḳavl-i ṣaḥīḥ ṣerʿi ḫiṭābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/119). [muḥammedüñ, -üñ]*

Sākin olan ġarībe diyārı Muḥammedüñ
Ḳavl-i ṣaḥīḥ ṣerʿi ḫiṭābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/120). [muḥammedüñ, -üñ]*

Naḳl-i ṣarīḥ ferʿi cevābı Muḥammedüñ
Lafẓ-ı laṭīf iken kütüb-i enbiyāyı gör *(Terk. 1/121). [muḥammedüñ, -üñ]*

Nesḫ itdi cümlesini kitābı Muḥammedüñ
Ve'ş-şems şemʿ-i nūr-ı ruḫından nişānedür *(Terk. 1/123). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ve'l-leyl olursa ṭañ mı niḳābı Muḥammedüñ
Miʿrāc ḥiṣṣesi ne ʿaceb ḳıṣṣadur gözet *(Terk. 1/125). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ki oldı naṣīb vaṣl-ı niṣābı Muḥammedüñ
Ḳaṭʿ-ı ḥicāb ḳıldı geçüp cümle perdeden *(Terk. 1/127). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḳalmadı āre yirde ḥicābı Muḥammedüñ Ḥavrā gözine kuḥl-i mücevher gibi çeker
Girse eline bābı türābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/129). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḳalmadı āre yirde ḥicābı Muḥammedüñ Ḥavrā gözine kuḥl-i mücevher gibi çeker
Girse eline bābı türābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/130). [muḥammedüñ, -üñ]*

Sīmürġ kevn-i ẓıll-i ẓalīlinde ḫōş geçer
Per açduġınca şerʿi ʿuḳābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/132). [muḥammedüñ, -üñ]*

Dīn sebze-zārı neşv ü nemāsına yaġdurur
Bārān-ı luṭf faẓl[ı] seḥābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/134). [muḥammedüñ, -üñ]*

Bir ḳaṭre āb-ı raḥmet ile yur cihānı heb
Gelmez lisāna luṭfı ḥisābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/136). [muḥammedüñ, -üñ]*

Cān riştesini kesme ki ḥabli'l-metīn ṣunar
Ṣaḥrā-yı dīnde çetri ṭınābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/138). [muḥammedüñ, -üñ]*

Meʾvā-yı raḥm ü melceʾ-i raḥmet didükleri
İki cihānda oldı cenābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/140). [muḥammedüñ, -üñ]*

Nūr ile gün bigi ḳıla leyl-i ḍalāleti
Dīdār açarsa luṭfı nehārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/142). [muḥammedüñ, -üñ]*

Rabṭ itdi her kelāmı kelāmı Muḥammedüñ
Żabṭ itdi her niẓāmı niẓāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/143). [muḥammedüñ, -üñ]*

Rabṭ itdi her kelāmı kelāmı Muḥammedüñ
Żabṭ itdi her niẓāmı niẓāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/144). [muḥammedüñ, -üñ]*

Yazılmış idi levḥ ü ḳalem daḫı yoġ iken
Levḥ-i nübüvvet üstine nāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/146). [muḥammedüñ, -üñ]*

Gītī-serāy salṭanatından ne añlanur
Devlet anuñ ki ola ġulāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/148). [muḥammedüñ, -üñ]*

Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb olur
Her ḳanda ḳorlar ise ḫıyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/150). [muḥammedüñ, -üñ]*

Dillü dilince her biri tesbīḥ ider anı
Ṭoldurdı māsivāyı peyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/152). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḫidmet yolında ġāşiye-dār oldı Cebreʾīl
Zīn ṣalalı Burāḳa licāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/154). [muḥammedüñ, -üñ]*

Dāyim maḳāmı Ravża-i Dārü’s-selām olur
Her ḳanḳı rūḥa irse selāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/156). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḳavs-i ḳaderde sehm-i saʿādet nişānıdur
Kime ki irse luṭf[ı] sihāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/158). [muḥammedüñ, -üñ]*

Baġdād ʿāleme işigi Kaʿbe-i necāt
Mışra Medīne ṭurresi Şāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/160). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḳadr-i maḳām-ı ʿizzet[i] ḳatında ʿArş ḫāk
Gelmez ḳıyāsa ḳadr-i maḳāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/162). [muḥammedüñ, -üñ]*

Deryā-durur ki cümle cihāna muḥīṭdür
Ṣıġmaz muḥīṭe baḥri kenārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/164). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ṭoldı meşām-ı cāna nesīmi Muḥammedüñ
Feyż irdi rūḥa luṭf-ı ʿamīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/165). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ṭoldı meşām-ı cāna nesīmi Muḥammedüñ
Feyż irdi rūḥa luṭf-ı ʿamīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/166). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ümmī dir idi kendüye Raḥmān muʿallemi
Gel gör ki neydi ṭabʿ-ı selīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/168). [muḥammedüñ, -üñ]*

Farż itmez idi kendüye ḳarż-ı şefāati
Olmasa Ḥaḳla ʿahd-i ḳadīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/170). [muḥammedüñ, -üñ]*

Bulur nevālesi ile nevā bī-nevā-yı dīn
Bir süfre yaydı luṭf-ı naʿīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/172). [muḥammedüñ, -üñ]*

Merġūl-i çīn-i perçem[i] cīm-i cemāldür
Ṣadr-ı celāle ṭurresi cīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/174). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḫāk-i rehinden ala güher efser-i şeref
Kim olsa işiginde yetīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/176). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḫalḳa nevāle-baḫş-ı keremdür ḫazīnesi
Devlet degül mi bāb-ı kerīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/178). [muḥammedüñ, -üñ]*

Bū-cehl olursa daḫı yanar Bū-Leheb-miŠāl
Her kim ki olursa dīni ġarīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/180). [muḥammedüñ, -üñ]*

Maʿnāsın añlayana işāret yiter hemīn
Mā-i maʿīn-i ʿaynına mīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/182). [muḥammedüñ, -üñ]*

Bir ḳaṭresinde cürm-i cihān ʿafv olur ḳamu
Gelmez ḳıyāsa luṭf-ı ʿaẕīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/184). [muḥammedüñ, -üñ]*

Dil kīmyāsı ḳalbi ola ṣāfa münḳalib
Çekse ḫalāṣa luṭf[ı] ʿayārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/186). [muḥammedüñ, -üñ]*

Basṭ-ı bisāṭ-ı şerʿ[i] serīri Muḥammedüñ
Ṣadr-ı ṣudūr muʿciz[i] sırrı Muḥammedüñ *(Terk. 1/187). [muḥammedüñ, -üñ]*

Basṭ-ı bisāṭ-ı şerʿ[i] serīri Muḥammedüñ
Ṣadr-ı ṣudūr muʿciz[i] sırrı Muḥammedüñ *(Terk. 1/188). [muḥammedüñ, -üñ]*

Düşmezdi yire gölgesi tā gelmesün diyü
ʿAks-i naẕerde daḫı naẕīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/190). [muḥammedüñ, -üñ]*

Dībā-miṣāl ḳıldı muġaylān dikenleri
Ṭāliblerine şevḳ[i] ḥarīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/192). [muḥammedüñ, -üñ]*

Bulmazdı dil kemānı gümānsuz nişān-ı luṭf
Sehm-i saʿādet olmasa tīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/194). [muḥammedüñ, -üñ]*

Gevher-durur ki ṣayḳala hīç ihtiyācı yoḳ
Āyīneluḳda ṭabʿ-ı münīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/196). [muḥammedüñ, -üñ]*

Cennet çemenlerinde ṣafā güllerin açar
Cān bülbüline vaṣf[ı] ṣafīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/198). [muḥammedüñ, -üñ]*

Naḫcīri ola cümlesinüñ ṣaydı māsivā
Ger pence açsa ḥamlesi şīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/200). [muḥammedüñ, -üñ]*

Būyı meşām-ı cāna virür ceẕbe-i ṣafā
Ṭıynet bulalı ḫāk[i] ʿabīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/202). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḳaṭʿ itse tīġı ṭañ mı Naṣārā ḳılubanı
Çün nuṣret-i Ḥaḳ oldı naṣīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/204). [muḥammedüñ, -üñ]*

Āzāde ola bār-ı belādan miṣāl-i serv
Her kim olursa şevḳ[ı] esīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/206). [muḥammedüñ, -üñ]*

Olur ġınā-yı şefḳat ile çünki muġtenim
Devlet anuñ ki ola faḳīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/208). [muḥammedüñ, -üñ]*

Sāye ṣalarsa işigine ʿArş yüz sürer
Dil ḫānesine dār[ı] cidārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/210). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ṭutdı nesīmi ḫalḳ-ı cihānı Muḥammedüñ
Zeyn itdi naḳş-ı luṭf[ı] zamānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/211). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ṭutdı nesīmi ḫalḳ-ı cihānı Muḥammedüñ
Zeyn itdi naḳş-ı luṭf[ı] zamānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/212). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ṭūbā nihāl[i] devḥasını ser-nigūn ṭutar
Bāġ-ı cināndа serv-i revānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/214). [muḥammedüñ, -üñ]*

ʿĀlem berāt-ı şerʿa ḳalem gibi yüz sürer
ʿUnvān olaldan aña nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/216). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḫākī-veş ola meskeni ṭopraḳ yolı hevā
Her kimi ki atsa reddi kemānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/218). [muḥammedüñ, -üñ]*

Kevn ü mekānda nīze gibi yir[i] ṣadr olur
Her kime ki irse ẓıll-i sinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/220). [muḥammedüñ, -üñ]*

Kenz-i künūzı maḫzen-i esrār-ı lā-mekān
Miftāḥ-ı ḳufli yaʿnī zebānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/222). [muḥammedüñ, -üñ]*

Cümle cihānda ṭutmaz idi böyle iştihār
Zeyn itmese ḫışāl[i] cinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/224). [muḥammedüñ, -üñ]*

Germ itdi naḳd-i cān[ı] metāʿ-ı şerīʿate
Bāzār-ı dīnde faẕl[ı] dükānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/226). [muḥammedüñ, -üñ]*

Aç cān gözini gör ki ne naḳş ile zeyn olur
Ṭā-hā nişānesi ile nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/228). [muḥammedüñ, -üñ]*

Keşf itdügince süfre ṣımāṭ-ı nübüvveti
Bir ḳur[ı] ḳurṣ oḳur meh[i] nānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/230). [muḥammedüñ, -üñ]*

Telḫīṣ-i vaṣfı ṣerḥ[i] muṭavvel risāledür
Olmaz bu muḫtaṣarla beyānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/232). [muḥammedüñ, -üñ]*

Mümkin degül göñül ki sezā-vār ola sözüñ
Olduḳça ḳıl senāsını bārī Muḥammedüñ *(Terk. 1/234). [muḥammedüñ, -üñ]*

ʿİzzet güninde ṭoġalı māhı Muḥammedüñ
Ṭutdı zemīni ṣerʿi sipāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/235). [muḥammedüñ, -üñ]*

ʿİzzet güninde ṭoġalı māhı Muḥammedüñ
Ṭutdı zemīni ṣerʿi sipāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/236). [muḥammedüñ, -üñ]*

Levḥ üzre yazmış idi ezel kilk[i] ismini
Levḥ ü ḳalemdür anda güvāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/238). [muḥammedüñ, -üñ]*

İklīl-i ʿArş terk-i ṭırāzına vaṣle-bend
Tāc-ı dü-kevn bend-i külāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/240). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ve'l-leyl lāmı ile ne ḫōş dāll olur gözet
İsrā şebine ṣaʿr-ı siyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/242). [muḥammedüñ, -üñ]*

Mā-i maʿīne ġarḳ ola ervāḥ-ı māsivā
Raḥmet ṣuyını dökse miyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/244). [muḥammedüñ, -üñ]*

Gül-zār-ı cāna arż ide cennet çemenlerin
Dīn sebzesinde luṭf[ı] giyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/246). [muḥammedüñ, -üñ]*

Ḫāk ise daḫı āyine-i Ḥaḳ-nümā olur
Miʾrāt-ı cāna düşse nigāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/248). [muḥammedüñ, -üñ]*

Rifʿat degül mi ʿizzet-i kevneyn cāh oḳur
Rifʿatde pāy-i pāyesi cāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/250). [muḥammedüñ, -üñ]*

Āsūde eyle bu Cem-i dil-ḫasteyi müdām
Ẓıll-i ʿināyetinde İlāhī Muḥammedüñ *(Terk. 1/252). [muḥammedüñ, -üñ]*

İy Ḳādir [ü] Kerīm ü Raḥīm ihdinā'ṣ-ṣırāṭ
Tā kim hidāyet eyleye rāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/254). [muḥammedüñ, -üñ]*

muḥarrem: *Kamer takviminin birinci ayı, aşure ayı.*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/8). [muḥarremdür, -dür]*

muḥaşşā eyle-: *Haşiye koymak, açıklayıcı notlar yazmak.*

Ṣafḥa-i gülde kitāb-ı ḥüsnini
Yār müşk ile muḥaşşā eylemiş *(G. 172/4). [muḥaşşā eylemiş, -miş]*

muḫayyer: *Seçmeli, beğenmeye bağlı, beğenmece.*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/10). [muḫayyer]*

müheyyā ol-: *Hazırlanmak.*

Mey-i laʿlüñle demidür virevüz cāna ṣafā
Çünki esbāb-ı ṭarab oldı müheyyā bu gice *(G. 324/8). [müheyyā oldı, -dı]*

muhibb ol-: *Seven, âşık olan.*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/14). [muhibb olan, -an]*

muḥīt: *Çepeçevre kuşatan, etrafını çeviren, çevreleyen ihata eden (şey).*

Deryā-durur ki cümle cihāna muḥīṭdür
Ṣıġmaz muḥīṭe baḥri kenārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/163). [muḥīṭdür, -dür]*

Deryā-durur ki cümle cihāna muḥīṭdür
Ṣıġmaz muḥīṭe baḥri kenārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/164). [muḥīṭe, -e]*

muḥīt: *Büyük deniz, okyanus.*

ʿUmmān dimezdi kimsene eşküm muḥīṭine
Ger mā-cerā o ḥālete olmasa mā-ṣadaḳ *(G. 206/3). [muḥīṭine, -ine]*

Ḫayāl-i laʿl ü ruḫını gözüme ṣaldı raḳīb
Muḥīṭ içinde düşürdi ṣan Ehrimen ḫātem *(G. 261/4). [muḥīṭ]*

muḥīṭ ol-: *Kuşatmak, çepeçevre sarmak.*

merkez-i ʿadle muḥīṭ oldı çü göñlüñ ḫüsrevā *(Mua. 192/3). [muḥīṭ oldı, -dı]*

Ḳanġı ay kim Ḳadre olmışdur muḥīṭ
Ol semen-sīmānuñ adıdur basīṭ *(Mua. 180/1). [muḥīṭ olmışdur, -mış, -dur]*

muḥīṭ-i eşk: *Gözyaşı denizi II âşığın fazlaca akıttığı gözyaşları.*

Gören muḥīṭ-i eşkümi ʿummān ṣanup didi
Bu baḥr-i bī-ḥadüñ yidi deryā ḳulaġıdur *(G. 126/13). [muḥīṭ-i eşkümi, -üm, -i]*

muḥkem: *Sağlam, dayanıklı.*

Gerçi cevri dil-berā çoḳ eyledüñ ben ḫasteye
Līk ʿışḳuñ göñlüm içinde iñen muḥkem-durur *(G. 78/10). [muḥkem-durur, -durur]*

Ger binā-yı tevbe vīrān oldı ise şükr aña kim
Ḳaṣr-ı ʿişret varduġınca ṭutısar muḥkem esās *(G. 163/8). [muḥkem]*

Ḫalḳ-ı zamāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i Ḥarem *(K. 7/55). [muḥkem]*

muḥkem ol-: *Sağlam olmak, sağlamlaşmak, kalıcı olmak.*

İy dil vefā sen umma her-giz güzeller içre
Ḳavl ü ḳarār muḥkem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/10). [muḥkem olduġı, -duġ, -ı]*

Göñül mülkin yıḳar seyl-āb-ı eşküm
Binā ṣu uġraġında muḥkem olmaz *(G. 141/4). [muḥkem olmaz, -maz]*

Didüm ġamzeñ oḳı zaḫm urdı cāna
Didi şād ol maḥabbet muḥkem olmış *(G. 169/8). [muḥkem olmış, -mış]*

Ne deñlü cevr iderseñ ben ġarībe
Olur göñlümde ʿışḳuñ daḫı muḥkem *(G. 259/6). [muḥkem olur, -ur]*

mühr ur-: *Mühürlemek, mühür basmak.*

ʿĀlem muṭīʿüñ olmaġa ḥüsnüñ berātına
Mühr urdı laʿlüñ üstine yazdı nişān ḳaşuñ *(G. 224/16). [mühr urdı, -dı]*

muḫtāc: *Muhtaç, İhtiyacı olan.*

Çarḫ-ı aṭlas kūşe-i eyvānuñı görse ḫacil
Meh yüz urmaġa der-i der-gāhuña muḫtācdur *(G. 191/2). [muḫtācdur, -dur]*

Dehān ü zülfüñüñ muḫtācıdur dil
Ḫadeng-i ġamzeñüñ ūmācıdur dil *(Mua. 296/1). [muḫtācıdur, -ı, -dur]*

muhtāc ol-: *Muhtaç olmak.*

Kisvet-i faḳra eger cān ile muhtāc olasın
Ḫāk iseñ daḫı cihān farḳına ser-tāc olasın *(G. 303/1). [muhtāc olasın, -a, -sın]*

İdindi ḫāk-i rāhuñ mihr [ü] meh tāc
Ki tā olmaya anlar ġayra muḫtāc *(Mua. 211/2). [muḫtāc olmaya, -ma, -y, -a]*

muḫtār ol-: *Beğenilmiş, seçilmiş, seçkin, mümtaz olmak.*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāḳ oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(K. 7/33). [muḫtār oldı, -dı]*

muḫtār-ı dü-cihān: *İki cihanın mümtazı.*

Aḫyār-ı ins ü cāndur iden ḥamd ẕātuñı
Muḫtār-ı dü-cihāndur iden seni iḫtiyār *(K. 2/46). [muḫtār-ı dü-cihāndur, -dur]*

muḫtaṣar: *İhtisar olunmuş, kısaltılmış.*

Yazılduḳça ciger ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar şāhā
Hemān āyīne-i dilde görinür rūşen ü zībā *(Mua. 5/1). [muḫtaṣar]*

muḫtaṣar: *İhtisar olunmuş, kısaltılmış II bir eserin özet hâlinde kaleme alınmasından meydana gelen telif türü*

(Hatîb el-Kazvînî'nin yazdığı Telhisü'l-Miftâh'ın Sa'deddin et-Teftâzânî (ö. 792/1390) tarafından yapılan muhtasar şerhi).

Telḫīṣ-i vaṣfı şerḥ[i] muṭavvel risāledür
Olmaz bu muḫtaṣarla beyānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/232). [muḫtaṣarla, -la]*

muḫtaṣar ol-: *Kısa, özet hâlinde olmak.*

Yaşlarum ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar oldı beyān
Tā görenler nāme ardından oḳuyalar revān *(Mua. 4/1). [muḫtaṣar oldı, -dı]*

Zülfüñe bedīʾdür şanemā muḫtaṣar olmaḳ
Çün şerḥ-i muṭavvelde ṣıġışmadı beyāne *(G. 357/5). [muḫtaṣar olmaḳ, -mak]*

muḫtaṣer: *Özetlemek, sözü kısa tutmak.*

Birinüñ şerḥ[i] muṭavvel zülfi sırrında ʿıyān
Birinüñ mużmer lebi remzinde metn[i] muḫtaṣer *(G. 138/16). [muḫtaṣer]*

Telḫīṣ-i zülfi metni muṭavvel beyān iken
Şerḥ-i dehānı ile olur muḫtaṣer gibi *(G. 408/12). [muḫtaṣer]*

muḫtaṣer ḳıl-: *Özetlemek, sözü kısa tutmak.*

Añ dehānın ḳo muṭavvel zülfini
İñen uzatma sözüñ ḳıl muḫtaṣer *(G. 133/12). [muḫtaṣer ḳıl]*

muḫtaṣer ol-: *Özet hâle getirilmek, kısaltılmak.*

Söyler idüm zülfüñ ucından muṭavvel ḳıṣṣamı
Ger dehānuñ fikri ile olmasaydı muḫtaṣer *(G. 98/4). [muḫtaṣer olmasaydı, -ma, -sa, -y, -dı]*

Zülfüñde muṭavvel olıcaḳ ḳıṣṣa-i derdüm
Añdur dehenüñ fikrini kim muḫtaṣer olsun *(G. 299/6). [muḫtaṣer olsun, -sun]*

muḫterem ol-: *Saygı görmek, kıymet ve hürmete sahip olmak.*

Ger bir ḥaḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḫterem *(K. 7/50). [muḫterem olur, -ur]*

muʿīn ol-: *Yardımcı olmak.*

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içinde var iʿtibār *(K. 2/49). [muʿīn oluban, -uban]*

muʿīn-i ʿālem: *Kâinatın yardımcısı, herkese yardım eden.*

Oldur Muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳadīm ü Ḳādir ü Zü'l-menn ü Kird-gār *(K. 2/21). [muʿīn-i ʿālem]*

muʿīni ol-: *Yardımcısı olmak.*

Dünyā yıḳılsa şerʿi anuñ bulmaz inḳırāż
Faż̈l-ı muʿīn olalı muʿīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/90). [muʿīni olalı, -alı]*

müjde: *Sevinmeye yol açan, sevindirici haber, muştu.*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/1). [müjde]*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy mürde-beden kim işbu dem cān irişür *(G. 71/8). [müjde]*

müje: *Kirpik.*

Dili şol deñlü ġanī ḳıldı lebüñ fikri gözüm
Müje cārūbı ile ṭaşra döker laʿl ü güher *(G. 114/4). [müje]*

Müje cārūbı ile pāk ideyin işigüñi
Her seḥer gözlerümüñ yaşı çü nem-nāk eyler *(G. 117/11). [müje]*

Müjem eyler gözümde zülfüñi naḳş
Ṣanasın ḳıl ḳalemle mār yazar *(G. 130/9). [müjem, -m]*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/3). [müjem, -m]*

Deste baġlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum şu seper şular gibi *(G. 422/1). [müjem, -m]*

müjgān: *Kirpikler.*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/16). [müjgāndan, -dan]*

Dil Kaʿbe çeşm ü ebrū ḳapuları bi-ʿaynih
Müjgān miṣāl-i ḥuccāc göz yaşı reşk-i zemzem *(G. 274/10). [müjgān]*

müjgān-ı kerem: *Kerem kirpikleri.*

Āb-ı luṭf ile yoluñ şulayalı çeşm-i vefā
Oldı cārūb işigüñ ḫākine müjgān-ı kerem *(K. 1/56). [müjgān-ı kerem]*

müjgān-ı tīr: *Ok gibi kirpik.*

Birinüñ müjgān-ı tīri ʿāleme nāvek-fiken
Birinüñ bir ġamzesi ʿuṣṣāḳa biñ ḫancer çeker *(G. 138/21). [müjgān-ı tīri, -i]*

muḳābil ol-: *Bir şeyin dengi ve karşılığı olmak.*

Egerçi mihr ider ḳaṭʿ-ı menāzil
Olamaz yüzüñ ayına muḳābil *(G. 230/2). [muḳābil olamaz, -a, -maz]*

muḳābil ol-: *Karşısına çıkmak, karşı karşıya gelmek.*

Ġamzeñ ḫayāli çeşmüme ḫancer degül midür
Olan muḳābil aña dil-āver degül midür *(G. 127/2). [muḳābil olan, -an]*

Şol ġamzelerüñ tīrine olmaġa muḳābil
Ten cevşen ü bu sīne-i sūzān siper olsun *(G. 299/11). [muḳābil olmaġa, -maġ, -a]*

muḳābil ṭur-: *Karşısında durmak.*

Ruḫum rengini ʿarż itdüm muḳābil ṭurmayub didi
Bilürsin rū-be-rū olmaz ruḫ ile şāh-ı bī-ḫāyil *(Müf. 17/1). [muḳābil ṭurmayub, -ma, -y, -up]*

muḳābil ṭut-: *Denk tutmak, aynı görmek, bir tutmak.*

Ben muḳābil ṭutmazam iy meh cemālüñ āyine
Kim felekden ay ine ola mücellā āyine *(G. 349/1). [muḳābil ṭutmazam, -maz, -am]*

muḳadder ol-: *Takdir edilmek, nasip olmak.*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacabā yoḳsa bize
Leyletü'l-ḳadr midür ki oldı muḳadder bu gice *(G. 325/6). [muḳadder oldı, -dı]*

mükafat: *Bir başarının, iyi ve güzel bir davranışın karşılığı olan şey, ödül.*

Cefā vü cevre mükāfāt gösterüp āḫir
Olursa laʿlüñ eger baña ʿöẕr-ḫᵛāh yiter *(G. 91/9). [mükāfāt]*

muḳayyed ol-: *Bağlanmak.*

Her dem çekerem derd ü belāñ ile cefālar
Göñlüm olalı zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/6). [muḳayyed olalı, -alı]*

Āvāreluġa düşdi daḫı cemʿ olımaz āh
Olalı dil ol zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/8). [muḳayyed olalı, -alı]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın aña muḳayyed *(G. 42/10). [muḳayyed olmayasın, -ma, -y, -a, -sın]*

mükerrer it-: *Tekrar etmek II mükerrer şeker yapmak, çifte kavrulmuş şeker yapmak.*

Şu ḳoydı şekkerüñ başına iy dōst
Cem idelden lebüñ vaṣfın mükerrer *(G. 132/18). [mükerrer idelden, -elden]*

mükerrer ol-: *Çifte kavrulmuş şeker olmak.*

Öpdügi içün laʿlini virür şeker bigi ṣafā
Olıcaḳ dilde mükerrer kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/6). [mükerrer olıcaḳ, -ıcaḳ]*

Tekrār gelse lebleri leẕẕet virür dile
Zīrā mükerrer olıcaḳ olur şeker leẕīẕ *(G. 49/8). [mükerrer olıcaḳ, -ıcaḳ]*

muḳīm: *İkamet eden, oturan; daim olan, daimî.*

Çün ṣafā bulmaz beni ḳapuñda gördükçe muḳīm
Kaʿbe-i kūyuñda niçün saʿy ider bilsem raḳīb *(G. 17/7). [muḳīm]*

muḳīm ol-: *İkamet etmek, ikamet eden olmak, sakin olmak.*

Bu ravża-i kūyuñda maḳām eyleyeli dil
Cennetde muḳīm olmaġa bir dem hevesüm yoḳ *(G. 202/8). [muḳīm olmaġa, -maġ, -a]*

Kūyuñ muḳīmi olsam nār-ı belāya yaḳma
Ṣaḫn-ı cinān cehennem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/7). [muḳīmi olsam, -sa, -m]*

Kūyuñ oldı çünki cennātü'n-naʿīm
Cenneti n'eyler olan anda muḳīm *(G. 258/2). [muḳīm olan, -an]*

Muḳīm olsa n’ola zülfüñde göñlüm
Gice her yir sarāyıdur ġarībüñ *(G. 214/3). [muḳīm olsa, -sa]*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/3). [muḳīm olup, -up]*

muḳrī-i ḳudret: *Kudret okuyucusu.*

Cān ḳumrısı nuṭḳa gelicek muḳrī-i ḳudret
Bu maṭlaʿ-ı tevḥīdi ḳılur ḳalbine ilḳā *(K. 5/141). [muḳrī-i ḳudret]*

muḳtebes ol-: *Faydalanmak üzere alınan, faydalanılan olmak.*

Zülf-i şeb-rengüñi pinhān itme rūyüñ çün olur
Āftābuñ nūrı ḥüsnüñ pertevinden muḳtebes *(G. 162/6). [muḳtebes olur, -ur]*

mül: *Şarap.*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫʷāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/2). [mül-durur, -durur]*

Çeşmümde ḫayāli lebüñüñ iy büt-i gül-ruḫ
Bir sāġere beñzer ki ola mül arasında *(G. 323/8). [mül]*

Gül yañaḳlu mül ṭudaḳlu meh-liḳā maḥbūblar
Ḥüsn içinde her biri mihr ü meh-i tābāndur *(K. 8/67). [mül]*

Ruḫları gül zülfi sünbül lebleri mül sākīler
Ṣalınup seyr eylesün meclisde raḳṣ ursun felek *(Terk. 2/63). [mül]*

mül: *Şarap II sevgili.*

Laʿlüñ var iken ṣunma Ceme bāde-i ḥamrā
Çün mest ü ḫarāb itmege sen mül de yitersin *(G. 306/10). [mül]*

mülhem-i lā ilāhe illallāh eyle-: *Kelime-i tevhid'i ilham eylemek.*

Göñlini eyle iy Ḫudā-yı Kerīm
Mülhem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/48). [mülhem-i lā ilāhe illallāh eyle]*

mülk: *Memleket, ülke.*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/2). [mülkine, -i, -n, -e]*

Devlet-i ḥüsnüñde şāhā bu revā mı kim gözüñ
Leşker-i ġam gönderüp dil mülkini yaġmā ḳılur *(G. 104/4). [mülkini, -i, -n, -i]*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir şīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/17). [mülki, -i]*

Birinüñ zülfi cihān mülkine sūd eyleye bes
Birinüñ çeşm-i cihān-āşūbına sevdā yiter *(G. 138/13). [mülkine, -i, -n, -e]*

Birinüñ zülf-i siyeh-pūşı Ḫaṭā mülkine şāh
Birinüñ ḫāl-i ruḫı sulṭān-ı Hind-istān geçer *(G. 138/23). [mülkine, -i, -n, -e]*

Göñül mülkin yıḳar seyl-āb-ı eşküm
Binā ṣu uġraġında muḥkem olmaz *(G. 141/3). [mülkin, -i, -n]*

Çeşm-i fettānuñ görelden eylerem
Cān ü göñül mülkini yaġmā-yı ʿışḳ *(G. 199/10). [mülkini, -i, -n, -i]*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġam gönderüp añsuz şebī-ḫūn eyledüñ *(G. 211/5). [mülkine, -i, -n, -e]*

Velī bī-bāk gezme ḥüsn[i] mülkin
Ki iy rüstāyī şehr-istāne girdüñ *(G. 225/17). [mülkin, -i, -n]*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/7). [mülkini, -i, -n, -i]*

Dün gice ol māh-ı mihr-ārāyı mihmān eyledüm
Ḥüsnini dil mülkinüñ taḫtında sulṭān eyledüm *(G. 272/2). [mülkinüñ, -i, -nüñ]*

Göñlümüñ mülkinde dāyim derd ü ġam eyler nizāʿ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 288/9). [mülkinde, -i, -n, -de]*

Ḫūbluḳ mülkine sulṭānsın berāt-ı ḥüsn ile
Ḳaşlaruñ ṭuġra yazaldan ḥükm-i heft-iḳlīm içün *(G. 300/9). [mülkine, -i, -n, -e]*

Göreli gün yüzini leşker-i ʿışḳına hemān
Eyledüm cān ü göñül mülkini yaġmā bu gice *(G. 324/4). [mülkini, -i, -n, -i]*

Devletüñde revā mıdur şāhā
Yıḳa cān mülkini ġamuñ sipehi *(G. 382/4). [mülkini, -i, -n, -i]*

Ḥükm idenler bu cihān mülkine şarḳ u ġarba dek
Ger Süleymān ger Sikender āhiri pişmāndur *(K. 8/75). [mülkine, -i, -n, -e]*

Beni añ bārī vaṣluñ ile cānā
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr *(Kıt. 4/8). [mülki, -i]*

Leşker çeküp ʿışḳuñ iy ḳamer-ruḫ
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġmā *(Terc. 1/24). [mülkini, -i, -n, -i]*

mülk: *Memleket, ülke II mal, servet, zenginlik.*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/8). [mülkine, -i, -n, -e]*

Göñül mülkini ḳıl luṭfuñla maʿmūr
Ki seyl-āb-ı ġamuñ ḳomadı bünyād *(G. 48/5). [mülkini, -i, -n, -i]*

mülk: *Saltanat, malik olma, kudret ve tasarrufu altında bulundurma.*

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥikmetüñe lā dimez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidāl *(K. 3/24). [mülküñe, -üñ, -e]*

mülk-i ābād: *Bayındır hâle getirilmiş memleket.*

Sensin āḫir taḫtını viren Süleymānuñ yile
Mülk-i ābādın mülūküñ eyleyen vīrān felek *(Terk. 2/6). [mülk-i ābādın, -ı, -n]*

mülk-i ʿālem: *Dünya malı.*

Mülk-i ʿālem benüm olursa ṭapuñsuz n'iderem
Kaʿbe yüzüñ ḥaḳı_içün dil bulımaz anda ṣafā *(G. 4/7). [mülk-i ʿālem]*

mülk-i cān: *Can mülkü II beden.*

Dil zenaḫ-dānuñda mülk-i cāna ḥükm itmek diler
Gör nice dīvānedür zindānda daḫı beklenür *(Müf. 21/1). [mülk-i cāna, -a]*

mülk-i cihān: *Cihan mülkü II dünya.*

Bir daḫı ʿışḳuñ ile belā-keş yaratmadı
Mülk-i cihānda Tañrı teʿālā benüm bigi *(G. 412/16). [mülk-i cihānda, -da]*

Bir nefes dūr olmaġa senden rıżā virmez göñül
Ger ola mülk-i cihānda senden ayru pādişāh *(G. 327/8). [mülk-i cihānda, -da]*

Ġam leşkeri ger ḳalʿa-i dild'olmasa maḥfūẓ
Bir laḥẓada heb mülk-i cihānı ḳıla yaġmā *(K. 5/78). [mülk-i cihānı, -ı]*

mülk-i Çīn: *Çin ülkesi.*

Mülk-i Çīne varduġınca zülfüñ iy Türk-i Ḫaṭā
Nāfe-i müşk-i Ḫotenden armaġān ışmarlaram *(G. 247/11). [mülk-i çīne, -e]*

mülk-i dünyā: *Dünya malı, mülkü.*

Furṣatı fevt eyleme ʿayş eyle sür ẕevḳ u ṣafā
Bāḳī ḳalmaz kimseye bu mülk-i dünyā fāndur *(K. 8/8). [mülk-i dünyā]*

mülk-i Ḫoten: *Doğu Türkistan'ın güneyinde, miskiyle ve ahularıyla meşhur bir bölge.*

Ger Ḫaṭāya ilede zülfi ḳoḫusını ṣabā
Müşki şermende ḳılup mülk-i Ḫotenden çıḳarur *(G. 82/10). [mülk-i ḫotenden, -den]*

mülk-i ḥüsn: *Güzellik ülkesi.*

Mülk-i ḥüsnüñ ḥāṣılın her ayda taḥṣīl itmege
Ṣafḥa-i māh üzre bağlar müşk ile defter ḫaṭuñ *(G. 226/3). [mülk-i ḥüsnüñ, -üñ]*

mülk-i İskender: *İskender'in ülkesi.*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir şīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/18). [mülk-i iskender]*

mülk-i luṭf u melāḥat: *Güzellik ve lütuf ülkesi.*

Berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān çeker dāyim
Ki mülk-i luṭf u melāḥat saña müsellemdür *(G. 135/10). [mülk-i luṭf u melāḥat]*

mülk-i ṣafā: *Sefa ülkesi.*

Niçe kim mülk-i ṣafā içre geçe ḥükm-i vefā
Niçe kim ārede meşhūr ola iḥsān-ı kerem *(K. 1/141). [mülk-i ṣafā]*

mülk-i Yemen: *Yemen ülkesi.*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer şunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Tūrāndur *(K. 8/24). [mülk-i yemen]*

mülk-i Yūnān: *Yunan memleketi.*

Mülk-i Yūnāna ser-ā-ser ḥükm iderken āh kim
Eyledüñ mesken bize şimdi Fireng-istān felek *(Terk. 2/13). [mülk-i yūnāna, -a]*

mülk-i zamāne: *Zamanın mülkü.*

Şol dem ki daḫı mülk-i zamāne ḫalā-y-imiş
Dil ṭalʿat-ı cemālüñ ile āşinā-y-imiş *(G. 173/1). [mülk-i zamāne]*

mültemes: *Arzu duyulan, rica olunan şey.*

İltimās-ı būse eyledüm dehānından didi
Çekme zaḥmet yoḳ yire ḥāṣıl degül bu mültemes *(G. 162/10). [mültemes]*

Hele biz derdüñ iltimās idelüm
Ḥāṣıl olmazsa mültemes n'idelüm *(G. 251/8). [mültemes]*

mülūk: *Melikler, hükümdarlar.*

Sensin āḫir taḫtını viren Süleymānuñ yile
Mülk-i ābādın mülūküñ eyleyen vīrān felek *(Terk. 2/6). [mülūküñ, -üñ]*

mülzem: *İlzam edilmiş, sükûta mecbur edilmiş, susturulmuş, mahbut.*

Leblerüñ vaṣfın işitse āb olur yāḳūt-ı nāb
Şaçlaruñ ḳatında müşk-i Çīn hem mülzem-durur *(G. 78/12). [mülzem-durur, -durur]*

mü'min: *İman eden, inanan, kalp ile tasdik, dil ile ikrar eden.*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] mü'min bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/4). [mü'min]*

mümkin: *İmkan dahilinde.*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/1). [mümkin]*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/3). [mümkin]*

Mümkin degül göñül ki sezā-vār ola sözüñ
Olduḳça ḳıl senāsını bārī Muḥammedüñ *(Terk. 1/233). [mümkin]*

mümkin ol-: *Olabilmek, yapılabilmek, gerçekleşebilmek.*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/1). [mümkin olmaz, -maz]*

Mümkin olursa zenaḫ-dānı çehinden geç göñül
Niçe Rüstemler düşüpdür işbu çāh-ı Bījene *(G. 361/23). [mümkin olursa, -ur, -sa]*

münaḳḳā ḳıl-: *Saf, halis, katışıksız hâle getirmek.*

Gör ḥişşemi kim bunca leʾālī-i ṣafādan
Ṣarrāf-ı felek seng-i cefā ḳıldı münaḳḳā *(K. 5/114). [münaḳḳā ḳıldı, -dı]*

münāsib: *Uygun, yerinde.*

Didi kim eşkāl-i reml esmāsınuñ
Ḳanḳısı isme münāsibse çıḳar *(Mua. 136/2). [münāsibse, -se]*

münevver eyle-: *Nurlandırmak, aydınlatmak.*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki evvel olmış idi küfr ile ẓulem *(K. 7/25). [münevver eyledi, -di]*

münevver it-: *Aydınlatmak, nurlandırmak.*

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı *(K. 6/18). [münevver iden, -en]*

münevver ol-: *Nurlanmak, ışık ile dolmak.*

Küfrüñ gicesi ṭoġubanı mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem *(K. 7/36). [münevver oldı, -dı]*

münezzeh: *Tenzih edilmiş.*

Dānā-yi bī-naẓīr ü şehenşāh-i bī-vezīr
Sulṭān-i her-diyār ü münezzeh ḫōd ez-diyār *(K. 2/4). [münezzeh]*

münezzeh: *Tenzih edilmiş, araz olmayan, cevher.*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/29). [münezzeh]*

münḫasif: *Tutulmuş, bağlı.*

Āftāb altında gördüm iki aḫter münḫasif
Baḳıp usṭurlāb-ı dilden dīde-i aḫter-şinās *(Mua. 310/1). [münḫasif]*

münhezim eyle-: *Bozguna uğratmak.*

Küfrüñ gürūhın eyledi dünyāda münhezim
Cünd-i nübüvvetüñ çekeli ʿāleme ʿalem *(K. 7/31). [münhezim eyledi, -di]*

münīr it-: *Nurlandırmak, aydınlatmak.*

Bugün bir meh göñül ṭūrın münīr itdi tecellādan
Ṣanasın ḥūrdur indi yire Firdevs-i aʿlādan *(G. 305/1). [münīr itdi, -di]*

münīr ol-: *Aydınlanmak.*

Yoluña fidā-durur dil ü cān
Olmadı münīr ṣubḥ-ı hüşyār *(Terc. 1/78). [münīr olmadı, -ma, -dı]*

mūnis: *Alışılan, cana yakın; arkadaş.*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis-durur Cem bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(G. 3/9). [mūnis-durur, -durur]*

Geldükçe dile ḫayāl-i zülfüñ
Mūnis baña ejdehādur iy dōst *(G. 26/10). [mūnis]*

mūnis-i hem-ġem: *Gam çekenlerin dostu, arkadaşı.*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
Hem-dem-i derd ü belā vü mūnis-i hem-ġem-durur *(G. 78/6). [mūnis-i hem-ġem-durur, -dur, -ur]*

münḳalib ol-: *Dönmek, dönüşmek.*

Dil kīmyāsı ḳalbi ola ṣāfa münḳalib
Çekse ḫalāṣa luṭf[ı] ʿayārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/185). [münḳalib ola, -a]*

munṭabıḳ ol-: *Birbirine uymak.*

Nā-gehān ol iki aḫter daḫı oldı munṭabıḳ
ʿAzm idüp semt-i ḳıdemden ḳıldı meyl-i semt-i reʾs *(Mua. 310/3). [munṭabıḳ oldı, -dı]*

Kim olıcaḳ nıṣfı nıṣfa münṭabıḳ
Biri birine muṭābıḳdur hemān *(Mua. 340/3). [münṭabıḳ olıcaḳ, -ıcaḳ]*

muntaẓam ol-: *Düzgün, yerli yerinde, tam olmak.*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(K. 7/58). [muntaẓam olursa, -ur, -sa]*

muntaẓır ol-: *Hazırlıklı olarak beklemek.*

Almaġa gül-zār-ı ḫüsnüñden naṣīb iy ġonce-leb
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek cerrār gül *(G. 234/10). [muntaẓır olup, -up]*

müntehā: *Nihayet bulan yer, en uç, son, bir şeyin gayete erdiği yer.*

Cān bāġı içinde Sidre ḳaddüñ
Ṭūbā bigi müntehādur iy dōst *(G. 26/32). [müntehādur, -dur]*

Görelden Sidre ḳaddüñi çemende Ṭūbī-i cennet
Didi kim ḳadd-i bālāda bu resme müntehā olmaz *(G. 154/8). [müntehā]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/6). [müntehā]*

Müntehādur dir idi bu serv Ṭūbādan eger
Sidreden Cibrīl görse ḳadd-i ḫōş-reftāruñı *(G. 397/3). [müntehādur, -dur]*

müntehā ol-: *Son noktaya ulaşmak.*

Sensüz sefer ṣafā degül iy Sidre-ḳad bize
Sen bile olıcaġız olur müntehā sefer *(G. 123/10). [müntehā olur, -ur]*

münzel: *Gönderilmiş, indirilmiş.*

Muṣḥaf-ı ḫüsninde münzel sūre midür ḫaṭṭ-ı yār
Āyet-i raḥmet midür yā ḫōd bu ol tenzīl içün *(G. 302/11). [münzel]*

mūr: *Karınca.*

Lebüñüñ çevresinde ṣanki ḫaṭṭuñ
Süleymān ḫātemine ḳaṣd ider mūr *(G. 77/8). [mūr]*

Zenaḫuñ ḫāline ḫaṭṭuñ ṭolaşaldan ṣanuram
Mūrdur tūşe içün meskenine dāne çeker *(G. 131/4). [mūrdur, -dur]*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/14). [mūrı, -ı]*

Olur cihān içinde Süleymān bigi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār *(K. 2/48). [mūra, -a]*

mūr ü mār: *Karınca ve yılan.*

Ḥüsnüñüñ gencine kim el ṣuna zülfüñle ḫaṭuñ
Ṣan ṭılısm olup gözedür mūr ü mār iy dōstum *(G. 255/8). [mūr ü mār]*

Rātib ber-ān feyż-i nevālüñden ins ü cān
Rūzī ḫōrān-ı ḫʷān-ı ʿaṭāñ oldı mūr ü mār *(K. 2/44). [mūr ü mār]*

murabbā ḳıl-: *Terbiye etmek.*

Bir loḳma baña ṣunmadı bu maṭbaḫ-ı eflāk
Kim ḳılmadı balını belā ile murabbā *(K. 5/88). [murabbā ḳılmadı, -ma, -dı]*

murād: *İstek, dilek, arzu.*

Çün murāduñ beni ġarḳ itmek idi eyledüñ uş
Yiter iy ḳulzüm-i eşküm niçe mevvāc olasın *(G. 303/7). [murāduñ, -uñ]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/2). [murāduñ, -uñ]*

Sīm-berlerden murād umma yüri bī-zer daḫı
Kim zer ile feth olısar bend-i İskender daḫı *(Mua. 204/1). [murād]*

İy düzülmiş işleri vīrān iden azġun felek
Cem şehenşāhı murādından ḳılan maġbūn felek *(Terk. 2/50). [murādından, -ı, -n, -dan]*

murād bul-: *Muradına ermek.*

Cemüñ işi olurdı ẕevḳ u şādī
Mey-i laʿlüñde ger bulsa murādı *(Mua. 308/2). [murādı bulsa, -sa]*

murād sür-: *İstediği gibi yaşamak, dileklerini yerine getirerek yaşamak.*

Adın Ferhād-veş bī-nām eyler
Murādın her ki Şīrīn sürmek ister *(Mua. 276/2). [murādın sürmek, -ın-mek]*

müraffaʿ: *Refedilmiş, yukarı kaldırılmış.*

ʿĀlem ḳamu āsāyiş ü devletde müraffaʿ
Ervāḥ ṣafā ile mürevvaḥ-durur ammā *(K. 5/67). [müraffaʿ]*

mürde: *Ölü, ölmüş.*

Ne deñlü mürdelere cān virürse muʿciz ile
Göreydi şīve-i çeşmüñi cān virürdi Mesīḥ *(G. 38/5). [mürdelere, -ler, -e]*

Sözüñ bu mürde cisme cān bağışlar
Lebüñ derd ehline dermān bağışlar *(G. 59/1). [mürde]*

Dil bu mürde cisme umar cān gelür
Her ḳaçan kim ol lebi mercān gelür *(G. 102/1). [mürde]*

Şöyle yaturam mürde gibi bir nefesüm yoḳ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 201/1). [mürde]*

Dem-beste vü ḥayrān yaturam bir nefesüm yoḳ
Cān virmege bir mürdeye ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 202/2). [mürdeye, -y, -e]*

Ḥayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(G. 285/11). [mürde]*

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān vird[i] bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/6). [mürdeye, -y, -e]*

Ṣafā vaḳti-durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılavuz ḥay *(G. 391/2). [mürde]*

Lebüñden mürde cānum buldı ḳısmet
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı *(G. 393/3). [mürde]*

Āb-ı ḥayāt gibi leb-i cān-fezā-yı yār
Cān mürdesine ḳılduġı her dem devā ḥaḳı *(K. 6/26). [mürdesine, -si, -n, -e]*

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı *(Terc. 1/103). [mürdesi, -si]*

Dil mürdesine ne ġam kim iy dōst
Laʿlüñde-durur ʿilāc-ı ʿĪsā *(Terc. 1/27). [mürdesine, -si, -n, -e]*

mürde eyle-: *Öldürmek.*

Zindeyem ger mürde eylerseñ beni
ʿĀlemüñ sulṭānı ḳılsun Ḥaḳ seni *(Mua. 330/1). [mürde eylerseñ, -r, -se, -ñ]*

mürde-beden: *Ölü, ölü beden II ölen âşık.*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy mürde-beden kim işbu dem cān irişür *(G. 71/8). [mürde-beden]*

mürde-i cān: *Ölü, ölmüş.*

Mürde-i cānı zinde ḳıl ki lebüñ
Āb-ı ḥayvānadur şehā menbaʿ *(G. 188/3). [mürde-i cānı, -ı]*

mürde-ten: *Ölü beden.*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur ʿĪsī-nefes
Şād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/7). [mürde-ten]*

Dil ü cān ol lebi mercānı ister
Ṣanasın mürde-tendür cānı ister *(G. 73/2). [mürde-tendür, -dür]*

müreffeh ol-: *Bolluk ve refah içinde olmak.*

Her kim ki olur sāye-i luṭfında müreffeh
Sā'āt-i ḳıyāmetde daḫı görmeye germā *(K. 5/191). [müreffeh olur, -ur]*

mürekkeb: *Birden fazla nesnenin karışımından oluşan.*

İssi otlardan mürekkeb şekkerīn gül şerbeti
Ḥoḳḳa-i yāḳūtdan terkīb-i Efrengāndur *(K. 8/57). [mürekkeb]*

mürevveḥ: *Rahatlatılmış, huzurlu.*

'Ālem ḳamu āsāyiş ü devletde müraffa'
Ervāḥ ṣafā ile mürevvaḥ-durur ammā *(K. 5/68). [mürevvaḥ-durur, -durur]*

mürġ: *Kuş.*

Cem göñül mürġını kebāb itdi
'Işḳı dil ocaġında yaḳalı od *(G. 47/9). [mürġını, -ı, -n, -ı]*

Ne ḥāṣıl kim ḳılur dil mürġı feryād
Teraḥḥum eylemez çün aña ṣayyād *(G. 48/1). [mürġı, -ı]*

Çeşmüñüñ ṣayyādı dil mürġına raḥm eylemeyüp
Beñlerüñden dāne ṣaçup zülfüñi eyler duzaġ *(G. 191/7). [mürġına, -ı, -n, -a]*

Zülfüñe göñül düşdi görüp ḫāl-i siyāhuñ
Dil mürġını dāma düşüren dāne midür bu *(G. 313/6). [mürġını, -ı, -n, -ı]*

Belā dāmında dil mürġın esīr-i bend-i 'ışḳ itdi
Hemān zülfüñ hevāsına hevā-dār olmasun kimse *(G. 351/3). [mürġın, -ı, -n]*

Dil mürġı beñlerüñi yüzüñde görüp didi
Varurdum anda ḫavf iderem kim duzaġ ola *(G. 367/7). [mürġı, -ı]*

Dil mürġı ser-i kūyuña varmaduġı bu kim
Görüp ḳaşuñuñ yāsını tīrinden uṣandı *(G. 398/5). [mürġı, -ı]*

murġān: *Kuşlar.*

Mürġān ulı uçınca olımaya megesçe
Per açsa eger 'izzeti Ḳāfındaki 'Anḳā *(K. 5/173). [mürġān]*

mürġ-ı devlet-āşiyān: *Saadet yuvasının kuşu.*

Şāh-bāz-ı zülfüñi ṣayd ideli şeh-bāz-ı dil
Mürġ-ı devlet-āşiyān her dem şikārumdur benüm *(G. 264/8). [mürġ-ı devlet-āşiyān]*

mürġ-ı dil: *Gönül kuşu.*

Dest-gīr olmazsa zülfüñ āşiyān-ı vaṣluña
Mürġ-ı dil her-giz irişmez iy perī pervāz ile *(G. 330/4). [mürġ-ı dil]*

Ol dem ḳanı ki mürġ-ı dile āsitānuñuñ
Her kūşe-i müşerrefi bir āşiyān idi *(G. 415/9). [mürġ-ı dile, -e]*

mürġ-ı ḫōş-elḥān: *Hoş nağmeli (öten) kuş II bülbül.*

Ruḫı devrinde n'ola uyḫu ḥarām olsa Ceme
Mevsim-i gül olıcaḳ mürġ-ı ḫōş-elḥān uyumaz *(G. 159/18). [mürġ-ı ḫōş-elḥān]*

Şöyle müşebbek-durur sīne ki dil görinür
Mürġ-ı ḫōş-elḥān gibi ki ola esīr-i ḳafes *(G. 164/4). [mürġ-ı ḫōş-elḥān]*

mürġ-ı ḫōş-elḥān-ı kerem: *Keremin hoş nağmeli, güzel öten kuşu.*

Çemen-i luṭfuñı pür eyledi āvāze-i cūd
Mesken idelden anı mürġ-ı ḫōş-elḥān-ı kerem *(K. 1/58). [mürġ-ı ḫōş-elḥān-ı kerem]*

mürġ-ı zār: *İnleyen kuş.*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/2). [mürġ-ı zār]*

mürġ-zār: *Kuş bahçesi, kuş yatağı.*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/1). [mürġ-zār]*

mūr-ı żaʿīf: *Güçsüz karınca.*

Külçe-i mihr ü mehi az göre bir mūr-ı żaʿīf
Süfre-i luṭfuñ ile ʿām ola ger ḫᵛān-ı kerem *(K. 1/63). [mūr-ı żaʿīf]*

mūr-ı żaʿīf: *Zayıf, güçsüz karınca II Hz. Süleyman kıssasındaki karınca.*

Ḫüsrevā diñle bu ben mūr-ı żaʿīfüñ ḥālin
Çünki sensin bu zamān içre Süleymān-ı kerem *(K. 1/71). [mūr-ı żaʿīfüñ, -üñ]*

mürşid-i Ḥaḳ: *Allah mürşidi, Hak yolunda rehber, kılavuz olan II Hz. Peygamber.*

Vaḳt-i selefde cümle gelen enbiyā içün
Vaḳt-i ḫalefde mürşid-i Ḥaḳ Muṣṭafā ḥaḳı *(K. 6/20). [mürşid-i ḥaḳ]*

mürtecā: *Umulan,ümit edilen şey.*

Gel beni öldür didüm güldi ḥabīb
Beñzer ol bu mürtecāyı çoḳ görür *(G. 110/10). [mürtecāyı, -y, -ı]*

mürtefiʿ: *Yüce.*

Kevkeb-i ḥüsnüñ hemīşe mürtefiʿdür iy perī
ʿĀḳıbet tā yüz ola sen āftāba müşterī *(Mua. 164/1). [mürtefiʿdür, -dür]*

mürtesem ol-: *Yazılmak.*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı senüñ içün oldı mürtesem *(K. 7/24). [mürtesem oldı, -dı]*

Mūsā: *İsrailoğullarına elçi olarak gönderilen peygamber; Hz. Musa.*

Velī ḫaṭṭ-ı siyeh-pūşı yaşamış leşker-i Firʿavn
Ṭutar Mışr-ı cemālini meded irmezse Mūsādān *(G. 305/14). [mūsādān, -dan]*

Ḫaṭuñ çü leşker-i firʿavn imiş neʿavn[i] gerek
Helāki ḳaşdına eyle ḥavāle Mūsāyı *(G. 402/4). [mūsāyı, -yı]*

Gösterdi ʿaşāsı felegüñ naṭʿına Şuʿbān
Mūsā gibi ʿarż itdi meh-i nev yed-i beyżā *(K. 5/34). [mūsā]*

müsāferet: *Misafirlik.*

Uşandı göñül müsāferetden
Zülfeynüñ ucında ḫāne ṭutdı *(Mua. 173/1). [müsāferetden, -den]*

Zülfeynüñ içinde ḫāne göster
Ki uşandı göñül müsāferetden *(Mua. 174/4). [müsāferetden, -den]*

müsāfir: *Konuk, mihman.*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/6). [müsāfir]*

muşavver ol-: *Resmedilmiş olmak, canlanmak, belirmek.*

Her gice derd ü ġam ile eylerem āh ü fiġān
Olalı dilde muşavver kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/12). [muşavver olalı, -alı]*

müşebbek: *Ağ ve kafes gibi örülmüş veya oyulmuş.*

Şöyle müşebbek-durur sīne ki dil görinür
Mürġ-ı ḫōş-elḥān gibi ki ola esīr-i ḳafes *(G. 164/3). [müşebbek-durur, -durur]*

müşebbek eyle-: *Parça parça etmek, delik deşik etmek.*

Şöyle müşebbek eyledi sīnem sihām-ı ġam
Şan ġamzeñ oḳları içün anı ḳubūr ider *(G. 134/5). [müşebbek eyledi, -di]*

müşebbek ol-: *Ağ ve kafes gibi örülmüş olmak II yaralanmak, delik deşik olmak.*

Sīne müşebbek oldı ʿiẕāruñ ḫayāline
Zeyn oldı bāġ kūşesi şan yāsemīn ile *(G. 366/7). [müşebbek oldı, -dı]*

Sīne tīr-i āhdan şöyle müşebbek oldı kim
Āteş-i dil her şikāfından çeker her dem ʿalem *(G. 270/11). [müşebbek oldı, -dı]*

müşedded: *Sağlam ve dayanıklı duruma getirilmiş, güçlü, muhkem.*

Didüm ki ṭurrelerüñ şāneden müşedded imiş
Didi iñen aña ṭolaşma rāz-ı müdġemdür *(G. 135/13). [müşedded]*

müsellem: *Verilmiş, teslim edilmiş, tevdi olunmuş.*

Berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān çeker dāyim
Ki mülk-i luṭf u melāḥat saña müsellemdür *(G. 135/10). [müsellemdür, -dür]*

müsellem ol-: *Verilmek, teslim edilmek, tevdi olunmak.*

Saña müsellem olmaġ içün milket-i cemāl
Çekmiş berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān-ı müşk *(G. 217/15). [müsellem olmaġ, -maġ]*

müsemmā ol-: *Adlandırılmak, isimlendirilmek.*

Göklerde adı Aḥmed ü yirlerde Muḥammed
Anuñ ḥaḳı kim oldı bu esmāya müsemmā *(K. 5/170). [müsemmā oldı, -dı]*

müṣennā ol-: *İki kat olmak.*

Güneşle ḥüsnüñ olalı müṣennā
Nigārā ḥüsn-i bī-ḥadd oldı peydā *(Mua. 144/1). [müṣennā olalı, -alı]*

muṣḥaf: *Kitap, güzellik kitabı II Kur'an.*

Cemālüñ muṣḥafından şemʿ-i meclis
Ḳılur nūr āyetin her gice ezber *(G. 132/11). [muṣḥafından, -ın, -dan]*

Müşk ile çekdi cedvelini kātib-i ezel
Yazup ʿiẕārı muṣḥafına āb-dār ḫaṭ *(G. 183/4). [muṣḥafına, -ı, -n, -a]*

Tā cemālüñ muṣḥafında yazmaġa āyāt-ı ḥüsn
Baġladı evrāḳ-ı gülde ʿanberīn mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 226/5). [muṣḥafında, -ı, -n, -da]*

Cemāl-i nūrı gözüm nūrını żaʿīf eyler
Ki ḥüsni muṣḥafına ṣırçadan yaḳar ḳandīl *(G. 244/10). [muṣḥafına, -ı, -n, -a]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefeʾül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/7). [muṣḥaf]*

Dil ṭıflı ḳadd ü zülf ü ḳaşuñ yādına müdām
Muṣḥafda oḳıduġı elif lām rā-y-imiş *(G. 173/4). [muṣḥafda, -da]*

Yolında bilmege ṣıdḳumı ḥüsni muṣḥafına
Tefeʾül eyleyicek geldi sūre-i İḫlāṣ *(G. 177/5). [muṣḥafına, -ı, -n, -a]*

Muṣḥaf yüzüñde oḳıya veʾş-Şems sūresin
Ṭutılmaya ger öldügi demde lisān-ı şemʿ *(G. 190/23). [muṣḥaf]*

Tefsīr-i ḥüsne āyet-i raḥmet-durur ḫaṭuñ
Muṣḥaf yüzüñde sūre-i Nūndur hemān ḳaşuñ *(G. 224/6). [muṣḥaf]*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/10). [muṣḥafa, -a]*

muṣḥaf-ı ḥüsn: *Güzellik kitabı II sevgilinin yüzü.*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde münzel sūre midür ḫaṭṭ-ı yār
Āyet-i raḥmet midür yā ḫōd bu ol tenzīl içün *(G. 302/11). [muṣḥaf-ı ḥüsninde, -i, -n, -de]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde ḫaṭṭı cevre yüz ṭutdı didüñ
İy raḳīb-i rū-siyeh bu resme fāl itmek neden *(G. 288/11). [muṣḥaf-ı ḥüsninde, -i, -n, -de]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ olaldan melceʾ-i ḫācāt-ı nās
Āyet-i ḥüsni güzeller andan eyler iḳtibās *(G. 163/1). [muṣḥaf-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

Zülfüñe kāfir didüm döndügi içün dīnden
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ gibi öñinde Ḳur'ān olmasa *(G. 350/4). [muṣḥaf-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde fāl açsam elif ḳaddüñ gelür
Başuma bir gün ḳıyāmet ḳoparur bu fāller *(G. 119/9). [muṣḥaf-ı ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñ sūresin ḥıfẓ itmege
Ṣubḥa dek nūr āyetin her gice ezberler çerāġ *(G. 194/3). [muṣḥaf-ı ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

Yazdı ḳad ü zülf ü dehānuñ senüñ
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe elif lām mīm *(G. 266/4). [muṣḥaf-ı ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe yüz sürelden iy dil-ber yüzüm
Levḥa-i zerrīne beñzer kim kitāb üstindedür *(G. 84/3). [muṣḥaf-ı ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

muṣḥaf-ı ruḫ-sār: *Yüz kitabı.*

Muṣḥaf-ı ruḫ-sāruña ḫaṭṭ-ı ġubār ile lebüñ
Sūre-i Kevṯer yazar dil ṭıflına taʿlīm içün *(G. 300/7). [muṣḥaf-ı ruḫ-sāruña, -uñ, -a]*

muṣībet-i ʿuẓmā: *Çok büyük musibet.*

Yir ü göge muṣībet-i ʿuẓmā idi eger
Mevt-i cihān gibi olsa memātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/39). [muṣībet-i ʿuẓmā]*

müşʿir: *İşaret eden, bildiren, gösteren.*

Meger ki muʿciz-i peyġamberīye müşʿirdür
Yüzüñde bīnī-i sīmīn ki şaḳḳ ider ayı *(G. 402/5). [müşʿirdür, -dür]*

müşk: *Misk. Asya dağlarında yaşayan bir ceylan cinsinin erkeğinde karın derisi altında bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde.*

Zülfüñ göreli ʿanber-i ḫōş-bū didi müşke
Ḳatında bunuñ oldı bizüm yüzümüz esved *(G. 42/3). [müşke, -e]*

Ger Ḫaṭāya ilede zülfi ḳoḫusını ṣabā
Müşki şermende ḳılup mülk-i Ḫotenden çıḳarur *(G. 82/10). [müşki, -i]*

Didüm iy meh şol ẕeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/5). [müşk]*

Ger zülf-i müşk-būyı yanına gelürse müşk
Ol ṭopraġa ber-ā-ber olur müşk bū olur *(G. 129/7). [müşk]*

Ger zülf-i müşk-būyı yanına gelürse müşk
Ol ṭopraġa ber-ā-ber olur müşk bū olur *(G. 129/8). [müşk]*

Çın seḥer ṭoldı Ḫaṭā müşki ḳoḫusından cihān
Bād-ı ṣubḥa uġradı ol zülf-i ʿanber-sā meger *(G. 137/9). [müşki, -i]*

Ṣafḥa-i gülde kitāb-ı ḥüsnini
Yār müşk ile muḥaşşā eylemiş *(G. 172/4). [müşk]*

Müşk ile çekdi cedvelini kātib-i ezel
Yazup ʿiẕārı muṣḥafına āb-dār ḫaṭ *(G. 183/3). [müşk]*

Didüm ki eyle ḫaṭṭuñı pinhān gülüp didi
ʿĀlemde bu ʿıyān-durur olmaz nihān müşk *(G. 217/14). [müşk]*

Bir şemme zülfüñüñ ḳoḫusından bulam diyü
Ḳan oldı baġrı daḫı ṭolanur cihānı müşk *(G. 217/20). [müşk]*

Cānum virüp irem mi ser-i zülfüñe didüm
Güldi didi ki hīç ola mı rāygān müşk *(G. 217/24). [müşk]*

Sevdā-yı zülf-i yār ile ger cān virürse Cem
Cismi türābı ʿanber olur üstüḫ̱ānı müşk *(G. 217/28). [müşk]*

Müşk ile tozlu ḳabżası müşkīn kemān ṣatar
Bāzār-ı ḥüsn içinde açaldan dükān ḳaşuñ *(G. 224/13). [müşk]*

Mülk-i ḥüsnüñ ḥāṣılın her ayda taḥṣīl itmege
Ṣafḥa-i māh üzre baġlar müşk ile defter ḫaṭuñ *(G. 226/4). [müşk]*

Zülfüñi eyle nihān aġladuġumca ṣanemā
Müşke bārān irişicek bulur elbette ḫalel *(G. 228/10). [müşke, -e]*

Gel temāşā ḳıl yüzüñ gül-zārını
Kim zemīni müşkdür dīvārı gül *(G. 238/4). [müşkdür, -dür]*

N'ola çāker olsa ʿanber müşk ile zülfeynüñe
Kim ṣaçuñdan eyler anlar iftiḫār iy dōstum *(G. 255/5). [müşk]*

Müşk ile zülfüñ çeker her ṣafḥada bir ḳayd-ı ṣaḥḥ
Devr-i çeşmüñde olaldan nüsḫa-i ḫaṭṭuñ saḳīm *(G. 262/5). [müşk]*

ʿAnberīn midür bu zülf-i müşk-bū
Kim ḫacil eyler hemīşe müşki bu *(G. 316/2). [müşki, -i]*

İy ruḫları gül gül-şene geldügüñ işitmiş
Müşk ile buḫūr eyledi yollāre benefşe *(G. 319/10). [müşk]*

Lebüñden utanur laʿl-i Bedaḫşān
Ṣaçuñ eyler ḫacil müşki Ḫotende *(G. 337/8). [müşki, -i]*

Gör nice aşdı zülf ruḫuñ bezm-i ḥüsnüñe
Ḳandīl-i māhı müşki siyeh rīsmān ile *(G. 355/10). [müşki, -i]*

Dāmen-i zülfi ṭırāzına yazılmış müşk ile
Dāmına düşer kim el ṣunarsa işbu dāmene *(G. 361/7). [müşk]*

Cem eyle ḳaşları tīrine cānuñı ḳurbān
Ki müşk tozlu gümiş ḳabżalu imiş yayı *(G. 402/14). [müşk]*

Müşk gibi ḳan yuṭaldan ḫāl ü ḫaṭṭuñ yādına
Bī-ḳarār itdi ḳara zülfüñ bu ben āvāreyi *(G. 420/7). [müşk]*

Müşk ile ʿanber buḫūrından muʿaṭṭar cān ü dil
Cennet ol meclisdedür sāḳīleri ġılmāndur *(K. 8/51). [müşk]*

Müşke teşbīh itdi ḫālini meger āşüfte-dil
Bildi yañılduġın oldı ḫāl-i dil-berden ḫacil *(Mua. 109/1). [müşke, -e]*

Diyelden zülfüñe müşk iy perī-şān
Sözüm bigi perīşānum perīşān *(Mua. 119/1). [müşk]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/8). [müşk]*

Cem göñlinüñ ḥarīmine zülf ü ruḫuñla gel
Ḳandīl-i māh[ı] müşk[i] siyeh rīsmāna aş *(G. 179/10). [müşk[i], -i]*

ʿIyān eyle şu zülf-i müşk-bārı
Ki añmasun kimesne müşk[i] bārī *(G. 383/2). [müşk[i], -i]*

Ḳıbḳızıl müşk ile bişmiş tāze balıḳ etleri
Kāse-i Çīn[ī]de ḳand ile gül-āb efşāndur *(K. 8/59). [müşk]*

Levḥ-i dilde kūşe-i zülfüñ müdām
Müşk ile her laḥẓa yazar naḳşı lām *(Mua. 230/2). [müşk]*

müşk: *Misk II miskli mürekkep.*

Zülfüñ ġamında reng-i ruḫum şerḥin eyleyen
N'ola yazarsa müşk ile hem zaʿferān ile *(G. 355/8). [müşk]*

müşk ol-: *Misk olmak.*

Ḫaṭṭuñ ḫayāline aḳalı yaşum işigüñ
Bir Kaʿbedür ki oldı anuñ nāv-dānı müşk *(G. 217/10). [müşk oldı, -dı]*

müşk ü gülāb: *Misk kokusu ve gül suyu.*

Yusam müşk ü gülāb ile dehānum
ʿİẕār u zülfüñ añmaḳ baña düşmez *(G. 155/3). [müşk ü gülāb]*

Ṭopraḳ u şu yirine müşk ü gülāb
Gil olupdur ki ola taḫmīrüñ begüm *(G. 271/15). [müşk ü gülāb]*

müşk-bār: *Misk yağdıran, misk kokulu.*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/14). [müşk-bār]*

müşk-bū: *Misk kokulu.*

Ki zīrā ḫaṭṭ-ı dil-ber müşk-būdur
Benefşe ol sebebden ḳayġuludur *(Mes. 1/43). [müşk-būdur, -dur]*

müşk-bū ol-: *Misk kokulu olmak.*

Būy-ı zülfüñle yaluñuz şanemā bāġ degül
Müşk-bū oldı ḳamu dāmen-i şaḥrā bu gice *(G. 324/14). [müşk-bū oldı, -dı]*

müşk-efşān: *Misk saçan.*

Ḫūblar kāfir dilince naġmeler āġāz ider
Şol ḳara şaçlar güneş yüzlerde müşk-efşāndur *(K. 8/36). [müşk-efşāndur, -dur]*

müşk-i Çīn: *Çin miski.*

Göstereldən ṣafḥa-i gülde ḫaṭuñ ḫaṭṭ-ı sevād
Yüz ḳarasın ḥāṣıl idüp müşk-i Çīn oldı kesād *(G. 46/2). [müşk-i çīn, -üp]*

Leblerüñ vaṣfın işitse āb olur yāḳūt-ı nāb
Ṣaçlaruñ ḳatında müşk-i Çīn hem mülzem-durur *(G. 78/12). [müşk-i çīn]*

Müşk-i Çīn bildi ḫaṭāsını ḫaṭuñ nāfesine
Ḫāl-i miskīnüñ idelden berü şeh-dāneluġı *(G. 411/11). [müşk-i çīn]*

Çün bilinmez zülf-i pür-çīni neden müşkīn imiş
Müşk-i Çīndür diyü zülfi ḳīl ü ḳāl itmek neden *(G. 288/6). [müşk-i çīndür, -dür]*

Bī-ḫaṭā zülf-i şāmı çözse girih
Bū baġışlaya müşk-i Çīne bugün *(G. 304/4). [müşk-i çīne, -e]*

Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ olaldan āşikār
Müşk-i Çīne ḳalmadı her-giz revāc *(G. 34/10). [müşk-i çīne, -e]*

Ḳoyuban müşk-i Çīni zülfüñ içün
Vaṭenden eyledi terk-i ʿalāḳa *(G. 341/3). [müşk-i çīni, -i]*

müşk-i Ḫaṭā: *Hıta miskı.*

Sünbül-i cennet oldı çün zülfüñ
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ne ḫaṭā *(G. 5/12). [müşk-i ḫaṭā]*

Çü zülfüñ sünbül-i cennetdür iy dōst
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ḫaṭādur *(G. 79/16). [müşk-i ḫaṭā]*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/13). [müşk-i ḫaṭā]*

müşk-i ḫōş-bū: *Hoş kokulu misk.*

Zülf-i şeb-rengüñ var iken müşk-i ḫōş-bū isteyü
Key ḳatı dīvānedür her kim ki meyl-i Çīn ider *(G. 58/3). [müşk-i ḫōş-bū]*

müşk-i Ḫoten: *Hoten (Doğu Türkistan'da bir şehir) miskı.*

Dişlerüñ naẓmın işitse āb olur dürr-i ʿAden
Kākülüñ būyını ṭuysa ḫāk olur müşk-i Ḫoten *(G. 279/2). [müşk-ı ḫoten]*

Cān ü dil bezmin muʿaṭṭar ḳılmaġa
Ol ḫaṭı müşk-i Ḫoten gelmez mi k'iy *(G. 418/10). [müşk-ı ḫoten]*

Birinüñ müşkīn ṣaçından bū umar müşk-i Ḫoten
Birinüñ lāle lebi yādına içer ḫūn-ı ciger *(G. 138/3). [müşk-ı ḫoten]*

Dişüñ naẓmı şehā dürr-i ʿAdendür
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı müşk-i Ḫotendür *(G. 66/2). [müşk-i ḫotendür, -dür]*

Bilinmez zülf-i müşkīni nedendür
Ḫaṭādur dir isem müşk-i Ḫotendür *(G. 67/2). [müşk-i ḫotendür, -dür]*

müşk-i sūde: *(Bir şeyin üzerine) sürülmüş misk.*

ʿĀrıżuñ şol deste-i güldür ki dāyim ṣudadur
Sünbül-i ḫaṭṭuñ gül üzre ṣanki müşk-i sūdedür *(G. 101/2). [müşk-i sūdedür, -dür]*

müşk-i Tātār: *Tatar miski kokusu.*

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār *(Terc. 1/72). [müşk-i tātār]*

müşk-i ter: *Taze misk.*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/6). [müşk-i ter]*

Ne yüzden öykünür imiş ṣaçuña nāfe-i Çīn
Ki sünbülüñ ḳoḫusı müşk-i terde bulınmaz *(G. 143/6). [müşk-i terde, -de]*

Lebüñüñ lezzeti yoḳdur şekerde
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı yoḳ müşk-i terde *(G. 336/2). [müşk-i terde, -de]*

Ne Hindūdur beñüñ zülfüñ ḳatında
İdinmiş müşk-i terden dest-māli *(G. 399/4). [müşk-i terden, -den]*

ʿAnberīn müdd ü müşk-i terden ḫāl
Ṣafḥa-i ġaybdan nihān itdi *(Mua. 153/3). [müşk-i terden, -den]*

Zülfüñüñ ḳoḫusı ḳatında şehā
Ḫacil olur ḳoḫusı müşk-i terüñ *(G. 209/10). [müşk-i terüñ, -üñ]*

müşk-i ter eyle-: *Taze misk kokusuyla doldurmak, taze misk kokusu yaymak.*

Bu zülf-i perīşāna ḳaçan şāne ura bād
Eknāf-ı zemīn nāfesini müşk-i ter eyler *(G. 51/16). [müşk-i ter eyler, -r]*

müşk-i ṭīb: *Misk gibi güzel bir koku.*

Meger ṣaçuña uġradı ṣabā kim
Cihān oldı muʿaṭṭar müşk-i ṭībe *(G. 339/4). [müşk-i ṭībe, -e]*

müşkil: *Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük, zor.*

Maḥşer-i zülfi ḥisābı sen ḳıyāmet-ḳāmetüñ
Hey ne müşkildür ki Cem daḫı ḥisāb üstindedür *(G. 84/14). [müşkildür, -dür]*

Baña düşvār olalı derd-i firāḳ
Müşkil oldur kim aña āsān gelür *(G. 102/8). [müşkil]*

Ḳıldum diyār-ı yāri ḳoyup ben gedā sefer
Allāh ki nice müşkil imiş bī-rıżā sefer *(G. 123/2). [müşkil]*

Cefā-yı zülf-i müşkīni gibi müşkil belā olmaz
Hevā-yı ḳadd-i bālāsı gibi bāle belā olmaz *(G. 154/1). [müşkil]*

Cemüñ ḫālini zülfüñde görenler
Nigārā didi kim vallāhi müşkil *(G. 230/10). [müşkil]*

Uymadı n'idem zülfine ulaşma didükçe
Müşkil yire ṭolaşdı göñül yine ne müşkil *(G. 242/6). [müşkil]*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/14). [müşkil]*

Ferhād gibi yoluña iy Ḫüsrev-i ḫūbān
Cān virür isem sen lebi şīrīne ne müşkil *(G. 242/12). [müşkil]*

Rā ḳaşlaruñuñ yāsına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳına oldı nişān sīne ne müşkil *(G. 242/10). [müşkil]*

Āhum oḳı āhende ḳarār itmez iken āh
Kār eyleyimez bu dil-i sengīne ne müşkil *(G. 242/8). [müşkil]*

Uymadı n'idem zülfine ulaşma didükçe
Müşkil yire ṭolaşdı göñül yine ne müşkil *(G. 242/6). [müşkil]*

El şundı dehānına diyü zülf-i siyāhı
Yoḳ cürm ile aşılmaḳ o miskīne ne müşkil *(G. 242/4). [müşkil]*

Dil baġlamaḳ ol kākül-i müşkīne ne müşkil
Zencīr ile ḳalmaḳ dil-i ġam-gīne ne müşkil *(G. 242/2). [müşkil]*

Dil baġlamaḳ ol kākül-i müşkīne ne müşkil
Zencīr ile ḳalmaḳ dil-i ġam-gīne ne müşkil *(G. 242/1). [müşkil]*

Zülfüñüñ bendine düşdüm ḳurtulam mı diyüben
Niçe kim ṣordum lebüñden olmadı ḥal müşkilüm *(G. 254/6). [müşkilüm, -(ü)m]*

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdüme bulındı dermān *(G. 292/1). [müşkil]*

Olmasun kimsene Cem gibi nigārından ıraḳ
Ki ḳatı müşkil imiş sevgilü yār ayruluġı *(G. 390/10). [müşkil]*

müşkil it-: *Zor, güç hâle getirmek.*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/2). [müşkil ide, -e]*

müşkil ol-: *Zor, çetin olmak.*

Duʿā idüñ bize iy dōstlar īmān ola rūzī
Taḥammül müşkil oldı ʿāşıḳa ʿālem raḳīb ancaḳ *(K. 9/44). [müşkil oldı, -dı]*

Bu bī-ser ü pāye sen kerem ḳıl
Raḥm eyle ki ḥāl[i] oldı müşkil *(Mua. 129/2). [müşkil oldı, -dı]*

Müslim olana olmaya bundan ḳatı müşkil
Kāfir ġażab eyleyicek ol ḳıla müdārā *(K. 5/119). [müşkil olmaya, -ma, -y, -a]*

müşkīn: *Misk kokulu.*

Ḳaşlaruñ ṭāḳı kemend-i zülfüñ üzre ṣanasın
Sāye-bān-ı ʿanberīn müşkīn ṭınāb üstindedür *(G. 84/12). [müşkīn]*

N'ola ḳurbān olursam ḳaşlaruña
Ki sīmīn ḳabżalu müşkīn kemāndur *(G. 113/8). [müşkīn]*

Āşikār olalı gül yüzüñde müşkīn ḫāller
Anlar ucından gelüpdür başuma çoḳ ḫāller *(G. 119/1). [müşkīn]*

Ḳāmetüm zülfüñde lām olduġına dāll olmaġa
Levḥ-i sīmīn üzre zülfüñ yazdı müşkīn dāller *(G. 119/16). [müşkīn]*

Birinüñ müşkīn ṣaçından bū umar müşk-i Ḫoten
Birinüñ lāle lebi yādına içer ḫūn-ı ciger *(G. 138/3). [müşkīn]*

Cān-teşnedür lebüñe ki āb-ı ḥayātdur
Ḳurbān olam ḳaşuña ki müşkīn kemān imiş *(G. 166/6). [müşkīn]*

Ṭāvūs-ı ḳuds olmasa zülfüñ olur m'idi
Müşkīn ḫaṭuñdan anuñ içün āşiyān-ı müşk *(G. 217/8). [müşkīn]*

Ḳurduḳça yayḳara ile müşkīn kemān ḳaşuñ
Ḳılur nişāne tīrine cān bī-gümān ḳaşuñ *(G. 224/1). [müşkīn]*

Müşk ile tozlu ḳabżası müşkīn kemān ṣatar
Bāzār-ı ḥüsn içinde açaldan dükān ḳaşuñ *(G. 224/13). [müşkīn]*

Devr-i ruḫuñda zülfüñi müşkīn ṭınāb idüp
İdindi şemse mihr ü mehi sāye-bān ḳaşuñ *(G. 224/7). [müşkīn]*

Kākülüñ dārına ber-dār olmaġa dīvāne dil
ʿAnberīn sünbüllerüñ ḥāżırlamış müşkīn resen *(G. 279/6). [müşkīn]*

Çün bilinmez zülf-i pür-çīni neden müşkīn imiş
Müşk-i Çīndür diyü zülfi ḳīl ü ḳāl itmek neden *(G. 288/5). [müşkīn]*

Cān virür aşılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/10). [müşkīn]*

Lāciverdī ḫaṭṭ ile müşkīn ḫaṭuñ cedvel çeker
Ṣafḥa-i gülde ki yoḳdur şīvesi pergārda *(G. 346/11). [müşkīn]*

Laʿl-i nābuñ sırrını beñzer ʿıyān itmek diler
Kim ḫaṭuñ müşkīn ḥavāşī yazdı teʾvīl üstine *(G. 356/4). [müşkīn]*

Tā ṭaḳaldan boynuma müşkīn ṣaçuñ zencīrini
Bu dil-i dīvāne bilmez kendünüñ tedbīrini *(G. 375/1). [müşkīn]*

Şu müşkīn kākülüñ miskīn Ceme zünnār olmışdur
Çelīpā bigi olaldan şu zülfeyn-i dü-tāh egri *(G. 403/9). [müşkīn]*

Yazılmaġa kāfūr ile müşkīn varaḳ üzre
Bercīs maʿānī-i daḳīḳ eylese inşā *(K. 5/13). [müşkīn]*

Baġlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Ṣanki ġamzeñ ḳorḫusından şu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/2). [müşkīn]*

Gün yüzüñ üstinde zülfüñ olalı müşkīn niḳāb
Oldı ḫāl-i ʿanberīnüñe yavuz gözden ḥicāb *(Mua. 134/1). [müşkīn]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/2). [müşkīn, -īn]*

Naḳş-ı ḫaṭṭuñla miyānuñ dīde-i giryānda
Ṣan devāt olmış ṭolu ibrīşim ü müşkīn midād *(G. 46/4). [müşkīn, -īn]*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy Īsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/11). [müşkīn, -īn]*

Yüzüñe zülfüñ niḳāb olduḳça ḳo aġlayayın
Yaraşur iy sīm-ten müşkīn niḳāb üstindedür *(G. 84/6). [müşkīn, -īn]*

müşkīn it-: *Misk kokulu hâle getirmek.*

Zülf-i ʿanber-būyuña uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemüñ eṭrāfını başdan başa müşkīn ider *(G. 58/14). [müşkīn ider, -er]*

müslim ol-: *Müslüman olmak.*

Müslim olana olmaya bundan ḳatı müşkil
Kāfir ġażab eyleyicek ol ḳıla müdārā *(K. 5/119). [müslim olana, -an, -a]*

Müslimīn: *Müslümanlar.*

Dil ser-i zülfine baġlu yatup öper elini
Müslimīn ṭutsaġı gibi ki öpe küffāruñ elin *(G. 310/8). [müslimīn]*

Muṣṭafā: *Hz. Muhammed (sav).*

Vaḳt-i selefde cümle gelen enbiyā içün
Vaḳt-i ḫalefde mürşid-i Ḥaḳ Muṣṭafā ḥaḳı *(K. 6/20). [muṣṭafā]*

Sipās ü şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki ümmet ḳıldı bizi Muṣṭafāya *(Mes. 1/2). [muṣṭafāya, -y, -a]*

müştebih ol-: *Karışmak. iç içe geçmek.*

N'ola Cem zünnār-ı zülfüñ baġlanursa iy ṣanem
Kākülüñ küfri çü īmāna olupdur müştebih *(G. 348/10). [müştebih olupdur, -up, -dur]*

müstecāb it-: *Kabul etmek.*

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe's-sāʾilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿāl *(K. 3/49). [müstecāb it]*

müstecāb ḳıl-: *İcabet etmek, kabul etmek.*

İşbu duʿāyı luṭfuñ ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kird-gār *(K. 2/65). [müstecāb ḳıl]*

müstecāb ol-: *Kabul olmak.*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 6/12). [müstecāb olur, -ur]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 7/12). [müstecāb olur, -ur]*

müstedām ol-: *Var olsun, eksik olmasın anlamında temenni sözü.*

Pāyine düşmek diledükçe raḳīb-i seng-dil
Müstedām olsun dir imiş yüri ol Cem pāyıdur *(G. 105/14). [müstedām olsun, -sun]*

müsteḥaḳ: *Hak eden, layık.*

Yaraşur şāhān-ı ʿālem senden alursa sebaḳ
Çünki yoḳdur salṭanat taḫtına senden müsteḥaḳ *(Mua. 188/2). [müsteḥaḳ]*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/10). [müsteḥaḳ]*

ʿIşḳuñuñ yolında cānā olmışam şöyle faḳīr
Müsteḥaḳḳam vir baña bir būse laʿlüñden zekāt *(G. 22/6). [müsteḥaḳḳam, -am]*

müşterī: *Müşteri, satın alan.*

Müşterīyem dil ü cāndan ki ola bāzār-ı ṣafā
Çār-sū-yı niʿamuñ açalı dükkān-ı kerem *(K. 1/109). [müşterīyem, -y, -em]*

Biñ cāna būse-i lebine müşterī idüm
Yār işidüp dimiş ki behāsın girān idüñ *(G. 221/7). [müşterī]*

müşterī: *Jüpiter gezegeni.*

Raḫş-ı gerdūn ḳaṭre-rīz oldı vü ḳıldı terk-i ser
Müşterīye naʿl-i esbüñ olalı iklīl-i zer *(Mua. 131/2). [müşterīye, -y, -e]*

Māh-ı nev laʿl olduġı maḥsūs olupdur iy perī
Gösterelden naʿl-i esbüñ her ṭarafdan müşterī *(Mua. 132/2). [müşterī]*

Ḫorşīd-i ḥüsn içinde görindi çü müşterī
Dir feṯḥ-i sīne tā bula sen nām-ı dil-beri *(Mua. 142/1). [müşterī]*

Kevkeb-i ḥüsnüñ hemīşe mürtefiʿdür iy perī
ʿĀḳıbet tā yüz ola sen āftāba müşterī *(Mua. 164/2). [müşterī]*

müst-mend: *Biçare, zavallı II âşık.*

Cem ḫᵛān-ı laʿlüñi añalı geldi cān lebe
Sen būse baḫşiş it ṣanemā müst-mendüñe *(G. 326/14). [müst-mendüñe, -üñ, -e]*

muṭabıḳ: *Uygun, münasip.*

Kim olıcaḳ nışfı nışfa münṭabıḳ
Biri birine muṭābıḳdur hemān *(Mua. 340/4). [muṭābıḳdur, -dur]*

muʿtād ḳıl-: *Aşina yapmak, tanış olmak.*

Ayırma ʿizz-i vaṣluñdan yaraşmaz
Çü ḳılduñ ben ḳulı luṭfuñla muʿtād *(G. 48/8). [muʿtād ḳılduñ, -du, -ñ]*

müṭālaʿa eyle-: *Okumak; üzerinde etraflıca düşünmek.*

Ḫaṭuñ risālesini eylese müṭālaʿa Cem
Ḥarīm-i ḥücre-i dilde ruḫuñ aṣar ḳandīl *(G. 244/17). [müṭālaʿa eylese, -se]*

müṭālaʿa it-: *Düşünerek, anlayarak okumak.*

Her geh ki ide ḥüsni kitābın müṭālaʿa
Nār-ı ruḫından oda yanar ṭaylasān-ı şemʿ *(G. 190/3). [müṭālaʿa ide, -e]*

muṭallā: *Yaldızlı, yaldızlanmış, altın kaplama.*

Naʿleyni tozı şaldı felek başına İklīl
Şīrāk-i felek boynına ṭavḳ oldı muṭallā *(K. 5/182). [muṭallā]*

muṭavvel: *Uzun; uzatılmış, uzun uzadıya anlatılmış.*

Söyler idüm zülfüñ ucından muṭavvel ḳıṣṣamı
Ger dehānuñ fikri ile olmasaydı muḫtaṣer *(G. 98/3). [muṭavvel]*

Añ dehānın ḳo muṭavvel zülfini
İñen uzatma sözüñ ḳıl muḫtaṣer *(G. 133/11). [muṭavvel]*

Muṭavvel zülfüñüñ şerh-i bedīʿin
Dehānuñ dir beyān-ı muḫtaṣerde *(G. 343/15). [muṭavvel]*

Telḫīṣ-i zülfi metni muṭavvel beyān iken
Şerḥ-i dehānı ile olur muḫtaṣer gibi *(G. 408/11). [muṭavvel]*

Birinüñ şerḥ[i] muṭavvel zülfi sırrında ʿıyān
Birinüñ mużmer lebi remzinde metn[i] muḫtaṣer *(G. 138/15). [muṭavvel]*

muṭavvel: *Uzun uzadıya anlatılmış, mufassal II Sekkâkî'nin Miftâhu'l-ʿulûm'unun belagatla ilgili bölümü için Hatîb el-Kazvînî'nin kaleme aldığı Telhisü'l-Miftâh üzerine Teftâzânî (ö. 792/1390) tarafından yazılan şerh.*

Telḫīṣ-i vaṣfı şerḥ[i] muṭavvel risāledür
Olmaz bu muḫtaṣarla beyānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/231). [muṭavvel]*

muṭavvel ol-: *Uzun uzadıya anlatılmak.*

Zülfüñde muṭavvel olıcaḳ ḳıṣṣa-i derdüm
Añdur dehenüñ fikrini kim muḫtaṣer olsun *(G. 299/5). [muṭavvel olıcaḳ, -ıcaḳ]*

muʿtekif ol-: *İtikafa girmek. Bir ibadethaneye çekilip namaz, niyaz ve ibadetle meşgul olmak.*

Mescid-i ḥüsnüñde dāyim muʿtekif olmazdı ger
Ḫaṭṭuñuñ içinde iy meh gizlü īmān olmasa *(G. 350/5). [muʿtekif olmazdı, -maz, -dı]*

müteraṣṣıd: *Gözden kaçırmamak için dikkatle bakarak, kollayarak.*

Her kūşede cāndan müteraṣṣıd otururlar
Her bāġda yüz biñ var ola bülbül-i gūyā *(K. 5/47). [müteraṣṣıd]*

muṭīʿ ol-: *Tabi olmak, birinin hükmü altında bulunmak.*

Ḫalḳ-ı zamāne ḥükmüñe olmış-durur muṭīʿ
İki cihānda ḥikmetüñ olmış-durur ḥakem *(K. 7/53). [muṭīʿ olmış-durur, -mış, -durur]*

ʿĀlem muṭīʿ olursa saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(K. 7/45). [muṭīʿ olursa, -ur, -sa]*

ʿĀlem muṭīʿüñ olmaġa ḥüsnüñ berātına
Mühr urdı laʿlüñ üstine yazdı nişān ḳaşuñ *(G. 224/15). [muṭīʿüñ olmaġa, -maġ, -a]*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿüñ olmaz ise göriser elem *(K. 7/38). [muṭīʿüñ olmaz, -maz]*

muṭlaḳ: *Karışık ve katışık olmayan, saf.*

Şol cām-ı muṣaffāda lebüñ kūşesi muṭlaḳ
Görindügi içün sāḳī berü cām-ı mürevvaḳ *(Mua. 306/1). [muṭlaḳ]*

muṭrib: *Çalgıcı.*

Bu naġmeyi muṭrib ḳılagör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/7). [muṭrib]*

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl sūz ile āheng
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng *(Mur. 3/13). [muṭrib]*

Vaḳtidür ala muṭrib ele ḫōş def ü ḳānūn
Arada gerekdür yüriye bāde-i gül-gūn *(Mur. 3/21). [muṭrib]*

muṭribā: *Ey çalgıcı.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı cān-efzā ki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı pür-sūz eyle sulṭān bundadur *(G. 72/2). [muṭribā]*

Muṭribā germ eylegil sāzuñı kim
Bāde ḫōşdur bile olsa çeng ü def *(G. 197/5). [muṭribā]*

Perde-i ʿuşşāḳda çün būselik itdüñ ḳarār
Mutribā āteş düşürdüñ cānuma ol sāz ile *(G. 330/8). [mutribā]*

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫōşdur meclis içre āvāze-i ney *(G. 391/7). [muṭribā]*

muttaṣıf: *Vasıflanmış.*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(K. 7/64). [muttaṣıf]*

muttaṣıl: *Ara vermeksizin, devamlı olarak, aralıksız, biteviye.*

Ḥaḳ minberinde cāmiʿ-i vaḥdete muttaṣıl
ʿİzzet nevāsı idi ḫaṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/113). [muttaṣıl]*

müttehem ḳıl-: *Suçlamak.*

Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma beni cihān içre müttehem *(K. 7/80). [müttehem ḳılma, -ma]*

müttehem ol-: *Kabahatli, suçlu olmak.*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zamāne olmış idi küfre müttehem *(K. 7/8). [müttehem olmış, -mış]*

mūtū min-ḳabli en temūtū: *Ölmeden önce ölünüz.*

Maḥrem şiʿārı mūtū min-ḳabli en temūtū
İḥrām ile bürinüp nola kefen geyersem *(G. 274/7). [mūtū min-ḳabli en temūtū]*

mütūn: *Metinler.*

Ḫaṭuñ mütūnını şerḥ it ḥavāşī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/7). [mütūnını, -ı, -n, -ı]*

muvāfiḳ: *Münasip, uygun; yerinde.*

Gel iy yār-i muvāfıḳ cān-ı ṣādıḳ
Göñül esrārına sensin muvāfıḳ *(Mes. 1/6). [muvāfiḳ]*

mūy: *Kıl.*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/11). [mūy]*

Ṣanasın mūydur kim baḳduġumca
Kimerde görinür belüñ kemerde *(G. 336/5). [mūydur, -dur]*

mūy: *Kıl, saç teli.*

Bir mūy ḳoparmışsın o merġūl-i siyehden
Umar mısın anı ki ḳala yanuña şāne *(G. 359/3). [mūy]*

Bir mūy baġışla Ceme ol zülf-i siyehden
Kim cānı ʿivaż vire bu iḥsānuña şāne *(G. 359/9). [mūy]*

müyesser ol-: *Nasip olmak.*

Mey-i laʿl ile müdām eyleyelüm ʿayş ü ṣafā
Kim göñül istedügi oldı müyesser bu gice *(G. 325/4). [müyesser oldı, -dı]*

N'ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/12). [müyesser oldı, -dı]*

Bī-sīm ü zer olmadı müyesser çü vişālüñ
Gözüm yaşı sīm ü yüzümüñ rengi zer olsun *(G. 299/7). [müyesser olmadı, -ma, -dı]*

Çün dürr-i necāt olmadı saʿy ile müyesser
Var ḳulzüm-i efkāra iñen şevḳ ile ṭalma *(K. 5/131). [müyesser olmadı, -ma, -dı]*

Bī-sīm ü zer olmadı müyesser çü vişālüñ
Gözüm yaşı sīm ü yüzümüñ rengi zer olsun *(G. 299/7). [müyesser olmadı, -ma, -dı]*

mūy-miyān: *Kıl gibi ince bel II sevgilinin ince beli.*

Mūy-ı miyānı yādına her ay hilāl olup
Sīmīn beline sīmden eyler ḳamer kemer *(G. 116/7). [mūy-ı miyānı, -ı]*

İy Cem dem oldı çāk idesin ṣabr yaḳasın
Çün dāyimā o mūy-miyānı ḳoçar kemer *(G. 116/14). [mūy-miyānı, -ı]*

Ten ḳıla döndi mūy-miyānuñ ḫayāline
Eşküm dürini dizmek içün rīsmān idüñ *(G. 221/3). [mūy-miyānuñ, -uñ]*

müzd-i bī-ḥad bul-: *Sonsuz mükâfat, sevap bulmak.*

Cānumı ʿışḳ āteşi ile ḳılaldan āşinā
Buldı hecr-i cān-güdāzuñ müzd-i bī-ḥad dil-berā *(Mua. 328/2). [müzd-i bī-ḥad buldı, -dı]*

müze: *Çizme.*

Cem n'ola pāyüñe gözden ḳılsa seyyāre niṣār
Kevkeb-i çarḫa şeref virür çü müzeñ kebkebi *(G. 400/14). [müzeñ, -ñ]*

müzerkeş: *Altın sırma ile işlenmiş.*

Bir kuḥlī bisāṭ urdı zemīn üzre zamān kim
Eṭrāfı müzerkeş içi dībā-yı muṭallā *(K. 5/6). [müzerkeş]*

müzeyyen: *Süslü.*

Maḥabbet-i ebedī sermedīde rūşendür
Senüñle anuñ içün ʿışḳ işi müzeyyendür *(Mua. 115/2). [müzeyyendür, -dür]*

müzeyyen eyle-: *Süslemek, bezemek, tezyin etmek.*

Gül-i sūrīyi gör kim sebze ile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı *(G. 388/4). [müzeyyen eyleyüpdür, -y, -üp, -dür]*

Mey-i gül-gūn elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebze-zārı *(G. 389/6). [müzeyyen eyleyüpdür, -y, -üp, -dür]*

müzeyyen ol-: *Süslenmek, bezenmek.*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/14). [müzeyyen ola, -a]*

müzīl-i iştihā: *İştah kapatan, yok eden.*

Didüm niçün lebüñ şeftālūsı ḳandine dil ḳanmaz
Didi kim mīve-i cennet müzīl-i iştihā olmaz *(G. 154/6). [müzīl-i iştihā]*

mużmer: *Izmar olunmuş, derununda gizlenilmiş.*

Birinüñ şerḥ[i] muṭavvel zülfi sırrında ʿıyān
Birinüñ mużmer lebi remzinde metn[i] muḫtaṣer *(G. 138/16). [mużmer]*

nā-çār: *Çaresiz.*

Ḳan yuṭup derd ile nā-çār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/10). [nāçār]*

nā-çār ḳal-: *Çaresiz kalmak, elden bir şey gelmemek.*

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳaldı Cem ġarīb
Sensüz oluram nigārā zār ü nālān elfirāḳ *(G. 203/7). [nā-çār ḳaldı, -dı]*

Çāre gerçi istedüm laʿlīn lebüñden derdüme
ʿĀḳıbet nā-çār ḳaldum yoḳ bu derdüñ çāresi *(G. 380/4). [nā-çār ḳaldum, -du, -m]*

Ḫaṭā-yı zülf-i pür-çīnüñ hevāsı ile Cem bigi
Vaṭen dārını terk itmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 351/14). [nā-çār olmasun, -ma, -sun]*

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 331/6). [nā-çār olmasun, -ma, -sun]*

nāfe: *Göbek II dünyanın yüzeyi.*

Bu zülf-i perīşāna ḳaçan şāne ura bād
Eknāf-ı zemīn nāfesini müşk-i ter eyler *(G. 51/16). [nāfesini, -si, -n, -i]*

nāfe: *Ceylanın göbeğinde yer alan misk kesesi.*

Nāfenüñ baġrı çü zülfüñ ḥasretinden ḳan olur
Yañılur zülfüñe her kim nāfe-i müşkīn diye *(G. 358/7). [nāfenüñ, -nüñ]*

Ḳılup zülfin seḥerden dest-mālī
Pür eyler nāfelerden dest-māli *(G. 399/2). [nāfelerden, -ler, -den]*

Müşk-i Çīn bildi ḫaṭāsını ḫaṭuñ nāfesine
Ḫāl-i miskīnüñ idelden berü şeh-dāneluġı *(G. 411/11). [nāfesine, -si, -n, -e]*

nāfe-i āhū: *Ceylanın güzel kokusu, misk kesesi.*

Āftāb-ı ṭalʿatuñdan māh-ı tābān rū ṭutar
Çīn-i zülfüñden Ḫoten de nāfe-i āhū ṭutar *(G. 139/2). [nāfe-i āhū]*

Çīn-i zülfüñden alalı bir bū
Cümle ḫūn oldı nāfe-i āhū *(G. 315/2). [nāfe-i āhū]*

nāfe-i Çīn: *Çin nafesi, Çin'deki ceylanların misk ile dolu göbek kesesi II misk kokusu.*

Ne yüzden öykünür imiş şaçuña nāfe-i Çīn
Ki sünbülüñ ḳoḫusı müşk-i terde bulınmaz *(G. 143/5). [nāfe-i Çīn]*

Nāfe-i Çīn şaçlaruñ ḳatında cānā ḫākdür
Siḥr-i Bābil gözlerüñ siḥri ḳatında efsūn degül *(G. 232/7). [nāfe-i Çīn]*

Dimiş ḫaṭuña nāfe-i Çīndür ḫaṭā ile
Bu yüz ḳarası ile ḳapuña nice vara Cem *(G. 273/3). [nāfe-i Çīndür, -dür]*

nāfe-i ḫaṭā: *Hıtay ceylanının misk kesesi.*

Zülfüñe beñzedürmiş özin nāfe-i Ḫaṭā
Kendü özine ḳaldı yine yüzi ḳāresi *(G. 416/3). [nāfe-i ḫaṭā]*

nāfe-i müşk-i ḫoten: *Hoten ahusunun miskle dolu kesesi.*

Mülk-i Çīne varduġınca zülfüñ iy Türk-i Ḫaṭā
Nāfe-i müşk-i Ḫotenden armaġān ışmarlaram *(G. 247/12). [nāfe-i müşk-i ḫotenden, -den]*

nāfe-i müşkīn: *Misk dolu kese.*

Nāfenüñ baġrı çü zülfüñ ḥasretinden ḳan olur
Yañılur zülfüñe her kim nāfe-i müşkīn diye *(G. 358/8). [nāfe-i müşkīn]*

nāfe-i siyeh: *Siyah misk kesesi, ceylanın göbeğinde siyah miski barındıran kesesi.*

Zülf-i müşkīn [ü] ʿanber-efşānuñ
Şerm-sār itdi nāfe-i siyehi *(G. 382/8). [nāfe-i siyehi, -i]*

nāfe-i tatār ol-: *Tatar miski olmak, Tatar miskinin hâlini almak.*

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfuñ nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatār *(K. 2/54). [nāfe-i tatār olur, -ur]*

nāfe-i tātār: *Tatar kesesi, Tatar ceylanının göbeğindeki misk kesesi II sevgilinin saçı.*

Çözme zülfini ṣabā ḥaddüñi bil gözle yirüñ
Kim didi kim saña ol nāfe-i Tātāre yapış *(G. 176/10). [nāfe-i tātāre, -e]*

Zülfüñ ḳoma kim hem-ser ola bād-ı ṣabāya
Virmek yile ol nāfe-i Tātārı sebeb ne *(G. 345/12). [nāfe-i tātārı, -ı]*

nāfiʿ ol-: *Faydalı olmak II şifa olmak.*

Dirīġ itme marīż-i ʿışḳ olandan
Ṣarāb-ı laʿlüñi kim ola nāfiʿ *(G. 187/6). [nāfiʿ ola, -a]*

nā-gāh: *Ansızın, birdenbire.*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/4). [nā-gāh]*

Derd ü ġamuñla olmışam iy meh şikeste-dil
Nā-gāh ṭolaşalı şu miskīn kemendüñe *(G. 326/6). [nā-gāh]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/1). [nā-gāh]*

Ḳāmetüñ göreli bi-ḥamdi'llāh
Devlete irdi cān ü dil nā-gāh *(Mua. 2/2). [nā-gāh]*

Oldum esīr kāfire nā-gāh bī-günāh
Kendü elümle ayaġuma balta urdum āh *(Terk. 3/55). [nā-gāh]*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/8). [nā-geh]*

Vālih ü ser-mest ü ḥayrān nā-geh eylerken güẕer
Gördüm iki ġonce-i ter bāġ-ı ḥüsn içre gezer *(G. 138/1). [nā-geh]*

Firāḳa düşmeyen Cem bigi nā-geh
Cihānda ḫānümān ḳadrini bilmez *(G. 156/13). [nā-geh]*

Işırdum laʿlini nā-geh öperken
Gülüp didi bu cān ḳadrini bilmez *(G. 156/15). [nā-geh]*

Şīrīn bu ki taḥrīr ider iken lebi vaṣfın
Başdan başa nā-geh ḳalemüm ney-şeker olmış *(G. 175/4). [nā-geh]*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/5). [nā-geh]*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/3). [nā-geh]*

Ṣırça göñlüm ṣındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/4). [nā-geh]*

Mezraʿ-ı vaṣlı nişābından naṣīb umarken āh
Āteş-i hecri irüp od urdı nā-geh ḫirmene *(G. 361/18). [nā-geh]*

Bāline baġlamaḳ dilerem şevḳ nāmemi
Ḳorḳum bu dil kebūteri nā-geh kebāb ola *(G. 369/8). [nā-geh]*

Öperken laʿlini nā-geh ışırdum ṭudaġın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına ṣuṣadı *(G. 381/3). [nā-geh]*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe yañılup nā-gehān şemʿ
Dil uzadalı odlara yandı zebān-ı şemʿ *(G. 190/1). [nā-gehān]*

Derd-i dil cemʿ oldı kim ḳıla beni bīmār [ü] zār
Nā-gehān zülfüñ aradan çıḳdı oldı baña yār *(Mua. 14/2). [nā-gehān]*

Nā-gehān ol iki aḫter daḫı oldı munṭabıḳ
ʿAzm idüp semt-i ḳıdemden ḳıldı meyl-i semt-i reʾs *(Mua. 310/3). [nā-gehān]*

naġme: *Kulağa hoş gelen ahenkli ses, ezgi.*

Ḫūblar kāfir dilince naġmeler āġāz ider
Ṣol ḳara ṣaçlar güneş yüzlerde müşk-efşāndur *(K. 8/35). [naġmeler, -ler]*

naġme-i efġān-ı cem: *Cem'in inlemelerinin nağmesi.*

Naġme-i efġān-ı Cemden her seḥer taʿlīm alur
Nālişinden ḥālet aldı bülbül-i gūyā meger *(G. 137/25). [naġme-i efġān-ı cemden, -den]*

naġmelü: *Ahenkli, ezgili.*

Ġam ḳaddümi çeng eyledi raḥm it ṣanemā gel
Bu naġmelü āvāzeye sāz itme iñende *(G. 354/8). [naġmelü]*

naġme ḳıl-: *Nağme çalmak.*

Bu naġmeyi muṭrib ḳılagör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/7). [naġmeyi ḳılagör]*

nā-ḥaḳ: *Haksız.*

Dökmege Cem ḳanını ṭopraġa nā-ḥaḳ ẓulm ile
Lebleriüñe dest-ḫaṭ virmişdür iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 226/13). [nā-ḥaḳ]*

nā-ḥaḳ yire: *Haksız yere.*

Ḳanını nā-ḥaḳ yire ben bendenüñ dökmeklüge
Zülfüñ ü ḳaşuñ biri biri ile el bir eylemiş *(G. 167/9). [nā-ḥaḳ yire]*

naḫcīr: *Av.*

Ġamzeñ āhū-yı dile zaḫm uralı
Key zebündur ḳoma naḫcīrüñ begüm *(G. 271/8). [naḫcīrüñ, -üñ]*

naḫcīr ol-: *Av olmak.*

Kemend-i zülfi cān avladuġınca
Ol āhū-çeşme kim olmaya naḫcīr *(G. 124/6). [naḫcīr olmaya, -ma, -y, -a]*

Naḫcīri ola cümlesinüñ şaydı māsivā
Ger pence açsa ḥamlesi şīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/199). [naḫcīri ola, -a]*

nāhīd: *Sabahyıldızı, Tanyıldızı, Zühre, Venüs.*

Eyledüñ Nāhīdi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu Māhı def-zen eyledüñ her māh ü sāl *(K. 3/39). [nāhīdi, -i]*

naḫl: *Fidan.*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Leẕẕet virürse ceẕbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/107). [naḫl]*

naḫl-bend-senā ol-: *Övgü ağacını budayan olmak.*

Bu deñlü naḫl-bend-senā olmaz idi dil
Zeyn itmeseydi luṭf[ı] bahārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/47). [naḫl-bend-senā olmaz, -maz]*

naḫl-i devlet: *Mutluluk, talih fidanı.*

Ravża-i cennet ki dirler ḥüsnüñüñ ābādıdur
Naḫl-i devlet kim añılur şāne-i şimşādıdur *(Mua. 229/2). [naḫl-i devlet]*

naḫl-i ḳad: *Fidan boy II sevgilinin fidan boyu.*

Naḫl-i ḳadüñi laʿl-i lebüñ yādına yaşum
Budur şuvarduġı ki irişe semer leẕīẕ *(G. 49/9). [naḫl-i ḳadüñi, -üñ, -i]*

naḫs ol-: *Uğursuz olmak.*

Ne naḫs olur ʿaceb bu ṭāliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı *(G. 386/7). [naḫs olur]*

naim: *Nimet II cennet.*

Mesken baña naīm ile gül-şen-serāy iken
Yirümi külḫan eyledi devr-i zamānı gör *(Terk. 3/25). [naīm]*

naḳd: *Para, akçe II sermaye.*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n'ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi Īsī nefesi var *(G. 50/9). [naḳdini, -i, -n, -i]*

Sākiyā ṣunġıl berü cām-ı şarāb
Ḳılmayalum naḳdini ʿömrüñ telef *(G. 197/4). [naḳdini, -i, -n, -i]*

Cem bigi çevgān-ı zülfüñ yādına baş oynayup
Cān ü dil naḳdin temāmet ben niṣār itsem gerek *(G. 218/18). [naḳdin, -i, -n]*

Germ olup virme metāʿ-ı ġama cān naḳdini kim
Niçe cānlar viresin ivme bu bāzāre göñül *(G. 239/11). [naḳdini, -i, -n, -i]*

Cān naḳdini tārāc-ı ġam-i ʿışḳ idüp ol meh
Āşüftesine ḫaylī ziyān eyledi gitdi *(G. 414/9). [naḳdini, -i, -n, -i]*

naḳd-i cān: *Can sermayesi.*

Naḳd-i cān ger kīse-i ʿömrümden olursa telef
Kāse-i ser olmaya ʿışḳuñ şarābından tehī *(G. 410/5). [naḳd-i cān]*

Germ itdi naḳd-i cān[ı] metāʿ-ı şerīʿate
Bāzār-ı dīnde faż[ı] dükānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/225). [naḳd-i cān[ı], -ı]*

Dellāl-i ġam eline virüp naḳd-i cānumı
Bāzār-ı mihr içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 227/9). [naḳd-i cānumı, -um, -ı]*

naḳd-i cān vir-: *Can nakdini, can parasını vermek II Kendini feda etmek.*

Bunca cefālaruñ çekerem naḳd-i cān virüp
Bāzār-ı ʿışḳ içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 213/7). [naḳd-i cān virüp, -üp]*

Dellāl-i ġam eline virüp naḳd-i cānumı
Bāzār-ı mihr içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 227/9). [virüp, -üp]*

naḳd-i dil ü cān: *Can ve gönül sermayesi.*

Bir bencileyin naḳd-i dil ü cānı ḳılup ḫarc
Cān ile o bāzāra ḫarīdār kimüñ var *(G. 103/19). [naḳd-i dil ü cānı, -ı]*

naḳībi ol-: *Başkanı, imamı olmak.*

Ḥaḳ minberinde cāmiʿ-i vaḥdete muttaşıl
ʿİzzet nevāsı idi ḫaṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/114). [naḳībi ola, -a]*

naḳl-i ṣarīḥ: *Şüphe ve tereddüde yer bırakmayan, apaçık bir anlatım.*

Sākin olan ġarībe diyārı Muḥammedüñ
Ḳavl-i ṣaḥīḥ şerʿi ḫiṭābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/120). [naḳl-i ṣarīḥ]*

naḳş: *Güzellik II nakış.*

Biraz naḳşını eylerken temāşā
Meger arada bir naḳş oldı peydā *(Mua. 87/2). [naḳş]*

Biraz naḳşını eylerken temāşā
Meger arada bir naḳş oldı peydā *(Mua. 87/1). [naḳşını, -ı, -n, -ı]*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/2). [naḳşını, -ı, -n, -ı]*

Ger ḫam-ı ebrūsı naḳşın zāhiri bī-derd dil
Görse idi secde-i sehv idüp olurdı ḫacil *(Mua. 138/1). [naḳşın, -ı, -n]*

Dehān [ü] zülf naḳşın ḳılsa ḥāṣıl
Hemīşe şād olurdı hem-dem-i dil *(Mua. 299/1). [naḳşın, -ın]*

Aç cān gözini gör ki ne naḳş ile zeyn olur
Ṭā-hā nişānesi ile nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/227). [naḳş]*

naḳş: *Akis, görüntü, iz.*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/3). [naḳşı, -ı]*

Şöyle cān virdi bu naḳşa cān ü dilden Cem ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur *(G. 68/13). [naḳşa, -a]*

Gel ʿıyān it eşk-i çeşmümde ḫaṭuñ naḳşını kim
Sikke olmayınca bulmaz ḳıymeti dīnār ü sīm *(G. 262/7). [naḳşını, -ı, -n, -ı]*

Ḳanlu yaşumda ḳaşun ḫalḳaları naḳşı müdām
Şāh tevḳīʿini ṣan ḫātem-i mercāna yazar *(G. 131/7). [naḳşı, -ı]*

Gözümde ruḫları naḳşı maḳām ider ṣanasın
Mışırda Nīl kenārında dizdiler ḳandīl *(G. 244/5). [naḳşı, -ı]*

naḳş: *Nakış, süs.*

Ruḫlaruñ naḳşına teşbīh itmege ḫālüñ şehi
Şemse ḳılmış sāye-bān-ı zülfüñe mihr ü mehi *(G. 410/1). [naḳşına, -ı, -n, -a]*

Lāciverdī ḫaṭuñuñ naḳşı vü çīn-i zülfüñ
Ṣırça gönlüm evine eyledi kāşāneluġı *(G. 411/5). [naḳşı, -ı]*

naḳş: *Süs II müzikte bir parçayı terennüm kısmını uzatılıp uzun uzun süsleme.*

Naḳş ile yidi perdede on iki maḳāmı
Taṣnīf ile gösterdügi bu Zühre-i zehrā *(K. 5/19). [naḳş]*

naḳş: *Şekil II harf.*

Levḥ-i dilde kūşe-i zülfüñ müdām
Müşk ile her laḥẓa yazar naḳşı lām *(Mua. 230/2). [naḳşı, -ı]*

naḳş eyle-: *Resmetmek, çizmek.*

Müjem eyler gözümde zülfüñi naḳş
Ṣanasın ḳıl ḳalemle mār yazar *(G. 130/9). [naḳş eyler, -r]*

naḳş it-: *Eksiltmek, azaltmak.*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳş idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/3). [naḳş idicek, -icek]*

naḳş it-: *Resmetmek, nakşetmek.*

Cānda resen-i zülfüñi naḳş itmeyeli dil
Ser terkin ider kim ġam-ı zülfüñ ḳıla ḫāṣıl *(Mua. 100/1). [naḳş itmeyeli, -me, -y, -eli]*

naḳş ol-: *Bir yerde belirli bir iz bırakmak, yer etmek.*

Ḫadd [ü] ḳaddüñ naḳş olaldan sīnede iy serv-i nāz
Görmedüm ḫüsnüñ bigi bir ḳıble-i ehl-i niyāz *(Mua. 167/1). [naḳş olaldan, -aldan]*

naḳş ol-: *Yazılmak, işlenmek, yer edinmek.*

Levḥ-i dilde derd-i ʿışḳuñ bī-günāh
Eksük olmaz naḳş olaldan her gün āh *(Mua. 166/2). [naḳş olaldan, -aldan]*

naḳş ü taṣvīr: *Nakış ve tasvir.*

Kilk-i ḳudret noḳṭa yazmış ḫālüñi
Yazar iken naḳş [ü] taṣvīrüñ begüm *(G. 271/12). [naḳş [ü] taṣvīrüñ, -üñ]*

naḳş-ı bī-cān: *Cansız nakış II cansız suret, cansız görünme.*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānum-durur *(G. 68/1). [naḳş-ı bī-cān]*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānum-durur *(G. 68/2). [naḳş-ı bī-cān]*

Şöyle cān virdi bu nakşa cān ü dilden Cem ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur *(G. 68/14). [naḳş-ı bī-cān]*

naḳş-ı cānān: *Sevgilinin nakşı II sevgilinin eseri (âşığı cansız bir hâle getirme bağlamında).*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānum-durur *(G. 68/2). [naḳş-ı cānānum-durur, -um, -dur, -ur]*

naḳş-ı çenber: *Çember nakşı.*

Naḳş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/1). [naḳş-ı çenberde, -de]*

naḳş-ı emel-: *Arzu, istek nakşı.*

Ḫaṭ-ı müşkīni kim naḳş-ı emeldür
Melek yazduġı dīvān-ı ʿameldür *(G. 109/1). [naḳş-ı emeldür, -dür]*

naḳş-ı ḫaṭṭ: *Sevgilinin ayva tüylerinin sureti.*

Naḳş-ı ḫaṭṭuñla miyānuñ dīde-i giryānda
Ṣan devāt olmış ṭolu ibrīşim ü müşkīn midād *(G. 46/3). [naḳş-ı ḫaṭṭuñla, -uñ, -la]*

naḳş-ı ḫayāt-ı cāvidānī: *Ebedî hayat güzelliği, nakşı.*

Yüzüñ bī-ḥad żiyā-yı zindegānī
Lebüñ naḳş-ı ḥayāt-ı cāvidānī *(Mua. 336/2). [naḳş-ı ḥayāt-ı cāvidānī]*

naḳş-ı ḥüsn: *Güzellik nakşı.*

Bulaldan ḫaṭṭ-ı ruḫsārında temkīn
Bu naḳş-ı ḥüsne bī-ḥad yazdı tezyīn *(Mua. 250/2). [naḳş-ı ḥüsne, -e]*

naḳş-ı luṭf: *Lütfunun nakşı.*

Ṭutdı nesīmi ḫalḳ-ı cihānı Muḥammedüñ
Zeyn itdi naḳş-ı luṭf[ı] zamānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/212). [naḳş-ı luṭf[ı], -ı]*

naḳş-ı mānā: *Çinli nakkaş Mani'nin resimi, nakşı.*

Ṣaçı çīninde mir'āt-i cemālinden cihān peydā
Nümūne ʿarż ider zülfi meger kim naḳş-ı Mānādan *(G. 305/8). [naḳş-ı mānādan, -dan]*

naḳş-ı nigār: *Sevgilinin suretini gösterir nakış, resim.*

Şol ḫaṭṭ-ı semen-sāyuña kim ola ki olmaz
Bir naḳş-ı nigār ile nigārā nigerānı *(G. 413/8). [naḳş-ı nigār]*

naḳş-ı nigīn: *Mühür nakşı, mühür nişanı.*

Naḳş-ı nigīn bigi yine bu raḥmet āyetin
Āḫirde oḳı çün bula cānum kerāmetin *(Mua. 54/1). [naḳş-ı nigīn]*

naḳş-ı nigīn: *Yüzük kaşı yazısı.*

Cümle senāsın eylese vārı Muḥammedüñ
Ṭutdı cihānı nūr-ı cebīni Muḥammedüñ Zeyn itdi dīni rūy-ı zemīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/76). [naḳş-ı nigīni, -i]*

naḳş-ı ruḫ: *(Sevgilinin) yanağının nakşı.*

Sen perī-rūyı görelden gözlerüm ḳanı ile
Levḥ-i dilde yazaram naḳş-ı ruḫuñ taṣvīrini *(G. 375/10). [naḳş-ı ruḫuñ, -uñ]*

naḳş-ı terāzū: *Terazinin nakşı.*

Vezn-i cevāhir içre şu kim görmemiş behā
Naḳş-ı terāzū içre meger laʿl-i yār ola *(Mua. 86/2). [naḳş-ı terāzū]*

naḳş-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün güzelliği, nakşı.*

Serv-ḳaddüñ üzre naḳş-ı zülfüñe ḳılan naẓer
Serv-i sīmīn üzre ṣanur ḫūṣe-i müşkīn biter *(Mua. 163/1). [naḳş-ı zülfüñe, -üñ, -e]*

nālān it-: *İnletmek, feryat ettirmek.*

Sensin beni nālān iden iy dōst ve ger ne
Bu yolda fiġān itmege her laḥẓa neyem ben *(G. 309/7). [nālān iden, -en]*

Şol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi firāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/14). [nālān ider, -er]*

ʿĀşıḳın bülbül bigi nālān ider
Ol yüzi gül-zār elinden elġıyās *(G. 31/7). [nālān ider, -er]*

nālān ol-: *Ağlamak, inlemek, feryat etmek, acı ile iniltili sesler çıkarmak.*

Nice nālān olmayam kim bu dil-i miskīnümüñ
Ḥālini ṣormaz girü zülfine meftūn eyleyen *(G. 280/7). [nālān olmayam, -ma, -y, -am]*

Yiridür nālān olursam her nefes derd ile kim
Bend-i zülfüñden çü āzād olmadı her-giz dilüm *(G. 254/7). [nālān olursam, -ur, -sa, -m]*

nālān ü giryān: *İnleme ve ağlama.*

Gül-şen-i ḫüsnüñde iy cān baña degmeden naṣīb
Giderem bülbül gibi nālān ü giryān elfirāḳ *(G. 203/4). [nālān ü giryān]*

nālān ü giryān ol-: *İnlemek ve ağlamak.*

Nice dil nālān ü giryān olmasun derd ile kim
Mihr-i ruḫ-sāruña baġlar ʿanberīn çenber ḫaṭuñ *(G. 215/11). [nālān ü giryān olmasun, -ma, -sun]*

nāle: *İnilti, feryat.*

Nālem var iken nāliş-i dūlāb ne ḥācet
Dūlāba gözüm yaşı yiter āb ne ḥācet *(G. 29/1). [nālem, -m]*

Her seḥer nālemi gel diñle eger bilmez iseñ
Mūcib-i nāle-i mürġān-ı şeb-āheng nedür *(G. 136/3). [nālemi, -m, -i]*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/8). [nāleme, -m, -e]*

N'ola feryādum işitmezseñ iy dōst
İşitmez nālesin gül ʿandelībüñ *(G. 214/8). [nālesin, -sin]*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/2). [nāleñe, -ñ, -e]*

Benüm bu āh-ı ciger-sūzumı fiġānuma şor
Çü nāledür baña tā vaḳt-i ṣubḥ-dem hem-dem *(G. 261/10). [nāledür, -dür]*

Nāle vaḳtinde gözüm yaşın temāşā eylesün
ʿĀşıḳ-ı bī-çārelerden seyr-i dūlāb isteyen *(G. 307/7). [nāle]*

nāle ḳıl-: *İnlemek. feryad etmek.*

Ḳılma iy Cem bülbül-i şūrīde gibi nāle sen
Kim cemāl-i yār gibi verd-i ḫandān bundadur *(G. 72/11). [nāle ḳılma, -ma]*

nāle vü āh eyle- *Feryat ve figan eylemek.*

Nāle vü āh eylemekd[e] derd-i dil-berle müdām
İncelüp bükildi uş bir ḳıla döndi bu vücūd *(G. 45/5). [nāle vü āh eylemekd[e], -mekde]*

nāle vü āh ḳıl-: *(Üzüntü ve kederden dolayı) İnlemek, ah edip haykırmak.*

Ben neyem kim ġam-i ʿışḳuñla ḳılam nāle vü āh
Līk ḳomaz beni ḥālümde bu ṣad-pāre göñül *(G. 239/7). [nāle vü āh ḳılam, -am]*

nāle vü efġān it-: *İnleyip feryat etmek, ağlamak, haykırmak.*

Şol deñlü eser ḳıldı fırāḳuñ odı cāna
Kim ney ḫōş olup nāle vü efġān ider iy dōst *(G. 21/12). [nāle vü efġān ider, -er]*

nāle vü efġān: *Ağlayıp inleme, feryat etme.*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Kim ṭoḳuz eflāke çıḳdı nāle vü efġānumuz *(G. 151/6). [nāle vü efġānumuz, -umuz]*

Ṣubḥ olınca gözlerin seyyāre yummaz gözlerin
Göklere irdükçe iy Cem nāle vü efġānumuz *(G. 158/10). [nāle vü efġānumuz, -umuz]*

Ne revādur ki eyā şāh-ı cihān her şeb ü rūz
Ḳılasın ḫande bizüm nāle vü efġānumuza *(G. 342/10). [nāle vü efġānumuza, -umuz, -a]*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/9). [nāle vü efġānuñ, -uñ]*

İşümdür nāle vü zārī senüñle göreli aġyārı
Ne vaḳte dek ḳılam zārı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/11). [nāle vü zārī]*

nāle-i ʿūd: *Udun nağmeleri, iniltisi.*

Zārī-i dil irişdi zülfüñden
İşiden dir ne ḫōş bu nāle-i ʿūd *(G. 47/4). [nāle-i ʿūd]*

nāleler it-: *İnlemek, feryat etmek.*

Cem iderse bülbül-i şūrīde gibi nāleler
N'ola çün kim gösterür yüz ol gül-i ḫandānumuz *(G. 152/9). [nāleler iderse, -er, -se]*

nāleler ḳıl-: *İnlemek, figan etmek.*

Bir kerre derdümi añup efġāna başlasam
Yanumca nāleler ḳıla ṣaḥrā benüm bigi *(G. 412/6). [nāleler ḳıla, -a]*

nālen: *İnleme, inilti.*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i gūyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/10). [nāleñi, -i]*

naʿleyn: *Bir çift ayakkabı.*

Naʿleyni tozı ṣaldı felek başına İklīl
Şīrāk-i felek boynına ṭavḳ oldı muṭallā *(K. 5/181). [naʿleyni, -i]*

naʿl-i esb: *At nalı.*

Māh-ı nev laʿl olduġı maḥsūs olupdur iy perī
Gösterelden naʿl-i esbüñ her ṭarafdan müşterī *(Mua. 132/2). [naʿl-i esbüñ, -üñ]*

naʿl-i esb ol-: *At nalı olmak.*

Raḫş-ı gerdūn ḳaṭre-rīz oldı vü ḳıldı terk-i ser
Müşterīye naʿl-i esbüñ olalı iklīl-i zer *(Mua. 131/2). [naʿl-i esbüñ olalı, -alı]*

naʿl-i semend: *At nalı.*

Naʿl-i semendüñ iy ṣanem olalı rūy-i āftāb
Yüz sürer aña māh-ı nev tā kim bula bir feṯḥ-i bāb *(Mua. 274/1). [naʿl-i semendüñ, -üñ]*

nāliş: *İnilti, inleme, figan.*

Naġme-i efġān-ı Cemden her seḥer taʿlīm alur
Nālişinden ḥālet aldı bülbül-i gūyā meger *(G. 137/26). [nālişinden, -in, -den]*

nāliş-i dil-sūz: *Gönül yakan inleme.*

Bu nāliş-i dil-sūzuma raḥm eyler idi çarḫ
Öldürmege ger göz göre ḳaṣd itmese ʿamdā *(K. 5/111). [nāliş-i dil-sūzuma, -um, -a]*

nāliş-i dūlāb: *İnleyen dolap. Çalışırken ses çıkaran su çekme düzeneği.*

Nālem var iken nāliş-i dūlāb ne ḥācet
Dūlāba gözüm yaşı yiter āb ne ḥācet *(G. 29/1). [nāliş-i dūlāb]*

nālişler it-: *Ağlayıp inlemek, feryat figan etmek.*

Nālişler idüp her birisi dillü dilince
Bu maṭlaʿ-ı ġarrāyı ider cümlesi işġā *(K. 5/49). [nālişler idüp, -üp]*

nām: *Ad II şan, şöhret.*

Nām ü neng isteme iy müddeʿī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/14). [nām]*

Ḥaḳ mezīd eyleye ṭūmāra-i ʿömrüñi senüñ
Zeyn ola nāmuñ ile defter ü dīvān-ı kerem *(K. 1/146). [nāmuñ, -uñ]*

Dir cān ü göñül işbu sözi gözlemeyüp nām
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/19). [nām]*

nām: *Ad.*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẓām *(Mua. 16/1). [nām]*

Dün virüp bir māh-ı ṣarfīye selām
Didüm iy meh-rū ne dinür saña nām *(Mua. 275/2). [nām]*

Yazılmış idi levḥ ü ḳalem daḫı yoġ iken
Levḥ-i nübüvvet üstine nāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/146). [nāmı, -ı]*

nām bul-: *İsim bulmak.*

Zülfeyni o māhuñ biri cīm oldı biri lām
Tā kim dönicek lām bula ṭālib olan nām *(Mua. 97/2). [nām bula, -a]*

nām bul-: *Şöhret bulmak, ünlenmek, meşhur olmak, ün kazanmak.*

Lebüñ şevḳi ile cānı terk idersem
Buluram ʿālem içre bir eyü nām *(G. 260/8). [nām buluram, -ur, -am]*

nām ü neng: *Şan ve şöhret.*

Nām ü neng isteme iy müddeʿī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/13). [nām ü neng]*

nām ü nişān: *Ün, şan, şöhret.*

Dileme nām ü nişān müddeʿī Cemden yüri var
Kim hevāya uyıcaḳ nām ü nişān oda yanar *(G. 90/13). [nām ü nişān]*

Dileme nām ü nişān müddeʿī Cemden yüri var
Kim hevāya uyıcaḳ nām ü nişān oda yanar *(G. 90/14). [nām ü nişān]*

nā-maḥāl: *Yersiz, uygunsuz.*

Didüm kūyuñ itinüñ iti olsam
Gülüp didi ki daḫı nā-maḥaldür *(G. 109/10). [nā-maḥaldür, -dür]*

namāz: *Namaz.*

Secde itsem kūyına ṭaʿn itme zāhid kim anuñ
Yig-durur bir secdesi cümle namāzuñdan senüñ *(G. 216/6). [namāzuñdan, -uñ, -dan]*

namāz ḳıl-: *Namaz kılmak.*

Olalı miḥrāb-ı ḳaşuñ ḳıble-i ehl-i niyāz
Ḳılmadum bir āndan ayruḳ ḳıbleye daḫı namāz *(G. 144/2). [namāz ḳılmadum, -ma, -du, -m]*

nāme: *Mektup.*

Yazarken ruḫlaruñ vaṣfında nāme
Elümden ḫāme düşdi yana yazdum *(G. 265/19). [nāme]*

Bāline baġlamaḳ dilerem şevḳ nāmemi
Ḳorḳum bu dil kebūteri nā-geh kebāb ola *(G. 369/7). [nāmemi, -m, -i]*

Cān levḥi üzre yazılıcaḳ ʿışḳ nāmesi
Dil yanayazdı düşdi elinden çü ḫāmesi *(G. 409/1). [nāmesi, -si]*

Per açа ʿālemi yaḳa mihrüñ ḥamāmesi
Bāline baġlanursa Cemüñ şevḳi nāmesi *(G. 409/10). [nāmesı, -sı]*

Dilini deldi Cemüñ tīġ-ı cefā ḫāme bigi
Nāme taḳrīr idemez ḥālini sulṭān-ı kerem *(K. 1/66). [nāme]*

Yaşlarum ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar oldı beyān
Tā görenler nāme ardından oḳuyalar revān *(Mua. 4/2). [nāme]*

Ḫāl-i ġam ḫāk-i pāy-i dil-dāre
ʿArż içün istedüm yazam nāme *(Mua. 270/2). [nāme]*

nāme-i aʿmāl: *Amel defteri.*

Gerçi yüzüm ḳaradur nāme-i aʿmāl bigi
Umaram kim yuya luṭfuñ ṣuyı ile ānı kerem *(K. 1/115). [nāme-i aʿmāl]*

Maḥşer-i zülfinde ser-gerdān idersin göñlümi
Beñzer iy ḫaṭṭ-ı siyeh kim nāme-i aʿmālsin *(G. 298/6). [nāme-i aʿmālsin, -sin]*

Maḥşer-i zülfüñde ḫaṭṭuñdan siyāh olur günüm
Her günāhum yazılursa nāme-i aʿmālüme *(G. 347/6). [nāme-i aʿmālüme, -üm, -e]*

nāme-i siyāh: *Kötü amel defteri.*

Günāhuma göre yanmaġa ḥaşr-i zülfinde
Ḫayāl-i ḫaṭṭı baña nāme-i siyāh yiter *(G. 91/4). [nāme-ı siyāh]*

nāme-i ʿunvān-ı kerem: *Cömertlik unvanının kitabı.*

Niçe kim ola ʿaṭā defter-i dībāçe-i cūd
Niçe kim ola vefā nāme-i ʿunvān-ı kerem *(K. 1/144). [nāme-ı ʿunvān-ı kerem]*

nām-ı cūd: *İnsanlara ihtiyaçlarını bildirmelerine meydan vermeden lütufta, ihsanda bulunma, el açıklığı, cömertlik namı.*

İy sicill-i şiyemüñ maṭlaʿı dīvān-ı kerem
Nām-ı cūduñla bulur zīneti ʿunvān-ı kerem *(K. 1/2). [nām-ı cūduñla, -uñ, -la]*

nām-ı dil-ber: *Sevgilinin adı.*

Kim dilerse nām-ı dil-berden nişān
Bī-nuḳaṭ bir ismi ḳılsun imtiḥān *(Mua. 340/1). [nām-ı dil-berden, -den]*

Ḫorşīd-i ḥüsn içinde görindi çü müşterī
Dir feṯḥ-i sīne tā bula sen nām-ı dil-beri *(Mua. 142/2). [nām-ı dil-beri, -i]*

nām-ı leb: *(Sevgilinin) dudağının namı.*

Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ
Tā ebed cām-ı Cem ola ṣanemā nām-ı lebüñ *(G. 219/2). [nām-ı lebüñ, -üñ]*

nām-ı şerīf: *Şerefli isim, mübarek ad.*

Fikr-i ṣaḥīḥ olıcaḳ evvelki lafẓ
Devlet [i]le nām-ı şerīfüñ çıḳar *(Mua. 7/4). [nām-ı şerīfüñ, -üñ]*

Didüm iy māh-ruḫ [u] zühre-cebīn māh-liḳā
Kerem it nām-ı şerīfüñi ʿıyān eyle baña *(Mua. 57/2). [nām-ı şerīfüñi, -üñ, -i]*

nām-ı yār: *Sevgilinin adı.*

Zīnet-i farḳında bulurdı bu resme nev-bahār
Ger şükūfe içre yazılmaya idi nām-ı yār *(Mua. 76/2). [nām-ı yār]*

Şükūfe içre yazdum nām-ı yārı
Ki ḥāṣıl ḳılam andan nev-bahārı *(Mua. 77/1). [nām-ı yārı, -ı]*

nām-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün namı.*

Meclis-i meyde añanlar nām-ı zülfüñden senüñ
ʿAnberīn itmek dilerler cām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/1). [nām-ı zülfüñden, -üñ, -den]*

nā-mihr: *Merhametsiz.*

İy felek nā-mihrsin bī-emn ü bī-amānsın
Kej-rev ü kej-şekl ü kej-āyīn ü kej-devrān felek *(Terk. 2/29). [nā-mihrsin, -sin]*

nā-mihr-bān ḳıl-: *Muhabbetsiz, şefkatsiz hâle getirmek.*

Düşürdi ṭāḳdan şıdı Cem göñli şīşesin
Ḳıldı dirīġ mihrini nā-mihr-bān ḳaşuñ *(G. 224/18). [nā-mihr-bān ḳıldı, -dı]*

nā-müselmān: *Gayrimüslim, kâfir.*

Zülfinüñ ucını kesmiş ḫaṭṭı kāfirdür daḫı
Ḳaṭʿ-ı zünnār itdi līkin nā-müselmāndur henüz *(G. 146/6). [nā-müselmāndur, -dur]*

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreye raḥm eylemez
Nā-müselmāndur ḥabībüñ zülfi āh *(Mua. 199/2). [nā-müselmāndur, -dur]*

nā-müselmān ol-: *Gayrimüslim olmak.*

Yiridür dāyim itse āh ü efġān
Cemüñ çün oldı yāri nā-müselmān *(Mua. 197/2). [nā-müselmān oldı, -dı]*

nān: *Ekmek.*

Ruḫuñ ḫᵛān-ı cemālüñ süfresinden
Felekde ḳurṣ-ı māha nān bağışlar *(G. 59/10). [nān]*

Keşf itdügince süfre ṣımāṭ-ı nübüvveti
Bir ḳur[ı] ḳurṣ oḳur meh[i] nānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/230). [nānı, -ı]*

nān-ı kerem: *Kerem ekmeği.*

Nemek-i luṭfuñ ile bulmış iken leẕẕet cān
Bilmedüm gözlerüme ṭursa n'ola nān-ı kerem *(K. 1/78). [nān-ı kerem]*

nār: *Ateş, od.*

ʿİẕāruñ nārı olmazdı maḳāmı
Eger zülfeynüñ olmasa semender *(G. 132/5). [nārı, -ı]*

Cān riştesini şemʿ-i ruḫuñ nārı ile yaḳ
Uyar çerāġumı ki çerāġuñ uyara Ḥaḳ *(G. 206/1). [nārı, -ı]*

Şuʿā-ʿı şemʿ-i ruḫuñ nārına yanar ḳandīl
Ṣabāḥ olınca göreydüñ neler çeker ḳandīl *(G. 244/1). [nārına, -ı, -n, -a]*

ʿĀrıżuñ nārını zülfüñ gül-şen itmiş ṣanasın
Āteş-i sūzān[ı] gül-zār oldı İbrāhīm içün *(G. 300/5). [nārını, -ı, -n, -ı]*

Nār ü nūra ʿārızı nūrın nice teşbīh idem
Kim bulınmaz ruḫlarınuñ nārı nūr ü nārda *(G. 346/8). [nārı, -ı]*

El ṣunardum ġabġabuñ sībine āsīb olmasa
Diş bilerdüm ḫaddüñüñ nārına ger nār olmasa *(G. 362/4). [nār]*

nār: *Nar , kınagiller familyasından içinde küçük çekirdekler ve meyve gövdesini oluşturan yüzlerce tanecikten oluşmuş, hafif ekşi ve bazen tatlı tadı olan, ılıman iklimlerde yetişen, bir meyve türü.*

El ṣunardum ġabġabuñ sībine āsīb olmasa
Diş bilerdüm ḫaddüñüñ nārına ger nār olmasa *(G. 362/4). [nārına, -ı, -n, -a]*

Ḫüsnüñüñ bāġından ol kim nār alur
Nār alur ṣanur velīkin nār alur *(G. 118/2). [nār]*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/11). [nār]*

nār al-: *Ateş almak, yanmak II aşk ateşine düşmek.*

Ḫüsnüñüñ bāġından ol kim nār alur
Nār alur ṣanur velīkin nār alur *(G. 118/1). [nār alur, -ur]*

Ḫüsnüñüñ bāġından ol kim nār alur
Nār alur ṣanur velīkin nār alur *(G. 118/2). [nār alur, -ur]*

nār ü nūr: *Ateş ve ışık.*

Nār ü nūra ʿārızı nūrın nice teşbīh idem
Kim bulınmaz ruḫlarınuñ nārı nūr ü nārda *(G. 346/7). [nār ü nūra, -a]*

nārencī: *Turunç renkli.*

Cild-i zer-kār olmaġa gül defteri evrāḳına
Bāġda kīmuḫtına nārencī reng eyler turunc *(Müf. 13/2). [nārencī]*

narḫ: *Ücret , değer.*

İtüñ izi şekli zerrīn yüzüme virdi şeref
Artururmış her ḳumāşuñ narḫını tamġā meger *(G. 137/8). [narḫını, -ını]*

nār-ı belā: *Bela ateşi II nar (meyve).*

Bāġ-ı ḥüsnüñden Cem'e nār-ı belā ʿarż eyleme
Leblerüñ daḫı bilür kim ḳavl şeft-ālūdadur *(G. 101/9). [nār-ı belā]*

nār-ı belā: *Bela ateşi.*

Kūyuñ muḳīmi olsam nār-ı belāya yaḳma
Ṣaḥn-ı cinān cehennem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/7). [nār-ı belāya, -y, -a]*

nār-ı caḥīm: *Cehennem ateşi.*

Düşse yüzüñ pertevinüñ ẕerresi
Cennet-i Firdevs ola nār-ı caḥīm *(G. 266/8). [nār-ı caḥīm]*

nār-ı caḥīm it-: *Cehennem ateşi etmek.*

Nāz ü naʿīm yirine nār-ı caḥīm ider
Budur hemīşe senden irişen ʿaṭā felek *(Terk. 3/11). [nār-ı caḥīm ider, -er]*

nār-ı cefā: *Cefa ateşi.*

Zenaḫuñ sībine diş biler iken nār-ı cefā
Düşdi cān ḫirmenine ġabġab-ı sīmīnüñ içün *(G. 275/7). [nār-ı cefā]*

nār-ı firāḳ: *Ayrılık ateşi.*

Niçe bir dil yana nār-ı firāḳa
Döyemez cān derd-i iştiyāḳa *(G. 341/1). [nār-ı firāḳa, -a]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/1). [nār-ı firāḳuñda, -uñ, -la]*

nār-ı ġam: *Gam ateşi.*

Geh ḥavāle āteş-i ʿışḳ idesin geh nār-ı ġam
Niçe bir bu resme ben dil-ḫaste yanam yaḳılam *(G. 270/3). [nār-ı ġam]*

Ḳoma ki yana nār-ı ġama ümmet-i ʿışḳı
Fer virdi yüzüñ nūrına çün nūr-ı Muḥammed *(G. 42/13). [nār-ı ġama, -a]*

nār-ı ʿışḳ: *Aşk ateşi.*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿışḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(K. 6/11). [nār-ı ʿışḳ]*

Nār-ı ʿışḳa yanmamış kimdür didüm
Gül bigi güldi didi micmer meger *(G. 133/7). [nār-ı ʿışḳa, -a]*

Pervāne bigi cān yaḳaruz nār-ı ʿışḳuña
Ancaḳ bu işi ṣanma ki pervāneden gelür *(G. 108/7). [nār-ı ʿışḳuña, -uñ, -a]*

nār-ı nūr: *Nur ateşi.*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe n'ola olsa delīl dil
Kim nār-ı nūr gibi görinür duḫān-ı müşk *(G. 217/18). [nār-ı nūr]*

nār-ı ruḫ: *Yanağının ateşi.*

Her geh ki ide ḥüsni kitābın müṭālaʿa
Nār-ı ruḫından oda yanar ṭaylasān-ı şemʿ *(G. 190/4). [nār-ı ruḫından, -ı, -n, -dan]*

nār-ı ruḫ-sār: *Sevgilinin yanağının ateşi.*

Dil yaḳaldan nār-ı ruḫ-sāruñda Cem
Şemʿ bigi meclise giryān gelür *(G. 102/9). [nār-ı ruḫ-sāruñda, -uñ, -da]*

nārven: *Yüksek boyuyla bilinen karaağaç.*

Şīve-i reftārını ṣorsam ṣabā dir rāstī
Nārvende servde şimşādda Ṭūbāda yoḳ *(G. 208/6). [nārvende, -de]*

naṣārā ḳıl-: *Hıristiyan kılmak.*

Ḳaṭʿ itse tīġı ṭañ mı Naṣārā ḳılubanı
Çün nuṣret-i Ḥaḳ oldı naṣīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/203). [naṣārā ḳılubanı, -ubanı]*

naṣb ol-: *Dikme, saplama, koyma, yerleştirme II sancağın dikilmesi.*

Naṣb olalı cihāna livāsı Muḥammedüñ
Eflāke irdi şerʿ[i] nidāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/1). [naṣb olalı, -alı, -]*

nasīb: *Nasip, kısmet.*

Vefādan gerçi yoḳ-durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ki cevr ile ḳılur zād *(G. 43/7). [naṣībüm, -üm]*

Bir naṣīb umardı ḥalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḥalvā meger *(G. 137/21). [naṣīb]*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/9). [naṣīb]*

İrişürsin Cem ol zülf-i siyāha
Eger var ise ʿömrüñden naṣībüñ *(G. 214/10). [naṣībüñ, -üñ]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naṣībi ben bilürem *(G. 268/8). [naṣībi, -i]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/3). [naṣīb]*

Çü senden derd ü ġam-durur naṣībüm
Göñülden rāżıyam ben bu naṣībe *(G. 339/6). [naṣībe, -e]*

Çü senden derd ü ġam-durur naṣībüm
Göñülden rāżıyam ben bu naṣībe *(G. 339/5). [naṣībüm, -üm]*

Mezraʿ-ı vaṣlı niṣābından naṣīb umarken āh
Āteş-i hecri irüp od urdı nā-geh ḫirmene *(G. 361/17). [naṣīb]*

Rodos ʿazmini şanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/2). [naṣīb]*

naṣīb al-: *Faydalanmak, nasiplenmek.*

Almaġa gül-zār-ı ḫüsnüñden naṣīb iy ġonce-leb
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek cerrār gül *(G. 234/9). [naṣīb almaġa, -maġ, -a]*

naṣīb deg-: *Nasip olmak, mümkün olmak, gerçekleşmek.*

Gül-şen-i ḫüsnüñde iy cān baña degmeden naṣīb
Giderem bülbül gibi nālān ü giryān elfirāḳ *(G. 203/3). [naṣīb degmeden, -meden]*

naṣīb görin-: *Uygun görmek, nasip olmak.*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i rū-siyāh
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 16/6). [naṣīb görinmez, -in, -mez]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i seng-dil
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 17/6). [naṣīb görinmez, -in, -mez]*

naṣīb ḳıl-: *Allah'ın bir kimseye, bir şeyi tayin ve kısmet etmesi.*

Māh-rūlar mihrini Ḥaḳ saña ḳılmamış naṣīb
Ṣūfiyā bildüm sebeb budur senüñ perhīzüñe *(G. 320/7). [naṣīb ḳılmamış, -ma, -mış]*

naṣīb ol-: *Nasip, kısmet olmak, payına düşmek.*

Ve'l-leyl olursa ṭañ mı niḳābı Muḥammedüñ
Miʿrāc ḥışṣesi ne ʿaceb ḳışṣadur gözet *(Terk. 1/126). [naṣīb oldı, -dı]*

Bu derden olma dūr ki Ḥaḳḳa ḳarīb olur
İy dil kim olsa bāb[ı] ḳarībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/101). [naṣīb olmadı, -ma, -dı]*

Uçup dil kūyuña vardı didüm dir
Naṣīb olmış aña dünyāda uçmaḳ *(G. 205/10). [naṣīb olmış, -mış]*

Bu derden olma dūr ki Ḥaḳḳa ḳarīb olur
İy dil kim olsa bāb[ı] ḳarībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/102). [naṣībi oldı, -dı]*

Şu kim ḥalvā-yı laʿlüñden naṣīb[i] ḫalḳ olmışdur
N'ola dendānuma irse benüm çün ḫalḳ olmışdur *(Mua. 118/1). [naṣīb[i] olmışdur, -mış, -dur]*

Olsañ şehenşeh-i Rūm olmazdı ḥac naṣībüñ
Biñ şükr oldı rūzī bu devlet-i muʿazzam *(G. 274/5). [naṣībüñ olmazdı, -maz, -dı]*

naṣīb-i cem: *Cem'in nasibi.*

İrişmek ister idi h∨ān-ı vaṣluña līkin
Hemān naṣīb-i Cem āḫir duʿā imiş iy dōst *(G. 27/10). [naṣīb-i cem]*

naṣīb-i ḫāk: *Toprağın nasibi.*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun Ceme
Cürʿa dāyim çün naṣīb-i ḫākdür *(G. 93/10). [naṣīb-i ḫākdür, -dür]*

naṣīb-i nişāb-ı lebüñden ol-: *(Sevgilinin) dudağından yeterince nasip olmak.*

Lebüm naṣīb-i nişāb-ı lebüñden iy dil-ber
Ger ola şerbet-i laʿlüñ bu ben ġarībe yiter *(Mua. 58/2). [naṣīb-i nişāb-ı lebüñden ola, -a]*

naṣīḥat vir-: *Öğüt vermek.*

Zülf virürdi naṣīḥat ki iñen ay ü güne
Ḳaṣd ider ʿarż-ı naẓīr itmege āyīne dirīġ *(G. 195/5). [naṣīḥat virürdi, -ür, -di]*

naṣīri ol-: *Yardımcısı, muini olmak.*

Ḳaṭʿ itse tīġı ṭañ mı Naṣārā ḳılubanı
Çün nuṣret-i Ḥaḳ oldı naṣīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/204). [naṣīri oldı, -dı]*

naṣrun min-allāh: *Yardım Allah'tan gelir. Saf suresi,13. ayet.*

Leblerüñ naṣrun min-allāh oḳıyaldan iy ḥabīb
Bulınur ʿaksi ruḫuñda ḥāṣıl-ı fetḥun ḳarīb *(Mua. 161/1). [naṣrun min-allāh]*

naṣṣ: *Herhangi bir konuda Kur'an'da veya hadislerde bulunan ve üzerinde tartışılması dinen caiz olmayan delil hükmündeki kesin ifade.*

Saña naṣṣ ile gelmiş ḳatl-i ʿuṣṣāḳ
Ki ḳaşuñ nūn-ı ḳudretdür gözüñ ṣād *(G. 48/9). [naṣṣ, -dür]*

naṣṣ: *Delil, hüccet.*

ʿArż ideli helāküme ḳaşuñ gözüñle naṣ
Cān şevḳi ile sīnede ke'ṭ-ṭayri fi'l-ḳafaṣ *(G. 179/1). [naṣ]*

Nice sulṭān-ı Ferīdūn-fer ü Dārā-rāsın
Ki senüñ şānuñadur naṣṣ ile bürhān-ı kerem *(K. 1/30). [naṣṣ]*

naṣṣ-ı ḳāṭiʿ: *Kesin hüküm.*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/5). [naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür, -dür]*

naṭʿ: *Serilen örtü II zemin.*

Gösterdi ʿaṣāsı felegüñ naṭʿına Ṣuʿbān
Mūsā gibi ʿarż itdi meh-i nev yed-i beyżā *(K. 5/33). [naṭʿına, -ı, -n, -a]*

naṭʿ-ı dībā: *İpekten örtü.*

İşigüñ ḫāki bisāṭın naṭʿ-ı dībā bilmeyüp
Ṭaşdan özge bulmasun bālīn-i sincāb isteyen *(G. 307/13). [naṭʿ-ı dībā]*

naṭʿ-ı dil: *Gönlün satranç tahtası.*

Şāh iken cān naṭʿ-ı dilden ṭarḥ olur ferzīn-vār
Beydaḳ-ı ḫālüñ dise ḥüsnüñ yüzinden şāh ruḫ *(G. 41/5). [naṭʿ-ı dilden, -den]*

naṭʿ-ı ḥüsn: *(Sevgilinin) güzelliğinin satranç tahtası.*

Naṭʿ-ı ḥüsninde niçün kej-rev ola beydaḳ-ı ḫāl
Çün piyāde yürimez her yaña ferzāne bigi *(G. 417/7). [naṭʿ-ı ḥüsninde, -i, -n, -de]*

Eyleyelden gün gibi ʿarż-ı cemāl ol māh-ruḫ
Ol safā ile bu naṭʿ-ı ḥüsne oldı māh ruḫ *(G. 41/2). [naṭʿ-ı ḥüsne, -e]*

naṭʿ-ı ʿışḳ: *Aşkın satranç tahtası.*

Āhir iy Cem seni luʿb-i ruḫı şeh-māt ḳılur
Naṭʿ-ı ʿışḳında eger Ṣānī-i Leclāc olasın *(G. 303/14). [naṭʿ-ı ʿışḳında, -ı, -n, -da]*

naṭʿ-ı muṭallā: *Üzerine altın yaldız sürülmüş, yaldızlanmış örtü.*

Ṭoprakça serā-perde-i ḳadrüñde görinmez
Biñ yıl döşese çarḫ-ı felek naṭʿ-ı muṭallā *(K. 5/152). [naṭʿ-ı muṭallā]*

naṭʿ-ı vefā: *Vefa yaygısı.*

Niçe ki eyvān-ı ṣafāda ḳurıla ḫayme-i cūd
Niçe kim naṭʿ-ı vefā döşeye meydān-ı kerem *(K. 1/140). [naṭʿ-ı vefā]*

naṭʿ-ı zemīn: *Yeryüzü döşeği II satranç tahtası, örtüsü.*

Naṭʿ-ı zemīnde ġam beni bir gün ʿadem ḳılur
Kendü oyunum ile çü şeh-māt olmışam *(Terk. 3/79). [naṭʿ-ı zemīnde, -de]*

nāṭıḳa-i nuṭḳ: *Kusursuz, düzgün ve güzel söz söyleyebilme, konuşabilme yeteneği.*

Çün söylemedin nāṭıḳa-i nuṭḳı ḳılur lāl
Kim vaṣf ide vaṣfuñı teḳaddes ve teʿālā *(K. 5/145). [nāṭıḳa-i nuṭḳı, -ı]*

nā-tüvān: *Zayıf, güçsüz.*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m'idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/12). [nā-tüvān]*

nāv-dān: *Oluk.*

Ḫaṭṭuñ ḫayāline aḳalı yaşum işigüñ
Bir Kaʿbedür ki oldı anuñ nāv-dānı müşk *(G. 217/10). [nāv-dānı, -ı]*

nāv-dān it-: *Oluk yapmak, oluk hâline getirmek.*

Çün yaşlarum yüzümden aḳar āsitānına
Bārī yüzüm o Kaʿbede zer nāv-dān idüñ *(G. 221/6). [nāv-dān idüñ, -üñ]*

nāv-dān-ı şemʿ: *Mum oluğu.*

Yanar ḥarīm-i Kaʿbe-i ḥüsnüñde ṣubḥa dek
İksīr-i ġamdan olalı zer nāv-dān-ı şemʿ *(G. 190/8). [nāv-dān-ı şemʿ]*

nāvek-fiken: *Ok saçan.*

Birinüñ müjgān-ı tīri ʿāleme nāvek-fiken
Birinüñ bir ġamzesi ʿuṣṣāḳa biñ ḫancer çeker *(G. 138/21). [nāvek-fiken]*

nāz: *Naz, işve, cilve.*

Ṭūbā da görürse diye ṭoġrusı zihī ḳad
Nāz ile ḫırām eyleyicek ol ḳad-i bālā *(G. 1/12). [nāz]*

Rişte-i cān-ı Cemi bükdi maḥabbet eli kim
Nāzdan tā dike ol ḳadd-i ḫırāmāna ḳabā *(G. 7/14). [nāzdan, -dan]*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/9). [nāz]*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı şīve irişe yimişi nāz *(G. 144/8). [nāz]*

Şöyle taḥṣīl eylemişdür nāz ʿilmin gözlerüñ
Kim bulınmaz anlara bu fende bir enbāz-ı nāz *(G. 148/7). [nāz]*

Rişte-i ʿömrüm dükendi gerçi nāzuñdan senüñ
Ḳılca eylük görmedüm zülf-i derāzuñdan senüñ *(G. 216/1). [nāzuñdan, -uñ, -dan]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/9). [nāz]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/10). [nāz]*

Niçe bir nāz idesin şol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/2). [nāz]*

Niçe bir nāz idesin şol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/2). [nāzdan, -dan]*

Ḥabībüm nāz birle girmiş āle
Ki ʿāṣıḳ gönlin ol āl ile ala *(G. 332/1). [nāz]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/6). [nāz]*

Tā ʿāleme yüz nāz ile ʿīd itdi tecellā
Gül-zār-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/51). [nāz]*

Yime içme firāvāndur gam-i eyyām haẓm olmaz
Ṭolu nāz ile niʿmetdür fırāz ile nişīb ancaḳ *(K. 9/40). [nāz]*

Ne vaktin kim ḥabīb adın ṣoram ben
Gülüp nāz ile dir ol yüzi gül-şen *(Mua. 41/2). [nāz]*

nāz eyle-: *Nazlanmak, cilve yapmak.*

İy ṣanem nāz eyleme cevr ü cefādan vāz gel
Bu cefā vü cevr ile ṣanma ki senden uṣanam *(G. 270/7). [nāz eyleme, -me]*

nāz it-: *Cilve, işve yapmak, nazlanmak.*

Niçe bir nāz idesin şol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/1). [nāz idesin, -e, -sin]*

Ol ġamze-i ġammāz ile nāz itme iñende
ʿĀşıḳlaruña luṭfuñı az itme iñende *(G. 354/1). [nāz itme, -me]*

nāz ḳıl-: *Cilve, işve yapmak, nazlanmak*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy şanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/2). [nāz ḳılma, -ma]*

nāz ü naʿīm: *Bolluk, refah, nimet II cennet.*

Nāz ü naʿīm yirine nār-ı caḥīm ider
Budur hemīşe senden irişen ʿaṭā felek *(Terk. 3/11). [nāz ü naʿīm]*

nāz ü naʿīm: *Refah, nimet, bolluk.*

İslām içinde nāz ü naʿīmi götürmeyen
Küffār içinde cebr ile şimdi ṭuranı gör *(Terk. 3/33). [nāz ü naʿīmi]*

naẓar: *Bakma, bakış.*

Naẓarı pāk olanlar yüzüñ āyīne bilür
Yüzüñ āyīne bilenler ʿaceb ayı ne bilür *(Mua. 247/1). [naẓarı, -ı]*

naẓar: *Bak, gör, ...ya bak.*

Nice teşbīh idem raḳībe segi
Ol ḫōd ādem-durur bu ite naẓer *(G. 88/6). [naẓer]*

nāzenīn: *Narin, ince yapılı II sevgili.*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/2). [nāzenīn]*

nāzenīn ü ḫüsrev-i ḫūbān: *Nazlı, narin ve güzeller sultanı.*

ʿAyş ḳıl şehrinde bu şeh-zāde-i Efrengīnüñ
Kim be-ġāyet nāzenīn ü Ḫüsrev-i ḫūbāndur *(K. 8/14). [nāzenīn ü ḫüsrev-i ḫūbāndur, -dur]*

naẓer: *Bakma, bakış.*

Reng-i rūyı ile gözüm yaşına baḳsa n'ola kim
Zer ü sīmüñ naẓeri cānı feraḥ-nāk eyler *(G. 117/10). [naẓeri, -i]*

Bir naẓer görse idük ayaġına yüz sürüben
Cān fidā ider idük ol meh-i tābānumuza *(G. 342/5). [naẓer]*

Bir naẓerde ḳara ṭopraġı zer-i ḫāliş ider
Olalı ḫāk-i rehi sürme-i aʿyān-ı kerem *(K. 1/9). [naẓerde, -de]*

naẓer: *Nazar, bakış, görüş II göz önü, karşı (Âşığın cânının sevgililin karşısında, gözünün önünde olması bağlamında).*

Gönlümi aldı cānuma ḳaṣd eyledi gözüñ
Tek derdüñ olsun ol daḫı uşda naẓerdedür *(G. 64/6). [naẓerdedür, -de, -dür]*

naẓer: *Bakma, bir şeye şöyle veya böyle düşünerek bakma. bakış açısı.*

Deñedüm seni iy ḳamer-çihre
Yoḳ-durur baña merḥamet nazerüñ *(G. 209/6). [nazerüñ, -üñ]*

naẓer: *Bakma, bakış II göz.*

Gözlerüm yaşı naẓerden düşdi merdüm-zādedür
N'ola raḥm itseñ aña kim ʿöẕr-ḫᵛāhumdur benüm *(G. 248/9). [naẓerden, -den]*

Niṣāruñdur ḳamu eşk-i dürer-bār
Ne kim ḥāżır bulınursa naẓerde *(G. 343/4). [naẓerde, -de]*

Çü yüzüñ māhınuñ oldı ḥicābı
Iraġ eyle naẓerden dest-māli *(G. 399/12). [naẓerden, -den]*

Şīrīn leb [ü] dendānuñ eyā māh revādur
Gitmeye naẓerden *(Mua. 193/6). [naẓerden, -den]*

Naẓerden yā ḳaşuñ dūr olduġınca
İrişür cānuma tīr-i melāmet *(Mua. 316/1). [naẓerden, -den]*

naẓer at-: *Bakmak, bakış atmak.*

Gel iy tīr-i müje dil ḫānesine
Naẓer revzenden atma içerü gir *(G. 124/12). [naẓer atma, -ma]*

naẓer eyle-: *Lütuf ve keremle bakmak.*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẓer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/3). [naẓer eyle]*

naẓer eyle-: *Nazar etmek, bakmak.*

Yüzüñe her dem naẓer eyledügi budur Cemüñ
Kim ḳılur def-i melālet cān ü dilden rūy-i bāġ *(G. 191/9). [naẓer eyledügi, -düg, -i]*

naẓerden günile-: Gözden sakınmak, gözden/bakıştan kıskanmak (Şentürk, 2021: 314).

Lebüñi būseden ü būseñi cāndan ṣaḳınur
Yüzüñi gözden ü gözüñi naẓerden güniler *(G. 121/4). [naẓerden, -den]*

naẓer ḳıl-: *Bakmak, ilgilenmek.*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/10). [naẓer it]*

ʿArż-ı dīdār eyleyüp dil-ber didi baḳ ḫālüme
Aġladum didüm ḳo anı bir naẓer ḳıl ḥālüme *(G. 347/2). [naẓer ḳıl]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẓer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/2). [naẓer ḳılsa, -sa]*

Baḥr olursa daḫı yār ol yaña ḳılmaya naẓer
Yaşlarum baña meger ʿarż ide Ceyḥūnluġını *(G. 421/7). [naẓer ḳılmaya, -ma, -y, -a]*

naẓer ḳıl-: *Bakmak, görmek.*

Mihrüm artarken yüzüñle zülfüñe ḳılsam naẓer
Anuñ içün rūz [ü] şeb cān ü göñül anı diler *(Mua. 203/1). [naẓer ḳılsam, -sa, -m]*

Dilerseñ ḥoḳḳa-i dür görmek iy dil
Leb-i şīrīn-i dendānın naẓer ḳıl *(Mua. 127/2). [naẓer ḳıl]*

Dāġ-ı ḥasretle yaḳdı sīnesini
Gün yüzüñe naẓer ḳılalı ḳamer *(G. 88/12). [naẓer ḳılalı, -alı]*

Devr-i ruḫuñda ḫaṭṭuña iy meh ḳılan naẓer
Devr-i ḳamerde fitne-i āhir-zamān ṣanur *(G. 95/3). [naẓer ḳılan, -an]*

Serv-ḳaddüñ üzre naḳş-ı zülfüñe ḳılan naẓer
Serv-i sīmīn üzre ṣanur ḫūşe-i müşkīn biter *(Mua. 163/1). [naẓer ḳılan, -an]*

Cem yüzüñ ayına ḳılduḳça naẓer
Ārede cāndan hemīşe ḥamd ider *(Mua. 8/1). [naẓer ḳılduḳça, -duḳça]*

Naẓer ḳılduḳça aġzına görinmez
Ṣanasın yoḳ gibi-durur dehānı *(G. 373/5). [naẓer ḳılduḳça, -duḳ, -ça]*

Yaşumuñ āb-ı revānına naẓer ḳılma ki dil
Yüzüñi ẓāhir olan şekl-i başerden güniler *(G. 121/5). [naẓer ḳılma, -ma]*

naẓer ḳıl-: *Bakmak, itibar etmek.*

Ser-i kūyuñ-durur cennetden aʿlā
Ki anı gören naẓer ḳılmaz behişte *(G. 334/6). [naẓer ḳılmaz, -maz]*

Düşde gördükçe yüzüñi iy ḳamer
Ḳılmazam bīdār iken mihre nazer *(Mua. 176/2). [nazer ḳılmazam, -maz, -am]*

naẓer ol-: *Bakılmak, iltifat görmek.*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/2). [naẓer olmış, -mış]*

naẓer: *İltifat, itibar.*

Ol yār-i cefā-pīşe n'ola ḳılsa cefālar
Zīrā ne ḳadar cevr ider ise naẓeridür *(G. 80/6). [naẓeridür]*

nāzil: *İnen, inmiş.*

Şānuñda çü luṭf-ı ebedī nāzildür
Maḳṣūd-ı Cem ol ṣūret ile ḥāṣıldur *(Mua. 214/1). [nāzildür, -dür]*

naẓīr: *Eş, benzer, misl.*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Ḥüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr *(G. 65/10). [naẓīr]*

Ne ḥayāsuz saḫt-rūdur āyine
Kim diler ḥüsnüñe ʿarż ide naẓīr *(G. 107/6). [naẓīr]*

Birinüñ zülfi hevāsından döker şeh-per peri
Birinüñ ḥüsni naẓīrin görmemiş çeşm-i beşer *(G. 138/38). [naẓīrin, -i, -n]*

Düşmezdi yire gölgesi tā gelmesün diyü
ʿAks-i naẓerde daḫı naẓīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/190). [naẓīri, -i]*

naẓīr bulun-: *Eşi, benzeri bulunmamak.*

Ser-i zülfüñe dil olaldan esīr
Bir āşüfteyem ki bulunmaz naẓīr *(Mua. 51/2). [naẓīr bulunmaz, -maz]*

naẓīr ol-: *Benzemek, eş olmak.*

Hergiz naẓīr olmaz idi saña fi'l-meṣel
ʿĀlemde zülfüñe gözüñ olsaydı ger bedel *(Mua. 259/1). [naẓīr olmaz, -maz]*

naẓm: *Diziliş, düzen, tertip.*

Dişüñ naẓmı şehā dürr-i ʿAdendür
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı müşk-i Ḫotendür *(G. 66/1). [naẓmı, -ı]*

Dişüñ naẓmın añup aġladuġumca
Yañılmaz yaşlarum görüp diyen dür *(G. 67/11). [naẓmın, -ı, -n]*

Dişlerüñ naẓmı şehā dürri ʿAdenden çıḳarur
Leblerüñ luṭfı dil ü cānı bedenden çıḳarur *(G. 82/1). [naẓmı, -ı]*

Dişlerüñ naẓmın işitse āb olur dürr-i ʿAden
Kākülüñ būyını ṭuysa ḫāk olur müşk-i Ḫoten *(G. 279/1). [naẓmın, -ı, -n]*

Laʿl-i dür-pūşuñ var iken dişlerüñ naẓmın görüp
Yañılur ʿālemde vaṣf-ı dürr-i meknūn eyleyen *(G. 280/5). [naẓmın, -ı, -n]*

Şu lüʾlü dişlerüñüñ naẓmı yādına her dem
Gözümden aḳıduram işigüñe deryāyı *(G. 402/9). [naẓmı, -ı]*

naẓm-ı şiʿr: *Şiir.*

Yād anuñ-çün eylerem ḳaddüñi ebyātumda kim
Naẓm-ı şiʿrümde añılsa ḳāmetüñ zībā düşer *(Mua. 321/2). [naẓm-ı şiʿrümde, -üm, -de]*

naẓm-ı süreyyā: *Süreyya dizilişi, tertibi.*

Cemʿiyyet-i aḥbābı perākende ḳılup çarḫ
Ṭaġıldı Yediger gibi bu naẓm-ı Süreyyā *(K. 5/82). [naẓm-ı süreyyā]*

nāzük: *Güzel, zarif.*

Şīrīn lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerdedür
Nāzük ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerdedür *(G. 64/2). [nāzük]*

nāzüklüg: *Naziklik, incelik.*

Her nice ʿazm eyledüm farḳ eyleyem mū ez-miyān
Dīdemüñ eṭrāfını nāzüklüginden şu ṭutar *(G. 139/8). [nāzüklüginden, -i, -n, -den]*

nāzüklük: *Naziklik, incelik.*

ʿAceb siḥrüñ mi var iy tīr-i müjgān
Ki bir nāzüklük ile cāne girdüñ *(G. 225/12). [nāzüklük]*

ne: *Nasıl.*

Ne şerḥ idem ki ciger şerḥa şerḥa olduġına
Ḫadeng-i ġamzesi peykānları güvāh yiter *(G. 91/11). [ne]*

Ben ne ḥāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/5). [ne]*

Cān terkin eylemez dir imişsin yolumda Cem
Yoḳ yire gör ki ḫāṭıruña ne ḫuṭūr ider *(G. 134/10). [ne]*

İşitmedi ḫaṭuñuñ çün ḳara ḫaberlerini
Benefşe yaşlu görinür ya bu ne mātemdür *(G. 135/16). [ne]*

Ne dil ki ol āsitān ḳadrini bilmez
Belüñ kim āsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/1). [ne]*

Zülfüñi gidermek ister rā ḳaşuñ
Gör bu kec rāyı ne kec rā eylemiş *(G. 172/8). [ne]*

Ne ḥalāvetdür bu kim şol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/15). [ne]*

Zülf[i] küfrinde ne kerāmet var
Ki yüzin gördi geldi dīne bugün *(G. 304/7). [ne]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/3). [ne]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/3). [ne]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/3). [ne]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/5). [ne]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/5). [ne]*

Didüm bu ne ḳaddür bu ne ḫāldür bu ne ḫaṭdur
Didi bir[i] ʿarʿar bir[i] ʿanber biri Hindū *(G. 317/5). [ne]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/7). [ne]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/7). [ne]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/7). [ne]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/9). [ne]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/9). [ne]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/9). [ne]*

Gözet bu gül-sitānuñ ser-zemīni
Ne zeyn eyler ḳaranfül yāsemīni *(Mes. 1/30). [ne]*

Zülfüñe baş ḳoşaldan iy ruḫ[ı] al
Ġamzeñi gözle kim ne eyler āl *(Mua. 153/2). [ne]*

Zülfüñ iy meh fitne vü çeşmüñ belā
Ne belāya ḳalmışam ben mübtelā *(Mua. 248/2). [ne]*

Aç cān gözini gör ki ne naḳş ile zeyn olur
Ṭā-hā nişānesi ile nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/227). [ne]*

Gör yine pīr-i çarḫ ne siḥr itdi kim olur
Dil pāre pāre daḫı bilinmez cerāḥeti *(Terk. 3/97). [ne]*

ne: *Öyle bir.*

Ḳoḫulayan Cemüñ ḳabri giyāhın
Ne bī-dil ola kim sevdāña düşmez *(G. 155/14). [ne]*

Hey ne āhū-yı Ḫaṭāsın iy ġazāl-i Çīn kim
Zülf-i miskīnüñ ḳoḫusı ʿanber-i sārāda yoḳ *(G. 208/13). [ne]*

Hey ne ʿāşıḳsın sen iy Cem kim ḳamu ḫūbān-ı şehr
Ḳurtulımaz dīde-i maʿşūḳ-bāzuñdan senüñ *(G. 216/13). [ne]*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/14). [ne]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cānāna irdi *(G. 392/13). [ne]*

Ne Hindūdur beñüñ zülfüñ ḳatında
İdinmiş müşk-i terden dest-māli *(G. 399/3). [ne]*

ne: *Hangi.*

Dīvāneyem diyenleri cān isteyüp deñe
Gör kim iṭāʿat emre ne dīvāneden gelür *(G. 108/10). [ne]*

Ne ḥalāvetdür bu kim ṣol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/16). [ne]*

Yād-ı laʿlüñle ne dil pür-ḫūn degül
Fikr-i zülfüñle ne cān meftūn degül *(G. 235/1). [ne]*

Yād-ı laʿlüñle ne dil pür-ḫūn degül
Fikr-i zülfüñle ne cān meftūn degül *(G. 235/2). [ne]*

İy meh ne yirde ḳurar iseñ sāye-bān-ı ḥüsn
Cān rişte̱si ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb ola *(G. 369/3). [ne]*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẓıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/67). [ne]*

Ne kerem var ki ola mūcib-i tecdīd-i günāh
Ne güneh var ki ola bāʿiṣ̱-i ḥirmān-ı kerem *(K. 1/123). [ne]*

Ne kerem var ki ola mūcib-i tecdīd-i günāh
Ne güneh var ki ola bāʿiṣ̱-i ḥirmān-ı kerem *(K. 1/124). [ne]*

ne: *Önüne geldiği kelimeyi olumsuzlayan ikilik bağlacı.*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Ḫüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr *(G. 65/9). [ne]*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Ḫüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr *(G. 65/9). [ne]*

ne: *Ne, soru zamiri.*

Çigzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister şol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/10). [ne]*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/6). [ne]*

Cām-ı laʿlüñ var iken bāde-i gül-reng nedür
Sāz-ı nālem var iken zemzeme-i çeng nedür *(G. 136/1). [nedür, -dür]*

Cām-ı laʿlüñ var iken bāde-i gül-reng nedür
Sāz-ı nālem var iken zemzeme-i çeng nedür *(G. 136/2). [nedür, -dür]*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/6). [nedür, -dür]*

Yazarken ʿışḳı şerḥin yanayazdum
Çün evvel yana yazdum yā ne yazdum *(G. 265/2). [ne]*

Ḫalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/5). [nedür, -dür]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/2). [nedür, -dür]*

Didüm aduñ nedür tebessüm idüb
Didi bir noḳṭa ile ẓāhir olur *(Mua. 242/1). [nedür, -dür]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/1). [nedür, -dür]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/1). [nedür, -dür]*

Bil ki göñlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/1). [ne]*

İy ḳışşamuz ṣoran berü gel ḥişşe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/32). [nedür, -dür]*

İy göñül baġladuñ ise sefer-i ʿışḳa kemer
Gel ḳadem baṣ gidelüm ṣorma ki ferseng nedür *(G. 136/8). [nedür, -dür]*

Zülf ü çeşmüñ dehenüñ üzre nizāʿ itdi ḫaṭuñ
Girüp araya didi yoḳ yire bu ceng nedür *(G. 136/10). [nedür, -dür]*

Ḫūn-ı eşküm çü degül mūcib-i sürḫī-i şafaḳ
Her gice dāmen-i çarḫı boyayan reng nedür *(G. 136/12). [nedür, -dür]*

Nām ü neng isteme iy müddeʿī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/14). [nedür, -dür]*

Nām ü neng isteme iy müddeʿī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/14). [nedür, -dür]*

İy ser-i zülf-i siyeh perr-i hümā mısın nesin
Gitme başından Cemüñ kim sāye-i iḳbālsin *(G. 298/13). [nesin, -sin]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/2). [nedür, -dür]*

Laʿl-i dür-pūşuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N’ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/12). [ne]*

Çü senden baña her laḥẓa cefādur
Baña senden ne kim gelse vefādur *(G. 79/2). [ne]*

Çün ġamzeñ oḳınuñ dil ü cānum siperidür
N’ola ne ḳılursañ baña pes luṭf eseridür *(G. 80/2). [ne]*

Cān rāygānı gerçi alursın ne diyelüm
İñende ġāfil olma ki būs ü kināredür *(G. 94/5). [ne]*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/12). [neye, -ye]*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/7). [ne]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/2). [ne]*

Ṭolaşdı boynuma zencīr-i zülfüñ
Bu ben dīvāneden bilsem ne ister *(G. 132/4). [ne]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/18). [ne]*

Ne yüzden öykünür imiş ṣaçuña nāfe-i Çīn
Ki sünbülüñ ḳoḫusı müşk-i terde bulınmaz *(G. 143/5). [ne]*

Mıṣr-ı cemāle Yūsuf-ı ṣānī misin nesin
Kim dāstānuñ oldı senüñ aḥsenü'l-ḳaṣaṣ *(G. 179/3). [nesin, -sin]*

Noḳṭa dāyim lebüñ altında olur bu ne ʿaceb
Lebüñ üstinde-durur noḳṭa-i ḫāl-i siyehüñ *(G. 222/3). [ne]*

Gezerken ḥüsni bāġın didi ʿaḳlum
Ne içün bī-rıżā büstāne girdüñ *(G. 225/6). [ne]*

Bulamaz furṣat ki Cem yoluña cān terkin ḳıla
Başına gör ne getürdi rūzgār iy dōstum *(G. 255/10). [ne]*

Ġarīb gönlümi zülfüñde ḥālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/4). [ne]*

Tīr-i belāya ḳarşu ṭutupdur siper bigi
Yā Rab ne ḳıldı n'eyledi bu rūzgāra Cem *(G. 273/12). [ne]*

Ben ġarīb [ü] ḫastenüñ ḥālini görmezseñ ne ṭañ
Kim ne bilür ṣaġ olan ḥāl-i dil-i bīmārdan *(G. 276/4). [ne]*

Ne ḥāṣıl itmeyicek bezmümüzi nūrānī
Ṭutam ki burc-ı melāḥatde āftāb olasın *(G. 283/3). [ne]*

Ne ḳıldum iy şiken-i zülf-i ʿanberīn saña kim
Arada mānıʿ olup yüzine niḳāb olasın *(G. 283/5). [ne]*

Ne diyem iy dil-i pür-sūz dād elüñden dād
Beni cihānda ḫarāb eyledüñ ḫarāb olasın *(G. 283/7). [ne]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile Cem ne resme ḫāk olduġın
Ṣorarsañ bilesin ḥālin mezārı sebze-zārından *(G. 286/13). [ne]*

İşümdür nāle vü zārī senüñle göreli aġyārı
Ne vaḳte dek ḳılam zārı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/12). [ne]*

Şol kemān-ebrūlaruñ cānā ne deñlü atsa tīr
Şād olup aña hedef dāyim dil ü cān ideyin *(G. 290/11). [ne]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/6). [ne]*

Kendözini yig görürmiş kūyuñ itinden raḳīb
Yā daḫı ne ḫayr umarsın ol seg-i ḫōd-bīnden *(G. 296/8). [ne]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/14). [ne]*

Terk eyleyeyin gönlümi cānā ne gerekse
Cānumı fidā ideyin ol cāne gerekse *(G. 322/1). [ne]*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe *(G. 326/7). [ne]*

Hemīşe cānumı almaḳ dilersin
Ne ḳıldum ben saña iy gözi ala *(G. 332/4). [ne]*

Fidādur iy şeh-i ʿālem yoluña
Dil ü cānum daḫı ne varsa bende *(G. 337/4). [ne]*

Raḳībi ḫōş görüp redd itdi beni
Ne ḳıldum bilmezem ben ol ḥabībe *(G. 339/10). [ne]*

Niṣāruñdur ḳamu eşk-i dürer-bār
Ne kim ḥāżır bulınursa naẓerde *(G. 343/4). [ne]*

Ḫam ḳıldı ḳadüm derd ü ġamuñ bārı sebeb ne
Çekmek bu ḳadar derd ü ġamuñ bārī sebeb ne *(G. 345/1). [ne]*

Ḫam ḳıldı ḳadüm derd ü ġamuñ bārı sebeb ne
Çekmek bu ḳadar derd ü ġamuñ bārī sebeb ne *(G. 345/2). [ne]*

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ
Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne *(G. 345/4). [ne]*

Gül-zār-ı cemālüñ güli gül gibi gülelden
Reşkinden ider ol güle gül zārı sebeb ne *(G. 345/6). [ne]*

Ḫaṭṭuñ var iken kesme ser-i zülf-i siyāhı
Ḳaṭʿ eylemek ol kāfire zünnārı sebeb ne *(G. 345/8). [ne]*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/10). [ne]*

Zülfüñ ḳoma kim hem-ser ola bād-ı ṣabāya
Virmek yile ol nāfe-i Tātārı sebeb ne *(G. 345/12). [ne]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/14). [ne]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/13). [ne]*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/1). [ne]*

Öperken laʿlini nā-geh ışırdum ṭudaġın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına ṣuṣadı *(G. 381/4). [ne]*

Dehān ü zülfüñ añup cān virür Cem
Ne ḳılsun çünki oldur yoġ u varı *(G. 383/14). [ne]*

Ne ḳılam gerdiş-i eyyām beni
Belā vü derd ile bīmār ḳıldı *(G. 386/3). [ne]*

N'ola Cem yoluña terk itse cānın
Ne ḳılsun oldur anuñ yoġ u varı *(G. 389/12). [ne]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cānāna irdi *(G. 392/14). [ne]*

Gördüm oñmaz göñül oda yaḳdum
Ne ḳılam āḫir ed-devā'ü'l-key *(G. 394/4). [ne]*

Ruḫı devrinde ne var kec-rev ise beydaḳ-ı ḫāl
Ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyledi itse n'ola ferzāneluġı *(G. 411/7). [ne]*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/126). [ne]*

Ne-durur Ḥaḳḳa ṭoġrı varmaġa rāh
Himem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/1). [ne-durur, -durur]*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/104). [ne]*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/92). [ne]*

O meh-rū ʿışḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk *(Kıt. 3/6). [ne]*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẓām *(Mua. 16/1). [ne]*

İki ġam ḳıldı ḳaṣduma el bir
Baña ne olsa her ġamuñ bigi bir *(Mua. 48/2). [ne]*

Dün aġlayu öñinde türāba sürüp cebīn
Didüm ne dirler ismüñe iy yār-i nāzenīn *(Mua. 107/2). [ne]*

Ne ḳadar eyler iseñ eyle cefā
Dil-i āşüfte senüñdür ṣanemā *(Mua. 218/1). [ne]*

Naẓarı pāk olanlar yüzüñ āyīne bilür
Yüzüñ āyīne bilenler ʿaceb ayı ne bilür *(Mua. 247/2). [ne]*

Deñer her māh rūy-ı bī-vefāyı
ʿAceb bilsem gözümüñ ḫāṣılı ne *(Mua. 264/2). [ne]*

Dün virüp bir māh-ı ṣarfīye selām
Didüm iy meh-rū ne dinür saña nām *(Mua. 275/2). [ne]*

Çarḫ-ı devlet ser-nigūn oldı dirīġā çāre ne
Aḫter-i ʿizzet zebūn oldı dirīġā çāre ne *(Müf. 8/1). [ne]*

Çarḫ-ı devlet ser-nigūn oldı dirīġā çāre ne
Aḫter-i ʿizzet zebūn oldı dirīġā çāre ne *(Müf. 8/2). [ne]*

Gītī-serāy salṭanatından ne añlanur
Devlet anuñ ki ola ġulāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/147). [ne]*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳışşa ġuşşa ḥişşesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/103). [ne]*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳışşa ġuşşa ḥişşesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/103). [ne]*

ne: *Ne, nasıl.*

Her seḥer nālemi gel diñle eger bilmez iseñ
Mūcib-i nāle-i mürġān-ı şeb-āheng nedür *(G. 136/4). [nedür, -dür]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/13). [nedür, -dür]*

ne: *Hangi şey.*

Bend-i zülfüñden göñül bulmaz necāt
Gör neye ṣaldı beni bu kāyināt *(G. 23/2). [neye, -y, -e]*

Ben neyem kim ġam-i ʿışḳuñla ḳılam nāle vü āh
Līk ḳomaz beni ḥālümde bu ṣad-pāre göñül *(G. 239/7). [neyem, -y, -em]*

Çeşmüñe ʿarż-ı naẓīr eylerse nergis n'ola ki
Her neye baḳarsa aḥvel eyler iṣbāt-ı naẓīr *(Müf. 7/2). [neye, -y, -e]*

ne: *Ne....ne bağlacı.*

Ne gülde bulınur rengi ruḫınuñ
Ne ḳaddi gibi olur serv-i raʿnā *(G. 11/9). [ne]*

Ne gülde bulınur rengi ruḫınuñ
Ne ḳaddi gibi olur serv-i raʿnā *(G. 11/10). [ne]*

ne: *Ne kadar çok, ne çok, pek.*

Yüzüñi gören vālih olup dir ki göñülden
Bu ḥüsn ne ḥüsni ki teḳaddes ve teʿālā *(G. 1/4). [ne]*

Hey ne bī-dīn imiş ol zülf-i siyāhuñ ṣanemā
Ḳaṣd-ı cān ü dil ider her nefes iy māh-liḳā *(G. 4/1). [ne]*

Sünbül-i cennet oldı çün zülfüñ
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ne ḫaṭā *(G. 5/12). [ne]*

Ḳapuña yüz sürdügüm gören didi
Levḥa-i zerle ne zeyn olmış bu bāb *(G. 15/4). [ne]*

Leblerüñ şeftālūsını ārzū ḳılanlara
Hey ne āsīb idi ṣunmasa turuncuñ tāze sīb *(G. 17/4). [ne]*

Zārī-i dil irişdi zülfüñden
İşiden dir ne ḫōş bu nāle-i ʿūd *(G. 47/4). [ne]*

Hey ne tīr-endāz olur mest-āne çeşmüñ āh kim
Baġruma tīr urduġınca ḳan peykāndan ṭamar *(G. 63/9). [ne]*

Hey ne siḥr-engīzdür cāẕū gözüñ kim dil-berā
Her nefesde zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 76/5). [ne]*

Maḥşer-i zülfi ḥisābı sen ḳıyāmet-ḳāmetüñ
Hey ne müşkildür ki Cem daḫı ḥisāb üstindedür *(G. 84/14). [ne]*

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar
Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar *(G. 92/2). [ne]*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/8). [ne]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile hemīşe nedem çeker
Bilmezsin iy ṣanem anı her dem ne dem çeker *(G. 96/2). [ne]*

Viṣāli fikri ne ḫōş mālḫūlyādur kim
Gedāyı dek ṭurur iken cihāna şāh eyler *(G. 100/9). [ne]*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/5). [ne]*

ʿİẕāruñda ne Hindūdur beñüñ kim
Hemīşe meskeni gül āresidür *(G. 106/3). [ne]*

Ne ḥayāsuz saḫt-rūdur āyine
Kim diler ḥüsnüñe ʿarż ide naẓīr *(G. 107/5). [ne]*

Ne cām içildi ġam mey-ḫānesinde
Ki dil bir cürʿadan mest-i ezeldür *(G. 109/3). [ne]*

Zülfüñüñ bend-i kemendine giriftār ideli
Her gice derd ü ġamuñdan Cemi görseñ ne çeker *(G. 114/16). [ne]*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/1). [ne]*

Devr-i çeşmüñde dile laʿlüñi añdurmadı cān
Bu ne dīvāne ki bādāmı şekerden güniler *(G. 121/14). [ne]*

Ne sengīn-dilsin iy sīmīn-beden kim
Daḫı ḳılmaz senüñ ḳalbüñe teʾsīr *(G. 124/3). [ne]*

Ne yaraşmış ḫadüñde ḫaṭṭ-ı reyḥān
Ne ḫōş ḳılmış benefşe bāġı taḥrīr *(G. 124/13). [ne]*

Ne yaraşmış ḫadüñde ḫaṭṭ-ı reyḥān
Ne ḫōş ḳılmış benefşe bāġı taḥrīr *(G. 124/14). [ne]*

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa
Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur *(G. 129/3). [ne]*

Ne cādūdur ṭudaġuñda ḫaṭuñ kim
Ṭurur āb üzre ḳılmaz dāmenin ter *(G. 132/13). [ne]*

Ne ince mūy imiş iy māh-rū miyānuñ kim
Kemerde diḳḳat idicek kemer de bulınmaz *(G. 143/11). [ne]*

Ne belādur kim ḳaşuñla kirpügüñ cān ḳaṣdına
Birisi encām-ı nāz eyler biri āġāz-ı nāz *(G. 148/3). [ne]*

Hey ne şeker-rīz imiş laʿl-i şeker-nūşı kim
Ḫāl-i leb-i yār ile düzdi şekerden meges *(G. 164/7). [ne]*

Gör kim ne başlar oynaya meydānda yoluña
Tek devlet ile eyle temāşāyı bir nefes *(G. 165/15). [ne]*

Şu yirde kim ṣala mihr-i ruḫuñ meh-i pertev
Ne bī-baṣar ola kim diye āftāba güneş *(G. 174/6). [ne]*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/2). [ne]*

Ne ḫōşdur şemʿ-i ḥüsnüñde kemend-i tāb-dār-ı zülf
Zihī ḳandīl-i rūşen kim resendür aña tār-ı zülf *(G. 196/1). [ne]*

Dil baġlamaḳ ol kākül-i müşkīne ne müşkil
Zencīr ile ḳalmaḳ dil-i ġam-gīne ne müşkil *(G. 242/1). [ne]*

Dil baġlamaḳ ol kākül-i müşkīne ne müşkil
Zencīr ile ḳalmaḳ dil-i ġam-gīne ne müşkil *(G. 242/2). [ne]*

El ṣundı dehānına diyü zülf-i siyāhı
Yoḳ cürm ile aşılmaḳ o miskīne ne müşkil *(G. 242/4). [ne]*

Uymadı n'idem zülfine ulaşma didükçe
Müşkil yire ṭolaşdı göñül yine ne müşkil *(G. 242/6). [ne]*

Rā ḳaşlaruñuñ yāsına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳına oldı nişān sīne ne müşkil *(G. 242/10). [ne]*

Ferhād gibi yoluña iy Ḫüsrev-i ḫūbān
Cān virür isem sen lebi şīrīne ne müşkil *(G. 242/12). [ne]*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/14). [ne]*

Ne ḫōş sāʿat-durur bu nice ḫōş-dem
Ki cān cānānı ile oldı hem-dem *(G. 257/1). [ne]*

Ne ṣafādur baña sen būseñi virmezlenesin
Ben alam leblerüñi aġzuma yalvarı öpem *(G. 269/3). [ne]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḥālsin *(G. 298/1). [ne]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/2). [ne]*

Ne demler çekdügi bu ḫaste göñlüm
Degüldür vaṣfa ḳābil senden ayru *(G. 312/13). [ne]*

Ḳoparur başuma ḳıyāmet āh
Ne belādur bu ḳadd ü ḳāmet āh *(G. 329/2). [ne]*

Ḫaṭı tezvīrine ḳaşı şāhid
Gör ne egri ḳılur şehādet āh *(G. 329/8). [ne]*

Gözüm yaşını zülfüñde gören dir
Ne ḫōş düşmiş bu sünbül üzre jāle *(G. 332/12). [ne]*

Leblerüñ şeftālūsınuñ ḫastesi olanlara
Hey ne āsīb idi şol sīb-i zenaḫ-dān olmasa *(G. 350/10). [ne]*

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭāliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı *(G. 386/7). [ne]*

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş ü neşāṭ it
Ne ḫōş mevsim-durur gör rūzgārı *(G. 388/10). [ne]*

ʿAnberīn zülfüñ ne ḫōş şīrāze-i müşkīn olur
Şol kitāb-ı ḥüsne kim alnuñdur anuñ mıḳlebi *(G. 400/5). [ne]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/13). [ne]*

Hey ne güstāḫ olur ol zülf-i siyehler bī-rıżā
Gül direrler gül-şen-i ḥüsnüñde Hindūlar gibi *(G. 422/5). [ne]*

Ne kerāmetlü yaratmış seni ol Ḥayy Kerīm
Ki senüñ cūduña bulınmadı pāyān-ı kerem *(K. 1/53). [ne]*

Sırr-ı Ḥaḳḳa ne ḫōş işaretdür
Müdġem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/35). [ne]*

Ḳūt-i dil ü cān olmaġa her dem leb-i sāḳī
Arada ṣunarsa ne ṣafādur mey-i bāḳī *(Mua. 145/2). [ne]*

Ve'l-leyl olursa ṭañ mı niḳābı Muḥammedüñ
Miʿrāc ḥışṣesi ne ʿaceb ḳışṣadur gözet *(Terk. 1/126). [ne]*

Ve'l-leyl lāmı ile ne ḫōş dāll olur gözet
İsrā şebine şaʿr-ı siyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/241). [ne]*

Ne ṭurfe- ḥāl olur ʿaraṣāt olmadın daḫı
Başuma ḳoparur bu zamāne ḳıyāmeti *(Terk. 3/101). [ne]*

ne: *Neden, niçin, ne diye?*

Bālā-yı ḳadüñ ne ʿarż idersin
Bālā degül ol belādur iy dōst *(G. 26/3). [ne]*

Cem ḫālini ʿaceb ne ṣorar çün bilür ḥabīb
Kim hīç nesne gelmez elinden elem çeker *(G. 96/9). [ne]*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/12). [ne]*

Ne girdüñ göñlüme iy çeşm-i bed-mest
Ne ḫōş düzd-āne bu dükkāne girdüñ *(G. 225/7). [ne]*

Ne girdüñ göñlüme iy çeşm-i bed-mest
Ne ḫōş düzd-āne bu dükkāne girdüñ *(G. 225/8). [ne]*

Sünbül ṣaçuña çünki degül şīfte vü zār
Dīvāne bigi ya ne gezer ṭaġı benefşe *(G. 344/4). [ne]*

Gözümde ḫayāl-i lebüñ eglenmemek ister
Bilsem ne iver yoḳsa şeker ṣuya mı düşdi *(G. 396/4). [ne]*

ne: *Öyle bir, ne hoş, ne güzel.*

Bāġ-ı cemālüñ içre ne şeftālūdur lebüñ
K'olmaz behişt mīveleri bu ḳadar leẕīẕ *(G. 49/3). [ne]*

Ne kerāmet gösterür gözle bu zülf-i ḫırḳa-pūş
Kim ṣalup seccādesin her laḥẓa āb üstindedür *(G. 84/9). [ne]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile cān virürsem
Ne reyḥānlar bite bu keʾs-i serde *(G. 343/10). [ne]*

ne: *Önüne geldiği kelimeye "değil, yok, -midir (tabi ki değildir)?" anlamları vererek olumsuz yapan sözcük.*

Ne ġam dermān irişmezse lebüñden
İder derdüñ Ceme iy cān kifāyet *(G. 24/19). [ne]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/9). [ne]*

Egerçi iy ḳalem iki dilüñ var
Ġamum şerḥ eylemege ne dilüñ var *(G. 125/2). [ne]*

Nām ü neng isteme iy müddeī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/14). [ne]*

Çün yoḳ ṭulūʿ[ı] meclis-i ʿışḳa ne fāyide
Ṭutam cemāl-i burc-ı saʿādetde ay-imiş *(G. 173/5). [ne]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẕer olmış *(G. 175/1). [ne]*

Tīġuñuñ şevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/5). [ne]*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/5). [ne]*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/6). [ne]*

Hümā-yı perçemüñ dāyim göñül ṣaydına ḳaṣd eyler
Ne lāzım anı ṣayd itmek olupdur çün şikār-ı zülf *(G. 196/10). [ne]*

Ol lāle-ḫad semen-ber bir serv-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne serv-kāmet ol ḳad-ḳıyāmet ancaḳ *(G. 200/2). [ne]*

Gözüm yaşında seyr itme ḫırāmān
Ne ġaflet yiridür ʿummāne girdüñ *(G. 225/10). [ne]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/15). [ne]*

Gözüñ dirler ki ʿuşşāḳ öldürürmiş
Ne ġam olmaz baña taḥṣīl ḥāṣıl *(G. 230/4). [ne]*

Cān ü dil aldı ele didüm didi
Ne gerek sen mübtelāya cān ü dil *(G. 237/4). [ne]*

Āhum oḳı āhende ḳarār itmez iken āh
Kār eyleyimez bu dil-i sengīne ne müşkil *(G. 242/8). [ne]*

Ben ġarīb [ü] ḫastenüñ ḥālini görmezseñ ne ṭañ
Kim ne bilür ṣaġ olan ḥāl-i dil-i bīmārdan *(G. 276/3). [ne]*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/3). [ne]*

Eşk-i çeşmüm ġamuñ ḳurıtsa ne ġam
Aḳduġı yire çün aḳar yine ṣu *(G. 315/11). [ne]*

Benüm ḥālümi bilmezseñ n'ola kim
Ne rūşen ola ṣayru ḥāli ṣaġa *(G. 318/12). [ne]*

Laʿlüñden olmadı dile ṣıḥḥat ne fāyide
Vaṣluñdan irmedi baña rāḥat ne fāyide *(G. 328/1). [ne]*

Laʿlüñden olmadı dile ṣıḥḥat ne fāyide
Vaṣluñdan irmedi baña rāḥat ne fāyide *(G. 328/2). [ne]*

Bir laḥẓa meclisümüze eylemedi ṭulūʿ
Ol āftāb-ı burc-ı saʿādet ne fāyide *(G. 328/4). [ne]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/6). [ne]*

Hecrüñ şebini vaṣl ile çün rūşen eylemez
Yanmaḳ o dilde şemʿ-i maḥabbet ne fāyide *(G. 328/8). [ne]*

Ḳadd ü dehān ü zülfüñ ile ḫōş geçenlere
Ṭūbā vü āb-ı Kevṯer ü cennet ne fāyide *(G. 328/10). [ne]*

İy Cem çü bī-vefā-durur ol yār-i pür-cefā
Çekmek yolında bunca meşaḳḳat ne fāyide *(G. 328/12). [ne]*

Ne revādur ki eyā şāh-ı cihān her şeb ü rūz
Ḳılasın ḫande bizüm nāle vü efġānumuza *(G. 342/9). [ne]*

Ḥüsnüñi zeyn eylese meşşāṭa mirʾāt-ı ḳamer
Ṣunʿ-ı Bārīye ne ḥācet zaḥmet-i tezyīn diye *(G. 358/6). [ne]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/6). [ne]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/4). [ne]*

Keremüñ cümle giriftārı ḫalāṣ eyler iken
Ne revādur baña lāyıḳ göre zindānı kerem *(K. 1/114). [ne]*

Ne revādur ki baña zehr ṣuna dehr-i firāḳ
ʿĀleme cān virür iken şeker-istān-ı kerem *(K. 1/119). [ne]*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿāṣī olanlara
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam *(K. 7/18). [ne]*

Baña ger maḥrem bulınmazsa ne ġam
Çün ḫayāli dil-berüñ maḥrem-durur *(Kıt. 1/5). [ne]*

Eyledi bī-dil beni ṭās-i nigūn-ı felek
Ārede bu maʿnīyi yāre ne ḥācet dimek *(Mua. 82/2). [ne]*

Çün sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Cem laʿlüñ adın aġzına almaḳ ne revādur *(Mua. 216/2). [ne]*

Ne ḥācet ʿarż-ı ḥāl itmek ḥabībe
Bilür ḥālümi dil-dārum velīdür *(Müf. 4/1). [ne]*

Dil mürdesine ne ġam kim iy dōst
Laʿlüñde-durur ʿilāc-ı ʿĪsā *(Terc. 1/27). [ne]*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazġan felek *(Terk. 2/11). [ne]*

Ne ʿayş u nūş menzilidür dehr-i bī-sebāt
İy Cem ḳo cāmı bu felek-i bī-emānı gör *(Terk. 3/27). [ne]*

ʿIşḳuñuñ yolına cān virene iy şāh-ı cihān
Ne revādur ki hemīşe ḳılasın cevr ü cefā *(G. 4/6). [ne]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/1). [ne]*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/12). [ne]*

Çün hümā-yı ḳudsdür vaṣluñ ne lāyıḳdur şehā
Ki āşiyān-ı zāġa ḳarşu eyleye pervāz-ı nāz *(G. 148/5). [ne]*

ne: *Çok, hayli.*

Ḫaṭuñ çü leşker-i firʿavn imiş ne ʿavn[i] gerek
Helāki ḳaṣdına eyle ḥavāle Mūsāyı *(G. 402/3). [ne]*

ne: *Hangi, nasıl.*

Şükrinde ʿāciz oldı çü ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl
Yā Rab ne dille ola sipāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/22). [ne]*

ne: *Şey, belirsizlik zamiri.*

N'ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/8). [neyin, -y, -i, -n]*

ne ʿaceb: *Şaşılır mı ?.*

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne ʿaceb kim
Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẓmā *(K. 5/107). [ne ʿaceb]*

ne deñlü: *Nasıl.*

Ḫūn-rīz ġamzeñe ideli sīnemi siper
Ne deñlü oḳ ki ġamz ile atsañ siperdedür *(G. 64/8). [ne deñlü]*

Ne deñlü ḳan iderse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazılmış *(G. 168/3). [ne deñlü]*

ne deñlü: *Ne denli, ne kadar.*

Ne deñlü cevr iderseñ ben ġarībe
Olur göñlümde ʿışḳuñ daḫı muḥkem *(G. 259/5). [ne deñlü]*

Ne deñlü daʿvī-i ḥüsn eyler ise mihr ile māh
Ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerde bulınmaz *(G. 143/3). [ne deñlü]*

Ne deñlü göñlüme ġamzeñ oḳ ursa üşenmez
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳışāş *(G. 178/7). [ne deñlü]*

ne deñlü: *Nasıl, ne kadar.*

Ne deñlü mürdelere cān virürse muʿciz ile
Göreydi şīve-i çeşmüñi cān virürdi Mesīḥ *(G. 38/5). [ne deñlü]*

Ne deñlü dil delerse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazdum *(G. 265/7). [ne deñlü]*

ne deñlü: *Nasıl, ne ölçüde.*

Dil ü cān ṣafḥasında küfr-i zülfin
Ne deñlü küfr ise īmāna yazdum *(G. 265/16). [ne deñlü]*

ne ḥācet: *"Ne gerek, ne lüzumu var, gerekmez" anlamında kelime grubu.*

Ḫaṭ ne ḥācet şeker lebüñde didüm
Didi ḥalvā ḳaçan olur bī-dūd *(G. 47/7). [ne ḥācet]*

N'ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/8). [ne ḥācet]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ figān [itmek] *(G. 212/12). [ne ḥācet]*

Nālem var iken nāliş-i dūlāb ne ḥācet
Dūlāba gözüm yaşı yiter āb ne ḥācet *(G. 29/1). [ne ḥācet]*

Nālem var iken nāliş-i dūlāb ne ḥācet
Dūlāba gözüm yaşı yiter āb ne ḥācet *(G. 29/2). [ne ḥācet]*

Bir gice ḳapuñ ḫār ü ḫasında yatan içün
Bālīn-i vaşaḳ pister-i sincāb ne ḥācet *(G. 29/4). [ne ḥācet]*

Ebrū-yı siyāh olmasa yüzüñde ḳayurmaz
Zīrā ṣanemā Kaʿbeye miḥrāb ne ḥācet *(G. 29/6). [ne ḥācet]*

Ḫaṭṭuñda görinmez nuḳaṭ-ı ḫāl didüm dir
Taʿlīḳa daḫı zīver-i iʿrāb ne ḥācet *(G. 29/8). [ne ḥācet]*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet *(G. 29/10). [ne ḥācet]*

ne ḥāṣıl: *Ne elde edilebilir. Ne çıkar!, Ne olur!.*

Ne ḥāṣıl ʿışḳı olmayan göñülde
Ḫarāb olsun ol o kim bī-hevādur *(G. 79/7). [ne ḥāṣıl]*

Ne ḥāṣıl kim ḳılur dil mürġı feryād
Teraḥḥum eylemez çün aña ṣayyād *(G. 48/1). [ne ḥāṣıl]*

ne it-: *Ne yapmak, ne etmek?.*

Tīrine perr-i çarḫ ne itdüm ki rezmine
Dil pāre pāre daḫı belürmez cerāḥeti *(Terk. 3/93). [ne itdüm, -dü, -m]*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/1). [ne itmek, -mek]*

ne ḳadar: *Ne kadar çok.*

Ol yār-i cefā-pīşe n'ola ḳılsa cefālar
Zīrā ne ḳadar cevr ider ise naẓeridür *(G. 80/6). [ne ḳadar]*

ne … ne: *Ne ... ne bağlacı.*

Yaratdı ravża-i dilde çün ol ḳadi şimşād
Ne seyr-i serv iderem ne ḫōd ārzū-yı riyāż *(G. 180/18). [ne ne]*

Düşelden ayru yine ol perīden
Ne dil ḳaldı ne cān ben mübtelāda *(Kıt. 5/6). [ne ne]*

ne ol-: *Ne olmak.*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/2). [ne ola, -a]*

Didüm iy meh ḥüsnüñi ʿālem bilür
Aduñı dahi ʿıyān itseñ ne olur *(Mua. 186/2). [ne olur, -ur]*

ne resme: *Ne şekilde, nasıl?.*

Evvel ne resme dil ġam-i ʿışḳa esīr idi
Bir dürlü olmadı yine ḥāli bayaġıdur *(G. 126/11). [ne resme]*

ne vaktin kim: *Ne zaman ki.*

Ne vaktin kim ḥabīb adın ṣoram ben
Gülüp nāz ile dir ol yüzi gül-şen *(Mua. 41/1). [ne vaktin kim]*

ne var: *Şaşılır mı, tuhaf mı.*

Māha beñzetsem n'ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/4). [ne var]*

neʿam: *Evet II olur, peki.*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/9). [neʿam]*

nebāt: *Bitki.*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/6). [nebāt]*

İḥyā-yı memāt irdi nebātına zemīnüñ
ʿArż itdi hevā ceẕbesi ṣan muʿciz-i ʿĪsā *(K. 5/43). [nebātına, -ı, -n, -a]*

nebī: *Peygamber.*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı senüñ içün oldı mürtesem *(K. 7/23). [nebīnüñ, -nüñ]*

necāt: *Kurtuluş, halas, selamet.*

Ehl-i Ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı *(K. 6/9). [necāt]*

Ḫalk-ı zamāne luṭf-ı necātında uma raḥm
Kime ki irse faż[ı] necātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/36). [necātı, -ı]*

necāt bul-: *Kurtulmak, halas olmak, selamete ermek.*

Bend-i zülfüñden dil ü cān bulmadı her-giz necāt
Gör neler getüriserdür başuma bu kāyināt *(G. 22/1). [necāt bulmadı, -ma, -dı]*

Bend-i zülfüñden göñül bulmaz necāt
Gör neye ṣaldı beni bu kāyināt *(G. 23/1). [necāt bulmaz, -maz]*

necm-i ʿaṭā: *İhsan, bağışlama yıldızı.*

Bī-sitāre yaraşur mı ki gezem ʿālemi ben
Zeyn iken necm-i ʿaṭā ile şeb-istān-ı kerem *(K. 1/122). [necm-i ʿaṭā]*

necm-i semāvā: *Göklerin yıldızı.*

Seyr eyledi yir yüzini seyyāre-i eşküm
Seyrinde taḥayyürde ḳalur necm-i semāvā *(K. 5/86). [necm-i semāvā]*

nedem: *Pişmanlık.*

N'idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N'idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/1). [nedem]*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n'idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n'idem *(Terk. 3/73). [nedem]*

nedem çek-: *Pişmanlık çekmek, pişman olmak.*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile hemīşe nedem çeker
Bilmezsin iy ṣanem anı her dem ne dem çeker *(G. 96/1). [nedem çeker, -er]*

neden: *Niçin, hangi sebepten.*

İtümden kem-durur dimiş benüm-çün
Bu ʿizzetler baña yā Rab nedendür *(G. 66/8). [nedendür, -dür]*

Raḳībe bunca ḳılursın telaṭṭuf
Cefā vü ġam baña dāyim nedendür *(G. 66/16). [nedendür, -dür]*

Neden kūyuñ muġaylānın ṭutam ḫār
Ki güldür yāsemendür yā semendür *(G. 67/3). [neden]*

Ḥüsnüñe maġrūr olup cevr itdügüñ cānā neden
Çün kim āḫir ʿāleme mesken türāb altındadur *(G. 85/5). [neden]*

Luṭf u kerem çü ʿāşıḳa cānāneden gelür
Senden belā vü ġam bize cānā neden gelür *(G. 108/2). [neden]*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/7). [neden]*

Ḫaṭ-ı ḥabīb ecelümdür çü gelmedi daḫı ol
Benüm bu baḫt-ı siyāhum neden ṭutar mātem *(G. 261/6). [neden]*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/12). [neden]*

Müddeʿī fitneyle seni benden ayırmaḳ diler
Çün elinden gelmez uş fāsid ḫayāl itmek neden *(G. 287/12). [neden]*

Bu Cem-i üftādeñe raḥm itmeyüp iy meh-liḳā
Ḳaddini derd ü ġam-i ʿışḳuñla dāl itmek neden *(G. 287/14). [neden]*

Gönlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/10). [neden]*

Ḳāmetin aġyāra ṣorduġum işitmiş ol ḥabīb
Didi şeyṭāna ḳıyāmetden suʾāl itmek neden *(G. 287/8). [neden]*

Gözlerüñ ġamz ile senüñ ḳaṣd-ı cān ü dil ḳılur
İy perī-peyker bizümle böyle āl itmek neden *(G. 287/6). [neden]*

Seg raḳībüñ sözine uyup firāḳ u derd ile
Beni zülfüñ bigi her dem pāy-māl itmek neden *(G. 287/4). [neden]*

Bu dil-i miskīnümi dāyim melāl itmek neden
Fürḳatüñle ḳaddümi cānā hilāl itmek neden *(G. 287/1). [neden]*

Bu dil-i miskīnümi dāyim melāl itmek neden
Fürḳatüñle ḳaddümi cānā hilāl itmek neden *(G. 287/2). [neden]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/8). [neden]*

Lām-ı zülfüñ ʿışḳına Cem ḫōd elifden ṭoġrıdur
Ḳaşlaruñ nūnı gibi ḳaddini dāl itmek neden *(G. 288/18). [neden]*

İy ṣanem ʿömrüm-durur bu zülf-i müşkīnüñ senüñ
Dāyimā ṭopraġa ṣalup pāy-māl itmek neden *(G. 288/16). [neden]*

Cānumı ḳurbān ider ʿīd ayıdur diyü gözüñ
Yā ḳaşuñdur görinen egri ḫayāl itmek neden *(G. 288/14). [neden]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde ḫaṭṭı cevre yüz ṭutdı didüñ
İy raḳīb-i rū-siyeh bu resme fāl itmek neden *(G. 288/12). [neden]*

Gönlümüñ mülkinde dāyim derd ü ġam eyler nizāʿ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 288/10). [neden]*

Çün bilinmez zülf-i pür-çīni neden müşkīn imiş
Müşk-i Çīndür diyü zülfi ḳīl ü ḳāl itmek neden *(G. 288/6). [neden]*

Çün bilinmez zülf-i pür-çīni neden müşkīn imiş
Müşk-i Çīndür diyü zülfi ḳīl ü ḳāl itmek neden *(G. 288/5). [neden]*

İşigüñde dilleri ṣayd itmesün fettān gözüñ
Bir ḥarāmīye Ḥarem ṣaydın ḥelāl itmek neden *(G. 288/4). [neden]*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaşuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/2). [neden]*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaşuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/1). [neden]*

Neden ġamzeñ ḳılur cānā baña cevr ü siyāsetler
Bilürsin ʿālem içre olmaz ḳalam dīvāne vü beste *(G. 338/3). [neden]*

Neden dāyim baña cevr ü cefālar
Ḳılursın dürlü iḥsān ol raḳībe *(G. 339/7). [neden]*

Neden tezvīr-i ḥüsnüñe ḫaṭ u ḳaşuñ olur şāhid
Biri güç ile gelmişdür ikinci rū-siyāh egri *(G. 403/5). [neden]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/2). [neden]*

Neden raḳībe ḳılursın ḳaşuñ kemānını rāst
Ḫadeng-i tīrüñe sīnem nişāne yitmez mi *(G. 419/3). [neden]*

Künc-i ḥüzn içre neden dil ḳala Yaʿḳūb-miṣāl
Yūsuf-ı luṭfuña cāy oldı çü Kenʿān-ı kerem *(K. 1/97). [neden]*

Çü peyk oldı ṣūfī ferāḫ-ı riyā
Bu ṣūretde gezmek neden dāyimā *(Mua. 89/2). [neden]*

Tāb virmek ser-i müjgān-ı siyeh-kāre neden
Çün gerekmez ṣanemā kūşe-i ḫancerde şiken *(Mua. 222/1). [neden]*

neden: *Neden kaynaklanır, hangi maddeden yapılmıştır?*

Bilinmez zülf-i müşkīni nedendür
Ḫaṭādur dir isem müşk-i Ḫotendür *(G. 67/1). [nedendür, -dür]*

ne-dīd: *Görmemiş.*

Gün-be-gündin devletüñ bulsun ferīd
Ẕātuñ miṣlüñ dīde-i gerdūn ne-dīd *(Kıt. 7/2). [ne-dīd]*

nef': *Yarar, fayda, kazanç.*

Ḳılmaduñ ḳolum miyānuña kemer
Ḳılca nef'üñ görmedüm iy sīm-ber *(G. 133/2). [nef'üñ, -üñ]*

nefes: *Soluk.*

Cān aldı gözüñ būse virem didi dehānuñ
Cānum yirine cān olan āḫir o nefesdür *(G. 99/8). [nefesdür, -dür]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/10). [nefes]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/3). [nefesden, -den]*

Şöyle yaturam mürde gibi bir nefesüm yoḳ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 201/1). [nefesüm, -üm]*

Dem-beste vü ḫayrān yaturam bir nefesüm yoḳ
Cān virmege bir mürdeye ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 202/1). [nefesüm, -üm]*

nefes: *An.*

Gel bu ṣınuḳlu göñlümüñ eyle ziyāretin
Bulmazdı ṭavf-ı Kaʿbe-i ʿulyāyı bir nefes *(G. 165/12). [nefes]*

Ḳaşlaruñ yāsına Cem ḳurbān olaldan iy perī
Tīr-i ġamzeñ cān ü dilden bir nefes bīrūn degül *(G. 232/10). [nefes]*

Kaʿbe yüzüñde beñüñ çün Ḥacerü'l-esved imiş
Yaraşur her nefes ol ḫāl-i siyeh-kārı öpem *(G. 269/6). [nefes]*

Bir nefes dūr olmaġa senden rıżā virmez göñül
Ger ola mülk-i cihānda senden ayru pādişāh *(G. 327/7). [nefes]*

Cemi ḳılma ḳapuñdan bir nefes dūr
Ki yoḳdur sensüz iy meh-rū ḳarārı *(G. 377/9). [nefes]*

Bir nefes ḫaste göñlüme maḥrem
İy cefā-kār olsañ olmaz mı *(G. 395/7). [nefes]*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/65). [nefes]*

Her nefes cān ü dile dil-ber ider cevr ü cefā
İtmedi ʿālem içinde baña bir laḥẓa vefā *(Mur. 1/5). [nefes]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/15). [nefes]*

Vaṣlı ile bir nefes dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ġamdan göñlümi bir laḥẓa āzād itmedi *(Mur. 2/17). [nefes]*

Dil-berüñ çün bulmaduñ vaṣlına iy Cem dest-res
Olmaduñ ʿālem içinde şād u ḫurrem bir nefes *(Mur. 2/26). [nefes]*

Dīvāne gibi idemezem bir nefes ḳarār
Şād olmasun cihānda ki ʿaḳlum ṭaġıtdı ġem *(Terk. 3/83). [nefes]*

nefes: *Nefes, soluk II An, zaman.*

Cem ḳuluña raḥm eyler iseñ vaḳti-durur kim
Vaṣluñı ḳılur her nefes iy dōst temennā *(G. 1/14). [nefes]*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/7). [nefes]*

Hey ne bī-dīn imiş ol zülf-i siyāhuñ ṣanemā
Ḳaṣd-ı cān ü dil ider her nefes iy māh-liḳā *(G. 4/2). [nefes]*

Her dem lebi ḫayāline iy ḳan olası dil
Elden düşürme bāde-i ḥamrāyı bir nefes *(G. 165/8). [nefes]*

Çün Cem ġamuñla ölmelü bīmār olup-durur
Çoḳ görmegil ʿiyādet-i marżāyı bir nefes *(G. 165/18). [nefes]*

Ben her gün eylerem ṭaleb-i vaṣl līkin ol
Dilden ḳomadı vaʿde-i ferdāyı bir nefes *(G. 165/6). [nefes]*

Öldüm ümīd-i būseñ ile iy ṣanem yitiş
Ḳılma dirīġ nuṭḳ-ı Mesīḥāyı bir nefes *(G. 165/4). [nefes]*

Çeksem kināra şol ḳadi bālāyı bir nefes
Alup dehāna laʿl-i muṣaffāyı bir nefes *(G. 165/2). [nefes]*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/3). [nefes]*

Derdine dermān olurdı iy ḳamer-çihre Cemüñ
Ger ireydi bir nefes laʿl-i güher-āmīzüñe *(G. 320/10). [nefes]*

nefes: *Nefes, soluk II Hz. İsa'nın ölüleri dirilten nefesi.*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n’ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī nefesi var *(G. 50/10). [nefesi, -i]*

nefes ḳıl-: *Nefes üflemek.*

Ḥüsn-i ʿarūs boynına iy bād ṣubḥ-dem
Ḳıl ʿanberīne zülf-i semen-sāyı bir nefes *(G. 165/10). [nefes ḳıl]*

nefḫa-i ʿĪsī-nişān: *Hz. İsa gibi can veren üfürme, diriltici nefes.*

Her nefesde nefḫa-i ʿĪsī-nişānın gösterür
Şol ḫiṭāb-ı müsteṭābuñ kim ʿitāb-ālūdedür *(G. 101/5). [nefḫa-i ʿīsī-nişānın, -ı, -n]*

nefrīn ḳıl-: *Lanet okumak, beddua etmek.*

Raḳībe ilenüben ḳılma nefrīn
Ki bādincān-ı beddür irmez āfet *(G. 25/11). [nefrīn ḳılma, -ma]*

nehār: *Gündüz.*

Nūr ile gün bigi ḳıla leyl-i ḍalāleti
Dīdār açarsa luṭfı nehārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/142). [nehārı]*

neheng-āsā: *Timsah gibi.*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/21). [neheng-āsā]*

nehīb vir-: *Korku vermek.*

Ṣıyup Papayı ḥarb ile Fırancesse bizi aldı
Gehī iẓhār-ı luṭf itdi gehī virdi nehīb ancaḳ *(K. 9/36). [nehīb virdi, -di]*

nehr: *Akarsu, çay, ırmak.*

Himmeti havż-ı kerem nehrini icrā ideli
Oldı dūlāb-ı felek ol ṣuda gerdān-ı kerem *(K. 1/27). [nehrini, -i, -n, -i]*

Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ
Ṣol kimse ki şerʿini anuñ ḳılmaya icrā *(K. 5/185). [nehrinde, -i, -n, -de]*

nehr ol-: *Nehir olmak.*

Nehr olupdur yaşlarum gül yüzde ḫaṭṭuñ yādına
Devr-i güldür ḳanı gelsün sebze vü āb isteyen *(G. 307/15). [nehr olupdur, -up, -dur]*

neler: *Çok ve çeşitli şeyler.*

Cem neler çekdügini derd ü firāḳuñla müdām
N'idelüm bilmez iseñ iy ṣanem Allāh bilür *(G. 97/9). [neler]*

Yüzüñ ayını gözüm āyinelerden güniler
Nice ḫōş diḳḳat ider ayı nelerden güniler *(G. 121/2). [nelerden, -den]*

Ḥüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/8). [nelerden, -den]*

Dilemez giceyi dil zülfüñi gösterdügi içün
Gel ḳıyās it ki cemālüñi nelerden güniler *(G. 121/12). [nelerden, -den]*

Şuʿā-ʿı şemʿ-i ruḫuñ nārına yanar ḳandīl
Ṣabāḥ olınca göreydüñ neler çeker ḳandīl *(G. 244/2). [neler]*

Bir diñler ādem olsa neler şerḥ iderdi dil
Zīrā ki çoḳ-durur bu zamānuñ şikāyeti *(Terk. 3/95). [neler]*

neler eyle-: *Neler yapmak, neler etmek.*

Tā kim diyeyin saña bugün ḥālümi bir bir
Zülfüñ neler eyledügini baña dün iy dōst *(G. 28/12). [neler eyledügini, -düg, -i, -n, -i]*

neler ḳıl-: *Neler yapmak.*

Gör ḫālüñ ile zülfüñi iy meh neler ḳılur
Dil ḫānesini ḫışm ile zīr ü zeber ḳılur *(Mua. 162/1). [neler ḳılur, -ur]*

nem: *Gözyaşı.*

Ḥāşılı laʿl ü ruḫuñ derdinüñ iy ġonce-dehen
Dilde dem dīdede nem daḫı nem ola diyesin *(G. 297/4). [nem]*

nem: *Nem, ıslak, yaş II gözyaşlarıyla dolu olma.*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/2). [nem]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/17). [nemdür, -dür]*

nem: *Neyimdir, neyim olur? II beni ne ilgilendirir?*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/18). [nemdür, -dür]*

nem: *Rutubet, nem.*

Yüzüñ gördükçe çeşmüm aġlamaz kim
Güneş ṭoḳındugı yirde nem olmaz *(G. 141/8). [nem]*

nem ol-: *Neyim vardır ki.*

Ḥāşılı laʿl ü ruḫuñ derdinüñ iy ġonce-dehen
Dilde dem dīdede nem daḫı nem ola diyesin *(G. 297/4). [nem ola, -a]*

nem ol-: *Yaşarmak, ıslanmak.*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/78). [nem ola, -a]*

Göñülde ʿışḳuñ odı kim kem olmaz
Gözüm nem olmadugı bir dem olmaz *(G. 141/2). [nem olmadugı, -ma, -dug, -ı]*

Ḳılur dil-ber baña derdini hem-dem
Olur ḳan aġlamaḳdan gözlerüm nem *(G. 259/2). [nem olur, -ur]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/18). [nem olur, -ur]*

Didüm ki Cem gözi nemdür göreli ʿārıżuñı
Didi ki nem olur ise baña ne kim nemdür *(G. 135/18). [nem olur, -ur]*

Ḳaşuñla aġzuñı yād eylese Cem
Ḳılur göz yaşı ile ʿālemi nem *(G. 263/10). [nem ḳılur, -ur]*

neme: *Neyime.*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/10). [neme]*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/10). [neme]*

nemed: *Aba, keçeden kaba hırka.*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/10). [nemedüm, -üm]*

nemek: *Tuz.*

Lebüñ ṣafāsına ruḫ-sāruñ āteşinde göñül
Nemek ṣafāsı ile raḳṣ ider kebāb ola mı *(G. 401/6). [nemek]*

nemek-i luṭf: *Lütuf tuzu, lütuf lezzeti.*

Nemek-i luṭfuñ ile bulmış iken lez̲z̲et cān
Bilmedüm gözlerüme ṭursa n'ola nān-ı kerem *(K. 1/77). [nemek-i luṭfuñ, -uñ]*

nem-gīn ol-: *Islanmak, gözyaşıyla dolmak.*

Ġam-i ʿışḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nem-gīn olur bu tīre-gūn ḫāk *(Kıt. 3/12). [nem-gīn olur, -ur]*

nem-i şeb-nem-i cūd: *Cömertlik, merhamet çiyinin nemi.*

Niçe kim bāġ-ı ṣafā içre nem-i şeb-nem-i cūd
Ġonce-i luṭf-ı lebine ura dendān-ı kerem *(K. 1/135). [nem-i şeb-nem-i cūd]*

nem-nāk eyle-: *Nemli hâle gelmek, ıslatmak.*

Müje cārūbı ile pāk ideyin işigüñi
Her seḥer gözlerümüñ yaşı çü nem-nāk eyler *(G. 117/12). [nem-nāk eyler, -r]*

nem-nāk ḳıl-: *Islatmak, gözyaşıyla doldurmak.*

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nem-nāk *(Kıt. 3/8). [nem-nāk ḳılur, -ur]*

neng: *Şan, şöhret, ün.*

Nām ü neng isteme iy müddeʿī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/14). [neng]*

Bu ḳavli diyelüm yine ḫōş gözlemeyüp neng
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/15). [neng]*

nerd-i ġam: *Gam tavlası.*

Kaʿbeteyn olalı ṭās-ı ʿışḳuña cān ü göñül
Her biri nerd-i ġamuñda iy ḳamer-ruḫ zārdur *(G. 115/4). [nerd-i ġamuñda, -uñ, -da]*

nergis: *Nergis II sevgilinin gözleri.*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/5). [nergisi, -i]*

nergis: *Nergis çiçeği.*

Elden piyāleyi ḳoma nergis gibi bu dem
Ki oldı zamāne sūsen ü gülle behişt-vār *(G. 60/13). [nergis]*

Gözüñ yādına mey nūş itdi nergis
Anuñ-çün oldı çeşmüñ gibi maḫmūr *(G. 77/11). [nergis]*

Birinüñ ʿanber ṣaçı yanında sünbül ḫāk-i reh
Birinüñ ʿabher gözi ḳatında nergis bī-baṣar *(G. 138/32). [nergis]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Bu sözler çeşm-i nā-bīnāña düşmez *(G. 155/7). [nergis]*

Çeşmüñ behişt nergisi midür ki iy ṣanem
Gül-zār içinde oldı yiri çün miyān-ı müşk *(G. 217/21). [nergisi, -i]*

Ġonce didi güle nice irem cemālüñe
Nergis işitdi didi ki zer der-miyān idüñ *(G. 221/12). [nergis]*

Dil degürüp ḫaste ḳılmasun diyü nergisleri
Sūsen içün ġonceye ʿıkd-i lisān ışmarlaram *(G. 247/13). [nergisleri, -ler, -i]*

Benefşe sünbülüñ cānā görelden oldı dem-beste
Başını aşaġa ṣalup olur nergis gibi ḫaste *(G. 338/2). [nergis]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Baṣīret yoġ imiş bu bī-baṣerde *(G. 343/7). [nergis]*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/5). [nergis]*

Bile reyḥān ü nesrīn daḫı nerges
Ḳaranfül yāsemen zanbaḳ hemīn bes *(Mes. 1/27). [nerges]*

Eger nergis dilerse göñlüñ iy yār
Gözi yādına var ol ḫaste vü zār *(Mes. 1/45). [nergis]*

Ki zīrā çeşm-i dil-ber itse nīreng
Olur bāġ içre nergis vālih ü deng *(Mes. 1/48). [nergis]*

Çeşmüñe ʿarż-ı naẓīr eylerse nergis n'ola ki
Her neye baḳarsa aḥvel eyler iṣbāt-ı naẓīr *(Müf. 7/1). [nergis]*

nergis ü nesrīn ü reyḥān: *Nergis, nesrin ve reyhan çiçekleri.*

Şaḳāyıḳ nergis ü nesrīn ü reyḥān
Daḫı hem żeymerān çün ḫadd-i cānān *(Mes. 1/11). [nergis ü nesrīn ü reyḥān]*

nergis-i bīmār: *Hasta gibi baygın, süzgün nergis II sevgilinin gözü.*

Ser-geşteyem ol zülf-i siyeh-kāruñ elinden
Dil-ḫasteyem ol nergis-i bīmāruñ elinden *(G. 284/2). [nergis-i bīmāruñ, -uñ]*

nergis-i maḫmūr: *Mahmur nergis II sevgilinin baygın bakışları.*

Bugün ol nergis-i maḫmūruñ ile mest olalum
Yarın ol ġonce benüm degmede girmez elüme *(G. 365/3). [nergis-i maḫmūruñ, -uñ]*

nergis-i mest-āne: *Baygın, mahmur göz.*

Āh kim uyarmadı baḫt-ı siyāhum zülf-i dōst
Niçe kim ol nergis-i mest-āne ḫˇāb üstindedür *(G. 84/8). [nergis-i mest-āne]*

nergis-i mest: *Sarhoş nergis II sevgilinin sarhoş, baygın gözleri.*

Gül yüzüñ devrinde cānā nergis-i mestüñ gibi
Mest ü ḫayrān olmaduḳ ʿālemde bir cān ḳalmadı *(G. 424/5). [nergis-i mestüñ, -üñ]*

nergis-i mest: *Sarhoş nergis II baygın, mahmur bakış.*

İy ʿārıżı gül zülfi benefşe ruḫı lāle
Şol nergis-i mestüñi bāña ḳılma ḥavāle *(Müf. 1/2). [nergis-i mestüñi, -üñ, -i]*

nergis-i şehlā: *Süzgün, baygın bakışlı nergis çiçeği.*

Her yirde yatur vālih ü şeydā ʿaceb ol kim
Ḳapdurmadı tācın daḫı gör nergis-i şehlā *(K. 5/62). [nergis-i şehlā]*

nergis-i sevdā-zede: *Sevda çocuğu olan nergis.*

Oldı gözüñ siḥri ile cān-ı Cem
Nergis-i sevdā-zede gibi saḳīm *(G. 266/14). [nergis-i sevdā-zede]*

nesḫ: *Hat sanatında, özellikle yazma ve basma eserlerde yaygın olarak kullanılan bir yazı çeşidi, yazı.*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/1). [nesḫ]*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/2). [nesḫ]*

Ṣüls ü muḥaḳḳaḳ ile riḳāʿ iy perī-ṣıfat
Ḫaddüñ ṣaḥīfesinde olur āṣikār nesḫ *(G. 39/4). [nesḫ]*

Ger ḫaṭ yazarsa ʿārıżı üstinde ġam degül
Zīrā ki ḫōş-durur olıcaḳ āb-dār nesḫ *(G. 39/6). [nesḫ]*

Ḫaṭṭın görürse ḫaddinüñ üstinde dil-berüñ
Olur hezār ġayret ile şerm-sār nesḫ *(G. 39/10). [nesḫ]*

ʿĀlem içinde ḫaṭṭ-ı siyāhı bigi anuñ
Kimse ḳomış degül daḫı bir yādigār nesḫ *(G. 39/12). [nesḫ]*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/1). [nesḫ]*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/2). [nesḫ]*

Rengīn ruḫında ḫaṭṭ-ı ġubārını dir gören
Gül yapraġında böyle ʿaceb kim yazar nesḫ *(G. 40/6). [nesḫ]*

Yāḳūta beñzedür lebi devrinde kimse hīç
Ḫaṭṭı miṣāli yazmadı bir yādigār nesḫ *(G. 40/8). [nesḫ]*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/10). [nesḫ]*

Bir kerre yañılup ḫaṭuña beñzerem dimiş
Oldı bu yüz ḳarası ile şerm-sār nesḫ *(G. 40/12). [nesḫ]*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/14). [nesḫ]*

Ḫaddüñde ḫaṭṭuñı gören iy māh-rū didi
Gül yapraġında böyle ʿaceb ki hezār nesḫ *(G. 39/8). [nesḫ]*

nesḫ: *Suretini çıkarma, bir nüshasını alma, istinsah etme; hat sanatında, özellikle yazma ve basma eserlerde yaygın olarak kullanılan bir yazı çeşidi.*

Ḫaṭ-ı reyḥānuñuñ nesḫi muḥaḳḳaḳ
Riḳāʿ u ṣülṣ ü tevḳīʿ oldı elḥaḳ *(G. 205/1). [nesḫi, -i]*

nesḫ it-: *Hükmünü kaldırmak.*

Naḳl-i ṣarīḥ ferʿi cevābı Muḥammedüñ
Lafẓ-ı laṭīf iken kütüb-i enbiyāyı gör *(Terk. 1/122). [nesḫ itdi, -di]*

nesḫ it-: *Hükmünü ortadan kaldırmak II Hat sanatında, özellikle yazma ve basma eserlerde yaygın olarak kullanılan bir yazı çeşidi.*

Šüls ḫaṭṭı ki lebi kūşesine yazdı riḳāʿ
İtdi tevḳīʿ u muḥaḳḳaḳ ile reyhānı nesḫ *(Mua. 179/2). [nesḫ itdi, -di]*

nesḫ ol-: *Ortadan kalkmak.*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/2). [nesḫ ola, -a]*

nesḫ-i āb-dār: *Parlak, taze nesih.*

ʿĀrıżuñ nüsḫasında ḫaṭṭuñı gör
Kim nice nesḫ-i āb-dār yazar *(G. 130/14). [nesḫ-i āb-dār]*

nesīm: *Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.*

Ġonce ṣafādan yaḳasın çāk ider
Gül yüzüñüñ vaṣfını añsa nesīm *(G. 266/12). [nesīm]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/8). [nesīmüñ, -üñ]*

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfuñ nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatār *(K. 2/53). [nesīmine, -i, -n, -e]*

Ṭutdı nesīmi ḫalḳ-ı cihānı Muḥammedüñ
Zeyn itdi naḳş-ı luṭf[ı] zamānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/211). [nesīmi, -i]*

nesīm: *Yumuşak ve hafif esen rüzgâr II Hz. Peygamber'in kokusunu taşıyan latif rüzgâr.*

Ṭoldı meşām-ı cāna nesīmi Muḥammedüñ
Feyż irdi rūḥa luṭf-ı ʿamīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/165). [nesīmi, -i]*

nesīm-i ʿanber: *Amber kokulu hoş, latif rüzgâr.*

Zülfüñe ṣabā doḳınduġınca
Āfāḳı ṭutar nesīm-i ʿanber *(Terc. 1/6). [nesīm-i ʿanber]*

nesīm-i cān: *Can rüzgârı.*

Zülfüñi irgür āḫir bād-ı ṣabāḥa sen
Ki ola nesīm-i cān bigi bād-ı ṣabā ḥasen *(Mua. 117/2). [nesīm-i cān, -a]*

nesīm-i ṣubḥ: *Sabah rüzgârı.*

Zülfüñe yoḳsa ṣāne mi urdı nesīm-i ṣubḥ
Kim būy-ı cān meşāmuma ol ṣāneden gelür *(G. 108/11). [nesīm-i ṣubḥ]*

nesne: *Şey, herhangi bir şey.*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N'ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/14). [nesne]*

Bildi dil-ber kim ṣınuḳludur metāʿ-ı zülfini
Ḳılca nesnem yoġ iken boynuma ṣarmaġ itdi dād *(G. 46/6). [nesnem, -m]*

Cem lebüñden būse ister yoḳ dime
Çünki az nesne temennā eylemiş *(G. 172/14). [nesne]*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/9). [nesne]*

Nigārā ḳaşuñ u şehlā gözüñden
Cefādan ġayrı nesne görmedüm ben *(Mua. 319/2). [nesne]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i rū-siyāh
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 16/6). [nesne]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i seng-dil
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 17/6). [nesne]*

nesrīn: *Yaban gülü II sevgilinin yanağı.*

Gözleri şehlā yüzi bedr ay ḳaşları hilāl
Zülf[i] misk ü ʿanber ü nesrīnleri reyhāndur *(K. 8/20). [nesrīnleri, -ler, -i]*

nesrīn: *Yaban gülü.*

Semen nesrīn ü zanbaḳ żeymerān gül
Bile hem zīnet içün berg-i sünbül *(Mes. 1/15). [nesrīn]*

Eger nesrīn dilerse ḫāṭıruñ var
Saña nesrīn yiter dāyim ruḫ-ı yār *(Mes. 1/81). [nesrīn]*

Ki zīrā ḥüsni reşki ile nesrīn
Gezer her ṣaḥn-ı ṣaḥrālarda ġam-gīn *(Mes. 1/83). [nesrīn]*

Şaḳāyıḳ żeymerān reyḥān ü lāle
Semen nesrīne sünbülden ḥavāle *(Mes. 1/32). [nesrīne, -e]*

nesrīn: *Yaban gülü II yaban gülü olarak.*

Eger nesrīn dilerse ḫātıruñ var
Saña nesrīn yiter dāyim ruḫ-ı yār *(Mes. 1/82). [nesrīn]*

nesrīn ü yāsemen: *Nesrin ve yasemin çiçeği.*

Nesrīn ü yāsemen semen açıldı her yaña
Dībā-yı sebz döşedi eṭrāfa cūy-bār *(G. 60/7). [nesrīn ü yāsemen]*

nesrīn-i gül-şen: *Gül bahçesinin nesrin çiçeği.*

Benefşe zanbaḳ ü reyḥān ü sūsen
Şaḳāyıḳ żeymerān nesrīn-i gül-şen *(Mes. 1/24). [nesrīn-i gül-şen]*

neşv ü nemā: *Gelişip büyüme.*

Dīn sebze-zārı neşv ü nemāsına yaġdurur
Bārān-ı luṭf faż[ı] seḥābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/133). [neşv ü nemāsına, -sı, -n, -a]*

neşv ü nemā vir-: *Büyütüp geliştirmek.*

Cigerüm yaḳdı kül itdi gül-i ruḫ-sāruñ odı
Ol güle neşv ü nemā viren ol oduñ külidür *(G. 111/4). [neşv ü nemā viren, -en]*

neşv ü nemā vir-: *Yetişip büyümek, canlılık.*

Külli āfāḳa virür būy-ı vefā neşv ü nemā
Perveriş bulalı luṭfı ile gül-istān-ı kerem *(K. 1/15). [neşv ü nemā virür, -ür]*

nev‘: *Çeşit, cins, tür.*

Her nev‘ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/5). [nev‘]*

nevā: *Ezki, nağme, seda II inleme, inilti.*

‘Işḳuñ kemerini bağlayaldan
Ney bigi işüm nevādur iy dōst *(G. 26/28). [nevādur, -dur]*

nevā: *Ses, seda.*

Ḥaḳ minberinde cāmi‘-i vaḥdete muttaşıl
‘İzzet nevāsı idi ḫaṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/114). [nevāsı, -sı]*

nevā bul-: *Nasiplenmek.*

Bulur nevālesi ile nevā bī-nevā-yı dīn
Bir süfre yaydı luṭf-ı na‘īmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/171). [nevā bulur, -ur]*

nevāle: *Gerekli yiyecek ve içecek şeyler, azık.*

Bulur nevālesi ile nevā bī-nevā-yı dīn
Bir süfre yaydı luṭf-ı na‘īmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/171). [nevālesi, -si]*

nevāle-baḫş-ı kerem: *Cömert; talih, nasip ihsan eden.*

Ḫalḳa nevāle-baḫş-ı keremdür ḫazīnesi
Devlet degül mi bāb-ı kerīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/177). [nevāle-baḫş-ı keremdür, -dür]*

nevā-yı yā kerīm: *Ya Kerim sözü.*

Açılaldan üstüñe iy māh-rū bāb-ı kerem
Dil dilinden gitmedi her-giz nevā-yı yā Kerīm *(G. 262/12). [nevā-yı yā kerīm]*

nevāziş eyle-: *Okşamak, gönül almak, iltifat etmek.*

Benümle yār-i ḳadīm olalı teraḥḥum idüp
Ġarīb göñlümi her dem nevāziş eyler ġem *(G. 261/14). [nevāziş eyler, -r]*

nev-bahār: *İlkbahar.*

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿıyān
Cennāt-i ʿAdn ḳıldı gül-istānı nev-bahār *(G. 60/4). [nev-bahār]*

Zīnet-i farḳında bulurdı bu resme nev-bahār
Ger şükūfe içre yazılmaya idi nām-ı yār *(Mua. 76/1). [nev-bahār]*

Şükūfe içre yazdum nām-ı yārı
Ki ḥāṣıl ḳılam andan nev-bahārı *(Mua. 77/2). [nev-bahārı, -ı]*

Nev-bahār irişdi bī-ḥad rūşen oldı her ṭaref
Beñzer iy meh-rū-yı ʿālem mihre irişdi şeref *(Mua. 333/1). [nev-bahār]*

nev-bahār-ı ʿışḳ: *Aşkın ilkbaharı.*

Ḫurrem ruḫuñ hevāsı ile nev-bahār-ı ʿışḳ
Tāze ḫaṭuñ ṣafāsı ile sebze-zār-ı ʿışḳ *(G. 198/1). [nev-bahār-ı ʿışḳ]*

nevk-i müjgān: *(Sevgilinin) kirpiğinin ucu.*

Göñül alalı bizden nevk-i müjgān
Feraḥdur ġamze-i pür-kīnüñ iy cān *(Mua. 137/1). [nevk-i müjgān]*

nev-resīde: *Yeni yetişmiş.*

Bitdükçe gün yüzüñde şehā nev-resīde ḫaṭ
Sünbülle zeyn olur ṣanasın güller āresi *(G. 416/7). [nev-resīde]*

nevvera'llāhü ḳabrühü: *Allah kabrini nur eylesin, nurla doldursun.*

Fürḳat-i rūyüñ ile ger öle Cem
Nevvera'llāhü ḳabrühü yazalar *(G. 88/14). [nevvera'llāhü ḳabrühü]*

nev-yāfte: *Yeni bulunmuş, yeni çıkmış.*

Ḫaṭṭāṭ-ı ezel defter-i ḥüsnüñi yazarken
Nev-yāfte yazmış bu ḫaṭ-ı müşk-feşānı *(G. 413/4). [nev-yāfte]*

ney: *Kamış, buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdeli bir bitki.*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/9). [neyden, -den]*

Ḳurı ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülāl *(K. 3/9). [ney]*

ney: *Kamıştan yapılmış nefesli çalgı.*

Ṣol deñlü eser ḳıldı firāḳuñ odı cāna
Kim ney ḫōş olup nāle vü efġān ider iy dōst *(G. 21/12). [ney]*

Ṣol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi firāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/14). [ney]*

ʿIşḳuñ kemerini baġlayaldan
Ney bigi işüm nevādur iy dōst *(G. 26/28). [ney]*

Sensin beni nālān iden iy dōst ve ger ne
Bu yolda fiġān itmege her laḥẓa neyem ben *(G. 309/8). [neyem, -em]*

Meclis-i ġamda ḳılup ḳāmetümi çeng-miṣāl
Ney gibi işümi her laḥẓa fiġān eyleyeli *(G. 372/4). [ney]*

Deleli sīnemi ḫadeng-i cefā
Bī-dil oldum hevāñ odına çü ney *(G. 394/6). [ney]*

Çalınur çeng ü def ü ḳānūn u muġannī erġanūn
Ney ġırīvinden ḳarġa ser-be-ser efġāndur *(K. 8/34). [ney]*

Ḥadd-i meyde lebüñüñ kūşesi bulınsa eger
Lezẕet-i ḳand bulup ney şeker [olur] fi'l-ḥāl *(Mua. 156/2). [ney]*

n'eyle-: *Ne eylemek, ne yapmak.*

Didiler ʿışḳından anuñ n'eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/13). [n'eyledüñ, -dü, -ñ]*

Tīr-i belāya ḳarşu ṭutupdur siper bigi
Yā Rab ne ḳıldı n'eyledi bu rūzgāra Cem *(G. 273/12). [n'eyledi, -di]*

Elin[e] alacaġ-iken n'eyleyem ayaġa ṣalar
Ḥazīn dilleri zülf ile ol perī-peyker *(Mua. 72/1). [n'eyleyem, -y, -em]*

Cefā vü derd ü ġamuñ baña n'eyledügini ṣor
Çü şāhdan ṭutılur her ne kim sipāh eyler *(G. 100/11). [n'eyledügini, -düg, -i, -n, -i]*

n'eyle-: *Ne yapayım? II elden ne gelir, çaresizim.*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 6/8). [n'eyleyem, -(y)e, -m]*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 7/8). [n'eyleyem, -y, -en]*

Ecel didükleri dil-ber ḫaṭıdur
İrişdi n'eyleyem ḫaṭṭı eceldür *(G. 109/6). [n'eyleyem]*

Ṣalup sevdāya beni eyledi dīvāne ġamuñ
N'ideyüm n'eyleyeyüm āh didi vāh didi *(G. 423/6). [n'eyleyeyüm]*

n’eyle-: *Ne işi var! II bulunmamalı.*

Lebüñ yanında ḫaṭ n’eyler didüm dir
Maḥabbet-nāmedür kim cāna yazdum *(G. 265/3). [n’eyler]*

Didüm bu ḫāller laʿlüñde n’eyler
Didi kim noḳṭalar yoḳ mı şekerde *(G. 343/11). [n’eyler]*

n’eyle-: *Ne yapar, ne eder.*

Ḫālini görüp didüm n’eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/1). [n’eyler]*

n’eyle-: *Ne yapar, ne yapsın!*

Kūyuñ oldı çünki cennātü’n-naʿīm
Cenneti n’eyler olan anda muḳīm *(G. 258/2). [n’eyler]*

Āh ol dil-i Cem n’eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/9). [n’eyleye]*

n’eyle-: *Ne yapacaksın, yapacak bir şey kaldı mı!*

Öginürsin ki baña cevr ü cefā eyleyesin
Yaḳduñ odlāre beni daḫı baña n’eyleyesin *(G. 297/2). [n’eyleyesin, -sin]*

neyse: *Her ne ise.*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/4). [neyse]*

ney-şeker: *Şeker kamışı.*

Şekker lebüñe ḫidmet idem diyü iy ṣanem
Yüz yirde baġladı beline ney-şeker kemer *(G. 116/6). [ney-şeker]*

Şīrīn bu ki taḥrīr ider iken lebi vaṣfın
Başdan başa nā-geh ḳalemüm ney-şeker olmış *(G. 175/4). [ney-şeker]*

ney-şeker ol-: *Şeker kamışı olmak.*

Didüm ḳo lebüñ vaṣfını taḥrīr ideyin dir
Sen anı dilersin ki ḳalem ney-şeker olsun *(G. 299/4). [ney-şeker olsun, -sun]*

neyyir: *Parlak, nurlu.*

Yire geçsün yirini yirini meh
Çün bu neyyir güneş yire ine bugün *(G. 304/6). [neyyir]*

neẓāre: *Bakış, seyir.*

Her gice revzenüñden aşaġa düşer ḳamer
Maḳṣūdı gün yüzüñe hemān bir neẓāredür *(G. 94/10). [neẓāredür, -dür]*

Ger göstereydi meh yüzin ol māh-rū baña
Cān ü dili virürdüm aña bir neẓāreye *(G. 321/4). [neẓāreye, -y, -e]*

nezāre ḳıl-: *Bakmak, seyretmek.*

Zülfi gözinde iken mihre ḳılan nezāre
Fikr itse ola vāḳıf ṣormadan ism-i yāre *(Mua. 143/1). [nezāre ḳılan, -an]*

neẓāresi düş-: *Bakış atmak, kısa bir süre bakıp geçmek.*

Dün dökerken yaşum sitārelerin
Ol mehüñ bir neẓāresi düşmiş *(Kıt. 6/2). [neẓāresi düşmiş, -miş]*

niʿam: *Nimetler.*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/12). [niʿamından, -ı, -n, -dan]*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿām *(K. 7/16). [niʿām]*

niʿam-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in nimetleri.*

Ṭoludur cümle āsmān ü zemīn
Niʿam-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/22). [niʿam-i lā ilāhe illallāh]*

nice: *Öyle bir, nasıl.*

Ḥücre-i çeşmüm ḫayāl-i ġamzeñe oldı maḳām
Gör nice dīvāneyem düzde dükān ışmarlaram *(G. 247/8). [nice]*

Düşmenler içre niçe ʿaceb ḥāle uġradum
Bir dōst yoḳ kim eyleye bir merḥabā dirīġ *(Terk. 3/41). [niçe]*

nice: *Çok, bir çok, hayli.*

Bir ben degülem ʿışḳ ile dīvāneluġ eyler
ʿIşḳuñ niçe ʿāḳilleri mecnūn ider iy dōst *(G. 20/4). [niçe]*

Gül-şen-i ruḫ-sāruñı seyr itmege ḫāl-i siyeh
Nice Hindū-beççedür kim virür aña rāh ruḫ *(G. 41/8). [nice]*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/9). [niçe]*

Nice bülbül gibi dil efġān ü zārī ḳılmasun
Kim raḳīb-i zāġ her dem sen güle maḥrem-durur *(G. 78/3). [nice]*

Hey nice ḫūnī-durur şol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/5). [nice]*

Niçe biñ siḥri var iy dil-ber-i meh-rū lebüñüñ
Çüriyüp ḫāk olan ölüyi kefenden çıḳarur *(G. 82/7). [niçe]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/10). [niçe]*

İşigüñ Kaʿbesine bir dem idem diyü güẕer
Niçe yıldur bu hevā ile yiler bād-ı seḥer *(G. 114/2). [niçe]*

Cem hevā-yı kākülüñden ḫāk olupdur ṭut elin
Nice bir zülfüñ o miskīni ḳıla pā-māller *(G. 119/18). [nice]*

Yüzüñ ayını gözüm āyinelerden güniler
Nice ḫōş diḳḳat ider ayı nelerden güniler *(G. 121/2). [nice]*

Ḳıldum diyār-ı yāri ḳoyup ben gedā sefer
Allāh ki nice müşkil imiş bī-rıżā sefer *(G. 123/2). [nice]*

ʿĀrıżuñ nüsḫasında ḫaṭṭuñı gör
Kim nice nesḫ-i āb-dār yazar *(G. 130/14). [nice]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/4). [niçe]*

Her laḥẓa çeşmüñüñ ṣanemā ḳaṣdı cān imiş
Raḥm eylemedi baña nice bī-emān imiş *(G. 166/2). [nice]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/12). [nice]*

Lāle zār olınca ḳana ġarḳ iderdüm anı da
Ḳanlu yaşumdan eser bilsem nice ṣaḥrāda yoḳ *(G. 208/10). [nice]*

Yüz sürerdüñ ayaġı tozına iy gün niçe gün
Cevher-i ḫāk-i rehinden pür ola tā külehüñ *(G. 222/7). [niçe]*

Uṣanmaduñ mı çāh-ı ġabġabından
Anuñ-çün niçe kez zindāne girdüñ *(G. 225/4). [niçe]*

Gitdükçe bilmedüñ daḫı Cem ḫālini dirīġ
Niçe zamānlar oldı ki efgāruñam senüñ *(G. 227/14). [niçe]*

Cān ü dil cā ṭutdı zülfinde görüñ
Nice enīs oldı ejdehāya cān ü dil *(G. 237/8). [nice]*

Germ olup virme metāʿ-ı ġama cān naḳdini kim
Niçe cānlar viresin ivme bu bāzāre göñül *(G. 239/12). [niçe]*

Ḳılur dil-dāre dil dāyim taẓallum
Nice bī-raḥm olur itmez teraḥḥum *(G. 250/2). [nice]*

Nice bed-mihr olur ol meh-liḳā kim
Ben aġladuḳça ol eyler tebessüm *(G. 250/7). [nice]*

Ne ḫōş sāʿat-durur bu nice ḫōş-dem
Ki cān cānānı ile oldı hem-dem *(G. 257/1). [nice]*

Ṣabr-ı Eyyūb vaṣluña niçe bir
Ṭut ki Cem ʿömri ʿömr-i Nūḥ olsun *(G. 282/9). [niçe]*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ u ṣafā sürmez cihānuñ kār ü bārından *(G. 285/9). [nice]*

Ḳanda kim pāyüñ nişān-ı şekl-i miḥrāb eylese
Niçe yıllar secde-gāh olur o yir Cibrīl içün *(G. 302/8). [niçe]*

Çeşmüñ nice cāẕū-ṣıfat āhū-durur iy dōst
Kim ṣīr ṣikār itmege ḳaṣd eyler ol āhū *(G. 314/7). [nice]*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/9). [niçe]*

Mümkin olursa zenaḫ-dānı çehinden geç göñül
Niçe Rüstemler düşüpdür işbu çāh-ı Bījene *(G. 361/24). [niçe]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/2). [nice]*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı *(G. 390/2). [nice]*

Nice sulṭān-ı Ferīdūn-fer ü Dārā-rāsın
Ki senüñ şānuñadur naṣṣ ile bürhān-ı kerem *(K. 1/29). [nice]*

Bizden öñdin yār eger meydāna baṣarsa ḳadem
İy niçe ṣūrīdeler baş oynaya her dem-be-dem *(Mua. 56/2). [niçe]*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Ṣu'bed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/1). [nice]*

Ṭāḳ-ı ḳaşuñda ḥadsüz dil nice ḳıla zārī
İy meh naẓer ḳılayduñ bir göz ucı ile bārī *(Mua. 243/1). [nice]*

El ṣunar zülfeyne dāyim dāmen-i mehde ḫatı
Hey nice çoḳ başlu fettān olur ol cādūyı gör *(Mua. 313/4). [nice]*

Gözüñüñ kūşesine hā diyince
Niçe ʿāşıḳları meftūn idersin *(Mua. 327/2). [niçe]*

Bir pāyesini ḳaṭʿ idemez fikr-i mā-sivā
Gör nice yücedür derecātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/46). [nice]*

Vaḥdet ḫazīnesindeki māli Muḥammedüñ
Cān gözin açmaġa nice ḫōş tūtiyā olur *(Terk. 1/68). [nice]*

Ḳanın içmişdür nice şeh-zāde-i meh-rūlaruñ
Ol sebebden geh ḳara geh görinür aḫmer felek *(Terk. 2/37). [nice]*

nice: *Nasıl.*

Öldürürseñ bugün beni öldür
Niçe bir ola vaʿde-i ferdā *(G. 2/4). [niçe]*

Rāz-ı ḥüsnüñ dil niçe ṣaḳlaya kim
Şemʿi pinhān idimez çün kim zücāc *(G. 34/5). [niçe]*

Nice ḳan aġlamayam kim efendim
Beni yad idüp aġyārı ḳılur yād *(G. 43/9). [nice]*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/10). [nice]*

Nice āh eylemeyem kim hemīşe
Baña cevr iden ol ġonce dehendür *(G. 66/13). [nice]*

Nice çāk itmeyem ṣabrum ḳabāsın
Ki ḳoçan cismüñi ṣol pīrehendür *(G. 67/15). [nice]*

Nice ḳan aġlamasun gözlerüm kim
Raḳīb-i seg-ṣıfat saña āşinādur *(G. 79/9). [nice]*

Nice teşbīh idem raḳībe segi
Ol ḫōd ādem-durur bu ite naẕer *(G. 88/5). [nice]*

Nice şerḥ eyleyeyin ruḫlaruñuñ vaṣfını kim
Şemʿ bigi dehenüm içre zebān oda yanar *(G. 90/5). [nice]*

Ṭıfl-ı dil zülfüñle oynar dem-be-dem
Nice üşenmez eline mār alur *(G. 118/4). [nice]*

Seyr ü seferde ben nice sürem ṣafāyı kim
Bālā-yı ḳaddüñ añıcaḳ olur belā sefer *(G. 123/7). [nice]*

Bana ḳıl cevrüñi didüm didi kim
Cefādan nice uṣanmaz dilüñ var *(G. 125/4). [nice]*

Cem nice şerḥ eyleye ol māh-rūlar vaṣfını
Mā-ḥaṣal cevr ü cefāda biri birinden beter *(G. 138/41). [nice]*

Furṣatın bulup Cemüñ öldürmek içün ol ḥabīb
Hey nice yañılmışam diyü peşīmāndur henūz *(G. 146/14). [nice]*

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyüm
Ki oluram cāndan bī-zār sensüz *(G. 149/11). [nice]*

Cem nice kūyuñı terk itsün senüñ iy māh-rū
Kim iki ʿālemde oldur ravża-i rıżvānumuz *(G. 151/9). [nice]*

Boynına bend urmaġ içün bu dil-i miskīnümüñ
Zülfini ol māh-rū gör nice zencīr eylemiş *(G. 167/16). [nice]*

Didüm Cem defterüñde nicedür dir
Bu defterde o dīvāne yazılmış *(G. 168/9). [nicedür, -dür]*

Nice dil nālān ü giryān olmasun derd ile kim
Mihr-i ruḫ-sāruña baġlar ʿanberīn çenber ḫaṭuñ *(G. 215/11). [nice]*

Ġonce didi güle nice irem cemālüñe
Nergis işitdi didi ki zer der-miyān idüñ *(G. 221/11). [nice]*

Ben nice beñzedeyin gün yüzüñ ayın güneşe
Çün güneş būse-gehidür ṣanemā gerd-i rehüñ *(G. 222/5). [nice]*

Çünki her zülf-i perīşāne düşer şāne bigi
Cemi bu dām-ı belādan nice ḳurtāre göñül *(G. 239/14). [nice]*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḫālüñ didüm
Göñlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/17). [nicedür, -dür]*

Cem nice istemeye vaṣluñı kim
Gitmedi cāndan ol heves n'idelüm *(G. 251/9). [nice]*

Nice şerḥ eyleyeyin ḳandīl-i ḥüsnüñ pertevin
Şemʿ bigi odda yanar söyledüginçe dilüm *(G. 254/9). [nice]*

Niçe ḳan olmasun cān ü göñül kim
Raḳīb olur saña her laḥẓa maḥrem *(G. 259/3). [niçe]*

Cem yüzin ḫākister iken ḳıldı zer
Hey nice cevherdür iksīrüñ begüm *(G. 271/14). [nice]*

Dimiş ḫaṭuña nāfe-i Çīndür ḫaṭā ile
Bu yüz ḳarası ile ḳapuña nice vara Cem *(G. 273/4). [nice]*

Sulṭānluḳ olmaz ise dervīşlük de ḫōşdur
Gör nice terk idindi taḫt ile tācı Edhem *(G. 274/4). [nice]*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/3). [nice]*

Nice nālān olmayam kim bu dil-i miskīnümüñ
Ḥālini ṣormaz girü zülfine meftūn eyleyen *(G. 280/7). [nice]*

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin *(G. 294/2). [nicesin, -sin]*

Derd ü ġam ḳıldı Cemi zār ü nizār
Sensüz iy cānuma cānān nicesin *(G. 294/10). [nicesin, -sin]*

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin *(G. 294/8). [nicesin, -sin]*

Ḳanı eyledügümüz ʿayş ü neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin *(G. 294/6). [nicesin, -sin]*

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin *(G. 294/1). [nicesin, -sin]*

Dişleri lüʾlüʾ vü lālā ḫōş-mısın
Dudaġı laʿl-i Bedaḫşān nicesin *(G. 294/4). [nicesin, -sin]*

Ṭapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belābil senden ayru *(G. 312/11). [nice]*

Nār ü nūra ʿārızı nūrın nice teşbīh idem
Kim bulınmaz ruḫlarınuñ nārı nūr ü nārda *(G. 346/7). [nice]*

Gör nice aṣdı zülf ruḫuñ bezm-i ḥüsnüñe
Ḳandīl-i māhı müşki siyeh rīsmān ile *(G. 355/9). [nice]*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/13). [nice]*

ʿAḳlı irmez kimesnenüñ nicedür
Ḳıdem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/43). [nicedür, -dür]*

Şīrīn bu ki zeyn olmaġa dükkān-ı semāvāt
Gör nice meh-i nev düzedür şīşe-i ḥalvā *(K. 5/56). [nice]*

Bilmek isterseñ nice yazmış adın kilk-i ezel
ʿAyn[ı] mażmūm eyleyüben lām[ı] meksūr eyle gel *(Mua. 269/1). [nice]*

Dil zenaḫ-dānuñda mülk-i cāna ḥükm itmek diler
Gör nice dīvānedür zindānda daḫı beklenür *(Müf. 21/2). [nice]*

Göreliden ḥasret ü derd ile iy Cem ḥālüñi
Gör nice divāne olmışdur semāʿ eyler felek *(Terk. 2/48). [nice]*

Derd-i devrānı nice dīvān ide āşüfte dil
Gözlerüm yaş ile ġarḳ oldı ṣuya defter felek *(Terk. 2/45). [nice]*

Eşk-i dür-rīzüm nice aḳup dem-ālūd olmasun
Baġrumı deldüñ belā tīġı ile iy kāfer felek *(Terk. 2/33). [nice]*

nice: *Ne kadar.*

Çün murāduñ beni ġarḳ itmek idi eyledüñ uş
Yiter iy ḳulzüm-i eşküm niçe mevvāc olasın *(G. 303/8). [niçe]*

nice: *Ne vakte kadar, daha ne kadar?.*

Niçe bizden ḳaçasın her nefes aġyāra uyup
Bir nefes hem-dem olup ʿayş idelüm gel berü gel *(G. 228/5). [niçe]*

nice: *Uzun zamandır, uzun süredir.*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/14). [nicedür, -dür]*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḥḥumuñ baña iy pür-sitem felek *(Terk. 3/89). [nice]*

nice: *Ne zamana kadar.*

Nice çekesin derd ü firāḳ ile ġam iy Cem
Demdür ki ḳadeḥ nūş idesin olmaġa bī-ġem *(Mur. 3/25). [nice]*

niçe bir: *Daha ne kadar, ne vakte kadar.*

Niçe bir çeşmüñ ola iy māh-rū ġammāz-ı nāz
Niçe bir meşhūr ola şānuñda bu āvāz-ı nāz *(G. 148/1). [niçe bir]*

Niçe bir çeşmüñ ola iy māh-rū ġammāz-ı nāz
Niçe bir meşhūr ola şānuñda bu āvāz-ı nāz *(G. 148/2). [niçe bir]*

İy göñül derd ü belādan ʿālem içre niçe bir
Ḳılasın feryād çün kim saña yoḳ feryād-res *(G. 161/7). [niçe bir]*

Niçe bir pinhān yanam ol bilüben bilmezlene
Baş açup rāzum öñinde āşikār itsem gerek *(G. 218/5). [niçe bir]*

Raḥm it iy meh-rū ġamuñdan niçe bir
Uġraya cevr ü cefāya cān ü dil *(G. 237/9). [niçe bir]*

Niçe bir derd ü belā ile bu āvāre göñül
Kendüye gelmeye her geh ki saña vāre göñül *(G. 239/1). [niçe bir]*

Niçe bir sümm-i semendüñ hevesinden şanemā
Her seḥer döşene ṭopraḳ gibi yollāre göñül *(G. 239/3). [niçe bir]*

Derd ü belāsı baña yiter niçe bir göñül
ʿIşḳ odına ṭutışmaġa ben reh-nümāñ olam *(G. 267/5). [niçe bir]*

Geh ḥavāle āteş-i ʿışḳ idesin geh nār-ı ġam
Niçe bir bu resme ben dil-ḫaste yanam yaḳılam *(G. 270/4). [niçe bir]*

Niçe bir dil vireyüm kākül-i pür-çīnüñ içün
Niçe bir ḳan yudayum ol leb-i rengīnüñ içün *(G. 275/2). [niçe bir]*

Niçe bir dil vireyüm kākül-i pür-çīnüñ içün
Niçe bir ḳan yudayum ol leb-i rengīnüñ içün *(G. 275/1). [niçe bir]*

Niçe bir dest-i cefā çāk ide ṣabrum yaḳasın
Gülsin iy sīmīn-beden gel dāmenüñ çek ḫārdan *(G. 276/11). [niçe bir]*

Niçe bir zülfüñ ucına dil-berā cān aşasın
Bārī öldür çekmeyem her laḥẓa cevrüñ tāsasın *(G. 278/1). [niçe bir]*

Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin
Niçe bir hecrüñ elinden baġrumı ḳan ideyin *(G. 290/2). [niçe bir]*

Cem niçe bir ʿışḳuñuñ derdini çeksün vaḳtidür
Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin *(G. 290/13). [niçe bir]*

Vaʿde vü ʿahdi yalan eyleyüp iy beste-dehen
Niçe bir būse virem diyü Cemi aldayasın *(G. 297/10). [niçe bir]*

Niçe bir nāz idesin şol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/1). [niçe bir]*

Bu ġam-gīn göñlüme raḥm eyle şāhā
Niçe bir aşasın ol zülf-i kecde *(G. 340/4). [niçe bir]*

Niçe bir dil yana nār-ı firāḳa
Döyemez cān derd-i iştiyāḳa *(G. 341/1). [niçe bir]*

Çeşm-i mestüñ niçe bir eyleye mestāneluġı
Laʿl-i nābuñ niçe bir göstere peymāneluġı *(G. 411/1). [niçe bir]*

Çeşm-i mestüñ niçe bir eyleye mestāneluġı
Laʿl-i nābuñ niçe bir göstere peymāneluġı *(G. 411/2). [niçe bir]*

Dil-rübālar vaʿdesine nice bir aldanalum
Sāḳiyā peymāne ṣun anlarda peymān ḳalmadı *(G. 424/9). [nice bir]*

Ḫār-ı ġamdan niçe bir ġonce bigi ḳan yudayın
Dem-i luṭfuñla gülerken gül-i ḫandān-ı kerem *(K. 1/111). [niçe bir]*

Niçe bir bār-ı belā vire bu eşcār-ı ümīd
Āb-ı luṭfuñla ola tāze çü büstān-ı kerem *(K. 1/101). [niçe bir]*

Bu vādī-i ġamdan beni luṭfuñla ḫalāṣ it
Nice bir ola sāḥat-i dil menzil-i belvā *(K. 5/198). [nice bir]*

Niçe bir cevr idesin her dem vefā ile baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gül-gūn olur *(G. 81/11). [niçe bir]*

niçe ki: *Ne zaman ki.*

Niçe ki eyvān-ı şafāda ḳurıla ḫayme-i cūd
Niçe kim naṭʿ-ı vefā döşeye meydān-ı kerem *(K. 1/139). [niçe ki]*

niçe kim: *Ne zaman ki.*

Zülfüñüñ bendine düşdüm ḳurtulam mı diyüben
Niçe kim ṣordum lebüñden olmadı ḥal müşkilüm *(G. 254/6). [niçe kim]*

Niçe ki eyvān-ı şafāda ḳurıla ḫayme-i cūd
Niçe kim naṭʿ-ı vefā döşeye meydān-ı kerem *(K. 1/140). [niçe kim]*

Niçe kim mülk-i şafā içre geçe ḥükm-i vefā
Niçe kim ārede meşhūr ola iḥsān-ı kerem *(K. 1/141). [niçe kim]*

Niçe kim mülk-i şafā içre geçe ḥükm-i vefā
Niçe kim ārede meşhūr ola iḥsān-ı kerem *(K. 1/142). [niçe kim]*

Niçe kim ola ʿaṭā defter-i dībāçe-i cūd
Niçe kim ola vefā nāme-i ʿunvān-ı kerem *(K. 1/143). [niçe kim]*

Niçe kim ola ʿaṭā defter-i dībāçe-i cūd
Niçe kim ola vefā nāme-i ʿunvān-ı kerem *(K. 1/144). [niçe kim]*

Niçe kim bāġ-ı şafā içre nem-i şeb-nem-i cūd
Ġonce-i luṭf-ı lebine ura dendān-ı kerem *(K. 1/135). [niçe kim]*

Niçe kim zinde ḳıla ʿālemi ervāḥ-ı şafā
Niçe kim bende ḳıla luṭf ile insānı kerem *(K. 1/137). [niçe kim]*

Niçe kim zinde ḳıla ʿālemi ervāḥ-ı şafā
Niçe kim bende ḳıla luṭf ile insānı kerem *(K. 1/138). [niçe kim]*

niçe kim: *Ne kadar, ne kadar çok, çok, pek çok.*

Getürimez senüñ bigi bir māh
Niçe kim devr ide bu çarḫ-ı ʿanīd *(G. 44/10). [niçe kim]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/3). [niçe kim]*

Niçe kim göñlümde rāzum ṣaḳlayam dirdüm velī
Reng-i rūyumla gözüm yaşı ʿıyān eyler dirīġ *(G. 192/9). [niçe kim]*

niçe kim: *Çoktandır, uzun zamandır.*

Āh kim uyarmadı baḫt-ı siyāhum zülf-i dōst
Niçe kim ol nergis-i mest-āne ḫʷāb üstindedür *(G. 84/8). [niçe kim]*

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz
Gerçek imiş bu meṣel fitne-i devrān uyumaz *(G. 159/1). [niçe kim]*

nicesi: *Nasıl.*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿışḳından anuñ
Çün zenaḫ-dānı vü zülfi bend ü zindānum-durur *(G. 68/5). [nicesi]*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz *(G. 150/9). [nicesi]*

Fiġān ü nāle vü zārī nicesi eylemeyem
Ki bulmadı ṭolaşaldan ḫıred ṣaçuña ḫalāṣ *(G. 178/3). [nicesi]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/5). [nicesi]*

Āh eyledi dil ʿārıżuñuñ derdine düşdi
Bu yile inanup nicesi ṣuya ṭayandı *(G. 398/4). [nicesi]*

Ya nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Çün kebābum dil şarābum dem-durur *(Kıt. 1/9). [nicesi]*

Nicesi dūr olam ṭapuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr *(Kıt. 4/3). [nicesi]*

Yaḳamı yırtup elüñden nicesi āh itmeyem
Cānumı odlāre atdı derd-i Oġuz Ḫān felek *(Terk. 2/15). [nicesi]*

niçün: *"Hangi amaçla, hangi sebeple, neden, niye" anlamında soru zarfı.*

Cefāya yüz ṭutup niçün sen iy mihr-i cihān-ārā
İder[sin] pence-i ḫōrşīdi maġlūb-i yed-i beyżā *(G. 10/1). [niçün]*

Bī-sebeb niçün idersin ḳan didüm
Didi ḥükm-i şāhda olmaz sebeb *(G. 13/11). [niçün]*

Çün ṣafā bulmaz beni ḳapuñda gördükçe muḳīm
Kaʿbe-i kūyuñda niçün saʿy ider bilsem raḳīb *(G. 17/8). [niçün]*

Vuṣlatuñ devletüm-durur çü benüm
Niçün irmez baña viṣāl iy dōst *(G. 18/4). [niçün]*

Şol laʿl-i lebüñ ḫāl-i ḫayāli niçün iy dōst
Ben ḫaste-dilüñ cānına urur dögün iy dōst *(G. 28/1). [niçün]*

Çün mey-i laʿlüne ḳılur teşbīh
Niçün olmaz ṣurāḥī ḳanı mübāḥ *(G. 35/16). [niçün]*

Cem niçün zülfüñe irişmeye didüm didi yār
Aña budur ezelī ḳısmet elümden ne gelür *(G. 61/17). [niçün]*

Niçün raḥm eylemezsin baña iy dōst
Ki ʿışḳuñla yaşum Ceyḥūn olupdur *(G. 62/3). [niçün]*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/13). [niçün]*

Niçün añmaz iy ṣanem bizi şeker senbūseden
Laʿl-i nāb-ı şekkerīnüñ kim şeker pālūdedür *(G. 101/7). [niçün]*

Göñül niçün çeker kūyuñda ġamlar
Behişt içinde dirler kim ġem olmaz *(G. 141/13). [niçün]*

Ḳılmaġa bezm-i cānı nūrānī
Niçün ol ruḫları ḳamer gelmez *(G. 147/12). [niçün]*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Kim ṭoḳuz eflāke çıḳdı nāle vü efġānumuz *(G. 151/5). [niçün]*

Didüm niçün lebüñ şeftālūsı ḳandine dil ḳanmaz
Didi kim mīve-i cennet müzīl-i iştihā olmaz *(G. 154/5). [niçün]*

Nigārā leyle-i zülfüñ kemendi
Niçün mecnūn olan şeydāña düşmez *(G. 155/10). [niçün]*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ zülfine vardı
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(G. 212/6). [niçün]*

Ceme iy meh niçün raḥm eylemezsin
Ki boynına ṭaḳar zülfüñ selāsil *(G. 233/9). [niçün]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin iy ṣanem
Niçün irişmez şifāya cān ü dil *(G. 237/6). [niçün]*

Ben umardum ġamzeñüñ oḳına cān idem hedef
Sen niçün cānā kemān-ebrūlaruñı yaṣasın *(G. 278/6). [niçün]*

Niçün yüz döndürem dil-ber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan *(G. 293/5). [niçün]*

Bu dil-i nālānı zülfüñden niçün dūr eyledüñ
Çün şikār almaḳda lāzımdur ceres şeh-bāz ile *(G. 330/5). [niçün]*

Ḳılur derdüñle dil feryād ü nāle
Niçün raḥm eylemezsin sen bu ḥāle *(G. 333/2). [niçün]*

İy perī-ruḫ-sār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni *(G. 387/8). [niçün]*

Çü gördüm gül yüzin ol dil-berüñ ben
Niçün ḫāmūş olam çün bülbül-i dey *(G. 391/6). [niçün]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/3). [niçün]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/5). [niçün]*

Naṭʿ-ı ḥüsninde niçün kej-rev ola beydaḳ-ı ḫāl
Çün piyāde yürimez her yaña ferzāne bigi *(G. 417/7). [niçün]*

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda *(Kıt. 5/2). [niçün]*

nidā: *Ses, seda.*

Naṣb olalı cihāna livāsı Muḥammedüñ
Eflāke irdi şerʿ[i] nidāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/2). [nidāsı, -sı]*

nidā: *Seslenme, çağırma.*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār *(K. 2/37). [nidāsı, -sı]*

n'it-: *Ne yapalım, elden ne gelir.*

Cem neler çekdügini derd ü firāḳuñla müdām
N'idelüm bilmez iseñ iy ṣanem Allāh bilür *(G. 97/10). [n'idelüm]*

Olmaġa yāre hem-nefes n'idelüm
Var-durur cānda bir heves n'idelüm *(G. 251/1). [n'idelüm]*

Olmaġa yāre hem-nefes n'idelüm
Var-durur cānda bir heves n'idelüm *(G. 251/2). [n'idelüm]*

Dil virenlerde şāne buldı hemīn
Zülf-i dil-dāre dest-res n'idelüm *(G. 251/4). [n'idelüm]*

ʿĀrıżuñ ḥasretinden aḳıdalum
Dīdeden Nīl ile Eres n'idelüm *(G. 251/6). [n'idelüm]*

Hele biz derdüñ iltimās idelüm
Ḥāṣıl olmazsa mültemes n'idelüm *(G. 251/8). [n'idelüm]*

Cem nice istemeye vaṣluñı kim
Gitmedi cāndan ol heves n'idelüm *(G. 251/10). [n'idelüm]*

Dil-dār baña ʿahde vefā ḳılmadı dirīġ
Ol daḫı ʿömr bigi n'idem bī-vefā-y-imiş *(G. 173/10). [n'idem]*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n'idem kim
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/9). [n'idem]*

Uymadı n'idem zülfine ulaşma didükçe
Müşkil yire ṭolaşdı göñül yine ne müşkil *(G. 242/5). [n'idem]*

Luṭf ile elüm almadı ol şāh-ı ḳamer-ruḫ
N'idem ki beni zülfi bigi pāye düşürdi *(G. 371/4). [n'idem]*

Eglenmedi dīdemde n'idem zülfi ḫayāli
Yār idemedüm kendüme ʿömr-i güẕerānı *(G. 413/11). [n'idem]*

Görüp zamān güzellerini ṣu bigi n'idem
Aḳdı arada bir ḳadi serv-i revāne dil *(Mua. 53/3). [n'idem]*

Ḫayāl-i zülf peyveste n'idem kim
Ḳılur āşüfte-dil cemʿiyyetini *(Mua. 159/1). [n'idem]*

Ḫaṭṭı ḫayāli ile n’idem kilk-i zülf-i yār
Dil ṣafḥasını ḳāreleyübdür miṣāl-vār *(Müf. 14/1). [n’idem]*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n’idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n’idem *(Terk. 3/73). [n’idem]*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n’idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n’idem *(Terk. 3/74). [n’idem]*

N’idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N’idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/1). [n’idem]*

N’idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N’idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/2). [n’idem]*

Vuṣlatuñdur ṣanemā devletüm illā n’ideyin
Baña yār olmadı ol devlet elümden ne gelür *(G. 61/3). [n’ideyin]*

Ger ölürsem yazılur seng-i mezārumda benüm
Beni ḫāk eyledi ʿışḳuñ n’ideyin āh didi *(G. 423/8). [n’ideyin]*

Ḳıldı ʿālemlere şevḳuñ beni rüsvā n’ideyin
Düşdi göñlüme yine bir ḳurı sevdā n’ideyin *(Mur. 1/17). [n’ideyin]*

Ḳıldı ʿālemlere şevḳuñ beni rüsvā n’ideyin
Düşdi göñlüme yine bir ḳurı sevdā n’ideyin *(Mur. 1/18). [n’ideyin]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n’ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/19). [n’ideyin]*

Ṣalup sevdāya beni eyledi dīvāne ġamuñ
N’ideyüm n’eyleyeyüm āh didi vāh didi *(G. 423/6). [n’ideyüm]*

Pāyāna irmedi n’ideyüm ġam ḥikāyeti
Derdā ki ḳılmadı baña devrān ḥimāyeti *(Terk. 3/91). [n’ideyüm]*

Bizden dil alup sen yine iy şāh-ı yeg-āne
Ḳılduñ bizi rüsvā n’idelüm cümle cihāne *(Mua. 120/2). [n’idelüm]*

n’it-: *Ne etmek? II gerekmemek, işe yaramamak.*

Lebüñ olmayıcaḳ laʿli n’iderem
Ṣaçuñ olmayıcaḳ reyḥān gerekmez *(G. 145/11). [n’iderem, -erem]*

Göñül cānānesüz cānı n’idersin
Ṣaçı küfrinsüz īmānı n’idersin *(G. 277/1). [n’idersin]*

Göñül cānānesüz cānı n’idersin
Ṣaçı küfrinsüz īmānı n’idersin *(G. 277/2). [n’idersin]*

Raḳībi ḳoma kūyuñda nigārā
Behişt içinde şeyṭānı n’idersin *(G. 277/4). [n’idersin]*

Dilā çün derdini niʿmet bilürsin
Ṭaleb eyleme dermānı n’idersin *(G. 277/6). [n’idersin]*

Çü peymān ile ʿahde ṭurmayıcaḳ
Pes idüp ʿahd ü peymānı n’idersin *(G. 277/8). [n’idersin]*

Cemi öldürme yād itse dehānuñ
İdüp yoḳ yire bu ḳanı n’idersin *(G. 277/10). [n’idersin]*

Ki zīrā ġoncedür dil-ber dehānı
N’idersin ġonceyi bulursañ anı *(Mes. 1/40). [n’idersin]*

nigāh: *Bakış, nazar.*

Ḫāk ise daḫı āyine-i Ḥaḳ-nümā olur
Mirʾāt-ı cāna düşse nigāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/248). [nigāhı, -ı]*

nigāh eyle-: *Bakmak, nazar etmek.*

Raḳībā kec-naẓersin sen iñende baḳma ol ḥüsne
Ḥaḳīḳat görmez ol ḥüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/8). [nigāh eylerse, -r, -se]*

Raḳībe açma şol yüzden yüzüñ şaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/6). [nigāh eylerse, -r, -se]*

nigār: *Resim gibi güzel sevgili.*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/1). [nigār]*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāli pertevinden nūr-ı īmān bundadur *(G. 72/9). [nigāruñ, -uñ]*

Nigārā cān alup göster yüzüñi
Ki her yirde teferrüc rāygāndur *(G. 113/5). [nigārā, -a]*

Ḫaṭ ki ḫaddinde ol nigār yazar
Tūlicü’l-leyle fi’n-nehār yazar *(G. 130/1). [nigār]*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler ʿālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/1). [nigār]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ figān [itmek] *(G. 212/11). [nigāruñ, -uñ]*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ zülfine vardı
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(G. 212/5). [nigāruñ, -uñ]*

N’ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/7). [nigāruñ, -uñ]*

İy ġamzeler çü ḳaşı nigāruñ kemān imiş
Tīrine sīne-i Cemi billāh nişān ṭutuñ *(G. 220/13). [nigāruñ, -uñ]*

Nigāruñ aġzı sırrın kimse bilmez
Gel iy Cem ḳılma yoḳ yire tevehhüm *(G. 250/15). [nigāruñ, -uñ]*

Ḫayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(G. 285/12). [nigārınuñ, -ı, -nuñ]*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/7). [nigār]*

Nigāruñ ʿışḳı yolında hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan *(G. 293/3). [nigāruñ, -uñ]*

İrişmeyüp nigārına bu Cem dīvāne dil gibi
İlāhī miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse *(G. 331/9). [nigārına, -ı, -n, -a]*

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 331/6). [nigārından, -ı, -n, -dan]*

Nigāruñ yolına baş oynayanlar
Şehīd anlar-durur itmeñ gümānı *(G. 373/7). [nigāruñ, -uñ]*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı *(G. 390/1). [nigār]*

Olmasun kimsene Cem gibi nigārından ıraḳ
Ki ḳatı müşkil imiş sevgilü yār ayruluġı *(G. 390/9). [nigārından, -ı, -n, -dan]*

Ṣaḥrā-yı fürḳat içre nigārından ayrılup
ʿUşşāḳ ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı *(K. 6/7). [nigārından, -ı, -n, -dan]*

Ḳaddini pinhān idelden ol nigār
Oldı dil zülfi ġamından bī-ḳarār *(Mua. 183/1). [nigār]*

nigārā: *Ey resim gibi güzel sevgili!.*

N'ola vaṣluña irgürseñ nigārā
Cemi kim ol olupdur zār ü şeydā *(G. 11/13). [nigārā]*

Nigārā çeşmüñ eyler cānı yaġmā
Ḳılur ben bendeyi ʿālemde rüsvā *(G. 11/1). [nigārā]*

Nigārā vaḳtidür raḥm eyle cāna
Ki ġamzeñ her nefes ḳılur siyāset *(G. 25/3). [nigārā]*

Şehīd olanlar ʿışḳuñdan nigārā
Ḳamu ḥaşre degin ḫūnīn-kefendür *(G. 66/3). [nigārā]*

Nigārā kūyuñ içre ṣalınıcaḳ
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i çemendür *(G. 66/5). [nigārā]*

Zülf-i pür-çīnüñ nigārā dāmdur
Gözlerüñ ġāret-ger-i İslāmdur *(G. 87/1). [nigārā]*

Nigārā leyle-i zülfüñ kemendi
Niçün mecnūn olan şeydāña düşmez *(G. 155/9). [nigārā]*

Gözümde pertev-i ʿaks-i ruḫuñ maḳām ideli
Gören ṣanur ki nigārā düşüpdür āba güneş *(G. 174/12). [nigārā]*

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳaldı Cem ġarīb
Sensüz oluram nigārā zār ü nālān elfirāḳ *(G. 203/8). [nigārā]*

Cemüñ ḥālini zülfüñde görenler
Nigārā didi kim vallāhi müşkil *(G. 230/10). [nigārā]*

Raḳībi ḳoma kūyuñda nigārā
Behişt içinde şeyṭānı n'idersin *(G. 277/3). [nigārā]*

Nigārā ġamzeñi cānum görelden
Ölecek gibi ḳatlanur bıçaġa *(G. 318/5). [nigārā]*

Zülfüñüñ sevdāsına düşüp nigārā uydı Cem
Ḳorḳaram başdan çıḳarur bu ḳuru sevdā beni *(G. 374/13). [nigārā]*

Şol ḫaṭṭ-ı semen-sāyuña kim ola ki olmaz
Bir naḳş-ı nigār ile nigārā nigerānı *(G. 413/8). [nigārā]*

Güneşle ḥüsnüñ olalı müşennā
Nigārā ḥüsn-i bī-ḥadd oldı peydā *(Mua. 144/2). [nigārā]*

Güneş ʿīd-i cemālüñe felekde
Nigārā ḫarc içün bir ḳurş-ı nāndur *(Mua. 201/4). [nigārā]*

Kemān-ebrūñı çekdükçe nigārā
Görinmez kūşesinden kūşesi hīç *(Mua. 291/1). [nigārā]*

Niyāz u ṣabr istersen nigārā
Olardan bende biri var biri yoḳ *(Mua. 315/1). [nigārā]*

Nigārā ḳaşuñ u şehlā gözüñden
Cefādan ġayrı nesne görmedüm ben *(Mua. 319/1). [nigārā]*

nigār-istān: *Çin'de, duvarlarının meşhur nakkaş Mani'nin resimleriyle süslü olduğu söylenen ve belki de Mani'nin mabedi olan ev.*

Dilā zülfinde ḥüsnin ḳıl temāşā
Ki Çīn içre nigār-istāne girdüñ *(G. 225/16). [nigār-istāne, -e]*

nigerānı ol-: *Bakanı, seyredeni olmak.*

Şol ḫaṭṭ-ı semen-sāyuña kim ola ki olmaz
Bir naḳş-ı nigār ile nigārā nigerānı *(G. 413/8). [nigerānı ola, -a]*

nigīn-i ḫātem: *Yüzüğün mührü.*

Ḳadümi bār-ı ġamuñ ḥalḳa ḳıldı ḫātem-vār
Başumda seng-i melāmet nigīn-i ḫātemdür *(G. 135/4). [nigīn-i ḫātemdür, -dür]*

nigū: *İyi, hoş, güzel.*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercīse ḳılup eyledüñ nīgū ḫıṣāl *(K. 3/38). [nīgū]*

nigūn-sār ol-: *Baş aşağı olmak.*

Görelden kendünüñ ḥālin budur maḳṣūd-ı dil her dem
Kemend-i zülf-i dil-berde nigūn-sār olmasun kimse *(G. 331/4). [nigūn-sār olmasun, -ma, -sun]*

nihāl: *Ağaç, fidan.*

Ṭūbā nihāl[i] devḥasını ser-nigūn ṭutar
Bāġ-ı cinānda serv-i revānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/213). [nihāl[i], -i]*

nihāl-i ḳad: *Boy fidanı II sevgilinin fidan gibi boyu.*

Muʿayyen olmaḳ içün menzil-i maḳām-ı cemāl
Ruḫuñ nihāl-i ḳadüñ üstine yaḳar ḳandīl *(G. 244/14). [nihāl-i ḳadüñ, -üñ]*

nihāl-i müntehā-bālā: *Uzun boylu fidan II sevgilinin uzun, fidan gibi taze ve düzgün boyu.*

Dirīġ itmeñ bu ben ṭopraġa sāye
Nihāl-i müntehā-bālāña düşmez *(G. 155/12). [nihāl-i müntehā-bālāña, -ñ, -a]*

nihāl-i şīve vü nāz: *Naz ve işve dalı.*

Serv ḳaddüñde turunc-ı ġabġabuñ sībin gören
Dir nihāl-i şīve vü nāz üzre bitmiş tāze bih *(G. 348/4). [nihāl-i şīve vü nāz]*

nihāl-i vaṣl: *Kavuşma fidanı.*

Nihāl-i vaṣl[ı] ḳılur tāze raḥmet-i ezelī
İrişmiş iken aña semm-i firḳatüñ ḫaleli *(Mua. 150/1). [nihāl-i vaṣl[ı], -ı]*

nihān: *Saklı, gizli.*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/8). [nihān]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile ʿıyān-ı cihān iken
Miskīni gör ki ʿışḳını daḫı nihān ṣanur *(G. 95/10). [nihān]*

Ṣol iki ruḫ ki ḫorşīd-i cihāndur
İki gündür ki gözümden nihāndur *(G. 113/2). [nihāndur, -dur]*

Rāh-ı belādan ḳaçan geçse gerekdür nihān
Ḳāfile-i ʿışḳa çün oldı fiġānum ceres *(G. 164/5). [nihān]*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/2). [nihān]*

nihān eyle-: *Gizlemek, saklamak.*

Zülfüñi eyle nihān aġladuġumca ṣanemā
Müşke bārān irişicek bulur elbette ḫalel *(G. 228/9). [nihān eyle]*

İy perī-ruḫ-sār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni *(G. 387/8). [nihān eylersin, -r, -sin]*

Derdini cāna ʿıyān eyledi ol māh-liḳā
Luṭfını bu dil-i miskīne nihān eyleyeli *(G. 372/10). [nihān eyleyeli, -y, -eli]*

Ger ṣaḳlar iseñ genc-i ḫayālüñi kerem ḳıl
Gönlümde nihān it anı vīrāne gerekse *(G. 322/4). [nihān it]*

Bu şekl-i ḫūbdan gel rū nihān it
Velī ʿuṣṣāḳuña yine ʿıyān it *(Mua. 157/1). [nihān it]*

ʿAnberīn müdd ü müşk-i terden ḫāl
Ṣafḥa-i ġaybdan nihān itdi *(Mua. 153/4). [nihān itdi, -di]*

Ey ki sāyilden nihān itdüñ bugün ḫᵛān-ı ḫaṭā
Eylerem deryūze-i iḥsānuñ eylerseñ ʿaṭā *(Mua. 192/1). [nihān itdüñ, -dü, -ñ]*

Vīrāne-i dilde bulınur genc-i ḫayālüñ
Ol genci nihān itmege vīrāne midür bu *(G. 313/8). [nihān itmege, -meg, -e]*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿıyān itmek
Belā-durur ʿıyān itmek ḳażā-durur nihān itmek *(G. 212/2). [nihān itmek, -mek]*

Her ṭarafdan kūşe-i māhı nihān itse felek
Ol perī adın bilürdi ṣormadan ins ü melek *(Mua. 252/1). [nihān itse, -se]*

nihān ḳıl-: *Gizlemek.*

Ḫāl-i müşkīnüñ yüzüñde yaraşur ḳılma nihān
Kim Ḫalīlī ḫᵛāndur kem olmasun anda ʿades *(G. 162/7). [nihān ḳılma, -ma]*

Yüzinüñ āyīnesin ḳılur nihān
Ṣol ḫaṭ-ı jengār elinden elġıyās *(G. 31/11). [nihān ḳılur, -ur]*

nihān ol-: *Gizlenmek, saklanmak.*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dideden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āṣikār *(K. 2/51). [nihān oldı, -dı]*

Oldı ġonce yüzüñe zülfüñ niḳāb
Ṣan nihān oldı bulıtda āftāb *(G. 15/2). [nihān oldı, -dı]*

Himmetüñ Kevṣeridür ʿayn-ı seḫā kim utanup
Oldı ẓulmetde nihān çeşme-i ḥayvān-ı kerem *(K. 1/32). [nihān oldı, -dı]*

Didüm ki eyle ḫaṭṭuñı pinhān gülüp didi
ʿĀlemde bu ʿıyān-durur olmaz nihān müşk *(G. 217/14). [nihān olmaz, -maz]*

Gönlüñde ṣaḳla didi ruḫum sırrını didüm
Fānūs şīşede ḳaçan olur nihān şemʿ *(G. 190/28). [nihān olur, -ur]*

nihānī: *Gizli, gizlice.*

Cem el ṣun zülf-i dil-dāre nihānī
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī *(Mua. 96/1). [nihānī]*

nihāyet: *Son, sınır.*

Ruḫ u zülfi ḫayāli geçdi gözden
Bir ay geçdi giceye yoḳ nihāyet *(G. 24/4). [nihāyet]*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı hisāba gelmez ü iḥsānı bī-şümār *(K. 2/15). [nihāyeti, -i]*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳāñuñ iy Kerīm-i bī-miṣāl *(K. 3/13). [nihāyet]*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳışşa ġuşşa ḥişşesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/104). [nihāyeti, -i]*

nihāyet bul-: *Son bulmak, nihayete ermek.*

Ser-i zülfini kesmiş beñzer ol yār
Ki buldı ḥāṣıl-ı ʿömrüm nihāyet *(G. 25/10). [nihāyet buldı, -dı]*

Ḳamer devrinde Cem ʿömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/9). [nihāyet bulduġın, -duġ, -ı, -n]*

Şeb-i hicrāna nihāyet bulınur çünki yine
İtdi ḫōrşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice *(G. 324/9). [nihāyet bulınur, -ur]*

Ḫaṭṭı yüzinden ol mehüñ zülfini dūr eyledi
Lā-cerem iricek ecel ʿömrüñ olur nihāyeti *(G. 378/10). [nihāyeti olur, -ur]*

niḳāb: *Yüz örtüsü, peçe, yaşmak.*

Açdı niḳābı çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer niṣār *(G. 60/5). [niḳābı, -ı]*

Yüzüñe zülfüñ niḳāb olduḳça ḳo aġlayayın
Yaraşur iy sīm-ten müşkīn niḳāb üstindedür *(G. 84/6). [niḳāb]*

Āftāb-ı ḥüsnüñ iy meh kim niḳāb altındadur
Şanasın bedr-i dü-cādur kim seḥāb altındadur *(G. 85/1). [niḳāb]*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/1). [niḳāba, -a]*

Çünki gösterdi niḳābın keşf idüp dīdār gül
Bülbül-i miskīni ġamdan eyledi bīmār gül *(G. 234/1). [niḳābın, -ı, -n]*

Gün yüzüñüñ ḥicābı ḳaçan kim niḳāb ola
Nūr-ı cemālüñ ile niḳāb āftāb ola *(G. 369/2). [niḳāb]*

Niḳābuñ keşf idüp göster yüzüñi
İñen çekdürme baña intiẓārı *(G. 377/5). [niḳābuñ, -uñ]*

Keşf olalı yüzüñüñ nikābı
Eyledi ḫacil ol āftābı *(Terc. 1/95). [nikābı, -ı]*

niḳāb ḳıl-: *Örtü yapmak.*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr[i] yüzine niḳāb *(Mua. 46/2). [niḳāb ḳılurdı, -ur, -dı]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr yüzine niḳāb *(Mua. 205/2). [niḳāb ḳılurdı, -ur, -dı]*

niḳāb ol-: *Örtü, peçe olmak.*

Ẓulmetle ṭolar iki cihān iy şeh-i cihān
Zülfüñ ḳaçan ki yüzüñe senüñ niḳāb ola *(G. 368/4). [niḳāb ola, -a]*

Gün yüzüñüñ ḥicābı ḳaçan kim niḳāb ola
Nūr-ı cemālüñ ile niḳāb āftāb ola *(G. 369/1). [niḳāb ola, -a]*

Gün yüzüñ üstinde zülfüñ olalı müşkīn niḳāb
Oldı ḫāl-i ʿanberīnüñe yavuz gözden ḥicāb *(Mua. 134/1). [niḳāb olalı, -alı]*

Ne ḳıldum iy şiken-i zülf-i ʿanberīn saña kim
Arada mānīʿ olup yüzine niḳāb olasın *(G. 283/6). [niḳāb olasın, -a, -sın]*

Oldı ġonce yüzüñe zülfüñ niḳāb
Şan nihān oldı bulıtda āftāb *(G. 15/1). [niḳāb oldı, -dı]*

Yüzüñe zülfüñ niḳāb olduḳça ḳo aġlayayın
Yaraşur iy sīm-ten müşkīn niḳāb üstindedür *(G. 84/5). [niḳāb olduḳça, -duḳ, -ça]*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre nikāb
Şan olur ebr içre pinhān āftāb *(G. 14/1). [nikāb olıcaḳ, -ıcak]*

Ḳaçan ki yüzüñe zülfüñ niḳāb olur şanuram
Felek yüzinde girür ʿanberīn seḥāba güneş *(G. 174/9). [niḳāb olur, -ur]*

niḳāb ol-: *Perde, örtü olmak.*

Nesḫ itdi cümlesini kitābı Muḥammedüñ
Ve'ş-şems şemʿ-i nūr-ı ruḫından nişānedür *(Terk. 1/124). [niḳābı olursa, -ur, -sa]*

niḳāb şal-: *Yüzü peçeyle kapatmak.*

Dün şaldı baña ḳarşu niḳāb ol büt-i meh-rū
Āheste suʾāl itdüm ez-ān dil-ber-i ḫōş-ḫū *(G. 317/1). [niḳāb şaldı, -dı]*

nīl: *Nil nehri.*

Gözümde ruḫları naḳşı maḳām ider şanasın
Mışırda Nīl kenārında dizdiler ḳandīl *(G. 244/6). [nīl]*

nīl: *Nil nehri II âşığın göz yaşları.*

Cüdā olalı yaşum Nīli Mışr-ı ḥüsnüñden
Zemīni eylemek ister ġarīḳ-i āb ola mı *(G. 401/9). [nīli, -i]*

ʿĀrıżuñ ḥasretinden aḳıdalum
Dīdeden Nīl ile Eres n'idelüm *(G. 251/6). [nīl]*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy şanem
Geçmek içün köpri yapdı şanasın Nīl üstine *(G. 356/8). [nīl]*

nīl ü eres: *Nil ve Aras nehri.*

Ḥasretüñle derd ü miḥnet Cem şu deñlü çekdi kim
Utanur gözi yaşından aġlasa Nīl ü Eres *(G. 161/14). [nīl ü eres]*

nīl ü eres ol-: *Nil ve Aras nehri olmak II çok ağlamak.*

Aġlamaḳdan iki çeşmüm oldı çün Nīl ü Eres
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/27). [nīl ü eres oldı, -dı]*

nīlīn: *Çivit rengi, lacivert, koyu ve parlak mavi.*

Ger baḥre irişür eşk-i ḫūnīn
Nīlīn iken ola reng-i laʿlīn *(Mua. 288/2). [nīlīn]*

niʿme'l-bedel: *Ne güzel bedel, karşılık.*

Gülistān yirine niʿme'l-bedeldür
Felek şimdi yirümi ḫār ḳıldı *(G. 386/11). [niʿme'l-bedeldür, -dür]*

niʿme'l-bedel vir-: *En güzel bedeli, karşılığı vermek.*

Gül-şen yirine yaʿnī ki niʿme'l-bedel virüp
Pür eyledi ṭuraġumı ḫār-ı cefā felek *(Terk. 3/3). [niʿme'l-bedel virüp, -üp]*

niʿmet: *Nimet, bahşedilmiş rızık.*

Dilā çün derdini niʿmet bilürsin
Ṭaleb eyleme dermānı n'idersin *(G. 277/5). [niʿmet]*

Niʿmetinüñ ḥamdi bī-ḥad ḳahr u luṭfı bī-ḥisāb
Raḥmetinüñ ẕikri biñ dünyā ṭolu dīvāndur *(K. 8/87). [niʿmetinüñ, -i, -nüñ]*

niʿmet: *İyilik, lütuf, ihsan.*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim niʿmetüñi yād idüben cāndan açdı fem *(K. 7/20). [niʿmetüñi, -ün, -i]*

Yime içme firāvāndur gam-i eyyām haẕm olmaz
Ṭolu nāz ile niʿmetdür firāz ile nişīb ancaḳ *(K. 9/40). [niʿmetdür, -dür]*

niʿmet bil-: *Bir şeyi lütuf kabul etmek.*

Derdini niʿmet bilür yārüñ göñül
Ki işidüpdür böyle dimişler selef *(G. 197/7). [niʿmet bilür, -ür]*

nīreng it-: *Hile yapmak.*

Ki zīrā çeşm-i dil-ber itse nīreng
Olur bāġ içre nergis vālih ü deng *(Mes. 1/47). [nīreng itse, -se]*

nīş: *Zehir.*

Ṣunmaġa zehr-i ġamuñ nīşini nūş eylemege
Dehenüñ ḥoḳḳa-i laʿlin ṭolu tiryāk eyler *(G. 117/7). [nīşini, -i, -n, -i]*

nīş eyle-: *Zehir etmek.*

Nūşın[1] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Ṣanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/107). [nīş eyledüñ, -dü, -ñ]*

nişāb: *Yeter derece, istenilen oran.*

Mezraʿ-ı vaṣlı nişābından naṣīb umarken āh
Āteş-i hecri irüp od urdı nā-geh ḫirmene *(G. 361/17). [nişābından, -ı, -n, -dan]*

nişān: *Ferman.*

ʿĀlem muṭīʿüñ olmaġa ḥüsnüñ berātına
Mühr urdı laʿlüñ üstine yazdı nişān ḳaşuñ *(G. 224/16). [nişān]*

nişān: *İşaret, belirti, iz, alamet.*

Şanasın bāġ-çe-i dilde ḫayāl-i hevesüñ
Bu ḥarīm itlerinüñ pāyı nişānı gülidür *(G. 111/10). [nişānı, -ı]*

Yaraşmaz sīnesinde dāġı ʿışḳuñ
Anuñ kim bu nişān ḳadrini bilmez *(G. 156/8). [nişān]*

Bulur isem zülfüñe şāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/2). [nişāne, -e]*

Tā saçuñdan nişān imiş ʿömrüm
Şanmışam cāvidān imiş ʿömrüm *(G. 195/1). [nişān]*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dir
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/8). [nişānlarından, -lar, -ı, -n, -dan]*

İder zülf-i zer-endūdın ḳaşı ṭāḳına zer zencīr
Ki yaʿnī ḥüsne Kisrāyam nişān uş ṭāḳ-ı Kisrādan *(G. 305/10). [nişān]*

Seḥer yüzüñ şuʿāʿından nişāndur
Gice zülfüñ düninden imtiḥāndur *(Mua. 201/1). [nişāndur, -dur]*

Kim dilerse nām-ı dil-berden nişān
Bī-nuḳaṭ bir ismi ḳılsun imtiḥān *(Mua. 340/1). [nişān]*

ʿĀlem berāt-ı şerʿa ḳalem gibi yüz sürer
ʿUnvān olaldan aña nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/216). [nişānı, -ı]*

Aç cān gözini gör ki ne naḳş ile zeyn olur
Ṭā-hā nişānesi ile nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/228). [nişānı, -ı]*

nişān: *Hedef, nişangâh.*

Yā ḳaşuña n'ola ḳurbān olur ise dil-i Cem
Ġamzeñ oḳına bilürem ki nişānuñ olısar *(G. 54/10). [nişānuñ, -uñ]*

Gördükçe yā ḳaşuñı dil ü cān kemān şanur
Tīr-i belāya kendülerini nişān şanur *(G. 95/2). [nişān]*

Görelden şol kemān-ebrūñı cāndan
Ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişāndur *(G. 113/12). [nişāndur, -dur]*

Cem sīneñi siper ḳıl o tīr-i ḫadenge kim
Sehm-i saʿādete çü bilürsin nişān imiş *(G. 166/14). [nişān]*

Tīr-i müjeñ iy dil-ber sīnemde nişān eyler
Tā bula dil ü cānum bu resme nişāndan ḥaẕ *(G. 185/14). [nişāndan, -dan]*

İy ġamzeler çü ḳaşı nigāruñ kemān imiş
Tīrine sīne-i Cemi billāh nişān ṭutuñ *(G. 220/14). [nişān]*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḥaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz ʿışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/10). [nişāna, -a]*

Ḳavs-i ḳaderde sehm-i saʿādet nişānıdur
Kime ki irse luṭf[ı] sihāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/157). [nişānıdur, -ı, -dur]*

nişān: *Nişan, tuğra.*

İy dil ayaġına düşmek gerçi kim düşvārdur
Cehd idüp düş var çün devlet nişānı pāyidür *(G. 105/12). [nişānı, -ı]*

Dile devlet nişānı yāresidür
Ki cümle derdümüñ ol çāresidür *(G. 106/1). [nişānı, -ı]*

Birinüñ zülfeyni tāc-ı devlet içün ʿayn-ı dāl
Birinüñ ḫāk-i rehi ʿizzet nişānından eser *(G. 138/28). [nişānından, -ı, -n, -dan]*

nişān: *İz, işaret, belirti II sevgilinin saçının kokusu.*

Kākülüñden her seḥer bāda nişān ışmarlaram
Bilürem āḫir bu sevdālarda cān ışmarlaram *(G. 247/1). [nişān]*

nisān: *Nisan ayı II âşığın nisan yağmurları gibi gözyaşları.*

Dişleri dürrine mānend olmaya dürr-i ʿAden
Ger yaşum nīsānı pür ḳıla yidi deryāyı dür *(G. 105/6). [nīsānı, -ı]*

nisān: *Nisan II nisan yağmuru.*

Nīsān yirine ṣanki güher dökdi ṣevābit
Kim gök ṣadefi ṭolmış idi lüʾlüʾ-i lālā *(K. 5/7). [nīsān]*

nişān bul-: *Nişangâh olmak, hedef olmak.*

Yā ḳaşuñdan gūşa ṭutsa tīr-i ġamzeñ bī-kemān
İrsem aña buluram sehm-i saʿādetden nişān *(Mua. 284/2). [nişān buluram, -ur, -am]*

nişān çek-: *Tuğra çekmek.*

Berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān çeker dāyim
Ki mülk-i luṭf u melāḥat saña müsellemdür *(G. 135/9). [nişān çeker, -er]*

nişān-ı müşk çek-: *Miskli mürekkeple tuğra çekmek.*

Saña müsellem olmaġ içün milket-i cemāl
Çekmiş berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān-ı müşk *(G. 217/16). [nişān-ı müşk çekmiş, -miş]*

nişān eyle-: *Hedef hâline getirmek, nişangâh yapmak.*

Ol meh ki bugün çihre ʿıyān eyledi gitdi
Tīrine dil ü cānı nişān eyledi gitdi *(G. 414/2). [nişān eyledi, -di]*

Tīr-i müjeñ iy dil-ber sīnemde nişān eyler
Tā bula dil ü cānum bu resme nişāndan ḥaẕ *(G. 185/13). [nişān eyler, -r]*

Dil-berüm ḫışm ile ḳaşını kemān eyleyeli
Cānumı ġamzesi oḳına nişān eyleyeli *(G. 372/2). [nişān eyleyeli, -y, -eli]*

nişān it-: *Ayırıcı işaret hâline getirmek, alamet-i farika yapmak.*

Cem ʿışḳa bende olduġını ḳılmaġa ʿıyān
Dāġ-ı ġam ile sīnesi üzre nişān idüñ *(G. 221/14). [nişān idüñ, -üñ]*

nişān ḳal-: *Belirti, iz kalmak.*

Geçdügince ḫāk-i pāyüñden nişān ḳaldı diyü
Ārzū yüzin sürer Cem ḳapuña taḳbīl içün *(G. 302/13). [nişān ḳaldı, -dı]*

Ol güherlerden nişān ḳalmayıcaḳ arada hīç
Farḳ ḳılmaz rāhibi zāhidi bir ṭabʿ-ı selīm *(Mua. 187/3). [nişān ḳalmayıcaḳ, -ma, -y, -acak]*

nişān ol-: *Ok nevinden öldürücü silahların atıldığı hedef hâline gelmek.*

Ġamzeñ oḳına nişān olalı dil
Her yañadan ṭurmadın peykān gelür *(G. 102/5). [nişān olalı, -alı]*

Rā ḳaşlaruñuñ yāsına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳına oldı nişān sīne ne müşkil *(G. 242/10). [nişān oldı, -dı]*

Tīrüñe sīnem nişān olmaġa ḳurbān olduġum
Ḳaşlaruñ yayına zülfüñ rīsmānı ṭaḳdı zih *(G. 348/7). [nişān olmaġa, -maġ, -a]*

nişān ol-: *İşaret, belirti, iz, alamet olmak.*

Kaʿbe yüzüñe Mescid-i Aḳṣā disem n'ola
Oldı nişān yüzüñdeki zülfüñ ḳumāmesi *(G. 409/8). [nişān oldı, -dı]*

nişān vir-: *Nişan vermek, hatırlatmak, işaret etmek, bir şeyden iz taşımak, benzemek.*

Ḥalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/5). [nişān vire, -e]*

nişāne: *İşaret, alamet, belirti, iz.*

Nesḫ itdi cümlesini kitābı Muḥammedüñ
Ve'ş-şems şemʿ-i nūr-ı ruḫından nişānedür *(Terk. 1/124). [nişānedür, -dür]*

Aç cān gözini gör ki ne naḳş ile zeyn olur
Ṭā-hā nişānesi ile nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/228). [nişānesi, -s, -i]*

nişāne: *Hedef, nişangâh.*

İy genc-i ḫayāl-i lebüñe dīde ḫizāne
V'iy tīr-i ḫadeng-i ġamuña sīne nişāne *(G. 357/2). [nişāne]*

Neden raḳībe ḳılursın ḳaşuñ kemānını rāst
Ḫadeng-i tīrüñe sīnem nişāne yitmez mi *(G. 419/4). [nişāne]*

Dil yā ḳaşuña tīr-i belāya nişānedür
Raḥm eyle iy [] ki bu kez ḳaṣdı cānedür *(Mua. 71/1). [nişānedür, -dür]*

nişāne ḳıl-: *Hedef yapmak.*

Ḳurduḳça yayḳara ile müşkīn kemān ḳaşuñ
Ḳılur nişāne tīrine cān bī-gümān ḳaşuñ *(G. 224/2). [nişāne ḳılur, -ur]*

nişāne ol-: *Alamet; iz olmak.*

Olalı zülf ʿömrinden nişāne
Görü[r]em ʿömrüñ üstinde şāne *(Mua. 266/1). [nişāne olalı, -alı]*

nişāne ol-: *Hedef olmak.*

Dil-i dermānde yā ḳaşuñ görelden
Ḫadeng-i ġamzeñe oldı nişāne *(Mua. 44/2). [nişāne oldı, -dı]*

nişānı al-: *İz, eser almak II güzellik, nakış almak.*

Ḳamer yüzüñden almaġa nişānı
Hemīşe seyr ider āsmānı *(Mua. 285/1). [nişānı almaġa, -maġ, -a]*

nişān-ı firāḳ eyle-: *Ayrılık nişanı eylemek.*

Bahār-ı ḥüsn ü ruḫuñ derdi ile dāġ-ı ġamuñ
Göñülde lāle bigi eyledi nişān-ı firāḳ *(G. 207/10). [nişān-ı firāḳ eyledi, -di]*

nişān-ı luṭf bul-: *Lütuf nişanı bulmak, lütuf hedefini vurmak II Hz. Muhammed'in lütfuna nail olmak.*

Bulmazdı dil kemānı gümānsuz nişān-ı luṭf
Sehm-i saʿādet olmasa tīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/193). [nişān-ı luṭf bulmazdı, -ma, -dı]*

nişān-ı müşk: *Misk nişanı.*

Saña müsellem olmaġ içün milket-i cemāl
Çekmiş berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān-ı müşk *(G. 217/16). [nişān-ı müşk]*

nişān-ı şekl-i miḥrāb eyle-: *Mihrap şeklinde iz bırakmak.*

Ḳanda kim pāyüñ nişān-ı şekl-i miḥrāb eylese
Niçe yıllar secde-gāh olur o yir Cibrīl içün *(G. 302/7). [nişān-ı şekl-i miḥrāb eylese, -se]*

niṣār: *Serpme, dağıtma, saçma; saçı.*

Niṣāruñdur ḳamu eşk-i dürer-bār
Ne kim ḥāżır bulınursa naẓerde *(G. 343/3). [niṣāruñdur, -uñ, -dur]*

İy yaşum ayaġı niṣārı içün
Dürr-i şeh-vār olsañ olmaz mı *(G. 395/11). [niṣārı, -ı]*

Ṣıġmaz bu mevce faż[ı] biḥārı Muḥammedüñ
Olmaz bu gevher ile niṣārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/24). [niṣārı, -ı]*

niṣār eyle-: *Saçmak, serpmek, dağıtmak.*

Miʿrāca sefer eyleyicek encüm-i eflāk
Pāyine niṣār eyledi lüʾlüʾ-i müḥakkā *(K. 5/178). [niṣār eyledi, -di]*

Keffi bir demde niṣār eyledügin eyleyemez
Ḥaşre dek dür döke ger ebr-i dür-efşān-ı kerem *(K. 1/17). [niṣār eyledügin, -düg, -i, -n]*

niṣār it-: *Saçmak, serpmek, dağıtmak.*

İy Cem ol yār ayaġına itmege her dem niṣār
Gözlerümden dökilen dürr-i ḫōş-ābum var benüm *(G. 249/17). [niṣār itmege, -meg, -e]*

Cem bigi çevgān-ı zülfüñ yādına baş oynayup
Cān ü dil naḳdin temāmet ben niṣār itsem gerek *(G. 218/18). [niṣār itsem, -se, -m]*

niṣār ḳıl-: *Saçmak, serpmek, dağıtmak.*

Açdı niḳābı çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer niṣār *(G. 60/6). [niṣār ḳıldı, -dı]*

Cem n'ola pāyüñe gözden ḳılsa seyyāre niṣār
Kevkeb-i çarḫa şeref virür çü mūzeñ kebkebi *(G. 400/13). [niṣār ḳılsa, -sa]*

nıṣf: *Yarı, yarım.*

Ārede mihr-i felek ḳılsa ġurūb ādem bilür
Kim zemīni resm idüp nıṣfını ṭarḥ ide tamām *(Mua. 16/4). [nıṣfını, -ı, -n, -ı]*

Kim olıcaḳ nıṣfı nıṣfa münṭabıḳ
Biri birine muṭābıḳdur hemān *(Mua. 340/3). [nıṣfa, -a]*

Kim olıcaḳ nıṣfı nıṣfa münṭabıḳ
Biri birine muṭābıḳdur hemān *(Mua. 340/3). [nıṣfı, -ı]*

nīş-i belā: *Bela zehri.*

Ṣarāb-ı laʿlin itmezseñ tenāvül
Belā bil nūşını nīş-i belā bil *(G. 236/4). [nīş-i belā]*

nīş-i ġam vir-: *Gam zehri vermek.*

Nūş-ı ṣafā yirine virür nīş-i ġam baña
Şekker yirine ṣunalı zehr-i belā felek *(Terk. 3/5). [nīş-i ġam virür, -ür]*

n'it-: *Ne etmek, ne yapmak.*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n'itdüm aña kim yine teʾḫīr eylemiş *(G. 167/8). [n'itdüm, -dü, -m]*

Bilsem cihān içinde ki n'itdüm saña felek
Düşmenlerümi güldürür olduñ baña felek *(Terk. 3/35). [n'itdüm, -dü, -m]*

N'itdüm cihānda saña eyā bī-vefā felek
Kim ben şikeste-dilden idersin devā dirīġ *(Terk. 3/51). [n'itdüm, -dü, -m]*

Mülk-i ʿālem benüm olursa ṭapuñsuz n'iderem
Kaʿbe yüzüñ ḥaḳı_içün dil bulmaz anda ṣafā *(G. 4/7). [n'iderem, -er, -em]*

Şād olmadı göñül ʿışḳuñ elinden n'ideyin
Ḳılmaduñ baña teraḥḥum ṣanemā āh baña *(G. 4/11). [n'ideyin, -eyin]*

ʿAcāʾib şehr imiş bu şehr-i Nitse
Ki ḳalur yanına her kişi n'itse *(Müf. 24/2). [n'itse]*

n'it-: *Ne yapayım, ne edeyim anlamında çaresizlik bildiren söz.*

Dil güvāh idi ġamuñda baña illā n'idelüm
Şimdi ḥāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/9). [n'idelüm, -elüm]*

nitekim: *Gibi II olduğu gibi.*

Raḥm eyle Cem-i ḫasteye iy dōst ki ġamdan
Her dem aḳıdur gözleri yaşın nitekim cū *(G. 314/14). [nitekim]*

nitekim: *Aynı şekilde, ... olduğu gibi, tıpkı.*

Ḫāme şerḥ eyleyemez ruḫları gül-gūnluġını
Nitekim gözlerümüñ ḥālet-i pür-ḫūnluġını *(G. 421/2). [nitekim]*

niyām-ı sīne: *Sine kını, kılıfı, sine sadağı.*

Tīr-i ġamzeñ çıḳmaya her-giz niyām-ı sīneden
Çünki ṭutmışdur ser-ā-ser ḫūn-ı dilden anı pās *(G. 163/15). [niyām-ı sīneden, -den]*

niyāz: *Dua, yalvarma, yakarma.*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/9). [niyāzuñdan, -uñ, -dan]*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/10). [niyāzuñdan, -uñ, -dan]*

Ṣāfī-dil olup ʿarż idesin Ḥaḳḳa niyāzuñ
Ṣāyed ki teraḥḥum ḳıla ol Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/135). [niyāzuñ, -uñ]*

niyāz it-: *Yalvarmak; rica etmek, dilemek.*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/3). [niyāz itdügüñ, -düg, -üñ]*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/4). [niyāz itme, -me]*

niyāz u ṣabr: *Niyaz ve sabır.*

Niyāz u ṣabr istersen nigārā
Olardan bende biri var biri yoḳ *(Mua. 315/1). [niyāz u ṣabr]*

niye: *Niçin, neden?.*

Didüm ṣanemā geçdüñ ḳo ʿişvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/2). [niye]*

niyyet-i ḥacc it-: *Hacca gitmeye niyetlenmek.*

Cem niyyet-i ḥacc itdi ger olsañ aña hem-rāh
Biñ Kaʿbe sevābını bulur ḫōş sefer eyler *(G. 51/17). [niyyet-i ḥacc itdi, -di]*

nizāʿ: *Çekişme, kavga.*

Yā raḳībi ḳaṭl ḳıl yā ḫōd beni
Kim arada olmasun ḳaṭʿā nizāʿ *(G. 186/12). [nizāʿ]*

nizāʿ eyle-: *Kavga etmek, çekişmek.*

Ġamzeñ eyler cānum almaġa nizāʿ
Bī-sebeb cān almaḳ itme iḫtirāʿ *(G. 186/1). [nizāʿ eyler, -r]*

Gönlümüñ mülkinde dāyim derd ü ġam eyler nizāʿ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 288/9). [nizāʿ eyler, -r]*

Zülfüñ içün n'ola ger cān ü dil eylerse nizāʿ
Var-durur devr ü teselsülde bilürsin çü cedel *(G. 228/11). [nizāʿ eylerse, -r, -se]*

Zülf ü çeşmüñ dehenüñ üzre nizāʿ itdi ḫaṭuñ
Girüp araya didi yoḳ yire bu ceng nedür *(G. 136/9). [nizāʿ itdi, -di]*

nizāʿ ol-: *Tartışmak, çekişmek.*

Ruḫuñla zülfüñ añılduḳça olsa n'ola nizāʿ
Añılsa devr ü teselsül olur arada cedel *(G. 241/5). [nizāʿ olsa, -sa]*

niẓām: *Dirlik, tertip, düzen.*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẓām *(Mua. 16/2). [niẓām]*

Rabṭ itdi her kelāmı kelāmı Muḥammedüñ
Żabṭ itdi her niẓāmı niẓāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/144). [niẓāmı, -ı]*

Rabṭ itdi her kelāmı kelāmı Muḥammedüñ
Żabṭ itdi her niẓāmı niẓāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/144). [niẓāmı, -ı]*

niẓām bul-: *Düzene girmek, düzenlenmek.*

Ḫulḳ u ḫışāl[i] zīver-i luṭf ile zeyn ider
Ḥavrā hemīşe ḫuld-ı berīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/85). [niẓām bulmaz, -maz]*

nīze: *Mızrak.*

Kevn ü mekānda nīze gibi yir[i] ṣadr olur
Her kime ki irse ẓıll-i sinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/219). [nīze]*

nīze-i zerrīn: *Altın mızrak.*

Peykān[ı] odlu nīze-i zerrīn düzüp ṭurur
Ḳalb-i raḳībe ḳaṣd ideliden sinān-ı şemʿ *(G. 190/33). [nīze-i zerrīn]*

noḳṣān-ı kerem ol-: *Keremi noksan olmak.*

Çünki evvelde tamām eylemiş idüñ keremi
Umaram ṣoñra daḫı olmaya noḳṣān-ı kerem *(K. 1/106). [noḳṣān-ı kerem olmaya, -ma, -y, -a]*

noḳṭa: *Nokta.*

Beñlerüñ laʿl-i lebüñde senüñ iy piste-dehen
Noḳṭalardur ki ḳonur rūşen ola diyü şeker *(G. 114/6). [noḳṭalardur, -lar, -dur]*

Noḳṭalar yazmış didüm laʿlüñde ḫāl
Didi kim bī-noḳṭa yazılmaz şeker *(G. 133/3). [noḳṭalar, -lar]*

Noḳṭa dāyim lebüñ altında olur bu ne ʿaceb
Lebüñ üstinde-durur noḳṭa-i ḫāl-i siyehüñ *(G. 222/3). [noḳṭa]*

Kilk-i ḳudret noḳṭa yazmış ḫālüñi
Yazar iken naḳş [ü] taṣvīrüñ begüm *(G. 271/11). [noḳṭa]*

Ḥalḳa-i zülfeynüñe ḫōş düşmiş ol ḫāl-i siyāh
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki cīm içün *(G. 300/12). [noḳṭa]*

Didüm bu ḫāller laʿlüñde n'eyler
Didi kim noḳṭalar yoḳ mı şekerde *(G. 343/12). [noḳṭalar, -lar]*

Dehān[ı] noḳṭasını tā ki eyledi pinhān
Hezār-ı dil ġam-ı ʿışḳında oldı ser-gerdān *(Mua. 154/1). [noḳṭasını, -sı, -n, -ı]*

İsmüñi hīç unud[a] mı ḫāṭır
Çünki bir noḳṭadan olur ẓahir *(Mua. 241/2). [noḳṭadan, -dan]*

Didüm aduñ nedür tebessüm idüb
Didi bir noḳṭa ile ẓāhir olur *(Mua. 242/2). [noḳṭa]*

Bir noḳṭa gibi dāyireye aldı fi'l-meṣel
Beytü'l-ḥarāmı ṣaḥn-ı ṣafāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/9). [noḳṭa]*

noḳṭa: *Nokta II ben.*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/8). [noḳṭa]*

noḳṭa-i ġayb: *Gizli olan, görünmeyen, belirsiz nokta II sevgilinin nokta kadar küçük olan ağzı.*

Vehm iderdüm dehenüñ noḳṭa-i ġayb ola diyü
Āṣikār eyledi bu yoḳ yire evhām-ı lebüñ *(G. 219/11). [noḳṭa-i ġayb]*

noḳṭa-i ḫāl-i siyeh: *Siyah benin noktası.*

Noḳṭa dāyim lebüñ altında olur bu ne ʿaceb
Lebüñ üstinde-durur noḳṭa-i ḫāl-i siyehüñ *(G. 222/4). [noḳṭa-i ḫāl-i siyehüñ, -üñ]*

noḳṭa-i merkezce: *Merkez noktası.*

Ger dāyire resm eylese pergār-ı celālüñ
Bir noḳṭa-i merkezce degül sāḥat-i ʿuḳbā *(K. 5/156). [noḳṭa-i merkezce, -ce]*

n'ol-: *Ne olmak, ne hâle gelmek.*

Dil zebūn oldı daḫı n'olsa gerek
Ġarḳ-ı ḫūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/1). [n'olsa, -sa]*

Dil zebūn oldı daḫı n'olsa gerek
Ġarḳ-ı ḫūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/2). [n'olsa, -sa]*

Zülfine aşılalı dil yārüñ
Ser-nigūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/4). [n'olsa, -sa]*

Derd-i ʿışḳuñla gözlerüm yaşı
Lāle-gūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/6). [n'olsa, -sa]*

Dil-berā derdüñ ile bu tenden
Cān birūn oldı daḫı n’olsa gerek *(G. 210/8). [n’olsa, -sa]*

Ders-i ʿışḳuñı bu Cem oḳıyalı
Ẕū-fünūn oldı daḫı n’olsa gerek *(G. 210/10). [n’olsa, -sa]*

n’ol-: *Ne olur? II hiç buna şaşılır mı? (şaşılmaz).*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N’ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/14). [n’ola, -a]*

N’ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 6/1). [n’ola, -a]*

N’ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 7/1). [n’ola, -a]*

İy ṣanem üstüñe yapraḳ gibi ditrer çü göñül
Düşse her laḥẓada sen servüñ ayaġına n’ola *(G. 7/12). [n’ola, -a]*

Cem şu zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzi aḳluġına şāhid kefen olursa n’ola *(G. 8/10). [n’ola, -a]*

Ṣorduḳça dehānuñ n’ola ḫışm itse gözüñ kim
Mey üzre ḳılur mest olan yoḳ yire ġavġā *(G. 1/9). [n’ola]*

N’ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/1). [n’ola]*

Luṭfuñla n’ola göñlümi maʿmūr ider iseñ
Zīrā ki ġamuñ leşkeri vīrān eder iy dōst *(G. 21/7). [n’ola]*

Laʿline ḳaṣd idicek zülfine ṭolaşsañ n’ola
Kim ḳarañuda bulınur iy göñül āb-ı ḥayāt *(G. 22/3). [n’ola]*

N’ola zülfüñ görüp dil olsa mecnūn
Ki ʿışḳuñ aña ḳılmışdur sirāyet *(G. 24/15). [n’ola]*

Leblerüñ şevki ile meclisde
N’ola devr itse lāle-gūn aḳdāḥ *(G. 35/6). [n’ola]*

N’ola pervāne olsa diller kim
Ḥüsnüñ envārı çün yaḳar miṣbāḥ *(G. 35/7). [n’ola]*

Lebüñ añduḳça n’ola sırrını fāş itse göñül
Lāzimīdür ki ʿıyān eyleye esrārı ḳadeḥ *(G. 36/3). [n’ola]*

Bāġ-ı ḥüsnüñde leṭāfet güli açılsa n’ola
Āṣikār itdi ruḫuñ luṭfını āṣār-ı ḳadeḥ *(G. 36/5). [n’ola]*

Laʿlüñde ʿıyān olsa n’ola ḫāl-i siyāhuñ
Her ḳanda ki sükker ola lā-büd megesi var *(G. 50/5). [n’ola]*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n’ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi Īsī nefesi var *(G. 50/9). [n’ola]*

Yā ḳaşuña n’ola ḳurbān olur ise dil-i Cem
Ġamzeñ oḳına bilürem ki nişānuñ olısar *(G. 54/9). [n’ola]*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n’ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/5). [n’ola]*

Cān virüp derdüñ alursam n’ola her laḥẓa şehā
ʿIşḳ şehrinde budur ṣanʿat elümden ne gelür *(G. 61/15). [n’ola]*

N’ola ḫūnī gözüñ ḳan eyler ise
Ki ḳan itmek buña ḳānūn olupdur *(G. 62/7). [n’ola]*

N’ola kūyuñı Cem terk itmez ise
Ki ezelden ol aña cānā vaṭendür *(G. 66/17). [n’ola]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı bākī kim ṣafā devrānıdur
N’ola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur *(G. 69/2). [n’ola]*

N’ola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz ü şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur *(G. 69/5). [n’ola]*

Ben aġladuḳça dil-ber gülse n’ola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister *(G. 73/3). [n’ola]*

N’ola dil-ber yüzüñ görmek dilersem
Ki zīrā bendeler sulṭānı ister *(G. 73/7). [n’ola]*

Çeşm-i mestüñ cān ile ger ceng iderse n’ola kim
Mest olanlar dāyimā şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 76/11). [n’ola]*

N’ola ġamzeñ oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cānuma cānā devādur *(G. 79/3). [n’ola]*

Ol yār-i cefā-pīşe n’ola ḳılsa cefālar
Zīrā ne ḳadar cevr ider ise naẕeridür *(G. 80/5). [n’ola]*

N’ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/9). [n’ola]*

Ger yıḳarsañ cevr ile n’ola Cemüñ göñlini kim
Lā-cerem maʿmūr olan āḫir ḫarāb üstindedür *(G. 83/13). [n’ola]*

N’ola diller cāy idinse zülfüñi
Çün zücācuñ yiri şehr-i Şāmdur *(G. 87/5). [n’ola]*

Ḳaṣd-ı cān ü dil iderse n’ola ġamzeñle gözüñ
Çünki tīġ oynamaḳ ol merdüm-i çālāke düşer *(G. 89/5). [n’ola]*

Sāye-i ḳaddüñi Cem üstine ṣalsañ n’ola kim
Sāye-i servi bilürsin ṣanemā ḫāke düşer *(G. 89/13). [n’ola]*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n’ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/3). [n’ola]*

Laʿlüñi ṣorduġuma ḫışm itse çeşmüñ n’ola kim
Mest olanlar yoḳ yire şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 104/11). [n’ola]*

N’ola ḳurbān olursam ḳaşlaruña
Ki sīmīn ḳabżalu müşkīn kemāndur *(G. 113/7). [n’ola]*

Cem sīnesine şerḥa çekerse ġamuñ n’ola
ʿIşḳuñ tecerrüdinde ḳalender degül midür *(G. 127/13). [n’ola]*

Gelmezse rāh-ı ʿışḳuña cāndan n’ola raḳīb
Elbet ṭoñuzluġını ḳomaz ḫar degül midür *(G. 127/15). [n’ola]*

Gül yüzüñ itse dilde n’ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/5). [n’ola]*

Ḫaṭṭı gizlense ḫayāli n’ola gelse gözüme
Mihr her geh ki ġurūb eylese ʿummāna yatar *(G. 131/5). [n’ola]*

Cem iderse bülbül-i şūrīde gibi nāleler
N’ola çün kim gösterür yüz ol gül-i ḫandānumuz *(G. 152/10). [n’ola]*

Ruḫı devrinde n’ola uyḫu ḥarām olsa Ceme
Mevsim-i gül olıcaḳ mürġ-ı ḫōş-elḥān uyumaz *(G. 159/17). [n’ola]*

Senüñ içün ölür isem n’ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/3). [n’ola]*

N’ola cevr ile ġamuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḥaḳ teʿālā çün bu işi baña taḳdīr eylemiş *(G. 167/11). [n’ola]*

Ḫadüñde n’ola mesken ḳılsa ḫaṭṭuñ
Ki olur dīnden çıḳanuñ yiri āteş *(G. 170/3). [n’ola]*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n’ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/7). [n’ola]*

Göñül marīżi n’ola yār derdin isterse
Ki derd-i yār ile bulur şifā ḳamu emrāż *(G. 180/7). [n’ola]*

Bārān yirine dīde-i Cem dökse ḳan n’ola
Ṭutdı güneş cemālini çün ebr-vār ḫaṭ *(G. 183/13). [n’ola]*

Añduḳça lebüñ cānā bulsam n’ola cāndan ḫaẕ
Kim ola ki almaya ol çeşme-i cāndan ḫaẕ *(G. 185/1). [n’ola]*

Ḫüsnüñ çerāġ uyarduġı meclisde iy ṣanem
Şemʿ-i felek olursa n’ola şemʿ-dān-ı şemʿ *(G. 190/6). [n’ola]*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N’ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/8). [n’ola]*

Anuñ vaṣlı içün n’ola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(G. 212/9). [n’ola]*

İy cān ṭabībi n’ola ki bīmāruñam senüñ
Şehd ü şifā lebüñ dise tīmāruñam senüñ *(G. 227/1). [n’ola]*

N’ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/3). [n’ola]*

Ruḫuñla zülfüñ añılduḳça olsa n’ola nizāʿ
Añılsa devr ü teselsül olur arada cedel *(G. 241/5). [n’ola]*

N’ola çāker olsa ʿanber müşk ile zülfeynüñe
Kim ṣaçuñdan eyler anlar iftiḫār iy dōstum *(G. 255/5). [n’ola]*

Ḫüsrevā kūh-i ġamuñda n’ola Ferhād gibi
Terk-i cān eyler isem şol leb-i şīrīnüñ içün *(G. 275/5). [n’ola]*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n’ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿḳūb içün *(G. 301/3). [n’ola]*

Gül yüzi şevḳi yādı ile n’ola
Ġonce-veş çāk olursa sīne bugün *(G. 304/11). [n’ola]*

Benüm ḥālümi bilmezseñ n’ola kim
Ne rūşen ola ṣayru ḫāli ṣaġa *(G. 318/11). [n’ola]*

Beni redd idüp añmazsañ n’ola kim
Dile gelmez düşen gözden ıraġa *(G. 318/15). [n’ola]*

Mesken ṭutar ise n’ola zülfüñde dil-i Cem
Zīrā ki gelür ḫōş dil-i bīmāre benefşe *(G. 319/15). [n’ola]*

N’ola iy Cem çekerseñ derd ü miḥnet
Ezelden oldur alnuñda nüvişte *(G. 334/9). [n’ola]*

Ceme raḥm eyleyüp şāhā n’ola luṭfuñla şād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/9). [n’ola]*

N’ola ger meyl-i kūyuñ eylese Cem
Ki uġratdı vaṭen derdi firāḳa *(G. 341/9). [n’ola]*

N’ola Cem zünnār-ı zülfüñ baġlanursa iy ṣanem
Kākülüñ küfri çü īmāna olupdur müştebih *(G. 348/9). [n’ola]*

Zülfüñ ġamında reng-i ruḫum şerḥin eyleyen
N’ola yazarsa müşk ile hem zaʿferān ile *(G. 355/8). [n’ola]*

Bī-gümān ger bī-kemān biñ ḳalbi ṣır dirsem n’ola
Hindū-yı zülf-i zirih-pūşı ki girmiş cevşene *(G. 361/11). [n’ola]*

Maḥzen-i sırrına dilde zülfi ḳufl ursa n’ola
Ejder olur çün ṭılısm ekşer bilürsüz maḥzene *(G. 361/13). [n’ola]*

Āh idüp dökerse n’ola gözleri yaşını Cem
Her seḥer saḳḳā olup işigüñi şular bigi *(G. 384/9). [n’ola]*

N’ola sünbül ṣaçuña ḳul olursa
Ki ṣaçuñdan ider ol iftihārı *(G. 389/3). [n’ola]*

N’ola Cem yoluña terk itse cānın
Ne ḳılsun oldur anuñ yoġ u varı *(G. 389/11). [n’ola]*

Ruḫı devrinde ne var kec-rev ise beydaḳ-ı ḫāl
Ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyledi itse n’ola ferzāneluġı *(G. 411/8). [n’ola]*

Nemek-i luṭfuñ ile bulmış iken leẕẕet cān
Bilmedüm gözlerüme ṭursa n’ola nān-ı kerem *(K. 1/78). [n’ola]*

Ger idersem rūz ü şeb efġān n’ola
Baña çün derd ile ġam hem-dem-durur *(Kıt. 1/3). [n’ola]*

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
N’ola ġamdan girībān eylesem çāk *(Kıt. 3/4). [n’ola]*

n’ol-: *Ne olur, ne çıkar II bir şey olmaz, oluverse, çok mu?*

N’ola vaṣluña irgürseñ nigārā
Cemi kim ol olupdur zār ü şeydā *(G. 11/13). [n’ola, -a]*

Dirler ki kerīm işi keremdür n’ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/11). [n’ola, -a]*

N’ola göñlümi maʿmūr eyler iseñ
Yıḳılaldan berü olmadı ābād *(G. 43/5). [n’ola, -a]*

N’ola ḫadeng-i ġamzeñ cānı ḳılursa yaġmā
Ol daḫı Cem garībe bir ḫōş saʿādet ancaḳ *(G. 200/9). [n’ola]*

N’ola iderse zülf ü ruḫuñ ṣubḥ u şām baḫs
Devr ü teselsül oldı çün olmaz tamām baḫs *(G. 32/1). [n’ola]*

N’ola ḳurtarsañ iy meh-rū beni sen
Ki zülfüñ boynuma dāyim resendür *(G. 66/11). [n’ola]*

Meclis içre n’ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/9). [n’ola, -sa]*

Laʿl-i dür-pūşuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N’ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/12). [n’ola]*

Māha beñzetsem n’ola çün meh gibi ḳılmaz ḳarār
Mihre beñzetsem ne var çün gün gibi hercāyīdür *(G. 105/3). [n’ola]*

Reng-i rūyı ile gözüm yaşına baḳsa n’ola kim
Zer ü sīmüñ naẕeri cānı feraḥ-nāk eyler *(G. 117/9). [n’ola]*

Ḳılsa yir genc-i ḫayāline göñülde n’ola yār
Çünki vīrāneler içre bu da vīrāne geçer *(G. 131/9). [n’ola]*

N’ola sīnemde ġamuñ ġamzeñ añup uyumasa
Ḫavf-i tīr olıcaġız ḫānede mihmān uyumaz *(G. 159/11). [n’ola]*

N’ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/1). [n’ola]*

Siyeh baḫtum elinden ben n’ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe būse kār-ı zülf *(G. 196/11). [n’ola]*

N’ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/7). [n’ola]*

Ḳılsañ Ceme teraḥḥum eyā seng-dil n’ola
Bunca zamān-durur ki dil-efgāruñam senüñ *(G. 213/9). [n’ola]*

Muḳīm olsa n’ola zülfüñde göñlüm
Gice her yir sarāyıdur ġarībüñ *(G. 214/3). [n’ola]*

N’ola feryādum işitmezseñ iy dōst
İşitmez nālesin gül ʿandelībüñ *(G. 214/7). [n’ola]*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe n’ola olsa delīl dil
Kim nār-ı nūr gibi görinür duḫān-ı müşk *(G. 217/17). [n’ola]*

Lebüñ aġzuma sögerse n’ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/3). [n’ola]*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n’ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/7). [n’ola]*

Zülfüñ içün n’ola ger cān ü dil eylerse nizāʿ
Var-durur devr ü teselsülde bilürsin çü cedel *(G. 228/11). [n’ola]*

Gözlerüm yaşı naẕerden düşdi merdüm-zādedür
N’ola raḥm itseñ aña kim ʿöẕr-ḫᵛāhumdur benüm *(G. 248/10). [n’ola]*

Olalı derd ü ġamuñla zār u zār iy dōstum
Kākülüñden n’ola olsam tārümār iy dōstum *(G. 255/2). [n’ola]*

N’ola Cem geyse başda tāc-ı devlet
Ki senüñ gibi ulu sulṭāna irdüm *(G. 256/9). [n’ola]*

Ġam ayaġına yüzüm ḫāk eylesem ʿayb eyleme
N’ola ʿizzet eylesem çün eski yārumdur benüm *(G. 264/6). [n’ola]*

Cānumı ditretse n’ola rūz-ı hecr
Zelzeletü’s-sāʿati ṣeyʾün ʿaẓīm *(G. 266/15). [n’ola]*

N’ola kirpük oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cāna yig-durur devādan *(G. 293/7). [n’ola]*

N’ola cāndan istesem çün yig-durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭen *(G. 295/5). [n’ola]*

Her pāresi çü zülfüñ öñinde şikestedür
Raḥm eyleseñ n’ola bu dil-i pāre pāreye *(G. 321/6). [n’ola]*

N’ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/11). [n’ola]*

Dil-ḫaste olmışam n’ola laʿlüñ şarābı ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derd-mendüñe *(G. 326/11). [n’ola]*

N’ola ṭapuña eylersem sücūdı
Ṭavāf eyleyen eyler secde ḥacda *(G. 340/5). [n’ola]*

Seni maḳṣūd idinen ʿışḳ ile yanarsa n’ola
Yiridür yanmaġ oda kim ki ṭaparsa ṣaneme *(G. 365/7). [n’ola]*

N’ola ben bendeñe raḥm eyler iseñ
Ki terk eylemişem yoluña cānı *(G. 373/11). [n’ola]*

Cem n’ola pāyüñe gözden ḳılsa seyyāre niṣār
Kevkeb-i çarḫa şeref virür çü mūzeñ kebkebi *(G. 400/13). [n’ola]*

Güneş gibi n’ola her yire pertev itse göñül
Çü mihre ʿādet olupdur ki ola hercāyī *(G. 402/7). [n’ola]*

Kaʿbe yüzüñe Mescid-i Aḳṣā disem n’ola
Oldı nişān yüzüñdeki zülfüñ ḳumāmesi *(G. 409/7). [n’ola]*

N’ola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secde-gāh *(Kıt. 2/3). [n’ola]*

Ger sen āhū şikāra gelse n’ola
Serv-ḳaddüñ kināra gelse n’ola *(Mua. 35/1). [n’ola]*

Ger sen āhū şikāra gelse n’ola
Serv-ḳaddüñ kināra gelse n’ola *(Mua. 35/2). [n’ola]*

Şu kim ḥalvā-yı laʿlüñden naṣīb[i] ḫalḳ olmışdur
N’ola dendānuma irse benüm çün ḫalḳ olmışdur *(Mua. 118/2). [n’ola]*

Ġamzeñüñ evveline zülfüñ ulaşup şanemā
Ḫālüñi ġayb yüzinden n’ola eylerse hebā *(Mua. 152/2). [n’ola]*

Ger serv ola şol ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
N’ola dinür el-cinsü ile’l-cinsi yümeyyil *(Mua. 289/2). [n’ola]*

Egerçi ʿālem içre bī-nevāyam
N’ola çün ḥüsnüñ ile āşināyam *(Mua. 295/2). [n’ola]*

Çeşmüñe ʿarż-ı naẓīr eylerse nergis n’ola ki
Her neye baḳarsa aḥvel eyler iṣbāt-ı naẓīr *(Müf. 7/1). [n’ola]*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n’ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi olduġı var *(G. 55/5). [n’ola]*

Mesken itse n’ola ger genc-i ḫayālüñ göñlümi
İy ṣanem genc-i nihān yiri ḫarāb altındadur *(G. 86/5). [n’ola]*

Ger ṭaleb ḳılur isem laʿlüñi n’ola dem-be-dem
Çün kim oldur bizüm iy meh çeşme-i ḥayvānumuz *(G. 151/7). [n’ola]*

Ḫaṭṭı irişdi ise n’ola ġam yime göñül
Kim gül-sitān içinde biter sebze-zār ḫaṭ *(G. 182/3). [n’ola]*

Şād-mān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile n’ola
Çekerem ṣādluġı yirine derd ü ġemini *(G. 385/11). [n’ola]*

Sinüme uġrayıcaḳ n’ola sögüp geçse ḥabīb
Ki melek daḫı ḳılur ḳabr-i ġarīb üzre duʿā *(G. 7/3). [n’ola]*

N’ola ger cevr ü cefā eylerseñ iy meh-rū baña
Kim senüñ cevr ü cefāñ ile göñül ḫurrem-durur *(G. 78/7). [n’ola]*

Çün ġamzeñ oḳınuñ dil ü cānum siperidür
N’ola ne ḳılursañ bāña pes luṭf eseridür *(G. 80/2). [n’ola]*

N’ola keremüñden bāña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/11). [n’ola]*

Ḫāke düşse gözlerüm yaşı n’ola
Bī-behā olmaz çü ṭopraḳda güher *(G. 133/5). [n’ola]*

Maḥrem şi‘ārı mūtū min-ḳabli en temūtū
İḥrām ile bürinüp nola kefen geyersem *(G. 274/8). [nola]*

n’ol-: *Ne oldu?*

Fürḳatde yār vaṣlın añup aġlayup direm
Ḳanı diyārumuz ‘acabā n’oldı yārumuz *(G. 153/16). [n’oldı]*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N’oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/8). [n’oldı]*

Gerçi kim cürm ü ḫaṭādur işümüz n’oldı ‘aṭā
Gerçi kim iki elüm ḳanda velī ḳanı kerem *(K. 1/131). [n’oldı]*

Ḫaber bülbül çü gül yüzinden aldı
İşit kim bülbül-i şūrīde n’oldı *(Mua. 160/2). [n’oldı]*

nübüvvet: *Nebilik, peygamberlik.*

Meşhūr olalı işbu cihānda nübüvvetüñ
Uydı sözüñe Deylem ü Türk ü ‘Arab ‘Acem *(K. 7/11). [nübüvvetüñ, -üñ]*

Oldı ‘ināyetüñ ile ‘ālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu ni‘ām *(K. 7/16). [nübüvvetüñ, -üñ]*

nücūm: *Yıldızlar.*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy ṣanem
Di bāña ism-i şerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/1). [nücūm]*

nücūmī: *Astronomi ve astrolojiyle uğraşan kimse.*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẓām *(Mua. 16/1). [nücūmī]*

nūḥ: *Dokuz. Sayı sıfatı.*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/2). [nüh]*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫıdmetüñe oldı püşt-ḫam *(K. 7/60). [nüh]*

nūḥ: *Hz. Nuh Peygamber.*

Yidi yıl Eyyūba derd ü renc ü ġam yoldaş idüp
Nūḥa öz kendü tenūrından viren ṭūfān felek *(Terk. 2/8). [nūḥa, -a]*

nūḥ-ı luṭf: *Lütuf Nuh'u, lütfun Nuh peygamberi.*

Nūḥ-ı luṭfuñ eger irgürmeye keştī-i necāt
Ġarḳ ider baḥr-i belāya beni ṭūfān-ı kerem *(K. 1/91). [nūḥ-ı luṭfuñ, -uñ]*

nuḳaṭ: *Noktalar; "nokta"nın cem'idir.*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/1). [nuḳaṭ]*

nuḳaṭ-ı ḫāl: *(Yüzdeki) benin noktaları.*

Ḫaṭṭuñda görinmez nuḳaṭ-ı ḫāl didüm dir
Taʿlīḳa daḫı zīver-i iʿrāb ne ḥācet *(G. 29/7). [nuḳaṭ-ı ḫāl]*

nuḳl-i ġufrān: *Bağışlanma, af mezesi.*

Cemüñ cām-ı vücūdın Ḥaḳ mey-i ʿadn ile pür ḳılsun
Ṣunulsun nuḳl-i ġufrān bezmi bulsun zeyn ü zīb ancaḳ *(K. 9/46). [nuḳl-i ġufrān]*

nuḳl-i şeker: *Şeker mezesi.*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Lezzet virürse cezbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/107). [nuḳl-i şeker]*

nuḳl-i ṣoḥbet: *Sohbet, muhabbet mezesi.*

Çeşm ü laʿlüñ yād idelden dil-berā
Nuḳl-i ṣoḥbet şekkerīn bādāmdur *(G. 87/4). [nuḳl-i ṣoḥbet]*

Nuḳl-i ṣoḥbetde leb ü çeşmüñi yād eyleyeli
Şekkerīn itdi ḳamu pisteyi bādām-ı lebüñ *(G. 219/9). [nuḳl-i ṣoḥbetde, -de]*

nuḳl-i zebīb: *Kuru incir, kuru üzüm çerezi.*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Lezzet virürse cezbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/108). [nuḳl-i zebībi, -i]*

nükte-i cān: *Canın ince anlamı.*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/2). [nükte-i cāndan, -dan]*

nükte-i esrār-ı ġayb: *Gaybî sırların ince manaları.*

Nükte-i esrār-ı ġaybı ol bilür
Kim ola sırr-ı dehānuñdan ḫabīr *(G. 107/3). [nükte-i esrār-ı ġaybı, -ı]*

nümāyan ol-: *Görünür hâle gelmek.*

Şol oğraş bozdı Papa ḥīlesin biz de ḫalāṣ olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı ṣīb ancaḳ *(K. 9/38). [nümāyan oldı]*

nümūne: *Nitelikleri hakkında bir fikir vermek üzere bir bütünden alınan parça, örnek.*

Ṣaçı çīninde miʾrāt-i cemālinden cihān peydā
Nümūne ʿarż ider zülfi meger kim naḳş-ı Mānādan *(G. 305/8). [nümūne]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümüne bu yiter *(G. 98/6). [nümūne]*

nūn: *"Nun" harfi II sevgilinin kaşları.*

Lām-ı zülfüñ ʿışḳına Cem ḫōd elifden ṭoġrıdur
Ḳaşlaruñ nūnı gibi ḳaddini dāl itmek neden *(G. 288/18). [nūnı, -ı]*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/6). [nūnı, -ı]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/8). [nūn]*

nūn-ı ḳudret: *Kudret nunu (nun harfi) II nun ve sad harflerinden oluşan nass kelimesinin ilk harfi olan nun.*

Saña naṣṣ ile gelmiş ḳatl-i ʿuṣṣāḳ
Ki ḳaşuñ nūn-ı ḳudretdür gözüñ ṣād *(G. 48/10). [nūn-ı ḳudretdür, -dür]*

nūr: *Işık, ziya, aydınlık, nur.*

Ḳoma ki yana nār-ı ġama ümmet-i ʿışḳı
Fer virdi yüzüñ nūrına çün nūr-ı Muḥammed *(G. 42/14). [nūrına, -ı, -n, -a]*

Birinüñ ḳandīl-i rūyından alur nūr āftāb
Birinüñ tāb-ı ruḫından nūr umar cirm-i ḳamer *(G. 138/6). [nūr]*

Zülf-i şeb-rengüñi pinhān itme rūyüñ çün olur
Āftābuñ nūrı ḥüsnüñ pertevinden muḳtebes *(G. 162/6). [nūrı, -ı]*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/10). [nūrı, -ı]*

Cemāl-i nūrı gözüm nūrını żaʿīf eyler
Ki ḥüsni muṣḥafına ṣırçadan yaḳar ḳandīl *(G. 244/9). [nūrını, -ı, -n, -ı]*

Ṣaçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrın görüp īmāna irdüm *(G. 256/6). [nūrın, -ı, -n]*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān *(G. 292/14). [nūrı, -i]*

İtdi bir mihr-i cihān-tāb tecellā bu gice
Kim ḳamer nūrı aña olmadı hem-tā bu gice *(G. 324/2). [nūrı, -ı]*

Nār ü nūra ʿārızı nūrın nice teşbīh idem
Kim bulınmaz ruḫlarınuñ nārı nūr ü nārda *(G. 346/7). [nūrın, -ı, -n]*

Ṣaçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi *(G. 392/8). [nūrın, -ı, -n]*

Göz göre ḳaçan nūrına inkār idelerdi
Aʿmā degül imişse eger millet-i Tersā *(K. 5/193). [nūrına, -ı, -n, -a]*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki evvel olmış idi küfr ile ẓulem *(K. 7/25). [nūr]*

Nūr ile cihānı itdi zībā
Ḥüsnüñ güni ideli tecellā *(Terc. 1/17). [nūr]*

Başdan ayaġa nūr idi ẕāt-ı ḥamīdesi
Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/61). [nūr]*

Yā Rab ʿināyet eyle ki türbem türābını
Nūr ile rūşen ide mezārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/258). [nūr]*

Nūr ile gün bigi ḳıla leyl-i ḍalāleti
Dīdār açarsa luṭfı nehārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/141). [nūr]*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/80). [nūr]*

nūr: *Aydınlık, ışık II kalp gözüyle his ve idrak edilen gönül açıcı aydınlık, manevî ışık; sevgilinin yüzü.*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 6/12). [nūra, -a]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 7/12). [nūra, -a]*

nūr: *Nur suresi.*

Cemālüñ muṣḥafından şemʿ-i meclis
Ḳılur nūr āyetin her gice ezber *(G. 132/12). [nūr]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫatṭuñ sūresin ḥıfẓ itmege
Ṣubḥa dek nūr āyetin her gice ezberler çerāġ *(G. 194/4). [nūr]*

nūr al-: *Işık almak, aydınlanmak, feyz almak.*

Birinüñ ḳandīl-i rūyından alur nūr āftāb
Birinüñ tāb-ı ruḫından nūr umar cirm-i ḳamer *(G. 138/5). [nūr alur, -ur]*

Nicesi dūr olam ṭapuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr *(Kıt. 4/4). [nūr alur, -ur]*

nūr it-: *Aydınlatmak.*

Her geh ki āftāb-ı cemālüñ ẓuhūr ider
Başdan başa cihān yüzini cümle nūr ider *(G. 134/2). [nūr ıder, -er]*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zamāne olmış idi küfre müttehem *(K. 7/7). [nūr itdüñ, -dü, -ñ]*

nūr ile żiyā bul-: *Nur ve ışık bulmak.*

Ṭarf-ı zamāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-i cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı *(K. 6/15). [nūr ile żiyā bulmaġ, -maġ]*

nūr ol-: *Işıkla dolmak, parlamak, nurlanmak.*

Ḥaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḫı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/13). [nūr ola, -a]*

nūr ü nār: *Işık ve ateş.*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr ü nār *(K. 2/14). [nūr ü nār]*

Nār ü nūra ʿārızı nūrın nice teşbīh idem
Kim bulınmaz ruḫlarınuñ nārı nūr ü nārda *(G. 346/8). [nūr ü nārda, -da]*

nūr u żiyā: *Nur ve ışık.*

ʿUşşāḳa çü ḥüsnüñ güneşi nūr u żiyādur
Kim aña ḳamerden *(Mua. 193/3). [nūr u żiyādur, -dur]*

nūrānī: *Aydınlık, parlak, nurlu.*

Ne ḥāṣıl itmeyicek bezmümüzi nūrānī
Ṭutam ki burc-ı melāḥatde āftāb olasın *(G. 283/3). [nūrānī]*

nūrānī ḳıl-: *Işıl ışıl etmek, nurlandırmak.*

Ḳılmaġa bezm-i cānı nūrānī
Niçün ol ruḫları ḳamer gelmez *(G. 147/11). [nūrānī ḳılmaġa, -maġ, -a]*

nūr-ı cebīn: *Alın nuru, ışığı, parlaklığı.*

Gelmez ḫayāl [ü] vehme ḫayāli Muḥammedüñ
Bir ḥarf vaṣfın itmeye ervāḥ-ı mā-sivā *(Terk. 1/73). [nūr-ı cebīni]*

nūr-ı cemāl: *(Sevgilinin) güzel yüzünün nuru, ışığı.*

Burkaʿuñ keşf itmege bir dem olursa ger mecāl
Cem göñül terkin ḳılur tā görine nūr-ı cemāl *(Mua. 101/2). [nūr-ı cemāl]*

Gün yüzüñüñ ḥicābı ḳaçan kim niḳāb ola
Nūr-ı cemālüñ ile niḳāb āftāb ola *(G. 369/2). [nūr-ı cemālüñ, -üñ]*

nūr-ı ḫudā: *Allah'ın nuru.*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/13). [nūr-ı ḫudā]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/13). [nūr-ı ḫudāyı, -y, -ı]*

nūr-ı īmān: *İman nuru.*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāli pertevinden nūr-ı īmān bundadur *(G. 72/10). [nūr-ı īmān]*

nūr-ı Muḥammed: *Hz. Muhammed'in nuru.*

Ḳoma ki yana nār-ı ġama ümmet-i ʿışḳı
Fer virdi yüzüñ nūrına çün nūr-ı Muḥammed *(G. 42/14). [nūr-ı muḥammed]*

nūr-ı żiyā: *Işığın nuru, aydınlığı.*

Ḳalmışdı cümle küfr ẓalāmında ḍāllīn
Hādī irişdi nūr-ı żiyāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/8). [nūr-ı żiyāsı, -sı]*

nūrun ʿalā nūr: *"Nur üstüne nur", Kur'ân-ı Kerîm, Nûr (24)/35.*

Ḳamer alnuñ güneş ruḫ-sāruñ üzre
Görenler didi kim nūrun ʿalā nūr *(G. 77/4). [nūrun ʿalā nūr]*

nūş: *İçki.*

Şarāb-ı laʿlin itmezseñ tenāvül
Belā bil nūşını nīş-i belā bil *(G. 236/4). [nūşını, -ı, -n, -ı]*

Nūşın[ı] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Şanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/107). [nūşın[ı], -ı, -n, -ı]*

nūş eyle-: *İçmek, yudumlamak.*

Mey-i ṣāfīyi nūş eyle ṣafā-yı laʿl-i sāḳīden
Ki dil āyīnesi jengine bundan yig cilā olmaz *(G. 154/3). [nūş eyle]*

Bezm-i Ṣafāyı ḫōş ṭut şevḳ üzre Merve ḥaḳḳı
Nūş eyle cām-ı vaḥdet ʿişret demidür iy Cem *(G. 274/14). [nūş eyle]*

Cām-ı Cem nūş eyle iy Cem bu Fireng-istāndur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur *(K. 8/1). [nūş eyle]*

Şunmaġa zehr-i ġamuñ nīşini nūş eylemege
Dehenüñ ḥoḳḳa-i laʿlin ṭolu tiryāk eyler *(G. 117/7). [nūş eylemege, -meg, -e]*

nūş it-: *İçmek, yudumlamak.*

Nūş ideli ʿışḳuñuñ meyin cān
Oldum çü bu sözden āgeh iy yār *(Terc. 1/75). [nūş ideli, -eli]*

Gülün hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı *(G. 388/5). [nūş idelüm, -e, -lüm]*

Mār-ı zülfüñ zehrini nūş idene
Būse-i laʿl-i lebüñ tiryākdür *(G. 93/3). [nūş idene, -en, -e]*

Meclis içre n'ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/9). [nūş ider, -er]*

Ẓulmet-i zülfinde ḫaṭṭı lebleri ḳatında şan
Ḫıżrdur ḳarañuluḳda āb-ı ḥayvān nūş ider *(G. 75/4). [nūş ider, -er]*

Var ise devlet-i bāḳī budur Cem
Ki yār ile bile nūş iderem mey *(G. 391/10). [nūş iderem, -er, -em]*

Nice çekesin derd ü firāḳ ile ġam iy Cem
Demdür ki ḳadeḥ nūş idesin olmaġa bī-ġem *(Mur. 3/26). [nūş idesin, -e, -sin]*

Eger dilden dilerseñ seyr-i lāle
Lebi yādına var nūş it piyāle *(Mes. 1/50). [nūş it]*

Gözüñ yādına mey nūş itdi nergis
Anuñ-çün oldı çeşmüñ gibi maḫmūr *(G. 77/11). [nūş itdi, -di]*

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmedin
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān elvedāʿ *(G. 189/3). [nūş itmedin, -me, -di, -n]*

Leb-i laʿlüñ şarābından ezel bezminde nūş itmiş
Göñül mest ü ḫarāb oldı gör ol ḫamruñ ḫumārından *(G. 286/3). [nūş itmiş, -miş]*

nūş ḳıl-: *İçmek, yudumlamak.*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rūzgār *(G. 60/15). [nūş ḳıl]*

Teşnelükden ölme iy dil çün yitişdüñ nūş ḳıl
Çekmedin ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(G. 72/3). [nūş ḳıl]*

nūş-dārū-yı leb: *(Sevgilinin) dudak ilacı; şarabı.*

Nūş-dārū-yı lebüñ menʿ itme kim dīvāne-vār
Uyḫu gelmez gözüme evhām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/9). [nūş-dārū-yı lebüñ, -üñ]*

nüsḫa: *Sayfa.*

Gül nüsḫasında göstere Yāḳūt şīvesin
Reyḥān ḫaṭuñ yazarsa lebüñde ġubār nesḫ *(G. 40/3). [nüsḫasında, -sı, -n, -da]*

ʿĀrıżuñ nüsḫasında ḫaṭṭuñı gör
Kim nice nesḫ-i āb-dār yazar *(G. 130/13). [nüsḫasında, -sı, -n, -da]*

Laʿlüñ kenārına yazalı ḫaṭ ġubār ḫaṭ
Yāḳūt nüsḫasında ḳodı yādigār ḫaṭ *(G. 183/2). [nüsḫasında, -sı, -n, -da]*

nüsḫa-i ḫaṭṭ: *Sevgilinin yanağındaki ayva tüylerinin nüshası.*

Müşk ile zülfüñ çeker her ṣafḥada bir ḳayd-ı ṣaḥḥ
Devr-i çeşmüñde olaldan nüsḫa-i ḫaṭṭuñ saḳīm *(G. 262/6). [nüsḫa-i ḫaṭṭuñ, -uñ]*

nüsḫa-i yāḳūt: *Yakut nüshası.*

Nüsḫa-i Yāḳūt ḫaṭṭın ebter eyler ḫaṭṭ-ı dōst
Laʿlinüñ girdinde rūşen olalı bu ḥüsn-i ḫaṭ *(G. 184/5). [nüsḫa-i yāḳūt]*

Ḳılalı nüsḫa-i Yāḳūtdan ḫaṭın tercīḥ
Yazıldı laʿl-i dürer-bārı üzre ente melīḥ *(G. 38/1). [nüsḫa-i yāḳūtdan, -dan]*

nūş-ı şafā: *Neşe, huzur içkisi.*

Nūş-ı ṣafā yirine virür nīş-i ġam baña
Şekker yirine ṣunalı zehr-i belā felek *(Terk. 3/5). [nūş-ı ṣafā]*

nuṣret bul-: *Zafer kazanmak.*

Ḳanġı ṣafda k'ola bulur nuṣret
ʿAlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/33). [nuṣret bulur, -ur]*

nuṣret-i Ḥaḳ: *Allah'ın yardımı.*

Ḳaṭʿ itse tīġı ṭañ mı Naṣārā ḳılubanı
Çün nuṣret-i Ḥaḳ oldı naṣīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/204). [nuṣret-i ḥaḳ, -dı]*

nuṭḳ: *Söz, kelam.*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inşā *(K. 5/139). [nuṭḳa, -a]*

nuṭḳa gel-: *Dile gelmek, konuşmak, konuşmaya başlamak.*

Cān ḳumrısı nuṭḳa gelicek muḳrī-i ḳudret
Bu maṭlaʿ-ı tevḥīdi ḳılur ḳalbine ilḳā *(K. 5/141). [nuṭḳa gelicek, -icek]*

Lebüñ ölü dirildür nuṭḳa gelse
Kerāmet mi ki bu yā ḫōd velāyet *(G. 24/9). [nuṭḳa gelse, -se]*

nuṭḳ-ı maḳāl bul-: *Kelam mahareti, konuşma becerisi bulmak.*

Ḥükmüñ ile oldı gül gül-zārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı maḳāl *(K. 3/16). [nuṭḳ-ı maḳāl buldı, -dı]*

nuṭḳ-ı Mesīḥā: *Hz. İsa'nın sözü, nefesi (canlı, canlandırıcı, etkileyici söz bağlamında).*

Öldüm ümīd-i būseñ ile iy ṣanem yitiş
Ḳılma dirīġ nuṭḳ-ı Mesīḥāyı bir nefes *(G. 165/4). [nuṭḳ-ı mesīḥāyı, -y, -ı]*

nüvişte: *Yazılmış.*

Cemālüñ berg-i güldendür sirişte
Ḫaṭun üstinde ʿanberden nüvişte *(G. 334/2). [nüvişte]*

N’ola iy Cem çekerseñ derd ü miḥnet
Ezelden oldur alnuñda nüvişte *(G. 334/10). [nüvişte]*

o: *O, işaret zamiri.*

Sünbül-i cennet oldı çün zülfüñ
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ne ḫaṭā *(G. 5/12). [aña, -ñ, -a]*

Dehānuñda leb-i cān-baḫ[ş]uñı rūḥum odur dirdüm
Eger kūy-i ʿademde itmiş olsa menzilin ʿĪsā *(G. 10/7). [odur, -dur]*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/8). [o]*

Ümīdi zülfüñe ṭutdum velī āh
O daḫı ʿömr bigi bī-vefādur *(G. 79/18). [o]*

Geçdi dilden şu tīr-i ġamze didüm
Didi ġam yime kim o daḫı geçer *(G. 88/4). [o]*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/2). [odur, -dur]*

Ḥākim o-durur yine baña ẓulmi ol eyler
Ben kime şikāyet ḳılayın yārüñ elinden *(G. 284/3). [o-durur, -dur, -ur]*

İy Hādī-i pür-ʿizzet ü [i]y Ḳādir-i bī-çūn
Ṣol ẕāt-ı Ḥaḳ içün ki odur menzil-i Ṭā-hā *(K. 5/168). [odur, -dur]*

Ṭuġrā-yı ḳaşı ṭoġraduġına lebleri
Zülfeyn-i dil-ber ile o bürhān gösterür *(Mua. 67/2). [o]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/64). [o]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/80). [o]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/94). [o]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/48). [o]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/16). [o]*

o: *O, işaret sıfatı.*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/14). [o]*

Ḥükmi var cevr iderse ḳılsun yār
Bendeyem ben o pādişāhumdur *(G. 53/6). [o]*

Ne ḥāṣıl ʿışḳı olmayan göñülde
Ḫarāb olsun ol o kim bī-hevādur *(G. 79/8). [o]*

Zülf-i müşkīnüñi fitrāk-i dil ü cān ideli
Dil ü cān ẕevḳ u ṣafā ile o fitrāke düşer *(G. 89/8). [o]*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/12). [o]*

Cān aldı gözüñ būse virem didi dehānuñ
Cānum yirine cān olan āḫir o nefesdür *(G. 99/8). [o]*

Bir bencileyin naḳd-i dil ü cānı ḳılup ḫarc
Cān ile o bāzāra ḫarīdār kimüñ var *(G. 103/20). [o]*

İy Cem dem oldı çāk idesin ṣabr yaḳasın
Çün dāyimā o mūy-miyānı ḳoçar kemer *(G. 116/14). [o]*

Cem hevā-yı kākülüñden ḫāk olupdur ṭut elin
Nice bir zülfüñ o miskīni ḳıla pā-māller *(G. 119/18). [o]*

Cem yaraşur o servi kināra çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/15). [o]*

Cem sīneñi siper ḳıl o tīr-i ḫadenge kim
Sehm-i saʿādete çü bilürsin nişān imiş *(G. 166/13). [o]*

Didüm Cem defterüñde nicedür dir
Bu defterde o dīvāne yazılmış *(G. 168/10). [o]*

Cān vireli yoluñda ṣanma ki ziyān itdüm
Aṣṣı baña oldur kim buldum o ziyāndan ḥaẕ *(G. 185/8). [o]*

ʿUmmān dimezdi kimsene eşküm muḫīṭine
Ger mā-cerā o ḥālete olmasa mā-ṣadaḳ *(G. 206/4). [o]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/5). [o]*

Gūy-ı melāḥat olmaġa meydān-ı ḥüsnde
Zülf-i muʿanberin o mehüñ ṣavlecān ṭutuñ *(G. 220/8). [o]*

İy cān ü dil yüzin o mehüñ gül-sitān idüñ
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idüñ *(G. 221/1). [o]*

Çün yaşlarum yüzümden aḳar āsitānına
Bārī yüzüm o Kaʿbede zer nāv-dān idüñ *(G. 221/6). [o]*

El ṣundı dehānına diyü zülf-i siyāhı
Yoḳ cürm ile aşılmaḳ o miskīne ne müşkil *(G. 242/4). [o]*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/10). [o]*

Dün Cemi öldürmege ʿahd eylemiş idüñ bugün
Şöyle beñzer kim o ḫayr işe peşīmānsın begüm *(G. 252/14). [o]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/8). [o]*

Düşelden ʿışḳına yārüñ belā vü miḥnet ü ġamla
Dil-i Cem bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından *(G. 285/14). [o]*

Zülf-i kāfir-kīşüñi gör kim ḫaṭ-ı müşkīnüñe
Baş ḳoşup āḫir o miskīni çıḳarmış dīnden *(G. 296/6). [o]*

Ḳanda kim pāyüñ nişān-ı şekl-i miḥrāb eylese
Niçe yıllar secde-gāh olur o yir Cibrīl içün *(G. 302/8). [o]*

Dir müddeʿī cān alsa gerek cānuñı didüm
Cānuma benüm minnet o cānāne gerekse *(G. 322/8). [o]*

Hecrüñ şebini vaṣl ile çün rūşen eylemez
Yanmaḳ o dilde şemʿ-i maḥabbet ne fāyide *(G. 328/8). [o]*

Devletümdür viṣāl-i yār ammā
Baña yār olmadı o devlet āh *(G. 329/4). [o]*

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm gibi o ḥāletde siyeh-kār olmasun kimse *(G. 331/2). [o]*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḥāli bir ḳıl üstine *(G. 356/10). [o]*

Bir mūy ḳoparmışsın o merġūl-i siyehden
Umar mısın anı ki ḳala yanuña şāne *(G. 359/3). [o]*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/2). [o]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/5). [o]*

O meh-rū ʿışḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk *(Kıt. 3/5). [o]*

Lebüñ añduḳça olur rāh-ı ʿadem çünki ʿıyān
Vehmi vardur o yola gitmeye iy cān-ı cihān *(Mua. 10/2). [o]*

Zülfeyni o māhuñ biri cīm oldı biri lām
Tā kim dönicek lām bula ṭālib olan nām *(Mua. 97/1). [o]*

O ẕevḳ ile gidüp kendüden āḫir
Biraz yitdi gine kendüye geldi *(Mua. 160/3). [o]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/32). [o]*

o: *O, üçüncü tekil şahıs zamiri.*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 6/5). [aña, -ñ, -a]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 7/5). [aña, -ñ, -a]*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/7). [o]*

Anuñ içün yoluña cān virürem
Kim budur ʿāşıḳa kemāl iy dōst *(G. 18/11). [anuñ, -nuñ, -]*

Sūziş-i ʿışḳı beni şöyle yaḳupdur oda kim
Sözümi her kim işidürse hemān o da yanar *(G. 90/4). [o]*

Belā-durur ġam ü derd-i ḥabībi ben bilürem
Velī odur yine ol ġam ṭabībi ben bilürem *(G. 268/2). [odur, -dur]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/110). [o]*

ocaġ: *Ocak, ateş yakılan yer.*

Cem göñül mürġını kebāb itdi
ʿIşḳı dil ocaġında yaḳalı od *(G. 47/10). [ocaġında, -ı, -n, -da]*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/8). [ocaġıdur, -ı, -dur]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/10). [ocaġında, -ı, -n, -da]*

od: *Ateş.*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/7). [odum, -um]*

Ger gözlerümüñ yaşını fürḳat odı her dem
Ḳurıtmasa ʿālemleri ʿummān ider iy dōst *(G. 21/5). [odı, -ı]*

Şol deñlü eser ḳıldı firāḳuñ odı cāna
Kim ney ḫōş olup nāle vü efġān ider iy dōst *(G. 21/11). [odı, -ı]*

Göñlüñe āhum odı itmez eser
Seng-i ḫārā mıdur ʿaceb ya ḥadīd *(G. 44/7). [odı, -ı]*

Cem göñül mürġını kebāb itdi
ʿIşḳı dil ocaġında yaḳalı od *(G. 47/10). [od]*

Yanar idüm ʿışḳ odına aġlamasam rūz ü şeb
Lā-cerem kim āb olıcaḳ āteşi teskīn ider *(G. 58/11). [odına, -ı, -n, -a]*

Vaḳtidür ḳurtar Cem-i miskīni ġamdan dil-berā
Hecrüñ odına yanar dāyim ʿaẕāb altındadur *(G. 85/14). [odına, -ı, -n, -a]*

Her gice şemʿ-i ruḫuñ yādına āh eyleyicek
Āhum odı şanemā ḳubbe-i eflāke düşer *(G. 89/12). [odı, -ı]*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/8). [odı, -ı]*

Dil-berā eyle ḥaẕer āhum odından ki benüm
Āteş-i āhum ile kevn ü mekān oda yanar *(G. 90/9). [odından, -ı, -n, -dan]*

ʿIşḳuñ odında Cemüñ ḥālini gören didi kim
Kim ola kendözini āteş-i sūzāne atar *(G. 92/9). [odında, -ı, -n, -da]*

Ben ne ḥāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/5). [odına, -ı, -n, -a]*

Cigerüm yaḳdı kül itdi gül-i ruḫ-sāruñ odı
Ol güle neşv ü nemā viren ol oduñ külidür *(G. 111/3). [odı, -ı]*

Cigerüm yaḳdı kül itdi gül-i ruḫ-sāruñ odı
Ol güle neşv ü nemā viren ol oduñ külidür *(G. 111/4). [oduñ, -uñ]*

Ṭopraġa dökdi hevāñ odı Cemüñ yüzi ṣuyın
Ṣu gibi çünki göñül gördügi oġlana aḳar *(G. 131/13). [odı, -ı]*

Göñülde ʿışḳuñ odı kim kem olmaz
Gözüm nem olmaduġı bir dem olmaz *(G. 141/1). [odı, -ı]*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/11). [odına, -ı, -n, -a]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẓer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/1). [odlarına, -lar, -ı, -n, -a]*

Teraḥḥum eyle Ceme kim firāḳ odı her dem
Eritdi cānını ġam pūtesinde hem-çü raṣāṣ *(G. 178/13). [odı, -ı]*

Ṣan od içinde pūte-i ṣarrāfdur kim ol
Reng-i ruḫum gibi ṭoludur zer miyān-ı ṣemʿ *(G. 190/9). [od]*

Bir kez öñinde ṣevḳ ile yanup yaḳılmaġa
Cān atup oda rūṣen ider her mekān[ı] ṣemʿ *(G. 190/38). [oda, -a]*

ʿIşḳ odın bu sīne-i mecrūḥdan defʾ itmege
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyḥūn eyledüñ *(G. 211/7). [odın, -ı, -n]*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/9). [odına, -ı, -n, -a]*

Dilā çün ʿışḳ odına yana girdüñ
Çü yanmaḳdan ḳaçarduñ yā ne girdüñ *(G. 225/1). [odına, -ı, -n, -a]*

Ruḫlaruñ odında zülfüñ ʿūd imiş ʿanber ḫaṭuñ
Bezm-i ḥüsnüñde anuñ-çün gezdürür micmer ḫaṭuñ *(G. 226/1). [odında, -ı, -n, -da]*

Didiler ʿışḳından anuñ n’eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/14). [odı, -ı]*

Nice ṣerḥ eyleyeyin ḳandīl-i ḥüsnüñ pertevin
Şemʿ bigi odda yanar söyledüginçe dilüm *(G. 254/10). [odda, -da]*

Kül oldum ben sözüm od oldı iy dōst
Kerem ḳıl gel beni söyletme epsem *(G. 263/3). [od]*

Derd ü belāsı baña yiter niçe bir göñül
ʿIşḳ odına ṭutışmaġa ben reh-nümāñ olam *(G. 267/6). [odına, -ı, -n, -a]*

Biñ yıl yanarsa ʿışḳ odına bir ḳarāra Cem
Baḥr-i ġamuñda gelmeye her-giz kenāra Cem *(G. 273/1). [odına, -ı, -n, -a]*

Her ḳaçan kim ḥasret-i rūyüñle ḳılam dilden āh
Āhum odından yanar oda felekde mihr ü māh *(G. 327/2). [odından, -ı, -n, -dan]*

Göñül hicrān odından ḥamdü lillāh
Söyindi irmiş iken iḫtirāḳa *(G. 341/7). [odından, -ı, -n, -dan]*

Şu gibi dökdüm hevāñ odında ṭopraḳ başuma
İy dirīġā vāḳıf olmaduñ daḫı aḥvālüme *(G. 347/3). [odında, -ı, -n, -da]*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k’ol ṭaş āb ola *(G. 368/10). [od]*

Yoluña cān viren bu revā mı ki dil-berā
Fürḳat odı ile dil ü cānı kebāb ola *(G. 368/8). [odı, -ı]*

Deleli sīnemi ḫadeng-i cefā
Bī-dil oldum hevāñ odına çü ney *(G. 394/6). [odına, -ı, -n, -a]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/9). [odı, -ı]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/1). [odına, -ı, -n, -a]*

Āh ü efġān itdügüme derd ile
Göyinür āhum odından mihr ü māh *(Kıt. 2/14). [odından, -ı, -n, -dan]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/1). [odına, -ı, -n, -a]*

ʿIşḳ odı dilde cāvidān yigdür
Sīne dāġuñla pür-nişān yigdür *(Mua. 68/1). [odı, -ı]*

Āhum odı şu resme yandurdı
Daḫı yazmaġa döymedi ḫāme *(Mua. 270/3). [odı, -ı]*

od düş-: *Ateş düşmek, tutuşmak II çok üzülmek, acı duymak.*

Devr eli gevşek buraldan iy göñül ṭanbūr-vār
Od düşer evc-i semāya söz ü sāzuñdan senüñ *(G. 216/8). [od düşer, -er]*

od ur-: *Ateşe vermek, tutuşturmak, yakmak.*

Mezraʿ-ı vaṣlı nişābından naṣīb umarken āh
Āteş-i hecri irüp od urdı nā-geh ḫirmene *(G. 361/18). [od urdı, -dı]*

oda yaḳ-: *Ateşe vermek, yakmak.*

Çü dil saña alındı oda yaḳ gel
Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ *(G. 205/7). [oda yaḳ]*

Oda yaḳan felekde Mihr ü Mehi
Āteş-i āh-ı ṣubḥ-gāhumdur *(G. 53/3). [oda yaḳan, -an]*

Her encümende encüm-i eşkin döküp yire
Diñlenmeyüp yaḳar oda her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/30). [oda yaḳar, -ar]*

Āh-ı Cemden iy meh-i nā-mihr-bān eyle ḥaẕer
Ki oda yaḳar ʿālemi āh-ı seḥer-gāhum benüm *(G. 253/10). [oda yaḳar, -ar]*

Gördüm oñmaz göñül oda yaḳdum
Ne ḳılam āḫir ed-devāʾü'l-key *(G. 394/3). [oda yaḳdum, -du, -m]*

Ṭopraġa ṣaldı şu gibi gözüm yaşı beni
Gel yaḳma iñen oda hevā-dāruñam senüñ *(G. 227/12). [oda yaḳma, -ma]*

Sūziş-i ʿışḳı beni şöyle yaḳupdur oda kim
Sözümi her kim işidürse hemān o da yanar *(G. 90/3). [oda yaḳupdur, -up, -dur]*

oda yan-: *Yanmak, alev almak, tutuşmak, ateşler içinde kalmak.*

Āteş-i ʿışḳ ile her dem dil ü cān oda yanar
Bir kez āh eyler isem iki cihān oda yanar *(G. 90/1). [oda yanar, -ar]*

Āteş-i ʿışḳ ile her dem dil ü cān oda yanar
Bir kez āh eyler isem iki cihān oda yanar *(G. 90/2). [oda yanar, -ar]*

Nice şerḥ eyleyeyin ruḫlaruñuñ vaṣfını kim
Şemʿ bigi dehenüm içre zebān oda yanar *(G. 90/6). [oda yanar, -ar]*

Dil-berā eyle ḥaẕer āhum odından ki benüm
Āteş-i āhum ile kevn ü mekān oda yanar *(G. 90/10). [oda yanar, -ar]*

Dileme nām ü nişān müddeʿī Cemden yüri var
Kim hevāya uyıcaḳ nām ü nişān oda yanar *(G. 90/14). [oda yanar, -ar]*

Her geh ki ide ḥüsni kitābın müṭālaʿa
Nār-ı ruḫından oda yanar ṭaylasān-ı şemʿ *(G. 190/4). [oda yanar, -ar]*

ʿIşḳumı anuñ içün bilmedüñ iy dōst ʿıyān
Dil ü cān ḥasret odı ile nihān oda yanar *(G. 90/8). [oda yanar, -ar]*

Her ḳaçan kim ḥasret-i rūyüñle ḳılam dilden āh
Āhum odından yanar oda felekde mihr ü māh *(G. 327/2). [oda yanar, -ar]*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/12). [oda yanar, -ar]*

Ḳalem yanar oda yazılsa ger beyān-ı firāḳ
Ya nice şerḥ ola sen yāre dāstān-ı firāḳ *(G. 207/1). [oda yanar, -ar]*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/6). [oda yanar, -ar]*

Dil gördi ruḫuñ āteşini cāndan uṣandı
Bu oda yanası yine odlāre mi yandı *(G. 398/2). [oda yanası, -ası]*

Kās-i raḥīḳ-i meyden germī ḳo cāna dönsün
Yā ġam gide göñülden yā bār[ī] oda yansun *(Mua. 20/2). [oda yansun, -sun]*

Cān-ı Cem pervāne olaldan cemālüñ şemʿine
Acıduġından oda yanup aña aġlar çerāġ *(G. 194/14). [oda yanup, -up]*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/13). [oda yandum, -du, -m]*

Dil ʿışḳ odına yanduġı rūşen olup-durur
Pervāne olalı arada tercemān-ı şemʿ *(G. 190/39). [odına yanduġı, -duġ, -ı]*

oda yan-: *Yanmak II cehennem ateşinde yanmak.*

Seni maḳṣūd idinen ʿışḳ ile yanarsa n'ola
Yiridür yanmaġ oda kim ki ṭaparsa ṣaneme *(G. 365/8). [oda yanmaġ, -maġ]*

odlār: *Ateşler.*

Seni sevmek günāh imiş ki beni
Yaḳan odlāre bu günāhumdur *(G. 53/8). [odlāre, -e]*

odlāre at-: *Ateşlere atmak, yakmak.*

Yaḳamı yırtup elüñden nicesi āh itmeyem
Cānumı odlāre atdı derd-i Oġuz Ḫān felek *(Terk. 2/16). [odlāre atdı, -dı]*

Ser-i zülfüñe pā-best olalı dil
Elümle kendümi odlāre atdum *(Mua. 73/2). [odlāre atdum, -du, -m]*
odlara yaḳ-: *Ateşe atmak, yakmak.*

Bir gün ʿarūs-ı ḥüsnüñ öñinde yanam diyü
Yaḳdı felekde odlara her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/32). [odlara yaḳdı, -dı]*

Felekde odlara yaḳmaġa ḫirmen-i māhı
Seḥerde ṣıdḳ ile cāndan irişen āh yiter *(G. 91/7). [odlara yaḳmaġa, -maġ, -a]*

Aşılmış iken odlara yaḳmaḳ revā degül
Düşdi zemīne çün kesilüp rīsmān-ı şemʿ *(G. 190/17). [odlara yaḳmaḳ, -maḳ]*

Yaḳalı ʿışḳuñuñ odına zühd ü taḳvāyı
Ṣulāre ṣaldı gözüm yaşı ders-i fetvāyı *(G. 402/1). [odına yaḳalı, -alı]*

Yüzini ḫāk ideli ḥüsni meh-i çār-dehüñ
Āhum odlāre yaḳar ḫirmenini mihr ü mehüñ *(G. 222/2). [odlāre yaḳar, -ar]*

Yaḳdı odlāre beni fürḳat elümden ne gelür
Ölmedin olmaz ise vuṣlat elümden ne gelür *(G. 61/1). [odlāre yaḳdı, -dı]*

Öginürsin ki baña cevr ü cefā eyleyesin
Yaḳduñ odlāre beni daḫı baña n'eyleyesin *(G. 297/2). [odlāre yaḳduñ, -du, -ñ]*

Zülf ü ruḫuñuñ yādına iy meh gice gündüz
Odlāre yanan derd ile ʿāşıḳ cigeridür *(G. 80/8). [odlāre yanan, -an]*

Ḥüsnüñi añup ḳaçan ki idem āh
Odlāre yanar felekdeki māh *(Terc. 1/82). [odlāre yanar, -ar]*

Dil gördi ruḫuñ āteşini cāndan uṣandı
Bu oda yanası yine odlāre mi yandı *(G. 398/2). [odlāre yandı, -dı]*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/10). [odlara yanam, -am]*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe yañılup nā-gehān şemʿ
Dil uzadalı odlara yandı zebān-ı şemʿ *(G. 190/2). [odlara yandı, -dı]*

odlu: *Ateşli.*

Peykān[ı] odlu nīze-i zerrīn düzüp ṭurur
Ḳalb-i raḳībe ḳaṣd ideliden sinān-ı şemʿ *(G. 190/33). [odlu]*

oġl: *Oğul, erkek evlat.*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/30). [oġlı, -ı]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/37). [oġlı, -ı]*

oġlan: *Erkek çocuk II toy delikanlı.*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/61). [oğlanları, -lar, -ı]*

oğlan: *Erkek çocuk, yavru (saflığı, temizliği ve günahsızlığı ifade etmek için kullanılmış).*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oğlansın begüm *(G. 252/16). [oğlansın, -sın]*

oğlan: *Genç sevgili.*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḥācīdür güldi didi
Gerçi ḥācīdür velī cān virür oğlan üstine *(G. 363/16). [oğlan]*

Oğlan oyıncaġı oldı her oğlan yıḳar yapar
Bu yıḳılası dil dilerem kim ḫarāb ola *(G. 369/11). [oğlan]*

Oğlan oyıncaġı oldı her oğlan yıḳar yapar
Bu yıḳılası dil dilerem kim ḫarāb ola *(G. 369/11). [oğlan]*

Ṭopraġa dökdi hevāñ odı Cemüñ yüzi ṣuyın
Ṣu gibi çünki göñül gördügi oğlana aḳar *(G. 131/14). [oğlana, -a]*

oğlan: *Genç delikanlı.*

On iki ban oğlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oğlandur *(K. 8/38). [oğlandur, -dur]*

oğuz ḫān: *Cem Sultan'ın oğlu Oğuz Han.*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oğuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/24). [oğuz ḫānum, -um]*

Āh ü vāveylā dirīġ u ḥasret ü ṣad derd āh
Kim Oğuz Ḫānum daḫı görmege yoḳ imkān felek *(Terk. 2/26). [oğuz ḫānum, -um]*

Bir ḳılına virseler virmezdüm Oğuz Ḫānumuñ
Genc-i Ḳārūn ile biñ biñ milket-i ʿOsmān felek *(Terk. 2/21). [oğuz ḫānumuñ, -um, -uñ]*

İşidelden Ṣāh Oğuz Ḫānuñ şehīd olduġını
Derd ile oldı Fireng-istānda Cem mecnūn felek *(Terk. 2/53). [oğuz ḫānuñ, -uñ]*

oḳ: *Savaş aleti II (sevgilinin) kirpiği.*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olan dil ü cānı
Revā mıdur ḳılasın ġamzeñ oḳına umaç *(G. 33/4). [oḳına, -ı, -n, -a]*

Ṣu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/5). [oḳından, -ı, -n, -dan]*

Ḫūn-rīz ġamzeñe ideli sīnemi siper
Ne deñlü oḳ ki ġamz ile atsañ siperdedür *(G. 64/8). [oḳ]*

Çün ġamzeñ oḳınuñ dil ü cānum siperidür
N'ola ne ḳılursañ baña pes luṭf eseridür *(G. 80/1). [oḳınuñ, -ı, -n, -uñ]*

Ḳaşlaruñ yayı gibi egriyi yanına çeküp
Ġamzesi oḳı gibi ṭoġrıyı yābāne atar *(G. 92/4). [oḳı, -ı]*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/5). [oḳın, -ı, -n]*

Gözlerüñ merdümi kim ġamzeñ oḳın cāne atar
Dest ü bāzūsına ḳuvvet ki ne merd-āne atar *(G. 92/1). [oḳın, -ı, -n]*

Ġamzeñ oḳından şu dil kim çākdür
Derd ü ġamdan tā ebed bī-bākdür *(G. 93/1). [oḳından, -ı, -n, -dan]*

Ġamzeñ oḳına nişān olalı dil
Her yañadan ṭurmadın peykān gelür *(G. 102/5). [oḳına, -ı, -n, -a]*

oḳ: *Silah, savaş aleti II âşığın âhı.*

Sengīn dilüñe olmadı her-giz eser-i āh
Āhumuñ oḳı gerçi ḥacerden güẕer eyler *(G. 51/6). [oḳı, -ı]*

oḳ: *Silah savaş aleti II sevgilinin gamzesinin oku.*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/13). [oḳın, -ı, -ñ]*

Ḥācetüm bu idi kim ġamzeñ oḳı cāna ire
Çün ḳabūl olmadı bu ḥācet elümden ne gelür *(G. 61/9). [oḳı, -ı]*

N'ola ġamzeñ oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cānuma cānā devādur *(G. 79/3). [oḳı, -ı]*

Rūşen olmaġa yüzüñ fikri ile hāne-i dil
İrişüp ġamzeñ oḳı her yañadan revzen açar *(G. 114/8). [oḳı, -ı]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olam ki ġamzeñ oḳı
Cigerde mesken idelden gören didi ki maḥal *(G. 241/7). [oḳı, -ı]*

Ġamzeñ oḳı sīnemi mecrūḥ ḳılduḳça şehā
Yig-durur zaḫmi baña biñ merhem ü tīmārdan *(G. 276/5). [oḳı, -ı]*

Geldüginee sīneme ġamzeñ oḳı taʿẕīm içün
Ḫāk-i pāyine fidādur cān ü dil teslīm içün *(G. 300/1). [oḳı, -ı]*

Göñül dārını bāzāra çıḳardum ġamzeñ oḳları
İşidüp şüfʿa ṭutmışlar ḫarīdār olmasun kimse *(G. 351/5). [oḳları, -lar, -ı]*

Ġamzeñ oḳı şehīdinüñ ḳabrde daḫı iy ṣanem
Ola kefende ḥaşre dek ḫūn-ı ciger ʿalāmeti *(G. 378/7). [oḳı, -ı]*

oḳ: *Ok, savaş aleti.*

Şol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi firāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/13). [oḳı, -ı]*

Yā ḳaşuña n'ola ḳurbān olur ise dil-i Cem
Ġamzeñ oḳına bilürem ki nişānuñ olısar *(G. 54/10). [oḳına, -ı, -n, -a]*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/11). [oḳını, -ı, -n, -ı]*

Yā ḳaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ oḳı meʾvā ḳılur *(G. 104/10). [oḳı, -ı]*

İreli ġamzeñ oḳından cāna tīr
Dil kemend-i zülfüne oldı esīr *(G. 107/1). [oḳından, -ı, -n, -dan]*

Ġamzeñ oḳından şu deñlü ṭoldı dil
Kim bulınmaz bir daḫı tīrüñe yir *(G. 107/9). [oḳından, -ı, -n, -dan]*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer şol ki ezelden ulıdur *(G. 111/5). [oḳı, -ı]*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdüginceٔ bilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/9). [oḳın, -ı, -n]*

Şöyle müşebbek eyledi sīnem sihām-ı ġam
Ṣan ġamzeñ oḳları içün anı ḳubūr ider *(G. 134/6). [oḳları, -ları]*

Ḳaşlaruñ yāsı içün ḳurbānlar olduġum bilüp
İrişüp ġamzeñ oḳı didi ḳanı ḳurbānumuz *(G. 158/6). [oḳı, -ı]*

Tīr-i ġamzeñ cān alup yirine geçdi cān bigi
Şimdi ol demden berü ġamzeñ oḳıdur cānumuz *(G. 158/8). [oḳıdur, -ı, -dur]*

Didüm ġamzeñ oḳı zaḫm urdı cāna
Didi şād ol maḥabbet muḥkem olmış *(G. 169/7). [oḳı, -ı]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/10). [oḳı, -ı]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/1). [oḳı, -ı]*

Hemīşe ġamzeñ oḳı sīnemi ḳılur mecrūḥ
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳışāş *(G. 177/3). [oḳı, -ı]*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿiważ *(G. 181/3). [oḳını, -ı, -n, -ı]*

Dilerdi kim çeke kendüye vuṣlatuñ yayın
Yabāna atdı Cemi oḳ gibi kemān-ı firāḳ *(G. 207/14). [oḳ]*

Ya ḳaşı atduġınca ġamze oḳın
Eyle iy Cem aña siper cigerüñ *(G. 209/13). [oḳın, -ı, -n]*

Āhum oḳı āhende ḳarār itmez iken āh
Kār eyleyimez bu dil-i sengīne ne müşkil *(G. 242/7). [oḳı, -ı]*

Rā ḳaşlaruñuñ yāsına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳına oldı nişān sīne ne müşkil *(G. 242/10). [oḳına, -ı, -n, -a]*

İrişdüginceٔ ġamzeñ oḳı cāna
Dil ü cān şād olup dir ḫayr maḳdem *(G. 263/5). [oḳı, -ı]*

Ben umardum ġamzeñüñ oḳına cān idem hedef
Sen niçün cānā kemān-ebrūlaruñı yaṣasın *(G. 278/5). [oḳına, -ı, -n, -a]*

N’ola kirpük oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cāna yig-durur devādan *(G. 293/7). [oḳı, -ı]*

Rā ḳaşlaruñuñ yayına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳınuñ tīrine ter-keş ciger olsun *(G. 299/10). [oḳınuñ, -ı, -nüñ]*

Siper ġamzeñ oḳına olduḳça sīnem
Geçer cāndan velī ṭurur siperde *(G. 336/7). [oḳına, -ı, -n, -a]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/1). [oḳı, -ı]*

Dilde ġamzeñ oḳı var iken ġamuñ gönderme kim
Ḳonmaḳ olmaz dōstum mihmān mihmān üstine *(G. 363/9). [oḳı, -ı]*

Dil-berüm ḫışm ile ḳaşını kemān eyleyeli
Cānumı ġamzesi oḳına nişān eyleyeli *(G. 372/2). [oḳına, -ı, -n, -a]*

Ol kemān-keş ḳaşlaruñ atduḳça ġamzeñ oḳların
Ḳaṣd idüpdür cānuma beñzer ki gözler hā beni *(G. 374/7). [oḳların, -lar, -ı, -n]*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/104). [oḳlar, -lar]*

oḳ ur-: *Ok vurmak, ok atmak.*

Ne deñlü göñlüme ġamzeñ oḳ ursa üşenmez
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳışāş *(G. 178/7). [oḳ ursa, -sa]*

oḳı-: *Bir metni sadece harf ve işaretlere bakıp anlamak veya metni seslendirmek.*

Laʿlüñ ḥadīṣin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/7). [oḳı]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/6). [oḳıdı, -dı]*

Naḳş-ı nigīn bigi yine bu raḥmet āyetin
Āḫirde oḳı çün bula cānum kerāmetin *(Mua. 54/2). [oḳı]*

Ġamuñdan öldüm iriş oḳı yāsīn
Umaram līk bī-miṣl okıyasın *(Mua. 141/1). [oḳı]*

Tīġ-ı ġamzeñ duʿā-yı seyf oḳısa
Cem lebüñden oḳur duʿā-yı ḳadeḥ *(G. 37/9). [oḳısa, -sa]*

Dil ṭıflı ḳadd ü zülf ü ḳaşuñ yādına müdām
Muṣḥafda oḳıduġı elif lām rā-y-imiş *(G. 173/4). [oḳıduġı, -duk, -ı]*

Muṣḥaf yüzüñde oḳıya ve’ş-Şems sūresin
Ṭutılmaya ger öldügi demde lisān-ı şemʿ *(G. 190/23). [oḳıya, -(y)a]*

Ġamuñdan öldüm iriş oḳı yāsīn
Umaram līk bī-miṣl okıyasın *(Mua. 141/2). [okıyasın, -y, -a, -sın]*

Leblerüñ naṣrun min-allāh oḳıyaldan iy ḥabīb
Bulınur ʿaksi ruḫuñda ḥāṣıl-ı fetḥun ḳarīb *(Mua. 161/1). [oḳıyaldan, -y, -aldan]*

oḳı-: *Tahsil etmek, öğrenim görmek.*

Ders-i ʿışḳuñı bu Cem oḳıyalı
Ẕū-fünūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/9). [oḳıyalı, -y, -alı]*

oḳın-: *Okunmak.*

Ḳudretle yazılur çü berāt-ı müsellemi
Bu dille oḳınur mı berātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/32). [oḳınur, -ur]*

oḳu-: *Çağırmak, davet etmek.*

Keşf itdügince süfre ṣımāṭ-ı nübüvveti
Bir ḳur[ı] ḳurṣ oḳur meh[i] nānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/230). [oḳur, -r]*

oḳu-: *Söylemek, demek, anlatmak.*

Rifʿat degül mi ʿizzet-i kevneyn cāh oḳur
Rifʿatde pāy-i pāyesi cāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/249). [oḳur, -r]*

oḳu-: *Bir metni sadece harf ve işaretlere bakıp anlamak veya metni seslendirmek.*

Tīġ-ı ġamzeñ duʿā-yı seyf oḳısa
Cem lebüñden oḳur duʿā-yı ḳadeḥ *(G. 37/10). [oḳur, -r]*

Kār-ger olmaġa efġān-ı Cem iy sīm-beden
Bir duʿā bilsem oḳurdum dil-i sengīnüñ içün *(G. 275/14). [oḳurdum, -r, -du, -m]*

Ḫad ü ḥaṭṭuñ ḫayālin añduġumca
Oḳuram sūre-i Nūr ü Duḫānı *(G. 373/4). [oḳuram, -r, -am]*

Yaşlarum ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar oldı beyān
Tā görenler nāme ardından oḳuyalar revān *(Mua. 4/2). [oḳuyalar, -y, -a, -lar]*

Güldi didi ki lām-ı miyānını ismümüñ
Cīminden evvel oḳur iseñ dāll olur hemīn *(Mua. 107/4). [oḳur, -r]*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḫā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/1). [oḳur, -r]*

oḳun-: *Okunmak.*

Fātiḥa[-i] Fātiḥa iy sīm-ber
Kāma zebān irmedin oḳunsa ger *(Mua. 7/2). [oḳunsa, -sa]*

ol-: *Olmak, bulunmak, var olmak, gerçekleşmek.*

Öldürürseñ bugün beni öldür
Niçe bir ola vaʿde-i ferdā *(G. 2/4). [ola,]*

Olamaz mihr ü meh bu ʿaṣr içinde
Güzellükde senüñ ḫüsnüñe hem-tā *(G. 11/7). [olamaz, -amaz]*

Ne gülde bulınur rengi ruḫınuñ
Ne ḳaddi gibi olur serv-i raʿnā *(G. 11/10). [olur, -ur]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Bileli cennet içinde olmaz ʿaẕāb *(G. 15/6). [olmaz, -maz]*

Çün ġarīb-i ḥüsndür Cem ḥālini ḫālüñe ṣor
Ḥālini bilmez ġarīb olanlaruñ illā ġarīb *(G. 17/10). [olanlaruñ, -an, -lar, -uñ]*

Laʿlin isterseñ ġam-i zülfeyni çek
Kim ḳarañuda olur āb-ı ḥayāt *(G. 23/4). [olur, -ur]*

Dil-berā kūyuñ faḳīri olayın
Ḫāk-i pāyüñsüz gerekmez taḫt ü tāc *(G. 34/7). [olayın, -a, -yın]*

Der-i vaṣluñ olalı bağlu baña
Virdüm oldı hemīşe yā Fettāḥ *(G. 35/4). [oldı, -dı]*

Laʿlüñe beñzeyelden olmışdur
Būse-gāh-ı ṣurāḥī pā-yı ḳadeḥ *(G. 37/11). [olmışdur, -mış, -dur]*

Boynuma ṭaḳaldan resen ol zülf-i mücaʿad
Miḥrāb-ı ḳaşuñ oldı baña Kaʿbe-i maʿbed *(G. 42/2). [oldı, -dı]*

Şīrīn ṭudağuñ çeşme-i ḥayvān olacaḳdur
Rengīn yañağuñ gün bigi tābān olacaḳdur *(G. 52/1). [olacaḳdur, -acaḳ, -dur]*

Laʿlüñ dir imiş öldürürem beni işitdüm
Ol ʿahdi iverem ṣormağa ḳaçan olacaḳdur *(G. 52/6). [olacaḳdur, -acaḳ, -dur]*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāṣıḳa hem şimdi mi oldığı var *(G. 55/8). [oldığı, -dığı]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/1). [olduġı, -du, -ġ, -ı]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/2). [olduġı, -duġ, -ı]*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/4). [olduġı, -duġ, -ı]*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n'ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi olduġı var *(G. 55/6). [olduġı, -duġ, -ı]*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀṣıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/10). [olduġı, -duġ, -ı]*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/12). [olduġı, -duġ, -ı]*

Yanar idüm ʿışḳ odına ağlamasam rūz ü şeb
Lā-cerem kim āb olıcaḳ āteşi teskīn ider *(G. 58/12). [olıcaḳ, -ıcak]*

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Çün bugün derdüñe olacaḳ devā devrānıdur *(G. 69/4). [olacaḳ, -acaḳ]*

Leblerüñ vaṣfın işitse āb olur yāḳūt-ı nāb
Ṣaçlaruñ ḳatında müşk-i Çīn hem mülzem-durur *(G. 78/11). [olur, -ur]*

Ne ḥāṣıl ʿışḳı olmayan göñülde
Ḫarāb olsun ol o kim bī-hevādur *(G. 79/7). [olmayan, -ma, -y, -an]*

Ay yüzüñde deste-i gül yaṣtanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/4). [olur, -ur]*

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden ṣafā bula
Kim yāri olmayana degüldür ṣafā sefer *(G. 123/14). [olmayana, -ma, -y, -an, -a]*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/13). [olmadı, -ma, -dı]*

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa
Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur *(G. 129/3). [olmasa, -ma, -sa]*

Gül yüzüñ itse dilde n'ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/6). [olur, -ur]*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭopraġı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/10). [olur, -ur]*

ʿİẕāruñ nārı olmazdı maḳāmı
Eger zülfeynüñ olmasa semender *(G. 132/6). [olmasa, -ma, -sa]*

ʿİẕāruñ nārı olmazdı maḳāmı
Eger zülfeynüñ olmasa semender *(G. 132/5). [olmazdı, -maz, -dı]*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/5). [olur, -ur]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/23). [olmaz, -maz]*

Olaldan sāye-i zülfüñ penāhum
Cihān bir yaña olursa Cem olmaz *(G. 141/15). [olaldan, -aldan]*

Olaldan sāye-i zülfüñ penāhum
Cihān bir yaña olursa Cem olmaz *(G. 141/16). [olursa, -ur, -sa]*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/6). [olur, -ur]*

Lebüñ olmayıcaḳ laʿli n'iderem
Ṣaçuñ olmayıcaḳ reyḥān gerekmez *(G. 145/11). [olmayıcaḳ, -ma, -y, -ıcak]*

Lebüñ olmayıcaḳ laʿli n'iderem
Ṣaçuñ olmayıcaḳ reyḥān gerekmez *(G. 145/12). [olmayıcaḳ, -ma, -y, -ıcak]*

Gül yüzüñsüz bulamaz revnaḳ şehā büstānumuz
Sen bile olmayıcaḳ bī-nūr olur eyvānumuz *(G. 151/2). [olmayıcaḳ, -ma, -y, -ıcak]*

Biz ġamsuz olmazuz bize gelsün hemīşe ġam
Ġamdur çü ġam deminde bizüm ġam-güsārumuz *(G. 153/11). [olmazuz, -maz, -uz]*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/5). [olaldan, -aldan]*

Gitmesün peykānlu göñlümden ḫayāl-i ḫadd-i dōst
Çünki ʿādetdür olur ṭūṭīye āhenden ḳafes *(G. 162/4). [olur, -ur]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/12). [olur, -ur]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/10). [olur, -ur]*

Siper ṭutmaduġı Cem āhı bu kim
Kemān-ı āhuñ olur tīri āteş *(G. 170/10). [olur, -ur]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/10). [olur, -ur]*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Şarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/1). [oldı, -dı]*

Mıṣr-ı cemāle Yūsuf-ı ṣānī misin nesin
Kim dāstānuñ oldı senüñ aḥsenü'l-ḳaṣaṣ *(G. 179/4). [oldı, -dı]*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/2). [olmaya, -ma, -y, -a]*

Yā raḳībi ḳatl ḳıl yā ḫōd beni
Kim arada olmasun ḳaṭʿā nizāʿ *(G. 186/12). [olmasun, -ma, -sun]*

Ḫüsnüñ çerāġ uyarduġı meclisde iy ṣanem
Şemʿ-i felek olursa n'ola şemʿ-dān-ı şemʿ *(G. 190/6). [olursa, -ur, -sa]*

Muṭribā germ eylegil sāzuñı kim
Bāde ḫōşdur bile olsa çeng ü def *(G. 197/6). [olsa, -sa]*

Yārüñ ḳapusı olmayıcaḳ işbu cihānda
Ger cennet olursa baña ānsuz hevesüm yoḳ *(G. 201/7). [olmayıcaḳ, -ma, -y, -ıcak]*

Yārüñ ḳapusı olmayıcaḳ işbu cihānda
Ger cennet olursa baña ānsuz hevesüm yoḳ *(G. 201/8). [olursa, -ur, -sa]*

Anuñ vaṣlı içün n'ola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(G. 212/10). [olur, -ur]*

Ṭāvūs-ı ḳuds olmasa zülfüñ olur m'idi
Müşkīn ḫaṭuñdan anuñ içün āşiyān-ı müşk *(G. 217/7). [olmasa, -ma, -sa]*

Ṭāvūs-ı ḳuds olmasa zülfüñ olur m'idi
Müşkīn ḫaṭuñdan anuñ içün āşiyān-ı müşk *(G. 217/7). [olur, -ur]*

Noḳṭa dāyim lebüñ altında olur bu ne ʿaceb
Lebüñ üstinde-durur noḳṭa-i ḫāl-i siyehüñ *(G. 222/3). [olur, -ur]*

Cem ḳuluñ sensüz olamaz raḥm ḳıl
Gel kerem ḳıl pādişāhum gitme gel *(G. 231/9). [olamaz, -a, -maz]*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme sūsen gözüme ḫār gül *(G. 234/11). [olsam, -sa, -m]*

Cem lebüñ ḫᵛānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/14). [olmaz, -maz]*

Kül oldum ben sözüm od oldı iy dōst
Kerem ḳıl gel beni söyletme epsem *(G. 263/3). [oldı, -dı]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/1). [olam, -am]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/2). [olam, -am]*

Bir gün irerse dest-i ʿināyet faḳīrüñe
Yillerle yoluñ üzre düşüp ḫāk-i pāñ olam *(G. 267/4). [olam, -am]*

Derd ü belāsı baña yiter niçe bir göñül
ʿIşḳ odına ṭutışmaġa ben reh-nümāñ olam *(G. 267/6). [olam, -am]*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādişāñ olam *(G. 267/8). [olam, -am]*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/10). [olam, -am]*

Ayaġuñ öpmege çün irmez elüm dürişeyin
Ola ki ḫāk-i rehüñ olduġı yolları öpem *(G. 269/8). [olduġı, -duġ, -ı]*

Şarmazlar idi destesine rişte hemīşe
Sünbül ṣaçuñuñ olmasa ṭutsaġı benefşe *(G. 344/10). [olmasa, -ma, -sa]*

Rāstī cān terk iderdüm laʿl-i cānān olmasa
Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa *(G. 350/1). [olmasa, -ma, -sa]*

Rāstī cān terk iderdüm laʿl-i cānān olmasa
Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa *(G. 350/2). [olmasa, -ma, -sa]*

Zülfüñe kāfir didüm döndügi içün dīnden
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ gibi öñinde Ḳurʾān olmasa *(G. 350/4). [olmasa, -ma, -sa]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/12). [olmasa, -ma, -sa]*

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi
Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa *(G. 350/16). [olmasa, -ma, -sa]*

El ṣunardum ġabġabuñ sībine āsīb olmasa
Diş bilerdüm ḫaddüñüñ nārına ger nār olmasa *(G. 362/3). [olmasa, -ma, -sa]*

El ṣunardum ġabġabuñ sībine āsīb olmasa
Diş bilerdüm ḫaddüñüñ nārına ger nār olmasa *(G. 362/4). [olmasa, -ma, -sa]*

Çıkduġı içün dīnden kāfir dimezdüm ḫaṭṭuña
ʿAnberīn zülfüñ kemendi aña zünnār olmasa *(G. 362/6). [olmasa, -ma, -sa]*

Būsesine cān virüp aldum peşīmān oldı dōst
Didi ḳavlümden dönerdüm ben bu bāzār olmasa *(G. 362/10). [olmasa, -ma, -sa]*

Perçemüñ gibi Cemüñ başına vardı devleti
Ger siyeh baḫtum bigi zülfüñ siyeh-kār olmasa *(G. 362/14). [olmasa, -ma, -sa]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/14). [olur, -ur]*

Olmaya bir fitne-ger bu gözleri fettān gibi
Gelmeye bir cān ü dil alıcı bu cānān gibi *(G. 379/1). [olmaya, -ma, -y, -a]*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/4). [olmaya, -ma, -y, -a]*

Ṣal zenaḫ-dānuñ çehine göñlümi iy şāh-ı ḥüsn
Ki olmaya dīvāneye ḥıfẓ itmege zindān gibi *(G. 379/12). [olmaya, -ma, -y, -a]*

Şerḥ-i lebüñi yazar iken sürḫ yirlerin
Olmaya yazmaġa anı ḫūn-ı ciger gibi *(G. 408/8). [olmaya, -ma, -y, -a]*

Telḫīṣ-i zülfi metni muṭavvel beyān iken
Şerḥ-i dehānı ile olur muḫtaṣer gibi *(G. 408/12). [olur, -ur]*

Cān terkin idici reh-i ʿışḳuñda iy ṣanem
Çoḳdur cihānda olmaya illā benüm bigi *(G. 412/12). [olmaya, -ma, -y, -a]*

Cemden çevürme gül-şen-i ḥüsnüñ kim olmaya
Ol gül-sitānda bülbül-i gūyā benüm bigi *(G. 412/13). [olmaya, -ma, -y, -a]*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāşıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/2). [olmaya, -ma, -y, -a]*

Feyż Āndan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf ḫōd
K'oldı iki cihāna çü Settār-ı kird-gār *(K. 2/31). [olur, -ur]*

Mürġān ulı uçınca olımaya megesçe
Per açsa eger ʿizzeti Ḳāfındaki ʿAnḳā *(K. 5/173). [olımaya, -ımaya]*

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/6). [olmasañ, -ma, -sa, -ñ]*

İki ġam ḳıldı ḳaṣduma el bir
Baña ne olsa her ġamuñ bigi bir *(Mua. 48/2). [olsa, -sa]*

Dil-berüm adı şol üç ḥarf oldı kim
Var ḳamunuñ iki gevher zīveri *(Mua. 90/1). [oldı, -dı]*

Şu resme mihrüñ eyler ārzū dil
Ki ansuz olamaz bir laḥẓa bu dil *(Mua. 194/2). [olamaz, -a, -maz]*

Meʾvā-yı raḥm ü melceʾ-i raḥmet didükleri
İki cihānda oldı cenābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/140). [oldı, -dı]*

Farż itmez idi kendüye ḳarż-ı şefāati
Olmasa Ḥaḳla ʿahd-i ḳadīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/170). [olmasa, -ma, -sa]*

Dil kesr-i feṯḥ-i żamm ola cezm ile bī-gümān
Olsa sükūn-ı cān ḥarekātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/34). [olsa, -sa]*

Yir ü göge muṣībet-i ʿuẓmā idi eger
Mevt-i cihān gibi olsa memātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/40). [olsa, -sa]*

Oldı yüzüñüñ burḳaʿı ol zülf-i semen-sā
Sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā *(G. 1/1). [oldı, -dı]*

Mülk-i ʿālem benüm olursa ṭapuñsuz n'iderem
Kaʿbe yüzüñ ḥaḳı_içün dil bulımaz anda ṣafā *(G. 4/7). [olursa, -ur, -sa]*

Püşt-pā urur idüm farḳ-ı ser-i gerdūna
İşigüñ olsa eger püşt ü penāhum ṣanemā *(G. 9/8). [olsa, -sa]*

Dehānuñda zebānuñ gibi olmaz āşiyān itse
Şeker tenginde ṭūṭī ġonce içre bülbül-i gūyā *(G. 10/3). [olmaz, -maz]*

Yüzüñe öykünse gül olmaz ʿaceb
Kim açılmış yüzlüde olmaz edeb *(G. 13/2). [olmaz, -maz]*

Gül ḥayādan derleyüp olur gülāb
ʿArż-ı ruḫ-sār eyleseñ iy ġonce-leb *(G. 13/13). [olur, -ur]*

Ebrū-yı siyāh olmasa yüzüñde ḳayurmaz
Zīrā ṣanemā Kaʿbeye miḥrāb ne ḥācet *(G. 29/5). [olmasa, -ma, -sa]*

Laʿlüñde ʿıyān olsa n'ola ḫāl-i siyāhuñ
Her ḳanda ki sükker ola lā-büd megesi var *(G. 50/6). [ola, -a]*

Ḫalḳa-i dāyire-i luṭf dehānuñ olısar
Āyet-i ḥüsn ḫaṭ-ı müşk-feşānuñ olısar *(G. 54/1). [olısar, -ısar]*

Ḫalḳa-i dāyire-i luṭf dehānuñ olısar
Āyet-i ḥüsn ḫaṭ-ı müşk-feşānuñ olısar *(G. 54/2). [olısar, -ısar]*

Göze göz yoluña cān virür isem de bilürem
Terk-i cān eylemedüñ diyü gümānuñ olısar *(G. 54/4). [olısar, -ısar]*

Ḳatl-i ʿuşşāḳı şehā kendüñe aşşı ṣanup āh
Ḳılma bu ʿādeti kim ṣoñra ziyānuñ olısar *(G. 54/6). [olısar, -ısar]*

Ḫaṭ-ı dil-dār yazupdur ki bile cümle cihān
Milket-i ḥüsn temāmet ki bu cānuñ olısar *(G. 54/8). [olısar, -ısar]*

Yā ḳaşuña n'ola ḳurbān olur ise dil-i Cem
Ġamzeñ oḳına bilürem ki nişānuñ olısar *(G. 54/10). [olısar, -ısar]*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n'ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/5). [olursa, -sa, -ur]*

İy Cem bu demde ḫōş-durur içmek ṣarāb-ı nāb
Ḫāṣā cihān yüzi ola gül-zār ü lāle-zār *(G. 60/18). [ola, -a]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun didüm ḳıldum ġalaṭ
Cürʿa dimek olmaz aña çün kim ol cāndan ṭamar *(G. 63/4). [olmaz, -maz]*

Göñlümi aldı cānuma ḳaṣd eyledi gözüñ
Tek derdüñ olsun ol daḫı uşda naẓerdedür *(G. 64/6). [olsun, -sun]*

Didüm kūyuñ itinüñ iti olsam
Gülüp didi ki daḫı nā-maḥaldür *(G. 109/9). [olsam, -sa, -m]*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/12). [ola, -a]*

Göñülde ʿışḳuñ odı kim kem olmaz
Gözüm nem olmaduġı bir dem olmaz *(G. 141/2). [olmaz, -maz]*

Raḳīb-i ḫar geyer kemḫā velīkin
Eşek zībā çul ile ādem olmaz *(G. 141/6). [olmaz, -maz]*

Yüzüñ gördükçe çeşmüm aġlamaz kim
Güneş ṭoḳınduġı yirde nem olmaz *(G. 141/8). [olmaz, -maz]*

Firāḳuñdan göñül iy meh-liḳā yār
Cihān içinde bir dem bī-ġem olmaz *(G. 141/12). [olmaz, -maz]*

Göñül niçün çeker kūyuñda ġamlar
Behişt içinde dirler kim ġem olmaz *(G. 141/14). [olmaz, -maz]*

Olaldan sāye-i zülfüñ penāhum
Cihān bir yaña olursa Cem olmaz *(G. 141/16). [olmaz, -maz]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri olduḳça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/8). [olduḳça, -duḳça]*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı şīve irişe yimişi nāz *(G. 144/8). [ola, -a]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/8). [olmaz, -maz]*

Cefā-yı zülf-i müşkīni gibi müşkil belā olmaz
Hevā-yı ḳadd-i bālāsı gibi bāle belā olmaz *(G. 154/1). [olmaz, -maz]*

Cefā-yı zülf-i müşkīni gibi müşkil belā olmaz
Hevā-yı ḳadd-i bālāsı gibi bāle belā olmaz *(G. 154/2). [olmaz, -maz]*

Mey-i ṣāfīyi nūş eyle ṣafā-yı laʿl-i sāḳīden
Ki dil āyīnesi jengine bundan yig cilā olmaz *(G. 154/4). [olmaz, -maz]*

Didüm niçün lebüñ şeftālūsı ḳandine dil ḳanmaz
Didi kim mīve-i cennet müzīl-i iştihā olmaz *(G. 154/6). [olmaz, -maz]*

Görelden Sidre ḳaddüñi çemende Ṭūbī-i cennet
Didi kim ḳadd-i bālāda bu resme müntehā olmaz *(G. 154/8). [olmaz, -maz]*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/10). [olmaz, -maz]*

Bilenler ʿilm-i nārencāt[ı] ṣayd-ı ḫūb içün dirler
Ki ḥırz-i sīm ü zerden yig mücerreb bir duʿā olmaz *(G. 154/12). [olmaz, -maz]*

Ol meh benümle hem-dem olduġı yoḳdur olmaz
Me’nūs-i ḥūr ādem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/1). [olmaz, -maz]*

Ol meh benümle hem-dem olduġı yoḳdur olmaz
Me’nūs-i ḥūr ādem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/2). [olmaz, -maz]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/4). [olmaz, -maz]*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/6). [olmaz, -maz]*

Kūyuñ muḳīmi olsam nār-ı belāya yaḳma
Ṣaḥn-ı cinān cehennem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/8). [olmaz, -maz]*

İy dil vefā sen umma her-giz güzeller içre
Ḳavl ü ḳarār muḥkem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/10). [olmaz, -maz]*

ʿAyş umma dehr-i dūndan iy ʿāşıḳ-ı belā-keş
ʿĀşıḳ cihānda ḫurrem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/12). [olmaz, -maz]*

Būse recāsın itme ol yār-i bī-vefādan
Gel fāriġ ol var iy Cem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/14). [olmaz, -maz]*

Didüm iy meh düşde görsem ḫāl-i ʿanber-bāruñı
Didi evvel ḫᵛāb olur mı anda kim ola meges *(G. 162/12). [ola, -a]*

Didüm öldürmedin sen ġamdan öldüm
Didi ġam yime ol dem bu dem olmış *(G. 169/10). [olmış, -mış]*

Şīrīn bu ki taḥrīr ider iken lebi vaṣfın
Başdan başa nā-geh ḳalemüm ney-şeker olmış *(G. 175/4). [olmış, -mış]*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/6). [olmış, -mış]*

Bir ḥulle-i sündüs midür ol zülf-i semen-sā
Kim aṭlas-ı nesrīnden aña āster olmış *(G. 175/8). [olmış, -mış]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/10). [olmış, -mış]*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/12). [olmış, -mış]*

Raḳīb-i seg beni senüñle olduġum dilemez
Meṯel-durur bu ki el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü’l-ḳāṣ *(G. 178/11). [olduġum, -dug, -um]*

Dün didi ʿuṣṣāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/8). [olam, -am]*

Añduḳça lebüñ cānā bulsam n’ola cāndan ḥaẕ
Kim ola ki almaya ol çeşme-i cāndan ḥaẕ *(G. 185/2). [ola, -a]*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/5). [olmasa, -ma, -sa]*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/6). [olmaz, -maz]*

Göñülde gözde ṭoludur dem-i viṣāl ʿaceb
Zamānlar ola mı kim añıla zamān-ı firāḳ *(G. 207/4). [ola, -a]*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿıyān itmek
Belā-durur ʿıyān itmek ḳażā-durur nihān itmek *(G. 212/1). [olmaz, -maz]*

Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ
Tā ebed cām-ı Cem ola ṣanemā nām-ı lebüñ *(G. 219/2). [ola, -a]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/10). [ola, -a]*

Ḥüsne Kisrāsın ḳaşuñ ṭāḳına aṣ
Zülfüñi kim ola zencīrüñ begüm *(G. 271/10). [ola, -a]*

Ṭopraḳ u ṣu yirine müşk ü gülāb
Gil olupdur ki ola taḫmīrüñ begüm *(G. 271/16). [ola, -a]*

Neden ġamzeñ ḳılur cānā baña cevr ü siyāsetler
Bilürsin ʿālem içre olmaz ḳalam dīvāne vü beste *(G. 338/4). [olmaz, -maz]*

Ḳadüñ mānendi serv olmaz çemende
Bu söze serv ḳāyildür çemen de *(G. 360/1). [olmaz, -maz]*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/1). [olmasa, -ma, -sa]*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/2). [olmasa, -ma, -sa]*

Ḥüsnüñi ḳo ṣaḳlasun kirpüklerüm çeşmümde kim
Ḥıfẓ-ı gül-zār olmaya ḫār ile dīvār olmasa *(G. 362/8). [olmasa, -ma, -sa]*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/1). [olmaz, -maz]*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/10). [ola, -a]*

Baña sen yār olsañ olmaz mı
Yā vefā-dār olsañ olmaz mı *(G. 395/1). [olmaz, -maz]*

Baña sen yār olsañ olmaz mı
Yā vefā-dār olsañ olmaz mı *(G. 395/2). [olmaz, -maz]*

Ḳazıdup ol ḫaṭ-ı semen-sāyı
Sāde-ruḫ-sār olsañ olmaz mı *(G. 395/4). [olmaz, -maz]*

Baş ḳoşup ben ġarīb-i bī-ʿāra
Sen de bī-ʿār olsañ olmaz mı *(G. 395/6). [olmaz, -maz]*

Bir nefes ḫaste göñlüme maḥrem
İy cefā-kār olsañ olmaz mı *(G. 395/8). [olmaz, -maz]*

İy göñül terk idüp cihān dārın
Zülfine dār olsañ olmaz mı *(G. 395/10). [olmaz, -maz]*

İy yaşum ayaġı niṣārı içün
Dürr-i şeh-vār olsañ olmaz mı *(G. 395/12). [olmaz, -maz]*

Gül-şen-i ḥüsni yādına iy Cem
Bülbül-i zār olsañ olmaz mı *(G. 395/14). [olmaz, -maz]*

İçer şu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/1). [ola, -a]*

İçer şu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/2). [ola, -a]*

Ṭulūʿ ideli gözümde ḫayāl-i ruḫ-sāruñ
Gören didi ki ṣuya düşdi āftāb ola mı *(G. 401/4). [ola, -a]*

Ḫaṭuñ mütūnını şerḥ it ḥavāşī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/8). [ola, -a]*

Cüdā olalı yaşum Nīli Mışr-ı ḥüsnüñden
Zemīni eylemek ister ġarīḳ-i āb ola mı *(G. 401/10). [ola, -a]*

Yüzümi ḳapuña sürdügümi gören eydür
Bezendi levḥa-i zerrīn ile bu bāb ola mı *(G. 401/12). [ola, -a]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/14). [ola, -a]*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/4). [ola, -a]*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/1). [olan, -an]*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳı içün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥaḳı *(K. 6/5). [olan, -an]*

Her dem ġam ile çekdügi ʿāşıḳ cefā içün
Derd ü belā-yı ʿışḳa olan mübtelā ḥaḳı *(K. 6/28). [olan, -an]*

Pādişāhluḳ bundan özge olmaz iy şeh-zāde Cem
Ḫātıruñ ḫōş eyle cām iç meclis-i cānāndur *(K. 8/25). [olmaz, -maz]*

Cemālin zeyn iden heb dil-ber olmaz
Her āyīne düzen İskender olmaz *(Müf. 2/1). [olmaz, -maz]*

Cemālin zeyn iden heb dil-ber olmaz
Her āyīne düzen İskender olmaz *(Müf. 2/2). [olmaz, -maz]*

Şükrinde ʿāciz oldı çü ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl
Yā Rab ne dille ola sipāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/22). [ola, -a]*

Ṣıġmaz bu mevce faẓl[ı] biḥārı Muḥammedüñ
Olmaz bu gevher ile niṣārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/24). [olmaz, -maz]*

Şekl-i ġınāyı ʿayn-ı ʿanā añlayup müdām
Faḳr olmış idi faḫr u ġınāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/14). [olmış, -mış]*

Yā ḫayālüñ dilde olsun yā ġamuñ
Çünki bir iḳlīme yiter şāh bir *(G. 107/7). [olsun, -sun]*

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki olur her biri bīmār sensüz *(G. 149/1). [olamaz, -a, -maz]*

Yüzüñden ġayrıya baḳmaduġum bu
Ki şu olsa degül cāyiz teyemmüm *(G. 250/12). [olsa, -sa]*

Çeşmümde ḫayāli lebüñüñ iy büt-i gül-ruḫ
Bir sāġere beñzer ki ola mül arasında *(G. 323/8). [ola, -a]*

Bir nefes dūr olmaġa senden rıżā virmez göñül
Ger ola mülk-i cihānda senden ayru pādişāh *(G. 327/8). [ola, -a]*

Mescid-i ḫüsnüñde dāyim muʿtekif olmazdı ger
Ḫaṭṭuñuñ içinde iy meh gizlü īmān olmasa *(G. 350/6). [olmasa, -ma, -sa]*

Leblerüñ şeftālūsınuñ ḫastesi olanlara
Hey ne āsīb idi şol sīb-i zenaḫ-dān olmasa *(G. 350/10). [olmasa, -ma, -sa]*

Meger düşde kinār ide seni Cem
Ki olmaya arada pīrehen de *(G. 360/18). [olmaya, -ma, -y, -a]*

Meclis yaraşuġı bu-durur kim şarāb ola
Ḫāṣṣa ki şemʿ ü şāhid ü çeng ü rebāb ola *(G. 368/1). [ola, -a]*

Meclis yaraşuġı bu-durur kim şarāb ola
Ḫāṣṣa ki şemʿ ü şāhid ü çeng ü rebāb ola *(G. 368/2). [ola, -a]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/6). [ola, -a]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/6). [ola, -a]*

Olmasa luṭf ile eger leblerüñüñ ʿināyeti
Göstere idi ʿāleme Sidre ḳadüñ ḳıyāmeti *(G. 378/1). [olmasa, -ma, -sa]*

Bār-ı ġamdan dil rehā ḳal gel kerem ḳıl bir zamān
Tā cihān olduḳça aduñ ola meşhūr-ı cihān *(Mua. 66/2). [olduḳça, -dukça]*

Vezn-i cevāhir içre şu kim görmemiş behā
Naḳş-ı terāzū içre meger laʿl-i yār ola *(Mua. 86/2). [ola, -a]*

Tā cihān lafẓında lafẓ-ı nām-ı yār
Tā cihān olduḳça olsun pāy-dār *(Mua. 94/2). [olduḳça, -dukça]*

Cürm-i bī-ḥaddümde ʿafv-ı bī-kerān
Yaraşur olursa iy cān-ı cihān *(Mua. 105/2). [olursa, -ur, -sa]*

Cān virür aşılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/10). [olsun, -sun]*

ʿIşḳuñ odında Cemüñ ḥālini gören didi kim
Kim ola kendözini āteş-i sūzāne atar *(G. 92/10). [ola, -a]*

Ezelī būse diler kim ebedī ḳala göñül
Bu temennā leb-i yār ārede bulınsa olur *(Mua. 324/2). [olur, -ur]*

ol: *Teklik üçüncü şahıs zamiri.*

Baña düşvār olalı derd-i firāḳ
Müşkil oldur kim aña āsān gelür *(G. 102/8). [oldur, -dur]*

Gel beni öldür didüm güldi ḥabīb
Beñzer ol bu mürtecāyı çoḳ görür *(G. 110/10). [ol]*

Ser-i zülfüñde gel aşma raḳībi
Ki ol ol rīsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/10). [ol]*

Tā ebed pāyende vü bāḳī çü oldur lā-yezāl
Ol-durur pes [ol] Ḫudā-yı ḫālıḳu'l-insāndur *(K. 8/94). [ol-durur, -durur]*

Ol-durur kevneyn içinde ʿāḳıbet maḥmūd olan
Ḳapuñuñ öñinde eşküm bigi gil-ālūd olan *(Mua. 42/1). [ol-durur, -durur]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḥamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/3). [ol]*

ol: *O, işaret sıfatı.*

Oldı yüzüñüñ burḳaʿı ol zülf-i semen-sā
Sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā *(G. 1/1). [ol]*

Ṭūbā da görürse diye ṭoġrusı zihī ḳad
Nāz ile ḫırām eyleyicek ol ḳad-i bālā *(G. 1/12). [ol]*

Hey ne bī-dīn imiş ol zülf-i siyāhuñ ṣanemā
Ḳaṣd-ı cān ü dil ider her nefes iy māh-liḳā *(G. 4/1). [ol]*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 6/8). [ol]*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 7/8). [ol]*

Rişte-i cān-ı Cemi bükdi maḥabbet eli kim
Nāzdan tā dike ol ḳadd-i ḫırāmāna ḳabā *(G. 7/14). [ol]*

Başından aḳçe yaġdı dīdemüñ kūy-i maḥabbetde
Görüp ol ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki çeşmüm didi kim yaġmā *(G. 10/14). [ol]*

Ṣaçı bendine dil oldı giriftār
Görinelden göze ol rūy-i zībā *(G. 11/6). [ol]*

N'ola vaṣluña irgürseñ nigārā
Cemi kim ol olupdur zār ü ṣeydā *(G. 11/14). [ol]*

Ġonçe şermende olup açmaz dehān
Her ḳaçan kim söylese ol piste-leb *(G. 13/10). [ol]*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/2). [ol]*

Zülfüñ yüzüñe düşüp ider ʿārıżuña ḳaṣd
Ol kāfiri gör ġāret-i īmān ider iy dōst *(G. 21/4). [ol]*

Ḳıyām itse ḳaçan ol serv-ḳāmet
Ṣanasın kim ḳopar ol dem ḳıyāmet *(G. 25/1). [ol]*

Ḳıyām itse ḳaçan ol serv-ḳāmet
Ṣanasın kim ḳopar ol dem ḳıyāmet *(G. 25/2). [ol]*

Beni ḫāk eyle iy ġam eglemegil
Ki ṣala sāyesin ol serv-kāmet *(G. 25/8). [ol]*

Ser-i zülfini kesmiş beñzer ol yār
Ki buldı ḥāṣıl-ı ʿömrüm nihāyet *(G. 25/9). [ol]*

Bālā-yı ḳadüñ ne ʿarż idersin
Bālā degül ol belādur iy dōst *(G. 26/4). [ol]*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/9). [ol]*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/13). [ol]*

Ṭurre-ʿi dil-dār elinden elġıyās
Her dem ol ṭarrār elinden elġıyās *(G. 31/2). [ol]*

Gözlerüñ ḳaṣd itdi kim ḳanum içe
Ol iki ḫūn-ḫʷār elinden elġıyās *(G. 31/4). [ol]*

ʿĀşıḳın bülbül bigi nālān ider
Ol yüzi gül-zār elinden elġıyās *(G. 31/8). [ol]*

Āh kim eyler cefā raḥm eylemez
Dāyimā ol yār elinden elġıyās *(G. 31/10). [ol]*

Laʿlüñ ḥadīṯin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/8). [ol]*

Ulu saʿādet olur yüce devlet ol kişiye
Ki ayaġuñuñ tozın eyler hemīşe farḳına tāc *(G. 33/9). [ol]*

Zülfüñe kim ki dilden olmaz esīr
Bulmasun ġamdan ol kimesne felāḥ *(G. 35/14). [ol]*

Çün öper her nefes ol laʿl-i şeker-bārı ḳadeḥ
Rūzgār eylese ṭopraġumuzı bārī ḳadeḥ *(G. 36/1). [ol]*

Eyleyelden gün gibi ʿarż-ı cemāl ol māh-ruḫ
Ol safā ile bu naṭʿ-ı ḥüsne oldı māh ruḫ *(G. 41/1). [ol]*

Eyleyelden gün gibi ʿarż-ı cemāl ol māh-ruḫ
Ol safā ile bu naṭʿ-ı ḥüsne oldı māh ruḫ *(G. 41/2). [ol]*

Boynuma ṭaḳaldan resen ol zülf-i mücaʿad
Miḥrāb-ı ḳaşuñ oldı baña Kaʿbe-i maʿbed *(G. 42/1). [ol]*

Āvāreluġa düşdi daḫı cemʿ olımaz āh
Olalı dil ol zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/8). [ol]*

Ḳaşuñuñ miḥrābını göster baña luṭf eyleyüp
Kim dil ü cāndan ḳılam ol secde-gāha ben sücūd *(G. 45/4). [ol]*

Laʿlüñ dir imiş öldürürem beni işitdüm
Ol ʿahdi iverem ṣormaġa ḳaçan olacaḳdur *(G. 52/6). [ol]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/2). [ol]*

Küfr-i zülfüñ kim cemālüñ üzre ḳaṣd-ı dīn ider
Hey di ol bī-dīne kim ʿālemde bed āyīn ider *(G. 58/2). [ol]*

Cihānuñ ṣıḥḥatinden yig-durur bu
Belā kim baña ol cānān bağışlar *(G. 59/8). [ol]*

Vuṣlatuñdur ṣanemā devletüm illā n'ideyin
Baña yār olmadı ol devlet elümden ne gelür *(G. 61/4). [ol]*

Her ʿaraḳ kim ṣubḥ-dem ol ḫadd-i cānāndan ṭamar
Kevkeb-i seyyāredür kim māh-ı tābāndan ṭamar *(G. 63/1). [ol]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun didüm ḳıldum ġalaṭ
Cürʿa dimek olmaz aña çün kim ol cāndan ṭamar *(G. 63/4). [ol]*

Ḫaste göñlüme ger irse lā-cerem bulur şifā
Ḳaṭreler kim dem-be-dem ol laʿl-i cānāndan ṭamar *(G. 63/14). [ol]*

Göñlümi aldı cānuma ḳaṣd eyledi gözüñ
Tek derdüñ olsun ol daḫı uşda naẓerdedür *(G. 64/6). [ol]*

Nice āh eylemeyem kim hemīşe
Baña cevr iden ol ġonce dehendür *(G. 66/14). [ol]*

N'ola kūyuñı Cem terk itmez ise
Ki ezelden ol aña cānā vaṭendür *(G. 66/18). [ol]*

İşigüñ ḫākini terk idemez Cem
Ki evvelden aña ol yir vaṭendür *(G. 67/14). [ol]*

ʿIşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dil-berüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum-durur *(G. 68/9). [ol]*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür *(G. 70/4). [ol]*

Ḳılayın ben bende cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür *(G. 70/6). [ol]*

Dilden iy Cem ol perī-ruḫ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫōş mihmān gelür *(G. 70/9). [ol]*

Fürḳat ü derd ü belādan beni ḳurtarmaġ içün
Bilürem kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(G. 71/6). [ol]*

Dil ü cān ol lebi mercānı ister
Ṣanasın mürde-tendür cānı ister *(G. 73/1). [ol]*

Cemāl-i yāri görse cān virür Cem
Kim ol miskīn hemīşe ānı ister *(G. 73/12). [ol]*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū gūş ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūş ider *(G. 75/2). [ol]*

Yiridür efġān ü zārī eylesem derd ile ben
Ḫaste-dil beni hemīşe ol gözi medhūş ider *(G. 75/8). [ol]*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/10). [ol]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşmüm içinde vaṭen
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 76/8). [ol]*

Cān ü dil ḳaṣdına her dem ol büt-i şīrīn-dehen
Kirpügin tīr-i ḫadeng ü ḳaşlarını ya ḳılur *(G. 76/9). [ol]*

Demidür dil-berā raḥm eyle cāna
Ki ḳaṣd ider müdām ol çeşm-i maḫmūr *(G. 77/10). [ol]*

Dil-berā derdüñ hemīşe cānuma hem-dem-durur
Ol sebebdendür ki çeşmüm ḳan ile pür-nem-durur *(G. 78/2). [ol]*

Ne ḥāṣıl ʿışḳı olmayan göñülde
Ḫarāb olsun ol o kim bī-hevādur *(G. 79/8). [ol]*

Ol yār-i cefā-pīşe n’ola ḳılsa cefālar
Zīrā ne ḳadar cevr ider ise naẓeridür *(G. 80/5). [ol]*

Cānumı cānā alursañ baña minnetdür velī
Ḳorḳum oldur ʿālem içre bir yeñi ḳānūn olur *(G. 81/4). [oldur, -dur]*

Zülfüñ ol sünbül-durur kim āftāb üstindedür
Dişlerüñ ol lüʾlüdür yāḳūt-ı nāb üstindedür *(G. 83/1). [ol]*

Zülfüñ ol sünbül-durur kim āftāb üstindedür
Dişlerüñ ol lüʾlüdür yāḳūt-ı nāb üstindedür *(G. 83/2). [ol]*

Sen perī ile görelden ol raḳīb-i dīvi ben
Bu dil-i āşüfte derd ü ıżṭırāb üstindedür *(G. 83/3). [ol]*

Āh kim uyarmadı baḫt-ı siyāhum zülf-i dōst
Niçe kim ol nergis-i mest-āne ḫʷāb üstindedür *(G. 84/8). [ol]*

Ḫüsnüñ envār-ı tecellīsi irişdükçe güneş
Beñzer ol pīrūzeye kim āftāb altındadur *(G. 86/10). [ol]*

Añ beni düşnām-ı laʿlüñden müdām
Ol duʿādur ṣanma kim düşnāmdur *(G. 87/8). [ol]*

Nice teşbīh idem raḳībe segi
Ol ḫōd ādem-durur bu ite naẓer *(G. 88/6). [ol]*

Ḳaṣd-ı cān ü dil iderse n’ola ġamzeñle gözüñ
Çünki tīġ oynamaḳ ol merdüm-i çālāke düşer *(G. 89/6). [ol]*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/6). [ol]*

Ḫāk-i der-gāhuñı Cem cāndan ḳılur dāyim ṭaleb
Beñzer ol miskīni ol araya ṭopraġı çeker *(G. 98/14). [ol]*

Dil bu mürde cisme umar cān gelür
Her ḳaçan kim ol lebi mercān gelür *(G. 102/2). [ol]*

Bir bencileyin üstine yapraḳ bigi ditrer
Ol serv-i ser-efrāza hevā-dār kimüñ var *(G. 103/16). [ol]*

Laʿl-i mey-gūnuñ ḫayāli cā ṭutaldan sīnede
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 104/8). [ol]*

Yā ḳaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ oḳı meʾvā ḳılur *(G. 104/10). [ol]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/10). [ol]*

Pāyine düşmek diledükçe raḳīb-i seng-dil
Müstedām olsun dir imiş yüri ol Cem pāyıdur *(G. 105/14). [ol]*

Dile devlet nişānı yāresidür
Ki cümle derdümüñ ol çāresidür *(G. 106/2). [ol]*

Nükte-i esrār-ı ġaybı ol bilür
Kim ola sırr-ı dehānuñdan ḫabīr *(G. 107/3). [ol]*

Zülfüñe yoḳsa şāne mi urdı nesīm-i ṣubḥ
Kim būy-ı cān meşāmuma ol şāneden gelür *(G. 108/12). [ol]*

Ḫayli demdür ki gözüm ḫayl-i ḫayālüñ yolıdur
Yaşlarumla pür idersem yaraşur ol yolı dür *(G. 111/2). [ol]*

Cigerüm yaḳdı kül itdi gül-i ruḫ-sāruñ odı
Ol güle neşv ü nemā viren ol oduñ külidür *(G. 111/4). [ol]*

Cigerüm yaḳdı kül itdi gül-i ruḫ-sāruñ odı
Ol güle neşv ü nemā viren ol oduñ külidür *(G. 111/4). [ol]*

Ser-i zülfini kesmiş ol ḳamer-ruḫ
Dirīġā ḥāṣıl-ı ʿömrüm hemāndur *(G. 113/3). [ol]*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/9). [ol]*

Her dem miyānı yādına baġlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/12). [ol]*

Ruḫ-ı gül-gūnına ol Ḫüsrev-i şīrīn-lebi gör
Zülf-i şeb-dīzini cān aşmaġa fitrāk eyler *(G. 117/5). [ol]*

Ḥüsnüñüñ bāġından ol kim nār alur
Nār alur ṣanur velīkin nār alur *(G. 118/1). [ol]*

Al yañaġuñ alına aldandı göñlüm āl ile
Ol ala gözlüm dil almaġa ḳılaldan āller *(G. 119/6). [ol]*

İy ʿaceb ol mihr-i ʿālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/1). [ol]*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/4). [ol]*

Cem ṭolaşup zülfüñe düşdi eñegüñ çāhına
Luṭf idüp ol iki miskīnüñi zindāndan gider *(G. 122/14). [ol]*

Kemend-i zülfi cān avladuġınca
Ol āhū-çeşme kim olmaya naḫcīr *(G. 124/6). [ol]*

Kimüñ kim sīm ü zer görseñ kefinde
Terāzū gibi ol yaña dilüñ var *(G. 125/6). [ol]*

Ṭūbā budaġı ḳāmeti Kevṣer ṭudaġıdur
Cennet var ise ol ṣanemüñ ḥüsni bāġıdur *(G. 126/2). [ol]*

Ger zülf-i müşk-būyı yanına gelürse müşk
Ol ṭopraġa ber-ā-ber olur müşk bū olur *(G. 129/8). [ol]*

Ḫaṭ ki ḫaddinde ol nigār yazar
Tūlicü'l-leyle fi'n-nehār yazar *(G. 130/1). [ol]*

Raḳīb çünki sen āhūyı baña ṣayd itmez
Kimesne dimesün ol kelbe kim muʿallemdür *(G. 135/6). [ol]*

Çın seḥer ṭoldı Ḫaṭā müşki ḳoḫusından cihān
Bād-ı ṣubḥa uġradı ol zülf-i ʿanber-sā meger *(G. 137/10). [ol]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/12). [ol]*

Lāle seyrin ḳılmaġ istermiş bugün ol gül-ʿiẕār
Ḳan yaşumla zeyn olupdur dāmen-i ṣaḥrā meger *(G. 137/15). [ol]*

Her seḥer serv-i sehī ditrer çemende Sidre-vār
ʿArż-ı bālā eyledi ol ḳāmet-i bālā meger *(G. 137/18). [ol]*

Bir naṣīb umardı ḥalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḥalvā meger *(G. 137/22). [ol]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/24). [ol]*

Cem nice şerḥ eyleye ol māh-rūlar vaṣfını
Mā-ḥaṣal cevr ü cefāda biri birinden beter *(G. 138/41). [ol]*

Raḳībe ḳo didüm yārüñ etegin
Ḳazāsın ister ol kim epsem olmaz *(G. 141/10). [ol]*

Bilürem dā'im baña andan ʿadūdur ol raḳīb
Ehl-i īmān olanı elbette şeyṭān istemez *(G. 142/3). [ol]*

İçerse ḳanumı çeşmüñ ḥelāl olsun kim
Ḳaçan ki mest ola ol şūr ü şerde bulınmaz *(G. 143/8). [ol]*

Boynuma bend uran ol zülf-i perīşāndur henūz
Ol sebebden derd ü ġamla dil perīşāndur henūz *(G. 146/1). [ol]*

Boynuma bend uran ol zülf-i perīşāndur henūz
Ol sebebden derd ü ġamla dil perīşāndur henūz *(G. 146/2). [ol]*

Furṣatın bulup Cemüñ öldürmek içün ol ḥabīb
Hey nice yañılmışam diyü peşīmāndur henūz *(G. 146/13). [ol]*

Ḳılmaġa bezm-i cānı nūrānī
Niçün ol ruḫları ḳamer gelmez *(G. 147/12). [ol]*

Hey dimezseñ zülf-i ʿanber-bār ü müşk-āmīzüñe
ʿĀḳıbet Cem göñlini ṣayd eyler ol şeh-bāz-ı nāz *(G. 148/10). [ol]*

Derd ü belā ile ḳıluruz āh ü nāleler
İy Cem gideli ol ṣanem-i gül-ʿiẕārumuz *(G. 150/14). [ol]*

ʿIşḳuñ yolında ger güneh itdükse dil-berā
Aṣ zülf-i dārügīrüñe oldur çü dārumuz *(G. 150/6). [oldur, -dur]*

Gelmeyince burc-ı cāna ol meh-i tābānumuz
Olmadı maʿmūr ġamdan bu dil-i vīrānumuz *(G. 152/1). [ol]*

Derd ü miḥnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Ṭañ mı kim cevri çoḳ ider bize ol cānānumuz *(G. 152/6). [ol]*

Pīş-keş cānı virürdük yolına ol dil-berüñ
Ger ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizim mihmānumuz *(G. 152/7). [ol]*

Cem iderse bülbül-i şūrīde gibi nāleler
N'ola çün kim gösterür yüz ol gül-i ḫandānumuz *(G. 152/10). [ol]*

Ne dil ki ol āsitān ḳadrini bilmez
Belüñ kim āsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/1). [ol]*

Ser-i zülfüñde gel aşma raḳībi
Ki ol ol rīsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/10). [ol]*

Ol melek ger bu gice olsa bizüm mihmānumuz
Cennet olurdı hemān bu külbe-i aḥzānumuz *(G. 158/1). [ol]*

Tīr-i ġamzeñ cān alup yirine geçdi cān bigi
Şimdi ol demden berü ġamzeñ oḳıdur cānumuz *(G. 158/8). [ol]*

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz
Gerçek imiş bu meṣel fitne-i devrān uyumaz *(G. 159/1). [ol]*

Ol meh benümle hem-dem olduġı yoḳdur olmaz
Me'nūs-i ḫūr ādem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/1). [ol]*

Būse recāsın itme ol yār-i bī-vefādan
Gel fāriġ ol var iy Cem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/13). [ol]*

Ṣād ü ḫandān ol göñül giryān ü nālān olma kim
Çün ḥabībüñ derdidür ḳısmet saña ʿālemde bes *(G. 161/11). [ol]*

Ben her gün eylerem ṭaleb-i vaṣl līkin ol
Dilden ḳomadı vaʿde-i ferdāyı bir nefes *(G. 165/5). [ol]*

Ḳapuñdan ayru düşeli oldum ẕelīl ü ḫ^{v}ār
Bildüm ki devletüm benüm ol āsitān imiş *(G. 166/8). [ol]*

Bāzār-ı ġamda cevrine cān virüp alduġum
Aṣṣı ṣanurdum anı baña ol ziyān imiş *(G. 166/10). [ol]*

Zülf-i miskīnin yine ol māh zencīr eylemiş
Yaʿnī ben dīvāneyi ṭutmaġa tedbīr eylemiş *(G. 167/1). [ol]*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n'itdüm aña kim yine teʾḫīr eylemiş *(G. 167/7). [ol]*

Boynına bend urmaġ içün bu dil-i miskīnümüñ
Zülfini ol māh-rū gör nice zencīr eylemiş *(G. 167/16). [ol]*

Didüm öldürmedin sen ġamdan öldüm
Didi ġam yime ol dem bu dem olmış *(G. 169/10). [ol]*

Ḫālüñ ol Hindū-durur kim bī-rıżā
Gül-şen-i ḫüsnüñ temāşā eylemiş *(G. 172/11). [ol]*

Dil-dār baña ʿahde vefā ḳılmadı dirīġ
Ol daḫı ʿömr bigi n'idem bī-vefā-y-imiş *(G. 173/10). [ol]*

Görüp risāle-i ḫüsnüñi şemse oldı ḳamer
Kitābe-i zer olalıdan ol kitāba güneş *(G. 174/8). [ol]*

Bir ḥulle-i sündüs midür ol zülf-i semen-sā
Kim aṭlas-ı nesrīnden aña āster olmış *(G. 175/7). [ol]*

Dār olmaġa ser-i zülfine Manṣūr bigi
Ger sebeb isteseñ ol zülf-i siyeh-kāre yapış *(G. 176/4). [ol]*

Çözme zülfini ṣabā ḥaddüñi bil gözle yirüñ
Kim didi kim saña ol nāfe-i Tātāre yapış *(G. 176/10). [ol]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/11). [ol]*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/13). [ol]*

Lebüñde beyt yazar beñzer ol ḫaṭ-ı müşkīn
Ki iki mıṣraʿ arasında rūşen oldı beyāż *(G. 180/9). [ol]*

Yaratdı ravża-i dilde çün ol ḳadi şimşād
Ne seyr-i serv iderem ne ḫōd ārzū-yı riyāż *(G. 180/17). [ol]*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿiväż *(G. 181/4). [ol]*

Dün didi ʿuṣṣāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/8). [ol]*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler ʿālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/2). [ol]*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol ṣanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/12). [ol]*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/14). [ol]*

Añduḳça lebüñ cānā bulsam n'ola cāndan ḥaẓ
Kim ola ki almaya ol çeşme-i cāndan ḥaẓ *(G. 185/2). [ol]*

Cān vireli yoluñda ṣanma ki ziyān itdüm
Aṣṣı baña oldur kim buldum o ziyāndan ḥaẓ *(G. 185/8). [oldur, -dur]*

Ṭulūʿ itmedi ol meh revzenümden
Yoġ imiş iy dirīġā bizde ṭāliʿ *(G. 187/7). [ol]*

Baña yitmez mi derd ü ġam ki zülfüñ
Yüzüñ görmege olur ol da māniʿ *(G. 187/10). [ol]*

Bilmedüm kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl-ı ḥayrān elvedāʿ *(G. 189/6). [ol]*

Ṣan od içinde pūte-i ṣarrāfdur kim ol
Reng-i ruḫum gibi ṭoludur zer miyān-ı şemʿ *(G. 190/9). [ol]*

İy Cem çerāġ-ı ḥüsn-i ḫayāline ol mehüñ
Dil ḫānesinde ṣanki açıldı dükān-ı şemʿ *(G. 190/41). [ol]*

Ol raḳīb-i rū-siyāhı eyle ḳapuñdan ıraġ
Hem-nişīn olduġı yoḳdur bülbül ile hīç zāġ *(G. 191/1). [ol]*

Ḫışm idüp ol māh-peyker ḳaṣd-ı cān eyler dirīġ
Kime feryād ideyin çün ẓulm-i ḫān eyler dirīġ *(G. 192/1). [ol]*

Gözlerüñ mest oluban tīr ü kemān aldı ele
Bilürem ki ol iki cādū yine ḳan eyler dirīġ *(G. 192/4). [ol]*

Ben ġarībüñ ḳaṣdına ḫışm idüp ol ṣūḫ-ı cihān
Ḳaşları ile kirpügin tīr ü kemān eyler dirīġ *(G. 192/11). [ol]*

Dil-berā cān ḳaṣdına ġamzeñ çeker her laḥẓa tīġ
Ol sebebden gözlerüm ḳan aḳıdur mānend-i mīġ *(G. 193/2). [ol]*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/12). [ol]*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/1). [ol]*

Zenaḫuñ sībine diş bileyeli ḫaste göñül
Cān virüp iremez ol ġabġabı sīmīne dirīġ *(G. 195/12). [ol]*

Āh-ı Cem ṭaşa güẕer eyler iken āh kim ol
Daḫı kār eyleyemez bu dil-i sengīne dirīġ *(G. 195/13). [ol]*

Öldüricek beni ol cādū gözüñ
Buluram ʿāşıḳlaruñ içre şeref *(G. 197/9). [ol]*

Ol lāle-ḫad semen-ber bir serv-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne serv-kāmet ol ḳad-ḳıyāmet ancaḳ *(G. 200/1). [ol]*

Ol lāle-ḫad semen-ber bir serv-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne serv-kāmet ol ḳad-ḳıyāmet ancaḳ *(G. 200/2). [ol]*

N'ola ḫadeng-i ġamzeñ cānı ḳılursa yaġmā
Ol daḫı Cem garībe bir ḫōş saʿādet ancaḳ *(G. 200/10). [ol]*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n'idem kim
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/10). [ol]*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/18). [oldur, -dur]*

Leyle-ʿi zülfüñ girih-gīr eyle daḳ dil boynına
Çünki ol miskīni sen ʿışḳ ile mecnūn eyledüñ *(G. 211/12). [ol]*

İrişürsin Cem ol zülf-i siyāha
Eger var ise ʿömrüñden naṣībüñ *(G. 214/9). [ol]*

ʿĪd-i ruḫuñda ḳaşuña ḳurbān olam ki ol
Bir yā-durur ki ḳabżası sīmīn kemān-ı müşk *(G. 217/11). [ol]*

Göñlümi zülfüñ ġamından bī-ḳarār itsem gerek
Ol perīşānluḳda ʿaḳlum tārümār itsem gerek *(G. 218/2). [ol]*

Seyl-i eşkümden iñen ġāfil ṣalınmasun ki ben
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kinār itsem gerek *(G. 218/4). [ol]*

Niçe bir pinhān yanam ol bilüben bilmezlene
Baş açup rāzum öñinde āşikār itsem gerek *(G. 218/5). [ol]*

İy gözlerüm gelüñ yaşum āb-ı revān ṭutuñ
Ol cūya ḳarşu ḳaddini serv-i revān ṭutuñ *(G. 220/2). [ol]*

Ol serv-i ġonce-leb varıcaḳ seyr-i gül-şene
İy lāleler başına semen sāye-bān ṭutuñ *(G. 220/3). [ol]*

İy cān ü dil yüzin o mehüñ gül-sitān idüñ
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idüñ *(G. 221/2). [ol]*

Ḳorḳar ki üstine düşe ol yaña uġramaz
Bāzār-ı dilde ṣatalı ṣınmış kemān ḳaşuñ *(G. 224/9). [ol]*

İy meh kemān-keş olmasa dāyim çeker m'idi
İki kemān bir āreden ol nā-tüvān ḳaşuñ *(G. 224/12). [ol]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫᵛāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/2). [ol]*

Demidür ṣun berü sāḳī belābil
Ki ḳomaz cān ü dilde ol belā bil *(G. 233/2). [ol]*

Zülfi daḫı bī-vefāluḳ gösterür
Düşeli ol bī-vefāya cān ü dil *(G. 237/14). [ol]*

Ḫatı irişmedin ol cān yolına cān virelüm
Demi-durur ölelüm irmedin belā-yı ecel *(G. 241/3). [ol]*

Dil baġlamaḳ ol kākül-i müşkīne ne müşkil
Zencīr ile ḳalmaḳ dil-i ġam-gīne ne müşkil *(G. 242/1). [ol]*

Cem lebüñ ḫᵛānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/14). [ol]*

Seyl-i eşküm çoḳ geçüpdür āsitānuñdan didüm
Didi kim geçdi geçen ol mācerādan vāz gel *(G. 243/16). [ol]*

Ḳadeḥlerine ṣu ḳoyduḳları müdām ol kim
Zücāc içinde mizācını germ ider ḳandīl *(G. 244/15). [ol]*

Devr-i zülfüñde ḳoma kim geze rüsvāy göñül
Baġla ol bend-i belā dāmına rüsvāyuñı gel *(G. 245/6). [ol]*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/4). [ol]*

Didüm iy dil-ber Cemi bilmez misin güldi didi
Bilürem ol bī-vefāyı ḫāk-i rāhumdur benüm *(G. 248/12). [ol]*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān feṯḥ-i bābum var benüm *(G. 249/2). [ol]*

Göreliden ol ḥasūdı sen melek-manẓarla ben
Bu dil-i giryānum içre ıżṭırābum var benüm *(G. 249/7). [ol]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/16). [ol]*

İy Cem ol yār ayaġına itmege her dem niṯār
Gözlerümden dökilen dürr-i ḫōş-ābum var benüm *(G. 249/17). [ol]*

Nice bed-mihr olur ol meh-liḳā kim
Ben aġladuḳça ol eyler tebessüm *(G. 250/7). [ol]*

Nice bed-mihr olur ol meh-liḳā kim
Ben aġladuḳça ol eyler tebessüm *(G. 250/8). [ol]*

Cem nice istemeye vaṣluñı kim
Gitmedi cāndan ol heves n'idelüm *(G. 251/10). [ol]*

Ol raḳīb-i rū-siyehle baña ḳarşu dem-be-dem
Ṣalınup itme telaṭṭuf zīnhār iy dōstum *(G. 255/3). [ol]*

Şeb-i hicrān[ı] pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫorşīd-i ʿālem *(G. 257/8). [ol]*

Ḫaṭ-ı ḥabīb ecelümdür çü gelmedi daḫı ol
Benüm bu baḫt-ı siyāhum neden ṭutar mātem *(G. 261/5). [ol]*

Ġamzesi tīġın çeküp ḳaşduma ol yār-i ḳadīm
Ḳaṣd-ı bismil ḳılsa bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm *(G. 262/1). [ol]*

Ke-mā-hī ol bilür esrār-ı ġaybı
Ki ola leblerüñ sırrına maḥrem *(G. 263/7). [ol]*

Ol semen-sīmā vü sīmīn-ber ki yārumdur benüm
Ḫāṣılum dünyāda vü ʿuḳbāda varumdur benüm *(G. 264/1). [ol]*

Belā-durur ġam ü derd-i ḥabībi ben bilürem
Velī odur yine ol ġam ṭabībi ben bilürem *(G. 268/2). [ol]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḥālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/4). [ol]*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/1). [ol]*

Kaʿbe yüzüñde beñüñ çün Ḫacerü'l-esved imiş
Yaraşur her nefes ol ḫāl-i siyeh-kārı öpem *(G. 269/6). [ol]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/10). [ol]*

Dün gice ol māh-ı mihr-ārāyı mihmān eyledüm
Ḫüsnini dil mülkinüñ taḫtında sulṭān eyledüm *(G. 272/1). [ol]*

Niçe bir dil vireyüm kākül-i pür-çīnüñ içün
Niçe bir ḳan yudayum ol leb-i rengīnüñ içün *(G. 275/2). [ol]*

Ḫasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/2). [ol]*

Gözlerüñ cān almaġa ḳaṣd itdügince iy ʿaceb
Kimse cān ḳurtarmadı āh ol iki seḥḥārdan *(G. 276/10). [ol]*

Şöyle bend urdı Cemüñ boynına zülfüñ dōstum
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan *(G. 276/14). [ol]*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/11). [ol]*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/14). [ol]*

Ser-geşteyem ol zülf-i siyeh-kāruñ elinden
Dil-ḫasteyem ol nergis-i bīmāruñ elinden *(G. 284/1). [ol]*

Ser-geşteyem ol zülf-i siyeh-kāruñ elinden
Dil-ḫasteyem ol nergis-i bīmāruñ elinden *(G. 284/2). [ol]*

Ḥākim o-durur yine baña ẓulmi ol eyler
Ben kime şikāyet ḳılayın yārüñ elinden *(G. 284/3). [ol]*

Öpüp elini düşdüm ayaġına raḳībüñ
Ḳurtaramadum sen güli ol ḫāruñ elinden *(G. 284/6). [ol]*

Mey-i ʿışḳından ol yārüñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup yürür ayılmadı ḫumārından *(G. 285/3). [ol]*

Leb-i laʿlüñ şarābından ezel bezminde nūş itmiş
Göñül mest ü ḫarāb oldı gör ol ḫamruñ ḫumārından *(G. 286/4). [ol]*

Yaşum gözüm bıñarını ḫarāb-ı seyl-i eşk itdi
Daḫı el yumaz ol dil-ber gözümüñ cūy-bārından *(G. 286/8). [ol]*

Ḳāmetin aġyāra ṣorduġum işitmiş ol ḥabīb
Didi şeyṭāna ḳıyāmetden suʾāl itmek neden *(G. 287/7). [ol]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/5). [ol]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/6). [ol]*

Eger bīmār olursa ten cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan *(G. 293/2). [ol]*

Kendözini yig görürmiş kūyuñ itinden raḳīb
Yā daḫı ne ḫayr umarsın ol seg-i ḫōd-bīnden *(G. 296/8). [ol]*

Āh kim iy ḫaste-dil terkümüz uraldan bizüm
Ol perī-şānuñ perīşān zülfine pā-mālsin *(G. 298/12). [ol]*

Ḥalḳa-i zülfeynüñe ḫōş düşmiş ol ḫāl-i siyāh
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki cīm içün *(G. 300/11). [ol]*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭ-ı Yāḳūtuñuñ kim şīvesin
Cān virürdi görse ger Yāḳūt ol üslūb içün *(G. 301/12). [ol]*

Cāmiʿ-i ḫüsnüñi ḳandīl-i ruḫuñ tezyīn ider
ʿAnberīn zencīr aṣaldan zülfüñ ol ḳandīl içün *(G. 302/6). [ol]*

Muṣḥaf-ı ḫüsninde münzel sūre midür ḫaṭṭ-ı yār
Āyet-i raḥmet midür yā ḫōd bu ol tenzīl içün *(G. 302/12). [ol]*

Kesdi ol gül külālesini meger
Ki irdi Cem ʿömri āhirine bugün *(G. 304/17). [ol]*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẓer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/4). [ol]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/7). [ol]*

Cemi bir laḥẓa sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām itmez ol bil senden ayru *(G. 312/18). [ol]*

Vīrāne-i dilde bulınur genc-i ḫayālüñ
Ol genci nihān itmege vīrāne midür bu *(G. 313/8). [ol]*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/10). [ol]*

Yüzüñde görelden ṣanemā zülf-i siyāhuñ
Oldı dil ü cān ẕevḳ ile ol sünbüle baġlu *(G. 314/4). [ol]*

Çeşmüñ nice cāẕū-ṣıfat āhū-durur iy dōst
Kim ṣīr ṣikār itmege ḳaṣd eyler ol āhū *(G. 314/8). [ol]*

Bir ḳıbleye daḫı ṣanemā egememiş baş
Ḳıble olalı ehl-i niyāza ol iki ebrū *(G. 314/10). [ol]*

Cem iki ḳıbleye ṭutar yüzini
Ḳıble olalı ol iki ebrū *(G. 315/14). [ol]*

Dün ṣaldı baña ḳarşu niḳāb ol büt-i meh-rū
Āheste suʾāl itdüm ez-ān dil-ber-i ḫōş-ḫū *(G. 317/1). [ol]*

Yüzüñ şemʿini cān-ı Cem görelden
Düşer pervāne bigi ol çerāġa *(G. 318/18). [ol]*

Ger göstereydi meh yüzin ol māh-rū baña
Cān ü dili virürdüm aña bir neẕāreye *(G. 321/3). [ol]*

Terk eyleyeyin göñlümi cānā ne gerekse
Cānumı fidā ideyin ol cāne gerekse *(G. 322/2). [ol]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/1). [ol]*

Çünki ol ḫūr-i cinān bizüm ile ʿayş ḳılur
Oldı bu meclisümüz cennet-i meʾvā bu gice *(G. 324/5). [ol]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/12). [ol]*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/1). [ol]*

Bir laḥẓa meclisümüze eylemedi ṭulūʿ
Ol āftāb-ı burc-ı saʿādet ne fāyide *(G. 328/4). [ol]*

İy Cem çü bī-vefā-durur ol yār-i pür-cefā
Çekmek yolında bunca meşaḳḳat ne fāyide *(G. 328/11). [ol]*

Niçe bir nāz idesin şol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/2). [ol]*

Perde-i ʿuşşāḳda çün būselik itdüñ ḳarār
Mutribā āteş düşürdüñ cānuma ol sāz ile *(G. 330/8). [ol]*

Ḥabībüm nāz birle girmiş āle
Ki ʿāşıḳ gönlin ol āl ile ala *(G. 332/2). [ol]*

Elif ḳaddüm bükildi lāma döndi
Düşelden bu göñül ol zülf ü ḫāle *(G. 333/4). [ol]*

Neden dāyim baña cevr ü cefālar
Ḳılursın dürlü iḥsān ol raḳībe *(G. 339/8). [ol]*

Raḳībi ḫōş görüp redd itdi beni
Ne ḳıldum bilmezem ben ol ḥabībe *(G. 339/10). [ol]*

Bu ġam-gīn göñlüme raḥm eyle şāhā
Niçe bir aṣasın ol zülf-i kecde *(G. 340/4). [ol]*

Bir naẓer görse idük ayaġına yüz sürüben
Cān fidā ider idük ol meh-i tābānumuza *(G. 342/6). [ol]*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/14). [ol]*

Her kimi ki ḫāk eyleye ol ḫaṭṭ-ı semen-sā
Bitüre hemīşe teni ṭopraġı benefşe *(G. 344/13). [ol]*

Gül-zār-ı cemālüñ güli gül gibi gülelden
Reşkinden ider ol güle gül zārı sebeb ne *(G. 345/6). [ol]*

Ḫaṭṭuñ var iken kesme ser-i zülf-i siyāhı
Ḳaṭʿ eylemek ol kāfire zünnārı sebeb ne *(G. 345/8). [ol]*

Zülfüñ ḳoma kim hem-ser ola bād-ı ṣabāya
Virmek yile ol nāfe-i Tātārı sebeb ne *(G. 345/12). [ol]*

Gül yüzüñ vaṣfı hezār olursa bülbül Cem yiter
ʿAndelīb ol gül-şen-i cāna ġazel-ḫᵛān olmasa *(G. 350/14). [ol]*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/16). [ol]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol Īsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudaġında *(G. 352/16). [ol]*

Ẕikri ḫayr olsun duʿādan yād ider
Sögüp ol laʿl-i şeker-bār aġzuma *(G. 353/4). [ol]*

Ol ġamze-i ġammāz ile nāz itme iñende
ʿĀşıḳlaruña luṭfuñı az itme iñende *(G. 354/1). [ol]*

Biñ cān fidā yolına eger olsa cān ile
Bir gice ṣoḥbet eylemek ol dil-sitān ile *(G. 355/2). [ol]*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/1). [ol]*

Bir mūy baġışla Ceme ol zülf-i siyehden
Kim cānı ʿivaż vire bu iḥsānuña şāne *(G. 359/9). [ol]*

Bugün ol nergis-i maḫmūruñ ile mest olalum
Yarın ol ġonce benüm degmede girmez elüme *(G. 365/3). [ol]*

Bugün ol nergis-i maḫmūruñ ile mest olalum
Yarın ol ġonce benüm degmede girmez elüme *(G. 365/4). [ol]*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/2). [ol]*

Gördüm çü Mışr-ı ḥüsnini ol Kaʿbe yüzlünüñ
Virdüm Ḫaṭā-yı zülfine Māçīni Çīn ile *(G. 366/3). [ol]*

Ol gül budaġı tāze ter olmazdı bu ḳadar
Dest-i ecel ṣuvarmasa mā-i maʿīn ile *(G. 366/5). [ol]*

Ben ḫastenüñ çü ḫāṭırını ṣordı ol ḥabīb
ʿÖmri uzun u kendüsi ʿālemde saġ ola *(G. 367/5). [ol]*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/10). [ol]*

Bu gice mihmānum ol māh-ı cihān-ārā idi
Pertev-i ḥüsn ile cennet olan ol ārā idi *(G. 370/1). [ol]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/4). [ol]*

Ḳaddümi cevr ü cefā-yı ʿışḳ ile ḳılup dü-tā
Beni uġradan belāya ol ḳadi bālā idi *(G. 370/8). [ol]*

Derd ü ġam cāmın ṣunup Cem ḫasteye ṣıḥḥat diyü
Mest ü maḫmūr eyleyen ol gözleri şehlā idi *(G. 370/10). [ol]*

Luṭf ile elüm almadı ol şāh-ı ḳamer-ruḫ
N'idem ki beni zülfi bigi pāye düşürdi *(G. 371/3). [ol]*

Eflāke irer ḳadri anuñ iki cihānda
Şol kimsenenüñ ki üstine ol sāye düşürdi *(G. 371/6). [ol]*

ʿĀlemde sürer ẕevḳ ile ol ʿışḳ ṣafāsın
Her kim ki göñül ol ruḫ-ı zībāya düşürdi *(G. 371/7). [ol]*

ʿĀlemde sürer ẕevḳ ile ol ʿışḳ ṣafāsın
Her kim ki göñül ol ruḫ-ı zībāya düşürdi *(G. 371/8). [ol]*

Mānend-i kemān oldı ḳadi tīr-i cefādan
Çün Cem dil ü cān ol ḳad-i bālāya düşürdi *(G. 371/10). [ol]*

Derdini cāna ʿıyān eyledi ol māh-liḳā
Luṭfını bu dil-i miskīne nihān eyleyeli *(G. 372/9). [ol]*

Olmışam Cem bigi āvāre vü rüsvāy-ı cihān
Baña bu işleri ol ṣūḫ-ı cihān eyleyeli *(G. 372/12). [ol]*

Eşk-i çeşmüm fürḳat ile oldı bir deryā-yı ḫūn
ʿĀḳıbet ġarḳ idiserdür bir gün ol deryā beni *(G. 374/6). [ol]*

Ol kemān-keş ḳaşlaruñ atduḳça ġamzeñ oḳların
Ḳaṣd idüpdür cānuma beñzer ki gözler hā beni *(G. 374/7). [ol]*

Ṭūbā ḳad ile cennet-i kūyında hemīşe
Ol ḥūr-ı cinān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/6). [ol]*

Ḫaṭṭı yüzinden ol mehüñ zülfini dūr eyledi
Lā-cerem iricek ecel ʿömrüñ olur nihāyeti *(G. 378/9). [ol]*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/4). [ol]*

Cigerden tīr-i ġamzeñ eksük itme
Ki dilde ṣaḳlayam ol yādigārı *(G. 383/4). [ol]*

Dehān ü zülfüñ añup cān virür Cem
Ne ḳılsun çünki oldur yoġ u varı *(G. 383/14). [oldur, -dur]*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫemini *(G. 385/5). [ol]*

N'ola sünbül ṣaçuña ḳul olursa
Ki ṣaçuñdan ider ol iftihārı *(G. 389/4). [ol]*

N'ola Cem yoluña terk itse cānın
Ne ḳılsun oldur anuñ yoġ u varı *(G. 389/12). [oldur, -dur]*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy gibi
Baña vāḳiʿ olalı ol lāle-ʿiẕār ayruluġı *(G. 390/4). [ol]*

Ḳanı ol eyledügüm dil-ber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürüben ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı *(G. 390/7). [ol]*

Ḳanı ol eyledügüm dil-ber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürüben ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı *(G. 390/8). [ol]*

Çü gördüm gül yüzin ol dil-berüñ ben
Niçün ḫāmūş olam çün bülbül-i dey *(G. 391/5). [ol]*

Ḳazıdup ol ḫaṭ-ı semen-sāyı
Sāde-ruḫ-sār olsañ olmaz mı *(G. 395/3). [ol]*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/1). [ol]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/6). [ol]*

Āh ol dil-i Cem n'eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/9). [ol]*

Yañaġı güllerin dirdükçe ol yār
Pür eyler destelerden dest-māli *(G. 399/7). [ol]*

Leblerüñ ḳanum içüp ben ḳan yuṭaldan ġonce-vār
Oldı ol demden leb-i şīrīnüñüñ hem-meşrebi *(G. 400/8). [ol]*

Raḳībā kec-naẕersin sen iñende baḳma ol ḥüsne
Ḥaḳīḳat görmez ol ḥüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/7). [ol]*

Raḳībā kec-naẕersin sen iñende baḳma ol ḥüsne
Ḥaḳīḳat görmez ol ḥüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/8). [ol]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/1). [ol]*

Cemi dār itmege dār-ı ser-i zülf-i dil-āvīze
Kemend-i ʿanberīn aṣmış gör ol zülf-i dü-tāh egri *(G. 406/10). [ol]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/1). [ol]*

Ḳamer devrinde Cem ʿömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/10). [ol]*

Ol dem ḳanı belüñi ḳoçardum kemer gibi
Şīrīn ṭudacuġuñı emerdüm şeker gibi *(G. 408/1). [ol]*

Ḳo şimdi daḫı laʿl ü ruḫuñ öpeyin çün ol
Dil-ḫastesine ṣıḥḥat imiş gül-şeker gibi *(G. 408/3). [ol]*

Cemden çevürme gül-şen-i ḥüsnüñ kim olmaya
Ol gül-sitānda bülbül-i gūyā benüm bigi *(G. 412/14). [ol]*

Ol meh ki bugün çihre ʿıyān eyledi gitdi
Tīrine dil ü cānı nişān eyledi gitdi *(G. 414/1). [ol]*

Ol ʿazm-i sefer eyledi dil maḥmil-i ʿışḳı
Yanınca ceres bigi fiġān eyledi gitdi *(G. 414/3). [ol]*

Cān naḳdini tārāc-ı ġam-i ʿışḳ idüp ol meh
Āşüftesine ḫaylī ziyān eyledi gitdi *(G. 414/9). [ol]*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/13). [ol]*

Cān virecek iken bize ol laʿl-i Mesīḥā
Cānumuzı ardınca revān eyledi gitdi *(G. 414/5). [ol]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḫayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/14). [ol]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḫayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/13). [ol]*

Ol dem ḳanı ki ṣaḥn-ı serāy-ı sürūruña
Her dem ḳavāfil-i dil ü cān mīhmān idi *(G. 415/11). [ol]*

Ol dem ḳanı ki mürġ-ı dile āsitānuñuñ
Her kūşe-i müşerrefi bir āşiyān idi *(G. 415/9). [ol]*

Ol dem ḳanı ki sebzelerin tāze ṭutmaġa
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idi *(G. 415/7). [ol]*

Ol dem ḳanı ki sāye-i perr-i hümā bigi
Ẓıll-i ẓalīl-i gerd-i rehüñ sāye-bān idi *(G. 415/5). [ol]*

Ol dem ḳanı ki merkebi baḫt u sitāremüñ
Ḫayl-i semend-i vaṣluñ ile hem-ʿinān idi *(G. 415/3). [ol]*

Ol dem ḳanı ki Kaʿbe-i kūyuñ mekān idi
Ārām-gāhı göñlümüñ ol āsitān idi *(G. 415/2). [ol]*

Ol dem ḳanı ki Kaʿbe-i kūyuñ mekān idi
Ārām-gāhı göñlümüñ ol āsitān idi *(G. 415/1). [ol]*

Ol dem ḳanı ki sebzelerin tāze ṭutmaġa
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idi *(G. 415/8). [ol]*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k'iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k'iy *(G. 418/2). [ol]*

Miḥnet ü ġamdan uṣanmaz hīç Cem
Yoḳsa ol aña miḥen gelmez mi k'iy *(G. 418/14). [ol]*

Cān ü dil bezmin muʿaṭṭar ḳılmaġa
Ol ḫaṭı müşk-i Ḫoten gelmez mi k'iy *(G. 418/10). [ol]*

Şımaġa peymāne-veş peymānumı
Ol büt-i peymān-şiken gelmez mi k'iy *(G. 418/4). [ol]*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k'iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k'iy *(G. 418/1). [ol]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/10). [ol]*

Ḫarem hevāsına baġlanma iy ṣanem iḥrām
Cihānda ḳıble-geh ol āsitāne yitmez mi *(G. 419/12). [ol]*

Baḥr olursa daḫı yār ol yaña ḳılmaya naẓer
Yaşlarum baña meger ʿarż ide Ceyḥūnluġını *(G. 421/7). [ol]*

Hey ne güstāḫ olur ol zülf-i siyehler bī-rıżā
Gül direrler gül-şen-i ḥüsnüñde Hindūlar gibi *(G. 422/5). [ol]*

Himmeti havż-ı kerem nehrini icrā ideli
Oldı dūlāb-ı felek ol ṣuda gerdān-ı kerem *(K. 1/28). [ol]*

Dest-keş oldı çü bāzūña şehā ḳavs-i murād
Ol kemānuñ yaraşur kim ola ḳurbānı kerem *(K. 1/42). [ol]*

Ne kerāmetlü yaratmış seni ol Ḥayy Kerīm
Ki senüñ cūduña bulınmadı pāyān-ı kerem *(K. 1/53). [ol]*

Gel duʿā başla yiter söyle şikāyet sözini
Çünki vāḳıf-durur aḥvālüñe ol ḫān-ı kerem *(K. 1/134). [ol]*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣāniʿ-i ezel
Virür cihāna gāh zem-istān gehī bahār *(K. 2/25). [ol]*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/29). [ol]*

Ḫāk-i siyāh eger ire luṭfuñ nesīmine
Ḳıymetlü oluban olur ol nāfe-i Tatār *(K. 2/54). [ol]*

Oldur Muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳadīm ü Ḳādir ü Zü'l-menn ü Kird-gār *(K. 2/21). [oldur, -dur]*

Oldur Muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳadīm ü Ḳādir ü Zü'l-menn ü Kird-gār *(K. 2/22). [oldur, -dur]*

Keyvān yir idinmişdi yidinci felek üzre
Tā kim ḳıla ol bezm-i dil-ārāyı temāşā *(K. 5/12). [ol]*

Çāk eyleyicek Kāh-keşān ger teh-i zerrīn
Ṣaġ ola mı ol yirde girībān-ı semāvā *(K. 5/30). [ol]*

Her yirde yatur vālih ü şeydā ʿaceb ol kim
Ḳapdurmadı tācın daḫı gör nergis-i şehlā *(K. 5/61). [ol]*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aşaġa *(K. 5/105). [ol]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/109). [ol]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/110). [ol]*

Küffāra esīr itdi beni çarḫ-ı bed-endīş
Ol dem ḳanı kim mesken idi Kaʿbe-i ʿulyā *(K. 5/116). [ol]*

Dil ördegi çün yüzemez ol ḥavż-ı ṣafāda
Şimdi yiridür dökse gözüm zemzem-i Baṭḥā *(K. 5/117). [ol]*

Müslim olana olmaya bundan ḳatı müşkil
Kāfir ġażab eyleyicek ol ḳıla müdārā *(K. 5/120). [ol]*

Ṣāfī-dil olup ʿarż idesin Ḥaḳḳa niyāzuñ
Ṣāyed ki teraḥḥum ḳıla ol Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/136). [ol]*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/2). [ol]*

Ġam mervesinde saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl içün
Ḥuccāc-ı ʿışḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(K. 6/4). [ol]*

Pas olmamaġ içün yüzi jeng-i cefā ile
Mirʾāt-i cāna ol dem irişen cilā ḥaḳı *(K. 6/14). [ol]*

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/5). [ol]*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim niʿmetüñi yād idüben cāndan açdı fem *(K. 7/19). [ol]*

Cümle cihānı ġarḳ ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem *(K. 7/62). [ol]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/27). [ol]*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/29). [ol]*

Ellerinde yeşm-i aḫżar laʿl-i aḥmerden ḳadeḥ
Her kim içse ol ḳadeḥden mest-i cāvīdāndur *(K. 8/42). [ol]*

Göricek bu ḥüsn ile ol ḫūb Efrengīleri
Kāfir-i dīn ḳalbine bünyād uran īmāndur *(K. 8/43). [ol]*

Müşk ile ʿanber buḫūrından muʿaṭṭar cān ü dil
Cennet ol meclisdedür sāḳīleri ġılmāndur *(K. 8/52). [ol]*

Pes anuñ cān virmek almaḳ ḳudret[i] ḳabżındadur
Tendür eşyānuñ vücūdı ol ḥaḳīḳat cāndur *(K. 8/82). [ol]*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/96). [ol]*

Pādişāh oldur ki her-giz ẕātına irmez zevāl
Ḥayy ü Bāḳī Ḳādir ü Ḫallāḳ-ı ins ü cāndur *(K. 8/77). [oldur, -dur]*

Tā ebed pāyende vü bāḳī çü oldur lā-yezāl
Ol-durur pes [ol] Ḫudā-yı ḫālıḳu'l-insāndur *(K. 8/93). [oldur, -dur]*

Tā ebed pāyende vü bāḳī çü oldur lā-yezāl
Ol-durur pes [ol] Ḫudā-yı ḫālıḳu'l-insāndur *(K. 8/94). [[ol]]*

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derd ile dil ḫurrem-durur *(Kıt. 1/7). [ol]*

Sāye şalsun diyü ol serv üstüme
Yire düşüp oluram çün ḫāk-i rāh *(Kıt. 2/7). [ol]*

N'ola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secde-gāh *(Kıt. 2/4). [oldur, -dur]*

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
N'ola ġamdan girībān eylesem çāk *(Kıt. 3/3). [ol]*

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġam-nāk *(Kıt. 3/13). [ol]*

Düşelden ayru yine ol perīden
Ne dil ḳaldı ne cān ben mübtelāda *(Kıt. 5/5). [ol]*

Dün dökerken yaşum sitārelerin
Ol mehüñ bir neẕāresi düşmiş *(Kıt. 6/2). [ol]*

Sipās ü şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki ümmet ḳıldı bizi Muṣṭafāya *(Mes. 1/1). [ol]*

Ki zīrā ḫaṭṭ-ı dil-ber müşk-būdur
Benefşe ol sebebden ḳayġuludur *(Mes. 1/44). [ol]*

Ki zīrā ʿārıż-ı dil-ber semendür
Semen ol mācerādan müftetendür *(Mes. 1/64). [ol]*

Ki zīrā yāsemendür ḫaddi yārüñ
Ki oldur zīneti faṣl-ı bahāruñ *(Mes. 1/68). [oldur, -dur]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/2). [ol]*

Ol ṣanem kim bāġ-ı cennet ceddinüñ ābādıdur
Laʿl-i nābı ʿilm-i iḫyāda mesīḥ üstādıdur *(Mua. 33/1). [ol]*

Ne vaktin kim ḥabīb adın ṣoram ben
Gülüp nāz ile dir ol yüzi gül-şen *(Mua. 41/2). [ol]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr[i] yüzine niḳāb *(Mua. 46/2). [ol]*

Lebüñ keşf eyle bārī gel kerem ḳıl
Çün irişmek diler ol cāna cānum *(Mua. 61/2). [ol]*

Elin[e] alacaġ-iken n'eyleyem ayaġa ṣalar
Ḫazīn dilleri zülf ile ol perī-peyker *(Mua. 72/2). [ol]*

Lebüñüñ laʿl[i] pür-luṭf u behādur
Anuñ-çün dāyimā ol bī-behādur *(Mua. 74/2). [ol]*

Dişlerüñ dürrine ṣol laʿl-i lebüñ kim perdedür
Keşf olursa iy ṣanem bī-ḥadd olur ol per'dedür *(Mua. 79/2). [ol]*

Yüzini gösterüb ol māh fi'l-ḥāl
ʿIyān oldı lebi altındaki ḫāl *(Mua. 98/1). [ol]*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/1). [ol]*

Naḳş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/2). [ol]*

Elif ḳaddüñ görüp cānā rükūʿ [u] hem sücūd itdi
Anun-çün bī-ḥad ol arada miskīn bunca sūd itdi *(Mua. 170/2). [ol]*

Ḳanġı ay kim Ḳadre olmışdur muḥīṭ
Ol semen-sīmānuñ adıdur basīṭ *(Mua. 180/2). [ol]*

Ḳaddini pinhān idelden ol nigār
Oldı dil zülfi ġamından bī-ḳarār *(Mua. 183/1). [ol]*

Ol güherlerden nişān ḳalmayıcaḳ arada hīç
Farḳ ḳılmaz rāhibi zāhidi bir ṭabʿ-ı selīm *(Mua. 187/3). [ol]*

Saʿy ider zülfüñe ulaşmaġa dil
İster ol sünbüle ṭolaşmaġa dil *(Mua. 202/2). [ol]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr yüzine niḳāb *(Mua. 205/2). [ol]*

Şānuñda çü luṭf-ı ebedī nāzildür
Maḳṣūd-ı Cem ol ṣūret ile ḥāṣıldur *(Mua. 214/2). [ol]*

Keşf idelden gün yüzüñ ol sāde-rū
Ol arada çıḳdı dil elden dirīġ *(Mua. 223/1). [ol]*

Keşf idelden gün yüzüñ ol sāde-rū
Ol arada çıḳdı dil elden dirīġ *(Mua. 223/2). [ol]*

Keşf idelden gün yüzüñ iy māh-rū
Ol arada çıḳdı dil elden ḳamu *(Mua. 232/2). [ol]*

Ṣabā-veş yüz süren ol āsitāna
İrişür iy ṣanem maḳṣūd-ı cāna *(Mua. 240/1). [ol]*

Her ṭarafdan kūşe-i māhı nihān itse felek
Ol perī adın bilürdi ṣormadan ins ü melek *(Mua. 252/2). [ol]*

Ben ḫastesinden ideli ol meh ḳadem dirīġ
Dil ḫānesinde mesken ider derd-i ġem dirīg *(Mua. 254/1). [ol]*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳş idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/3). [ol]*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳş idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/4). [ol]*

Ḳapuña her yañada yüz sürerem
Ḳaddüñ ol ārede görindügi içün *(Mua. 286/2). [ol]*

Yitmez mi perde zülf yüzine ki dāyimā
Örter yüzine dāmenin ol ṭıfl-i bī-vefā *(Mua. 293/2). [ol]*

Nā-gehān ol iki aḫter daḫı oldı munṭabıḳ
ʿAzm idüp semt-i ḳıdemden ḳıldı meyl-i semt-i reʾs *(Mua. 310/3). [ol]*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/1). [ol]*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/2). [ol]*

El ṣunar zülfeyne dāyim dāmen-i mehde ḫaṭı
Hey nice çoḳ başlu fettān olur ol cādūyı gör *(Mua. 313/4). [ol]*

Pervāne bigi yanar göñül āh
Şemʿ-i ebedī taḳalı ol māh *(Mua. 325/2). [ol]*

Yā beni ol deheni tenge irişdür iy baḫt
Yā vücūdumı diyār-ı ʿadem-ābāda ilet *(Müf. 3/1). [ol]*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/1). [ol]*

Ol lāle-ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı gül-būyına iy Cem
Kāfır dime kim yeñile īmāna gelübdür *(Müf. 20/1). [ol]*

Bil ki göñlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/1). [ol]*

Ḳaṣd ider cān ü dile dem-be-dem ol yār dirīġ
Oluram derd ile ʿālemde yine zār dirīġ *(Mur. 1/9). [ol]*

Ol cefādandur ki dāyim cān ü dil bīmār olur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/11). [ol]*

ʿĀlem içre çekmişem derd ü firāḳın ben ġarīb
Hā sürer ẕevḳı ḳatında dil-berüñ ol seg raḳīb *(Mur. 2/14). [ol]*

Derdini dil-ber baña kim dem-be-dem hem-dem ḳılur
Ol cefā ile hemīşe çeşmümi pür-nem ḳılur *(Mur. 2/22). [ol]*

Ol ẕevḳ ile āvāz idüben dil diye her gün
Tā din diridir tenni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/23). [ol]*

Ol şevḳ ile cān bu sözi tekrār ide her dem
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/27). [ol]*

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā *(Terc. 1/29). [ol]*

Keşf olalı yüzüñüñ nikābı
Eyledi ḫacil ol āftābı *(Terc. 1/96). [ol]*

Maʿnīde riḥlet itdi fenādan beḳāya ol
Bāḳī-durur hemīşe ḥayātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/41). [ol]*

[A]ġlamaḳdan ol ciger-kūşem firāḳından müdām
Ḳāre ḳāre ḳanlara boyandı baḥr-istān felek *(Terk. 2/17). [ol]*

Ḳanın içmişdür nice şeh-zāde-i meh-rūlaruñ
Ol sebebden geh ḳara geh görinür aḫmer felek *(Terk. 2/38). [ol]*

Ḳanda bir ehl-i ṣafā var ise virürsin belā
Ol cihetdendür saña dirler melāl-efzūn felek *(Terk. 2/52). [ol]*

Şimdi yirümi kūşe-i derd eyledi zamān
Ol dem ḳanı ki mesken idi ṣuffe-i ḥarem *(Terk. 3/76). [ol]*

ol: *O, işaret zamiri.*

Ger ṭaleb ḳılur isem laʿlüñi n’ola dem-be-dem
Çün kim oldur bizüm iy meh çeşme-i ḥayvānumuz *(G. 151/8). [oldur, -dur]*

Cem nice kūyuñı terk itsün senüñ iy māh-rū
Kim iki ʿālemde oldur ravża-i rıżvānumuz *(G. 151/10). [oldur, -dur]*

N’ola iy Cem çekerseñ derd ü miḥnet
Ezelden oldur alnuñda nüvişte *(G. 334/10). [oldur, -dur]*

Derdüñde revādur ki göñül ola hemīşe
Tā ol ġam-ı derd ile ṣafā bula hemīşe *(Mua. 171/2). [ol]*

ol ārā: *O yer, ora; o süsleyen (sevgili).*

Bu gice mihmānum ol māh-ı cihān-ārā idi
Pertev-i ḥüsn ile cennet olan ol ārā idi *(G. 370/2). [ol ārā]*

ol ara: *Ora, o yer.*

Ḫāk-i der-gāhuñı Cem cāndan ḳılur dāyim ṭaleb
Beñzer ol miskīni ol araya ṭopraġı çeker *(G. 98/14). [ol araya]*

ol ḳadar: *O kadar.*

Göñül cefāñ ile üns ol ḳadar olupdur kim
Cefāñı ḫōş görüben ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/15). [ol ḳadar]*

ola: *Belki, -mi acaba, ihtimal.*

İriş iy ġam beni ḫāk-i reh eyle
Ki ola ṭopraġum ilte kūyına bād *(G. 48/4). [ola]*

Vehm iderdüm dehenüñ noḳṭa-i ġayb ola diyü
Āşikār eyledi bu yoḳ yire evhām-ı lebüñ *(G. 219/11). [ola]*

ola: *Anlaşılan o ki, galiba.*

Görüp Kevṣer lebüñ cennet ruḫuñda
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister *(G. 73/6). [ola]*

ola ki: *Ola ki, belki.*

Ayaġuñ öpmege çün irmez elüm dürişeyin
Ola ki ḫāk-i rehüñ olduġı yolları öpem *(G. 269/8). [ola ki]*

Sāḳī berü vir baña bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ *(Mur. 3/6). [ola ki]*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/2). [ola ki]*

Ġamzeñ dil üzre her dem urur yāre yāreye
Çeksün belāyı ola ki sen yāre yāreye *(G. 321/2). [ola ki]*

Egleme iy cefā vü ġam ḫāke ber-ā-ber it beni
Ola ki üstüme düşe sāye-i serv-ḳāmetī *(G. 378/4). [ola ki]*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/13). [ola kim]*

olar: *Üçüncü çoğul şahıs zamiri.*

Niyāz u ṣabr istersen nigārā
Olardan bende biri var biri yoḳ *(Mua. 315/2). [olardan, -dan]*

olduḳça: *Olabildiğince, mümkün olduğu kadar.*

Mümkin degül göñül ki sezā-vār ola sözüñ
Olduḳça ḳıl senāsını bārī Muḥammedüñ *(Terk. 1/234). [olduḳça]*

olur kim: *Olur ki, belki.*

Tenhā Recebā ṣanma ki Ṣaʿbān yinür ancaḳ
ʿĀrifler olur kim Ramażānı daḫı yirler *(Müf. 9/2). [olur kim]*

oñ-: *Iyileşmek, düzelmek.*

Gördüm oñmaz göñül oda yaḳdum
Ne ḳılam āḫir ed-devāʾü'l-key *(G. 394/3). [oñmaz, -maz]*

on: *On, sayı sıfatı.*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/8). [on,]*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʾāl *(K. 3/18). [on,]*

Uludur on sekiz biñ ʿālemden
ʿĀlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/19). [on,]*

Naḳş ile yidi perdede on iki maḳāmı
Taṣnīf ile gösterdügi bu Zühre-i zehrā *(K. 5/19). [on,]*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallāḳı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/91). [on,]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/38). [on,]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/37). [on,]*

ora: *"Ora" işaret zamiri.*

Rāyine kej rā ḳaşuñuñ kim buradan cān-ı Cem
Varımaz oraya kim irişe fikr ü rāyine *(G. 349/14). [oraya, -y, -a]*

orta: *Meydan.*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/125). [ortada, -da]*

orta: *Orta.*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup şemʿüñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/4). [ortadan, -dan]*

otla-: *(Hayvan) Dolaşarak yerden ot yemek.*

Yüzüñ üzre gözlerüñ meyl itdügince zülfüñe
Sünbül otlar ṣanasın ṣaḥrāda āhūlar bigi *(G. 384/4). [otlar, -r]*

Devr-i ḥüsnüñde gözüñ meyl eylemişdür zülfüñe
Çīn ṣaḥrāsında sünbül otlar āhūlar gibi *(G. 422/4). [otlar, -r]*

otur-: *Oturmak, kurulmak.*

Her kūşede cāndan müteraṣṣıd otururlar
Her bāġda yüz biñ var ola bülbül-i gūyā *(K. 5/47). [otururlar, -(u)r, -lar]*

Almaġa gül-zār-ı ḥüsnüñden naṣīb iy ġonce-leb
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek cerrār gül *(G. 234/10). [oturur, -ur]*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer ṣūretine der-be-der el ṣun yüri iy Cem *(Mua. 112/1). [otura, -a]*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/1). [otur]*

oyıncaġı ol-: *Bir kimsenin her isteğini yaptırdığı biri durumuna gelmek, onun hükmü altında olmak.*

Oġlan oyıncaġı oldı her oġlan yıḳar yapar
Bu yıḳılası dil dilerem kim ḫarāb ola *(G. 369/11). [oyıncaġı oldı, -dı]*

oyna-: *Oynamak.*

Ṭıfl-ı dil zülfüñle oynar dem-be-dem
Nice üşenmez eline mār alur *(G. 118/3). [oynar, -r]*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/1). [oyna]*

oyna-: *Büyük bir ustalık, beceri ve kolaylıkla bir işi yapmak, elinde evirip çevirmek (bir savaş aletini kullanmak bağlamında).*

Ḳaṣd-ı cān ü dil iderse n'ola ġamzeñle gözüñ
Çünki tīġ oynamaḳ ol merdüm-i çālāke düşer *(G. 89/6). [oynamaḳ, -maḳ]*

oyna-: *Oynaşmak, cilveleşmek.*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/2). [oynamacıḳ, -ma, -cıḳ]*

Ḳoluñı ḳılup boynuma iy dōst ḥamāyil
Sen şūḫ-ı cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/4). [oynamacıḳ, -ma, -cıḳ]*

Ṭūbā ḳad ile cennet-i kūyında hemīşe
Ol ḥūr-ı cinān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/6). [oynamacıḳ, -ma, -cıḳ]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/8). [oynamacıḳ, -ma, -cıḳ]*

Cem raġmına aġyāruñ eyā ḫūb-ı zamāne
Senüñle ʿıyān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/10). [oynamacıḳ, -ma, -cıḳ]*

oyna-: *Oynamak, hareket etmek.*

Leb ü çeşmüñ ḫayāline gözüm şöyle ḫarāb olmış
Yatur ser-mest ü lā-yaʿḳil şarāb oynar ḳabaġında *(G. 352/6). [oynar, -r]*

oyun: *Oyun II taht kavgası, satranç oyunu.*

Naṭʿ-ı zemīnde ġam beni bir gün ʿadem ḳılur
Kendü oyunum ile çü şeh-māt olmışam *(Terk. 3/80). [oyunum, -um]*

ögin-: *Övünmek.*

Öginürsin ki baña cevr ü cefā eyleyesin
Yaḳduñ odlāre beni daḫı baña n'eyleyesin *(G. 297/1). [öginürsin, -ür, -sin]*

ögret-: *Eğitim yoluyla belli bir konu üzerinde bilgi kazandırmak, talim etmek, tedris etmek.*

Didüm iy cān beni gel eyle şehīd-i ġam-i ʿışḳ
Didi ögretme baña bu ḳadar idrāke düşer *(G. 89/4). [ögretme, -me]*

ögret-: *Telkin etmek, aşılamak.*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/9). [ögretme, -me]*

ögüd: *Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz, nasihat.*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/4). [ögüdüm, -üm]*

ögül-: *Övülmek.*

Gel iy aduñ ögülmişdür ögülmiş
Yoluñda cān öñ olmışdur öñ olmış *(Mua. 3/1). [ögülmiş, -miş]*

Gel iy aduñ ögülmişdür ögülmiş
Yoluñda cān öñ olmışdur öñ olmış *(Mua. 3/1). [ögülmişdür, -miş, -dür]*

öl-: *Ölmek, canını teslim etmek II perişan olmak, mahvolmak.*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/7). [öldüm, -dü, -m]*

Öldüm ümīd-i būseñ ile iy ṣanem yitiş
Ḳılma dirīġ nuṭḳ-ı Mesīḥāyı bir nefes *(G. 165/3). [öldüm, -dü, -m]*

öl-: *Can vermek, hayatını kaybetmek.*

Ger hevā-yı ḫaṭ-ı sebzüñle ölem ḳabrüme gel
Ki biten sebzelerüm ḥālümi ʿarż ide saña *(G. 8/5). [ölem, -em]*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/10). [ölem, -em]*

Anuñ-çün ḫāk oluram dil-berā ben
Ölem ṭopraġum ilte kūyuña bād *(G. 43/4). [ölem, -em]*

Laʿlüñ dir imiş öldürürem beni işitdüm
Ol ʿahdi iverem ṣormaġa ḳaçan olacaḳdur *(G. 52/5). [öldürürem, -dür, -ür, -em]*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Ṣād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/2). [ölmiş, -miş]*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/1). [ölme, -me]*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy mürde-beden kim işbu dem cān irişür *(G. 71/7). [ölmiş, -miş]*

Teşnelükden ölme iy dil çün yitişdüñ nūş ḳıl
Çekmedin ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(G. 72/3). [ölme, -me]*

Göz elden çıḳmadın aġlamaḳ ile
Gözeller yolına ölmek gözeldür *(G. 109/8). [ölmek, -mek]*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭopraġı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/9). [ölse, -se]*

Zülfüñ hevāsına ölenüñ ʿūd imiş diyü
Tābūtı taḫtasını melekler buḫūr ider *(G. 134/3). [ölenüñ, -en, -üñ]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/3). [ölmiş, -miş]*

Didüm öldürmedin sen ġamdan öldüm
Didi ġam yime ol dem bu dem olmış *(G. 169/9). [öldüm, -dü, -m]*

Didüm ki Cem öldi ṣanemā derd ü ġamuñdan
Gül gibi gülüp didi ki Allāh neler olmış *(G. 175/13). [öldi, -di]*

Muṣḥaf yüzüñde oḳıya ve'ş-Şems sūresin
Ṭutılmaya ger öldügi demde lisān-ı şemʿ *(G. 190/24). [öldügi, -düg, -i]*

Şemʿ-i ruḫuñ ḫayāline cān virüp ölenüñ
Ḳabr içre ḥaşre dek yaḳa her üstüḫᵛān[ı] şemʿ *(G. 190/35). [ölenüñ, -en, -üñ]*

Ḫaṭı irişmedin ol cān yolına cān virelüm
Demi-durur ölelüm irmedin belā-yı ecel *(G. 241/4). [ölelüm, -elüm]*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş cism idüm ben cāna irdüm *(G. 256/2). [ölmiş, -miş]*

Dil ü cān ölmiş iken teşnelükden
Lebüñden çeşme-i ḥayvāna irdüm *(G. 256/3). [ölmiş, -miş]*

Ṭopraġum levḥinde ḳılmaġa ġamuñ şerḥin raḳam
Rūzgār eyler ölicek üstüḫᵛānumdan ḳalem *(G. 270/2). [ölicek, -icek]*

Kūyuñ içre miḥnet ü derd ile cān irdi lebe
Ölmez isem çıḳayın ʿazm-i beyābān ideyin *(G. 290/4). [ölmez, -mez]*

Meskeninden zülfi dūr itdi ṣabā bigi Cemi
Āh ölürse irmedin ġurbetde miskīn meskene *(G. 361/22). [ölürse, -ür, -se]*

Çü ölmekden beterdür raḥm it iy dōst
İñen ḥadden aşurma intiẓārı *(G. 383/9). [ölmekden, -mek, -den]*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāşıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/2). [ölmekden, -mek, -den]*

Ger ölürsem yazılur seng-i mezārumda benüm
Beni ḫāk eyledi ʿışḳuñ n'ideyin āh didi *(G. 423/7). [ölürsem, -ür, -se, -m]*

Bu derd ile ben çoḳdan ölürdüm ġam-i eyyām
Ger ḫaṭırumı ḳılmasa geh gāh tesellā *(K. 5/125). [ölürdüm, -ür, -dü, -m]*

Ger ġamdan ölürsem baña bir pāre ṣu virmez
Derc olsa felek dürcine iḥyā-yı Mesīḥā *(K. 5/95). [ölürsem, -ür, -se, -m]*

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmedin vaṣlına āh *(Kıt. 2/12). [öliserem, -iser, -em]*

Ġamuñdan öldüm iriş oḳı yāsīn
Umaram līk bī-miṣl okıyasın *(Mua. 141/1). [öldüm, -dü, -m]*

Bil ki gönlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/2). [ölürsem, -ür, -se, -m]*

İy dōstlar beni añıcaḳ mātem eyleñüz
Eyle ṭutuñ ki ġurbet içinde ben ölmişem *(Terk. 3/78). [ölmişem, -miş, -em]*

Cem ġamuñdan ölürse ḳabrine yaz
Ġafara'llāhü ẕenbehü ve ʿafā *(G. 2/13). [ölürse, -ür, -se]*

Biçerem ʿömr ekinin dās-ı ġam ile ki_ölicek
Dil uzatmaya saña tā ki giyāhum ṣanemā *(G. 9/3). [ki_ölicek, -icek]*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/9). [ölümden, -üm, -den]*

Yaḳdı odlāre beni fürḳat elümden ne gelür
Ölmedin olmaz ise vuṣlat elümden ne gelür *(G. 61/2). [ölmedin, -medin]*

Bulur iy meh-rū ḥayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölür ise Cem faḳīr *(G. 65/14). [ölür, -ür]*

Fürḳat-i rūyüñ ile ger öle Cem
Nevvera'llāhü ḳabrühü yazalar *(G. 88/13). [öle, -e]*

Leblerüñ yādına ölen ḳabrini
Kim ḳazarsa laʿl-i gevher-bār alur *(G. 118/5). [ölen, -en]*

Senüñ içün ölür isem n'ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/3). [ölür, -ür]*

Dil-berā cānın cefādan raḥm idüp ḳurtarmaduñ
Öliser beñzer ġam-i ʿışḳuñla Cem miskīn dirīġ *(G. 193/10). [öliser, -iser]*

ʿIşḳuñ ile ölürem ger ölür isem ṣanemā
ʿIşḳuñı ḳısmet idüpdür baña ḳassām-ı ezel *(G. 228/3). [ölür, -ür]*

ʿIşḳuñ ile ölürem ger ölür isem ṣanemā
ʿIşḳuñı ḳısmet idüpdür baña ḳassām-ı ezel *(G. 228/3). [ölürem, -ür, -em]*

Cān virem ʿışḳuñ hevāsında hevesden geçmeyem
Öldügüm vaḳtinde dirlerse hevādan vāz gel *(G. 243/6). [öldügüm, -düg, -üm]*

Ḥabībüñ derdi ile ölmeyince
Uṣanmaz bu Cem-i miskīn belādan *(G. 293/9). [ölmeyince, -me, -y, -ince]*

Nigārā ġamzeñi cānum görelden
Ölecek gibi ḳatlanur bıçaġa *(G. 318/6). [ölecek, -ecek]*

Dil düşdi tīġ-ı ġamzesine hīç üşenmedi
Erlük bu ise ancaḳ ölür yüzi aġ ola *(G. 367/4). [ölür, -ür]*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy ṣanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/12). [ölür, -ür]*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy ṣanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/11). [ölürem, -ür, -em]*

Ölmedin bārī kemān-ebrūña ḳurbān it beni
Eksük olmaz sīneden çün tīr-i ġamzeñ yāresi *(G. 380/7). [ölmedin, -medin]*

Ḥasret-i ḫaṭṭuñ ile ger öle Cem
Saña ḥālin diye biten giyehi *(G. 382/9). [öle, -e]*

Ölürem zehr-i ġam-i dehr ile ben ḫaste ġarīb
Ger dirīg eyleye tiryākini Loḳmān-ı kerem *(K. 1/87). [ölürem, -ür, -em]*

öldür-: *Öldürmek, katletmek.*

Öldürürseñ bugün beni öldür
Niçe bir ola vaʿde-i ferdā *(G. 2/3). [öldür]*

Öldürürseñ bugün beni öldür
Niçe bir ola vaʿde-i ferdā *(G. 2/3). [öldürürseñ, -ür, -se, -ñ]*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 6/7). [öldürem, -em]*

Laʿl-i dür-pūşuñ dir imiş kim Cemi öldürürem
N'ola her ne eyler ise eylesün kim ḫōş ider *(G. 75/11). [öldürürem, -ür, -em]*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n'itdüm aña kim yine teʾḫīr eylemiş *(G. 167/7). [öldürürem, -ür, -em]*

Didüm öldürmedin sen ġamdan öldüm
Didi ġam yime ol dem bu dem olmış *(G. 169/9). [öldürmedin, -medin]*

Çeşm-i ḫūn-rīzüñ yine tīr ü kemān aldı ele
Öldüriserdür beni ʿālemde bildüm vā dirīġ *(G. 193/4). [öldüriserdür, -iser, -dür]*

Öldüricek beni ol cādū gözüñ
Buluram ʿāşıḳlaruñ içre şeref *(G. 197/9). [öldüricek, -icek]*

Gözüñ dirler ki ʿuşşāḳ öldürürmiş
Ne ġam olmaz baña taḥṣīl ḥāṣıl *(G. 230/3). [öldürürmiş, -ür, -miş]*

Ger dehānuñ añsa öldürme Cemi
Yoḳ yire ḳan eylemek ḳānūn degül *(G. 235/9). [öldürme, -me]*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi'l-ʿaẕīm *(G. 262/13). [öldürmeyem, -me, -y, -em]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/5). [öldürmeyem, -me, -y, -em]*

Ḳanlusı gibi yaḳamı elden ḳomaz eyyām
Ben ḳavmini öldürdüm anuñ ẓulm ile gūyā *(K. 5/92). [öldürdüm, -dü, -m]*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/2). [öldürmedin, -me, -din]*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 7/7). [öldürem, -em]*

Bī-günehdür dime çek tīr-i cefā öldürigör
Sevmeden ġayrı seni varsa günāhum ṣanemā *(G. 9/11). [öldürigör, -+igör]*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet *(G. 29/9). [öldür]*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet *(G. 29/9). [öldüriser, -iser]*

Sever dirildügi içün seni dil ü cāndan
Cemi sen öldürigör bu ḳadar günāh yiter *(G. 91/14). [öldürigör, -+igör]*

Gel beni öldür didüm güldi ḥabīb
Beñzer ol bu mürtecāyı çoḳ görür *(G. 110/9). [öldür]*

Furṣatın bulup Cemüñ öldürmek içün ol ḥabīb
Hey nice yañılmışam diyü peşīmāndur henūz *(G. 146/13). [öldürmek, -mek]*

Dün didi ʿuṣṣāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/7). [öldürsem, -se, -m]*

Egleme öldür Cemi iy māh-rū
Çün bilürsin ḫayr işüñ teʾḫīri yoḳ *(G. 204/9). [öldür, -dür]*

Ẕikri ḫayr olsun beni öldürmege
Ġamzeñüñ bir vech ile taḳṣīri yoḳ *(G. 204/5). [öldürmege, -meg, -e]*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/7). [öldürmek, -mek]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/7). [öldür]*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oġlansın begüm *(G. 252/15). [öldür]*

Dün Cemi öldürmege ʿahd eylemiş idüñ bugün
Şöyle beñzer kim o ḫayr işe peşīmānsın begüm *(G. 252/13). [öldürmege, -meg, -e]*

Cemi öldürme yād itse dehānuñ
İdüp yoḳ yire bu ḳanı n'idersin *(G. 277/9). [öldürme, -me]*

Niçe bir zülfüñ ucına dil-berā cān aṣasın
Bārī öldür çekmeyem her laḥẓa cevrüñ tāsasın *(G. 278/2). [öldür]*

Cürm isteme öldür Cemi hīç itme tevaḳḳuf
Yitmez mi seni cān ile sevdügi bahāne *(G. 357/9). [öldür]*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül ʿĪsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/1). [öldürürse, -ür, -se]*

Ya öldür beni yā ḫōd vaṣla irgür
Elüñe virmişem ben iḫtiyārı *(G. 377/7). [öldür]*

Ḳanı ol eyledügüm dil-ber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürüben ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı *(G. 390/8). [öldürüben, -üben]*

Didüm bahānesüz öldürme Cem ḳuluñ ṣanemā
Didi ki şarṭ-ı maḥabbet bahāne yitmez mi *(G. 419/17). [öldürme, -me]*

Bu nāliş-i dil-sūzuma raḥm eyler idi çarḫ
Öldürmege ger göz göre ḳaṣd itmese ʿamdā *(K. 5/112). [öldürmege, -meg, -e]*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/1). [öldürmege, -meg, -e]*

öldür-: *Öldürmek II çok üzmek, perişan etmek.*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/13). [öldürdüñ, -dü, -ñ]*

öldürici: *Öldüren, ölüme sebep olan, ölüme yol açan.*

Bir sencileyin ʿāṣıḳın öldürici suçsuz
Bī-raḥm ü dil-āzār ü sitem-kār kimüñ var *(G. 103/5). [öldürici]*

ʿĀṣıḳın öldürici bu resme
Daḫı bir ṣūḫ ü şīve-ger gelmez *(G. 147/7). [öldürici]*

öli: *Ölü.*

Cism-i Cem pīrehen içinde ġamuñdan ṣanemā
Ṣanasın tār-ı kefen içre yatur bir ölidür *(G. 111/14). [ölidür, -dür]*

Lebüñ ölü dirildür nuṭḳa gelse
Kerāmet mi ki bu yā ḫōd velāyet *(G. 24/9). [ölü]*

Niçe biñ siḥri var iy dil-ber-i meh-rū lebüñüñ
Çüriyüp ḫāk olan ölüyi kefenden çıḳarur *(G. 82/8). [ölüyi, -y, -i]*

ölmelü: *Ölmek üzere olan, can çekişen.*

Çün Cem ġamuñla ölmelü bīmār olup-durur
Çoḳ görmegil ʿiyādet-i marżāyı bir nefes *(G. 165/17). [ölmelü]*

ölmiş: *Ölmüş, can vermiş (kimse).*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet *(G. 29/10). [ölmişe, -e]*

ölüm: *Ölüm, hayatın son bulması.*

Ḳaraya atdı ḳalyon ṭaşra çıkduḳ ḳulleye girdük
Ölüme rāżī olduḳ ṣaḳladı Ḥayy-i Mücīb ancaḳ *(K. 9/24). [ölüme, -e]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/6). [ölüm]*

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne ʿaceb kim
Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẓmā *(K. 5/108). [ölümidür, -i, -dür]*

ölümden öñdin öl: *"Ölmeden önce ölünüz." Ölüm gelip çatmadan evvel, şehvanî ve nefsanî hislerinizi terk etmek suretiyle bir nevi ölünüz anlamına gelen hadis.*

Ḥaṭı irişmedin cān vir yolında
Ölümden öñdin öl iy ḳalb-i ġāfil *(G. 230/6). [ölümden öñdin öl]*

ʿömr: *Ömür, hayat.*

Biçerem ʿömr ekinin dās-ı ġam ile ki_ölicek
Dil uzatmaya saña tā ki giyāhum ṣanemā *(G. 9/3). [ʿömr]*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/8). [ʿömr]*

Ümīdi zülfüñe ṭutdum velī āh
O daḫı ʿömr bigi bī-vefādur *(G. 79/18). [ʿömr]*

Bir suʾāl itdüm dehānuñdan raḳīb-i kelbe ben
ʿÖmri geçdi bilmedi daḫı cevāb altındadur *(G. 85/12). [ʿömri, -i]*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/10). [ʿömr]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri olduḳça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/8). [ʿömri, -i]*

Zülfüñi kesmege ḳaṣd itmişsin a çoḳ sevdügüm
Kesmedin bu zülf-i pür-çīni Cemüñ ʿömrini kes *(G. 162/14). [ʿömrini, -i, -n, -i]*

Ḫaṭṭuñ irdükçe ecel biçmege ʿömrüm sebzesin
Dil göginde gösterür ḳaşuñ hilāl-i şekl-i dās *(G. 163/5). [ʿömrüm, -üm]*

Dil-dār baña ʿahde vefā ḳılmadı dirīġ
Ol daḫı ʿömr bigi n'idem bī-vefā-y-imiş *(G. 173/10). [ʿömr]*

Zülfini ḳaṭʿ ḳıldı kim bulına
ʿÖmrümüñ inḳıṭāʿına maḳṭaʿ *(G. 188/6). [ʿömrümüñ, -üm, -üñ]*

Zülfüñe şāne bigi ulaşalı
Bildüm āḫir hemān imiş ʿömrüm *(G. 195/4). [ʿömrüm, -üm]*

Tā saçuñdan nişān imiş ʿömrüm
Ṣanmışam cāvidān imiş ʿömrüm *(G. 195/2). [ʿömrüm, -üm]*

Tā saçuñdan nişān imiş ʿömrüm
Şanmışam cāvidān imiş ʿömrüm *(G. 195/1). [ʿömrüm, -üm]*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/7). [ʿömrüm, -üm]*

Sākiyā ṣunġıl berü cām-ı şarāb
Ḳılmayalum naḳdini ʿömrüñ telef *(G. 197/4). [ʿömrüñ, -üñ]*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/6). [ʿömre, -e]*

İrişürsin Cem ol zülf-i siyāha
Eger var ise ʿömrüñden naṣībüñ *(G. 214/10). [ʿömrüñden, -üñ, -den]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/10). [ʿömrümden, -ümden]*

Ṣabr-ı Eyyūb vaṣluña niçe bir
Ṭut ki Cem ʿömri ʿömr-i Nūḥ olsun *(G. 282/10). [ʿömri, -i]*

Kesdi ol gül külālesini meger
Ki irdi Cem ʿömri āhirine bugün *(G. 304/18). [ʿömri, -i]*

Ben ḫastenüñ çü ḫāṭırını ṣordı ol ḥabīb
ʿÖmri uzun u kendüsi ʿālemde saġ ola *(G. 367/6). [ʿömri, -i]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı şanma ki bir laḥẓa ṣaġ ola *(G. 367/9). [ʿömrini, -i, -n, -i]*

Ḫaṭṭı yüzinden ol mehüñ zülfini dūr eyledi
Lā-cerem iricek ecel ʿömrüñ olur nihāyeti *(G. 378/10). [ʿömrüñ, -üñ]*

Kesme çoḳ sevdügüm külāleñi gel
ʿÖmrümüñ ḫāṣılını eyleme ṭay *(G. 394/8). [ʿömrümüñ, -üm, -üñ]*

Ḳamer devrinde Cem ʿömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/9). [ʿömrin, -i, -n]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/5). [ʿömrüm-durur, -üm, -dur, -ur]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/6). [ʿömrüñ, -üñ]*

Hīç eyledi ʿömrin bu hevālarda olalı
Derd ile bu miskīn dil *(Mua. 102/7). [ʿömrin, -i, -n]*

Uzanur zülfüñ ile ʿömrüm iy yār
Dehānuñ görsem ara yirde tekrār *(Mua. 104/1). [ʿömrüm, -üm]*

Olalı zülf ʿömrinden nişāne
Görü[r]em ʿömrüñ üstinde şāne *(Mua. 266/1). [ʿömrinden, -i, -n, -den]*

Olalı zülf ʿömrinden nişāne
Görü[r]em ʿömrüñ üstinde şāne *(Mua. 266/2). [ʿömrüñ, -üñ]*

Çünki iḥyā-yı mesīḥādur ṭudaġuñ eyle ḥayy
Ki oldı ʿömrüm iy ṣanem zülf-i ser-endāzuñda tayy *(Mua. 292/2). [ʿömrüm, -üm]*

Çün oldı ḫazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/2). [ʿömrüñi, -üñ, -i]*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaṣuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/1). [ömrümüñ, -üm, -ün]*

ʿömr: *Ömür, hayat II bütün varı.*

Kākülüñ ʿömrüm-durur çün kesmege ḳaṣd eyleme
Kim ḳamer devrinde ʿömr-i bī-nihāyet ḫōş-durur *(G. 74/5). [ʿömrüm-durur, -üm, -dur, -ur]*

İy ṣanem ʿömrüm-durur bu zülf-i müşkīnüñ senüñ
Dāyimā ṭopraġa ṣalup pāy-māl itmek neden *(G. 288/15). [ʿömrüm-durur, -üm, -dur, -ur]*

ʿömr-i bī-nihāyet: *Sonsuz hayat.*

Kākülüñ ʿömrüm-durur çün kesmege ḳaṣd eyleme
Kim ḳamer devrinde ʿömr-i bī-nihāyet ḫōş-durur *(G. 74/6). [ʿömr-i bī-nihāyet]*

ʿömr-i bī-pāyān: *Sonsuz ömür, sonsuz hayat.*

Çü zülfüñ ele girdi iy perī-ruḫ
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı *(G. 393/12). [ʿömr-i bī-pāyān]*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dil-bere
ʿÖmr-i bī-pāyān-durur bu dem ki cānān bundadur *(G. 72/14). [ʿömr-i bī-pāyān-durur, -dur, -ur]*

ʿömr-i cāvidān: *Uzun, sonsuz ömür.*

Yüzden götürgil kūşe-i zülfüñi iy cān-ı cihān
Billāh revā mı kim düşe ayaġa ʿömr-i cāvidān *(G. 185/2). [ʿömr-i cāvidān, -e]*

ʿömr-i derāz: *Uzun ömür.*

Zülfi ucın kesmege ḳaṣd eyledi dil-ber didüm
Kesme kim devr-i ḳamerde ḫōş-durur ʿömr-i derāz *(G. 144/4). [ʿömr-i derāz]*

ʿömr-i ebed bul-: *Ebedî hayat bulmak, ölümsüzlüğe kavuşmak.*

Ḫancerinden kim ki cān virse bulur ʿömr-i ebed
Āb-ı ḥayvāndan meger ṣuvardılar şemşīrini *(G. 375/15). [ʿömr-i ebed bulur, -ur]*

ʿömr-i güẕerān: *Geçip giden ömür II sevgilinin zülfü.*

Ḫaṭṭuñ gelicek gözden geçdi ġam-i zülfüñ āh
Ḥayfā ki bulımadum ʿömr-i güẕerāndan ḥaẕ *(G. 185/4). [ʿömr-i güẕerāndan, -dan]*

Eglenmedi dīdemde n'idem zülfi ḫayāli
Yār idemedüm kendüme ʿömr-i güẕerānı *(G. 413/12). [ʿömr-i güẕerānı, -ı]*

ʿömr-i nūḥ ol-: *Hz. Nuh'un ömrü gibi olmak. Ömrü uzun olmak, uzun seneler yaşamak.*

Ṣabr-ı Eyyūb vaṣluña niçe bir
Ṭut ki Cem ʿömri ʿömr-i Nūḥ olsun *(G. 282/10). [ʿömr-i nūḥ olsun, -sun]*

ʿömrüñ dīvārını yıḳ-: *Ömür duvarını yıkmak, perişan etmek, mahvetmek.*

Cānumı yaḳduñ u yıḳduñ ʿömrümüñ dīvārını
Yidi eyvānuñ yıḳılsun aşaġa geçsün felek *(Terk. 2/57). [ʿömrümüñ dīvārını yıḳduñ, -du, -ñ]*

öñ: *Ön, önce, ilk.*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/3). [öñ]*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāy-māl-i cürm
Maḥşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem *(K. 7/76). [öñ]*

öñ: *Ön, huzur.*

Bir gün ʿarūs-ı ḥüsnüñ öñinde yanam diyü
Yaḳdı felekde odlara her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/31). [öñinde, -i, -n, -de]*

Bir kez öñinde şevḳ ile yanup yaḳılmaġa
Cān atup oda rūşen ider her mekān[ı] şemʿ *(G. 190/37). [öñinde, -i, -n, -de]*

Niçe bir pinhān yanam ol bilüben bilmezlene
Baş açup rāzum öñinde āşikār itsem gerek *(G. 218/6). [öñinde, -i, -n, -de]*

Her pāresi çü zülfüñ öñinde şikestedür
Raḥm eyleseñ n'ola bu dil-i pāre pāreye *(G. 321/5). [öñinde, -i, -n, -de]*

Zülfüñe kāfir didüm döndügi içün dīnden
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ gibi öñinde Ḳurʾān olmasa *(G. 350/4). [öñinde, -i, -n, -de]*

Ḫacil olur görürse laʿlüñi mey
Serv-ḳaddüñ öñinde leyse bi-şeyʾ *(G. 394/2). [öñinde, -i, -n, -de]*

Dün aġlayu öñinde türāba sürüp cebīn
Didüm ne dirler ismüñe iy yār-i nāzenīn *(Mua. 107/1). [öñinde, -i, -n, -de]*

Şanavber reşk idüp virmez yiñi bār
Ḳapuñ öñinde serv olalı pür-bār *(Mua. 237/2). [öñinde, -i, -n, -de]*

öñ: *Ön kısım.*

ʿĀrıżuñ şevḳine aġlarsam göñülden yaraşur
Lāzımīdür kim aḳa Baġdād öñinde cūy-i Şaṭ *(G. 184/8). [öñinde, -i, -n, -de]*

Bir dem yüzüñ ki çeşmüm öñinden ırağ ola
Derd ü ġamuñla yüregüm üstinde dāġ ola *(G. 367/1). [öñinden, -i, -n, -den]*

Ol-durur kevneyn içinde ʿāḳıbet maḥmūd olan
Ḳapuñuñ öñinde eşküm bigi gil-ālūd olan *(Mua. 42/2). [öñinde, -i, -n, -de]*

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān şaçuñuñ öñinde ser ṭūb *(Terc. 1/46). [öñinde, -i, -n, -de]*

öñ ol-: *Öne atılmak, önde giden olmak.*

Gel iy aduñ ögülmişdür ögülmiş
Yoluñda cān öñ olmışdur öñ olmış *(Mua. 3/2). [öñ olmış, -mış]*

Gel iy aduñ ögülmişdür ögülmiş
Yoluñda cān öñ olmışdur öñ olmış *(Mua. 3/2). [öñ olmışdur, -mış, -dur]*

öñdin: *Önce.*

Bizden öñdin yār eger meydāna baṣarsa ḳadem
İy niçe ṣūrīdeler baş oynaya her dem-be-dem *(Mua. 56/1). [öñdin]*

Yüz biñ yıl öñdin olmadın ervāḥ-ı kāyināt
Ḫalḳ olmış idi rūḥı miṣāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/57). [öñdin]*

öñdül: *Mükafat, yarış ödülü.*

Ruḫ-ı gül-gūnuñ alaldan berü ḥüsn öñdülini
Devr ḥüsnüñde şehā ḥulle-i sündüs çulıdur *(G. 111/11). [öñdülini, -i, -n, -i]*

öp-: *Öpmek.*

Öpdügi içün laʿlini virür şeker bigi ṣafā
Olıcaḳ dilde mükerrer kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/5). [öpdügi, -düg, -i]*

Bīmār-ı ġamzeñem ḳo ki laʿl ü ruḫuñ öpem
Olur dehān-ı ḫasteye çün gül-şeker leẕīẕ *(G. 49/5). [öpem, -em]*

Öpmez elini kimse meger āstīn öper
Ḳoçmaz belini kimsene illā meger kemer *(G. 116/3). [öper, -er]*

Birinüñ kimse elini öpmez illā āstīn
Birinüñ kimse belini ḳoçamaz illā kemer *(G. 138/9). [öpmez, -mez]*

Dime kimse öpemez uyur iken ṭudaġumı
Öper ardınca begüm olmasun insān uyumaz *(G. 159/6). [öper, -er]*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/1). [öpem, -em]*

Mümkin olmaz ki ben ol laʿl-i şeker-bārı öpem
Ḳadeḥ irer lebine ola ki anı bārī öpem *(G. 269/2). [öpem, -em]*

Ne ṣafādur baña sen būseñi virmezlenesin
Ben alam leblerüñi aġzuma yalvarı öpem *(G. 269/4). [öpem, -em]*

Kaʿbe yüzüñde beñüñ çün Ḥacerü'l-esved imiş
Yaraşur her nefes ol ḫāl-i siyeh-kārı öpem *(G. 269/6). [öpem, -em]*

Ayaġuñ öpmege çün irmez elüm dürişeyin
Ola ki ḫāk-i rehüñ olduġı yolları öpem *(G. 269/8). [öpem, -em]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/10). [öpem, -em]*

Öpüp elini düşdüm ayaġına raḳībüñ
Ḳurtaramadum sen güli ol ḫāruñ elinden *(G. 284/5). [öpüp, -üp]*

Dil ser-i zülfine bağlu yatup öper elini
Müslimīn ṭutsağı gibi ki öpe küffāruñ elin *(G. 310/7). [öper, -er]*

Yüz sürüp ayağına öpmege dil-dāruñ elin
Günde biñ kez öperem yalvarup ağyāruñ elin *(G. 310/2). [öperem, -er, -em]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefe᾽ül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/7). [öpüp, -üp]*

Lebüñ öpdümse baña eyleme rayb
Şarābuñ evveli olmaz çü bī-ʿayb *(Mua. 226/1). [öpdümse, -dü, -m, -se]*

Öpmez elini kimse meger āstīn öper
Ḳoçmaz belini kimsene illā meger kemer *(G. 116/3). [öpmez, -mez]*

Işırdum laʿlini nā-geh öperken
Gülüp didi bu cān ḳadrini bilmez *(G. 156/15). [öperken, -er, -ken]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/3). [öpmek, -mek]*

Didüm ayağuñ öpmege ruḫṣat olur mı hīç
Gül gibi güldi didi ki iyyāke ve'r-ruḫaṣ *(G. 179/5). [öpmege, -meg, -e]*

Düşde öpdüm laʿlüñi didüm didi
Çekme zaḥmet bu düşüñ taʿbīri yoḳ *(G. 204/3). [öpdüm, -dü, -m]*

Ayağuñ öpmege çün irmez elüm dürişeyin
Ola ki ḫāk-i rehüñ olduġı yolları öpem *(G. 269/7). [öpmege, -meg, -e]*

Öpdüm ağzını uyurken uyanup güldi didi
Bu daḫı saña ḳalursa varasın söyleyesin *(G. 297/5). [öpdüm, -dü, -m]*

Dil ser-i zülfine bağlu yatup öper elini
Müslimīn ṭutsağı gibi ki öpe küffāruñ elin *(G. 310/8). [öpe, -e]*

Yüz sürüp ayağına öpmege dil-dāruñ elin
Günde biñ kez öperem yalvarup ağyāruñ elin *(G. 310/1). [öpmege, -meg, -e]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol Īsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudağında *(G. 352/16). [öpsem, -se, -m]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armağān ile *(G. 355/5). [öpsem, -se, -m]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armağān ile *(G. 355/6). [öpülmeye, -me, -y, -e]*

Öperken laʿlini nā-geh ışırdum ṭudağın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına şuşadı *(G. 381/3). [öperken, -er, -ken]*

Ḳo şimdi daḫı laʿl ü ruḫuñ öpeyin çün ol
Dil-ḫastesine ṣıḥḥat imiş gül-şeker gibi *(G. 408/3). [öpeyin, -eyin]*

Elüñi öpmege cān pīş-keş çeker göñlüm
ʿAceb bu şeyʾ-i ḳalīl armağāna yitmez mi *(G. 419/5). [öpmege, -meg, -e]*

Dime kimse öpemez uyur iken ṭudaġumı
Öper ardınca begüm olmasun insān uyumaz *(G. 159/5). [öpemez, -e, -mez]*

öp-: *Öpmek II değmek, temas etmek.*

Çün öper her nefes ol laʿl-i şeker-bārı ḳadeḥ
Rūzgār eylese ṭopraġumuzı bārī ḳadeḥ *(G. 36/1). [öper, -er]*

ördeg: *Ördek.*

Dil ördegi çün yüzemez ol ḥavż-ı ṣafāda
Şimdi yiridür dökse gözüm zemzem-i Baṭḥā *(K. 5/117). [ördegi, -i]*

ört-: *Gizlemek, saklamak II (sevgili) yüzüne peçe çekmek.*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/3). [örtelden, -elden]*

ört-: *Örtülü hâle getirmek, kaplamak.*

Yitmez mi perde zülf yüzine ki dāyimā
Örter yüzine dāmenin ol ṭıfl-i bī-vefā *(Mua. 293/2). [örter, -er]*

örtü: *Örtü.*

Cāmiʿ-i ḥüsninde zeyn içün ḳaşı miḥrābına
Kaʿbe örtüsini aşar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/8). [örtüsini, -s, -i, -n, -i]*

Üstine zülfüñ aşmaz idi Kaʿbe örtüsin
Cāmiʿ yüzüñde olmasa miḥrāb-ı cān ḳaşuñ *(G. 224/3). [örtüsin, -si, -n]*

ötüri: *Ötürü, -den sebep, -den dolayı.*

Senden ötrü iy ṣanem seng-i melāmet başuma
Bir cevāhir basṭ ider kim efser-i Dārāda yoḳ *(G. 208/11). [ötrü]*

Yoluña ben cān virürem müddeʿīden ötüri
Bu revā mı ḳaṣd idesin ben ġarībe ey ḥabīb *(G. 16/11). [ötüri]*

öykün-: *Özenmek, benzemeye çalışmak, taklit etmek.*

Aġzuña öykündügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/9). [öykündügin, -dük, -in]*

Yüzüñe öykünse gül olmaz ʿaceb
Kim açılmış yüzlüde olmaz edeb *(G. 13/1). [öykünse, -se]*

Ḫaṭṭuñı fikr ider iken ḳaddüñi añdum didi
Rāstī öykünemez bu ḳāmete serv-i çemen *(G. 279/10). [öykünemez, -e, -mez]*

Delürüp ḳaddüñe öykündügi içün
Ṭaḳar ṣu servüñ ayaġına zencīr *(G. 124/7). [öykündügi, -düg, -i]*

Ne yüzden öykünür imiş ṣaçuña nāfe-i Çīn
Ki sünbülüñ ḳoḫusı müşk-i terde bulınmaz *(G. 143/5). [öykünür, -ür]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Bu sözler çeşm-i nā-bīnāña düşmez *(G. 155/7). [öykünmiş, -miş]*

Şīve vü nāz olsa idi bār-ı gül
Andan öykünse yüzüñe bārī gül *(G. 238/2). [öykünse, -se]*

Öykünür imiş bu ḫaṭ-ı dil-dāre benefşe
Ṣoñra oldı ḫacil başladı inkāre benefşe *(G. 319/1). [öykünür, -ür]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Başīret yoġ imiş bu bī-başerde *(G. 343/7). [öykünmiş, -miş]*

öyle: *Öyle, o şekilde.*

Bulur ḳarār emri ile bī-ḳarār çarḫ
Bünyād-ı dü-cihān-durur öyle pāyidār *(K. 2/18). [öyle]*

öz: *Kendi, kendisi.*

Yüzüñe şemʿ özin eylemiş meger teşbīh
Zebānın anuñ içün dāyimā keser miḳrāż *(G. 180/3). [özin, -i, -n]*

Reng ü būy ile özin teşbīh idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül *(G. 234/5). [özin, -i, -n]*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup şemʿüñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/3). [özin, -i, -n]*

Zülfüñe beñzedürmiş özin nāfe-i Ḫaṭā
Kendü özine ḳaldı yine yüzi ḳāresi *(G. 416/3). [özin, -i, -n]*

Ḳaşuñ yayın dil-i dermānde görmiş
Özin tīr-i belādan ḳande görmiş *(Mua. 43/2). [özin, -i, -n]*

Yidi yıl Eyyūba derd ü renc ü ġam yoldaş idüp
Nūḥa öz kendü tenūrından viren ṭūfān felek *(Terk. 2/8). [öz]*

özge: *"Başka, -den başka" anlamında edat.*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı baña bir derd iy ḥabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/2). [özge]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i rū-siyāh
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 16/6). [özge]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i seng-dil
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 17/6). [özge]*

Şu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/6). [özge]*

Dil ġamuñdan ġayrı cānā daḫı mihmān istemez
Cān lebüñ cāmından özge āb-ı ḥayvān istemez *(G. 142/2). [özge]*

İşigüñ ḫāki bisāṭın naṭʿ-ı dībā bilmeyüp
Ṭaşdan özge bulmasun bālīn-i sincāb isteyen *(G. 307/14). [özge]*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāṣıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/2). [özge]*

Ġamzeñ ucından cigerde ẕerrece ḳan ḳalmadı
Laʿl-i cān-baḫşuñdan özge derde dermān ḳalmadı *(G. 424/2). [özge]*

Pādişāhluḳ bundan özge olmaz iy şeh-zāde Cem
Ḫātıruñ ḫōş eyle cām iç meclis-i cānāndur *(K. 8/25). [özge]*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/92). [özge]*

Devlet degül mi ki olmaya ümmetden özge hīç
Ḥaḳ ḥażretinde ġayrı recāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/17). [özge]*

özle-: *Özlemek, hasret duymak.*

Çü furṣat bulmayup Mıṣr özleyüp Rodosa varıldı
Ġarażla yazmaġın Balyos kitāb-ı dil-firīb ancaḳ *(K. 9/11). [özleyüp, -y, -üp]*

ʿöẕr-ḫᵛāh: *Özür dileyen, özür bildirerek af isteyen.*

Gözlerüm yaşı naẓerden düşdi merdüm-zādedür
N'ola raḥm itseñ aña kim ʿöẕr-ḫᵛāhumdur benüm *(G. 248/10). [ʿöẕr-ḫᵛāhumdur, -um, -dur]*

ʿöẕr-ḫᵛāh ol-: *Şefaatçi olmak.*

Dil cefā-yı ẓulmet-i hicrānda ḳalurdı müdām
Ger cemālüñ āftābı olmasaydı ʿöẕr-ḫᵛāh *(G. 327/12). [ʿöẕr-ḫᵛāh olmasaydı, -ma, -sa, -y, -dı]*

ʿöẕr-ḫᵛāh ol-: *Özür dileyen olmak.*

Cefā vü cevre mükāfāt gösterüp āḫir
Olursa laʿlüñ eger baña ʿöẕr-ḫᵛāh yiter *(G. 91/10). [ʿöẕr-ḫᵛāh olursa, -ur, -sa]*

pā-best ol-: *Ayağı bağlı olmak.*

Ser-i zülfüñe pā-best olalı dil
Elümle kendümi odlāre atdum *(Mua. 73/1). [pā-best olalı, -alı]*

Demidür iy şeh-i ʿālem ki raḥm eyleyesin baña
K'olur her dem dil ü cānum senüñ zülfüñe pā-beste *(G. 338/6). [pā-beste k'olur, -ur]*

pādişā: *Padişah, hükümdar.*

Cān ü dil olalı saña bende
Her birisi pādişādur iy dōst *(G. 26/8). [pādişādur, -dur]*

Gedāsıdur şehā Cem kūyuñuñ çün
Gedā-yı kūy-ı ḫūbān pādişādur *(G. 79/22). [pādişādur, -dur]*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādişāñ olam *(G. 267/8). [pādişāñ, -ñ]*

Bir nefes dūr olmaġa senden rıżā virmez göñül
Ger ola mülk-i cihānda senden ayru pādişāh *(G. 327/8). [pādişāh]*

pādişā: *Padişah II sevgili.*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/8). [pādişā]*

Ḥükmi var cevr iderse ḳılsun yār
Bendeyem ben o pādişāhumdur *(G. 53/6). [pādişāhumdur, -um, -dur]*

Cem ḳuluñ sensüz olamaz raḥm ḳıl
Gel kerem ḳıl pādişāhum gitme gel *(G. 231/10). [pādişāhum, -um]*

pādişāh: *Padişah, hükümdar II Allah.*

Pādişāh oldur ki her-giz ẕātına irmez zevāl
Ḥayy ü Bāḳī Ḳādir ü Ḫallāḳ-ı ins ü cāndur *(K. 8/77). [pādişāh]*

pādişāh ol-: *Padişah olmak II itibar, değer kazanmak.*

Bende olan ṭapuña senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapuñda senüñ oldı baḫtiyār *(K. 2/55). [pādişāh oldı, -dı]*

pādişāh-ı ṭūbā-ḳadd: *Tuba boylu padişah.*

Ebedīdür leṭāfet-i bī-ḥadd
Sende iy pādişāh-ı ṭūbā-ḳadd *(Mua. 215/2). [pādişāh-ı ṭūbā-ḳadd]*

pādişāhluḳ: *Padişahlık, hükümdarlık.*

Pādişāhluḳ bundan özge olmaz iy şeh-zāde Cem
Ḫātıruñ ḫōş eyle cām iç meclis-i cānāndur *(K. 8/25). [pādişāhluḳ]*

pādişeh: *Padişah II sevgili, güzel.*

Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur
Pādişehler ḳılsa ḳulına ʿināyet ḫōş-durur *(G. 74/2). [pādişehler, -ler]*

pādişeh: *Padişah, hükümdar II Allah.*

Mücrimlere tapuñ-durur iy Pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ-durur iy lem-yezel medār *(K. 2/35). [pādişeh]*

pāk eyle-: *Temizlemek; arındırmak.*

Dil uzatmaġa lebüñden dehenüñ diḳḳatine
Ġonce aġzını gül-āb ile seḥer pāk eyler *(G. 117/4). [pāk eyler, -r]*

pāk it-: *Temizlemek, arındırmak.*

Müje cārūbı ile pāk ideyin işigüñi
Her seḥer gözlerümüñ yaşı çü nem-nāk eyler *(G. 117/11). [pāk ideyin, -e, -y, -in]*

İşigüñ Kevṣerle ṣulayup seḥer pāk itmege
Ḥūr-ı cennet deste bağlar sünbülin cārūb içün *(G. 301/9). [pāk itmege, -meg, -e]*

Deste bağlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum ṣu seper ṣular gibi *(G. 422/2). [pāk itse, -se]*

pāk ol-: *Temiz olmak II iyi niyetli olmak.*

Naẓarı pāk olanlar yüzüñ āyīne bilür
Yüzüñ āyīne bilenler ʿaceb ayı ne bilür *(Mua. 247/1). [pāk olanlar, -an, -lar]*

pāk ol-: *Temiz olmak, saf olmak.*

Sermedī iḳbāle dil hem-dem olaldan oldı pāk
Ḥāsid-i aḥvel görüp bu maʿnī oldı helāk *(Mua. 80/1). [pāk oldı, -dı]*

pāk ü mücellā: *Tertemiz, saf, berrak ve parlak.*

Ay gün yüzüñe āyine-dār olsa yaraşmaz
Zīrā ki degül āyinesi pāk ü mücellā *(G. 1/8). [pāk ü mücellā]*

pālūde: *Saf hâle getirilmiş, süzülmüş, pelte.*

Niçün añmaz iy ṣanem bizi şeker senbūseden
Laʿl-i nāb-ı şekkerīnüñ kim şeker pālūdedür *(G. 101/8). [pālūdedür, -dür]*

pā-māl: *Ayaklar altına alınmış, çiğnenmiş, hakir duruma düşürülmüş, perişan edilmiş.*

Āh kim iy ḫaste-dil terkümüz uraldan bizüm
Ol perī-şānuñ perīşān zülfine pā-mālsin *(G. 298/12). [pā-mālsin, -sin]*

pā-māl it-: *Ayak altına almak, çiğnemek.*

Ġam Cemi pā-māl idüpdür zülfüñe didüm didi
Maḫlaṣ isterseñ eger gel sāye-i iḳbālüme *(G. 347/9). [pā-māl idüpdür, -üp, -dür]*

pā-māl ol-: *Ayaklar altında kalmak.*

Bu revā mıdur şehā zülfüñ bigi pā-māl olam
Eyleye derd ü firāḳun ʿāleme rüsvā beni *(G. 374/3). [pā-māl olam, -am]*

pā-māl ol-: *Ayaklar altında kalmak, çiğnenmek, yerle bir olmak.*

Ṣırça göñlüm ṣındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/3). [pā-māl oldı, -dı]*

pā-māller ḳıl-: *Ayaklar altına almak, çiğnemek, perişan etmek.*

Cem hevā-yı kākülüñden ḫāk olupdur ṭut elin
Nice bir zülfüñ o miskīni ḳıla pā-māller *(G. 119/18). [pā-māller ḳıla, -a]*

Papa: *Papa. Hristiyan Katoliklerin en yüksek dereceli din adamı.*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/27). [papa]*

Sözine Rim Papa olmadı ḳā'il iki cānibden
Alaylar düzdiler oġraş içün ḫāl-i ġarīb ancaḳ *(K. 9/33). [papa]*

Ṣol oġraş bozdı Papa ḥīlesin biz de ḫalāṣ olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı ṣīb ancaḳ *(K. 9/37). [papa]*

Ḳalup pejmürde ḳaç yıl Papaya teslīm idüp düşmen
Alup gitdi bizi serheng-i erbāb-i ṣalīb ancaḳ *(K. 9/25). [papaya, -y, -a]*

Ṣıyup Papayı ḥarb ile Fırancesse bizi aldı
Gehī iẓhār-ı luṭf itdi gehī virdi nehīb ancaḳ *(K. 9/35). [papayı, -y, -ı]*

pāre: *Parça, kısım.*

Leblerinden būse añduġumca ḫışm eyler baña
Şöyle ṣaḳlar ṣaḳınur bir pāredür cāndan gider *(G. 122/6). [pāredür, -dür]*

Her pāresi çü zülfüñ öñinde ṣikestedür
Raḥm eyleseñ n'ola bu dil-i pāre pāreye *(G. 321/5). [pāresi, -si]*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/6). [pāresi, -si]*

Ḥālet-i Cemden eser alalı bir pāre ṣabā
Ṭolanur ṭaġ ile ṣaḥrāları dīvāne bigi *(G. 417/9). [pāre]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/9). [pāresi, -si]*

Ger ġamdan ölürsem baña bir pāre ṣu virmez
Derc olsa felek dürcine iḥyā-yı Mesīḥā *(K. 5/95). [pāre]*

pāre: *Parça, tane.*

Ḫil'at-i ḥüsnüñe māhı ilme köhne pāredür
Vaṣle olmaḳ cāme-i aṭlasda yaraşmaz pelās *(G. 163/9). [pāredür, -dür]*

Ḥalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/6). [pāresi, -si]*

pāre eyle-: *Parçalara ayırmak, parçalamak.*

Ger zülf-i şebi perde ola rūy-i nigāra
Āh-ı dil ile eyleyem anı iki pāre *(Mua. 231/2). [pāre eyleyem, -y, -em]*

pāre ḳıl-: *Parçalamak, parçalara ayırmak.*

Sevincinden alup tāc idüp anı
Ḳılur evvel ki dürrin iki pāre *(Mua. 239/4). [pāre ḳılur, -ur]*

pāre pāre: *Parça parça, paramparça.*

Tīrine perr-i çarḫ ne itdüm ki rezmine
Dil pāre pāre daḫı belürmez cerāḥeti *(Terk. 3/94). [pāre pāre]*

Ṭutdum ümīd-i dāmen-i vaṣluña līkin āh
Hicrān ü ġam elinde yaḳam pāre pāredür *(G. 94/8). [pāre pāredür, -dür]*

pāre pāre ol-: *Parça parça olmak, parçalanmak.*

Gör yine pīr-i çarḫ ne siḥr itdi kim olur
Dil pāre pāre daḫı bilinmez cerāḥeti *(Terk. 3/98). [pāre pāre olur, -ur]*

pāre-i ḥalvā: *Helva, tatlı parçası; helva, tatlı parası.*

Pür-zehr oluban bir pūla olursa behāsı
Degmez bu dükāndan baña bir pāre-i ḥalvā *(K. 5/90). [pāre-i ḥalvā]*

pas ol-: *Paslanmak, küflenmek.*

Pas olmamaġ içün yüzi jeng-i cefā ile
Mirʾāt-i cāna ol dem irişen cilā ḥaḳı *(K. 6/13). [pas olmamaġ, -ma, -maġ]*

pās ṭut-: *Paslı duruma gelmek, paslanmak.*

Tīr-i ġamzeñ çıḳmaya her-giz niyām-ı sīneden
Çünki ṭutmışdur ser-ā-ser ḫūn-ı dilden anı pās *(G. 163/16). [pās ṭutmışdur, -mış, -dur]*

pās-bān ol-: *Nöbetçi, gece bekçisi olmak.*

Ḳudretüñden oldı Keyvān çarḫ üzre pās-bān
Ḥikmetüñden oldı Mirrīḫ āsmāna kūtvāl *(K. 3/35). [pās-bān oldı, -dı]*

pāy: *Ayak, kadem.*

İy dil ayaġına düşmek gerçi kim düşvārdur
Cehd idüp düş var çün devlet nişānı pāyidür *(G. 105/12). [pāyidür, -i, -dür]*

Şanasın bāġ-çe-i dilde ḫayāl-i hevesüñ
Bu ḥarīm itlerinüñ pāyı nişānı gülidür *(G. 111/10). [pāyı, -ı]*

Birinüñ pāyine sīm-efşānı çeşm-i āftāb
Birinüñ işigi ḫāki kīmyā-yı ʿayn-ı zer *(G. 138/35). [pāyine, -i, -n, -e]*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/11). [pāy]*

İy şanem luṭf eyleyüp baş yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efşān ideyin *(G. 290/8). [pāyüñe, -üñ, -e]*

Ḳanda kim pāyüñ nişān-ı şekl-i miḥrāb eylese
Niçe yıllar secde-gāh olur o yir Cibrīl içün *(G. 302/7). [pāyüñ, -uñ]*

Şırça göñlüm şındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/4). [pāyine, -ine]*

Miʿrāca sefer eyleyicek encüm-i eflāk
Pāyine niṯār eyledi lüʾlüʾ-i müḥakkā *(K. 5/178). [pāyine, -i, -n, -e]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa şu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu şuda yu *(Mua. 28/1). [pāyuña, -uñ, -a]*

pāy: *Hisse, nasip.*

Pāyine düşmek diledükçe raḳīb-i seng-dil
Müstedām olsun dir imiş yüri ol Cem pāyıdur *(G. 105/14). [pāyıdur, -ı, -dur]*

Cevri çoḳdur sāʿid-i sīmīnüñüñ şal boynuma
İy şanem her kişi ḳāniʿdür çü kendü payine *(G. 349/6). [payine, -i, -n, -e]*

pāy: *Ayak II Eşik, huzur.*

Baş ḳomaḳ pāyüñe saʿādetdür
Līk yoḳ başda bu saʿādet āh *(G. 329/5). [pāyüñe, -üñ, -e]*

pāy: *(Sevgilinin) ayağı.*

Cem n'ola pāyüñe gözden ḳılsa seyyāre niṣār
Kevkeb-i çarḫa şeref virür çü mūzeñ kebkebi *(G. 400/13). [pāyüñe, -üñ, -e]*

pāyān bul-: *Son vermek. Bitirmek, sona erdirmek.*

Miḥnet ü fürḳat gicesi buldı pāyān işbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni ḫōrşīd-i tābān irişür *(G. 71/3). [pāyān buldı, -dı]*

Şeb-i hicrān[ı] pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫorşīd-i ʿālem *(G. 257/7). [pāyān bulmaġ, -maġ]*

pāyān bulın-: *Son bulmak, sonlanmak.*

Yüzini gösterüp ḫōrşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı *(G. 393/8). [pāyān bulındı, -dı]*

pāyān ol-: *Sonlanmak, sonu gelmek.*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu hicrāna pāyān *(G. 292/10). [pāyān oldı, -dı]*

pāyāna ir-: *Bitmek, nihayete ermek.*

Pāyāna irmedi n'ideyüm ġam ḥikāyeti
Derdā ki ḳılmadı baña devrān ḥimāyeti *(Terk. 3/91). [pāyāna irmedi, -me, -di]*

pāyān-ı kerem bulın-: *Keremi, cömertliği son bulmak, tükenmek.*

Ne kerāmetlü yaratmış seni ol Ḥayy Kerīm
Ki senüñ cūduña bulınmadı pāyān-ı kerem *(K. 1/54). [pāyān-ı kerem bulınmadı, -ma, -dı]*

pāy-best ol-: *Bağlanmak, esir olmak.*

Vireliden dīn ü īmān zülfüñe
Pāy-best oldı dil ü cān zülfüñe *(G. 335/2). [pāy-best oldı, -dı]*

pāy-dār ol-: *Kalıcı, devamlı olmak.*

Ḫaṭṭın ḳazıdı buldı ʿiẕār-ı ḫaṭın didüm
Didi ṣu üzre olmaz iñen pāy-dār ḫaṭ *(G. 183/12). [pāy-dār olmaz, -maz]*

Tā cihān lafẓında lafẓ-ı nām-ı yār
Tā cihān olduḳça olsun pāy-dār *(Mua. 94/2). [pāy-dār olsun, -sun]*

pāye: *Makam, rütbe, derece.*

Bir pāye-durur rifʿatüñe çarḫ-ı muṭabbaḳ
Kim ḥalḳa-durur işigüñe ʿurve-i vüsḳā *(K. 5/147). [pāye-durur, -durur]*

Bir pāyesini ḳaṭʿ idemez fikr-i mā-sivā
Gör nice yücedür derecātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/45). [pāyesini, -si, -n, -i]*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazġan felek *(Terk. 2/12). [pāyesinde, -si, -n, -de]*

pāye düşür-: *Ayağa düşürmek, ayaklar altına almak.*

Luṭf ile elüm almadı ol şāh-ı ḳamer-ruḫ
N'idem ki beni zülfi bigi pāye düşürdi *(G. 371/4). [pāye düşürdi, -di]*

pāyende vü bāḳī: *Kalıcı, payidar ve baki.*

Tā ebed pāyende vü bāḳī çü oldur lā-yezāl
Ol-durur pes [ol] Ḫudā-yı ḫālıḳu'l-insāndur *(K. 8/93). [pāyende vü bāḳī]*

pā-yı ḳadeḥ: *Kadehin ayağı.*

Laʿlüñe beñzeyelden olmışdur
Būse-gāh-ı ṣurāḥī pā-yı ḳadeḥ *(G. 37/12). [pā-yı ḳadeḥ]*

pāy-i pāye: *Mertebe hissesi, derecesi.*

Rifʿat degül mi ʿizzet-i kevneyn cāh oḳur
Rifʿatde pāy-i pāyesi cāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/250). [pāy-i pāyesi, -si]*

pāy-i semend: *(Sevgilinin) atının ayağı.*

Bād-ı ṣabā irişmedi pāy-i semendüñe
Serv-i sehī yitişmedi ḳadd-i bülendüñe *(G. 326/1). [pāy-i semendüñe, -üñ, -e]*

pāyidār: *Sağlam, kalıcı.*

Bulur ḳarār emri ile bī-ḳarār çarḫ
Bünyād-ı dü-cihān-durur öyle pāyidār *(K. 2/18). [pāyidār]*

pāyine düş-: *Ayaklarına kapanmak; payına düşmek, nasip olmak.*

Pāyine düşmek diledükçe raḳīb-i seng-dil
Müstedām olsun dir imiş yüri ol Cem pāyıdur *(G. 105/13). [pāyine düşmek, -mek]*

pāy-māl it-: *Ayaklar altına almak.*

Seg raḳībüñ sözine uyup firāḳ u derd ile
Beni zülfüñ bigi her dem pāy-māl itmek neden *(G. 287/4). [pāy-māl itmek, -mek]*

İy ṣanem ʿömrüm-durur bu zülf-i müşkīnüñ senüñ
Dāyimā ṭopraġa ṣalup pāy-māl itmek neden *(G. 288/16). [pāy-māl itmek, -mek]*

pāy-māl ḳıl-: *Ayak altına almak.*

İy ṣanem ḫaṭṭuñ gibi bulmaz kemāl
Ger ser-i zülfüñ ḳıla dīn pāy-māl *(Mua. 290/2). [pāy-māl ḳıla, -a]*

pāy-māl ol-: *Ayaklar altında olmak, çiğnenmek; hor ve hakir görülmek.*

Dil ḥücresinde laʿl ü güher pāy-māl ola
Ger maʿden-i tehī aña miṣl ü miṣāl ola *(Mua. 52/1). [pāy-māl ola, -a]*

Çün güneh-kār oldı Cem olġıl Ḫudāyā dest-gīr
Ḳıl ʿināyet olmasun maḥşer güninde pāy-māl *(K. 3/48). [pāy-māl olmasun, -ma, -sun]*

pāy-māl-i cürm ol-: *Hataların altında kalmak, günahların altında ezilmek.*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāy-māl-i cürm
Maḥşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem *(K. 7/75). [pāy-māl-i cürm ola, -a]*

pejmürde ḳal-: *Perişan, zavallı bir hâlde kalmak.*

Ḳalup pejmürde ḳaç yıl Papaya teslīm idüp düşmen
Alup gitdi bizi serheng-i erbāb-i ṣalīb ancaḳ *(K. 9/25). [pejmürde ḳalup, -up]*

pelās: *Çul, eski kumaş parçası, paçavra.*

Ḫilʿat-i ḥüsnüñe māhı ilme köhne pāredür
Vaṣle olmaḳ cāme-i aṭlasda yaraşmaz pelās *(G. 163/10). [pelās]*

pelās: *Parça kumaşların birbirine yamanmasıyla oluşan bir kıyafet, çul, aba.*

Ġam pelāsında ciger ḳanın yudar miskīn göñül
Devlet-i ʿışḳuñda her-giz aç u ʿuryān ḳalmadı *(G. 424/3). [pelāsında, -ı, -n, -da]*

peleng ü ejdehā: *Kaplan ve ejderha.*

Bu ṣaḥrā içre beni rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı *(G. 386/6). [peleng ü ejdehāya]*

penāh: *Sığınma yeri, sığınak, melce.*

İşigüñ Kaʿbesi penāhumdur
İki ʿālemde secde-gāhumdur *(G. 53/1). [penāhumdur, -um, -dur]*

Hevā-yı cennet-i kūyuñ dile penāh yiter
İki cihānda ḳapuñ cāna secde-gāh yiter *(G. 91/1). [penāh]*

Olaldan sāye-i zülfüñ penāhum
Cihān bir yaña olursa Cem olmaz *(G. 141/15). [penāhum, -um]*

Mücrimlere tapuñ-durur iy Pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ-durur iy lem-yezel medār *(K. 2/35). [penāh]*

Püşt ü penāhum eyle penāhını dāyimā
ʿİzzet penāhıdur çü penāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/256). [penāhı, -ı]*

Püşt ü penāhum eyle penāhını dāyimā
ʿİzzet penāhıdur çü penāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/256). [penāhıdur, -ı, -dur]*

Püşt ü penāhum eyle penāhını dāyimā
ʿİzzet penāhıdur çü penāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/255). [penāhını, -ı, -n, -ı]*

penbe-i gūş: *Kulak pamuğu.*

Penbe-i gūşuñı çekdüñse işid cān sözini
ʿĀrı ḳo dārı ḳabūl eyle ki Ḥallāc olasın *(G. 303/3). [penbe-i gūşuñı, -uñ, -ı]*

penc: *Beş.*

Ḫaṭuñ zülfeynüñ iy meh ḳaşlaruñla
Gül evrāḳında yazmış penc āyet *(G. 24/14). [penc]*

pence aç-: *Yırtıcı hayvan pençe çıkarmak, pençelerini çıkarıp saldırmaya hazır olmak.*

Naḫcīri ola cümlesinüñ ṣaydı māsivā
Ger pence açsa ḥamlesi şīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/200). [pence açsa]*

pence-i ḫōrşīd: *Güneşin pençesi.*

Cefāya yüz ṭutup niçün sen iy mihr-i cihān-ārā
İder[sin] pence-i ḫōrşīdi maġlūb-i yed-i beyżā *(G. 10/2). [pence-i ḫōrşīdi, -i]*

pend esle-: *Öğüt dinlemek.*

Ki zīrā kākül-i yār eslemez pend
Urur her laḥẓa sünbül boynına bend *(Mes. 1/55). [pend eslemez, -mez]*

pend ü naṣīḥat: *Öğüt ve nasihat.*

Zülfüñe bend eyleyelden bu dil-i dīvānemi
Eylemez pend ü naṣīḥat bu ben-i miskīne sūd *(G. 45/8). [pend ü naṣīḥat]*

pendine uy-: *Nasihat edilene uygun davranışta bulunmak.*

Ay yüzüñ ṭaʿn-ı cemāl eyler iken ay ü güne
Düşdi bendine göñül uymadı pendine dirīġ *(G. 195/8). [pendine uymadı, -ma, -dı]*

per: *Kanat.*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/14). [per]*

Diler hemīşe per yaḳa pervāne-vār dil
Ḫüsnüñ ḳaçan ki meclise cānā çerāġ ola *(G. 367/11). [per]*

Per açа ʿālemi yaḳa mihrüñ ḥamāmesi
Bāline baġlanursa Cemüñ şevḳi nāmesi *(G. 409/9). [per]*

Sīmürġ kevn-i ẓıll-i ẓalīlinde ḫōş geçer
Per açduġınca şerʿi ʿuḳābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/132). [per]*

per: *Işık.*

Dişlerüñ dürrine şol laʿl-i lebüñ kim perdedür
Keşf olursa iy şanem bī-ḥadd olur ol per'dedür *(Mua. 79/2). [per'dedür, -de, -dür]*

per aç-: *Kanat açmak.*

Mürġān ulı uçınca olımaya megesçe
Per açsa eger ʿizzeti Ḳāfındaki ʿAnḳā *(K. 5/174). [per açsa, -sa]*

perākende ḳıl-: *Dağıtmak, darmadağın etmek.*

Cemʿiyyet-i aḥbābı perākende ḳılup çarḫ
Ṭaġıldı Yediger gibi bu naẓm-ı Süreyyā *(K. 5/81). [perākende ḳılup, -up]*

perçem: *Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.*

Perçemüñ gibi Cemüñ başına vardı devleti
Ger siyeh baḫtum bigi zülfüñ siyeh-kār olmasa *(G. 362/13). [perçemüñ, -üñ]*

perde: *Hicap, örtü, Hak ile kul arasındaki engel.*

Ki oldı naṣīb vaṣl-ı niṣābı Muḥammedüñ
Ḳaṭʿ-ı ḥicāb ḳıldı geçüp cümle perdeden *(Terk. 1/128). [perdeden, -den]*

perde: *Örtü, yüz örtüsü, peçe; gül yaprakları.*

Bir kerre tecellī ide diyü gül-i rengīn
Yā ḫōd götüre perdesini ġonce-i zībā *(K. 5/46). [perdesini, -si, -n, -i]*

perde: *Örtü, perde.*

Dişlerüñ dürrine ṣol laʿl-i lebüñ kim perdedür
Keşf olursa iy ṣanem bī-ḥadd olur ol per'dedür *(Mua. 79/1). [perdedür, -dür]*

Götür yüzüñüñ burḳaʿın keşf [it] aradan perdeyi
Tā kim yüzüñüñ ṭalʿati ḳıla tecellī iy perī *(Mua. 85/1). [perdeyi, -yi]*

perde: *Örtü, peçe, nikap.*

Yitmez mi perde zülf yüzine ki dāyimā
Örter yüzine dāmenin ol ṭıfl-i bī-vefā *(Mua. 293/1). [perde]*

perde ol-: *Yüz örtüsü, peçe olmak.*

Ger zülf-i şebi perde ola rūy-i nigāra
Āh-ı dil ile eyleyem anı iki pāre *(Mua. 231/1). [perde ola, -a]*

perde-dār ol-: *Örten, örtücü olmak; gizlemek.*

Zülfüñ eline micmer alup gezdürür şehā
Ḥüsnüñ ḥarīmine olalı perde-dār ḫaṭ *(G. 182/10). [perde-dār olalı, -alı]*

Ḫaṭṭı çün kim perde-dār oldı ḥarīm-i ḥüsnine
Micmer içre yaḳdı ʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/13). [perde-dār oldı, -dı]*

perde: *Bir müzik parçasını meydana getiren seslerden her birinin kalınlık veya incelik derecesi.*

Naḳş ile yidi perdede on iki maḳāmı
Taṣnīf ile gösterdügi bu Zühre-i zehrā *(K. 5/19). [perdede]*

perde-gīr ol-: *Perde tutan olmak.*

Söyinür bād-ı cefā ile şehā şemʿ-i ḥayāt
Perde-gīr olmaz ise ger aña dāmān-ı kerem *(K. 1/86). [perde-gīr olmaz, -maz]*

perde-i beytü'l-muṭahhar: *Kâbe'nin örtüsü.*

Ḳaşuñdur kūşe-i Beytü'l-muḳaddes
Ṣaçuñdur perde-i Beytü'l-muṭahhar *(G. 132/8). [perde-i beytü'l-muṭahhar]*

Cān virüpdür zülf-i miskīnüñ hevāsı ile Cem
Perde-i Beyt-i Muṭahhardan ḳıluñ aña kefen *(G. 279/16). [perde-i beyt-i muṭahhardan, -dan]*

perde-i beytü'l-ḥarām: *Kâbe'nin örtüsü.*

Vaṣle-i raḥmet umar zīnet-ṭırāzına müdām
Perde-i Beytü'l-ḥarām iḥrām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/8). [perde-i beytü'l-ḥarām, -ı, -n, -a]*

perde-i ʿuşşāḳ: *Âşıkların perdesi II Uşşak makamı.*

Perde-i ʿuşşāḳda çün būselik itdüñ ḳarār
Mutribā āteş düşürdüñ cānuma ol sāz ile *(G. 330/7). [perde-i ʿuşşāḳda, -da]*

pergār: *Pergel.*

Āhenīn pāy ile dāyim dāyirüñ çizgindügi
Dil budur kim anı gören ḳıla pergāra ḳıyās *(G. 163/12). [pergāra, -a]*

Lāciverdī ḫaṭṭ ile müşkīn ḫaṭuñ cedvel çeker
Ṣafḥa-i gülde ki yoḳdur şīvesi pergārda *(G. 346/12). [pergārda, -da]*

pergār-ı celāl: *Celal pergeli.*

Ger dāyire resm eylese pergār-ı celālüñ
Bir noḳṭa-i merkezce degül sāḥat-i ʿuḳbā *(K. 5/155). [pergār-ı celālüñ, -üñ]*

perhīz: *Kulu Allah'tan uzaklaştıracak şeylerden uzak durma, masivadan el çekme.*

Māh-rūlar mihrini Ḥaḳ saña ḳılmamış naṣīb
Ṣūfiyā bildüm sebeb budur senüñ perhīzüñe *(G. 320/8). [perhīzüñe, -üñ, -e]*

perī: *Peri II güzel, sevgili.*

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur
Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā *(G. 7/6). [perīsin, -sin]*

Laʿlüñ ḥadīṣin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/7). [perī]*

Olalı sen perī ʿālemde meşhūr
Görenler dir melek midür ya ḫōd ḥūr *(G. 77/1). [perī]*

Sen perī ile görelden ol raḳīb-i dīvi ben
Bu dil-i āşüfte derd ü ıżṭırāb üstindedür *(G. 83/3). [perī]*

Didüm ki būseñe dil ü cān al gel iy perī
Bāzārumuz didi ki muḫayyer degül midür *(G. 127/9). [perī]*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara ṣaçuñ gibi gönlümüzi
Senüñ ile böyle m'idi iy perī peymānumuz *(G. 152/4). [perī]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/5). [perī]*

Gönlüm hevā-yı zülfüñe düşelden iy perī
Oldı firāḳ u ḥasret ile tārümār-ı ʿışḳ *(G. 198/11). [perī]*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/1). [perī]*

Ḳaşlaruñ yāsına Cem ḳurbān olaldan iy perī
Tīr-i ġamzeñ cān ü dilden bir nefes bīrūn degül *(G. 232/9). [perī]*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/9). [perī]*

Dest-gīr olmazsa zülfüñ āṣiyān-ı vaṣluña
Mürġ-ı dil her-giz irişmez iy perī pervāz ile *(G. 330/4). [perī]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı iy perī her rūz ü şeb
Ḥasret ü derd ile eyler bülbül-i gūyā beni *(G. 374/9). [perī]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/13). [perī]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/14). [perī]*

Bu ser-i zülf-i perīṣāna gelüp bād-ı ṣabā
İy perī şānı degüldür kim ide şāneluġı *(G. 411/4). [perī]*

Düşelden ayru yine ol perīden
Ne dil ḳaldı ne cān ben mübtelāda *(Kıt. 5/5). [perīden, -den]*

Geymeye ʿuryān tenüm ḥulle-i sündüsleri
Zülfüñi bir maʿnīden itse ḳıyās iy peri *(Mua. 26/2). [peri]*

Cemʿ-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/1). [perī]*

Götür yüzüñüñ burḳaʿın keşf [it] aradan perdeyi
Tā kim yüzüñüñ ṭalʿati ḳıla tecellī iy perī *(Mua. 85/2). [perī]*

İsmümüñ lām-ı miyānına dir idüm oldı dāl
İy perī ger ḥāṣıl olmasa bu maʿnīden cidāl *(Mua. 108/2). [perī]*

Māh-ı nev laʿl olduġı maḥsūs olupdur iy perī
Gösterelden naʿl-i esbüñ her ṭarafdan müşterī *(Mua. 132/1). [perī]*

Kevkeb-i ḥüsnüñ hemīşe mürtefiʿdür iy perī
ʿĀḳıbet tā yüz ola sen āftāba müşterī *(Mua. 164/1). [perī]*

Her ṭarafdan kūşe-i māhı nihān itse felek
Ol perī adın bilürdi ṣormadan ins ü melek *(Mua. 252/2). [perī]*

Yine dil bir perīye yiltendi
Ṣorar iseñ perīye yiltendi *(Müf. 6/1). [perīye, -y, -e]*

Bildüm iy dōst perīsin berü gel göñlüme gir
Çün perī mesken ider bulduġı vīrāneluġı *(G. 411/15). [perīsin, -sin]*

Yine dil bir perīye yiltendi
Ṣorar iseñ perīye yiltendi *(Müf. 6/2). [perīye, -y, -e]*

perī: *Tabiat üstü bir güce sahip bulunduğuna inanılan cin taifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim (genellikle dişi kabul edilir).*

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur
Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā *(G. 7/5). [perīler, -ler]*

Birinüñ zülfi hevāsından döker şeh-per peri
Birinüñ ḥüsni naẓīrin görmemiş çeşm-i beşer *(G. 138/37). [peri]*

Bildüm iy dōst perīsin berü gel göñlüme gir
Çün perī mesken ider bulduġı vīräneluġı *(G. 411/16). [perī]*

Perī bigi sözini ḫalḳa şīşeden söyler
Derūnı sūzişini viricek ḫaber ḳandīl *(G. 244/11). [perī]*

Gören didi senüñ-çün iy ḳamer-ruḫ
Perīdür görinür şekl-i beşerde *(G. 336/4). [perīdür, -dür]*

per-i bārān: *Yağmur kanadı.*

Başuma ḳarañuluḳ itdüñ cihān aydınluġın
Ḳāre yüzlü ḳāre bulıtlu per-i bārān felek *(Terk. 2/20). [per-i bārān]*

perī-peyker: *Peri yüzlü II sevgili.*

Gözlerüñ ġamz ile senüñ ḳaṣd-ı cān ü dil ḳılur
İy perī-peyker bizümle böyle āl itmek neden *(G. 287/6). [perī-peyker]*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/6). [perī-peyker]*

Elin[e] alacaġ-iken n'eyleyem ayaġa ṣalar
Ḥazīn dilleri zülf ile ol perī-peyker *(Mua. 72/2). [perī-peyker]*

Beni söyletme kim cihānı yaḳar
Bende ġam çoḳdur iy perī-peyker *(Mua. 83/2). [perī-peyker]*

perī-rū: *Peri yüzlü II sevgili.*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū gūş ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūş ider *(G. 75/1). [perī-rū]*

Şol perī-rū ṭıfl kim ḳaşı sa'ādet yayıdur
Zülfinüñ zencīrinüñ sevdāyī dil rüsvāyıdur *(G. 105/1). [perī-rū]*

Sen perī-rūyı görelden gözlerüm ḳanı ile
Levḥ-i dilde yazaram naḳş-ı ruḫuñ taṣvīrini *(G. 375/9). [perī-rūyı, -y, -ı]*

Sen perī-rūyı görelden iy melek bu ḥüsn ile
Ḳāmet ü zülfüñ ḫayāli gözlerümde ṭutdı cā *(Mua. 280/1). [perī-rūyı, -y, -ı]*

perī-rūḫ: *Peri yüzlü II sevgili.*

Dilden iy Cem ol perī-ruḫ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫōş mihmān gelür *(G. 70/9). [perī-ruḫ]*

Ger göreydi gün yüzüñi iy perī-ruḫ bir naẓer
Dāġ-ı ḥasretle ḳılurdı sīnesin pür-ḫūn ḳamer *(G. 98/1). [perī-ruḫ]*

Çü zülfüñ ele girdi iy perī-ruḫ
Baña uş 'ömr-i bī-pāyān bulındı *(G. 393/11). [perī-ruḫ]*

perī-ruḫ-sār: *Peri yüzlü II sevgili.*

İy perī-ruḫ-sār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni *(G. 387/7). [perī-ruḫ-sār]*

perīşan: *Dağınık, karışık.*

Her geh ki perīşān ṣaçuña şāne ura bād
Ḳoḫusı cihān yüzini pür-müşk-i ter eyler *(G. 51/13). [perīşān]*

Ṭolaşaldan ser-i zülfi perīşān göñlüme iy dōst
Benüm bigi perīşāndur hemīşe rūzgār-ı zülf *(G. 196/4). [perīşāndur, -dur]*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N'oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/8). [perīşānsın, -sıñ]*

Āh kim iy ḫaste-dil terkümüz uraldan bizüm
Ol perī-şānuñ perīşān zülfine pā-mālsin *(G. 298/12). [perīşān]*

Cān perīşān oldı bulmaz cemʿiyet
Dil virelden bu perīşān zülfüñe *(G. 335/8). [perīşān]*

perīşan: *Acınacak bir durumda olan, zavallı.*

Boynuma bend uran ol zülf-i perīşāndur henūz
Ol sebebden derd ü ġamla dil perīşāndur henūz *(G. 146/2). [perīşāndur, -dur]*

perīşan: *Perişan, zavallı; dağınık, karışık.*

Ṭolaşaldan ser-i zülfi perīşān göñlüme iy dōst
Benüm bigi perīşāndur hemīşe rūzgār-ı zülf *(G. 196/3). [perīşān]*

Diyelden zülfüñe müşk iy perī-şān
Sözüm bigi perīşānum perīşān *(Mua. 119/2). [perīşān]*

Diyelden zülfüñe müşk iy perī-şān
Sözüm bigi perīşānum perīşān *(Mua. 119/2). [perīşānum, -um]*

perīşan: *Gamlı, kederli.*

Bu perīşān bāġdan cān bülbüli olsa rehā
Gül-şen-i ḫüsnüñ ḥarīmin mesken eylerdi şehā *(Mua. 251/1). [perīşān]*

perį-şān: *Peri gibi güzel (sevgili).*

Diyelden zülfüñe müşk iy perī-şān
Sözüm bigi perīşānum perīşān *(Mua. 119/1). [perī-şān]*

perį-şān: *Peri şöhretli II güzelliği peri kadar gösterişli olan, sevgili.*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N'oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/7). [perī-şāne, -e]*

Āh kim iy ḫaste-dil terkümüz uraldan bizüm
Ol perī-şānuñ perīşān zülfine pā-mālsin *(G. 298/12). [perī-şānuñ, -uñ]*

perīşān eyle-: *Dağıtmak, darmadağınık etmek.*

Ḫayāl-i zülfüñüñ yoḳdur küşādı
Perīşān eyle kim bulına adı *(Mua. 158/2). [perīşān eyle]*

Uyḫu gelmez gözüme zülfi perīşān ideli
Şād olan kişi ḳaçan ola perīşān uyumaz *(G. 159/15). [perīşān ideli, -eli]*

perīşān ol-: *Perişan olmak, mahvolmak, darmadağınık olmak.*

ʿĀşıḳları cemʿ eyledi şemşīr-i ġamzeñ iy şanem
Tā kim perīşān eyleyüp ʿarż eyleye cevr ü sitem *(Mua. 335/2). [perīşān eyleyüp, -y, -üp]*

Gel perīşān itme Cem gönlin didüm zülfeynüñe
Didi kim diller perīşān eylemekdür şānumuz *(G. 157/9). [perīşān itme, -me]*

Eger ḳılmaḳ dilerseñ seyr-i reyḥān
Yüri zülfi ġamından ol perīşān *(Mes. 1/78). [perīşān ol]*

Uyḫu gelmez gözüme zülfi perīşān ideli
Şād olan kişi ḳaçan ola perīşān uyumaz *(G. 159/16). [perīşān ola, -a]*

Görse güneş yüzüñi ḳamer kendüden gider
Ṭūbā ḳadüñ işitse perīşān olup gider *(Mua. 278/2). [perīşān olup, -up]*

Gel perīşān itme Cem gönlin didüm zülfeynüñe
Didi kim diller perīşān eylemekdür şānumuz *(G. 157/10). [perīşān eylemekdür, -mek, -dür]*

Her dem ġam ile olur perīşān
Dil olduġı içün ṣaçuña mensūb *(Terc. 1/43). [perīşān olur, -ur]*

Cān perīşān oldı bulmaz cemʿiyet
Dil virelden bu perīşān zülfüñe *(G. 335/7). [perīşān oldı, -dı]*

Kim perīşān olmaya bu sünbül-i pür-çīnden
Kim siyeh-kār olmaya bu ḫaṭṭ-ı müşk-āgīnden *(G. 296/1). [perīşān olmaya, -ma, -y, -a]*

Yüzüñi ḳoyup zülfüñe varmazdı dil-i Cem
Bileydi ki bu resme perīşān olacaḳdur *(G. 52/10). [perīşān olacaḳdur, -acaḳ, -dur]*

perīşān-ḥāl ol-: *Perişan hâlde olmak.*

Ḳanlu yaşumı gören iy yüzi gül
Dir perīşān-ḥāl olan bu ṣu degül *(Mua. 40/2). [perīşān-ḥāl olan, -an]*

perīşānluḳ: *Dağınıklık, karma karışık olma hâli.*

Gönlümi zülfüñ ġamından bī-ḳarār itsem gerek
Ol perīşānluḳda ʿaḳlum tārümār itsem gerek *(G. 218/2). [perīşānluḳda, -da]*

perī-ṣıfat: *Peri vasıflı, peri gibi güzel.*

Ṣüls ü muḥaḳḳaḳ ile riḳāʿ iy perī-ṣıfat
Ḫaddüñ ṣaḥīfesinde olur āşikār nesḫ *(G. 39/3). [perī-ṣıfat]*

Yüzüñi görmeyeli senüñ iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı kākülüñ gibi cānā ḳarārumuz *(G. 150/3). [perī-ṣıfat]*

Ḫaṭṭuñ güneş yüzüñde senüñ iy perī-ṣıfat
Devr-i ḳamerde fitne-i āḫir-zamān imiş *(G. 166/3). [perī-ṣıfat]*

Cem cānı gibi ṣaḳlar anı iy perī-ṣıfat
Derd ü ġamuñ olalı aña yādigār-ı ʿışḳ *(G. 198/17). [perī-ṣıfat]*

perī-tesḫīr: *Büyücü peri II sevgili.*

Sen perī-tesḫīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/9). [perī-tesḫīri, -i]*

perī-zād: *Periden doğmuş, peri gibi güzel.*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/9). [perī-zāduñ, -uñ]*

perr-i çarḫ: *Felek silahı.*

Tīrine perr-i çarḫ ne itdüm ki rezmine
Dil pāre pāre daḫı belürmez cerāḥeti *(Terk. 3/93). [perr-i çarḫ]*

perr-i cibrīl: *Cebrail'in kanadı.*

Ḫaṭṭ-ı ruḫ-sāruñ kitāb indürdi tenzīl üstine
Sāye-i zülfüñ şeref ḳor perr-i Cibrīl üstine *(G. 356/2). [perr-i cibrīl]*

perr-i hümā: *Hüma kuşunun kanadı.*

İy ser-i zülf-i siyeh perr-i hümā mısın nesin
Gitme başından Cemüñ kim sāye-i iḳbālsin *(G. 298/13). [perr-i hümā]*

pertev: *Işık, parlaklık, parıltı.*

Ṣaçuñ küfrine iy meh-rū-yı ʿālem
Yüzüñüñ pertevi īmān baġışlar *(G. 59/6). [pertevi, -i]*

Küfr-i zülfinde nigāruñ ḳalma iy bī-çāre dil
Kim cemāli pertevinden nūr-ı īmān bundadur *(G. 72/10). [pertevinden, -i, -n, -den]*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/1). [pertevini, -i, -n, -i]*

Zülf-i şeb-rengüñi pinhān itme rūyüñ çün olur
Āftābuñ nūrı ḥüsnüñ pertevinden muḳtebes *(G. 162/6). [pertevinden, -i, -n, -den]*

Gün yüzüñüñ pertevi şevḳine düşelden dilüm
Senden ayru iy ḳamer-ruḫ gözyaşıdur ḫāṣılum *(G. 254/1). [pertevi, -i]*

Nice şerḥ eyleyeyin ḳandīl-i ḥüsnüñ pertevin
Şemʿ bigi odda yanar söyledügince dilüm *(G. 254/9). [pertevin, -i, -n]*

Düşse yüzüñ pertevinüñ ẕerresi
Cennet-i Firdevs ola nār-ı caḥīm *(G. 266/7). [pertevinüñ, -i, -nüñ]*

pertev it-: *Parlatmak, ışık saçmak.*

Ki zīrā ḥüsn-i yār itmese pertev
Virürdi berg-i zanbaḳ dāne-i cev *(Mes. 1/71). [pertev itmese, -me, -se]*

Güneş gibi n'ola her yire pertev itse göñül
Çü mihre ʿādet olupdur ki ola hercāyī *(G. 402/7). [pertev itse, -se]*

pertev-i ʿaks-i ruḫ: *(Sevgilinin) yüzünden yansıyan parlaklık.*

Gözümde pertev-i ʿaks-i ruḫuñ maḳām ideli
Gören ṣanur ki nigārā düşüpdür āba güneş *(G. 174/11). [pertev-i ʿaks-i ruḫuñ, -uñ]*

pertev-i ḥüsn: *Güzellik ışığı, aydınlığı.*

Bu gice mihmānum ol māh-ı cihān-ārā idi
Pertev-i ḥüsn ile cennet olan ol ārā idi *(G. 370/2). [pertev-i ḥüsn]*

pervāne: *Kelebek.*

Pervāne bigi cān yaḳaruz nār-ı ʿışḳuña
Ancaḳ bu işi ṣanma ki pervāneden gelür *(G. 108/7). [pervāne]*

Pervāne bigi cān yaḳaruz nār-ı ʿışḳuña
Ancaḳ bu işi ṣanma ki pervāneden gelür *(G. 108/8). [pervāneden, -den]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/1). [pervāne]*

Yüzüñ şemʿini cān-ı Cem görelden
Düşer pervāne bigi ol çerāġa *(G. 318/18). [pervāne]*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/14). [pervāne]*

Mihr-i ruḫ-sārı yaḳup ḫalvet-i sīnemde çerāġ
Ṭolaşur ḫāl ḫayāli anı pervāne bigi *(G. 417/6). [pervāne]*

Pervāne bigi yanar göñül āh
Şemʿ-i ebedī taḳalı ol māh *(Mua. 325/1). [pervāne]*

Pervāne gibi yaḳıldı cānum
Şemʿ-i ruḫuñ olalı pür-envār *(Terc. 1/73). [pervāne]*

pervāne ol-: *Işığın etrafında dönen kelebek olmak II âşık olmak.*

Cān-ı Cem pervāne olaldan cemālüñ şemʿine
Acıduġından oda yanup aña aġlar çerāġ *(G. 194/13). [pervāne olaldan, -aldan]*

Dil ʿışḳ odına yanduġı rūşen olup-durur
Pervāne olalı arada tercemān-ı şemʿ *(G. 190/40). [pervāne olalı, -alı]*

N'ola pervāne olsa diller kim
Ḥüsnüñ envārı çün yaḳar miṣbāḥ *(G. 35/7). [pervāne olsa, -sa]*

pervāneluġı eyle-: *Pervanelik etmek, kelebek olmak.*

Ḥaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḫı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/14). [pervāneluġı eyle]*

pervāneluġı it-: *Pervanelik etmek, kelebek gibi ateşin etrafında dönüp kendini ateşe atmak.*

Ḥüsnüñüñ şemʿine çün ideli pervāneluġı
Cem ḳılur silsile-i zülfüñe dīvāneluġı *(Mua. 245/1). [pervāneluġı ideli, -eli]*

pervāne-vār: *Pervane gibi.*

Gün yüzüñ şemʿine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/7). [pervāne-vār]*

Diler hemīşe per yaḳa pervāne-vār dil
Ḥüsnüñ ḳaçan ki meclise cānā çerāġ ola *(G. 367/11). [pervāne-vār]*

pervāne-veş: *Kelebek gibi.*

Zülfinüñ zencīrine baġlar beni dīvāne-veş
Yüzinüñ şemʿine düşüp yanaram pervāne-veş *(Mur. 2/6). [pervāne-veş]*

pervāz: *Uçmak.*

Dest-gīr olmazsa zülfüñ āşiyān-ı vaṣluña
Mürġ-ı dil her-giz irişmez iy perī pervāz ile *(G. 330/4). [pervāz]*

pervāz eyle-: *Uçmak.*

Çü pervāz eyledi şeh-bāz zülfüñ
Göñülden cān ü dil oldı şikārı *(G. 383/11). [pervāz eyledi, -di]*

pervāz-ı nāz eyle-: *Nazlı nazlı uçmak.*

Çün hümā-yı ḳudsdür vaṣluñ ne lāyıḳdur şehā
Ki āşiyān-ı zāġa ḳarşu eyleye pervāz-ı nāz *(G. 148/6). [pervāz-ı nāz eyleye, -y, -e]*

perverde-i fevākihi: *Meyvenin yetişkini, yetişkin meyve.*

İçsün dehānı ābını ʿunnāb laʿli çün
Perverde-i fevākihi cüllāb ider leẕīẕ *(G. 49/12). [perverde-i fevākihi, -i]*

perveriş bul-: *Yetiştirilmek, büyütülmek, beslenmek.*

Külli āfāḳa virür būy-ı vefā neşv ü nemā
Perveriş bulalı luṭfı ile gül-istān-ı kerem *(K. 1/16). [perveriş bulalı, -alı]*

Evvel Süheyl eşküm ile perveriş bulur
Andan ṭutar ʿaḳīḳ-i Yemen rengini şafaḳ *(G. 206/5). [perveriş bulur, -ur]*

pervīn: *Ülker takım yıldızı, Süreyya.*

Sen perī-tesḫīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/10). [pervīnden, -den]*

pes: *Sonra.*

Pes anuñ cān virmek almaḳ ḳudret[i] ḳabżındadur
Tendür eşyānuñ vücūdı ol ḥaḳīḳat cāndur *(K. 8/81). [pes]*

Tā ebed pāyende vü bāḳī çü oldur lā-yezāl
Ol-durur pes [ol] Ḫudā-yı ḫālıḳu'l-insāndur *(K. 8/94). [pes]*

pes: *Şu hâlde, öyleyse, bunun için.*

Çü ġamdur āḫiri her şādlıġuñ
Cihān şādīlıġın pes sen belā bil *(G. 233/6). [pes]*

pes: *Yeterli, kâfi.*

Ki ḳamu mücrime hemān pesdür
Kerem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/49). [pesdür, -dür]*

pes: *O hâlde, öyle olunca, öyle ise, öyle iken.*

Çün ġamzeñ oḳınuñ dil ü cānum siperidür
N'ola ne ḳılursañ baña pes luṭf eseridür *(G. 80/2). [pes]*

pes: *Arka, art, geri.*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/30). [pes]*

pes it-: *Terk etmek, bırakmak (Steingass, 1975: 185).*

Çü peymān ile ʿahde ṭurmayıcaḳ
Pes idüp ʿahd ü peymānı n'idersin *(G. 277/8). [pes idüp, -üp]*

peşīmān: *Pişman, yaptığına üzülüp hayıflanan, esef eden.*

Furṣatın bulup Cemüñ öldürmek içün ol ḥabīb
Hey nice yañılmışam diyü peşīmāndur henūz *(G. 146/14). [peşīmāndur, -dur]*

Dün Cemi öldürmege ʿahd eylemiş idüñ bugün
Şöyle beñzer kim o ḫayr işe peşīmānsın begüm *(G. 252/14). [peşīmānsın, -sın]*

peşīmān ol-: *Pişman olmak.*

Būsesine cān virüp aldum peşīmān oldı dōst
Didi ḳavlümden dönerdüm ben bu bāzār olmasa *(G. 362/9). [peşīmān oldı, -dı]*

peşīmān-ı kerem ol-: *Lütuftan, cömertlikten pişman olmak, vazgeçmek.*

Çünki evvel keremüñ ābına ḳandurmış idüñ
Ḫüsrevā ṣoñra yine olma peşīmān-ı kerem *(K. 1/94). [peşīmān-ı kerem olma, -ma]*

pest ol-: *Hor görülmek, gözden düşmek.*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/79). [pest oldı, -dı]*

peyām: *Heber II Hz. Peygamberin getirdiği haber, ilahî buyruk.*

Dillü dilince her biri tesbīḥ ider anı
Ṭoldurdı māsivāyı peyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/152). [peyāmı, -ı]*

pey-ā-pey: *Art arda, peş peşe.*

Çü furṣat virdi el dil-dārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey *(G. 391/4). [pey-ā-pey]*

İçüp diyeyin ben daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/3). [pey-ā-pey]*

peydā: *Ortaya çıkma, görünme.*

Ṣaçı çīninde mir'āt-i cemālinden cihān peydā
Nümūne ʿarż ider zülfi meger kim naḳş-ı Mānādan *(G. 305/7). [peydā]*

peydā it-: *Meydana getirmek.*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/6). [peydā idüpdür, -üp, -dür]*

peydā ḳıl-: *Ortaya çıkarmak.*

Deffāf-ı seḥer daḫı açup gice ġılāfın
Yaʿnī Güneşüñ dāyiresin ḳılmadı peydā *(K. 5/22). [peydā ḳılmadı, -ma, -dı]*

peydā ol-: *Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.*

Dil bülbüli dāyim ider efġān
Gül-zār-ı ruḫuñ olalı peydā *(Terc. 1/22). [peydā olalı, -alı]*

Biraz naḳşını eylerken temāşā
Meger arada bir naḳş oldı peydā *(Mua. 87/2). [peydā oldı, -dı]*

Güneşle ḥüsnüñ olalı müşennā
Nigārā ḥüsn-i bī-ḥadd oldı peydā *(Mua. 144/2). [peydā oldı, -dı]*

Olalı ḳāmet [ü] zülfüñ hüveydā
Ḫurūf eşkāl[i] maʿkūs oldı peydā *(Mua. 168/2). [peydā oldı, -dı]*

peyk ol-: *Bir şeyin etrafında, ona tabi olarak dönmek.*

Çü peyk oldı ṣūfī ferāḫ-ı riyā
Bu ṣūretde gezmek neden dāyimā *(Mua. 89/1). [peyk oldı, -dı]*

peykān: *Okun ucundaki sivri demir, ok temreni.*

Ne deñlü ḳan iderse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazılmış *(G. 168/4). [peykāna, -a]*

Sen ḳaşuñ yayını çekmekde ḳuṣūr eylemedüñ
Tīrüñ eglenmedügi sīnede peykāndan imiş *(G. 171/6). [peykāndan, -dan]*

Peykān[ı] odlu nīze-i zerrīn düzüp ṭurur
Ḳalb-i raḳībe ḳaṣd ideliden sinān-ı şemʿ *(G. 190/33). [peykān[ı], -ı]*

Ne deñlü dil delerse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazdum *(G. 265/8). [peykāna, -a]*

Deleydüñ ġamzeñ ile bir göreydüñ
Ki ḳaç peykān bulınur bu cigerde *(G. 343/14). [peykān]*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/9). [peykānı, -ı]*

peykān: *Temren, okun ucundaki sivri demir II sevgilinin kirpikleri.*

Hey ne tīr-endāz olur mest-āne çeşmüñ āh kim
Bağruma tīr urduġınca ḳan peykāndan ṭamar *(G. 63/10). [peykāndan, -dan]*

Ne şerḥ idem ki ciger şerḥa şerḥa olduġına
Ḫadeng-i ġamzesi peykānları güvāh yiter *(G. 91/12). [peykānları, -lar, -ı]*

Ġamzeñ oḳına nişān olalı dil
Her yañadan ṭurmadın peykān gelür *(G. 102/6). [peykān]*

peykānlu: *Temrenli (Okun ucundaki sevri demir) II sevgilinin ok gibi saplanan kirpiği ile dolu.*

Peykānlu göñül içre ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ
Bir ṭūṭīye beñzer ki demürden ḳafesi var *(G. 50/3). [peykānlu]*

Gitmesün peykānlu göñlümden ḫayāl-i ḫadd-i dōst
Çünki ʿādetdür olur ṭūṭīye āhenden ḳafes *(G. 162/3). [peykānlu]*

Peykānlu dile urma iñen dāġ-ı belālar
Kim lāle bigi götürimez dāġı benefşe *(G. 344/5). [peykānlu]*

peyk-i ecel-nīgū: *Ecelin güzel, hoş habercisi.*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/10). [peyk-i ecel-nīgū]*

peyk-i zī-ṣıdḳ: *Sadık haberci.*

Peyk-i zī-ṣıdḳumı ḳapuña revān eyledüm uş
Ger icāzet vire der-gāhuña der-bān-ı kerem *(K. 1/81). [peyk-i zī-ṣıdḳumı, -um, -ı]*

peymān: *Ahd, yemin, söz.*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara ṣaçuñ gibi göñlümüzi
Senüñ ile böyle m'idi iy perī peymānumuz *(G. 152/4). [peymānumuz, -umuz]*

Çü peymān ile ʿahde ṭurmayıcaḳ
Pes idüp ʿahd ü peymānı n'idersin *(G. 277/7). [peymān]*

Şımaġa peymāne-veş peymānumı
Ol büt-i peymān-şiken gelmez mi k'iy *(G. 418/3). [peymānumı, -um, -ı]*

Dil-rübālar vaʿdesine nice bir aldanalum
Sāḳiyā peymāne ṣun anlarda peymān ḳalmadı *(G. 424/10). [peymān]*

peymāne: *Kadeh.*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/10). [peymāne]*

Dil-rübālar vaʿdesine nice bir aldanalum
Sāḳiyā peymāne ṣun anlarda peymān ḳalmadı *(G. 424/10). [peymāne]*

peymāneluġı göster-: *Şarap kadehi gibi görünmek.*

Çeşm-i mestüñ niçe bir eyleye mestāneluġı
Laʿl-i nābuñ niçe bir göstere peymāneluġı *(G. 411/2). [peymāneluġı göstere, -e-ı]*

peymāne-veş: *Kadeh gibi.*

Şımaġa peymāne-veş peymānumı
Ol büt-i peymān-şiken gelmez mi k'iy *(G. 418/3). [peymāne-veş]*

peyvend-i serv ol-: *Servi aşısı olmak II servi ağacına gül aşılamak.*

Gül budaġından meger bir berg ola peyvend-i serv
Tā kim ola ḳāmetüñ iy māh-rū mānend-i serv *(Mua. 165/1). [peyvend-i serv ola, -a]*

peyveste: *Daima.*

İrişüp vaṣluña ḳılur senüñle ẕevḳ u ʿişretler
Ḫuceste-ṭāliʿ olanlar cihān içinde peyveste *(G. 338/8). [peyveste]*

Ḫayāl-i zülf peyveste n'idem kim
Ḳılur āşüfte-dil cemʿiyyetini *(Mua. 159/1). [peyveste]*

pīç ü tāb: *Istırap, keder II büklüm büklüm, kıvrım kıvrım.*

Zülfüñüñ ḥasretluġından dil-berā her rūz ü şeb
Bu dil-i zār ü perīşān pīç ü tāb altındadur *(G. 85/4). [pīç ü tāb]*

pīç ü tāb: *Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm II âşığın boynuna takılacak kementlerle dolu olma.*

Boynuma ṭaḳmaġ içün cānā kemend-i ʿanberīn
Dāyimā zülf-i siyāhuñ pīç ü tāb üstindedür *(G. 83/8). [pīç ü tāb]*

pīc ü tābı şal-: *Dolanmak, takılmak, bağlanmak.*

Zülfüñ oluban kemend-i müşkīn
Cem boynına şaldı pīc ü tābı *(Terc. 1/106). [pīc ü tābı şaldı, -dı-ı]*

pīç-der-pīç: *Dolaşık, karışık.*

Ṣaf-ı zülfüñ şikendür pīç-der-pīç
Yaraşmaz çün ser-i ṣafda şiken hīç *(Mua. 217/1). [pīç-der-pīç]*

pinhān: *Saklı, gizli.*

Niçe bir pinhān yanam ol bilüben bilmezlene
Baş açup rāzum öñinde āşikār itsem gerek *(G. 218/5). [pinhān]*

Ebr bigi ḳarşusından sen mehüñ gitmez raḳīb
Anuñ içün dīde-i ʿuşşāḳa pinhānsın begüm *(G. 252/6). [pinhānsın, -sın]*

Didüm ḳanı ʿaḳlum ḳanı göñlüm ḳanı cānum
Didi bir[i] pinhān bir[i] ḫayrān biri bağlu *(G. 317/12). [pinhān]*

pinhān eyle-: *Saklamak, gizlemek.*

Didüm ki eyle ḫaṭṭuñı pinhān gülüp didi
ʿĀlemde bu ʿıyān-durur olmaz nihān müşk *(G. 217/13). [pinhān eyle]*

Dehān[ı] noḳṭasını tā ki eyledi pinhān
Hezār-ı dil ġam-ı ʿışḳında oldı ser-gerdān *(Mua. 154/1). [pinhān eyledi, -di]*

pinhān it-: *Saklamak, gizlemek.*

Ḳaddini pinhān idelden ol nigār
Oldı dil zülfi ġamından bī-ḳarār *(Mua. 183/1). [pinhān idelden, -elden]*

Rāz-ı ḥüsnüñ dil niçe ṣaḳlaya kim
Şemʿi pinhān idimez çün kim zücāc *(G. 34/6). [pinhān idimez, -i, -mez]*

Zülf-i şeb-rengüñi pinhān itme rūyüñ çün olur
Āftābuñ nūrı ḥüsnüñ pertevinden muḳtebes *(G. 162/5). [pinhān itme, -me]*

pinhān ḳıl-: *Gizlemek, saklamak, görünmez hâle getirmek.*

Lebini gösterüben ḳıldı çü pinhān yine
Ḫaste göñlüme şifā gāh gelür gāh gider *(G. 56/3). [pinhān ḳıldı, -dı]*

pinhān ol-: *Saklanmak, gizlenmek.*

Pinhān oluban görinmedi hīç
Laʿlüñi süzelden āb-ı Kevṣer *(Terc. 1/7). [pinhān oluban, -uban]*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre nikāb
Ṣan olur ebr içre pinhān āftāb *(G. 14/2). [pinhān olur, -ur]*

Ḫacāletden ḳamer olurdı pinhān
Görinse āftāb-ı rūy-ı cānān *(Mua. 228/1). [pinhān olurdı, -ur, -dı]*

pīrāhen: *Gömlek.*

Gördügince cübbe-i ṣabrını çāk eyler Cemüñ
Ṣol ten-i sīmīnüñ iy dil-ber ki pīrāhendedür *(G. 120/10). [pīrāhendedür, -de, -dür]*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n'ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿḳūb içün *(G. 301/4). [pīrāheni, -i]*

Nice çāk itmeyem ṣabrum ḳabāsın
Ki ḳoçan cismüñi ṣol pīrehendür *(G. 67/16). [pīrehendür, -dür]*

Cism-i Cem pīrehen içinde ġamuñdan ṣanemā
Ṣanasın tār-ı kefen içre yatur bir ölidür *(G. 111/13). [pīrehen]*

Meger düşde kinār ide seni Cem
Ki olmaya arada pīrehen de *(G. 360/18). [pīrehen]*

Delü göñlüme bu cism-i zer-endūd
Ḳabādur pīrehendür hem kefen de *(G. 360/16). [pīrehendür, -dür]*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/8). [pīrehen]*

Sīmīn tenüñi göreli dil pīrehen ḳoçar
Çāk oldı dest-i ġayret ile cismi cāmesi *(G. 409/5). [pīrehen]*

pīr-i çarḫ: *İhtiyar felek.*

Gör yine pīr-i çarḫ ne siḥr itdi kim olur
Dil pāre pāre daḫı bilinmez cerāḥeti *(Terk. 3/97). [pīr-i çarḫ]*

pīrūze: *Firuze denilen mavi renkli cevher II gökyüzü.*

Ḥüsnüñ envār-ı tecellīsi irişdükçe güneş
Beñzer ol pīrūzeye kim āftāb altındadur *(G. 86/10). [pīrūzeye, -y, -e]*

pīş: *Ön, ileri, ön taraf.*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/30). [pīş]*

pīş-keş: *Hediye, armağan.*

Dilden iy Cem ol perī-ruḫ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫōş mihmān gelür *(G. 70/10). [pīş-keş]*

Pīş-keş cānı virürdük yolına ol dil-berüñ
Ger ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizim mihmānumuz *(G. 152/7). [pīş-keş]*

pīş-keş çek-: *Hediye etmek.*

Elüñi öpmege cān pīş-keş çeker göñlüm
ʿAceb bu şeyʾ-i ḳalīl armaġāna yitmez mi *(G. 419/5). [pīş-keş çeker, -er]*

pīş-keş ḳıl-: *Hediye etmek.*

Dil ü cān pīş-keş ḳıl ṭapusına
Çü dil-dāruñ saña mihmān bulındı *(G. 393/9). [pīş-keş ḳıl]*

pīş-keş-i cān vir-: *Can hediyesi vermek, canı hediye olarak sunmak.*

Ger ḫayāli ola yārüñ dile mihmān bu gice
Pīş-keş-i cān virelüm biz daḫı mihmānumuza *(G. 342/12). [pīş-keş-i cān virelüm, -elüm]*

pişmān: *Pişman.*

Ḥükm idenler bu cihān mülkine şarḳ u ġarba dek
Ger Süleymān ger Sikender āhiri pişmāndur *(K. 8/76). [pişmāndur, -dur]*

piste: *Fıstık.*

Didüm ki ʿaceb piste mi şol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudaġına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/7). [piste]*

Nuḳl-i ṣoḥbetde leb ü çeşmüñi yād eyleyeli
Şekkerīn itdi ḳamu pisteyi bādām-ı lebüñ *(G. 219/10). [pisteyi, -y, -i]*

piste-dehen: *Fıstık ağızlı.*

Beñlerüñ laʿl-i lebüñde senüñ iy piste-dehen
Noḳṭalardur ki ḳonur rūşen ola diyü şeker *(G. 114/5). [piste-dehen]*

Lebüñ aġzuma sögerse n’ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/3). [piste-dehen]*

piste-fem: *Fıstık ağızlı.*

Cem dehānuñ yādına iy piste-fem
Bir diyāra vardı kim gelmez ḫaber *(G. 133/13). [piste-fem]*

piste-leb: *Fıstık dudak II sevgilinin fıstık gibi, fıstığa benzeyen küçük ağzı.*

Ġonçe şermende olup açmaz dehān
Her ḳaçan kim söylese ol piste-leb *(G. 13/10). [piste-leb]*

Şekkerīn laʿlüñ görüp iy piste-leb
Başlarına ṣu ḳoyar ḳand ü nebāt *(G. 23/7). [piste-leb]*

Cem leb-i mey-gūnuña dil vireli iy piste-leb
Ṭurmadan ḳanlu yaşı bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/11). [piste-leb]*

pister: *Yatak, döşek.*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/6). [pister]*

pister idin-: *Yatak, döşek edinmek.*

Ḳamer devrinde zülf-i ʿanberīnüñ
Mehi bālīn idinmiş mihri pister *(G. 132/16). [pister idinmiş, -miş]*

pister-i nāz: *Naz yatağı.*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/13). [pister-i nāz]*

pister-i sincāb: *Sincap postundan yapılmış yatak.*

Bir gice ḳapuñ ḫār ü ḫasında yatan içün
Bālīn-i vaşaḳ pister-i sincāb ne ḥācet *(G. 29/4). [pister-i sincāb]*

piyāde: *Yaya; satranç taşlarından piyon.*

Naṭʿ-ı ḥüsninde niçün kej-rev ola beydaḳ-ı ḫāl
Çün piyāde yürimez her yaña ferzāne bigi *(G. 417/8). [piyāde]*

piyāle: *Kadeh.*

Elden piyāleyi ḳoma nergis gibi bu dem
Ki oldı zamāne sūsen ü gülle behişt-vār *(G. 60/13). [piyāleyi, -y, -i]*

Eger dilden dilerseñ seyr-i lāle
Lebi yādına var nūş it piyāle *(Mes. 1/50). [piyāle]*

Polya: *İtalya'da bulunan Otranto bölgesi (Apulia/Puglia).*

Fırancesse olup ṭālib anuñ defʿine saʿy itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/18). [polyaya, -y, -a]*

pul: *Akçe, para.*

Ḥalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/6). [pūla, -a]*

Pür-zehr oluban bir pūla olursa behāsı
Degmez bu dükāndan baña bir pāre-i ḥalvā *(K. 5/89). [pūla, -a]*

pür: *Çok, dolu, pek çok.*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/5). [pür]*

pür ʿanber-i sārā ol-: *Halis, saf amberle dolmak.*

Bu bezme buḫūr itmek içün micmere-i çarḫ
Oldı meh-i nev kāsesi pür ʿanber-i sārā *(K. 5/26). [pür ʿanber-i sārā oldı, -dı]*

pür eyle-: *Doldurmak.*

Çemen-i luṭfuñı pür eyledi āvāze-i cūd
Mesken idelden anı mürġ-ı ḫōş-elḥān-ı kerem *(K. 1/57). [pür eyledi, -di]*

Gül-şen yirine yaʿnī ki niʿme'l-bedel virüp
Pür eyledi ṭuraġumı ḫār-ı cefā felek *(Terk. 3/4). [pür eyledi, -di]*

pür eyle-: *Doldurmak, toplamak.*

Ḳılup zülfin seḥerden dest-mālī
Pür eyler nāfelerden dest-māli *(G. 399/2). [pür eyler, -r]*

Yañaġı güllerin dirdükçe ol yār
Pür eyler destelerden dest-māli *(G. 399/8). [pür eyler, -r]*

pür it-: *(Burna) dolmak, (koku) yoğun bir şekilde hissedilmek.*

Sünbülüñ bendini açduḳça meşām-ı ʿālemi
Pür ider būy-ı vefā inʿām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/12). [pür ider, -er]*

pür it-: *Doldurmak.*

Ḫayli demdür ki gözüm ḫayl-i ḫayālüñ yolıdur
Yaşlarumla pür idersem yaraşur ol yolı dür *(G. 111/2). [pür idersem, -er, -se, -m]*

pür ḳıl-: *Doldurmak.*

Dişleri dürrine mānend olmaya dürr-i ʿAden
Ger yaşum nīsānı pür ḳıla yidi deryāyı dür *(G. 105/6). [pür ḳıla, -a]*

Cemüñ cām-ı vücūdın Ḥaḳ mey-i ʿadn ile pür ḳılsun
Ṣunulsun nuḳl-i ġufrān bezmi bulsun zeyn ü zīb ancaḳ *(K. 9/45). [pür ḳılsun, -sun]*

pür ol-: *Bol, çok olmak.*

Yüz sürerdüñ ayaġı tozına iy gün niçe gün
Cevher-i ḫāk-i rehinden pür ola tā külehüñ *(G. 222/8). [pür ola, -a]*

pür ol-: *Dolmak, kaplamak.*

Laʿl ü yāḳūt ile pür ola ṣadef dür yirine
Himmeti ebri eger yaġdura bārān-ı kerem *(K. 1/19). [pür ola, -a]*

pür-bār ol-: *Sık sık görüşmek.*

Ṣanavber reşk idüp virmez yiñi bār
Ḳapuñ öñinde serv olalı pür-bār *(Mua. 237/2). [pür-bār olalı, -alı]*

pür-cefā: *Cefası çok.*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy pür-cefā felek
Baḳ ḥālüme teraḥḥum idüp bārī gāh gāh *(Terk. 3/61). [pür-cefā]*

pür-dāġ: *Yaralar içerisinde, yarayla dolu.*

Düşelden dūr şāhā gül yüzüñden
Ciger pür-dāġdur mānend-i lāle *(G. 332/16). [pür-dāġdur, -dur]*

pür-envār ol-: *Nurla dolu olmak.*

Pervāne gibi yaḳıldı cānum
Şemʿ-i ruḫuñ olalı pür-envār *(Terc. 1/74). [pür-envār olalı, -alı]*

pür-fiten: *Fitnelerle dolu.*

Beni ṣayd itmek içün ḥīle ile
Şu zülf-i dil-sitānuñ pür-fitendür *(G. 66/10). [pür-fitendür, -dür]*

pür-ġam: *Çok dertli.*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/3). [pür-ġam]*

pür-ḫāl: *Kederli.*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḥālsin *(G. 298/2). [pür-ḥālsin, -sin]*

pür-ḫāl: *Ben ile dolu olmak.*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḥālsin *(G. 298/1). [pür-ḥālsin, -sin]*

pür-ḫem ol-: *Çok bükülmüş olmak, büklüm büklüm olmak.*

Didüm zülfüñ kemendi pür-ḫem olmış
Didi cānuñ anuñ-çün ḫurrem olmış *(G. 169/1). [pür-ḫem olmış, -mış]*

Didüm bend urmaġ ister cāna zülfüñ
Didi zülfüm anuñ-çün pür-ḫem olmış *(G. 169/12). [pür-ḫem olmış, -mış]*

pür-ḫūn: *Kanlı, kan dolu.*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/1). [pür-ḫūn]*

Yād-ı laʿlüñle ne dil pür-ḫūn degül
Fikr-i zülfüñle ne cān meftūn degül *(G. 235/1). [pür-ḫūn]*

pür-ḫūn eyle-: *Kanla doldurmak, kanlı hâle getirmek.*

İy benüm baġrumı dāġ-ı ġamla pür-ḫūn eyleyen
Yaşumı şīrīn lebi yādına gül-gūn eyleyen *(G. 280/1). [pür-ḫūn eyleyen, -y, -en]*

pür-ḫūn it-: *Kan içinde bırakmak.*

Yād-ı dehenüñ baġrumı pür-ḫūn ider iy dōst
ʿAksi lebüñüñ yaşumı gül-gūn ider iy dōst *(G. 20/1). [pür-ḫūn ider, -er]*

pür-ḫūn ḳıl-: *Kanla doldurmak, kan içinde bırakmak.*

Ger göreydi gün yüzüñi iy perī-ruḫ bir naẓer
Dāġ-ı ḥasretle ḳılurdı sīnesin pür-ḫūn ḳamer *(G. 98/2). [pür-ḫūn ḳılurdı, -ur, -dı]*

pür-ḫūn ol-: *Kan içinde kalmak, kanla dolu olmak.*

Ḳılalıdan ġamzeñe sīnem hedef
Oldı lāle gibi pür-ḫūn her ṭaref *(G. 197/2). [pür-ḫūn oldı, -dı]*

Cefāñ ile ciger pür-ḫūn olupdur
Belāñ ile göñül maḥzūn olupdur *(G. 62/1). [pür-ḫūn olupdur, -up, -dur]*

Dem-be-dem ṣevḳ-i lebüñle gözlerüm pür-ḫūn olur
Kākülüñ fikri ile cān ü göñül meftūn olur *(G. 81/1). [pür-ḫūn olur, -ur]*

Hey nice ḫūnī-durur şol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/6). [pür-ḫūn olur, -ur]*

pür-ʿitāb: *Sürekli azarlayan, azar dolu.*

Zülf-i müşkīnüñle yüzüñi gören iy pür-ʿitāb
İki bī-ḥad gice içinde bulur bir āftāb *(Mua. 177/1). [pür-ʿitāb]*

pür-kerem: *Cömertlik dolu, lütuf dolu.*

Pür-seḫāvet pür-şecāʿat pür-leṭāfet pür-kerem
İsmidür Bānī velī sulṭān-ı baḥr-istāndur *(K. 8/15). [pür-kerem]*

pür-leṭāfet: *Güzellik dolu, çok hoş.*

Pür-seḫāvet pür-şecāʿat pür-leṭāfet pür-kerem
İsmidür Bānī velī sulṭān-ı baḥr-istāndur *(K. 8/15). [pür-leṭāfet]*

pür-luṭf u behā: *Lütuf ve zarafet dolu.*

Lebüñüñ laʿl[i] pür-luṭf u behādur
Anuñ-çün dāyimā ol bī-behādur *(Mua. 74/1). [pür-luṭf u behādur, -dur]*

pür-miḥnet ü pür-derd ü pür-efġān: *Mihnet, dert, feryat figan dolu.*

Ḫüsrev-i ṣāḥib-zamānlar ḳanın içen ẓulm ile
Pür-sitem pür-miḥnet ü pür-derd ü pür-efġān felek *(Terk. 2/4). [pür-miḥnet ü pür-derd ü pür-efġān]*

pür-müşk-i ter eyle-: *Taze misk ile doldurmak, misk kokusu yaymak, güzel kokulu yapmak.*

Her geh ki perīşān ṣaçuña şāne ura bād
Ḳoḫusı cihān yüzini pür-müşk-i ter eyler *(G. 51/14). [pür-müşk-i ter eyler, -r]*

pür-müşk-i ter ol-: *Taze misk kokusuyla dolmak.*

Aç yüzüñi hecrüm gicesi tā seḥer olsun
Çöz zülfüñi dil gül-şeni pür-müşk-i ter olsun *(G. 299/2). [pür-müşk-i ter olsun, -sun]*

pür-nem: *Yaş dolu.*

Dil-berā derdüñ hemīşe cānuma hem-dem-durur
Ol sebebdendür ki çeşmüm ḳan ile pür-nem-durur *(G. 78/2). [pür-nem-durur, -durur]*

Düşeliden ʿışḳ odına derd ile
Zār ü giryānem gözüm pür-nem-durur *(Kıt. 1/2). [pür-nem-durur, -durur]*

pür-nem ḳıl-: *Nemle doldurmak, ıslatmak, ağlatmak.*

Derdini dil-ber baña kim dem-be-dem hem-dem ḳılur
Ol cefā ile hemīşe çeşmümi pür-nem ḳılur *(Mur. 2/22). [pür-nem ḳılur, -ur]*

pür-nem ol-: *Yaşla dolu olmak.*

Didüm çeşmümde mesken eyle iy dōst
Didi yir yoḳ yaşuñdan pür-nem olmış *(G. 169/6). [pür-nem olmış, -mış]*

pür-nişān: *İz dolu, nişan dolu olma.*

ʿIşḳ odı dilde cāvidān yigdür
Sīne dāġuñla pür-nişān yigdür *(Mua. 68/2). [pür-nişān]*

pür-nūr eyle-: *Nurlandırmak, aydınlatmak.*

Ay yüzüñ bedri şeb-i zülfüñi pür-nūr eylemiş
Cām-ı laʿlüñ dir ki gelsün bezm-i meh-tāb isteyen *(G. 307/9). [pür-nūr eylemiş, -miş]*

pür-nūr ol-: *Nurla dolu olmak, aydınlanmak.*

Yüzüme sür yüzüñi tā ki dil ola pür-nūr
Ḥarīm-i Kaʿbeye lā-büd gerek çü zer ḳandīl *(G. 244/7). [pür-nūr ola, -a]*

Ḳanġı ḳalbe yazılsa olur pür-nūr
Raḳam-ı lā ilāhe illallāh *(K. 4/15). [pür-nūr olur, -ur]*

Ḳamer yüzinden itse zülfini dūr
Gidüp ẓulmet cihān olurdı pür-nūr *(Mua. 265/2). [pür-nūr olurdı, -ur, -dı]*

pür-şecāʿat: *Yiğitlik, kahramanlık dolu.*

Pür-seḫāvet pür-şecāʿat pür-leṭāfet pür-kerem
İsmidür Bānī velī sulṭān-ı baḥr-istāndur *(K. 8/15). [pür-şecāʿat]*

pür-seḫāvet: *Cömertlikle dolu olan, çok cömert, yüce ihsan ve iyilik sahibi.*

Pür-seḫāvet pür-şecāʿat pür-leṭāfet pür-kerem
İsmidür Bānī velī sulṭān-ı baḥr-istāndur *(K. 8/15). [pür-seḫāvet]*

pür-şiken: *Kıvrım kıvrım.*

Şikeste gönlüme ṭolaşdı beñzer
Ki zülfüñ ucdan uca pür-şikendür *(G. 67/10). [pür-şikendür, -dür]*

pür-sitem: *Sitem dolu.*

Ḫüsrev-i şāḥib-zamānlar ḳanın içen ẓulm ile
Pür-sitem pür-miḥnet ü pür-derd ü pür-efġān felek *(Terk. 2/4). [pür-sitem]*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḥḥumuñ baña iy pür-sitem felek *(Terk. 3/90). [pür-sitem]*

pür-sūz eyle-: *Çok yakıcı hâle getirmek.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı cān-efzā ki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı pür-sūz eyle sulṭān bundadur *(G. 72/2). [pür-sūz eyle, -le]*

pür-tāb ol-: *Ateşli, hararetli olmak II aşk ateşine düşmek.*

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḥayrān *(Terc. 1/59). [pür-tāb oldı, -dı]*

pür-ṭınāb ol-: *Çadır ipiyle dolmak.*

İy meh ne yirde ḳurar iseñ sāye-bān-ı ḥüsn
Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb ola *(G. 369/4). [pür-ṭınāb ola, -a]*

Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb olur
Her ḳanda ḳorlar ise ḫıyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/149). [pür-ṭınāb olur, -ur]*

pür-zehr ol-: *Zehirle dolmak.*

Pür-zehr oluban bir pūla olursa behāsı
Degmez bu dükāndan baña bir pāre-i ḥalvā *(K. 5/89). [pür-zehr oluban, -uban]*

püser: *Sevgili.*

Tāc-ı ser olalı ismüñ iy püser
Ben daḫı ismüñi ḳıldum tāc-ı ser *(Mua. 93/1). [püser]*

püser: *Oğlan II genç sevgili.*

Cihān rindi olupdur Cem ki her dem
Gözi gönli şarāb ile püserde *(G. 343/18). [püserde, -de]*

püşt ü penāh: *Sığınılacak ve güvenilir yer, sığınak.*

Püşt-pā urur idüm farḳ-ı ser-i gerdūna
İşigüñ olsa eger püşt ü penāhum ṣanemā *(G. 9/8). [püşt ü penāhum, -um]*

püşt ü penāh eyle-: *Sığınılacak yer eylemek.*

Püşt ü penāhum eyle penāhını dāyimā
'İzzet penāhıdur çü penāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/255). [püşt ü penāhum eyle]*

püşt-ḫam ol-: *Sırtı eğri olmak, iki büklüm olmak.*

Gökde melekler emrüñ ile faḫr ider ḳamu
Nüh āsmān ḫıdmetüñe oldı püşt-ḫam *(K. 7/60). [püşt-ḫam oldı, -dı]*

püşti ol-: *Arka, sırt olmak; dayanak olmak.*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/80). [püşti olalı, -alı]*

püşt-pā ur-: *Ayak basmak.*

Püşt-pā urur idüm farḳ-ı ser-i gerdūna
İşigüñ olsa eger püşt ü penāhum ṣanemā *(G. 9/7). [püşt-pā urur, -ur]*

pūte: *Pota (kuyumcuların içinde maden erittikleri kap);.*

Teraḥḥum eyle Ceme kim firāḳ odı her dem
Eritdi cānını ġam pūtesinde hem-çü raṣāṣ *(G. 178/14). [pūtesinde, -si, -n, -de]*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿışḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(K. 6/11). [pūtesinde, -si, -n, -de]*

pūte-i şarrāf: *Kuyumcu potası (içinde maden eritilen kap).*

Ṣan od içinde pūte-i ṣarrāfdur kim ol
Reng-i ruḫum gibi ṭoludur zer miyān-ı şemʿ *(G. 190/9). [pūte-i ṣarrāfdur, -dur]*

rā: *Arapçada "ra" harfi.*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/21). [rā]*

Şaşt-i zülfüñ daḳalı rā ḳaşlaruñ yāsına zih
Tīrine baġlandı göñlüm daḫı bulmadı küşād *(G. 46/7). [rā]*

Ḳaşına kec rā didüm ḫışm eyledi
Āh kim benden bu rāyı çoḳ görür *(G. 110/11). [rā]*

Zülfüñi gidermek ister rā ḳaşuñ
Gör bu kec rāyı ne kec rā eylemiş *(G. 172/7). [rā]*

Rā ḳaşlaruñuñ yāsına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳına oldı nişān sīne ne müşkil *(G. 242/9). [rā]*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/9). [rā]*

Rā ḳaşlaruñuñ yayına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳınuñ tīrine ter-keş ciger olsun *(G. 299/9). [rā]*

Rāyine kej rā ḳaşuñuñ kim buradan cān-ı Cem
Varımaz oraya kim irişe fikr ü rāyine *(G. 349/13). [rā]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/12). [rā]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/12). [rā]*

Olaldan rā ḳaşuñ ẓulm ile meşhūr
Göñülden olmadı derd ü belā dūr *(Mua. 182/1). [rā]*

rā: *Arapçada "ra" harfi II sevgilinin kaşı.*

Zülfüñi gidermek ister rā ḳaşuñ
Gör bu kec rāyı ne kec rā eylemiş *(G. 172/8). [rāyı, -yı]*

Dil ṭıflı ḳadd ü zülf ü ḳaşuñ yādına müdām
Muṣḥafda oḳıduġı elif lām rā-y-imiş *(G. 173/4). [rā-y-imiş, -y, -i, -miş]*

rā: *Fikir, düşünce, rey.*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/9). [rā]*

Ḫaste-dil ḳaṣdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/10). [rādan, -dan]*

rā eyle-: *Düşünmek, fikretmek.*

Zülfüñi gidermek ister rā ḳaşuñ
Gör bu kec rāyı ne kec rā eylemiş *(G. 172/8). [rā eylemiş, -miş]*

Rab: *Cümle yaratılmışları besleyen, terbiye eden, Cenabıhak.*

İtümden kem-durur dimiş benüm-çün
Bu ʿizzetler baña yā Rab nedendür *(G. 66/8). [rab]*

Tīr-i belāya ḳarşu ṭutupdur siper bigi
Yā Rab ne ḳıldı n'eyledi bu rūzgāra Cem *(G. 273/12). [rab]*

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 331/5). [rab]*

Yā Rab bilür günāhını çün raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār *(K. 2/61). [rab]*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/1). [rab]*

Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma beni cihān içre müttehem *(K. 7/79). [rab]*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/2). [rab]*

Şükrinde ʿāciz oldı çü ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl
Yā Rab ne dille ola sipāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/22). [rab]*

Yā Rab ʿināyet eyle ki türbem türābını
Nūr ile rūşen ide mezārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/257). [rab]*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n'idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n'idem *(Terk. 3/74). [rab]*

rabbi'l-ʿālemīn: *Alemlerin Rabbi.*

Kūyuña dil yol bulup elḥamdü lillāh kim yine
Virdi Rabbi'l-ʿālemīn aña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 262/4). [rabbi'l-ʿālemīn]*

rabṭ it-: *Bağlamak II susturmak, söz söyleyemez hâle getirmek.*

Rabṭ itdi her kelāmı kelāmı Muḥammedüñ
Żabṭ itdi her niẓāmı niẓāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/143). [rabṭ itdi, -di]*

rāciʿ ol-: *Dönmek.*

Göñül bizden gidüp zülfine vardı
Ki olur mevcūd olan aṣlına rāciʿ *(G. 187/12). [rāciʿ olur, -ur]*

raʿd: *Gök gürültüsü, şimşek.*

Ṭaġlar başında ebr-i felek aġlayup gezer
Yanınca raʿduñ itdügi āh ü fiġānı gör *(Terk. 3/22). [raʿduñ, -uñ]*

raġbet bul-: *Rağbet görmek. beğenilir olmak.*

Ki zīrā zülf-i dil-ber virdi zīnet
Anuñ-çün buldı reyḥān böyle raġbet *(Mes. 1/80). [raġbet buldı, -dı]*

raġm: *Aksine, rağmen, zıddına, inadına.*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/7). [raġmuña, -uñ, -a]*

Cem raġmına aġyāruñ eyā ḫūb-ı zamāne
Senüñle ʿıyān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/9). [raġmına, -ı, -n, -a]*

rāh: *Yol, tarik.*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/4). [rāh]*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr ü nār *(K. 2/13). [rāhına, -ı, -n, -a]*

Ne-durur Ḥaḳḳa ṭoġrı varmaġa rāh
Himem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/1). [rāh]*

İy Ḳādir [ü] Kerīm ü Raḥīm ihdinā'ṣ-ṣırāṭ
Tā kim hidāyet eyleye rāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/254). [rāhı, -ı]*

rāh bul-: *Yol bulmak, ulaşmak.*

Olur dü-cihān içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh *(Terc. 1/88). [rāh bulursa, -ur, -sa]*

rāh eyle-: *Yollamak.*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/2). [rāh eyler, -r]*

rāh vir-: *Yol vermek. Olmasını sağlamak; geçmesine izin vermek.*

Gül-şen-i ruḫ-sāruñı seyr itmege ḫāl-i siyeh
Nice Hindū-beççedür kim virür aña rāh ruḫ *(G. 41/8). [rāh virür, -ür]*

rāḥat: *Rahat, gönül huzuru.*

Laʿlüñden olmadı dile ṣıḥḥat ne fāyide
Vaṣluñdan irmedi baña rāḥat ne fāyide *(G. 328/2). [rāḥat]*

rāḥat ol-: *Mutlu ve huzurlu olmak.*

Göñül her dem çeker miḥnet görür derd ü ġam ü zaḥmet
Cihānda olmadı rāḥat gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/8). [rāḥat olmadı, -ma, -dı]*

rāḥat-ı dil: *Gönül huzuru, gönül mutluluğu.*

Lezzet-i cāndur ibtidā-yı ḳadeḥ
Rāḥat-ı dildür intihā-yı ḳadeḥ *(G. 37/2). [rāḥat-ı dildür, -dür]*

rāḥat-ı rūḥ: *ferahlık, huzur, gönül rahatlığı.*

Zülf ṭut diyü resen ṣunduḳça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/4). [rāḥat-ı rūḥ]*

rāḥatluġ: *Sıkıntı vermeyen, dinlendiren, yorgunluk ve tedirginlik vermeyen.*

Dil uyḫuya varmaz gelicek ḫāl-i ḫayāli
Rāḥatluġ ile ḫᵛāb ola mı cāy-ı megesdür *(G. 99/4). [rāḥatluġ]*

rāḥatü'l-ervāḥ: *Ruhları rahatlatan.*

İy göñül gün yüzini cān meclisi miṣbāḥı ṭut
Laʿl-i nābını cihānuñ rāḥatü'l-ervāḥı ṭut *(Mua. 121/2). [rāḥatü'l-ervāḥı, -ı]*

rāh-ı ʿadem: *I. Yokluk yolu, II. Ölüm.*

Lebüñ añduḳça olur rāh-ı ʿadem çünki ʿıyān
Vehmi vardur o yola gitmeye iy cān-ı cihān *(Mua. 10/1). [rāh-ı ʿadem]*

rāh-ı belā: *Bela yolu.*

Rāh-ı belādan ḳaçan geçse gerekdür nihān
Ḳāfile-i ʿışḳa çün oldı fiġānum ceres *(G. 164/5). [rāh-ı belādan, -dan]*

rāh-ı ġam: *Gam yolu.*

Rāh-ı ġamla sefer-i ʿışḳa bulınmayalı ḥad
Āh kim ḫaste göñül bulmadı ārām-ı viṣāl *(Mua. 339/1). [rāh-ı ġamla, -la]*

rāh-ı Ḥaḳḳ: *Allah yolu.*

Rāh-ı Ḥaḳḳa delīl olup iledür
Bu Cemi lā ilāhe illallāh *(K. 4/45). [rāh-ı ḥaḳḳa, -a]*

rāh-ı ʿışḳ: *Aşk yolu.*

Gelmezse rāh-ı ʿışḳuña cāndan n'ola raḳīb
Elbet ṭoñuzluġını ḳomaz ḫar degül midür *(G. 127/15). [rāh-ı ʿışḳuña, -uñ, -a]*

Rāh-ı ʿışḳuñdan beni Ḥaḳ ırmasun
K’oldurur baña ṣırāṭa’l-müstaḳīm *(G. 258/9). [rāh-ı ʿışḳuñdan, -uñ, -dan]*

rāḥ-ı rāḥatü’l-ervāḥ: *Ruhu rahatlatan, ruha huzur, neşe veren şarap.*

Oldı vaḳt-i ṣabūḥ u irdi ṣabāḥ
Sāḳī ṣun rāḥ-ı rāḥatü’l-ervāḥ *(G. 35/2). [rāḥ-ı rāḥatü’l-ervāḥ]*

rāḥ-ı rūḥ ol-: *Can şarabı olmak.*

İçelüm cām rāḥ-ı rūḥ olsun
ʿAḳla ḳuvvet dile fütūḥ olsun *(G. 282/1). [rāḥ-ı rūḥ olsun, -sun]*

rāḥ ṭut-: *Yol tutmak, yola koyulmak.*

Zülf ṭut diyü resen ṣunduḳça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/4). [rāḥı ṭut]*

rāhib: *Rahip, Hıristiyan din adamı.*

Ol güherlerden nişān ḳalmayıcaḳ arada hīç
Farḳ ḳılmaz rāhibi zāhidi bir ṭabʿ-ı selīm *(Mua. 187/4). [rāhibi, -i]*

Rāhibüñ ger gevher-i süflīsi iy yār-i ḳadīm
Menzil-i ʿulvīye meyl idüp ger olursa dü-nīm *(Mua. 187/1). [rāhibüñ, -üñ]*

raḥīm: *Merhamet, bağışlama.*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(K. 3/3). [raḥīm]*

raḥīm-i lem-yezel: *Yok olmaz Rahmedici Allah (c.c.), Sonsuz merhamet edici Allah (c.c.).*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl *(K. 3/45). [raḥīm-i lem-yezelsin, -sin]*

raḥīm-i müsteʿāl: *Kendisinden yardım istenen, bağışlayıcı, merhamet eden Allah.*

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe’s-sāʾilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿāl *(K. 3/50). [raḥīm-i müsteʿāl]*

raḥīm-i pür-kerem: *Çok merhametli çok cömert Allah (c.c.).*

Raḥmetüñ baḥrine yoḳ-durur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl *(K. 3/6). [raḥīm-i pür-keremsin, -sin]*

raḥīm-i ẕü’l-celāl: *Kullarına karşı özel rahmeti olan haşmet ve ikram sahibi Allah.*

İy Emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
V’iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i ẕü’l-celāl *(K. 3/2). [raḥīm-i ẕü’l-celāl]*

raḥm: *Merhamet.*

Ḫalk-ı zamāne luṭf-ı necātında uma raḥm
Kime ki irse faẓl[ı] necātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/35). [raḥm]*

raḥm eyle-: *Merhamet etmek, acımak.*

Raḥm eyle vaḳtidür ki ġam-i ʿārıżuñla eşk
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb *(G. 12/8). [raḥm eyle]*

Raḥm eyle baña cevr ü cefā ḳılma iñen kim
ʿIşḳuñda çeken bunca cefālar benem iy dōst *(G. 19/3). [raḥm eyle]*

Nigārā vaḳtidür raḥm eyle cāna
Ki ġamzeñ her nefes ḳılur siyāset *(G. 25/3). [raḥm eyle]*

Dil ʿışḳuña mübtelādur iy dōst
Raḥm eyle ki bī-nevādur iy dōst *(G. 26/2). [raḥm eyle]*

Bu Cem ḳuluña raḥm eyle ki ġamdan
Cihān içinde olmaz bir nefes şād *(G. 43/13). [raḥm eyle]*

Demidür dil-berā raḥm eyle cāna
Ki ḳaṣd ider müdām ol çeşm-i maḫmūr *(G. 77/9). [raḥm eyle]*

Raḥm eyle vaḳtidür bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı hecrüñ ile intiẓārumuz *(G. 150/11). [raḥm eyle]*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ *(G. 213/5). [raḥm eyle]*

Raḥm eyle baña vaḳtidür iy dil-ber-i meh-rū
Kim cānuma ḳaṣd eyledi şol ġamze-i cāẕū *(G. 314/1). [raḥm eyle]*

Raḥm eyle Cem-i ḫasteye iy dōst ki ġamdan
Her dem aḳıdur gözleri yaşın nitekim cū *(G. 314/13). [raḥm eyle]*

Görüp zülfeynüñi dil düşdi aġa
Şehā raḥm eyle ṭolaşdı duzaġa *(G. 318/2). [raḥm eyle]*

Bu ġam-gīn göñlüme raḥm eyle şāhā
Niçe bir aṣasın ol zülf-i kecde *(G. 340/3). [raḥm eyle]*

Dil yā ḳaşuña tīr-i belāya nişānedür
Raḥm eyle iy [] ki bu kez ḳaṣdı cānedür *(Mua. 71/2). [raḥm eyle]*

Raḥm eyle vaḳtidür ki ġam-i ʿārıżuñla eşk
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb *(G. 12/7). [raḥm eyle]*

Bu bī-ser ü pāye sen kerem ḳıl
Raḥm eyle ki ḥāl[i] oldı müşkil *(Mua. 129/2). [raḥm eyle]*

Dōst miskīn dile raḥm eyledi beñzer ki yine
Uzadup zülfi ucın çāh-ı ẕeḳandan çıḳarur *(G. 82/3). [raḥm eyledi, -di]*

Vaḳtidür raḥm eylegil iy meh-liḳā ben bendeñe
Kim ġam-i ʿışḳuñ hemīşe yaşumı deryā ḳılur *(G. 76/3). [raḥm eylegil, -gil]*

Her laḥẓa çeşmüñüñ ṣanemā ḳaṣdı cān imiş
Raḥm eylemedi baña nice bī-emān imiş *(G. 166/2). [raḥm eylemedi, -me, -di]*

Çeşmüñüñ ṣayyādı dil mürġına raḥm eylemeyüp
Beñlerüñden dāne ṣaçup zülfüñi eyler duzaġ *(G. 191/7). [raḥm eylemeyüp, -me, -y, -üp]*

Cem boynına bend eyledi raḥm eylemeyüp āh
Feryād ü fiġān ṭurre-i ṭarrāruñ elinden *(G. 284/9). [raḥm eylemeyüp, -me, -y, -üp]*

Gözleri zülfi kemendi ile raḥm eylemeyüp
Bend idüp cān ü dili çāh-ı zenaḫ-dāne atar *(G. 92/7). [raḥm eylemeyüp, -me, -y, -üp]*

Gözüñ cānuma ḳaṣd eyledügince
Lebüñ raḥm eylemeyüp dir kim ala *(G. 332/8). [raḥm eylemeyüp, -me, -y, -üp]*

Āh kim eyler cefā raḥm eylemez
Dāyimā ol yār elinden elġıyās *(G. 31/9). [raḥm eylemez, -mez]*

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreye raḥm eylemez
Nā-müselmāndur ḥabībüñ zülfi āh *(Mua. 199/1). [raḥm eylemez, -mez]*

Niçün raḥm eylemezsin baña iy dōst
Ki ʿışḳuñla yaşum Ceyḥūn olupdur *(G. 62/3). [raḥm eylemezsin, -mez, -sin]*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Kim ṭoḳuz eflāke çıḳdı nāle vü efġānumuz *(G. 151/5). [raḥm eylemezsin, -mez, -sin]*

Ceme iy meh niçün raḥm eylemezsin
Ki boynına ṭaḳar zülfüñ selāsil *(G. 233/9). [raḥm eylemezsin, -mez, -sin]*

Ḳılur derdüñle dil feryād ü nāle
Niçün raḥm eylemezsin sen bu ḥāle *(G. 333/2). [raḥm eylemezsin, -mez, -sin]*

N’ola ben bendeñe raḥm eyler iseñ
Ki terk eylemişem yoluña cānı *(G. 373/11). [raḥm eyler, -r]*

Bu nāliş-i dil-sūzuma raḥm eyler idi çarḫ
Öldürmege ger göz göre ḳaṣd itmese ʿamdā *(K. 5/111). [raḥm eyler, -r]*

N’ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/9). [raḥm eyler, -r]*

Cem ḳuluña raḥm eyler iseñ vaḳti-durur kim
Vaṣluñı ḳılur her nefes iy dōst temennā *(G. 1/13). [raḥm eyler iseñ, -r, -i, -se, -ñ]*

Her pāresi çü zülfüñ öñinde şikestedür
Raḥm eyleseñ n’ola bu dil-i pāre pāreye *(G. 321/6). [raḥm eyleseñ, -se, -ñ]*

Demidür iy şeh-i ʿālem ki raḥm eyleyesin baña
K’olur her dem dil ü cānum senüñ zülfüñe pā-beste *(G. 338/5). [raḥm eyleyesin, -y, -e, -sin]*

Ceme raḥm eyleyüp şāhā n’ola luṭfuñla şād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/9). [raḥm eyleyüp, -y, -üp]*

raḥm it-: *Merhamet etmek, acımak, şefkat göstermek.*

Vaḳtidür raḥm ider iseñ Ceme iy şāh-ı cihān
Ki firāḳ ile ġamuñ cānını tenden çıḳarur *(G. 82/13). [raḥm ider, -er]*

Demidür raḥm iderseñ ḫaste cāna
Ki ʿışḳuñ derdi ile mübtelādur *(G. 79/5). [raḥm iderseñ, -er, -señ]*

Bu Cem-i miskīne iy cān raḥm iderseñ vaḳtidür
Kim firāḳuñdan senüñ baġrını ḳan eyler dirīġ *(G. 192/13). [raḥm iderseñ, -er, -se, -ñ]*

Ben çāresüze raḥm idüben çāre sen eyle
Bu varṭa-i pür-bīme ki yoḳ çāresi aṣlā *(K. 5/201). [raḥm idüben, -üben]*

Dil-berā cānın cefādan raḥm idüp ḳurtarmaduñ
Öliser beñzer ġam-i ʿışḳuñla Cem miskīn dirīġ *(G. 193/9). [raḥm idüp, -üp]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
Hem-dem-i derd ü belā vü mūnis-i hem-ġem-durur *(G. 78/5). [raḥm it]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḥzūn olur *(G. 81/9). [raḥm it]*

Yaşuma raḥm it ki yiri āteşīn sīnemdedür
Baḳ bu merdüm-zādeye kim meskeni külḫendedür *(G. 120/7). [raḥm it]*

Raḥm it iy meh-rū ġamuñdan niçe bir
Uġraya cevr ü cefāya cān ü dil *(G. 237/9). [raḥm it]*

Kerem ḳıl baña raḥm it iy dil-ārām
Eger ḳılmaz iseñ itmez dil ārām *(G. 260/1). [raḥm it]*

Dil-berā ġamzeñ oḳı her dem irer cānumuza
Raḥm it iy dōst iñen girme bizüm ḳanumuza *(G. 342/2). [raḥm it]*

Ġam ḳaddümi çeng eyledi raḥm it ṣanemā gel
Bu naġmelü āvāzeye sāz itme iñende *(G. 354/7). [raḥm it]*

Dil-i ġam-gīnüme raḥm it ki her dem
Geçer derd ü ġam ile rūzgārı *(G. 377/3). [raḥm it]*

Çü ölmekden beterdür raḥm it iy dōst
İñen ḥadden aşurma intiẓārı *(G. 383/9). [raḥm it]*

Her kime meded disem urur başuma sengi
Ben ḫaste-dile kimsene raḥm itmedi aṣlā *(K. 5/72). [raḥm itmedi, -me, -di]*

Ṭaşlarla dögünüp yürür āb-ı revānı gör
Raḥm itmedi bu ḥālete kevn ü mekānı gör *(Terk. 3/20). [raḥm itmedi, -me, -di]*

Yaşuma raḥm itmedüñ şol deñlü aḳdı āh kim
Merdüm-i çeşmüm şehā her laḥẓa āb altındadur *(G. 85/7). [raḥm itmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

Bu Cem-i üftādeñe raḥm itmeyüp iy meh-liḳā
Ḳaddini derd ü ġam-i ʿışḳuñla dāl itmek neden *(G. 287/13). [raḥm itmeyüp, -me, -y, -üp]*

Eger raḥm itmez iseñ iy semen-ber *(Mua. 256/1). [raḥm itmez, -mez]*

Gözlerüm yaşı naẓerden düşdi merdüm-zādedür
N'ola raḥm itseñ aña kim ʿöẕr-ḫᵛāhumdur benüm *(G. 248/10). [raḥm itseñ, -se, -ñ]*

raḥm ḳıl-: *Merhamet etmek, acımak, şefkat göstermek.*

Raḥm ḳıl ḫastedür göñül ġamdan
Leblerüñden umar ki ire devā *(G. 2/11). [raḥm ḳıl]*

Cem faḳīr-i ʿışḳ olupdur raḥm ḳıl
Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt *(G. 23/9). [raḥm ḳıl]*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/15). [raḥm ḳıl]*

Bu Cem-i ġam-gīne iy cān raḥm ḳıl
Ġamzeñe cānın ḳılur her dem hedef *(G. 197/13). [raḥm ḳıl]*

Cem ḳuluñ sensüz olamaz raḥm ḳıl
Gel kerem ḳıl pādişāhum gitme gel *(G. 231/9). [raḥm ḳıl]*

Raḥm ḳıl şāhā bu Cem bī-çāreye
K'ayrılaldan senden olupdur saḳīm *(G. 258/13). [raḥm ḳıl]*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/7). [raḥm ḳılmazsañ, -maz, -sa, -ñ]*

Raḥmān: *Bütün canlılara merhamet eden Allah.*

Ümmī dir idi kendüye Raḥmān muʿallemi
Gel gör ki neydi ṭabʿ-ı selīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/167). [raḥmān]*

raḥmet: *Merhamet, bağışlama.*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥayy
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenār *(K. 2/59). [raḥmeti, -i]*

Luṭfuñ tevaḳḳuʿ eyleyüben raḥmetüñ diler
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār *(K. 2/57). [raḥmetüñ, -üñ]*

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Gönlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār *(K. 2/63). [raḥmetüñ, -üñ]*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(K. 3/3). [raḥmet]*

Raḥmetüñ baḥrine yoḳ-durur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl *(K. 3/5). [raḥmetüñ, -üñ]*

Ḫalḳ-ı zamāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i Ḥarem *(K. 7/56). [raḥmet]*

Nakş-ı nigīn bigi yine bu raḥmet āyetin
Āḫirde oḳı çün bula cānum kerāmetin *(Mua. 54/1). [raḥmet]*

Mevc-i biḥār-ı luṭfına ġarḳ ola kāyināt
Raḥmet aḳıdsa luṭfı Fırātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/28). [raḥmet]*

ʿİṣyān ḍalāletinde ḳomadı zamāneyi
Raḥmet degül mi ʿāleme dīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/94). [raḥmet]*

Mā-i maʿīne ġarḳ ola ervāḥ-ı māsivā
Raḥmet ṣuyını dökse miyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/244). [raḥmet]*

Her kim ki işidürse bu ḥāli ḥalāṣ içün
Raḥmet aña ki ḳılmaya benden duʿā dirīġ *(Terk. 3/50). [raḥmet]*

raḥmet: *Allah'ın bağışlaması, merhameti.*

Niʿmetinüñ ḥamdi bī-ḥad ḳahr u luṭfı bī-ḥisāb
Raḥmetinüñ ẕikri biñ dünyā ṭolu dīvāndur *(K. 8/88). [raḥmetinüñ, -i, -nüñ]*

raḥmet eyle-: *Merhamet etmek, bağışlamak.*

Yā Rab bilür günāhını çün raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār *(K. 2/61). [raḥmet eylegil, -gil]*

raḥmet-i ezelī: *Ezelî rahmet.*

Nihāl-i vaṣl[ı] ḳılur tāze raḥmet-i ezelī
İrişmiş iken aña semm-i firḳatüñ ḥaleli *(Mua. 150/1). [raḥmet-i ezelī]*

raḥş-ı gerdūn: *Feleğin atı.*

Raḥş-ı gerdūn ḳaṭre-rīz oldı vü ḳıldı terk-i ser
Müşterīye naʿl-i esbüñ olalı iklīl-i zer *(Mua. 131/1). [raḥş-ı gerdūn]*

raḳam: *Yazı ve sayı karakterleri, yazı, sayı.*

Ḥüsnüñi bu aḥsen-i taḳvīmde görse ḥakīm
Āftāb ü māha yazmazdı raḳam taḳvīm içün *(G. 300/4). [raḳam]*

raḳam: *Yazı, hat.*

Ṭūmāra-i benefşe ḫaṭuñ dercine raḳam
Ḥüsnüñ risālesine gülüñ defteri varaḳ *(G. 206/7). [raḳam]*

raḳam çek-: *Yazı yazmak, üstünü karalamak.*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/1). [raḳam çekdi, -di]*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/1). [raḳam çekdi, -di]*

Merḳūm olmadın daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı çeküben ismüñi ḳudret eli raḳam *(K. 7/10). [raḳam çeküben, -üben]*

Ṭopraġum levḥinde ḳılmaġa ġamuñ şerḥin raḳam
Rūzgār eyler ölicek üstüḫʷānumdan ḳalem *(G. 270/1). [raḳam ḳılmaġa, -maġ, -a]*

raḳam-ı lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in yazısı.*

Ḳanġı ḳalbe yazılsa olur pür-nūr
Raḳam-ı lā ilāhe illallāh *(K. 4/16). [raḳam-ı lā ilāhe illallāh]*

rāki‘ ol-: *Rükû eden olmak.*

Elif rākiʿ olup dāl oldı bī-ḫem
Ki olalar maḥabbet birle hem-tā *(Mua. 169/1). [rākiʿ olup, -up]*

raḳīb: *Aynı sevgiliye gönül verenlerden her biri.*

Raḳībi sür ṭapuñdan luṭf idüp kim
Melekle hem-nefes şeyṭān gerekmez *(G. 145/5). [raḳībi, -i]*

Çigzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister şol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/10). [raḳīb]*

Çün ṣafā bulmaz beni ḳapuñda gördükçe muḳīm
Kaʿbe-i kūyuñda niçün saʿy ider bilsem raḳīb *(G. 17/8). [raḳīb]*

Raḳībi baña ḳarşu añduġuñdan
Sezerem kim sözüñde var kināyet *(G. 24/11). [raḳībi, -i]*

Raḳībe ilenüben ḳılma nefrīn
Ki bādincān-ı beddür irmez āfet *(G. 25/11). [raḳībe, -e]*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n'ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi olduġı var *(G. 55/5). [raḳībi, -i]*

Raḳībe bunca ḳılursın telaṭṭuf
Cefā vü ġam baña dāyim nedendür *(G. 66/15). [raḳībe, -e]*

Nice teşbīh idem raḳībe segi
Ol ḫōd ādem-durur bu ite naẓer *(G. 88/5). [raḳībe, -e]*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/13). [raḳīb]*

Gelmezse rāh-ı ʿışḳuña cāndan n'ola raḳīb
Elbet ṭoñuzluġını ḳomaz ḫar degül midür *(G. 127/15). [raḳīb]*

Raḳīb çünki sen āhūyı baña ṣayd itmez
Kimesne dimesün ol kelbe kim muʿallemdür *(G. 135/5). [raḳīb]*

Raḳībe ḳo didüm yārüñ etegin
Ḳazāsın ister ol kim epsem olmaz *(G. 141/9). [raḳībe, -e]*

Bilürem dā'im baña andan ʿadūdur ol raḳīb
Ehl-i īmān olanı elbette şeyṭān istemez *(G. 142/3). [raḳīb]*

Raḳībe ṣalma tenhā sāyeñi kim
Çü sāye dāyimā bir yaña düşmez *(G. 155/5). [raḳībe, -e]*

Raḳīb olmaz ruḫum rengine māyil
Eşekdür zaʿferān ḳadrini bilmez *(G. 156/3). [raḳīb]*

Ser-i zülfüñde gel aşma raḳībi
Ki ol ol rīsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/9). [raḳībi, -i]*

Yā raḳībi ḳatl ḳıl yā ḫōd beni
Kim arada olmasun ḳaṭʿā nizāʿ *(G. 186/11). [raḳībi, -i]*

Seg-i kūyuñı gördükçe begenmez
Meger kendüyi görmişdür raḳībüñ *(G. 214/6). [raḳībüñ, -üñ]*

Ḳadd-i mevzūnına ḳaṣd itme raḳīb
Çün bilürsin ṭabʿuñı mevzūn degül *(G. 235/5). [raḳīb]*

Laʿl-i yār içün iñen ulaşma baña iy raḳīb
Ḳan görinür gözüme ben bī-nevādan vāz gel *(G. 243/7). [raḳīb]*

Raḳīb endāmını ṭutar zelāzil
Benümle ḳılıcaḳ dil-ber tekellüm *(G. 250/3). [raḳīb]*

Ebr bigi ḳarşusından sen mehüñ gitmez raḳīb
Anuñ içün dīde-i ʿuşşāḳa pinhānsın begüm *(G. 252/5). [raḳīb]*

Kūyuñ içinde raḳībi ḳoma kim
Cennete lāyıḳ degül dīv-i racīm *(G. 258/7). [raḳībi, -i]*

Niçe ḳan olmasun cān ü göñül kim
Raḳīb olur saña her laḥẓa maḥrem *(G. 259/4). [raḳīb]*

Ḫayāl-i laʿl ü ruḫını gözüme ṣaldı raḳīb
Muḥīṭ içinde düşürdi ṣan Ehrimen ḫātem *(G. 261/3). [raḳīb]*

Hemīşe ġuṣṣañı yir luṭfuñı görür ammā
Yidügi ḥaḳḳını bilmez raḳībi ben bilürem *(G. 268/6). [raḳībi, -i]*

Raḳībi ḳoma kūyuñda nigārā
Behişt içinde şeyṭānı n'idersin *(G. 277/3). [raḳībi, -i]*

Öpüp elini düşdüm ayaġına raḳībüñ
Ḳurtaramadum sen güli ol ḫāruñ elinden *(G. 284/5). [raḳībüñ, -üñ]*

Seg raḳībüñ sözine uyup fırāḳ u derd ile
Beni zülfüñ bigi her dem pāy-māl itmek neden *(G. 287/3). [raḳībüñ, -üñ]*

Gelür Cem göñlini her dem yıḳar cānā sipāh-ı ġem
Raḳīb it olmadın ḫurrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/14). [raḳīb]*

Kendözini yig görürmiş kūyuñ itinden raḳīb
Yā daḫı ne ḫayr umarsın ol seg-i ḫōd-bīnden *(G. 296/7). [raḳīb]*

Raḳībe söyleme sırruñı iy dōst
Yayılur ʿāleme düşen ḳulaġa *(G. 318/9). [raḳībe, -e]*

Raḳībüñ efserüñ-veş başa vardı
Beni zülfüñ gibi ṣalduñ ayaġa *(G. 318/13). [raḳībüñ, -üñ]*

Raḳīb ile yürime iy melek sen
Ki itüñ ḳatına gelmez ferişte *(G. 334/3). [raḳīb]*

Neden dāyim baña cevr ü cefālar
Ḳılursın dürlü iḥsān ol raḳībe *(G. 339/8). [raḳībe, -e]*

Raḳībi ḫōş görüp redd itdi beni
Ne ḳıldum bilmezem ben ol ḥabībe *(G. 339/9). [raḳībi, -i]*

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi
Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa *(G. 350/15). [raḳībi, -i]*

Raḳīb eydür ki ḫaṭṭ-ı yār gelmiş
Siyeh-rū ola bu ḳara ḫaberle *(G. 364/7). [raḳīb]*

Raḳībe açma şol yüzden yüzüñ şaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/5). [raḳībe, -e]*

Neden raḳībe ḳılursın ḳaşuñ kemānını rāst
Ḫadeng-i tīrüñe sīnem nişāne yitmez mi *(G. 419/3). [raḳībe, -e]*

Duʿā idüñ bize iy dōstlar īmān ola rūzī
Taḥammül müşkil oldı ʿāşıḳa ʿālem raḳīb ancaḳ *(K. 9/44). [raḳīb]*

ʿĀlem içre çekmişem derd ü firāḳın ben ġarīb
Hā sürer ẕevḳı ḳatında dil-berüñ ol seg raḳīb *(Mur. 2/14). [raḳīb]*

Beni dūr idüp raḳībi kendüye maḥrem ḳılur
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/23). [raḳībi, -i]*

raḳībā: *Ey rakıp, aynı sevgiliye gönül verenlerden her biri.*

Ḳadd-i mevzūnına dil-dāruñ raḳībā ḳılma ḳaṣd
Çün bilürsin ṭabʿ-ı nā-mevzūnuñı mevzūn degül *(G. 232/5). [raḳībā]*

Raḳībā kec-naẕersin sen iñende baḳma ol ḥüsne
Ḫaḳīḳat görmez ol ḥüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/7). [raḳībā]*

raḳīb-i dīv: *Şeytan rakıp.*

Sen perī ile görelden ol raḳīb-i dīvi ben
Bu dil-i āşüfte derd ü ıżṭırāb üstindedür *(G. 83/3). [raḳīb-i dīvi, -i]*

raḳīb-i ḫar: *Eşek rakıp.*

Raḳīb-i ḫar geyer kemḫā velīkin
Eşek zībā çul ile ādem olmaz *(G. 141/5). [raḳīb-ı ḫar]*

raḳīb-i kāfir: *Kâfir rakip (aynı sevgiliye gönül verenlerden her biri).*

Sünnet-i ḥüsnüñi farż itme raḳīb-i kāfire
İy ṣanem şeyṭāna taʿlīm eyleme bu meẕhebi *(G. 400/9). [raḳīb-i kāfire, -e]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/5). [raḳīb-i kāfiri, -i]*

raḳīb-i kej-dehān: *Eğri ağızlı rakıp.*

Ḳaṣd idelden laʿline yārüñ raḳīb-i kej-dehān
Şol ḳadar ṭaş urdılar aġzında dendān ḳalmadı *(G. 424/7). [raḳīb-i kej-dehān]*

raḳīb-i kelb: *Köpek gibi olan rakıp.*

Bir suʾāl itdüm dehānuñdan raḳīb-i kelbe ben
ʿÖmri geçdi bilmedi daḫı cevāb altındadur *(G. 85/11). [raḳīb-i kelbe, -e]*

raḳīb-i kelb-i ebter: *Kuyruğu kesik köpek olan rakip.*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/8). [raḳīb-i kelb-i ebter]*

raḳīb-i rū-siyāh: *Kara yüzlü rakip II ahlaksız, namussuz rakip.*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i rū-siyāh
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 16/5). [raḳīb-i rū-siyāh]*

Ol raḳīb-i rū-siyāhı eyle ḳapuñdan ıraġ
Hem-nişīn olduġı yoḳdur bülbül ile hīç zāġ *(G. 191/1). [raḳīb-i rū-siyāhı, -ı]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde ḫaṭṭı cevre yüz ṭutdı didüñ
İy raḳīb-i rū-siyeh bu resme fāl itmek neden *(G. 288/12). [raḳīb-i rū-siyeh]*

Ol raḳīb-i rū-siyehle baña ḳarşu dem-be-dem
Ṣalınup itme telaṭṭuf zīnhār iy dōstum *(G. 255/3). [raḳīb-i rū-siyehle, -le]*

raḳīb-i rū-siyeh: *Kara yüzlü, uğursuz rakip II ahlaksız, namussuz rakip.*

Çün raḳīb-i rū-siyehle eksük olmaz cengümüz
Luṭf idüp billāh yā ḫōd anı terk it yā beni *(G. 374/11). [raḳīb-i rū-siyehle, -le]*

raḳīb-i seg: *Köpek rakip.*

Raḳīb-i seg beni senüñle olduġum dilemez
Meṯel-durur bu ki el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 178/11). [raḳīb-i seg]*

raḳīb-i seg-ṣıfat: *Köpek sıfatlı rakip.*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/11). [raḳīb-i seg-ṣıfat]*

Nice ḳan aġlamasun gözlerüm kim
Raḳīb-i seg-ṣıfat saña āşinādur *(G. 79/10). [raḳīb-i seg-ṣıfat]*

raḳīb-i seng-dil: *Taş yürekli rakip.*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i seng-dil
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 17/5). [raḳīb-i seng-dil]*

Pāyine düşmek diledükçe raḳīb-i seng-dil
Müstedām olsun dir imiş yüri ol Cem pāyıdur *(G. 105/13). [raḳīb-i seng-dil]*

raḳīb-i zāġ: *Karga (gibi uğursuz) rakip.*

Nice bülbül gibi dil efġān ü zārī ḳılmasun
Kim raḳīb-i zāġ her dem sen güle maḥrem-durur *(G. 78/4). [raḳīb-i zāġ]*

raḳḳāṣ eyle-: *Rakkas, köçek eylemek.*

Cemüñ ġamuñ ṣanemā ḳāmetini çeng ideli
Semāʿ-ı nāleye eyler gözi yaşın raḳḳāṣ *(G. 177/14). [raḳḳāṣ eyler, -r]*

raḳṣ it-: *Dans etmek, oynamak II dönmek, çevrilmek.*

Lebüñ ṣafāsına ruḫ-sāruñ āteşinde göñül
Nemek ṣafāsı ile raḳṣ ider kebāb ola mı *(G. 401/6). [raḳṣ ider, -er]*

raḳṣ ur-: *Dans etmek, oynamak.*

Ruḫları gül zülfi sünbül lebleri mül sākīler
Ṣalınup seyr eylesün meclisde raḳṣ ursun felek *(Terk. 2/64). [raḳṣ ursun, -sun]*

Dil bāl ü per şikeste iken raḳṣ urur müdām
ʿIşḳuñ hevāsı ile kebūter degül midür *(G. 127/11). [raḳṣ urur, -ur]*

rām eyle-: *İtaat ettirmek, boyun eğdirmek.*

Zülfüñde iñen siḥrüñe aḥsent senüñ kim
Rām eyledüñ ejderleri fermānuña şāne *(G. 359/8). [rām eyledüñ, -dü, -ñ]*

rām ol-: *Uymak, boyun eğmek.*

İns ü cān rām olur ele girse
Ḫātem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/17). [rām olur, -ur]*

ramazān: *Ramazan ayı.*

Tenhā Recebā ṣanma ki Şaʿbān yinür ancaḳ
ʿĀrifler olur kim Ramażānı daḫı yirler *(Müf. 9/2). [ramażānı, -ı]*

raʿnā ol-: *Güzel, hoş, latif olmak II yarısı sarı, yarısı kırmızı çok güzel (gül) olmak.*

Gül açar her ten-i ḫākīde gerçi gül-bün-i tīrüñ
Velī ḫāk-i ten-i zerdümde açduġı olur raʿnā *(G. 10/16). [raʿnā olur, -ur]*

raṣāṣ: *Kalay.*

Teraḥḥum eyle Ceme kim firāḳ odı her dem
Eritdi cānını ġam pūtesinde hem-çü raṣāṣ *(G. 178/14). [raṣāṣ]*

rāst: *Doğru, eğri olmayan, müstakim.*

Evvel [ü] āḫir çü maʿlūm oldı rāst
Evsaṭuñ bunlar olupdur reh-beri *(Mua. 90/5). [rāst]*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/4). [rāst]*

rāst at-: *Hedefi bulmak, denk getirmek.*

Her ne cāna kim atar ġamzelerüñ tīr-i belā
Cümlesin rāst atar eylemeyüp hīç ḫaṭā *(G. 4/4). [rāst atar, -ar]*

rāst gel-: *Denk gelmek.*

Rāst gelmez gözlerüme ʿārıżuñ
Kec gelür deryāya lā-büd gelse ṣu *(G. 316/7). [rāst gelmez, -mez]*

rāst ḳıl-: *İsabet ettirmek, denk getirmek.*

Neden raḳībe ḳılursın ḳaşuñ kemānını rāst
Ḫadeng-i tīrüñe sīnem nişāne yitmez mi *(G. 419/3). [rāst ḳılursın, -ur, -sın]*

rāstī: *Doğrusu II sevgilinin düzgün endamı, uzun boyu.*

Şīve-i reftārını ṣorsam ṣabā dir rāstī
Nārvende servde şimşādda Ṭūbāda yoḳ *(G. 208/5). [rāstī]*

rāstī: *Doğrusu, gerçekten.*

Ḫaṭṭuñı fikr ider iken ḳaddüñi añdum didi
Rāstī öykünemez bu ḳāmete serv-i çemen *(G. 279/10). [rāstī]*

Rāstī cān terk iderdüm laʿl-i cānān olmasa
Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa *(G. 350/1). [rāstī]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/12). [rāstī]*

rātīb: *Tertip eden, sıraya koyan.*

Rātib ber-ān feyż-i nevālüñden ins ü cān
Rūzī ḫōrān-ı ḫᵛān-ı ʿaṭāñ oldı mūr ü mār *(K. 2/43). [rātib]*

ravża-i cennet: *Cennet bahçesi.*

Ravża-i cennet ki dirler ḥüsnüñüñ ābādıdur
Naḥl-i devlet kim añılur şāne-i şimşādıdur *(Mua. 229/1). [ravża-i cennet]*

ravża-i dārü’s-selām ol-: *Cennet bahçesi hâline gelmek.*

Dāyim maḳāmı Ravża-i Dārü’s-selām olur
Her ḳanḳı rūḥa irse selāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/155). [ravża-i dārü’s-selām olur, -ur]*

ravża-i dil: *Gönül bahçesi.*

Yaratdı ravża-i dilde çün ol ḳadi şimşād
Ne seyr-i serv iderem ne ḫōd ārzū-yı riyāż *(G. 180/17). [ravża-i dilde, -de]*

Bir dem giderme ravża-i dilden ḫayālüñi
Zīrā ḥarīm-i Kaʿbe melekler ṭuraġıdur *(G. 126/9). [ravża-i dilden, -den]*

ravża-i ḥüsn: *Sevgilinin güzelliğinin bahçesi.*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/1). [ravża-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

ravża-i kūy: *(Sevgilinin) sokağının bahçesi.*

Egerçi ravża-i kūyuñ baña olursa maḳām
Cihānda eylemezem daḫı ārzū-yı riyāż *(G. 180/19). [ravża-i kūyuñ, -uñ]*

Bu ravża-i kūyuñda maḳām eyleyeli dil
Cennetde muḳīm olmaġa bir dem hevesüm yoḳ *(G. 202/7). [ravża-i kūyuñda, -uñ, -da]*

ravża-i rıżvān: *Cennet.*

Devletüñ dārı cidārında düşen ẕerrece yoḳ
Ḥaşre dek zeyn ide ger ravża-i rıżvānı kerem *(K. 1/34). [ravża-i rıżvānı, -ı]*

Cem nice kūyuñı terk itsün senüñ iy māh-rū
Kim iki ʿālemde oldur ravża-i rıżvānumuz *(G. 151/10). [ravża-i rıżvānumuz, -umuz]*

ravża-i rıżvān ol-: *Cennet olmak.*

Ger olsa ravża-i rıżvān gerekmez
Hemīşe baña menzil senden ayru *(G. 312/9). [ravża-i rıżvān olsa, -sa]*

Erġuvān ḳaddüñsüz olursa çemen
Ravża-i Rıżvān olursa istemen *(Mua. 55/2). [ravża-i rıżvān olursa, -ur, -sa]*

rāy: *Fikir, düşünce, görüş.*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/22). [rāyı, -ı]*

Ḫaste-dil ḳaşdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/10). [rāya, -a]*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/8). [rāyuñı, -uñ, -ı]*

Rāyine kej rā ḳaşuñuñ kim buradan cān-ı Cem
Varımaz oraya kim irişe fikr ü rāyine *(G. 349/13). [rāyine]*

Dil göreli geçdi her ṣıfatdan
Bu rāyı begendi her cihetden *(Mua. 174/2). [rāyı, -ı]*

rāy: *Ray, fikir, düşünce II ra harfine benzeyen sevgilinin kaşı.*

Ḳaşına kec rā didüm ḫışm eyledi
Āh kim benden bu rāyı çoḳ görür *(G. 110/12). [rāyı, -ı]*

rayb eyle-: *Şüphe etmek.*

Lebüñ öpdümse baña eyleme rayb
Şarābuñ evveli olmaz çü bī-ʿayb *(Mua. 226/1). [rayb eyleme, -me]*

rāygān: *Karşılıksız, bedelsiz, bedava.*

Cān almaḳ ʿādet itdi daḫı ṭıfldur ḥabīb
Bilmez ki ḳana ḳan olısar rāygān ṣanur *(G. 95/12). [rāygān]*

Nigārā cān alup göster yüzüñi
Ki her yirde teferrüc rāygāndur *(G. 113/6). [rāygāndur, -dur]*

rāygān: *Değersiz, kıymetsiz, naçiz.*

Cān rāygānı gerçi alursın ne diyelüm
İñende ġāfil olma ki būs ü kināredür *(G. 94/5). [rāygānı, -ı]*

rāygān ol-: *Karşılıksız, bedava olmak.*

Cānum virüp irem mi ser-i zülfüñe didüm
Güldi didi ki hīç ola mı rāygān müşk *(G. 217/24). [rāygān ola, -a]*

rāygānī: *Karşılıksız, bedelsiz, bedava.*

Ceme bu deñlü devlet bes-durur kim
Diyesin bir ḳulum var rāygānī *(G. 373/14). [rāygānī]*

rāy-ı ṣavāb: *Doğru düşünce.*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/7). [rāy-ı ṣavāb]*

rāz: *Gizlenen şey, sır.*

Niçe kim göñlümde rāzum ṣaḳlayam dirdüm velī
Reng-i rūyumla gözüm yaşı ʿıyān eyler dirīġ *(G. 192/9). [rāzum, -um]*

Yaḳup aġzın şemʿi ber-dār itdiler bāzārda
Fāş idelden iy ṣanem bir şemme rāzuñdan senüñ *(G. 216/12). [rāzuñdan, -uñ, -dan]*

Niçe bir pinhān yanam ol bilüben bilmezlene
Baş açup rāzum öñinde āşikār itsem gerek *(G. 218/6). [rāzum, -um]*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/10). [rāzuñ, -uñ]*

rāżı: *Rıza gösteren, kabul eden, boyun eğen.*

Ben derd ü belā vü ġamuña rāzıyam iy dōst
Dünyāda bu resme işe kimüñ hevesi var *(G. 50/7). [rāzıyam, -y, -a, -m]*

Çü senden derd ü ġam-durur naṣībüm
Göñülden rāżıyam ben bu naṣībe *(G. 339/6). [rāżıyam, -y, -am]*

rāz-ı dehān: *Sevgilinin ağzının sırrı.*

Rāz-ı dehānuñuñ dil ü cāndan rümūzını
Diḳḳatle bilmedüm anı sırr-ı nihān imiş *(G. 166/11). [rāz-ı dehānuñuñ, -uñ, -uñ]*

rāz-ı ḥüsn: *Güzelliğin sırrı.*

Rāz-ı ḥüsnüñ dil niçe ṣaḳlaya kim
Şemʿi pinhān idimez çün kim zücāc *(G. 34/5). [rāz-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

rāz-ı ʿışḳ: *Aşkın sırrı.*

Çünki efġānuñdur iy Cem ṭās-ı ʿışḳı çıñradan
Rāz-ı ʿışḳuñ ṣaḳlaġıl kim fāş ider āvāz-ı ṭās *(G. 163/14). [rāz-ı ʿışḳuñ, -uñ]*

rāz-ı müdġem: *İç içe girmiş sır.*

Didüm ki ṭurrelerüñ şāneden müşedded imiş
Didi iñen aña ṭolaşma rāz-ı müdġemdür *(G. 135/14). [rāz-ı müdġemdür, -dür]*

rāżī ol-: *Kabul etmek, razı olmak.*

Ḳaraya atdı ḳalyon ṭaşra çıkduḳ ḳulleye girdük
Ölüme rāżī olduḳ ṣaḳladı Ḥayy-i Mücīb ancaḳ *(K. 9/24). [rāżī olduḳ, -du, -k]*

Ṣaḳındum dīn-i İslāmı ve aṣlā olmadum rāżī
İder mi ehl-i Ḥaḳ ḳaṣdın ḫıred-mend-i lebīb ancaḳ *(K. 9/29). [rāżī olmadum, -ma, -du, -m]*

rebāb: *Kemençeye benzer eski bir saz.*

N'ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/11). [rebāb]*

recāsı ol-: *İsteği, dileği olmak.*

Devlet degül mi ki olmaya ümmetden özge hīç
Ḥaḳ ḥażretinde ġayrı recāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/18). [recāsı olmaya, -ma, -y, -a]*

recāsın it-: *Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, dilemek.*

Būse recāsın itme ol yār-i bī-vefādan
Gel fāriġ ol var iy Cem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/13). [recāsın itme, -me]*

recebā: *Ey Recep II Recep ayı.*

Tenhā Recebā ṣanma ki Ṣaʿbān yinür ancaḳ
ʿĀrifler olur kim Ramażānı daḫı yirler *(Müf. 9/1). [recebā]*

red ḳıl-: *Geri çevirmemek, kabul etmemek.*

Cem yoluña cānını fidā eyledi iy dōst
Billāhi revā mı ki ṭapuñdan ḳılasın red *(G. 42/18). [red ḳılasın, -a, -sın]*

redd: *Kabul etmeme II hedefi ıskalama.*

Ḫākī-veş ola meskeni ṭopraḳ yolı hevā
Her kimi ki atsa reddi kemānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/218). [reddi, -i]*

redd eyle-: *Geri çevirmek, kabul etmemek, istememek.*

Redd eyleme ḥācātumı iy Ḳāżī-i ḥācāt
Göster eser-i luṭfuñı iy Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/199). [redd eyleme, -me]*

redd it-: *Reddetmek, kabul etmemek, geri çevirmek, kovmak.*

Beni redd idüp añmazsañ n'ola kim
Dile gelmez düşen gözden ıraġa *(G. 318/15). [redd idüp, -üp]*

Raḳībi ḫōş görüp redd itdi beni
Ne ḳıldum bilmezem ben ol ḥabībe *(G. 339/9). [redd itdi, -di]*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/1). [redd itme, -me]*

Āsitānuñdan beni redd itmesün bir dem Ḫudā
Kim işigüñ ṭopraġıdur devlet ü cāhum benüm *(G. 253/5). [redd itmesün, -me, -sün]*

redīf: *Her beytin sonunda kafiyeden sonra tekrarlanan kelime.*

Līk bī-vāsıṭa ḥālüm saña ʿarż eylemege
Bu redīfi baña ʿarż eyledi ḫullān-ı kerem *(K. 1/70). [redīfi, -i]*

ref' eyle-: *Kaldırmak.*

Derd-i dil bīmārıyam def‘ eylegil
Āre yirden zülfüñi ref‘ eylegil *(Mua. 15/2). [ref‘ eylegil, -gil]*

ref‘ it-: *Kaldırmak II huzurunu bozmak.*

Şekker-i la‘lüñde dil buldı sükūn
Ref‘ idüp billāh anı ḳılma zebūn *(Mua. 233/2). [ref‘ idüp, -üp]*

refīḳ-i bī-ḫalel: *Kusursuz dost.*

Bu dār-ı ġamda iy Cem ger ararsañ
Refīḳ-i bī-ḫalel cām ü ġazeldür *(G. 109/12). [refīḳ-i bī-ḫalel]*

reftār: *Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.*

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ‘ar‘er *(Terc. 1/11). [reftāruñı, -uñ, -ı]*

rehā bul-: *Kurtulmak.*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/9). [rehā bulam, -am]*

rehā ḳal-: *Kurtulmuş olarak kalmak, kurtulmak.*

Bār-ı ġamdan dil rehā ḳal gel kerem ḳıl bir zamān
Tā cihān olduḳça aduñ ola meşhūr-ı cihān *(Mua. 66/1). [rehā ḳal]*

rehā ḳıl-: *Kurtarmak ,halas etmek.*

Rehā ḳılsam kemend-i āhdan tīr
Ḳılur çarḫuñ ṭoḳuz ḳalḳanını bir *(G. 124/1). [rehā ḳılsam, -sa, -m]*

rehā ol-: *Kurtulmak.*

Bu perīşān bāġdan cān bülbüli olsa rehā
Gül-şen-i ḥüsnüñ ḥarīmin mesken eylerdi şehā *(Mua. 251/1). [rehā olsa, -sa]*

rehāyı bul-: *Kurtulmak, halas bulmak.*

Şükür kim buldı ġamdan dil rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān *(G. 292/3). [rehāyı buldı, -dı]*

reh-ber ol-: *Yol gösterici olmak; kılavuz olmak.*

Evvel [ü] āḫir çü ma‘lūm oldı rāst
Evsaṭuñ bunlar olupdur reh-beri *(Mua. 90/6). [reh-beri olupdur, -up, -dur]*

reh-güẕer: *Güzergâh II aşk yolu.*

Ṭuyılmaya mı derd ü belā reh-güẕerinde
Bu ḳāfile-i ‘ışḳa fiġānum çü ceresdür *(G. 99/5). [reh-güẕerinde, -i, -n, -de]*

reh-i ‘ışḳ: *Aşk yolu, âşıklık.*

Sen perī-zāduñ reh-i ‘ışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/9). [reh-i ‘ışḳında, -ı, -n, -da]*

Cān terkin idici reh-i ʿışḳuñda iy ṣanem
Çoḳdur cihānda olmaya illā benüm bigi *(G. 412/11). [reh-i ʿışḳuñda, -uñ, -da]*

reh-nümā: *Yol gösteren, rehber.*

Derd ü belāsı baña yiter niçe bir göñül
ʿIşḳ odına ṭutışmaġa ben reh-nümāñ olam *(G. 267/6). [reh-nümāñ, -ñ]*

reh-nümūn ol-: *Rehberlik etmek, yol göstermek, kılavuz olmak.*

Şeb-i hicrānda ḳaçan yol bula güm-rāh göñül
Reh-nümūn olmaz ise meşʿale-gerdān-ı kerem *(K. 1/90). [reh-nümūn olmaz, -maz]*

İy ṣanem ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī daḫı olsa reh-nümūn
Ger dönersem kāfirem ʿışḳ-ı mecāzuñdan senüñ *(G. 216/3). [reh-nümūn olsa, -sa]*

reml it-: *(Remil atmak) nokta ve çizgilere dayanarak fala bakmak.*

Ger ismüñ bilmege reml idem iy yār
Taḳī şekli gelür evvelde her-bār *(Mua. 92/1). [reml idem, -em]*

remz: *Bir şeyi akla getiren, o şeye delalet eden nesne, işaret.*

Cān virüp sırr-ı dehānuñ remzini
Leblerüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 15/9). [remzini, -i, -n, -i]*

Zülfini ṭutup dehānı remzini ṣordum didi
Ḳılca diḳḳat ṣıġmaz anda ḳılma kīl ü ḳāller *(G. 119/13). [remzini, -i, -ni]*

Birinüñ şerḥ[i] muṭavvel zülfi sırrında ʿıyān
Birinüñ mużmer lebi remzinde metn[i] muḫtaṣer *(G. 138/16). [remzinde, -i, -(n)de]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/1). [remz]*

remz it-: *İşaret etmek, işaretle anlatmak.*

Bir ṭıfl-i ʿĪsī-dem bugün remz itdi bir söz üstine
Zülfüñ götür yüzden didüm barmak ḳodı göz üstine *(Mua. 246/1). [remz itdi, -di]*

remz-i ṣarīḥ ol-: *Açık, anlaşılır bir işaret olmak.*

Lebüñ ḫayāline cām ile Cem ber-ā-ber olur
Ki saña ola temennā-yı būse remz-i ṣarīḥ *(G. 38/10). [remz-i ṣarīḥ ola, -a]*

rence ḳıl-: *Zahmet buyurmak, teşrif etmek.*

Dil ü cān yoluña īṣār iderüz ger gelesin
Bir ḳadem rence ḳılup külbe-i aḥzānumuza *(G. 342/4). [rence ḳılup, -up]*

reng: *Renk.*

Zülf-i şeb-dīzüñ görüp iy Ḫüsrev-i şīrīn-dehen
Yaşlarum rengi ruḫuñ ʿaksi ile gül-gūn olur *(G. 81/14). [rengi, -i]*

Ḫūn-ı eşküm çü degül mūcib-i sürḫī-i şafaḳ
Her gice dāmen-i çarḫı boyayan reng nedür *(G. 136/12). [reng]*

Raḳīb olmaz ruḫum rengine māyil
Eşekdür zaʿferān ḳadrini bilmez *(G. 156/3). [rengine, -i, -n, -e]*

Gözlerüm yaşını sīm itdi yüzüm rengini zer
Der-gehüñ ḫāki ġubārın şol ki iksīr eylemiş *(G. 167/13). [rengini, -i, -n, -i]*

Evvel Süheyl eşküm ile perveriş bulur
Andan ṭutar ʿaḳīḳ-i Yemen rengini şafaḳ *(G. 206/6). [rengini, -i, -n, -i]*

Dāġ-ı ġamla lāle bigi baġrumı ḫūn eledüñ
Ḳanlu yaşumla ruḫum rengini gül-gūn eledüñ *(G. 211/2). [rengini, -i, -n, -i]*

Bī-sīm ü zer olmadı müyesser çü vişālüñ
Gözüm yaşı sīm ü yüzümüñ rengi zer olsun *(G. 299/8). [rengi, -i]*

ʿAḳīḳuñ rengi ḫūn-ı dīdedendür
Bahānedür Süheyl ile Yemen de *(G. 360/7). [rengi, -i]*

Ruḫum rengini ʿarż itdüm muḳābil ṭurmayub didi
Bilürsin rū-be-rū olmaz ruḫ ile şāh-ı bī-ḫāyil *(Müf. 17/1). [rengini, -i, -n, -i]*

reng: *Renk, güzellik.*

Ne gülde bulınur rengi ruḫınuñ
Ne ḳaddi gibi olur serv-i raʿnā *(G. 11/9). [rengi, -i]*

reng eyle-: *Renk vermek, boyamak.*

Cild-i zer-kār olmaġa gül defteri evrāḳına
Bāġda kīmuḫtına nārencī reng eyler turunc *(Müf. 13/2). [reng eyler, -r]*

reng reng: *Rengarenk, çok renkli.*

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿıyān
Cennāt-i ʿAdn ḳıldı gül-istānı nev-bahār *(G. 60/3). [reng reng]*

reng ü būy: *Renk ve koku.*

Reng ü būy ile özin teşbīh idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül *(G. 234/5). [reng ü būy]*

Ki zīrā ḫāli ṭutaldan bu ḫūyı
Ḳaranfül andan umar reng ü būyı *(Mes. 1/76). [reng ü būyı, -ı]*

reng-i laʿlīn ol-: *Lal taşı renginde, kızıl olmak.*

Ger baḥre irişür eşk-i ḫūnīn
Nīlīn iken ola reng-i laʿlīn *(Mua. 288/2). [reng-i laʿlīn ola, -a]*

reng-i ruḫ: *Yüz rengi.*

Ṣan od içinde pūte-i ṣarrāfdur kim ol
Reng-i ruḫum gibi ṭoludur zer miyān-ı şemʿ *(G. 190/10). [reng-i ruḫum, -um]*

Zülfüñ ġamında reng-i ruḫum şerḥin eyleyen
N'ola yazarsa müşk ile hem zaʿferān ile *(G. 355/7). [reng-i ruḫum, -um]*

Reng-i rūyı ile gözüm yaşına baḳsa n’ola kim
Zer ü sīmüñ naẓeri cānı feraḥ-nāk eyler *(G. 117/9). [reng-i rūyı, -ı]*

Niçe kim göñlümde rāzum ṣaḳlayam dirdüm velī
Reng-i rūyumla gözüm yaşı ʿıyān eyler dirīġ *(G. 192/10). [reng-i rūyumla, -um, -la]*

Her-giz ḳatında ḳıymeti yoḳ reng-i rūyumuñ
İksīr-i cevrüñ ile olan zer degül midür *(G. 127/5). [reng-i rūyumuñ, -um, -uñ]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/13). [reng-i rūyüñle, -üñ, -le]*

rengīn: *Parlak, renkli; güzel, hoş, latif.*

Rengīn ruḫında ḫaṭṭ-ı ġubārını dir gören
Gül yapraġında böyle ʿaceb kim yazar nesḫ *(G. 40/5). [rengīn]*

Şīrīn ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān olacaḳdur
Rengīn yañaġuñ gün bigi tābān olacaḳdur *(G. 52/2). [rengīn]*

Ruḫları rengīn lebi mey-gūn ü ʿanber beñleri
Laʿlinüñ bir ḳaṭresi biñ çeşme-i ḥayvāndur *(K. 8/17). [rengīn]*

rengīn it-: *Renklendirmek.*

Aġladuḳça ḳaşumı rengīn ider ḫūnīn yaşum
Dir gören ḳavs-i ḳuzaḥ ḳurıldı bārān üstine *(G. 363/7). [rengīn ider, -er]*

rengīn it-: *Renk vermek, boyamak II kanlı gözyaşlarıyla boyamak.*

Her ḳaçan derd ü ġamuñdan aġlasam iy meh-liḳā
Yir yüzini gözümüñ yaşı ḳamu rengīn ider *(G. 58/8). [rengīn ider, -er]*

Lāle ruḫ-sāruñ añup aḳduḳça gözden ḫūn-ı dil
Ḳan olası gözlerüm ʿālem yüzin rengīn ider *(G. 58/10). [rengīn ider, -er]*

resen: *İp, urgan, halat.*

Boynuma ṭaḳaldan resen ol zülf-i mücaʿad
Miḥrāb-ı ḳaşuñ oldı baña Kaʿbe-i maʿbed *(G. 42/1). [resen]*

Ne ḫōşdur şemʿ-i ḥüsnüñde kemend-i tāb-dār-ı zülf
Zihī ḳandīl-i rūşen kim resendür aña tār-ı zülf *(G. 196/2). [resendür, -dür]*

Kākülüñ dārına ber-dār olmaġa dīvāne dil
ʿAnberīn sünbüllerüñ ḥāżırlamış müşkīn resen *(G. 279/6). [resen]*

Cān virür aşılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/10). [resen]*

Zülf ṭut diyü resen ṣunduḳça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/3). [resen]*

resen: *İp II saç teli.*

N’ola ḳurtarsañ iy meh-rū beni sen
Ki zülfüñ boynuma dāyim resendür *(G. 66/12). [resendür, -dür]*

resen-i zülf: *Saçının teli.*

Zenaḫı çāhına düşüp yatur iken gice mest
Resen-i zülfini ṣundı didi bī-çāre yapış *(G. 176/6). [resen-i zülfini, -i, -n, -i]*

Cānda resen-i zülfüñi naḳş itmeyeli dil
Ser terkin ider kim ġam-ı zülfüñ ḳıla ḥāṣıl *(Mua. 100/1). [resen-i zülfüñi, -üñ, -i]*

reşk: *Kıskançlık.*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/11). [reşki, -i]*

Gül-zār-ı cemālüñ güli gül gibi gülelden
Reşkinden ider ol güle gül zārı sebeb ne *(G. 345/6). [reşkinden, -i, -n, -den]*

Ṭıyneti reşkinde ṣu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/9). [reşkinde, -i, -n, -de]*

Ki zīrā ḥüsni reşki ile nesrīn
Gezer her ṣaḥn-ı ṣaḥrālarda ġam-gīn *(Mes. 1/83). [reşki, -i]*

Cemāl-i ṭalʿatuñ gördükçe tekrār
İder reşkümden āhum māha her bār *(Mua. 244/2). [reşkümden, -üm, -den]*

reşk eyle-: *Kıskanmak, haset etmek.*

Devr eyleyeli ḥalḳa-i zülfeyni ruḫında
Devrān daḫı reşk eyledi devrānuña şāne *(G. 359/6). [reşk eyledi, -di]*

reşk it-: *Kıskanmak, günülemek.*

Sidre vü Ṭūbā görürse ḳaddüñi reşk ideler
Bāġ-ı cennet içre ṣalınsañ i serv-i ser-firāz *(G. 144/5). [reşk ideler, -e, -ler]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefeʾül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/8). [reşk ider, -er]*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/3). [reşk idüp, -üp]*

Ṣanavber reşk idüp virmez yiñi bār
Ḳapuñ öñinde serv olalı pür-bār *(Mua. 237/1). [reşk idüp, -üp]*

reşk ilet-: *Kıskanmak.*

Sünbül ḫaṭuña reşk iledüp bāġ-ı ruḫuñda
Ṭopraḳ döşenüp yüz urur aḥcāre benefşe *(G. 319/5). [reşk iledüp, -üp]*

reşk-i zemzem: *Zemzemi kıskandıran.*

Dil Kaʿbe çeşm ü ebrū ḳapuları bi-ʿaynih
Müjgān miṣāl-i ḥuccāc göz yaşı reşk-i zemzem *(G. 274/10). [reşk-i zemzem]*

resm: *Durum, şekil.*

Ben derd ü belā vü ġamuña rāzıyam iy dōst
Dünyāda bu resme işe kimüñ hevesi var *(G. 50/8). [resme, -e]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü göñlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/10). [resme, -e]*

resm: *Âdet, teamül.*

Cān-ı ʿuşşāḳa cefā eylemegüñ resmini ḳo
Yoḳsa ʿālem yıḳılur bu yeñi āyīnüñ içün *(G. 275/11). [resmini, -i, -n, -i]*

Ḳadīmī resmdür şehzādeler daʿvā-yı taḫt eyler
Gezend-i mülk-i dīn ḥāşā ide şaḫṣ-ı edīb ancaḳ *(K. 9/5). [resmdür, -dür]*

resm: *Şekilde, tarzda.*

Yüzüñi ḳoyup zülfüñe varmazdı dil-i Cem
Bileydi ki bu resme perīşān olacaḳdur *(G. 52/10). [resme, -e]*

Geh ḥavāle āteş-i ʿışḳ idesin geh nār-ı ġam
Niçe bir bu resme ben dil-ḫaste yanam yaḳılam *(G. 270/4). [resme,]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile Cem ne resme ḫāk olduġın
Ṣorarsañ bilesin ḥālin mezārı sebze-zārından *(G. 286/13). [resme,]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde ḫaṭṭı cevre yüz ṭutdı didüñ
İy raḳīb-i rū-siyeh bu resme fāl itmek neden *(G. 288/12). [resme,]*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāṣıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/1). [resme,]*

resm eyle-: *Çizmek.*

Ger dāyire resm eylese pergār-ı celālüñ
Bir noḳṭa-i merkezce degül sāḥat-i ʿuḳbā *(K. 5/155). [resm eylese, -se]*

resm it-: *Nakşetmek, resmetmek, şekiller çizmek.*

Ārede mihr-i felek ḳılsa ġurūb ādem bilür
Kim zemīni resm idüp nışfını ṭarḥ ide tamām *(Mua. 16/4). [resm idüp, -üp]*

resm ol-: *Resmedilmek, nakşedilmek.*

Kimüñ ki resm ola bāġında şekl-i şāḫ-ı riyā
El ura evvel aña tīġ-ı āb-dār-ı belā *(Mua. 25/1). [resm ola, -a]*

resm ol-: *Yazılmak, çizilmek, nakşolmak.*

Resm oldı ḫaṭṭ-ı ḫātemine ḫatm-i mürselīn
Ḫātem olalı naḳş-ı nigīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/75). [resm oldı, -dı]*

resm-i ʿışḳ-ı bī-ḥad: *(Sevgilinin) sonsuz aşkının yolu, usulü.*

Resm-i ʿışḳ-ı bī-ḥadüñde bu būsı bī-dil-i belā
Görmişem ṣol deñlü kim ḥadd ü ḳıyās olmaz aña *(Mua. 261/1). [resm-i ʿışḳ-ı bī-ḥadüñde, -üñ, -de]*

resm-i zer: *Altın âdeti.*

Resm-i zer ḳılma ṭaleb dervīş iseñ
Geç bu ḳapudan eger dervīş iseñ *(Mua. 323/1). [resm-i zer]*

revā: *Layık, uygun, yaraşır.*

ʿIşḳuñuñ yolına cān virene iy şāh-ı cihān
Ne revādur ki hemīşe ḳılasın cevr ü cefā *(G. 4/6). [revādur, -dur]*

Yoluña ben cān virürem müddeʿīden ötüri
Bu revā mı ḳaṣd idesin ben ġarībe ey ḥabīb *(G. 16/12). [revā]*

Cem yoluña cānını fidā eyledi iy dōst
Billāhi revā mı ki ṭapuñdan ḳılasın red *(G. 42/18). [revā]*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/2). [revā]*

Yüzden götürgil kūşe-i zülfüñi iy cān-ı cihān
Billāh revā mı kim düşe ayaġa ʿömr-i cāvidān *(G. 185/2). [revā]*

Aşılmış iken odlara yaḳmaḳ revā degül
Düşdi zemīne çün kesilüp rīsmān-ı şemʿ *(G. 190/17). [revā]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/3). [revā]*

Baġrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/7). [revā]*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme başasın *(G. 278/4). [revā]*

Revā mıdur ki Cem derd ü ġam ile
Iraḳdan baḳa irmeye visāle *(G. 332/17). [revā]*

Ne revādur ki eyā şāh-ı cihān her şeb ü rūz
Ḳılasın ḫande bizüm nāle vü efġānumuza *(G. 342/9). [revādur, -dur]*

Yoluña cān viren bu revā mı ki dil-berā
Fürḳat odı ile dil ü cānı kebāb ola *(G. 368/7). [revā]*

Bu revā mıdur şehā zülfüñ bigi pā-māl olam
Eyleye derd ü firāḳun ʿāleme rüsvā beni *(G. 374/3). [revā]*

Devletüñde revā mıdur şāhā
Yıḳa cān mülkini ġamuñ sipehi *(G. 382/3). [revā]*

Keremüñ ḫilʿati ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/118). [revā]*

Ne revādur ki baña zehr ṣuna dehr-i firāḳ
ʿĀleme cān virür iken şeker-istān-ı kerem *(K. 1/119). [revādur, -dur]*

Keremüñ cümle giriftārı ḫalāṣ eyler iken
Ne revādur baña lāyıḳ göre zindānı kerem *(K. 1/114). [revādur, -dur]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi şu
Teşne diller cān vire ol şuya ḳarşu şu deyu *(Mua. 27/1). [revā]*

Derdüñde revādur ki göñül ola hemīşe
Tā ol ġam-ı derd ile şafā bula hemīşe *(Mua. 171/1). [revādur, -dur]*

Şīrīn leb [ü] dendānuñ eyā māh revādur
Gitmeye naẓerden *(Mua. 193/5). [revādur, -dur]*

Çün sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Cem laʿlüñ adın aġzına almaḳ ne revādur *(Mua. 216/2). [revādur, -dur]*

revā gör-: *Uygun görmek, yakıştırmak, kötü bir duruma layık bulmak.*

Küffāra esīr eyledüñ İslām ehlini
Bir ṣora göre kimse görür mi revā felek *(Terk. 3/14). [revā görür, -ür]*

revā mı: *Uygun mu, yerinde mi, hiç olur mu.*

Devlet-i ḥüsnüñde şāhā bu revā mı kim gözüñ
Leşker-i ġam gönderüp dil mülkini yaġmā ḳılur *(G. 104/3). [revā mı]*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olan dil ü cānı
Revā mıdur ḳılasın ġamzeñ oḳına umaç *(G. 33/4). [revā mıdur, -dur]*

revāc ḳal-: *İhtiyaç kalmama durumu, kıymet ve değer görmeme.*

Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ olaldan āşikār
Müşk-i Çīne ḳalmadı her-giz revāc *(G. 34/10). [revāc ḳalmadı, -ma, -dı]*

revān: *Yürüyücü, akıcı, giden.*

Yaşlarum ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar oldı beyān
Tā görenler nāme ardından oḳuyalar revān *(Mua. 4/2). [revān]*

revān: *Akan, akıp giden.*

Ḳadüñ çü serv-i revāndur gözümüñ ābı revān
Gözümden eyleme ḫālī bu serv-i bālāyı *(G. 402/11). [revān]*

revān eyle-: *Akıtmak.*

Cān virecek iken bize ol laʿl-i Mesīḥā
Cānumuzı ardınca revān eyledi gitdi *(G. 414/6). [revān eyledi, -di]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden çihrem üzre gözlerüm
Cūy gibi ḳanlu yaşını revān eyler dirīġ *(G. 192/6). [revān eyler, -r]*

revān eyle-: *Akıtmak II göndermek, yollamak.*

Peyk-i zī-ṣıdḳumı ḳapuña revān eyledüm uş
Ger icāzet vire der-gāhuña der-bān-ı kerem *(K. 1/81). [revān eyledüm, -dü, -m]*

revān eyle-: *Akıtmak II ruhunu teslim etmek.*

İy dōst revān eyleyicek rūḥ-ı revānı
Min-ẕeylike lev fī-kefenī ṣāra kefānī *(G. 413/1). [revān eyleyicek, -y, -icek]*

revān it-: *Bağışlamak; vermek.*

Bu gice ḫᵛāb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/4). [revān itmek, -mek]*

revān ol-: *Akıp gitmek.*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy gibi
Baña vāḳiʿ olalı ol lāle-ʿiẕār ayruluġı *(G. 390/3). [revān olup, -up]*

revnaḳ: *Parlaklık, letafet.*

Revnaḳın bozdı ruḫlaruñ ḳamerüñ
Ḳıymetin ṣıdı leblerüñ şekerüñ *(G. 209/1). [revnaḳın, -ı, -n]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/6). [revnaḳı, -ı]*

revnaḳ bul-: *Canlılık kazanmak.*

Sāḳī berü vir baña bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ *(Mur. 3/6). [revnaḳ bula, -a]*

revnaḳ bul-: *Güzellik, parlaklık, tazelik elde etmek.*

Gül yüzüñsüz bulamaz revnaḳ şehā büstānumuz
Sen bile olmayıcaḳ bī-nūr olur eyvānumuz *(G. 151/1). [revnaḳ bulamaz, -a, -maz]*

revnaḳ vir-: *Güzellik, letafet, canlılık vermek.*

Eger göñlüñ dilerse berg-i zanbaḳ
Ruḫından vir göñül bāġına revnaḳ *(Mes. 1/70). [revnaḳ vir]*

revzen: *Pencere.*

Her gice revzenüñden aşaġa düşer ḳamer
Maḳṣūdı gün yüzüñe hemān bir neẕāredür *(G. 94/9). [revzenüñden, -üñ, -den]*

Rūşen olmaġa yüzüñ fikri ile hāne-i dil
İrişüp ġamzeñ oḳı her yañadan revzen açar *(G. 114/8). [revzen]*

Gel iy tīr-i müje dil ḫānesine
Naẕer revzenden atma içerü gir *(G. 124/12). [revzenden, -den]*

Ṭulūʿ itmedi ol meh revzenümden
Yoġ imiş iy dirīġā bizde ṭāliʿ *(G. 187/7). [revzenümden, -üm, -den]*

Her gice mihr-i ruḫuñ degdi diyü māh düşer
Revzenüñden aşaġa būse-i bālīnüñ içün *(G. 275/4). [revzenüñden, -üñ, -den]*

Dil ḳaçan görürdi bu zībā cemāli bī-ḥicāb
Ḥücre-i çeşmümde açmasaydı tīri revzene *(G. 361/16). [revzene, -e]*

revzen-i zer: *Altın pencere.*

Her ṣubḥ açar revzen-i zer mihr felekden
Ḥüsnüñ günini ḳılmaġa iy dōst temāşā *(G. 1/5). [revzen-i zer]*

reyḥān: *Fesleğen denilen güzel kokulu bir bitki.*

Ay yüzüñde deste-i gül yaştanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/3). [reyḥān]*

Lebüñ olmayıcaḳ laʿli n'iderem
Ṣaçuñ olmayıcaḳ reyḥān gerekmez *(G. 145/12). [reyḥān]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile cān virürsem
Ne reyḥānlar bite bu keʾs-i serde *(G. 343/10). [reyḥānlar, -lar]*

Sünbül-i ḫaṭṭuñ ġamından şöyle ḥayrān oldı kim
Bāġ-bānlar ṣu seperler gice reyḥān üstine *(G. 363/14). [reyḥān]*

Reyḥān ḫaṭuñı göreli bezm-i çemende āh
Ṣaldı benefşe başın aşaġa benüm bigi *(G. 412/7). [reyḥān]*

Ki zīrā zülf-i dil-ber virdi zīnet
Anuñ-çün buldı reyḥān böyle raġbet *(Mes. 1/80). [reyḥān]*

reyḥān: *Fesleğen denilen güzel kokulu bitki; hatt-ı reyhan, yazı çeşidi.*

Gül nüsḫasında göstere Yāḳūt şīvesin
Reyḥān ḫaṭuñ yazarsa lebüñde ġubār nesḫ *(G. 40/4). [reyḥān]*

reyḥān: *Fesleğen denilen güzel kokulu bir bitki II sevgilinin ayva tüyleri.*

Gözleri şehlā yüzi bedr ay ḳaşları hilāl
Zülf[i] misk ü ʿanber ü nesrīnleri reyhāndur *(K. 8/20). [reyhāndur, -dur]*

reyḥān: *Daha çok kitap sanatlarında kullanılan, muhakkak yazı karakterinde ve nesih kalınlığında bir hat üslubu.*

Šüls ḫaṭṭı ki lebi kūşesine yazdı riḳāʿ
İtdi tevḳīʿ u muḥaḳḳaḳ ile reyhānı nesḫ *(Mua. 179/2). [reyhānı, -ı]*

reyḥān ü lāle: *Reyhan ve lale.*

Şaḳāyıḳ żeymerān reyḥān ü lāle
Semen nesrīne sünbülden ḥavāle *(Mes. 1/31). [reyḥān ü lāle]*

reyḥān ü nesrīn: *Reyhan ve nesrin çiçekleri.*

Bile reyḥān ü nesrīn daḫı nerges
Ḳaranfül yāsemen zanbaḳ hemīn bes *(Mes. 1/27). [reyḥān ü nesrīn]*

reyḥān-ı kerem: *Kerem, cömertlik reyhanı.*

Cān meşāmına irer būy-ı ḥayāt-ı ebedī
Bāġ-ı ḫilḳatde bitelden berü reyḥān-ı kerem *(K. 1/22). [reyḥān-ı kerem]*

rezm: *Kavga, savaş, cenk.*

Tīrine perr-i çarḫ ne itdüm ki rezmine
Dil pāre pāre daḫı belürmez cerāḥeti *(Terk. 3/93). [rezmine, -i, -n, -e]*

riʿāyet ḳıl-: *Gözetmek, saklamak, korumak, muhafaza etmek.*

Beni gördükçe dil-ber yüz çevirür
Ḳılur aġyārı her laḥẓa riʿāyet *(G. 24/6). [riʿāyet ḳılur, -ur]*

ridā: *Örtü, şal.*

Ümmet şefāʿatine boyun ṭutdı bī-ḥilāf
Maḥşer güninde faż[ı] ridāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/20). [ridāsı, -sı]*

rifʿat: *Yücelik, ululuk; şeref, izzet; makam.*

Bir pāye-durur rifʿatüñe çarḫ-ı muṭabbaḳ
Kim ḥalḳa-durur işigüñe ʿurve-i vüsḳā *(K. 5/147). [rifʿatüñe, -üñ, -e]*

Rifʿat degül mi ʿizzet-i kevneyn cāh oḳur
Rifʿatde pāy-i pāyesi cāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/249). [rifʿat]*

Rifʿat degül mi ʿizzet-i kevneyn cāh oḳur
Rifʿatde pāy-i pāyesi cāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/250). [rifʿatde, -de]*

rifʿat bul-: *Yüksek, yüce olmak.*

İy güneş rifʿat bulup ḥüsnüñe maġrūr olmaġıl
Kim seni eyler ḫacil bir āftābum var benüm *(G. 249/5). [rıfʿat bulup, -up]*

rīg: *Hem son satırdaki mürekkebi kurutmak hem de belgeye süs vermek için henüz ıslak mürekkebin üzerine serpilen, kum ve kül ile imal edilen, parlak bir görüntü kazanması için altın kırıntıları ve elmas tozları da serpildiği bilinen mücevherli bir toz.*

Ḳo yüzüm ṭopraġı zer sürsün berāt-ı ḥüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḥācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/6). [rīg]*

rīḥ-i şimāl: *Kuzey rüzgârı.*

Ḥükmüñ ile gerdiş ider ʿālemi bād-ı ṣabā
Emrüñ ile dāyimā cünbiş ider rīḥ-i şimāl *(K. 3/28). [rīḥ-i şimāl]*

riḥlet it-: *Ahirete göç etmek, ölmek.*

Maʿnīde riḥlet itdi fenādan beḳāya ol
Bāḳī-durur hemīşe ḥayātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/41). [riḥlet itdi, -di]*

riḳaʿ: *Süratli ve kolay yazma ihtiyacından doğmuş olan, günlük hayatta ve devlet dairelerinde yaygın olarak kullanılan, Osmanlıların geliştirdiği divanî karakterinde bir yazı çeşidi.*

S̱üls̱ ü muḥaḳḳaḳ ile riḳāʿ iy perī-ṣıfat
Ḫaddüñ ṣaḥīfesinde olur āşikār nesḫ *(G. 39/3). [riḳāʿ]*

Šüls ḫaṭṭı ki lebi kūşesine yazdı riḳāʿ
İtdi tevḳīʿ u muḥaḳḳaḳ ile reyhānı nesḫ *(Mua. 179/1). [riḳāʿ]*

riḳāʿ u s̱üls̱ ü tevḳīʿ ol-: *Rika, sülüs ve tevkî yazısı olmak.*

Ḫaṭ-ı reyḥānuñuñ nesḫi muḥaḳḳaḳ
Riḳāʿ u s̱üls̱ ü tevḳīʿ oldı elḥaḳ *(G. 205/2). [riḳāʿ u s̱üls̱ ü tevḳīʿ oldı]*

Rīm: *Roma.*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/27). [rim]*

Sözine Rim Papa olmadı ḳā'il iki cānibden
Alaylar düzdiler oğraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ *(K. 9/33). [rim]*

rind ol-: *Zahiren kendini dünya zevklerine kaptırmış görünerek riya kirinden arınmayı hedefleyen olmak.*

Cihān rindi olupdur Cem ki her dem
Gözi gönli şarāb ile püserde *(G. 343/17). [rindi olupdur, -up, -dur]*

rīş: *Yara, yaralı.*

Birinüñ lü'lü'-i lālāsı içün dil rīş-dür
Birinüñ yāḳūtı yanında güher seng-i meder *(G. 138/33). [rīş-dür, -dür]*

risāle: *Kitap.*

Ṭūmāra-i benefşe ḫaṭuñ dercine raḳam
Ḥüsnüñ risālesine gülüñ defteri varaḳ *(G. 206/8). [risālesine, -si, -n, -e]*

Ḫaṭuñ risālesini eylese müṭāla'a Cem
Ḥarīm-i ḥücre-i dilde ruḫuñ aṣar ḳandīl *(G. 244/17). [risālesini, -si, -ni]*

Telḫīṣ-i vaṣfı şerḥ[i] muṭavvel risāledür
Olmaz bu muḫtaṣarla beyānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/231). [risāledür, -dür]*

risāle: *Kitap II güzellik kitabı.*

Ḥüsni risālesine mehi maṣdar idinür
Zülfin ḳaçan ki mihr-i ruḫı üzre ṭaġıdur *(G. 126/5). [risālesine, -s, -i, -n, -e]*

risāle: *Küçük defter II sevgilinin küçük bir deftere benzeyen ayva tüyleri.*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/1). [risālesine, -si, -n, -e]*

risāle-i ḥüsn: *Güzellik risalesi.*

Görüp risāle-i ḥüsnüñi şemse oldı ḳamer
Kitābe-i zer olalıdan ol kitāba güneş *(G. 174/7). [risāle-i ḥüsnüñi, -üñ, -i]*

rīsmān: *İp, halat, urgan II sevgilinin saçı.*

Ser-i zülfüñde gel aşma raḳībi
Ki ol ol rīsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/10). [rīsmān]*

Dil zenaḫ-dān çāhına düşdi ki ḳılmaġa ḫalāṣ
Rīsmān ṣaldı mu'anber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/4). [rīsmān]*

Dil işigüñde zülfüñe dīvāne olalı
Ger rīsmānı görür ise āsmān ṣanur *(G. 95/6). [rīsmānı, -ı]*

Tīrüñe sīnem nişān olmaġa ḳurbān olduġum
Ḳaşlaruñ yayına zülfüñ rīsmānı ṭaḳdı zih *(G. 348/8). [rīsmānı, -ı]*

Gör nice aṣdı zülf ruḫuñ bezm-i ḥüsnüñe
Ḳandīl-i māhı müşki siyeh rīsmān ile *(G. 355/10). [rīsmān]*

Cem göñlinüñ ḥarīmine zülf ü ruḫuñla gel
Ḳandīl-i māh[ı] müşk[i] siyeh rīsmāna aṣ *(G. 179/10). [rīsmāna, -a]*

rīsmān it-: *İp yapmak, ip olarak kullanmak.*

Ten ḳıla döndi mūy-miyānuñ ḫayāline
Eşküm dürini dizmek içün rīsmān idüñ *(G. 221/4). [rīsmān idüñ, -üñ]*

rīsmān-ı müşk: *Miskli ip.*

Ḳaşuñ olalı ḥüsnüñ içün sāye-bān-ı müşk
Zülfüñ kemendi ṭaḳdı aña rīsmān-ı müşk *(G. 217/2). [rīsmān-ı müşk]*

rīsmān-ı şemʿ: *Mumun ipi, fitili.*

Aşılmış iken odlara yaḳmaḳ revā degül
Düşdi zemīne çün kesilüp rīsmān-ı şemʿ *(G. 190/18). [rīsmān-ı şemʿ]*

rişte: *İp, bağ.*

Cān riştesini şemʿ-i ruḫuñ nārı ile yaḳ
Uyar çerāġumı ki çerāġuñ uyara Ḥaḳ *(G. 206/1). [riştesini, -si, -n, -i]*

Şarmazlar idi destesine rişte hemīşe
Sünbül ṣaçuñuñ olmasa ṭutsaġı benefşe *(G. 344/9). [rişte]*

İy meh ne yirde ḳurar iseñ sāye-bān-ı ḥüsn
Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb ola *(G. 369/4). [riştesi, -si]*

Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb olur
Her ḳanda ḳorlar ise ḫıyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/149). [riştesi, -si]*

Cān riştesini kesme ki ḥabli'l-metīn ṣunar
Ṣaḥrā-yı dīnde çetri ṭınābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/137). [riştesini, -(s)i, -(n)i]*

rişte-i cān-ı cem: *Cem'in can ipi, can damarı.*

Rişte-i cān-ı Cemi bükdi maḥabbet eli kim
Nāzdan tā dike ol ḳadd-i ḫırāmāna ḳabā *(G. 7/13). [rişte-i cān-ı cemi, -i]*

rişte-i ʿömür: *Ömür ipi.*

Rişte-i ʿömrüm dükendi gerçi nāzuñdan senüñ
Ḳılca eylük görmedüm zülf-i derāzuñdan senüñ *(G. 216/1). [rişte-i ʿömrüm, -üm]*

rivāyet ḳıl-: *Anlatmak, bahsetmek.*

Dil-berüñ mey-gūn lebinden meclis-i ʿuşşāḳda
İy göñül ḳan aġlayup ḳılsañ rivāyet ḫōş-durur *(G. 74/8). [rivāyet ḳılsañ, -sa, -ñ]*

rivāyet ol-: *Haber nakletmek, edilmek.*

Şeker tengi olupdur ġarḳa-i āb
Şeker laʿlinden olalı rivāyet *(G. 24/8). [rivāyet olalı, -alı]*

riyā: *İki yüzlülük, gösteriş yapma.*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/6). [riyā]*

rıżā: *Allah'ın rızası.*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercīse ḳılup eyledüñ nīgū ḫıṣāl *(K. 3/37). [rıżāñ, -ñ]*

rıżā vir-: *Razı olmak, izin vermek.*

Bir nefes dūr olmaġa senden rıżā virmez göñül
Ger ola mülk-i cihānda senden ayru pādişāh *(G. 327/7). [rıżā virmez, -mez]*

Biz dil-āşüfte zülfüñe şanemā
Düşeli virmişüz belāya rıżā *(Mua. 172/2). [rıżā virmişüz, -miş, -iz]*

rizan: *Dökülen, akan.*

Yidi yılluḳ ḳaynamış ṣāfī ḫum u laʿlīn şarāb
Sākī-i sīm-sāḳ elinden her ṭaraf rīzāndur *(K. 8/64). [rīzāndur, -dür]*

rıżāsı ol-: *Rızası olmak.*

Ḫalḳ olmaz idi ʿālem ü ādem felek melek
Ger olmasaydı anda rıżāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/4). [rıżāsı olmasaydı, -ma, -sa, -y, -dı]*

rızḳ: *Allah tarafından herkese takdir edilen nimet.*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʾāl *(K. 3/18). [rızḳın, -ı, -n]*

rızḳ vir-: Allah'ın herkese takdir ettiği nimeti vermesi.

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʾāl *(K. 3/18). [rızḳın virürsin, -ür, -sin]*

Rodos: *Ege Denizi'nde ada, On iki adaların en büyüğü.*

Rodos ʿazmini şanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḫaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/1). [rodos]*

Çü furṣat bulmayup Mışr özleyüp Rodosa varıldı
Ġarażla yazmaġın Balyos kitāb-ı dil-fırīb ancaḳ *(K. 9/11). [rodosa, -a]*

Belāya mübtelā olduḳ Rodosun ḥīlesin añma
Bu derde çāre bulmaz Īsevīden biñ ṭabīb ancaḳ *(K. 9/15). [rodosun, -un]*

rū: *Yüz.*

Āftāb-ı ṭalʿatuñdan māh-ı tābān rū ṭutar
Çīn-i zülfüñden Ḫoten de nāfe-i āhū ṭutar *(G. 139/1). [rū]*

Bu şekl-i ḫūbdan gel rū nihān it
Velī ʿuşşāḳuña yine ʿıyān it *(Mua. 157/1). [rū]*

rū-be-rū ol-: *Yüz yüze olmak.*

Ruḫum rengini ʿarż itdüm muḳābil ṭurmayub didi
Bilürsin rū-be-rū olmaz ruḫ ile şāh-ı bī-ḥāyil *(Müf. 17/2). [rū-be-rū olmaz, -maz]*

rūḫ: *Sevgilinin yanağı.*

Ne gülde bulınur rengi ruḫınuñ
Ne ḳaddi gibi olur serv-i raʿnā *(G. 11/9). [ruḫınuñ, -ı, -n, -uñ]*

Bāġ-ı ḥüsnüñde leṭāfet güli açılsa n'ola
Āşikār itdi ruḫuñ luṭfını āşār-ı ḳadeḥ *(G. 36/6). [ruḫuñ, -uñ]*

Rengīn ruḫında ḫaṭṭ-ı ġubārını dir gören
Gül yapraġında böyle ʿaceb kim yazar nesḫ *(G. 40/5). [ruḫında, -ı, -n, -da]*

Zülf-i şeb-dīzüñ görüp iy Ḫüsrev-i şīrīn-dehen
Yaşlarum rengi ruḫuñ ʿaksi ile gül-gün olur *(G. 81/14). [ruḫuñ, -uñ]*

Nice şerḥ eyleyeyin ruḫlaruñuñ vaṣfını kim
Şemʿ bigi dehenüm içre zebān oda yanar *(G. 90/5). [ruḫlaruñuñ, -lar, -uñ, -uñ]*

Şol iki ruḫ ki ḫorşīd-i cihāndur
İki gündür ki gözümden nihāndur *(G. 113/1). [ruḫ]*

Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña bend oldı ruḫuñdan
Dil çāh-ı zenaḫ-dānuña düşmezse ʿacebdür *(G. 128/3). [ruḫuñdan, -uñ, -dan]*

Göñlüñde şaḳla didi ruḫum sırrını didüm
Fānūs şīşede ḳaçan olur nihān şemʿ *(G. 190/27). [ruḫum, -um]*

İy ṣanem lāle ruḫuñ luṭfı gül-i ḥamrāda yoḳ
Ḫāleti lüʾlüʾ dişüñüñ lüʾlüʾ-i lālāda yoḳ *(G. 208/1). [ruḫuñ, -uñ]*

Ruḫlaruñ odında zülfüñ ʿūd imiş ʿanber ḫaṭuñ
Bezm-i ḥüsnüñde anuñ-çün gezdürür micmer ḫaṭuñ *(G. 226/1). [ruḫlaruñ, -lar, -uñ]*

Ruḫuñda şol ki ser-i zülfüñe uzadur el
Çeker bu devr-i ḳamerde hemīşe ṭūl-i emel *(G. 241/1). [ruḫuñda, -uñ, -da]*

Ruḫuñla zülfüñ añılduḳça olsa n'ola nizāʿ
Añılsa devr ü teselsül olur arada cedel *(G. 241/5). [ruḫuñla, -uñ, -la]*

Ḫaṭuñ risālesini eylese müṭālaʿa Cem
Ḫarīm-i ḥücre-i dilde ruḫuñ aşar ḳandīl *(G. 244/18). [ruḫuñ, -uñ]*

Muʿayyen olmaḳ içün menzil-i maḳām-ı cemāl
Ruḫuñ nihāl-i ḳadüñ üstine yaḳar ḳandīl *(G. 244/14). [ruḫuñ, -uñ]*

Yazarken ruḫlaruñ vaṣfında nāme
Elümden ḫāme düşdi yana yazdum *(G. 265/19). [ruḫlaruñ, -lar, -uñ]*

Nār ü nūra ʿārızı nūrın nice teşbīh idem
Kim bulınmaz ruḫlarınuñ nārı nūr ü nārda *(G. 346/8). [ruḫlarınuñ, -lar, -ı, -n, -un]*

rūḫ: *Yanak II kale (satranç terimi).*

Ruḫı devrinde ne var kec-rev ise beydaḳ-ı ḫāl
Ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyledi itse n'ola ferzāneluġı *(G. 411/7). [ruḫı, -ı]*

rūḫ: *Hayat cevheri, can.*

Rūḥuñ şifāsı lafẓ-ı tabībi Muḥammedüñ
ʿAḳluñ ṣafāsı ṭiynet-i ṭıbbi Muḥammedüñ *(Terk. 1/99). [rūḥuñ, -uñ]*

Dāyim maḳāmı Ravża-i Dārü's-selām olur
Her ḳanḳı rūḥa irse selāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/156). [rūḥa, -a]*

Ṭoldı meşām-ı cāna nesīmi Muḥammedüñ
Feyż irdi rūḥa luṭf-ı ʿamīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/166). [rūḥa, -a]*

Dehānuñda leb-i cān-baḫ[ş]uñı rūḥum odur dirdüm
Eger kūy-i ʿademde itmiş olsa menzilin ʿĪsā *(G. 10/7). [rūḥum, -um]*

Yüz biñ yıl öñdin olmadın ervāḥ-ı kāyināt
Ḫalḳ olmış idi rūḥı miṯāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/58). [rūḥı, -ı]*

rūḫ: *Yanak; yüz.*

Ḳılmaġa bezm-i cānı nūrānī
Niçün ol ruḫları ḳamer gelmez *(G. 147/12). [ruḫları, -ları]*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/1). [ruḫuñda, -uñ, -da]*

Ruḫları şevḳi ile ṣun bāde
Sāḳiyā ṣoḥbet-i ṣabūḥ olsun *(G. 282/5). [ruḫları, -ları]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/1). [ruḫları, -ları]*

Ḫāme şerḥ eyleyemez ruḫları gül-gūnluġını
Nitekim gözlerümüñ ḥālet-i pür-ḫūnluġını *(G. 421/1). [ruḫları, -ları]*

Ruḫları rengīn lebi mey-gūn ü ʿanber beñleri
Laʿlinüñ bir ḳaṭresi biñ çeşme-i ḥayvāndur *(K. 8/17). [ruḫları, -ları]*

Leblerüñ naṣrun min-allāh oḳıyaldan iy ḥabīb
Bulınur ʿaksi ruḫuñda ḥāṣıl-ı fetḥun ḳarīb *(Mua. 161/2). [ruḫuñda, -uñ, -da]*

Gül ruḫlaruñuñ yādına bu dīde-i ḫūnīn
Ḳanlu yaşını aġlasa Ceyḥūn ider iy dōst *(G. 20/7). [ruḫlaruñuñ, -lar, -uñ, -uñ]*

Āyet-i ḥüsnedür ruḫuñ tefsīr
Maḫzen-i ʿışḳadur ġamuñ miftāḥ *(G. 35/11). [ruḫuñ, -uñ]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh şāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/10). [ruḫ]*

Gül-şen-i ruḫ-sāruñı seyr itmege ḫāl-i siyeh
Nice Hindū-beççedür kim virür aña rāh ruḫ *(G. 41/8). [ruḫ]*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/3). [ruḫlaruñ, -lar, -uñ]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh ṣāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/9). [ruḫuñ, -uñ]*

Şīrīn lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerdedür
Nāzük ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerdedür *(G. 64/2). [ruḫuñ, -uñ]*

Görüp Kevṣer lebüñ cennet ruḫuñda
Kim ola çeşme-i ḥayvānı ister *(G. 73/5). [ruḫuñda, -uñ, -da]*

Cem olup bülbül-i şūrīde ruḫuñ güllerine
Ḳanda bir ġonce görürse yaḳasın çāk eyler *(G. 117/13). [ruḫuñ, -uñ]*

Ṣol laʿl-i şeker-bār ruḫuñ bāġ-çesinde
Cennetde yitişmiş ṣanasın tāze ruṭabdur *(G. 128/9). [ruḫuñ, -uñ]*

Ne deñlü daʿvī-i ḥüsn eyler ise mihr ile māh
Ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerde bulınmaz *(G. 143/4). [ruḫuñ, -uñ]*

Ruḫı devrinde n'ola uyḫu ḥarām olsa Ceme
Mevsim-i gül olıcaḳ mürġ-ı ḫōş-elḥān uyumaz *(G. 159/17). [ruḫı, -ı]*

Bulınmaġa dil-i dīvānede ruḫuñ genci
Ḫaṭuñ ḫayāli yazar üstine ṭılısm-ı ḫavāṣ *(G. 177/11). [ruḫuñ, -uñ]*

Ġazel-i ḥüsnüñe ruḫuñ maṭlaʿ
Ḫūbluḳ beytine lebüñ mıṣraʿ *(G. 188/1). [ruḫuñ, -uñ]*

Mihr-i ḥüsnüñ görmeyince gitmesün dilden ruḫuñ
Kim ḥarīm-i Kaʿbede tā ṣubḥa dek yanar çerāġ *(G. 194/5). [ruḫuñ, -uñ]*

Revnaḳın bozdı ruḫlaruñ ḳamerüñ
Ḳıymetin ṣıdı leblerüñ şekerüñ *(G. 209/1). [ruḫlaruñ, -lar, -uñ]*

Dāġ-ı ġamla lāle bigi baġrumı ḫūn eyledüñ
Ḳanlu yaşumla ruḫum rengini gül-gūn eyledüñ *(G. 211/2). [ruḫum, -um]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/2). [ruḫuñ, -uñ]*

Gözümde ruḫları naḳşı maḳām ider ṣanasın
Mıṣırda Nīl kenārında dizdiler ḳandīl *(G. 244/5). [ruḫları, -lar, -ı]*

Sāde düşmiş ḫālden yārüñ ruḫı kāşānesi
İy dil-i bīçāre kimdür bī-meges ḫʷāb isteyen *(G. 307/11). [ruḫı, -ı]*

ʿĀşıḳ ki ruḫuñ şevḳine cān eyleye teslīm
Anuñ kefeni berg-i gül ü yāsemen olsun *(G. 311/7). [ruḫuñ, -uñ]*

İy ruḫları gül gül-şene geldügüñ işitmiş
Müşk ile buḫūr eyledi yollāre benefşe *(G. 319/9). [ruḫları, -lar, -ı]*

Her geh ki göre zülfüñi gül-gūn ruḫuñ üzre
Ḳulluġa ḳabūl it diyü yalvāre benefşe *(G. 319/11). [ruḫuñ, -uñ]*

Gül ruḫlaruñuñ vaṣfı-durur iy şeh-i ʿālem
Her laḥẓa giden ġulġule bülbül arasında *(G. 323/5). [ruḫlaruñuñ, -lar, -uñ, -uñ]*

Dişüñ vaṣfın işitse āb ola dür
Ḫacildür ruḫlaruñdan verd ü lāle *(G. 333/12). [ruḫlaruñdan, -lar, -un, -dan]*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/17). [ruhı, -ı]*

Gül ruḫlaruñuñ ʿarż ideli bāġı benefşe
Bir deste-i güldür ki ola baġı benefşe *(G. 344/1). [ruḫlaruñuñ, -lar, -uñ, -uñ]*

Gör nice aṣdı zülf ruḫuñ bezm-i ḥüsnüñe
Ḳandīl-i māhı müşki siyeh rīsmān ile *(G. 355/9). [ruḫuñ, -uñ]*

Devr eyleyeli ḥalḳa-i zülfeyni ruḫında
Devrān daḫı reşk eyledi devrānuña şāne *(G. 359/5). [ruḫında, -ı, -n, -da]*

Gördügümce beñlerüni ruḫlaruñ üzre senüñ
Ṣanuram kim gül direr gül-şende Hindūlar bigi *(G. 384/7). [ruḫlaruñ, -lar, -uñ]*

Dil gördi ruḫuñ āteşini cāndan uṣandı
Bu oda yanası yine odlāre mi yandı *(G. 398/1). [ruḫuñ, -uñ]*

Ḳaşuñ zülfüñ sipāhına ruḫuñ şāh-āne ḥükm eyler
Gelür āḫir ḫaṭuñ ġālib çün olmışdur sipāh egri *(G. 403/3). [ruḫuñ, -uñ]*

Ruḫlaruñ naḳşına teşbīh itmege ḫālüñ şehi
Şemse ḳılmış sāye-bān-ı zülfüñe mihr ü mehi *(G. 410/1). [ruḫlaruñ, -lar, -uñ]*

Ḫaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḫı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/14). [ruḫı, -ı]*

Her sebzede bitmiş ḫaṭ-ı dil-ber bigi sūsen
Her bāġda var ruḫları gibi gül-i raʿnā *(K. 5/40). [ruḫları, -ı, -lar]*

Gözleri cādū-yı Mıṣrī ḳaşları mekkār-ı Hind
Ruḫları ter-ġonce-i gül-zār-ı ḫuld-istāndur *(K. 8/46). [ruḫları, -lar, -ı]*

Eger dāyim dilerseñ żeymerānı
Ruḫı yādına it yaşuñı ḳanı *(Mes. 1/90). [ruḫı, -ı]*

Eger göñlüñ dilerse berg-i zanbaḳ
Ruḫından vir göñül bāġına revnaḳ *(Mes. 1/70). [ruḫından, -ı, -ñ, -dan]*

Ki zīrā ruḫlarıdur mihr-i enver
Ruḫ-ı dil-berden umar żeymerān fer *(Mes. 1/91). [ruḫlarıdur, -lar, -ı, -dur, -]*

Zülfüñe baş ḳoşaldan iy ruḫ[ı] al
Ġamzeñi gözle kim ne eyler āl *(Mua. 153/1). [ruḫ[ı], -ı]*

Dil yoḳ semende kim ruḫuñ āşüfte ḳılmamış
Sünbül mi var ki zülfüñe āşüfte olmamış *(Mua. 198/1). [ruḫuñ, -uñ]*

İy ʿārıżı gül zülfi benefşe ruḫı lāle
Şol nergis-i mestüñi bańa ḳılma ḥavāle *(Müf. 1/1). [ruḫı, -ı]*

ʿIşḳuña düşeliden iy ruḫı bed-rāy göñül
Oldı derd ü ġam ile ʿāleme rüsvāy göñül *(Mur. 1/1). [ruḫı, -ı]*

Ruḫları gül zülfi sünbül lebleri mül sākīler
Şalınup seyr eylesün meclisde raḳṣ ursun felek *(Terk. 2/63). [ruḫları, -lar, -ı]*

Gün yüzüñ irse ḳalmaz aya vücūd
Ki ruḫuñ oldı mā-hüve'l-maḳṣūd *(G. 47/2). [ruḫuñ, -uñ]*

Ruḫuñ ḫʷān-ı cemālüñ süfresinden
Felekde ḳurṣ-ı māha nān bağışlar *(G. 59/9). [ruḫuñ, -uñ]*

Raḳīb olmaz ruḫum rengine māyil
Eşekdür zaʿferān ḳadrini bilmez *(G. 156/3). [ruḫum, -um]*

Ḫurrem ruḫuñ hevāsı ile nev-bahār-ı ʿışḳ
Tāze ḫaṭuñ ṣafāsı ile sebze-zār-ı ʿışḳ *(G. 198/1). [ruḫuñ, -uñ]*

Ruḫum rengini ʿarż itdüm muḳābil ṭurmayub didi
Bilürsin rū-be-rū olmaz ruḫ ile şāh-ı bī-ḫāyil *(Müf. 17/2). [ruḫ]*

Ruḫum rengini ʿarż itdüm muḳābil ṭurmayub didi
Bilürsin rū-be-rū olmaz ruḫ ile şāh-ı bī-ḫāyil *(Müf. 17/1). [ruḫum, -um]*

rūḫ: *Satranç oyununda kale denen taş.*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/4). [ruḫ]*

Şāh iken cān naṭʿ-ı dilden ṭarḥ olur ferzīn-vār
Beydaḳ-ı ḫālüñ dise ḥüsnüñ yüzinden şāh ruḫ *(G. 41/6). [ruḫ]*

ruḫ ol-: *Yüz, çehre olmak.*

Eyleyelden gün gibi ʿarż-ı cemāl ol māh-ruḫ
Ol safā ile bu naṭʿ-ı ḥüsne oldı māh ruḫ *(G. 41/2). [ruḫ oldı, -dı]*

ruḫ u zülf: *Yüz/yanak ve saç.*

Ruḫ u zülfi ḫayāli geçdi gözden
Bir ay geçdi giceye yoḳ nihāyet *(G. 24/3). [ruḫ u zülfi, -i]*

Añduḳça ruḫ u zülfini dir devr-i ḳamerde
İy Cem heves-i ʿömr-i derāz itme iñende *(G. 354/9). [ruḫ u zülfini, -i, -n, -i]*

Şādam ruḫ u zülfüñ ġamı tenhā bańa olmaz
Zīrā ḳara gün il ile olur dügün iy dōst *(G. 28/3). [ruḫ u zülfüñ, -üñ]*

Ruḫ u zülfüñ dil ü cān micmerinde
Birisi ʿūd olupdur biri āteş *(G. 170/5). [ruḫ u zülfüñ, -üñ]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından şöyle bil kim
Yanaram şemʿ-veş her ṣubḥ ile şām *(G. 260/3). [ruḫ u zülfüñ, -üñ]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından Cem hemīşe
Ḳılur āh ü fiġān şām ü seḥerde *(G. 336/9). [ruḫ u zülfüñ, -üñ]*

Şeb ü rūz olmaya bu ayda taḳrīr
Ruḫ u zülfüñden eylersem ḥikāyet *(G. 24/18). [ruḫ u zülfüñden, -üñ, -den]*

ruḫ-ı dil-ber: *Sevgilinin yüzü/ yanağı.*

Ki zīrā ruḫlarıdur mihr-i enver
Ruḫ-ı dil-berden umar żeymerān fer *(Mes. 1/92). [ruḫ-ı dil-berden, -den]*

ruḫ-ı dil-dār: *Sevgilinin yüzü/ yanağı.*

Dir gören bu zülf-i müşkīni ruḫ-ı dil-dārda
Ḫōş dükān-ı müşk açılmış kūşe-i gül-zārda *(G. 346/1). [ruḫ-ı dil-dārda, -da]*

ruḫ-ı gül-gūn: *(Sevgilinin) gül renkli yanağı.*

Ruḫ-ı gül-gūnına ol Ḫüsrev-i şīrīn-lebi gör
Zülf-i şeb-dīzini cān aşmaġa fitrāk eyler *(G. 117/5). [ruḫ-ı gül-gūnına, -ı, -n, -a]*

Ruḫ-ı gül-gūnuñ alaldan berü ḥüsn öñdülini
Devr ḥüsnüñde şehā ḥulle-i sündüs çulıdur *(G. 111/11). [ruḫ-ı gül-gūnuñ, -uñ]*

ruḫ-ı gül-gūn: *(Sevgilinin) gül renkli yanağı II Hüsrev ü Şirin mesnevisindeki Gülgûn adlı at.*

Cān-ı şīrīn virmişem Ferhād gibi Ḫüsrevā
Şol ruḫ-ı gül-gūnuñ ile kākül-i şeb-dīzüñe *(G. 320/4). [ruḫ-ı gül-gūnuñ, -uñ]*

rūḥ-ı revān: *Akıp giden ruh II sevgili.*

Kimsin iy ruḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni *(G. 387/1). [ruḥ-ı revān]*

Tā görelden zülfüñi iy rūḥ-ı revān
Ṭālib oldı sāye-i zülfüñe cān *(Mua. 294/1). [rūḥ-ı revān]*

rūḥ-ı revān: *Akıp giden ruh II can.*

İy dōst revān eyleyicek rūḥ-ı revānı
Min-ẕeylike lev fī-kefenī ṣāra kefānī *(G. 413/1). [rūḥ-ı revānı, -ı]*

ruḫ-ı verd: *Gül gibi yanak.*

Birinüñ zīnet ruḫ-ı verdinden alur bāġ-ı ḥüsn
Birinüñ cüllāb-ı laʿlinden alur leẕẕet şeker *(G. 138/19). [ruḫ-ı verdinden, -i, -n, -den]*

ruḫ-ı yār: *Sevgilinin yüzü.*

Eger nesrīn dilerse ḫāṭıruñ var
Saña nesrīn yiter dāyim ruḫ-ı yār *(Mes. 1/82). [ruḫ-ı yār]*

ʿAks-i ser-i zülf-i yār-i dil-ber
Virmiş ruḫ-ı yāre ḫayli zīver *(Mua. 273/2). [ruḫ-ı yāre, -e]*

ruḫ-ı zībā: *Güzel yüz.*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/24). [ruḫ-ı zībā]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/12). [ruḫ-ı zībā]*

Ne ḥalāvetdür bu kim şol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/16). [ruḫ-ı zībāda, -da]*

ʿĀlemde sürer ẕevḳ ile ol ʿışḳ ṣafāsın
Her kim ki göñül ol ruḫ-ı zībāya düşürdi *(G. 371/8). [ruḫ-ı zībāya, -y, -a]*

ruḫ-sār: *Yanak; yüz.*

Lāle ruḫ-sāruñ añup aḳduḳça gözden ḫūn-ı dil
Ḳan olası gözlerüm ʿālem yüzin rengīn ider *(G. 58/9). [ruḫ-sāruñ, -(u)ñ]*

Ḳamer alnuñ güneş ruḫ-sāruñ üzre
Görenler didi kim nūrun ʿalā nūr *(G. 77/3). [ruḫ-sāruñ, -uñ]*

Lebüñ ṣafāsına ruḫ-sāruñ āteşinde göñül
Nemek ṣafāsı ile raḳṣ ider kebāb ola mı *(G. 401/5). [ruḫ-sāruñ, -uñ]*

ruḫṣat ol-: *İzin, müsaade vermek.*

Didüm ayaġuñ öpmege ruḫṣat olur mı hīç
Gül gibi güldi didi ki iyyāke ve'r-ruḫaṣ *(G. 179/5). [ruḫṣat olur, -ur]*

rükūʿ u hem sücūd it-: *Rükû ve aynı zamanda secde etmek.*

Elif ḳaddüñ görüp cānā rükūʿ [u] hem sücūd itdi
Anun-çün bī-ḥad ol arada miskīn bunca sūd itdi *(Mua. 170/1). [rükūʿ [u] hem sücūd itdi, -di]*

rūm: *Anadolu.*

Ṭaġıdur zülf-i zirih-pūşını ḫüsninde ḥabīb
Yoḳsa Çīn māliki Rūm üstine leşker mi çeker *(G. 112/4). [rūm]*

Gūyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy ṣanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir kūşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/4). [rūm]*

ʿĀrıżuñ üzre göricek ḫüsn ü luṭf ile direm
Rūma çekmişdür Ḥabeşden yine leşkerler ḫaṭuñ *(G. 215/6). [rūma, -a]*

ʿArż it ṣaçuñı Rūm diyārı Ḫoten olsun
Dendānuñı keşf eyle ki ʿālem ʿAden olsun *(G. 311/1). [rūm]*

Eşk-i çeşmüm saña dīnār ile dirhemler olur
Rūmı seyr eyle ʿArabdan gidelüm gel ʿAceme *(G. 365/12). [rūmı, -ı]*

Ṣıġınup Ḥaḳḳa Ṣāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük
Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ *(K. 9/9). [rūma, -a]*

rumūz: *Remizler, işaretler, manası gizli olan sözler.*

Rāz-ı dehānuñuñ dil ü cāndan rümūzını
Diḳḳatle bilmedüm anı sırr-ı nihān imiş *(G. 166/11). [rümūzını, -ı, -n, -ı]*

rūşen: *Aşikar, meydanda.*

Maḥabbet-i ebedī sermedīde rūşendür
Senüñle anuñ içün ʿışḳ işi müzeyyendür *(Mua. 115/1). [rūşendür, -dür]*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/11). [rūşendür, -dur]*

rūşen eyle-: *Aydınlatmak.*

Hecrüñ şebini vaṣl ile çün rūşen eylemez
Yanmaḳ o dilde şemʿ-i maḥabbet ne fāyide *(G. 328/7). [rūşen eylemez, -mez]*

rūşen it-: *Aydınlatmak.*

Yā Rab ʿināyet eyle ki türbem türābını
Nūr ile rūşen ide mezārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/258). [rūşen ide, -e]*

Bir kez öñinde şevḳ ile yanup yaḳılmaġa
Cān atup oda rūşen ider her mekān[ı] şemʿ *(G. 190/38). [rūşen ider, -er]*

rūşen ḳıl-: *Meydana çıkarmak.*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Rūşen ḳılur bir ārede leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 183/8). [rūşen ḳılur, -ur]*

rūşen ol-: *Aydınlanmak, nurlanmak.*

Rūşen olmaġa yüzüñ fikri ile hāne-i dil
İrişüp ġamzeñ oḳı her yañadan revzen açar *(G. 114/7). [rūşen olmaġa, -maġ, -a]*

Dil ʿışḳ odına yanduġı rūşen olup-durur
Pervāne olalı arada tercemān-ı şemʿ *(G. 190/39). [rūşen olup-durur, -up, -durur]*

rūşen ol-: *Aydınlanmak, nurlanmak; açığa çıkmak, görünür olmak.*

Beñlerüñ laʿl-i lebüñde senüñ iy piste-dehen
Noḳṭalardur ki ḳonur rūşen ola diyü şeker *(G. 114/6). [rūşen ola, -a]*

Gün gibi rūşen olmaġa iʿcāz-ı Muṣṭafā
Şaḳḳ itdi bedri şekl-i hilāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/55). [rūşen olmaġa, -maġ, -a]*

rūşen ol-: *Anlamak, farkında olmak.*

Benüm ḥālümi bilmezseñ n’ola kim
Ne rūşen ola ṣayru ḫāli ṣaġa *(G. 318/12). [rūşen ola, -a]*

rūşen ol-: *Aşikar olmak, meydanda olmak, açığa çıkmak.*

Nüsḫa-i Yāḳūt ḫaṭṭın ebter eyler ḫaṭṭ-ı dōst
Laʿlinüñ girdinde rūşen olalı bu ḥüsn-i ḫaṭ *(G. 184/6). [rūşen olalı, -alı]*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/14). [rūşen oldı, -dı]*

rūşen ol-: *Parlamak, ışıldamak.*

Lebüñde beyt yazar beñzer ol ḫaṭ-ı müşkīn
Ki iki mışraʿ arasında rūşen oldı beyāż *(G. 180/10). [rūşen oldı, -dı]*

rūşen ol-: *Parlamak II baharın gelişiyle yemyeşil, canlı olmak.*

Nev-bahār irişdi bī-ḥad rūşen oldı her ṭaref
Beñzer iy meh-rū-yı ʿālem mihre irişdi şeref *(Mua. 333/1). [rūşen oldı, -dı]*

rūşen ü zībā: *Parlak ve süslü (güzel).*

Yazılduḳça ciger ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaşar şāhā
Hemān āyīne-i dilde görinür rūşen ü zībā *(Mua. 5/2). [rūşen ü zībā]*

rūşenā: *Aydınlık, parlak.*

Ṭarf-ı zamāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-i cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı *(K. 6/16). [rūşenā]*

rū-siyāh: *Yüzü kara, muayyep, günahkâr.*

Neden tezvīr-i ḥüsnüñe ḫaṭ u ḳaşuñ olur şāhid
Biri güç ile gelmişdür ikinci rū-siyāh egri *(G. 403/6). [rū-siyāh]*

rūstāyī: *Köylü.*

Velī bī-bāk gezme ḥüsn[i] mülkin
Ki iy rüstāyī şehr-istāne girdüñ *(G. 225/18). [rüstāyī]*

rüstem: *Şeh-nâme'de Zâl'ın dillere destan kahramanlıklarıyla anılan oğlu.*

Mümkin olursa zenaḫ-dānı çehinden geç göñül
Niçe Rüstemler düşüpdür işbu çāh-ı Bījene *(G. 361/24). [rüstemler, -ler]*

rüstem-i destān-ı cihān: *Cihanın Rüstem'i (Rüstem-i Zâl).*

Ḥükmi efkendesidür Rüstem-i Destān-ı cihān
İşigi bendesidür Ḫüsrev-i Ḫāḳān-ı kerem *(K. 1/7). [rüstem-i destān-ı cihān]*

rüsvā: *Rezil.*

Kimdür belā-yı ʿışḳ ile rüsvā benüm bigi
Yoḳdur cihānda ʿāşıḳ-ı şeydā benüm bigi *(G. 412/1). [rüsvā]*

rüsvā eyle-: *Rezil etmek, rezil kepaze etmek.*

Bu revā mıdur şehā zülfüñ bigi pā-māl olam
Eyleye derd ü firāḳun ʿāleme rüsvā beni *(G. 374/4). [rüsvā eyleye, -y, -e]*

rüsvā ḳıl-: *Rezil etmek, rezil kepaze etmek.*

Ḳıldı ʿālemlere şevḳuñ beni rüsvā n'ideyin
Düşdi göñlüme yine bir ḳurı sevdā n'ideyin *(Mur. 1/17). [rüsvā ḳıldı, -dı]*

Bizden dil alup sen yine iy şāh-ı yeg-āne
Ḳılduñ bizi rüsvā n'idelüm cümle cihāne *(Mua. 120/2). [rüsvā ḳılduñ, -du, -ñ]*

Siḥr idüp cāẕū gözüñ cān ü dili yaġmā ḳılur
ʿĀlem içre ben ġarīb üftādeyi rüsvā ḳılur *(G. 76/2). [rüsvā ḳılur, -ur]*

Nigārā çeşmüñ eyler cānı yaġmā
Ḳılur ben bendeyi ʿālemde rüsvā *(G. 11/2). [rüsvā ḳılur, -ur]*

rüsvā ol-: *Rezil olmak.*

Vaṣluñ eger itmese ʿināyet
Fürḳatle oluram cihānda rüsvā *(Terc. 1/26). [rüsvā oluram, -ur, -am]*

ʿIşḳuña düşeliden iy ruḫı bed-rāy göñül
Oldı derd ü ġam ile ʿāleme rüsvāy göñül *(Mur. 1/2). [rüsvāy oldı, -dı]*

rüsvāy: *Rezil, kepaze, maskara.*

Şol perī-rū ṭıfl kim ḳaşı saʿādet yayıdur
Zülfinüñ zencīrinüñ sevdāyī dil rüsvāyıdur *(G. 105/2). [rüsvāyıdur, -ı, -dur]*

Devr-i zülfüñde ḳoma kim geze rüsvāy göñül
Baġla ol bend-i belā dāmına rüsvāyuñı gel *(G. 245/5). [rüsvāy]*

Devr-i zülfüñde ḳoma kim geze rüsvāy göñül
Baġla ol bend-i belā dāmına rüsvāyuñı gel *(G. 245/6). [rüsvāyuñı, -uñ, -ı]*

rüsvā-yı cihān eyle-: *Dünyaya rezil rüsva etmek.*

Bir görmek ile göñlümi ṣayd eyledi benden
Ben ḫasteyi rüsvā-yı cihān eyledi gitdi *(G. 414/12). [rüsvā-yı cihān eyledi, -dı]*

rüsvā-yı ʿışḳ eyle-: *Aşk rüsvası eylemek.*

Kār idelden göñlüme deryā-yı ʿışḳ
Eyledi derdüñ beni rüsvā-yı ʿışḳ *(G. 199/2). [rüsvā-yı ʿışḳ eyledi, -di]*

ruṭab: *Taze hurma.*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Lez̲z̲et virürse ce̲z̲besi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/107). [ruṭab]*

ruṭab: *Hurma II sevgilinin dudağı.*

Şol laʿl-i şeker-bār ruḫuñ bāġ-çesinde
Cennetde yitişmiş ṣanasın tāze ruṭabdur *(G. 128/10). [ruṭabdur, -dur]*

rūy: *Yüz.*

Zülf-i şeb-rengüñi pinhān itme rūyüñ çün olur
Āftābuñ nūrı ḥüsnüñ pertevinden muḳtebes *(G. 162/5). [rūyüñ, -uñ]*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rūyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/6). [rūyüñ, -uñ]*

rūy-i āftāb ol-: *Güneşin yüzü olmak.*

Naʿl-i semendüñ iy ṣanem olalı rūy-i āftāb
Yüz sürer aña māh-ı nev tā kim bula bir feṭḥ-i bāb *(Mua. 274/1). [rūy-i āftāb olalı, -alı]*

rūy-i bāġ: *Bağın yüzü II bahçenin görüntüsü.*

Yüzüñe her dem naẓer eyledügi budur Cemüñ
Kim ḳılur def-i melālet cān ü dilden rūy-i bāġ *(G. 191/10). [rūy-i bāġ]*

rūy-ı bī-vefā: *Vefasız yüz.*

Deñer her māh rūy-ı bī-vefāyı
ʿAceb bilsem gözümüñ ḥāṣılı ne *(Mua. 264/1). [rūy-ı bī-vefāyı, -y, -ı]*

rūy-i cihān: *Yeryüzü.*

Ṭarf-ı zamāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-i cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı *(K. 6/16). [rūy-i cihānı, -ı]*

rūy-i nigār: *Sevgilinin yüzü.*

Ger zülf-i şebi perde ola rūy-i nigāra
Āh-ı dil ile eyleyem anı iki pāre *(Mua. 231/1). [rūy-i nigāra, -a]*

Eger gönlüñ semen isterse bārī
Gözet her kūşeden rūy-i nigārı *(Mes. 1/62). [rūy-i nigārı, -ı]*

rūy-ı vaṭen: *Vatan çehresi, yüzü.*

Cān dimāġına irüp būy-ı vaṭen
Dil diler kim görine rūy-ı vaṭen *(G. 295/2). [rūy-ı vaṭen]*

rūy-ı zemīn: *Yeryüzü, dünya.*

İy meh ne yirde ḳurar iseñ sāye-bān-ı ḥüsn
Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb ola *(G. 369/4). [rūy-ı zemīn]*

Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb olur
Her ḳanda ḳorlar ise ḫıyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/149). [rūy-ı zemīn]*

Deryā içinde göklere boyadı cāmesin
Ṭopraḳ döşendi rūy-i zemīn bu zamānı gör *(Terk. 3/30). [rūy-i zemīn]*

Gelmez ḫayāl [ü] vehme ḫayāli Muḥammedüñ
Bir ḥarf vaṣfın itmeye ervāḥ-ı mā-sivā *(Terk. 1/74). [rūy-ı zemīni, -i]*

rūy-i zībā: *Sevgilinin güzel yüzü.*

Ṣaçı bendine dil oldı giriftār
Görinelden göze ol rūy-i zībā *(G. 11/6). [rūy-i zībā]*

rūz ü şeb: *Gündüz ve gece.*

Zülf ü rūyüñ ḥasretinden āh kim
Gözlerüm ḳan aḳıdur her rūz ü şeb *(G. 13/16). [rūz ü şeb]*

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir feṭḥ-i bāb *(G. 14/3). [rūz ü şeb]*

Cān ü dil benüm ile iy meh-rū
Olmışuz rūz ü şeb ṭapuña ʿabīd *(G. 44/4). [rūz ü şeb]*

Yanar idüm ʿışḳ odına aġlamasam rūz ü şeb
Lā-cerem kim āb olıcaḳ āteşi teskīn ider *(G. 58/11). [rūz ü şeb]*

N’ola meclisde ḳadeḥler devr iderse rūz ü şeb
Çünki bu devrānumuz cümle āşinā devrānıdur *(G. 69/5). [rūz ü şeb]*

Zülfüñüñ ḥasretluġından dil-berā her rūz ü şeb
Bu dil-i zār ü perīşān pīç ü tāb altındadur *(G. 85/3). [rūz ü şeb]*

N’ola cevr ile ġamuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḥaḳ teʿālā çün bu işi baña taḳdīr eylemiş *(G. 167/11). [rūz ü şeb]*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol ṣanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/11). [rūz ü şeb]*

Gül yüzüñüñ ayrulıġı iy perī her rūz ü şeb
Ḥasret ü derd ile eyler bülbül-i gūyā beni *(G. 374/9). [rūz ü şeb]*

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider zūr-i rūzgār *(K. 2/27). [rūz ü şeb]*

Luṭfuñ tevaḳḳuʿ eyleyüben raḥmetüñ diler
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār *(K. 2/58). [rūz ü şeb]*

Ger idersem rūz ü şeb efġān n’ola
Baña çün derd ile ġam hem-dem-durur *(Kıt. 1/3). [rūz ü şeb]*

Zülfüñi yüzüñde gören dir senüñ
Kim görüpdür bir arada rūz ü şeb *(G. 13/4). [rūz ü şeb]*

Mihrüm artarken yüzüñle zülfüñe ḳılsam naẓer
Anuñ içün rūz [ü] şeb cān ü göñül anı diler *(Mua. 203/2). [rūz [ü] şeb]*

rūze-i ġam: *Gam orucu.*

Ḫatm oldı diyü rūze-i ġam şekl-i hilāl uş
Mektūb-ı felekde çeker altun ile ṭuġrā *(K. 5/53). [rūze-i ġam]*

rūzgār: *Devir, zaman.*

Elden düşürme cām-ı meyi nūş ḳıl müdām
Bilürsin anı kimseye ḳalmaz bu rūzgār *(G. 60/16). [rūzgār]*

Bülbül bigi ġamuñla fiġān oldı kārumuz
Sensüz giçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 153/2). [rūzgārumuz, -umuz]*

Bulamaz furṣat ki Cem yoluña cān terkin ḳıla
Başına gör ne getürdi rūzgār iy dōstum *(G. 255/10). [rūzgār]*

rūzgār: *Rüzgar, yel.*

Çün öper her nefes ol laʿl-i şeker-bārı ḳadeḥ
Rūzgār eylese ṭopraġumuzı bārī ḳadeḥ *(G. 36/2). [rūzgār]*

Ṭopraġum levḥinde ḳılmaġa ġamuñ şerḥin raḳam
Rūzgār eyler ölicek üstüḫ^{v}ānumdan ḳalem *(G. 270/2). [rūzgār]*

Yād-ı laʿlüñle şarāb aḳar müdām
Ḫākümi ger rūzgār ide sebū *(G. 316/6). [rūzgār]*

rūzgār: *Devir, zaman; esinti, yel.*

Mey-i cān-baḫş içüp ʿayş ü neşāṭ it
Ne ḫōş mevsim-durur gör rūzgārı *(G. 388/10). [rūzgārı, -ı]*

rūzgār: *Zaman, vakit.*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 150/2). [rūzgārumuz, -u, -muz]*

Dil-i ġam-gīnüme raḥm it ki her dem
Geçer derd ü ġam ile rūzgārı *(G. 377/4). [rūzgārı, -ı]*

rūzgār: *Devir, zaman, felek.*

Tīr-i belāya ḳarşu ṭutupdur siper bigi
Yā Rab ne ḳıldı n'eyledi bu rūzgāra Cem *(G. 273/12). [rūzgāra, -a]*

rūzgār: *Zaman, zamane; kader.*

Bu ṣaḥrā içre beni rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı *(G. 386/5). [rūzgārum, -um]*

rūzgār-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün (kokusunu taşıyan) rüzgârı.*

Ṭolaşaldan ser-i zülfi perīşān gönlüme iy dōst
Benüm bigi perīşāndur hemīşe rūzgār-ı zülf *(G. 196/4). [rūzgār-ı zülf]*

rūzī: *Rızık, nasip.*

Rātib ber-ān feyż-i nevālüñden ins ü cān
Rūzī ḫōrān-ı ḫʸān-ı ʿaṭāñ oldı mūr ü mār *(K. 2/44). [rūzī]*

rūz-ı bahār: *Bahar günleri.*

Getür sāḳī Ceme cām-ı muravvaḳ
Görelüm ḫōş bugün rūz-ı bahārı *(G. 388/14). [rūz-ı bahārı, -ı]*

rūzī eyle-: *Nasip etmek.*

Her zindeye bir ẕevḳ u ṣafā eyledi rūzī
Baḫş eyledi her bendeye bir dürlü temāşā *(K. 5/65). [rūzī eyledi, -di]*

rūz-i ezel: *Allah'ın bütün ruhları topladığı gün, elest bezmi.*

Rodos ʿazmini şanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/2). [rūz-i ezel]*

rūz-ı hecr: *Ayrılık günü, ayrılık vakti.*

Cānumı ditretse n'ola rūz-ı hecr
Zelzeletü's-sāʿati şeyʾün ʿaẓīm *(G. 266/15). [rūz-ı hecr]*

rūzī ol-: *Nasip olmak.*

Duʿā idüñ bize iy dōstlar īmān ola rūzī
Taḥammül müşkil oldı ʿāşıḳa ʿālem raḳīb ancaḳ *(K. 9/43). [rūzī ola, -a]*

Olsañ şehenşeh-i Rūm olmazdı ḥac naşībüñ
Biñ şükr oldı rūzī bu devlet-i muʿazzam *(G. 274/6). [rūzī oldı, -dı]*

Şıġınup Ḥaḳḳa Şāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük
Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ *(K. 9/10). [rūzī olmadı, -ma, -dı]*

saʿādet: *Mutluluk, gönül rahatlığı, huzur.*

Dil ü cān terkin ur iy Cem yolında
Dilerseñ iki ʿālemde saʿādet *(G. 25/14). [saʿādet]*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür *(G. 70/3). [saʿādet]*

Şol perī-rū ṭıfl kim ḳaşı saʿādet yayıdur
Zülfinüñ zencīrinüñ sevdāyī dil rüsvāyıdur *(G. 105/1). [saʿādet]*

N'ola ḫadeng-i ġamzeñ cānı ḳılursa yaġmā
Ol daḫı Cem garībe bir ḫōş saʿādet ancaḳ *(G. 200/10). [saʿādet]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/11). [saʿādet]*

Baş ḳomaḳ pāyüñe saʿādetdür
Līk yoḳ başda bu saʿādet āh *(G. 329/6). [saʿādet]*

Baş ḳomaḳ pāyüñe saʿādetdür
Līk yoḳ başda bu saʿādet āh *(G. 329/5). [saʿādetdür, -dür]*

Eyā Cem bī-tekellüf yāre varmaḳ
Degül midür saʿādet ben ġarībe *(G. 339/14). [saʿādet]*

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Basduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem *(K. 7/28). [saʿādet]*

Ger bir ḥaḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem *(K. 7/50). [saʿādetle, -le]*

saʿādet ol-: *Mutlu, bahtiyar olmak.*

Ulu saʿādet olur yüce devlet ol kişiye
Ki ayaġuñuñ tozın eyler hemīşe farḳına tāc *(G. 33/9). [saʿādet olur, -ur]*

sāʿat: *Saat, vakit, zaman.*

Ne ḫōş sāʿat-durur bu nice ḫōş-dem
Ki cān cānānı ile oldı hem-dem *(G. 257/1). [sāʿat-durur, -durur]*

sāʿāt-i ḳıyāmet: *Kıyamet saati.*

Her kim ki olur sāye-i luṭfında müreffeh
Sāʿāt-i ḳıyāmetde daḫı görmeye germā *(K. 5/192). [sāʿāt-i ḳıyāmetde, -de]*

sāʿat-i ʿuẓmā: *Yüce saat, zaman II kıyamet.*

Bu ḥāle ḳıyāmet dir isem ben ne ʿaceb kim
Kendü ölümidür kişiye sāʿat-i ʿuẓmā *(K. 5/108). [sāʿat-i ʿuẓmā, -r]*

ṣabā: *Sabaha doğru hafifçe esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı.*

İrdükçe işigine anuñ luṭf it iy ṣabā
Ḳanlu gözüme çekmek içün ḫāk-i der getür *(G. 57/3). [ṣabā]*

Ger Ḫaṭāya ilede zülfi ḳoḫusını ṣabā
Müşki şermende ḳılup mülk-i Ḫotenden çıḳarur *(G. 82/9). [ṣabā]*

Tār-ı zülfüñ ṭaġıdup ṣafḥa-i mihr üzre ṣabā
Ḥüsnüñüñ defterini yazmaġa mıṣṭar mı çeker *(G. 112/7). [ṣabā]*

Kūyuñ üzre ṣabā eser gelmez
Anuñ içün dile eser gelmez *(G. 147/1). [ṣabā]*

Çözme zülfini ṣabā ḥaddüñi bil gözle yirüñ
Kim didi kim saña ol nāfe-i Tātāre yapış *(G. 176/9). [ṣabā]*

Şīve-i reftārını ṣorsam ṣabā dir rāstī
Nārvende servde şimşādda Ṭūbāda yoḳ *(G. 208/5). [ṣabā]*

Çīn-i zülfüñ Mısr-ı ḥüsnüñe Ḫaṭā miski yiter
Tek ṣabā çözsün girihler Şām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/6). [ṣabā]*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/5). [ṣabā]*

Ḫayāt-ı cāvidān virür bu ben mürde dile her dem
Ṣabā geldükçe luṭf ile nigārınuñ diyārından *(G. 285/12). [ṣabā]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/8). [ṣabā]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/1). [ṣabā]*

Getürdükçe ṣabā yili ġubārını diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 286/1). [ṣabā]*

Ḫurrem olup cān-ı Cem sürdi ṣafā
Dil ṣabādan alalı būy-ı vaṭen *(G. 295/10). [ṣabādan, -dan]*

Aġzuña öykündügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/9). [ṣabā]*

Meger ṣaçuña uġradı ṣabā kim
Cihān oldı muʿaṭṭar müşk-i ṭībe *(G. 339/3). [ṣabā]*

Meskeninden zülfi dūr itdi ṣabā bigi Cemi
Āh ölürse irmedin ġurbetde miskīn meskene *(G. 361/21). [ṣabā]*

Ḫālet-i Cemden eser alalı bir pāre ṣabā
Ṭolanur ṭaġ ile ṣaḥrāları dīvāne bigi *(G. 417/9). [ṣabā]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 65/2). [ṣabādur, -dur]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 235/2). [ṣabādur, -dur]*

Ṣabā dün uġrayup kūy-i nigāre
Görür bir ṣaf dür düşmiş kināre *(Mua. 239/1). [ṣabā]*

Olur zinde göñül uġraduġınca
Ṣabā geçdügi içün ḫāk-i rehüñden *(Mua. 331/2). [ṣabā]*

Zülfüñe ṣabā doḳınduġınca
Āfāḳı ṭutar nesīm-i ʿanber *(Terc. 1/5). [ṣabā]*

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār *(Terc. 1/71). [ṣabā]*

ṣabāḥ ir-: *Sabah olmak.*

Oldı vaḳt-i ṣabūḥ u irdi ṣabāḥ
Sāḳī ṣun rāḥ-ı rāḥatü'l-ervāḥ *(G. 35/1). [ṣabāḥ irdi, -di]*

ṣabāḥ ol-: *Güneş doğup ortalık aydınlanmak.*

Ṣuʿā-ʿı şemʿ-i ruḫuñ nārına yanar ḳandīl
Ṣabāḥ olınca göreydüñ neler çeker ḳandīl *(G. 244/2). [ṣabāḥ olınca, -ınca]*

ṣabā-veş: *Saba rüzgârı gibi.*

Ṣabā-veş yüz süren ol āsitāna
İrişür iy ṣanem maḳṣūd-ı cāna *(Mua. 240/1). [ṣabā-veş]*

ṣabr: *Sabır, dayanma, katlanma.*

Nice çāk itmeyem ṣabrum ḳabāsın
Ki ḳoçan cismüñi şol pīrehendür *(G. 67/15). [ṣabrum, -um]*

İy Cem dem oldı çāk idesin ṣabr yaḳasın
Çün dāyimā o mūy-miyānı ḳoçar kemer *(G. 116/13). [ṣabr]*

Her ḳaçan ʿışḳuñ eli ṣabr ṭonın çāk eyler
Gözüm ābı ile hevāñ āteşini ḫāk eyler *(G. 117/1). [ṣabr]*

Cemden isteme ṣabrı kim andan
Bilürem bu ḳadar hüner gelmez *(G. 147/9). [ṣabrı, -ı]*

ʿIşḳa ṣabr u yā seferdür çünki ṣabra çāre yoḳ
Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek *(G. 218/15). [ṣabr]*

ʿIşḳa ṣabr u yā seferdür çünki ṣabra çāre yoḳ
Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek *(G. 218/15). [ṣabra, -a]*

Niçe bir dest-i cefā çāk ide ṣabrum yaḳasın
Gülsin iy sīmīn-beden gel dāmenüñ çek ḫārdan *(G. 276/11). [ṣabrum, -um]*

Demdür ki çāk idem yine bu ṣabr cübbesin
Yiri-durur ki yire çalam dāyimā külāh *(Terk. 3/57). [ṣabr]*

ṣabr eyle-: *Sabretmek, dayanmak.*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oġlansın begüm *(G. 252/15). [ṣabr eyleme, -me]*

ṣabr it-: *Sabretmek, dayanmak, tahammül göstermek.*

İrürsin feṯḥ-i bāba ṣabr iderseñ
Göñül çün ġam kilīdine dilüñ var *(G. 125/7). [ṣabr iderseñ, -er, -se, -ñ]*

Deheni şehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/10). [ṣabr it]*

Ġam-i dil-dāre ṣabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Çü dil uṣandı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/1). [ṣabr olmaz, -maz]*

ṣabr u ḳarār: *Sabır ve tahammül.*

Bu zülf-i müşk-būyuña baş ḳoşalı göñül
Bū ḳaldı bizde ḳalmadı ṣabr u ḳarārumuz *(G. 153/4). [ṣabr u ḳarārumuz, -umuz]*

ṣabr u şekīb it-: *Sabır ve tahammül etmek.*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḥasret ḥaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/4). [ṣabr u şekīb idelüm, -elüm]*

ṣabr u yā sefer: *Ya sabır ya da sefer.*

ʿUşşāḳa ṣabr u yā sefer olur devā velī
Ṣanma ki baña çāre ola ṣabr u yā sefer *(G. 123/5). [ṣabr u yā sefer]*

ṣabr u yā sefer ol-: *Sabır veya sefer olmak.*

ʿUşşāḳa ṣabr u yā sefer olur devā velī
Ṣanma ki baña çāre ola ṣabr u yā sefer *(G. 123/6). [ṣabr u yā sefer ola, -a]*

ṣabr-ı Eyyūb: *Eyüp Peygamber sabrı.*

Ṣabr-ı Eyyūb vaṣluña niçe bir
Ṭut ki Cem ʿömri ʿömr-i Nūḥ olsun *(G. 282/9). [ṣabr-ı eyyūb]*

ṣabūḥ: *Sabahleyin içilen şarap.*

Elüñe al ṣabūhī cām-ı gül-gūn
Ki laʿlüñden ider mey iftiḫārı *(G. 388/7). [ṣabūhī, -i]*

ṣaç: *(Sevgilinin) saçı.*

Ṣaçı bendine dil oldı giriftār
Görinelden göze ol rūy-i zībā *(G. 11/5). [ṣaçı, -ı]*

Dil ṣaçuñdan oldı sevdāyī-mizāc
Şerbet-i laʿlüñ buyur aña ʿilāc *(G. 34/1). [ṣaçuñdan, -uñ, -dan]*

Her geh ki perīşān ṣaçuña şāne ura bād
Ḳoḫusı cihān yüzini pür-müşk-i ter eyler *(G. 51/13). [ṣaçuña, -uñ, -a]*

İy bād-ı ṣubḥ yār işiginden ḫaber getür
Her dem dimāġ-ı cāna ṣaçından eser getür *(G. 57/2). [ṣaçından, -ı, -n, -dan]*

Ṣaçuñ küfrine iy meh-rū-yı ʿālem
Yüzüñüñ pertevi īmān baġışlar *(G. 59/5). [ṣaçuñ, -uñ]*

Dişüñ naẓmı şehā dürr-i ʿAdendür
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı müşk-i Ḫotendür *(G. 66/2). [ṣaçuñuñ, -uñ, -uñ]*

Leblerüñ vaṣfın işitse āb olur yāḳūt-ı nāb
Ṣaçlaruñ ḳatında müşk-i Çīn hem mülzem-durur *(G. 78/12). [ṣaçlaruñ, -lar, -uñ]*

Hey di ḳara ṣaçuña ki alup ḳarārumı
Her laḥẓa ḳaṣdı şimdi bu ben bī-ḳarāredür *(G. 94/15). [ṣaçuña, -uñ, -a]*

Ḳaşuñdur kūşe-i Beytü'l-muḳaddes
Ṣaçuñdur perde-i Beytü'l-muṭahhar *(G. 132/8). [ṣaçuñdur, -uñ, -dur]*

Birinüñ ʿanber ṣaçı yanında sünbül ḫāk-i reh
Birinüñ ʿabher gözi ḳatında nergis bī-baṣar *(G. 138/31). [ṣaçı, -ı]*

Birinüñ müşkīn ṣaçından bū umar müşk-i Ḫoten
Birinüñ lāle lebi yādına içer ḫūn-ı ciger *(G. 138/3). [ṣaçından, -ı, -n, -dan]*

Ne yüzden öykünür imiş ṣaçuña nāfe-i Çīn
Ki sünbülüñ ḳoḫusı müşk-i terde bulınmaz *(G. 143/5). [ṣaçuña, -uñ, -a]*

Lebüñ olmayıcaḳ laʿli n'iderem
Ṣaçuñ olmayıcaḳ reyḥān gerekmez *(G. 145/12). [ṣaçuñ, -uñ]*

Zülfüñüñ bendini bend it boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz ṣaçuñ küfrinsüzin īmānumuz *(G. 151/4). [ṣaçuñ, -uñ]*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara ṣaçuñ gibi göñlümüzi
Senüñ ile böyle m'idi iy perī peymānumuz *(G. 152/3). [ṣaçuñ, -uñ]*

Fiġān ü nāle vü zārī nicesi eylemeyem
Ki bulmadı ṭolaşaldan ḫıred ṣaçuña ḫalāṣ *(G. 178/4). [ṣaçuña, -uñ, -a]*

Tā saçuñdan nişān imiş ʿömrüm
Ṣanmışam cāvidān imiş ʿömrüm *(G. 195/1). [saçuñdan, -uñ, -dan]*

Ṣaçuñ sevdāsına ʿışḳuñ yolında
Yürür āvāre dil menzil-be-menzil *(G. 230/7). [ṣaçuñ, -uñ]*

Nāfe-i Çīn ṣaçlaruñ ḳatında cānā ḫākdür
Siḥr-i Bābil gözlerüñ siḥri ḳatında efsūn degül *(G. 232/7). [ṣaçlaruñ, -lar, -uñ]*

N'ola çāker olsa ʿanber müşk ile zülfeynüñe
Kim ṣaçuñdan eyler anlar iftiḫār iy dōstum *(G. 255/6). [ṣaçuñdan, -uñ, -dan]*

Ṣaçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrın görüp īmāna irdüm *(G. 256/5). [ṣaçuñ, -uñ]*

Ṣaçuñ ḫayāline zünnār baġlanurdı göñül
Görinse gözine zülfüñ ṣalībi ben bilürem *(G. 268/11). [ṣaçuñ, -uñ]*

Göñül cānānesüz cānı n'idersin
Ṣaçı küfrinsüz īmānı n'idersin *(G. 277/2). [ṣaçı, -ı]*

Yüzüñde kākülüñi tārümār eyle ki Cem
Ḳara ṣaçuñ gibi iy dōst tārümār olsun *(G. 281/10). [ṣaçuñ, -uñ]*

Ṣaçı yüz zāhid-i ḫuşki çeker seccādeden ser-mest
Irar biñ ʿābidi çeşmi ṣalāḥ u zühd ü taḳvādan *(G. 305/5). [ṣaçı, -ı]*

Ṣaçı çīninde mirʾāt-i cemālinden cihān peydā
Nümūne ʿarż ider zülfi meger kim naḳş-ı Mānādan *(G. 305/7). [ṣaçı, -ı]*

ʿArż it ṣaçuñı Rūm diyārı Ḫoten olsun
Dendānuñı keşf eyle ki ʿālem ʿAden olsun *(G. 311/1). [ṣaçuñı, -uñ, -ı]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/2). [ṣaçuñ, -uñ]*

Didüm bu ne beñdür bu ne dildür bu ne saçdur
Didi bir[i] bülbül bir[i] fülfül bir[i] gīsū *(G. 317/7). [saçdur, -dur]*

Lebüñüñ lezzeti yoḳdur şekerde
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı yoḳ müşk-i terde *(G. 336/2). [ṣaçuñuñ, -uñ, -uñ]*

Lebüñden utanur laʿl-i Bedaḫşān
Ṣaçuñ eyler ḫacil müşki Ḫotende *(G. 337/8). [ṣaçuñ, -uñ]*

Meger ṣaçuña uġradı ṣabā kim
Cihān oldı muʿaṭṭar müşk-i ṭībe *(G. 339/3). [ṣaçuña, -uñ, -a]*

Sünbül ṣaçuña çünki degül şīfte vü zār
Dīvāne bigi ya ne gezer ṭaġı benefşe *(G. 344/3). [ṣaçuña, -uñ, -a]*

Şarmazlar idi destesine rişte hemīşe
Sünbül ṣaçuñuñ olmasa ṭutsaġı benefşe *(G. 344/10). [ṣaçuñuñ, -uñ, -uñ]*

Kesilsün şāne-veş baġrı ṣaçuñuñ
Ḳılını kesmek isteyen kesende *(G. 360/11). [ṣaçuñuñ, -uñ, -uñ]*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı baġlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/14). [ṣaçı, -ı]*

Tā ṭaḳaldan boynuma müşkīn ṣaçuñ zencīrini
Bu dil-i dīvāne bilmez kendünüñ tedbīrini *(G. 375/1). [ṣaçuñ, -uñ]*

Ṣaçuñdan aldugı içün būyı sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı *(G. 388/11). [ṣaçuñdan, -uñ, -dan]*

N'ola sünbül ṣaçuña ḳul olursa
Ki ṣaçuñdan ider ol iftihārı *(G. 389/3). [ṣaçuña, -uñ, -a]*

N'ola sünbül ṣaçuña ḳul olursa
Ki ṣaçuñdan ider ol iftihārı *(G. 389/4). [ṣaçuñdan, -uñ, -dan]*

Ṣaçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi *(G. 392/7). [ṣaçuñ, -uñ]*

Ḫūblar kāfir dilince naġmeler āġāz ider
Ṣol ḳara ṣaçlar güneş yüzlerde müşk-efşāndur *(K. 8/36). [ṣaçlar, -lar]*

Dīn ü dil almaġa ḳaṣd ider saçı
Ġamzesi cān almaḳ ister bī-günāh *(Kıt. 2/9). [saçı, -ı]*

Her dem ġam ile olur perīşān
Dil olduġı içün ṣaçuña mensūb *(Terc. 1/44). [ṣaçuña, -uñ, -a]*

Bend oldı ṣaçuñda ḳalb-i miskīn
Zülfüñ olalı çü cīm-i maḳlūb *(Terc. 1/39). [ṣaçuñda, -uñ, -da]*

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān ṣaçuñuñ öñinde ser ṭūb *(Terc. 1/46). [ṣaçuñuñ, -uñ, -uñ]*

şaç-: *Saçmak, serpmek.*

Çeşmüñüñ ṣayyādı dil mürġına raḥm eylemeyüp
Beñlerüñden dāne ṣaçup zülfüñi eyler duzaġ *(G. 191/8). [ṣaçup, -up]*

Aḳıdur çeşmüm hemīşe dil-berā
Ayaġuña ṣaçmaġa dürr-i ḫōş-āb *(G. 14/8). [ṣaçmaġa, -mak, -a]*

şad: *Yüz sayısı, pek çok.*

İşitdi çü hātif ḫaberin bu dil-i miskīn
Himmet kemerin beline bend eyledi ṣad cā *(K. 5/138). [ṣad]*

şad: *Sad harfi II nun ve sad harflerinden oluşan nass kelimesinin ikinci harfi olan sad.*

Saña naṣṣ ile gelmiş ḳatl-i ʿuṣṣāḳ
Ki ḳaşuñ nūn-ı ḳudretdür gözüñ ṣād *(G. 48/10). [ṣād]*

şad: *Sad harfi.*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/6). [ṣādı, -ı]*

şadā-yı bülbül: *Bülbül sesi.*

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ u gül-sitān
Oldı zamāne yüzi bahār ile sebze-zār *(G. 60/11). [ṣadā-yı bülbül]*

sāde düş-: *Örtüyle, perdeyle kaplamak.*

Sāde düşmiş ḫālden yārüñ ruḫı kāşānesi
İy dil-i bīçāre kimdür bī-meges ḫᵛāb isteyen *(G. 307/11). [sāde düşmiş, -miş]*

sadef: *Midye, istiridye gibi içinde inci bulunan deniz hayvanı.*

Dişlerüñ bigi şehā dürr-i ḫōş-āb
Ḥāṣıl itmez hīç baḥr içre ṣadef *(G. 197/12). [ṣadef]*

Laʿl ü yāḳūt ile pür ola ṣadef dür yirine
Himmeti ebri eger yaġdura bārān-ı kerem *(K. 1/19). [ṣadef]*

Nīsān yirine ṣanki güher dökdi ṣevābit
Kim gök ṣadefi ṭolmış idi lüʾlüʾ-i lālā *(K. 5/8). [ṣadefi, -i]*

ṣadef-i çeşm: *Göz sedefi, sedefe benzeyen göz çukuru.*

Laʿl-i dür-pūşı ḥasretinden āh
Ṣadef-i çeşmüm aḳıdur lüʾlū *(G. 315/8). [ṣadef-i çeşmüm, -üm]*

Ayaġa ṣalma yazuḳdur güher-i eşkümi kim
Ṣadef-i çeşmüm anı besledi dür-dāne bigi *(G. 417/4). [ṣadef-i çeşmüm, -üm]*

ṣadef-i mā-sivā: *Allah'tan gayrı bütün varlıkların istiridyesi.*

Gör kim yetīm iken ṣadef-i mā-sivāda yoḳ
Dürr-i yetīm gibi behāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/15). [ṣadef-i mā-sivāda, -da]*

sāde-rū: *Yalın yüzlü, yüzünde tüy bitmemiş.*

Keşf idelden gün yüzüñ ol sāde-rū
Ol arada çıḳdı dil elden dirīġ *(Mua. 223/1). [sāde-rū]*

sāde-ruḫ-sār ol-: *Saf, temiz; tüysüz, kılsız yüzlü olmak.*

Ḳazıdup ol ḫaṭ-ı semen-sāyı
Sāde-ruḫ-sār olsañ olmaz mı *(G. 395/4). [sāde-ruḫ-sār olsañ, -sa, -ñ]*

ṣādıḳ: *Dostluğunda samimi ve vefalı olan, dostluk bağlarının gerektirdiği vefayı gösteren, sadakatli (kimse) II Allah'a sadakatle bağlı, samimi, gerçek kul.*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳı içün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥaḳı *(K. 6/6). [ṣādıḳlar, -lar]*

ṣad-pāre: *Yüz parça.*

Ben neyem kim ġam-i ʿışḳuñla ḳılam nāle vü āh
Līk ḳomaz beni ḥālümde bu ṣad-pāre göñül *(G. 239/8). [ṣad-pāre]*

ṣad-pāre ol-: *Yüz parça, paramparça olmak.*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/5). [ṣad-pāre oldı, -dı]*

ṣadr: *Göğüs.*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer ṣol ki ezelden ulıdur *(G. 111/6). [ṣadra, -a]*

Ġamzeñ ḫadengi şöyle tekellüfsüz oldı kim
Dil ḫānesinde ṣadra geçüp ḫōş ḥużūr ider *(G. 134/8). [ṣadra, -a]*

ṣadr ol-: *Yüce olmak, âlî olmak, en başta olmak.*

Kevn ü mekānda nīze gibi yir[i] ṣadr olur
Her kime ki irse ẓıll-i sinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/219). [ṣadr olur, -ur]*

ṣadr-ı celāl: *Allah'ın celal sıfatının zuhuru.*

Merġūl-i çīn-i perçem[i] cīm-i cemāldür
Ṣadr-ı celāle ṭurresi cīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/174). [ṣadr-ı celāle, -e]*

ṣadr-ı ṣudūr: *Aynı makam veya mevkide bulunanların en yücesi, başa geçenlerin en büyüğü, başkanların başkanı, önderlerin önderi II peygamberlerin imamı.*

Basṭ-ı bisāṭ-ı şerʿ[i] serīri Muḥammedüñ
Ṣadr-ı ṣudūr muʿciz[i] sırrı Muḥammedüñ *(Terk. 1/188). [ṣadr-ı ṣudūr]*

ṣāf: *Sıra, düzen, nizam II cephe.*

Ḳanġı ṣafda k'ola bulur nuṣret
ʿAlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/33). [ṣafda, -da]*

ṣāf: *Saf, halis, katışıksız.*

Ṣabā dün uġrayup kūy-i nigāre
Görür bir ṣaf dür düşmiş kināre *(Mua. 239/2). [ṣaf]*

Dil kīmyāsı ḳalbi ola ṣāfa münḳalib
Çekse ḫalāṣa luṭf[ı] ʿayārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/185). [ṣāfa, -a]*

ṣaf bağla-: *Sıralı bir şekilde durmak, sıralanmak.*

Zülfüñ altında ḫaṭ-ı nev-reste kim ṣaf bağlamış
Ṣanasın ceyş-i Ḥabeşdür kim ṭurur şeb-ḫūn içün *(G. 308/3). [ṣaf bağlamış, -mış]*

ṣafā: *Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik, neşe, zevk.*

Merve ḥaḳı saʿy-i Kaʿbe kūyuñ
Cān ḥācīsına ṣafādur iy dōst *(G. 26/26). [ṣafādur, -dur]*

Eyleyelden gün gibi ʿarż-ı cemāl ol māh-ruḫ
Ol safā ile bu naṭʿ-ı ḥüsne oldı māh ruḫ *(G. 41/2). [safā]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/10). [ṣafā]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı bākī kim ṣafā devrānıdur
N'ola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur *(G. 69/1). [ṣafā]*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū gūş ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūş ider *(G. 75/2). [ṣafādandur, -dan, -dur]*

Bu dārū-ḫāneden ummañ ṣafā hīç
Ki gītī ṣuffası ṣaḥn-ı emeldür *(G. 109/13). [ṣafā]*

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden ṣafā bula
Kim yāri olmayana degüldür ṣafā sefer *(G. 123/14). [ṣafā]*

Sensüz sefer ṣafā degül iy Sidre-ḳad bize
Sen bile olıcaġız olur müntehā sefer *(G. 123/9). [ṣafā]*

Ḫurrem ruḫuñ hevāsı ile nev-bahār-ı ʿışḳ
Tāze ḫaṭuñ ṣafāsı ile sebze-zār-ı ʿışḳ *(G. 198/2). [ṣafāsı, -sı]*

Ġonce ṣafādan yaḳasın çāk ider
Gül yüzüñüñ vaṣfını añsa nesīm *(G. 266/11). [ṣafādan, -dan]*

Ne ṣafādur baña sen būseñi virmezlenesin
Ben alam lebleriüñi aġzuma yalvarı öpem *(G. 269/3). [ṣafādur, -dur]*

N'ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/12). [ṣafā]*

Ṣafāsından gelür cānı ṭudaġa
Cem olsa leb-be-leb sen sīm-berle *(G. 364/13). [ṣafāsından, -sı, -n, -dan]*

Cihānuñ yoḳdur iy dil-ber ḳarārı
Ṣafā ile geçür leyl ü nehārı *(G. 389/2). [ṣafā]*

Ṣafā vaḳti-durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılavuz ḥay *(G. 391/1). [ṣafā]*

Lebüñ ṣafāsına ruḫ-sāruñ āteşinde göñül
Nemek ṣafāsı ile raḳṣ ider kebāb ola mı *(G. 401/6). [ṣafāsı, -sı]*

Çal ṣafā ṭopını meydān-ı mürüvvetde şehā
Çünki Ḥaḳ ṣundı senüñ destüñe çevgān-ı kerem *(K. 1/37). [ṣafā]*

ʿĀlem ḳamu āsāyiş ü devletde müraffaʿ
Ervāḥ ṣafā ile mürevvaḥ-durur ammā *(K. 5/68). [ṣafā]*

ʿĀlem ḳamu ḫōş-ḥāl ü cihān cümle ṣafāda
Her kişiye maḳṣūdını baḫş eyledi dünyā *(K. 5/63). [ṣafāda, -da]*

ʿIşḳa tā mesken[i] maḳām oldı
Ḫāne-i dil ḳamu ṣafā ṭoldı *(Mua. 18/2). [ṣafā]*

Ḳūt-i dil ü cān olmaġa her dem leb-i sāḳī
Arada ṣunarsa ne ṣafādur mey-i bāḳī *(Mua. 145/2). [ṣafādur, -dur]*

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā *(Terc. 1/29). [ṣafādan, -dan]*

Cennet çemenlerinde ṣafā güllerin açar
Cān bülbüline vaṣf[ı] ṣafīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/197). [ṣafā]*

Rūḥuñ şifāsı lafẓ-ı tabībi Muḥammedüñ
ʿAḳluñ ṣafāsı ṭiynet-i ṭībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/100). [ṣafāsı, -sı]*

şafā: *Saflık, berraklık, parlaklık.*

Lebüñ ṣafāsına ruḫ-sāruñ āteşinde göñül
Nemek ṣafāsı ile raḳṣ ider kebāb ola mı *(G. 401/5). [ṣafāsına, -sı, -n, -a]*

şafā: *Eğlence, neşe, zevk; saflık, berraklık (sevgilinin şarap gibi dudağı bağlamında).*

Laʿlüñ ḥadīṣin oḳı baña dāyim iy perī
Kim ol ṣafādan olsun arada müdām baḥs *(G. 32/8). [ṣafādan, -dan]*

ṣafā: *Kedersizlik, gönül şenliği II hac ve umre sırasında aralarında sa'y yapılan iki tepeden biri olan Safa tepesi.*

Iraġa ṣalma ḳapuñdan beni ki Merve ḥaḳı
Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ ṣafā imiş iy dōst *(G. 27/4). [ṣafā]*

Iraġ itme ḳapuñdan Kaʿbe ḥaḳḳı
Çü Kaʿbe kūyuñuñ Saʿyı ṣafādur *(G. 79/12). [ṣafādur, -dur]*

Ṭavāf itmek cemāli Kaʿbesini
Dilā Merve ḥaḳı ġāyet ṣafā bil *(G. 236/8). [ṣafā]*

Viṣalüñ ḥaccına irişmege Cem
Ṣafādan yüz sürer ḳapuña her dem *(Mua. 236/2). [ṣafādan, -dan]*

ṣafā bul-: *Rahat ve huzur bulmak; neşelenmek.*

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden ṣafā bula
Kim yāri olmayana degüldür ṣafā sefer *(G. 123/13). [ṣafā bula, -a]*

Derdüñde revādur ki göñül ola hemīşe
Tā ol ġam-ı derd ile ṣafā bula hemīşe *(Mua. 171/2). [ṣafā bula, -a]*

Mülk-i ʿālem benüm olursa ṭapuñsuz n'iderem
Kaʿbe yüzüñ ḥaḳı_içün dil bulımaz anda ṣafā *(G. 4/8). [ṣafā bulımaz, -ımaz]*

Çün ṣafā bulmaz beni ḳapuñda gördükçe muḳīm
Kaʿbe-i kūyuñda niçün saʿy ider bilsem raḳīb *(G. 17/7). [ṣafā bulmaz, -maz]*

Çün bulur cān ü dil ṣafā ġamdan
Derd ü ġam bende [ger] girān yigdür *(Mua. 68/3). [ṣafā bulur, -ur]*

ṣafā göster-: *İyi davranmak, huzur vermek.*

Geydürmedüñ bu ḳubbede baña ḳabā felek
Göstermedüñ bu ṣuffede baña ṣafā felek *(Terk. 3/18). [ṣafā göstermedüñ, -me, -dü, -ñ]*

ṣafā sür-: *Vaktini zevkli, huzurlu, eğlenceli geçirmek, zevkusefa sürmek, neşe ve huzur içerisinde olmak.*

N'ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/1). [ṣafā sür]*

Sür ṣafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/9). [ṣafā sür]*

Çü dil-ber bize oldı maḥrem-i rāz
Ṣafā sürdi dil ü cān oldı bī-ġem *(G. 257/10). [ṣafā sürdi, -di]*

Ḫurrem olup cān-ı Cem sürdi ṣafā
Dil ṣabādan alalı būy-ı vaṭen *(G. 295/9). [ṣafā sürdi, -di]*

Ḳaddüñi ʿarż eyle kim bī-ḥad görür cānum cefā
Zülfüñi arada göster tā ki dil süre ṣafā *(Mua. 283/2). [ṣafā süre, -e]*

Merve ḥaḳḳı içün dil-i Cem sürmeyüp bir dem ṣafā
Kaʿbe yüzüñ ḥasretinden gözleri Zemzem-durur *(G. 78/13). [ṣafā sürmeyüp, -me, -y, -üp]*

ʿĀlemde sürer ẕevḳ ile ol ʿışḳ ṣafāsın
Her kim ki göñül ol ruḫ-ı zībāya düşürdi *(G. 371/7). [ṣafāsın sürer, -er]*

Seyr ü seferde ben nice sürem ṣafāyı kim
Bālā-yı ḳaddüñ añıcaḳ olur belā sefer *(G. 123/7). [ṣafāyı sürem, -em]*

ṣafā vir-: *Neşe, huzur vermek.*

Cem göñül virdi ki medḥüñ olalı hem-dem-i dil
Cān bigi medḥ-i feraḥ-baḫşuñ aña virdi ṣafā *(Mua. 305/2). [ṣafā virdi, -di]*

Mey-i laʿlüñle demidür virevüz cāna ṣafā
Çünki esbāb-ı ṭarab oldı müheyyā bu gice *(G. 324/7). [ṣafā virevüz, -e, -vüz]*

Ḳılur dimāġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem *(K. 7/41). [ṣafā virüp, -üp]*

Öpdügi içün laʿlini virür şeker bigi ṣafā
Olıcaḳ dilde mükerrer kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/5). [ṣafā virür, -ür]*

Ṣaḥn-ı cāna ṣafā virür irse
Ḳadem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/9). [ṣafā virür, -ür]*

Būyı meşām-ı cāna virür ceẕbe-i ṣafā
Ṭıynet bulalı ḫāk[i] ʿabīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/201). [ceẕbe-i ṣafā virür, -ür]*

ṣafā viril-: *Huzur, gönül rahatlığı, neşe verilmek.*

Ġam mervesinde saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl içün
Ḥuccāc-ı ʿışḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(K. 6/4). [ṣafā virilen, -en]*

ṣafā-yı ḳadeḥ: *Kadehin, içkinin sefası veya keyfi.*

Göñül āyīnesin ḳılur ṣāfī
Maḫzen-i sīnede ṣafā-yı ḳadeḥ *(G. 37/4). [ṣafā-yı ḳadeḥ]*

ṣafā-yı laʿl-i sāḳī: *Sevgilinin lal dudaklarının sefası.*

Mey-i ṣāfīyi nūş eyle ṣafā-yı laʿl-i sāḳīden
Ki dil āyīnesi jengine bundan yig cilā olmaz *(G. 154/3). [ṣafā-yı laʿl-i sāḳīden, -den]*

ṣafḥa: *Bir şeyin yassı yüzü, sayfa, levha.*

Müşk ile zülfüñ çeker her ṣafḥada bir ḳayd-ı ṣaḥḥ
Devr-i çeşmüñde olaldan nüsḫa-i ḫaṭṭuñ saḳīm *(G. 262/5). [ṣafḥada, -da]*

Dil ü cān ṣafḥasında küfr-i zülfin
Ne deñlü küfr ise īmāna yazdum *(G. 265/15). [ṣafḥasında, -sı, -n, -da]*

Ḫaṭṭı ḫayāli ile n'idem kilk-i zülf-i yār
Dil ṣafḥasını ḳāreleyübdür miṣāl-vār *(Müf. 14/2). [ṣafḥasını, -sı, -n, -ı]*

ṣafḥa-i cān: *Can sayfası.*

Ṣafḥa-i cān üzre yazdum ʿışḳuñı
Küllü ʿilmin leyse fi'l-ḳırṭāsi żāʿ *(G. 186/5). [ṣafḥa-i cān]*

Ḫaṭuñ kim ṣafḥa-i cāna yazılmış
Ġazeldür ṣanki dīvāna yazılmış *(G. 168/1). [ṣafḥa-i cāna, -a]*

ṣafḥa-i ġayb: *Gayp sayfası.*

ʿAnberīn müdd ü müşk-i terden ḫāl
Ṣafḥa-i ġaybdan nihān itdi *(Mua. 153/4). [ṣafḥa-i ġaybdan, -dan]*

ṣafḥa-i gül: *Gül sayfası, gül yaprağı.*

Lāciverdī ḫaṭṭ ile müşkīn ḫaṭuñ cedvel çeker
Ṣafḥa-i gülde ki yoḳdur şīvesi pergārda *(G. 346/12). [ṣafḥa-i gülde, -de]*

Ṣafḥa-i gülde kitāb-ı ḥüsnini
Yār müşk ile muḥaşşā eylemiş *(G. 172/3). [ṣafḥa-i gülde, -de]*

ṣafḥa-i gül: *Gül sayfası, gül yaprağı II sevgilinin yüzü.*

Gösterelden ṣafḥa-i gülde ḫaṭuñ ḫaṭṭ-ı sevād
Yüz ḳarasın ḥāṣıl idüp müşk-i Çīn oldı kesād *(G. 46/1). [ṣafḥa-i gülde, -de]*

ṣafḥa-i māh: *Ay sayfası II sevgilinin ay yüzünün sayfası.*

Mülk-i ḥüsnüñ ḥāṣılın her ayda taḥṣīl itmege
Ṣafḥa-i māh üzre baġlar müşk ile defter ḫaṭuñ *(G. 226/4). [ṣafḥa-i māh]*

ṣafḥa-i mihr: *Güneş sayfaları II sevgilinin yüzü.*

Tār-ı zülfüñ ṭaġıdup ṣafḥa-i mihr üzre ṣabā
Ḥüsnüñüñ defterini yazmaġa mıṣṭar mı çeker *(G. 112/7). [ṣafḥa-i mihr]*

ṣāfī: *Temiz, hâlis, saf.*

Devr-i cām-ı Cem-durur ṣāfī mey-i gül-reng içüp
ʿAyş ü ʿişret itmedük bāġ u gül-istān ḳalmadı *(G. 424/11). [ṣāfī]*

Yidi yılluḳ ḳaynamış ṣāfī ḫum u laʿlīn şarāb
Sākī-i sīm-sāḳ elinden her ṭaraf rīzāndur *(K. 8/63). [ṣāfī]*

Ṣāfī güherden oldı çü ẕātı Muḥammedüñ
Gelmez beyāna ẕātı ṣıfātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/25). [ṣāfī]*

ṣāfī ḳıl-: *Temizlemek, temiz tutmak.*

Göñül āyīnesin ḳılur ṣāfī
Maḫzen-i sīnede ṣafā-yı ḳadeḥ *(G. 37/3). [ṣāfī ḳılur, -ur]*

ṣaf-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün örgüsü, bağı.*

Ṣaf-ı zülfüñ şikendür pīç-der-pīç
Yaraşmaz çün ser-i ṣafda şiken hīç *(Mua. 217/1). [ṣaf-ı zülfüñ, -üñ]*

ṣāfī-dil ol-: *Saf, temiz gönüllü olmak.*

Ṣāfī-dil olup ʿarż idesin Ḥaḳḳa niyāzuñ
Ṣāyed ki teraḥḥum ḳıla ol Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/135). [ṣāfī-dil olup, -up]*

ṣafīr: *İnce ve güzel ses.*

Cennet çemenlerinde ṣafā güllerin açar
Cān bülbüline vaṣf[ı] ṣafīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/198). [ṣafīri, -i]*

saġ: *Sağ, esen.*

Benüm ḥālümi bilmezseñ n'ola kim
Ne rūşen ola ṣayru ḫāli ṣaġa *(G. 318/12). [ṣaġa, -a]*

Şükr ḳıl Allāha kim geldüñ Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/5). [saġ]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/27). [saġ]*

Ṣaġlu ṣollu baş urup ayaġuña yüz sürenüñ
Her biri[si] ḫān vü Sührāb-ı Kābūs Ḫāndur *(K. 8/31). [ṣaġlu, -lu]*

ṣaġ ol-: *Yaşamak, hayat sürmek, selamette olmak.*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/7). [ṣaġ ol]*

Çāk eyleyicek Kāh-keşān ger teh-i zerrīn
Ṣaġ ola mı ol yirde girībān-ı semāvā *(K. 5/30). [ṣaġ ola, -a]*

Ben ḫastenüñ çü ḫāṭırını ṣordı ol ḥabīb
ʿÖmri uzun u kendüsi ʿālemde saġ ola *(G. 367/6). [saġ ola, -ü]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı ṣanma ki bir laḥẓa ṣaġ ola *(G. 367/10). [ṣaġ ola, -a]*

Ben ġarīb [ü] ḫastenüñ ḥālini görmezseñ ne ṭañ
Kim ne bilür ṣaġ olan ḥāl-i dil-i bīmārdan *(G. 276/4). [ṣaġ olan, -an]*

saġ u esen ol-: *Sağlıklı ve zinde olmak.*

Her yil ki eser luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān vird[i] bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/6). [saġ u esen olsun, -sun]*

sāġer: *İçki kadehi.*

Çeşmümde ḫayāli lebüñüñ iy büt-i gül-ruḫ
Bir sāġere beñzer ki ola mül arasında *(G. 323/8). [sāġere, -e]*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/10). [sāġer]*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürṣat semini *(G. 385/2). [sāġer]*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer ṣunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Türāndur *(K. 8/23). [sāġer]*

Ki zīrā laʿl-i dil-berden bulup fer
Lebi yādına içer lāle sāġer *(Mes. 1/52). [sāġer]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı baġrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/13). [sāġer]*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb sāġer *(Terc. 1/10). [sāġer]*

sāġer çek-: *İçki içmek.*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/12). [sāġer çeker, -er]*

sāġer-i şahbā: *Şarap kadehi.*

Budur iy dil-ber ṣurāḥīnüñ ciger-ḫūn olduġı
Būse almış lebleriñden sāġer-i ṣahbā meger *(G. 137/14). [sāġer-i ṣahbā]*

saġluġ: *Sağlık, sıhhat, esenlik.*

Şükr ḳıl Allāha kim geldüñ Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/6). [saġluġında, -luk, -ı, -n, -da]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/28). [saġluġında, -ı, -n, -da]*

sāḥat-i dil: *Gönül meydanı.*

Bu vādī-i ġamdan beni luṭfuñla ḫalāṣ it
Nice bir ola sāḥat-i dil menzil-i belvā *(K. 5/198). [sāḥat-i dil]*

sāḫat-i irem: *İrem meydanı II bağ-ı irem, cennet bağı, dünya cenneti, cennet kadar güzel ve bayındır yer.*

Bir yire gelmişem ki bedeldür caḥīmden
Baña maḳām olmış iken sāḥat-i İrem *(Terk. 3/86). [sāḫat-i irem]*

sāḥat-i ʿuḳbā: *Ahiret meydanı.*

Ger dāyire resm eylese pergār-ı celālüñ
Bir noḳṭa-i merkezce degül sāḥat-i ʿuḳbā *(K. 5/156). [sāḥat-i ʿuḳbā]*

şahbā: *Şarap.*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/80). [ṣahbā]*

şaḥḥā: *Afiyetler olsun, sıhhatler olsun (Tulum: 2011: 1530).*

Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/10). [ṣaḥḥā]*

şāḥib-i cūd ü kerem: *Kerem ve cömertlik sahibi.*

Ḫüsrev-i ʿālem şehin-şāh-zāde-i ḥāḳān-ı Rūm
Şāḥib-i cūd ü kerem şeh-zāde Cem sulṭāndur *(K. 8/98). [şāḥib-i cūd ü kerem]*

şaḥīfe: *Sayfa.*

Ṣüls ü muḥaḳḳaḳ ile riḳā‘ iy perī-ṣıfat
Ḫaddüñ ṣaḥīfesinde olur āṣikār nesḫ *(G. 39/4). [ṣaḥīfesinde, -si, -n, -de]*

sāḥil: *Kenar, kıyı.*

İy Bārī-i berreyn ü Müberrā-yı berāyā
V’iy ‘izzetüñüñ baḥrine sāḥil yidi deryā *(K. 5/144). [sāḥil]*

sāḥir: *Sihirbaz, büyücü.*

Olalı ‘ilm-i siḥr içre gözüñ sāḥirler üstādı
Ḫıred eflāke irgürdi göñülden āh ü feryādı *(G. 381/1). [sāḥirler, -ler]*

ṣaḥn: *Orta, meydan, orta yer.*

Bu bāġuñ ṣaḥnını bir laḥẓa yārā
Görüb tezyīnini eyle temāşā *(Mes. 1/21). [ṣaḥnını, -ı, -n, -ı]*

ṣaḥn-ı cāna: *Can meydanı.*

Ṣaḥn-ı cāna ṣafā virür irse
Ḳadem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/9). [ṣaḥn-ı cāna, -a]*

ṣaḥn-ı cinān: *Cennetlerin ortası, meydanı.*

Kūyuñ muḳīmi olsam nār-ı belāya yaḳma
Ṣaḥn-ı cinān cehennem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/8). [ṣaḥn-ı cinān]*

ṣaḥn-ı emel: *Emel avlusu.*

Bu dārū-ḫāneden ummañ ṣafā hīç
Ki gītī ṣuffası ṣaḥn-ı emeldür *(G. 109/14). [ṣaḥn-ı emeldür, -dür]*

ṣaḥn-ı ḥarem: *Harem avlusu II sevgilinin hareminin avlusu.*

Dün içüp ser-ḫōş olup ġamzelerüñ cām-ı ṣafā
Çekdiler ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer ṣanemā *(G. 8/2). [ṣaḥn-ı ḥaremde, -de]*

Baş ḳoşup zülfüñe ġamzeñ ṣanemā ser mi çeker
Göz göre ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer mi çeker *(G. 112/2). [ṣaḥn-ı ḥaremde, -de]*

ṣaḥn-ı muṣallā: *Cenaze namazı kılmağa mahsus açık mahal, namazgâh meydanı.*

İrişmeyeli gūşuma āvāz-ı mü’ezzin
Her ḳanda baḳam gözde uçar ṣaḥn-ı muṣallā *(K. 5/122). [ṣaḥn-ı muṣallā]*

ṣaḥn-ı ṣafā: *Neşe, huzur avlusu.*

Bir noḳṭa gibi dāyireye aldı fi’l-meṣel
Beytü’l-ḥarāmı ṣaḥn-ı ṣafāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/10). [ṣaḥn-ı ṣafāsı, -sı]*

ṣaḥn-ı ṣaḥrā: *Ovanın ortası.*

Ki zīrā ḥüsni reşki ile nesrīn
Gezer her ṣaḥn-ı ṣaḥrālarda ġam-gīn *(Mes. 1/84). [ṣaḥn-ı ṣaḥrālarda, -lar, -da]*

ṣaḥn-ı serāy-ı sürūr: *Neşat sarayının avlusu.*

Ol dem ḳanı ki ṣaḥn-ı serāy-ı sürūruña
Her dem ḳavāfil-i dil ü cān mīhmān idi *(G. 415/11). [ṣaḥn-ı serāy-ı sürūruña, -uñ, -a]*

ṣaḥn-ı zemīn: *Yeryüzü.*

Āsāyiş-i eflākden ārāyiş alup yir
Ṣan olmış idi ṣaḥn-ı zemīn cennet-i meʾvā *(K. 5/36). [ṣaḥn-ı zemīn]*

ṣaḥrā: *Ova, kır.*

Lāle zār olınca ḳana ġarḳ iderdüm anı da
Ḳanlu yaşumdan eser bilsem nice ṣaḥrāda yoḳ *(G. 208/10). [ṣaḥrāda, -da]*

Yüzüñ üzre gözlerüñ meyl itdügince zülfüñe
Sünbül otlar ṣanasın ṣaḥrāda āhūlar bigi *(G. 384/4). [ṣaḥrāda, -da]*

Bu ṣaḥrā içre beni rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı *(G. 386/5). [ṣaḥrā]*

Ḥālet-i Cemden eser alalı bir pāre ṣabā
Ṭolanur ṭaġ ile ṣaḥrāları dīvāne bigi *(G. 417/10). [ṣaḥrāları, -lar, -ı]*

Devr-i ḥüsnüñde gözüñ meyl eylemişdür zülfüñe
Çīn ṣaḥrāsında sünbül otlar āhūlar gibi *(G. 422/4). [ṣaḥrāsında, -sı, -n, -da]*

ṣaḥrā: *Ova, çöl II ovadakiler, çöldekiler.*

Bir kerre derdümi añup efġāna başlasam
Yanumca nāleler ḳıla ṣaḥrā benüm bigi *(G. 412/6). [ṣaḥrā]*

ṣaḥrā-yı dīn: *Dîn sahrası.*

Cān rişṭesini kesme ki ḥabli'l-metīn ṣunar
Ṣaḥrā-yı dīnde çetri ṭınābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/138). [ṣaḥrā-yı dīnde, -de]*

ṣaḥrā-yı fürḳat: *Ayrılık çölü.*

Ṣaḥrā-yı fürḳat içre nigārından ayrılup
ʿUṣṣāḳ ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı *(K. 6/7). [ṣaḥrā-yı fürḳat]*

saḫt-rū: *sert yüzlü, asık suratlı.*

Ne ḥayāsuz saḫt-rūdur āyine
Kim diler ḥüsnüñe ʿarż ide naẓīr *(G. 107/5). [saḫt-rūdur, -dur]*

saʿīd ol-: *Kutlu, uğurlu olmak.*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim niʿmetüñi yād idüben cāndan açdı fem *(K. 7/19). [saʿīd oldı, -dı]*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(K. 7/57). [saʿīd olur, -ur]*

Kimüñ sitāresine düşerse saʿīd olur
Bir ḳurʿa idi ʿāleme fāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/51). [saʿīd olur, -ur]*

saʿīd ü şehīd: *Mübarek ve şehit.*

Ġam-i ʿışḳuñla Cem eger vire cān
Ḳabri üstine yaz saʿīd ü şehīd *(G. 44/12). [saʿīd ü şehīd]*

sāʿid-i sīmīn: *Gümüş kol II sevgilinin gümüş gibi beyaz kolları.*

Cevri çoḳdur sāʿid-i sīmīnüñüñ şal boynuma
İy ṣanem her kişi ḳāniʿdür çü kendü payine *(G. 349/5). [sāʿid-i sīmīnüñüñ, -üñ, -üñ]*

sāḳ: *Baldır, incik II Ayak.*

Serv-ḳaddüñ ʿarż idüp sāḳında ḫalḫāl-i hilāl
Dāġ idüp yaḳdı göñülde zülfüñ ile iki ḫāl *(Mua. 19/1). [sāḳında, -ı, -n, -da]*

saḳf-ı semāvāt: *Göğün, feleğin çatısı.*

Bir dem ki derdüm añuban efġāna başlasam
Yol bulur idi saḳf-ı semāvāta āh ü vāh *(Terk. 3/68). [saḳf-ı semāvāta, -a]*

sāḳī: *Kadeh sunan, içki dağıtan, suvarıcı.*

Oldı vaḳt-i ṣabūḥ u irdi ṣabāḥ
Sāḳī ṣun rāḥ-ı rāḥatü'l-ervāḥ *(G. 35/2). [sāḳī]*

Tevbesi gibi dil ṣalāḥı bozar
Sākī her geh ki ider ṣalā-yı ḳadeḥ *(G. 37/8). [sākī]*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Ṣarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/1). [sāḳī]*

Yād-ı lebine sāḳī ṣun bize mey-i bāḳī
Tā kim alavuz bir dem bu ʿayş-ı cihāndan ḥaẓ *(G. 185/5). [sāḳī]*

Demidür ṣun berü sāḳī belābil
Ki ḳomaz cān ü dilde ol belā bil *(G. 233/1). [sāḳī]*

Berü ṣun sāḳī cām-ı erġavānı
Ki dil-ber oldı cāndan bize maḥrem *(G. 257/5). [sāḳī]*

Getür sāḳī Ceme cām-ı muravvaḳ
Görelüm ḫōş bugün rūz-ı bahārı *(G. 388/13). [sāḳī]*

Ḳadeḥ ṣun gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı *(G. 388/1). [sāḳī]*

Ṣafā vaḳti-durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılavuz ḥay *(G. 391/1). [sāḳī]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/38). [sāḳī]*

Müşk ile ʿanber buḫūrından muʿaṭṭar cān ü dil
Cennet ol meclisdedür sāḳīleri ġılmāndur *(K. 8/52). [sāḳīleri, -leri]*

Lebüñ cāmını ṣun göñlüme sāḳī
Cihānda dāyimā tā ola bākī *(Mua. 91/1). [sāḳī]*

Şarābum kevṣer ola ḥūr sāḳī
Lebüñ şābāş-ı bī-ḥad ḳılsa bākī *(Mua. 220/1). [sāḳī]*

Şol cām-ı muṣaffāda lebüñ kūşesi muṭlaḳ
Görindügi içün sāḳī berü cām-ı mürevvaḳ *(Mua. 306/2). [sāḳī]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü şun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/17). [sāḳī]*

Sāḳī berü vir baña bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ *(Mur. 3/5). [sāḳī]*

Çün oldı ḫazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/1). [sāḳī]*

Ruḫları gül zülfi sünbül lebleri mül sākīler
Ṣalınup seyr eylesün meclisde raḳṣ ursun felek *(Terk. 2/63). [sākīler, -ler]*

sāḳī-i meh-rū: *Ay yüzlü saki, içki sunan ay yüzlü sevgili.*

Çünki furṣat virdi el iy sāḳī-i meh-rū müdām
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur *(G. 72/5). [sāḳī-i meh-rū]*

sākī-i sīm-sāḳ: *Gümüş gibi beyaz baldırlı saki.*

Yidi yılluḳ ḳaynamış ṣāfī ḫum u laʿlīn şarāb
Sākī-i sīm-sāḳ elinden her ṭaraf rīzāndur *(K. 8/64). [sākī-i sīm-sāḳ]*

saḳīm ol-: *Hatalı olmak.*

Müşk ile zülfüñ çeker her ṣafḥada bir ḳayd-ı ṣaḥḥ
Devr-i çeşmüñde olaldan nüsḫa-i ḫaṭṭuñ saḳīm *(G. 262/6). [saḳīm olaldan, -aldan]*

saḳīm ol-: *Hasta olmak.*

Oldı gözüñ siḥri ile cān-ı Cem
Nergis-i sevdā-zede gibi saḳīm *(G. 266/14). [saḳīm oldı, -dı]*

Raḥm ḳıl şāhā bu Cem bī-çāreye
K'ayrılaldan senden olupdur saḳīm *(G. 258/14). [saḳīm olupdur, -up, -dur]*

ṣaḳın-: *Korumak, gözetmek, esirgemek.*

Gezme iy dil Mıṣr-ı ḫüsnin şām-ı zülfinden ṣaḳın
Ġāfil olma var iñen ceyş-i Ḥabeş buṣudadur *(G. 101/3). [ṣaḳın]*

Lebüñi būseden ü būseñi cāndan ṣaḳınur
Yüzüñi gözden ü gözüñi naẓerden güniler *(G. 121/3). [ṣaḳınur, -ur]*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿivaż *(G. 181/4). [ṣaḳın]*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/11). [ṣaḳın]*

Ṣaḳındum dīn-i İslāmı ve aṣlā olmadum rāżī
İder mi ehl-i Ḥaḳ ḳaṣdın ḫıred-mend-i lebīb ancaḳ *(K. 9/29). [ṣaḳındum, -du, -m]*

Lebinden būse umsam ḫışm ider yār
Ṣaḳınur ṣanasın cān pāresidür *(G. 106/8). [ṣaḳınur, -ur]*

Leblerinden būse añduġumca ḫışm eyler baña
Şöyle ṣaḳlar ṣaḳınur bir pāredür cāndan gider *(G. 122/6). [ṣaḳınur, -ur]*

ṣaḳın-: *Aman ha anlamında bir uyarı sözü; sakınmak, imtina etmek.*

Dāġ urma ṣaḳın lāleleyin yüregüme kim
Kār itdi benüm cānuma derd ü elem iy dōst *(G. 19/7). [ṣaḳın]*

sākin ol-: *İkamet etmek, oturmak.*

Sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūna ṭaʿn ider
Kim ki ola işigüñde ġarībi Muḥammedüñ Zīrā ki cāna ḫubb-i vaṭenden ḫaber virür *(Terk. 1/118). [sākin olan, -an]*

sāḳiyā: *Ey saki.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı bākī kim ṣafā devrānıdur
N'ola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur *(G. 69/1). [sāḳiyā]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı cān-efzā ki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı pür-sūz eyle sulṭān bundadur *(G. 72/1). [sāḳiyā]*

Sākiyā ṣunġıl berü cām-ı ṣarāb
Ḳılmayalum naḳdini ʿömrüñ telef *(G. 197/3). [sākiyā]*

Kīse-i ʿömri tehī eylemedin dest-i ecel
Sāḳiyā kāse-i mey ṣun ki gide ṭūl-i emel *(G. 228/2). [sāḳiyā]*

Ceme ṣun sāḳiyā cām-ı mey-i nāb
Ki cāndan dil-ber oldı bize hem-dem *(G. 257/13). [sāḳiyā]*

Ruḫları şevḳi ile ṣun bāde
Sāḳiyā ṣoḥbet-i ṣabūḥ olsun *(G. 282/6). [sāḳiyā]*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dūn degülseñ ġam yime gerdūn içün *(G. 308/14). [sāḳiyā]*

Sāḳiyā devr-i Süleymāndur el ur cām-ı Ceme
Bize mey ṣun içelüm çāre budur defʿ-i ġeme *(G. 365/1). [sāḳiyā]*

Dil-rübālar vaʿdesine nice bir aldanalum
Sāḳiyā peymāne ṣun anlarda peymān ḳalmadı *(G. 424/10). [sāḳiyā]*

saḳḳā ol-: *Su dağıtıcısı, saka olmak.*

Āh idüp dökerse n'ola gözleri yaşını Cem
Her seḥer saḳḳā olup işigüñi ṣular bigi *(G. 384/10). [saḳḳā olup, -up]*

İsḳā ide bir ḳaṭresi ẓummā-yı cihānı
Ger luṭfı ṣuyı olur ise ʿāleme saḳḳā *(K. 5/188). [saḳḳā olur, -ur]*

şakk-i felek: *Felek beratı.*

İkinci felekde anı fi’l-ḥāl ʿUṭārid
Ṣakk-i felek üzre ḳılur altun ile imżā *(K. 5/16). [ṣakk-i felek]*

ṣaḳla-: *Korumak, sakınmak, esirgemek, muhafaza etmek.*

Ḳaraya atdı ḳalyon ṭaşra çıkduḳ ḳulleye girdük
Ölüme rāżī olduḳ ṣaḳladı Ḥayy-i Mücīb ancaḳ *(K. 9/24). [ṣaḳladı, -dı]*

Derdümi ṣaḳlayam didükçe ḫaṭuñ
Gözlerüm üzre āşikār yazar *(G. 130/7). [ṣaḳlayam, -y, -am]*

Çünki efġānuñdur iy Cem ṭās-ı ʿışḳı çıñradan
Rāz-ı ʿışḳuñ ṣaḳlaġıl kim fāş ider āvāz-ı ṭās *(G. 163/14). [ṣaḳlaġıl, -ġıl]*

Niçe kim göñlümde rāzum ṣaḳlayam dirdüm velī
Reng-i rūyumla gözüm yaşı ʿıyān eyler dirīġ *(G. 192/9). [ṣaḳlayam, -y, -am]*

Edeble ṣaḳla her laḥẓa yirüñ kim
Ḥużūr-ı ḥażret-i Sulṭāne girdüñ *(G. 225/19). [ṣaḳla]*

ṣaḳla-: *Değer verip elden çıkarmamak, elinde bulundurmaya devam etmek, muhafaza etmek.*

Yā ḳaşuñdan ireli tīr-i ḫadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḥẓa ṣaḳlar cān gibi *(G. 379/14). [ṣaḳlar, -r]*

Cigerden tīr-i ġamzeñ eksük itme
Ki dilde ṣaḳlayam ol yādigārı *(G. 383/4). [ṣaḳlayam, -y, -am]*

ṣaḳla-: *Korumak, görünmesine engel olmak, gizli tutmak.*

Rāz-ı ḥüsnüñ dil niçe ṣaḳlaya kim
Ṣemʿi pinhān idimez çün kim zücāc *(G. 34/5). [ṣaḳlaya, -y, -a]*

Leblerinden būse añduġumca ḫışm eyler baña
Şöyle ṣaḳlar ṣaḳınur bir pāredür cāndan gider *(G. 122/6). [ṣaḳlar, -r]*

Ṣaḳla diyü göñlüme didüm dehānuñ sırrını
Gör beni dīvāneye genc-i nihān ışmarlaram *(G. 247/3). [ṣaḳla]*

Ḥüsnüñi ḳo ṣaḳlasun kirpüklerüm çeşmümde kim
Ḥıfẓ-ı gül-zār olmaya ḫār ile dīvār olmasa *(G. 362/7). [ṣaḳlasun, -sun]*

ṣaḳla-: *Gizlemek.*

Göñlüñde ṣaḳla didi ruḫum sırrını didüm
Fānūs şīşede ḳaçan olur nihān şemʿ *(G. 190/27). [ṣaḳla]*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/11). [ṣaḳlama, -ma]*

Ḫadeng-i ġamzeñi cāna çü virdüñ alma yine
Ki cānda ṣaḳlayayın anı yādigār olsun *(G. 281/4). [ṣaḳlayayın, -y, -ayın]*

ṣaḳla-: *(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/6). [ṣaḳladuġuñ, -dug, -uñ]*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/12). [ṣaḳlar, -r]*

Cem cānı gibi ṣaḳlar anı iy perī-ṣıfat
Derd ü ġamuñ olalı aña yādigār-ı ʿışḳ *(G. 198/17). [ṣaḳlar, -r]*

Ṭaʿne ṭaşı atduġuñca ṣaḳladuġum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek *(G. 218/13). [ṣaḳladuġum, -duġ, -um]*

Ḳazıd iy dōst ḳazıd ḫaṭṭ-ı semen-sāyuñı gel
Ṣaḳlama ebr-i siyehde ṣanemā ayuñı gel *(G. 245/2). [ṣaḳlama, -ma]*

Ger ṣaḳlar iseñ genc-i ḫayālüñi kerem ḳıl
Gönlümde nihān it anı vīrāne gerekse *(G. 322/3). [ṣaḳlar, -r]*

Raḳībe açma şol yüzden yüzüñ ṣaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/5). [ṣaḳla]*

şal-: *Bırakmak, yaymak.*

Beni ḫāk eyle iy ġam eglemegil
Ki ṣala sāyesin ol serv-kāmet *(G. 25/8). [ṣala, -a]*

Şu yirde kim ṣala mihr-i ruḫuñ meh-i pertev
Ne bī-baṣar ola kim diye āftāba güneş *(G. 174/5). [ṣala, -a]*

şal-: *Bırakmak II sermek.*

Ne kerāmet gösterür gözle bu zülf-i ḫırḳa-pūş
Kim ṣalup seccādesin her laḥẓa āb üstindedür *(G. 84/10). [ṣalup, -up]*

şal-: *Sarkıtmak, bir şeyin yukarıdan aşağı doğru sarkmasını sağlamak.*

Dil zenaḫ-dān çāhına düşdi ki ḳılmaġa ḫalāṣ
Rīsmān ṣaldı muʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/4). [ṣaldı, -dı]*

Her ḳaçan zülf-i ser-endāzuñ ṣala çevgān-ı müşk
ʿĀşıḳ olanlar başın meydāna atar ṭūb içün *(G. 301/7). [ṣala, -a]*

Benefşe sünbülüñ cānā görelden oldı dem-beste
Başını aşaġa ṣalup olur nergis gibi ḫaste *(G. 338/2). [ṣalup, -up]*

şal-: *Sevk etmek, göndermek.*

ʿĀrızuñ devrinde Hindū zülfüñe baş ḳoşalı
Kişver-i Rūma Ḥabeşden ṣaldı leşkerler ḫaṭuñ *(G. 226/8). [ṣaldı, -dı]*

şal-: *Dökmek, düşürmek.*

Ṭopraġa ṣalma dürer-i eşkümi
Düşdi ayaġuña çü bir ḳaç yetīm *(G. 266/5). [ṣalma, -ma]*

şal-: *Koymak, bırakmak, atmak.*

Bend-i zülfüñden göñül bulmaz necāt
Gör neye ṣaldı beni bu kāyināt *(G. 23/2). [ṣaldı, -dı]*

şal-: *Bırakmak, atmak, gark etmek.*

Yaḳalı ʿışḳuñuñ odına zühd ü taḳvāyı
Şulāre şaldı gözüm yaşı ders-i fetvāyı *(G. 402/2). [şaldı, -dı]*

şal-: *Koymak, bağlamak, takmak.*

Ḫidmet yolında ġāşiye-dār oldı Cebreʾīl
Zīn şalalı Burāḳa licāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/154). [şalalı, -alı]*

şal-: *Koymak, bırakmak, atmak, ilka etmek.*

Şalalıdan beni gird-āb-ı Fireng-istāna sen
Gözlerümden ḳanlu yaş deryā gibi aḳar felek *(Terk. 2/35). [şalalıdan, -alı, -dan]*

şal-: *Bırakmak, yaymak.*

İy şanem ʿömrüm-durur bu zülf-i müşkīnüñ senüñ
Dāyimā ṭopraġa şalup pāy-māl itmek neden *(G. 288/16). [şalup, -up]*

şal-: *Koyuvermek, salıvermek.*

Ḫayāl-i laʿl ü ruḫını gözüme şaldı raḳīb
Muḥīṭ içinde düşürdi şan Ehrimen ḫātem *(G. 261/3). [şaldı, -dı]*

Şaldı ḥabs-i külāha zülfeyni
Girdi ceyş-i Ḥabeş kemīne bugün *(G. 304/15). [şaldı, -dı]*

Reyḥān ḫaṭuñı göreli bezm-i çemende āh
Şaldı benefşe başın aşaġa benüm bigi *(G. 412/8). [şaldı, -dı]*

şal-: *Bırakmak, göndermek.*

Ṭopraġa şaldı şu gibi gözüm yaşı beni
Gel yaḳma iñen oda hevā-dāruñam senüñ *(G. 227/11). [şaldı, -dı]*

Naʿleyni tozı şaldı felek başına İklīl
Şīrāk-i felek boynına ṭavḳ oldı muṭallā *(K. 5/181). [şaldı, -dı]*

Ḫüsnüñ olalı laṭīf ü maḥbūb
Çeşmüñ dü-cihāna şaldı āşūb *(Terc. 1/34). [şaldı, -dı]*

şal-: *Yollamak, göndermek, salmak.*

Fırançesse ilçi şaldı isteyüp mektūb gönderdi
Hedāyā-yı güzīnle bād-pāy-i zer-rekīb ancaḳ *(K. 9/31). [şaldı, -dı]*

şal-: *Sarkıtmak, bir şeyin yukarıdan aşağı doğru sarkmasını sağlamak.*

Kākül-i pür-çīnini dün boynına şaldı ḥabīb
Ṭaḳdı şan sīmīn şanem boynına ʿanberden şalīb *(G. 17/1). [şaldı, -dı]*

şal-: *Bir şey üzerine inmek, üzerine gelmek (gölge salmak bağlamında).*

Sāye-i ḳaddüñi Cem üstine şalsañ n'ola kim
Sāye-i servi bilürsin şanemā ḫāke düşer *(G. 89/13). [şalsañ, -sa, -ñ]*

şal-: *Dolamak, sarmak.*

Cevri çoḳdur sā'id-i sīmīnüñüñ şal boynuma
İy şanem her kişi ḳāni'dür çü kendü payine *(G. 349/5). [şal]*

şal-: *Koymak, bırakmak, atmak.*

Ḳapmaġa mihr ṭopını mehden bu zülfi gör
Meydān-ı ḥüsn içinde şalar şavlecān-ı müşk *(G. 217/6). [şalar, -ar]*

Şal zenaḫ-dānuñ çehine göñlümi iy şāh-ı ḥüsn
Ki olmaya dīvāneye ḥıfẓ itmege zindān gibi *(G. 379/11). [şal]*

şal-: *Atılmak, saldırmak, hücum etmek.*

Neheng-āsā ṭalazlar kef şalup kef giçer idi hep
Serende şarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/21). [şalup, -up]*

şalā: *Meydan okuma, "kendine güvenen varsa, çıksın!" diye bağırma.*

'Uşşāḳa yoluñda cān ü dilden
Baş oynamaġa şalādur iy dōst *(G. 26/6). [şalādur, -dur]*

şalāḫ: *Doğruluktan, dürüstlükten ayrılmama, dinin yasakladığı şeylerden kaçınma.*

Tevbesi gibi dil şalāḫı bozar
Sākī her geh ki ider şalā-yı ḳadeḥ *(G. 37/7). [şalāḫı, -ı]*

şalāḫ u zühd ü taḳvā: *Dine olan bağlılık ve dünyaya rağbet etmemek ve bütün günahlardan kendini korumak.*

Şaçı yüz zāhid-i ḫuşki çeker seccādeden ser-mest
Irar biñ 'ābidi çeşmi şalāḫ u zühd ü taḳvādan *(G. 305/6). [şalāḫ u zühd ü taḳvādan, -dan]*

şalavāt: *"Allahım, (Efendimiz) Hz. Muhammed'e ve (Efendimiz) Hz. Muhammed'in soyundan gelenlere salat eyle, onların şeref ve kadrini yücelt" anlamına gelen "Allâhümme salli alâ (seyyidinâ) Muhammedin ve alâ âli (seyyidinâ) Muhammed" cümlesi veya aynı anlama gelebilen dualardan her biri.*

Dil gözgüsini ḳaplar ise jeng-i ma'şıyet
Dāyim cilāsıdur şalavātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/44). [şalavātı, -ı]*

şalā-yı ḳadeḥ it-: *İçki içmeye davet etmek.*

Tevbesi gibi dil şalāḫı bozar
Sākī her geh ki ider şalā-yı ḳadeḥ *(G. 37/8). [şalā-yı ḳadeḥ ider, -er]*

şalīb: *Haç, Hristiyanlığın sembolü sayılan ve birbirini dikey olarak kesen iki çizgiden oluşan biçim, istavroz, salip.*

Kākül-i pür-çīnini dün boynına şaldı ḥabīb
Ṭaḳdı şan sīmīn şanem boynına 'anberden şalīb *(G. 17/2). [şalīb]*

Şaçuñ ḫayāline zünnār baġlanurdı göñül
Görinse gözine zülfüñ şalībi ben bilürem *(G. 268/12). [şalībi, -i]*

şalın-: *Bir sağa, bir sola hafifçe meylederek naz ve eda ile yürümek.*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 6/3). [ṣalınursa, -ur, -sa]*

Nigārā kūyuñ içre ṣalınıcaḳ
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i çemendür *(G. 66/5). [ṣalınıcaḳ, -ıcak]*

Cennet-i kūyuñ içinde ṣalınıcaḳ ṣanemā
Luṭfı Ṭūbā ḳadüñüñ servi çemenden çıḳarur *(G. 82/5). [ṣalınıcaḳ, -ıcak]*

Sidre vü Ṭūbā görürse ḳaddüñi reşk ideler
Bāġ-ı cennet içre ṣalınsañ i serv-i ser-firāz *(G. 144/6). [ṣalınsañ, -sa, -ñ]*

Görse Ṭūbā boyuñı ṣalınduġuñ vaḳtin şehā
Başın ayaġa ṣalup şermende olur serv-i sitīġ *(G. 193/5). [ṣalınduġuñ, -duġ, -uñ]*

Seyl-i eşkümden iñen ġāfil ṣalınmasun ki ben
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kinār itsem gerek *(G. 218/3). [ṣalınmasun, -masun]*

Ol raḳīb-i rū-siyehle baña ḳarşu dem-be-dem
Ṣalınup itme telaṭṭuf zīnhār iy dōstum *(G. 255/4). [ṣalınup, -up]*

Ruḫları gül zülfi sünbül lebleri mül sākīler
Ṣalınup seyr eylesün meclisde raḳṣ ursun felek *(Terk. 2/64). [ṣalınup, -up]*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 7/3). [ṣalınursa, -ur, -sa]*

şalın-: *Salınmak, naz ve eda ile yürür gibi sağa sola dalgalanmak (Selvi ağacının rüzgâr ile sağa sola salınması bağlamında).*

Ṣalınma ḳāmeti devrinde iy serv
Yirüñ bil geçme ḥaddüñden iñende *(G. 360/5). [ṣalınma, -ma]*

şalıvir-: *Salıvermek, serbest bırakmak.*

Bizi Mıṣra ṣalıvirdürmedi alıḳodı āḫir
Ṣıdı ʿahdi Maġalmalyestori bī-şekk ü rīb ancaḳ *(K. 9/13). [ṣalıvirdürmedi, -dür, -me, -di]*

salṭanat: *Sultanlık, padişahlık, hükümranlık.*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/74). [salṭanat]*

Yaraşur şāhān-ı ʿālem senden alursa sebaḳ
Çünki yoḳdur salṭanat taḫtına senden müsteḥaḳ *(Mua. 188/2). [salṭanat]*

Cāvidānī salṭanat ḳaddüñe lāyıḳ cāmedür
Mekrümet tācın bi-ḥamdi'llāh ki saña virdi Ḥaḳ *(Mua. 188/3). [salṭanat]*

salṭanat: *Hükümdarlık, sultanlık II hakimiyet, güç.*

Gītī-serāy salṭanatından ne añlanur
Devlet anuñ ki ola ġulāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/147). [salṭanatından, -ı, -n, -dan]*

şan: *"Sanki, adeta, güya" anlamında edat.*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre nikāb
Ṣan olur ebr içre pinhān āftāb *(G. 14/2). [ṣan]*

Oldı ġonce yüzüñe zülfüñ niḳāb
Ṣan nihān oldı bulıtda āftāb *(G. 15/2). [ṣan]*

Kākül-i pür-çīnini dün boynına ṣaldı ḥabīb
Ṭaḳdı ṣan sīmīn ṣanem boynına ʿanberden ṣalīb *(G. 17/2). [ṣan]*

Keffesi ʿanber terāzūya çeküp cān Yūsufın
Ṣanasın misk ile ṭartar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/18). [ṣanasın, -a, -sın]*

Naḳş-ı ḫaṭṭuñla miyānuñ dīde-i giryānda
Ṣan devāt olmış ṭolu ibrīşim ü müşkīn midād *(G. 46/4). [ṣan]*

Dil ü cān ol lebi mercānı ister
Ṣanasın mürde-tendür cānı ister *(G. 73/2). [ṣanasın, -a, -sın]*

Ẓulmet-i zülfinde ḫaṭṭı lebleri ḳatında ṣan
Ḫıżrdur ḳarañuluḳda āb-ı ḥayvān nūş ider *(G. 75/3). [ṣan]*

Ḫaṭṭ-ı sebzüñ ʿārızuñda bitmedin olmış ʿıyān
Ṣan ḫayāl-i sebze-i nev-reste āb altındadur *(G. 86/4). [ṣan]*

Gün yüzüñ üzre ḫāl-i siyeh zülf-i ʿanberīn
Ṣan Hind şāhı milket-i Rūma ʿalem çeker *(G. 96/6). [ṣan]*

Cism-i Cem pīrehen içinde ġamuñdan ṣanemā
Ṣanasın tār-ı kefen içre yatur bir ölidür *(G. 111/14). [ṣanasın, -a, -sın]*

Ṣanasın bāġ-çe-i dilde ḫayāl-i hevesüñ
Bu ḥarīm itlerinüñ pāyı nişānı gülidür *(G. 111/9). [ṣanasın, -a, -sın]*

Zülfüñüñ ṭāvūsını gül-zār-ı ḥüsnüñde gören
Dir ṣanasın ṭūṭī-i bāġ-ı İrem gül-şendedür *(G. 120/4). [ṣanasın, -a, -sın]*

Ṣol laʿl-i şeker-bār ruḫuñ bāġ-çesinde
Cennetde yitişmiş ṣanasın tāze ruṭabdur *(G. 128/10). [ṣanasın, -a, -sın]*

Müjem eyler gözümde zülfüñi naḳş
Ṣanasın ḳıl ḳalemle mār yazar *(G. 130/10). [ṣanasın, -a, -sın]*

Ḳanlu yaşumda ḳaşun ḥalḳaları naḳşı müdām
Şāh tevḳīʿini ṣan ḫātem-i mercāna yazar *(G. 131/8). [ṣan]*

Şöyle müşebbek eyledi sīnem sihām-ı ġam
Ṣan ġamzeñ oḳları içün anı ḳubūr ider *(G. 134/6). [ṣan]*

Laʿlüñüñ üstinde ḫālüñ iy ḳamer-çihre senüñ
Ṣanasın ḳand-i mükerrer üstine ḳonmış meges *(G. 161/10). [ṣanasın, -a, -sın]*

Ṣan od içinde pūte-i ṣarrāfdur kim ol
Reng-i ruḫum gibi ṭoludur zer miyān-ı şemʿ *(G. 190/9). [ṣan]*

Gözümde ruḫları naḳşı maḳām ider ṣanasın
Mışırda Nīl kenārında dizdiler ḳandīl *(G. 244/5). [ṣanasın, -a, -sın]*

Ḥüsnüñüñ gencine kim el ṣuna zülfüñle ḫaṭuñ
Ṣan ṭılısm olup gözedür mūr ü mār iy dōstum *(G. 255/8). [ṣan]*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş cism idüm ben cāna irdüm *(G. 256/2). [ṣan]*

Ḫayāl-i laʿl ü ruḫını gözüme ṣaldı raḳīb
Muḥīṭ içinde düşürdi ṣan Ehrimen ḫātem *(G. 261/4). [ṣan]*

Zülfüñ ucında ḫaṭ-ı sebzüñle ḫālüñ ṣanasın
Ḫᵛāce-i Hindū-durur ṭūṭī getürmiş Çīnden *(G. 296/3). [ṣanasın, -a, -sın]*

ʿĀrıżuñ nārını zülfüñ gül-şen itmiş ṣanasın
Āteş-i sūzān[ı] gül-zār oldı İbrāhīm içün *(G. 300/5). [ṣanasın, -a, -sın]*

Bugün bir meh göñül ṭūrın münīr itdi tecellādan
Ṣanasın ḥūrdur indi yire Firdevs-i aʿlādan *(G. 305/2). [ṣanasın, -a, -sın]*

Zülfüñ altında ḫaṭ-ı nev-reste kim ṣaf bağlamış
Ṣanasın ceyş-i Ḥabeşdür kim ṭurur şeb-ḫūn içün *(G. 308/4). [ṣanasın, -a, -sın]*

Ġamuñdan her günüm ki geçdi iy yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru *(G. 312/8). [ṣanasın, -a, -sın]*

Ṣol büt-i Efrencī kim kāküllerin ḳılmış girih
Ṣanasın geymiş ten-i sīmīnine zerrīn zirih *(G. 348/2). [ṣanasın, -a, -sın]*

Ṣemʿ-i ḥüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün ṣan cām aṣar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/6). [ṣan]*

Sīne müşebbek oldı ʿiẕāruñ ḫayāline
Zeyn oldı bāġ kūşesi ṣan yāsemīn ile *(G. 366/8). [ṣan]*

Baş çeküp zülfüñ yüzüñden ḫaṭṭuñ oldı āşikār
Ṣan ṭılısm-ı mār ile bulındı ḥüsnüñ maṭlebi *(G. 400/12). [ṣan]*

İḥyā-yı memāt irdi nebātına zemīnüñ
ʿArż itdi hevā ceẕbesi ṣan muʿciz-i ʿĪsā *(K. 5/44). [ṣan]*

ʿĀlem ṣanasın oldı İrem Bāġına mānend
Ṣan saṭḥ-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/38). [ṣan]*

Āsāyiş-i eflākden ārāyiş alup yir
Ṣan olmış idi ṣaḥn-ı zemīn cennet-i meʾvā *(K. 5/36). [ṣan]*

ʿĀlem ṣanasın oldı İrem Bāġına mānend
Ṣan saṭḥ-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/37). [ṣanasın, -a, -sın]*

ṣan-: *Zannetmek.*

Diline ḫārḫār-ı ʿışḳdan ṣāḫuñ diken batmış
Yedinden ḳan çıḳupdur ṣanmañ açıldı gül-i ḥamrā *(G. 10/12). [ṣanmañ, -ma, -n]*

Ḳatl-i ʿuṣṣāḳı şehā kendüñe aṣṣı ṣanup āh
Ḳılma bu ʿādeti kim ṣoñra ziyānuñ olısar *(G. 54/5). [ṣanup, -up]*

Añ beni düşnām-ı laʿlüñden müdām
Ol duʿādur ṣanma kim düşnāmdur *(G. 87/8). [ṣanma, -ma]*

Dūd-ı āhumdur ki oldı āşikār
Bu görinen ṣanma ki eflākdür *(G. 93/8). [ṣanma, -ma]*

Cān almaḳ ʿādet itdi daḫı ṭıfldur ḥabīb
Bilmez ki ḳana ḳan olısar rāygān ṣanur *(G. 95/12). [ṣanur, -ur]*

Gördükçe yā ḳaşuñı dil ü cān kemān ṣanur
Tīr-i belāya kendülerini nişān ṣanur *(G. 95/1). [ṣanur, -ur]*

Gördükçe yā ḳaşuñı dil ü cān kemān ṣanur
Tīr-i belāya kendülerini nişān ṣanur *(G. 95/2). [ṣanur, -ur]*

Devr-i ruḫuñda ḫaṭṭuña iy meh ḳılan naẓer
Devr-i ḳamerde fitne-i āhir-zamān ṣanur *(G. 95/4). [ṣanur, -ur]*

Dil işigüñde zülfüñe dīvāne olalı
Ger rīsmānı görür ise āsmān ṣanur *(G. 95/6). [ṣanur, -ur]*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/8). [ṣanur, -ur]*

Dil ʿışḳ-ı zülfüñ ile ʿıyān-ı cihān iken
Miskīni gör ki ʿışḳını daḫı nihān ṣanur *(G. 95/10). [ṣanur, -ur]*

Cem zülfüñe ṭolaşalı ṭūl-i emel çeker
Beñzer cihānı kendözine cāvidān ṣanur *(G. 95/14). [ṣanur, -ur]*

Pervāne bigi cān yaḳaruz nār-ı ʿışḳuña
Ancaḳ bu işi ṣanma ki pervāneden gelür *(G. 108/8). [ṣanma, -ma]*

Düşelden zülfüñüñ sevdāsına Cem
Ṣanur kendüye ʿālem cāvidāndur *(G. 113/14). [ṣanur, -ur]*

Ḥüsnüñüñ bāġından ol kim nār alur
Nār alur ṣanur velīkin nār alur *(G. 118/2). [ṣanur, -ur]*

Cānumı ṣanmañ ki bir dem kūy-ı cānāndan gider
Gitmeyince kendüden ḳaçan bu cān andan gider *(G. 122/1). [ṣanmañ, -ma, -ñ]*

ʿUşşāḳa ṣabr u yā sefer olur devā velī
Ṣanma ki baña çāre ola ṣabr u yā sefer *(G. 123/6). [ṣanma, -ma]*

Gören muḥīṭ-i eşkümi ʿummān ṣanup didi
Bu baḥr-i bī-ḥadüñ yidi deryā ḳulaġıdur *(G. 126/13). [ṣanup, -up]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/5). [ṣanup, -up]*

Bāzār-ı ġamda cevrine cān virüp alduġum
Aşşı ṣanurdum anı baña ol ziyān imiş *(G. 166/10). [ṣanurdum, -ur, -du, -m]*

Gözümde pertev-i ʿaks-i ruḫuñ maḳām ideli
Gören ṣanur ki nigārā düşüpdür āba güneş *(G. 174/12). [ṣanur, -ur]*

Ḳaçan ki yüzüñe zülfüñ niḳāb olur ṣanuram
Felek yüzinde girür ʿanberīn seḥāba güneş *(G. 174/9). [ṣanuram, -ur, -am]*

Göreli çekmiş ḳalem zülfi ḫaṭ-ı miskīnine
Cem ġalaṭ ṣandı sevād-ı ḫaṭṭını ḳıldı ġalaṭ *(G. 184/10). [ṣandı, -dı]*

Cān vireli yoluñda ṣanma ki ziyān itdüm
Aṣṣı bāña oldur kim buldum o ziyāndan ḥaẕ *(G. 185/7). [ṣanma, -ma]*

Tā saçuñdan nişān imiş ʿömrüm
Ṣanmışam cāvidān imiş ʿömrüm *(G. 195/2). [ṣanmışam, -mış, -am]*

Deryā-yı ʿışḳuña düşeni ṣanma ḳurtula
Zīrā ki yoḳ-durur bilürüz biz kenār-ı ʿışḳ *(G. 198/15). [ṣanma, -ma]*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/4). [ṣanursın, -ur, -sın]*

Zerd ü naḥīf olup işigüñde yatur tenüm
Gören ṣanur ki sāye-i dīvāruñam senüñ *(G. 227/8). [ṣanur, -ur]*

Ṭolaşaldan senüñ zülfüñe cānum
Adum yirde ṣanur kim var-durur dām *(G. 260/6). [ṣanur, -ur]*

İy ṣanem nāz eyleme cevr ü cefādan vāz gel
Bu cefā vü cevr ile ṣanma ki senden uṣanam *(G. 270/8). [ṣanma, -ma]*

Şu deñlü derde giriftārı var ḥabībüñ kim
Arada ṣanmaġıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/10). [ṣanmaġıl, -ma, -ġıl]*

Defter-i cevrüñe ṣebt it beni didüm didi kim
Ṣanma bu defter-i ġamdan ki sen iḫrāc olasın *(G. 303/12). [ṣanma, -ma]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/2). [ṣanma, -ma]*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy ṣanem
Geçmek içün köpri yapdı ṣanasın Nīl üstine *(G. 356/8). [ṣanasın, -a, -sın]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı ṣanma ki bir laḥẓa ṣaġ ola *(G. 367/10). [ṣanma, -ma]*

Yüzüñ üzre gözlerüñ meyl itdügince zülfüñe
Sünbül otlar ṣanasın ṣaḥrāda āhūlar bigi *(G. 384/4). [ṣanasın, -a, -sın]*

Gördügümce beñlerüni ruḫlaruñ üzre senüñ
Ṣanuram kim gül direr gül-şende Hindūlar bigi *(G. 384/8). [ṣanuram, -ur, -am]*

Rodos ʿazmini ṣanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/1). [ṣanma, -ma]*

Serv-ḳaddüñ üzre naḳş-ı zülfüñe ḳılan naẓer
Serv-i sīmīn üzre ṣanur ḫūşe-i müşkīn biter *(Mua. 163/2). [ṣanur, -ur]*

Tenhā Recebā ṣanma ki Şaʿbān yinür ancaḳ
ʿĀrifler olur kim Ramażānı daḫı yirler *(Müf. 9/1). [ṣanma, -ma]*

Āşiyān yapdı başı üstine ḳuşlar ṣanma
Serv mecnūn olalı serv-i ḫırāmānuñ içün *(Müf. 10/1). [ṣanma, -ma]*

Nūşın[ı] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Ṣanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/108). [ṣanur, -ur]*

Şīşe-i ḳalbin Cemüñ iy cān ṣıma
Kim bu şehr-i Ḳonyadur ṣanma Ḥaleb *(G. 13/18). [ṣanma, -ma]*

Zenaḫuñ ḫāline ḫaṭṭuñ ṭolaşaldan ṣanuram
Mūrdur tūşe içün meskenine dāne çeker *(G. 131/3). [ṣanuram, -ur, -am]*

şan kim: *Sanki, güya.*

Yüzüñ ġarḳ-ı ʿaraḳ olduḳça ṣan kim
Düşer berg-i gül-i ter üzre jāle *(G. 333/5). [ṣan kim]*

şanasın: *Sanki, güya.*

Ḳıyām itse ḳaçan ol serv-ḳāmet
Ṣanasın kim ḳopar ol dem ḳıyāmet *(G. 25/2). [ṣanasın, -a, -sın]*

Ḳaşlaruñ ṭāḳı kemend-i zülfüñ üzre ṣanasın
Sāye-bān-ı ʿanberīn müşkīn ṭınāb üstindedür *(G. 84/11). [ṣanasın]*

Āftāb-ı ḥüsnüñ iy meh kim niḳāb altındadur
Ṣanasın bedr-i dü-cādur kim seḥāb altındadur *(G. 85/2). [ṣanasın, -a, -sın]*

Lebinden būse umsam ḫışm ider yār
Ṣaḳınur ṣanasın cān pāresidür *(G. 106/8). [ṣanasın]*

Gözümde ʿaks-i ruḫ-sāruñ ḫayāli
Güneşdür ṣanasın ṣu içre ditrer *(G. 132/10). [ṣanasın, -a, -sın]*

Yüzüñ dāyiresinde ḫaṭṭuñ iy dōst
Ṣanasın kim düşüpdür aya hāle *(G. 332/10). [ṣanasın]*

Ṣanasın mūydur kim baḳduġumca
Kimerde görinür belüñ kemerde *(G. 336/5). [ṣanasın]*

Gül yüzde belürdi ḫaṭ-ı müşkīni ṣanasın
Başdan başa zeyn eyledi uçmaġı benefşe *(G. 344/7). [ṣanasın]*

Lebüñ ḫālini zülfüñ ḫalḳası çekmiş kinārına
Ṣanasın ṭıfldur ʿĪsī yatur Meryem ḳucaġında *(G. 352/4). [ṣanasın]*

Naẓer ḳılduḳça aġzına görinmez
Ṣanasın yoḳ gibi-durur dehānı *(G. 373/6). [ṣanasın]*

Bi-ḥamdi'llāh ki cān cānāna irdi
Ṣanasın cism-i mürde cāna irdi *(G. 392/2). [ṣanasın]*

Buluban dil şeb-i hicrānda laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi *(G. 392/4). [ṣanasın]*

Lebüñden mürde cānum buldı ḳısmet
Ṣanasın çeşme-i ḥayvān bulındı *(G. 393/4). [ṣanasın]*

Bitdükçe gün yüzüñde şehā nev-resīde ḫaṭ
Sünbülle zeyn olur ṣanasın güller āresi *(G. 416/8). [ṣanasın]*

ṣan'at: *Sanat, marifet, hüner, ustalık.*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣan'at ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/6). [ṣan'at]*

Olalı Ḫüsrevā göñlüm leb-i şīrīnüñe māyil
Ḳılupdur kūh-i 'ışḳuñda ḫacil ṣan'atle Ferhādı *(G. 381/8). [ṣan'atle, -le]*

Degüldür ḥükm-i ġaybī ḳaṣdum elḥaḳ
Hemān maḳṣūd olan ṣan'atdur ancaḳ *(Mes. 1/94). [ṣan'atdur, -dur]*

Cān virüp derdüñ alursam n'ola her laḥẓa şehā
'Işḳ şehrinde budur ṣan'at elümden ne gelür *(G. 61/16). [ṣan'at]*

ṣanavber: *Çam fıstığı ağacı.*

Ṣanavber reşk idüp virmez yiñi bār
Ḳapuñ öñinde serv olalı pür-bār *(Mua. 237/1). [ṣanavber]*

sanç-: *Saplamak, batırmak.*

Lebinden itme iy dil būse sen cer
Gözi ḫancer çeküp cānuma sancar *(G. 132/2). [sancar, -ar]*

ṣanem: *Put II put gibi güzel sevgili.*

İy ṣanem üstüñe yapraḳ gibi ditrer çü göñül
Düşse her laḥẓada sen servüñ ayaġına n'ola *(G. 7/11). [ṣanem]*

Ḳo 'ārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/9). [ṣanem]*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/4). [ṣanem]*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy ṣanem çün 'āşıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/14). [ṣanem]*

Mesken itse n'ola ger genc-i ḫayālüñ göñlümi
İy ṣanem genc-i nihān yiri ḫarāb altındadur *(G. 86/6). [ṣanem]*

Lü'lü' dişüñ añup dökeli çeşm-i Cem güher
Gelmez 'Adenden iy ṣanem işbu diyāre dür *(G. 94/18). [ṣanem]*

Dil 'ışḳ-ı zülfüñ ile hemīşe nedem çeker
Bilmezsin iy ṣanem anı her dem ne dem çeker *(G. 96/2). [ṣanem]*

Cem neler çekdügini derd ü firāḳuñla müdām
N'idelüm bilmez iseñ iy ṣanem Allāh bilür *(G. 97/10). [ṣanem]*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/13). [ṣanem]*

Niçün añmaz iy ṣanem bizi şeker senbūseden
Laʿl-i nāb-ı şekkerīnüñ kim şeker pālūdedür *(G. 101/7). [ṣanem]*

Şekker lebüñe ḫidmet idem diyü iy ṣanem
Yüz yirde baġladı beline ney-şeker kemer *(G. 116/5). [ṣanem]*

Ṭūbā budaġı ḳāmeti Kevṣer ṭudaġıdur
Cennet var ise ol ṣanemüñ ḥüsni bāġıdur *(G. 126/2). [ṣanemüñ, -üñ]*

Gūyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy ṣanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir kūşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/3). [ṣanem]*

Şevḳ-i ʿiẕāruñla Cem aġlayalı bildiler
Cennet imiş iy ṣanem menbaʿ-ı Nīl ü Eres *(G. 164/12). [ṣanem]*

Öldüm ümīd-i būseñ ile iy ṣanem yitiş
Ḳılma dirīġ nuṭḳ-ı Mesīḥāyı bir nefes *(G. 165/3). [ṣanem]*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol ṣanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/12). [ṣanemüñ, -üñ]*

Ḥüsnüñ çerāġ uyarduġı meclisde iy ṣanem
Şemʿ-i felek olursa n'ola şemʿ-dān-ı şemʿ *(G. 190/5). [ṣanem]*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n'idem kim
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/10). [ṣanemüñ, -üñ]*

İy ṣanem lāle ruḫuñ luṭfı gül-i ḫamrāda yoḳ
Ḥāleti lüʾlüʾ dişüñüñ lüʾlüʾ-i lālāda yoḳ *(G. 208/1). [ṣanem]*

Senden ötrü iy ṣanem seng-i melāmet başuma
Bir cevāhir basṭ ider kim efser-i Dārāda yoḳ *(G. 208/11). [ṣanem]*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/18). [ṣanem]*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ *(G. 213/6). [ṣanem]*

Yaḳup aġzın şemʿi ber-dār itdiler bāzārda
Fāş idelden iy ṣanem bir şemme rāzuñdan senüñ *(G. 216/12). [ṣanem]*

İy ṣanem ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī daḫı olsa reh-nümūn
Ger dönersem kāfirem ʿışḳ-ı mecāzuñdan senüñ *(G. 216/3). [ṣanem]*

Çeşmüñ behişt nergisi midür ki iy ṣanem
Gül-zār içinde oldı yiri çün miyān-ı müşk *(G. 217/21). [ṣanem]*

Bir daḫı ʿışḳuñ hevāsına heves ḳılmaya Cem
İy ṣanem ger ḳurtulursa dām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/14). [ṣanem]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin iy ṣanem
Niçün irişmez şifāya cān ü dil *(G. 237/5). [ṣanem]*

Ḫarc içün ḫᵛān-ı cemālüñ süfresinde iy ṣanem
Āsmānda mihr ü māha ḳurṣ-ı nān ışmarlaram *(G. 247/15). [ṣanem]*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy ṣanem her bāb ile bir feṯḥ-i bābum var benüm *(G. 249/10). [ṣanem]*

Şemʿ-i rūyüñ ḥasretinden her seḥer-geh iy ṣanem
ʿArş ḳandīlin uyarur şuʿle-i āhum benüm *(G. 253/3). [ṣanem]*

İy ṣanem nāz eyleme cevr ü cefādan vāz gel
Bu cefā vü cevr ile ṣanma ki senden uṣanam *(G. 270/7). [ṣanem]*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/8). [ṣanem]*

İy ṣanem ʿömrüm-durur bu zülf-i müşkīnüñ senüñ
Dāyimā ṭopraġa ṣalup pāy-māl itmek neden *(G. 288/15). [ṣanem]*

İy ṣanem luṭf eyleyüp baṣ yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efşān ideyin *(G. 290/7). [ṣanem]*

Ḳo yüzüm ṭopraġı zer sürsün berāt-ı ḥüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḥācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/6). [ṣanem]*

İy ṣanem benden ḳaçurma ḫāk-i pāyüñ cevherin
Tūtiyā alsam gerek bu dīde-i pür-ḫūn içün *(G. 308/9). [ṣanem]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefeʾül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/7). [ṣanem]*

N'ola Cem zünnār-ı zülfüñ baġlanursa iy ṣanem
Kākülüñ küfri çü īmāna olupdur müştebih *(G. 348/9). [ṣanem]*

Cevri çoḳdur sāʿid-i sīmīnüñüñ ṣal boynuma
İy ṣanem her kişi ḳāniʿdür çü kendü payine *(G. 349/6). [ṣanem]*

İy ṣanem ḳand-i mükerrer yir idüm
Leblerüñ irişse tekrār aġzuma *(G. 353/5). [ṣanem]*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy ṣanem
Geçmek içün köpri yapdı ṣanasın Nīl üstine *(G. 356/7). [ṣanem]*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/1). [ṣanem]*

Ġamzeñ oḳı şehīdinüñ ḳabrde daḫı iy ṣanem
Ola kefende ḥaşre dek ḫūn-ı ciger ʿalāmeti *(G. 378/7). [ṣanem]*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy ṣanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/12). [ṣanem]*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫemini *(G. 385/5). [ṣanemüñ, -üñ]*

Sünnet-i ḥüsnüñi farż itme raḳīb-i kāfire
İy ṣanem şeyṭāna taʿlīm eyleme bu meẕhebi *(G. 400/10). [ṣanem]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/13). [ṣanem]*

Cān terkin idici reh-i ʿışḳuñda iy ṣanem
Çoḳdur cihānda olmaya illā benüm bigi *(G. 412/11). [ṣanem]*

Kerem ḳıl olma iñen iy ṣanem cefā ḳılıcı
Baña cefā ḳılıcı bu zamāne yitmez mi *(G. 419/15). [ṣanem]*

Ḥarem hevāsına baġlanma iy ṣanem iḥrām
Cihānda ḳıble-geh ol āsitāne yitmez mi *(G. 419/11). [ṣanem]*

Sīne-i mecrūḥuma ġamzeñ urur çün yāreyi
İy ṣanem çoḳ görme ben bī-çāreye sen çāreyi *(G. 420/2). [ṣanem]*

Ol ṣanem kim bāġ-ı cennet ceddinüñ ābādıdur
Laʿl-i nābı ʿilm-i iḥyāda mesīḥ üstādıdur *(Mua. 33/1). [ṣanem]*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/1). [ṣanem]*

Dişlerüñ dürrine ṣol laʿl-i lebüñ kim perdedür
Keşf olursa iy ṣanem bī-ḥadd olur ol per'dedür *(Mua. 79/2). [ṣanem]*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/1). [ṣanem]*

Gördi ḥālüñi sünbülüñ fī'ḥāl
Eyledi iy ṣanem vedāʿ bilāl *(Mua. 116/2). [ṣanem]*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/1). [ṣanem]*

Bir nücūm ehlin bilür meh-rūya didüm iy ṣanem
Di baña ism-i şerīfüñ gösterüp luṭf u kerem *(Mua. 181/1). [ṣanem]*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy ṣanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/1). [ṣanem]*

Zülfüñ el ṣunalı cevre iy ṣanem
Eksük olmadı göñülden derd ü ġem *(Mua. 219/1). [ṣanem]*

Ṣabā-veş yüz süren ol āsitāna
İrişür iy ṣanem maḳṣūd-ı cāna *(Mua. 240/2). [ṣanem]*

Baş ḳoyup bülbül gülüñ ayaġına dir iy ṣanem
Ḫār-ı cevrüñsüz görinür gözüme dünyā ʿadem *(Mua. 257/1). [ṣanem]*

Naʿl-i semendüñ iy ṣanem olalı rūy-i āftāb
Yüz sürer aña māh-ı nev tā kim bula bir feṭḥ-i bāb *(Mua. 274/1). [ṣanem]*

İy ṣanem ḫaṭṭuñ gibi bulmaz kemāl
Ger ser-i zülfüñ ḳıla dīn pāy-māl *(Mua. 290/1). [ṣanem]*

Çünki iḥyā-yı mesīḥādur ṭudaġuñ eyle ḥayy
Ki oldı ʿömrüm iy ṣanem zülf-i ser-endāzuñda tayy *(Mua. 292/2). [ṣanem]*

Ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳılur yaşum ḳaçan kim aġlayam
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesini iy ṣanem *(Mua. 298/2). [ṣanem]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/1). [ṣanem]*

ʿĀşıḳları cemʿ eyledi şemşīr-i ġamzeñ iy ṣanem
Tā kim perīşān eyleyüp ʿarż eyleye cevr ü sitem *(Mua. 335/1). [ṣanem]*

şanem: *Put.*

Kākül-i pür-çīnini dün boynına ṣaldı ḥabīb
Ṭaḳdı ṣan sīmīn ṣanem boynına ʿanberden ṣalīb *(G. 17/2). [ṣanem]*

Seni maḳṣūd idinen ʿışḳ ile yanarsa n'ola
Yiridür yanmaġ oda kim ki ṭaparsa ṣaneme *(G. 365/8). [ṣaneme, -e]*

şanemā: *Ey put II ey put gibi güzel olan sevgili.*

Leblerüñ kām-ı cān-durur ṣanemā
Li-ʿalīli'l-firāḳi fīhi şifa *(G. 2/1). [ṣanemā]*

Hey ne bī-dīn imiş ol zülf-i siyāhuñ ṣanemā
Ḳaṣd-ı cān ü dil ider her nefes iy māh-liḳā *(G. 4/1). [ṣanemā]*

Ṣād olmadı göñül ʿışḳuñ elinden n'ideyin
Ḳılmaduñ baña teraḥḥum ṣanemā āh baña *(G. 4/12). [ṣanemā]*

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur
Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā *(G. 7/6). [ṣanemā]*

Dün içüp ser-ḫōş olup ġamzelerüñ cām-ı ṣafā
Çekdiler ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer ṣanemā *(G. 8/2). [ṣanemā]*

Bī-günehdür dime çek tīr-i cefā öldürigör
Sevmeden ġayrı seni varsa günāhum ṣanemā *(G. 9/12). [ṣanemā]*

Düşeli zülf-i siyeh-kāruña Cem bigi dirīġ
Hem-dem olmadı baña baḫt-ı siyāhum ṣanemā *(G. 9/14). [ṣanemā]*

Dil güvāh idi ġamuñda baña illā n'idelüm
Şimdi ḥāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/10). [ṣanemā]*

Püşt-pā urur idüm farḳ-ı ser-i gerdūna
İşigüñ olsa eger püşt ü penāhum ṣanemā *(G. 9/8). [ṣanemā]*

Ṣol ḳadar eşk sipāhın yaṣadum dīdede kim
Cūş iderse ṭuta dünyāyı sipāhum ṣanemā *(G. 9/6). [ṣanemā]*

Biçerem ʿömr ekinin dās-ı ġam ile ki_ölicek
Dil uzatmaya saña tā ki giyāhum ṣanemā *(G. 9/4). [ṣanemā]*

Gerçi eflāke çıḳar dūd-ı siyāhum ṣanemā
Saña kār eyleyemez āh ki āhum ṣanemā *(G. 9/2). [ṣanemā]*

Gerçi eflāke çıḳar dūd-ı siyāhum ṣanemā
Saña kār eyleyemez āh ki āhum ṣanemā *(G. 9/1). [ṣanemā]*

Ebrū-yı siyāh olmasa yüzüñde ḳayurmaz
Zīrā ṣanemā Kaʿbeye miḥrāb ne ḥācet *(G. 29/6). [ṣanemā]*

Hey di ṣanemā zülf-i siyāhuña ki her dem
ʿUşşāḳuña ẓulm eyleyüben fitneler eyler *(G. 51/7). [ṣanemā]*

Bu ḫaste göñlümüñ ṣanemā çün ṭabībisin
Laʿlüñden aña ṣıḥḥat içün gül-şeker getür *(G. 57/7). [ṣanemā]*

Vuṣlatuñdur ṣanemā devletüm illā n'ideyin
Baña yār olmadı ol devlet elümden ne gelür *(G. 61/3). [ṣanemā]*

Cennet-i kūyuñ içinde ṣalınıcaḳ ṣanemā
Luṭfı Ṭūbā ḳadüñüñ servi çemenden çıḳarur *(G. 82/5). [ṣanemā]*

Her gice şemʿ-i ruḫuñ yādına āh eyleyicek
Āhum odı ṣanemā ḳubbe-i eflāke düşer *(G. 89/12). [ṣanemā]*

Sāye-i ḳaddüñi Cem üstine ṣalsañ n'ola kim
Sāye-i servi bilürsin ṣanemā ḫāke düşer *(G. 89/14). [ṣanemā]*

Cism-i Cem pīrehen içinde ġamuñdan ṣanemā
Ṣanasın tār-ı kefen içre yatur bir ölidür *(G. 111/13). [ṣanemā]*

Baş ḳoşup zülfüñe ġamzeñ ṣanemā ser mi çeker
Göz göre ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer mi çeker *(G. 112/1). [ṣanemā]*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/14). [ṣanemā]*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/5). [ṣanemā]*

Her laḥẓa çeşmüñüñ ṣanemā ḳaṣdı cān imiş
Raḥm eylemedi baña nice bī-emān imiş *(G. 166/1). [ṣanemā]*

Didüm ki Cem öldi ṣanemā derd ü ġamuñdan
Gül gibi gülüp didi ki Allāh neler olmış *(G. 175/13). [ṣanemā]*

Cemüñ ġamuñ ṣanemā ḳāmetini çeng ideli
Semāʿ-ı nāleye eyler gözi yaşın raḳḳāṣ *(G. 177/13). [ṣanemā]*

Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ
Tā ebed cām-ı Cem ola ṣanemā nām-ı lebüñ *(G. 219/2). [ṣanemā]*

Çün lebüñ cān imiş iy cān lebüme irse n'ola
Cān lebe gelmek ise ger ṣanemā kām-ı lebüñ *(G. 219/8). [ṣanemā]*

Ben nice beñzedeyin gün yüzüñ ayın güneşe
Çün güneş büse-gehidür ṣanemā gerd-i rehüñ *(G. 222/6). [ṣanemā]*

Zülfüñi eyle nihān aġladuġumca ṣanemā
Müşke bārān irişicek bulur elbette ḫalel *(G. 228/9). [ṣanemā]*

ʿIşḳuñ ile ölürem ger ölür isem ṣanemā
ʿIşḳuñı ḳısmet idüpdür baña ḳassām-ı ezel *(G. 228/3). [ṣanemā]*

Niçe bir sümm-i semendüñ hevesinden ṣanemā
Her seḥer döşene ṭopraḳ gibi yollāre göñül *(G. 239/3). [ṣanemā]*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/8). [ṣanemā]*

Dest-keş ḳılma ḳaşuñ yayını aġyāra müdām
Her kişiye ṣanemā ṣunma iñen yayuñı gel *(G. 245/4). [ṣanemā]*

Ḳazıd iy dōst ḳazıd ḫaṭṭ-ı semen-sāyuñı gel
Ṣaḳlama ebr-i siyehde ṣanemā ayuñı gel *(G. 245/2). [ṣanemā]*

Çün kitāb-ı ruḫ-ı ḥüsnüñde ġalaṭ düşdi ḫaṭuñ
Gel kerem ḳıl ḳazı anı ṣanemā dīnüñ içün *(G. 275/10). [ṣanemā]*

Gey yaraşur sanã bu ḥüsn ḳabāsı ṣanemā
Dilerem ḥüsn ḳabāsını cihānda geyesin *(G. 297/7). [ṣanemā]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/2). [ṣanemā]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/2). [ṣanemā]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/9). [ṣanemā]*

Her laḥẓa firāḳ u ġamuñ olur dile mihmān
Yoḳsa ṣanemā anlar içün ḫāne midür bu *(G. 313/4). [ṣanemā]*

Yüzüñde görelden ṣanemā zülf-i siyāhuñ
Oldı dil ü cān ẕevḳ ile ol sünbüle baġlu *(G. 314/3). [ṣanemā]*

Bir ḳıbleye daḫı ṣanemā egememiş baş
Ḳıble olalı ehl-i niyāza ol iki ebrū *(G. 314/9). [ṣanemā]*

Ḫālüñ ṣanemā gül yüzüñ üstinde gören dir
Hindū-beçedür düşdi yatur gül arasında *(G. 323/3). [ṣanemā]*

Zencīr-i ġamuñdan ṣanemā eyleme āzād
Kim Cem bigi ḳul olmaya biñ ḳul arasında *(G. 323/9). [ṣanemā]*

Būy-ı zülfüñle yaluñuz ṣanemā bāġ degül
Müşk-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice *(G. 324/13). [ṣanemā]*

Ben de işigüñe ṣanemā bende olmışam
Cān bend olalı zülf-i siyāhuñda bendüñe *(G. 326/3). [ṣanemā]*

Dil-ḫaste olmışam n'ola laʿlüñ şarābı ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derd-mendüñe *(G. 326/12). [ṣanemā]*

Cem ḫʾān-ı laʿlüñi añalı geldi cān lebe
Sen būse baḫşiş it ṣanemā müst-mendüñe *(G. 326/14). [ṣanemā]*

Ġam ḳaddümi çeng eyledi raḥm it ṣanemā gel
Bu naġmelü āvāzeye sāz itme iñende *(G. 354/7). [ṣanemā]*

Zülfüñe bedīdür ṣanemā muḫtaṣar olmaḳ
Çün şerḥ-i muṭavvelde ṣıġışmadı beyāne *(G. 357/5). [ṣanemā]*

Laʿlüñden alalı ṣanemā būseler ḳadeḥ
Ḳanlar yuṭar ṣurāḥī-i ṣahbā benüm bigi *(G. 412/9). [ṣanemā]*

Didüm bahānesüz öldürme Cem ḳuluñ ṣanemā
Didi ki şarṭ-ı maḥabbet bahāne yitmez mi *(G. 419/17). [ṣanemā]*

Ġamzeñüñ evveline zülfüñ ulaşup ṣanemā
Ḫālüñi ġayb yüzinden n'ola eylerse hebā *(Mua. 152/1). [ṣanemā]*

Biz dil-āşüfte zülfüñe ṣanemā
Düşeli virmişüz belāya rıżā *(Mua. 172/1). [ṣanemā]*

Çıḳmaz çü bu resm ile cihānda ṣanemā dür
Bir ʿıḳd-i güherden *(Mua. 193/7). [ṣanemā]*

Ne ḳadar eyler iseñ eyle cefā
Dil-i āşüfte senüñdür ṣanemā *(Mua. 218/2). [ṣanemā]*

Tāb virmek ser-i müjgān-ı siyeh-kāre neden
Çün gerekmez ṣanemā kūşe-i ḫancerde şiken *(Mua. 222/2). [ṣanemā]*

Feṭḥ iderseñ ṣanemā ṭīb-i ser-i zülfüñi ger
Dil-i ṣad-pāre ara yirde ḳılur şāneluġı *(Mua. 245/3). [ṣanemā]*

Didüm ṣanemā geçdüñ ḳo ʿişvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/1). [ṣanemā]*

Olmadı ʿālem içinde ṣanemā şād göñül
Zülfüñe baġlanalı olmadı āzād göñül *(Mur. 1/21). [ṣanemā]*

ṣanem-i gül-ʿiẕār: *Gül yanaklı, al yanaklı put gibi güzel sevgili.*

Derd ü belā ile ḳıluruz āh ü nāleler
İy Cem gideli ol ṣanem-i gül-ʿiẕārumuz *(G. 150/14). [ṣanem-i gül-ʿiẕārumuz, -umuz]*

ṣānī: *İkinci.*

Didi al ümmü'l-kitābuñ evvelinden ṣānīyi
Lafẓ-ı evvelden benüm adumı eyle iḫtiyār *(Mua. 1/3). [ṣānīyi, -y, -i]*

Ferd evvel zevc ṣānīde ḳarār
Eylese ismüm bilür ehl-i naẓar *(Mua. 136/3). [ṣānīde, -de]*

ṣāniʿ-i ezel: *Başlangıcı olmayan zamanın yaratıcısı.*

Oldur Muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳadīm ü Ḳādir ü Zü'l-menn ü Kird-gār *(K. 2/21). [ṣāniʿ-i ezel]*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣāniʿ-i ezel
Virür cihāna gāh zem-istān gehī bahār *(K. 2/25). [ṣāniʿ-i ezel]*

ṣānī-i leclāc ol-: *İkinci Leclac (satrançı icat ettiği düşünülen kişi) olmak.*

Āhir iy Cem seni luʿb-i ruḫı şeh-māt ḳılur
Naṭʿ-ı ʿışḳında eger Ṣānī-i Leclāc olasın *(G. 303/14). [ṣānī-i leclāc olasın, -a, -sın]*

sanki: *Sankı, güya.*

Lebüñüñ çevresinde ṣanki ḫaṭṭuñ
Süleymān ḫātemine ḳaṣd ider mūr *(G. 77/7). [ṣanki]*

ʿĀrıżuñ şol deste-i güldür ki dāyim ṣudadur
Sünbül-i ḫaṭṭuñ gül üzre ṣanki müşk-i sūdedür *(G. 101/2). [ṣanki]*

Ḫaṭuñ kim ṣafḥa-i cāna yazılmış
Ġazeldür ṣanki dīvāna yazılmış *(G. 168/2). [ṣanki]*

İy Cem çerāġ-ı ḥüsn-i ḫayāline ol mehüñ
Dil ḫānesinde ṣanki açıldı dükān-ı şemʿ *(G. 190/42). [ṣanki]*

Ḫaṭṭuñ cemālüñ üzre senüñ iy semen-beden
Almış benefşe berg-i güli ṣanki āreye *(G. 321/8). [ṣanki]*

Çemendür ṣanki ṣu altında bitmiş
Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı dil-ber çeşm-i terde *(G. 343/5). [ṣanki]*

Nīsān yirine ṣanki güher dökdi ṣevābit
Kim gök ṣadefi ṭolmış idi lüʾlüʾ-i lālā *(K. 5/7). [ṣanki]*

Baġlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Ṣanki ġamzeñ ḳorḫusından ṣu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/2). [ṣanki]*

ṣar-: *Çepeçevre çevirmek, dolamak.*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/12). [ṣarar, -ar]*

Ṣarmazlar idi destesine rişte hemīşe
Sünbül ṣaçuñuñ olmasa ṭutsaġı benefşe *(G. 344/9). [ṣarmazlar, -maz, -lar]*

ṣarar-: *Yüzünün rengi solmak.*

Fürḳat ḫazānı şöyle ṣarardursa beñzini
Hīç ummazam ki irişe faṣl-ı bahāra Cem *(G. 273/9). [ṣarardursa, -dur, -sa]*

sarāy: *Saray.*

Muḳīm olsa n'ola zülfüñde göñlüm
Gice her yir sarāyıdur ġarībüñ *(G. 214/4). [sarāyıdur, -ı, -dur]*

ṣarıl-: *Bir şeyin üzerine bir veya birkaç kez dolanmak.*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/22). [ṣarılu, -u]*

ṣarmaġ it-: *Boyun bağı yapmak.*

Bildi dil-ber kim ṣınuḳludur metāʿ-ı zülfini
Ḳılca nesnem yoġ iken boynuma ṣarmaġ itdi dād *(G. 46/6). [ṣarmaġ itdi, -di]*

ṣarrāf-ı felek: *Kader sarrafı, talih kuyumcusu.*

Gör ḥışşemi kim bunca leʾālī-i ṣafādan
Ṣarrāf-ı felek seng-i cefā ḳıldı münaḳḳā *(K. 5/114). [ṣarrāf-ı felek]*

ṣat-: *Herhangi bir şeyi para karşılığı elden çıkarmak.*

Ḳorḳar ki üstine düşe ol yaña uġramaz
Bāzār-ı dilde ṣatalı ṣınmış kemān ḳaşuñ *(G. 224/10). [ṣatalı, -alı]*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/27). [ṣatmaḳ, -maḳ]*

Bir sencileyin ḥüsni ḳumāşını ṣatarken
Bāzārını germ idici ṭarrār kimüñ var *(G. 103/17). [ṣatarken, -ar, -ken]*

Müşk ile tozlu ḳabżası müşkīn kemān ṣatar
Bāzār-ı ḥüsn içinde açaldan dükān ḳaşuñ *(G. 224/13). [ṣatar, -ar]*

Cān ṣatarken yār irüp dellāl-i ʿışḳa didi kim
Çün ḫarīdāruñ irişdi germ ḳıl bāzāruñı *(G. 397/7). [ṣatarken, -ar, -ken]*

ṣat-: *Satmak, sunmak.*

Yüri var ʿişve ṣatma geçdi çaġuñ
Dirildi üzümüñ bozıldı bāġuñ *(Müf. 23/1). [ṣatma, -ma]*

saṭḥ-ı cihān: *Yeryüzü.*

ʿĀlem ṣanasın oldı İrem Bāġına mānend
Ṣan saṭḥ-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/38). [saṭḥ-ı cihān]*

ṣatıl-: *Satılmak.*

Ḥalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/6). [ṣatılur, -ur]*

saṭr-ı günāh: *Günah satırı.*

Saṭr-ı günāha luṭfı ḳalem çekmege müdām
Çīnī felekler oldı devātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/29). [saṭr-ı günāha, -a]*

saṭr-ı peyem-berī: *Peygamberlik satırı.*

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyem-berī yine ẕātuñla oldı tem *(K. 7/22). [saṭr-ı peyem-berī, -dı]*

savāb: *İyi ve güzel davranışlar karşılığında Allah tarafından verilen mükâfat.*

Dil-ḫaste em eyle bana dermān
Tā kim irişe saña savābı *(Terc. 1/98). [savābı, -ı]*

ṣavlecān: *Çevğan, ucu eğri cirit.*

Gūy-ı melāḥat olmaġa meydān-ı ḥüsnde
Zülf-i muʿanberin o mehüñ ṣavlecān ṭutuñ *(G. 220/8). [ṣavlecān]*

ṣavlecān-ı müşk: *Miskten çevgan, ucu eğri cirit sopası. (Sevgilinin saçı bağlamında).*

Ḳapmaġa mihr ṭopını mehden bu zülfi gör
Meydān-ı ḥüsn içinde ṣalar ṣavlecān-ı müşk *(G. 217/6). [ṣavlecān-ı müşk]*

ṣavmaʿa ol-: *Mabet olmak.*

Kaʿbe yüzinde dil budur ḳaşuña secde ḳılduġı
Kim aña dāyimā ola ṣavmaʿa kūşe-i ḥarem *(Mua. 317/2). [ṣavmaʿa ola, -a]*

saʿy: *Merve ile Safa arasında hacıların gidip gelmesi.*

Iraġ itme ḳapuñdan Kaʿbe ḥaḳḳı
Çü Kaʿbe kūyuñuñ Saʿyı ṣafādur *(G. 79/12). [saʿyı, -ı]*

saʿy: *Gayret, çalışma.*

Çün dürr-i necāt olmadı saʿy ile müyesser
Var ḳulzüm-i efkāra iñen şevḳ ile ṭalma *(K. 5/131). [saʿy]*

ṣay-: *Saymak, kabul etmek.*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/13). [ṣaymaz, -maz]*

ṣay: *Bir şeyin kaç tane olduğunu anlamak için bunları birer birer elden veya gözden geçirmek, sayısını bulmak.*

Ġuṣṣa-i zülfüñ ile ṣubḥa dek ay yüzüñ añup
Gice seyyāre ṣayar dīde-i giryān uyumaz *(G. 159/10). [ṣayar, -ar]*

saʿy eyle-: *Hac sırasında Safa ile Merve arasında yürüme, koşma II çalışma, çabalama.*

Ḥacc-ı vaṣlı isterem Saʿy eyledüm
Kaʿbe ḳapuña çü vardur iḫtiyāc *(G. 34/11). [saʿy eyledüm, -dü, -m]*

saʿy it-: *Hac ve umre ibadetlerinde Safâ ile Merve tepeleri arasında yedi defa gidip gelmek II âşığın, sevgilinin kutsal mekânının etrafında koşuşturması.*

Çün ṣafā bulmaz beni ḳapuñda gördükçe muḳīm
Kaʿbe-i kūyuñda niçün saʿy ider bilsem raḳīb *(G. 17/8). [saʿy ider, -er]*

saʿy it-: *Hac ve umre ibadetlerinde Safâ ile Merve tepeleri arasında yedi defa gidip gelmek.*

Ġam mervesinde saʿy idüben ḥacc-ı vaṣl içün
Ḥuccāc-ı ʿışḳa virilen ol dem ṣafā ḥaḳı *(K. 6/3). [saʿy idüben, -üben]*

saʿy it-: *Çalışmak, çabalamak, gayret etmek.*

Saʿy it ki maḥrem-i medenī olasın göñül
Mekkīdür işigi ʿArafātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/37). [saʿy it]*

Fırancesse olup ṭālib anuñ defʿine saʿy itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/17). [saʿy itdi, -di]*

Saʿy ider zülfüñe ulaşmaġa dil
İster ol sünbüle ṭolaşmaġa dil *(Mua. 202/1). [saʿy ider, -er]*

şayd: *Av, avlama.*

Hümā-yı perçemüñ dāyim göñül ṣaydına ḳaṣd eyler
Ne lāzım anı ṣayd itmek olupdur çün şikār-ı zülf *(G. 196/9). [ṣaydına, -ı, -n, -a]*

İşigüñde dilleri ṣayd itmesün fettān gözüñ
Bir ḥarāmīye Ḥarem ṣaydın ḥelāl itmek neden *(G. 288/4). [ṣaydın, -ı, -n]*

Naḫcīri ola cümlesinüñ ṣaydı māsivā
Ger pence açsa ḥamlesi ṣīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/199). [ṣaydı, -ı]*

şayd eyle-: *Avlamak.*

Bir görmek ile göñlümi ṣayd eyledi benden
Ben ḫasteyi rüsvā-yı cihān eyledi gitdi *(G. 414/11). [ṣayd eyledi, -di]*

Hey dimezseñ zülf-i ʿanber-bār ü müşk-āmīzüñe
ʿĀḳıbet Cem göñlini ṣayd eyler ol şeh-bāz-ı nāz *(G. 148/10). [ṣayd eyler, -r]*

şayd eyle-: *Avlamak II aşka düşürmek, âşık etmek.*

Göñlümi ṣayd eyledüñ zülfüñe aṣ
Ṣayd-ı dil aşmaġa çün fitrākdür *(G. 93/5). [ṣayd eyledüñ, -dü, -ñ]*

şayd it-: *Avlamak, yakalamak.*

Şāh-bāz-ı zülfüñi ṣayd ideli şeh-bāz-ı dil
Mürġ-ı devlet-āşiyān her dem şikārumdur benüm *(G. 264/7). [ṣayd ideli, -eli]*

Ṣayd itmek içün bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ siḥr ile efsūn ider iy dōst *(G. 20/9). [ṣayd itmek, -mek]*

Hümā-yı perçemüñ dāyim göñül ṣaydına ḳaṣd eyler
Ne lāzım anı ṣayd itmek olupdur çün şikār-ı zülf *(G. 196/10). [ṣayd itmek, -mek]*

Döküp zerrīn yüzüme yaşlarum sīm
Seni ṣayd itmek ister sīm ü zerle *(G. 364/6). [ṣayd itmek, -mek]*

Beni ṣayd itmek içün ḥīle ile
Şu zülf-i dil-sitānuñ pür-fitendür *(G. 66/9). [ṣayd itmek, -mek]*

İşigüñde dilleri ṣayd itmesün fettān gözüñ
Bir ḥarāmīye Ḥarem ṣaydın ḥelāl itmek neden *(G. 288/3). [ṣayd itmesün, -me, -sün]*

Raḳīb çünki sen āhūyı baña ṣayd itmez
Kimesne dimesün ol kelbe kim muʿallemdür *(G. 135/5). [ṣayd itmez, -mez]*

şayd ol-: *Av olmak, avlanmak.*

Zülfüñ kemend-i ḳaṣdı çü dāyim şikāredür
Ṣayd olacaġı cānum aña āşikāredür *(G. 94/2). [ṣayd olacaġı, -acaḳ, -ı]*

şayd-ı cihān: *Cihanı avlama.*

Birinüñ āhū gözinüñ ḥamlesi ṣayd-ı cihān
Birinüñ bir ġamzesine döyemez biñ şīr-i ner *(G. 138/11). [ṣayd-ı cihān]*

ṣayd-ı dil: *Gönül avı.*

Göñlümi ṣayd eyledüñ zülfüñe aṣ
Ṣayd-ı dil aṣmaġa çün fitrākdür *(G. 93/6). [ṣayd-ı dil]*

ṣayd-ı ḫūb: *Güzel avı II (havas ilmiyle) peri avlama.*

Bilenler ʿilm-i nārencāt[ı] ṣayd-ı ḫūb içün dirler
Ki ḥırz-i sīm ü zerden yig mücerreb bir duʿā olmaz *(G. 154/11). [ṣayd-ı ḫūb]*

sāye: *Gölge.*

Beni ḫāk eyle iy ġam eglemegil
Ki ṣala sāyesin ol serv-kāmet *(G. 25/8). [sāyesin, -si, -n]*

Raḳībe ṣalma tenhā sāyeñi kim
Çü sāye dāyimā bir yaña düşmez *(G. 155/6). [sāye]*

Dirīġ itmeñ bu ben ṭopraġa sāye
Nihāl-i müntehā-bālāña düşmez *(G. 155/11). [sāye]*

Gitdi çü zülfi sāyesi gün ṭoġdı başuma
Bildüm ki zülfi sāyesi ẓıll-ı hümā-y-imiş *(G. 173/7). [sāyesi, -si]*

Gitdi çü zülfi sāyesi gün ṭoġdı başuma
Bildüm ki zülfi sāyesi ẓıll-ı hümā-y-imiş *(G. 173/8). [sāyesi, -si]*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/6). [sāyesi, -si]*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/7). [sāyesinde, -si, -n, -de]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/6). [sāyesi, -si]*

Ṭūbā ḳadüñüñ düşe diyü sāyesi bir gün
Cem ḫāk-i reh olup yine ṭopraġa döşendi *(G. 398/9). [sāyesi, -si]*

sāye düşür-: *Gölge etmek; ilgilenmek, lütuf ve teveccüh göstermek.*

Eflāke irer ḳadri anuñ iki cihānda
Şol kimsenenüñ ki üstine ol sāye düşürdi *(G. 371/6). [sāye düşürdi, -di]*

sāye ṣal-: *Gölgesi düşmek, gölge olmak.*

Sāye ṣalarsa işigine ʿArş yüz sürer
Dil ḫānesine dār[ı] cidārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/209). [sāye ṣalarsa, -ar, -sa]*

Sāye ṣalsun diyü ol serv üstüme
Yire düşüp oluram çün ḫāk-i rāh *(Kıt. 2/7). [sāye ṣalsun, -sun]*

sāye ṣal-: *Gölge yapmak II ilgilenmek, alaka göstermek.*

Ser-i ṭurrañ benüm-çün ṣalsa sāye
Şeref baġışlaya gönlüm semāye *(Mua. 84/1). [sāye ṣalsa, -sa]*

sāye-bān: *Gölgelik, otağ.*

Ol serv-i ġonce-leb varıcaḳ seyr-i gül-şene
İy lāleler başına semen sāye-bān ṭutuñ *(G. 220/4). [sāye-bān]*

Ol dem ḳanı ki sāye-i perr-i hümā bigi
Ẓıll-i ẓalīl-i gerd-i rehüñ sāye-bān idi *(G. 415/6). [sāye-bān]*

sāye-bān idin-: *Otağ yapmak.*

Devr-i ruḫuñda zülfüñi müşkīn ṭınāb idüp
İdindi şemse mihr ü mehi sāye-bān ḳaşuñ *(G. 224/8). [sāye-bān idindi, -di]*

sāye-bān-ı ʿanberīn: *Amber kokulu çadır, gölgelik.*

Ḳaşlaruñ ṭāḳı kemend-i zülfüñ üzre ṣanasın
Sāye-bān-ı ʿanberīn müşkīn ṭınāb üstindedür *(G. 84/12). [sāye-bān-ı ʿanberīn]*

sāye-bān-ı ḥüsn: *Güzellik otağı.*

İy meh ne yirde ḳurar iseñ sāye-bān-ı ḥüsn
Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb ola *(G. 369/3). [sāye-bān-ı ḥüsn]*

sāye-bān-ı müşk ol-: *Misk otağı olmak.*

Ḳaşuñ olalı ḥüsnüñ içün sāye-bān-ı müşk
Zülfüñ kemendi ṭaḳdı aña rīsmān-ı müşk *(G. 217/1). [sāye-bān-ı müşk olalı, -alı]*

sāye-bān-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün otağı.*

Ruḫlaruñ naḳşına teşbīh itmege ḫālüñ şehi
Şemse ḳılmış sāye-bān-ı zülfüñe mihr ü mehi *(G. 410/2). [sāye-bān-ı zülfüñe, -üñ, -e]*

sāye-i dīvār: *Sevgilinin duvarının gölgesi.*

Zerd ü naḥīf olup işigüñde yatur tenüm
Gören ṣanur ki sāye-i dīvāruñam senüñ *(G. 227/8). [sāye-i dīvāruñam, -uñ, -am]*

sāye-i iḳbāl: *Talihin gölgesi.*

İy ser-i zülf-i siyeh perr-i hümā mısın nesin
Gitme başından Cemüñ kim sāye-i iḳbālsin *(G. 298/14). [sāye-i iḳbālsin, -sin]*

Ġam Cemi pā-māl idüpdür zülfüñe didüm didi
Maḫlaṣ isterseñ eger gel sāye-i iḳbālüme *(G. 347/10). [sāye-i iḳbālüme, -üm, -e]*

sāye-i ḳadd: *(Sevgilinin) Boyunun gölgesi.*

Sāye-i ḳaddüñi Cem üstine ṣalsañ n'ola kim
Sāye-i servi bilürsin ṣanemā ḫāke düşer *(G. 89/13). [sāye-i ḳaddüñi, -üñ, -i]*

sāye-i luṭf: *Lütuf gölgesi II himaye.*

Her kim ki olur sāye-i luṭfında müreffeh
Sāʿāt-i ḳıyāmetde daḫı görmeye germā *(K. 5/191). [sāye-i luṭfında, -ı, -n, -da]*

sāye-i perr-i hümā: *Hüma kuşunun kanatlarının gölgesi.*

Ol dem ḳanı ki sāye-i perr-i hümā bigi
Ẓıll-i ẓalīl-i gerd-i rehüñ sāye-bān idi *(G. 415/5). [sāye-i perr-i hümā]*

sāye-i serv: *Servi ağacının gölgesi.*

Sāye-i ḳaddüñi Cem üstine ṣalsañ n'ola kim
Sāye-i servi bilürsin ṣanemā ḫāke düşer *(G. 89/14). [sāye-i servi]*

sāye-i serv-ḳāmetī: *(Sevgilinin) servi boyunun gölgesi.*

Egleme iy cefā vü ġam ḫāke ber-ā-ber it beni
Ola ki üstüme düşe sāye-i serv-ḳāmetī *(G. 378/4). [sāye-i serv-ḳāmetī]*

sāye-i zülfeyn: *(Sevgilinin) zülüflerinin gölgesi.*

Serv-ḳaddin iy göñül ger eyler iseñ ārzū
Sāye-i zülfeyni her dem cüstücū ḳıl kū-be-kū *(Mua. 31/2). [sāye-i zülfeyni, -i]*

sāye-i zülf: *Sevgilinin zülfünün gölgesi.*

Olaldan sāye-i zülfüñ penāhum
Cihān bir yaña olursa Cem olmaz *(G. 141/15). [sāye-i zülfüñ, -üñ]*

Ḫaṭṭ-ı ruḫ-sāruñ kitāb indürdi tenzīl üstine
Sāye-i zülfüñ şeref ḳor perr-i Cibrīl üstine *(G. 356/2). [sāye-i zülfüñ, -üñ]*

Ḫışm-ı çeşmüñden ḫalāṣ olmaġa Cem
Sāye-i zülfüñden eyler ilticā *(G. 6/14). [sāye-i zülfüñden, -üñ, -den]*

Tā görelden zülfüñi iy rūḥ-ı revān
Ṭālib oldı sāye-i zülfüñe cān *(Mua. 294/2). [sāye-i zülfüñe, -üñ, -e]*

sāye-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün gölgesi II sevgilinin saçlarının himayesi.*

Ḫışm-ı çeşmüñden ḫalāṣ olmaġa Cem
Sāye-i zülfüñden eyler ilticā *(G. 7/14). [sāye-i zülfüñden, -üñ, -den]*

sāye ṣal-: *Gölge yapmak, gölgelendirmek.*

Raḳībe ṣalma tenhā sāyeñi kim
Çü sāye dāyimā bir yaña düşmez *(G. 155/5). [sāyeñi ṣalma, -ma]*

saʿy-i Kaʿbe: *Kâbe'nin sa'yı. Kâbe'de yapılan, Safâ ile Merve arasında süratle gidip gelme.*

Merve ḥaḳı saʿy-i Kaʿbe kūyuñ
Cān ḫācīsına ṣafādur iy dōst *(G. 26/25). [saʿy-i Kaʿbe]*

sāyil: *Dilenci, dilenen.*

Ey ki sāyilden nihān itdüñ bugün ḫᵛān-ı ḫaṭā
Eylerem deryūze-i iḥsānuñ eylerseñ ʿaṭā *(Mua. 192/1). [sāyilden, -den]*

ṣayḳal: *Cila, parlaklık.*

Gevher-durur ki ṣayḳala hīç ihtiyācı yoḳ
Āyīneluḳda ṭabʿ-ı münīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/195). [ṣayḳala, -a]*

ṣayḳal: *Cila yapan kimse, cilacı.*

Jeng olmış idi āyine-i Ḥaḳ-nümā velī
Ṣayḳal yitişdi luṭf[ı] cilāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/12). [ṣayḳal]*

ṣayru: *Hasta.*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/4). [ṣayruya, -y, -a]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/14). [ṣayru]*

Benüm ḥālümi bilmezseñ n'ola kim
Ne rūşen ola ṣayru ḫāli ṣaġa *(G. 318/12). [ṣayru]*

Çeşmüñ ḫayāli ile geçüren ʿömrini müdām
Ṣayrudur anı ṣanma ki bir laḥẓa ṣaġ ola *(G. 367/10). [ṣayrudur, -dur]*

ṣayyād: *Avcı.*

Ne ḥāṣıl kim ḳılur dil mürġı feryād
Teraḥḥum eylemez çün aña ṣayyād *(G. 48/2). [ṣayyād]*

Çeşmüñüñ ṣayyādı dil mürġına raḥm eylemeyüp
Beñlerüñden dāne ṣaçup zülfüñi eyler duzaġ *(G. 191/7). [ṣayyādı, -ı]*

sāz: *Her çeşit musiki aletine verilen isim, çalgı.*

Sāḳiyā ṣun cām-ı cān-efzā ki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı pür-sūz eyle sulṭān bundadur *(G. 72/2). [sāzuñı, -uñ, -ı]*

Muṭribā germ eylegil sāzuñı kim
Bāde ḫōşdur bile olsa çeng ü def *(G. 197/5). [sāzuñı, -uñ, -ı]*

Perde-i ʿuşşāḳda çün būselik itdüñ ḳarār
Mutribā āteş düşürdüñ cānuma ol sāz ile *(G. 330/8). [sāz]*

Ele al muṭribā sāzuñı luṭf it
Ki ḫōşdur meclis içre āvāze-i ney *(G. 391/7). [sāzuñı, -uñ, -ı]*

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl sūz ile āheng
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng *(Mur. 3/13). [sāzuñı, -uñ, -ı]*

sāz it-: *Çalgı, enstrüman hâline getirmek.*

Ġam ḳaddümi çeng eyledi raḥm it ṣanemā gel
Bu naġmelü āvāzeye sāz itme iñende *(G. 354/8). [sāz itme, -me]*

sāz ü söz-i cān-güdāz: *Can yakıcı güfte ve çalgı.*

Āh kim derd ü ġam-i ʿışḳuñla iy meh-rū senüñ
Hem-dem olur baña her dem sāz ü söz-i cān-güdāz *(G. 144/10). [sāz ü söz-i cān-güdāz]*

sāz-ı nāle: *(Âşığın) inlemelerinin sazı, aşk ıstırabından dolayı ortaya çıkan inlemelerin oluşturduğu ahenk, nağme.*

Cām-ı laʿlüñ var iken bāde-i gül-reng nedür
Sāz-ı nālem var iken zemzeme-i çeng nedür *(G. 136/2). [sāz-ı nālem, -m]*

sebaḳ al-: *Ders almak.*

Yaraşur şāhān-ı ʿālem senden alursa sebaḳ
Çünki yoḳdur salṭanat taḫtına senden müsteḥaḳ *(Mua. 188/1). [sebaḳ alursa, -ur, -sa]*

sebeb: *Neden, gerekçe.*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/2). [sebebden, -den]*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/10). [sebebdendür, -den, -dür]*

Dil-berā derdüñ hemīşe cānuma hem-dem-durur
Ol sebebdendür ki çeşmüm ḳan ile pür-nem-durur *(G. 78/2). [sebebdendür, -den, -dür]*

Şol zülf-i siyeh-kār ki sevdāya sebebdür
Ser-fitne-i Rūm u ʿAcem-āşūb-ı ʿArabdur *(G. 128/1). [sebebdür, -dür]*

Boynuma bend uran ol zülf-i perīşāndur henūz
Ol sebebden derd ü ġamla dil perīşāndur henūz *(G. 146/2). [sebebden, -den]*

Ben müdām aġlayayın gül gibi gülsün leb-i yār
Çün sebeb ġonceye açılmaġa bārāndan imiş *(G. 171/8). [sebeb]*

Dār olmaġa ser-i zülfine Manṣūr bigi
Ger sebeb isteseñ ol zülf-i siyeh-kāre yapış *(G. 176/4). [sebeb]*

Bilmedüm kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān ʿaḳl-ı ḥayrān elvedāʿ *(G. 189/6). [sebebdendür, -den, -dür]*

Dil-berā cān ḳaṣdına ġamzeñ çeker her laḥẓa tīġ
Ol sebebden gözlerüm ḳan aḳıdur mānend-i mīġ *(G. 193/2). [sebebden, -den]*

Māh-rūlar mihrini Ḥaḳ saña ḳılmamış naṣīb
Ṣūfiyā bildüm sebeb budur senüñ perhīzüñe *(G. 320/8). [sebeb]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/14). [sebeb]*

Zülfüñ ḳoma kim hem-ser ola bād-ı ṣabāya
Virmek yile ol nāfe-i Tātārı sebeb ne *(G. 345/12). [sebeb]*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/10). [sebeb]*

Ḫaṭṭuñ var iken kesme ser-i zülf-i siyāhı
Ḳaṭʿ eylemek ol kāfire zünnārı sebeb ne *(G. 345/8). [sebeb]*

Gül-zār-ı cemālüñ güli gül gibi gülelden
Reşkinden ider ol güle gül zārı sebeb ne *(G. 345/6). [sebeb]*

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ
Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne *(G. 345/4). [sebeb]*

Ḫam ḳıldı ḳadüm derd ü ġamuñ bārı sebeb ne
Çekmek bu ḳadar derd ü ġamuñ bārī sebeb ne *(G. 345/2). [sebeb]*

Ḫam ḳıldı ḳadüm derd ü ġamuñ bārı sebeb ne
Çekmek bu ḳadar derd ü ġamuñ bārī sebeb ne *(G. 345/1). [sebeb]*

Cem yüzüñden ġayrıya baḳmaduġı budur sebeb
ʿĀşıḳ-ı dīdār olan ḳalur hemān dīdārda *(G. 346/13). [sebeb]*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/2). [sebeb]*

Ki zīrā ḫaṭṭ-ı dil-ber müşk-būdur
Benefşe ol sebebden ḳayġuludur *(Mes. 1/44). [sebebden, -den]*

Ḳanın içmişdür nice şeh-zāde-i meh-rūlaruñ
Ol sebebden geh ḳara geh görinür aḫmer felek *(Terk. 2/38). [sebebden, -den]*

sebeb ol-: *Sebep aramak, sebebini sormak.*

Bī-sebeb niçün idersin ḳan didüm
Didi ḥükm-i şāhda olmaz sebeb *(G. 13/12). [sebeb olmaz, -maz]*

sebīl ḳıl-: *Çeşme yapmak.*

Yüzüñi görenlere cüllāb-ı laʿlüñ ḳıl sebīl
Çünki cennet zāyirinüñ ābı olur selsebīl *(Mua. 184/1). [sebīl ḳıl]*

şebt it-: *Yazmak, kaydetmek.*

Defter-i cevrüñe **şebt** it beni didüm didi kim
Şanma bu defter-i ġamdan ki sen iḫrāc olasın *(G. 303/11). [şebt it]*

sebū: *Şarap kabı, şarap testisi.*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭopraġı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/10). [sebū]*

Zāhid ki ṭaʿn iderdi mey-i ʿışḳa dün bugün
Mey-hāne içre başda sebūdur ʿamāmesi *(G. 409/4). [sebūdur, -dur]*

sebū it-: *Şarap testisi hâline getirmek.*

Yād-ı laʿlüñle şarāb aḳar müdām
Ḫākümi ger rūzgār ide sebū *(G. 316/6). [sebū ide, -e]*

sebze: *Sebze, yeşillik, bitki.*

Ol dem ḳanı ki sebzelerin tāze ṭutmaġa
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idi *(G. 415/7). [sebzelerin, -ler, -i, -n]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/4). [sebze]*

sebze: *Çayır, yeşillik yer, çimenlik.*

Ger hevā-yı ḫaṭ-ı sebzüñle ölem ḳabrüme gel
Ki biten sebzelerüm ḥālümi ʿarż ide saña *(G. 8/6). [sebzelerüm, -ler, -üm]*

Ḫaṭṭuñ irdükçe ecel biçmege ʿömrüm sebzesin
Dil göginde gösterür ḳaşuñ hilāl-i şekl-i dās *(G. 163/5). [sebzesin, -sin]*

Bu ḫaṭ mıdur ya cennet sebze-zārı
Ki ḳılur ḥasretinden sebze zārı *(G. 377/2). [sebze]*

Gül-i sūrīyi gör kim sebze ile
Müzeyyen eyleyüpdür her diyārı *(G. 388/3). [sebze]*

Her sebzede bitmiş ḫaṭ-ı dil-ber bigi sūsen
Her bāġda var ruḫları gibi gül-i raʿnā *(K. 5/39). [sebzede, -de]*

Gül-zār-ı cāna arż ide cennet çemenlerin
Dīn sebzesinde luṭf[ı] giyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/246). [sebzesinde, -, -, -]*

sebze vü āb: *Yeşillik ve su.*

Nehr olupdur yaşlarum gül yüzde ḫaṭṭuñ yādına
Devr-i güldür ḳanı gelsün sebze vü āb isteyen *(G. 307/16). [sebze vü āb]*

sebze-i ḫaṭ: *Yeşil ayva tüyleri.*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/14). [sebze-i ḫaṭdur, -dur]*

sebze-i ḳabr: *Mezar üstünde biten bitkiler.*

Ḫaṭuñ yādına cān virsem maḥabbet sebze-zārında
Ararsañ sebze-i ḳabrüm bulınmaz bir giyāh egri *(G. 405/6). [sebze-i ḳabrüm, -üm]*

sebze-zār: *Yeşillik, çayırlık, çimenlik yer.*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/14). [sebze-zār]*

Ḫaṭṭı irişdi ise n'ola ġam yime göñül
Kim gül-sitān içinde biter sebze-zār ḫaṭ *(G. 182/4). [sebze-zār]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile Cem ne resme ḫāk olduġın
Ṣorarsañ bilesin ḥālin mezārı sebze-zārından *(G. 286/14). [sebze-zārından, -ı, -n, -dan]*

Bu ḫaṭ mıdur ya cennet sebze-zārı
Ki ḳılur ḥasretinden sebze zārı *(G. 377/1). [sebze-zārı, -ı]*

Mey-i gül-gūn elüñe al ki güller
Müzeyyen eyleyüpdür sebze-zārı *(G. 389/6). [sebze-zārı, -ı]*

Ḳad-i servüñ ḫayālini gözüm yaşı ile ṣuvardum
Maḥabbet sebze-zārında ki bitmeye giyāh egri *(G. 404/6). [sebze-zārında, -ı, -n, -da]*

Ḫaṭuñ yādına cān virsem maḥabbet sebze-zārında
Ararsañ sebze-i ḳabrüm bulınmaz bir giyāh egri *(G. 405/5). [sebze-zārında, -ı, -n, -da]*

Dīn sebze-zārı neşv ü nemāsına yaġdurur
Bārān-ı luṭf fażl[ı] seḥābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/133). [sebze-zārı, -ı]*

sebze-zār ol-: *Yeşermek, canlanmak. Yeşillik, çayırlık, çimenlik yer olmak.*

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ u gül-sitān
Oldı zamāne yüzi bahār ile sebze-zār *(G. 60/12). [sebze-zār oldı, -dı]*

sebze-zār-ı ʿışḳ: *Aşkın bahçesi, yeşilliği.*

Ḫurrem ruḫuñ hevāsı ile nev-bahār-ı ʿışḳ
Tāze ḫaṭuñ ṣafāsı ile sebze-zār-ı ʿışḳ *(G. 198/2). [sebze-zār-ı ʿışḳ]*

seccāde: *Yere serilip üzerinde namaz kılmaya yarayan eşya.*

Ṣaçı yüz zāhid-i ḫuşki çeker seccādeden ser-mest
Irar biñ ʿābidi çeşmi ṣalāḥ u zühd ü taḳvādan *(G. 305/5). [seccādeden, -den]*

seccāde: *Yere serilip üzerinde namaz kılmaya yarayan eşya II sevgilinin zülfü.*

Ne kerāmet gösterür gözle bu zülf-i ḫırḳa-pūş
Kim ṣalup seccādesin her laḥẓa āb üstindedür *(G. 84/10). [seccādesin, -sin]*

secde: *Namazda eğilip alnını yere koymak.*

Secde itsem kūyına ṭaʿn itme zāhid kim anuñ
Yig-durur bir secdesi cümle namāzuñdan senüñ *(G. 216/6). [secdesi, -si]*

secde eyle-: *Secde etmek.*

N’ola ṭapuña eylersem sücūdı
Ṭavāf eyleyen eyler secde ḥacda *(G. 340/6). [secde eyler, -r]*

secde it-: *Secde etmek.*

Her ḳaçan Ṭūbā boyuñı görse iy şāh-ı cihān
Utanup boyuña ḳarşu secde ider serv-i çemen *(G. 279/8). [secde ider, -er]*

Secde itdügi budur Cem yüzüñi gördükçe kim
Kaʿbeyi gören kimesne ḳılur elbette sücūd *(G. 45/9). [secde itdügi, -düg, -i]*

Secde itsem kūyına ṭaʿn itme zāhid kim anuñ
Yig-durur bir secdesi cümle namāzuñdan senüñ *(G. 216/5). [secde itsem, -se, -m]*

secde ḳıl-: *Secde etmek.*

Kaʿbe yüzinde dil budur ḳaşuña secde ḳılduġı
Kim aña dāyimā ola ṣavmaʿa kūşe-i ḥarem *(Mua. 317/1). [secde ḳılduġı, -duġ, -ı]*

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād *(G. 43/12). [secde ḳılur, -ur]*

Yüzüñ gördi dil ü cān geldi vecde
Ḳılur mest oluban ḳaşuña secde *(G. 340/2). [secde ḳılur, -ur]*

N’ola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secde-gāh *(Kıt. 2/3). [secde ḳılursam, -ur, -sa, -m]*

secde-gāh: *Secde edilecek, secdeye varılacak yer, ibadet yeri.*

Ḳaşuñuñ miḥrābını göster baña luṭf eyleyüp
Kim dil ü cāndan ḳılam ol secde-gāha ben sücūd *(G. 45/4). [secde-gāha, -a]*

İşigüñ Kaʿbesi penāhumdur
İki ʿālemde secde-gāhumdur *(G. 53/2). [secde-gāhumdur, -dur, -um]*

Hevā-yı cennet-i kūyuñ dile penāh yiter
İki cihānda ḳapuñ cāna secde-gāh yiter *(G. 91/2). [secde-gāh]*

Çün yañıldum secde-i sehv ola mı
Ḳaşlaruñdur secde-gāhum gitme gel *(G. 231/8). [secde-gāhum, -um]*

N’ola ger secde ḳılursam ḳaşına
Çün ezelden baña oldur secde-gāh *(Kıt. 2/4). [secde-gāh]*

secde-gāh eyle-: *Secde edilen yer yapmak, yüzünü sürmek.*

Melāyik işde bir ādem diyü sücūd eyler
Aña ki Kaʿbe-i kūyuñı secde-gāh eyler *(G. 100/6). [secde-gāh eyler, -r]*

secde-gāh ol-: *Secde edilecek yer olmak.*

Ḳanda kim pāyüñ nişān-ı şekl-i miḥrāb eylese
Niçe yıllar secde-gāh olur o yir Cibrīl içün *(G. 302/8). [secde-gāh olur, -ur]*

secde-i sehv it-: *Sehiv secdesi etmek.*

Ger ḫam-ı ebrūsı naḳşın zāhiri bī-derd dil
Görse idi secde-i sehv idüp olurdı ḫacil *(Mua. 138/2). [secde-i sehv idüp, -üp]*

secde-i sehv ol-: *Sehiv secdesi olmak.*

Çün yañıldum secde-i sehv ola mı
Ḳaşlaruñdur secde-gāhum gitme gel *(G. 231/7). [secde-i sehv ola, -a]*

sefer: *Yolculuk, seyahat.*

Ḳıldum diyār-ı yāri ḳoyup ben gedā sefer
Allāh ki nice müşkil imiş bī-rıżā sefer *(G. 123/2). [sefer]*

Seyr ü seferde ben nice sürem ṣafāyı kim
Bālā-yı ḳaddüñ añıcaḳ olur belā sefer *(G. 123/8). [sefer]*

Sensüz sefer ṣafā degül iy Sidre-ḳad bize
Sen bile olıcaġız olur müntehā sefer *(G. 123/9). [sefer]*

Sensüz sefer ṣafā degül iy Sidre-ḳad bize
Sen bile olıcaġız olur müntehā sefer *(G. 123/10). [sefer]*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/12). [sefer]*

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden ṣafā bula
Kim yāri olmayana degüldür ṣafā sefer *(G. 123/14). [sefer]*

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden ṣafā bula
Kim yāri olmayana degüldür ṣafā sefer *(G. 123/13). [seferden, -den]*

Beñzer yaḳında var seferi meclisüñe kim
Her gice ṭurmayup aḳar āb-ı dehān-ı şemʿ *(G. 190/13). [seferi, -i]*

Zülfüñi düşde gördügümi didüm
Dir muʿabbir ki var uzun seferüñ *(G. 209/12). [seferüñ, -üñ]*

ʿIşḳa ṣabr u yā seferdür çünki ṣabra çāre yoḳ
Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek *(G. 218/15). [seferdür, -dür]*

Sen sefer ʿazmin ḳılıcaḳ cān ü dil
Çaġırur kim āh şāhum gitme gel *(G. 231/3). [sefer]*

sefer eyle-: *Yolculuğa çıkmak, yolculuk yapmak, gitmek.*

Cem niyyet-i ḥacc itdi ger olsañ aña hem-rāh
Biñ Kaʿbe sevābını bulur ḫōş sefer eyler *(G. 51/18). [sefer eyler, -r]*

Miʿrāca sefer eyleyicek encüm-i eflāk
Pāyine niṣār eyledi lü'lü'-i müḥakkā *(K. 5/177). [sefer eyleyicek, -y, -icek]*

sefer ḳıl-: *Sefere çıkmak, yolculuğa çıkmak.*

Ḳıldum diyār-ı yāri ḳoyup ben gedā sefer
Allāh ki nice müşkil imiş bī-rıżā sefer *(G. 123/1). [sefer ḳıldum, -du, -m]*

Uş sefer ḳıldum giderem senden ayru āh kim
Derd-mendem olmadan derdüme dermān elfirāḳ *(G. 203/9). [sefer ḳıldum, -du, -m]*

sefer ol-: *Sefere çıkmak.*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/4). [sefer ola, -a]*

sefer-i ʿışḳ: *Aşk seferi, aşk yolculuğu.*

İy göñül baġladuñ ise sefer-i ʿışḳa kemer
Gel ḳadem baş gidelüm ṣorma ki ferseng nedür *(G. 136/7). [sefer-i ʿışḳa, -a]*

Rāh-ı ġamla sefer-i ʿışḳa bulınmayalı ḥad
Āh kim ḫaste göñül bulmadı ārām-ı viṣāl *(Mua. 339/1). [sefer-i ʿışḳa, -a]*

sefīd ol-: *Beyaz olmak.*

Gözlerüm gözlemekden ay yüzüñi
Çeşm-i seyyāre bigi oldı sefīd *(G. 44/6). [sefīd oldı, -dı]*

seg: *Köpek.*

Nice teşbīh idem raḳībe segi
Ol ḫōd ādem-durur bu ite naẓer *(G. 88/5). [segi, -i]*

Seg raḳībüñ sözine uyup firāḳ u derd ile
Beni zülfüñ bigi her dem pāy-māl itmek neden *(G. 287/3). [seg]*

Nicesi öldürmeyem ben ol raḳīb-i kāfiri
Kim baña ne işler ider ol segi görür misin *(G. 291/6). [segi, -i]*

ʿĀlem içre çekmişem derd ü firāḳın ben ġarīb
Hā sürer ẕevḳi ḳatında dil-berüñ ol seg raḳīb *(Mur. 2/14). [seg]*

seg-i bī-dīn: *Dinsiz köpek II rakip.*

Çigzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister şol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/10). [seg-i bī-dīn]*

seg-i ḫōd-bīn: *Kendini beğenmiş köpek.*

Kendözini yig görürmiş kūyuñ itinden raḳīb
Yā daḫı ne ḫayr umarsın ol seg-i ḫōd-bīnden *(G. 296/8). [seg-i ḫōd-bīnden, -den]*

seg-i kūy: *Sevgilinin mahallesinin köpeği.*

Seg-i kūyuñı gördükçe begenmez
Meger kendüyi görmişdür raḳībüñ *(G. 214/5). [seg-i kūyuñı, -uñ, -ı]*

seḥāb: *Bulut.*

Āftāb-ı ḥüsnüñ iy meh kim niḳāb altındadur
Şanasın bedr-i dü-cādur kim seḥāb altındadur *(G. 85/2). [seḥāb]*

Ḳaçan ki yüzüñe zülfüñ niḳāb olur şanuram
Felek yüzinde girür ʿanberīn seḥāba güneş *(G. 174/10). [seḥāba, -a]*

Ger luṭfı seḥābı döke bārān-ı teraḥḥum
Kim ḳaṭresidür cürm-i cihān ʿafvına evfā *(K. 5/189). [seḥābı, -ı]*

Göreli ebr-i zülfüñ āhlayam
Bād ḫōşdur seḥāb ile her dem *(Mua. 9/2). [seḥāb]*

Gördi ḥüsni güneşin zülf seḥābında meger
Ki göñül ẕevḳ u şafādan çaġırur cāna deger *(Mua. 38/1). [seḥābında, -ında]*

ʿIşḳ āteşin eylemege teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı *(Terc. 1/102). [seḥābı, -ı]*

Dīn sebze-zārı neşv ü nemāsına yaġdurur
Bārān-ı luṭf faẓl[ı] seḥābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/134). [seḥābı, -ı]*

seḥer: *Seher vakti.*

Dil uzatmaġa lebüñden dehenüñ diḳḳatine
Ġonce aġzını gül-āb ile seḥer pāk eyler *(G. 117/4). [seḥer]*

Müje cārūbı ile pāk ideyin işigüñi
Her seḥer gözlerümüñ yaşı çü nem-nāk eyler *(G. 117/12). [seḥer]*

Her seḥer nālemi gel diñle eger bilmez iseñ
Mūcib-i nāle-i mürġān-ı şeb-āheng nedür *(G. 136/3). [seḥer]*

Çın seḥer ṭoldı Ḫaṭā müşki ḳoḫusından cihān
Bād-ı ṣubḥa uġradı ol zülf-i ʿanber-sā meger *(G. 137/9). [seḥer]*

Her seḥer serv-i sehī ditrer çemende Sidre-vār
ʿArż-ı bālā eyledi ol ḳāmet-i bālā meger *(G. 137/17). [seḥer]*

Naġme-i efġān-ı Cemden her seḥer taʿlīm alur
Nālişinden ḥālet aldı bülbül-i gūyā meger *(G. 137/25). [seḥer]*

Niçe bir sümm-i semendüñ hevesinden ṣanemā
Her seḥer döşene ṭopraḳ gibi yollāre göñül *(G. 239/4). [seḥer]*

Kākülüñden her seḥer bāda nişān ışmarlaram
Bilürem āḫir bu sevdālarda cān ışmarlaram *(G. 247/1). [seḥer]*

İşigüñ Kevṣerle ṣulayup seḥer pāk itmege
Ḥūr-ı cennet deste baġlar sünbülin cārūb içün *(G. 301/9). [seḥer]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/1). [seḥer]*

Āh idüp dökerse n'ola gözleri yaşını Cem
Her seḥer saḳḳā olup işigüñi ṣular bigi *(G. 384/10). [seḥer]*

Çāk itdi yaḳasını seḥer ṣubḥ-gāha baḳ
Od ṣaldı ḥirmenine meh-i āsmānı gör *(Terk. 3/23). [seḥer]*

Felekde odlara yaḳmaġa ḫirmen-i māhı
Seḥerde ṣıdḳ ile cāndan irişen āh yiter *(G. 91/8). [seḥerde, -de]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/11). [seḥer]*

Birinüñ her kūşede ebrūsı gizler biñ kemān
Birinüñ her ġamzesi bir demde gezler biñ seher *(G. 138/30). [seher]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/10). [seḥer]*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dir
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/7). [seḥerde, -de]*

Çın seḥer zülfüñ yüzüñde ṭaġıdup şebdür diseñ
Yaşlarum seyyāresi uşda Meh ü Pervīn diye *(G. 358/3). [seḥer]*

Ḳılup zülfin seḥerden dest-mālī
Pür eyler nāfelerden dest-māli *(G. 399/1). [seḥerden, -den]*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/1). [seḥerde, -de]*

Seḥer yüzüñ şuʿāʿından nişāndur
Gice zülfüñ düninden imtiḥāndur *(Mua. 201/1). [seḥer]*

seḥer ol-: *Seher vakti olmak, sabah olmak II vuslata ermek (ayrılık gecesinin bitmesi bağlamında).*

Aç yüzüñi hecrüm gicesi tā seḥer olsun
Çöz zülfüñi dil gül-şeni pür-müşk-i ter olsun *(G. 299/1). [seḥer olsun, -sun]*

seḥer-gāh: *Seher vakti.*

Āteş ṭutar ʿālemi göñülden
Āh eyledügümce her seḥer-gāh *(Terc. 1/90). [seḥer-gāh]*

seḥer-geh: *Seher vakti.*

Şemʿ-i rūyüñ ḥasretinden her seḥer-geh iy şanem
ʿArş ḳandīlin uyarur şuʿle-i āhum benüm *(G. 253/3). [seḥer-geh]*

seḥḥār: *Sihirbaz, büyücü.*

Bilmezem seḥḥār mıdur yā ḳaşuñ
Kim cigerde zaḫmi vardur tīri yoḳ *(G. 204/7). [seḥḥār]*

Gözlerüñ cān almaġa ḳaṣd itdügince iy ʿaceb
Kimse cān ḳurtarmadı āh ol iki seḥḥārdan *(G. 276/10). [seḥḥārdan, -dan]*

sehm-i devlet: *Saadet oku.*

Didüm cān tīr-i ġamzeñ aña düşmez
Didi bu sehm-i devlet aña düşmez *(G. 155/2). [sehm-i devlet]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaṣdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/10). [sehm-i devlet]*

sehm-i saʿādet: *Mutluluk nasibi.*

Ḳavs-i ḳaderde sehm-i saʿādet nişānıdur
Kime ki irse luṭf[ı] sihāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/157). [sehm-i saʿādet]*

sehm-i saʿādet ol-: *Saadet oku, nasibi olmak.*

Bulmazdı dil kemānı gümānsuz nişān-ı luṭf
Sehm-i saʿādet olmasa tīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/194). [sehm-i saʿādet olmasa, -ma, -sa]*

sehm-i saʿādet: *Saadet oku.*

Yā ḳaşuñdan gūşa ṭutsa tīr-i ġamzeñ bī-kemān
İrsem aña buluram sehm-i saʿādetden nişān *(Mua. 284/2). [sehm-i saʿādetden, -den]*

Cem sīneñi siper ḳıl o tīr-i ḫadenge kim
Sehm-i saʿādete çü bilürsin nişān imiş *(G. 166/14). [sehm-i saʿādete, -e]*

sekir: *Sarhoşluk.*

Sürḫ-rū olur sekirden her yaña
Eşküm anuñ-çün olupdur sürḫ-rū *(G. 316/3). [sekirden, -ur]*

sekiz: *Sekiz, sayı sıfatı.*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/10). [sekiz]*

Raḥm eger ḳılmazsañ iy dil-ber bu ben dil-ḫasteye
Āb-ı çeşmümle on sekiz biñ ʿālemi deryā ṭutar *(G. 140/8). [sekiz]*

Cümle maḫlūḳuñ görürsin dāyimā aḥvālini
On sekiz biñ ʿālemüñ rızḳın virürsin bī-suʾāl *(K. 3/18). [sekiz]*

Uludur on sekiz biñ ʿālemden
ʿĀlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/19). [sekiz]*

On iki ban oġlı ban ḳarşuñda altun cām içer
On sekiz sāḳī bu meclisde güzel oġlandur *(K. 8/38). [sekiz]*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/91). [sekiz]*

şekker-i laʿl: *(Sevgilinin) lal dudaklarının şekeri.*

Şekker-i laʿlüñde dil buldı sükūn
Refʿ idüp billāh anı ḳılma zebūn *(Mua. 233/1). [şekker-i laʿlüñde, -üñ, -de]*

selām: *Esenlik dileme sözü.*

Dāyim maḳāmı Ravżа-i Dārü's-selām olur
Her ḳanḳı rūḥa irse selāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/156). [selāmı, -ı]*

selām: *Selam, selatuselam.*

Selām aña vü aṣḥābına dāyim
Dürūd evlād ü aḥbābına dāyim *(Mes. 1/3). [selām]*

selām vir-: *Selam vermek.*

Dün virüp bir māh-ı ṣarfîye selām
Didüm iy meh-rū ne dinür saña nām *(Mua. 275/1). [selām virüp, -üp]*

selām kes-: *Her türlü ilişkiye son vermek, alakayı koparmak.*

Bugün ḫışm idüp ol meh-rū selāmın bendeden kesdi
Nedür ḫışma sebeb bārī ʿaceb bilsem neden kesdi *(G. 407/1). [selāmın kesdi, -di]*

selām al-: *Selam almak: Birinin selamına karşılık vermek.*

Çün selāmum aldı didi adumuñ
Fāsı fā vü ʿayn[ı] żād u lām[ı] lām *(Mua. 275/3). [selāmum aldı, -dı]*

selāsil: *Zincirler.*

Ceme iy meh niçün raḥm eylemezsin
Ki boynına ṭaḳar zülfüñ selāsil *(G. 233/10). [selāsil]*

selef: *Bizden öncekiler, bizden önce yaşamış kimseler, atalar, ecdat.*

Derdini niʿmet bilür yārüñ göñül
Ki işidüpdür böyle dimişler selef *(G. 197/8). [selef]*

selsebīl: *Cennette bir çeşme.*

Laʿlüñ zülāl çeşmesi şol selsebīldür
Kevṣer döker ki çeşme-i ḥayvān ayaġıdur *(G. 126/3). [selsebīldür, -dür]*

selsebīl ol-: *Selsebil (Cennet pınarlarından biri) olmak.*

Yüzüñi görenlere cüllāb-ı laʿlüñ ḳıl sebīl
Çünki cennet zāyirinüñ ābı olur selsebīl *(Mua. 184/2). [selsebīl olur, -ur]*

sem: *Zehir, ağu.*

Āh kim hem-dem idelden baña dil-ber ġemini
İçerem sāġer ile her gice fürḳat semini *(G. 385/2). [semini, -i, -n, -i]*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāḳ oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(K. 7/34). [sem]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı baġrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/13). [semini, -i, -n, -i]*

semā: *Gökyüzü.*

Her gice aġlayup yaşı seyyāresin döker
Beñzer gözine girdi semānuñ duḫān-ı şemʿ *(G. 190/16). [semānuñ, -nuñ]*

Ser-i ṭurrañ benüm-çün ṣalsa sāye
Şeref bağışlaya göñlüm semāye *(Mua. 84/2). [semāye, -y, -e]*

semāʿ eyle-: *Dönmek, Mevlevî dervişleri gibi dönmek.*

Göreliden ḥasret ü derd ile iy Cem ḥālüñi
Gör nice divāne olmışdur semāʿ eyler felek *(Terk. 2/48). [semāʿ eyler, -r]*

semāʿ-ı nāle: *Feryat, inleme sesi.*

Cemüñ ġamuñ ṣanemā ḳāmetini çeng ideli
Semāʿ-ı nāleye eyler gözi yaşın raḳḳāṣ *(G. 177/14). [semāʿ-ı nāleye, -y, -e]*

semen: *Yasemin.*

Ol serv-i ġonce-leb varıcaḳ seyr-i gül-şene
İy lāleler başına semen sāye-bān ṭutuñ *(G. 220/4). [semen]*

Şaḳāyıḳ żeymerān reyḥān ü lāle
Semen nesrīne sünbülden ḥavāle *(Mes. 1/32). [semen]*

Ḳaranfül ġonce zanbaḳ hem şaḳāyıḳ
Semenle żeymerān bunlara lāyıḳ *(Mes. 1/20). [semenle, -le]*

Ḥabīb yüzini görse semen olur bī-dil
Añarsa sünbül-i zülfin benefşe ola ḫacil *(Mua. 114/1). [semen]*

Sünbül-i zülfüñe hem-dem ideli yāsemeni
Bī-dil eyledi ulaşup dil-i reyḥān semeni *(Mua. 123/2). [semeni, -i]*

Dil yoḳ semende kim ruḫuñ āşüfte ḳılmamış
Sünbül mi var ki zülfüñe āşüfte olmamış *(Mua. 198/1). [semende, -de]*

semen: *Van gülü, Mısır gülü ve peygamber çiçeği denilen üç yapraklı gül yahut beş yapraklı Sakız gülü (Onay, 2009: 219).*

Nesrīn ü yāsemen semen açıldı her yaña
Dībā-yı sebz döşedi eṭrāfa cūy-bār *(G. 60/7). [semen]*

Neden kūyuñ muġaylānın ṭutam ḫār
Ki güldür yāsemendür yā semendür *(G. 67/4). [semendür, -dür]*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/14). [semen]*

Benefşe ġonce sūsen lāle sünbül
Semen zanbaḳ ḳaranfül yāsemen gül *(Mes. 1/10). [semen]*

Semen nesrīn ü zanbaḳ żeymerān gül
Bile hem zīnet içün berg-i sünbül *(Mes. 1/15). [semen]*

Eger göñlüñ semen isterse bārī
Gözet her kūşeden rūy-i nigārı *(Mes. 1/61). [semen]*

Ki zīrā ʿārıż-ı dil-ber semendür
Semen ol mācerādan müftetendür *(Mes. 1/64). [semen]*

Ki zīrā ʿārıż-ı dil-ber semendür
Semen ol mācerādan müftetendür *(Mes. 1/63). [semendür, -dür]*

semen-beden: *Yasemin gibi beyaz tenli.*

Ḫaṭṭuñ cemālüñ üzre senüñ iy semen-beden
Almış benefşe berg-i güli ṣanki āreye *(G. 321/7). [semen-beden]*

semen-ber: *Yasemin göğüslü.*

ʿIşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dil-berüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum-durur *(G. 68/9). [semen-ber]*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/1). [semen-ber]*

Ol lāle-ḫad semen-ber bir serv-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne serv-kāmet ol ḳad-ḳıyāmet ancaḳ *(G. 200/1). [semen-ber]*

Eger raḥm itmez iseñ iy semen-ber *(Mua. 256/1). [semen-ber]*

semender: *Ateşte yaşadığına inanılan hayali bir kuş.*

ʿİẕāruñ nārı olmazdı maḳāmı
Eger zülfeynüñ olmasa semender *(G. 132/6). [semender]*

semen-sīmā: *Yasemin yüzlü, yasemin çehreli.*

Ḳanġı ay kim Ḳadre olmışdur muḥīṭ
Ol semen-sīmānuñ adıdur basīṭ *(Mua. 180/2). [semen-sīmānuñ, -nuñ]*

semen-sīmā vü sīmīn-ber: *Yasemin yüzlü ve gümüş gibi beyaz göğüslü.*

Ol semen-sīmā vü sīmīn-ber ki yārumdur benüm
Ḥāṣılum dünyāda vü ʿuḳbāda varumdur benüm *(G. 264/1). [semen-sīmā vü sīmīn-ber]*

semer: *Meyve.*

Naḫl-i ḳadüñi laʿl-i lebüñ yādına yaşum
Budur ṣuvarduġı ki irişe semer leẕīẕ *(G. 49/10). [semer]*

semm-i firḳat: *Ayrılık zehri.*

Nihāl-i vaṣl[ı] ḳılur tāze raḥmet-i ezelī
İrişmiş iken aña semm-i firḳatüñ ḫaleli *(Mua. 150/2). [semm-i firḳatüñ, -üñ]*

semt: *(Şehirlerde) Birkaç mahalleyi içine alan bölüm, bölge.*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/27). [semtine, -i, -n, -e]*

semt-i ḳıdem: *Eski semt.*

Nā-gehān ol iki aḫter daḫı oldı munṭabıḳ
ʿAzm idüp semt-i ḳıdemden ḳıldı meyl-i semt-i reʾs *(Mua. 310/4). [semt-i ḳıdemden, -den]*

sen: *İkinci tekil şahıs zamiri.*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/3). [saña, -a]*

N'ola ben gitdümse cānā sen esen ḳal sür ṣafā
Ben çekeyin miḥnet-i ʿışḳ ile her laḥẓa cefā *(G. 3/1). [sen]*

Sen gül-istān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā *(G. 3/5). [sen]*

Her nefes ḳapuñdan iy cān istemezem dūr olam
Ger cihān mülkine senden ayru olam pādişā *(G. 3/8). [senden, -den]*

Miḥnet ü ġam dāyimā mūnis-durur Cem bī-dile
Hem-dem olur senden ayru baña derd ile belā *(G. 3/10). [senden, -den]*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/4). [senüñ, -üñ]*

Ḫāk olduġı Cem ġamuñla dirīġ
Oldı sen bī-vefā yolında hebā *(G. 5/14). [sen]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/1). [saña, -a]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/1). [saña, -a]*

İy ṣanem üstüñe yapraḳ gibi ditrer çü göñül
Düşse her laḥẓada sen servüñ ayaġına n'ola *(G. 7/12). [sen]*

Saña ne ġam ki benüm gibi-durur cümle saña
Ġam bañadur ki senün gibi degül kimse baña *(G. 7/2). [senün, -üñ]*

Ger hevā-yı ḫaṭ-ı sebzüñle ölem ḳabrüme gel
Ki biten sebzelerüm ḥālümi ʿarż ide saña *(G. 8/6). [saña, -a]*

Gerçi eflāke çıḳar dūd-ı siyāhum ṣanemā
Saña kār eyleyemez āh ki āhum ṣanemā *(G. 9/2). [saña, -a]*

Biçerem ʿömr ekinin dās-ı ġam ile ki_ölicek
Dil uzatmaya saña tā ki giyāhum ṣanemā *(G. 9/4). [saña, -a]*

Bī-günehdür dime çek tīr-i cefā öldürigör
Sevmeden ġayrı seni varsa günāhum ṣanemā *(G. 9/12). [seni, -i]*

Cefāya yüz ṭutup niçün sen iy mihr-i cihān-ārā
İder[sin] pence-i ḫōrşīdi maġlūb-i yed-i beyżā *(G. 10/1). [sen]*

Olamaz mihr ü meh bu ʿaṣr içinde
Güzellükde senüñ ḥüsnüñe hem-tā *(G. 11/8). [senüñ, -üñ]*

Düşeliden ʿışḳuña iy meh-liḳā
Cān ü dil eyler seni her dem ṭaleb *(G. 13/6). [seni, -i]*

Ṭālib-i ʿışḳ olan iy maṭlūb-ı cān
Cān virüp her dem seni eyler ṭaleb *(G. 13/8). [seni, -i]*

Zülfüñi yüzüñde gören dir senüñ
Kim görüpdür bir arada rūz ü şeb *(G. 13/3). [senüñ, -üñ]*

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Lebleriüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 14/9). [senüñ, -üñ]*

Çigzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister şol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/9). [senüñ, -üñ]*

Terk-i cān eylemek maḥall iy yār
Seni terk eylemek muḥāl iy dōst *(G. 18/6). [seni, -i]*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy ʿĪsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/11). [senüñ, -üñ]*

Yoluña cān vireni añmayasın
Bu mıdur iy ḥabībüm saña ʿādet *(G. 25/6). [saña, -a]*

Cān ü dil olalı saña bende
Her birisi pādişādur iy dōst *(G. 26/7). [saña, -a]*

Tā kim diyeyin saña bugün ḥālümi bir bir
Zülfüñ neler eyledügini baña dün iy dōst *(G. 28/11). [saña, -a]*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/6). [seni, -i]*

Didüm Cemi ġam öldüriser bārī sen öldür
Güldi didi kim ölmişe ḳaṣṣāb ne ḥācet *(G. 29/9). [sen]*

Şu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/5). [senüñ, -üñ]*

İḫtiyār it melāmeti iy Cem
Çün yaramaz saña bu zühd ü ṣalāḥ *(G. 35/18). [saña, -a]*

Lebüñ ḫayāline cām ile Cem ber-ā-ber olur
Ki saña ola temennā-yı būse remz-i ṣarīḥ *(G. 38/10). [saña, -e]*

Getürimez senüñ bigi bir māh
Niçe kim devr ide bu çarḫ-ı ʿanīd *(G. 44/9). [senüñ, -üñ]*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/9). [sen]*

Saña naṣṣ ile gelmiş ḳatl-i ʿuşşāḳ
Ki ḳaşuñ nūn-ı ḳudretdür gözüñ ṣād *(G. 48/9). [saña, -a]*

Seni sevmek günāh imiş ki beni
Yaḳan odlāre bu günāhumdur *(G. 53/7). [seni, -i]*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāṣıḳa hem şimdi mi oldıġı var *(G. 55/7). [saña, -a]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi oldugı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi oldugı var *(G. 55/1). [senden]*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi oldugı var *(G. 55/4). [senden]*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/7). [seni, -i]*

Yüzüñi her kim görürse iy ḳamer-çihre senüñ
Vālih ü ḫayrān oluban cān ile taḥsīn ider *(G. 58/5). [senüñ, -üñ]*

Çü ʿīd ayı gibi ḳaşuñı gördi
Saña Cem cānını ḳurbān bagışlar *(G. 59/12). [saña, -a]*

Hele ben yoluña cāndan dil ü cān terk ideyin
Sen eger ḳılmaz iseñ minnet elümden ne gelür *(G. 61/14). [sen]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden iy ḳamer-çihre senüñ
Ṭurmadan ḳanlu yaşum bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/5). [senüñ, -üñ]*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr *(G. 65/4). [senden]*

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭolanur Bedr-i münīr *(G. 65/7). [senüñ, -üñ]*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Ḫüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr *(G. 65/10). [senüñ, -üñ]*

N'ola ḳurtarsañ iy meh-rū beni sen
Ki zülfüñ boynuma dāyim resendür *(G. 66/11). [sen]*

Ġam yime derd ü belādan iy dil-i bīmār sen
Çün bugün derdüñe olacaḳ devā devrānıdur *(G. 69/3). [sen]*

Ḳılma iy Cem bülbül-i şūrīde gibi nāle sen
Kim cemāl-i yār gibi verd-i ḫandān bundadur *(G. 72/11). [sen]*

Olalı sen perī ʿālemde meşhūr
Görenler dir melek midür ya ḫōd ḥūr *(G. 77/1). [sen]*

Nice bülbül gibi dil efġān ü zārī ḳılmasun
Kim raḳīb-i zāġ her dem sen güle maḥrem-durur *(G. 78/4). [sen]*

N'ola ger cevr ü cefā eylerseñ iy meh-rū bana
Kim senüñ cevr ü cefāñ ile göñül ḫurrem-durur *(G. 78/8). [senüñ, -üñ]*

Nice ḳan aġlamasun gözlerüm kim
Raḳīb-i seg-ṣıfat saña āşinādur *(G. 79/10). [saña, -a]*

Çü senden baña her laḥẓa cefādur
Baña senden ne kim gelse vefādur *(G. 79/1). [senden]*

Çü senden baña her laḥẓa cefādur
Baña senden ne kim gelse vefādur *(G. 79/2). [senden]*

Şehā cevrün çeker her laḥẓa göñlüm
Senüñ cevrüñ baña ẕevḳ u ṣafādur *(G. 79/14). [senüñ, -üñ]*

Cem tuḥfe diyü cānını ḳılur saña īṣār
Billāhi ḳabūl eyle ki ḫōş mā-ḥażarīdür *(G. 80/9). [saña, -a]*

Bu zülf-i ser-endāzuñı çevgān idicek sen
Ṭop gibi düşen yoluña bu bende seridür *(G. 80/3). [sen]*

Hey nice ḫūnī-durur şol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/5). [senüñ, -üñ]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
ʿĀlem içre derd-i hecrüñle senüñ maḥzūn olur *(G. 81/10). [senüñ, -üñ]*

Sen perī ile görelden ol raḳīb-i dīvi ben
Bu dil-i āşüfte derd ü ıżṭırāb üstindedür *(G. 83/3). [sen]*

Maḥşer-i zülfi ḥisābı sen ḳıyāmet-ḳāmetüñ
Hey ne müşkildür ki Cem daḫı ḥisāb üstindedür *(G. 84/13). [sen]*

Eksük itme cevrüñi bir dem şehā
Kim senüñ cevrüñ Ceme inʿāmdur *(G. 87/14). [senüñ, -üñ]*

Sever dirildügi içün seni dil ü cāndan
Cemi sen öldürigör bu ḳadar günāh yiter *(G. 91/14). [sen]*

Sever dirildügi içün seni dil ü cāndan
Cemi sen öldürigör bu ḳadar günāh yiter *(G. 91/13). [seni, -i]*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/2). [seni, -i]*

Luṭf u kerem çü ʿāşıḳa cānāneden gelür
Senden belā vü ġam bize cānā neden gelür *(G. 108/2). [senden, -den]*

Beñlerüñ laʿl-i lebüñde senüñ iy piste-dehen
Noḳṭalardur ki ḳonur rūşen ola diyü şeker *(G. 114/5). [senüñ, -üñ]*

Luṭf u mihre inanup şād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/10). [saña, -a]*

Gönlümi aldı ḥarāmī gözlerüñ inkārı ḳo
Ṭutmazam inkāruñı vallāhi gönlüm sendedür *(G. 120/6). [sendedür, -dedür]*

Ḥüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/8). [seni, -i]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü gönlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/9). [seni, -i]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü gönlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/10). [seni, -i]*

Ḥüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/7). [senüñ, -üñ]*

Sensüz sefer ṣafā degül iy Sidre-ḳad bize
Sen bile olıcaġız olur müntehā sefer *(G. 123/10). [sen]*

Sensüz sefer ṣafā degül iy Sidre-ḳad bize
Sen bile olıcaġız olur müntehā sefer *(G. 123/9). [sensüz, -süz]*

Seni sulṭān-ı ḥüsn eyleyen itdi
Cemüñ āhı livāsın āsmān-gīr *(G. 124/15). [seni, -i]*

Ne sengīn-dilsin iy sīmīn-beden kim
Daḫı ḳılmaz senüñ ḳalbüñe teʾsīr *(G. 124/4). [senüñ, -üñ]*

Lebinden itme iy dil būse sen cer
Gözi ḫancer çeküp cānuma sancar *(G. 132/1). [sen]*

Berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān çeker dāyim
Ki mülk-i luṭf u melāḥat saña müsellemdür *(G. 135/10). [saña, -e]*

Raḳīb çünki sen āhūyı baña ṣayd itmez
Kimesne dimesün ol kelbe kim muʿallemdür *(G. 135/5). [sen]*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/5). [sen]*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/20). [sen]*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/10). [sen]*

Āh kim derd ü ġam-i ʿışḳuñla iy meh-rū senüñ
Hem-dem olur baña her dem sāz ü söz-i cān-güdāz *(G. 144/9). [senüñ, -üñ]*

Ḫudā eylemesün senden beni dūr
Ki sensüz bu cihān ü cān gerekmez *(G. 145/9). [senden, -den]*

Gedā-yı kūyuñ olayın ki sensüz
Ger olam ʿāleme sulṭān gerekmez *(G. 145/7). [sensüz, -süz]*

Ḫudā eylemesün senden beni dūr
Ki sensüz bu cihān ü cān gerekmez *(G. 145/10). [sensüz, -süz]*

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki olur her biri bīmār sensüz *(G. 149/1). [sensüz, -süz]*

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki olur her biri bīmār sensüz *(G. 149/2). [sensüz, -süz]*

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭar sensüz *(G. 149/4). [sensüz, -süz]*

Ṭabīb-i cānsın iy cān gitme bir dem
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz *(G. 149/6). [sensüz, -süz]*

Cihān gözüme zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gül-zār sensüz *(G. 149/8). [sensüz, -süz]*

Eger gül-şende ḳılam bir dem ārām
Gül olur gözlerüme ḫār sensüz *(G. 149/10). [sensüz, -süz]*

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyüm
Ki oluram cāndan bī-zār sensüz *(G. 149/12). [sensüz, -süz]*

Çü ʿışḳuñ yolına Cem virdi cānın
Kerem ḳıl ḳılma anı zār sensüz *(G. 149/14). [sensüz, -süz]*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz *(G. 150/10). [senden, -den]*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 150/2). [sensüz, -süz]*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz *(G. 150/9). [sensüz, -süz]*

Yüzüñi görmeyeli senüñ iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı kākülüñ gibi cānā ḳarārumuz *(G. 150/3). [senüñ, -üñ]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 150/7). [senüñ, -üñ]*

Gül yüzüñsüz bulamaz revnaḳ şehā büstānumuz
Sen bile olmayıcaḳ bī-nūr olur eyvānumuz *(G. 151/2). [sen]*

Cem nice kūyuñı terk itsün senüñ iy māh-rū
Kim iki ʿālemde oldur ravża-i rıżvānumuz *(G. 151/9). [senüñ, -üñ]*

Bī-ḳarār itdüñ ḳara ṣaçuñ gibi göñlümüzi
Senüñ ile böyle m'idi iy perī peymānumuz *(G. 152/4). [senüñ, -üñ]*

Bülbül bigi ġamuñla fiġān oldı kārumuz
Sensüz giçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 153/2). [sensüz, -süz]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Ṣimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 153/7). [senüñ, -üñ]*

Didüm kūyuñ iti izi tozıyam
Didi kim bu tefāḫür saña düşmez *(G. 155/16). [saña, -a]*

Yā mücībe's-sāyilīn fürḳatden olmaġa ḫalāṣ
Sen meded ḳıl bize kim yoḳdur bizüm dermānumuz *(G. 158/12). [sen]*

İy dil vefā sen umma her-giz güzeller içre
Ḳavl ü ḳarār muḥkem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/9). [sen]*

Saña ṭālib olduġumı cān ile ʿayb eyleme
Kim baña sensüz cihān iy meh-liḳā olur ḳafes *(G. 161/5). [saña, -a]*

İy göñül derd ü belādan ʿālem içre niçe bir
Ḳılasın feryād çün kim saña yoḳ feryād-res *(G. 161/8). [saña, -a]*

Ṣād ü ḫandān ol göñül giryān ü nālān olma kim
Çün ḥabībüñ derdidür ḳısmet saña ʿālemde bes *(G. 161/12). [saña, -a]*

Saña ṭālib olduġumı cān ile ʿayb eyleme
Kim baña sensüz cihān iy meh-liḳā olur ḳafes *(G. 161/6). [sensüz, -süz]*

Senüñ içün ölür isem n'ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/3). [senüñ, -üñ]*

Laʿlüñüñ üstinde ḫālüñ iy ḳamer-çihre senüñ
Ṣanasın ḳand-i mükerrer üstine ḳonmış meges *(G. 161/9). [senüñ, -üñ]*

Ḫaṭṭuñ güneş yüzüñde senüñ iy perī-ṣıfat
Devr-i ḳamerde fitne-i āḫir-zamān imiş *(G. 166/3). [senüñ, -üñ]*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n'itdüm aña kim yine teʾḫīr eylemiş *(G. 167/7). [seni, -i]*

Çü ʿīd ayı-durur ḳaşuñı göster
Ki cānum saña ḳurbāna yazılmış *(G. 168/6). [saña, -e]*

Didüm öldürmedin sen ġamdan öldüm
Didi ġam yime ol dem bu dem olmış *(G. 169/9). [sen]*

Sen ḳaşuñ yayını çekmekde ḳuṣūr eylemedüñ
Tīrüñ eglenmedügi sīnede peykāndan imiş *(G. 171/5). [sen]*

Ḫāk olduġı belā vü ġam ü derdüñ ile Cem
Sen bī-vefā yolında dirīġā hebā-y-imiş *(G. 173/14). [sen]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/2). [saña, -e]*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/5). [seni, -i]*

Çözme zülfini ṣabā ḥaddüñi bil gözle yirüñ
Kim didi kim saña ol nāfe-i Tātāre yapış *(G. 176/10). [saña, -e]*

Raḳīb-i seg beni senüñle olduġum dilemez
Meṣel-durur bu ki el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 178/11). [senüñle, -üñ, -le]*

Mışr-ı cemāle Yūsuf-ı ṣānī misin nesin
Kim dāstānuñ oldı senüñ aḥsenü'l-ḳaṣaṣ *(G. 179/4). [senüñ, -üñ]*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler 'ālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/1). [senüñ, -üñ]*

Bilmedüm kim senden ayru ḫaste vü zār oluram
Ol sebebdendür dil ü cān 'aḳl-ı ḥayrān elvedā' *(G. 189/5). [senden, -den]*

Gitmek içün 'azm çün kim itdüñ iy cān elvedā'
Bir dem ārām eylemez sensüz dil ü cān elvedā' *(G. 189/2). [sensüz, -süz]*

Gördi yüzüñi senüñ māh-ı münevver çarḫda
Ġayretinden lāle gibi yüreginde oldı dāġ *(G. 191/3). [senüñ, -üñ]*

Bu Cem-i miskīne iy cān raḥm iderseñ vaḳtidür
Kim firāḳuñdan senüñ baġrını ḳan eyler dirīġ *(G. 192/14). [senüñ, -üñ]*

Gün yüzüñ şem'ine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/8). [senüñ, -üñ]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/6). [senden, -den]*

Yaşlarum ılduzını aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān elfirāḳ *(G. 203/6). [sen]*

Uş sefer ḳıldum giderem senden ayru āh kim
Derd-mendem olmadan derdüme dermān elfirāḳ *(G. 203/9). [senden, -den]*

Gerçi kim 'azm eyledüñ gitmege iy cān elfirāḳ
Līkin olur ḫaste sensüz bu dil ü cān elfirāḳ *(G. 203/2). [sensüz, -süz]*

Gerçi kim 'azm-i sefer nā-çār ḳaldı Cem ġarīb
Sensüz oluram nigārā zār ü nālān elfirāḳ *(G. 203/8). [sensüz, -süz]*

Çü dil saña alındı oda yaḳ gel
Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ *(G. 205/7). [saña, -e]*

Ḳalem yanar oda yazılsa ger beyān-ı firāḳ
Ya nice şerḥ ola sen yāre dāstān-ı firāḳ *(G. 207/2). [sen]*

Senden ötrü iy ṣanem seng-i melāmet başuma
Bir cevāhir basṭ ider kim efser-i Dārāda yoḳ *(G. 208/11). [senden, -den]*

Deñedüm seni iy ḳamer-çihre
Yoḳ-durur baña merḥamet nazerüñ *(G. 209/5). [seni, -i]*

Dişlerüñi gören ḳatında senüñ
Ḳalmadı luṭfı dürr ile güherüñ *(G. 209/3). [senüñ, -üñ]*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥasen
Çünki 'ālemde beni sen zār ü mecnūn eyledüñ *(G. 211/10). [sen]*

Leyle-ʿi zülfüñ girih-gīr eyle daḳ dil boynına
Çünki ol miskīni sen ʿışḳ ile mecnūn eyledüñ *(G. 211/12). [sen]*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/1). [senüñ, -üñ]*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/2). [senüñ, -üñ]*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bīmāruñam senüñ *(G. 213/4). [senüñ, -üñ]*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy ṣanem ki hevā-dāruñam senüñ *(G. 213/6). [senüñ, -üñ]*

Bunca cefālaruñ çekerem naḳd-i cān virüp
Bāzār-ı ʿışḳ içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 213/8). [senüñ, -üñ]*

Ḳılsañ Ceme teraḥḥum eyā seng-dil n'ola
Bunca zamān-durur ki dil-efgāruñam senüñ *(G. 213/10). [senüñ, -üñ]*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/9). [saña, -a]*

Hey ne ʿāṣıḳsın sen iy Cem kim ḳamu ḫūbān-ı şehr
Ḳurtulımaz dīde-i maʿşūḳ-bāzuñdan senüñ *(G. 216/13). [sen]*

Rişte-i ʿömrüm dükendi gerçi nāzuñdan senüñ
Ḳılca eylük görmedüm zülf-i derāzuñdan senüñ *(G. 216/1). [senüñ, -üñ]*

Rişte-i ʿömrüm dükendi gerçi nāzuñdan senüñ
Ḳılca eylük görmedüm zülf-i derāzuñdan senüñ *(G. 216/2). [senüñ, -üñ]*

İy ṣanem ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī daḫı olsa reh-nümūn
Ger dönersem kāfirem ʿışḳ-ı mecāzuñdan senüñ *(G. 216/4). [senüñ, -üñ]*

Secde itsem kūyına ṭaʿn itme zāhid kim anuñ
Yig-durur bir secdesi cümle namāzuñdan senüñ *(G. 216/6). [senüñ, -üñ]*

Devr eli gevşek buraldan iy göñül ṭanbūr-vār
Od düşer evc-i semāya söz ü sāzuñdan senüñ *(G. 216/8). [senüñ, -üñ]*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/10). [senüñ, -üñ]*

Yaḳup aġzın şemʿi ber-dār itdiler bāzārda
Fāş idelden iy ṣanem bir şemme rāzuñdan senüñ *(G. 216/12). [senüñ, -üñ]*

Hey ne ʿāṣıḳsın sen iy Cem kim ḳamu ḫūbān-ı şehr
Ḳurtulımaz dīde-i maʿşūḳ-bāzuñdan senüñ *(G. 216/14). [senüñ, -üñ]*

Saña müsellem olmaġ içün milket-i cemāl
Çekmiş berāt-ı ḥüsnüñe ḳaşuñ nişān-ı müşk *(G. 217/15). [saña]*

Ḫᵛān-ı ḥüsnüñde ʿaṭā ḳıl baña sen būse müdām
Çünki ʿām oldı ḳamu ʿāleme inʿām-ı lebüñ *(G. 219/5). [sen]*

Meclis-i meyde añanlar nām-ı zülfüñden senüñ
ʿAnberīn itmek dilerler cām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/1). [senüñ, -üñ]*

Meclis-i meyde añanlar nām-ı zülfüñden senüñ
ʿAnberīn itmek dilerler cām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/2). [senüñ, -üñ]*

İntihā bulmadı merġūlüñ hevāsından heves
İbtidā itdi meger itmām zülfüñden senüñ *(G. 223/4). [senüñ, -üñ]*

Çīn-i zülfüñ Mısr-ı ḥüsnüñe Ḫaṭā miski yiter
Tek ṣabā çözsün girihler Şām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/6). [senüñ, -üñ]*

Vaṣle-i raḥmet umar zīnet-ṭırāzına müdām
Perde-i Beytü'l-ḥarām iḥrām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/8). [senüñ, -üñ]*

Nūş-dārū-yı lebüñ menʿ itme kim dīvāne-vār
Uyḫu gelmez gözüme evhām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/10). [senüñ, -üñ]*

Sünbülüñ bendini açduḳça meşām-ı ʿālemi
Pür ider būy-ı vefā inʿām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/12). [senüñ, -üñ]*

Bir daḫı ʿışḳuñ hevāsına heves ḳılmaya Cem
İy ṣanem ger ḳurtulursa dām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/14). [senüñ, -üñ]*

Sevmek günāh imiş seni bildüm günāhumı
Başum ḳılıcuñ üzre güneh-kāruñam senüñ *(G. 227/3). [seni, -i]*

İy cān ṭabībi n'ola ki bīmāruñam senüñ
Şehd ü şifā lebüñ dise tīmāruñam senüñ *(G. 227/1). [senüñ, -üñ]*

İy cān ṭabībi n'ola ki bīmāruñam senüñ
Şehd ü şifā lebüñ dise tīmāruñam senüñ *(G. 227/2). [senüñ, -üñ]*

Sevmek günāh imiş seni bildüm günāhumı
Başum ḳılıcuñ üzre güneh-kāruñam senüñ *(G. 227/4). [senüñ, -üñ]*

Ben bir hevāda uçar iken ḳayd u bend yoḳ
Şimdi ʿaceb hevāda giriftāruñam senüñ *(G. 227/6). [senüñ, -üñ]*

Zerd ü naḥīf olup işigüñde yatur tenüm
Gören ṣanur ki sāye-i dīvāruñam senüñ *(G. 227/8). [senüñ, -üñ]*

Dellāl-i ġam eline virüp naḳd-i cānumı
Bāzār-ı mihr içinde ḫarīdāruñam senüñ *(G. 227/10). [senüñ, -üñ]*

Ṭopraġa ṣaldı ṣu gibi gözüm yaşı beni
Gel yaḳma iñen oda hevā-dāruñam senüñ *(G. 227/12). [senüñ, -üñ]*

Gitdükçe bilmedüñ daḫı Cem ḥālini dirīġ
Niçe zamānlar oldı ki efgāruñam senüñ *(G. 227/14). [senüñ, -üñ]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/16). [senüñ, -üñ]*

Sinüm üzre ger güẕer ḳılsañ saña
Dil uzadur her giyāhum gitme gel *(G. 231/5). [saña, -e]*

Sen sefer ʿazmin ḳılıcaḳ cān ü dil
Çaġırur kim āh şāhum gitme gel *(G. 231/3). [sen]*

Cem ḳuluñ sensüz olamaz raḥm ḳıl
Gel kerem ḳıl pādişāhum gitme gel *(G. 231/9). [sensüz, -süz]*

Çü ġamdur āḫiri her şādlıġuñ
Cihān şādīlıġın pes sen belā bil *(G. 233/6). [sen]*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme sūsen gözüme ḫār gül *(G. 234/11). [sensüz, -süz]*

Söger didüm Cemüñ aġzına laʿlüñ
Didi kim sen anı saña duʿā bil *(G. 236/10). [saña, -a]*

Söger didüm Cemüñ aġzına laʿlüñ
Didi kim sen anı saña duʿā bil *(G. 236/10). [sen]*

Cān ü dil aldı ele didüm didi
Ne gerek sen mübtelāya cān ü dil *(G. 237/4). [sen]*

Her gün aḳar yaşlarum seyyāresi
Vireli sen meh-liḳāya cān ü dil *(G. 237/12). [sen]*

Niçe bir derd ü belā ile bu āvāre göñül
Kendüye gelmeye her geh ki saña vāre göñül *(G. 239/2). [saña, -a]*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre göñül *(G. 239/6). [saña, -e]*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/10). [saña, -a]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/7). [senüñ, -üñ]*

Ferhād gibi yoluña iy Ḫüsrev-i ḫūbān
Cān virür isem sen lebi şīrīne ne müşkil *(G. 242/12). [sen]*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i gūyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/10). [sen]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/7). [seni, -i]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/8). [seni, -i]*

Göreliden ol ḥasūdı sen melek-manẓarla ben
Bu dil-i giryānum içre ıżṭırābum var benüm *(G. 249/7). [sen]*

İy güneş rifʿat bulup ḥüsnüñe maġrūr olmaġıl
Kim seni eyler ḫacil bir āftābum var benüm *(G. 249/6). [seni, -i]*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N'oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/8). [saña, -e]*

Ebr bigi ḳarşusından sen mehüñ gitmez raḳīb
Anuñ içün dīde-i ʿuşşāḳa pinhānsın begüm *(G. 252/5). [sen]*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N'oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/7). [sen]*

Ḳoma kim hecrüñ şebinde senden ayru olavuz
Ḳıl tecellī meclise çün māh-ı tābānsın begüm *(G. 252/9). [senden, -den]*

Gün yüzüñüñ pertevi şevḳine düşelden dilüm
Senden ayru iy ḳamer-ruḫ gözyaşıdur ḥāṣılum *(G. 254/2). [senden, -den]*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Ṣan ölmiş cism idüm ben cāna irdüm *(G. 256/1). [sen]*

N'ola Cem geyse başda tāc-ı devlet
Ki senüñ gibi ulu sulṭāna irdüm *(G. 256/10). [senüñ, -üñ]*

Çü gördüm sen ḥabīb-i gül-ʿiẕārı
Dil ü cān zaḫmine bulındı merhem *(G. 257/3). [sen]*

Raḥm ḳıl şāhā bu Cem bī-çāreye
K'ayrılaldan senden olupdur saḳīm *(G. 258/14). [senden, -den]*

Fürḳat ü derdüñle senüñ her nefes
Gözlerüm yaşı olur baḥr-i ʿaẓīm *(G. 258/5). [senüñ, -üñ]*

Niçe ḳan olmasun cān ü göñül kim
Raḳīb olur saña her laḥẓa maḥrem *(G. 259/4). [saña, -a]*

Ṭolaşaldan senüñ zülfüñe cānum
Adum yirde ṣanur kim var-durur dām *(G. 260/5). [senüñ, -üñ]*

Ḳo cām-ı Cem hevesini yiter saña iy Cem
Sifāl-i mey-kede cām ü gedā-yı mey-kede Cem *(G. 261/11). [saña, -e]*

Ḳabūl eyle şehā kim Cem ḳuluñdan
Bu ʿarż-ı ḥāli sen sulṭāna yazdum *(G. 265/18). [sen]*

Yazdı ḳad ü zülf ü dehānuñ senüñ
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe elif lām mīm *(G. 266/3). [senüñ, -üñ]*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādişāñ olam *(G. 267/8). [saña, -a]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/2). [senüñ, -üñ]*

Ne ṣafādur baña sen būseñi virmezlenesin
Ben alam leblerüñi aġzuma yalvarı öpem *(G. 269/3). [sen]*

İy ṣanem nāz eyleme cevr ü cefādan vāz gel
Bu cefā vü cevr ile ṣanma ki senden uṣanam *(G. 270/8). [senden]*

Çün yüzüñ güldür ḳadüñ serv-i revān
Gül-şen-i cāndur senün yirüñ begüm *(G. 271/6). [senün, -üñ]*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn olalı iy Yūsuf-cemāl
Ben zenaḫ-dānuñ çehin göñlüme zindān eyledüm *(G. 272/9). [sen]*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme başasın *(G. 278/3). [saña, -e]*

Ben umardum ġamzeñüñ oḳına cān idem hedef
Sen niçün cānā kemān-ebrūlaruñı yaṣasın *(G. 278/6). [sen]*

Baġrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/7). [senden]*

Ol raḳīb-i seg-ṣıfat dāyim saña maḥrem-durur
Bilse idüm iy ʿaceb kim aña bu ʿizzet neden *(G. 279/11). [saña, -a]*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/4). [sen]*

Leyle-i zülfüñ girih-gīrini Cem boynına ṭaḳ
Çünki sensin anı bu ʿālemde mecnūn eyleyen *(G. 280/10). [sensin, -sin]*

Ne ḳıldum iy şiken-i zülf-i ʿanberīn saña kim
Arada māniʿ olup yüzine niḳāb olasın *(G. 283/5). [saña, -e]*

Şu deñlü derde giriftārı var ḥabībüñ kim
Arada ṣanmaġıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/10). [sen]*

Öpüp elini düşdüm ayaġına raḳībüñ
Ḳurtaramadum sen güli ol ḫāruñ elinden *(G. 284/6). [sen]*

Müddeʿī fitneyle seni benden ayırmaḳ diler
Çün elinden gelmez uş fāsid ḫayāl itmek neden *(G. 287/11). [seni, -i]*

Gözlerüñ ġamz ile senüñ ḳaṣd-ı cān ü dil ḳılur
İy perī-peyker bizümle böyle āl itmek neden *(G. 287/5). [senüñ, -üñ]*

İy şanem ʿömrüm-durur bu zülf-i müşkīnüñ senüñ
Dāyimā ṭopraġa ṣalup pāy-māl itmek neden *(G. 288/15). [senüñ, -üñ]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/5). [saña, -e]*

Saña aġyār yār oldı göñül bī-çār ü zār oldı
Cihān başuma ṭar oldı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/9). [saña, -e]*

İşümdür nāle vü zārī senüñle göreli aġyārı
Ne vaḳte dek ḳılam zārı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/11). [senüñle, -üñ, -le]*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/8). [sen]*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/7). [senüñ, -üñ]*

Derd ü ġam ḳıldı Cemi zār ü nizār
Sensüz iy cānuma cānān nicesin *(G. 294/10). [sensüz, -süz]*

Sen perī-tesḫīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/9). [sen]*

Öpdüm aġzını uyurken uyanup güldi didi
Bu daḫı saña ḳalursa varasın söyleyesin *(G. 297/6). [sañа, -a]*

Gey yaraşur sanã bu ḥüsn ḳabāsı ṣanemā
Dilerem ḥüsn ḳabāsını cihānda geyesin *(G. 297/7). [sanã, -e]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḥālsin *(G. 298/2). [sen]*

Ḳāmetüm lām olduġına bu siyeh baḫtumdan āh
Ḥālüme iy zülf-i ʿanber-bū hemīn sen dālsin *(G. 298/4). [sen]*

Aġzuña öyküdügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/10). [sen]*

Didüm ḳo lebüñ vaṣfını taḥrīr ideyin dir
Sen anı dilersin ki ḳalem ney-şeker olsun *(G. 299/4). [sen]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/13). [saña, -e]*

Defter-i cevrüñe ṣebt it beni didüm didi kim
Ṣanma bu defter-i ġamdan ki sen iḫrāc olasın *(G. 303/12). [sen]*

Āhir iy Cem seni luʿb-i ruḫı ṣeh-māt ḳılur
Naṭʿ-ı ʿışḳında eger Ṣānī-i Leclāc olasın *(G. 303/13). [seni, -i]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/1). [sen]*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẓer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/4). [sen]*

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim
Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin *(G. 306/6). [sen]*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/7). [sen]*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/8). [sen]*

Laʿlüñ var iken ṣunma Ceme bāde-i ḥamrā
Çün mest ü ḫarāb itmege sen mül de yitersin *(G. 306/10). [sen]*

Devr-i müldür sen mūdāmī ile müdām it devrüñi
Sāḳiyā ger dūn degülseñ ġam yime gerdūn içün *(G. 308/13). [sen]*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/10). [sen]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/2). [senden, -den]*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/5). [sensin, -sin]*

Sensin beni nālān iden iy dōst ve ger ne
Bu yolda fiġān itmege her laḥẓa neyem ben *(G. 309/7). [sensin, -sin]*

Sen kerem ḳıl ṣanemā baḳma günāhına Cemüñ
Ger eli ḳanda ise kesme güneh-kāruñ elin *(G. 310/9). [sen]*

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru *(G. 312/1). [senden, -den]*

Çeker cevr ü cefā dil senden ayru
Görür cān derd-i müşkil senden ayru *(G. 312/2). [senden, -den]*

Belā vü derd ü miḥnet oldı iy dōst
Baña ʿālemde ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/4). [senden, -den]*

Beñüñdür toḫm-ı ġam dil mezraʿında
Hemīn bu oldı ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/6). [senden, -den]*

Ġamuñdan her günüm ki geçdi iy yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru *(G. 312/8). [senden, -den]*

Ger olsa ravża-i rıżvān gerekmez
Hemīşe baña menzil senden ayru *(G. 312/10). [senden, -den]*

Ṭapuñsuz nice ṣād olsun göñül āh
Ki dilde var belābil senden ayru *(G. 312/12). [senden, -den]*

Ne demler çekdügi bu ḫaste göñlüm
Degüldür vaṣfa ḳābil senden ayru *(G. 312/14). [senden, -den]*

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru *(G. 312/16). [senden]*

Cemi bir laḥẓa sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām itmez ol bil senden ayru *(G. 312/18). [senden, -den]*

Ḥaşr-i zülfeyni ḥisābın ḫōş bilür
Sen ḳıyāmet ḳāmetüñ Cem mū-be-mū *(G. 316/14). [sen]*

Düşümde gördüm iy māh eyle taʿbīr
Ki sen māhı alup durdum ḳucaġa *(G. 318/4). [sen]*

Māh-rūlar mihrini Ḥaḳ saña ḳılmamış naṣīb
Ṣūfiyā bildüm sebeb budur senüñ perhīzüñe *(G. 320/7). [saña, -e]*

Māh-rūlar mihrini Ḥaḳ saña ḳılmamış naṣīb
Ṣūfiyā bildüm sebeb budur senüñ perhīzüñe *(G. 320/8). [senüñ, -üñ]*

Ġamzeñ dil üzre her dem urur yāre yāreye
Çeksün belāyı ola ki sen yāre yāreye *(G. 321/2). [sen]*

Ḫaṭṭuñ cemālüñ üzre senüñ iy semen-beden
Almış benefşe berg-i güli ṣanki āreye *(G. 321/7). [senüñ, -üñ]*

Bir kerre cemālüñ göreyin tek bu cihānda
Cān ü dilümi al saña şükrāne gerekse *(G. 322/6). [saña, -a]*

Cem ḫʸān-ı laʿlüñi añalı geldi cān lebe
Sen būse baḫşiş it ṣanemā müst-mendüñe *(G. 326/14). [sen]*

Bir nefes dūr olmaġa senden rıżā virmez göñül
Ger ola mülk-i cihānda senden ayru pādişāh *(G. 327/7). [senden, -den]*

Bir nefes dūr olmaġa senden rıżā virmez göñül
Ger ola mülk-i cihānda senden ayru pādişāh *(G. 327/8). [senden, -den]*

Çünki ẓulmi yine sen eylersin
Cem kime eylesün şikāyet āh *(G. 329/9). [sen]*

Hemīşe cānumı almaḳ dilersin
Ne ḳıldum ben saña iy gözi ala *(G. 332/4). [saña, -e]*

Ḳılur derdüñle dil feryād ü nāle
Niçün raḥm eylemezsin sen bu ḥāle *(G. 333/2). [sen]*

Raḳīb ile yürime iy melek sen
Ki itüñ ḳatına gelmez ferişte *(G. 334/3). [sen]*

Göreli meydān-ı ḥüsn içre seni
Başum uş ṭop oldı çevgān zülfüñe *(G. 335/3). [seni, -i]*

Olur cānum saña her laḥẓa bende
Yaluñuz cān degüldür bile ben de *(G. 337/1). [saña, -e]*

Eger vaṣlına irmek diler iseñ
Eyā Cem yār içün baş oyna sen de *(G. 337/10). [sen]*

Çeker ʿışḳuñla cānum derd ü miḥnet
Velī yoḳdur teraḥḥum hīç sende *(G. 337/6). [sende, -de]*

Demidür iy şeh-i ʿālem ki raḥm eyleyesin baña
K'olur her dem dil ü cānum senüñ zülfüñe pā-beste *(G. 338/6). [senüñ, -üñ]*

Ceme raḥm eyleyüp şāhā n'ola luṭfuñla şād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/10). [senüñ, -üñ]*

İrişüp vaṣluña ḳılur senüñle ẕevḳ u ʿışretler
Ḫuceste-ṭāliʿ olanlar cihān içinde peyveste *(G. 338/7). [senüñle, -üñ, -le]*

Çü senden derd ü ġam-durur naṣībüm
Göñülden rāżıyam ben bu naṣībe *(G. 339/5). [senden, -den]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/13). [sen]*

Sen tecellā ḳılalı dil ḫānesinde ḳan ile
Āh şāhum yazaram ben her der ü dīvārda *(G. 346/9). [sen]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/12). [saña, -e]*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḥużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/7). [seni, -i]*

Cāndan saña yār olanı yad eyleyüp iy dōst
Aġyār olanı maḥrem-i rāz itme iñende *(G. 354/5). [saña, -e]*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/4). [sen]*

Cürm isteme öldür Cemi hīç itme tevaḳḳuf
Yitmez mi seni cān ile sevdügi bahāne *(G. 357/10). [seni, -i]*

Ger el uzada zülf-i perīşānuña şāne
Di şāneye düşmez bu senüñ şānuña şāne *(G. 359/2). [senüñ, -üñ]*

Zülfüñde iñen siḥrüñe aḥsent senüñ kim
Rām eyledüñ ejderleri fermānuña şāne *(G. 359/7). [senüñ, -üñ]*

Meger düşde kinār ide seni Cem
Ki olmaya arada pīrehen de *(G. 360/17). [seni, -i]*

Ṣafāsından gelür cānı ṭudaġa
Cem olsa leb-be-leb sen sīm-berle *(G. 364/14). [sen]*

Döküp zerrīn yüzüme yaşlarum sīm
Seni ṣayd itmek ister sīm ü zerle *(G. 364/6). [seni, -i]*

Eşk-i çeşmüm saña dīnār ile dirhemler olur
Rūmı seyr eyle ʿArabdan gidelüm gel ʿAceme *(G. 365/11). [saña, -e]*

Seni maḳṣūd idinen ʿışḳ ile yanarsa n'ola
Yiridür yanmaġ oda kim ki ṭaparsa ṣaneme *(G. 365/7). [seni, -i]*

Ẓulmetle ṭolar iki cihān iy şeh-i cihān
Zülfüñ ḳaçan ki yüzüñe senüñ niḳāb ola *(G. 368/4). [senüñ, -üñ]*

Ḳılıuram dün ü gün zārī vü efġān
ʿAceb budur ki işitmezsin sen anı *(G. 373/10). [sen]*

Sen perī-rūyı görelden gözlerüm ḳanı ile
Levḥ-i dilde yazaram naḳş-ı ruḫuñ taṣvīrini *(G. 375/9). [sen]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/13). [sen]*

Ḳoluñı ḳılup boynuma iy dōst ḥamāyil
Sen şūḫ-ı cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/4). [sen]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/7). [senüñ, -üñ]*

Cem raġmına aġyāruñ eyā ḫūb-ı zamāne
Senüñle ʿıyān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/10). [senüñle, -üñ, -le]*

Cemi ḳılma ḳapuñdan bir nefes dūr
Ki yoḳdur sensüz iy meh-rū ḳarārı *(G. 377/10). [sensüz, -süz]*

Ḫasret-i ḫaṭṭuñ ile ger öle Cem
Saña ḥālin diye biten giyehi *(G. 382/10). [saña, -e]*

Seni çoḳ sevdügüme ʿayb itme
Eksük olmaz şehā ḳuluñ günehi *(G. 382/5). [seni, -i]*

Gördügümce beñlerüni ruḫlaruñ üzre senüñ
Ṣanuram kim gül direr gül-şende Hindūlar bigi *(G. 384/7). [senüñ, -üñ]*

Kimsin iy ruḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni *(G. 387/1). [seni, -i]*

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni *(G. 387/4). [seni, -i]*

Terk-i ser ḳılup yoluñda dil-berā
Eyler idüm cān feşān bilsem seni *(G. 387/6). [seni, -i]*

İy perī-ruḫ-sār benden kendüñi
Niçün eylersin nihān bilsem seni *(G. 387/8). [seni, -i]*

Senüñ içün cān virürem Cem bigi
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni *(G. 387/10). [seni, -i]*

Kimsin iy ruḥ-ı revān bilsem seni
Kimsin iy cān-ı cihān bilsem seni *(G. 387/2). [seni, -i]*

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni *(G. 387/3). [senüñ, -üñ]*

Senüñ içün cān virürem Cem bigi
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni *(G. 387/9). [senüñ, -üñ]*

Dil ü cān pīş-keş ḳıl ṭapusına
Çü dil-dāruñ saña mihmān bulındı *(G. 393/10). [saña, -e]*

Baş ḳoşup ben ġarīb-i bī-ʿāra
Sen de bī-ʿār olsañ olmaz mı *(G. 395/6). [sen]*

Baña sen yār olsañ olmaz mı
Yā vefā-dār olsañ olmaz mı *(G. 395/1). [sen]*

Levḥ-i sīnemde ġamuñ şerḥin yazar ḫūnīn yaşum
Ḫāne-i dil olalı sen ḫūb ṭıfluñ mektebi *(G. 400/4). [sen]*

Raḳībā kec-naẓersin sen iñende baḳma ol ḥüsne
Ḫaḳīḳat görmez ol ḥüsni kim eylerse nigāh egri *(G. 405/7). [sen]*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/7). [saña, -e]*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn iken şehā lāyıḳ degül
Mesken ola Yūsuf-ı cāna zenaḫ-dānuñ çehi *(G. 410/7). [sen]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/10). [saña, -a]*

Sīne-i mecrūḥuma ġamzeñ urur çün yāreyi
İy ṣanem çoḳ görme ben bī-çāreye sen çāreyi *(G. 420/2). [sen]*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/10). [sen]*

Çün unutduñ beni āyā ʿahd ü yemīnüñ […]
Ḳomaya sende benüm ḥaḳḳumı Allāh didi *(G. 423/4). [sende, -de]*

Gey yaraşur saña bu cübbe-i devlet çü anuñ
Dāmeni luṭf u vefā oldı girībānı kerem *(K. 1/43). [saña, -e]*

Līk bī-vāsıṭa ḥālüm saña ʿarż eylemege
Bu redīfi baña ʿarż eyledi ḫullān-ı kerem *(K. 1/69). [saña, -e]*

Sūziş-i ḥālümi şol resme beyān ide saña
Der ü dīvār daḫı aġlaya kim ḳan[ı] kerem *(K. 1/83). [saña, -e]*

Ekrem-i zübde-i erbāb-ı kirām olalı sen
Gören eydür ki hemān ṭapuña erzān-ı kerem *(K. 1/47). [sen]*

Ne kerāmetlü yaratmış seni ol Ḥayy Kerīm
Ki senüñ cüduña bulınmadı pāyān-ı kerem *(K. 1/53). [seni, -i]*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẕıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/67). [seni, -i]*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẕıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/68). [seni, -i]*

Ḫüsrevā diñle bu ben mūr-ı żaʿīfüñ ḥālin
Çünki sensin bu zamān içre Süleymān-ı kerem *(K. 1/72). [sensin, -sin]*

Nice sulṭān-ı Ferīdūn-fer ü Dārā-rāsın
Ki senüñ şānuñadur naṣṣ ile bürhān-ı kerem *(K. 1/30). [senüñ, -üñ]*

Çal ṣafā ṭopını meydān-ı mürüvvetde şehā
Çünki Ḥaḳ ṣundı senüñ destüñe çevgān-ı kerem *(K. 1/38). [senüñ, -üñ]*

Ne kerāmetlü yaratmış seni ol Ḥayy Kerīm
Ki senüñ cüduña bulınmadı pāyān-ı kerem *(K. 1/54). [senüñ, -üñ]*

Ḥaḳ mezīd eyleye ṭūmāra-i ʿömrüñi senüñ
Zeyn ola nāmuñ ile defter ü dīvān-ı kerem *(K. 1/145). [senüñ, -üñ]*

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içinde var iʿtibār *(K. 2/49). [sen]*

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār *(K. 2/63). [sen]*

Cānını raḥmetüñ ile sen eyle hem-nişīn
Göñlini ḥikmetüñ ile sen eyle hem-civār *(K. 2/64). [sen]*

Aḫyār-ı ins ü cāndur iden ḥamd ẕātuñı
Muḫtār-ı dü-cihāndur iden seni iḫtiyār *(K. 2/46). [seni, -i]*

İşbu duʿāyı luṭfuñ ile müstecāb ḳıl
Sensin Mücīb ü Ḳādir ü Ḳayyūm u Kird-gār *(K. 2/66). [sensin, -sin]*

Bende olan ṭapuña senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapuñda senüñ oldı baḫtiyār *(K. 2/55). [senüñ, -üñ]*

Bende olan ṭapuña senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapuñda senüñ oldı baḫtiyār *(K. 2/56). [senüñ, -üñ]*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥayy
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenār *(K. 2/60). [senüñ, -üñ]*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(K. 3/3). [senden, -den]*

Cümle sendendür Ḥudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celāl *(K. 3/25). [senden, -den]*

Cümle sendendür Ḥudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celāl *(K. 3/25). [sendendür, -den, -dür]*

Raḥmetüñ baḥrine yoḳ-durur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl *(K. 3/5). [senüñ, -üñ]*

Cümle eşyā birlügüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varluḳ varluġuña ʿālem içre oldı dāl *(K. 3/21). [senüñ, -üñ]*

Bu derde müdāvā ṭaleb eylerseñ eger sen
Bir dürlü daḫı çāre görinmez meger illā *(K. 5/133). [sen]*

Ben çāresüze raḥm idüben çāre sen eyle
Bu varṭa-i pür-bīme ki yoḳ çāresi aṣlā *(K. 5/201). [sen]*

Aḥmed ḫaḳı içün itme Cemi şerm-sār-ı cürm
Ḫōd-rāyluḳ-durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı *(K. 6/32). [sen]*

Ehl-i Ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı *(K. 6/9). [senden, -den]*

ʿĀlem muṭīʿ olursa saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(K. 7/45). [saña, -a]*

Ḫaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/6). [sen]*

Ḫatm-i rüsül sen olalı ʿālemde enbiyā
Bāb-ı nübüvvetüñde ḳamu oldılar ḫaşem *(K. 7/47). [sen]*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāy-māl-i cürm
Maḥşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem *(K. 7/76). [sen]*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/14). [senden, -den]*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(K. 7/63). [senden, -den]*

Geldi ḳapuña yüz süriyüp cürmini bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem *(K. 7/72). [senden, -den]*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāḳ oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(K. 7/33). [seni, -i]*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿāṣī olanlara
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam *(K. 7/18). [sensin, -sin]*

Ḫatm-i rüsül çü sensin ümīdüm saña-durur
Olduñ Kerīme çünki ḥabīb eylegil kerem *(K. 7/69). [sensin, -sin]*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı senüñ içün oldı mürtesem *(K. 7/24). [senüñ, -üñ]*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāḳ oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(K. 7/34). [senüñ, -üñ]*

ʿĀlem muṭīʿ olursa saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(K. 7/46). [senüñ, -üñ]*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer ṣunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Tūrāndur *(K. 8/23). [saña, -a]*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḥasret ḥaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/3). [senüñ, -üñ]*

Güldi didi ki görmedüm her-giz
Sen ḳadar bir sitāresi düşmiş *(Kıt. 6/4). [sen]*

ʿĀlem içre ʿayş ü ʿişret ḳıl müdām
Çün seni Tañrı zi-ʿālem ber-güzīd *(Kıt. 7/4). [seni, -i]*

Eger nesrīn dilerse ḫāṭıruñ var
Saña nesrīn yiter dāyim ruḫ-ı yār *(Mes. 1/82). [saña, -e]*

Bu ezhāruñ birin ḳıl dilde iḫfā
Ki sen dimedin ola āşikārā *(Mes. 1/8). [sen]*

Gel iy yār-i muvāfıḳ cān-ı ṣādıḳ
Göñül esrārına sensin muvāfıḳ *(Mes. 1/6). [sensin, -sin]*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẓām *(Mua. 16/1). [saña, -a]*

Ger sen āhū şikāra gelse n'ola
Serv-ḳaddüñ kināra gelse n'ola *(Mua. 35/1). [sen]*

Bu ḳadar luṭf ile saña iy dōst
ʿAhde lāyıḳ degül ḫaṭā iy dōst *(Mua. 36/1). [saña, -e]*

Didi dün baña yār kim iy Cem
Seni ġamzemle ḳıluram bismil *(Mua. 50/2). [seni, -i]*

Came senden ol ṣanem keşf itse bir dem ger beden
Naḳşını görüp ḳamer olurdı benden müfteten *(Mua. 111/1). [senden, -den]*

Maḥabbet-i ebedī sermedīde rūşendür
Senüñle anuñ içün ʿışḳ işi müzeyyendür *(Mua. 115/2). [senüñle, -üñ, -le]*

Zülfüñi irgür āḫir bād-ı şabāḥa sen
Ki ola nesīm-i cān bigi bād-ı şabā ḥasen *(Mua. 117/1). [sen]*

Bizden dil alup sen yine iy şāh-ı yeg-āne
Ḳılduñ bizi rüsvā n'idelüm cümle cihāne *(Mua. 120/1). [sen]*

Ḫālüñ olduḳça ḳaşuñ üzre ʿıyān
Görmek içün seni iver dil ü cān *(Mua. 122/2). [seni, -i]*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/2). [seni, -i]*

Bu bī-ser ü pāye sen kerem ḳıl
Raḥm eyle ki ḥāl[i] oldı müşkil *(Mua. 129/1). [sen]*

Maḥabbet-i ebedī bende sermedīdür kim
Seni göricegiz iy cān maḥabbetüm artar *(Mua. 130/2). [seni, -i]*

Ḫorşīd-i ḥüsn içinde görindi çü müşterī
Dir fetḥ-i sīne tā bula sen nām-ı dil-beri *(Mua. 142/2). [sen]*

Kevkeb-i ḥüsnüñ hemīşe mürtefiʿdür iy perī
ʿĀḳıbet tā yüz ola sen āftāba müşterī *(Mua. 164/2). [sen]*

Cāvidānī salṭanat ḳaddüñe lāyıḳ cāmedür
Mekrümet tācın bi-ḥamdi'llāh ki saña virdi Ḫaḳ *(Mua. 188/4). [saña, -e]*

Yaraşur şāhān-ı ʿālem senden alursa sebaḳ
Çünki yoḳdur salṭanat taḫtına senden müsteḥaḳ *(Mua. 188/1). [senden, -den]*

Yaraşur şāhān-ı ʿālem senden alursa sebaḳ
Çünki yoḳdur salṭanat taḫtına senden müsteḥaḳ *(Mua. 188/2). [senden, -den]*

Şol zülf ü dehān [ü] ḳaddi şāhā
Sende göreli Cem oldı şeydā *(Mua. 196/2). [sende, -de]*

Lām oldı ḳadüm görelden iy dōst
Şol zülf ü dehān ü ḳaddi sende *(Mua. 200/2). [sende, -de]*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy ṣanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/2). [sen]*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/2). [sen]*

Ebedīdür leṭāfet-i bī-ḥadd
Sende iy pādişāh-ı ṭūbā-ḳadd *(Mua. 215/2). [sende, -de]*

Ne ḳadar eyler iseñ eyle cefā
Dil-i āşüfte senüñdür ṣanemā *(Mua. 218/2). [senüñdür, -üñ, -dür]*

Hergiz naẓīr olmaz idi saña fi'l-meṣel
ʿĀlemde zülfüñe gözüñ olsaydı ger bedel *(Mua. 259/1). [saña, -a]*

Dün virüp bir māh-ı ṣarfîye selām
Didüm iy meh-rū ne dinür saña nām *(Mua. 275/2). [saña, -e]*

Sen perī-rūyı görelden iy melek bu ḥüsn ile
Ḳāmet ü zülfüñ ḫayāli gözlerümde ṭutdı cā *(Mua. 280/1). [sen]*

Sermedī oldı çün cefā sende
Ḳatlanam her cefālara ben de *(Mua. 320/1). [sende, -de]*

Zindeyem ger mürde eylerseñ beni
ʿĀlemüñ sulṭānı ḳılsun Ḥaḳ seni *(Mua. 330/2). [seni, -i]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/1). [senden, -den]*

Bu şekl çü gördüñ iy göñül sen
Var kūy-i belāyı eyle mesken *(Mua. 337/1). [sen]*

Didüm ṣanemā geçdüñ ḳo ʿişvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/2). [sen]*

Bu naġmeyi muṭrib ḳılagör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/7). [sen]*

Dil-ḫaste em eyle bana dermān
Tā kim irişe saña savābı *(Terc. 1/98). [saña, -e]*

Sende göreli bu ḥüsni cānā
Dil her dem ider bu beyti ezber *(Terc. 1/13). [sende, -de]*

Sensin baña çün ḥayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh *(Terc. 1/83). [sensin, -sin]*

Ḳanda bir ehl-i ṣafā var ise virürsin belā
Ol cihetdendür saña dirler melāl-efzūn felek *(Terk. 2/52). [saña, -a]*

Ṣalalıdan beni gird-āb-ı Fireng-istāna sen
Gözlerümden ḳanlu yaş deryā gibi aḳar felek *(Terk. 2/35). [sen]*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/43). [senden, -den]*

Sensin āḫir taḫtını viren Süleymānuñ yile
Mülk-i ābādın mülūküñ eyleyen vīrān felek *(Terk. 2/5). [sensin, -sin]*

Bilsem cihān içinde ki n'itdüm saña felek
Düşmenlerümi güldürür olduñ baña felek *(Terk. 3/35). [saña, -e]*

N'itdüm cihānda saña eyā bī-vefā felek
Kim ben şikeste-dilden idersin devā dirīġ *(Terk. 3/51). [saña, -e]*

Ger siḥr bilmeyeydüñ eyā dehr-i pīre-zen
Bir gün eser ḳılurdı saña āh-ı ṣubḥ-gāh *(Terk. 3/64). [saña, -e]*

İy ḳışşamuz ṣoran berü gel ḥişşe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/32). [sen]*

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh *(Terk. 3/69). [sen]*

Yoḳdur felek belāsına çün çāre vaḳtidür
Ḥaḳ ḫażretine ʿarż idesin sen bu ḥāceti *(Terk. 3/106). [sen]*

Nūşın[ı] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Şanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/107). [sen]*

Nāz ü naʿīm yirine nār-ı caḥīm ider
Budur hemīşe senden irişen ʿaṭā felek *(Terk. 3/12). [senden, -den]*

senāsın eyle-: *Övgüsünü yapmak, güzelliklerini anlatmak.*

Miʿrāc gicesindeki ḥāli Muḥammedüñ
Bir ḳılı biñ yararsa daḫı ʿaḳl-ı ḫurde-bīn *(Terk. 1/72). [senāsın eylese, -se]*

senāsını ḳıl-: *Övmek, methetmek.*

Mümkin degül göñül ki sezā-vār ola sözüñ
Olduḳça ḳıl senāsını bārī Muḥammedüñ *(Terk. 1/234). [senāsını ḳıl]*

senbūse: *Baklava yufkası inceliğinde açılan hamurla yapılan bir tatlı II sevgilinin dudağı.*

Niçün añmaz iy ṣanem bizi şeker senbūseden
Laʿl-i nāb-ı şekkerīnüñ kim şeker pālūdedür *(G. 101/7). [senbūseden, -den]*

sencileyin: *Senin gibi.*

Bir sencileyin dil-ber-i ʿayyār kimüñ var
ʿUşşāḳa cefālar ḳılıcı yār kimüñ var *(G. 103/1). [sencileyin]*

Bir sencileyin ʿāşıḳın öldürici suçsuz
Bī-raḥm ü dil-āzār ü sitem-kār kimüñ var *(G. 103/5). [sencileyin]*

Bir sencileyin bülbülini ġam dikeninde
Zār ile nizār idici gül-zār kimüñ var *(G. 103/9). [sencileyin]*

Bir sencileyin ḳadd ile büstān-ı cinānda
Bir serv-i cefā-baḫş ü belā-bār kimüñ var *(G. 103/13). [sencileyin]*

Bir sencileyin ḥüsni ḳumāşını ṣatarken
Bāzārını germ idici ṭarrār kimüñ var *(G. 103/17). [sencileyin]*

Bir sencileyin dil-ber-i ḥūrī-ṣıfat elḥaḳ
Ṣūretde melek-ḫū vü perī-vār kimüñ var *(G. 103/21). [sencileyin]*

Didi her kim ki ḫaṭā toḫmın eker sencileyin
Olısar ḫirmeninüñ ḥāṣılı ḥirmān-ı kerem *(K. 1/75). [sencileyin]*

seng: *Taş.*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/5). [seng]*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/6). [seng]*

Her kime meded disem urur başuma sengi
Ben ḫaste-dile kimsene raḥm itmedi aṣlā *(K. 5/71). [sengi, -i]*

seng-dil: *Taş kalp, katı kalp, acımasız.*

Ḳılsañ Ceme teraḥḥum eyā seng-dil n'ola
Bunca zamān-durur ki dil-efgāruñam senüñ *(G. 213/9). [seng-dil]*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu gönlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/5). [seng-dil]*

Ger ḳılursa ol seng-dil baña cefā
Ġam degül derd ile dil ḫurrem-durur *(Kıt. 1/7). [seng-dil]*

seng-i belā: *Bela taşı.*

Şol ḳadar seng-i belā yaġdurdı hecrüñ başuma
Şimdi aḥcār-ı belā seng-i mezārumdur benüm *(G. 264/3). [seng-i belā]*

seng-i cefā: *Cefa taşı.*

Gör ḥişşemi kim bunca leʾālī-i ṣafādan
Ṣarrāf-ı felek seng-i cefā ḳıldı münaḳḳā *(K. 5/114). [seng-i cefā]*

seng-i ġam: *Gam taşı.*

Ṣırça gönlüm ṣındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/3). [seng-i ġamdan, -dan]*

seng-i ḫārā: *Mermer taşı, pek sert taş.*

Gönlüñe āhum odı itmez eser
Seng-i ḫārā mıdur ʿaceb ya ḥadīd *(G. 44/8). [seng-i ḫārā]*

Ḳurı ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülāl *(K. 3/10). [seng-i ḫārādan, -dan]*

seng-i meder: *Sert taş, mermer.*

Birinüñ lüʾlüʾ-i lālāsı içün dil rīş-dür
Birinüñ yāḳūtı yanında güher seng-i meder *(G. 138/34). [seng-ı meder]*

seng-i melāmet: *Ayıplama, kınama taşı.*

Ḳadümi bār-ı ġamuñ ḥalḳa ḳıldı ḫātem-vār
Başumda seng-i melāmet nigīn-i ḫātemdür *(G. 135/4). [seng-i melāmet]*

Senden ötrü iy ṣanem seng-i melāmet başuma
Bir cevāhir basṭ ider kim efser-i Dārāda yoḳ *(G. 208/11). [seng-i melāmet]*

seng-i mezār it-: *Mezar taşı yapmak.*

Ṭaʿne ṭaşı atduġuñca ṣaḳladuġum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek *(G. 218/14). [seng-i mezār itsem, -se, -m]*

seng-i mezār: *Mezar taşı.*

Ger ölürsem yazılur seng-i mezārumda benüm
Beni ḫāk eyledi ʿışḳuñ n'ideyin āh didi *(G. 423/7). [seng-i mezārumda, -um, -da]*

Şol ḳadar seng-i belā yaġdurdı hecrüñ başuma
Şimdi aḥcār-ı belā seng-i mezārumdur benüm *(G. 264/4). [seng-i mezārumdur, -um, -dur]*

seng-i rāh: *Yoldaki taş.*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/9). [seng-i rāh]*

seng-i siyāh: *Kara taş.*

Ḳaʿr-ı biḥārı eyledi lü'lüye cāy-gāh
Yāḳūt ü laʿle seng-i siyāhı eyledi ḥişār *(K. 2/12). [seng-i siyāhı, -ı]*

sengīn: *Taştan, taş gibi, katı, pek.*

Şındı sengīn dilüñle dil ḳadeḥi
Leblerüñden buyur behā-yı ḳadeḥ *(G. 37/5). [sengīn]*

Sengīn dilüñe olmadı her-giz eser-i āh
Āhumuñ oḳı gerçi ḥacerden güẕer eyler *(G. 51/5). [sengīn]*

sengīn-dil: *Taş kalpli, katı yürekli.*

Ne sengīn-dilsin iy sīmīn-beden kim
Daḥı ḳılmaz senüñ ḳalbüñe teʾsīr *(G. 124/3). [sengīn-dilsin, -sin]*

sensüz eyle-: *Sevgiliden mahrum bırakmak.*

Sensin baña çün ḥayāt-ı cāvīd
Sensüz beni eylemesün Allāh *(Terc. 1/84). [sensüz eylemesün, -me, -sün]*

sensüz ḳıl-: *Sensiz (sevgilisiz) bırakmak.*

Cemi bir laḥẓa sensüz ḳılmasun Ḥaḳ
Ki ārām itmez ol bil senden ayru *(G. 312/17). [sensüz ḳılmasun, -ma, -sun]*

senüñ-çün: *Senin için.*

Gören didi senüñ-çün iy ḳamer-ruḫ
Perīdür görinür şekl-i beşerde *(G. 336/3). [senüñ-çün]*

Çü şānuñda bulındı luṭf-ı bī-ḥadd
Senüñ-çün maḥmidet oldı müʾebbed *(Mua. 189/2). [senüñ-çün]*

sep-: *Serpmek.*

Deste baġlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum şu seper şular gibi *(G. 422/2). [seper, -er]*

Sünbül-i ḫaṭṭuñ ġamından şöyle ḫayrān oldı kim
Bāġ-bānlar şu seperler gice reyḥān üstine *(G. 363/14). [seperler, -ler]*

ser: *Baş, kafa.*

Bu zülf-i ser-endāzuñı çevgān idicek sen
Ṭop gibi düşen yoluña bu bende seridür *(G. 80/4). [seridür, -i, -dür]*

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān ṣaçuñuñ öñinde ser ṭūb *(Terc. 1/46). [ser]*

ser: *Baş, kafa II kişi.*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/44). [ser]*

ser çek-: *Baş kaldırmak, karşı gelmek, isyan etmek, itaatsizlik etmek, serkeşlik etmek.*

Baş ḳoşup zülfüñe ġamzeñ ṣanemā ser mi çeker
Göz göre ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer mi çeker *(G. 112/1). [ser çeker, -er]*

ser terkin it-: *Başından geçmek, başını feda etmek.*

Cānda resen-i zülfüñi naḳş itmeyeli dil
Ser terkin ider kim ġam-ı zülfüñ ḳıla ḥāṣıl *(Mua. 100/2). [ser terkin ider, -er]*

serā-perde-i ḳadr: *Kudret kumaşı.*

Ṭoprakça serā-perde-i ḳadrüñde görinmez
Biñ yıl döşese çarḫ-ı felek naṭ'-ı muṭallā *(K. 5/151). [serā-perde-i ḳadrüñde, -üñ, -de-üñ, -e]*

ser-ā-ser: *Baştan başa, tamamıyla.*

Tīr-i ġamzeñ çıḳmaya her-giz niyām-ı sīneden
Çünki ṭutmışdur ser-ā-ser ḫūn-ı dilden anı pās *(G. 163/16). [ser-ā-ser]*

Mülk-i Yūnāna ser-ā-ser ḥükm iderken āh kim
Eyledüñ mesken bize şimdi Fireng-istān felek *(Terk. 2/13). [ser-ā-ser]*

ser-be-ser: *Baştan başa, tamamıyla.*

Çalınur çeng ü def ü ḳānūn u muġannī erġanūn
Ney ġırīvinden ḳarġa ser-be-ser efġāndur *(K. 8/34). [ser-be-ser]*

Ser-be-ser Mıṣrī çinīler kāse-i Faġfūrlar
Keklik ü ṭurna gügercīn ḳuzular biryāndur *(K. 8/55). [ser-be-ser]*

serd eyle-: *Sert, şiddetli II kızıştırmak, isteklendirmek, hararetlendirmek, gayrete getirmek (pazarı kızıştırmak bağlamında).*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/10). [serd eylemek, -mek]*

serende: *Yelkenlerin bağlandığı gemi direği.*

Neheng-āsā ṭalazlar kef ṣalup kef giçer idi hep
Serende ṣarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/22). [serende]*

ser-fitne-i rūm: *Anadolu'nun baş fitnecisi.*

Şol zülf-i siyeh-kār ki sevdāya sebebdür
Ser-fitne-i Rūm u ʿAcem-āşūb-ı ʿArabdur *(G. 128/2). [ser-fitne-i rūm]*

ser-gerdān: *Başı dönen, şaşkın, perişan.*

Serv-ḳad sīmīn-beden Efrengī maḥbūb-ı melek
Ay ile gün ḥüsninüñ ʿışḳında ser-gerdāndur *(K. 8/22). [ser-gerdāndur, -dur]*

ser-gerdān it-: *Başını döndürmek, sersem, şaşkın ve perişan bir duruma getirmek.*

Maḥşer-i zülfinde ser-gerdān idersin göñlümi
Beñzer iy ḫaṭṭ-ı siyeh kim nāme-i aʿmālsin *(G. 298/5). [ser-gerdān idersin, -er, -sin]*

ser-gerdān ol-: *Şaşkın ve perişan hâle gelmek.*

Dehān[ı] noḳṭasını tā ki eyledi pinhān
Hezār-ı dil ġam-ı ʿışḳında oldı ser-gerdān *(Mua. 154/2). [ser-gerdān oldı, -dı]*

ser-geşte: *Sersem, başı dönmüş, şaşkın.*

Bir bencileyin ḫaste vü dil-dāde vü ġam-gīn
Ser-geşte cefā-dīde vü ġam-ḫʷār kimüñ var *(G. 103/4). [ser-geşte]*

Ser-geşteyem ol zülf-i siyeh-kāruñ elinden
Dil-ḫasteyem ol nergis-i bīmāruñ elinden *(G. 284/1). [ser-geşteyem, -y, -em]*

ser-geşte vü zār: *Başı dönmüş; ağlayan, inleyen (olarak).*

Dest ü pā beste vü dil-ḫaste vü ser-geşte vü zār
Der ü dīvānuña geldüm yine sulṭān-ı kerem *(K. 1/127). [ser-geşte vü zār]*

serheng-i erbāb-i ṣalīb: *Haçlı ordusunun askeri.*

Ḳalup pejmürde ḳaç yıl Papaya teslīm idüp düşmen
Alup gitdi bizi serheng-i erbāb-i ṣalīb ancaḳ *(K. 9/26). [serheng-i erbāb-i ṣalīb]*

ser-ḫōş ol-: *Sarhoş olmak.*

Dün içüp ser-ḫōş olup ġamzelerüñ cām-ı ṣafā
Çekdiler ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer ṣanemā *(G. 8/1). [ser-ḫōş olup, -up]*

ser-i kūy: *(Sevgilinin) sokağının başı.*

Dil mürġı ser-i kūyuña varmaduġı bu kim
Görüp ḳaşuñuñ yāsını tīrinden uṣandı *(G. 398/5). [ser-i kūyuña, -uñ, -a]*

ser-i kūy: *(Sevgilinin) sokağının başı.*

Ser-i kūyuñ-durur cennetden aʿlā
Ki anı gören naẓer ḳılmaz behişte *(G. 334/5). [ser-i kūyuñ-durur, -uñ, -durur]*

ser-i müjgān-ı siyeh-kāre: *(Sevgilinin) karanlık işler çeviren kirpiklerinin ucu.*

Tāb virmek ser-i müjgān-ı siyeh-kāre neden
Çün gerekmez ṣanemā kūşe-i ḫancerde şiken *(Mua. 222/1). [ser-i müjgān-ı siyeh-kāre, -e]*

ser-i ṣaf: *Safın başı II bir toplumun imamı, önderi.*

Ṣaf-ı zülfüñ şikendür pīç-der-pīç
Yaraşmaz çün ser-i ṣafda şiken hīç *(Mua. 217/2). [ser-i ṣafda, -da]*

ser-i ṭurra: *Kıvrım kıvrım dalgalı saçın ucu.*

Ser-i ṭurrañ benüm-çün ṣalsa sāye
Şeref bağışlaya gönlüm semāye *(Mua. 84/1). [ser-i ṭurrañ, -ñ]*

ser-i zülf: *Zülfün ucu.*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/2). [ser-i zülfi, -i]*

Ṭolaşaldan ser-i zülfi perīşān gönlüme iy dōst
Benüm bigi perīşāndur hemīşe rūzgār-ı zülf *(G. 196/3). [ser-i zülfi, -i]*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/7). [ser-i zülfi, -i]*

Çü cāndan ʿışḳına düşdi belā vü miḥnet ile Cem
Ser-i zülfi ḳoḫusına gerekdür cān feşān itmek *(G. 212/14). [ser-i zülfi, -i]*

ser-i zülf-i perīşān: *(Sevgilinin) dağınık zülfünün ucu.*

Bu ser-i zülf-i perīşāna gelüp bād-ı ṣabā
İy perī ṣānı degüldür kim ide ṣāneluġı *(G. 411/3). [ser-i zülf-i perīşāna, -a]*

ser-i zülf-i siyāh: *(Sevgilinin) Siyah saçlarının ucu.*

Ḫaṭṭuñ var iken kesme ser-i zülf-i siyāhı
Ḳaṭʿ eylemek ol kāfire zünnārı sebeb ne *(G. 345/7). [ser-i zülf-i siyāhı, -ı]*

ser-i zülf-i siyeh: *Siyah saçının ucu.*

İy ser-i zülf-i siyeh perr-i hümā mısın nesin
Gitme başından Cemüñ kim sāye-i iḳbālsin *(G. 298/13). [ser-i zülf-i siyeh]*

ser-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün ucu.*

Dār olmaġa ser-i zülfine Manṣūr bigi
Ger sebeb isteseñ ol zülf-i siyeh-kāre yapış *(G. 176/3). [ser-i zülfine, -i, -n, -e]*

Dil ser-i zülfine baġlu yatup öper elini
Müslimīn ṭutsaġı gibi ki öpe küffāruñ elin *(G. 310/7). [ser-i zülfine, -i, -n, -e]*

Ser-i zülfini kesmiş beñzer ol yār
Ki buldı ḥāṣıl-ı ʿömrüm nihāyet *(G. 25/9). [ser-i zülfini, -i, -n, -i]*

Ser-i zülfini kesmiş ol ḳamer-ruḫ
Dirīġā ḥāṣıl-ı ʿömrüm hemāndur *(G. 113/3). [ser-i zülfini, -i, -n, -i]*

Kākülüñ devrinde ber-dār itmege dil düzdini
İy kemān-ebrū ser-i zülfüñ aṣar çengāller *(G. 119/8). [ser-i zülfüñ, -üñ]*

Gözüñ ʿaksi ser-i zülfüñ görelden
Ḳara baḫtum bigi çıkdı göz elden *(Mua. 262/1). [ser-i zülfüñ, -üñ]*

İy ṣanem ḫaṭṭuñ gibi bulmaz kemāl
Ger ser-i zülfüñ ḳıla dīn pāy-māl *(Mua. 290/2). [ser-i zülfüñ, -üñ]*

Ser-i zülfüñde gel aşma raḳībi
Ki ol ol rīsmān ḳadrini bilmez *(G. 156/9). [ser-i zülfüñde, -üñ, -de]*

Göñlüm ḳarārsuz ser-i zülfüñe baş ḳoşup
Oldı firāḳ u ḥasret ile bī-ḳarār-ı ʿışḳ *(G. 198/13). [ser-i zülfüñe, -üñ, -e]*

Cānum virüp irem mi ser-i zülfüñe didüm
Güldi didi ki hīç ola mı rāygān müşk *(G. 217/23). [ser-i zülfüñe, -üñ, -e]*

Ruḫuñda şol ki ser-i zülfüñe uzadur el
Çeker bu devr-i ḳamerde hemīşe ṭūl-i emel *(G. 241/1). [ser-i zülfüñe, -üñ, -e]*

Ser-i zülfüñe dil olaldan esīr
Bir āşüfteyem ki bulunmaz naẓīr *(Mua. 51/1). [ser-i zülfüñe, -üñ, -e]*

Ser-i zülfüñe pā-best olalı dil
Elümle kendümi odlāre atdum *(Mua. 73/1). [ser-i zülfüñe, -üñ, -e]*

Āyā ser-i zülfüñle göñül ḳıla mı ārām
Çün olmadı ḫālī aradan miḥnet-i eyyām *(Mua. 34/1). [ser-i zülfüñle, -üñ, -le]*

serīr: *Taht.*

Basṭ-ı bisāṭ-ı şerʿ[i] serīri Muḥammedüñ
Ṣadr-ı ṣudūr muʿciz[i] sırrı Muḥammedüñ *(Terk. 1/187). [serīri, -i]*

sermed ol-: *Devamlı, sonsuz, baki olmak.*

Ġam-ı zülfüñ baña çün sermed oldı
Benüm-çün cümle el mātem-zed oldı *(Mua. 23/1). [sermed oldı, -dı]*

sermedī: *Ebedî, baki, daimi, sürekli.*

Sermedī iḳbāle dil hem-dem olaldan oldı pāk
Ḥāsid-i aḥvel görüp bu maʿnī oldı helāk *(Mua. 80/1). [sermedī]*

Maḥabbet-i ebedī sermedīde rūşendür
Senüñle anuñ içün ʿışḳ işi müzeyyendür *(Mua. 115/1). [sermedīde, -de]*

Maḥabbet-i ebedī bende sermedīdür kim
Seni göricegiz iy cān maḥabbetüm artar *(Mua. 130/1). [sermedīdür, -dür]*

sermedī ol-: *Sürekli, daimî olmak.*

Sermedī oldı çün cefā sende
Ḳatlanam her cefālara ben de *(Mua. 320/1). [sermedī oldı, -dı]*

ser-mest: *Sarhoş, kendinden geçmiş.*

Ṣaçı yüz zāhid-i ḫuşki çeker seccādeden ser-mest
Irar biñ ʿābidi çeşmi ṣalāḥ u zühd ü taḳvādan *(G. 305/5). [ser-mest]*

ser-mest ol-: *Sarhoş olmak.*

Leyliyā laʿlüñ meyinden cān ü dil ser-mest olup
Bu dil-i mecnūnı dā'im dāmen-i ṣaḥrā ṭutar *(G. 140/5). [ser-mest olup, -up]*

Mey-i ʿışḳından ol yārüñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup yürür ayılmadı ḫumārından *(G. 285/4). [ser-mest olup, -up]*

ser-mest ü lā-yaʿḳil: *Sarhoş ve kendinden geçmiş.*

Leb ü çeşmüñ ḫayāline gözüm şöyle ḫarāb olmış
Yatur ser-mest ü lā-yaʿḳil şarāb oynar ḳabaġında *(G. 352/6). [ser-mest ü lā-yaʿḳil]*

ser-nigūn: *Baş aşağı, altı üstüne gelmiş, çevrilmiş.*

Ṭūbā nihāl[i] devḥasını ser-nigūn ṭutar
Bāġ-ı cinānda serv-i revānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/213). [ser-nigūn]*

ser-nigūn ol-: *Ters dönmüş, baş aşağı, tepetaklak olmak.*

Ḳılduñ beni bu ʿālem içinde zebūn felek
Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn felek *(Terk. 3/54). [ser-nigūn olasun, -a, -sun]*

Zülfine aşılalı dil yārüñ
Ser-nigūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/4). [ser-nigūn oldı, -dı]*

Çarḫ-ı devlet ser-nigūn oldı dirīġā çāre ne
Aḫter-i ʿizzet zebūn oldı dirīġā çāre ne *(Müf. 8/1). [ser-nigūn oldı, -dı]*

ser-perī: *Perilerin başı, başperi.*

Cemʿ-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/2). [ser-perī]*

ser-tāc ol-: *Baş tacı olmak.*

Kisvet-i faḳra eger cān ile muhtāc olasın
Ḫāk iseñ daḫı cihān farḳına ser-tāc olasın *(G. 303/2). [ser-tāc olasın, -a, -sın]*

ser-tā-ser: *Baştan başa.*

Zülf-i şeb-rengüñ yaḳaldan āteş-i ḫüsnüñde ʿūd
Ṭutdı ser-tā-ser yüzüñüñ çevresin iy māh dūd *(G. 45/2). [ser-tā-ser]*

Cem gibi bulımaya cefā-keş kimesne hīç
İşbu cihānı ger geze ser-tā-ser āreye *(G. 321/10). [ser-tā-ser]*

serv: *Servi II sevgilinin uzun boyu.*

İy ṣanem üstüñe yapraḳ gibi ditrer çü göñül
Düşse her laḥẓada sen servüñ ayaġına n'ola *(G. 7/12). [servüñ, -üñ]*

Cem yaraşur o servi kinārına çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/15). [servi, -i]*

Serv ḳaddüñde turunc-ı ġabġabuñ sībin gören
Dir nihāl-i şīve vü nāz üzre bitmiş tāze bih *(G. 348/3). [serv]*

Gel iy Cem ḫüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/10). [serv]*

Sāye ṣalsun diyü ol serv üstüme
Yire düşüp oluram çün ḫāk-i rāh *(Kıt. 2/7). [serv]*

serv: *Servi ağacı.*

Ṭūbā boyuñı göreliden serv çemende
Şermende olup ṭoġrısı didi ki zihī ḳad *(G. 42/15). [serv]*

Cennet-i kūyuñ içinde ṣalınıcaḳ ṣanemā
Luṭfı Ṭūbā ḳadüñüñ servi çemenden çıḳarur *(G. 82/6). [servi, -i]*

Serv şol resme ḫacel itmiş görüp Ṭūbā ḳadüñ
Bir ayaḳ daḫı eline girse büstāndan gider *(G. 122/11). [serv]*

Delürüp ḳaddüñe öykündügi içün
Ṭaḳar ṣu servüñ ayaġına zencīr *(G. 124/8). [servüñ, -üñ]*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/12). [serv]*

Bir ḳadem baṣṣañ kenār-ı çeşmüme iy serv-i nāz
Serv ʿādetdür ki mesken bir kenār-ı cū ṭutar *(G. 139/6). [serv]*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı şīve irişe yimişi nāz *(G. 144/7). [serv]*

Serv ḳaddüñ ʿarż-ı bālā eylemiş
Ḳāmetin Ṭūbādan aʿlā eylemiş *(G. 172/1). [serv]*

Şīve-i reftārını ṣorsam ṣabā dir rāstī
Nārvende servde şimşādda Ṭūbāda yoḳ *(G. 208/6). [servde, -de]*

Ḳadüñ mānendi serv olmaz çemende
Bu söze serv ḳāyildür çemen de *(G. 360/1). [serv]*

Ḳadüñ mānendi serv olmaz çemende
Bu söze serv ḳāyildür çemen de *(G. 360/2). [serv]*

Ṣalınma ḳāmeti devrinde iy serv
Yirüñ bil geçme ḥaddüñden iñende *(G. 360/5). [serv]*

Müntehādur dir idi bu serv Ṭūbādan eger
Sidreden Cibrīl görse ḳadd-i ḫōş-reftāruñı *(G. 397/3). [serv]*

Her serv olalı ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
Yüz yirde yüz urup bükilür ḳāmet-i Ṭūbā *(K. 5/41). [serv]*

Ṣanavber reşk idüp virmez yiñi bār
Ḳapuñ öñinde serv olalı pür-bār *(Mua. 237/2). [serv]*

Ger serv ola şol ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
N'ola dinür el-cinsü ile'l-cinsi yümeyyil *(Mua. 289/1). [serv]*

Āşiyān yapdı başı üstine ḳuşlar ṣanma
Serv mecnūn olalı serv-i ḫırāmānuñ içün *(Müf. 10/2). [serv]*

serv ü çenār: *Servi ve çınar.*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/8). [serv ü çenār]*

serv ü semen: *Servi ve semen.*

Ḳadd ü ḫadüñ hevāsına şol deñlü aġlaruz
Kim ḳanda baḳsa serv ü semendür kenārumuz *(G. 153/6). [serv ü semendür, -dür]*

serv ü şimşād: *Servi ve şimşir ağacı.*

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād *(G. 43/12). [serv ü şimşād]*

serv-i bālā: *Yüksek, yüce selvi II sevgilinin uzun boyu.*

Ḳadüñ çü serv-i revāndur gözümüñ ābı revān
Gözümden eyleme ḫālī bu serv-i bālāyı *(G. 402/12). [serv-i bālāyı, -y, -ı]*

serv-i cefā-baḫş ü belā-bār: *Cefa veren ve bela yağdıran, servi boylu sevgili.*

Bir sencileyin ḳadd ile büstān-ı cinānda
Bir serv-i cefā-baḫş ü belā-bār kimüñ var *(G. 103/14). [serv-i cefā-baḫş ü belā-bār]*

serv-i çemen: *Çayır çimen servisi.*

Her ḳaçan Ṭūbā boyuñı görse iy şāh-ı cihān
Utanup boyuña ḳarşu secde ider serv-i çemen *(G. 279/8). [serv-i çemen]*

Ḫaṭṭuñı fikr ider iken ḳaddüñi añdum didi
Rāstī öykünemez bu ḳāmete serv-i çemen *(G. 279/10). [serv-i çemen]*

Görüp ḳadüñüñ ʿaksini dīdemde didi dil
Ol serv-i çemen sāyesi bu cūya mı düşdi *(G. 396/6). [serv-i çemen]*

Nigārā kūyuñ içre şalınıcaḳ
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i çemendür *(G. 66/6). [serv-i çemendür, -dür]*

serv-i çemen: *Çimenlik selvisi II sevgili.*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k'iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k'iy *(G. 418/2). [serv-ı çemen]*

serv-i ġonce-leb: *Gonca dudaklı servi II sevgili.*

Ol serv-i ġonce-leb varıcaḳ seyr-i gül-şene
İy lāleler başına semen sāye-bān ṭutuñ *(G. 220/3). [serv-i ġonce-leb]*

serv-i hırāmān: *Salınarak yürüyen servi II sevgili.*

Bugün bir şūḫ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/2). [serv-i hırāmāna, -a]*

Seyl-i eşkümden iñen ġāfil ṣalınmasun ki ben
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kinār itsem gerek *(G. 218/4). [serv-i ḫırāmānı, -ı]*

Āşiyān yapdı başı üstine ḳuşlar şanma
Serv mecnūn olalı serv-i ḫırāmānuñ içün *(Müf. 10/2). [serv-i ḫırāmānuñ, -uñ]*

serv-i nāz: *Nazlı servi II nazlı nazlı salınan, servi boylu sevgili.*

Bāġa geldügüñ bilüp iy serv-i nāz
Yüz yüz ile zeyn ider gül-zārı gül *(G. 238/5). [serv-i nāz]*

Bir ḳadem başsañ kenār-ı çeşmüme iy serv-i nāz
Serv ʿādetdür ki mesken bir kenār-ı cū ṭutar *(G. 139/5). [serv-i nāz]*

Ḫadd [ü] ḳaddüñ nakş olaldan sīnede iy serv-i nāz
Görmedüm ḥüsnüñ bigi bir ḳıble-i ehl-i niyāz *(Mua. 167/1). [serv-i nāz]*

serv-i raʿnā: *Güzel, hoş servi.*

Ne gülde bulınur rengi ruḫınuñ
Ne ḳaddi gibi olur serv-i raʿnā *(G. 11/10). [serv-i raʿnā]*

serv-i revān: *Salınan servi II salınarak yürüyen uzun boylu sevgili.*

Çün yüzüñ güldür ḳadüñ serv-i revān
Gül-şen-i cāndur senün yirüñ begüm *(G. 271/5). [serv-i revān]*

İy gözlerüm gelüñ yaşum āb-ı revān ṭutuñ
Ol cūya ḳarşu ḳaddini serv-i revān ṭutuñ *(G. 220/2). [serv-i revān]*

Esīr-i ḳadd-i dil-cū olmayanlar
Meger serv-i revān ḳadrini bilmez *(G. 156/6). [serv-i revān]*

Ḳadüñ çü serv-i revāndur gözümüñ ābı revān
Gözümden eyleme ḫālī bu serv-i bālāyı *(G. 402/11). [serv-i revāndur, -dur]*

Ḳaddüñde ḫadüñ ḫaṭṭı ṭutaldan berü mesken
Bir ṭūṭīye beñzer ki ḳona serv-i revāne *(G. 357/4). [serv-i revāne, -e]*

Görüp zamān güzellerini şu bigi n'idem
Aḳdı arada bir ḳadi serv-i revāne dil *(Mua. 53/4). [serv-i revāne, -e]*

Yüzüñdür bāġ-ı cennet gül-sitānı
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i revānı *(G. 373/2). [serv-i revānı, -ı]*

Ṭūbā nihāl[i] devḥasını ser-nigūn ṭutar
Bāġ-ı cinānda serv-i revānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/214). [serv-i revānı, -ı]*

serv-i sehī: *Doğru, düzgün servi II servi gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/2). [serv-i sehī]*

Ḳāmetüñ göstereliden ḫareket gāh gehī
Ḫarf-i evvelde ġalaṭ ḳıldı Cem iy serv-i sehī *(Mua. 149/2). [serv-i sehī]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri olduḳça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/7). [serv-i sehī]*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme sūsen gözüme ḫār gül *(G. 234/11). [serv-i sehī]*

Gel iy serv-i sehī bir dem kenāra vaḳtidür seyrüñ
Ki yir yüzini āb itdüm gözümüñ çeşme-sārından *(G. 286/5). [serv-i sehī]*

serv-i sehī: *Şekli düz, doğru, mevzun olan servi.*

Her seḥer serv-i sehī ditrer çemende Sidre-vār
ʿArż-ı bālā eyledi ol ḳāmet-i bālā meger *(G. 137/17). [serv-i sehī]*

Bād-ı ṣabā irişmedi pāy-i semendüñe
Serv-i sehī yitişmedi ḳadd-i bülendüñe *(G. 326/2). [serv-i sehī]*

Birinüñ serv-i sehī ḳadd-i ser-efrāzına ḳul
Birinüñ ayaġına yüzin sürer bād-ı seḥer *(G. 138/7). [serv-i sehī]*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/4). [serv-i sehī]*

serv-i ser-efrāz: *Boyu benzerlerinden üstün olan servi.*

Bir bencileyin üstine yapraḳ bigi ditrer
Ol serv-i ser-efrāza hevā-dār kimüñ var *(G. 103/16). [serv-i ser-efrāza, -a]*

serv-i ser-firāz: *Emsalsiz servi boylu sevgili.*

Sidre vü Ṭūbā görürse ḳaddüñi reşk ideler
Bāġ-ı cennet içre ṣalınsañ i serv-i ser-firāz *(G. 144/6). [serv-i ser-firāz]*

serv-i sīmīn: *Gümüş servi II gümüş gibi beyaz tenli sevgilinin selvi boyu.*

Serv-ḳaddüñ üzre naḳş-ı zülfüñe ḳılan naẓer
Serv-i sīmīn üzre ṣanur ḫūşe-i müşkīn biter *(Mua. 163/2). [serv-i sīmīn]*

serv-i sitīġ: *Doruğa, zirveye kadar uzanan servi.*

Görse Ṭūbā boyuñı ṣalınduġuñ vaḳtin şehā
Başın ayaġa ṣalup şermende olur serv-i sitīġ *(G. 193/6). [serv-i sitīġ]*

serv-ḳad: *Servi II sevgilinin uzun boyu.*

Serv-ḳad sīmīn-beden Efrengī maḥbūb-ı melek
Ay ile gün ḥüsninüñ ʿışḳında ser-gerdāndur *(K. 8/21). [serv-ḳad]*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/11). [serv-ḳaddüñ, -üñ]*

Ḫacil olur görürse laʿlüñi mey
Serv-ḳaddüñ öñinde leyse bi-şeyʾ *(G. 394/2). [serv-ḳaddüñ, -üñ]*

Serv-ḳaddüñ ʿarż idüp sāḳında ḫalḫāl-i hilāl
Dāġ idüp yaḳdı göñülde zülfüñ ile iki ḫāl *(Mua. 19/1). [serv-ḳaddüñ, -üñ]*

Serv-ḳaddin iy göñül ger eyler iseñ ārzū
Sāye-i zülfeyni her dem cüstücū ḳıl kū-be-kū *(Mua. 31/1). [serv-ḳaddin, -in]*

Ger sen āhū şikāra gelse n'ola
Serv-ḳaddüñ kināra gelse n'ola *(Mua. 35/2). [serv-ḳaddüñ, -üñ]*

Serv-ḳaddüñ üzre naḳş-ı zülfüñe ḳılan naẓer
Serv-i sīmīn üzre şanur ḫūşe-i müşkīn biter *(Mua. 163/1). [serv-ḳaddüñ, -üñ]*

serv-ḳāmet: *Servi II sevgilinin uzun boyu.*

Ḳıyām itse ḳaçan ol serv-ḳāmet
Ṣanasın kim ḳopar ol dem ḳıyāmet *(G. 25/1). [serv-ḳāmet]*

Beni ḫāk eyle iy ġam eglemegil
Ki ṣala sāyesin ol serv-kāmet *(G. 25/8). [serv-kāmet]*

Ol lāle-ḫad semen-ber bir serv-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne serv-kāmet ol ḳad-ḳıyāmet ancaḳ *(G. 200/1). [serv-ḳāmet]*

Ol lāle-ḫad semen-ber bir serv-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne serv-kāmet ol ḳad-ḳıyāmet ancaḳ *(G. 200/2). [serv-kāmet]*

ser-zemīn: *Önde gelen, baş yer.*

Gözet bu gül-sitānuñ ser-zemīni
Ne zeyn eyler ḳaranfül yāsemīni *(Mes. 1/29). [ser-zemīni, -i]*

settār ü bürd-bār: *Kullarının hata, kusur, ayıp ve günahlarını örten, bağışlayan ve sabrı, tahammülü bol olan.*

Sulṭān-ı dü-cihāndur ü Ḳahhār u lem-yezel
Deyyān-ı pür-keremdür ü Settār ü bürd-bār *(K. 2/8). [settār ü bürd-bār]*

settār-ı kird-gār k'ol-: *Kusurları örten, bağışlayan Allah olmak.*

Feyż Āndan olur ʿāleme iḥsān ü luṭf ḫōd
K'oldı iki cihāna çü Settār-ı kird-gār *(K. 2/32). [settār-ı kird-gār k'oldı, -dı]*

sev-: *Sevmek.*

Bī-günehdür dime çek tīr-i cefā öldürigör
Sevmeden ġayrı seni varsa günāhum ṣanemā *(G. 9/12). [sevmeden, -me, -den]*

Seni sevmek günāh imiş ki beni
Yaḳan odlāre bu günāhumdur *(G. 53/7). [sevmek, -mek]*

Sever dirildügi içün seni dil ü cāndan
Cemi sen öldürigör bu ḳadar günāh yiter *(G. 91/13). [sever, -er]*

Ḥüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/8). [seven, -en]*

Sevmek günāh imiş seni bildüm günāhumı
Başum ḳılıcuñ üzre güneh-kāruñam senüñ *(G. 227/3). [sevmek, -mek]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/7). [sevmek, -mek]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/8). [sevmek, -mek]*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/9). [sevdügüm, -düg, -üm]*

Severem didüm ise ger seni ʿayb eyleme kim
ʿAḳlum iy māh-liḳā gāh gelür gāh gider *(G. 56/7). [severem, -er, -em]*

Severem didügüme ḫışm itme
Hīç olmaz çü bī-günāh beşer *(G. 88/7). [severem, -er, -em]*

Severem dimez idüm ben daḫı iy cān seni kim
Delü göñlüm seni bu resme ḫaberden güniler *(G. 121/9). [severem, -er, -em]*

Zülfüñi kesmege ḳaṣd itmişsin a çoḳ sevdügüm
Kesmedin bu zülf-i pür-çīni Cemüñ ʿömrini kes *(G. 162/13). [sevdügüm, -düg, -üm]*

Lāle-ruḫlar āresinde iḫtiyār idüp yine
Sevmişem bir bī-vefā dil-dārı kim dünyāda yoḳ *(G. 208/4). [sevmişem, -miş, -em]*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/1). [sevdügüm, -düg, -üm]*

Seni çoḳ sevdügüm cāndan eger cānā günāh ise
Ḥużūruñda benüm bigi güneh-kār olmasun kimse *(G. 351/7). [sevdügüm, -düg, -üm]*

Cürm isteme öldür Cemi hīç itme tevaḳḳuf
Yitmez mi seni cān ile sevdügi bahāne *(G. 357/10). [sevdügi, -düg, -i]*

Seni çoḳ sevdügüme ʿayb itme
Eksük olmaz şehā ḳuluñ günehi *(G. 382/5). [sevdügüme, -düğ, -üm, -e]*

Kesme çoḳ sevdügüm külāleñi gel
ʿÖmrümüñ ḥāṣılını eyleme ṭay *(G. 394/7). [sevdügüm, -düg, -üm]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/14). [sever, -er]*

ṣevābit-: *Sabit duranlar; gezegenler dışında kalan ve yerinde durur gibi görünen yıldızlar.*

Nīsān yirine ṣanki güher dökdi ṣevābit
Kim gök ṣadefi ṭolmış idi lüʾlüʾ-i lālā *(K. 5/7). [ṣevābit]*

sevād-ı ḫaṭṭ: *Sevgilinin yüzündeki ayva tüylerinin karalığı.*

Göreli çekmiş ḳalem zülfi ḫaṭ-ı miskīnine
Cem ġalaṭ ṣandı sevād-ı ḫaṭṭını ḳıldı ġalaṭ *(G. 184/10). [sevād-ı ḫaṭṭını, -ı, -n, -ı]*

sevdā: *Aşk, heves, arzu.*

Şol zülf-i siyeh-kār ki sevdāya sebebdür
Ser-fitne-i Rūm u ʿAcem-āşūb-ı ʿArabdur *(G. 128/1). [sevdāya, -(y)a]*

Birinüñ zülfi cihān mülkine sūd eyleye bes
Birinüñ çeşm-i cihān-āşūbına sevdā yiter *(G. 138/14). [sevdā]*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġam gönderüp añsuz şebī-ḫūn eyledüñ *(G. 211/5). [sevdāsını, -sı, -n, -ı]*

Başuma geldi bir sevdā ki anı olmaz ʿıyān itmek
Belā-durur ʿıyān itmek ḳażā-durur nihān itmek *(G. 212/1). [sevdā]*

Şaçuñ sevdāsına ʿışḳuñ yolında
Yürür āvāre dil menzil-be-menzil *(G. 230/7). [sevdāsına, -s, -ı, -n, -a]*

Kākülüñden her seḥer bāda nişān ışmarlaram
Bilürem āḫir bu sevdālarda cān ışmarlaram *(G. 247/2). [sevdālarda, -lar, -da]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile Cem ne resme ḫāk olduġın
Şorarsañ bilesin ḥālin mezārı sebze-zārından *(G. 286/13). [sevdāsı, -sı]*

Cān virür aşılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/9). [sevdā]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile cān virürsem
Ne reyḥānlar bite bu keʾs-i serde *(G. 343/9). [sevdāsı, -sı]*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/2). [sevdāyı, -y, -ı]*

Zülfüñüñ sevdāsına düşüp nigārā uydı Cem
Ḳorḳaram başdan çıḳarur bu ḳuru sevdā beni *(G. 374/14). [sevdā]*

Ki zīrā ḫaṭṭı sevdāsı ile sūsen
Gil ü ḫāk içre ṭutdı cāy ü mesken *(Mes. 1/59). [sevdāsı, -sı]*

sevdā düş-: *Sevdaya yakalanmak, sevdalanmak, âşık olmak.*

Ḳıldı ʿālemlere şevḳuñ beni rüsvā n'ideyin
Düşdi göñlüme yine bir ḳurı sevdā n'ideyin *(Mur. 1/18). [sevdā düşdi, -di]*

Ḳoḫulayan Cemüñ ḳabri giyāhın
Ne bī-dil ola kim sevdāña düşmez *(G. 155/14). [sevdāña düşmez, -mez]*

Düşelden zülfüñüñ sevdāsına Cem
Şanur kendüye ʿālem cāvidāndur *(G. 113/13). [sevdāsına düşelden, -elden]*

Ḫaṭuñ sevdāsına düşmiş benefşe
Ki her bir meclisüñ āvāresidür *(G. 106/5). [sevdāsına düşmiş, -miş]*

Zülfüñüñ sevdāsına düşüp nigārā uydı Cem
Ḳorḳaram başdan çıḳarur bu ḳuru sevdā beni *(G. 374/13). [sevdāsına düşüp, -üp]*

sevdā gel-: *Sevda gelmek, sevdası artmak, sevdalanmak.*

Zülfüñ elden gitdügince baña sevdālar gelür
ʿIşḳuñı añduḳça göñlüm ḫāke ġavġālar gelür *(Mua. 322/1). [sevdālar gelür, -ür]*

sevdāya düşür-: *Âşık etmek, sevdalı etmek.*

Bir ḫūb yine göñlümi sevdāya düşürdi
Mestāne gözi cānumı ġavġāya düşürdi *(G. 371/1). [sevdāya düşürdi, -di]*

sevdāya şal-: *Âşık etmek, aşka düşürmek.*

Ṣalup sevdāya beni eyledi dīvāne ġamuñ
N’ideyüm n’eyleyeyüm āh didi vāh didi *(G. 423/5). [sevdāya ṣalup, -up]*

sevdāyī: *Sevdalanmış.*

Ṣol perī-rū ṭıfl kim ḳaşı saʿādet yayıdur
Zülfinüñ zencīrinüñ sevdāyī dil rüsvāyıdur *(G. 105/2). [sevdāyī]*

Āşiyān ṭutalı başumda ḫayāl-i zülf-i dōst
Leyle-i zülfinde dil Mecnūn gibi sevdāyīdür *(G. 105/8). [sevdāyīdür, -dür]*

sevdāyī: *Heva ve hevesiyle hareket eden, arzularına yenik düşen.*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/2). [sevdāyī]*

sevdā-yı ḫām: *Olgunlaşmamış sevda, ham sevda.*

Varup ḥacc eyleyüp el-ḥamdü l’illāh Mıṣra geldükde
Göñül sevdā-yı ḫām ile idüp fikr-i ʿacīb ancaḳ *(K. 9/8). [sevdā-yı ḫām]*

sevdā-yı zülf-i yār: *Sevgilinin saçlarının sevdası.*

Sevdā-yı zülf-i yār ile ger cān virürse Cem
Cismi türābı ʿanber olur üstüḫᵛānı müşk *(G. 217/27). [sevdā-yı zülf-i yār]*

sevdāyī-mizāc ol-: *Sevdaî (insan vücudundaki dört ana unsurdan biri) mizaçlı, hüzünlü, melankolik olmak.*

Dil ṣaçuñdan oldı sevdāyī-mizāc
Şerbet-i laʿlüñ buyur aña ʿilāc *(G. 34/1). [sevdāyī-mizāc oldı, -dı]*

sevgilü: *Sevgili, sevilen.*

Olmasun kimsene Cem gibi nigārından ıraḳ
Ki ḳatı müşkil imiş sevgilü yār ayruluġı *(G. 390/10). [sevgilü]*

sevgü: *Sevgi.*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/14). [sevgüsi, -si]*

sevin-: *Sevinç duymak; memnun, hoşnut olmak.*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/5). [sevinmiş, -miş]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/2). [sevin]*

sevinc: *İstenen hoşa giden bir durumun olmasıyla yaşanan coşku.*

Sevincinden lebüñ yādında cānum
Damaġuma ṭokınmadı zebānum *(Mua. 60/1). [sevincinden, -i, -n, -den]*

Sevincinden alup tāc idüp anı
Ḳılur evvel ki dürrin iki pāre *(Mua. 239/3). [sevincinden, -i, -n, -den]*

seyf-i ḳāṭiʿ: *Keskin kılıç.*

Yire dökmege Cem ḳanını iy dōst
Çeker ġamzeñ hemīşe seyf-i ḳāṭiʿ *(G. 187/14). [seyf-i ḳāṭiʿ]*

seyl-āb: *Sel suyu.*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/8). [seyl-āb]*

seyl-āb ol-: *Sel olmak.*

Gözlerüñ ḳaṣd eyledi cānuma cāẕūlar bigi
Ḳorḳarın seyl-āb olup yaşum aḳa ṣūlar bigi *(G. 384/2). [seyl-āb olup, -up]*

seyl-āb-ı eşk *Gözyaşı seli.*

Göñül mülkin yıḳar seyl-āb-ı eşküm
Binā ṣu uġraġında muḥkem olmaz *(G. 141/3). [seyl-āb-ı eşküm]*

seyl-āb-ı ġam: *Gam seli II aşk derdiyle akan gözyaşlarının seli.*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/7). [seyl-āb-ı ġam]*

Göñül mülkini ḳıl luṭfuñla maʿmūr
Ki seyl-āb-ı ġamuñ ḳomadı bünyād *(G. 48/6). [seyl-āb-ı ġamuñ, -uñ]*

seyl-i eşk *Gözyaşı seli.*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/8). [seyl-i eşküm, -üm]*

Seyl-i eşküm çoḳ geçüpdür āsitānuñdan didüm
Didi kim geçdi geçen ol mācerādan vāz gel *(G. 243/15). [seyl-i eşküm, -üm]*

Seyl-i eşkümden iñen ġāfil şalınmasun ki ben
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kinār itsem gerek *(G. 218/3). [seyl-i eşkümden, -üm, -den]*

seyr: *Gezinti, gezme.*

Gel iy serv-i sehī bir dem kenāra vaḳtidür seyrüñ
Ki yir yüzini āb itdüm gözümüñ çeşme-sārından *(G. 286/5). [seyrüñ, -üñ]*

Seyr eyledi yir yüzini seyyāre-i eşküm
Seyrinde taḥayyürde ḳalur necm-i semāvā *(K. 5/86). [seyrinde, -i, -n, -de]*

seyr eyle-: *Gezmek, gezinmek; temaşa eylemek.*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/17). [seyr eyle]*

Eşk-i çeşmüm saña dīnār ile dirhemler olur
Rūmı seyr eyle ʿArabdan gidelüm gel ʿAceme *(G. 365/12). [seyr eyle]*

Cihān cinān-ı sarāy-ı serīrin ideli seyr
Görürse cennet-i Firdevsi eyleye ḥ̔rāż *(G. 180/13). [seyr ideli, -eli]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/9). [seyr it]*

Gül-şen-i ruḫ-sāruñı seyr itmege ḫāl-i siyeh
Nice Hindū-beççedür kim virür aña rāh ruḫ *(G. 41/7). [seyr itmege, -meg, -e]*

Ḳamer yüzüñden almaġa nişānı
Hemīşe seyr ider āsmānı *(Mua. 285/2). [seyr ider, -er]*

seyr eyle-: *Gezmek, gezinmek.*

Seyr eyledi yir yüzini seyyāre-i eşküm
Seyrinde taḥayyürde ḳalur necm-i semāvā *(K. 5/85). [seyr eyledi, -di]*

Dün gün gibi seyr eyler ikeñ nāz ile ol māh
Didüm naẓer it ḥālüme bir laḥẓa dön iy dōst *(G. 28/9). [seyr eyler, -r]*

Ruḫları gül zülfi sünbül lebleri mül sākīler
Şalınup seyr eylesün meclisde raḳṣ ursun felek *(Terk. 2/64). [seyr eylesün, -sün]*

Gūyiyā bir Hindūdur laʿlüñde ḫālüñ iy ṣanem
Rūm ilin seyr eyleyüp bir kūşeyi meʾvā ṭutar *(G. 140/4). [seyr eyleyüp, -y, -üp]*

Gül seyrini eyler Cem līkin bulımaz bir dem
Cānāne cemālinsüz büstān-i cināndan ḥaẓ *(G. 185/15). [seyrini eyler, -r]*

seyr it-: *Seyretmek, izlemek, bakmak.*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/13). [seyr it]*

Göñülden seyr ḳıl gel bu cinānı
Gözet sūsen şaḳāyıḳ żeymerānı *(Mes. 1/25). [seyr ḳıl]*

seyr it-: *Yürümek, dolaşmak.*

Gözüm yaşında seyr itme ḫırāmān
Ne ġaflet yiridür ʿummāne girdüñ *(G. 225/9). [seyr itme, -me]*

seyr ü sefer: *Sefer, seyahat, yolculuk.*

Seyr ü seferde ben nice sürem ṣafāyı kim
Bālā-yı ḳaddüñ añıcaḳ olur belā sefer *(G. 123/7). [seyr ü seferde, -de]*

seyr-i dūlāb: *Dolap (bahçelerin sulanması için suyun itme gücü yahut hayvanlar kullanılarak döndürülen ahşap bir mekanizma) seyri.*

Nāle vaḳtinde gözüm yaşın temāşā eylesün
ʿĀşıḳ-ı bī-çārelerden seyr-i dūlāb isteyen *(G. 307/8). [seyr-i dūlāb]*

seyr-i gül-şen: *Gül bahçesi gezintisi.*

Ol serv-i ġonce-leb varıcaḳ seyr-i gül-şene
İy lāleler başına semen sāye-bān ṭutuñ *(G. 220/3). [seyr-i gül-şene, -e]*

seyr-i lāle: *Laleleri seyretme.*

Eger dilden dilerseñ seyr-i lāle
Lebi yādına var nūş it piyāle *(Mes. 1/49). [seyr-i lāle]*

seyr-i reyḥān ḳıl-: *Reyhan çiçeğini seyretmek.*

Eger ḳılmaḳ dilerseñ seyr-i reyḥān
Yüri zülfi ġamından ol perīşān *(Mes. 1/77). [seyr-i reyḥān ḳılmaḳ, -mak]*

seyr-i serv it-: *Servileri seyretmek.*

Yaratdı ravża-i dilde çün ol ḳadi şimşād
Ne seyr-i serv iderem ne ḫōd ārzū-yı riyāż *(G. 180/18). [seyr-i serv iderem, -er, -em]*

seyyāre: *Yürüyen, sabit olmayan yıldız.*

Āsmān-mānend olursa āsitānuñ yaraşur
Yaşlarum her dem çü taʿyīn ide her seyyāreyi *(G. 420/4). [seyyāreyi, -y, -i]*

Seyyāreler evtādına ferrāş-ı sipihrüñ
Aṭnāb-ı nücūm ile ḳurar ḫayme-i vālā *(K. 5/3). [seyyāreler, -ler]*

seyyāre: *Hareket eden yıldız II gözyaşı.*

İşigüñ zeyn iden dāyim felek-vār
Cemüñ ḳanlu yaşı seyyāresidür *(G. 106/10). [seyyāresidür, -s, -i, -dür]*

Ṣubḥ olınca gözlerin seyyāre yummaz gözlerin
Göklere irdükçe iy Cem nāle vü efġānumuz *(G. 158/9). [seyyāre]*

Ġuṣṣa-i zülfüñ ile ṣubḥa dek ay yüzüñ añup
Gice seyyāre ṣayar dīde-i giryān uyumaz *(G. 159/10). [seyyāre]*

Her gice aġlayup yaşı seyyāresin döker
Beñzer gözine girdi semānuñ duḫān-ı şemʿ *(G. 190/15). [seyyāresin, -sin]*

Her gün aḳar yaşlarum seyyāresi
Vireli sen meh-liḳāya cān ü dil *(G. 237/11). [seyyāresi, -si]*

Sen perī-tesḫīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/10). [seyyāre]*

Çın seḥer zülfüñ yüzüñde ṭaġıdup şebdür diseñ
Yaşlarum seyyāresi uşda Meh ü Pervīn diye *(G. 358/4). [seyyāresi, -si]*

Cem n'ola pāyüñe gözden ḳılsa seyyāre niṣār
Kevkeb-i çarḫa şeref virür çü mūzeñ kebkebi *(G. 400/13). [seyyāre]*

seyyāre-i eşk: *Gözyaşı yıldızı.*

Seyr eyledi yir yüzini seyyāre-i eşküm
Seyrinde taḥayyürde ḳalur necm-i semāvā *(K. 5/85). [seyyāre-i eşküm, -üm]*

sez-: *Anlamak, kestirmek, hissetmek, fark etmek.*

Raḳībi baña ḳarşu añduġuñdan
Sezerem kim sözüñde var kināyet *(G. 24/12). [sezerem, -er, -em]*

sezā-vār ol-: *Münasip, uygun, layık, şayan olma.*

Mümkin degül göñül ki sezā-vār ola sözüñ
Olduḳça ḳıl senāsını bārī Muḥammedüñ *(Terk. 1/233). [sezā-vār ola]*

şı-: *Kırmak, bozmak.*

Bizi Mışra ṣalıvirdürmedi alıḳodı āḫir
Ṣıdı ʿahdi Maġalmalyestori bī-şekk ü rīb ancaḳ *(K. 9/14). [ṣıdı, -dı]*

Ṣımaġa peymāne-veş peymānumı
Ol büt-i peymān-şiken gelmez mi k'iy *(G. 418/3). [ṣımaġa, -maġ, -a]*

şı-: *Kırmak.*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini ṣıma iy dōst
Ṣınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/11). [ṣıma, -ma]*

Bī-gümān ger bī-kemān biñ ḳalbi ṣır dirsem n'ola
Hindū-yı zülf-i zirih-pūşı ki girmiş cevşene *(G. 361/11). [ṣır, -r]*

Ṣīşe-i ḳalbin Cemüñ iy cān ṣıma
Kim bu şehr-i Ḳonyadur ṣanma Ḥaleb *(G. 13/17). [ṣıma, -ma]*

Düşürdi ṭāḳdan ṣıdı Cem göñli ṣīşesin
Ḳıldı dirīġ mihrini nā-mihr-bān ḳaşuñ *(G. 224/17). [ṣıdı, -dı]*

şı-: *Kırmak II gidermek, son vermek.*

Revnaḳın bozdı ruḫlaruñ ḳamerüñ
Ḳıymetin ṣıdı leblerüñ şekerüñ *(G. 209/2). [ṣıdı, -dı]*

şı-: *Yenmek, mağlup etmek.*

Ṣıyup Papayı ḥarb ile Fırancesse bizi aldı
Gehī iẓhār-ı luṭf itdi gehī virdi nehīb ancaḳ *(K. 9/35). [ṣıyup, -y, -up]*

sīb: *Elma.*

Leblerüñ şeftālūsını ārzū ḳılanlara
Hey ne āsīb idi ṣunmasa turuncuñ tāze sīb *(G. 17/4). [sīb]*

Zenaḫuñ sībine diş bileyeli ḫaste göñül
Cān virüp iremez ol ġabġabı sīmīne dirīġ *(G. 195/11). [sībine, -i, -n, -e]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naṣībi ben bilürem *(G. 268/7). [sīb]*

Zenaḫuñ sībine diş biler iken nār-ı cefā
Düşdi cān ḫirmenine ġabġab-ı sīmīnüñ içün *(G. 275/7). [sībine, -i, -n, -e]*

Serv ḳaddüñde turunc-ı ġabġabuñ sībin gören
Dir nihāl-i şīve vü nāz üzre bitmiş tāze bih *(G. 348/3). [sībin, -i, -n]*

El ṣunardum ġabġabuñ sībine āsīb olmasa
Diş bilerdüm ḫaddüñüñ nārına ger nār olmasa *(G. 362/3). [sībine, -i, -n, -e]*

sīb: *İniş II kötü durumlarla karşı karşıya kalma.*

Şol oġraş bozdı Papa ḥīlesin biz de ḫalāṣ olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı ṣīb ancaḳ *(K. 9/38). [ṣīb]*

sīb: *Su yatağı, su yolu, suyun aktığı yer.*

Dil devḥasında bite ḳuru naḫl iken ruṭab
Lezzet virürse ceẕbesi sībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/108). [sībi, -i]*

sīb-i miskī: *Misk kokulu elma.*

Ḫaṭuñla ġabġabuñ pür sīb-i miskīdür ki ḫāl anda
İdüpdür ṣanʿat ile bu ciger dek müşk-i ter peydā *(G. 10/5). [sīb-i miskīdür, -dür]*

sīb-i sīmīn: *Gümüş elma II sevgilinin çenesi.*

Didüm iy meh ṣol ẕeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/6). [sīb-i sīmīn]*

Gül-şen-i ḥüsninde çün ḫurmā-yı laʿlīndür lebi
Yaraşur ger sīb-i sīmīndür dir isem ġabġebi *(G. 400/2). [sīb-i sīmīndür, -dür]*

sīb-i zenaḫ-dān: *(Sevgilinin) çene elması, elma gibi çenesi.*

Leblerüñ şeftālūsınuñ ḫastesi olanlara
Hey ne āsīb idi ṣol sīb-i zenaḫ-dān olmasa *(G. 350/10). [sīb-i zenaḫ-dān]*

sicill-i şiyem: *Ahlakın sicili.*

İy sicill-i şiyemüñ maṭlaʿı dīvān-ı kerem
Nām-ı cūduñla bulur zīneti ʿunvān-ı kerem *(K. 1/1). [sicill-i şiyemüñ, -üñ]*

ṣıdḳ: *Sadakat, içten bağlılık, samimiyet, doğruluk.*

Felekde odlara yaḳmaġa ḫirmen-i māhı
Seḥerde ṣıdḳ ile cāndan irişen āh yiter *(G. 91/8). [ṣıdḳ]*

Yolında bilmege ṣıdḳumı ḥüsni muṣḥafına
Tefeʾül eyleyicek geldi sūre-i İḫlāṣ *(G. 177/5). [ṣıdḳumı, -um, -ı]*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/1). [ṣıdḳ]*

Ḫāk-i rehüñe irmek içün ṣıdk ile iy dōst
Her laḥẓa urur yüzini yollāre benefşe *(G. 319/7). [ṣıdk]*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/1). [ṣıdḳ]*

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġı içün
Geldi ki ḫıdmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem *(K. 7/29). [ṣıdḳ]*

Ḫalḳ-ı zamāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i Ḥarem *(K. 7/55). [ṣıdḳ]*

Geldi ḳapuña yüz süriyüp cürmini bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem *(K. 7/72). [ṣıdḳ]*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḥasret ḥaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/3). [ṣıdḳ]*

sidre: *Trabzon hurması nev'inden bir ağaç, gökte bir makam.*

Cān bāġı içinde Sidre ḳaddüñ
Ṭūbā bigi müntehādur iy dōst *(G. 26/31). [sidre]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/5). [sidre]*

Görelden Sidre ḳaddüñi çemende Ṭūbī-i cennet
Didi kim ḳadd-i bālāda bu resme müntehā olmaz *(G. 154/7). [sidre]*

sidre: *Hz. Muhammed'in Miraç gecesinde Cebrâil ile birlikte yükseldiği yedinci kat semada bir makam II sevgilinin erişilmesi güç çok uzun boyu.*

Olmasa luṭf ile eger leblerüñüñ ʿināyeti
Göstere idi ʿāleme Sidre ḳadüñ ḳıyāmeti *(G. 378/2). [sidre]*

sidre: *Hz. Muhammed'in Miraç gecesinde Cebrâil ile birlikte yükseldiği yedinci kat semada bir makam.*

Gün yüzüñ-çün her ḳaçan bu Cem şehā ide duʿā
Sidrede Cibrīl emīn el açuban āmīn ider *(G. 58/16). [sidrede, -de]*

Müntehādur dir idi bu serv Ṭūbādan eger
Sidreden Cibrīl görse ḳadd-i ḫōş-reftāruñı *(G. 397/4). [sidreden, -den]*

sidre: *Sidre ağacı.*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/7). [sidre]*

sidre vü ḫuld u naʿīm ü ravża-i rıżvān: *Sidre, cennet, Naim cenneti ve cennet bahçesi.*

Geldügüñ şehr-i Firence bāġ-çesinüñ her biri
Sidre vü Ḫuld u Naʿīm ü ravża-i Rıżvāndur *(K. 8/10). [sidre vü ḫuld u naʿīm ü ravża-i rıżvāndur]*

sidre vü ṭūbā: *Cennetteki Sidre ve Tuba ağaçları.*

Sidre vü Ṭūbā görürse ḳaddüñi reşk ideler
Bāġ-ı cennet içre ṣalınsañ i serv-i ser-firāz *(G. 144/5). [sidre vü ṭūbā]*

sidre-ḳad: *Sidre boylu, uzun boylu (kimse) II sevgili.*

Sensüz sefer ṣafā degül iy Sidre-ḳad bize
Sen bile olıcaġız olur müntehā sefer *(G. 123/9). [sidre-ḳad]*

sidre-vār: *Sidre gibi.*

Her seḥer serv-i sehī ditrer çemende Sidre-vār
ʿArż-ı bālā eyledi ol ḳāmet-i bālā meger *(G. 137/17). [sidre-vār]*

sifāl-i mey-kede: *Meyhane testisi.*

Ḳo cām-ı Cem hevesini yiter saña iy Cem
Sifāl-i mey-kede cām ü gedā-yı mey-kede Cem *(G. 261/12). [sifāl-i mey-kede]*

ṣıfāt: *Vasıf, özellik.*

Ṣāfī güherden oldı çü ẕātı Muḥammedüñ
Gelmez beyāna ẕātı ṣıfātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/26). [ṣıfātı, -ı]*

ṣıfatdan geç-: *Sahip olunan özelliği terk etmek.*

Dil göreli geçdi her ṣıfatdan
Bu rāyı begendi her cihetden *(Mua. 174/1). [ṣıfatdan geçdi, -di]*

ṣıfāt-ı raḥmet: *Rahmet sıfatı.*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dideden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār *(K. 2/52). [ṣıfāt-ı raḥmetüñ, -üñ]*

ṣıġ-: *Bir yere bütünüyle girebilmek, tamamen içinde bulunmak.*

ʿIşḳuñ ile şol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere ṣıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/4). [ṣıġmaz, -maz]*

Ṣıġmaz bu mevce faż[ı] biḥārı Muḥammedüñ
Olmaz bu gevher ile niṣārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/23). [ṣıġmaz, -maz]*

ṣıġ-: *Yakışmak, uymak.*

Gel Cemüñ adını yād eyle didüm
Didi kim ṣıġmaz bu güftār aġzuma *(G. 353/10). [ṣıġmaz, -maz]*

ṣıġ-: *Sığmak.*

Zülfini ṭutup dehānı remzini ṣordum didi
Ḳılca diḳḳat ṣıġmaz anda ḳılma kīl ü ḳāller *(G. 119/14). [ṣıġmaz, -maz]*

ṣıġ-: *Kabul edilebilir, yapılabilir olmak.*

Deryā-durur ki cümle cihāna muḥīṭdür
Ṣıġmaz muḥīṭe baḥri kenārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/164). [ṣıġmaz, -maz]*

ṣıġın-: *Sığınmak.*

Ṣıġınup Ḥaḳḳa Ṣāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük
Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ *(K. 9/9). [ṣıġınup, -up]*

ṣıġış-: *Sığmak.*

Zülfüñe bedīʿdür ṣanemā muḫtaṣar olmaḳ
Çün şerḥ-i muṭavvelde ṣıġışmadı beyāne *(G. 357/6). [ṣıġışmadı, -ma, -dı]*

sihām: *Oklar.*

Ḳavs-i ḳaderde sehm-i saʿādet nişānıdur
Kime ki irse luṭf[ı] sihāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/158). [sihāmı, -ı]*

sihām-ı ġam: *Gam okları.*

Şöyle müşebbek eyledi sīnem sihām-ı ġam
Ṣan ġamzeñ oḳları içün anı ḳubūr ider *(G. 134/5). [sihām-ı ġam]*

ṣıḥḥat: *Sağlık, afiyet.*

Bu ḫaste göñlümüñ ṣanemā çün ṭabībisin
Laʿlüñden aña ṣıḥḥat içün gül-şeker getür *(G. 57/8). [ṣıḥḥat]*

Cihānuñ ṣıḥḥatinden yig-durur bu
Belā kim baña ol cānān bağışlar *(G. 59/7). [ṣıḥḥatinden, -i, -n, -den]*

Aġlamaḳdan gözi ḳan ṭoldı Cemüñ ṣıḥḥat içün
Sürmedür çek gözine ḫāk-i reh-i pāyuñı gel *(G. 245/9). [ṣıḥḥat]*

Derd ü ġam cāmın ṣunup Cem ḫasteye ṣıḥḥat diyü
Mest ü maḫmūr eyleyen ol gözleri şehlā idi *(G. 370/9). [ṣıḥḥat]*

Ḳo şimdi daḫı laʿl ü ruḫuñ öpeyin çün ol
Dil-ḫastesine ṣıḥḥat imiş gül-şeker gibi *(G. 408/4). [ṣıḥḥat]*

ṣıḥḥat: *Sağlık, esenlik, afiyet II sevgi, ilgi, şefkat.*

Gözlerüñ ḫastesidür cān ü göñül ṣıḥḥat içün
Ger lebüñ virmez ise şerbet elümden ne gelür *(G. 61/7). [ṣıḥḥat]*

ṣıḥḥat ol-: *Sağlık, esenlik, afiyet olmak.*

Laʿlüñden olmadı dile ṣıḥḥat ne fāyide
Vaṣluñdan irmedi baña rāḥat ne fāyide *(G. 328/1). [ṣıḥḥat olmadı, -ma, -dı]*

ṣıḥḥat ol-: *Sağlık, esenlik olmak, şifa olmak, iyi gelmek.*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n'ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿḳūb içün *(G. 301/3). [ṣıḥḥat olsa, -sa]*

siḥr: *Büyü, efsun.*

Ṣayd itmek içün bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ siḥr ile efsūn ider iy dōst *(G. 20/10). [siḥr]*

Niçe biñ siḥri var iy dil-ber-i meh-rū lebüñüñ
Çüriyüp ḫāk olan ölüyi kefenden çıḳarur *(G. 82/7). [siḥri, -i]*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/5). [siḥr]*

ʿAceb siḥrüñ mi var iy tīr-i müjgān
Ki bir nāzüklük ile cāne girdüñ *(G. 225/11). [siḥrüñ, -üñ]*

Nāfe-i Çīn ṣaçlaruñ ḳatında cānā ḫākdür
Siḥr-i Bābil gözlerüñ siḥri ḳatında efsūn degül *(G. 232/8). [siḥri, -i]*

Oldı gözüñ siḥri ile cān-ı Cem
Nergis-i sevdā-zede gibi saḳīm *(G. 266/13). [siḥri, -i]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/6). [siḥr]*

Dil ü cān almaġ içün ḥīle ile
Gözüñ meşġūldür siḥr ile āle *(G. 332/6). [siḥr]*

Zülfüñde iñen siḥrüñe aḥsent senüñ kim
Rām eyledüñ ejderleri fermānuña şāne *(G. 359/7). [siḥrüñe, -üñ, -e]*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/9). [siḥr]*

Ger siḥr bilmeyeydüñ eyā dehr-i pīre-zen
Bir gün eser ḳılurdı saña āh-ı ṣubḥ-gāh *(Terk. 3/63). [siḥr]*

siḥr it-: *Sihir, büyü yapmak.*

Siḥr ider beñzer ʿiẕārı ayına
Kim bitürdi āteş-i ruḫ-sārı gül *(G. 238/11). [siḥr ider, -er]*

Siḥr ider bī-ḥad ki ola dil ġarḳ-ı ḫūn
Çeşm-i bī-mihrüñ kimi ḳılmaz zebūn *(Mua. 148/1). [siḥr ider, -er]*

Siḥr idüp cāẕū gözüñ cān ü dili yaġmā ḳılur
ʿĀlem içre ben ġarīb üftādeyi rüsvā ḳılur *(G. 76/1). [siḥr idüp, -üp]*

Gör yine pīr-i çarḫ ne siḥr itdi kim olur
Dil pāre pāre daḫı bilinmez cerāḥeti *(Terk. 3/97). [siḥr itdi, -di]*

siḥr-engīz: *Sihir yapan büyücü.*

Hey ne siḥr-engīzdür cāẕū gözüñ kim dil-berā
Her nefesde zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 76/5). [siḥr-engīzdür, -dür]*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/5). [siḥr-engīzdür, -dür]*

siḥr-i bābil: *Bâbil sihri.*

Nāfe-i Çīn ṣaçlaruñ ḳatında cānā ḫākdür
Siḥr-i Bābil gözlerüñ siḥri ḳatında efsūn degül *(G. 232/8). [siḥr-ı bābil]*

Sikender: *Büyük İskender.*

Ḥükm idenler bu cihān mülkine şarḳ u ġarba dek
Ger Süleymān ger Sikender āhiri pişmāndur *(K. 8/76). [sikender]*

sikke ol-: *Akça üzerine darp olunan nakış olmak.*

Gel ʿıyān it eşk-i çeşmümde ḫaṭuñ naḳşını kim
Sikke olmayınca bulmaz ḳıymeti dīnār ü sīm *(G. 262/8). [sıkke olmayınca, -ma, -y, -ınca]*

sil-: *Silmek.*

Yüzinüñ derlerini sildi beñzer
Ki ṭolmışdur güherden dest-māli *(G. 399/5). [sildi, -di]*

Şeker sildükçe şekker leblerinden
Ṭolar ḳand ü şekerden dest-māli *(G. 399/9). [sildükçe, -dük, -çe]*

silsile-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün zinciri, örgüsü.*

Gel beni silsile-i zülfüñe bend eyle didüm
Didi iy Cem ḳomamışsın daḫı dīvāneluġı *(G. 411/17). [silsile-i zülfüñe, -üñ, -e]*

Ḥüsnüñüñ şemʿine çün ideli pervāneluġı
Cem ḳılur silsile-i zülfüñe dīvāneluġı *(Mua. 245/2). [silsile-i zülfüñe, -üñ, -e]*

sīm: *Gümüş.*

Mūy-ı miyānı yādına her ay hilāl olup
Sīmīn beline sīmden eyler ḳamer kemer *(G. 116/8). [sīmden, -den]*

Cem diler kim kemer-i zer ḳıla ḳolın belüñe
Gerçi kim sīm miyānuñı kemerden güniler *(G. 121/18). [sīm]*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/5). [sīm]*

Bī-sīm ü zer olmadı müyesser çü viṣālüñ
Gözüm yaşı sīm ü yüzümüñ rengi zer olsun *(G. 299/8). [sīm]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/14). [sīm]*

Döküp zerrīn yüzüme yaşlarum sīm
Seni ṣayd itmek ister sīm ü zerle *(G. 364/5). [sīm]*

sīm it-: *Gümüşe çevirmek, gümüş yapmak.*

Gözlerüm yaşını sīm itdi yüzüm rengini zer
Der-gehüñ ḫāki ġubārın şol ki iksīr eylemiş *(G. 167/13). [sīm itdi, -di]*

sīm ü zer: *Gümüş ve altın.*

Açdı niḳābı çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şüküfeler başına sīm ü zer niṣār *(G. 60/6). [sīm ü zer]*

Kimüñ kim sīm ü zer görseñ kefinde
Terāzū gibi ol yaña dilüñ var *(G. 125/5). [sīm ü zer]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/13). [sīm ü zer]*

Yaşlar aḳıtdum yüzüme yār meyl itsün diyü
Sīm ü zer ʿarż eyleyüp tezyīn-i dükkān eyledüm *(G. 272/4). [sīm ü zer]*

Döküp zerrīn yüzüme yaşlarum sīm
Seni ṣayd itmek ister sīm ü zerle *(G. 364/6). [sīm ü zerle, -le]*

sīm ü zer: *Gümüş ve altın II âşıġın göz yaşı ve sararmış yüzü.*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/6). [sīm ü zer]*

şımāṭ-ı nübüvvet: *Peygamberlik sofrası.*

Keşf itdügince süfre ṣımāṭ-ı nübüvveti
Bir ḳur[ı] ḳurş oḳur meh[i] nānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/229). [ṣımāṭ-ı nübüvveti, -i]*

sīm-beden: *Bedeni gümüş gibi olan (beyazlık, parlaklık yönünden) sevgili.*

Kār-ger olmaġa efġān-ı Cem iy sīm-beden
Bir duʿā bilsem oḳurdum dil-i sengīnüñ içün *(G. 275/13). [sīm-beden]*

sīm-ber: *Gümüş gibi beyaz göğüslü II sevgili.*

Ḳıl ḳollarumı belüñe iy sīm-ber kemer
Sīmīn miyāna ḫōş yaraşur çünki zer kemer *(G. 116/1). [sīm-ber]*

Ḳılmaduñ ḳolum miyānuña kemer
Ḳılca nefʿüñ görmedüm iy sīm-ber *(G. 133/2). [sīm-ber]*

Ṣafāsından gelür cānı ṭudaġa
Cem olsa leb-be-leb sen sīm-berle *(G. 364/14). [sīm-berle, -le]*

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri
Ḳılur ṣūrīde ʿuṣṣāḳa göz ucı ile nigāh egri *(G. 403/1). [sīm-ber]*

Fātiḥa[-i] Fātiḥa iy sīm-ber
Kāma zebān irmedin oḳunsa ger *(Mua. 7/1). [sīm-ber]*

Sīm-berlerden murād umma yüri bī-zer daḫı
Kim zer ile feṭḥ olısar bend-i İskender daḫı *(Mua. 204/1). [sīm-berlerden, -ler, -den]*

Zülfüñüñ ucına her dil ki düşer
Derd-i dildür ḥāṣılı iy sīm-ber *(Mua. 277/2). [sīm-ber]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/1). [sīm-ber]*

sīm-efşān: *Gümüş saçan.*

Birinüñ pāyine sīm-efşānı çeşm-i āftāb
Birinüñ işigi ḫāki kīmyā-yı ʿayn-ı zer *(G. 138/35). [sīm-efşānı, -ı]*

simid: *Simit.*

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler
Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur *(K. 8/53). [simidler, -ler]*

sīmīn: *Gümüş.*

Ḳo kemer olsun ḳolum belüñe iy cān-ı cihān
Ḫōş yaraşur olıcaḳ sīmīn miyāna zer kemer *(G. 98/10). [sīmīn]*

N'ola ḳurbān olursam ḳaşlaruña
Ki sīmīn ḳabżalu müşkīn kemāndur *(G. 113/8). [sīmīn]*

Ḳıl ḳollarumı belüñe iy sīm-ber kemer
Sīmīn miyāna ḫōş yaraşur çünki zer kemer *(G. 116/2). [sīmīn]*

Mūy-ı miyānı yādına her ay hilāl olup
Sīmīn beline sīmden eyler ḳamer kemer *(G. 116/8). [sīmīn]*

Zenaḫuñ sībine diş bileyeli ḫaste göñül
Cān virüp iremez ol ġabġabı sīmīne dirīġ *(G. 195/12). [sīmīne, -e]*

ʿĪd-i ruḫuñda ḳaşuña ḳurbān olam ki ol
Bir yā-durur ki ḳabżası sīmīn kemān-ı müşk *(G. 217/12). [sīmīn]*

Ḳaşlaruña ṭıfl-ı dil taʿlīmi içün dāyimā
Ḳabżası sīmīn muʿanber bir kemān ışmarlaram *(G. 247/10). [sīmīn]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/10). [sīmīn]*

Sīmīn tenüñi göreli dil pīrehen ḳoçar
Çāk oldı dest-i ġayret ile cismi cāmesi *(G. 409/5). [sīmīn]*

Dürr dişüñ cemʿini iy sīmīn dehen
Görse terk-i ser ḳıla dürr-i ʿAden *(Mua. 209/1). [sīmīn]*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/2). [sīmīn]*

sīmīn: *Gümüş, gümüş işlemeli, gümüşten yapılmış.*

Kākül-i pür-çīnini dün boynına şaldı ḥabīb
Ṭaḳdı şan sīmīn şanem boynına ʿanberden şalīb *(G. 17/2). [sīmīn]*

sīmīn-beden: *Gümüş bedenli, gümüş gibi parlak ve beyaz vücutlu.*

Ḳāmet ü zülf ü dehānuñ yādına
Ḳaddüm iy sīmīn-beden çün lāmdur *(G. 87/12). [sīmīn-beden]*

Ne sengīn-dilsin iy sīmīn-beden kim
Daḫı ḳılmaz senüñ ḳalbüñe teʾsīr *(G. 124/3). [sīmīn-beden]*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Kim ṭoḳuz eflāke çıḳdı nāle vü efġānumuz *(G. 151/5). [sīmīn-beden]*

Niçe bir dest-i cefā çāk ide şabrum yaḳasın
Gülsin iy sīmīn-beden gel dāmenüñ çek ḫārdan *(G. 276/12). [sīmīn-beden]*

Serv-ḳad sīmīn-beden Efrengī maḥbūb-ı melek
Ay ile gün ḥüsninüñ ʿışḳında ser-gerdāndur *(K. 8/21). [sīmīn-beden]*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/1). [sīmīn-beden]*

sīm-ten: *Gümüş bedenli, beyaz tenli II sevgili.*

Yüzüñe zülfüñ niḳāb olduḳça ḳo aġlayayın
Yaraşur iy sīm-ten müşkīn niḳāb üstindedür *(G. 84/6). [sīm-ten]*

Her dem miyānı yādına baġlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/12). [sīm-ten]*

Ḳamer devrinde Cem ʿömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/10). [sīm-ten]*

İy ʿaceb ol sīm-ten gelmez mi k’iy
Ol ḳadi serv-i çemen gelmez mi k’iy *(G. 418/1). [sīm-ten]*

Sīmurġ: *Kaf dağında yaşadığına inanılan efsanevî kuş.*

Sīmürġ kevn-i ẓıll-i ẓalīlinde ḫōş geçer
Per açduġınca şerʿi ʿuḳābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/131). [sīmürġ]*

sin: *Mezar, kabir.*

Sinüme uġrayıcaḳ n’ola sögüp geçse ḥabīb
Ki melek daḫı ḳılur ḳabr-i ġarīb üzre duʿā *(G. 7/3). [sinüme, -üm, -e]*

Sinüm üzre ger güẕer ḳılsañ saña
Dil uzadur her giyāhum gitme gel *(G. 231/5). [sinüm, -üm]*

Ḥasret-i ḫaṭṭuñla cān virdügümi şerḥ eyleye
Dil uzadup sinümüñ üstinde biten her giyāh *(G. 327/10). [sinümüñ, -üm, -üñ]*

şın-: *Kırılmak.*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini şıma iy dōst
Şınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/12). [şınıcaġız, -ıcağız]*

Şındı sengīn dilüñle dil ḳadeḥi
Leblerüñden buyur behā-yı ḳadeḥ *(G. 37/5). [şındı, -dı]*

Veh ki aşıldı ḳaşı ṭāḳına dil
Şınmasaydı bu āb-gīne bugün *(G. 304/10). [şınmasaydı, -ma, -sa, -y, -dı]*

Şırça göñlüm şındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/3). [şındı, -dı]*

sinān-ı şemʿ: *Mum mızrağı, mızrak mumu.*

Peykān[ı] odlu nīze-i zerrīn düzüp ṭurur
Ḳalb-i raḳībe ḳaṣd ideliden sinān-ı şemʿ *(G. 190/34). [sinān-ı şemʿ]*

sīne: *Göğüs, bağır, sadr, gönül.*

Dāġ-ı ḥasretle yaḳdı sīnesini
Gün yüzüñe naẕer ḳılalı ḳamer *(G. 88/11). [sīnesini, -si, -n, -i]*

Ger göreydi gün yüzüñi iy perī-ruḫ bir naẕer
Dāġ-ı ḥasretle ḳılurdı sīnesin pür-ḫūn ḳamer *(G. 98/2). [sīnesin, -sin]*

Laʿl-i mey-gūnuñ ḫayāli cā ṭutaldan sīnede
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 104/7). [sīnede, -de]*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer şol ki ezelden ulıdur *(G. 111/5). [sīneme, -m, -e]*

Görelden şol kemān-ebrūñı cāndan
Ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişāndur *(G. 113/12). [sīnem, -m]*

Yaşuma raḥm it ki yiri āteşīn sīnemdedür
Baḳ bu merdüm-zādeye kim meskeni külḫendedür *(G. 120/7). [sīnemdedür, -m, -de, -dür]*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdüginceبilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/9). [sīneden, -den]*

Cem sīnesine şerḥa çekerse ġamuñ n'ola
ʿIşḳuñ tecerrüdinde ḳalender degül midür *(G. 127/13). [sīnesine, -si, -n, -e]*

Şöyle müşebbek eyledi sīnem sihām-ı ġam
Ṣan ġamzeñ oḳları içün anı ḳubūr ider *(G. 134/5). [sīnem, -m]*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/7). [sīneme, -m, -e]*

Yaraşmaz sīnesinde dāġı ʿışḳuñ
Anuñ kim bu nişān ḳadrini bilmez *(G. 156/7). [sīnesinde, -si, -n, -de]*

N'ola sīnemde ġamuñ ġamzeñ añup uyumasa
Ḫavf-i tīr olıcaġız ḫānede mihmān uyumaz *(G. 159/11). [sīnemde, -m, -de]*

Şöyle müşebbek-durur sīne ki dil görinür
Mürġ-ı ḫōş-elḥān gibi ki ola esīr-i ḳafes *(G. 164/3). [sīne]*

Cem sīneñi siper ḳıl o tīr-i ḫadenge kim
Sehm-i saʿādete çü bilürsin nişān imiş *(G. 166/13). [sīneñi, -ñ, -i]*

Sen ḳaşuñ yayını çekmekde ḳuṣūr eylemedüñ
Tīrüñ eglenmedügi sīnede peykāndan imiş *(G. 171/6). [sīnede, -de]*

Ḳanmadı ḳana daḫı sīnede ḫūn-ı dil içer
Bilmedük ġamzeñ oḳı ḳanda olur ḳandan imiş *(G. 171/9). [sīnede, -de]*

Hemīşe ġamzeñ oḳı sīnemi ḳılur mecrūḥ
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳıṣāṣ *(G. 177/3). [sīnemi, -m, -i]*

ʿArż ideli helāküme ḳaşuñ gözüñle naṣ
Cān şevḳi ile sīnede ke'ṭ-ṭayri fi'l-ḳafaṣ *(G. 179/2). [sīnede, -de]*

Tīr-i müje iy dil-ber sīnemde ṭutaldan cā
Dil ḫurrem olup her dem cānum bulur andan ḥaẕ *(G. 185/11). [sīnemde, -m, -de]*

Tīr-i müjeñ iy dil-ber sīnemde nişān eyler
Tā bula dil ü cānum bu resme nişāndan ḥaẕ *(G. 185/13). [sīnemde, -m, -de]*

Meclis-i ḫüsnüñ görelden şol ḳadar germ oldı kim
Sīnesi üzre ciger yaġın kesüp yaḳar çerāġ *(G. 194/16). [sīnesi, -si]*

Ḳaşlaruñ yāsına ḳurbānlar olupdur dil ü cān
Hedef-i tīr-i belā olalı bu sīne dirīġ *(G. 195/4). [sīne]*

Ḳılalıdan ġamzeñe sīnem hedef
Oldı lāle gibi pür-ḫūn her ṭaref *(G. 197/1). [sīnem, -m]*

Gelüñ aluñ bugün erzān metāʿ-ı derd ü ġamı
Açıldı sīnede her yaña çün dükān-ı firāḳ *(G. 207/12). [sīnede, -de]*

Cem ʿışḳa bende olduġını ḳılmaġa ʿıyān
Dāġ-ı ġam ile sīnesi üzre nişān idüñ *(G. 221/14). [sīnesi, -si]*

Rā ḳaşlaruñuñ yāsına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳına oldı nişān sīne ne müşkil *(G. 242/10). [sīne]*

Didiler ʿışḳından anuñ n'eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/14). [sīnede, -de]*

Sīne tīr-i āhdan şöyle müşebbek oldı kim
Āteş-i dil her şikāfından çeker her dem ʿalem *(G. 270/11). [sīne]*

Ġamzeñ oḳı sīnemi mecrūḥ ḳılduḳça şehā
Yig-durur zaḫmi baña biñ merhem ü tīmārdan *(G. 276/5). [sīnemi, -m, -i]*

Sür ḫancerüñi meşhedi ṭaşına Cemüñ kim
Çāk eylemege sīnesini kār-ger olsun *(G. 299/14). [sīnesini, -si, -n, -i]*

Geldüginᴄe sīneme ġamzeñ oḳı taʿẕīm içün
Ḫāk-i pāyine fidādur cān ü dil teslīm içün *(G. 300/1). [sīneme, -me]*

Gül yüzi şevḳi yādı ile n'ola
Ġonᴄe-veş çāk olursa sīne bugün *(G. 304/12). [sīne]*

Siper ġamzeñ oḳına olduḳça sīnem
Geçer cāndan velī ṭurur siperde *(G. 336/7). [sīnem, -m]*

Tīrüñe sīnem nişān olmaġa ḳurbān olduġum
Ḳaşlaruñ yayına zülfüñ rīsmānı ṭaḳdı zih *(G. 348/7). [sīnem, -m]*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/9). [sīnede, -de]*

İy genᴄ-i ḫayāl-i lebüñe dīde ḫizāne
V'iy tīr-i ḫadeng-i ġamuña sīne nişāne *(G. 357/2). [sīne]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/3). [sīneme, -m, -e]*

Sīne müşebbek oldı ʿiẕāruñ ḫayāline
Zeyn oldı bāġ kūşesi ṣan yāsemīn ile *(G. 366/7). [sīne]*

Bir ṭaş her ḳaᴄan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/9). [sīne]*

Bir ṭaş her ḳaᴄan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/10). [sīnede, -de]*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/9). [sīne]*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/10). [sīneden, -den]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḫẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/8). [sīneden, -den]*

Yā ḳaşuñdan ireli tīr-i ḫadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḫẓa şaḳlar cān gibi *(G. 379/14). [sīnesinde, -si, -n, -de]*

Ölmedin bārī kemān-ebrūña ḳurbān it beni
Eksük olmaz sīneden çün tīr-i ġamzeñ yāresi *(G. 380/8). [sīneden, -den]*

Deleli sīnemi ḫadeng-i cefā
Bī-dil oldum hevāñ odına çü ney *(G. 394/5). [sīnemi, -m, -i]*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāṣıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/1). [sīne]*

Neden raḳībe ḳılursın ḳaşuñ kemānını rāst
Ḫadeng-i tīrüñe sīnem nişāne yitmez mi *(G. 419/4). [sīnem, -m]*

Her sīnede eksük degül envār-ı tecellā
Vāy aña ki āyīnesi olmaya mücellā *(K. 5/159). [sīnede, -de]*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/104). [sīneme, -m, -e]*

Sīneme ḳan ile ḳılam taḥrīr
Eger olursa baña derdüm bir *(Mua. 48/3). [sīneme, -m, -e]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/2). [sīnede, -de]*

ʿIşḳ odı dilde cāvidān yigdür
Sīne dāġuñla pür-nişān yigdür *(Mua. 68/2). [sīne]*

Bir laḥza ġamuñ sīneden olmadı çü ḫālī
Vallāhi zi-müşkil *(Mua. 102/1). [sīneden, -den]*

Ḫadd [ü] ḳaddüñ naḳş olaldan sīnede iy serv-i nāz
Görmedüm ḥüsnüñ bigi bir ḳıble-i ehl-i niyāz *(Mua. 167/1). [sīnede, -de]*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/23). [sīnemi, -m, -i]*

Kendüyi ḳanlara boyadup āftāb-ı çarḫ
Bu ḥāli gördi sīnesine şerḥa çekdi māh *(Terk. 3/60). [sīnesine, -si, -n, -e]*

sīne-i Cem: *Cem'in sinesi.*

İy ġamzeler çü ḳaşı nigāruñ kemān imiş
Tīrine sīne-i Cemi billāh nişān ṭutuñ *(G. 220/14). [sīne-i cemi, -i]*

sīne-i mecrūḥ: *Yaralı gönül; acılı, kederli gönül.*

ʿIşḳ odın bu sīne-i mecrūḥdan defʿ itmege
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyḥūn eyledüñ *(G. 211/7). [sīne-i mecrūḥdan, -dan]*

İrdügince tīr-i ġamzeñ sīne-i mecrūḥuma
Ḫaste göñlüm çaġırur ḳurbān olayın yayine *(G. 349/7). [sīne-i mecrūḥuma, -um, -a]*

Sīne-i mecrūḥuma ġamzeñ urur çün yāreyi
İy ṣanem çoḳ görme ben bī-çāreye sen çāreyi *(G. 420/1). [sīne-i mecrūḥuma, -um, -a]*

sīne-i sīm: *Sevgilinin gümüş tenli göğüsü.*

Sīm seng içre olur ḫōd ṣanemā dil diyü sen
Sīne-i sīmde bu ṣaḳladuġuñ seng nedür *(G. 136/6). [sīne-i sīmde, -de]*

sīne-i sūzān: *Yanan bağır, yanık gönül.*

Ṣol ġamzelerüñ tīrine olmaġa muḳābil
Ten cevşen ü bu sīne-i sūzān siper olsun *(G. 299/12). [sīne-i sūzān]*

sīne-i vīrān: *Yıkık gönül.*

Hemīşe ḫaste dile armaġān belā getürür
Ḳonup bu sīne-i vīrāna kār-bān-ı firāḳ *(G. 207/8). [sīne-i vīrāna, -a]*

Meh gibi ġurūb itdi velī ḥüsni ḫayāli
Bu sīne-i vīrānda mekān eyledi gitdi *(G. 414/8). [sīne-i vīrānda, -da]*

Maḥmil çözer bu sīne-i vīrānuma gelüp
Her kār-bān-ı ġam ki yiridür diyār-ı ʿışḳ *(G. 198/5). [sīne-i vīrānuma, -um, -a]*

sīnem: *Göğüs, bağır, sadr, gönül.*

Ḫūn-rīz ġamzeñe ideli sīnemi siper
Ne deñlü oḳ ki ġamz ile atsañ siperdedür *(G. 64/7). [sīnemi]*

ṣınmış: *Kırık.*

Ḳorḳar ki üstine düşe ol yaña uġramaz
Bāzār-ı dilde ṣatalı ṣınmış kemān ḳaşuñ *(G. 224/10). [ṣınmış]*

ṣınuḳlu: *Kırılmış, kırık.*

Bildi dil-ber kim ṣınuḳludur metāʿ-ı zülfini
Ḳılca nesnem yoġ iken boynuma ṣarmaġ itdi dād *(G. 46/5). [ṣınuḳludur, -dur]*

Gel bu ṣınuḳlu göñlümüñ eyle ziyāretin
Bulmazdı ṭavf-ı Kaʿbe-i ʿulyāyı bir nefes *(G. 165/11). [ṣınuḳlu]*

sipāh: *Asker, ordu.*

Ṣol ḳadar eşk sipāhın yaṣadum dīdede kim
Cūş iderse ṭuta dünyāyı sipāhum ṣanemā *(G. 9/5). [sipāhın, -ı, -n]*

Ṣol ḳadar eşk sipāhın yaṣadum dīdede kim
Cūş iderse ṭuta dünyāyı sipāhum ṣanemā *(G. 9/6). [sipāhum, -um]*

Cefā vü derd ü ġamuñ baña n'eyledügini ṣor
Çü ṣāhdan ṭutılur her ne kim sipāh eyler *(G. 100/12). [sipāh]*

Ḳaşuñ zülfüñ sipāhına ruḫuñ şāh-āne ḥükm eyler
Gelür āḫir ḫaṭuñ ġālib çün olmışdur sipāh egri *(G. 403/4). [sipāh]*

Ḳaşuñ zülfüñ sipāhına ruḫuñ şāh-āne ḥükm eyler
Gelür āḫir ḫaṭuñ ġālib çün olmışdur sipāh egri *(G. 403/3). [sipāhına, -ı, -n, -a]*

ʿİzzet güninde ṭoġalı māhı Muḥammedüñ
Ṭutdı zemīni şerʿi sipāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/236). [sipāhı, -ı]*

sipāh-ı ġem: *Gam askeri.*

Gelür Cem göñlini her dem yıḳar cānā sipāh-ı ġem
Raḳīb it olmadın ḫurrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/13). [sipāh-ı ġem]*

sipāh-ı ʿışḳ: *Aşk askeri.*

Künūz-ı sırruña cānum ḫizāne yitmez mi
Sipāh-ı ʿışḳuña dil dārı ḫāne yitmez mi *(G. 419/2). [sipāh-ı ʿışḳuña, -uñ, -a]*

sipās ü şükr ü minnet: *Hamd ve şükür ve minnet.*

Sipās ü şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki ümmet ḳıldı bizi Muṣṭafāya *(Mes. 1/1). [sipās ü şükr ü minnet]*

sipā: *Şükür, övgü, hamd, sena.*

Şükrinde ʿāciz oldı çü ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl
Yā Rab ne dille ola sipāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/22). [sipāsı, -sı]*

sipeh: *Asker, ordu.*

Devletüñde revā mıdur şāhā
Yıḳa cān mülkini ġamuñ sipehi *(G. 382/4). [sipehi, -i]*

siper: *Kalkan, korunmak, gizlenmek maksadıyla arkasına, altına veya içine sığınılacak, saklanılacak şey.*

Çün ġamzeñ oḳınuñ dil ü cānum siperidür
N'ola ne ḳılursañ baña pes luṭf eseridür *(G. 80/1). [siperidür, -i, -dür]*

Ṭoḳındı ḫōd bilürem tīr-i ġamzeñ iy dil-ber
ʿAceb budur ki araram siperde bulınmaz *(G. 143/10). [siperde, -de]*

Siper ṭutmaduġı Cem āhı bu kim
Kemān-ı āhuñ olur tīri āteş *(G. 170/9). [siper]*

Siper ġamzeñ oḳına olduḳça sīnem
Geçer cāndan velī ṭurur siperde *(G. 336/8). [siperde, -de]*

siper: *Kalkan, ardına sığınılacak şey II âşığın sinesi.*

Ḫūn-rīz ġamzeñe ideli sīnemi siper
Ne deñlü oḳ ki ġamz ile atsañ siperdedür *(G. 64/8). [siperdedür, -de, -dür]*

siper: *Kalkan II felek, çarh.*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/2). [siper]*

siper eyle-: *Kendini veya bir şeyi korumak amacıyla bir başka şeyi siper olarak kullanmak, siper etmek.*

Ya ḳaşı atduġınca ġamze oḳın
Eyle iy Cem aña siper cigerüñ *(G. 209/14). [siper eyle]*

siper it-: *Korunmak veya gizlenmek için bir şeyi siper gibi kullanmak.*

Ḫūn-rīz ġamzeñe ideli sīnemi siper
Ne deñlü oḳ ki ġamz ile atsañ siperdedür *(G. 64/7). [siper ideli, -eli]*

Bīgāne idemez cigerin tīrüñe siper
Bu iş gelürse ʿāşıḳ-ı dīvāneden gelür *(G. 108/3). [siper idemez, -emez]*

siper ḳıl-: *Siper etmek, korunak yapmak.*

Cem sīneñi siper ḳıl o tīr-i ḫadenge kim
Sehm-i saʿādete çü bilürsin nişān imiş *(G. 166/13). [siper ḳıl]*

siper ol-: *Siper olmak, kalkan olmak.*

Tīr-i dil-dāre siper oldı çü ʿāşıḳ cigeri
Uşda meydān görelüm kimde ki var ise ciger *(G. 114/11). [siper oldı, -dı]*

Siper ġamzeñ oḳına olduḳça sīnem
Geçer cāndan velī ṭurur siperde *(G. 336/7). [siper olduḳça, -duk, -ça]*

Şol ġamzelerüñ tīrine olmaġa muḳābil
Ten cevşen ü bu sīne-i sūzān siper olsun *(G. 299/12). [siper olsun, -sun]*

siper ṭut-: *Korunak yapmak, siper kurmak.*

Tīr-i belāya ḳarşu ṭutupdur siper bigi
Yā Rab ne ḳıldı n'eyledi bu rūzgāra Cem *(G. 273/11). [siper ṭutupdur, -up, -dur]*

sirāc-ı devlet ü dīn ol-: *Din ve devletin kandili olmak.*

Olalı gün yüzün iy meh sirāc-ı devlet [ü] dīn
Olupdur ism-i şerīfüñ de tāc-ı devlet [ü] dīn *(Mua. 212/1). [sirāc-ı devlet [ü] dīn olalı, -alı]*

ṣırāṭa'l-müstaḳīm: *Dosdoğru yol.*

Rāh-ı ʿışḳuñdan beni Ḫaḳ ırmasun
K'oldurur baña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 258/10). [ṣırāṭa'l-müstaḳīm]*

Kūyuña dil yol bulup elḥamdü lillāh kim yine
Virdi Rabbi'l-ʿālemīn aña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 262/4). [ṣırāṭa'l-müstaḳīm]*

sirāyet ḳıl-: *Etki etmek, tesir etmek, etkilemek.*

N'ola zülfüñ görüp dil olsa mecnūn
Ki ʿışḳuñ aña ḳılmışdur sirāyet *(G. 24/16). [sirāyet ḳılmışdur, -mış, -dur]*

ṣırça: *Sırça, cam; camdan yapılmış.*

Gelince meclisüñe ṣırçadan ḥicāb idinür
Meger cemālüñe baḳmaġa şerm ider ḳandīl *(G. 244/3). [ṣırçadan, -dan]*

Cemāl-i nūrı gözüm nūrını żaʿīf eyler
Ki ḥüsni muṣḥafına ṣırçadan yaḳar ḳandīl *(G. 244/10). [ṣırçadan, -dan]*

Ṣırça göñlüm ṣındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/3). [ṣırça]*

Lāciverdī ḫaṭuñuñ naḳşı vü çīn-i zülfüñ
Şırça göñlüm evine eyledi kāşāneluġı *(G. 411/6). [şırça]*

sirişte: *Yoğrulmuş, karıştırılmış.*

Cemālüñ berg-i güldendür sirişte
Ḫaṭun üstinde ʿanberden nüvişte *(G. 334/1). [sirişte]*

sırr: *Varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan şey.*

Lebüñ añduḳça n'ola sırrını fāş itse göñül
Lāzimīdür ki ʿıyān eyleye esrārı ḳadeḥ *(G. 36/3). [sırrını, -ı, -n, -ı]*

Şordum dehenüñ sırrını ḫışm eyledi ġamzeñ
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan olacaḳdur *(G. 52/7). [sırrını, -ı, -n, -ı]*

Ben ne ḥāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/6). [sırrına, -ı, -n, -a]*

Birinüñ şerḥ[i] muṭavvel zülfi sırrında ʿıyān
Birinüñ mużmer lebi remzinde metn[i] muḫtaṣer *(G. 138/15). [sırrında, -ı, -n, -da]*

Didi lebüm sırrını bir nefes añma didüm
Çün baña cāndur lebüñ cānsuz olur mı nefes *(G. 164/9). [sırrını, -ı, -n, -ı]*

Göñlüñde ṣaḳla didi ruḫum sırrını didüm
Fānūs şīşede ḳaçan olur nihān şemʿ *(G. 190/27). [sırrını, -ı, -n, -ı]*

Ṣaḳla diyü göñlüme didüm dehānuñ sırrını
Gör beni dīvāneye genc-i nihān ışmarlaram *(G. 247/3). [sırrını, -ı, -n, -ı]*

Nigāruñ aġzı sırrın kimse bilmez
Gel iy Cem ḳılma yoḳ yire tevehhüm *(G. 250/15). [sırrın, -ı, -n]*

Ke-mā-hī ol bilür esrār-ı ġaybı
Ki ola leblerüñ sırrına maḥrem *(G. 263/8). [sırrına, -ı, -n, -a]*

Raḳībe söyleme sırruñı iy dōst
Yayılur ʿāleme düşen ḳulaġa *(G. 318/9). [sırruñı, -uñ, -ı]*

Laʿl-i nābuñ sırrını beñzer ʿıyān itmek diler
Kim ḫaṭuñ müşkīn ḥavāşī yazdı teʾvīl üstine *(G. 356/3). [sırrını, -ı, -n, -ı]*

İsrā deminde ḫāṣıl olan sırra olmadı
Cibrīl emānet ile emīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/83). [sırra, -a]*

sırr: *Anlamak ve açıklamakta aklın aciz kaldığı şey.*

Basṭ-ı bisāṭ-ı şerʿ[i] serīri Muḥammedüñ
Ṣadr-ı ṣudūr muʿciz[i] sırrı Muḥammedüñ *(Terk. 1/188). [sırrı, -ı]*

sırr-ı dehān: *Ağzın sırrı II sevgilinin ağzının sırrı.*

Cān virüp sırr-ı dehānuñ remzini
Leblerüñden şoraram virmez cevāb *(G. 15/9). [sırr-ı dehānuñ, -uñ]*

Nükte-i esrār-ı ġaybı ol bilür
Kim ola sırr-ı dehānuñdan ḫabīr *(G. 107/4). [sırr-ı dehānuñdan, -uñ, -dan]*

Nükte-i esrār-ı ġaybı ol bilür
Kim ola sırr-ı dehānuñdan ḫabīr *(G. 107/4). [sırr-ı dehānuñdan, -uñ, -dan]*

sırr-ı Ḥaḳḳ: *Allah'ın sırrı, ilahi sır.*

Sırr-ı Ḥaḳḳa ne ḫōş işaretdür
Müdġem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/35). [sırr-ı ḥaḳḳa, -a]*

sırr-ı Ḫudā: *Allah'ın sırrı.*

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı *(K. 6/17). [sırr-ı ḫudāyı, -y, -ı]*

sırr-ı iḫfā: *Gizli sır.*

Dehenüñ göreli biḥamdillāh
Sırr-ı iḫfāya oldı dil āgāh *(G. 300/2). [sırr-ı iḫfāya, -y, -a]*

sırr-ı nihān: *Gizli sır.*

Rāz-ı dehānuñuñ dil ü cāndan rümūzını
Diḳḳatle bilmedüm anı sırr-ı nihān imiş *(G. 166/12). [sırr-ı nihān]*

sitāre: *Yıldız.*

Cem kevkeb-i sirişkin işigüñde bulımaz
Beñzer felekde daḫı yoġ imiş sitāresi *(G. 416/10). [sitāresi, -si]*

sitāre: *Yıldız II talih, baht.*

Āhuma şordum sitāremden ḫaber güldi didi
Fāriġ ol var kim sitāreñ ḳubbe-i mīnāda yoḳ *(G. 208/19). [sitāremden, -m, -den]*

Āhuma şordum sitāremden ḫaber güldi didi
Fāriġ ol var kim sitāreñ ḳubbe-i mīnāda yoḳ *(G. 208/20). [sitāreñ, -ñ]*

sitāre: *Yıldız II gözyaşı.*

Eşküm sitāresi şu ḳadar aḳdı dīdeden
Ki adum bu ʿālem içre şehā bī-sitāredür *(G. 94/3). [sitāresi, -si]*

Ḥad yoḳ belā-yı dehre yüz ur āsitānına
Dök yaşlaruñ sitāresin iy bī-sitāre Cem *(G. 273/14). [sitāresin, -sin]*

Dün dökerken yaşum sitārelerin
Ol mehüñ bir neẓāresi düşmiş *(Kıt. 6/1). [sitārelerin, -ler, -i, -n]*

Güldi didi ki görmedüm her-giz
Sen ḳadar bir sitāresi düşmiş *(Kıt. 6/4). [sitāresi, -si]*

sitāresine düş-: *Bahtına, talihine düşmek.*

Kimüñ sitāresine düşerse saʿīd olur
Bir ḳuʿa idi ʿāleme fāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/51). [sitāresine düşerse, -er, -se]*

sitem çek-: *Eziyet çekmek, zulme, haksızlığa uğramak.*

Bālā-yı ḳaddüñi añalı dil belādadur
Cān derd-i hecrüñ ile hemīşe sitem çeker *(G. 96/8). [sitem çeker, -er]*

siyāh ol-: *Siyahlaşmak, kararmak.*

Maḥşer-i zülfüñde ḫaṭṭuñdan siyāh olur günüm
Her günāhum yazılursa nāme-i aʿmālüme *(G. 347/5). [siyāh olur, -ur]*

siyāset: *Ceza, özellikle idam cezası.*

Göñül diyārını ġam leşkeri ḳılur tārāc
Gözüñ siyāset ile cān ü tenden alur bāc *(G. 33/2). [siyāset]*

siyāset ḳıl-: *Cezalandırmak, idam etmek.*

Nigārā vaḳtidür raḥm eyle cāna
Ki ġamzeñ her nefes ḳılur siyāset *(G. 25/4). [siyāset ḳılur, -ur]*

siyeh: *Siyah.*

Cem göñlinüñ ḥarīmine zülf ü ruḫuñla gel
Ḳandīl-i māh[ı] müşk[i] siyeh rīsmāna aş *(G. 179/10). [siyeh]*

Siyeh baḫtum elinden ben n'ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe būse kār-ı zülf *(G. 196/11). [siyeh]*

Ḳāmetüm lām olduġına bu siyeh baḫtumdan āh
Ḥālüme iy zülf-i ʿanber-bū hemīn sen dālsin *(G. 298/3). [siyeh]*

Gör nice aşdı zülf ruḫuñ bezm-i ḥüsnüñe
Ḳandīl-i māhı müşki siyeh rīsmān ile *(G. 355/10). [siyeh]*

siyeh: *Kara II kötü.*

Perçemüñ gibi Cemüñ başına vardı devleti
Ger siyeh baḫtum bigi zülfüñ siyeh-kār olmasa *(G. 362/14). [siyeh]*

siyeh-kār: *Kötülük yapan.*

Perçemüñ gibi Cemüñ başına vardı devleti
Ger siyeh baḫtum bigi zülfüñ siyeh-kār olmasa *(G. 362/14). [siyeh-kār]*

siyeh-kār: *Ameli kötü olan, günahkâr, yüzü kara II âşık.*

Bir bencileyin zülfi esīri iken iy Cem
Baḫt-ı siyehüm gibi siyeh-kār kimüñ var *(G. 103/24). [siyeh-kār]*

siyeh-kār ol-: *Bahtı kara, kötü talihli olmak.*

Kemend-i sünbül-i yāre giriftār olmasun kimse
Benüm baḫt-ı siyāhumdan siyeh-kār olmasun kimse *(G. 351/2). [siyeh-kār olmasun, -ma, -sun]*

Ḫam-ı zülf-i nigārına giriftār olmasun kimse
Benüm gibi o ḥāletde siyeh-kār olmasun kimse *(G. 331/2). [siyeh-kār olmasun, -ma, -sun]*

siyeh-kār ol-: *Günah işlemiş, suçlu olmak.*

Kim perīşān olmaya bu sünbül-i pür-çīnden
Kim siyeh-kār olmaya bu ḫaṭṭ-ı müşk-āgīnden *(G. 296/2). [siyeh-kār olmaya, -ma, -y, -a]*

siyeh-rū ol-: *Günahkar olmak, yüz karası olmak.*

Raḳīb eydür ki ḫaṭṭ-ı yār gelmiş
Siyeh-rū ola bu ḳara ḫaberle *(G. 364/8). [siyeh-rū ola, -a]*

şoġıl-: *Suyu çekilmek, kaynağı kaybolmak veya kurumak.*

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı KevŠer
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā *(Terc. 1/19). [ṣoġıldı, -dı]*

şoḥbet: *Söyleşi, hasbihal II sohbet meclisi.*

Meclis içre n'ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/10). [ṣoḥbet]*

Çü furṣat virdi el dil-dārı buldum
Ḳadeḥ ṣoḥbetde devr itsün pey-ā-pey *(G. 391/4). [ṣoḥbetde, -de]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cānāna irdi *(G. 392/13). [ṣoḥbetdür, -dür]*

şoḥbet: *Sohbet, muhabbet.*

Devlet-i bāḳī bu ṣoḥbetdür kim irdüm dil-bere
ʿÖmr-i bī-pāyān-durur bu dem ki cānān bundadur *(G. 72/13). [ṣoḥbetdür, -dür]*

şoḥbet eyle-: *Sohbet etmek, birlikte vakit geçirmek, arkadaşlık kurmak.*

Biñ cān fidā yolına eger olsa cān ile
Bir gice ṣoḥbet eylemek ol dil-sitān ile *(G. 355/2). [ṣoḥbet eylemek, -mek]*

şoḥbet ü ʿayş it-: *Sohbet edip yiyip içmek, eğlenmek.*

Her gice ġam meclisinde ṣoḥbet ü ʿayş itmege
Eşk-i çeşmümden mey ü dilde kebābum var benüm *(G. 249/11). [ṣoḥbet ü ʿayş itmege, -meg, -e]*

şoḥbet-i meclis: *Meclis sohbeti.*

Sāḳī berü vir baña bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ *(Mur. 3/6). [ṣoḥbet-i meclis]*

şoḥbet-i ṣabūḥ ol-: *Sabuh (sabahları mahmurluk gidermek için içilen şarap) sohbeti olmak.*

Ruḫları şevḳi ile ṣun bāde
Sāḳiyā ṣoḥbet-i ṣabūḥ olsun *(G. 282/6). [ṣoḥbet-i ṣabūḥ olsun, -sun]*

sol: *Sol.*

Ṣaġlu ṣollu baş urup ayaġuña yüz sürenüñ
Her biri[si] ḫān vü Sührāb-ı Kābūs Ḫāndur *(K. 8/31). [ṣollu, -lu]*

şoñ: *Son.*

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam
Ġam ṣoñı ṣādluḳdur iy dil ṭarılma epsem *(G. 274/2). [ṣoñı, -ı]*

ṣoñ ucı: *En sonu, nihayeti.*

Virüp dil-ber yolına cān eline girmeyüp dil-ber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse *(G. 331/8). [ṣoñ ucı, -ı]*

ṣoñra: *Sonra.*

Ḳatl-i ʿuṣṣāḳı şehā kendüñe aṣṣı ṣanup āh
Ḳılma bu ʿādeti kim ṣoñra ziyānuñ olısar *(G. 54/6). [ṣoñra]*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/14). [ṣoñra]*

Miḥnet ü derd ile itdi bülbüli zār ü nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben itmedi tīmār gül *(G. 234/4). [ṣoñra]*

Reng ü būy ile özin teşbīh idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül *(G. 234/6). [ṣoñra]*

Öykünür imiş bu ḫaṭ-ı dil-dāre benefşe
Ṣoñra oldı ḫacil başladı inkāre benefşe *(G. 319/2). [ṣoñra]*

Çünki evvel keremüñ ābına ḳandurmış idüñ
Ḫüsrevā ṣoñra yine olma peşīmān-ı kerem *(K. 1/94). [ṣoñra]*

Çünki evvelde tamām eylemiş idüñ keremi
Umaram ṣoñra daḫı olmaya noḳṣān-ı kerem *(K. 1/106). [ṣoñra]*

Gözüñ evvel anı dilerdi iy yār
Ki ṣoñra arada ola ġam-ı yār *(Mua. 263/2). [ṣoñra]*

ṣor-: *Sormak, sual etmek.*

Cefā vü derd ü ġamuñ baña n'eyledügini ṣor
Çü şāhdan ṭutılur her ne kim sipāh eyler *(G. 100/11). [ṣor]*

İy göñül baġladuñ ise sefer-i ʿışḳa kemer
Gel ḳadem baṣ gidelüm ṣorma ki ferseng nedür *(G. 136/8). [ṣorma, -ma]*

Şīve-i reftārını ṣorsam ṣabā dir rāstī
Nārvende servde şimşādda Ṭūbāda yoḳ *(G. 208/5). [ṣorsam, -sa, -m]*

Benüm bu āh-ı ciger-sūzumı fiġānuma ṣor
Çü nāledür baña tā vaḳt-i ṣubḥ-dem hem-dem *(G. 261/9). [ṣor]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḫālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/3). [ṣor]*

Nice nālān olmayam kim bu dil-i miskīnümüñ
Ḫālini ṣormaz girü zülfine meftūn eyleyen *(G. 280/8). [ṣormaz, -maz]*

Ḳāmetin aġyāra ṣorduġum işitmiş ol ḥabīb
Didi şeyṭāna ḳıyāmetden suʾāl itmek neden *(G. 287/7). [ṣorduġum, -duġ, -um]*

Eski bilişüm gibi ṣorar ivübeni ol
Her kime ki inerse ḳażā gökden aṣaġa *(K. 5/105). [ṣorar, -ar]*

Ḳaçan kim adını ṣorsam yüze yüz
Gülüp dir evveli bir āḫiri yüz *(Mua. 17/1). [ṣorsam, -sa, -m]*

Bulur aduñı ṣormadın kemerde
Çeken ḥüsnüñi mīzān-ı naẕerde *(Mua. 125/1). [ṣormadın, -madın]*

İy ḳıṣṣamuz ṣoran berü gel ḥiṣṣe-i ġam al
Sen daḫı bir nedür felegüñ armaġānı gör *(Terk. 3/31). [ṣoran, -an]*

Çün ġarīb-i ḥüsndür Cem ḥālini ḫālüñe ṣor
Ḥālini bilmez ġarīb olanlaruñ illā ġarīb *(G. 17/9). [ṣor]*

Cem ḥālini ʿaceb ne ṣorar çün bilür ḥabīb
Kim hīç nesne gelmez elinden elem çeker *(G. 96/9). [ṣorar, -ar]*

Dil gözinden ḥālet-i laʿlin ṣorar
Mest iken bir būseye iḳrār alur *(G. 118/7). [ṣorar, -ar]*

Zülfini ṭutup dehānı remzini ṣordum didi
Ḳılca diḳḳat ṣıġmaz anda ḳılma kīl ü ḳāller *(G. 119/13). [ṣordum, -du, -m]*

Āhuma ṣordum sitāremden ḫaber güldi didi
Fāriġ ol var kim sitāreñ ḳubbe-i mīnāda yoḳ *(G. 208/19). [ṣordum, -du, -m]*

Beni ṣormaġa geldükçe ḥabībüm
Direm cān ü göñülden ḫayr maḳdem *(G. 259/7). [ṣormaġa, -mak, -a]*

Ḫaṭuñ sevdāsı ile Cem ne resme ḫāk olduġın
Ṣorarsañ bilesin ḥālin mezārı sebze-zārından *(G. 286/14). [ṣorarsañ, -ar, -sa, -ñ]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/4). [ṣorar, -ar]*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/9). [ṣoraram, -ar, -am]*

Didüm ki Cemüñ ḥāli nedür çeşmüñ elinden
Didi ne ṣorarsın nicedür āh ile ṣayru *(G. 317/14). [ṣorarsın, -ar, -sın]*

Bir nücūmī dil-bere ṣordum ne dinür saña nām
Didi burc-ı ṣevr ṭutduḳda ḫusūf ile niẕām *(Mua. 16/1). [ṣordum, -du, -m]*

Ne vaktin kim ḥabīb adın ṣoram ben
Gülüp nāz ile dir ol yüzi gül-şen *(Mua. 41/1). [ṣoram, -am]*

Zülfi gözinde iken mihre ḳılan nezāre
Fikr itse ola vāḳıf ṣormadan ism-i yāre *(Mua. 143/2). [ṣormadan, -madan]*

Her ṭarafdan kūşe-i māhı nihān itse felek
Ol perī adın bilürdi ṣormadan ins ü melek *(Mua. 252/2). [ṣormadan, -madan]*

Yine dil bir perīye yiltendi
Ṣorar iseñ perīye yiltendi *(Müf. 6/2). [ṣorar, -ar]*

Küffāra esīr eyledüñ İslām ehlini
Bir ṣora göre kimse görür mi revā felek *(Terk. 3/14). [ṣora, -a]*

ṣor-: *Emmek, soğurmak; öpmek.*

Ṣīrīn lebüñi ṣormaġa budur hevesüm kim
Ben ḫaste-dilüñ derdine dermān ider iy dōst *(G. 21/9). [ṣormaġa, -maġ, -a]*

ṣor-: *Soru sormak; emmek, öpmek.*

Ṣorduḳça dehānuñ n'ola ḫışm itse gözüñ kim
Mey üzre ḳılur mest olan yoḳ yire ġavġā *(G. 1/9). [ṣorduḳça, -duk, -ça]*

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 14/10). [ṣoraram, -ar, -am]*

Cān virüp sırr-ı dehānuñ remzini
Leblerüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 15/10). [ṣoraram, -ar, -am]*

Laʿlüñ dir imiş öldürürem beni işitdüm
Ol ʿahdi iverem ṣormaġa ḳaçan olacaḳdur *(G. 52/6). [ṣormaġa, -maġ, -a]*

Laʿlüñi ṣorduġuma ḫışm itse çeşmüñ n'ola kim
Mest olanlar yoḳ yire ṣūr ü ṣer ü ġavġā ḳılur *(G. 104/11). [ṣorduġuma, -duġ, -um, -a]*

Lebini ṣorduġuma ġamzesi çeker ḫancer
Didi ki söyleme ayruḳ ṭut aġzuñ epsem dur *(G. 135/11). [ṣorduġuma, -duġ, -um, -a]*

Leblerüñ ḳanum içüpdür ṣerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henūz *(G. 146/11). [ṣorsam, -sa, -m]*

Devā-yı derdümi ṣordum ṭabīb laʿlüñden
Didi ki būse-i dil-ber olupdur aña ʿilāc *(G. 33/7). [ṣordum, -du, -m]*

Ṣordum dehenüñ sırrını ḫışm eyledi ġamzeñ
Hey dimez iseñ ārede biñ ḳan olacaḳdur *(G. 52/7). [ṣordum, -du, -m]*

Zülfüñüñ bendine düşdüm ḳurtulam mı diyüben
Niçe kim ṣordum lebüñden olmadı ḥal müşkilüm *(G. 254/6). [ṣordum, -du, -m]*

söġ-: *Sövmek, kötü söz söylemek.*

Sinüme uġrayıcaḳ n'ola sögüp geçse ḥabīb
Ki melek daḫı ḳılur ḳabr-i ġarīb üzre duʿā *(G. 7/3). [sögüp, -üp]*

Lebüñ aġzuma sögerse n'ola iy piste-dehen
Ki duʿā gibi gelür ben ḳula düşnām-ı lebüñ *(G. 219/3). [sögerse, -er, -se]*

Söger didüm Cemüñ aġzına laʿlüñ
Didi kim sen anı saña duʿā bil *(G. 236/9). [söger, -er]*

Göñlün diledükçe söġ baña kim
Düşnām-ı lebüñ duʿādur iy dōst *(G. 26/11). [söġ]*

söyin-: *Sönmek, yanmaz olmak.*

Söyinür bād-ı cefā ile şehā şemʿ-i ḥayāt
Perde-gīr olmaz ise ger aña dāmān-ı kerem *(K. 1/85). [söyinür, -ür]*

Göñül hicrān odından ḥamdü lillāh
Söyindi irmiş iken iḫtirāḳa *(G. 341/8). [söyindi, -di]*

söyle-: *Söylemek, demek.*

Ben söylemezem kimse benüm ḥālümi bilmez
Yanaydı cihān şerḥ-i firāḳuñı disem ben *(G. 309/3). [söylemezem, -mez, -em]*

Gel duʿā başla yiter söyle şikāyet sözini
Çünki vāḳıf-durur aḥvālüñe ol ḫān-ı kerem *(K. 1/133). [söyle]*

Çün söylemedin nāṭıḳa-i nuṭḳı ḳılur lāl
Kim vaṣf ide vaṣfuñı teḳaddes ve teʿālā *(K. 5/145). [söylemedin, -medin]*

Yüz tecāhülden ṭutup güldi didi
Fārsī söyle ki Türkī bilmezem *(Mua. 75/4). [söyle]*

Didüm iy meh-rū lebüñden būse inʿām eylegil
Didi kim ṭut aġzuñı söylenmesün işbu ḫaber *(G. 98/12). [söylenmesün, -n, -me, -sün]*

Ġonçe şermende olup açmaz dehān
Her ḳaçan kim söylese ol piste-leb *(G. 13/10). [söylese, -se]*

Lebini ṣorduġuma ġamzesi çeker ḫancer
Didi ki söyleme ayruḳ ṭut aġzuñ epsem dur *(G. 135/12). [söyleme, -me]*

N’ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/12). [söylemek, -mek]*

Söyler idüm zülfüñ ucından muṭavvel ḳıṣṣamı
Ger dehānuñ fikri ile olmasaydı muḫtaṣer *(G. 98/3). [söyler, -r]*

Göñlümüñ söyler isem dil yana cānum ṭutışa
Kūşe-i ḫalvet-i aḥzāndaki maḥzūnluġını *(G. 421/5). [söyler, -r]*

Perī bigi sözini ḫalḳa şīşeden söyler
Derūnı sūzişini viricek ḫaber ḳandīl *(G. 244/11). [söyler, -r]*

Nice şerḥ eyleyeyin ḳandīl-i ḥüsnüñ pertevin
Şemʿ bigi odda yanar söyledügince dilüm *(G. 254/10). [söyledügince, -düg, -ince]*

Öpdüm aġzını uyurken uyanup güldi didi
Bu daḫı saña ḳalursa varasın söyleyesin *(G. 297/6). [söyleyesin, -ye, -sin]*

Aġzuña öykündügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/10). [söyleme, -me]*

Raḳībe söyleme sırruñı iy dōst
Yayılur ʿāleme düşen ḳulaġa *(G. 318/9). [söyleme, -me]*

Gül yüzüñ-çün kirpügümden mā-cerā
Söyler idüm batmasa ḫār aġzuma *(G. 353/8). [söyler, -r]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/11). [söylemiş, -miş]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/13). [söyler, -r]*

Em'dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/8). [söyleme, -me]*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳışşa ġuşşa ḥişşesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/103). [söyleyem, -y, -em]*

söyle-: *Söylemek II ses çıkarmak.*

N'ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/11). [söyler, -r]*

söylen-: *Söylenmek, dilden dile dolaşmak.*

Baġlayaldan Cem ʿiẕāruñla miyānuñ vaṣfını
Söylenen dillerde şiʿr-i āb-dārumdur benüm *(G. 264/10). [söylenen, -en]*

söyleş-: *Konuşmak.*

Derdā ki çāre olmadı olmaz enīn ile
Dil bilmezem ki söyleşem ol nāzenīn ile *(G. 366/2). [söyleşem, -em]*

söylet-: *Söyletmek, konuşturmak.*

Kül oldum ben sözüm od oldı iy dōst
Kerem ḳıl gel beni söyletme epsem *(G. 263/4). [söyletme, -me]*

Beni söyletme kim cihānı yaḳar
Bende ġam çoḳdur iy perī-peyker *(Mua. 83/1). [söyletme, -me]*

söz: *Bir düşünceyi anlatan kelime dizisi, kelam, kavl.*

Cān-ı Cem yoluñda olmışdur fidā
Söz budur vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb *(G. 14/14). [söz]*

Cān-ı Cem yoluña olmışdur fidā
Söz budur vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb *(G. 15/14). [söz]*

Raḳībi baña ḳarşu añduġuñdan
Sezerem kim sözüñde var kināyet *(G. 24/12). [sözüñde, -üñ, -de]*

Sözüñ bu mürde cisme cān bağışlar
Lebüñ derd ehline dermān bağışlar *(G. 59/1). [sözüñ, -ün]*

Sūziş-i ʿışḳı beni şöyle yaḳupdur oda kim
Sözümi her kim işidürse hemān o da yanar *(G. 90/4). [sözümi, -üm, -i]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Bu sözler çeşm-i nā-bīnāña düşmez *(G. 155/8). [sözler, -ler]*

Dün didi ʿuşşāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/8). [sözinden, -i, -n, -den]*

Perī bigi sözini ḫalḳa şīşeden söyler
Derūnı sūzişini viricek ḫaber ḳandīl *(G. 244/11). [sözini, -i, -n, -i]*

Kül oldum ben sözüm od oldı iy dōst
Kerem ḳıl gel beni söyletme epsem *(G. 263/3). [sözüm, -üm]*

Seg raḳībüñ sözine uyup firāḳ u derd ile
Beni zülfüñ bigi her dem pāy-māl itmek neden *(G. 287/3). [sözine, -i, -n, -e]*

Aġzuña öyküdügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/10). [sözden, -den]*

Penbe-i gūşuñı çekdüñse işid cān sözini
ʿĀrı ḳo dārı ḳabūl eyle ki Ḥallāc olasın *(G. 303/3). [sözini, -i, -n, -i]*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/2). [söz]*

Ḳadüñ mānendi serv olmaz çemende
Bu söze serv ḳāyildür çemen de *(G. 360/2). [söze, -e]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/13). [söz]*

Gel duʿā başla yiter söyle şikāyet sözini
Çünki vāḳıf-durur aḥvālüñe ol ḫān-ı kerem *(K. 1/133). [sözini, -i, -n, -i]*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿüñ olmaz ise göriser elem *(K. 7/37). [sözüñe, -üñ, -e]*

Meşhūr olalı işbu cihānda nübüvvetüñ
Uydı sözüñe Deylem ü Türk ü ʿArab ʿAcem *(K. 7/12). [sözüñe, -üñ, -e]*

Sözine Rim Papa olmadı ḳāʾil iki cānibden
Alaylar düzdiler oġraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ *(K. 9/33). [sözine, -i, -n, -e]*

Ki ḥükm-i ġayba Ḥaḳdur ancaḳ aḥkem
Budur söz ṭoġrısı vallāhü aʿlem *(Mes. 1/96). [söz]*

Sözi dürdür lebi dürc-i leʾālī
Dür efşān idicek şīrīn maḳāli *(Mua. 110/1). [sözi, -i]*

Diyelden zülfüñe müşk iy perī-şān
Sözüm bigi perīşānum perīşān *(Mua. 119/2). [sözüm, -üm]*

Her sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Añılsa şekerden *(Mua. 193/1). [sözde, -de]*

Çün sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Cem laʿlüñ adın aġzına almaḳ ne revādur *(Mua. 216/1). [sözde, -de]*

Bir ṭıfl-i ʿĪsī-dem bugün remz itdi bir söz üstine
Zülfüñ götür yüzden didüm barmak ḳodı göz üstine *(Mua. 246/1). [söz]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/2). [sözi, -i]*

Dir cān ü göñül işbu sözi gözlemeyüp nām
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/19). [sözi, -i]*

Ḫāra ki bu sözi diye gül-şende belābil
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/11). [sözi, -i]*

Ol şevḳ ile cān bu sözi tekrār ide her dem
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/27). [sözi, -i]*

Bu yüz mi-durur ya mihr-i enver
Bu söz mi-durur ya şehd ü şekker *(Terc. 1/2). [söz]*

Nūş ideli ʿışḳuñuñ meyin cān
Oldum çü bu sözden āgeh iy yār *(Terc. 1/76). [sözden, -den]*

Gūş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbān *(Terc. 1/61). [sözi, -i]*

Mümkin degül göñül ki sezā-vār ola sözüñ
Olduḳça ḳıl senāsını bārī Muḥammedüñ *(Terk. 1/233). [sözüñ, -ün]*

söz: *Söz, kelam II Hz. Muhammed'in sözü, hadisi.*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/95). [sözini, -i, -n, -i]*

söz ü sāz: *Saz ve söz.*

Devr eli gevşek buraldan iy göñül ṭanbūr-vār
Od düşer evc-i semāya söz ü sāzuñdan senüñ *(G. 216/8). [söz ü sāzuñdan, -uñ, -dan]*

sözüñ uzat-: *Sözü uzatmak. Gereğinden çok konuşmak.*

Añ dehānın ḳo muṭavvel zülfini
İñen uzatma sözüñ ḳıl muḫtaṣer *(G. 133/12). [sözüñ uzatma, -ma]*

şu: *Su.*

Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/9). [ṣu]*

ʿĀrıżuñ şol deste-i güldür ki dāyim ṣudadur
Sünbül-i ḫaṭṭuñ gül üzre ṣanki müşk-i sūdedür *(G. 101/1). [ṣudadur, -da, -dur]*

Delürüp ḳaddüñe öykündügi içün
Ṭaḳar ṣu servüñ ayaġına zencīr *(G. 124/8). [ṣu]*

Gül yüzüñ itse dilde n'ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/6). [ṣu]*

Ṭopraġa dökdi hevāñ odı Cemüñ yüzi ṣuyın
Ṣu gibi çünki göñül gördügi oġlana aḳar *(G. 131/14). [ṣu]*

Gözümde ʿaks-i ruḫ-sāruñ ḫayāli
Güneşdür ṣanasın ṣu içre ditrer *(G. 132/10). [ṣu]*

Göñül mülkin yıḳar seyl-āb-ı eşküm
Binā ṣu uġraġında muḥkem olmaz *(G. 141/4). [ṣu]*

Ḫaṭṭın ḳazıdı buldı ʿiẕār-ı ḫaṭın didüm
Didi ṣu üzre olmaz iñen pāy-dār ḫaṭ *(G. 183/12). [ṣu]*

Ṭopraġa ṣaldı ṣu gibi gözüm yaşı beni
Gel yaḳma iñen oda hevā-dāruñam senüñ *(G. 227/11). [ṣu]*

Ḳadeḥlerine ṣu ḳoyduḳları müdām ol kim
Zücāc içinde mizācını germ ider ḳandīl *(G. 244/15). [ṣu]*

Yüzüñden ġayrıya baḳmaduġum bu
Ki ṣu olsa degül cāyiz teyemmüm *(G. 250/12). [ṣu]*

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru *(G. 312/15). [ṣu]*

Eşk-i çeşmüm ġamuñ ḳurıtsa ne ġam
Aḳduġı yire çün aḳar yine ṣu *(G. 315/12). [ṣu]*

Rāst gelmez gözlerüme ʿārıżuñ
Kec gelür deryāya lā-büd gelse ṣu *(G. 316/8). [ṣu]*

Gel beni aġlatma laʿlüñ yādına
Çün ziyān eyler şeker tengine ṣu *(G. 316/12). [ṣu]*

Çemendür ṣanki ṣu altında bitmiş
Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı dil-ber çeşm-i terde *(G. 343/5). [ṣu]*

Ṣu gibi dökdüm hevāñ odında ṭopraḳ başuma
İy dirīġā vāḳıf olmaduñ daḫı aḥvālüme *(G. 347/3). [ṣu]*

Ṭıyneti reşkinde ṣu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/9). [ṣu]*

Sünbül-i ḫaṭṭuñ ġamından şöyle ḥayrān oldı kim
Bāġ-bānlar ṣu seperler gice reyḥān üstine *(G. 363/14). [ṣu]*

Gözlerüñ ḳaṣd eyledi cānuma cāẕūlar bigi
Ḳorḳarın seyl-āb olup yaşum aḳa ṣūlar bigi *(G. 384/2). [ṣūlar, -lar]*

Gözümde ḫayāl-i lebüñ eglenmemek ister
Bilsem ne iver yoḳsa şeker ṣuya mı düşdi *(G. 396/4). [ṣuya, -y, -a]*

Ṭulū‘ ideli gözümde ḫayāl-i ruḫ-sāruñ
Gören didi ki ṣuya düşdi āftāb ola mı *(G. 401/4). [ṣuya, -y, -a]*

Yaḳalı ʿışḳuñuñ odına zühd ü taḳvāyı
Ṣulāre ṣaldı gözüm yaşı ders-i fetvāyı *(G. 402/2). [ṣulāre, -lar, -e]*

Deste bağlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum ṣu seper ṣular gibi *(G. 422/2). [ṣu]*

Deste bağlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum ṣu seper ṣular gibi *(G. 422/2). [ṣular, -lar]*

Himmeti havż-ı kerem nehrini icrā ideli
Oldı dūlāb-ı felek ol ṣuda gerdān-ı kerem *(K. 1/28). [ṣuda, -da]*

Gerçi yüzüm ḳaradur nāme-i aʿmāl bigi
Umaram kim yuya luṭfuñ ṣuyı ile ānı kerem *(K. 1/116). [ṣuyı, -y, -ı]*

Ger ġamdan ölürsem baña bir pāre ṣu virmez
Derc olsa felek dürcine iḥyā-yı Mesīḥā *(K. 5/95). [ṣu]*

İsḳā ide bir ḳaṭresi ẓummā-yı cihānı
Ger luṭfı ṣuyı olur ise ʿāleme saḳḳā *(K. 5/188). [ṣuyı, -y, -ı]*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş ṣular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ *(K. 9/19). [ṣular, -lar]*

Ki zīrā gül yüzinden bir varaḳdur
Gül-āb anuñ ṣuyından bir ʿaraḳdur *(Mes. 1/36). [ṣuyından, -y, -ı, -n, -dan]*

Yoluñ üzre şol ḳadar ṣu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/1). [ṣu]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/2). [ṣu]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/1). [ṣu]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/1). [ṣu]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/2). [ṣuda, -da]*

Ḳanlu yaşumı gören iy yüzi gül
Dir perīşān-ḥāl olan bu ṣu degül *(Mua. 40/2). [ṣu]*

Görüp zamān güzellerini ṣu bigi n'idem
Aḳdı arada bir ḳadi serv-i revāne dil *(Mua. 53/3). [ṣu]*

Baġlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Ṣanki ġamzeñ ḳorḫusından ṣu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/2). [ṣu]*

Ḥayf ola kim şarāba ṣu ḳatalar
Biledür çün şarābuñ ābı müdām *(Müf. 12/1). [ṣu]*

Mā-i maʿīne ġarḳ ola ervāḥ-ı māsivā
Raḥmet ṣuyını dökse miyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/244). [ṣuyını, -y, -ı, -n, -ı]*

Derd-i devrānı nice dīvān ide āşüfte dil
Gözlerüm yaş ile ġarḳ oldı ṣuya defter felek *(Terk. 2/46). [ṣuya, -y, -a]*

şu: *Su II sevgilinin ağzının suyu.*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/2). [ṣuya, -y, -a]*

şu ṭut-: *Su tutmak, sel basmak II aşırı ağlamak.*

Her nice ʿazm eyledüm farḳ eyleyem mū ez-miyān
Dīdemüñ eṭrāfını nāzüklüginden ṣu ṭutar *(G. 139/8). [ṣu ṭutar, -ar]*

şu vir-: *insanlara içmek için su getirmek.*

Ger ġamdan ölürsem baña bir pāre ṣu virmez
Derc olsa felek dürcine iḥyā-yı Mesīḥā *(K. 5/95). [ṣu virmez, -mez]*

su'āl: *soru.*

Ṣol bir su'āl içün ki dimiş bādeye lebüñ
Her dem ḳılur arada ṣurāḥī vü cām baḥs *(G. 32/3). [su'āl]*

su'āl it-: *Soru sormak.*

Bir su'āl itdüm dehānuñdan raḳīb-i kelbe ben
ʿÖmri geçdi bilmedi daḫı cevāb altındadur *(G. 85/11). [su'āl itdüm, -dü, -m]*

Dün ṣaldı baña ḳarşu niḳāb ol büt-i meh-rū
Āheste su'āl itdüm ez-ān dil-ber-i ḫōş-ḫū *(G. 317/2). [su'āl itdüm, -dü, -m]*

Ḳāmetin aġyāra ṣorduġum işitmiş ol ḥabīb
Didi şeyṭāna ḳıyāmetden su'āl itmek neden *(G. 287/8). [su'āl itmek, -mek]*

ṣu'bān: *Büyük yılan II ejderha.*

Gösterdi ʿaṣāsı felegüñ naṭʿına Ṣuʿbān
Mūsā gibi ʿarż itdi meh-i nev yed-i beyżā *(K. 5/33). [ṣu'bān]*

ṣubḥ: *Sabah vaktinde, sabahleyin.*

Her ṣubḥ açar revzen-i zer mihr felekden
Ḥüsnüñ günini ḳılmaġa iy dōst temāşā *(G. 1/5). [ṣubḥ]*

Ġuṣṣa-i zülfüñ ile ṣubḥa dek ay yüzüñ añup
Gice seyyāre ṣayar dīde-i giryān uyumaz *(G. 159/9). [ṣubḥa, -a]*

Mihr-i felek delīl olalı şemʿ-i ḥüsnüñe
Her ṣubḥ yüz yire urup ider fiġān[ı] şemʿ *(G. 190/20). [ṣubḥ]*

Yanar ḥarīm-i Kaʿbe-i ḥüsnüñde ṣubḥa dek
İksīr-i ġamdan olalı zer nāv-dān-ı şemʿ *(G. 190/7). [ṣubḥa, -a]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñ sūresin ḥıfẓ itmege
Ṣubḥa dek nūr āyetin her gice ezberler çerāġ *(G. 194/4). [ṣubḥa, -a]*

Mihr-i ḥüsnüñ görmeyince gitmesün dilden ruḫuñ
Kim ḥarīm-i Kaʿbede tā ṣubḥa dek yanar çerāġ *(G. 194/6). [ṣubḥa, -a]*

Almaġa gül-zār-ı ḥüsnüñden naṣīb iy ġonce-leb
Muntaẓır olup oturur ṣubḥa dek cerrār gül *(G. 234/10). [ṣubḥa, -a]*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/7). [ṣubḥa, -a]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından şöyle bil kim
Yanaram şemʿ-veş her ṣubḥ ile şām *(G. 260/4). [ṣubḥ]*

ṣubḥ ol-: *Sabah olmak, tan ağarmak.*

Ṣubḥ olınca gözlerin seyyāre yummaz gözlerin
Göklere irdükçe iy Cem nāle vü efġānumuz *(G. 158/9). [ṣubḥ olınca, -ınca]*

ṣubḥ u ḫorşīd: *Fecr ve güneş.*

Ṣubḥ u ḫorşīd esīr-i sipeh-i ʿışḳ olalı
Biri boynında kefen birisi tīġ elde ṭutar *(G. 114/13). [ṣubḥ u ḫorşīd]*

ṣubḥ u şām: *Sabah ve akşam.*

N'ola iderse zülf ü ruḫuñ ṣubḥ u şām baḥs
Devr ü teselsül oldı çün olmaz tamām baḥs *(G. 32/1). [ṣubḥ u şām]*

Ḥüsnüñ kitābı şerḥi ile ḫaṭṭuñ ḥavāşīsi
Diḳḳat yiri-durur ki olur ṣubḥ u şām baḥs *(G. 32/6). [ṣubḥ u şām]*

sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā: *Geceyi örtü yapmaya gücü yeten Allah'ı tesbih ederim (Nebe 10).*

Oldı yüzüñüñ burḳaʿı ol zülf-i semen-sā
Sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā *(G. 1/2). [sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā]*

sübḥāne men yüḳaddesü fi'l-leyli ve'n-nehār: *"Gece ve gündüzde kutsananı kutsarım.".*

Sübḥāne men yüsebbeḥü fi'l-berri ve'l-biḥār
Sübḥāne men yüḳaddesü fi'l-leyli ve'n-nehār *(K. 2/2). [sübḥāne men yüḳaddesü fi'l-leyli ve'n-nehār]*

sübḥāne men yüsebbeḥü fi'l-berri ve'l-biḥār: *"Kara ve denizlerde yüceltileni yüceltirim.".*

Sübḥāne men yüsebbeḥü fi'l-berri ve'l-biḥār
Sübḥāne men yüḳaddesü fi'l-leyli ve'n-nehār *(K. 2/1). [sübḥāne men yüsebbeḥü fi'l-berri ve'l-biḥār]*

ṣubḥ -dem: *Sabah vaktinde, sabahleyin.*

Her ʿaraḳ kim ṣubḥ-dem ol ḫadd-i cānāndan ṭamar
Kevkeb-i seyyāredür kim māh-ı tābāndan ṭamar *(G. 63/1). [ṣubḥ-dem]*

Lüʾlüʾ-i laʿlüñe fi'l-cümle şebīh olmaġ içün
Ṣubḥ-dem jāle ḳılur lālenüñ aġzın ṭolı dür *(G. 111/8). [ṣubḥ-dem]*

Ḥüsn-i ʿarūs boynına iy bād ṣubḥ-dem
Ḳıl ʿanberīne zülf-i semen-sāyı bir nefes *(G. 165/9). [ṣubḥ-dem]*

Küfrüñ gicesi ṭoġubanı mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem *(K. 7/36). [ṣubḥ-dem]*

ṣubḥ-gāh: *Sabah vaktinde, sabahleyin.*

Çāk itdi yaḳasını seḥer ṣubḥ-gāha baḳ
Od ṣaldı ḥirmenine meh-i āsmānı gör *(Terk. 3/23). [ṣubḥ-gāha, -a]*

ṣubḥ-ı hüşyār: *Sarhoş olmayan sabah.*

Yoluña fidā-durur dil ü cān
Olmadı münīr ṣubḥ-ı hüşyār *(Terc. 1/78). [ṣubḥ-ı hüşyār]*

ṣubḥ-ı ṣafā: *Gönül şenliği, huzur sabahı.*

Ṣubḥ-ı ṣafā deminde olan āh ḥaḳḳı içün
Ṣādıḳlar itdügi ʿamel-i bī-riyā ḥaḳı *(K. 6/5). [ṣubḥ-ı ṣafā]*

İrişmedi fürḳat gicesi ṣubḥ-ı ṣafāya
Baḫtuma ḳarīn oldı meger leyle-i yeldā *(K. 5/99). [ṣubḥ-ı ṣafāya, -y, -a]*

ṣuç: *Suç, kabahat, günah.*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci ṣuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/3). [ṣuç]*

suçsuz: *Suçu olmayan, suç işlememiş olan, masum.*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/13). [suçsuz]*

Bir sencileyin ʿāşıḳın öldürici suçsuz
Bī-raḥm ü dil-āzār ü sitem-kār kimüñ var *(G. 103/5). [suçsuz]*

sücūd eyle-: *Secde etmek.*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/9). [sücūd eyle]*

Gül yüzde görüp sünbül-i müşkīnüñi iy dōst
Ṭopraġa sücūd eyledi bī-çāre benefşe *(G. 319/14). [sücūd eyledi, -di]*

Melāyik işde bir ādem diyü sücūd eyler
Aña ki Kaʿbe-i kūyuñı secde-gāh eyler *(G. 100/5). [sücūd eyler, -r]*

sücūd it-: *Secde etmek.*

ʿĀlem ḳaşına cān ile dāyim sücūd ider
Yā ḳıble-i cihān ü ya miḥrāb-ı cān ṭutuñ *(G. 220/9). [sücūd ider, -er]*

sücūd ḳıl-: *Secde etmek.*

Ḳaşuñuñ miḥrābını göster baña luṭf eyleyüp
Kim dil ü cāndan ḳılam ol secde-gāha ben sücūd *(G. 45/4). [sücūd ḳılam, -am]*

Olmasa ḫālüñ āftāb-perest
Ḳılmaz idi Güneş yüzüñe sücūd *(G. 47/6). [sücūd ḳılmaz, -maz]*

Secde itdügi budur Cem yüzüñi gördükçe kim
Kaʿbeyi gören kimesne ḳılur elbette sücūd *(G. 45/10). [sücūd ḳılur, -ur]*

sücūdı eyle-: *Secde etmek.*

N'ola ṭapuña eylersem sücūdı
Ṭavāf eyleyen eyler secde ḥacda *(G. 340/5). [sücūdı eylersem, -r, -se, -m]*

süd: *Süt.*

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler
Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur *(K. 8/53). [süd]*

sūd bul-: *Kazanç, fayda, kar elde etmek, amacına ulaşmak.*

Bu gül-şenden temāşā ise maḳṣūd
Bu tertībi gözet kim bulasın sūd *(Mes. 1/18). [sūd bulasın, -a, -sın]*

sūd eyle-: *Fayda sağlamak, kazanç elde etmek.*

Zülfüñe bend eyleyelden bu dil-i dīvānemi
Eylemez pend ü naṣīḥat bu ben-i miskīne sūd *(G. 45/8). [sūd eylemez, -mez]*

Birinüñ zülfi cihān mülkine sūd eyleye bes
Birinüñ çeşm-i cihān-āşūbına sevdā yiter *(G. 138/13). [sūd eyleye, -y, -e]*

sūd it-: *Fayda, kâr, kazanç sağlamak.*

Elif ḳaddüñ görüp cānā rükūʿ [u] hem sücūd itdi
Anun-çün bī-ḥad ol arada miskīn bunca sūd itdi *(Mua. 170/2). [sūd itdi, -di]*

şuffa: *Sofa, avlu.*

Bu dārū-ḫāneden ummañ şafā hīç
Ki gītī ṣuffası ṣaḥn-ı emeldür *(G. 109/14). [ṣuffası, -s, -ı]*

şuffe: *Sofa, avlu II dünya.*

Geydürmedüñ bu ḳubbede baña ḳabā felek
Göstermedüñ bu ṣuffede baña ṣafā felek *(Terk. 3/18). [ṣuffede]*

şuffe-i ḥarem: *Mescid-i Haram'ın avlusu.*

Şimdi yirümi kūşe-i derd eyledi zamān
Ol dem ḳanı ki mesken idi ṣuffe-i ḥarem *(Terk. 3/76). [ṣuffe-i ḥarem]*

şūfī: *A. Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan.*

Çü peyk oldı ṣūfī ferāḫ-ı riyā
Bu ṣūretde gezmek neden dāyimā *(Mua. 89/1). [ṣūfī]*

şūfī-i zerrāḳ: *Iki yüzlü ve riyakar sofi.*

Ṣūfī-i zerrāḳ dir kim baña zinhār içme mey
Kim ṭutar ʿālemde şeyṭān olanuñ tedbīrini *(G. 375/5). [ṣūfī-i zerrāḳ]*

şūfīyā: *Ey dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan.*

Māh-rūlar mihrini Ḥaḳ saña ḳılmamış naṣīb
Ṣūfiyā bildüm sebeb budur senüñ perhīzüñe *(G. 320/8). [ṣūfiyā]*

süfre: *Sofra.*

Ruḫuñ ḫᵛān-ı cemālüñ süfresinden
Felekde ḳurṣ-ı māha nān bağışlar *(G. 59/9). [süfresinden, -s, -i, -n, -den]*

Ḫarc içün ḫᵛān-ı cemālüñ süfresinde iy şanem
Āsmānda mihr ü māha ḳurṣ-ı nān ışmarlaram *(G. 247/15). [süfresinde, -si, -n, -de]*

Bulur nevālesi ile nevā bī-nevā-yı dīn
Bir süfre yaydı luṭf-ı naʿīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/172). [süfre]*

Keşf itdügince süfre ṣımāṭ-ı nübüvveti
Bir ḳur[ı] ḳurṣ oḳur meh[i] nānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/229). [süfre]*

süfre-i luṭf: *Lütuf sofrası.*

Külçe-i mihr ü mehi az göre bir mūr-ı żaʿīf
Süfre-i luṭfuñ ile ʿām ola ger ḫᵛān-ı kerem *(K. 1/64). [süfre-i luṭfuñ, -uñ]*

Süheyl: *Süheyl yıldızı.*

Evvel Süheyl eşküm ile perveriş bulur
Andan ṭutar ʿaḳīḳ-i Yemen rengini şafaḳ *(G. 206/5). [süheyl]*

ʿAḳīḳuñ rengi ḫūn-ı dīdedendür
Bahānedür Süheyl ile Yemen de *(G. 360/8). [süheyl]*

Sührāb-ı kābūs: *Dehşet verici Sührab (Acem kahramanlarından).*

Ṣaġlu ṣollu baş urup ayaġuña yüz sürenüñ
Her biri[si] ḫān vü Sührāb-ı Kābūs Ḫāndur *(K. 8/32). [sührāb-ı kābūs]*

sükker: *Şeker.*

Laʿlüñde ʿıyān olsa n'ola ḫāl-i siyāhuñ
Her ḳanda ki sükker ola lā-büd megesi var *(G. 50/6). [sükker]*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/2). [sükker]*

sükūn bul-: *Durmak, karar kılmak; rahat, huzur bulmak.*

Şekker-i laʿlüñde dil buldı sükūn
Refʿ idüp billāh anı ḳılma zebūn *(Mua. 233/1). [sükūn buldı, -dı]*

sükūn vir-: *Bir yerde veya bir halde durma, sakin olma.*

Emrüñ nidāsı ḫāk-i zemīne sükūn virüp
Ḥükmüñ hevāsı eyledi eflāki bī-ḳarār *(K. 2/37). [sükūn virüp, -üp]*

sükūn-ı cān: *Can huzur II can kelimesinin harekesiz, cezimli oluşu.*

Dil kesr-i feṭḥ-i żamm ola cezm ile bī-gümān
Olsa sükūn-ı cān ḥarekātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/34). [sükūn-ı cān]*

şula-: *Sulamak, su vermek.*

Āh idüp dökerse n'ola gözleri yaşını Cem
Her seḥer saḳḳā olup işigüñi şular bigi *(G. 384/10). [şular, -r]*

Āb-ı luṭf ile yoluñ şulayalı çeşm-i vefā
Oldı cārūb işigüñ ḫākine müjgān-ı kerem *(K. 1/55). [şulayalı, -y, -alı]*

İşigüñ Kevṯerle şulayup seḥer pāk itmege
Ḥūr-ı cennet deste bağlar sünbülin cārūb içün *(G. 301/9). [şulayup, -yup]*

Süleymān: *Hz. Süleyman.*

Lebüñüñ çevresinde ṣanki ḫaṭṭuñ
Süleymān ḫātemine ḳaṣd ider mūr *(G. 77/8). [süleymān]*

Olur cihān içinde Süleymān bigi ʿazīz
Luṭfuñdan olur ise eger mūra iʿtibār *(K. 2/47). [süleymān]*

Ḥükm idenler bu cihān mülkine şarḳ u ġarba dek
Ger Süleymān ger Sikender āhiri pişmāndur *(K. 8/76). [süleymān]*

Sensin āḫir taḫtını viren Süleymānuñ yile
Mülk-i ābādın mülūküñ eyleyen vīrān felek *(Terk. 2/5). [süleymānuñ, -uñ]*

Süleymān-ı kerem: *Lütuf sahibi Hz. Süleyman (a.s.).*

Ḫüsrevā diñle bu ben mūr-ı żaʿīfüñ ḥālin
Çünki sensin bu zamān içre Süleymān-ı kerem *(K. 1/72). [süleymān-ı kerem]*

Süleymān-ı zamān: *Zamanın Süleyman'ı.*

İns ü cin cümle budur diye Süleymān-ı zamān
Her ḳaçan kim ḳurıla ḳarşuña dīvān-ı kerem *(K. 1/35). [süleymān-ı zamān]*

ṣülṣ: *Hat. Altı çeşit yazıdan (aklam-ı sitte) genellikle ağzı 3 mm. genişliğindeki kamış kalemle yazılan; kıta, beyit, kaside ve mushaf yazımında çok işlenmiş en eski bir yazı türü.*

Šüls ḫaṭṭı ki lebi kūşesine yazdı riḳāʿ
İtdi tevḳīʿ u muḥaḳḳaḳ ile reyhānı nesḫ *(Mua. 179/1). [šüls]*

ṣülṣ ü muḥaḳḳaḳ: *Sülüs ve muhakkak (birer yazı çeşidi).*

Ṣülṣ ü muḥaḳḳaḳ ile riḳāʿ iy perī-ṣıfat
Ḫaddüñ ṣaḥīfesinde olur āṣikār nesḫ *(G. 39/3). [ṣülṣ ü muḥaḳḳaḳ]*

sulṭān: *Padişah.*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/6). [sulṭān]*

Çün melāḥat Mıṣrınuñ taḫtında sulṭānsın begüm
Yūsuf-ı ḥüsn ü leṭāfet şāh-ı ḫūbānsın begüm *(G. 252/1). [sulṭānsın, -sın]*

N’ola Cem geyse başda tāc-ı devlet
Ki senüñ gibi ulu sulṭāna irdüm *(G. 256/10). [sulṭāna, -a]*

Ḫūbluḳ mülkine sulṭānsın berāt-ı ḥüsn ile
Ḳaşlaruñ ṭuġra yazaldan ḥükm-i heft-iḳlīm içün *(G. 300/9). [sulṭānsın, -sın]*

Yiridür cān fidā idersem iy dōst
Ki göñül bendesi sulṭāna irdi *(G. 392/12). [sulṭāna, -a]*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/95). [sulṭān]*

Şükr ḳıl Allāha kim geldüñ Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/6). [sulṭāndur, -dur]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/28). [sulṭāndur, -dur]*

sulṭān: *Padişah II sevgili.*

Ḳılayın ben bende cān ḳurbān aña
Bu araya çünki ol sulṭān gelür *(G. 70/6). [sulṭān]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı cān-efzā ki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı pür-sūz eyle sulṭān bundadur *(G. 72/2). [sulṭān]*

N'ola dil-ber yüzüñ görmek dilersem
Ki zīrā bendeler sulṭānı ister *(G. 73/8). [sulṭānı, -ı]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẕer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/2). [sulṭānumuz, -(u)muz]*

Ḳabūl eyle şehā kim Cem ḳuluñdan
Bu ʿarż-ı ḥāli sen sulṭāna yazdum *(G. 265/18). [sulṭāna, -a]*

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin *(G. 294/8). [sulṭān]*

Dili biryān [ü] çeşmi giryānum
Ḳoma bī-ḥāṣıl ola sulṭānum *(Mua. 332/2). [sulṭānum, -um]*

sulṭān eyle-: *(Gönül) sultanı yapmak.*

Dün gice ol māh-ı mihr-ārāyı mihmān eyledüm
Ḥüsnini dil mülkinüñ taḫtında sulṭān eyledüm *(G. 272/2). [sulṭān eyledüm, -dü, -m]*

sulṭān ol-: *Sultan olmak.*

Gedā-yı kūyuñ olayın ki sensüz
Ger olam ʿāleme sulṭān gerekmez *(G. 145/8). [sulṭān olam, -am]*

sulṭān-ı ʿālem: *Âlemin sultanı.*

Eyā sulṭān-ı ʿālem Cem ḳuluñı
Ayaġuñ ṭopraġından eyleme dūr *(G. 77/15). [sulṭān-ı ʿālem]*

sulṭān-ı baḥr-istān: *Denizler sultanı.*

Pür-seḫāvet pür-şecāʿat pür-leṭāfet pür-kerem
İsmidür Bānī velī sulṭān-ı baḥr-istāndur *(K. 8/16). [sulṭān-ı baḥr-istāndur, -dur]*

sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūn: *Feleğin tahtına kurulmuş sultanı.*

Ervāḥ-ı enbiyā ḳamu ṭālib-durur ki ola
Dār-ı nübüvvet içre naḳībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/115). [sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūna, -a]*

sulṭān-ı dü-cihān: *İki cihan sultanı.*

Sulṭān-ı dü-cihāndur ü Ḳahhār u lem-yezel
Deyyān-ı pür-keremdür ü Settār ü bürd-bār *(K. 2/7). [sulṭān-ı dü-cihāndur, -dur]*

sulṭān-ı ferīdūn-fer ü dārā-rā: *Ferîdûn şanlı ve Dârâ fikirli sultan.*

Nice sulṭān-ı Ferīdūn-fer ü Dārā-rāsın
Ki senüñ şānuñadur naṣṣ ile bürhān-ı kerem *(K. 1/29). [sulṭān-ı ferīdūn-fer ü dārā-rāsın, -sın]*

sulṭān-i her-diyār: *Her memleketin padişahı.*

Dānā-yi bī-naẓīr ü şehenşāh-i bī-vezīr
Sulṭān-i her-diyār ü münezzeh ḫōd ez-diyār *(K. 2/4). [sulṭān-i her-diyār]*

sulṭān-ı Hind-istān: *Hindistan sultanı.*

Birinüñ zülf-i siyeh-pūşı Ḫaṭā mülkine şāh
Birinüñ ḫāl-i ruḫı sulṭān-ı Hind-istān geçer *(G. 138/24). [sulṭān-ı hind-istān]*

Zengī leşkerler çeküp ʿazm eyler İslām üstine
Zülfinüñ her bir ḳılı sulṭān-ı Hindū-stāndur *(K. 8/50). [sulṭān-ı hindū-stāndur, -dur]*

sulṭān-ı ḫūbān: *Güzellerin sultanı.*

Fürḳat ü derd ü belādan beni ḳurtarmaġ içün
Bilürem kim bu dem ol sulṭān-ı ḫūbān irişür *(G. 71/6). [sulṭān-ı ḫūbān]*

sulṭān-ı ḥüsn eyle-: *Güzelliğin sultanı yapmak.*

Seni sulṭān-ı ḥüsn eyleyen itdi
Cemüñ āhı livāsın āsmān-gīr *(G. 124/15). [sulṭān-ı ḥüsn eyleyen, -y, -en]*

sulṭān-ı kerem: *Cömertlik sultanı.*

Dilini deldi Cemüñ tīġ-ı cefā ḫāme bigi
Nāme taḳrīr idemez ḥālini sulṭān-ı kerem *(K. 1/66). [sulṭān-ı kerem]*

sulṭān-ı kerem: *Cömert, merhametli sultan II II. Bayezid.*

Dest ü pā beste vü dil-ḫaste vü ser-geşte vü zār
Der ü dīvānuña geldüm yine sulṭān-ı kerem *(K. 1/128). [sulṭān-ı kerem]*

sulṭānluḳ ol-: *Sultanlık, hükümdarlık olmak.*

Sulṭānluḳ olmaz ise dervīşlük de ḫōşdur
Gör nice terk idindi taḫt ile tācı Edhem *(G. 274/3). [sulṭānluḳ olmaz, -maz]*

süm-i esb: *Atın toynağı.*

Cem olalı ġamuñdan vāḳıf-ı ḥāl
Süm-i esbüñ idindi tāc-ı iḳbāl *(Mua. 279/2). [süm-i esbüñ, -üñ]*

sümm-i semend: *At tırnağı.*

Niçe bir sümm-i semendüñ hevesinden şanemā
Her seḥer döşene ṭopraḳ gibi yollāre göñül *(G. 239/3). [sümm-i semendüñ, -üñ]*

şun-: *Vermek, uzatmak, takdim etmek.*

Dime ḥarāmdur Ceme ṣun cām-ı laʿlüñi
Olmaz bir ārede çü ḥelāl ü ḥarām baḥs *(G. 32/9). [ṣun]*

Oldı vaḳt-i ṣabūḥ u irdi ṣabāḥ
Sāḳī ṣun rāḥ-ı rāḥatü'l-ervāḥ *(G. 35/2). [ṣun]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun didüm ḳıldum ġalaṭ
Cürʿa dimek olmaz aña çün kim ol cāndan ṭamar *(G. 63/3). [ṣun]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı bākī kim ṣafā devrānıdur
N'ola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur *(G. 69/1). [ṣun]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı cān-efzā ki cānān bundadur
Muṭribā sāzuñı pür-sūz eyle sulṭān bundadur *(G. 72/1). [ṣun]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun Ceme
Cürʿa dāyim çün naṣīb-i ḫākdür *(G. 93/9). [ṣun]*

Ġuṣṣa maḫmūrıdur lebüñ cāmın
Ṣun Ceme çünki mey ḫumār yazar *(G. 130/12). [ṣun]*

Zenaḫı çāhına düşüp yatur iken gice mest
Resen-i zülfini ṣundı didi bī-çāre yapış *(G. 176/6). [ṣundı, -dı, -]*

Marīż-i derdüñe ṣun imdi būse tiryāḳın
Devā-yı būseñ ile çün bulur şifā emrāż *(G. 180/5). [ṣun]*

Yād-ı lebine sāḳī ṣun bize mey-i bāḳī
Tā kim alavuz bir dem bu ʿayş-ı cihāndan ḥaẓ *(G. 185/5). [ṣun]*

Sākiyā ṣunġıl berü cām-ı ṣarāb
Ḳılmayalum naḳdini ʿömrüñ telef *(G. 197/3). [ṣunġıl, -gıl]*

Kīse-i ʿömri tehī eylemedin dest-i ecel
Sāḳiyā kāse-i mey ṣun ki gide ṭūl-i emel *(G. 228/2). [ṣun]*

Demidür ṣun berü sāḳī belābil
Ki ḳomaz cān ü dilde ol belā bil *(G. 233/1). [ṣun]*

Dest-keş ḳılma ḳaşuñ yayını aġyāra müdām
Her kişiye ṣanemā ṣunma iñen yayuñı gel *(G. 245/4). [ṣunma, -ma]*

Ceme ṣun sāḳiyā cām-ı mey-i nāb
Ki cāndan dil-ber oldı bize hem-dem *(G. 257/13). [ṣun]*

Berü ṣun sāḳī cām-ı erġavānı
Ki dil-ber oldı cāndan bize maḥrem *(G. 257/5). [ṣun]*

Ruḫları şevḳi ile ṣun bāde
Sāḳiyā ṣoḥbet-i ṣabūḥ olsun *(G. 282/5). [ṣun]*

Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin
Niçe bir hecrüñ elinden baġrumı ḳan ideyin *(G. 290/1). [ṣun]*

Cem niçe bir ʿışḳuñuñ derdini çeksün vaḳtidür
Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin *(G. 290/14). [ṣun]*

Laʿlüñ var iken ṣunma Ceme bāde-i ḥamrā
Çün mest ü ḫarāb itmege sen mül de yitersin *(G. 306/9). [ṣunma, -ma]*

Zülfüñ añsam zehr olur mār aġzuma
Būse tiryākin ṣun iy yār aġzuma *(G. 353/2). [ṣun]*

Sāḳiyā devr-i Süleymāndur el ur cām-ı Ceme
Bize mey ṣun içelüm çāre budur defʿ-i ġeme *(G. 365/2). [ṣun]*

Derd ü ġam cāmın ṣunup Cem ḫasteye ṣıḥḥat diyü
Mest ü maḫmūr eyleyen ol gözleri şehlā idi *(G. 370/9). [ṣunup, -up]*

Ṣun baña cām-ı laʿlüñi dime ki cürmi var anuñ
Boynuma ṣal günāhını ben çekeyin ġarāmeti *(G. 378/5). [ṣun]*

Ḳadeḥ ṣun gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı *(G. 388/1). [ṣun]*

Aġzum ṣuyı aḳar göricek şekkerīn lebüñ
Ṣun bārī laʿlüñ aġzuma cüllāb-ı ter gibi *(G. 408/10). [ṣun]*

Dil-rübālar vaʿdesine nice bir aldanalum
Sāḳiyā peymāne ṣun anlarda peymān ḳalmadı *(G. 424/10). [ṣun]*

Ne revādur ki baña zehr ṣuna dehr-i firāḳ
ʿĀleme cān virür iken şeker-istān-ı kerem *(K. 1/119). [ṣuna, -a]*

Çal ṣafā ṭopını meydān-ı mürüvvetde şehā
Çünki Ḥaḳ ṣundı senüñ destüñe çevgān-ı kerem *(K. 1/38). [ṣundı, -dı, -]*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/80). [ṣunar, -ar]*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer ṣunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Tūrāndur *(K. 8/23). [ṣunduġı, -duġ, -ı]*

Lebüñ cāmını ṣun gönlüme sāḳī
Cihānda dāyimā tā ola bākī *(Mua. 91/1). [ṣun]*

Zülf ṭut diyü resen ṣunduḳça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/3). [ṣunduḳça, -duḳça]*

Ḳūt-i dil ü cān olmaġa her dem leb-i sāḳī
Arada ṣunarsa ne ṣafādur mey-i bāḳī *(Mua. 145/2). [ṣunarsa, -ar, -sa]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/17). [ṣun]*

Cān rişтesini kesme ki ḥabli'l-metīn ṣunar
Ṣaḥrā-yı dīnde çetri ṭınābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/137). [ṣunar, -ar]*

Nūş-ı ṣafā yirine virür nīş-i ġam baña
Şekker yirine ṣunalı zehr-i belā felek *(Terk. 3/6). [ṣunalı, -alı]*

Ṣunmaġa zehr-i ġamuñ nīşini nūş eylemege
Dehenüñ ḥoḳḳa-i laʿlin ṭolu tiryāk eyler *(G. 117/7). [ṣunmaġa, -maġ, -a]*

Diline almaya Cem bir daḫı tekrār şeker
Çün lebüñ ṣundı aña ḳand-i mükerrer bu gice *(G. 325/16). [ṣundı, -dı]*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/62). [ṣunsun, -sun]*

şun-: *Sunmak, ikram etmek.*

Bir loḳma baña ṣunmadı bu maṭbaḫ-ı eflāk
Kim ḳılmadı balını belā ile murabbā *(K. 5/87). [ṣunmadı, -ma, -dı]*

Ġıdāmuz şehd ise zaḳḳūm olur bed-ḫᵛāh ṣunmaḳla
Aġız acıluġın defʿ eylemez ayvā vü sīb ancaḳ *(K. 9/41). [ṣunmaḳla, -maḳ, -la]*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/9). [ṣunupdur, -(u)p, -dur]*

şun-: *El uzatmak, uzanmak.*

Dil ḫānesine gel ki ciger eyledüm kebāb
Bir iki loḳma ṣun ki olur mā-ḥażar leẕīẕ *(G. 49/18). [ṣun]*

şun-: *Sunmak, göstermek, sergilemek.*

Leblerüñ şeftālūsını ārzū ḳılanlara
Hey ne āsīb idi ṣunmasa turuncuñ tāze sīb *(G. 17/4). [ṣunmasa, -ma, -sa]*

şunʿ: *Yaratma, halketme.*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣāniʿ-i ezel
Virür cihāna gāh zem-istān gehī bahār *(K. 2/25). [ṣunʿın, -ı, -n]*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr ü nār *(K. 2/14). [ṣunʿına, -ı, -n, -a]*

sünbül: *Sümbül çiçeği.*

Zülfüñ ol sünbül-durur kim āftāb üstindedür
Dişlerüñ ol lüʾlüdür yāḳūt-ı nāb üstindedür *(G. 83/1). [sünbül-durur, -durur]*

Birinüñ ʿanber ṣaçı yanında sünbül ḫāk-i reh
Birinüñ ʿabher gözi ḳatında nergis bī-baṣar *(G. 138/31). [sünbül]*

Birinüñ ḫāl-i ruḫından lālenüñ baġrında dāġ
Birinüñ zülfi ile sünbül ʿillet-i sevdā çeker *(G. 138/26). [sünbül]*

Sünbül ḫaṭuña reşk iledüp bāġ-ı ruḫuñda
Ṭopraḳ döşenüp yüz urur aḥcāre benefşe *(G. 319/5). [sünbül]*

Ṣarmazlar idi destesine rişte hemīşe
Sünbül ṣaçuñuñ olmasa ṭutsaġı benefşe *(G. 344/10). [sünbül]*

Sünbül ṣaçuña çünki degül şīfte vü zār
Dīvāne bigi ya ne gezer ṭaġı benefşe *(G. 344/3). [sünbül]*

Lebüñ girdini devr itmiş görenler ḫaṭṭuñı eydür
Ne Kevṣerdür bu kim dāyim biter sünbül ayaġında *(G. 352/14). [sünbül]*

Sūsen-i aṭlasdan itmiş kerte-i nīlūferi
Sünbüli dökmiş benefşe dāne dāne sūsene *(G. 361/4). [sünbüli, -i]*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı baġlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/14). [sünbül]*

Yüzüñ üzre gözlerüñ meyl itdügince zülfüñe
Sünbül otlar ṣanasın ṣaḥrāda āhūlar bigi *(G. 384/4). [sünbül]*

Ṣaçuñdan aldugı içün būyı sünbül
Bulur her dü cihānda iʿtibārı *(G. 388/11). [sünbül]*

N'ola sünbül ṣaçuña ḳul olursa
Ki ṣaçuñdan ider ol iftihārı *(G. 389/3). [sünbül]*

Bitdükçe gün yüzüñde şehā nev-resīde ḫaṭ
Sünbülle zeyn olur ṣanasın güller āresi *(G. 416/8). [sünbülle, -le]*

Devr-i ḫüsnüñde gözüñ meyl eylemişdür zülfüñe
Çīn ṣaḥrāsında sünbül otlar āhūlar gibi *(G. 422/4). [sünbül]*

Ki zīrā kākül-i yār eslemez pend
Urur her laḥẓa sünbül boynına bend *(Mes. 1/56). [sünbül]*

Benefşe ġonce sūsen lāle sünbül
Semen zanbaḳ ḳaranfül yāsemen gül *(Mes. 1/9). [sünbül]*

Ṣaḳāyıḳ żeymerān reyḥān ü lāle
Semen nesrīne sünbülden ḫavāle *(Mes. 1/32). [sünbülden, -den]*

Gördi ḫālüñi sünbülüñ fi'ḥāl
Eyledi iy ṣanem vedāʿ bilāl *(Mua. 116/1). [sünbülüñ, -üñ]*

Dil yoḳ semende kim ruḫuñ āşüfte ḳılmamış
Sünbül mi var ki zülfüñe āşüfte olmamış *(Mua. 198/2). [sünbül]*

Ruḫları gül zülfi sünbül lebleri mül sākīler
Ṣalınup seyr eylesün meclisde raḳṣ ursun felek *(Terk. 2/63). [sünbül]*

sünbül: *Sümbül çiçeği II sevgilinin saçı.*

Görse yüzüñi gül utanup sürḫ-rū olur
Añsa benefşe sünbülüñi ḳayġulu olur *(G. 129/2). [sünbülüñi, -ün, -i]*

Ne yüzden öykünür imiş ṣaçuña nāfe-i Çīn
Ki sünbülüñ ḳoḫusı müşk-i terde bulınmaz *(G. 143/6). [sünbülüñ, -üñ]*

Sünbülüñ bendini açduḳça meşām-ı ʿālemi
Pür ider būy-ı vefā inʿām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/11). [sünbülüñ, -üñ]*

Sen perī-şāne bu idi kim ola dāyim feraḥ
N'oldı saña sünbülüñ gibi perīşānsın begüm *(G. 252/8). [sünbülüñ, -üñ]*

Kākülüñ dārına ber-dār olmaġa dīvāne dil
ʿAnberīn sünbüllerüñ ḫāżırlamış müşkīn resen *(G. 279/6). [sünbüllerüñ, -ler, -üñ]*

İşigüñ Kevşerle şulayup seḥer pāk itmege
Ḥūr-ı cennet deste baġlar sünbülin cārūb içün *(G. 301/10). [sünbülin, -in]*

Yüzüñde görelden şanemā zülf-i siyāhuñ
Oldı dil ü cān ẕevḳ ile ol sünbüle bağlu *(G. 314/4). [sünbüle, -e]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/1). [sünbül]*

Gözüm yaşını zülfüñde gören dir
Ne ḫōş düşmiş bu sünbül üzre jāle *(G. 332/12). [sünbül]*

Benefşe sünbülüñ cānā görelden oldı dem-beste
Başını aşaġa şalup olur nergis gibi ḫaste *(G. 338/1). [sünbülüñ, -üñ]*

Saʿy ider zülfüñe ulaşmaġa dil
İster ol sünbüle ṭolaşmaġa dil *(Mua. 202/2). [sünbüle, -e]*

sünbül-i cennet ol-: *Cennet sümbülü olmak.*

Sünbül-i cennet oldı çün zülfüñ
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ne ḫaṭā *(G. 5/11). [sünbül-i cennet oldı, -dı]*

sünbül-i cennet: *Cennet sümbülü.*

Çü zülfüñ sünbül-i cennetdür iy dōst
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ḫaṭādur *(G. 79/15). [sünbül-i cennetdür, -dür]*

sünbül-i dil-dār: *Sevgilinin sümbüle benzeyen saçları.*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/1). [sünbül-i dil-dāre, -e]*

sünbül-i ḫaṭṭ: *(Sevgilinin) sümbül gibi kokan ayva tüyleri.*

ʿĀrıżuñ şol deste-i güldür ki dāyim şudadur
Sünbül-i ḫaṭṭuñ gül üzre şanki müşk-i sūdedür *(G. 101/2). [sünbül-i ḫaṭṭuñ, -uñ]*

Sünbül-i ḫaṭṭuñ ġamından şöyle ḫayrān oldı kim
Bāġ-bānlar şu seperler gice reyḥān üstine *(G. 363/13). [sünbül-i ḫaṭṭuñ, -uñ]*

sünbül-i ḫōş-bū: *Güzel kokulu sümbül.*

Zülf-i siyeh-i müşk-feşānuñ ḳoḫusını
Şermende olur ṭuyar ise sünbül-i ḫōş-bū *(G. 314/6). [sünbül-i ḫōş-bū]*

sünbül-i müşkīn: *(Sevgilinin) misk kokulu, sümbül saçları.*

Gül yüzde görüp sünbül-i müşkīnüñi iy dōst
Ṭopraġa sücūd eyledi bī-çāre benefşe *(G. 319/13). [sünbül-i müşkīnüñi, -üñ, -i]*

sünbül-i pür-çīn: *Kıvrımlı sümbül çiçeği II sevgilinin kıvırcık saçları.*

Kim perīşān olmaya bu sünbül-i pür-çīnden
Kim siyeh-kār olmaya bu ḫaṭṭ-ı müşk-āgīnden *(G. 296/1). [sünbül-i pür-çīnden, -den]*

sünbül-i zülf: *(Sevgilinin) sümbül gibi zülfü.*

Ḥabīb yüzini görse semen olur bī-dil
Añarsa sünbül-i zülfin benefşe ola ḫacil *(Mua. 114/2). [sünbül-i zülfin, -i, -n]*

Sünbül-i zülfüñe hem-dem ideli yāsemeni
Bī-dil eyledi ulaşup dil-i reyḥān semeni *(Mua. 123/1). [sünbül-i zülfüñe, -üñ, -e]*

ṣun'-ı Bārī: *Allah'ın yaratıcılığı.*

Ḥüsnüñi zeyn eylese meşşāṭa mir'āt-ı ḳamer
Ṣun'-ı Bārīye ne ḥācet zaḥmet-i tezyīn diye *(G. 358/6). [ṣun'-ı bārīye, -y, -e]*

sünnet-i ḥüsn: *Güzellik sünneti.*

Sünnet-i ḥüsnüñi farż itme raḳīb-i kāfire
İy ṣanem şeyṭāna ta'līm eyleme bu meẕhebi *(G. 400/9). [sünnet-i ḥüsnüñi, -üñ, -i]*

ṣunul-: *Verilmek, ikram edilmek.*

Cemüñ cām-ı vücūdın Ḥaḳ mey-i 'adn ile pür ḳılsun
Ṣunulsun nuḳl-i ġufrān bezmi bulsun zeyn ü zīb ancaḳ *(K. 9/46). [ṣunulsun, -sun]*

süpür-: *Süpürmek.*

Ḫāk-i pāyüñ öñ süpürmiş dīdeden nā-geh müjem
Ārede ol mācerā içün ġubār eksük degül *(G. 246/3). [süpürmiş, -miş]*

sür-: *Sürmek, değdirmek, dokundurmak.*

Zer ḳıla umar yüzini iksīr-i ġubāruñ
Budur yüzini ḳapuña sürdügi gün iy dōst *(G. 28/8). [sürdügi, -düg, -i]*

Birinüñ serv-i sehī ḳadd-i ser-efrāzına ḳul
Birinüñ ayaġına yüzin sürer bād-ı seḥer *(G. 138/8). [sürer, -er]*

Ḫāk-i pāyüñ vaṣfını yazduḳça sürsem yüzüme
Zer-feşān olurdı cümle defter ü dīvānumuz *(G. 157/7). [sürsem, -se, -m]*

Yüz sürerdüñ ayaġı tozına iy gün niçe gün
Cevher-i ḫāk-i rehinden pür ola tā külehüñ *(G. 222/7). [sürerdüñ, -er, -dü, -ñ]*

Geçdügince ḫāk-i pāyüñden nişān ḳaldı diyü
Ārzū yüzin sürer Cem ḳapuña taḳbīl içün *(G. 302/14). [sürer, -er]*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir feṭḥ-i bāb ola *(G. 368/11). [sürdügi, -düg, -i]*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/13). [sürdügi, -düg, -i]*

Yüzümi ḳapuña sürdügümi gören eydür
Bezendi levḥa-i zerrīn ile bu bāb ola mı *(G. 401/11). [sürdügümi, -düg, -üm, -i]*

Çün 'acz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde
Maḥrūm gönilmek bu ḳapudan baña ḫāṣā *(K. 5/165). [sürdüm, -dü, -m]*

Dün aġlayu öñinde türāba sürüp cebīn
Didüm ne dirler ismüñe iy yār-i nāzenīn *(Mua. 107/1). [sürüp, -üp]*

Yüzüme sür yüzüñi tā ki dil ola pür-nūr
Ḥarīm-i Kaʿbeye lā-büd gerek çü zer ḳandīl *(G. 244/7). [sür]*

Alnuña sür bārī gel boynuña alma ḳanumı
Cānumı çün ḳaşlaruñ yayına ḳurbān eyledüm *(G. 272/7). [sür]*

Sür ḫancerüñi meşhedi ṭaşına Cemüñ kim
Çāk eylemege sīnesini kār-ger olsun *(G. 299/13). [sür]*

Lebleriüñe zülfüñ irdükçe ḳo kim yüz süreyin
Zer-nişān olsa yaraşur laʿller zünnārda *(G. 346/5). [süreyin, -eyin]*

sür-: *Kovmak, uzaklaştırmak.*

Raḳībi sür ṭapuñdan luṭf idüp kim
Melekle hem-nefes şeyṭān gerekmez *(G. 145/5). [sür,]*

Ḫışm idersin ṭurmadın her dem-be-dem şāhā meger
Bu Cem-i bī-çāreyi der-gāhdan sürer misin *(G. 291/10). [sürer, -er]*

sür-: *(Bir şeyi bir yüzey üzerine) tabaka hâlinde yaymak.*

Ḳo yüzüm ṭopraġı zer sürsün berāt-ı ḥüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḥācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/5). [sürsün, -sün]*

şürāḫī: *İçine şarap konan uzun boyunlu kap.*

Çün mey-i laʿlüne ḳılur teşbīh
Niçün olmaz ṣurāḥī ḳanı mübāḥ *(G. 35/16). [ṣurāḥī]*

Budur iy dil-ber ṣurāḥīnüñ ciger-ḫūn olduġı
Būse almış lebleriüñden sāġer-i ṣahbā meger *(G. 137/13). [ṣurāḥīnüñ, -nüñ]*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/9). [ṣurāḥī]*

Demdür ki ṣurāḥī ḳıla bezm içre ġalāġil
Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil *(Mur. 3/9). [ṣurāḥī]*

şurāḫī vü cām: *Sürahi ve kadeh.*

Şol bir suʾāl içün ki dimiş bādeye lebüñ
Her dem ḳılur arada ṣurāḥī vü cām baḥs *(G. 32/4). [ṣurāḥī vü cām]*

şurāḫī-i ṣahbā: *Şarap sürahisi.*

Laʿlüñden alalı ṣanemā būseler ḳadeḥ
Ḳanlar yuṭar ṣurāḥī-i ṣahbā benüm bigi *(G. 412/10). [ṣurāḥī-i ṣahbā]*

sūre: *Kur'an-ı Kerim'de ayetlerin oluşturduğu bölümlerin her biri.*

Muṣḥaf yüzüñde oḳıya ve'ş-Şems sūresin
Ṭutılmaya ger öldügi demde lisān-ı şemʿ *(G. 190/23). [sūresin, -si, -n]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñ sūresin ḥıfẓ itmege
Ṣubḥa dek nūr āyetin her gice ezberler çerāġ *(G. 194/3). [sūresin, -sin]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde münzel sūre midür ḫaṭṭ-ı yār
Āyet-i raḥmet midür yā ḫōd bu ol tenzīl içün *(G. 302/11). [sūre]*

sūre-i ḥüsn: *Güzellik suresi.*

Āyet-i īmān görüpdür sūre-i ḥüsnüñde kim
Şimdi barmaḳ ḳaldurup īmānı ʿarż eyler çerāġ *(G. 194/9). [sūre-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

sūre-i İḫlāṣ: *İhlas suresi.*

Yolında bilmege ṣıdḳumı ḥüsni muṣḥafına
Tefeʾül eyleyicek geldi sūre-i İḫlāṣ *(G. 177/6). [sūre-i iḫlāṣ]*

sūre-i Kevṣer: *Kevṣer Suresi.*

Muṣḥaf-ı ruḫ-sāruña ḫaṭṭ-ı ġubār ile lebüñ
Sūre-i Kevṣer yazar dil ṭıflına taʿlīm içün *(G. 300/8). [sūre-i kevṣer]*

sūre-i Nūn: *Kalem suresi.*

Tefsīr-i ḥüsne āyet-i raḥmet-durur ḫaṭuñ
Muṣḥaf yüzüñde sūre-i Nūndur hemān ḳaşuñ *(G. 224/6). [sūre-i nūndur, -dur]*

sūre-i Nūr u Duḫān: *Nur ve Duhan suresi.*

Ḫaddüñ ḫaṭuñla yazalı zerrīn ġılāf ider
Ṭūmārasına sūre-i Nūr u Duḫān[ı] şemʿ *(G. 190/12). [sūre-i nūr u duḫān[ı], -ı]*

Ḫad ü ḫaṭṭuñ ḫayālin añduġumca
Oḳuram sūre-i Nūr ü Duḫānı *(G. 373/4). [sūre-i nūr ü duḫānı, -ı]*

ṣūret: *Görünüş.*

Bir sencileyin dil-ber-i ḥūrī-ṣıfat elḥaḳ
Ṣūretde melek-ḫū vü perī-vār kimüñ var *(G. 103/22). [ṣūretde, -de]*

Māl ṣūretde emel ḥarfi ile yazılalı
Dest-i cūduñ ṭaġıdur her yaña iy kān-ı kerem *(K. 1/61). [ṣūretde, -de]*

ṣūret: *Yüz II sevgilinin yüzü.*

Bu gice ḫᵛāb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/3). [ṣūret]*

ṣūret: *Görünüş, şekil, biçim.*

Ṣūretidür aduñuñ iy bī-vefā
Ḫātime-i ḫatm-i kelām-i Ḫuẕā *(Mua. 24/1). [ṣūretidür, -i, -dür]*

ṣūret: *Şekil, biçim.*

Çü peyk oldı ṣūfī ferāḫ-ı riyā
Bu ṣūretde gezmek neden dāyimā *(Mua. 89/2). [ṣūretde, -de]*

Şānuñda çü luṭf-ı ebedī nāzildür
Maḳṣūd-ı Cem ol ṣūret ile ḥāṣıldur *(Mua. 214/2). [ṣūret]*

ṣūret: *Tarz, üslup, tavır, gidiş.*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer ṣūretine der-be-der el ṣun yüri iy Cem *(Mua. 112/2). [ṣūretine, -i, -n, -e]*

ṣūret: *Görünüş, yüz, çehre II güzellik.*

Ki zīrā ḥüsn-i yār isterse ṣūret
Ṣaḳāyıḳ andan umar luṭf u zīnet *(Mes. 1/87). [ṣūret]*

ṣūret-i cān: *Bedenin görünüşü.*

Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur
Naḳş-ı bī-cān buña kim dir naḳş-ı cānānum-durur *(G. 68/1). [ṣūret-i cānum-durur, -um, -dur, -ur]*

Şöyle cān virdi bu naḳşa cān ü dilden Cem ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur *(G. 68/14). [ṣūret-i cānum-durur, -um, -dur, -ur]*

sūret-i ḥālī: *Görünen, dışa akseden durum, hal.*

Müdām ṣūret-i ḥāli ḥabīb ayaġa ṣalar
Ki yolına dil ü cāndan hemīşe virile ser *(Mua. 151/1). [ṣūret-i ḥāli, -i]*

sūret-i ḥālī: *İçinde bulunulan durumun ortaya çıkardığı görünüm, hâl.*

Cān evvel idi derd ile bu sūret-i ḥālī
İy yār-ı [mu]ḥaccil *(Mua. 102/3). [sūret-ı ḥālī]*

ṣūret-i ḥüsn ü cemāl: *Güzellik sureti, güzel yüz.*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḫākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn ü cemāl *(K. 3/32). [ṣūret-i ḥüsn ü cemāl]*

Süreyyā: *Ülker, Pervin (yedi yıldızdan oluşan bir yıldız takımı).*

Yaġmā ḳaçan eylerdi ṭabaḳlarla cevāhir
Bu meclise germ olmasa cān ile Süreyyā *(K. 5/10). [süreyyā]*

sürḫ: *El yazması kitaplarda kırmızı mürekkeple yazılmış bap veya fasıl başlığı.*

Lebüñ vaṣfın yazarken sürḫ yirin
Yaşum taḥrīr ider ḫūn-ı cigerle *(G. 364/3). [sürḫ]*

Şerḥ-i lebüñi yazar iken sürḫ yirlerin
Olmaya yazmaġa anı ḫūn-ı ciger gibi *(G. 408/7). [sürḫ]*

sürḫ: *Kırmızı mürekkep.*

Vaṣf-ı laʿlüñ yazduġumı kātib-i eşküm görüp
Sürḫ yirini ḳamu ḳan ile taḥrīr eylemiş *(G. 167/6). [sürḫ]*

sürḫ ü siyehle ol-: *Kırmızı ve siyah mürekkeple yazılmış olmak.*

Ḫaṭṭuñ oldı āyet-i ḥüsn ü lebüñ vaḳfı anuñ
Olıcaḳ sürḫ ü siyehle vaḳf u āyet ḫōş-durur *(G. 74/4). [sürḫ ü siyehle olıcaḳ, -ıcaḳ]*

sürḫ-rū ol-: *Kırmızılaşmak, kızarmak II kanlı akmak.*

Sürḫ-rū olur sekirden her yaña
Eşküm anuñ-çün olupdur sürḫ-rū *(G. 316/4). [sürḫ-rū olupdur, -up, -dur]*

sürḫ-rū ol-: *Yüzü kızarmak.*

Görse yüzüñi gül utanup sürḫ-rū olur
Añsa benefşe sünbülüñi ḳayġulu olur *(G. 129/1). [sürḫ-rū olur, -ur]*

sürḫ-rū ol-: *Yanakları al al olmak.*

Sürḫ-rū olur sekirden her yaña
Eşküm anuñ-çün olupdur sürḫ-rū *(G. 316/3). [sürḫ-rū olur, -ur]*

sürme: *Sürme, kirpik diplerine sürülen siyah toz.*

Aġlamaḳdan gözi ḳan ṭoldı Cemüñ ṣıḥḥat içün
Sürmedür çek gözine ḫāk-i reh-i pāyuñı gel *(G. 245/10). [sürmedür, -dür]*

Sürme yirine gerd-i niʿāli Muḥammedüñ
Gelmez lisān [ü] ḳāle vü ṣıġmaz beyāna hīç *(Terk. 1/69). [sürme]*

sürme-i aʿyān-ı kerem ol-: *Cömertliğin apaçık sürmesi olmak.*

Bir naẕerde ḳara ṭopraġı zer-i ḫāliṣ ider
Olalı ḫāk-i rehi sürme-i aʿyān-ı kerem *(K. 1/10). [sürme-i aʿyān-ı kerem olalı, -alı]*

sūsen: *Süsen çiçeği.*

Sensüz iy serv-i sehī bāġ içre olsam bir nefes
Ḫancer olur çeşmüme sūsen gözüme ḫār gül *(G. 234/12). [sūsen]*

Dil degürüp ḫaste ḳılmasun diyü nergisleri
Sūsen içün ġonceye ʿıkd-i lisān ışmarlaram *(G. 247/14). [sūsen]*

Lāf eyleyicek ḫaṭṭ-ı perīşānı geçermiş
Sūsen işidüp didi ki ḳo lāġı benefşe *(G. 344/16). [sūsen]*

Sūsen-i aṭlasdan itmiş kerte-i nīlūferi
Sünbüli dökmiş benefşe dāne dāne sūsene *(G. 361/4). [sūsene, -e]*

Her sebzede bitmiş ḫaṭ-ı dil-ber bigi sūsen
Her bāġda var ruḫları gibi gül-i raʿnā *(K. 5/39). [sūsen]*

Benefşe ġonce sūsen lāle sünbül
Semen zanbaḳ ḳaranfül yāsemen gül *(Mes. 1/9). [sūsen]*

Göñülden seyr ḳıl gel bu cinānı
Gözet sūsen şaḳāyıḳ żeymerānı *(Mes. 1/26). [sūsen]*

Eger sūsen dilerse ḫāṭıruñ var
Ḫaṭ-ı dil-dār ile ol dāyimā yār *(Mes. 1/57). [sūsen]*

Ki zīrā ḫaṭṭı sevdāsı ile sūsen
Gil ü ḫāk içre ṭutdı cāy ü mesken *(Mes. 1/59). [sūsen]*

sūsen ü gül: *Süsen çiçeği (iris) ve gül.*

Elden piyāleyi ḳoma nergis gibi bu dem
Ki oldı zamāne sūsen ü gülle behişt-vār *(G. 60/14). [sūsen ü gülle, -le]*

sūsen-i aṭlas: *Atlas kumaşı gibi olan süsen çiçeği.*

Sūsen-i aṭlasdan itmiş kerte-i nīlūferi
Sünbüli dökmiş benefşe dāne dāne sūsene *(G. 361/3). [sūsen-i aṭlasdan, -dan]*

sūsen-i āzād: *Başı dik, serbest, sivri ve uzun yapraklı süsen.*

Çekdi ḳabaġın yanına gör sūsen-i āzād
Aldı eline cām-ı ṣafā lāle-i ḥamrā *(K. 5/57). [sūsen-i āzād]*

şuvar: *Su vermek, sulamak.*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/4). [ṣuvarur, -ur]*

Kaʿbe-i ʿışḳ ḥācısın ṣuvarur
Zemzem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/11). [ṣuvarur, -ur]*

Naḫl-i ḳadüñi laʿl-i lebüñ yādına yaşum
Budur ṣuvarduġı ki irişe semer leẕīẕ *(G. 49/10). [ṣuvarduġı, -duġ, -ı]*

Ol gül budaġı tāze ter olmazdı bu ḳadar
Dest-i ecel ṣuvarmasa mā-i maʿīn ile *(G. 366/6). [ṣuvarmasa, -ma, -sa]*

Ḫancerinden kim ki cān virse bulur ʿömr-i ebed
Āb-ı ḥayvāndan meger ṣuvardılar şemşīrini *(G. 375/16). [ṣuvardılar, -dı, -lar]*

Ḳad-i servüñ ḫayālini gözüm yaşı ile ṣuvardum
Maḥabbet sebze-zārında ki bitmeye giyāh egri *(G. 404/5). [ṣuvardum, -du, -m]*

süz-: *Süzmek, bakmak, görmek.*

Pinhān oluban görinmedi hīç
Laʿlüñi süzelden āb-ı Kevṯer *(Terc. 1/8). [süzelden, -elden]*

sūz: *Ateş II ızdırap, acı.*

Ẕikrüñ hemīşe dilde vü fikrüñ göñüldedür
Ṣūruñ dimāġum içre vü sūzuñ cigerdedür *(G. 64/4). [sūzuñ, -uñ]*

sūz: *Yanma, yanış II ızdırap, acı; bülbülün yanık yanık ötüşü.*

Güftāra gel iy bülbül-i büstān-ı melāḥat
Ṭūṭī işidüp sūzuñı şīrīn-süḫen olsun *(G. 311/4). [sūzuñı, -uñ, -ı]*

sūz: *Yanma, yakış, ateş II gönül yakan, gönle işleyen.*

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl sūz ile āheng
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng *(Mur. 3/13). [sūz]*

sūzen-i luṭf: *Lütuf iğnesi.*

Ḫancer-i hecrüñle çāk itdüñ Cemüñ bu göñlini
Vaḳtidür kim sūzen-i luṭfuñla şāhā ḳasasın *(G. 278/10). [sūzen-i luṭfuñla, -uñ, -la]*

sūz-ı ciger: *Ciğer ateşi.*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre göñül *(G. 239/5). [sūz-ı ciger]*

sūziş: *Yanış, yanma.*

Perī bigi sözini ḫalḳa şīşeden söyler
Derūnı sūzişini viricek ḫaber ḳandīl *(G. 244/12). [sūzişini, -i, -n, -i]*

sūziş-i ḥāl: *İçinde bulunulan durumun, hâlin yangını.*

Sūziş-i ḥālümi şol resme beyān ide saña
Der ü dīvār daḫı aġlaya kim ḳan[ı] kerem *(K. 1/83). [sūziş-i ḥālümi, -üm, -i]*

sūziş-i ʿışḳ: *Aşk ateşi.*

Sūziş-i ʿışḳı beni şöyle yaḳupdur oda kim
Sözümi her kim işidürse hemān o da yanar *(G. 90/3). [sūziş-i ʿışḳı, -ı]*

şaʿbān: *Şaban ayı.*

Tenhā Recebā ṣanma ki Şaʿbān yinür ancaḳ
ʿĀrifler olur kim Ramażānı daḫı yirler *(Müf. 9/1). [şaʿbān]*

şābāş-ı bī-ḥad: *Sonsuz aferin, bravo.*

Şarābum kevṣer ola ḥūr sāḳī
Lebüñ şābāş-ı bī-ḥad ḳılsa bākī *(Mua. 220/2). [şābāş-ı bī-ḥad]*

şad: *Sevinçli, mutlu.*

Şādam ruḫ u zülfüñ ġamı tenhā baña olmaz
Zīrā ḳara gün il ile olur dügün iy dōst *(G. 28/3). [şādam, -am]*

Şādam ruḫ u zülfüñ ġamı tenhā baña olmaz
Zīrā ḳara gün il ile olur dügün iy dōst *(G. 28/3). [şādam, -am]*

şād eyle-: *Mutlu etmek.*

Cemi şād eylegil bu derdüñ ile
Ki derdüñ bilene dermān gerekmez *(G. 145/13). [şād eylegil, -gil]*

şād it-: *Mutlu etmek, sevindirmek, neşelenmesini sağlamak.*

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābı ile müdām
Şād iderseñ eylegil kim dil-berā devrānıdur *(G. 69/8). [şād iderseñ, -er, -se, -ñ]*

Vaṣlı ile bir nefes dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ġamdan göñlümi bir laḥẓa āzād itmedi *(Mur. 2/17). [şād itmedi, -me, -di]*

Ceme raḥm eyleyüp şāhā n'ola luṭfuñla şād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/9). [şād itseñ, -se, -ñ]*

şād ol-: *Mutlu ve huzurlu olmak.*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/2). [şād ol]*

Ol feraḥ iy dil ki görürsin yüzin
Şād ol iy cān derdüñe dermān gelür *(G. 70/8). [şād ol]*

Ol feraḥ iy mürde-ten kim bundadur ʿĪsī-nefes
Şād ol iy ḫaste göñül kim derde dermān bundadur *(G. 72/8). [şād ol]*

Didüm ġamzeñ oḳı zaḫm urdı cāna
Didi şād ol maḥabbet muḥkem olmış *(G. 169/8). [şād ol]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/2). [şād ol]*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz *(G. 150/9). [şād olalum, -alum]*

Uyḫu gelmez gözüme zülfi perīşān ideli
Şād olan kişi ḳaçan ola perīşān uyumaz *(G. 159/16). [şād olan, -an]*

Luṭf u mihre inanup şād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/9). [şād olma, -ma]*

Şād olmadı göñül ʿışḳuñ elinden n'ideyin
Ḳılmaduñ baña teraḥḥum ṣanemā āh baña *(G. 4/11). [şād olmadı, -ma, -dı]*

Olmadı ʿālem içinde ṣanemā şād göñül
Zülfüñe baġlanalı olmadı āzād göñül *(Mur. 1/21). [şād olmadı, -ma, -dı]*

Olmadı vīrāne dil ābād elinden dōstuñ
Olmadum vaṣl ile bir dem şād elinden dōstuñ *(Mur. 2/2). [şād olmadum, -ma, -du, -m]*

Dīvāne gibi idemezem bir nefes ḳarār
Şād olmasun cihānda ki ʿaḳlum ṭaġıtdı ġem *(Terk. 3/84). [şād olmasun, -ma, -sun]*

Bu Cem ḳuluña raḥm eyle ki ġamdan
Cihān içinde olmaz bir nefes şād *(G. 43/14). [şād olmaz, -maz]*

Ṭapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belābil senden ayru *(G. 312/11). [şād olsun, -sun]*

Sen gül-istān içre sür ẕevḳ u ṣafā şād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā *(G. 3/5). [şād oluban, -uban]*

Aġladuġuma benüm şād oluban güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/15). [şād oluban, -uban]*

Şol kemān-ebrūlaruñ cānā ne deñlü atsa tīr
Şād olup aña hedef dāyim dil ü cān ideyin *(G. 290/12). [şād olup, -up]*

İrişdügince ġamzeñ oḳı cāna
Dil ü cān şād olup dir ḫayr maḳdem *(G. 263/6). [şād olup, -up]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/14). [şād olur, -ur]*

Dehān [ü] zülf naḳşın ḳılsa ḥāṣıl
Hemīşe şād olurdı hem-dem-i dil *(Mua. 299/2). [şād olurdı, -ur, -dı]*

şād ü ḫandān: *Mutlu ve güleç.*

Şād ü ḫandān ol göñül giryān ü nālān olma kim
Çün ḥabībüñ derdidür ḳısmet saña ʿālemde bes *(G. 161/11). [şād ü ḫandān]*

şād u ḫurrem ol-: *Mutlu, huzurlu, sevinçli, mesrur olmak.*

Bulmadum ben mübtelā vaṣlına yārüñ dest-res
Olmadum ʿālem içinde şād ü ḫurrem bir nefes *(G. 161/2). [şād ü ḫurrem olmadum, -ma, -du, -m]*

Dil-berüñ çün bulmaduñ vaṣlına iy Cem dest-res
Olmaduñ ʿālem içinde şād u ḫurrem bir nefes *(Mur. 2/26). [şād u ḫurrem olmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

Çü cān vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād ü ḫurrem *(G. 257/12). [şād ü ḫurrem olursam, -ur, -sa, -m]*

şādān ol-: *Mutlu olmak, şad olmak.*

Olur dü-cihān içinde şādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh *(Terc. 1/87). [şādān olur, -ur]*

şādī vü feraḥ bul-: *Saadet ve ferahlık bulmak.*

Buldı zamāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār *(K. 2/39). [şādī vü feraḥ buldı, -dı]*

şādīlıġ: *Mutluluk, saadet, sevinç, huzur.*

Çü ġamdur āḫiri her şādlıġuñ
Cihān şādīlıġın pes sen belā bil *(G. 233/6). [şādīlıġın, -ı, -n]*

şādlıġ: *Mutluluk, saadet, sevinç, huzur.*

Çü ġamdur āḫiri her şādlıġuñ
Cihān şādīlıġın pes sen belā bil *(G. 233/5). [şādlıġuñ, -uñ]*

şādluḳ: *Şadlık, sevinçli olma durumu.*

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam
Ġam ṣoñı şādluḳdur iy dil ṭarılma epsem *(G. 274/2). [şādluḳdur, -dur]*

Şād-mān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile n'ola
Çekerem şādluġı yirine derd ü ġemini *(G. 385/12). [şādluġı, -ı]*

şād-mān ḳıl-: *Mutlu etmek.*

Kimseyi ʿālemde her-giz ḳılmamışsın şād-mān
Āh idüp aġlar elüñden bende vü sulṭān felek *(Terk. 2/27). [şād-mān ḳılmamışsın, -ma, -mış, -sın]*

şād-mān ol-: *Mutlu, bahtiyar olmak.*

Şād-mān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile n'ola
Çekerem şādluġı yirine derd ü ġemini *(G. 385/11). [şād-mān olmaz, -maz]*

şafaḳ: *Güneş gurup ettikten sonra ufukta kalan kızıl aydınlık, alaca karanlık.*

Evvel Süheyl eşküm ile perveriş bulur
Andan ṭutar ʿaḳīḳ-i Yemen rengini şafaḳ *(G. 206/6). [şafaḳ]*

şāh: *Padişah, hükümdar II sevgili.*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n'ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/3). [şāh]*

Cefā vü derd ü ġamuñ baña n'eyledügini ṣor
Çü şāhdan ṭutılur her ne kim sipāh eyler *(G. 100/12). [şāhdan, -dan]*

Devlet-i ḥüsnüñde şāhā bu revā mı kim gözüñ
Leşker-i ġam gönderüp dil mülkini yaġmā ḳılur *(G. 104/3). [şāhā, -ā]*

N'ola keremüñden baña bir būse buyursañ
Çün bu ḳul anı söylemek iy şāh edebdür *(G. 128/12). [şāh]*

Sen sefer ʿazmin ḳılıcaḳ cān ü dil
Çaġırur kim āh şāhum gitme gel *(G. 231/4). [şāhum, -um]*

Gitmege ʿazm itme şāhum gitme gel
Çün yigitsin alma āhum gitme gel *(G. 231/1). [şāhum, -um]*

Sen tecellā ḳılalı dil ḫānesinde ḳan ile
Āh şāhum yazaram ben her der ü dīvārda *(G. 346/10). [şāhum, -um]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh şāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/10). [şāhum, -um]*

şāh: *Şah, sultan.*

Gün yüzüñ üzre ḫāl-i siyeh zülf-i ʿanberīn
Ṣan Hind şāhı milket-i Rūma ʿalem çeker *(G. 96/6). [şāhı, -ı]*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/2). [şāh]*

Yā ḫayālüñ dilde olsun yā ġamuñ
Çünki bir iḳlīme yiter şāh bir *(G. 107/8). [şāh]*

Ḳanlu yaşumda ḳaşun ḥalḳaları naḳşı müdām
Şāh tevḳīʿini ṣan ḫātem-i mercāna yazar *(G. 131/8). [şāh]*

Birinüñ zülf-i siyeh-pūşı Ḫaṭā mülkine şāh
Birinüñ ḫāl-i ruḫı sulṭān-ı Hind-istān geçer *(G. 138/23). [şāh]*

Gerçi ki cihānda çoḳ-durur ḫūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına şāh *(Terc. 1/86). [şāh]*

İşidelden Şāh Oġuz Ḫānuñ şehīd olduġını
Derd ile oldı Fireng-istānda Cem mecnūn felek *(Terk. 2/53). [şāh]*

şāh: *Dal, budak.*

Diline ḫārḫār-ı ʿışḳdan şāḫuñ diken batmış
Yedinden ḳan çıḳupdur ṣanmañ açıldı gül-i ḥamrā *(G. 10/11). [şāḫuñ, -uñ]*

şāh: *Padişah II satrançta şah taşı.*

Şāh iken cān naṭ‘-ı dilden ṭarḥ olur ferzīn-vār
Beydaḳ-ı ḫālüñ dise ḥüsnüñ yüzinden şāh ruḫ *(G. 41/6). [şāh]*

Şāh iken cān naṭ‘-ı dilden ṭarḥ olur ferzīn-vār
Beydaḳ-ı ḫālüñ dise ḥüsnüñ yüzinden şāh ruḫ *(G. 41/5). [şāh]*

şāh eyle-: *Hükümdar yapmak II konumunu yüceltmek, padişah gibi mutlu ve huzurlu hâle getirmek.*

Viṣāli fikri ne ḫōş mālḫūlyādur kim
Gedāyı dek ṭurur iken cihāna şāh eyler *(G. 100/10). [şāh eyler, -r]*

şāh ol-: *Padişah olmak, sultan olmak.*

Ben ḳuluñ ḥālini iy şāh bilürseñ n’ola kim
Şāh olan ḳullarınuñ ḥālini geh gāh bilür *(G. 97/4). [şāh olan, -an]*

şāhā: *Ey şah II ey sevgili.*

Raḥm ḳıl şāhā bu Cem bī-çāreye
K’ayrılaldan senden olupdur saḳīm *(G. 258/13). [şāhā]*

Ḫancer-i hecrüñle çāk itdüñ Cemüñ bu göñlini
Vaḳtidür kim sūzen-i luṭfuñla şāhā ḳasasın *(G. 278/10). [şāhā]*

Ḫışm idersin ṭurmadın her dem-be-dem şāhā meger
Bu Cem-i bī-çāreyi der-gāhdan sürer misin *(G. 291/9). [şāhā]*

Düşelden dūr şāhā gül yüzüñden
Ciger pür-dāġdur mānend-i lāle *(G. 332/15). [şāhā]*

Ceme raḥm eyleyüp şāhā n’ola luṭfuñla şād itseñ
Ki derdüñle senüñ her dem olur cān ü dili ḫaste *(G. 338/9). [şāhā]*

Bu ġam-gīn göñlüme raḥm eyle şāhā
Niçe bir aṣasın ol zülf-i kecde *(G. 340/3). [şāhā]*

Devletüñde revā mıdur şāhā
Yıḳa cān mülkini ġamuñ sipehi *(G. 382/3). [şāhā]*

Yazılduḳça ciger ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar şāhā
Hemān āyīne-i dilde görinür rūşen ü zībā *(Mua. 5/1). [şāhā]*

Ṣol zülf ü dehān [ü] ḳaddi şāhā
Sende göreli Cem oldı şeydā *(Mua. 196/1). [şāhā]*

şāh-āne: *Şahlara yakışacak şekilde, şahlara layık mükemmellikte, çok mükemmel.*

Ḳaşuñ zülfüñ sipāhına ruḫuñ şāh-āne ḥükm eyler
Gelür āḫir ḫaṭuñ ġālib çün olmışdur sipāh egri *(G. 403/3). [şāh-āne]*

şāhān-ı ʿālem: *Dünya sultanları.*

Yaraşur şāhān-ı ʿālem senden alursa sebaḳ
Çünki yoḳdur salṭanat taḫtına senden müsteḥaḳ *(Mua. 188/1). [şāhān-ı ʿālem]*

şāh-bāz-ı dil: *Gönül doğanı.*

Şāh-bāz-ı dil ṭutaldan bugün iy Cem dil-beri
Kūh-i Ḳāf-ı dilde her dem menzil[i] ʿAnḳā ṭutar *(G. 140/9). [şāh-bāz-ı dil]*

şāh-bāz-ı zülf: *(Sevgilinin) zülfünün doğanı.*

Şāh-bāz-ı zülfüñi ṣayd ideli şeh-bāz-ı dil
Mürġ-ı devlet-āşiyān her dem şikārumdur benüm *(G. 264/7). [şāh-bāz-ı zülfüñi, -üñ, -i]*

şāh-ı bī-ḥāyil: *Arada engel olmayan hükümdar II yüz yüze görüşülebilen hükümdar.*

Ruḫum rengini ʿarż itdüm muḳābil ṭurmayub didi
Bilürsin rū-be-rū olmaz ruḫ ile şāh-ı bī-ḥāyil *(Müf. 17/2). [şāh-ı bī-ḥāyil, -maz]*

şāh-ı çemen ol-: *Çimenliğin, bahçenin sultanı olmak.*

Ḥükmüñ ile oldı gül gül-zārda şāh-ı çemen
Ḳudretüñle buldı bülbül bāġda nuṭḳ-ı maḳāl *(K. 3/15). [şāh-ı çemen oldı, -dı]*

şāh-ı cihān: *Cihan şahı.*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/5). [şāh-ı cihān]*

Her ḳaçan Ṭūbā boyuñı görse iy şāh-ı cihān
Utanup boyuña ḳarşu secde ider serv-i çemen *(G. 279/7). [şāh-ı cihān]*

ʿIşḳuñuñ yolına cān virene iy şāh-ı cihān
Ne revādur ki hemīşe ḳılasın cevr ü cefā *(G. 4/5). [şāh-ı cihān]*

Ne revādur ki eyā şāh-ı cihān her şeb ü rūz
Ḳılasın ḫande bizüm nāle vü efġānumuza *(G. 342/9). [şāh-ı cihān]*

Eger şāh-ı cihāndan himmet olsa
Cemüñ şiʿri irişürdi kemāle *(G. 333/13). [şāh-ı cihāndan, -dan]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/7). [şāh-ı cihānum, -um]*

şāh-ı cihān: *Cihan şahı II sevgili.*

Vaḳtidür raḥm ider iseñ Ceme iy şāh-ı cihān
Ki firāḳ ile ġamuñ cānını tenden çıḳarur *(G. 82/13). [şāh-ı cihān]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derd-mendem gitmedin derdüme dermān elvedāʿ *(G. 189/7). [şāh-ı cihān]*

Senüñ içün cān virürem Cem bigi
Kimsin iy şāh-ı cihān bilsem seni *(G. 387/10). [şāh-ı cihān]*

şāh-ı devrān: *Devrin padişahı II sevgili.*

Çünki furṣat virdi el iy sāḳī-i meh-rū müdām
Cām-ı mey devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadur *(G. 72/6). [şāh-ı devrān]*

şāh-ı enbiyā: *Peygamberler sultanı.*

Miʿrāca ʿazm idicek iy şāh-ı enbiyā
Basduñ saʿādet ile felek farḳına ḳadem *(K. 7/27). [şāh-ı enbiyā]*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(K. 7/63). [şāh-ı enbiyā]*

şāh-ı encüm eyle-: *Yıldızlar padişahı yapmak, yıldızlara padişah yapmak.*

Mihri luṭfuñla felekde şāh-ı encüm eyledüñ
Ḥikmetüñi gösterüp baġışladuñ aña kemāl *(K. 3/41). [şāh-ı encüm eyledüñ, -dü, -ñ]*

şāḫ-ı gül: *Gül dalı.*

Gül yüzüñ gül-zārda ger eyleye ʿarż-ı cemāl
Şāḫ-ı gül şerm eyleyüp virmeye her-giz bār gül *(G. 234/8). [şāḫ-ı gül]*

şāh-ı ḫūbān: *Güzeller şahı.*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ Cemi
Bārī luṭf idüp unıtma şāh-ı ḫūbān elvedāʿ *(G. 189/10). [şāh-ı ḫūbān]*

Çün melāḥat Mıṣrınuñ taḫtında sulṭānsın begüm
Yūsuf-ı ḥüsn ü leṭāfet şāh-ı ḫūbānsın begüm *(G. 252/2). [şāh-ı ḫūbānsın, -sın]*

şāh-ı ḥüsn: *Güzellik şahı.*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/9). [şāh-ı ḥüsn]*

Ṣal zenaḫ-dānuñ çehine göñlümi iy şāh-ı ḥüsn
Ki olmaya dīvāneye ḥıfẓ itmege zindān gibi *(G. 379/11). [şāh-ı ḥüsn]*

şāh-ı ḳamer-ruḫ: *Ay yüzlü sultan.*

Luṭf ile elüm almadı ol şāh-ı ḳamer-ruḫ
N'idem ki beni zülfi bigi pāye düşürdi *(G. 371/3). [şāh-ı ḳamer-ruḫ]*

şāḫ-ı sünbül: *Sümbül dalı.*

Eger cāndan dilerseñ şāḫ-ı sünbül
Gerek boynuñda dāyim bend-i kākül *(Mes. 1/53). [şāḫ-ı sünbül]*

şāh-ı yeg-āne: *Biricik, eşsiz padişah.*

Bizden dil alup sen yine iy şāh-ı yeg-āne
Ḳılduñ bizi rüsvā n'idelüm cümle cihāne *(Mua. 120/1). [şāh-ı yeg-āne]*

şāhid: *Bir şeyin olduğu yerde hazır bulunup olanları gören kimse.*

Ḫaṭı tezvīrine ḳaşı şāhid
Gör ne egri ḳılur şehādet āh *(G. 329/7). [şāhid]*

şāhid ol-: *Şahitlik etmek.*

Cümle eşyā birlügüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varluḳ varluġuña ʿālem içre oldı dāl *(K. 3/21). [şāhid olupdur, -up, -dur]*

Neden tezvīr-i ḥüsnüñe ḫaṭ u ḳaşuñ olur şāhid
Biri güç ile gelmişdür ikinci rū-siyāh egri *(G. 403/5). [şāhid olur, -ur]*

Cem şu zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzi aḳluġına şāhid kefen olursa n'ola *(G. 8/10). [şāhid olursa, -ur, -sa]*

şaḫṣ-ı edīb: *Edep sahibi, edepli kişi.*

Ḳadīmī resmdür şehzādeler daʿvā-yı taḫt eyler
Gezend-i mülk-i dīn ḥāşā ide şaḫṣ-ı edīb ancaḳ *(K. 9/6). [şaḫṣ-ı edīb]*

şaḳ ḳıl-: *Yarmak, ikiye ayırmak.*

Yazarken tīġ-ı ġamzeñ vaṣf-ı ḥālin
Zebān-ı ḫāmeyi ḳılmış iki şaḳ *(G. 205/4). [şaḳ ḳılmış, -mış]*

şaḳāyık: *Gelincik çiçeği.*

Şaḳāyıḳ nergis ü nesrīn ü reyḥān
Daḫı hem żeymerān çün ḫadd-i cānān *(Mes. 1/11). [şaḳāyıḳ]*

Ḳaranfül ġonce zanbaḳ hem şaḳāyıḳ
Semenle żeymerān bunlara lāyıḳ *(Mes. 1/19). [şaḳāyıḳ]*

Benefşe zanbaḳ ü reyḥān ü sūsen
Şaḳāyıḳ żeymerān nesrīn-i gül-şen *(Mes. 1/24). [şaḳāyıḳ]*

Göñülden seyr ḳıl gel bu cinānı
Gözet sūsen şaḳāyıḳ żeymerānı *(Mes. 1/26). [şaḳāyıḳ]*

Şaḳāyıḳ żeymerān reyḥān ü lāle
Semen nesrīne sünbülden ḥavāle *(Mes. 1/31). [şaḳāyıḳ]*

Eger ḫāṭırdan isterseñ şaḳāyıḳ
Yüzin gör cāndan it ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ *(Mes. 1/85). [şaḳāyıḳ]*

Ki zīrā ḥüsn-i yār isterse ṣūret
Şaḳāyıḳ andan umar luṭf u zīnet *(Mes. 1/88). [şaḳāyıḳ]*

şaḳḳ it-: *Yarmak, ikiye ayırmak.*

Meger ki muʿciz-i peyġamberīye müşʿirdür
Yüzüñde bīnī-i sīmīn ki şaḳḳ ider ayı *(G. 402/6). [şaḳḳ ider, -er]*

Gün gibi rūşen olmaġa iʿcāz-ı Muṣṭafā
Şaḳḳ itdi bedri şekl-i hilāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/56). [şaḳḳ itdi, -di]*

şaḳḳ-ı ḳamer: *Hz. Muhammed'in ayı ortadan ikiye bölme mucizesi.*

Fehm eyleyemez muʿciz-i aʿlāsını idrāk
Kim şaḳḳ-ı ḳamer oldı aña muʿciz-i ednā *(K. 5/184). [şaḳḳ-ı ḳamer]*

şām: *Akşam, gecenin başlangıcı.*

Ruḫ u zülfüñ ġamından şöyle bil kim
Yanaram şemʿ-veş her ṣubḥ ile şām *(G. 260/4). [şām]*

şām: *Şam, Suriye'de bulunan bir şehir.*

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Şām ile ʿIrāḳa *(G. 341/6). [şām]*

Şıġınup Ḥaḳḳa Şāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük
Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ *(K. 9/9). [şāmuñ, -uñ]*

Baġdād ʿāleme işigi Kaʿbe-i necāt
Mışra Medīne ṭurresi Şāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/160). [şāmı, -ı]*

şām ü seḥer: *Akşam ve sabah.*

Ruḫ u zülfüñ ġamından Cem hemīşe
Ḳılur āh ü fiġān şām ü seḥerde *(G. 336/10). [şām ü seḥerde, -de]*

şām-ı zülf: *Zülf karanlığı II sevgilinin zülfünün karalığı.*

Gezme iy dil Mışr-ı ḥüsnin şām-ı zülfinden ṣaḳın
Ġāfil olma var iñen ceyş-i Ḥabeş buṣudadur *(G. 101/3). [şām-ı zülfinden, -i, -n, -den]*

Çīn-i zülfüñ Mısr-ı ḥüsnüñe Ḫaṭā miski yiter
Tek ṣabā çözsün girihler Şām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/6). [şām-ı zülfüñden, -üñ, -den]*

şān: *İtibar, nam, şöhret, şan, ün.*

Niçe bir çeşmüñ ola iy māh-rū ġammāz-ı nāz
Niçe bir meşhūr ola şānuñda bu āvāz-ı nāz *(G. 148/2). [şānuñda, -uñ, -da]*

Ger el uzada zülf-i perīşānuña şāne
Di şāneye düşmez bu senüñ şānuña şāne *(G. 359/2). [şānuña, -uña]*

Bu ser-i zülf-i perīşāna gelüp bād-ı ṣabā
İy perī şānı degüldür kim ide şāneluġı *(G. 411/4). [şānı, -ı]*

Çü şānuñda bulındı luṭf-ı bī-ḥadd
Senüñ-çün maḥmidet oldı müʾebbed *(Mua. 189/1). [şānuñda, -uñ, -da]*

Şānuñda çü luṭf-ı ebedī nāzildür
Maḳṣūd-ı Cem ol ṣūret ile ḥāṣıldur *(Mua. 214/1). [şānuñda, -uñ, -da]*

Gel perīşān itme Cem göñlin didüm zülfeynüñe
Didi kim diller perīşān eylemekdür şānumuz *(G. 157/10). [şānumuz, -umuz]*

şān: *Ün, şöhret, itibar; büyüklük, ululuk.*

Nice sulṭān-ı Ferīdūn-fer ü Dārā-rāsın
Ki senüñ şānuñadur naṣṣ ile bürhān-ı kerem *(K. 1/30). [şānuñadur, -uñ, -a, -dur]*

şāne: *Tarak.*

Zülfüñe yoḳsa şāne mi urdı nesīm-i ṣubḥ
Kim būy-ı cān meşāmuma ol şāneden gelür *(G. 108/11). [şāne]*

Zülfüñe yoḳsa şāne mi urdı nesīm-i ṣubḥ
Kim būy-ı cān meşāmuma ol şāneden gelür *(G. 108/12). [şāneden, -den]*

Didüm ki ṭurrelerüñ şāneden müşedded imiş
Didi iñen aña ṭolaşma rāz-ı müdġemdür *(G. 135/13). [şāneden, -den]*

Bulur isem zülfüñe şāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/1). [şāne]*

Zülfüñe şāne bigi ulaşalı
Bildüm āḫir hemān imiş ʿömrüm *(G. 195/3). [şāne]*

Çünki her zülf-i perīşāne düşer şāne bigi
Cemi bu dām-ı belādan nice ḳurtāre göñül *(G. 239/13). [şāne]*

Dil virenlerde şāne buldı hemīn
Zülf-i dil-dāre dest-res n'idelüm *(G. 251/3). [şāne]*

Ger el uzada zülf-i perīşānuña şāne
Di şāneye düşmez bu senüñ şānuña şāne *(G. 359/1). [şāne]*

Ger el uzada zülf-i perīşānuña şāne
Di şāneye düşmez bu senüñ şānuña şāne *(G. 359/2). [şāne]*

Bir mūy ḳoparmışsın o merġūl-i siyehden
Umar mısın anı ki ḳala yanuña şāne *(G. 359/4). [şāne]*

Devr eyleyeli ḥalḳa-i zülfeyni ruḫında
Devrān daḫı reşk eyledi devrānuña şāne *(G. 359/6). [şāne]*

Zülfüñde iñen siḥrüñe aḥsent senüñ kim
Rām eyledüñ ejderleri fermānuña şāne *(G. 359/8). [şāne]*

Bir mūy baġışla Ceme ol zülf-i siyehden
Kim cānı ʿivaż vire bu iḥsānuña şāne *(G. 359/10). [şāne]*

Ger el uzada zülf-i perīşānuña şāne
Di şāneye düşmez bu senüñ şānuña şāne *(G. 359/2). [şāneye, -y, -e]*

Uzadan zülf-i perīşānuña el şāne bigi
Ṭoġrasun tīġ-ı belā baġrını dend-āne bigi *(G. 417/1). [şāne]*

Olalı zülf ʿömrinden nişāne
Görü[r]em ʿömrüñ üstinde şāne *(Mua. 266/2). [şāne]*

şāne ur-: *Tarak vurmak, taramak.*

Her geh ki perīşān ṣaçuña şāne ura bād
Ḳoḫusı cihān yüzini pür-müşk-i ter eyler *(G. 51/13). [şāne ura, -a]*

Bu zülf-i perīşāna ḳaçan şāne ura bād
Eknāf-ı zemīn nāfesini müşk-i ter eyler *(G. 51/15). [şāne ura, -a]*

Şāne urduḳça zülfine cān dir
Aṣlaḥa'llāhü şānehü ebedā *(G. 5/3). [şāne urduḳça, -duḳ, -ça]*

şāne-i şimşād: *Şimşir tarak.*

Ravża-i cennet ki dirler ḥüsnüñüñ ābādıdur
Naḥl-i devlet kim añılur şāne-i şimşādıdur *(Mua. 229/2). [şāne-i şimşādıdur, -ı, -dur]*

şāneluġı it-: *Tarak olmak, tarak görevini görmek.*

Bu ser-i zülf-i perīşāna gelüp bād-ı ṣabā
İy perī şānı degüldür kim ide şāneluġı *(G. 411/4). [şāneluġı ide, -e]*

şāneluġı ḳıl-: *Taraklık yapmak, tarak vazifesi görmek, tarak olmak.*

Feth iderseñ ṣanemā ṭīb-i ser-i zülfüñi ger
Dil-i ṣad-pāre ara yirde ḳılur şāneluġı *(Mua. 245/4). [şāneluġı ḳılur, -ur]*

şāne-veş: *Tarak gibi.*

Kesilsün şāne-veş baġrı ṣaçuñuñ
Ḳılını kesmek isteyen kesende *(G. 360/11). [şāne-veş]*

şān-ı kerem: *Cömertliğin şanı.*

Yine yüz urmaġa geldüm ḳapuña ḫaclet ile
ʿAybumı yüzüme urma ki budur şān-ı kerem *(K. 1/80). [şān-ı kerem]*

şarāb: *Şarap, mey.*

Her dem gözümden işigüñe aḳıdur ṣarāb
İy Cem işigi ḫākini bulduñ ḳarār ḳıl *(G. 12/9). [şarāb]*

Laʿlüñ şarābı yādına demler yudalı Cem
Ḫōş görinür müdām aña ḫūn-ı ciger leẕīẕ *(G. 49/15). [şarābı, -ı]*

Leb-i laʿlüñ şarābından ezel bezminde nūş itmiş
Gönül mest ü ḫarāb oldı gör ol ḫamruñ ḫumārından *(G. 286/3). [şarābından, -ı, -(n)dan]*

Yād-ı laʿlüñle ṣarāb aḳar müdām
Ḫākümi ger rūzgār ide sebū *(G. 316/5). [şarāb]*

Dil-ḫaste olmışam n'ola laʿlüñ şarābı ile
Dermān ider iseñ ṣanemā derd-mendüñe *(G. 326/11). [şarābı, -ı]*

Cihān rindi olupdur Cem ki her dem
Gözi gönli şarāb ile püserde *(G. 343/18). [şarāb]*

Leb ü çeşmüñ ḫayāline gözüm şöyle ḫarāb olmış
Yatur ser-mest ü lā-yaʿḳil şarāb oynar ḳabaġında *(G. 352/6). [şarāb]*

Meclis yaraşuġı bu-durur kim şarāb ola
Ḫāṣṣa ki şemʿ ü şāhid ü çeng ü rebāb ola *(G. 368/1). [şarāb]*

Naḳd-i cān ger kīse-i ʿömrümden olursa telef
Kāse-i ser olmaya ʿışḳuñ şarābından tehī *(G. 410/6). [şarābından, -ı, -n, -dan]*

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābı ile müdām
Şād iderseñ eylegil kim dil-berā devrānıdur *(G. 69/7). [şarābı, -ı]*

Yidi yılluḳ ḳaynamış ṣāfī ḫum u laʿlīn şarāb
Sākī-i sīm-sāḳ elinden her ṭaraf rīzāndur *(K. 8/63). [şarāb]*

Ya nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Çün kebābum dil şarābum dem-durur *(Kıt. 1/10). [şarābum, -um]*

Şarābum kevṣer ola ḥūr sāḳī
Lebüñ ṣābāṣ-ı bī-ḥad ḳılsa bākī *(Mua. 220/1). [şarābum, -um]*

Lebüñ öpdümse baña eyleme rayb
Şarābuñ evveli olmaz çü bī-ʿayb *(Mua. 226/2). [şarābuñ, -uñ]*

Ḥayf ola kim şarāba ṣu ḳatalar
Biledür çün şarābuñ ābı müdām *(Müf. 12/1). [şarāba, -a]*

Ḥayf ola kim şarāba ṣu ḳatalar
Biledür çün şarābuñ ābı müdām *(Müf. 12/2). [şarābuñ, -uñ]*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb sāġer *(Terc. 1/10). [şarāb]*

şarāb ol-: *Şarap olmak.*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/1). [şarāb olasın, -a, -sın]*

şarāb-ı laʿl: *Kırmızı şarap II sevgilinin dudağı.*

Şarāb-ı laʿlin itmezseñ tenāvül
Belā bil nūşını nīş-i belā bil *(G. 236/3). [şarāb-ı laʿlin, -i, -n]*

Dirīġ itme marīż-i ʿışḳ olandan
Şarāb-ı laʿlüñi kim ola nāfiʿ *(G. 187/6). [şarāb-ı laʿlüñi, -üñ, -i]*

şarāb-ı nāb: *Halis, katıksız, saf şarap.*

Çün kim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb *(G. 12/2). [şarāb-ı nāb]*

Getür ḳadeḥ berü sāḳī ki oldı meclis-i ḫāṣ
Şarāb-ı nāb içelüm kim bulınur anda ḫavāṣ *(G. 178/2). [şarāb-ı nāb]*

İçer ṣu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/1). [şarāb-ı nāb]*

İy Cem bu demde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb
Ḫāṣā cihān yüzi ola gül-zār ü lāle-zār *(G. 60/17). [şarāb-ı nāb]*

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿayş itmege *(G. 12/6). [şarāb-ı nāb-durur]*

Raḥm eyle vaḳtidür ki ġam-i ʿārıżuñla eşk
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb *(G. 12/7). [şarāb-ı nāb-durur, -durur]*

Bī-şübhe lebüñ şarāb-ı nābı
Dil-ḫastesine şifādur iy dōst *(G. 26/19). [şarāb-ı nābı, -ı]*

şaʿr-ı siyāh: *Siyah saç II "lam" harfine benzeyen zülf.*

Ve’l-leyl lāmı ile ne ḫōş dāll olur gözet
İsrā şebine şaʿr-ı siyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/242). [şaʿr-ı siyāhı, -i-ı]*

şarḳ u ġarb: *Doğu ve batı.*

Ḥükm idenler bu cihān mülkine şarḳ u ġarba dek
Ger Süleymān ger Sikender āhiri pişmāndur *(K. 8/75). [şarḳ u ġarba, -a]*

şarṭ-ı maḥabbet: *Aşkın gereği.*

Didüm bahānesüz öldürme Cem ḳuluñ ṣanemā
Didi ki şarṭ-ı maḥabbet bahāne yitmez mi *(G. 419/18). [şarṭ-ı maḥabbet]*

şaşt-i zülf: *Zülfünün (okun hedefi bulacak şekilde düz gitmesini sağlayan) yüzüğü.*

Şaşt-i zülfüñ daḳalı rā ḳaşlaruñ yāsına zih
Tīrine baġlandı gönlüm daḫı bulmadı küşād *(G. 46/7). [şaşt-ı zülfüñ, -üñ]*

şāyed: *Belkı, ola ki, olabilir ki.*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Ṣāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/14). [şāyed]*

Ṣāfī-dil olup ʿarż idesin Ḥaḳḳa niyāzuñ
Ṣāyed ki teraḥḥum ḳıla ol Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/136). [şāyed]*

şeb: *Gece.*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/9). [şebinde, -i, -n, -de]*

Ḳoma kim hecrüñ şebinde senden ayru olavuz
Ḳıl tecellī meclise çün māh-ı tābānsın begüm *(G. 252/9). [şebinde, -i, -n, -de]*

Hecrüñ şebini vaṣl ile çün rūşen eylemez
Yanmaḳ o dilde şemʿ-i maḥabbet ne fāyide *(G. 328/7). [şebini, -i, -n, -i]*

Çın seḥer zülfüñ yüzüñde ṭaġıdup şebdür diseñ
Yaşlarum seyyāresi uşda Meh ü Pervīn diye *(G. 358/3). [şebdür, -dür]*

Ve’l-leyl lāmı ile ne ḫōş dāll olur gözet
İsrā şebine şaʿr-ı siyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/242). [şebine, -i, -n, -e]*

şeb ü rūz: *Gece ve gündüz.*

Şeb ü rūz olmaya bu ayda taḳrīr
Ruḫ u zülfüñden eylersem ḥikāyet *(G. 24/17). [şeb ü rūz]*

Ne revādur ki eyā şāh-ı cihān her şeb ü rūz
Ḳılasın ḫande bizüm nāle vü efġānumuza *(G. 342/9). [şeb ü rūz]*

şeb-ḫūn: *Gece baskını, düşmanı gece vakti ansızın basma.*

Zülfüñ altında ḫaṭ-ı nev-reste kim ṣaf bağlamış
Ṣanasın ceyş-i Ḥabeşdür kim ṭurur şeb-ḫūn içün *(G. 308/4). [şeb-ḫūn]*

şeb-i hicrān: *Ayrılık gecesi.*

Şeb-i hicrāna nihāyet bulınur çünki yine
İtdi ḫōrşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice *(G. 324/9). [şeb-i hicrāna, -a]*

Yüzini gösterüp ḫōrşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı *(G. 393/8). [şeb-i hicrāna, -a]*

Buluban dil şeb-i hicrānda laʿlin
Ṣanasın çeşme-i ḥayvāna irdi *(G. 392/3). [şeb-i hicrānda, -da]*

Şeb-i hicrānda ḳaçan yol bula güm-rāh göñül
Reh-nümūn olmaz ise meşʿale-gerdān-ı kerem *(K. 1/89). [şeb-i hicrānda, -da]*

Şeb-i hicrān[ı] pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫorşīd-i ʿālem *(G. 257/7). [şeb-i hicrān[ı], -ı]*

şeb-i miʿrāc: *Miraç gecesi.*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacabā yoḳsa bize
Leyletü'l-ḳadr midür ki oldı muḳadder bu gice *(G. 325/5). [şeb-i miʿrāc]*

şeb-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün karanlığı.*

Ay yüzüñ bedri şeb-i zülfüñi pür-nūr eylemiş
Cām-ı laʿlüñ dir ki gelsün bezm-i meh-tāb isteyen *(G. 307/9). [şeb-i zülfüñi, -üñ, -i]*

şebīh ol-: *Benzemek.*

Lü'lü'-i laʿlüñe fi'l-cümle şebīh olmaġ içün
Ṣubḥ-dem jāle ḳılur lālenüñ aġzın ṭolı dür *(G. 111/7). [şebīh olmaġ, -maġ]*

şebī-ḫūn eyle-: *Gece baskını yapmak.*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġam gönderüp añsuz şebī-ḫūn eyledüñ *(G. 211/6). [şebī-ḫūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

şeb-istān-ı kerem: *Keremin, cömertliğin yatak odası.*

Bī-sitāre yaraşur mı ki gezem ʿālemi ben
Zeyn iken necm-i ʿaṭā ile şeb-istān-ı kerem *(K. 1/122). [şeb-istān-ı kerem]*

şebnem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in çiy tanesi.*

Dil ü cān bāġını ḳılur tāze
Şebnem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/6). [şebnem-i lā ilāhe illallāh]*

şeb-rev: *Gece giden, gece yürüyen; hırsız.*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/11). [şeb-revlügi, -lüg, -i]*

şeb-revlük it-: *Gece yürüyüş yapmak, gece yola çıkmak.*

Dil zülfüñe varmaġa gözüñden üşenür kim
Şeb-revlük iden gice ʿasesden ḥaẕer eyler *(G. 51/10). [şeb-revlük iden, -en]*

şefāʿat: *Ahirette peygamberlerin ve kendilerine izin verilen kimselerin müminlerin bağışlanması için Allah katında niyazda bulunmaları anlamında bir terim.*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(K. 7/63). [şefāʿat]*

Geldi ḳapuña yüz süriyüp cürmini bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem *(K. 7/72). [şefāʿat]*

Cümle cihānı ġarḳ ider iseñ şefāʿate
Ol baḥr-i bī-kerāndan olmaya ḳaṭre kem *(K. 7/61). [şefāʿate, -e]*

Ḳoma cihānda cürm ile kim şerm-sār olam
Baña şefāʿatini enīs eyle dem-be-dem *(K. 7/82). [şefāʿatini, -i, -n, -i]*

Bīmār olursa ḫalḳ-ı cihān cümle cürm ile
İrürse ger şefāʿatüñ olur ḳamuya em *(K. 7/40). [şefāʿatüñ, -üñ]*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(K. 7/58). [şefāʿatüñ, -üñ]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/77). [şefāʿatüñ, -üñ]*

İtgil şefāʿatüñi baña her nefes enīs
Ḳoma ki cürm ile bu cihān içre ben ḳalam *(K. 7/65). [şefāʿatüñi, -üñ, -i]*

Ümmet şefāʿatine boyun ṭutdı bī-ḫilāf
Maḥşer güninde faż[ı] ridāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/19). [şefāʿatine, -i, -n, -e]*

şefī: *Şefaat eden, bir kimsenin affa uğraması için aracılık eden kimse.*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿāṣī olanlara
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam *(K. 7/18). [şefīʿ]*

şeftālū: *Şeftali.*

Bāġ-ı cemālüñ içre ne şeftālūdur lebüñ
K'olmaz behişt mīveleri bu ḳadar leẕīẕ *(G. 49/3). [şeftālūdur, -dur]*

Didüm niçün lebüñ şeftālūsı ḳandine dil ḳanmaz
Didi kim mīve-i cennet müzīl-i iştihā olmaz *(G. 154/5). [şeftālūsı, -sı]*

Ḥaḳa minnet ki iy yār-i vefā-dār
Lebüñ şeftālūsı dendāna irdi *(G. 392/10). [şeftālūsı, -sı]*

şeftālū: *Şeftali II sevgilinin dudakları.*

Leblerüñ şeftālūsını ārzū ḳılanlara
Hey ne āsīb idi ṣunmasa turuncuñ tāze sīb *(G. 17/3). [şeftālūsını, -sı, -n, -ı]*

Leblerüñ şeftālūsınuñ ḫastesi olanlara
Hey ne āsīb idi şol sīb-i zenaḫ-dān olmasa *(G. 350/9). [şeftālūsınuñ, -sı, -n, -uñ]*

Bāġ-ı ḥüsnüñden Cem'e nār-ı belā ʿarż eyleme
Leblerüñ daḫı bilür kim ḳavl şeft-ālūdadur *(G. 101/10). [şeft-ālūdadur, -da, -dur]*

şeftālū: *Şeftali II şeftali ağacı.*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/11). [şeftālūlar, -lar]*

şeh: *Sultan, padişah II sevgili.*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/6). [şeh]*

Didüm ki cān virüp elin öpsem didi göñül
Şehler eli öpülmeye kim armaġān ile *(G. 355/6). [şehler, -ler]*

şeh: *Sultan, padişah.*

Ruḫlaruñ naḳşına teşbīh itmege ḫālüñ şehi
Şemse ḳılmış sāye-bān-ı zülfüñe mihr ü mehi *(G. 410/1). [şehi, -ī]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/2). [şeh]*

şeh-māt ḳıl-: *Muhtelif oyunlarla şahı çekerek şahın mat olmasını sağlamak, satranç oyununu bitirmek.*

Āhir iy Cem seni luʿb-i ruḫı şeh-māt ḳılur
Naṭʿ-ı ʿışḳında eger Ṣānī-i Leclāc olasın *(G. 303/13). [şeh-māt ḳılur, -ur]*

şehā: *Ey padişah II ey sevgili.*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/4). [şehā]*

Ḳatl-i ʿuṣṣāḳı şehā kendüñe aṣṣı ṣanup āh
Ḳılma bu ʿādeti kim ṣoñra ziyānuñ olısar *(G. 54/5). [şehā]*

Cānuma cevr ü cefā gāh gelür gāh gider
Bu da ḫōṣdur ki şehā gāh gelür gāh gider *(G. 56/2). [şehā]*

Gün yüzüñ-çün her ḳaçan bu Cem şehā ide duʿā
Sidrede Cibrīl emīn el açuban āmīn ider *(G. 58/15). [şehā]*

Cān virüp derdüñ alursam n'ola her laḥẓa şehā
ʿIşḳ şehrinde budur ṣanʿat elümden ne gelür *(G. 61/15). [şehā]*

Laʿlüñüñ girdinde ḫaṭṭuñ döşenüp yatur şehā
Ḫıżra beñzer gūyiyā k'āb-ı ḥayāt andan ṭamar *(G. 63/7). [şehā]*

Ne gelüpdür ne gelecekdür şehā
Ḥüsnüñe senüñ cihān içre naẓīr *(G. 65/9). [şehā]*

Dişüñ naẓmı şehā dürr-i ʿAdendür
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı müşk-i Ḫotendür *(G. 66/1). [şehā]*

Şehā cevrün çeker her laḥẓa göñlüm
Senüñ cevrüñ baña ẕevḳ u ṣafādur *(G. 79/13). [şehā]*

Gedāsıdur şehā Cem kūyuñuñ çün
Gedā-yı kūy-ı ḫūbān pādişādur *(G. 79/21). [şehā]*

Ḥalḳa-i zülfüñi ger Cem boynına ṭaḳmazsañ āh
Derd-i ʿışḳuñla şehā Mecnūndan mecnūn olur *(G. 81/16). [şehā]*

Dişlerüñ naẓmı şehā dürri ʿAdenden çıḳarur
Leblerüñ luṭfı dil ü cānı bedenden çıḳarur *(G. 82/1). [şehā]*

Yaşuma raḥm itmedüñ şol deñlü aḳdı āh kim
Merdüm-i çeşmüm şehā her laḥẓa āb altındadur *(G. 85/8). [şehā]*

Eksük itme cevrüñi bir dem şehā
Kim senüñ cevrüñ Ceme inʿāmdur *(G. 87/13). [şehā]*

Eşküm sitāresi şu ḳadar aḳdı dīdeden
Ki adum bu ʿālem içre şehā bī-sitāredür *(G. 94/4). [şehā]*

Ruḫ-ı gül-gūnuñ alaldan berü ḥüsn öñdülini
Devr ḥüsnüñde şehā ḥulle-i sündüs çulıdur *(G. 111/12). [şehā]*

Şehā yap luṭfuñ ile göñlümi kim
Ḫayālüñ taḫtıdur vīrān gerekmez *(G. 145/3). [şehā]*

Çün hümā-yı ḳudsdür vaṣluñ ne lāyıḳdur şehā
Ki āşiyān-ı zāġa ḳarşu eyleye pervāz-ı nāz *(G. 148/5). [şehā]*

Gül yüzüñsüz bulamaz revnaḳ şehā büstānumuz
Sen bile olmayıcaḳ bī-nūr olur eyvānumuz *(G. 151/1). [şehā]*

Zülfüñ eline micmer alup gezdürür şehā
Ḥüsnüñ ḥarīmine olalı perde-dār ḫaṭ *(G. 182/9). [şehā]*

Mürde-i cānı zinde ḳıl ki lebüñ
Āb-ı ḥayvānadur şehā menbaʿ *(G. 188/4). [şehā]*

Görse Ṭūbā boyuñı ṣalınduġuñ vaḳtin şehā
Başın ayaġa ṣalup şermende olur serv-i sitīġ *(G. 193/5). [şehā]*

Dişlerüñ bigi şehā dürr-i ḫōş-āb
Ḥāṣıl itmez hīç baḥr içre ṣadef *(G. 197/11). [şehā]*

Zülfüñüñ ḳoḫusı ḳatında şehā
Ḫacil olur ḳoḫusı müşk-i terüñ *(G. 209/9). [şehā]*

Çün cilā-yı çeşm-i cāndur ḫāk-i pāyüñden şehā
Bād-ı ṣubḥa tūtiyā-yı çeşm-i cān ışmarlaram *(G. 247/5). [şehā]*

Ger seni sevmek günāh ise beni öldür şehā
Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm *(G. 248/7). [şehā]*

Ḳabūl eyle şehā kim Cem ḳuluñdan
Bu ʿarż-ı ḥāli sen sulṭāna yazdum *(G. 265/17). [şehā]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/1). [şehā]*

Ġamzeñ oḳı sīnemi mecrūḥ ḳılduḳça şehā
Yig-durur zaḫmi baña biñ merhem ü tīmārdan *(G. 276/5). [şehā]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/4). [şehā]*

Görüp zülfeynüñi dil düşdi aġa
Şehā raḥm eyle ṭolaşdı duzaġa *(G. 318/2). [şehā]*

Fermān-ber olmışam ne dir iseñ buyur şehā
Bend ideli beni dil ü cān ile bendüñe *(G. 326/7). [şehā]*

Budur duʿāsı ʿālem içinde Cemüñ şehā
Zülfüñ kemendi boynına her laḥẓa baġ ola *(G. 367/13). [şehā]*

Bu revā mıdur şehā zülfüñ bigi pā-māl olam
Eyleye derd ü firāḳun ʿāleme rüsvā beni *(G. 374/3). [şehā]*

Seni çoḳ sevdügüme ʿayb itme
Eksük olmaz şehā ḳuluñ günehi *(G. 382/6). [şehā]*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn iken şehā lāyıḳ degül
Mesken ola Yūsuf-ı cāna zenaḫ-dānuñ çehi *(G. 410/7). [şehā]*

Bitdükçe gün yüzüñde şehā nev-resīde ḫaṭ
Sünbülle zeyn olur ṣanasın güller āresi *(G. 416/7). [şehā]*

Söyinür bād-ı cefā ile şehā şemʿ-i ḥayāt
Perde-gīr olmaz ise ger aña dāmān-ı kerem *(K. 1/85). [şehā]*

Dest-keş oldı çü bāzūña şehā ḳavs-i murād
Ol kemānuñ yaraşur kim ola ḳurbānı kerem *(K. 1/41). [şehā]*

Çal ṣafā ṭopını meydān-ı mürüvvetde şehā
Çünki Ḥaḳ ṣundı senüñ destüñe çevgān-ı kerem *(K. 1/37). [şehā]*

Bu perīşān bāġdan cān bülbüli olsa rehā
Gül-şen-i ḥüsnüñ ḥarīmin mesken eylerdi şehā *(Mua. 251/2). [şehā]*

şehādet ḳıl-: *Şahit olmak, tanıklık yapmak.*

Ḫaṭı tezvīrine ḳaşı şāhid
Gör ne egri ḳılur şehādet āh *(G. 329/8). [şehādet ḳılur, -ur]*

şehādet: *Allah'tan başka ilah bulunmadığını, Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğunu belirten lafiz.*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy ṣanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/12). [şehādeti]*

şeh-bāz: *Doğan kuşu.*

Bu dil-i nālānı zülfüñden niçün dūr eyledüñ
Çün şikār almaḳda lāzımdur ceres şeh-bāz ile *(G. 330/6). [şeh-bāz]*

şeh-bāz: *Doğan II sevgilinin zülfü.*

Çü pervāz eyledi şeh-bāz zülfüñ
Göñülden cān ü dil oldı şikārı *(G. 383/11). [şeh-bāz]*

şeh-bāz-ı dil: *Gönül doğanı.*

Şāh-bāz-ı zülfüñi ṣayd ideli şeh-bāz-ı dil
Mürġ-ı devlet-āşiyān her dem şikārumdur benüm *(G. 264/7). [şeh-bāz-ı dil]*

şeh-bāz-ı nāz: *Naz doğanı II sevgilinin zülüfleri.*

Hey dimezseñ zülf-i ʿanber-bār ü müşk-āmīzüñe
ʿĀḳıbet Cem göñlini ṣayd eyler ol şeh-bāz-ı nāz *(G. 148/10). [şeh-bāz-ı nāz]*

şehd: *Bal.*

Ḥalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/5). [şehdi, -i]*

Ġıdāmuz şehd ise zaḳḳūm olur bed-ḫᵛāh ṣunmaḳla
Aġız acıluġın def eylemez ayvā vü sīb ancaḳ *(K. 9/41). [şehd]*

şehd ü şeker: *Bal ve şeker.*

Lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerde bulınmaz
Dişüñ leṭāfeti dürr ü güherde bulınmaz *(G. 143/1). [şehd ü şekerde, -de]*

Şīrīn lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerdedür
Nāzük ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerdedür *(G. 64/1). [şehd ü şekerdedür, -de, -dür]*

Bu yüz mi-durur ya mihr-i enver
Bu söz mi-durur ya şehd ü şekker *(Terc. 1/2). [şehd ü şekker]*

şehd ü şifā: *Bal ve şifa.*

İy cān ṭabībi n'ola ki bīmāruñam senüñ
Şehd ü şifā lebüñ dise tīmāruñam senüñ *(G. 227/2). [şehd ü şifā]*

şeh-dānelugı it-: *Danelere hükümdarlık yapmak.*

Müşk-i Çīn bildi ḫaṭāsını ḫaṭuñ nāfesine
Ḫāl-i miskīnüñ idelden berü şeh-dānelugı *(G. 411/12). [şeh-dānelugı idelden, -elden]*

şehd-i şifā: *Şifa balı.*

Deheni şehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/9). [şehd-i şifāsı, -sı]*

şehenşāh: *Şahlar şahı, padişahlar padişahı.*

İy düzülmiş işleri vīrān iden azġun felek
Cem şehenşāhı murādından ḳılan maġbūn felek *(Terk. 2/50). [şehenşāhı, -ı]*

şehenşāh-i bī-vezīr: *Veziri olmayan padişahlar padişahı.*

Dānā-yi bī-naẓīr ü şehenşāh-i bī-vezīr
Sulṭān-i her-diyār ü münezzeh ḫōd ez-diyār *(K. 2/3). [şehenşāh-i bī-vezīr]*

şehenşāh-zāde-i sulṭān-ı Rūm: *Anadolu sultanının şehzadeler şehzadesi.*

Bunlaruñla iy şehenşāh-zāde-i sulṭān-ı Rūm
Bir gice ʿayş eylemek miʿrāc-i ʿarş-istāndur *(K. 8/69). [şehenşāh-zāde-i sulṭān-ı rūm]*

şehenşeh: *Şahlar şahı, padişahlar padişahı.*

Temāşā eylesem ḥüsnüñ baña ḫışm itmesün çeşmüñ
Göze çün kim yasaġ olmaz şehenşehler yasaġında *(G. 352/8). [şehenşehler, -ler]*

şehenşeh-i Rūm ol-: *Anadolu'nun (Osmanlı'nın) hükümdarı olmak.*

Olsañ şehenşeh-i Rūm olmazdı ḥac naşībüñ
Biñ şükr oldı rūzī bu devlet-i muʿazzam *(G. 274/5). [şehenşeh-i rūm olsañ, -sa, -ñ]*

şeh-i ʿālem: *Cihan sultanı.*

Ḫarāb oldūġın isterseñ bu ʿālem iy şeh-i ʿālem
Götürgil burḳaʿ-ı zülfüñ görinsün çeşm-i fettānuñ *(Mua. 260/1). [şeh-i ʿālem]*

Demidür iy şeh-i ʿālem ki raḥm eyleyesin baña
K'olur her dem dil ü cānum senüñ zülfüñe pā-beste *(G. 338/5). [şeh-i ʿālem]*

Ẓulmetle ṭolar iki cihān iy şeh-i cihān
Zülfüñ ḳaçan ki yüzüñe senüñ niḳāb ola *(G. 368/3). [şeh-i cihān]*

şeh-i ʿālem: *Cihan sultanı II sevgili.*

Gül ruḫlaruñuñ vaṣfı-durur iy şeh-i ʿālem
Her laḥẓa giden ġulġule bülbül arasında *(G. 323/5). [şeh-i ʿālem]*

Fidādur iy şeh-i ʿālem yoluña
Dil ü cānum daḫı ne varsa bende *(G. 337/3). [şeh-i ʿālem]*

şehīd: *Aşk yolunda ölen kişi.*

Nigāruñ yolına baş oynayanlar
Şehīd anlar-durur itmeñ gümānı *(G. 373/8). [şehīd]*

Ġamzeñ oḳı şehīdinüñ ḳabrde daḫı iy ṣanem
Ola kefende ḥaşre dek ḫūn-ı ciger ʿalāmeti *(G. 378/7). [şehīdinüñ, -i, -n, -üñ]*

şehīd ol-: *Şehit olmak II aşk uğruna can vermek.*

Şehīd olanlar ʿışḳuñdan nigārā
Ḳamu ḥaşre degin ḫūnīn-kefendür *(G. 66/3). [şehīd olanlar, -an, -lar]*

Ḥacc-ı vaṣl içün şehīd olanlaruñ
Câme-i ḫūnīnleri iḥrāmdur *(G. 87/9). [şehīd olanlaruñ, -an, -lar, -uñ]*

Tīġuñda şehīd olmaġa gerçi ṭalebüm var
Āḫir beni başdan çıḳaran işbu ṭalebdür *(G. 128/5). [şehīd olmaġa, -maġ, -a]*

ʿUnnāb lebüñ cāmınuñ olmasa şehīdi
Mā'ü'l-ʿinebüñ ṭurmadan aḳar m'idi ḳanı *(G. 413/9). [şehīdi olmasa, -ma, -sa]*
şehīd ol-: *Şehit olmak.*

İşidelden Şāh Oġuz Ḫānuñ şehīd oldūġını
Derd ile oldı Fireng-istānda Cem mecnūn felek *(Terk. 2/53). [şehīd oldūġını, -duġ, -ı, -n, -ı]*

şehīd-i ġam-i ʿışḳ eyle-: *Aşk derdiyle şehit olmak.*

Didüm iy cān beni gel eyle şehīd-i ġam-i ʿışḳ
Didi ögretme baña bu ḳadar idrāke düşer *(G. 89/3). [şehīd-i ġam-i ʿışḳ eyle]*

şehin-şāh-zāde-i ḫāḳān-ı rūm: *Anadolu sultanının şehzadeler şehzadesi.*

Ḫüsrev-i ʿālem şehin-şāh-zāde-i ḫāḳān-ı Rūm
Ṣāḥib-i cūd ü kerem şeh-zāde Cem sulṭāndur *(K. 8/97). [şehin-şāh-zāde-i ḫāḳān-ı rūm]*

şehlā: *Ela göz, tatlı şaşı.*

Derd ü ġam cāmın ṣunup Cem ḫasteye ṣıḥḥat diyü
Mest ü maḫmūr eyleyen ol gözleri şehlā idi *(G. 370/10). [şehlā]*

Gözleri şehlā yüzi bedr ay ḳaşları hilāl
Zülf[i] misk ü ʿanber ü nesrīnleri reyhāndur *(K. 8/19). [şehlā]*

Nigārā ḳaşuñ u şehlā gözüñden
Cefādan ġayrı nesne görmedüm ben *(Mua. 319/1). [şehlā]*

şeh-māt ol-: *Şah çekerek şahın mat olmasını sağlamak, oyunu bitirmek II taht mücadelesini kaybetmek.*

Naṭʿ-ı zemīnde ġam beni bir gün ʿadem ḳılur
Kendü oyunum ile çü şeh-māt olmışam *(Terk. 3/80). [şeh-māt olmışam, -mış, -am]*

şeh-per: *Kuşun kanadındaki en uzun tüy.*

Birinüñ zülfi hevāsından döker şeh-per peri
Birinüñ ḥüsni naẓīrin görmemiş çeşm-i beşer *(G. 138/37). [şeh-per]*

şehr: *Şehir, kent II sevgilinin bulunduğu yer.*

Ġam-i dil-dāre ṣabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Çü dil uşandı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/1). [şehrüñden, -üñ, -den]*

Ġam-i dil-dāre ṣabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Çü dil uşandı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/2). [şehrüñden, -üñ, -den]*

Cefā ile göñül pür-ġam ne mümkin diñlene bir dem
Çü aġyār[ı] eyledüñ maḥrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/4). [şehrüñden, -üñ, -den]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/6). [şehrüñden, -üñ, -den]*

Göñül her dem çeker miḥnet görür derd ü ġam ü zaḥmet
Cihānda olmadı rāḥat gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/8). [şehrüñden, -üñ, -den]*

Saña aġyār yār oldı göñül bī-çār ü zār oldı
Cihān başuma ṭar oldı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/10). [şehrüñden, -üñ, -den]*

İşümdür nāle vü zārī senüñle göreli aġyārı
Ne vaḳte dek ḳılam zārı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/12). [şehrüñden, -üñ, -den]*

Gelür Cem göñlini her dem yıḳar cānā sipāh-ı ġem
Raḳīb it olmadın ḫurrem gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/14). [şehrüñden, -üñ, -den]*

şehr: *Şehir, kent.*

Cān virüp derdüñ alursam n’ola her laḥẓa şehā
ʿIşḳ şehrinde budur şanʿat elümden ne gelür *(G. 61/16). [şehrinde, -i, -n, -de]*

ʿAyş ḳıl şehrinde bu şeh-zāde-i Efrengīnüñ
Kim be-ġāyet nāzenīn ü Ḫüsrev-i ḫūbāndur *(K. 8/13). [şehrinde, -i, -n, -de]*

ʿAcā’ib şehr imiş bu şehr-i Nitse
Ki ḳalur yanına her kişi n’itse *(Müf. 24/1). [şehr]*

şehr-i Firence: *Fransa şehri.*

Geldügüñ şehr-i Firence bāġ-çesinüñ her biri
Sidre vü Ḫuld u Naʿīm ü ravża-i Rıżvāndur *(K. 8/9). [şehr-i firence]*

şehr-i Ḳonya: *Konya şehri.*

Şīşe-i ḳalbin Cemüñ iy cān şıma
Kim bu şehr-i Ḳonyadur şanma Ḥaleb *(G. 13/18). [şehr-i ḳonyadur, -dur]*

şehr-i Nit-: *Nitse şehri. IIBir Fransız şehri, Nice.*

ʿAcā’ib şehr imiş bu şehr-i Nitse
Ki ḳalur yanına her kişi n’itse *(Müf. 24/1). [şehr-i nitse, -e]*

şehr-i Şām: *Şam şehri.*

N’ola diller cāy idinse zülfüñi
Çün zücācuñ yiri şehr-i Şāmdur *(G. 87/6). [şehr-i şāmdur, -dur]*

şehr-istān: *Şehir, kent.*

Velī bī-bāk gezme ḥüsn[i] mülkin
Ki iy rüstāyī şehr-istāne girdüñ *(G. 225/18). [şehr-istāne, -e]*

şeh-zāde: *Hükümdar oğlu, saltanat varisi.*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer ṣunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Tūrāndur *(K. 8/23). [şeh-zāde]*

Pādişāhluḳ bundan özge olmaz iy şeh-zāde Cem
Ḫātıruñ ḫōş eyle cām iç meclis-i cānāndur *(K. 8/25). [şeh-zāde]*

Ḫüsrev-i ʿālem şehin-şāh-zāde-i ḥāḳān-ı Rūm
Ṣāḥib-i cūd ü kerem şeh-zāde Cem sulṭāndur *(K. 8/98). [şeh-zāde]*

Ḳadīmī resmdür şehzādeler daʿvā-yı taḫt eyler
Gezend-i mülk-i dīn ḥāṣā ide ṣaḫṣ-ı edīb ancaḳ *(K. 9/5). [şehzādeler, -ler]*

şeh-zāde-i efrengīn: *Frenk şehzadesi.*

ʿAyş ḳıl şehrinde bu şeh-zāde-i Efrengīnüñ
Kim be-ġāyet nāzenīn ü Ḫüsrev-i ḫūbāndur *(K. 8/13). [şeh-zāde-i efrengīnüñ, -üñ]*

şeh-zāde-i meh-rū: *Ay yüzlü şehzade.*

Ḳanın içmişdür nice şeh-zāde-i meh-rūlaruñ
Ol sebebden geh ḳara geh görinür aḫmer felek *(Terk. 2/37). [şeh-zāde-ı meh-rūlaruñ, -lar, -uñ]*

şeker: *Şeker.*

Dehānuñda zebānuñ gibi olmaz āşiyān itse
Şeker tenginde ṭūṭī ġonce içre bülbül-i gūyā *(G. 10/4). [şeker]*

Şeker tengi olupdur ġarḳa-i āb
Şeker laʿlinden olalı rivāyet *(G. 24/7). [şeker]*

Öpdügi içün laʿlini virür şeker bigi ṣafā
Olıcaḳ dilde mükerrer kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/5). [şeker]*

Ḫaṭ ne ḥācet şeker lebüñde didüm
Didi ḥalvā ḳaçan olur bī-dūd *(G. 47/7). [şeker]*

Tekrār gelse lebleri leẕẕet virür dile
Zīrā mükerrer olıcaḳ olur şeker leẕīẕ *(G. 49/8). [şeker]*

Niçün añmaz iy ṣanem bizi şeker senbūseden
Laʿl-i nāb-ı şekkerīnüñ kim şeker pālūdedür *(G. 101/7). [şeker]*

Niçün añmaz iy ṣanem bizi şeker senbūseden
Laʿl-i nāb-ı şekkerīnüñ kim şeker pālūdedür *(G. 101/8). [şeker]*

Beñlerüñ laʿl-i lebüñde senüñ iy piste-dehen
Noḳṭalardur ki ḳonur rūşen ola diyü şeker *(G. 114/6). [şeker]*

Noḳṭalar yazmış didüm laʿlüñde ḫāl
Didi kim bī-noḳṭa yazılmaz şeker *(G. 133/4). [şeker]*

Birinüñ zīnet ruḫ-ı verdinden alur bāġ-ı ḥüsn
Birinüñ cüllāb-ı laʿlinden alur leẕẕet şeker *(G. 138/20). [şeker]*

Ger işidilse leblerüñ ḫaberi
Mışrdan bu yire şeker gelmez *(G. 147/6). [şeker]*

Hey ne şeker-rīz imiş laʿl-i şeker-nūşı kim
Ḫāl-i leb-i yār ile düzdi şekerden meges *(G. 164/8). [şekerden, -den]*

Revnaḳın bozdı ruḫlaruñ ḳamerüñ
Ḳıymetin ṣıdı leblerüñ şekerüñ *(G. 209/2). [şekerüñ, -üñ]*

Gel beni aġlatma laʿlüñ yādına
Çün ziyān eyler şeker tengine ṣu *(G. 316/12). [şeker]*

Diline almaya Cem bir daḫı tekrār şeker
Çün lebüñ ṣundı aña ḳand-i mükerrer bu gice *(G. 325/15). [şeker]*

Lebüñüñ leẕẕeti yoḳdur şekerde
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı yoḳ müşk-i terde *(G. 336/1). [şekerde, -de]*

Didüm bu ḫāller laʿlüñde n'eyler
Didi kim noḳṭalar yoḳ mı şekerde *(G. 343/12). [şekerde, -de]*

Lebüñden çeşm-i bādāmuñ şekerle
Ki ḫōşdur luṭf-ı bādāmuñ şekerle *(G. 364/2). [şekerle, -le]*

Lebüñden çeşm-i bādāmuñ şekerle
Ki ḫōşdur luṭf-ı bādāmuñ şekerle *(G. 364/1). [şekerle, -le]*

Gözümde ḫayāl-i lebüñ eglenmemek ister
Bilsem ne iver yoḳsa şeker ṣuya mı düşdi *(G. 396/4). [şeker]*

Şeker sildükçe şekker leblerinden
Ṭolar ḳand ü şekerden dest-māli *(G. 399/9). [şeker]*

Ol dem ḳanı belüñi ḳoçardum kemer gibi
Şīrīn ṭudacuġuñı emerdüm şeker gibi *(G. 408/2). [şeker]*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/9). [şeker]*

Her sözde leb-i laʿlüñ añılursa ḫaṭādur
Añılsa şekerden *(Mua. 193/2). [şekerden, -den]*

şeker: *Şeker II sevgilinin dudakları.*

Şeker tengi olupdur ġarḳa-i āb
Şeker laʿlinden olalı rivāyet *(G. 24/8). [şeker]*

Biñ cān ü göñül şeker lebüñden
Bir būseñe kem behādur iy dōst *(G. 26/23). [şeker]*

Devr-i çeşmüñde dile laʿlüñi añdurmadı cān
Bu ne dīvāne ki bādāmı şekerden güniler *(G. 121/14). [şekerden, -den]*

Şeker lebüñ hevesinüñ hevāsına düşeli
Maḳām-ı ṭūṭī-i dil oldı āşiyān-ı firāḳ *(G. 207/5). [şeker]*

şeker ḳıl-: *Şeker yapmak, şekerle doldurmak.*

Ḳurı ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülāl *(K. 3/9). [şeker ḳıldı, -dı]*

şeker ol-: *Şeker kamışı olmak.*

Ḥadd-i meyde lebüñüñ kūşesi bulınsa eger
Lezzet-i ḳand bulup ney şeker [olur] fi'l-ḥāl *(Mua. 156/2). [şeker [olur], -ur]*

şeker-istān-ı kerem: *Keremin, cömertliğin şeker tarlası.*

Ne revādur ki baña zehr ṣuna dehr-i firāḳ
ʿĀleme cān virür iken şeker-istān-ı kerem *(K. 1/120). [şeker-istān-ı kerem]*

şeker-rīz: *Şeker saçan, pek tatlı.*

Hey ne şeker-rīz imiş laʿl-i şeker-nūşı kim
Ḫāl-i leb-i yār ile düzdi şekerden meges *(G. 164/7). [şeker-rīz]*

şekker: *Şeker.*

Şekker lebüñe ḫidmet idem diyü iy ṣanem
Yüz yirde baġladı beline ney-şeker kemer *(G. 116/5). [şekker]*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/8). [şekker]*

Şu ḳoydı şekkerüñ başına iy dōst
Cem idelden lebüñ vaṣfın mükerrer *(G. 132/17). [şekkerüñ, -üñ]*

Cān meclisine laʿl ü ruḫuñ vaṣfını getür
Çün şekker ile ḫōş yaraşur armaġān-ı şemʿ *(G. 190/22). [şekker]*

Şeker sildükçe şekker leblerinden
Ṭolar ḳand ü şekerden dest-māli *(G. 399/9). [şekker]*

Nūş-ı ṣafā yirine virür nīş-i ġam baña
Şekker yirine ṣunalı zehr-i belā felek *(Terk. 3/6). [şekker]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/14). [şekker]*

şekkerīn: *Şeker gibi tatlı, şekerli.*

Şekkerīn laʿlüñ görüp iy piste-leb
Başlarına ṣu ḳoyar ḳand ü nebāt *(G. 23/7). [şekkerīn]*

Çeşm ü laʿlüñ yād idelden dil-berā
Nuḳl-i ṣoḥbet şekkerīn bādāmdur *(G. 87/4). [şekkerīn]*

Aġzum ṣuyı aḳar göricek şekkerīn lebüñ
Ṣun bārī laʿlüñ aġzuma cüllāb-ı ter gibi *(G. 408/9). [şekkerīn]*

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler
Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur *(K. 8/53). [şekkerīn]*

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler
Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur *(K. 8/54). [şekkerīn]*

İssi otlardan mürekkeb şekkerīn gül şerbeti
Ḥoḳḳa-i yāḳūtdan terkīb-i Efrengāndur *(K. 8/57). [şekkerīn]*

şekkerīn it-: *Şekerli, tatlı yapmak.*

Nuḳl-i ṣoḥbetde leb ü çeşmüñi yād eyleyeli
Şekkerīn itdi ḳamu pisteyi bādām-ı lebüñ *(G. 219/10). [şekkerīn itdi, -di]*

şekl: *Şekil, biçim, görünüş.*

İşbu şekli göreliden bülbül-i cān derd ile
Her nefes feryād idüp dir bu gül-istānum-durur *(G. 68/3). [şekli, -i]*

İtüñ izi şekli zerrīn yüzüme virdi şeref
Arturmış her ḳumāşuñ narḫını tamġā meger *(G. 137/7). [şekli, -i]*

Ger ismüñ bilmege reml idem iy yār
Taḳī şekli gelür evvelde her-bār *(Mua. 92/2). [şekli, -i]*

şekl: *Dış görünüş, biçim, yüz, çehre.*

Bu şekl çü gördüñ iy göñül sen
Var kūy-i belāyı eyle mesken *(Mua. 337/1). [şekl]*

şekl-i başer: *Göz şekli.*

Yaşumuñ āb-ı revānına naẓer ḳılma ki dil
Yüzüñi ẓāhir olan şekl-i başerden güniler *(G. 121/6). [şekl-i başerden, -den]*

şekl-i beşer: *İnsanın şekli, sureti.*

Gören didi senüñ-çün iy ḳamer-ruḫ
Perīdür görinür şekl-i beşerde *(G. 336/4). [şekl-i beşerde, -de]*

şekl-i ġınā: *Zenginlik hâli, zenginlik.*

Şekl-i ġınāyı ʿayn-ı ʿanā añlayup müdām
Faḳr olmış idi faḫr u ġınāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/13). [şekl-i ġınāyı, -yı]*

şekl-i hilāl: *Ayın ilk günlerinde aldığı yay şekli, yeni ay biçimi.*

Ḫatm oldı diyü rūze-i ġam şekl-i hilāl uş
Mektūb-ı felekde çeker altun ile ṭuġrā *(K. 5/53). [şekl-i hilāl]*

Gün gibi rūşen olmaġa iʿcāz-ı Muṣṭafā
Şaḳḳ itdi bedri şekl-i hilāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/56). [şekl-i hilāli, -i]*

şekl-i ḫūb: *Sevgilinin şekli, sureti.*

Bu şekl-i ḫūbdan gel rū nihān it
Velī ʿuṣṣāḳuña yine ʿıyān it *(Mua. 157/1). [şekl-i ḫūbdan, -dan]*

şekl-i māh: *Ayın, kamerin şekli.*

Güneşden mihr ṭopını ḳapaldan ḥüsn ile iy meh
Görüp çevgān-ı ebrūñı olupdur şekl-i māh egri *(G. 403/8). [şekl-i māh]*

şekl-i şāḫ-ı riyā: *Riya dalının şekli.*

Kimüñ ki resm ola bāġında şekl-i şāḫ-ı riyā
El ura evvel aña tīġ-ı āb-dār-ı belā *(Mua. 25/1). [şekl-i şāḫ-ı riyā]*

şemʿ: *Mum, çerağ.*

Rāz-ı ḥüsnüñ dil niçe ṣaḳlaya kim
Şemʿi pinhān idimez çün kim zücāc *(G. 34/6). [şemʿi, -i]*

Nice şerḥ eyleyeyin ruḫlaruñuñ vaṣfını kim
Şemʿ bigi dehenüm içre zebān oda yanar *(G. 90/6). [şemʿ]*

Dil yaḳaldan nār-ı ruḫ-sāruñda Cem
Şemʿ bigi meclise giryān gelür *(G. 102/10). [şemʿ]*

Bir kerre germ olup dil uzatmış cemālüñe
Bu cürm içün zebānını şemʿüñ keser maḳaṣ *(G. 179/8). [şemʿüñ, -üñ]*

Yüzüñe şemʿ özin eylemiş meger teşbīh
Zebānın anuñ içün dāyimā keser miḳrāż *(G. 180/3). [şemʿ]*

Bir kez öñinde şevḳ ile yanup yaḳılmaġa
Cān atup oda rūşen ider her mekān[ı] şemʿ *(G. 190/38). [şemʿ]*

Şemʿ-i ruḫuñ ḫayāline cān virüp ölenüñ
Ḳabr içre ḥaşre dek yaḳa her üstüḫᵛān[ı] şemʿ *(G. 190/36). [şemʿ]*

Bir gün ʿarūs-ı ḥüsnüñ öñinde yanam diyü
Yaḳdı felekde odlara her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/32). [şemʿ]*

Her encümende encüm-i eşkin döküp yire
Diñlenmeyüp yaḳar oda her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/30). [şemʿ]*

Mihr-i felek delīl olalı şemʿ-i ḥüsnüñe
Her ṣubḥ yüz yire urup ider fiġān[ı] şemʿ *(G. 190/20). [şemʿ]*

Ḫaddüñ ḫaṭuñla yazalı zerrīn ġılāf ider
Ṭūmārasına sūre-i Nūr u Duḫān[ı] şemʿ *(G. 190/12). [şemʿ]*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe yañılup nā-gehān şemʿ
Dil uzadalı odlara yandı zebān-ı şemʿ *(G. 190/1). [şemʿ]*

Gönlüñde ṣaḳla didi ruḫum sırrını didüm
Fānūs şīşede ḳaçan olur nihān şemʿ *(G. 190/28). [şemʿ]*

Gün yüzüñ şemʿine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/7). [şemʿine, -i, -n, -e]*

Cān-ı Cem pervāne olaldan cemālüñ şemʿine
Acıduġından oda yanup aña aġlar çerāġ *(G. 194/13). [şemʿine, -i, -n, -e]*

Yaḳup aġzın şemʿi ber-dār itdiler bāzārda
Fāş idelden iy ṣanem bir şemme rāzuñdan senüñ *(G. 216/11). [şemʿi, -i]*

Nice şerḥ eyleyeyin ḳandīl-i ḥüsnüñ pertevin
Şemʿ bigi odda yanar söyledügince dilüm *(G. 254/10). [şemʿ]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/1). [şemʿine, -i, -n, -e]*

Yüzüñ şemʿini cān-ı Cem görelden
Düşer pervāne bigi ol çerāġa *(G. 318/17). [şemʿini, -i, -n, -i]*

Germ olup kendüyi teşbīh itdügi içün yüzüñe
Yaḳdılar şemʿüñ zebānın aşdılar bāzārda *(G. 346/4). [şemʿüñ, -üñ]*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup şemʿüñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/4). [şemʿüñ, -üñ]*

Ḫaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḫı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/14). [şemʿine, -i, -n, -e]*

Ḳandīl-i cemālüñe yañılmış dil uzatmış
Şemʿüñ yiridür yansa zebāne ile zebānı *(G. 413/6). [şemʿüñ, -üñ]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/9). [şemʿ]*

Ḥüsnüñüñ şemʿine çün ideli pervāneluġı
Cem ḳılur silsile-i zülfüñe dīvāneluġı *(Mua. 245/1). [şemʿine, -i, -n, -e]*

Zülfinüñ zencīrine bağlar beni dīvāne-veş
Yüzinüñ şemʿine düşüp yanaram pervāne-veş *(Mur. 2/6). [şemʿine, -i, -n, -e]*

şemʿ ü şāhid ü çeng ü rebāb: *Mum, sevgili, çeng (bir çeşit telli çalgı) ve rebap (bir çeşit saz).*

Meclis yaraşuġı bu-durur kim şarāb ola
Ḫāṣṣa ki şemʿ ü şāhid ü çeng ü rebāb ola *(G. 368/2). [şemʿ ü şāhid ü çeng ü rebāb, -a]*

şemʿ-dān-ı şemʿ: *Şamdan, mumluk, çırakma.*

Ḥüsnüñ çerāġ uyarduġı meclisde iy ṣanem
Şemʿ-i felek olursa n'ola şemʿ-dān-ı şemʿ *(G. 190/6). [şemʿ-dān-ı şemʿ]*

şemʿ-i çarḫ: *Feleğin kandili.*

Uyardı şemʿ-i çarḫı cemāli Muḥammedüñ
Zeyn itdi yiri vaṣfı kemāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/49). [şemʿ-i çarḫı, -ı]*

şemʿ-i ebedī: *Ebedî, sonsuz mum.*

Pervāne bigi yanar göñül āh
Şemʿ-i ebedī taḳalı ol māh *(Mua. 325/2). [şemʿ-i ebedī]*

şemʿ-i envār-ı cemāl: *Yüzünün nurunun mumu.*

Gerçi kim ṭāḳ-ı felekde mihr ü meh yaḳar çerāġ
Şemʿ-i envār-ı cemālüñden yaḳar anlar çerāġ *(G. 194/2). [şemʿ-i envār-ı cemālüñden, -üñ, -den]*

şemʿ-i felek: *Gökyüzünün mumu II Güneş.*

Ḥüsnüñ çerāġ uyarduġı meclisde iy ṣanem
Şemʿ-i felek olursa n'ola şemʿ-dān-ı şemʿ *(G. 190/6). [şemʿ-i felek]*

şemʿ-i ḥayāt: *Hayat mumu.*

Söyinür bād-ı cefā ile şehā şemʿ-i ḥayāt
Perde-gīr olmaz ise ger aña dāmān-ı kerem *(K. 1/85). [şemʿ-i ḥayāt]*

şemʿ-i ḥüsn: *Güzellik mumu.*

Yanmasa şemʿ-i ḥüsnüñ elinden gezer m'idi
Yaḳup ḥaṣīr başına her ḫāne dān-ı şemʿ *(G. 190/25). [şemʿ-i ḥüsnüñ, -üñ]*

Şemʿ-i ḥüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün ṣan cām aṣar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/5). [şemʿ-i ḥüsnüñ, -üñ]*

şemʿ-i ḥüsn: *Güzellik mumu II sevgilinin yüz güzelliği.*

Mihr-i felek delīl olalı şemʿ-i ḥüsnüñe
Her ṣubḥ yüz yire urup ider fiġān[ı] şemʿ *(G. 190/19). [şemʿ-i ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

Ne ḫōşdur şemʿ-i ḥüsnüñde kemend-i tāb-dār-ı zülf
Zihī ḳandīl-i rūşen kim resendür aña tār-ı zülf *(G. 196/1). [şemʿ-i ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

şemʿ-i maḥabbet: *Aşk mumu.*

Hecrüñ şebini vaṣl ile çün rūşen eylemez
Yanmaḳ o dilde şemʿ-i maḥabbet ne fāyide *(G. 328/8). [şemʿ-i maḥabbet]*

şemʿ-i meclis: *Meclis mumu.*

Cemālüñ muṣḥafından şemʿ-i meclis
Ḳılur nūr āyetin her gice ezber *(G. 132/11). [şemʿ-i meclis]*

şemʿ-i nūr-ı ruḫ: *Yüzündeki nurun kandili.*

Nesḫ itdi cümlesini kitābı Muḥammedüñ
Ve'ş-şems şemʿ-i nūr-ı ruḫından nişānedür *(Terk. 1/123). [şemʿ-i nūr-ı ruḫından, -ı, -n, -dan]*

şemʿ-i ruḫ-sār: *Yanağın mumu; sevgilinin yanağının ışıltısı.*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/5). [şemʿ-i ruḫ-sāruñ, -uñ]*

şemʿ-i ruḫ: *(Sevgilinin) yanağının mumu.*

Her gice şemʿ-i ruḫuñ yādına āh eyleyicek
Āhum odı şanemā ḳubbe-i eflāke düşer *(G. 89/11). [şemʿ-i ruḫuñ, -uñ]*

Şemʿ-i ruḫuñ ḫayāline cān virüp ölenüñ
Ḳabr içre ḥaşre dek yaḳa her üstüḫ[v]ān[ı] şemʿ *(G. 190/35). [şemʿ-i ruḫuñ, -uñ]*

Cān riştesini şemʿ-i ruḫuñ nārı ile yaḳ
Uyar çerāġumı ki çerāġuñ uyara Ḥaḳ *(G. 206/1). [şemʿ-i ruḫuñ, -uñ]*

Pervāne gibi yaḳıldı cānum
Şemʿ-i ruḫuñ olalı pür-envār *(Terc. 1/74). [şemʿ-i ruḫuñ, -uñ]*

şemʿ-i rūy: *(Sevgilinin) yüz mumu.*

Şemʿ-i rūyüñ ḥasretinden her seḥer-geh iy şanem
ʿArş ḳandīlin uyarur şuʿle-i āhum benüm *(G. 253/3). [şemʿ-i rūyüñ, -üñ]*

şemʿ-i şafā: *Safa mumu.*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/13). [şemʿ-i ṣafādur, -dur]*

şemme: *Çok az miktar, zerre miktarı.*

Yaḳup aġzın şemʿi ber-dār itdiler bāzārda
Fāş idelden iy şanem bir şemme rāzuñdan senüñ *(G. 216/12). [şemme]*

Bir şemmesi derdümüñ yazılmaz
Evrāḳ-ı semā olursa mektūb *(Terc. 1/41). [şemmesi, -si]*

şemme: *Koklama II çok az miktar, zerre miktarı.*

Bir şemme zülfüñüñ ḳoḫusından bulam diyü
Ḳan oldı baġrı daḫı ṭolanur cihānı müşk *(G. 217/19). [şemme]*

şemme-i şiyem: *Huy, ahlak kokusu II Hz. Peygamber'in güzel ahlakının, hoş tabiatının kokusu.*

Ḳılur dimāġ-ı cānı muʿaṭṭar ṣafā virüp
Luṭfuñdan irişür ise ger şemme-i şiyem *(K. 7/42). [şemme-i şiyem, -üp]*

şems: *Güneş II sevgilinin yüzü.*

Devr-i ruḫuñda zülfüñi müşkīn ṭınāb idüp
İdindi şemse mihr ü mehi sāye-bān ḳaşuñ *(G. 224/8). [şemse, -e]*

şems ü ḳamer: *Güneş ve ay.*

Ne deñlü daʿvī-i ḥüsn eyler ise mihr ile māh
Ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerde bulınmaz *(G. 143/4). [şems ü ḳamerde, -de]*

Şīrīn lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerdedür
Nāzük ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerdedür *(G. 64/2). [şems ü ḳamerdedür, -de, -dür]*

şemse ḳıl-: *Güneş şeklinde süsleme motifi yapmak.*

Ruḫlaruñ naḳşına teşbīh itmege ḫālüñ şehi
Şemse ḳılmış sāye-bān-ı zülfüñe mihr ü mehi *(G. 410/2). [şemse ḳılmış, -mış]*

şemse ol-: *(Tezhip, ciltçilik ve işlemelerde) güneş şeklinde süsleme motifi olmak.*

Görüp risāle-i ḥüsnüñi şemse oldı ḳamer
Kitābe-i zer olalıdan ol kitāba güneş *(G. 174/7). [şemse oldı, -dı]*

şemşīr: *Kılıç.*

Bir daḫı var ise ġamzeñ bigi tīġ
İşde başum işde şemşīrüñ begüm *(G. 271/4). [şemşīrüñ, -üñ]*

Ḫancerinden kim ki cān virse bulur ʿömr-i ebed
Āb-ı ḥayvāndan meger ṣuvardılar şemşīrini *(G. 375/16). [şemşīrini, -i, -n, -i]*

şemşīr-i ġamze: *(Sevgilinin) kıyıcı, yan bakışının kılıcı.*

ʿĀşıḳları cemʿ eyledi şemşīr-i ġamzeñ iy ṣanem
Tā kim perīşān eyleyüp ʿarż eyleye cevr ü sitem *(Mua. 335/1). [şemşīr-i ġamzeñ, -ñ]*

şemʿ-veş: *Mum gibi.*

Ruḫ u zülfüñ ġamından şöyle bil kim
Yanaram şemʿ-veş her ṣubḥ ile şām *(G. 260/4). [şemʿ-veş]*

şerʿ: *Şeriat, İslam şeriatı.*

Leblerüñ ḳanum içüpdür şerʿ ile ṣorsam gerek
Ger inanmazsañ lebüñde görinen ḳandur henūz *(G. 146/11). [şerʿ]*

Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ
Şol kimse ki şerʿini anuñ ḳılmaya icrā *(K. 5/186). [şerʿini, -i, -n, -i]*

Dünyā yıḳılsa şerʿi anuñ bulmaz inḳırāż
Fażl-ı muʿīn olalı muʿīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/91). [şerʿi, -i]*

Sākin olan ġarībe diyārı Muḥammedüñ
Ḳavl-i ṣaḥīḥ şerʿi ḫiṭābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/120). [şerʿi, -i]*

Sīmürġ kevn-i ẓıll-i ẓalīlinde ḫōş geçer
Per açdugınca şerʿi ʿuḳābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/132). [şerʿi, -i]*

ʿİzzet güninde ṭoġalı māhı Muḥammedüñ
Ṭutdı zemīni şerʿi sipāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/236). [şerʿi, -i]*

Naṣb olalı cihāna livāsı Muḥammedüñ
Eflāke irdi şerʿ[i] nidāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/2). [şerʿ[i], -i]*

şerbet: *Şerbet, tatlı içecek.*

Gözlerüñ ḫastesidür cān ü göñül ṣıḥḥat içün
Ger lebüñ virmez ise şerbet elümden ne gelür *(G. 61/8). [şerbet]*

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmedin
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān elvedāʿ *(G. 189/3). [şerbetin, -i, -n]*

İssi otlardan mürekkeb şekkerīn gül şerbeti
Ḥoḳḳa-i yāḳūtdan terkīb-i Efrengāndur *(K. 8/57). [şerbeti, -i]*

şerbet-i laʿl: *Sevgilinin lal renkli, kırmızı dudağının şerbeti.*

Dil ṣaçuñdan oldı sevdāyī-mizāc
Şerbet-i laʿlüñ buyur aña ʿilāc *(G. 34/2). [şerbet-i laʿlüñ, -üñ]*

Lebüm naṣīb-i niṣāb-ı lebüñden iy dil-ber
Ger ola şerbet-i laʿlüñ bu ben ġarībe yiter *(Mua. 58/2). [şerbet-i laʿlüñ, -üñ]*

şeref: *Manevî yükseklik, ululuk.*

Ser-i ṭurrañ benüm-çün ṣalsa sāye
Şeref bağışlaya göñlüm semāye *(Mua. 84/2). [şeref]*

şeref: *Herhangi bir gezegenin Zodyak takımyıldızı içerisinde ulaştığı en yüksek nokta olan ve itibar yüksekliğini ifade etmek için kullanılan şeref burcu.*

Nev-bahār irişdi bī-ḥad rūşen oldı her ṭaref
Beñzer iy meh-rū-yı ʿālem mihre irişdi şeref *(Mua. 333/2). [şeref]*

şeref bul-: *Şeref kazanmak, kıymet ve itibarı artmak.*

Öldüricek beni ol cādū gözüñ
Buluram ʿāşıḳlaruñ içre şeref *(G. 197/10). [şeref buluram, -ur, -am]*

şeref ḳo-: *(Bir kimse, bir durum veya şey birini veya bir yeri) şereflendirmek, manevî ululuk, yücelik kazandırmak.*

Ḫaṭṭ-ı ruḫ-sāruñ kitāb indürdi tenzīl üstine
Sāye-i zülfüñ şeref ḳor perr-i Cibrīl üstine *(G. 356/2). [şeref ḳor, -r]*

şeref ṭut-: *Yücelmek II şeref burcuna girmek, şeref burcunda olmak.*

Mihr-i ḳadrüñ ṭutalı evc-i saʿādetde şeref
Kemterīn ẕerresidür mihr-i diraḫşān-ı kerem *(K. 1/39). [şeref ṭutalı, -alı]*

şeref vir-: *Şereflendirmek, yüceltmek, onurlandırmak.*

İtüñ izi şekli zerrīn yüzüme virdi şeref
Artururmış her ḳumāşuñ narḫını tamġā meger *(G. 137/7). [şeref virdi, -di]*

Cem n'ola pāyüñe gözden ḳılsa seyyāre niṣār
Kevkeb-i çarḫa şeref virür çü mūzeñ kebkebi *(G. 400/14). [şeref virür, -ür]*

şeref-i millet ü dīn: *Millet ve dinin şerefi.*

Zīnet-i tāc ü nigīn ü şeref-i millet ü dīn
Ḫüsrev-i rūy-i zemīn ḥażret-i sulṭān-ı kerem *(K. 1/5). [şeref-i millet ü dīn]*

şerḥ: *Açık açık anlatma, izah; bir kitabı açıklamak için yazılmış eser.*

Ḫüsnüñ kitābı şerḥi ile ḫaṭṭuñ ḥavāşīsi
Diḳḳat yiri-durur ki olur ṣubḥ u şām baḥs *(G. 32/5). [şerḥi, -i]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/1). [şerḥini, -i, -n, -i]*

Birinüñ şerḥ[i] muṭavvel zülfi sırrında ʿıyān
Birinüñ mużmer lebi remzinde metn[i] muḫtaṣer *(G. 138/15). [şerḥ[i], -i]*

Yazarken ʿışḳı şerḥin yanayazdum
Çün evvel yana yazdum yā ne yazdum *(G. 265/1). [şerḥin, -i, -n]*

Ṭopraġum levḥinde ḳılmaġa ġamuñ şerḥin raḳam
Rūzgār eyler ölicek üstüḫ[v]ānumdan ḳalem *(G. 270/1). [şerḥin, -i, -n]*

Levḥ-i sīnemde ġamuñ şerḥin yazar ḫūnīn yaşum
Ḫāne-i dil olalı sen ḫūb ṭıfluñ mektebi *(G. 400/3). [şerḥin, -i, -n]*

Ḥikāyet eylemege metn-i ʿışḳuñuñ şerḥin
Ḥadīṣ-i Leylī vü Mecnūn fesāne yitmez mi *(G. 419/13). [şerḥin, -i, -n]*

Dil-i āşüfte kāmildür yüzüñ şerḥi kitābında
Cihān ʿāciz-durur gerçi anuñ her faṣl [u] bābında *(Mua. 39/1). [şerḥi, -i]*

Telḫīṣ-i vaṣfı şerḥ[i] muṭavvel risāledür
Olmaz bu muḫtaṣarla beyānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/231). [şerḥ[i], -i]*

şerḥ eyle-: *Açıklamak, etraflıca anlatmak.*

Egerçi iy ḳalem iki dilüñ var
Ġamum şerḥ eylemege ne dilüñ var *(G. 125/2). [şerḥ eylemege, -meg, -e]*

Cem nice şerḥ eyleye ol māh-rūlar vaṣfını
Mā-ḥaṣal cevr ü cefāda biri birinden beter *(G. 138/41). [şerḥ eyleye, -y, -e]*

Ḫasret-i ḫaṭṭuñla cān virdügümi şerḥ eyleye
Dil uzadup sinümüñ üstinde biten her giyāh *(G. 327/9). [şerḥ eyleye, -y, -e]*

Ḫāme şerḥ eyleyemez ruḫları gül-gūnluġını
Nitekim gözlerümüñ ḥālet-i pür-ḫūnluġını *(G. 421/1). [şerḥ eyleyemez, -y, -emez]*

Nice şerḥ eyleyeyin ruḫlaruñuñ vaṣfını kim
Şemʿ bigi dehenüm içre zebān oda yanar *(G. 90/5). [şerḥ eyleyeyin, -y, -e, -yin]*

Nice şerḥ eyleyeyin ḳandīl-i ḥüsnüñ pertevin
Şemʿ bigi odda yanar söyledügince dilüm *(G. 254/9). [şerḥ eyleyeyin, -y, -e, -yin]*

Zülfüñ ġamında reng-i ruḫum şerḥin eyleyen
N'ola yazarsa müşk ile hem zaʿferān ile *(G. 355/7). [şerḥin eyleyen, -y, -en]*

şerḥ it-: *Açıklamak, etraflıca anlatmak.*

Ḫaṭṭuñ ḥadīṣi metnini her kim ki şerḥ ide
Enfās-ı ʿanberīn olur anuñ dehān-ı müşk *(G. 217/25). [şerḥ ide, -e]*

Ne şerḥ idem ki ciger şerḥa şerḥa olduġına
Ḫadeng-i ġamzesi peykānları güvāh yiter *(G. 91/11). [şerḥ idem, -em]*

Bir diñler ādem olsa neler şerḥ iderdi dil
Zīrā ki çoḳ-durur bu zamānuñ şikāyeti *(Terk. 3/95). [şerḥ iderdi, -er, -di]*

Gül yañaġuñ güllerin şerḥ itse Cem gül-zārda
Ġonceler her yirden üstine ḳılur īṣār gül *(G. 234/13). [şerḥ itse, -se]*

şerḥ it-: *Bir metni, bir kitabı ayrıntılarına inerek açıklamak, yorumlamak.*

Ḫaṭuñ mütūnını şerḥ it ḥavāṣī-i dilde
Ki gören eyde bu defter ḳadar kitāb ola mı *(G. 401/7). [şerḥ it]*

şerḥ ḳıl-: *Açıklamak, ayrıntısına inerek açıklamak.*

Didüm ki ḥālüñi ʿarż it ya şerḥ ḳıl bālā
Didi ki ḳāmetümi ʿarż idersem aḥsen ola *(Mua. 133/1). [şerḥ ḳıl]*

Ḳalem yanar oda yazılsa ger beyān-ı firāḳ
Ya nice şerḥ ola sen yāre dāstān-ı firāḳ *(G. 207/2). [şerḥ ola, -a]*

şerḥa çek-: *Yara açmak, yaralamak, kesik izi bırakmak.*

Kendüyi ḳanlara boyadup āftāb-ı çarḫ
Bu ḥāli gördi sīnesine şerḥa çekdi māh *(Terk. 3/60). [şerḥa çekdi, -di]*

Didüm ki şerḥa neden çekdi sīneme ġamzeñ
Ḳaşuñ hilāli didi kim bu ay muḥarremdür *(G. 135/7). [şerḥa çekdi, -di]*

Cem sīnesine şerḥa çekerse ġamuñ n'ola
ʿIşḳuñ tecerrüdinde ḳalender degül midür *(G. 127/13). [şerḥa çekerse, -er, -se]*

şerḥa şerḥa ol-: *Parça parça olmak.*

Ne şerḥ idem ki ciger şerḥa şerḥa olduġına
Ḫadeng-i ġamzesi peykānları güvāh yiter *(G. 91/11). [şerḥa şerḥa olduġına, -duġ, -ı, -n, -a]*

şerh-i bedīʿ: *Eşi, benzeri görülmemiş şerh.*

Muṭavvel zülfüñüñ şerh-i bedīʿin
Dehānuñ dir beyān-ı muḫtaṣerde *(G. 343/15). [şerh-i bedīʿin, -i, -n]*

şerḥ-i dehān: *(Sevgilinin) ağzının şerhi, ayrıntılı izahı.*

Telḫīṣ-i zülfi metni muṭavvel beyān iken
Şerḥ-i dehānı ile olur muḫtaṣer gibi *(G. 408/12). [şerḥ-i dehānı, -ı]*

şerḥ-i firāḳ: *Ayrılığın şerhi.*

Ben söylemezem kimse benüm ḥālümi bilmez
Yanaydı cihān şerḥ-i firāḳuñı disem ben *(G. 309/4). [şerḥ-i firāḳuñı, -uñ, -ı]*

şerḥ-i leb: *(Sevgilinin) dudaklarının şerhi.*

Şerḥ-i lebüñi yazar iken sürḫ yirlerin
Olmaya yazmaġa anı ḫūn-ı ciger gibi *(G. 408/7). [şerḥ-i lebüñi, -üñ, -i]*

şerḥ-i muṭavvel: *Uzun, mufassal şerh.*

Zülfüñe bedīʿdür ṣanemā muḫtaṣar olmaḳ
Çün şerḥ-i muṭavvelde ṣıġışmadı beyāne *(G. 357/6). [şerḥ-i muṭavvelde, -de]*

şerm eyle-: *Utanmak, mahcup olmak.*

Gül yüzüñ gül-zārda ger eyleye ʿarż-ı cemāl
Şāḫ-ı gül şerm eyleyüp virmeye her-giz bār gül *(G. 234/8). [şerm eyleyüp, -y, -üp]*

şerm it-: *Utanmak.*

Gelince meclisüñe ṣırçadan ḥicāb idinür
Meger cemālüñe baḳmaġa şerm ider ḳandīl *(G. 244/4). [şerm ider, -er]*

şermende ḳıl-: *Utandırmak, rezil etmek.*

Ger Ḫaṭāya ilede zülfi ḳoḫusını ṣabā
Müşki şermende ḳılup mülk-i Ḫotenden çıḳarur *(G. 82/10). [şermende ḳılup, -up]*

şermende ol-: *Utanmak, mahcup olmak.*

Ġonçe şermende olup açmaz dehān
Her ḳaçan kim söylese ol piste-leb *(G. 13/9). [şermende olup, -up]*

Ṭūbā boyuñı göreliden serv çemende
Şermende olup ṭoġrısı didi ki zihī ḳad *(G. 42/16). [şermende olup, -up]*

Gül-sitānda her ḳaçan añılsa laʿlüñden ḫaber
Ġonceler şermende olup aġzını ḫāmūş ider *(G. 75/6). [şermende olup, -up]*

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād *(G. 43/11). [şermende olur, -ur]*

Görse Ṭūbā boyuñı ṣalınduġuñ vaḳtin şehā
Başın ayaġa ṣalup şermende olur serv-i sitīġ *(G. 193/6). [şermende olur, -ur]*

Zülf-i siyeh-i müşk-feşānuñ ḳoḫusını
Şermende olur ṭuyar ise sünbül-i ḫōş-bū *(G. 314/6). [şermende olur, -ur]*

şerm-sār it-: *Mahcup etmek, utandırmak.*

Zülf-i müşkīn [ü] ʿanber-efşānuñ
Şerm-sār itdi nāfe-i siyehi *(G. 382/8). [şerm-sār itdi, -di]*

Yā Rab bilür günāhını çün raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār *(K. 2/62). [şerm-sār itme, -me]*

şerm-sār ol-: *Utanmak, mahcup olmak.*

Ḳoma cihānda cürm ile kim şerm-sār olam
Baña şefāʿatini enīs eyle dem-be-dem *(K. 7/81). [şerm-sār olam, -am]*

Bir kerre yañılup ḫaṭuña beñzerem dimiş
Oldı bu yüz ḳarası ile şerm-sār nesḫ *(G. 40/12). [şerm-sār oldı, -dı]*

Ḳıyāmete şu kimesne ki eyleye inkār
Ḳıyām-ı ḳāmetüñ ʿarż it ki şerm-sār olsun *(G. 281/6). [şerm-sār olsun, -sun]*

İy Ẕü'l-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı iʿtiẕār *(K. 2/33). [şerm-sār olup, -up]*

Ḫaṭṭın görürse ḫaddinüñ üstinde dil-berüñ
Olur hezār ġayret ile şerm-sār nesḫ *(G. 39/10). [şerm-sār olur, -ur]*

şerm-sār-ı cürm it-: *Günahı sebebiyle mahcup olmak, utanmak.*

Aḥmed ḥaḳı içün itme Cemi şerm-sār-ı cürm
Ḫōd-rāyluḳ-durur ḳalanı sen Ḫudā ḥaḳı *(K. 6/31). [şerm-sār-ı cürm itme, -me]*

şevḳ: *Sevinç, neşe, keyif.*

Bezm-i Ṣafāyı ḫōş ṭut şevḳ üzre Merve ḥaḳḳı
Nūş eyle cām-ı vaḥdet ʿişret demidür iy Cem *(G. 274/13). [şevḳ]*

şevḳ: *Arzu, tutku, aşk; ışık.*

ʿĀşıḳ ki ruḫuñ şevḳine cān eyleye teslīm
Anuñ kefeni berg-i gül ü yāsemen olsun *(G. 311/7). [şevḳine, -i, -n, -e]*

şevḳ: *Arzu, tutku, aşk.*

Leblerüñ şevki ile meclisde
N'ola devr itse lāle-gūn aḳdāḥ *(G. 35/5). [şevki, -i]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/12). [şevḳ]*

Dehenüñ şevḳi ile cān gitdi
Bir yire kim daḫı ḫaber gelmez *(G. 147/3). [şevḳi, -i]*

ʿArż ideli helāküme ḳaşuñ gözüñle naṣ
Cān şevḳi ile sīnede ke'ṭ-ṭayri fi'l-ḳafaṣ *(G. 179/2). [şevḳi, -i]*

Tīġuñuñ şevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/5). [şevḳi, -i]*

ʿĀrıżuñ şevḳine aġlarsam göñülden yaraşur
Lāzımīdür kim aḳa Baġdād öñinde cūy-i Şaṭ *(G. 184/7). [şevḳine, -i, -n, -e]*

Bir kez öñinde şevḳ ile yanup yaḳılmaġa
Cān atup oda rūşen ider her mekān[ı] şemʿ *(G. 190/37). [şevḳ]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/2). [şevḳi, -i]*

Lebüñ şevḳi ile cānı terk idersem
Buluram ʿālem içre bir eyü nām *(G. 260/7). [şevḳi, -i]*

Ruḫları şevḳi ile şun bāde
Sāḳiyā ṣoḥbet-i ṣabūḥ olsun *(G. 282/5). [şevḳi, -i]*

Gül yüzi şevḳi yādı ile n'ola
Ġonce-veş çāk olursa sīne bugün *(G. 304/11). [şevḳi, -i]*

Bāline baġlamaḳ dilerem şevḳ nāmemi
Ḳorḳum bu dil kebūteri nā-geh kebāb ola *(G. 369/7). [şevḳ]*

Per açа ʿālemi yaḳa mihrüñ ḥamāmesi
Bāline baġlanursa Cemüñ şevḳi nāmesi *(G. 409/10). [şevḳi, -i]*

Dīvāne zevḳuñ ile olan oldı hūş-mend
Mestāne şevḳuñ ile olan oldı hūş-yār *(K. 2/42). [şevḳuñ, -uñ]*

Çün dürr-i necāt olmadı saʿy ile müyesser
Var ḳulzüm-i efkāra iñen şevḳ ile ṭalma *(K. 5/132). [şevḳ]*

ʿĀrıżuñ şevḳinde laʿlüñ ḥasretinden dāyimā
Āz olur deryā-yı çeşmümde yaşum ḳan olmaya *(Mua. 37/1). [şevḳinde, -i, -n, -de]*

Ḳıldı ʿālemlere şevḳuñ beni rüsvā n'ideyin
Düşdi göñlüme yine bir ḳurı sevdā n'ideyin *(Mur. 1/17). [şevḳuñ, -uñ]*

Ol şevḳ ile cān bu sözi tekrār ide her dem
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/27). [şevḳ]*

Āzāde ola bār-ı belādan miṣāl-i serv
Her kim olursa şevḳ[ı] esīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/206). [şevḳ[ı], -ı]*

Dībā-miṣāl ḳıldı muġaylān dikenleri
Ṭāliblerine şevḳ[i] ḥarīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/192). [şevḳ[i], -i]*

şevḳ-i ʿiẕār: *(Sevgilinin) yanağına duyulan arzu, şevk.*

Şevḳ-i ʿiẕāruñla Cem aġlayalı bildiler
Cennet imiş iy ṣanem menbaʿ-ı Nīl ü Eres *(G. 164/11). [şevḳ-i ʿiẕāruñla, -uñ, -la]*

şevḳ-i leb: *(Sevgilinin) dudağına ulaşma arzusu.*

Dem-be-dem şevḳ-i lebüñle gözlerüm pür-ḫūn olur
Kākülüñ fikri ile cān ü göñül meftūn olur *(G. 81/1). [şevḳ-i lebüñle, -üñ, -le]*

şevḳine düş-: *Aşka düşmek, sevdalanmak, meftun olmak.*

Gün yüzüñüñ pertevi şevḳine düşelden dilüm
Senden ayru iy ḳamer-ruḫ gözyaşıdur ḫāṣılum *(G. 254/1). [şevḳine düşelden, -elden]*

şeydā: *Divane, müptela.*

Nigārā leyle-i zülfüñ kemendi
Niçün mecnūn olan şeydāña düşmez *(G. 155/10). [şeydāña, -ñ, -a]*

şeydā ḳıl-: *Delirtmek, Çıldırtmak, Divane etmek.*

Ki anı gördüm oldum böyle şeydā
Beni ḳıldı belā-yı ʿışḳ şeydā *(Mua. 87/4). [şeydā ḳıldı, -dı]*

şeydā ol-: *Çılgın, divane, meczup olmak.*

Şol zülf ü dehān [ü] ḳaddi şāhā
Sende göreli Cem oldı şeydā *(Mua. 196/2). [şeydā oldı, -dı]*

Ki anı gördüm oldum böyle şeydā
Beni ḳıldı belā-yı ʿışḳ şeydā *(Mua. 87/3). [şeydā oldum, -du, -m]*

şey'-i ḳalīl: *Değersiz, küçük şey.*

Elüñi öpmege cān pīş-keş çeker göñlüm
ʿAceb bu şey'-i ḳalīl armaġāna yitmez mi *(G. 419/6). [şey'-i ḳalīl]*

şeyṭān: *Şeytan II rakip.*

Bilürem dā'im baña andan ʿadūdur ol raḳīb
Ehl-i īmān olanı elbette şeyṭān istemez *(G. 142/4). [şeyṭān]*

Raḳībi sür ṭapuñdan luṭf idüp kim
Melekle hem-nefes şeyṭān gerekmez *(G. 145/6). [şeyṭān]*

Raḳībi ḳoma kūyuñda nigārā
Behişt içinde şeyṭānı n'idersin *(G. 277/4). [şeyṭānı, -ı]*

Ḳāmetin aġyāra şorduġum işitmiş ol ḥabīb
Didi şeyṭāna ḳıyāmetden su'āl itmek neden *(G. 287/8). [şeyṭāna, -a]*

Sünnet-i ḥüsnüñi farż itme raḳīb-i kāfire
İy ṣanem şeyṭāna taʿlīm eyleme bu meẕhebi *(G. 400/10). [şeyṭāna, -a]*

şeyṭān: *Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kışkırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis.*

Ḳoma ḳapuñdan raḳībi kim bilesin ḳadrümi
Ādemüñ ḳadri ḳaçan biline şeyṭān olmasa *(G. 350/16). [şeyṭān]*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/2). [şeyṭān]*

şeyṭān ol-: *Şeytan olmak.*

Ṣūfī-i zerrāḳ dir kim baña zinhār içme mey
Kim ṭutar ʿālemde şeyṭān olanuñ tedbīrini *(G. 375/6). [şeyṭān olanuñ, -an, -uñ]*

şiʿār: *Yol, tarz, adet, usul; ilke.*

Maḥrem şiʿārı mūtū min-ḳabli en temūtū
İḥrām ile bürinüp nola kefen geyersem *(G. 274/7). [şiʿārı, -ı]*

şifā: *Derman, ilaç, deva.*

Bī-şübhe lebüñ şarāb-ı nābı
Dil-ḫastesine şifādur iy dōst *(G. 26/20). [şifādur, -dur]*

Lebini gösterüben ḳıldı çü pinhān yine
Ḫaste göñlüme şifā gāh gelür gāh gider *(G. 56/4). [şifā]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin iy ṣanem
Niçün irişmez şifāya cān ü dil *(G. 237/6). [şifāya, -y, -a]*

Rūḥuñ şifāsı lafẓ-ı tabībi Muḥammedüñ
ʿAḳluñ ṣafāsı ṭiynet-i ṭıbbi Muḥammedüñ *(Terk. 1/99). [şifāsı, -sı]*

şifā bul-: *Şifa, derman bulmak, iyileşmek.*

Ḫaste göñlüme ger irse lā-cerem bulur şifā
Ḳaṭreler kim dem-be-dem ol laʿl-i cānāndan ṭamar *(G. 63/13). [şifā bulur, -ur]*

Añduġumca laʿlüñi bu ḫaste dil bulur şifā
Kim leb-i cān-baḫşı her dem derde dermānum-durur *(G. 68/11). [şifā bulur, -ur]*

Marīż-i derdüñe ṣun imdi būse tiryāḳın
Devā-yı būseñ ile çün bulur şifā emrāż *(G. 180/6). [şifā bulur, -ur]*

Göñül marīżi n'ola yār derdin isterse
Ki derd-i yār ile bulur şifā ḳamu emrāż *(G. 180/8). [şifā bulur, -ur]*

şifā eyle-: *Şifa vermek.*

Dest-gīr ol baña bīmāruñ iken eyle şifā
Lāzimīdür ki ṭabībe ṭuta bīmāruñ elin *(G. 310/5). [şifā eyle]*

şifā-yı ebed vir-: *Sonsuz şifa vermek, ebediyen çare olmak.*

Zaḫm-i küfre virür şifā-yı ebed
Merhem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/3). [şifā-yı ebed virür, -ür]*

şifā-yı vaṣl: *Vuslat şifası.*

Bulınurdı ġam-ı hicrāna dermān
Şifā-yı vaṣluñ olsa ḥāṣıl iy cān *(Mua. 329/2). [şifā-yı vaṣluñ, -uñ]*

şīfte vü zār: *Mübtela, divane; ağlayan ve inleyen.*

Sünbül ṣaçuña çünki degül şīfte vü zār
Dīvāne bigi ya ne gezer ṭaġı benefşe *(G. 344/3). [şīfte vü zār]*

şikāf: *Yarık, delik.*

Sīne tīr-i āhdan şöyle müşebbek oldı kim
Āteş-i dil her şikāfından çeker her dem ʿalem *(G. 270/12). [şikāfından, -ı, -n, -dan]*

şikār: *Av.*

Şāh-bāz-ı zülfüñi ṣayd ideli şeh-bāz-ı dil
Mürġ-ı devlet-āşiyān her dem şikārumdur benüm *(G. 264/8). [şikārumdur, -um, -dur]*

Dil ü cānlar şikārına bu zülf-i müşk-efşānuñ
Kemend-i ʿanberīndür kim görinür gāh gāh egri *(G. 404/7). [şikārına, -ı, -n, -a]*

Ger sen āhū şikāra gelse n'ola
Serv-ḳaddüñ kināra gelse n'ola *(Mua. 35/1). [şikāra, -a]*

şikār al-: *Avlanmak.*

Bu dil-i nālānı zülfüñden niçün dūr eledüñ
Çün şikār almaḳda lāzımdur ceres şeh-bāz ile *(G. 330/6). [şikār almaḳda, -mak, -da]*

şikār it-: *Avlamak.*

Çeşmüñ nice cāẕū-ṣıfat āhū-durur iy dōst
Kim ṣīr şikār itmege ḳaṣd eyler ol āhū *(G. 314/8). [şikār itmege, -meg, -e]*

Dām-ı zülfeynüñ ḫayālin çün göñülde baġladum
Ben hümā-yı vaṣluñı bir gün şikār itsem gerek *(G. 218/10). [şikār itsem, -se, -m]*

şikār ḳıl-: *Avlamak.*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/3). [şikār ḳılar, -ar]*

şikār ol-: *Av olmak.*

Şikār oldum kemān ebrūña iy yār
Görinelden berü ṣol zülf-i ʿayyār *(Mua. 45/1). [şikār oldum, -du, -m]*

Kemend-i zülfüñi her dem ḳo āşikār olsun
Ki cān ü dil anı görüp aña şikār olsun *(G. 281/2). [şikār olsun, -sun]*

Ḳāmet ü ebrūñ olaydı āşikār
Olur idi bu Cem-i bī-dil şikār *(Mua. 281/2). [şikār olur, -ur]*

Çü pervāz eyledi şeh-bāz zülfüñ
Göñülden cān ü dil oldı şikārı *(G. 383/12). [şikārı oldı, -dı]*

şikāre: *Av, avlanma.*

Zülfüñ kemend-i ḳaṣdı çü dāyim şikāredür
Ṣayd olacaġı cānum aña āşikāredür *(G. 94/1). [şikāredür, -dür]*

şikār-ı zülf ol-: *Sevgilinin) zülfünün avı olmak.*

Hümā-yı perçemüñ dāyim göñül ṣaydına ḳaṣd eyler
Ne lāzım anı ṣayd itmek olupdur çün şikār-ı zülf *(G. 196/10). [şikār-ı zülf olupdur, -up, -dur]*

şikāyet: *Sızlanma, yakınma.*

Gel duʿā başla yiter söyle şikāyet sözini
Çünki vāḳıf-durur aḥvālüñe ol ḫān-ı kerem *(K. 1/133). [şikāyet]*

Bir diñler ādem olsa neler şerḥ iderdi dil
Zīrā ki çoḳ-durur bu zamānuñ şikāyeti *(Terk. 3/96). [şikāyeti, -i]*

şikāyet eyle-: *Sitem, şikayet etmek.*

Çünki ẓulmi yine sen eylersin
Cem kime eylesün şikāyet āh *(G. 329/10). [şikāyet eylesün, -sün]*

şikāyet ḳıl-: *Şikayet etmek, yakınmak.*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/27). [şikāyet ḳıla, -a]*

Ḥākim o-durur yine baña ẓulmi ol eyler
Ben kime şikāyet ḳılayın yārüñ elinden *(G. 284/4). [şikāyet ḳılayın, -a, -yın]*

Ḳatı göñlinden şikāyet ḳılmaġa tīġı ḳomaz
Uġraduñ bī-çāre dil bu kerre ṭaşdan āhene *(G. 361/19). [şikāyet ḳılmaġa, -maġ, -a]*

Ḳılur dil derd-i dil-berden şikāyet
Velī ḳılmaz aña her-giz ʿināyet *(G. 24/1). [şikāyet ḳılur, -ur]*

şiken: *Kıvrım, büklüm.*

Tāb virmek ser-i müjgān-ı siyeh-kāre neden
Çün gerekmez ṣanemā kūşe-i ḫancerde şiken *(Mua. 222/2). [şiken]*

şiken: *Kıvrılmış, dürülmüş.*

Ṣaf-ı zülfüñ şikendür pīç-der-pīç
Yaraşmaz çün ser-i ṣafda şiken hīç *(Mua. 217/1). [şikendür, -dür, -]*

şiken: *Hile, aldatma.*

Ṣaf-ı zülfüñ şikendür pīç-der-pīç
Yaraşmaz çün ser-i ṣafda şiken hīç *(Mua. 217/2). [şiken]*

şiken-i zülf-i ʿanberīn: *Anber kokulu zülfün kıvrımı.*

Ne ḳıldum iy şiken-i zülf-i ʿanberīn saña kim
Arada mānīʿ olup yüzine niḳāb olasın *(G. 283/5). [şiken-i zülf-i ʿanberīn]*

şikest it-: *Kırmak II gücünü, etkisini azaltmak.*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/11). [şikest itmedi, -me, -di]*

şikeste: *Kırılmış, kırgın, incinmiş, kederli.*

Şikeste göñlüme ṭolaşdı beñzer
Ki zülfüñ ucdan uca pür-şikendür *(G. 67/9). [şikeste]*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz *(G. 150/9). [şikeste]*

Şikeste göñlüme bülbül fiġānı ḫōşça gelür
Egerçi kim dinür el-ḳāṣṣu lā-yüḥibbü'l-ḳāṣ *(G. 177/9). [şikeste]*

Derd ü belā vü hecr ile bīmār ider müdām
Ḳılmaz bu ben şikestesine bir devā felek *(Terk. 3/10). [şikestesine, -si, -n, -e]*

şikeste: *Kırık, kırılmış.*

Dil bāl ü per şikeste iken raḳṣ urur müdām
ʿIşḳuñ hevāsı ile kebūter degül midür *(G. 127/11). [şikeste]*

Her pāresi çü zülfüñ öñinde şikestedür
Raḥm eyleseñ n'ola bu dil-i pāre pāreye *(G. 321/5). [şikestedür, -dür]*

şikeste-beste: *Kırık dökük, paramparça.*

Bildüm bu ḳadar şikeste-beste
Keşf olalı ḥüsnüñüñ kitābı *(Terc. 1/107). [şikeste-beste]*

şikeste-dil: *Gönlü kırık.*

N'itdüm cihānda saña eyā bī-vefā felek
Kim ben şikeste-dilden idersin devā dirīġ *(Terk. 3/52). [şikeste-dilden, -den]*

şikeste-dil ol-: *Gönlü kırık olmak.*

Derd ü ġamuñla olmışam iy meh şikeste-dil
Nā-gāh ṭolaşalı şu miskīn kemendüñe *(G. 326/5). [şikeste-dil olmışam, -mış, -am]*

şimdi: *Şimdi.*

Dil güvāh idi ġamuñda baña illā n'idelüm
Şimdi ḥāżır degül iṣbāta güvāhum ṣanemā *(G. 9/10). [şimdi]*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḥasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/12). [şimdi]*

Didüm iy meh ḥasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/10). [şimdi]*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāşıḳa hem şimdi mi oldıġı var *(G. 55/8). [şimdi]*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n'ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi olduġı var *(G. 55/6). [şimdi]*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/4). [şimdi]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/1). [şimdi]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/2). [şimdi]*

Hey di ḳara ṣaçuña ki alup ḳarārumı
Her laḥẓa ḳaṣdı şimdi bu ben bī-ḳarāredür *(G. 94/16). [şimdi]*

İy ʿaceb ol mihr-i ʿālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/1). [şimdi]*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/7). [şimdi]*

Kūyuñ iti Cem şimdi hemīn olmadı ancaḳ
Çoḳdan berü iy māh bu ad aña laḳabdur *(G. 128/13). [şimdi]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 150/8). [şimdi]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 153/8). [şimdi]*

Tīr-i ġamzeñ cān alup yirine geçdi cān bigi
Şimdi ol demden berü ġamzeñ oḳıdur cānumuz *(G. 158/8). [şimdi]*

Āyet-i īmān görüpdür sūre-i ḫüsnüñde kim
Şimdi barmaḳ ḳaldurup īmānı ʿarż eyler çerāġ *(G. 194/10). [şimdi]*

Ben bir hevāda uçar iken ḳayd u bend yoḳ
Şimdi ʿaceb hevāda giriftāruñam senüñ *(G. 227/6). [şimdi]*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḫālüñ didüm
Gönlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/18). [şimdi]*

Ṣol ḳadar seng-i belā yaġdurdı hecrüñ başuma
Şimdi aḥcār-ı belā seng-i mezārumdur benüm *(G. 264/4). [şimdi]*

Ḳanı eyledügümüz ʿayş ü neşāṭ
Şimdi derd ü ġamdan iy cān nicesin *(G. 294/6). [şimdi]*

Yā ḳaşuñ ʿīd ayıdur ḳurbānuñ olsun ḫūblar
Şimdi mi oldı melek ḳurbān İsmāʿīl içün *(G. 302/4). [şimdi]*

Gülistān yirine niʿme'l-bedeldür
Felek şimdi yirümi ḫār ḳıldı *(G. 386/12). [şimdi]*

Ḳanı ol eyledügüm dil-ber ile ʿahd ü ḳarār
Şimdi öldürüben ol ʿahd ü ḳarār ayruluġı *(G. 390/8). [şimdi]*

Ḳo şimdi daḫı laʿl ü ruḫuñ öpeyin çün ol
Dil-ḫastesine ṣıḥḥat imiş gül-şeker gibi *(G. 408/3). [şimdi]*

Bu ẕāt-ı Ḥaḳı kim iderem ʿacz ile vaṣfın
İy Bārī Ḫudāyā bu-durur şimdi temennā *(K. 5/196). [şimdi]*

Dil ördegi çün yüzemez ol ḥavż-ı ṣafāda
Şimdi yiridür dökse gözüm zemzem-i Baṭḥā *(K. 5/118). [şimdi]*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/2). [şimdi]*

Mülk-i Yūnāna ser-ā-ser ḥükm iderken āh kim
Eyledüñ mesken bize şimdi Fireng-istān felek *(Terk. 2/14). [şimdi]*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/88). [şimdi]*

Şimdi yirümi kūşe-i derd eyledi zamān
Ol dem ḳanı ki mesken idi ṣuffe-i ḥarem *(Terk. 3/75). [şimdi]*

İslām içinde nāz ü naʿīmi götürmeyen
Küffār içinde cebr ile şimdi ṭuranı gör *(Terk. 3/34). [şimdi]*

şimdi mi ol-: *Yeni çıkmak, yeni peyda olmak.*

İşigüñden ayru ġamdur ḥāṣılum didüm didi
Şimdi mi oldı vaṭen terk eylemek taḥṣīl içün *(G. 302/10). [şimdi mi oldı, -dı]*

şimşād: *Şimşir ağacı.*

Hevā-yı ḳaddüñe cān vireli Cem
Bitüpdür türbesi ḫākinde şimşād *(G. 48/14). [şimşād]*

Yaratdı ravżа-i dilde çün ol ḳadi şimşād
Ne seyr-i serv iderem ne ḫōd ārzū-yı riyāż *(G. 180/17). [şimşād]*

Şīve-i reftārını ṣorsam ṣabā dir rāstī
Nārvende servde şimşādda Ṭūbāda yoḳ *(G. 208/6). [şimşādda, -da]*

şīr: *Aslan.*

Çeşmüñ nice cāẕū-ṣıfat āhū-durur iy dōst
Kim şīr şikār itmege ḳaṣd eyler ol āhū *(G. 314/8). [şīr]*

Ṣol āhuvāne gözleri şīr-āne baḳsa ger
Şīrüñ dütā olursa dili çāk ider ciger *(Mua. 78/2). [şīrüñ, -üñ]*

Naḫcīri ola cümlesinüñ ṣaydı māsivā
Ger pence açsa ḥamlesi şīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/200). [şīri, -i]*

şiʿr: *Edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz.*

Cān vireli Cem ḳadd-i ser-efrāzuña dilden
Ḳaddüñ bigi her şiʿrini mevzūn ider iy dōst *(G. 20/12). [şiʿrini, -i, -ñ, -i]*

Ṭūbī-i ḳaddine iy Cem cān ü dilden şiʿrüñi
Ḳadd-i mevzūnı gibi her laḥẓa mevzūn eyledüñ *(G. 211/13). [şiʿrüñi, -üñ, -i]*

Eger şāh-ı cihāndan himmet olsa
Cemüñ şiʿri irişürdi kemāle *(G. 333/14). [şiʿri, -i]*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/95). [şiʿri, -i]*

şīrāk-i felek: *Felek kandili.*

Naʿleyni tozı şaldı felek başına İklīl
Şīrāk-i felek boynına ṭavḳ oldı muṭallā *(K. 5/182). [şīrāk-i felek]*

şīr-āne: *Arslan gibi.*

Ṣol āhuvāne gözleri şīr-āne baḳsa ger
Şīrüñ dütā olursa dili çāk ider ciger *(Mua. 78/1). [şīr-āne]*

şīrāze-i müşkīn ol-: *Miskli şiraze olmak.*

ʿAnberīn zülfüñ ne ḫōş şīrāze-i müşkīn olur
Şol kitāb-ı ḥüsne kim alnuñdur anuñ mıḳlebi *(G. 400/5). [şīrāze-i müşkīn olur, -ur]*

şiʿr-i āb-dār: *Taptaze, parlak, manidar, akıcı şiir.*

Baġlayaldan Cem ʿizāruñla miyānuñ vaṣfını
Söylenen dillerde şiʿr-i āb-dārumdur benüm *(G. 264/10). [şiʿr-i āb-dārumdur, -um, -dur]*

şīr-i ner: *Erkek aslan.*

Birinüñ āhū gözinüñ ḥamlesi ṣayd-ı cihān
Birinüñ bir ġamzesine döyemez biñ şīr-i ner *(G. 138/12). [şīr-i ner]*

şīrīn: *Tatlı, hoş II Hüsrev ü Şirin hikayesinin kadın kahramanı.*

Lebi şīrīni Ḫüsrev buldı tenhā
Hemān yoḳ yire cān terk itdi Ferhād *(G. 48/11). [şīrīni, -i]*

Ferhād gibi yoluña iy Ḫüsrev-i ḫūbān
Cān virür isem sen lebi şīrīne ne müşkil *(G. 242/12). [şīrīne, -e]*

şīrīn: *Tatlı, hoş.*

Şīrīn lebüñi ṣormaġa budur hevesüm kim
Ben ḫaste-dilüñ derdine dermān ider iy dōst *(G. 21/9). [şīrīn]*

Şīrīn ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān olacaḳdur
Rengīn yañaġuñ gün bigi tābān olacaḳdur *(G. 52/1). [şīrīn]*

Şīrīn lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerdedür
Nāzük ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerdedür *(G. 64/1). [şīrīn]*

Şīrīn bu ki taḥrīr ider iken lebi vaṣfın
Başdan başa nā-geh ḳalemüm ney-şeker olmış *(G. 175/3). [şīrīn]*

Ḫüsrevā şīrīn dehānuñ yādına
Dem mi var kim yaşlarum gül-gün degül *(G. 235/7). [şīrīn]*

İy benüm baġrumı dāġ-ı ġamla pür-ḫūn eyleyen
Yaşumı şīrīn lebi yādına gül-gün eyleyen *(G. 280/2). [şīrīn]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/5). [şīrīnlük, -lük]*

Ol dem ḳanı belüñi ḳoçardum kemer gibi
Şīrīn ṭudacuġuñı emerdüm şeker gibi *(G. 408/2). [şīrīn]*

Şīrīn bu ki zeyn olmaġa dükkān-ı semāvāt
Gör nice meh-i nev düzedür şīşe-i ḥalvā *(K. 5/55). [şīrīn]*

Sözi dürdür lebi dürc-i leʾālī
Dür efşān idicek şīrīn maḳāli *(Mua. 110/2). [şīrīn]*

Şīrīn leb [ü] dendānuñ eyā māh revādur
Gitmeye naẓerden *(Mua. 193/5). [şīrīn]*

şīrīn: *Şirin II Hüsrev ü Şirin mesnevisinin kadın kahramanı.*

Adın Ferhād-veş bī-nām eyler
Murādın her ki Şīrīn sürmek ister *(Mua. 276/2). [şīrīn]*

Adın Ferhād-veş bī-nām eyler
Murādın her ki Şīrīn sürmek ister *(Mua. 276/2). [şīrīn]*

şīrīn-süḫen ol-: *Tatlı dilli olmak.*

Güftāra gel iy bülbül-i büstān-ı melāḥat
Ṭūṭī işidüp sūzuñı şīrīn-süḫen olsun *(G. 311/4). [şīrīn-süḫen olsun, -sun]*

şīrīn-zebān ü piste-fem: *Tatlı dilli ve fıstık ağızlı.*

Didüm iy şīrīn-zebān ü piste-fem
Bādeler içem lebüñden dem-be-dem *(Mua. 75/1). [şīrīn-zebān ü piste-fem]*

şīşe: *Şişe, sırça.*

Gül yüzüñ itse dilde n'ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/6). [şīşe]*

Göñlüñde ṣaḳla didi ruḫum sırrını didüm
Fānūs şīşede ḳaçan olur nihān şemʿ *(G. 190/28). [şīşede, -de]*

Düşürdi ṭāḳdan ṣıdı Cem göñli şīşesin
Ḳıldı dirīġ mihrini nā-mihr-bān ḳaşuñ *(G. 224/17). [şīşesin, -si, -n]*

Perī bigi sözini ḫalḳa şīşeden söyler
Derūnı sūzişini viricek ḫaber ḳandīl *(G. 244/11). [şīşeden, -den]*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu göñlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/6). [şīşesinde, -si, -n, -de]*

şīşe-i ḥalvā: *Tatlı, helva şişesi.*

Şīrīn bu ki zeyn olmaġa dükkān-ı semāvāt
Gör nice meh-i nev düzedür şīşe-i ḥalvā *(K. 5/56). [şīşe-i ḥalvā]*

şīşe-i ḳalb: *Kalp şişesi II gönül.*

Şīşe-i ḳalbin Cemüñ iy cān ṣıma
Kim bu şehr-i Ḳonyadur ṣanma Ḥaleb *(G. 13/17). [şīşe-i ḳalbin, -i, -n]*

şīşe-i nāzük-mizāc: *Hassas imal edilmiş şişe.*

Ṭaʿne ṭaşın atma Cem göñline kim
Ṭaşa döymez şīşe-i nāzük-mizāc *(G. 34/14). [şīşe-i nāzük-mizāc]*

şīve: *Cilve, eda, naz.*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir şīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/18). [şīvesi, -(s)i]*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı şīve irişe yimişi nāz *(G. 144/8). [şīve]*

şīve: *Naz, cilve II üslup, tarz.*

Gül nüsḫasında göstere Yāḳūt şīvesin
Reyḥān ḫaṭuñ yazarsa lebüñde ġubār nesḫ *(G. 40/3). [şīvesin, -sin]*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭ-ı Yāḳūtuñuñ kim şīvesin
Cān virürdi görse ger Yāḳūt ol üslūb içün *(G. 301/11). [şīvesin, -s, -i, -n]*

şīve: *Tarz, tavır.*

Lāciverdī ḫaṭṭ ile müşkīn ḫaṭuñ cedvel çeker
Ṣafḥa-i gülde ki yoḳdur şīvesi pergārda *(G. 346/12). [şīvesi, -si]*

şīve vü nāz ol-: *Şive ve naz olmak.*

Şīve vü nāz olsa idi bār-ı gül
Andan öykünse yüzüñe bārī gül *(G. 238/1). [şīve vü nāz olsa, -sa]*

şīve-i çeşm: *Gözlerin işvesi, tavrı.*

Ne deñlü mürdelere cān virürse muʿciz ile
Göreydi şīve-i çeşmüñi cān virürdi Mesīḥ *(G. 38/6). [şīve-i çeşmüñi, -üñ, -i]*

şīve-i ḳadd: *Sevgilinin boyunun işvesi.*

Bulınmaz şīve-i ḳaddüñ hevāsı gül budaġında
Açılmaz gül yüzüñ mānendi gül Firdevs bāġında *(G. 352/1). [şīve-i ḳaddüñ, -üñ]*

şīve-i reftār: *Nazlı nazlı yürüme, salınma.*

Şīve-i reftārını ṣorsam ṣabā dir rāstī
Nārvende servde şimşādda Ṭūbāda yoḳ *(G. 208/5). [şīve-i reftārını, -ı, -n, -ı]*

şiyem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in tabiatı.*

Cān dimāġına irüp muʿaṭṭar ider
Şiyem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/14). [şiyem-i lā ilāhe illallāh]*

şol: *Şu, işaret sıfatı.*

Çigzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister şol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/10). [şol]*

Şol laʿl-i lebüñ ḫāl-i ḫayāli niçün iy dōst
Ben ḫaste-dilüñ cānına urur dögün iy dōst *(G. 28/1). [şol]*

Yüzinüñ āyīnesin ḳılur nihān
Şol ḫaṭ-ı jengār elinden elġıyās *(G. 31/12). [şol]*

Şol bir suʾāl içün ki dimiş bādeye lebüñ
Her dem ḳılur arada ṣurāḥī vü cām baḥs *(G. 32/3). [şol]*

Nice çāk itmeyem ṣabrum ḳabāsın
Ki ḳoçan cismüñi şol pīrehendür *(G. 67/16). [şol]*

Görür oldı yüzüñ māhiyyetin çeşm
Düşelden üstine şol zülf-i deycūr *(G. 77/6). [şol]*

Beni dūr eyleme şol ḫāk-i derden
Ki ḳanlu gözlerüme tūtiyādur *(G. 79/19). [şol]*

Hey nice ḫūnī-durur şol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/5). [şol]*

Her nefesde nefḫa-i ʿĪsī-nişānın gösterür
Şol ḫiṭāb-ı müsteṭābuñ kim ʿitāb-ālūdedür *(G. 101/6). [şol]*

ʿĀrıżuñ şol deste-i güldür ki dāyim ṣudadur
Sünbül-i ḫaṭṭuñ gül üzre ṣanki müşk-i sūdedür *(G. 101/1). [şol]*

Şol perī-rū ṭıfl kim ḳaşı saʿādet yayıdur
Zülfinüñ zencīrinüñ sevdāyī dil rüsvāyıdur *(G. 105/1). [şol]*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer şol ki ezelden ulıdur *(G. 111/6). [şol]*

Görelden şol kemān-ebrūñı cāndan
Ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişāndur *(G. 113/11). [şol]*

Şol iki ruḫ ki ḫorşīd-i cihāndur
İki gündür ki gözümden nihāndur *(G. 113/1). [şol]*

Didüm iy meh şol ẕeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/5). [şol]*

Gördüginçe cübbe-i ṣabrını çāk eyler Cemüñ
Şol ten-i sīmīnüñ iy dil-ber ki pīrāhendedür *(G. 120/10). [şol]*

Laʿlüñ zülāl çeşmesi şol selsebīldür
Kevṯer döker ki çeşme-i ḥayvān ayaġıdur *(G. 126/3). [şol]*

Didüm ki ʿaceb piste mi şol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudaġına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/7). [şol]*

Şol zülf-i siyeh-kār ki sevdāya sebebdür
Ser-fitne-i Rūm u ʿAcem-āşūb-ı ʿArabdur *(G. 128/1). [şol]*

Şol laʿl-i şeker-bār ruḫuñ bāġ-çesinde
Cennetde yitişmiş ṣanasın tāze ruṭabdur *(G. 128/9). [şol]*

Çeksem kināra şol ḳadi bālāyı bir nefes
Alup dehāna laʿl-i muṣaffāyı bir nefes *(G. 165/1). [şol]*

Gözlerüm yaşını sīm itdi yüzüm rengini zer
Der-gehüñ ḫāki ġubārın şol ki iksīr eylemiş *(G. 167/14). [şol]*

Şol dem ki daḫı mülk-i zamāne ḫalā-y-imiş
Dil ṭalʿat-ı cemālüñ ile āşinā-y-imiş *(G. 173/1). [şol]*

Aġyār olursa aña cihān ḫalḳı ġam degül
Şol dil ki zülfüñe ṭolaşup ola yār-ı ʿışḳ *(G. 198/10). [şol]*

Ne ḥalāvetdür bu kim şol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/15). [şol]*

Şol dil-i sengīnüñe kār ide diyü āh kim
Tīr-i peykānın yaşumla āb-dār itsem gerek *(G. 218/7). [şol]*

Gözlerüñ şol mestdür kim ḫʷāb aña ḥācet degül
Leblerüñ ol mül-durur kim āb aña ḥācet degül *(G. 229/1). [şol]*

Şol ḳadar seng-i belā yaġdurdı hecrüñ başuma
Şimdi aḥcār-ı belā seng-i mezārumdur benüm *(G. 264/3). [şol]*

Şol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/5). [şol]*

Ḫüsrevā kūh-i ġamuñda n'ola Ferhād gibi
Terk-i cān eyler isem şol leb-i şīrīnüñ içün *(G. 275/6). [şol]*

Şol kemān-ebrūlaruñ cānā ne deñlü atsa tīr
Şād olup aña hedef dāyim dil ü cān ideyin *(G. 290/11). [şol]*

Şol ġamzelerüñ tīrine olmaġa muḳābil
Ten cevşen ü bu sīne-i sūzān siper olsun *(G. 299/11). [şol]*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/2). [şol]*

Raḥm eyle baña vaḳtidür iy dil-ber-i meh-rū
Kim cānuma ḳaṣd eyledi şol ġamze-i cāẕū *(G. 314/2). [şol]*

Dil giriftār olalıdan zülf-i müşk-āmīzüñe
Cān diler ḳurbān ola şol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/2). [şol]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden dil-berā cān terk idüp
Dāyimā baş oynaram şol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/6). [şol]*

Cān-ı şīrīn virmişem Ferhād gibi Ḫüsrevā
Şol ruḫ-ı gül-gūnuñ ile kākül-i şeb-dīzüñe *(G. 320/4). [şol]*

Niçe bir nāz idesin şol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/1). [şol]*

Şol büt-i Efrencī kim kāküllerin ḳılmış girih
Şanasın geymiş ten-i sīmīnine zerrīn zirih *(G. 348/1). [şol]*

Leblerüñ şeftālūsınuñ ḫastesi olanlara
Hey ne āsīb idi şol sīb-i zenaḫ-dān olmasa *(G. 350/10). [şol]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Şol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/6). [şol]*

Eflāke irer ḳadri anuñ iki cihānda
Şol kimsenenüñ ki üstine ol sāye düşürdi *(G. 371/6). [şol]*

ʿIşḳuñ ile şol ḳadar cevr ü cefā çekdi göñül
Deftere ṣıġmaz eger dil dise biñde birini *(G. 375/3). [şol]*

ʿAnberīn zülfüñ ne ḫōş şīrāze-i müşkīn olur
Şol kitāb-ı ḥüsne kim alnuñdur anuñ mıḳlebi *(G. 400/6). [şol]*

Raḳībe açma şol yüzden yüzüñ şaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/5). [şol]*

Şol zülf-i dārügīrüñe aşılmaġa maḥal
Bir aşılası görmedüm aşlā benüm bigi *(G. 412/3). [şol]*

Şol ḫaṭṭ-ı semen-sāyuña kim ola ki olmaz
Bir naḳş-ı nigār ile nigārā nigerānı *(G. 413/7). [şol]*

Ḳaṣd idelden laʿline yārüñ raḳīb-i kej-dehān
Şol ḳadar ṭaş urdılar aġzında dendān ḳalmadı *(G. 424/8). [şol]*

İy Hādī-i pür-ʿizzet ü [i]y Ḳādir-i bī-çūn
Şol ẕāt-ı Ḥaḳ içün ki odur menzil-i Ṭā-hā *(K. 5/168). [şol]*

Nehrinde belā ābı ola cārī-i muṭlaḳ
Şol kimse ki şerʿini anuñ ḳılmaya icrā *(K. 5/186). [şol]*

Ḫūblar kāfir dilince naġmeler āġāz ider
Şol ḳara ṣaçlar güneş yüzlerde müşk-efşāndur *(K. 8/36). [şol]*

Kaʿbe-i ḥüsnindeki şol ʿanber[ī]n fülfülleri
Bir Ḥabeşdür kim yidi iḳlīm aña fermāndur *(K. 8/47). [şol]*

Şol oġraş bozdı Papa ḫīlesin biz de ḫalāş olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı şīb ancaḳ *(K. 9/37). [şol]*

Yoluñ üzre şol ḳadar şu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/1). [şol]*

Şikār oldum kemān ebrūña iy yār
Görinelden berü şol zülf-i ʿayyār *(Mua. 45/2). [şol]*

Şol āhuvāne gözleri şīr-āne baḳsa ger
Şīrüñ dütā olursa dili çāk ider ciger *(Mua. 78/1). [şol]*

Dişlerüñ dürrine şol laʿl-i lebüñ kim perdedür
Keşf olursa iy ṣanem bī-ḥadd olur ol per'dedür *(Mua. 79/1). [şol]*

Dil-berüm adı şol üç ḥarf oldı kim
Var ḳamunuñ iki gevher zīveri *(Mua. 90/1). [şol]*

Şol zülf ü dehān [ü] ḳaddi şāhā
Sende göreli Cem oldı şeydā *(Mua. 196/1). [şol]*

Lām oldı ḳadüm görelden iy dōst
Şol zülf ü dehān ü ḳaddi sende *(Mua. 200/2). [şol]*

Cem leb-i şīrīnüñe furṣat bulup irişse ger
Āh kim şol laʿl-i bī-mihrüñ arada cān diler *(Mua. 234/2). [şol]*

Resm-i ʿışḳ-ı bī-ḥadüñde bu būsı bī-dil-i belā
Görmişem şol deñlü kim ḥadd ü ḳıyās olmaz aña *(Mua. 261/2). [şol]*

Ger serv ola şol ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
N’ola dinür el-cinsü ile’l-cinsi yümeyyil *(Mua. 289/1). [şol]*

Şol cām-ı muṣaffāda lebüñ kūşesi muṭlaḳ
Görindügi içün sāḳī berü cām-ı mürevvaḳ *(Mua. 306/1). [şol]*

İy ʿārıżı gül zülfi benefşe ruḫı lāle
Şol nergis-i mestüñi bańa ḳılma ḥavāle *(Müf. 1/2). [şol]*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/2). [şol]*

Hīç enbiyāya ḳıṣṣası da olmadı naṣīb
Şol ḥiṣṣeden ki oldı naṣībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/104). [şol]*

Gözlerüm şol deñlü ḳan dökdi Fireng-istāna kim
Baḥr-i Maġrib cūşa gelmişdür ṭaşup çaġlar felek *(Terk. 2/41). [şol]*

şol deñlü: *O denli, öyle, o kadar, pek çok.*

Şol deñlü dili deldi ġamuñ oḳı ki dilden
Ney bigi firāḳuñ anı nālān ider iy dōst *(G. 21/13). [şol deñlü]*

Yaşuma raḥm itmedüñ şol deñlü aḳdı āh kim
Merdüm-i çeşmüm şehā her laḥẓa āb altındadur *(G. 85/7). [şol deñlü]*

Ḳadd ü ḫadüñ hevāsına şol deñlü aġlaruz
Kim ḳanda baḳsa serv ü semendür kenārumuz *(G. 153/5). [şol deñlü]*

Cem belā-yı hecr ile şol deñlü derd ü ġam çeker
İy ʿaceb derd ile mi taḫmīr olup-durur gilüm *(G. 254/11). [şol deñlü]*

Şol deñlü eṣer ḳıldı firāḳuñ odı cāna
Kim ney ḫōş olup nāle vü efġān ider iy dōst *(G. 21/11). [şol deñlü]*

Dili şol deñlü ġanī ḳıldı lebüñ fikri gözüm
Müje cārūbı ile ṭaşra döker laʿl ü güher *(G. 114/3). [şol deñlü]*

Şol deñlü göñül ʿışḳuñ ile çekdi cefāyı
Ki aġlasa gözüm ʿālemi meşḥūn ider iy dōst *(G. 20/5). [şol deñlü]*

Şol deñlü sürer ẕevḳ u ṣafā derdüñ ile dil
Diler ki ḳala cevr ü cefāñ ile muḫalled *(G. 42/11). [şol deñlü]*

Şol ḳadar eşk sipāhın yaṣadum dīdede kim
Cūş iderse ṭuta dünyāyı sipāhum ṣanemā *(G. 9/5). [şol ḳadar]*

Şol ḳadar çekdi ḳuluñ Cem derd ü miḥnet kim anuñ
Ṭopraġın gūyā Ḫudā derd ile taḫmīr eylemiş *(G. 167/19). [şol ḳadar]*

Meclis-i ḥüsnüñ görelden şol ḳadar germ oldı kim
Sīnesi üzre ciger yaġın kesüp yaḳar çerāġ *(G. 194/15). [şol ḳadar]*

Cān ü dil derd ü ġamuñla şol ḳadar çekdi cefā
Ki aġlar isem eşk-i çeşmüm ḳan ile Ceyḥūn olur *(G. 81/7). [şol ḳadar]*

Fürḳatüñden şol ḳadar aḳdı ki baḥr oldı yaşum
Gözlerüm yanında zevraḳdur kim āb üstindedür *(G. 83/5). [şol ḳadar]*

şol ki: *Şu kimse ki.*

Ruḫuñda şol ki ser-i zülfüñe uzadur el
Çeker bu devr-i ḳamerde hemīşe ṭūl-i emel *(G. 241/1). [şol ki]*

şol resme: *Şu şekilde, şöylece, öyle bir... ki.*

Sūziş-i ḥālümi şol resme beyān ide saña
Der ü dīvār daḫı aġlaya kim ḳan[ı] kerem *(K. 1/83). [şol resme]*

Serv şol resme ḫacel itmiş görüp Ṭūbā ḳadüñ
Bir ayaḳ daḫı eline girse büstāndan gider *(G. 122/11). [şol resme, -e]*

Çeşmüñ şu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/13). [resme, -e]*

şöyle: *Şöyle.*

Leblerinden būse añduġumca ḫışm eyler baña
Şöyle ṣaḳlar ṣaḳınur bir pāredür cāndan gider *(G. 122/6). [şöyle]*

Şöyle müşebbek-durur sīne ki dil görinür
Mürġ-ı ḫōş-elḥān gibi ki ola esīr-i ḳafes *(G. 164/3). [şöyle]*

Şöyle yaturam mürde gibi bir nefesüm yoḳ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 201/1). [şöyle]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından şöyle bil kim
Yanaram şemʿ-veş her ṣubḥ ile şām *(G. 260/3). [şöyle]*

Fürḳat ḫazānı şöyle ṣarardursa beñzini
Hīç ummazam ki irişe faṣl-ı bahāra Cem *(G. 273/9). [şöyle]*

Şöyle bend urdı Cemüñ boynına zülfüñ dōstum
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan *(G. 276/13). [şöyle]*

Leb ü çeşmüñ ḫayāline gözüm şöyle ḫarāb olmış
Yatur ser-mest ü lā-yaʿḳil şarāb oynar ḳabaġında *(G. 352/5). [şöyle]*

şöyle: *Öyle bir, o kadar çok, o denli.*

ʿIşḳuñuñ yolında cānā olmışam şöyle faḳīr
Müsteḥaḳḳam vir baña bir būse laʿlüñden zekāt *(G. 22/5). [şöyle]*

Her ḳaçan kim ġam-i ʿışḳuñ dil-i ġam-nāke düşer
Dil ü cān şöyle yanar ki āteşi eflāke düşer *(G. 89/2). [şöyle]*

Sūziş-i ʿışḳı beni şöyle yaḳupdur oda kim
Sözümi her kim işidürse hemān o da yanar *(G. 90/3). [şöyle]*

Ġamzeñ oḳın şöyle mest atmış gözüñ kim sīneden
Geçdügince bilmezem ḳandan gelür ḳandan gider *(G. 122/9). [şöyle]*

Ġamzeñ ḫadengi şöyle tekellüfsüz oldı kim
Dil ḫānesinde ṣadra geçüp ḫōş ḥużūr ider *(G. 134/7). [şöyle]*

Şöyle müşebbek eyledi sīnem sihām-ı ġam
Ṣan ġamzeñ oḳları içün anı ḳubūr ider *(G. 134/5). [şöyle]*

Ten-i żaʿīfi Cemüñ şöyle ḫāk-i rāh oldı
Ki biñ yıl āreseler bir eṣer de bulınmaz *(G. 143/13). [şöyle]*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/11). [şöyle]*

Şöyle taḥṣīl eylemişdür nāz ʿilmin gözlerüñ
Kim bulınmaz anlara bu fende bir enbāz-ı nāz *(G. 148/7). [şöyle]*

Sīne tīr-i āhdan şöyle müşebbek oldı kim
Āteş-i dil her şikāfından çeker her dem ʿalem *(G. 270/11). [şöyle]*

Şöyle cān virdi bu naḳṣa cān ü dilden Cem ġarīb
Gūyiyā bu naḳş-ı bī-cān ṣūret-i cānum-durur *(G. 68/13). [şöyle]*

Sünbül-i ḫaṭṭuñ ġamından şöyle ḫayrān oldı kim
Bāġ-bānlar ṣu seperler gice reyḥān üstine *(G. 363/13). [şöyle]*

şöyle: *Şu şekilde ki.*

Rāstī cān terk iderdüm laʿl-i cānān olmasa
Şöyle ben cānum virürdüm aña ger cān olmasa *(G. 350/2). [şöyle]*

şöyle beñzer: *Görünen o ki, anlaşılan.*

Der-gehüñde her gün āh itmek günāh ise baña
Şöyle beñzer eksük olmaz ben ḳuluñdan hīç günāh *(G. 327/6). [şöyle beñzer]*

şöyle beñzer ki: *Görünen o ki, anlaşılan.*

Aldı ḫışm ile gözüñ tīr ü kemānını dirīġ
Şöyle beñzer ki yine ḳaṣd idiser cānumuza *(G. 342/8). [şöyle beñzer ki]*

şöyle beñzer kim: *Görünen o ki, anlaşılan.*

Dün Cemi öldürmege ʿahd eylemiş idüñ bugün
Şöyle beñzer kim o ḫayr işe peşīmānsın begüm *(G. 252/14). [şöyle beñzer kim]*

şöyle ki: *Şu şekilde ki.*

Heyhāt yaşlarum aḳalı levḥ-i dilde çoḳ
Bozdı ḥurūf şöyle ki bir varsa iki yoḳ *(Mua. 326/2). [şöyle ki]*

şöyle kim: *Öyle ki.*

Devletüñ dārını maʿmūr ide miʿmār-ı ezel
Şöyle kim kūşesine yüz süre erkān-ı kerem *(K. 1/148). [şöyle kim]*

şu deñlü: *Şu denli, o kadar çok.*

Şu deñlü derde giriftārı var ḥabībüñ kim
Arada şanmaġıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/9). [şu deñlü]*

Şu deñlü yaş aḳıtdum gözlerümden
Ki ġarḳ eyler beni bugün bu deryā *(G. 11/3). [şu deñlü]*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gül-gün olupdur *(G. 62/5). [şu deñlü]*

Ġamzeñ oḳından şu deñlü ṭoldı dil
Kim bulınmaz bir daḫı tīrüñe yir *(G. 107/9). [şu deñlü]*

Ḥasretüñle derd ü miḥnet Cem şu deñlü çekdi kim
Utanur gözi yaşından aġlasa Nīl ü Eres *(G. 161/13). [şu deñlü]*

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Şām ile ʿIrāḳa *(G. 341/5). [şu deñlü]*

Eşküm sitāresi şu ḳadar aḳdı dīdeden
Ki adum bu ʿālem içre şehā bī-sitāredür *(G. 94/3). [şu ḳadar]*

şu kim: *Şöyle ki.*

Vezn-i cevāhir içre şu kim görmemiş behā
Naḳş-ı terāzū içre meger laʿl-i yār ola *(Mua. 86/1). [şu kim]*

Şu kim ḥalvā-yı laʿlüñden naṣīb[i] ḫalḳ olmışdur
N'ola dendānuma irse benüm çün ḫalḳ olmışdur *(Mua. 118/1). [şu kim]*

şu resme: *Şu şekilde, şöylece, öyle bir... ki.*

Şu resme mihrüñ eyler ārzū dil
Ki ansuz olamaz bir laḥẓa bu dil *(Mua. 194/1). [şu resme]*

Āhum odı şu resme yandurdı
Daḫı yazmaġa döymedi ḫāme *(Mua. 270/3). [şu resme]*

şuʿāʿ: *Işık, ziya.*

Seḥer yüzüñ şuʿāʿından nişāndur
Gice zülfüñ düninden imtiḥāndur *(Mua. 201/1). [şuʿāʿından, -ı, -n, -da]*

şuʿā-ʿı şemʿ-i ruḫ: *(Sevgilinin) mum gibi yanağının ışığı.*

Şuʿā-ʿı şemʿ-i ruḫuñ nārına yanar ḳandīl
Ṣabāḥ olınca göreydüñ neler çeker ḳandīl *(G. 244/1). [şuʿā-ʿı şemʿ-i ruḫuñ, -uñ]*

şuʿbed: *Hile, Oyun.*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Şuʿbed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/2). [şuʿbed[e]de, -de]*

şübhe: *Şüphe.*

Ben cān yoluña virmege cān ile ṭurmışam
Şübheñ var ise tecribe ḳıl imtiḥān ile *(G. 355/12). [şübheñ, -ñ]*

şübhesüz: *Elbette, şüphesiz.*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl *(K. 3/45). [şübhesüz]*

şüf'a ṭut-: *Bir malı maliyetine satın almak.*

Göñül dārını bāzāra çıḳardum ġamzeñ oḳları
İşidüp şüf'a ṭutmışlar ḫarīdār olmasun kimse *(G. 351/6). [şüf'a ṭutmışlar, -mış, -lar]*

şūḫ: *İşveli, cilveli dilber/güzel.*

Bugün bir şūḫ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/1). [şūḫ]*

şūḫ ü şīve-ger: *Nazlı ve işveli (sevgili).*

ʿĀşıḳın öldürici bu resme
Daḫı bir şūḫ ü şīve-ger gelmez *(G. 147/8). [şūḫ ü şīve-ger]*

şūḫ-ı cihān: *Cihanın şuhu, dünya güzeli.*

Ben ġarībüñ ḳaṣdına ḫışm idüp ol şūḫ-ı cihān
Ḳaşları ile kirpügin tīr ü kemān eyler dirīġ *(G. 192/11). [şūḫ-ı cihān]*

Olmışam Cem bigi āvāre vü rüsvāy-ı cihān
Baña bu işleri ol şūḫ-ı cihān eyleyeli *(G. 372/12). [şūḫ-ı cihān]*

Ḳoluñı ḳılup boynuma iy dōst ḫamāyil
Sen şūḫ-ı cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/4). [şūḫ-ı cihān]*

şuḳḳa: *Kumaş parçası.*

Cümlesi zerrīn kemer altunlu dībā geydügi
Şuḳḳa altun başlarında ḳolları ʿuryāndur *(K. 8/40). [şuḳḳa]*

şükr: *Allah'a duyulan minneti dile getirme.*

Ger binā-yı tevbe vīrān oldı ise şükr aña kim
Ḳaṣr-ı ʿişret varduġınca ṭutısar muḥkem esās *(G. 163/7). [şükr]*

Olsañ şehenşeh-i Rūm olmazdı ḥac naşībüñ
Biñ şükr oldı rūzī bu devlet-i muʿazzam *(G. 274/6). [şükr]*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı hisāba gelmez ü iḥsānı bī-şümār *(K. 2/15). [şükri, -i]*

Ḥarf-i evvelde ḫōd göñül gitdi
Şükr ḳaldum arada ben bī-dil *(Mua. 50/4). [şükr]*

Şükrinde ʿāciz oldı çü ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl
Yā Rab ne dille ola sipāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/21). [şükrinde, -inde]*

Şükrinde ḳāṣır olma ki nuḳl-i şeker döker
Cān meclisinde nuḳl-i zebībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/109). [şükrinde, -inde]*

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdüme bulındı dermān *(G. 292/1). [şükür]*

Şükür kim müşkil işüm oldı āsān
Şükür kim derdüme bulındı dermān *(G. 292/2). [şükür]*

Şükür kim buldı ġamdan dil rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān *(G. 292/3). [şükür]*

Şükür kim buldı ġamdan dil rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān *(G. 292/4). [şükür]*

Şükür kim irmedin ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān *(G. 292/5). [şükür]*

Şükür kim irmedin ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān *(G. 292/6). [şükür]*

Şükür kim irüben maḳṣūdına cān
Şükür kim unudıldı derd-i hicrān *(G. 292/7). [şükür]*

Şükür kim irüben maḳṣūdına cān
Şükür kim unudıldı derd-i hicrān *(G. 292/8). [şükür]*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu hicrāna pāyān *(G. 292/9). [şükür]*

Şükür kim derd ü miḥnet buldı itmām
Şükür kim oldı bu hicrāna pāyān *(G. 292/10). [şükür]*

Şükür kim irişüp dil dil-berine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān *(G. 292/11). [şükür]*

Şükür kim irişüp dil dil-berine
Şükür kim ḳapusında oldı mihmān *(G. 292/12). [şükür]*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān *(G. 292/13). [şükür]*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān *(G. 292/14). [şükür]*

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı *(G. 393/1). [şükür]*

şükr it-: *Şükretmek.*

Birlügini bir bilüp dāyim aña şükr itmeyen
Kāfir ü ʿāṣī vü müşrik ḥāric [ü] şeyṭāndur *(K. 8/89). [şükr itmeyen, -me, -y, -en]*

şükr ḳıl-: *Allah'a duyulan minneti dile getirmek.*

Şükr ḳıl Allāha kim geldüñ Fireng-istāna saġ
Saġlugında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/5). [şükr ḳıl]*

şükrāne: *Gönül borcu, gönül borcu karşılığı.*

Bir kerre cemālüñ göreyin tek bu cihānda
Cān ü dilümi al saña şükrāne gerekse *(G. 322/6). [şükrāne]*

şükūfe: *Çiçek.*

Açdı niḳābı çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şükūfeler başına sīm ü zer niṣār *(G. 60/6). [şükūfeler, -ler]*

Zīnet-i farḳında bulurdı bu resme nev-bahār
Ger şükūfe içre yazılmaya idi nām-ı yār *(Mua. 76/2). [şükūfe]*

Şükūfe içre yazdum nām-ı yārı
Ki ḥāṣıl ḳılam andan nev-bahārı *(Mua. 77/1). [şükūfe]*

şu: *Şu, işaret sıfatı.*

Cem şu zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzi aḳluġına şāhid kefen olursa n'ola *(G. 8/9). [şu]*

Şu dil ki ġamzeñ oḳından senüñ ola mecrūḥ
Lebüñden özge daḫı olmaz imiş aña ʿilāc *(G. 33/5). [şu]*

Beni ṣayd itmek içün ḥīle ile
Şu zülf-i dil-sitānuñ pür-fitendür *(G. 66/10). [şu]*

Geçdi dilden şu tīr-i ġamze didüm
Didi ġam yime kim o daḫı geçer *(G. 88/3). [şu]*

Ġamzeñ oḳından şu dil kim çākdür
Derd ü ġamdan tā ebed bī-bākdür *(G. 93/1). [şu]*

Çeşmüñ şu resme mest ü ḫarāb eyledi Cemi
Her kim görürse dir ki bu mey-ḫāneden gelür *(G. 108/13). [şu]*

Didüm vaṣla irişmez fürḳatüñle
Şu kim geçmiş zamān ḳadrini bilmez *(G. 156/12). [şu]*

Şu yirde kim ṣala mihr-i ruḫuñ meh-i pertev
Ne bī-baṣar ola kim diye āftāba güneş *(G. 174/5). [şu]*

Ḳıyāmete şu kimesne ki eyleye inkār
Ḳıyām-ı ḳāmetüñ ʿarż it ki şerm-sār olsun *(G. 281/5). [şu]*

Derd ü ġamuñla olmışam iy meh şikeste-dil
Nā-gāh ṭolaşalı şu miskīn kemendüñe *(G. 326/6). [şu]*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/15). [şu]*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/9). [şu]*

Ḳamu ʿışḳ ehli ḳatline şu ġamze naṣṣ-ı ḳāṭiʿdür
Görinelden berü iy meh ḳaşuñ nūnı gözüñ ṣādı *(G. 381/5). [şu]*

ʿIyān eyle şu zülf-i müşk-bārı
Ki añmasun kimesne müşk[i] bārī *(G. 383/1). [şu]*

İçer şu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/1). [şu]*

Şu lüʾlü dişlerüñüñ naẓmı yādına her dem
Gözümden aḳıduram işigüñe deryāyı *(G. 402/9). [şu]*

Şu müşkīn kākülüñ miskīn Ceme zünnār olmışdur
Çelīpā bigi olaldan şu zülfeyn-i dü-tāh egri *(G. 403/10). [şu]*

Şu müşkīn kākülüñ miskīn Ceme zünnār olmışdur
Çelīpā bigi olaldan şu zülfeyn-i dü-tāh egri *(G. 403/9). [şu]*

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler
Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur *(K. 8/54). [şu]*

şuʿle-i āh: *Ah ateşi, ahın kıvılcımları.*

Şemʿ-i rūyüñ ḥasretinden her seḥer-geh iy ṣanem
ʿArş ḳandīlin uyarur şuʿle-i āhum benüm *(G. 253/4). [şuʿle-i āhum, -um]*

şūr: *Fitne, kavga, gürültü.*

Ẕikrüñ hemīşe dilde vü fikrüñ göñüldedür
Şūruñ dimāġum içre vü sūzuñ cigerdedür *(G. 64/4). [şūruñ, -uñ]*

şūr ü şer eyle-: *Kavga ve gürültü etmek.*

Her laḥẓada mest-āne gözüñ ḳaṣd-ı ser eyler
Hey dimez iseñ ārede biñ şūr ü şer eyler *(G. 51/2). [şūr ü şer eyler, -r]*

şūr ü şer ü ġavġā ḳıl-: *Karışıklık çıkarmak, gürültü, kavga etmek.*

Çeşm-i mestüñ cān ile ger ceng iderse n’ola kim
Mest olanlar dāyimā şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 76/12). [şūr ü şer ü ġavġā ḳılur, -ur]*

Laʿlüñi ṣorduġuma ḫışm itse çeşmüñ n’ola kim
Mest olanlar yoḳ yire şūr ü şer ü ġavġā ḳılur *(G. 104/12). [şūr ü şer ü ġavġā ḳılur, -ur]*

şūr ü şer: *Kavga gürültü, kargaşa, fitne.*

İçerse ḳanumı çeşmüñ ḥelāl olsun kim
Ḳaçan ki mest ola ol şūr ü şerde bulınmaz *(G. 143/8). [şūr ü şerde, -de]*

şūrīde: *Perişan.*

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri
Ḳılur şūrīde ʿuşşāḳa göz ucı ile nigāh egri *(G. 403/2). [şūrīde]*

şūrīde: *Perişan; âşık.*

Bizden öñdin yār eger meydāna başarsa ḳadem
İy niçe şūrīdeler baş oynaya her dem-be-dem *(Mua. 56/2). [şūrīdeler, -ler]*

tā: *Değin, dek, kadar.*

Ger dehānına Cemüñ bir dem ire cām-ı lebüñ
Tā ebed cām-ı Cem ola ṣanemā nām-ı lebüñ *(G. 219/2). [tā]*

Benüm bu āh-ı ciger-sūzumı fiġānuma ṣor
Çü nāledür baña tā vaḳt-i ṣubḥ-dem hem-dem *(G. 261/10). [tā]*

Tā ʿāleme yüz nāz ile ʿīd itdi tecellā
Gül-zār-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/51). [tā]*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim niʿmetüñi yād idüben cāndan açdı fem *(K. 7/19). [tā]*

Olur saʿīd iki cihān içre tā ebed
Her kime kim şefāʿatüñ olursa muntaẓam *(K. 7/57). [tā]*

Tā ebed pāyende vü bāḳī çü oldur lā-yezāl
Ol-durur pes [ol] Ḫudā-yı ḫālıḳu'l-insāndur *(K. 8/93). [tā]*

Devlet anuñla yār-i ḳadīm ola tā ebed
Her kim ki ola cān ile yāri Muḥammedüñ *(Terk. 1/97). [tā]*

Tā ṭaḳaldan boynuma müşkīn ṣaçuñ zencīrini
Bu dil-i dīvāne bilmez kendünüñ tedbīrini *(G. 375/1). [tā]*

Mihr-i ḥüsnüñ görmeyince gitmesün dilden ruḫuñ
Kim ḥarīm-i Kaʿbede tā ṣubḥa dek yanar çerāġ *(G. 194/6). [tā]*

tā: *Olsun diye, ... ıncaya kadar.*

Her dem kitāb-ı ḥüsni yazar kātib-i ezel
Tā cümleden kitāb-ı ruḫuñ intiḫāb ola *(G. 369/6). [tā]*

tā: *İçin, -mak/-mek için.*

Rişte-i cān-ı Cemi bükdi maḥabbet eli kim
Nāzdan tā dike ol ḳadd-i ḫırāmāna ḳabā *(G. 7/14). [tā]*

tā: *Ki.*

Aç yüzüñi hecrüm gicesi tā seḥer olsun
Çöz zülfüñi dil gül-şeni pür-müşk-i ter olsun *(G. 299/1). [tā]*

tā: *... -sın diye, -mak için.*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/10). [tā]*

Tīr-i müjeñ iy dil-ber sīnemde nişān eyler
Tā bula dil ü cānum bu resme nişāndan ḥaẓ *(G. 185/14). [tā]*

Yüz sürerdüñ ayaġı tozına iy gün niçe gün
Cevher-i ḫāk-i rehinden pür ola tā külehüñ *(G. 222/8). [tā]*

Tā cemālüñ muṣḥafında yazmaġa āyāt-ı ḥüsn
Baġladı evrāḳ-ı gülde ʿanberīn mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 226/5). [tā]*

Keyvān yir idinmişdi yidinci felek üzre
Tā kim ḳıla ol bezm-i dil-ārāyı temāşā *(K. 5/12). [tā]*

Burkaʿuñ keşf itmege bir dem olursa ger mecāl
Cem göñül terkin ḳılur tā görine nūr-ı cemāl *(Mua. 101/2). [tā]*

Ḫorşīd-i ḥüsn içinde görindi çü müşterī
Dir feṯḥ-i sīne tā bula sen nām-ı dil-beri *(Mua. 142/2). [tā]*

Kevkeb-i ḥüsnüñ hemīşe mürtefiʿdür iy perī
ʿĀḳıbet tā yüz ola sen āftāba müşterī *(Mua. 164/2). [tā]*

ʿIḳd-i zülfüñde yüz itmişdi girih
Tā ḳıla āşüfte dil anı zirih *(Mua. 206/2). [tā]*

İdindi ḫāk-i rāhuñ mihr [ü] meh tāc
Ki tā olmaya anlar ġayra muḥtāc *(Mua. 211/2). [tā]*

tā: *-den,-dan beri.*

ʿIşḳa tā mesken[i] maḳām oldı
Ḫāne-i dil ḳamu ṣafā ṭoldı *(Mua. 18/1). [tā]*

Tā görelden zülfüñi iy rūḥ-ı revān
Ṭālib oldı sāye-i zülfüñe cān *(Mua. 294/1). [tā]*

tā: *Böylece, bu suretle, ta ki.*

Tā metāʿ-ı hevāñı aldı göñül
Ḫāṣıl[ı] zehr[i] ṣuya ṣaldı göñül *(Mua. 29/1). [tā]*

Bār-ı ġamdan dil rehā ḳal gel kerem ḳıl bir zamān
Tā cihān olduḳça aduñ ola meşhūr-ı cihān *(Mua. 66/2). [tā]*

Lebüñ cāmını ṣun göñlüme sāḳī
Cihānda dāyimā tā ola bākī *(Mua. 91/2). [tā]*

Derdüñde revādur ki göñül ola hemīşe
Tā ol ġam-ı derd ile ṣafā bula hemīşe *(Mua. 171/2). [tā]*

tā: *Ta ki.*

Gel dirīġ itme lebüñ cāmını Cemden bir nefes
Tā dinilsün leblerüñ cāmına iy meh cām-ı Cem *(G. 270/14). [tā]*

Alçaḳluḳ eyle cānā kūh-i ʿArafa mānend
Tā çizgine başuña lebbeyk diyü ʿālem *(G. 274/12). [tā]*

Yaşlarum ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar oldı beyān
Tā görenler nāme ardından oḳuyalar revān *(Mua. 4/2). [tā]*

Tā cihān lafẓında lafẓ-ı nām-ı yār
Tā cihān olduḳça olsun pāy-dār *(Mua. 94/2). [tā]*

Tā cihān lafẓında lafẓ-ı nām-ı yār
Tā cihān olduḳça olsun pāy-dār *(Mua. 94/1). [tā]*

Düşmezdi yire gölgesi tā gelmesün diyü
ʿAks-i naẓerde daḫı naẓīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/189). [tā]*

tā: *Öyle ki.*

Tā saçuñdan nişān imiş ʿömrüm
Şanmışam cāvidān imiş ʿömrüm *(G. 195/1). [tā]*

tā din diridir tāni tenā ten tene dirney: *Nağme, ezgi, nakarat olarak kullanılan müzikal ifade.*

Bu naġmeyi muṭrib ḳılagör sen de muḥaḳḳaḳ
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/8). [tā din diridir tāni tenā ten tene dirney]*

İçüp diyeyin ben daḫı bu ḳavli pey-ā-pey
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/4). [tā din diridir tāni tenā ten tene dirney]*

Ḫāra ki bu sözi diye gül-şende belābil
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/12). [tā din diridir tāni tenā ten tene dirney]*

Bu ḳavli diyelüm yine ḫōş gözlemeyüp neng
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/16). [tā din diridir tāni tenā ten tene dirney]*

Dir cān ü göñül işbu sözi gözlemeyüp nām
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/20). [tā din diridir tāni tenā ten tene dirney]*

Ol şevḳ ile cān bu sözi tekrār ide her dem
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/28). [tā din diridir tāni tenā ten tene dirney]*

Ol ẕevḳ ile āvāz idüben dil diye her gün
Tā din diridir tenni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/24). [tā din diridir tenni tenā ten tene dirney]*

tā ebed: *Ebede kadar.*

Ġamzeñ oḳından şu dil kim çākdür
Derd ü ġamdan tā ebed bī-bākdür *(G. 93/2). [tā ebed]*

tā ki: *Ne zaman ki.*

Dehān[ı] noḳṭasını tā ki eyledi pinhān
Hezār-ı dil ġam-ı ʿışḳında oldı ser-gerdān *(Mua. 154/1). [tā ki]*

Zülfeyni o māhuñ biri cīm oldı biri lām
Tā kim dönicek lām bula ṭālib olan nām *(Mua. 97/2). [tā kim]*

tā ki: *Öyle ki.*

Tā ki düşnām[ı] Cemüñ inʿāmdur
Dilde dāyim yüz ṭutan düşnāmdur *(Mua. 175/1). [tā ki]*

Didi kim her kim küsūf aşlın bilür fikr eylesün
Tā ki bir gün bula ism[i] çekmedin cevr ü sitem *(Mua. 181/4). [tā ki]*

tā ki: *Böylece.*

Ḳaddüñi ʿarż eyle kim bī-ḥad görür cānum cefā
Zülfüñi arada göster tā ki dil süre ṣafā *(Mua. 283/2). [tā ki]*

tā ki: *-mesi için, -sin diye, şunun için, şundan ötürü.*

Biçerem ʿömr ekinin dās-ı ġam ile ki_ölicek
Dil uzatmaya saña tā ki giyāhum ṣanemā *(G. 9/4). [tā ki]*

Yüzüme sür yüzüñi tā ki dil ola pür-nūr
Ḥarīm-i Kaʿbeye lā-büd gerek çü zer ḳandīl *(G. 244/7). [tā ki]*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/14). [tā ki]*

Ḳavm-i ʿuṣṣāḳ cemʿ olur her dem
Tā ki yoluñda terk-i ser ḳılalar *(Mua. 287/2). [tā ki]*

tā kim: *Sonunda, o zaman.*

Yād-ı lebine sāḳī ṣun bize mey-i bāḳī
Tā kim alavuz bir dem bu ʿayş-ı cihāndan ḥaẓ *(G. 185/6). [tā kim]*

tā kim: *Mesi için, -sin diye II öyle ki.*

Gül budaġından meger bir berg ola peyvend-i serv
Tā kim ola ḳāmetüñ iy māh-rū mānend-i serv *(Mua. 165/2). [tā kim]*

İy Ḳādir [ü] Kerīm ü Raḥīm ihdinā'ṣ-ṣırāṭ
Tā kim hidāyet eyleye rāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/254). [tā kim]*

Naʿl-i semendüñ iy ṣanem olalı rūy-i āftāb
Yüz sürer aña māh-ı nev tā kim bula bir feṭḥ-i bāb *(Mua. 274/2). [tā kim]*

ʿĀṣıḳları cemʿ eyledi şemşīr-i ġamzeñ iy ṣanem
Tā kim perīṣān eyleyüp ʿarż eyleye cevr ü sitem *(Mua. 335/2). [tā kim]*

tā kim: *Ta ki, böylece, o zaman.*

Götür yüzüñüñ burḳaʿın keşf [it] aradan perdeyi
Tā kim yüzüñüñ ṭalʿati ḳıla tecellī iy perī *(Mua. 85/2). [tā kim]*

Dil-ḫaste em eyle bana dermān
Tā kim irişe saña savābı *(Terc. 1/98). [tā kim]*

tā kim: *Sonunda.*

Tā kim diyeyin saña bugün ḥālümi bir bir
Zülfüñ neler eyledügini baña dün iy dōst *(G. 28/11). [tā kim]*

ṭāʿati ḳıl-: *İbadet etmek.*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/5). [ṭāʿati ḳılasın, -a, -sın]*

ṭabʿ: *Tabiat, yaradılış.*

Ḳadd-i mevzūnına ḳaṣd itme raḳīb
Çün bilürsin ṭabʿuñı mevzūn degül *(G. 235/6). [ṭabʿuñı, -uñ, -ı]*

tāb vir-: *Kıvırmak, bükülü hâle getirmek.*

Tāb virmek ser-i müjgān-ı siyeh-kāre neden
Çün gerekmez ṣanemā kūşe-i ḫancerde şiken *(Mua. 222/1). [tāb virmek, -mek]*

ṭabaḳ: *İçine yiyecek konan yayvan kap.*

Yaġmā ḳaçan eylerdi ṭabaḳlarla cevāhir
Bu meclise germ olmasa cān ile Süreyyā *(K. 5/9). [ṭabaḳlarla, -lar, -la]*

tābān ol-: *Parlamak.*

Şīrīn ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān olacaḳdur
Rengīn yañaġuñ gün bigi tābān olacaḳdur *(G. 52/2). [tābān olacaḳdur, -acaḳ, -dur]*

tābiʿ: *(Bir şey veya kimseye) Uyma, onun şartlarına göre hareket etme.*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/126). [tābiʿam, -am]*

ṭabʿ-ı münīr: *Nurlu tabiat, parlak yaratılış.*

Gevher-durur ki ṣayḳala hīç ihtiyācı yoḳ
Āyīneluḳda ṭabʿ-ı münīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/196). [ṭabʿ-ı münīri, -i]*

ṭabʿ-ı nā-mevzūn: *Düzgün olmayan, yakışıksız yaratılışlı kimse.*

Ḳadd-i mevzūnına dil-dāruñ raḳībā ḳılma ḳaṣd
Çün bilürsin ṭabʿ-ı nā-mevzūnuñı mevzūn degül *(G. 232/6). [ṭabʿ-ı nā-mevzūnuñı, -uñ, -ı]*

tāb-ı ruḫ: *Yanağın ışığı, parıltısı.*

Birinüñ ḳandīl-i rūyından alur nūr āftāb
Birinüñ tāb-ı ruḫından nūr umar cirm-i ḳamer *(G. 138/6). [tāb-ı ruḫından, -ı, -n, -dan]*

ṭabʿ-ı selīm: *Mizacı kusursuz olan, iyi ahlaklı.*

Ol güherlerden nişān ḳalmayıcaḳ arada hīç
Farḳ ḳılmaz rāhibi zāhidi bir ṭabʿ-ı selīm *(Mua. 187/4). [ṭabʿ-ı selīm]*

Ümmī dir idi kendüye Raḥmān muʿallemi
Gel gör ki neydi ṭabʿ-ı selīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/168). [ṭabʿ-ı selīmi, -i]*

ṭabīb: *Hekim, doktor.*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı baña bir derd iy ḥabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/2). [ṭabīb]*

Belā-durur ġam ü derd-i ḥabībi ben bilürem
Velī odur yine ol ġam ṭabībi ben bilürem *(G. 268/2). [ṭabībi, -i]*

Dest-gīr ol baña bīmāruñ iken eyle şifā
Lāzimīdür ki ṭabībe ṭuta bīmāruñ elin *(G. 310/6). [ṭabībe, -e]*

Göñül ḥālüñi ʿarż eyle ḥabībe
Ki derd issi açar derdin ṭabībe *(G. 339/2). [ṭabībe, -e]*

Belāya mübtelā olduḳ Rodosun ḥīlesin añma
Bu derde çāre bulmaz ʿĪsevīden biñ ṭabīb ancaḳ *(K. 9/16). [ṭabīb]*

Çü dermāndur baña derdi ḥabībüñ
Gerekmez minneti ġayrı ṭabībüñ *(G. 214/2). [ṭabībüñ, -(ü)ñ]*

ṭabīb: *Hekim, doktor II sevgili.*

Ṭınmadı laʿl ṭabībi lebin emsem diyicek
Didi ḫālī ki açılmadı daḫı dār-ı şifā *(G. 7/7). [ṭabībi, -i]*

Devā-yı derdümi ṣordum ṭabīb laʿlüñden
Didi ki būse-i dil-ber olupdur aña ʿilāc *(G. 33/7). [ṭabīb]*

N'ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/9). [ṭabīb]*

İy cān ṭabībi n'ola ki bīmāruñam senüñ
Şehd ü şifā lebüñ dise tīmāruñam senüñ *(G. 227/1). [ṭabībi, -i]*

Bu ḫaste gönlümüñ ṣanemā çün ṭabībisin
Laʿlüñden aña ṣıḥḥat içün gül-şeker getür *(G. 57/7). [ṭabībisin, -i, -sin]*

ṭabīb-i cānsın: *Can doktoru II sevgili.*

Ṭabīb-i cānsın iy cān gitme bir dem
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz *(G. 149/5). [ṭabīb-i cānsın, -sın]*

Oldum ġamuñla ḫaste iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle ki bīmāruñam senüñ *(G. 213/3). [ṭabīb-i cān]*

Dil ḫaste oldı derdüñ ile iy ṭabīb-i cān
Laʿlüñden itmege aña tīmār unıtma gel *(G. 240/3). [ṭabīb-i cān]*

Dermāndeyem demidür iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle yine derd-mendüñe *(G. 326/9). [ṭabīb-i cān]*

ṭabīb-i cān ü dil: *Gönül ve can doktoru.*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin iy ṣanem
Niçün irişmez şifāya cān ü dil *(G. 237/5). [ṭabīb-i cān ü dilsin, -sin]*

Çün ṭabīb-i cān ü dilsin eyle iy şāh-ı cihān
Derd-mendem gitmedin derdüme dermān elvedāʿ *(G. 189/7). [ṭabīb-i cān ü dilsin, -sin]*

tābiʿ-i ṣanem ol-: *Putlara tabi olmak, tapmak.*

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem *(K. 7/44). [tābiʿ-i ṣanem olmış, -mış]*

taʿbīr: *Rüya yorumu yapma.*

Düşde öpdüm laʿlüñi didüm didi
Çekme zaḥmet bu düşüñ taʿbīri yoḳ *(G. 204/4). [taʿbīri, -i]*

taʿbīr: *Açıklamak, yorumlamak.*

Dün gice der-āġūş ider idüm mehi düşde
Taʿbīr bu imiş seni koçdum bugün iy dōst *(G. 28/6). [taʿbīr]*

taʿbīr eyle-: *Yorumlamak.*

Düşümde gördüm iy māh eyle taʿbīr
Ki sen māhı alup durdum ḳucaġa *(G. 318/3). [taʿbīr eyle]*

taʿbīr it-: *Rüyayı yorumlamak.*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ṭaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/12). [taʿbīrini idiserdür, -iser, -dür]*

tābūt: *Ölü taşınan sandık.*

Zülfüñ hevāsına ölenüñ ʿūd imiş diyü
Tābūtı taḫtasını melekler buḫūr ider *(G. 134/4). [tābūtı, -ı]*

tāc: *Tac, soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık.*

Sulṭānluḳ olmaz ise dervīşlük de ḫōşdur
Gör nice terk idindi taḫt ile tācı Edhem *(G. 274/4). [tācı]*

Cāvidānī salṭanat ḳaddüñe lāyıḳ cāmedür
Mekrümet tācın bi-ḥamdi'llāh ki saña virdi Ḥaḳ *(Mua. 188/4). [tācın, -ı, -n]*

Her yirde yatur vālih ü şeydā ʿaceb ol kim
Ḳapdurmadı tācın daḫı gör nergis-i şehlā *(K. 5/62). [tācın, -ı, -n]*

Ḥarf-i evvel başumuñ tācına tāc
Ḥarf-i āḫir oldı yārüñ efseri *(Mua. 90/3). [tāc]*

Ḥarf-i evvel başumuñ tācına tāc
Ḥarf-i āḫir oldı yārüñ efseri *(Mua. 90/3). [tācına, -ı, -na]*

tāc it-: *Taç yapmak. Başına taç etmek, çok değer vermek.*

Sevincinden alup tāc idüp anı
Ḳılur evvel ki dürrin iki pāre *(Mua. 239/3). [tāc idüp, -üp]*

tāc idin-: *Taç yapmak.*

İdindi ḫāk-i rāhuñ mihr [ü] meh tāc
Ki tā olmaya anlar ġayra muḥtāc *(Mua. 211/1). [tāc idindi, -di]*

tāc-ı devlet: *Hükümdarlık alameti olan taç, hükümdarlık tacı.*

Birinüñ zülfeyni tāc-ı devlet içün ʿayn-ı dāl
Birinüñ ḫāk-i rehi ʿizzet nişānından eṣer *(G. 138/27). [tāc-ı devlet]*

tāc-ı devlet: *Devlet tacı; saadet, talih tacı.*

N'ola Cem geyse başda tāc-ı devlet
Ki senüñ gibi ulu sulṭāna irdüm *(G. 256/9). [tāc-ı devlet]*

tāc-ı devlet ü dīn ol-: *Devlet ve dinin tacı olmak.*

Olalı gün yüzün iy meh sirāc-ı devlet [ü] dīn
Olupdur ism-i şerīfüñ de tāc-ı devlet [ü] dīn *(Mua. 212/2). [tāc-ı devlet [ü] dīn olupdur, -up, -dur]*

tāc-ı dü-kevn: *İci cihan tacı.*

İklīl-i ʿArş terk-i ṭırāzına vaṣle-bend
Tāc-ı dü-kevn bend-i külāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/240). [tāc-ı dü-kevn]*

tāc-ı iḳbāl idin-: *İkbal tacı edinmek.*

Cem olalı ġamuñdan vāḳıf-ı ḥāl
Süm-i esbüñ idindi tāc-ı iḳbāl *(Mua. 279/2). [tāc-ı iḳbāl idindi, -di]*

tāc-ı ser ḳıl-: *Baş tacı kılmak.*

Tāc-ı ser olalı ismüñ iy püser
Ben daḫı ismüñi ḳıldum tāc-ı ser *(Mua. 93/2). [tāc-ı ser ḳıldum, -du, -m]*

tāc-ı ser ol-: *Baş tacı olmak.*

Tāc-ı ser olalı ismüñ iy püser
Ben daḫı ismüñi ḳıldum tāc-ı ser *(Mua. 93/1). [tāc-ı ser olalı, -alı]*

taʿcīl: *Acele bir şekilde.*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/14). [taʿcīl]*

tafṣīl: *Bir şeyi bütün ayrıntıları ile açıklama.*

Laʿlüñüñ metni beyān olmazdı her tafṣīl içün
Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ ḥavāşī yazmasa teʾvīl içün *(G. 302/1). [tafṣīl]*

ṭaġ: *Dağ.*

Sünbül ṣaçuña çünki degül şīfte vü zār
Dīvāne bigi ya ne gezer ṭaġı benefşe *(G. 344/4). [ṭaġı, -ı]*

Ṭıyneti reşkinde ṣu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/10). [ṭaġa, -a]*

Ḥālet-i Cemden eṣer alalı bir pāre ṣabā
Ṭolanur ṭaġ ile ṣaḥrāları dīvāne bigi *(G. 417/10). [ṭaġ]*

Ṭaġlar başında ebr-i felek aġlayup gezer
Yanınca raʿduñ itdügi āh ü fiġānı gör *(Terk. 3/21). [ṭaġlar, -lar]*

ṭaġıl-: *Dağılmak.*

Cemʿiyyet-i aḥbābı perākende ḳılup çarḫ
Ṭaġıldı Yediger gibi bu naẓm-ı Süreyyā *(K. 5/82). [ṭaġıldı, -dı]*

ṭaġıl-: *Dağılmak, perişan olmak.*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/2). [ṭaġılmamış, -ma, -mış]*

ṭaġıl-: *Yok olmak, bitmek.*

Küfrüñ gicesi ṭoġubanı mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem *(K. 7/36). [ṭaġıldı, -dı]*

ṭaġıt-: *Dağıtmak, dağınık hâle getirmek.*

Çın seḥer zülfüñ yüzüñde ṭaġıdup şebdür diseñ
Yaşlarum seyyāresi uşda Meh ü Pervīn diye *(G. 358/3). [ṭaġıdup, -up]*

Ṭaġıdur zülf-i zirih-pūşını ḥüsninde ḥabīb
Yoḳsa Çīn māliki Rūm üstine leşker mi çeker *(G. 112/3). [ṭaġıdur, -(u)r]*

Ḥüsni risālesine mehi maṣdar idinür
Zülfin ḳaçan ki mihr-i ruḫı üzre ṭaġıdur *(G. 126/6). [ṭaġıdur, -(u)r]*

ṭaġıt-: *Dağıtmak, saçmak.*

Māl ṣūretde emel ḥarfi ile yazılalı
Dest-i cūduñ ṭaġıdur her yaña iy kān-ı kerem *(K. 1/62). [ṭaġıdur, -ur]*

ṭaġıt-: *Dağıtmak, yaymak.*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/8). [ṭaġıdur, -ur]*

ṭaġıt-: *Savurmak (saç bağlamında).*

Tār-ı zülfüñ ṭaġıdup ṣafḥa-i mihr üzre ṣabā
Ḥüsnüñüñ defterini yazmaġa mıṣṭar mı çeker *(G. 112/7). [ṭaġıdup, -up]*

Ṭaġıtmış leyle-i zülfeynini evrāḳ-ı gül üzre
Bu Cem bī-çāre miskīni ki Mecnūn ide Leylādan *(G. 305/11). [ṭaġıtmış, -mış]*
taġyīr: *Bozma; başkalaştırma, değiştirme.*

Derd-i ʿışḳuñ āh kim tedbīri yoḳ
Çünki taḳdīr işidür taġyīri yoḳ *(G. 204/2). [taġyīri, -i]*

ṭā-hā: *Kuran-ı Kerim'in 20. suresinin adı ve ilk kelimesi, Hz. Muhammed'in adlarından biri.*

Aç cān gözini gör ki ne naḳş ile zeyn olur
Ṭā-hā nişānesi ile nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/228). [ṭā-hā]*

taḥammül: *Dayanma, katlanma.*

Duʿā idüñ bize iy dōstlar īmān ola rūzī
Taḥammül müşkil oldı ʿāṣıḳa ʿālem raḳīb ancaḳ *(K. 9/44). [taḥammül]*

taḥammül ḳıl-: *Dayanmak, katlanmak.*

Eger cān ile isterseñ ḳaranfül
Cefā-yı ḫāl-i yāre ḳıl taḥammül *(Mes. 1/74). [taḥammül ḳıl]*

taḥayyürde ḳal-: *Hayrete düşmek; şaşakalmak, şaşırmak.*

Seyr eyledi yir yüzini seyyāre-i eşküm
Seyrinde taḥayyürde ḳalur necm-i semāvā *(K. 5/86). [taḥayyürde ḳalur, -ur]*

taḫmīr: *Yoğurma, hamur durumuna getirme.*

Ṭopraḳ u ṣu yirine müşk ü gülāb
Gil olupdur ki ola taḫmīrüñ begüm *(G. 271/16). [taḫmīrüñ, -üñ]*

taḫmīr eyle-: *Yoğurmak II yaratmak.*

Āteş-i ʿışḳuña ḳo kim yanayın hükm-i ezel
Ḫākümi āb [ü] hevāñ ile çü taḫmīr eylemiş *(G. 167/18). [taḫmīr eylemiş, -miş]*

Şol ḳadar çekdi ḳuluñ Cem derd ü miḥnet kim anuñ
Ṭoprağın gūyā Ḫudā derd ile taḫmīr eylemiş *(G. 167/20). [taḫmīr eylemiş, -miş]*

taḫmīr ol-: *Yoğurulmak.*

Cem belā-yı hecr ile şol deñlü derd ü ġam çeker
İy ʿaceb derd ile mi taḫmīr olup-durur gilüm *(G. 254/12). [taḫmīr olup-durur, -up, -durur]*

taḥrīr eyle-: *Kaleme almak, yazmak.*

Vaṣf-ı laʿlüñ yazduġumı kātib-i eşküm görüp
Sürḫ yirini ḳamu ḳan ile taḥrīr eylemiş *(G. 167/6). [taḥrīr eylemiş, -miş]*

taḥrīr it-: *Yazmak, kaleme almak.*

Şīrīn bu ki taḥrīr ider iken lebi vaṣfın
Başdan başa nā-geh ḳalemüm ney-şeker olmış *(G. 175/3). [taḥrīr ider, -er]*

Lebüñ vaṣfın yazarken sürḫ yirin
Yaşum taḥrīr ider ḫūn-ı cigerle *(G. 364/4). [taḥrīr ider, -er]*

Didüm ḳo lebüñ vaṣfını taḥrīr ideyin dir
Sen anı dilersin ki ḳalem ney-şeker olsun *(G. 299/3). [taḥrīr ideyin, -e, -yin]*

Dün itdüm ġamzesi ġamzını taḥrīr
Yine dönmekde ḫāmem ḳıldı taḳṣīr *(Mua. 267/1). [taḥrīr itdüm, -dü, -m]*

taḥrīr ḳıl-: *Yazmak.*

Sīneme ḳan ile ḳılam taḥrīr
Eger olursa baña derdüm bir *(Mua. 48/3). [taḥrīr ḳılam, -am]*

Ne yaraşmış ḫadüñde ḫaṭṭ-ı reyḥān
Ne ḫōş ḳılmış benefşe bāġı taḥrīr *(G. 124/14). [taḥrīr ḳılmış, -mış]*

taḥrīr-geşte ism-i tu der-levḥ-i bā-ḳalem: *Adın da kalemle levhaya (Levh-i Mahfuz'a) yazılmıştır. (İnce, 2000: 43).*

Tasṭīr-geşte resm-i tu der-defter-i ṣudūr
Taḥrīr-geşte ism-i tu der-levḥ-i bā-ḳalem *(K. 7/4). [taḥrīr-geşte ism-i tu der-levḥ-i bā-ḳalem]*

taḥṣīl: *Elde etme, kazanma.*

Gözüñ dirler ki ʿuṣṣāḳ öldürürmiş
Ne ġam olmaz baña taḥṣīl ḥāṣıl *(G. 230/4). [taḥṣīl]*

İşigüñden ayru ġamdur ḥāṣılum didüm didi
Şimdi mi oldı vaṭen terk eylemek taḥṣīl içün *(G. 302/10). [taḥṣīl]*

taḥṣīl eyle-: *Öğrenim görmek, bir konu hakkında bilgi sahibi olmak.*

Şöyle taḥṣīl eylemişdür nāz ʿilmin gözlerüñ
Kim bulınmaz anlara bu fende bir enbāz-ı nāz *(G. 148/7). [taḥṣīl eylemişdür, -miş, -dür]*

taḥṣīl it-: *Elde etmek, kazanmak.*

Bedon semtine ṣatmaḳ istedi Rim Papa ḳahr ile
Ki taḥṣīl idine İslāmdan māl ü kesīb ancaḳ *(K. 9/28). [taḥṣīl idine, -i, -n, -e]*

taḥṣīl it-: *(Bir alacağı) toplamak, almak; elde etmek, kazanmak II temin etmek, sağlamak.*

Mülk-i ḥüsnüñ ḥāṣılın her ayda taḥṣīl itmege
Ṣafḥa-i māh üzre baġlar müşk ile defter ḫaṭuñ *(G. 226/3). [taḥṣīl itmege, -meg, -e]*

taḥsin: *Övgü, aferin, takdir.*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/2). [tahsīn]*

taḥsīn it-: *Beğenmek, güzel bulmak, takdir etmek.*

Yüzüñi her kim görürse iy ḳamer-çihre senüñ
Vālih ü ḫayrān oluban cān ile taḥsīn ider *(G. 58/6). [taḥsīn ider, -er]*

taḫt: *Alt, aşağı taraf.*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḫt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/30). [taḫt]*

taḫt: *Taht, makam.*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur cānā göñül
Derd ü miḥnetden anı ḳılma ḫarāb *(G. 14/11). [taḫtıdur, -ı, -dur]*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur vīrāne dil
Derd ü miḥnetle iñen ḳılma ḫarāb *(G. 15/11). [taḫtıdur, -ı, -dur]*

Şehā yap luṭfuñ ile göñlümi kim
Ḫayālüñ taḫtıdur vīrān gerekmez *(G. 145/4). [taḫtıdur, -ı, -dur]*

Dil ḫayālüñ taḫtıdur luṭf eyleyüp maʿmūr ḳıl
Kim ġamuñ vīrān idelden daḫı vīrāndur henüz *(G. 146/9). [taḫtıdur, -ı, -dur]*

Çün melāḥat Mıṣrınuñ taḫtında sulṭānsın begüm
Yūsuf-ı ḥüsn ü leṭāfet ṣāh-ı ḫūbānsın begüm *(G. 252/1). [taḫtında, -ı, -n, -da]*

Dün gice ol māh-ı mihr-ārāyı mihmān eyledüm
Ḫüsnini dil mülkinüñ taḫtında sulṭān eyledüm *(G. 272/2). [taḫtında, -ı, -n, -da]*

Sulṭānluḳ olmaz ise dervīşlük de ḫōşdur
Gör nice terk idindi taḫt ile tācı Edhem *(G. 274/4). [taḫt]*

Çıḳmadı dilden ḫayālüñ bir nefes
İy göñül taḫtında sulṭān nicesin *(G. 294/8). [taḫtında, -ı, -n, -da]*

Yaraşur şāhān-ı ʿālem senden alursa sebaḳ
Çünki yoḳdur salṭanat taḫtına senden müsteḥaḳ *(Mua. 188/2). [taḫtına, -ı, -na]*

Sensin āḫir taḫtını viren Süleymānuñ yile
Mülk-i ābādın mülūküñ eyleyen vīrān felek *(Terk. 2/5). [taḫtını, -ı, -n, -ı]*

taḫt ü tāc: *Taht ve tac.*

Dil-berā kūyuñ faḳīri olayın
Ḫāk-i pāyüñsüz gerekmez taḫt ü tāc *(G. 34/8). [taḫt ü tāc]*

taḫta: *Ağaç, kereste, odun.*

Zülfüñ hevāsına ölenüñ ʿūd imiş diyü
Tābūtı taḫtasını melekler buḫūr ider *(G. 134/4). [taḫtasını, -sı, -n, -ı]*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/12). [taḫta]*

taḫt-ı Çīn: *Çin ülkesinin tahtı.*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer ṣunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Tūrāndur *(K. 8/24). [taḫt-ı Çīn]*

ṭaḳ-: *Asmak, iliştirmek.*

Ḳaşuñ olalı ḥüsnüñ içün sāye-bān-ı müşk
Zülfüñ kemendi ṭaḳdı aña rīsmān-ı müşk *(G. 217/2). [ṭaḳdı, -dı]*

Ceme iy meh niçün raḥm eylemezsin
Ki boynına ṭaḳar zülfüñ selāsil *(G. 233/10). [ṭaḳar, -ar]*

Boynuma ṭaḳ leyle-i zülfüñ didüm
Güldi didi bu iñen mecnūn degül *(G. 235/3). [ṭaḳ]*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/11). [ṭaḳ]*

Leyle-i zülfüñ girih-gīrini Cem boynına ṭaḳ
Çünki sensin anı bu ʿālemde mecnūn eyleyen *(G. 280/9). [ṭaḳ]*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥasen
Çünki ʿālemde beni sen zār ü mecnūn eyledüñ *(G. 211/9). [ṭaḳ]*

Delürüp ḳaddüñe öykündügi içün
Ṭaḳar şu servüñ ayaġına zencīr *(G. 124/8). [ṭaḳar, -ar]*

ṭaḳ: *(Yapılarda) Kemer veya yarım daire şeklindeki kapı ve pencere üstü, çatı.*

Zülf-i müşkīni aşup zencīr-i müşk
Ḳaşı ṭāḳın ṭāḳ-ı Kisrā eylemiş *(G. 172/6). [ṭāḳın, -ı, -n]*

Düşürdi ṭāḳdan şıdı Cem göñli şīşesin
Ḳıldı dirīġ mihrini nā-mihr-bān ḳaşuñ *(G. 224/17). [ṭāḳdan, -dan]*

Ṭāḳdan düşürdi beñzer ḳaşlaruñ iy seng-dil
Kim bu göñlüm şīşesinde inkisār eksük degül *(G. 246/5). [ṭāḳdan, -dan]*

Ḥüsne Kisrāsın ḳaşuñ ṭāḳına aş
Zülfüñi kim ola zencīrüñ begüm *(G. 271/9). [ṭāḳına, -ı, -na]*

Veh ki aşıldı ḳaşı ṭāḳına dil
Şınmasaydı bu āb-gīne bugün *(G. 304/9). [ṭāḳına, -ı, -n, -a]*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy ṣanem
Geçmek içün köpri yapdı ṣanasın Nīl üstine *(G. 356/7). [ṭāḳı, -ı]*

Ḳaşlaruñ ṭāḳı kemend-i zülfüñ üzre ṣanasın
Sāye-bān-ı ʿanberīn müşkīn ṭınāb üstindedür *(G. 84/11). [ṭāḳı, -ı]*

İder zülf-i zer-endūdın ḳaşı ṭāḳına zer zencīr
Ki yaʿnī ḥüsne Kisrāyam nişān uş ṭāḳ-ı Kisrādan *(G. 305/9). [ṭāḳına, -ı, -n, -a]*

Adum bir ṭāḳdur kim çüfti anuñ
Ṭutupdur bir cezīre içre mesken *(Mua. 41/3). [ṭāḳdur, -dur]*

tak-: *Bir şeyi başka bir şey üzerine iliştirmek, tutturmak veya geçirmek, asmak.*

Kākül-i pür-çīnini dün boynına ṣaldı ḥabīb
Ṭaḳdı ṣan sīmīn ṣanem boynına ʿanberden ṣalīb *(G. 17/2). [ṭaḳdı, -dı]*

Boynuma ṭaḳaldan resen ol zülf-i müca“ad
Miḥrāb-ı ḳaşuñ oldı baña Kaʿbe-i maʿbed *(G. 42/1). [ṭaḳaldan, -aldan]*

Ḥalḳa-i zülfüñi ger Cem boynına ṭaḳmazsañ āh
Derd-i ʿışḳuñla şehā Mecnūndan mecnūn olur *(G. 81/15). [ṭaḳmazsañ, -maz, -sa, -ñ]*

Boynuma ṭaḳmaġ içün cānā kemend-i ʿanberīn
Dāyimā zülf-i siyāhuñ pīç ü tāb üstindedür *(G. 83/7). [ṭaḳmaġ, -maġ]*

Kākülüñ zünnārını boynına ṭaḳmışdur göñül
Küfr-i zülfüñle dürüst ola diyü īmānumuz *(G. 158/3). [ṭaḳmışdur, -mış, -dur]*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/5). [ṭaḳma, -ma]*

Tīrüñe sīnem nişān olmaġa ḳurbān olduġum
Ḳaşlaruñ yayına zülfüñ rīsmānı ṭaḳdı zih *(G. 348/8). [ṭaḳdı, -dı]*

Tā ṭaḳaldan boynuma müşkīn ṣaçuñ zencīrini
Bu dil-i dīvāne bilmez kendünüñ tedbīrini *(G. 375/1). [ṭaḳaldan, -aldan]*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ṭaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/11). [ṭaḳdı, -dı]*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫemini *(G. 385/6). [ṭaḳmasa, -ma, -sa]*

Pervāne bigi yanar göñül āh
Şemʿ-i ebedī taḳalı ol māh *(Mua. 325/2). [taḳalı, -alı]*

taḳbīl: *Öpme.*

Geçdügince ḫāk-i pāyüñden nişān ḳaldı diyü
Ārzū yüzin sürer Cem ḳapuña taḳbīl içün *(G. 302/14). [taḳbīl]*

taḳdīr: *Kader, yazgı.*

Derd-i ʿışḳuñ āh kim tedbīri yoḳ
Çünki taḳdīr işidür taġyīri yoḳ *(G. 204/2). [taḳdīr]*

taḳdīr eyle-: *Takdir eylemek, Allah'ın takdiri, yazgı.*

N'ola cevr ile ġamuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḥaḳ teʿālā çün bu işi bana taḳdīr eylemiş *(G. 167/12). [taḳdīr eylemiş, -miş]*

taḳī: *Haramdan, günahtan kaçınan, perhizkâr, ehl-i takva (kimse), müttakî.*

Ger ismüñ bilmege reml idem iy yār
Taḳī şekli gelür evvelde her-bār *(Mua. 92/2). [taḳī]*

ṭāḳ-ı felek: *Gök kubbe.*

Gerçi kim ṭāḳ-ı felekde mihr ü meh yaḳar çerāġ
Şemʿ-i envār-ı cemālüñden yaḳar anlar çerāġ *(G. 194/1). [ṭāḳ-ı felekde, -de]*

ṭāḳ-ı ḳaş: *(Sevgilinin) kaşının kemeri.*

Ṭāḳ-ı ḳaşuñda ḥadsüz dil nice ḳıla zārī
İy meh naẓer ḳılayduñ bir göz ucı ile bārī *(Mua. 243/1). [ṭāḳ-ı ḳaşuñda, -uñ, -da]*

ṭāḳ-ı Kisrā eyle-: *Kisra kemeri (gibi) yapmak.*

Zülf-i müşkīni aşup zencīr-i müşk
Ḳaşı ṭāḳın ṭāḳ-ı Kisrā eylemiş *(G. 172/6). [ṭāḳ-ı kisrā eylemiş, -miş]*

ṭāḳ-ı Kisrā: *İran padişahı Kisrâ'nın sarayının kubbesi II yüksekliği ve ihtişamıyla anılan Sasani sarayı ve kemeri.*

İder zülf-i zer-endūdın ḳaşı ṭāḳına zer zencīr
Ki yaʿnī ḥüsne Kisrāyam nişān uş ṭāḳ-ı Kisrādan *(G. 305/10). [ṭāḳ-ı kisrādan, -dan]*

ṭāḳ-ı muʿallā: *Yüksek, yüce kubbe.*

Bir dün ki bezendi yine bu ṭāḳ-ı muʿallā
Derc eyledi dürcine dürer ḳubbe-i mīnā *(K. 5/1). [ṭāḳ-ı muʿallā]*

taḳrīr: *Anlatma, anlatış, beyan.*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Şād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/14). [taḳrīrini, -i, -n, -i]*

taḳrīr it-: *İfade etmek, anlatmak, açıklamak.*

Dilini deldi Cemüñ tīġ-ı cefā ḫāme bigi
Nāme taḳrīr idemez ḥālini sulṭān-ı kerem *(K. 1/66). [taḳrīr idemez, -emez]*

taḳrīr ol-: *Karar kılmak, yerleşmek; anlatılmak.*

Şeb ü rūz olmaya bu ayda taḳrīr
Ruḫ u zülfüñden eylersem ḥikāyet *(G. 24/17). [taḳrīr olmaya, -ma, -y, -a]*

taḳṣīr: *Kusur, suç, günah.*

Ẕikri ḫayr olsun beni öldürmege
Ġamzeñüñ bir vech ile taḳṣīri yoḳ *(G. 204/6). [taḳṣīri, -i]*

taḳṣīr it-: *Sakınmak, imtina etmek (Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi, vvv.kamus.yek.gov.tr).*

Çü tīrini dil ü cānumdan itmedi taḳṣīr
Keremler eyledi ġamzeñ cihānda var olsun *(G. 281/7). [taḳṣīr itmedi, -me, -di]*

taḳṣīr ḳıl-: *Bir işte kusurlu davranmak.*

Dün itdüm ġamzesi ġamzını taḥrīr
Yine dönmekde ḫāmem ḳıldı taḳṣīr *(Mua. 267/2). [taḳṣīr ḳıldı, -dı]*

taḳvīm: *Mevsimler ve vakitleri düzenlemek için oluşturulan defter.*

Ḥüsnüñi bu aḥsen-i taḳvīmde görse ḥakīm
Āftāb ü māha yazmazdı raḳam taḳvīm içün *(G. 300/4). [taḳvīm]*

taḳvīm-i cemāl: *(Sevgilinin) yüz güzelliğinin takvimi.*

Yaḳa ḳamer heyʾet-i taḳvīmini
Ger göre taḳvīm-i cemālüñ ḥakīm *(G. 266/10). [taḳvīm-ı cemālüñ, -üñ]*

ṭal-: *Dalmak, suyun içine bütün vücuduyla ve hızla girmek.*

Çün dürr-i necāt olmadı saʿy ile müyesser
Var ḳulzüm-i efkāra iñen şevḳ ile ṭalma *(K. 5/132). [ṭalma, -ma]*

ṭalʿat: *Güzellik, parlaklık.*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/1). [ṭalʿatınuñ, -ı, -n, -uñ]*

Götür yüzüñüñ burḳaʿın keşf [it] aradan perdeyi
Tā kim yüzüñüñ ṭalʿati ḳıla tecellī iy perī *(Mua. 85/2). [ṭalʿati, -i]*

ṭalʿat-ı cemāl: *Güzel yüz.*

Şol dem ki daḫı mülk-i zamāne ḫalā-y-imiş
Dil ṭalʿat-ı cemālüñ ile āşinā-y-imiş *(G. 173/2). [ṭalʿat-ı cemālüñ, -üñ]*

ṭalaz: *Dalga.*

Neheng-āsā ṭalazlar kef şalup kef giçer idi hep
Serende şarılu evren gibi idi her ip ancaḳ *(K. 9/21). [ṭalazlar, -lar]*

ṭaleb: *İsteme, istek, dileme.*

Tīġuñda şehīd olmaġa gerçi ṭalebüm var
Āḫir beni başdan çıḳaran işbu ṭalebdür *(G. 128/6). [ṭalebdür, -dür]*

Tīġuñda şehīd olmaġa gerçi ṭalebüm var
Āḫir beni başdan çıḳaran işbu ṭalebdür *(G. 128/5). [ṭalebüm, -üm]*

ṭaleb eyle-: *Talep etmek, istemek, arzu etmek.*

Dilā çün derdini niʿmet bilürsin
Ṭaleb eyleme dermānı n’idersin *(G. 277/6). [ṭaleb eyleme, -me]*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/13). [ṭaleb eyler, -r]*

Göñlüm eyler dāyimā anı ṭaleb
Bend olaldan baña gīsūy-ı vaṭen *(G. 295/7). [ṭaleb eyler, -r]*

Düşeliden ʿışḳuña iy meh-liḳā
Cān ü dil eyler seni her dem ṭaleb *(G. 13/6). [ṭaleb eyler, -r]*

Ṭālib-i ʿışḳ olan iy maṭlūb-ı cān
Cān virüp her dem seni eyler ṭaleb *(G. 13/8). [ṭaleb eyler, -r]*

Bu derde müdāvā ṭaleb eylerseñ eger sen
Bir dürlü daḫı çāre görinmez meger illā *(K. 5/133). [ṭaleb eylerseñ, -r, -se, -ñ]*

ṭaleb ḳıl-: *Talep etmek, istemek.*

Mihr ü meh anuñ içün ḳıldı ṭaleb ḳapuñı kim
Cem bigi ārede yüz süre der-i der-gehüñe *(Mua. 190/1). [ṭaleb ḳıldı, -dı]*

Resm-i zer ḳılma ṭaleb dervīş iseñ
Geç bu ḳapudan eger dervīş iseñ *(Mua. 323/1). [ṭaleb ḳılma, -ma]*

Ḫāk-i der-gāhuñı Cem cāndan ḳılur dāyim ṭaleb
Beñzer ol miskīni ol araya ṭoprāġı çeker *(G. 98/13). [ṭaleb ḳılur, -ur]*

Ger ṭaleb ḳılur isem laʿlüñi n’ola dem-be-dem
Çün kim oldur bizüm iy meh çeşme-i ḥayvānumuz *(G. 151/7). [ṭaleb ḳılur, -ur]*

ṭaleb-i vaṣl eyle-: *Kavuşmayı talep etmek.*

Ben her gün eylerem ṭaleb-i vaṣl līkin ol
Dilden ḳomadı vaʿde-i ferdāyı bir nefes *(G. 165/5). [ṭaleb-i vaṣl eylerem, -r, -em]*

ṭaleb-kār ol-: *Talep etmek, istemek.*

Olurdum ebr-i zülfeyne ṭaleb-kār
Cemālin ġamda ʿarż itse eger yār *(Mua. 12/1). [ṭaleb-kār olurdum, -ur, -du, -m]*

ṭāliʿ: *Kısmet, kader.*

Ṭulūʿ itmedi ol meh revzenümden
Yoġ imiş iy dirīġā bizde ṭāliʿ *(G. 187/8). [ṭāliʿ]*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ u ṣafā sürmez cihānuñ kār ü bārından *(G. 285/9). [ṭāliʿüm, -üm]*

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭāliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı *(G. 386/7). [ṭāliʿüm, -üm]*

ṭālib: *Talep eden, bekleyen, isteyen.*

Didüm iy zülfi cān bāġında ṭavūs
Çü ismüñ ṭālibiyem ḳılma meʾyūs *(Mua. 128/2). [ṭālibiyem, -i, -y, -em]*

Ervāḥ-ı enbiyā ḳamu ṭālib-durur ki ola
Dār-ı nübüvvet içre naḳībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/115). [ṭālib-durur, -durur]*

Dībā-miṣāl ḳıldı muġaylān dikenleri
Ṭāliblerine şevḳ[i] ḥarīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/192). [ṭāliblerine, -ler, -i, -n, -e]*

ṭālib ol-: *Talep etmek, istemek.*

ʿIşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb *(Terc. 1/37). [ṭālib olalı, -alı]*

Zülfeyni o māhuñ biri cīm oldı biri lām
Tā kim dönicek lām bula ṭālib olan nām *(Mua. 97/2). [ṭālib olan, -an]*

Tā görelden zülfüñi iy rūḥ-ı revān
Ṭālib oldı sāye-i zülfüñe cān *(Mua. 294/2). [ṭālib oldı, -dı]*

Saña ṭālib olduġumı cān ile ʿayb eyleme
Kim baña sensüz cihān iy meh-liḳā olur ḳafes *(G. 161/5). [ṭālib olduġumı, -duġ, -um, -ı]*

Fırancesse olup ṭālib anuñ defʿine saʿy itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/17). [ṭālib olup, -up]*

ṭālib-i ʿışḳ ol-: *Aşkın talibi olmak II sevgilinin aşkına talip olmak.*

Ṭālib-i ʿışḳ olan iy maṭlūb-ı cān
Cān virüp her dem seni eyler ṭaleb *(G. 13/7). [ṭālib-i ʿışḳ olan, -an]*

ṭāliʿ-i siyāh: *Kara baht, kötü talih.*

Bir laḥẓa hem-dem olmadı bu baḫt-ı bī-vefā
Yār olmadı baña yine bu ṭāliʿ-i siyāh *(Terk. 3/66). [ṭāliʿ-i siyāh]*

Cem düşüp bend-i zülfüñe didi kim
Bu daḫı ṭāliʿ-i siyāhumdur *(G. 53/10). [ṭāliʿ-i siyāhumdur, -um, -dur]*

ṭāliʿ-i şūrīde: *Perişan talih.*

Zülfüñüñ bendine bend olmaġa cān eyler heves
Ṭāliʿ-i şūrīdesin gör kim bulupdur dest-res *(G. 162/2). [ṭāliʿ-i şūrīdesin, -si, -n]*

taʿlīḳ: *İran'da ortaya çıkmış bir yazı çeşidi.*

Ḫaṭṭuñda görinmez nuḳaṭ-ı ḫāl didüm dir
Taʿlīḳa daḫı zīver-i iʿrāb ne ḥācet *(G. 29/8). [taʿlīḳa, -a]*

taʿlīm: *Öğretme, ders, okutma.*

Ḳaşlaruña ṭıfl-ı dil taʿlīmi içün dāyimā
Ḳabżası sīmīn muʿanber bir kemān ışmarlaram *(G. 247/9). [taʿlīmi, -i]*

Muṣḥaf-ı ruḫ-sāruña ḫaṭṭ-ı ġubār ile lebüñ
Sūre-i Kevṣer yazar dil ṭıflına taʿlīm içün *(G. 300/8). [taʿlīm]*

taʿlīm al-: *Ders, eğitim almak.*

Naġme-i efġān-ı Cemden her seḥer taʿlīm alur
Nālişinden ḥālet aldı bülbül-i gūyā meger *(G. 137/25). [taʿlīm alur, -ur]*

taʿlīm eyle-: *Öğretmek.*

Sünnet-i ḥüsnüñi farż itme raḳīb-i kāfire
İy ṣanem şeyṭāna taʿlīm eyleme bu meẕhebi *(G. 400/10). [taʿlīm eyleme, -me]*

tallāhi'l-ʿaẓīm: *Anlamı kuvvetlendirme için vallahi ve billahiden sonra söylenen yemin sözü.*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi'l-ʿaẓīm *(G. 262/14). [tallāhi'l-ʿaẓīm]*

ṭam-: *Damlamak, akmak, süzülmek.*

Her ʿaraḳ kim ṣubḥ-dem ol ḥadd-i cānāndan ṭamar
Kevkeb-i seyyāredür kim māh-ı tābāndan ṭamar *(G. 63/1). [ṭamar, -ar]*

Her ʿaraḳ kim ṣubḥ-dem ol ḥadd-i cānāndan ṭamar
Kevkeb-i seyyāredür kim māh-ı tābāndan ṭamar *(G. 63/2). [ṭamar, -ar]*

Cürʿa-i cām-ı lebüñden ṣun didüm ḳıldum ġalaṭ
Cürʿa dimek olmaz aña çün kim ol cāndan ṭamar *(G. 63/4). [ṭamar, -ar]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden iy ḳamer-çihre senüñ
Ṭurmadan ḳanlu yaşum bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/6). [ṭamar, -ar]*

Laʿlüñüñ girdinde ḥaṭṭuñ döşenüp yatur şehā
Ḫızra beñzer gūyiyā k'āb-ı ḥayāt andan ṭamar *(G. 63/8). [ṭamar, -ar]*

Hey ne tīr-endāz olur mest-āne çeşmüñ āh kim
Baġruma tīr urduġınca ḳan peykāndan ṭamar *(G. 63/10). [ṭamar, -ar]*

Cem leb-i mey-gūnuña dil vireli iy piste-leb
Ṭurmadan ḳanlu yaşı bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/12). [ṭamar, -ar]*

Ḫaste göñlüme ger irse lā-cerem bulur şifā
Ḳaṭreler kim dem-be-dem ol laʿl-i cānāndan ṭamar *(G. 63/14). [ṭamar, -ar]*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/16). [ṭamar, -ar]*

tamām: *Tam olarak, noksansız olarak.*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/13). [tamām]*

Ārede mihr-i felek ḳılsa ġurūb ādem bilür
Kim zemīni resm idüp nışfını ṭarḥ ide tamām *(Mua. 16/4). [tamām]*

tamām: *Tam II bedir, dolunay olarak.*

Ḳaşuñ ucı farḳınuñ ḥaddi müdām
Gösterür arada bir ayı tamām *(Mua. 146/2). [tamām]*

tamām eyle-: *Tamamlamak.*

Çünki evvelde tamām eylemiş idüñ keremi
Umaram ṣoñra daḫı olmaya noḳṣān-ı kerem *(K. 1/105). [tamām eylemiş, -miş]*

tamām ol-: *Bitmek, tamamlanmak, sona ermek.*

N'ola iderse zülf ü ruḫuñ ṣubḥ u şām baḫs
Devr ü teselsül oldı çün olmaz tamām baḫs *(G. 32/2). [tamām olmaz, -maz]*

tamġā: *Bir nesnenin üzerine bir nişan bir alamet basmak üzere boya veya kızgın demir olarak kullanılan mühür.*

İtüñ izi şekli zerrīn yüzüme virdi şeref
Artururmış her ḳumāṣuñ narḫını tamġā meger *(G. 137/8). [tamġā]*

tamġā ur-: *Damga vurmak.*

Ḳalb olmaya bāzār-ı cihān kāsid olursa
Her ḳalb ḳumāşına ki mihrüñ ura tamġā *(K. 5/158). [tamġā ura, -a]*

ṭañ: *Hayret, teaccüp, şaşılacak şey.*

Ṭañ degül oldum ise yārüñ işiginden ırag̱
Kişiyi devr-i felek cevri vaṭenden çıḳarur *(G. 82/11). [ṭañ]*

Mesken iderse ḫayālüñ göñlüm içre ṭañ degül
Dāyimā genc-i revān künc-i ḫarāb altındadur *(G. 85/9). [ṭañ]*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḫnet ocag̱ıdur *(G. 126/7). [ṭañ]*

Derd ü miḫnetle cihān içinde bī-dil olmışuz
Ṭañ mı kim cevri çoḳ ider bize ol cānānumuz *(G. 152/6). [ṭañ]*

Ṭañ degül ger ḳan olursa dil-berā bu ḫaste-dil
Kim hemīşe ḫancer-i ʿışḳuñ ḳılur dilüm dilüm *(G. 254/3). [ṭañ]*

Ben g̱arīb [ü] ḫastenüñ ḥālini görmezseñ ne ṭañ
Kim ne bilür ṣag̱ olan ḥāl-i dil-i bīmārdan *(G. 276/3). [ṭañ]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḫnet ocag̱ında *(G. 352/9). [ṭañ]*

ʿĀlem muṭīʿ olursa saña ṭañ degül ki çün
Ervāḥ-ı ḳuds oldı ḳapuñda senüñ ḫadem *(K. 7/45). [ṭañ]*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu g̱ınāyı ki āyet-i mālü'l-yetīm idi *(Terk. 1/65). [ṭañ]*

Ve'l-leyl olursa ṭañ mı niḳābı Muḥammedüñ
Miʿrāc ḥişşesi ne ʿaceb ḳışşadur gözet *(Terk. 1/125). [ṭañ]*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazg̱an felek *(Terk. 2/11). [ṭañ]*

ṭaʿn it-: *Hor görmek, küçük görmek.*

Sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūna ṭaʿn ider
Kim ki ola işigüñde g̱arībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/115). [ṭaʿn ider, -er]*

ṭa'n it-: *Kınamak, yermek, ayıplamak, zemmetmek.*

Zāhid ki ṭa'n iderdi mey-i 'ışḳa dün bugün
Mey-hāne içre başda sebūdur 'amāmesi *(G. 409/3). [ṭa'n ıderdi, -er, -di]*

Secde itsem kūyına ṭa'n itme zāhid kim anuñ
Yig-durur bir secdesi cümle namāzuñdan senüñ *(G. 216/5). [ṭa'n itme, -me]*

ṭañ mı: *Şaşılır mı.*

Ḳaṭ' itse tīġı ṭañ mı Naṣārā ḳılubanı
Çün nuṣret-i Ḥaḳ oldı naṣīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/203). [ṭañ mı]*

ṭanbūr-vār: *Tambur gibi.*

Devr eli gevşek buraldan iy göñül ṭanbūr-vār
Od düşer evc-i semāya söz ü sāzuñdan senüñ *(G. 216/7). [ṭanbūr-vār]*

ṭa'ne: *Ayıplama, azarlama, sövme.*

Ṭa'ne ṭaşın atma Cem göñline kim
Ṭaşa döymez şīşe-i nāzük-mizāc *(G. 34/13). [ṭa'ne]*

Ṭa'ne ṭaşı atduġuñca ṣaḳladuġum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek *(G. 218/13). [ṭa'ne]*

ṭa'n-ı cemāl eyle-: *Yüz güzelliğine kusur bulmak.*

Ay yüzüñ ṭa'n-ı cemāl eyler iken ay ü güne
Düşdi bendine göñül uymadı pendine dirīġ *(G. 195/7). [ṭa'n-ı cemāl eyler, -r]*

Tañrı: *Allah.*

Bir daḫı 'ışḳuñ ile belā-keş yaratmadı
Mülk-i cihānda Tañrı te'ālā benüm bigi *(G. 412/16). [tañrı]*

'Ālem içre 'ayş ü 'işret ḳıl müdām
Çün seni Tañrı zi-'ālem ber-güzīd *(Kıt. 7/4). [tañrı]*

ṭapu: *Huzur, nezd, makam, kat.*
Mülk-i 'ālem benüm olursa ṭapuñsuz n'iderem
Ka'be yüzüñ ḥaḳı_içün dil bulımaz anda ṣafā *(G. 4/7). [ṭapuñsuz, -uñ, -suz]*

Cem yoluña cānını fidā eyledi iy dōst
Billāhi revā mı ki ṭapuñdan ḳılasın red *(G. 42/18). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]*

Raḳībi sür ṭapuñdan luṭf idüp kim
Melekle hem-nefes şeyṭān gerekmez *(G. 145/5). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]*

Ṭapuñdan nice dūr olmaḳ dileyüm
Ki oluram cāndan bī-zār sensüz *(G. 149/11). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]*

Ekrem-i zübde-i erbāb-ı kirām olalı sen
Gören eydür ki hemān ṭapuña erzān-ı kerem *(K. 1/48). [ṭapuña, -uñ, -a]*

Ḥaḳdan ʿināyet ol ḳadar irdi ṭapuña kim
Sen olmasañ bu ʿālem olurdı ḳamu ʿadem *(K. 7/5). [ṭapuña, -uñ, -a]*

Ḫalḳ-ı zamāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i Ḥarem *(K. 7/56). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]*

Unıtma beni iy meh-rū-yı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr *(Kıt. 4/2). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]*

Nicesi dūr olam ṭapuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr *(Kıt. 4/3). [ṭapuñdan, -uñ, -dan]*

Gerçi ki cihānda çoḳ-durur ḫūb
Ḥüsn ile ṭapuñ ḳamusına ṣāh *(Terc. 1/86). [ṭapuñ, -uñ]*

Cān ü dil benüm ile iy meh-rū
Olmışuz rūz ü şeb ṭapuña ʿabīd *(G. 44/4). [ṭapuña, -ñ, -a]*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/5). [ṭapuñuñ, -ñ, -uñ]*

Cihān gözüme zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gül-zār sensüz *(G. 149/7). [ṭapuñsuz, -ñ, -suz]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 150/8). [ṭapuñsuz, -ñ, -suz]*

Faṣl-ı bahār idi senüñ ile ḫazānumuz
Şimdi ḫazāna döndi ṭapuñsuz bahārumuz *(G. 153/8). [ṭapuñsuz, -ñ, -suz]*

Göñül ḳan olsa yiridür çü aġyār
Bulur ṭapuñda her laḥẓa teḳaddüm *(G. 250/14). [ṭapuñda, -ñ, -da]*

Ṭapuñsuz nice şād olsun göñül āh
Ki dilde var belābil senden ayru *(G. 312/11). [ṭapuñsuz, -n, -suz]*

N’ola ṭapuña eylersem sücūdı
Ṭavāf eyleyen eyler secde ḥacda *(G. 340/5). [ṭapuña, -ñ, -a]*

Dil ü cān pīş-keş ḳıl ṭapusına
Çü dil-dāruñ saña mihmān bulındı *(G. 393/9). [ṭapusına, -sı, -n, -a]*

Mücrimlere tapuñ-durur iy Pādişeh penāh
ʿĀṣīlere ḳapuñ-durur iy lem-yezel medār *(K. 2/35). [tapuñ-durur, -ñ, -durur]*

Bende olan ṭapuña senüñ oldı pādişāh
Maḳbūl olan ḳapuñda senüñ oldı baḫtiyār *(K. 2/55). [ṭapuña, -ñ, -a]*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥayy
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenār *(K. 2/59). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]*

Ehl-i Ṣafāya senden irişen necāt içün
Mücrimlere ṭapuñdan irişen ʿaṭā ḥaḳı *(K. 6/10). [ṭapuñdan, -ñ, -dan]*

Minnet ol Allāha kim ṭapuñda her dem Ḫüsrevā
Ḫūblar ban oġlı banlar ḥüsnüñe ḫayrāndur *(K. 8/29). [ṭapuñda, -ñ, -da]*

ṭap-: *Kulluk etmek, Tapmak.*

Seni maḳṣūd idinen ʿışḳ ile yanarsa n'ola
Yiridür yanmaġ oda kim ki ṭaparsa ṣaneme *(G. 365/8). [ṭaparsa, -ar, -sa]*

ṭapu ḳıl-: *İtaat etmek, inkıyat etmek, boyun eğmek.*

Ḳarşuña ban-zāde[ler] el baġlayup ṭapu ḳılur
Bezm-gāhuñ Cennetü'l-meʾvā bigi bū-stāndur *(K. 8/65). [ṭapu ḳılur, -ur]*

tār: *Tel, saç teli.*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/2). [tārınuñ, -ı, -nuñ]*

tārāc ḳıl-: *Yağmalamak, talan etmek.*

Göñül diyārını ġam leşkeri ḳılur tārāc
Gözüñ siyāset ile cān ü tenden alur bāc *(G. 33/1). [tārāc ḳılur, -ur]*

tārāc ol-: *Yağmalan-, talan edil-.*

Yār ʿışḳında eger ḳalb ḳumāşuñ var ise
Dilerem iy dil-i ġam-dīde ki tārāc olasın *(G. 303/10). [tārāc olasın, -a, -sın]*

tārāc-ı ġam-i ʿışḳ it-: *Aşk gamıyla yağmalamak.*

Cān naḳdini tārāc-ı ġam-i ʿışḳ idüp ol meh
Āşüftesine ḫaylī ziyān eyledi gitdi *(G. 414/9). [tārāc-ı ġam-i ʿışḳ idüp, -üp]*

ṭaraf: *Yan, cihet.*

Cemāl cāmiʿine ḳaşı olalı miḥrāb
İki ṭarafdan aṣar zülfi ʿanberīn tesbīḥ *(G. 38/8). [ṭarafdan, -dan]*

Her yil ki eṣer luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān virdi bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/5). [ṭarafından, -ı, -n, -dan]*

Yidi yılluḳ ḳaynamış ṣāfī ḫum u laʿlīn ṣarāb
Sākī-i sīm-sāḳ elinden her ṭaraf rīzāndur *(K. 8/64). [ṭaraf]*

Māh-ı nev laʿl olduġı maḥsūs olupdur iy perī
Gösterelden naʿl-i esbüñ her ṭarafdan müşterī *(Mua. 132/2). [ṭarafdan, -dan]*

Her ṭarafdan kūşe-i māhı nihān itse felek
Ol perī adın bilürdi ṣormadan ins ü melek *(Mua. 252/1). [ṭarafdan, -dan]*

Tīr-i ġamzeñ ister iken der-be-der
Her ṭarafdan ḳaşlarun yā gösterür *(Mua. 312/2). [ṭarafdan, -dan]*

ṭarāvet: *Canlılık, güzellik, tazelik.*

Şīrīn lebüñ ḥalāveti şehd ü şekerdedür
Nāzük ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerdedür *(G. 64/2). [ṭarāveti, -i]*

Ne deñlü daʿvī-i ḥüsn eyler ise mihr ile māh
Ruḫuñ ṭarāveti şems ü ḳamerde bulınmaz *(G. 143/4). [ṭarāveti, -i]*

ṭaref: *Yer, taraf.*

Ḳılalıdan ġamzeñe sīnem hedef
Oldı lāle gibi pür-ḫūn her ṭaref *(G. 197/2). [ṭaref]*

Nev-bahār irişdi bī-ḥad rūşen oldı her ṭaref
Beñzer iy meh-rū-yı ʿālem mihre irişdi şeref *(Mua. 333/1). [ṭaref]*

ṭārem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in kubbesi.*

Yücedür Çarḫ u ʿArş u Kürsīden
Ṭārem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/28). [ṭārem-i lā ilāhe illallāh]*

ṭarf-ı meh: *Ayın çevresi II ay yüzlü sevgilinin yüzünün çevresi.*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/2). [ṭarf-ı mehde, -de]*

ṭarf-ı zamāne: *Devrin, zamanın bakışı, nazarı.*

Ṭarf-ı zamāne bulmaġ içün nūr ile żiyā
Rūy-i cihānı ḫurrem iden rūşenā ḥaḳı *(K. 6/15). [ṭarf-ı zamāne]*

ṭarḥ it-: *Atmak, koymak, bırakmak.*

Ārede mihr-i felek ḳılsa ġurūb ādem bilür
Kim zemīni resm idüp nışfını ṭarḥ ide tamām *(Mua. 16/4). [ṭarḥ ide, -e]*

Ḳollarından ṭarḥ idüp ḳodı Cemi
Buncadan bir bī-nevāyı çoḳ görür *(G. 110/13). [ṭarḥ idüp, -üp]*

ṭarḥ ol-: *Atılmak, çıkarılmak II satrançta bir taşı almak için başka bir taşı feda etmek, o taşı oyundan çıkarmak.*

Şāh iken cān naṭʿ-ı dilden ṭarḥ olur ferzīn-vār
Beydaḳ-ı ḫālüñ dise ḥüsnüñ yüzinden şāh ruḫ *(G. 41/5). [ṭarḥ olur, -ur]*

tār-ı kefen: *Kefen ipliği.*

Cism-i Cem pīrehen içinde ġamuñdan şanemā
Şanasın tār-ı kefen içre yatur bir ölidür *(G. 111/14). [tār-ı kefen]*

tār-ı zülf: *Saç teli.*

Ne ḫōşdur şemʿ-i ḥüsnüñde kemend-i tāb-dār-ı zülf
Zihī ḳandīl-i rūşen kim resendür aña tār-ı zülf *(G. 196/2). [tār-ı zülf]*

Tār-ı zülfüñ ṭaġıdup ṣafḥa-i mihr üzre ṣabā
Ḥüsnüñüñ defterini yazmaġa mıṣṭar mı çeker *(G. 112/7). [tār-ı zülfüñ, -üñ]*

tār-ı zülf ol-: *(Sevgilinin) zülfünün teli.*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/14). [tār-ı zülf olupdur, -up, -dur]*

ṭarıl-: *Darılmak, alınmak.*

Her çend ādemī-zād olmaz cihānda bī-ġam
Ġam ṣoñı ṣādluḳdur iy dil ṭarılma epsem *(G. 274/2). [ṭarılma, -ma]*

ṭarrār: *Hilekar II sevgili.*

Bir sencileyin ḥüsni ḳumāşını ṣatarken
Bāzārını germ idici ṭarrār kimüñ var *(G. 103/18). [ṭarrār]*

Ṭurre-ʿi dil-dār elinden elġıyās
Her dem ol ṭarrār elinden elġıyās *(G. 31/2). [ṭarrār]*

ṭarrār ol-: *Hilekar olmak.*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Ṣuʿbed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/1). [ṭarrār olur, -ur]*

ṭart-: *Bir şeyin birim cinsten ağırlığını bulmak II daha değerli olanı tespit etmek için mukayese etmek.*

Keffesi ʿanber terāzūya çeküp cān Yūsufın
Ṣanasın misk ile ṭartar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/18). [ṭartar, -ar]*

tārümār eyle-: *Dağıtmak.*

Yüzüñde kākülüñi tārümār eyle ki Cem
Ḳara ṣaçuñ gibi iy dōst tārümār olsun *(G. 281/9). [tārümār eyle]*

tārümār it-: *Darmadağın itmek, dağıtmak.*

Gönlümi zülfüñ ġamından bī-ḳarār itsem gerek
Ol perīşānluḳda ʿaḳlum tārümār itsem gerek *(G. 218/2). [tārümār itsem, -se, -m]*

tārümār ol-: *Perişan, karmakarışık olmak.*

Olalı derd ü ġamuñla zār u zār iy dōstum
Kākülüñden n'ola olsam tārümār iy dōstum *(G. 255/2). [tārümār olsam, -sa, -m]*

Yüzüñde kākülüñi tārümār eyle ki Cem
Ḳara ṣaçuñ gibi iy dōst tārümār olsun *(G. 281/10). [tārümār olsun, -sun]*

tārümār-ı ʿışḳ ol-: *Aşk perişanı olmak, aşk ile darmadağınık olmak.*

Gönlüm hevā-yı zülfüñe düşelden iy perī
Oldı firāḳ u ḥasret ile tārümār-ı ʿışḳ *(G. 198/12). [tārümār-ı ʿışḳ oldı, -dı]*

ṭarz-ı ṭırāz-ı vaḥdet: *Vahdet nakışlarının şekli.*

Hīç enbiyāya ḳıṣṣası da olmadı naṣīb
Ṣol ḥiṣṣeden ki oldı naṣībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/103). [ṭarz-ı ṭırāz-ı vaḥdet]*

ṭaş-: *Akarsu veya denizin yatağından çıkarak çevresini kaplaması.*

Gözlerüm ṣol deñlü ḳan dökdi Fireng-istāna kim
Baḥr-i Maġrib cūşa gelmişdür ṭaşup çaġlar felek *(Terk. 2/42). [ṭaşup, -up]*

ṭaş: *Taş.*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i rū-siyāh
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 16/6). [ṭaşdan, -dan]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i seng-dil
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naşīb *(G. 17/6). [ṭaşdan, -dan]*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini şıma iy dōst
Şınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/11). [ṭaşı, -ı]*

Ṭaʿne ṭaşın atma Cem göñline kim
Ṭaşa döymez şīşe-i nāzük-mizāc *(G. 34/14). [ṭaşa, -a]*

Ṭaʿne ṭaşın atma Cem göñline kim
Ṭaşa döymez şīşe-i nāzük-mizāc *(G. 34/13). [ṭaşın, -ı, -n]*

Āh-ı Cem ṭaşa güẕer eyler iken āh kim ol
Daḫı kār eyleyemez bu dil-i sengīne dirīġ *(G. 195/13). [ṭaşa, -a]*

Ṭaʿne ṭaşı atduġuñca ṣaḳladuġum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek *(G. 218/13). [ṭaşı, -ı]*

Şol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/6). [ṭaşın, -ı, -n]*

Şol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/6). [ṭaşını, -ı, -n, -ı]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẓāra Cem *(G. 273/5). [taş]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẓāra Cem *(G. 273/6). [taş]*

İşigüñ ḫāki bisāṭın naṭʿ-ı dībā bilmeyüp
Ṭaşdan özge bulmasun bālīn-i sincāb isteyen *(G. 307/14). [ṭaşdan, -dan]*

Ḳatı göñlinden şikāyet ḳılmaġa tīġı ḳomaz
Uġraduñ bī-çāre dil bu kerre ṭaşdan āhene *(G. 361/20). [ṭaşdan, -dan]*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/9). [taş]*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/10). [taş]*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/10). [taş]*

Ḳaṣd idelden laʿline yārüñ raḳīb-i kej-dehān
Şol ḳadar ṭaş urdılar aġzında dendān ḳalmadı *(G. 424/8). [taş]*

Bu müddet eger böyle medīd olur ise āh
Ṭaş daḫı bizüm-çün diye ḥayfā vü dirīġā *(K. 5/128). [taş]*

Her ṭaş ki yapar tecribe başumda ḳılur ilk
Vīrāne-i sinemde belā olalı bennā *(K. 5/93). [taş]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy pür-cefā felek
Baḳ ḥālüme teraḥḥum idüp bārī gāh gāh *(Terk. 3/61). [taş]*

Ṭaşlarla dögünüp yürür āb-ı revānı gör
Raḥm itmedi bu ḥālete kevn ü mekānı gör *(Terk. 3/19). [ṭaşlarla, -lar, -la]*

ṭaş: *Taş II mezar taşı.*

Sür ḫancerüñi meşhedi ṭaşına Cemüñ kim
Çāk eylemege sīnesini kār-ger olsun *(G. 299/13). [ṭaşına, -ı, -n, -a]*

ṭaş-: *(Sulu ve sıvı şeyler için) bulunduğu yere sığmayarak dışarıya doğru akmak.*

Āhumla ṭaşdı eşk biḥārı ʿaceb midür
Cūşa getürdi bu yidi deryāyı bir nefes *(G. 165/13). [ṭaşdı, -dı]*

tāsasın çek-: *Tasa çekmek, kaygılanmak.*

Niçe bir zülfüñ ucına dil-berā cān aşasın
Bārī öldür çekmeyem her laḥẓa cevrüñ tāsasın *(G. 278/2). [tāsasın çekmeyem, -me, -y, -em]*

taşavvur it-: *Zihinde canlandırmak, göz önüne getirmek II düşünmek.*

Ġalaṭ taṣavvur iderdüm ḫaṭuñ irişdügini
Yanında zülfüñ eger çekmeseydi ḳayd-ı ṣaḥīḥ *(G. 38/3). [taşavvur iderdüm, -er, -dü, -m]*

taşġīr: *Küçültme, hakir görme.*

Ceme ger ḫāk-i reh dir ise dil-ber
Eyü taşġīrdür taʿẓīme beñzer *(Mua. 135/2). [taşġīrdür, -dür]*

ṭās-ı ʿışḳ: *Aşk tası.*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/9). [ṭās-ı ʿışḳ]*

Çünki efġānuñdur iy Cem ṭās-ı ʿışḳı çıñradan
Rāz-ı ʿışḳuñ ṣaḳlaġıl kim fāş ider āvāz-ı ṭās *(G. 163/13). [ṭās-ı ʿışḳı, -ı]*

Kaʿbeteyn olalı ṭās-ı ʿışḳuña cān ü göñül
Her biri nerd-i ġamuñda iy ḳamer-ruḫ zārdur *(G. 115/3). [ṭās-ı ʿışḳuña, -uñ, -a]*

ṭās-i nigūn-ı felek: *Uğursuz feleğin tası.*

Eyledi bī-dil beni ṭās-i nigūn-ı felek
Ārede bu maʿnīyi yāre ne ḥācet dimek *(Mua. 82/1). [ṭās-i nigūn-ı felek]*

ṭās-ı rebāb: *Rebap (Hindistan cevizinden yapılmış yuvarlak, küçük bir kâsesi bulunan, dize veya bir yere dayanarak çalınan saz) kâsesi.*

Beñzetmese ger kendözini ṭās-ı rebāba
Yol bulmaz idi meclise māh-ı felek-ārā *(K. 5/27). [ṭās-ı rebāba, -a]*

taşnīf: *Sınıflandırma.*

Naḳş ile yidi perdede on iki maḳāmı
Taşnīf ile gösterdügi bu Zühre-i zehrā *(K. 5/20). [taşnīf]*

ṭaşra: *Dışarı.*

Dili şol deñlü ġanī ḳıldı lebüñ fikri gözüm
Müje cārūbı ile ṭaşra döker laʿl ü güher *(G. 114/4). [ṭaşra]*

Ḳaraya atdı ḳalyon ṭaşra çıkduḳ ḳulleye girdük
Ölüme rāżī olduḳ ṣaḳladı Ḥayy-i Mücīb ancaḳ *(K. 9/23). [ṭaşra]*

tasṭīr-geşte resm-i tu der-defter-i ṣudūr: *Senin yolun, tören (İslamiyet) gönül defterlerine (İnce, 2000: 43).*

Tasṭīr-geşte resm-i tu der-defter-i ṣudūr
Taḥrīr-geşte ism-i tu der-levḥ-i bā-ḳalem *(K. 7/3). [tasṭīr-geşte resm-i tu der-defter-i ṣudūr]*

taşvīr: *Suret, şekil, resim.*

Sen perī-rūyı görelden gözlerüm ḳanı ile
Levḥ-i dilde yazaram naḳş-ı ruḫuñ taşvīrini *(G. 375/10). [taşvīrini, -i, -n, -i]*

ṭavāf: *Etrafını dolaşmak II Kâbe'nin etrafını dolaşmak.*

Cān virürler ṭavāfa merve ḥaḳı
İşigüñ Kaʿbesinde ehl-i ṣafā *(G. 2/7). [ṭavāfa, -a]*

ṭavāf eyle-: *İslam dininde hac ve umre sırasında Kâbe'nin çevresini yedi kez dolaşmak; bir şeyin çevresini dolaşmak.*

Mekketu'llāhı varup bir kez ṭavāf eyledügüñ
Biñ Ḳaraman biñ ʿArab biñ milket-i ʿOsmāndur *(K. 8/3). [ṭavāf eyledügüñ, -düg, -üñ]*

N'ola ṭapuña eylersem sücūdı
Ṭavāf eyleyen eyler secde ḥacda *(G. 340/6). [ṭavāf eyleyen, -y, -en]*

ṭavāf it-: *İslam dininde hac ve umre sırasında Kâbe'nin çevresini yedi kez dolaşmak; bir şeyin çevresini dolaşmak.*

Ṭavāf itmek cemāli Kaʿbesini
Dilā Merve ḥaḳı ġāyet ṣafā bil *(G. 236/7). [ṭavāf itmek, -mek]*

Ḥased itdi ṭavāf itdügi_içün
İşigüñ Kaʿbesini bād-ı ṣabā *(G. 5/5). [ṭavāf itdügi_içün, -düg, -i]*

ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūy: *Sevgilinin sokağının Kâbe'sinin tavafı.*

Iraġa ṣalma ḳapuñdan beni ki Merve ḥaḳı
Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ ṣafā imiş iy dōst *(G. 27/4). [ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ, -uñ]*

ṭavf-ı Kaʿbe-i ʿulyā: *Yüce Kâbe'nin tavafı.*

Gel bu ṣınuḳlu göñlümüñ eyle ziyāretin
Bulmazdı ṭavf-ı Kaʿbe-i ʿulyāyı bir nefes *(G. 165/12). [ṭavf-ı Kaʿbe-i ʿulyāyı, -y, -ı]*

ṭavḳ ol-: *Gerdanlık olmak.*

Naʿleyni tozı ṣaldı felek başına İklīl
Şīrāk-i felek boynına ṭavḳ oldı muṭallā *(K. 5/182). [ṭavḳ oldı, -dı]*

ṭāvus: *Tavus kuşu.*

Zülfüñüñ ṭāvūsını gül-zār-ı ḥüsnüñde gören
Dir ṣanasın ṭūṭī-i bāġ-ı İrem gül-şendedür *(G. 120/3). [ṭāvūsını, -ı, -n, -ı]*

Ḫalḳ-ı ʿālem ḳamu ḥayrān ola bir cilvesine
Ḳılsa ṭāvūs bigi himmeti cevlān-ı kerem *(K. 1/24). [ṭāvūs]*

Didüm iy zülfi cān bāġında ṭavūs
Çü ismüñ ṭālibiyem ḳılma meʾyūs *(Mua. 128/1). [ṭavūs]*

ṭāvūs-ı ḳuds: *Mukaddes tavus kuşu, Cebrail.*

Ṭāvūs-ı ḳuds olmasa zülfüñ olur m'idi
Müşkīn ḫaṭuñdan anuñ içün āşiyān-ı müşk *(G. 217/7). [ṭāvūs-ı ḳuds]*

ṭay eyle-: *Dürüp bükmek, katlamak, ortadan kaldırmak II perişan etmek, mahvetmek.*

Kesme çoḳ sevdügüm külāleñi gel
ʿÖmrümüñ ḥāṣılını eyleme ṭay *(G. 394/8). [ṭay eyleme, -me]*

taʿyīn it-: *Tayin etmek, yerini belirlemek.*

Āsmān-mānend olursa āsitānuñ yaraşur
Yaşlarum her dem çü taʿyīn ide her seyyāreyi *(G. 420/4). [taʿyīn ide, -e]*

ṭaylasān-ı şemʿ: *Mumun taylasanı II mumun ucu, fitili.*

Her geh ki ide ḥüsni kitābın müṭālaʿa
Nār-ı ruḫından oda yanar ṭaylasān-ı şemʿ *(G. 190/4). [ṭaylasān-ı şemʿ]*

tayy ol-: *Dürülmek, bükülmek II ömür defteri dürülmek, ömrü nihayete ermek.*

Çünki iḥyā-yı mesīḥādur ṭudaġuñ eyle ḥayy
Ki oldı ʿömrüm iy ṣanem zülf-i ser-endāzuñda tayy *(Mua. 292/2). [tayy oldı, -dı]*

ṭayyebe'llāhü ṣerāh: *"Allah, (onun sesini) güzel ve hoş eylesin kabrini aydınlatsın".*

Zülf-i müşkīnüñ hevāsı ile Cemüñ ḫāk olduġın
İşidenler diye cāndan ṭayyebe'llāhü ṣerāh *(G. 327/14). [ṭayyebe'llāhü ṣerāh]*

taẓallum ḳıl-: *Sızlanmak, şikayet etmek, yakınmak.*

Ḳılur dil-dāre dil dāyim taẓallum
Nice bī-raḥm olur itmez teraḥḥum *(G. 250/1). [taẓallum ḳılur, -ur]*

tāze: *Yeni çıkmış, körpe, taravetli.*

Ṣol laʿl-i şeker-bār ruḫuñ bāġ-çesinde
Cennetde yitişmiş ṣanasın tāze ruṭabdur *(G. 128/10). [tāze]*

Devr-i ḥüsnüñde lebüñ yādına dāyim ḳan yuṭar
Gül-şen-i cennetde bitmiş tāze ʿunnāb isteyen *(G. 307/4). [tāze]*

Serv ḳaddüñde turunc-ı ġabġabuñ sībin gören
Dir nihāl-i şīve vü nāz üzre bitmiş tāze bih *(G. 348/4). [tāze]*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/11). [tāze]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/4). [tāze]*

Leblerüñ şeftālūsını ārzū ḳılanlara
Hey ne āsīb idi ṣunmasa turuncuñ tāze sīb *(G. 17/4). [tāze]*

tāze: *Yeni çıkmış (sevgilinin ayva tüyleri bağlamında).*

Ḫurrem ruḥuñ hevāsı ile nev-bahār-ı ʿışḳ
Tāze ḫaṭuñ ṣafāsı ile sebze-zār-ı ʿışḳ *(G. 198/2). [tāze]*

tāze: *Kurumamış, solmamış, canlı.*

Tāze ṭutmaġ içün iy meh-rū yüzüñ gül-zārını
Yaşumı derd ü ġam-i ʿışḳuñla bārān ideyin *(G. 290/9). [tāze]*

Tāze ṭutsun diyü gül-zār-ı cemālüñi müdām
Ebr-i zülfüñ-çün gözüm yaş aḳıdur bārān gibi *(G. 379/7). [tāze]*

Ol dem ḳanı ki sebzelerin tāze ṭutmaġa
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idi *(G. 415/7). [tāze]*

tāze: *Taze, bayatlamamış.*

Ḳıbḳızıl müşk ile bişmiş tāze balıḳ etleri
Kāse-i Çīn[ī]de ḳand ile gül-āb efşāndur *(K. 8/59). [tāze]*

tāze ḳıl-: *Tazelik vermek, canlandırmak.*

Dil ü cān bāġını ḳılur tāze
Şebnem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/5). [tāze ḳılur, -ur]*

Nihāl-i vaṣl[ı] ḳılur tāze raḥmet-i ezelī
İrişmiş iken aña semm-i firḳatüñ ḫaleli *(Mua. 150/1). [tāze ḳılur, -ur]*

tāze ol-: *Yeşermek, canlanmak.*

Niçe bir bār-ı belā vire bu eşcār-ı ümīd
Āb-ı luṭfuñla ola tāze çü büstān-ı kerem *(K. 1/102). [tāze ola, -a]*

Ol gül budaġı tāze ter olmazdı bu ḳadar
Dest-i ecel ṣuvarmasa mā-i maʿīn ile *(G. 366/5). [tāze ter olmazdı, -maz, -dı]*

taʿẓīm: *Saygı, hürmet.*

Geldügince sīneme ġamzeñ oḳı taʿẓīm içün
Ḫāk-i pāyine fidādur cān ü dil teslīm içün *(G. 300/1). [taʿẓīm]*

Ceme ger ḫāk-i reh dir ise dil-ber
Eyü taṣġīrdür taʿẓīme beñzer *(Mua. 135/2). [taʿẓīme, -e]*

teʿālā: *"Yüksek olsun!" manasına gelen bir söz olup Allah adıyla birlikte kullanılır: Allahü-teala ve tekaddes.*

N'ola cevr ile ġamuñ dāyim çekersem rūz ü şeb
Ḫaḳ teʿālā çün bu işi baña taḳdīr eylemiş *(G. 167/12). [teʿālā]*

Bir daḫı ʿışḳuñ ile belā-keş yaratmadı
Mülk-i cihānda Tañrı teʿālā benüm bigi *(G. 412/16). [teʿālā]*

tebessüm eyle-: *Gülümsemek, hafifçe gülmek.*

Nice bed-mihr olur ol meh-liḳā kim
Ben aġladuḳça ol eyler tebessüm *(G. 250/8). [tebessüm eyler, -r]*

Didüm aduñ nedür tebessüm idüb
Didi bir noḳṭa ile ẓāhir olur *(Mua. 242/1). [tebessüm idüb, -üb]*

tebessüm ḳıl-: *Gülümsemek, hafifçe gülmek.*

Didüm çeşmüm diler kim göre ḳaddüñ
Tebessüm ḳıldı didi gözüm üzre *(Mua. 249/2). [tebessüm ḳıldı, -dı]*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḥal *(G. 228/14). [tebessüm ḳıldı, -dı]*

Didüm iy cān çün lebüñ cāndur baña bir būse vir
Gül gibi ḳıldı tebessüm didi kim cān üstine *(G. 363/6). [tebessüm ḳıldı, -dı]*

Luṭf ile ḳılub tebessüm didi kim
Adumuñ terḫīmidür ḳalb-i ṣanem *(Mua. 309/3). [tebessüm ḳılub, -ub]*

tecāhül: *Bilmez gibi görünme.*

Yüz tecāhülden ṭutup güldi didi
Fārsī söyle ki Türkī bilmezem *(Mua. 75/3). [tecāhülden, -den]*

tecellā: *Tecelli, görünme, belirme.*

Bugün bir meh göñül ṭūrın münīr itdi tecellādan
Ṣanasın ḥūrdur indi yire Firdevs-i aʿlādan *(G. 305/1). [tecellādan, -dan]*

tecellā it-: *Görünmek, belirmek, zuhur etmek.*

Nūr ile cihānı itdi zībā
Ḥüsnüñ güni ideli tecellā *(Terc. 1/18). [tecellā ideli, -eli]*

Tā ʿāleme yüz nāz ile ʿīd itdi tecellā
Gül-zār-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/51). [tecellā itdi, -di]*

İtdi bir mihr-i cihān-tāb tecellā bu gice
Kim ḳamer nūrı aña olmadı hem-tā bu gice *(G. 324/1). [tecellā itdi, -di]*

Şeb-i hicrāna nihāyet bulınur çünki yine
İtdi ḫōrşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice *(G. 324/10). [tecellā itdi, -di]*

Bir kerre tecellī ide diyü gül-i rengīn
Yā ḫōd götüre perdesini ġonce-i zībā *(K. 5/45). [tecellī ide, -e]*

tecellā ḳıl-: *Görünmek, ortaya çıkmak, belirmek.*

Sen tecellā ḳılalı dil ḫānesinde ḳan ile
Āh şāhum yazaram ben her der ü dīvārda *(G. 346/9). [tecellā ḳılalı, -alı]*

Ḳoma kim hecrüñ şebinde senden ayru olavuz
Ḳıl tecellī meclise çün māh-ı tābānsın begüm *(G. 252/10). [tecellī ḳıl]*

Götür yüzüñüñ burḳaʿın keşf [it] aradan perdeyi
Tā kim yüzüñüñ ṭalʿati ḳıla tecellī iy perī *(Mua. 85/2). [tecellī ḳıla, -a]*

Güneş gice olup diyü ṭutar idi kenāra yüz
Tecellī ḳılsa gün yüzüñ eger zülfüñ kenārından *(G. 286/12). [tecellī ḳılsa, -sa]*

tecellī-i ruḫ: *(Sevgilinin) yüzünün yansıması.*

Tecellī-i ruḫuñı dāyimā Cem üzre düşür
Hemīşe çünki bilürsin düşer türāba güneş *(G. 174/13). [tecellī-i ruḫuñı, -uñ, -ı]*

tecennüb eyle-: *Sakınmak, çekinmek.*

Ḳanḳı zāhid zühd idüp meyden tecennüb eylese
Ger velī olursa andan ictinābum var benüm *(G. 249/3). [tecennüb eylese, -se]*

tecerrüd: *Her şeyden boş olma, dünya ile ilişkiyi kesmek.*

Cem sīnesine şerḥa çekerse ġamuñ n'ola
ʿIşḳuñ tecerrüdinde ḳalender degül midür *(G. 127/14). [tecerrüdinde, -i, -n, -de]*

tecribe ḳıl-: *Denemek, tecrübe etmek.*

Ben cān yoluña virmege cān ile ṭurmışam
Şübheñ var ise tecribe ḳıl imtiḥān ile *(G. 355/12). [tecribe ḳıl]*

tecribe yap-: *Denemek.*

Her ṭaş ki yapar tecribe başumda ḳılur ilk
Vīrāne-i sinemde belā olalı bennā *(K. 5/93). [tecribe yapar, -ar]*

tedbīr: *Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, önlem.*

Derd-i ʿışḳuñ āh kim tedbīri yoḳ
Çünki taḳdīr işidür taġyīri yoḳ *(G. 204/1). [tedbīri, -i]*

Tā ṭaḳaldan boynuma müşkīn ṣaçuñ zencīrini
Bu dil-i dīvāne bilmez kendünüñ tedbīrini *(G. 375/2). [tedbīrini, -i, -n, -i]*

tedbīr: *İdare, tasarruf.*

Cān ü dil delmek diler tīrüñ begüm
Āferīn bu ise tedbīrüñ begüm *(G. 271/2). [tedbīrüñ, -üñ]*

tedbīr: *Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, önlem II nasihat, tavsiye.*

Ṣūfī-i zerrāḳ dir kim baña zinhār içme mey
Kim ṭutar ʿālemde şeyṭān olanuñ tedbīrini *(G. 375/6). [tedbīrini, -i, -n, -i]*

tedbīr eyle-: *Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için hazırlık yapmak.*

Zülf-i miskīnin yine ol māh zencīr eylemiş
Yaʿnī ben dīvāneyi ṭutmaġa tedbīr eylemiş *(G. 167/2). [tedbīr eylemiş, -miş]*

tedbīr it-: *Bir şeyde muvaffakiyet için lazım gelen hazırlığı yapma.*

Çü cāndan ʿışḳına düşdüñ nigāruñ iy dil-i şeydā
Anı bulmaġa tedbīr it ne ḥācet çoḳ figān [itmek] *(G. 212/12). [tedbīr it]*

tedbīr-i āteş ḳıl-: *Ateşe önlem alma.*

Yaḳardı āhum ile yiri āteş
Yaşum ger ḳılmasa tedbīr-i āteş *(G. 170/2). [tedbīr-i āteş ḳılmasa, -ma, -sa]*

tedbīr-i cān it-: *Can tedbiri almak, canı korumak.*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ zülfine vardı
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(G. 212/6). [tedbīr-i cān itmek, -mek]*

tefāhur: *Övünme.*

Didüm kūyuñ iti izi tozıyam
Didi kim bu tefāḫür saña düşmez *(G. 155/16). [tefāḫür]*

tefāḫür it-: *İftihar etmek, övünmek.*

İzüñ tozı eline girse idi mihr ü ḳamer
Tefāḫür itmek içün başına külāh eyler *(G. 100/8). [tefāḫür itmek, -mek]*

teferrüc: *Bakmak, seyretmek.*

Nigārā cān alup göster yüzüñi
Ki her yirde teferrüc rāygāndur *(G. 113/6). [teferrüc]*

tefe”ül eyle-: *Hayra yormak.*

Yolında bilmege ṣıdḳumı ḥüsni muṣḥafına
Tefe”ül eyleyicek geldi sūre-i İḫlāṣ *(G. 177/6). [tefe”ül eyleyicek, -y, -icek]*

tefe”ül ḳıl-: *Fal açmak, fal bakmak; uğur saymak.*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefe”ül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/7). [tefe”ül ḳıldum, -du, -m]*

tefsīr: *Kur’ân-ı Kerîm’in ayet veya surelerini açıklama.*

Āyet-i ḥüsnedür ruḫuñ tefsīr
Maḫzen-i ʿışḳadur ġamuñ miftāḥ *(G. 35/11). [tefsīr]*

tefsīr-i ḥüsn: *Güzellik tefsiri.*

Tefsīr-i ḥüsne āyet-i raḥmet-durur ḫaṭuñ
Muṣḥaf yüzüñde sūre-i Nūndur hemān ḳaşuñ *(G. 224/5). [tefsīr-i ḥüsne, -e]*

tefsīr-i şerḥ-i kenze: *Kenz-i mahfî’nin (Hadis olarak da rivayet edilen, “Bilinmeyen gizli bir hazine idim, bilinmek istedim, bilineyim diye kâinatı yarattım.” ifadesinden alınan, Hakk’ın zatının mutlak bilinmezliğini ifade eden tasavvufî bir terim) şerhinin tefsiri.*

Tenḳīḥ-i dīn maṣādırı telvīḥine kelām
Tefsīr-i şerḥ-i kenze maḳāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/54). [tefsīr-i şerḥ-i kenze, -e]*

tehī eyle-: *Boşaltmak, boş hâle getirmek.*

Kīse-i ʿömri tehī eylemedin dest-i ecel
Sāḳiyā kāse-i mey ṣun ki gide ṭūl-i emel *(G. 228/1). [tehī eylemedin, -medin]*

tehī ol-: *Boş olmak.*

Naḳd-i cān ger kīse-i ʿömrümden olursa telef
Kāse-i ser olmaya ʿışḳuñ şarābından tehī *(G. 410/6). [tehī olmaya, -ma, -y, -a]*

teh-i zerrīn: *Altın işlemeli kuyu.*

Çāk eyleyicek Kāh-keşān ger teh-i zerrīn
Ṣaġ ola mı ol yirde girībān-ı semāvā *(K. 5/29). [teh-i zerrīn]*

teʾḫīr: *Ertelemek.*

Egleme öldür Cemi iy māh-rū
Çün bilürsin ḫayr işüñ teʾḫīri yoḳ *(G. 204/10). [teʾḫīri, -i]*

teʾḫīr eyle-: *Sonraya bırakmak, ertelemek.*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n'itdüm aña kim yine teʾḫīr eylemiş *(G. 167/8). [teʾḫīr eylemiş, -miş]*

tek: *Yeter ki, yalnız.*

Göñlümi aldı cānuma ḳaṣd eyledi gözüñ
Tek derdüñ olsun ol daḫı uşda naẓerdedür *(G. 64/6). [tek]*

Gör kim ne başlar oynaya meydānda yoluña
Tek devlet ile eyle temāşāyı bir nefes *(G. 165/16). [tek]*

Çīn-i zülfüñ Mısr-ı ḥüsnüñe Ḫaṭā miski yiter
Tek ṣabā çözsün girihler Şām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/6). [tek]*

Dōstum dirseñ lebüm cān oldı būsum cānadur
Ben aña cān virürem tek dönme bu bāzārdan *(G. 276/8). [tek]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/2). [tek]*

Cān virür aşılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/10). [tek]*

Bir kerre cemālüñ göreyin tek bu cihānda
Cān ü dilümi al saña şükrāne gerekse *(G. 322/5). [tek]*

teḳaddes ve teʿālā: *Allah'ın yaratıcılığı ve yüceliği karşısında şaşkınlık hâliyle söylenen ve Allah'ın noksan ve kusurlardan beri olduğunu, çok yüce olduğunu ifade eden söz.*

Yüzüñi gören vālih olup dir ki göñülden
Bu ḥüsn ne ḥüsni ki teḳaddes ve teʿālā *(G. 1/4). [teḳaddes ve teʿālā]*

Çün söylemedin nāṭıḳa-i nuṭḳı ḳılur lāl
Kim vaṣf ide vaṣfuñı teḳaddes ve teʿālā *(K. 5/146). [teḳaddes ve teʿālā]*

teḳaddüm bul-: *Öncelik bulmak, üstün gelmek.*

Göñül ḳan olsa yiridür çü aġyār
Bulur ṭapuñda her laḥẓa teḳaddüm *(G. 250/14). [teḳaddüm bulur, -ur]*

tekellüfsüz ol-: *Zahmetsiz, külfetsiz, sıkıntısız olmak; tabii olarak.*

Ġamzeñ ḫadengi şöyle tekellüfsüz oldı kim
Dil ḫānesinde ṣadra geçüp ḫōş ḥużūr ider *(G. 134/7). [tekellüfsüz oldı, -dı]*

tekellüm ḳıl-: *Konuşmak, söylemek.*

Raḳīb endāmını ṭutar zelāzil
Benümle ḳılıcaḳ dil-ber tekellüm *(G. 250/4). [tekellüm ḳılıcaḳ, -ıcak]*

tekrār: *Yeniden, yine.*

Tekrār gelse lebleri lezzet virür dile
Zīrā mükerrer olıcaḳ olur şeker lezīz *(G. 49/7). [tekrār]*

Diline almaya Cem bir daḫı tekrār şeker
Çün lebüñ ṣundı aña ḳand-i mükerrer bu gice *(G. 325/15). [tekrār]*

İy ṣanem ḳand-i mükerrer yir idüm
Leblerüñ irişse tekrār aġzuma *(G. 353/6). [tekrār]*

Uzanur zülfüñ ile ʿömrüm iy yār
Dehānuñ görsem ara yirde tekrār *(Mua. 104/2). [tekrār]*

Cemāl-i ṭalʿatuñ gördükçe tekrār
İder reşkümden āhum māha her bār *(Mua. 244/1). [tekrār]*

tekrār: *Tekrar II bir metinde daha önce yazılanın sehven tekrarı.*

Ḫaṭṭuñı yüzden giderdüñ yine yazılmış ġalaṭ
Gel ḳazıt mecmūʿa-i ḥüsnüñde çün tekrārdur *(G. 115/8). [tekrārdur, -dur]*

tekrār it-: *Tekrar etmek.*

Ol şevḳ ile cān bu sözi tekrār ide her dem
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/27). [tekrār ide, -e]*

telaṭṭuf it-: *Nazik davranma, lütuf ve incelikle muamele etme.*

Ol raḳīb-i rū-siyehle baña ḳarşu dem-be-dem
Ṣalınup itme telaṭṭuf zīnhār iy dōstum *(G. 255/4). [telaṭṭuf itme, -me]*

telaṭṭuf ḳıl-: *Yumuşak davranmak.*

Raḳībe bunca ḳılursın telaṭṭuf
Cefā vü ġam baña dāyim nedendür *(G. 66/15). [telaṭṭuf ḳılursın, -ur, -sın]*

telef ḳıl-: *Telef etmek, mahvetmek, boşa harcamak.*

Sākiyā ṣunġıl berü cām-ı şarāb
Ḳılmayalum naḳdini ʿömrüñ telef *(G. 197/4). [telef ḳılmayalum, -ma, -y, -alum]*

telef ol-: *Yok olmak; tükenmek.*

Naḳd-i cān ger kīse-i ʿömrümden olursa telef
Kāse-i ser olmaya ʿışḳuñ şarābından tehī *(G. 410/5). [telef olursa, -ur, -sa]*

telḫīṣ-i vaṣfı: *Vasıflarının özeti II Sekkâkî'nin Miftâhu'l-ʿulûm'unun belagatla ilgili bölümü için Hatîb el-Kazvînî'nin kaleme aldığı Telhisü'l-Miftâh adlı eser.*

Telḫīṣ-i vaṣfı şerḥ[i] muṭavvel risāledür
Olmaz bu muḫtaṣarla beyānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/231). [telḫīṣ-i vaṣfi, -ı]*

telḫīṣ-i zülfi: *(Sevgilinin) zülfünün özeti.*

Telḫīṣ-i zülfi metni muṭavvel beyān iken
Şerḥ-i dehānı ile olur muḫtaṣer gibi *(G. 408/11). [telḫīṣ-i zülfi, -i]*

telḳīn it- *Bir düşünceyi aşılamak.*

Āşinā cem'ini yad idüp ḳılursın yadı yād
Yoḳsa telḳīn mi iderler ki āşinādan vāz gel *(G. 243/4). [telḳīn iderler, -er, -ler]*

telvīḥ: *Açıklama.*

Tenḳīḥ-i dīn maṣādırı telvīḥine kelām
Tefsīr-i şerḥ-i kenze maḳāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/53). [telvīḥine, -i, -n, -e]*

tem ol-: *Tamamlanmak.*

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyem-berī yine ẕātuñla oldı tem *(K. 7/22). [tem oldı, -dı]*

temāmet: *Tamamen.*

Ḫaṭ-ı dil-dār yazupdur ki bile cümle cihān
Milket-i ḥüsn temāmet ki bu cānuñ olısar *(G. 54/8). [temāmet]*

Cem bigi çevgān-ı zülfüñ yādına baş oynayup
Cān ü dil naḳdin temāmet ben niṣār itsem gerek *(G. 218/18). [temāmet]*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḥālüñ didüm
Gönlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/18). [temāmet]*

temāşā: *Eğlence, haz, safa.*

Her zindeye bir ẕevḳ u ṣafā eyledi rūzī
Baḫş eyledi her bendeye bir dürlü temāşā *(K. 5/66). [temāşā]*

temāşā: *Bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme.*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/13). [temāşā]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/9). [temāşā]*

Bu gül-şenden temāşā ise maḳṣūd
Bu tertībi gözet kim bulasın sūd *(Mes. 1/17). [temāşā]*

temāşā eyle-: *Seyretmek.*

Bu bāġuñ ṣaḥnını bir laḥẓa yārā
Görüb tezyīnini eyle temāşā *(Mes. 1/22). [temāşā eyle]*

Bu gül-zārı temāşā eyle bir dem
Ki ezhār itdi her yirini ḫurrem *(Mes. 1/13). [temāşā eyle]*

Ḫālüñ ol Hindū-durur kim bī-rıżā
Gül-şen-i ḥüsnüñ temāşā eylemiş *(G. 172/12). [temāşā eylemiş, -miş]*

Biraz naḳşını eylerken temāşā
Meger arada bir naḳş oldı peydā *(Mua. 87/1). [temāşā eylerken, -r, -ken]*

Temāşā eylesem ḥüsnüñ baña ḫışm itmesün çeşmüñ
Göze çün kim yasaġ olmaz şehenşehler yasaġında *(G. 352/7). [temāşā eylesem, -se, -m]*

Nāle vaḳtinde gözüm yaşın temāşā eylesün
ʿĀşıḳ-ı bī-çārelerden seyr-i dūlāb isteyen *(G. 307/7). [temāşā eylesün, -sün]*

Gör kim ne başlar oynaya meydānda yoluña
Tek devlet ile eyle temāşāyı bir nefes *(G. 165/16). [temāşāyı eyle]*

temāşā ḳıl-: *Seyretmek, bakmak.*

Her ṣubḥ açar revzen-i zer mihr felekden
Ḫüsnüñ günini ḳılmaġa iy dōst temāşā *(G. 1/6). [temāşā ḳıl-, -ma, -ġa]*

Dilā zülfinde ḥüsnin ḳıl temāşā
Ki Çīn içre nigār-istāne girdüñ *(G. 225/15). [temāşā ḳıl]*

Gel temāşā ḳıl yüzüñ gül-zārını
Kim zemīni müşkdür dīvārı gül *(G. 238/3). [temāşā ḳıl]*

Keyvān yir idinmişdi yidinci felek üzre
Tā kim ḳıla ol bezm-i dil-ārāyı temāşā *(K. 5/12). [temāşā ḳıla, -a]*

temennā: *Dilek, istek.*

Bu ẕāt-ı Ḥaḳı kim iderem ʿacz ile vaṣfın
İy Bārī Ḫudāyā bu-durur şimdi temennā *(K. 5/196). [temennā]*

Ezelī būse diler kim ebedī ḳala göñül
Bu temennā leb-i yār ārede bulınsa olur *(Mua. 324/2). [temennā]*

temennā eyle-: *Dilemek, istemek.*

Cem lebüñden būse ister yoḳ dime
Çünki az nesne temennā eylemiş *(G. 172/14). [temennā eylemiş, -miş]*

temennā ḳıl-: *İstemek, arzulamak.*

Cem ḳuluña raḥm eyler iseñ vaḳti-durur kim
Vaṣluñı ḳılur her nefes iy dōst temennā *(G. 1/14). [temennā ḳılur, -ur]*

temennā-yı būse: *(Sevgiliyi) öpme arzusu, öpücük isteği.*

Lebüñ ḫayāline cām ile Cem ber-ā-ber olur
Ki saña ola temennā-yı būse remz-i ṣarīḥ *(G. 38/10). [temennā-yı būse]*

temkīn bul-: *Huzur ve sükun bulmak.*

Bulaldan ḫaṭṭ-ı ruḫsārında temkīn
Bu naḳş-ı ḥüsne bī-ḥad yazdı tezyīn *(Mua. 250/1). [temkīn bulaldan, -aldan]*

ten: *Beden, cisim, gövde, vücut.*

Gösterelden baña cemāl iy dōst
Ḳomaduñ tende hīç mecāl iy dōst *(G. 18/2). [tende, -de]*

Müjde iy cān kim bugün cānān gelür
Şād ol iy ten ölmiş iken cān gelür *(G. 70/2). [ten]*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/11). [ten]*

Dil-berā derdüñ ile bu tenden
Cān birūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/7). [tenden, -den]*

Ten ḳıla döndi mūy-miyānuñ ḫayāline
Eşküm dürini dizmek içün rīsmān idüñ *(G. 221/3). [ten]*

Zerd ü naḥīf olup işigüñde yatur tenüm
Gören ṣanur ki sāye-i dīvāruñam senüñ *(G. 227/7). [tenüm, -üm]*

Eger bīmār olursa ten cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan *(G. 293/1). [ten]*

Ṣol ġamzelerüñ tīrine olmaġa muḳābil
Ten cevşen ü bu sīne-i sūzān siper olsun *(G. 299/12). [ten]*

Cihānuñ miḥnetinden iy ḳamer-rū
Tenüm inceldi uş döndi hilāle *(G. 333/8). [tenüm, -üm]*

Her kimi ki ḫāk eyleye ol ḫaṭṭ-ı semen-sā
Bitüre hemīşe teni ṭopraġı benefşe *(G. 344/14). [teni, -i]*

Sīmīn tenüñi göreli dil pīrehen ḳoçar
Çāk oldı dest-i ġayret ile cismi cāmesi *(G. 409/5). [tenüñi, -üñ, -i]*

Pes anuñ cān virmek almaḳ ḳudret[i] ḳabżındadur
Tendür eşyānuñ vücūdı ol ḥaḳīḳat cāndur *(K. 8/82). [tendür, -dür]*

Geymeye ʿuryān tenüm ḫulle-i sündüsleri
Zülfüñi bir maʿnīden itse ḳıyās iy peri *(Mua. 26/1). [tenüm, -üm]*

tenāvül it-: *Yiyip içmek.*

Ṣarāb-ı laʿlin itmezseñ tenāvül
Belā bil nūşını nīş-i belā bil *(G. 236/3). [tenāvül itmezseñ, -mez, -se, -ñ]*

teng: *Yük, balya.(Şentürk, 2016: 134).*

Dehānuñda zebānuñ gibi olmaz āşiyān itse
Şeker tenginde ṭūṭī ġonce içre bülbül-i gūyā *(G. 10/4). [tenginde, -i, -n, -de]*

Şeker tengi olupdur ġarḳa-i āb
Şeker laʿlinden olalı rivāyet *(G. 24/7). [tengi, -i]*

Gel beni aġlatma laʿlüñ yādına
Çün ziyān eyler şeker tengine ṣu *(G. 316/12). [tengine, -i, -n, -e]*

teng: *Dar, küçük.*

Yā beni ol deheni tenge irişdür iy baḫt
Yā vücūdumı diyār-ı ʿadem-ābāda ilet *(Müf. 3/1). [tenge, -e]*

teng-i şekker: *Şeker balyası, şeker yükü (Şentürk, 2016: 134).*

Aġladum didüm lebüñ düşnāmını ʿarż eyleme
Teng-i şekkerdür anı billāhi bārāndan gider *(G. 122/8). [teng-i şekkerdür, -dür]*

tenhā: *Yalnız, tek başına.*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/18). [tenhā]*

Tenhā Recebā ṣanma ki Ṣaʿbān yinür ancaḳ
ʿĀrifler olur kim Ramażānı daḫı yirler *(Müf. 9/1). [tenhā]*

tenhā: *Sadece, yalnızca.*

Raḳībe ṣalma tenhā sāyeñi kim
Çü sāye dāyimā bir yaña düşmez *(G. 155/5). [tenhā]*

Cān virür idüm ġamuñla tenhā
Derdüñ baña olmasaydı ġam-ḫᵛār *(Terc. 1/69). [tenhā]*

tenhā: *Tenha, kalabalık olmayan.*

Āşikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/17). [tenhāda, -da]*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/15). [tenhā]*

tenhā bul-: *Yalnız bulmak, yakalamak; yalnız, tek görmek.*

Lebi şīrīni Ḫüsrev buldı tenhā
Hemān yoḳ yire cān terk itdi Ferhād *(G. 48/11). [tenhā buldı, -dı]*

tenhā ḳo-: *Yalnız bırakmak.*

Fürḳatüñ günlerinde hem-dem olur
Derd ü miḥnet beni ḳomaz tenhā *(G. 2/6). [tenhā ḳomaz, -maz]*

tenhā ol-: *Tek başına, yalnız olmak.*

Şādam ruḫ u zülfüñ ġamı tenhā baña olmaz
Zīrā ḳara gün il ile olur dügün iy dōst *(G. 28/3). [tenhā olmaz, -maz]*

ten-i ḫākī: *Topraktan yaratılmış beden II Ölümlü beden.*

Gül açar her ten-i ḫākīde gerçi gül-bün-i tīrüñ
Velī ḫāk-i ten-i zerdümde açduġı olur raʿnā *(G. 10/15). [ten-i ḫākīde, -de]*

ten-i sīmīn: *(Sevgilinin) gümüş gibi beyaz teni.*

Şol büt-i Efrencī kim kāküllerin ḳılmış girih
Ṣanasın geymiş ten-i sīmīnine zerrīn zirih *(G. 348/2). [ten-i sīmīnine, -i, -n, -e]*

Gördügince cübbe-i ṣabrını çāk eyler Cemüñ
Şol ten-i sīmīnüñ iy dil-ber ki pīrāhendedür *(G. 120/10). [ten-i sīmīnüñ, -üñ]*

ten-i żaʿīf: *Zayıf beden.*

Ten-i żaʿīfi Cemüñ şöyle ḫāk-i rāh oldı
Ki biñ yıl āreseler bir eṣer de bulınmaz *(G. 143/13). [ten-i żaʿīfi, -i]*

tenḳīḥ-i dīn: *Dinin fazla ve doldurma kelime kullanmadan, haşivsiz anlatımı.*

Tenḳīḥ-i dīn maṣādırı telvīḥine kelām
Tefsīr-i ṣerḥ-i kenze maḳāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/53). [tenḳīḥ-i dīn]*

tennūr-ı belā: *Bela tandırı.*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre gönül *(G. 239/5). [tennūr-ı belā]*

tenūr: *Tandır II Nuh Tufanı ile ilgili fışkırarak yeryüzünü kaplayan azgın suları ve selleri anlatmak için kullanılan, Hud suresi 40. ayette "fâre't-tennûr" (Sular coşup yükseldi.) ifadesinde geçen kelime.*

Yidi yıl Eyyūba derd ü renc ü ġam yoldaş idüp
Nūḥa öz kendü tenūrından viren ṭūfān felek *(Terk. 2/8). [tenūrından, -ı, -n, -dan]*

tenzīl: *Aşağı indirme II Kur'an-ı Kerim'in ayetler şeklinde gönderilmesi.*

Ḫaṭṭ-ı ruḫ-sāruñ kitāb indürdi tenzīl üstine
Sāye-i zülfüñ şeref ḳor perr-i Cibrīl üstine *(G. 356/1). [tenzīl]*

tenzīl: *Kuran-ı Kerîm II sevgilinin güzellik kitabı.*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde münzel sūre midür ḫaṭṭ-ı yār
Āyet-i raḥmet midür yā ḫōd bu ol tenzīl içün *(G. 302/12). [tenzīl]*

ter ḳıl-: *Islatmak.*

Ne cādūdur ṭudaġuñda ḫaṭuñ kim
Ṭurur āb üzre ḳılmaz dāmenin ter *(G. 132/14). [ter ḳılmaz, -maz]*

teraḥḥum: *Merhamet, acıma.*

Çeker ʿışḳuñla cānum derd ü miḥnet
Velī yoḳdur teraḥḥum hīç sende *(G. 337/6). [teraḥḥum]*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḥḥumuñ baña iy pür-sitem felek *(Terk. 3/90). [teraḥḥumuñ, -uñ]*

teraḥḥum eyle-: *Merhamet etmek, acımak.*

Teraḥḥum eyle Ceme kim firāḳ odı her dem
Eritdi cānını ġam pūtesinde hem-çü raṣāṣ *(G. 178/13). [teraḥḥum eyle, -le]*

Ne ḥāṣıl kim ḳılur dil mürġı feryād
Teraḥḥum eylemez çün aña ṣayyād *(G. 48/2). [teraḥḥum eylemez, -mez]*

teraḥḥum it-: *Merhamet etmek, acımak.*

Benümle yār-i ḳadīm olalı teraḥḥum idüp
Ġarīb göñlümi her dem nevāziş eyler ġem *(G. 261/13). [teraḥḥum idüp, -üp]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy pür-cefā felek
Baḳ ḥālüme teraḥḥum idüp bārī gāh gāh *(Terk. 3/62). [teraḥḥum idüp, -üp]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẓāra Cem *(G. 273/5). [teraḥḥum it]*

Ḳılur dil-dāre dil dāyim taẕallum
Nice bī-raḥm olur itmez teraḥḥum *(G. 250/2). [teraḥḥum itmez, -mez]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/11). [teraḥḥum itmedi, -me, -di]*

teraḥḥum ḳıl-: *Merhamet etmek, acımak.*

Ṣāfī-dil olup ʿarż idesin Ḥaḳḳa niyāzuñ
Ṣāyed ki teraḥḥum ḳıla ol Ḥayy-i tüvānā *(K. 5/136). [teraḥḥum ḳıla, -a]*

Ṣād olmadı göñül ʿışḳuñ elinden n'ideyin
Ḳılmaduñ baña teraḥḥum ṣanemā āh baña *(G. 4/12). [teraḥḥum ḳılmaduñ, -ma, -dı, -n]*

Yoluñ üzre şol ḳadar ṣu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/2). [teraḥḥum ḳılmaz, -maz]*

Ḳılsañ Ceme teraḥḥum eyā seng-dil n'ola
Bunca zamān-durur ki dil-efgāruñam senüñ *(G. 213/9). [teraḥḥum ḳılsañ, -sa, -ñ]*

terāzū: *Terazi, tartı aleti.*

Keffesi ʿanber terāzūya çeküp cān Yūsufın
Ṣanasın misk ile ṭartar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/17). [terāzūya, -y, -a]*

Kimüñ kim sīm ü zer görseñ kefinde
Terāzū gibi ol yaña dilüñ var *(G. 125/6). [terāzū]*

terbiyyet-i luṭf al-: *Lütuf terbiyesi almak, mizacını değiştirmek.*

Mihr-i cūdından alup ẕerrece terbiyyet-i luṭf
Laʿl yirine güher virdi Bedaḫşān-ı kerem *(K. 1/25). [terbiyyet-i luṭf alup, -up]*

tercemān-ı şemʿ: *Mumun tercümanı.*

Dil ʿışḳ odına yanduġı rūşen olup-durur
Pervāne olalı arada tercemān-ı şemʿ *(G. 190/40). [tercemān-ı şemʿ]*

tercīḥ ḳıl-: *Tercih etmek, seçmek.*

Ḳılalı nüsḫa-i Yāḳūtdan ḫaṭın tercīḥ
Yazıldı laʿl-i dürer-bārı üzre ente melīḥ *(G. 38/1). [tercīḥ ḳılalı, -alı]*

terennüm ḳıl-: *Ötmek, şakımak.*

Yüzüñ gül-zārını görmeyeli dil
Ḳılur bülbül bigi her dem terennüm *(G. 250/6). [terennüm ḳılur, -ur]*

ter-ġonce-i gül-zār-ı ḫuld-istān: *Cennetin gül bahçesinin taze goncası.*

Gözleri cādū-yı Mıṣrī ḳaşları mekkār-ı Hind
Ruḫları ter-ġonce-i gül-zār-ı ḫuld-istāndur *(K. 8/46). [ter-ġonce-i gül-zār-ı ḫuld-istāndur]*

terḫīm: *Kolaylaştırma. Bir kelimenin genellikle sondan bazı harflerini hazfederek okunuşunu kolaylaştırma.*

Luṭf ile ḳılub tebessüm didi kim
Adumuñ terḫīmidür ḳalb-i ṣanem *(Mua. 309/4). [terḫīmidür, -i, -dür]*

terk eyle-: *Bırakmak, bırakıp gitmek, ayrılmak.*

Çün yoluña cān vireni terk eyledüñ iy dōst
Aġyārı getür yanuña bīgāne gerekse *(G. 322/9). [terk eyledüñ, -dü, -ñ]*

Terk-i cān eylemek maḥall iy yār
Seni terk eylemek muḥāl iy dōst *(G. 18/6). [terk eylemek, -mek]*

İşigüñden ayru ġamdur ḥāṣılum didüm didi
Şimdi mi oldı vaṭen terk eylemek taḥṣīl içün *(G. 302/10). [terk eylemek, -mek]*

Terk eyleyeyin göñlümi cānā ne gerekse
Cānumı fidā ideyin ol cāne gerekse *(G. 322/1). [terk eyleyeyin, -y, -yin]*

terk it-: *Bırakmak, bırakıp gitmek, ayrılmak, ilgiyi kesmek.*

İşigüñ ḫākini terk idemez Cem
Ki evvelden aña ol yir vaṭendür *(G. 67/13). [terk idemez, -e, -mez]*

Zülfine çün düşdüñ iy Cem bilürem
Terk idersin bu hevāya cān ü dil *(G. 237/16). [terk idersin, -er, -sin]*

Hele ben yoluña cāndan dil ü cān terk ideyin
Sen eger ḳılmaz iseñ minnet elümden ne gelür *(G. 61/13). [terk ideyin, -e, -y, -in]*

İy göñül terk idüp cihān dārın
Zülfine dār olsañ olmaz mı *(G. 395/9). [terk idüp, -üp]*

Çün raḳīb-i rū-siyehle eksük olmaz cengümüz
Luṭf idüp billāh yā ḫōd anı terk it yā beni *(G. 374/12). [terk it]*

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ
Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne *(G. 345/4). [terk itdi, -di]*

Ḫaṭā-yı zülf-i pür-çīnüñ hevāsı ile Cem bigi
Vaṭen dārını terk itmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 351/14). [terk itmekde, -mek, -de]*

N'ola kūyuñı Cem terk itmez ise
Ki ezelden ol aña cānā vaṭendür *(G. 66/17). [terk itmez, -mez]*

Sulṭānluḳ olmaz ise dervīşlük de ḫōşdur
Gör nice terk idindi taḫt ile tācı Edhem *(G. 274/4). [terk idindi, -di]*

Naḳş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/2). [terk ḳılmaz, -maz]*

Cem nice kūyuñı terk itsün senüñ iy māh-rū
Kim iki ʿālemde oldur ravża-i rıżvānumuz *(G. 151/9). [terk itsün, -sün]*

terk it-: *(Dünya ile) ilişkiyi kesmek, (dünyaya) önem vermemek II ölmek.*

Anuñ vaṣlı içün n'ola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(G. 212/9). [terk itsem, -se, -m]*

ter-keş: *Ok kabı, okluk, sadak, ok çantası.*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/10). [ter-keş]*

Rā ḳaşlaruñuñ yayına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳınuñ tīrine ter-keş ciger olsun *(G. 299/10). [ter-keş]*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/12). [ter-keş]*

terk-i ʿalāḳa eyle-: *Alakayı kesmek, elini ayağına çekmek, bağını koparmak.*

Ḳoyuban müşk-i Çīni zülfüñ içün
Vaṭenden eyledi terk-i ʿalāḳa *(G. 341/4). [terk-i ʿalāḳa eyledi, -di]*

terk-i cān eyle-: *Canı terk etmek II ölmek.*

Göze göz yoluña cān virür isem de bilürem
Terk-i cān eylemedüñ diyü gümānuñ olısar *(G. 54/4). [terk-i cān eylemedüñ, -me, -dü, -ñ]*

Terk-i cān eylemek maḥall iy yār
Seni terk eylemek muḥāl iy dōst *(G. 18/5). [terk-i cān eylemek, -mek]*

Ḫüsrevā kūh-i ġamuñda n'ola Ferhād gibi
Terk-i cān eyler isem şol leb-i şīrīnüñ içün *(G. 275/6). [terk-i cān eyler, -r]*

terk-i cihān it-: *Dünya ile ilişkiyi kesmek, dünyaya önem vermemek II ölmek.*

Anuñ vaṣlı içün n'ola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(G. 212/10). [terk-i cihān itmek, -mek]*

terk-i diyār it-: *Memleketini bırakıp gitmek.*

ʿIşḳa ṣabr u yā seferdür çünki ṣabra çāre yoḳ
Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek *(G. 218/16). [terk-i diyār itsem, -se, -m]*

terk-i ser ḳıl-: *Başını ortaya koymak, baştan (candan) vazgeçmek, kendini feda etmek, canını esirgememek.*

Dürr dişüñ cemʿini iy sīmīn dehen
Görse terk-i ser ḳıla dürr-i ʿAden *(Mua. 209/2). [terk-i ser ḳıla, -a]*

Ḳavm-i ʿuşşāḳ cemʿ olur her dem
Tā ki yoluñda terk-i ser ḳılalar *(Mua. 287/2). [terk-i ser ḳılalar, -a, -lar]*

Raḫş-ı gerdūn ḳaṭre-rīz oldı vü ḳıldı terk-i ser
Müşterīye naʿl-i esbüñ olalı iklīl-i zer *(Mua. 131/1). [terk-i ser ḳıldı, -dı]*

Terk-i ser ḳılup yoluñda dil-berā
Eyler idüm cān feşān bilsem seni *(G. 387/5). [terk-i ser ḳılup, -up]*

terk-i ṭırāz: *Rütbe ve derece bildiren elbise nişanlarını terk etme.*

İklīl-i ʿArş terk-i ṭırāzına vaṣle-bend
Tāc-ı dü-kevn bend-i külāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/239). [terk-i ṭırāzına, -ı, -n, -a]*

terkīb-i efrengān: *Avrupalıların terkibi.*

İssi otlardan mürekkeb şekkerīn gül şerbeti
Ḥoḳḳa-i yāḳūtdan terkīb-i Efrengāndur *(K. 8/58). [terkīb-i efrengāndur, -dur]*

terkin ur-: *Terk etmek, bırakmak, vazgeçmek.*

Dil ü cān terkin ur iy Cem yolında
Dilerseñ iki ʿālemde saʿādet *(G. 25/13). [terkin ur]*

terkini ḳıl-: *Terk etmek, bırakmak, vazgeçmek.*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N'ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/13). [terkini ḳıl-]*

Āh kim iy ḫaste-dil terkümüz uraldan bizüm
Ol perī-şānuñ perīşān zülfine pā-mālsin *(G. 298/11). [terkümüz uraldan, -dan]*

tertīb: *Düzen, nizam.*

Bu gül-şenden temāşā ise maḳṣūd
Bu tertībi gözet kim bulasın sūd *(Mes. 1/18). [tertībi, -i]*

tesbīḥ: *Tesbih II sevgilinin zülfü.*

Cemāl cāmiʿine ḳaşı olalı miḥrāb
İki ṭarafdan aşar zülfi ʿanberīn tesbīḥ *(G. 38/8). [tesbīḥ]*

teşbīh eyle-: *Benzemek, öykünmek.*

Yüzüñe şemʿ özin eylemiş meger teşbīh
Zebānın anuñ içün dāyimā keser miḳrāż *(G. 180/3). [teşbīh eylemiş, -miş]*

teşbīh it-: *Benzetmek.*

Nice teşbīh idem raḳībe segi
Ol ḫōd ādem-durur bu ite naẓer *(G. 88/5). [teşbīh idem, -em]*

Nār ü nūra ʿārızı nūrın nice teşbīh idem
Kim bulınmaz ruḫlarınuñ nārı nūr ü nārda *(G. 346/7). [teşbīh idem, -em]*

Reng ü būy ile özin teşbīh idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül *(G. 234/5). [teşbīh idermiş, -er, -miş]*

Müşke teşbīh itdi ḫālini meger āşüfte-dil
Bildi yañılduġın oldı ḫāl-i dil-berden ḫacil *(Mua. 109/1). [teşbīh itdi, -di]*

Germ olup kendüyi teşbīh itdügi içün yüzüñe
Yaḳdılar şemʿüñ zebānın aşdılar bāzārda *(G. 346/3). [teşbīh itdügi, -düg, -i]*

Ruḫlaruñ naḳşına teşbīh itmege ḫālüñ şehi
Şemse ḳılmış sāye-bān-ı zülfüñe mihr ü mehi *(G. 410/1). [teşbīh itmege, -meg, -e]*

tesbīḥ it-: *Allah'ı noksan sıfatlarından tenzih etmek, devamlı söylemek, vird hâline getirmek.*

Cümle maḫlūḳ-ı zamāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtiṣāl *(K. 3/7). [tesbīḥ ider, -er]*

Dillü dilince her biri tesbīḥ ider anı
Ṭoldurdı māsivāyı peyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/151). [tesbīḥ ider, -er]*

teşbīh ḳıl-: *Kendini benzetmek.*

Çün mey-i laʿlüne ḳılur teşbīh
Niçün olmaz ṣurāḥī ḳanı mübāḥ *(G. 35/15). [teşbīh ḳılur, -ur]*

teşbīh ol-: *Benzemek.*

Āteşīn mey dehenüñ ābına teşbīh ola mı
Ḫāk anuñ başına ki olmaya hevā-dārı ḳadeḥ *(G. 36/7). [teşbīh ola, -a]*

tesellā ḳıl-: *Teselli etmek.*

Bu derd ile ben çoḳdan ölürdüm ġam-i eyyām
Ger ḫaṭırumı ḳılmasa geh gāh tesellā *(K. 5/126). [tesellā ḳılmasa, -ma, -sa]*

teʾsīr ḳıl-: *Tesir etmek, etki etmek, etkilemek.*

Ne sengīn-dilsin iy sīmīn-beden kim
Daḫı ḳılmaz senüñ ḳalbüñe teʾsīr *(G. 124/4). [teʾsīr ḳılmaz, -maz]*

teskīn eyle-: *Sakinleştirmek, yatıştırmak II söndürmek.*

ʿIşḳ āteşin eylemege teskīn
Bārān aḳıdur gözüm seḥābı *(Terc. 1/101). [teskīn eylemege, -meg, -e]*

teskīn it-: *Dindirmek II söndürmek.*

Yanar idüm ʿışḳ odına aġlamasam rūz ü şeb
Lā-cerem kim āb olıcaḳ āteşi teskīn ider *(G. 58/12). [teskīn ider, -er]*

teslīm: *İtaat, boyun eğme.*

Geldügince sīneme ġamzeñ oḳı taʿẓīm içün
Ḫāk-i pāyine fidādur cān ü dil teslīm içün *(G. 300/2). [teslīm]*

teslīm eyle-: *Teslim etmek. vermek.*

ʿĀşıḳ ki ruḫuñ şevḳine cān eyleye teslīm
Anuñ kefeni berg-i gül ü yāsemen olsun *(G. 311/7). [teslīm eyleye, -y, -e]*

teslīm it-: *Teslim etmek, vermek.*

Ḳalup pejmürde ḳaç yıl Papaya teslīm idüp düşmen
Alup gitdi bizi serheng-i erbāb-i ṣalīb ancaḳ *(K. 9/25). [teslīm idüp, -üp]*

teşne: *Susuz, susamış.*

Birinüñ laʿline teşne çeşme-i āb-ı ḥayāt
Birinüñ zülf-i siyāhı āb-ı ḥayvāna maḳar *(G. 138/39). [teşne]*

Leblerüñ dārü'ş-şifāsını açup Hindū beñüñ
Çaġırur iy teşne diller ḳanı cüllāb isteyen *(G. 307/6). [teşne]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/2). [teşne]*

teşne-dil: *Gönlü susamış, gönülden isteyen, çok istekli.*

Ḳaṭre-i cūduñı çoḳ görme bu ben teşne-dile
Mevc-i luṭfuñda ʿıyān oldı çü ʿummān-ı kerem *(K. 1/95). [teşne-dile, -e]*

Ebr-i zülfüñ teşne-dildür ḳanuma iy bī-vefā
Āḫir andan bulısardur bilürem derde devā *(Mua. 124/1). [teşne-dildür, -dür]*

teşne-leb ḳal-: *Dudağı kurumuş, çok susamış bir durumda olmak.*

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmedin
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān elvedāʿ *(G. 189/4). [teşne-leb ḳaldum, -du, -m]*

teşnelük: *Susamışlık.*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/1). [teşnelükden, -den]*

Teşnelükden ölme iy dil çün yitişdüñ nūş ḳıl
Çekmedin ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(G. 72/3). [teşnelükden, -den]*

Dil ü cān ölmiş iken teşnelükden
Lebüñden çeşme-i ḥayvāna irdüm *(G. 256/3). [teşnelükden, -den]*

tevaḳḳuʿ eyle-: *Beklemek, ümit etmek.*

Luṭfuñ tevaḳḳuʿ eyleyüben raḥmetüñ diler
Dest-i temennī açubanı rūz ü şeb çenār *(K. 2/57). [tevaḳḳuʿ eyleyüben, -y, -üben]*

tevaḳḳuf it-: *Durmak, beklemek.*

Cürm isteme öldür Cemi hīç itme tevaḳḳuf
Yitmez mi seni cān ile sevdügi bahāne *(G. 357/9). [tevaḳḳuf itme, -me]*

tevbe: *Tövbe.*

Tevbesi gibi dil ṣalāḥı bozar
Sākī her geh ki ider ṣalā-yı ḳadeḥ *(G. 37/7). [tevbesi, -si]*

Zāhidā virmegil baña tevbe
Tevbeye tevbe-i naṣūḥ olsun *(G. 282/4). [tevbeye, -y, -e]*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/10). [tevbe]*

tevbe vir-: *Tövbe tavsiyesinde bulunmak, tövbe nasihati vermek.*

Zāhidā virmegil baña tevbe
Tevbeye tevbe-i naṣūḥ olsun *(G. 282/3). [tevbe virmegil, -gil]*

tevbe-i naṣūḥ ol-: *Nasuh (kesinlikle bozulmaması gereken) tövbesi olmak.*

Zāhidā virmegil baña tevbe
Tevbeye tevbe-i naṣūḥ olsun *(G. 282/4). [tevbe-i naṣūḥ olsun, -sun]*

tevehhüm ḳıl-: *Korkmak, kaygılanmak, vehmetmek.*

Nigāruñ aġzı sırrın kimse bilmez
Gel iy Cem ḳılma yoḳ yire tevehhüm *(G. 250/16). [tevehhüm ḳılma, -ma]*

te'vīl: *Bir söz veya davranışa bilinen anlamından başka bir anlam verme, başka bir mana ile yorumlama.*

Laʿlüñüñ metni beyān olmazdı her tafṣīl içün
Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ ḥavāşī yazmasa teʾvīl içün *(G. 302/2). [te'vīl]*

Laʿl-i nābuñ sırrını beñzer ʿıyān itmek diler
Kim ḫaṭuñ müşkīn ḥavāşī yazdı teʾvīl üstine *(G. 356/4). [te'vīl]*

tevḳī: *Nişan, mühür II sevgilinin kaşlarının halkasının nişanı.*

Ḳanlu yaşumda ḳaşun ḥalḳaları naḳşı müdām
Şāh tevḳīʿini şan ḫātem-i mercāna yazar *(G. 131/8). [tevḳīʿini, -i, -n, -i]*

tevḳī u muḥaḳḳaḳ: *Tevkî ve muhakkak, iki farklı hat çeşidi. Tevkî, altı çeşit yazıdan (aklam-ı sitte) padişahlara ait belgelerde kullanılan, harflerinin yarısı düz, yarısı yuvarlak, sülüs yazıya nispetle boyları, çanakları ve küpleri daha küçük ve kıvrak olan, bütün harfleri birbirine bitiştirilebilen yazı çeşidi. Muhakkak ise sülüs kalemi kalınlığında, düz hatları hâkim, altı çeşit İslam yazısından (aklam-ı sitte) biri.*

Šüls ḫaṭṭı ki lebi küşesine yazdı riḳāʿ
İtdi tevḳīʿ u muḥaḳḳaḳ ile reyhānı nesḫ *(Mua. 179/2). [tevḳīʿ u muḥaḳḳaḳ]*

teyemmüm: *Suyun bulunmadığı veya kullanılmasının mümkün olmadığı durumlarda toprak, kum vb. ile kolları ve yüzü meshetmek suretiyle abdest alma.*

Yüzüñden ġayrıya baḳmaduġum bu
Ki şu olsa degül cāyiz teyemmüm *(G. 250/12). [teyemmüm]*

tezvīr: *Yalan, iftira, hile.*

Ḫaṭṭınuñ tezvīrine ḥüccet virüp
Ḳaşların üstine ṭuġrā eylemiş *(G. 172/9). [tezvīrine, -i, -n, -e]*

Ḳaşlaruñla baş ḳoşup Cem ḳaṣdına tezvīr ile
Ḫaṭ getürdi dökmege ḳanını iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 215/13). [tezvīr]*

Ḫaṭı tezvīrine ḳaşı şāhid
Gör ne egri ḳılur şehādet āh *(G. 329/7). [tezvīrine, -i, -n, -e]*

tezvīr: *Yalan, iftira, hile II sahte.*

Ḫaṭṭuñ iy dōst getürdi yine tezvīr ile āh
Ḳanumı dökmek içün ḥüccet elümden ne gelür *(G. 61/11). [tezvīr]*

tezvīr-i daʿvī: *Yalan iddia, iftira.*

Ḳaşlaruñla el bir idüp tezvīr-i daʿvī ile āh *(G. 22/10). [tezvīr-i daʿvī]*

tezvīr-i ḥüsn: *(Sevgilinin) güzelliğinin iftirası, yalan dolanı.*

Neden tezvīr-i ḥüsnüñe ḫaṭ u ḳaşuñ olur şāhid
Biri güç ile gelmişdür ikinci rū-siyāh egri *(G. 403/5). [tezvīr-i ḥüsnüñe, -üñ, -e]*

tezyīn: *Süsleme.*

Bu bāġuñ ṣaḥnını bir laḥẓa yārā
Görüb tezyīnini eyle temāşā *(Mes. 1/22). [tezyīnini, -i, -n, -i]*

Bulaldan ḫaṭṭ-ı ruḫsārında temkīn
Bu naḳş-ı ḥüsne bī-ḥad yazdı tezyīn *(Mua. 250/2). [tezyīn]*

tezyīn it-: *Süslemek.*

Cāmiʿ-i ḥüsnüñi ḳandīl-i ruḫuñ tezyīn ider
ʿAnberīn zencīr aṣaldan zülfüñ ol ḳandīl içün *(G. 302/5). [tezyīn ider, -er]*

tezyīn-i dükkān eyle-: *Dükkân süslemek.*

Yaşlar aḳıtdum yüzüme yār meyl itsün diyü
Sīm ü zer ʿarż eyleyüp tezyīn-i dükkān eyledüm *(G. 272/4). [tezyīn-i dükkān eyledüm, -dü, -m]*

ṭīb-i ser-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün ucunun güzel kokusu.*

Feth iderseñ ṣanemā ṭīb-i ser-i zülfüñi ger
Dil-i ṣad-pāre ara yirde ḳılur şāneluġı *(Mua. 245/3). [ṭīb-i ser-i zülfüñi, -üñ, -i]*

ṭıfl: *Çocuk.*

Cān almaḳ ʿādet itdi daḫı ṭıfldur ḥabīb
Bilmez ki ḳana ḳan olısar rāygān ṣanur *(G. 95/11). [ṭıfldur, -dur]*

Dil ṭıflı ḳadd ü zülf ü ḳaşuñ yādına müdām
Muṣḥafda oḳıduġı elif lām rā-y-imiş *(G. 173/3). [ṭıflı, -ı]*

Muṣḥaf-ı ruḫ-sāruña ḫaṭṭ-ı ġubār ile lebüñ
Sūre-i Kevṯer yazar dil ṭıflına taʿlīm içün *(G. 300/8). [ṭıflına, -ı, -n, -a]*

Lebüñ ḫālini zülfüñ ḥalḳası çekmiş kinārına
Ṣanasın ṭıfldur ʿĪsī yatur Meryem ḳucaġında *(G. 352/4). [ṭıfldur, -dur]*

Levḥ-i sīnemde ġamuñ şerḥin yazar ḫūnīn yaşum
Ḫāne-i dil olalı sen ḫūb ṭıfluñ mektebi *(G. 400/4). [ṭıfluñ, -uñ]*

ṭıfl: *Küçük çocuk, toy, tecrübesiz kimse II sevgili.*

Ṣol perī-rū ṭıfl kim ḳaşı saʿādet yayıdur
Zülfinüñ zencīrinüñ sevdāyī dil rüsvāyıdur *(G. 105/1). [ṭıfl]*

ṭıfl-i bī-vefā: *Muhabbet ve vefadan uzak, hayırsız, aldırışsız, genç sevgili.*

Yitmez mi perde zülf yüzine ki dāyimā
Örter yüzine dāmenin ol ṭıfl-i bī-vefā *(Mua. 293/2). [ṭıfl-i bī-vefā]*

ṭıfl-ı dil: *Gönül çocuğu.*

Ṭıfl-ı dil zülfüñle oynar dem-be-dem
Nice üşenmez eline mār alur *(G. 118/3). [ṭıfl-ı dil]*

Ḳaşlaruña ṭıfl-ı dil taʿlīmi içün dāyimā
Ḳabżası sīmīn muʿanber bir kemān ışmarlaram *(G. 247/9). [ṭıfl-ı dil]*

ṭıfl-i ʿĪsī-dem: *Hz. İsa nefesli çocuk.*

Bir ṭıfl-i ʿĪsī-dem bugün remz itdi bir söz üstine
Zülfüñ götür yüzden didüm barmak ḳodı göz üstine *(Mua. 246/1). [ṭıfl-i ʿīsī-dem]*

ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki: *İşveli, cilveli Türk çocuğu.*

Başından aḳçe yaġdı dīdemüñ kūy-i maḥabbetde
Görüp ol ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki çeşmüm didi kim yaġmā *(G. 10/14). [ṭıfl-ı şūḫ-ı türki, -i]*

tīġ: *Kılıç.*

Ḳaṣd-ı cān ü dil iderse n'ola ġamzeñle gözüñ
Çünki tīġ oynamaḳ ol merdüm-i çālāke düşer *(G. 89/6). [tīġ]*

Ṣubḥ u ḫorşīd esīr-i sipeh-i ʿışḳ olalı
Biri boynında kefen birisi tīġ elde ṭutar *(G. 114/14). [tīġ]*

Tīġuñda şehīd olmaġa gerçi ṭalebüm var
Āḫir beni başdan çıḳaran işbu ṭalebdür *(G. 128/5). [tīġuñda, -uñ, -da]*

Tīġuñuñ şevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/6). [tīġuñ, -üñ]*

Tīġuñuñ şevḳi marīżiyem ne dermān baña kim
Ben buyın ger tīġuñ irişmezse gitmez bu maraż *(G. 181/5). [tīġuñuñ, -uñ, -uñ]*

Gün yüzüñ şemʿine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/8). [tīġ]*

Bir daḫı var ise ġamzeñ bigi tīġ
İşde başum işde şemşīrüñ begüm *(G. 271/3). [tīġ]*

Ḳatı göñlinden şikāyet ḳılmaġa tīġı ḳomaz
Uġraduñ bī-çāre dil bu kerre ṭaşdan āhene *(G. 361/19). [tīġı, -ı]*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/1). [tīġı, -ı]*

Ḳaṭʿ itse tīġı ṭañ mı Naṣārā ḳılubanı
Çün nuṣret-i Ḥaḳ oldı naṣīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/203). [tīġı, -ı]*

Eşk-i dür-rīzüm nice aḳup dem-ālūd olmasun
Baġrumı deldüñ belā tīġı ile iy kāfer felek *(Terk. 2/34). [tīġı, -ı]*

tīġ çek-: *Kılıç çekmek II saldırmak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.*

Dil-berā cān ḳaṣdına ġamzeñ çeker her laḥẓa tīġ
Ol sebebden gözlerüm ḳan aḳıdur mānend-i mīġ *(G. 193/1). [tīġ çeker, -er]*

tīġ-ı āb-dār-ı belā: *Belanın keskin kılıcı.*

Kimüñ ki resm ola bāġında şekl-i şāḫ-ı riyā
El ura evvel aña tīġ-ı āb-dār-ı belā *(Mua. 25/2). [tīġ-ı āb-dār-ı belā]*

tīġ-ı belā: *Bela kılıcı.*

Uzadan zülf-i perīşānuña el şāne bigi
Ṭoġrasun tīġ-ı belā baġrını dend-āne bigi *(G. 417/2). [tīġ-ı belā]*

tīġ-ı cefā: *Cefa kılıcı.*

Dilini deldi Cemüñ tīġ-ı cefā ḫāme bigi
Nāme taḳrīr idemez ḥālini sulṭān-ı kerem *(K. 1/65). [tīġ-ı cefā]*

tīġ-ı ġam: *Gam kılıcı.*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/5). [tīġ-ı ġamla, -la]*

tīġ-ı ġamze: *Sevgilinin öldürücü yan bakışının kılıcı.*

Tīġ-ı ġamzeñ duʿā-yı seyf oḳısa
Cem lebüñden oḳur duʿā-yı ḳadeḥ *(G. 37/9). [tīġ-ı ġamzeñ, -ñ]*

Yazarken tīġ-ı ġamzeñ vaṣf-ı ḥālin
Zebān-ı ḫāmeyi ḳılmış iki ṣaḳ *(G. 205/3). [tīġ-ı ġamzeñ, -ñ]*

Dil düşdi tīġ-ı ġamzesine hīç üşenmedi
Erlük bu ise ancaḳ ölür yüzi aġ ola *(G. 367/3). [tīġ-ı ġamzesine, -si, -n, -e]*

tīġ-ı ḫışm: *Öfke kılıcı.*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/125). [tīġ-ı ḫışm]*

tīġ-ı müjgān: *(Sevgilinin) kirpik kılıcı.*

Tīġ-ı müjgān ile aldı dil ü cān kişverini
Lāle bigi yüregümi ṭolu ḳan eyleyeli *(G. 372/7). [tīġ-ı müjgān]*

tīġın çek-: *Kılıç çekmek II sevgilinin göz süzerek göz ucu ile bakması.*

Ġamzesi tīġın çeküp ḳaṣduma ol yār-i ḳadīm
Ḳaṣd-ı bismil ḳılsa bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm *(G. 262/1). [tīġın çeküp, -üp]*

ṭılısm ol-: *Sihir olmak, büyü olmak.*

Ḥüsnüñüñ gencine kim el ṣuna zülfüñle ḫaṭuñ
Ṣan ṭılısm olup gözedür mūr ü mār iy dōstum *(G. 255/8). [ṭılısm olup, -up]*

Maḥzen-i sırrına dilde zülfi ḳufl ursa n'ola
Ejder olur çün ṭılısm ekṣer bilürsüz maḥzene *(G. 361/14). [ṭılısm olur, -ur]*

ṭılısm-ı genc: *Hazine tılsımı.*

Ḫayāl-i ḫaṭṭ [u] ḫaddüñ dilde iy māh
Ṭılısm-ı genc imiş vīrāna yazdum *(G. 265/10). [ṭılısm-ı genc]*

ṭılısm-ı ḫavāş: *Büyü, sihir tılsımı.*

Bulınmaġa dil-i dīvānede ruḫuñ genci
Ḫaṭuñ ḫayāli yazar üstine ṭılısm-ı ḫavāṣ *(G. 177/12). [ṭılısm-ı ḫavāṣ]*

ṭılısm-ı mār: *Yılan büyüsü.*

Baş çeküp zülfüñ yüzüñden ḫaṭṭuñ oldı āşikār
Ṣan ṭılısm-ı mār ile bulındı ḫüsnüñ maṭlebi *(G. 400/12). [ṭılısm-ı mār]*

tīmār: *Tedavi, deva.*

İy cān ṭabībi n'ola ki bīmāruñam senüñ
Şehd ü şifā lebüñ dise tīmāruñam senüñ *(G. 227/2). [tīmāruñam, -uñ, -am]*

tīmār eyle-: *Deva ihsan etmek, tedavi sunmak, iyileşme yolu göstermek.*

Cān oldı ġamuñla çünki bīmār
Billāhi lebüñden eyle tīmār *(Terc. 1/66). [tīmār eyle]*

tīmār it-: *Tedavi etmek, iyileştirmek; mutlu etmek, sevindirmek, iyi muamelede bulunmak.*

Miḥnet ü derd ile itdi bülbüli zār ü nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben itmedi tīmār gül *(G. 234/4). [tīmār itmedi, -me, -di]*

tīmār it-: *İyileştirmek, tedavi etmek.*

Dil ḫaste oldı derdüñ ile iy ṭabīb-i cān
Laʿlüñden itmege aña tīmār unıtma gel *(G. 240/4). [tīmār itmege, -meg, -e]*

tīmār ol-: *Şifa olmak, çare olmak, derman olmak.*

Ṭabīb-i cānsın iy cān gitme bir dem
Ki olmaz derdüme tīmār sensüz *(G. 149/6). [tīmār olmaz, -maz]*

ṭīn: *Aldırış etmek, önem vermek, değer vermek, oralı olmak, tepki vermek.*

Ṭınmadı laʿl ṭabībi lebin emsem diyicek
Didi ḫālī ki açılmadı daḫı dār-ı şifā *(G. 7/7). [ṭınmadı, -ma, -dı]*

ṭīn: *Çamur, balçık.*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/80). [ṭīni, -i]*

ṭınāb: *Çadır ipi.*

Ḳaşlaruñ ṭāḳı kemend-i zülfüñ üzre ṣanasın
Sāye-bān-ı ʿanberīn müşkīn ṭınāb üstindedür *(G. 84/12). [ṭınāb]*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/4). [ṭınābınuñ, -ı, -nuñ]*

Cān riştesini kesme ki ḥabli'l-metīn ṣunar
Ṣaḥrā-yı dīnde çetri ṭınābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/138). [ṭınābı, -ı]*

ṭınāb it-: *İp yapmak.*

Devr-i ruḫuñda zülfüñi müşkīn ṭınāb idüp
İdindi şemse mihr ü mehi sāye-bān ḳaşuñ *(G. 224/7). [ṭınāb idüp, -üp]*

tīr: *Ok II sevgilinin kirpiği veya bakışı.*

İy ġamzeler çü ḳaşı nigāruñ kemān imiş
Tīrine sīne-i Cemi billāh nişān ṭutuñ *(G. 220/14). [tīrine, -in, -e]*

Dil ḳaçan görürdi bu zībā cemāli bī-ḥicāb
Ḥücre-i çeşmümde açmasaydı tīri revzene *(G. 361/16). [tīri, -i]*

tīr: *Ok II sevgilinin kirpikleri.*

Şaṣt-i zülfüñ daḳalı rā ḳaşlaruñ yāsına zih
Tīrine baġlandı göñlüm daḫı bulmadı küşād *(G. 46/8). [tīrine, -i, -n, -e]*

Hey nice ḫūnī-durur şol çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ
Kim hemīşe ġamzesi tīri ile dil pür-ḫūn olur *(G. 81/6). [tīri, -i]*

Atma ġamzeñ oḳını bu dil-i pür-sūzuma kim
Ben benüm-çün dimezem tīrüñ i cān oda yanar *(G. 90/12). [tīrüñ, -üñ]*

Yā ḳaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ oḳı meʾvā ḳılur *(G. 104/9). [tīrine, -i, -n, -e]*

İreli ġamzeñ oḳından cāna tīr
Dil kemend-i zülfüne oldı esīr *(G. 107/1). [tīr]*

Ġamzeñ oḳından şu deñlü ṭoldı dil
Kim bulınmaz bir daḫı tīrüñe yir *(G. 107/10). [tīrüñe, -ün, -e]*

Bīgāne idemez cigerin tīrüñe siper
Bu iş gelürse ʿāşıḳ-ı dīvāneden gelür *(G. 108/3). [tīrüñe, -üñ, -e]*

Rehā ḳılsam kemend-i āhdan tīr
Ḳılur çarḫuñ ṭoḳuz ḳalḳanını bir *(G. 124/1). [tīr]*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/10). [tīr]*

Siper ṭutmaduġı Cem āhı bu kim
Kemān-ı āhuñ olur tīri āteş *(G. 170/10). [tīri, -i]*

Sen ḳaşuñ yayını çekmekde ḳuṣūr eylemedüñ
Tīrüñ eglenmedügi sīnede peykāndan imiş *(G. 171/6). [tīrüñ, -üñ]*

Bilmezem seḥḥār mıdur yā ḳaşuñ
Kim cigerde zaḫmi vardur tīri yoḳ *(G. 204/8). [tīri, -i]*

Ḳurduḳça yayḳara ile müşkīn kemān ḳaşuñ
Ḳılur nişāne tīrine cān bī-gümān ḳaşuñ *(G. 224/2). [tīrine, -i, -n, -e]*

Cān ü dil delmek diler tīrüñ begüm
Āferīn bu ise tedbīrüñ begüm *(G. 271/1). [tīrüñ, -üñ]*

Çü tīrini dil ü cānumdan itmedi taḳṣīr
Keremler eyledi ġamzeñ cihānda var olsun *(G. 281/7). [tīrini, -i, -n, -i]*

Ṣol kemān-ebrūlaruñ cānā ne deñlü atsa tīr
Ṣād olup aña hedef dāyim dil ü cān ideyin *(G. 290/11). [tīr]*

Rā ḳaşlaruñuñ yayına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳınuñ tīrine ter-keş ciger olsun *(G. 299/10). [tīrine, -i, -n, -e]*

Ṣol ġamzelerüñ tīrine olmaġa muḳābil
Ten cevşen ü bu sīne-i sūzān siper olsun *(G. 299/11). [tīrine, -i, -n, -e]*

Tīrüñe sīnem nişān olmaġa ḳurbān olduġum
Ḳaşlaruñ yayına zülfüñ rīsmānı ṭaḳdı zih *(G. 348/7). [tīrüñe, -ün, -e]*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/11). [tīrin, -in]*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/12). [tīr]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḥẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/8). [tīrini, -i, -n, -i]*

Dil mürġı ser-i kūyuña varmaduġı bu kim
Görüp ḳaşuñuñ yāsını tīrinden uṣandı *(G. 398/6). [tīrinden, -i, -n, -den]*

Cem eyle ḳaşları tīrine cānuñı ḳurbān
Ki müşk tozlu gümiş ḳabżalu imiş yayı *(G. 402/13). [tīrine, -i, -n, -e]*

Ol meh ki bugün çihre ʿıyān eyledi gitdi
Tīrine dil ü cānı nişān eyledi gitdi *(G. 414/2). [tīrine, -i, -n, -e]*

Ḳılmaḳ dilemez çünki belā tīrine umaç
Ḳaşduma benüm ḳavs-i felek yane çeker yā *(K. 5/101). [tīrine, -i, -n, -e]*

Bulmazdı dil kemānı gümānsuz nişān-ı luṭf
Sehm-i saʿādet olmasa tīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/194). [tīri, -i]*

Tīrine perr-i çarḫ ne itdüm ki rezmine
Dil pāre pāre daḫı belürmez cerāḥeti *(Terk. 3/93). [tīrine, -i, -n, -e]*

tīr: *Ok II sevgilinin kan dökücü, yan bakışlarının oku.*

ʿIşḳuña cān viricek irişdi tīri ġamzeñüñ
Ḥamdü lillāh kim gelen cān yirine cāndur henüz *(G. 146/3). [tīri, -i]*

Dilde ġamzeñ oḳını ḳan eyledüm didüm didi
Hāy miskīn key ṣaḳın ol tīre cān olur ʿivaż *(G. 181/4). [tīre, -e]*

tīr eyle-: *Ok hâline getirmek.*

Bağrına zaḫm urmaġ içün dāyimā ben ḫastenüñ
Ḳaşlarını ya ḳılup kirpügini tīr eylemiş *(G. 167/4). [tīr eylemiş, -miş]*

tīr ü kemān: *Ok ve yay.*

Gözlerüñ mest oluban tīr ü kemān aldı ele
Bilürem ki ol iki cādū yine ḳan eyler dirīġ *(G. 192/3). [tīr ü kemān]*

Çeşm-i ḫūn-rīzüñ yine tīr ü kemān aldı ele
Öldüriserdür beni ʿālemde bildüm vā dirīġ *(G. 193/3). [tīr ü kemān]*

Aldı ḫışm ile gözüñ tīr ü kemānını dirīġ
Şöyle beñzer ki yine ḳaṣd idiser cānumuza *(G. 342/7). [tīr ü kemānını, -ı, -n, -ı]*

tīr ü kemān eyle-: *Ok ve yay yapmak.*

Ben ġarībüñ ḳaṣdına ḫışm idüp ol şūḫ-ı cihān
Ḳaşları ile kirpügin tīr ü kemān eyler dirīġ *(G. 192/12). [tīr ü kemān eyler, -r]*

tīr ur-: *Ok atmak.*

Hey ne tīr-endāz olur mest-āne çeşmüñ āh kim
Bağruma tīr urduġınca ḳan peykāndan ṭamar *(G. 63/10). [tīr urduġınca, -duġ, -ınca]*

ṭırāz: *Elbiselere nakışla yapılan süs.*

Dāmen-i zülfi ṭırāzına yazılmış müşk ile
Dāmına düşer kim el ṣunarsa işbu dāmene *(G. 361/7). [ṭırāzına, -ı, -n, -a]*

tīre-gūn: *Kara renkli, bulanık renkli.*

Ġam-i ʿışḳ ile giryān olduġumca
Ḳamu nem-gīn olur bu tīre-gūn ḫāk *(Kıt. 3/12). [tīre-gūn]*

tīr-endāz ol-: *İyi bir ok atıcısı olmak.*

Hey ne tīr-endāz olur mest-āne çeşmüñ āh kim
Bağruma tīr urduġınca ḳan peykāndan ṭamar *(G. 63/9). [tīr-endāz olur, -ur]*

tīr-i āh: *Âh oku.*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḫaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz ʿışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/10). [tīr-i āh]*

Sīne tīr-i āhdan şöyle müşebbek oldı kim
Āteş-i dil her şikāfından çeker her dem ʿalem *(G. 270/11). [tīr-i āhdan, -dan]*

tīr-i belā: *Bela oku II sevgilinin kirpikleri.*

Her ne cāna kim atar ġamzelerüñ tīr-i belā
Cümlesin rāst atar eylemeyüp hīç ḫaṭā *(G. 4/3). [tīr-i belā]*

Gördükçe yā ḳaşuñı dil ü cān kemān ṣanur
Tīr-i belāya kendülerini nişān ṣanur *(G. 95/2). [tīr-i belāya, -y, -a]*

Ḳaşuñ yayın dil-i dermānde görmiş
Özin tīr-i belādan ḳande görmiş *(Mua. 43/2). [tīr-i belādan, -dan]*

Tīr-i belāya ḳarşu ṭutupdur siper bigi
Yā Rab ne ḳıldı n'eyledi bu rūzgāra Cem *(G. 273/11). [tīr-i belāya, -y, -a]*

Dil yā ḳaşuña tīr-i belāya nişānedür
Raḥm eyle iy [] ki bu kez ḳaṣdı cānedür *(Mua. 71/1). [tīr-i belāya, -y, -a]*

tīr-i cefā: *Cefa oku.*

Bī-günehdür dime çek tīr-i cefā öldürigör
Sevmeden ġayrı seni varsa günāhum ṣanemā *(G. 9/11). [tīr-i cefā]*

Mānend-i kemān oldı ḳadi tīr-i cefādan
Çün Cem dil ü cān ol ḳad-i bālāya düşürdi *(G. 371/9). [tīr-i cefādan, -dan]*

tīr-i dil-dāre: *Sevgilinin oku II sevgilinin kirpikleri yahut gamzesi.*

Tīr-i dil-dāre siper oldı çü ʿāşıḳ cigeri
Uşda meydān görelüm kimde ki var ise ciger *(G. 114/11). [tīr-i dil-dāre, -e]*

tīr-i ġamze: *Sevgilinin keskin, kan döken yan bakışlarının oku.*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/9). [tīr-i ġamze]*

Geçdi dilden şu tīr-i ġamze didüm
Didi ġam yime kim o daḫı geçer *(G. 88/3). [tīr-i ġamze]*

Didüm cān tīr-i ġamzeñ aña düşmez
Didi bu sehm-i devlet aña düşmez *(G. 155/1). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Ne deñlü ḳan iderse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazılmış *(G. 168/3). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Tīr-i ġamzeñ dil ü cāndan geçicek geldi ġamuñ
Minnet Allāha ki bārī bu aña oldı bedel *(G. 228/7). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Ḳaşlaruñ yāsına Cem ḳurbān olaldan iy perī
Tīr-i ġamzeñ cān ü dilden bir nefes bīrūn degül *(G. 232/10). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Ne deñlü dil delerse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazdum *(G. 265/7). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

İrdügince tīr-i ġamzeñ sīne-i mecrūḥuma
Ḫaste göñlüm çaġırur ḳurbān olayın yayine *(G. 349/7). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Tīr-i ġamzeñ yañılup cāndan güẕer ḳılmış meger
Cān atup biri daḫı irişdi anuñ cāyine *(G. 349/11). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Geçdi dilden tīr-i ġamzeñ āh kim eglenmedi
Ḳanı ol dem kim ḫadeng-i ġamzeñe dil cā idi *(G. 370/3). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Ölmedin bārī kemān-ebrūña ḳurbān it beni
Eksük olmaz sīneden çün tīr-i ġamzeñ yāresi *(G. 380/8). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Yā ḳaşuñdan gūşa ṭutsa tīr-i ġamzeñ bī-kemān
İrsem aña buluram sehm-i saʿādetden nişān *(Mua. 284/1). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Tīr-i ġamzeñ ister iken der-be-der
Her ṭarafdan ḳaşlarun yā gösterür *(Mua. 312/1). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Tīr-i ġamzeñ cān alup yirine geçdi cān bigi
Şimdi ol demden berü ġamzeñ oḳıdur cānumuz *(G. 158/7). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Tīr-i ġamzeñ çıḳmaya her-giz niyām-ı sīneden
Çünki ṭutmışdur ser-ā-ser ḫūn-ı dilden anı pās *(G. 163/15). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Ṭoḳındı ḫōd bilürem tīr-i ġamzeñ iy dil-ber
ʿAceb budur ki araram siperde bulınmaz *(G. 143/9). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Didüm kim cāna geçdi tīr-i ġamzeñ
Didi gel geç geçen geçdi geçende *(G. 360/13). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Cigerden tīr-i ġamzeñ eksük itme
Ki dilde ṣaḳlayam ol yādigārı *(G. 383/3). [tīr-i ġamzeñ, -ñ]*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/11). [tīr-i ġamzeñden, -ñ, -den]*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/9). [tīr-i ġamzeñden, -ñ, -den]*

Çü tīr-i ġamzesi irür ḳo derdüñi iy dil
Sen anı bulduñ ise ġayrdan ferāġat ḳıl *(Mua. 210/1). [tīr-i ġamzesi, -si]*

Çün tīr-i ġamzesi dile mihmān olup-durur
İy Cem ciger kebābın aña mā-ḥażar getür *(G. 57/9). [tīr-i ġamzesi, -si]*

tīr-i ḫadengi: *Kayın ağacından üretilmiş, çok sert ve tahrip gücü yüksek ok.*

Cān ü dil ḳaşdına her dem ol büt-i şīrīn-dehen
Kirpügin tīr-i ḫadeng ü ḳaşlarını ya ḳılur *(G. 76/10). [tīr-i ḫadeng]*

Cem sīneñi siper ḳıl o tīr-i ḫadenge kim
Sehm-i saʿādete çü bilürsin nişān imiş *(G. 166/13). [tīr-i ḫadenge, -e]*

Yā ḳaşuñdan ireli tīr-i ḫadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḥẓa ṣaḳlar cān gibi *(G. 379/13). [tīr-i ḫadengi, -i]*

tīr-i ḫadeng-i ġam: *Gamzenin (sevgilinin süzgün bakışının) kayın ağacından yapılmış oku.*

İy genc-i ḫayāl-i lebüñe dīde ḫizāne
V'iy tīr-i ḫadeng-i ġamuña sīne nişāne *(G. 357/2). [tīr-i ḫadeng-i ġamuña, -uñ, -a]*

tīr-i melāmet: *Melamet oku.*

Naẓerden yā ḳaşuñ dūr olduġınca
İrişür cānuma tīr-i melāmet *(Mua. 316/2). [tīr-i melāmet]*

tīr-i müje: *Kirpik oku.*

Gel iy tīr-i müje dil ḫānesine
Naẓer revzenden atma içerü gir *(G. 124/11). [tīr-i müje]*

Tīr-i müje iy dil-ber sīnemde ṭutaldan cā
Dil ḫurrem olup her dem cānum bulur andan ḥaẕ *(G. 185/11). [tīr-i müje]*

Tīr-i müjeñ iy dil-ber sīnemde nişān eyler
Tā bula dil ü cānum bu resme nişāndan ḥaẕ *(G. 185/13). [tīr-i müjeñ, -ñ]*

tīr-i müjgān: *(Sevgilinin) kirpik okları.*

ʿAceb siḥrüñ mi var iy tīr-i müjgān
Ki bir nāzüklük ile cāne girdüñ *(G. 225/11). [tīr-i müjgān]*

tīr-i peykān: *Sevgilinin kirpiğinin oku.*

Şol dil-i sengīnüñe kār ide diyü āh kim
Tīr-i peykānın yaşumla āb-dār itsem gerek *(G. 218/8). [tīr-i peykānın, -ı, -n]*

tiryāk: *İlaç, panzehir.*

Mār-ı zülfüñ zehrini nūş idene
Būse-i laʿl-i lebüñ tiryākdür *(G. 93/4). [tiryākdür, -dür]*

Marīż-i derdüñe ṣun imdi būse tiryāḳın
Devā-yı būseñ ile çün bulur şifā emrāż *(G. 180/5). [tiryāḳın, -ı, -n]*

Zülfüñ añsam zehr olur mār aġzuma
Būse tiryākin ṣun iy yār aġzuma *(G. 353/2). [tiryākin, -in]*

Ölürem zehr-i ġam-i dehr ile ben ḫaste ġarīb
Ger dirīg eyleye tiryākini Loḳmān-ı kerem *(K. 1/88). [tiryākini, -in, -i]*

tiryāk eyle-: *Panzehir, çare, deva eylemek.*

Ṣunmaġa zehr-i ġamuñ nīşini nūş eylemege
Dehenüñ ḫoḳḳa-i laʿlin ṭolu tiryāk eyler *(G. 117/8). [tiryāk eyler, -r]*

tiryāḳ ol-: *Panzehir olmak, çare olmak.*

Muḫtār oldı kim ki seni itdi iḫtiyār
Tiryāḳ oldı kim ki senüñ içün içdi sem *(K. 7/34). [tiryāḳ oldı, -dı]*

ṭıynet: *Yaratılış, mizaç.*

Ṭıyneti reşkinde ṣu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/9). [ṭıyneti, -i]*

ṭıynet bul-: *Mayalanmak, yoğurulmak.*

Būyı meşām-ı cāna virür ceẕbe-i ṣafā
Ṭıynet bulalı ḫāk[i] ʿabīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/202). [ṭıynet bulalı, -alı]*

ṭiynet-i ṭīb: *Güzel, temiz tıynet, hilkat.*

Devlet anuñla yār-i ḳadīm ola tā ebed
Her kim ki ola cān ile yāri Muḥammedüñ *(Terk. 1/98). [ṭiynet-i ṭībi, -i]*

tīz it-: *Acele etmek, çabuk davranmak.*

Çünki çeşmüñ ġamze oḳın tīz ider cān almaġa
Ḳurtarur mı cānın andan bu Cem-i miskīn ġarīb *(G. 16/13). [tīz ider, -er]*

ṭoġ-: *(Güneş, ay, yıldızlar) Ufuktan yükselerek gökyüzünde görünmek, tulu etmek.*

Gitdi çü zülfi sāyesi gün ṭoġdı başuma
Bildüm ki zülfi sāyesi ẓıll-ı hümā-y-imiş *(G. 173/7). [ṭoġdı, -dı]*

Ḥüsnüñ günini fikr ider iken gice iy dōst
Gün ṭoġdı idi başuma gördüm seḥer olmış *(G. 175/10). [ṭoġdı, -dı]*

Baḫtum gicesinden ṭoġalı mihr-i belā-tāb
Gün gibi ʿıyān oldı ki el-leyletü ḥublā *(K. 5/73). [ṭoġalı, -alı]*

Küfrüñ gicesi ṭoġubanı mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem *(K. 7/35). [ṭoġubanı, -ubanı]*

ʿİzzet güninde ṭoġalı māhı Muḥammedüñ
Ṭutdı zemīni şerʿi sipāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/235). [ṭoġalı, -alı]*

togra-: *Doğramak, parçalamak.*

Uzadan zülf-i perīşānuña el şāne bigi
Ṭoġrasun tīġ-ı belā baġrını dend-āne bigi *(G. 417/2). [ṭoġrasun, -sun]*

İçerem her gice fürḳat semini sāġer ile
Ṭoġradı baġrumı miḥnet dikeni ḫancer ile *(Mur. 1/14). [ṭoġradı, -dı]*

togra-: *Kesmek.*

Dil-berā dībā-ber imiş kāz-ı ġam
Ki aṭlas-ı cismüñi ṭoġrar dem-be-dem *(Mua. 64/2). [ṭoġrar, -r]*

togra-: *Doğramak, dilimlemek, ikiye ayırmak.*

Ṭuġrā-yı ḳaşı ṭoġraduġına lebleri
Zülfeyn-i dil-ber ile o bürhān gösterür *(Mua. 67/1). [ṭoġraduġına, -duġ, -ı, -n, -a]*

ṭoġrı: *Doğru.*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/11). [ṭoġrı]*

Bugün bir ṣūḥ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/1). [ṭoġrı]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/1). [ṭoġrı]*

Ne-durur Ḥaḳḳa ṭoġrı varmaġa rāh
Himem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/1). [ṭoġrı]*

ṭoġrı: *Hiçbir yöne sapmadan, dosdoğru, doğruca.*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/3). [ṭoġrı]*

ṭoġrı: *Gerçekten de, elhak.*

Ṭūbā boyuñı göreliden serv çemende
Şermende olup ṭoġrısı didi ki zihī ḳad *(G. 42/16). [ṭoġrısı, -sı]*

ṭoġrı: *Doğru II dürüst, namuslu, sadık kimse, âşık.*

Ḳaşlaruñ yayı gibi egriyi yanına çeküp
Ġamzesi oḳı gibi ṭoġrıyı yābāne atar *(G. 92/4). [ṭoġrıyı, -y, -ı]*

ṭoġrı: *Doğru, dürüst, samimi.*

Lām-ı zülfüñ ʿışḳına Cem ḫōd elifden ṭoġrıdur
Ḳaşlaruñ nūnı gibi ḳaddini dāl itmek neden *(G. 288/17). [ṭoġrıdur, -dur]*

ṭoġrısı: *Doğrusu.*

Ki ḥükm-i ġayba Ḥaḳdur ancaḳ aḥkem
Budur söz ṭoġrısı vallāhü aʿlem *(Mes. 1/96). [ṭoġrısı]*

ṭoġrusı: *Doğruyu söylemek gerekirse II dümdüz, eğri büğrü olmayan.*

Ṭūbā da görürse diye ṭoġrusı zihī ḳad
Nāz ile ḫırām eyleyicek ol ḳad-i bālā *(G. 1/11). [ṭoġrusı]*

toḫm: *Tohum.*

Maḥabbet toḫmını añduñ göñülde
Ki zīrā ḳāniʿam bu kār ü kişte *(G. 334/7). [toḫmını, -ı, -n, -ı]*

Didi her kim ki ḫaṭā toḫmın eker sencileyin
Olısar ḫirmeninüñ ḥāṣılı ḥirmān-ı kerem *(K. 1/75). [toḫmın, -ı, -n]*

toḫm-ı ġam: *Gam tohumu.*

Beñüñdür toḫm-ı ġam dil mezraʿında
Hemīn bu oldı ḥāṣıl senden ayru *(G. 312/5). [toḫm-ı ġam]*

ṭoḳın-: *İsabet etmek, saplanmak.*

Ṭoḳındı ḫōd bilürem tīr-i ġamzeñ iy dil-ber
ʿAceb budur ki araram siperde bulınmaz *(G. 143/9). [ṭoḳındı, -dı]*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/104). [ṭoḳınur, -ur]*

ṭoḳın-: *Vurmak, almak (güneş almak, güneşin vurması bağlamında).*

Yüzüñ gördükçe çeşmüm aġlamaz kim
Güneş ṭoḳınduġı yirde nem olmaz *(G. 141/8). [ṭoḳınduġı, -duġ, -ı]*

ṭoḳın-: *Temas etmek, değmek.*

Lebüñe cām-ı mey ṭoḳınmasaydı
Meyüñ olmazdı her-giz iʿtibārı *(G. 389/9). [ṭoḳınmasaydı, -ma, -sa, -y, -dı]*

tokuz: *Dokuz.*

Rehā ḳılsam kemend-i āhdan tīr
Ḳılur çarḫuñ ṭoḳuz ḳalḳanını bir *(G. 124/2). [ṭoḳuz]*

İşidüp raḥm eylemezsin niçün iy sīmīn-beden
Kim ṭoḳuz eflāke çıḳdı nāle vü efġānumuz *(G. 151/6). [ṭoḳuz]*

ṭol-: *Çoğalmak, artmak, bir yere iyice yayılmak, kaplamak.*

Būy-ı müşk ile ṭolar cümle cihān
Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı nesīm *(G. 258/3). [ṭolar, -ar]*

Ẓulmetle ṭolar iki cihān iy şeh-i cihān
Zülfüñ ḳaçan ki yüzüñe senüñ niḳāb ola *(G. 368/3). [ṭolar, -ar]*

ṭol-: *Dolmak, sarmak, etkisini kuvvetle hissettirmek.*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/7). [ṭolarsa, -ar, -sa]*

Çın seḥer ṭoldı Ḫaṭā müşki ḳoḫusından cihān
Bād-ı ṣubḥa uġradı ol zülf-i ʿanber-sā meger *(G. 137/9). [ṭoldı, -dı]*

Ṭoldı meşām-ı cāna nesīmi Muḥammedüñ
Feyż irdi rūḥa luṭf-ı ʿamīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/165). [ṭoldı, -dı]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/9). [ṭolarsa, -r, -sa]*

ṭol-: *Birikmek, bir araya gelmek.*

Ġamzeñ oḳından şu deñlü ṭoldı dil
Kim bulınmaz bir daḫı tīrüñe yir *(G. 107/9). [ṭoldı, -dı]*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/6). [ṭolar, -ar]*

Şeker sildükçe şekker leblerinden
Ṭolar ḳand ü şekerden dest-māli *(G. 399/10). [ṭolar, -ar]*

Leb-i rengīnüñ añup aġlasa Cem
Ṭolar ḫūn-ı cigerden dest-māli *(G. 399/14). [ṭolar, -ar]*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/9). [ṭoldı, -dı]*

Aġlamaḳdan gözi ḳan ṭoldı Cemüñ ṣıḥḥat içün
Sürmedür çek gözine ḫāk-i reh-i pāyuñı gel *(G. 245/9). [ṭoldı, -dı]*

Yüzinüñ derlerini sildi beñzer
Ki ṭolmışdur güherden dest-māli *(G. 399/6). [ṭolmışdur, -mış, -dur]*

Nīsān yirine ṣanki güher dökdi ṣevābit
Kim gök ṣadefi ṭolmış idi lüʾlüʾ-i lālā *(K. 5/8). [ṭolmış, -mış]*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/80). [ṭolmış, -mış]*

Oldı ʿināyetüñ ile ʿālem ḳamu feraḥ
Ṭoldı nübüvvetüñ ile dünyā ḳamu niʿām *(K. 7/16). [ṭoldı, -dı]*

ʿIşḳa tā mesken[i] maḳām oldı
Ḫāne-i dil ḳamu ṣafā ṭoldı *(Mua. 18/2). [ṭoldı, -dı]*

ṭol-: *Dolmak, sarmak, kuşatmak.*

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ u gül-sitān
Oldı zamāne yüzi bahār ile sebze-zār *(G. 60/11). [ṭoldı, -dı]*

ṭol-: *Dolmak, dolup taşmak.*

Baġrumı ḳan eyleyüp senden revā mıdur ki bu
Ṭoldurasın ḳan ile her laḥẓa çeşmüm kāsesin *(G. 278/8). [ṭoldurasın, -dur, -a, -sın]*

ṭolan-: *Dolanmak, dolaşmak.*

Bir şemme zülfüñüñ ḳoḫusından bulam diyü
Ḳan oldı baġrı daḫı ṭolanur cihānı müşk *(G. 217/20). [ṭolanur, -ur]*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/10). [ṭolana, -a]*

Ḫālet-i Cemden eṣer alalı bir pāre ṣabā
Ṭolanur ṭaġ ile ṣaḥrāları dīvāne bigi *(G. 417/10). [ṭolanur, -ur]*

ṭolan-: *Etrafında dönmek, dolaşmak.*

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭolanur Bedr-i münīr *(G. 65/8). [ṭolanur, -ur]*

Mihr-i ruḫ-sārı yaḳup ḫalvet-i sīnemde çerāġ
Ṭolaşur ḫāl ḫayāli anı pervāne bigi *(G. 417/6). [ṭolaşur, -ur]*

ṭolaş-: *Yakalamak, sarmak, etrafında bitmek.*

Zenaḫuñ ḫāline ḫaṭṭuñ ṭolaşaldan ṣanuram
Mūrdur tūşe içün meskenine dāne çeker *(G. 131/3). [ṭolaşaldan, -aldan]*

ṭolaş-: *Sataşmak, ilişmek; dolanmak, dolaşmak.*

Didüm ki ṭurrelerüñ şāneden müşedded imiş
Didi iñen aña ṭolaşma rāz-ı müdġemdür *(G. 135/14). [ṭolaşma, -ma]*

ṭolaş-: *Dolaşmak, güç çözülür duruma gelmek.*

Dilüme ḳıl ṭolaşur baḫtum ucından diyemez
Göñlümüñ zülf-i siyeh-kāruña meftūnluġını *(G. 421/3). [ṭolaşur, -ur]*

ṭolaş-: *Yakalanmak, tuzağa düşmek.*

Görüp zülfeynüñi dil düşdi aġa
Şehā raḥm eyle ṭolaşdı duzaġa *(G. 318/2). [ṭolaşdı, -dı]*

ṭolaş-: *Yakalanmak, takılıp kalmak, güç çözülür hâle gelmek, birbirine geçip karışmak II müptela olmak.*

Laʿline ḳaṣd idicek zülfine ṭolaşsañ n’ola
Kim ḳarañuda bulınur iy göñül āb-ı ḥayāt *(G. 22/3). [ṭolaşsañ, -sa, -ñ]*

Ceme leylī-i zülfüñ ṭolaşaldan
Firāḳ-ı ʿışḳ ile mecnūn olupdur *(G. 62/9). [ṭolaşaldan, -aldan]*

Şikeste göñlüme ṭolaşdı beñzer
Ki zülfüñ ucdan uca pür-şikendür *(G. 67/9). [ṭolaşdı, -dı]*

Cem zülfüñe ṭolaşalı ṭūl-i emel çeker
Beñzer cihānı kendözine cāvidān şanur *(G. 95/13). [ṭolaşalı, -alı]*

Cem ṭolaşup zülfüñe düşdi eñegüñ çāhına
Luṭf idüp ol iki miskīnüñi zindāndan gider *(G. 122/13). [ṭolaşup, -up]*

Ṭolaşdı boynuma zencīr-i zülfüñ
Bu ben dīvāneden bilsem ne ister *(G. 132/3). [ṭolaşdı, -dı]*

Fiġān ü nāle vü zārī nicesi eylemeyem
Ki bulmadı ṭolaşaldan ḫıred şaçuña ḫalāṣ *(G. 178/4). [ṭolaşaldan, -aldan]*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/1). [ṭolaşdı, -dı]*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/2). [ṭolaşdı, -dı]*

Ṭolaşaldan ser-i zülfi perīşān göñlüme iy dōst
Benüm bigi perīşāndur hemīşe rūzgār-ı zülf *(G. 196/3). [ṭolaşaldan, -aldan]*

Aġyār olursa aña cihān ḫalḳı ġam degül
Şol dil ki zülfüñe ṭolaşup ola yār-ı ʿışḳ *(G. 198/10). [ṭolaşup, -up]*

Uymadı n’idem zülfine ulaşma didükçe
Müşkil yire ṭolaşdı göñül yine ne müşkil *(G. 242/6). [ṭolaşdı, -dı]*

Ṭolaşaldan senüñ zülfüñe cānum
Adum yirde şanur kim var-durur dām *(G. 260/5). [ṭolaşaldan, -aldan]*

Saʿy ider zülfüñe ulaşmaġa dil
İster ol sünbüle ṭolaşmaġa dil *(Mua. 202/2). [ṭolaşmaġa, -maġ, -a]*

Zülfi zencīrine dīvāne bigi ṭolaşdı
Düşdi āvāreluġuñ bendine dil yine dirīġ *(G. 195/9). [ṭolaşdı, -dı]*

Derd ü ġamuñla olmışam iy meh şikeste-dil
Nā-gāh ṭolaşalı şu miskīn kemendüñe *(G. 326/6). [ṭolaşalı, -alı]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/7). [ṭolaşalı, -alı]*

ṭoldur-: *Yayılıp kaplamak.*

Müşk-i Ḫaṭā bigi bu cihān içini tamām
Ṭoldurdı ḫōş ḳoḫu ile ol müşk-bār ḫaṭ *(G. 182/14). [ṭoldurdı, -dı]*

ṭoldur-: *Doldurmak II dilden dile yayılmak.*

Dillü dilince her biri tesbīḥ ider anı
Ṭoldurdı māsivāyı peyāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/152). [ṭoldurdı, -dı]*

tolı: *Dolu, boş olmayan.*

Lü'lü'-i laʿlüñe fi'l-cümle şebīh olmaġ içün
Ṣubḥ-dem jāle ḳılur lālenüñ aġzın ṭolı dür *(G. 111/8). [ṭolı]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Şol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/6). [ṭolı]*

Ṣunmaġa zehr-i ġamuñ nīşini nūş eylemege
Dehenüñ ḥoḳḳa-i laʿlin ṭolu tiryāk eyler *(G. 117/8). [ṭolu]*

Ṣan od içinde pūte-i ṣarrāfdur kim ol
Reng-i ruḫum gibi ṭoludur zer miyān-ı şemʿ *(G. 190/10). [ṭoludur, -dur]*

Göñülde gözde ṭoludur dem-i viṣāl ʿaceb
Zamānlar ola mı kim añıla zamān-ı firāḳ *(G. 207/3). [ṭoludur, -dur]*

Çeşmine beñzerem dir imiş āhū-yı Ḫoten
İy ġamzeler gelüñ yüregin ṭolu ḳan idüñ *(G. 221/10). [ṭolu]*

Tīġ-ı müjgān ile aldı dil ü cān kişverini
Lāle bigi yüregümi ṭolu ḳan eyleyeli *(G. 372/8). [ṭolu]*

Ḳurı ney içini ḳıldı ḳudretüñ ṭolu şeker
Seng-i ḫārādan aḳıtdı ḥikmetüñ āb-ı zülāl *(K. 3/9). [ṭolu]*

Ṭoludur cümle āsmān ü zemīn
Niʿam-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/21). [ṭoludur, -dur]*

Niʿmetinüñ ḥamdi bī-ḥad ḳahr u luṭfı bī-ḥisāb
Raḥmetinüñ ẕikri biñ dünyā ṭolu dīvāndur *(K. 8/88). [ṭolu]*

ṭolu: *İçi şarapla dolu kadeḥ; dolu.*

Yime içme firāvāndur gam-i eyyām haẓm olmaz
Ṭolu nāz ile niʿmetdür firāz ile nişīb ancaḳ *(K. 9/40). [ṭolu]*

ṭolu: *Dolu, çok, baştan başa.*

Ḫasretinden ḫaṭṭuñuñ āh itdügümce dil-berā
Derd ü āhum ʿālemi ṭolu duḫān eyler dirīġ *(G. 192/8). [ṭolu]*

ṭolu: *Dolu II araz.*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/29). [ṭolu]*

ṭolu ol-: *Dolmak.*

Naḳş-ı ḫaṭṭuñla miyānuñ dīde-i giryānda
Ṣan devāt olmış ṭolu ibrīşim ü müşkīn midād *(G. 46/4). [ṭolu olmış, -mış]*

ṭon: *Elbise.*

Her ḳaçan ʿışḳuñ eli ṣabr ṭonın çāk eyler
Gözüm ābı ile hevāñ āteşini ḫāk eyler *(G. 117/1). [ṭonın, -ı, -n]*

ṭoñuzluġ: *Domuzluk, hainlik, haince inatçılık.*

Gelmezse rāh-ı ʿışḳuña cāndan n'ola raḳīb
Elbet ṭoñuzluġını ḳomaz ḫar degül midür *(G. 127/16). [ṭoñuzluġını, -ı, -n, -ı]*

ṭop: *Yuvarlak nesne, küre.*

Ḳapmaġa mihr ṭopını mehden bu zülfi gör
Meydān-ı ḥüsn içinde ṣalar ṣavlecān-ı müşk *(G. 217/5). [ṭopını, -ı, -n, -ı]*

ṭop: *Çevgan oyununda kullanılan top, guy.*

Bu zülf-i ser-endāzuñı çevgān idicek sen
Ṭop gibi düşen yoluña bu bende seridür *(G. 80/4). [ṭop]*

Güneşden mihr ṭopını ḳapaldan ḥüsn ile iy meh
Görüp çevgān-ı ebrūñı olupdur şekl-i māh egri *(G. 403/7). [ṭopını, -ı, -n, -ı]*

Çal ṣafā ṭopını meydān-ı mürüvvetde şehā
Çünki Ḥaḳ ṣundı senüñ destüñe çevgān-ı kerem *(K. 1/37). [ṭopını, -ın, -ı]*

ṭop it-: *(Çevgân oyunu için) top yapmak.*

Çevgān-ı zülfüñ dir baña iy bī-nevā ne itmek gerek
Didüm ki ben dil-ḫastenüñ başını ṭop itmek gerek *(Mua. 70/2). [ṭop itmek]*

ṭop ḳıl-: *(Çevgân oyunu için) top yapmak.*

Kimdür ki başını ṭop ḳılmaz
Zülfüñ alıcaḳ eline çevgān *(Terc. 1/53). [ṭop ḳılmaz, -maz]*

ṭop ol-: *(Çevgân oyununda oynanan) top olmak, top hâlini almak.*

Göreli meydān-ı ḥüsn içre seni
Başum uş ṭop oldı çevgān zülfüñe *(G. 335/4). [ṭop oldı, -dı]*

ṭopraġ: *Toprak.*

Anuñ-çün ḫāk oluram dil-berā ben
Ölem ṭopraġum ilte kūyuña bād *(G. 43/4). [ṭopraġum, -um]*

Ḫāk-i der-gāhuñı Cem cāndan ḳılur dāyim ṭaleb
Beñzer ol miskīni ol araya ṭopraġı çeker *(G. 98/14). [ṭopraġı, -ı]*

Ger zülf-i müşk-būyı yanına gelürse müşk
Ol ṭopraġa ber-ā-ber olur müşk bū olur *(G. 129/8). [ṭopraġa, -a]*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭopraġı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/9). [ṭopraġı, -ı]*

Şol ḳadar çekdi ḳuluñ Cem derd ü miḥnet kim anuñ
Ṭopraġın güyā Ḫudā derd ile taḫmīr eylemiş *(G. 167/20). [ṭopraġın, -ı, -n]*

Dökmege Cem ḳanını ṭopraġa nā-ḥaḳ ẓulm ile
Leblerüñe dest-ḫaṭ virmişdür iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 226/13). [ṭopraġa, -a]*

Ṭopraġa ṣaldı ṣu gibi gözüm yaşı beni
Gel yaḳma iñen oda hevā-dāruñam senüñ *(G. 227/11). [ṭopraġa, -a]*

Āsitānuñdan beni redd itmesün bir dem Ḫudā
Kim işigüñ ṭopraġıdur devlet ü cāhum benüm *(G. 253/6). [ṭopraġıdur, -ı, -dur]*

Ṭopraġa ṣalma dürer-i eşkümi
Düşdi ayaġuña çü bir ḳaç yetīm *(G. 266/5). [ṭopraġa, -a]*

Ṭopraġum levḥinde ḳılmaġa ġamuñ ṣerḥin raḳam
Rūzgār eyler ölicek üstüḫ^{v}ānumdan ḳalem *(G. 270/1). [ṭopraġum, -um]*

İy ṣanem ʿömrüm-durur bu zülf-i müşkīnüñ senüñ
Dāyimā ṭopraġa ṣalup pāy-māl itmek neden *(G. 288/16). [ṭopraġa, -a]*

Ḳo yüzüm ṭopraġı zer sürsün berāt-ı ḥüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḥācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/5). [ṭopraġı, -ı]*

Gül yüzde görüp sünbül-i müşkīnüñi iy dōst
Ṭopraġa sücūd eyledi bī-çāre benefşe *(G. 319/14). [ṭopraġa, -a]*

Her kimi ki ḫāk eyleye ol ḫaṭṭ-ı semen-sā
Bitüre hemīşe teni ṭopraġı benefşe *(G. 344/14). [ṭopraġı, -ı]*

Ṭūbā ḳadüñüñ düşe diyü sāyesi bir gün
Cem ḫāk-i reh olup yine ṭopraġa döşendi *(G. 398/10). [ṭopraġa, -a]*

Bir naẓerde ḳara ṭopraġı zer-i ḫāliṣ ider
Olalı ḫāk-i rehi sürme-i aʿyān-ı kerem *(K. 1/9). [ṭopraġı, -ı]*

Çün ʿacz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde
Maḥrūm gönilmek bu ḳapudan baña ḥāṣā *(K. 5/165). [ṭopraġa, -a]*

Eyā sulṭān-ı ʿālem Cem ḳuluñı
Ayaġuñ ṭopraġından eyleme dūr *(G. 77/16). [ṭopraġından, -ı, -n, -dan]*

Ḫāke düşse gözlerüm yaşı n’ola
Bī-behā olmaz çü ṭopraḳda güher *(G. 133/6). [ṭopraḳda, -da]*

Çü görmez ḫāk-i pāyüñ dīde-i Cem
Yiridür gözlerine girse ṭopraḳ *(G. 205/16). [ṭopraḳ]*

Niçe bir sümm-i semendüñ hevesinden ṣanemā
Her seḥer döşene ṭopraḳ gibi yollāre göñül *(G. 239/4). [ṭopraḳ]*

Sünbül ḫaṭuña reşk iledüp bāġ-ı ruḫuñda
Ṭopraḳ döşenüp yüz ürür aḥcāre benefşe *(G. 319/6). [ṭopraḳ]*

Ḫākī-veş ola meskeni ṭopraḳ yolı hevā
Her kimi ki atsa reddi kemānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/217). [ṭopraḳ]*

Deryā içinde göklere boyadı cāmesin
Ṭopraḳ döşendi rūy-i zemīn bu zamānı gör *(Terk. 3/30). [ṭopraḳ]*

ṭopraġ: *Toprak II âşığın mezarındaki toprağı.*

Çün öper her nefes ol laʿl-i şeker-bārı ḳadeḥ
Rūzgār eylese ṭopraġumuzı bārī ḳadeḥ *(G. 36/2). [ṭopraġumuzı, -umuz, -ı]*

İriş iy ġam beni ḫāk-i reh eyle
Ki ola ṭopraġum ilte kūyına bād *(G. 48/4). [ṭopraġum, -um]*

ṭopraġ: *Toprak II âşık.*

Dirīġ itmeñ bu ben ṭopraġa sāye
Nihāl-i müntehā-bālāña düşmez *(G. 155/11). [ṭopraġa, -a]*

ṭopraḳ ol-: *Toza toprağa karışmak, yer ile yeksan olmak II ölmek.*

Düşdüm ayaḳlar altına ṭopraḳ olup ki bād
Kūyuña varıcaḳ bile vara ġubārumuz *(G. 153/9). [ṭopraḳ olup, -up]*

ṭopraḳ u şu: *Toprak ve su.*

Ṭopraḳ u şu yirine müşk ü gülāb
Gil olupdur ki ola taḫmīrüñ begüm *(G. 271/15). [ṭopraḳ u şu]*

ṭopraḳça görin-: *Toprak kadar bile değer taşımamak.*

Ṭopraḳça serā-perde-i ḳadrüñde görinmez
Biñ yıl döşese çarḫ-ı felek naṭʿ-ı muṭallā *(K. 5/151). [ṭopraḳça görinmez, -mez]*

toz: *Toz, toprak.*

Ulu saʿādet olur yüce devlet ol kişiye
Ki ayaġuñuñ tozın eyler hemīşe farḳına tāc *(G. 33/10). [tozın, -ı, -n]*

İzüñ tozı eline girse idi mihr ü ḳamer
Tefāḫür itmek içün başına külāh eyler *(G. 100/7). [tozı, -ı]*

Didüm kūyuñ iti izi tozıyam
Didi kim bu tefāḫür saña düşmez *(G. 155/15). [tozıyam, -ı, -y, -am]*

Yüz sürerdüñ ayaġı tozına iy gün niçe gün
Cevher-i ḫāk-i rehinden pür ola tā külehüñ *(G. 222/7). [tozına, -ı, -n, -a]*

Naʿleyni tozı şaldı felek başına İklīl
Şīrāk-i felek boynına ṭavḳ oldı muṭallā *(K. 5/181). [tozı, -ı]*

Girse eline biri birinden ḳapuşurdı
Ayaġı tozın kuḥl-i mücevher gibi ḥavrā *(K. 5/176). [tozın, -ı, -n]*

tozlu: *Yayın kabzası üzerine kaplanan kayın ağacı kabuğu ve kirişi.*

Müşk ile tozlu ḳabżası müşkīn kemān şatar
Bāzār-ı ḥüsn içinde açaldan dükān ḳaşuñ *(G. 224/13). [tozlu]*

Cem eyle ḳaşları tīrine cānuñı ḳurbān
Ki müşk tozlu gümiş ḳabżalu imiş yayı *(G. 402/14). [tozlu]*

ṭūb: *Çevgan oyununda oynanan top.*

Her ḳaçan zülf-i ser-endāzuñ ṣala çevgān-ı müşk
ʿĀşıḳ olanlar başın meydāna atar ṭūb içün *(G. 301/8). [ṭūb]*

ṭūb it-: *(Çevgân oyununa) top etmek.*

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān ṣaçuñuñ öñinde ser ṭūb *(Terc. 1/46). [ṭūb itdüm, -dü, -m]*

ṭūbā: *Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç.*

Ṭūbā da görürse diye ṭoġrusı zihī ḳad
Nāz ile ḫırām eyleyicek ol ḳad-i bālā *(G. 1/11). [ṭūbā]*

Cān bāġı içinde Sidre ḳaddüñ
Ṭūbā bigi müntehādur iy dōst *(G. 26/32). [ṭūbā]*

Ṭūbā boyuñı göreliden serv çemende
Şermende olup ṭoġrısı didi ki zihī ḳad *(G. 42/15). [ṭūbā]*

Cennet-i kūyuñ içinde ṣalınıcaḳ ṣanemā
Luṭfı Ṭūbā ḳadüñüñ servi çemenden çıḳarur *(G. 82/6). [ṭūbā]*

Serv ṣol resme ḫacel itmiş görüp Ṭūbā ḳadüñ
Bir ayaḳ daḫı eline girse büstāndan gider *(G. 122/11). [ṭūbā]*

Ṭūbā budaġı ḳāmeti Kevṣer ṭudaġıdur
Cennet var ise ol ṣanemüñ ḥüsni bāġıdur *(G. 126/1). [ṭūbā]*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/1). [ṭūbā]*

Serv ḳaddüñ ʿarż-ı bālā eylemiş
Ḳāmetin Ṭūbādan aʿlā eylemiş *(G. 172/2). [ṭūbādan, -dan]*

Görse Ṭūbā boyuñı ṣalınduġuñ vaḳtin ṣehā
Başın ayaġa ṣalup şermende olur serv-i sitīġ *(G. 193/5). [ṭūbā]*

Ṣīve-i reftārını ṣorsam ṣabā dir rāstī
Nārvende servde şimşādda Ṭūbāda yoḳ *(G. 208/6). [ṭūbāda, -da]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/5). [ṭūbā]*

Her ḳaçan Ṭūbā boyuñı görse iy şāh-ı cihān
Utanup boyuña ḳarşu secde ider serv-i çemen *(G. 279/7). [ṭūbā]*

Ḳaddüñe Ṭūbā diyenler söylemiş ṭoġrı ḫaber
Ḳaşuña kec rā diyenler rāstī kec rā idi *(G. 370/11). [ṭūbā]*

Ṭūbā ḳad ile cennet-i kūyında hemīşe
Ol ḥūr-ı cinān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/5). [ṭūbā]*

Müntehādur dir idi bu serv Ṭūbādan eger
Sidreden Cibrīl görse ḳadd-i ḫōş-reftāruñı *(G. 397/3). [ṭūbādan, -dan]*

Ṭūbā ḳadüñüñ düşe diyü sāyesi bir gün
Cem ḫāk-i reh olup yine ṭopraġa döşendi *(G. 398/9). [ṭūbā]*

Ḫayme ḳursa her ne gül-zār içre Ṭūbā ḳāmetüñ
Her ṭınābınuñ ola kim mīḫi bir serv-i sehī *(G. 410/3). [ṭūbā]*

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġı içün
Geldi ki ḫıdmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem *(K. 7/29). [ṭūbā]*

Görse güneş yüzüñi ḳamer kendüden gider
Ṭūbā ḳadüñ işitse perīşān olup gider *(Mua. 278/2). [ṭūbā]*

Laʿlüñi görüp ṣoġıldı KevŠer
Ḳaddüñi görüp bükildi Ṭūbā *(Terc. 1/20). [ṭūbā]*

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿer *(Terc. 1/12). [ṭūbā]*

Ṭūbā nihāl[i] devḥasını ser-nigūn ṭutar
Bāġ-ı cinānda serv-i revānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/213). [ṭūbā]*

ṭūbā vü āb-ı kevṣer ü cennet: *Tuba ağacı, Kevṣer suyu ve cennet.*

Ḳadd ü dehān ü zülfüñ ile ḫōş geçenlere
Ṭūbā vü āb-ı Kevṣer ü cennet ne fāyide *(G. 328/10). [ṭūbā vü āb-ı kevṣer ü cennet]*

ṭūbālan-: *Tuba ağacı gibi salınmak II ne iyi, ne hoş bir eylem.*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 7/4). [ṭūbālana, -a]*

ṭūbī-i cennet: *Cennette bir ağaç.*

Görelden Sidre ḳaddüñi çemende Ṭūbī-i cennet
Didi kim ḳadd-i bālāda bu resme müntehā olmaz *(G. 154/7). [ṭūbī-ı cennet]*

ṭūbī-i ḳadd: *(Sevgilinin) boyunun Tuba'sı II Tuba ağacını andıran boyu.*

Ṭūbī-i ḳaddine iy Cem cān ü dilden şiʿrüñi
Ḳadd-i mevzūnı gibi her laḥẓa mevzūn eyledüñ *(G. 211/13). [ṭūbī-i ḳaddine, -i, -n, -e]*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/9). [ṭūbī-i ḳaddine, -i, -n, -e]*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 6/3). [ṭūbī-i ḳaddüñ, -üñ]*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 7/3). [ṭūbī-i ḳaddüñ, -üñ]*

ṭudacuġ: *(Sevgilinin) küçücük dudağı.*

Ol dem ḳanı belüñi ḳoçardum kemer gibi
Şīrīn ṭudacuġuñı emerdüm şeker gibi *(G. 408/2). [ṭudacuġuñı, -uñ, -ı]*

ṭudaġ: *Dudak, leb.*

Būse añduḳça ṭudaġın ışırur
Cānuma ḳaṣdı bu ki ḳıla cezā *(G. 5/9). [ṭudaġın, -ı, -n]*

Şīrīn ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān olacaḳdur
Rengīn yañaġuñ gün bigi tābān olacaḳdur *(G. 52/1). [ṭudaġuñ, -uñ]*

Ḥayāt-ı cāvidān bulmaḳ içün dil
Ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān bağışlar *(G. 59/4). [ṭudaġuñ, -uñ]*

Ṭūbā budaġı ḳāmeti Kevṣer ṭudaġıdur
Cennet var ise ol ṣanemüñ ḥüsni bāġıdur *(G. 126/1). [ṭudaġıdur, -ı, -dur]*

Didüm ki ʿaceb piste mi ṣol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudaġına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/8). [ṭudaġına, -ı, -ñ, -a]*

Ne cādūdur ṭudaġuñda ḫaṭuñ kim
Ṭurur āb üzre ḳılmaz dāmenin ter *(G. 132/13). [ṭudaġuñda, -uñ, -da]*

Dime kimse öpemez uyur iken ṭudaġumı
Öper ardınca begüm olmasun insān uyumaz *(G. 159/5). [ṭudaġumı, -um, -ı]*

Ceme bir büse baḫş itmiş ṭudaġuñ
Behey ẓālim iriş yā ḳana girdüñ *(G. 225/21). [ṭudaġuñ, -uñ]*

Aḳardı çeşme-i ḥayvān mezārum ḳazsalar iy Cem
Ger ol Īsī-nefes dil-dārı öpsem ben ṭudaġında *(G. 352/16). [ṭudaġında, -ı, -n, -da]*

Öperken laʿlini nā-geh ışırdum ṭudaġın didi
Bu cāna ḳıymışı gör kim ne ḫōş ḳanına ṣuṣadı *(G. 381/3). [ṭudaġın, -ı, -n]*

Em'dür ṭudaġuñ derdüme emdür baña didüm
Güldi didi kim söyleme çün bulduñ em indi *(G. 398/7). [ṭudaġuñ, -uñ]*

Çünki iḥyā-yı mesīḥādur ṭudaġuñ eyle ḥayy
Ki oldı ʿömrüm iy ṣanem zülf-i ser-endāzuñda tayy *(Mua. 292/1). [ṭudaġuñ, -uñ]*

Gül yañaḳlu mül ṭudaḳlu meh-liḳā maḥbūblar
Ḥüsn içinde her biri mihr ü meh-i tābāndur *(K. 8/67). [ṭudaḳlu, -lu]*

ṭūfān: *Nuh peygamber zamanında dünyayı kaplayacak şekilde yağan çok şiddetli yağmur, çok şiddetli yağmur ve fırtına.*

Yidi yıl Eyyūba derd ü renc ü ġam yoldaş idüp
Nūḥa öz kendü tenūrından viren ṭūfān felek *(Terk. 2/8). [ṭūfān]*

ṭūfān-ı kerem: *Kerem tufanı.*

Nūḥ-ı luṭfuñ eger irgürmeye keştī-i necāt
Ġarḳ ider baḥr-i belāya beni ṭūfān-ı kerem *(K. 1/92). [ṭūfān-ı kerem]*

ṭuġrā: *Fermanlarda imza yerine kullanılan işaret.*

Ḫūbluḳ mülkine sulṭānsın berāt-ı ḥüsn ile
Ḳaşlaruñ ṭuġra yazaldan ḥükm-i heft-iḳlīm içün *(G. 300/10). [ṭuġra]*

ṭuġrā çek-: *Tuğra, mühür vurmak, imzalamak.*

Ḫatm oldı diyü rūze-i ġam şekl-i hilāl uş
Mektūb-ı felekde çeker altun ile ṭuġrā *(K. 5/54). [ṭuġrā çeker, -er]*

ṭuġrā eyle-: *Tuğra çekmek.*

Ḫaṭṭınuñ tezvīrine ḥüccet virüp
Ḳaşların üstine ṭuġrā eylemiş *(G. 172/10). [ṭuġrā eylemiş, -miş]*

ṭuġrā-yı ḳaş: *(Sevgilinin) kaşının tuğrası.*

Ṭuġrā-yı ḳaşı ṭoġraduġına lebleri
Zülfeyn-i dil-ber ile o bürhān gösterür *(Mua. 67/1). [ṭuġrā-yı ḳaşı, -ı]*

ṭuḫfe: *Armağan, hediye.*

Cem tuḥfe diyü cānını ḳılur saña īṣār
Billāhi ḳabūl eyle ki ḫōş mā-ḥażarīdür *(G. 80/9). [tuḥfe]*

ṭūl-i emel: *Sonu gelmez arzu, tükenmez hırs, tamah.*

Cem zülfüñe ṭolaşalı ṭūl-i emel çeker
Beñzer cihānı kendözine cāvidān ṣanur *(G. 95/13). [ṭūl-i emel]*

Kīse-i ʿömri tehī eylemedin dest-i ecel
Sāḳiyā kāse-i mey ṣun ki gide ṭūl-i emel *(G. 228/2). [ṭūl-i emel]*

ṭūl-i emel çek-: *Sonu gelmez arzu duymak, hırs yapmak.*

Ruḫuñda şol ki ser-i zülfüñe uzadur el
Çeker bu devr-i ḳamerde hemīşe ṭūl-i emel *(G. 241/2). [ṭūl-i emel çeker, -er]*

tūlicü'l-leyle fi'n-nehār: *Geceyi gündüzün içine sokarsın.*

Ḫaṭ ki ḫaddinde ol nigār yazar
Tūlicü'l-leyle fi'n-nehār yazar *(G. 130/2). [tūlicü'l-leyle fi'n-nehār]*

ṭulūʿ: *Doğma, doğuş.*

Çün yoḳ ṭulūʿ[ı] meclis-i ʿışḳa ne fāyide
Ṭutam cemāl-i burc-ı saʿādetde ay-imiş *(G. 173/5). [ṭulūʿ[ı], -ı]*

ṭulūʿ eyle-: *Doğmak.*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/1). [ṭulūʿ eyledi, -di]*

Bir laḥẓa meclisümüze eylemedi ṭulūʿ
Ol āftāb-ı burc-ı saʿādet ne fāyide *(G. 328/3). [ṭulūʿ eylemedi, -me, -di]*

Çarḫ-ı devletde eylemege ṭulūʿ
Mihr-i ḥüsne yüzüñ-durur maṭlaʿ *(G. 188/7). [ṭulūʿ eylemege, -meg, -e]*

ṭulūʿ it-: *Doğmak, ortaya çıkmak; varlık göstermek.*

Ṭulūʿ ideli gözümde ḫayāl-i ruḫ-sāruñ
Gören didi ki ṣuya düşdi āftāb ola mı *(G. 401/3). [ṭulūʿ ideli, -eli]*

Ṭulūʿ itmedi ol meh revzenümden
Yoġ imiş iy dirīġā bizde ṭāliʿ *(G. 187/7). [ṭulūʿ itmedi, -me, -di]*

ṭūmāra: *Dürülüp yuvarlak yapılmış şey, tomar.*

Ḫaddüñ ḫaṭuñla yazalı zerrīn ġılāf ider
Ṭūmārasına sūre-i Nūr u Duḫān[ı] şemʿ *(G. 190/12). [ṭūmārasına, -sı, -n, -a]*

ṭūmāra-i benefşe: *Menekşe tomarı, demeti, destesi.*

Ṭūmāra-i benefşe ḫaṭuñ dercine raḳam
Ḥüsnüñ risālesine gülüñ defteri varaḳ *(G. 206/7). [ṭūmāra-i benefşe, -i, -n, -e]*

ṭūmāra-i ʿömr: *Ömür tomarı.*

Ḫaḳ mezīd eyleye ṭūmāra-i ʿömrüñi senüñ
Zeyn ola nāmuñ ile defter ü dīvān-ı kerem *(K. 1/145). [ṭūmāra-i ʿömrüñi, -üñ, -i]*

ṭur-: *Durmak, saplanmak.*

Siper ġamzeñ oḳına olduḳça sīnem
Geçer cāndan velī ṭurur siperde *(G. 336/8). [ṭurur, -ur]*

ṭur-: *Durmak, kalmak II tutsak olmak.*

İslām içinde nāz ü naʿīmi götürmeyen
Küffār içinde cebr ile şimdi ṭuranı gör *(Terk. 3/34). [ṭuranı, -an, -ı]*

ṭur-: *Durmak.*

Ne cādūdur ṭudaġuñda ḫaṭuñ kim
Ṭurur āb üzre ḳılmaz dāmenin ter *(G. 132/14). [ṭurur, -ur]*

ṭur-: *Durmak, beklemek.*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden iy ḳamer-çihre senüñ
Ṭurmadan ḳanlu yaşum bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/6). [ṭurmadan, -madan]*

Cem leb-i mey-gūnuña dil vireli iy piste-leb
Ṭurmadan ḳanlu yaşı bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/12). [ṭurmadan, -madan]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/12). [ṭurup, -up]*

Beñzer yaḳında var seferi meclisüñe kim
Her gice ṭurmayup aḳar āb-ı dehān-ı şemʿ *(G. 190/14). [ṭurmayup, -ma, -y, -up]*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ zülfine vardı
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(G. 212/6). [ṭuram, -am]*

Zülfüñ altında ḫaṭ-ı nev-reste kim ṣaf bağlamış
Ṣanasın ceyş-i Ḥabeşdür kim ṭurur şeb-ḫūn içün *(G. 308/4). [ṭurur, -ur]*

ṭur: *Hz. Musa'nın vahiy ve tecelliye mazhar olduğu dağ, Sîna dağı.*

Bugün bir meh göñül ṭūrın münīr itdi tecellādan
Ṣanasın ḥūrdur indi yire Firdevs-i aʿlādan *(G. 305/1). [ṭūrın, -ı, -n]*

türāb: *Toprak.*

Ḥüsnüñe maġrūr olup cevr itdügüñ cānā neden
Çün kim āḫir ʿāleme mesken türāb altındadur *(G. 85/6). [türāb]*

İşigüñ ḫāki ele girse hemīn besdür baña
Çün cihān menzil-gehi āḫir türāb altındadur *(G. 86/8). [türāb]*

Tecellī-i ruḫuñı dāyimā Cem üzre düşür
Hemīşe çünki bilürsin düşer türāba güneş *(G. 174/14). [türāba, -a]*

Sevdā-yı zülf-i yār ile ger cān virürse Cem
Cismi türābı ʿanber olur üstüḫᵛānı müşk *(G. 217/28). [türābı, -ı]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/16). [türābum, -üm]*

Dün aġlayu öñinde türāba sürüp cebīn
Didüm ne dirler ismüñe iy yār-i nāzenīn *(Mua. 107/1). [türāba, -a]*

Ḳalmadı āre yirde ḥicābı Muḥammedüñ Ḥavrā gözine kuḥl-i mücevher gibi çeker
Girse eline bābı türābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/130). [türābı, -ı]*

Yā Rab ʿināyet eyle ki türbem türābını
Nūr ile rūşen ide mezārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/257). [türābını, -ı , -n, -ı]*

türāb ol-: *Toprak olmak.*

Her geh ki sīne dögmege bir seng-i rāh alam
Bir āh irişe sīneden ol ṭaş türāb ola *(G. 369/10). [türāb ola, -a]*

türāb ol-: *Toprak olmak II ölmek.*

Çün kim bilürsin āḫir olur meskenüñ türāb
Devr-i ḳamerde ḫōş-durur içmek şarāb-ı nāb *(G. 12/1). [türāb olur, -ur]*

Her dem gözümden işigüñe aḳıdur şarāb
İy Cem işigi ḫākini bulduñ ḳarār ḳıl *(G. 12/10). [türāb olur, -ur]*

ṭuraġ: *Durak, kalınan yer, mekân.*

Bir dem giderme ravża-i dilden ḫayālüñi
Zīrā ḥarīm-i Kaʿbe melekler ṭuraġıdur *(G. 126/10). [ṭuraġıdur, -ı, -dur]*

Gül-şen yirine yaʿnī ki niʿme'l-bedel virüp
Pür eyledi ṭuraġumı ḫār-ı cefā felek *(Terk. 3/4). [ṭuraġumı, -um, -ı]*

Tūrān: *Turan, eski İranlılarca Türklerin Orta Asya'daki en eski yurtlarına verilen isim.*

Saña bu ḥüsn ile bir şeh-zāde sāġer ṣunduġı
Taḫt-ı Çīn mülk-i Yemen Īrān ile Tūrāndur *(K. 8/24). [tūrāndur, -dur]*

türbe: *Genellikle içinde büyük bir kimse gömülü olduğu, ziyaretgâh hâline getirilen mezar, ziyaret edilen mezar.*

Hevā-yı ḳaddüñe cān vireli Cem
Bitüpdür türbesi ḫākinde şimşād *(G. 48/14). [türbesi, -si]*

Yā Rab ʿināyet eyle ki türbem türābını
Nūr ile rūşen ide mezārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/257). [türbem, -m]*

ṭurfe- ḥāl ol-: *Garip, tuhaf olmak.*

Ne ṭurfe- ḥāl olur ʿaraṣāt olmadın daḫı
Başuma ḳoparur bu zamāne ḳıyāmeti *(Terk. 3/101). [ṭurfe- ḥāl olur, -ur]*

Türkī: *Türkçe.*

Yüz tecāhülden ṭutup güldi didi
Fārsī söyle ki Türkī bilmezem *(Mua. 75/4). [türkī]*

Türk-i ḫaṭā: *Hıtay Türkü II sevgili.*

Mülk-i Çīne varduġınca zülfüñ iy Türk-i Ḫaṭā
Nāfe-i müşk-i Ḫotenden armaġān ışmarlaram *(G. 247/11). [türk-i ḫaṭā]*

ṭurmadan: *Aralıksız, fasılasız, sürekli olarak.*

ʿUnnāb lebüñ cāmınuñ olmasa şehīdi
Mā'ü'l-ʿinebüñ ṭurmadan aḳar m'idi ḳanı *(G. 413/10). [ṭurmadan]*

Ġamzeñ oḳına nişān olalı dil
Her yañadan ṭurmadın peykān gelür *(G. 102/6). [ṭurmadın]*

Ḫışm idersin ṭurmadın her dem-be-dem şāhā meger
Bu Cem-i bī-çāreyi der-gāhdan sürer misin *(G. 291/9). [ṭurmadın]*

ṭurre: *Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.*

Didüm ki ṭurrelerüñ şāneden müşedded imiş
Didi iñen aña ṭolaşma rāz-ı müdġemdür *(G. 135/13). [ṭurrelerüñ, -ler, -üñ]*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Şuʿbed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/1). [ṭurreleri, -ler, -i]*

ʿĀlem niẓām bulmaz idi intiẓām-ı naẓm
ʿAḳd itmeseydi ṭurresi çīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/88). [ṭurresi, -si]*

Baġdād ʿāleme işigi Kaʿbe-i necāt
Mışra Medīne ṭurresi Şāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/160). [ṭurresi, -si]*

Merġūl-i çīn-i perçem[i] cīm-i cemāldür
Ṣadr-ı celāle ṭurresi cīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/174). [ṭurresi, -si]*

ṭurre-ʿi dil-dār: *Sevgilinin alnına düşen kıvırcık saç lülesi.*

Ṭurre-ʿi dil-dār elinden elġıyās
Her dem ol ṭarrār elinden elġıyās *(G. 31/1). [ṭurre-ʿi dil-dār]*

ṭurre-i hindū: *(Sevgilinin) Hintli alın saçı.*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/1). [ṭurre-i hindūya, -y, -a]*

ṭurre-i ṭarrār: *(Sevgilinin) gönül çalan, insanın aklını başından alan alın saçı.*

Şöyle bend urdı Cemüñ boynına zülfüñ dōstum
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan *(G. 276/14). [ṭurre-i ṭarrārdan, -dan]*

Cem boynına bend eyledi raḥm eylemeyüp āh
Feryād ü fiġān ṭurre-i ṭarrāruñ elinden *(G. 284/10). [ṭurre-i ṭarrāruñ, -uñ]*

Gitdi dil elden görelden ṭurre-i ṭarrāruñı
Cān cihāndan geçdi görüp ġamze-i ʿayyāruñı *(G. 397/1). [ṭurre-i ṭarrāruñı, -uñ, -ı]*

turunc: *Ağaç kavunu denilen ve portakala benzeyen meyve.*

Alma vü emrūd enār incīr turunclar bī-ḥisāb
Funduk u piste mevīz ü mīveler elvāndur *(K. 8/61). [turunclar, -lar]*

Cild-i zer-kār olmaġa gül defteri evrāḳına
Bāġda kīmuḫtına nārencī reng eyler turunc *(Müf. 13/2). [turunc]*

turunc: *Portakal II sevgilinin gerdanı.*

Leblerüñ şeftālūsını ārzū ḳılanlara
Hey ne āsīb idi ṣunmasa turuncuñ tāze sīb *(G. 17/4). [turuncuñ, -uñ]*

turunc-ı ġabġab: *(Sevgilinin) turunca benzeyen çene altı, ikinci gerdanı.*

Serv ḳaddüñde turunc-ı ġabġabuñ sībin gören
Dir nihāl-i şīve vü nāz üzre bitmiş tāze bih *(G. 348/3). [turunc-ı ġabġabuñ, -uñ]*

turunc-istān: *Turunçlar ülkesi.*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/12). [turunc-istāndur, -dur]*

tūşe: *Azık, ölmeyecek kadar yenecek şey.*

Zenaḫuñ ḫāline ḫaṭṭuñ ṭolaşaldan ṣanuram
Mūrdur tūşe içün meskenine dāne çeker *(G. 131/4). [tūşe]*

ṭut-: *Tutmak.*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr *(G. 65/3). [ṭut]*

Ṣubḥ u ḫorşīd esīr-i sipeh-i ʿışḳ olalı
Biri boynında kefen birisi tīġ elde ṭutar *(G. 114/14). [ṭutar, -ar]*

Cem hevā-yı kākülüñden ḫāk olupdur ṭut elin
Nice bir zülfüñ o miskīni ḳıla pā-māller *(G. 119/17). [ṭut]*

Zülfini ṭutup dehānı remzini ṣordum didi
Ḳılca diḳḳat ṣıġmaz anda ḳılma kīl ü ḳāller *(G. 119/13). [ṭutup, -up]*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/7). [ṭutdı, -dı]*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/9). [ṭut]*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/10). [ṭutar]*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/10). [ṭutmaz, -maz]*

Leyliyā laʿlüñ meyinden cān ü dil ser-mest olup
Bu dil-i mecnūnı dāʾim dāmen-i ṣaḥrā ṭutar *(G. 140/6). [ṭutar]*

Raḥm eyle vaḳtidür bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı hecrüñ ile intiẓārumuz *(G. 150/11). [ṭutġıl, -ġıl]*

Ger binā-yı tevbe vīrān oldı ise şükr aña kim
Ḳaṣr-ı ʿişret vardugınca ṭutısar muḥkem esās *(G. 163/8). [ṭutısar, -ısar]*

Ṣabr-ı Eyyūb vaṣluña niçe bir
Ṭut ki Cem ʿömri ʿömr-i Nūḥ olsun *(G. 282/10). [ṭut]*

Dest-gīr ol baña bīmāruñ iken eyle şifā
Lāzimīdür ki ṭabībe ṭuta bīmāruñ elin *(G. 310/6). [ṭuta, -a]*

ṭut-: *Kaplamak, doldurmak.*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/8). [ṭutdı, -dı]*

Eşküm cihānı ṭutdı āb üzre yürürem ben
Dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancaḳ *(G. 200/3). [ṭutdı, -dı]*

Cümle senāsın eylese vārı Muḥammedüñ
Ṭutdı cihānı nūr-ı cebīni Muḥammedüñ Zeyn itdi dīni rūy-ı zemīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/76). [ṭutdı, -dı]*

ṭut-: *Sunmak.*

Ol serv-i ġonce-leb varıcaḳ seyr-i gül-şene
İy lāleler başına semen sāye-bān ṭutuñ *(G. 220/4). [ṭutuñ, -uñ]*

ṭut-: *Varsaymak, farz etmek, saymak, addetmek, kabul etmek.*

Çün yoḳ ṭulūʿ[ı] meclis-i ʿışḳa ne fāyide
Ṭutam cemāl-i burc-ı saʿādetde ay-imiş *(G. 173/6). [ṭutam, -am]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/6). [ṭutuñ, -uñ]*

Gūy-ı melāḥat olmaġa meydān-ı ḥüsnde
Zülf-i muʿanberin o mehüñ ṣavlecān ṭutuñ *(G. 220/8). [ṭutuñ, -uñ]*

ʿĀlem ḳaşına cān ile dāyim sücūd ider
Yā ḳıble-i cihān ü ya miḥrāb-ı cān ṭutuñ *(G. 220/10). [ṭutuñ, -uñ]*

Ġamzeñ ḫadengi cān ü dili ḫūn idüp didi
Boş elle gelmemege bunı armaġān ṭutuñ *(G. 220/12). [ṭutuñ, -uñ]*

Ne ḥāṣıl itmeyicek bezmümüzi nūrānī
Ṭutam ki burc-ı melāḥatde āftāb olasın *(G. 283/4). [ṭutam, -am]*

İy göñül gün yüzini cān meclisi miṣbāḥı ṭut
Laʿl-i nābını cihānuñ rāḥatü'l-ervāḥı ṭut *(Mua. 121/2). [ṭut]*

İy göñül gün yüzini cān meclisi miṣbāḥı ṭut
Laʿl-i nābını cihānuñ rāḥatü'l-ervāḥı ṭut *(Mua. 121/1). [ṭut]*

İy dōstlar beni añıcaḳ mātem eyleñüz
Eyle ṭutuñ ki ġurbet içinde ben ölmişem *(Terk. 3/78). [ṭutuñ, -uñ]*

Neden kūyuñ muġaylānın ṭutam ḫār
Ki güldür yāsemendür yā semendür *(G. 67/3). [ṭutam, -am]*

İy gözlerüm gelüñ yaşum āb-ı revān ṭutuñ
Ol cūya ḳarşu ḳaddini serv-i revān ṭutuñ *(G. 220/2). [ṭutuñ, -uñ]*

ṭut-: *Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.*

Ṭutdum ümīd-i dāmen-i vaṣluña līkin āh
Hicrān ü ġam elinde yaḳam pāre pāredür *(G. 94/7). [ṭutdum, -dum]*

ṭut-: *Sabit kılmak.*

Tāze ṭutmaġ içün iy meh-rū yüzüñ gül-zārını
Yaşumı derd ü ġam-i ʿışḳuña bārān ideyin *(G. 290/9). [ṭutmaġ, -maġ]*

ṭut-: *Yapmak, etmek, eylemek.*

İy ġamzeler çü ḳaşı nigāruñ kemān imiş
Tīrine sīne-i Cemi billāh nişān ṭutuñ *(G. 220/14). [ṭutuñ, -uñ]*

İy gözlerüm gelüñ yaşum āb-ı revān ṭutuñ
Ol cūya ḳarşu ḳaddini serv-i revān ṭutuñ *(G. 220/1). [ṭutuñ, -uñ]*

ṭut-: *Dinlemek, söylenen sözü dikkate alıp ona göre davranmak.*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/4). [ṭut]*

ṭut-: *Tutmak, eline almak.*

Zülf ṭut diyü resen ṣundukça dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/3). [ṭut]*

ṭut-: *Kaplamak, doldurmak.*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Ṣol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/2). [ṭutar, -ar]*

ṭut-: *Donamak, doldurmak II istila etmek.*

Şol ḳadar eşk sipāhın yaṣadum dīdede kim
Cūş iderse ṭuta dünyāyı sipāhum ṣanemā *(G. 9/6). [ṭuta, -a]*

ṭut-: *Sahip olmak, elde etmek.*

Āftāb-ı ṭalʿatuñdan māh-ı tābān rū ṭutar
Çīn-i zülfüñden Ḫoten de nāfe-i āhū ṭutar *(G. 139/1). [ṭutar, -ar]*

ṭut-: *Oluşmak, meydana gelmek.*

Āftāb-ı ṭalʿatuñdan māh-ı tābān rū ṭutar
Çīn-i zülfüñden Ḫoten de nāfe-i āhū ṭutar *(G. 139/2). [ṭutar, -ar]*

ṭut-: *Yakalamak, ele geçirmek, avlamak.*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/4). [ṭutar, -ar]*

Şāh-bāz-ı dil ṭutaldan bugün iy Cem dil-beri
Kūh-i Ḳāf-ı dilde her dem menzil[i] ʿAnḳā ṭutar *(G. 140/9). [ṭutaldan, -aldan]*

ṭut-: *Konmak, ayrılmamak, yerleşmek.*

Bir gül-i terdür yüzüñ kim bülbül-i gūyā ṭutar
ʿAndelīb-i dil anuñ-çün gül-şen içre cā ṭutar *(G. 140/1). [ṭutar, -ar]*

ṭut-: *Ele geçirmek, yakalamak II zincire vurmak.*

Zülf-i miskīnin yine ol māh zencīr eylemiş
Yaʿnī ben dīvāneyi ṭutmaġa tedbīr eylemiş *(G. 167/2). [ṭutmaġa, -maġ, -a]*

ṭut-: *Engellemek, durdurmak.*

Siper ṭutmaduġı Cem āhı bu kim
Kemān-ı āhuñ olur tīri āteş *(G. 170/9). [ṭutmaduġı, -ma, -duġ, -ı]*

ṭut-: *Kaplamak, sarmak, kapatmak.*

Bārān yirine dīde-i Cem dökse ḳan n'ola
Ṭutdı güneş cemālini çün ebr-vār ḫaṭ *(G. 183/14). [ṭutdı, -dı]*

ṭut-: *(... rengini) almak, (... rengine) sahip olmak.*

Evvel Süheyl eşküm ile perveriş bulur
Andan ṭutar ʿaḳīḳ-i Yemen rengini şafaḳ *(G. 206/6). [ṭutar, -ar]*

ṭut-: *Kuşatmak, istila etmek, zabtetmek.*

Velī ḫaṭṭ-ı siyeh-pūşı yaṣamış leşker-i Firʿavn
Ṭutar Mışr-ı cemālini meded irmezse Mūsādān *(G. 305/14). [ṭutar, -ar]*

ṭut-: *Tutulmak, kapılmak (sevda bağlamında); yakalamak, avuçlarına almak (sevgilinin zülfü bağlamında).).*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/2). [ṭutdı, -dı]*

ṭut-: *Yönelmek, ihtiyar etmek (Sevda bağlamında); eline almak, elle kavramak (sevgilinin zülfü bağlamında).*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/2). [ṭutdı, -dı]*

ṭut-: *Birinin sözünü, öğüdünü kabul edip gereğince davranmak.*

Ṣūfī-i zerrāḳ dir kim baña zinhār içme mey
Kim ṭutar ʿālemde şeyṭān olanuñ tedbīrini *(G. 375/6). [ṭutar, -ar]*

ṭut-: *… Durumda kalmasını sağlamak, … hâlde bulundurmak.*

Tāze ṭutsun diyü gül-zār-ı cemālüñi müdām
Ebr-i zülfüñ-çün gözüm yaş aḳıdur bārān gibi *(G. 379/7). [ṭutsun, -sun]*

Ol dem ḳanı ki sebzelerin tāze ṭutmaġa
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idi *(G. 415/7). [ṭutmaġa, -maġ, -a]*

Ṭūbā nihāl[i] devḥasını ser-nigūn ṭutar
Bāġ-ı cinānda serv-i revānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/213). [ṭutar, -ar]*

ṭut-: *Etkisi altına almak, kaplamak, sarmak.*

Zülfüñe ṣabā doḳındugınca
Āfāḳı ṭutar nesīm-i ʿanber *(Terc. 1/6). [ṭutar, -ar]*

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār *(Terc. 1/72). [ṭutdı, -dı]*

Ṭutdı nesīmi ḫalḳ-ı cihānı Muḥammedüñ
Zeyn itdi naḳş-ı luṭf[ı] zamānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/211). [ṭutdı, -dı]*

ṭut-: *Yer edinmek, yerleşmek.*

İki zülfüñ ṭutalı ḥüsn yüzin
Göñül iḳbāl-i sermedī buldı *(Mua. 18/3). [ṭutalı, -alı]*

ṭut-: *Saklamak, muhafaza etmek, gizlemek.*

Bil ki göñlümde ne ṭutdum didüm ol māh didi
Didügüñ būse kinār ise ölürsem dimeyem *(Müf. 22/1). [ṭutdum, -du, -m]*

ṭut-: *Kaplamak, doldurmak, hükmü altına almak.*

ʿİzzet güninde ṭoġalı māhı Muḥammedüñ
Ṭutdı zemīni şerʿi sipāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/236). [ṭutdı, -dı]*

ṭutam: *Avuç içi veya parmak uçlarıyla tutulabilen miktarda olan.*

Didüm Cem düşdi zülfüñden ayaġa
Didi andan ṭutam bir ḳıl kem olmış *(G. 169/14). [ṭutam]*

ṭūṭī: *Papağan.*

Dehānuñda zebānuñ gibi olmaz āşiyān itse
Şeker tenginde ṭūṭī ġonce içre bülbül-i gūyā *(G. 10/4). [ṭūṭī]*

Peykānlu göñül içre ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ
Bir ṭūṭīye beñzer ki demürden ḳafesi var *(G. 50/4). [ṭūṭīye, -y, -e]*

Gitmesün peykānlu gönlümden ḫayāl-i ḫadd-i dōst
Çünki ʿādetdür olur ṭūṭīye āhenden ḳafes *(G. 162/4). [ṭūṭīye, -y, -e]*

Zülfüñ ucında ḫaṭ-ı sebzüñle ḫālüñ ṣanasın
Ḫᵛāce-i Hindū-durur ṭūṭī getürmiş Çīnden *(G. 296/4). [ṭūṭī]*

Güftāra gel iy bülbül-i büstān-ı melāḥat
Ṭūṭī işidüp sūzuñı şīrīn-süḫen olsun *(G. 311/4). [ṭūṭī]*

Ḳaddüñde ḫadüñ ḫaṭṭı ṭutaldan berü mesken
Bir ṭūṭīye beñzer ki ḳona serv-i revāne *(G. 357/4). [ṭūṭīye, -y, -e]*

ṭūṭī-i bāġ-ı İrem: *İrem Bağı'nın Papağanı.*

Zülfüñüñ ṭāvūsını gül-zār-ı ḥusnüñde gören
Dir ṣanasın ṭūṭī-i bāġ-ı İrem gül-şendedür *(G. 120/4). [ṭūṭī-i bāġ-ı irem]*

ṭutıl-: *Söz söyleyemez olmak.*

Muṣḥaf yüzüñde oḳıya ve'ş-Şems sūresin
Ṭutılmaya ger öldügi demde lisān-ı şemʿ *(G. 190/24). [ṭutılmaya, -ma, -y, -a]*

ṭutıl-: *Hesabı sorulmak, sorumlu tutulmak.*

Cefā vü derd ü ġamuñ baña n'eyledügini ṣor
Çü şāhdan ṭutılur her ne kim sipāh eyler *(G. 100/12). [ṭutılur, -ur]*

ṭutıl-: *Tutulmak, bağlanmak, meftun olmak.*

Yaşumdan zülfüñi görüb ṭutıldum
Deñizden kāfir-istāna meded hāy *(Müf. 5/1). [ṭutıldum, -du, -m]*

ṭutış-: *Alevlenmeye, yanmaya başlamak, alev almak.*

Derd ü belāsı baña yiter niçe bir göñül
ʿIşḳ odına ṭutışmaġa ben reh-nümāñ olam *(G. 267/6). [ṭutışmaġa, -maġ, -a]*

Gönlümüñ söyler isem dil yana cānum ṭutışa
Kūşe-i ḫalvet-i aḥzāndaki maḥzūnluġını *(G. 421/5). [ṭutışa, -a]*

tūtiyā: *Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşı tozu II güzelin ayak tozu.*

Ḫāk-i rehüñi dirīġ ḳılma
Cān çeşmine tūtiyādur iy dōst *(G. 26/18). [tūtiyādur, -dur]*

Beni dūr eyleme ṣol ḫāk-i derden
Ki ḳanlu gözlerüme tūtiyādur *(G. 79/20). [tūtiyādur, -dur]*

tūtiyā: *Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşı tozu.*

Çün düşüpdür dürr-i eşküm ḫāk-i pāyine gözüm
Al bu kuḥl-i cevherīden tūtiyādan vāz gel *(G. 243/12). [tūtiyādan, -dan]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/2). [tūtiyā]*

Getürdükçe ṣabā yili ġubārını diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 286/2). [tūtiyā]*

İy ṣanem benden ḳaçurma ḫāk-i pāyüñ cevherin
Tūtiyā alsam gerek bu dīde-i pür-ḫūn içün *(G. 308/10). [tūtiyā]*

Sırr-ı Ḫudāyı bilmek içün ḥikmetin görüp
Çeşm-i dili münevver iden tūtiyā ḥaḳı *(K. 6/18). [tūtiyā]*

tūtiyā ol-: *Sürme olmak.*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu ġınāyı ki āyet-i mālü'l-yetīm idi *(Terk. 1/65). [tūtiyā olur, -ur]*

tūtiyā-yı çeşm-i cān: *Can gözünün sürmesi.*

Çün cilā-yı çeşm-i cāndur ḫāk-i pāyüñden şehā
Bād-ı ṣubḥa tūtiyā-yı çeşm-i cān ışmarlaram *(G. 247/6). [tūtiyā-yı çeşm-i cān]*

ṭutsaġ: *Tutsak; esir.*

Dil ser-i zülfine baġlu yatup öper elini
Müslimīn ṭutsaġı gibi ki öpe küffāruñ elin *(G. 310/8). [ṭutsaġı, -ı]*

Ṣarmazlar idi destesine rişte hemīşe
Sünbül ṣaçuñuñ olmasa ṭutsaġı benefşe *(G. 344/10). [ṭutsaġı, -ı]*

ṭutul-: *Yakalanmak.*

Bu bendi daḫı kimseye geçdüñ mi ey felek
Şimdi ki dām u ḳayduña geh ben ṭutulmışam *(Terk. 3/88). [ṭutulmışam, -mış, -am]*

ṭutuş-: *Tutuşmak, alev almak II çok kederlenmek, çok üzülmek.*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳıṣṣa ġuṣṣa ḥiṣṣesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/103). [ṭutuşdı, -dı]*

ṭuy-: *Duymak, işitmek.*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/14). [ṭuyar, -ar]*

Aġzuña öyküdügin ṭuymış ṣabā dir ġonceye
Epsem ol miskīn bu sözden söyleme sen lālsin *(G. 298/9). [ṭuymış, -mış]*

ṭuy-: *Duymak, hissetmek (dert ve bela duymak bağlamında) II işitmek (âşığın figanının duyulması bağlamında).*

Ṭuyılmaya mı derd ü belā reh-güẕerinde
Bu ḳāfile-i ʿışḳa fiġānum çü ceresdür *(G. 99/5). [ṭuyılmaya, -ıl, -ma, -y, -a]*

ṭuy-: *Kokusunu almak.*

Dişlerüñ naẓmın işitse āb olur dürr-i ʿAden
Kākülüñ būyını ṭuysa ḫāk olur müşk-i Ḫoten *(G. 279/2). [ṭuysa, -sa]*

Zülf-i siyeh-i müşk-feşānuñ ḳoḫusını
Şermende olur ṭuyar ise sünbül-i ḫōş-bū *(G. 314/6). [ṭuyar, -ar]*

ṭuyıl-: *Duyulmak, işitilmek.*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci şuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/3). [ṭuyılur, -ur]*

ṭuyur-: *Duyurmak, haberdar etmek.*

Gülüp didi muʿammādan ṭuyursañ
Keşīde ḥiss yaz kim ola maḥsūs *(Mua. 128/3). [ṭuyursañ, -sa, -ñ]*

uc: *Uç, uç kısım.*

Dōst miskīn dile raḥm eyledi beñzer ki yine
Uzadup zülfi ucın çāh-ı ẕeḳandan çıḳarur *(G. 82/4). [ucın, -n, -ı]*

Söyler idüm zülfüñ ucından muṭavvel ḳıṣṣamı
Ger dehānuñ fikri ile olmasaydı muḫtaṣer *(G. 98/3). [ucından, -ı, -n, -dan]*

Zülfüñ ucından ayaġa düşdi Cem
Āh eger olmazsa luṭfuñ dest-gīr *(G. 107/13). [ucından, -ı, -n, -dan]*

Zülfi ucın kesmege ḳaṣd eyledi dil-ber didüm
Kesme kim devr-i ḳamerde ḫōş-durur ʿömr-i derāz *(G. 144/3). [ucın, -ı, -n]*

Zülfinüñ ucını kesmiş ḫaṭṭı kāfirdür daḫı
Ḳaṭʿ-ı zünnār itdi līkin nā-müselmāndur henüz *(G. 146/5). [ucını, -ı, -n, -ı]*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/5). [ucında, -ı, -n, -da]*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/2). [ucında, -ı, -n, -da]*

Zülfüñ ucından getüren ben żaʿīfi dem-be-dem
Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm *(G. 248/5). [ucından, -ı, -n, -dan]*

Niçe bir zülfüñ ucına dil-berā cān aṣasın
Bārī öldür çekmeyem her laḥẓa cevrüñ tāsasın *(G. 278/1). [ucına, -ı, -na]*

Zülfüñ ucında ḫaṭ-ı sebzüñle ḫālüñ ṣanasın
Ḫᵛāce-i Hindū-durur ṭūṭī getürmiş Çīnden *(G. 296/3). [ucında, -ı, -n, -da]*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/3). [ucın, -ı, -n]*

Zülf-i miskīnüñ ucından ḫaṭṭuñ oldı āṣikār
Gör neler getürdi āḫir başuma baḫt-ı siyāh *(G. 327/3). [ucından, -ın, -dan]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/13). [ucından, -ın, -dan]*

Göñül zülfüñ ucından dāme düşdi
Belā dāmı bu ben bed-nāme düşdi *(Mua. 59/1). [ucından, -ın, -dan]*

Ḳaşuñ ucı farḳınuñ ḥaddi müdām
Gösterür arada bir ayı tamām *(Mua. 146/1). [ucı, -ı]*

Uṣandı göñül müsāferetden
Zülfeynüñ ucında ḫāne ṭutdı *(Mua. 173/2). [ucında, -ı, -n, -da]*

Kim ki zülfüñ ucına oldı esīr
Lā-büd āṣüfte olupdur yüzde bir *(Mua. 271/1). [ucına, -ı, -na]*

Zülfüñüñ ucına her dil ki düşer
Derd-i dildür ḥāṣılı iy sīm-ber *(Mua. 277/1). [ucına, -ı, -na]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/2). [ucını, -ı, -n, -ı]*

uc: *Sebep, vesile.*

Āşikār olalı gül yüzüñde müşkīn ḫāller
Anlar ucından gelüpdür başuma çoḳ ḥāller *(G. 119/2). [ucından, -ı, -n, -dan]*

uç: *Üç, sayı sıfatı.*

Cem üç ḳadeḥ mey-i ṣāfīde bulduġı keşfi
Yüz erbaʿīn ile bulmadı zāhid-i murtāż *(G. 180/21). [üç]*

Dil-berüm adı şol üç ḥarf oldı kim
Var ḳamunuñ iki gevher zīveri *(Mua. 90/1). [üç]*

uç-: *Uçmak, havalanmak.*

Uçup dil kūyuña vardı didüm dir
Naṣīb olmış aña dünyāda uçmaḳ *(G. 205/9). [uçup, -up]*

Ben bir hevāda uçar iken ḳayd u bend yoḳ
Şimdi ʿaceb hevāda giriftāruñam senüñ *(G. 227/5). [uçar, -ar]*

Mürġān ulı uçınca olımaya megesçe
Per açsa eger ʿizzeti Ḳāfındaki ʿAnḳā *(K. 5/173). [uçınca, -ınca]*

Cemʿ-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/1). [uçsa, -sa]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/39). [uçar, -ar]*

ucdan uca: *Uçtan uca, bir uçtan öbür uca kadar, tamamen.*

Şikeste göñlüme ṭolaşdı beñzer
Ki zülfüñ ucdan uca pür-şikendür *(G. 67/10). [ucdan uca]*

ucından: *Sebebiyle, yüzünden, –den dolayı, ötürü.*

Dilüme ḳıl ṭolaşur baḫtum ucından diyemez
Göñlümüñ zülf-i siyeh-kāruña meftūnluġını *(G. 421/3). [ucından]*

Ġamzeñ ucından cigerde ẕerrece ḳan ḳalmadı
Laʿl-i cān-baḫşuñdan özge derde dermān ḳalmadı *(G. 424/1). [ucından]*

uçmaġ: *Cennet.*

Gül yüzde belürdi ḫaṭ-ı müşkīni ṣanasın
Başdan başa zeyn eyledi uçmaġı benefşe *(G. 344/8). [uçmaġı, -ı]*

uçmaḳ: *Havalanmak; Cennet.*

Uçup dil kūyuña vardı didüm dir
Naṣīb olmış aña dünyāda uçmaḳ *(G. 205/10). [uçmaḳ]*

ʿūd: *Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir tür kıymetli ağaç.*

Zülf-i şeb-rengüñ yaḳaldan āteş-i ḥüsnüñde ʿūd
Ṭutdı ser-tā-ser yüzüñüñ çevresin iy māh dūd *(G. 45/1). [ʿūd]*

Zülfüñ hevāsına ölenüñ ʿūd imiş diyü
Tābūtı taḫtasını melekler buḫūr ider *(G. 134/3). [ʿūd]*

Zülfüñ eline micmer alup ʿūd ider baḫūr
Ḥüsnüñ ḥarīmine olalı perde-dār ḫaṭ *(G. 183/9). [ʿūd]*

Ruḫlaruñ odında zülfüñ ʿūd imiş ʿanber ḫaṭuñ
Bezm-i ḥüsnüñde anuñ-çün gezdürür micmer ḫaṭuñ *(G. 226/1). [ʿūd]*

ʿūd: *Türk müziğinde kullanılan beşi çift, biri tek olmak üzere on bir telli, mızrapla çalınan bir saz, ud.*

N’ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/11). [ʿūd]*

ʿūd ol-: *Öd ağacı olmak.*

Ruḫ u zülfüñ dil ü cān micmerinde
Birisi ʿūd olupdur biri āteş *(G. 170/6). [ʿūd olupdur]*

uġra-: *Karşılaşmak, maruz kalmak.*

Raḥm it iy meh-rū ġamuñdan niçe bir
Uġraya cevr ü cefāya cān ü dil *(G. 237/10). [uġraya, -y, -a]*

Uġrayup derd ü belāya cān ü dil
İrmedi bir dem devāya cān ü dil *(G. 237/1). [uġrayup, -y, -(u)p]*

uġra-: *Bir yerin yanından, yakınından geçmek.*

Ḳorḳar ki üstine düşe ol yaña uġramaz
Bāzār-ı dilde ṣatalı ṣınmış kemān ḳaşuñ *(G. 224/9). [uġramaz, -maz]*

uġra-: *Uğramak, ziyaret etmek.*

Sinüme uġrayıcaḳ n’ola sögüp geçse ḥabīb
Ki melek daḫı ḳılur ḳabr-i ġarīb üzre duʿā *(G. 7/3). [uġrayıcaḳ, -y, -ıcaḳ]*

Zülf-i ʿanber-būyuña uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemüñ eṭrāfını başdan başa müşkīn ider *(G. 58/13). [uġrayıcaḳ, -y, -ıcaḳ]*

Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemi ḫōş-bū ider bū-yı ʿabīr *(G. 65/5). [uġrayıcaḳ, -y, -ıcaḳ]*

Çın seḥer ṭoldı Ḫaṭā müşki ḳoḫusından cihān
Bād-ı ṣubḥa uġradı ol zülf-i ʿanber-sā meger *(G. 137/10). [uġradı, -dı]*

Būy-ı müşk ile ṭolar cümle cihān
Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı nesīm *(G. 258/4). [uġrayıcaḳ, -y, -ıcaḳ]*

Ṣabā dün uġrayup kūy-i nigāre
Görür bir ṣaf dür düşmiş kināre *(Mua. 239/1). [uġrayup, -y, -up]*

Olur zinde göñül uġraduġınca
Ṣabā geçdügi içün ḫāk-i rehüñden *(Mua. 331/1). [uġraduġınca, -duġ, -ınca]*

Çeşmüñ ḫayāl-i zülfüñe uġrar gelür dile
ʿAyyārdur ki her gice mey-ḫāneden gelür *(G. 108/5). [uġrar, -r]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/7). [uġraduñ, -du, -ñ]*

Meger ṣaçuña uġradı ṣabā kim
Cihān oldı muʿaṭṭar müşk-i ṭībe *(G. 339/3). [uġradı, -dı]*

uġra-: *Rastlamak.*

Ḳatı göñlinden şikāyet ḳılmaġa tīġı ḳomaz
Uġraduñ bī-çāre dil bu kerre ṭaşdan āhene *(G. 361/20). [uġraduñ, -du, -ñ]*

uġraġ: *Çok uğranılan yer.*

Göñül mülkin yıḳar seyl-āb-ı eşküm
Binā ṣu uġraġında muḥkem olmaz *(G. 141/4). [uġraġında, -ı, -n, -da]*

uġraş: *Savaş, cenk.*

Sözine Rim Papa olmadı ḳā'il iki cānibden
Alaylar düzdiler uġraş içün ḥāl-i ġarīb ancaḳ *(K. 9/34). [oġraş]*

Şol uġraş bozdı Papa ḥīlesin biz de ḫalāṣ olduḳ
İrişdi ʿavn-i Sübḥānī nümāyan oldı şīb ancaḳ *(K. 9/37). [oġraş]*

uġrat-: *Maruz kılmak, düçar etmek.*

N'ola ger meyl-i kūyuñ eylese Cem
Ki uġratdı vaṭen derdi firāḳa *(G. 341/10). [uġratdı, -dı]*

uġrayu gel-: *Ziyaret etmek.*

Mezraʿ-ı baḫtumı dün biçer iken dās-i emel
Uġrayu geldi benüm üstüme dihḳān-ı kerem *(K. 1/74). [uġrayu geldi, -di]*

uġrı: *Hırsız.*

Çigzinür kūyuñda senüñ dem-be-dem uġrı gibi
Bilmezem cānā ne ister şol seg-i bī-dīn raḳīb *(G. 16/9). [uġrı]*

ʿuḳāb: *Kartal.*

Sīmürġ kevn-i ẓıll-i ẓalīlinde ḫōş geçer
Per açdugınca şerʿi ʿuḳābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/132). [ʿuḳābı, -ı]*

ʿuḳbā: *Ahiret.*

Ger ʿāṣī-i maḳhūr ve ger ʿābid-i maġfūr
Dünyāda vü ʿuḳbāda ḳapuñdur baña melcā *(K. 5/164). [ʿuḳbāda, -da]*

ulaş-: *Erişmek, kavuşmak.*

Zülfüñe şāne bigi ulaşalı
Bildüm āḫir hemān imiş ʿömrüm *(G. 195/3). [ulaşalı, -alı]*

Uymadı n'idem zülfine ulaşma didükçe
Müşkil yire ṭolaşdı göñül yine ne müşkil *(G. 242/5). [ulaşma, -ma]*

Sünbül-i zülfüñe hem-dem ideli yāsemeni
Bī-dil eyledi ulaşup dil-i reyḥān semeni *(Mua. 123/2). [ulaşup, -up]*

Ġamzeñüñ evveline zülfüñ ulaşup ṣanemā
Ḫālüñi ġayb yüzinden n'ola eylerse hebā *(Mua. 152/1). [ulaşup, -up]*

Saʿy ider zülfüñe ulaşmaġa dil
İster ol sünbüle ṭolaşmaġa dil *(Mua. 202/1). [ulaşmaġa, -maġ, -a]*

ulaş-: *Uğraşmak, sataşmak.*

Laʿl-i yār içün iñen ulaşma baña iy raḳīb
Ḳan görinür gözüme ben bī-nevādan vāz gel *(G. 243/7). [ulaşma, -ma]*

ulı: *Ulu; yüce.*

Sīneme ġamzeñ oḳı geçdi didüm güldi didi
Lā-cerem ṣadra geçer şol ki ezelden ulıdur *(G. 111/6). [ulıdur, -dur]*

Mürġān ulı uçınca olımaya megesçe
Per açsa eger ʿizzeti Ḳāfındaki ʿAnḳā *(K. 5/173). [ulı]*

ulu: *Büyük, yüce.*

Ulu saʿādet olur yüce devlet ol kişiye
Ki ayaġuñuñ tozın eyler hemīşe farḳına tāc *(G. 33/9). [ulu]*

N'ola Cem geyse başda tāc-ı devlet
Ki senüñ gibi ulu sulṭāna irdüm *(G. 256/10). [ulu]*

Uludur on sekiz biñ ʿālemden
ʿĀlem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/19). [uludur, -dur]*

um-: *Ümit etmek, beklemek, istemek.*

Raḥm ḳıl ḫastedür göñül ġamdan
Leblerüñden umar ki ire devā *(G. 2/12). [umar, -ar]*

Būse añdum ben umardum ki lebi diye neʿam
Ḳāmet ü zülfini ʿarż eyledi güldi didi lā *(G. 7/9). [umardum, -ar, -du, -m]*

Ben umduġum bu idi ki ḳapuñda ḫōş geçem
Kim dirdi kim bu resm ile nā-gāh ola sefer *(G. 123/3). [umduġum, -duġ, -(u)m]*

Gözüm aġlar baña merdümlüginden
Yaşı çoġ ola hem eyle umardum *(G. 250/10). [umardum, -ar, -du, -m]*

Fürḳat ḫazānı şöyle ṣarardursa beñzini
Hīç ummazam ki irişe faṣl-ı bahāra Cem *(G. 273/10). [ummazam, -maz, -am]*

Ben umardum ġamzeñüñ oḳına cān idem hedef
Sen niçün cānā kemān-ebrūlaruñı yaṣasın *(G. 278/5). [umardum, -ar, -du, -m]*

Kendözini yig görürmiş kūyuñ itinden raḳīb
Yā daḫı ne ḫayr umarsın ol seg-i ḫōd-bīnden *(G. 296/8). [umarsın, -ar, -sın]*

Kinār idem diyü belüñ kemerde
Delü gönlüm umar ḳılca kemerde *(G. 343/2). [umar, -ar]*

Mezraʿ-ı vaṣlı niṣābından naṣīb umarken āh
Āteş-i hecri irüp od urdı nā-geh ḫirmene *(G. 361/17). [umarken, -ar, -ken]*

Luṭfuñuñ dār-ı şifāsında bulınur çü devā
Umaram kim irişe derdüme dermān-ı kerem *(K. 1/104). [umaram, -ar, -am]*

Çünki evvelde tamām eylemiş idüñ keremi
Umaram ṣoñra daḫı olmaya noḳṣān-ı kerem *(K. 1/106). [umaram, -ar, -am]*

Gerçi yüzüm ḳaradur nāme-i aʿmāl bigi
Umaram kim yuya luṭfuñ ṣuyı ile ānı kerem *(K. 1/116). [umaram, -ar, -am]*

Geldi ḳapuña yüz süriyüp cürmini bilüp
Senden şefāʿat umubanı ṣıdḳ ile bu Cem *(K. 7/72). [umubanı, -ubanı]*

Ki zīrā ḫāli ṭutaldan bu ḫūyı
Ḳaranfül andan umar reng ü būyı *(Mes. 1/76). [umar, -ar]*

Ḫalk-ı zamāne luṭf-ı necātında uma raḥm
Kime ki irse faż[ı] necātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/35). [uma, -a]*

Zer ḳıla umar yüzini iksīr-i ġubāruñ
Budur yüzini ḳapuña sürdügi gün iy dōst *(G. 28/7). [umar, -ar]*

Dil bu mürde cisme umar cān gelür
Her ḳaçan kim ol lebi mercān gelür *(G. 102/1). [umar, -ar]*

Lebinden būse umsam ḫışm ider yār
Ṣaḳınur ṣanasın cān pāresidür *(G. 106/7). [umsam, -sa, -m]*

Bu dārū-ḫāneden ummañ ṣafā hīç
Ki gītī ṣuffası ṣaḫn-ı emeldür *(G. 109/13). [ummañ, -ma, -ñ]*

Bir naṣīb umardı ḫalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḫalvā meger *(G. 137/21). [umardı, -ar, -dı]*

Būse umsam luṭf ile ferdā diyü virür cevāb
Bildüm āḫir kim ḳıyāmet imiş ol ferdā meger *(G. 137/11). [umsam, -sa, -m]*

Birinüñ ḳandīl-i rūyından alur nūr āftāb
Birinüñ tāb-ı ruḫından nūr umar cirm-i ḳamer *(G. 138/6). [umar, -ar]*

Birinüñ müşkīn ṣaçından bū umar müşk-i Ḫoten
Birinüñ lāle lebi yādına içer ḫūn-ı ciger *(G. 138/3). [umar, -ar]*

İy dil vefā sen umma her-giz güzeller içre
Ḳavl ü ḳarār muḥkem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/9). [umma, -ma]*

ʿAyş umma dehr-i dūndan iy ʿāşıḳ-ı belā-keş
ʿĀşıḳ cihānda ḫurrem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/11). [umma, -ma]*

Dün didi ʿuşşāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/8). [umaram, -ar, -am]*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/9). [umar, -ar]*

Vaṣle-i raḥmet umar zīnet-ṭırāzına müdām
Perde-i Beytü'l-ḥarām iḥrām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/7). [umar, -ar]*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/7). [umardum, -ar, -du, -m]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/3). [umar, -ar]*

Genc-i ṣabr umma var daḫı benden
Ki oldı yaġmā ḳamu ḫazīne bugün *(G. 304/13). [umma, -ma]*

Bir mūy ḳoparmışsın o merġūl-i siyehden
Umar mısın anı ki ḳala yanuña şāne *(G. 359/4). [umar, -ar]*

Umaram mīve-i luṭfuñla bulam leẕẕet-i cān
Göñül eşcārı çü ʿarż eyledi aġsān-ı kerem *(K. 1/99). [umaram, -ar, -am]*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥayy
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenār *(K. 2/59). [umar, -ar]*

Senden umar iki ʿālem ḫalḳı raḥmet iy Raḥīm
Kim Ḳadīm-i lem-yezelsin hem Ḥakīm-i lā-yezāl *(K. 3/3). [umar, -ar]*

Ḫalḳ-ı zamāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i Ḥarem *(K. 7/56). [umar, -ar]*

Senden şefāʿat umaram iy şāh-ı enbiyā
Kim cürm birle muttaṣıf ʿālemde bir benem *(K. 7/63). [umaram, -ar, -am]*

Ki zīrā ruḫlarıdur mihr-i enver
Ruḫ-ı dil-berden umar żeymerān fer *(Mes. 1/92). [umar, -ar]*

Ki zīrā ḫüsn-i yār isterse ṣūret
Ṣaḳāyıḳ andan umar luṭf u zīnet *(Mes. 1/88). [umar, -ar]*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/1). [umar, -ar]*

Ġamuñdan öldüm iriş oḳı yāsīn
Umaram līk bī-miṣl okıyasın *(Mua. 141/2). [umaram, -ar, -am]*

Sīm-berlerden murād umma yüri bī-zer daḫı
Kim zer ile feṯḥ olısar bend-i İskender daḫı *(Mua. 204/1). [umma, -ma]*

umaç: *Hedef, ok hedefi.*

Dehān ü zülfüñüñ muḥtācıdur dil
Ḫadeng-i ġamzeñüñ umacıdur dil *(Mua. 296/2). [ūmācıdur, -ı, -dur]*

umaç ḳıl-: *Hedef kılmak.*

Ḳaşuñ kemānına ḳurbān olan dil ü cānı
Revā mıdur ḳılasın ġamzeñ oḳına umaç *(G. 33/4). [umaç ḳılasın, -a, -sın]*

Ḳılmaḳ dilemez çünki belā tīrine umaç
Ḳaşduma benüm ḳavs-i felek yane çeker yā *(K. 5/101). [umaç ḳılmaḳ, -maḳ]*

ʿummān: *Okyanus.*

Gören muḥīṭ-i eşkümi ʿummān ṣanup didi
Bu baḥr-i bī-ḥadüñ yidi deryā ḳulaġıdur *(G. 126/13). [ʿummān]*

Ḫaṭṭı gizlense ḫayāli n'ola gelse gözüme
Mihr her geh ki ġurūb eylese ʿummāna yatar *(G. 131/6). [ʿummāna, -a]*

ʿUmmān dimezdi kimsene eşküm muḥīṭine
Ger mā-cerā o ḥālete olmasa mā-ṣadaḳ *(G. 206/3). [ʿummān]*

Gözüm yaşında seyr itme ḫırāmān
Ne ġaflet yiridür ʿummāne girdüñ *(G. 225/10). [ʿummāne, -e]*

ʿummān it-: *Okyanus gibi yapmak, okyanusa çevirmek.*

Ger gözlerümüñ yaşını fürḳat odı her dem
Ḳurıtmasa ʿālemleri ʿummān ider iy dōst *(G. 21/6). [ʿummān ider, -er]*

ʿummān-ı kerem: *Cömertlik okyanusu.*

Mihr-i luṭfında degül ẕerrece envār-ı ḳamer
Yem-i cūdında degül ḳaṭrece ʿummān-ı kerem *(K. 1/14). [ʿummān-ı kerem]*

Ḳaṭre-i cūduñı çoḳ görme bu ben teşne-dile
Mevc-i luṭfuñda ʿıyān oldı çü ʿummān-ı kerem *(K. 1/96). [ʿummān-ı kerem]*

unıt-: *Unutmak, aklından gitmek.*

Çünki derd ü miḥnet içre ḳoyuban gitdüñ Cemi
Bārī luṭf idüp unıtma şāh-ı ḫūbān elvedāʿ *(G. 189/10). [unıtma, -ma]*

ʿAhd-i ḳadīm aradadur iy yār unıtma gel
Aġyāra baş ḳoşup beni zinhār unıtma gel *(G. 240/1). [unıtma, -ma]*

ʿAhd-i ḳadīm aradadur iy yār unıtma gel
Aġyāra baş ḳoşup beni zinhār unıtma gel *(G. 240/2). [unıtma, -ma]*

Dil ḫaste oldı derdüñ ile iy ṭabīb-i cān
Laʿlüñden itmege aña tīmār unıtma gel *(G. 240/4). [unıtma, -ma]*

İrdükçe işigine ṣabā ben ġarīb içün
Di şeh ḳatında bir iki güftār unıtma gel *(G. 240/6). [unıtma, -ma]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/8). [unıtma, -ma]*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/10). [unıtma, -ma]*

Unıtma beni iy meh-rū-yı ʿālem
Bilürem kim ṭapuñdan oluram dūr *(Kıt. 4/1). [unıtma, -ma]*

İsmüñi hīç unud[a] mı ḫāṭır
Çünki bir noḳṭadan olur ẓahir *(Mua. 241/1). [unud[a], -a]*

ʿunnāb: *Hünnap; kabuğu kırmızı ve çekirdeği pek sert bir cins küçük meyve, çiğde.*

İçsün dehānı ābını ʿunnāb laʿli çün
Perverde-i fevākihi cüllāb ider leẕīẕ *(G. 49/11). [ʿunnāb]*

Devr-i ḫüsnüñde lebüñ yādına dāyim ḳan yuṭar
Gül-şen-i cennetde bitmiş tāze ʿunnāb isteyen *(G. 307/4). [ʿunnāb]*

ʿUnnāb lebüñ cāmınuñ olmasa şehīdi
Mā'ü'l-ʿinebüñ ṭurmadan aḳar m'idi ḳanı *(G. 413/9). [ʿunnāb]*

ʿunşur: *Unsur kelimesi.*

Didüm iy sīmīn-beden aduñı meşhūr eyle gel
Güldi didi ʿunṣurı cemʿ eyle adum andan al *(Mua. 314/2). [ʿunṣurı, -ı]*

unudıl-: *Akıldan çıkmak, unutulmak.*

Şükür kim irüben maḳṣūdına cān
Şükür kim unudıldı derd-i hicrān *(G. 292/8). [unudıldı, -dı]*

Laʿlüñ Ceme bir cām ṣunupdur ṣoraram kim
Ol tevbe unutdurucı peymāne midür bu *(G. 313/10). [unutdurucı, -dur, -ucı]*

Çün unutduñ beni āyā ʿahd ü yemīnüñ […]
Ḳomaya sende benüm ḥaḳḳumı Allāh didi *(G. 423/3). [unutduñ, -du, -ñ]*

ʿunvān ol-: *İsim, nam olmak.*

ʿĀlem berāt-ı şerʿa ḳalem gibi yüz sürer
ʿUnvān olaldan aña nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/216). [ʿunvān olaldan, -aldan]*

ʿunvān-ı kerem: *Keremin, cömertliğin şanı, şöhreti.*

İy sicill-i şiyemüñ maṭlaʿı dīvān-ı kerem
Nām-ı cūduñla bulur zīneti ʿunvān-ı kerem *(K. 1/2). [ʿunvān-ı kerem]*

ur-: *Vurmak, yaralamak.*

Peykānlu dile urma iñen dāġ-ı belālar
Kim lāle bigi götürimez dāġı benefşe *(G. 344/5). [urma, -ma]*

ur-: *Vurmak.*

Zülfüñe yoḳsa şāne mi urdı nesīm-i ṣubḥ
Kim būy-ı cān meşāmuma ol şāneden gelür *(G. 108/11). [urdı, -dı]*

Ḳaṣd idelden laʿline yārüñ raḳīb-i kej-dehān
Şol ḳadar ṭaş urdılar aġzında dendān ḳalmadı *(G. 424/8). [urdılar, -dı, -lar]*

Uş kāse-i ʿacz ile ümīd isteyü geldüm
Urma günehüm yüzüme iy Ḳādir ü Dānā *(K. 5/162). [urma, -ma]*

Mihr-i felek delīl olalı şemʿ-i ḥüsnüñe
Her ṣubḥ yüz yire urup ider fiġān[ı] şemʿ *(G. 190/20). [urup, -up]*

Sünbül ḫaṭuña reşk iledüp bāġ-ı ruḫuñda
Ṭopraḳ döşenüp yüz urur aḥcāre benefşe *(G. 319/6). [urur, -ur]*

Ḫāk-i rehüñe irmek içün ṣıdk ile iy dōst
Her laḥẓa urur yüzini yollāre benefşe *(G. 319/8). [urur, -ur]*

Her kime meded disem urur başuma sengi
Ben ḫaste-dile kimsene raḥm itmedi aṣlā *(K. 5/71). [urur, -ur]*

ur-: *Döşemek, sermek.*

Bir kuḥlī bisāṭ urdı zemīn üzre zamān kim
Eṭrāfı müzerkeş içi dībā-yı muṭallā *(K. 5/5). [urdı, -dı]*

ur-: *Koymak, bırakmak.*

ʿAdl mīzānına ur bārī raḳīb ile Cemi
Gör ki cevrüñ ṣanemā cümle ber-ā-ber mi çeker *(G. 112/13). [ur]*

urın-: *Takmak, başına yerleştirmek.*

Bugün bir ṣūḥ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/2). [urınur, -ur]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/2). [urınmış, -mış]*

ʿurve-i vüsḳā: *Tutunulacak en sağlam kulp.*

Bir pāye-durur rifʿatüñe çarḫ-ı muṭabbaḳ
Kim ḥalḳa-durur işigüñe ʿurve-i vüsḳā *(K. 5/148). [ʿurve-i vüsḳā]*

ʿuryān-ı kerem ḳal-: *Keremden, cömertlikten yoksun kalmak.*

Keremüñ ḫilʿati ile faḫr ider iken dü cihān
Ben revā mı ki ḳalam ārede ʿuryān-ı kerem *(K. 1/118). [ʿuryān-ı kerem ḳalam, -am]*

uş: *Şu, işbu.*

Müddeʿī fitneyle seni benden ayırmaḳ diler
Çün elinden gelmez uş fāsid ḫayāl itmek neden *(G. 287/12). [uş]*

İder zülf-i zer-endūdın ḳaşı ṭāḳına zer zencīr
Ki yaʿnī ḥüsne Kisrāyam nişān uş ṭāḳ-ı Kisrādan *(G. 305/10). [uş]*

uş: *İşte.*

Nāle vü āh eylemekd[e] derd-i dil-berle müdām
İncelüp bükildi uş bir ḳıla döndi bu vücūd *(G. 45/6). [uş]*

Gönlümi aldı cānuma ḳaṣd eyledi gözüñ
Tek derdüñ olsun ol daḫı uşda naẓerdedür *(G. 64/6). [uşda, -da]*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/2). [uş]*

Çün murāduñ beni ġarḳ itmek idi eyledüñ uş
Yiter iy ḳulzüm-i eşküm niçe mevvāc olasın *(G. 303/7). [uş]*

Göreli meydān-ı ḥüsn içre seni
Başum uş ṭop oldı çevgān zülfüñe *(G. 335/4). [uş]*

Uş kāse-i ʿacz ile ümīd isteyü geldüm
Urma günehüm yüzüme iy Ḳādir ü Dānā *(K. 5/161). [uş]*

Uş sefer ḳıldum giderem senden ayru āh kim
Derd-mendem olmadan derdüme dermān elfirāḳ *(G. 203/9). [uş]*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/7). [uşda, -da]*

Cihānuñ miḥnetinden iy ḳamer-rū
Tenüm inceldi uş döndi hilāle *(G. 333/8). [uş]*

Yüzini gösterüp ḫōrşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı *(G. 393/8). [uş]*

Çü zülfüñ ele girdi iy perī-ruḫ
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı *(G. 393/12). [uş]*

Peyk-i zī-şıdḳumı ḳapuña revān eyledüm uş
Ger icāzet vire der-gāhuña der-bān-ı kerem *(K. 1/81). [uş]*

İy Ẕü'l-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı iʿtiẕār *(K. 2/33). [uş]*

Ḫatm oldı diyü rūze-i ġam şekl-i hilāl uş
Mektūb-ı felekde çeker altun ile ṭuġrā *(K. 5/53). [uş]*

usan-: *Usanmak, bıkmak, bezmek.*

Bana ḳıl cevrüñi didüm didi kim
Cefādan nice uṣanmaz dilüñ var *(G. 125/4). [uṣanmaz, -maz]*

İy ṣanem nāz eyleme cevr ü cefādan vāz gel
Bu cefā vü cevr ile ṣanma ki senden uṣanam *(G. 270/8). [uṣanam, -am]*

Ġam-i dil-dāre ṣabr olmaz gidelüm bārī şehrüñden
Çü dil uṣandı cebr olmaz gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/2). [uṣandı, -dı]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/2). [uṣanam, -am]*

Āh ol dil-i Cem n'eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/9). [uṣanmaz, -maz]*

Dil gördi ruḫuñ āteşini cāndan uṣandı
Bu oda yanası yine odlāre mi yandı *(G. 398/1). [uṣandı, -dı]*

Dil mürġı ser-i kūyuña varmaduġı bu kim
Görüp ḳaşuñuñ yāsını tīrinden uṣandı *(G. 398/6). [uṣandı, -dı]*

Uṣandı göñül müsāferetden
Zülfeynüñ ucında ḫāne ṭutdı *(Mua. 173/1). [uṣandı, -dı]*

Zülfeynüñ içinde ḫāne göster
Ki uṣandı göñül müsāferetden *(Mua. 174/4). [uṣandı, -dı]*

Uṣanmaduñ mı çāh-ı ġabġabından
Anuñ-çün niçe kez zindāne girdüñ *(G. 225/3). [uṣanmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

Ḥabībüñ derdi ile ölmeyince
Uṣanmaz bu Cem-i miskīn belādan *(G. 293/10). [uṣanmaz, -maz]*

Miḥnet ü ġamdan uṣanmaz hīç Cem
Yoḳsa ol aña miḥen gelmez mi k'iy *(G. 418/13). [uṣanmaz, -maz]*

uşda: *İşte.*

Çın seḥer zülfüñ yüzüñde ṭaġıdup şebdür diseñ
Yaşlarum seyyāresi uşda Meh ü Pervīn diye *(G. 358/4). [uşda]*

uşda meydān: *İşte meydan. Meydan okumak, korkmadığını, çekinmediğini açıkça bildirmek, kavga veya yarışmaya çağırmak amacıyla söylenen söz.*

Tīr-i dil-dāre siper oldı çü ʿāşıḳ cigeri
Uşda meydān görelüm kimde ki var ise ciger *(G. 114/12). [uşda meydān]*

ʿuşşāḳ: *Âşıklar.*

ʿUşşāḳa yoluñda cān ü dilden
Baş oynamaġa ṣalādur iy dōst *(G. 26/5). [ʿuşşāḳa, -a]*

Hey di ṣanemā zülf-i siyāhuña ki her dem
ʿUşşāḳuña ẓulm eyleyüben fitneler eyler *(G. 51/8). [ʿuşşāḳuña, -uñ, -a]*

Bir sencileyin dil-ber-i ʿayyār kimüñ var
ʿUşşāḳa cefālar ḳılıcı yār kimüñ var *(G. 103/2). [ʿuşşāḳa, -a]*

Derdini ʿuṣṣāḳdan eyler dirīġ
Mübtelālardan belāyı çoḳ görür *(G. 110/7). [ʿuṣṣāḳdan, -dan]*

ʿUṣṣāḳa ṣabr u yā sefer olur devā velī
Ṣanma ki bāña çāre ola ṣabr u yā sefer *(G. 123/5). [ʿuṣṣāḳa, -a]*

Birinüñ müjgān-ı tīri ʿāleme nāvek-fiken
Birinüñ bir ġamzesi ʿuṣṣāḳa biñ ḫancer çeker *(G. 138/22). [ʿuṣṣāḳa, -a]*

Dün didi ʿuṣṣāḳdan birini öldürsem gerek
Ol sözinden umaram bugün ki ben olam ġaraż *(G. 181/7). [ʿuṣṣāḳdan, -dan]*

Cefā ḳılmaġa ʿuṣṣāḳ āresinde
Behey ẓālim beni mi bulduñ ancaḳ *(G. 205/13). [ʿuṣṣāḳ]*

Gözüñ dirler ki ʿuṣṣāḳ öldürürmiş
Ne ġam olmaz bāña taḥṣīl ḥāṣıl *(G. 230/3). [ʿuṣṣāḳ]*

Zāhidā bī-dīn dime ʿuṣṣāḳa zīrā anlara
Küfr-i zülf-i yār her dem görinür īmān gibi *(G. 379/5). [ʿuṣṣāḳa, -a]*

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri
Ḳılur şūrīde ʿuṣṣāḳa göz ucı ile nigāh egri *(G. 403/2). [ʿuṣṣāḳa, -a]*

Ṣaḥrā-yı fürḳat içre nigārından ayrılup
ʿUṣṣāḳ ġamla çekdügi cevr ü cefā ḥaḳı *(K. 6/8). [ʿuṣṣāḳ]*

Bu şekl-i ḫūbdan gel rū nihān it
Velī ʿuṣṣāḳuña yine ʿıyān it *(Mua. 157/2). [ʿuṣṣāḳuña, -uñ, -a]*

ʿUṣṣāḳa çü ḥüsnüñ güneşi nūr u żiyādur
Kim aña ḳamerden *(Mua. 193/3). [ʿuṣṣāḳa, -a]*

ʿuṣṣāk-ı ḫaste-dil: *Hasta gönüllü âşıklar.*

El şundı yār kūşe-i zülfin götürmege
ʿUṣṣāk-ı ḫaste-dillerüñ işin bitürmege *(Mua. 22/2). [ʿuṣṣāk-ı ḫaste-dillerüñ, -ler, -üñ]*

usṭurlāb-ı dil: *Gönül usturlabı, sekstantı.*

Āftāb altında gördüm iki aḫter münḥasif
Baḳıp usṭurlāb-ı dilden dīde-i aḫter-şinās *(Mua. 310/2). [usṭurlāb-ı dilden, -den]*

usṭurlāb-ı zer: *Altın usturlap (Gök cisimlerinin yükseltisini ölçmekte, yerel saati ve namaz vakitlerini hesaplamakta kullanılan daire biçiminde araç).*

Mihr eline aldı usṭurlāb-ı zer
Kim ṭuta yüzüñ güninden irtifāʿ *(G. 186/7). [usṭurlāb-ı zer]*

utan-: *Utanmak, mahcup olmak.*

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭolanur Bedr-i münīr *(G. 65/8). [utanuban, -uban]*

Lebüñden utanur laʿl-i Bedaḫşān
Ṣaçuñ eyler ḫacil müşki Ḫotende *(G. 337/7). [utanur, -ur]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/5). [utanup, -up]*

Himmetüñ Kevṣeridür ʿayn-ı seḫā kim utanup
Oldı ẓulmetde nihān çeşme-i ḥayvān-ı kerem *(K. 1/31). [utanup, -up]*

Görse yüzüñi gül utanup sürḫ-rū olur
Añsa benefşe sünbülüñi ḳayġulu olur *(G. 129/1). [utanup, -up]*

Ḥasretüñle derd ü miḥnet Cem şu deñlü çekdi kim
Utanur gözi yaşından aġlasa Nīl ü Eres *(G. 161/14). [utanur, -ur]*

Her ḳaçan Ṭūbā boyuñı görse iy şāh-ı cihān
Utanup boyuña ḳarşu secde ider serv-i çemen *(G. 279/8). [utanup, -up]*

Reftāruñı görüben utandı
Ṭūbā ḳadüñüñ çemende ʿarʿer *(Terc. 1/11). [utandı, -dı]*

ʿuṭārid: *Merkür gezegeni, feleğin katibi.*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercīse ḳılup eyledüñ nīgū ḫıṣāl *(K. 3/37). [ʿuṭārid]*

İkinci felekde anı fi'l-ḥāl ʿUṭārid
Ṣakk-i felek üzre ḳılur altun ile imżā *(K. 5/15). [ʿuṭārid]*

uy-: *Davranışlarını, hareket, fikir vb.ni karşısında mevcut kimse veya şeye göre ayarlamak, ona tabi olmak, ittiba etmek, ayak uydurmak.*

Meşhūr olalı işbu cihānda nübüvvetüñ
Uydı sözüñe Deylem ü Türk ü ʿArab ʿAcem *(K. 7/12). [uydı, -dı]*

Dileme nām ü nişān müddeʿī Cemden yüri var
Kim hevāya uyıcaḳ nām ü nişān oda yanar *(G. 90/14). [uyıcaḳ, -ıcaḳ]*

Niçe bizden ḳaçasın her nefes aġyāra uyup
Bir nefes hem-dem olup ʿayş idelüm gel berü gel *(G. 228/5). [uyup, -up]*

Seg raḳībüñ sözine uyup firāḳ u derd ile
Beni zülfüñ bigi her dem pāy-māl itmek neden *(G. 287/3). [uyup, -up]*

uy-: *Birine veya bir şeye tabi olmak, bağlanmak.*

Zülfüñüñ sevdāsına düşüp nigārā uydı Cem
Ḳorḳaram başdan çıḳarur bu ḳuru sevdā beni *(G. 374/13). [uydı, -dı]*

uy-: *Kapılmak, bağlanmak.*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/3). [uyma, -ma]*

uy-: *Dinlemek, tavsiyelere uymak.*

Uymadı n'idem zülfine ulaşma didükçe
Müşkil yire ṭolaşdı göñül yine ne müşkil *(G. 242/5). [uymadı, -ma, -dı]*

uy-: *İttiba etmek, riayet etmek, bağlı kalmak.*

Her kim sözüñe uymaz ise bulısar belā
Her kim muṭīʿüñ olmaz ise göriser elem *(K. 7/37). [uymaz, -maz]*

uyan-: *Uyku durumundan çıkmak.*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/6). [uyanup, -up]*

Öpdüm aġzını uyurken uyanup güldi didi
Bu daḫı saña ḳalursa varasın söyleyesin *(G. 297/5). [uyanup, -up]*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/5). [uyandum, -du, -m]*

uyan-: *Tutuşmak, alev almak.*

Bir ṭaş her ḳaçan kim alam sīne dögmege
Bir od uyana sīnede k'ol ṭaş āb ola *(G. 368/10). [uyana, -a]*

uyar-: *Yakmak, tutuşturmak.*

Uyardı şemʿ-i çarḫı cemāli Muḥammedüñ
Zeyn itdi yiri vaṣfı kemāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/49). [uyardı, -dı]*

Ḥüsnüñ çerāġ uyarduġı meclisde iy ṣanem
Şemʿ-i felek olursa n'ola şemʿ-dān-ı şemʿ *(G. 190/5). [uyarduġı, -duġ, -ı]*

Şemʿ-i rūyüñ ḥasretinden her seḥer-geh iy ṣanem
ʿArş ḳandīlin uyarur şuʿle-i āhum benüm *(G. 253/4). [uyarur, -ur]*

Cān riştesini şemʿ-i ruḫuñ nārı ile yaḳ
Uyar çerāġumı ki çerāġuñ uyara Ḥaḳ *(G. 206/2). [uyar]*

uyar-: *Harekete geçirmek II döndürmek, tersine çevirmek (âşığın kara bahtı bağlamında).*

Āh kim uyarmadı baḫt-ı siyāhum zülf-i dōst
Niçe kim ol nergis-i mest-āne ḫᵛāb üstindedür *(G. 84/7). [uyarmadı, -ma, -dı]*

uyḫu: *Uyku.*

Ruḫı devrinde n'ola uyḫu ḥarām olsa Ceme
Mevsim-i gül olıcaḳ mürġ-ı ḫōş-elḥān uyumaz *(G. 159/17). [uyḫu]*

Nūş-dārū-yı lebüñ menʿ itme kim dīvāne-vār
Uyḫu gelmez gözüme evhām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/10). [uyḫu]*

uyḫu gel-: *Uyku gelmek; uyuma ihtiyacı hissetmek.*

Uyḫu gelmez gözüme zülfi perīşān ideli
Şād olan kişi ḳaçan ola perīşān uyumaz *(G. 159/15). [uyḫu gelmez, -mez]*

uyḫuya var-: *Uykuya dalmak; uyumak.*

Dil uyḫuya varmaz gelicek ḫāl-i ḥayāli
Rāḥatluġ ile ḫᵛāb ola mı cāy-ı megesdür *(G. 99/3). [uyḫuya varmaz, -maz]*

uyu-: *Uyumak, uyku hâlini almak.*

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz
Gerçek imiş bu meṣel fitne-i devrān uyumaz *(G. 159/1). [uyumaz, -maz]*

Niçe kim gözlerüm ol gözleri fettān uyumaz
Gerçek imiş bu meṣel fitne-i devrān uyumaz *(G. 159/2). [uyumaz, -maz]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/4). [uyumaz, -maz]*

Ġuṣṣa-i zülfüñ ile ṣubḥa dek ay yüzüñ añup
Gice seyyāre ṣayar dīde-i giryān uyumaz *(G. 159/10). [uyumaz, -maz]*

N'ola sīnemde ġamuñ ġamzeñ añup uyumasa
Ḫavf-i tīr olıcaġız ḫānede mihmān uyumaz *(G. 159/12). [uyumaz, -maz]*

Kirpügüm üzre ḫayālüñ uyumaz dīdede hīç
Ḫārı bālīn idinen degmede āsān uyumaz *(G. 159/14). [uyumaz, -maz]*

Uyḫu gelmez gözüme zülfi perīşān ideli
Şād olan kişi ḳaçan ola perīşān uyumaz *(G. 159/16). [uyumaz, -maz]*

Ruḫı devrinde n'ola uyḫu ḥarām olsa Ceme
Mevsim-i gül olıcaḳ mürġ-ı ḫōş-elḥān uyumaz *(G. 159/18). [uyumaz, -maz]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/3). [uyur, -r]*

Dime kimse öpemez uyur iken ṭudaġumı
Öper ardınca begüm olmasun insān uyumaz *(G. 159/5). [uyur, -r]*

Öpdüm aġzını uyurken uyanup güldi didi
Bu daḫı saña ḳalursa varasın söyleyesin *(G. 297/5). [uyurken, -r, -ken]*

N'ola sīnemde ġamuñ ġamzeñ añup uyumasa
Ḫavf-i tīr olıcaġız ḫānede mihmān uyumaz *(G. 159/11). [uyumasa, -ma, -sa]*

uyu-: *Uyumak, uyku hâlini almak II etkin olmamak.*

Kirpügüm üzre ḫayālüñ uyumaz dīdede hīç
Ḫārı bālīn idinen degmede āsān uyumaz *(G. 159/13). [uyumaz, -maz]*

uyumaz ol-: *Uyumamak.*

Dime kimse öpemez uyur iken ṭudaġumı
Öper ardınca begüm olmasun insān uyumaz *(G. 159/6). [uyumaz olmasun, -ma, -sun]*

uyur bul-: *Uyku hâlinde bulmak.*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/13). [uyur bulur, -ur]*

uzat-: *Uzatmak, sarkıtmak.*

Dōst miskīn dile raḥm eyledi beñzer ki yine
Uzadup zülfi ucın çāh-ı ẕeḳandan çıḳarur *(G. 82/4). [uzadup, -up]*

uzan-: *Uzamak.*

Uzanur zülfüñ ile ʿömrüm iy yār
Dehānuñ görsem ara yirde tekrār *(Mua. 104/1). [uzanur, -ur]*

uzun: *Başlangıcı ile bitişi arasında fazla zaman bulunan, çok süren, çok zaman alan.*

Zülfüñi düşde gördügümi didüm
Dir muʿabbir ki var uzun seferüñ *(G. 209/12). [uzun]*

Ben ḫastenüñ çü ḫāṭırını ṣordı ol ḥabīb
ʿÖmri uzun u kendüsi ʿālemde saġ ola *(G. 367/6). [uzun]*

uzunluḳ: *Uzun olma durumu.*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/10). [uzunluḳda, -da]*

ü: *Ve.*

Oldı vaḳt-i ṣabūḥ u irdi ṣabāḥ
Sāḳī ṣun rāḥ-ı rāḥatü'l-ervāḥ *(G. 35/1). [u]*

Nakş-ı ḫaṭṭuñla miyānuñ dīde-i giryānda
Ṣan devāt olmış ṭolu ibrīşim ü müşkīn midād *(G. 46/4). [ü]*

İy ʿaceb ol mihr-i ʿālem-tāb şimdi ḳandedür
Kim cemāl-i mihri gözden dūr ü mihri bendedür *(G. 120/2). [ü]*

Lebüñi būseden ü būseñi cāndan ṣaḳınur
Yüzüñi gözden ü gözüñi naẓerden güniler *(G. 121/3). [ü]*

Lebüñi būseden ü būseñi cāndan ṣaḳınur
Yüzüñi gözden ü gözüñi naẓerden güniler *(G. 121/4). [ü]*

Şol zülf-i siyeh-kār ki sevdāya sebebdür
Ser-fitne-i Rūm u ʿAcem-āşūb-ı ʿArabdur *(G. 128/2). [u]*

Ḳanını nā-ḥaḳ yire ben bendenüñ dökmeklüge
Zülfüñ ü ḳaşuñ biri biri ile el bir eylemiş *(G. 167/10). [ü]*

Düşümde seni ḳoçar iken nā-geh uyandum
Gördüm ki güneş pister ü bālīn ḳamer olmış *(G. 175/6). [ü]*

ʿĀlem ḳaşına cān ile dāyim sücūd ider
Yā ḳıble-i cihān ü ya miḥrāb-ı cān ṭutuñ *(G. 220/10). [ü]*

Bir elde cānuñ u bir elde başuñ
Yine iy dil ʿaceb meydāne girdüñ *(G. 225/13). [u]*

Her gice ġam meclisinde ṣoḥbet ü ʿayş itmege
Eşk-i çeşmümden mey ü dilde kebābum var benüm *(G. 249/12). [ü]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/16). [ü]*

Ḳo cām-ı Cem hevesini yiter saña iy Cem
Sifāl-i mey-kede cām ü gedā-yı mey-kede Cem *(G. 261/12). [ü]*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rūyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/5). [ü]*

Ṣol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/6). [ü]*

Bī-sīm ü zer olmadı müyesser çü viṣālüñ
Gözüm yaşı sīm ü yüzümüñ rengi zer olsun *(G. 299/8). [ü]*

Ṣol ġamzelerüñ tīrine olmaġa muḳābil
Ten cevşen ü bu sīne-i sūzān siper olsun *(G. 299/12). [ü]*

Ḳısmet bu imiş ikimüze iy Cem ezelden
Kim dehr cefāsın çekerüz hem sen ü hem ben *(G. 309/10). [ü]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/9). [ü]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/9). [ü]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/10). [ü]*

Didüm bu ne nāz ü ne ʿitāb ü ne cefādur
Didi bir[i] nāz ü bir[i] ʿaşḳ [u] birisi ḫū *(G. 317/10). [[u]]*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı bağlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/14). [ü]*

Ben ḫastenüñ çü ḫāṭırını ṣordı ol ḥabīb
ʿÖmri uzun u kendüsi ʿālemde sağ ola *(G. 367/6). [u]*

Zīnet-i tāc ü nigīn ü şeref-i millet ü dīn
Ḫüsrev-i rūy-i zemīn ḥażret-i sulṭān-ı kerem *(K. 1/5). [ü]*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/29). [ü]*

Dānā-yi bī-naẓīr ü şehenşāh-i bī-vezīr
Sulṭān-i her-diyār ü münezzeh ḫōd ez-diyār *(K. 2/3). [ü]*

Dānā-yi bī-naẓīr ü şehenşāh-i bī-vezīr
Sulṭān-i her-diyār ü münezzeh ḫōd ez-diyār *(K. 2/4). [ü]*

Sulṭān-ı dü-cihāndur ü Ḳahhār u lem-yezel
Deyyān-ı pür-keremdür ü Settār ü bürd-bār *(K. 2/7). [ü]*

Sulṭān-ı dü-cihāndur ü Ḳahhār u lem-yezel
Deyyān-ı pür-keremdür ü Settār ü bürd-bār *(K. 2/8). [ü]*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/9). [ü]*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı hisāba gelmez ü iḥsānı bī-şümār *(K. 2/15). [u]*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı hisāba gelmez ü iḥsānı bī-şümār *(K. 2/16). [ü]*

Emrindedür zemīn ü zamān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde-durur kūh ü hem feḳār *(K. 2/20). [ü]*

Oldur Muʿīn-i ʿālem ü hem Ṣāniʿ-i ezel
Oldur Ḳadīm ü Ḳādir ü Zü'l-menn ü Kird-gār *(K. 2/21). [ü]*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/30). [ü]*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/30). [ü]*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/30). [ü]*

İy Emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
V'iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i ẕü'l-celāl *(K. 3/1). [ü]*

İy Emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
V'iy Ḫabīr-i bī-naẓīr ü iy Raḥīm-i ẕü'l-celāl *(K. 3/2). [ü]*

Cümle sendendür Ḫudāyā ḫalḳa senden baḫş olur
Luṭf u mihr ü ḳudret ü hem ḥikmet ü ʿizz ü celāl *(K. 3/26). [ü]*

Göklerde adı Aḥmed ü yirlerde Muḥammed
Anuñ ḥaḳı kim oldı bu esmāya müsemmā *(K. 5/169). [ü]*

İy Hādī-i pür-ʿizzet ü [i]y Ḳādir-i bī-çūn
Şol ẕāt-ı Ḥaḳ içün ki odur menzil-i Ṭā-hā *(K. 5/167). [ü]*

İy Bārī-i berreyn ü Müberrā-yı berāyā
V'iy ʿizzetüñüñ baḥrine sāḥil yidi deryā *(K. 5/143). [ü]*

ʿĀlem ḳamu ḫōş-ḥāl ü cihān cümle ṣafāda
Her kişiye maḳṣūdını baḫş eyledi dünyā *(K. 5/63). [ü]*

Gözleri şehlā yüzi bedr ay ḳaşları hilāl
Zülf[i] misk ü ʿanber ü nesrīnleri reyhāndur *(K. 8/20). [ü]*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/12). [ü]*

Ruḫları rengīn lebi mey-gūn ü ʿanber beñleri
Laʿlinüñ bir ḳaṭresi biñ çeşme-i ḥayvāndur *(K. 8/17). [ü]*

Semen nesrīn ü zanbaḳ żeymerān gül
Bile hem zīnet içün berg-i sünbül *(Mes. 1/15). [ü]*

ʿAnberīn müdd ü müşk-i terden ḫāl
Ṣafḥa-i ġaybdan nihān itdi *(Mua. 153/3). [ü]*

Çün selāmum aldı didi adumuñ
Fāsı fā vü ʿayn[ı] żād u lām[ı] lām *(Mua. 275/4). [u]*

Nigārā ḳaşuñ u şehlā gözüñden
Cefādan ġayrı nesne görmedüm ben *(Mua. 319/1). [u]*

Dili biryān [ü] çeşmi giryānum
Ḳoma bī-ḥāşıl ola sulṭānum *(Mua. 332/1). [[ü]]*

Meʾvā-yı raḥm ü melceʾ-i raḥmet didükleri
İki cihānda oldı cenābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/139). [ü]*

Cānumı yaḳduñ u yıḳduñ ʿömrümüñ dīvārını
Yidi eyvānuñ yıḳılsun aşaġa geçsün felek *(Terk. 2/57). [u]*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/23). [ü]*

ü yā: *Veya.*

ʿIşḳa ṣabr u yā seferdür çünki ṣabra çāre yoḳ
Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek *(G. 218/15). [u yā]*

ü yā: *Ya, veya. Seçeneği, çeşitliliği veya tercihi belirten bir bağlaç, ya...ya bağlacı.*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭopraġı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/10). [ü yā]*

üçinci: *Üç sayısının sıra sıfatı, sırada ikinciden sonra gelen.*

Eyledüñ Nāhīdi üçinci felekde çeng-sāz
Aña ḳarşu Māhı def-zen eyledüñ her māh ü sāl *(K. 3/39). [üçinci]*

üftāde: *Düşkün, zavallı II âşık.*

Siḥr idüp cāẕū gözüñ cān ü dili yaġmā ḳılur
ʿĀlem içre ben ġarīb üftādeyi rüsvā ḳılur *(G. 76/2). [üftādeyi, -y, -i]*

Çeşme-i ḥayvāndan iy cān ḫōş-durur
Ben ġarīb üftādeye cūy-ı vaṭen *(G. 295/4). [üftādeye, -y, -e]*

Ülker: *Süreyya, Pervin II âşığın gözyaşları.*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/10). [ülker]*

ümīd: *Umut.*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/9). [ümīd]*

Uş kāse-i ʿacz ile ümīd isteyü geldüm
Urma günehüm yüzüme iy Ḳādir ü Dānā *(K. 5/161). [ümīd]*

Ḫatm-i rüsül çü sensin ümīdüm saña-durur
Olduñ Kerīme çünki ḥabīb eylegil kerem *(K. 7/69). [ümīdüm, -üm]*

ümīd ṭut-: *Ümit bağlamak, ümit beslemek.*

Ḫalḳ-ı zamāne ṣıdḳ ile muḥkem ṭutup ümīd
Raḥmet ṭapuñdan umar eyā maḥrem-i Ḥarem *(K. 7/55). [ümīd ṭutup, -up]*

ümīd-i būse: *(Sevgiliyi) öpme ümidi.*

Öldüm ümīd-i būseñ ile iy ṣanem yitiş
Ḳılma dirīġ nuṭḳ-ı Mesīḥāyı bir nefes *(G. 165/3). [ümīd-i būseñ, -ñ]*

ümīd-i dāmen-i vaṣl: *Kavuşma eteğinin ümidi.*

Ṭutdum ümīd-i dāmen-i vaṣluña līkin āh
Hicrān ü ġam elinde yaḳam pāre pāredür *(G. 94/7). [ümīd-i dāmen-i vaṣluña, -uñ, -a]*

ümīdi ṭut-: *Ümit bağlamak.*

Ümīdi zülfüñe ṭutdum velī āh
O daḫı ʿömr bigi bī-vefādur *(G. 79/17). [ümīdi ṭutdum, -du, -m]*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/7). [ümīdi ṭutmış, -mış]*

ümmet: *Hz. Muhammed'e inanan topluluk.*

Ümmet şefāʿatine boyun ṭutdı bī-ḫilāf
Maḥşer güninde faż[ı] ridāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/19). [ümmet]*

Çün ümmetüñde mücrim ü ʿāṣī olanlara
Sensin şefīʿ ʿālem içinde anlara ne ġam *(K. 7/17). [ümmetüñde, -üñ, -de]*

Devlet degül mi ki olmaya ümmetden özge hīç
Ḫaḳ ḥażretinde ġayrı recāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/17). [ümmetden, -den]*

ümmet ḳıl-: *Bir peygambere iman edenlerin, onun getirdiklerine inanıp tâbi olanların meydana getirdiği topluluktan kılmak.*

Sipās ü şükr ü minnet ol Ḫudāya
Ki ümmet ḳıldı bizi Muṣṭafāya *(Mes. 1/2). [ümmet ḳıldı, -dı]*

ümmet-i ʿışḳ: *Aşk ümmeti.*

Ḳoma ki yana nār-ı ġama ümmet-i ʿışḳı
Fer virdi yüzüñ nūrına çün nūr-ı Muḥammed *(G. 42/13). [ümmet-i ʿışḳı, -ı]*

ümmī: *Okuma yazma bilmeyen.*

Ümmī dir idi kendüye Raḥmān muʿallemi
Gel gör ki neydi ṭabʿ-ı selīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/167). [ümmī]*

ümmü'l-kitāb: *Ana kitap II Kuran-ı Kerim.*

Didi al ümmü'l-kitābuñ evvelinden ṣānīyi
Lafẓ-ı evvelden benüm adumı eyle iḫtiyār *(Mua. 1/3). [ümmü'l-kitābuñ]*

üns ol-: *Alışmak.*

Göñül cefāñ ile üns ol ḳadar olupdur kim
Cefāñı ḫōş görüben ġayrıdan ḳılur iʿrāż *(G. 180/15). [üns olupdur, -up, -dur]*

ürü-: *Havlamak.*

Ben nigār ile bulışdum uşda senüñ raġmuña
İy raḳīb-i kelb-i ebter sen daḫı ürür misin *(G. 291/8). [ürür, -r]*

ʿüryān: *Çıplak.*

Cümlesi zerrīn kemer altunlu dībā geydügi
Şuḳḳa altun başlarında ḳolları ʿuryāndur *(K. 8/40). [ʿuryāndur, -dur]*

Geymeye ʿuryān tenüm ḥulle-i sündüsleri
Zülfüñi bir maʿnīden itse ḳıyās iy peri *(Mua. 26/1). [ʿuryān]*

üşen-: *Korkmak, çekinmek.*

Dil zülfüñe varmaġa gözüñden üşenür kim
Şeb-revlük iden gice ʿasesden ḥaẕer eyler *(G. 51/9). [üşenür, -ür]*

Ṭıfl-ı dil zülfüñle oynar dem-be-dem
Nice üşenmez eline mār alur *(G. 118/4). [üşenmez, -mez]*

Ne deñlü göñlüme ġamzeñ oḳ ursa üşenmez
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳışāṣ *(G. 178/7). [üşenmez, -mez]*

üşen-: *Sakınmak, çekinmek, korkmak.*

Dil düşdi tīġ-ı ġamzesine hīç üşenmedi
Erlük bu ise ancaḳ ölür yüzi aġ ola *(G. 367/3). [üşenmedi, -me, -di]*

üslūb: *Tarz, yol, biçim.*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭ-ı Yāḳūtuñuñ kim şīvesin
Cān virürdi görse ger Yāḳūt ol üslūb içün *(G. 301/12). [üslūb]*

üst: *Yukarı, bir şeyin yukarı kısmı.*

Ġam-i ʿışḳuñla Cem eger vire cān
Ḳabri üstine yaz saʿīd ü şehīd *(G. 44/12). [üstine, -i, -n, -e]*

Zülfüñ ol sünbül-durur kim āftāb üstindedür
Dişlerüñ ol lüʾlüdür yāḳūt-ı nāb üstindedür *(G. 83/2). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

Fürḳatüñden şol ḳadar aḳdı ki baḥr oldı yaşum
Gözlerüm yanında zevraḳdur kim āb üstindedür *(G. 83/6). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

Boynuma ṭaḳmaġ içün cānā kemend-i ʿanberīn
Dāyimā zülf-i siyāhuñ pīç ü tāb üstindedür *(G. 83/8). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

Ḳaşlaruñ ṭāḳı kemend-i zülfüñ üzre şanasın
Sāye-bān-ı ʿanberīn müşkīn ṭınāb üstindedür *(G. 84/12). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

Ne kerāmet gösterür gözle bu zülf-i ḫırḳa-pūş
Kim ṣalup seccādesin her laḥẓa āb üstindedür *(G. 84/10). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe yüz sürelden iy dil-ber yüzüm
Levḥa-i zerrīne beñzer kim kitāb üstindedür *(G. 84/4). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

Yüzüñe zülfüñ niḳāb olduḳça ḳo aġlayayın
Yaraşur iy sīm-ten müşkīn niḳāb üstindedür *(G. 84/6). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

Sāye-i ḳaddüñi Cem üstine ṣalsañ n'ola kim
Sāye-i servi bilürsin ṣanemā ḫāke düşer *(G. 89/13). [üstine, -i, -n, -e]*

üst: *Üzerine.*

Görür oldı yüzüñ māhiyyetin çeşm
Düşelden üstine şol zülf-i deycūr *(G. 77/6). [üstine, -i, -n, -e]*

Beñzer kitāb-ı ḥüsnüñe düşmiş ġalaṭ ḫaṭuñ
Zülfüñ anuñ-çün üstine anuñ ḳalem çeker *(G. 96/4). [üstine, -i, -n, -e]*

Laʿlüñüñ üstinde ḫālüñ iy ḳamer-çihre senüñ
Ṣanasın ḳand-i mükerrer üstine ḳonmış meges *(G. 161/10). [üstine, -i, -n, -e]*

Ḫaṭṭınuñ tezvīrine ḥüccet virüp
Ḳaşların üstine ṭuġrā eylemiş *(G. 172/10). [üstine, -i, -n, -e]*

Bulınmaġa dil-i dīvānede ruḫuñ genci
Ḫaṭuñ ḫayāli yazar üstine ṭılısm-ı ḫavāṣ *(G. 177/12). [üstine, -i, -n, -e]*

Ḳorḳar ki üstine düşe ol yaña uġramaz
Bāzār-ı dilde ṣatalı ṣınmış kemān ḳaşuñ *(G. 224/9). [üstine, -i, -n, -e]*

ʿĀlem muṭīʿüñ olmaġa ḥüsnüñ berātına
Mühr urdı laʿlüñ üstine yazdı nişān ḳaşuñ *(G. 224/16). [üstine, -i, -n, -e]*

Muʿayyen olmaḳ içün menzil-i maḳām-ı cemāl
Ruḫuñ nihāl-i ḳadüñ üstine yaḳar ḳandīl *(G. 244/14). [üstine, -i, -n, -e]*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/14). [üstüñe, -üñ, -e]*

Şemʿ-i ḥüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün ṣan cām aṣar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/6). [üstine, -i, -n, -e]*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy ṣanem
Geçmek içün köpri yapdı ṣanasın Nīl üstine *(G. 356/8). [üstine, -i, -n, -e]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/2). [üstine, -i, -n, -e]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/4). [üstine, -i, -n, -e]*

Aġladuḳça ḳaşumı rengīn ider ḫūnīn yaşum
Dir gören ḳavs-i ḳuzaḥ ḳurıldı bārān üstine *(G. 363/8). [üstine, -i, -n, -e]*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/12). [üstine, -i, -n, -e]*

Sünbül-i ḫaṭṭuñ ġamından şöyle ḫayrān oldı kim
Bāġ-bānlar ṣu seperler gice reyḥān üstine *(G. 363/14). [üstine, -i, -n, -e]*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḥācīdür güldi didi
Gerçi ḥācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/16). [üstine, -i, -n, -e]*

Eflāke irer ḳadri anuñ iki cihānda
Şol kimsenenüñ ki üstine ol sāye düşürdi *(G. 371/6). [üstine, -i, -n, -e]*

Zengī leşkerler çeküp ʿazm eyler İslām üstine
Zülfinüñ her bir ḳılı sulṭān-ı Hindū-stāndur *(K. 8/49). [üstine, -i, -n, -e]*

üst: *Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, üzeri, fevk, alt karşıtı.*

Ger ḥaṭ yazarsa ʿārżı üstinde ġam degül
Zīrā ki ḫōş-durur olıcaḳ āb-dār nesḫ *(G. 39/5). [üstinde, -i, -n, -de]*

Ḫaṭṭın görürse ḫaddinüñ üstinde dil-berüñ
Olur hezār ġayret ile şerm-sār nesḫ *(G. 39/9). [üstinde, -i, -n, -de]*

Cemʿ olmaz āb ü āteş gerçi hīç
ʿĀrıżuñ üstinde buldı ictimāʿ *(G. 186/10). [üstinde, -i, -n, -de]*

Ḥüsnüñüñ āyātını yazmaġ içün iy māh-rū
Gün yüzüñ evrāḳı üstinde düzer mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 215/8). [üstinde, -i, -n, -de]*

Kişverin zībā cemālüñüñ meger żabṭ itmege
Gül yüzüñ evrāḳı üstinde yazar defter ḫaṭuñ *(G. 215/4). [üstinde, -i, -n, -de]*

Noḳṭa dāyim lebüñ altında olur bu ne ʿaceb
Lebüñ üstinde-durur noḳṭa-i ḫāl-i siyehüñ *(G. 222/4). [üstinde-durur, -i, -n, -de, -dur, -ur]*

Ḥasret-i ḫaṭṭuñla cān virdügümi şerḥ eyleye
Dil uzadup sinümüñ üstinde biten her giyāh *(G. 327/10). [üstinde, -i, -n, -de]*

Cemālüñ berg-i güldendür sirişte
Ḫaṭun üstinde ʿanberden nüvişte *(G. 334/2). [üstinde, -in, -de]*

Egleme iy cefā vü ġam ḫāke ber-ā-ber it beni
Ola ki üstüme düşe sāye-i serv-ḳāmetī *(G. 378/4). [üstüme, -üm, -e]*

Sāye şalsun diyü ol serv üstüme
Yire düşüp oluram çün ḫāk-i rāh *(Kıt. 2/7). [üstüme, -üme]*

üst: *Bir kimsenin kendisi, şahsı.*

Açılaldan üstüñe iy māh-rū bāb-ı kerem
Dil dilinden gitmedi her-giz nevā-yı yā Kerīm *(G. 262/11). [üstüñe, -üñ, -e]*

Mezraʿ-ı baḫtumı dün biçer iken dās-i emel
Uġrayu geldi benüm üstüme dihḳān-ı kerem *(K. 1/74). [üstüme, -üm, -e]*

üst: *Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, üzeri, alt karşıtı II daha değerlisi.*

Zülfüñ ol sünbül-durur kim āftāb üstindedür
Dişlerüñ ol lüʾlüdür yāḳūt-ı nāb üstindedür *(G. 83/1). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

üst: *Bir şeyin yukarı kısmı II bir olay veya bir durumla karşı karşıya olmak.*

N’ola ger cān ü dile raḥm eyler iseñ iy ṭabīb
Kim firāḳ u derd ile dāyim ʿaẕāb üstindedür *(G. 83/10). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

Sen perī ile görelden ol raḳīb-i dīvi ben
Bu dil-i āşüfte derd ü ıżṭırāb üstindedür *(G. 83/4). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

üst: *Bir şeyin üst kısmı II bir şey üzre olmak, ile birlikte olmak.*

Ger yıḳarsañ cevr ile n’ola Cemüñ göñlini kim
Lā-cerem maʿmūr olan āḫir ḫarāb üstindedür *(G. 83/14). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

Baña cevr itme iñen ḥüsnüñe maġrūr oluban
Kāyinātuñ ḥāli çün kim inḳılāb üstindedür *(G. 83/12). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

üst: *Yukarı, bir şeyin yukarı kısmı II ... içinde olmak, ... üzre olmak.*

Āh kim uyarmadı baḫt-ı siyāhum zülf-i dōst
Niçe kim ol nergis-i mest-āne ḫ̬ᵛāb üstindedür *(G. 84/8). [üstindedür, -i, -n, -de, -dür]*

üst: *Üzerine, topraklarına (Anadolu üstüne asker sevk etmek bağlamında).*

Ṭaġıdur zülf-i zirih-pūşını ḥüsninde ḥabīb
Yoḳsa Çīn māliki Rūm üstine leşker mi çeker *(G. 112/4). [üstine, -i, -n, -e]*

üstād: *Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir yeri, tam vukūfu bulunan kimse.*

Şu tīr-i ġamze kim irdi dil-i Cemden güẕer ḳıldı
ʿAceb bu fende bilseydüm kim ola anuñ üstādı *(G. 381/10). [üstādı, -ı]*

Ol ṣanem kim bāġ-ı cennet ceddinüñ ābādıdur
Laʿl-i nābı ʿilm-i iḥyāda mesīḥ üstādıdur *(Mua. 33/2). [üstādıdur, -ı, -dur]*

üstādı ol-: *Üstadı olmak. Bahsi geçen konuda bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir yeri, tam vukūfu bulunan kimse olmak.*

Olalı ʿilm-i siḥr içre gözüñ sāḥirler üstādı
Ḫ̬ıred eflāke irgürdi göñülden āh ü feryādı *(G. 381/1). [üstādı olalı, -alı]*

üste: *Üstünde.*

Ḫ̬urde-i zer üste her devlet ki var
Ḫ̬urde-dārān-ı cihāna virür el *(Mua. 95/1). [üste]*

üsti: *Yukarı, bir şeyin yukarı kısmı.*

Bir dem yüzüñ ki çeşmüm öñinden ırağ ola
Derd ü ġamuñla yüregüm üstinde dāġ ola *(G. 367/2). [üstinde, -n, -de]*

üsti: *Üzerine.*

Göñlümüñ mülkinde dāyim derd ü ġam eyler nizāʿ
Bir ḫ̬arābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 288/10). [üstine, -n, -e]*

üstinde: *Üzerinde.*

Laʿlüñüñ üstinde ḫ̬ālüñ iy ḳamer-çihre senüñ
Ṣanasın ḳand-i mükerrer üstine ḳonmış meges *(G. 161/9). [üstinde]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/5). [üstinde]*

Ḫālüñ ṣanemā gül yüzüñ üstinde gören dir
Hindū-beçedür düşdi yatur gül arasında *(G. 323/3). [üstinde]*

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler
Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur *(K. 8/54). [üstinde]*

Gün yüzüñ üstinde zülfüñ olalı müşkīn niḳāb
Oldı ḫāl-i ʿanberīnüñe yavuz gözden ḥicāb *(Mua. 134/1). [üstinde]*

Olalı zülf ʿömrinden nişāne
Görü[r]em ʿömrüñ üstinde şāne *(Mua. 266/2). [üstinde]*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/1). [üstinde]*

üstinde: *Üstünde.*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/10). [üstinde]*

üstinde: *Durumunda.*

Maḥşer-i zülfi ḥisābı sen ḳıyāmet-ḳāmetüñ
Hey ne müşkildür ki Cem daḫı ḥisāb üstindedür *(G. 84/14). [üstindedür, -dür]*

üstine: *Üzerine.*

Üstine zülfüñ aşmaz idi Kaʿbe örtüsin
Cāmiʿ yüzüñde olmasa miḥrāb-ı cān ḳaşuñ *(G. 224/3). [üstine]*

Gül yañaġuñ güllerin şerḥ itse Cem gül-zārda
Ġonceler her yirden üstine ḳılur īṯār gül *(G. 234/14). [üstine]*

Dil helāk idüp gözüñ ḫancer çeker cān üstine
Nice ḫūnīdür ki ḳan itmek diler ḳan üstine *(G. 363/1). [üstine]*

Āşiyān yapdı başı üstine ḳuşlar ṣanma
Serv mecnūn olalı serv-i ḫırāmānuñ içün *(Müf. 10/1). [üstine]*

Yazılmış idi levḥ ü ḳalem daḫı yoġ iken
Levḥ-i nübüvvet üstine nāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/146). [üstine]*

üstine: *Üzerine, hakkında.*

Bir ṭıfl-i ʿĪsī-dem bugün remz itdi bir söz üstine
Zülfüñ götür yüzden didüm barmak ḳodı göz üstine *(Mua. 246/1). [üstine]*

üstine: *Üzerine, için.*

Gönlüme ḫışm ile çeşmüñ ḳaṣd ider dir kim lebüñ
Bir ḫarābe üstine bunca cidāl itmek neden *(G. 287/10). [üstine]*

üstine: *Hakkında, dair, üzerine.*

Laʿl-i nābuñ sırrını beñzer ʿıyān itmek diler
Kim ḫaṭuñ müşkīn ḥavāşī yazdı teʾvīl üstine *(G. 356/4). [üstine]*

üstine: *Üstüne, –den sonra.*

Ḫaṭṭ-ı ruḫ-sāruñ kitāb indürdi tenzīl üstine
Sāye-i zülfüñ şeref ḳor perr-i Cibrīl üstine *(G. 356/1). [üstine]*

üstine: *Hakkında, dair, üzerine, ...-e/-a.*

Ḫaṭṭ-ı ruḫ-sāruñ kitāb indürdi tenzīl üstine
Sāye-i zülfüñ şeref ḳor perr-i Cibrīl üstine *(G. 356/2). [üstine]*

üstine: *-den/dan sonra.*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḥāli bir ḳıl üstine *(G. 356/10). [üstine]*

üstüḫᵛān: *Kemik.*

Şemʿ-i ruḫuñ ḫayāline cān virüp ölenüñ
Ḳabr içre ḥaşre dek yaḳa her üstüḫᵛān[ı] şemʿ *(G. 190/36). [üstüḫᵛān[ı], -ı]*

Sevdā-yı zülf-i yār ile ger cān virürse Cem
Cismi türābı ʿanber olur üstüḫᵛānı müşk *(G. 217/28). [üstüḫᵛānı, -ı]*

Ṭopraġum levḥinde ḳılmaġa ġamuñ şerḥin raḳam
Rūzgār eyler ölicek üstüḫᵛānumdan ḳalem *(G. 270/2). [üstüḫᵛānumdan, -um, - dan]*

üstüvār ol-: *Sağlam, dayanıklı, kuvvetli olmak.*

Buldı zamāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār *(K. 2/40). [üstüvār oldı, -dı]*

üzre: *Üzere.*

Küfr-i zülfüñ kim cemālüñ üzre ḳaṣd-ı dīn ider
Hey di ol bī-dīne kim ʿālemde bed āyīn ider *(G. 58/1). [üzre]*

Yiridür ger āteş-i ʿışḳ üzre yansa cān ü dil
Çün hemīşe āteş-i sūzān kebāb altındadur *(G. 86/11). [üzre]*

Kirpügüm üzre ḫayālüñ uyumaz dīdede hīç
Ḫārı bālīn idinen degmede āsān uyumaz *(G. 159/13). [üzre]*

Geymesün devlet ḳabāsın ḫırḳa-i ʿışḳuñ geyen
Çünki iḥrām üzre geymez maḥrem olanlar libās *(G. 163/4). [üzre]*

Tecellī-i ruḫuñı dāyimā Cem üzre düşür
Hemīşe çünki bilürsin düşer türāba güneş *(G. 174/13). [üzre]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden çihrem üzre gözlerüm
Cūy gibi ḳanlu yaşını revān eyler dirīġ *(G. 192/5). [üzre]*

Meclis-i ḥüsnüñ görelden şol ḳadar germ oldı kim
Sīnesi üzre ciger yaġın kesüp yaḳar çerāġ *(G. 194/16). [üzre]*

Cem ʿışḳa bende olduġını ḳılmaġa ʿıyān
Dāġ-ı ġam ile sīnesi üzre nişān idüñ *(G. 221/14). [üzre]*

Bezm-i Ṣafāyı ḫōş ṭut şevḳ üzre Merve ḥaḳḳı
Nūş eyle cām-ı vaḥdet ʿişret demidür iy Cem *(G. 274/13). [üzre]*

Zülfüñi görelden yüzüñ üzre yatur iy meh
Ġam-gīn oluban derd ile bī-çāre benefşe *(G. 319/3). [üzre]*

Her geh ki göre zülfüñi gül-gūn ruḫuñ üzre
Ḳulluġa ḳabūl it diyü yalvāre benefşe *(G. 319/11). [üzre]*

Yüzüñ üzre gözlerüñ meyl itdügince zülfüñe
Sünbül otlar ṣanasın ṣaḥrāda āhūlar bigi *(G. 384/3). [üzre]*

Gördügümce beñlerüni ruḫlaruñ üzre senüñ
Ṣanuram kim gül direr gül-şende Hindūlar bigi *(G. 384/7). [üzre]*

üzre: *Üzerine.*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/1). [üzre]*

ʿĀrıżuñ şol deste-i güldür ki dāyim ṣudadur
Sünbül-i ḫaṭṭuñ gül üzre ṣanki müşk-i sūdedür *(G. 101/2). [üzre]*

Ṭaġıtmış leyle-i zülfeynini evrāḳ-ı gül üzre
Bu Cem bī-çāre miskīni ki Mecnūn ide Leylādan *(G. 305/11). [üzre]*

Bir kuḥlī bisāṭ urdı zemīn üzre zamān kim
Eṭrāfı müzerkeş içi dībā-yı muṭallā *(K. 5/5). [üzre]*

üzre: *Üzerinde, üstünde II etkisiyle.*

Ḳamer alnuñ güneş ruḫ-sāruñ üzre
Görenler didi kim nūrun ʿalā nūr *(G. 77/3). [üzre]*

üzre: *"-de/-da"; üstünde, üzerinde.*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre nikāb
Ṣan olur ebr içre pinhān āftāb *(G. 14/1). [üzre]*

Ne cādūdur ṭudaġuñda ḫaṭuñ kim
Ṭurur āb üzre ḳılmaz dāmenin ter *(G. 132/14). [üzre]*

Gözüm yaşını zülfüñde gören dir
Ne ḫōş düşmiş bu sünbül üzre jāle *(G. 332/12). [üzre]*

Ḳudretüñden oldı Keyvān çarḫ üzre pās-bān
Ḥikmetüñden oldı Mirrīḫ āsmāna kūtvāl *(K. 3/35). [üzre]*

Serv-ḳaddüñ üzre naḳş-ı zülfüñe ḳılan naẓer
Serv-i sīmīn üzre ṣanur ḫūşe-i müşkīn biter *(Mua. 163/1). [üzre]*

üzre: *Üzre, için.*

Ṣorduḳça dehānuñ n’ola ḫışm itse gözüñ kim
Mey üzre ḳılur mest olan yoḳ yire ġavġā *(G. 1/10). [üzre]*

Sinüme uġrayıcaḳ n’ola sögüp geçse ḥabīb
Ki melek daḫı ḳılur ḳabr-i ġarīb üzre duʿā *(G. 7/4). [üzre]*

Ḳılalı nüsḫa-i Yāḳūtdan ḫaṭın tercīḥ
Yazıldı laʿl-i dürer-bārı üzre ente melīḥ *(G. 38/2). [üzre]*

Ḳaşlaruñ ṭāḳı kemend-i zülfüñ üzre ṣanasın
Sāye-bān-ı ʿanberīn müşkīn ṭınāb üstindedür *(G. 84/11). [üzre]*

Gün yüzüñ üzre ḫāl-i siyeh zülf-i ʿanberīn
Ṣan Hind şāhı milket-i Rūmaʿalem çeker *(G. 96/5). [üzre]*

Kemān-ı ġamda ḳaçan kim göñül bir āh eyler
Bu çīnī nüh siper üzre ḫadengi rāh eyler *(G. 100/2). [üzre]*

Ġoncenüñ ḳan ola baġrı ki seḥer lāle bigi
Bir ayaġ üzre ṭurup şevḳ ile sāġer mi çeker *(G. 112/12). [üzre]*

Tār-ı zülfüñ ṭaġıdup ṣafḥa-i mihr üzre ṣabā
Ḥüsnüñüñ defterini yazmaġa mıṣṭar mı çeker *(G. 112/7). [üzre]*

Didüm iy meh ṣol ẕeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/6). [üzre]*

Ḳāmetüm zülfüñde lām olduġına dāll olmaġa
Levḥ-i sīmīn üzre zülfüñ yazdı müşkīn dāller *(G. 119/16). [üzre]*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/10). [üzre]*

Ḥüsni risālesine mehi maṣdar idinür
Zülfin ḳaçan ki mihr-i ruḫı üzre ṭaġıdur *(G. 126/6). [üzre]*

Derdümi ṣaḳlayam didükçe ḫaṭuñ
Gözlerüm üzre āşikār yazar *(G. 130/8). [üzre]*

Zülf ü çeşmüñ dehenüñ üzre nizāʿ itdi ḫaṭuñ
Girüp araya didi yoḳ yire bu ceng nedür *(G. 136/9). [üzre]*

Kūyuñ üzre ṣabā eṣer gelmez
Anuñ içün dile eṣer gelmez *(G. 147/1). [üzre]*

Ḫaṭṭın ḳazıdı buldı ʿiẕār-ı ḫaṭın didüm
Didi ṣu üzre olmaz iñen pāy-dār ḫaṭ *(G. 183/12). [üzre]*

Ṣafḥa-i cān üzre yazdum ʿışḳuñı
Küllü ʿilmin leyse fi’l-ḳırṭāsi żāʿ *(G. 186/5). [üzre]*

Eşküm cihānı ṭutdı āb üzre yürürem ben
Dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancaḳ *(G. 200/3). [üzre]*

ʿĀrıżuñ üzre göricek ḥüsn ü luṭf ile direm
Rūma çekmişdür Ḥabeşden yine leşkerler ḫaṭuñ *(G. 215/5). [üzre]*

Mülk-i ḥüsnüñ ḫāṣılın her ayda taḥṣīl itmege
Ṣafḥa-i māh üzre baġlar müşk ile defter ḫaṭuñ *(G. 226/4). [üzre]*

Sevmek günāh imiş seni bildüm günāhumı
Başum ḳılıcuñ üzre güneh-kāruñam senüñ *(G. 227/4). [üzre]*

Sinüm üzre ger güẕer ḳılsañ saña
Dil uzadur her giyāhum gitme gel *(G. 231/5). [üzre]*

Bir gün irerse dest-i ʿināyet faḳīrüñe
Yillerle yoluñ üzre düşüp ḫāk-i pāñ olam *(G. 267/4). [üzre]*

İy ṣanem luṭf eyleyüp baş yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efşān ideyin *(G. 290/7). [üzre]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/6). [üzre]*

Ḳaşlaruñ üzre ʿaceb ḫōş düşmiş ol Hindū beñüñ
Gerçi kim bir noḳṭa kāfī olmaz iki nūn içün *(G. 308/7). [üzre]*

Ḫaṭṭuñ cemālüñ üzre senüñ iy semen-beden
Almış benefşe berg-i güli ṣanki āreye *(G. 321/7). [üzre]*

Ġamzeñ dil üzre her dem urur yāre yāreye
Çeksün belāyı ola ki sen yāre yāreye *(G. 321/1). [üzre]*

Yüzüñ ġarḳ-ı ʿaraḳ olduḳça ṣan kim
Düşer berg-i gül-i ter üzre jāle *(G. 333/6). [üzre]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/13). [üzre]*

Serv ḳaddüñde turunc-ı ġabġabuñ sībin gören
Dir nihāl-i şīve vü nāz üzre bitmiş tāze bih *(G. 348/4). [üzre]*

Cān levḥi üzre yazılıcaḳ ʿışḳ nāmesi
Dil yanayazdı düşdi elinden çü ḫāmesi *(G. 409/1). [üzre]*

Hem rıżāñ ile ʿUṭārid oldı çarḫ üzre debīr
Hem ʿaṭā Bercīse ḳılup eyledüñ nīgū ḫıṣāl *(K. 3/37). [üzre]*

İkinci felekde anı fi'l-ḥāl ʿUṭārid
Ṣakk-i felek üzre ḳılur altun ile imżā *(K. 5/16). [üzre]*

Yazılmaġa kāfūr ile müşkīn varaḳ üzre
Bercīs maʿānī-i daḳīḳ eylese inşā *(K. 5/13). [üzre]*

Keyvān yir idinmişdi yidinci felek üzre
Tā kim ḳıla ol bezm-i dil-ārāyı temāşā *(K. 5/11). [üzre]*

Yoluñ üzre şol ḳadar şu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/1). [üzre]*

Ḫālüñ olduḳça ḳaşuñ üzre ʿıyān
Görmek içün seni iver dil ü cān *(Mua. 122/1). [üzre]*

Serv-ḳaddüñ üzre naḳş-ı zülfüñe ḳılan naẓer
Serv-i sīmīn üzre ṣanur ḫūşe-i müşkīn biter *(Mua. 163/2). [üzre]*

Levḥ üzre yazmış idi ezel kilk[i] ismini
Levḥ ü ḳalemdür anda güvāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/237). [üzre]*

üzüm: *Üzüm meyvesi.*

Yüri var ʿişve ṣatma geçdi çaġuñ
Dirildi üzümüñ bozıldı bāġuñ *(Müf. 23/2). [üzümüñ, -üñ]*

vā: *Vah, yazık.*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 6/6). [vā]*

Ġayrıya bencileyinseñ āh aña
Ger benüm bigi degülseñ vā baña *(G. 7/6). [vā]*

Çeşm-i ḫūn-rīzüñ yine tīr ü kemān aldı ele
Öldüriserdür beni ʿālemde bildüm vā dirīġ *(G. 193/4). [vā]*

vaʿde: *Söz, vaat.*

Dil-rübālar vaʿdesine nice bir aldanalum
Sāḳiyā peymāne ṣun anlarda peymān ḳalmadı *(G. 424/9). [vaʿdesine, -si, -n, -e]*

vaʿde eyle-: *Vaat etmek, söz vermek.*

Eyledüñ vaʿde bir iki kerre
Līk az eyle kerreden iy dōst *(Mua. 36/3). [vaʿde eyledüñ, -dü, -ñ]*

vaʿde vü ʿahd: *Söz ve yemin.*

Vaʿde vü ʿahdi yalan eyleyüp iy beste-dehen
Niçe bir būse virem diyü Cemi aldayasın *(G. 297/9). [vaʿde vü ʿahdi, -i]*

vaʿde-i ferdā: *Yarının sözü II gelecek için verilen vaat.*

Öldürürseñ bugün beni öldür
Niçe bir ola vaʿde-i ferdā *(G. 2/4). [vaʿde-i ferdā]*

Ben her gün eylerem ṭaleb-i vaṣl līkin ol
Dilden ḳomadı vaʿde-i ferdāyı bir nefes *(G. 165/6). [vaʿde-i ferdāyı, -y, -ı]*

vaʿde-i ferdā ḳıl-: *Yarını vaat etmek, yarına söz vermek.*

Bu ʿayşı ḳoyup ḳanda gider Mihr-i cihān-tāb
Ger gelmege ḳılmasa yine vaʿde-i ferdā *(K. 5/24). [vaʿde-i ferdā ḳılmasa, -ma, -sa]*

vādī-i fürḳat: *Ayrılık vadisi.*

Ben vādī-i fürḳatde cefā ile hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 201/3). [vādī-i fürḳatde, -de]*

vādī-i ġam: *Gam vadisi.*

Virüp dil-ber yolına cān eline girmeyüp dil-ber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse *(G. 331/8). [vādī-i ġamda, -da]*

Bu vādī-i ġamdan beni luṭfuñla ḫalāṣ it
Nice bir ola sāḥat-i dil menzil-i belvā *(K. 5/197). [vādī-i ġamdan, -dan]*

vāh: *Vah, yazık.*

Ṣalup sevdāya beni eyledi dīvāne ġamuñ
N'ideyüm n'eyleyeyüm āh didi vāh didi *(G. 423/6). [vāh]*

vaḥdet: *Vahdet, Allah'ın varlığının bir ve tek olması.*

Oldı delīl vaḥdeti rāhına mihr ü māh
Oldı güvāh ḳudreti ṣunʿına nūr ü nār *(K. 2/13). [vaḥdeti, -i]*

Vaḥdet ḫazīnesindeki māli Muḥammedüñ
Cān gözin açmaġa nice ḫōş tūtiyā olur *(Terk. 1/67). [vaḥdet]*

vaḳāyiʿ: *Vakalar, hadiseler, olaylar.*

Olaldan ışḳuñ iy meh baña vāḳiʿ
Gelüpdür başuma dürlü vaḳāyiʿ *(G. 187/2). [vaḳāyiʿ]*

vaḳf: *Durmak" manasına gelen "vakf", tecvid ilminde: "Nefesle birlikte sesin kesilmesine" denir. Vakf, kelimenin sonunda yapılır.*

Ḫaṭṭuñ oldı āyet-i ḥüsn ü lebüñ vaḳfı anuñ
Olıcaḳ sürḫ ü siyehle vaḳf u āyet ḫōş-durur *(G. 74/3). [vaḳfı, -ı]*

vaḳf u āyet: *Vakf işareti ve ayet.*

Ḫaṭṭuñ oldı āyet-i ḥüsn ü lebüñ vaḳfı anuñ
Olıcaḳ sürḫ ü siyehle vaḳf u āyet ḫōş-durur *(G. 74/4). [vaḳf u āyet]*

vaḳf-ı meykede: *Meyhane vakfı.*

Ḫarīm-i ṣavmaʿa-i gönlümi iñen yıḳma
Günāha girecegüñ añ ki vaḳf-ı meykededür *(Müf. 16/2). [vaḳf-ı meykededür, -dür]*

vāḳiʿ ol-: *Gerçekleşme, vuku bulma, meydana gelme.*

Olaldan ışḳuñ iy meh baña vāḳiʿ
Gelüpdür başuma dürlü vaḳāyiʿ *(G. 187/1). [vāḳiʿ olaldan, -aldan]*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy gibi
Baña vāḳiʿ olalı ol lāle-ʿiẕār ayrulıġı *(G. 390/4). [vāḳiʿ olalı, -alı]*

vāḳıf: *Bilen, anlayan, haberdar olan.*

Gel duʿā başla yiter söyle şikāyet sözini
Çünki vāḳıf-durur aḥvālüñe ol ḫān-ı kerem *(K. 1/134). [vāḳıf-durur, -dur, -ur]*

vāḳıf ol-: *Bilmek, öğrenmek, haberdar olmak.*

Zülfi gözinde iken mihre ḳılan nezāre
Fikr itse ola vāḳıf ṣormadan ism-i yāre *(Mua. 143/2). [vāḳıf ola, -a]*

Şu gibi dökdüm hevāñ odında ṭopraḳ başuma
İy dirīġā vāḳıf olmaduñ daḫı aḥvālüme *(G. 347/4). [vāḳıf olmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

vāḳıf-ı ḥāl ol-: *Hâline vakıf olmak.*

Cem olalı ġamuñdan vāḳıf-ı ḥāl
Süm-i esbüñ idindi tāc-ı iḳbāl *(Mua. 279/1). [vāḳıf-ı ḥāl olalı, -alı]*

vāḳıf-ı mertebe-i kerşeb-i miʿrāc ol-: *Miraç gecesinin mertebesine vakıf olmak.*

Mū-be-mū ḳadr-i ser-i zülfini yārüñ bilesin
Vāḳıf-ı mertebe-i kerşeb-i Miʿrāc olasın *(G. 303/6). [vāḳıf-ı mertebe-i kerşeb-i miʿrāc olasın, -a, -sın]*

vaḳt: *Çağ, zaman, devir.*

Meclis içre n'ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/10). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Vaḳtidür raḥm eylegil iy meh-liḳā ben bendeñe
Kim ġam-i ʿışḳuñ hemīşe yaşumı deryā ḳılur *(G. 76/3). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Vaḳtidür raḥm ider iseñ Ceme iy ṣāh-ı cihān
Ki firāḳ ile ġamuñ cānını tenden çıḳarur *(G. 82/13). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Vaḳtidür ḳurtar Cem-i miskīni ġamdan dil-berā
Hecrüñ odına yanar dāyim ʿaẕāb altındadur *(G. 85/13). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Gel iy serv-i sehī bir dem kenāra vaḳtidür seyrüñ
Ki yir yüzini āb itdüm gözümüñ çeşme-sārından *(G. 286/5). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Vaḳtidür ala muṭrib ele ḫōş def ü ḳānūn
Arada gerekdür yüriye bāde-i gül-gūn *(Mur. 3/21). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Cem ḳuluña raḥm eyler iseñ vaḳti-durur kim
Vaṣluñı ḳılur her nefes iy dōst temennā *(G. 1/13). [vaḳti-durur, -i, -durur]*

Raḥm eyle vaḳtidür ki ġam-i ʿārıżuñla eşk
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb *(G. 12/8). [vaḳtidür, -idür]*

Göñlüm ḫarābın eyle ʿimāret ki vaḳtidür
Maʿmūr olmadı ideli ġam leşkeri ḫarāb *(G. 12/3). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Nigārā vaḳtidür raḥm eyle cāna
Ki ġamzeñ her nefes ḳılur siyāset *(G. 25/3). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Raḥm eyle vaḳtidür bize ṭutġıl elümüzi
Kim ḥadden aşdı hecrüñ ile intiẓārumuz *(G. 150/11). [vaḳtidür, -idür]*

Bu Cem-i miskīne iy cān raḥm iderseñ vaḳtidür
Kim firāḳuñdan senüñ baġrını ḳan eyler dirīġ *(G. 192/13). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Görse Ṭūbā boyuñı şalınduġuñ vaḳtin şehā
Başın ayaġa şalup şermende olur serv-i sitīġ *(G. 193/5). [vaḳtin, -i, -n]*

Gel iy Cem ḥüsni gül-zārın temāşā vaḳtidür seyr it
Ki mūrı sebze-i ḫaṭdur olupdur mārı tār-ı zülf *(G. 196/13). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Yaşlarum ılduzını aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān elfirāḳ *(G. 203/5). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Cān virem ʿışḳuñ hevāsında hevesden geçmeyem
Öldügüm vaḳtinde dirlerse hevādan vāz gel *(G. 243/6). [vaḳtinde, -i, -n, -de]*

Beni ger cevr ile öldürmek ise rāy-ı ṣavāb
Vaḳtidür egleme eyle ṣanemā rāyuñı gel *(G. 245/8). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Ḫancer-i hecrüñle çāk itdüñ Cemüñ bu göñlini
Vaḳtidür kim sūzen-i luṭfuñla şāhā ḳasasın *(G. 278/10). [vaḳtidür, -idür]*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme başasın *(G. 278/4). [vaḳtin, -i, -n]*

İşümdür nāle vü zārī senüñle göreli aġyārı
Ne vaḳte dek ḳılam zārı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/12). [vaḳte, -e]*

Cem niçe bir ʿışḳuñuñ derdini çeksün vaḳtidür
Dil-berā laʿlüñ meyin ṣun derde dermān ideyin *(G. 290/13). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Nāle vaḳtinde gözüm yaşın temāşā eylesün
ʿĀşıḳ-ı bī-çārelerden seyr-i dūlāb isteyen *(G. 307/7). [vaḳtinde, -i, -n, -de]*

Raḥm eyle baña vaḳtidür iy dil-ber-i meh-rū
Kim cānuma ḳaṣd eyledi ṣol ġamze-i cāẕū *(G. 314/1). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/10). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Nāle vü efġānuñ ile çıñradı çün ṭās-ı ʿışḳ
Vaḳtidür iy Cem ki rāzuñ diyesin āvāz ile *(G. 330/10). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Gel iy Cem ḥüsni bāġını temāşā vaḳtidür seyr it
Ki sīmīn serv üstinde geyer bir meh külāh egri *(G. 405/9). [vaḳtidür, -i, -dür]*

Çün vaḳti-durur sāḳī berü ṣun bize bir cām
Ḳanumuzı mey gibi bizüm içmedin eyyām *(Mur. 3/17). [vaḳti-durur, -i, -durur]*

Çün oldı ḫazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ ṣay *(Mur. 3/1). [vaḳtidür, -idür]*

Yoḳdur felek belāsına çün çāre vaḳtidür
Ḥaḳ ḫażretine ʿarż idesin sen bu ḥāceti *(Terk. 3/105). [vaḳtidür, -i, -dür]*

vaḳt: *Bir işin olageldiği, yapılageldiği zaman dilimi (namaz vakti bağlamında).*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/10). [vaḳtini, -i, -n, -i]*

vaḳti: *Vakit, zaman.*

Ṣafā vaḳti-durur sāḳī getür mey
Ki anuñla mürde cānı ḳılavuz ḫay *(G. 391/1). [vaḳti-durur, -durur]*

ʿĀmdur luṭf-ı ʿamīmüñ ḳo günāhumı benüm
Merḥamet vaḳti-durur var ise imkān-ı kerem *(K. 1/130). [vaḳti-durur, -durur]*

vaḳt-i duʿā ol-: *Dua vakti olmak.*

Didi maḳṣūrdur anuñ olıcaḳ vaḳt-i duʿā
Āḫir-i fātiḥadan olmaya bir laḥẓa cüdā *(Mua. 57/3). [vaḳt-i duʿā olıcaḳ, -ıcak]*

vaḳt-i ḫalef: *Sonrakilerin zamanı.*

Vaḳt-i selefde cümle gelen enbiyā içün
Vaḳt-i ḫalefde mürşid-i Ḥaḳ Muṣṭafā ḥaḳı *(K. 6/20). [vaḳt-i ḫalefde, -de]*

vaḳt-i ṣabūḥ ol-: *Sabah vakti içilen şarabın zamanı gelmek.*

Oldı vaḳt-i ṣabūḥ u irdi ṣabāḥ
Sāḳī ṣun rāḥ-ı rāḥatü'l-ervāḥ *(G. 35/1). [vaḳt-i ṣabūḥ oldı, -dı]*

vaḳt-i ṣafā: *Safa veren, mutluluk veren zaman.*

Dil-ber ġamında miḥnet ü derd ü belā ile
Vaḳt-i ṣafāda çekdügi ʿāṣıḳ ʿanā ḥaḳı *(K. 6/30). [vaḳt-i ṣafāda, -da]*

vaḳt-i seḥer: *Seher vakti.*

Vaḳt-i seḥerde bülbül-i şūrīde derd ile
Cān ü göñülden itdügi āh ü nevā ḥaḳı *(K. 6/21). [vaḳt-i seḥerde, -de]*

vaḳt-i selef: *Öncekilerin zamanı.*

Vaḳt-i selefde cümle gelen enbiyā içün
Vaḳt-i ḫalefde mürşid-i Ḥaḳ Muṣṭafā ḥaḳı *(K. 6/19). [vaḳt-i selefde, -de]*

vaḳt-i ṣubḥ-dem: *Sabah vakti.*

Benüm bu āh-ı ciger-sūzumı fiġānuma ṣor
Çü nāledür baña tā vaḳt-i ṣubḥ-dem hem-dem *(G. 261/10). [vaḳt-i ṣubḥ-dem]*

vālide: *Anne.*

Rodos ʿazmini şanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/1). [vālide]*

vālih ol-: *Şaşmak, şaşırmak, şaşa kalmak II aklı gidip hayran olmak.*

Yüzüñi gören vālih olup dir ki göñülden
Bu ḫüsn ne ḫüsni ki teḳaddes ve teʿālā *(G. 1/3). [vālih olup, -up]*

vālih ü deng ol-: *Şaşırmak; çok etkilenmek.*

Ki zīrā çeşm-i dil-ber itse nīreng
Olur bāġ içre nergis vālih ü deng *(Mes. 1/48). [vālih ü deng olur, -ur]*

vālih ü ḥayrān ol-: *Şaşırıp hayran olmak.*

Yüzüñi her kim görürse iy ḳamer-çihre senüñ
Vālih ü ḥayrān oluban cān ile taḥsīn ider *(G. 58/6). [vālih ü ḥayrān oluban, -uban]*

vālih ü ser-mest ü ḥayrān: *Şaşkın, sarhoş ve hayran.*

Vālih ü ser-mest ü ḥayrān nā-geh eylerken güẕer
Gördüm iki ġonce-i ter bāġ-ı ḥüsn içre gezer *(G. 138/1). [vālih ü ser-mest ü ḥayrān]*

vālih ü şeydā: *Şaşkın, çılgın, divane bir hâlde.*

Bu ḥāleti fikr eyler iken hātif-i ḳudret
Çaġırdı ḳulaġuma ki iy vālih ü şeydā *(K. 5/130). [vālih ü şeydā]*

Her yirde yatur vālih ü şeydā ʿaceb ol kim
Ḳapdurmadı tācın daḫı gör nergis-i şehlā *(K. 5/61). [vālih ü şeydā]*

vallahi: *"Allah'a and olsun ki, Allah hakkı için" anlamında yemin sözü.*

Göñlümi aldı ḥarāmī gözlerüñ inkārı ḳo
Ṭutmazam inkāruñı vallāhi göñlüm sendedür *(G. 120/6). [vallāhi]*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/10). [vallāhi]*

Didüm iy cān Cemi gel itlerüñüñ hem-demi ḳıl
Gül bigi ḳıldı tebessüm didi vallāhi maḥal *(G. 228/14). [vallāhi]*

Cemüñ ḥālini zülfüñde görenler
Nigārā didi kim vallāhi müşkil *(G. 230/10). [vallāhi]*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi'l-ʿaẕīm *(G. 262/14). [vallāhi]*

Bir laḥẓa ġamuñ sīneden olmadı çü ḫālī
Vallāhi zi-müşkil *(Mua. 102/2). [vallāhi]*

vallāhü aʿlem: *Doğrusunu Allah bilir.*

Ki ḥükm-i ġayba Ḥaḳdur ancaḳ aḥkem
Budur söz ṭoġrısı vallāhü aʿlem *(Mes. 1/96). [vallāhü aʿlem]*

vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb: *Doğruyu en iyi Allah bilir.*

Cān-ı Cem yoluñda olmışdur fidā
Söz budur vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb *(G. 14/14). [vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb]*

Cān-ı Cem yoluña olmışdur fidā
Söz budur vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb *(G. 15/14). [vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb]*

var: *Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.*

Ol semen-sīmā vü sīmīn-ber ki yārumdur benüm
Ḥāṣılum dünyāda vü ʿuḳbāda varumdur benüm *(G. 264/2). [varumdur, -um, -dur]*

var-: *Haydi, durma (pekiştirme sözü).*

Gezme iy dil Mıṣr-ı ḥüsnin şām-ı zülfinden ṣaḳın
Ġāfil olma var iñen ceyş-i Ḥabeş buṣudadur *(G. 101/4). [var]*

İy dil ayaġına düşmek gerçi kim düşvārdur
Cehd idüp düş var çün devlet nişānı pāyidür *(G. 105/12). [var]*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/2). [var]*

Maḥrem olduñsa eger zülfi ḫayāline göñül
Ġam yime hīç yüri göz göre var māre yapış *(G. 176/8). [var]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/12). [var]*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/9). [var]*

Genc-i ṣabr umma var daḫı benden
Ki oldı yaġmā ḳamu ḫazīne bugün *(G. 304/13). [var]*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/13). [var]*

Çün dürr-i necāt olmadı saʿy ile müyesser
Var ḳulzüm-i efkāra iñen şevḳ ile ṭalma *(K. 5/132). [var]*

Eger nergis dilerse göñlüñ iy yār
Gözi yādına var ol ḫaste vü zār *(Mes. 1/46). [var]*

Eger dilden dilerseñ seyr-i lāle
Lebi yādına var nūş it piyāle *(Mes. 1/50). [var]*

Eger sūsen dilerse ḫāṭıruñ var
Ḫaṭ-ı dil-dār ile ol dāyimā yār *(Mes. 1/57). [var]*

Eger nesrīn dilerse ḫāṭıruñ var
Saña nesrīn yiter dāyim ruḫ-ı yār *(Mes. 1/81). [var]*

Beni ġamz itdüñ iy ġamze ki dil-ber iline bī-dil
Var iy ġammāz şād ol kim murāduñ oldı heb ḥāṣıl *(Mua. 30/2). [var]*

Bu şekl çü gördüñ iy göñül sen
Var kūy-i belāyı eyle mesken *(Mua. 337/2). [var]*

var-: *Gitmek, ulaşmak.*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde yoḳ ʿaẕāb *(G. 14/5). [vardı, -dı]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Bileli cennet içinde olmaz ʿaẕāb *(G. 15/5). [vardı, -dı]*

Dil zülfüñe varmaġa gözüñden üşenür kim
Şeb-revlük iden gice ʿasesden ḫaẕer eyler *(G. 51/9). [varmaġa, -maġ, -a]*

Göñül bizden gidüp zülfine vardı
Ki olur mevcūd olan aṣlına rāciʿ *(G. 187/11). [vardı, -dı]*

Uçup dil kūyuña vardı didüm dir
Naṣīb olmış aña dünyāda uçmaḳ *(G. 205/9). [vardı, -dı]*

Gāh deyre varuram geh mescide
Yaʿnī kim yārī araram kū-be-kū *(G. 316/9). [varuram, -ur, -am]*

Dil mürġı ser-i kūyuña varmaduġı bu kim
Görüp ḳaşuñuñ yāsını tīrinden uṣandı *(G. 398/5). [varmaduġı, -ma, -duġ, -ı]*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḥaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz ʿışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/10). [varmaz, -maz]*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/4). [varsa, -sa]*

Cem dehānuñ yādına iy piste-fem
Bir diyāra vardı kim gelmez ḫaber *(G. 133/14). [vardı, -dı]*

Düşdüm ayaḳlar altına ṭopraḳ olup ki bād
Kūyuña varıcaḳ bile vara ġubārumuz *(G. 153/10). [vara, -a]*

Düşdüm ayaḳlar altına ṭopraḳ olup ki bād
Kūyuña varıcaḳ bile vara ġubārumuz *(G. 153/10). [varıcaḳ, -ıcaḳ]*

Ḳaşı miḥrābını gördükçe var iy Cem sücūd eyle
Ki bir vaḳtini fevt itseñ aña her-giz ḳażā olmaz *(G. 154/9). [var]*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ zülfine vardı
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(G. 212/5). [vardı, -dı]*

Ol serv-i ġonce-leb varıcaḳ seyr-i gül-şene
İy lāleler başına semen sāye-bān ṭutuñ *(G. 220/3). [varıcaḳ, -ıcaḳ]*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/6). [varur, -ur]*

Niçe bir derd ü belā ile bu āvāre göñül
Kendüye gelmeye her geh ki saña vāre göñül *(G. 239/2). [vāre, -e]*

Mülk-i Çīne varduġınca zülfüñ iy Türk-i Ḫaṭā
Nāfe-i müşk-i Ḫotenden armaġān ışmarlaram *(G. 247/11). [varduġınca, -duġ, -ınca]*

Dimiş ḫaṭuña nāfe-i Çīndür ḫaṭā ile
Bu yüz ḳarası ile ḳapuña nice vara Cem *(G. 273/4). [vara, -a]*

Öpdüm aġzını uyurken uyanup güldi didi
Bu daḫı saña ḳalursa varasın söyleyesin *(G. 297/6). [varasın, -a, -sın]*

Eyā Cem bī-tekellüf yāre varmaḳ
Degül midür saʿādet ben ġarībe *(G. 339/13). [varmaḳ, -maḳ]*

Rāyine kej rā ḳaşuñuñ kim buradan cān-ı Cem
Varımaz oraya kim irişe fikr ü rāyine *(G. 349/14). [varımaz, -ımaz]*

Dil mürġı beñlerüñi yüzüñde görüp didi
Varurdum anda ḫavf iderem kim duzaġ ola *(G. 367/8). [varurdum, -ur, -du, -m]*

Āh ol dil-i Cem n’eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/10). [vardı, -dı]*

Ne-durur Ḥaḳḳa ṭoġrı varmaġa rāh
Himem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/1). [varmaġa, -mak, -a]*

Mekketu’llāhı varup bir kez ṭavāf eyledügüñ
Biñ Ḳaraman biñ ʿArab biñ milket-i ʿOsmāndur *(K. 8/3). [varup, -up]*

Varup ḥacc eyleyüp el-ḥamdü l’illāh Mıṣra geldükde
Göñül sevdā-yı ḫām ile idüp fikr-i ʿacīb ancaḳ *(K. 9/7). [varup, -up]*

Ṣıġınup Ḥaḳḳa Şāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük
Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ *(K. 9/10). [varup, -up]*

var-: *Varmak; (sevgilinin zülfüne, saçlarına) takılmak.*

Yüzüñi ḳoyup zülfüñe varmazdı dil-i Cem
Bileydi ki bu resme perīşān olacaḳdur *(G. 52/9). [varmazdı, -maz, -dı]*

var: *Bulunan, mevcut olan şey.*

Gül yüzüñ ḥasretinden iy meh-rū
Dilde var lāle bigi dāġ-ı cefā *(G. 2/10). [var]*

Bī-günehdür dime çek tīr-i cefā öldürigör
Sevmeden ġayrı seni varsa günāhum ṣanemā *(G. 9/12). [varsa, -sa]*

Zülfümi al mecāl var ise didüñ
Yoḳ-durur Cemde bu mecāl iy dōst *(G. 18/13). [var]*

Raḳībi baña ḳarşu añduġuñdan
Sezerem kim sözüñde var kināyet *(G. 24/12). [var]*

Nālem var iken nāliş-i dūlāb ne ḥācet
Dūlāba gözüm yaşı yiter āb ne ḥācet *(G. 29/1). [var]*

Ḥacc-ı vaṣlı isterem Saʿy eyledüm
Kaʿbe ḳapuña çü vardur iḫtiyāc *(G. 34/12). [vardur, -dur]*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/2). [var]*

Dil yā ḳaşuña olmaġa ḳurbān hevesi var
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī-nefesi var *(G. 50/1). [var]*

Dil yā ḳaşuña olmaġa ḳurbān hevesi var
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī-nefesi var *(G. 50/2). [var]*

Peykānlu göñül içre ḫayāl-i ḫaṭ-ı sebzüñ
Bir ṭūṭīye beñzer ki demürden ḳafesi var *(G. 50/4). [var]*

Laʿlüñde ʿıyān olsa n’ola ḫāl-i siyāhuñ
Her ḳanda ki sükker ola lā-büd megesi var *(G. 50/6). [var]*

Ben derd ü belā vü ġamuña rāzıyam iy dōst
Dünyāda bu resme işe kimüñ hevesi var *(G. 50/8). [var]*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n’ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī nefesi var *(G. 50/10). [var]*

Ḥükmi var cevr iderse ḳılsun yār
Bendeyem ben o pādişāhumdur *(G. 53/5). [var]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/1). [var]*

Dil-berā senden baña ġem şimdi mi olduġı var
Ol sebebden gözlerüm nem şimdi mi olduġı var *(G. 55/2). [var]*

Künc-i miḥnetde muḳīm olup geyüp ġam ḫırḳasın
Senden ayru baña bu dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/4). [var]*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n’ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi olduġı var *(G. 55/6). [var]*

İy göñül ġam yime ki saña gülerse ḫār ü ḫas
Ḫande itmek ʿāşıḳa hem şimdi mi oldıġı var *(G. 55/8). [var]*

Didüm iy meh ḫasretüñden niçe ġam çekem didi
ʿĀşıḳ olana ġam iy Cem şimdi mi olduġı var *(G. 55/10). [var]*

Derd ü miḥnet cāna hem-dem göñlüme ḫasret enīs
Baña ġam her laḥẓa hem-dem şimdi mi olduġı var *(G. 55/12). [var]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/5). [var]*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/6). [var]*

Zülf-i şeb-rengüñ var iken müşk-i ḫōş-bū isteyü
Key ḳatı dīvānedür her kim ki meyl-i Çīn ider *(G. 58/3). [var]*

Niçe biñ siḥri var iy dil-ber-i meh-rū lebüñüñ
Çüriyüp ḫāk olan ölüyi kefenden çıḳarur *(G. 82/7). [var]*

Didüm ki derd-i hecre ʿaceb çāre var mı hīç
Güldi didi ki gel lebüm em derde çāredür *(G. 94/13). [var]*

Bir sencileyin dil-ber-i ʿayyār kimüñ var
ʿUşşāḳa cefālar ḳılıcı yār kimüñ var *(G. 103/1). [var]*

Bir sencileyin dil-ber-i ʿayyār kimüñ var
ʿUşşāḳa cefālar ḳılıcı yār kimüñ var *(G. 103/2). [var]*

Bir bencileyin ḫaste vü dil-dāde vü ġam-gīn
Ser-geşte cefā-dīde vü ġam-ḫʷār kimüñ var *(G. 103/4). [var]*

Bir sencileyin ʿāşıḳın öldürici suçsuz
Bī-raḥm ü dil-āzār ü sitem-kār kimüñ var *(G. 103/6). [var]*

Bir bencileyin derd ü belā dāmına düşmiş
Bī-çāre vü āvāre giriftār kimüñ var *(G. 103/8). [var]*

Bir sencileyin bülbülini ġam dikeninde
Zār ile nizār idici gül-zār kimüñ var *(G. 103/10). [var]*

Bir bencileyin gül-şen-i ḥüsnüñ hevesinden
Bülbül bigi zār olıcı her bār kimüñ var *(G. 103/12). [var]*

Bir sencileyin ḳadd ile büstān-ı cinānda
Bir serv-i cefā-baḫş ü belā-bār kimüñ var *(G. 103/14). [var]*

Bir bencileyin üstine yapraḳ bigi ditrer
Ol serv-i ser-efrāza hevā-dār kimüñ var *(G. 103/16). [var]*

Bir sencileyin ḥüsni ḳumāşını ṣatarken
Bāzārını germ idici ṭarrār kimüñ var *(G. 103/18). [var]*

Bir bencileyin naḳd-i dil ü cānı ḳılup ḫarc
Cān ile o bāzāra ḫarīdār kimüñ var *(G. 103/20). [var]*

Bir sencileyin dil-ber-i ḥūrī-ṣıfat elḥaḳ
Ṣūretde melek-ḫū vü perī-vār kimüñ var *(G. 103/22). [var]*

Bir bencileyin zülfi esīri iken iy Cem
Baḫt-ı siyehüm gibi siyeh-kār kimüñ var *(G. 103/24). [var]*

Tīr-i dil-dāre siper oldı çü ʿāşıḳ cigeri
Uşda meydān görelüm kimde ki var ise ciger *(G. 114/12). [var]*

Bu deñlü dest-res var iken ḫāk-i pāyüñe
Bilsem neye gerek ola bārī baña sefer *(G. 123/11). [var]*

Egerçi iy ḳalem iki dilüñ var
Ġamum şerḥ eylemege ne dilüñ var *(G. 125/1). [var]*

Egerçi iy ḳalem iki dilüñ var
Ġamum şerḥ eylemege ne dilüñ var *(G. 125/2). [var]*

Bana ḳıl cevrüñi didüm didi kim
Cefādan nice uṣanmaz dilüñ var *(G. 125/4). [var]*

Kimüñ kim sīm ü zer görseñ kefinde
Terāzū gibi ol yaña dilüñ var *(G. 125/6). [var]*

İrürsin feṭḥ-i bāba ṣabr iderseñ
Göñül çün ġam kilīdine dilüñ var *(G. 125/8). [var]*

Müdām içersin iy Cem ḫūn-ı sāġer
Leb-i yār ile beñzer kim dilüñ var *(G. 125/10). [var]*

Ṭūbā budaġı ḳāmeti Kevṣer ṭudaġıdur
Cennet var ise ol ṣanemüñ ḥüsni bāġıdur *(G. 126/2). [var]*

Didi elümde şimdi ne var ṭutdı laʿlini
Bu geldi nā-geh aġzuma şekker degül midür *(G. 127/7). [var]*

Tīġuñda şehīd olmaġa gerçi ṭalebüm var
Āḫir beni başdan çıḳaran işbu ṭalebdür *(G. 128/5). [var]*

Cām-ı laʿlüñ var iken bāde-i gül-reng nedür
Sāz-ı nālem var iken zemzeme-i çeng nedür *(G. 136/1). [var]*

Cām-ı laʿlüñ var iken bāde-i gül-reng nedür
Sāz-ı nālem var iken zemzeme-i çeng nedür *(G. 136/2). [var]*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/1). [var]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/23). [var]*

Görmişem her ḳanda var arslan ḳılar āhū şikār
Bu ʿaceb gördüm ki ben arslanları āhū ṭutar *(G. 139/3). [var]*

Gerçi belā vü derd ü ġamuñ ḫāk ider Cemi
Līkin keremleriüñe de var intiẓārumuz *(G. 153/14). [var]*

Beñzer yaḳında var seferi meclisüñe kim
Her gice ṭurmayup aḳar āb-ı dehān-ı şemʿ *(G. 190/13). [var]*

Bilmezem seḥḥār mıdur yā ḳaşuñ
Kim cigerde zaḫmi vardur tīri yoḳ *(G. 204/8). [vardur, -dur]*

Ne ḥalāvetdür bu kim şol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/15). [var]*

Āhuma şordum sitāremden ḫaber güldi didi
Fāriġ ol var kim sitāreñ ḳubbe-i mīnāda yoḳ *(G. 208/20). [var]*

Zülfüñi düşde gördügümi didüm
Dir muʿabbir ki var uzun seferüñ *(G. 209/12). [var]*

İrişürsin Cem ol zülf-i siyāha
Eger var ise ʿömrüñden naṣībüñ *(G. 214/10). [var]*

ʿAceb siḥrüñ mi var iy tīr-i müjgān
Ki bir nāzüklük ile cāne girdüñ *(G. 225/11). [var]*

Zülfüñ içün n'ola ger cān ü dil eylerse nizāʿ
Var-durur devr ü teselsülde bilürsin çü cedel *(G. 228/12). [var-durur, -durur]*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/8). [var]*

N'ola derdüñ ile ger dīvāne olsam dil-berā
Dil mi var kim ʿışḳuñ ile dāyimā mecnūn degül *(G. 232/4). [var]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/1). [vardur, -dur]*

Ḫüsrevā şīrīn dehānuñ yādına
Dem mi var kim yaşlarum gül-gūn degül *(G. 235/8). [var]*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān feṯḥ-i bābum var benüm *(G. 249/1). [var]*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān feṯḥ-i bābum var benüm *(G. 249/2). [var]*

Ḳanḳı zāhid zühd idüp meyden tecennüb eylese
Ger velī olursa andan ictinābum var benüm *(G. 249/4). [var]*

İy güneş rifʿat bulup ḥüsnüñe maġrūr olmaġıl
Kim seni eyler ḫacil bir āftābum var benüm *(G. 249/6). [var]*

Göreliden ol ḥasūdı sen melek-manẓarla ben
Bu dil-i giryānum içre ıżṭırābum var benüm *(G. 249/8). [var]*

Der-gehüñ ḳapusına ḳaddüm olaldan ḥalḳa-vār
İy ṣanem her bāb ile bir feṯḥ-i bābum var benüm *(G. 249/10). [var]*

Her gice ġam meclisinde ṣoḥbet ü ʿayş itmege
Eşk-i çeşmümden mey ü dilde kebābum var benüm *(G. 249/12). [var]*

Didiler ʿışḳından anuñ n'eyledüñ ḥāṣıl didüm
Sīnede fürḳat odı çeşmümde ābum var benüm *(G. 249/14). [var]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/16). [var]*

İy Cem ol yār ayaġına itmege her dem niṣār
Gözlerümden dökilen dürr-i ḫōş-ābum var benüm *(G. 249/18). [var]*

Olmaġa yāre hem-nefes n'idelüm
Var-durur cānda bir heves n'idelüm *(G. 251/2). [var-durur, -durur]*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oġlansın begüm *(G. 252/15). [var]*

Ṭolaşaldan senüñ zülfüñe cānum
Adum yirde ṣanur kim var-durur dām *(G. 260/6). [var-durur, -durur]*

Bir daḫı var ise ġamzeñ bigi tīġ
İşde başum işde şemşīrüñ begüm *(G. 271/3). [var]*

Laʿl-i dür-pūşuñ var iken dişlerüñ naẓmın görüp
Yañılur ʿālemde vaṣf-ı dürr-i meknūn eyleyen *(G. 280/5). [var]*

Şu deñlü derde giriftārı var ḥabībüñ kim
Arada ṣanmaġıl iy Cem ki sen hisāb olasın *(G. 283/9). [var]*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ u ṣafā sürmez cihānuñ kār ü bārından *(G. 285/9). [vardur, -dur]*

Yār ʿışḳında eger ḳalb ḳumāşuñ var ise
Dilerem iy dil-i ġam-dīde ki tārāc olasın *(G. 303/9). [var]*

Zülf[i] küfrinde ne kerāmet var
Ki yüzin gördi geldi dīne bugün *(G. 304/7). [var]*

Laʿlüñ var iken ṣunma Ceme bāde-i ḥamrā
Çün mest ü ḫarāb itmege sen mül de yitersin *(G. 306/9). [var]*

Cām-ı laʿlüñ var iken kimdür mey-i nāb isteyen
Yā görüp gül yüzüñi gül-berg-i sīr-āb isteyen *(G. 307/1). [var]*

Ben dimezem artuḳ ki cihān içre kerem var
Gezdüm bulımadum bu cihān içre kerem ben *(G. 309/11). [var]*

Ṭapuñsuz nice ṣād olsun göñül āh
Ki dilde var belābil senden ayru *(G. 312/12). [var]*

Fidādur iy şeh-i ʿālem yoluña
Dil ü cānum daḫı ne varsa bende *(G. 337/4). [varsa, -sa]*

Ḫaṭṭuñ var iken kesme ser-i zülf-i siyāhı
Ḳaṭʿ eylemek ol kāfire zünnārı sebeb ne *(G. 345/7). [var]*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/10). [var]*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/12). [var]*

Ben cān yoluña virmege cān ile ṭurmışam
Şübheñ var ise tecribe ḳıl imtiḥān ile *(G. 355/12). [var]*

Dilde ġamzeñ oḳı var iken ġamuñ gönderme kim
Ḳonmaḳ olmaz dōstum mihmān mihmān üstine *(G. 363/9). [var]*

Ceme bu deñlü devlet bes-durur kim
Diyesin bir ḳulum var rāygānī *(G. 373/14). [var]*

Ṣun baña cām-ı laʿlüñi dime ki cürmi var anuñ
Boynuma ṣal günāhını ben çekeyin ġarāmeti *(G. 378/5). [var]*

Var ise devlet-i bāḳī budur Cem
Ki yār ile bile nūş iderem mey *(G. 391/9). [var]*

Ruḫı devrinde ne var kec-rev ise beydaḳ-ı ḫāl
Ḳaṭʿ-ı naṭʿ eyledi itse n'ola ferzāneluġı *(G. 411/7). [var]*

Ne kerem var ki ola mūcib-i tecdīd-i günāh
Ne güneh var ki ola bāʿiṣ-i ḥirmān-ı kerem *(K. 1/123). [var]*

Ne kerem var ki ola mūcib-i tecdīd-i günāh
Ne güneh var ki ola bāʿiṣ-i ḥirmān-ı kerem *(K. 1/124). [var]*

ʿĀmdur luṭf-ı ʿamīmüñ ḳo günāhumı benüm
Merḥamet vaḳti-durur var ise imkān-ı kerem *(K. 1/130). [var]*

Sen kime kim muʿīn oluban luṭf eyledüñ
Kevn ü mekān ü ʿālem içinde var iʿtibār *(K. 2/50). [var]*

Çün Raḥīm-i lem-yezelsin şübhesüz ʿafv olmaġa
Cümle ḫalḳuñ cürmine luṭfuñda vardur iḥtimāl *(K. 3/46). [vardur, -dur]*

Her sebzede bitmiş ḫaṭ-ı dil-ber bigi sūsen
Her bāġda var ruḫları gibi gül-i raʿnā *(K. 5/40). [var]*

Maḫṣūṣ her nebīnüñ egerçi kitābı var
Līkin ḳamusı senüñ içün oldı mürtesem *(K. 7/23). [var]*

On sekiz biñ ʿālemüñ Ḫallākı Ḥayy-ı lā-yemūt
Evvel āḫir Āndan özge her ne kim var fāndur *(K. 8/92). [var]*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/1). [[var?]]*

Lebüñ añduḳça olur rāh-ı ʿadem çünki ʿıyān
Vehmi vardur o yola gitmeye iy cān-ı cihān *(Mua. 10/2). [vardur, -dur]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi ṣu
Teşne diller cān vire ol ṣuya ḳarşu ṣu deyu *(Mua. 27/1). [var]*

Dil-berüm adı şol üç ḥarf oldı kim
Var ḳamunuñ iki gevher zīveri *(Mua. 90/2). [var]*

Ḫurde-i zer üste her devlet ki var
Ḫurde-dārān-ı cihāna virür el *(Mua. 95/1). [var]*

Dil yoḳ semende kim ruḫuñ āşüfte ḳılmamış
Sünbül mi var ki zülfüñe āşüfte olmamış *(Mua. 198/2). [var]*

Niyāz u ṣabr istersen nigārā
Olardan bende biri var biri yoḳ *(Mua. 315/2). [var]*

Heyhāt yaşlarum aḳalı levḥ-i dilde çoḳ
Bozdı ḥurūf şöyle ki bir varsa iki yoḳ *(Mua. 326/2). [varsa, -sa]*

Māhī-i zer-endūdların āb-ı revāne
Bīd anuñ içün dökdi ki bihde yire ḳan var *(Müf. 11/2). [var]*

Laʿlüñ var iken eyā ḳamer-rū
Kim dir ki aña şarāb sāġer *(Terc. 1/9). [var]*

Ḳanda bir ehl-i ṣafā var ise virürsin belā
Ol cihetdendür saña dirler melāl-efzūn felek *(Terk. 2/51). [var]*

var: *Her şeyi, tüm vasıfları.*

Cümle senāsın eylese vārı Muḥammedüñ
Ṭutdı cihānı nūr-ı cebīni Muḥammedüñ Zeyn itdi dīni rūy-ı zemīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/75). [vārı, -ı]*

var eyle-: *Var etmek, yaratmak.*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/83). [var eylemek, -mek]*

var ol-: *Bulunmak, mevcut olmak.*

Ne ḥalāvetdür bu kim şol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/16). [var ola, -a]*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/1). [var ola, -a]*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/2). [var ola, -a]*

Her kūşede cāndan müteraşşıd otururlar
Her bāġda yüz biñ var ola bülbül-i gūyā *(K. 5/48). [var ola, -a]*

Būse recāsın itme ol yār-i bī-vefādan
Gel fāriġ ol var iy Cem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/14). [var olduġı, -duġ, -ı]*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/16). [var olmasun, -ma, -sun]*

var ol-: *Var olmak, sağ olmak.*

Çü tīrini dil ü cānumdan itmedi taḳṣīr
Keremler eyledi ġamzeñ cihānda var olsun *(G. 281/8). [var olsun, -sun]*

varaḳ: *Yaprak, sayfa.*

Ki zīrā gül yüzinden bir varaḳdur
Gül-āb anuñ ṣuyından bir ʿaraḳdur *(Mes. 1/35). [varaḳdur, -dur]*

Ṭūmāra-i benefşe ḫaṭuñ dercine raḳam
Ḥüsnüñ risālesine gülüñ defteri varaḳ *(G. 206/8). [varaḳ]*

Yazılmaġa kāfūr ile müşkīn varaḳ üzre
Bercīs maʿānī-i daḳīḳ eylese inşā *(K. 5/13). [varaḳ]*

varduġınca: *Gitgide, gittikçe.*

Ger binā-yı tevbe vīrān oldı ise şükr aña kim
Ḳaṣr-ı ʿişret varduġınca ṭutısar muḥkem esās *(G. 163/8). [varduġınca]*

varıl-: *Varılmak, ulaşılmak, erişilmek.*

Çü furṣat bulmayup Mışr özleyüp Rodosa varıldı
Ġarażla yazmaġın Balyos kitāb-ı dil-firīb ancaḳ *(K. 9/11). [varıldı, -dı]*

varluḳ: *Yaratılmış şeylerin tamamı, kâinat, mevcudat.*

Cümle eşyā birlügüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varluḳ varluġuña ʿālem içre oldı dāl *(K. 3/22). [varluġuña, -uñ, -a]*

Cümle eşyā birlügüñe şāhid olupdur senüñ
Cümle varluḳ varluġuña ʿālem içre oldı dāl *(K. 3/22). [varluḳ]*

varṭa-i pür-bīm: *Korkuyla dolu uçurum, çukur.*

Ben çāresüze raḥm idüben çāre sen eyle
Bu varṭa-i pür-bīme ki yoḳ çāresi aṣlā *(K. 5/202). [varṭa-i pür-bīme, -e]*

vaṣf: *Nitelik, özellik, ayrıcalık.*

Ḥüsnüñüñ vaṣfını yazmaġa gülüñ evrāḳına
ʿAnberin baġladı mıṣṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/9). [vaṣfını, -ı, -n, -ı]*

Leblerüñ vaṣfın hemīşe iy perī-rū gūş ider
Ol ṣafādandur ki mey ḫum-ḫāne içre cūş ider *(G. 75/1). [vaṣfın, -ın]*

Leblerüñ vaṣfın işitse āb olur yāḳūt-ı nāb
Ṣaçlaruñ ḳatında müşk-i Çīn hem mülzem-durur *(G. 78/11). [vaṣfın, -ın]*

Nice şerḥ eyleyeyin ruḫlaruñuñ vaṣfını kim
Şemʿ bigi dehenüm içre zebān oda yanar *(G. 90/5). [vaṣfını, -ı, -n, -ı]*

Ṣu ḳoydı şekkerüñ başına iy dōst
Cem idelden lebüñ vaṣfın mükerrer *(G. 132/18). [vaṣfın, -ı, -n]*

Cem nice şerḥ eyleye ol māh-rūlar vaṣfını
Mā-ḥaṣal cevr ü cefāda biri birinden beter *(G. 138/41). [vaṣfını, -ı, -n, -ı]*

Ḫāk-i pāyüñ vaṣfını yazduḳça sürsem yüzüme
Zer-feşān olurdı cümle defter ü dīvānumuz *(G. 157/7). [vaṣfını, -ı, -n, -ı]*

Şīrīn bu ki taḥrīr ider iken lebi vaṣfın
Başdan başa nā-geh ḳalemüm ney-şeker olmış *(G. 175/3). [vaṣfın, -ı, -n]*

Cān meclisine laʿl ü ruḫuñ vaṣfını getür
Çün şekker ile ḫōş yaraşur armaġān-ı şemʿ *(G. 190/21). [vaṣfını, -ı, -n, -ı]*

Baġlayaldan Cem ʿiẕāruñla miyānuñ vaṣfını
Söylenen dillerde şiʿr-i āb-dārumdur benüm *(G. 264/9). [vaṣfını, -ı, -n, -ı]*

Yazarken ruḫlaruñ vaṣfında nāme
Elümden ḫāme düşdi yana yazdum *(G. 265/19). [vaṣfında, -ı, -n, -da]*

Ġonce ṣafādan yaḳasın çāk ider
Gül yüzüñüñ vaṣfını añsa nesīm *(G. 266/12). [vaṣfını, -ını]*

Didüm ḳo lebüñ vaṣfını taḥrīr ideyin dir
Sen anı dilersin ki ḳalem ney-şeker olsun *(G. 299/3). [vaṣfını, -ını]*

Boyuñı çemende göricek ditreye ʿarʿar
Vaṣfın dişüñüñ işidicek āb ola lüʾlū *(G. 314/12). [vaṣfın, -ı, -n]*

Gül ruḫlaruñuñ vaṣfı-durur iy şeh-i ʿālem
Her laḥẓa giden ġulġule bülbül arasında *(G. 323/5). [vaṣfı-durur, -ı, -durur]*

Dişüñ vaṣfın işitse āb ola dür
Ḫacildür ruḫlaruñdan verd ü lāle *(G. 333/11). [vaṣfın, -ın]*

Gül yüzüñ vaṣfı hezār olursa bülbül Cem yiter
ʿAndelīb ol gül-şen-i cāna ġazel-ḫᵛān olmasa *(G. 350/13). [vaṣfı, -ı]*

Lebüñ vaṣfın yazarken sürḫ yirin
Yaşum taḥrīr ider ḫūn-ı cigerle *(G. 364/3). [vaṣfın, -ı, -n]*

Her ne söz kim söyler ise sen perī vaṣfında Cem
Ṣād olur cān ü göñülden işiden taḳrīrini *(G. 375/13). [vaṣfında, -ı, -n, -da]*

Bir arada meger vaṣfın yazarken
İki kez ḫāme kendi kendözinden *(Mua. 88/1). [vaṣfın, -ın]*

Uyardı şemʿ-i çarḫı cemāli Muḥammedüñ
Zeyn itdi yiri vaṣfı kemāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/50). [vaṣfı, -ı]*

Ne demler çekdügi bu ḫaste göñlüm
Degüldür vaṣfa ḳābil senden ayru *(G. 312/14). [vaṣfa, -a]*

vaṣf: *Nitelik, özellik II nam, ün, şan.*

Şu deñlü derd çekdüm ġurbet içre
Ki vaṣfum irdi Şām ile ʿIrāḳa *(G. 341/6). [vaṣfum, -um]*

vaṣf: *Vasıf, nitelik, özellik, övgü.*

Çün söylemedin nāṭıḳa-i nuṭḳı ḳılur lāl
Kim vaṣf ide vaṣfuñı teḳaddes ve teʿālā *(K. 5/146). [vaṣfuñı, -uñ, -ı]*

Cennet çemenlerinde ṣafā güllerin açar
Cān bülbüline vaṣf[ı] ṣafīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/198). [vaṣf[ı], -ı]*

vaṣf eyle-: *Anlatmak, dile getirmek. II Övmek, methetmek.*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẓıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/67). [vaṣf eyleyem, -y, -em]*

vaṣf it-: *Nitelemek, anlatmak, övmek.*

Çün söylemedin nāṭıḳa-i nuṭḳı ḳılur lāl
Kim vaṣf ide vaṣfuñı teḳaddes ve teʿālā *(K. 5/146). [vaṣf ide, -e]*

vaṣf-ı dürr-i meknūn eyle-: *Saklanıp korunan incileri vasfetmek.*

Laʿl-i dür-pūşuñ var iken dişlerüñ naẓmın görüp
Yañılur ʿālemde vaṣf-ı dürr-i meknūn eyleyen *(G. 280/6). [vaṣf-ı dürr-i meknūn eyleyen, -y, -en]*

vaṣf-ı ḥāl: *İçinde bulunulan durumun özelliği, niteliği.*

Yazarken tīġ-ı ġamzeñ vaṣf-ı ḥālin
Zebān-ı ḫāmeyi ḳılmış iki şaḳ *(G. 205/3). [vaṣf-ı ḥālin, -i, -n]*

vaṣf-ı laʿl: *Sevgilinin lal dudaklarının vasfı.*

Vaṣf-ı laʿlüñ yazduġumı kātib-i eşküm görüp
Sürḫ yirini ḳamu ḳan ile taḥrīr eylemiş *(G. 167/5). [vaṣf-ı laʿlüñ, -üñ]*

vaṣfın it-: *Nitelemek, anlatmak.*

Bu ẕāt-ı Ḥaḳı kim iderem ʿacz ile vaṣfın
İy Bārī Ḫudāyā bu-durur şimdi temennā *(K. 5/195). [vaṣfın iderem, -er, -em]*

vaṣfın it-: *Durumunu, sıfatlarını ve niteliklerini sayarak tarif etmek, övmek.*

Miʿrāc gicesindeki ḥāli Muḥammedüñ
Bir ḳılı biñ yararsa daḫı ʿaḳl-ı ḫurde-bīn *(Terk. 1/71). [vaṣfın itmeye, -me, -y, -e]*

vaṣl: *Kavuşma, ulaşma II sevgiliye kavuşma.*

Cem ḳuluña raḥm eyler iseñ vaḳti-durur kim
Vaṣluñı ḳılur her nefes iy dōst temennā *(G. 1/14). [vaṣluñı, -uñ, -ı]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 6/11). [vaṣl]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 7/11). [vaṣl]*

Dirler ki kerīm işi keremdür n'ola ger Cem
Vaṣluñ niʿamından göre bir dem kerem iy dōst *(G. 19/12). [vaṣluñ, -uñ]*

Bu dil-i maḥzūnumı vaṣluñ şarābı ile müdām
Şād iderseñ eylegil kim dil-berā devrānıdur *(G. 69/7). [vaṣluñ, -uñ]*

Çün hümā-yı ḳudsdür vaṣluñ ne lāyıḳdur şehā
Ki āşiyān-ı zāġa ḳarşu eyleye pervāz-ı nāz *(G. 148/5). [vaṣluñ, -uñ]*

Fürḳatde yār vaṣlın añup aġlayup direm
Ḳanı diyārumuz ʿacabā n'oldı yārumuz *(G. 153/15). [vaṣlın, -ı, -n]*

Didüm vaṣla irişmez fürḳatüñle
Şu kim geçmiş zamān ḳadrini bilmez *(G. 156/11). [vaṣla, -a]*

Bulmadum ben mübtelā vaṣlına yārüñ dest-res
Olmadum ʿālem içinde şād ü ḫurrem bir nefes *(G. 161/1). [vaṣlına, -ı, -n, -a]*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n'idem kim
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/10). [vaṣlına, -ı, -n, -a]*

Anuñ vaṣlı içün n'ola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(G. 212/9). [vaṣlı, -ı]*

Miḥnet ü derd ile itdi bülbüli zār ü nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben itmedi tīmār gül *(G. 234/4). [vaṣla, -a]*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/9). [vaṣla, -a]*

Cem nice istemeye vaṣluñı kim
Gitmedi cāndan ol heves n'idelüm *(G. 251/9). [vaṣluñı, -uñ, -ı]*

Çü cān vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād ü ḫurrem *(G. 257/11). [vaṣlına, -ı, -n, -a]*

Ṣabr-ı Eyyūb vaṣluña niçe bir
Ṭut ki Cem ʿömri ʿömr-i Nūḥ olsun *(G. 282/9). [vaṣluña, -uñ, -a]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/3). [vaṣlumdan, -um, -dan]*

Şükür kim buldı ġamdan dil rehāyı
Şükür kim irdi cānān vaṣlına cān *(G. 292/4). [vaṣlına, -ı, -n, -a]*

Hecrüñ şebini vaṣl ile çün rūşen eylemez
Yanmaḳ o dilde şemʿ-i maḥabbet ne fāyide *(G. 328/7). [vaṣl]*

Laʿlüñden olmadı dile ṣıḥḥat ne fāyide
Vaṣluñdan irmedi baña rāḥat ne fāyide *(G. 328/2). [vaṣluñdan, -uñdan]*

Eger vaṣlına irmek diler iseñ
Eyā Cem yār içün baş oyna sen de *(G. 337/9). [vaṣlına, -ı, -n, -a]*

İrişüp vaṣluña ḳılur senüñle ẕevḳ u ʿişretler
Ḫuceste-ṭāliʿ olanlar cihān içinde peyveste *(G. 338/7). [vaṣluña, -uñ, -a]*

Ya öldür beni yā ḫōd vaṣla irgür
Elüñe virmişem ben iḫtiyārı *(G. 377/7). [vaṣla, -a]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḥamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/3). [vaṣl]*

Dil ü cānuñı ḳurbān eyle cānā
Ki vaṣluñ ʿīdine ḳurbān bulındı *(G. 393/6). [vaṣluñ, -uñ]*

Bu belā vü miḥnet ü derd ile ben
Öliserem irmedin vaṣlına āh *(Kıt. 2/12). [vaṣlına, -ı, -n, -a]*

Beni añ bārī vaṣluñ ile cānā
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr *(Kıt. 4/7). [vaṣluñ, -uñ]*

Beni añ bārī vaṣluñ ile cānā
Ki vaṣluñla olur dil mülki maʿmūr *(Kıt. 4/8). [vaṣluñla, -uñ, -la]*

Olmadı vīrāne dil ābād elinden dōstuñ
Olmadum vaṣl ile bir dem ṣād elinden dōstuñ *(Mur. 2/2). [vaṣl]*

Vaṣlı ile bir nefes dil-ber beni ṣād itmedi
Derd ü ġamdan göñlümi bir laḥẓa āzād itmedi *(Mur. 2/17). [vaṣlı, -ı]*

Dil-berüñ çün bulmaduñ vaṣlına iy Cem dest-res
Olmaduñ ʿālem içinde ṣād u ḫurrem bir nefes *(Mur. 2/25). [vaṣlına, -ı, -n, -a]*

ʿIşḳuña olalı ṭālib iy meh
Vaṣluñ dil ü cāna oldı maṭlūb *(Terc. 1/38). [vaṣluñ, -uñ]*

Vaṣluñ eger itmese ʿināyet
Fürḳatle oluram cihānda rüsvā *(Terc. 1/25). [vaṣluñ, -uñ]*

Olur dü-cihān içinde ṣādān
Her kim ki bulursa vaṣluña rāh *(Terc. 1/88). [vaṣluña, -uñ, -a]*

vaṣla ir-: *Sevdiğine kavuşmak, vuslata ermek.*

Didüm ki vaṣla irmege bir çāre var mıdur
Gül gibi güldi didi ki var sīm ü zer getür *(G. 57/5). [vaṣla irmege, -meg, -e]*

vaṣla irgür-: *Sevgiliye ulaşmak, kavuşmak.*

N'ola vaṣluña irgürseñ nigārā
Cemi kim ol olupdur zār ü ṣeydā *(G. 11/13). [vaṣluña irgürseñ, -se, -ñ]*

Vaṣla irgürem didüñ irgürmedüñ
Bu yalan iḳrār elinden elġıyās *(G. 31/5). [vaṣla irgürem, -e, -m]*

vaṣla iriş-: *Kavuşmak.*

Göñül gördi ki vaṣluña irişmez
Cefā vü miḥnetüñe oldı ḳānı‘ *(G. 187/3). [vaṣluña irişmez, -mez]*

vaṣle ol-: *Bitiştirmek, eklemek, takmak (Kumaşa dikmek bağlamında) (Kâmûsu’l-Muhît Tercümesi, vvv.kamus.yek.gov.tr).*

Ḫil‘at-i ḥüsnüñe māhı ilme köhne pāredür
Vaṣle olmaḳ cāme-i aṭlasda yaraşmaz pelās *(G. 163/10). [vaṣle olmaḳ, -maḳ]*

vaṣle-bend: *Elbiselere işleme, dikme, yamama.*

İklīl-i ‘Arş terk-i ṭırāzına vaṣle-bend
Tāc-ı dü-kevn bend-i külāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/239). [vaṣle-bend]*

vaṣle-i raḥmet: *Rahmet yaması (Kâmûsu’l-Muhît Tercümesi, vvv.kamus.yek.gov.tr).*

Vaṣle-i raḥmet umar zīnet-ṭırāzına müdām
Perde-i Beytü’l-ḥarām iḥrām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/7). [vaṣle-i raḥmet]*

vaṣl-ı nigār: *Sevgiliye kavuşma.*

Ṣād-mān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile n’ola
Çekerem ṣādluġı yirine derd ü ġemini *(G. 385/11). [vaṣl-ı nigār]*

vaṣl-ı niṣāb: *Asıl kavuşma.*

Ve’l-leyl olursa ṭañ mı niḳābı Muḥammedüñ
Mi‘rāc ḥişşesi ne ‘aceb ḳışşadur gözet *(Terk. 1/126). [vaṣl-ı niṣābı, -ı]*

vaṭen: *Bir milletin üzerinde yaşadığı, hâkim olduğu toprak, yurt.*

N’ola kūyuñı Cem terk itmez ise
Ki ezelden ol aña cānā vaṭendür *(G. 66/18). [vaṭendür, -dür]*

İşigüñ ḫākini terk idemez Cem
Ki evvelden aña ol yir vaṭendür *(G. 67/14). [vaṭendür, -dür]*

Ṭañ degül oldum ise yārüñ işiginden ıraġ
Kişiyi devr-i felek cevri vaṭenden çıḳarur *(G. 82/12). [vaṭenden, -den]*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/14). [vaṭen]*

Ḳoyuban müşk-i Çīni zülfüñ içün
Vaṭenden eyledi terk-i ‘alāḳa *(G. 341/4). [vaṭenden, -den]*

Ḫaṭā-yı zülf-i pür-çīnüñ hevāsı ile Cem bigi
Vaṭen dārını terk itmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 351/14). [vaṭen]*

vaṭen: *Vatan, yurt II sevgilinin eşiği.*

İşigüñden ayru ġamdur ḥāṣılum didüm didi
Şimdi mi oldı vaṭen terk eylemek taḥṣīl içün *(G. 302/10). [vaṭen]*

N'ola ger meyl-i kūyuñ eylese Cem
Ki uġratdı vaṭen derdi firāḳa *(G. 341/10). [vaṭen]*

vaṭen ṭut-: *Vatan edinmek, yurt edinmek.*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşmüm içinde vaṭen
Gönlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḥamrā ḳılur *(G. 76/7). [vaṭen ṭutaldan, -aldan]*

Leblerüñ ʿaksi ṭutaldan çeşm-i pür-ḫūnda vaṭen
Kūşe-i mey-ḫāne her dem ḫānḳāhumdur benüm *(G. 248/3). [vaṭen ṭutaldan, -aldan]*

vāy: *Eyvah, yazık.*

Her sīnede eksük degül envār-ı tecellā
Vāy aña ki āyīnesi olmaya mücellā *(K. 5/160). [vāy]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/16). [vāy]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/28). [vāy]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/28). [vāy]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/28). [vāy]*

Cem kime ḳıla şikāyet dil elinden ʿacabā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/28). [vāy]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/24). [vāy]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/24). [vāy]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/24). [vāy]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/24). [vāy]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n'ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/20). [vāy]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n'ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/20). [vāy]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n’ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/20). [vāy]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/16). [vāy]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/4). [vāy]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/16). [vāy]*

Bir nefes olmadı hem-dem bu göñül dil-ber ile
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/16). [vāy]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/12). [vāy]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/12). [vāy]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/12). [vāy]*

İtmedi hīç teraḥḥum dile dil-dār dirīġ
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/12). [vāy]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/8). [vāy]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/8). [vāy]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/8). [vāy]*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/8). [vāy]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/4). [vāy]*

ʿIşḳa ḳuşanmaz idüm ben daḫı illā n’ideyin
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/20). [vāy]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/4). [vāy]*

Niçe kim uyma didüm eslemedüñ hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/4). [vāy]*

vāz gel-: *Vaz geçmek.*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/1). [vāz gel]*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/2). [vāz gel]*

Āşinā cemʿini yad idüp ḳılursın yadı yād
Yoḳsa telḳīn mi iderler ki āşinādan vāz gel *(G. 243/4). [vāz gel]*

Cān virem ʿışḳuñ hevāsında hevesden geçmeyem
Öldügüm vaḳtinde dirlerse hevādan vāz gel *(G. 243/6). [vāz gel]*

Laʿl-i yār içün iñen ulaşma baña iy raḳīb
Ḳan görinür gözüme ben bī-nevādan vāz gel *(G. 243/8). [vāz gel]*

Ḫaste-dil ḳaşdına rā ögretme kej rā ḳaşuña
Dil o rāya döyemez billāh bu rādan vāz gel *(G. 243/10). [vāz gel]*

Çün düşüpdür dürr-i eşküm ḫāk-i pāyine gözüm
Al bu kuḥl-i cevherīden tūtiyādan vāz gel *(G. 243/12). [vāz gel]*

Cem lebüñ ḫʷānına irmege duʿā ider didüm
Didi ol olmaz duʿādur bu duʿādan vāz gel *(G. 243/14). [vāz gel]*

Seyl-i eşküm çoḳ geçüpdür āsitānuñdan didüm
Didi kim geçdi geçen ol mācerādan vāz gel *(G. 243/16). [vāz gel]*

İy ṣanem nāz eyleme cevr ü cefādan vāz gel
Bu cefā vü cevr ile ṣanma ki senden uṣanam *(G. 270/7). [vāz gel]*

Niçe bir nāz idesin ṣol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/2). [vāz gel]*

ve: *Ve.*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi'l-ʿaẕīm *(G. 262/14). [ve]*

Ger ʿāṣī-i maḳhūr ve ger ʿābid-i maġfūr
Dünyāda vü ʿuḳbāda ḳapuñdur baña melcā *(K. 5/163). [ve]*

Ṣaḳındum dīn-i İslāmı ve aṣlā olmadum rāżī
İder mi ehl-i Ḥaḳ ḳaşdın ḫıred-mend-i lebīb ancaḳ *(K. 9/29). [ve]*

ve ger ne: *Çünkü, zira.*

Sensin beni nālān iden iy dōst ve ger ne
Bu yolda fiġān itmege her laḥẓa neyem ben *(G. 309/7). [ve ger ne]*

ve lā-teḥīne menāṣ: *Kurtuluş zamanı değildi. (Sad Suresi-3).*

ʿAceb bu bend-i belādan göñül bulur mı ḫalāṣ
Ṭutup yaşum yolını dir ve lā-teḥīne menāṣ *(G. 177/2). [ve lā-teḥīne menāṣ]*

ve mine'l-mā'i külle şey'in ḥay: *Diri olan her şeyi sudan meydana getirdik. (Kur'an, Enbiya, 21/30).*

Āb-ı luṭfuñla zinde olur Cem
Ve mine'l-mā'i külle şey'in ḥay *(G. 394/10). [ve mine'l-mā'i külle şey'in ḥay]*

vecde gel-: *Kendinden geçecek kadar coşmak, bir şey karşısında sonsuz heyecan duymak.*

ʿAceb midür eger dīvāne olsam
Yüzüñ gördi çü cānum geldi vecde *(G. 340/8). [vecde geldi, -di]*

Yüzüñ gördi dil ü cān geldi vecde
Ḳılur mest oluban ḳaşuña secde *(G. 340/1). [vecde geldi, -di]*

vech: *Tarz, biçim, yol, sebep.*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/14). [vech]*

Her nevʿ ile cevr eyleyici ben ḳula sensin
Her vech ile cevrüñ çeken iy dōst benem ben *(G. 309/6). [vech]*

vedāʿ eyle-: *Veda etmek, ayrılmak.*

Gördi ḥālüñi sünbülüñ fī'ḥāl
Eyledi iy ṣanem vedāʿ bilāl *(Mua. 116/2). [vedāʿ eyledi, -di]*

vefā: *Vefa, sözünde durma, sevgide, dostlukta bağlılık.*

Bir laḥẓa vefāñı görmedüm hīç
Her laḥẓa işüñ cefādur iy dōst *(G. 26/13). [vefāñı, -ñ, -ı]*

Cefālaruñ baña bildüm vefā imiş iy dōst
Bu fikri kim ben iderdüm ḫaṭā imiş iy dōst *(G. 27/1). [vefā]*

Vefādan gerçi yoḳ-durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ki cevr ile ḳılur zād *(G. 43/7). [vefādan, -dan]*

Sāḳiyā ṣun cām-ı bākī kim ṣafā devrānıdur
N'ola devr itse ḳadeḥler çün vefā devrānıdur *(G. 69/2). [vefā]*

Çü senden baña her laḥẓa cefādur
Baña senden ne kim gelse vefādur *(G. 79/2). [vefādur, -dur]*

Yār benden bir vefāyı çoḳ görür
Bir vefā ḳandan cefāyı çoḳ görür *(G. 110/2). [vefā]*

Yār benden bir vefāyı çoḳ görür
Bir vefā ḳandan cefāyı çoḳ görür *(G. 110/1). [vefāyı, -y, -ı]*

İy dil vefā sen umma her-giz güzeller içre
Ḳavl ü ḳarār muḥkem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/9). [vefā]*

Çün kim vefāña irmedi bu ḫaste dil senüñ
Bārī cefāñ ile añı dil-dār unıtma gel *(G. 240/7). [vefāña, -ñ, -a]*

Didüm iy çoḳ sevdügüm cevr ü cefādan vāz gel
Didi kimdür kim diyen baña vefādan vāz gel *(G. 243/2). [vefādan, -dan]*

vefā: *Sadakat, sevgi bağlılığı II sevgilinin âşığa zulmetmesiyle ona bigane olmadığını göstermesi.*

Niçe bir cevr idesin her dem vefā ile baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gül-gūn olur *(G. 81/11). [vefā]*

vefā it-: *Sadakat göstermek, sevgi bağlılığını sürdürmek; ilgi göstermek, mutlu etmek.*

Her nefes cān ü dile dil-ber ider cevr ü cefā
İtmedi ʿālem içinde baña bir laḥẓa vefā *(Mur. 1/6). [vefā itmedi, -me, -di]*

vefā ḳıl-: *Sevgi ve dostlukta sebat göstermek, sözünde durmak.*

Cem faḳīre ḳılmadı her-giz vefā
Bī-vefā dil-dār elinden elġıyās *(G. 31/13). [vefā ḳılmadı]*

Öldürem didügi ʿahde daḫı āh
N'eyleyem ol bī-vefā ḳılmaz vefā *(G. 6/8). [vefā ḳılmaz, -maz]*

vefā ol-: *Vefa olmak, sözünde durma.*

Niçe kim ola ʿaṭā defter-i dībāçe-i cūd
Niçe kim ola vefā nāme-i ʿunvān-ı kerem *(K. 1/144). [vefā ola, -a]*

vefā-dār ol-: *Vefalı, sadık olmak.*

Baña sen yār olsañ olmaz mı
Yā vefā-dār olsañ olmaz mı *(G. 395/2). [vefā-dār olsañ, -sa, -ñ]*

vefāsuz: *Vefasız.*

İy vefāsuz ḫāyin ü bī-emn ü bī-amān felek
V'iy ḫaṭā-perver belā-baḫş u ḳażā-gerdān felek *(Terk. 2/1). [vefāsuz]*

vefāt: *Ölüm.*

Şükür kim irmedin ġamdan vefāta
Şükür kim buldı cānum āb-ı ḥayvān *(G. 292/5). [vefāta, -a]*

vefāt bul-: *Vefat etmek, ölmek.*

Cem faḳīri leblerüñden dirgür iy ʿĪsī-nefes
Getürür ḫaṭṭuñ senüñ cān ḳaṣdına müşkīn berāt *(G. 22/12). [vefāt bula, -a]*

Fürḳatle bulur göñül vefātı
İrmezse lebüñden āb-ı ḥayvān *(Terc. 1/57). [vefātı bulur, -ur]*

veh: *Vah, yazık.*

Veh ki aşıldı ḳaşı ṭāḳına dil
Şınmasaydı bu āb-gīne bugün *(G. 304/9). [veh]*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/2). [veh]*

vehm: *Korku.*

Lebüñ añduḳça olur rāh-ı ʿadem çünki ʿıyān
Vehmi vardur o yola gitmeye iy cān-ı cihān *(Mua. 10/2). [vehmi, -i]*

vehm it-: *Olmayan bir şeyi var saymak, zannetmek.*

Vehm iderdüm dehenüñ noḳṭa-i ġayb ola diyü
Āşikār eyledi bu yoḳ yire evhām-ı lebüñ *(G. 219/11). [vehm iderdüm, -er, -dü, -m]*

vehm ü ḫayāl: *Düşünce ve hayal.*

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl *(K. 3/44). [vehm ü ḫayāl]*

velāyet: *Kulun Hakk'a yakınlığı ve Hakk'ın kulu, kulun Hakk'ı dost edinmesi durumu, veli olma, velilik, ermişlik.*

Lebüñ ölü dirildür nuṭḳa gelse
Kerāmet mi ki bu yā ḫōd velāyet *(G. 24/10). [velāyet]*

velī: *Ama, fakat; şöyle ki.*

Velī bī-bāk gezme ḥüsn[i] mülkin
Ki iy rüstāyī şehr-istāne girdüñ *(G. 225/17). [velī]*

velī: *Lakin, amma.*

Gül açar her ten-i ḫākīde gerçi gül-bün-i tīrüñ
Velī ḫāk-i ten-i zerdümde açduġı olur raʿnā *(G. 10/16). [velī]*

Ḳılur dil derd-i dil-berden şikāyet
Velī ḳılmaz aña her-giz ʿināyet *(G. 24/2). [velī]*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/7). [velī]*

Ümīdi zülfüñe ṭutdum velī āh
O daḫı ʿömr bigi bī-vefādur *(G. 79/17). [velī]*

Cānumı cānā alursañ baña minnetdür velī
Ḳorḳum oldur ʿālem içre bir yeñi ḳānūn olur *(G. 81/3). [velī]*

Gerçi kim çāh-ı cefādur zenaḫuñ çāhı velī
Dil-i dīvāne anı kendözine cāh bilür *(G. 97/7). [velī]*

ʿUşşāḳa ṣabr u yā sefer olur devā velī
Ṣanma ki baña çāre ola ṣabr u yā sefer *(G. 123/5). [velī]*

Bir naṣīb umardı ḥalvā-yı lebüñden dil velī
Her kişiye ḳısmet olmaz imiş ol ḥalvā meger *(G. 137/21). [velī]*

Niçe kim göñlümde rāzum ṣaḳlayam dirdüm velī
Reng-i rūyumla gözüm yaşı ʿıyān eyler dirīġ *(G. 192/9). [velī]*

Belā-durur ġam ü derd-i ḥabībi ben bilürem
Velī odur yine ol ġam ṭabībi ben bilürem *(G. 268/2). [velī]*

Luṭfuñ-durur ki ḫāk-i rehümdür didüñ velī
Degmez mi iy ṣanem bu ḳadar iʿtibāra Cem *(G. 273/7). [velī]*

Siper ġamzeñ oḳına olduḳça sīnem
Geçer cāndan velī ṭurur siperde *(G. 336/8). [velī]*

Çeker ʿışḳuñla cānum derd ü miḥnet
Velī yoḳdur teraḥḥum hīç sende *(G. 337/6). [velī]*

Didüm iy cān ḳaçma Cemden ḫācīdür güldi didi
Gerçi ḫācīdür velī cān virür oġlan üstine *(G. 363/16). [velī]*

Tīġ-ı ġamla gerçi kim ṣad-pāre oldı dil velī
Bir perī-peyker elinde ḳaldı her bir pāresi *(G. 380/5). [velī]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/13). [velī]*

Meh gibi ġurūb itdi velī ḥüsni ḫayāli
Bu sīne-i vīrānda mekān eyledi gitdi *(G. 414/7). [velī]*

Gerçi kim cürm ü ḫaṭādur işümüz n'oldı ʿaṭā
Gerçi kim iki elüm ḳanda velī ḳanı kerem *(K. 1/132). [velī]*

Pür-seḫāvet pür-şecāʿat pür-leṭāfet pür-kerem
İsmidür Bānī velī sulṭān-ı baḥr-istāndur *(K. 8/16). [velī]*

Bu şekl-i ḫūbdan gel rū nihān it
Velī ʿuşşāḳuña yine ʿıyān it *(Mua. 157/2). [velī]*

Jeng olmış idi āyine-i Ḥaḳ-nümā velī
Ṣayḳal yitişdi luṭf[ı] cilāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/11). [velī]*

velī: *Veli, ermiş kişi.*

Ne ḥācet ʿarż-ı ḥāl itmek ḥabībe
Bilür ḥālümi dil-dārum velīdür *(Müf. 4/2). [velīdür, -dür]*

velī: *Şöyle ki.*

Velī ḫaṭṭ-ı siyeh-pūşı yaşamış leşker-i Firʿavn
Ṭutar Mıṣr-ı cemālini meded irmezse Mūsādān *(G. 305/13). [velī]*

velī ol-: *Cenâb-ı Hakk'a yakınlık mertebesini kazanmış, seçkin kul olmak, Allah dostu olmak.*

Ḳanḳı zāhid zühd idüp meyden tecennüb eylese
Ger velī olursa andan ictinābum var benüm *(G. 249/4). [velī olursa, -ur, -sa]*

velīkin: *Velakin, ama, fakat.*

Ḥüsnüñüñ bāġından ol kim nār alur
Nār alur ṣanur velīkin nār alur *(G. 118/2). [velīkin]*

Raḳīb-i ḫar geyer kemḫā velīkin
Eşek zībā çul ile ādem olmaz *(G. 141/5). [velīkin]*

ve'l-leyl: *Leyl suresi.*

Ve'l-leyl olursa ṭañ mı niḳābı Muḥammedüñ
Miʿrāc ḥişşesi ne ʿaceb ḳışşadur gözet *(Terk. 1/125). [ve'l-leyl]*

ve'l-leyl: *Gece II Leyl suresi.*

Ve'l-leyl lāmı ile ne ḫōş dāll olur gözet
İsrā şebine şaʿr-ı siyāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/241). [ve'l-leyl]*

verd: *Gül.*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḫākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn ü cemāl *(K. 3/31). [verde, -e]*

verd it-: *Gül yapmak, gül hâline getirmek.*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḫākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn ü cemāl *(K. 3/31). [verd idersin, -er, -sin]*

verd ü lāle: *Gül ve lale.*

Dişüñ vaṣfın işitse āb ola dür
Ḫacildür ruḫlaruñdan verd ü lāle *(G. 333/12). [verd ü lāle]*

verd-i ḫandān: *Gülen gül II Yeni açılmış gül.*

Ḳılma iy Cem bülbül-i şūrīde gibi nāle sen
Kim cemāl-i yār gibi verd-i ḫandān bundadur *(G. 72/12). [verd-i ḫandān]*

ve'ş-şems: *Şems suresi.*

Muṣḥaf yüzüñde oḳıya ve'ş-Şems sūresin
Ṭutılmaya ger öldügi demde lisān-ı şemʿ *(G. 190/23). [ve'ş-şems]*

Nesḫ itdi cümlesini kitābı Muḥammedüñ
Ve'ş-şems şemʿ-i nūr-ı ruḫından nişānedür *(Terk. 1/124). [ve'ş-şems]*

vezn-i cevāhir: *Mücevher tartısı.*

Vezn-i cevāhir içre şu kim görmemiş behā
Nakş-ı terāzū içre meger laʿl-i yār ola *(Mua. 86/1). [vezn-i cevāhir]*

vir-: *Vermek.*

Germ olup virme metāʿ-ı ġama cān naḳdini kim
Niçe cānlar viresin ivme bu bāzāre göñül *(G. 239/11). [virme, -me]*

Ḫadeng-i ġamzeñi cāna çü virdüñ alma yine
Ki cānda ṣaḳlayayın anı yādigār olsun *(G. 281/3). [virdüñ, -dü, -ñ]*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣāniʿ-i ezel
Virür cihāna gāh zem-istān gehī bahār *(K. 2/26). [virür, -ür]*

Geh dikenden verd idersin verde virürsin ʿiẕār
Ḫākden geh ḫalḳ idersin ṣūret-i ḥüsn ü cemāl *(K. 3/31). [virürsin, -ür, -sin]*

Yidi yıl Eyyūba derd ü renc ü ġam yoldaş idüp
Nūḥa öz kendü tenūrından viren ṭūfān felek *(Terk. 2/8). [viren, -en]*

Bir ḳılına virseler virmezdüm Oġuz Ḫānumuñ
Genc-i Ḳārūn ile biñ biñ milket-i ʿOsmān felek *(Terk. 2/21). [virseler, -se, -ler]*

Bu bendi kim baña sen idersin eyā felek
Düşmenlerüme daḫı anı virmesün İlāh *(Terk. 3/70). [virmesün, -me, -sün]*

Ki zīrā ḥüsn-i yār itmese pertev
Virürdi berg-i zanbaḳ dāne-i cev *(Mes. 1/72). [virürdi, -ür, -di]*

vir-: *Bağışlamak, ihsan etmek.*

Dökmege Cem ḳanını ṭopraġa nā-ḥaḳ ẓulm ile
Leblerüñe dest-ḫaṭ virmişdür iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 226/14). [virmişdür, -miş, -dür]*

Kūyuña dil yol bulup elḥamdü lillāh kim yine
Virdi Rabbi'l-ʿālemīn aña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 262/4). [virdi, -di]*

Mihr-i cūdından alup ẕerrece terbiyyet-i luṭf
Laʿl yirine güher virdi Bedaḫṣān-ı kerem *(K. 1/26). [virdi, -di]*

Cāvidānī salṭanat ḳaddüñe lāyıḳ cāmedür
Mekrümet tācın bi-ḥamdi'llāh ki saña virdi Ḥaḳ *(Mua. 188/4). [virdi]*

vir-: *Vermek, sunmak, ikram etmek.*

Gözlerüñ ḫastesidür cān ü gönül ṣıḥḥat içün
Ger lebüñ virmez ise şerbet elümden ne gelür *(G. 61/8). [virmez, -mez]*

Sāḳī berü vir baña bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ *(Mur. 3/5). [vir]*

vir-: *Feda etmek, bağışlamak, vermek.*

Gördüm çü Mıṣr-ı ḥüsnini ol Kaʿbe yüzlünüñ
Virdüm Ḫaṭā-yı zülfine Māçīni Çīn ile *(G. 366/4). [virdüm, -dü, -m]*

Vireliden dīn ü īmān zülfüñe
Pāy-best oldı dil ü cān zülfüñe *(G. 335/1). [vireliden, -eli, -den]*

vir-: *Vermek, feda etmek II değişmek.*

Bir ḳılına virseler virmezdüm Oġuz Ḫānumuñ
Genc-i Ḳārūn ile biñ biñ milket-i ʿOsmān felek *(Terk. 2/21). [virmezdüm, -mez, -dü, -m]*

vir-: *Meydana getirmek, hasıl etmek, ortaya çıkarmak.*

Gül yüzüñ gül-zārda ger eyleye ʿarż-ı cemāl
Şāḫ-ı gül şerm eyleyüp virmeye her-giz bār gül *(G. 234/8). [virmeye, -me, -y, -e]*

vīrān: *Harabe II âşığın gönlü.*

Gönlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/6). [vīrāne, -e]*

vīrān: *Yıkık dökük, harap.*

Şehā yap luṭfuñ ile gönlümi kim
Ḫayālüñ taḫtıdur vīrān gerekmez *(G. 145/4). [vīrān]*

Dil ḫayālüñ taḫtıdur luṭf eyleyüp maʿmūr ḳıl
Kim ġamuñ vīrān idelden daḫı vīrāndur henūz *(G. 146/10). [vīrāndur, -dur]*

Ḫayāl-i ḫaṭṭ [u] ḫaddüñ dilde iy māh
Ṭılısm-ı genc imiş vīrāna yazdum *(G. 265/10). [vīrāna, -a]*

Ḫüsrevā göñlüñi ḫōş ṭut ʿayşa meşġūl ol müdām
Yoḳ bu dünyānuñ vücūdı āḫiri vīrāndur *(K. 8/72). [vīrāndur, -dur]*

vīrān eyle-: *Viran eylemek, yıkmak, harap etmek.*

Sensin āḫir taḫtını viren Süleymānuñ yile
Mülk-i ābādın mülūküñ eyleyen vīrān felek *(Terk. 2/6). [vīrān eyleyen, -y, -en]*

vīrān it-: *Yıkmak, harap etmek.*

Dil ḫayālüñ taḫtıdur luṭf eyleyüp maʿmūr ḳıl
Kim ġamuñ vīrān idelden daḫı vīrāndur henūz *(G. 146/10). [vīrān idelden, -elden]*

Luṭfuñla n'ola göñlümi maʿmūr ider iseñ
Zīrā ki ġamuñ leşkeri vīrān ider iy dōst *(G. 21/8). [vīrān eder, -er]*

İy düzülmiş işleri vīrān iden azġun felek
Cem şehenşāhı murādından ḳılan maġbūn felek *(Terk. 2/49). [vīrān iden, -en]*

Göñlümi vīrān idüp almaḳ diler cādū gözüñ
İy dirīġā kim baña çoḳ gördi bir vīrāne dih *(G. 348/5). [vīrān idüp, -üp]*

vīrān ol-: *Yıkılmak, harap olmak.*

Ger binā-yı tevbe vīrān oldı ise şükr aña kim
Ḳaṣr-ı ʿişret varduġınca ṭutısar muḥkem esās *(G. 163/7). [vīrān oldı, -dı]*

Ṭuyılur bir gün ḫayālün genci ṣuç benden degül
Kim iñen vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz *(G. 157/4). [vīrān olupdur, -up, -dur]*

vīrāne: *Yıkılmış, harap olmuş yer.*

Çün ḫayālüñ taḫtıdur vīrāne dil
Derd ü miḥnetle iñen ḳılma ḫarāb *(G. 15/11). [vīrāne]*

Ḳılsa yir genc-i ḫayāline göñülde n'ola yār
Çünki vīrāneler içre bu da vīrāne geçer *(G. 131/10). [vīrāne]*

Ḳılsa yir genc-i ḫayāline göñülde n'ola yār
Çünki vīrāneler içre bu da vīrāne geçer *(G. 131/10). [vīrāneler, -ler]*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/13). [vīrānesin, -si, -n]*

Vīrāne-i dilde bulınur genc-i ḫayālüñ
Ol genci nihān itmege vīrāne midür bu *(G. 313/8). [vīrāne]*

Ger ṣaḳlar iseñ genc-i ḫayālüñi kerem ḳıl
Göñlümde nihān it anı vīrāne gerekse *(G. 322/4). [vīrāne]*

vīrāne: *Yıkık dökük, harap.*

Olmadı vīrāne dil ābād elinden dōstuñ
Olmadum vaṣl ile bir dem şād elinden dōstuñ *(Mur. 2/1). [vīrāne]*

vīrāne: *Harabe, harap olmuş mahal II ev.*

Ḳanı ol dem kim ferişte-ḫāne idi ḫānemüz
Şimdi gör şeyṭān evine döndi bu vīrānemüz *(Müf. 17/2). [vīrānemüz, -müz]*

vīrāne ol-: *Yıkılmak, harabe olmak.*

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur
Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā *(G. 7/5). [vīrāne olur, -ur]*

vīrāne-i dil: *Gönül harabesi.*

Vīrāne-i dilde bulınur genc-i ḫayālüñ
Ol genci nihān itmege vīrāne midür bu *(G. 313/7). [vīrāne-i dilde, -de]*

vīrāne-i sine: *Gönül harabesi.*

Her ṭaş ki yapar tecribe başumda ḳılur ilk
Vīrāne-i sinemde belā olalı bennā *(K. 5/94). [vīrāne-i sinemde, -m, -de]*

vīrāneluġ: *Yıkıntılarla kaplı olan, virane hâline gelmiş yer.*

Bildüm iy dōst perīsin berü gel göñlüme gir
Çün perī mesken ider bulduġı vīrāneluġı *(G. 411/16). [vīrāneluġı, -ı]*

vird: *Zikir.*

Der-i vaṣluñ olalı baġlu baña
Virdüm oldı hemīşe yā Fettāḥ *(G. 35/4). [virdüm, -üm]*

virmezlen-: *Vermek için nazlanmak, vermekte nazlı davranmak.*

Ne ṣafādur baña sen būseñi virmezlenesin
Ben alam lebleriüñi aġzuma yalvarı öpem *(G. 269/3). [virmezlenesin, -e, -sin]*

viṣāl: *Kavuşma, ulaşma II sevgiliye kavuşma, ulaşma.*

Vuṣlatuñ devletüm-durur çü benüm
Niçün irmez baña viṣāl iy dōst *(G. 18/4). [viṣāl]*

Viṣāli fikri ne ḫōş mālḫūlyādur kim
Gedāyı dek ṭurur iken cihāna şāh eyler *(G. 100/9). [viṣāli, -i]*

Bī-sīm ü zer olmadı müyesser çü viṣālüñ
Gözüm yaşı sīm ü yüzümüñ rengi zer olsun *(G. 299/7). [viṣālüñ, -üñ]*

Revā mıdur ki Cem derd ü ġam ile
Iraḳdan baḳa irmeye visāle *(G. 332/18). [visāle, -e]*

Göñül bīmār-ı fürḳat olmış iken
Visālüñ buluban dermāna irdi *(G. 392/6). [visālüñ, -üñ]*

Viṣalüñ ḥaccına irişmege Cem
Ṣafādan yüz sürer ḳapuña her dem *(Mua. 236/1). [viṣalüñ, -üñ]*

viṣāl bul-: *Buluşmak, yâre kavuşmak, vuslatı görmek.*

Firāḳuñla ḳatı derd içre idüm
Viṣālüñi bulup dermāna irdüm *(G. 256/8). [viṣālüñi bulup, -up]*

viṣāl-i yār: *Sevgiliye kavuşma.*

Devletümdür viṣāl-i yār ammā
Baña yār olmadı o devlet āh *(G. 329/3). [viṣāl-i yār]*

v'iy: *Ve ey.*

İy genc-i ḫayāl-i lebüñe dīde ḫizāne
V'iy tīr-i ḫadeng-i ġamuña sīne nişāne *(G. 357/2). [v'iy]*

İy Emīr-i bī-vezīr ü iy ʿAlīm-i bī-miṣāl
V'iy Ḫabīr-i bī-naẕīr ü iy Raḥīm-i ẕü'l-celāl *(K. 3/2). [v'iy]*

İy Bārī-i berreyn ü Müberrā-yı berāyā
V'iy ʿizzetüñüñ baḥrine sāḥil yidi deryā *(K. 5/144). [v'iy]*

İy vefāsuz ḫāyin ü bī-emn ü bī-amān felek
V'iy ḫaṭā-perver belā-baḫş u ḳażā-gerdān felek *(Terk. 2/2). [v'iy]*

vü: *Ve bağlacı.*

Ẕikrüñ hemīşe dilde vü fikrüñ göñüldedür
Şūruñ dimāġum içre vü sūzuñ cigerdedür *(G. 64/4). [vü]*

Ẕikrüñ hemīşe dilde vü fikrüñ göñüldedür
Şūruñ dimāġum içre vü sūzuñ cigerdedür *(G. 64/3). [vü]*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿışḳından anuñ
Çün zenaḫ-dānı vü zülfi bend ü zindānum-durur *(G. 68/6). [vü]*

Raḥm it iy dil-ber bu ġam-gīn göñlüme kim her nefes
Hem-dem-i derd ü belā vü mūnis-i hem-ġem-durur *(G. 78/6). [vü]*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/16). [vü]*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/18). [vü]*

Lāciverdī ḫaṭuñuñ naḳşı vü çīn-i zülfüñ
Ṣırça göñlüm evine eyledi kāşāneluġı *(G. 411/5). [vü]*

Ḥikāyet eylemege metn-i ʿışḳuñuñ şerḥin
Ḥadīṯ-i Leylī vü Mecnūn fesāne yitmez mi *(G. 419/14). [vü]*

Dest ü pā beste vü dil-ḫaste vü ser-geşte vü zār
Der ü dīvānuña geldüm yine sulṭān-ı kerem *(K. 1/127). [vü]*

Dest ü pā beste vü dil-ḫaste vü ser-geşte vü zār
Der ü dīvānuña geldüm yine sulṭān-ı kerem *(K. 1/127). [vü]*

Tīġ-ı ḫışm elde vü boynumda kefen ortada baş
Tābiʿam her ne ki emr eylese fermān-ı kerem *(K. 1/125). [vü]*

Ġonce yāḳūt ola vü bergi zümürrüd güli laʿl
Ebr-i luṭfı döke ger gül-şene bārān-ı kerem *(K. 1/11). [vü]*

Ger ʿāṣī-i maḳhūr ve ger ʿābid-i maġfūr
Dünyāda vü ʿuḳbāda ḳapuñdur baña melcā *(K. 5/164). [vü]*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/11). [vü]*

Ṣaġlu ṣollu baş urup ayaġuña yüz sürenüñ
Her biri[si] ḫān vü Sührāb-ı Kābūs Ḫāndur *(K. 8/32). [vü]*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/11). [vü]*

Selām aña vü aṣḥābına dāyim
Dürūd evlād ü aḥbābına dāyim *(Mes. 1/3). [vü]*

Raḥş-ı gerdūn ḳaṭre-rīz oldı vü ḳıldı terk-i ser
Müşterīye naʿl-i esbüñ olalı iklīl-i zer *(Mua. 131/1). [vü]*

Zülfüñ iy meh fitne vü çeşmüñ belā
Ne belāya ḳalmışam ben mübtelā *(Mua. 248/1). [vü]*

Çün selāmum aldı didi adumuñ
Fāsı fā vü ʿayn[ı] żād u lām[ı] lām *(Mua. 275/4). [vü]*

Sürme yirine gerd-i niʿāli Muḥammedüñ
Gelmez lisān [ü] ḳāle vü ṣıġmaz beyāna hīç *(Terk. 1/70). [vü]*

vücūd: *Beden, cisim, varlık.*

Nāle vü āh eylemekd[e] derd-i dil-berle müdām
İncelüp bükildi uş bir ḳıla döndi bu vücūd *(G. 45/6). [vücūd]*

Gün yüzüñ irse ḳalmaz aya vücūd
Ki ruḫuñ oldı mā-hüve'l-maḳṣūd *(G. 47/1). [vücūd]*

Ḫüsrevā göñlüñi ḫōş ṭut ʿayşa meşġūl ol müdām
Yoḳ bu dünyānuñ vücūdı āḫiri vīrāndur *(K. 8/72). [vücūdı, -ı]*

Pes anuñ cān virmek almaḳ ḳudret[i] ḳabżındadur
Tendür eşyānuñ vücūdı ol ḥaḳīḳat cāndur *(K. 8/82). [vücūdı, -ı]*

Yā beni ol deheni tenge irişdür iy baḫt
Yā vücūdumı diyār-ı ʿadem-ābāda ilet *(Müf. 3/2). [vücūdumı, -um, -ı]*

vücūda gel-: *Yaratılmak, doğmak.*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zamāne olmış idi küfre müttehem *(K. 7/7). [vücūda geldüñ, -dü, -ñ]*

Geldüñ vücūda dīnüñi iẓhār eyledüñ
Gerçi ki ḫalḳ olmış idi tābiʿ-i ṣanem *(K. 7/43). [vücūda geldüñ, -dü, -ñ]*

vuṣlat: *Sevdiğine kavuşma, ulaşma.*

Vuṣlatuñ devletüm-durur çü benüm
Niçün irmez baña viṣāl iy dōst *(G. 18/3). [vuṣlatuñ, -uñ]*

Vuṣlatuñdur ṣanemā devletüm illā n'ideyin
Baña yār olmadı ol devlet elümden ne gelür *(G. 61/3). [vuṣlatuñdur, -uñ, -dur]*

Her ḳaçan kim beni bī-zer göre bīzār ola yār
Cān ü dil vuṣlatı bāzārını zerden güniler *(G. 121/16). [vuṣlatı, -ı]*

Dilerdi kim çeke kendüye vuṣlatuñ yayın
Yabāna atdı Cemi oḳ gibi kemān-ı firāḳ *(G. 207/13). [vuṣlatuñ, -uñ]*

vuṣlat güni ol-: *Kavuşma gününün olması, gerçekleşmesi.*

Miḥnet ü fürḳat gicesi buldı pāyān işbu dem
Ki olmaġa vuṣlat güni ḫōrşīd-i tābān irişür *(G. 71/4). [vuṣlat güni olmaġa, -maġ, -a]*

vuṣlat ol-: *Sevgiliye kavuşmuş olmak.*

Yaḳdı odlāre beni fürḳat elümden ne gelür
Ölmedin olmaz ise vuṣlat elümden ne gelür *(G. 61/2). [vuṣlat olmaz, -maz]*

vuṣlat-ı cānān: *Sevgiliye kavuşma.*

Şükür kim vuṣlat-ı cānān bulındı
Dil ü cān derdine dermān bulındı *(G. 393/1). [vuṣlat-ı cānān]*

yā: *Duygu ve düşünceyi güçlendirme veya seslenme amacıyla cümlenin başında kullanılan ünlem.*

Kendözini yig görürmiş kūyuñ itinden raḳīb
Yā daḫı ne ḫayr umarsın ol seg-i ḫōd-bīnden *(G. 296/8). [yā]*

Ya nicesi ʿayş itmeyem derd ile ben
Çün kebābum dil şarābum dem-durur *(Kıt. 1/9). [ya]*

yā: *Seslenme ünlemi, nida.*

Der-i vaṣluñ olalı baġlu baña
Virdüm oldı hemīşe yā Fettāḥ *(G. 35/4). [yā]*

İtümden kem-durur dimiş benüm-çün
Bu ʿizzetler baña yā Rab nedendür *(G. 66/8). [yā]*

Yā mücībe's-sāyilīn fürḳatden olmaġa ḫalāṣ
Sen meded ḳıl bize kim yoḳdur bizüm dermānumuz *(G. 158/11). [yā]*

Ceme bir būse baḫş itmiş ṭudaġuñ
Behey ẓālim iriş yā ḳana girdüñ *(G. 225/22). [yā]*

Tīr-i belāya ḳarşu ṭutupdur siper bigi
Yā Rab ne ḳıldı n'eyledi bu rūzgāra Cem *(G. 273/12). [yā]*

Düşüben fürḳate yā Rab benüm gibi cihān içre
Nigārından cüdā düşmekde nā-çār olmasun kimse *(G. 331/5). [yā]*

Yā Rab bilür günāhını çün raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār *(K. 2/61). [yā]*

Bu duʿāmı müstecāb it yā Mücībe’s-sāʾilīn
Çün Kerīm-i pür-keremsin iy Raḥīm-i müsteʿāl *(K. 3/49). [yā]*

Yā Rab seḥerde ṣıdḳ ile olan duʿā ḥaḳı
Ol demde ārede geçilen mācerā ḥaḳı *(K. 6/1). [yā]*

Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār-ı bā-ṣafā
Cürm ile ḳılma beni cihān içre müttehem *(K. 7/79). [yā]*

Göz ḳoydı [ġ]amzeñ iy ṣanem öldürmege ben bī-dili
Bilsem beni öldürmedin yā Rab ne ola ḥāṣılı *(Mua. 155/2). [yā]*

Şükrinde ʿāciz oldı çü ʿaḳl-ı ʿaḳīle-bāl
Yā Rab ne dille ola sipāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/22). [yā]*

Yā Rab ʿināyet eyle ki türbem türābını
Nūr ile rūşen ide mezārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/257). [yā]*

Bir dem göñülden olmadı ḫālī n’idem nedem
Bu dehr-i dūn cefāsına yā Rab ki ben n’idem *(Terk. 3/74). [yā]*

yā: *Yahut, veya.*

Göñlüñe āhum odı itmez eṣer
Seng-i ḫārā mıdur ʿaceb ya ḥadīd *(G. 44/8). [ya]*

Neden kūyuñ muġaylānın ṭutam ḫār
Ki güldür yāsemendür yā semendür *(G. 67/4). [yā]*

Yā ḫayālüñ dilde olsun yā ġamuñ
Çünki bir iḳlīme yiter şāh bir *(G. 107/7). [yā]*

Yā ḫayālüñ dilde olsun yā ġamuñ
Çünki bir iḳlīme yiter şāh bir *(G. 107/7). [yā]*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/2). [yā]*

N’ola cānum dir isem kim leb-i cānāndan imiş
Çün bilinmez leb-i cāndan mı ya cān andan imiş *(G. 171/2). [ya]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/2). [yā]*

Didüm kim Sidre mi ḳaddüñ ya Ṭūbā
Gülüp didi ki daḫı müntehā bil *(G. 236/5). [ya]*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/14). [yā]*

Görinen meh mi iki yine bugün
Yā güneş indi mi zemīne bugün *(G. 304/2). [yā]*

Cām-ı laʿlüñ var iken kimdür mey-i nāb isteyen
Yā görüp gül yüzüñi gül-berg-i sīr-āb isteyen *(G. 307/2). [yā]*

Çün raḳīb-i rū-siyehle eksük olmaz cengümüz
Luṭf idüp billāh yā ḫōd anı terk it yā beni *(G. 374/12). [yā]*

Bu ḫaṭ mıdur ya cennet sebze-zārı
Ki ḳılur ḥasretinden sebze zārı *(G. 377/1). [ya]*

Baña sen yār olsañ olmaz mı
Yā vefā-dār olsañ olmaz mı *(G. 395/2). [yā]*

Cān bilmezem ol ṭurre-i Hindūya mı düşdi
Yā bu dil-i ġam-perver o cādūya mı düşdi *(G. 396/2). [yā]*

Didüm ki ḥālüñi ʿarż it ya şerḥ ḳıl bālā
Didi ki ḳāmetümi ʿarż idersem aḥsen ola *(Mua. 133/1). [ya]*

Bu yüz mi-durur ya mihr-i enver
Bu söz mi-durur ya şehd ü şekker *(Terc. 1/1). [ya]*

Bu yüz mi-durur ya mihr-i enver
Bu söz mi-durur ya şehd ü şekker *(Terc. 1/2). [ya]*

yā: *Yay, ok atma aleti; ya harfi.*

Yā ḳaşuña kim dir ise kec rā
Bu rāyı anuñ ḫaṭādur iy dōst *(G. 26/21). [yā]*

yā: *Yay, ok atma aleti.*

ʿĪd ayı diyü Kaʿbe-i kūyuñda yine Cem
Yā ḳaşlaruña cānını ḳurbān ider iy dōst *(G. 21/16). [yā]*

Şaşt-i zülfüñ daḳalı rā ḳaşlaruñ yāsına zih
Tīrine baġlandı gönlüm daḫı bulmadı küşād *(G. 46/7). [yāsına, -s, -ı, -n, -a]*

Dil yā ḳaşuña olmaġa ḳurbān hevesi var
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī-nefesi var *(G. 50/1). [yā]*

Yā ḳaşuña n’ola ḳurbān olur ise dil-i Cem
Ġamzeñ oḳına bilürem ki nişānuñ olısar *(G. 54/9). [yā]*

Gördükçe yā ḳaşuñı dil ü cān kemān şanur
Tīr-i belāya kendülerini nişān şanur *(G. 95/1). [yā]*

Yā ḳaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ oḳı meʾvā ḳılur *(G. 104/9). [yā]*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/19). [yā]*

Ḳaşlaruñ yāsı içün ḳurbānlar olduġum bilüp
İrişüp ġamzeñ oḳı didi ḳanı ḳurbānumuz *(G. 158/5). [yāsı, -sı]*

Ḳaşlaruñ yāsına ḳurbānlar olupdur dil ü cān
Hedef-i tīr-i belā olalı bu sīne dirīġ *(G. 195/3). [yāsına, -sı, -n, -a]*

Bilmezem seḥḥār mıdur yā ḳaşuñ
Kim cigerde zaḫmi vardur tīri yoḳ *(G. 204/7). [yā]*

Ya ḳaşı atduġınca ġamze oḳın
Eyle iy Cem aña siper cigerüñ *(G. 209/13). [ya]*

ʿĪd-i ruḫuñda ḳaşuña ḳurbān olam ki ol
Bir yā-durur ki ḳabżası sīmīn kemān-ı müşk *(G. 217/12). [yā-durur, -durur]*

Ḳaşlaruñ yāsına Cem ḳurbān olaldan iy perī
Tīr-i ġamzeñ cān ü dilden bir nefes bīrūn degül *(G. 232/9). [yāsına, -sı, -n, -a]*

Rā ḳaşlaruñuñ yāsına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳına oldı nişān sīne ne müşkil *(G. 242/9). [yāsına, -sı, -n, -a]*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaşuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/2). [yā]*

Cānumı ḳurbān ider ʿīd ayıdur diyü gözüñ
Yā ḳaşuñdur görinen egri ḫayāl itmek neden *(G. 288/14). [yā]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/1). [yā]*

Yā ḳaşuñ ʿīd ayıdur ḳurbānuñ olsun ḫūblar
Şimdi mi oldı melek ḳurbān İsmāʿīl içün *(G. 302/3). [yā]*

Yā ḳaşuñ ḳurbānıdur dil tīr-i ġamzeñden ṣaḳın
Çün ḳonılmaz tīr ter-keş gibi ḳurbān üstine *(G. 363/11). [yā]*

Ġamze-i bīmāruñ içün yā ḳaşuñ ḳurbānıyam
Ki olmaya ol ḫasteye bir daḫı bu ḳurbān gibi *(G. 379/3). [yā]*

Yā ḳaşuñdan ireli tīr-i ḫadengi ġamzeñüñ
Sīnesinde Cem anı her laḥẓa ṣaḳlar cān gibi *(G. 379/13). [yā]*

Dil mürġı ser-i kūyuña varmaduġı bu kim
Görüp ḳaşuñuñ yāsını tīrinden uṣandı *(G. 398/6). [yāsını, -sı, -n, -ı]*

Ḳılmaḳ dilemez çünki belā tīrine umaç
Ḳaşduma benüm ḳavs-i felek yane çeker yā *(K. 5/102). [yā]*

Dil giriftār olmış iken zülf-i müşk-āmīzine
Yā ḳaşı araya girelden berü āzādıdur *(Mua. 33/4). [yā]*

Dil-i dermānde yā ḳaşuñ görelden
Ḫadeng-i ġamzeñe oldı nişāne *(Mua. 44/1). [yā]*

Dil yā ḳaşuña tīr-i belāya nişānedür
Raḥm eyle iy [] ki bu kez ḳaṣdı cānedür *(Mua. 71/1). [yā]*

Ẕevḳ-i ebedī irişdi cāna
El ṣunalı yā ḳaşuñ kemāna *(Mua. 178/2). [yā]*

Yā ḳaşuñdan gūşa ṭutsa tīr-i ġamzeñ bī-kemān
İrsem aña buluram sehm-i saʿādetden nişān *(Mua. 284/1). [yā]*

Tīr-i ġamzeñ ister iken der-be-der
Her ṭarafdan ḳaşlarun yā gösterür *(Mua. 312/2). [yā]*

Naẓerden yā ḳaşuñ dūr olduġınca
İrişür cānuma tīr-i melāmet *(Mua. 316/1). [yā]*

yā: *Şaşkınlık ve hayret bildiren ünlem.*

İşitmedi ḫaṭuñuñ çün ḳara ḫaberlerini
Benefşe yaşlu görinür ya bu ne mātemdür *(G. 135/16). [ya]*

Yazarken ʿışḳı şerḥin yanayazdum
Çün evvel yana yazdum yā ne yazdum *(G. 265/2). [yā]*

yā: *Soru cümlelerinin başında anlamı güçlendirmek için kullanılan ünlem, peki ya.*

Atmasun ġamzesi oḳın dil-i pür-āteşe kim
Ol daḫı oda yanar bir daḫı da yā ne atar *(G. 92/6). [yā]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/2). [yā]*

Serv-ḳaddüñ hevesi reşki şikest itmedi ise
Bāġ-bān serv ayaġın taḫta ile yā ne ṣarar *(G. 131/12). [yā]*

Sünbül ṣaçuña çünki degül şīfte vü zār
Dīvāne bigi ya ne gezer ṭaġı benefşe *(G. 344/4). [ya]*

Didüm ṣanemā geçdüñ ḳo ʿişvelü bāzārı
Güldi didi çün geçdüm yā sen niye kef geçdüñ *(Müf. 19/2). [yā]*

yā ḫōd: *Yahut, veya.*

Lebüñ ölü dirildür nuṭḳa gelse
Kerāmet mi ki bu yā ḫōd velāyet *(G. 24/10). [yā ḫōd]*

Olalı sen perī ʿālemde meşhūr
Görenler dir melek midür ya ḫōd ḥūr *(G. 77/2). [ya ḫōd]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde münzel sūre midür ḫaṭṭ-ı yār
Āyet-i raḥmet midür yā ḫōd bu ol tenzīl içün *(G. 302/12). [yā ḫōd]*

Çün raḳīb-i rū-siyehle eksük olmaz cengümüz
Luṭf idüp billāh yā ḫōd anı terk it yā beni *(G. 374/12). [yā ḫōd]*

Bir kerre tecellī ide diyü gül-i rengīn
Yā ḫōd götüre perdesini ġonce-i zībā *(K. 5/46). [yā ḫōd]*

ya ḳıl-: *Yay hâline getirmek.*

Bağrına zaḫm urmaġ içün dāyimā ben ḫastenüñ
Ḳaşlarını ya ḳılup kirpügini tīr eylemiş *(G. 167/4). [ya ḳılup, -up]*

Cān ü dil ḳaṣdına her dem ol büt-i şīrīn-dehen
Kirpügin tīr-i ḫadeng ü ḳaşlarını ya ḳılur *(G. 76/10). [ya ḳılur, -ur]*

yā ne: *Ne diye, neden.*

Dilā çün ʿışḳ odına yana girdüñ
Çü yanmaḳdan ḳaçarduñ yā ne girdüñ *(G. 225/2). [yā ne]*

ya nice: *Nasıl II hiç mümkün mü?*

Ḳalem yanar oda yazılsa ger beyān-ı firāḳ
Ya nice şerḥ ola sen yāre dāstān-ı firāḳ *(G. 207/2). [ya nice]*

yā ṣāḥibe'n-nübüvveti yā hādiye'l-ümem: *Ey peygamberlik sahibi, ey milletleri doğru yola ileten! (İnce, 2000: 43)*

Yā ṣāḥibe'n-nübüvveti yā hādiye'l-ümem
Ente'llezī tefaḍḍale bi'l-cūdi ve'l-kerem *(K. 7/1). [yā ṣāḥibe'n-nübüvveti yā hādiye'l-ümem]*

yā … yā: *İki kelimeyi, iki kelime öbeğini veya iki cümleyi birbirine bağlayan tekrar bağlacı.*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/20). [yā]*

Yā meger beñzer didüm ebrūña ḫışm idüp didi
Yā ḳaşumı görmedüñ dīvānesin sen yā meger *(G. 137/20). [yā]*

Laʿlüñ meyi hevāsı ile Cem ölse ṭopraġı
Mey-ḫānelerde yā ḳadeḥ ü yā sebū olur *(G. 129/10). [yā]*

ʿĀlem ḳaşına cān ile dāyim sücūd ider
Yā ḳıble-i cihān ü ya miḥrāb-ı cān ṭutuñ *(G. 220/10). [yā ya]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/6). [yā ya]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/16). [ya ya]*

Yā beni ol deheni tenge irişdür iy baḫt
Yā vücūdumı diyār-ı ʿadem-ābāda ilet *(Müf. 3/2). [yā yā]*

Kās-i raḥīḳ-i meyden germī ḳo cāna dönsün
Yā ġam gide göñülden yā bār[ī] oda yansun *(Mua. 20/2). [yā yā]*

yā … yā ḫōd: *Ya ... yahut bağlamında bağlama edatı.*

Yā raḳībi ḳatl ḳıl yā ḫōd beni
Kim arada olmasun ḳatʿā nizāʿ *(G. 186/11). [yā yā ḫōd]*

Ya öldür beni yā ḫōd vaṣla irgür
Elüñe virmişem ben iḫtiyārı *(G. 377/7). [ya yā ḫōd]*

yabāna at-: *Menzili tutturamamak, menzilin dışına, ötesine atmak.*

Dilerdi kim çeke kendüye vuṣlatuñ yayın
Yabāna atdı Cemi oḳ gibi kemān-ı firāḳ *(G. 207/14). [yabāna atdı, -dı]*

yābāne at-: *Önem vermemek, önemsiz görmek, değer vermemek II oku hedefe denk getiremeyip yabana atmak.*

Ḳaşlaruñ yayı gibi egriyi yanına çeküp
Ġamzesi oḳı gibi ṭoġrıyı yābāne atar *(G. 92/4). [yābāne atar, -ar]*

yād: *Yabancı, hasım kimse II rakip(ler).*

Yadı yād idüp beni yad eyledi
Yadlardan āşināyı çoḳ görür *(G. 110/5). [yadı, -ı]*

Yadı yād idüp beni yad eyledi
Yadlardan āşināyı çoḳ görür *(G. 110/6). [yadlardan, -lar, -dan]*

yād: *Aklına gelme, hatırlama, anma.*

Gül ruḫlaruñuñ yādına bu dīde-i ḫūnīn
Ḳanlu yaşını aġlasa Ceyḥūn ider iy dōst *(G. 20/7). [yādına, -ı, -n, -a]*

Naḫl-i ḳadüñi laʿl-i lebüñ yādına yaşum
Budur ṣuvarduġı ki irişe semer leẕīẕ *(G. 49/9). [yādına, -ı, -n, -a]*

Laʿlüñ şarābı yādına demler yudalı Cem
Ḫōş görinür müdām aña ḫūn-ı ciger leẕīẕ *(G. 49/15). [yādına, -ı, -n, -a]*

Gözüñ yādına mey nūş itdi nergis
Anuñ-çün oldı çeşmüñ gibi maḫmūr *(G. 77/11). [yādına, -ı, -n, -a]*

Zülf ü ruḫuñuñ yādına iy meh gice gündüz
Odlāre yanan derd ile ʿāşıḳ cigeridür *(G. 80/7). [yādına, -ı, -n, -a]*

Ḳāmet ü zülf ü dehānuñ yādına
Ḳaddüm iy sīmīn-beden çün lāmdur *(G. 87/11). [yādına, -ı, -n, -a]*

Her gice şemʿ-i ruḫuñ yādına āh eyleyicek
Āhum odı ṣanemā ḳubbe-i eflāke düşer *(G. 89/11). [yādına, -ı, -n, -a]*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/2). [yādına, -ı, -n, -a]*

Her dem miyānı yādına baġlar hezār dil
Ol sīm-ten ḳaçan ki belinden çözer kemer *(G. 116/11). [yādına, -ı, -n, -a]*

Mūy-ı miyānı yādına her ay hilāl olup
Sīmīn beline sīmden eyler ḳamer kemer *(G. 116/7). [yādına, -ı, -n, -a]*

Leblerüñ yādına ölen ḳabrini
Kim ḳazarsa laʿl-i gevher-bār alur *(G. 118/5). [yādına, -ı, -n, -a]*

Cem dehānuñ yādına iy piste-fem
Bir diyāra vardı kim gelmez ḫaber *(G. 133/13). [yādına, -ı, -n, -a]*

Birinüñ müşkīn ṣaçından bū umar müşk-i Ḫoten
Birinüñ lāle lebi yādına içer ḫūn-ı ciger *(G. 138/4). [yādına, -ına]*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/15). [yādına, -ı, -n, -a]*

Dil ṭıflı ḳadd ü zülf ü ḳaşuñ yādına müdām
Muṣḥafda oḳıduġı elif lām rā-y-imiş *(G. 173/3). [yādına, -ı, -n, -a]*

Gül-zār-ı ruḫuñ yādına bülbül gibi her dem
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 202/3). [yādına, -ı, -n, -a]*

Gül yañaġuñ yādına bu ḳan olası dīdeden
Ḳanlu yaşumla zemīni lāle-zār itsem gerek *(G. 218/11). [yādına, -ı, -n, -a]*

Cem bigi çevgān-ı zülfüñ yādına baş oynayup
Cān ü dil naḳdin temāmet ben niṣār itsem gerek *(G. 218/17). [yādına, -ı, -n, -a]*

Ḫüsrevā şīrīn dehānuñ yādına
Dem mi var kim yaşlarum gül-gūn degül *(G. 235/7). [yādına, -ı, -n, -a]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/15). [yādına, -ı, -n, -a]*

Dīdeden ḫūn-āb ü dilden ḫūn-ı nāb aḳar müdām
Lāle rüyüñ yādına iy ġonce-leb her dem-be-dem *(G. 270/6). [yādına, -ı, -n, -a]*

İy benüm baġrumı dāġ-ı ġamla pür-ḫūn eyleyen
Yaşumı şīrīn lebi yādına gül-gūn eyleyen *(G. 280/2). [yādına, -ı, -n, -a]*

Lebüñ yādına ḫāk olsam ziyāret-gāh-ı ʿışḳ olup
Alurlardı müdāvāya mezārum ḫāk-sārından *(G. 286/9). [yādına, -ı, -n, -a]*

Gül yüzi şevḳi yādı ile n'ola
Ġonce-veş çāk olursa sīne bugün *(G. 304/11). [yādı, -ı]*

Nehr olupdur yaşlarum gül yüzde ḫaṭṭuñ yādına
Devr-i güldür ḳanı gelsün sebze vü āb isteyen *(G. 307/15). [yādına, -ına]*

Devr-i ḫüsnüñde lebüñ yādına dāyim ḳan yuṭar
Gül-şen-i cennetde bitmiş tāze ʿunnāb isteyen *(G. 307/3). [yādına, -ı, -n, -a]*

Gel beni aġlatma laʿlüñ yādına
Çün ziyān eyler şeker tengine ṣu *(G. 316/11). [yādına, -ına]*

Şemʿ-i ḫüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün ṣan cām aṣar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/5). [yādına, -ı, -n, -a]*

Gül-şen-i ḫüsni yādına iy Cem
Bülbül-i zār olsañ olmaz mı *(G. 395/13). [yādına, -ı, -n, -a]*

Şu lüʾlü dişlerüñüñ naẓmı yādına her dem
Gözümden aḳıduram işigüñe deryāyı *(G. 402/9). [yādına, -ına]*

Ḫaṭuñ yādına cān virsem maḥabbet sebze-zārında
Ararsañ sebze-i ḳabrüm bulınmaz bir giyāh egri *(G. 405/5). [yādına, -ı, -n, -a]*

Müşk gibi ḳan yuṭaldan ḫāl ü ḫaṭṭuñ yādına
Bī-ḳarār itdi ḳara zülfüñ bu ben āvāreyi *(G. 420/7). [yādına, -ı, -n, -a]*

Didi Cem bu şiʿri sulṭān Bāyezīdüñ yādına
Añıcaḳ ol meclisi aḳan gözinden ḳandur *(K. 8/95). [yādına, -ına]*

Eger dāyim dilerseñ żeymerānı
Ruḫı yādına it yaşuñı ḳanı *(Mes. 1/90). [yādına, -ına]*

Ki zīrā laʿl-i dil-berden bulup fer
Lebi yādına içer lāle sāġer *(Mes. 1/52). [yādına, -ına]*

Eger dilden dilerseñ seyr-i lāle
Lebi yādına var nūş it piyāle *(Mes. 1/50). [yādına, -ına]*

Eger nergis dilerse göñlüñ iy yār
Gözi yādına var ol ḫaste vü zār *(Mes. 1/46). [yādına, -ı, -n, -a]*

Eger gül isteseñ dil-dāre yār ol
Gül-i ruḫ-sārı yādına hezār ol *(Mes. 1/34). [yādına, -ına]*

Sevincinden lebüñ yādında cānum
Damaġuma ṭokınmadı zebānum *(Mua. 60/1). [yādında, -ı, -n, -da]*

yād: *Yabancı, ecnebi.*

Āşinā cemʿini yad idüp ḳılursın yadı yād
Yoḳsa telḳīn mi iderler ki āşinādan vāz gel *(G. 243/3). [yadı, -ı]*

yād eyle-: *Hatırlamak, anmak; zikretmek.*

Yād eyle anı ḳoma ki ola pāy-māl-i cürm
Maḥşerde dikicek ḳamusından sen öñ ʿalem *(K. 7/75). [yād eyle]*

Eyle şefāʿatüñ ile her laḥẓa yād anı
Cürm ile ḳoma kim ola çeşmi hemīşe nem *(K. 7/77). [yād eyle]*

Gerçi yād eylemedi vaṣl ile bir kez beni ol
Ḥamdü lillāh ki añar cevri ile hem-demini *(G. 385/3). [yād eylemedi, -me, -di]*

Yād anuñ-çün eylerem ḳaddüñi ebyātumda kim
Naẓm-ı şiʿrümde añılsa ḳāmetüñ zībā düşer *(Mua. 321/1). [yād eylerem, -r, -em]*

Ḳaşuñla aġzuñı yād eylese Cem
Ḳılur göz yaşı ile ʿālemi nem *(G. 263/9). [yād eylese, -se]*

Nuḳl-i ṣoḥbetde leb ü çeşmüñi yād eyleyeli
Şekkerīn itdi ḳamu pisteyi bādām-ı lebüñ *(G. 219/9). [yād eyleyeli, -y, -eli]*

Gel Cemüñ adını yād eyle didüm
Didi kim ṣıġmaz bu güftār aġzuma *(G. 353/9). [yād eyle]*

yad eyle-: *Yabancı saymak, el bellemek, bigâne olmak.*

Yadı yād idüp beni yad eyledi
Yadlardan āşināyı çoḳ görür *(G. 110/5). [yad eyledi, -di]*

Cāndan saña yār olanı yad eyleyüp iy dōst
Aġyār olanı maḥrem-i rāz itme iñende *(G. 354/5). [yad eyleyüp, -y, -üp]*

yād it-: *Hatırlamak, anmak; zikretmek.*

Çeşm ü laʿlüñ yād idelden dil-berā
Nuḳl-i ṣoḥbet şekkerīn bādāmdur *(G. 87/3). [yād idelden, -elden]*

Dil ḳaçan kim çeşm ü zülfüñ yād ider
İḫtiyārı yoġ iken feryād ider *(Mua. 103/1). [yād ider, -er]*

Müddeʿīyi yād ider her-giz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/19). [yād ider, -er]*

Oldı saʿīd tā ebed ʿālemde ol kişi
Kim niʿmetüñi yād idüben cāndan açdı fem *(K. 7/20). [yād idüben, -üben]*

Yadı yād idüp beni yad eyledi
Yadlardan āşināyı çoḳ görür *(G. 110/5). [yād idüp, -üp]*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n'ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi olduġı var *(G. 55/5). [yad idüp, -üp]*

Cān ü dil vir yād idüp zülf ü dehānın dil-berüñ
Bu yola ḫarc eyle iy Cem bārī yoġ u varuñı *(G. 397/9). [yād idüp, -üp]*

Cemi öldürme yād itse dehānuñ
İdüp yoḳ yire bu ḳanı n'idersin *(G. 277/9). [yād itse, -se]*

Müddeʿīyi yād ider her-giz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/19). [yād itmedi, -me, -di]*

yād it-: *Eksik etmemek, hep hatırlamak.*

Ẕikri ḫayr olsun duʿādan yād ider
Sögüp ol laʿl-i şeker-bār aġzuma *(G. 353/3). [yād ider, -er]*

yād it-: *Yabancı saymak, el bellemek, bigâne olmak.*

Kime feryād edeyin yārüñ elinden ki müdām
Ḳılur aġyār[ı] feraḥ yad idüben maḥremini *(G. 385/10). [yad idüben, -üben]*

Nice ḳan aġlamayam kim efendim
Beni yad idüp aġyārı ḳılur yād *(G. 43/10). [yad idüp, -üp]*

Āşinā cemʿini yad idüp ḳılursın yadı yād
Yoḳsa telḳīn mi iderler ki āşinādan vāz gel *(G. 243/3). [yad idüp, -üp]*

yād ḳıl-: *Hatırlamak, anmak; zikretmek.*

Her nice mest iseñ mey-i laʿlüñle yād ḳıl
Kim cānumı ṭudaġa getürdi ḫumār-ı ʿışḳ *(G. 198/3). [yād ḳıl]*

Beni yad idüp raḳībi yād ḳılsañ n'ola kim
Müddeʿī ḳatuñda ḫurrem şimdi mi olduġı var *(G. 55/5). [yād ḳılsañ, -sa, -ñ]*

Nice ḳan aġlamayam kim efendim
Beni yad idüp aġyārı ḳılur yād *(G. 43/10). [yād ḳılur, -ur]*

Āşinā cemʿini yad idüp ḳılursın yadı yād
Yoḳsa telḳīn mi iderler ki āşinādan vāz gel *(G. 243/3). [yād ḳılursın, -ur, -sın]*

yād-ı dehen: *Ağzın yadı II sevgilinin ağzının hayali, akla gelmesi, hatırlanması.*

Yād-ı dehenüñ baġrumı pür-ḫūn ider iy dōst
ʿAksi lebüñüñ yaşumı gül-gūn ider iy dōst *(G. 20/1). [yād-ı dehenüñ, -üñ]*

yād-ı laʿl: *(Sevgilinin) lal dudaklarının anımsanması.*

Yād-ı laʿlüñle ne dil pür-ḫūn degül
Fikr-i zülfüñle ne cān meftūn degül *(G. 235/1). [yād-ı laʿlüñle, -üñ, -le]*

Yād-ı laʿlüñle şarāb aḳar müdām
Ḫākümi ger rūzgār ide sebū *(G. 316/5). [yād-ı laʿlüñle, -üñ, -le]*

yād-ı leb: *Sevgilinin dudağının düşüncesi.*

Yād-ı lebine sāḳī şun bize mey-i bāḳī
Tā kim alavuz bir dem bu ʿayş-ı cihāndan ḥaẓ *(G. 185/5). [yād-ı lebine, -i, -n, -e]*

yād-ı liḳā eyle-: *(Sevgilinin) yüzünü yâd etmek.*

Ger ḳadr-i zülfüñ içre duʿā eylesem dürüst
Geh geh arada yād-ı liḳāñ eylesem dürüst *(Mua. 221/2). [yād-ı liḳāñ eylesem, -se, -m]*

yādigār: *Armağan, hatıra.*

Yāḳūta beñzedür lebi devrinde kimse hīç
Ḫaṭṭı miṣāli yazmadı bir yādigār nesḫ *(G. 40/8). [yādigār]*

Cigerden tīr-i ġamzeñ eksük itme
Ki dilde ṣaḳlayam ol yādigārı *(G. 383/4). [yādigārı, -ı]*

yādigār ḳo-: *Hatıra bırakmak.*

Laʿlüñ kenārına yazalı ḫaṭ ġubār ḫaṭ
Yāḳūt nüsḫasında ḳodı yādigār ḫaṭ *(G. 183/2). [yādigār ḳodı, -dı]*

yādigār ḳo-: *Armağan etmek.*

ʿĀlem içinde ḫaṭṭ-ı siyāhı bigi anuñ
Kimse ḳomış degül dahı bir yādigār nesḫ *(G. 39/12). [yādigār ḳomış, -mış]*

yādigār ol-: *Hatıra olarak kalmak.*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/9). [yādigār olsun, -sun]*

Ḫadeng-i ġamzeñi cāna çü virdüñ alma yine
Ki cānda ṣaḳlayayın anı yādigār olsun *(G. 281/4). [yādigār olsun, -sun]*

yādigār-ı ʿışḳ ol-: *Aşk yadigârı, hatırası olmak.*

Cem cānı gibi ṣaḳlar anı iy perī-ṣıfat
Derd ü ġamuñ olalı aña yādigār-ı ʿışḳ *(G. 198/18). [yādigār-ı ʿışḳ olalı, -alı]*

yādigār-ı zülf: *Zülfün yadigârı, hatırası.*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/8). [yādigār-ı zülf]*

yaġ-: *Yağmak II gözyaşı dökmek.*

Başından aḳçe yaġdı dīdemüñ kūy-i maḥabbetde
Görüp ol ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki çeşmüm didi kim yaġmā *(G. 10/13). [yaġdı, -dı]*

yāġ: *Yağ.*

Meclis-i ḥüsnüñ görelden şol ḳadar germ oldı kim
Sīnesi üzre ciger yaġın kesüp yaḳar çerāġ *(G. 194/16). [yaġın, -ın]*

yaġdur-: *Yağdırmak.*

Şol ḳadar seng-i belā yaġdurdı hecrüñ başuma
Şimdi aḥcār-ı belā seng-i mezārumdur benüm *(G. 264/3). [yaġdurdı, -dı]*

Laʿl ü yāḳūt ile pür ola ṣadef dür yirine
Himmeti ebri eger yaġdura bārān-ı kerem *(K. 1/20). [yaġdura, -a]*

Dīn sebze-zārı neşv ü nemāsına yaġdurur
Bārān-ı luṭf fażl[ı] seḥābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/133). [yaġdurur, -ur]*

yaġmā: *Yağma, talan.*

Başından aḳçe yaġdı dīdemüñ kūy-i maḥabbetde
Görüp ol ṭıfl-ı şūḫ-ı Türki çeşmüm didi kim yaġmā *(G. 10/14). [yaġmā]*

Dil ġam-ābādında cevrüñ leşkeri ḳonalı āh
Cümlesi yaġmā diyü āvāz ider dellāller *(G. 119/12). [yaġmā]*

yaġmā eyle-: *Yağmalamak, talan etmek.*

Göreli gün yüzini leşker-i ʿışḳına hemān
Eyledüm cān ü göñül mülkini yaġmā bu gice *(G. 324/4). [yaġmā eyledüm, -dü, -m]*

Nigārā çeşmüñ eyler cānı yaġmā
Ḳılur ben bendeyi ʿālemde rüsvā *(G. 11/1). [yaġmā eyler, -r]*

Yaġmā ḳaçan eylerdi ṭabaḳlarla cevāhir
Bu meclise germ olmasa cān ile Süreyyā *(K. 5/9). [yaġmā eylerdi, -r, -di]*

yaġmā ḳıl-: *Yağmalamak, talan etmek.*

Ġam leşkeri ger ḳalʿa-i dild'olmasa maḥfūẓ
Bir laḥẓada heb mülk-i cihānı ḳıla yaġmā *(K. 5/78). [yaġmā ḳıla, -a]*

Leşker çeküp ʿışḳuñ iy ḳamer-ruḫ
Dil mülkini cümle ḳıldı yaġmā *(Terc. 1/24). [yaġmā ḳıldı, -dı]*

Siḥr idüp cāẕū gözüñ cān ü dili yaġmā ḳılur
ʿĀlem içre ben ġarīb üftādeyi rüsvā ḳılur *(G. 76/1). [yaġmā ḳılur, -ur]*

Devlet-i ḥüsnüñde şāhā bu revā mı kim gözüñ
Leşker-i ġam gönderüp dil mülkini yaġmā ḳılur *(G. 104/4). [yaġmā ḳılur, -ur]*

N'ola ḫadeng-i ġamzeñ cānı ḳılursa yaġmā
Ol daḫı Cem garībe bir ḫōş saʿādet ancaḳ *(G. 200/9). [yaġmā ḳılursa, -ur, -sa]*

yaġmā ol-: *Yağmalanmak.*

Genc-i ṣabr umma var daḫı benden
Ki oldı yaġmā ḳamu ḫazīne bugün *(G. 304/14). [yaġmā oldı, -dı]*

yaġmā-yı ʿışḳ eyle-: *Aşkın yağmasına bırakmak.*

Çeşm-i fettānuñ görelden eylerem
Cān ü göñül mülkini yaġmā-yı ʿışḳ *(G. 199/10). [yaġmā-yı ʿışḳ eylerem, -r, -em]*

yaḫşı: *Güzel, iyi.*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/73). [yaḫşı]*

yaḳ-: *Ateşe vermek, tutuşturmak.*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/2). [yaḳam, -am]*

Zülf-i şeb-rengüñ yaḳaldan āteş-i ḥüsnüñde ʿūd
Ṭutdı ser-tā-ser yüzüñüñ çevresin iy māh dūd *(G. 45/1). [yaḳaldan, -aldan]*

Dāġ-ı ḥasretle yaḳdı sīnesini
Gün yüzüñe naẓer ḳılalı ḳamer *(G. 88/11). [yaḳdı, -dı]*

Pervāne bigi cān yaḳaruz nār-ı ʿışḳuña
Ancaḳ bu işi şanma ki pervāneden gelür *(G. 108/7). [yaḳaruz, -ar, -uz]*

Gerçi kim ṭāḳ-ı felekde mihr ü meh yaḳar çerāġ
Şemʿ-i envār-ı cemālüñden yaḳar anlar çerāġ *(G. 194/2). [yaḳar, -ar]*

Meclis-i ḥüsnüñ görelden şol ḳadar germ oldı kim
Sīnesi üzre ciger yaġın kesüp yaḳar çerāġ *(G. 194/16). [yaḳar, -ar]*

Yaḳup aġzın şemʿi ber-dār itdiler bāzārda
Fāş idelden iy şanem bir şemme rāzuñdan senüñ *(G. 216/11). [yaḳup, -up]*

Ḥasret-i Sulṭān Oġuz Ḫān ben Cem[i] ḥasretleri
Cām-ı Cemde āteş ṭās[ı] gibi yaḳsun felek *(Terk. 2/66). [yaḳsun, -sun]*

Ḫaṭṭı çün kim perde-dār oldı ḥarīm-i ḥüsnine
Micmer içre yaḳdı ʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/14). [yaḳdı, -dı]*

N'ola pervāne olsa diller kim
Ḥüsnüñ envārı çün yaḳar mişbāḥ *(G. 35/8). [yaḳar, -ar]*

Gönlümüñ ḫānesine kāfīdür
Żavʿ-ı ḥüsnüñ yaḳarsa ger mişbāḥ *(G. 35/10). [yaḳarsa, -ar, -sa]*

Yaḳardı āhum ile yiri āteş
Yaşum ger ḳılmasa tedbīr-i āteş *(G. 170/1). [yaḳardı, -ar, -dı]*

Şemʿ-i ruḫuñ ḫayāline cān virüp ölenüñ
Ḳabr içre ḥaşre dek yaḳa her üstüḫᵛān[ı] şemʿ *(G. 190/36). [yaḳa, -a]*

Yanmasa şemʿ-i ḥüsnüñ elinden gezer m'idi
Yaḳup ḥaṣīr başına her ḫāne dān-ı şemʿ *(G. 190/26). [yaḳup, -up]*

Ḥüsnüñüñ devrinde cānā gezdürür micmer ḫaṭuñ
Āteş-i ruḫsāruñ ile yaḳuban ʿanber ḫaṭuñ *(G. 215/2). [yaḳuban, -uban]*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre göñül *(G. 239/5). [yaḳa, -a]*

Yaḳa ḳamer heyʾet-i taḳvīmini
Ger göre taḳvīm-i cemālüñ ḥakīm *(G. 266/9). [yaḳa, -a]*

Germ olup kendüyi teşbīh itdügi içün yüzüñe
Yaḳdılar şemʿüñ zebānın aşdılar bāzārda *(G. 346/4). [yaḳdılar, -dı, -lar]*

Diler hemīşe per yaḳa pervāne-vār dil
Ḥüsnüñ ḳaçan ki meclise cānā çerāġ ola *(G. 367/11). [yaḳa, -a]*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup şemʿüñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/4). [yaḳup, -up]*

Per açа ʿālemi yaḳa mihrüñ ḥamāmesi
Bāline baġlanursa Cemüñ şevḳi nāmesi *(G. 409/9). [yaḳa, -a]*

Mihr-i ruḫ-sārı yaḳup ḫalvet-i sīnemde çerāġ
Ṭolaşur ḫāl ḫayāli anı pervāne bigi *(G. 417/5). [yaḳup, -up]*

yaḳ-: *Yakmak, tutuşturmak II acı, keder vermek, aşk ateşine düşürmek.*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/14). [yaḳdum, -du, -m]*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı *(G. 390/1). [yaḳdı, -dı]*

Cānumı yaḳduñ u yıḳduñ ʿömrümüñ dīvārını
Yidi eyvānuñ yıḳılsun aşaġa geçsün felek *(Terk. 2/57). [yaḳduñ, -du, -ñ]*

Cigerüm yaḳdı kül itdi gül-i ruḫ-sāruñ odı
Ol güle neşv ü nemā viren ol oduñ külidür *(G. 111/3). [yaḳdı, -dı]*

Gerçi kim ṭāḳ-ı felekde mihr ü meh yaḳar çerāġ
Şemʿ-i envār-ı cemālüñden yaḳar anlar çerāġ *(G. 194/1). [yaḳar, -ar]*

Çü dil saña alındı oda yaḳ gel
Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ *(G. 205/8). [yaḳ]*

Cān riştesini şemʿ-i ruḫuñ nārı ile yaḳ
Uyar çerāġumı ki çerāġuñ uyara Ḥaḳ *(G. 206/1). [yaḳ]*

Muʿayyen olmaḳ içün menzil-i maḳām-ı cemāl
Ruḫuñ nihāl-i ḳadüñ üstine yaḳar ḳandīl *(G. 244/14). [yaḳar, -ar]*

Cemāl-i nūrı gözüm nūrını żaʿīf eyler
Ki ḥüsni muṣḥafına ṣırçadan yaḳar ḳandīl *(G. 244/10). [yaḳar, -ar]*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/14). [yaḳar, -ar]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/1). [yaḳdı, -dı]*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/7). [yaḳma, -ma]*

Kūyuñ muḳīmi olsam nār-ı belāya yaḳma
Ṣaḥn-ı cinān cehennem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/7). [yaḳma, -ma]*

Çü dil saña alındı oda yaḳ gel
Eger yaḳmaġ içün isterseñ al yaḳ *(G. 205/8). [yaḳmaġ, -maġ]*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre gönül *(G. 239/6). [yaḳma, -ma]*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/7). [yaḳdı, -dı]*

Cem gönül mürġını kebāb itdi
ʿIşḳı dil ocaġında yaḳalı od *(G. 47/10). [yaḳalı, -alı]*

Seni sevmek günāh imiş ki beni
Yaḳan odlāre bu günāhumdur *(G. 53/8). [yaḳan, -an]*

Niçe bir nāz idesin şol ġamze-i ġammāz ile
Nāzdan gel vāz gel yaḳduñ bizi ol nāz ile *(G. 330/2). [yaḳduñ, -du, -ñ]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/9). [yaḳdı, -dı]*

Serv-ḳaddüñ ʿarż idüp sāḳında ḫalḫāl-i hilāl
Dāġ idüp yaḳdı gönülde zülfüñ ile iki ḫāl *(Mua. 19/2). [yaḳdı, -dı]*

Beni söyletme kim cihānı yaḳar
Bende ġam çoḳdur iy perī-peyker *(Mua. 83/1). [yaḳar, -ar]*

yaḳa: *Elbise boynu, elbisenin boynu geçen ve örten yeri.*

Yaḳamı dest-i ḥasret eyledi çāk
Ḫūbluk ḳaddüñe olalı ḳabā *(G. 5/7). [yaḳamı, -m, -ı]*

Ṭutdum ümīd-i dāmen-i vaṣluña līkin āh
Hicrān ü ġam elinde yaḳam pāre pāredür *(G. 94/8). [yaḳam, -m]*

İy Cem dem oldı çāk idesin ṣabr yaḳasın
Çün dāyimā o mūy-miyānı ḳoçar kemer *(G. 116/13). [yaḳasın, -s, -ı, -n]*

Ġonce ṣafādan yaḳasın çāk ider
Gül yüzüñüñ vaṣfını añsa nesīm *(G. 266/11). [yaḳasın, -sı, -n]*

Niçe bir dest-i cefā çāk ide ṣabrum yaḳasın
Gülsin iy sīmīn-beden gel dāmenüñ çek ḫārdan *(G. 276/11). [yaḳasın, -sı, -n]*

Cem olup bülbül-i şūrīde ruḫuñ güllerine
Ḳanda bir ġonce görürse yaḳasın çāk eyler *(G. 117/14). [yaḳasın, -sı, -n]*

yaḳa al-: *Yakayı kurtarmak, bir işten veya kimseden kurtulmak.*

Yüz süriyü ḳapuña gelüp düşdüm ayaġa
Maḥşer güninde dest-i zebānīden al yaḳam *(K. 7/68). [yaḳam al]*

yaḳa ḳurtul-: *Bir işten kurtulmak.*

Dāmānuña yapışup ayaġuña düşerdüm
Ḳurtulsa idi ger ġam elinden yaḳam iy dōst *(G. 19/6). [yaḳam ḳurtulsa, -sa]*

yaḳayı elden ḳo-: *Rahat, huzur vermemek, gün yüzü göstermemek.*

Ḳanlusı gibi yaḳamı elden ḳomaz eyyām
Ben ḳavmini öldürdüm anuñ ẓulm ile gūyā *(K. 5/91). [yaḳamı elden ḳomaz, -maz]*

yaḳa yırt-: *Yakasını yırtmak, tahammül edememek, sabırsızca davranmak.*

Yaḳamı yırtup elüñden nicesi āh itmeyem
Cānumı odlāre atdı derd-i Oġuz Ḫān felek *(Terk. 2/15). [yaḳamı yırtup, -up]*

yaḳasını çāk it-: *Yaka yırtmak, bıkmak, usanmak, çok şikâyetçi olmak, isyan, çaresizlik, kızgınlık gibi hâlleri beden diliyle göstermek.*

Çāk itdi yaḳasını seḥer ṣubḥ-gāha baḳ
Od ṣaldı ḥirmenine meh-i āsmānı gör *(Terk. 3/23). [yaḳasını çāk itdi, -di]*

yaḳıl-: *Ateşe verilmek, tutuşturulmak.*

Pervāne gibi yaḳıldı cānum
Şemʿ-i ruḫuñ olalı pür-envār *(Terc. 1/73). [yaḳıldı, -dı]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/2). [yaḳılalum, -alum]*

yaḳīn: *Şeksiz ilim, bir şeyi şeksiz olarak bilme.*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḫḫumuñ baña iy pür-sitem felek *(Terk. 3/89). [yaḳīn]*

yaḳīn: *Yakın, yakın bir vakit.*

Beñzer yaḳında var seferi meclisüñe kim
Her gice ṭurmayup aḳar āb-ı dehān-ı şemʿ *(G. 190/13). [yaḳında, -da]*

Yaʿḳūb: *Hz. Yakup peygamber.*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n'ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿkūb içün *(G. 301/4). [yaʿkūb]*

Ḳaldı dil Yaʿḳūbı maḥzūn ü ḥazīn
Yūsuf-ı gül-pīrehen gelmez mi k'iy *(G. 418/5). [yaʿḳūbı, -ı]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/39). [yaʿḳūb]*

Gözlerinden Yaʿḳūbuñ ḳan itdürüben Yūsufı
Geh ḳuyuya bıraġup geh atduran zindān felek *(Terk. 2/9). [yaʿḳūbuñ, -un]*

Yaʿḳūb-misal: *Hz. Yakup gibi.*

Künc-i ḥüzn içre neden dil ḳala Yaʿḳūb-miṣāl
Yūsuf-ı luṭfuña cāy oldı çü Kenʿān-ı kerem *(K. 1/97). [yaʿḳūb-miṣāl]*

yāḳūt: *Yakut II sevgilinin dudağı.*

Birinüñ lüʾlüʾ-i lālāsı içün dil rīş-dür
Birinüñ yāḳūtı yanında güher seng-i meder *(G. 138/34). [yāḳūtı, -ı]*

yāḳūt: *Yakut, değerli taş.*

Şol ḳadar ḳan aġladum kim dār-ı dil dīvārınuñ
Bir ṭaşın yāḳūt ü bir ṭaşını mercān eyledüm *(G. 272/6). [yāḳūt]*

Yāḳūt: *Aklam-ı sittenin klasik ölçülerini belirleyerek hat sanatında çok önemli yenilikler gerçekleştiren hattat.*

Laʿlüñ kenārına yazalı ḫaṭ ġubār ḫaṭ
Yāḳūt nüsḫasında ḳodı yādigār ḫaṭ *(G. 183/2). [yāḳūt]*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭ-ı Yāḳūtuñuñ kim şīvesin
Cān virürdi görse ger Yāḳūt ol üslūb içün *(G. 301/12). [yāḳūt]*

Yāḳūt: *Aklam-ı sittenin klasik ölçülerini belirleyerek hat sanatında çok önemli yenilikler gerçekleştiren hattat II sevgilinin yakuta benzeyen dudakları.*

Gül nüsḫasında göstere Yāḳūt şīvesin
Reyḥān ḫaṭuñ yazarsa lebüñde ġubār nesḫ *(G. 40/3). [yāḳūt]*

Yāḳūta beñzedür lebi devrinde kimse hīç
Ḫaṭṭı miṣāli yazmadı bir yādigār nesḫ *(G. 40/7). [yāḳūta, -a]*

yāḳūt ol-: *Yakut olmak.*

Ġonce yāḳūt ola vü bergi zümürrüd güli laʿl
Ebr-i luṭfı döke ger gül-şene bārān-ı kerem *(K. 1/11). [yāḳūt ola, -a]*

yāḳūt ü laʿl: *Yakut ve lal taşı.*

Ḳaʿr-ı biḥārı eyledi lü'lüye cāy-gāh
Yāḳūt ü laʿle seng-i siyāhı eyledi ḥışār *(K. 2/12). [yāḳūt ü laʿle, -e]*

yāḳūt-ı nāb: *Halis, katıksız, saf yakut.*

Leblerüñ vaṣfın işitse āb olur yāḳūt-ı nāb
Şaçlaruñ ḳatında müşk-i Çīn hem mülzem-durur *(G. 78/11). [yāḳūt-ı nāb]*

Zülfüñ ol sünbül-durur kim āftāb üstindedür
Dişlerüñ ol lü'lüdür yāḳūt-ı nāb üstindedür *(G. 83/2). [yāḳūt-ı nāb]*

yalan: *Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz.*

Vaṣla irgürem didüñ irgürmedüñ
Bu yalan iḳrār elinden elġıyās *(G. 31/6). [yalan]*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/74). [yalandur, -dur]*

yalan eyle-: *Yalan eylemek, yalanlamak.*

Vaʿde vü ʿahdi yalan eyleyüp iy beste-dehen
Niçe bir būse virem diyü Cemi aldayasın *(G. 297/9). [yalan eyleyüp, -y, -üp]*

yaluñuz: *Yalnız, sadece.*

Būy-ı zülfüñle yaluñuz ṣanemā bāġ degül
Müşk-bū oldı ḳamu dāmen-i ṣaḥrā bu gice *(G. 324/13). [yaluñuz]*

Olur cānum saña her laḥẓa bende
Yaluñuz cān degüldür bile ben de *(G. 337/2). [yaluñuz]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar bigi *(G. 384/5). [yaluñuz]*

Dil-berüñ cevri degüldür yaluñuz ben çekdügüm
Bu felek de cevr ider her laḥẓa meh-rūlar gibi *(G. 422/7). [yaluñuz]*

yalvār-: *Yalvarmak.*

Yaḳa tennūr-ı belā içre anı sūz-ı ciger
Gel beni yaḳma diyü ger saña yalvāre göñül *(G. 239/6). [yalvāre, -e]*

Yüz sürüp ayaġına öpmege dil-dāruñ elin
Günde biñ kez öperem yalvarup aġyāruñ elin *(G. 310/2). [yalvarup, -up]*

Her geh ki göre zülfüñi gül-gūn ruḫuñ üzre
Ḳulluġa ḳabūl it diyü yalvāre benefşe *(G. 319/12). [yalvāre, -e]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/1). [yalvarup, -up]*

Ne ṣafādur baña sen būseñi virmezlenesin
Ben alam leblerüñi aġzuma yalvarı öpem *(G. 269/4). [yalvarı, -ı]*

yan-: *Yanmak II çok elem, keder çekmek, aşk ateşiyle yanmak.*

Dilā çün ʿışḳ odına yana girdüñ
Çü yanmaḳdan ḳaçarduñ yā ne girdüñ *(G. 225/2). [yanmaḳdan, -maḳ, -dan]*

Biñ yıl yanarsa ʿışḳ odına bir ḳarāra Cem
Baḥr-i ġamuñda gelmeye her-giz kenāra Cem *(G. 273/1). [yanarsa, -ar, -sa]*

Seni maḳṣūd idinen ʿışḳ ile yanarsa n'ola
Yiridür yanmaġ oda kim ki ṭaparsa ṣaneme *(G. 365/7). [yanarsa, -arsa]*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/8). [yanduġuma, -duġ, -um, -a]*

Sūziş-i ʿışḳı beni şöyle yaḳupdur oda kim
Sözümi her kim işidürse hemān o da yanar *(G. 90/4). [yanar, -(a)r]*

Nār-ı ʿışḳa yanmamış kimdür didüm
Gül bigi güldi didi micmer meger *(G. 133/7). [yanmamış, -ma, -mış]*

Āteş-i ʿışḳuña ḳo kim yanayın hükm-i ezel
Ḫākümi āb [ü] hevāñ ile çü taḫmīr eylemiş *(G. 167/17). [yanayın, -ayın]*

Ger ḥaşre degin nār-ı firāḳuñda yanam ben
Ṣanma ṣanemā hīç ki senden uṣanam ben *(G. 309/1). [yanam, -am]*

Olaldan leyle-i zülfeyne meftūn
Dil-i mecrūḥ yandı oldı mecnūn *(Mua. 311/2). [yandı, -dı]*

Ölme iy cān teşnelükden āb-ı ḥayvān irişür
Yanma iy dil derd ile derdüñe dermān irişür *(G. 71/2). [yanma, -ma]*

Ben ne ḥāl ile firāḳ odına yanduġumı āh
Āhumuñ sırrına her kim ola āgāh bilür *(G. 97/5). [yanduġumı, -duġ, -um, -ı]*

Niçe bir pinhān yanam ol bilüben bilmezlene
Baş açup rāzum öñinde āşikār itsem gerek *(G. 218/5). [yanam, -a, -m]*

Her ḳaçan kim ġam-i ʿışḳuñ dil-i ġam-nāke düşer
Dil ü cān şöyle yanar ki āteşi eflāke düşer *(G. 89/2). [yanar, -ar]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/2). [yan]*

Ruḫ u zülfüñ ġamından şöyle bil kim
Yanaram şemʿ-veş her ṣubḥ ile şām *(G. 260/4). [yanaram, -ar, -am]*

Ben söylemezem kimse benüm ḥālümi bilmez
Yanaydı cihān şerḥ-i firāḳuñı disem ben *(G. 309/4). [yanaydı, -a, -y, -dı]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/1). [yandı, -dı]*

Niçe bir dil yana nār-ı firāḳa
Döyemez cān derd-i iştiyāḳa *(G. 341/1). [yana, -a]*

Gel getür ḫaṭṭuñ ḫayālin ḳo bu yanmış sīneme
Sebze ʿādetdür ḳonur çün tāze biryān üstine *(G. 363/3). [yanmış, -mış]*

Göñlümüñ söyler isem dil yana cānum ṭutışa
Kūşe-i ḫalvet-i aḥzāndaki maḥzūnluġını *(G. 421/5). [yana, -a]*

Yaḳdı beni ġam odına ʿışḳuñ nā-gāh didi
Yanalum yaḳılalum çāre nedür āh didi *(G. 423/2). [yanalum, -alum]*

Zülfinüñ zencīrine bağlar beni dīvāne-veş
Yüzinüñ şemʿine düşüp yanaram pervāne-veş *(Mur. 2/6). [yanaram, -ar, -am]*

Ḳoma ki yana nār-ı ġama ümmet-i ʿışḳı
Fer virdi yüzüñ nūrına çün nūr-ı Muḥammed *(G. 42/13). [yana, -a]*

Yanar idüm ʿışḳ odına aġlamasam rūz ü şeb
Lā-cerem kim āb olıcaḳ āteşi teskīn ider *(G. 58/11). [yanar, -ar]*

Vaḳtidür ḳurtar Cem-i miskīni ġamdan dil-berā
Hecrüñ odına yanar dāyim ʿaẕāb altındadur *(G. 85/14). [yanar, -ar]*

Yiridür ger āteş-i ʿışḳ üzre yansa cān ü dil
Çün hemīşe āteş-i sūzān kebāb altındadur *(G. 86/11). [yansa, -sa]*

Şöyle yanar ʿışḳ odına Cem göñülden dāyimā
Kim ḥaḳīḳatdür gören dir işbu ʿışḳı ne mecāz *(G. 144/11). [yanar, -ar]*

Yanmaz idi bu ġam odlarına her dem cānumuz
Bir naẓer ḳılsa bu ḳullar ḥāline sulṭānumuz *(G. 157/1). [yanmaz, -maz]*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/9). [yanar, -ar]*

Dilā çün ʿışḳ odına yana girdüñ
Çü yanmaḳdan ḳaçarduñ yā ne girdüñ *(G. 225/1). [yana, -a]*

Nice şerḥ eyleyeyin ḳandīl-i ḥüsnüñ pertevin
Şemʿ bigi odda yanar söyledügince dilüm *(G. 254/10). [yanar, -ar]*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳışşa ġuşşa ḥişşesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/103). [yandı, -dı]*

Pervāne bigi yanar göñül āh
Şemʿ-i ebedī taḳalı ol māh *(Mua. 325/1). [yanar, -ar]*

yan-: *Yanmak, tutuşmak.*

Günāhuma göre yanmaġa ḥaşr-i zülfinde
Ḫayāl-i ḫaṭṭı baña nāme-i siyāh yiter *(G. 91/3). [yanmaġa, -maġ, -a]*

Bir gün ʿarūs-ı ḥüsnüñ öñinde yanam diyü
Yaḳdı felekde odlara her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/31). [yanam, -am]*

Yanmasa şemʿ-i ḥüsnüñ elinden gezer m'idi
Yaḳup ḥaşīr başına her ḫāne dān-ı şemʿ *(G. 190/25). [yanmasa, -ma, -sa]*

Yazarken ʿışḳı şerḥin yanayazdum
Çün evvel yana yazdum yā ne yazdum *(G. 265/1). [yanayazdum, -a, -yaz, -du, -m]*

Yanar ḥarīm-i Kaʿbe-i ḥüsnüñde ṣubḥa dek
İksīr-i ġamdan olalı zer nāv-dān-ı şemʿ *(G. 190/7). [yanar, -ar]*

Gün yüzüñ şemʿine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/7). [yanardı, -ar, -dı]*

Mihr-i ḥüsnüñ görmeyince gitmesün dilden ruḫuñ
Kim ḥarīm-i Kaʿbede tā ṣubḥa dek yanar çerāġ *(G. 194/6). [yanar, -ar]*

Ṣuʿā-ʿı şemʿ-i ruḫuñ nārına yanar ḳandīl
Ṣabāḥ olınca göreydüñ neler çeker ḳandīl *(G. 244/1). [yanar, -ar]*

Ḳandīl-i cemālüñe yañılmış dil uzatmış
Şemʿüñ yiridür yansa zebāne ile zebānı *(G. 413/6). [yansa, -sa]*

Hecrüñ şebini vaṣl ile çün rūşen eylemez
Yanmaḳ o dilde şemʿ-i maḥabbet ne fāyide *(G. 328/8). [yanmaḳ]*

Eger āh eyleyeydüm derd ile ben
Yanardı āteş-i āhumla eflāk *(Kıt. 3/10). [yanardı, -ar, -dı]*

yan-: *Yanmak, cehennem ateşiyle yanmak.*

Bū-cehl olursa daḫı yanar Bū-Leheb-miŠāl
Her kim ki olursa dīni ġarīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/179). [yanar, -ar]*

yañ: *Yan, taraf, yön.*

Fürḳatüñden şol ḳadar aḳdı ki baḥr oldı yaşum
Gözlerüm yanında zevraḳdur kim āb üstindedür *(G. 83/6). [yanında, -ı, -n, -da]*

Lebüñ yanında ḫaṭ n'eyler didüm dir
Maḥabbet-nāmedür kim cāna yazdum *(G. 265/3). [yanında, -ı, -n, -da]*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/12). [yanında, -ın, -da]*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 7/4). [yaña, -a]*

Ġalaṭ taṣavvur iderdüm ḫaṭuñ irişdügini
Yanında zülfüñ eger çekmeseydi ḳayd-ı ṣaḥīḥ *(G. 38/4). [yanında, -ı, -n, -da]*

Her yaña reng reng çiçekler olup ʿıyān
Cennāt-i ʿAdn ḳıldı gül-istānı nev-bahār *(G. 60/3). [yaña, -a]*

Nesrīn ü yāsemen semen açıldı her yaña
Dībā-yı sebz döşedi eṭrāfa cūy-bār *(G. 60/7). [yaña, -a]*

Ḳaşlaruñ yayı gibi egriyi yañına çeküp
Ġamzesi oḳı gibi ṭoġrıyı yābāne atar *(G. 92/3). [yañına, -ı, -n, -a]*

Ġamzeñ oḳına nişān olalı dil
Her yañadan ṭurmadın peykān gelür *(G. 102/6). [yañadan, -a, -dan]*

Rūşen olmaġa yüzüñ fikri ile hāne-i dil
İrişüp ġamzeñ oḳı her yañadan revzen açar *(G. 114/8). [yañadan, -a, -dan]*

Kimüñ kim sīm ü zer görseñ kefinde
Terāzū gibi ol yaña dilüñ var *(G. 125/6). [yaña, -a]*

Ger zülf-i müşk-būyı yanına gelürse müşk
Ol ṭopraġa ber-ā-ber olur müşk bū olur *(G. 129/7). [yanına, -ı, -n, -a]*

Olaldan sāye-i zülfüñ penāhum
Cihān bir yaña olursa Cem olmaz *(G. 141/16). [yaña, -a]*

Raḳībe ṣalma tenhā sāyeñi kim
Çü sāye dāyimā bir yaña düşmez *(G. 155/6). [yaña, -a]*

Gelüñ aluñ bugün erzān metāʿ-ı derd ü ġamı
Açıldı sīnede her yaña çün dükān-ı fırāḳ *(G. 207/12). [yaña, -a]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/8). [yaña, -a]*

N'ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/11). [yaña, -a]*

Naṭʿ-ı ḥüsninde niçün kej-rev ola beydaḳ-ı ḫāl
Çün piyāde yürimez her yaña ferzāne bigi *(G. 417/8). [yaña, -a]*

Baḫr olursa daḫı yār ol yaña ḳılmaya naẓer
Yaşlarum bāña meger ʿarż ide Ceyḥūnluġını *(G. 421/7). [yaña, -a]*

Māl ṣūretde emel ḥarfi ile yazılalı
Dest-i cūduñ ṭaġıdur her yaña iy kān-ı kerem *(K. 1/62). [yaña, -a]*

Feyż-i zer ʿāleme dāyim işigüñden dökilür
ʿAyn-ı zer aḳıdalı her yaña iy ḫān-ı kerem *(K. 1/60). [yaña, -a]*

Ḳılmaḳ dilemez çünki belā tīrine umaç
Ḳaṣduma benüm ḳavs-i felek yañe çeker yā *(K. 5/102). [yane, -e]*

Çekdi ḳabaġın yanına gör sūsen-i āzād
Aldı eline cām-ı ṣafā lāle-i ḥamrā *(K. 5/57). [yanına, -ı, -n, -a]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil bāña dil *(Mua. 334/1). [yaña, -a]*

Ṣalınursa Ṭūbī-i ḳaddüñ eger
Bir nefes bizden yaña Ṭūbālana *(G. 6/4). [yaña]*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dir
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/7). [yaña]*

Ḳorḳar ki üstine düşe ol yaña uġramaz
Bāzār-ı dilde ṣatalı ṣınmış kemān ḳaşuñ *(G. 224/9). [yaña]*

Sürḫ-rū olur sekirden her yaña
Eşküm anuñ-çün olupdur sürḫ-rū *(G. 316/3). [yaña]*

Ḳapuña her yañada yüz sürerem
Ḳaddüñ ol ārede görindügi içün *(Mua. 286/1). [yañada, -da]*

yan: *Birlikte, beraberinde olma.*

Ol ʿazm-i sefer eyledi dil maḥmil-i ʿışḳı
Yanınca ceres bigi fiġān eyledi gitdi *(G. 414/4). [yanınca, -ınca]*

yan: *Yan, yakın.*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/5). [yanuma, -(u)m, -a]*

Çün yoluña cān vireni terk eyledüñ iy dōst
Aġyārı getür yanuña bīgāne gerekse *(G. 322/10). [yanuña, -(u)ñ, -a]*

yan: *Nezd, kat, huzur.*

Birinüñ ʿanber ṣaçı yanında sünbül ḫāk-i reh
Birinüñ ʿabher gözi ḳatında nergis bī-baṣar *(G. 138/31). [yanında, -ı, -n, -da]*

Birinüñ lüʾlüʾ-i lālāsı içün dil rīş-dür
Birinüñ yāḳūtı yanında güher seng-i meder *(G. 138/34). [yanında, -ı, -n, -da]*

Bir kerre derdümi añup efġāna başlasam
Yanumca nāleler ḳıla ṣaḥrā benüm bigi *(G. 412/6). [yanumca, -um, -ca]*

yan: *Yan, taraf, yön II sayfanın kenarı.*

Yazarken ʿışḳı şerḥin yanayazdum
Çün evvel yana yazdum yā ne yazdum *(G. 265/2). [yaña, -a]*

yañaġ: *Yanak.*

Ṣīrīn ṭudaġuñ çeşme-i ḥayvān olacaḳdur
Rengīn yañaġuñ gün bigi tābān olacaḳdur *(G. 52/2). [yañaġuñ, -uñ]*

Al yañaġuñ ālına āl ideli aldandı dil
Ol sebebdendür ki ḫūn dāyim gözümde cūş ider *(G. 75/9). [yañaġuñ, -uñ]*

Al yañaġuñ alına aldandı göñlüm āl ile
Ol ala gözlüm dil almaġa ḳılaldan āller *(G. 119/5). [yañaġuñ, -uñ]*

Siyeh baḫtum elinden ben n'ola ḳan aġlasam her dem
Ki eyler gül yañaġuñdan hemīşe būse kār-ı zülf *(G. 196/12). [yañaġuñdan, -uñ, -dan]*

Gül yañaġuñ yādına bu ḳan olası dīdeden
Ḳanlu yaşumla zemīni lāle-zār itsem gerek *(G. 218/11). [yañaġuñ, -uñ]*

Gül yañaġuñ güllerin şerḥ itse Cem gül-zārda
Ġonceler her yirden üstine ḳılur īṯār gül *(G. 234/13). [yañaġuñ, -uñ]*

Yañaġı güllerin dirdükçe ol yār
Pür eyler destelerden dest-māli *(G. 399/7). [yañaġı, -ı]*

Gül yañaḳlu mül ṭudaḳlu meh-liḳā maḥbūblar
Ḥüsn içinde her biri mihr ü meh-i tābāndur *(K. 8/67). [yañaḳlu, -lu]*

yañaḳlu: *Yanakları olan.*

Ala gözlü lāle yañaḳlu Firenk oğlanları
Açup aḳ bileklerin laʿlin ḳadeḥ ṣunsun felek *(Terk. 2/61). [yañaḳlu]*

yanayaz-: *Az daha yanmak, yanmak üzere olmak.*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/2). [yanayazar, -ar]*

Yazarken ʿışḳı şerḥin yanayazdum
Çün evvel yana yazdum yā ne yazdum *(G. 265/2). [yana yazdum, -du, -m]*

Yazarken ruḫlaruñ vaṣfında nāme
Elümden ḫāme düşdi yanayazdum *(G. 265/20). [yana yazdum, -du, -m]*

Cān levḥi üzre yazılıcaḳ ʿışḳ nāmesi
Dil yanayazdı düşdi elinden çü ḫāmesi *(G. 409/2). [yanayazdı, -dı]*

yan- yaḳıl-: *Yanıp yakılmak, çok acılar çekmek.*

Āteş-i ruḫ-sārı eşk-i çeşmümi deryā ḳılur
Anuñ içün bu dil-i ġam-dīde yanar yaḳılur *(G. 104/2). [yanar yaḳılur, -ur]*

Bir kez öñinde şevḳ ile yanup yaḳılmaġa
Cān atup oda rūşen ider her mekān[ı] şemʿ *(G. 190/37). [yanup yaḳılmaġa, -maġ, -a]*

Geh ḥavāle āteş-i ʿışḳ idesin geh nār-ı ġam
Niçe bir bu resme ben dil-ḫaste yanam yaḳılam *(G. 270/4). [yanam yaḳılam, -am]*

yandur-: *Tutuşturmak.*

Āhum odı şu resme yandurdı
Daḫı yazmaġa döymedi ḫāme *(Mua. 270/3). [yandurdı, -dı]*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı *(G. 390/1). [yandurdı, -dı]*

yāne: *Yanarak, acı acı; yan yan, yamuk yumuk.*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/1). [yāne]*

yaʿni: *Sözün kısası, senin anlayacağın.*

Zülf-i miskīnin yine ol māh zencīr eylemiş
Yaʿnī ben dīvāneyi ṭutmaġa tedbīr eylemiş *(G. 167/2). [yaʿnī]*

Didüm kūyuñ itiyem iy ḳamer-ruḫ
Didi gör bu da yaʿnī ādem olmış *(G. 169/4). [yaʿnī]*

Deffāf-ı seḥer daḫı açup gice ġılāfın
Yaʿnī Güneşüñ dāyiresin ḳılmadı peydā *(K. 5/22). [yaʿnī]*

Kenz-i künūzı maḫzen-i esrār-ı lā-mekān
Miftāḥ-ı ḳufli yaʿnī zebānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/222). [yaʿnī]*

Gül-şen yirine yaʿnī ki niʿme'l-bedel virüp
Pür eyledi ṭuraġumı ḫār-ı cefā felek *(Terk. 3/3). [yaʿnī]*

Nūşın[ı] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Şanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/108). [yaʿnī]*

yaʿnī kim: *Kısacası, şöyle ki.*

Gāh deyre varuram geh mescide
Yaʿnī kim yārī araram kū-be-kū *(G. 316/10). [yaʿnī kim]*

yanıcı: *Birisinin derdiyle dertlenen, birisinin hüznüne ortak olan kimse, hemdert.*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh bańa *(G. 8/8). [yanıcı]*

yañıl-: *Yanılmak, hata yapmak.*

Bir kerre yañılup ḫaṭuña beñzerem dimiş
Oldı bu yüz ḳarası ile şerm-sār nesḫ *(G. 40/11). [yañılup, -up]*

Çün yañıldum secde-i sehv ola mı
Ḳaşlaruñdur secde-gāhum gitme gel *(G. 231/7). [yañıldum, -du, -m]*

Laʿl-i dür-pūşuñ var iken dişlerüñ naẓmın görüp
Yañılur ʿālemde vaṣf-ı dürr-i meknūn eyleyen *(G. 280/6). [yañılur, -ur]*

Nāfenüñ baġrı çü zülfüñ ḫasretinden ḳan olur
Yañılur zülfüñe her kim nāfe-i müşkīn diye *(G. 358/8). [yañılur, -ur]*

Furṣatın bulup Cemüñ öldürmek içün ol ḫabīb
Hey nice yañılmışam diyü peşīmāndur henüz *(G. 146/14). [yañılmışam, -mış, -am]*

Tīr-i ġamzeñ yañılup cāndan güẕer ḳılmış meger
Cān atup biri daḫı irişdi anuñ cāyine *(G. 349/11). [yañılup, -up]*

Müşke teşbīh itdi ḫālini meger āşüfte-dil
Bildi yañıldugın oldı ḫāl-i dil-berden ḫacil *(Mua. 109/2). [yañıldugın, -dug, -ı, -n, -ı]*

yañıl-: *Eksilmemek, eksik olmamak.*

Dişüñ naẓmın añup aġladuġumca
Yañılmaz yaşlarum görüp diyen dür *(G. 67/12). [yañılmaz, -maz]*

yañıl-: *Yanılmak, şaşırmak.*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/10). [yañılup, -up]*

yañıl-: *Yanılmak, hata yapmak II yanmak.*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe yañılup nā-gehān şemʿ
Dil uzadalı odlara yandı zebān-ı şemʿ *(G. 190/1). [yañılup, -up]*

Ḳandīl-i cemālüñe yañılmış dil uzatmış
Şemʿüñ yiridür yansa zebāne ile zebānı *(G. 413/5). [yañılmış, -mış]*

yanınca: *Yanında, yanı başında.*

Ṭaġlar başında ebr-i felek aġlayup gezer
Yanınca raʿduñ itdügi āh ü fiġānı gör *(Terk. 3/22). [yanınca]*

yanuña ḳal-: *Yaptığı kötülük karşılıksız kalmak, cezasını görememek.*

Bir mūy ḳoparmışsın o merġūl-i siyehden
Umar mısın anı ki ḳala yanuña şāne *(G. 359/4). [yanuña ḳala, -a]*

ʿAcā'ib şehr imiş bu şehr-i Nitse
Ki ḳalur yanuña her kişi n'itse *(Müf. 24/2). [yanuña ḳalur, -ur]*

yap-: *Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek.*

Fırancesse olup ṭālib anuñ def'ine sa'y itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/18). [yapıldı, -ıl, -dı]*

yap-: *Yapmak II inşa etmek (köprü bağlamında).*

Eşk-i çeşmümde ḳaşuñ ṭāḳı ḫayāli iy ṣanem
Geçmek içün köpri yapdı ṣanasın Nīl üstine *(G. 356/8). [yapdı, -dı]*

yap-: *Gönül almak.*

Oġlan oyıncaġı oldı her oġlan yıḳar yapar
Bu yıḳılası dil dilerem kim ḫarāb ola *(G. 369/11). [yapar, -ar]*

yap-: *İnşa etmek.*

Yapaldan mescid-i ḥüsne ḳaşuñla ḳıble-gāh egri
Gözüm ḳıble-nümāsından görinür ḳıble gāh egri *(G. 405/1). [yapaldan, -aldan]*

Naḳş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/1). [yapa, -a]*

yapıl-: *İnşa edilmek.*

Ḳadrüñ ḫareminde yapılan ḫāne-i 'izzüñ
Bir kūşesi ḳadrin bulamaz maḳṣad-ı Aḳṣā *(K. 5/153). [yapılan, -an]*

yapış-: *Yapışmak, tutmak.*

Dāmānuña yapışup ayaġuña düşerdüm
Ḳurtulsa idi ger ġam elinden yaḳam iy dōst *(G. 19/5). [yapışup, -up]*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/1). [yapış]*

Çāre ger ister iseñ sünbül-i dil-dāre yapış
Bulduñ uş çāreñi var iy dil-i āvāre yapış *(G. 176/2). [yapış]*

Dār olmaġa ser-i zülfine Manṣūr bigi
Ger sebeb isteseñ ol zülf-i siyeh-kāre yapış *(G. 176/4). [yapış]*

Zenaḫı çāhına düşüp yatur iken gice mest
Resen-i zülfini ṣundı didi bī-çāre yapış *(G. 176/6). [yapış]*

Maḥrem olduñsa eger zülfi ḫayāline göñül
Ġam yime hīç yüri göz göre var māre yapış *(G. 176/8). [yapış]*

Çözme zülfini ṣabā ḥaddüñi bil gözle yirüñ
Kim didi kim saña ol nāfe-i Tātāre yapış *(G. 176/10). [yapış]*

İy dil ol ġonce içün çek ġam-i aġyār müdām
Çünki gül girmez ele gül gibi var ḫāre yapış *(G. 176/12). [yapış]*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/14). [yapış]*

Ḳufl-i ġam fetḥine miftāḥ-ı fütūḥ ister iseñ
İy göñül kufl-i der-i ḫāne-i ḫammāre yapış *(G. 176/16). [yapış]*

Didi ki sīb gerek mi yapışdı ġabġabına
Didüm ki baña irişen naṣībi ben bilürem *(G. 268/7). [yapışdı, -dı]*

Didüm ki ʿaceb piste mi şol ġonce-i ḫandān
Yapışdı ṭudağına gülüp didi ki lebdür *(G. 128/8). [yapışdı, -dı]*

yapraġ: *Yaprak.*

Ḫaddüñde ḫaṭṭuñı gören iy māh-rū didi
Gül yapraġında böyle ʿaceb ki hezār nesḫ *(G. 39/8). [yapraġında, -ı, -n, -da]*

Rengīn ruḫında ḫaṭṭ-ı ġubārını dir gören
Gül yapraġında böyle ʿaceb kim yazar nesḫ *(G. 40/6). [yapraġında, -ı, -n, -da]*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı şīve irişe yimişi nāz *(G. 144/8). [yapraġı, -ı]*

İy Cem ruhı gül-zārını seyr eyle ki dāyim
Güller bitürür ḫārı vü yapraġı benefşe *(G. 344/18). [yapraġı, -ı]*

yapraḳ bigi üstine ditre-: *Bir şeye veya kimseye sevgi, özen göstermek, üstüne titremek.*

Bir bencileyin üstine yapraḳ bigi ditrer
Ol serv-i ser-efrāza hevā-dār kimüñ var *(G. 103/15). [yapraḳ bigi üstine ditrer, -r]*

İy şanem üstüñe yapraḳ gibi ditrer çü göñül
Düşse her laḥẓada sen servüñ ayaġına n'ola *(G. 7/11). [yapraḳ gibi üstüñe ditrer, -r]*

yār: *Sevgili II Tanrı.*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N'ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/13). [yār]*

yār: *Âşık.*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/1). [yāruñam, -uñ, -am]*

yār: *Sevgili.*

Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/9). [yār]*

Gilümden devr eli kūze idüp ṣu içse yār andan
Lebinden yāre cān bulup diyem iy bī-vefā ṣaḥḥā *(G. 10/10). [yāre, -e]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i rū-siyāh
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 16/5). [yārüñ, -üñ]*

Laʿline ḳaṣd itme yārüñ iy raḳīb-i seng-dil
Kim dişüñe ṭaşdan özge nesne görinmez naṣīb *(G. 17/5). [yārüñ, -üñ]*

Terk-i cān eylemek maḥall iy yār
Seni terk eylemek muḥāl iy dōst *(G. 18/5). [yār]*

Ser-i zülfini kesmiş beñzer ol yār
Ki buldı ḥāṣıl-ı ʿömrüm nihāyet *(G. 25/9). [yār]*

Āh kim eyler cefā raḥm eylemez
Dāyimā ol yār elinden elġıyās *(G. 31/10). [yār]*

Ḥükmi var cevr iderse ḳılsun yār
Bendeyem ben o pādişāhumdur *(G. 53/5). [yār]*

İy bād-ı ṣubḥ yār işiginden ḫaber getür
Her dem dimāġ-ı cāna ṣaçından eṣer getür *(G. 57/1). [yār]*

Cem niçün zülfüñe irişmeye didüm didi yār
Aña budur ezelī ḳısmet elümden ne gelür *(G. 61/17). [yār]*

Ṭañ degül oldum ise yārüñ işiginden ıraġ
Kişiyi devr-i felek cevri vaṭenden çıḳarur *(G. 82/11). [yārüñ, -üñ]*

Bir sencileyin dil-ber-i ʿayyār kimüñ var
ʿUşşāḳa cefālar ḳılıcı yār kimüñ var *(G. 103/2). [yār]*

Lebinden būse umsam ḫışm ider yār
Ṣaḳınur ṣanasın cān pāresidür *(G. 106/7). [yār]*

Yār benden bir vefāyı çoḳ görür
Bir vefā ḳandan cefāyı çoḳ görür *(G. 110/1). [yār]*

Luṭf u mihre inanup ṣād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/10). [yārdur, -dur]*

Her ḳaçan kim beni bī-zer göre bīzār ola yār
Cān ü dil vuṣlatı bāzārını zerden güniler *(G. 121/15). [yār]*

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden ṣafā bula
Kim yāri olmayana degüldür ṣafā sefer *(G. 123/14). [yāri, -i]*

Ḳılsa yir genc-i ḫayāline göñülde n'ola yār
Çünki vīrāneler içre bu da vīrāne geçer *(G. 131/9). [yār]*

Firāḳuñdan göñül iy meh-liḳā yār
Cihān içinde bir dem bī-ġem olmaz *(G. 141/11). [yār]*

Raḳībe ḳo didüm yārüñ etegin
Ḳazāsın ister ol kim epsem olmaz *(G. 141/9). [yārüñ, -uñ]*

Olamaz cān ü dil iy yār sensüz
Ki olur her biri bīmār sensüz *(G. 149/1). [yār]*

Ḳoyup gitme beni iy bī-vefā yār
Ki olur ʿālem başuma ṭar sensüz *(G. 149/3). [yār]*

Fürḳatde yār vaṣlın añup aġlayup direm
Ḳanı diyārumuz ʿacabā n'oldı yārumuz *(G. 153/15). [yār]*

Fürḳatde yār vaṣlın añup aġlayup direm
Ḳanı diyārumuz ʿacabā n'oldı yārumuz *(G. 153/16). [yārumuz, -umuz]*

Bulmadum ben mübtelā vaṣlına yārüñ dest-res
Olmadum ʿālem içinde ṣād ü ḫurrem bir nefes *(G. 161/1). [yārüñ, -uñ]*

Ṣafḥa-i gülde kitāb-ı ḥüsnini
Yār müşk ile muḥaşşā eylemiş *(G. 172/4). [yār]*

İy Cem ol yāri uyur bulur iseñ būsesin al
Ṣoñra ger ṭuyar ise dāmen-i inkāre yapış *(G. 176/13). [yāri, -i]*

Dilerdi kim ḳaça dil yār zülfi bendinden
Yolını ṭutdı yaşum didi lā-teḥīne menāṣ *(G. 178/5). [yār]*

Göñül marīżi n'ola yār derdin isterse
Ki derd-i yār ile bulur şifā ḳamu emrāż *(G. 180/7). [yār]*

Derdini niʿmet bilür yārüñ göñül
Ki işidüpdür böyle dimişler selef *(G. 197/7). [yārüñ, -uñ]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/5). [yār]*

Yārüñ ḳapusı olmayıcaḳ işbu cihānda
Ger cennet olursa baña ānsuz hevesüm yoḳ *(G. 201/7). [yārüñ, -uñ]*

Ḳalem yanar oda yazılsa ger beyān-ı firāḳ
Ya nice şerḥ ola sen yāre dāstān-ı firāḳ *(G. 207/2). [yāre]*

Zülfine aşılalı dil yārüñ
Ser-nigūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/3). [yārüñ, -uñ]*

Anuñ vaṣlı içün n'ola eger dünyāyı terk itsem
Ki yārüñ ḫāk-i pāyine olur terk-i cihān itmek *(G. 212/10). [yārüñ, -uñ]*

Biñ cāna būse-i lebine müşterī idüm
Yār işidüp dimiş ki behāsın girān idüñ *(G. 221/8). [yār]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/15). [yār]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her kūşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/3). [yār]*

ʿAhd-i ḳadīm aradadur iy yār unıtma gel
Aġyāra baş ḳoşup beni zinhār unıtma gel *(G. 240/1). [yār]*

Dimişdüñ iy perī ki Cemi vaṣla irgürem
Dimelü olmasun saña iy yār unıtma gel *(G. 240/10). [yār]*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/13). [yārini, -i, -n, -i]*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i gūyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/9). [yār]*

İy Cem ol yār ayaġına itmege her dem nişār
Gözlerümden dökilen dürr-i ḫōş-ābum var benüm *(G. 249/17). [yār]*

Olmaġa yāre hem-nefes n’idelüm
Var-durur cānda bir heves n’idelüm *(G. 251/1). [yāre, -e]*

Ol semen-sīmā vü sīmīn-ber ki yārumdur benüm
Ḥāṣılum dünyāda vü ʿuḳbāda varumdur benüm *(G. 264/1). [yārumdur, -um, -dur]*

Ġam ayaġına yüzüm ḫāk eylesem ʿayb eyleme
N’ola ʿizzet eylesem çün eski yārumdur benüm *(G. 264/6). [yārumdur, -um, -dur]*

Yaşlar aḳıtdum yüzüme yār meyl itsün diyü
Sīm ü zer ʿarż eyleyüp tezyīn-i dükkān eyledüm *(G. 272/3). [yār]*

Yār geldi kim göre Cem göñlinüñ vīrānesin
Bir ciger ḳalmışdı anı daḫı biryān eyledüm *(G. 272/13). [yār]*

Ḥākim o-durur yine baña ẓulmi ol eyler
Ben kime şikāyet ḳılayın yārüñ elinden *(G. 284/4). [yārüñ, -un]*

Ġubārı kim ṣabā ile gelür yārüñ diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 285/1). [yārüñ, -un]*

Mey-i ʿışḳından ol yārüñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup yürür ayılmadı ḫumārından *(G. 285/3). [yārüñ, -uñ]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/8). [yārüñ, -un]*

Düşelden ʿışḳına yārüñ belā vü miḥnet ü ġamla
Dil-i Cem bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından *(G. 285/13). [yārüñ, -uñ]*

Baña didi yār vaṣlumdan umar mısın naṣīb
Ben daḫı didüm şehā kim ṣayruya ṣorar mısın *(G. 291/3). [yār]*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/13). [yār]*

Yār ʿışḳında eger ḳalb ḳumāşuñ var ise
Dilerem iy dil-i ġam-dīde ki tārāc olasın *(G. 303/9). [yār]*

Mū-be-mū ḳadr-i ser-i zülfini yārüñ bilesin
Vāḳıf-ı mertebe-i kerşeb-i Miʿrāc olasın *(G. 303/5). [yārüñ, -un]*

Sāde düşmiş ḫālden yārüñ ruḫı kāşānesi
İy dil-i bīçāre kimdür bī-meges ḫʿāb isteyen *(G. 307/11). [yārüñ, -un]*

Ġamuñdan her günüm ki geçdi iy yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru *(G. 312/7). [yār]*

Gāh deyre varuram geh mescide
Yaʿnī kim yārī araram kū-be-kū *(G. 316/10). [yārī, -i]*

Ġamzeñ dil üzre her dem urur yāre yāreye
Çeksün belāyı ola ki sen yāre yāreye *(G. 321/2). [yāre, -e]*

Eger vaṣlına irmek diler iseñ
Eyā Cem yār içün baş oyna sen de *(G. 337/10). [yār]*

Eyā Cem bī-tekellüf yāre varmaḳ
Degül midür saʿādet ben ġarībe *(G. 339/13). [yāre, -e]*

Ger ḫayāli ola yārüñ dile mihmān bu gice
Pīş-keş-i cān virelüm biz daḫı mihmānumuza *(G. 342/11). [yārüñ, -uñ]*

Cem demidür geçelüm derd ile yārüñ ola kim
Bir gün ol derdümüzi irgüre dermānumuza *(G. 342/13). [yārüñ, -ün]*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/12). [yārümdür, -üm, -dür]*

Zülfüñ añsam zehr olur mār aġzuma
Būse tiryākin ṣun iy yār aġzuma *(G. 353/2). [yār]*

Ḫōş gelmez imiş yāre niyāz itdügüñ iy dil
Gel ṭut ögüdüm sen de niyāz itme iñende *(G. 354/3). [yāre, -e]*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/2). [yār]*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ṭaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/11). [yāri, -s]*

Cānān ile cān oynamacıḳ ḫōşça degül mi
Yār ile nihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/2). [yār]*

Kime feryād edeyin yārüñ elinden ki müdām
Ḳılur aġyār[ı] feraḥ yad idüben maḥremini *(G. 385/9). [yārüñ, -uñ]*

Ḫayāl-i çihresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını cūy[ī]-bār ḳıldı *(G. 386/9). [yārüñ, -uñ]*

Yaḳdı yandurdı dil ü cānı nigār ayruluġı
Nice düşvār iş olur dünyede yār ayruluġı *(G. 390/2). [yār]*

Olalı yār diyārından ıraḳ miḥnetle
Ḳıldı ben ḫasteyi āvāre diyār ayruluġı *(G. 390/5). [yār]*

Olmasun kimsene Cem gibi nigārından ıraḳ
Ki ḳatı müşkil imiş sevgilü yār ayruluġı *(G. 390/10). [yār]*

Var ise devlet-i bāḳī budur Cem
Ki yār ile bile nūş iderem mey *(G. 391/10). [yār]*

Ne ṣoḥbetdür ki bulışdı iki yār
Ne ḫōş demdür ki Cem cānāna irdi *(G. 392/13). [yār]*

Cān ṣatarken yār irüp dellāl-i ʿışḳa didi kim
Çün ḫarīdāruñ irişdi germ ḳıl bāzāruñı *(G. 397/7). [yār]*

Yañaġı güllerin dirdükçe ol yār
Pür eyler destelerden dest-māli *(G. 399/7). [yār]*

Baḥr olursa daḫı yār ol yaña ḳılmaya naẓer
Yaşlarum baña meger ʿarż ide Ceyḥūnluġını *(G. 421/7). [yār]*

Ḳaṣd idelden laʿline yārüñ raḳīb-i kej-dehān
Ṣol ḳadar ṭaş urdılar aġzında dendān ḳalmadı *(G. 424/7). [yārüñ, -uñ]*

Her kime ki ben yār direm ol baña aġyār
Her kime ki ben dōst direm ol baña aʿdā *(K. 5/109). [yār]*

Olalı miḥnet ile yārden dūr
Cefā ile dil ü cān oldı ġam-nāk *(Kıt. 3/1). [yārden, -den]*

Nicesi dūr olam ṭapuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr *(Kıt. 4/3). [yār]*

Eger nergis dilerse göñlüñ iy yār
Gözi yādına var ol ḫaste vü zār *(Mes. 1/45). [yār]*

Ki zīrā yāsemendür ḫaddi yārüñ
Ki oldur zīneti faṣl-ı bahāruñ *(Mes. 1/67). [yārüñ, -un]*

Olurdum ebr-i zülfeyne ṭaleb-kār
Cemālin ġamda ʿarż itse eger yār *(Mua. 12/2). [yār]*

El ṣundı yār kūṣe-i zülfin götürmege
ʿUṣṣāk-ı ḫaste-dillerüñ işin bitürmege *(Mua. 22/1). [yār]*

Ṣikār oldum kemān ebrūña iy yār
Görinelden berü ṣol zülf-i ʿayyār *(Mua. 45/1). [yār]*

Didi dün baña yār kim iy Cem
Seni ġamzemle ḳıluram bismil *(Mua. 50/1). [yār]*

Bizden öñdin yār eger meydāna başarsa ḳadem
İy niçe şūrīdeler baş oynaya her dem-be-dem *(Mua. 56/1). [yār]*

Eyledi bī-dil beni ṭās-i nigūn-ı felek
Ārede bu maʿnīyi yāre ne ḥācet dimek *(Mua. 82/2). [yāre, -e]*

Ḥarf-i evvel başumuñ tācına tāc
Ḥarf-i āḫir oldı yārüñ efseri *(Mua. 90/4). [yārüñ, -uñ]*

Ger ismüñ bilmege reml idem iy yār
Taḳī şekli gelür evvelde her-bār *(Mua. 92/1). [yār]*

Uzanur zülfüñ ile ʿömrüm iy yār
Dehānuñ görsem ara yirde tekrār *(Mua. 104/1). [yār]*

Yiridür dāyim itse āh ü efġān
Cemüñ çün oldı yāri nā-müselmān *(Mua. 197/2). [yāri, -i]*

Gözüñ evvel anı dilerdi iy yār
Ki ṣoñra arada ola ġam-ı yār *(Mua. 263/1). [yār]*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/1). [yārüñ, -uñ]*

Ḳaṣd ider cān ü dile dem-be-dem ol yār dirīġ
Oluram derd ile ʿālemde yine zār dirīġ *(Mur. 1/9). [yār]*

Nūş ideli ʿışḳuñuñ meyin cān
Oldum çü bu sözden āgeh iy yār *(Terc. 1/76). [yār]*

yār it-: *Sevgili olmak.*

Eglenmedi dīdemde n'idem zülfi ḫayāli
Yār idemedüm kendüme ʿömr-i güẕerānı *(G. 413/12). [yār idemedüm, -eme, -dü, -m]*

yār ḳıl-: *Yakın etmek.*

Bu ṣaḥrā içre beni rūzgārum
Peleng ü ejdehāya yār ḳıldı *(G. 386/6). [yār ḳıldı, -dı]*

yār ol-: *Sevgili olmak, âşık olmak.*

Eger gül isteseñ dil-dāre yār ol
Gül-i ruḫ-sārı yādına hezār ol *(Mes. 1/33). [yār ol]*

Eger sūsen dilerse ḫāṭıruñ var
Ḫaṭ-ı dil-dār ile ol dāyimā yār *(Mes. 1/58). [yār ol]*

Cāndan saña yār olanı yad eyleyüp iy dōst
Aġyār olanı maḥrem-i rāz itme iñende *(G. 354/5). [yār olanı, -an, -ı]*

yār ol-: *Dost olmak, yardımcı olmak.*

Derd-i dil cemʿ oldı kim ḳıla beni bīmār [ü] zār
Nā-gehān zülfüñ aradan çıḳdı oldı baña yār *(Mua. 14/2). [yār oldı, -dı]*

yār ol-: *Nasip olmak.*

Vuṣlatuñdur ṣanemā devletüm illā n'ideyin
Baña yār olmadı ol devlet elümden ne gelür *(G. 61/4). [yār olmadı, -ma, -dı]*

Devletümdür viṣāl-i yār ammā
Baña yār olmadı o devlet āh *(G. 329/4). [yār olmadı, -ma, -dı]*

yār ol-: *Dost, yâren olmak.*

Devlet anuñla yār-i ḳadīm ola tā ebed
Her kim ki ola cān ile yāri Muḥammedüñ *(Terk. 1/96). [yāri ola, -a]*

Bir laḥẓa hem-dem olmadı bu baḫt-ı bī-vefā
Yār olmadı baña yine bu ṭāliʿ-i siyāh *(Terk. 3/66). [yār olmadı, -ma, -dı]*

yār ol-: *Sevgili olmak, dost olmak, candan arkadaş olmak.*

Ḳılur lāle bigi her dem göñülde tāze dāġ-ı ġam
Belāya eski yārümdür diyü yār olmasun kimse *(G. 351/12). [yār olmasun, -ma, -sun]*

Baña sen yār olsañ olmaz mı
Yā vefā-dār olsañ olmaz mı *(G. 395/1). [yār olsañ, -sa, -ñ]*

Ḳanda kim bir ḫar-mizāc aġyārı bulsa yār olur
Aġlamaḳdan gözlerüm her laḥẓa cūy[ī]-bār olur *(Mur. 2/9). [yār olur, -ur]*

Saña aġyār yār oldı göñül bī-çār ü zār oldı
Cihān başuma ṭar oldı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/9). [yār oldı, -dı]*

yara-: *Yaramak, fayda sağlamak.*

İḫtiyār it melāmeti iy Cem
Çün yaramaz saña bu zühd ü ṣalāḥ *(G. 35/18). [yaramaz, -maz]*

yārā: *Ey yar, sevgili.*

Bu bāġuñ ṣaḥnını bir laḥẓa yārā
Görüb tezyīnini eyle temāşā *(Mes. 1/21). [yārā]*

yaradıl-: *Var edilmiş, vücuda getirilmiş tüm varlıklar, mahlukat.*

Ḫalḳ-ı ʿālemden kimesne ḥikmetüñe lā dimez
Yaradılmışdan kimesne mülküñe itmez cidāl *(K. 3/24). [yaradılmışdan, -dan]*

yaraş-: *Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.*

Ay gün yüzüñe āyine-dār olsa yaraşmaz
Zīrā ki degül āyinesi pāk ü mücellā *(G. 1/7). [yaraşmaz, -maz]*

Ḫaṭuñla ʿārıżuñ[ı] iy meh-liḳā gören didi kim
Bu ḫaṭṭ ile nice ḫōş yaraşup-durur bu beyāż *(G. 180/12). [yaraşup-durur, -up, -durur]*

Ayırma ʿizz-i vaṣluñdan yaraşmaz
Çü ḳılduñ ben ḳulı luṭfuñla muʿtād *(G. 48/7). [yaraşmaz, -maz]*

Yüzüñe zülfüñ niḳāb olduḳça ḳo aġlayayın
Yaraşur iy sīm-ten müşkīn niḳāb üstindedür *(G. 84/6). [yaraşur, -ur]*

Yaraşur Cem ḳaddini ḳapuña ḳılsa ḥalḳa-vār
İy ṣanem çün ʿāṣıḳa devlet bu bāb altındadur *(G. 86/13). [yaraşur, -ur]*

Ḫayli demdür ki gözüm ḫayl-i ḫayālüñ yolıdur
Yaşlarumla pür idersem yaraşur ol yolı dür *(G. 111/2). [yaraşur, -ur]*

Ḳıl ḳollarumı belüñe iy sīm-ber kemer
Sīmīn miyāna ḫōş yaraşur çünki zer kemer *(G. 116/2). [yaraşur, -ur]*

Ne yaraşmış ḫadüñde ḫaṭṭ-ı reyḥān
Ne ḫōş ḳılmış benefşe bāġı taḥrīr *(G. 124/13). [yaraşmış, -mış]*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/10). [yaraşur, -ur]*

Cem yaraşur o servi kinārına çekse berg
Cān gül-şeninde ḳāmeti çün gül budaġıdur *(G. 126/15). [yaraşur, -ur]*

Yaraşmaz sīnesinde dāġı ʿışḳuñ
Anuñ kim bu nişān ḳadrini bilmez *(G. 156/7). [yaraşmaz, -maz]*

Ḫāl-i müşkīnüñ yüzüñde yaraşur ḳılma nihān
Kim Ḫalīlī ḫᵛāndur kem olmasun anda ʿades *(G. 162/7). [yaraşur, -ur]*

Ḫilʿat-i ḥüsnüñe māhı ilme köhne pāredür
Vaṣle olmaḳ cāme-i aṭlasda yaraşmaz pelās *(G. 163/10). [yaraşmaz, -maz]*

ʿĀrıżuñ şevḳine aġlarsam göñülden yaraşur
Lāzımīdür kim aḳa Baġdād öñinde cūy-i Şaṭ *(G. 184/7). [yaraşur, -ur]*

Cān meclisine laʿl ü ruḫuñ vaṣfını getür
Çün şekker ile ḫōş yaraşur armaġān-ı şemʿ *(G. 190/22). [yaraşur, -ur]*

Kaʿbe yüzüñde beñüñ çün Ḥacerü'l-esved imiş
Yaraşur her nefes ol ḫāl-i siyeh-kārı öpem *(G. 269/6). [yaraşur, -ur]*

Çün ṭulūʿ eyledi ol mihr-i münevver bu gice
Yaraşur ʿālem ola gün gibi enver bu gice *(G. 325/2). [yaraşur, -ur]*

Lebleriüñe zülfüñ irdükçe ḳo kim yüz süreyin
Zer-nişān olsa yaraşur laʿller zünnārda *(G. 346/6). [yaraşur, -ur]*

Gül-şen-i ḥüsninde çün ḫurmā-yı laʿlīndür lebi
Yaraşur ger sīb-i sīmīndür dir isem ġabġebi *(G. 400/2). [yaraşur, -ur]*

Āsmān-mānend olursa āsitānuñ yaraşur
Yaşlarum her dem çü taʿyīn ide her seyyāreyi *(G. 420/3). [yaraşur, -ur]*

Bī-sitāre yaraşur mı ki gezem ʿālemi ben
Zeyn iken necm-i ʿaṭā ile şeb-istān-ı kerem *(K. 1/121). [yaraşur, -ur]*

Gey yaraşur saña bu cübbe-i devlet çü anuñ
Dāmeni luṭf u vefā oldı girībānı kerem *(K. 1/43). [yaraşur, -ur]*

Dest-keş oldı çü bāzūña şehā ḳavs-i murād
Ol kemānuñ yaraşur kim ola ḳurbānı kerem *(K. 1/42). [yaraşur, -ur]*

Cürm-i bī-ḥaddümde ʿafv-ı bī-kerān
Yaraşur olursa iy cān-ı cihān *(Mua. 105/2). [yaraşur, -ur]*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer şūretine der-be-der el şun yüri iy Cem *(Mua. 112/1). [yaraşmaz, -maz]*

Yaraşur şāhān-ı ʿālem senden alursa sebaḳ
Çünki yoḳdur salṭanat taḫtına senden müsteḥaḳ *(Mua. 188/1). [yaraşur, -ur]*

Ṣaf-ı zülfüñ şikendür pīç-der-pīç
Yaraşmaz çün ser-i ṣafda şiken hīç *(Mua. 217/2). [yaraşmaz, -maz]*

yaraş-: *Yakışmak, güzel durmak, hoş görünmek.*

Gey yaraşur sanã bu ḥüsn ḳabāsı ṣanemā
Dilerem ḥüsn ḳabāsını cihānda geyesin *(G. 297/7). [yaraşur, -ur]*

Ḳabādan incinür cismüñ saña gey yaraşur iy meh
Çü ḫayyāṭ-ı ezel gülden ḳadüñe pīrehen kesdi *(G. 407/7). [yaraşur, -ur]*

yaraşuġ: *Yakışık, yakışır, muvafık, münasip, layık.*

Meclis yaraşuġı bu-durur kim şarāb ola
Ḫāṣṣa ki şemʿ ü şāhid ü çeng ü rebāb ola *(G. 368/1). [yaraşuġı, -ı]*

yaraşur ol-: *Yakışmak, uygun olmak.*

Ḳo kemer olsun ḳolum belüñe iy cān-ı cihān
Ḫōş yaraşur olıcaḳ sīmīn miyāna zer kemer *(G. 98/10). [yaraşur olıcaḳ, -ıcak]*

yarat-: *Yaratmak, yoktan var etmek.*

Çünki cānumdan yaratmış cismüñi cān-āferīn
Bir nefes dūr olma benden kim baña cānsın begüm *(G. 252/11). [yaratmış, -mış]*

Bir daḫı ʿışḳuñ ile belā-keş yaratmadı
Mülk-i cihānda Tañrı teʿālā benüm bigi *(G. 412/15). [yaratmadı, -ma, -dı]*

Ne kerāmetlü yaratmış seni ol Ḥayy Kerīm
Ki senüñ cūduña bulınmadı pāyān-ı kerem *(K. 1/53). [yaratmış, -mış]*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/9). [yaradur, -ur]*

ʿĀlemüñ bünyādın urduñ bī-tereddüd bī-taʿab
Ḳamu maḫlūḳı yaratduñ bī-tekellüf bī-mecāl *(K. 3/20). [yaratduñ, -du, -ñ]*

Yaratdı ravża-i dilde çün ol ḳadi şimşād
Ne seyr-i serv iderem ne ḫōd ārzū-yı riyāż *(G. 180/17). [yaratdı, -dı]*

yāre: *Yara.*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/12). [yāredür, -dür]*

Dile devlet nişānı yāresidür
Ki cümle derdümüñ ol çāresidür *(G. 106/1). [yāresidür, -s, -i, -dür]*

Ġamzeñ dil üzre her dem urur yāre yāreye
Çeksün belāyı ola ki sen yāre yāreye *(G. 321/1). [yāreye, -ye]*

Ölmedin bārī kemān-ebrūña ḳurbān it beni
Eksük olmaz sīneden çün tīr-i ġamzeñ yāresi *(G. 380/8). [yāresi, -si]*

Her dem bu resme artar ise sīne yāresi
Ölmekden özge ʿāşıḳuñ olmaya çāresi *(G. 416/1). [yāresi, -si]*

yāre-: *Yaramak, faydalı olmak.*

Ġamzeñ dil üzre her dem urur yāre yāreye
Çeksün belāyı ola ki sen yāre yāreye *(G. 321/2). [yāreye, -y, -e]*

yāre ur-: *Yara açmak, yaralamak.*

Ġamzeñ dil üzre her dem urur yāre yāreye
Çeksün belāyı ola ki sen yāre yāreye *(G. 321/1). [yāre urur, -ur]*

Sīne-i mecrūḥuma ġamzeñ urur çün yāreyi
İy ṣanem çoḳ görme ben bī-çāreye sen çāreyi *(G. 420/1). [yāreyi urur, -ur]*

yār-i bī-vefā: *Vefasız sevgili.*

Būse recāsın itme ol yār-i bī-vefādan
Gel fārigˇ ol var iy Cem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/13). [yār-i bī-vefādan, -dan]*

yār-i cefā-pīşe: *Zalim , acımasız Sevgili.*

Ol yār-i cefā-pīşe n'ola ḳılsa cefālar
Zīrā ne ḳadar cevr ider ise naẓeridür *(G. 80/5). [yār-i cefā-pīşe]*

yār-i gendüm-gūn: *Buğday renkli (tenli) sevgili.*

Her seḥer dil ḳan yuṭar bir ruḫları gül-gūn içün
Hey ne ḳıydum kendüme şol yār-i gendüm-gūn içün *(G. 308/2). [yār-i gendüm-gūn]*

yār-ı ʿışḳ ol-: *Aşkın dostu olmak.*

Aġyār olursa aña cihān ḫalḳı ġam degül
Şol dil ki zülfüñe ṭolaşup ola yār-ı ʿışḳ *(G. 198/10). [yār-ı ʿışḳ ola, -a]*

Her dem cefā vü miḥnet ü derd ile ḫōş geçer
Cān ü göñül olalı cihān içre yār-ı ʿışḳ *(G. 198/8). [yār-ı ʿışḳ olalı, -alı]*

yār-i ḳadīm: *Kadim yar, kadim sevgili.*

Rāhibüñ ger gevher-i süflīsi iy yār-i ḳadīm
Menzil-i ʿulvīye meyl idüp ger olursa dü-nīm *(Mua. 187/1). [yār-i ḳadīm]*

Ġamzesi tīġın çeküp ḳaṣduma ol yār-i ḳadīm
Ḳaṣd-ı bismil ḳılsa bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm *(G. 262/1). [yār-i ḳadīm]*

yār-i ḳadīm ol-: *Kadim dost olmak.*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/95). [yār-i ḳadīm ola, -a]*

Benümle yār-i ḳadīm olalı teraḥḥum idüp
Ġarīb göñlümi her dem nevāziş eyler ġem *(G. 261/13). [yār-i ḳadīm olalı, -alı]*

yār-ı [mu]ḥaccil: *Utandıran sevgili.*

Cān evvel idi derd ile bu sūret-i ḥālī
İy yār-ı [mu]ḥaccil *(Mua. 102/4). [yār-ı [mu]ḥaccil]*

yār-i muvāfiḳ: *Uygun, yaraşır dost.*

Gel iy yār-i muvāfıḳ cān-ı ṣādıḳ
Göñül esrārına sensin muvāfıḳ *(Mes. 1/5). [yār-i muvāfiḳ]*

yār-i nāzenīn: *Nazlı sevgili.*

Dün aġlayu öñinde türāba sürüp cebīn
Didüm ne dirler ismüñe iy yār-i nāzenīn *(Mua. 107/2). [yār-ı nāzenīn]*

yār-i pür-cefā: *Zalim olan sevgili.*

İy Cem çü bī-vefā-durur ol yār-i pür-cefā
Çekmek yolında bunca meşaḳḳat ne fāyide *(G. 328/11). [yār-i pür-cefā]*

yār-i vefā-dār: *Vefalı sevgili.*

Ḥaḳa minnet ki iy yār-i vefā-dār
Lebüñ şeftālūsı dendāna irdi *(G. 392/9). [yār-i vefā-dār]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/16). [yār-i vefā-dāruñam, -uñ, -am]*

yarıl-: *Üzerinde yarık veya yara açılmak.*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/2). [yarılurdı, -ur, -dı]*

yarın: *Ertesi gün.*

Cem yārini isterdi bugün kim göre her dem
Ḳalursa bugün derd ile yarına ne müşkil *(G. 242/14). [yarına, -a]*

yarın: *Sonraki günde veya günlerde, gelecek zamanda.*

Bugün ol nergis-i maḫmūruñ ile mest olalum
Yarın ol ġonce benüm degmede girmez elüme *(G. 365/4). [yarın]*

yaş-: *Yayın kirişini gevşetmek.*

Ben umardum ġamzeñüñ oḳına cān idem hedef
Sen niçün cānā kemān-ebrūlaruñı yaṣasın *(G. 278/6). [yaṣasın, -a, -sın]*

yaşa-: *Tertip, tanzim etmek, kurmak, hazırlamak, yığmak.*

Şol ḳadar eşk sipāhın yaṣadum dīdede kim
Cūş iderse ṭuta dünyāyı sipāhum ṣanemā *(G. 9/5). [yaṣadum, -du, -m]*

Velī ḫaṭṭ-ı siyeh-pūşı yaṣamış leşker-i Firʿavn
Ṭutar Mıṣr-ı cemālini meded irmezse Mūsādān *(G. 305/13). [yaṣamış, -mış]*

yasaġ: *Yasak.*

Temāşā eylesem ḥüsnüñ baña ḥışm itmesün çeşmüñ
Göze çün kim yasaġ olmaz şehenşehler yasaġında *(G. 352/8). [yasaġında, -ı, -n, -da]*

yasaġ ol-: *Yasak olmak, yapılması engellenmiş olmak.*

Temāşā eylesem ḥüsnüñ baña ḥışm itmesün çeşmüñ
Göze çün kim yasaġ olmaz şehenşehler yasaġında *(G. 352/8). [yasaġ olmaz, -maz]*

yāsemen: *Yasemin çiçeği.*

Neden kūyuñ muġaylānın ṭutam ḫār
Ki güldür yāsemendür yā semendür *(G. 67/4). [yāsemendür, -dür]*

Ḫār ṣaymaz Kaʿbe-i kūyuñ muġaylānın göñül
Kim gül-i ter dir aña ol yāsemendür yā semen *(G. 279/14). [yāsemendür, -dür]*

Benefşe ġonce sūsen lāle sünbül
Semen zanbaḳ ḳaranfül yāsemen gül *(Mes. 1/10). [yāsemen]*

Bile reyḥān ü nesrīn daḫı nerges
Ḳaranfül yāsemen zanbaḳ hemīn bes *(Mes. 1/28). [yāsemen]*

Ki zīrā yāsemendür ḫaddi yārüñ
Ki oldur zīneti faṣl-ı bahāruñ *(Mes. 1/67). [yāsemendür, -dür]*

Sünbül-i zülfüñe hem-dem ideli yāsemeni
Bī-dil eyledi ulaşup dil-i reyḥān semeni *(Mua. 123/1). [yāsemeni, -i]*

Sīne müşebbek oldı ʿiẕāruñ ḫayāline
Zeyn oldı bāġ kūşesi ṣan yāsemīn ile *(G. 366/8). [yāsemīn]*

Gözet bu gül-sitānuñ ser-zemīni
Ne zeyn eyler ḳaranfül yāsemīni *(Mes. 1/30). [yāsemīni, -i]*

Eger isterse göñlüñ yāsemīni
Gözüñden gitmesün dil-ber cebīni *(Mes. 1/65). [yāsemīni, -i]*

Yāsin: *Kur'an-ı Kerim'in 36. suresinin adı ve ilk kelimesi.*

Ġamuñdan öldüm iriş oḳı yāsīn
Umaram līk bī-miṣl okıyasın *(Mua. 141/1). [yāsīn]*

yaşlu: *Kederli.*

İşitmedi ḫaṭuñuñ çün ḳara ḫaberlerini
Benefşe yaşlu görinür ya bu ne mātemdür *(G. 135/16). [yaşlu]*

yastan-: *Yaslanmak.*

Ay yüzüñde deste-i gül yaştanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/3). [yaştanur, -ur]*

Gül-şen-i kūyuñ hevāsı ile müdām
Ḫāke düşüp yaştanur aḥcārı gül *(G. 238/8). [yaştanur, -ur]*

yaş: *Gözyaşı.*

Ger gözlerümüñ yaşını fürḳat odı her dem
Ḳurıtmasa ʿālemleri ʿummān ider iy dōst *(G. 21/5). [yaşını, -ı, -n, -ı]*

Gel gözüm yaşına baḳ bir būse vir
Çün meṣeldür eylük eyle ṣuya at *(G. 23/5). [yaşına, -ı, -n, -a]*

Nālem var iken nāliş-i dūlāb ne ḥācet
Dūlāba gözüm yaşı yiter āb ne ḥācet *(G. 29/2). [yaşı, -ı]*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/14). [yaşı, -ı]*

Naḫl-i ḳadüñi laʿl-i lebüñ yādına yaşum
Budur ṣuvarduġı ki irişe semer leẕīẕ *(G. 49/9). [yaşum, -um]*

Her ḳaçan derd ü ġamuñdan aġlasam iy meh-liḳā
Yir yüzini gözümüñ yaşı ḳamu rengīn ider *(G. 58/8). [yaşı, -ı]*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gül-gūn olupdur *(G. 62/5). [yaş]*

Niçün raḥm eylemezsin baña iy dōst
Ki ʿışḳuñla yaşum Ceyḥūn olupdur *(G. 62/4). [yaşum, -um]*

Cem leb-i mey-gūnuña dil vireli iy piste-leb
Ṭurmadan ḳanlu yaşı bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/12). [yaşı, -ı]*

Cem ġarībe raḥm ḳıl derdüñle iy meh-rū müdām
Ḳanlu yaşı ḳaṭre-veş her laḥẓa müjgāndan ṭamar *(G. 63/16). [yaşı, -ı]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden iy ḳamer-çihre senüñ
Ṭurmadan ḳanlu yaşum bu çeşm-i giryāndan ṭamar *(G. 63/6). [yaşum, -um]*

Dişüñ naẓmın añup aġladuġumca
Yañılmaz yaşlarum görüp diyen dür *(G. 67/12). [yaşlarum, -lar, -um]*

Dil virelden dil-bere ʿışḳı firāḳından müdām
Gözlerümden yaş yirine dökilen ḳanum-durur *(G. 68/8). [yaş]*

Vaḳtidür raḥm eylegil iy meh-liḳā ben bendeñe
Kim ġam-i ʿışḳuñ hemīşe yaşumı deryā ḳılur *(G. 76/4). [yaşumı, -um, -ı]*

Zülf-i şeb-dīzüñ görüp iy Ḫüsrev-i şīrīn-dehen
Yaşlarum rengi ruḫuñ ʿaksi ile gül-gūn olur *(G. 81/14). [yaşlarum, -lar, -u, -m]*

Niçe bir cevr idesin her dem vefā ile baña
Kim yaşum ʿaks-i ruḫuñla her gice gül-gūn olur *(G. 81/12). [yaşum, -um]*

Fürḳatüñden şol ḳadar aḳdı ki baḥr oldı yaşum
Gözlerüm yanında zevraḳdur kim āb üstindedür *(G. 83/5). [yaşum, -um]*

Yaşuma raḥm itmedüñ şol deñlü aḳdı āh kim
Merdüm-i çeşmüm şehā her laḥẓa āb altındadur *(G. 85/7). [yaşuma, -um, -a]*

Dişleri dürrine mānend olmaya dürr-i ʿAden
Ger yaşum nīsānı pür ḳıla yidi deryāyı dür *(G. 105/6). [yaşum, -um]*

İşigüñ zeyn iden dāyim felek-vār
Cemüñ ḳanlu yaşı seyyāresidür *(G. 106/10). [yaşı, -ı]*

Ḫayli demdür ki gözüm ḫayl-i ḫayālüñ yolıdur
Yaşlarumla pür idersem yaraşur ol yolı dür *(G. 111/2). [yaşlarumla, -lar, -um, -la]*

Müje cārūbı ile pāk ideyin işigüñi
Her seḥer gözlerümüñ yaşı çü nem-nāk eyler *(G. 117/12). [yaşı, -ı]*

Reng-i rūyı ile gözüm yaşına baḳsa n'ola kim
Zer ü sīmüñ naẓeri cānı feraḥ-nāk eyler *(G. 117/9). [yaşına, -ı, -n, -a]*

Yaşuma raḥm it ki yiri āteşīn sīnemdedür
Baḳ bu merdüm-zādeye kim meskeni külḫendedür *(G. 120/7). [yaşuma, -um, -a]*

Yaşumuñ āb-ı revānına naẓer ḳılma ki dil
Yüzüñi ẓāhir olan şekl-i başerden güniler *(G. 121/5). [yaşumuñ, -um, -uñ]*

Reşk idüp ḳapuñ ġubārını gözüm her dīdeden
Ḳanlu yaş ile ṣuvarur ol anı andan gider *(G. 122/4). [yaş]*

Gül yüzüñ itse dilde n'ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/5). [yaşumı, -um, -ı]*

Ḳanlu yaşumda ḳaşun ḥalḳaları naḳşı müdām
Şāh tevḳī'ini ṣan ḫātem-i mercāna yazar *(G. 131/7). [yaşumda, -um, -da]*

Ḫāke düşse gözlerüm yaşı n'ola
Bī-behā olmaz çü ṭopraḳda güher *(G. 133/5). [yaşı, -ı]*

N'idem ki baña nedem derdüñ ile hem-demdür
N'idem ki yaşlarum āb-ı revānı hem demdür *(G. 135/2). [yaşlarum, -lar, -u, -m]*

Dün gice deryāya düşdüm düşde ġarḳ oldum ṣanup
Uyanup gördüm gözüm yaşı imiş deryā meger *(G. 137/6). [yaşı, -ı]*

Lāle seyrin ḳılmaġ istermiş bugün ol gül-'iẕār
Ḳan yaşumla zeyn olupdur dāmen-i ṣaḥrā meger *(G. 137/16). [yaşumla, -um, -la]*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 150/1). [yaş]*

Ḥasretüñle derd ü miḥnet Cem ṣu deñlü çekdi kim
Utanur gözi yaşından aġlasa Nīl ü Eres *(G. 161/14). [yaşından, -ı, -n, -dan]*

Gözlerüm yaşını sīm itdi yüzüm rengini zer
Der-gehüñ ḫāki ġubārın şol ki iksīr eylemiş *(G. 167/13). [yaşını, -ı, -n, -ı]*

Didüm çeşmümde mesken eyle iy dōst
Didi yir yoḳ yaşuñdan pür-nem olmış *(G. 169/6). [yaşuñdan, -uñ, -dan]*

Yaḳardı āhum ile yiri āteş
Yaşum ger ḳılmasa tedbīr-i āteş *(G. 170/2). [yaşum, -um]*

Cemüñ ġamuñ ṣanemā ḳāmetini çeng ideli
Semā'-ı nāleye eyler gözi yaşın raḳḳāṣ *(G. 177/14). [yaşın, -ı, -n]*

'Aceb bu bend-i belādan göñül bulur mı ḫalāṣ
Ṭutup yaşum yolını dir ve lā-teḥīne menāṣ *(G. 177/2). [yaşum, -um]*

Dişüñ ḫayālini bulsa yaşumda n'ola gözüm
Ki baḥr içinde bulur ḫāṣ gevheri ġavvāṣ *(G. 177/7). [yaşumda, -um, -da]*

Dilerdi kim ḳaça dil yār zülfi bendinden
Yolını ṭutdı yaşum didi lā-teḥīne menāṣ *(G. 178/6). [yaşum, -um]*

Her gice aġlayup yaşı seyyāresin döker
Beñzer gözine girdi semānuñ duḫān-ı şem' *(G. 190/15). [yaşı, -ı]*

Niçe kim göñlümde rāzum ṣaḳlayam dirdüm velī
Reng-i rūyumla gözüm yaşı 'ıyān eyler dirīġ *(G. 192/10). [yaşı, -ı]*

ʿIşḳuña göñlüm düşelden çihrem üzre gözlerüm
Cūy gibi ḳanlu yaşını revān eyler dirīġ *(G. 192/6). [yaşını, -ı, -n, -ı]*

Yaşlarum ılduzını aḳıdayın kim vaḳtidür
Çün görinmez gözüme sen māh-ı tābān elfirāḳ *(G. 203/5). [yaşlarum, -lar, -um]*

Lāle zār olınca ḳana ġarḳ iderdüm anı da
Ḳanlu yaşumdan eṣer bilsem nice ṣaḥrāda yoḳ *(G. 208/10). [yaşumdan, -um, -dan]*

Derd-i ʿışḳuñla gözlerüm yaşı
Lāle-gūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/5). [yaşı, -ı]*

ʿIşḳ odın bu sīne-i mecrūḥdan defʿ itmege
Gözlerüm yaşını derd ü ġamla Ceyḥūn eyledüñ *(G. 211/8). [yaşını, -ı, -n, -ı]*

Dāġ-ı ġamla lāle bigi baġrumı ḫūn eyledüñ
Ḳanlu yaşumla ruḫum rengini gül-gūn eyledüñ *(G. 211/2). [yaşumla, -um, -la]*

Ḫaṭṭuñ ḫayāline aḳalı yaşum işigüñ
Bir Kaʿbedür ki oldı anuñ nāv-dānı müşk *(G. 217/9). [yaşum, -um]*

Ṣol dil-i sengīnüñe kār ide diyü āh kim
Tīr-i peykānın yaşumla āb-dār itsem gerek *(G. 218/8). [yaşumla, -um, -la]*

Gül yañaġuñ yādına bu ḳan olası dīdeden
Ḳanlu yaşumla zemīni lāle-zār itsem gerek *(G. 218/12). [yaşumla, -um, -la]*

İy gözlerüm gelüñ yaşum āb-ı revān ṭutuñ
Ol cūya ḳarşu ḳaddini serv-i revān ṭutuñ *(G. 220/1). [yaşum, -um]*

İy cān ü dil yüzin o mehüñ gül-sitān idüñ
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idüñ *(G. 221/2). [yaşlarum, -lar, -um]*

Çün yaşlarum yüzümden aḳar āsitānına
Bārī yüzüm o Kaʿbede zer nāv-dān idüñ *(G. 221/5). [yaşlarum, -lar, -um]*

Gözüm yaşında seyr itme ḫırāmān
Ne ġaflet yiridür ʿummāne girdüñ *(G. 225/9). [yaşında, -ı, -n, -da]*

Ṭopraġa ṣaldı ṣu gibi gözüm yaşı beni
Gel yaḳma iñen oda hevā-dāruñam senüñ *(G. 227/11). [yaşı, -ı]*

Dem mi vardur kim ġamuñdan cān ü dil pür-ḫūn degül
Yā ruḫuñ şevḳi ile her dem yaşum gül-gūn degül *(G. 232/2). [yaşum, -um]*

Ḫüsrevā şīrīn dehānuñ yādına
Dem mi var kim yaşlarum gül-gūn degül *(G. 235/8). [yaşlarum, -lar, -um]*

Her gün aḳar yaşlarum seyyāresi
Vireli sen meh-liḳāya cān ü dil *(G. 237/11). [yaşlarum, -lar, -um]*

Gözlerüm yaşı naẓerden düşdi merdüm-zādedür
N'ola raḥm itseñ aña kim ʿöẕr-ḫᵛāhumdur benüm *(G. 248/9). [yaşı, -ı]*

Gözüm aġlar baña merdümlüginden
Yaşı çoġ ola hem eyle umardum *(G. 250/10). [yaşı, -ı]*

Fürḳat ü derdüñle senüñ her nefes
Gözlerüm yaşı olur baḥr-i ʿaẓīm *(G. 258/6). [yaşı, -ı]*

Olalı derd-i ʿışḳuñ cāna hem-dem
Gözüm hem yaş döker derd ile hem dem *(G. 263/2). [yaş]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/9). [yaşları, -ları]*

Yaşlar aḳıtdum yüzüme yār meyl itsün diyü
Sīm ü zer ʿarż eyleyüp tezyīn-i dükkān eyledüm *(G. 272/3). [yaşlar, -lar]*

Ḥad yoḳ belā-yı dehre yüz ur āsitānına
Dök yaşlaruñ sitāresin iy bī-sitāre Cem *(G. 273/14). [yaşlaruñ, -laruñ]*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme başasın *(G. 278/3). [yaşum, -um]*

İy benüm baġrumı dāġ-ı ġamla pür-ḫūn eyleyen
Yaşumı şīrīn lebi yādına gül-gūn eyleyen *(G. 280/2). [yaşumı, -um, -ı]*

Aḳ iy gözüm yaşı ḳan ile kim şarāb olasın
Yan iy ciger ġam-i ʿışḳ ile kim kebāb olasın *(G. 283/1). [yaşı, -ı]*

Yaşum gözüm bıñarını ḫarāb-ı seyl-i eşk itdi
Daḫı el yumaz ol dil-ber gözümüñ cūy-bārından *(G. 286/7). [yaşum, -um]*

Tāze ṭutmaġ içün iy meh-rū yüzüñ gül-zārını
Yaşumı derd ü ġam-i ʿışḳuñla bārān ideyin *(G. 290/10). [yaşumı, -um, -ı]*

Bī-sīm ü zer olmadı müyesser çü viṣālüñ
Gözüm yaşı sīm ü yüzümüñ rengi zer olsun *(G. 299/8). [yaşı, -ı]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/13). [yaşuñ, -uñ]*

Nāle vaḳtinde gözüm yaşın temāşā eylesün
ʿĀşıḳ-ı bī-çārelerden seyr-i dūlāb isteyen *(G. 307/7). [yaşın, -ın]*

Nehr olupdur yaşlarum gül yüzde ḫaṭṭuñ yādına
Devr-i güldür ḳanı gelsün sebze vü āb isteyen *(G. 307/15). [yaşlarum, -lar, -u, -m]*

Raḥm eyle Cem-i ḫasteye iy dōst ki ġamdan
Her dem aḳıdur gözleri yaşın nitekim cū *(G. 314/14). [yaşın, -ı, -n]*

Gözüm yaşını zülfüñde gören dir
Ne ḫōş düşmiş bu sünbül üzre jāle *(G. 332/11). [yaşını, -ı, -n, -ı]*

Çın seḥer zülfüñ yüzüñde ṭaġıdup şebdür diseñ
Yaşlarum seyyāresi uşda Meh ü Pervīn diye *(G. 358/4). [yaşlarum, -lar, -um]*

Yaşlarum ılduzlarını kim ḥisāb iderdi ger
Āsmān-ı der-gehüñ ḫākinde īṣār olmasa *(G. 362/11). [yaşlarum, -lar, -um]*

Aġladuḳça ḳaşumı rengīn ider ḫūnīn yaşum
Dir gören ḳavs-i ḳuzaḥ ḳurıldı bārān üstine *(G. 363/7). [yaşum, -um]*

Döküp zerrīn yüzüme yaşlarum sīm
Seni ṣayd itmek ister sīm ü zerle *(G. 364/5). [yaşlarum, -lar, -um]*

Lebüñ vaṣfın yazarken sürḫ yirin
Yaşum taḥrīr ider ḫūn-ı cigerle *(G. 364/4). [yaşum, -um]*

Dün añup ḫaddüñ ḫayālin dīde-i giryāndan
Ṣol ḳadar yaş aḳdı kim ʿālem ṭolı deryā idi *(G. 370/6). [yaş]*

Derd ü miḥnetle hemīşe beni giryān eyler
Gözümüñ yaşlarını āb-ı revān eyleyeli *(G. 372/6). [yaşlarını, -ları, -n, -ı]*

Tāze ṭutsun diyü gül-zār-ı cemālüñi müdām
Ebr-i zülfüñ-çün gözüm yaş aḳıdur bārān gibi *(G. 379/8). [yaş]*

Āh idüp dökerse n'ola gözleri yaşını Cem
Her seḥer saḳḳā olup işigüñi ṣular bigi *(G. 384/9). [yaşını, -ı, -n, -ı]*

Gözlerüñ ḳaṣd eyledi cānuma cāẕūlar bigi
Ḳorḳarın seyl-āb olup yaşum aḳa ṣūlar bigi *(G. 384/2). [yaşum, -um]*

Ḫayāl-i çihresi yārüñ hemīşe
Gözüm yaşını cūy[ī]-bār ḳıldı *(G. 386/10). [yaşını, -ı, -n, -ı]*

Gözlerüm yaşı revān olup aḳar cūy gibi
Baña vāḳiʿ olalı ol lāle-ʿiẕār ayruluġı *(G. 390/3). [yaşı, -ı]*

İy yaşum ayaġı niṣārı içün
Dürr-i şeh-vār olsañ olmaz mı *(G. 395/11). [yaşum, -um]*

Levḥ-i sīnemde ġamuñ şerḥin yazar ḫūnīn yaşum
Ḫāne-i dil olalı sen ḫūb ṭıfluñ mektebi *(G. 400/3). [yaşum, -um]*

Cüdā olalı yaşum Nīli Mıṣr-ı ḥüsnüñden
Zemīni eylemek ister ġarīḳ-i āb ola mı *(G. 401/9). [yaşum, -um]*

Yaḳalı ʿışḳuñuñ odına zühd ü taḳvāyı
Ṣulāre ṣaldı gözüm yaşı ders-i fetvāyı *(G. 402/2). [yaşı, -ı]*

Ḳad-i servüñ ḫayālini gözüm yaşı ile ṣuvardum
Maḥabbet sebze-zārında ki bitmeye giyāh egri *(G. 404/5). [yaşı, -ı]*

Ol dem ḳanı ki sebzelerin tāze ṭutmaġa
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idi *(G. 415/8). [yaşlarum, -lar, -um]*

Āsmān-mānend olursa āsitānuñ yaraşur
Yaşlarum her dem çü taʿyīn ide her seyyāreyi *(G. 420/4). [yaşlarum, -lar, -um]*

Baḥr olursa daḫı yār ol yaña ḳılmaya naẕer
Yaşlarum baña meger ʿarż ide Ceyḥūnluġını *(G. 421/8). [yaşlarum, -lar, -um]*

Deste bağlayup müjem her laḥẓa cārūlar gibi
İşigüñ pāk itse yaşum ṣu seper ṣular gibi *(G. 422/2). [yaşum, -um]*

Bu fürḳat-i dil-sūzı görüp acıdı dilden
Yaşlar aḳıdup göge boyandı yidi deryā *(K. 5/84). [yaşlar, -lar]*

Bu māşıṭa-i çarḫ yaḳar ḳanlu yaşumdan
Her gice ʿarūs-i şafaḳuñ destine ḥınnā *(K. 5/75). [yaşumdan, -um, -dan]*

Her ḳaçan āh eylesem derd ile ben
Gözlerüm yaşı-durur baña güvāh *(Kıt. 2/6). [yaşı-durur, -ı, -durur]*

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nem-nāk *(Kıt. 3/8). [yaşum, -um]*

Dün dökerken yaşum sitārelerin
Ol mehüñ bir neẓāresi düşmiş *(Kıt. 6/1). [yaşum, -um]*

Eger dāyim dilerseñ żeymerānı
Ruḫı yādına it yaşuñı ḳanı *(Mes. 1/90). [yaşuñı, -uñ, -ı]*

Yaşlarum ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar oldı beyān
Tā görenler nāme ardından oḳuyalar revān *(Mua. 4/1). [yaşlarum, -lar, -um]*

Yaşum olalı deryāya ber-ā-ber
Görür āşüfte[ler] ḫaylī belālar *(Mua. 11/1). [yaşum, -um]*

ʿĀrıżuñ şevḳinde laʿlüñ ḥasretinden dāyimā
Āz olur deryā-yı çeşmümde yaşum ḳan olmaya *(Mua. 37/2). [yaşum, -um]*

Ḳanlu yaşumı gören iy yüzi gül
Dir perīşān-ḥāl olan bu şu degül *(Mua. 40/1). [yaşumı, -um, -ı]*

Gözleri yaşı umar cūy gibi gāh gehī
Ki kināre getüre Cem seni iy serv-i sehī *(Mua. 126/1). [yaşı, -ı]*

Ġarḳ-ı ḫūn-ı dil ḳılur yaşum ḳaçan kim aġlayam
Çeşm-i gevher-bārumuñ her kūşesini iy şanem *(Mua. 298/1). [yaşum, -um]*

Heyhāt yaşlarum aḳalı levḥ-i dilde çoḳ
Bozdı ḥurūf şöyle ki bir varsa iki yoḳ *(Mua. 326/1). [yaşlarum, -lar, -um]*

Yaşumdan zülfüñi görüb ṭutıldum
Deñizden kāfir-istāna meded hāy *(Müf. 5/1). [yaşumdan, -um, -dan]*

Gice gündüz gözlerümden yaş aḳar dürdāne-veş
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ *(Mur. 2/7). [yaş]*

Ṣalalıdan beni gird-āb-ı Fireng-istāna sen
Gözlerümden ḳanlu yaş deryā gibi aḳar felek *(Terk. 2/36). [yaş]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/39). [yaş]*

Derd-i devrānı nice dīvān ide āşüfte dil
Gözlerüm yaş ile ġarḳ oldı şuya defter felek *(Terk. 2/46). [yaş]*

yaş: *Gözyaşı II âşığın gözyaşları.*

Şu deñlü yaş aḳıtdum gözlerümden
Ki ġarḳ eyler beni bugün bu deryā *(G. 11/3). [yaş]*

Gül ruḫlaruñuñ yādına bu dīde-i ḫūnīn
Ḳanlu yaşını aġlasa Ceyḥūn ider iy dōst *(G. 20/8). [yaşını, -ı, -n, -ı]*

Yād-ı dehenüñ baġrumı pür-ḫūn ider iy dōst
ʿAksi lebüñüñ yaşumı gül-gūn ider iy dōst *(G. 20/2). [yaşumı, -um, -ı]*

yaş eyle-: *Gözyaşıyla doldurmak, sele çevirmek.*

ʿIşḳına gönlüm düşelden ol semen-ber dil-berüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum-durur *(G. 68/10). [yaş eyleyen, -y, -en]*

yat-: *Yatmak.*

Laʿlüñüñ girdinde ḫaṭṭuñ döşenüp yatur şehā
Ḫıżra beñzer gūyiyā k'āb-ı ḥayāt andan ṭamar *(G. 63/7). [yatur, -ur]*

Cism-i Cem pīrehen içinde ġamuñdan ṣanemā
Ṣanasın tār-ı kefen içre yatur bir ölidür *(G. 111/14). [yatur, -ur]*

Zenaḫı çāhına düşüp yatur iken gice mest
Resen-i zülfini ṣundı didi bī-çāre yapış *(G. 176/5). [yatur, -ur]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur laʿl-i revān-baḫşuñ ki anuñ
Ḫıżr-veş yatur kenārında müdām aḫżar ḫaṭuñ *(G. 215/10). [yatur, -ur]*

Zerd ü naḥīf olup işigüñde yatur tenüm
Gören ṣanur ki sāye-i dīvāruñam senüñ *(G. 227/7). [yatur, -ur]*

Dil ser-i zülfine baġlu yatup öper elini
Müslimīn ṭutsaġı gibi ki öpe küffāruñ elin *(G. 310/7). [yatup, -up]*

Zülfüñi görelden yüzüñ üzre yatur iy meh
Ġam-gīn oluban derd ile bī-çāre benefşe *(G. 319/3). [yatur, -ur]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/2). [yatur, -ur]*

Ḫālüñ ṣanemā gül yüzüñ üstinde gören dir
Hindū-beçedür düşdi yatur gül arasında *(G. 323/4). [yatur, -ur]*

Sen pister-i nāz üzre yatup gül bigi her dem
Cem derd ile bālīn idine ḫārı sebeb ne *(G. 345/13). [yatup, -up]*

Lebüñ ḫālini zülfüñ ḥalḳası çekmiş kinārına
Ṣanasın ṭıfldur ʿĪsī yatur Meryem ḳucaġında *(G. 352/4). [yatur, -ur]*

Leb ü çeşmüñ ḫayāline gözüm şöyle ḫarāb olmış
Yatur ser-mest ü lā-yaʿḳil şarāb oynar ḳabaġında *(G. 352/6). [yatur, -ur]*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/12). [yatur, -ur]*

Her yirde yatur vālih ü şeydā ʿaceb ol kim
Ḳapdurmadı tācın daḫı gör nergis-i şehlā *(K. 5/61). [yatur, -ur]*

Bir gice ḳapuñ ḫār ü ḫasında yatan içün
Bālīn-i vaṣaḳ pister-i sincāb ne ḥācet *(G. 29/3). [yatan, -an]*

Ḫaṭṭı gizlense ḫayāli n'ola gelse gözüme
Mihr her geh ki ġurūb eylese ʿummāna yatar *(G. 131/6). [yatar, -ar]*

yatak: *Uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatılan eşya, döşek.*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/12). [yataġında, -ı, -n, -da]*

yatur-: *Bir yere veya bir şeyin üzerine uzanmak.*

Şöyle yaturam mürde gibi bir nefesüm yoḳ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 201/1). [yaturam, -am]*

Dem-beste vü ḫayrān yaturam bir nefesüm yoḳ
Cān virmege bir mürdeye ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 202/1). [yaturam, -am]*

yavuz: *Kötü, fena.*

Raḳībe açma şol yüzden yüzüñ şaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/5). [yavuz]*

Gün yüzüñ üstinde zülfüñ olalı müşkīn niḳāb
Oldı ḫāl-i ʿanberīnüñe yavuz gözden ḥicāb *(Mua. 134/2). [yavuz]*

yay: *Ok atma aracı II sevgilinin kaşı.*

Dil delindi tīr-i ġamzeñden didüm güldi didi
İy niçe diller dele ol kim bu meclis yayıdur *(G. 105/10). [yayıdur, -ı, -dur]*

Dest-keş ḳılma ḳaşuñ yayını aġyāra müdām
Her kişiye ṣanemā ṣunma iñen yayuñı gel *(G. 245/4). [yayuñı, -uñ, -ı]*

Alnuña sür bārī gel boynuña alma ḳanumı
Cānumı çün ḳaşlaruñ yayına ḳurbān eyledüm *(G. 272/8). [yayına, -ına]*

Rā ḳaşlaruñuñ yayına ḳurbānlar olayın
Ġamzeñ oḳınuñ tīrine ter-keş ciger olsun *(G. 299/9). [yayına, -ına]*

Tīrüñe sīnem nişān olmaġa ḳurbān olduġum
Ḳaşlaruñ yayına zülfüñ rīsmānı ṭaḳdı zih *(G. 348/8). [yayına, -ına]*

İrdügince tīr-i ġamzeñ sīne-i mecrūḥuma
Ḫaste göñlüm çaġırur ḳurbān olayın yayine *(G. 349/8). [yayine, -i, -n, -e]*

Cem eyle ḳaşları tīrine cānuñı ḳurbān
Ki müşk tozlu gümiş ḳabżalu imiş yayı *(G. 402/14). [yayı, -ı]*

Ḳaşlaruñ yayı gibi egriyi yanına çeküp
Ġamzesi oḳı gibi ṭoġrıyı yābāne atar *(G. 92/3). [yayı, -ı]*

Şol perī-rū ṭıfl kim ḳaşı saʿādet yayıdur
Zülfinüñ zencīrinüñ sevdāyī dil rüsvāyıdur *(G. 105/1). [yayıdur, -ı, -dur]*

Sen ḳaşuñ yayını çekmekde ḳuṣūr eylemedüñ
Tīrüñ eglenmedügi sīnede peykāndan imiş *(G. 171/5). [yayını, -ı, -n, -ı]*

Dilerdi kim çeke kendüye vuṣlatuñ yayın
Yabāna atdı Cemi oḳ gibi kemān-ı firāḳ *(G. 207/13). [yayın, -ı, -n]*

Dest-keş ḳılma ḳaşuñ yayını aġyāra müdām
Her kişiye ṣanemā ṣunma iñen yayuñı gel *(G. 245/3). [yayını, -ı, -n, -ı]*

Ḳaşlaruñ yayın ḳurup mest-āne çeşmüñ āh kim
Eksük itmez sīneden her laḥẓa ġamzeñ tīrini *(G. 375/7). [yayın, -ı, -n]*

Cemüñ āhı ḫadenginden ḥaẕer ḳıl iy kemān-ebrū
Ki varmaz ʿışḳ yayından nişāna tīr-i āh egri *(G. 404/10). [yayından, -ı, -n, -dan]*

Ḳaşuñ yayın dil-i dermānde görmiş
Özin tīr-i belādan ḳande görmiş *(Mua. 43/1). [yayın, -ı, -n]*

Çün ḳaşuñ yayını çekmekde gözüñ ḫā-mīm oḳur
Bismil içün didi bismillāh dil iḫlās ile *(Mua. 303/1). [yayını, -ı, -n, -ı]*

yay-: *Bir şeyi açıp sermek II sofrayı kurmak.*

Bulur nevālesi ile nevā bī-nevā-yı dīn
Bir süfre yaydı luṭf-ı naʿīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/172). [yaydı, -dı]*

yayıl-: *Yayılmak.*

Raḳībe söyleme sırruñı iy dōst
Yayılur ʿāleme düşen ḳulaġa *(G. 318/10). [yayılur, -ur]*

yayını ḳur-: *Yay kurmak, ok atabilmek için yayı hazır hâle getirmek.*

Ḳurup ġamzeñ ḳaşuñ yayını tīrin gezleyüp gözler
Yanında beñzer āhū var yatur ġāfil yataġında *(G. 352/11). [yayını ḳurup, -ı, -n, -ı-up]*

yayḳara: *Yaygara, bağırıp çağırma.*

Ḳurduḳça yayḳara ile müşkīn kemān ḳaşuñ
Ḳılur nişāne tīrine cān bī-gümān ḳaşuñ *(G. 224/1). [yayḳara]*

yaz-: *Kaderini yazmak.*

Merḳūm olmadın daḫı erḳām-ı kāyināt
Yazdı çeküben ismüñi ḳudret eli raḳam *(K. 7/10). [yazdı, -dı]*

yaz-: *Yazmak, kaleme almak.*

Ḫaṭuñ zülfeynüñ iy meh ḳaşlaruñla
Gül evrāḳında yazmış penc āyet *(G. 24/14). [yazmış, -mış, -]*

Ger ḫaṭ yazarsa ʿārıżı üstinde ġam degül
Zīrā ki ḫōş-durur olıcaḳ āb-dār nesḫ *(G. 39/5). [yazarsa, -ar, -sa]*

Yazdı ḫadüñde çünki ḫaṭuñ iy nigār nesḫ
Andan bulur bu ʿālem içinde iʿtibār nesḫ *(G. 39/1). [yazdı, -dı]*

Rengīn ruḫında ḫaṭṭ-ı ġubārını dir gören
Gül yapraġında böyle ʿaceb kim yazar nesḫ *(G. 40/6). [yazar, -ar]*

Gül nüsḫasında göstere Yāḳūt şīvesin
Reyḥān ḫaṭuñ yazarsa lebüñde ġubār nesḫ *(G. 40/4). [yazarsa, -ar, -sa]*

Yāḳūta beñzedür lebi devrinde kimse hīç
Ḫaṭṭı miṣāli yazmadı bir yādigār nesḫ *(G. 40/8). [yazmadı, -ma, -dı]*

Yazmış ḫaṭı risālesine ḫaṭṭ-ı yār nesḫ
Kim anı göre nesḫ ola her ḳanda var nesḫ *(G. 40/1). [yazmış, -mış]*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/9). [yazsun, -sun]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh şāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/10). [yazar, -ar]*

Ġam-i ʿışḳuñla Cem eger vire cān
Ḳabri üstine yaz saʿīd ü şehīd *(G. 44/12). [yaz]*

Ḫaṭ-ı dil-dār yazupdur ki bile cümle cihān
Milket-i ḥüsn temāmet ki bu cānuñ olısar *(G. 54/7). [yazupdur, -up, -dur]*

Fürḳat-i rūyüñ ile ger öle Cem
Nevvera'llāhü ḳabrühü yazalar *(G. 88/14). [yazalar, -a, -lar]*

Ḫaṭ-ı müşkīni kim nakş-ı emeldür
Melek yazduġı dīvān-ı ʿameldür *(G. 109/2). [yazduġı, -duġ, -ı]*

Ḳāmetüm zülfüñde lām olduġına dāll olmaġa
Levḥ-i sīmīn üzre zülfüñ yazdı müşkīn dāller *(G. 119/16). [yazdı, -dı]*

Derdümi ṣaḳlayam didükçe ḫaṭuñ
Gözlerüm üzre āşikār yazar *(G. 130/8). [yazar, -ar]*

Ḫaṭ ki ḫaddinde ol nigār yazar
Tūlicü'l-leyle fi'n-nehār yazar *(G. 130/1). [yazar, -ar]*

Ḫaṭ ki ḫaddinde ol nigār yazar
Tūlicü'l-leyle fi'n-nehār yazar *(G. 130/2). [yazar, -ar]*

Levḥ-i rūyumda kātib-i eşküm
Ḳıṣṣa-i derd-i intiẓār yazar *(G. 130/4). [yazar, -ar]*

Gird-i laʿlüñde ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ
Ḫaṭṭ-ı Yāḳūt-ı yādigār yazar *(G. 130/6). [yazar, -ar]*

ʿĀrıżuñ nüsḫasında ḫaṭṭuñı gör
Kim nice nesḫ-i āb-dār yazar *(G. 130/14). [yazar, -ar]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/2). [yazar, -ar]*

Ḳanlu yaşumda ḳaşun ḫalḳaları nakşı müdām
Şāh tevḳīʿini şan ḫātem-i mercāna yazar *(G. 131/8). [yazar, -ar]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/1). [yazar, -ar]*

Dil ġamuñ şerḥini yazduḳça ḳalem yāne yazar
Çün ḳalem yanayazar dil ʿacabā yā ne yazar *(G. 131/1). [yazduḳça, -duḳ, -ça]*

Ḫāk-i pāyüñ vaṣfını yazduḳça sürsem yüzüme
Zer-feşān olurdı cümle defter ü dīvānumuz *(G. 157/7). [yazduḳça, -duḳ, -ça]*

Ḫaṭuñ kim ṣafḥa-i cāna yazılmış
Ġazeldür ṣanki dīvāna yazılmış *(G. 168/1). [yazılmış, -ı, -l, -mış]*

Ḫaṭuñ kim ṣafḥa-i cāna yazılmış
Ġazeldür ṣanki dīvāna yazılmış *(G. 168/2). [yazılmış, -ı, -l, -mış]*

Bulınmaġa dil-i dīvānede ruḫuñ genci
Ḫaṭuñ ḫayāli yazar üstine ṭılısm-ı ḫavāṣ *(G. 177/12). [yazar, -ar]*

Lebüñde beyt yazar beñzer ol ḫaṭ-ı müşkīn
Ki iki mıṣraʿ arasında rūşen oldı beyāż *(G. 180/9). [yazar, -ar]*

Laʿlüñ kenārına yazalı ḫaṭ ġubār ḫaṭ
Yāḳūt nüsḫasında ḳodı yādigār ḫaṭ *(G. 183/1). [yazalı, -alı]*

Müşk ile çekdi cedvelini kātib-i ezel
Yazup ʿiẕārı muṣḥafına āb-dār ḫaṭ *(G. 183/4). [yazup, -up]*

Ṣafḥa-i cān üzre yazdum ʿışḳuñı
Küllü ʿilmin leyse fi'l-ḳırṭāsi żāʿ *(G. 186/5). [yazdum, -du, -m]*

Yazarken tīġ-ı ġamzeñ vaṣf-ı ḫālin
Zebān-ı ḫāmeyi ḳılmış iki şaḳ *(G. 205/3). [yazarken, -ar, -ken]*

Kişverin zībā cemālüñüñ meger żabṭ itmege
Gül yüzüñ evrāḳı üstinde yazar defter ḫaṭuñ *(G. 215/4). [yazar, -ar]*

Ḫüsnüñüñ āyātını yazmaġ içün iy māh-rū
Gün yüzüñ evrāḳı üstinde düzer mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 215/7). [yazmaġ, -maġ]*

ʿĀlem muṭīʿüñ olmaġa ḫüsnüñ berātına
Mühr urdı laʿlüñ üstine yazdı nişān ḳaşuñ *(G. 224/16). [yazdı, -dı]*

Gel günāhı var dime öldür Cemi ṣabr eyleme
Cürmüñi yazmaz ferişte daḫı oġlansın begüm *(G. 252/16). [yazmaz, -maz]*

Yazarken ruḫlaruñ vaṣfında nāme
Elümden ḫāme düşdi yana yazdum *(G. 265/19). [yazarken, -ar, -ken]*

Yazarken ʿışḳı şerḥin yanayazdum
Çün evvel yana yazdum yā ne yazdum *(G. 265/1). [yazarken, -ar, -ken]*

Yazarken ʿışḳı şerḥin yanayazdum
Çün evvel yana yazdum yā ne yazdum *(G. 265/2). [yazdum, -du, -m]*

Lebüñ yanında ḫaṭ n'eyler didüm dir
Maḥabbet-nāmedür kim cāna yazdum *(G. 265/4). [yazdum, -du, -m]*

Yazarken ʿışḳı şerḥin yanayazdum
Çün evvel yana yazdum yā ne yazdum *(G. 265/2). [yazdum, -du, -m]*

Ne deñlü dil delerse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazdum *(G. 265/8). [yazdum, -du, -m]*

Ḳabūl eyle şehā kim Cem ḳuluñdan
Bu ʿarż-ı ḥāli sen sulṭāna yazdum *(G. 265/18). [yazdum, -du, -m]*

Yazdı ḳad ü zülf ü dehānuñ senüñ
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe elif lām mīm *(G. 266/3). [yazdı, -dı]*

Muṣḥaf-ı ruḫ-sāruña ḫaṭṭ-ı ġubār ile lebüñ
Sūre-i Kevṣer yazar dil ṭıflına taʿlīm içün *(G. 300/8). [yazar, -ar]*

Ḫüsnüñi bu aḥsen-i taḳvīmde görse ḥakīm
Āftāb ü māha yazmazdı raḳam taḳvīm içün *(G. 300/4). [yazmazdı, -maz, -dı]*

Laʿlüñüñ metni beyān olmazdı her tafṣīl içün
Ḫaṭṭ-ı müşkīnüñ ḥavāşī yazmasa teʾvīl içün *(G. 302/2). [yazmasa, -ma, -sa]*

Sen tecellā ḳılalı dil ḫānesinde ḳan ile
Āh şāhum yazaram ben her der ü dīvārda *(G. 346/10). [yazaram, -ar, -am]*

Zülfüñ ġamında reng-i ruḫum şerḥin eyleyen
N'ola yazarsa müşk ile hem zaʿferān ile *(G. 355/8). [yazarsa, -ar, -sa]*

Fikr-i lebinde ḥālümi dīvān idüp gözüm
Eyżān lehü yirini ḳamu yazdı ḳan ile *(G. 355/4). [yazdı, -dı]*

Laʿl-i nābuñ sırrını beñzer ʿıyān itmek diler
Kim ḫaṭuñ müşkīn ḥavāşī yazdı teʾvīl üstine *(G. 356/4). [yazdı, -dı]*

Lebüñ vaṣfın yazarken sürḫ yirin
Yaşum taḥrīr ider ḫūn-ı cigerle *(G. 364/3). [yazarken, -ar, -ken]*

Her dem kitāb-ı ḥüsni yazar kātib-i ezel
Tā cümleden kitāb-ı ruḫuñ intiḫāb ola *(G. 369/5). [yazar, -ar]*

Levḥ-i sīnemde ġamuñ şerḥin yazar ḫūnīn yaşum
Ḫāne-i dil olalı sen ḫūb ṭıfluñ mektebi *(G. 400/3). [yazar, -ar]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/14). [yazarsa, -ar, -sa]*

Şerḥ-i lebüñi yazar iken sürḫ yirlerin
Olmaya yazmaġa anı ḫūn-ı ciger gibi *(G. 408/7). [yazar, -ar]*

Ḫaṭṭāṭ-ı ezel defter-i ḥüsnüñi yazarken
Nev-yāfte yazmış bu ḫaṭ-ı müşk-feşānı *(G. 413/3). [yazarken, -ar, -ken]*

Ḫaṭṭāṭ-ı ezel defter-i ḥüsnüñi yazarken
Nev-yāfte yazmış bu ḫaṭ-ı müşk-feşānı *(G. 413/4). [yazmış, -mış]*

Levḥ ü ḳalemüñ yoġ idi āṣārı ḳaçan kim
Ḳudret ḳalemi ismine yazardı muʿammā *(K. 5/172). [yazardı, -ar, -dı]*

Cemʿ-i bülbülden eger bir bülbül uçsa iy perī
Yaz anuñ adın gül-istān defterinde ser-perī *(Mua. 32/2). [yaz]*

Bir arada meger vaṣfın yazarken
İki kez ḫāme kendi kendözinden *(Mua. 88/1). [yazarken, -ar, -ken]*

Gülüp didi muʿammādan ṭuyursañ
Keşīde ḥiss yaz kim ola maḥsūs *(Mua. 128/4). [yaz]*

Šüls ḫaṭṭı ki lebi kūşesine yazdı riḳāʿ
İtdi tevḳīʿ u muḥaḳḳaḳ ile reyhānı nesḫ *(Mua. 179/1). [yazdı, -dı]*

Güldi didi evvelinden ġayrı men
Altun ile yazıcaḳ zerrīn olur *(Mua. 186/4). [yazıcaḳ, -ıcaḳ]*

Levḥ-i dilde kūşe-i zülfüñ müdām
Müşk ile her laḥẓa yazar naḳşı lām *(Mua. 230/2). [yazar, -ar]*

Bilmek isterseñ nice yazmış adın kilk-i ezel
ʿAyn[ı] mażmūm eyleyüben lām[ı] meksūr eyle gel *(Mua. 269/1). [yazmış, -mış]*

Ḥāl-i ġam ḫāk-i pāy-i dil-dāre
ʿArż içün istedüm yazam nāme *(Mua. 270/2). [yazam, -am]*

Levḥ üzre yazmış idi ezel kilk[i] ismini
Levḥ ü ḳalemdür anda güvāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/237). [yazmış, -mış, -]*

Cem ġamuñdan ölürse ḳabrine yaz
Ġafara'llāhü ẕenbehü ve ʿafā *(G. 2/13). [yaz]*

Ḥüsnüñüñ vaṣfını yazmaġa gülüñ evrāḳına
ʿAnberin baġladı mıṣṭar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/9). [yazmaġa, -maġ, -a]*

Cem görelden gün ruḫuñ dil ḫānesi dīvārına
Āh şāhum yazayın didükçe yazar āh ruḫ *(G. 41/10). [yazayın, -ayın]*

Tār-ı zülfüñ ṭaġıdup ṣafḥa-i mihr üzre ṣabā
Ḥüsnüñüñ defterini yazmaġa mıṣṭar mı çeker *(G. 112/8). [yazmaġa, -maġ, -a]*

Vaṣf-ı laʿlüñ yazduġumı kātib-i eşküm görüp
Sürḫ yirini ḳamu ḳan ile taḥrīr eylemiş *(G. 167/5). [yazduġumı, -duġ, -um, -ı]*

Ḫaddüñ ḫaṭuñla yazalı zerrīn ġılāf ider
Ṭūmārasına sūre-i Nūr u Duḫān[ı] şemʿ *(G. 190/11). [yazalı, -alı]*

Tā cemālüñ muṣḥafında yazmaġa āyāt-ı ḥüsn
Baġladı evrāḳ-ı gülde ʿanberīn mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 226/5). [yazmaġa, -maġ, -a]*

Şerḥ-i lebüñi yazar iken sürḫ yirlerin
Olmaya yazmaġa anı ḫūn-ı ciger gibi *(G. 408/8). [yazmaġa, -maġ, -a]*

Ger ölürsem yazılur seng-i mezārumda benüm
Beni ḫāk eyledi ʿışḳuñ n'ideyin āh didi *(G. 423/7). [yazılur, -ı, -l, -ur]*

Çü furṣat bulmayup Mıṣr özleyüp Rodosa varıldı
Ġarażla yazmaġın Balyos kitāb-ı dil-firīb ancaḳ *(K. 9/12). [yazmaġın, -maġ, -ı, -n]*

Şükūfe içre yazdum nām-ı yārı
Ki ḥāşıl ḳılam andan nev-bahārı *(Mua. 77/1). [yazdum, -du, -m]*
Āhum odı şu resme yandurdı
Daḫı yazmaġa döymedi ḫāme *(Mua. 270/4). [yazmaġa, -maġ, -a]*

yaz-: *Yazmak, nakş etmek.*

Müjem eyler gözümde zülfüñi naḳş
Ṣanasın ḳıl ḳalemle mār yazar *(G. 130/10). [yazar, -ar]*

Kilk-i ḳudret noḳṭa yazmış ḫālüñi
Yazar iken naḳş [ü] taṣvīrüñ begüm *(G. 271/11). [yazmış, -mış]*

Laʿlüñe ḫaṭṭ-ı siyeh beñzer ki şīrīnlük yazar
Kim nebāt üzre lebüñ siḥr oḳıdı efsūn içün *(G. 308/5). [yazar, -ar]*

Dāmen-i zülfi ṭırāzına yazılmış müşk ile
Dāmına düşer kim el ṣunarsa işbu dāmene *(G. 361/7). [yazılmış, -ıl, -mış]*

Sen perī-rūyı görelden gözlerüm ḳanı ile
Levḥ-i dilde yazaram naḳş-ı ruḫuñ taṣvīrini *(G. 375/10). [yazaram, -ar, -am]*

yaz-: *Çizmek, nakşetmek, işlemek.*

Kilk-i ḳudret noḳṭa yazmış ḫālüñi
Yazar iken naḳş [ü] taṣvīrüñ begüm *(G. 271/12). [yazar, -ar]*

Bulaldan ḫaṭṭ-ı ruḫsārında temkīn
Bu naḳş-ı ḥüsne bī-ḥad yazdı tezyīn *(Mua. 250/2). [yazdı, -dı]*

yaz-: *Dağıtmak, gidermek.*

Ġuṣṣa maḫmūrıdur lebüñ cāmın
Ṣun Ceme çünki mey ḫumār yazar *(G. 130/12). [yazar, -ar]*

yaz-: *Üzerinde durup hatırda tutmak.*

Ḫayāl-i ḫaṭṭ [u] ḫaddüñ dilde iy māh
Ṭılısm-ı genc imiş vīrāna yazdum *(G. 265/10). [yazdum, -du, -m]*

yaz-: *... olarak kabul etmek, saymak.*

Kitāb-ı ṭabb-ı ṭıbb içinde iy dōst
Cefā vü derdüñi dermāna yazdum *(G. 265/12). [yazdum, -du, -m]*

Dil ü cān ṣafḥasında küfr-i zülfin
Ne deñlü küfr ise īmāna yazdum *(G. 265/16). [yazdum, -du, -m]*

yaz-: *Yazmak II koymak, çekmek (tuğra bağlamında).*

Ḫūbluḳ mülkine sulṭānsın berāt-ı ḥüsn ile
Ḳaşlaruñ ṭuġra yazaldan ḥükm-i heft-iḳlīm içün *(G. 300/10). [yazaldan, -aldan]*

yaz-: *Yazmak II nokta koymak.*

Noḳṭalar yazmış didüm laʿlüñde ḫāl
Didi kim bī-noḳṭa yazılmaz şeker *(G. 133/3). [yazmış, -mış]*

yazıl-: *Yazma işi yapılmak, bir yere adını yazdırmak, kaydolmak.*

Çü ʿīd ayı-durur ḳaşuñı göster
Ki cānum saña ḳurbāna yazılmış *(G. 168/6). [yazılmış, -mış]*

Maḥşer-i zülfüñde ḫaṭṭuñdan siyāh olur günüm
Her günāhum yazılursa nāme-i aʿmālüme *(G. 347/6). [yazılursa, -ur, -sa]*

yazıl-: *Yazılmak, kaleme alınmak.*

Ḫaṭṭuñı yüzden giderdüñ yine yazılmış ġalaṭ
Gel ḳazıt mecmūʿa-i ḥüsnüñde çün tekrārdur *(G. 115/7). [yazılmış, -mış]*

Noḳṭalar yazmış didüm laʿlüñde ḫāl
Didi kim bī-noḳṭa yazılmaz şeker *(G. 133/4). [yazılmaz, -maz]*

Cān levḥi üzre yazılıcaḳ ʿışḳ nāmesi
Dil yanayazdı düşdi elinden çü ḫāmesi *(G. 409/1). [yazılıcaḳ, -ıcak]*

Māl ṣūretde emel ḥarfi ile yazılalı
Dest-i cūduñ ṭaġıdur her yaña iy kān-ı kerem *(K. 1/61). [yazılalı, -alı]*

Yazılduḳça ciger ḳan[ı] ile ʿālem muḫtaṣar şāhā
Hemān āyīne-i dilde görinür rūşen ü zībā *(Mua. 5/1). [yazıldukça, -dukça]*

Yazılmış idi levḥ ü ḳalem daḫı yoġ iken
Levḥ-i nübüvvet üstine nāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/145). [yazılmış, -mış]*

Ḳılalı nüsḫa-i Yāḳūtdan ḫaṭın tercīḥ
Yazıldı laʿl-i dürer-bārı üzre ente melīḥ *(G. 38/2). [yazıldı, -dı]*

Ḳo ʿārıżuñda ḫaṭṭuñı ḫaṭ yazsun iy ṣanem
Tā yazıla bu muṣḥafa ḫōş āb-dār nesḫ *(G. 40/10). [yazıla, -a]*

Demler gelür ki ḫaṭṭuñı añup Cem aġlasa
Ḳanlu yaşı ile yazıla her sebze-zār nesḫ *(G. 40/14). [yazıla, -a]*

Lebüñde ḫaṭṭuñı gören didi kim
Maḥabbet-nāmedür cāna yazılmış *(G. 168/8). [yazılmış, -mış]*

Didüm Cem defterüñde nicedür dir
Bu defterde o dīvāne yazılmış *(G. 168/10). [yazılmış, -mış]*

Ḫālini görüp didüm n'eyler ruḫuñda bu nuḳaṭ
Didi kim ḫaṭṭ olmaya kim yazıla bī-noḳṭa ḫaṭ *(G. 184/2). [yazıla, -a]*

Ḳalem yanar oda yazılsa ger beyān-ı firāḳ
Ya nice şerḥ ola sen yāre dāstān-ı firāḳ *(G. 207/1). [yazılsa, -sa]*

Ḳanġı ḳalbe yazılsa olur pür-nūr
Raḳam-ı lā ilāhe illallāh *(K. 4/15). [yazılsa, -sa]*

Yazılmaġa kāfūr ile müşkīn varaḳ üzre
Bercīs maʿānī-i daḳīḳ eylese inşā *(K. 5/13). [yazılmaġa, -maġ, -a]*

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyem-berī yine ẕātuñla oldı tem *(K. 7/21). [yazıldı, -dı]*

Bir şemmesi derdümüñ yazılmaz
Evrāḳ-ı semā olursa mektūb *(Terc. 1/41). [yazılmaz, -maz]*

Ḳudretle yazılur çü berāt-ı müsellemi
Bu dille oḳınur mı berātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/31). [yazılur, -ur]*

yazıl-: *(Allah) kader olarak belirlenmek.*

Cām-ı Cem nūş eyle iy Cem bu Fireng-istāndur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur *(K. 8/2). [yazılan, -an]*

Ḳudret-i Ḥaḳdur baña bu iy felek senden degül
Yazılanı çünki āḫir göriser her ser felek *(Terk. 2/44). [yazılanı, -an, -ı]*

yazıl-: *Yazılmak, nakşetmek, süsleyip bezemek.*

Zīnet-i farḳında bulurdı bu resme nev-bahār
Ger şüküfe içre yazılmaya idi nām-ı yār *(Mua. 76/2). [yazılmaya, -ma, -y, -a]*

Ne deñlü ḳan iderse tīr-i ġamzeñ
Ciger ḳanı ile peykāna yazılmış *(G. 168/4). [yazılmış, -mış]*

yazılıcaḳ ḳılın-: *Yazılmak.*

İsmüñi ister kim bulur her kim göre bu remz [var?]
Kim aduñ iy şeh ḳılınmaz yazılıcaḳ ḥamd olur *(Mua. 6/2). [yazılıcaḳ ḳılınmaz, -ıcak-maz]*

yazu: *Alın yazısı, kader.*

Rodos ʿazmini ṣanma vālide emr-i ʿacīb ancaḳ
Başa yazu imiş rūz-i ezel Ḥaḳdan naṣīb ancaḳ *(K. 9/2). [yazu]*

yazuḳ: *Yazık.*

İy şāh-ı ḥüsn Cem bigi dāyim belāñ ile
Yazuḳ degül mi odlara yanam gedāñ olam *(G. 267/10). [yazuḳ]*

Ayaġa ṣalma yazuḳdur güher-i eşkümi kim
Ṣadef-i çeşmüm anı besledi dür-dāne bigi *(G. 417/3). [yazuḳdur, -dur]*

yed: *El.*

Diline ḫārḫār-ı ʿışḳdan şāḫuñ diken batmış
Yedinden ḳan çıḳupdur ṣanmañ açıldı gül-i ḥamrā *(G. 10/12). [yedinden, -i, -n, -den]*

yed-i beyżā: *Hz. Musa'nın mucizelerinden olan gözleri kamaştıran beyaz eli.*

Gösterdi ʿaṣāsı felegüñ naṭʿına Ṣuʿbān
Mūsā gibi ʿarż itdi meh-i nev yed-i beyżā *(K. 5/34). [yed-i beyżā]*

yediger: *Büyükayı takım yıldızının yedi yıldızı, Yedikardeş, Yedi yarlar, Benât-ı na'ş, Dübbüekber.*

Cemʿiyyet-i aḥbābı perākende ḳılup çarḫ
Ṭaġıldı Yediger gibi bu naẓm-ı Süreyyā *(K. 5/82). [yediger]*

yeksān ol-: *Yerle bir olmak, toprak olmak, mezara girmek, ölmek.*

Sīnemi çāk ile cānum ḫāk ü göñlüm derd-nāk
Çünki Oġuz Ḫānum oldı ḫāk ile yeksān felek *(Terk. 2/24). [yeksān oldı, -dı]*

yek-ser: *Bir baştan bir başa.*

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār *(Terc. 1/71). [yek-ser]*

Yemen: *Arap yarımadasının güneybatısındaki ülkenin adı.*

ʿAḳīḳuñ rengi ḫūn-ı dīdedendür
Bahānedür Süheyl ile Yemen de *(G. 360/8). [yemen]*

yem-i cūd: *Cömertlik denizi.*

Mihr-i luṭfında degül ẕerrece envār-ı ḳamer
Yem-i cūdında degül ḳaṭrece ʿummān-ı kerem *(K. 1/14). [yem-i cūdında, -ı, -n, -da]*

yem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid denizi.*

Yidi deryā içinde bulınmaz
Çü yem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/40). [yem-i lā ilāhe illallāh]*

yemīn: *Sağ taraf.*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/30). [yemīn]*

yemiş: *Meyve.*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳş idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/4). [yemişüñ, -ün]*

yene: *Yine.*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/2). [yene]*

yeñi: *Önceden olmayan, sonradan yapılan.*

Cānumı cānā alursañ baña minnetdür velī
Ḳorḳum oldur ʿālem içre bir yeñi ḳānūn olur *(G. 81/4). [yeñi]*

Ölmiş iken bir nefesden yeñi cān virdi baña
Kimse cān-baḫş olmaya laʿlüñ bigi ʿĪsā meger *(G. 137/3). [yeñi]*

Cān-ı ʿuṣṣāḳa cefā eylemegüñ resmini ḳo
Yoḳsa ʿālem yıḳılur bu yeñi āyīnüñ içün *(G. 275/12). [yeñi]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/2). [yeñi]*

yeñile: *Yeni, henüz, yeniden.*

Ol lāle-ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı gül-būyına iy Cem
Kāfir dime kim yeñile īmāna gelübdür *(Müf. 20/2). [yeñile]*

yesār: *Sol taraf.*

Ol ḳamudan münezzeh ü Āndan ḳamu ṭolu
Fevḳ ile taḥt ü pīş ü pes ü hem yemīn yesār *(K. 2/30). [yesār]*

yeşm-i aḫżar: *Yeşil değerli bir taş.*

Ellerinde yeşm-i aḫżar laʿl-i aḥmerden ḳadeḥ
Her kim içse ol ḳadeḥden mest-i cāvīdāndur *(K. 8/41). [yeşm-i aḫżar]*

yetīm: *Eşsiz, tek, yekta.*

Ṭopraġa ṣalma dürer-i eşkümi
Düşdi ayaġuña çü bir ḳaç yetīm *(G. 266/6). [yetīm]*

yetīm: *Babasız, babasını kaybetmiş.*

Gör kim yetīm iken ṣadef-i mā-sivāda yoḳ
Dürr-i yetīm gibi behāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/15). [yetīm]*

yetīmi ol-: *Yetimi olmak, eşsiz benzersiz olmak.*

Ḫāk-i rehinden ala güher efser-i şeref
Kim olsa işiginde yetīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/176). [yetīmi olsa, -sa]*

yi-: *Yemek.*

Ġam meclisinde yiyüp içüp ʿayş itmege *(G. 12/6). [yiyüp, -y, -üp]*

Hemīşe ġuṣṣañı yir luṭfuñı görür ammā
Yidügi ḥaḳḳını bilmez raḳībi ben bilürem *(G. 268/6). [yidügi, -dügi]*

Yime içme firāvāndur gam-i eyyām hażm olmaz
Ṭolu nāz ile niʿmetdür firāz ile nişīb ancaḳ *(K. 9/39). [yime, -me]*

Tenhā Recebā ṣanma ki Şaʿbān yinür ancaḳ
ʿĀrifler olur kim Ramażānı daḥı yirler *(Müf. 9/1). [yinür, -n, -ür]*

Hemīşe ġuṣṣañı yir luṭfuñı görür ammā
Yidügi ḥaḳḳını bilmez raḳībi ben bilürem *(G. 268/5). [yir, -r]*

İy ṣanem ḳand-i mükerrer yir idüm
Leblerüñ irişse tekrār aġzuma *(G. 353/5). [yir, -r]*

Tenhā Recebā ṣanma ki Şaʿbān yinür ancaḳ
ʿĀrifler olur kim Ramażānı daḥı yirler *(Müf. 9/2). [yirler, -r, -ler]*

yidi: *Yedi, sayı sıfatı.*

Dişleri dürrine mānend olmaya dürr-i ʿAden
Ger yaşum nīsānı pür ḳıla yidi deryāyı dür *(G. 105/6). [yidi]*

Gören muḥīṭ-i eşkümi ʿummān ṣanup didi
Bu baḥr-i bī-ḥadüñ yidi deryā ḳulaġıdur *(G. 126/14). [yidi]*

Ṭapuñuñ bir dem gedāsı olan iy şāh-ı cihān
Olur ise ger yidi iḳlīme sulṭān istemez *(G. 142/6). [yidi]*

Āhumla ṭaşdı eşk biḥārı ʿaceb midür
Cūşa getürdi bu yidi deryāyı bir nefes *(G. 165/14). [yidi]*

Yidi deryā içinde bulınmaz
Çü yem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/39). [yidi]*

Naḳş ile yidi perdede on iki maḳāmı
Taṣnīf ile gösterdügi bu Zühre-i zehrā *(K. 5/19). [yidi]*

Şükr ḳıl Allāha kim geldüñ Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/6). [yidi]*

Minnet ol Allāha kim geldük Fireng-istāna saġ
Saġluġında her kişi yidi iḳlīme sulṭāndur *(K. 8/28). [yidi]*

Kaʿbe-i ḥüsnindeki şol ʿanber[ī]n fülfülleri
Bir Ḥabeşdür kim yidi iḳlīm aña fermāndur *(K. 8/48). [yidi]*

Yidi yılluḳ ḳaynamış ṣāfī ḫum u laʿlīn şarāb
Sākī-i sīm-sāḳ elinden her ṭaraf rīzāndur *(K. 8/63). [yidi]*

Fırancesse olup ṭālib anuñ defʿine saʿy itdi
Yapıldı yidi ḳat barḳ ile Polyaya ḳarīb ancaḳ *(K. 9/18). [yidi]*

Yidi yıl Eyyūba derd ü renc ü ġam yoldaş idüp
Nūḥa öz kendü tenūrından viren ṭūfān felek *(Terk. 2/7). [yidi]*

Cānumı yaḳduñ u yıḳduñ ʿömrümüñ dīvārını
Yidi eyvānuñ yıḳılsun aşaġa geçsün felek *(Terk. 2/58). [yidi]*

yidi deryā: *Yedi deniz; Pasifik Okyanusu, Atlas Okyanusu, Akdeniz, Karadeniz, Hazer, Aral.*

Bu fürḳat-i dil-sūzı görüp acıdı dilden
Yaşlar aḳıdup göge boyandı yidi deryā *(K. 5/84). [yidi deryā]*

İy Bārī-i berreyn ü Müberrā-yı berāyā
V'iy ʿizzetüñüñ baḥrine sāḥil yidi deryā *(K. 5/144). [yidi deryā]*

yidinci: *Yedinci, sıra sayı sıfatı.*

Keyvān yir idinmişdi yidinci felek üzre
Tā kim ḳıla ol bezm-i dil-ārāyı temāşā *(K. 5/11). [yidinci]*

yig: *Daha iyi, daha üstün, daha güzel.*

Nigāruñ ʿışḳı yolında hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan *(G. 293/4). [yigdür, -dür]*

Cihānuñ ṣıḥḥatinden yig-durur bu
Belā kim baña ol cānān bağışlar *(G. 59/7). [yig-durur, -durur]*

Mey-i ṣāfīyi nūş eyle ṣafā-yı laʿl-i sāḳīden
Ki dil āyīnesi jengine bundan yig cilā olmaz *(G. 154/4). [yig]*

Bilenler ʿilm-i nārencāt[ı] ṣayd-ı ḫūb içün dirler
Ki ḥırz-i sīm ü zerden yig mücerreb bir duʿā olmaz *(G. 154/12). [yig]*

Secde itsem kūyına ṭaʿn itme zāhid kim anuñ
Yig-durur bir secdesi cümle namāzuñdan senüñ *(G. 216/6). [yig-durur, -dur, -ur]*

Ġamzeñ oḳı sīnemi mecrūḥ ḳılduḳça şehā
Yig-durur zaḫmi baña biñ merhem ü tīmārdan *(G. 276/6). [yig-durur, -durur]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/6). [yigdür, -dür]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/5). [yigdür, -dür]*

Saña irse elüm yigdür ger irmezse dilüm yigdür
Bu dirlükden ölüm yigdür gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/5). [yigdür, -dür]*

N'ola kirpük oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cāna yig-durur devādan *(G. 293/8). [yig-durur, -durur]*

N'ola cāndan istesem çün yig-durur
Bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vaṭen *(G. 295/5). [yig-durur, -durur]*

ʿIşḳ odı dilde cāvidān yigdür
Sīne dāġuñla pür-nişān yigdür *(Mua. 68/1). [yigdür, -dür]*

Çün bulur cān ü dil ṣafā ġamdan
Derd ü ġam bende [ger] girān yigdür *(Mua. 68/4). [yigdür, -dür]*

ʿIşḳ odı dilde cāvidān yigdür
Sīne dāġuñla pür-nişān yigdür *(Mua. 68/2). [yigdür, -dür]*

İsmüm ol mīveye beñzer ki anı naḳş idicek
Olur ol bir yemişüñ adı ki andan daḫı yig *(Mua. 272/4). [yig]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/2). [yig]*

Didüm adın nedür iy cān-ı cihāndan daḫı yig
Didi gūş it bu sözi nükte-i cāndan daḫı yig *(Mua. 272/1). [yig]*

yig gör-: *Üstün görmek.*

Kendözini yig görürmiş kūyuñ itinden raḳīb
Yā daḫı ne ḫayr umarsın ol seg-i ḫōd-bīnden *(G. 296/7). [yig görürmiş, -ür, -miş]*

yigit: *Yiğit.*

Gitmege ʿazm itme şāhum gitme gel
Çün yigitsin alma āhum gitme gel *(G. 231/2). [yigitsin, -sin]*

yıḳ-: *Harap etmek, mahvolmasına sebep olmak, perişan etmek.*

Oġlan oyıncaġı oldı her oġlan yıḳar yapar
Bu yıḳılası dil dilerem kim ḫarāb ola *(G. 369/11). [yıḳar, -ar]*

Leşker-i ġam yıḳalı olmadı ābād göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/23). [yıḳalı, -alı]*

yıḳ-: *Harap etmek, yerle bir etmek.*

Göñül mülkin yıḳar seyl-āb-ı eşküm
Binā şu uġraġında muḥkem olmaz *(G. 141/3). [yıḳar, -ar]*

Devletüñde revā mıdur şāhā
Yıḳa cān mülkini ġamuñ sipehi *(G. 382/4). [yıḳa, -a]*

Ḥarīm-i ṣavmaʿa-i göñlümi iñen yıḳma
Günāha girecegüñ añ ki vaḳf-ı meykededür *(Müf. 16/1). [yıḳma, -ma]*

Yıḳmaġa dil mülkini seyl-āb-ı ġam gönderme kim
Seyl-i eşküm var iken seyl-āb aña ḥācet degül *(G. 229/7). [yıḳmaġa, -maġ, -a]*

yıḳıl-: *Yıkılmak, virane olmak.*

Dünyā yıḳılsa şerʿi anuñ bulmaz inḳırāż
Faż̈l-ı muʿīn olalı muʿīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/91). [yıḳılsa, -sa]*

Cān-ı ʿuşşāḳa cefā eylemegüñ resmini ḳo
Yoḳsa ʿālem yıḳılur bu yeñi āyīnüñ içün *(G. 275/12). [yıḳılur, -ur]*

Cānumı yaḳduñ u yıḳduñ ʿömrümüñ dīvārını
Yidi eyvānuñ yıḳılsun aşaġa geçsün felek *(Terk. 2/58). [yıḳılsun, -sun]*

yıḳıl-: *Yıkılmak, harap olmak II gönül yıkmak, kalp kırmak.*

N’ola göñlümi maʿmūr eyler iseñ
Yıḳılaldan berü olmadı ābād *(G. 43/6). [yıḳılaldan, -aldan]*

Oġlan oyıncaġı oldı her oġlan yıḳar yapar
Bu yıḳılası dil dilerem kim ḫarāb ola *(G. 369/12). [yıḳılası, -ası]*

yıḳıl-: *Yıkılmak, devrilmek, çökmek, harap olmak, mahvolmak.*

Bozıla çenberi yıḳıla çarḫ-ı kej-revi
Görem ki aşaġa geçe başdan başa felek *(Terk. 3/15). [yıḳıla, -a]*

yıl: *Sene, yıl.*

İşigüñ Kaʿbesine bir dem idem diyü güẕer
Niçe yıldur bu hevā ile yiler bād-ı seḥer *(G. 114/2). [yıldur, -dur]*

Ten-i żaʿīfi Cemüñ şöyle ḫāk-i rāh oldı
Ki biñ yıl āreseler bir eṣer de bulınmaz *(G. 143/14). [yıl]*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/4). [yıldur, -dur]*

Biñ yıl yanarsa ʿışḳ odına bir ḳarāra Cem
Baḥr-i ġamuñda gelmeye her-giz kenāra Cem *(G. 273/1). [yıl]*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme başasın *(G. 278/3). [yıllar, -lar]*

Ḳanda kim pāyüñ nişān-ı şekl-i miḥrāb eylese
Niçe yıllar secde-gāh olur o yir Cibrīl içün *(G. 302/8). [yıllar, -lar]*

Ġamuñdan her günüm ki geçdi iy yār
Ṣanasın oldı biñ yıl senden ayru *(G. 312/8). [yıl]*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/9). [yıl]*

Ṭoprakçа serā-perde-i ḳadrüñde görinmez
Biñ yıl döşese çarḫ-ı felek naṭʿ-ı muṭallā *(K. 5/152). [yıl]*

Ḳalup pejmürde ḳaç yıl Papaya teslīm idüp düşmen
Alup gitdi bizi serheng-i erbāb-i ṣalīb ancaḳ *(K. 9/25). [yıl]*

Yüz biñ yıl öñdin olmadın ervāḥ-ı kāyināt
Ḫalḳ olmış idi rūḥı miṣāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/57). [yıl]*

Yidi yıl Eyyūba derd ü renc ü ġam yoldaş idüp
Nūḥa öz kendü tenūrından viren ṭūfān felek *(Terk. 2/7). [yıl]*

yıl: *Yel, rüzgâr.*

Bir gün irerse dest-i ʿināyet faḳīrüñe
Yillerle yoluñ üzre düşüp ḫāk-i pāñ olam *(G. 267/4). [yillerle, -ler, -le]*

Getürdükçe ṣabā yili ġubārını diyārından
Gözüme tūtiyā bigi çekem her dem ġubārından *(G. 286/1). [yili, -i]*

Her yil ki eṣer luṭf ile kūyuñ ṭarafından
Cān vird[i] bu ben mürdeye saġ u esen olsun *(G. 311/5). [yil]*

Ṭıyneti reşkinde ṣu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/10). [yil]*

yıl: *Yel, rüzgâr II zaman, devir.*

Demdür ki ṣurāḥī ḳıla bezm içre ġalāġil
Mey-nūş olalum kim ḳomaya dilde belā yil *(Mur. 3/10). [yil]*

yil-: *Esmek.*

İşigüñ Kaʿbesine bir dem idem diyü güẕer
Niçe yıldur bu hevā ile yiler bād-ı seḥer *(G. 114/2). [yiler, -er]*

yil-: *Koşmak; esmek.*

Çünki her bir pāresi bir meh hevāsında yiler
Ḳanda bulursın sen iy Cem bu dil-i ṣad-pāreyi *(G. 420/9). [yiler, -er]*

yil-: *Yürümek; esmek.*

Uyur iken leb-i cān-baḫşuñı bir öpmek içün
Niçe yıldur bu hevā ile yiler cān uyumaz *(G. 159/4). [yiler, -er]*

yil-: *Yürümek, gitmek.*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/9). [yilmege, -meg, -e]*

yılduz: *Yıldız II âşığın gözyaşları.*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/8). [yılduzını, -ı, -n, -ı]*

yile inanup şuya ṭayan-: *Fayda vermeyecek, güvenilmez kişilere inanıp kanmak.*

Āh eyledi dil ʿārıżuñuñ derdine düşdi
Bu yile inanup nicesi ṣuya ṭayandı *(G. 398/4). [yile inanup ṣuya ṭayandı, -dı]*

yile var-: *Tükenmek, heba olmak.*

Yile vardı ser-i zülfi hevāsı ile ʿömrüm āh
Hemān bu imiş āḫir gör dirīġā yādigār-ı zülf *(G. 196/7). [yile vardı, -dı]*

yile vir-: *Rüzgârla savurmak, savurup telef etmek, heder etmek.*

Sensin āḫir taḫtını viren Süleymānuñ yile
Mülk-i ābādın mülūküñ eyleyen vīrān felek *(Terk. 2/5). [yile viren, -en]*

yile vir-: *Yele vermek II savurmak, boşuna harcamak.*

Zülfüñ ḳoma kim hem-ser ola bād-ı ṣabāya
Virmek yile ol nāfe-i Tātārı sebeb ne *(G. 345/12). [yile virmek, -mek]*

yılluḳ: *Yıllık, senelik.*

Yidi yılluḳ ḳaynamış ṣāfī ḫum u laʿlīn ṣarāb
Sākī-i sīm-sāḳ elinden her ṭaraf rīzāndur *(K. 8/63). [yılluḳ]*

yilten-: *Heves etmek, meyletmek.*

Yine dil bir perīye yiltendi
Ṣorar iseñ perīye yiltendi *(Müf. 6/1). [yiltendi, -di]*

yilten-: *Özenmek.*

Yine dil bir perīye yiltendi
Ṣorar iseñ perīye yiltendi *(Müf. 6/2). [yiltendi]*

yimiş: *Meyve.*

Görmedüm ḳadd-i ser-efrāzuñ gibi bir serv hīç
Kim ola yapraġı ṣīve irişe yimişi nāz *(G. 144/8). [yimişi, -i]*

Eşcār-ı ümīdümde ḳaçan bitdi yimiş kim
Bī-ḫār ben andan yimiş olsam iki ḫurmā *(K. 5/97). [yimiş]*

yimiş ol- *Yemek.*

Eşcār-ı ümīdümde ḳaçan bitdi yimiş kim
Bī-ḫār ben andan yimiş olsam iki ḫurmā *(K. 5/98). [yimiş olsam, -sa, -m]*

yine: *Tekrar.*

ʿĪd ayı diyü Kaʿbe-i kūyuñda yine Cem
Yā ḳaşlaruña cānını ḳurbān ider iy dōst *(G. 21/15). [yine]*

Bitürdi leblerüñ yine ḫurmā-yı ter leẕīẕ
Devr-i lebüñde bize bu ḫurmā yiter leẕīẕ *(G. 49/1). [yine]*

Lebini gösterüben ḳıldı çü pinhān yine
Ḫaste göñlüme şifā gāh gelür gāh gider *(G. 56/3). [yine]*

Ḫaṭṭuñ iy dōst getürdi yine tezvīr ile āh
Ḳanumı dökmek içün ḥüccet elümden ne gelür *(G. 61/11). [yine]*

Ölmiş iken miḥnet ü derd ü firāḳ ile yine
Müjde iy mürde-beden kim işbu dem cān irişür *(G. 71/7). [yine]*

Dōst miskīn dile raḥm eyledi beñzer ki yine
Uzadup zülfi ucın çāh-ı ẕeḳandan çıḳarur *(G. 82/3). [yine]*

Ḫaṭṭuñı yüzden giderdüñ yine yazılmış ġalaṭ
Gel ḳazıt mecmūʿa-i ḥüsnüñde çün tekrārdur *(G. 115/7). [yine]*

Evvel ne resme dil ġam-i ʿışḳa esīr idi
Bir dürlü olmadı yine ḥāli bayaġıdur *(G. 126/12). [yine]*

Zülf-i miskīnin yine ol māh zencīr eylemiş
Yaʿnī ben dīvāneyi ṭutmaġa tedbīr eylemiş *(G. 167/1). [yine]*

Öldürürem dir imiş seni işitdüm ol ḥabīb
Bilmezem n'itdüm aña kim yine teʾḫīr eylemiş *(G. 167/8). [yine]*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/8). [yine]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/6). [yine]*

Bulmış iken leblerüñüñ şerbetin nūş itmedin
Teşne-leb ḳaldum yine iy āb-ı ḥayvān elvedāʿ *(G. 189/4). [yine]*

Gözlerüñ mest oluban tīr ü kemān aldı ele
Bilürem ki ol iki cādū yine ḳan eyler dirīġ *(G. 192/4). [yine]*

Çeşm-i ḫūn-rīzüñ yine tīr ü kemān aldı ele
Öldüriserdür beni ʿālemde bildüm vā dirīġ *(G. 193/3). [yine]*

Yine ṭolaşdı dil ol kākül-i müşkīne dirīġ
Hey ne ṭolaşdı ser-i zülfi bu miskīne dirīġ *(G. 195/1). [yine]*

Zülfi zencīrine dīvāne bigi ṭolaşdı
Düşdi āvāreluġuñ bendine dil yine dirīġ *(G. 195/10). [yine]*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n'idem kim
Vaşlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/9). [yine]*

Lāle-ruḫlar āresinde iḫtiyār idüp yine
Sevmişem bir bī-vefā dil-dārı kim dünyāda yoḳ *(G. 208/3). [yine]*

ʿĀrıżuñ üzre göricek ḥüsn ü luṭf ile direm
Rūma çekmişdür Ḥabeşden yine leşkerler ḫaṭuñ *(G. 215/6). [yine]*

Bir elde cānuñ u bir elde başuñ
Yine iy dil ʿaceb meydāne girdüñ *(G. 225/14). [yine]*

Uymadı n'idem zülfine ulaşma didükçe
Müşkil yire ṭolaşdı göñül yine ne müşkil *(G. 242/6). [yine]*

Kūyuña dil yol bulup elḥamdü lillāh kim yine
Virdi Rabbi'l-ʿālemīn aña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 262/3). [yine]*

Belā-durur ġam ü derd-i ḥabībi ben bilürem
Velī odur yine ol ġam ṭabībi ben bilürem *(G. 268/2). [yine]*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/1). [yine]*

Ḫadeng-i ġamzeñi cāna çü virdüñ alma yine
Ki cānda ṣaḳlayayın anı yādigār olsun *(G. 281/3). [yine]*

Ḥākim o-durur yine baña ẓulmi ol eyler
Ben kime şikāyet ḳılayın yārüñ elinden *(G. 284/3). [yine]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/7). [yine]*

Görinen meh mi iki yine bugün
Yā güneş indi mi zemīne bugün *(G. 304/1). [yine]*

Eşk-i çeşmüm ġamuñ ḳurıtsa ne ġam
Aḳduġı yire çün aḳar yine ṣu *(G. 315/12). [yine]*

Şeb-i hicrāna nihāyet bulınur çünki yine
İtdi ḫōrşīd-i cihān-tāb tecellā bu gice *(G. 324/9). [yine]*

Geldi devletle saʿādet yine Cem ḫaste-dile
Ki güneş gibi görindi ol ruḫ-ı zībā bu gice *(G. 324/11). [yine]*

Demidür kim yine ḫōş diye ṣurāḥī ḳulḳul
Vaḳtidür kim ṭolana ārede sāġer bu gice *(G. 325/9). [yine]*

Dermāndeyem demidür iriş iy ṭabīb-i cān
Dermān lebüñden eyle yine derd-mendüñe *(G. 326/10). [yine]*

Çünki ẓulmi yine sen eylersin
Cem kime eylesün şikāyet āh *(G. 329/9). [yine]*

Aldı ḫışm ile gözüñ tīr ü kemānını dirīġ
Şöyle beñzer ki yine ḳaṣd idiser cānumuza *(G. 342/8). [yine]*

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ
Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne *(G. 345/4). [yine]*

Ġamzeñüñ peykānı ḳalmış sīnede fettān ḳaşuñ
Bir daḫısın gönderür kim var anı ara yine *(G. 349/10). [yine]*

Ṭolarsa ṭañ degül ʿālem yine būy-ı kebāb ile
Çü biryān bişürür göñlüm bugün miḥnet ocaġında *(G. 352/9). [yine]*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir fetḥ-i bāb ola *(G. 368/12). [yine]*

Bir ḫūb yine göñlümi sevdāya düşürdi
Mestāne gözi cānumı ġavġāya düşürdi *(G. 371/1). [yine]*

Öldürürse ḫışm ile çeşmüñ demidür hā beni
Ġam degül ʿĪsī-demüñ eyler yine iḥyā beni *(G. 374/2). [yine]*

Bi-ḥamdi'llāh ki bī-cān olmış iken
Bu Cem miskīne yine cān bulındı *(G. 393/14). [yine]*

Bir laḥẓa ḳarār idemez ānsuz dil-i miskīn
Yoḳsa yine bu ḳāmet ü ebrūya mı düşdi *(G. 396/8). [yine]*

Āh ol dil-i Cem n'eyleye kim ġamdan uṣanmaz
Vardı yine bir gözleri āhūya mı düşdi *(G. 396/10). [yine]*

Dil gördi ruḫuñ āteşini cāndan uṣandı
Bu oda yanası yine odlāre mi yandı *(G. 398/2). [yine]*

Ṭūbā ḳadüñüñ düşe diyü sāyesi bir gün
Cem ḫāk-i reh olup yine ṭopraġa döşendi *(G. 398/10). [yine]*

Zülfüñe beñzedürmiş özin nāfe-i Ḫaṭā
Kendü özine ḳaldı yine yüzi ḳāresi *(G. 416/4). [yine]*

Yine yüz urmaġa geldüm ḳapuña ḫaclet ile
ʿAybumı yüzüme urma ki budur şān-ı kerem *(K. 1/79). [yine]*

Çünki evvel keremüñ ābına ḳandurmış idüñ
Ḫüsrevā ṣoñra yine olma peşīmān-ı kerem *(K. 1/94). [yine]*

Dest ü pā beste vü dil-ḫaste vü ser-geşte vü zār
Der ü dīvānuña geldüm yine sulṭān-ı kerem *(K. 1/128). [yine]*

Bir dün ki bezendi yine bu ṭāḳ-ı muʿallā
Derc eyledi dürcine dürer ḳubbe-i mīnā *(K. 5/1). [yine]*

Bu ʿayşı ḳoyup ḳanda gider Mihr-i cihān-tāb
Ger gelmege ḳılmasa yine vaʿde-i ferdā *(K. 5/24). [yine]*

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyem-berī yine ẕātuñla oldı tem *(K. 7/22). [yine]*

Düşelden ayru yine ol perīden
Ne dil ḳaldı ne cān ben mübtelāda *(Kıt. 5/5). [yine]*

Naḳş-ı nigīn bigi yine bu raḥmet āyetin
Āḫirde oḳı çün bula cānum kerāmetin *(Mua. 54/1). [yine]*

Bizden dil alup sen yine iy şāh-ı yeg-āne
Ḳılduñ bizi rüsvā n'idelüm cümle cihāne *(Mua. 120/1). [yine]*

Bu şekl-i ḫūbdan gel rū nihān it
Velī ʿuşşāḳuña yine ʿıyān it *(Mua. 157/2). [yine]*

Dün itdüm ġamzesi ġamzını taḥrīr
Yine dönmekde ḫāmem ḳıldı taḳṣīr *(Mua. 267/2). [yine]*

Yine dil bir perīye yiltendi
Ṣorar iseñ perīye yiltendi *(Müf. 6/1). [yine]*

Ḳıldı ʿālemlere şevḳuñ beni rüsvā n'ideyin
Düşdi göñlüme yine bir ḳurı sevdā n'ideyin *(Mur. 1/18). [yine]*

Ḳaṣd ider cān ü dile dem-be-dem ol yār dirīġ
Oluram derd ile ʿālemde yine zār dirīġ *(Mur. 1/10). [yine]*

Bu ḳavli diyelüm yine ḫōş gözlemeyüp neng
Tā din diridir tāni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/15). [yine]*

Sāḳī berü vir baña bugün cām-ı mürevvaḳ
Ola ki bula ṣoḥbet-i meclis yine revnaḳ *(Mur. 3/6). [yine]*

Nūşın[ı] sen Cemüñ yine nīş eyledüñ felek
Ṣanur mısın ki yaʿnī bir iş eyledüñ felek *(Terk. 3/107). [yine]*

Gör yine pīr-i çarḫ ne siḥr itdi kim olur
Dil pāre pāre daḫı bilinmez cerāḥeti *(Terk. 3/97). [yine]*

Gerçi ki dāyim işümüz āh eyledüñ felek
Kendü yüzüñi yine siyāh eyledüñ felek *(Terk. 3/72). [yine]*

Bir laḥẓa hem-dem olmadı bu baḫt-ı bī-vefā
Yār olmadı baña yine bu ṭāliʿ-i siyāh *(Terk. 3/66). [yine]*

Demdür ki çāk idem yine bu ṣabr cübbesin
Yiri-durur ki yire çalam dāyimā külāh *(Terk. 3/57). [yine]*

Kendü elümle başuma aldum belāları
Kendümden oldı baña yine bu ḫaṭā dirīġ *(Terk. 3/48). [yine]*

İy dōstlar görüñ yine bu bī-vefā felek
Ḳıldı belā-yı dehre beni mübtelā felek *(Terk. 3/1). [yine]*

yine: *Aynıyla.*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/84). [yine]*

yine: *Ayrıca, aynı zamanda.*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/4). [yine]*

yiñi: *Yeni, şimdi.*

Ṣanavber reşk idüp virmez yiñi bār
Ḳapuñ öñinde serv olalı pür-bār *(Mua. 237/1). [yiñi]*

yir: *Yer, mekân.*

Çün bilürsin ki perīler yiri vīrāne olur
Bir nefes gitme gönülden çü perīsin ṣanemā *(G. 7/5). [yiri, -i]*

Ḥüsnüñ kitābı şerḥi ile ḫaṭṭuñ ḥavāşīsi
Diḳḳat yiri-durur ki olur ṣubḥ u şām baḥs *(G. 32/6). [yiri-durur, -i, -durur]*

İşigüñ ḫākini terk idemez Cem
Ki evvelden aña ol yir vaṭendür *(G. 67/14). [yir]*

Mesken itse n'ola ger genc-i ḫayālüñ göñlümi
İy ṣanem genc-i nihān yiri ḫarāb altındadur *(G. 86/6). [yiri, -i]*

N'ola diller cāy idinse zülfüñi
Çün zücācuñ yiri şehr-i Şāmdur *(G. 87/6). [yiri, -i]*

Ġamzeñ oḳından şu deñlü ṭoldı dil
Kim bulınmaz bir daḫı tīrüñe yir *(G. 107/10). [yir]*

Nigārā cān alup göster yüzüñi
Ki her yirde teferrüc rāygāndur *(G. 113/6). [yirde, -de]*

Şekker lebüñe ḫidmet idem diyü iy ṣanem
Yüz yirde baġladı beline ney-şeker kemer *(G. 116/6). [yirde, -de]*

Yaşuma raḥm it ki yiri āteşīn sīnemdedür
Baḳ bu merdüm-zādeye kim meskeni külḫendedür *(G. 120/7). [yiri, -i]*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/9). [yir]*

ʿĀlem ṭolarsa būy-ı kebāb ile ṭañ mı kim
İy dil yirüñ hemīşe çü miḥnet ocaġıdur *(G. 126/8). [yirüñ, -üñ]*

Cem ʿıyān düşdi yire ṭut ḳoma dil-ber dāmenin
Sen eger ṭutmaz iseñ peyk-i ecel-nīgū ṭutar *(G. 139/9). [yire, -e]*

Yüzüñ gördükçe çeşmüm aġlamaz kim
Güneş ṭoḳınduġı yirde nem olmaz *(G. 141/8). [yirde, -de]*

Dehenüñ şevḳi ile cān gitdi
Bir yire kim daḫı ḫaber gelmez *(G. 147/4). [yire, -e]*

Didüm çeşmümde mesken eyle iy dōst
Didi yir yoḳ yaşuñdan pür-nem olmış *(G. 169/6). [yir]*

Ḫadüñde n'ola mesken ḳılsa ḫaṭṭuñ
Ki olur dīnden çıḳanuñ yiri āteş *(G. 170/4). [yiri, -i]*

Yaḳardı āhum ile yiri āteş
Yaşum ger ḳılmasa tedbīr-i āteş *(G. 170/1). [yiri, -i]*

Şu yirde kim ṣala mihr-i ruḫuñ meh-i pertev
Ne bī-baṣar ola kim diye āftāba güneş *(G. 174/5). [yirde, -de]*

Maḥmil çözer bu sīne-i vīrānuma gelüp
Her kār-bān-ı ġam ki yiridür diyār-ı ʿışḳ *(G. 198/6). [yiridür, -i, -dür]*

Muḳīm olsa n’ola zülfüñde göñlüm
Gice her yir sarāyıdur ġarībüñ *(G. 214/4). [yir]*

Çeşmüñ behişt nergisi midür ki iy ṣanem
Gül-zār içinde oldı yiri çün miyān-ı müşk *(G. 217/22). [yiri, -i]*

Gözüm yaşında seyr itme ḫırāmān
Ne ġaflet yiridür ʿummāne girdüñ *(G. 225/10). [yiridür, -i, -dür]*

Edeble ṣaḳla her laḥẓa yirüñ kim
Ḥużūr-ı ḥażret-i Sulṭāne girdüñ *(G. 225/19). [yirüñ, -üñ]*

Gül yañaġuñ güllerin şerḥ itse Cem gül-zārda
Ġonceler her yirden üstine ḳılur īṣār gül *(G. 234/14). [yirden, -den]*

Uymadı n’idem zülfine ulaşma didükçe
Müşkil yire ṭolaşdı göñül yine ne müşkil *(G. 242/6). [yire, -e]*

Dil lebüñ yādına ḫāk-i pāyüñi eyler heves
Beñzer ol yirde ya āb ü ya türābum var benüm *(G. 249/16). [yirde, -de]*

Ṭolaşaldan senüñ zülfüñe cānum
Adum yirde ṣanur kim var-durur dām *(G. 260/6). [yirde, -de]*

Ḳanda kim pāyüñ nişān-ı şekl-i miḥrāb eylese
Niçe yıllar secde-gāh olur o yir Cibrīl içün *(G. 302/8). [yir]*

Eşk-i çeşmüm ġamuñ ḳurıtsa ne ġam
Aḳduġı yire çün aḳar yine ṣu *(G. 315/12). [yire, -e]*

Fikr-i lebinde ḫālümi dīvān idüp gözüm
Eyżān lehü yirini ḳamu yazdı ḳan ile *(G. 355/4). [yirini, -i, -n, -i]*

Lebüñ vaṣfın yazarken sürḫ yirin
Yaşum taḥrīr ider ḫūn-ı cigerle *(G. 364/3). [yirin, -i, -n]*

İy meh ne yirde ḳurar iseñ sāye-bān-ı ḥüsn
Cān riştesi ile rūy-ı zemīn pür-ṭınāb ola *(G. 369/3). [yirde, -de]*

Gülistān yirine niʿme’l-bedeldür
Felek şimdi yirümi ḫār ḳıldı *(G. 386/12). [yirümi, -ümi]*

Güneş gibi n’ola her yire pertev itse göñül
Çü mihre ʿādet olupdur ki ola hercāyī *(G. 402/7). [yire, -e]*

Şerḥ-i lebüñi yazar iken sürḫ yirlerin
Olmaya yazmaġa anı ḫūn-ı ciger gibi *(G. 408/7). [yirlerin, -leri, -n]*

Ḥaşre dek ister iseñ gün gibi nūr ola yirüñ
İy göñül eyle ruḥı şemʿine pervāneluġı *(G. 411/13). [yirüñ, -üñ]*

Ḥalvā nedür ki şehdi lebüñden nişān vire
Her yirde bir pūla ṣatılur çünki pāresi *(G. 416/6). [yirde, -de]*

Ḳısmet ü raḥmet olıcaḳ yiridür
Maḳsem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/23). [yiridür, -i, -dür]*

Her serv olalı ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
Yüz yirde yüz urup bükilür ḳāmet-i Ṭūbā *(K. 5/42). [yirde, -de]*

Çāk eyleyicek Kāh-keşān ger teh-i zerrīn
Ṣaġ ola mı ol yirde girībān-ı semāvā *(K. 5/30). [yirde, -de]*

Her yirde yatur vālih ü şeydā ʿaceb ol kim
Ḳapdurmadı tācın daḫı gör nergis-i şehlā *(K. 5/61). [yirde, -de]*

Bir yirde ʿaceb ḳalmadı mı ġayret-i İslām
Kim bizi arar kimsene bulınmaya aṣlā *(K. 5/123). [yirde, -de]*

Derd-i dil bīmārıyam defʿ eylegil
Āre yirden zülfüñi refʿ eylegil *(Mua. 15/2). [yirden, -den]*

Naḳş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/2). [yiri, -i]*

Düşmezdi yire gölgesi tā gelmesün diyü
ʿAks-i naẓerde daḫı naẓīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/189). [yire, -e]*

Bir yire gelmişem ki bedeldür caḥīmden
Baña maḳām olmış iken sāḫat-i İrem *(Terk. 3/85). [yire, -e]*

Mesken baña naīm ile gül-şen-serāy iken
Yirümi külḫan eyledi devr-i zamānı gör *(Terk. 3/26). [yirümi, -ümi]*

Şimdi yirümi kūşe-i derd eyledi zamān
Ol dem ḳanı ki mesken idi ṣuffe-i ḥarem *(Terk. 3/75). [yirümi, -ümi]*

yir: *Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/12). [yirine, -i, -n, -n]*

Cān aldı gözüñ būse virem didi dehānuñ
Cānum yirine cān olan āḫir o nefesdür *(G. 99/8). [yirine, -i, -n, -n]*

ʿIşḳuña cān viricek irişdi tīri ġamzeñüñ
Ḥamdü lillāh kim gelen cān yirine cāndur henüz *(G. 146/4). [yirine, -i, -n, -n]*

Ṭopraḳ u ṣu yirine müşk ü gülāb
Gil olupdur ki ola taḫmīrüñ begüm *(G. 271/15). [yirine, -i, -n, -n]*

yir: *Makam, mevki.*

Kevn ü mekānda nīze gibi yir[i] ṣadr olur
Her kime ki irse ẓıll-i sinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/219). [yir[i], -i]*

yir: *Taraf.*

Bu gül-zārı temāşā eyle bir dem
Ki ezhār itdi her yirini ḫurrem *(Mes. 1/14). [yirini, -i, -n, -i]*

yir: *Yer, mekân, yurt.*

N’ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 6/2). [yirüñdür, -üñdür]*

N’ola eylerseñ dil ü cānumda cā
Her biri yirüñdür iy bedr-i dücā *(G. 7/2). [yirüñdür, -üñ, -dür]*

Çün yüzüñ güldür ḳadüñ serv-i revān
Gül-şen-i cāndur senün yirüñ begüm *(G. 271/6). [yirüñ, -(ü)ñ]*

yir: *Yer II sevgilinin yüzü.*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/6). [yirde, -de]*

yir: *Uygun, münasip.*

Yiridür ger āteş-i ʿışḳ üzre yansa cān ü dil
Çün hemīşe āteş-i sūzān kebāb altındadur *(G. 86/11). [yiridür, -i, -dür]*

Çü görmez ḫāk-i pāyüñ dīde-i Cem
Yiridür gözlerine girse ṭopraḳ *(G. 205/16). [yiridür, -i, -dür]*

Göñül ḳan olsa yiridür çü aġyār
Bulur ṭapuñda her laḥẓa teḳaddüm *(G. 250/13). [yiridür, -i, -dür]*

Yiridür nālān olursam her nefes derd ile kim
Bend-i zülfüñden çü āzād olmadı her-giz dilüm *(G. 254/7). [yiridür, -i, -dür]*

Yiridür cān fidā idersem iy dōst
Ki göñül bendesi sulṭāna irdi *(G. 392/11). [yiridür, -i, -dür]*

Dil ördegi çün yüzemez ol ḥavż-ı ṣafāda
Şimdi yiridür dökse gözüm zemzem-i Baṭḥā *(K. 5/118). [yiridür, -i, -dür]*

Yiridür dāyim itse āh ü efġān
Cemüñ çün oldı yāri nā-müselmān *(Mua. 197/1). [yiridür, -i, -dür]*

Yiridür efġān ü zārī eylesem derd ile ben
Ḫaste-dil beni hemīşe ol gözi medhūş ider *(G. 75/7). [yiridür, -dür]*

Demdür ki çāk idem yine bu ṣabr cübbesin
Yiri-durur ki yire çalam dāyimā külāh *(Terk. 3/58). [yiri-durur, -durur]*

Çü cān vaṣlına irdi ḫaste göñlüm
Yiridür ger olursam şād ü ḫurrem *(G. 257/12). [yiridür, -i, -dür]*

Seni maḳṣūd idinen ʿışḳ ile yanarsa n’ola
Yiridür yanmaġ oda kim ki ṭaparsa ṣaneme *(G. 365/8). [yiridür, -i, -dür]*

Yiridür Cem göñli ger ḥüsnüñde eylerse ḳarār
Çünki bülbüller maḳāmıdur gül-istān āresi *(G. 380/9). [yiridür, -i, -dür]*

Ḳandīl-i cemālüñe yañılmış dil uzatmış
Şemʿüñ yiridür yansa zebāne ile zebānı *(G. 413/6). [yiridür, -i, -dür]*

yir: *Yer, iz.*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/103). [yiri, -i]*

yir: *Yer, yeryüzü, zemin.*

Her encümende encüm-i eşkin döküp yire
Diñlenmeyüp yaḳar oda her gice cān[ı] şemʿ *(G. 190/29). [yire, -e]*

Mihr-i felek delīl olalı şemʿ-i ḥüsnüñe
Her ṣubḥ yüz yire urup ider fiġān[ı] şemʿ *(G. 190/20). [yire, -e]*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/8). [yire, -e]*

Sen perī-teshīri içün dīdeden Cem iy ḳamer
Her gice seyyāre indürür yire Pervīnden *(G. 296/10). [yire, -e]*

Yire geçsün yirini yirini meh
Çün bu neyyir güneş yire ine bugün *(G. 304/6). [yire, -e]*

Bugün bir meh göñül ṭūrın münīr itdi tecellādan
Ṣanasın ḥūrdur indi yire Firdevs-i aʿlādan *(G. 305/2). [yire, -e]*

Ḳaçan ol meh külāhını geyer geh ṭoġrı gāh egri
Gören dir meh yire inmiş urınmış bir külāh egri *(G. 406/2). [yire, -e]*

Çeşm-i Cemden siḥr ile her dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Ülker indürür yire her laḥẓa cādūlar gibi *(G. 422/10). [yire, -e]*

Āsāyiş-i eflākden ārāyiş alup yir
Ṣan olmış idi ṣaḥn-ı zemīn cennet-i meʾvā *(K. 5/35). [yir]*

Göklerde adı Aḥmed ü yirlerde Muḥammed
Anuñ ḥaḳı kim oldı bu esmāya müsemmā *(K. 5/169). [yirlerde, -ler, -de]*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu ġınāyı ki āyet-i mālü'l-yetīm idi *(Terk. 1/65). [yire, -e]*

Uyardı şemʿ-i çarḫı cemāli Muḥammedüñ
Zeyn itdi yiri vaṣfı kemāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/50). [yiri, -i]*

Yir de bu ḥāl ile görmişdür beni mātem ṭutar
Görme misin ḳāreler geymişdür ay ü gün felek *(Terk. 2/55). [yir]*

Sāye ṣalsun diyü ol serv üstüme
Yire düşüp oluram çün ḫāk-i rāh *(Kıt. 2/8). [yire, -e]*

Māhī-i zer-endūdların āb-ı revāne
Bīd anuñ içün dökdi ki bihde yire ḳan var *(Müf. 11/2). [yire, -e]*

yir idin-: *Yer edinmek, yerleşmek.*

Keyvān yir idinmişdi yidinci felek üzre
Tā kim ḳıla ol bezm-i dil-ārāyı temāşā *(K. 5/11). [yir idinmişdi, -miş, -di]*

yir ḳıl-: *Yer, yurt edinmek, bir yerde karar kılmak.*

Ḳılsa yir genc-i ḫayāline göñülde n'ola yār
Çünki vīrāneler içre bu da vīrāne geçer *(G. 131/9). [yir ḳılsa, -sa]*

yir ṭut-: *Bir yeri mesken tutup yerleşmek.*

Āteşīn dilde çeşm-i fettānuñ
Yir ṭutar mı idi olmasa cādū *(G. 315/6). [yir ṭutar, -ar]*

yir ü gög: *Yer ve gök.*

Yir ü göge muṣībet-i ʿuẓmā idi eger
Mevt-i cihān gibi olsa memātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/39). [yir ü göge, -e]*

yir vir-: *Yer vermek.*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme başasın *(G. 278/3). [yir virdüm, -dü, -m]*

yir yüzi: *Yeryüzü, dünya.*

Şu deñlü ḳanlu yaş aḳdı gözümden
Ki cümle yir yüzi gül-gūn olupdur *(G. 62/6). [yir yüzi]*

ʿIşḳına göñlüm düşelden ol semen-ber dil-berüñ
Yir yüzin yaş eyleyen bu çeşm-i giryānum-durur *(G. 68/10). [yir yüzin, -n]*

Her ḳaçan derd ü ġamuñdan aġlasam iy meh-liḳā
Yir yüzini gözümüñ yaşı ḳamu rengīn ider *(G. 58/8). [yir yüzini, -n, -i]*

Gel iy serv-i sehī bir dem kenāra vaḳtidür seyrüñ
Ki yir yüzini āb itdüm gözümüñ çeşme-sārından *(G. 286/6). [yir yüzini, -n, -i]*

Seyr eyledi yir yüzini seyyāre-i eşküm
Seyrinde taḥayyürde ḳalur necm-i semāvā *(K. 5/85). [yir yüzini, -n, -i]*

yirden göge dek: *Pek çok, hayli çok.*

Ḥüsnüñüñ farḳı senüñ ay ile yirden göge dek
Seni cān ile seven gör ki nelerden güniler *(G. 121/7). [yirden göge dek]*

yire çal-: *Yere çalmak: ayaklar altına almak, değersiz görmek.*

Demdür ki çāk idem yine bu ṣabr cübbesin
Yiri-durur ki yire çalam dāyimā külāh *(Terk. 3/58). [yire çalam, -am]*

yire geç-: *Yere düşmek; yok olmak, helak olmak.*

Yire geçsün yirini yirini meh
Çün bu neyyir güneş yire ine bugün *(G. 304/5). [yire geçsün, -sün]*

yire geç-: *Çok utanıp sıkılmak, yerin dibine geçmek.*

Ṭıyneti reşkinde ṣu yire geçüp ḫāk oldı ḫāk
Düşdi dīvāne bigi yil ṭaġa āteş külḫene *(G. 361/9). [yire geçüp, -üp]*

yirine: *İçin, amacıyla, olsun diye.*

Câme yirine aṭlas u dībā begenmeyen
Az ḳaldı bu kim ola ḳabāsı ʿabā dirīġ *(Terk. 3/45). [yirine]*

yirine: *Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.*

Dil virelden dil-bere ʿışḳı firāḳından müdām
Gözlerümden yaş yirine dökilen ḳanum-durur *(G. 68/8). [yirine]*

Bārān yirine dīde-i Cem dökse ḳan n'ola
Ṭutdı güneş cemālini çün ebr-vār ḫaṭ *(G. 183/13). [yirine]*

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru *(G. 312/15). [yirine]*

Şād-mān olmaz isem vaṣl-ı nigār ile n'ola
Çekerem ṣādluġı yirine derd ü ġemini *(G. 385/12). [yirine]*

Gülistān yirine niʿme'l-bedeldür
Felek şimdi yirümi ḫār ḳıldı *(G. 386/11). [yirine]*

Laʿl ü yāḳūt ile pür ola ṣadef dür yirine
Himmeti ebri eger yaġdura bārān-ı kerem *(K. 1/19). [yirine]*

Mihr-i cūdından alup ẕerrece terbiyyet-i luṭf
Laʿl yirine güher virdi Bedaḫşān-ı kerem *(K. 1/26). [yirine]*

Neyden şeker yaradur ü hem ḳaṭreden güher
Gül bitürür aġaçda gehī gül yirine ḫār *(K. 2/10). [yirine]*

Nīsān yirine ṣanki güher dökdi ṣevābit
Kim gök ṣadefi ṭolmış idi lüʾlüʾ-i lālā *(K. 5/7). [yirine]*

Sürme yirine gerd-i niʿāli Muḥammedüñ
Gelmez lisān [ü] ḳāle vü ṣıġmaz beyāna hīç *(Terk. 1/69). [yirine]*

Gül-şen yirine yaʿnī ki niʿme'l-bedel virüp
Pür eyledi ṭuraġumı ḫār-ı cefā felek *(Terk. 3/3). [yirine]*

Nūş-ı ṣafā yirine virür nīş-i ġam baña
Şekker yirine ṣunalı zehr-i belā felek *(Terk. 3/5). [yirine]*

Nūş-ı ṣafā yirine virür nīş-i ġam baña
Şekker yirine ṣunalı zehr-i belā felek *(Terk. 3/6). [yirine]*

Nāz ü naʿīm yirine nār-ı caḥīm ider
Budur hemīşe senden irişen ʿaṭā felek *(Terk. 3/11). [yirine]*

yirine geç-: *Bir nesnenin veya kimsenin yerini almak.*

Tīr-i ġamzeñ cān alup yirine geçdi cān bigi
Şimdi ol demden berü ġamzeñ oḳıdur cānumuz *(G. 158/7). [yirine geçdi, -di]*

yirini: *Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.*

Vaṣf-ı laʿlüñ yazduġumı kātib-i eşküm görüp
Sürḫ yirini ḳamu ḳan ile taḥrīr eylemiş *(G. 167/6). [yirini]*

yirini yirini: *Üzgün üzgün, kederli kederli.*

Yire geçsün yirini yirini meh
Çün bu neyyir güneş yire ine bugün *(G. 304/5). [yirini yirini]*

yırt-: *Yırtmak, parçalamak.*

Meger gül ḥüsnüñüñ dīvānesidür
Ki yırtar cāmesin her bir dikende *(G. 360/10). [yırtar, -ar]*

yirüñ bil-: *Haddini bilmek, mevkiinin gereğinden öteye gitmemek.*

Ṣalınma ḳāmeti devrinde iy serv
Yirüñ bil geçme ḥaddüñden iñende *(G. 360/6). [yirüñ bil]*

yirüñ gözle-: *Haddini bilmek, konumuna, durumuna uygun davranmak.*

Çözme zülfini ṣabā ḥaddüñi bil gözle yirüñ
Kim didi kim saña ol nāfe-i Tātāre yapış *(G. 176/9). [yirüñ gözle]*

yit-: *Yetmek, yetişecek miktarda veya derecede olmak, kafi gelmek.*

Didüm Cemi niçün öldürdüñ iy ṣanem suçsuz
Didi günāh aña yitmez mi her gün āh eyler *(G. 100/14). [yitmez, -mez]*

Çün murāduñ beni ġarḳ itmek idi eyledüñ uş
Yiter iy ḳulzüm-i eşküm niçe mevvāc olasın *(G. 303/8). [yiter, -er]*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/9). [yiter, -er]*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/10). [yitmez, -mez]*

Gel duʿā başla yiter söyle şikāyet sözini
Çünki vāḳıf-durur aḥvālüñe ol ḫān-ı kerem *(K. 1/133). [yiter, -er]*

Lebüm naṣīb-i niṣāb-ı lebüñden iy dil-ber
Ger ola şerbet-i laʿlüñ bu ben ġarībe yiter *(Mua. 58/2). [yiter, -er]*

Yitmez mi perde zülf yüzine ki dāyimā
Örter yüzine dāmenin ol ṭıfl-i bī-vefā *(Mua. 293/1). [yitmez, -mez]*

Maʿnāsın añlayana işāret yiter hemīn
Mā-i maʿīn-i ʿaynına mīmi Muḥammedüñ *(Terk. 1/181). [yiter, -er]*

Hevā-yı cennet-i kūyuñ dile penāh yiter
İki cihānda ḳapuñ cāna secde-gāh yiter *(G. 91/1). [yiter, -er]*

Ḳondı çün kim ḫāne-i dilde belā vü derd ü ġam
Bunca mihmāna ʿaceb yiter mi bir biryān ciger *(G. 98/8). [yiter, -er]*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/11). [yitmez, -mez]*

Baña yitmez mi derd ü ġam ki zülfüñ
Yüzüñ görmege olur ol da mānīʿ *(G. 187/9). [yitmez, -mez]*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/10). [yiter, -er]*

Derd ü belāsı baña yiter niçe bir göñül
ʿIşḳ odına ṭutışmaġa ben reh-nümāñ olam *(G. 267/5). [yiter, -er]*

Didüm ki ḳuluñam baña çekdürme derd ü ġam
Didi ki bu yiter saña kim pādişāñ olam *(G. 267/8). [yiter, -er]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/13). [yiter, -er]*

Dil bāġı ḫarāb oldı kerem ḳıl naẓer eyle
Ki ol bāġa begüm sen gül ü bülbül de yitersin *(G. 306/4). [yitersin, -er, -sin]*

Laʿlüñ var iken ṣunma Ceme bāde-i ḥamrā
Çün mest ü ḫarāb itmege sen mül de yitersin *(G. 306/10). [yitersin, -er, -sin]*

Sen ṣaġ ol eger geçdi ise devr-i gül iy dōst
Cennet gülisin ʿāleme sen gül de yitersin *(G. 306/8). [yitersin, -er, -sin]*

Ḳoma ki ḫatuñ ʿanber ü sünbüllene dāyim
Bu būy ile sen ʿanber ü sünbül de yitersin *(G. 306/6). [yitersin, -er, -sin]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/2). [yitersin, -er, -sin]*

Gül baña gerekmez baña sen gül de yitersin
Tek gel ṣanemā gül de ḳaranfül de yitersin *(G. 306/1). [yitersin, -er, -sin]*

Būy-ı zülfüñden Ceme bir mū yiter ḳılma dirīġ
Kim o miskīnüñ gelüpdür ḫāli bir ḳıl üstine *(G. 356/9). [yiter, -er]*

Cürm isteme öldür Cemi hīç itme tevaḳḳuf
Yitmez mi seni cān ile sevdügi bahāne *(G. 357/10). [yitmez, -mez]*

Künūz-ı sırruña cānum ḫizāne yitmez mi
Sipāh-ı ʿışḳuña dil dārı ḫāne yitmez mi *(G. 419/2). [yitmez, -mez]*

Didüm bahānesüz öldürme Cem ḳuluñ ṣanemā
Didi ki şarṭ-ı maḥabbet bahāne yitmez mi *(G. 419/18). [yitmez, -mez]*

Kerem ḳıl olma iñen iy ṣanem cefā ḳılıcı
Baña cefā ḳılıcı bu zamāne yitmez mi *(G. 419/16). [yitmez, -mez]*

Ḥikāyet eylemege metn-i ʿışḳuñuñ şerḥin
Ḥadīṯ-i Leylī vü Mecnūn fesāne yitmez mi *(G. 419/14). [yitmez, -mez]*

Ḥarem hevāsına baġlanma iy ṣanem iḥrām
Cihānda ḳıble-geh ol āsitāne yitmez mi *(G. 419/12). [yitmez, -mez]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/10). [yitmez, -mez]*

Lebüñ zekātını menʿ eyleme gel inṣāf it
Hemān baña degül ancaḳ cihāna yitmez mi *(G. 419/8). [yitmez, -mez]*

Elüñi öpmege cān pīş-keş çeker göñlüm
ʿAceb bu şeyʾ-i ḳalīl armaġāna yitmez mi *(G. 419/6). [yitmez, -mez]*

Neden raḳībe ḳılursın ḳaşuñ kemānını rāst
Ḫadeng-i tīrüñe sīnem nişāne yitmez mi *(G. 419/4). [yitmez, -mez]*

Künūz-ı sırruña cānum ḫizāne yitmez mi
Sipāh-ı ʿışḳuña dil dārı ḫāne yitmez mi *(G. 419/1). [yitmez, -mez]*

Eger nesrīn dilerse ḫāṭıruñ var
Saña nesrīn yiter dāyim ruḫ-ı yār *(Mes. 1/82). [yiter, -er]*

Baña yitmez mi ġamuñdan iy ṣanem āh ü fiġān
Sen de bī-ḥad nāz ḳılma iy meh-i nā-mihr-bān *(Mua. 208/1). [yitmez, -mez]*

Yalvarup bir gün aduñ nedür [didüm] iy sīm-ber
Ḳāmetin ʿarż eyledi didi bilürseñ bu yiter *(Mua. 282/2). [yiter, -er]*

Nālem var iken nāliş-i dūlāb ne ḥācet
Dūlāba gözüm yaşı yiter āb ne ḥācet *(G. 29/2). [yiter, -er]*

Bitürdi leblerüñ yine ḫurmā-yı ter leẕīẕ
Devr-i lebüñde bize bu ḫurmā yiter leẕīẕ *(G. 49/2). [yiter, -er]*

Dün dimişsin ki ḫāk-i rāhumdur
Devlet ise yiter baña bu ḳader *(G. 88/10). [yiter, -er]*

Sever dirildügi içün seni dil ü cāndan
Cemi sen öldürigör bu ḳadar günāh yiter *(G. 91/14). [yiter, -er]*

Ne şerḥ idem ki ciger şerḥa şerḥa olduġına
Ḫadeng-i ġamzesi peykānları güvāh yiter *(G. 91/12). [yiter, -er]*

Cefā vü cevre mükāfāt gösterüp āḫir
Olursa laʿlüñ eger baña ʿöẕr-ḫᵛāh yiter *(G. 91/10). [yiter, -er]*

Felekde odlara yaḳmaġa ḫirmen-i māhı
Seḥerde ṣıdḳ ile cāndan irişen āh yiter *(G. 91/8). [yiter, -er]*

Firāḳı gicesi içre yol azmamaġa göñül
Çerāġ-ı pertev-i ḥüsni delīl-i rāh yiter *(G. 91/6). [yiter, -er]*

Günāhuma göre yanmaġa ḥaşr-i zülfinde
Ḫayāl-i ḫaṭṭı baña nāme-i siyāh yiter *(G. 91/4). [yiter, -er]*

Hevā-yı cennet-i kūyuñ dile penāh yiter
İki cihānda ḳapuñ cāna secde-gāh yiter *(G. 91/2). [yiter, -er]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümūne bu yiter *(G. 98/6). [yiter, -er]*

Yā ḫayālüñ dilde olsun yā ġamuñ
Çünki bir iḳlīme yiter ṣāh bir *(G. 107/8). [yiter, -er]*

Birinüñ zülfi cihān mülkine sūd eyleye bes
Birinüñ çeşm-i cihān-āṣūbına sevdā yiter *(G. 138/14). [yiter, -er]*

Bulur isem zülfüñe ṣāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/2). [yiter, -er]*

Çīn-i zülfüñ Mısr-ı ḥüsnüñe Ḫaṭā miski yiter
Tek ṣabā çözsün girihler Şām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/5). [yiter, -er]*

Ḳo cām-ı Cem hevesini yiter saña iy Cem
Sifāl-i mey-kede cām ü gedā-yı mey-kede Cem *(G. 261/11). [yiter, -er]*

Mümkin degül şehā ki bu ḫōd āşināñ olam
Yiter bu deñlü baña ki senüñ gedāñ olam *(G. 267/2). [yiter, -er]*

Gül yüzüñ vaṣfı hezār olursa bülbül Cem yiter
ʿAndelīb ol gül-şen-i cāna ġazel-ḫᵛān olmasa *(G. 350/13). [yiter, -er]*

yit-: *Erişmek, ulaşmak.*

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl *(K. 3/44). [yitemez, -e, -mez]*

yit-: *Kaybolmak.*

O ẕevḳ ile gidüp kendüden āḫir
Biraz yitdi gine kendüye geldi *(Mua. 160/4). [yitdi, -di]*

yitiş-: *Ulaşmak, erişmek.*

Teşnelükden ölme iy dil çün yitişdüñ nūş ḳıl
Çekmedin ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(G. 72/3). [yitişdüñ, -dü, -ñ]*

Öldüm ümīd-i būseñ ile iy ṣanem yitiş
Ḳılma dirīġ nuṭḳ-ı Mesīḥāyı bir nefes *(G. 165/3). [yitiş]*

Jeng olmış idi āyine-i Ḫaḳ-nümā velī
Ṣayḳal yitişdi luṭf[ı] cilāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/12). [yitişdi, -di]*

Bād-ı ṣabā irişmedi pāy-i semendüñe
Serv-i sehī yitişmedi ḳadd-i bülendüñe *(G. 326/2). [yitişmedi, -me, -di]*

yitiş-: *(meyve) olmak, kemale ermek.*

Ṣol laʿl-i şeker-bār ruḫuñ bāġ-çesinde
Cennetde yitişmiş ṣanasın tāze ruṭabdur *(G. 128/10). [yitişmiş, -miş]*

yoġ: *Bulunmama durumu, mevcut olmama, "var" karşıtı.*

Bildi dil-ber kim ṣınuḳludur metāʿ-ı zülfini
Ḳılca nesnem yoġ iken boynuma ṣarmaġ itdi dād *(G. 46/6). [yoġ]*

Bu var iken olmaz idi āyine gītī-nümā
Yoġ idi ol demde beñzer bu ruḫ-ı zībā meger *(G. 137/24). [yoġ]*

Ṭulūʿ itmedi ol meh revzenümden
Yoġ imiş iy dirīġā bizde ṭāliʿ *(G. 187/8). [yoġ]*

Gözüñe nergis öykünmiş didi gül
Başīret yoġ imiş bu bī-başerde *(G. 343/8). [yoġ]*

Cem kevkeb-i sirişkin işigüñde bulımaz
Beñzer felekde daḫı yoġ imiş sitāresi *(G. 416/10). [yoġ]*

Şükri nihāyeti yoġ u hem fażlı bī-ḳıyās
Luṭfı hisāba gelmez ü iḥsānı bī-şümār *(K. 2/15). [yoġ]*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inşā *(K. 5/139). [yoġ]*

Levḥ ü ḳalemüñ yoġ idi āṣārı ḳaçan kim
Ḳudret ḳalemi ismine yazardı muʿammā *(K. 5/171). [yoġ]*

Dil ḳaçan kim çeşm ü zülfüñ yād ider
İḫtiyārı yoġ iken feryād ider *(Mua. 103/2). [yoġ]*

Yazılmış idi levḥ ü ḳalem daḫı yoġ iken
Levḥ-i nübüvvet üstine nāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/145). [yoġ]*

yoġ it-: *Yok etmek, varlığına son vermek.*

ʿĀlemi bir emr ile var eylemek emrindedür
Yine bir emr ile yoġ itmek aña āsāndur *(K. 8/84). [yoġ itmek, -mek]*

yoġ u var: *Varı yoğu, her şeyi.*

Dehān ü zülfüñ añup cān virür Cem
Ne ḳılsun çünki oldur yoġ u varı *(G. 383/14). [yoġ u varı]*

N'ola Cem yoluña terk itse cānın
Ne ḳılsun oldur anuñ yoġ u varı *(G. 389/12). [yoġ u varı, -ı]*

Cān ü dil vir yād idüp zülf ü dehānın dil-berüñ
Bu yola ḫarc eyle iy Cem bārī yoġ u varuñı *(G. 397/10). [yoġ u varuñı, -uñ, -ı]*

yoġrıl-: *Yoğrulmak.*

Şekkerīn süd ile yoġrılmış simidler külceler
Şekkerīn bādemler üstinde şu kim erkāndur *(K. 8/53). [yoġrılmış, -mış]*

Ādem çekerdi daḫı ʿadem içre erbaʿīn
Yoġrılmış idi nūr ile ṭīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/80). [yoġrılmış, -mış]*

yoḳ: *Bulunmama durumu, mevcut olmama, "var" karşıtı.*

Saña her kimse benüm gibi-durur iy māh-rū
Līk baña kimse senüñ gibi yoḳ-durur şehā *(G. 3/4). [yoḳ-durur, -durur]*

Her kime yaḳma beni didüm o da yaḳdı odum
Bir benüm yanduġuma yanıcı yoḳ āh baña *(G. 8/8). [yoḳ]*

Dil cefādan ḳaçdı vardı kūyuña
Ki işidür cennet içinde yoḳ ʿaẕāb *(G. 14/6). [yoḳ]*

Fürḳatüñde ʿāyid oldı baña bir derd iy ḥabīb
Kim lebüñden özge dermān yoḳ-durur didi ṭabīb *(G. 16/2). [yoḳ-durur, -durur]*

Zülfümi al mecāl var ise didüñ
Yoḳ-durur Cemde bu mecāl iy dōst *(G. 18/14). [yoḳ-durur, -durur]*

Ruḫ u zülfi ḫayāli geçdi gözden
Bir ay geçdi giceye yoḳ nihāyet *(G. 24/4). [yoḳ]*

Ḳan yuṭup derd ile nāçār içelüm bārī ḳadeḥ
Çāre yoḳ irmege iy Cem deheni cāmına hīç *(G. 36/9). [yoḳ]*

Vefādan gerçi yoḳ-durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ki cevr ile ḳılur zād *(G. 43/7). [yoḳ-durur, -durur]*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/10). [yoḳ]*

Bir gün didüñ ki gel lebüm em derde çāre yoḳ
Şekker lebüñden ola baña bu ḫaber leẕīẕ *(G. 49/13). [yoḳ]*

Düşmişem cānā ayaḳdan ṭut elüm
Kim baña yoḳ senden artuḳ dest-gīr *(G. 65/4). [yoḳ]*

Didüm iy meh şol zeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/5). [yoḳ]*

Didüm dil ṭoldı yir yoḳ ġamzeñe hīç
Didi kim ter-keş üzre yaraşur tīr *(G. 124/9). [yoḳ]*

Her-giz ḳatında ḳıymeti yoḳ reng-i rūyumuñ
İksīr-i cevrüñ ile olan zer degül midür *(G. 127/5). [yoḳ]*

Sensüz nicesi şād olalum biz şikeste dil
Yoḳdur çü senden ayru daḫı ġam-güsārumuz *(G. 150/10). [yoḳdur, -dur]*

Yā mücībe's-sāyilīn fürḳatden olmaġa ḫalāṣ
Sen meded ḳıl bize kim yoḳdur bizüm dermānumuz *(G. 158/12). [yoḳdur, -dur]*

Ol meh benümle hem-dem olduġı yoḳdur olmaz
Meʾnūs-i ḫūr ādem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/1). [yoḳdur, -dur]*

Ol meh benümle hem-dem olduġı yoḳdur olmaz
Meʾnūs-i ḫūr ādem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/2). [yoḳdur, -dur]*

Didüm lebüñ devādur dil derdine ger emsem
Güldi didi ki epsem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/4). [yoḳdur, -dur]*

Didüm yanuma gelseñ cān dise ḫayr maḳdem
Didi ki bundan aḳdem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/6). [yoḳdur, -dur]*

Kūyuñ muḳīmi olsam nār-ı belāya yaḳma
Ṣaḥn-ı cinān cehennem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/8). [yoḳdur, -dur]*

İy dil vefā sen umma her-giz güzeller içre
Ḳavl ü ḳarār muḥkem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/10). [yoḳdur, -dur]*

ʿAyş umma dehr-i dūndan iy ʿāşıḳ-ı belā-keş
ʿĀşıḳ cihānda ḫurrem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/12). [yoḳdur, -dur]*

Būse recāsın itme ol yār-i bī-vefādan
Gel fāriġ ol var iy Cem olduġı yoḳdur olmaz *(G. 160/14). [yoḳdur, -dur]*

İy göñül derd ü belādan ʿālem içre niçe bir
Ḳılasın feryād çün kim saña yoḳ feryād-res *(G. 161/8). [yoḳ]*

Didüm çeşmümde mesken eyle iy dōst
Didi yir yoḳ yaşuñdan pür-nem olmış *(G. 169/6). [yoḳ]*

Cem lebüñden būse ister yoḳ dime
Çünki az nesne temennā eylemiş *(G. 172/13). [yoḳ]*

Çün yoḳ ṭulūʿ[ı] meclis-i ʿışḳa ne fāyide
Ṭutam cemāl-i burc-ı saʿādetde ay-imiş *(G. 173/5). [yoḳ]*

Ol raḳīb-i rū-siyāhı eyle ḳapuñdan ıraġ
Hem-nişīn olduġı yoḳdur bülbül ile hīç zāġ *(G. 191/2). [yoḳdur, -dur]*

Deryā-yı ʿışḳuña düşeni ṣanma ḳurtula
Zīrā ki yoḳ-durur bilürüz biz kenār-ı ʿışḳ *(G. 198/16). [yoḳ-durur, -durur]*

Şöyle yaturam mürde gibi bir nefesüm yoḳ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 201/1). [yoḳ]*

Şöyle yaturam mürde gibi bir nefesüm yoḳ
Dermānı baña ḳılmaġa ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 201/2). [yoḳ]*

Ben vādī-i fürḳatde cefā ile hemīşe
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(G. 201/4). [yoḳ]*

İy bād-ı ṣabā yār işiginden berü gelgil
Kim senden ilerü daḫı bir hem-nefesüm yoḳ *(G. 201/6). [yoḳ]*

Yārüñ ḳapusı olmayıcaḳ işbu cihānda
Ger cennet olursa baña ānsuz hevesüm yoḳ *(G. 201/8). [yoḳ]*

Ḳaldum yine Cem gibi bu fürḳatde n'idem kim
Vaṣlına dirīġ ol ṣanemüñ dest-resüm yoḳ *(G. 201/10). [yoḳ]*

Dem-beste vü ḫayrān yaturam bir nefesüm yoḳ
Cān virmege bir mürdeye ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 202/1). [yoḳ]*

Dem-beste vü ḫayrān yaturam bir nefesüm yoḳ
Cān virmege bir mürdeye ʿĪsī-nefesüm yoḳ *(G. 202/2). [yoḳ]*

Bu ravża-i kūyuñda maḳām eyleyeli dil
Cennetde muḳīm olmaġa bir dem hevesüm yoḳ *(G. 202/8). [yoḳ]*

Derd-i ʿışḳuñ āh kim tedbīri yoḳ
Çünki taḳdīr işidür taġyīri yoḳ *(G. 204/1). [yoḳ]*

Derd-i ʿışḳuñ āh kim tedbīri yoḳ
Çünki taḳdīr işidür taġyīri yoḳ *(G. 204/2). [yoḳ]*

Düşde öpdüm laʿlüñi didüm didi
Çekme zaḥmet bu düşüñ taʿbīri yoḳ *(G. 204/4). [yoḳ]*

Ẕikri ḫayr olsun beni öldürmege
Ġamzeñüñ bir vech ile taḳṣīri yoḳ *(G. 204/6). [yoḳ]*

Bilmezem seḥḥār mıdur yā ḳaşuñ
Kim cigerde zaḫmi vardur tīri yoḳ *(G. 204/8). [yoḳ]*

Egleme öldür Cemi iy māh-rū
Çün bilürsin ḫayr işüñ teʾḫīri yoḳ *(G. 204/10). [yoḳ]*

İy ṣanem lāle ruḫuñ luṭfı gül-i ḥamrāda yoḳ
Ḥāleti lüʾlüʾ dişüñüñ lüʾlüʾ-i lālāda yoḳ *(G. 208/1). [yoḳ]*

İy ṣanem lāle ruḫuñ luṭfı gül-i ḥamrāda yoḳ
Ḥāleti lüʾlüʾ dişüñüñ lüʾlüʾ-i lālāda yoḳ *(G. 208/2). [yoḳ]*

Lāle-ruḫlar āresinde iḫtiyār idüp yine
Sevmişem bir bī-vefā dil-dārı kim dünyāda yoḳ *(G. 208/4). [yoḳ]*

Ṣīve-i reftārını ṣorsam ṣabā dir rāstī
Nārvende servde şimşādda Ṭūbāda yoḳ *(G. 208/6). [yoḳ]*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/8). [yoḳ]*

Lāle zār olınca ḳana ġarḳ iderdüm anı da
Ḳanlu yaşumdan eṣer bilsem nice ṣaḥrāda yoḳ *(G. 208/10). [yoḳ]*

Senden ötrü iy ṣanem seng-i melāmet başuma
Bir cevāhir basṭ ider kim efser-i Dārāda yoḳ *(G. 208/12). [yoḳ]*

Hey ne āhū-yı Ḫaṭāsın iy ġazāl-i Çīn kim
Zülf-i miskīnüñ ḳoḫusı ʿanber-i sārāda yoḳ *(G. 208/14). [yoḳ]*

Ne ḥalāvetdür bu kim ṣol laʿl-i şekker-zāda var
Ne leṭāfet var ola kim bu ruḫ-ı zībāda yoḳ *(G. 208/16). [yoḳ]*

Āṣikāre būse ʿahd itdüñ Ceme tenhāda līk
Ḳorḳum oldur iy ṣanem kim diyesin tenhā da yoḳ *(G. 208/18). [yoḳ]*

Āhuma ṣordum sitāremden ḫaber güldi didi
Fāriġ ol var kim sitāreñ ḳubbe-i mīnāda yoḳ *(G. 208/20). [yoḳ]*

Deñedüm seni iy ḳamer-çihre
Yoḳ-durur baña merḥamet nazerüñ *(G. 209/6). [yoḳ-durur, -durur]*

Nesne yoḳ saña niyāzuñdan göñül var fāriġ ol
Çünki fāriġ dil geçer dil-ber niyāzuñdan senüñ *(G. 216/9). [yoḳ]*

ʿIşḳa ṣabr u yā seferdür çünki ṣabra çāre yoḳ
Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek *(G. 218/15). [yoḳ]*

Çün farḳı yoḳ felekden o meh āsitānınuñ
Yā āsmān anı ya anı āsmān ṭutuñ *(G. 220/5). [yoḳ]*

Ben bir hevāda uçar iken ḳayd u bend yoḳ
Şimdi ʿaceb hevāda giriftāruñam senüñ *(G. 227/5). [yoḳ]*

Bir yār yoḳ dir iken irüp didi ġam ne ġam
Çün ben ḳadīmī yār-i vefā-dāruñam senüñ *(G. 227/15). [yoḳ]*

Deheni şehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/10). [yoḳ]*

El şundı dehānına diyü zülf-i siyāhı
Yoḳ cürm ile aşılmaḳ o miskīne ne müşkil *(G. 242/4). [yoḳ]*

Yār yoḳdur dime iy Cem bülbül-i gūyā gibi
Sen hezār it nāleñi bir gül-ʿiẕār eksük degül *(G. 246/9). [yoḳdur, -dur]*

Didüm iy dil-ber dimişsin kim Cemi öldürmeyem
Didi yoḳ vallāhi ve billāhi tallāhi'l-ʿaẕīm *(G. 262/14). [yoḳ]*

Ḥad yoḳ belā-yı dehre yüz ur āsitānına
Dök yaşlaruñ sitāresin iy bī-sitāre Cem *(G. 273/13). [yoḳ]*

Hey ala gözlüm göñül almaḳ dilerseñ āl ile
Bende ḫōd dil yoḳ bilürsin böyle āl itmek neden *(G. 288/8). [yoḳ]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/14). [yoḳ]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/6). [yoḳdur, -dur]*

Baş ḳomaḳ pāyüñe saʿādetdür
Līk yoḳ başda bu saʿādet āh *(G. 329/6). [yoḳ]*

Lebüñüñ leẕẕeti yoḳdur şekerde
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı yoḳ müşk-i terde *(G. 336/2). [yoḳ]*

Lebüñüñ leẕẕeti yoḳdur şekerde
Ṣaçuñuñ ḳoḫusı yoḳ müşk-i terde *(G. 336/1). [yoḳdur, -dur]*

Çeker ʿışḳuñla cānum derd ü miḥnet
Velī yoḳdur teraḥḥum hīç sende *(G. 337/6). [yoḳdur, -dur]*

Didüm bu ḫāller laʿlüñde n'eyler
Didi kim noḳṭalar yoḳ mı şekerde *(G. 343/12). [yoḳ]*

Bir būseye biñ cān viricek yoḳ didi ġamzeñ
Serd eylemek iy dōst bu bāzārı sebeb ne *(G. 345/9). [yoḳ]*

Lāciverdī ḫaṭṭ ile müşkīn ḫaṭuñ cedvel çeker
Ṣafḥa-i gülde ki yoḳdur şīvesi pergārda *(G. 346/12). [yoḳdur, -dur]*

Naẕer ḳılduḳça aġzına görinmez
Ṣanasın yoḳ gibi-durur dehānı *(G. 373/6). [yoḳ]*

Cemi ḳılma ḳapuñdan bir nefes dūr
Ki yoḳdur sensüz iy meh-rū ḳarārı *(G. 377/10). [yoḳdur, -dur]*

Çāre gerçi istedüm laʿlīn lebüñden derdüme
ʿĀḳıbet nā-çār ḳaldum yoḳ bu derdüñ çāresi *(G. 380/4). [yoḳ]*

Ḳadeḥ ṣun gördüñ iy sāḳī bahārı
Ki ʿişret ḳılalum yoḳdur ḳarārı *(G. 388/2). [yoḳdur, -dur]*

Mey-i yāḳūtı ḳıl kendözüñe ḳūt
Bilürsin ḫod cihānuñ yoḳ ḳarārı *(G. 389/8). [yoḳ]*

Cihānuñ yoḳdur iy dil-ber ḳarārı
Ṣafā ile geçür leyl ü nehārı *(G. 389/1). [yoḳdur, -dur]*

Gerçi maḥabbetüñ Ceme yoḳ iy ṣanem velī
Her kim görürse dir ki bu anı sever gibi *(G. 408/13). [yoḳ]*

Kimdür belā-yı ʿışḳ ile rüsvā benüm bigi
Yoḳdur cihānda ʿāṣıḳ-ı ṣeydā benüm bigi *(G. 412/2). [yoḳdur, -dur]*

Devletüñ dārı cidārında düşen ẕerrece yoḳ
Ḥaşre dek zeyn ide ger ravżа-i rıżvānı kerem *(K. 1/33). [yoḳ]*

Cem raḥmeti ṭapuñdan umar iy Kerīm ü Ḥayy
Deryā-yı raḥmetüñe çü yoḳdur senüñ kenār *(K. 2/60). [yoḳdur, -dur]*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳāñuñ iy Kerīm-i bī-miṣāl *(K. 3/13). [yoḳ]*

İbtidāsı yoḳ bekāñuñ iy Ḫudāvend-i ḳadīm
Gerçi devr eyler felek hem gerdiş eyler māh ü sāl *(K. 3/33). [yoḳ]*

Raḥmetüñ baḥrine yoḳ-durur senüñ ḥadd ü kerān
Kim Raḥīm-i pür-keremsin hem Ḫudā-yı bī-zevāl *(K. 3/5). [yoḳ-durur, -durur]*

İbtidāña yoḳ nihāyet intihāña hem daḫı
Müddeti yoḳdur beḳāñuñ iy Kerīm-i bī-miṣāl *(K. 3/14). [yoḳdur, -dur]*

Gerçi ki cerāḥat yiri yoḳ līk hemīşe
Görseñ ki ne oḳlar ṭoḳınur sīneme aḫfā *(K. 5/103). [yoḳ]*

Ben çāresüze raḥm idüben çāre sen eyle
Bu varṭa-i pür-bīme ki yoḳ çāresi aṣlā *(K. 5/202). [yoḳ]*

Ḫüsrevā göñlüñi ḫōş ṭut ʿayşa meşġūl ol müdām
Yoḳ bu dünyānuñ vücūdı āḫiri vīrāndur *(K. 8/72). [yoḳ]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/1). [yoḳ]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/2). [yoḳ]*

Ḳaṣd-ı ser-i Cem ḳılalı çeşmüñ dil ü cāndan
Feryād iderem āh ki feryād-resüm yoḳ *(Mua. 106/2). [yoḳ]*

Ḫayāl-i zülfüñüñ yoḳdur küşādı
Perīşān eyle kim bulına adı *(Mua. 158/1). [yoḳdur, -dur]*

Yaraşur şāhān-ı ʿālem senden alursa sebaḳ
Çünki yoḳdur salṭanat taḫtına senden müsteḥaḳ *(Mua. 188/2). [yoḳdur, -dur]*

Dil yoḳ semende kim ruḫuñ āşüfte ḳılmamış
Sünbül mi var ki zülfüñe āşüfte olmamış *(Mua. 198/1). [yoḳ]*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Şuʿbed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/2). [yoḳ]*

Dünyāda derd ü ġam çekecek gerçi çoḳ begüm
Çekmekde Cem bigi ġamuñı kimse yoḳ begüm *(Mua. 297/2). [yoḳ]*

Niyāz u ṣabr istersen nigārā
Olardan bende biri var biri yoḳ *(Mua. 315/2). [yoḳ]*

Heyhāt yaşlarum aḳalı levḥ-i dilde çoḳ
Bozdı ḥurūf şöyle ki bir varsa iki yoḳ *(Mua. 326/2). [yoḳ]*

Gör kim yetīm iken ṣadef-i mā-sivāda yoḳ
Dürr-i yetīm gibi behāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/15). [yoḳ]*

Gevher-durur ki ṣayḳala hīç ihtiyācı yoḳ
Āyīneluḳda ṭabʿ-ı münīri Muḥammedüñ *(Terk. 1/195). [yoḳ]*

Āh ü vāveylā dirīġ u ḥasret ü ṣad derd āh
Kim Oġuz Ḫānum daḫı görmege yoḳ imkān felek *(Terk. 2/26). [yoḳ]*

Ben bir hevāda uçar idüm ḳayd u bendi yoḳ
Ḳandan irişdi baña bu dem bu belā dirīġ *(Terk. 3/39). [yoḳ]*

Düşmenler içre niçe ʿaceb ḥāle uġradum
Bir dōst yoḳ kim eyleye bir merḥabā dirīġ *(Terk. 3/42). [yoḳ]*

Dil yandı cān ṭutuşdı ne diyem ne söyleyem
Elḳışşa ġuşşa ḥişşesinüñ yoḳ nihāyeti *(Terk. 3/104). [yoḳ]*

Bildüm yaḳīn nice ki ben istedüm felek
Yoḳdur teraḥḥumuñ baña iy pür-sitem felek *(Terk. 3/90). [yoḳdur, -dur]*

Yoḳdur felek belāsına çün çāre vaḳtidür
Ḫaḳ ḫażretine ʿarż idesin sen bu ḥāceti *(Terk. 3/105). [yoḳdur, -dur]*

yoḳ şay-: *Olsa bile olmamış kabul etmek.*

Çün oldı ḫazān vaḳtidür iy sāḳī getür mey
Bu demde eger içmez iseñ ʿömrüñi yoḳ şay *(Mur. 3/2). [yoḳ şay]*

yoḳ yire: *Gereği yokken, boşu boşuna.*

Lebi şīrīni Ḫüsrev buldı tenhā
Hemān yoḳ yire cān terk itdi Ferhād *(G. 48/12). [yoḳ yire]*

Laʿlüñi ṣorduġuma ḫışm itse çeşmüñ n’ola kim
Mest olanlar yoḳ yire ṣūr ü ṣer ü ġavġā ḳılur *(G. 104/12). [yoḳ yire]*

Zülf ü çeşmüñ dehenüñ üzre nizāʿ itdi ḫaṭuñ
Girüp araya didi yoḳ yire bu ceng nedür *(G. 136/10). [yoḳ yire]*

İltimās-ı būse eyledüm dehānından didi
Çekme zaḥmet yoḳ yire ḥāṣıl degül bu mültemes *(G. 162/10). [yoḳ yire]*

Ger dehānuñ añsa öldürme Cemi
Yoḳ yire ḳan eylemek ḳānūn degül *(G. 235/10). [yoḳ yire]*

Nigāruñ aġzı sırrın kimse bilmez
Gel iy Cem ḳılma yoḳ yire tevehhüm *(G. 250/16). [yoḳ yire]*

Mirrīḫ eline ḫancer-i tīz-āb alup eydür
Ben mest ile kimdür ki ḳıla yoḳ yire ġavġā *(K. 5/18). [yoḳ yire]*

Belüñ ile dehānuñ añduḳça
Eylerem yoḳ yire ḫayāl iy dōst *(G. 18/10). [yoḳ yire]*

Cān terkin eylemez dir imişsin yolumda Cem
Yoḳ yire gör ki ḫāṭıruña ne ḫuṭūr ider *(G. 134/10). [yoḳ yire]*

Cemi öldürme yād itse dehānuñ
İdüp yoḳ yire bu ḳanı n’idersin *(G. 277/10). [yoḳ yire]*

Didüm cān virürem būs ü kināre
Didi ġam çekme gel yoḳ yire bārī *(G. 383/6). [yoḳ yire]*

Ṣorduḳça dehānuñ n’ola ḫışm itse gözüñ kim
Mey üzre ḳılur mest olan yoḳ yire ġavġā *(G. 1/10). [yoḳ yire]*

yoḳ yire: *Gereği yokken, hiç bir neden bulunmadığı halde II sevgilinin yok gibi olan dudağı.*

Vehm iderdüm dehenüñ noḳṭa-i ġayb ola diyü
Āṣikār eyledi bu yoḳ yire evhām-ı lebüñ *(G. 219/12). [yoḳ yire]*

yoḳ yire: *Gereği yokken, boşu boşuna, sebepsiz yere II sevgilinin yok gibi olan ağzı.*

Bir būse virem dimiş iken ġonce dehānuñ
Terk itdi yine yoḳ yire iḳrārı sebeb ne *(G. 345/4). [yoḳ yire]*

yoḳ yoḳ: *Yok yok; “hayır hayır!” anlamında kullanılan bir söz.*

Ol lāle-ḫad semen-ber bir serv-ḳāmet ancaḳ
Yoḳ yoḳ ne serv-kāmet ol ḳad-ḳıyāmet ancaḳ *(G. 200/2). [yoḳ yoḳ]*

yoḳsa: *Aksi takdirde.*

ʿĪd ayı mıdur yoḳsa kemān mı ḳaşuñ iy dōst
Her neyse göñül anlara ḳurbān olacaḳdur *(G. 52/3). [yoḳsa]*

Zülfüñe yoḳsa şāne mi urdı nesīm-i ṣubḥ
Kim būy-ı cān meşāmuma ol şāneden gelür *(G. 108/11). [yoḳsa]*

Girme ḳanuma iñen yoḳsa ṭutar dāmenüñi
Çü meṣeldür ki cihān uyur ise ḳan uyumaz *(G. 159/7). [yoḳsa]*

Ben umardum Sidre ḳaddüñ sāyesinde ḫōş geçem
Yoḳsa her bir bāġda serv ü çenār eksük degül *(G. 246/8). [yoḳsa]*

Cān-ı ʿuşşāḳa cefā eylemegüñ resmini ḳo
Yoḳsa ʿālem yıḳılur bu yeñi āyīnüñ içün *(G. 275/12). [yoḳsa]*

Şeb-i Miʿrāc mıdur bu ʿacabā yoḳsa bize
Leyletü'l-ḳadr midür ki oldı muḳadder bu gice *(G. 325/5). [yoḳsa]*

yoḳsa: *Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimali belirtmek için kullanılır; acaba.*

Ṭaġıdur zülf-i zirih-pūşını ḥüsninde ḥabīb
Yoḳsa Çīn māliki Rūm üstine leşker mi çeker *(G. 112/4). [yoḳsa]*

Āşinā cemʿini yad idüp ḳılursın yadı yād
Yoḳsa telḳīn mi iderler ki āşinādan vāz gel *(G. 243/4). [yoḳsa]*

Gözümde ḫayāl-i lebüñ eglenmemek ister
Bilsem ne iver yoḳsa şeker ṣuya mı düşdi *(G. 396/4). [yoḳsa]*

Bir laḥẓa ḳarār idemez ānsuz dil-i miskīn
Yoḳsa yine bu ḳāmet ü ebrūya mı düşdi *(G. 396/8). [yoḳsa]*

Miḥnet ü ġamdan uṣanmaz hīç Cem
Yoḳsa ol aña miḥen gelmez mi k'iy *(G. 418/14). [yoḳsa]*

yoḳsa: *Aksi takdirde II acaba.*

Her laḥẓa firāḳ u ġamuñ olur dile mihmān
Yoḳsa ṣanemā anlar içün ḫāne midür bu *(G. 313/4). [yoḳsa]*

yol: *Uğruna, uğrunda II amaç, maksat.*

ʿIşḳuñuñ yolında cānā olmışam şöyle faḳīr
Müsteḥaḳḳam vir baña bir būse laʿlüñden zekāt *(G. 22/5). [yolında, -da, -n, -ı]*

Dil ü cān terkin ur iy Cem yolında
Dilerseñ iki ʿālemde saʿādet *(G. 25/13). [yolında, -ı, -n, -da]*

ʿUşşāḳa yoluñda cān ü dilden
Baş oynamaġa ṣalādur iy dōst *(G. 26/5). [yoluñda, -uñ, -da]*

Göze göz yoluña cān virür isem de bilürem
Terk-i cān eylemedüñ diyü gümānuñ olısar *(G. 54/3). [yoluña, -u, -ñ, -a]*

Hele ben yoluña cāndan dil ü cān terk ideyin
Sen eger ḳılmaz iseñ minnet elümden ne gelür *(G. 61/13). [yoluña]*

Bulur iy meh-rū ḫayāt-ı cāvidān
Ger yoluñda ölür ise Cem faḳīr *(G. 65/14). [yoluñda, -uñ, -da]*

Dilden iy Cem ol perī-ruḫ yolına
Pīş-keş cān vir ki ḫōş mihmān gelür *(G. 70/9). [yolına, -ı, -n, -a]*

Göz elden çıḳmadın aġlamaḳ ile
Gözeller yolına ölmek gözeldür *(G. 109/8). [yolına, -ı, -n, -a]*

Cān terkin eylemez dir imişsin yolumda Cem
Yoḳ yire gör ki ḫāṭıruña ne ḫuṭūr ider *(G. 134/9). [yolumda, -um, -da]*

Çü ʿışḳuñ yolına Cem virdi cānın
Kerem ḳıl ḳılma anı zār sensüz *(G. 149/13). [yolına, -ı, -n, -a]*

ʿIşḳuñ yolında ger güneh itdükse dil-berā
Aṣ zülf-i dārügīrüñe oldur çü dārumuz *(G. 150/5). [yolında, -ı, -n, -da]*

Pīş-keş cānı virürdük yolına ol dil-berüñ
Ger ḥabīb olsaydı bir laḥẓa bizim mihmānumuz *(G. 152/7). [yolına, -ı, -n, -a]*

Senüñ içün ölür isem n'ola iy meh-rū eger
Yoluña cān virmege ben bende ḳıluram heves *(G. 161/4). [yoluña, -uñ, -a]*

Gör kim ne başlar oynaya meydānda yoluña
Tek devlet ile eyle temāşāyı bir nefes *(G. 165/15). [yoluña, -un, -a]*

Ḫāk olduġı belā vü ġam ü derdüñ ile Cem
Sen bī-vefā yolında dirīġā hebā-y-imiş *(G. 173/14). [yolında, -ı, -n, -da]*

Yolında bilmege ṣıdḳumı ḥüsni muṣḥafına
Tefeʾül eyleyicek geldi sūre-i İḫlāṣ *(G. 177/5). [yolında, -ı, -n, -da]*

Cān vireli yoluñda ṣanma ki ziyān itdüm
Aṣṣı baña oldur kim buldum o ziyāndan ḥaẓ *(G. 185/7). [yoluñda, -uñ, -da]*

Bu gice ḫᵛāb içinde görindi baña bir ṣūret
Gerekdür yolına anuñ dil ü cānı revān itmek *(G. 212/4). [yolına, -ı, -n, -a]*

N'ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/7). [yolında, -ı, -n, -da]*

Ṣaçuñ sevdāsına ʿışḳuñ yolında
Yürür āvāre dil menzil-be-menzil *(G. 230/7). [yolında, -ı, -n, -da]*

Ḫaṭı irişmedin cān vir yolında
Ölümden öñdin öl iy ḳalb-i ġāfil *(G. 230/5). [yolında, -ı, -n, -da]*

Ḫaṭı irişmedin ol cān yolına cān virelüm
Demi-durur ölelüm irmedin belā-yı ecel *(G. 241/3). [yolına, -ı, -na]*

Ferhād gibi yoluña iy Ḫüsrev-i ḫūbān
Cān virür isem sen lebi şīrīne ne müşkil *(G. 242/11). [yoluña, -uñ, -a]*

Dil-berā ʿışḳuñ yolında bir kitābum var benüm
Ol kitāb içre hezārān feṭḥ-i bābum var benüm *(G. 249/1). [yolında, -ı, -n, -da]*

Bulamaz furṣat ki Cem yoluña cān terkin ḳıla
Başına gör ne getürdi rūzgār iy dōstum *(G. 255/9). [yoluña, -uñ, -a]*

Leblerüñ cāmından içür luṭf idüp bir cürʿa kim
Mest olup ʿışḳuñ yolında cānı ḳurbān ideyin *(G. 290/6). [yolında, -ı, -n, -da]*

Nigāruñ ʿışḳı yolında hemīşe
Belā yigdür bana ẕevḳ u ṣafādan *(G. 293/3). [yolında, -da, -n, -ı]*

Yār didi yoluma cān terkin it iy Cem didüm
Cāna ḳalur mı muhibb olan kişi maḥbūb içün *(G. 301/13). [yoluma, -um, -a]*

Sensin beni nālān iden iy dōst ve ger ne
Bu yolda fiġān itmege her laḥẓa neyem ben *(G. 309/8). [yolda, -da]*

Çeşmüm oldı yoluñda āb-ı revān
Olalı kirpügüm aña cārū *(G. 315/9). [yoluñda, -uñ, -da]*

Çün yoluña cān vireni terk eyledüñ iy dōst
Aġyārı getür yanuña bīgāne gerekse *(G. 322/9). [yoluña, -un, -a]*

İy Cem çü bī-vefā-durur ol yār-i pür-cefā
Çekmek yolında bunca meşaḳḳat ne fāyide *(G. 328/12). [yolında, -ı, -n, -da]*

Virüp dil-ber yolına cān eline girmeyüp dil-ber
Ṣoñ ucı vādī-i ġamda dil-efgār olmasun kimse *(G. 331/7). [yolına, -ı, -n, -a]*

Fidādur iy şeh-i ʿālem yoluña
Dil ü cānum daḫı ne varsa bende *(G. 337/3). [yoluña, -uña]*

Dil ü cān yoluña īṯār iderüz ger gelesin
Bir ḳadem rence ḳılup külbe-i aḥzānumuza *(G. 342/3). [yoluña, -uña]*

Biñ cān fidā yolına eger olsa cān ile
Bir gice ṣoḥbet eylemek ol dil-sitān ile *(G. 355/1). [yolına, -ı, -n, -a]*

Ben cān yoluña virmege cān ile ṭurmışam
Şübheñ var ise tecribe ḳıl imtiḥān ile *(G. 355/11). [yoluña, -uñ, -a]*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/9). [yolına, -ı, -n, -a]*

Yoluña yilmege yiter baña bes bir kepenek
Neme yitmez nemedüm bārı benüm daḫı neme *(G. 365/9). [yoluña, -uñ, -a]*

Yoluña cān viren bu revā mı ki dil-berā
Fürḳat odı ile dil ü cānı kebāb ola *(G. 368/7). [yoluña, -uñ, -a]*

Nigāruñ yolına baş oynayanlar
Şehīd anlar-durur itmeñ gümānı *(G. 373/7). [yolına, -ı, -n, -a]*

N'ola ben bendeñe raḥm eyler iseñ
Ki terk eylemişem yoluña cānı *(G. 373/12). [yoluña, -uñ, -a]*

Ben bende yoluña senüñ iy şāh-ı cihānum
Cān ile cihān oynamacıḳ ḫōşça degül mi *(G. 376/7). [yoluña, -uñ, -a]*

Gerçi kim düşvārdur cān oynamaḳ līkin baña
ʿIşḳuñuñ yolında cān virmek iñen āsān gibi *(G. 379/10). [yolında, -ı, -n, -da]*

Dilden oluban hevā-dāruñ senüñ
Virürem yoluña cān bilsem seni *(G. 387/4). [yoluña, -u, -ñ, -a]*

Terk-i ser ḳılup yoluñda dil-berā
Eyler idüm cān feşān bilsem seni *(G. 387/5). [yoluñda, -uñ, -da]*

N’ola Cem yoluña terk itse cānın
Ne ḳılsun oldur anuñ yoġ u varı *(G. 389/11). [yoluña, -uñ, -a]*

Cān ü dil vir yād idüp zülf ü dehānın dil-berüñ
Bu yola ḫarc eyle iy Cem bārī yoġ u varuñı *(G. 397/10). [yola, -a]*

Yolına cān virmege Ferhād-vār
Ḫüsrev-i şīrīn-dehen gelmez mi k’iy *(G. 418/7). [yolına, -ı, -n, -a]*

Yoluña cān vireni añmayasın
Bu mıdur iy ḥabībüm saña ʿādet *(G. 25/5). [yoluña]*

Bir dil ki vire yoluña cān ile cihānı
ʿĀdet bu mıdur olmayasın aña muḳayyed *(G. 42/9). [yoluña]*

Cem yoluña cānını fidā eyledi iy dōst
Billāhi revā mı ki ṭapuñdan ḳılasın red *(G. 42/17). [yoluña]*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n’ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi Īsī nefesi var *(G. 50/9). [yoluña]*

Ḫāk olduġı Cem ġamuñla dirīġ
Oldı sen bī-vefā yolında hebā *(G. 5/14). [yolında, -ı, -n, -da]*

Cān-ı Cem yoluña olmışdur fidā
Söz budur vallāhü aʿlem bi’ṣ-ṣavāb *(G. 15/13). [yoluña, -uñ, -a]*

Yoluña ben cān virürem müddeʿīden ötüri
Bu revā mı ḳaṣd idesin ben ġarībe ey ḥabīb *(G. 16/11). [yoluña, -uñ, -a]*

Ṭūbā yoluñda ṣıdḳ ile ḳul olduġı içün
Geldi ki ḫıdmetüñ ḳıla bī-sāḳ u bī-ḳadem *(K. 7/29). [yoluñda, -uñ, -da]*

O meh-rū ʿışḳı yolında hemīşe
Ne deñlü ġam görürsem ben degül bāk *(Kıt. 3/5). [yolında, -ı, -n, -da]*

Gel iy aduñ ögülmişdür ögülmiş
Yoluñda cān öñ olmışdur öñ olmış *(Mua. 3/2). [yoluñda, -unda]*

Ḳavm-i ʿuşşāḳ cemʿ olur her dem
Tā ki yoluñda terk-i ser ḳılalar *(Mua. 287/2). [yoluñda, -uñ, -da]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/31). [yoluña, -un, -a]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/79). [yoluña, -uñ, -a]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/93). [yoluña, -un, -a]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/109). [yoluña, -un, -a]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/63). [yoluña, -u, -ñ, -a]*

Gūş ideli cān bu sözi cānā
Diler ki ola yoluña ḳurbān *(Terc. 1/62). [yoluña, -u, -ñ, -a]*

Ger cān diler iseñ iy ḳamer-ruḫ
Biñ cān yoluña fidādur iy cān *(Terc. 1/56). [yoluña, -uñ, -a]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/47). [yoluña, -uñ, -a]*

Her kim ki vire yoluña cānı
Bulur o ḥayāt-ı cāvidānı *(Terc. 1/15). [yoluña, -u, -ñ, -a]*

Cān virmege isterem yoluñda
İy cān olalı bu deñlü āgāh *(Terc. 1/91). [yoluñda, -uñ, -da]*

Ḫidmet yolında ġāşiye-dār oldı Cebreʾīl
Zīn ṣalalı Burāḳa licāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/153). [yolında, -ı, -n, -da]*

yol: *Yol, güzergah, yer.*

Firāḳı gicesi içre yol azmamaġa göñül
Çerāġ-ı pertev-i ḥüsni delīl-i rāh yiter *(G. 91/5). [yol]*

Ḫayli demdür ki gözüm ḫayl-i ḫayālüñ yolıdur
Yaşlarumla pür idersem yaraşur ol yolı dür *(G. 111/2). [yolı, -ı]*

Niçe bir sümm-i semendüñ hevesinden ṣanemā
Her seḥer döşene ṭopraḳ gibi yollāre göñül *(G. 239/4). [yollāre, -lar, -e]*

Kūyuña dil yol bulup elḥamdü lillāh kim yine
Virdi Rabbi'l-ʿālemīn aña ṣırāṭa'l-müstaḳīm *(G. 262/3). [yol]*

Ayaġuñ öpmege çün irmez elüm dürişeyin
Ola ki ḫāk-i rehüñ olduġı yolları öpem *(G. 269/8). [yolları, -lar, -ı]*

Ḫāk-i rehüñe irmek içün ṣıdk ile iy dōst
Her laḥẓa urur yüzini yollāre benefşe *(G. 319/8). [yollāre, -lar, -e]*

İy ruḫları gül gül-şene geldügüñ işitmiş
Müşk ile buḫūr eyledi yollāre benefşe *(G. 319/10). [yollāre, -lar, -e]*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı baġlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/13). [yolı, -ı]*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/3). [yol]*

Ḫūn eyledi Cem baġrını ol ġamze var iy eşk
Taʿcīl yolın baġla ki ḳan eyledi gitdi *(G. 414/14). [yolın, -ı, -n]*

Ḫākī-veş ola meskeni ṭoprak yolı hevā
Her kimi ki atsa reddi kemānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/217). [yolı, -ı]*

Bu zülf-i ser-endāzuñı çevgān idicek sen
Ṭop gibi düşen yoluña bu bende seridür *(G. 80/4). [yoluña, -uñ, -a]*

Ḫayli demdür ki gözüm ḫayl-i ḫayālüñ yolıdur
Yaşlarumla pür idersem yaraşur ol yolı dür *(G. 111/1). [yolıdur, -ıdur]*

Bir gün irerse dest-i ʿināyet faḳīrüñe
Yillerle yoluñ üzre düşüp ḫāk-i pāñ olam *(G. 267/4). [yoluñ, -uñ]*

Āb-ı luṭf ile yoluñ ṣulayalı çeşm-i vefā
Oldı cārūb işigüñ ḫākine müjgān-ı kerem *(K. 1/55). [yoluñ, -uñ]*

Yoluñ üzre şol ḳadar şu didi çeşmüm Ḥaḳ bilü[r]
Kim teraḥḥum ḳılmaz iseñ ʿāḳıbet deryā olur *(Mua. 13/1). [yoluñ, -uñ]*

yol: *Yol II aşk yolu.*

Didiler bu yolda iy Cem nicedür ḫālüñ didüm
Gönlümi virdüm temāmet şimdi cān ışmarlaram *(G. 247/17). [yolda, -da]*

yol: *(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir II amaç, maksat, uğur.*

Çün gelmez elümden ki rehā bulam ölümden
Ancaḳ buña ḳaldı ki yoluñda ölem iy dōst *(G. 19/10). [yoluñda, -uñ, -da]*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N'ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/14). [yolda, -da]*

ʿIşḳuñuñ yolına cān virene iy şāh-ı cihān
Ne revādur ki hemīşe ḳılasın cevr ü cefā *(G. 4/5). [yolına, -ıña]*

Yār yolına gel iy Cem dil ü cān terkini ḳıl
N'ola bu yolda ḳılursañ bu ḳadar nesne fidā *(G. 4/13). [yolına, -ı, -n, -a]*

Cem şu zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzi aḳluġına şāhid kefen olursa n'ola *(G. 8/9). [yolına, -ı, -n, -a]*

Cān-ı Cem yoluñda olmışdur fidā
Söz budur vallāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb *(G. 14/13). [yoluñda, -u, -n, -da]*

Anuñ içün yoluña cān virürem
Kim budur ʿāşıḳa kemāl iy dōst *(G. 18/11). [yoluña, -uñ, -a]*

yol: *Yol II yokluk yolu, ölüm.*

Lebüñ añduḳça olur rāh-ı ʿadem çünki ʿıyān
Vehmi vardur o yola gitmeye iy cān-ı cihān *(Mua. 10/2). [yola, -a]*

yol bul-: *Bir menzile ulaşmak için uygun yolu, yöntemi bulmak; vesile, araç bulmak.*

Şeb-i hicrānda ḳaçan yol bula güm-rāh gönül
Reh-nümūn olmaz ise meşʿale-gerdān-ı kerem *(K. 1/89). [yol bula, -a]*

Beñzetmese ger kendözini ṭās-ı rebāba
Yol bulmaz idi meclise māh-ı felek-ārā *(K. 5/28). [yol bulmaz, -maz]*

yol bul-: *Ulaşmak, varmak.*

Bir dem ki derdüm añuban efġāna başlasam
Yol bulur idi saḳf-ı semāvāta āh ü vāh *(Terk. 3/68). [yol bulur, -ur]*

yol var-: *Bir amaç için ilerlemek, yol gitmek, yol almak II aşk yolunda ilerlemek.*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/10). [yol vara, -a]*

yoldaş it-: *Arkadaş, dost etmek.*

Yidi yıl Eyyūba derd ü renc ü ġam yoldaş idüp
Nūḥa öz kendü tenūrından viren ṭūfān felek *(Terk. 2/7). [yoldaş idüp, -üp]*

yoldaş ol-: *Yoldaş olmak, yârenlik etmek.*

Gel yoldaş ol Ceme ki seferden ṣafā bula
Kim yāri olmayana degüldür ṣafā sefer *(G. 123/13). [yoldaş ol]*

yolına ser viril-: *Yoluna, uğruna canını feda etmek.*

Müdām ṣūret-i ḥāli ḥabīb ayaġa ṣalar
Ki yolına dil ü cāndan hemīşe virile ser *(Mua. 151/2). [yolına ser virile, -i, -l, -e]*

yolını ṭut-: *Bir yere doğru gitmeye başlamak.*

Dilerdi kim ḳaça dil yār zülfi bendinden
Yolını ṭutdı yaşum didi lā-teḥīne menāṣ *(G. 178/6). [yolını ṭutdı, -dı]*

ʿAceb bu bend-i belādan göñül bulur mı ḫalāṣ
Ṭutup yaşum yolını dir ve lā-teḥīne menāṣ *(G. 177/2). [yolını ṭutup, -up]*

yoluña fidā: *Uğruna hayatını vermek.*

Yoluña fidā-durur dil ü cān
Olmadı münīr ṣubḥ-ı hüşyār *(Terc. 1/77). [yoluña fidā-durur, -durur]*

yu-: *Temizlemek, yıkamak.*

Gerçi yüzüm ḳaradur nāme-i aʿmāl bigi
Umaram kim yuya luṭfuñ ṣuyı ile ānı kerem *(K. 1/116). [yuya, -y, -a]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/2). [yu]*

Bir ḳaṭre āb-ı raḥmet ile yur cihānı heb
Gelmez lisāna luṭfı ḥisābı Muḥammedüñ *(Terk. 1/135). [yur, -r]*

Yusam müşk ü gül-āb ile dehānum
ʿİẕār u zülfüñ añmaḳ baña düşmez *(G. 155/3). [yusam, -sa, -m]*

Yaşum gözüm bıñarını ḫarāb-ı seyl-i eşk itdi
Daḫı el yumaz ol dil-ber gözümüñ cūy-bārından *(G. 286/8). [yumaz, -maz]*

Çeşme-i çeşmüm döker pāyuña çün her laḥẓa ṣu
Her ḳaçan yusañ elüñ iy māh-rū bu ṣuda yu *(Mua. 28/2). [yusañ, -sa, -ñ]*

yüce: *Ulu, büyük, yüksek.*

Ulu saʿādet olur yüce devlet ol kişiye
Ki ayaġuñuñ tozın eyler hemīşe farḳına tāc *(G. 33/9). [yüce]*

Yücedür Çarḫ u ʿArş u Kürsīden
Ṭārem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/27). [yücedür, -dür]*

Bir pāyesini ḳaṭʿ idemez fikr-i mā-sivā
Gör nice yücedür derecātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/46). [yücedür, -dür]*

yum-: *Kapamak, yummak.*

ʿIşḳ dervīşi olaldan ḫōş kerāmetdür bu kim
Göz yumup açınca ṭolar laʿl ile dāmānumuz *(G. 157/6). [yumup, -up]*

Ṣubḥ olınca gözlerin seyyāre yummaz gözlerin
Göklere irdükçe iy Cem nāle vü efġānumuz *(G. 158/9). [yummaz, -maz]*

Yitmez mi ki ʿışḳ ehline bu deñlü kerāmet
Kim göz yumup açınca kenārum güher olmış *(G. 175/12). [yumup, -up]*

yürü-: *Yürümek, gitmek.*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/10). [yürür, -ür]*

Ṣaçuñ sevdāsına ʿışḳuñ yolında
Yürür āvāre dil menzil-be-menzil *(G. 230/8). [yürür, -ür]*

Mey-i ʿışḳından ol yārüñ içelden bir ḳadeḥ göñlüm
Daḫı ser-mest olup yürür ayılmadı ḫumārından *(G. 285/4). [yürür, -ür]*

Bugün bir ṣūḥ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/1). [yürür, -ür]*

ʿIşḳuña olalıdan ḫāne-i dil mesken ü cā
Derd-mend oldı yürür bulmadı derdine devā *(Mur. 1/26). [yürür, -ür]*

Naṭʿ-ı ḥüsninde niçün kej-rev ola beydaḳ-ı ḫāl
Çün piyāde yürimez her yaña ferzāne bigi *(G. 417/8). [yürimez, -mez]*

Eşküm cihānı ṭutdı āb üzre yürürem ben
Dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancaḳ *(G. 200/3). [yürürem, -r, -em]*

yürü-: *Yürümek II satranç oyununda bir taşla ilerlemek.*

Ruḫlaruñ naḳşı ḫayāli ṭoġrı gelsün çeşmüme
Rāst yürür çün bilürsin iy ṣanem her gāh ruḫ *(G. 41/4). [yürür, -ür]*

yürü-: *Yürümek II akmak.*

Ṭaşlarla dögünüp yürür āb-ı revānı gör
Raḥm itmedi bu ḥālete kevn ü mekānı gör *(Terk. 3/19). [yürür, -ür]*

yüreg: *Aşk ve sevginin kaynağı, gönül, kalp.*

Raḥm eyle vaḳtidür ki ġam-i ʿārıżuñla eşk
Eşküm şarāb-ı nāb-durur yüregüm kebāb *(G. 12/7). [yüregüm, -üm]*

Gördi yüzüñi senüñ māh-ı münevver çarḫda
Ġayretinden lāle gibi yüreginde oldı dāġ *(G. 191/4). [yüreginde, -i, -n, -de]*

Çeşmine beñzerem dir imiş āhū-yı Ḫoten
İy ġamzeler gelüñ yüregin ṭolu ḳan idüñ *(G. 221/10). [yüregin, -i, -n]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy meh teraḥḥum it
Ṭaş ise daḫı döymeye bu intiẓāra Cem *(G. 273/5). [yüregüñ, -üñ]*

Dilinürdi dil cefā tīġı ile dil-dār olmasa
Yarılurdı yüregüm derd ile ger yār olmasa *(G. 362/2). [yüregüm, -üm]*

Bir dem yüzüñ ki çeşmüm öñinden ıraġ ola
Derd ü ġamuñla yüregüm üstinde dāġ ola *(G. 367/2). [yüregüm, -üm]*

Tīġ-ı müjgān ile aldı dil ü cān kişverini
Lāle bigi yüregümi ṭolu ḳan eyleyeli *(G. 372/8). [yüregümi, -üm, -i]*

Ger ṭaş degülse yüregüñ iy pür-cefā felek
Baḳ ḥālüme teraḥḥum idüp bārī gāh gāh *(Terk. 3/61). [yüregüñ, -üñ]*

Dāġ urma ṣaḳın lāleleyin yüregüme kim
Kār itdi benüm cānuma derd ü elem iy dōst *(G. 19/7). [yüregüme, -ü, -m, -e]*

yüri: *Haydi, durma.*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/14). [yüri]*

Pāyine düşmek diledükçe raḳīb-i seng-dil
Müstedām olsun dir imiş yüri ol Cem pāyıdur *(G. 105/14). [yüri]*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/2). [yüri]*

Maḥrem olduñsa eger zülfi ḫayāline göñül
Ġam yime hīç yüri göz göre var māre yapış *(G. 176/8). [yüri]*

Deheni şehd-i şifāsı ise ger derde devā
Çāre yoḳ derdüñe ṣabr it yüri bī-çāre göñül *(G. 239/10). [yüri]*

Şu tenhā kūşedür didüm baña bir būse vir güldi
Didi ara ol arayı yüri var olmasun kimse *(G. 351/16). [yüri]*

Eger ḳılmaḳ dilerseñ seyr-i reyḥān
Yüri zülfi ġamından ol perīşān *(Mes. 1/78). [yüri]*

Müflis çü yaraşmaz otura ḫānede epsem
Cer ṣūretine der-be-der el ṣun yüri iy Cem *(Mua. 112/2). [yüri]*

Sīm-berlerden murād umma yüri bī-zer daḫı
Kim zer ile feṯḥ olısar bend-i İskender daḫı *(Mua. 204/1). [yüri]*

yüri-: *Yürümek, vakit geçirmek.*

Raḳīb ile yürime iy melek sen
Ki itüñ ḳatına gelmez ferişte *(G. 334/3). [yürime, -me]*

yüri-: *Yürümek, dolaşmak II (kadeḥ) elden ele geçmek.*

Muṭrib ele al sāzuñı ḳıl sūz ile āheng
Arada yürisün ḳadeḥ ile mey-i gül-reng *(Mur. 3/14). [yürisün, -sün]*

Vaḳtidür ala muṭrib ele ḫōş def ü ḳānūn
Arada gerekdür yüriye bāde-i gül-gūn *(Mur. 3/22). [yüriye, -y, -e]*

yüri var: *Yürü git!, haydi git!, var git!.*

Luṭf u mihre inanup ṣād olma iy Cem yüri var
Eski derdüñe inan kim saña eski yārdur *(G. 115/9). [yüri var]*

Eger dāyim benefşe istese dil
Yüri var ḫaṭṭı derdin eyle ḥāṣıl *(Mes. 1/42). [yüri var]*

Dileme nām ü nişān müddeʿī Cemden yüri var
Kim hevāya uyıcaḳ nām ü nişān oda yanar *(G. 90/13). [yüri var]*

Nām ü neng isteme iy müddeʿī Cemden yüri var
Bī-nevālar ne bilür nām nedür neng nedür *(G. 136/13). [yüri var]*

Yüri var ʿişve ṣatma geçdi çaġuñ
Dirildi üzümüñ bozıldı bāġuñ *(Müf. 23/1). [yüri var]*

yürü-: *Sürmek, devam etmek.*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/10). [yürür, -r]*

Yūsuf: *Hz. Yusuf peygamber.*

Ṣıḥḥat olsa çeşmüme gül cismüñ içün n'ola kim
Ḫōş devādur Yūsufuñ pīrāheni Yaʿḳūb içün *(G. 301/4). [yūsufuñ, -un]*

Mıṣr-ı ḥüsnüñde esīr olmaz idi dil Yūsufı
Ger zenaḫ-dānuñ çehi mānend-i zindān olmasa *(G. 350/7). [yūsufı, -ı]*

Gözlerinden Yaʿḳūbuñ ḳan itdürüben Yūsufı
Geh ḳuyuya bıraġup geh atduran zindān felek *(Terk. 2/9). [yūsufı, -ı]*

Yūsuf: *Hz. Yusuf peygamber II âşığın canı, gönlü.*

Keffesi ʿanber terāzūya çeküp cān Yūsufın
Ṣanasın misk ile ṭartar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/17). [yūsufın, -ı, -n]*

Yūsuf-cemāl: *Yusuf yüzlü II güzel yüzlü.*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn olalı iy Yūsuf-cemāl
Ben zenaḫ-dānuñ çehin göñlüme zindān eyledüm *(G. 272/9). [yūsuf-cemāl]*

Yūsuf-ı cān: *Can Yusuf'u.*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn iken şehā lāyıḳ degül
Mesken ola Yūsuf-ı cāna zenaḫ-dānuñ çehi *(G. 410/8). [yūsuf-ı cāna, -a]*

Yūsuf-ı gül-pīrehen: *Gül gömlekli Yusuf (gömleğin kana bulanması, kırmızı olması bağlamında).*

Ḳaldı dil Yaʿḳūbı maḥzūn ü ḥazīn
Yūsuf-ı gül-pīrehen gelmez mi k'iy *(G. 418/6). [yūsuf-ı gül-pīrehen]*

Yūsuf-ı ḥüsn ü leṭāfet: *Hoşluk, nezaket ve güzelliğin Yusuf'u.*

Çün melāḥat Mıṣrınuñ taḫtında sulṭānsın begüm
Yūsuf-ı ḥüsn ü leṭāfet ṣāh-ı ḫūbānsın begüm *(G. 252/2). [yūsuf-ı ḥüsn ü leṭāfet]*

Yūsuf-ı luṭf: *Lütfun Yusuf peygamberi.*

Künc-i ḥüzn içre neden dil ḳala Yaʿḳūb-miṣāl
Yūsuf-ı luṭfuña cāy oldı çü Kenʿān-ı kerem *(K. 1/98). [yūsuf-ı luṭfuña, -uñ, -a]*

Yūsuf-ı ṣānī: *İkinci Yusuf. (Güzellik bağlamında).*

Mıṣr-ı cemāle Yūsuf-ı ṣānī misin nesin
Kim dāstānuñ oldı senüñ aḥsenü'l-ḳaṣaṣ *(G. 179/3). [yūsuf-ı ṣānī]*

yuṭ-: *Yutmak, içmek.*

Laʿlüñ ṣarābı yādına demler yudalı Cem
Ḫōş görinür müdām aña ḫūn-ı ciger leẕīẕ *(G. 49/15). [yudalı, -alı]*

Leblerüñ ḳanum içüp ben ḳan yuṭaldan ġonce-vār
Oldı ol demden leb-i şīrīnüñüñ hem-meşrebi *(G. 400/7). [yuṭaldan, -aldan]*

Laʿlüñden alalı ṣanemā būseler ḳadeḥ
Ḳanlar yuṭar ṣurāḥī-i ṣahbā benüm bigi *(G. 412/10). [yuṭar, -ar]*

Ġam pelāsında ciger ḳanın yudar miskīn göñül
Devlet-i ʿışḳuñda her-giz aç u ʿuryān ḳalmadı *(G. 424/3). [yudar, -ar]*

Ḫār-ı ġamdan niçe bir ġonce bigi ḳan yudayın
Dem-i luṭfuñla gülerken gül-i ḫandān-ı kerem *(K. 1/111). [yudayın, -ayın]*

yüz: *Yüz, suret, çehre.*

Ay gün yüzüñe āyine-dār olsa yaraşmaz
Zīrā ki degül āyinesi pāk ü mücellā *(G. 1/7). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Yüzüñi gören vālih olup dir ki göñülden
Bu ḥüsn ne ḥüsni ki teḳaddes ve teʿālā *(G. 1/3). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Oldı yüzüñüñ burḳaʿı ol zülf-i semen-sā
Sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā *(G. 1/1). [yüzüñüñ, -üñ, -üñ]*

Gül yüzüñ ḥasretinden iy meh-rū
Dilde var lāle bigi dāġ-ı cefā *(G. 2/9). [yüzüñ, -üñ]*

Mülk-i ʿālem benüm olursa ṭapuñsuz n'iderem
Kaʿbe yüzüñ ḥaḳı_içün dil bulımaz anda ṣafā *(G. 4/8). [yüzüñ, -üñ]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 6/11). [yüzini, -i, -n, -i]*

Yüzini görseñ göñül vaṣl iste kim
Nūra ḳarşu müstecāb olur duʿā *(G. 7/11). [yüzini, -i, -n, -i]*

Zülfüñi yüzüñde gören dir senüñ
Kim görüpdür bir arada rūz ü şeb *(G. 13/3). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Yüzüñe öykünse gül olmaz ʿaceb
Kim açılmış yüzlüde olmaz edeb *(G. 13/1). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre nikāb
Ṣan olur ebr içre pinhān āftāb *(G. 14/1). [yüzüñ, -üñ]*

Oldı ġonce yüzüñe zülfüñ niḳāb
Ṣan nihān oldı bulıtda āftāb *(G. 15/1). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Gül yüzüñüñ ḥasretinden dil-berā derd ile āh
Cān ü dil feryād ḳılur her nefes çün ʿandelīb *(G. 16/7). [yüzüñüñ, -(ü)ñ, -üñ]*

Çün çekdi ḫaṭuñ gül yüzüñ üzre raḳam iy dōst
Ol ḥasret ile iki cihānı yaḳam iy dōst *(G. 19/1). [yüzüñ, -üñ]*

Zülfüñ yüzüñe düşüp ider ʿārıżuña ḳaṣd
Ol kāfiri gör ġāret-i īmān ider iy dōst *(G. 21/3). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Beni gördükçe dil-ber yüz çevirür
Ḳılur aġyārı her laḥẓa riʿāyet *(G. 24/5). [yüz]*

Zer ḳıla umar yüzini iksīr-i ġubāruñ
Budur yüzini ḳapuña sürdügi gün iy dōst *(G. 28/7). [yüzini, -i, -n, -i]*

Zer ḳıla umar yüzini iksīr-i ġubāruñ
Budur yüzini ḳapuña sürdügi gün iy dōst *(G. 28/8). [yüzini, -i, -n, -i]*

Ol gün oda yandum ki güneş yüzüñi gördüm
Yaḳdum Cemi diyü yüri bugün o gün iy dōst *(G. 28/13). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Ebrū-yı siyāh olmasa yüzüñde ḳayurmaz
Zīrā ṣanemā Kaʿbeye miḥrāb ne ḥācet *(G. 29/5). [yüzüñde, -üñ, -de]*

ʿĀşıḳın bülbül bigi nālān ider
Ol yüzi gül-zār elinden elġıyās *(G. 31/8). [yüzi, -i]*

Yüzinüñ āyīnesin ḳılur nihān
Ṣol ḫaṭ-ı jengār elinden elġıyās *(G. 31/11). [yüzinüñ, -i, -n, -üñ]*

Ḳoma ki yana nār-ı ġama ümmet-i ʿışḳı
Fer virdi yüzüñ nūrına çün nūr-ı Muḥammed *(G. 42/14). [yüzüñ, -üñ]*

Yüzüñi göricek şermende olur māh
Ḳılur secde boyuña serv ü şimşād *(G. 43/11). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Gözlerümden yüzüñ olalı baʿīd
Aġlaram derd ü ġamla iy yüzi īd *(G. 44/2). [yüzi, -i]*

Gözlerümden yüzüñ olalı baʿīd
Aġlaram derd ü ġamla iy yüzi īd *(G. 44/1). [yüzüñ, -üñ]*

Gözlerüm gözlemekden ay yüzüñi
Çeşm-i seyyāre bigi oldı sefīd *(G. 44/5). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Secde itdügi budur Cem yüzüñi gördükçe kim
Kaʿbeyi gören kimesne ḳılur elbette sücūd *(G. 45/9). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Zülf-i şeb-rengüñ yaḳaldan āteş-i ḥüsnüñde ʿūd
Ṭutdı ser-tā-ser yüzüñüñ çevresin iy māh dūd *(G. 45/2). [yüzüñüñ, -üñ, -üñ]*

Gösterelden ṣafḥa-i gülde ḫaṭuñ ḫaṭṭ-ı sevād
Yüz ḳarasın ḥāṣıl idüp müşk-i Çīn oldı kesād *(G. 46/2). [yüz]*

Gün yüzüñ irse ḳalmaz aya vücūd
Ki ruḫuñ oldı mā-hüve'l-maḳṣūd *(G. 47/1). [yüzüñ, -üñ]*

Olmasa ḫālüñ āftāb-perest
Ḳılmaz idi Güneş yüzüñe sücūd *(G. 47/6). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Ḳoma yüzüñe ḳarşu ḳılam āh ḫaẕer ḳıl
Kim bād-ı ḫazān irse güle çoḳ żarer eyler *(G. 51/3). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Yüzüñi ḳoyup zülfüñe varmazdı dil-i Cem
Bileydi ki bu resme perīşān olacaḳdur *(G. 52/9). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n'ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/6). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Yüzüñi her kim görürse iy ḳamer-çihre senüñ
Vālih ü ḫayrān oluban cān ile taḥsīn ider *(G. 58/5). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Ṣaçuñ küfrine iy meh-rū-yı ʿālem
Yüzüñüñ pertevi īmān bağışlar *(G. 59/6). [yüzüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ u gül-sitān
Oldı zamāne yüzi bahār ile sebze-zār *(G. 60/12). [yüzi, -i]*

Açdı niḳābı çünki yüzinden ʿarūs-ı gül
Ḳıldı şüküfeler başına sīm ü zer niṣār *(G. 60/5). [yüzinden, -i, -n, -den]*

Bāġ içre gül yüzini görüp bülbül-i żaʿīf
Cān ü dil ile ʿışḳa düşüp oldı bī-ḳarār *(G. 60/9). [yüzini, -i, -n, -i]*

Görse yüzüñi senüñ iy meh-liḳā
Utanuban ṭolanur Bedr-i münīr *(G. 65/7). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Ol feraḥ iy dil ki görürsin yüzin
Ṣād ol iy cān derdüñe dermān gelür *(G. 70/7). [yüzin, -i, -n]*

Sür ṣafā iy Cem ki cānān yüzini görseñ gerek
Yime ġam iy ḫaste-dil derdüñe dermān irişür *(G. 71/9). [yüzini, -i, -n, -i]*

N'ola dil-ber yüzüñ görmek dilersem
Ki zīrā bendeler sulṭānı ister *(G. 73/7). [yüzüñ, -üñ]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı bu Cem-i miskīni āh
Her nefes derd ü ġam ile bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 76/13). [yüzüñüñ, -üñ, -üñ]*

Görür oldı yüzüñ māhiyyetin çeşm
Düşelden üstine şol zülf-i deycūr *(G. 77/5). [yüzüñ, -üñ]*

Merve ḫaḳḳı içün dil-i Cem sürmeyüp bir dem ṣafā
Kaʿbe yüzüñ ḫasretinden gözleri Zemzem-durur *(G. 78/14). [yüzüñ, -üñ]*

Muṣḥaf-ı ḫüsnüñe yüz sürelden iy dil-ber yüzüm
Levḥa-i zerrīne beñzer kim kitāb üstindedür *(G. 84/3). [yüzüm, -üm]*

Yüzüñe zülfüñ niḳāb olduḳça ḳo aġlayayın
Yaraşur iy sīm-ten müşkīn niḳāb üstindedür *(G. 84/5). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Dāġ-ı ḫasretle yaḳdı sīnesini
Gün yüzüñe naẓer ḳılalı ḳamer *(G. 88/12). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Her gice revzenüñden aşaġa düşer ḳamer
Maḳṣūdı gün yüzüñe hemān bir neẓāredür *(G. 94/10). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Gün yüzüñ üzre ḫāl-i siyeh zülf-i ʿanberīn
Ṣan Hind şāhı milket-i Rūma ʿalem çeker *(G. 96/5). [yüzüñ, -üñ]*

Dil yüzüñ ṭalʿatınuñ pertevini māh bilür
Seni cān mülkine iy cān-ı cihān şāh bilür *(G. 97/1). [yüzüñ, -üñ]*

Ger göreydi gün yüzüñi iy perī-ruḫ bir naẓer
Dāġ-ı ḫasretle ḳılurdı sīnesin pür-ḫūn ḳamer *(G. 98/1). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Gül yüzüñ ayruluġı iy lāle-ruḫ dāyim Cemi
Gül-şen-i ḫüsnüñ ġamından bülbül-i gūyā ḳılur *(G. 104/13). [yüzüñ, -üñ]*

Ḳuluñam didüm yüzüme baḳmadı
Āh kim bir merḥabāyı çoḳ görür *(G. 110/3). [yüzüme, -üm, -e]*

Ṭūbī-i ḳaddine ʿarʿar didüm açup yüzini
Güldi didi ki sekiz cenneti ʿarʿar mı çeker *(G. 112/9). [yüzini, -i, -n, -i]*

Nigārā cān alup göster yüzüñi
Ki her yirde teferrüc rāygāndur *(G. 113/5). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Rūşen olmaġa yüzüñ fikri ile hāne-i dil
İrişüp ġamzeñ oḳı her yañadan revzen açar *(G. 114/7). [yüzüñ, -üñ]*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/9). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Ḫaṭṭuñı yüzden giderdüñ yine yazılmış ġalaṭ
Gel ḳazıt mecmūʿa-i ḫüsnüñde çün tekrārdur *(G. 115/7). [yüzden, -den]*

Āşikār olalı gül yüzüñde müşkīn ḫāller
Anlar ucından gelüpdür başuma çoḳ ḫāller *(G. 119/1). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Ay yüzüñde deste-i gül yaştanur reyḥān ḫaṭuñ
Kimde olur bu ḳamer devrinde bu iḳbāller *(G. 119/3). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Yüzüñ ayını gözüm āyinelerden güniler
Nice ḫōş diḳḳat ider ayı nelerden güniler *(G. 121/1). [yüzüñ, -üñ]*

Lebüñi būseden ü būseñi cāndan ṣaḳınur
Yüzüñi gözden ü gözüñi naẓerden güniler *(G. 121/4). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Yaşumuñ āb-ı revānına naẓer ḳılma ki dil
Yüzüñi ẓāhir olan şekl-i başerden güniler *(G. 121/6). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa
Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur *(G. 129/3). [yüzüñ, -üñ]*

Gül yüzüñ itse dilde n'ola yaşumı gül-āb
Gül şīşe içre çünki ḥarāretle ṣu olur *(G. 129/5). [yüzüñ, -üñ]*

Görse yüzüñi gül utanup sürḫ-rū olur
Añsa benefşe sünbülüñi ḳayġulu olur *(G. 129/1). [yüzüñi, -üñ, -i]*

İtüñ izi şekli zerrīn yüzüme virdi şeref
Artururmış her ḳumāşuñ narḫını tamġā meger *(G. 137/7). [yüzüme, -üm, -e]*

Miṣli var mı ḳaddüñüñ didüm didi Ṭūbā meger
Yā yüzüñ mānendi dir mihr-i cihān-ārā meger *(G. 137/2). [yüzüñ, -üñ]*

Birinüñ serv-i sehī ḳadd-i ser-efrāzına ḳul
Birinüñ ayaġına yüzin sürer bād-ı seḥer *(G. 138/8). [yüzin, -i, -n]*

Bir gül-i terdür yüzüñ kim bülbül-i gūyā ṭutar
ʿAndelīb-i dil anuñ-çün gül-şen içre cā ṭutar *(G. 140/1). [yüzüñ, -üñ]*

Yüzüñ gördükçe çeşmüm aġlamaz kim
Güneş ṭoḳındugı yirde nem olmaz *(G. 141/7). [yüzüñ, -üñ]*

Gül yüzüñ bāġın gören ʿālemde iy serv-i sehī
ʿÖmri olduḳça daḫı her-giz gül-istān istemez *(G. 142/7). [yüzüñ, -üñ]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henūz *(G. 146/7). [yüzüñ, -üñ]*

Ḳanlu yaş ile oldı çü deryā kenārumuz
Sensüz geçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 150/2). [yüzi, -i]*

Yüzüñi görmeyeli senüñ iy perī-ṣıfat
Ḳalmadı kākülüñ gibi cānā ḳarārumuz *(G. 150/3). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Gül yüzüñsüz bulamaz revnaḳ şehā büstānumuz
Sen bile olmayıcaḳ bī-nūr olur eyvānumuz *(G. 151/1). [yüzüñsüz, -üñ, -süz]*

Cem iderse bülbül-i şūrīde gibi nāleler
N'ola çün kim gösterür yüz ol gül-i ḫandānumuz *(G. 152/10). [yüz]*

Bülbül bigi ġamuñla fiġān oldı kārumuz
Sensüz giçeli iy yüzi gül rūzgārumuz *(G. 153/2). [yüzi, -i]*

Ḫāk-i pāyüñ vaṣfını yazduḳça sürsem yüzüme
Zer-feşān olurdı cümle defter ü dīvānumuz *(G. 157/7). [yüzüme, -üm, -e]*

Ġuṣṣa-i zülfüñ ile ṣubḥa dek ay yüzüñ añup
Gice seyyāre ṣayar dīde-i giryān uyumaz *(G. 159/9). [yüzüñ, -üñ]*

Ḫāl-i müşkīnüñ yüzüñde yaraşur ḳılma nihān
Kim Ḫalīlī ḫᵛāndur kem olmasun anda ʿades *(G. 162/7). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Ḫaṭṭuñ güneş yüzüñde senüñ iy perī-ṣıfat
Devr-i ḳamerde fitne-i āḫir-zamān imiş *(G. 166/3). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Gözlerüm yaşını sīm itdi yüzüm rengini zer
Der-gehüñ ḫāki ġubārın ṣol ki iksīr eylemiş *(G. 167/13). [yüzüm, -üm]*

Cem işigüñ ṭaleb eyler ki göre gün yüzüñi
Rūşen oldı ki vaṭen sevgüsi īmāndan imiş *(G. 171/13). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Ḳaçan ki yüzüñe zülfüñ niḳāb olur ṣanuram
Felek yüzinde girür ʿanberīn seḥāba güneş *(G. 174/10). [yüzinde, -i, -n, -de]*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/1). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Ḳaçan ki yüzüñe zülfüñ niḳāb olur ṣanuram
Felek yüzinde girür ʿanberīn seḥāba güneş *(G. 174/9). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Yüzüñe şemʿ özin eylemiş meger teşbīh
Zebānın anuñ içün dāyimā keser miḳrāż *(G. 180/3). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Rūz ü şeb aġla derd ile iy Cem fiġān idüp
Ki oldı yüzinde ol ṣanemüñ āşikār ḫaṭ *(G. 182/12). [yüzinde, -i, -n, -de]*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/8). [yüzini, -i, -n, -i]*

Muʿciz degül mi gün yüzüñ üstinde iy perī
Bir yirde gösterür yine leyl ü nehār ḫaṭ *(G. 182/5). [yüzüñ, -üñ]*

Yüzüñde çün belürdi senüñ iy nigār ḫaṭ
Ol ḫaṭdan eyler ʿālem içinde iftiḫār ḫaṭ *(G. 182/1). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Ḫaṭṭuñ yüzüñde her gören iy meh-liḳā didi
Ṭutdı güneş yüzini yine ebr-vār ḫaṭ *(G. 182/7). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Yüzden götürgil kūşe-i zülfüñi iy cān-ı cihān
Billāh revā mı kim düşe ayaġa ʿömr-i cāvidān *(G. 185/1). [yüzden, -den]*

Mihr eline aldı uṣṭurlāb-ı zer
Kim ṭuta yüzüñ güninden irtifāʿ *(G. 186/8). [yüzüñ, -üñ]*

Cem yüzüñi gördi cāndan didi kim
Elvedāʿ iy zühd ü taḳvā elvedāʿ *(G. 186/13). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Baña yitmez mi derd ü ġam ki zülfüñ
Yüzüñ görmege olur ol da mānīʿ *(G. 187/10). [yüzüñ, -üñ]*

Çarḫ-ı devletde eylemege ṭulūʿ
Mihr-i ḥüsne yüzüñ-durur maṭlaʿ *(G. 188/8). [yüzüñ-durur, -üñ, -durur]*

Mihr-i felek delīl olalı şemʿ-i ḥüsnüñe
Her ṣubḥ yüz yire urup ider fiġān[ı] şemʿ *(G. 190/20). [yüz]*

Muṣḥaf yüzüñde oḳıya ve'ş-Şems sūresin
Ṭutılmaya ger öldügi demde lisān-ı şemʿ *(G. 190/23). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Gül yüzüñden ġayrı yüze dīde ḳılmaz iltifāt
Bu meṣeldür gün var iken kimsene yaḳmaz çerāġ *(G. 191/5). [yüze, -e]*

Gül yüzüñden ġayrı yüze dīde ḳılmaz iltifāt
Bu meṣeldür gün var iken kimsene yaḳmaz çerāġ *(G. 191/5). [yüzüñden, -üñ, -den]*

Yüzüñe her dem naẓer eyledügi budur Cemüñ
Kim ḳılur defʿ-i melālet cān ü dilden rūy-i bāġ *(G. 191/9). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Gördi yüzüñi senüñ māh-ı münevver çarḫda
Ġayretinden lāle gibi yüreginde oldı dāġ *(G. 191/3). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Gün yüzüñ şemʿine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/7). [yüzüñ, -üñ]*

Ay yüzüñ ṭaʿn-ı cemāl eyler iken ay ü güne
Düşdi bendine göñül uymadı pendine dirīġ *(G. 195/7). [yüzüñ, -üñ]*

Cem görelden gün yüzüñi derd ile
Oldı cāndan bülbül-i gūyā-yı ʿışḳ *(G. 199/11). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Gün yüzüñi seḥerde ġarbdan yaña gören dir
Maḥşer nişānlarından bu bir ʿalāmet ancaḳ *(G. 200/7). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/7). [yüzüñden, -üñ, -den]*

Kişverin zībā cemālüñüñ meger żabṭ itmege
Gül yüzüñ evrāḳı üstinde yazar defter ḫaṭuñ *(G. 215/4). [yüzüñ, -üñ]*

Ḥüsnüñüñ āyātını yazmaġ içün iy māh-rū
Gün yüzüñ evrāḳı üstinde düzer mıṣṭar ḫaṭuñ *(G. 215/8). [yüzüñ, -üñ]*

İy cān ü dil yüzin o mehüñ gül-sitān idüñ
Ol gül-sitāna yaşlarum āb-ı revān idüñ *(G. 221/1). [yüzin, -i, -n]*

Çün yaşlarum yüzümden aḳar āsitānına
Bārī yüzüm o Kaʿbede zer nāv-dān idüñ *(G. 221/6). [yüzüm, -üm]*

Çün yaşlarum yüzümden aḳar āsitānına
Bārī yüzüm o Kaʿbede zer nāv-dān idüñ *(G. 221/5). [yüzümden, -üm, -den]*

Yüz sürerdüñ ayaġı tozına iy gün niçe gün
Cevher-i ḫāk-i rehinden pür ola tā külehüñ *(G. 222/7). [yüz]*

Yüzini ḫāk ideli ḥüsni meh-i çār-dehüñ
Āhum odlāre yaḳar ḫirmenini mihr ü mehüñ *(G. 222/1). [yüzini, -i, -n, -i]*

Ben nice beñzedeyin gün yüzüñ ayın güneşe
Çün güneş būse-gehidür ṣanemā gerd-i rehüñ *(G. 222/5). [yüzüñ, -üñ]*

Üstine zülfüñ aşmaz idi Kaʿbe örtüsin
Cāmiʿ yüzüñde olmasa miḥrāb-ı cān ḳaşuñ *(G. 224/4). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Tefsīr-i ḥüsne āyet-i raḥmet-durur ḫaṭuñ
Muṣḥaf yüzüñde sūre-i Nūndur hemān ḳaşuñ *(G. 224/6). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Kaʿbe yüzinden budur ḳaşını giderdügi yār
Ḳıbledür her kūşesi miḥrāb aña ḥācet degül *(G. 229/3). [yüzinden, -i, -n, -den]*

İy meh-i nā-mihr-bān hecrüñ şebinde bu Ceme
Ay yüzüñ nūrı yiter meh-tāb aña ḥācet degül *(G. 229/10). [yüzüñ, -üñ]*

Egerçi mihr ider ḳaṭʿ-ı menāzil
Olamaz yüzüñ ayına muḳābil *(G. 230/2). [yüzüñ, -üñ]*

Gül yüzüñ gül-zārda ger eyleye ʿarż-ı cemāl
Şāḫ-ı gül şerm eyleyüp virmeye her-giz bār gül *(G. 234/7). [yüzüñ, -üñ]*

Reng ü būy ile özin teşbīh idermiş yüzüñe
Beñzemedügin bilüp ṣoñra eyledi inkār gül *(G. 234/5). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Cem yüzüñ gül-zārına irişimez
Gel kerem eyle yüzine bārī gül *(G. 238/14). [yüzine, -i, -n, -e]*

Gel temāşā ḳıl yüzüñ gül-zārını
Kim zemīni müşkdür dīvārı gül *(G. 238/3). [yüzüñ, -üñ]*

Gül ḳaçan beñzeye yüzüñ ayına
Kim bir ay ḳalmaz geçer bāzār-ı gül *(G. 238/9). [yüzüñ, -üñ]*

Cem yüzüñ gül-zārına irişimez
Gel kerem eyle yüzine bārī gül *(G. 238/13). [yüzüñ, -üñ]*

Şīve vü nāz olsa idi bār-ı gül
Andan öykünse yüzüñe bārī gül *(G. 238/2). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Ġamuñla yüzini zer ḳıldı bu Cem-i bī-dil
Çü ḳalbi ḳalmadı anuñ eritme cānını gel *(G. 241/9). [yüzini, -i, -n, -i]*

Yüzüme sür yüzüñi tā ki dil ola pür-nūr
Ḥarīm-i Kaʿbeye lā-büd gerek çü zer ḳandīl *(G. 244/7). [yüzüme, -üm, -e]*

Yüzüme sür yüzüñi tā ki dil ola pür-nūr
Ḥarīm-i Kaʿbeye lā-büd gerek çü zer ḳandīl *(G. 244/7). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Yüzüñ gül-zārını görmeyeli dil
Ḳılur bülbül bigi her dem terennüm *(G. 250/5). [yüzüñ, -üñ]*

Yüzüñden ġayrıya baḳmaduġum bu
Ki ṣu olsa degül cāyiz teyemmüm *(G. 250/11). [yüzüñden, -üñ, -den]*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/1). [yüzi, -i]*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/7). [yüzüñ, -üñ]*

Gün yüzüñüñ pertevi ṣevḳine düşelden dilüm
Senden ayru iy ḳamer-ruḫ gözyaşıdur ḥāṣılum *(G. 254/1). [yüzüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ṣaçuñ küfrinde ḳalmış iken iy cān
Yüzüñ nūrın görüp īmāna irdüm *(G. 256/6). [yüzüñ, -üñ]*

Ṣeb-i hicrān[ı] pāyān bulmaġ içün
Yüzin gösterdi ol ḫorşīd-i ʿālem *(G. 257/8). [yüzin, -i, -n]*

Ġam ayaġına yüzüm ḫāk eylesem ʿayb eyleme
N'ola ʿizzet eylesem çün eski yārumdur benüm *(G. 264/5). [yüzüm, -üm]*

Düşse yüzüñ pertevinüñ ẕerresi
Cennet-i Firdevs ola nār-ı caḥīm *(G. 266/7). [yüzüñ, -üñ]*

Ġonce ṣafādan yaḳasın çāk ider
Gül yüzüñüñ vaṣfını añsa nesīm *(G. 266/12). [yüzüñüñ, -üñ, -üñ]*

Fiġān ü nāle ḳılur Cem kimesne bilmez āh
Olalı gül yüzüñüñ ʿandelībi ben bilürem *(G. 268/10). [yüzüñüñ, -üñ, -üñ]*

Kaʿbe yüzüñde beñüñ çün Ḥacerü'l-esved imiş
Yaraşur her nefes ol ḫāl-i siyeh-kārı öpem *(G. 269/5). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Cem yüzin ḫākister iken ḳıldı zer
Hey nice cevherdür iksīrüñ begüm *(G. 271/13). [yüzin, -i, -n]*

Çün yüzüñ güldür ḳadüñ serv-i revān
Gül-şen-i cāndur senün yirüñ begüm *(G. 271/5). [yüzüñ, -üñ]*

Yaşlar aḳıtdum yüzüme yār meyl itsün diyü
Sīm ü zer ʿarż eyleyüp tezyīn-i dükkān eyledüm *(G. 272/3). [yüzüme, -üm, -e]*

Ḥasretā derdā ki dūr oldum yine dil-dārdan
Ol boyı ʿarʿar lebi sükker yüzi gül-zārdan *(G. 276/2). [yüzi, -i]*

Yıllar ile saña yir virdüm gözümde iy yaşum
Gitdügüñ vaḳtin revā mıdur yüzüme başasın *(G. 278/4). [yüzüme, -üm, -e]*

Yüzüñde kākülüñi tārümār eyle ki Cem
Ḳara ṣaçuñ gibi iy dōst tārümār olsun *(G. 281/9). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Ne ḳıldum iy şiken-i zülf-i ʿanberīn saña kim
Arada mānīʿ olup yüzine niḳāb olasın *(G. 283/6). [yüzine, -i, -n, -e]*

Yüzüñe gülüp laʿlüñe el ṣunduġum içün
Ḳanlar yuṭaram ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruñ elinden *(G. 284/7). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Güneş gice olup diyü ṭutar idi kenāra yüz
Tecellī ḳılsa gün yüzüñ eger zülfüñ kenārından *(G. 286/12). [yüzüñ, -üñ]*

İy ṣanem luṭf eyleyüp baṣ yüzüm üzre bir ḳadem
Kim gözümden pāyüñe laʿl ü dür efşān ideyin *(G. 290/7). [yüzüm, -üm]*

Tāze ṭutmaġ içün iy meh-rū yüzüñ gül-zārını
Yaşumı derd ü ġam-i ʿışḳuñla bārān ideyin *(G. 290/9). [yüzüñ, -üñ]*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān *(G. 292/14). [yüzi, -i]*

İy yüzi gül-berg-i ḫandān nicesin
İy benüm derdüme dermān nicesin *(G. 294/1). [yüzi, -i]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḫālsin *(G. 298/1). [yüzde, -de]*

Didüm iy gül yüzlü gül yüzde ne ḫōş pür-ḫālsin
Didi ḫālümden ʿaceb budur ki sen pür-ḫālsin *(G. 298/1). [yüzlü, -lü]*

Bī-sīm ü zer olmadı müyesser çü vişālüñ
Gözüm yaşı sīm ü yüzümüñ rengi zer olsun *(G. 299/8). [yüzümüñ, -ü, -m, -üñ]*

Aç yüzüñi hecrüm gicesi tā seḥer olsun
Çöz zülfüñi dil gül-şeni pür-müşk-i ter olsun *(G. 299/1). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Ḳo yüzüm ṭopraġı zer sürsün berāt-ı ḫüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḫācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/5). [yüzüm, -üm]*

Geçdügince ḫāk-i pāyüñden nişān ḳaldı diyü
Ārzū yüzin sürer Cem ḳapuña taḳbīl içün *(G. 302/14). [yüzin, -in]*

Gül yüzi şevḳi yādı ile n'ola
Ġonce-veş çāk olursa sīne bugün *(G. 304/11). [yüzi, -i]*

Zülf[i] küfrinde ne kerāmet var
Ki yüzin gördi geldi dīne bugün *(G. 304/8). [yüzin, -in]*

Nehr olupdur yaşlarum gül yüzde ḫaṭṭuñ yādına
Devr-i güldür ḳanı gelsün sebze vü āb isteyen *(G. 307/15). [yüzde, -de]*

Ay yüzüñ bedri şeb-i zülfüñi pür-nūr eylemiş
Cām-ı laʿlüñ dir ki gelsün bezm-i meh-tāb isteyen *(G. 307/9). [yüzüñ, -üñ]*

Cām-ı laʿlüñ var iken kimdür mey-i nāb isteyen
Yā görüp gül yüzüñi gül-berg-i sīr-āb isteyen *(G. 307/2). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Dil yandı yüzüñ şemʿine pervāne midür bu
Cān düşdi ṣaçuñ bendine dīvāne midür bu *(G. 313/1). [yüzüñ, -üñ]*

Yüzüñde görelden ṣanemā zülf-i siyāhuñ
Oldı dil ü cān ẕevḳ ile ol sünbüle baġlu *(G. 314/3). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Geldi īmāna dil yüzüñde didi
Eşhedü enne lā melīḥe illā hū *(G. 315/3). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Didüm bu ne gözdür bu ne yüzdür bu ne ḳaşdur
Didi bir[i] müʾmin bir[i] kāfir biri cādū *(G. 317/3). [yüzdür, -dür]*

Yüzüñ şemʿini cān-ı Cem görelden
Düşer pervāne bigi ol çerāġa *(G. 318/17). [yüzüñ, -üñ]*

Sünbül ḫaṭuña reşk iledüp bāġ-ı ruḫuñda
Ṭopraḳ döşenüp yüz urur aḥcāre benefşe *(G. 319/6). [yüz]*

Gül yüzde görüp sünbül-i müşkīnüñi iy dōst
Ṭopraġa sücūd eyledi bī-çāre benefşe *(G. 319/13). [yüzde, -de]*

Ḫāk-i rehüñe irmek içün ṣıdk ile iy dōst
Her laḥẓa urur yüzini yollāre benefşe *(G. 319/8). [yüzini, -i, -n, -i]*

Zülfüñi görelden yüzüñ üzre yatur iy meh
Ġam-gīn oluban derd ile bī-çāre benefşe *(G. 319/3). [yüzüñ, -üñ]*

Ger göstereydi meh yüzin ol māh-rū baña
Cān ü dili virürdüm aña bir neẕāreye *(G. 321/3). [yüzin, -ın]*

Yüzüñ göreli ol iki sünbül arasında
Dil ḫaste yatur bend ile kākül arasında *(G. 323/1). [yüzüñ, -üñ]*

Ḫālüñ ṣanemā gül yüzüñ üstinde gören dir
Hindū-beçedür düşdi yatur gül arasında *(G. 323/3). [yüzüñ, -üñ]*

Göreli gün yüzini leşker-i ʿışḳına hemān
Eyledüm cān ü göñül mülkini yaġmā bu gice *(G. 324/3). [yüzini, -i, -n, -i]*

Çün yüzüñ şemʿ-i ṣafādur bize iy nūr-ı Ḫudā
Dil yaḳar üstüñe pervāne bigi per bu gice *(G. 325/13). [yüzüñ, -üñ]*

Yüzüñ dāyiresinde ḫaṭṭuñ iy dōst
Ṣanasın kim düşüpdür aya hāle *(G. 332/9). [yüzüñ, -üñ]*

Düşelden dūr şāhā gül yüzüñden
Ciger pür-dāġdur mānend-i lāle *(G. 332/15). [yüzüñden, -üñ, -den]*

Yüzüñ ġarḳ-ı ʿaraḳ olduḳça ṣan kim
Düşer berg-i gül-i ter üzre jāle *(G. 333/5). [yüzüñ, -üñ]*

Cem göñülden virdi ʿaḳl ü cānını
İy yüzi gül-berg-i ḫandān zülfüñe *(G. 335/10). [yüzi, -i]*

Hemīşe gül yüzüñ medḥ itmek içün
Oluram hem-nefes ben ʿandelībe *(G. 339/11). [yüzüñ, -üñ]*

Yüzüñ gördi dil ü cān geldi vecde
Ḳılur mest oluban ḳaşuña secde *(G. 340/1). [yüzüñ, -üñ]*

ʿAceb midür eger dīvāne olsam
Yüzüñ gördi çü cānum geldi vecde *(G. 340/8). [yüzüñ, -üñ]*

Gül yüzde belürdi ḫaṭ-ı müşkīni ṣanasın
Başdan başa zeyn eyledi uçmaġı benefşe *(G. 344/7). [yüzde, -de]*

Leblerüñe zülfüñ irdükçe ḳo kim yüz süreyin
Zer-nişān olsa yaraşur laʿller zünnārda *(G. 346/5). [yüz]*

Cem yüzüñden ġayrıya baḳmaduġı budur sebeb
ʿĀşıḳ-ı dīdār olan ḳalur hemān dīdārda *(G. 346/13). [yüzüñden, -üñ, -den]*

Germ olup kendüyi teşbīh itdügi içün yüzüñe
Yaḳdılar şemʿüñ zebānın aşdılar bāzārda *(G. 346/3). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefeʾül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/7). [yüzüñ, -üñ]*

Gül yüzüñ vaṣfı hezār olursa bülbül Cem yiter
ʿAndelīb ol gül-şen-i cāna ġazel-ḫʷān olmasa *(G. 350/13). [yüzüñ, -üñ]*

Bulınmaz şīve-i ḳaddüñ hevāsı gül budaġında
Açılmaz gül yüzüñ mānendi gül Firdevs bāġında *(G. 352/2). [yüzüñ, -üñ]*

Çın seḥer zülfüñ yüzüñde ṭaġıdup şebdür diseñ
Yaşlarum seyyāresi uşda Meh ü Pervīn diye *(G. 358/3). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Nergisi gibi mücāvir bāġa nergis irmemiş
Gül yüzi gibi müsāfir gelmemiş gül gül-şene *(G. 361/6). [yüzi, -i]*

Döküp zerrīn yüzüme yaşlarum sīm
Seni ṣayd itmek ister sīm ü zerle *(G. 364/5). [yüzüme, -üm, -e]*

Gidemez ḳaldı bu Cem ki yolı baġlandı meger
Bir ṣaçı sünbül ü yüzi gül-i ter ġonce-feme *(G. 365/14). [yüzi, -i]*

Bir dem yüzüñ ki çeşmüm öñinden ıraġ ola
Derd ü ġamuñla yüregüm üstinde dāġ ola *(G. 367/1). [yüzüñ, -üñ]*

Dil mürġı beñlerüñi yüzüñde görüp didi
Varurdum anda ḫavf iderem kim duzaġ ola *(G. 367/7). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Yüzin ḳapuña sürdügi Cem dāyimā bu kim
Diler ki kendüye yine bir feṭḥ-i bāb ola *(G. 368/11). [yüzin, -i, -n]*

Yüzüñ göricek ay utanup gökde gizlenür
Māhuñ ne revnaḳı ola ki anda āftāb ola *(G. 368/5). [yüzüñ, -üñ]*

Ẓulmetle ṭolar iki cihān iy şeh-i cihān
Zülfüñ ḳaçan ki yüzüñe senüñ niḳāb ola *(G. 368/4). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/13). [yüzini, -i, -n, -i]*

Gün yüzüñüñ ḥicābı ḳaçan kim niḳāb ola
Nūr-ı cemālüñ ile niḳāb āftāb ola *(G. 369/1). [yüzüñüñ, -üñ, -üñ]*

Yüzüñdür bāġ-ı cennet gül-sitānı
Ḫırāmān ḳāmetüñ serv-i revānı *(G. 373/1). [yüzüñdür, -üñ, -dür]*

Gül yüzüñüñ ayruluġı iy perī her rūz ü şeb
Ḥasret ü derd ile eyler bülbül-i gūyā beni *(G. 374/9). [yüzüñüñ, -üñ, -üñ]*

Niḳābuñ keşf idüp göster yüzüñi
İñen çekdürme baña intiẓārı *(G. 377/5). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Ḫaṭṭı yüzinden ol mehüñ zülfini dūr eyledi
Lā-cerem iricek ecel ʿömrüñ olur nihāyeti *(G. 378/9). [yüzinden, -i, -n, -den]*

Gördi yüzüñde cān-ı Cem nūr-ı Ḫudāyı keşf ile
Bu ḳadar olur iy perī ʿışḳ erinüñ kerāmeti *(G. 378/13). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Çünki ġamuñdan ölürem bārī yüzüñi keşf ḳıl
Kim ölür iken iy ṣanem ʿarż ideyin şehādeti *(G. 378/11). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Beñzedelden yüzüñe mihr ü mehi
Göge irgürdi mihr ü meh külehi *(G. 382/1). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Yüzüñ üzre gözlerüñ meyl itdügince zülfüñe
Sünbül otlar ṣanasın ṣaḥrāda āhūlar bigi *(G. 384/3). [yüzüñ, -üñ]*

Çü gördüm gül yüzin ol dil-berüñ ben
Niçün ḫāmūş olam çün bülbül-i dey *(G. 391/5). [yüzin, -i, -n]*

Ṣaçuñ küfrinde cānum ḳalmış iken
Yüzüñ nūrın bulup īmāna irdi *(G. 392/8). [yüzüñ, -üñ]*

Yüzini gösterüp ḫōrşīd-i enver
Şeb-i hicrāna uş pāyān bulındı *(G. 393/7). [yüzini, -i, -n, -i]*

Yüzinüñ derlerini sildi beñzer
Ki ṭolmışdur güherden dest-māli *(G. 399/5). [yüzinüñ, -i, -nüñ]*

Çü yüzüñ māhınuñ oldı ḥicābı
Iraġ eyle naẓerden dest-māli *(G. 399/11). [yüzüñ, -üñ]*

Baş çeküp zülfüñ yüzüñden ḥaṭṭuñ oldı āşikār
Ṣan ṭılısm-ı mār ile bulındı ḥüsnüñ maṭlebi *(G. 400/11). [yüzüñden, -üñ, -den]*

Yüzümi ḳapuña sürdügümi gören eydür
Bezendi levḥa-i zerrīn ile bu bāb ola mı *(G. 401/11). [yüzümi, -üm, -i]*

Meger ki muʿciz-i peyġamberīye müşʿirdür
Yüzüñde bīnī-i sīmīn ki şaḳḳ ider ayı *(G. 402/6). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Raḳībe açma şol yüzden yüzüñ ṣaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/5). [yüzüñ, -üñ]*

Yüzüñ ayı ile ebrūñuñ hilālinüñ ḫayāline
Her ay başında görinür hilāl-i şekl-i māh egri *(G. 406/7). [yüzüñ, -üñ]*

Ḳamer devrinde Cem ʿömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/10). [yüzden, -den]*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup şemʿüñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/3). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Kaʿbe yüzüñe Mescid-i Aḳṣā disem n'ola
Oldı nişān yüzüñdeki zülfüñ ḳumāmesi *(G. 409/8). [yüzüñdeki, -üñ, -de, -ki]*

Kaʿbe yüzüñe Mescid-i Aḳṣā disem n'ola
Oldı nişān yüzüñdeki zülfüñ ḳumāmesi *(G. 409/7). [yüzüñe, -üñ, -e]*

Bitdükçe gün yüzüñde şehā nev-resīde ḫaṭ
Sünbülle zeyn olur ṣanasın güller āresi *(G. 416/7). [yüzüñde, -üñ, -de]*

Gül yüzüñ devrinde cānā nergis-i mestüñ gibi
Mest ü ḫayrān olmaduḳ ʿālemde bir cān ḳalmadı *(G. 424/5). [yüzüñ, -üñ]*

Çün ʿacz yüzin ṭopraġa sürdüm işigüñde
Maḥrūm gönilmek bu ḳapudan baña ḫāṣā *(K. 5/165). [yüzin, -i, -n]*

Uş kāse-i ʿacz ile ümīd isteyü geldüm
Urma günehüm yüzüme iy Ḳādir ü Dānā *(K. 5/162). [yüzüme, -üm, -e]*

Pas olmamaġ içün yüzi jeng-i cefā ile
Miʾrāt-i cāna ol dem irişen cilā ḫaḳı *(K. 6/13). [yüzi, -i]*

Gözleri şehlā yüzi bedr ay ḳaşları hilāl
Zülf[i] misk ü ʿanber ü nesrīnleri reyhāndur *(K. 8/19). [yüzi, -i]*

Ḫūblar kāfir dilince naġmeler āġāz ider
Şol ḳara ṣaçlar güneş yüzlerde müşk-efşāndur *(K. 8/36). [yüzlerde, -ler, -de]*

Çü yüzin görmezem ol meh-liḳānuñ
N'ola ġamdan girībān eylesem çāk *(Kıt. 3/3). [yüzin, -i, -n]*

Yüzini görmeyelden ol ḥabībüñ
Olupdur cān ü dil derd ile ġam-nāk *(Kıt. 3/13). [yüzini, -i, -n, -i]*

Nicesi dūr olam ṭapuñdan iy yār
Ki yüzüñden alur her dem gözüm nūr *(Kıt. 4/4). [yüzüñden, -üñ, -den]*

Eger ḫāṭırdan isterseñ şaḳāyıḳ
Yüzin gör cāndan it ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ *(Mes. 1/86). [yüzin, -in]*

Ki zīrā gül yüzinden bir varaḳdur
Gül-āb anuñ ṣuyından bir ʿaraḳdur *(Mes. 1/35). [yüzinden, -i, -n, -den]*

Cem yüzüñ ayına ḳılduḳça naẓer
Ārede cāndan hemīşe ḥamd ider *(Mua. 8/1). [yüzüñ, -üñ]*

İki zülfüñ ṭutalı ḥüsn yüzin
Göñül iḳbāl-i sermedī buldı *(Mua. 18/3). [yüzin, -i, -n]*

Dil-i āşüfte kāmildür yüzüñ şerḥi kitābında
Cihān ʿāciz-durur gerçi anuñ her faṣl [u] bābında *(Mua. 39/1). [yüzüñ, -üñ]*

Ḳanlu yaşumı gören iy yüzi gül
Dir perīşān-ḫāl olan bu ṣu degül *(Mua. 40/1). [yüzi, -i]*

Ne vaktin kim ḥabīb adın ṣoram ben
Gülüp nāz ile dir ol yüzi gül-şen *(Mua. 41/2). [yüzi, -i]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr[i] yüzine niḳāb *(Mua. 46/2). [yüzine, -i, -n, -e]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr[i] yüzine niḳāb *(Mua. 46/1). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Götür yüzüñüñ burḳaʿın keşf [it] aradan perdeyi
Tā kim yüzüñüñ ṭalʿati ḳıla tecellī iy perī *(Mua. 85/1). [yüzüñüñ, -üñ, -üñ]*

Götür yüzüñüñ burḳaʿın keşf [it] aradan perdeyi
Tā kim yüzüñüñ ṭalʿati ḳıla tecellī iy perī *(Mua. 85/2). [yüzüñüñ, -üñ, -üñ]*

Yüzini gösterüb ol māh fi'l-ḥāl
ʿIyān oldı lebi altındaki ḫāl *(Mua. 98/1). [yüzini, -i, -n, -i]*

Ḥabīb yüzini görse semen olur bī-dil
Añarsa sünbül-i zülfin benefşe ola ḫacil *(Mua. 114/1). [yüzini, -i, -n, -i]*

İy göñül gün yüzini cān meclisi miṣbāḥı ṭut
Laʿl-i nābını cihānuñ rāḥatü'l-ervāḥı ṭut *(Mua. 121/1). [yüzini, -i, -n, -i]*

Gün yüzüñ üstinde zülfüñ olalı müşkīn niḳāb
Oldı ḫāl-i ʿanberīnüñe yavuz gözden ḥicāb *(Mua. 134/1). [yüzüñ, -üñ]*

Ġamzeñüñ evveline zülfüñ ulaşup ṣanemā
Ḫālüñi ġayb yüzinden n'ola eylerse hebā *(Mua. 152/2). [yüzinden, -i, -n, -den]*

Ḫaber bülbül çü gül yüzinden aldı
İşit kim bülbül-i şūrīde n'oldı *(Mua. 160/1). [yüzinden, -i, -n, -den]*

Düşde gördükçe yüzüñi iy ḳamer
Ḳılmazam bīdār iken mihre nazer *(Mua. 176/1). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Zülf-i müşkīnüñle yüzüñi gören iy pür-ʿitāb
İki bī-ḥad gice içinde bulur bir āftāb *(Mua. 177/1). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Yüzüñi görenlere cüllāb-ı laʿlüñ ḳıl sebīl
Çünki cennet zāyirinüñ ābı olur selsebīl *(Mua. 184/1). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Seḥer yüzüñ şuʿāʿından nişāndur
Gice zülfüñ düninden imtiḥāndur *(Mua. 201/1). [yüzüñ, -üñ]*

Mihrüm artarken yüzüñle zülfüñe ḳılsam naẓer
Anuñ içün rūz [ü] şeb cān ü göñül anı diler *(Mua. 203/1). [yüzüñle, -üñ, -le]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr yüzine niḳāb *(Mua. 205/2). [yüzine, -i, -n, -e]*

Ay yüzüñi ger göreydi ḫānesinde āftāb
Ol ḫacāletden ḳılurdı ebr yüzine niḳāb *(Mua. 205/1). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Olalı gün yüzün iy meh sirāc-ı devlet [ü] dīn
Olupdur ism-i şerīfüñ de tāc-ı devlet [ü] dīn *(Mua. 212/1). [yüzün, -üñ]*

Keşf idelden gün yüzüñ ol sāde-rū
Ol arada çıḳdı dil elden dirīġ *(Mua. 223/1). [yüzüñ, -üñ]*

Keşf idelden gün yüzüñ iy māh-rū
Ol arada çıḳdı dil elden ḳamu *(Mua. 232/1). [yüzüñ, -üñ]*

Bir ṭıfl-i ʿĪsī-dem bugün remz itdi bir söz üstine
Zülfüñ götür yüzden didüm barmak ḳodı göz üstine *(Mua. 246/2). [yüzden, -den]*

Naẓarı pāk olanlar yüzüñ āyīne bilür
Yüzüñ āyīne bilenler ʿaceb ayı ne bilür *(Mua. 247/1). [yüzüñ, -üñ]*

Naẓarı pāk olanlar yüzüñ āyīne bilür
Yüzüñ āyīne bilenler ʿaceb ayı ne bilür *(Mua. 247/2). [yüzüñ, -üñ]*

Ḳamer yüzinden itse zülfini dūr
Gidüp ẓulmet cihān olurdı pür-nūr *(Mua. 265/1). [yüzinden, -i, -n, -den]*

Kim ki zülfüñ ucına oldı esīr
Lā-büd āşüfte olupdur yüzde bir *(Mua. 271/2). [yüzde, -de]*

Görse güneş yüzüñi ḳamer kendüden gider
Ṭūbā ḳadüñ işitse perīşān olup gider *(Mua. 278/1). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Ḳamer yüzüñden almaġa nişānı
Hemīşe seyr ider āsmānı *(Mua. 285/1). [yüzüñden, -üñ, -den]*

Yitmez mi perde zülf yüzine ki dāyimā
Örter yüzine dāmenin ol ṭıfl-i bī-vefā *(Mua. 293/1). [yüzine, -i, -n, -e]*

Yitmez mi perde zülf yüzine ki dāyimā
Örter yüzine dāmenin ol ṭıfl-i bī-vefā *(Mua. 293/2). [yüzine, -i, -n, -e]*

Gün yüzi üstinde yārüñ ol hilāl-ebrūyı gör
Beñlerin baḳ ṭarf-ı mehde ol iki hindūyı gör *(Mua. 313/1). [yüzi, -i]*

Kaʿbe yüzinde dil budur ḳaşuña secde ḳılduġı
Kim aña dāyimā ola ṣavmaʿa kūşe-i ḥarem *(Mua. 317/1). [yüzinde, -i, -n, -de]*

Yüzüñ bī-ḥad żiyā-yı zindegānī
Lebüñ naḳş-ı ḥayāt-ı cāvidānī *(Mua. 336/1). [yüzüñ, -üñ]*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/2). [yüzini, -i, -n, -i]*

Zülfinüñ zencīrine baġlar beni dīvāne-veş
Yüzinüñ şemʿine düşüp yanaram pervāne-veş *(Mur. 2/6). [yüzinüñ, -i, -nüñ]*

Bu yüz mi-durur ya mihr-i enver
Bu söz mi-durur ya şehd ü şekker *(Terc. 1/1). [yüz]*

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi izüñe eyle cārūb *(Terc. 1/35). [yüzüm, -üm]*

Degmez yüzüm ayaġuña bārī
Yüzümi izüñe eyle cārūb *(Terc. 1/36). [yüzümi, -üm, -i]*

Yüzüñi çü gördüm ol ṣafādan
Her dem iderem bu beyti inşā *(Terc. 1/29). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Yüzüñi görüp göñülden itdüm
Çevgān ṣaçuñuñ öñinde ser ṭūb *(Terc. 1/45). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Dil olmış idi ġamuñla giryān
Yüzüñi görüben oldı ḫandān *(Terc. 1/50). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḥayrān *(Terc. 1/60). [yüzüñi, -üñ, -i]*

Keşf olalı yüzüñüñ nikābı
Eyledi ḫacil ol āftābı *(Terc. 1/95). [yüzüñüñ, -üñ, -üñ]*

ʿİzzet anuñ ki sözini cānında ḥıfẓ ider
Devlet anuñ ki gördi yüzini Muḥammedüñ *(Terk. 1/96). [yüzini, -i, -n, -i]*

Başuma ḳarañuluḳ itdüñ cihān aydınluġın
Ḳāre yüzlü ḳāre bulıtlu per-i bārān felek *(Terk. 2/20). [yüzlü, -lü]*

yüz: *"Yüz" sayı sıfatı.*

Dil almaġ içün ala gözüñ āl ile gör kim
Yüz vech ile her kūşede efsūn ider iy dōst *(G. 20/14). [yüz]*

Şekker lebüñe ḫidmet idem diyü iy ṣanem
Yüz yirde baġladı beline ney-şeker kemer *(G. 116/6). [yüz]*

Cem üç ḳadeḥ mey-i ṣāfīde bulduġı keşfi
Yüz erbaʿīn ile bulmadı zāhid-i murtāż *(G. 180/22). [yüz]*

Her kūşede cāndan müteraṣṣıd otururlar
Her bāġda yüz biñ var ola bülbül-i gūyā *(K. 5/48). [yüz]*

Ḳaçan kim adını ṣorsam yüze yüz
Gülüp dir evveli bir āḫiri yüz *(Mua. 17/2). [yüz]*

yüz: *Yüz, suret II yeryüzü, zemin.*

Her geh ki perīṣān ṣaçuña şāne ura bād
Ḳoḫusı cihān yüzini pür-müşk-i ter eyler *(G. 51/14). [yüzini, -i, -n, -i]*

Lāle ruḫ-sāruñ añup aḳduḳça gözden ḫūn-ı dil
Ḳan olası gözlerüm ʿālem yüzin rengīn ider *(G. 58/10). [yüzin, -i, -n]*

İy Cem bu demde ḫōş-durur içmek ṣarāb-ı nāb
Ḫāṣā cihān yüzi ola gül-zār ü lāle-zār *(G. 60/18). [yüzi, -i]*

Her geh ki āftāb-ı cemālüñ ẓuhūr ider
Başdan başa cihān yüzini cümle nūr ider *(G. 134/2). [yüzini, -i, -n, -i]*

yüz: *Yüzlerce, pek çok.*

Ṣaçı yüz zāhid-i ḫuşki çeker seccādeden ser-mest
Irar biñ ʿābidi çeşmi ṣalāḥ u zühd ü taḳvādan *(G. 305/5). [yüz]*

Her serv olalı ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
Yüz yirde yüz urup bükilür ḳāmet-i Ṭūbā *(K. 5/42). [yüz]*

Tā ʿāleme yüz nāz ile ʿīd itdi tecellā
Gül-zār-ı cihān oldı cinān bāġına hem-tā *(K. 5/51). [yüz]*

Bu nuṭḳa liyāḳat yoġ iken kendüde līkin
Yüz ʿacz ü ḳuṣūr ile ḳılur bu ḳadar inşā *(K. 5/140). [yüz]*

ʿIḳd-i zülfüñde yüz itmişdi girih
Tā ḳıla āşüfte dil anı zirih *(Mua. 206/1). [yüz]*

yüz-: *Yüzmek.*

Dil ördegi çün yüzemez ol ḥavż-ı ṣafāda
Şimdi yiridür dökse gözüm zemzem-i Baṭḥā *(K. 5/117). [yüzemez, -emez]*

yüz biñ: *Yüz bin, yüz binlerce.*

Yüz biñ yıl öñdin olmadın ervāḥ-ı kāyināt
Ḫalḳ olmış idi rūḥı miṡāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/57). [yüz biñ]*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazġan felek *(Terk. 2/11). [yüz biñ]*

yüz cān ile: *Büyük bir istekle, şevkle.*

Ol ṣanem kim ḥüsnine mihr-i cihān-āyīn diye
Söz budur diyüp ḳamer yüz cān ile tahsīn diye *(G. 358/2). [yüz cān ile]*

yüz döndür-: *Yüz çevirmek, gösterilen ilgiyi kesmek, uzaklaşmak.*

Niçün yüz döndürem dil-ber ġamından
Ki ḳaçmaz kimsene luṭf u vefādan *(G. 293/5). [yüz döndürem, -em]*

yüz göster-: *Belirmek, görünmek, kendini göstermek.*

Dil bugün ʿışḳuñ ġamına döyemez
Āh eger yüz göstere ferdā-yı ʿışḳ *(G. 199/8). [yüz göstere, -e]*

yüz ḳarası: *Utanılacak bir durum veya şey.*

Dimiş ḫaṭuña nāfe-i Çīndür ḫaṭā ile
Bu yüz ḳarası ile ḳapuña nice vara Cem *(G. 273/4). [yüz ḳarası]*

Bir kerre yañılup ḫaṭuña beñzerem dimiş
Oldı bu yüz ḳarası ile şerm-sār nesḫ *(G. 40/12). [yüz ḳarası]*

Ḫaṭṭuñ miṡālini diyeli bildi cürmini
Yüz ḳāresi ile başına ṭopraḳ ḳoyar ḫaṭ *(G. 183/6). [yüz ḳāresi]*

Gerçi yüzüm ḳaradur nāme-i aʿmāl bigi
Umaram kim yuya luṭfuñ ṣuyı ile ānı kerem *(K. 1/115). [yüzüm ḳaradur, -dur]*

yüz ol-: *Yüz, çehre olmak.*

Kevkeb-i ḥüsnüñ hemīşe mürtefiʿdür iy perī
ʿĀḳıbet tā yüz ola sen āftāba müşterī *(Mua. 164/2). [yüz ola]*

yüz sür-: *Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.*

Ḳapuña yüz sürdügüm gören didi
Levḥa-i zerle ne zeyn olmış bu bāb *(G. 15/3). [yüz sürdügüm, -düg, -üm]*

Devlet bu idi baña ki yüz sürem izüñe
Yoḳdur başumda çünki bu devlet ne fāyide *(G. 328/5). [yüz sürem, -em]*

ʿĀlem berāt-ı şerʿa ḳalem gibi yüz sürer
ʿUnvān olaldan aña nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/215). [yüz sürer, -er]*

Būy-ı zülfüñden almaġ içün eser
Yüz sürer işigüñe bād-ı seḥer *(G. 88/2). [yüz sürer, -er]*

Ḳapuña yüz sürerem her rūz ü şeb
Olmadı līkin baña bir fetḥ-i bāb *(G. 14/3). [yüz sürerem, -er, -se, -m]*

yüz sür-: *Baş eğmek, (huzurunda) yere kapanmak, ayaklara kapanmak (saygı bağlamında).*

Mihr ü meh anuñ içün ḳıldı ṭaleb ḳapuñı kim
Cem bigi ārede yüz süre der-i der-gehüñe *(Mua. 190/2). [yüz süre, -e]*

Devletüñ dārını maʿmūr ide miʿmār-ı ezel
Şöyle kim kūşesine yüz süre erkān-ı kerem *(K. 1/148). [yüz süre, -e]*

Beni redd itme ḳapuñdan iy yüzi māhum benüm
Çün odur yüz sürecek ʿālemde der-gāhum benüm *(G. 253/2). [yüz sürecek, -ecek]*

Şabā-veş yüz süren ol āsitāna
İrişür iy şanem maḳṣūd-ı cāna *(Mua. 240/1). [yüz süren, -en]*

Şaġlu şollu baş urup ayaġuña yüz sürenüñ
Her biri[si] ḫān vü Sührāb-ı Kābūs Ḫāndur *(K. 8/31). [yüz sürenüñ, -en, -üñ]*

Naʿl-i semendüñ iy şanem olalı rūy-i āftāb
Yüz sürer aña māh-ı nev tā kim bula bir fetḥ-i bāb *(Mua. 274/2). [yüz sürer, -er]*

Ḳapuña her yañada yüz sürerem
Ḳaddüñ ol ārede görindügi içün *(Mua. 286/1). [yüz sürerem, -er, -em]*

Yüz sürüp ayaġına öpmege dil-dāruñ elin
Günde biñ kez öperem yalvarup aġyāruñ elin *(G. 310/1). [yüz sürüp, -üp]*

yüz sür-: *Yüzünü değdirmek (güzellik kitabına yüz sürmek bağlamında) II aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.*

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñe yüz sürelden iy dil-ber yüzüm
Levḥa-i zerrīne beñzer kim kitāb üstindedür *(G. 84/3). [yüz sürelden, -elden]*

yüz ṭut-: *Yönelmek, meyletmek.*

Tā ki düşnām[ı] Cemüñ inʿāmdur
Dilde dāyim yüz ṭutan düşnāmdur *(Mua. 175/2). [yüz ṭutan, -an]*

Güneş gice olup diyü ṭutar idi kenāra yüz
Tecellī ḳılsa gün yüzüñ eger zülfüñ kenārından *(G. 286/11). [yüz ṭutar, -ar]*

Muṣḥaf-ı ḥüsninde ḫaṭṭı cevre yüz ṭutdı didüñ
İy raḳīb-i rū-siyeh bu resme fāl itmek neden *(G. 288/11). [yüz ṭutdı, -dı]*

Raḥm eyle ben ġarībe iñen cevre ṭutma yüz
Bilürsin iy şanem ki hevā-dāruñam senüñ *(G. 213/5). [yüz ṭutma, -ma]*

Cefāya yüz ṭutup niçün sen iy mihr-i cihān-ārā
İder[sin] pence-i ḫōrşīdi maġlūb-i yed-i beyżā *(G. 10/1). [yüz ṭutup, -up]*

Yüz tecāhülden ṭutup güldi didi
Fārsī söyle ki Türkī bilmezem *(Mua. 75/3). [yüz ṭutup]*

yüz ṭut-: *Yönelmek, meyletmek; olmaya yaklaşmak, görünmek (Saadetin yüz tutması, gerçekleşmesi bağlamında).*

Baña yüz ṭutdı saʿādet bu gice
Çünki bu burca ol meh-i tābān gelür *(G. 70/3). [yüz ṭutdı, -dı]*

yüz ur-: *Yüz sürmek, bir şey istemek amacıyla bir kimsenin huzuruna çıkmak.*

Ḥad yoḳ belā-yı dehre yüz ur āsitānına
Dök yaşlaruñ sitāresin iy bī-sitāre Cem *(G. 273/13). [yüz ur]*

Yine yüz urmaġa geldüm ḳapuña ḫaclet ile
ʿAybumı yüzüme urma ki budur şān-ı kerem *(K. 1/79). [yüz urmaġa, -maġ, -a]*

yüz ur-: *Sığınmak, iltica etmek.*

Çarḫ-ı aṭlas kūşe-i eyvānuñı görse ḫacil
Meh yüz urmaġa der-i der-gāhuña muḥtācdur *(G. 191/2). [yüz urmaġa, -maġ, -a]*

yüz ur-: *Yere kapanmak.*

Her serv olalı ḳadd-i ser-efrāzuña māyil
Yüz yirde yüz urup bükilür ḳāmet-i Ṭūbā *(K. 5/42). [yüz urup, -up]*

yüz vir-: *Yakınlık göstermek, Şımartmak.*

Yüz virme iñen ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruña iy dōst
Kim zülfüñe baş ḳoşdı iñen fitneler eyler *(G. 51/11). [yüz virme, -me]*

İñen yüz virme bu ḫaṭṭ-ı siyāha
Ki iy cān fitne-i āhir-zamāndur *(G. 113/9). [yüz virme, -me]*

yüz yüz: *Çok, pek çok.*

Bāġa geldügüñ bilüp iy serv-i nāz
Yüz yüz ile zeyn ider gül-zārı gül *(G. 238/6). [yüz yüz]*

yüz yüze: *Yüz yüze, karşı karşıya.*

Ḳaçan kim adını şorsam yüze yüz
Gülüp dir evveli bir āḫiri yüz *(Mua. 17/1). [yüz yüze]*

yüzden: *Sebep.*

Ne yüzden öykünür imiş şaçuña nāfe-i Çīn
Ki sünbülüñ ḳoḫusı müşk-i terde bulınmaz *(G. 143/5). [yüzden]*

Raḳībe açma şol yüzden yüzüñ şaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/5). [yüzden]*

yüzi aġ ol-: *Herhangi bir kusuru, hatası olmamak; namuslu, şerefli ve iffetli olmak. (Tanyeri, 1999: 24).*

Dil düşdi tīġ-ı ġamzesine hīç üşenmedi
Erlük bu ise ancaḳ ölür yüzi aġ ola *(G. 367/4). [yüzi aġ ola, -a]*

yüz aḳluġı: *Suçu ve utanılacak bir durumu bulunmayan, masum, günahsız.*

Cem şu zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzi aḳluġına şāhid kefen olursa n'ola *(G. 8/10). [yüzi aḳluġına, -ı, -n, -a-luġ, -ı, -n, -a]*

yüzi ḳāresi: *Utanmaz, yüzsüz.*

Zülfüñe beñzedürmiş özin nāfe-i Ḫaṭā
Kendü özine ḳaldı yine yüzi ḳāresi *(G. 416/4). [yüzi ḳāresi, -si]*

yüzi şuyın ṭopraġa dök-: *İtibarını ve değerini kaybetmek, namusuna halel getirmek, aşağı bir duruma düşmek (Zülfe, 2011: 58).*

Ṭopraġa dökdi hevāñ odı Cemüñ yüzi şuyın
Şu gibi çünki göñül gördügi oğlana aḳar *(G. 131/13). [yüzi şuyın ṭopraġa dökdi, -di-y, -ı, -n]*

yüzin siyāh eyle-: *Sayfayı karalamak II yüz karası olmak, utanılacak bir hâle düşmek.*

Ḳalem bigi dil uzadan ḫaṭına ḫibr-i Ḫaṭā
Miṣāl kāġıdı gibi yüzin siyāh eyler *(G. 100/4). [yüzin siyāh eyler, -r]*

yüzinden: *Sayesinde.*

Şāh iken cān naṭʿ-ı dilden ṭarḥ olur ferzīn-vār
Beydaḳ-ı ḫālüñ dise ḥüsnüñ yüzinden şāh ruḫ *(G. 41/6). [yüzinden]*

yüzine ur-: *Ayıplayarak kusurunu yüzüne söylemek.*

Yā Rab bilür günāhını çün raḥmet eylegil
Cürmin yüzine urubanı itme şerm-sār *(K. 2/62). [yüzine urubanı, -ubanı]*

Yine yüz urmaġa geldüm ḳapuña ḫaclet ile
ʿAybumı yüzüme urma ki budur şān-ı kerem *(K. 1/80). [yüzüme urma, -ma]*

yüzini ṭut-: *Yüzünü çevirmek, yüzünü dönmek; yönelmek.*

Cem iki ḳıbleye ṭutar yüzini
Ḳıble olalı ol iki ebrū *(G. 315/13). [yüzini ṭutar, -ar]*

yüzlü: *Yüzü herhangi bir nitelikte olan.*

Oldı bahār cümle cihān oldı lāle-zār
Gül yüzlüler firāḳı ile oldı lāle zār *(G. 60/2). [yüzlüler, -ler]*

İy Kaʿbe yüzlü cāmiʿ-i ḥüsnüñde ḳaşlaruñ
Miḥrāb düzdi ʿanber-i terden kemer kemer *(G. 116/9). [yüzlü]*

Gördüm çü Mışr-ı ḥüsnini ol Kaʿbe yüzlünüñ
Virdüm Ḫaṭā-yı zülfine Māçīni Çīn ile *(G. 366/3). [yüzlünüñ, -nüñ]*

Yüzüñe öykünse gül olmaz ʿaceb
Kim açılmış yüzlüde olmaz edeb *(G. 13/2). [yüzlüde, -de]*

yüz döndür-: *Yüzünü çevirmek, terk etmek; gösterdiği ilgiyi kesmek.*

Eger bīmār olursa ten cefādan
Yüzüm döndürmezem ol meh-liḳādan *(G. 293/2). [yüzüm döndürmezem, -mez, -em]*

yüzü esved ol-: *Yüzü kara olmak II utanacak bir duruma düşmek, yüz karası olmak.*

Zülfüñ göreli ʿanber-i ḫōş-bū didi müşke
Ḳatında bunuñ oldı bizüm yüzümüz esved *(G. 42/4). [yüzümüz esved oldı, -dı]*

yüzüñi siyāh eyle-: *Yüzünü siyah eylemek, yüzünü kara çıkarmak, utanılacak işler yapmak..*

Gerçi ki dāyim işümüz āh eyledüñ felek
Kendü yüzüñi yine siyāh eyledüñ felek *(Terk. 3/72). [yüzüñi siyāh eyledüñ, -dü, -ñ]*

żabṭ it-: *Hükmü altına almak.*

Rabṭ itdi her kelāmı kelāmı Muḥammedüñ
Żabṭ itdi her niẓāmı niẓāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/144). [żabṭ itdi, -di]*

żabṭ it-: *Zorla ele geçirmek, yönetimi altına almak, sahip olmak.*

Kişverin zībā cemālüñüñ meger żabṭ itmege
Gül yüzüñ evrāḳı üstinde yazar defter ḫaṭuñ *(G. 215/3). [żabṭ itmege, -meg, -e]*

zād: *Yiyecek, azık.*

Sen perī-zāduñ reh-i ʿışḳında a çoḳ sevdügüm
Cem nice yol vara çün yoḳ ḫūn-ı dilden ġayrı zād *(G. 46/10). [zād]*

zād: *Zad harfi.*

Çün selāmum aldı didi adumuñ
Fāsı fā vü ʿayn[ı] żād u lām[ı] lām *(Mua. 275/4). [żād]*

zād ḳıl-: *Serbest, özgür bırakmak.*

Vefādan gerçi yoḳ-durur naṣībüm
Bi-ḥamdi'llāh ki cevr ile ḳılur zād *(G. 43/8). [zād ḳılur, -ur]*

zaʿferān: *Güzel kokulu, sarı renkli meşhur bir çiçek.*

Raḳīb olmaz ruḫum rengine māyil
Eşekdür zaʿferān ḳadrini bilmez *(G. 156/4). [zaʿferān]*

zaʿferān: *Safran II safran mürekkebi, âşığın yüzü gibi sarı safrandan yapılmış mürekkep.*

Zülfüñ ġamında reng-i ruḫum şerḥin eyleyen
N'ola yazarsa müşk ile hem zaʿferān ile *(G. 355/8). [zaʿferān]*

zāġ: *Karga.*

Ol raḳīb-i rū-siyāhı eyle ḳapuñdan ıraġ
Hem-nişīn olduġı yoḳdur bülbül ile hīç zāġ *(G. 191/2). [zāġ]*

zāġ u zaġan: *Karga ve kuzgun.*

Nice bülbül gibi göñlüm her nefes āh itmesün
Kim hemīşe hem-dem olur sen güle zāġ u zaġan *(G. 279/4). [zāġ u zaġan]*

zāhid: *Sofi, itikat sahibi.*

Ol güherlerden nişān ḳalmayıcaḳ arada hīç
Farḳ ḳılmaz rāhibi zāhidi bir ṭabʿ-ı selīm *(Mua. 187/4). [zāhidi, -i]*

zāhid: *Çok dindar olup irfanı olmayan kimse, kaba sofu, ham yobaz.*

Secde itsem kūyına ṭaʿn itme zāhid kim anuñ
Yig-durur bir secdesi cümle namāzuñdan senüñ *(G. 216/5). [zāhid]*

Ḳanḳı zāhid zühd idüp meyden tecennüb eylese
Ger velī olursa andan ictinābum var benüm *(G. 249/3). [zāhid]*

Zāhid İblīs ḳadar mı ḳılasın ṭāʿati kim
Bir riyā içün anuñ ḳılduġı maḥv oldı heme *(G. 365/5). [zāhid]*

Zāhid ki ṭaʿn iderdi mey-i ʿışḳa dün bugün
Mey-hāne içre başda sebūdur ʿamāmesi *(G. 409/3). [zāhid]*

zāhidā: *Ey zahit (çok dindar olup irfanı olmayan kimse, kaba sofu, ham yobaz).*

Zāhidā virmegil baña tevbe
Tevbeye tevbe-i naṣūḥ olsun *(G. 282/3). [zāhidā]*

Zāhidā bī-dīn dime ʿuṣṣāḳa zīrā anlara
Küfr-i zülf-i yār her dem görinür īmān gibi *(G. 379/5). [zāhidā]*

zāhid-i ḫuşk: *Kaba Sofu.*

Şaçı yüz zāhid-i ḫuşki çeker seccādeden ser-mest
Irar biñ ʿābidi çeşmi ṣalāḥ u zühd ü taḳvādan *(G. 305/5). [zāhid-i ḫuşki, -i]*

zāhid-i murtāż: *Talimli, eğitimli sofu.*

Cem üç ḳadeḥ mey-i ṣāfīde bulduġı keşfi
Yüz erbaʿīn ile bulmadı zāhid-i murtāż *(G. 180/22). [zāhid-i murtāż]*

ẓāhir: *Açık, aşina.*

Ger ḫam-ı ebrūsı nakşın zāhiri bī-derd dil
Görse idi secde-i sehv idüp olurdı ḫacil *(Mua. 138/1). [zāhiri, -i]*

ẓāhir ol-: *Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.*

Yaşumuñ āb-ı revānına naẓer ḳılma ki dil
Yüzüñi ẓāhir olan şekl-i başerden güniler *(G. 121/6). [ẓāhir olan, -an]*

İsmüñi hīç unud[a] mı ḫātır
Çünki bir noḳṭadan olur ẓahir *(Mua. 241/2). [ẓahir olur, -ur]*

Didüm aduñ nedür tebessüm idüb
Didi bir noḳṭa ile ẓāhir olur *(Mua. 242/2). [ẓāhir olur, -ur]*

zaḫm: *Yara, ceriha.*

N’ola ġamzeñ oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cānuma cānā devādur *(G. 79/4). [zaḫmi, -i]*

Ġamzeñ ḫadengi zaḫmi ile bī-cān olalı ten
Cānum yirine cān olan iy cān o yāredür *(G. 94/11). [zaḫmi, -i]*

Bilmezem seḥḥār mıdur yā ḳaşuñ
Kim cigerde zaḫmi vardur tīri yoḳ *(G. 204/8). [zaḫmi, -i]*

Çü gördüm sen ḫabīb-i gül-ʿiẕārı
Dil ü cān zaḫmine bulındı merhem *(G. 257/4). [zaḫmine, -i, -n, -e]*

Ġamzeñ oḳı sīnemi mecrūḥ ḳılduḳça şehā
Yig-durur zaḫmi baña biñ merhem ü tīmārdan *(G. 276/6). [zaḫmi, -i]*

N’ola kirpük oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cāna yig-durur devādan *(G. 293/8). [zaḫmi, -i]*

Şırça göñlüm şındı pā-māl oldı seng-i ġamdan āh
Ḳorḳaram kim zaḫm ire nā-geh ḫayālün pāyine *(G. 349/4). [zaḫm]*

zaḫm ur-: *Yaralamak, yara açmak.*

Ġamzeñ āhū-yı dile zaḫm uralı
Key zebūndur ḳoma naḫcīrüñ begüm *(G. 271/7). [zaḫm uralı, -alı]*

Didüm ġamzeñ oḳı zaḫm urdı cāna
Didi şād ol maḥabbet muḥkem olmış *(G. 169/7). [zaḫm urdı, -dı]*

Baġrına zaḫm urmaġ içün dāyimā ben ḫastenüñ
Ḳaşlarını ya ḳılup kirpügini tīr eylemiş *(G. 167/3). [zaḫm urmaġ, -maġ]*

N’ola ġamzeñ oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cānuma cānā devādur *(G. 79/3). [zaḫm ursa, -sa]*

N’ola kirpük oḳı zaḫm ursa cāna
Ki zaḫmi cāna yig-durur devādan *(G. 293/7). [zaḫm ursa, -sa]*

zaḫmet çek-: *Sıkıntı yaşamak, zorluklara katlanmak.*

İltimās-ı būse eyledüm dehānından didi
Çekme zaḥmet yoḳ yire ḥāṣıl degül bu mültemes *(G. 162/10). [zaḫmet çekme, -me]*

Düşde öpdüm laʿlüñi didüm didi
Çekme zaḫmet bu düşüñ taʿbīri yoḳ *(G. 204/4). [zaḫmet çekme, -me]*

zaḫmet-i tezyīn: *Süsleme zahmeti.*

Ḥüsnüñi zeyn eylese meşşāṭa mirʾāt-ı ḳamer
Ṣunʿ-ı Bārīye ne ḥācet zaḫmet-i tezyīn diye *(G. 358/6). [zaḫmet-i tezyīn]*

zaḫm-i küfr: *Küfür yarası.*

Zaḫm-i küfre virür şifā-yı ebed
Merhem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/3). [zaḫm-i küfre, -e]*

zaḫm-i tīr: *Ok yarası II sevgilinin kirpiğinin, bakışının yarası.*

Devā-yı tāze kühen dāġa çāredür dirler
Ki zaḫm-i tīrüñ urur dāġ-ı sīneme merhem *(G. 261/8). [zaḫm-i tīrüñ, -üñ]*

żaʿīf: *Zayıf, güçsüz II âşık.*

Zülfüñ ucından getüren ben żaʿīfi dem-be-dem
Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm *(G. 248/5). [żaʿīfi, -i]*

żaʿīf eyle-: *Zayıf düşürmek.*

Cemāl-i nūrı gözüm nūrını żaʿīf eyler
Ki ḥüsni muṣḥafına ṣırçadan yaḳar ḳandīl *(G. 244/9). [żaʿīf eyler, -r]*

zaḳḳūm ol-: *Zıkkım olmak, zehir olmak.*

Ġıdāmuz şehd ise zaḳḳūm olur bed-ḫᵛāh ṣunmaḳla
Aġız acıluġın def eylemez ayvā vü sīb ancaḳ *(K. 9/41). [zaḳḳūm olur, -ur]*

ẓalām: *Zulmet, karanlık.*

Ḳalmışdı cümle küfr ẓalāmında ḍāllīn
Hādī irişdi nūr-ı żiyāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/7). [ẓalāmında]*

ẓālim: *Zulüm edici II sevgili.*

Cefā ḳılmaġa ʿuşşāḳ āresinde
Behey ẓālim beni mi bulduñ ancaḳ *(G. 205/14). [ẓālim]*

Ceme bir būse baḫş itmiş ṭudaġuñ
Behey ẓālim iriş yā ḳana girdüñ *(G. 225/22). [ẓālim]*

zamān: *Zaman, vakıt.*

Didüm vaṣla irişmez fürḳatüñle
Şu kim geçmiş zamān ḳadrini bilmez *(G. 156/12). [zamān]*

Göñülde gözde ṭoludur dem-i viṣāl ʿaceb
Zamānlar ola mı kim añıla zamān-ı firāḳ *(G. 207/4). [zamānlar, -lar]*

Ḳılsañ Ceme teraḥḥum eyā seng-dil n'ola
Bunca zamān-durur ki dil-efgāruñam senüñ *(G. 213/10). [zamān-durur, -durur]*

İy ġam Cemi iñen daḫı hāk itme kim ḥabīb
Şāyed ola ġarībini aña zamān ile *(G. 355/14). [zamān]*

Ne çekdi Cem ġam-i zülfüñde her ḳıl ucından
Yazarsa ḥaşr zamānına dek hisāb ola mı *(G. 401/14). [zamānına, -ı, -n, -a]*

Ol dem ḳanı ki mesken idi işigüñ Ceme
Ḥayfā ki geçdi bilmedük ol ḫōş zamān idi *(G. 415/14). [zamān]*

Ḫüsrevā diñle bu ben mūr-ı żaʿīfüñ ḥālin
Çünki sensin bu zamān içre Süleymān-ı kerem *(K. 1/72). [zamān]*

Bir kuḥlī bisāṭ urdı zemīn üzre zamān kim
Eṭrāfı müzerkeş içi dībā-yı muṭallā *(K. 5/5). [zamān]*

Bār-ı ġamdan dil rehā ḳal gel kerem ḳıl bir zamān
Tā cihān olduḳça aduñ ola meşhūr-ı cihān *(Mua. 66/1). [zamān]*

İy ṣanem bunca zamāndur kim ḥasībümsin benüm
Dimedüñ bir gün ki iy miskīn ġarībümsin benüm *(Mua. 69/1). [zamāndur, -dur]*

Āh elüñden her zamān iy ḫāyin ü ḫūn-ḫᵛār felek
Bī-beḳāsın bī-ṣafā bī-vezn ü bī-lenger felek *(Terk. 2/31). [zamān]*

zamān: *Devir, çağ.*

Görüp zamān güzellerini ṣu bigi n'idem
Aḳdı arada bir ḳadi serv-i revāne dil *(Mua. 53/3). [zamān]*

Ṭutdı nesīmi ḫalḳ-ı cihānı Muḥammedüñ
Zeyn itdi naḳş-ı luṭf[ı] zamānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/212). [zamānı, -ı]*

Bir diñler ādem olsa neler şerḫ iderdi dil
Zīrā ki çoḳ-durur bu zamānuñ şikāyeti *(Terk. 3/96). [zamānuñ]*

zamān: *Devir; kader, talih.*

Şimdi yirümi kūşe-i derd eyledi zamān
Ol dem ḳanı ki mesken idi ṣuffe-i ḥarem *(Terk. 3/75). [zamān]*

Deryā içinde göklere boyadı cāmesin
Ṭopraḳ döşendi rūy-i zemīn bu zamānı gör *(Terk. 3/30). [zamānı, -ı]*

zamāne: *Felek.*

Buldı zamāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār *(K. 2/39). [zamāne]*

Ḳıldı zamāne cevr ü cefālar baña dirīġ
Ẕevḳ u ṣafāya olımadum āşinā dirīġ *(Terk. 3/37). [zamāne]*

zamāne: *Yaşanılan zaman, devir.*

Ṭoldı ṣadā-yı bülbül ile bāġ u gül-sitān
Oldı zamāne yüzi bahār ile sebze-zār *(G. 60/12). [zamāne]*

Elden piyāleyi ḳoma nergis gibi bu dem
Ki oldı zamāne sūsen ü gülle behişt-vār *(G. 60/14). [zamāne]*

Kerem ḳıl olma iñen iy ṣanem cefā ḳılıcı
Baña cefā ḳılıcı bu zamāne yitmez mi *(G. 419/16). [zamāne]*

Geldüñ vücūda dīn ile itdüñ cihānı nūr
Gerçi zamāne olmış idi küfre müttehem *(K. 7/8). [zamāne]*

Ne ṭurfe- ḥāl olur ʿaraṣāt olmadın daḫı
Başuma ḳoparur bu zamāne ḳıyāmeti *(Terk. 3/102). [zamāne]*

zamāne: *Yaşanılan zaman, devir II devrin insanları.*

ʿİṣyān ḍalāletinde ḳomadı zamāneyi
Raḥmet degül mi ʿāleme dīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/93). [zamāneyi, -y, -i]*

zamān-ı firāḳ: *Ayrılık zamanı.*

Göñülde gözde ṭoludur dem-i viṣāl ʿaceb
Zamānlar ola mı kim añıla zamān-ı firāḳ *(G. 207/4). [zamān-ı firāḳ]*

zamānlar ol-: *Zaman geçmek, vakit olmak.*

Gitdükçe bilmedüñ daḫı Cem ḥālini dirīġ
Niçe zamānlar oldı ki efgāruñam senüñ *(G. 227/14). [zamānlar oldı, -dı]*

żamīrine gel-: *Gönle gelmek, sezmek, hissetmek.*

Hemīşe ġamzeñ oḳı sīnemi ḳılur mecrūḥ
Meger żamīrine gelmez ki el-cürūḥa ḳışāş *(G. 177/4). [żamīrine gelmez, -mez]*

żamm ol-: *İlave olmak, eklenmek.*

Defter-i cürmüme baḳma benüm iy kān-ı ʿaṭā
Ḳışaṣ-ı cūduña żamm oldı çü destān-ı kerem *(K. 1/108). [żamm oldı, -dı]*

zanbaḳ: *Maaruf çiçek, zambak.*

Benefşe ġonce sūsen lāle sünbül
Semen zanbaḳ ḳaranfül yāsemen gül *(Mes. 1/10). [zanbaḳ]*

Semen nesrīn ü zanbaḳ żeymerān gül
Bile hem zīnet içün berg-i sünbül *(Mes. 1/15). [zanbaḳ]*

Ḳaranfül ġonce zanbaḳ hem şaḳāyıḳ
Semenle żeymerān bunlara lāyıḳ *(Mes. 1/19). [zanbaḳ]*

Bile reyḥān ü nesrīn daḫı nerges
Ḳaranfül yāsemen zanbaḳ hemīn bes *(Mes. 1/28). [zanbaḳ]*

zanbaḳ ü reyḥān ü sūsen: *Zambak, reyhan ve süsen çiçeği.*

Benefşe zanbaḳ ü reyḥān ü sūsen
Şaḳāyıḳ żeymerān nesrīn-i gül-şen *(Mes. 1/23). [zanbaḳ ü reyḥān ü sūsen]*

zār: *Ağlayan, inleyen.*

İy semen-ber ravża-i ḥüsnüñ ne ḫōş gül-zārdur
Kim anuñ yādına her gül-zārda gül zārdur *(G. 115/2). [zārdur, -dur]*

zār: *Ağlama, sızlama, figan, inleme.*

Gül yüzüñden ayru bülbül gibi zāram līkin āh
Nāleme āheng ider bir bülbül-i gūyā da yoḳ *(G. 208/7). [zāram, -am]*

zār: *Tavla ve benzeri oyunlarda kullanılan, kemikten yapılan, yüzeylerinde birden altıya kadar siyah noktalar olan altıgen nesne; ağlayan, inleyen.*

Kaʿbeteyn olalı ṭās-ı ʿışḳuña cān ü göñül
Her biri nerd-i ġamuñda iy ḳamer-ruḫ zārdur *(G. 115/4). [zārdur, -dur]*

zār ile nizār it-: *Ağlayıp inletmek, aciz bırakmak.*

Bir sencileyin bülbülini ġam dikeninde
Zār ile nizār idici gül-zār kimüñ var *(G. 103/10). [zār ile nizār idici]*

zār it-: *Ağlatmak, inletmek.*

Senüñ hecrüñ beni zār itdi ṣıdḳ ile ḥelāl eyle
Bu ḥasret ḥaşre ḳaldı idelüm ṣabr u şekīb ancaḳ *(K. 9/3). [zār itdi, -di]*

Gül-zār-ı cemālüñ güli gül gibi gülelden
Reşkinden ider ol güle gül zārı sebeb ne *(G. 345/6). [zārı ider, -er]*

zār ḳıl-: *Ağlatmak, inletmek.*

Ne naḥs olur ʿaceb bu ṭāliʿüm kim
Beni ʿālem içinde zār ḳıldı *(G. 386/8). [zār ḳıldı, -dı]*

Çü ʿışḳuñ yolına Cem virdi cānın
Kerem ḳıl ḳılma anı zār sensüz *(G. 149/14). [zār ḳılma, -ma]*

zār ol-: *Ağlayıp inlemek.*

Zār ol iy dil bülbüli kim mürġ-zār eksük degül
Nāleñe āheng ider bir mürġ-ı zār eksük degül *(G. 246/1). [zār ol]*

Oldı bahār cümle cihān oldı lāle-zār
Gül yüzlüler firāḳı ile oldı lāle zār *(G. 60/2). [zār oldı, -dı]*

Bir bencileyin gül-şen-i ḥüsnüñ hevesinden
Bülbül bigi zār olıcı her bār kimüñ var *(G. 103/12). [zār olıcı, -ıcı]*

Lāle zār olınca ḳana ġarḳ iderdüm anı da
Ḳanlu yaşumdan eṣer bilsem nice ṣaḥrāda yoḳ *(G. 208/9). [zār olınca, -ınca]*

Ḳaṣd ider cān ü dile dem-be-dem ol yār dirīġ
Oluram derd ile ʿālemde yine zār dirīġ *(Mur. 1/10). [zār oluram, -ur, -am]*

żar ol-: *Zarar olmak.*

Dil deldi ise ġamzesi oḳı ne żar olmış
Yüri sevin iy dil ki saña ḫōş naẓer olmış *(G. 175/1). [żar olmış, -mış]*

zār ü giryān: *Ağlama ve inleme.*

Düşeliden ʿışḳ odına derd ile
Zār ü giryānem gözüm pür-nem-durur *(Kıt. 1/2). [zār ü giryānem, -em]*

zār ü mecnūn eyle-: *Mecnun gibi ağlayan, inleyen, divane bir hâle getirmek.*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥasen
Çünki ʿālemde beni sen zār ü mecnūn eyledüñ *(G. 211/10). [zār ü mecnūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

zār ü mehcūr ol-: *Ağlayıp inleyen, garip olmak.*

Ḳapuñdan ayru olduġumca cānā
Oluram derd ü ġamla zār ü mehcūr *(Kıt. 4/6). [zār ü mehcūr oluram, -ur, -am]*

zār ü nālān ol-: *İnleyen, sızlayan olmak.*

Gerçi kim ʿazm-i sefer nā-çār ḳaldı Cem ġarīb
Sensüz oluram nigārā zār ü nālān elfırāḳ *(G. 203/8). [zār ü nālān oluram, -ur, -am]*

zār ü nizār it-: *Ağlatıp perişan etmek.*

Miḥnet ü derd ile itdi bülbüli zār ü nizār
Ṣoñra vaṣla irgürüben itmedi tīmār gül *(G. 234/3). [zār ü nizār itdi, -di]*

zār ü nizār ḳıl-: *Ağlamaklı ve zayıf hâle getirmek.*

Derd ü ġam ḳıldı Cemi zār ü nizār
Sensüz iy cānuma cānān nicesin *(G. 294/9). [zār ü nizār ḳıldı, -dı]*

zār ü şeydā ol-: *İnleyip ağlamak II perişan olmak.*

N'ola vaṣluña irgürseñ nigārā
Cemi kim ol olupdur zār ü şeydā *(G. 11/14). [zār ü şeydā olupdur, -up, -dür]*

zār u zār ol-: *Ağlayan, inleyen olmak.*

Olalı derd ü ġamuñla zār u zār iy dōstum
Kākülüñden n'ola olsam tārümār iy dōstum *(G. 255/1). [zār u zār olalı, -alı]*

żarer eyle-: *Zarar vermek.*

Ḳoma yüzüñe ḳarşu ḳılam āh ḥaẕer ḳıl
Kim bād-ı ḥazān irse güle çoḳ żarer eyler *(G. 51/4). [żarer eyler, -r]*

zārī ḳıl-: *Ağlamak, inlemek.*

Ṭāḳ-ı ḳaşuñda ḥadsüz dil nice ḳıla zārī
İy meh naẕer ḳılayduñ bir göz ucı ile bārī *(Mua. 243/1). [zārī ḳıla, -a]*

İşümdür nāle vü zārī senüñle göreli aġyārı
Ne vaḳte dek ḳılam zārı gidelüm bārī şehrüñden *(G. 289/12). [zārı ḳılam, -am]*

Bu ḫaṭ mıdur ya cennet sebze-zārı
Ki ḳılur ḥasretinden sebze zārı *(G. 377/2). [zārı ḳılur, -ur]*

Gülün hengāmıdur nūş idelüm mey
Ki bülbüller ḳılur bāġ içre zārı *(G. 388/6). [zārı ḳılur, -ur]*

zārī vü efġān ḳıl-: *Ağlayıp inlemek, feryat figan etmek.*

Ḳıluram dün ü gün zārī vü efġān
ʿAceb budur ki işitmezsin sen anı *(G. 373/9). [zārī vü efġān ḳıluram, -ur, -am]*

zārī-i dil: *Âşığın gönülden gelen ağlama ve inlemeleri.*

Zārī-i dil irişdi zülfüñden
İşiden dir ne ḫōş bu nāle-i ʿūd *(G. 47/3). [zārī-i dil]*

ẕāt: *Kendi, bizzat kendi.*

Levḥ-i nübüvvet aduña yazıldı ibtidā
Saṭr-ı peyem-berī yine ẕātuñla oldı tem *(K. 7/22). [ẕātuñla, -uñ, -la]*

Pādişāh oldur ki her-giz ẕātına irmez zevāl
Ḥayy ü Bāḳī Ḳādir ü Ḫallāḳ-ı ins ü cāndur *(K. 8/77). [ẕātına, -ı, -n, -a]*

Ṣāfī güherden oldı çü ẕātı Muḥammedüñ
Gelmez beyāna ẕātı ṣıfātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/25). [ẕātı, -ı]*

Ṣāfī güherden oldı çü ẕātı Muḥammedüñ
Gelmez beyāna ẕātı ṣıfātı Muḥammedüñ *(Terk. 1/26). [ẕātı, -ı]*

ẕāt: *Allah'ın varlığı.*

Gerçi ki ẕātuñ oldı nihān ḳamu dideden
Līkin ṣıfāt-ı raḥmetüñ olupdur āşikār *(K. 2/51). [ẕātuñ, -un]*

Aḫyār-ı ins ü cāndur iden ḥamd ẕātuñı
Muḫtār-ı dü-cihāndur iden seni iḫtiyār *(K. 2/45). [ẕātuñı, -un, -ı]*

Ẕātuñuñ māhiyyetine iremez fehm ü ʿuḳūl
Ḥikmetüñüñ ḳudretine yitemez vehm ü ḫayāl *(K. 3/43). [ẕātuñuñ, -uñ, -uñ]*

Ẕü'l-celāl ü Ẕü'l-cemāl ü Ẕü'l-beḳā vü Ẕü'l-ḥayā
Kendü ẕātı ile ḳāyim dāyimü'l-iḥsāndur *(K. 8/80). [ẕātı, -ı]*

ẕāt: *Öz, varlık.*

Gün-be-gündin devletüñ bulsun ferīd
Ẕātuñ miṣlüñ dīde-i gerdūn ne-dīd *(Kıt. 7/2). [ẕātuñ, -uñ]*

ẕāt-ı Ḥaḳ: *Allah'ın zatı.*

İy Hādī-i pür-ʿizzet ü [i]y Ḳādir-i bī-çūn
Şol ẕāt-ı Ḥaḳ içün ki odur menzil-i Ṭā-hā *(K. 5/168). [ẕāt-ı ḥaḳ]*

Bu ẕāt-ı Ḥaḳı kim iderem ʿacz ile vaṣfın
İy Bārī Ḫudāyā bu-durur şimdi temennā *(K. 5/195). [ẕāt-ı ḥaḳı, -ı]*

ẕāt-ı ḥamīde: *Methedilecek sıfatlara sahip zatı.*

Başdan ayaġa nūr idi ẕāt-ı ḥamīdesi
Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ*(Terk. 1/61). [ẕāt-ı ḥamīdesi, -si]*

ẕāt-ı şerīf: *Şerefli, saygıdeğer kişi.*

Āferīniş bulalı ḳālıb-ı ervāḥ-ı ṣafā
Bulmadı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bir cānı kerem *(K. 1/52). [ẕāt-ı şerīfüñ, -üñ]*

żavʿ-ı ḥüsn: *Güzellik ışığı, parıltısı.*

Göñlümüñ ḫānesine kāfīdür
Żavʿ-ı ḥüsnüñ yaḳarsa ger miṣbāḥ *(G. 35/10). [żavʿ-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

zāyir: *Ziyaretçi.*

Yüzüñi görenlere cüllāb-ı laʿlüñ ḳıl sebīl
Çünki cennet zāyirinüñ ābı olur selsebīl *(Mua. 184/2). [zāyirinüñ, -i, -nüñ]*

zebān: *Dil II güzel konuşma.*

Dehānuñda zebānuñ gibi olmaz āşiyān itse
Şeker tenginde ṭūṭī ġonce içre bülbül-i gūyā *(G. 10/3). [zebānuñ, -uñ]*

zebān: *Dil.*

Nice şerḥ eyleyeyin ruḫlaruñuñ vaṣfını kim
Şemʿ bigi dehenüm içre zebān oda yanar *(G. 90/6). [zebān]*

Bir kerre germ olup dil uzatmış cemālüñe
Bu cürm içün zebānını şemʿüñ keser maḳaş *(G. 179/8). [zebānını, -ı, -n, -ı]*

Yüzüñe şemʿ özin eylemiş meger teşbīh
Zebānın anuñ içün dāyimā keser miḳrāż *(G. 180/4). [zebānın, -ı, -n]*

Germ olup kendüyi teşbīh itdügi içün yüzüñe
Yaḳdılar şemʿüñ zebānın aşdılar bāzārda *(G. 346/4). [zebānın, -ın]*

Meger meclisde germ olup özin yüzüñe beñzetmiş
Felek aġzın yaḳup şemʿüñ zebānın ortadan kesdi *(G. 407/4). [zebānın, -ı, -n]*

Ḳandīl-i cemālüñe yañılmış dil uzatmış
Şemʿüñ yiridür yansa zebāne ile zebānı *(G. 413/6). [zebānı, -ı]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/10). [zebān]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/9). [zebānumı, -um, -ı]*

zebān: *Dil II konuşma, kavl.*

Kenz-i künūzı maḫzen-i esrār-ı lā-mekān
Miftāḥ-ı ḳufli yaʿnī zebānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/222). [zebānı, -ı]*

zebān ir-: *Dile gelmek, söylenmek.*

Fātiḥa[-i] Fātiḥa iy sīm-ber
Kāma zebān irmedin oḳunsa ger *(Mua. 7/2). [zebān irmedin, -medin]*

zebāne: *Alev.*

Ḳandīl-i cemālüñe yañılmış dil uzatmış
Şemʿüñ yiridür yansa zebāne ile zebānı *(G. 413/6). [zebāne]*

Didüm zebānumı yaḳdı ġam odı şemʿ bigi
Didi ki saña zebān ol zebāne yitmez mi *(G. 419/10). [zebāne]*

zebān-ı ḫāme: *Kalemin dili.*

Yazarken tīġ-ı ġamzeñ vaṣf-ı ḥālin
Zebān-ı ḫāmeyi ḳılmış iki şaḳ *(G. 205/4). [zebān-ı ḫāmeyi, -y, -i]*

zebān-ı şemʿ: *Mumun dili.*

Ḳandīl-i ḥüsnüñe yañılup nā-gehān şemʿ
Dil uzadalı odlara yandı zebān-ı şemʿ *(G. 190/2). [zebān-ı şemʿ]*

zebānum damaġuma ṭokın-: *Sevinçten, hayretten ağzı açık kalmak, dili damağına dokunmamak.*

Sevincinden lebüñ yādında cānum
Damaġuma ṭokınmadı zebānum *(Mua. 60/2). [zebānum damaġuma ṭokınmadı, -ma, -dı]*

zebīb: *Kuru üzüm.*

Ṣıġınup Ḥaḳḳa Ṣāmuñ leşkeriyle Rūma ʿazm itdük
Varup Engūrīde olmadı rūzī bir zebīb ancaḳ *(K. 9/10). [zebīb]*

zebūn: *Zayıf, güçsüz, aciz.*

Ġamzeñ āhū-yı dile zaḫm uralı
Key zebūndur ḳoma naḫcīrüñ begüm *(G. 271/8). [zebūndur, -dur]*

zebūn ḳıl-: *Zavallı, aciz bırakmak, düşkün hâle getirmek.*

Ḳılduñ beni bu ʿālem içinde zebūn felek
Görem ki dāyimā olasun ser-nigūn felek *(Terk. 3/53). [zebūn ḳılduñ, -du, -ñ]*

Şekker-i laʿlüñde dil buldı sükūn
Refʿ idüp billāh anı ḳılma zebūn *(Mua. 233/2). [zebūn ḳılma, -ma]*

Siḥr ider bī-ḥad ki ola dil ġarḳ-ı ḫūn
Çeşm-i bī-mihrüñ kimi ḳılmaz zebūn *(Mua. 148/2). [zebūn ḳılmaz, -maz]*

zebūn ol-: *Güçsüz, zayıf, aciz olmak.*

Dil zebūn oldı daḫı n'olsa gerek
Ġarḳ-ı ḫūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/1). [zebūn oldı, -dı]*

Çarḫ-ı devlet ser-nigūn oldı dirīġā çāre ne
Aḫter-i ʿizzet zebūn oldı dirīġā çāre ne *(Müf. 8/2). [zebūn oldı, -dı]*

Olmışam laʿlüñ cefāsından zebūn
Merdüm-i çeşmüm olalı ġarḳ-ı ḫūn *(Mua. 268/1). [zebūn olmışam, -mış, -am]*

zehr: *Zehir.*

Mār-ı zülfüñ zehrini nūş idene
Būse-i laʿl-i lebüñ tiryākdür *(G. 93/3). [zehrini, -i, -n, -i]*

Ne revādur ki baña zehr ṣuna dehr-i firāḳ
ʿĀleme cān virür iken şeker-istān-ı kerem *(K. 1/119). [zehr]*

Baḫtum bigi bu çarḫ-ı nigūn-sār müdām āh
Bir cām ṣunar zehr ile ṭolmış adı ṣahbā *(K. 5/80). [zehr]*

zehr ol-: *Zehir olmak.*

Zülfüñ añsam zehr olur mār aġzuma
Büse tiryākin ṣun iy yār aġzuma *(G. 353/1). [zehr olur, -ur]*

zehr-i belā: *Bela zehri.*

Nūş-ı ṣafā yirine virür nīş-i ġam baña
Şekker yirine ṣunalı zehr-i belā felek *(Terk. 3/6). [zehr-i belā]*

zehr-i ġam-i dehr: *Dünyanın gamının zehri.*

Ölürem zehr-i ġam-i dehr ile ben ḫaste ġarīb
Ger dirīg eyleye tiryākini Loḳmān-ı kerem *(K. 1/87). [zehr-i ġam-i dehr]*

zehr-i ġam: *Gam zehri.*

Ṣunmaġa zehr-i ġamuñ nīşini nūş eylemege
Dehenüñ ḥoḳḳa-i laʿlin ṭolu tiryāk eyler *(G. 117/7). [zehr-i ġamuñ, -uñ]*

zehr-i helāhil: *Helahil zehri, Çin'de Helahil adlı dağda bittiği rivayet edilen biş ve kebes gibi otlardan çıkan, engerek zehirinden dahi daha etkili kabul edilerek hiçbir şekilde panzehiri bulunmadığı söylenilen bir zehir; baldırcın otu zehri (Şentürk, 2022: 426).*

Firāḳ u ḫasretüñden iy dil-ārām
Çeker cān ü göñül zehr-i helāhil *(G. 233/8). [zehr-i helāhil]*

zehr-i ḳātil: *Öldürücü zehir.*

Firāḳ u miḥnetüñden ṣu yirine
İçer cān zehr-i ḳātil senden ayru *(G. 312/16). [zehr-i ḳātil]*

zehri ṣuya ṣal-: *Zehri suya salmak, içinden çıkılmaz bir duruma düşmek, olumsuz bir şeye maruz kalmak, yakalanmak.*

Tā metāʿ-ı hevāñı aldı göñül
Ḥāṣıl[ı] zehr[i] ṣuya ṣaldı göñül *(Mua. 29/2). [zehr[i] ṣuya ṣaldı, -dı]*

ẕeḳan: *Çene II sevgilinin çene çukuru.*

Didüm iy meh şol ẕeḳanda müşk midür didi yoḳ
Sīb-i sīmīn üzre bitmiş berg-i ʿanber-bārdur *(G. 115/5). [ẕeḳanda, -da]*

zekāt: *Zekat.*

ʿIşḳuñuñ yolında cānā olmışam şöyle faḳīr
Müsteḥaḳḳam vir baña bir büse laʿlüñden zekāt *(G. 22/6). [zekāt]*

Lebüñ zekātını menʿ eyleme gel inṣāf it
Hemān baña degül ancaḳ cihāna yitmez mi *(G. 419/7). [zekātını, -ı, -n, -ı]*

zekāt: *Zekât II güzellik zekâtı.*

Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt
Ġurbet-i ʿışḳuñda oldum çün faḳīr *(G. 107/11). [zekāt]*

zekāt vir-: *Zekat vermek.*

Cem faḳīr-i ʿışḳ olupdur raḥm ḳıl
Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt *(G. 23/10). [zekāt vir]*

Māl-i ḥüsnüñden ġanīsin vir zekāt
Ġurbet-i ʿışḳuñda oldum çün faḳīr *(G. 107/11). [zekāt vir]*

zekāt-ı būse: *(Sevgilinin) öpücük zekâtı.*

Didüm zekāt-ı būsede Cem de naṣīb umar
Gül gibi güldi didi ki vallāhi müsteḥaḳ *(G. 206/9). [zekāt-ı būsede, -de]*

zelāzil ṭut-: *Titremek, titreme almak.*

Raḳīb endāmını ṭutar zelāzil
Benümle ḳılıcaḳ dil-ber tekellüm *(G. 250/3). [zelāzil ṭutar, -ar]*

ẕelīl ü ḫ^{v}ār ol-: *Değersiz, itibarsız, hakir olmak.*

Ḳapuñdan ayru düşeli oldum ẕelīl ü ḫ^{v}ār
Bildüm ki devletüm benüm ol āsitān imiş *(G. 166/7). [ẕelīl ü ḫ^{v}ār oldum, -du, -m]*

zelzeletü'ş-şāʿati şey'ün ʿaẓīm: *Zelzele anı büyük bir şeydir (el-Hacc, 1).*

Cānumı ditretse n'ola rūz-ı hecr
Zelzeletü's-sāʿati şeyʾün ʿaẓīm *(G. 266/16). [zelzeletü's-sāʿati şey'ün ʿaẓīm]*

zemīn: *Yer, yeryüzü.*

Aşılmış iken odlara yaḳmaḳ revā degül
Düşdi zemīne çün kesilüp rīsmān-ı şemʿ *(G. 190/18). [zemīne, -e]*

Bir kuḥlī bisāṭ urdı zemīn üzre zamān kim
Eṭrāfı müzerkeş içi dībā-yı muṭallā *(K. 5/5). [zemīn]*

Gül yañaġuñ yādına bu ḳan olası dīdeden
Ḳanlu yaşumla zemīni lāle-zār itsem gerek *(G. 218/12). [zemīni, -i]*

Gel temāşā ḳıl yüzüñ gül-zārını
Kim zemīni müşkdür dīvārı gül *(G. 238/4). [zemīni, -i]*

Görinen meh mi iki yine bugün
Yā güneş indi mi zemīne bugün *(G. 304/2). [zemīne, -e]*

Cüdā olalı yaşum Nīli Mışr-ı ḥüsnüñden
Zemīni eylemek ister ġarīḳ-i āb ola mı *(G. 401/10). [zemīni, -i]*

Buldı zamāne luṭfuñ ile şādī vü feraḥ
Oldı zemīn emrüñ ile dāyim üstüvār *(K. 2/40). [zemīn]*

İḥyā-yı memāt irdi nebātına zemīnüñ
ʿArż itdi hevā ceẕbesi ṣan muʿciz-i ʿĪsā *(K. 5/43). [zemīnüñ, -üñ]*

Ḫayāli geldügince gözlerüme
Ḳılur yaşum zemīni cümle nem-nāk *(Kıt. 3/8). [zemīni, -i]*

Ārede mihr-i felek ḳılsa ġurūb ādem bilür
Kim zemīni resm idüp nışfını ṭarḥ ide tamām *(Mua. 16/4). [zemīni, -i]*

ʿİzzet güninde ṭoġalı māhı Muḥammedüñ
Ṭutdı zemīni şerʿi sipāhı Muḥammedüñ *(Terk. 1/236). [zemīni, -i]*

zemīn ü zamān: *Yer ve zaman.*

Emrindedür zemīn ü zamān āsmān hem
Ḥükm-i ḥükūmetinde-durur kūh ü hem feḳār *(K. 2/19). [zemīn ü zamān]*

zem-istān: *Kış, kış mevsimi.*

Ṣunʿın muʿayyen itmege ol Ṣāniʿ-i ezel
Virür cihāna gāh zem-istān gehī bahār *(K. 2/26). [zem-istān]*

zemzem: *Kâbe yakınında bulunan bir kuyunun Müslümanlarca kutsal sayılan suyu, zemzem suyu.*

Merve ḥaḳḳı içün dil-i Cem sürmeyüp bir dem ṣafā
Kaʿbe yüzüñ ḥasretinden gözleri Zemzem-durur *(G. 78/14). [zemzem-durur, -durur]*

Çün olmadum ḥarem-i kūy-i dil-bere maḥrem
Gözüm bıñarı aḳıdsa ʿaceb degül zemzem *(G. 261/2). [zemzem]*

zemzeme-i çeng: *Çengin ezgili, nağmeli sesi (çeng;kanuna benzer, dik tutularak çalınan bir çeşit saz).*

Cām-ı laʿlüñ var iken bāde-i gül-reng nedür
Sāz-ı nālem var iken zemzeme-i çeng nedür *(G. 136/2). [zemzeme-i çeng]*

zemzem-i baṭḥā: *Batha (Mekke ile Mina arasında bir yer) zemzemi II gözyaşı.*

Dil ördegi çün yüzemez ol ḥavż-ı ṣafāda
Şimdi yiridür dökse gözüm zemzem-i Baṭḥā *(K. 5/118). [zemzem-i baṭḥā]*

zemzem-i lā ilāhe illallāh: *Kelime-i tevhid'in zemzem suyu.*

Kaʿbe-i ʿışḳ ḥācısın ṣuvarur
Zemzem-i lā ilāhe illallāh *(K. 4/12). [zemzem-i lā ilāhe illallāh]*

zenaḫ: *Çene, enek.*

Gerçi kim çāh-ı cefādur zenaḫuñ çāhı velī
Dil-i dīvāne anı kendözine cāh bilür *(G. 97/7). [zenaḫuñ, -uñ]*

Zenaḫuñ ḫāline ḫaṭṭuñ ṭolaşaldan ṣanuram
Mūrdur tūşe içün meskenine dāne çeker *(G. 131/3). [zenaḫuñ, -uñ]*

Zenaḫı çāhına düşüp yatur iken gice mest
Resen-i zülfini ṣundı didi bī-çāre yapış *(G. 176/5). [zenaḫı, -ı]*

Zenaḫuñ sībine diş bileyeli ḫaste göñül
Cān virüp iremez ol ġabġabı sīmīne dirīġ *(G. 195/11). [zenaḫuñ, -uñ]*

Zenaḫuñ sībine diş biler iken nār-ı cefā
Düşdi cān ḫirmenine ġabġab-ı sīmīnüñ içün *(G. 275/7). [zenaḫuñ, -uñ]*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫemini *(G. 385/5). [zenaḫı, -ı]*

zenaḫ-dān: *Çene, çene çukuru, zekan.*

Dil zenaḫ-dān çāhına düşdi ki ḳılmaġa ḫalāṣ
Rīsmān ṣaldı muʿanber kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/3). [zenaḫ-dān]*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿışḳından anuñ
Çün zenaḫ-dānı vü zülfi bend ü zindānum-durur *(G. 68/6). [zenaḫ-dānı, -ı]*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn olalı iy Yūsuf-cemāl
Ben zenaḫ-dānuñ çehin göñlüme zindān eyledüm *(G. 272/10). [zenaḫ-dānuñ, -uñ]*

Mıṣr-ı ḥüsnüñde esīr olmaz idi dil Yūsufı
Ger zenaḫ-dānuñ çehi mānend-i zindān olmasa *(G. 350/8). [zenaḫ-dānuñ, -uñ]*

Mümkin olursa zenaḫ-dānı çehinden geç göñül
Niçe Rüstemler düşüpdür işbu çāh-ı Bījene *(G. 361/23). [zenaḫ-dānı, -ı]*

Ṣal zenaḫ-dānuñ çehine göñlümi iy şāh-ı ḥüsn
Ki olmaya dīvāneye ḥıfẓ itmege zindān gibi *(G. 379/11). [zenaḫ-dānuñ, -uñ]*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn iken şehā lāyıḳ degül
Mesken ola Yūsuf-ı cāna zenaḫ-dānuñ çehi *(G. 410/8). [zenaḫ-dānuñ, -uñ]*

Dil zenaḫ-dānuñda mülk-i cāna ḥükm itmek diler
Gör nice dīvānedür zindānda daḫı beklenür *(Müf. 21/1). [zenaḫ-dānuñda, -uñ, -da]*

zencīr: *Zincir, pranga.*

Olupdur zülf ü rūyüñ ḥasretinden
Dil-i dīvānenüñ zencīri āteş *(G. 170/8). [zencīri, -i]*

zencīr: *Zincir II sevgilinin saçı.*

Kākülüm zencīrinüñ dīvānesidür diyü Cem
Boynına bend urmaḳ ister kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/15). [zencīrinüñ, -i, -n, -üñ]*

Ṣol perī-rū ṭıfl kim ḳaşı saʿādet yayıdur
Zülfinüñ zencīrinüñ sevdāyī dil rüsvāyıdur *(G. 105/2). [zencīrinüñ, -i, -nüñ]*

Delürüp ḳaddüñe öykündügi içün
Ṭaḳar ṣu servüñ ayaġına zencīr *(G. 124/8). [zencīr]*

Zülfi zencīrine dīvāne bigi ṭolaşdı
Düşdi āvāreluġuñ bendine dil yine dirīġ *(G. 195/9). [zencīrine, -i, -n, -e]*

Dil baġlamaḳ ol kākül-i müşkīne ne müşkil
Zencīr ile ḳalmaḳ dil-i ġam-gīne ne müşkil *(G. 242/2). [zencīr]*

Ḥüsne Kisrāsın ḳaşuñ ṭāḳına aş
Zülfüñi kim ola zencīrüñ begüm *(G. 271/10). [zencīrüñ, -üñ]*

Cāmiʿ-i ḥüsnüñi ḳandīl-i ruḫuñ tezyīn ider
ʿAnberīn zencīr aşaldan zülfüñ ol ḳandīl içün *(G. 302/6). [zencīr]*

Tā ṭaḳaldan boynuma müşkīn şaçuñ zencīrini
Bu dil-i dīvāne bilmez kendünüñ tedbīrini *(G. 375/1). [zencīrini, -i, -n, -i]*

Zülfinüñ zencīrine bağlar beni dīvāne-veş
Yüzinüñ şemʿine düşüp yanaram pervāne-veş *(Mur. 2/5). [zencīrine, -i, -n, -e]*

zencīr eyle-: *Zincir yapmak, zincir hâline getirmek.*

Zülf-i miskīnin yine ol māh zencīr eylemiş
Yaʿnī ben dīvāneyi ṭutmağa tedbīr eylemiş *(G. 167/1). [zencīr eylemiş, -miş]*

Boynına bend urmağ içün bu dil-i miskīnümüñ
Zülfini ol māh-rū gör nice zencīr eylemiş *(G. 167/16). [zencīr eylemiş, -miş]*

zencīr it-: *Zincir yapmak, zincir hâline getirmek.*

İder zülf-i zer-endūdın ḳaşı ṭāḳına zer zencīr
Ki yaʿnī ḥüsne Kisrāyam nişān uş ṭāḳ-ı Kisrādan *(G. 305/9). [zencīr ider, -er]*

zencīr ol-: *Zincir olmak.*

Leyle-i zülfüñi ṭaḳ Cem boynına didüm didi
ʿAnberīn zencīr olur mı hīç bir mecnūn içün *(G. 308/12). [zencīr olur, -ur]*

zencīr-i ġam: *Gam zinciri.*

Zencīr-i ġamuñdan şanemā eyleme āzād
Kim Cem bigi ḳul olmaya biñ ḳul arasında *(G. 323/9). [zencīr-i ġamuñdan, -uñ, -dan]*

zencīr-i girih-gīr: *Düğüm düğüm, dolaşık zincir II sevgilinin saçları.*

Zencīr-i girih-gīr çü bu zülf-i siyehdür
Bend eyle Cemüñ boynına dīvāne gerekse *(G. 322/11). [zencīr-i girih-gīr]*

zencīr-i müşk: *(Sevgilinin) misk kokulu saçlarının zinciri, kıvrımı.*

Zülf-i müşkīni aşup zencīr-i müşk
Ḳaşı ṭāḳın ṭāḳ-ı Kisrā eylemiş *(G. 172/5). [zencīr-i müşk]*

zencīr-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün zinciri, kıvrımı.*

Ṭolaşdı boynuma zencīr-i zülfüñ
Bu ben dīvāneden bilsem ne ister *(G. 132/3). [zencīr-i zülfüñ, -üñ]*

zengī: *Zenci.*

Zengī leşkerler çeküp ʿazm eyler İslām üstine
Zülfinüñ her bir ḳılı sulṭān-ı Hindū-stāndur *(K. 8/49). [zengī]*

zer: *Altın.*

Ḳo kemer olsun ḳolum belüñe iy cān-ı cihān
Ḫōş yaraşur olıcaḳ sīmīn miyāna zer kemer *(G. 98/10). [zer]*

Ḳıl ḳollarumı belüñe iy sīm-ber kemer
Sīmīn miyāna ḫōş yaraşur çünki zer kemer *(G. 116/2). [zer]*

Her ḳaçan kim beni bī-zer göre bīzār ola yār
Cān ü dil vuṣlatı bāzārını zerden güniler *(G. 121/16). [zerden, -den]*

Gözlerüm yaşını sīm itdi yüzüm rengini zer
Der-gehüñ ḫāki ġubārın şol ki iksīr eylemiş *(G. 167/13). [zer]*

Şan od içinde pūte-i ṣarrāfdur kim ol
Reng-i ruḫum gibi ṭoludur zer miyān-ı şemʿ *(G. 190/10). [zer]*

Çün yaşlarum yüzümden aḳar āsitānına
Bārī yüzüm o Kaʿbede zer nāv-dān idüñ *(G. 221/6). [zer]*

Ġonce didi güle nice irem cemālüñe
Nergis işitdi didi ki zer der-miyān idüñ *(G. 221/12). [zer]*

Yüzüme sür yüzüñi tā ki dil ola pür-nūr
Ḥarīm-i Kaʿbeye lā-büd gerek çü zer ḳandīl *(G. 244/8). [zer]*

Reng-i rūyüñle yaşuñ çün saña sīm ü zer yiter
Bir daḫı zer yoḳ diyü ġam yime iy Cem sīm içün *(G. 300/14). [zer]*

Ḳo yüzüm ṭoprağı zer sürsün berāt-ı ḫüsnüñe
İy ṣanem çün rīg ḫācetdür ḳamu mektūb içün *(G. 301/5). [zer]*

İder zülf-i zer-endūdın ḳaşı ṭāḳına zer zencīr
Ki yaʿnī ḫüsne Kisrāyam nişān uş ṭāḳ-ı Kisrādan *(G. 305/9). [zer]*

Budur yüzini ḳapuña Cem sürdügi müdām
Zer levḥa ile tā ki müzeyyen bu bāb ola *(G. 369/14). [zer]*

Sīm-berlerden murād umma yüri bī-zer daḫı
Kim zer ile fetḥ olısar bend-i İskender daḫı *(Mua. 204/2). [zer]*

zer ḳıl-: *Altına dönüştürmek.*

Zer ḳıla umar yüzini iksīr-i ġubāruñ
Budur yüzini ḳapuña sürdügi gün iy dōst *(G. 28/7). [zer ḳıla, -a]*

Ġam pūtesinde ḫāk-i dili nār-ı ʿışḳ ile
Zer ḳılan anı cevher ile kīmyā ḥaḳı *(K. 6/12). [zer ḳılan, -an]*

zer ḳıl-: *Sarartmak.*

Ġamuñla yüzini zer ḳıldı bu Cem-i bī-dil
Çü ḳalbi ḳalmadı anuñ eritme cānını gel *(G. 241/9). [zer ḳıldı, -dı]*

zer ḳıl-: *Altın gibi sarartmak, altına dönüştürmek.*

Cem yüzin ḫākister iken ḳıldı zer
Hey nice cevherdür iksīrüñ begüm *(G. 271/13). [zer ḳıldı, -dı]*

zer ol-: *Altın olmak.*

Yanar ḥarīm-i Kaʿbe-i ḫüsnüñde ṣubḥa dek
İksīr-i ġamdan olalı zer nāv-dān-ı şemʿ *(G. 190/8). [zer olalı, -alı]*

zer ol-: *Altın olmak, sararmak II âşığın yüzünün sararması.*

Her-giz ḳatında ḳıymeti yoḳ reng-i rūyumuñ
İksīr-i cevrüñ ile olan zer degül midür *(G. 127/6). [zer olan, -an]*

zer ol-: *Altın gibi sararmak.*

Bī-sīm ü zer olmadı müyesser çü viṣālüñ
Gözüm yaşı sīm ü yüzümüñ rengi zer olsun *(G. 299/8). [zer olsun, -sun]*

zer ü sīm: *Altın ve gümüş.*

Reng-i rūyı ile gözüm yaşına baḳsa n'ola kim
Zer ü sīmüñ naẕeri cānı feraḥ-nāk eyler *(G. 117/10). [zer ü sīmüñ, -üñ]*

zerd ü naḥīf ol-: *Sararmış, solgun, zayıf, çelimsiz olmak.*

Zerd ü naḥīf olup işigüñde yatur tenüm
Gören ṣanur ki sāye-i dīvāruñam senüñ *(G. 227/7). [zerd ü naḥīf olup, -up]*

zer-feşān ol-: *Altın saçıcı olmak.*

Ḫāk-i pāyüñ vaṣfını yazdukça sürsem yüzüme
Zer-feşān olurdı cümle defter ü dīvānumuz *(G. 157/8). [zer-feşān olurdı, -ur, -dı]*

zer-i ḫāliṣ it-: *Saf altın etmek, altına dönüştürmek.*

Bir naẕerde ḳara ṭopraġı zer-i ḫāliṣ ider
Olalı ḫāk-i rehi sürme-i aʿyān-ı kerem *(K. 1/9). [zer-i ḫāliṣ ider, -er]*

zer-külāh: *Altın külah.*

Bugün bir sīm-ber gördüm geyer bir zer-külāh egri
Ḳılur ṣūrīde ʿuṣṣāḳa göz ucı ile nigāh egri *(G. 403/1). [zer-külāh]*

Bugün bir ṣūḫ mest olmış yürür geh ṭoġrı gāh egri
Gümiş serv-i hırāmāna urınur zer-külāh egri *(G. 404/2). [zer-külāh]*

zer-nişān ol-: *Altın işlemeli olma.*

Lebleriüñe zülfüñ irdükçe ḳo kim yüz süreyin
Zer-nişān olsa yaraşur laʿller zünnārda *(G. 346/6). [zer-nişān olsa, -sa]*

ẕerre: *Varlığı ve yokluğu dahi belli olmayıp eski fizik bilgisine göre maddenin bölünebilen en küçük parçası, çok küçük parçacık, habbe II güneş ışığıyla ortaya çıkan, havada uçuşan toz tanecikleri.*

Gün yüzüñ şemʿine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/8). [ẕerre]*

Düşse yüzüñ pertevinüñ ẕerresi
Cennet-i Firdevs ola nār-ı caḥīm *(G. 266/7). [ẕerresi, -si]*

Mihr-i ḳadrüñ ṭutalı evc-i saʿādetde şeref
Kemterīn ẕerresidür mihr-i diraḫşān-ı kerem *(K. 1/40). [ẕerresidür, -si, -dür]*

ẕerrece: *Zerre kadar, güneş ışığıyla ortaya çıkan, havada uçuşan toz tanecikleri kadar.*

Ġamzeñ ucından cigerde ẕerrece ḳan ḳalmadı
Laʿl-i cān-baḫşuñdan özge derde dermān ḳalmadı *(G. 424/1). [ẕerrece]*

Devletüñ dārı cidārında düşen ẕerrece yoḳ
Ḥaşre dek zeyn ide ger ravżа-i rıżvānı kerem *(K. 1/33). [ẕerrece]*

ʿĀṣī olursa cümle cihān ḫalḳı ġam degül
Ger senden irişür ise bir ẕerrece himem *(K. 7/14). [ẕerrece]*

Ger bir ḥaḳīre ẕerrece irişse himmetüñ
Olur iki cihānda saʿādetle muḥterem *(K. 7/49). [ẕerrece]*

Mihr-i luṭfında degül ẕerrece envār-ı ḳamer
Yem-i cūdında degül ḳaṭrece ʿummān-ı kerem *(K. 1/13). [ẕerrece]*

Mihr-i cūdından alup ẕerrece terbiyyet-i luṭf
Laʿl yirine güher virdi Bedaḫşān-ı kerem *(K. 1/25). [ẕerrece]*

zerrīn: *Altından yapılmış.*

Ḫaddüñ ḫaṭuñla yazalı zerrīn ġılāf ider
Ṭūmārasına sūre-i Nūr u Duḫān[ı] şemʿ *(G. 190/11). [zerrīn]*

Şol büt-i Efrencī kim kāküllerin ḳılmış girih
Ṣanasın geymiş ten-i sīmīnine zerrīn zirih *(G. 348/2). [zerrīn]*

Cümlesi zerrīn kemer altunlu dībā geydügi
Şuḳḳa altun başlarında ḳolları ʿuryāndur *(K. 8/39). [zerrīn]*

zerrīn: *Altın, altından yapılmış II sarı.*

İtüñ izi şekli zerrīn yüzüme virdi şeref
Artururmış her ḳumāşuñ narḫını tamġā meger *(G. 137/7). [zerrīn]*

Döküp zerrīn yüzüme yaşlarum sīm
Seni ṣayd itmek ister sīm ü zerle *(G. 364/5). [zerrīn]*

zerrīn: *Altın.*

Zerrīn megesler ile otur oyna ḫānede
Şol dem cihān yüzini ki sīmīn meges ṭutar *(Müf. 15/1). [zerrīn]*

zerrīn ol-: *Altın yaldızlı olmak, altından olmak.*

Güldi didi evvelinden ġayrı men
Altun ile yazıcaḳ zerrīn olur *(Mua. 186/4). [zerrīn olur, -ur]*

zevāl ir-: *Yok olmak, zeval bulmak.*

Pādişāh oldur ki her-giz ẕātına irmez zevāl
Ḥayy ü Bāḳī Ḳādir ü Ḫallāḳ-ı ins ü cāndur *(K. 8/77). [zevāl irmez, -mez]*

zevāl it-: *Batmak, gurup etmek.*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaşuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/1). [zevāl itmek, -mek]*

zevc: *Eş.*

Ferd evvel zevc ṣānīde ḳarār
Eylese ismüm bilür ehl-i naẓar *(Mua. 136/3). [zevc]*

ẕevḳ: *Eğlence, eğlenti, cünbüş.*

N'ola ger söyler ise her yaña ʿūd ile rebāb
Ki oldı ẕevḳ ile ṣafā bize müyesser bu gice *(G. 325/12). [ẕevḳ]*

ʿĀlemde sürer ẕevḳ ile ol ʿışḳ ṣafāsın
Her kim ki göñül ol ruḫ-ı zībāya düşürdi *(G. 371/7). [ẕevḳ]*

Ādeme bir ẕevḳ ḳalur dünyede bir yaḫşı ad
Salṭanat bāḳī ḳalur dirlerse bu yalandur *(K. 8/73). [ẕevḳ]*

Ol ẕevḳ ile āvāz idüben dil diye her gün
Tā din diridir tenni tenā ten tene dirney *(Mur. 3/23). [ẕevḳ]*

ẕevḳ: *Tat, lezzet.*

Derdüñüñ ẕevḳin bilelden bu Cem iy cānān-ı cān
Derdüñi ister yürür derdine dermān istemez *(G. 142/9). [ẕevḳin, -i, -n]*

ẕevḳ: *Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu, coşku.*

Yüzüñde görelden ṣanemā zülf-i siyāhuñ
Oldı dil ü cān ẕevḳ ile ol sünbüle baġlu *(G. 314/4). [ẕevḳ]*

Dīvāne ẕevḳuñ ile olan oldı hūş-mend
Mestāne şevḳuñ ile olan oldı hūş-yār *(K. 2/41). [ẕevḳuñ, -uñ]*

O ẕevḳ ile gidüp kendüden āḫir
Biraz yitdi gine kendüye geldi *(Mua. 160/3). [ẕevḳ]*

ẕevḳ ṣafā sür-: *Zevkusefa sürmek, rahat, huzurlu, neşeli bir şekilde yaşamak.*

ʿIşḳına ṭolaşalı sürmedi dil ẕevḳ ṣafā
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül iy vāy göñül *(Mur. 1/7). [ẕevḳ ṣafā sürmedi, -me, -di]*

ẕevḳ u ġam bul-: *Zevk ve gam bulmak.*

Ẕevḳ u ġam bulmaġa gezdüm ʿālemi
Birini buldum birini bulmadum *(Mua. 258/1). [ẕevḳ u ġam bulmaġa, -maġ, -a]*

ẕevḳ u ʿişretler ḳıl-: *Zevkusefa içinde olmak, eğlenmek.*

İrişüp vaṣluña ḳılur senüñle ẕevḳ u ʿişretler
Ḫuceste-ṭāliʿ olanlar cihān içinde peyveste *(G. 338/7). [ẕevḳ u ʿişretler ḳılur, -ur]*

ẕevḳ u şādī ol-: *Zevk, neşe, eğlence olmak.*

Cemüñ işi olurdı ẕevḳ u şādī
Mey-i laʿlüñde ger bulsa murādı *(Mua. 308/1). [ẕevḳ u şādī olurdı, -ur, -dı]*

ẕevḳ u ṣafā: *Zevk ve sefa.*

Meclis içre n'ola iy Cem nūş ider iseñ meyi
Çünki ṣoḥbet vaḳtidür ẕevḳ u ṣafā devrānıdur *(G. 69/10). [ẕevḳ u ṣafā]*

Zülf-i müşkīnüñi fitrāk-i dil ü cān ideli
Dil ü cān ẕevḳ u ṣafā ile o fitrāke düşer *(G. 89/8). [ẕevḳ u ṣafā]*

Her zindeye bir ẕevḳ u ṣafā eyledi rūzī
Baḫş eyledi her bendeye bir dürlü temāşā *(K. 5/65). [ẕevḳ u ṣafā]*

ẕevḳ u ṣafā sürer: *Rahat ve eğlenceli bir şekilde yaşamak, zevk ve sefa içerisinde olmak.*

Furṣatı fevt eyleme ʿayş eyle sür ẕevḳ u ṣafā
Bāḳī ḳalmaz kimseye bu mülk-i dünyā fāndur *(K. 8/7). [ẕevḳ u ṣafā sür]*

Sen gül-istān içre sür ẕevḳ u ṣafā ṣād oluban
Dün ü gün ben çekeyin derd ü belā iy meh-liḳā *(G. 3/5). [ẕevḳ u ṣafā sür]*

Şol deñlü sürer ẕevḳ u ṣafā derdüñ ile dil
Diler ki ḳala cevr ü cefāñ ile muḫalled *(G. 42/11). [ẕevḳ u ṣafā sürer, -er]*

Nice bed ṭāliʿüm vardur ki ʿālem içre bir laḥẓa
Göñül ẕevḳ u ṣafā sürmez cihānuñ kār ü bārından *(G. 285/10). [ẕevḳ u ṣafā sürmez, -mez]*

Her ki ʿāḳildür cihāna ḳılmasun hīç iʿtibār
Furṣatı fevt itmesün ẕevḳ u ṣafā sürsün felek *(Terk. 2/60). [ẕevḳ u ṣafā sürsün, -sün]*

Gice sürer idük ẕevḳ u ṣafālar
Niçün bugün dil ü cāndur cefāda *(Kıt. 5/1). [ẕevḳ u ṣafālar sürer, -er]*

ẕevḳ u ṣafā: *Zevk ve sefa, eğlence.*

Nigāruñ ʿışḳı yolında hemīşe
Belā yigdür baña ẕevḳ u ṣafādan *(G. 293/4). [ẕevḳ u ṣafādan, -dan]*

Gördi ḥüsni güneşin zülf seḥābında meger
Ki göñül ẕevḳ u ṣafādan çaġırur cāna deger *(Mua. 38/2). [ẕevḳ u ṣafādan, -dan]*

Şehā cevrün çeker her laḥẓa göñlüm
Senüñ cevrüñ baña ẕevḳ u ṣafādur *(G. 79/14). [ẕevḳ u ṣafādur, -dur]*

Cem ġamuñdan bulalı ẕevḳ u ṣafālar dir müdām
Cānuma gönder cefā vü ġam be-ġāyet ḫōş-durur *(G. 74/9). [ẕevḳ u ṣafālar, -lar]*

Ḳıldı zamāne cevr ü cefālar baña dirīġ
Ẕevḳ u ṣafāya olımadum āşinā dirīġ *(Terk. 3/38). [ẕevḳ u ṣafāya, -y, -a]*

Cem ne ġam görmez ise zevk u ṣafāyı ebedī
Ki bu demlerde ṣafā gāh gelür gāh gider *(G. 56/9). [zevk u ṣafāyı, -y, -ı]*

ẕevḳ-i ebedī: *Ebedî zevk.*

Ẕevḳ-i ebedī irişdi cāna
El ṣunalı yā ḳaşuñ kemāna *(Mua. 178/1). [ẕevḳ-i ebedī]*

ẕevḳ sür-: *Zevk sürmek, rahat ve eğlenceli bir şekilde yaşamak.*

ʿĀlem içre çekmişem derd ü firāḳın ben ġarīb
Hā sürer ẕevḳi ḳatında dil-berüñ ol seg raḳīb *(Mur. 2/14). [ẕevḳi sürer, -er]*

zevrāḳ: *Sandal.*

Fürḳatüñden şol ḳadar aḳdı ki baḥr oldı yaşum
Gözlerüm yanında zevraḳdur kim āb üstindedür *(G. 83/6). [zevraḳdur, -dur]*

żeymerān: *Zeymuran çiçeği.*

Şaḳāyıḳ nergis ü nesrīn ü reyḥān
Daḫı hem żeymerān çün ḫadd-i cānān *(Mes. 1/12). [żeymerān]*

Semen nesrīn ü zanbaḳ żeymerān gül
Bile hem zīnet içün berg-i sünbül *(Mes. 1/15). [żeymerān]*

Ḳaranfül ġonce zanbaḳ hem şaḳāyıḳ
Semenle żeymerān bunlara lāyıḳ *(Mes. 1/20). [żeymerān]*

Benefşe zanbaḳ ü reyḥān ü sūsen
Şaḳāyıḳ żeymerān nesrīn-i gül-şen *(Mes. 1/24). [żeymerān]*

Şaḳāyıḳ żeymerān reyḥān ü lāle
Semen nesrīne sünbülden ḫavāle *(Mes. 1/31). [żeymerān]*

Ki zīrā ruḫlarıdur mihr-i enver
Ruḫ-ı dil-berden umar żeymerān fer *(Mes. 1/92). [żeymerān]*

Göñülden seyr ḳıl gel bu cinānı
Gözet sūsen şaḳāyıḳ żeymerānı *(Mes. 1/26). [żeymerānı, -ı]*

Eger dāyim dilerseñ żeymerānı
Ruḫı yādına it yaşuñı ḳanı *(Mes. 1/89). [żeymerānı, -ı]*

zeyn: *Süs, bezek, ziynet.*

Cāmiʿ-i ḫüsninde zeyn içün ḳaşı miḥrābına
Kaʿbe örtüsini aşar kākül-i müşkīn-i dōst *(G. 30/7). [zeyn]*

Şemʿ-i ḫüsnüñ yādına dil ḳaşuñı ḳıldı mekān
Zeyn içün şan cām aşar miḥrāba ḳandīl üstine *(G. 356/6). [zeyn]*

Bī-sitāre yaraşur mı ki gezem ʿālemi ben
Zeyn iken necm-i ʿaṭā ile şeb-istān-ı kerem *(K. 1/122). [zeyn]*

zeyn eyle-: *Süslemek.*

Gül yüzde belürdi ḫaṭ-ı müşkīni şanasın
Başdan başa zeyn eyledi uçmaġı benefşe *(G. 344/8). [zeyn eyledi, -di]*

Gözet bu gül-sitānuñ ser-zemīni
Ne zeyn eyler ḳaranfül yāsemīni *(Mes. 1/30). [zeyn eyler, -r]*

Ḥüsnüñi zeyn eylese meşşāṭa mirʾāt-ı ḳamer
Ṣunʿ-ı Bārīye ne ḥācet zaḥmet-i tezyīn diye *(G. 358/5). [zeyn eylese, -se]*

zeyn it-: *Süslemek.*

Devletüñ dārı cidārında düşen ẕerrece yoḳ
Ḥaşre dek zeyn ide ger ravża-i rıżvānı kerem *(K. 1/34). [zeyn ide, -e]*

İşigüñ zeyn iden dāyim felek-vār
Cemüñ ḳanlu yaşı seyyāresidür *(G. 106/9). [zeyn iden, -en]*

Cemālin zeyn iden heb dil-ber olmaz
Her āyīne düzen İskender olmaz *(Müf. 2/1). [zeyn iden, -en]*

Bāġa geldügüñ bilüp iy serv-i nāz
Yüz yüz ile zeyn ider gül-zārı gül *(G. 238/6). [zeyn ider, -er]*

Leb ü dendānuñ añup zeyn ider eşk
Gözüm dükkānını laʿl ü güherle *(G. 364/11). [zeyn ider, -er]*

İsrā deminde ḫāṣıl olan sırra olmadı
Cibrīl emānet ile emīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/83). [zeyn ider, -er]*

Uyardı şemʿ-i çarḫı cemāli Muḥammedüñ
Zeyn itdi yiri vaṣfı kemāli Muḥammedüñ *(Terk. 1/50). [zeyn itdi, -di]*

Gelmez ḫayāl [ü] vehme ḫayāli Muḥammedüñ
Bir ḥarf vaṣfın itmeye ervāḥ-ı mā-sivā *(Terk. 1/74). [zeyn itdi, -di]*

Ṭutdı nesīmi ḫalḳ-ı cihānı Muḥammedüñ
Zeyn itdi naḳş-ı luṭf[ı] zamānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/212). [zeyn itdi, -di]*

Cümle cihānda ṭutmaz idi böyle iştihār
Zeyn itmese ḫışāl[i] cinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/224). [zeyn itmese, -me, -se]*

Bu deñlü naḫl-bend-senā olmaz idi dil
Zeyn itmeseydi luṭf[ı] bahārı Muḥammedüñ *(Terk. 1/48). [zeyn itmeseydi, -me, -se, -y, -di]*

zeyn ol-: *Süslenmek, bezenmek.*

Ḥaḳ mezīd eyleye ṭūmāra-i ʿömrüñi senüñ
Zeyn ola nāmuñ ile defter ü dīvān-ı kerem *(K. 1/146). [zeyn ola, -a]*

Sīne müşebbek oldı ʿiẕāruñ ḫayāline
Zeyn oldı bāġ kūşesi şan yāsemīn ile *(G. 366/8). [zeyn oldı, -dı]*

Şīrīn bu ki zeyn olmaġa dükkān-ı semāvāt
Gör nice meh-i nev düzedür şīşe-i ḥalvā *(K. 5/55). [zeyn olmaġa, -maġ, -a]*

Ḳapuña yüz sürdügüm gören didi
Levḥa-i zerle ne zeyn olmış bu bāb *(G. 15/4). [zeyn olmış, -mış]*

Lāle seyrin ḳılmaġ istermiş bugün ol gül-ʿiẕār
Ḳan yaşumla zeyn olupdur dāmen-i ṣaḥrā meger *(G. 137/16). [zeyn olupdur, -up, -dur]*

Bitdükçe gün yüzüñde şehā nev-resīde ḫaṭ
Sünbülle zeyn olur ṣanasın güller āresi *(G. 416/8). [zeyn olur, -ur]*

Feyż-i cūduñla-durur zīnet-i eyyām-ı vefā
Luṭfuñ inʿāmı ile zeyn olur āvān-ı kerem *(K. 1/50). [zeyn olur, -ur]*

Hīç enbiyāya ḳıṣṣası da olmadı naṣīb
Şol ḥiṣṣeden ki oldı naṣībi Muḥammedüñ *(Terk. 1/103). [zeyn olur, -ur]*

Aç cān gözini gör ki ne naḳş ile zeyn olur
Ṭā-hā nişānesi ile nişānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/227). [zeyn olur, -ur]*

zeyn ü zīb bul-: *Süslenmek, bezenmek.*

Cemüñ cām-ı vücūdın Ḥaḳ mey-i ʿadn ile pür ḳılsun
Ṣunulsun nuḳl-i ġufrān bezmi bulsun zeyn ü zīb ancaḳ *(K. 9/46). [zeyn ü zīb bulsun, -sun]*

zeytūn: *Zeytin.*

Girüp ḳalyona gitdük fuçıdan ḳoḳmuş ṣular içdük
Ġıdāmız beksimaṭ zeytūn ile ḳaṣbu'l-ḥabīb ancaḳ *(K. 9/20). [zeytūn]*

zi-ʿālem: *Dünyaya, âleme sahip.*

ʿĀlem içre ʿayş ü ʿişret ḳıl müdām
Çün seni Tañrı zi-ʿālem ber-güzīd *(Kıt. 7/4). [zi-ʿālem]*

zīb bul-: *Süslenmek, güzellik bulmak.*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/4). [zīb buldı, -dı]*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/4). [zīb buldı, -dı]*

zībā: *Güzel.*

Kişverin zībā cemālüñüñ meger żabṭ itmege
Gül yüzüñ evrāḳı üstinde yazar defter ḫaṭuñ *(G. 215/3). [zībā]*

Dün öpüp muṣḥaf yüzüñ ḳıldum tefe"ül iy ṣanem
İki ʿālem reşk ider bugün bu zībā fālüme *(G. 347/8). [zībā]*

Dil ḳaçan görürdi bu zībā cemāli bī-ḥicāb
Ḥücre-i çeşmümde açmasaydı tīri revzene *(G. 361/15). [zībā]*

Nār aġaçları vü limūn ḳaysı vü şeftālūlar
Güller ü zībā çiçekler hem turunc-istāndur *(K. 8/12). [zībā]*

zībā: *Süslü, güzel.*

Raḳīb-i ḫar geyer kemḫā velīkin
Eşek zībā çul ile ādem olmaz *(G. 141/6). [zībā]*

zībā düş-: *Güzel, süslü olmak.*

Yād anuñ-çün eylerem ḳaddüñi ebyātumda kim
Naẓm-ı şiʿrümde añılsa ḳāmetüñ zībā düşer *(Mua. 321/2). [zībā düşer, -er]*

zībā it-: *Süslemek, tezyin etmek.*

Nūr ile cihānı itdi zībā
Ḥüsnüñ güni ideli tecellā *(Terc. 1/17). [zībā itdi, -dı]*

zih: *Yay kirişi.*

Şaşt-i zülfüñ daḳalı rā ḳaşlaruñ yāsına zih
Tīrine baġlandı gönlüm daḫı bulmadı küşād *(G. 46/7). [zih]*

Tīrüñe sīnem nişān olmaġa ḳurbān olduġum
Ḳaşlaruñ yayına zülfüñ rīsmānı ṭaḳdı zih *(G. 348/8). [zih]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaṣdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/9). [zih]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaṣdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/10). [zihi, -i]*

zihī: *Ne iyi, ne güzel!*

Ṭūbā boyuñı göreliden serv çemende
Şermende olup ṭoġrısı didi ki zihī ḳad *(G. 42/16). [zihī]*

Ne ḫōşdur şemʿ-i ḥüsnüñde kemend-i tāb-dār-ı zülf
Zihī ḳandīl-i rūşen kim resendür aña tār-ı zülf *(G. 196/2). [zihī]*

Zihī devlet ki sen cānāna irdüm
Şan ölmiş cism idüm ben cāna irdüm *(G. 256/1). [zihī]*

Bu ümīd ile yolına niçe yıl ḫāk oldı Cem
Kim geçerken yañılup ḥayfā zihī miskīn diye *(G. 358/10). [zihī]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaṣdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/10). [zihī]*

Aḥsent zihī cemāl-i zībā
Kim mihr ü meh olamaz ber-ā-ber *(Terc. 1/3). [zihī]*

Ṭūbā da görürse diye ṭoġrusı zihī ḳad
Nāz ile ḫırām eyleyicek ol ḳad-i bālā *(G. 1/11). [zihī]*

ẕikr: *Sözünü etme, dile getirme, anma.*

Ẕikri ḫayr olsun duʿādan yād ider
Sögüp ol laʿl-i şeker-bār aġzuma *(G. 353/3). [ẕikri, -i]*

Ẕikrüñ hemīşe dilde vü fikrüñ göñüldedür
Şūruñ dimāġum içre vü sūzuñ cigerdedür *(G. 64/3). [ẕikrüñ, -üñ]*

Ẕikri ḫayr olsun beni öldürmege
Ġamzeñüñ bir vech ile taḳṣīri yoḳ *(G. 204/5). [ẕikri, -i]*

Cem döküp yaşları dürrini budur ẕikri müdām
Hīç ola mı ki ben ol laʿl-i dürer-bārı öpem *(G. 269/9). [ẕikri, -i]*

Niʿmetinüñ ḥamdi bī-ḥad ḳahr u luṭfı bī-ḥisāb
Raḥmetinüñ ẕikri biñ dünyā ṭolu dīvāndur *(K. 8/88). [ẕikri, -i]*

ẕikr: *Allah'ın isimlerini (esma-yı hüsnayı) söylemek suretiyle yapılan ibadet.*

Cümle maḫlūḳ-ı zamāne ẕikrüñi tesbīḥ ider
Cümle ʿālem ḫalḳı eyler emrüñe hem imtiṣāl *(K. 3/7). [ẕikrüñi, -üñ, -i]*

ẕikr: *Söz, kelam.*

Çün duʿādur ʿāşıḳa düşnām-ı laʿli dil-berüñ
Ẕikri ḫayr olsun anuñ kim işidüp āmīn diye *(G. 358/12). [ẕikri, -i]*

ẓılāl: *Gölgeler.*

Düşmezse ṭañ mı yire ẓılāli Muḥammedüñ
Gör bu ġınāyı ki āyet-i mālü'l-yetīm idi *(Terk. 1/65). [ẓılāli, -i]*

ẓıll-ı ḫudā: *Allah'ın gölgesi II II. Bayezid.*

Ben ne dille seni vaṣf eyleyem iy ẓıll-ı Ḫudā
Ḫāk kimdür ki seni medḥ ide iy kān-ı kerem *(K. 1/67). [ẓıll-ı ḫudā]*

ẓıll-ı hümā: *Hüma kuşunun gölgesi.*

Gitdi çü zülfi sāyesi gün ṭoġdı başuma
Bildüm ki zülfi sāyesi ẓıll-ı hümā-y-imiş *(G. 173/8). [ẓıll-ı hümā-y-imiş, -y, -i, -miş]*

ẓıll-i ʿināyet: *Lütuf, ihsan gölgesi.*

Āsūde eyle bu Cem-i dil-ḫasteyi müdām
Ẓıll-i ʿināyetinde İlāhī Muḥammedüñ *(Terk. 1/252). [ẓıll-i ʿināyetinde, -i, -n, -de]*

ẓıll-i sinān: *Mızrak gölgesi.*

Kevn ü mekānda nīze gibi yir[i] ṣadr olur
Her kime ki irse ẓıll-i sinānı Muḥammedüñ *(Terk. 1/220). [ẓıll-i sinānı, -ı]*

ẓıll-i ẓalīl-i gerd-i reh: *(Sevgilinin) yolundaki tozun, toprağın çok koyu gölgesi.*

Ol dem ḳanı ki sāye-i perr-i hümā bigi
Ẓıll-i ẓalīl-i gerd-i rehüñ sāye-bān idi *(G. 415/6). [ẓıll-i ẓalīl-i gerd-i rehüñ, -üñ]*

zi-müşkil: *Zor, güç, çetin.*

Bir laḥẓa ġamuñ sīneden olmadı çü ḫālī
Vallāhi zi-müşkil *(Mua. 102/2). [zi-müşkil]*

zīn: *Eyer.*

Ḫidmet yolında ġāşiye-dār oldı Cebreʾīl
Zīn ṣalalı Burāḳa licāmı Muḥammedüñ *(Terk. 1/154). [zīn]*

zindān: *Zindan, hapishane.*

Cihān gözüme zindāndur ṭapuñsuz
Cehennemdür baña gül-zār sensüz *(G. 149/7). [zindāndur, -dur]*

Uṣanmaduñ mı çāh-ı ġabġabından
Anuñ-çün niçe kez zindāne girdüñ *(G. 225/4). [zindāne, -e]*

Ṣal zenaḫ-dānuñ çehine göñlümi iy şāh-ı ḥüsn
Ki olmaya dīvāneye ḥıfẓ itmege zindān gibi *(G. 379/12). [zindān]*

Keremüñ cümle giriftārı ḫalāṣ eyler iken
Ne revādur baña lāyıḳ göre zindānı kerem *(K. 1/114). [zindānı, -ı]*

Gözlerinden Yaʿḳūbuñ ḳan itdürüben Yūsufı
Geh ḳuyuya bıraġup geh atduran zindān felek *(Terk. 2/10). [zindān]*

zindān: *Zindan II sevgilinin çene çukuru.*

Diler çāh-ı zenaḫ-dānuñı göñlüm
ʿAceb dīvānedür zindānı ister *(G. 73/10). [zindānı, -ı]*

Cem ṭolaşup zülfüñe düşdi eñegüñ çāhına
Luṭf idüp ol iki miskīnüñi zindāndan gider *(G. 122/14). [zindāndan, -dan]*

Dil zenaḫ-dānuñda mülk-i cāna ḥükm itmek diler
Gör nice dīvānedür zindānda daḫı beklenür *(Müf. 21/2). [zindānda, -da]*

zindān eyle-: *Zindan hâline getirmek, zindan yapmak.*

Sen ʿazīz-i Mıṣr-ı ḥüsn olalı iy Yūsuf-cemāl
Ben zenaḫ-dānuñ çehin göñlüme zindān eyledüm *(G. 272/10). [zindān eyledüm, -dü, -m]*

zinde: *Canlı, diri.*

Her zindeye bir ẕevḳ u ṣafā eyledi rūzī
Baḫş eyledi her bendeye bir dürlü temāşā *(K. 5/65). [zindeye, -y, -e]*

Zindeyem ger mürde eylerseñ beni
ʿĀlemüñ sulṭānı ḳılsun Ḥaḳ seni *(Mua. 330/1). [zindeyem, -(y)em]*

zinde ḳıl-: *Canlı kılmak, canlandırmak, hayat vermek.*

Mürde-i cānı zinde ḳıl ki lebüñ
Āb-ı ḥayvānadur şehā menbaʿ *(G. 188/3). [zinde ḳıl]*

Niçe kim zinde ḳıla ʿālemi ervāḥ-ı ṣafā
Niçe kim bende ḳıla luṭf ile insānı kerem *(K. 1/137). [zinde ḳıla, -a]*

zinde ol-: *Diri, canlı olmak, hayatta olmak.*

Āb-ı luṭfuñla zinde olur Cem
Ve mine'l-mā'i külle şey'in ḥay *(G. 394/9). [zinde olur, -ur]*

Cān mürdesi zinde olur iy cān
Laʿlüñden işidicek ḫiṭābı *(Terc. 1/103). [zinde olur, -ur]*

Olur zinde göñül uġraduġınca
Ṣabā geçdügi içün ḫāk-i rehüñden *(Mua. 331/1). [zinde olur, -ur]*

zīnet: *Süs, bezek.*

Semen nesrīn ü zanbaḳ żeymerān gül
Bile hem zīnet içün berg-i sünbül *(Mes. 1/16). [zīnet]*

Ki zīrā yāsemendür ḫaddi yārüñ
Ki oldur zīneti faṣl-ı bahāruñ *(Mes. 1/68). [zīneti, -i]*

zīnet al-: *Süs almak, süslenmek.*

Birinüñ zīnet ruḫ-ı verdinden alur bāġ-ı ḥüsn
Birinüñ cüllāb-ı laʿlinden alur lezzet şeker *(G. 138/19). [zīnet alur, -ur]*

zīnet vir-: *Bezemek, süslemek, güzelleştirmek.*

Ki zīrā zülf-i dil-ber virdi zīnet
Anuñ-çün buldı reyḥān böyle raġbet *(Mes. 1/79). [zīnet virdi, -di]*

zīneti bul-: *Süs ve güzelliği elde etmek.*

İy sicill-i şiyemüñ maṭlaʿı dīvān-ı kerem
Nām-ı cūduñla bulur zīneti ʿunvān-ı kerem *(K. 1/2). [zīneti bulur, -ur]*

zīnet-i eyyām-ı vefā: *Vefa günlerinin süsü.*

Feyż-i cūduñla-durur zīnet-i eyyām-ı vefā
Luṭfuñ inʿāmı ile zeyn olur āvān-ı kerem *(K. 1/49). [zīnet-i eyyām-ı vefā]*

zīnet-i farḳ: *Başının süsü.*

Zīnet-i farḳında bulurdı bu resme nev-bahār
Ger şükūfe içre yazılmaya idi nām-ı yār *(Mua. 76/1). [zīnet-i farḳında, -ı, -n, -da]*

zīnet-i tāc ü nigīn: *Padişahlık tacının ve mührünün süsü.*

Zīnet-i tāc ü nigīn ü şeref-i millet ü dīn
Ḫüsrev-i rūy-i zemīn ḥażret-i sulṭān-ı kerem *(K. 1/5). [zīnet-i tāc ü nigīn]*

zīnet-ṭırāz: *Yöneticilerin nişan ve alametlerini sırma ile işletip resmî günlerde giydikleri süslü elbise; süslü perde.*

Vaṣle-i raḥmet umar zīnet-ṭırāzına müdām
Perde-i Beytü'l-ḥarām iḥrām-ı zülfüñden senüñ *(G. 223/7). [zīnet-ṭırāzına, -ı, -n, -a]*

zinhār: *Sakın! Sakın ha! Aman!.*

ʿAhd-i ḳadīm aradadur iy yār unıtma gel
Aġyāra baş ḳoşup beni zinhār unıtma gel *(G. 240/2). [zinhār]*

Ol raḳīb-i rū-siyehle baña ḳarşu dem-be-dem
Ṣalınup itme telaṭṭuf zīnhār iy dōstum *(G. 255/4). [zīnhār]*

Ṣūfī-i zerrāḳ dir kim baña zinhār içme mey
Kim ṭutar ʿālemde şeyṭān olanuñ tedbīrini *(G. 375/5). [zinhār]*

zīr ü zeber ḳıl-: *Alt üst etmek.*

Gör ḫālüñ ile zülfüñi iy meh neler ḳılur
Dil ḫānesini ḫışm ile zīr ü zeber ḳılur *(Mua. 162/2). [zīr ü zeber ḳılur, -ur]*

zīrā: *Çünkü, şundan dolayı ki.*

Ay gün yüzüñe āyine-dār olsa yaraşmaz
Zīrā ki degül āyinesi pāk ü mücellā *(G. 1/8). [zīrā]*

Luṭfuñla n’ola göñlümi maʿmūr ider iseñ
Zīrā ki ġamuñ leşkeri vīrān eder iy dōst *(G. 21/8). [zīrā]*

Şādam ruḫ u zülfüñ ġamı tenhā baña olmaz
Zīrā ḳara gün il ile olur dügün iy dōst *(G. 28/4). [zīrā]*

Ebrū-yı siyāh olmasa yüzüñde ḳayurmaz
Zīrā ṣanemā Kaʿbeye miḥrāb ne ḥācet *(G. 29/6). [zīrā]*

Ger ḫaṭ yazarsa ʿārıżı üstinde ġam degül
Zīrā ki ḫōş-durur olıcaḳ āb-dār nesḫ *(G. 39/6). [zīrā]*

Tekrār gelse lebleri leẕẕet virür dile
Zīrā mükerrer olıcaḳ olur şeker leẕīẕ *(G. 49/8). [zīrā]*

Cān naḳdini Cem yoluña ḫarc itse n’ola kim
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī nefesi var *(G. 50/10). [zīrā]*

Dil yā ḳaşuña olmaġa ḳurbān hevesi var
Zīrā ki bilür laʿlüñi ʿĪsī-nefesi var *(G. 50/2). [zīrā]*

N’ola dil-ber yüzüñ görmek dilersem
Ki zīrā bendeler sulṭānı ister *(G. 73/8). [zīrā]*

Ben aġladuḳça dil-ber gülse n’ola
Ki zīrā berg-i gül bārānı ister *(G. 73/4). [zīrā]*

Ol yār-i cefā-pīşe n’ola ḳılsa cefālar
Zīrā ne ḳadar cevr ider ise naẕeridür *(G. 80/6). [zīrā]*

Bir dem giderme ravża-i dilden ḫayālüñi
Zīrā ḥarīm-i Kaʿbe melekler ṭuraġıdur *(G. 126/10). [zīrā]*

Deryā-yı ʿışḳuña düşeni şanma ḳurtula
Zīrā ki yoḳ-durur bilürüz biz kenār-ı ʿışḳ *(G. 198/16). [zīrā]*

Mesken ṭutar ise n’ola zülfüñde dil-i Cem
Zīrā ki gelür ḫōş dil-i bīmāre benefşe *(G. 319/16). [zīrā]*

Maḥabbet toḫmını añduñ göñülde
Ki zīrā ḳāniʿam bu kār ü kişte *(G. 334/8). [zīrā]*

Zāhidā bī-dīn dime ʿuşşāḳa zīrā anlara
Küfr-i zülf-i yār her dem görinür īmān gibi *(G. 379/5). [zīrā]*

Zīrā ki cürm birle faḳīr ü ḥaḳīrdür
Māl-i şefāʿatüñ ile ḳıl anı muġtenem *(K. 7/73). [zīrā]*

Ki zīrā ruḫlarıdur mihr-i enver
Ruḫ-ı dil-berden umar żeymerān fer *(Mes. 1/91). [zīrā]*

Ki zīrā gül yüzinden bir varaḳdur
Gül-āb anuñ ṣuyından bir ʿaraḳdur *(Mes. 1/35). [zīrā]*

Ki zīrā ġoncedür dil-ber dehānı
N’idersin ġonceyi bulursañ anı *(Mes. 1/39). [zīrā]*

Ki zīrā ḫaṭṭ-ı dil-ber müşk-būdur
Benefşe ol sebebden ḳayġuludur *(Mes. 1/43). [zīrā]*

Ki zīrā çeşm-i dil-ber itse nīreng
Olur bāġ içre nergis vālih ü deng *(Mes. 1/47). [zīrā]*

Ki zīrā laʿl-i dil-berden bulup fer
Lebi yādına içer lāle sāġer *(Mes. 1/51). [zīrā]*

Ki zīrā kākül-i yār eslemez pend
Urur her laḥẓa sünbül boynına bend *(Mes. 1/55). [zīrā]*

Ki zīrā ḫaṭṭı sevdāsı ile sūsen
Gil ü ḫāk içre ṭutdı cāy ü mesken *(Mes. 1/59). [zīrā]*

Ki zīrā ʿārıż-ı dil-ber semendür
Semen ol mācerādan müftetendür *(Mes. 1/63). [zīrā]*

Ki zīrā yāsemendür ḫaddi yārüñ
Ki oldur zīneti faṣl-ı bahāruñ *(Mes. 1/67). [zīrā]*

Ki zīrā ḥüsn-i yār itmese pertev
Virürdi berg-i zanbaḳ dāne-i cev *(Mes. 1/71). [zīrā]*

Ki zīrā ḫāli ṭutaldan bu ḫūyı
Ḳaranfül andan umar reng ü būyı *(Mes. 1/75). [zīrā]*

Ki zīrā zülf-i dil-ber virdi zīnet
Anuñ-çün buldı reyḥān böyle raġbet *(Mes. 1/79). [zīrā]*

Ki zīrā ḥüsni reşki ile nesrīn
Gezer her ṣaḥn-ı ṣaḥrālarda ġam-gīn *(Mes. 1/83). [zīrā]*

Ki zīrā ḥüsn-i yār isterse ṣūret
Ṣaḳāyıḳ andan umar luṭf u zīnet *(Mes. 1/87). [zīrā]*

Sulṭān-ı çār-bāliş-i gerdūna ṭaʿn ider
Kim ki ola işigüñde ġarībi Muḥammedüñ Zīrā ki cāna ḥubb-i vaṭenden ḫaber virür *(Terk. 1/118). [zīrā]*

Bir diñler ādem olsa neler şerḫ iderdi dil
Zīrā ki çoḳ-durur bu zamānuñ şikāyeti *(Terk. 3/96). [zīrā]*

zirih: *Zırh.*

Ṣol büt-i Efrencī kim kāküllerin ḳılmış girih
Ṣanasın geymiş ten-i sīmīnine zerrīn zirih *(G. 348/2). [zirih]*

Baġlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Ṣanki ġamzeñ ḳorḫusından ṣu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/2). [zirih]*

zirih ḳıl-: *Zırh yapmak.*

ʿIḳd-i zülfüñde yüz itmişdi girih
Tā ḳıla āşüfte dil anı zirih *(Mua. 206/2). [zirih ḳıla, -a]*

zīver: *Süs.*

Dil-berüm adı şol üç ḥarf oldı kim
Var ḳamunuñ iki gevher zīveri *(Mua. 90/2). [zīveri, -i]*

zīver vir-: *Süslemek, bezemek.*

ʿAks-i ser-i zülf-i yār-i dil-ber
Virmiş ruḫ-ı yāre ḫayli zīver *(Mua. 273/2). [zīver virmiş, -miş]*

zīver-i iʿrāb: *Hatt sanatında yazıyı hareke ile süsleme.*

Ḫaṭṭuñda görinmez nuḳaṭ-ı ḫāl didüm dir
Taʿlīḳa daḫı zīver-i iʿrāb ne ḥācet *(G. 29/8). [zīver-i iʿrāb, -a]*

zīver-i luṭf: *Lütuf süsü.*

İsrā deminde ḥāṣıl olan sırra olmadı
Cibrīl emānet ile emīni Muḥammedüñ *(Terk. 1/83). [zīver-i luṭf]*

ziyān: *Zarar, ziyan.*

Ḳatl-i ʿuşşāḳı şehā kendüñe aṣṣı ṣanup āh
Ḳılma bu ʿādeti kim ṣoñra ziyānuñ olısar *(G. 54/6). [ziyānuñ, -uñ]*

Öldüm ġamuñla būse buyur ḳan behā didüm
Güldi didi ki kendüye gör ne ziyān ṣanur *(G. 95/8). [ziyān]*

Bāzār-ı ġamda cevrine cān virüp alduġum
Aṣṣı ṣanurdum anı baña ol ziyān imiş *(G. 166/10). [ziyān]*

Cān vireli yoluñda ṣanma ki ziyān itdüm
Aṣṣı baña oldur kim buldum o ziyāndan ḫaẕ *(G. 185/8). [ziyāndan, -dan]*

Raḳībe açma şol yüzden yüzüñ ṣaḳla yavuz gözden
Ziyāndur gül-şen-i ḥüsne kim eylerse nigāh egri *(G. 406/6). [ziyāndur, -dur]*

ziyān eyle-: *Heder etmek, telef etmek, zarara uğratmak.*

Cān naḳdini tārāc-ı ġam-i ʿışḳ idüp ol meh
Āṣüftesine ḫaylī ziyān eyledi gitdi *(G. 414/10). [ziyān eyledi, -di]*

Gel beni aġlatma laʿlüñ yādına
Çün ziyān eyler şeker tengine ṣu *(G. 316/12). [ziyān eyler, -r]*

ziyān it-: *Ziyan etmek, zarara uğramak.*

Cān vireli yoluñda ṣanma ki ziyān itdüm
Aṣṣı baña oldur kim buldum o ziyāndan ḫaẕ *(G. 185/7). [ziyān itdüm, -dü, -m]*

ziyān it-: *Hayat vermek, diriltmek.*

N’ola cānumı terk itsem nigāruñ ʿışḳı yolında
Ne ḥācet az neyin içün bu deñlü çoḳ ziyān itmek *(G. 212/8). [ziyān itmek, -mek]*

ziyān-ı müşk: *Miskin ziyanı.*

Didüm ki ḫaṭṭuñı gider iy meh revā degül
Didi ki miskin az mı ṣanursın ziyān-ı müşk *(G. 217/4). [ziyān-ı müşk]*

ziyāret-gāh-ı ʿışḳ ol-: *Aşk türbesi olmak.*

Lebüñ yādına ḫāk olsam ziyāret-gāh-ı ʿışḳ olup
Alurlardı müdāvāya mezārum ḫāk-sārından *(G. 286/9). [ziyāret-gāh-ı ʿışḳ olup, -up]*

ziyāret eyle-: *Ziyaret etmek.*

Gel bu ṣınuḳlu göñlümüñ eyle ziyāretin
Bulmazdı ṭavf-ı Kaʿbe-i ʿulyāyı bir nefes *(G. 165/11). [ziyāretin eyle]*

żiyā-yı zindegānī: *Hayat ışığı.*

Yüzüñ bī-ḥad żiyā-yı zindegānī
Lebüñ naḳş-ı ḥayāt-ı cāvidānī *(Mua. 336/1). [żiyā-yı zindegānī]*

zübde-i kevn ü mekān: *Kâinatın özü. (Hz. Muhammed).*

Faḫr-i kirām zübde-i kevn ü mekān iken
Faḫr-i ʿabādan idi ḳabāsı Muḥammedüñ *(Terk. 1/5). [zübde-i kevn ü mekān]*

zücāc: *Cam şişe, sırça.*

Cefā ṭaşı ile Cemüñ göñlini ṣıma iy dōst
Ṣınıcaġız bütün olmaz bayaġı gibi zücāc *(G. 33/12). [zücāc]*

Rāz-ı ḥüsnüñ dil niçe ṣaḳlaya kim
Şemʿi pinhān idimez çün kim zücāc *(G. 34/6). [zücāc]*

N'ola diller cāy idinse zülfüñi
Çün zücācuñ yiri şehr-i Şāmdur *(G. 87/6). [zücācuñ, -uñ]*

Ḳadeḥlerine ṣu ḳoyduḳları müdām ol kim
Zücāc içinde mizācını germ ider ḳandīl *(G. 244/16). [zücāc]*

ẕū-fünūn ol-: *İlim sahibi, bilgili, âlim olmak.*

Ders-i ʿışḳuñı bu Cem oḳıyalı
Ẕū-fünūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/10). [ẕū-fünūn oldı, -dı]*

zühd it-: *Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete vermek.*

Ḳanḳı zāhid zühd idüp meyden tecennüb eylese
Ger velī olursa andan ictinābum var benüm *(G. 249/3). [zühd idüp, -üp]*

zühd ü ṣalāḥ: *Kaba, ham sofuluk.*

İḫtiyār it melāmeti iy Cem
Çün yaramaz saña bu zühd ü ṣalāḥ *(G. 35/18). [zühd ü ṣalāḥ]*

zühd ü taḳvā: *Dindarlık ve sofuluk.*

Cem yüzüñi gördi cāndan didi kim
Elvedāʿ iy zühd ü taḳvā elvedāʿ *(G. 186/14). [zühd ü taḳvā]*

Yaḳalı ʿışḳuñuñ odına zühd ü taḳvāyı
Ṣulāre ṣaldı gözüm yaşı ders-i fetvāyı *(G. 402/1). [zühd ü taḳvāyı, -y, -ı]*

zühre-i zehrā: *Parlak Zühre yıldızı.*

Naḳş ile yidi perdede on iki maḳāmı
Taṣnīf ile gösterdügi bu Zühre-i zehrā *(K. 5/20). [zühre-i zehrā]*

ẓuhūr it-: *Ortaya çıkmak, peyda olmak II doğmak (güneşin doğması bağlamında).*

Her geh ki āftāb-ı cemālüñ ẓuhūr ider
Başdan başa cihān yüzini cümle nūr ider *(G. 134/1). [ẓuhūr ider, -er]*

ẓuhūr it-: *Meydana çıkmak, baş göstermek, görünmek.*

Gün yüzüñ şemʿine yanardı cihān pervāne-vār
Ger cemālüñden ẓuhūr itse senüñ bir ẕerre tīġ *(G. 193/8). [ẓuhūr itse, -se]*

zülal: *Safi, hafif, soğuk, güzel su.*

Laʿlüñ zülāl çeşmesi şol selsebīldür
Kevṯer döker ki çeşme-i ḥayvān ayaġıdur *(G. 126/3). [zülāl]*

Bu revā mı var iken laʿlüñ zülāli gibi şu
Teşne diller cān vire ol şuya ḳarşu şu deyu *(Mua. 27/1). [zülāli, -ı]*

ẕü'l-celāl ü ẕü'l-cemāl ü ẕü'l-beḳā vü ẕü'l-ḥayā: *Celal, cemal, beka ve haya sahibi Allah.*

Ẕü'l-celāl ü Ẕü'l-cemāl ü Ẕü'l-beḳā vü Ẕü'l-ḥayā
Kendü ẕātı ile ḳāyim dāyimü'l-iḥsāndur *(K. 8/79). [ẕü'l-celāl ü ẕü'l-cemāl ü ẕü'l-beḳā vü ẕü'l-ḥayā]*

ẕü'l-celāl-i pür-kerem: *Keremi bol, celal sahibi (Allah).*

İy Ẕü'l-celāl-i pür-kerem uş şerm-sār olup
Ḫacletle ḳapuña sürerem rūy-ı iʿtiẕār *(K. 2/33). [ẕü'l-celāl-i pür-kerem]*

ẓulem ol-: *Karanlık olmak.*

Dīnüñ münevver eyledi dünyāyı nūr ile
Gerçi ki evvel olmış idi küfr ile ẓulem *(K. 7/26). [ẓulem olmış, -mış]*

zülf: *(Sevgilinin) yüzünün iki tarafından sarkan saç lülesi.*

Şāne urduḳça zülfine cān dir
Aṣlaḥa'llāhü şānehü ebedā *(G. 5/3). [zülfine, -i, -n, -e]*

Sünbül-i cennet oldı çün zülfüñ
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ne ḫaṭā *(G. 5/11). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñi yüzüñde gören dir senüñ
Kim görüpdür bir arada rūz ü şeb *(G. 13/3). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Olıcaḳ zülfüñ yüzüñ üzre nikāb
Ṣan olur ebr içre pinhān āftāb *(G. 14/1). [zülfüñ, -üñ]*

Ḳurtulam mı diyü zülfüñden senüñ
Leblerüñden ṣoraram virmez cevāb *(G. 14/9). [zülfüñden, -üñ, -den]*

Oldı ġonce yüzüñe zülfüñ niḳāb
Ṣan nihān oldı bulıtda āftāb *(G. 15/1). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñüñ bendini çözdi beñzer iy meh bād-ı ṣubḥ
Kim cihān oldı muʿaṭṭar yine bu dem buldı zīb *(G. 16/3). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Zülfümi al mecāl var ise didüñ
Yoḳ-durur Cemde bu mecāl iy dōst *(G. 18/13). [zülfümi, -üm, -i]*

Zülfüñ yüzüñe düşüp ider ʿārıżuña ḳaṣd
Ol kāfiri gör ġāret-i īmān ider iy dōst *(G. 21/3). [zülfüñ, -üñ]*

Laʿline ḳaṣd idicek zülfine ṭolaşsañ n'ola
Kim ḳarañuda bulınur iy göñül āb-ı ḥayāt *(G. 22/3). [zülfine, -i, -n, -e]*

N'ola zülfüñ görüp dil olsa mecnūn
Ki ʿışḳuñ aña ḳılmışdur sirāyet *(G. 24/15). [zülfüñ, -üñ]*

Ümīdi zülfüñe ṭutmış idüm velī bildüm
O daḫı ʿömr bigi bī-vefā imiş iy dōst *(G. 27/7). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Düşümde zülfüñi gördüm diyü sevinmiş idüm
Gözüme ḫōd görinen ejdehā imiş iy dōst *(G. 27/5). [zülfüñi, -üñ, -ı]*

Tā kim diyeyin saña bugün ḥālümi bir bir
Zülfüñ neler eyledügini baña dün iy dōst *(G. 28/12). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñe kim ki dilden olmaz esīr
Bulmasun ġamdan ol kimesne felāḥ *(G. 35/13). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Cemāl cāmiʿine ḳaşı olalı miḥrāb
İki ṭarafdan aşar zülfi ʿanberīn tesbīḥ *(G. 38/8). [zülfi, -i]*

Ġalaṭ taṣavvur iderdüm ḫaṭuñ irişdügini
Yanında zülfüñ eger çekmeseydi ḳayd-ı ṣaḥīḥ *(G. 38/4). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñ göreli ʿanber-i ḫōş-bū didi müşke
Ḳatında bunuñ oldı bizüm yüzümüz esved *(G. 42/3). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñe bend eyleyelden bu dil-i dīvānemi
Eylemez pend ü naṣīḥat bu ben-i miskīne sūd *(G. 45/7). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Zārī-i dil irişdi zülfüñden
İşiden dir ne ḫōş bu nāle-i ʿūd *(G. 47/3). [zülfüñden, -üñ, -den]*

Dil zülfüñe varmaġa gözüñden üşenür kim
Şeb-revlük iden gice ʿasesden ḫaẕer eyler *(G. 51/9). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Yüz virme iñen ḫaṭṭ-ı siyeh-kāruña iy dōst
Kim zülfüñe baş ḳoşdı iñen fitneler eyler *(G. 51/12). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Yüzüñi ḳoyup zülfüñe varmazdı dil-i Cem
Bileydi ki bu resme perīşān olacaḳdur *(G. 52/9). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Cem niçün zülfüñe irişmeye didüm didi yār
Aña budur ezelī ḳısmet elümden ne gelür *(G. 61/17). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Her ne cān kim zülfüñe olmaz esīr
Olur āsān işi ʿālemde ʿasīr *(G. 65/1). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemi ḫōş-bū ider bū-yı ʿabīr *(G. 65/5). [zülfüñe, -üñ, -e]*

N’ola ḳurtarsañ iy meh-rū beni sen
Ki zülfüñ boynuma dāyim resendür *(G. 66/12). [zülfüñ, -üñ]*

Şikeste göñlüme ṭolaşdı beñzer
Ki zülfüñ ucdan uca pür-şikendür *(G. 67/10). [zülfüñ, -üñ]*

Nicesi ḳurtarayın göñlümi ʿışḳından anuñ
Çün zenaḫ-dānı vü zülfi bend ü zindānum-durur *(G. 68/6). [zülfi, -i]*

Hey ne siḥr-engīzdür cāẕū gözüñ kim dil-berā
Her nefesde zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 76/6). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Çü zülfüñ sünbül-i cennetdür iy dōst
Aña müşk-i Ḫaṭā dimek ḫaṭādur *(G. 79/15). [zülfüñ, -üñ]*

Ümīdi zülfüñe ṭutdum velī āh
O daḫı ʿömr bigi bī-vefādur *(G. 79/17). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Dōst miskīn dile raḥm eyledi beñzer ki yine
Uzadup zülfi ucın çāh-ı ẕeḳandan çıḳarur *(G. 82/4). [zülfi, -i]*

Ger Ḫaṭāya ilede zülfi ḳoḫusını ṣabā
Müşki şermende ḳılup mülk-i Ḫotenden çıḳarur *(G. 82/9). [zülfi, -i]*

Zülfüñ ol sünbül-durur kim āftāb üstindedür
Dişlerüñ ol lü’lüdür yāḳūt-ı nāb üstindedür *(G. 83/1). [zülfüñ, -üñ]*

Yüzüñe zülfüñ niḳāb olduḳça ḳo aġlayayın
Yaraşur iy sīm-ten müşkīn niḳāb üstindedür *(G. 84/5). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñüñ ḥasretluġından dil-berā her rūz ü şeb
Bu dil-i zār ü perīşān pīç ü tāb altındadur *(G. 85/3). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

N’ola diller cāy idinse zülfüñi
Çün zücācuñ yiri şehr-i Şāmdur *(G. 87/5). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Gözleri zülfi kemendi ile raḥm eylemeyüp
Bend idüp cān ü dili çāh-ı zenaḫ-dāne atar *(G. 92/7). [zülfi, -i]*

Göñlümi ṣayd eyledüñ zülfüñe aṣ
Ṣayd-ı dil aṣmaġa çün fitrākdür *(G. 93/5). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Zülfüñ kemend-i ḳaṣdı çü dāyim şikāredür
Ṣayd olacaġı cānum aña āşikāredür *(G. 94/1). [zülfüñ, -üñ]*

Dil işigüñde zülfüñe dīvāne olalı
Ger rīsmānı görür ise āsmān ṣanur *(G. 95/5). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Cem zülfüñe ṭolaşalı ṭūl-i emel çeker
Beñzer cihānı kendözine cāvidān ṣanur *(G. 95/13). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Beñzer kitāb-ı ḥüsnüñe düşmiş ġalaṭ ḫaṭuñ
Zülfüñ anuñ-çün üstine anuñ ḳalem çeker *(G. 96/4). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümüne bu yiter *(G. 98/6). [zülfümden, -üm, -den]*

Söyler idüm zülfüñ ucından muṭavvel ḳıṣṣamı
Ger dehānuñ fikri ile olmasaydı muḫtaṣer *(G. 98/3). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñi keşf eyle didüm gösterüp bir mū ḥabīb
Didi zülfümden ger isterseñ nümüne bu yiter *(G. 98/5). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Baġlanaldan zülfüñüñ zünnārını
Kākülüñ küfri baña īmān gelür *(G. 102/3). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Bir bencileyin zülfi esīri iken iy Cem
Baḫt-ı siyehüm gibi siyeh-kār kimüñ var *(G. 103/23). [zülfi, -i]*

Hey ne siḥr-engīzdür cādū gözüñ kim siḥr ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā ḳılur *(G. 104/6). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Şol perī-rū ṭıfl kim ḳaşı saʿādet yayıdur
Zülfinüñ zencīrinüñ sevdāyī dil rüsvāyıdur *(G. 105/2). [zülfinüñ, -i, -nüñ]*

Zülfüñ ucından ayaġa düşdi Cem
Āh eger olmazsa luṭfuñ dest-gīr *(G. 107/13). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñe yoḳsa şāne mi urdı nesīm-i ṣubḥ
Kim būy-ı cān meşāmuma ol şāneden gelür *(G. 108/11). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Baş ḳoşup zülfüñe ġamzeñ ṣanemā ser mi çeker
Göz göre ṣaḥn-ı Ḥaremde baña ḫancer mi çeker *(G. 112/1). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Düşelden zülfüñüñ sevdāsına Cem
Ṣanur kendüye ʿālem cāvidāndur *(G. 113/13). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Zülfüñüñ bend-i kemendine giriftār ideli
Her gice derd ü ġamuñdan Cemi görseñ ne çeker *(G. 114/15). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ṭıfl-ı dil zülfüñle oynar dem-be-dem
Nice üşenmez eline mār alur *(G. 118/3). [zülfüñle, -üñ, -le]*

Zülfini ṭutup dehānı remzini ṣordum didi
Ḳılca diḳḳat ṣıġmaz anda ḳılma kīl ü ḳāller *(G. 119/13). [zülfini, -i, -n, -i]*

Ḳāmetüm zülfüñde lām olduġına dāll olmaġa
Levḥ-i sīmīn üzre zülfüñ yazdı müşkīn dāller *(G. 119/16). [zülfüñ, -üñ]*

Cem hevā-yı kākülüñden ḫāk olupdur ṭut elin
Nice bir zülfüñ o miskīni ḳıla pā-māller *(G. 119/18). [zülfüñ, -üñ]*

Ḳāmetüm zülfüñde lām olduġına dāll olmaġa
Levḥ-i sīmīn üzre zülfüñ yazdı müşkīn dāller *(G. 119/15). [zülfüñde, -üñ, -de]*

Zülfüñüñ ṭāvūsını gül-zār-ı ḥüsnüñde gören
Dir ṣanasın ṭūṭī-i bāġ-ı İrem gül-şendedür *(G. 120/3). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Dilemez giceyi dil zülfüñi gösterdügi içün
Gel ḳıyās it ki cemālüñi nelerden güniler *(G. 121/11). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Cem ṭolaşup zülfüñe düşdi eñegüñ çāhına
Luṭf idüp ol iki miskīnüñi zindāndan gider *(G. 122/13). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Ḥüsni risālesine mehi maṣdar idinür
Zülfin ḳaçan ki mihr-i ruḫı üzre ṭaġıdur *(G. 126/6). [zülfin, -i, -n]*

Didüm ne manẓar idi yüzüñ zülfüñ olmasa
Güldi didi çerāġ dübi ḳarañu olur *(G. 129/3). [zülfüñ, -üñ]*

Müjem eyler gözümde zülfüñi naḳş
Ṣanasın ḳıl ḳalemle mār yazar *(G. 130/9). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Añ dehānın ḳo muṭavvel zülfini
İñen uzatma sözüñ ḳıl muḫtaṣer *(G. 133/11). [zülfini, -i, -n, -i]*

Zülfüñ hevāsına ölenüñ ʿūd imiş diyü
Tābūtı taḫtasını melekler buḫūr ider *(G. 134/3). [zülfüñ, -üñ]*

Birinüñ zülfi cihān mülkine sūd eyleye bes
Birinüñ çeşm-i cihān-āşūbına sevdā yiter *(G. 138/13). [zülfi, -i]*

Birinüñ şerḥ[i] muṭavvel zülfi sırrında ʿıyān
Birinüñ mużmer lebi remzinde metn[i] muḫtaṣer *(G. 138/15). [zülfi, -i]*

Birinüñ bir zülfi ḳılına cihān mülki behā
Birinüñ bir şīvesi biñ mülk-i İskender deger *(G. 138/17). [zülfi, -i]*

Birinüñ ḫāl-i ruḫından lālenüñ baġrında dāġ
Birinüñ zülfi ile sünbül ʿillet-i sevdā çeker *(G. 138/26). [zülfi, -i]*

Birinüñ zülfi hevāsından döker şeh-per peri
Birinüñ ḥüsni naẓīrin görmemiş çeşm-i beşer *(G. 138/37). [zülfi, -i]*

Zülfi ucın kesmege ḳaṣd eyledi dil-ber didüm
Kesme kim devr-i ḳamerde ḫōş-durur ʿömr-i derāz *(G. 144/3). [zülfi, -i]*

Zülfinüñ ucını kesmiş ḫaṭṭı kāfirdür daḫı
Ḳaṭʿ-ı zünnār itdi līkin nā-müselmāndur henüz *(G. 146/5). [zülfinüñ, -i, -nüñ]*

Aġlayup didüm ki zülfüñ keşf idüp göster yüzüñ
Didi kim müşk açmaġ olmaz daḫı bārāndur henüz *(G. 146/7). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñüñ bendini bend it boynuma iy meh-liḳā
Kim dürüst olmaz ṣaçuñ küfrinsüzin īmānumuz *(G. 151/3). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Uyḫu gelmez gözüme zülfi perīṣān ideli
Ṣād olan kişi ḳaçan ola perīṣān uyumaz *(G. 159/15). [zülfi, -i]*

Zülfüñi kesmege ḳaṣd itmişsin a çoḳ sevdügüm
Kesmedin bu zülf-i pür-çīni Cemüñ ʿömrini kes *(G. 162/13). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Zülfüñüñ bendine bend olmaġa cān eyler heves
Ṭāliʿ-i şūrīdesin gör kim bulupdur dest-res *(G. 162/1). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Bulur isem zülfüñe şāne bigi dest-res
Baña nişāne yiter devlete bu maʿnī bes *(G. 164/1). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Boynına bend urmaġ içün bu dil-i miskīnümüñ
Zülfini ol māh-rū gör nice zencīr eylemiş *(G. 167/16). [zülfini, -i, -n, -i]*

Ḳanını nā-ḥaḳ yire ben bendenüñ dökmeklüge
Zülfüñ ü ḳaşuñ biri biri ile el bir eylemiş *(G. 167/10). [zülfüñ, -üñ]*

Didüm bend urmaġ ister cāna zülfüñ
Didi zülfüm anuñ-çün pür-ḫem olmış *(G. 169/12). [zülfüm, -üm]*

Didüm zülfüñ kemendi pür-ḫem olmış
Didi cānuñ anuñ-çün ḫurrem olmış *(G. 169/1). [zülfüñ, -üñ]*

Didüm bend urmaġ ister cāna zülfüñ
Didi zülfüm anuñ-çün pür-ḫem olmış *(G. 169/11). [zülfüñ, -üñ]*

Didüm Cem düşdi zülfüñden ayaġa
Didi andan ṭutam bir ḳıl kem olmış *(G. 169/13). [zülfüñden, -üñ, -den]*

Zülfüñi gidermek ister rā ḳaşuñ
Gör bu kec rāyı ne kec rā eylemiş *(G. 172/7). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Gitdi çü zülfi sāyesi gün ṭoġdı başuma
Bildüm ki zülfi sāyesi ẓıll-ı hümā-y-imiş *(G. 173/7). [zülfi, -i]*

Gitdi çü zülfi sāyesi gün ṭoġdı başuma
Bildüm ki zülfi sāyesi ẓıll-ı hümā-y-imiş *(G. 173/8). [zülfi, -i]*

Ḳaçan ki yüzüñe zülfüñ niḳāb olur ṣanuram
Felek yüzinde girür ʿanberīn seḥāba güneş *(G. 174/9). [zülfüñ, -üñ]*

Yüzüñe zülfüñi çekseñ girür niḳāba güneş
Revā mıdur ki gire dāyimā ḥicāba güneş *(G. 174/1). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Maḥrem olduñsa eger zülfi ḫayāline göñül
Ġam yime hīç yüri göz göre var māre yapış *(G. 176/7). [zülfi, -i]*

Çözme zülfini ṣabā ḥaddüñi bil gözle yirüñ
Kim didi kim saña ol nāfe-i Tātāre yapış *(G. 176/9). [zülfini, -i, -n, -i]*

Dilerdi kim ḳaça dil yār zülfi bendinden
Yolını ṭutdı yaşum didi lā-teḥīne menāṣ *(G. 178/5). [zülfi, -i]*

Zülfüñ eline micmer alup gezdürür şehā
Ḥüsnüñ ḥarīmine olalı perde-dār ḫaṭ *(G. 182/9). [zülfüñ, -üñ]*

Göreli çekmiş ḳalem zülfi ḫaṭ-ı miskīnine
Cem ġalaṭ ṣandı sevād-ı ḫaṭṭını ḳıldı ġalaṭ *(G. 184/9). [zülfi]*

Göñül bizden gidüp zülfine vardı
Ki olur mevcūd olan aṣlına rāciʿ *(G. 187/11). [zülfine, -i, -n, -e]*

Baña yitmez mi derd ü ġam ki zülfüñ
Yüzüñ görmege olur ol da māniʿ *(G. 187/9). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfini ḳaṭʿ ḳıldı kim bulına
ʿÖmrümüñ inḳıṭāʿına maḳṭaʿ *(G. 188/5). [zülfini, -i, -n, -i]*

Cem günin ġamla eyledüñ bī-nūr
Ḥüsnüñe zülfüñ olalı burḳaʿ *(G. 188/10). [zülfüñ, -üñ]*

Çeşmüñüñ ṣayyādı dil mürġına raḥm eylemeyüp
Beñlerüñden dāne ṣaçup zülfüñi eyler duzaġ *(G. 191/8). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N'ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/7). [zülfüñde, -üñ, -de]*

Zülfüñüñ şeb-revlügi rūşendür iy meh ṣaḳlama
Kim hemīşe dāmeni altında ol ṣaḳlar çerāġ *(G. 194/11). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Zülf virürdi naṣīḥat ki iñen ay ü güne
Ḳaṣd ider ʿarż-ı naẓīr itmege āyīne dirīġ *(G. 195/5). [zülf]*

Zülfi zencīrine dīvāne bigi ṭolaşdı
Düşdi āvāreluġuñ bendine dil yine dirīġ *(G. 195/9). [zülfi, -i]*

Zülfüñe şāne bigi ulaşalı
Bildüm āḫir hemān imiş ʿömrüm *(G. 195/3). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Güneşdür şemʿ-i ruḫ-sāruñ ne ġam ger olmasa zülfüñ
Çü mihrüñ sāyesi olmaz ne ḥācet aña bār-ı zülf *(G. 196/5). [zülfüñ, -üñ]*

Aġyār olursa aña cihān ḫalḳı ġam degül
Şol dil ki zülfüñe ṭolaşup ola yār-ı ʿışḳ *(G. 198/10). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Zülfüñ ucında bu dil ḫaṭṭuñ görüp didi kim
Gelmiş ecel dirīġā bu ʿömre ġāyet ancaḳ *(G. 200/5). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñi düşde gördügümi didüm
Dir muʿabbir ki var uzun seferüñ *(G. 209/11). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Zülfüñüñ ḳoḫusı ḳatında şehā
Ḫacil olur ḳoḫusı müşk-i terüñ *(G. 209/9). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Zülfine aşılalı dil yārüñ
Ser-nigūn oldı daḫı n'olsa gerek *(G. 210/3). [zülfine, -i, -n, -e]*

Āh kim iy meh-liḳā ḫışm eyleyüp ben bendeñe
Bu dil-i maḥzūnumı zülfüñde meftūn eyledüñ *(G. 211/4). [zülfüñde, -üñ, -de]*

Fikr iderken zülfüñüñ sevdāsını dil mülkine
Leşker-i ġam gönderüp añsuz şebī-ḫūn eyledüñ *(G. 211/5). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Zülfüñüñ bendini ṭaḳ boynuma iy Leylī-ḥasen
Çünki ʿālemde beni sen zār ü mecnūn eyledüñ *(G. 211/9). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Göñül gitdi elümden çün nigāruñ zülfine vardı
Niçün epsem ṭuram baña gerek tedbīr-i cān itmek *(G. 212/5). [zülfine, -i, -n, -e]*

Bil iy perī ki ṣıdḳ ile ben yāruñam senüñ
Zülfüñ ucında baġlu giriftāruñam senüñ *(G. 213/2). [zülfüñ, -üñ]*

Muḳīm olsa n’ola zülfüñde göñlüm
Gice her yir sarāyıdur ġarībüñ *(G. 214/3). [zülfüñde, -üñ, -de]*

Ḳapmaġa mihr ṭopını mehden bu zülfi gör
Meydān-ı ḥüsn içinde ṣalar ṣavlecān-ı müşk *(G. 217/5). [zülfi, -i]*

Ḳaşuñ olalı ḥüsnüñ içün sāye-bān-ı müşk
Zülfüñ kemendi ṭaḳdı aña rīsmān-ı müşk *(G. 217/2). [zülfüñ, -üñ]*

Ṭāvūs-ı ḳuds olmasa zülfüñ olur m’idi
Müşkīn ḫaṭuñdan anuñ içün āṣiyān-ı müşk *(G. 217/7). [zülfüñ, -üñ]*

Bir şemme zülfüñüñ ḳoḫusından bulam diyü
Ḳan oldı baġrı daḫı ṭolanur cihānı müşk *(G. 217/19). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Göñlümi zülfüñ ġamından bī-ḳarār itsem gerek
Ol perīṣānluḳda ʿaḳlum tārümār itsem gerek *(G. 218/1). [zülfüñ, -üñ]*

İntihā bulmadı merġūlüñ hevāsından heves
İbtidā itdi meger itmām zülfüñden senüñ *(G. 223/4). [zülfüñden, -üñ, -den]*

Üstine zülfüñ aṣmaz idi Kaʿbe örtüsin
Cāmiʿ yüzüñde olmasa miḥrāb-ı cān ḳaşuñ *(G. 224/3). [zülfüñ, -üñ]*

Devr-i ruḫuñda zülfüñi müşkīn ṭınāb idüp
İdindi şemse mihr ü mehi sāye-bān ḳaşuñ *(G. 224/7). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Dilā zülfinde ḥüsnin ḳıl temāşā
Ki Çīn içre nigār-istāne girdüñ *(G. 225/15). [zülfinde, -i, -n, -de]*

Ruḫlaruñ odında zülfüñ ʿūd imiş ʿanber ḫaṭuñ
Bezm-i ḥüsnüñde anuñ-çün gezdürür micmer ḫaṭuñ *(G. 226/1). [zülfüñ, -üñ]*

ʿĀrızuñ devrinde Hindū zülfüñe baş ḳoşalı
Kişver-i Rūma Ḥabeşden ṣaldı leşkerler ḫaṭuñ *(G. 226/7). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Zülfüñi döndürdi dīnden kendü īmāndan çıḳup
Ḳaṣd-ı īmān eyleyüp el bir ider kāfer ḫaṭuñ *(G. 226/9). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Zülfüñ içün n’ola ger cān ü dil eylerse nizāʿ
Var-durur devr ü teselsülde bilürsin çü cedel *(G. 228/11). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñi eyle nihān aġladuġumca ṣanemā
Müşke bārān irişicek bulur elbette ḫalel *(G. 228/9). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Zülfüñüñ ḳullābını ṭaḳma göñül boynına kim
Kendü varur kūyuña ḳullāb aña ḥācet degül *(G. 229/5). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Cemüñ ḫālini zülfüñde görenler
Nigārā didi kim vallāhi müşkil *(G. 230/9). [zülfüñde, -üñ, -de]*

Ceme iy meh niçün raḥm eylemezsin
Ki boynına ṭaḳar zülfüñ selāsil *(G. 233/10). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfi daḫı bī-vefāluḳ gösterür
Düşeli ol bī-vefāya cān ü dil *(G. 237/13). [zülfi, -i]*

Cān ü dil cā ṭutdı zülfinde görüñ
Nice enīs oldı ejdehāya cān ü dil *(G. 237/7). [zülfinde, -i, -n, -de]*

Zülfine çün düşdüñ iy Cem bilürem
Terk idersin bu hevāya cān ü dil *(G. 237/15). [zülfine, -i, -n, -e]*

Ruḫuñla zülfüñ añılduḳça olsa n'ola nizā'
Añılsa devr ü teselsül olur arada cedel *(G. 241/5). [zülfüñ, -üñ]*

Uymadı n'idem zülfine ulaşma didükçe
Müşkil yire ṭolaşdı göñül yine ne müşkil *(G. 242/5). [zülfine, -i, -n, -e]*

Mülk-i Çīne varduġınca zülfüñ iy Türk-i Ḫaṭā
Nāfe-i müşk-i Ḫotenden armaġān ışmarlaram *(G. 247/11). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñ ucından getüren ben żaʿīfi dem-be-dem
Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm *(G. 248/5). [zülfüñ, -üñ]*

Gün yüzüñ göster ḳoma zülfüñ ġamından ṣubḥa dek
Yire döke yılduzını dōstlar māhum benüm *(G. 253/7). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñüñ bendine düşdüm ḳurtulam mı diyüben
Niçe kim ṣordum lebüñden olmadı ḥal müşkilüm *(G. 254/5). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ḥüsnüñüñ gencine kim el ṣuna zülfüñle ḫaṭuñ
Ṣan ṭılısm olup gözedür mūr ü mār iy dōstum *(G. 255/7). [zülfüñle, -üñ, -le]*

Būy-ı müşk ile ṭolar cümle cihān
Zülfüñe uġrayıcaḳ bād-ı nesīm *(G. 258/4). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Ṭolaşaldan senüñ zülfüñe cānum
Adum yirde ṣanur kim var-durur dām *(G. 260/5). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Müşk ile zülfüñ çeker her ṣafḥada bir ḳayd-ı ṣaḥḥ
Devr-i çeşmüñde olaldan nüsḫa-i ḫaṭṭuñ saḳīm *(G. 262/5). [zülfüñ, -üñ]*

Dürr-i eşküm ḥāṣılıdur ḫāk-i pāyüñ cevheri
Zülfüñ el uzatmasun lā-taḳrabū māle'l-yetīm *(G. 262/10). [zülfüñ, -üñ]*

Ṣaçuñ ḫayāline zünnār baġlanurdı göñül
Görinse gözine zülfüñ ṣalībi ben bilürem *(G. 268/12). [zülfüñ, -üñ]*

Ġarīb göñlümi zülfüñde ḥālini baña ṣor
Ki her gice ne çeker ol ġarībi ben bilürem *(G. 268/3). [zülfüñde, -üñ, -de]*

Didi gel kes zülfümi al yādigār olsun didüm
Kendü ʿömrümden kesem bir ḳılın anuñ kesmeyem *(G. 270/9). [zülfümi, -üm, -i]*

Ḫüsne Kisrāsın ḳaşuñ ṭāḳına aṣ
Zülfüñi kim ola zencīrüñ begüm *(G. 271/10). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Şöyle bend urdı Cemüñ boynına zülfüñ dōstum
Kim ḫalāṣ olmaz cihānda ol ṭurre-i ṭarrārdan *(G. 276/13). [zülfüñ, -üñ]*

Niçe bir zülfüñ ucına dil-berā cān aṣasın
Bārī öldür çekmeyem her laḥẓa cevrüñ tāsasın *(G. 278/1). [zülfüñ, -üñ]*

Nice nālān olmayam kim bu dil-i miskīnümüñ
Ḥālini ṣormaz girü zülfine meftūn eyleyen *(G. 280/8). [zülfine, -i, -n, -e]*

Güneş gice olup diyü ṭutar idi kenāra yüz
Tecellī ḳılsa gün yüzüñ eger zülfüñ kenārından *(G. 286/12). [zülfüñ, -üñ]*

Seg raḳībüñ sözine uyup firāḳ u derd ile
Beni zülfüñ bigi her dem pāy-māl itmek neden *(G. 287/4). [zülfüñ, -üñ]*

Çün bilinmez zülf-i pür-çīni neden müşkīn imiş
Müşk-i Çīndür diyü zülfi ḳīl ü ḳāl itmek neden *(G. 288/6). [zülfi, -i]*

Ömrümüñ mihrin ḳara zülfüñ zevāl itmek neden
Yā ḳaşuñ fikri ile ḳaddümi hilāl itmek neden *(G. 288/1). [zülfüñ, -üñ]*

Şükür kim zülfi dīnüm olmış iken
Şükür kim yüzi nūrı virdi īmān *(G. 292/13). [zülfi, -i]*

Zülfüñ ucında ḫaṭ-ı sebzüñle ḫālüñ ṣanasın
Ḫᵛāce-i Hindū-durur ṭūṭī getürmiş Çīnden *(G. 296/3). [zülfüñ, -üñ]*

Āh kim iy ḫaste-dil terkümüz uraldan bizüm
Ol perī-şānuñ perīşān zülfine pā-mālsin *(G. 298/12). [zülfine, -i, -n, -e]*

Zülfüñde muṭavvel olıcaḳ ḳıṣṣa-i derdüm
Añdur dehenüñ fikrini kim muḫtaṣer olsun *(G. 299/5). [zülfüñde, -üñ, -de]*

Aç yüzüñi hecrüm gicesi tā seḥer olsun
Çöz zülfüñi dil gül-şeni pür-müşk-i ter olsun *(G. 299/2). [zülfüñi, -üñ, -i]*

ʿĀrıżuñ nārını zülfüñ gül-şen itmiş ṣanasın
Āteş-i sūzān[ı] gül-zār oldı İbrāhīm içün *(G. 300/5). [zülfüñ, -üñ]*

Cāmiʿ-i ḫüsnüñi ḳandīl-i ruḫuñ tezyīn ider
ʿAnberīn zencīr aṣaldan zülfüñ ol ḳandīl içün *(G. 302/6). [zülfüñ, -üñ]*

Zülf[i] küfrinde ne kerāmet var
Ki yüzin gördi geldi dīne bugün *(G. 304/7). [zülf[i], -[i]]*

Ṣaçı çīninde mirʾāt-i cemālinden cihān peydā
Nümūne ʿarż ider zülfi meger kim naḳş-ı Mānādan *(G. 305/8). [zülfi, -i]*

Zülfüñ altında ḫaṭ-ı nev-reste kim ṣaf bağlamış
Ṣanasın ceyş-i Ḥabeşdür kim ṭurur şeb-ḫūn içün *(G. 308/3). [zülfüñ, -üñ]*

Cevre el ṣundı diyü kesme didüm zülfüñ ucın
Didi ʿayb olmaya ger kesseler ʿayyāruñ elin *(G. 310/3). [zülfüñ, -üñ]*

Cān virür aṣılmaġa bu sevdā ile Cem kim
Tek boynına zülfüñ gibi müşkīn resen olsun *(G. 311/10). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñe göñül düşdi görüp ḫāl-i siyāhuñ
Dil mürġını dāma düşüren dāne midür bu *(G. 313/5). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Raḳībüñ efserüñ-veş başa vardı
Beni zülfüñ gibi ṣalduñ ayaġa *(G. 318/14). [zülfüñ, -üñ]*

Mesken ṭutar ise n’ola zülfüñde dil-i Cem
Zīrā ki gelür ḫōş dil-i bīmāre benefşe *(G. 319/15). [zülfüñde, -üñ, -de]*

Zülfüñi görelden yüzüñ üzre yatur iy meh
Ġam-gīn oluban derd ile bī-çāre benefşe *(G. 319/3). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Her geh ki göre zülfüñi gül-gūn ruḫuñ üzre
Ḳulluġa ḳabūl it diyü yalvāre benefşe *(G. 319/11). [zülfüñi, -üñi]*

Her pāresi çü zülfüñ öñinde şikestedür
Raḥm eyleseñ n’ola bu dil-i pāre pāreye *(G. 321/5). [zülfüñ, -üñ]*

Dil-berüñ zülfine mi uġraduñ iy bād bu dem
Ki nesīmüñ ṭaġıdur her yaña ʿanber bu gice *(G. 325/7). [zülfine, -i, -n, -e]*

Dest-gīr olmazsa zülfüñ āşiyān-ı vaṣluña
Mürġ-ı dil her-giz irişmez iy perī pervāz ile *(G. 330/3). [zülfüñ, -üñ]*

Bu dil-i nālānı zülfüñden niçün dūr eyledüñ
Çün şikār almaḳda lāzımdur ceres şeh-bāz ile *(G. 330/5). [zülfüñden, -üñ, -den]*

Gözüm yaşını zülfüñde gören dir
Ne ḫōş düşmiş bu sünbül üzre jāle *(G. 332/11). [zülfüñde, -üñ, -de]*

Getürdügi içün zülfüñ ḳoḫusın
Virürem cān ü dil bād-ı şimāle *(G. 333/9). [zülfüñ, -üñ]*

Vireliden dīn ü īmān zülfüñe
Pāy-best oldı dil ü cān zülfüñe *(G. 335/1). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Vireliden dīn ü īmān zülfüñe
Pāy-best oldı dil ü cān zülfüñe *(G. 335/2). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Göreli meydān-ı ḥüsn içre seni
Başum uş ṭop oldı çevgān zülfüñe *(G. 335/4). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Göñlüm aldı ḳaṣd-ı cān itmek diler
Hey degül billāhi iy cān zülfüñe *(G. 335/6). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Cān perīşān oldı bulmaz cemʿiyet
Dil virelden bu perīşān zülfüñe *(G. 335/8). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Cem göñülden virdi ʿaḳl ü cānını
İy yüzi gül-berg-i ḫandān zülfüñe *(G. 335/10). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Demidür iy şeh-i ʿālem ki raḥm eyleyesin baña
K’olur her dem dil ü cānum senüñ zülfüñe pā-beste *(G. 338/6). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Ḳoyuban müşk-i Çīni zülfüñ içün
Vaṭenden eyledi terk-i ʿalāḳa *(G. 341/3). [zülfüñ, -üñ]*

Muṭavvel zülfüñüñ şerh-i bedīʿin
Dehānuñ dir beyān-ı muḫtaṣerde *(G. 343/15). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Zülfüñ ḳoma kim hem-ser ola bād-ı ṣabāya
Virmek yile ol nāfe-i Tātārı sebeb ne *(G. 345/11). [zülfüñ, -üñ]*

Leblerüñe zülfüñ irdükçe ḳo kim yüz süreyin
Zer-nişān olsa yaraşur laʿller zünnārda *(G. 346/5). [zülfüñ, -üñ]*

Ġam Cemi pā-māl idüpdür zülfüñe didüm didi
Maḫlaş isterseñ eger gel sāye-i iḳbālüme *(G. 347/9). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Tīrüñe sīnem nişān olmaġa ḳurbān olduġum
Ḳaşlaruñ yayına zülfüñ rīsmānı ṭaḳdı zih *(G. 348/8). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñe kāfir didüm döndügi içün dīnden
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ gibi öñinde Ḳurʾān olmasa *(G. 350/3). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Aġladum aç ʿanberīn zülfüñi didüm didi kim
ʿAnber açmaḳ gösterürdüm saña bārān olmasa *(G. 350/11). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Belā dāmında dil mürġın esīr-i bend-i ʿışḳ itdi
Hemān zülfüñ hevāsına hevā-dār olmasun kimse *(G. 351/4). [zülfüñ, -üñ]*

Lebüñ ḫālini zülfüñ ḫalḳası çekmiş kinārına
Ṣanasın ṭıfldur ʿĪsī yatur Meryem ḳucaġında *(G. 352/3). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñ añsam zehr olur mār aġzuma
Büse tiryākin ṣun iy yār aġzuma *(G. 353/1). [zülfüñ, -üñ]*

Gör nice aşdı zülf ruḫuñ bezm-i ḥüsnüñe
Ḳandīl-i māhı müşki siyeh rīsmān ile *(G. 355/9). [zülf]*

Zülfüñ ġamında reng-i ruḫum şerḥin eyleyen
N'ola yazarsa müşk ile hem zaʿferān ile *(G. 355/7). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñe bedīʾdür ṣanemā muḫtaṣar olmaḳ
Çün şerḥ-i muṭavvelde ṣıġışmadı beyāne *(G. 357/5). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Çın seḥer zülfüñ yüzüñde ṭaġıdup şebdür diseñ
Yaşlarum seyyāresi uşda Meh ü Pervīn diye *(G. 358/3). [zülfüñ, -üñ]*

Nāfenüñ baġrı çü zülfüñ ḥasretinden ḳan olur
Yañılur zülfüñe her kim nāfe-i müşkīn diye *(G. 358/7). [zülfüñ, -üñ]*

Nāfenüñ baġrı çü zülfüñ ḥasretinden ḳan olur
Yañılur zülfüñe her kim nāfe-i müşkīn diye *(G. 358/8). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Zülfüñde iñen siḥrüñe aḥsent senüñ kim
Rām eyledüñ ejderleri fermānuña şāne *(G. 359/7). [zülfüñde, -üñ, -de]*

Maḫzen-i sırrına dilde zülfi ḳufl ursa n'ola
Ejder olur çün ṭılısm ekṣer bilürsüz maḫzene *(G. 361/13). [zülfi, -i]*

Meskeninden zülfi dūr itdi ṣabā bigi Cemi
Āh ölürse irmedin ġurbetde miskīn meskene *(G. 361/21). [zülfi, -i]*

Düşdi dil zülfin görüp bir dil-ber-i sīmīn-tene
Veh ki başdan ṭutdı bu sevdāyı sevdāyī yene *(G. 361/1). [zülfin, -i, -n]*

Çıkduġı içün dīnden kāfir dimezdüm ḫaṭṭuña
ʿAnberīn zülfüñ kemendi aña zünnār olmasa *(G. 362/6). [zülfüñ, -üñ]*

Perçemüñ gibi Cemüñ başına vardı devleti
Ger siyeh baḫtum bigi zülfüñ siyeh-kār olmasa *(G. 362/14). [zülfüñ, -üñ]*

Budur duʿāsı ʿālem içinde Cemüñ şehā
Zülfüñ kemendi boynına her laḥẓa baġ ola *(G. 367/14). [zülfüñ, -üñ]*

Ẓulmetle ṭolar iki cihān iy şeh-i cihān
Zülfüñ ḳaçan ki yüzüñe senüñ niḳāb ola *(G. 368/4). [zülfüñ, -üñ]*

Luṭf ile elüm almadı ol şāh-ı ḳamer-ruḫ
N'idem ki beni zülfi bigi pāye düşürdi *(G. 371/4). [zülfi, -i]*

Bu revā mıdur şehā zülfüñ bigi pā-māl olam
Eyleye derd ü firāḳun ʿāleme rüsvā beni *(G. 374/3). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñüñ sevdāsına düşüp nigārā uydı Cem
Ḳorḳaram başdan çıḳarur bu ḳuru sevdā beni *(G. 374/13). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Düşde gördüm yāri kim boynuma ṭaḳdı zülfini
İy ʿaceb kim idiserdür bu düşüñ taʿbīrini *(G. 375/11). [zülfini, -i, -n, -i]*

Ḫaṭṭı yüzinden ol mehüñ zülfini dūr eyledi
Lā-cerem iricek ecel ʿömrüñ olur nihāyeti *(G. 378/9). [zülfini, -i, -n, -i]*

Zülfüñüñ didüm ne deñlü var ola āvāresi
Didi her bir tārınuñ var ola biñ āvāresi *(G. 380/1). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ḳara zülfüñ bigi āşüfte oldı
Görelden dil bu zülf-i bī-ḳarārı *(G. 383/7). [zülfüñ, -üñ]*

Çü pervāz eyledi şeh-bāz zülfüñ
Göñülden cān ü dil oldı şikārı *(G. 383/11). [zülfüñ, -üñ]*

Yüzüñ üzre gözlerüñ meyl itdügince zülfüñe
Sünbül otlar ṣanasın ṣaḥrāda āhūlar bigi *(G. 384/3). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Çü zülfüñ ele girdi iy perī-ruḫ
Baña uş ʿömr-i bī-pāyān bulındı *(G. 393/11). [zülfüñ, -üñ]*

İy göñül terk idüp cihān dārın
Zülfine dār olsañ olmaz mı *(G. 395/10). [zülfine, -i, -n, -e]*

Ḳılup zülfin seḥerden dest-mālī
Pür eyler nāfelerden dest-māli *(G. 399/1). [zülfin, -i, -n]*

Ne Hindūdur beñüñ zülfüñ ḳatında
İdinmiş müşk-i terden dest-māli *(G. 399/3). [zülfüñ, -üñ]*

ʿAnberīn zülfüñ ne ḫōş şīrāze-i müşkīn olur
Ṣol kitāb-ı ḥüsne kim alnuñdur anuñ mıḳlebi *(G. 400/5). [zülfüñ, -üñ]*

Baş çeküp zülfüñ yüzüñden ḫaṭṭuñ oldı āşikār
Ṣan ṭılısm-ı mār ile bulındı ḥüsnüñ maṭlebi *(G. 400/11). [zülfüñ, -üñ]*

Ḳaşuñ zülfüñ sipāhına ruḫuñ şāh-āne ḥükm eyler
Gelür āḫir ḫaṭuñ ġālib çün olmışdur sipāh egri *(G. 403/3). [zülfüñ, -üñ]*

Çerāġ-ı ḥüsnüñ örtelden göñül zülfüñe yol bulmaz
Delīli olmayan kimse ʿaceb mi varsa rāh egri *(G. 404/3). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Didüm zülfüñ ḥicāb olmış niçün ḳaşuñı göstermez
Didi kim Kaʿbedür ḥüsnüm ne ḥācet ḳıble-gāh egri *(G. 406/3). [zülfüñ, -üñ]*

Ḳamer devrinde Cem ʿömrin nihāyet bulduġın ister
Anuñ-çün zülfin ay yüzden bugün ol sīm-ten kesdi *(G. 407/10). [zülfin, -i, -n]*

Didüm ʿömrüm-durur zülfüñ niçün kesdüñ o miskīni
Gülüp gül gibi nāz ile didi ʿömrüñ kesen kesdi *(G. 407/5). [zülfüñ, -üñ]*

Kaʿbe yüzüñe Mescid-i Aḳṣā disem n'ola
Oldı nişān yüzüñdeki zülfüñ ḳumāmesi *(G. 409/8). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfi zih daḳsa kemān-ebrūsına cān ḳaṣdına
Sehm-i devlet irişüp dir Cem zihī devlet zihi *(G. 410/9). [zülfi, -i]*

Eglenmedi dīdemde n'idem zülfi ḫayāli
Yār idemedüm kendüme ʿömr-i güẕerānı *(G. 413/11). [zülfi, -i]*

Zülfüñe beñzedürmiş özin nāfe-i Ḫaṭā
Kendü özine ḳaldı yine yüzi ḳāresi *(G. 416/3). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Müşk gibi ḳan yuṭaldan ḫāl ü ḫaṭṭuñ yādına
Bī-ḳarār itdi ḳara zülfüñ bu ben āvāreyi *(G. 420/8). [zülfüñ, -üñ]*

Devr-i ḥüsnüñde gözüñ meyl eylemişdür zülfüñe
Çīn ṣaḥrāsında sünbül otlar āhūlar gibi *(G. 422/3). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Zengī leşkerler çeküp ʿazm eyler İslām üstine
Zülfinüñ her bir ḳılı sulṭān-ı Hindū-stāndur *(K. 8/50). [zülfinüñ, -i, -nüñ]*

Gözleri şehlā yüzi bedr ay ḳaşları hilāl
Zülf[i] misk ü ʿanber ü nesrīnleri reyhāndur *(K. 8/20). [zülf[i], -[i]]*

Eger ḳılmaḳ dilerseñ seyr-i reyḥān
Yüri zülfi ġamından ol perīşān *(Mes. 1/78). [zülfi, -i]*

Derd-i dil cemʿ oldı kim ḳıla beni bīmār [ü] zār
Nā-gehān zülfüñ aradan çıḳdı oldı baña yār *(Mua. 14/2). [zülfüñ, -üñ]*

Derd-i dil bīmārıyam defʿ eylegil
Āre yirden zülfüñi refʿ eylegil *(Mua. 15/2). [zülfüñi, -üñ, -i]*

İki zülfüñ ṭutalı ḥüsn yüzin
Göñül iḳbāl-i sermedī buldı *(Mua. 18/3). [zülfüñ, -üñ]*

Serv-ḳaddüñ ʿarż idüp sāḳında ḫalḫāl-i hilāl
Dāġ idüp yaḳdı göñülde zülfüñ ile iki ḫāl *(Mua. 19/2). [zülfüñ, -üñ]*

El ṣunar idi ḳaşuñ kemāne
Zülfüñ eger olmasa behāne *(Mua. 21/2). [zülfüñ, -üñ]*

Geymeye ʿuryān tenüm ḥulle-i sündüsleri
Zülfüñi bir maʿnīden itse ḳıyās iy peri *(Mua. 26/2). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Gördi ḥüsni güneşin zülf seḫābında meger
Ki göñül ẕevḳ u ṣafādan çaġırur cāna deger *(Mua. 38/1). [zülf]*

Lālede dil yoḳ ki ʿışḳuñ odına dāġ olmamış
Sīnede dil yoḳ ki müşkīn zülfüñe ṭaġılmamış *(Mua. 49/2). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Göñül zülfüñ ucından dāme düşdi
Belā dāmı bu ben bed-nāme düşdi *(Mua. 59/1). [zülfüñ, -üñ]*

Elin[e] alacaġ-iken n'eyleyem ayaġa ṣalar
Ḥazīn dilleri zülf ile ol perī-peyker *(Mua. 72/2). [zülf]*

Uzanur zülfüñ ile ʿömrüm iy yār
Dehānuñ görsem ara yirde tekrār *(Mua. 104/1). [zülfüñ, -üñ]*

Naḳş-ı çenberde eger zülfüñ yapa bir burc berk
Ḫāk olınca cān ü dil ol yiri ḳılmaz hīç terk *(Mua. 113/1). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñi irgür āḫir bād-ı ṣabāḥa sen
Ki ola nesīm-i cān bigi bād-ı ṣabā ḥasen *(Mua. 117/1). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Diyelden zülfüñe müşk iy perī-ṣān
Sözüm bigi perīṣānum perīṣān *(Mua. 119/1). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Zülf ṭut diyü resen ṣundukçа dir laʿl-i ḥabīb
Ḳo anı ger rāḥat-ı rūḥ ister iseñ rāḥı ṭut *(Mua. 121/3). [zülf]*

Didüm iy zülfi cān bāġında ṭavūs
Çü ismüñ ṭālibiyem ḳılma meʾyūs *(Mua. 128/1). [zülfi, -i]*

Gün yüzüñ üstinde zülfüñ olalı müşkīn niḳāb
Oldı ḫāl-i ʿanberīnüñe yavuz gözden ḥicāb *(Mua. 134/1). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfi gözinde iken mihre ḳılan nezāre
Fikr itse ola vāḳıf ṣormadan ism-i yāre *(Mua. 143/1). [zülfi, -i]*

Ġamzeñüñ evveline zülfüñ ulaşup ṣanemā
Ḫālüñi ġayb yüzinden n'ola eylerse hebā *(Mua. 152/1). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñe baş ḳoşaldan iy ruḫ[ı] al
Ġamzeñi gözle kim ne eyler āl *(Mua. 153/1). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Gör ḫālüñ ile zülfüñi iy meh neler ḳılur
Dil ḫānesini ḫışm ile zīr ü zeber ḳılur *(Mua. 162/1). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Biz dil-āşüfte zülfüñe ṣanemā
Düşeli virmişüz belāya rıżā *(Mua. 172/1). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Ḳaddini pinhān idelden ol nigār
Oldı dil zülfi ġamından bī-ḳarār *(Mua. 183/2). [zülfi, -i]*

Dil yoḳ semende kim ruḫuñ āşüfte ḳılmamış
Sünbül mi var ki zülfüñe āşüfte olmamış *(Mua. 198/2). [zülfüñe, -üñ, -e]*

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreye raḥm eylemez
Nā-müselmāndur ḥabībüñ zülfi āh *(Mua. 199/2). [zülfi, -i]*

Seḥer yüzüñ şuʿāʿından nişāndur
Gice zülfüñ düninden imtiḥāndur *(Mua. 201/2). [zülfüñ, -üñ]*

Saʿy ider zülfüñe ulaşmaġa dil
İster ol sünbüle ṭolaşmaġa dil *(Mua. 202/1). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Mihrüm artarken yüzüñle zülfüñe ḳılsam naẓer
Anuñ içün rūz [ü] şeb cān ü göñül anı diler *(Mua. 203/1). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Kendü düşdi zülfüñe çün baġrını ḳan eylesün
Lām-ı zülfüñde ḳo dil feryād [ü] efġān eylesün *(Mua. 207/1). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Zülfüñ el ṣunalı cevre iy ṣanem
Eksük olmadı göñülden derd ü ġem *(Mua. 219/1). [zülfüñ, -üñ]*

Hey nice ṭarrār olur ṭurreleri bendi çoḳ
Şuʿbed[e]de zülfi kim bir daḫı mānendi yoḳ *(Mua. 225/2). [zülfi, -i]*

Gözüñ zülfüñ belā-yı pür-cefādur
Dirīġ aña ki aña mübtelādur *(Mua. 238/1). [zülfüñ, -üñ]*

Bir ṭıfl-i ʿĪsī-dem bugün remz itdi bir söz üstine
Zülfüñ götür yüzden didüm barmak ḳodı göz üstine *(Mua. 246/2). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñ iy meh fitne vü çeşmüñ belā
Ne belāya ḳalmışam ben mübtelā *(Mua. 248/1). [zülfüñ, -üñ]*

Ġamze-i mestüñ ġamından ḥāli düşvār olmasa
Cem bilürdi ismüñi zülfüñle bīmār olmasa *(Mua. 255/2). [zülfüñle, -üñ, -le]*

Hergiz naẓīr olmaz idi saña fi'l-meṣel
ʿĀlemde zülfüñe gözüñ olsaydı ger bedel *(Mua. 259/2). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Ḳamer yüzinden itse zülfini dūr
Gidüp ẓulmet cihān olurdı pür-nūr *(Mua. 265/1). [zülfini, -i, -n, -i]*

Olalı zülf ʿömrinden nişāne
Görü[r]em ʿömrüñ üstinde şāne *(Mua. 266/1). [zülf]*

Kim ki zülfüñ ucına oldı esīr
Lā-büd āşüfte olupdur yüzde bir *(Mua. 271/1). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñüñ ucına her dil ki düşer
Derd-i dildür ḥāşılı iy sīm-ber *(Mua. 277/1). [zülfüñüñ, -üñ, -üñ]*

Ḳaddüñi ʿarż eyle kim bī-ḥad görür cānum cefā
Zülfüñi arada göster tā ki dil süre ṣafā *(Mua. 283/2). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Yitmez mi perde zülf yüzine ki dāyimā
Örter yüzine dāmenin ol ṭıfl-i bī-vefā *(Mua. 293/1). [zülf]*

Tā görelden zülfüñi iy rūḥ-ı revān
Ṭālib oldı sāye-i zülfüñe cān *(Mua. 294/1). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Her kim ebedī cānına cevr ü sitem ister
Cem bigi göñül bir ḳıl ile zülfüñe baġlar *(Mua. 307/2). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Zülfüñ elden gitdüginçe baña sevdālar gelür
ʿIşḳuñı añduḳça göñlüm ḫāke ġavġālar gelür *(Mua. 322/1). [zülfüñ, -üñ]*

İy ṣanem ʿazm idicek derd ile senden yaña dil
Zülfüñ ucını diler kim ide müşkil baña dil *(Mua. 334/2). [zülfüñ, -üñ]*

İy ʿārıżı gül zülfi benefşe ruḫı lāle
Şol nergis-i mestüñi baña ḳılma ḥavāle *(Müf. 1/1). [zülfi, -i]*

Yaşumdan zülfüñi görüb ṭutıldum
Deñizden kāfir-istāna meded hāy *(Müf. 5/1). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Olmadı ʿālem içinde ṣanemā şād göñül
Zülfüñe baġlanalı olmadı āzād göñül *(Mur. 1/22). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Zülfinüñ zencīrine baġlar beni dīvāne-veş
Yüzinüñ şemʿine düşüp yanaram pervāne-veş *(Mur. 2/5). [zülfinüñ, -i, -nüñ]*

Bend oldı ṣaçuñda ḳalb-i miskīn
Zülfüñ olalı çü cīm-i maḳlūb *(Terc. 1/40). [zülfüñ, -üñ]*

Kimdür ki başını ṭop ḳılmaz
Zülfüñ alıcaḳ eline çevgān *(Terc. 1/54). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñ oluban kemend-i müşkīn
Cem boynına ṣaldı pīc ü tābı *(Terc. 1/105). [zülfüñ, -üñ]*

Zülfüñe ṣabā doḳındugınca
Āfāḳı ṭutar nesīm-i ʿanber *(Terc. 1/5). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Zülfüñe ṣabā doḳındı yek-ser
Kim ṭutdı cihānı müşk-i Tātār *(Terc. 1/71). [zülfüñe, -üñ, -e]*

Cān zülfüñi görüp oldı pür-tāb
Dil yüzüñi görüp oldı ḥayrān *(Terc. 1/59). [zülfüñi, -üñ, -i]*

Ruḫları gül zülfi sünbül lebleri mül sākīler
Ṣalınup seyr eylesün meclisde raḳṣ ursun felek *(Terk. 2/63). [zülfi, -i]*

zülf ü çeşm: *Saç lülesi ve göz.*

Zülf ü çeşmüñ dehenüñ üzre nizāʿ itdi ḫaṭuñ
Girüp araya didi yoḳ yire bu ceng nedür *(G. 136/9). [zülf ü çeşmüñ, -ün]*

zülf ü dehān ü ḳadd: *Zülf, ağız ve boy.*

Şol zülf ü dehān [ü] ḳaddi şāhā
Sende göreli Cem oldı şeydā *(Mua. 196/1). [zülf ü dehān [ü] ḳaddi, -i]*

Lām oldı ḳadüm görelden iy dōst
Şol zülf ü dehān ü ḳaddi sende *(Mua. 200/2). [zülf ü dehān ü ḳaddi, -i]*

zülf ü dehān: *(Sevgilinin) saçı ve ağzı.*

Cān ü dil vir yād idüp zülf ü dehānın dil-berüñ
Bu yola ḫarc eyle iy Cem bārī yoġ u varuñı *(G. 397/9). [zülf ü dehānın, -ı, -n]*

Dil zülf ü [d]ehānuñla dilerdi ḳıla ālī
Kim cān ide ḥāṣıl *(Mua. 102/5). [zülf ü [d]ehānuñla, -uñ, -la]*

zülf ü ḫāl: *(Sevgilinin) zülfü ve beni.*

Elif ḳaddüm bükildi lāma döndi
Düşelden bu göñül ol zülf ü ḫāle *(G. 333/4). [zülf ü ḫāle, -e]*

zülf ü laʿl: *(Sevgilinin) zülfü ve dudağı.*

Zülf ü laʿlüñ yādına cānā ḳanāʿat ḳılalı
Bana ʿālemde hemān bir loḳma vü bir ḫırḳa bes *(G. 162/15). [zülf ü laʿlüñ, -üñ]*

zülf ü ruḫ: *(Sevgilinin) zülfü ve yanağı/yüzü.*

N'ola iderse zülf ü ruḫuñ ṣubḥ u şām baḥs
Devr ü teselsül oldı çün olmaz tamām baḥs *(G. 32/1). [zülf ü ruḫuñ, -uñ]*

Cem göñlinüñ ḥarīmine zülf ü ruḫuñla gel
Ḳandīl-i māh[ı] müşk[i] siyeh rīsmāna aṣ *(G. 179/9). [zülf ü ruḫuñla, -uñ, -la]*

Zülf ü ruḫuñuñ yādına iy meh gice gündüz
Odlāre yanan derd ile ʿāşıḳ cigeridür *(G. 80/7). [zülf ü ruḫuñuñ, -uñ, -uñ]*

zülf ü rūy: *(Sevgilinin) saçı ve yüzü.*

Zülf ü rūyüñ ḥasretinden āh kim
Gözlerüm ḳan aḳıdur her rūz ü şeb *(G. 13/15). [zülf ü rūyüñ, -üñ]*

Olupdur zülf ü rūyüñ ḥasretinden
Dil-i dīvānenüñ zencīri āteş *(G. 170/7). [zülf ü rūyüñ, -uñ]*

zülfeyn: *(Sevgilinin) yüzün iki yanından sarkan zülüfleri.*

Oldı zülfeyn[i] dām-ı ẓıll-i hümā
Gören eydür ki dāme ẓıllühümā *(G. 5/1). [zülfeyn[i], -[i]]*

Ḫaṭuñ zülfeynüñ iy meh ḳaşlaruñla
Gül evrāḳında yazmış penc āyet *(G. 24/13). [zülfeynüñ, -üñ]*

ʿİẕāruñ nārı olmazdı maḳāmı
Eger zülfeynüñ olmasa semender *(G. 132/6). [zülfeynüñ, -üñ]*

Birinüñ zülfeyni tāc-ı devlet içün ʿayn-ı dāl
Birinüñ ḫāk-i rehi ʿizzet nişānından eşer *(G. 138/27). [zülfeyni, -i]*

Gel perīşān itme Cem göñlin didüm zülfeynüñe
Didi kim diller perīşān eylemekdür şānumuz *(G. 157/9). [zülfeynüñe, -üñ, -e]*

N'ola çāker olsa ʿanber müşk ile zülfeynüñe
Kim ṣaçuñdan eyler anlar iftiḫār iy dōstum *(G. 255/5). [zülfeynüñe, -üñ, -e]*

Ṣaldı ḥabs-i külāha zülfeyni
Girdi ceyş-i Ḥabeş kemīne bugün *(G. 304/15). [zülfeyni, -i]*

Görüp zülfeynüñi dil düşdi aġa
Şehā raḥm eyle ṭolaşdı duzaġa *(G. 318/1). [zülfeynüñi, -üñ, -i]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 65/1). [zülfeyne, -e]*

Zülfeyni o māhuñ biri cīm oldı biri lām
Tā kim dönicek lām bula ṭālib olan nām *(Mua. 97/1). [zülfeyni, -i]*

Baġlamış zülfeynüñ içre ʿārıżuñ ābı girih
Ṣanki ġamzeñ ḳorḫusından ṣu geyer müşkīn zirih *(Mua. 99/1). [zülfeynüñ, -üñ]*

Uṣandı göñül müsāferetden
Zülfeynüñ ucında ḫāne ṭutdı *(Mua. 173/2). [zülfeynüñ, -üñ]*

Zülfeynüñ içinde ḫāne göster
Ki uṣandı göñül müsāferetden *(Mua. 174/3). [zülfeynüñ, -üñ]*

Göñül zülfeyne el ṣunmaḳ ḫaṭādur
Ki aña maḥrem olan ancaḳ ṣabādur *(Mua. 235/1). [zülfeyne, -e]*

El ṣunar zülfeyne dāyim dāmen-i mehde ḫaṭı
Hey nice çoḳ başlu fettān olur ol cādūyı gör *(Mua. 313/3). [zülfeyne, -e]*

zülfeyn-i dil-ber: *Sevgilinin zülüfleri.*

Ṭuġrā-yı ḳaşı ṭoġraduġına lebleri
Zülfeyn-i dil-ber ile o bürhān gösterür *(Mua. 67/2). [zülfeyn-i dil-ber]*

zülfeyn-i dü-tāh: *(Sevgilinin) iki büklüm olmuş zülüfleri.*

Ṣu müşkīn kākülüñ miskīn Ceme zünnār olmışdur
Çelīpā bigi olaldan ṣu zülfeyn-i dü-tāh egri *(G. 403/10). [zülfeyn-i dü-tāh]*

zülf-i ʿanber-bār ü müşk-āmīz: *(Sevgilinin) misk kokulu, anber saçan zülüfleri.*

Hey dimezseñ zülf-i ʿanber-bār ü müşk-āmīzüñe
ʿĀḳıbet Cem göñlini ṣayd eyler ol şeh-bāz-ı nāz *(G. 148/9). [zülf-i ʿanber-bār ü müşk-āmīzüñe, -üñ, -e]*

zülf-i ʿanber-bār: *(Sevgilinin) amber saçan zülfü.*

Dün ġarībüñdür dinür iy māh līkin görmedüm
Ben ġarīb-i bī-nevāda zülf-i ʿanber-bāruñı *(G. 397/6). [zülf-i ʿanber-bāruñı, -uñ, -ı]*

zülf-i ʿanber-bū: *(Sevgilinin) amber kokulu zülfü.*

Ḳāmetüm lām olduġına bu siyeh baḫtumdan āh
Ḥālüme iy zülf-i ʿanber-bū hemīn sen dālsin *(G. 298/4). [zülf-i ʿanber-bū]*

zülf-i ʿanber-būy: *(Sevgilinin) amber kokulu zülfü.*

Zülf-i ʿanber-būyuña uġrayıcaḳ bād-ı ṣabā
ʿĀlemüñ eṭrāfını başdan başa müşkīn ider *(G. 58/13). [zülf-i ʿanber-būyuña, -uñ, -a]*

zülf-i ʿanberīn: *(Sevgilinin) amber kokulu zülfü.*

Gün yüzüñ üzre ḫāl-i siyeh zülf-i ʿanberīn
Ṣan Hind şāhı milket-i Rūma ʿalem çeker *(G. 96/5). [zülf-i ʿanberīn]*

Ḳamer devrinde zülf-i ʿanberīnüñ
Mehi bālīn idinmiş mihri pister *(G. 132/15). [zülf-i ʿanberīnüñ, -üñ]*

zülf-i ʿanber-sā: *(Sevgilinin) amber gibi zülfü.*

Çın seḥer ṭoldı Ḫaṭā müşki ḳoḫusından cihān
Bād-ı ṣubḥa uġradı ol zülf-i ʿanber-sā meger *(G. 137/10). [zülf-i ʿanber-sā]*

zülf-i ʿayyār: *(Sevgilinin) hilekâr, düzenbaz zülfü.*

Şikār oldum kemān ebrūña iy yār
Görinelden berü şol zülf-i ʿayyār *(Mua. 45/2). [zülf-i ʿayyār]*

zülf-i bī-ḳarārı: *(Sevgilinin) aklı başından gitmiş, perişan, darmadağınık zülfü*

Ḳara zülfüñ bigi āşüfte oldı
Görelden dil bu zülf-i bī-ḳarārı *(G. 383/8). [zülf-i bī-ḳarārı, -ı]*

Düşelden ʿışḳına yārüñ belā vü miḥnet ü ġamla
Dil-i Cem bī-ḳarār oldı o zülf-i bī-ḳarārından *(G. 285/14). [zülf-i bī-ḳarārından, -ı, -n, -dan]*

zülf-i dārügīr: *(Sevgilinin) yakalayıp bağlayan zülfü.*

ʿIşḳuñ yolında ger güneh itdükse dil-berā
Aṣ zülf-i dārügīrüñe oldur çü dārumuz *(G. 150/6). [zülf-i dārügīrüñe, -üñ, -e]*

Şol zülf-i dārügīrüñe aşılmaġa maḥal
Bir aşılası görmedüm aşlā benüm bigi *(G. 412/3). [zülf-i dārügīrüñe, -üñ, -e]*

zülf-i derāz: *(Sevgilinin) uzun zülfü.*

Rişte-i ʿömrüm dükendi gerçi nāzuñdan senüñ
Ḳılca eylük görmedüm zülf-i derāzuñdan senüñ *(G. 216/2). [zülf-i derāzuñdan, -uñ, -dan]*

zülf-i deycūr: *(Sevgilinin) kara zülfü.*

Görür oldı yüzüñ māhiyyetin çeşm
Düşelden üstine şol zülf-i deycūr *(G. 77/6). [zülf-ı deycūr]*

zülf-i dil-ber: *Sevgilinin zülfü.*

Ki zīrā zülf-i dil-ber virdi zīnet
Anuñ-çün buldı reyḥān böyle raġbet *(Mes. 1/79). [zülf-i dil-ber]*

Cem el ṣun zülf-i dil-dāre nihānī
Ki bulasın ḥayāt-ı cāvidānī *(Mua. 96/1). [zülf-i dil-dāre, -e]*

Dil virenlerde şāne buldı hemīn
Zülf-i dil-dāre dest-res n'idelüm *(G. 251/4). [zülf-i dil-dāre, -e]*

zülf-i dil-sitān: *(Sevgilinin) gönül alan, gönlü kendine çeken, kendine âşık eden zülfü.*

Beni ṣayd itmek içün ḥīle ile
Şu zülf-i dil-sitānuñ pür-fitendür *(G. 66/10). [zülf-i dil-sitānuñ, -uñ]*

zülf-i dōst: *Sevgilinin zülfü.*

Āh kim uyarmadı baḫt-ı siyāhum zülf-i dōst
Niçe kim ol nergis-i mest-āne ḫᵛāb üstindedür *(G. 84/7). [zülf-i dōst]*

Cān virürken ger añılsa zülf-i dōst
Ḥālet-i nezʿinde Cem zünnār alur *(G. 118/9). [zülf-i dōst]*

zülf-i dü-tā: *(Sevgilinin) iki büklüm olan zülfü.*

Gündüzüm gice gicem gündüz olursa n'ola kim
Yüzüñe zülf-i dü-tā gāh gelür gāh gider *(G. 56/6). [zülf-i dü-tā]*

zülf-i dü-tāh: *(Sevgilinin) iki büklüm olan zülfü.*

Cemi dār itmege dār-ı ser-i zülf-i dil-āvīze
Kemend-i ʿanberīn aşmış gör ol zülf-i dü-tāh egri *(G. 406/10). [zülf-i dü-tāh]*

zülf-i ḥabīb: *Sevgilinin zülfü.*

Her dem muʿaṭṭar itmege bu cān dimāġını
Zülf-i Ḥabībden irişen ḫōş hevā ḥaḳı *(K. 6/24). [zülf-i ḥabībden, -den]*

zülf-i ḫem: *(Sevgilinin) eğri, kıvrım kıvrım zülfü.*

Dil ḳalurdı zenaḫı çāhı içinde ol ṣanemüñ
Ṭaḳmasa boynına ger çekmege zülf-i ḫemini *(G. 385/6). [zülf-i ḫemini, -i, -n, -i]*

zülf-i ḫırḳa-pūş: *(Sevgilinin) hırka giymiş, derviş zülfü.*

Ne kerāmet gösterür gözle bu zülf-i ḫırḳa-pūş
Kim ṣalup seccādesin her laḥẓa āb üstindedür *(G. 84/9). [zülf-i ḫırḳa-pūş]*

zülf-i kāfir-kīş: *(Sevgilinin) kâfir dinli, kara zülfü.*

Zülf-i kāfir-kīşüñi gör kim ḫaṭ-ı müşkīnüñe
Baş ḳoşup āḫir o miskīni çıḳarmış dīnden *(G. 296/5). [zülf-i kāfir-kīşüñi, -üñ, -i]*

zülf-i kec: *(Sevgilinin) kıvrım kıvrım, eğri zülfü.*

Bu ġam-gīn göñlüme raḥm eyle şāhā
Niçe bir aṣasın ol zülf-i kecde *(G. 340/4). [zülf-i kecde, -de]*

zülf-i miskīn: *(Sevgilinin) misk kokulu zülfü.*

Zülf-i miskīnin yine ol māh zencīr eylemiş
Yaʿnī ben dīvāneyi ṭutmaġa tedbīr eylemiş *(G. 167/1). [zülf-i miskīnin, -i, -n]*

Hey ne āhū-yı Ḫaṭāsın iy ġazāl-i Çīn kim
Zülf-i miskīnüñ ḳoḫusı ʿanber-i sārāda yoḳ *(G. 208/14). [zülf-i miskīnüñ, -üñ]*

Cān virüpdür zülf-i miskīnüñ hevāsı ile Cem
Perde-i Beyt-i Muṭahhardan ḳıluñ aña kefen *(G. 279/15). [zülf-i miskīnüñ, -üñ]*

Zülf-i miskīnüñ ucından ḫaṭṭuñ oldı āşikār
Gör neler getürdi āḫir başuma baḫt-ı siyāh *(G. 327/3). [zülf-i miskīnüñ, -üñ]*

zülf-i muʿanberin: *(Sevgilinin) amber kokulu zülfü.*

Gūy-ı melāḥat olmaġa meydān-ı ḥüsnde
Zülf-i muʿanberin o mehüñ ṣavlecān ṭutuñ *(G. 220/8). [zülf-i muʿanberin, -i, -n]*

zülf-i mücaʿad: *(Sevgilinin) kıvrım kıvrım zülfü.*

Boynuma ṭaḳaldan resen ol zülf-i mücaʿad
Miḥrāb-ı ḳaşuñ oldı baña Kaʿbe-i maʿbed *(G. 42/1). [zülf-i mücaʿad]*

zülf-i müşk-āmīz: *(Sevgilinin) misk kokulu zülüfleri.*

Dil giriftār olmış iken zülf-i müşk-āmīzine
Yā ḳaşı araya girelden berü āzādıdur *(Mua. 33/3). [zülf-i müşk-āmīzine, -i, -n, -e]*

Dil giriftār olalıdan zülf-i müşk-āmīzüñe
Cān diler ḳurbān ola ṣol ġamze-i ḫūn-rīzüñe *(G. 320/1). [zülf-i müşk-āmīzüñe, -üñ, -e]*

zülf-i müşk-bār: *(Sevgilinin) misk yağdıran zülfü.*

ʿIyān eyle şu zülf-i müşk-bārı
Ki añmasun kimesne müşk[i] bārī *(G. 383/1). [zülf-i müşk-bārı, -ı]*

Muʿaṭṭar oldı bu ʿālem yine bir ḫōş ḳoḫu ile
Ṣabā geldi meger yārüñ o zülf-i müşk-bārından *(G. 285/8). [zülf-i müşk-bārından, -ı, -n, -dan]*

zülf-i müşk-bū: *(Sevgilinin) misk kokan zülfü.*

ʿAnberīn midür bu zülf-i müşk-bū
Kim ḫacil eyler hemīşe müşki bu *(G. 316/1). [zülf-i müşk-bū]*

zülf-i müşk-būy: *(Sevgilinin) misk kokan zülfü.*

Ger zülf-i müşk-būyı yanına gelürse müşk
Ol ṭopraġa ber-ā-ber olur müşk bū olur *(G. 129/7). [zülf-i müşk-būyı, -ı]*

Bu zülf-i müşk-būyuña baş ḳoşalı göñül
Bū ḳaldı bizde ḳalmadı ṣabr u ḳarārumuz *(G. 153/3). [zülf-i müşk-būyuña, -uñ, -a]*

zülf-i müşk-efşān: *(Sevgilinin) misk saçan zülfü.*

Dil ü cānlar şikārına bu zülf-i müşk-efşānuñ
Kemend-i ʿanberīndür kim görinür gāh gāh egri *(G. 404/7). [zülf-i müşk-efşānuñ, -uñ]*

zülf-i müşkīn ü ʿanber-efşān: *(Sevgilinin) amber saçan, misk kokulu zülfü.*

Zülf-i müşkīn [ü] ʿanber-efşānuñ
Şerm-sār itdi nāfe-i siyehi *(G. 382/7). [zülf-i müşkīn [ü] ʿanber-efşānuñ, -uñ]*

zülf-i müşkīn: *(Sevgilinin) misk kokulu zülfü.*

Bilinmez zülf-i müşkīni nedendür
Ḫaṭādur dir isem müşk-i Ḫotendür *(G. 67/1). [zülf-i müşkīni, -ı]*

Zülf-i müşkīni aşup zencīr-i müşk
Ḳaşı ṭāḳın ṭāḳ-ı Kisrā eylemiş *(G. 172/5). [zülf-i müşkīni, -i]*

Dir gören bu zülf-i müşkīni ruḫ-ı dil-dārda
Ḫōş dükān-ı müşk açılmış kūşe-i gül-zārda *(G. 346/1). [zülf-i müşkīni, -i]*

İy ṣanem ʿömrüm-durur bu zülf-i müşkīnüñ senüñ
Dāyimā ṭopraġa ṣalup pāy-māl itmek neden *(G. 288/15). [zülf-i müşkīnüñ, -üñ]*

Zülf-i müşkīnüñ hevāsı ile Cemüñ ḫāk oldugın
İşidenler diye cāndan ṭayyebe'llāhü ṣerāh *(G. 327/13). [zülf-i müşkīnüñ, -üñ]*

Zülf-i müşkīnüñi fitrāk-i dil ü cān ideli
Dil ü cān ẕevḳ u ṣafā ile o fitrāke düşer *(G. 89/7). [zülf-i müşkīnüñi, -üñ, -i]*

Zülf-i müşkīnüñle yüzüñi gören iy pür-ʿitāb
İki bī-ḥad gice içinde bulur bir āftāb *(Mua. 177/1). [zülf-i müşkīnüñle, -üñ, -le]*

zülf-i perīşān: *(Sevgilinin) darmadağınık zülfü.*

Her dem çekerem derd ü belāñ ile cefālar
Göñlüm olalı zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/6). [zülf-i perīşāna, -a]*

Āvāreluġa düşdi daḫı cemʿ olımaz āh
Olalı dil ol zülf-i perīşāna muḳayyed *(G. 42/8). [zülf-ı perīşāna, -a]*

Bu zülf-i perīşāna ḳaçan şāne ura bād
Eknāf-ı zemīn nāfesini müşk-i ter eyler *(G. 51/15). [zülf-i perīşāna, -a]*

Boynuma bend uran ol zülf-i perīşāndur henūz
Ol sebebden derd ü ġamla dil perīşāndur henūz *(G. 146/1). [zülf-i perīşāndur, -dur]*

Çünki her zülf-i perīşāne düşer şāne bigi
Cemi bu dām-ı belādan nice ḳurtāre göñül *(G. 239/13). [zülf-i perīşāne, -e]*

Ger el uzada zülf-i perīşānuña şāne
Di şāneye düşmez bu senüñ şānuña şāne *(G. 359/1). [zülf-i perīşānuña, -uñ, -a]*

Uzadan zülf-i perīşānuña el şāne bigi
Ṭoġrasun tīġ-ı belā baġrını dend-āne bigi *(G. 417/1). [zülf-ı perīşānuña, -uñ, -a]*

zülf-i pür-çīn: *(Sevgilinin) kıvrım kıvrım zülfü.*

Düzd-i dil aşılmaġa iy zülf-i pür-çīn dem-be-dem
Çīn ü Māçīnde düzilmiş ʿanberīn çengālsin *(G. 298/7). [zülf-i pür-çīn]*

Zülfüñi kesmege ḳaṣd itmişsin a çoḳ sevdügüm
Kesmedin bu zülf-i pür-çīni Cemüñ ʿömrini kes *(G. 162/14). [zülf-i pür-çīni, -i]*

Çün bilinmez zülf-i pür-çīni neden müşkīn imiş
Müşk-i Çīndür diyü zülfi ḳīl ü ḳāl itmek neden *(G. 288/5). [zülf-i pür-çīni, -i]*

Zülf-i pür-çīnüñ nigārā dāmdur
Gözlerüñ ġāret-ger-i İslāmdur *(G. 87/1). [zülf-i pür-çīnüñ, -üñ]*

zülf-i şām: *(Sevgilinin) gece gibi kara zülfü.*

Bī-ḫaṭā zülf-i şāmı çözse girih
Bū bağışlaya müşk-i Çīne bugün *(G. 304/3). [zülf-i şāmı, -ı]*

zülf-i şeb-dīz: *(Sevgilinin) gece karası zülf.*

Ruḫ-ı gül-gūnına ol Ḫüsrev-i şīrīn-lebi gör
Zülf-i şeb-dīzini cān aşmaġa fitrāk eyler *(G. 117/6). [zülf-i şeb-dīzini, -i, -n, -i]*

Zülf-i şeb-dīzüñ görüp iy Ḫüsrev-i şīrīn-dehen
Yaşlarum rengi ruḫuñ ʿaksi ile gül-gūn olur *(G. 81/13). [zülf-i şeb-dīzüñ, -üñ]*

zülf-i şeb: *(Sevgilinin) gece gibi kara zülfü.*

Ger zülf-i şebi perde ola rūy-i nigāra
Āh-ı dil ile eyleyem anı iki pāre *(Mua. 231/1). [zülf-i şebi, -i]*

zülf-i şeb-reng: *(Sevgilinin) gece renkli zülüfü.*

Zülf-i şeb-rengüñ yaḳaldan āteş-i ḥüsnüñde ʿūd
Ṭutdı ser-tā-ser yüzüñüñ çevresin iy māh dūd *(G. 45/1). [zülf-i şeb-rengüñ, -üñ]*

Zülf-i şeb-rengüñ var iken müşk-i ḫōş-bū isteyü
Key ḳatı dīvānedür her kim ki meyl-i Çīn ider *(G. 58/3). [zülf-i şeb-rengüñ, -üñ]*

Zülf-i şeb-rengüñi pinhān itme rūyüñ çün olur
Āftābuñ nūrı ḥüsnüñ pertevinden muḳtebes *(G. 162/5). [zülf-i şeb-rengüñi, -üñ, -i]*

zülf-i semen-sā: *(Sevgilinin) yasemin çiçeği gibi hoş kokulu zülfü.*

Bir ḥulle-i sündüs midür ol zülf-i semen-sā
Kim aṭlas-ı nesrīnden aña āster olmış *(G. 175/7). [zülf-i semen-sā]*

Oldı yüzüñüñ burḳaʿı ol zülf-i semen-sā
Sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā *(G. 1/1). [zülf-i semen-sā]*

Oldı yüzüñüñ burḳaʿı ol zülf-i semen-sā
Sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā *(G. 1/1). [zülf-i semen-sā]*

Oldı yüzüñüñ burḳaʿı ol zülf-i semen-sā
Sübḥāne ḳadīran ceʿale'l-leyle libāsā *(G. 1/1). [zülf-i semen-sā]*

Ay yüzüñde gören ol zülf-i semen-sāyı didi
ʿÖmr uzunluḳda hemān bu ki yürür devr-i ḳamer *(G. 114/9). [zülf-i semen-sāyı, -ı]*

Ḫüsn-i ʿarūs boynına iy bād ṣubḥ-dem
Ḳıl ʿanberīne zülf-i semen-sāyı bir nefes *(G. 165/10). [zülf-i semen-sāyı, -ı]*

zülf-i ser-endāz: *(Sevgilinin) pervasız, korkusuz zülfü II (top gibi) baş atan zülf (Zülüflerin çevgan, âşığın başının da o çevgâna top olması bağlamında).*

Her ḳaçan zülf-i ser-endāzuñ ṣala çevgān-ı müşk
ʿĀşıḳ olanlar başın meydāna atar ṭūb içün *(G. 301/7). [zülf-i ser-endāzuñ, -uñ]*

Bu zülf-i ser-endāzuñı çevgān idicek sen
Ṭop gibi düşen yoluña bu bende seridür *(G. 80/3). [zülf-i ser-endāzuñı, -uñ, -ı]*

zülf-i ser-endāz: *(Sevgilinin) başı dik zülfü.*

Çünki iḥyā-yı mesīḥādur ṭudaġuñ eyle ḥayy
Ki oldı ʿömrüm iy ṣanem zülf-i ser-endāzuñda tayy *(Mua. 292/2). [zülf-i ser-endāzuñda, -uñ, -da]*

zülf-i siyāh: *(Sevgilinin) kara zülfü.*

İrişürsin Cem ol zülf-i siyāha
Eger var ise ʿömrüñden naṣībüñ *(G. 214/9). [zülf-i siyāha, -a]*

Birinüñ laʿline teşne çeşme-i āb-ı ḥayāt
Birinüñ zülf-i siyāhı āb-ı ḥayvāna maḳar *(G. 138/40). [zülf-i siyāhı, -ı]*

El şundı dehānına diyü zülf-i siyāhı
Yoḳ cürm ile aşılmaḳ o miskīne ne müşkil *(G. 242/3). [zülf-i siyāhı, -ı]*

Hey ne bī-dīn imiş ol zülf-i siyāhuñ ṣanemā
Ḳaṣd-ı cān ü dil ider her nefes iy māh-liḳā *(G. 4/1). [zülf-i siyāhuñ, -uñ]*

Boynuma ṭaḳmaġ içün cānā kemend-i ʿanberīn
Dāyimā zülf-i siyāhuñ pīç ü tāb üstindedür *(G. 83/8). [zülf-i siyāhuñ, -uñ]*

Yüzüñde görelden ṣanemā zülf-i siyāhuñ
Oldı dil ü cān ẕevḳ ile ol sünbüle baġlu *(G. 314/3). [zülf-i siyāhuñ, -uñ]*

Hey di ṣanemā zülf-i siyāhuña ki her dem
ʿUṣṣāḳuña ẓulm eyleyüben fitneler eyler *(G. 51/7). [zülf-i siyāhuña, -uñ, -a]*

Cān çeker derd ü cefāñı her nefes
Dil olur zülf-i siyāhuña esīr *(G. 65/12). [zülf-i siyāhuña, -uñ, -a]*

Ben de işigüñe ṣanemā bende olmışam
Cān bend olalı zülf-i siyāhuñda bendüñe *(G. 326/4). [zülf-i siyāhuñda, -uñ, -da]*

Ḳoma kim zülf-i siyāhuñı çeke ḫāl-i ruḫuñ
Çünki ʿAbbāsī ʿalemdür anı kāfer mi çeker *(G. 112/5). [zülf-i siyāhuñı, -uñ, -ı]*

Īmāna daʿvet eyleme zülf-i siyāhuñı
Baş vire dīne gelmeye kāfer degül midür *(G. 127/3). [zülf-i siyāhuñı, -uñ, -ı]*

zülf-i siyeh: *(Sevgilinin) kara zülfü.*

Bir mūy bağışla Ceme ol zülf-i siyehden
Kim cānı ʿivaż vire bu iḥsānuña şāne *(G. 359/9). [zülf-i siyehden, -den]*

Zencīr-i girih-gīr çü bu zülf-i siyehdür
Bend eyle Cemüñ boynına dīvāne gerekse *(G. 322/11). [zülf-i siyehdür, -dür]*

zülf-i siyeh-i müşk-feşān: *(Sevgilinin) misk saçan siyah zülfü.*

Zülf-i siyeh-i müşk-feşānuñ ḳoḫusını
Şermende olur ṭuyar ise sünbül-i ḫōş-bū *(G. 314/5). [zülf-i siyeh-i müşk-feşānuñ, -uñ]*

zülf-i siyeh-kār: *(Sevgilinin) kara, günahkâr zülfü.*

Şol zülf-i siyeh-kār ki sevdāya sebebdür
Ser-fitne-i Rūm u ʿAcem-āşūb-ı ʿArabdur *(G. 128/1). [zülf-i siyeh-kār]*

Dār olmaġa ser-i zülfine Manṣūr bigi
Ger sebeb isteseñ ol zülf-i siyeh-kāre yapış *(G. 176/4). [zülf-i siyeh-kāre, -e]*

Ser-geşteyem ol zülf-i siyeh-kāruñ elinden
Dil-ḫasteyem ol nergis-i bīmāruñ elinden *(G. 284/1). [zülf-i siyeh-kāruñ, -uñ]*

Düşeli zülf-i siyeh-kāruña Cem bigi dirīġ
Hem-dem olmadı baña baḫt-ı siyāhum ṣanemā *(G. 9/13). [zülf-i siyeh-kāruña, -uñ, -a]*

Dilüme ḳıl ṭolaşur baḫtum ucından diyemez
Gönlümüñ zülf-i siyeh-kāruña meftūnluġını *(G. 421/4). [zülf-i siyeh-kāruña, -uñ, -a]*

Hey ne güstāḫ olur ol zülf-i siyehler bī-rıżā
Gül direrler gül-şen-i ḥüsnüñde Hindūlar gibi *(G. 422/5). [zülf-i siyehler, -ler]*

zülf-i siyeh-pūş: *Siyah giyinen, siyah örtünen saç II sevgilinin siyah saçı.*

Birinüñ zülf-i siyeh-pūşı Ḫaṭā mülkine şāh
Birinüñ ḫāl-i ruḫı sulṭān-ı Hind-istān geçer *(G. 138/23). [zülf-i siyeh-pūşı, -ı]*

zülf-i siyeh: *(Sevgilinin) kara zülfü.*

Cem şu zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzi aḳluġına şāhid kefen olursa n'ola *(G. 8/9). [zülf-i siyehüñ, -üñ]*

Her gün āh odına Cem yanar idi cürmin añup
Ḳalem-i ʿafvın aña çekmese zülf-i siyehüñ *(G. 222/10). [zülf-i siyehüñ, -üñ]*

zülf-i zer-endūd: *(Sevgilinin) altınla parlatılmış, yaldızlı zülfü.*

İder zülf-i zer-endūdın ḳaşı ṭāḳına zer zencīr
Ki yaʿnī ḥüsne Kisrāyam nişān uş ṭāḳ-ı Kisrādan *(G. 305/9). [zülf-i zer-endūdın, -ı, -n]*

zülf-i zirih-pūş: *(Sevgilinin) Yüzünün iki yanından dökülen zırh giymiş saçları. (Demirden örülen zırh ile sevgilinin kıvrımlı saçları bağlamında).*

Ṭaġıdur zülf-i zirih-pūşını ḥüsninde ḥabīb
Yoḳsa Çīn māliki Rūm üstine leşker mi çeker *(G. 112/3). [zülf-i zirih-pūşını, -ı, -n, -ı]*

ẓulm: *Haksızlık, eziyet, kötülük.*

Dökmege Cem ḳanını ṭopraġa nā-ḥaḳ ẓulm ile
Leblerüñe dest-ḫaṭ virmişdür iy dil-ber ḫaṭuñ *(G. 226/13). [ẓulm]*

Cānumuñ ḳaṣdına cānā yā ḳaşuñ ḳurar mısın
Ẓulm ile ʿālemde bir ʿādet yeñi ḳurar mısın *(G. 291/2). [ẓulm]*

Nice bī-bāk olur mest gözüñ kim Cemüñ āh
Ḳaṣd ider içmege ẓulm ile hemīşe demini *(G. 385/14). [ẓulm]*

İçer şu ġamze-i mestüñ şarāb-ı nāb ola mı
Cihānı ẓulm ile ḳılmaḳ diler ḫarāb ola mı *(G. 401/2). [ẓulm]*

Ḳanlusı gibi yaḳamı elden ḳomaz eyyām
Ben ḳavmini öldürdüm anuñ ẓulm ile gūyā *(K. 5/92). [ẓulm]*

Olaldan rā ḳaşuñ ẓulm ile meşhūr
Göñülden olmadı derd ü belā dūr *(Mua. 182/1). [ẓulm]*

Ḫüsrev-i şāḥib-zamānlar ḳanın içen ẓulm ile
Pür-sitem pür-miḥnet ü pür-derd ü pür-efġān felek *(Terk. 2/3). [ẓulm]*

Maṭbaḫında ẓulmüñüñ bişse ne ṭañ yüz biñ ciger
Pāyesinde ḳahruñuñ çün çarḫdur ḳazġan felek *(Terk. 2/11). [ẓulmüñüñ, -üñ, -üñ]*

ẓulm eyle-: *Zulmetmek.*

Hey di ṣanemā zülf-i siyāhuña ki her dem
ʿUşşāḳuña ẓulm eyleyüben fitneler eyler *(G. 51/8). [ẓulm eyleyüben, -y, -üben]*

Ḥākim o-durur yine baña ẓulmi ol eyler
Ben kime şikāyet ḳılayın yārüñ elinden *(G. 284/3). [ẓulmi eyler, -r]*

Çünki ẓulmi yine sen eylersin
Cem kime eylesün şikāyet āh *(G. 329/9). [ẓulmi eylersin, -r, -sin]*

ẓulmet: *Karanlık.*

Teşnelükden ölme iy dil çün yitişdüñ nūş ḳıl
Çekmedin ẓulmet belāsın ki āb-ı ḥayvān bundadur *(G. 72/4). [ẓulmet]*

Dil düşüp zülfüñde ger ḳandīl-i ḥüsnüñ istese
N'ola çün kim gice ẓulmetde ḳalan ister çerāġ *(G. 194/8). [ẓulmetde, -de]*

Ẓulmetle ṭolar iki cihān iy şeh-i cihān
Zülfüñ ḳaçan ki yüzüñe senüñ niḳāb ola *(G. 368/3). [ẓulmetle, -le]*

Küfrüñ gicesi ṭoġubanı mihri dīnüñüñ
Ẓulmet ṭaġıldı oldı münevver çü ṣubḥ-dem *(K. 7/36). [ẓulmet]*

Ḳamer yüzinden itse zülfini dūr
Gidüp ẓulmet cihān olurdı pür-nūr *(Mua. 265/2). [ẓulmet]*

Dökmedi Yaʿḳūb ben deñlü gözinden ḳanlu yaş
Çekmedi ben çektügüm ẓulmetde İskender felek *(Terk. 2/40). [ẓulmetde, -de]*

ẓulmet: *Karanlık II karanlıklar ülkesi.*

Himmetüñ Kevṯeridür ʿayn-ı seḫā kim utanup
Oldı ẓulmetde nihān çeşme-i ḥayvān-ı kerem *(K. 1/32). [ẓulmetde, -de]*

ẓulmet-i zülf: *(Sevgilinin) zülfünün karanlığı.*

Ẓulmet-i zülfinde ḫaṭṭı lebleri ḳatında ṣan
Ḫıżrdur ḳarañuluḳda āb-ı ḥayvān nūş ider *(G. 75/3). [ẓulmet-i zülfinde, -i, -n, -de]*

Çeşme-i ḥayvān mıdur kim Ḫıżr bigi dāyimā
Ẓulmet-i zülfüñle Kevṯer laʿlüñi bekler ḫaṭuñ *(G. 226/12). [ẓulmet-i zülfüñle, -üñ, -le]*

ẓulm-i ḫān eyle-: *Hükümdar zulmü yapmak.*

Ḫışm idüp ol māh-peyker ḳaṣd-ı cān eyler dirīġ
Kime feryād ideyin çün ẓulm-i ḫān eyler dirīġ *(G. 192/2). [ẓulm-i ḫān eyler, -r]*

ẓummā-yı cihān: *Cihanın susuzluğu.*

İsḳā ide bir ḳaṭresi ẓummā-yı cihānı
Ger luṭfı ṣuyı olur ise ʿāleme saḳḳā *(K. 5/187). [ẓummā-yı cihānı, -ı]*

zümürrüd: *Zümrüt, değerli bir taş.*

Ġonce yāḳūt ola vü bergi zümürrüd güli laʿl
Ebr-i luṭfı döke ger gül-şene bārān-ı kerem *(K. 1/11). [zümürrüd]*

zünnār: *Papazların bellerine bağladıkları uçları sarkık, ipten örme kuşak II sevgilinin saçları.*

Cān virürken ger añılsa zülf-i dōst
Ḥālet-i nezʿinde Cem zünnār alur *(G. 118/10). [zünnār]*

Kākülüñ zünnārını boynına ṭaḳmışdur göñül
Küfr-i zülfüñle dürüst ola diyü īmānumuz *(G. 158/3). [zünnārını, -ı, -n, -ı]*

Ḫaṭṭuñ var iken kesme ser-i zülf-i siyāhı
Ḳaṭʿ eylemek ol kāfire zünnārı sebeb ne *(G. 345/8). [zünnārı, -ı]*

Baġlanaldan zülfüñüñ zünnārını
Kākülüñ küfri baña īmān gelür *(G. 102/3). [zünnārını, -ı, -n, -ı]*

Ṣaçuñ ḫayāline zünnār baġlanurdı göñül
Görinse gözine zülfüñ ṣalībi ben bilürem *(G. 268/11). [zünnār]*

Lebleriüñe zülfüñ irdükçe ḳo kim yüz süreyin
Zer-nişān olsa yaraşur laʿller zünnārda *(G. 346/6). [zünnārda, -da]*

Çıkduġı içün dīnden kāfir dimezdüm ḫaṭṭuña
ʿAnberīn zülfüñ kemendi aña zünnār olmasa *(G. 362/6). [zünnār]*

zünnār ol-: *Hristiyan din adamlarının bellerine bağladıkları keçi kılından dokunmuş kuşak olmak.*

Ṣu müşkīn kākülüñ miskīn Ceme zünnār olmışdur
Çelīpā bigi olaldan ṣu zülfeyn-i dü-tāh egri *(G. 403/9). [zünnār olmışdur, -mış, -dur]*

zünnār-ı zülf: *(Sevgilinin) papaz kuşağına benzeyen zülfü.*

N'ola Cem zünnār-ı zülfüñ baġlanursa iy ṣanem
Kākülüñ küfri çü īmāna olupdur müştebih *(G. 348/9). [zünnār-ı zülfüñ, -üñ]*

zūr-i rūzgār: *Rüzgârın kuvveti.*

Ḥükmine göre cünbiş ider çarḫ rūz ü şeb
Emrine göre gerdiş ider zūr-i rūzgār *(K. 2/28). [zūr-i rūzgār]*